AKWUKWỌ MBU NKE MOSES, ANĀKPỌ

JENESIS

1 1 Na mbu Chineke kere elu-igwe na
uwa. 2 Uwa we buru ihe tọhọrọ
n'efu na ihe tọbọrọ nkiti; ọchichiri
di kwa n'elu ọbu-miri: Mọ Chineke
nērughari kwa n'elu miri. 3 Chineke
we si, Ka ihè di: ihè we di. 4 Chineke
we hu ihè ahu, na ọ di nma: Chineke
we kpa òkè n'etiti ihè ahu na ọchichiri
ahu. 5 Chineke we kpọ ihè ahu Ehihie,
ọchichiri ahu ka Ọ kpọ-kwa-ra Abali.
Anyasi we di, ututu we di, buru otù
ubọchi.
6 Chineke we si, Ka mbara di n'abata
miri ahu, ka ọ nọ kwa nākpa òkè n'etiti
miri na miri. 7 Chineke we me mbara
ahu, kpa òkè n'etiti miri ahu nke di
n'okpuru mbara ahu na miri ahu nke
di n'elu mbara ahu: ọ we di otù a.
8 Chineke we kpọ mbara ahu Elu-igwe.
Anyasi we di, ututu we di, buru ubọchi
nke-abua.
9 Chineke we si, Miri ahu nke di
n'okpuru elu-igwe, ka achikọta ha n'otù
ebe, ka ahú kwa ala-akọrọ: ọ we di otù
a. 10 Chineke we kpọ ala-akọrọ ahu
Ala; nchikọta miri ahu ka Ọ kpọ-kwa-ra
Okè Osimiri: Chineke we hu na ọ di
nma. 11 Chineke we si, Ka ala puputa
ahihia ndu, ihe-ọkukù nke nāmiputa
nkpuru-ọghigha, osisi nkpuru nke nāmi
nkpuru di iche iche, nke nkpuru-ọghi-
gha-ya di nime ya, n'elu ala: ọ we di otù
a. 12 Ala we weputa ahihia ndu, ihe-
ọkukù nke nāmiputa nkpuru-ọghigha di
iche iche, ya na osisi nke nāmi nkpuru
di iche iche, nke nkpuru-ọghigha-ya di
nime ya: Chineke we hu na ọ di nma.
13 Anyasi we di, ututu we di, buru
ubọchi nke-atọ.
14 Chineke we si, Ka ihe nke nēnye
ihè di na mbara elu-igwe ikpa òkè n'etiti
ehihie na abali; ka ha buru kwa ihe igosi
ihe-iriba-ama di iche iche, na igu mbe
akàra àkà, na igu ubọchi na arọ: 15 ka
ha buru kwa ihe nēnye ihè nime mbara
elu-igwe inye ihè n'elu uwa: ọ we di
otù a. 16 Chineke we kpua ihe uku abua
ahu nke nēnye ihè; Ọ kpuru ihe ahu
nēnye ihè nke ka uku ka ọ nāchi ehihie,
na ihe ahu nēnye ihè nke ka ntà ka ọ
nāchi abali: Ọ kpu-kwa-ra kpakpando
nile, 17 Chineke we tiye ha nime
mbara elu-igwe inye ihè n'elu uwa,
18 na ichi ehihie na ichi abali, na ikpa
òkè n'etiti ihè na ọchichiri: Chineke we
hu na ọ di nma. 19 Anyasi we di,
ututu we di, buru ubọchi nke-anọ.
20 Chineke we si, Ka miri nuputa ihe
nēnuputa enuputa, bù anu nwere nkpu-
ru-obi di ndu, ka anu-ufe feghari kwa
n'elu uwa n'iru mbara elu-igwe. 21 Chi-
neke we kè ogologo anu uku nile di na
miri, na anu nile ọ bula nwere nkpuru-
obi di ndu nke nākpu akpu, nke miri
nuputara, di iche iche, na anu-ufe nile
ọ bula di iche iche nke nwere nku:
Chineke we hu na ọ di nma. 22 Chineke
we gọzie ha, si, Muanu ọmùmù, banu
uba, juputa miri di n'okè osimiri nile,
ka anu-ufe ba kwa uba n'uwa. 23 Anya-
si we di, ututu we di, buru ubọchi
nke-ise.
24 Chineke we si, Ka ala weputa anu
di iche iche nwere nkpuru-obi di ndu,
anu-ulo, na ihe nākpu akpu, na anu-ọhia
di iche iche nke uwa: ọ we di otù a.
25 Chineke we me anu-ọhia di iche iche
nke uwa, na anu-ulo di iche iche, na ihe
nile ọ bula di iche iche nke nākpu akpu
n'ala: Chineke we hu na ọ di nma.
26 Chineke we si, Ka ayi kpua madu
n'onyinyo-ayi, dika oyiyi-ayi si di: ka ha
nwe kwa ike n'aru azù nke okè osimiri,
na n'aru anu-ufe nke elu-igwe, na n'aru
anu-ulo, na n'aru uwa nile, na n'aru
ihe nile ọ bula nākpu akpu nke nākpu
akpu n'elu uwa. 27 Chineke we kè
madu n'onyinyo-Ya, n'onyinyo Chineke
ka Ọ kere ya: nwoke na nwayi ka Ọ
kere ha. 28 Chineke we gọzie ha:
Chineke we si ha, Muanu ọmùmù, banu
uba, juputa uwa, buda ya n'okpuru
onwe-unu; nwe-kwa-nu ike n'aru azù
nke okè osimiri, na n'aru anu-ufe nke

elu-igwe, na n'aru anu nile ọ bula di ndu
nke nākpu akpu n'elu uwa. 29 Chineke
we si, Le, enyewom unu ihe-ọkukụ nile
ọ bula nāmiputa nkpuru-ọghigha, nke
di n'elu uwa nile, na osisi nile ọ bula,
nke nkpuru osisi nāmiputa nkpuru-
ọghigha di nime ya; unu ka ọ diri ibu
ihe-oriri: 30 ọ bu kwa anu-ọhia nile
ọ bula nke uwa ka M'nyeworo akwukwọ
ihe-ọkukụ nile ọ bula, nye kwa anu-ufe
nile ọ bula nke elu-igwe, nye kwa ihe
nile ọ bula nke nākpu akpu n'elu uwa,
nke nkpuru-obi di ndu di nime ya, ibu
ihe-oriri: ọ we di otú a. 31 Chineke we
hu ihe nile ọ bula Ọ mere, ma, le, ọ
di nma nke-uku. Anyasi we di, ututu
we di, buru ubọchi nke-isi.

2 1 Ewe kesia elu-igwe na uwa, na
usu-ha nile. 2 Chineke we jesia
ozi-Ya n'ubọchi nke-asa, bú nke Ọ jere;
Ọ we kwusi n'ubọchi nke-asa ahu n'ozi-
Ya nile nke Ọ jere. 3 Chineke we gọzie
ubọchi nke-asa ahu, do kwa ya nsọ:
n'ihi na ọ bu nime ya ka Ọ kwusiri n'ozi-
Ya nile nke Chineke kereri ekè n'ije ya.

4 Ndia bu osuso-ọmumu elu-igwe na
uwa mḅe ekere ha, n'ubọchi ahu mḅe
Jehova, bú Chineke, mere uwa na elu-
igwe. 5 Ma osisi ntà ọ bula nke ọhia
akādigh n'uwa, ihe-ọkukụ ọ bula nke
ọhia akēpugh kwa: n'ihi na Jehova, bú
Chineke, akēmegh ka miri zo n'elu uwa,
ọ digh kwa madu di ilu ọlu ubi; 6 ma
alulu nēsi n'ala kwugo n'elu, nēdè kwa
iru nile nke ala miri. 7 Jehova, bú
Chineke, we were ájá sitere n'ala kpu
madu, Ọ we ku ume ndu nye n'oghere-
imi-ya abua; madu ahu we ghọ nkpuru-
obi di ndu. 8 Jehova, bú Chineke, we
kua ubi nke aḅara ogige n'Iden, n'Iru-
anyanwu; Ọ we tiye madu ahu n'ebe
ahu, bú onye Ọ kpururi. 9 Jehova, bú
Chineke, we me ka osisi nile ọ bula si
n'ala pue, bú nke anāchọsi ike n'ile anya,
nke di kwa nma ihe-oriri; osisi nke ndu
kwa n'etiti ubi ahu aḅara ogige, na osisi
nke ima ezi ihe na ihe ọjọ. 10 Osimiri
nēsi kwa n'Iden puta idè ubi ahu aḅara
ogige miri; ewe site n'ebe ahu kewa ya,
ọ we ghọ isi miri anọ. 11 Aha osimiri
nke-mbu bu Paishon: nke ahu bu nke
nāga ala Havila nile buruburu, ebe
ọla-edo di; 12 ọla-edo ala ahu di nma:
n'ebe ahu ka bdellium na nkume onyx
di. 13 Aha osimiri nke-abua bu
Gaihon: nke ahu bu nke nāga ala Etiopia
nile buruburu. 14 Aha osimiri nke-atọ
bu Hidekel: nke ahu bu nke nāga Asiria
n'Iru-anyanwu. Osimiri nke-anọ bu
Yufretis. 15 Jehova, bú Chineke, we
were madu ahu me ka ọ nọdu n'ubi
Iden aḅara ogige ilu ọlu-ya na idebe ya.
16 Jehova, bú Chineke, we nye madu
ahu iwu, si, Nkpuru nke sitere n'osisi
nile ọ bula nke ubi a aḅara ogige ka i
ganēri eri: 17 ma nkpuru nke sitere
n'osisi ima ezi ihe na ihe ọjọ, gi erila
nkpuru sitere na ya: n'ihi na n'ubọchi
i gēri nkpuru sitere na ya i ghagh inwu
anwu.

18 Jehova, bú Chineke, we si, Ọ digh
nma ka madu ahu nọ nání ya; M'gēmere
ya onye-iye-aka kwesiri ya. 19 Jehova,
bú Chineke, we site n'ala kpu anu-ọhia
nile ọ bula, na anu-ufe nile ọ bula nke
elu-igwe; Ọ we me ka ha biakute madu
ahu, ihu ihe ọ gākpọ ha: ma aha ọ
bula madu ahu nākpọ anu nwere nkpu-
ru-obi di ndu, nke ahu bu aha-ya.
20 Madu ahu we kpọ anu-ulo nile na
anu-ufe nke elu-igwe na anu-ọhia nile
ọ bula aha; ma madu, ahugh onye-iye-
aka kwesiri ya. 21 Jehova, bú Chineke,
we me ka oké ura dakwasi madu ahu, ọ
we raru ura; Ọ we weputa otù nime
ọgiriga-ya, mechie anu-aru n'ọnọdu-ya:
22 ọgiriga ahu, bú nke Ọ weputara
n'aru madu ahu, Jehova, bú Chineke,
we wue ya dika ulo ka ọ ghọ nwayi, Ọ
me ka ọ biakute madu ahu. 23 Madu
ahu we si, Ehe! nka bu nọ ọkpukpu
si n'ọkpukpum puta, na anu-aru si
n'anu-arum puta: nka ka agākpọ
Nwayi, n'ihi na eweputara nka n'aru
Nwoke. 24 N'ihi nka ka nwoke gārapu
nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-
ya: ha ewe ghọ otù anu-aru. Ha abua
we buru ndi ḅa ọtọ, nwoke ahu na
nwunye-ya, ma ihere adigh-eme ha.

3 1 Ma agwọ di aghughọ kari anu ọhia
ọ bula nke Jehova, bú Chineke,
mereri. Ọ we si nwayi ahu, Ọ̀ gābu
ezie na Chineke siri, Unu erila nkpuru
sitere n'osisi ọ bula nke ubi a aḅara
ogige? 2 Nwayi we si agwọ ahu, Ayi
nēri nkpuru osisi nile nke ubi a aḅara
ogige: 3 ma nkpuru nke osisi ahu nke
di n'etiti ubi a aḅara ogige, Chineke
asiwo, Unu erila nkpuru sitere na ya,
unu emetu-kwa-la ya aka, ka unu we

ghara inwu anwu. 4 Agwọ we si nwayi,
Ọ digh ọnwu unu nāghagh inwu:
5 n'ihi na Chineke mara na n'ubọchi
unu gēri nkpuru sitere na ya, mḅe ahu
ka agēmeghe anya-unu, unu ewe di ka
Chineke, nāma ezi ihe na ihe ọjọ.
6 Nwayi we hu na osisi ahu di nma
ihe-oriri, na ọ bu kwa ihe nāgu anya
agu ile, na ihe anāchọsi ike ka osisi ahu
bu kwa ime ka madu nwe uche, ọ were
ufọdu nime nkpuru-ya, rie; ọ nye kwa
di-ya, tiyere onwe-ya, ọ we rie. 7 Ewe
meghe anya ha abua, ha we mara na
ndi ḅa ọto ka ha bu; ha we dukọta
akwukwọ osisi fig, mere onwe-ha ihe-
ọkikė. 8 Ha we nu olu Jehova, bù
Chineke, ka Ọ nējeghari n'ubi ahu
aḅara ogige mḅe ifufe nēfe n'ubọchi:
madu ahu na nwunye-ya we zopu
onwe-ha n'iru Jehova, bù Chineke,
n'etiti osisi nke ubi ahu aḅara ogige.
9 Jehova, bù Chineke, we kpọ madu
ahu òkù, si ya, Òle ebe i nọ? 10 Ọ
we si, Anurum olu-Gi n'ubi a aḅara
ogige, m'we tua egwu, n'ihi na onye
ḅa ọtọ ka m'bu; m'we zo onwem.
11 Ọ we si, Ònye gosiri gi na onye ḅa
ọtọ ka i bu? Ì riwo nkpuru sitere n'osisi
ahu, nke M'nyere gi iwu bayere ya, ka i
ghara iri nkpuru sitere na ya? 12 Madu
ahu we si, Nwayi ahu nke I nyerem ka
mu na ya biri, ya onwe-ya nyerem
nkpuru sitere n'osisi ahu, m'we rie.
13 Jehova, bù Chineke, we si nwayi ahu,
Gini bu nka i meworo? Nwayi we si,
Agwọ ahu rafurum, m'we rie. 14 Je-
hova, bù Chineke, we si agwọ ahu,
N'ihi na i mewo nka, ihe anābu ọnu ka
i bu kari anu-ulo nile, na kari anu ọhia
nile ọ bula; afọ-gi ka i gēji je ije, ọ bu
kwa àjà ka i ganēri ubọchi nile nke ndu-
gi: 15 iro ka M'gētiye kwa n'etiti gi
na nwayi ahu, na n'etiti nkpuru-gi na
nkpuru-ya: nkpuru ahu gēchifia gi n'isi,
gi onwe-gi gēchifia kwa ya n'ikiri-ukwu.
16 Nwayi ahu ka Ọ siri, M'gēme ka ihe-
nḅu-gi na itu-ime-gi ba uba nke-uku;
n'ihe-nḅu ka i gāmu umu; n'ebe di-gi
nọ ka ọchichọ-gi gādi, ya onwe-ya gāchi
kwa gi. 17 Adam ka Ọ si-kwa-ra, N'ihi
na i gewo nti n'olu nwunye-gi, i we rie
nkpuru sitere n'osisi ahu, nke M'nyere gi
iwu bayere ya, si, Gi erila nkpuru sitere
na ya: ihe anābu ọnu ka ala bu n'ihi
gi; n'ihe-nḅu ka i gēri ihe sitere na ya
ubọchi nile nke ndu-gi; 18 ọ bu kwa
ogwu na uke ka o gēpuru gi; i gēri kwa
ihe-ọkukù nke ubi; 19 n'ọsusọ iru-gi
ka i gēri nri, rue mḅe i gālata n'ala;
n'ihi na esiri na ya weputa gi; n'ihi na
àjà ka i bu, ọ bu kwa àjà ka i gālata.
20 Madu ahu we kpọ aha nwunye-ya
Iv; n'ihi na nwayi ahu bu nne madu nile
nwere ndu. 21 Jehova, bù Chineke,
we were akpukpọ anu mere Adam,
me-kwa-ra nwunye-ya, uwe-ime, we
yibe ha.

22 Jehova, bù Chineke, we si, Le,
madu ahu aghọwo ihe di ka otù onye
nime ayi, n'ima ezi ihe na ihe ọjọ; ma
uḅu a, ka ọ we ghara iseti aka-ya, were
nkpuru sitere n'osisi ahu nke ndu, rie,
di ndu rue mḅe ebigh-ebi: 23 Jehova,
bù Chineke, we zipu ya n'ubi Iden
aḅara ogige, ilu ọlu ala ahu nke esiri na
ya weputa ya. 24 Ọ we chupu madu
ahu, me ka Cherubim nọdu n'akuku
Iru-anyanwu nke ubi Iden aḅara ogige,
ha na ire-ọku nke mma-agha nke
nēchighari onwe-ya, idebe uzọ osisi
ahu nke ndu.

4 1 Madu ahu we mara aru Iv, bù
nwunye-ya; ọ we turu ime, mua
Ken, si, Enwetawom nwoke site n'iye-
aka Jehova. 2 Ọzọ kwa, ọ mua nwa-
nne-ya nwoke, bù Ebel. Ebel we buru
onye nāzù ìgwè ewu na aturu, ma Ken
bu onye nālu ọlu ubi. 3 O rue,
n'ọgwugwu ubọchi ufọdu, na Ken
wetara ufọdu nime nkpuru ala ibu
onyinye-inata-iru-ọma enyere Jehova.
4 Ebel kwa, ya onwe-ya weta-kwa-ra
ufọdu nime umu eburu uzọ mu nke
ìgwè ewu na aturu ya, na ufọdu nime
iberibe-ha mara abuba. Jehova we le
Ebel, le kwa onyinye-inata-iru-ọma-ya,
anya ọma: 5 ma Ken na onyinye-
inata-iru-ọma-ya, Ọ legh ha anya ọma.
Ken we we iwe di ọku nke-uku, iru-ya
we ḅarua. 6 Jehova we si Ken, N'ihi
gini ka i nēwe iwe di ọku? ọ̀ bu kwa
n'ihi gini ka iru-gi ḅaruru? 7 Ọ buru
na i nēme nke-ọma, ọ̀ bugh nḅasa-iru
ka i gēnwe? ọ buru kwa na i megh
nke-ọma, n'ọnu-uzọ ka nmehie nāma-
kpu dika anu-ọhia: ọ bu kwa n'ebe i
nọ ka ọchichọ-ya di, ma ọ kwesiri ka gi
onwe-gi chia ya. 8 Ken we si Ebel, bù
nwa-nne-ya, Ka ayi je n'ọhia. O rue,
mḅe ha nọ n'ọhia, na Ken biliri imegide

Ebel, bú nwa-nne-ya, we ḅue ya.
9 Jehova we si Ken, Òle ebe Ebel, bú
nwa-nne-gi, nọ? Ọ we si, Amaghm: ọ̀
bu onye-nche nwa-nnem ka m'bu?
10 Ọ si, Gini ka i meworo? ge nti! olu
ọbara nwa-nne-gi nētikum site n'ala.
11 Ma uḅu a, onye anābu ọnu ka i bu
site n'ala, nke saghere ọnu-ya inara
ọbara nwa-nne-gi n'aka-gi; 12 mḅe i
nālu ọlu ubi, ọ gagh-enye gi ike-ya ọzọ;
onye nāṅaghari na ọsọ ka i gābu n'uwa.
13 Ken we si Jehova, Ahuhu ajọ
omumem di uku kari obubu. 14 Le,
I chupuwom ta n'iru ala; ọ bu kwa
n'iru-Gi ka agēzopum; m'gābu kwa
onye nāṅaghari na ọsọ n'uwa; o gēru
kwa na onye ọ bula nke nāhum gēḅum.
15 Jehova we si ya, N'ihi nka onye
ọ bula nke nēḅu Ken, okpukpu asa
ka agābọ ọ̀bọ̀ n'aru ya. Jehova we doro
Ken ihe-iriba-ama, ka onye ọ bula nke
nāhu ya we ghara itiḅu ya.
16 Ken we si n'iru Jehova pua, biri
n'ala Nod, n'Iru-anyanwu Iden. 17 Ken
we mara aru nwunye-ya; ọ we turu ime,
mua Inok: ma Ken nọ nēwu obodo, ọ
we kpọ aha obodo ahu, dika aha nwa-ya
nwoke si di, Inok. 18 Ewe mua Irad
nye Inok: Irad we mua Mehujael:
Mehujael we mua Metushael: Metu-
shael we mua Lemek. 19 Lemek we
lutara onwe-ya ndinyom abua: aha otù
onye nime ha bu Eda, aha nwayi ibe-ya
bu Zila. 20 Eda we mua Jebel: onye
ahu bu nna ndi bi n'ulo-ikwū, ndi nwe-
kwa-ra anu-ulo. 21 Aha nwa-nne-ya
nwoke bu Jubal: onye ahu bu nna ndi
nile nākpọ ubọ-akwara, nēḅu kwa ọ̀jà.
22 Zila kwa, nwayi ahu mu-kwa-ra
Tubal-ken, onye nākpu ihe-ọlu nile ọ
bula nke ọla na nke ígwè: ma nwa-nne-
nwayi Tubal-ken bu Neama. 23 Lemek
we si ndinyom-ya:

Eda na Zila, nurunu olum;
Ndinyom Lemek, genu nti n'okwu-
ọnum:
N'ihi na nwoke ka m'ḅuworo n'ihi
oḅuḅu-mmam,
Ọ bu kwa nwata-nwoke ka
m'ḅuworo n'ihi uhiri-utarim:
24 Asi na ọ bu okpukpu asa ka agābọ̀
Ken ọ̀bọ̀,
Agābọ kwa Lemek ọgu okpukpu
atọ na iri na asa.
25 Adam we mara aru nwunye-ya
ọzọ; nwunye-ya we mua nwa-nwoke,
kpọ aha-ya Set, si, N'ihi na Chineke
doworom nkpuru ọzọ n'ọnọdu Ebel;
n'ihi na Ken ḅuru ya. 26 Set kwa, ya
onwe-ya ka amu-kwa-ra nwa-nwoke
nye; ọ kpọ aha-ya Enosh: mḅe ahu ka
amalitere ikpọku aha Jehova.

5 1 Nka bu akwukwọ osuso-ọmumu
nile nke Adam. N'ubọchi Chineke
kere madu, n'oyiyi Chineke ka Ọ mere
ya; 2 nwoke na nwayi ka Ọ kere ha;
Ọ gọzie ha, kpọ aha-ha Madu, n'ubọchi
ekere ha. 3 Adam we di ndu ọgu arọ
isi na iri, ọ mua nwa n'oyiyi-ya, dika
onyinyo-ya si di; ọ kpọ aha-ya Set:
4 ubọchi nile nke Adam, mḅe ọ musiri
Set, bu nnù arọ abua: ọ mua umu-
ndikom na umu-ndinyom. 5 Ubọchi
nile nke Adam di ndu we buru nnù
arọ abua na ọgu isi na iri: ọ we nwua.
6 Set di ndu ọgu arọ ise na ise, ọ mua
Enosh: 7 Set di ndu, mḅe ọ musiri
Enosh, nnù arọ abua na asa, ọ mua umu-
ndikom na umu-ndinyom: 8 ubọchi
nile nke Set we buru nnù arọ abua na
ọgu ise na iri na abua: ọ we nwua.
9 Enosh di ndu ọgu arọ anọ na iri, ọ
mua Kenan: 10 Enosh di ndu, mḅe ọ
musiri Kenan, nnù arọ abua na iri na ise,
ọ mua umu-ndikom na umu-ndinyom:
11 ubọchi nile nke Enosh we buru nnù
arọ abua na ọgu ise na ise: ọ we nwua.
12 Kenan di ndu ọgu arọ atọ na iri, ọ
mua Mahalalel: 13 Kenan di ndu, mḅe
ọ musiri Mahalalel, nnù arọ abua na
ọgu abua, ọ mua umu-ndikom na umu-
ndinyom: 14 ubọchi nile nke Kenan
we buru nnù arọ abua na ọgu ise na iri:
ọ we nwua.
15 Mahalalel di ndu ọgu arọ atọ na
ise, ọ mua Jered: 16 Mahalalel di ndu,
mḅe ọ musiri Jered, nnù arọ abua na oru
na iri, ọ mua umu-ndikom na umu-
ndinyom: 17 ubọchi nile nke Mahala-
lel we buru nnù arọ abua na ọgu anọ
na iri na ise: ọ we nwua.
18 Jered di ndu ọgu arọ asatọ na abua,
ọ mua Inok: 19 Jered di ndu, mḅe ọ
musiri Inok, nnù arọ abua, ọ mua umu-
ndikom na umu-ndinyom: 20 ubọchi
nile nke Jered we buru nnù arọ abua na
ọgu asatọ na abua: ọ we nwua.
21 Inok di ndu ọgu arọ atọ na ise, ọ
mua Metusela: 22 Inok na Chineke we
yikọ nējeghari, mḅe ọ musiri Metusela,

ọgu arọ iri-na-ise, ọ mua umu-ndikom
na umu-ndinyom: 23 ubọchi nile nke
Inok we buru ọgu arọ iri-na-asatọ na
arọ ise: 24 Inok na Chineke we yikọ
nējeghari: ọ nọgh kwa: n'ihi na Chineke
kuru ya la.

25 Metusela di ndu ọgu arọ iteghete
na asa, ọ mua Lemek: 26 Metusela di
ndu, mb̮e ọ musiri Lemek, nnù arọ na
ọgu iri-na-iteghete na arọ abua, ọ mua
umu-ndikom na umu-ndinyom: 27 ubọ-
chi nile nke Metusela we buru nnù arọ abua
na ọgu asatọ na iteghete: ọ we nwua.

28 Lemek di ndu ọgu arọ iteghete na
abua, ọ mua nwa-nwoke: 29 ọ kpọ
aha-ya Noa, si, Onye a gākasi ayi obi
bayere ọlu-ayi, baye-kwa-ra ndọb̮u ayi
ji aka-ayi adọb̮u onwe-ayi n'ọlu, bú nke
putara n'ala Jehova buworo ọnu.
30 Lemek di ndu, mb̮e ọ musiri Noa,
nnù arọ na ọgu iteghete na iri na ise, ọ
mua umu-ndikom na umu-ndinyom:
31 ubọchi nile nke Lemek we buru nnù
arọ na ọgu iri-na-asatọ na arọ iri na
asa: ọ we nwua.

32 Noa we b̮a nnù arọ na ọgu ise: Noa
we mua Shem, na Ham, na Jefet.

6 1 O rue, mb̮e madu malitere iba uba
n'elu ala, mb̮e amu-kwa-ra umu-
ndinyom nye ha, 2 na umu-ndikom
nke Chineke huru umu-ndinyom nke
madu na ha mara nma; ha we lutara
onwe-ha ndinyom site na ndi nile ha
rọputara. 3 Jehova we si, Mọm agagh-
achi achi nime madu rue mb̮e ebigh-ebi,
n'ihi na ya onwe-ya bu kwa anu-aru: ma
ubọchi-ya nile gābu ọgu arọ isi. 4 Nefi-
lim nọ n'uwa na mb̮e ahu, ha nọ kwa ma
emesia, mb̮e umu-ndikom nke Chineke
nābakuru umu-ndinyom nke madu,
mb̮e ha nāmu-kwa-ra ha umu: ndi ahu
bu ndi-dike ahu ndi nọri site na mb̮e
ebigh-ebi gara aga, ndi amara aha-ha.
5 Jehova we hu na ihe ọjọ nke madu
riri nne n'uwa, Ọ hu kwa na ncheputa
nile ọ bula nke echiche obi-ya bu náni
ihe ọjọ ogologo ubọchi nile. 6 Jehova
we chegharia na Ọ mere madu n'uwa,
ọ we wuta Ya n'obi-Ya. 7 Jehova we
si, M'gēkpochapu madu n'elu ala, bú
ndi M'keworo; ma madu, ma anu-ulo,
ma ihe nākpu akpu, ma anu-ufe nke
elu-igwe: n'ihi na echeghariwom na
emerem ha. 8 Ma Noa hutara amara
n'iru Jehova.

9 Ndia bu osuso-ọmumu Noa. Noa
bu onye ezi omume, onye zuru okè
n'ọb̮ọ-ya nile: Noa na Chineke yikọrọ
nējeghari. 10 Noa we mua umu-
ndikom atọ, Shem, na Ham, na Jefet.
11 Ma ebibiri uwa n'iru Chineke, uwa
juputa-kwa-ra n'ihe-ike. 12 Chineke
we hu uwa, ma, le, ebibiri ya; n'ihi
na anu-aru nile, bú madu, bibiri uzọ-
ya n'elu uwa.

13 Chineke we si Noa, Ọgwugwu anu-
aru nile abiawo n'irum; n'ihi na uwa
juputara n'ihe-ike site na ha; ma, le,
M'gēbibi ha na uwa. 14 Mere onwe-gi
ub̮ọ nke osisi gopher; ulo-nwubi di iche
iche ka i gēme n'ub̮ọ ahu, were kwa
bitumen techi ya ime na azu. 15 Nka
bu kwa otú i gēme ya: ọgú cubit iri-na-
ise ka ogologo ub̮ọ ahu bu, ọgu cubit
abua na iri bu obosara-ya, orú cubit na
iri bu idi-elu-ya. 16 Oghere inye ìhè ka
i gēmere ub̮ọ ahu, rue otù cubit ka i
gēmesi kwa ya site n'elu; ọnu-uzọ ub̮ọ
ahu ka i gētiye kwa n'akuku-ya; okpu-
kpu nke-ala na nke-abua na nke-atọ ka
i gēme ya. 17 Ma Mu onwem, le,
anameme ka iju-miri biakwasi uwa,
ibibi anu-aru nile, nke ume nke ndu di
nime ya, ka ọ pua n'okpuru elu-igwe;
ihe nile nke di n'uwa gēkubi ume.
18 Ma M'gēme ka ọb̮ub̮a-ndum guzosi
ike n'ebe i nọ; i gābata kwa n'ub̮ọ ahu,
gi onwe-gi, na umu-gi ndikom, na
nwunye-gi, na nwunye nile nke umu-gi
ndikom tiyere onwe-gi. 19 Ọ bu kwa
ufọdu nime anu nile ọ bula nke di ndu,
nime anu-aru nile, abua abua n'aha
nile ọ bula, ka i gēme ka ha bata n'ub̮ọ,
idebe ha ndu tiyere onwe-gi; oke na
nwunye ka ha gābu. 20 Nime anu-ufe
di iche iche, na nime anu-ulo di iche
iche, nime ihe nile ọ bula di iche iche
nke nākpu n'ala, abua abua n'aha nile
ọ bula gābiakute gi, idebe ha ndu.
21 Gi onwe-gi kwa, were n'onwe-gi
ufọdu nime ihe-oriri nile nke anēri eri,
gi chikọta ya n'ebe i nọ; ọ gāburu gi,
bu-kwa-ra ha, ihe-oriri. 22 Noa we me
ya; dika iwu nile si di nke Chineke
nyere ya, otú a ka ọ mere.

7 1 Jehova we si Noa, Ba n'ub̮ọ ahu,
gi onwe-gi na ulo-gi nile; n'ihi na
gi ka M'huworo bu onye ezi omume
n'irum n'ọb̮ọ a. 2 Nime anu nile ọ bula
di ọcha i gāchiputara onwe-gi asa asa,

oke na nwunye-ya; chiputa kwa abua
abua n'anu nādigh ọcha, oke na nwu-
nye-ya; 3 ufọdu kwa nime anu-ufe
nke elu-igwe, asa asa, oke na nwunye:
idebe nkpuru ndu n'elu uwa nile.
4 N'ihi na ọ fọduru ubọchi asa, Mu
onwem gaje ime ka miri zosa n'uwa
ọgu ubọchi abua ehihie na abali;
M'gēkpochapu kwa n'elu ala ihe nile
ọ bula di ndu nke M'meworo. 5 Noa
we me dika iwu nile si di nke Jehova
nyere ya.
6 Noa ḅara nnù arọ na ọgu iri mḅe
iju-miri ahu di n'elu uwa. 7 Noa we
si n'iru miri nke iju-miri ahu ba n'uḅọ
ahu, ya na umu-ya ndikom na nwunye-
ya na nwunye nile nke umu-ya ndikom.
8 Nime anu di ọcha, na nime anu
nke nādigh ọcha, na nime anu-ufe na
ihe nile ọ bula nke nākpu akpu n'elu
ala, 9 abua abua bakuru Noa n'uḅọ
ahu, oke na nwunye, dika Chineke nyere
Noa iwu. 10 O rue, mḅe ubọchi asa
ahu gasiri, na miri nke iju-miri ahu
di n'elu uwa. 11 N'arọ nke-nnù-na-
ọgu-iri nke ndu Noa, n'ọnwa nke-abua,
n'ubọchi nke-iri-na-asa nke ọnwa,
n'ubọchi ahu ka aḅawara isi-iyi nile
nke oké oḅu-miri, emeghe-kwa-ra
window nile nke elu-igwe. 12 Oké
miri-ozuzo ahu we di n'elu uwa ọgu
ubọchi abua ehihie na abali. 13 N'otù
ubọchi ahu ka Noa, na Shem na Ham
na Jefet, bú umu-ndikom Noa, na
nwunye Noa, ha na nwunye nile nke
umu-ya ndikom, bara n'uḅọ ahu;
14 ha onwe-ha, na anu-ọhia nile ọ bula
di iche iche, na anu-ulo nile ọ bula di
iche iche, na ihe nile ọ bula di iche iche
nākpu akpu nke nākpu akpu n'elu uwa,
na anu-ufe nile ọ bula di iche iche, aha
nnunu nile ọ bula. 15 Ha we bakuru
Noa n'uḅọ ahu, abua abua nime anu-
aru nile nke ume nke ndu di nime ya.
16 Ndi nāba n'uḅọ bara oke na nwunye
sitere n'anu-aru nile, dika Chineke
nyere ya iwu: Jehova we mechibido ya
uzọ nime. 17 Iju-miri ahu we di n'elu
uwa ọgu ubọchi abua; miri ahu we ba
uba, bulie uḅọ ahu, ewe si n'elu uwa
bulie ya elu. 18 Miri ahu di ike, ba
uba nke-uku n'elu uwa; uḅọ ahu we
nāgaghari n'elu miri. 19 Miri ahu
di ike nke-uku nke-uku n'elu uwa;
ewe kpuchie ugwu nile di elu nke di
n'okpuru elu-igwe nile. 20 Cubit iri na
ise ka miri ahu di ike site n'elu ugwu;
ewe kpuchie ugwu nile. 21 Anu-aru
nile nke nākpu akpu n'elu uwa we kubie
ume, nime anu-ufe, na nime anu-ulo,
na nime anu-ọhia, na nime ihe nile ọ
bula nēnuputa enuputa nke nēnuputa
n'elu uwa, na madu nile ọ bula: 22 ihe
ọ bula nke ume nke mọ nke ndu di
n'oghere-imi-ya abua, nime ihe nile
ọ bula nke di n'ala-ọkpọ-nku, ọ nwuru
anwu. 23 Ọ we kpochapu ihe nile ọ
bula di ndu nke di n'elu ala, ma madu,
ma anumanu, ma ihe nākpu akpu, ma
anu-ufe nke elu-igwe: ewe kpochapu
ha n'uwa: ọ we fọdu nání Noa na ndi
ya na ha nọ n'uḅọ ahu. 24 Miri we di
ike n'elu uwa ọgu ubọchi asa na iri.
8 1 Ma Chineke chetara Noa, na anu
nile di ndu, na anu-ulo nile nke ya
na ha nọ n'uḅọ; Chineke we me ka ifufe
gabiga n'elu uwa, miri we taba; 2 eme-
chi-kwa-ra isi-iyi nile nke oḅu-miri
na window nile nke elu-igwe, eḅochi-
kwa-ra oké miri-ozuzo nēsite n'elu-igwe;
3 miri we si n'elu uwa nālaghachi mḅe
nile: miri ahu we bilata mḅe ọgu
ubọchi asa na iri gwusiri. 4 Uḅọ ahu
we tọḅọrọ n'elu ugwu nke Ararat n'ọnwa
nke-asa, n'ubọchi nke-iri-na-asa nke
ọnwa ahu. 5 Miri we nēbilata mḅe nile
rue ọnwa nke-iri: n'ọnwa nke-iri ahu,
n'ubọchi mbu nke ọnwa, ka ahuru elu
ugwu. 6 O rue, mḅe ọgu ubọchi abua
gwusiri, na Noa meghere window nke
uḅọ ọ mere: 7 o zipu ugolo-ọma, nke
pùru nāpù nālata, rue mḅe miri tasiri
n'elu uwa. 8 Ọ we si n'ebe ọ nọ zipu
nduru, ile ma miri esiwo n'elu ala taba;
9 ma nduru ahu ahugh ebe-izu-ike nye
ọbu-ukwu-ya, ọ we laghachikute ya rue
n'uḅọ, n'ihi na miri ahu di n'elu uwa
nile: ọ we setipu aka-ya, were ya, me ka
ọ bakute ya nime uḅọ. 10 Ọ we che
kwa ubọchi asa ọzọ; ọ we si n'uḅọ zipu
nduru ahu ọzọ; 11 nduru ahu we
bakute ya na mḅe anyasi; ma, le, akwu-
kwọ osisi olive akubitere ọhu di n'ọnu-
ya: Noa we mara na miri esiwo n'elu
uwa taba. 12 Ọ we che kwa ubọchi asa
ọzọ, zipu nduru ahu; ma ọ laghachi-
kutegh ya ọzọ ma-ọli. 13 O rue, n'arọ
nke-nnù na ọgu iri na otù, n'ọnwa mbu,
n'ubọchi mbu nke ọnwa ahu, na miri
siri n'elu uwa tasia: Noa we wezuga

ihe-nkpuchi nke ubọ ahu, hu, ma, le,
iru ala kpọrọ nku. 14 Ọ bu n'ọnwa
nke-abua, n'ubọchi nke-orù-na-asa, ka
ala kọsiri.
15 Chineke we gwa Noa okwu, si,
16 Si n'ubọ pua, gi onwe-gi, na nwunye-
gi, na umu-gi ndikom, na nwunye nile
nke umu-gi ndikom tiyere onwe-gi.
17 Anu nile ọ bula nke di ndu nke gi na
ya nọ, bù nke sitere n'anu-aru nile,
nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na
nime ihe nile nākpu akpu nke nākpu
akpu n'uwa, gi me ka ha so gi puta; ka
ha we nuputa n'uwa, mua ọmùmù, ba
uba n'elu uwa. 18 Noa we pua, ya na
umu-ya ndikom na nwunye-ya na
nwunye nile nke umu-ya ndikom:
19 anu nile ọ bula nke di ndu, ihe nile
ọ bula nke nākpu akpu, na anu-ufe nile
ọ bula, ihe ọ bula nke nākpu akpu n'elu
uwa, dika aburu-ha si di, ha siri n'ubọ
pua. 20 Noa we wuere Jehova ebe-
ichu-aja, were ufọdu nime anu-ulo nile
ọ bula di ọcha na nime anu-ufe nile
ọ bula di ọcha, sure àjà-nsure-ọku
n'ebe-ichu-aja ahu. 21 Jehova we nu
isi utọ ya; Jehova we gwa obi-Ya okwu,
si, M'gagh-akọcha ala ọzọ ma-ọli n'ihi
madu, n'ihi na ncheputa nke obi madu
di njọ site na nwata; M'gagh-etibu kwa
ihe nile ọ bula di ndu ọzọ ma-ọli, dika
M'meworo. 22 Rue ubọchi nile nke
uwa, ọghigha-nkpuru na owuwe-ihe-ubi,
na oyi na okpom-ọku, na udumiri na
ọkọchi, na ehihie na abali, agagh-ebi.
9 1 Chineke we gọzie Noa na umu-ya
ndikom, si ha, Muanu ọmùmù, banu
uba, juputa uwa. 2 Egwù-unu na
ujọ-unu gādikwasi n'anu nile ọ bula
nke uwa nke di ndu, na n'anu-ufe
nile ọ bula nke elu-igwe; tiyere ihe nile
ọ bula nke ala nēnuputa, tiye-kwa-ra
azù nile nke okė osimiri, n'aka-unu ka
enyeworo ha. 3 Ihe nile ọ bula nke
nākpu akpu, nke di ndu, gāburu unu
ihe-oriri; dika akwukwọ ihe-ọkukù ka
M'nyeworo unu ha nile. 4 Nàni anu-
aru nke ndu-ya, bù ọbara-ya, di nime ya
ka unu nāgagh-eri. 5 N'ezie ọbara-
unu, bù nke diri ndu-unu, ka M'gājuta
kwa; n'aka anu nile ọ bula di ndu ka
M'gājuta ya: ọ bu kwa n'aka madu,
n'aka nwa-nne madu ọ bula, ka M'gājuta
ndu madu. 6 Onye nāwusi ọbara madu,
site n'aka madu ka agāwusi ọbara-ya:
n'ihi na ọ bu n'onyinyo Chineke ka Ọ
mere madu. 7 Unu onwe-unu kwa,
muanu ọmùmù, banu uba; nuputanu
umu n'uwa, ba uba nime ya.
8 Chineke we gwa Noa, gwa kwa
umu-ya ndikom tiyere ya, okwu, si,
9 Mu onwem kwa, le, M'ganēme ka
ọbuba-ndum guzosi ike n'ebe unu nọ, na
n'ebe nkpuru-unu nọ, bù ndi gānọchi
unu; 10 na n'ebe anu nile ọ bula nke
nwere nkpuru-obi di ndu di nke diyere
unu, nime anu-ufe, na nime anu-ulo, na
nime anu-ọhia nile ọ bula nke uwa nke
diyere unu; bù nke sitere n'ihe nile
nēsi n'ubọ ahu puta, bù anu-ọhia nile
ọ bula nke uwa. 11 M'gēme kwa ka
ọbuba-ndum guzosi ike n'ebe unu nọ:
agagh-ebipu kwa anu-aru nile ọzọ site
na miri nke iju-miri ahu; iju-miri agagh-
adi kwa ọzọ ibibi uwa. 12 Chineke we
si, Nka bu ihe-iriba-ama nke ọbuba-ndu
ahu nke Mu onwem nāba n'etiti Mu na
unu na anu nile ọ bula nwere nkpuru-
obi di ndu nke diyere unu, rue ọbọ
nile ebigh-ebi: 13 eke-na-ogwuru-
gwum ka M'tiyeworo n'igwe-oji, ọ
gāghọ kwa ihe-iriba-ama nke ọbuba-ndu
di n'etiti Mu na uwa. 14 O gēru kwa,
mbe M'nēme ka igwe-oji puta n'elu
uwa, na agāhu eke-na-ogwurugwu ahu
n'igwe-oji ahu, 15 M'we cheta ọbuba-
ndum, nke di n'etiti mu na unu na
anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu
nime anu-aru nile; miri agagh-aghọ kwa
iju-miri ọzọ ibibi anu-aru nile. 16 Eke-
na-ogwurugwu ahu gādi kwa n'igwe-oji;
M'gāhu kwa ya anya, icheta ọbuba-ndu
ebigh-ebi di n'etiti Chineke na anu nile
ọ bula nwere nkpuru-obi di ndu nime
anu-aru nile nke di n'elu uwa. 17 Chi-
neke we si Noa, Nka bu ihe-iriba-ama
nke ọbuba-ndu ahu nke M'meworo ka
o guzosie ike n'etiti Mu na anu-aru nile
nke di n'elu uwa.
18 Umu-ndikom Noa, ndi siri n'ubọ
ahu pua, bu Shem, na Ham, na Jefet: ma
Ham bu nna Kenean. 19 Ndia atọ bu
umu-ndikom Noa: ọ bu kwa site na ndia
ka uwa nile basara.
20 Noa, bù onye-ọlu-ubi, we malite
iku ubi-vine: 21 ọ we ṅua ufọdu nime
manya-vine-ya, ṅubiga ókè, baba onwe-
ya ọtọ n'etiti ulo-ikwū-ya. 22 Ham,
bù nna Kenean, we hu ọtọ nna-ya,
gosi umu-nne-ya ndikom abua n'ėzi.

23 Shem na Jefet we chiri uwe-
nḇokwasi, tukwasi n'ubu ha abua, were
azu-ha je, kpuchie ọtọ nna-ha; ma iru-ha
di n'azu, ha ahugh kwa ọtọ nna-ha.
24 Noa we teta n'ura manya-vine-ya,
mara ihe nwa-ya nwoke nke-ntà mere
ya. 25 Ọ we si,
Onye anābu ọnu ka Kenean bu;
Orù nke ndi-orù ka ọ gāburu
umu-nne-ya ndikom.
26 Ọ si kwa,
Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú
Chineke nke Shem, bu;
Ka Kenean ghọ-kwa-ra ha orù.
27 Ka Chineke me ka Jefet setia,
Ya biri kwa n'ulo-ikwū nile nke
Shem;
Ka Kenean ghọ-kwa-ra ha orù.
28 Noa we di ndu, mḇe iju-miri ahu
gasiri, ọgu arọ iri-na-asa na arọ iri.
29 Ubọchi nile nke Noa we buru nnù
arọ abua na ọgu asa na iri: ọ we nwua.

10 1 Ma ndia bu osuso-ọmumu
umu-ndikom Noa, bú Shem na
Ham na Jefet: amu-kwa-ra ha umu-
ndikom, mḇe iju-miri ahu gasiri.
2 Umu-ndikom Jefet; Goma, na
Megog, na Madai, na Jevan, na Tubal,
na Meshek, na Tiras. 3 Umu-ndikom
Goma kwa; Ashkenaz, na Rifat, na
Togama. 4 Umu-ndikom Jevan kwa;
Elaisha, na Tashish, na Kitim, na
Dodanim. 5 Site na ndia ka ekesara
ala nile di oké osimiri buruburu nke
mba nile, n'ala nile ha, onye ọ bula dika
asusu-ya si di; dika aḇuru-ha nile si
di, nime mba nile ha.
6 Umu-ndikom Ham kwa; Kush, na
Mizraim, na Put, na Kenean. 7 Umu-
ndikom Kush kwa; Seba, na Havila, na
Sabta, na Reama, na Sabteka: umu-
ndikom Reama kwa; Sheba, na Dedan.
8 Kush muru Nimrod; onye ahu mali-
tere ibu dike n'uwa. 9 Ya onwe-ya bu
dike n'ichu-ntà n'iru Jehova: n'ihi nka
ka anāsi, Dika Nimrod, bú dike n'ichu-
ntà n'iru Jehova. 10 Nmalite ala-eze-ya
bu Bebel, na Erek, na Akad, na Kalne,
n'ala Shaina. 11 O siri n'ala ahu pua
je Asiria, wue Nineve, na Rehobot-Ia,
na Kala, 12 na Resen n'etiti Nineve
na Kala (nke ahu bu obodo uku ahu).
13 Mizraim muru Ludim, na Anamim,
na Lehabim, na Naftuhim, 14 na
Patrusim, na Kasluhim (ebe ndi
Filistia siri puta), na Kaftorim.
15 Kenean muru Zaidon, bú ọkpara-
ya, na Het; 16 na ndi Jebus, na
ndi-Amorait, na ndi-Giagashait; 17 na
ndi-Haivait, na ndi Aka, na ndi Sin;
18 na ndi Avad, na ndi Zemar, na ndi
Hemat: emesia aḇuru nile nke ndi
Kenean we ḇasa. 19 Okè-ala nke ndi
Kenean we buru site na Zaidon, mḇe
i nēje Gera, rue Geza: mḇe i nēje Sọdọm
na Gọmọra na Adma na Zeboim, rue
Lesha. 20 Ndia bu umu-ndikom Ham,
dika aḇuru nile ha si di, dika asusu nile
ha si di, n'ala nile ha, nime mba nile ha.
21 Shem kwa, amu-kwa-ra umu nye
ya onwe-ya, ọ bu nna umu nile nke
Iba, nwa-nne nke-okenye nke Jefet.
22 Umu-ndikom Shem; Ilam, na Ashua,
na Apakshad, na Lud, na Eram.
23 Umu-ndikom Eram kwa; Uz, na Hul,
na Geta, na Mash. 24 Apakshad muru
Shela; Shela muru Iba. 25 Amuru
umu-ndikom abua nye Iba: aha otù
nime ha bu Peleg; n'ihi na ọ bu
n'ubọchi-ya ka ekewara uwa; aha nwa-
nne-ya nwoke bu Jọktan. 26 Jọktan
muru Almodad, na Shelef, na Hazama-
vet, na Jera; 27 na Hadoram, na Uzal,
na Dikla; 28 na Obal, na Abimael,
na Sheba; 29 na Ofia, na Havila, na
Jobab: ndia nile bu umu-ndikom
Jọktan. 30 Ebe-obibi-ha we buru site
na Misha, mḇe i nēje Sefa, ugwu nke
Iru-anyanwu. 31 Ndia bu umu-
ndikom Shem, dika aḇuru nile ha si di,
dika asusu nile ha si di, n'ala nile ha,
dika mba nile ha si di.
32 Ndia bu aḇuru umu-ndikom Noa,
dika osuso-ọmumu nile ha si di, nime
mba nile ha: site kwa na ndia ka ekesara
mba nile n'uwa, mḇe iju-miri ahu
gasiri.

11 1 Uwa nile we nwe otù asusu na
otù uzọ okwu. 2 O rue, mḇe
ha buliri ije n'Iru-anyanwu, na ha
chọtara ala di lari n'ala Shaina; ha
we biri n'ebe ahu. 3 Ha we sirita
ibe-ha, Ngwa, ka ayi kpua brick, kpọ
ha ọku nke-ọma. Ha we nwe brick
n'ọnọdu nkume, ọ bu kwa bitumen ka
ha nwere n'ọnọdu urọ. 4 Ha we si,
Ngwa, ka ayi wuere onwe-ayi obodo,
na ulo-elu, nke elu-ya gēru n'elu-igwe,
ka ayi me-kwa-ra onwe-ayi aha; ka

ayi we ghara iḅasa n'elu uwa nile.
5 Jehova we ridata ihu obodo ahu na
ulo-elu ahu, nke umu madu wuru.
6 Jehova we si, Le, ha bu otù ndi, ọ bu
kwa otù asusu ka ha nile nwere; nka bu
kwa ihe ha nāmalite ime: uḅu a agagh-
eḅochiri ha ihe ọ bula nke ha nēzube
ime. 7 Ngwa, ka ayi rida, ghaḅue
asusu-ha n'ebe ahu, ka ha we ghara
inurita asusu ibe-ha. 8 Jehova we me
ka ha si n'ebe ahu ḅasa n'elu uwa nile:
ha we rapu iwu obodo ahu. 9 N'ihi
nka ka akpọrọ aha-ya Bebel; n'ihi na
n'ebe ahu ka Jehova ghaḅuru asusu uwa
nile: ọ bu kwa n'ebe ahu ka Jehova
mere ka ha si ḅasa n'elu uwa nile.

10 Ndia bu osuso-ọmumu Shem.
Shem ḅara ọgu arọ ise, mua Apakshad
arọ abua ka iju-miri ahu gasiri: 11 Shem
di ndu, mḅe ọ musiri Apakshad, nnù arọ
na ọgu ise, ọ mua umu-ndikom na umu-
ndinyom.
12 Apakshad di ndu orú arọ na iri na
ise, mua Shela: 13 Apakshad di ndu,
mḅe ọ musiri Shela, nnù arọ na atọ, ọ
mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
14 Shela di ndu orú arọ na iri, mua
Iba: 15 Shela di ndu, mḅe ọ musiri
Iba, nnù arọ na atọ, ọ mua umu-ndikom
na umu-ndinyom.
16 Iba di ndu orú arọ na iri na anọ,
mua Peleg: 17 Iba di ndu, mḅe ọ
musiri Peleg, nnù arọ na orú na iri, ọ
mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
18 Peleg di ndu orú arọ na iri, mua
Reu: 19 Peleg di ndu, mḅe ọ musiri
Reu, ọgu arọ iri na arọ iteghete, ọ mua
umu-ndikom na umu-ndinyom.
20 Reu di ndu orú arọ na iri na abua,
mua Serug: 21 Reu di ndu, mḅe ọ
musiri Serug, ọgu arọ iri na arọ asa, ọ
mua umu-ndikom na umu-ndinyom.
22 Serug di ndu orú arọ na iri, mua
Nehoa: 23 Serug di ndu, mḅe ọ musiri
Nehoa, ọgu arọ iri, ọ mua umu-ndikom
na umu-ndinyom.
24 Nehoa di ndu orú arọ na iteghete,
mua Tira: 25 Nehoa di ndu, mḅe ọ
musiri Tira, ọgu arọ ise na iri na
iteghete, ọ mua umu-ndikom na umu-
ndinyom.
26 Tira di ndu ọgu arọ atọ na iri, mua
Abram, na Nehoa, na Heran.
27 Ma ndia bu osuso-ọmumu Tira.
Tira muru Abram na Nehoa na Heran;
Heran muru Lot. 28 Heran we nwua
n'iru nna-ya Tira n'ala amuru ya, n'Ua
nke ndi Kaldea. 29 Abram na Nehoa we
lutara onwe-ha nwunye; aha nwunye
Abram bu Serai; aha nwunye Nehoa bu
Milka, nwa-nwayi Heran, bú nna Milka
na nna Iska. 30 Ma Serai bu nwayi-
àgà; ọ digh nwa ọ nwere. 31 Tira we
chiri Abram, bú nwa-ya nwoke, na Lot,
bú nwa-nwoke nke Heran, ya bu nwa
nwa-ya, na Serai, bú nwunye nwa-ya, bú
nwunye Abram nwa-ya nwoke; ha na ha
we si n'Ua nke ndi Kaldea pua, ije ala
Kenean; ha biarue Heran, biri n'ebe
ahu. 32 Ubọchi nile nke Tira we buru
ọgu arọ iri na arọ ise: Tira we nwua
nime Heran.

12 1 Jehova we si Abram, Si n'ala-gi,
si kwa n'umu-nna-gi, si kwa n'ulo
nna-gi, je nke gi rue ala ahu nke M'gēme
ka i hu ya anya: 2 M'gēme kwa gi ka i
ghọ mba uku, M'gāgọzi kwa gi, me ka
aha-gi di uku; gi buru kwa ngọzi:
3 M'gāgọzi kwa ndi nāgọzi gi, ọ bu kwa
onye nākọcha gi ka M'gābu ọnu: agāgọzi
kwa aḅuru nile nke uwa nime gi.
4 Abram we je, dika Jehova gwara ya
okwu; Lot we so ya je: Abram ḅara
ọgu arọ atọ na iri na ise mḅe o siri
na Heran pua. 5 Abram we chiri
Serai, bú nwunye-ya, na Lot, bú nwa
nwa-nne-ya, na àkù-ha nile nke ha
kpatarari, na madu ndi ha nwetarari
nime Heran; ha we pua ije ala Kenean;
ha we ba n'ala Kenean. 6 Abram we
gabiga n'ala ahu rue ebe Shekem, rue
osisi terebinth nke More. Ndi Kenean
nọ n'ala ahu mḅe ahu. 7 Jehova we me
ka Abram hu Ya anya, Ọ si, Nkpuru-gi
ka M'gēwere ala nka nye: ọ we wuere
Jehova, bú Onye ahu Nke mere ka ọ hu
Ya anya, ebe-ichu-aja n'ebe ahu. 8 Ọ
we si n'ebe ahu kwapu je ugwu ahu di
n'Iru-anyanwu Bet-el, ọ ma ulo-ikwū-
ya, Bet-el di n'Ọdida-anyanwu, Ai di
n'Iru-anyanwu: o wuere Jehova ebe-
ichu-aja n'ebe ahu, kpọkue aha Jehova.
9 Abram we bulie ije, nēje nēbuli kwa
ije n'uzọ Negeb.
10 Oké unwu we di n'ala ahu: Abram
we ridarue Ijipt inọ n'ebe ahu dika ọbia;
n'ihi na oké unwu ahu di ike n'ala.
11 O rue, mḅe ọ biaruru nso iba n'Ijipt,

na ọ siri Serai, bú nwunye-ya, Biko, le,
amaram na nwayi mara nma ile anya ka
i bu: 12 o gēru kwa, mbe ndi Ijipt gāhu
gi, na ha gāsi, Nwunye-ya ka nwayi a bu:
ha ewe buem, ma gi ka ha gēdebe ndu.
13 Biko, si na ọ bu nwa-nnem nwayi ka
i bu: ka ọ we dirim nma n'ihi gi, ka
nkpuru-obim we di kwa ndu n'ihi gi.
14 O rue, mbe Abram batara n'Ijipt, na
ndi Ijipt huru nwayi ahu na nwayi mara
nma nke-uku ka ọ bu. 15 Ndi-isi Fero
we hu ya, to ya n'iru Fero: ewe kubata
nwayi ahu n'ulo Fero. 16 Ọ we me
Abram nke-ọma n'ihi ya: ọ we nwe ìgwè
ewu na aturu, na ìgwè chi, na oke-
inyinya-ibu, na ndi-orù ndikom, na
ndinyom nēje ozi, na nne-inyinya-ibu,
na camel. 17 Ma Jehova were ihe-
otiti uku di iche iche tie Fero na ulo-ya
n'ihi okwu bayere Serai, bú nwunye
Abram. 18 Fero we kpọ Abram, si,
Gini bu nka i meworom? n'ihi gini ka
i nēgosighm na nwunye-gi ka ọ bu?
19 N'ihi gini ka i siri, Nwa-nnem
nwayi ka ọ bu? m'we luta ya n'onwem
na nwunye: ma ubu a, le nwunye-gi,
kuru ya, la. 20 Fero we nye ndikom
ufọdu iwu bayere ya: ha we zilaga ya na
nwunye-ya na ihe nile nke ọ nwere.
13 1 Abram we si n'Ijipt rigo, ya
onwe-ya, na nwunye-ya, na ihe
nile ọ nwere, na Lot tiyere ya, rue
Negeb. 2 Abram bu kwa ọgaranya nke-
uku n'anu-ulo na n'ọla-ọcha, na n'ọla-
edo. 3 O si na Negeb je na nbuli-ije-ya
we rue Bet-el, rue ebe ahu ebe ulo-
ikwū-ya diri site na nmalite, n'etiti
Bet-el na Ai; 4 rue ọnọdu nke ebe-
ichu-aja ahu nke ọ mereri n'ebe ahu na
mbu: Abram we kpọkue aha Jehova
n'ebe ahu. 5 Ọzọ kwa, Lot, onye ya
na Abram nāyikọ je, ọ nwere ìgwè
ewu na aturu, na ìgwè chi, na ọtutu
ulo-ikwū. 6 Ala ahu anagidegh ha,
ibikọ n'otù: n'ihi na àkù-ha riri nne, ha
apugh kwa ibikọ n'otù. 7 Ise-okwu we
di n'etiti ndi-ọzùzù anu-ulo Abram na
ndi-ọzùzù anu-ulo Lot: ndi Kenean na
ndi-Perizait nēbi kwa n'ala ahu mbe ahu.
8 Abram we si Lot, Biko, ka ise-okwu
ghara idi n'etiti mu na gi, na n'etiti ndi-
ọzùzù anu-ulo nkem na ndi-ọzùzù anu-
ulo nke gi; n'ihi na nwa-nne ka ayi bu.
9 Ala nka nile, ọ digh n'iru gi? biko,
kewapu onwe-gi n'arum: ọ buru aka-
ekpe, m'gēje kwa n'aka-nri: ma ọ buru
aka-nri, m'gēje kwa n'aka-ekpe. 10 Lot
we welie anya-ya abua, hu Buruburu-ala
nile nke Jọdan, na ala ahu nile bu ala
miri nēdè nke-ọma, tutu Jehova ebibie
Sọdọm na Gọmọra, dika ubi Jehova
abara ogige, dika ala Ijipt, mbe i nēje Zoa.
11 Lot we rọputara onwe-ya Buruburu-
ala nile nke Jọdan; Lot we bulie ije je
n'Iru-anyanwu: ha we kewapu onwe-ha
otù n'aru nwa-nne-ya. 12 Abram biri
n'ala Kenean, ma Lot biri n'obodo nke
Buruburu-ala ahu, ropu ulo-ikwū-ya je
rue Sọdọm. 13 Ma ndi Sọdọm bu ndi
ọjọ na ndi-nmehie megide Jehova nke-
uku. 14 Ma Jehova siri Abram, mbe
Lot kewapusiri onwe-ya n'ebe ọ nọ,
Biko, welie anya-gi abua, si n'ọnọdu a,
ebe gi onwe-gi nọ, le anya n'Ugwu na na
Ndida na n'Iru-anyanwu na n'Ọdida-
anyanwu: 15 n'ihi na ala nka nile nke
gi onwe-gi nāhu anya, gi ka M'gēnye ya,
nye kwa nkpuru-gi rue mbe ebighi-ebi.
16 M'gēme kwa ka nkpuru-gi di ka àjà
nke ala: ya bu na, ọ buru na madu puru
iguta àjà nke ala, agāguta kwa nkpuru-gi.
17 Bilie, jegharia n'ala nka n'ogologo-ya
na n'obosara-ya; n'ihi na gi ka M'gēnye
ya 18 Abram we ropu ulo-ikwū-ya,
bia biri n'etiti osisi terebinth nke
Mamre, nke di nime Hebron, o wuere
Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu.
14 1 O rue, n'ubọchi nke Amrafel,
bú eze Shaina, na nke Ariok, bú
eze Elasa, na nke Kedoalaoma, bú eze
Ilam, na nke Taidal, bú eze Goyim,
2 na ha buru agha megide Bira, bú eze
Sọdọm, megide kwa Biasha, bú eze
Gọmọra, na Shainab, bú eze Adma, na
Shemiba, bú eze Zeboyim, na eze Bila
(nke ahu bu Zoa). 3 Ndia nile jikọtara
onwe-ha n'otù na ndagwurugwu Sidim
(nke ahu bu Oké Osimiri Nnú).
4 Arọ iri na abua ka ha fere Kedoalao-
ma, n'arọ nke-iri-na-atọ ha we nupu isi.
5 N'arọ nke-iri-na-anọ Kedoalaoma we
bia, ya na ndi-eze ndi ya na ha yikọrọ,
ha tibue Refaim n'Ashterot-Kanaim, na
Zuzim nime Ham, na Imim nime
Shave-kiriataim, 6 na ndi Hoa n'ugwu-
ha, bú Sia, rue El-peran, nke di n'akuku
ọzara. 7 Ha we chigharia, bia En-
mishpat (nke ahu bu Kedesh), tibue
ndi bi n'ọhia nile nke ndi Amalek, tibu
kwa ndi-Amorait, ndi bi na Hazazon-

tema. 8 Eze Sọdọm na eze Gọmọra na
eze Adma na eze Zeboyim na eze Bila
(nke ahu bu Zoa) we pua, do agha
n'usoro imegide ha nime ndagwurugwu
Sidim; 9 imegide Kedoalaoma, bù eze
Ilam, na Taidal, bù eze Goyim, na
Amrafel, bù eze Shaina, na Ariok, bù
eze Elasa; eze anọ megide eze ise ahu.
10 Ma ndagwurugwu Sidim bu nàni
olùlù olùlù nke bitumen; ndi-eze
Sọdọm na Gọmọra we ḅalaga, da n'ebe
ahu, ndi fọduru we ḅalaga n'ugwu.
11 Ha we chiri àkù nile nke Sọdọm na
Gọmọra, na ihe-oriri-ha nile, la. 12 Ha
chiri kwa Lot na àkù-ya la, bù nwa
nwa-nne Abram, n'ihi na ya onwe-ya bi
na Sọdọm. 13 Onye ḅapuru aḅapu we
bia gosi Abram, bù onye-Hibru: ma ya
onwe-ya bi n'etiti osisi terebinth nke
Mamre, bù onye-Amorait, nwa-nne
Eshkol, na nwa-nne Ana; ndi ahu bu
kwa ndi ha na Abram di n'ọḅuḅa-ndu.
14 Mḅe Abram nuru na adọtara nwa-
nne-ya n'agha, ọ chiputa ndi-ya eziri ibu
agha, bù ndi amuru n'ulo-ya, ọgu iri-na-
ise na iri na asatọ, ọ we nāchu ha rue
Dan. 15 Ọ we kesa onwe-ya imegide ha
n'abali, ya onwe-ya na ndi-orù-ya, o
tiḅue ha, chua ha rue Hoba, nke di
n'aka-ekpe Damaskọs. 16 Ọ we chilata
àkù nile, ọzọ kwa, Lot, bù nwa-nne-ya,
na àkù-ya ka ọ chilatara, ndinyom kwa,
na ndi ahu. 17 Eze Sọdọm we pua
izute ya, mḅe o siri na ntiḅu nke
Kedoalaoma na ndi-eze ahu, bù ndi ya na
ha yikọrọ, latasia, rue ndagwurugwu
Shave (nke ahu bu Ndagwurugwu Eze).
18 Melkizedek, bù eze Selem, we buputa
achicha na manya-vine: onye ahu bu
kwa onye-nchu-aja diri Chineke Nke
kachasi ihe nile elu. 19 Ọ we gọzie ya,
si, Onye agọziri agọzi ka Abram bu site
n'aka Chineke Nke kachasi ihe nile elu,
bù Onye-nwe elu-igwe na uwa: 20 ọ
bu kwa Onye agọziri agọzi ka Chineke
Nke kachasi ihe nile elu bu, Onye
raworo ndi nākpaḅu gi nye n'aka-gi.
Ọ we nye ya otù uzọ n'uzọ iri nime ihe
nile. 21 Eze Sọdọm we si Abram,
Nyem nàni nke bu madu, ma were àkù
n'onwe-gi. 22 Abram we si eze Sọdọm,
Eweliwom akam nye Jehova, bù Chineke
Nke kachasi ihe nile elu, Onye-nwe elu-
igwe na uwa, 23 na m'gagh-ewere ihe
ma-ọli nime ihe ọ bula nke i nwere,
site n'ogho we rue eriri-akpukpọ-ukwu,
ka i we ghara isi, Mu onwem emewo
Abram ka ọ buru ọgaranya. 24 Ka
ihe ọ bula ghara idirim: nàni ihe nke
umu-okorọbia ndia riri, na òkè nke
ndikom ahu mu na ha yikọrọ je: Ana,
na Eshkol, na Mamre, ka ha onwe-ha
were òkè-ha.
15 1 Mḅe ihe ndia gasiri, okwu
Jehova ruru Abram nti n'ọhù, si,
Atula egwu, Abram: Mu onwem bu ọta
diri gi, ugwọ-ọlu-gi riri nne nke-uku.
2 Abram we si, Onye-nwe-ayi, bù
Jehova, gini ka I gēnyem, ebe mu
onwem gaje iḅa aka nwa si n'uwa la, ma
onye gēnweta ulom bu Damesek
Elieza? 3 Abram si kwa, Le, mu ka I
nēnyegh nkpuru: le kwa, nwa-ulom bu
onye nēnweta ihem. 4 Ma, le, okwu
Jehova ruru ya nti, si, Nwoke a agagh-
enweta ihe-gi; kama onye gēsi n'afọ-gi
puta, onye ahu gēnweta ihe-gi. 5 Ọ me
ka ọ puta n'èzi, Ọ si, Biko, legide anya
n'ebe elu-igwe di, gua kpakpando, ọ
buru na i puru igu ha: Ọ si ya, Otù
a ka nkpuru-gi gādi. 6 Ọ we kwere
na Jehova; Ọ we gua ya nye ya n'ezi
omume. 7 Ọ si ya, Mu onwem bu
Jehova Nke mere ka i si n'Ua nke ndi
Kaldea puta, inye gi ala nka inweta ya.
8 Ọ si, Onye-nwe-ayi, bù Jehova,
m̀'gēji gini mara na m'gēnweta ya?
9 Ọ si ya, Chirim nwa-aḅọghọ-ehi nke
ḅara arọ atọ, na nne-ewu nke ḅara arọ
atọ, na ebulu nke ḅara arọ atọ, na nduru,
na nwa-kpalakwukwu. 10 Ọ we chiri Ya
ihe ndia nile, kpọwa ha n'etiti abua, tiye
otù nkpọwa na ncherita-iru ibe-ya: ma
ọ kpọwagh nnunu abua ahu. 11 Udele
we fedakwasi ozu-anu ahu, ma Abram
chuliri ha. 12 O rue, mḅe anyanwu
gaje ida, na okė ura dakwasiri Abram;
ma, le, okė ujọ, bù ọchichiri uku,
nādakwasi ya. 13 Ọ si Abram, Mara
nke-ọma na nkpuru-gi gābu ọbìa n'ala
nābugh nke ha, ha gēfè kwa ha; ha
gēweda ha ala nnù arọ; 14 ọzọ kwa,
mba ahu nke ha gēfè ka M'ganēkpe
ikpe: emesia ha gāchiri àkù uku puta.
15 Ma gi onwe-gi gālakuru nna-gi-hà
n'udo; agēlì gi n'ezi isi-awọ. 16 Ma
n'ọḅọ nke-anọ ka ha gālata n'ebe a:
n'ihi na ajọ omume ndi-Amorait
akēzugh. 17 O rue na, mḅe anyanwu
dasiri, mḅe ọ ḅa-kwa-ra ọchichiri, le, ite-

ọku nke nākwu anwuru, na ọwa nke
nēnwu ọku nke gabigara n'etiti iberibe
anu ahu. 18 N'ubọchi ahu ka Jehova
ḅara ọḅuḅa-ndu nye Abram, si, Nkpuru-
gi ka M'nyeworo ala nka, site n'osimiri
Ijipt rue osimiri uku ahu, bú osimiri
Yufretis: 19 ndi-Kinait, na ndi-
Kenizait, na ndi-Kadmonait, 20 na
ndi Het, na ndi-Perizait, na Refaim,
21 na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na
ndi-Giagashait, na ndi Jebus.

16 1 Ma Serai, bú nwunye Abram,
amugh nwa nye ya: ma ọ nwere
otù nwayi nējere ya ozi, bú onye Ijipt,
onye aha-ya bu Hega. 2 Serai we si
Abram, Biko, le, Jehova eḅochiwom
imu nwa; biko, bakuru nwayi nējerem
ozi; elegh anya agēsite na ya wuliem
elu dika ulo. Abram we ge nti n'olu
Serai. 3 Serai, bú nwunye Abram, we
were Hega, bú onye Ijipt, bú nwayi
nējere ya ozi, nye Abram, bú di-ya, na
nwunye, n'ọgwugwu arọ nke-iri Abram
biri n'ala Kenean. 4 Ọ we bakuru
Hega, ọ we turu ime: ọ we hu na ọ
turu ime, ewe leda nwayi-nwe-ya
n'anya-ya. 5 Serai we si Abram, Ihe-
ikem di n'aru gi: mu onwem nyere
nwayi nējerem ozi n'obi-gi; ọ we hu na
ọ turu ime, ewe ledam n'anya-ya: ka
Jehova kpe ikpe n'etiti mu na gi.
6 Abram we si Serai, Le, nwayi nējere
gi ozi di n'aka-gi; me ya ihe di nma
n'anya-gi. Serai we weda ya ala, ọ we
ḅapu n'iru-ya. 7 Mọ-ozi nke Jehova
we hu ya n'akuku isi-iyi miri ahu
di n'ọzara, n'akuku isi-iyi ahu di n'uzọ
Shua. 8 Ọ si, Hega, nwayi nējere Serai
ozi, òle ebe i siri bia? ọ̀ bu kwa ole ebe
i nēje? Ọ si, Ọ bu n'iru Serai, bú
nwayi-nwem, ka m'nāḅapu. 9 Mọ-ozi
nke Jehova we si ya, Laghachikuru
nwayi-nwe-gi, weda kwa onwe-gi ala
n'okpuru aka-ya. 10 Mọ-ozi nke Jehova
si kwa ya, M'gēme ka nkpuru-gi ba
uba nke-uku, agagh-aguta kwa ya n'ihi
ọtutu ọ di. 11 Mọ-ozi nke Jehova si
kwa ya, Le, gi onwe-gi di ime, i gaje
imu nwa-nwoke; i gākpọ kwa aha-ya
Ishmael, n'ihi na Jehova egewo nti
na nweda-gi. 12 Ya onwe-ya gābu kwa
madu yiri inyinya-ibu-ọhia; aka-ya
gēmegide madu nile ọ bula, aka madu
nile ọ bula gēmegide kwa ya; ọ bu
kwa n'iru umu-nne-ya nile ka o gēbi.
13 Ọ we kpọ aha Jehova Nke nāgwa
ya okwu, Gi onwe-gi bu Chineke nāhu
uzọ: n'ihi na ọ siri, Ọ̀ bu kwa n'ebe
a ka m'leworo azu Onye nāhum anya?
14 N'ihi nka ka akpọrọ ólúlù-miri ahu
Bia-lahai-roi; le, ọ di n'etiti Kedesh
na Bered. 15 Hega we muara Abram
nwa-nwoke: Abram we kpọ aha nwa-ya
nwoke, nke Hega muru, Ishmael.
16 Abram ḅara ọgu arọ anọ na isi, mḅe
Hega muru Ishmael nye Abram.

17 1 Mḅe Abram ḅara ọgu arọ anọ
na iri na iteghete, Jehova mere
ka Abram hu Ya anya, Ọ si ya, Mu
onwem bu Chineke Nke puru ime ihe
nile; gi jegharia n'irum, buru kwa onye
zuru okè. 2 M'gētiye kwa ọḅuḅa-
ndum n'etiti Mu na gi, me ka i ba uba
nke-uku nke-uku. 3 Abram we da kpu
iru-ya n'ala: Chineke we kpayere ya
uka, si, 4 Mu onwem, le, ọḅuḅa-ndum
di n'ebe i nọ, i gāghọ kwa nna nke
ìgwè mba. 5 Agagh-akpọ kwa aha-gi
Abram ọzọ, ma aha-gi gābu Abraham;
n'ihi na nna nke ìgwè mba ka M'me-
woro gi. 6 M'gēme kwa ka i mua
ọmùmù nke-uku nke-uku, M'gēme kwa
ka i ghọ mba di iche iche, ndi-eze gēsi
kwa nime gi puta. 7 M'gēme kwa ka
ọḅuḅa-ndum guzosi ike n'etiti Mu na
gi na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, rue
ọḅọ-ha nile, ka ọ buru ọḅuḅa-ndu
ebigh-ebi, na M'gāburu gi, buru kwa
nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, Chineke.
8 M'gēnye kwa gi, nye kwa nkpuru-gi
gānọchi gi, ala ọnọdu-ọbia-gi nile, bú
ala Kenean nile, ka ọ buru ihe-onwunwe
ebigh-ebi; M'gābu-kwa-ra ha Chineke.
9 Chineke we si Abraham, Gi onwe-gi
kwa, i gēdebe ọḅuḅa-ndum, gi onwe-gi,
na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi, rue ọḅọ-
ha nile. 10 Nka bu ọḅuḅa-ndum, nke
unu gēdebe, nke di n'etiti Mu na unu
na nkpuru-gi, ndi gānọchi gi; agēbì
nwa-nwoke ọ bula n'etiti unu úgwù.
11 Agēbì unu úgwù n'anu-aru nke
apí-unu; ọ gābu kwa ihe-iriba-ama
nke ọḅuḅa-ndu di n'etiti Mu na unu.
12 Agēbì onye ruru ubọchi asatọ úgwù
n'etiti unu, nwa-nwoke ọ bula rue ọḅọ-
unu nile, onye amuru n'ulo, na onye
eji ego ḅata n'aka onye ala ọzọ ọ
bula, nke nēsigh na nkpuru-gi puta.
13 Aghagh ibì onye amuru n'ulo-gi, na
onye eji ego-gi ḅata, úgwù: ọḅuḅa-ndum

gādi kwa n'anu-aru-unu ka ọ buru
ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi. 14 Ma nwoke
anēbigh ùgwù, nke anēbigh ùgwù n'anu-
aru nke apí-ya, agēbipu nkpuru-obi ahu
n'etiti umu-nna-ya; ọ mebiwo ọḅuḅa-
ndum.
15 Chineke we si Abraham, Serai, bù
nwunye-gi, i gagh-akpọ aha-ya Serai,
n'ihi na Sera bu aha-ya. 16 M'gāgọzi
ya, ọzọ kwa, M'gēnye gi nwa-nwoke site
na ya: M'gāgọzi kwa ya, ọ gāghọ kwa
mba di iche iche; ndi-eze nke ndi di iche
iche gēsite na ya di. 17 Abraham we da
kpue iru-ya n'ala, chì kwa ọchi, si n'obi-
ya, Ọ̀ bu onye ḅara ọgu arọ ise ka agā-
muru nwa? Sera kwa, nke ḅara ọgu
arọ anọ na iri, ọ̀ gāmu nwa? 18 Abra-
ham we si Chineke, Biko, ka Ishmael di
ndu n'iru Gi! 19 Chineke we si, Kama,
Sera, bù nwunye-gi, gaje imuru gi nwa-
nwoke; i gākpọ aha-ya Aisak: M'gēme
kwa ka ọḅuḅa-ndum guzosi ike n'ebe
ọ nọ, ka ọ buru ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi
nye nkpuru-ya gānọchi ya. 20 Ishmael
kwa, anurum olu-gi bayere ya: le,
agọziwom ya, M'gēme ka ọ mua ọmù-
mù, M'gēme kwa ka ọ ba uba nke-uku
nke-uku; ndi-isi iri na abua ka ọ gāmu,
M'gēme kwa ya ka ọ ghọ mba uku.
21 Ma ọḅuḅa-ndum ka M'gēme ka o
guzosi ike n'ebe Aisak nọ, bù nke Sera
gāmuru gi na mḇe nka akara àkà n'aka-
nile. 22 Ọ we rapu ikpayere ya uka,
Chineke we si n'ebe Abraham nọ rigo.
23 Abraham we chiri Ishmael, bù nwa-
ya nwoke, na ndi nile amuru n'ulo-ya,
na ndi nile eji ego-ya ḅata, nwoke nile
ọ bula n'etiti ndikom ulo Abraham, o
bie ha ùgwù n'anu-aru nke apí-ha n'otù
ubọchi ahu, dika Chineke kpayere ya
uka. 24 Abraham ḅara ọgu arọ anọ na
iri na iteghete, mḇe ebiri ya ùgwù
n'anu-aru nke apí-ya. 25 Ishmael, bù
nwa-ya nwoke, ḅa-kwa-ra arọ iri na atọ,
mḇe ebiri ya ùgwù n'anu-aru nke apí-ya.
26 N'otù ubọchi ahu ka ebiri Abraham
na Ishmael nwa-ya nwoke ùgwù. 27 Ọ
bu kwa ya na ndikom ulo-ya nile, bù ndi
amuru n'ulo, na ndi eji ego ḅata n'aka
ndi ala ọzọ, ka ebiri ùgwù.

18 1 Jehova we me ka ọ hu Ya anya
n'etiti osisi terebinth nke Mamre,
mḇe ya onwe-ya nānọdu n'ọnu-uzọ ulo-
ikwū-ya n'ikpo-ọku nke ehihie; 2 ọ
welie anya-ya abua elu, hu, ma, le,
ndikom atọ nēguzo onwe-ha na ncherita-
iru ya: mḇe ọ huru ha, o si n'ọnu-uzọ
ulo-ikwū ahu ḅa ọsọ izute ha, ọ kpọ isi
ala, 3 si, Onye-nwem, biko, ọ buru na
ahutawom amara n'iru gi, biko, esila
n'ebe orù-gi nọ gabiga: 4 biko, ka
ekute nwantī miri, unu sa ukwu-unu,
zuru-kwa-nu ike n'okpuru osisi a:
5 ka m'weta kwa iberibe achicha, nwe-
kwa-nu ume n'obi-unu; emesia gabi-
ganu: n'ihi na ọ bu n'ihi nka ka unu
gabigakutere orù-unu. Ha we si, Me
otù a, dika i kwuru. 6 Abraham we me
ngwa ba n'ulo-ikwū-ya, bakuru Sera,
si, Me ngwa, weta mḇè utu ọka flour
atọ, gwọ ya, me ọḇe achicha. 7 Abra-
ham we ḅaga n'igwè ehi ya, were nwa-
ehi nke anu-aru-ya nākagh aka nke di
kwa nma, nye okorọbia nējere ya ozi;
ọ me ngwa idozi ya. 8 Ọ were kwa
miri-ara-ehi nke raru araru, na miri-
ara-ehi, na nwa-ehi ahu nke o doziri, ọ
che ha n'iru ha; ya onwe-ya we nēguzo
n'akuku ha n'okpuru osisi ahu, ha we
rie. 9 Ha si ya, Òle ebe Sera, bù
nwunye-gi, nọ? Ọ si, Le, ọ nọ n'ulo-
ikwū. 10 Ọ si, Aghaghm ichigharikute
gi dika mḇe a aka-nile; le kwa, Sera, bù
nwunye-gi, gēnwe nwa-nwoke. Ma
Sera nuru n'ọnu-uzọ ulo-ikwū, nke di
n'azu ya. 11 Ma Abraham na Sera
ghọrọ agadi, ubọchi ndu-ha nāgwu; ọ
ghawori idiri Sera dika ọ nādiri ndinyom.
12 Sera we chì ọchì nime onwe-ya, si,
M'gēnwe ihe-utọ mḇe m'kasiri nká,
onye-nwem bu kwa agadi? 13 Jehova we
si Abraham, Ọ̀ bu kwa n'ihi gini ka Sera
chiworo ọchi, si, Ọ̀ gābu ezi-okwu na
m'gāmu nwa, nke mu onwem ghọworo
agadi? 14 Ọ̀ di ihe kariri Jehova ime?
Na mḇe akara àkà ka M'gēchigharikute
gi, dika mḇe a aka-nile, Sera gēnwe
kwa nwa-nwoke. 15 Sera we gọ, si,
Achighm ọchi; n'ihi na ọ nātu egwù.
Ọ si, É-è; kama i chiri ọchi.
16 Ndikom ahu we si n'ebe ahu bilie,
le anya n'ebe Sọdọm di: Abraham nēso
kwa ha je idupu ha. 17 Jehova we
si, Mu onwem, M'nēzonari Abraham
ihe Mu onwem nēme; 18 ebe Abraham
nāghagh ighọ mba di uku nwe kwa ume,
agāgọzi kwa mba nile nke uwa nime
ya? 19 N'ihi na amawom ya, ka ọ
we nye umu-ya na ulo-ya, ndi gānọchi

ya, iwu, ka ha we debe uzọ Jehova, ime
ezi omume na ihe ekpere n'ikpe; ka
Jehova we weta n'isi Abraham ihe Ọ
kwuru bayere ya. 20 Jehova we si,
Iti-nkpu Sọdọm na Gọmọra, o riri nne
n'ezie, nmehie-ha kwa, ọ di arọ nke-
uku n'ezie; 21 ka M'rida kwa, hu ma ọ
bu dika iti-nkpu ya si di, nke rurum nti,
ka ha mezuworo; ọ buru kwa na ọ digh
otù a, ka M'mara. 22 Ndikom ahu we
si n'ebe ahu che iru je n'uzọ Sọdọm:
ma Abraham nēguzogide n'iru Jehova.
23 Abraham we biarue nso, si, Ọ̀ gābu
ezie na I gēkpoehapu ndi ezi omume
tiyere ndi nēmebi iwu? 24 Elegh anya
ọgu ndi ezi omume abua na iri di
n'obodo ahu: ọ̀ gābu ezie na i gēkpoeha-
pu ebe ahu ghara iḅaghara ya n'ihi ọgu
ndi ezi omume abua na iri nọ nime ya?
25 Ya buru Gi ihe-árú ime dika ihe a si
di, ime ka onye ezi omume so onye
nēmebi iwu nwua, ọ we buru na dika ndi
ezi omume si di, otù a ka ndi nēmebi
iwu di; ya buru Gi ihe-árú: Onye-
ikpé uwa nile, Ọ̀ gagh-eme ihe ekpere
n'ikpe? 26 Jehova we si, Ọ buru na
achọtam nime Sọdọm ọgu ndi ezi
omume abua na iri n'etiti obodo ahu,
M'gāḅaghara ebe ahu nile n'ihi ha.
27 Abraham we za, si, Biko, le, ejisiwom
ike igwa Onye-nwe-ayi okwu, mu
onwem, nke bu àjá na ntu: 28 elegh
anya madu ise agagh-adi n'ọgu ndi ezi
omume abua na iri ahu: Ì gēbibi obodo
ahu nile n'ihi madu ise ahu nādigh ya?
Ọ si, M'gagh-ebibi ya, ma M'chọta
n'ebe ahu ọgu abua na ise. 29 Ọ gwa
kwa Ya okwu ọzọ, si, Elegh anya agā-
chọta n'ebe ahu ọgu abua. Ọ si,
M'gagh-eme ya n'ihi ọgu abua ahu.
30 Ọ si, Biko, ka Onye-nwe-ayi ghara
iwe iwe di ọku, ka m'kwu kwa okwu:
elegh anya agāchọta n'ebe ahu orú na
iri. Ọ si, M'gagh-eme ya, ma M'chọta
n'ebe ahu orú na iri. 31 Ọ si, Biko, le,
ejisiwom ike igwa Onye-nwe-ayi okwu:
elegh anya agāchọta n'ebe ahu orú. Ọ
si, M'gagh-ebibi ya n'ihi orú ahu.
32 Ọ si, Biko, ka Onye-nwe-ayi ghara
iwe iwe di ọku, ka m'kwu kwa okwu
nání otù uḅọ a: elegh anya agāchọta
n'ebe ahu iri. Ọ si, M'gagh-ebibi ya
n'ihi iri ahu. 33 Jehova we la, mḅe Ọ
gwabisiri Abraham okwu: Abraham we
lata n'ọnọdu-ya.

19 1 Abua nime ndi-mọ-ozi ahu we
biarue Sọdọm n'anyasi; ma Lot
nānọdu n'ọnu-uzọ-ama Sọdọm: Lot we
hu ha anya, bilie izụte ha, ọ da kpue iru-
ya n'ala, 2 si, Biko, le, ndi-nwem, biko,
sinu n'ije-unu wezuga onwe-unu bà
n'ulo orù-unu, nọ ọnọdu-abali, sa kwa
ukwu-unu, unu gēbili n'isi-ututu, la.
Ha si, È-è, kama ọ bu n'amá ka ayi
gānọ ọnọdu-abali. 3 O rugide ha nke-
uku; ha we si n'ije-ha wezuga onwe-ha
jekuru ya, ba n'ulo-ya; Ọ we mere ha
oké oriri, sie achicha ekogh-eko, ha rie.
4 Ma tutu ha edina, ndikom obodo ahu,
bú ndikom Sọdọm, ḅara ulo ahu buru-
buru, ma okorọbia ma agadi, ndi ala ahu
nile site n'akuku ọ bula; 5 ha we kpọ
Lot òkù, si ya, Òle ebe ha nọ, bú
ndikom ndi bakutere gi n'abali a? me ka
ha putakute ayi, ka ayi we mara aru-ha.
6 Lot we pukuru ha rue ọnu-uzọ,
meehie uzọ n'azu ya. 7 Ọ si, Biko,
umu-nnem, unu emela ihe ọjọ. 8 Biko,
le, enwerem umu-ndinyom abua ndi
akāmagh aru nwoke: biko, ka m'kupu-
tara unu ha, me-kwa-nu ha dika ọ di
nma n'anya-unu: nání unu emela
ndikom ahu ihe; n'ihi na ọ bu n'ihi nka
ka ha biara n'okpuru ndò nke ulom.
9 Ha si, Pua n'uzọ. Ha si kwa, Otù
onye a batara inọ dika ọbia, ọ we nēkpe
ikpe nke-uku: uḅu a ayi gēme gi ihe
kari ihe ayi gēme ha. Ha we rugide
nwoke ahu, bú Lot, nke-uku, biarue
nso itiwa ibo-uzọ. 10 Ndikom ahu
we setipu aka-ha, me ka Lot bakute ha
n'ulo, ha we meehie uzọ. 11 Ha we
were ikpu-isi ti ndikom ahu ndi nọ
n'ọnu-uzọ ulo, ma onye ntà ma onye
uku: ike we gwu ha ichọta ọnu-uzọ
ahu. 12 Ndikom ahu we si Lot, Ọ̀
di onye i nwere n'ebe a ọzọ? di nwa-gi,
na umu-gi ndikom, na umu-gi ndinyom,
na onye ọ bula i nwere n'obodo a;
me ka ha si n'ebe a pua: 13 n'ihi na
ndi nēbibi ebe a ka ayi bu, n'ihi na iti-
nkpu-ha aghọwo ihe uku n'iru Jehova;
Jehova ezitewo kwa ayi ibibi ya. 14 Lot
we pua, gwa di umu-ya, ndi nālu umu-
ya ndinyom, okwu, si, Bilienu, si n'ebe a
pua; n'ihi na Jehova nēbibi obodo a. Ma
ọ di ka onye nākwa emò n'anya di umu-
ya. 15 Ma mḅe chi bọrọ, ndi-mọ-ozi
ahu nukpọrọ Lot, si, Bilie, chiri
nwunye-gi, na umu-gi ndinyom abua

ndi ahuru n'ebe a; ka ewe ghara ikpo-
chapu gi n'ahuhu ajọ omume obodo a.
16 Ma ọ ḅagwojuru ya anya; ndikom
ahu we jide aka-ya, jide kwa aka
nwunye-ya, jide kwa aka umu-ya
ndinyom abua; n'ihi na Jehova nwere
ọmiko n'aru ya: ha we me ka ọ puta, me
ka ọ nọdu n'azu obodo. 17 O rue, mḅe
ha mesiri ka ha puta n'azu obodo, na ọ
siri, Wepuga onwe-gi n'ihi ndu-gi;
elegidela anya n'azu gi, eguzo-kwa-la na
Buruburu-ala a nile; wepuga onwe-gi je
ugwu ahu, ka ewe ghara ikpochapu gi.
18 Lot we si ha, É-è, biko, onye-nwem:
19 biko, le, orù-gi ahutawo amara n'iru
gi, i mewo kwa ka ebere-gi di uku, nke i
meworom n'idebem ndu; mu onwem
apugh kwa iwepuga onwem je ugwu, ka
ihe ọjọ ahu we ghara irapara n'arum,
m'we nwua: 20 biko, le, obodo a di nso
iḅalaga n'ebe ahu, nke ahu bu kwa
obodo ntà: ḅiko, ka m'wepuga onwem je
ebe ahu, (ọ̀ bugh obodo ntà?) nkpuru-
obim gādi kwa ndu. 21 Ọ si ya, Le,
m'buwo kwa gi iru-ọma n'okwu a, na
m'gagh-akwatu obodo a nke i kwuworo
okwu bayere ya. 22 Me ngwa, wepuga
onwe-gi je ebe ahu; n'ihi na apughm ime
ihe rue mḅe i gābà n'ebe ahu. N'ihi
nka ka akpọrọ aha obodo ahu Zoa.
23 Anyanwu awawo n'elu uwa mḅe Lot
batara nime Zoa. 24 Jehova we me ka
brimstone na ọku si n'elu-igwe zokwasi
Sọdọm na Gọmọra dika miri site n'ebe
Jehova nọ; 25 Ọ we kwatue obodo ndia,
na Buruburu-ala ahu nile, na ndi nile bi
n'obodo ahu nile, na ihe-opupù nke ala.
26 Ma nwunye-ya siri n'azu Lot legide
anya, we ghọ ogidi nnú. 27 Abraham
we bilie n'isi-ututu je ebe ahu nke o
guzorori n'iru Jehova: 28 ọ le anya
n'ebe Sọdọm na Gọmọra di, na n'ebe
ala nile nke Buruburu-ala ahu di, ọ we
hu, ma, le, anwuru-ọku nke ala ahu
rigoro dika anwuru-ọku nke oké ọku.
29 O rue, mḅe Chineke bibiri obodo
nile nke Buruburu-ala ahu, na Chineke
chetara Abraham, we si n'etiti nkwatu
ahu zipu Lot, mḅe Ọ kwaturu obodo
nke Lot biri nime ha.
30 Lot we si na Zoa rigo, biri n'ugwu
ahu, ya na umu-ya ndinyom abua;
n'ihi na ọ turu egwu ibi nime Zoa: ọ we
biri n'ọḅà, ya onwe-ya na umu-ya
ndinyom abua. 31 Ada we si nke-ntà,
Nna-ayi aghọwo agadi, ma ọ digh nwoke
n'uwa ibakute ayi, dika uzọ uwa nile si
di: 32 bia, ka ayi me nna-ayi ka ọ ṅua
manya-vine, ka ayi na ya dina kwa, ka
ayi we site na nna-ayi debe nkpuru ndu.
33 Ha we me ka nna-ha ṅua manya-
vine n'abali ahu: ada we ba, ya na nna-
ya we dina; ma nna-ya amagh mḅe o
dinara, na mḅe o biliri. 34 O rue
n'echi-ya, na ada siri nke-ntà, Le, mu
na nnam dinara n'abali nyahuru: ka ayi
me ka ọ ṅu kwa manya-vine n'abali a;
gi ba kwa, gi na ya dina, ka ayi we site
na nna-ayi debe nkpuru ndu. 35 Ha we
me ka nna-ha ṅu kwa manya-vine
n'abali ahu: nke-ntà we bilie, ya na
nna-ya we dina; ma nna-ya amagh mḅe
o dinara, na mḅe o biliri. 36 Umu Lot
ndinyom abua we turu ime site n'aka
nna-ha. 37 Ada we mua nwa-nwoke,
kpọ aha-ya Moab: onye ahu bu nna ndi
Moab rue ta. 38 Nke-ntà kwa, ya
onwe-ya mu-kwa-ra nwa-nwoke, kpọ
aha-ya Ben-ami: onye ahu bu nna umu
Amon rue ta.
20 1 Abraham we si n'ebe ahu bulie
ije n'uzọ ala Negeb, biri n'etiti
Kedesh na Shua; ọ we nọ dika ọbia nime
Gera. 2 Abraham we kwue okwu ba-
yere Sera, bú nwunye-ya, si, Nwa-nnem
nwayi ka ọ bu: Abimelek, bú eze Gera,
we zie ozi, kuru Sera. 3 Ma Chineke
biakutere Abimelek na nrọ nke abali,
si ya, Le, gi bu onye nwuru anwu, n'ihi
nwayi ahu nke i kuruworo; n'ihi na
nwayi ahu bu nwunye di luru. 4 Ma
Abimelek akābiagh nso ya: ọ we si,
Onye-nwe-ayi, Ọ̀ bu kwa mba nke nēme
ezi omume ka I gēḅu? 5 Ọ̀ bugh
nwoke ahu sirim, Nwa-nnem nwayi ka
ọ bu? nwayi ahu kwa, ọbuná ya onwe-
ya siri, Nwa-nnem nwoke ka ọ bu:
n'izu-okè nke obim na n'emegh-ihe-ọjọ
nke ọbu-akam abua ka m'meworo nka.
6 Chineke we si ya nime nrọ ahu, Mu
onwem kwa, amawom na ọ bu n'izu-
okè nke obi-gi ka i meworo nka, Mu
onwem we ḅochi kwa gi ka i ghara ime-
hie megidem: n'ihi ya ekweghm i metu
ya aka. 7 Ma uḅu a me ka nwunye
nwoke ahu laghachi; n'ihi na onye-
amuma ka ọ bu, ọ gēkpe kwa ekpere
bayere gi, i we di ndu: ma ọ buru na i
megh ka ọ laghachi, gi mata na i ghagh
inwu anwu, gi onwe-gi, na ndi nile

nwere. 8 Abimelek we bilie n'isi-
ututu, kpọ ndi-orù-ya nile, kwue okwu
ndia nile na nti-ha: ndikom ahu we
tua egwu nke-uku. 9 Abimelek we
kpọ Abraham, si ya, Gini bu ihe i
meworo ayi? gini bu kwa ihe m'mehie-
woro megide gi, na i mewo ka nmehie
uku biakwasim, biakwasi kwa ala-ezem?
omume nke nēkwesigh ime ka i mē-
worom. 10 Abimelek si kwa Abraham,
Gini ka i huru, na i mewo ihe a?
11 Abraham we si, N'ihi na asirim,
N'ezie ọ digh egwù Chineke di n'ebe a;
ha gēḅukwam n'ihi okwu bayere nwu-
nyem. 12 Ọzọ kwa, ọ bu nwa-nnem
nwayi n'ezie, nwa-nwayi nnam ka ọ bu,
ọ bu nání na ọ bugh nwa-nwayi nnem;
ọ we ghọrọm nwunye: 13 o rue, mḅe
Chineke merem ka m'si n'ulo nnam
waghari, na asirim ya, Nka bu ebere-gi
nke i gēmerem; n'ebe nile ọ bula nke
ayi gābiaru ebe ahu, gi kwue okwu
bayerem, si, Nwa-nnem nwoke ka ọ bu.
14 Abimelek we chiri ìgwè ewu na
aturu na igwè ehi, na orù-ndikom na
ndinyom nēje ozi, nye Abraham, me
kwa ka Sera nwunye-ya laghachikute
ya. 15 Abimelek we si, Le, alam di
n'iru gi: biri n'ebe di nma n'anya-gi.
16 Ọ si Sera, Le, enyewom nwa-nne-gi
nnù nkpuru-ego ọla-ọcha abua na ọgu
iri: le, nke ahu buru gi ihe-nkpuchi
anya n'ebe ndi nile nọ, bú ndi gi na
ha nọ; ọ bu kwa n'iru madu nile ka
emeziworo gi. 17 Abraham we kpere
Chineke: Chineke we me ka aru di
Abimelek na nwunye-ya na orù-ya
ndinyom nma; ha we mua umu.
18 N'ihi na Jehova ḅọchisiri àkpà-nwa
nile nke ulo Abimelek ike, n'ihi okwu
bayere Sera, bú nwunye Abraham.

21 1 Jehova we leta Sera dika Ọ siri,
Jehova we me Sera dika O kwuru.
2 Sera we turu ime, muara Abraham
nwa-nwoke n'agadi-ya, na mḅe ahu
akara àkà nke Chineke kpayere Abra-
ham uka bayere ya. 3 Abraham we
kpọ aha nwa-ya nwoke nke amuru nye
ya, onye Sera muru nye ya, Aisak.
4 Abraham we bie nwa-ya nwoke, bú
Aisak, úgwù mḅe o ruru ubọchi asatọ,
dika Jehova nyere ya iwu. 5 Abraham
ḅara ọgu arọ ise, mḅe amuru ya Aisak,
bú nwa-ya nwoke. 6 Sera we si,
Ichì-ọchi ka Chineke doziworom; onye
ọ bula nke nānu ya gāchi ọchi bayerem.
7 Ọ si kwa, Ònye gāsiwori Abraham,
Sera gēnye umu ara? n'ihi na amu-
worom ya nwa-nwoke n'agadi-ya.
8 Nwa ahu we tó etó, eme ka ọ rapu
ara: Abraham we me oké oriri di uku
n'ubọchi emere ka Aisak rapu ara.
9 Sera we hu nwa-nwoke Hega, bú
nwayi Ijipt, nke ọ mururi Abraham, ka
ọ nāchi ọchi nke-uku. 10 Ọ we si
Abraham, Chupu orù-nwayi a na nwa-
ya nwoke: n'ihi na nwa-nwoke orù-
nwayi a agagh-eso nwam nwoke, bú
Aisak, nweta ihe-gi. 11 Ma ihe ahu
jọrọ njọ nke-uku n'anya Abraham n'ihi
nwa-ya nwoke. 12 Chineke we si
Abraham, Ka ọ ghara ijọ njọ n'anya-gi
n'ihi nwa-okoro a, na n'ihi orù-gi nwayi:
ihe nile Sera nāsi gi me, ge nti n'olu-ya;
n'ihi na ọ bu nime Aisak ka agākpọrọ gi
nkpuru. 13 Ọzọ kwa, nwa orù-nwayi
ahu ka M'gēme ka ọ ghọ mba, n'ihi
na nkpuru-gi ka ọ bu. 14 Abraham
we bilie n'isi-ututu, were achicha na
karama-akpukpọ miri nye Hega, tu-
kwasi ya n'ubu-ya, ọ nye kwa ya nwa-
ya, zilaga ya: ọ we je, nāwaghari n'ọzara
Bia-sheba. 15 Miri we gwu na kara-
ma-akpukpọ ahu, ọ we tuda nwa ahu
n'okpuru otù nime osisi ntà, 16 je, nọdu
ala n'onwe-ya na ncherita-iru ya n'ebe
di anya, dika ndi nāḅa uta gāḅaru; n'ihi
na ọ siri, Ka m'ghara ilekwasi ọnwu
nwam anya. Ọ we nọdu na ncherita-
iru ya, welie olu-ya, kwa ákwá. 17 Chi-
neke we nu olu nwa-okoro ahu; mọ-ozi
nke Chineke we si n'elu-igwe kpọ Hega
òkù, si ya, Gini nēme gi, Hega? atula
egwu; n'ihi na Chineke anuwo olu
nwa-okoro ahu n'ebe ọ nọ. 18 Bilie,
palie nwa-okoro ahu, jide ya n'aka-gi;
n'ihi na mba uku ka M'gēme ya ka ọ
ghọ. 19 Chineke we meghe anya-ya
abua, ọ hu olùlù-miri; ọ we je, ḅajue
karama-akpukpọ-ya na miri, me ka
nwa-okoro ahu ṅua. 20 Chineke we
nọyere nwa-okoro ahu, ọ we tó etó. biri
n'ọzara, ghọ ọkà-uta, ka o nētò etò.
21 O biri n'ọzara Peran: nne-ya we si
n'ala Ijipt lutara ya nwunye.
22 O rue na mḅe ahu, na Abimelek
na Faikol, bú onye-isi usu-ndi-agha-ya,
gwara Abraham okwu, si, Chineke nọ-
yere gi n'ihe nile nke gi onwe-gi nēme:
23 ma uḅu a were Chineke ṅuaram iyi

n'ebe a na i gagh-agwa mu onwem,
ma-ọbu umum, ma-ọbu umu umum,
okwu-ugha: ọ bu dika ebere nke
m'meworo gi si di ka i gēmerem, me-
kwa-ra ala nke i nọworo dika ọbia nime
ya. 24 Abraham we si, Mu onwem
gāñu iyi. 25 Abraham we bara Abi-
melek nba n'ihi olūlū-miri nke ndi-orū
Abimelek napuru ya-ri n'ike. 26 Abi-
melek we si, Amaghm onye mere ihe a:
ọzọ kwa, gi onwe-gi, i gosighm, ma
mu onwem kwa, anughm ya, ma-ọbugh
náni ta. 27 Abraham we chiri igwè
ewu na aturu na igwè ehi nye Abimelek;
ha abua we ḅa ndu. 28 Abraham we
debe umu-nne-aturu asa n'onwe-ha
iche, bú nke igwè ewu na aturu.
29 Abimelek we si Abraham, Gini ka
umu-nne-aturu asa ndia nke i debere
n'onwe-ha iche bu? 30 Ọ we si,
Umu-nne-aturu asa ndia ka i gānara
n'akam, ka ọ we ghọrọm ihe-àmà na
m'gwuru olūlū-miri a. 31 N'ihi ya ọ
kpọrọ ebe ahu Bia-sheba; n'ihi na n'ebe
ahu ka ha abua ñuru iyi. 32 Ha we ḅa
ndu na Bia-sheba: Abimelek we bilie,
ya na Faikol, bú onye-isi usu-ndi-agha-
ya, ha laghachi n'ala ndi Filistia.
33 Abraham we kua osisi tamarisk
na Bia-sheba, kpọkue aha Jehova,
bú Chineke Ebigh-ebi, n'ebe ahu.
34 Abraham we nọ dika ọbia n'ala
ndi Filistia ọtutu ubọchi.

22 1 O rue, mḅe ihe ndia gasiri,
na Chineke nwara Abraham, si
ya, Abraham; ọ si, Lekwam. 2 Ọ si,
Biko, were nwa-gi nwoke nke i nwere
náni ya, onye i huru n'anya, bú Aisak,
je ala Moraia; sure ya n'ebe ahu, ka ọ
buru àjà-nsure-ọku, n'elu otù nime
ugwu ahu nke M'gāsi gi je. 3 Abra-
ham we bilie n'isi-ututu, jikwa inyinya-
ibu-ya, chiri madu abua nime umu-
okorọbia-ya tiyere onwe-ya, na Aisak,
bú nwa-ya nwoke; ọ kpọwa nkú nke
àjà-nsure-ọku, bilie, je ebe ahu nke
Chineke siri ya-ri je. 4 N'ubọchi nke-
atọ Abraham weliri anya-ya abua, hu
ebe ahu n'ebe di anya. 5 Abraham
we si umu-okorọbia-ya, Nọdunu ebe a
n'onwe-unu, unu na inyinya-ibu, ma
mu onwem na nwa-okoro a gēje ebe
ahu; ayi gākpọ kwa isi ala, chigharikute
unu. 6 Abraham we were nkú àjà-
nsure-ọku, bo Aisak nwa-ya nwoke; o
jide n'aka-ya ọku na mma; ha abua
we yikọ je. 7 Aisak we gwa Abraham,
bú nna-ya, okwu, si, Nnam; ọ si,
Lekwam, nwam. Ọ si, Le, ọku na
nkú: ma òle ebe nwa-aturu iji chu aja-
nsure-ọku di? 8 Abraham we si,
Chineke gāhuru Onwe-ya nwa-aturu
iji chu aja-nsure-ọku, nwam: ha abua
we yikọ je. 9 Ha biarue ebe ahu nke
Chineke siri ya-ri je; Abraham we wue
ebe-ichu-aja n'ebe ahu, do nkú ahu
n'usoro, ke Aisak, bú nwa-ya nwoke,
aḅú, tukwasi ya n'elu ebe-ichu-aja,
n'elu nku. 10 Abraham we setia aka-
ya, were mma ahu iḅu nwa-ya nwoke.
11 Ma mọ-ozi nke Jehova siri n'elu-
igwe kpọ ya òkù, si, Abraham, Abra-
ham: ọ si, Lekwam. 12 Ọ si, Esetila
aka-gi tukwasi n'aru nwa-okoro ahu,
eme-kwa-la ya ihe ọ bula: n'ihi na
uḅu a ka M'mara na onye nātu egwu
Chineke ka i bu, n'ihi na i ḅochigh
nwa-gi nwoke, nke i nwere náni ya,
iwere ya nyem. 13 Abraham we welie
anya-ya abua hu, ma, le, otù ebulu
n'azu ya, nke alugh-ulù nējide ya na
mpi-ya: Abraham we je, were ebulu
ahu, sure ya ka ọ buru àjà-nsure-ọku
n'ọnọdu nwa-ya nwoke. 14 Abraham
we kpọ aha ebe ahu Jehova-Jaire: dika
anāsi rue ta, N'ugwu nke Jehova ka
agāhu ya. 15 Mọ-ozi nke Jehova we
si n'elu-igwe kpọ Abraham òkù nke
uḅò abua, 16 si, Ejim Onwem ñu iyi,
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, na n'ihi
na i mewo ihe a, n'ihi na i ḅochigh
kwa nwa-gi nwoke, onye i nwere náni
ya: 17 na n'igọzi M'gāgọzi gi, n'ime
ka aba uba M'gēme kwa ka nkpuru-gi
ba uba dika kpakpando nke elu-igwe,
na dika àjá nke di n'usọ oké osimiri;
nkpuru-gi gēnweta kwa ọnu-uzọ-ama
nke ndi-iro-ya; 18 ọ bu kwa na
nkpuru-gi ka mba nile nke uwa gāgọzi
onwe-ha; n'ihi na i gewo nti n'olum.
19 Abraham we chigharikute umu-
okorọbia-ya, ha bilie, yikọ je Bia-sheba;
Abraham we biri na Bia-sheba.

20 O rue, mḅe ihe ndia gasiri, na
egosiri Abraham, si, Le, Milka, ya
onwe-ya amuwo-kwa-ra nwa-nne-gi
nwoke, bú Nehoa, umu-ndikom;
21 Uz, bú ọkpara-ya, na Buz, bú nwa-
nne-ya, na Kemuel, bú nna Eram
22 na Kesed, na Hazo, na Pildash, na

Jidlaf, na Betuel. 23 Betuel we mua
Rebeka: madu asatọ ndia ka Milka
muru nye Nehoa, bù nwa-nne Abraham.
24 Iko-ya nwayi, onye aha-ya bu
Reuma, ya onwe-ya mu-kwa-ra Tiba,
na Gaham, na Tahash, na Meaka.

23 1 Ndu Sera we buru ọgu arọ isi
na asa: ndia bu arọ ndu Sera.
2 Sera we nwua na Kiriat-aba (nke ahu
bu Hebron), n'ala Kenean: Abraham
we bia itiri Sera aka n'obi, na ikwara
ya ákwá. 3 Abraham we si n'iru onye
nke ya nwuru anwu bilie, gwa umu
Het okwu, si, 4 Ọbìa na onye-nnọdu
ka m'bu n'etiti unu: nyenum ihe-
onwunwe, bù ala-ìlì, n'etiti unu, ka
m'we lìpu ya n'anyam, bù onye-nkem
nwuru anwu. 5 Umu Het we za
Abraham, si ya, 6 Nuru olu-ayi, onye-
nwem: onye-isi nke Chineke ka i bu
n'etiti ayi: lìe onye-nke-gi nwuru anwu
n'ìlì ahu nke kachasi nma n'ìlì-ayi nile;
ọ digh onye nime ayi gēḅochiri gi ìlì-ya
ka i ghara ilì onye-nke-gi nwuru anwu
7 Abraham we bilie, kpọ isi ala nye ndi
ala ahu, bù umu Het. 8 Ọ we kpayere
ha uka, si, Ọ buru na ọ di na nkpuru-
obi-unu ilìpu ya n'anyam, bù onye-nkem
nwuru anwu, nurunu olum, riọ-kwa-
ram Efron nwa Zoha, 9 ka ọ we nyem
ọḅà Makpila, nke ọ nwere, nke di n'isi
nke ọhia-ya: n'ego zuru ezu o ruru ka ọ
gēnyem ya n'etiti unu ka ọ buru ihe-
onwunwe, nke gābu ala-ìlì. 10 Ma
Efron nānọdu n'etiti umu Het: Efron
onye Het we za Abraham na nti umu
Het, bù ndi nile nābà n'ọnu-uzọ-ama
obodo-ya, si, 11 E-è, onye-nwem, nuru
olum: ọhia ahu ka m'nyeworo gi, na
ọḅà ahu nke di nime ya, gi ka m'nye-
woro ya; n'anya umu ndi nkem ka
m'nyeworo gi ya: lìe onye-nke-gi
nwuru anwu. 12 Abraham we kpọ isi
ala n'iru ndi ala ahu. 13 Ọ gwa Efron
okwu na nti ndi ala ahu, si, Kama, ọ
buru na gi onwe-gi kwere, biko, nuru
olum: enyewom ego ọhia ahu; naram
ya, ka m'we lìe onye-nkem nwuru anwu
n'ebe ahu. 14 Efron we za Abraham,
si ya, 15 Onye-nwem, nuru olum:
ala nke ruru nnù shekel ọla-ọcha, ǹke
ahu bu gini n'etiti mu na gi? lì kwa
onye-nke-gi nwuru anwu. 16 Abra-
ham we ge Efron nti; Abraham we
tùara Efron ọla-ọcha ahu, nke o kwuru
na nti umu Het, nnù shekel ọla-ọcha
nke ndi-ahia gānara. 17 Ọhia Efron,
nke di nime Makpila, nke di n'iru
Mamre, ọhia ahu, na ọḅà ahu nke di
nime ya, na osisi nile nke di n'ọhia
ahu, nke di n'òkè-ala-ya nile buruburu,
ewe me ha ka ha guzosiere Abraham ike
18 ibu ihe-nzuta n'anya umu Het,
n'etiti ndi nile nābà n'ọnu-uzọ-ama
obodo-ya. 19 Emesia Abraham lìri
Sera, bù nwunye-ya, n'ọḅà ọhia
Makpila ahu n'iru Mamre (nke ahu bu
Hebron), n'ala Kenean. 20 Umu Het
we me ọhia ahu na ọḅà nke di nime ya
ka ha guzosiere Abraham ike ibu ihe-
onwunwe nke gābu ala-ìlì.

24 1 Ma Abraham ghọrọ agadi, ubọ-
chi ndu-ya nāgwu: Jehova gọzi-
kwa-rari Abraham n'ihe nile. 2 Abra-
ham we si orù-ya, bù okenye nke ulo-ya,
onye nāchi ihe nile ọ nwere, Biko,
tiye aka-gi n'okpuru apata-ukwum:
3 m'gēme kwa gi ka i were Jehova, bù
Chineke nke elu-igwe na Chineke nke
uwa, ǹu iyi, na i gagh-alutara nwam
nwunye sitere n'umu-ndinyom nke ndi
Kenean, ndi mu onwem bi n'etiti ha:
4 kama ọ bu alam na umu-nnam ka i
gējekuru, lutara nwam, bù Aisak,
nwunye. 5 Orù ahu we si ya, Elegh
anya nwayi ahu agagh-achọ isom jerue
ala nka: ọ̀ bu na m'nāghagh ime ka
nwa-gi laghachi n'ala ahu nke i siri
n'ebe ahu puta? 6 Abraham we si ya,
Lezie onwe-gi anya ka i ghara ime ka
nwam laghachi n'ebe ahu. 7 Jehova,
bù Chineke nke elu-igwe, Nke si n'ulo
nnam, na n'ala amurum, kuputam,
Nke gwa-kwa-ram okwu, Nke ǹu-kwa-
ram iyi, si, Nkpuru-gi ka M'gēnye ala
nka; Ya onwe-ya gēziga mọ-ozi-Ya
n'iru gi, i gēsi kwa n'ebe ahu lutara
nwam nwunye. 8 Ma ọ buru na nwayi
ahu achọgh iso gi je, ya bu i puwo n'iyi
nka i ǹurum; nàni na i gagh-eme ka
nwam laghachi n'ebe ahu. 9 Orù ahu
we tiye aka-ya n'okpuru apata-ukwu
Abraham onye-nwe-ya, ǹuara ya iyi
bayere okwu a. 10 Orù ahu we chiri
camel iri, nime camel nile nke onye-
nwe-ya, je; ezi ihe nile nke onye-nwe-
ya di kwa n'aka-ya: o bilie, je Mesọpọ-
temia, rue obodo Nehoa. 11 Ọ me
ka camel nile ḅue ikpere n'ala n'azu
obodo ahu n'akuku orùlù-miri na mḅe

anyasi, na mḅe ndinyom ndi nēsere miri
nāputa. 12 Ọ si, Jehova, bú Chineke
nke onye-nwem Aḅraham, biko, me ka
o zutem ta, bù ihe m'nāchọ, me-kwa-ra
onye-nwem Abraham ebere. 13 Le,
mu onwem nēguzo n'akuku isi-iyi miri
a; umu-ndinyom nke ndi obodo a nā-
puta kwa isere miri: 14 ka o ru kwa,
na nwa-aḅọghọ ahu onye m'gāsi, Biko,
zie ite-gi ka m'ṅua; onye gāsi kwa, Ṅua,
ọzọ kwa, camel-gi ka m'gēme ka ha
ṅua: ka ọ buru nwayi ahu ka I rọputa-
woro nye orù-gi, bù Aisak; ọ bu kwa
nime ṅka ka m'gāmara na I meworo
onye-nwem ebere. 15 O rue na, tutu
o kwusia okwu, le, Rebeka nāputa, bù
nwayi amuru nye Betuel nwa-nwoke
Milka, bù nwunye Nehoa, nwa-nne
Abraham, ite-ya di kwa n'ubu-ya.
16 Nwa-aḅọghọ ahu di nma nke-uku
ile anya, nwayi nke akāmagh nwoke,
nwoke amagh kwa aru-ya: ọ rida n'isi-
iyi ahu, ḅajue ite-ya, rigota. 17 Orù
ahu we ḅa ọsọ izute ya, si, Biko, kwe
ka m'ṅua nwantī miri site n'ite-gi.
18 Ọ si, Ṅua, onye-nwem: ọ me ngwa,
zie ite-ya n'aka-ya, me ka ọ ṅua. 19 Mḅe
ọ mesiri ka ọ ṅua, nwayi ahu siri,
Camel-i ka m'gēsere kwa miri, rue mḅe
ha gāṅujuwori. 20 Ọ me ngwa, ḅapu
miri di n'ite-ya nime ihe anu-ulo ji
aṅu miri, ọ ḅa ọsọ ọzọ rue olùlù-miri
isere miri, we sere nye camel-ya nile.
21 Nwoke ahu nēlegide ya anya, nāḅa
nkiti, imara ma Jehova mereri ka ije-ya
ga nke-ọma, ma-ọbu na Ọ megh. 22 O
rue, mḅe camel ṅujusiri miri, na nwoke
ahu were nḅa-aka ọla-edo, nke ọtùtù-ya
bu nkera shekel, na ọla-aka abua iḅa
n'aka-ya abua nke ọtùtù-ha bu shekel
ọla-edo iri; 23 ọ si, Ṅwa onye ka i bu?
biko, gosim. Ọ di ọnọdu n'ulo nna-gi
ayi gēnwe inọ ọnọdu-abali? 24 Nwayi
ahu we si ya, Nwa Betuel ka m'bu, bù
nwa Milka, nke ọ muru nye Nehoa.
25 Ọ si-kwa-ra ya, Ma okporo-ọka ma
nri-anu-ulo riri nne n'ulo-ayi, ebe inọ
ọnọdu-abali di kwa. 26 Nwoke ahu
we rube isi, kpọ isi ala nye Jehova,
27 si, Onye agọziri agọzi ka Jehova, bù
Chineke nke onye-nwem Abraham, bu,
Onye nārapugh ebere-Ya na ezi-okwu-
Ya n'ebe onye-nwem nọ: mu onwem,
n'uzọ ka Jehova duworom rue ulo umu-
nne onye-nwem. 28 Nwa-aḅọghọ ahu
we ḅa ọsọ, gosi ulo nne-ya dika okwu
ndia si di. 29 Ma Rebeka nwere nwa-
nne nwoke, nke aha-ya bu Leban:
Leban we ḅakuru nwoke ahu n'èzi, rue
isi-iyi ahu. 30 O rue, mḅe ọ huru
nḅa-aka ahu, na ọla-aka abua di n'aka
nwa-nne-ya nwayi, mḅe ọ nu-kwa-ra
okwu nile nke Rebeka nwa-nne-ya
nwayi, si, Otù a ka nwoke ahu gwaram;
na ọ biakutere nwoke ahu; ma, le, o
nēguzo n'akuku camel-ya n'akuku isi-
iyi ahu. 31 Ọ we si, Bata, gi onye
agọziri agọzi nke Jehova; n'ihi gini ka
i nēguzo n'èzi? n'ihi na mu onwem
edoziwo ulo, na ebe camel-i gānọ.
32 Nwoke ahu we ba n'ulo, ọ tọpu ibu
camel-ya; ọ nye ya okporo-ọka na nri-
anu-ulo inye camel-ya, na miri isa
ukwu-ya na ukwu ndikom ndi ya na ha
yikọrọ bia. 33 Ewe dọba nri n'iru ya
iri: ma ọ siri, M'gagh-eri, rue mḅe
m'gēkwuwori okwum nile. Ọ si, Kwue.
34 Ọ si, Orù Abraham ka m'bu.
35 Jehova agọziwo kwa onye-nwem nke-
uku; ọ we di uku: Ọ nyewo kwa ya
igwè ewu na aturu na igwè ehi, na
ọla-ọcha na ọla-edo, na orù-ndikom na
ndinyom nēje ozi, na camel na inyinya-
ibu di ọtutu. 36 Sera, bù nwunye nke
onye-nwem, we muara onye-nwem nwa-
nwoke mḅe ọ ghọsiri agadi: ọ we nye
ya ihe nile ọ nwere. 37 Onye-nwem
we me ka m'ṅua iyi, si, I gagh-alutara
nwam nwunye sitere n'umu-ndinyom
nke ndi Kenean, ndi mu onwem bi
n'ala-ha: 38 kama ọ bu ulo nnam ka i
gējekuru, jekuru aḅurum, lutara nwam
nwunye. 39 M'we si onye-nwem,
Elegh anya nwayi ahu agagh-esom je.
40 Ọ sim, Jehova, Onye m'jeghariworo
n'iru Ya, gēziga mọ-ozi-Ya ka gi na ya
yikọ je, Ọ gēme kwa ka ije-gi ga nke-
ọma; i gāluta-kwa-ra nwam nwunye
sitere n'aḅurum, na n'ulo nnam:
41 mḅe ahu i gāpu n'iyi i ṅurum, mḅe
i gābiakute aḅurum; ọ buru kwa na ha
enyegh gi ya, i gāpu kwa n'iyi i ṅurum.
42 M'we bia ta rue isi-iyi ahu, si,
Jehova, bù Chineke nke onye-nwem
Abraham, biko, ọ buru na I nēme ijem
nke mu onwem nēje ka ọ ga nke-ọma:
43 le, mu onwem nēguzo n'akuku isi-
iyi miri a; ka o ru kwa, na nwa-aḅọghọ
ahu nke nāputa isere miri, onye m'gāsi
ya, Biko, nyem nwantī miri site n'ite-gi

ka m'nua; 44 onye gāsikwam, Gi
onwe-gi nua, ọzọ kwa, camel-i ka
m'gēsere miri nye: ka onye ahu buru
nwayi Jehova rọputaworo nye nwa nke
onye-nwem. 45 Ma tutu mu onwem
agwasia obim okwu, le, Rebeka nāputa,
ite-ya di kwa n'ubu-ya; ọ rida n'isi-iyi
ahu, sere miri; m'we si ya, Biko, kwe
ka m'nua. 46 Ọ me ngwa, si n'ubu-ya
zie ite-ya, si, Nua, ọzọ kwa, camel-i ka
m'gēme ka ha nua: m'we nua, camel
ka ọ me-kwa-ra ka ha nua. 47 M'we
jua ya, si, Nwa ònye ka i bu? Ọ si,
Nwa Betuel ka m'bu, bù nwa Nehoa,
onye Milka muru nye ya: m'we tiye
nḅa-aka ahu n'imi-ya, na ọla-aka abua
ahu n'aka-ya abua. 48 M'we rube isi,
kpọ isi ala nye Jehova, gọzie Jehova, bù
Chineke nke onye-nwem Abraham,
Onye durumri n'uzọ ezi-okwu ilutara
nwa onye-nwem nwa nwa-nne-ya nwoke
na nwunye. 49 Ma uḅu a, ọ buru na
unu gaje ime ebere na ezi-okwu n'ebe
onye-nwem nọ, gosinum: ma ọ buru
na unu agagh-eme ya, gosinum; ka
m'we che iru n'aka-nri, ma-ọbu n'aka-
ekpe. 50 Leban na Betuel we za, si,
N'aka Jehova ka okwu a siteworo: ayi
apugh igwa gi ihe ọjọ ma-ọbu ezi ihe.
51 Le, Rebeka nọ n'iru gi, kuru ya, la,
ka ọ ghọrọ nwa onye-nwe-gi nwunye,
dika Jehova kwuworo. 52 O rue, mḅe
orù Abraham nuru okwu nile ha, na ọ
kpọrọ isi ala nye Jehova. 53 Orù ahu
we chiputa ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo,
na uwe, nye Rebeka: ihe di iche iche nke
di oké ọnu-ahia ka ọ nye-kwa-ra nwa-
nne-ya nwoke na nne-ya. 54 Ha we
rie ihe, ṅu kwa ihe-ọṅuṅu, ya onwe-ya
na ndi ya na ha yikọrọ bia, ha we nọ
ọnọdu-abali; ha we bilie n'ututu, ọ si,
Zilagam na nke onye-nwem. 55 Ma
nwa-nne-ya nwoke na nne-ya siri, Ka
nwa-aḅọgho nọyere ayi uḅọchi asa ma-
ọbu iri; emesia ọ gēje. 56 Ọ si ha,
Unu eḅochilam, ebe Jehova meworo ka
uzọm ga nke-ọma; zilagam ka m'lakuru
onye-nwem. 57 Ha si, Ayi gākpọ
nwa-aḅọghọ ahu, juta ya n'ọnu-ya.
58 Ha we kpọ Rebeka, si ya, Ì gēso
nwoke a je? Ọ si, M'gēje. 59 Ha
we zilaga Rebeka, bù nwa-nne-ha, na
nwayi nyere ya ara na nwata, na orù
Abraham, na ndikom-ya. 60 Ha we
gọzie Rebeka, si ya, Nwa-nne-ayi, gi
onwe-gi ghọ nnù kwuru nnù madu, ọzọ.
ka nkpuru-gi nweta ọnu-uzọ-ama nke
ndi nākpọ ha asi. 61 Rebeka we bilie,
ya na umu-aḅọghọ-ya, ha we nọkwasi
n'elu camel-ha, so nwoke ahu je: orù
ahu we kuru Rebeka, la. 62 Ma Aisak
biarari site n'ije Bia-lahai-roi; n'ihi na
ya onwe-ya bi n'ala Negeb. 63 Aisak
we pua itughari uche-ya n'ọhia na mḅe
anyasi: ọ welie anya-ya abua, hu, ma.
le, camel ufọdu nābia. 64 Rebeka we
welie anya-ya abua, hu Aisak, si n'elu
camel-ya rida. 65 Ọ si orù ahu, Ònye
bu nwoke ahu nke nēje ije n'ọhia izute
ayi? Orù ahu we si, Onye ahu bu onye-
nwem: Rebeka we were àkwà-nkpudo-
ya kpuchie onwe-ya. 66 Orù ahu we
kọrọ Aisak akukọ bayere ihe nile ọ
mere. 67 Aisak we me ka Rebeka bata
n'ulo-ikwū Sera, bù nne-ya, ọ we kuru
Rebeka, ọ we ghọ nwunye-ya; Aisak
we hu ya n'anya: ewe kasie Aisak obi
ka nne-ya nwusiri.

25 1 Abraham we luru nwunye ọzọ,
nke aha-ya bu Ketura. 2 Ọ
muara ya Zimran, na Jọkshan, na
Medan, na Midian, na Ishbak, na Shua.
3 Jọkshan muru Sheba, na Dedan.
Umu Dedan we buru Ashurim, na
Letushim, na Leumim. 4 Umu-ndi-
kom Midian: Ifa na Ifēa, na Hanok, na
Abida, na Eldea. Ndia nile bu umu
Ketura. 5 Abraham we nye Aisak ihe
nile ọ nwere. 6 Ma umu-ndikom
nke iko-ndinyom nke Abraham nwere,
Abraham nyere ha onyinye di iche iche;
ọ we si n'ebe Aisak nwa-ya nọ zilaga ha
n'Iru-anyanwu, rue ala Iru-anyanwu,
mḅe ọ nọ ndu. 7 Ma ndia bu uḅọchi
arọ nile nke ndu Abraham nke ọ diri,
ọgu arọ asatọ na arọ iri na ise. 8 Abra-
ham we kubie ume, nwua n'ezi isi-awọ,
buru agadi, ndu-ya ju-kwa-ra ya afọ;
ewe chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-
mọ. 9 Aisak na Ishmael, bù umu-ya,
we lie ya n'ọḅà Makpila, n'ọhia Efron
nwa Zoha onye Het, nke di n'iru
Mamre; 10 bù ọhia nke Abraham
zutara n'aka umu Het: n'ebe ahu ka
eliri Abraham na Sera, bù nwunye-ya.
11 O rue, mḅe ọnwu Abraham gasiri,
na Chineke gọziri Aisak nwa-ya; Aisak
we biri n'akuku Bia-lahai-roi.
12 Ndia bu osuso-ọmumu Ishmael,
nwa Abraham, onye Hega, bù nwayi

Ijipt, bù nwayi nējere Sera ozi, muru
nye Abraham: 13 ndia bu kwa aha
umu-ndikom Ishmael, n'aha-ha, dika
osuso-ọmumu-ha si di: ọkpara Ishmael,
Nebaiot; na Kida, na Adbeel, na
Mibsam, 14 na Mishma, na Duma, na
Masa; 15 na Hedad, na Tima, na
Jetua, na Nafish, na Kidema: 16 ndia
bu umu-ndikom Ishmael, ndia bu kwa
aha-ha, n'obodo ntà nile ha, na n'ebe-
ulo-ikwū nile ha; ndi-isi iri na abua
dika mba nile ha si di. 17 Ma ndia
bu arọ nke ndu Ishmael, ọgu arọ isi na
iri na asa: ọ we kubie ume, nwua; ewe
chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ.
18 Ha we biri site na Havila rue Shua
nke di n'iru Ijipt, mḅe i nēje Asiria:
n'iru umu-nne-ya nile ka ọ dara ada.

19 Ndia bu osuso-ọmumu Aisak
nwa Abraham: Abraham muru Aisak:
20 Aisak ḅara ọgu arọ abua mḅe ọ
lutara Rebeka na nwunye, bù nwa-
nwayi Betuel onye Siria nke Padan-
eram, nwa-nne-nwayi Leban onye Siria.
21 Aisak we riọ Jehova aririọ n'ihi
nwunye-ya, n'ihi na nwayi-àgà ka ọ bu:
Jehova we kwe ka ọ riọta ihe ọ riọrọ,
Rebeka, bù nwunye-ya, we turu ime.
22 Umu-ya we ḅa nḅa nime ya; ọ si,
Ọ buru na ọ di otù a, n'ihi gini kwa ka
mu onwem di ndu? Ọ we je iju Jehova
ase. 23 Jehova we si ya,

Mba abua di n'afọ-gi,
Agēkewa kwa mba abua site
n'ùkwù-gi;
Otù mba gēnwe ume kari mba
ibe-ya;
Nke-okenye gēfè nke-ntà.

24 Ubọchi-ya we zue imu nwa, ma,
le, umu abua di n'afọ-ya. 25 Nke-mbu
we puta nācha ọbara ọbara, aru-ya nile
di ka uwe aji; ha we kpọ aha-ya Isọ.
26 Emesia nwa-nne-ya nwoke puta-
kwa-ra, aka-ya nējide ikiri-ukwu Isọ; ewe
kpọ aha-ya Jekob: Aisak ḅara ọgu arọ
atọ mḅe Rebeka muru ha. 27 Umu-
okoro ahu we tó etò: Isọ we buru nwoke
mara ichu ntà, onye ọhia; ma Jekob bu
nwoke zuru okè, nēbi n'ulo-ikwū.
28 Aisak we hu Isọ n'anya, n'ihi na ihe
achutara na ntà nātọ ya utọ n'ọnu: ma
Rebeka huru Jekob n'anya. 29 Jekob
we sie ofè: Isọ we si n'ọhia bata, ya
onwe-ya nāda kwa m̀bà: 30 Isọ we si
Jekob, Biko, kwe ka m'loda ufọdu nime
ihe a nācha ọbara ọbara; n'ihi na ada-
wom m̀bà; n'ihi nka ka akpọrọ aha-ya
Edom. 31 Jekob we si, Buru uzọ
rebem ọnọdu-ọkpara-gi. 32 Isọ we si,
Le, mu onwem gaje inwu anwu: ọ
gāba-kwa-ram urù gini, bù ọnọdu-
ọkpara? 33 Jekob we si, Buru uzọ
ṅuaram iyi; ọ ṅuara ya iyi: ọ we rebe
Jekob ọnọdu-ọkpara-ya. 34 Jekob we
nye Isọ achicha na ofè lentil; o rie ṅu
kwa, o bilie, je nke ya: Isọ we leda
ọnọdu-ọkpara-ya anya.

26 1 Okè unwu we di n'ala ahu,
tukwasi okè unwu mbu nke di
n'ubọchi Abraham. Aisak we jekuru
Abimelek, bù eze ndi Filistia, rue Gera.
2 Jehova we me ka ọ hu Ya anya, Ọ si,
Aridala n'Ijipt; biri n'ala ahu nke
M'gāsi gi biri: 3 nọ dika ọbia n'ala nka,
M'gānọye-kwa-ra gi, gọzie gi; n'ihi na
gi na nkpuru-gi ka M'gēnye ala ndia nile,
M'gēme kwa ka iyi ahu guzosie ike, bù
nke M'ṅuru Abraham nna-gi; 4 M'gē-
me kwa ka nkpuru-gi ba uba dika
kpakpando nke elu-igwe, M'gēnye kwa
nkpuru-gi ala ndia nile; ọ bu kwa na
nkpuru-gi ka mba nile nke uwa gāgọzi
onwe-ha; 5 n'ihi na Abraham gere nti
n'olum, we debe ihe-ndebem, ihe nile
M'nyere n'iwu, ukpurum nile, na iwum
nile. 6 Aisak we biri na Gera: 7 ndi-
kom ebe ahu we jua ya ajuju bayere
nwunye-ya; ọ si, Nwa-nnem nwayi ka
ọ bu: n'ihi na ọ turu egwu isi, Ọ bu
nwunyem; ka ndikom ebe a we ghara
iḅum n'ihi Rebeka, ka o kwuru: n'ihi na
nwayi nke di nma ile anya ka ọ bu. 8 O
rue, mḅe ubọchi ọ nọduru n'ebe ahu di
anya, na Abimelek, bù eze ndi Filistia,
leputara anya na window, hu, ma, le,
Aisak na Rebeka, bù nwunye-ya, nēgwu
egwù. 9 Abimelek we kpọ Aisak, si,
Le, nwunye-gi ka ọ bu n'ezie: i si kwa
aṅa si, Nwa-nnem nwayi ka ọ bu?
Aisak we si ya, N'ihi na asirim, Ka
m'ghara inwu anwu n'ihi ya. 10 Abi-
melek we si, Gini bu nka i meworo ayi?
ọ fọduru nwantī na otù onye nime ndi
nkem gēsowori nwunye-gi dina, i gēme-
wo-kwa-ri ka ikpe-ọmuma biakwasi ayi.
11 Abimelek we nye ndi-ya nile iwu, si,
Onye nēmetu nwoke a ma-ọbu nwunye-
ya aka, aghagh ime ka ọ nwua. 12 Aisak
we gha nkpuru n'ala ahu, hu n'arọ ahu
ọgu ise ọgu ise: Jehova we gọzie ya.

13 Nwoke ahu we di uku, ọ ga n'iru,
nāga n'iru n'idi uku rue mḅe ọ di uku
nke-uku: 14 ọ we nwe ihe-nnweta, bù
ìgwè ewu na aturu, na ihe-nnweta, bù
ìgwè chi, na ọtutu ndi-orù: ndi Filistia
we nēkwo ya ekworo. 15 Ma olùlù-
miri nile nke ndi-orù nna-ya gwururi
n'ubọchi Abraham nna-ya, ndi Filistia
kpochiri ha, were kwa àjà kpojue ha.
16 Abimelek we si Aisak, Si n'ebe ayi
nọ la; n'ihi na i nwe ume kari ayi nke-
uku. 17 Aisak we si n'ebe ahu je, ma
ulo-ikwū-ya na ndagwurugwu Gera, biri
n'ebe ahu. 18 Aisak we gwu kwa
olùlù-miri nile ọzọ nke ha gwururi
n'ubọchi Abraham nna-ya; n'ihi na ndi
Filistia kpuchiri ha mḅe ọnwu Abra-
ham gasiri: ọ kpọ ha aha di ka aha nke
nna-ya kpọrọ ha-ri. 19 Ndi-orù Aisak
we gwue na ndagwurugwu ahu, chọta
olùlù-miri nāsuputa asuputa. 20 Ndi-
ọzùzù anu-ulo Gera we so ndi-ọzùzù
anu-ulo Aisak nēse okwu, si, Ọ bu ayi
nwe miri ahu: ọ kpọ aha olùlù-miri
ahu Isek; n'ihi na ha chọrọ ya okwu.
21 Ha gwue olùlù-miri ọzọ, se kwa
okwu bayere ya: ọ kpọ aha-ya Sitna.
22 O si n'ebe ahu kwapu, gwue olùlù-
miri ọzọ; ma ha esegh okwu bayere ya:
ọ kpọ aha-ya Rehobot, si, N'ihi na uḅu
a Jehova enyewo ayi ebe sara mbara,
ayi gamu kwa ọmùmù n'ala nka. 23 O
si n'ebe ahu rigorue Bia-sheba. 24 Je-
hova we me ka ọ hu Ya anya n'abali
ahu, si, Mu onwem bu Chineke nke
Abraham nna-gi: atula egwu, n'ihi na
Mu na gi nọ, M'gāgọzi kwa gi, me ka
nkpuru-gi ba uba n'ihi Abraham, bù
orùm. 25 Ọ we wue ebe-ichu-aja n'ebe
ahu, kpọkue aha Jehova, ma ulo-ikwū-
ya n'ebe ahu: ọ bu kwa n'ebe ahu
ka ndi-orù Aisak gwuru olùlù-miri.
26 Abimelek we si na Gera jekuru ya,
ya na Ahuzat, bù eyì-ya, na Faikol,
bù onye-isi usu-ndi-agha-ya. 27 Aisak
we si ha, Gini mere unu ji biakutem, ebe
unu onwe-unu nākpọm asi, we si n'ebe
unu nọ zilagam? 28 Ha si, Ayi ahuwo
nke-ọma na Jehova nọyere gi: ayi we
si, Biko, ka iṅu-iyi di n'etiti ayi, bù
n'etiti ayi na gi, ka ayi na gi ḅa kwa
ndu; 29 na i gagh-eme ayi ihe ọjọ ma-
ọli, dika ayi nēmetugh gi aka, na dika
ayi meworo gi nani ezi ihe, ayi we zilaga
gi n'udo: uḅu a gi onwe-gi bu onye
agọziri agọzi nke Jehova. 30 Ọ we
mere ha oke oriri, ha rie ṅu kwa.
31 Ha bilie n'isi-ututu, ṅuritara onwe-
ha iyi: Aisak we zilaga ha, ha si n'ebe
ọ nọ la n'udo. 32 O rue, n'ubọchi
ahu, na ndi-orù Aisak biara, kọrọ ya
akukọ bayere olùlù-miri ahu nke ha
gwuru, si ya, Ayi achọtawo miri.
33 Ọ kpọ ya Shiba: n'ihi nka aha
obodo ahu bu Bia-sheba rue ta.

34 Mḅe Isọ ḅara ọgu arọ abua ọ luru
Judit na nwunye, bù nwa-nwayi Beiri
onye Het, ya na Basemat, bù nwa-nwayi
Ilon onye Het: 35 ha we ghọrọ Aisak,
ghọ-kwa-ra Rebeka, ihe mọ-ilu.

27 1 O rue, mḅe Aisak ghọrọ agadi,
mḅe anya-ya abua nāhu kwa
inyogh-inyogh, nke mere ka ọ ghara ihu
uzọ, na ọ kpọrọ Isọ, bù nwa-ya nke-
okenye, si ya, Nwam: ọ si ya, Lekwam.
2 Ọ si, Biko, le, aghọwom agadi,
amaghm ubọchi ọnwum. 3 Ma uḅu a,
biko, chiri ihe-gi, bù àkpà-àkù-gi na
uta-gi, pua je ọhia, chutaram anu-
nchuta; 4 sierem nri utọ, dika nke
m'huru n'anya, bute-kwa-ram, ka m'we
rie; ka nkpuru-obim we gọzie gi tutu
mu anwua. 5 Ma Rebeka nānu ya
mḅe Aisak gwara Isọ, bù nwa-ya,
okwu. Isọ we je ọhia ichuta anu-
nchuta, na iweta ya. 6 Rebeka we
gwa Jekob, bù nwa-ya, okwu, si, Le,
anurum nna-gi ka ọ nāgwa Isọ nwa-
nne-gi okwu, si, 7 Wetaram anu-
nchuta, sierem nri utọ, ka m'we rie,
gọzi kwa gi n'iru Jehova tutu ọnwum.
8 Ma uḅu a, nwam, ge nti n'olum, dika
ihe nke mu onwem nēnye gi n'iwu si
di. 9 Biko, je ebe ìgwè ewu na aturu
di, si n'ebe ahu chitaram umu-ewu abua
di nma; m'gēwere kwa ha siere nna-gi
nri utọ, dika nke ọ huru n'anya: 10 i
gēbuga-kwa-ra nna-gi, ka ọ we rie, ka
ọ we gọzie gi tutu ọnwu-ya. 11 Jekob
we si Rebeka nne-ya, Le, Isọ nwa-
nnem bu nwoke ḅara aji, ma mu onwem
bu nwoke nāḅagh aji. 12 Elegh anya
nnam gēbitum aka, m'gādi kwa ka onye
nākwa emò n'anya-ya; m'gēme kwa ka
nkọcha biakwasim, ọ bugh kwa ngọzi.
13 Nne-ya we si ya, Ya dikwasim, bù
nkọcha-gi, nwam: nāni ge nti n'olum, je
chitaram ha. 14 Ọ je, chita, butere
nne-ya: nne-ya we sie nri utọ, dika nke
nna-ya huru n'anya. 15 Rebeka we

chiri uwe di oké ọnu-ahia nke Isọ, bù
nwa-ya nke-okenye, nke di n'aka-ya
n'ulo, ọ we yibe Jekob, bù nwa-ya
nke-ntà: 16 ọ chiri kwa akpukpọ umu-
ewu ahu yibe ya n'aka-ya abua na
n'olu-ya ebe aji nādigh: 17 ọ nye
Jekob, bù nwa-ya, nri utọ na achicha
n'aka, bù nke o doziri. 18 Ọ we bia-
kute nna-ya, si, Nnam: ọ si, Lekwam;
ònye ka i bu, nwam? 19 Jekob we si
nna-ya, Mu onwem bu Isọ ọkpara-gi;
emewom dika i gwaram: biko, bilie,
nọdu, rie ufọdu n'anu m'chutara, ka
nkpuru-obi-gi we gọziem. 20 Aisak
we si nwa-ya, Ì si kwa ańa me ngwa
ichọta ya, nwam? Ọ si, N'ihi na Jehova,
bù Chineke-gi, mere ka o zutem.
21 Aisak we si Jekob, Biko, bia nso, ka
m'we bitu gi aka, nwam, ma gi onwe-gi
bu nwam Isọ ahu, ma-ọbu na i bugh
ya. 22 Jekob we jekuru Aisak nna-ya
nso; o bitu ya aka, si, Olu a bu olu
Jekob, ma aka ndia bu aka Isọ. 23 Ma
ọ matagh ya, n'ihi na aka-ya abua bu
aji aji, dika aka Isọ nwa-nne-ya: ọ we
gọzie ya. 24 Ọ si, Gi onwe-gi, ì bu
kwa nwam Isọ? Ọ si, Mu onwem bu ya.
25 Ọ si, Buterem ya nso, ka m'ri kwa
ufọdu nime anu nwam chutara, ka
nkpuru-obim we gọzie gi. Ọ we butere
ya nso, o rie: o bute-kwa-ra ya manya-
vine, ọ ńua. 26 Aisak nna-ya we si ya,
Biko, bia nso, sutum ọnu, nwam.
27 Ọ bia nso, sutu ya ọnu: ọ we nu isi
uwe-ya, gọzie ya, si,

Le, isì nwam
Di ka isi ọhia nke Jehova gọzi-
woro:
28 Ka Chineke nye gi ufọdu nime
igirigi elu-igwe,
Na ufọdu nime ebe di urù nke ala,
Na ọka na manya-vine ọhu ri nne:
29 Ka ndi di iche iche fè gi,
Ka mba di iche iche kpọ isi ala
nye gi:
Buru onye nwere ike n'aru umu-
nne-gi,
Ka umu nke nne-gi kpọ kwa is
ala nye gi:
Ka onye ọ bula nke nābu gi ọnu
buru onye anābu ọnu,
Ka onye ọ bula nke nāgọzi gi
buru kwa onye agọziri agọzi.
30 O rue, mḅe Aisak gọzisiri Jekob,
mbe Jekob nọ kwa nāpù n'iru Aisak
nna-ya uḅu a, na Isọ nwa-nne-ya siri
n'ichu-ntà-ya bata. 31 Ya onwe-ya si-
kwa-ra nri utọ, butere nna-ya, si nna-
ya, Ka nnam bilie, rie ufọdu nime anu
nwa-ya chutara, ka nkpuru-obi-gi we
gọziem. 32 Aisak nna-ya we si ya,
Ònye ka i bu? Ọ si, Mu onwem bu
nwa-gi, ọkpara-gi, bù Isọ. 33 Aisak
we ma iijiji nke-uku nke-uku, si, Ònye
kwa bu onye ahu nke chutaworo anu-
nchuta, buterem, m'we rie ufọdu nime
nri ahu nile tutu i bia, m'we gọzie ya?
onye agọziri agọzi ka ọ gābu kwa.
34 Mḅe Isọ nuru okwu nna-ya ndia,
o tie oké nkpu di ilu nke-uku, si nna-
ya, Gọziem, ọbunà mu onwem, nnam.
35 Ọ si, Nwa-nne-gi biara n'aghughọ,
nara ngọzi-gi. 36 Ọ si, Ọ̀ bu na akpọrọ
aha-ya Jekob na o jidewom ikiri-ukwu
uḅò abua ndia? ọnọdu-ọkparam ka ọ
nara; ma, le, uḅu a ka ọ naraworo ngọ-
zim. Ọ si, Ọ̀ digh ngọzi i debeworom?
37 Aisak we za, si Isọ, Le, edowom ya
onye nwere ike n'aru gi, ọ bu kwa umu-
nne-ya nile ka m'nyeworo ya ka ha buru
ndi-orù-ya; ewerewokwam ọka na ma-
nya-vine ọhu me ka o guzosie ike: gini
kwa ka m'gēmere gi, nwam? 38 Isọ
we si nna-ya, Ọ̀ bu nàni otù ngọzi ka i
nwere, nnam? gọziem, ọbunà mu
onwem, nnam. Isọ we welie olu-ya,
kwa ákwá. 39 Aisak nna-ya we za,
si ya,

Le, site n'ebe di urù nke ala ka
ebe-obibi-gi gādi,
Site kwa n'igirigi nke elu-igwe
site n'elu;
40 Ọ bu kwa mma-agha-gi ka i gēji
di ndu, ọ bu kwa nwa-nne-gi
ka i gēfè;
O gēru kwa, mḅe i gālù ulù,
Na i gētijipu yoke-ya n'olu-gi.

41 Isọ we kpọ Jekob asì n'ihi ngọzi ahu
nke nna-ya gọziri ya: Isọ we si n'obi-ya,
Ubọchi iru-ùjú bayere nnam nābiaru
nso; m'gēḅu kwa Jekob nwa-nnem.
42 Ewe gosi Rebeka okwu ndia nke Isọ
nwa-ya nke-okenye; o zie, kpọ Jekob,
bù nwa-ya nke-ntà, si ya, Le, Isọ nwa-
nne-gi nākasi onwe-ya obi bayere gi,
nēzube iḅu gi. 43 Ma uḅu a, nwam,
ge ntì n'olum; bilie, ḅakuru Leban, bù
nwa-nnem nwoke, rue Heran; 44 gi na
ya nọ ubọchi ole-na-ole, rue mḅe ọnuma
nwa-nne-gi gālaghachi; 45 rue mḅe iwe

nwa-nne-gi gēsi n'aru gi laghachi, ọ we
chezọ ihe i meworo ya: m'gēziga kwa, si
n'ebe ahu kulata gi: n'ihi gini ka
m'gēji kwa ḅara aka unu abua, bù
umum, n'otù ubọchi?
46 Rebeka we si Aisak, Ike ndum
agwusiwom site n'iru umu-ndinyom
Het: ọ buru na Jekob luru nwunye
sitere n'umu-ndinyom Het, dika ndia, bù
site n'umu-ndinyom ala nka, ùrù gini ka
28 ndu baram? 1 Aisak we kpọ
Jekob, gọzie ya, nye ya iwu, si
ya, Gi alula nwunye sitere n'umu-
ndinyom Kenean. 2 Bilie, je Padan-
eram, rue ulo Betuel, bù nna nne-gi;
si n'ebe ahu lutara onwe-gi nwunye
sitere n'umu-ndinyom Leban, bù nwa-
nne-nwoke nne-gi. 3 Ka Chineke
Nke puru ime ihe nile gọzie g., me
ka i mua ọmùmù, Ya me kwa ka i
ba uba, ka i we ghọ nkpọkọta nke ndi
di iche iche: 4 Ya nye kwa gi ngọzi
Abraham, gi, na nkpuru-gi tiyere gi;
ka i we nweta ala nke ọnọdu-ọbia-gi nile,
nke Chineke nyere Abraham. 5 Aisak
we zipu Jekob: ọ je Padan-eram, jekuru
Leban, nwa Betuel onye Siria, bù nwa-
nne-nwoke Rebeka, nne Jekob na Isọ.
6 Isọ we hu na Aisak gọziri Jekob, zipu
kwa ya ije Padan-eram, isi n'ebe ahu
lutara onwe-ya nwunye; ọ hu kwa na,
mḅe ọ nāgọzi ya, na ọ nyere ya iwu, si,
Gi alula nwunye sitere n'umu-ndinyom
Kenean; 7 ọ hu kwa na Jekob gere
nna-ya, ge kwa nne-ya, nti, we je
Padan-eram: 8 Isọ we hu na umu-
ndinyom Kenean jọrọ njọ n'anya Aisak
nna-ya; 9 Isọ we jekuru Ishmael,
lutara onwe-ya Mahalat na nwunye, bù
nwa-nwayi Ishmael nwa Abraham, bù
nwa-nne-nwayi Nebaiot, tiyere ndinyom
ọ nwere.
10 Jekob we pua na Bia-sheba, nēje
Heran. 11 Ọ biarue n'otù ebe, nọ
ọnọdu-abali n'ebe ahu, n'ihi na anya-
nwu adawo; ọ were otù nime nkume nke
ebe ahu, dọba n'okpuru isi-ya, we dina
n'ebe ahu. 12 Ọ rọ nrọ, ma, le, ubube
nke eguzoro n'ala, ma elu-ya nēmetu ebe
elu-igwe di: ma, le, ndi-mọ-ozi Chineke
nārigo nārida na ya. 13 Ma, le, Jehova
nēguzo n'elu ya, si, Mu onwem bu
Jehova, Chineke nke Abraham nna-gi,
na Chineke nke Aisak: ala nke gi onwe-
gi nēdina n'elu ya, gi ka M'gēnye ya. nye
kwa nkpuru-gi; 14 nkpuru-gi gādi
kwa ka àjà ala, i gāḅasa n'uzọ Ọdida-
anyanwu na n'uzọ Iru-anyanwu na
n'uzọ Ugwu na n'uzọ Ndida: agāgọzi
kwa aḅuru nile nke elu-uwa nime gi
na nime nkpuru-gi. 15 Ma, le, Mu
onwem nọyere gi, M'gēdebe kwa gi
n'ebe ọ bula i nēje, M'gēme kwa ka i lata
n'ala nka; n'ihi na M'gagh-arapu gi,
rue mḅe M'gēmewori ihe M'gwaworo
gi okwu bayere ya. 16 Jekob we teta
n'ura-ya, si, N'ezie Jehova nọ n'ebe a;
ma mu onwem amagh ya. 17 Ọ tua
egwu, si, Le, otù ebe a di egwù nke-uku!
nka abugh ihe ọzọ ma-ọbugh nání ulo
Chineke, nka bu kwa ọnu-uzọ-ama elu-
igwe. 18 Jekob we bilie n'isi-ututu,
were nkume ahu nke ọ dọbara n'okpuru
isi-ya, do ya ka ọ buru ogidi, ọ wusa
manu n'elu ya. 19 Ọ kpọ aha ebe ahu
Bet-el: ma otù ọ di Luz bu aha obodo
ahu na mbu. 20 Jekob we kwe nkwa,
si, Ọ buru na Chineke gānọyerem,
debem n'uzọ a nke mu onwem nēje,
nyem nri ka m'we rie, na uwe ka m'we
yie, 21 m'we lata n'ulo nnam n'udo,
Jehova gābu-kwa-ram Chineke,
22 nkume a, nke m'doworo ka ọ buru
ogidi, gābu kwa ulo Chineke: ihe nile
I gēnyem, aghaghkwam inye Gi otù uzọ
n'uzọ iri.
29 1 Jekob we zọlie ukwu-ya, jerue ala
umu Iru-anyanwu. 2 Ọ hu, ma,
le, olùlù-miri n'ọhia, ma, le, n'ebe ahu
igwè ewu na aturu atọ nāmakpu n'akuku
ya; n'ihi na ọ bu n'olùlù-miri ahu ka ha
nēme ka igwè aturu-ha ṅua: nkume di
kwa uku nke di n'elu ọnu olùlù-miri ahu.
3 Anāchikọta kwa igwè aturu nile n'ebe
ahu: ha akpọrepu nkume ahu n'elu ọnu
olùlù-miri ahu, me ka igwè ewu na aturu
ṅua, ha eweghachi nkume n'elu ọnu
olùlù-miri n'ọnọdu-ya. 4 Jekob we si
ha, Umu-nnem, òle ebe unu si bia? Ha
si, Heran ka ayi si bia. 5 Ọ si ha, Unu
mara Leban nwa Nehoa? Ha si, Ayi
mara ya. 6 Ọ si ha, Ọ nọ n'udo? Ha
si, Ọ nọ n'udo: ma, le, Rechel, bù
nwa-ya nwayi, nābia, ya na igwè ewu na
aturu-ya. 7 Ọ si, Le, ubọchi fọduru ri
nne, nka abugh mḅe anāchikọta anu-ulo:
menu ka igwè ewu na aturu-unu ṅua
miri, ienu, zùa ha. 8 Ha si, Ayi apugh,
rue mḅe agāchikọta igwè aturu nile, ha
we kpọrepu nkume n'elu ọnu olùlù-

miri a; ayi we me ka ìgwė ewu na aturu
ṅua. 9 Mḅe ọ nọ nākpayere ha uka,
Rechel biara, ya na ìgwė ewu na aturu
nke nna-ya nwere; n'ihi na onye-ọzùzú-
aturu ka ọ bu. 10 O rue, mḅe Jekob
huru Rechel, bú nwa-nwayi Leban nwa-
nne nne-ya, na ìgwė ewu na aturu Leban,
bú nwa-nne nne-ya, na Jekob jeruru nso,
kpọrepu nkume ahu n'elu ọnu olùlù-miri
ahu, me ka ìgwė ewu na aturu Leban, bú
nwa-nne nne-ya, ṅua. 11 Jekob we
sutu Rechel ọnu, welie olu-ya, kwa
ákwá. 12 Jekob we gosi Rechel na
nwa-nne nna-ya ka ọ bu, na nwa
Rebeka ka ọ bu kwa: ọ we ḅa ọsọ, gosi
nna-ya. 13 O rue, mḅe Leban nuru
akukọ Jekob, bú nwa nwa-nne-ya, na
ọ ḅara ọsọ izute ya, ọ ḅakua ya, sutu ya
ọnu nke-uku, me ka ọ ba n'ulo-ya. Ọ
we kọrọ Leban ihe nile ndia. 14 Leban
we si ya, N'ezie ọkpukpum na anu-arum
ka i bu. Ya na ya we nọ ogologo otù
ọnwa. 15 Leban we si Jekob, Ọ bu
n'ihi na nwa-nnem ka i bu na i gēfèm
n'efu? gosim, gini gābu ugwọ-ọlu-gi?
16 Ma Leban nwere umu-ndinyom
abua: aha nke-okenye bu Lia, aha nke-
ntà bu Rechel. 17 Anya Lia esigh ike;
ma Rechel mara nma n'aru ma kwa nma
ile anya. 18 Jekob we hu Rechel
n'anya; ọ si, M'gēfè gi arọ asa n'ihi
Rechel, bú nwa-gi nwayi nke-ntà.
19 Leban we si, Ọ di nma ka m'nye gi
ya, kari iwere ya nye nwoke ọzọ:
nọyerem. 20 Jekob we fè ọ̀fùfè n'ihi
Rechel arọ asa; ha di n'anya-ya dika
ubọchi ole-na-ole, n'ihi ihu-n'anya o ji
hu ya. 21 Jekob we si Leban, Nyem
nwunyem, n'ihi na ubọchim nile ezuwo,
ka m'we bakuru ya. 22 Leban we chi-
kọta ndi ebe ahu nile, me oké oriri.
23 O rue, n'anyasi, na o kuru Lia
nwa-ya, me ka ọ bakuru Jekob; Jekob
we bakuru ya. 24 Leban we nye ya
Zilpa, bú nwayi nējere ya ozi, ka ọ buru
nwayi nējere Lia nwa-ya nwayi ozi.
25 O rue na, n'ututu, le, nwayi ahu bu
Lia: ọ we si Leban, Gini bu nka i
meworom? Ọ bugh n'ihi Rechel ka
m'fère ọ̀fùfè n'aka gi? n'ihi gini kwa ka i
ghọḅurum? 26 Leban we si, Adigh-
eme otù a n'ebe nke ayi, inye nke-ntà
tutu enye nke-okenye. 27 Debezue
abali asa nke nwayi a, ma ayi gēnye kwa
gi nwayi a n'ihi ọ̀fùfè i gēfè kwa ọzọ
n'akam arọ asa ọzọ. 28 Jekob we me
otù a, debezu abali asa nke Lia: ọ we
nye ya Rechel nwa-ya na nwunye.
29 Leban we were Bilha, bú nwayi
nējere ya ozi, nye Rechel nwa-ya nwayi,
ka ọ buru nwayi nējere ya ozi. 30 Ọ
we bakuru kwa Rechel, ọ we hu kwa
Rechel n'anya kari Lia, we nēfè ọ̀fùfè
n'aka Leban arọ asa ọzọ.
31 Jehova we hu na onye anākpọ asi
ka Lia bu, Ọ we meghe àkpà-nwa-ya:
ma Rechel bu nwayi-àgà. 32 Lia we
turu ime, mua nwa-nwoke, kpọ aha-ya
Reuben: n'ihi na ọ siri, N'ihi na Jehova
elekwasiwo nweda-n'alam anya; n'ihi na
uḅu a dim gāhum n'anya. 33 Ọ turu
ime ọzọ, mua nwa-nwoke; ọ we si, N'ihi
na Jehova anuwo na onye anākpọ asi
ka m'bu, n'ihi ya ka Ọ nye-kwa-ram nka:
ọ we kpọ aha-ya Simeon. 34 Ọ turu ime
ọzọ, mua nwa-nwoke; ọ we si, Uḅu a
na mḅe a ka dim gārapara n'arum, n'ihi
na amuworom ya umu-ndikom atọ:
n'ihi nka ka akpọrọ aha-ya Livai. 35 Ọ
turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke: ọ we si,
Na mḅe a ka m'gēkele Jehova: n'ihi nka
ka ọ kpọrọ aha-ya Juda; ọ we kwusi imu
nwa.

30 1 Ma mḅe Rechel huru na ọ mugh
umu nye Jekob. Rechel we kwo
nwa-nne-ya nwayi ekworo; ọ si Jekob,
Nyem umu, ma ọ buru na inyeghm,
onye nwuru anwu ka m'bu. 2 Iwe
Jekob we di ọku megide Rechel: ọ si, Ọ
bu n'ọnọdu Chineke ka m'nọ, Onye
ḅochiworo gi nkpuru nke afọ? 3 Rechel
we si, Le, orùm nwayi Bilha, bakuru
ya; ka ọ we mua nwa n'ikperem abua,
ewe site kwa na ya wuliem elu dika ulo,
ọbuná mu onwem. 4 Ọ we nye ya
Bilha na nwunye, bú nwayi nējere ya
ozi: Jekob we bakuru ya. 5 Bilha we
turu ime, muara Jekob nwa-nwoke.
6 Rechel we si, Chineke ekpeputawom,
ọzọ kwa, Ọ nuwo olum, we nyem nwa-
nwoke: n'ihi nka ka ọ kpọrọ aha-ya
Dan. 7 Bilha, bú nwayi nējere Rechel
ozi, we turu ime ọzọ, muara Jekob
nwa-nwoke nke-abua. 8 Rechel we si,
Nḅa Chineke ka mu na nwa-nnem
nwayi ḅaworo, enwewokwam ike: ọ we
kpọ aha-ya Naftali. 9 Mḅe Lia huru na
ọ kwusiri imu nwa, ọ were Zilpa, bú
nwayi nējere ya ozi, nye Jekob na nwu-
nye. 10 Zilpa, bú nwayi nējere Lia ozi,

we muara Jekob nwa-nwoke. 11 Lia
we si, Enwerem isi-ọma! ọ we kpọ aha-
ya Gad. 12 Zilpa, bú nwayi nējere Lia
ozi, we muara Jekob nwa-nwoke nke-
abua. 13 Lia we si, Na mḅe ọ nāgaram
nke-ọma! n'ihi na umu-ndinyom madu
akpọwom onye ihe nāgara nke-ọma: ọ
we kpọ aha-ya Asha. 14 Reuben we je
na mḅe obibi ọka wheat, chọta man-
drake n'ọhia, chita ha nye Lia nne-ya.
Rechel we si Lia, Biko, nyem ufọdu
nime mandrake nwa-gi. 15 Ọ we si
ya, Ọ bu okwu ntà na i narawo dim? i
gānara kwa mandrake nwam? Rechel
we si, N'ihi nka gi na ya gēdina n'abali
a n'ihi mandrake nwa-gi. 16 Jekob we
si n'ọhia ḅata n'anyasi, Lia we pua
izute ya, si, Mu ka i gābakùte; n'ihi na
achiriwom mandrake nwam gota gi
n'ezie. Ọ we dinayere ya n'abali ahu.
17 Chineke we ge Lia nti, ọ we turu
ime, muara Jekob nwa-nwoke nke-ise.
18 Lia we si, Chineke enyewom ugwọ-
ọlum, n'ihi na enyerem dim nwayi
nējerem ozi: ọ we kpọ aha-ya Isaka.
19 Lia we turu ime ọzọ, muara Jekob
nwa-nwoke nke-isi. 20 Lia we si,
Chineke enyewom ezi onyinye; mḅe a
dim gēbiyerem, n'ihi na amuworom ya
umu-ndikom isi: ọ we kpọ aha-ya
Zebulun. 21 Emesia ọ mu-kwa-ra
nwa-nwayi, kpọ aha-ya Daina. 22 Ma
Chineke chetara Rechel, Chineke we ge
ya nti, meghe àkpà-nwa-ya. 23 Ọ we
turu ime, mua nwa-nwoke, si, Chineke
ekpochapuwo ita-utam: 24 ọ we kpọ
aha-ya Josef, si, Ka Jehova tukwasirim
nwa-nwoke ọzọ.
25 O rue, mḅe Rechel musiri Josef,
nne Jekob siri Leban, Zilagam, ka m'wẹ
la n'ebem, na n'alam. 26 Nyem
ndinyom na umum ndi m'fèworo gi
òfùfè n'ihi ha, ka m'la kwa: n'ihi na gi
onwe-gi amawo òfùfèm nke m'fèworo gi.
27 Leban we si ya, Biko, ọ buru na
ahutawom amara n'iru gi, gi nọgide:
n'ihi na aribawom ama na Jehova
agọziwom n'ihi gi. 28 Ọ si kwa,
Kparam òkè ugwọ-ọlu-gi, m'gēnye kwa
gi. 29 Ọ si ya, Gi onwe-gi amawo
òfùfè m'fèworo gi, na ihe anu-ulo-gi
ghọworo n'akam. 30 N'ihi na nwanti
ka ihe i nwere bu tutu mu abia, ma ọ
basawo rue ọtutu; Jehova agọziwo kwa
gi n'ije-ukwum: ma ubu a òle mḅe ka
mu onwem gēme-kwa-ra ulom? 31 Ọ
si, Gini ka m'gēnye gi? Jekob we si, I
gagh-enyem ihe ọ bula: ọ buru na i
gēmerem ihe a, m'gāzù ìgwè ewu na
aturu-gi ọzọ, debe kwa ya. 32 M'gāga-
biga n'etiti ìgwè ewu na aturu-gi
nile ta, si n'ebe ahu wezuga aturu ọ bula
turu agwa na ntupọ, na aturu ọ bula di
nji n'etiti aturu, na nke turu ntupọ na
agwa n'etiti ewu: ọ gābu ugwọ-ọlum.
33 Ezi omumem gāza-kwa-ram n'ọdi-
n'iru, mḅe i gābia bayere ugwọ-ọlum
nke di n'iru gi: nke ọ bula nke nātugh
agwa na ntupọ n'etiti ewu nkem, nke
nādigh kwa nji n'etiti aturu nkem. ihe
ezuru ori ka nke ahu bu n'akam.
34 Leban we si, Le, biko, ya di ka
okwu-gi si di. 35 Ọ we wezuga n'ubọchi
ahu nkpi nile dere ọcha na nke turu
ntupọ, na nne-ewu nile turu agwa na
ntupọ, nke ọ bula nke nwere ọcha nime
ya, na nke ọ bula di nji n'etiti aturu, ọ
nye ha n'aka umu-ya ndikom; 36 o do
ije nke ubọchi atọ n'etiti ya na Jekob:
ma Jekob nāzù ìgwè ewu na aturu
Leban fọduru. 37 Jekob we chiri
n'onwe-ya nkpa-n'aka nke osisi poplar
di ndu, na nke osisi almond, na nke
osisi plane; ọ kpechaputa ebe di ọcha
nime ha, nēme ka ọcha nke di nime
nkpa-n'aka ahu puta ìhè. 38 Ọ we
guzo nkpa-n'aka ahu nke ọ kpere na
ncherita-iru ìgwè ewu na aturu n'ebe
anētiye miri n'ihe anu-ulo ji añu miri,
ebe ìgwè ewu na aturu nābia iñu miri;
ha we turu ime mḅe ha biara iñu miri.
39 Ìgwè ewu na aturu ahu we turu ime
n'iru nkpa-n'aka ahu, ìgwè ewu na aturu
ahu we mua umu dere ọcha, na nke turu
agwa, na nke turu ntupọ. 40 Jekob we
wezuga umu-aturu, me ka ìgwè ewu na
aturu che iru na nke dere ọcha na nke ọ
bula di nji n'ìgwè ewu na aturu Leban;
ọ we do ìgwè anu nke aka ya n'onwe-ha
iche, ma o dogh ha n'ebe ìgwè ewu na
aturu Leban di. 41 O rue, mḅe ọ bula
ndi di ike nime ìgwè ewu na aturu turu
ime, na Jekob tọḅọrọ nkpa-n'aka ahu
n'iru anya ìgwè ewu na aturu n'ebe
anētiye miri, ka ha we turu ime n'etiti
nkpa-n'aka ahu; 42 ma mḅe ìgwè ewu
na aturu nādigh ike, ọ digh-atọḅọ ha:
ndi nādigh ike we diri Leban, ma nd
di ike diri Jekob. 43 Nwoke ahu we
basa nke-uku nke-uku, ọ we nwe ìgwè

ewu na aturu ri nne, na ndinyom nēje
ozi, na orù-ndikom, na camel na inyinya-
ibu di ọtutu.

31 1 Ọ we nu okwu nile nke umu-
ndikom Leban, si, Jekob achiriwo
ihe nile nna-ayi nwere; o site-kwa-ra
n'ihe nna-ayi nwere kpata àkù a nile.
2 Jekob we hu iru Leban, ma, le, ọ digh
n'ebe ọ nọ dika ọ di na mḅe gara aga.
3 Jehova we si Jekob, Laghachi n'ala
nna-gi-hà, laghachikuru umu-nna-gi;
M'gānọye-kwa-ra gi. 4 Jekob we zie
kpọ Rechel na Lia bia n'ọhia rue ebe
ìgwè ewu na aturu-ya di, 5 ọ si ha,
Mu onwem nāhu iru nna-unu, na ọ digh
n'ebe m'nọ dika ọ di na mḅe gara aga;
ma Chineke nke nnam anọyeworom.
6 Unu onwe-unu ma-kwa-ra na ewere-
wom ikem nile fè nna-unu. 7 Ma nna-
unu akwawom emò, we ḅanwe ugwọ-
ọlum uḅò iri; ma Chineke ekwegh ya
mejọm. 8 Ọ buru na otú a ka ọ nāsi,
Ndi turu agwa gābu ugwọ-ọlu-gi; igwè
ewu na aturu nile we nāmu umu turu
agwa: ma ọ buru na otú a ka ọ nāsi, Ndi
dere ọcha gābu ugwọ-ọlu-gi; igwè ewu
na aturu nile we nāmu umu dere ọcha.
9 Chineke we napu anu-ulo nna-unu,
nyem. 10 O rue, na mḅe igwè ewu na
aturu turu ime, na ewelirim anyam abua,
hu nime nrọ, ma, le, nkpi nile nke nāḅa
ìgwè ewu dere ọcha, tu kwa agwa, tu kwa
akika. 11 Mọ-ozi nke Chineke we sim
nime nrọ ahu, Jekob; m'we si, Lekwam.
12 Ọ si, Biko, welie anya-gi abua, hu,
nkpi nile nke nāḅa igwè ewu dere ọcha,
tu kwa agwa, tu kwa akika: n'ihi na ahu-
wom ihe nile Leban nēme gi. 13 Mu
onwem bu Chineke nke Bet-el, ebe i tere
ogidi manu, ebe i kwerem nkwa: uḅu a
bilie, si n'ala nka pua, laghachi n'ala nke
ọmumu-gi. 14 Rechel na Lia we za, si
ya, Ọ̀ di òkè ma-ọbu ihe-nketa ayi nwere
n'ulo nna-ayi ọzọ? 15 Ọ̀ bugh na ndi
ala ọzọ ka ọ guworo ayi? n'ihi na ọ rewo
ayi, ripiasia kwa ego-ayi. 16 N'ihi na
àkù nile nke Chineke napuworo nna-ayi,
ọ bu ayi na umu-ayi nwe nke ahu: uḅu
a kwa, ihe ọ bula Chineke siri gi, me
ya. 17 Jekob we bilie, palie umu-ya
ndikom na ndinyom-ya dọkwasi ha n'elu
camel-ya; 18 ọ we dupu anu-ulo-ya
nile, na àkù-ya nile ọ kpatara, bú anu-ulo
ọ nwetara, nke ọ kpatara na Padan-eram,
ilakuru Aisak nna-ya rue ala Kenean.
19 Ma Leban jere ikpacha aji igwè ewu
na aturu-ya: Rechel we zue teraphim
ori nke nna-ya nwere. 20 Jekob we
ghọḅue Leban onye Siria, n'ighara igosi
ya na ya nāḅalaga. 21 Ọ we ḅalaga, ya
onwe-ya na ihe nile ọ nwere; ọ we bilie,
gabiga Osimiri Yufretis, che iru-ya
n'ugwu Gilead.

22 Ewe gosi Leban n'ubọchi nke-atọ
na Jekob ḅalagarari. 23 Ọ we chiri
umu-nne-ya tiyere onwe-ya, nāchu ya
ije nke ubọchi asa, we chukuru ya
n'ugwu Gilead. 24 Chineke we biakute
Leban onye Siria nime nrọ abali, si ya,
Lezie onwe-gi anya ka i ghara ikpayere
Jekob uka, ma-ọbu nke di nma ma-ọbu
nke jọrọ njọ. 25 Leban we rue Jekob
aru. Ma Jekob marari ulo-ikwū-ya
n'ugwu ahu: Leban na umu-nne-ya
ma-kwa-ra ulo-ikwū-ha n'ugwu Gilead.
26 Leban we si Jekob, Gini bu ihe i
mere, na i ghọḅuwom, dupu kwa umum
ndinyom dika ndinyom eji mma-agha
dọta n'agha? 27 N'ihi gini ka i ḅala-
gara na nzuzo, we ghọḅuem? ọ̀ bu kwa
n'ihi gini ka i nēgosighm, ka m'we were
ọṅù, were kwa abù, were kwa egwú-
otiti, were kwa ubọ-akwara, zilaga gi?
28 ọ̀ bu kwa n'ihi gini ka i nāghaghm
ka m'sutu umum ndikom na umum
ndinyom ọnu? uḅu a i mewo ihe-
nzuzu. 29 Ọ diri ike akam imejọ unu:
ma Chineke nke nna-unu gwaram okwu
n'abali nyahuru, si, Lezie onwe-gi anya
ka i ghara ikpayere Jekob uka, ma-ọbu
nke di nma ma-ọbu nke jọrọ njọ. 30 Ma
uḅu a, i lawo n'ezie, n'ihi na agu ulo
nna-gi gusiri gi ike, ma n'ìhi gini ka i
zuworo chim-hà? 31 Jekob we za, si
Leban, N'ihi na aturum egwu: n'ihi na
asirim, Ka i we ghara inapum umu-gi
ndinyom n'ike. 32 Onye ọ bula i
gāchọta chi-gi-hà n'aka-ya, ọ gagh-adi
ndu: n'iru umu-nne-ayi mata ihe nke gi
di n'akam, were n'onwe-gi. N'ihi na
Jekob amagh na Rechel zuru ha-ri ori.
33 Leban we ba n'ulo-ikwū Jekob, na
n'ulo-ikwū Lia, na n'ulo-ikwū orù-
ndinyom abua; ma ọ chọtagh ha. Ọ we
si n'ulo-ikwū Lia pua, ba n'ulo-ikwū
Rechel. 34 Ma Rechel wereri teraphim
ahu, tiye ha nime ihe eji anọkwasi camel,
we nọkwasi ha. Leban we bitu ulo-ikwū
ahu nile aka, ma ọ chọtagh ha. 35 Rechel
we si nna-ya, Ya abula ihe iwe iwe di ọku

n'anya onye-nwem na apughm ibili n'iru
gi; n'ihi na ọ dim dika ọ nādi ndinyom.
Ọ we chọsie ike, ma ọ chọtagh teraphim
ahu. 36 Jekob we we iwe di ọku, so
Leban se okwu: Jekob we za, si Leban,
Gini bu njehiem? gini bu nmehiem, na
i chuworom n'ọku ọku? 37 Ọ bu ezie
na i bituwo ihem nile aka, ma gini ka
i chọtaworo nime ihe nile nke ulo-gi?
Tọḅọ ya ebe a n'iru umu-nnem na umu-
nne-gi, ka ha we kpezie n'etiti ayi abua.
38 Orú arọ a ka mu onwem nọyeworo
gi; nne-aturu-gi na nne-ewu-gi amu-
kwogh umu, erighkwam ebulu nke igwè
ewu na aturu-gi. 39 Nke anu-ọhia
dọḅuru, ewetaghm ya nye gi; mu onwem
nēdochi ya; site n'akam ka i nāchọ ya,
ma-ọbu ihe ezuru n'ehihie ma-ọbu ihe
ezuru n'abali. 40 Otú a ka m'nọworo;
n'ehihie ọkpukpọ-nku ririm, ọtutu-oyi
ri-kwa-ram n'abali; uram we fepu
n'anyam abua. 41 Orú arọ a ka
m'nọworo n'ulo-gi; m'fère gi arọ iri na
anọ n'ihi umu-gi ndinyom abua, na
arọ isi n'ihi igwè ewu na aturu-gi: i
ḅanwewo kwa ugwọ-ọlum uḅò iri. 42 Ọ
buru na Chineke nke nnam, bú Chineke
nke Abraham, na Oké Egwù nke Aisak,
anọgh n'akukum, n'ezie uḅu a n'aka efu
ka i gēzilagawomri. Nweda-n'alam na
ndọḅu m'ji akam abua nādọḅu onwem
n'ọlu ka Chineke huworo, Ọ we bara
gi nba n'abali nyahuru. 43 Leban we
za, si Jekob, Umu-ndinyom ndia bu
umu-ndinyom nkem, umu-ndikom ndia
bu kwa umu-ndikom nkem, igwè ewu na
aturu ndia bu kwa igwè ewu na aturu
nkem, ihe ọ bula kwa gi onwe-gi nāhu,
nkem ka ọ bu: ma umum ndinyom,
gini ka m'gēmere ndia ta, gini ka
m'gēme-kwa-ra umu-ha ndikom ndi ha
mutara? 44 Ma uḅu a bia, ka ayi ḅa
ndu, mu na gi; ọ gābu kwa ihe-àmà
n'etiti mu na gi. 45 Jekob we were
nkume, guzo ya ka ọ buru ogidi.
46 Jekob we si umu-nne-ya, Chikọtanu
nkume; ha we were nkume me obo: ha
we rie nri n'ebe ahu n'akuku obo ahu.
47 Leban we kpọ ya Jega-sahaduta: ma
Jekob kpọrọ ya Galeed. 48 Leban we
si, Obo a bu ihe-àmà n'etiti mu na gi ta.
N'ihi nka akpọrọ aha-ya Galeed:
49 na Mizpa, n'ihi na ọ siri, Ka Jehova
che nche n'etiti mu na gi, mḅe agēzopu
ayi, otù onye n'ebe ibe-ya nọ. 50 Ọ
buru na i weda umum ndinyom n'ala,
ọ buru kwa na i kuru ndinyom tiyere
umum ndinyom, ọ digh onye ayi na ya
nọ; le, Chineke bu onye-àmà n'etiti mu
na gi. 51 Leban we si Jekob, Le obo a,
le kwa ogidi a, nke m'tọḅọworo n'etiti
mu na gi. 52 Ihe-àmà ka obo a bu,
ihe-àmà ka ogidi a bu kwa, na mu
onwem agagh-agabiga obo a jekuru gi
ma-ọli, na gi onwe-gi agagh-agabiga
kwa obo a na ogidi a biakutem ma-ọli,
ime ihe ọjọ. 53 Chineke nke Abraham,
na Chineke nke Nehoa, bú Chineke nke
nna-ha, kpe ikpe n'etiti ayi. Jekob we
were Oké Egwù nke nna-ya Aisak ṅua
iyi. 54 Jekob we chua aja n'ugwu ahu.
kpọ umu-nne-ya ka ha rie nri: ha we
rie nri, nọ ọnọdu-abali n'ugwu ahu.
55 Leban we bilie n'isi-ututu, sutu
umu-ya ndikom na umu-ya ndinyom
ọnu nke-uku, gọzie ha: Leban we la,
laghachi n'ebe nke ya. 1 Ma
32 Jekob jere n'uzọ-ya, ndi-mọ-ozi
nke Chineke we zute ya. 2 Mḅe ọ
huru ha Jekob siri, Ọmuma-ulo-ikwū
Chineke ka nka bu: ọ we kpọ aha ebe
ahu Mahanaim.

3 Jekob we zie ndi-ozi n'iru ya
jekuru Isọ nwa-nne-ya rue ala Sia, bú
ọhia Edom. 4 Ọ nye ha iwu, si, Otú
a ka unu gāsi onye-nwem Isọ; Otú a
ka orù-gi Jekob siri, N'ulo Leban ka
m'nọworo dika ọbia, nọgide rue uḅu a:
5 enwe-kwa-ram ehi, na inyinya-ibu,
na igwè ewu na aturu, na orù-ndikom,
na ndinyom nēje ozi: m'we zie igosi
onye-nwem, ihuta amara n'iru gi.
6 Ndi-ozi ahu we laghachikute Jekob,
si, Ayi biakutere nwa-nne-gi Isọ, ọzọ
kwa, ọ nābia izute gi, ya na nnù
ndikom. 7 Jekob we tua egwu nke-
uku, obi lọba-kwa-ra ya miri: ọ we
kera ndi ya na ha nọ, na igwè ewu na
aturu, na igwè ehi, na camel, n'ọmuma-
ulo-ikwū abua; 8 ọ si, Ọ buru na Isọ
abiarue otù ọmuma-ulo-ikwū, tiḅue ya,
ọmuma-ulo-ikwū nke fọduru gābu ndi
ḅapuru aḅapu. 9 Jekob we si, Chineke
nke nnam Abraham, na Chineke
nke nnam Aisak, Jehova, Nke nāsim,
Laghachi n'ala-gi, laghachikuru umu-
nna-gi, M'gēme kwa gi nma: 10 ekwe-
sighm ebere nile, na ezi-okwu nile, nke
I meworo orù-Gi; n'ihi na nkpa-

n'akam ka m'were gabiga Jọdan nka;
ma ubu a aghọwom ọmuma-ulo-ikwū
abua. 11 Biko, naputam n'aka nwa-
nnem, n'aka Isọ: n'ihi na mu onwem
nātu egwu ya, ma elegh anya ọ gābia,
tibuem, tibu kwa nne tiyere umu-ya.
12 Ma Gi onwe-gi siri, Aghaghm ime
gi nma, M'gēme kwa nkpuru-gi ka ọ
di ka ájá nke oké osimiri, nke anāpugh
iguta ọnu n'ihi ọtutu ọ di. 13 Ọ we
nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu abali ahu;
ọ were kwa ufọdu nime ihe batara
n'aka-ya ka ọ buru onyinye-inata-iru-
ọma inye Isọ nwa-nne-ya; 14 ọgu
nne-ewu iri na orú nkpi, ọgu nne-aturu
iri na orú ebulu, 15 orú camel na iri
nēnye umu ara na umu-ha, ọgu nne-ehi
abua na oké-ehi iri, orú nne-inyinya-ibu
na umu-inyinya-ibu iri. 16 Ọ nye ha
n'aka ndi-orù-ya, n'ìgwè ìgwè ichè;
ọ si ndi-orù-ya, Gabiganu n'irum,
me kwa mbara n'etiti ìgwè na ìgwè.
17 Ọ we nye onye mbu iwu, si, Mbe
Isọ, bú nwa-nnem, gēzute gi, jua gi,
si, Ònye nwe gi? òle ebe i nēje kwa?
ọ̀ bu kwa onye nwe ihe ndia di n'iru
gi? 18 I gāsi kwa, Orù-gi Jekob nwe
ha; onyinye-inata-iru-ọma ka ọ bu
ezitere onye-nwem Isọ: ma, le, ya
onwe-ya nọ kwa n'azu ayi. 19 Ọ nye
kwa onye nke-abua, na onye nke-atọ,
na ndi nile nēso ìgwè nile, iwu, si, Dika
okwu a si di ka unu gāgwa Isọ, mbe
unu huru ya; 20 unu gāsi kwa, Ọzọ,
le, orù-gi Jekob nọ n'azu ayi. N'ihi na
ọ siri, Ka m'were onyinye-inata-iru-
ọma nka nke nāga n'irum kpuchie
anya-ya, emesia m'gāhu iru-ya; elegh
anya ọ gāhum iru-ọma. 21 Onyinye
ahu inata iru-ọma we gabiga n'iru ya:
ma ya onwe-ya nọ ọnọdu-abali
n'ọmuma-ulo-ikwū-ya abali ahu.
22 Ọ we bilie n'abali ahu, chiri
nwunye-ya abua, na ndinyom abua
nējere ya ozi, na umu-ya iri na otù,
gabiga ngabiga-miri Jabok. 23 Ọ we
chiri ha, me ka ha gabiga miri-iyi ahu,
me kwa ka ihe ọ nwere gabiga. 24 Ọ
we fọdu Jekob náni ya; otù nwoke
we so ya nāba nba rue chi-ọbubọ.
25 Mbe ọ huru na ọ pugh ijide ya,
ọ metu isi-ọsu-ya; isi-ọsu Jekob we
pua n'ọnọdu-ya, mbe ya na ya naba nba.
26 Ọ si, Gham ka m'la, n'ihi na chi
nābọ. Ọ si, M'gagh-agha gi ka i la,
ma ọ buru na i gọzighm. 27 Ọ si ya,
Gini bu aha-gi? Ọ si, Jekob. 28 Ọ
si, Ọ bugh Jekob ka agākpọ aha-gi ọzọ,
kama Israel: n'ihi na i jisiwo ike n'ebe
Chineke nọ na n'ebe madu nọ, i we
nwe ike. 29 Jekob we jua ya, si, Biko,
gosim aha-gi. Ọ si, N'ìhi gini kwa
ka i nāju ajuju bayere aham? Ọ gọzie
ya n'ebe ahu. 30 Jekob we kpọ aha
ebe ahu Peniel: n'ihi na ahuwom
Chineke iru na iru, ka o kwuru, ewe
naputa ndum. 31 Anyanwu we wa-
kwasi ya mbe ọ gabigara Penuel, ya
onwe-ya we nēje nsukwara-achi.
32 N'ihi nka umu Israel adigh-eri
akwara nke ọkpukpu-ukwu nke di
n'isi-ọsu, rue ta: n'ihi na ọ meturu
isi-ọsu Jekob n'akwara nke ọkpukpu-
ukwu.

33 1 Jekob we welie anya-ya abua,
hu, ma, le, Isọ nābia, ya na nnù
ndikom. Ọ we ke umu-ya nye Lia, nye
kwa Rechel, nye kwa ndinyom abua
ahu nēje ozi. 2 Ọ we do ndinyom
ahu nēje ozi na umu-ha mbu, na Lia na
umu-ya n'azu ha, na Rechel na Josef
n'azu ha. 3 Ya onwe-ya we gabiga
n'iru ha, kpọ isi ala ubọ̀ asa, rue mbe
ọ biaruru nwa-nne-ya nso. 4 Isọ we
ba ọsọ izute ya, bakua ya, dakwasi ya
n'olu, sutu ya ọnu: ha we kwa ákwá.
5 Ọ welie anya-ya abua, hu ndinyom
na umu-ha; ọ si, Òle ndi bu ndia gi
na ha yikọrọ? Ọ si, Umu nke Chineke
nyeworo orù-gi n'amara. 6 Ndinyom
ahu ndi nēje ozi we biarue nso, ha
onwe-ha na umu-ha, ha kpọ isi ala.
7 Lia na umu-ya biaru-kwa-ra nso,
kpọ isi ala: emesia Josef na Rechel
biaru-kwa-ra nso, kpọ isi ala. 8 Ọ si,
Ọmuma-ulo-ikwū nka nile nke m'zutere,
ọ̀ bu gini n'ebe i nọ? Ọ si, Ihuta
amara n'iru onye-nwem. 9 Isọ we si,
Enwerem ri nne; nwa-nnem, ya diri
gi, bú nke i nwere. 10 Jekob we si,
É-è, biko, biko, ọ buru na ahutawom
amara n'iru gi, gi nara kwa n'akam
onyinyem inata iru-ọma: n'ihi na
ahuwom iru-gi dika anāhu iru Chineke,
ihem we tọ gi utọ. 11 Biko, nara
ngọzim nke ewetaworo gi; n'ihi na
Chineke emewom amara, na n'ihi na
enwerem ihe nile. O rugide ya, ọ we
nara ya. 12 Ọ si, Ka ayi bulie ije,
ka ayi la, ka m'je kwa n'iru gi. 13 Ọ si

ya, Onye-nwem amawo na umum adigh
ike, na ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi
nke nēnye umu ara di kwa n'akam:
ọ buru na achusie ha ike otù ubọchi,
ìgwè ewu na aturu nile gānwu kwa.
14 Biko, ka onye-nwem gabiga n'iru
orù-ya: ma mu onwem, ka m'nēdu ha
nwayọ nwayọ, dika ije-ukwu anu-ulo
nke di n'irum, na dika ije-ukwu nke
umum si di, rue mbe m'gābiakute onye-
nwem rue Sia. 15 Isọ we si, Biko, ka
m'chiri madu ufọdu nime ndi mu na
ha yikọrọ bia, debe n'ebe i nọ. Ọ si,
N'ihi gini kwa? ka m'huta amara n'iru
onye-nwem. 16 Isọ we laghachi ubọchi
ahu n'uzọ-ya ije Sia. 17 Jekob we
bulie ije rue Sukot, wuere onwe-ya ulo,
ma-kwa-ra anu-ulo-ya ulo-ntu: n'ihi
nka akpọrọ aha ebe ahu Sukot.

18 Jekob we biarue Shelem, bú obodo
Shekem, nke di n'ala Kenean, mbe
o siri na Padan-eram bia; ọ ma ulo-
ikwū-ya n'iru obodo ahu. 19 Ọ we
zuta òkè ọhia ahu, ebe ọ basara ulo-
ikwū-ya, n'aka umu Hemoa, bú nna
Shekem, n'ọgu nkpuru-ego ise. 20 O
guzo ebe-ichu-aja ọtọ n'ebe ahu, kpọ
ya, El-elohe-Israel.

34 1 Daina, bú nwa-nwayi Lia, nke
ọ muru nye Jekob, we pua ihu
umu-ndinyom ala ahu. 2 Shekem, bú
nwa-nwoke Hemoa onye-Haivait, onye-
isi ala ahu, we hu ya; o kuru ya,
dinayere ya, weda ya n'ala. 3 Nkpuru-
obi-ya we rapara n'aru Daina nwa-nwayi
Jekob, ọ hu nwa-abọghọ ahu n'anya,
gwa nwa-abọghọ ahu okwu nābà ya
n'obi. 4 Shekem we gwa nna-ya
Hemoa okwu, si, Lutaram nwata-nwayi
a na nwunye. 5 Ma Jekob nuru na ọ
merururi Daina nwa-ya nwayi; ma umu-
ya ndikom nọyere anu-ulo-ya n'ọhia:
Jekob we ba nkiti rue mbe ha biara.
6 Hemoa, bú nna Shekem, we pukuru
Jekob ikpayere ya uka. 7 Umu-
ndikom Jekob we si n'ọhia bata mbe
ha nuru ya: o nēwuta ndikom ahu, ha
nēwe iwe di ọku nke-uku, n'ihi na ọ
bu ihe-nzuzu ka ọ mere n'Israel,
n'idinayere nwa-nwayi Jekob; nke
nēkwesigh ime otú a. 8 Hemoa we
kpayere ha uka, si, Shekem, bú nwam,
nkpuru-obi-ya nāhu nwa-unu nwayi
n'anya si-ike: biko, werenu ya nye ya
na nwunye. 9 Ka ayi na unu nālurita
kwa nwunye; nyenu ayi umu-unu
ndinyom, kuru-kwa-nu umu-ayi ndi-
nyom n'onwe-unu. 10 Ayi na unu
gēbi kwa: ala nka gādi n'iru unu; birinu
nāzu-kwa-nu ahia nime ya, nwe-kwa-nu
ihe-onwunwe nime ya. 11 Shekem we
si nna Daina, ọ si kwa umu-nne-ya,
Ka m'huta amara n'iru unu, ihe unu
gāsikwam m'gēnye. 12 Me ka ọ ba
uba nke-uku n'isim, bú ego-ilu-nwunye
na onyinye, m'gēnye dika unu gāsim,
ma nyenum nwa-abọghọ ahu na nwunye.
13 Umu-ndikom Jekob wewereaghughọ
za Shekem na Hemoa nna-ya, we kwue,
n'ihi na ọ meruru Daina nwa-nne-ha,
14 ha we si ha, Ayi apugh ime ihe a,
iwere nwa-nne-ayi nwayi nye nwoke
nke anēbigh úgwù; n'ihi na ihe-ita-uta
ka ọ buru ayi: 15 ọ bu nání ma asi
na unu eme nka ka ayi gēkwere unu:
ọ buru na unu gādi ka ayi, ka ebìe
nwoke ọ bula n'etiti unu úgwù; 16 ayi
gēnye kwa unu umu-ayi ndinyom, ọ
bu kwa umu-unu ndinyom ka ayi
gēkuru n'onwe-ayi, ayi na unu gēbi
kwa, ghọ otù ndi. 17 Ma ọ buru na
unu agagh-ege ayi nti, ka ebìe unu
úgwù; ayi gēkuru kwa nwa-ayi nwayi,
la. 18 Okwu-ha nile we di nma n'anya
Hemoa, na n'anya Shekem, bú nwa
Hemoa. 19 Okorọbia ahu alagh kwa
azu ime ihe ahu, n'ihi na ihe nwa-nwayi
Jekob tọrọ ya utọ: ya onwe-ya nwe-
ka-ra nsọpuru kari ulo nile nke nna-ya.
20 Hemoa na Shekem nwa-ya we bia
n'ọnu-uzọ-ama obodo-ha, gwa ndikom
obodo-ha okwu, si, 21 Ndikom ndia,
ndi-udo ka ha bu n'etiti ayi; ka ha biri
kwa n'ala-ayi, zu kwa ahia nime ya;
ala-ayi kwa, le, ọ sara mbara n'aka abua
n'iru ha; ka ayi lutara onwe-ayi umu-ha
ndinyom na nwunye, ka ayi nye kwa ha
umu-ayi ndinyom. 22 Ọ bu nání ma
asi na ayi eme nka ka ndikom ahu
gēkwere ayi ka ayi na ha biri, ighọ otù
ndi, ọ buru na ebìe nwoke ọ bula n'etiti
ayi úgwù, dika ha onwe-ha bu ndi ebìri
úgwù. 23 Anu-ulo-ha, na ihe ha
nwetara, na anumanu-ha nile, ọ̀ bugh
ayi gēnwe ha? ka ayi me nání nka, ka
ayi kwere ha, ayi na ha gēbi kwa.
24 Ndi nile ndi si n'ọnu-uzọ-ama
obodo-ya nāpu we ge Hemoa, ge kwa
Shekem nwa-ya, nti; ewe bìe nwoke ọ
bula úgwù, ndi nile ndi si n'ọnu-uzọ-

ama obodo-ya nāpu. 25 O rue n'ubọchi
nke-atọ, mḅe o nēḅu ha nḅu, na madu
abua n'etiti umu-ndikom Jekob, bú
Simeon na Livai, umu-nne Daina, were
mma-agha-ha n'otù n'otù, biakwasi
obodo ahu mḅe ọ di na ntukwasi-obi,
ha we ḅue ndikom nile. 26 Hemoa na
Shekem nwa-ya ka ha ḅu-kwa-ra n'ọnu
mma-agha, ha we kuputa Daina n'ulo
Shekem, pua. 27 Umu-ndikom Jekob
biakwasiri ndi eḅuru eḅu, luta obodo
ahu n'agha, n'ihi na ha meruruiri
nwa-nne-ha nwayi. 28 Ìgwè ewu na
aturu-ha na ìgwè ehi-ha na inyinya-ibu
nile ha, na ihe nke di n'obodo ahu, na
ihe nke di n'ọhia-ya, ka ha chiri;
29 àkù-ha nile, na umu-ntakiri-ha nile,
na ndinyom-ha, ka ha dọtara n'agha,
luta kwa ha n'agha, bú ihe nile nke di
n'ulo-ha. 30 Jekob we si Simeon na
Livai, Unu emekpawom aru, n'imem
ka m'sì ìsì n'etiti ndi bi n'ala nka, n'etiti
ndi Kenean, na n'etiti ndi-Perizait: mu
onwem kwa, ebe m'nwere ndikom ole-
na-ole, ha gāchikọta onwe-ha imegidem,
tiḅuem; agēme kwa ka m'tọḅọrọ n'efu,
mu onwem na ulom. 31 Ha we si, Ọ
gēme nwa-nne-ayi nwayi dika anēme
nwayi nākwa iko?

35 1 Chineke we si Jekob, Bilie,
rigoro Bet-el, biri n'ebe ahu:
me-kwa-ra Chineke ebe-ichu-aja n'ebe
ahu, bú Onye mere ka i hu Ya anya mḅe
i nāḅapu n'iru Isọ nwa-nne-gi. 2 Jekob
we si ulo-ya, ọ si kwa ndi nile ya na ha
bi, Wezuganu chi nile nke ndi ala ọzọ
nke di n'etiti unu, menu onwe-unu ka
unu di ọcha, ḅanwe-kwa-nu uwe-unu:
3 ka ayi bili kwa, rigoro Bet-el;
m'gēme-kwa-ra Chineke ebe-ichu-aja
n'ebe ahu, bú Onye nāzam n'ubọchi
ahuhum, we nọyerem n'uzọ nke m'jere.
4 Ha we nye Jekob chi nile nke ndi ala
ọzọ nke di n'aka-ha, na nḅa-aka nile nke
di na nti-ha; Jekob we zobe ha n'okpuru
osisi terebinth nke di nso Shekem.
5 Ha we bulie ije: ujọ nke Chineke we
dikwasi obodo nile nke di ha buruburu,
ha achugh kwa umu-ndikom Jekob.
6 Jekob we biarue Luz, nke di n'ala
Kenean (nke ahu bu Bet-el), ya onwe-ya
na ndi nile ya na ha yikọrọ bia. 7 O
wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, kpọ ebe
ahu El-bet-el: n'ihi na ebe ahu ka
Chineke kpughere Onwe-ya nye ya, mḅe
ọ naḅapu n'iru nwa-nne-ya. 8 Debora,
bú nwayi nyere Rebeka ara na nwata,
we nwua, elie ya n'okpuru Bet-el
n'okpuru osisi oak: ewe kpọ aha-ya
Alon-bakut.

9 Chineke we me ka Jekob hu Ya
anya ọzọ, mḅe o siri na Padan-eram
bia, Ọ gọzie ya. 10 Chineke we si ya,
Aha-gi bu Jekob: agagh-akpọ aha-gi
Jekob ọzọ, kama Israel gābu aha-gi: Ọ
we kpọ aha-ya Israel. 11 Chineke we
si ya, Mu onwem bu Chineke Nke puru
ime ihe nile: gi mua ọmùmù ba kwa
uba; mba na nkpọkọta mba gādi site
na gi, ndi-eze gēsi kwa n'úkwù-gi puta;
12 ala nke M'nyere Abraham na Aisak,
gi ka M'gēnye ya, ọ bu kwa nkpuru-gi
gānọchi gi ka M'gēnye ala nka.
13 Chineke we si n'ebe ọ nọ rigo n'ebe
Ọ kpayere ya uka. 14 Jekob we guzo
ogidi ọtọ n'ebe ahu ebe Ọ kpayere ya
uka, bú ogidi nkume: ọ wusi àjà-ihe-
ọṅuṅu n'elu ya, wusa kwa manu n'elu
ya. 15 Jekob we kpọ aha ebe ahu ebe
Chineke kpayere ya uka Bet-el. 16 Ha
we si na Bet-el bulie ije; ma uzọ fọduru
ibiaru Efrat: Rechel we nāmu nwa, ime
nēmesi kwa ya ike mḅe ọ nāmu nwa.
17 O rue, mḅe ime nēmesi ya ike, na
nwayi nke nēle ime siri ya, Atula egwu;
n'ihi na nka bu kwa nwa-nwoke i gēnwe.
18 O rue, mḅe nkpuru-obi-ya nāpu
(n'ihi na ọ nwuru), na ọ kpọrọ aha-ya
Ben-oni: ma nna-ya kpọrọ ya Benjamin.
19 Rechel we nwua, elie ya n'uzọ Efrat
(nke ahu bu Bet-lehem). 20 Jekob we
guzo ogidi ọtọ n'elu ili-ya: nke ahu
bu Ogidi ili Rechel rue ta. 21 Israel
we bulie ije, seti ulo-ikwū-ya n'ofè
ulo-elu Ida. 22 O rue, mḅe Israel
biri n'ala ahu, na Reuben jere dinayere
Bilha, bú iko-nwayi nna-ya: Israel we
nu ya.

Ma umu-ndikom Jekob di iri na
abua: 23 umu-ndikom Lia; Reuben, bú
ọkpara Jekob, na Simeon, na Livai, na
Juda, na Isaka, na Zebulun: 24 umu-
ndikom Rechel; Josef na Benjamin:
25 umu-ndikom Bilha, bú nwayi nējere
Rechel ozi; Dan na Naftali: 26 umu-
ndikom Zilpa, bú nwayi nējere Lia ozi;
Gad na Asha: ndia bu umu-ndikom
Jekob, nke amuru nye ya na Padan-
eram. 27 Jekob we biakute Aisak, bú
nna-ya, na Mamre, bú Kiriat-aba (nke

ahu bu Hebron), ebe Abraham na Aisak
nọrọ dika ọbìa. 28 Ubọchi Aisak we
buru ọgu arọ iteghete. 29 Aisak we
kubie ume, nwua, ewe chikọta ya na
umu-nna-ya n'ala-mọ, ọ bu agadi,
ubọchi-ya ju-kwa-ra ya afọ: Isọ na
Jekob, bú umu-ya ndikom, we lìe ya.
36 1 Ma ndia bu osuso-ọmumu Isọ
(nke ahu bu Edom). 2 Isọ luru
ndinyom-ya site n'umu-ndinyom Ke-
nean; Eda nwa-nwayi Ilon onye Het,
na Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, bú nwa-
nwayi Zibeon onye-Haivait; 3 na
Basemat nwa-nwayi Ishmael, nwa-nne-
nwayi Nebaiot. 4 Eda we muara Isọ
Elifaz; Basemat mu-kwa-ra Reuel;
5 Ọhọlibama mu-kwa-ra Jeush, na
Jalam, na Kora: ndia bu umu-ndikom
Isọ, nke amuru nye ya n'ala Kenean.
6 Ma Isọ chiri ndinyom-ya, na umu-ya
ndikom, na umu-ya ndinyom, na madu
nile nke ulo-ya, na anu-ulo-ya, na
anumanu-ya nile, na ihe nile ọ nwetara,
nke ọ kpatarari n'ala Kenean; ọ we si
n'iru Jekob, bú nwa-nne-ya, je ala ọzọ.
7 N'ihi na àkù-ha riri nne kari ibikọ
n'otù; ala nke ọnọdu-ọbìa-ha nile apugh
kwa inagide ha n'ihi anu-ulo-ha. 8 Isọ
we biri n'ugwu Sia: Isọ bu Edom. 9 Ma
ndia bu osuso-ọmumu Isọ, nna Edom,
n'ugwu Sia. 10 Ndia bu aha umu-
ndikom Isọ; Elifaz nwa Eda nwunye
Isọ, Reuel nwa Basemat nwunye Isọ.
11 Umu-ndikom Elifaz bu Timan, na
Oma, na Zefo, na Gatam, na Kenaz.
12 Timna bu-kwa-ra Elifaz nwa Isọ
iko-nwayi; ọ we muara Elifaz Amalek:
ndia bu umu-ndikom Eda nwunye Isọ.
13 Ndia bu kwa umu-ndikom Reuel;
Nahat, na Zera, na Shama, na Miza:
ndia bu umu-ndikom Basemat nwunye
Isọ. 14 Ndia bu kwa umu-ndikom
Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, bú nwa-
nwayi Zibeon, nwunye Isọ: ọ we muara
Isọ Jeush, na Jalam, na Kora. 15 Ndia
bu ndi-isi nke umu Isọ: umu-ndikom
Elifaz ọkpara Isọ; Timan onye-isi, Oma
onye-isi, Zefo onye-isi, Kenaz onye-isi,
16 Kora onye-isi, Gatam onye-isi,
Amalek onye-isi: ndia bu ndi-isi Elifaz
n'ala Edom; ndia bu umu-ndikom Eda.
17 Ndia bu kwa umu-ndikom Reuel
nwa-nwoke Isọ; Nahat onye-isi, Zera
onye-isi, Shama onye-isi, Miza onye-isi:
ndia bu ndi-isi Reuel n'ala Edom; ndia
bu umu-ndikom Basemat nwunye Isọ.
18 Ndia bu kwa umu-ndikom Ọhọli-
bama nwunye Isọ; Jeush onye-isi, Jalam
onye-isi, Kora onye-isi: ndia bu ndi-isi
Ọhọlibama nwa-nwayi Ana, nwunye
Isọ. 19 Ndia bu umu Isọ, ndia bu kwa
ndi-isi-ha: nke ahu bu Edom.
20 Ndia bu umu-ndikom Sia onye
Hoa, ndi bi n'ala ahu; Lotan, na Shobal,
na Zibeon, na Ana, 21 na Dishon, na
Iza, na Dishan: ndia bu ndi-isi ndi Hoa,
umu Sia n'ala Edom. 22 Umu-ndikom
Lotan bu Hori na Himam; nwa-nne-
nwayi Lotan bu kwa Timna. 23 Ndia
bu kwa umu-ndikom Shobal; Alvan, na
Manahat, na Ibal, na Shefo, na Onam.
24 Ndia bu kwa umu-ndikom Zibeon;
Aia, na Ana: onye ahu bu Ana onye
hutara isi-iyi nke miri di ọku n'ọzara,
mbe ọ nāzù inyinya-ibu Zibeon, bú
nna-ya, nwere. 25 Ndia bu kwa umu-
ndikom Ana; Dishon, na Ọhọlibama
nwa-nwayi Ana. 26 Ndia bu kwa umu-
ndikom Dishon; Hemdan, na Eshban,
na Itran, na Keran. 27 Ndia bu umu-
ndikom Iza; Bilhan, na Zaavan, na
Akan. 28 Ndia bu umu-ndikom Dishan;
Uz, na Aran. 29 Ndia bu ndi-isi ndi
Hoa; Lotan onye-isi, Shobal onye-
isi, Zibeon onye-isi, Ana onye-isi,
30 Dishon onye-isi, Iza onye-isi, Dishan
onye-isi: ndia bu ndi-isi ndi Hoa, dika
ndi-isi-ha si di n'ala Sia.
31 Ndia bu eze ndi bu eze n'ala
Edom, tutu eze ọ bula bu eze umu
Israel. 32 Bela nwa Beoa bu eze
n'Edom; aha obodo-ya bu Dinhaba.
33 Bela we nwua, Jobab nwa Zera, nke
sitere na Bozra, we buru eze n'ọnọdu ya.
34 Jobab we nwua, Husham, nke sitere
n'ala ndi Timan, we buru eze n'ọnọdu
ya. 35 Husham we nwua, Hedad nwa
Bedad, onye tiburu Midian n'ọhia Moab,
we buru eze n'ọnọdu ya: aha obodo-ya
bu Avit. 36 Hedad we nwua, Samla,
nke sitere na Masrika, we buru eze
n'ọnọdu ya. 37 Samla we nwua, Shaul,
nke sitere na Rehobot n'usọ Osimiri, we
buru eze n'ọnọdu ya. 38 Shaul we
nwua, Beal-hanan nwa Akboa we buru
eze n'ọnọdu ya. 39 Beal-hanan nwa
Akboa we nwua, Heda we buru eze
n'ọnọdu ya: aha obodo-ya bu Pau; aha
nwunye-ya bu Mehetabel nwa Matred,
bú nwa-nwayi Me-zahab. 40 Ndia bu

kwa aha ndi-isi Isọ, dika aḅuru nile ha
si di, dika ebe nile ha si di, n'aha nile
ha; Timna onye-isi, Alva onye-isi, Jetet
onye-isi; 41 Ọhọlibama onye-isi, Ila
onye-isi, Pinon onye-isi; 42 Kenaz
onye-isi, Timan onye-isi, Mibza onye-
isi; 43 Magdiel onye-isi, Iram onye-
isi: ndia bu ndi-isi Edom, dika ebe-
obibi-ha si di n'ala onwunwe-ha. Onye
ahu bu Isọ nna Edom.

37 1 Jekob we biri n'ala ọnọdu-ọbia
nile nke nna-ya, n'ala Kenean.
2 Ndia bu osuso-ọmumu Jekob. Mḅe
Josef ḅara arọ iri na asa, ọ nāzù igwè
ewu na aturu, ya na umu-nne-ya; ya
onwe-ya bu nàni nwata, ya na umu Bilha
na umu Zilpa, bù ndinyom nna-ya,
yikọrọ zù ewu na aturu: Josef we wetara
nna-ha akukọ ihe ọjọ ha. 3 Ma Israel
huru Josef n'anya kari umu-ya nile, n'ihi
na nwa agadi-ya ka ọ bu: ọ we mere ya
uwe-nwuda nwere aka. 4 Umu-nne-
ya we hu na ọ bu ya onwe-ya ka nna-ha
huru n'anya kari umu-nne-ya nile; ha
we kpọ ya asi, ha apugh kwa igwa ya
okwu n'udo. 5 Josef we rọ nrọ, gosi
ya umu-nne-ya: ha we kpọ ya asi ọzọ
kari. 6 Ọ si ha, Biko, nurunu nrọ
a nke m'rọworo: 7 ma, le, ayi onwe-ayi
nēke ùkwù-ọka n'etiti ubi, ma, le, ùkwù-
ọka nkem biliri, guzo kwa onwe-ya ọtọ;
ma, le, ùkwù-ọka-unu nāḅa buruburu,
kpọ isi ala nye ùkwù-ọka nkem.
8 Umu-nne-ya we si ya, Ì gābu eze-ayi
n'ezie? ma-ọbu ì gāchi ayi n'ezie? Ha
we kpọ ya asi ọzọ kari n'ihi nrọ-ya nile,
na n'ihi okwu-ya nile. 9 Ọ we rọ kwa
nrọ ọzọ, kọrọ ya umu-nne-ya, si, Le,
arọwom nrọ ọzọ; ma, le, anyanwu na
ọnwa na kpakpando iri na otù nākpọ
isi ala nyem. 10 Ọ we kọrọ ya nna-ya,
kọ-kwa-ra umu-nne-ya; nna-ya we basie
ya nba ike, si ya, Gini bu nrọ a nke
i rọworo? Mu onwem na nne-gi na
umu-nne-gi, àyi gābia n'ezie ikpọ isi
ala nye gi? 11 Umu-nne-ya we kwo
ya ekworo; ma nna-ya debere okwu
ahu. 12 Umu-nne-ya we je izù igwè
ewu na aturu nke nna-ha na Shekem.
13 Israel we si Josef, Umu-nne-gi, hà
adigh-azù ewu na aturu na Shekem?
bia, m'gēzi kwa gi jekuru ha. Ọ si ya,
Lekwam. 14 Ọ si ya, Biko, je, le ma
umu-nne-gi nọ n'udo, ma igwè ewu na
aturu di kwa n'udo; weghachi-kwa-ram
okwu. O si na ndagwurugwu Hebron
ziga ya, ọ we biarue Shekem. 15 Otù
nwoke we hu ya, ma, le, ọ nāwaghari
n'ọhia: nwoke ahu we jua ya, si, Gini
ka i nāchọ? 16 Ọ si, Umu-nnem ka
m'nāchọ: biko, gosim ebe ha nāzù ewu
na aturu. 17 Nwoke ahu we si, Ha
esiwo n'ebe a bulie ije: n'ihi na anurum
ka ha nāsi, K'ayi je Dotan. Josef we
so umu-nne-ya, chọta ha na Dotan.
18 Ha we hu ya n'ebe di anya, ma tutu
ọ biakute ha nso, ha ḅagide ya izù ọjọ
ime ka ọ nwua. 19 Ha we sìrita onwe-
ha, Le, ọkà-nrọ a nābia. 20 Ma uḅu
a, bianu, ka ayi ḅue ya, tubà ya n'otù
nime olùlù ndia, ayi gāsi kwa, Ajọ anu
eriwo ya: ayi gāhu kwa ihe nrọ-ya nile
gābu. 21 Reuben we nu ya, naputa
ya n'aka-ha, si, Ka ayi ghara itiḅu ya.
22 Reuben we si ha, Unu awusila
ọbara; tubànu ya n'olùlù a nke di
n'ọzara, ma unu esetila aka imegide ya:
ka ọ we naputa ya n'aka-ha, ime ka
ọ laghachikuru nna-ya. 23 O rue,
mḅe Josef biakutere umu-nne-ya, na ha
yipuru Josef uwe-ya, bù uwe-nwuda
ahu nwere aka nke di n'aru ya; 24 ha
kuru ya, tubà ya n'olùlù ahu: ma olùlù
ahu tọḅọrọ n'efu, miri adigh nime ya.
25 Ha we nọdu iri nri: ha we welie
anya-ha, hu, ma, le, usu-ije ndi Ishmael
si na Gilead nābia, camel-ha nēbu kwa
uda na balm na myrrh, nēje iweda ya
n'Ijipt. 26 Juda we si umu-nne-ya,
Ùrù gini di ya mḅe ayi gēḅu nwa-nne-
ayi, zo ọbara-ya? 27 Bianu, ka ayi re
ya nye ndi Ishmael ndia, aka-ayi adi-
kwa-la n'aru ya; n'ihi na nwa-nne-ayi,
bù anu-aru-ayi, ka ọ bu. Umu-nne-ya
we nu olu-ya. 28 Ndi Midian, bù
ndi-ahia, we gabiga; ha we sere Josef,
si n'olùlù dọlite ya, re Josef nye ndi
Ishmael n'orù nkpuru-ego ọla-ọcha.
Ha we kubata Josef n'Ijipt. 29 Reuben
we biaghachi n'olùlù ahu; ma, le, Josef
anọgh n'olùlù ahu; ọ we dọwa uwe-ya
nile. 30 Ọ we laghachikuru umu-nne-
ya, si, Nwata ahu anọgh; ma mu onwem,
òle ebe mu onwem gēje? 31 Ha we
chiri uwe Josef, ḅu kwa nkpi, biaye uwe
ahu nime ọbara-ya, 32 ziga uwe-
nwuda ahu nwere aka, chita ya nye
nna-ha, si, Nka ka ayi hutaworo: biko,
mata ma uwe nwa-gi ka ọ bu ma-ọbu
na ọ bugh ya. 33 Ọ we mata ya, s.,

Ọ bu uwe nwam; ajọ anu eriwo ya;
anu-ọhia adọḅuwo Josef n'ezie. 34 Jekob
we dọwa uwe-nḅokwasi-ya nile, iere
ákwà-nkpe n'úkwú-ya, ruru nwa-ya ùjú
ọtutu ubọchi. 35 Umu-ya ndikom nile
na umu-ya ndinyom nile we bilie ikasi
ya obi; ma ọ juru, na agagh-akasi ya obi;
ọ si, N'ihi na m'gāridakuru nwam rue
ala-mọ nēru ùjú. Nna-ya we kwara ya
ákwá. 36 Ndi Midian we rerue ya
Ijipt nye Potifa, onye nējere Fero ozi,
onye-isi nke ndi-obū.

38 1 O rue, na mbe ahu, na Juda
siri n'ebe umu-nne-ya nọ rida,
si n'ije-ya wezuga onwe-ya ba n'ulo otù
nwoke, bú onye Adulam, onye aha-ya
bu Haira. 2 Juda we hu n'ebe ahu
nwa-nwayi nke otù nwoke, bú onye
Kenean, nke aha-ya bu Shua; ọ we kuru
ya, bakuru ya. 3 Ọ we turu ime, mua
nwa-nwoke; Juda we kpọ aha-ya Ia.
4 Ọ we turu ime ọzọ, mua nwa-nwoke,
kpọ aha-ya Onan. 5 Ọ we mu kwa
nwa-nwoke ọzọ, kpọ aha-ya Shila: ma
Juda nọ na Kezib mḅe ọ muru ya.
6 Juda we lutara Ia ọkpara-ya nwunye,
nke aha-ya bu Tema. 7 Ma Ia, bú
ọkpara Juda, jọrọ njọ n'anya Jehova,
Jehova we me ka ọ nwua. 8 Juda we
si Onan, Bakuru nwunye nwa-nne-gi,
we luara ya ọlu nwa-nne di, me ka
nkpuru tolitere nwa-nne-gi. 9 Ma
Onan mara na ọ bugh ya gēnwe nkpuru
ahu; ọ we rue, na mḅe ọ bula ọ bakuru
nwunye nwa-nne-ya, na ọ wusiri ya
n'ala, ka ọ we ghara inye nwa-nne-ya
nkpuru. 10 Ma ihe ọ mere jọrọ njọ
n'anya Jehova; Ọ we me ka ọ nwu kwa.
11 Juda we si Tema, bú nwunye nwa-
ya, Nọdu n'ọnọdu nwayi di-ya nwuru
n'ulo nna-gi, rue mḅe Shila, bú nwam,
gētozù: n'ihi na ọ siri, Ka ya onwe-ya
we ghara inwu kwa, dika umu-nne-ya.
Tema we je nọdu n'ulo nna-ya.
12 Ubọchi gabigara we di ọtutu, nwa-
nwayi Shua, bú nwunye Juda, we nwua;
ewe kasie Juda obi, ọ we rigokuru ndi
nākpacha aji ìgwè ewu na aturu-ya rue
Timna, ya onwe-ya na Haira, bú eyì-ya,
bú onye Adulam ahu. 13 Ewe gosi
Tema, si, Le, nna di-gi nārigoru Timna
ikpacha aji igwè ewu na aturu-ya. 14 Ọ
we chipu n'aru ya uwe ọnọdu nwayi
di-ya nwuru nke ya, were ákwà-nkpudo-
ya kpuchie onwe-ya, fuchi onwe-ya,
nọdu n'ọnu-ozọ Enaim, nke di n'uzọ
Timna; n'ihi na ọ huru na Shila
etozuwori, ma ewegh ya onwe-ya nye
ya na nwunye. 15 Juda we hu ya, che
na ọ bu nwayi nākwa iko; n'ihi na o
kpuchiri iru-ya. 16 Ọ we si n'ije-ya
wezuga onwe-ya jekuru ya n'uzọ, si,
Biko, ngwa, ka m'bakuru gi: n'ihi na ọ
magh na nwunye nwa-ya ka ọ bu.
Tema we si, Gini ka i gēnyem, ka i we
bakurum? 17 Ọ si, Mu onwem gēzitere
gi nwa-ewu sitere n'ìgwè ewu na aturu.
Tema we si, Ì gēnyem ihe-ibe, rue mḅe
i gēzite ya? 18 Ọ si, Gini bu ihe-ibe
nke m'gēnye gi? Tema we si, Nḅa-aka-
akàrà-gi na eriri-nma-gi, na nkpa-n'aka-
gi nke di n'aka-gi. Ọ chiri ha nye ya,
we bakuru ya, ọ we turu ime n'aka-ya.
19 Tema we bilie, la, chipu ákwà-
nkpudo-ya n'aru ya, yiri uwe ọnọdu
nwayi di-ya nwuru nke ya. 20 Juda we
zie nwa-ewu ahu n'aka eyì-ya, bú onye
Adulam, inara ihe-ibe ahu n'aka nwayi
ahu: ma ọ chọtagh ya. 21 Ọ we jua
ndikom nke ebe-ya, si, Òle ebe nwayi
ahu edoro nsọ ikwa iko nọ, bú nwayi
ahu nke nọduru n'Enaim n'uzọ? Ha
si, Ọ digh nwayi edoro nsọ ikwa iko
nọworo n'ebe a. 22 Ọ we laghachikute
Juda, si, Achọtaghm ya; ọzọ kwa,
ndikom ebe ahu siri, Ọ digh nwayi edoro
nsọ ikwa iko nọworo n'ebe a. 23 Juda
we si, Ka ọ were ya n'onwe-ya, ka ayi
we ghara ighọ ihe ileda anya: le,
ezigaram nwa-ewu a, ma gi onwe-gi
achọtagh ya. 24 O rue, mḅe ihe ra ka
ọnwa atọ gasiri, na egosiri Juda, si,
Tema, bú nwunye nwa-gi, akwawo iko;
ọzọ kwa, le, ọ di ime site n'ikwa-iko.
Juda we si, Me ka ọ puta, ka esure ya
ọku. 25 Mḅe anēme ka nwayi ahu
puta, ya onwe-ya zigara nna di-ya ozi, si,
Site n'aka nwoke nke nwe ihe ndia ka
mu onwem di ime: ọ si kwa, Biko, mata
onye nwe ihe ndia, bú nḅa-aka-akàrà,
na eriri-nma, na nkpa-n'aka. 26 Juda
we mata ha, ọ si, Ọ bu onye ezi omume
kari mu onwem; n'ihi na eweghm ya
nye Shila, bú nwam. Ma ọ magh kwa
ya ọzọ ma-ọli. 27 O rue na, nime
mḅe ọmumu-nwa-ya, le, umu abua di
n'afọ-ya. 28 O rue, n'ọmumu-nwa-ya,
na otù setipuru aka: nwayi nke nēle ime
anya we were ogho uhie ke n aka-ya, si,
Nka buru uzọ puta. 29 O rue na, ka

ọ nēseghachi aka-ya, le, nwa-nne-ya
nwoke putara: nwayi ahu we si, Gini
mere i ji tiwara onwe-gi ntiwa? ewe
kpọ aha-ya Perez. 30 Emesia nwa-
nne-ya nwoke putara, bù nke nwere
ogho uhie n'aka-ya: ewe kpọ aha-ya
Zera.
39 1 Ma emere ka Josef ridata n'Ijipt:
Potifa, onye nējere Fero ozi, onye-
isi nke ndi-ọḅū, bù nwoke Ijipt, we ḅa ya
n'aka ndi Ishmael, ndi mere ya ka ọ
ridata n'ebe ahu. 2 Jehova we nọyere
Josef, ọ we buru nwoke ihe nāgara nke-
ọma; ọ nọ n'ulo onye-nwe-ya, bù onye
Ijipt ahu. 3 Onye-nwe-ya we hu na
Jehova nọyere ya, ọ hu kwa na ihe nile
nke ya nēme, Jehova nēme ka ọ ga nke-
ọma n'aka-ya. 4 Josef we huta amara
n'iru ya, we jere ya ozi: ọ me ya onye
nēlekọta ulo-ya anya, ọ bu kwa ihe nile
ọ nwere ka o tiyere n'aka-ya. 5 O rue,
site na mḅe ọ mere ya onye-nlekọta
n'ulo-ya na onye nēlekọta ihe nile ọ
nwere, na Jehova gọziri ulo onye Ijipt
ahu n'ihi Josef; ngọzi Jehova we dikwasi
ihe nile ọ nwere, n'ulo na n'ọhia. 6 Ọ
we rapu ihe nile ọ nwere n'aka Josef; ọ
magh kwa ihe ọ bula di n'aka ya, ma-
ọbugh nāni nri nke ya onwe-ya nēri.
Josef ma-kwa-ra nma n'aru, ma kwa
nma ile anya. 7 O rue, mḅe ihe ndia
gasiri, na nwunye nke onye-nwe-ya
weliri anya-ya abua lekwasi Josef, si, Ka
mu na gi dina. 8 Ma ọ juru, si
nwunye nke onye-nwe-ya, Le, onye-
nwem amagh ihe di n'akam n'ulo, ọ bu
kwa ihe nile ọ nwere ka o tiyeworo
n'akam; 9 ọ digh uku n'ulo a kari mu
onwem; o ḅochigh kwa ihe ọ bula
n'ebe m'nọ ma-ọbugh nání gi, n'ihi na
gi onwe-gi bu nwunye-ya: m̀'gēsi kwa
aǹa me oké ihe ọjọ nka, mehie megide
Chineke? 10 O rue, mḅe ọ nāgwa
Josef okwu kwa-ubọchi, na ọ gegh ya nti,
idina nso ya, ma-ọbu inọyere ya. 11 O
rue, dika ubọchi ahu, na ọ bara n'ulo
ije ozi-ya; ma ọ digh onye n'etiti
ndikom nke ulo ahu nọ n'ebe ahu n'ulo.
12 Nwayi ahu we jide ya n'uwe-ya, si,
Ka mu na gi dina; ọ we rapu uwe-
ya n'aka-ya, ḅalaga, pua n'èzi. 13 O
rue, mḅe nwayi ahu huru na ọ rapururi
uwe-ya n'aka-ya, ḅapu n'èzi, 14 na ọ
kpọrọ ndikom ulo-ya, gwa ha okwu, si,
Lenu, ọ mewo ka nwoke Hibru bakute
ayi ikwa ayi emò; ọ bakuterem idina-
yerem, m'we kpọ nkpu n'oké olu:
15 o rue, mḅe ọ nuru na ewelirim olum
kpọ nkpu, na ọ rapuru uwe-ya n'ebe
m'nọ, ḅalaga, pua n'èzi. 16 Nwayi ahu
we debe uwe-ya n'ebe ọ nọ, rue mḅe
onye-nwe-ya batara n'ulo-ya. 17 Ọ
we gwa ya dika okwu ndia si di, si, Orù
Hibru ahu, nke i meworo ka ọ bakute
ayi, bakuterem ikwam emò: 18 ma o
rue, mḅe m'weliri olum kpọ nkpu, na
ọ rapuru uwe-ya n'ebe m'nọ, ḅapu
n'èzi. 19 O rue, mḅe onye-nwe-ya
nuru okwu nile nke nwunye-ya, nke ọ
gwara ya, si, Dika ihe ndia si di ka
orù-gi merem; na iwe-ya di ọku.
20 Onye-nwe Josef we kuru ya, tiye ya
n'ulo-nkpọrọ, bù ebe ndi-nkpọrọ nke eze
Ijipt nọ n'aḅu: ọ we nọ n'ebe ahu n'ulo-
nkpọrọ. 21 Ma Jehova nọyere Josef,
me ka ebere-Ya rue ya aru, Ọ nye ya
amara n'iru onye-isi ulo-nkpọrọ ahu.
22 Onye-isi ulo-nkpọrọ ahu we tiye
n'aka Josef ndi-nkpọrọ nile ndi nọ
n'ulo-nkpọrọ ahu; ihe ọ bula ha nēme
kwa n'ebe ahu, ya onwe-ya bu onye
nēme ya. 23 Ọ digh ihe ọ bula onye-isi
ulo-nkpọrọ ahu nāhu nke di n'aka-ya,
n'ihi na Jehova nọyere ya; ihe nke ya
onwe-ya nēme, Jehova mere ka ọ ga
nke-ọma.
40 1 O rue, mḅe ihe ndia gasiri, na
obu-ihe-ọṅuṅu nke eze Ijipt na
osi-ite-ya mehiere megide onye-nwe-ha,
bù eze Ijipt. 2 Fero we we iwe megide
madu abua ahu nējere ya ozi, megide
onye-isi ndi-obu-ihe-ọṅuṅu, megide kwa
onye-isi ndi-osi-ite. 3 Ọ we tiye ha
n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-isi
ndi-ọḅū, nime ulo-nkpọrọ, bú ebe Josef
nọ n'aḅu. 4 Onye-isi ndi-ọḅū we me
ka Josef nēlekọta ha anya, ọ we jere ha
ozi: ha nọ ubọchi ufọdu n'ebe anēdebe
ndi-nkpọrọ. 5 Ha we rọ nrọ, ha abua,
onye ọ bula ọ rọ nrọ-ya n'otù abali ahu,
onye ọ bula dika akukọ-isi nrọ-ya si di,
bù obu-ihe-ọṅuṅu na osi-ite eze Ijipt
nwere, ndi nọ n'aḅu n'ulo-nkpọrọ.
6 Josef we bakute ha n'ututu, hu ha,
ma, le, iru nāḅaru ha. 7 Ọ we jua ndi
ahu nējere Fero ozi, ndi nọyere ya n'ebe
anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-nwe-
ya, si, Gini mere iru-unu ji jọ njọ ta?
8 Ha si ya, Nrọ ka ayi rọworo, ọ digh
kwa onye nākọ isi-ya. Josef we si ha,

Ọ bugh Chineke nwe akukọ-isi nrọ
nile? biko, zerenum. 9 Onye-isi ndi-
obu-ihe-ọṅuṅu ahu we zere Josef nrọ-
ya, si ya, Na nrọm, le, osisi vine di
n'irum; 10 alaka atọ di kwa n'osisi
vine ahu: vine ahu we di ka ọ nāma
ifuru, okoko-ya nile ḅọwara; uyọkọ-ya
nile miri nkpuru-vine chara acha:
11 iko Fero di kwa n'akam; m'were
nkpuru-vine ahu, piye ha n'iko Fero,
nye iko ahu n'aka Fero. 12 Josef we si
ya, Nka bu akukọ-isi-ya: alaka atọ ahu,
ubọchi atọ ka ha bu; 13 ọ fọduru
ubọchi atọ Fero gēweli isi-gi, me ka i
lata n'ọnọdu-gi: i gēnye kwa iko Fero
n'aka-ya, dika i nēme na mbu mḅe i
buri obu-ihe-ọṅuṅu-ya. 14 Ma otú ọ
di chetam n'onwe-gi mḅe ọ gādiri gi
nma, me-kwa-ram ebere, biko, hota-
kwam n'iru Fero, me ka m'si n'ulo a
pua: 15 n'ihi na ezupurum n'ala ndi-
Hibru n'ezie: ọzọ kwa, n'ebe a emeghm
ihe ọ bula ka ha we tiyem n'olùlù a.
16 Onye-isi ndi-osi-ite we hu na
akukọ-isi nrọ a di nma, ọ we si Josef,
Mu onwem di kwa na nrọm, ma, le,
nkata atọ nke achicha ọcha di n'isim:
17 ufọdu nime ihe-oriri nile nke Fero
nke osi-ite nēsi di kwa na nkata nke
kachasi elu; anu-ufe nēri kwa ha site
na nkata ahu n'elu isim. 18 Josef we za,
si, Nka bu akukọ-isi-ya: nkata atọ ahu,
ubọchi atọ ka ha bu; 19 ọ fọduru
ubọchi atọ Fero gēweli isi-gi wepu ya
n'aru gi, kwuba gi n'elu osisi; anu-ufe
gēri kwa anu-aru-gi site n'aru gi. 20 O
rue, n'ubọchi nke-atọ, nke bu ubọchi
ncheta ọmumu Fero, na ọ mere oké oriri
nye ndi-orù-ya nile: ọ welie isi onye-isi
ndi-obu-ihe-ọṅuṅu na isi onye-isi ndi-
osi-ite n'etiti ndi-orù-ya. 21 Ọ me ka
onye-isi ndi-obu-ihe-ọṅuṅu lata n'ọnọ-
du-obu-ihe-ọṅuṅu-ya; ọ we nye iko
n'aka Fero: 22 ma ọ kwubara onye-isi
ndi-osi-ite: dika Josef kọrọ isi nrọ nye
ha. 23 Ma onye-isi ndi-obu-ihe-
ọṅuṅu echetagh Josef, kama ọ chezọrọ
ya.

41 1 O rue, n'ọgwugwu ogologo arọ
abua, na Fero nārọ nrọ: ma, le,
o nēguzo n'akuku osimiri Nail. 2 Ma,
le, ehi asa nēsi n'osimiri Nail rigoputa,
ha mara nma ile anya ma kwa abuba
n'anu-aru-ha; ha we nāta nri n'etiti ami.
3 Ma, le, ehi asa ọzọ nēsi n'osimiri Nail
rigoputa n'azu ha, ha jọrọ njọ ile anya,
ta kwa aru n'anu-aru-ha; ha we guzo
nso ehi asa ọzọ ahu n'usọ osimiri Nail.
4 Ehi ahu ndi jọrọ njọ ile anya, ndi
ta-kwa-ra aru n'anu-aru-ha, we rie ehi
asa ahu mara nma ile anya ma kwa
abuba. Fero we teta. 5 Ọ we raru ura
rọ nrọ nke uḅò abua: ma, le, oko ọka
asa nāwaputa n'otù ókpòrò, ha bujuru
ebuju di kwa nma. 6 Ma, le, oko ọka
asa, nke fikpọrọ afikpọ, nke ifufe Iru-
anyanwu chakpọ-kwa-ra achakpọ, nē-
puso ha n'azu. 7 Oko ọka asa nke
fikpọrọ afikpọ we loda oko ọka asa ahu
nke bujuru ebuju so kwa nkpuru. Fero
we teta, ma, le, ọ bu nrọ. 8 O rue,
n'ututu, na mọ-ya ḅasasiri; ọ we ziga
kpọ ndi-ode-akwukwọ di nsọ nile nke
Ijipt, na ndi-ya nile mara ihe: Fero we
zere ha nrọ-ya; ma ọ digh onye nākọrọ
Fero isi-ha. 9 Onye-isi ndi-obu-ihe-
ọṅuṅu we gwa Fero okwu, si, Nmehiem
nile ka mu onwem nēhota ta: 10 Fero
were iwe n'aru ndi-orù-ya, tiyem n'ebe
anēdebe ndi-nkpọrọ n'ulo onye-isi ndi-
oḅū, mu na onye-isi ndi-osi-ite: 11 ayi
we rọ nrọ n'otù abali, mu na ya; onye ọ
bula dika akukọ-isi nrọ-ya si di, otú a ka
ayi rọrọ. 12 Ma ayi na otù okorọbia
nọ n'ebe ahu, bú onye-Hibru, orù onye-
isi nke ndi-oḅū nwere; ayi we zere ya, ọ
we kọrọ ayi isi nrọ-ayi; onye ọ bula
n'etiti ayi dika nrọ-ya si di ka ọ kọrọ isi
nrọ nye. 13 O rue na, dika ọ kọrọ isi
nrọ nye ayi, otú a ka ọ di; mu ka ọ mere
ka m'lata n'ọnọdum, ma ya ka ọ kwu-
bara. 14 Fero we ziga kpọ Josef, ha
we me ka o si n'olùlù ahu ḅaputa: ọ kọpu
isi-ya, ḅanwe uwe-nḅokwasi-ya nile,
ḅakute Fero. 15 Fero we si Josef, Nrọ
ka m'rọworo, ọ digh kwa onye nākọ isi-
ya: ma mu onwem anuwo okwu bayere
gi, si, na i nānu nrọ ikọ isi-ya. 16 Josef
we za Fero, si, Ọ dighm n'aka: Chineke
gāza aziza udo nye Fero. 17 Fero we
gwa Josef okwu, si, Na nrọm, le,
m'nēguzo n'usọ osimiri Nail: 18 ma,
le, ehi asa nēsi n'osimiri Nail rigoputa,
ha mara abuba n'anu-aru-ha, ma kwa
nma n'aru; ha we ta nri n'etiti ami:
19 ma, le, ehi asa ọzọ nārigoputa n'azu
ha, ha adigh nma, jọ njọ n'aru nke-uku,
ta kwa aru n'anu-aru-ha, ahughm otú
ndi ahu n'ijọ-njọ n'ala Ijipt nile:
20 ehi ahu ndi tara aru, ndi jọ-kwa-ra

njọ, we rie ehi asa mbu mara abuba:
21 ma mḇe ha basiri n'afọ-ha, amagh na
ha barari n'afọ-ha; ma ha jọrọ njọ ile
anya, dika na nmalite. M'we teta.
22 M'we hu na nrọm, ma, le, oko ọka
asa nāwaputa n'otù ókpòrò, ha soro
nkpuru, di kwa nma: 23 ma, le, oko
ọka asa, nke kpọnwuru akpọnwu, nke
fikpọ-kwa-ra afikpọ, nke ifufe Iru-
anyanwu chakpọ-kwa-ra, nēpuso ha
n'azu: 24 oko ọka asa ahu nke
fikpọrọ afikpọ we loda oko ọka asa ahu
di nma: m'we gwa ndi-ode-akwukwọ
di nsọ; ma ọ digh onye nēgosim ya.
25 Josef we si Fero, Nrọ Fero, otù
ka ọ bu: ihe nke Chineke gaje ime,
nke ahu ka O gosiworo Fero. 26 Ezi
ehi asa ahu, arọ asa ka ha bu; ezi oko ọka
asa ahu, arọ asa ka ha bu kwa: nrọ ahu,
otù ka ọ bu. 27 Ehi asa ahu nke tara
aru, nke jọ-kwa-ra njọ, nke nārigoputa
n'azu ha, arọ asa ka ha bu, ha na oko
ọka asa ahu nke di efù, nke ifufe Iru-
anyanwu chakpọrọ; ha gābu arọ asa
nke oké unwu. 28 Nke ahu bu okwu
nke m'gwara Fero: ihe nke Chineke
gaje ime, nke ahu ka Ọ mere ka Fero
hu anya. 29 Le, arọ asa nābia nke
aganēriju afọ nke-uku n'ala Ijipt nile:
30 arọ asa nke oké unwu gēbili kwa
ma ndia gasia; agēchezọ kwa iriju-afọ
nile n'ala Ijipt; oké unwu ahu gēḇupia
ala ahu; 31 agagh-ama iriju-afọ ahu
n'ala nka n'ihi oké unwu ahu nke nēso
ya; n'ihi na aró ka ọ gādi nke-uku.
32 Ma ihe kpatara eji me ka nrọ ahu
di okpukpu abua nye Fero, ọ bu n'ihi
na emewo ka okwu ahu guzosie ike site
n'ebe Chineke nọ, Chineke nēme kwa
ngwa ime ya. 33 Ma uḇu a, ka Fero
leputa nwoke nwere nghọta, nke ma-
kwa-ra ihe, ka o do kwa ya onye-isi ala
Ijipt nile. 34 Ka Fero me nka, me kwa
ka ndi-nlekọta lekọta ala nka, ka ọ were
kwa otù uzọ n'uzọ ise nke ala Ijipt n'arọ
asa ahu anēriju afọ. 35 Ka ha chikọta
kwa ihe-oriri nile nke ezi arọ ndia nke
nābia, ka ha kwakọba kwa ọka n'okpuru
aka Fero ibu ihe-oriri n'obodo Ijipt nile,
ka ha debe kwa ya. 36 Ihe-oriri ahu
gābu ihe agēdebere ala nka rue arọ asa
nke oké unwu ahu nke gādi n'ala Ijipt;
ka ewe ghara ibipu ala nka n'oké unwu
ahu. 37 Ihe ahu di nma n'anya Fero,
na n'anya ndi-orù-ya nile. 38 Fero we
si ndi-orù-ya, Àyi gāchọta madu dika
onye a, bú nwoke nke mọ Chineke di
nime ya? 39 Fero we si Josef, Ebe
Chineke meworo gi ka i mara ihe a nile,
ọ digh onye nwere nghọta, nke ma-kwa-
ra ihe, dika gi: 40 gi onwe-gi gābu
onye-isi ulom, ọ bu kwa n'okwu ọnu-gi
ka ndim nile gēdo onwe-ha n'usoro:
nání n'oche-eze ka m'gādi uku kari gi.
41 Fero we si Josef, Le, edowom i onye-
isi ala Ijipt nile. 42 Fero we ḇupu nḇa-
aka-akàrà n'aka-ya, ḇaye ya n'aka Josef,
yibe ya uwe nke ezi ákwà ọcha, tukwasi
iyaḇa ọla-edo n'olu-ya, 43 me ka ọ
were uḇọ-ala nke-abua ọ nwere nāga-
ghari; ha we kpọ nkpu n'iru ya, si, Bu
ikpere n'ala: ọ we do ya onye-isi ala
Ijipt nile. 44 Fero we si Josef, Mu
onwem bu Fero, asi kwa na i nọgh ya ọ
digh onye ọ bula gēweli aka-ya ma-ọbu
ukwu-ya n'ala Ijipt nile. 45 Fero we
kpọ aha Josef Zafenat-pania; ọ nye ya
Asenat, bú nwa-nwayi Poti-fera onye-
nchu-aja nke On, na nwunye. Josef we
pua jeghari n'ala Ijipt. 46 Josef ḇara
orú arọ na iri mḇe o guzoro n'iru Fero
eze Ijipt. Josef we si n'iru Fero pua,
gabiga n'ala Ijipt nile. 47 N'arọ asa
ahu nke anēriju afọ ala we nēme nri ri
nne. 48 Ọ we chikọta ihe-oriri nile nke
arọ asa ahu nke di n'ala Ijipt, tiye ihe-
oriri ahu n'obodo nile: ihe-oriri nke ubi
nke obodo ọ bula nke di ya buruburu
ka o tiyere n'etiti ya. 49 Josef we
kwakọba ọka dika ájá nke oké osimiri,
nēme ka ọ ba uba nke-uku, rue mḇe ọ
rapuru igu ya ọnu; n'ihi na ọ digh
nguta. 50 Amuru umu-ndikom abua
nye Josef tutu arọ oké unwu abia, ndi
Asenat nwa-nwayi Poti-fera, bú onye-
nchu-aja nke On, muru nye ya.
51 Josef we kpọ aha ọkpara-ya Manase:
si, N'ihi na Chineke emewom ka
m'chezọ ndọḇu nile m'dọḇuru onwem
n'ọlu na ulo nile nke nnam. 52 Aha
nke-abua ka ọ kpọrọ Efraim: si, N'ihi
na Chineke emewom ka m'mua ọmùmù
n'ala ewedaram ala. 53 Arọ asa ahu
nke nriju-afọ, nke di n'ala Ijipt, we gwu.
54 Arọ asa ahu nke oké unwu we malite
ibia, dika Josef siri; oké unwu we di
n'ala nile; ma nri di n'ala Ijipt nile.
55 Agu we nāgu ala Ijipt nile, ndi ala ahu
we tikue Fero inye ha nri: Fero we si ndi
Ijipt nile, Jekurunu Josef; ihe ọ si unu

me, menu ya. 56 Oké unwu ahu we
dikwasi n'elu uwa nile: Josef we meghe
ebe nile nke ọka di nime ha, ọ we re
ọka nye ndi Ijipt; oké unwu ahu we sie
ike n'ala Ijipt. 57 Ma uwa nile biaruru
Ijipt, biakute Josef, izuru ọka; n'ihi na
oké unwu ahu siri ike n'uwa nile.
42 1 Jekob we hu na ọka di n'Ijipt,
Jekob we si umu-ya ndikom, N'ihi
gini ka unu nēlerita onwe-unu anya?
2 Ọ si kwa, Le, anuwom na ọka di
n'Ijipt: ridanu n'ebe ahu, si n'ebe ahu
zutara ayi; ka ayi we di ndu, ghara inwu
anwu. 3 Umu-nne Josef iri we rida isi
n'Ijipt zuta ọka. 4 Ma Benjamin, bú
nwa-nne Josef, ka Jekob nēzigagh ka ya
na umu-nne-ya yikọ je; n'ihi na ọ siri,
Ka ajọ ihe we ghara idakwasi ya.
5 Umu Israel we bia izuru ọka n'etiti
ndi nābia: n'ihi na oké unwu ahu di
n'ala Kenean. 6 Ma Josef, ya onwe-ya
bu onye-isi ala ahu: ya onwe-ya bu onye
nēre ọka nye ndi ala ahu nile: umu-nne
Josef we bia, kpọ isi ala nye ya, kpuchie
iru-ha n'ala. 7 Josef we hu umu-nne-
ya, ọ mata ha, ma ọ mere onwe-ya dika
onye ala ọzọ n'ebe ha nọ, ọ we kpayere
ha uka ike, si ha, Ole ebe unu si bia? Ha
si, Site n'ala Kenean izuru ihe-oriri.
8 Josef we mata umu-nne-ya, ma ha
onwe-ha amatagh ya. 9 Josef we cheta
nrọ abua ahu nke ọ rọrọ bayere ha, ọ si
ha, Ndi-nledo ka unu bu; ihu ọbụbạ-ọtọ
ala ka unu biaworo. 10 Ha si ya, É-è,
onye-nwem, kama ndi-orù-gi abiawo
izuru ihe-oriri. 11 Ayi nile, umu otù
nwoke ka ayi bu; ndi ziri ezi ka ayi bu,
ndi-orù-gi abugh ndi-nledo. 12 Ọ si
ha, É-è, kama ọ bu ọbụbạ-ọtọ ala ka unu
biaworo ihu. 13 Ha si, Ayi onwe-ayi
ndi-orù-gi bu umu-nne iri na abua,
umu nke otù nwoke n'ala Kenean; ma,
le, nke-ntà di n'aka nna-ayi ta, ma otù
nke fọduru anọgh ndu. 14 Josef we si
ha, Nke ahu bu ihe m'gwara unu, si,
Ndi-nledo ka unu bu: 15 nime nka
ka agānwaputa unu: Fero di ndu! unu
agagh-esi n'ebe a pua ma-ọli, ma ọ
buru na nwa-nne-unu nke-ntà abiagh
n'ebe a. 16 Ziganu otù nime unu, ya
kute nwa-nne-unu; ma unu onwe-unu,
ka eke unu abụ, ka ewe nwaputa okwu
nile unu, ma ezi-okwu di nime unu:
ma ọ buru na ọ digh otú a, Fero di ndu!
ndi-nledo ka unu bu n'ezie. 17 Ọ we
chikọta ha tiye n'ebe anēdebe ndi-
nkpọrọ ubọchi atọ. 18 Josef we si ha
n'ubọchi nke-atọ, Menu nka, di-kwa-
nu ndu; n'ihi na Chineke ka mu onwem
nātu egwu: 19 ọ buru na ndi ziri ezi
ka unu bu, ka eke otù nwa-nne-unu abụ
n'ulo ebe anēdebe unu; ma unu onwe-
unu, jenu, burunu ọka la n'ihi oké unwu
nke ulo-unu: 20 ma nwa-nne-unu nke-
ntà ka unu gēme ka ọ biakutem; agēgosi
kwa na okwu nile unu bu ezi-okwu, unu
agagh-anwu kwa. Ha we me otú a.
21 Ha we sirita onwe-ha, N'ezie ndi
ikpe maworo bayere nwa-nne-ayi ka ayi
bu, n'ihi na ayi huru nkpabụ nke
nkpuru-obi-ya, mbe ọ nāriọ ayi aririọ-
amara, ma ayi anugh; n'ihi ya ka nkpabụ
a biakwạsiworo ayi. 22 Reuben we za
ha, si, Àgwaghm unu okwu, si, Unu
emehiela megide nwa ahu; ma unu
anugh? ọzọ kwa, ọbara-ya, le, anājuta
ya. 23 Ma ha onwe-ha amagh na Josef
nānu ihe ha nēkwu; n'ihi na onye-
nsughari nọ n'etiti ha. 24 Ọ we si n'ebe
ha nọ chighari onwe-ya, kwa ákwà; ọ
we laghachikute ha, gwa ha okwu, si
n'etiti ha kuru Simeon, ke ya abụ n'iru
anya-ha. 25 Josef we nye iwu, ha we
kpojue ihe nile ha n'ọka, ọ nye kwa iwu
inyeghachi ego-ha, nke onye ọ bula
n'akpa-ya, na inye ha ihe ha gēri n'uzọ:
ewe mere ha otú a. 26 Ha were ọka-ha
bo inyinya-ibu-ha, si n'ebe ahu la.
27 Otù nime ha we meghe akpa-ya inye
inyinya-ibu-ya nri-anu-ulo n'ebe inọ
ọnọdu-abali, ọ we hu ego-ya; ma, le,
ego ahu di n'ọnu akpa-ya. 28 Ọ si
umu-nne-ya, Enyeghachiwo egom; ọzọ
kwa, le, ọ di n'akpam: obi-ha we fepu,
ha we nāmarita jiịiji n'etiti onwe-ha,
si, Gini bu nka Chineke meworo ayi?
29 Ha we biakute Jekob nna-ha, rue
ala Kenean, gosi ya ihe nile dakwasiri
ha; si, 30 Nwoke ahu, bú onye-nwe
ala ahu, kpayere ayi uka ike, tiye ayi
n'ebe anēdebe ndi-nkpọrọ dika ndi-
nledo ala. 31 Ayi we si ya, Ndi ziri
ezi ka ayi bu, ayi abugh ndi-nledo:
32 umu-nne iri na abua ka ayi bu, umu
nke nna-ayi; otù anọgh ndu, nke-ntà di
kwa n'aka nna-ayi ta n'ala Kenean.
33 Nwoke ahu, bú onye-nwe ala ahu, we
si ayi, Nime nka ka m'gāmara na ndi
ziri ezi ka unu bu: kwenu ka otù nwa-
nne-unu nọdu n'akam, ma werenu ọka

n'ihi oké unwu nke ulo-unu, la: 34 ma
menu ka nwa-nne-unu nke-ntà biaku-
tem: ka m'mara kwa na ọ digh ndi-
nledo unu bu, kama unu bu ndi ziri ezi:
nwa-nne-unu ka m'gēnye unu, ọ bu kwa
n'ala nka ka unu gāzu ahia. 35 O rue
na, mḅe ha nāwupu ihe di n'akpa-ha, le,
ngugu ego nwoke ọ bula di n'akpa-ya:
ha we hu ngugu ego-ha, ha onwe-ha na
nna-ha, ha we tua egwu. 36 Jekob
nna-ha we si ha, Mu ka unu ḅabaworo
aka umu: Josef anọgh ndu, Simeon
anọgh kwa ndu, ọ bu kwa Benjamin ka
unu gēkuru: mu ka ihe ndia nile bia-
kwasiworo. 37 Reuben we gwa nna-ya
okwu, si, Umum ndikom abua ka i gēme
ka ha nwua, ma ọ buru na emeghm ka
ọ biakute gi: nye ya n'akam, mu onwem
gēme kwa ka ọ laghachikute gi. 38 Ọ
si, Nwam agagh-eso unu rida; n'ihi na
nwa-nne-ya anwuwo, ya onwe-ya, nání
ya, fọdu-kwa-ra: asi na ajọ ihe adakwasi
ya n'uzọ nke unu nēje na ya, unu gēweda
kwa isi-awọm rue ala-mọ na nwuta.

43 1 Oké unwu ahu we sie ike n'ala
ahu. 2 O rue, mḅe ha risiri ọka
nke ha siri n'Ijipt bute, na nna-ha siri
ha, Jeghachinu, zutara ayi nwantī ihe-
oriri. 3 Juda we gwa ya okwu, si,
Nwoke ahu ḅasiri ayi àmà ike, si, Unu
agagh-ahu irum, ma ọ buru na nwa-nne-
unu esogh unu bia. 4 Ọ buru na i
nēziga nwa-nne-ayi, ka ayi na ya we
yikọ je, ayi gārida, zuta-kwa-ra gi ihe-
oriri: 5 ma ọ buru na i gagh-eziga ya,
ayi agagh-arida: n'ihi na nwoke ahu siri
ayi, Unu agagh-ahu irum, ma ọ buru na
unu na nwa-nne-unu ayikọgh bia.
6 Israel we si, N'ihi gini ka unu
mejọrọm, n'ıgosi nwoke ahu na unu
nwere nwa-nne ọzọ? 7 Ha si, Nwoke
ahu jusiri ajuju ike bayere ayi, baye-
kwa-ra umu-nna-ayi, si, Nna-unu, ọ̀
nọ ndu uḅu a? ọ̀ di nwa-nne ọzọ unu
nwere? ayi we gosi ya dika okwu ndia
si di: àyi gāmara n'ezie na ọ gāsi, Menu
ka nwa-nne-unu ridata? 8 Juda we
si Israel nna-ya, Ziga nwa-okoro ahu ka
mu na ya we yikọ je, ayi gēbili kwa, je;
ka ayi we di ndu, ghara inwu, ma ayi,
ma gi, ma umu-ntakiri-ayi. 9 Mu
onwem gānọrọ ya mbe; n'akam ka i
gājuta ya: ọ buru na emeghm ka ọ
biakute gi, ọ buru kwa na eguzoghm ya
n'iru gi, emehiewokwam megide gi
uḅọchi ndum nile: 10 n'ihi na asi na
ayi anọgh ọdù, n'ezie ayi gālatawori uḅò
abua ndia. 11 Israel, bú nna-ha, we
si ha, Ọ buru na ọ di otú a uḅu a, menu
nka; werenu ufọdu nime ihe makarisiri
nma nke ala nka n'ihe-unu, weda-kwa-
ra nwoke ahu onyinye-inata-iru-ọma,
nwantī balm, na nwantī manu-añu, na
uda di iche iche, na myrrh, na ákú, na
almond: 12 were-kwa-nu ego okpukpu
abua n'aka-unu; ego kwa nke enyegha-
chiri n'ọnu akpa-unu, weghachinu ya
n'aka-unu; elegh anya ohihie-anya ka ọ
bu: 13 kuru-kwa-nu nwa-nne-unu,
bilie, jeghachikuru nwoke ahu: 14 Chi-
neke Nke puru ime ihe nile, Ya nye kwa
unu obi-ebere n'iru nwoke ahu, ka ọ
we zitere unu nwa-nne-unu nke-ọzọ
na Benjamin. Ma mu onwem, ọ buru na
aḅabaram aka umu, aḅabawom aka
umu.

15 Ndikom ahu we were onyinye-
inata-iru-ọma ahu, ọ bu kwa okpukpu
ego abua ka ha were n'aka-ha, na
Benjamin; ha bilie, rida n'Ijipt, guzo
n'iru Josef. 16 Josef we hu Benjamin
n'etiti ha, ọ si onye bu onye-isi ulo-ya,
Me ka ndikom ahu bata n'ulo, gi ḅu kwa
anu, dozie ihe; n'ihi na mu ka ndikom
ahu gēso ri ihe n'etiti-ehihie. 17 Nwoke
ahu we me dika Josef siri ya; nwoke ahu
we me ka ndikom ahu bata n'ulo Josef.
18 Ndikom ahu we tua egwu, n'ihi na
emere ka ha bata n'ulo Josef; ha si, Ọ
bu n'ihi ego ahu, nke enyeghachiri
n'akpa-ayi na nmalite, ka anēme ka ayi
onwe-ayi bata; ka ọ we chọ ayi okwu,
dakwasi ayi, were ayi ibu ndi-orù, were
kwa inyinya-ibu-ayi. 19 Ha we biakute
nwoke ahu nso, nke bu onye-isi ulo
Josef, ha gwa ya okwu n'ọnu-uzọ ulo
ahu, 20 si, Biko, onye-nwem, ayi rida-
tara n'ezie na nmalite izuru ihe-oriri:
21 o rue, mḅe ayi biara n'ebe inọ ọnọdu-
abali, na ayi meghere akpa-ayi, ma, le,
ego onye ọ bula di n'ọnu akpa-ya, bú
ego-ayi n'ọtùtù-ya zuru okè; ayi ewe-
ghachiwo ya n'aka-ayi. 22 Ọ di kwa
ego ọzọ ayi wedataworo n'aka-ayi izuru
ihe-oriri: ayi amagh onye tiyere ego-ayi
n'akpa-ayi. 23 Ọ si, Udọ diri unu,
unu atula egwu: Chineke-unu, na
Chineke nke nna-unu, enyewo unu àkù
zoro ezo n'akpa-unu: ego-unu rurum
aka. Ọ me ka Simeon pukute ha.

24 Nwoke ahu we me ka ndikom ahu
bata n'ulo Josef, ọ nye ha miri, ha we sa
ukwu-ha; ọ nye kwa inyinya-ibu nile ha
nri-anu-ulo. 25 Ha we dozie onyinye-
inata-iru-ọma ahu rue ọbibia Josef
n'etiti-ehihie: n'ihi na ha nuru na ọ bu
n'ebe ahu ka ha gēri nri. 26 Josef we
bata n'ulo-ya, ha we webatara ya onyi-
nye-inata-iru-ọma ahu nke di n'aka-ha
nime ulo, kpọ isi ala nye ya. 27 Ọ jua
ha ajuju bayere udo-ha, si, Ọ̀ nọ n'udo,
bú nna-unu, agadi ahu onye unu kwuru
okwu bayere ya? Ọ̀ nọ kwa ndu?
28 Ha si, Orù-gi, bù nna-ayi, nọ n'udo,
ọ nọ kwa ndu. Ha we rube isi, kpọ isi
ala. 29 Ọ welie anya-ya abua, hu
Benjamin nwa-nne-ya, bù nwa nke
nne-ya, ọ si, Ọ̀ bu nka bu nwa-nne-
unu nke-ntà, onye unu gwaram okwu
bayere ya? Ọ we si, Ka Chineke mere
gi amara, nwam. 30 Josef we me ngwa;
n'ihi na obi-ebere-ya nile di ọku n'aru
nwa-nne-ya: ọ chọ ebe ọ gākwa ákwá; ọ
we ba n'ime-ulo-ya, kwa ákwá n'ebe ahu.
31 Ọ sa iru-ya, puta, jisie onwe-ya ike,
si, Dọkwasinu nri. 32 Ha we dọkwasiri
ya nke ya iche, dọkwasi-kwa-ra ha nke
ha iche, dọkwasi-kwa-ra ndi Ijipt nke ha
iche, bù ndi ya na ha nērikọ ihe: n'ihi
na ndi Ijipt apugh isoro ndi-Hibru rie
nri; n'ihi na ihe-árù ka nke ahu buru ndi
Ijipt. 33 Ha we nọdu n'iru ya, ọkpara
dika ọnọdu-ọkpara-ya si di, nke-ntà
kwa dika ọnọdu-nke-ntà-ya si di; ibobo
we nwurita ndikom ahu n'aru n'etiti ibe-
ha. 34 Ewe si n'iru ya butere ha
onyinye nri: ma onyinye nri Benjamin
kariri onyinye nri ha nile ubò ise. Ha we
so ya ṅu ihe-ọṅuṅu, we ṅujue afọ.
44 1 Ọ we nye onye bu onye-isi ulo-
ya iwu, si, Kpojue akpa ndikom
ahu n'ihe-oriri, otù ha puru ibu, tiye kwa
ego onye ọ bula n'ọnu akpa-ya. 2 Tiye
kwa ọkwam, bú ọkwa ọla-ọcha, n'ọnu
akpa onye nke-ntà, ya na ego ọka-ya. Ọ
we me dika okwu Josef si di, nke o
kwuru. 3 Mḅe ìhè ututu putara, ewe
zilaga ndikom ahu, ha na inyinya-ibu-
ha. 4 Ndi ahu siri n'obodo pua, ha
erugh n'ebe di anya, ma Josef siri onye
bu onye-isi ulo-ya, Bilie, chua ndikom
ahu; mḅe i ruru ha aru i gāsi ha, N'ihi
gini ka unu were ihe ọjọ kwughachi
n'ọnọdu ezi ihe? 5 Ọ̀ bugh nka bu ihe
onye-nwem ji añu ihe-ọṅuṅu, ya onwe-
ya ji kwa ya ariba ama n'ezie? unu
emewo ihe ọjọ n'ihe nke unu mere.
6 Ọ we rue ha aru, gwa ha okwu ndia.
7 Ha si ya, N'ihi gini ka onye-nwem
nēkwu okwu dika okwu ndia? Ya buru
ndi-orù-gi ihe-árù ime ihe dika ihe a.
8 Le, ego nke ayi hutara n'ọnu akpa-ayi,
ayi si n'ala Kenean weghachiri gi ya:
àyi gēsi kwa aña si n'ulo onye-nwe-gi
zuru ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo? 9 Onye
ọ bula n'etiti ndi-orù-gi agāchọta ya
n'aka-ya, ya nwua, ọzọ kwa, ayi onwe-
ayi gāghọrọ onye-nwem ndi-orù. 10 Ọ
si, Uḅu a kwa, dika okwu nile unu si di,
otù a ka ọ gādi: onye agāchọta ya n'aka-
ya gāburum orù; ma unu onwe-unu
gābu ndi puru ya. 11 Ha we me ngwa,
weda akpa-ha, onye ọ bula akpa nke ya,
ha meghe akpa-ha, onye ọ bula akpa nke
ya. 12 Ọ we chọsie ike, n'okenye ka
ọ malitere, ọ bu kwa na nke-ntà ka ọ
chọbiri: ewe chọta ọkwa ahu n'akpa
Benjamin. 13 Ha we dọwa uwe-
nḅokwasi-ha, onye ọ bula o bo inyinya-
ibu-ya ibu, ha we laghachi n'obodo.
14 Juda na umu-nne-ya we ba n' ulo
Josef; ma ya onwe-ya nọ kwa n'ebe ahu
rue mḅe ahu: ha we da n'ala n'iru ya.
15 Josef we si ha, Omume gini bu nka
nke unu meworo? ùnu amagh na nwoke
nke di kam nāriba ama n'ezie? 16 Juda
we si, Gini ka ayi gāsi onye-nwem?
gini ka ayi gēkwu? àyi gēsi kwa aña gu
onwe-ayi na ndi ezi omume? Chineke
achọputawo ajọ omume ndi-orù-gi: le,
ayi aghọworo onye-nwem ndi-orù, ma
ayi onwe-ayi ma onye ahu nke achọta-
woro ọkwa ahu n'aka-ya. 17 Ọ si, Ya
burum ihe-árù ime nka: nwoke ahu
achọtaworo ọkwa ahu n'aka-ya, ọnye ahu
gāghọrọm orù; ma unu onwe-unu, rigo-
kurunu nna-unu n'udo.

18 Juda we biakute ya nso, si, Biko,
onye-nwem, biko, ka orù-gi kwue okwu
na nti onye-nwem, iwe-gi adi-kwa-la
ọku n'aru orù-gi: n'ihi na otù i di, otù
ahu ka Fero di kwa. 19 Onye-nwem
juru ndi-orù-ya, si, Unu nwere nna ma-
ọbu nwa-nne? 20 Ayi we si onye-
nwem, Ayi nwere nna, bù agadi, na otù
nwa agadi-ya, bú onye ntà; nwa-nne-ya
anwuruwo kwa, ọ we fọdu nwata ahu
nāni ya nye nne-ya, nna-ya hu-kwa-ra
ya n'anya. 21 I we si ndi-orù-gi, Me
ka ọ ridakutem, ka m'we tukwasi anyam

n'aru ya. 22 Ayi we si onye-nwem,
Nwa-okoro ahu apugh irapu nna-ya:
asi kwa na ọ rapu nna-ya, nna-ya gānwu.
23 I we si ndi-orù-gi, Ọ buru na nwa-
nne-unu nke-ntà esogh unu ridata, unu
agagh-ahu irum ọzọ ma-ọli. 24 O rue,
mḇe ayi rigokuru orù-gi, bù nnam, na
ayi gosiri ya okwu nile nke onye-nwem.
25 Nna-ayi we si, Jeghachinu, zutara
ayi nwantī ihe-oriri. 26 Ayi we si, Ayi
apugh irida: ọ buru na nwa-nne-ayi
nke-ntà eso ayi je, ayi gārida kwa: n'ihi
na ayi apugh ihu iru nwoke ahu, ma ọ
buru na nwa-nne-ayi nke-ntà esogh ayi
je. 27 Orù-gi, bù nnam, we si ayi,
Unu onwe-unu mara na umu-ndikom
abua ka nwunyem muru nyem: 28 otù
nime ha we si n'ebe m'nọ pua, m'we si,
N'ezie anu-ọhia adọḇusiwo ya; ahugh-
kwam ya rue uḇu a: 29 ma ọ buru
na unu ekupu kwa nka n'irum, ajọ ihe
adakwasi kwa ya, unu gēweda isi-awọm
rue ala-mọ n'ihe ọjọ. 30 Ma uḇu a, mḇe
m'gābiakute orù-gi, bù nnam, ma nwa-
okoro ahu esogh ayi bia; ebe ekekọtara
nkpuru-obi-ya na nkpuru-obi nwa-okoro
ahu; 31 o gēru kwa, mḇe ọ huru na
nwa-okoro ahu esogh ayi bia, na ọ
gānwu: ndi-orù-gi gēweda kwa isi-awọ
orù-gi, bù nna-ayi, rue ala-mọ na
nwuta. 32 N'ihi na orù-gi nọrọ nwa-
okoro ahu mbe n'ebe nnam nọ, si, Ọ
buru na emeghm ka ọ biakute gi, eme-
hiewokwam megide nnam ubọchi ndum
nile. 33 Ma uḇu a, biko, ka orù-gi
nọdu n'ọnọdu nwa-okoro a iburu onye-
nwem orù; ma ka nwa-okoro a soro
umu-nne-ya rigo. 34 N'ihi na m̀'gesi
aǹa rigokuru nnam, ma nwa-okoro a
esoghm rigo? ka m'we ghara ilekwasi ihe
ọjọ ahu anya nke gāchọta nnam.

45 1 Ma Josef apugh ijisi onwe-ya ike
n'iru ndi nile guzoworo onwe-ha
n'akuku ya; ọ we kpọ òkù, si, Me ka
madu ọ bula si n'ebe m'nọ pua. Ọ digh
kwa onye ọ bula guzoro n'ebe ọ nọ, mḇe
Josef me ka umu-nne-ya mara ya.
2 Ọ we welie olu-ya n'ikwa-àkwà: ndi
Ijipt we nu, ulo Fero nu-kwa-ra.
3 Josef we si umu-nne-ya, Mu onwem
bu Josef; nnam, ọ̀ nọ ndu uḇu a? Ma
umu-nne-ya apugh iza ya; n'ihi na ha
mara ijiji n'iru ya. 4 Josef we si umu-
nne-ya, Biko, biakutenum nso. Ha we
bia nso. Ọ si, Mu onwem bu Josef
nwa-nne-unu, onye unu rere je n'Ijipt.
5 Ma uḇu a ya ewutala unu, ya abu-kwa-
la ihe iwe iwe di ọku n'anya-unu, na unu
rerem bia n'ebe a: n'ihi na ọ bu idebe
ndu ka Chineke zirim ga n'iru unu.
6 N'ihi na arọ abua ndia ka okė unwu a
di n'etiti ala: arọ ise fọdu-kwa-ra nke
ilu-ọlu-ubi na owuwe-ihe-ubi nāgagh-
adi. 7 Chineke we ziem ga n'iru unu
idoro unu n'uwa ndi fọduru, na idebere
unu ndu ka unu buru okė ndi ḇapuru
aḇapu. 8 Uḇu a kwa, Ọ bugh unu
onwe-unu ziterem n'ebe a, kama
Chineke: Ọ we mem ka m'ghọrọ Fero
nna, na onye-nwe ulo-ya nile, na onye
nāchi ala Ijipt nile. 9 Menu ngwa,
rigokuru nnam, si ya, Otú a ka nwa-gi
Josef siri, Chineke emewom ka m'ghọ
onye-nwe Ijipt nile: ridakutem, atula
nguzo: 10 i gēbi n'ala Goshen,
nọkwam nso, gi onwe-gi, na umu-gi, na
umu umu-gi, na igwė ewu na aturu-gi,
na igwė ehi-gi, na ndi nile i nwere:
11 m'gāzù kwa gi n'ebe ahu; n'ihi na
arọ ise nke okė unwu fọduru; ka ewe
ghara inapu gi ihe nile, gi onwe-gi, na
ulo-gi, na ndi nile i nwere. 12 Ma, le,
anya-unu na anya nwa-nnem, bù
Benjamin, nāhu na ọ bu ọnum nāgwa
unu okwu. 13 Unu gēgosi kwa nnam
nsọpurum nile n'Ijipt, na ihe nile nke
unu huworo; unu gēme kwa ngwa me
ka nnam ridata n'ebe a. 14 Ọ we
dakwasi Benjamin, bù nwa-nne-ya,
n'olu, kwa àkwà; Benjamin kwa-kwa-ra
àkwà n'olu-ya. 15 Ọ we sutu umu-nne-
ya nile ọnu, kwakwasi ha àkwà: emesia
umu-nne-ya kpayere ya uka.

16 Ewe nu ùdė-ya n'ulo Fero, si,
Umu-nne Josef abiawo: ọ di nma n'anya
Fero, na n'anya ndi-orù-ya. 17 Fero
we si Josef, Si umu-nne-gi, Menu nka;
bonu anumanu-unu ibu, la, ba n'ala
Kenean; 18 chiri-kwa-nu nna-unu na
ulo-unu, biakutem: ka m'nye kwa unu
ezi ihe nke ala Ijipt, unu gēri kwa urù
ala nka. 19 Ma gi onwe-gi ka enyeworo
iwu, menu nka; sinu n'ala Ijipt chiri
uḇọ-ala n'ihi umu-ntakiri-unu, na n'ihi
nwunye nile unu, kuru-kwa-nu nna-
unu, bia. 20 Anya-unu adi-kwa-la
n'ihe-unu; n'ihi na ezi ihe nke ala Ijipt
nile, ọ bu unu nwe ya. 21 Umu Israel
we me otù a: Josef we nye ha uḇọ-ala
n'okwu-ọnu Fero, ọ nye kwa ha ihe ha

gēri n'uzọ. 22 Ha nile n'otù n'otù ka ọ
nyere uwe-nḅokwasi nḅanwe; ma ọ
nyere Benjamin ọgu nkpuru-ego ọla-ọcha
iri na ọgu ise na uwe-nḅokwasi nḅanwe
ise. 23 O ziga-kwa-ra nna-ya otù a;
inyinya-ibu iri nēbu ufọdu n'ezi ihe nke
Ijipt, na nne-inyinya-ibu iri nēbu ọka
na achicha na nri nna-ya gēri n'uzọ.
24 Ọ we zilaga umu-nne-ya. ha la:
ọ si ha, Unu esela okwu n'uzọ. 25 Ha si
n'Ijipt rigo, ba n'ala Kenean, biakute
Jekob nna-ha. 26 Ha gosi ya, si, Josef
nọ ndu uḅu a, ha gosi kwa ya na ọ bu ya
nāchi ala Ijipt nile. Obi-ya we ḅafue,
n'ihi na ọ kwegh ha. 27 Ha we gwa ya
okwu Josef nile nke ọ gwara ha: mḅe ọ
huru uḅọ-ala nile nke Josef ziri ibute ya,
mọ nke Jekob, bù nna-ha, we di ndu:
28 Israel we si, O zuwo; Josef, bù
nwam, nọ ndu uḅu a: ka m'je, hu ya
anya tutu mu anwua.

46 1 Israel we buiie ije, ya na ndi
nile ọ nwere, ọ biarue Bia-sheba,
chuara Chineke nke nna-ya Aisak aja.
2 Chineke we gwa Israel okwu n'ọhù
nke abali, si, Jekob, Jekob. Ọ si,
Lekwam. 3 Ọ si, Mu onwem bu
Chineke, bù Chineke nke nna-gi: atuia
egwu irida n'Ijipt; n'ihi na mḅa uku ka
M'gēme gi ka i ghọ n'ebe ahu. 4 Mu
onwem gēso gi rida n'Ijipt; ọ bu kwa Mu
onwem gēme ka i rigota kwa n'ezie:
Josef gātukwasi kwa aka-ya n'anya-gi
abua. 5 Jekob we si na Bia-sheba bilie:
umu Israel we buru Jekob, bù nna-ha,
na umu-ntakiri-ha, na nwunye nile ha,
n'uḅọ-ala nke Fero zitereri ibu ya.
6 Ha chiri anu-ulo-ha, na àkù-ha, bù
nke ha kpatarari n'ala Kenean, bata
n'Ijipt, bù Jekob na nkpuru-ya nile
tiyere onwe-ya: 7 ya na umu-ya
ndikom, na umu-ndikom nke umu-ya
ndikom, umu-ya ndinyom, na umu-
ndinyom nke umu-ya ndikom, ọ bu
nkpuru-ya nile ka ọ mere ka ha so
ya bata n'Ijipt.

8 Ma ndia bu aha umu Israel, ndi
batara n'Ijipt, Jekob na umu-ya ndikom:
ọkpara Jekob, bù Reuben. 9 Umu-
ndikom Reuben; Hanok, na Palu, na
Hezron, na Kami. 10 Umu-ndikom
Simeon; Jemuel, na Jamin, na Ohad,
na Jakin, na Zoba, na Shaul, bù nwa
nke nwayi Kenean ahu. 11 Umu-
ndikom Livai; Giashon, na Kohat, na
Merari. 12 Umu-ndikom Juda; Ia, na
Onan, na Shila, na Perez, na Zera: ma
Ia na Onan nwuru n'ala Kenean. Umu-
ndikom Perez bu kwa Hezron, na
Hamul. 13 Umu-ndikom Isaka; Tola,
na Puva, na Job, na Shimron. 14 Umu-
ndikom Zebulun: Sered, na Ilon, na
Jahleel. 15 Ndia bu umu-ndikom Lia,
nke ọ muru nye Jekob nime Padan-
eram, ha na Daina, bù nwa-ya nwayi:
nkpuru-obi nile nke umu-ya ndikom na
umu-ya ndinyom bu orú na iri na atọ.
16 Umu-ndikom Gad; Zifyon, na Hagi,
na Shuni, na Ezbon, na Iri, na Arodi, na
Areli. 17 Umu-ndikom Asha; Imna,
na Ishva, na Ishvi, na Beria, na Sera,
bù nwa-nne-ha nwayi: umu-ndikom
Beria kwa; Heba na Malkiel. 18 Ndia
bu umu-ndikom Zilpa, onye Leban
nyere Lia nwa-ya nwayi, ọ we muara
Jekob ndia, bù nkpuru-obi iri na isi.
19 Umu-ndikom Rechel, bú nwunye
Jekob; Josef na Benjamin. 20 Ewe
muara Josef n'ala Ijipt Manase na
Efraim, ndi Asenat, bù nwa-nwayi Poti-
fera onye-nchu-aja nke On, muru nye
ya. 21 Umu-ndikom Benjamin; Bela,
na Beka, na Ashbil, na Gira, na Neaman,
na Ihi, na Rosh, na Mupim, na Hupim,
na Ad. 22 Ndia bu umu-ndikom
Rechel, ndi amuru nye Jekob: nkpuru-
obi nile di iri na anọ. 23 Umu-
ndikom Dan: Hushim. 24 Umu-
ndikom Naftali: Jahzeel, na Guni, na
Jiza, na Shilem. 25 Ndia bu umu-
ndikom Bilha, onye Leban nyere
Rechel nwa-ya nwayi, ọ we muara Jekob
ndia: nkpuru-obi nile di asa. 26 Nkpu-
ru-obi nile Jekob nwere ndi batara
n'Ijipt, ndi siri n'úkwù-ya puta, nēgugh
nwunye nile nke umu Jekob, nkpuru-obi
nile di ọgu atọ na isi; 27 umu-ndikom
Josef, ndi amuru nye ya n'Ijipt, di kwa
nkpuru-obi abua; nkpuru-obi nile nke
ulo Jekob, ndi nābata n'Ijipt, di ọgu atọ
na iri.

28 Ma ọ bu Juda ka o zigara n'iru ya
jekuru Josef, igosi ya uzọ n'iru ya rue
Goshen; ha we bata n'ala Goshen
29 Josef we dozie uḅọ-ala-ya, rigorue
Goshen izute Israel, bù nna-ya; ọ me ka
ọ hu ya anya, ọ we dakwasi ya n'olu, kwa
àkwá n'olu-ya mḅe di anya. 30 Israel
we si Josef, Ka m'nwua uḅu a, mḅe
m'husiri iru-gi, na i nọ ndu rue uḅu a.

31 Josef we si umu-nne-ya, si kwa ulo
nna-ya, M'gārigo, gosi Fero, si ya, Umu-
nnem na ulo nnam, ndi nọ n'ala Kenean,
abiakutewom; 32 ma ndikom ahu bu
ndi-ọzùzù igwè ewu na aturu, n'ihi na
ndi ọlu-ha bu iche anu-ulo ka ha bu-
woro; ọ bu kwa igwè ewu na aturu-ha na
igwè ehi-ha, na ihe nile ha nwere, ka
ha chitaworo. 33 Ma o gēru, mḅe Fero
gākpọ unu, si kwa, Gini bu ọlu unu
nālu? 34 na unu gāsi, Ndi ọlu-ayi bu
iche anu-ulo ka ndi orù-gi buworo site
na mḅe ayi di na nwata we rue uḅu a, ma
ayi onwe-ayi, ma nna-ayi-hà: ka unu we
biri n'ala Goshen; n'ihi na onye ọ bula
nāzù igwè ewu na aturu bu ihe-árú
n'anya ndi Ijipt.
47 1 Josef we ba, gosi Fero, si, Nnam
na umu-nnem, na igwè ewu na
aturu-ha, na igwè ehi-ha, na ihe nile ha
nwere, esiwo n'ala Kenean bia; ma, le,
ha nọ n'ala Goshen. 2 Ọ we si n'etiti
umu-nne-ya nile chiri ndikom ise, guzo
ha n'iru Fero. 3 Fero we si umu-nne-
ya, Gini bu ọlu unu nālu? Ha si Fero,
Ndi-ọzùzù igwè ewu na aturu ka ndi-
orù-gi bu, ma ayi onwe-ayi, ma nna-ayi-
hà. 4 Ha we si Fero, Inọ dika ọbia n'ala
nka ka ayi biaworo; n'ihi na ọ digh ihe
eji azù igwè ewu na aturu ahu nke ndi-
orù-gi nwere; n'ihi na oké unwu a di
arọ n'ala Kenean: uḅu a kwa, biko, ka
ndi-orù-gi biri n'ala Goshen. 5 Fero
we gwa Josef okwu, si, Nna-gi na umu-
nne-gi abiakutewo gi: 6 ala Ijipt, n'iru
gi ka ọ di; me ka nna-gi na umu-nne-gi
biri n'ebe kachasi nma nke ala nka; ha
gēbiri n'ala Goshen: ọ buru kwa na i
mara, si, na ndi-dinkpà di n'etiti ha,
i gēdo kwa ha ndi-isi anu-ulo m'nwere.
7 Josef we me ka Jekob nna-ya bata, o
guzo ya n'iru Fero: Jekob we gọzie
Fero. 8 Fero we si Jekob, Ubọchi arọ
ndu-gi di ole? 9 Jekob we si Fero,
Ubọchi arọ nke ọnọdu-ọbiam nile di
ọgu arọ isi na iri: ha di ole-na-ole, jọ kwa
njọ, bú ubọchi arọ ndum, ha erugh kwa
ubọchi arọ ndu nke nnam-hà n'ubọchi
ọnọdu-ọbia-ha. 10 Jekob we gọzie
Fero, si n'iru Fero pua. 11 Josef we
me ka nna-ya na umu-nne-ya biri n'ala,
ọ nye kwa ha ihe-onwunwe n'ala Ijipt,
n'ebe kachasi nma nke ala ahu, n'ala
Rameses, dika Fero nyere iwu. 12 Josef
were nri zùa nna-ya, na uum-nne-ya, na
ulo nile nke nna-ya, dika ọnu-ọgugu nke
umu-ntakiri si di.
13 Nri adigh n'ala ahu nile; n'ihi na
oké unwu ahu di arọ nke-uku, ala Ijipt
na ala Kenean we nāda m̀bà n'ihi oké
unwu ahu. 14 Josef we chikọta ego nile
anāchọta n'ala Ijipt, na n'ala Kenean,
n'ọnọdu ọka ndi ahu nāzu: Josef we chita
ego ahu n'ulo Fero. 15 Ego we gwu-
chapu n'ala Ijipt, na n'ala Kenean, ndi
Ijipt nile we biakute Josef, si, Nye ayi
nri, n'ihi gini ka ayi nānwu n'iru gi?
n'ihi na ego agwu. 16 Josef we si,
Nyenu anu-ulo-unu; ka m'nye kwa unu
nri n'ọnọdu anu-ulo-unu, ma ọ buru na
ego agwu. 17 Ha we chiri anu-ulo-ha
biakute Josef: Josef we nye ha nri
n'ọnọdu inyinya-ha, na n'ọnọdu anu-
ulo-ha, bú igwè ewu na aturu, na
n'ọnọdu anu-ulo-ha, bú igwè ehi, na
n'ọnọdu inyinya-ibu-ha, we were nri
nāzù ha n'arọ ahu n'ọnọdu anu-ulo-ha
nile. 18 Arọ ahu we gwu, ha we bia-
kute ya n'arọ nke-abua, si ya, Ayi agagh-
ezonari onye-nwem, na ọ buru na ego
agwusia, ọ buru kwa na onye-nwem
nwere anu-ulo, bú anumanu-ayi, ọ digh
ihe fọduru n'iru onye-nwem, ma-ọbugh
aru-ayi na ala-ayi: 19 n'ihi gini ka ayi
nānwu n'anya-gi, ma ayi, ma ala-ayi?
zuru ayi na ala-ayi n'ọnọdu nri, ayi
onwe-ayi na ala-ayi gāghọ-kwa-ra Fero
ndi-orù: gi nye kwa ayi nkpuru-
ọghigha, ka ayi we di ndu, ghara inwu
anwu, ka ala we ghara kwa itọḅọrọ n'efù.
20 Josef we zutara Fero ala Ijipt nile;
n'ihi na ndi Ijipt rere ọhia-ha, onye ọ
bula ọ re nke ya, n'ihi na oké unwu
ahu siri ike n'aru ha: ala ahu we ghọ ihe
Fero nwere. 21 Ma ndi ahu, ọ mere
ka ha gabiga ba n'obodo nile site n'otu
nsọtu òkè-ala Ijipt rue nsọtu-ya ọzọ.
22 Nání ala ndi-nchu-aja ka ọ nāzu-
tagh: n'ihi na ndi-nchu-aja nwere òkè
nri sitere n'ebe Fero nọ, na ri-kwa-ra
òkè-nri-ha nke Fero nyere ha; n'ihi nka
ha eregh ala-ha. 23 Josef we si ndi ahu,
Le, azutawom unu na ala-unu nye Fero
ta: le, unu gēnwe nkpuru-ọghigha, unu
gāgha kwa nkpuru n'ala. 24 O gēru
kwa, n'ọmume-ya, na unu gēnye Fero
otù uzọ n'uzọ ise, uzọ anọ aburu kwa ihe
unu nwere, ibu nkpuru-ọghigha nke ubi,
na ibu ihe-oriri-unu, na iburu ndi nọ
n'ulo-unu ihe-oriri, na iburu umu-

ntakiri-unu ihe-oriri. 25 Ha si, I
debewo ayi ndu: ka ayi huta amara n'iru
onye-nwem, ayi gāghọrọ Fero ndi-orù.
26 Josef we me ya ka ọ buru ukpuru
bayere ala nke Ijipt rue ta, na Fero
gēnwe otù uzọ n'uzọ ise; nání ala ndi-
nchu-aja nwere iche nāghọgh ihe Fero
nwere. 27 Israel we biri n'ala Ijipt, n'ala
Goshen; ha we nwe ihe-onwunwe nime
ya, mu kwa ọmùmù, ba uba nke-uku.
28 Jekob we di ndu n'ala Ijipt arọ iri
na asa: ubọchi Jekob, bú arọ ndu-ya, we
di ọgu arọ asa na asa. 29 Ubọchi Israel
gānwu we rue nso: ọ kpọ nwa-ya Josef,
si ya, Biko, ọ buru na ahutawom amara
n'iru gi, biko, tiye aka-gi n'okpuru
apata-ukwum, me-kwa-rani ebere na
ezi-okwu; biko, elilam n'Ijipt: 30 kama
mu na nnam-hà gēdina, i gēsi kwa
n'Ijipt bupum, likwam n'ili-ha. Ọ si,
Mu onwem gēme dika okwu-gi si di.
31 Ọ si, Ñuaram iyi: ọ we ñuara ya iyi.
Israel we kpọ isi ala n'elu ihe-ndina-ya.
48 1 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na
otù onye siri Josef, Le, nna-gi
nāria ọria: ọ we chiri umu-ya ndikom
abua ka ha so ya je, bú Manase na
Efraim. 2 Otù onye we gosi Jekob, si,
Le, nwa-gi Josef nābiakute gi: Israel we
jisie ike, nọdu n'elu ihe-ndina-ya.
3 Jekob we si Josef, Chineke Nke puru
ime ihe nile mere ka m'hu Ya anya na
Luz n'ala Kenean, Ọ we gọziem, 4 sim,
Le, M'nēme gi ka i mua ọmùmù,
M'gēme kwa gi ka i ba uba, M'gēme
kwa gi ka i ghọ nkpọkọta ndi di iche
iche; M'gēnye kwa nkpuru-gi gānọchi gi
ala nka, ka ọ buru ihe-onwunwe ebigh-
ebi. 5 Ma ubu a umu-gi ndikom abua,
ndi amuru nye gi n'ala Ijipt tutu mu
abiakute gi n'Ijipt, nkem ka ha bu;
Efraim na Manase, dika Reuben na
Simeon, gābu ndi m'nwere. 6 Ma
umu-gi, ndi i musoworo ha, ọ bu gi nwe
ha; n'aha umu-nne-ha ka agākpọ ha
n'ihe-nketa-ha. 7 Ma mu onwem, mbe
m'siri na Padan bia, Rechel nwuru
n'akukum n'ala Kenean n'uzọ, mbe uzọ
fọduru ibiaru Efrat: m'we lie ya n'ebe
ahun'uzọ Efrat (nke ahu bu Bet-lehem).
8 Israel we hu umu-ndikom Josef, ọ si,
Ole ndi bu ndia? 9 Josef we si nna-ya,
Umum ka ha bu, ndi Chineke nyeworom
n'ebe a. Ọ si, Biko, chitaram ha,
m'gāgọzi ha. 10 Ma anya Israel di arọ
site n'agadi ọ bu, ọ pugh ihu uzọ. Ọ me
ka ha biakute ya nso; ọ we sutu ha ọnu,
bakua ha. 11 Israel we si Josef,
Echeghm ihu iru-gi: ma, le, Chineke
emewo ka m'hu kwa nkpuru-gi.
12 Josef we me ka ha puta n'etiti
ikperè-ya abua: ọ kpọ isi ala, kpuchie
iru-ya n'ala. 13 Josef we chiri ha abua,
Efraim n'aka-nri-ya n'ebe aka-ekpe
Israel di, na Manase n'aka-ekpe-ya
n'ebe aka-nri Israel di, ọ we me ka ha
biakute ya nso. 14 Israel we setia aka-
nri-ya tukwasi ya n'isi Efraim, onye bu
nke-ntà, na aka-ekpe-ya n'isi Manase,
nātuba aka-ya abua; n'ihi na Manase
bu ọkpara. 15 Ọ we gọzie Josef, si,
Chineke ahu, Nke nnam-hà, bú Abra-
ham na Aisak, nējeghari n'iru Ya,
Chineke ahu Nke nāzùm ogologo ogem
rue ta, 16 Mọ-ozi ahu Nke nābaputam
n'aka ihe ọjọ nile, Ya gọzie umu-okoro
ndia; ka akpọ kwa n'isi ha aha nkem,
na aha nnam-hà, bú Abraham na Aisak;
ka ha ba kwa uba rue ọtutu madu n'etiti
uwa. 17 Josef we hu na nna-ya
nātukwasi aka-nri-ya n'isi Efraim, ọ we
jọ njọ n'anya-ya: ọ we welie aka nna-ya,
iwepu ya n'isi Efraim tiye n'isi Manase.
18 Josef we si nna-ya, Ọ bugh otú a,
nnam: n'ihi na nka bu ọkpara; tukwasi
aka-nri-gi n'isi-ya. 19 Nna-ya we ju, si,
Amawom, nwam, amawom: ya onwe-ya
gāghọ kwa otù ndi, ya onwe-ya gādi kwa
uku: ma otú ọ di, nwa-nne-ya nke-ntà
gādi uku kari ya, nkpuru-ya gāghọ kwa
ùjú nke mba nile. 20 Ọ we gọzie ha
n'ubọchi ahu, si, Nime gi ka Israel
gāgọzi, si, Chineke me gi ka i di ka
Efraim, ka i di kwa ka Manase: ọ we do
Efraim n'iru Manase. 21 Israel we si
Josef, Le, mu onwem gaje inwu: ma
Chineke gānọyere unu, me kwa ka unu
lata n'ala nna-unu-hà. 22 Mu onwem
enyewo kwa gi otù akuku ugwu kari
umu-nne-gi, nke m'ji mma-agham, ji
kwa utam, nara n'aka ndi-Amorait.
49 1 Jekob we kpọ umu-ya ndikom
okù, si: Chikọtanu onwe-unu, ka
m'we gosi unu ihe gādakwasi unu na mbe
ikpe-azu nke ubọchi ndia.
2 Zukọnu, nu-kwa-nu, umu-ndikom
Jekob;
Genu nti n'olu Israel, bú nna-unu.
3 Reuben, ọkparam ka i bu, ikem, na
nkpuru mbu nke umem;

Ọkaka nke nbuli-elu, na ọkaka nke ike.
4 I nāḅọghari dika miri, akarila akari;
N'ihi na i rigoro n'ihe-ndina nna-gi:
Mḅe ahu i mere ya ka ọ ghara idi nsọ: ọ rigoro n'utem.
5 Simeon na Livai bu nwa-nne;
Ihe nke ihe-ike bu mma-agha-ha.
6 Abala n'izù-ha, nkpuru-obim;
Gi na nkpọkọta-ha abula otù, nsọpurum;
N'ihi na n'iwe-ha ka ha ḅuru nwoke,
Ọ bu kwa n'ime ihe nātọ ha ka ha bipuru nkwonkwo-ukwu ehi.
7 Ihe anābu ọnu ka iwe-ha bu, n'ihi na ọ di ike;
Ọnuma-ha bu kwa ihe anābu ọnu, n'ihi na o sika ike:
M'gēkesa ha nime Jekob,
Ḅasa kwa ha n'Israel.
8 Juda, gi onwe-gi, umu-nne-gi gēkele gi:
Aka-gi di n'olu ndi-iro-gi;
Umu-ndikom nna-gi gākpọ isi ala nye gi.
9 Nwa-ọdum ka Juda bu;
N'anu adọḅuru, nwam, ka i siworo rigo;
O ruru ala, ọ makpuru dika ọdum,
Na dika nne-ọdum; ònye gēme ka o bilie?
10 Nkpa-n'aka eze agagh-esi n'ebe Juda nọ wezuga onwe-ya,
Nkpa-n'aka onye nēnye ukpuru agagh-esi kwa n'etiti ukwu-ya abua wezuga onwe-ya,
Rue mḅe Shailo gābia;
Ọ bu kwa ya gēnwe iṅa-nti ndi di iche iche.
11 O nēlibe nwa-inyinya-ibu-ya n'osisi vine,
O nēlibe kwa nwa nke nne-inyinya-ibu-ya n'osisi vine kachasi nma;
Ọ suworo uwe-ya nime manya-vine,
Su kwa ákwà-nḅokwasi-ya n'ọbara nkpuru-vine:
12 Anya-ya abuan ācha ọbara-ọbara site na manya-vine,
Ezé-ya nēnwu kwa ọcha site na miri-ara-ehi.
13 Zebulun, n'ọnu-miri nke oké osimiri ka o gēbi:
Ya onwe-ya gānọ kwa n'ọnu-miri nke uḅọ.
Akuku-ya gādi kwa n'akuku Zaidon.
14 Isaka bu inyinya-ibu di ike,
Nāmakpuru n'etiti ogige-aturu abua:
15 Ọ we hu izu-ike, na ọ di nma,
Hu kwa ala ahu, na ọ di utọ;
Ọ we chebe ubu-ya ibu ibu,
We ghọ onye nēfé òfùfé orù.
16 Dan gēkpeputa ndi-ya,
Dika otù nime ebo nile nke Israel.
17 Ka Dan buru agwọ n'uzọ,
Aju-ala n'okporo-uzọ,
Nke nāta ikiri-ukwu inyinya aru,
Onye o nēbu we daghachi azu.
18 Nzọputa-Gi ka m'cheworo, Jehova
19 Gad, usu ndi nāpunara madu ihe gākpagide ya:
Ma ya onwe-ya gākpagide ha n'ikiri-ukwu.
20 Asha ka abuba si aputa, bú nri-ya.
Ya onwe-ya gēnye kwa ihe-utọ di iche iche nke eze.
21 Naftali bu nne-ele arapuworo arapu:
Bú onye ahu nke nēnye okwu-ọnu nile di utọ.
22 Nwa osisi nke nāmi nkpuru ka Josef bu,
Nwa osisi nke nāmi nkpuru nke di n'akuku isi-iyi;
Umu-ya ndinyom nāribiga mḅidi.
23 Ndi-ọkà-uta mere ya ihe-ilú,
Ḅa kwa ya àkú, kpọ kwa ya asi:
24 Ma uta-ya nānọgide n'idi-ike,
Aḅa-kwa-ra ogwe-aka-ya abua ume,
Site n'aka Dike nke Jekob,
(N'ebe ahu ka onye-ọzùzù-aturu si bia, bú nkume Israel,)
25 Site na Chineke nke nna-gi; Ya yere gi aka!
Na Onye Nke puru ime ihe nile; Ya gọzie gi!
Ngọzi nile nke elu-igwe site n'elu,
Ngọzi nile nke oḅu-miri nke nāma-kpu n'okpuru,
Ngọzi nile nke ara na nke àkpà-nwa.
26 Ngọzi nile nke nna-gi
Adiwo ike kari ngọzi nile nke ndi murum
Rue óké nke ugwu ebigh-ebi:
Ha gādi n'isi Josef,
Na n'opù-n'isi nke onye ekewapuru n'etiti umu-nne-ya.
27 Benjamin bu wolf nke nādọḅu anu:

N'ututu o nēri anu ọ dọḅuru,
N'anyasi o nēkesa kwa ihe ọ kwatara.

28 Ndia nile bu ebo Israel iri na abua:
nka bu kwa ihe nna-ha gwara ha, ọ we
gọzie ha; onye ọ bula n'ihe nke di ka
ngọzi-ya si di, otù a ka ọ gọziri ha.
29 Ọ we nye ha iwu, si ha, Anāchikọta
mu onwem na ndi nkem n'ala-mọ:
lìenum n'ebe nnam-hà di n'ọḅà nke di
n'ọhia nke Efron, bù onye Het,
30 n'ọḅà nke di n'ọhia Makpila, nke di
n'iru Mamre, n'ala Kenean, nke Abra-
ham zutara, ya na ọhia ahu, n'aka Efron
onye Het, ka ọ buru ihe-onwunwe nke
gābu ala-ìlì: 31 n'ebe ahu ka ha lìri
Abraham na Sera nwunye-ya; n'ebe ahu
ka ha lìri Aisak na Rebeka nwunye-ya;
ọ bu kwa n'ebe ahu ka m'lìri Lia:
32 azutara ọhia ahu na ọḅà ahu nke di
nime ya n'aka umu Het. 33 Jekob we
nyebie umu-ya ndikom iwu, chikọta
ukwu-ya n'ihe-ndina-ya, kubie ume, ewe
chikọta ya na umu-nna-ya n'ala-mọ.
50 1 Josef we dakwasi n'iru nna-ya,
kwakwasi ya ákwá, sutu kwa ya
ọnu. 2 Josef we nye ndi-orù-ya, bù
ndi-dibia, iwu iḅasì ozu nna-ya: ndi-
dibia ahu we ḅasì ozu Israel. 3 Ewe
debezuere ya ọgu ubọchi abua: n'ihi na
otù a ka anēdebezu ubọchi ndi anāḅasì
ozu-ha: ndi Ijipt we kwara ya ákwá ọgu
ubọchi atọ na iri.
4 Ubọchi ikwara ya ákwá we gabiga,
Josef we gwa ulo Fero okwu, si, Biko, ọ
buru na ahutawom amara n'iru unu,
biko, kwuenu na nti Fero, si, 5 Nnam
merem ka m'ṅua iyi, si, Le, mu onwem
gaje inwu: n'ìlìm nke m'doziworo
onwem n'ala Kenean, n'ebe ahu ka i
gēlìm. Ma uḅu a, biko, ka m'rigo, lìe
nnam, lata. Fero we si, Rigo, lìe nna-gi,
otù ọ mere gi ka i ṅua iyi. 7 Josef we
rigo ilì nna-ya: ndi-orù Fero nile, na
ndi-okenye ulo-ya, na ndi-okenye nile
nke ala Ijipt, 8 na ulo Josef nile, na
umu-nne-ya, na ulo nna-ya, we so ya
rigo: nání umu-ntakiri-ha, na ìgwè ewu
na aturu-ha, na ìgwè ehi-ha, ka ha rapuru
n'ala Goshen. 9 Ma uḅọ-ala ma ndi
inyinya nēbu we so ya rigo: ọmuma-ulo-
ikwū ahu we di okė uku. 10 Ha biarue
ebe-nzọcha-ọka nke Atad, nke di n'ofè
Jọdan, ha we were iti-aka-n'obi di uku
di kwa ike nke-uku ti aka n'obi n'ebe
ahu: ọ we mere nna-ya oruru-ùjú
ubọchi asa. 11 Ndi bi n'ala ahu, bù
ndi Kenean, we hu oruru-ùjú ahu n'ebe-
nzọcha-ọka nke Atad, ha si, Nka buru
ndi Ijipt oruru-ùjú di arọ: n'ihi nka
akpọrọ aha-ya Ebel-Mizraim, nke di
n'ofè Jọdan. 12 Umu-ya ndikom we
mere ya otù a dika ọ nyere ha iwu:
13 umu-ya ndikom we bubata ya n'ala
Kenean, lìe ya n'ọḅà nke ọhia Makpila,
nke Abraham zutara, ya na ọhia, ka ọ
buru ihe-onwunwe nke gābu ala-ìlì,
n'aka Efron onye-Het, n'iru Mamre.
14 Josef we laghachi n'Ijipt, ya onwe-
ya, na umu-nne-ya, na ndi nile soro ya
rigo ilì nna-ya, mḅe o lìsiri nna-ya.
15 Ma mḅe umu-nne Josef huru na nna-
ha anwuruwo, ha si, Elegh anya Josef
nākpọ ayi asì, ọ gēnyeghachi kwa ayi
n'ùjú ihe ọjọ nile ayi mere ya. 16 Ha
we nye otù onye iwu n'ebe Josef nọ, si,
Nna-gi nyere iwu tutu ọnwu-ya, si,
17 Otù a ka unu gāsi Josef, Ariọm i,
biko, ḅaghara njehie umu-nne-gi, na
nmehie-ha, n'ihi na ọ bu ihe ọjọ ka ha
meworo gi: uḅu a kwa, biko, ḅaghara
njehie ndi-orù Chineke nke nna-gi.
Josef we kwa ákwá mḅe ha gwara ya
okwu. 18 Umu-nne-ya we je kwa, da
n'ala n'iru ya, si, Le, ayi gāburu gi
ndi-orù. 19 Josef we si ha, Unu atula
egwu: n'ihi na ọ̀ bu n'ọnọdu Chineke
ka m'nọ? 20 Unu onwe-unu kwa, unu
chere ihe ọjọ megidem; Chineke chere
ya ka ọ buru ezi ihe, ime dika ọ di ta,
idebe ọtutu ndi ndu. 21 Ma uḅu a
unu atula egwu: mu onwem ganāzù unu
na umu-ntakiri-unu. Ọ we kasie ha obi,
gwa ha okwu nāba ha n'obi.
22 Josef we biri n'Ijipt, ya onwe-ya,
na ulo nna-ya: Josef we di ndu ọgu arọ
ise na iri. 23 Josef we hu umu Efraim
nke umu-umu nke-atọ: amu-kwa-ra
umu Makia nwa Manase n'ikperè abua
nke Josef. 24 Josef we si umu-nne-ya,
Mu onwem gaje inwu: ma Chineke
gēleta unu n'ezie, me ka unu si n'ala nka
rigorue ala ahu nke Ọ ṅuru Abraham na
Aisak iyi bayere ya. 25 Josef we me ka
umu Israel ṅua iyi, si, Chineke gēleta
unu n'ezie, unu gēsi kwa n'ebe a bugo
ọkpukpum. 26 Josef we nwua, ọ ḅara
ọgu arọ ise na iri: ha we ḅasì ozu-ya,
etiye ya n'iḅe n'Ijipt.

AKWUKWỌ NKE-ABUA NKE MOSES, ANĀKPỌ

ỌPUPU

1 1 Ma ndia bu aha umu-ndikom
Israel, ndi batara n'Ijipt; ha soro
Jekob bata, nwoke ọ bula na ulo-ya.
2 Reuben, na Simeon, na Livai, na
Juda; 3 Isaka, na Zebulun, na Ben-
jamin; 4 Dan, na Naftali, na Gad, na
Asha. 5 Madu nile ndi si n'úkwù
Jekob puta di kwa ọgu madu atọ na iri:
ma Josef, ọ nọri n'Ijipt. 6 Josef we
nwua, ya na umu-nne-ya nile, na ọḅọ
ahu nile. 7 Ma umu Israel muru
ọmùmù, nuputa, ba uba, we nwe ume
nke-uku nke-uku; ala ahu we juputa
na ha.

8 Ma eze ọhu biliri ichiri Ijipt, onye
nāmagh Josef. 9 Ọ we si ndi-ya, Le,
ndi umu Israel di ọtutu nwe kwa ume
kari ayi: 10 ngwa, ka ayi gosi onwe-
ayi na ndi mara ihe n'ebe ha nọ; ka ha
we ghara iba uba, ọ we rue, mḅe agha
gāda n'ala-ayi, na ha gētiyekọta onwe-ha
n'aru ndi nākpọ ayi asì, ha we bu agha
megide ayi, si n'ala nka rigopua. 11 Ha
we do ndi-isi nke ndi nēfè òfùfè n'isi ha
iwere ibu-ha weda ha ala. Ha we wuere
Fero obodo abua ichikobata ihe, bú
Paitom na Ramses. 12 Ma dika ha
nēweda ha ala, otú a ka ha nāba uba,
otú a ka ha nāḅasa kwa. Ike we gwusia
ha n'ihi umu Israel. 13 Ndi Ijipt we
were nkpaḅu me umu Israel ka ha fè
òfùfè: 14 ha we were òfùfè siri ike
me ka ndu-ha di ilu, n'urọ, na nime
brick, na n'òfùfè nile ọ bula n'ọhia,
òfùfè-ha nile nke ha mere ka ha fè
nime ha di na nkpaḅu.
15 Eze Ijipt we si ndinyom Hibru ndi
nēle ime, ndi aha otù onye nime ha bu
Shifra, aha nke onye nke-abua bu kwa
Pua: 16 ọ si, Mḅe unu nēle ime
ndinyom Hibru, we hu ha n'elu oche
ọmumu-nwa; ọ buru na nwa-nwoke ka
ọ bu, unu gēme kwa ka ọ nwua; ma ọ
buru na nwa-nwayi ka ọ bu, ọ gādi kwa
ndu. 17 Ma ndinyom nke nēle ime
nātu egwu Chineke, ha emegh kwa
dika eze Ijipt gwara ha, ma ha debere
umu-ndikom ndu. 18 Eze Ijipt we kpọ
ndinyom ahu nēle ime, ọ si ha, Gini
mere unu ji me ihe a, we debe umu-
ndikom ndu? 19 Ndinyom nēle ime
we si Fero, N'ihi na ndinyom Hibru
adigh ka ndinyom Ijipt; n'ihi na ndi
nwere ndu ka ha bu, ha nāmu kwa nwa
tutu ndinyom nke nēle ime abiakute ha.
20 Chineke we me ndinyom nēle ime
nma: ndi Israel we ba uba, nwe kwa
ume nke-uku. 21 O rue, n'ihi na
ndinyom nke nēle ime nātu egwu
Chineke, na Ọ mere èzí-na-ulo nye ha.
22 Fero we nye ndi-ya nile iwu, si,
Nwa-nwoke ọ bula amuru, n'osimiri
Nail ka unu gētufu ya, ma unu gēdebe
nwa-nwayi ọ bula ndu.

2 1 Otù nwoke nke sitere n'ulo Livai
we je luru nwa-nwayi Livai na
nwunye. 2 Nwayi ahu we turu ime,
mua nwa-nwoke: mḅe ọ huru ya na nwa
mara nma ka ọ bu, o zobe ya ọnwa atọ.
3 Ọ pugh kwa izobe ya ọzọ, ọ we werere
ya uḅọ papyrus, were kwa bitumen na
pitch te ya; ọ we tiye nwa ahu nime ya,
tiye ya n'etiti ami n'usọ osimiri Nail.
4 Nwa-nne-ya nwayi we guzo onwe-ya
n'ebe di anya, imara ihe gēme ya.
5 Nwa-nwayi Fero we ridata isa aru
n'osimiri Nail; umu-aḅọghọ-ya we
nējeghari n'akuku osimiri Nail ahu; ọ
we hu uḅọ ahu n'etiti ami, zie orù-ya
nwayi iweta ya. 6 Ọ we meghe ya, hu
nwa ahu, ma, le, ọ bu nwata-nwoke
nākwa ákwá. Ọ we nwe ọmiko n'aru
ya, si, Otù nime umu ndi-Hibru ka nka
bu. 7 Nwa-nne-ya nwayi we si nwa-
nwayi Fero, M'gēje kpọrọ gi nwayi
nēnye nwa ara site na ndinyom Hibru,
ka ọ we nyere gi nwa nka ara? 8 Nwa-
nwayi Fero we si ya, Je. Nwa-aḅọghọ
ahu we je kpọ nne nwa ahu. 9 Nwa-
nwayi Fero we si ya, Kuru nwa nka la,
nyerem ya ara, mu onwem gēnye kwa
gi ugwọ-ọlu-gi. Nwayi ahu we kuru nwa
ahu, nye ya ara. 10 Nwa ahu we tó
etó, nne-ya we me ka ọ biakute nwa-
nwayi Fero, ọ we ghọrọ ya nwa nke
ya. Ọ kpọ aha-ya Moses, si, N'ihi na
nime miri ka m'dọputara ya.

11 O rue na mbe ahu, mbe Moses
toputaworo, na ọ pukuru umu-nne-ya, le
ibu-ha anya: ọ we hu nwoke Ijipt ka o
nētibu nwoke Hibru, otù nime umu-nne-
ya. 12 Ọ we gha iru n'otù akuku, gha
kwa iru n'akuku ọzọ, ma mbe ọ huru na
ọ digh onye ọ bula, o tibue onye Ijipt
ahu, zobe ya n'ájá. 13 Ọ we pua
n'ubọchi nke-abua, ma, le, ndikom
Hibru abua nālu ọgù: ọ we si onye ahu
nke ikpe mara, N'ihi gini ka i nētibu
madu-ibe-gi? 14 Ọ si, Onye mere gi
ka i buru onye-isi na onye-ikpe n'ebe
ayi nọ. Ọ bu ibum ka gi onwe-gi
nēkwu okwu-ya, dika i buru onye Ijipt?
Moses we tua egwu, si, N'ezie amawo
okwu a. 15 Fero we nu okwu a, ọ we
chọ ibu Moses. Moses we bapu n'iru
Fero, nọdu n'ala Midian: ọ we nọdu ala
n'akuku olùlù-miri. 16 Ma onye-
nchu-aja Midian nwere umu-ndinyom
asa: ha we bia, se miri, baju ebe anētiye
miri ime ka ìgwè ewu na aturu nke
nna-ha ǹua. 17 Ndi-ọzùzù-aturu we
bia, chupu ha: ma Moses biliri, zọputa
ha, me ka igwè ewu na aturu-ha ǹua
miri. 18 Ha we biakute Reuel, bú
nna-ha, ọ si, Gini mere unu ji bia ngwa
ngwa ta? 19 Ha si, Nwoke Ijipt napu-
tara ayi n'aka ndi-ọzùzù-aturu, ọzọ
kwa, ọ setara ayi miri nke-ọma, me
ka ìgwè ewu na aturu-ayi ǹua. 20 Ọ si
umu-ya ndinyom, Òle ebe ọ nọ kwa?
n'ihi gini bu nka na unu arapuwo nwoke
ahu? kpọnu ya, ka ọ we rie nri.
21 Moses we kwere ibiri n'ulo nwoke
ahu: ọ we nye Moses Zipora nwa-ya
nwayi na nwunye. 22 Nwayi ahu we
mua nwa-nwoke, Moses we kpọ aha-ya
Giashom: n'ihi na ọ siri, Ọbia ka m'bu-
woro n'ala ọzọ.

23 O rue, n'ọtutu ubọchi ahu, na eze
Ijipt nwuru: umu Israel we nēze ume
n'ihi òfùfè-ha, ha we tie nkpu, ntiku ha
tikuru Chineke we rigorue Chineke nti,
n'ihi òfùfè ahu. 24 Chineke we nu isu-
udē-ha, Chineke we cheta ọbuba-ndu-
Ya, nke Ya na Abraham na Aisak na
Jekob bara. 25 Chineke we hu umu
Israel, Chineke we mara.

3 1 Ma Moses nāzù ìgwè ewu na
aturu nke Jetro, bú nna nwunye-ya,
bú onye-nchu-aja Midian: ọ we duru
igwè ewu na aturu ahu ga n'azu ọzara,
ọ we biarue ugwu nke Chineke, rue
Horeb. 2 Mọ-ozi nke Jehova we me
ka ọ hu ya anya n'ire ọku site n'etiti
osisi ntà: ọ we hu, ma, le, osisi ntà ahu
nēre ọku, ma erepiagh osisi ntà ahu.
3 Moses we si, Ka m'wezuga onwem,
hu oké ihe-ọhuhu nka; gini mere osisi
ntà ahu nējigh rechapu? 4 Jehova we
hu na ọ wezugara onwe-ya ihu, Chineke
we si n'etiti osisi ntà ahu kpọ ya òkù,
si, Moses, Moses. Ọ si, Lekwam.
5 Ọ si, Abiarula nso ebe a: yipu
akpukpọ-ukwu-gi n'ukwu-gi abua, n'ihi
na ebe nke gi onwe-gi nēguzo n'elu
ya, ala nsọ ka ọ bu. 6 Ọ si kwa, Mu
onwem bu Chineke nke nna-gi, Chineke
nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na
Chineke nke Jekob. Moses we zobe iru-
ya; n'ihi na ọ nātu egwu ilegide Chineke
anya. 7 Jehova we si, Ahuwom n'ezie
nweda-n'ala nke ndim nke di n'Ijipt,
anuwokwam iti-nkpu-ha n'ihi ndi nāchi
ha n'ihe-ike; n'ihi na amawom ihe-nbu-
ha nile; 8 M'we ridata inaputa ha
n'aka ndi Ijipt, na ime ka ha si n'ala ahu
rigorue ala di nma nke sa-kwa-ra mbara,
rue ala nke miri-ara-ehi na manu-aǹu
nērù na ya; rue ebe nke ndi Kenean, na
ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi-
Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus.
9 Ma ubu a, le, iti-nkpu umu Israel
eruwom nti: ọzọ kwa, ahuwom nmebu
nke ndi Ijipt nēmebu ha. 10 Ubu a
kwa, bia, M'gēzi kwa gi jekuru Fero; gi
me kwa ka ndim, bú umu Israel, si
n'Ijipt puta. 11 Ma Moses siri
Chineke, Onye ka m'bu, na m'gējekuru
Fero, na m'gēme kwa ka umu Israel si
n'Ijipt puta? 12 Ọ si, N'ihi na Mu na
gi gānọ; nka bu-kwa-ra gi ihe-iriba-ama
na Mu onwem ezigawo gi: mbe i gēme-
wori ka ndim si n'Ijipt puta, unu gēfè
Chineke n'elu ugwu a. 13 Moses we
si Chineke, Le, mbe mu onwem
nābiakute umu Israel, si ha, Chineke
nke nna-unu-hà ezitewom n'ebe unu
nọ; mbe ha gāsikwam, Gini bu aha-Ya?
ọ bu gini ka m'gāsi ha? 14 Chineke
we si Moses, ABUM IHE M'BU: Ọ
si kwa, Otú a ka i gāsi umu Israel,
ABUM ezitewom n'ebe unu nọ.
15 Chineke si-kwa-ra Moses ọzọ, Otú
a ka i gāsi umu Israel, Jehova, bú
Chineke nke nna-unu-hà, Chineke nke
Abraham, na Chineke nke Aisak, na

Chineke nke Jekob, O zitewom n'ebe
unu nọ: nka bu aham rue mḅe ebigh-
ebi, nka bu kwa ihe-nchetam rue ọḅọ
nile. 16 Je, chikọta ndi-okenye Israel,
si ha, Jehova, bú Chineke nke nna-unu-
hà, Chineke nke Abraham na Aisak na
Jekob, Ọ mewom ka m'hu Ya anya, Ọ
si, Eletawom unu n'ezie, hu kwa ihe
anēme unu n'Ijipt: 17 M'we si,
M'gēme ka unu si na nweda-n'ala nke
Ijipt rigorue ala nke ndi Kenean na ndi
Het na ndi-Amorait na ndi-Perizait na
ndi-Haivait na ndi Jebus, rue ala nke
miri-ara-ehi na manu-aṅu nērù na ya.
18 Ha gēge kwa nti n'olu-gi: i gābiakute
kwa eze Ijipt, gi onwe-gi na ndi-okenye
Israel, unu gāsi kwa ya, Jehova, bú
Chineke nke ndi-Hibru, ezutewo ayi:
uḅu a kwa, biko, ka ayi je ije nke ubọchi
atọ n'ọzara, ka ayi we chuara Jehova, bú
Chineke-ayi, aja. 19 Ma Mu onwem
mara na eze Ijipt agagh-ekwe unu je,
é-è, ọ bugh n'aka di ike. 20 M'gēsetipu
kwa akam, tiḅu Ijipt n'oké ọlum nile
nke M'gālu n'etiti ya: emesi kwa o
gēzilaga unu. 21 M'gēnye kwa ndi nka
amara n'iru ndi Ijipt: o gēru kwa,
mḅe unu nāla, na unu agagh-aḅa aka
la; 22 ma nwayi ọ bula gāriọta n'aka
nwayi-aḅata-obi-ya, na n'aka nwayi nọ
n'ulo-ya dika ọbìa, ihe ọla-ọcha, na
ihe ọla-edo, na uwe-nḅokwasi: unu
gētiye kwa ha n'aru umu-unu ndikom
na n'aru umu-unu ndinyom; unu
gānapu kwa ndi Ijipt ihe-ha n'aka.
4 1 Moses we za, si, Ma, le, ha
agagh-ekwem, ha agagh-ege kwa
nti n'olum: n'ihi na ha gāsi, Jehova
emegh ka i hu Ya anya. 2 Jehova we
si ya, Gini bu ihe ahu di n'aka-gi? Ọ
si, Nkpa-n'aka. 3 Ọ si, Tuda ya n'ala.
Ọ we tuda ya n'ala, ọ we ghọ agwọ;
Moses we ḅapu n'iru ya. 4 Jehova we
si Moses, Setipu aka-gi, jide ya n'ọdùdù:
(ọ we setipu aka-ya, jide ya, ọ we ghọ
nkpa-n'aka n'aka-ya:) 5 ka ha we kwe
na Jehova, bú Chineke nke ndi bu
nna-ha, Chineke nke Abraham, na
Chineke nke Aisak, na Chineke nke
Jekob, emewo gi ka i hu Ya. 6 Jehova
si-kwa-ra ya ọzọ, Biko, tiye aka-gi
n'obi-gi. Ọ we tiye aka-ya n'obi-ya: ọ
we weputa ya, ma, le, aka-ya bu ekpenta,
dika snow. 7 Ọ we si, Tiyeghachi
aka-gi n'obi-gi. (Ọ we tiyeghachi aka-
ya n'obi-ya; ọ we weputa ya n'obi-ya,
ma, le, ọ we dighachi ka anu-aru-ya.)
8 O gēru kwa, ma ọ buru na ha ekwegh
gi, ọ buru kwa na ha egegh nti n'olu
ihe-iriba-ama mbu, na ha gēkwe olu ihe-
iriba-ama nke ikpe-azu. 9 O gēru kwa,
ma ọ buru na ha ekwegh kwa ihe-iriba-
ama abua ndia, ọ buru kwa na ha egegh
nti n'olu-gi, na i gēwere ufọdu nime
miri nke osimiri Nail, wusi ya n'ala-
akọrọ: miri ahu nke i nēweputa n'osimiri
Nail gāghọ kwa ọbara, ọ gāghọ ọbara
n'ala-akọrọ. 10 Moses we si Jehova,
Biko, Onye-nwe-ayi, Ọ bugh onye-ọ̀kà-
okwu ka m'bu, ma-ọbu na mḅe gara aga,
ma-ọbu site na mḅe I gwara orù-Gi
okwu: n'ihi na onye ọnu-ya di arọ́, nke
ire-ya di kwa arọ́, ka m'bu. 11 Jehova
we si ya, Ònye tiyeworo ọnu madu
nwere? ma-ọbu ònye nēme madu ka ọ
buru onye-oḅi, ma-ọbu onye nti chiri,
ma-ọbu onye nāhu uzọ, ma-ọbu onye-
isì? Ọ̀ bugh Mu onwem, bú Jehova?
12 Ma uḅu a, je, Mu onwem gānọyere
ọnu-gi, zí gi ihe i gēkwu. 13 Ma ọ siri,
Biko, Onye-nwe-ayi, biko, zìe n'aka
onye I gēziga. 14 Iwe Jehova we di
ọku n'aru Moses, Ọ we si, Ọ̀ nọgh, bú
Eron nwa-nne-gi, bú onye Livai?
amawom na ya onwe-ya nēkwu okwu
nke-ọma. Ọzọ kwa, le, ya onwe-ya
nāputa izute gi: ma mḅe ọ huru gi, ọ
gāṅuri n'obi-ya. 15 I gāgwa kwa ya
okwu, tiye okwu ndia n'ọnu-ya: Mu
onwem gānọye-kwa-ra ọnu-gi, nọye-
kwa-ra ọnu-ya, zí kwa unu ihe ahu unu
gēme. 16 Ya onwe-ya gāgwara gi ndim
okwu: o gēru kwa, na ya onwe-ya
gāburu gi ọnu, gi onwe-gi gābu-kwa-ra
ya Chineke. 17 Ọ bu kwa nkpa-n'aka
nka ka i gēwere n'aka-gi, nke i gēji me
ihe-iriba-ama ndia.

18 Moses we je, laghachikuru Jetro,
bú nna nwunye-ya, si ya, Biko, ka m'je,
laghachikuru umu-nnem ndi nọ n'Ijipt,
hu ma ha nọ ndu uḅu a. Jetro we si
Moses, Je n'udo. 19 Jehova we si
Moses nime Midian, Je, laghachi n'Ijipt:
n'ihi na ndikom ahu nile ndi nāchọ
ndu-gi anwuruwo. 20 Moses we chiri
nwunye-ya na umu-ya ndikom, me ka
inyinya-ibu buru ha, ọ we laghachi n'ala
Ijipt: Moses we were nkpa-n'aka Chineke
n'aka-ya. 21 Jehova we si Moses, Mḅe
i je ilaghachi n'Ijipt, le anya ka i me

n'iru Fero ihe-ebube nile nke M'tiyere
n'aka-gi: ma Mu onwem gēme ka obi-ya
di ike, ọ gagh-ezipu kwa ndim. 22 I
gāsi kwa Fero, Otú a ka Jehova siri,
Nwam, bú ọkparam, ka Israel bu:
23 M'we si gi, Zipu nwam, ka ọ we
fèm; i we ju izipu ya: le, Mu onwem
gaje ibụ nwa-gi, bú ọkpara-gi. 24 O
rue, n'uzọ n'ebe inọ ọnọdu-abali, na
Jehova zutere ya, chọ ime ka ọ nwua.
25 Zipora we were ọ́mú, bipu api nwa-
ya, me ka ọ metu ukwu abua nke di-ya;
Zipora we si, N'ezie di nke ọbara ka i
bu n'ebe m'nọ. 26 Ọ we rapu ya ndu.
Mḅe ahu Zipora siri, Di nke ọbara ka i
bu, bayere obibì-úgwù.
27 Jehova we si Eron, Jerue ọzara
izute Moses. Ọ we jẹ, zute ya n'ugwu
Chineke, sutu ya ọnu. 28 Moses we
gosi Eron okwu nile nke Jehova, bú nke
O zitere ya ka o kwue, na ihe-iriba-ama
nile Ọ nyere ya iwu ka ọ me. 29 Moses
na Eron we je chikọta ndi-okenye nile
nke umu Israel: 30 Eron we kwue
okwu nile nke Jehova gwara Moses, ọ
me kwa ihe-iriba-ama nile n'anya ndi
Israel. 31 Ndi ahu we kwere: mḅe ha
nuru na Jehova letarari umu Israel, na
Ọ hu-kwa-rari nweda-n'ala nke ha, ha
5 rube isi kpọ isi ala. 1 Emesia Moses
na Eron biara, si Fero, Otú a ka
Jehova, bú Chineke nke Israel, nāsi,
Zipu ndim, ka ha we merem ememe
n'ọzara. 2 Fero we si, Ònye bu
Jehova, na m'gēge nti n'olu-Ya izipu
Israel? amaghm Jehova, ọzọ kwa,
m'gagh-ezipu Israel. 3 Ha si, Chineke
nke ndi-Hibru ezutewo ayi: biko, ka ayi
je ije nke ubọchi atọ n'ọzara, chuara
Jehova, bu Chineke-ayi, aja: ka Ọ we
ghara iwere ajọ ọria nēfe efe, ma-ọbu
mma-agha, zute ayi. 4 Eze Ijipt we si
ha, N'ihi gini ka unu, bú Moses na Eron,
nēme ka ndi ahu rapu ọlu-ha nile? jenu
ibu-unu. 5 Fero si-kwa-ra, Le, ọtutu
ka ndi ala nka di ubụ a, unu nēme kwa
ka ha kwusi n'ibu ibu nile ha. 6 N'ubọ-
chi ahu Fero we nye ndi nāchi ndi Israel
n'ihe-ike na ndi nēle ha anya n'ọlu iwu,
si, 7 Unu enye-kwa-la ndi ahu okporo-
ọka ọzọ ikpu brick, dika na mḅe
gara aga: ha onwe-ha gēje chikọtara
onwe-ha okporo-ọka. 8 Ọnu-ọgugu
brick, nke ha onwe-ha nākpu na mḅe
gara aga, ka unu gātukwasi ha; unu
agubila ihe nime ya: n'ihi na ndi-ume-
ngwu ka ha bu; n'ihi ya ka ha onwe-ha
nēti nkpu, si, Ka ayi je, chuara Chineke-
ayi aja. 9 Ka òfùfè-ha di arọ́ n'aru
ndikom ahu, ka ha we lua ọlu nime ya;
ha ele-kwa-la okwu-ugha anya ọma.
10 Ndi nāchi ndi Israel n'ihe-ike we
pua, ha na ndi nēle ha anya n'ọlu, ha we
gwa ndi ahu okwu, si, Otú a ka Fero
siri, M'gagh-adi nēnye unu okporo-ọka.
11 Unu onwe-unu je, werenu okporo-
ọka n'onwe-unu n'ebe ọ bula unu
gāchọta ya, n'ihi na ọ digh ihe agāgubì
n'òfùfè-unu. 12 Ndi Israel we ḅasa
n'ala Ijipt nile ichikọta ahihia-ọka
n'ọnọdu okporo-ọka. 13 Ndi nāchi ha
n'ihe-ike nēme ngwa, si, Luzunu ọlu-
unu, ọlu nke ubọchi n'ubọchi-ya, dika
mḅe okporo-ọka di. 14 Ewe tie ha ihe,
bú ndi nēle umu Israel anya n'ọlu, nke
ndi Fero ndi nāchi umu Israel n'ihe-ike
doro isi-ha, ewe si ha, Gini mere unu
aluzugh òkè-unu ma nyahuru ma ta,
n'ikpu brick dika na mḅe gara aga?
15 Ndi nēle umu Israel anya n'ọlu we
bia tikue Fero, si, N'ihi gini ka i nēme
ndi-orù-gi otú a? 16 Ọ digh okporo-
ọka anēnye ndi-orù-gi, ma ha nāsi ayi,
Kpuanu brick: le kwa, anēti ndi-orù-gi
ihe; ma ndi nke gi emehiewo. 17 Ma
ọ siri, Ndi-ume-ngwu ka unu bu, ndi-
ume-ngwu ka unu bu: n'ihi nka ka unu
onwe-unu nāsi, Ka ayi je, chuara
Jehova aja. 18 Ma ubụ a, jenu, fè
òfùfè; n'ihi na agagh-enye unu okporo-
ọka, ma ọnu-ọgugu brick-unu ka unu
gēnye. 19 Ndi nēle umu Israel anya
n'ọlu we hu ha na ha nọ n'ọnọdu ọjọ mḅe
anāsi, Unu agubila ihe nime brick-unu,
ọlu nke ubọchi n'ubọchi-ya. 20 Ha we
zute Moses na Eron, ndi nēguzo onwe-
ha izute ha, mḅe ha si n'ebe Fero nọ
puta: 21 ha si ha, Jehova lekwasi unu
anya, kpe ikpe: n'ihi na unu emewo ka
ísì-ayi sì ísì ọjọ n'anya Fero, na n'anya
ndi-orù-ya, itiye mma-agha n'aka-ha
ibụ ayi. 22 Moses we laghachikuru
Jehova, si, Onye-nwe-ayi, n'ihi gini ka
I mejọworo ndi nka? ọ́ bu n'ihi gini
bu nka na I zitewom? 23 Ma site na
mḅe m'biakutere Fero ikwu okwu n'aha-
Gi, ọ mejọwo ndi nka; I naputagh
6 kwa ndi-Gi ma-ọli. 1 Jehova we si
Moses, Ubụ a ka i gāhu ihe M'gēme
Fero: n'ihi na n'aka di ike ka o gēzipu ha,

ọ bu kwa n'aka di ike ka ọ gāchupu
ha n'ala-ya.
2 Chineke we gwa Moses okwu, si ya,
Mu onwem bu JEHOVA: 3 eme-kwa-
ram Abraham, me kwa Aisak, me kwa
Jekob, ka ha hum anya dika Chineke
Nke puru ime ihe nile, ma n'aham, bù
JEHOVA, ka anēmegh ka ha maram.
4 Ọzọ kwa, emewom ka ọḅuḅa-ndum
guzosie ike n'ebe ha nọ, inye ha ala
Kenean, bù ala ọnọdu-ọbia nile ha, nke
ha nọri dika ọbia nime ya. 5 Ọzọ kwa,
Mu onwem anuwo isu-ude umu Israel,
ndi ndi Ijipt nēme ka ha buru orù;
echetawokwam ọḅuḅa-ndum. 6 N'ihi
ya si umu Israel, Mu onwem bu Jehova,
M'gēme kwa ka unu si n'okpuru ibu nile
nke ndi Ijipt pua, M'gānaputa kwa unu
n'òfùfè-ha, were kwa ogwe-aka esetiri
eseti, were kwa ikpé uku di iche iche,
ḅaputa unu: 7 M'gēwere kwa unu
n'Onwem ka unu buru otù ndi, M'gābu-
kwa-ra unu Chineke: unu gāmara kwa
na Mu onwem bu Jehova Chineke-unu,
Nke nēme ka unu si n'okpuru ibu nile
nke ndi Ijipt puta. 8 M'gēme kwa ka
unu bata n'ala ahu, nke M'weliri akam
iwere ya nye Abraham, nye kwa Aisak,
nye kwa Jekob; M'gēnye kwa unu ya
ka ọ buru ihe-nnweta: Mu onwem bu
Jehova. 9 Moses we gwa umu Israel
okwu otù a: ma ha egegh Moses nti site
n'enwegh-ntachi-obi nime mọ-ha, site
kwa n'òfùfè siri ike.
10 Jehova we gwa Moses okwu, si,
11 Bà gwa Fero, bù eze Ijipt, okwu,
ka ọ we zipu umu Israel n'ala-ya.
12 Moses we kwue n'iru Jehova, si,
Le, umu Israel egeghm nti; Fèro gēsi
kwa aňa nuru olum, onye mu onwem
bu onye anēbigh ùgwù n'eḅuḅere-ọnu?
13 Jehova we gwa Moses na Eron okwu,
nye ha iwu n'ebe umu Israel nọ, na
n'ebe Fero eze Ijipt nọ, ime ka umu
Israel si n'ala Ijipt pua.
14 Ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu
nna-ha: umu-ndikom Reuben, bù
ọkpara Israel; Hanok, na Palu, na
Hezron, na Kami: ndia bu aḅuru
Reuben. 15 Umu-ndikom Simeon
kwa; Jemuel, na Jamin, na Ohad, na
Jakin, na Zoha, na Shaul, bù nwa nke
nwayi Kenean ahu: ndia bu aḅuru
Simeon. 16 Ndia bu kwa aha umu-
ndikom Livai, dika osuso-ọmumu nile ha
si di; Giashon, na Kohat, na Merari: arọ
ndu Livai di ọgu arọ isi na iri na asa.
17 Umu-ndikom Giashon; Libni, na
Shimai, dika aḅuru nile ha si di.
18 Umu-ndikom Kohat kwa; Amram,
na Izha, na Hebron, na Uziel: arọ ndu
Kohat di ọgu arọ isi na iri na atọ.
19 Umu-ndikom Merari kwa; Mahli na
Mushi. Ndia bu aḅuru ndi Livai, dika
osuso-ọmumu nile ha di si. 20 Amram
we lutara onwe-ya Jokebed na nwunye,
bù nwa-nne-nwayi nke nna-ya; ọ we
muara ya Eron na Moses: arọ ndu
Amram di ọgu arọ isi na iri na asa.
21 Umu-ndikom Izha kwa; Kora, na
Nefeg, na Zikri. 22 Umu-ndikom
Uziel kwa; Mishael, na Elzafan, na
Sitri. 23 Eron we lutara onwe-ya
Elisheba na nwunye, bù nwa-nwayi
Aminadab, nwa-nne-nwayi Nahshon;
ọ we muara ya Nedab, na Abaihu, na
Eleeza, na Itama. 24 Umu-ndikom
Kora kwa; Asia, na Elkena, na Abiasaf;
ndia bu aḅuru ndi Kora. 25 Eleeza
nwa Eron we lutara onwe-ya otù nime
umu-ndinyom Putiel, ọ we muara ya
Finehas. Ndia bu ndi-isi nke ndi bu
nna nke ndi Livai, dika aḅuru nile ha
si di. 26 Ndia bu Eron na Moses ahu,
ndi Jehova siri, Menu ka umu Israel si
n'ala Ijipt puta n'usu nile nke ndi-agha-
ha. 27 Ha onwe-ha bu ndi nāgwa Fero
eze Ijipt okwu, ime ka umu Israel si
n'Ijipt pua: ndia bu Moses na Eron ahu.
28 O rue, n'ubọchi Jehova gwara
Moses okwu n'ala Ijipt, 29 na Jehova
gwara Moses okwu, si, Mu onwem bu
Jehova: gwa Fero eze Ijipt okwu nile
nke Mu onwem nāgwa gi. 30 Moses we
si n'iru Jehova, Le, mu onwem bu onye
anēbigh ùgwù n'eḅuḅere-ọnu, Fèro gēsi
7 kwa aňa gem nti? 1 Jehova we si
Moses, Le, emewom i ka i ghọrọ
Fero chi: Eron, bù nwa-nne-gi, gābu
kwa onye-amuma-gi. 2 Gi onwe-gi
gēkwu ihe nile nke M'nēnye gi n'iwu:
Eron nwa-nne-gi gāgwa kwa Fero okwu,
ka ọ we zipu umu Israel n'ala-ya. 3 Ma
Mu onwem gēme ka obi Fero sie ike,
M'gēme kwa ka ihe-iriba-amam na ihe-
ebubem di ọtutu n'ala Ijipt. 4 Ma
Fero agagh-ege unu nti, M'gētiye kwa
akam n'aru ndi Ijipt, were kwa ikpé uku
di iche iche me ka usu nile nke ndi-agha
nkem, bù ndim umu Israel, si n'ala

Ijipt puta. 5 Ndi Ijipt gāmara kwa na
Mu onwem bu Jehova, mḇe M'gēseti
akam n'aru ndi Ijipt, me ka umu Israel
si n'etiti ha puta. 6 Moses na Eron
we me ya; dika Jehova nyere ha iwu,
otù a ka ha mere. 7 Moses ḇara ọgu
arọ anọ, Eron ḇa-kwa-ra ọgu arọ anọ
na atọ, mḇe ha gwara Fero okwu.

8 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 9 Mḇe Fero gāgwa unu okwu,
si, Merenu onwe-unu ihe-ebube: i
gāsi kwa Eron, Were nkpa-n'aka-gi,
tuda ya n'iru Fero, ka ọ ghọ ogologo
anu. 10 Moses na Eron we bakuru
Fero, me otù a, dika Jehova nyere ha
iwu: Eron we tuda nkpa-n'aka-ya n'iru
Fero, na n'iru ndi-orù-ya, ọ we ghọ
ogologo anu. 11 Fero we kpọ kwa ndi
mara ihe, kpọ kwa ndi-mḇasi: ha onwe-
ha kwa, bù ndi-ode-akwukwọ di nsọ nke
Ijipt, we were ihe-nzuzo di iche iche ha
me otù a. 12 Ha we tuda, nwoke ọ bula
nkpa-n'aka-ya, ha we ghọ ogologo anu:
ma nkpa-n'aka Eron lodara nkpa-n'aka-
ha. 13 Obi Fero we di ike, Ọ gegh kwa
ha nti; dika Jehova kwuru.
14 Jehova we si Moses, Obi Fero di
arọ, ọ nāju izipu ndim. 15 Jekuru Fero
n'ututu; le, ọ nāpu ije miri; i gēguzo
onwe-gi n'usọ osimiri Nail izute ya;
nkpa-n'aka ahu kwa nke ḇanwere ghọ
agwọ, i gēwere ya n'aka-gi. 16 I gāsi
kwa ya, Jehova, bù Chineke nke ndi-
Hibru, O ziwom biakute gi, si, Zipu
ndim, ka ha we fèm n'ọzara: ma, le, i
nugh rue uḇu a. 17 Otù a ka Jehova
siri, Nime nka ka i gāmara na Mu onwem
bu Jehova: le, mu onwem gaje iwere
nkpa-n'aka nke di n'akam tikwasi miri
nke di n'osimiri Nail, ọ gāḇanwe ghọ
ọbara. 18 Azù nke di n'osimiri Nail
gānwu, osimiri Nail gēsi kwa isi; ndi
Ijipt gāsọ iǹu miri si n'osimiri Nail puta
oyi. 19 Jehova we si Moses, Si Eron,
Were nkpa-n'aka-gi setipu aka-gi n'elu
miri nile nke Ijipt, n'elu osimiri nile ha,
na n'elu osimiri Nail nile ha, na n'elu
ọdọ-miri nile ha, na n'elu ebe-nchikọta-
miri-ha nile, ka ha we ghọ ọbara; ọbara
gādi kwa n'ala Ijipt nile, ma n'ihe nke
osisi ma n'ihe nke nkume. 20 Moses na
Eron we me otù a, dika Jehova nyere
iwu; ọ we welie nkpa-n'aka ahu tie miri
nke di n'osimiri Nail, n'anya Fero, na
n'anya ndi-orù-ya; miri nile nke di
n'osimiri Nail we ḇanwe ghọ ọbara.
21 Azù nke di n'osimiri Nail we nwua;
osimiri Nail nēsi kwa isi, ndi Ijipt apugh
kwa iǹu miri si n'osimiri Nail puta;
ọbara ahu we di n'ala Ijipt nile.
22 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ nke Ijipt
we were ihe-nzuzo di iche iche ha me
otù a: obi Fero we di ike, ọ gegh kwa
ha nti; dika Jehova kwuru. 23 Fero
we chigharia, ba n'ulo-ya, ma o tiyegh
obi-ya ọbunà na nka. 24 Ndi Ijipt
nile we gwue olùlù buruburu osimiri
Nail inwe miri-ọǹuǹu; n'ihi na ha
apugh iǹu miri osimiri Nail. 25 Ubọchi
asa we zue, ka Jehova tisiri osimiri
Nail ihe.
8 1 Jehova we si Moses, Bakuru
Fero, si ya, Otù a ka Jehova siri,
Zipu ndim, ka ha we fèm. 2 Ma ọ buru
na gi onwe-gi aju izipu ha, le, Mu
onwem gaje iwere awọ tie òkè-ala-gi
nile: 3 osimiri Nail gēnuputa awọ, nke
gārigo ba n'ulo-gi, na n'ime-ulo-
ndina-gi, na n'elu ihe-ndina-gi, na n'ulo
ndi-orù-gi, na n'aru ndi-gi, na n'ite-
ọku-gi nile, na n'ihe-gi i ji agwọ
achicha: 4 ọ bu kwa n'aru gi, na n'aru
ndi-gi, na n'aru ndi-orù-gi nile, ka awọ
ahu gārigo. 5 Jehova we si Moses, Si
Eron, Setipu aka-gi, ya na nkpa-
n'aka-gi, n'elu osimiri nile, na n'elu
osimiri Nail nile, na n'elu ọdọ-miri nile,
me ka awọ rigota n'ala Ijipt. 6 Eron
we setipu aka-ya n'elu miri nile nke
Ijipt; awọ we rigo, kpuchie ala Ijipt.
7 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ we were
ihe-nzuzo-ha di iche iche me otù a, we
me ka awọ rigo n'elu ala Ijipt. 8 Fero
we kpọ Moses na Eron, si, Riọnu
Jehova, ka Ọ wezuga awọ n'ebe m'nọ,
na n'ebe ndim nọ; m'gēzipu kwa ndi
Israel, ka ha we chuara Jehova aia.
9 Moses we si Fero, Nya isi n'arum:
òle mḇe ka m'gāriọrọ gi aririọ, riọ-kwa-
ra ndi-orù-gi, riọ-kwa-ra ndi-gi, ka
ekpochapu awọ n'ebe i nọ na n'ebe
ulo-gi nile di? nàni n'osimiri Nail ka ha
gāfọdu. 10 Ọ si, Echi. Ọ si, Ya di ka
okwu-gi si di: ka i we mara na ọ digh
onye di ka Jehova, bù Chineke-ayi.
11 Awọ gēwezuga onwe-ha n'ebe i nọ,
na n'ebe ulo-gi nile di, na n'ebe ndi-
orù-gi nọ, na n'ebe ndi-gi nọ; nàni
n'osimiri Nail ka ha gāfọdu. 12 Moses

na Eron we si n'ebe Fero nọ pua: Moses
we tikue Jehova ntiku bayere okwu awọ
nke O dorori nye Fero. 13 Jehova we
me dika okwu Moses si di; awọ we
nwupu n'ulo nile, na n'ogige nile, na
n'ubi nile. 14 Ha we chikọba ha n'obo
n'obo: ala ahu we nēsì isi. 15 Fero
we hu na o biwo, ọ we me ka obi-ya di
arọ, ọ gegh kwa ha nti; dika Jehova
kwuru.
16 Jehova we si Moses, Si Eron,
Setipu nkpa-n'aka-gi, tie àjà nke ala, ọ
gāghọ kwa anwu ntà n'ala Ijipt nile.
17 Ha we me otù a; Eron we setipu
aka-ya, ya na nkpa-n'aka-ya, tie àjà nke
ala, anwu ntà ahu we di n'aru madu, na
n'aru anumanu; àjà nile nke ala ghọrọ
anwu ntà n'ala Ijipt nile. 18 Ndi-ode-
akwukwọ di nsọ we were ihe-nzuzo-ha
di iche iche me otù a, ime ka anwu ntà
puta, ma ha apugh: anwu ntà ahu we di
n'aru madu, na n'aru anumanu.
19 Ndi-ode-akwukwọ di nsọ we si Fero,
Nkpisi-aka Chineke ka nka bu: obi
Fero we di ike, ọ gegh kwa ha nti; dika
Jehova kwuru.
20 Jehova we si Moses, Bilie n'isi-
ututu, guzo onwe-gi n'iru Fero; le, ọ
nāputa ije miri; i gāsi kwa ya, Otù a ka
Jehova siri, Zipu ndim, ka ha we fèm.
21 N'ihi na, ma ọ buru na i digh-ezipu
ndim, le, M'gaie izite n'aru gi, na n'aru
ndi-orù-gi, na n'aru ndi-gi, na nime
ulo-gi nile, odudu: ulo nile nke ndi Ijipt
gēju kwa n'odudu ahu, ya na ala nke ha
di n'elu ya. 22 M'gēkewapu n'ubọchi
ahu ala Goshen, nke ndim nēguzo n'elu
ya, ya mere odudu agagh-adi n'ebe
ahu; ka i we mara na Mu onwem
bu Jehova n'etiti uwa. 23 M'gētiye
kwa nḅaputa n'etiti ndim na ndi-
gi: echi ka ihe-iriba-ama nka gādi.
24 Jehova we me otù a; odudu nke bara
uba nke-uku we ba n'ulo Fero na ulo
ndi-orù-ya: ọ bu kwa n'ala Ijipt nile ka
ebibiri ala ahu n'ihi odudu. 25 Fero
we kpọ Moses na Eron, si, Jenu, chuara
Chineke-unu aja n'ala nka. 26 Moses
we si, Ọ kwesigh ime otù a; n'ihi na
ihe-àrù ndi Ijipt ka ayi gēju chuara
Jehova, bù Chineke-ayi, aja: le, àyi
gēwere ihe-àrù ndi Ijipt chu aja n'anya-
ha, ha agagh-atuḅu kwa ayi na nkume?
27 Ije nke ubọchi atọ ka ayi gēje n'ọzara,
chu-kwa-ra Jehova, bù Chineke-ayi, aja,
dika Ọ nāsi ayi me. 28 Fero we si, Mu
onwem gēzipu unu, ka unu we chuara
Jehova, bù Chineke-unu, aja n'ọzara; ọ
bu nání na unu agagh-eje ebe di anya
nke-uku: riọrọnum aririọ. 29 Moses
we si, Le, Mu onwem nēsi n'ebe i nọ
pua, m'gārio kwa Jehova ka odudu
we wezuga onwe-ha n'ebe Fero nọ, na
n'ebe ndi-orù-ya nọ, na n'ebe ndi-ya nọ,
echi: ma ka Fero ghara ikwa emò ọzọ,
n'ighara izipu ndi Israel ichuru Jehova
aja. 30 Moses we si n'ebe Fero nọ pua,
we riọ Jehova. 31 Jehova we me dika
okwu Moses si di; Ọ we wezuga odudu
n'ebe Fero nọ, na n'ebe ndi-orù-ya nọ,
na n'ebe ndi-ya nọ; ọ digh otù fọduru.
32 Fero we me kwa ka obi-ya di arọ na
mḅe ahu, o zipugh kwa ndi Israel.

9 1 Jehova we si Moses, Bakuru Fero,
gwa ya okwu, si, Otù a ka Jehova, bù
Chineke nke ndi-Hibru, siri, Zipu ndim,
ka ha we fèm. 2 N'ihi na, ma ọ buru
na gi onwe-gi nāju izipu ha, ma i
nējigide ha, 3 le, aka Jehova di n'aru
anu-ulo-gi nke di n'ọhia, n'aru inyinya-
gi nile, na n'aru inyinya-ibu-gi nile, na
n'aru camel-gi nile, na n'aru igwè ehi-gi,
na n'aru igwè ewu na aturu-gi: ajọ
ọria nke nēfe efe, nke di arọ nke-uku,
gādi. 4 Jehova gākpa ókè n'etiti anu-
ulo Israel na anu-ulo Ijipt: ọ digh ihe
gānwupu n'ihe nile umu Israel nwere.
5 Jehova we debe mḅe akara àkà, si,
Echi ka Jehova gēme ihe a n'ala nka.
6 Jehova we me ihe ahu n'echi-ya, anu-
ulo Ijipt nile we nwua: ma nime anu-ulo
umu Israel ọ digh otù nwupuru.
7 Fero we ziga, ma, le, ọ digh ma
ọbuná otù nwupuru nime anu-ulo
Israel. Obi Fero we di arọ, o zipugh
kwa ndi Israel.
8 Jehova we si Moses na Eron,
Kporonu n'onwe-unu ntu okè ọku nju
aka abua, ka Moses wu kwa ya n'iru elu-
igwe n'anya Fero. 9 Ọ gāghọ uzuzu
ntà n'elu ala Ijipt nile, ọ gāghọ kwa ihe-
ofifi nāḅapù nḅapù n'aru madu na n'aru
anumanu, n'ala Ijipt nile. 10 Ha we
kpòro ntu okè ọku, guzo n'iru Fero;
Moses we wua ya n'iru elu-igwe; ọ we
ghọ ihe-ofifi nāḅapù nḅapù n'aru madu
na n'aru anumanu. 11 Ndi-ode-
akwukwọ di nsọ apugh kwa iguzo n'iru
Moses, n'ihi ihe-ofifi ahu; n'ihi na ihe-

ofifi ahu di n'aru ndi-ode-akwukwọ di
nsọ, na n'aru ndi Ijipt nile. 12 Jehova
we me ka obi Fero di ike, ọ gegh kwa
ha nti; dika Jehova gwara Moses.
13 Jehova we si Moses, Bilie n'isi-
ututu, guzo onwe-gi n'iru Fero, si ya,
Otù a ka Jehova, bú Chineke nke ndi-
Hibru, siri, Zipu ndim, ka ha we fèm.
14 N'ihi na ọ bu na mḅe a ka Mu gaje
izite ihe-otitim nile n'obi-gi, na n'aru
ndi-orù-gi, na n'aru ndi-gi; ka i we
mara na ọ digh onye di kam n'uwa nile.
15 N'ihi na uḅu a M'gēsetipuwori akam,
were ajọ ọria nēfe efe tiḅu gi na ndi-gi,
ewe zopu gi n'uwa: 16 ma otù ọ di ọ
bu n'ihi nka ka M'guzoworo gi, ka M'we
me ka i hu ikem, ka ewe kọ kwa akukọ
aham n'uwa nile. 17 Ì nọ nātuli onwe-
gi elu dika obo-ihe imegide ndim rue
uḅu a, na i gagh-ezipu ha? 18 Le, dika
mḅe a echi M'gaje ime ȧkú-miri-igwė di
arọ̇ nke-uku ka o zo, nke ȧkú-miri-igwė
dika ya nādigh n'Ijipt site n'ubọchi atọrọ
ntọ-ala-ya we rue uḅu a. 19 Ma uḅu
a, ziga, me anu-ulo-gi na ndi nile i
nwere n'ọhia ka ha laghachi n'ulo ọsọsọ;
madu ọ bula na anumanu ọ bula nke
agāhu n'ọhia, nke agagh-achikọta ha
n'ulo, ȧkú-miri-igwė ahu gādakwasi ha,
ha we nwua. 20 Onye nātu egwu
okwu Jehova n'etiti ndi-orù Fero mere
ndi-orù-ya na anu-ulo-ya ka ha ḅaghachi
n'ulo: 21 ma onye nētiyegh obi-ya
n'okwu Jehova rapuru ndi-orù-ya na
anu-ulo-ya n'ọhia.
22 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi
n'iru elu-igwe, ka ȧkú-miri-ígwė we di
n'ala Ijipt nile, n'aru madu, na n'aru
anumanu, na n'aru ihe-ọkukú ọ bula nke
ubi, n'ala Ijipt. 23 Moses we setipu
nkpa-n'aka-ya n'iru elu-igwe: Jehova we
nye ėḅė-elu-igwe na ȧkú-miri-ígwė, ọku
we nējeru ala; Jehova we me ka ȧkú-
miri-ígwė zokwasi ala Ijipt. 24 Ȧkú-
miri-igwė we di, ọku nānwude kwa
onwe-ya n'etiti ȧkú-miri-igwė ahu, di
arọ̇ nke-uku, nke ihe dika ya nādigh
n'ala Ijipt nile site na mḅe ọ ghọrọ mba.
25 Ȧkú-miri-ígwė ahu we tiḅue ihe nile
nke di n'ọhia, ma madu ma anumanu,
n'ala Ijipt nile; ọ bu kwa ihe-ọkukú nile
ọ bula nke ubi ka ȧkú-miri-ígwė ahu
tiri, ọ bu kwa osisi nile ọ bula nke ọhia
ka ọ tipiara. 26 Nàni n'ala Goshen,
ebe umu Israel nọ, ka ȧkú-miri-igwė
nādigh. 27 Fero we zie, kpọ Moses na
Eron, si ha, Emehiewom uḅu a: Jehova
bu onye ezi omume, ma mu onwem na
ndim bu ndi nēmebi iwu. 28 Riọnu
Jehova; n'ihi na o zuwo, bú olu Chineke
na ȧkú-miri-ígwė ndia; m'gēzipu kwa
unu, unu agagh-eguzo kwa ọzọ.
29 Moses we si ya, Mḅe m'si n'obodo
pua, M'gāḅasara Jehova ọbu-akam
abua; ėḅė-elu-igwe nile gākwusi, ȧkú-
miri-igwė agagh-adi kwa ọzọ; ka i we
mara na Jehova nwe uwa. 30 Ma gi
onwe-gi na ndi-orù-gi, amawom na unu
akātugh egwu iru Jehova, bú Chineke.
31 Eti-kwa-ra flax na ọka barley: n'ihi
na ọka barley nāra oko, flax nāma ifuru.
32 Ma etigh ọka wheat na ọka spelt:
n'ihi na ihe ahu etogh. 33 Moses we si
n'ebe Fero nọ, si n'obodo, pua, ọ we
ḅasara Jehova ọbu-aka-ya abua: ėḅė-elu-
igwe nile na ȧkú-miri-ígwė we kwusi,
awusigh miri-ozuzo n'ala. 34 Fero we
hu na miri-ozuzo na ȧkú-miri-ígwė na
ėḅė-elu-igwe kwusiri, ọ we mehie ọzọ,
me ka obi-ya di arọ̇, ya na ndi-orù-ya.
35 Ewe me ka obi Fero di ike, o zipugh
kwa umu Israel; dika Jehova kwuru site
n'aka Moses.

10 1 Jehova we si Moses, Bakuru
Fero: n'ihi na Mu onwem emewo
ka obi-ya na obi ndi-orù-ya di arọ̇, ka
M'we tiye ihe-iriba-ama ndia n'etiti ha:
2 ka i we kọ kwa na nti nwa-gi na nwa
nwa-gi akukọ bayere emò M'kwara ndi
Ijipt, na ihe-iriba-ama nile nke M'tiyere
n'etiti ha; ka unu we mara na Mu
onwem bu Jehova. 3 Moses na Eron
we bakuru Fero, si ya, Otù a ka Jehova,
bú Chineke nke ndi-Hibru, siri, Rùe ole
mḅe i gāju iweda onwe-gi n'ala n'irum?
zipu ndim, ka ha we fèm. 4 N'ihi na,
ma ọ buru na i nāju izipu ndim, le, echi
ka M'gaje ime ka igurube bata n'ókė-
ala-gi: 5 ha gēkpuchi kwa iru ala, madu
agagh-enwe kwa ike ihu ala anya: ha
gēri kwa ihe fọduru nke ihe arapuworo,
nke fọduru unu site n'ȧkú-miri-igwė,
ha gēri kwa osisi nile ọ bula nke nēpuru
unu epú site n'ọhia: 6 ulo-gi nile na
ulo ndi-orù-gi nile na ulo ndi Ijipt nile
gējuputa kwa; nke nna-gi-hà na nna nile
nke nna-gi-hà nāhugh, site n'ubọchi ha
nọ n'elu ala rue ta. Ọ we chigharia, si
n'ebe Fero nọ pua. 7 Ndi-orù Fero we
si ya, Rùe ole mḅe ka nwoke a gāburu

ayi ọnyà? zipu ndikom ahu, ka ha we fè Jehova, bú Chineke-ha: ì kāmagh na Ijipt alawo n'iyì? 8 Ewe me ka Moses na Eron biaghachikute Fero: ọ si ha, Jenu, fè Jehova, bú Chineke-unu: ònye na onye bu ndi nēje? 9 Moses we si, Ayi na umu ntà ayi na ndi-agadi-ayi gāyikọ je, ayi na umu-ayi ndikom na umu-ayi ndinyom na ìgwè ewu na aturu-ayi na ìgwè ehi-ayi gāyikọ je; n'ihi na ememe Jehova ka ayi nwere. 10 Ọ si ha, Ka Jehova diyere unu otù a, dika m'gēzipu unu na umu-ntakiri-unu: lenu anya, n'ihi na ihe ọjọ di n'iru unu. 11 Ọ gagh-adi otù a: biko, jenu, unu, bú ndikom, fè Jehova; n'ihi na nke ahu ka unu onwe-unu nāchọ. Ewe chupu ha n'iru Fero.

12 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi n'elu ala Ijipt iweta igurube, ka ha we rigota n'elu ala Ijipt, rie ihe-ọkukù ọ bula nke ala, bú ihe nile nke àkù-miri-ígwé ahu rapuru. 13 Moses we setipu nkpa-n'aka-ya n'elu ala Ijipt, Jehova we dubata ifufe Iru-anyanwu n'ala ahu ehihie ahu nile na abali ahu nile: mḅe o ruru ututu ifufe Iru-anyanwu ahu butere igurube. 14 Igurube we rigota n'elu ala Ijipt nile, be n'òkè-ala ọ bula nke Ijipt: ha di arọ nke-uku; tutu ha ọ digh igurube di otù a, dika igurube ahu, mḅe ha gasiri ọ gagh-adi kwa igurube otù a. 15 Ha we kpuchie iru ala ahu nile, ala we ḅa ọchichiri; ha we rie ihe-ọkukù nile ọ bula nke ala ahu, na nkpuru nile nke osisi nke àkù-miri-ígwé rapuru: ọ digh kwa akwukwọ ndu fọduru, n'osisi ma-ọbu n'ihe-ọkukù nke ubi, n'ala Ijipt nile. 16 Fero we me ngwa ikpọ Moses na Eron, si, Emehiewom megide Jehova, bú Chineke-unu, megide kwa unu. 17 Ma uḅu a, biko, ḅaghara nmehiem nání otù uḅò a, riọ-kwa-nu Jehova, bú Chineke-unu, ka Ọ we wezuga n'arum nání ọnwu a. 18 Ọ we si n'ebe Fero nọ pua, riọ Jehova aririọ. 19 Jehova we me ifufe Ọdida-anyanwu di ike nke-uku ka o chigharia, nke buru igurube, fere ha ga n'Okè Osimiri Uhie; ọ digh otù igurube fọduru n'òkè-ala ọ bula nke Ijipt. 20 Ma Jehova mere ka obi Fero di ike, o zipugh kwa umu Israel.

21 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi n'iru elu-igwe, ka ọchichiri we ḅa n'elu ala Ijipt, bú ọchichiri agēbitu aka. 22 Moses we setipu aka-ya n'iru elu-igwe; okè ọchichiri we di n'ala Ijipt nile ubọchi atọ; 23 ha ahuritagh ibe-ha anya, ọ digh kwa onye si n'ebe ọ nọ bilie ubọchi atọ: ma umu Israel nile nwere ìhè n'ebe-obibi nile ha. 24 Fero we kpọ Moses, si, Jenu, fè Jehova; nání ìgwè ewu na aturu-unu na ìgwè ehi-unu ka agēdebe: ka umu-ntakiri-unu so kwa unu je. 25 Moses we si, Gi onwe-gi gēnye kwa n'aka-ayi ihe àjà, na ihe àjà-nsure-ọku, ka ayi we mere Jehova, bú Chineke-ayi, ihe. 26 Ọzọ kwa, anu-ulo-ayi gēso ayi je; agagh-arapu otù ukwu anu; n'ihi na ufọdu nime ha ka ayi gēwere fè Jehova, bú Chineke-ayi; ma ayi onwe-ayi amagh ihe ayi gēji fè Jehova, rue mḅe ayi gābia rue ebe ahu. 27 Ma Jehova mere ka obi Fero di ike, ọ kwegh kwa izipu ha. 28 Fero we si ya, Pua n'arum la, lezie onwe-gi anya, ahula irum ọzọ; n'ihi na n'ubọchi i huru irum ka i gānwu. 29 Moses we si, Nke-ọma ka i kwuworo; m'gagh-ahu kwa iru-gi ọzọ.

11 1 Jehova we si Moses, Otù ihe-otiti fọduru M'gēme ka ọ bia n'aru Fero na n'aru ndi Ijipt; emesia o gēsi n'ebe a zipu unu: mḅe ọ nēzipuzu unu nile, ọ ghagh ichupu unu n'ebe a. 2 Biko, kwue na nti ndim, ka ha riọ kwa, nwoke ọ bula n'aka nwoke-ibe-ya na nwayi ọ bula n'aka nwayi-ibe-ya, ihe ọla-ọcha na ihe ọla-edo. 3 Jehova we nye ndi Israel amara n'iru ndi Ijipt. Ọzọ, nwoke ahu, bú Moses, di uku ri nne n'ala Ijipt, n'anya ndi-orù Fero, na n'anya ndi ahu.

4 Moses we si, Otù a ka Jehova siri, Dika n'etiti abali Mu onwem ganāpu je n'etiti Ijipt: 5 umu nile eburu uzọ mu n'ala Ijipt gānwu kwa, site na nwa eburu uzọ muru Fero nke nānọkwasi n'oche-eze-ya, we rue nwa o buru uzọ mu, bú nwayi nēje ozi nke nọ n'azu nkume-igwe-nri; na umu nile anumanu buru uzọ mu. 6 Okè iti-nkpu gādi kwa n'ala Ijipt nile, nke iti-nkpu dika ya akādigh, iti-nkpu dika ya agagh-adi kwa ọzọ. 7 Ma imegide umu Israel nile nkita agagh-araghari ire-ya, imegide madu ma-ọbu anumanu: ka unu we mara na Jehova nākpa okè n'etiti ndi Ijipt na

Israel. 8 Ndi-orù-gi ndia nile gārida-
kutem, kpọ isi ala nyem, si, Pua, gi
onwe-gi, na ndi nile nke nọ n'ukwu-gi:
emesia m'gāpu. Ọ we si n'ebe Fero
nọ pua n'iwe di ọku.
9 Jehova we si Moses, Fero agagh-
ege unu nti: ka ihe-ebubem we di
ọtutu n'ala Ijipt. 10 Moses na Eron
we me ihe-ebube ndia nile n'iru Fero:
ma Jehova mere ka obi Fero di ike, o
zipugh kwa umu Israel n'ala-ya.
12 1 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu n'ala Ijipt, si, 2 Ọnwa nka
gāburu unu isi ọnwa nile: ọnwa mbu
nime ọnwa nile nke arọ ka ọ gāburu unu.
3 Gwanu nzukọ nile nke Israel okwu, si,
N'ubọchi nke-iri nke ọnwa nka ka ha
gēwere n'onwe-ha, onye ọ bula ọ were
nwa-aturu, dika ulo nna-unu-hà si di,
ka otù nwa-aturu diri otù ulo: 4 ma ọ
buru na ulo ahu dikari ntà iri nwa-aturu,
ya onwe-ya na onye-aḅata-obi-ya nke
bi nso ulo-ya gēwere kwa otù dika ọnu-
ọgugu madu si di; onye ọ bula dika
oriri-ya si di, otù a ka unu gāguru nwa-
aturu ahu ọgugu. 5 Nwa-aturu unu
nwere gābu nke zuru okè, okè nke ḅara
otù arọ: n'etiti aturu ma-ọbu n'etiti ewu
ka unu gēsi weputa ya: 6 ọ gābu-kwa-
ra unu ihe-ndebe rue ubọchi nke-iri-na-
anọ nke ọnwa nka: nkpọkọta nile nke
nzukọ Israel gēḅu ya n'etiti ehihie na
anyasi. 7 Ha gēwere ufọdu nime
ọbara-ya, tiyekwasi ya n'awara-uzọ abua
na n'ọfiere-uzọ n'ulo nile nke ha gēri
ya nime ha. 8 Ha gēri anu-aru-ya
n'abali ahu, aruru n'ọku, ya na achicha
ekogh-eko; tiyere ihe di iche iche nēlu
ilu ka ha gēri ya. 9 Unu erila ihe nime
ya na ndu, ma-ọbu isi ya na miri ma-ọli,
kama aruru n'ọku; isi-ya tiyere ọlu-
ukwu-ya na ọlu-aka-ya, tiye-kwa-ra ihe-
ime-ya. 10 Unu agagh-eme ka ihe ọ
bula fọdu site na ya rue ututu; ma ihe
fọduru site na ya rue ututu, n'ọku ka
unu gēsure ya. 11 Otù a ka unu gēri
ya; n'iji ihe-ọkikè ke n'ùkwù-unu, na
akpukpọ-ukwù-unu n'ukwù-unu, na
nkpa-n'aka-unu n'aka-unu: unu gēri
kwa ya na ngwa: ngabiga nke diri
Jehova ka ọ bu. 12 M'gāgabiga kwa
n'ala Ijipt n'abali ahu, tiḅu nwa ọ bula
eburu uzọ mu n'ala Ijipt, ma madu
ma anumanu; ọ bu kwa n'aru chi nile
nke Ijipt ka M'gēme ihe nile ekpere
n'ikpe: Mu onwem bu Jehova. 13 Ọbara
ahu gāburu unu ihe-iriba-ama n'aru ulo
nile ebe unu onwe-unu nọ: mḅe M'huru
ọbara ahu, M'gāgabiga unu, ọ digh kwa
ihe-otiti gādi n'aru unu ibu ihe-nbibi,
mḅe M'nētiḅu ndi bi n'ala Ijipt.
14 Ubọchi a gāburu unu ihe-ncheta,
unu gēme kwa ya ka ọ buru ememe
unu nēmere Jehova: n'ọḅọ nile unu ka
unu ganēme ya ka ọ buru ememe site
n'ukpuru ebigh-ebi. 15 Ubọchi asa
ka unu gēri achicha ekogh-eko; ọbunà
n'ubọchi mbu ka unu gēme ka ihe nēko
achicha ghara idi n'ulo nile unu: n'ihi
na onye ọ bula nke nēri achicha koro
eko site n'ubọchi mbu rue ubọchi nke-
asa, agēbipu madu ahu n'Israel.
16 N'ubọchi mbu nkpọkọta di nsọ gādi,
n'ubọchi nke-asa nkpọkọta di nsọ gādi-
kwa-ra unu; ọ digh ozi ọ bula agēje nime
ha, nàni ihe onye ọ bula gēri, nàni nke
ahu ka unu gēme. 17 Unu gēdebe kwa
ememe achicha ekogh-eko; n'ihi na ọ bu
nime otù ubọchi a ka M'meworo ka usu
nile nke ndi-agha-unu si n'ala Ijipt puta:
unu gēdebe kwa ubọchi a rue ọḅọ
nile unu site n'ukpuru ebigh-ebi.
18 N'ọnwa mbu, n'ubọchi nke-iri-na-
anọ nke ọnwa ahu n'anyasi, ka unu gēri
achicha ekogh-eko, rue ubọchi nke-
orù-na-otù nke ọnwa ahu n'anyasi.
19 Ubọchi asa ka anāgagh-ahu ihe nēko
achicha n'ulo nile unu: n'ihi na onye ọ
bula nke nēri achicha koro eko, agēbipu
madu ahu nime nzukọ Israel, ma n'etiti
ndi-ọbìa, ma n'etiti ndi amuru n'ala.
20 Unu agagh-eri achicha ọ bula koro
eko; n'ebe-obibi-unu nile ka unu gēri
achicha ekogh-eko.
21 Moses we kpọ ndi-okenye nile nke
Israel, si ha, Kpuputanu chiri kwa ìgwè
ewu na aturu n'onwe-unu, dika aḅuru-
unu nile si di, ḅu-kwa-nu anu ngabiga
nka. 22 Unu gēwere kwa ùkwù hyssop,
sue ya n'ọbara nke di n'ọkwa, were ya
jua ọbara ufọdu nke di n'ọkwa n'ọfiere-
uzọ na n'awara-uzọ abua; unu onwe-unu
agagh-apu kwa, onye ọ bula n'ọnu-uzọ
ulo-ya, rue ututu. 23 N'ihi na Jehova
gāgabiga iti ndi Ijipt ihe; ma mḅe Ọ
huru ọbara ahu n'elu ọfiere-uzọ na n'elu
awara-uzọ abua, Jehova gāgabiga ọnu-
uzọ ahu. Ọ gagh-ekwe onye-nbibì ahu
ka ọ ba n'ulo-unu iti unu ihe. 24 Unu
gēdebe kwa ihe a ka ọ buru ukpuru n'ebe

i nọ na n'ebe umu-gi nọ rue mḅe ebigh-
ebi. 25 O gēru kwa, mḅe unu gābà
n'ala ahu nke Jehova gēnye unu, dika O
kwuworo, na unu gēdebe òfúfè a.
26 O gēru kwa, mḅe umu-unu gāsi
unu, Gini bu ọ̀fúfè a unu nwere?
27 na unu gāsi, Ajà ngabiga ka ọ bu
nke anāchuru Jehova, Onye gabigara
ulo nile nke umu Israel n'Ijipt, mḅe O
tiri ndi Ijipt ihe, Ọ we naputa ulo nile
ayi. Ndi Israel we rube isi, kpọ isi
ala. 28 Umu Israel we je me ya; dika
Jehova nyere Moses na Eron iwu, otú a
ka ha mere.

29 O rue, n'etiti abali, na Jehova
tiḅuru nwa ọ bula eburu uzọ mu n'ala
Ijipt, site na nwa eburu uzọ muru Fero
nke nānọkwasi n'oche-eze-ya rue nwa
eburu uzọ muru onye adọtara n'agha
nke nọ n'ulo olùlù; O tiḅu-kwa-ra nwa
anumanu ọ bula eburu uzọ mu.
30 Fero we bilie n'abali, ya onwe-ya,
na ndi-orù-ya nile, na ndi Ijipt nile;
oké iti-nkpu we di n'Ijipt; n'ihi na ọ
digh ulo ebe onye nwuru anwu nādigh.
31 Ọ we kpọ Moses na Eron n'abali, si,
Bilienu, si n'etiti ndim pua, ma unu
onwe-unu ma umu Israel; je-kwa-nu,
fè Jehova, dika unu kwuru. 32 Chirinu
ma igwè ewu na aturu-unu ma igwè ehi-
unu, dika unu kwuru, jenu; gọzi-kwa-
num. 33 Ndi Ijipt we di ike n'aru ndi
Israel izipu ha n'ala-ha ngwa ngwa;
n'ihi na ha siri, Ayi nile bu ndi nwuru
anwu. 34 Ndi Israel we buru utu ọka
flour-ha agwọrọ agwọ turu o ko, ebe
ekere ihe-ha eji agwọ achicha n'uwe-
nḅokwasi-ha tukwasi n'ubu-ha. 35 Umu
Israel me-kwa-ra dika okwu Moses si
di; ha we riọ n'aka ndi Ijipt ihe ọla-
ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe-nḅokwasi:
36 Jehova we nye ndi Israel amara
n'iru ndi Ijipt, ha we me ka ha riọta ihe.
Ha we napu ndi Ijipt ihe-ha.

37 Umu Israel we bulie ije site na
Rameses rue Sukot, ihe ra ka orú nnù
ndikom ọgu uzọ atọ na orú nnù uzọ iri-
na-ise, ndi ji ukwu eje, bú ndikom,
nāgugh umu-ntakiri. 38 Ọzọ kwa,
ọtutu ndi gwara ọgwa soro ha rigo;
na igwè ewu na aturu, na igwè ehi, anu-
ulo riri nne nke-uku. 39 Ha we were
utu ọka flour agwọrọ agwọ, bú nke ha si
n'Ijipt bute, sie achicha ekogh-eko, n'ihi
na o kogh eko; n'ihi na achupuru ha
n'Ijipt, ha apugh kwa inọ ọdù, ọzọ kwa,
ọ digh ihe iri n'uzọ ha doziri onwe-ha.
40 Ma obibi umu Israel, nke ha biri
n'Ijipt, di nnù arọ na orú arọ na iri.
41 O rue, n'ọgwugwu nnù arọ na orú
arọ na iri ahu, ọ bu kwa n'otù ubọchi
ahu ka o ruru, na usu nile nke ndi-agha
Jehova siri n'ala Ijipt pua. 42 Abali
nche ka ọ buru Jehova ime ka ha si n'ala
Ijipt puta: otù abali ahu bu abali nche
diri Jehova nke umu Israel nile nwere
rue ọḅọ nile ha.

43 Jehova we si Moses na Eron, Nka
bu ukpuru ngabiga ahu: ọ digh onye ala
ọzọ gēri ya: 44 ma orù ọ bula nke onye
ọ bula, bú nke ejiri ego ḅata, mḅe i
biworo ya úgwù, mḅe ahu o gēri ya.
45 Onye-nnọdu na onye egoro ọlu
agagh-eri ya. 46 N'otù ulo ka agēri ya; i
gagh-esi n'ulo wepu ihe ọ bula n'anu-aru-
ya n'èzí; ọ digh kwa ọkpukpu unu gētiji
nime ya. 47 Nzukọ nile nke Israel
gēme ya. 48 Ma mḅe ọbia gānọ n'ala-
gi dika ọbia, mḅe ọ gēme-kwa-ra Jehova
ememe ngabiga, ka ebie nwoke ọ bula
ọ nwere úgwù, mḅe ahu ya biarue nso
ime ya; ọ gādi kwa ka onye amuru n'ala:
ma ọ digh onye ọ bula anēbigh úgwù
gēri ya. 49 Otù iwu ka ha gēnwe, bú
onye amuru n'ala na ọbia nke nọ dika
ọbia n'etiti unu. 50 Umu Israel nile
we me ya; dika Jehova nyere Moses
na Eron iwu, otú a ka ha mere. 51 O
rue, n'otù ubọchi ahu, na Jehova mere
ka umu Israel si n'ala Ijipt puta n'usu
nile nke ndi-agha-ha.

13 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Dorom nwa ọ bula eburu uzọ
mu nsọ, bú nwa meghere àkpà-nwa ọ
bula n'etiti umu Israel, ma n'etiti madu
ma n'etiti anumanu: nkem ka ọ bu.

3 Moses we si ndi Israel, Cheta
ubọchi a, nke ọ bu nime ya ka unu
siworo n'Ijipt, n'ulo ndi-orù, puta;
n'ihi na ike nke aka ka Jehova ji me ka
unu si n'ebe a puta: agagh-eri kwa
achicha koro eko. 4 Ta ka unu onwe-
unu nāputa n'ọnwa Ebib. 5 O gēru
kwa, mḅe Jehova gēme gi ka i ba n'ala
nke ndi Kenean na ndi Het na ndi-
Amorait na ndi-Haivait na ndi Jebus,
nke Ọ ṅuru nna-gi-hà iyi inye gi, bú ala
nke miri-ara-ehi na manu-aṅu nērù
nime ya, na i gēfè òfúfè a n'ọnwa nka.

6 Ubọchi asa ka i gēri achicha ekogh-
eko, ma n'ubọchi nke-asa ememe di
agēmere Jehova. 7 Achicha ekogh-eko
ka agēri n'ubọchi asa ahu; agagh-ahu
kwa achicha koro eko n'aka-gi, agagh-
ahu kwa ihe nēko achicha n'aka-gi
n'ókè-ala-gi nile. 8 I gēgosi kwa nwa-
gi n'ubọchi ahu, si, Ọ bu n'ihi ihe ahu
Jehova merem mḅe m'siri n'Ijipt puta.
9 Ọ gābu-kwa-ra gi ihe-iriba-ama n'elu
aka-gi, na ihe-ncheta n'etiti anya-gi
abua, ka iwu Jehova we di n'ọnu-gi:
n'ihi na aka di ike ka Jehova jiri me ka
i si n'Ijipt puta. 10 I gēdebe kwa
ukpuru a na mḅe-ya akara àkà kwa-arọ.

11 O gēru kwa, mḅe Jehova gēme ka
i ba n'ala ndi Kenean, dika Ọ ṅuru gi na
nna-gi-hà iyi, mḅe Ọ gēnye kwa gi ya,
12 na i gēme ka nwa ọ bula nke meghere
àkpà-nwa gabigara Jehova, ya na nwa
ọ bula meghere àkpà-nwa, bú nwa
anu-ulo muru, nke i nwere; ndi bu
oké ka Jehova gēnwe. 13 Ma nwa ọ
bula nke inyinya-ibu nke meghere àkpà-
nwa, i gēwere nwa-aturu ḅaputa ya; ma
ọ buru na i ḅaputagh ya, i gāḅaji kwa
olu-ya: ọkpara ọ bula nke madu n'etiti
umu-gi ka i gaḅaputa kwa. 14 O gēru
kwa, mḅe nwa-gi gāju gi n'ọdi-n'iru, si,
Gini bu nka? na i gāsi ya, Ike nke aka
ka Jehova jiri me ka ayi si n'Ijipt, n'ulo
ndi-orù, puta: 15 o rue, mḅe Fero
mere ka o sie ike, bú izipu ayi, na Jehova
ḅuru nwa ọ bula eburu uzọ mu n'ala
Ijipt, ma nwa madu buru uzọ mu, ma
nwa anumanu buru uzọ mu: n'ihi nka
ka mu onwem nēwere nwa ọ bula
meghere àkpà-nwa, bú oké, chuara
Jehova aja; ma ọkpara ọ bula nke umum,
anamaḅaputa ya. 16 Ọ gābu kwa ihe-
iriba-ama n'elu aka-gi, na nkpọ-n'iru
n'etiti anya-gi abua: n'ihi na ike nke aka
ka Jehova jiri me ka ayi si n'Ijipt puta.
17 O rue, mḅe Fero zipuru ndi
Israel, na Chineke edugh ha n'uzọ ala
ndi Filistia, ọ bu ezie na nke ahu di
nso; n'ihi na Chineke siri, Ka ndim we
ghara icheghari uche mḅe ha huru agha,
we laghachi n'Ijipt: 18 ma Chineke
dughariri ndi Israel, n'uzọ ọzara, n'uzọ
Oké Osimiri Uhie: umu Israel chiri ihe-
ekike-agha si n'ala Ijipt rigoputa.
19 Moses we buru ọkpukpu Josef mḅe
ọ jere: n'ihi na ọ mere ka umu Israel
ṅusie iyi ike, ọ si, Chineke gēleta unu
n'ezie; unu gēme kwa ka ọkpukpum so
unu si n'ebe a rigopua. 20 Ha we si
na Sukot bulie ije-ha, ma ulo-ikwū-ha
n'Itam, na nsọtu ọzara. 21 Ma Jehova
nēje n'iru ha n'ehihie n'ogidi igwe-oji,
iduru ha n'uzọ; na n'abali n'ogidi ọku,
inye ha ihè; ka ha we nēje chihie na
abali: 22 ogidi igwe-oji ahu n'ehihie,
na ogidi ọku ahu n'abali, adigh-apu
n'iru ndi Israel.

14 1 Jehova we gwa Moses okwu,
si, 2 Gwa umu Israel ka ha
chigharia, ma ulo-ikwū-ha n'iru Pai-
hahairot, n'etiti Migdol na oké osimiri,
n'iru Beal-zefon: na neherita-iru ya ka
unu gānia ulo-ikwū-unu n'akuku oké
osimiri. 3 Fero gēkwu kwa okwu
bayere umu Israel, si, Ndi atuhiworo
n'ala ka ha bu, ọzara emechibidowo ha
nime. 4 M'gēme kwa ka obi Fero di
ike, ọ gāchu kwa ha n'azu; agāsọpuru-
kwam n'aru Fero na n'aru usu-ndi-
agha-ya nile; ndi Ijipt gāmara kwa na
Mu onwem bu Jehova. Ha we me otú
a. 5 Ewe gosi eze Ijipt na ndi Israel
aḅalagawo: obi Fero na ndi-orù-ya we
chigharia imegide ndi Israel, ha si, Gini
bu nka ayi meworo, na ayi ezipuwo
Israel n'ifè ayi? 6 Ọ we jikere ubọ-
ala-ya, chiri kwa ndi-ya iso ya: 7 ọ
chiri kwa nnù ubọ-ala na ọgu iri
arọputaworo, na ubọ-ala nile nke Ijipt,
na ndi-isi-agha n'elu ha nile. 8 Jehova
we me ka obi Fero, bú eze Ijipt, di ike,
ọ we chu umu Israel n'azu: umu Israel
nēwere kwa aka di elu pua. 9 Ndi Ijipt
we nāchu ha n'azu, bú inyinya nile nke
ubọ-ala nile nke Fero, na ndi-inyinya-
ya, na usu-ndi-agha-ya, we rue ha aru
ka ha nāma ulo-ikwū-ha n'akuku oké
osimiri, n'akuku Pai-hahairot, n'iru
Beal-zefon. 10 Fero we biarue nso,
umu Israel we welie anya-ha, ma, le,
ndi Ijipt nebuli ije n'azu ha; ha we tua
egwu nke-uku: umu Israel we tikue
Jehova. 11 Ha si Moses, Ọ̀ bu n'ihi na
ìli adigh n'Ijipt na i chipuwo ayi inwu
n'ọzara? gini bu nka i meworo ayi, n'ime
ka ayi si n'Ijipt puta? 12 Ọ̀ bugh nka
bu okwu nke ayi gwara gi n'Ijipt, si,
Rapu ayi, ka ayi we fè ndi Ijipt? N'ihi
na ọ di ayi nma ifè ndi Ijipt, kari inwu
n'ọzara. 13 Moses we si ndi Israel,
Unu atula egwu, guzonu onwe-unu

n'ebe a, hu nzọputa Jehova, nke Ọ
gēmere unu ta: n'ihi na ndi Ijipt ndi
unu huworo ta, unu agagh-ahu kwa
ha ọzọ rue mḅe ebigh-ebi. 14 Jehova
gēburu unu agha, ma unu onwe-unu
gāḅa nkiti.

15 Jehova we si Moses, Gini mere i
nētikum? gwa umu Israel ka ha bulie
ije. 16 Gi onwe-gi weli kwa nkpa-
n'aka-gi elu, setipu aka-gi n'elu oké
osimiri, kewa ya: umu Israel gābà kwa
n'etiti oké osimiri n'ala-akọrọ. 17 Ma
Mu onwem, le, M'nēme ka obi ndi Ijipt
di ike, ha gēso kwa ha n'azu ba: agāsọ-
purukwam n'aru Fero, na n'aru usu-
ndi-agha-ya nile, n'aru uḅọ-ala-ya nile,
na n'aru ndi-inyinya-ya. 18 Ndi Ijipt
gāmara kwa na Mu onwem bu Jehova,
mḅe agāsọpurum n'aru Fero, na n'aru
uḅọ-ala-ya nile, na n'aru ndi-inyinya-ya.
19 Mọ-ozi nke Chineke, nke nēje n'iru
ọmuma-ulo-ikwū nke Israel, we bulie ije,
je n'azu ha; ogidi igwe-oji ahu we si
n'iru ha bulie ije, guzo n'azu ha: 20 ọ
we bata n'etiti ọmuma-ulo-ikwū Ijipt na
ọmuma-ulo-ikwū Israel; igwe-oji ahu na
ọchichiri ahu we di, ma ọ nēnye ìhè
n'abali: otù abiarugh kwa nso ibe-ya
n'abali ahu nile. 21 Moses we setipu
aka-ya n'elu oké osimiri; Jehova we were
ifufe Iru-anyanwu di ike me ka oké
osimiri ahu je n'azu n'abali ahu nile, Ọ
we me oké osimiri ahu ka ọ buru ala-
akọrọ, ewe kewa miri ahu. 22 Umu
Israel we ba n'etiti oké osimiri ahu n'elu
ala-akọrọ ahu: miri ahu we ghọrọ ha
mḅidi n'aka-nri-ha, na n'aka-ekpe-ha.
23 Ndi Ijipt we nāchu ha, so ha ba
n'etiti oké osimiri, bú inyinya Fero nile,
na uḅọ-ala-ya, na ndi-inyinya-ya. 24 O
rue, nime iche-nche ututu, na Jehova
lere ọmuma-ulo-ikwū ndi Ijipt anya
n'ogidi ọku na igwe-oji, chusa ọmuma-
ulo-ikwū ndi Ijipt. 25 Ọ wezuga wheel
nke uḅọ-ala-ha, me ka ọ di ha arọ́ ime
ka ha nāga: ndi Ijipt we si, Ka ayi ḅapu
n'iru Israel; n'ihi na Jehova nēburu ha
agha megide ndi Ijipt.

26 Jehova we si Moses, Setipu aka-gi
n'elu oké osimiri, miri ahu gālata kwa
n'aru ndi Ijipt, n'aru uḅọ-ala-ha, na
n'aru ndi-inyinya-ha. 27 Moses we
setipu aka-ya n'elu oké osimiri, oké
osimiri ahu we lata n'orùrù o nērù
mḅe nile mḅe chi bọrọ; ndi Ijipt we
nāḅapu n'ọbibia-ya; Jehova we rurupu
ndi Ijipt n'etiti oké osimiri. 28 Miri
ahu we lata, kpuchie uḅọ-ala nile, na
ndi-inyinya, bú usu-ndi-agha nile nke
Fero, ndi nēso ha n'azu ba nime oké
osimiri; ọ digh ma ọbuná otù onye
fọduru nime ha. 29 Ma umu Israel jere
ije n'elu ala-akọrọ n'etiti oké osimiri;
miri ahu we ghọrọ ha mḅidi n'aka-
nri-ha na n'aka-ekpe-ha. 30 Jehova we
zọputa Israel n'aka ndi Ijipt n'ubọchi
ahu; Israel we hu ndi Ijipt ka ha nwuru
anwu n'usọ oké osimiri. 31 Israel we
hu aka uku nke Jehova ji megide ndi
Ijipt, ndi Israel we tua egwu Jehova,
kwere na Jehova, na n'orù-Ya Moses.

15 1 Mḅe ahu Moses na umu Israel
nābukuru Jehova abù a, ha kwue, si,
Ka m'bukue Jehova abù, n'ihi na O
biliwo elu nke-uku:
Inyinya na onye o nēbu, Ọ tubàwo
ha n'oké osimiri.
2 Ikem na abù ọmam ka Ja bu,
Ọ we ghọrọm nzọputa:
Onye a bu Chinekem, m'gēme kwa
Ya ka Ọ di elu;
Chineke nke nnam, m'gēweli kwa Ya
elu.
3 Jehova bu onye-agha:
Jehova bu aha-Ya.
4 Uḅọ-ala Fero nile na usu-ndi-agha-
ya ka O tufuworo n'oké osimiri:
Ndi-isi-agha-ya arọputara arọputa,
ha emikpuwo emikpu n'Oké
Osimiri Uhie.
5 Oḅu-miri nēkpuchi ha:
Ha aridawo na miri di omimi dika
nkume.
6 Jehova, aka-nri-Gi, nke di ebube
n'ike,
Jehova, aka-nri-Gi nētipia onye-iro.
7 N'idi-ọtutu nke nbili-elu-Gi ka I
nākwada ndi nēbili megide Gi:
I nēzipu iwe-Gi di ọku, o richapu ha
dika ahihia-ọka.
8 Ewere iku-ume nke oghere-imi-Gi
me ka miri tua obo,
Nrurù-miri guzoro onwe-ha ọtọ dika
obo;
Oḅu-miri raruru araru n'obi oké
osimiri.
9 Onye-iro siri,
M'gāchu, m'gēru ha aru, m'gēkesa
ihe m'kwatara:

Nkpuru-obim gējuputa na ha,
M'gāmipu mma-agham, akam gā-
napu ha ihe nile.
10 I were ifufe-Gi fe, oké osimiri
kpuchiri ha:
Ha mikpuru dika opù nime miri di
ebube.
11 Ònye di ka Gi n'etiti chi nile,
Jehova?
Ònye di ka Gi, di ebube n'idi-nsọ?
Onye anātu egwu n'otuto nile, nēme
ihe-ebube di iche iche.
12 I setiri aka-nri-Gi,
Ala elo ha.
13 N'ebere-Gi ka I duworo ndi nke I
ḅaputaworo:
N'ike-Gi ka I duworo ha nwayọ rue
ebe-obibi-Gi di nsọ.
14 Ndi ọzọ anuwo, ha ama jijiji:
Ihe-nḅu eḅuwo ndi bi na Filistia.
15 Mḅe ahu ka obi lọrọ ndi-isi Edom
miri:
Ebulu nke Moab, ọma-jijiji nējide ha:
Ndi nile bi na Kenean aḅazewo.
16 Oké ujọ na oké egwù nādakwasi ha;
N'idi-uku nke ogwe-aka-Gi ha nọ jū
dika nkume;
Rue mḅe ndi-Gi gāgabiga, Jehova,
Rue mḅe ndi nke I nwetara
gāgabiga.
17 I gēme ka ha bata, I gāku kwa ha
n'ugwu nke ihe-nketa-Gi,
Bú ọnọdu guzosiri ike I meworo, ka
ọ we buru ebe I gēbi, Jehova,
Ebe di nsọ, Onye-nwe-ayi, nke aka-
Gi abua meworo ka o guzosi ike.
18 Jehova gābu eze rue mḅe nile ebigh-
ebi.
19 N'ihi na inyinya nile nke Fero, ha
na uḅọ-ala-ya nile na ndi-inyinya-ya,
bara nime oké osimiri, Jehova we me ka
miri nke oké osimiri lata n'aru ha; ma
umu Israel jere ije n'elu ala-akọrọ n'etiti
oké osimiri. 20 Miriam, bú nwayi-
amuma, bú nwa-nne-nwayi Eron, we
were egwú-otiti n'aka-ya; ndinyom nile
we chiri egwú-otiti na ite-egwú soro ya
pua. 21 Miriam we za ha, si,
Unu bukue Jehova abù, n'ihi na O
biliwo elu nke-uku;
Inyinya na onye o nēbu, Ọ tubàwo
ha n'oké osimiri.

22 Moses we me ka Israel si n'Oké
Osimiri Uhie bulie ije, ha we pua ba
n'ọzara Shua; ha we je ije ubọchi atọ
n'ọzara ahu, ma ha achọtaghi miri.
23 Ha we biarue Mara, ma ha apugh
iṅu miri nke Mara, n'ihi na ilu ka ha di:
n'ihi nka akpọrọ aha-ya Mara. 24 Ndi
Israel we tamu ntamu megide Moses, si,
Gini ka ayi gāṅu? 25 Ọ we tikue
Jehova; Jehova we me ka ọ hu otù osisi,
ọ tubà ya na miri ahu, miri ahu we di
utọ. N'ebe ahu ka O doro ukpuru na
ikpé nye ha, ọ bu kwa n'ebe ahu ka Ọ
nwara ha; 26 si, Ọ buru na i ge nti
nke-ọma n'olu Jehova, bú Chineke-gi,
ọ buru kwa na i me ihe nke ziri ezi
n'anya-Ya, ọ buru kwa na i ṅa nti n'ihe
Ọ nyere n'iwu, ọ buru kwa na i debe
ukpuru-Ya nile, ọ digh ọria ọ bula nke
M'tiyere n'aru ndi Ijipt M'gētiye n'aru
gi: n'ihi na Mu onwem bu Jehova Nke
nēme ka aru di gi nma.

27 Ha biarue Ilim, ebe isi-iyi iri na
abua na ọgu nkwu atọ na iri di: ha we
ma ulo-ikwū-ha n'ebe ahu n'akuku
16 miri. 1 Ha si n'Ilim bulie ije,
nzukọ nile nke umu Israel we ba
n'ọzara Sin, nke di n'etiti Ilim na Sainai,
n'ubọchi nke-iri-na-ise nke ọnwa nke-
abua site n'ọpupu-ha n'ala Ijipt.
2 Nzukọ nile nke umu Israel we tamu
ntamu megide Moses, megide kwa Eron,
n'ọzara ahu: 3 umu Israel we si ha, Ọ
gādi ayi nọ̄ nma ma asi na ayi nwururi
n'aka Jehova n'ala Ijipt, mḅe ayi nọduru
n'akuku ite anu, mḅe ayi rijuru nri afọ;
n'ihi na unu emewo ka ayi puta ba
n'ọzara nka, iwere agu me ka nkpọkọta
nka nile nwua. 4 Jehova we si Moses,
Le, M'gaje ime ka nri si n'elu-igwe zoro
unu dika miri; ndim gāpu, chikọta ihe
nke otù ubọchi n'ubọchi-ya, ka M'we
nwa ha, ma ha gēje ije n'iwum, ma-ọbu
na ha agagh-eje. 5 O gēru kwa,
n'ubọchi nke-isi, na ha gēdozi ihe nke
ha nāchibata, ọ gēme kwa okpukpu abua
nke ha nāchikọta kwa-ubọchi. 6 Moses
na Eron we si umu Israel nile, n'anyasi
ka unu gāmara na Jehova emewo ka unu
si n'ala Ijipt puta: 7 n'ututu ka unu
gāhu kwa ebube nke Jehova; ebe Ọ nānu
ntamu nile unu nātamu megide Jehova:
ma àyi onwe-ayi bu gini, na unu nātamu
ntamu megide ayi? 8 Moses we si, Nka
gābu mḅe Jehova gēnye unu anu
n'anyasi ka unu rie, mḅe Ọ gēnye kwa
unu nri n'ututu ka unu riju afọ; ebe

Jehova nānu ntamu unu onwe-unu
nātamu megide Ya: ma àyi onwe-ayi
bu gini? ha abugh imegide ayi, bú
ntamu unu nātamu, kama imegide
Jehova. 9 Moses we si Eron, Si nzuko
nile nke umu Israel, Biarunu nso n'iru
Jehova: n'ihi na Ọ nuwo ntamu nile unu.
10 O rue, mḅe Eron nāgwa nzukọ nile
nke umu Israel okwu, na ha chere ọzara
iru, ma, le, ahuru ebubc Jehova n'igwe-
oji ahu. 11 Jehova we gwa Moses
okwu, si, 12 Anuwom ntamu nile nke
umu Israel: gwa ha okwu, si, N'etiti
ehihie na anyasi ka unu gēri anu,
n'ututu ka unu gēriju kwa afọ na nri;
unu gāmara kwa na Mu onwem bu
Jehova, bú Chineke-unu. 13 O rue,
n'anyasi, na nnunu quail rigotara,
kpuchie ebe ọmuma-ulo-ikwū-ha:
n'ututu igirigi we dikwasi n'ala buru-
buru ọmuma-ulo-ikwū. 14 Mḅe igirigi
nke dikwasi n'ala rigoro, le, n'elu ọzara
imurimu ihe nke ekpere ekpè, imurimu
ihe dika hoar frost nke di n'elu ala.
15 Umu Israel we hu ya, sirita onwe-
ha, Gini ka ọ bu? n'ihi na ha amagh ihe
ọ bu. Moses si ha, Nke ahu bu nri nke
Jehova nyeworo unu ka unu rie.
16 Nka bu ihe Jehova nyere n'iwu,
Chikọtanu ufọdu nime ya, onye ọ bula
dika oriri-ya si di; otù ọtùtù omer otù
isi, dika ọnu-ọgugu madu-unu si di, ka
unu gēwere ya, onye ọ bula ọ werere ndi
nọ n'ulo-ikwū-ya. 17 Umu Israel we
me otú a, chikọta, otù onye nāchikọta
ri nne, nke-ọzọ nāchikọta ntà. 18 Ha
we were omer tùa ya, onye chikọtara
ri nne enwegh kari nke gēzuru ya, onye
chikọta-kwa-ra ntà, ọ digh ihe fọduru
ya inwe; onye ọ bula dika oriri-ya si di,
otú a ka ha chikọtara. 19 Moses we si
ha, Ka onye ọ bula ghara ime ka ufọdu
nime ya fọdu rue ututu. 20 Ma ha
egegh Moses nti; madu ufọdu nime ha
we me ka ufọdu nime ya fọdu rue ututu,
ọ we ḅa ikpuru, nēsi ísì: Moses we we
iwe n'aru ha. 21 Ha we nāchikọta ya
kwa-ututu, onye ọ bula dika oriri-ya si
di: ma mḅe anyanwu di ọku ọ ḅaze.
22 O rue, n'ubọchi nke-isi, na ha
chikọtara nri okpukpu abua, ha nwere
omer abua n'otù n'otù: ndi-isi nile nke
nzukọ we bia, gosi Moses. 23 Ọ si ha,
Nke ahu bu ihe Jehova kwuworo, si,
Idebe-ubọchi-izu-ike, bú ubọchi-izu-ike
di nsọ nye Jehova, ka echi bu: ihe unu
nēghe, ghenu ya, ihe unu nēsi kwa,
sienu ya; ma ihe nile nke fọduru,
dọbaranu onwe-unu ya, ka ọ buru ihe-
ndebe rue ututu. 24 Ha we dọba ya rue
ututu, dika Moses nyere iwu: ma o sigh
ísì, ikpuru adigh kwa nime ya.
25 Moses we si, Rienu ya ta; n'ihi na
ubọchi-izu-ike diri Jehova ka ta bu: ta
unu agagh-achọta ya n'ọhia. 26 Ubọchi
isi ka unu gāchikọta ya; ma n'ubọchi
nke-asa ka ubọchi-izu-ike di, ọ digh nke
gādi nime ya. 27 O rue, n'ubọchi nke-
asa, na ufọdu nime ndi Israel puru apu
ichikọta, ma ha achọtagh. 28 Jehova
we si Moses, Rùe ole mḅe ka unu nāju
idebe ihe nile M'nyere n'iwu na iwum
nile? 29 Lenu, n'ihi na Jehova enyewo
unu ubọchi-izu-ike, n'ihi nka Ya onwe-
ya nēnye unu nri nke ubọchi abua
n'ubọchi nke-isi; nọdunu, onye ọ bula
n'ebe ọ nọ, ka onye ọ bula ghara isi
n'ọnọdu-ya pua n'ubọchi nke-asa.
30 Ndi Israel we kwusi ilu ọlu n'ubọchi
nke-asa. 31 Ulo Israel we kpọ aha-ya
Manna: ihe ahu di ka nkpuru coriander,
ọ di ọcha; idetu ya ire ọ di ka achicha
wafer eji manu-añu me. 32 Moses
we si, Nka bu ihe Jehova nyeworo
n'iwu, si, Ka nju omer nime ya buru
ihe-ndebe anēdebere ọḅọ nile unu; ka
ha we hu nri M'mere ka unu rie n'ọzara,
mḅe M'mere ka unu si n'ala Ijipt puta.
33 Moses we si Eron, Were otù ite, tiye
nju omer nke manna nime ya, dọba ya
n'iru Jehova ka ọ buru ihe-ndebe
anēdebere ọḅọ nile unu. 34 Dika
Jehova nyere Moses iwu, otú a ka Eron
dọbara ya n'iru Ihe-àmà, ka ọ buru
ihe-ndebe. 35 Umu Israel we rie
manna ahu ọgu arọ abua, rue mḅe ha
batara n'ala ebí ebí; manna ahu ka ha
riri, rue mḅe ha batara na nsọtu ala
Kenean. 36 Ma omer, otù uzọ n'uzọ
iri nke ọtùtù ephah ka ọ bu.
17 1 Nzukọ nile nke umu Israel we
si n'ọzara Sin bulie ije, na nbuli-
ije nile ha, n'okwu-ọnu Jehova, ha we
ma ulo-ikwū-ha na Refidim: ma ọ digh
miri ndi Israel gāñu. 2 Ndi Israel we
so Moses se okwu, si, Nyenu ayi miri ka
ayi ñua. Moses we si ha, Gini mere unu
som nēse okwu? gini mere unu nānwa
Jehova? 3 Akpiri miri we kpọ ndi
Israel nku n'ebe ahu; ndi ahu we tamu

ntamu megide Moses, si, Ọ̀ bu kwa
n'ihi gini ka i meworo ka ayi si n'Ijipt
rigota, iwere akpiri-ikpọ-nku me ka ayi
na umu-ayi na anu-ulo-ayi, nwua?
4 Moses we tikue Jehova, si, Gini ka
m'gēme ndi nka? ọ fọduru ihe ntà ka
ha tuḅuem na nkume. 5 Jehova we
si Moses, Gabiga n'iru ndim, chiri kwa
ufọdu nime ndi-okenye Israel ka ha so
gi je; nkpa-n'aka-gi kwa, nke i ji ti
osimiri Nail, were ya n'aka-gi, je.
6 Le, M'gaje iguzo n'iru gi n'ebe ahu
n'elu okė nkume nime Horeb, i gēti okė
nkume ahu ihe, miri gēsi kwa nime ya
puta, ka ndim we ṅua. Moses we me
otù a n'anya ndi-okenye Israel. 7 Ọ we
kpọ aha ebe ahu Masa, na Meriba, n'ihi
ise-okwu nke umu Israel, na n'ihi na ha
nwara Jehova, si, Jehova, Ọ̀ nọ n'etiti
ayi, ma-ọbu na Ọ nọgh?
8 Amalek we bia, buso Israel agha
nime Refidim. 9 Moses we si Joshua,
Rọputara ayi ndikom, pua, buso Amalek
agha; echi mu onwem ganēguzo onwem
n'elu ugwu ntà nka, nējide nkpa-n'aka
Chineke n'akam. 10 Joshua we me dika
Moses siri ya, ibuso Amalek agha: ma
Moses na Eron na Hua rigoro n'elu
ugwu ntà ahu. 11 O rue, mḅe Moses
weliri aka-ya elu, na Israel kariri ike:
ma mḅe ọ mere ka aka-ya zuru ike,
Amalek kariri ike. 12 Ma aka Moses
abua di arọ́; ha we were nkume, tiye ya
n'okpuru ya, ọ nọkwasi ya; Eron na Hua
we jide aka-ya abua elu, otù onye n'otù
akuku, ibe-ya n'akuku ọzọ; aka-ya abua
we nēguzosi ike rue ọdida-anyanwu.
13 Joshua we me ka ike gwu Amalek
n'ọnu mma-agha. 14 Jehova we si
Moses, De nka n'akwukwọ, ka ọ buru
ihe-ncheta, me kwa ka ọ ba na nti
Joshua: n'ihi na M'gēhichapusi ncheta
Amalek n'okpuru elu-igwe. 15 Moses
we wue ebe-ichu-aja, kpọ aha-ya Jehova-
nisi: 16 ọ si, Aka dikwasi oche-eze Ja,
agha ka Jehova gēbuso Amalek site
n'ọḅọ rue ọḅọ.

18 1 Ma Jetro, bù onye-nchu-aja
Midian, nna nwunye Moses,
nuru ihe nile Chineke mere Moses na
Israel ndi-Ya, na Jehova mere ka Israel
si n'Ijipt puta. 2 Jetro, bù nna nwunye
Moses, we were Zipora, bù nwunye
Moses, mḅe o zipusiri ya, 3 na umu-ya
ndikom abua; nke aha otù nime ha bu
Giashom; n'ihi na ọ siri, Ọbìa ka
m'buworo n'ala ọzọ: 4 aha nke ibe-ya
bu kwa Elieza; n'ihi na ọ siri, Chineke
nke nnam bu iye-akam, Ọ we naputam
na mma-agha Fero: 5 Jetro, bù nna
nwunye Moses, we biakute Moses, ya
na umu-ya ndikom na nwunye-ya, nime
ọzara ebe ya onwe-ya maworo ulo-ikwū,
n'ugwu nke Chineke. 6 Ọ si Moses,
Mu onwem, nna nwunye-gi, bù Jetro,
abiakutewom i, mu na nwunye-gi, na
umu-ya ndikom abua tiyere ya. 7 Moses
we pua izute nna nwunye-ya, we kpọ
isi ala, sutu kwa ya ọnu; ha we jurita
onwe-ha ma ha nọ n'udo; ha we ba
n'ulo-ikwū. 8 Moses we kọrọ nna
nwunye-ya akukọ ihe nile Jehova mere
Fero na ndi Ijipt n'ihi Israel, ike-
ọgwugwu nile nke gwuru ha n'uzọ,
Jehova we naputa ha. 9 Jetro we ṅuria
ọṅu bayere ezi ihe nile nke Jehova mere
Israel, ndi ọ naputara n'aka ndi Ijipt.
10 Jetro we si, Onye agọziri agọzi
ka Jehova bu, Onye naputaworo unu
n'aka ndi Ijipt, na n'aka Fero; Onye
naputaworo ndi nka n'okpuru aka ndi
Ijipt. 11 Uḅu a ka m'mara na Jehova di
uku kari chi nile: e, n'ihe nke ha di
nganga megide ha. 12 Jetro, bù nna
nwunye Moses, we were àjà-nsure-ọku
na àjà di iche iche ichuru Jehova: Eron
we bia, ya na ndi-okenye nile nke Israel,
iso nna nwunye Moses ri nri n'iru
Chineke. 13 O rue, n'echi-ya, na Moses
nọduru ala ikpe ndi Israel ikpe: ndi ahu
we guzo n'akuku Moses si n'ututu rue
anyasi. 14 Nna nwunye Moses we hu
ihe nile nke Moses onwe-ya nēme ndi
Israel, ọ we si, Gini bu ihe a nke gi
onwe-gi nēme ndi nka? gini mere gi
onwe-gi nānọdu ala nání gi iche, ma
ndi nka nile nēguzo onwe-ha n'akuku
gi si n'ututu rue anyasi? 15 Moses we
si nna nwunye-ya, N'ihi na ndi nka
nābiakutem iju Chineke ase: 16 mḅe
ha nwere okwu, ha abiakutem; m'nēkpe
kwa ikpe n'etiti madu na ibe-ya,
m'nēme kwa ka ha mara ukpuru nile
nke Chineke, na iwu-Ya nile. 17 Nna
nwunye Moses we si ya, Ọ digh nma,
bù ihe gi onwe-gi nēme. 18 I ghagh
ikpọnwu akpọnwu dika akwukwọ, ma
gi onwe-gi ma ndi nka gi na ha nọ:
n'ihi na ọ di arọ́ kari gi, bù ihe a; i

pugh ime ya nání gi iche. 19 Ubu a ge
nti n'olum, m'gādu gi ọdu, ka Chineke
nọyere kwa gi: gi onwe-gi buru ndi
nka na nchenta-iru Chineke, gi onwe-gi
webata-kwa-ra Chineke okwu nile,
20 me kwa ka ha ghọta ukpuru nile na
iwu nile, gi me kwa ka ha mara uzọ ha
gēje ije nime ya, na ọlu nke ha gālu.
21 Gi onwe-gi gēsi kwa na ndi nka nile
leputa ndi-dìnkpà, ndi nātu egwu
Chineke, ndi nĕkwu ezi-okwu, ndi
nākpọ urù nēzigh ezi asì; i gēdo kwa
ndi ahu n'isi ha, ibu ndi-isi nnù abua na
ọgu iri nnù abua na ọgu iri, na ndi-isi
ọgu ise ọgu ise, na ndi-isi ọgu abua na
iri ọgu abua na iri, na ndi-isi iri iri:
22 ka ha kpe ndi nka na mbe nile: o
gēru. na oké okwu nile ọ bula ka ha
gēweta gi, ma ha onwe-ha gēkpe okwu
ntà nile ọ bula: gi me ka ọ di kari nfe
n'aru gi, ha gēso kwa gi buru ibu a.
23 Ọ buru na ihe a ka i gēme, ọ buru
kwa na Chineke enye gi iwu, i gēnwe
kwa ike iguzo; ọzọ kwa, ndi nka nile
gābà kwa n'ọnọdu-ha n'udo. 24 Moses
we ge nti n'olu nna nwunye-ya, me ihe
nile ọ siri. 25 Moses we si n'etiti
Israel nile rọputa ndi-dìnkpà, me ha ka
ha buru ndi-isi ndi ahu, ndi-isi nnù
abua na ọgu iri nnù abua na ọgu iri, na
ndi-isi ọgu ise ọgu ise, na ndi-isi ọgu
abua na iri ọgu abua na iri, na ndi-isi
iri iri. 26 Ha we kpe ndi Israel ikpe
na mbe nile: okwu nile nke siri ike ka
ha nēwetara Moses, ma ha onwe-ha
nēkpe okwu ntà nile. 27 Moses we
zipu nna nwunye-ya; ọ we je nke ya,
la n'ala-ya.
19 1 N'ọnwa nke-atọ mbe umu
Israel putasiri n'ala Ijipt, n'ubọchi
ahu ka ha batara n'ọzara Sainai. 2 Ha
we si na Refidim bulie ije, bata n'ọzara
Sainai, we ma ulo-ikwū-ha n'ọzara ahu;
Israel we ma ulo-ikwū-ha n'ebe ahu
n'iru ugwu ahu. 3 Moses we rigokuru
Chineke, Jehova we si n'ugwu ahu
kpọ ya òkù, si, Otù a ka i gāsi ulo Jekob,
gosi kwa umu Israel; 4 Unu onwe-unu
ahuwo ihe M'mere ndi Ijipt, ebu-kwa-
ram unu n'elu nkù ugo, me ka unu
biakutem. 5 Ma ubu a, ọ buru na unu
ege nti n'olum n'ezie, ọ buru kwa na unu
edebe ọbuba-ndum, unu gābu-kwa-ram
ihe nke akam kari ndi nile: n'ihi na ọ
bu Mu nwe uwa nile: 6 unu onwe-unu
gābu-kwa-ram ala-eze ndi-nchu-aja, na
mba di nsọ. Ndia bu okwu nke i gāgwa
umu Israel. 7 Moses we bia, kpọ ndi-
okenye ndi Israel, tiye okwu ndia nile
n'iru ha, bù nke Jehova nyere ya n'iwu.
8 Ndi Israel nile we za n'otù, si, Ihe
nile Jehova kwuru, ayi gēme ya. Moses
we weghachiri Jehova okwu nile nke
ndi ahu. 9 Jehova we si Moses, Le,
Mu onwem nābiakute gi n'igwe-oji bara
ọchichiri, ka ndim we nu mbe M'nākpa-
yere gi uka, ọzọ kwa, ka ọ we buru gi
onwe-gi ka ha gēkwere rue mbe ebigh-
ebi. Moses we gosi Jehova okwu nile
nke ndi Israel. 10 Jehova we si Moses,
Jekuru ndim, do ha nsọ ta na echi, ka ha
su kwa uwe-nbokwasi-ha, 11 nọ na
njikere nye ubọchi nke-atọ: n'ihi na ọ
bu n'ubọchi nke-atọ ka Jehova gāridata
n'anya ndi Israel nile n'elu ugwu Sainai.
12 I gākpara ndim òkè buruburu, si,
Lezienu onwe-unu anya, ka unu ghara
irigo n'ugwu a, ma-ọbu imetu nsọtu-ya
aka: onye ọ bula nke nēmetu ugwu a aka,
aghagh ime ka ọ nwua: 13 ọ digh aka
gēmetu ya, n'ihi na aghagh itubu ya na
nkume, ma-ọbu ibabu ya n'àkù; ma
anumanu ma madu, ọ gagh-adi ndu:
n'ọfūfù-opì di anya ndi ahu gārigota
n'ugwu a. 14 Moses we si n'ugwu ahu
ridakuru ndi Israel, do ndi ahu nsọ;
ha we su uwe-nbokwasi-ha. 15 Ọ si
ndi Israel, Nọnu na njikere nye ubọchi
nke-atọ: unu abiarula nwayi nso.
16 O rue, n'ubọchi nke-atọ, mbe ọ bu
ututu, na ọtùtù èbè-elu-igwe na àmùmà
di, na igwe-oji di arọ n'elu ugwu ahu, na
olu opi-ike di ike nke-uku; ndi Israel
nile ndi nọ n'ọmuma-ulo-ikwū-ha we
ma jijiji. 17 Moses we me ka ndi
Israel si n'ọmuma-ulo-ikwū-ha puta
izute Chineke, ha we guzo onwe-ha
n'ala-ala nke ugwu ahu. 18 Ugwu
Sainai nile nākwu anwurù, n'ihi na
Jehova ridakwasiri ya n'ọku: anwurù-ya
we kwugo dika anwurù nke okè ọku,
ugwu ahu nile we ma jijiji nke-uku.
19 Olu opi-ike ahu we nādasi ike nke-
uku, Moses nēkwu okwu, Chineke were
kwa olu nāza ya. 20 Jehova we rida-
kwasi ugwu Sainai, rue elu ugwu ahu:
Jehova we kpọ Moses ibiaru elu ugwu
ahu, Moses we rigo. 21 Jehova we si
Moses, Rida, bara ndim àmà, ka ha we
ghara inujiri n'ebe Jehova nọ ile anya,

ọtútú nime ha we da. 22 Ọzọ kwa,
ndi-nchu-aja, ndi nābiakute Jehova nso,
ka ha do onwe-ha nsọ, ka Jehova we
ghara itiwakuru ha. 23 Moses we si
Jehova, Ndi-Gi apugh irigoru ugwu
Sainai: n'ihi na Gi onwe-gi ḅara ayi
àmà, si, Kpara ugwu a ókè, do kwa ya
nsọ. 24 Jehova si ya, Je, rida; i gāri-
gota kwa, gi onwe-gi, na Eron tiyere
gi: ma ka ndi-nchu-aja na ndim ghara
inujiri irigokute Jehova, ka Ọ we ghara
itiwakuru ha. 25 Moses we ridakuru
ndi Israel, si ha me otú a.

20 1 Chineke we kwue okwu ndia
nile, si,
2 Mu onwem bu Jehova Chineke-gi,
Onye mere ka i si n'ala Ijipt, n'ulo ndi-
orù, puta.
3 Gi enwela Chi ọzọ tiyerem.
4 Gi emerela onwe-gi arusi apiri api,
ma-ọbu oyiyi nke udi ọ bula nke di
n'elu-igwe n'elu, ma-ọbu nke di n'uwa
n'okpuru ya, ma-ọbu nke di na miri
n'okpuru uwa: 5 gi akpọla isi ala nye
ha, efè-kwa-la ha òfùfè: n'ihi na Mu
onwem, bú Jehova Chineke-gi, bu
Chineke ekworo, nēwere ajọ omume nke
ndi bu nna leta umu-ha, leta umu-umu
nke-atọ, leta kwa nke-anọ, nke ndi
nākpọm asì; 6 ma anamemere nnù
umu-umu abua na ọgu iri ebere, bú nke
ndi nāhum n'anya, nēdebe kwa ihe nile
M'nyere n'iwu.
7 Gi eburula aha Jehova, bú Chineke-
gi, ime ihe efu; n'ihi na Jehova agagh-
agu onye nēburu aha-Ya ime ihe efu
n'onye ikpé nāmagh.
8 Cheta ubọchi-izu-ike, ido ya nsọ.
9 Ubọchi isi ka i gālu ọlu, je ozi-gi nile:
10 ma ubọchi nke-asa bu ubọchi-izu-ike
nke Jehova, bú Chineke-gi, nwere: i
gagh-eje ozi ọ bula nime ya, gi onwe-gi,
na nwa-gi nwoke, na nwa-gi nwayi, na
orù-gi nwoke, na orù-gi nwayi, na anu-
ulo-gi, na ọbia-gi nke nọ nime ọnu-uzọ-
ama-gi ọ bula: 11 n'ihi na n'ubọchi isi
ka Jehova mere elu-igwe na uwa, na oké
osimiri, na ihe nile nke di nime ha, Ọ
we zuru ike n'ubọchi nke-asa: n'ihi nka
ka Jehova gọziri ubọchi-izu-ike, do kwa
ya nsọ.
12 Sọpuru nna-gi na nne-gi: ka
ubọchi-gi we di anya n'elu ala ahu nke
Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi.
13 Gi eḅula madu.
14 Gi akwala iko.
15 Gi ezula ori.
16 Gi aḅala àmà ugha megide madu-
ibe-gi.
17 Gi enwela anya-uku n'ebe ulo
madu-ibe-gi di, gi enwela anya-uku
n'ebe nwunye madu-ibe-gi nọ, ma-ọbu
n'ebe orù-ya nwoke nọ, ma-ọbu n'ebe
orù-ya nwayi nọ, ma-ọbu n'ebe ehi-ya
di, ma-ọbu n'ebe inyinya-ibu-ya di,
ma-ọbu n'ebe ihe ọ bula di nke madu-
ibe-gi nwere.
18 Ndi Israel nile we nāhu éḅè-elu-
igwe nile, na ire-ọku nile, na olu opi-ike
ahu, na ugwu ahu ka ọ nākwu anwurù:
mḅe ndi ahu huru ya ha we ṅaghari, guzo
n'ebe di anya. 19 Ha si Moses, Gi
onwe-gi kpayere ayi uka, ayi gānu kwa:
ma Chineke akpayerela ayi uka, ka ayi
we ghara inwu. 20 Moses we si ndi
Israel, Unu atula egwu: n'ihi na ọ bu
inwa unu ka Chineke biaworo, ya na ka
egwù-Ya we di n'iru unu, ka unu we
ghara imehie. 21 Ndi Israel we guzo
n'ebe di anya, ma Moses biaruru oké
ọchichiri ahu nso, ebe Chineke nọ.
22 Jehova we si Moses, Otú a ka i
gāsi umu Israel, Unu onwe-unu ahuwo
na esiwom n'elu-igwe kpayere unu uka.
23 Unu emela chi ọzọ tiyerem; chi ọla-
ọcha ma-ọbu chi ọla-edo, unu emerela
onwe-unu ha. 24 Ebe-ichu-aja nke ájá
ka i gēmerem, chu kwa aja-nsure-ọku-gi
nile na aja-udo-gi nile n'elu ya, bú igwè
ewu na aturu-gi, na igwè ehi-gi: n'ebe
nile ọ bula ebe M'nēme ka echeta aham,
n'ebe ahu ka M'gābiakute gi, gọzi kwa
gi. 25 Ma ọ buru na ebe-ichu-aja nke
nkume ka i gēmerem, ewerela nkume
awara awa wu ya: n'ihi na asi na i mewo
ka ihe-ọlu-gi ga n'elu ya, i we me ka ọ
ghara idi nsọ. 26 Ewerela ihe-nrigo
rigo n'ebe-ichu-ajam, ka ewe ghara
ikpughe ọtọ-gi n'elu ya.

21 1 Ma ndia bu ikpé nke i gētiye
n'iru ha.
2 Mḅe i ḅata orù, bú onye-Hibru, arọ
isi ka ọ gābu orù-gi: ma n'arọ nke-asa ọ
gāpu nwere onwe-ya n'efu. 3 Ọ buru
na ọ bata nání ya, ọ gāpu nání ya: ọ
buru na onye nwere nwunye ka ọ bu,
nwunye-ya gēso kwa ya pua. 4 Ọ buru
na onye-nwe-ya enye ya nwunye, nwayi
ahu ewe muara ya umu-ndikom ma-ọbu
umu-ndinyom; nwayi ahu na umu-ya

gābu ihe onye-nwe-ya nwere, ma ọ gapu
nāni ya. 5 Ma ọ buru na orù ahu asi
n'ezie, Ahurum onye-nwem na nwu-
nyem na umum n'anya; m'gagh-apu
nwere onwem: 6 onye-nwe-ya gēme
kwa ka ọ biakute Chineke nso, ọ gēme
kwa ka ọ biarue nso ọnu-uzọ, ma-ọbu
nso awara-uzọ; onye-nwe-ya gēwere
arà rapue nti-ya; ọ gābu kwa orù-ya rue
mbe ebigh-ebi.
7 Ma mbe nwoke gēre nwa-ya nwayi
ka ọ buru orù-nwayi, ọ gagh-apu dika
ọpupu orù-ndikom. 8 Ọ buru na ọ jọ
njọ n'anya onye-nwe-ya, bù onye kwere
na ya onwe-ya gālu ya na nwunye, ọ
gēkwe kwa ka abapụta ya: ọ gagh-enwe
ike ire ya nye ndi ala ọzọ, n'ihi na ọ
ghọburu ya. 9 Ma ọ buru na ọ kwere
na nwa-ya nwoke gālu ya, dika ihe
ekpere n'ikpe bayere umu-ndinyom si
di, otù a ka ọ gēme ya. 10 Ọ buru na
ọ lutara ya nwunye ọzọ; ọ gagh-ewebì
anu-oriri-ya, na ihe-nbokwasi-ya, na
ihe kwesiri ya dika nwunye. 11 Ma ọ
buru na ọ megh ihe atọ ndia nye ya, ọ
gāpu kwa n'efu, nēnyegh ego.
12 Onye nētibu madu, ọ we nwua,
aghagh ime ka ọ nwua. 13 Ma onye
nēchegh anwu, ma Chineke mere ka
ọ dabà n'aka-ya; M'gēdoro gi ebe
ọ gābalaga. 14 Ma mbe onye ọ bula
gēwere nganga biakwasi ibe-ya, ibu ya
n'aghughọ; n'ebe-ichu-ajam ka i gēwepu
ya ka ọ nwua.
15 Onye nēti nna-ya, ma-ọbu nne-ya,
ihe, aghagh ime ka ọ nwua.
16 Onye nēzu madu n'ori re ya, ma-
ọbu na asi na ahu ya n'aka-ya, aghagh
ime ka ọ nwua.
17 Onye nākọcha nna-ya, ma-ọbu
nne-ya, aghagh ime ka ọ nwua.
18 Mbe ndikom nēse okwu, ma otù
nime ha ewere nkume ma-ọbu iwere
ọkpọ ti ibe-ya, ma ọ nwugh, ma o dina
n'ihe-ndina ọria: 19 ma ọ buru na o
bilie, jeghari n'èzi, dabere na nkpa-
n'aka-ya, agāgu onye tiri ya n'onye ikpè
nāmagh: ọ bu nāni na ọ gēnye ya ihe
bayere nburu-ya, me kwa ka aru-ya di
ike nke-ọma.
20 Mbe onye ọ bula gēwere nkpa-
n'aka ti orù-ya nwoke, ma-ọbu orù-ya
nwayi, ọ we nwua n'okpuru aka-ya;
aghagh ibọ ọbọ-ya n'aru ya. 21 Ma otù
ọ di, ọ buru na otù ubọchi ma-ọbu
ubọchi abua ka ọ gānọru, agagh-abọ
ọbọ-ya n'aru ya: n'ihi na ego-ya ka ọ bu.
22 Mbe ndikom nālu ọgu, we tie
nwayi di ime ihe, ime-ya we pua, ma ajọ
ihe aputagh: aghagh iri ya nra, dika di
nwayi ahu gātukwasi ya; ọ gēnye kwa
site n'aka ndi-ikpè. 23 Ma ọ buru na
ajọ ihe aputa, i gēme kwa ka ndu lara
ndu, 24 anya lara anya, ezé lara ezé,
aka lara aka, ukwu lara ukwu, 25 ida-
ọku lara ida-ọku, obubu-mma lara
obubu-mma, ufiri-utari lara ufiri-utari.
26 Mbe onye ọ bula gēti anya orù-ya
nwoke, ma-ọbu anya orù-ya nwayi, ihe,
we bibie ya; o gēzipu kwa ya ka ọ nwere
onwe-ya n'ihi anya-ya. 27 Ọ buru kwa
na ọ me ka ezé orù-ya nwoke ma-ọbu ezé
orù-ya nwayi dapu; o gēzipu kwa ya ka
ọ nwere onwe-ya n'ihi ezé-ya.
28 Mbe ehi gāsọ nwoke ma-ọbu
nwayi mpì, ọ we nwua, aghagh itubu ehi
ahu na nkume, agagh-eri kwa anu-ya;
ma agāgu onye-nwe ehi ahu n'onye ikpe
nāmagh. 29 Ma ọ buru na ehi ahu bu
ehi nāsọ mpi na mbe gara aga, ewe bara
onye-nwe-ya àmà, ma ọ debegh ya nke-
ọma, kama ọ mere ka nwoke ma-ọbu
nwayi nwua; agātubu ehi ahu na
nkume, ọzọ kwa, agēme ka onye-nwe-ya
nwua. 30 Ọ buru na ihe ikpuchi
nmehie-ya ka agātukwasi ya, ọ gēnye
ihe-nbaputa nke ndu-ya, dika ihe nile
agātukwasi ya si di. 31 Ma ọ bu nwa-
nwoke ka ọ sọrọ mpi, ma ọ bu nwa-
nwayi ka ọ sọrọ mpi, dika ikpè a si di
ka agēme ya. 32 Ọ buru na orù-nwoke
ma-ọbu orù-nwayi ka ehi ahu sọrọ mpì;
orù shekel ọla-ọcha na iri ka ọ gēnye
onye-nwe-ya, agātubu kwa ehi ahu.
33 Mbe onye ọ bula gēmeghe olùlù,
ma-ọbu mbe onye ọ bula gēgwu olùlù,
ghara imechi ya, ehi ma-ọbu inyinya-
ibu ewe dabà nime ya, 34 onye-nwe
olùlù ahu gākwughachi ihe; ego ka ọ
gēnyeghachi onye-nwe-ya, nke nwuru
anwu gābu kwa nke aka ya.
35 Mbe ehi onye ọ bula gēmeru ehi
nke madu-ibe-ya aru, ọ we nwua; ha
gēre kwa ehi di ndu, kè ego-ya: ọzọ kwa,
nke nwuru anwu ka ha gēkè. 36 Ma-
ọbu asi na amara na ehi ahu bu ehi nāsọ
mpi na mbe gara aga, ma onye-nwe-
ya edebegh ya nke-ọma; ọ ghagh
ikwughachi ehi n'ọnọdu ehi ahu, nke
nwuru anwu gābu kwa nke aka ya.

22 1 Mḅe onye ọ bula gēzu ehi ma-
ọbu aturu, we ḅue ya, ma-ọbu re
ya; ehi ise ka ọ gākwughachi n'ọnọdu
ehi ahu, ma-ọbu aturu anọ ka ọ
gākwughachi n'ọnọdu aturu ahu. 2 Ọ
buru na ahú onye-ori ka o nētipú ulo,
ewe tiḅue ya, ọ we nwua, ọ digh ikpe-
ọmuma ọbara gādi bayere ya. 3 Ọ buru
na anyanwu awakwasi ya, ikpe-ọmuma
ọbara gādi bayere ya: ọ ghagh ikwu-
ghachi; ọ buru na ọ nwegh ihe, agēre
kwa ya n'ihi ori-ya. 4 Ọ buru na
achọta ihe ahu n'aka-ya n'ezie, bú nke
o zuru n'ori, ma ọ bu ehi, ma-ọbu
inyinya-ibu, ma-ọbu aturu, na ndu; ọ
gākwughachi okpukpu abua.

5 Mḅe onye ọ bula gēme ka anumanu
ta nri n'ubi ma-ọbu n'ubi-vine, ọ we
zipu anumanu-ya, ọ we ta nri n'ubi onye
ọzọ; ihe kachasi nma nke ubi-ya, na
ihe kachasi nma nke ubi-vine-ya, ka ọ
gākwughachi.

6 Mḅe ọku gāḅa, we ḅakuru ogwu,
ọku ahu we richapu obo ọka, ma-ọbu
ọka guzoro eguzo, ma-ọbu ọhia; onye
mere ka ọku ahu ḅa aghagh ikwughachi.

7 Mḅe onye ọ bula gēnye ibe-ya ego
ma-ọbu ihe idebe, ewe zue ya n'ulo
nwoke ahu; ọ buru na achọta onye-ori
ahu, ọ ghagh ikwughachi okpukpu abua.
8 Ọ buru na achọtagh onye-ori ahu,
onye-nwe ulo ahu gābiakute Chineke
nso, imara ma ọ setipugh aka-ya n'aru
ihe madu-ibe-ya jetara n'ozi. 9 Okwu
bayere ihe-njehie ọ bula, ma ọ bu okwu
bayere ehi, bayere inyinya-ibu, bayere
aturu, bayere uwe-nḅokwasi, bayere ihe
ọ bula furu efu, nke madu nāsi, Nka bu
ya, Chineke ka okwu ha abua gābiakute;
onye Chineke gāma ikpe, ọ gākwughachi
ibe-ya okpukpu abua.

10 Mḅe onye ọ bula gēnye ibe-ya
inyinya-ibu, ma-ọbu ehi, ma-ọbu aturu,
ma-ọbu anumanu ọ bula, idebe: ọ we
nwua, ma-ọbu ihe meruru ya aru, ma-
ọbu adọta ya n'agha, ma ọ digh onye
nāhu ya: 11 iyi nke Jehova gādi n'etiti
ha abua, imara ma ọ setipugh aka-ya
n'aru ihe ibe-ya jetara n'ozi; onye-nwe
anumanu ahu gānara ya, ọ gagh-
akwughachi kwa. 12 Ma ọ buru na
ezuru ya n'ori n'aka-ya n'ezie, ọ
gākwughachi onye-nwe-ya. 13 Ọ buru
na anu ọhia dọḅuru ya n'ezie, ya
webata ya ka ọ buru ihe-àmà; ọ gagh-
akwughachi ihe anu-ọhia dọḅuru.

14 Mḅe onye ọ bula gārịọta anumanu
n'aka ibe-ya, ihe we meru ya aru, ma-
ọbu ọ nwua, mḅe onye-nwe-ya nānọgh
yere ya, ọ ghagh ikwughachi. 15 Ọ
buru na onye-nwe-ya nọyere ya, ọ
gagh-akwughachi: ọ buru na ọ bu ihe
egoro ọlu, ọ biara n'ihi ugwọ-ọlu-ya.

16 Mḅe nwoke gārafu nwa-aḅọghọ
nâmagh nwoke nke ọ digh nwoke kwere
ilu ya, ọ we dinayere ya, ọ ghagh inye
ego ọlulu bayere ya ka ọ buru nwunye-
ya. 17 Ọ buru na nna-ya ajusi ike
iwere ya nye ya, ọ gākwu ego dika ego
ọlulu umu-aḅọghọ nāmagh nwoke si di.

18 Ekwela ka nwayi-mḅasi di ndu.

19 Onye ọ bula ya na anumanu
nēdina, aghagh ime ka ọ nwua.

20 Onye nāchuru chi aja, ma-ọbugh
ichuru Jehova, nání Ya, agēwezuga ya
ka ebibie ya. 21 Gi emela ọbia ihe-ike,
emeḅu-kwa-la ya: n'ihi na ndi-ọbia ka
unu buri n'ala Ijipt. 22 Nwayi ọ bula
di-ya nwuru, ma-ọbu nwa-nḅei, unu
ewedala ya n'ala. 23 Ọ buru na i weda
ya n'ala ma-ọli, ọ we tikuem n'uzọ ọ
bula n'ezie, aghaghm inu ntiku-ya:
24 iwem gādi ọku, M'gēwere kwa mma-
agha ḅue unu; nwunye-unu gāghọ
ndinyom di-ha nwuru, umu-unu gāghọ
kwa umu-nḅei.

25 Ọ buru na i binye onye ọ bula
n'etiti ndim ego, bú onye ewedara n'ala,
onye gi na ya nọ, aburula ya dika onye
nānara ọmuru-nwa; unu atukwasi-kwa-
la ya uma. 26 Ọ buru na i were uwe-
nḅokwasi madu-ibe-gi n'ihe-ibe ma-ọli,
mḅe ọdida-anyanwu ruru ka i gēwere
ya nyeghachi ya: 27 n'ihi na nke ahu
bu ihe-nḅokwasi ọ nwere nání ya, nke
ahu bu uwe-nḅokwasi-ya iyikwasi
n'akpukpọ-aru-ya: ò bu nime gini ka
o gēdina? o gēru kwa, mḅe o nētikum.
na M'gānu; n'ihi na onye-amara ka
M'bu.

28 Gi akọchala Chineke, abu-kwa-la
onye-isi ndi-gi ọnu. 29 Alala azú inye
ùjú-gi na ihe-ọńuńu-gi. Nwa-nwoke
eburu uzọ mu nime umu-gi ndikom ka
i gēnyem. 30 Otú a ka i gēmere ehi-gi,
na ìgwè ewu na aturu-gi: ubọchi asa ka
ya na nne-ya gānọ: n'ubọchi nke-asatọ
i gēwere ya nyem. 31 Ndi di nsọ ka
unu gāburum: unu eri-kwa-la anu nke

anu-ọhia dọḅuru n'ọhia; nkita ka unu
gātudara ya.
23 1 Gi eburula akukọ efu: esola
onye nēmebi iwu tiye aka-gi ibu
onye-àmà nke ihe-ike. 2 Esola ọtutu
madu n'azu ba n'ihe ọjọ di iche iche:
aḅa-kwa-la àmà bayere ise-okwu ka i we
wezuga onwe-gi iso ọtutu madu n'azu
iwezuga ikpé: 3 asọpuru-kwa-la onye
nēnwegh ike n'ise-okwu-ya.
4 Mḅe i zute ehi onye-iro-gi, ma-ọbu
inyinya-ibu-ya, ka ọ nākpafu, i ghagh
ime ka ọ laghachikuru ya. 5 Mḅe i
huru inyinya-ibu nke onye nākpọ gi asi
ka ibu-ya nānyiḅu ya, ma i nāchọ ighara
itọpuru ya ibu ahu, i ghagh iyere ya aka
itọpu ya.
6 Ewezugala ikpé nke oḅeye-gi n'ise-
okwu-ya. 7 I gānọpuru okwu-ugha
n'ebe di anya; eḅu-kwa-la onye ikpé
nāmagh na onye ezi omume: n'ihi na
adighm-agu onye nēmebi iwu n'onye ezi
omume. 8 Anara-kwa-la ihe-iri-ngo:
n'ihi na ihe-iri-ngo nēme ka ndi nāhu
uzọ kpu isi, ọ nēme kwa ka okwu ndi ezi
omume ḅagọ aḅagọ. 9 Emeḅu-kwa-la
ọbia: n'ihi na unu onwe-unu amawo
nkpuru-obi nke ọbìa, n'ihi na ọbìa ka
unu buri n'ala Ijipt.
10 Arọ isi ka i gāgha nkpuru n'ala-gi,
chikọta kwa ihe-ọmume-ya: 11 ma
n'arọ nke-asa i gārapu ya, me ka ọ
tọḅọrọ n'efu; ka ndi-oḅeye nke ndi-gi
we rie ihe: anu-ọhia gēri kwa ihe ha
rifọrọ. Otú a ka i gēme kwa ubi-vine-
gi, me kwa ubi-olive-gi. 12 Ubọchi isi
ka i gālu ọlu-gi, ma n'ubọchi nke-asa i
gākwusi n'ọlu: ka ehi-gi na inyinya-ibu-
gi we zuru ike, ọzọ, ka nwa nke orù-gi
nwayi na ọbìa we turu ndu. 13 Ma
n'ihe nile M'siworo unu lezienu anya:
unu ehota-kwa-la aha chi ọ bula ọzọ, ka
aghara kwa inu ya n'ọnu-gi.
14 Uḅò atọ ka i gēmerem ememe
n'arọ. 15 I gēdebe ememe achicha
ekogh-eko: ubọchi asa ka i gēri achicha
ekogh-eko, dika M'nyere gi iwu, na mḅe
akara àkà n'ọnwa Ebib (n'ihi na ọ bu
nime ya ka i siri n'Ijipt puta); ma ọ digh
onye agāhu n'irum ka ọ ḅa aka: 16 i
gēdebe kwa ememe nke owuwe-ihe-ubi,
bú nke nkpuru mbu nke i lutara n'ọlu,
nke i nāgha n'ubi: na ememe nke
nchikọta-ihe, n'ọgwugwu arọ, mḅe i si
n'ubi chikọta ihe nile i lutara n'ọlu.
17 Uḅò atọ n'arọ ka agāhu ndikom-i
nile n'iru Onye-nwe-unu, bú Jehova.
18 Achula ọbara nke àjàm n'elu
achicha koro eko; abuba nke ememem
agagh-adigide kwa abali nile rue ututu.
19 Ihe mbu nke nkpuru mbu nile nke
ala-ubi-gi ka i gēwebata n'ulo nke
Jehova, bú Chineke-gi. Esila nwa-ewu
nime miri-ara nke nne-ya.
20 Le, Mu onwem nēziga mọ-ozi
n'iru gi, idebe gi n'uzọ, na ime ka i bata
n'ebe ahu M'doziworo. 21 Lezie anya
n'iru ya, ge kwa nti n'olu-ya; anupula
isi n'okpuru ya: n'ihi na ọ gagh-
aḅaghara njehie-unu; n'ihi na aham di
nime ya. 22 N'ihi na, ma ọ buru na i ge
nti n'olu-ya n'ezie, we me ihe nile nke
M'nēkwu, M'gābu-kwa-ra ndi-iro-gi
onye-iro, kpaḅu kwa ndi nākpaḅu gi.
23 N'ihi na mọ-ozim ganēje n'iru gi, me
ka i bakute ndi-Amorait, na ndi Het, na
ndi-Perizait, na ndi Kenean, na ndi-
Haivait, na ndi Jebus: M'gēzopu kwa
ha n'uwa. 24 Akpọla isi ala nye chi
nile ha, efè-kwa-la ha, eme-kwa-la dika
omume nile ha si di: kama i gākwadasi
ha, tipiasi kwa ogidi nile ha. 25 Ma
unu gēfè Jehova, bú Chineke-unu, Ọ
gāgọzi kwa nri-gi na miri-gi; M'gēwe-
zuga kwa ọria n'etiti gi. 26 Ọ gagh-adi
nwayi nēmebi ime ma-ọbu nwayi-àgà
n'ala-gi: M'gēmezu ọnu-ọgugu ubọchi-
gi. 27 Oké ujọm ka M'gēziga n'iru gi,
chusa ha, bú ndi ahu nile i gābakute ha,
M'gēnye kwa gi olu ndi-iro-gi nile.
28 M'gēziga kwa ebu n'iru gi, ha
gāchupu ndi-Haivait, na ndi Kenean,
na ndi Het, n'iru gi. 29 M'gagh-
achupu ha n'iru gi n'otù arọ; ka ala we
ghara ighọ ihe tọḅọrọ n'efu, anu-ọhia
ewe ba uba megide gi. 30 Nwantī
nwantī ka M'gāchupu ha n'iru gi, rue
mḅe i gāmu ọmùmù, we keta ala ahu.
31 M'gētiye kwa óké-ala-gi site n'Oké
Osimiri Uhie we rue oké osimiri ndi
Filistia, site kwa n'ọzara rue Osimiri
Yufretis: n'ihi na M'gēwere ndi bi n'ala
ahu nye n'aka-unu; i gāchupu kwa ha
n'iru gi. 32 Gi na ha aḅala ndu, gi na
chi-ha aḅa-kwa-la ndu. 33 Ha agagh-
ebi n'ala-gi, ka ha we ghara ime ka i
mehie megidem: n'ihi na ọ buru na i fè
chi-ha, ọ ghagh iburu gi ọnyà.

24 1 Moses ka Ọ siri, Rigokute
Jehova, gi onwe-gi, na Eron, na
Nedab, na Abaihu, na ọgu madu atọ na
iri sitere na ndi-okenye ndi Israel; unu
gākpọ kwa isi ala n'ebe di anya: 2 ma
nání Moses onwe-ya gābiakute Jehova
nso; ma ha onwe-ha agagh-abiaru nso;
ndim agagh-eso kwa ya rigota. 3 Moses
we bia, kọrọ ndi Israel okwu Jehova
nile, na ikpé-Ya nile; ndi Israel nile we
za n'otù olu, si, Okwu nile Jehova
kwuworo, ayi gēme ha. 4 Moses we
de okwu Jehova nile n'akwukwọ, o bilie
n'isi-ututu, wu ebe-ichu-aja n'okpuru
ugwu ahu, ya na ogidi iri na abua, dika
ebo iri na abua nke Israel si di. 5 O zie
umu-okorọbia nke umu Israel, ha we
sure àjà-nsure-ọku, chiri kwa oke-ehi
chuara Jehova aja, bú àjà-udo. 6 Moses
we were nkera ọbara-ha, tiye n'ọkwa di
iche iche; nkera ọbara-ha ka ọ wusara
n'ebe-ichu-aja. 7 Ọ were akwukwọ
ọḅuḅa-ndu ahu, gua ya na nti ndi
Israel: ha we si, Ihe nile Jehova kwu-
woro, ayi gēme ya, nu kwa. 8 Moses
we were ọbara ahu, wusa ya n'aru ndi
Israel, si, Le, ọbara nke ọḅuḅa-ndu ahu,
nke Jehova ḅaworo n'ebe unu nọ bayere
okwu ndia nile. 9 Moses we rigo, ya
na Eron na Nedab na Abaihu, na ọgu
madu atọ na iri sitere na ndi-okenye nke
Israel: 10 ha we hu Chineke nke
Israel; ma n'okpuru ukwu-Ya abua ọ di
ka pavement eji nkume sapphire me, ọ
di kwa ka elu-igwe onwe-ya n'idi-ọcha.
11 Ma Ọ setipugh aka-Ya megide ndi
ahu arọputara n'etiti umu Israel: ha we
hu Chineke anya, rie ihe, ńu kwa ihe-
ọńuńu.
12 Jehova we si Moses, Rigokutem
rue ugwu a, nọ kwa n'ebe ahu: ka M'nye
kwa gi nkume abua ahu di mbadamba,
na iwum, na ihe M'nyere n'iwu, bú nke
M'deworo, ka i we zí ha. 13 Moses we
bilie, ya na Joshua onye nējere ya ozi:
Moses we rigo n'ugwu nke Chineke.
14 Ma ndi-okenye Israel ka ọ siri,
Nọdunu n'ebe a nēche ayi, rue mḅe ayi
gālaghachikute unu: ma, le, Eron na Hua
nọ n'etiti unu: onye nwere okwu, ya
biakute ha nso. 15 Moses we rigo
n'ugwu ahu, igwe-oji ahu we kpuchie
ugwu. 16 Ebube Jehova biri n'elu
ugwu Sainai, igwe-oji ahu nēkpuchi
kwa ya ubọchi isi: O si n'etiti igwe-oji
ahu kpọ Moses òkù n'ubọchi nke-asa.
17 Ma n'ile ebube Jehova anya, ọ di
ka ọku nērichapu n'elu ugwu ahu n'anya
umu Israel. 18 Moses we ba n'etiti
igwe-oji ahu, rigorue ugwu ahu: Moses
we nọ n'ugwu ahu ọgu ubọchi abua
ehihie na abali.
25 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel ka ha wererem
àjà-nbuli: n'aka nwoke ọ bula nke obi-ya
nēme ya ka ọ nwe afọ-ofufo ka unu
gānara àjà-nbulim. 3 Nka bu kwa àjà-
nbuli ahu nke unu gānara n'aka ha; ọla-
edo, na ọla-ọcha, na ọla; 4 na ogho
anunu, na ogho ododo, na ogho uhie,
na ezi àkwà ọcha, na aji ewu; 5 na
akpukpọ ebulu esijiri ọbara-ọbara, na
akpukpọ seal, na osisi acacia; 6 na
manu itiye n'ihe nēnye ihè, na uda dí
iche iche itiye na manu nke otite-manu
ahu, na ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ
eji uda utọ me; 7 na nkume onyx, na
nkume di iche iche ihiọgide n'ihe,
ihiọgide n'ephod na ihiọgide n'ihe-
iḅochi-obi. 8 Ka ha me-kwa-ram ebe
nsọ; ka M'we biri n'etiti ha. 9 Dika
ihe nile Mu onwem nēme ka i hu, bú
ihe-atù nke ebe-obibim, na ihe-atù nke
ihe-ya nile, ọbuná otù a ka unu gēme ya.
10 Ha gēme kwa iḅe osisi acacia: cubit
abua na nkera ka ogologo-ya gādi, otù
cubit na nkera ka obosara-ya gādi, otù
cubit na nkera ka idi-elu-ya gādi. 11 I
gāmachita kwa ya ọla-edo anāgwagh
agwa, nime na azu ka i gāmachita ya,
i gēme kwa mpempe ọla-edo n'elu-ya
buruburu. 12 I gāwu-kwa-ra ya nḅa-
aka ọla-edo anọ, tiye ha n'ukwu anọ ya;
bú nḅa-aka abua n'otù akuku-ya, na
nḅa-aka abua n'akuku-ya ọzọ. 13 I
gēme kwa nkpa-n'aka osisi acacia,
machita ha ọla-edo. 14 I gēme kwa ka
nkpa-n'aka ahu ba na nḅa-aka ahu n'elu
akuku iḅe ahu, iwere ha nēbu iḅe ahu.
15 Nime nḅa-aka nke iḅe ahu ka
nkpa-n'aka ahu ganādi: agagh-ewepu
ha nime ya. 16 I gētiye kwa n'iḅe
ahu ihe-àmà M'gēnye gi. 17 I gēme
kwa ebe-nkpuchi-nmehie nke ọla-edo
anāgwagh agwa: cubit abua na nkera
ka ogologo-ya gādi, otù cubit na nkera
ka obosara-ya gādi. 18 I gēme kwa
cherubim ọla-edo abua; ihe akpuru akpu
ka i gēme ha, na nsọtu abua nke ebe-
nkpuchi-nmehie. 19 Gi me otù cherub

n'otù nsọtu, na otù cherub na nsọtu nke-
ọzọ: site n'ebe-nkpuchi-nmehie ka unu
gēme cherubim ahu n'elu nsọtu-ya
abua. 20 Cherubim ahu ganāḅasa kwa
nkù-ha n'elu, nēkpuchi ebe-nkpuchi-
nmehie na nkù-ha, iru-ha nēcherita kwa
onwe-ha; n'ebe ebe-nkpuchi-nmehie di
ka iru cherubim ahu gādi. 21 I
gātukwasi kwa ebe-nkpuchi-nmehie ahu
n'iḅe ahu, n'elu ya; nime iḅe ahu ka i
gētiye ihe-àmà nke M'gēnye gi.
22 M'gēzute kwa gi n'ebe ahu, kpayere
gi uka site n'elu ebe-nkpuchi-nmehie,
site n'etiti cherubim abua nke di n'elu
iḅe ihe-àmà ahu, bayere ihe nile nke
M'gēnye gi n'iwu n'ebe umu Israel nọ.
23 I gēme kwa table osisi acacia: cubit
abua ka ogologo-ya gādi, otù cubit ka
obosara-ya gādi, otù cubit na nkera ka
idi-elu-ya gādi. 24 I gāmachita kwa ya
ọla-edo anāgwagh agwa, me-kwa-ra ya
mpempe ọla-edo buruburu. 25 I gēme-
kwa-ra ya ihe-njikọ buruburu nke ra ka
otù ọbu-aka, i gēme-kwa-ra ihe-njikọ-ya
mpempe ọla-edo buruburu. 26 I gēme-
kwa-ra ya nḅa-aka ọla-edo anọ, tiye nḅa-
aka ahu na nkuku ano nke di n'ukwu
anọ ya. 27 Na nso ihe-njikọ ahu ka
nḅa-aka gādi, ka ha buru ọnọdu itiye
nkpa-n'aka eji ebu table ahu. 28 I gēji
kwa osisi acacia me nkpa-n'aka ahu, i
gāmachita kwa ha ọla-edo, agēji ha ebu
table. 29 I gēme kwa afere-ya nile, na
ngaji-ya nile, na iko-ya nile, na ọkwa-ya
nile, nke eji awusi àjà-ihe-ọṅuṅu: ọla-
edo anāgwagh agwa ka i gēwere me ha.
30 I gādọba kwa achicha nke iru
Chineke n'elu table ahu n'irum mḅe
dum.
31 I gēme kwa ihe-idọba-oriọna nke
ọla-edo anāgwagh agwa: ihe akpuru
akpu ka agēme ihe-idọba-oriọna ahu, bù
ukwu-ala-ya, na alaka-ya; iko-ya nile,
bù isi-ya nile, na okoko-ya nile, gēsite
na ya: 32 alaka isi ganēsi n'akuku-ya
abua waputa; alaka atọ nke ihe-idọba-
oriọna ahu n'otù akuku-ya, alaka atọ nke
ihe-idọba-oriọna ahu kwa n'akuku-ya
nke-ọzọ: 33 iko atọ emere dika ifuru
osisi almond gādi n'otù alaka, otù isi na
otù okoko; iko atọ emere dika ifuru osisi
almond gādi kwa n'alaka-ibe-ya, otù isi
na otù okoko: otù a ka ọ gādiri alaka isi
ahu nke nēsi n'ihe-idọba-oriọna ahu
waputa: 34 iko anọ emere dika ifuru
osisi almond gādi kwa n'ihe-idọba-
oriọna ahu, isi-ha na okoko-ha: 35 otù
isi gādi kwa n'okpuru alaka abua site
na ya, otù isi gādi kwa n'okpuru alaka
abua site na ya, otù isi gādi kwa n'okpuru
alaka abua site na ya, diri alaka isi ahu
nke nēsi n'ihe-idọba-oriọna waputa.
36 Isi-ha na alaka-ha gēsite na ya; ihe-
idọba-oriọna ahu nile gābu otù ihe eji
ọla-edo nke anāgwagh agwa kpu. 37 I
gēme kwa oriọna-ya, ha gādi asa: ha
gēweli kwa oriọna-ya nile, ka ọ we nye
ihè na ncherita-iru ya. 38 Nkpa-ya nile
na ihe-ikpakepu-ọku-ya nile gābu ọla-
edo anāgwagh agwa. 39 Otù talent nke
ọla-edo anāgwagh agwa ka agēji me ya,
ya na ihe ndia nile. 40 Ma le anya ka
i me ha dika ihe-atù-ha si di, nke anēme
ka gi onwe-gi hu n'ugwu a.
26 1 Ebe-obibim ka i gēme kwa:
were àkwà-nkwuba iri me ya; ezi
àkwà ọcha akpara nke-ọma, na ogho
anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, nke
emere ka ha yie cherubim, bù ọlu onye-
ọkà, ihe ndia ka i gēji me ha. 2 Ogologo
nke otù àkwà-nkwuba gādi orù cubit na
asatọ, obosara nke otù àkwà-nkwuba
gādi kwa cubit anọ: otù ọtùtù ka àkwà-
nkwuba nile gēnwe. 3 Akwà-nkwuba
ise ganējikọta onwe-ha, otù na ibe-ya;
àkwà-nkwuba ise nke-ọzọ ganējikọta
onwe-ha, otù na ibe-ya. 4 I gēji kwa
ogho anunu me anya-nko n'elu ọnu-ọnu
nke otù àkwà-nkwuba, site na nsọtu-ya
nime njikọta ahu; otù a ka i gēme kwa
n'ọnu-ọnu àkwà-nkwuba nke dipuru
adipu nime njikọta nke-abua. 5 Ọgu
anya-nko abua na iri ka i gēme n'otù
àkwà-nkwuba, ọgu anya-nko abua na
iri ka i gēme kwa nime nsọtu nke àkwà-
nkwuba nke di na njikọta nke-abua;
anya-nko gēcherita onwe-ha iru, otù na
ibe-ya. 6 I gēme kwa ọgu nko ọla-edo
abua na iri, were nko ahu jikọta àkwà-
nkwuba, otù na ibe-ya: ebe-obibi ahu
ewe buru otù. 7 I gēme kwa àkwà-
nkwuba aji ewu, ibu ulo-ikwū n'elu
ebe-obibi ahu: àkwà-nkwuba iri na otù
ka i gēme ha. 8 Ogologo nke otù àkwà-
nkwuba gādi orù cubit na iri, obosara
nke otù àkwà-nkwuba gādi kwa cubit
anọ: otù ọtùtù ka àkwà-nkwuba iri na
otù ahu gēnwe. 9 I gējikọta kwa àkwà-
nkwuba ise iche, na àkwà-nkwuba isi
iche, piaji àkwà-nkwuba nke-isi n'ebe

iru ulo-ikwū di. 10 I gēme kwa ọgu
anya-nko abua na iri n'elu ọnu-ọnu nke
otù ákwà-nkwuba ahu dipuru adipu
nime njikọta ahu, me kwa ọgu anya-nko
abua na iri n'elu ọnu-ọnu nke ákwà-
nkwuba nke dipuru adipu nime njikọta
nke-abua. 11 I gēme kwa ọgu nko ọla
abua na iri, me ka nko ahu ba n'anya-nko
ahu, i we jikọta ulo-ikwū ahu, ọ we buru
otù. 12 Ma nkwupu nke fọduru nime
ákwà-nkwuba nke ulo-ikwū ahu, bú
nkera ákwà-nkwuba nke fọduru,
gākwupu n'azu ebe-obibi ahu. 13 Cubit
ahu nke di n'otù akuku, na cubit ahu
nke di n'akuku nke-ọzọ, nime nke
fọduru n'ogologo nke ákwà-nkwuba nke
ulo-ikwū, ọ gākwupu n'akuku abua nke
ebe-obibi ahu, n'otù akuku na n'akuku
nke-ọzọ, ikpuchi ya. 14 I gēme-kwa-ra
ulo-ikwū ahu ihe-nkpuchi akpukpọ
ebulu esijiri ọbara-ọbara, ya na ihe-
nkpuchi akpukpọ seal n'elu ya.
15 I gēme-kwa-ra ebe-obibi ahu ibo
osisi acacia, nke nēguzo ọtọ. 16 Cubit
iri ka ogologo nke otù ibo gādi, otù cubit
na nkera cubit ka obosara nke otù ibo
gādi kwa. 17 Otù ibo gēnwe ihe-
nhiọye abua, nke ekwukọtara, otù na
ibe-ya: otú a ka i gēmere ibo nile nke
ebe-obibi ahu. 18 I gēme-kwa-ra ebe-
obibi ahu ibo ahu, orú ibo ka i gēmere
akuku Ndida chere iru na Ndida.
19 Ọgu ukwu ọla-ọcha abua ka i gēme
kwa n'okpuru orú ibo ahu; ukwu abua
n'okpuru otù ibo inara ihe-nhiọye-ya
abua, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ
inara ihe-nhiọye-ya abua. 20 I gēme-
kwa-ra akuku nke-abua nke ebe-obibi
ahu, bú akuku Ugwu, orú ibo: 21 na
ọgu ukwu ọla-ọcha ha abua; ukwu abua
n'okpuru otù ibo, ukwu abua kwa
n'okpuru ibo ọzọ. 22 Isi ebe-obibi ahu
nke chere iru n'Ọdida-anyanwu ka i
gēme-kwa-ra ibo isi. 23 Ibo abua ka i
gēme-kwa-ra nkuku ebe-obibi ahu n'isi-
ya. 24 Ha gābu ihe abua ejikọtara n'otù
n'okpuru, ha abua gābu kwa otù ihe
zuru okè rue isi-ya rue otù nḅa-aka ahu:
otú a ka ọ gādiri ha abua; nkuku abua
ahu ka ha gādiri. 25 Ha gādi kwa ibo
asatọ, na ukwu ọla-ọcha ha, ukwu iri na
isi; ukwu abua n'okpuru otù ibo, ukwu
abua kwa n'okpuru ibo ọzọ. 26 I gēme
kwa nkpọrọ osisi acacia; ise ka i gēmere
ibo otù akuku nke ebe-obibi ahu,
27 nkpọrọ ise ka i gēme-kwa-ra ibo
akuku nke-ọzọ nke ebe-obibi ahu,
nkpọrọ ise ka i gēme-kwa-ra ibo akuku
nke ebe-obibi, bú isi-ya chere iru
n'Ọdida-anyanwu. 28 Nkpọrọ etiti nke
di n'etiti ibo, anēme kwa ya ka o si n'otù
nsọtu gabiga rue nsọtu ọzọ. 29 I
gāmachita kwa ibo nile ọla-edo, were
kwa ọla-edo me nḅa-aka-ha, ka ha buru
ọnọdu itiye nkpọrọ ahu: i gāmachita kwa
nkpọrọ nile ọla-edo. 30 I gēwuli kwa
ebe-obibi ahu elu dika ọdidi-ya ekpere
n'ikpe si di nke emeworo ka i hu ya anya
n'ugwu a.
31 I gēme kwa ákwà-nḅochi nke ogho
anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na
ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma: ọ gābu
ọlu onye-ọkà, ọ gēme ya ka o yie cheru-
bim: 32 i gētiye ya n'elu ide acacia anọ
amachitara ọla-edo, nkpọye-ha gābu ọla-
edo, n'elu ukwu ọla-ọcha anọ. 33 I
gētiye kwa ákwà-nḅochi ahu n'okpuru
nko ahu, i gēbubata kwa n'ebe ahu nime
ákwà-nḅochi ahu iḅe ihe-àmà ahu:
ákwà-nḅochi ahu gākpa-kwa-ra unu ókè
n'etiti ebe nsọ ahu na ebe nsọ kachasi
ebe nsọ nile. 34 I gētiye kwa ebe-
nkpuchi-nmehie ahu n'elu iḅe ihe-àmà
nime ebe nsọ ahu kachasi ebe nsọ nile.
35 I gādọba table ahu n'èzí ákwà-
nḅochi ahu, na ihe-idọba-oriọna ahu na
ncherita-iru table n'akuku ebe-obibi
ahu chere iru na Ndida: ma table ka i
gētiye n'akuku Ugwu. 36 I gēme-kwa-
ra ọnu-uzọ Ulo-ikwū ahu ákwà-nkwuchi,
nke ogho anunu, na ogho ododo, na ogho
uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma;
ọ gābu ọlu onye-ọdudu-ákwà. 37 I
gēme-kwa-ra ákwà-nkwuchi ahu ide
acacia ise, machita ha ọla-edo; nkpọye-
ha gābu ọla-edo: i gāwu-kwa-ra ha
ukwu ọla ise.

27 1 I gēme kwa ebe-ichu-ajam ahu;
ọ gābu osisi acacia, cubit ise bu
ogologo-ya, cubit ise bu kwa obosara-ya;
ebe-ichu-aja ahu gēnwe akuku anọ ra
nrata: cubit atọ ka idi-elu-ya gādi kwa.
2 I gēme kwa mpi-ya n'elu nkuku anọ
ya: mpì-ya gēsite na ya: i gāmachita kwa
ya ọla. 3 I gēme kwa ite-ya nile inara
ntu-ya, na osekè-ya nile, na ọkwa-
nwusa-ya nile, na ndudu-ya nile, na ihe-
igu-ọku-ya nile: ọbuná ihe-ya nile ka i
geji ọla me. 4 I gēme-kwa-ra ya ihe-
ọkpukpa, ihe eji uḅu ọla me; i gēme kwa

nḅa-aka ọla anọ n'elu uḅu ọla ahu, n'elu
nsọtu-ya anọ. 5 I gētiye ya n'okpuru
ebe dipuru adipu buruburu ebe-ichu-aja
ahu n'okpuru, ka uḅu ọla ahu we rue na
nkera ebe-ichu-aja ahu. 6 I gēme-kwa-
ra ebe-ichu-aja ahu nkpa-n'aka, bú
nkpa-n'aka osisi acacia, machita ha ọla.
7 Agēme ka nkpa-n'aka ahu ba na
nḅa-aka ahu, nkpa-n'aka ahu gādi kwa
n'elu akuku abua nke ebe-ichu-aja, mḅe
anēbu ya. 8 I gēwere ibo me ya ka ọ
di ka iḅe: dika emeworo ka i hu ya anya
n'ugwu a, otú a ka ha gēme ya.

9 I gēme kwa ogige ebe-obibi ahu:
akuku Ndida nke chere iru na Ndida
gēnwe ákwà-ngechi igechi ogige ahu nke
ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma, ọgu cubit
ise n'ogologo gādiri otù akuku ahu:
10 ide-ya gādi orú, ukwu-ha kwa orú,
ha gābu ọla; nkpọye nile nke ide ahu na
ngegide nile ha gābu ọla-ọcha. 11 Otù
a akuku Ugwu gēnwe kwa n'ogologo-ya
ákwà-ngechi ọgu cubit ise n'ogologo,
ide-ya gādi orú, ukwu-ha kwa orú, ha
gābu ọla; nkpọye nile nke ide ahu na
ngegide nile ha gābu ọla-ọcha. 12 Obo-
sara ogige ahu n'akuku Ọdida-anyanwu
gēnwe kwa ákwà-ngechi nke ọgu cubit
abua na iri: ide-ha gādi iri, ukwu-ha iri
kwa. 13 Obosara ogige ahu n'akuku
Iru-anyanwu nke chere iru n'ọwuwa-
anyanwu gādi ọgu cubit abua na iri.
14 Ákwà-ngechi cubit iri na ise ka otù
akuku ọnu-uzọ-ama-ya gēnwe: ide-ha
gādi atọ, ukwu-ha atọ kwa. 15 Akuku
nke-ọzọ nke ọnu-uzọ-ama-ya gēnwe
kwa ákwà-ngechi cubit iri na ise: ide-ha
gādi atọ, ukwu-ha atọ kwa. 16 Ọnu-
uzọ-ama nke ogige ahu gēnwe kwa
ákwà-nkwuchi orú cubit, nke ogho
anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na
ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma, bú ọlu
onye-ọdudu-ákwà: ide-ha gādi anọ,
ukwu-ha anọ kwa. 17 Ide nile nke
ogige ahu buruburu gabu ihe egegidere
ngegide n'ọla-ọcha; nkpọye-ha gābu
ọla-ọcha; ma ukwu-ha gābu ọla.
18 Ogologo nke ogige ahu gābu ọgu
cubit ise, obosara-ya gābu ọgu abua na
iri ọgu abua na iri, idi-elu-ya gābu cubit
ise; ọ gābu ezi ákwà ọcha akpara nke-
ọma, ma ukwu-ha gābu ọla. 19 Ihe
nile nke ebe-obibi ahu n'òfùfè-ya nile,
na ǹtú-ya nile, na ǹtú nile nke ogige ahu,
gābu ọla.

20 Ma gi onwe-gi, i gēnye umu Israel
iwu, ka ha wetara gi manu olive
anāgwagh agwa nke asuru asu, itiye
n'ihe nēnye ìhè, iweli oriọna mḅe dum.
21 N'ulo-ikwū nzute, bú n'èzi ákwà-
nḅochi nke di n'akuku ihe-àmà, ka Eron
na umu-ya ndikom gēdo ya n'usoro site
n'anyasi rue ututu n'iru Jehova: ọ gābu
ukpuru mḅe ebigh-ebi rue ọḅọ-ha nile
site n'umu Israel.

28 1 Ma gi onwe-gi, me ka Eron,
bú nwa-nne-gi, ya na umu-ya
ndikom, si n'etiti umu Israel biakute gi
nso, ka ọ we burum onye-nchu-aja, bú
Eron, ya na Nedab na Abaihu, na Eleeza
na Itama, bú umu-ndikom Eron. 2 I
gēme-kwa-ra Eron, bú nwa-nne-gi, uwe
nsọ, ibu ihe-nsọpuru na ihe mara mma.
3 Gi onwe-gi gāgwa kwa ndi nile nwere
obi amam-ihe, bú ndi M'mejuworo na
mọ amam-ihe, ka ha me uwe Eron ido
ya nsọ, ka ọ we burum onye-nchu-aja.
4 Ndia bu uwe ha gēme; ihe-iḅochi-obi,
na ephod, na uwe-nwuda, na uwe-ime
turu agwa, na ákwà-nkukù-isi, na ihe ike
n'úkwù: ha gēme-kwa-ra Eron, bú nwa-
nne-gi, na umu-ya ndikom, uwe nsọ, ka
ọ we burum onye-nchu-aja. 5 Ndi ahu
gēwere kwa ọla-edo ahu, na ogho anunu
ahu, na ogho ododo ahu, na ogho uhie
ahu, na ezi ákwà ọcha ahu.

6 Ha gēme kwa ephod ahu; ọ gābu
ọla-edo, na ogho anunu, na ogho ododo,
na ogho uhie, na ezi ákwà ọcha akpara
nke-ọma, bú ọlu onye-ọ̀kà. 7 Ọ gēnwe
kwa ubu abua ejikọtara na nsọtu-ya
abua; ka ewe jikọta ya n'otù. 8 Ihe-
ọkikė nke onye-ọ̀kà kpara, nke di n'elu
ya, nke eji ke ya, ọ gādi ka ọlu aluru ya
si di, o gēsite kwa na ya; ọ gābu ọla-edo,
na ogho anunu, na ogho ododo, na ogho
uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma.
9 I gēwere kwa nkume onyx abua,
ḅunye aha umu Israel n'elu ha: 10 is
nime aha-ha n'elu otù nkume, aha nke
umu Israel isī nke fọduru n'elu nkume
nke-ọzọ, dika ọmumu nile ha si di.
11 Ọlu nke onye-ọ̀kà na nkume ka
gēji ḅu eḅuḅu nkume abua ahu, dika
eḅuḅu nḅa-aka-akàrà, dika aha umu
Israel si di: i gēme ka ihe ọla-edo akpara
akpà ḅa ha buruburu. 12 I gētiye kwa
nkume abua ahu n'elu ubu ephod, iburu
umu Israel nkume ncheta: Eron gēbu

kwa aha-ha n'iru Jehova n'elu ubu-ya
abua, ibu ihe-ncheta.
13 I gēme kwa ihe ọla-edo akpara
akpà: 14 na iyaḅa abua nke ọla-edo
anāgwagh agwa; dika eriri-nma ka i
gēme ha, ihe emere dika udọ̀ aturu atu;
i gētiye kwa iyaḅa ahu aturu atu dika
udọ̀ n'elu ihe ọla-edo ahu akpara akpà.
15 I gēme kwa ihe-iḅochi-obi nke ikpé,
ọ gābu ọlu nke onye-ọ̀kà; dika ọlu aluru
n'ephod ahu ka i gēme ya; ọla-edo, na
ogho anunu, na ogho ododo, na ogho
uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma,
ndia ka i gēji me ya. 16 Ihe nwere
akuku anọ ra nrata ka ọ gābu, ihe
apiajiri apiaji, ntù-aka ka ogologo-ya
gādi, ntù-aka ka obosara-ya gādi kwa.
17 I gāhiọgide kwa nime ya nhiọgide
nkume, ariri nkume anọ: ariri sardius
na topaz na carbuncle gābu ariri mbu;
18 ariri nke-abua gābu emerald na
sapphire na diamond; 19 ariri nke-atọ
gābu jacinth na agate na amethyst:
20 ariri nke-anọ gābu beryl na onyx na
jasper: agētiye ha n'ọla-edo akpara akpà
n'ebe-nhiọgide-ha. 21 Nkume ahu
gādi ka aha umu Israel si di, iri na abua,
dika aha-ha si di; dika eḅuḅu nḅa-aka-
akàrà, onye ọ bula dika aha-ya si di, ha
gādiri ebo iri na abua ahu. 22 I gēme
kwa n'elu ihe-iḅochi-obi ahu iyaḅa
emere dika eriri-nma, bú ihe emere
dika udọ̀ aturu atu; ha gābu ọla-edo
anāgwagh agwa. 23 I gēme kwa n'elu
ihe-iḅochi-obi ahu nḅa-aka ọla-edo abua,
tiye nḅa-aka abua ahu n'elu nsọtu abua
nke ihe-iḅochi-obi. 24 I gētiye kwa
iyaḅa ọla-edo abua ahu aturu atu dika
udọ̀ n'elu nḅa-aka abua ahu di na nsọtu
abua nke ihe-iḅochi-obi ahu. 25 Nsọtu
abua ọzọ nke iyaḅa abua ahu aturu atu
dika udọ̀, i gētiye ha n'elu ihe ọla-edo
abua ahu akpara akpà, tiye ha n'elu ubu
ephod ahu n'ebe iru-ya di. 26 I gēme
kwa nḅa-aka ọla-edo abua, tukwasi ha
n'elu nsọtu abua nke ihe-iḅochi-obi ahu,
n'ọnu-ọnu-ya, nke chere iru n'akuku
ephod ahu nime. 27 I gēme kwa nḅa-
aka ọla-edo abua, tiye ha n'elu ubu abua
nke ephod n'okpuru, n'ebe iru-ya di,
na nso njikọta-ya, n'elu ihe-ọkiké ephod
nke onye-ọ̀kà kpara. 28 Ha gēwere
kwa eriri-nma ogho anunu ke ihe-iḅochi-
obi ahu na nḅa-aka ephod site na nḅa-
aka-ya, ka ọ we di n'elu ihe-ọkiké ephod
ahu nke onye-ọ̀kà kpara, ya na ka ewe
ghara isi n'ephod tọpu ihe-iḅochi-obi
ahu. 29 Eron gēbu kwa aha umu Israel
n'ihe-iḅochi-obi nke ikpé n'elu obi-ya,
mḅe ọ nābà n'ebe nsọ ahu, ibu ihe-
ncheta n'iru Jehova mḅe dum. 30 I
gētiye kwa n'ihe-iḅochi-obi nke ikpé ahu
Ihè ahu na Izu-okè ahu; ha gādi kwa
n'elu obi Eron mḅe ọ nābà nime n'iru
Jehova: Eron gēbu kwa ikpé nke umu
Israel n'elu obi-ya n'iru Jehova mḅe
dum.
31 I gēme kwa uwe-nwuda ephod, ọ
gābusi ogho anunu ogho anunu. 32 Ọnu
nke isi-ya gādi n'etiti ya: ọnu-ọnu, bù
ọlu ọkpa-ákwà, ka ọnu-ya gēnwe buru-
buru, dika ọnu nke uwe-obi agha ka ọ
gēnwe, ka ewe ghara idọwa ya. 33 I
gēme kwa n'ọnu-ọnu-ala-ya pome-
granate nke ogho anunu, na ogho ododo,
na ogho uhie, n'ọnu-ọnu-ala-ya buru-
buru; i gēme kwa atań ọla-edo n'etiti
ha buruburu. 34 Otù atań ọla-edo
na otù pomegranate, otù atań ọla-edo na
otù pomegranate, gādi n'ọnu-ọnu-ala
uwe-nwuda ahu buruburu. 35 Ọ gādi
kwa n'aru Eron iji je ozi: aganānu kwa
olu-ya mḅe ọ nābà n'ebe nsọ n'iru
Jehova, ya na mḅe ọ nāputa, ka ọ we
ghara inwu.
36 I gēme kwa ihe di mbara nke ọla-
edo anāgwagh agwa, i gēḅu kwa n'elu ya,
dika eḅuḅu nḅa-aka-akàrà, IHE NSỌ
JEHOVA NWERE. 37 I gātukwasi ya
n'eriri-nma ogho anunu, ọ gādikwasi
n'ákwà-nkukù-isi ahu; n'iru ákwà-nkukù-
isi ka ọ gādi. 38 Ọ gādi kwa n'egedege-
iru Eron, Eron gēbu kwa ajọ omume
nke ihe nsọ nile, nke umu Israel gēdo nsọ
n'onyinye nsọ ha nile; ọ gādi n'egedege-
iru-ya mḅe dum, ka ha we buru ihe nātọ
utọ n'iru Jehova. 39 I gātu-kwa-ra
uwe-ime-ya nke ezi ákwà ọcha agwa, i
gēme kwa ákwà-nkukù-isi nke ezi ákwà
ọcha, i gēme kwa ihe ike n'úkwù, ọ gābu
ọlu nke onye-ọdudu-ákwà. 40 Umu-
ndikom Eron ka i geme-kwa-ra uwe-
ime, me-kwa-ra ha ihe ike n'úkwù, ihe
ike n'isi ka i gēme-kwa-ra ha, ibu ihe-
nsọpuru na ihe mara nma. 41 I gēyi-
kwasi ha n'aru Eron, bú nwa-nne-gi, na
n'aru umu-ya ndikom tiyere ya; i gēte
kwa ha manu, meju aka-ha, do ha nsọ,
ka ha we burum ndi-nchu-aja. 42 Gi
me-kwa-ra ha uwe-úkwù ákwà ọcha

ikpuchi anu-aru ọtọ-ha; site n'úkwù we
rue apata-ukwu ka ha gādi: 43 ha gādi
n'aru Eron na n'aru umu-ya ndikom,
mḅe ha nābá n'ulo-ikwū nzute, ma-ọbu
mḅe ha nābiaru nso ebe-ichu-aja ahu ije
ozi n'ebe nsọ ahu, ka ha we ghara iburu
ajọ omume, we nwua: ukpuru mḅe
ebigh-ebi ka ọ gāburu ya, buru kwa
nkpuru-ya gānọchi ya.
29 1 Nka bu kwa ihe i gēme ha ido
ha nsọ, ka ha we burum ndi-
nchu-aja: were otù nwa-oke-ehi na
ebulu abua nke zuru okė, 2 na achicha
ekoghe-ko, na oḅe achicha ufọdu ekogh-
eko nke agwara manu, na mbadamba-
achicha ufọdu ekogh-eko nke etere
manu: utu flour nke ọka wheat ka i
gēwere me ha. 3 I gētiye ha n'otù
nkata, bute ha nso nime nkata ahu, ha
na oke-ehi ahu na ebulu abua ahu.
4 Eron na umu-ya ndikom ka i gēme
kwa ka ha biarue nso ọnu-uzọ nke
ulo-ikwū nzute, i gēwere miri sa ha
aru. 5 I gāchiri kwa uwe ahu, yikwasi
Eron uwe-ime, na uwe-nwuda ephod, na
ephod, na ihe-iḅochi-obi, were kwa ihe-
ọkikė nke ephod nke onye-ọ̀kà kpara ke
ya: 6 i gēkpukwasi kwa ákwà-nkukù-
isi ahu n'isi-ya, tiye okpu nsọ nke onye-
nchu-aja n'elu ákwà-nkukù-isi ahu.
7 I gēwere kwa manu otite-manu ahu
wukwasi n'isi-ya, we te ya. 8 Umu-ya
ndikom ka i gēme kwa ka ha biarue nso,
i gēyikwasi ha uwe-ime. 9 I gēwere kwa
ihe ike n'úkwù ke ha, bù Eron na umu-
ya ndikom, i gēke kwa ha ihe ike n'isi:
ha gēnwe kwa ọlu nchu-aja site n'ukpuru
ebigh-ebi: i gēmeju kwa aka Eron na aka
umu-ya ndikom. 10 I gākputa kwa oke-
ehi ahu nso n'iru ulo-ikwū nzute: Eron
na umu-ya ndikom gēbikwasi aka-ha
n'isi oke-ehi ahu. 11 I gēḅu kwa oke-
ehi ahu n'iru Jehova, n'ọnu-uzọ nke
ulo-ikwū nzute. 12 I gēwere ufọdu
nime ọbara oke-ehi ahu, tiye n'elu mpi
nile nke ebe-ichu-aja na nkpisi-aka-gi:
ọ bu kwa ọbara nile ka i gāwusi na ntọ-
ala ebe-ichu-aja. 13 I gēwere kwa
abuba nile nke nēkpuchi ihe-ime, na
mba-imeju nke di n'imeju, na akọrọ
abua, na abuba nke di n'elu ha, sure ha
ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu
ebe-ichu-aja. 14 Ma anu oke-ehi ahu,
na akpukpọ-ya, na nsi-ya, i gēsure ya
n'ọku n'azu ọmuma-ulo-ikwū-unu: àjà-
nmehie ka ọ bu. 15 Otù nime ebulu
abua ahu ka i gēwere kwa; Eron na umu-
ya ndikom gēbikwasi aka-ha n'isi ebulu
ahu. 16 I gēḅu ebulu ahu, were ọbara-
ya, wusa n'ebe-ichu-aja ahu buruburu.
17 I gābọ kwa ebulu ahu n'ọbubọ-ya,
sa ihe-ime-ya na ọlu-ukwu na ọlu-aka-
ya, tiye ha n'elu ọbubọ-ya, na n'elu isi-
ya. 18 I gēsure kwa ebulu ahu nile
ọku ibu ihe nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-
aja: àjà-nsure-ọku anēsurere Jehova ka
ọ bu: ihe isi utọ, àjà-ọku anāchuru
Jehova, ka ọ bu. 19 I gēwere kwa
ebulu nke-ọzọ; Eron na umu-ya
ndikom gēbikwasi kwa aka-ha n'isi ebulu
ahu. 20 I gēḅu kwa ebulu ahu, were
ufọdu nime ọbara-ya, tiye n'ọnu-ọnu nti
aka-nri Eron, na n'ọnu-ọnu nti aka-nri
umu-ya ndikom, na n'isi-aka nke aka-
nri-ha, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri
ha, wusa kwa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja
ahu buruburu. 21 I gēwere kwa ufọdu
nime ọbara nke di n'elu ebe-ichu-aja,
na ufọdu nime manu nke otite-manu
ahu, fesa n'aru Eron, na n'elu uwe-ya,
na n'aru umu-ya ndikom, na n'elu uwe
umu-ya ndikom tiyere ya: ọ gādi kwa
nsọ, ya onwe-ya, na uwe-ya, na umu-ya
ndikom, na uwe umu-ya ndikom tiyere
ya. 22 I gēsi kwa n'ebulu ahu were
abuba-ya, na akuku ọdudu-ya nwere
abuba, na abuba nke nēkpuchi ihe-ime-
ya, na mba-imeju nke imeju, na akọrọ-
ya abua, na abuba nke di n'elu ha, na
utaku-ukwu aka-nri-ya; n'ihi na ebulu
nke nmeju-aka ka ọ bu: 23 na otù oḅe
achicha, na otù oḅe achicha agwara
manu, na otù mbadamba-achicha, site
na nkata achicha ekogh-eko ahu nke di
n'iru Jehova: 24 i gātukwasi ha nile
n'ọbu-aka abua nke Eron, na n'ọbu-aka
nke umu-ya ndikom, fė kwa ha ka ha
buru àjà-ofufė n'iru Jehova. 25 I
gānara kwa ha n'aka-ha, sure ha ọku ibu
ihe nēsi isi utọ n'elu ebe-ichu-aja n'elu
àjà-nsure-ọku ahu, ka ha buru ihe isi utọ
n'iru Jehova: àjà-ọku anāchuru Jehova
ka ọ bu. 26 I gēsi kwa n'ebulu nke
nmeju-aka nke diri Eron were okpukpu-
obi-ya, fė ya ka ọ buru àjà-ofufė n'iru
Jehova: ọ gābu kwa òkè i nwere. 27 I
gēdo kwa okpukpu-obi nke àjà-ofufė
nsọ, ya na utaku-ukwu nke àjà-nbuli,
nke anēfė, na nke anēbuli, site n'ebulu
nke nmeju-aka ahu, bú site na nke diri

Eron, site kwa na nke diri umu-ya
ndikom: 28 ọ gābu kwa ihe Eron na
umu-ya ndikom gēnwe dika ukpuru
mḅe ebigh-ebi sitere n'aka umu Israel:
n'ihi na àjà-nbuli ka ọ bu: àjà-nbuli ka
ọ gābu kwa sitere n'aka umu Israel, site
n'ihe àjà nile nke àjà-udo-ha, bù àjà-
nbuli-ha anēbuliri Jehova. 29 Uwe nsọ
Eron nwere gādiri umu-ya ndikom ndi
gānọchi ya, ka ewe te ha manu nime ha,
meju kwa aka-ha nime ha. 30 Ubọchi
asa ka o gēyiri ha, bù onye-nchu-aja ahu
nke gānọchi ya site n'umu-ya ndikom,
mḅe ọ nābà n'ulo-ikwū nzute ije ozi
n'ebe nsọ ahu. 31 Ma ebulu nke
nmeju-aka ahu, i gēwere ya sie anu-ya
n'ebe di nsọ. 32 Eron na umu-ya
ndikom gēri kwa anu ebulu ahu, na
achicha nke di na nkata ahu, n'ọnu-uzọ
nke ulo-ikwū nzute. 33 Ha gēri kwa
ha, bù ihe eji kpuchi nmehie, imeju aka-
ha na ido ha nsọ: ma onye ala ọzọ
agagh-eri ha, n'ihi na nsọ ka ha di.
34 Ma ọ buru na ihe afọdu site n'anu
nke nmeju-aka ahu, ma-ọbu site
n'achicha, rue ututu, i gēsure kwa ihe
fọduru n'ọku: agagh-eri ya, n'ihi na nsọ
ka ọ di. 35 I gēme kwa Eron, me kwa
umu-ya ndikom, otù a, dika ihe nile si
di nke M'nyeworo gi n'iwu: ubọchi asa
ka i gēmeju aka-ha. 36 Oke-ehi nke
àjà-nmehie ka i gāchu kwa bayere
nkpuchi-nmehie kwa-ubọchi: i gēwepu
kwa nmehie n'ebe-ichu-aja ahu mḅe i
nēkpuchi nmehie n'elu ya; i gēte kwa
ya manu, ido ya nsọ. 37 Ubọchi asa ka
i gēkpuchi nmehie n'elu ebe-ichu-aja
ahu, we do ya nsọ: ebe-ichu-aja ahu
gābu kwa ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile:
ihe ọ bula nke nēmetu ebe-ichu-aja ahu
aru gādi nsọ.

38 Ma nka bu ihe i gāchu n'elu ebe-
ichu-aja ahu; umu-aturu abua, nke ḅara
otù arọ, kwa-ubọchi mḅe dum. 39 Otù
nime umu-aturu ahu ka i gāchu n'ututu;
chu kwa nwa-aturu nke-ọzọ n'etiti ehihie
na anyasi: 40 otù uzọ n'uzọ iri nke otù
ephah utu oka flour agwara n'otù uzọ
n'uzọ anọ nke otù hin nke manu asuru
asu gādiri otù nwa-aturu ahu; ya na otù
uzọ n'uzọ anọ nke otù hin nke manya-
vine, ka ọ buru àjà-ihe-ọṅuṅu. 41 Nwa-
aturu nke-ọzọ ka i gāchu kwa n'etiti
ehihie na anyasi; dika onyinye-inata-
iru-ọma enyere n'ututu, na dika àjà-ihe-
ọṅuṅu-ya, otù a ka i gēme ya, ka ọ buru
ihe isi utọ, àjà-ọku anāchuru Jehova.
42 Ọ gābu àjà-nsure-ọku anēsure mḅe
dum rue ọḅọ-unu nile n'ọnu-uzọ nke
ulo-ikwū nzute n'iru Jehova: ebe
M'gēzute unu, igwa gi okwu n'ebe ahu.
43 M'gēzute kwa umu Israel n'ebe ahu;
anēji kwa ebubem do Ulo-ikwū ahu nsọ.
44 M'gēdo kwa ulo-ikwū nzute nsọ, ya
na ebe-ichu-aja ahu: Eron na umu-ya
ndikom ka M'gēdo kwa nsọ, iburum ndi-
nchu-aja. 45 M'gēbi kwa n'etiti umu
Israel, M'gābu-kwa-ra ha Chineke.
46 Ha gāmara kwa na Mu onwem bu
Jehova Chineke-ha, Nke mere ka ha si
n'ala Ijipt puta, ka M'we biri n'etiti ha:
Mu onwem bu Jehova Chineke-ha.

30 1 I gēme kwa ebe-ichu-aja isure
ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ: osisi
acacia ka i gēji me ya. 2 Otù cubit ka
ogologo-ya gādi, otù cubit ka obosara-ya
gādi kwa; ihe nwere akuku anọ ra nrata
ka ọ gābu: cubit abua ka idi-elu-ya gādi
kwa: mpi-ya nile gēsite na ya. 3 I
gāmachita ya ọla-edo anāgwagh agwa,
elu-ya, na akuku-ya nile buruburu, na
mpi-ya nile; i gēme-kwa-ra ya mpempe
ọla-edo buruburu. 4 Nḅa-aka ọla-edo
abua ka i gēme-kwa-ra ya n'okpuru
mpempe-ya, n'elu ihe-akuku-ya abua,
i gēme ha n'elu akuku-ya abua; ha gābu
kwa ọnọdu inara nkpa-n'aka eji ebu ya.
5 I gēji kwa osisi acacia me nkpa-n'aka
ahu, i gāmachita kwa ha ọla-edo. 6 I
gētiye ya n'iru àkwà-nḅochi nke di
n'akuku iḅe ihe-àmà, n'iru ebe-nkpuchi-
nmehie nke di n'elu ihe-àmà ahu, ebe
M'gēzute gi. 7 Eron gēsure kwa n'elu
ya ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ eji uda utọ
di iche iche me: kwa-ututu, mḅe o
nēdozi oriọna, ka o gēsure ya ọku ibu
ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ. 8 Mḅe Eron
nēweli oriọna n'etiti ehihie na anyasi ka
o gēsure kwa ya ọku ibu ihe-nsure-ọku
nēsi isi utọ, ọ bu ihe-nsure-ọku nēsi isi
utọ anēsure n'iru Jehova mḅe dum rue
ọḅọ-unu nile. 9 Unu ewerela ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ nke ala ọzọ, ma-ọbu àjà-
nsure-ọku, ma-ọbu onyinye-inata-iru-
ọma, sure dika àjà n'elu ya; unu awusi-
kwa-la àjà-ihe-ọṅuṅu n'elu ya. 10 Eron
gēkpuchi kwa nmehie n'elu mpi-ya otù
uḅò n'arọ: site n'ọbara àjà-nmehie nke
nkpuchi-nmehie ka o gēkpuchi nmehie
n'elu-ya otù uḅò n'arọ rue ọḅọ-unu

nile: ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile ka ọ
buru Jehova.
11 Jehova we gwa Moses okwu, si,
12 Mḅe i nāguta ọnu-ọgugu umu Israel,
dika ndi anāgukọta agukọta n'etiti ha si
di, ha nile n'otù n'otù gēnye kwa Jehova
ihe-nḅaputa bayere nkpuru-obi-ha, mḅe
i nāgukọta ha; ka ihe-otiti we ghara
idi n'etiti ha mḅe i nāgukọta ha. 13 Ihe
a ka ha gēnye, onye ọ bula nke nāgabiga
n'ebe ndi agukọtaworo nọ, nkera shekel
dika shekel nke ebe nsọ ahu si di: (shekel
bu orú gerah:) nkera shekel ahu bu àjà-
nbuli anēbuliri Jehova. 14 Onye ọ bula
nke nāgabiga n'ebe ndi agukọtaworo
nọ, site n'onye ḅara orú arọ we gaba
n'iru, ọ gēnye àjà-nbuli nke Jehova.
15 Ọgaranya agagh-enye kari, ma ọḅeye
agagh-enyebì kari, nkera shekel ahu,
mḅe ha nēnye àjà-nbuli nke Jehova,
ikpuchiri nkpuru-obi-unu nmehie. 16 I
gānara kwa ego nkpuchi-nmehie ahu
n'aka umu Israel, nye ya n'òfùfè nke
ulo-ikwū nzute; ka ọ we buru umu
Israel ihe-ncheta n'iru Jehova, ikpuchiri
nkpuru-obi-unu nmehie.
17 Jehova we gwa Moses okwu, si,
18 I gēme kwa ite ọsisa-miri, ọ gābu
ọla, ukwu-ala-ya gābu kwa ọla, iji sa
aru: i gētiye ya n'etiti ulo-ikwū nzute
na ebe-ichu-aja, tiye miri n'ebe ahu.
19 Eron na umu-ya ndikom gāsa aka-ha
na ukwu-ha site na ya: 20 mḅe ha
nābà n'ulo-ikwū nzute, ha gāsa miri,
ka ha we ghara inwu; ma-ọbu mḅe ha
nābiaru ebe-ichu-aja nso ije ozi, isurere
Jehova àjà-ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsì
isì utọ: 21 ha gāsa kwa aka-ha na
ukwu-ha, ka ha we ghara inwu: ọ gābu-
kwa-ra ha ukpuru mḅe ebigh-ebi, bù ya
na nkpuru-ya rue ọḅọ-ha nile.
22 Jehova we gwa Moses okwu, si,
23 Gi onwe-gi kwa, chiri n'onwe-gi uda
nile kachasi nma, myrrh nke nērù erù,
nnù shekel na ọgu ise, na uda-cinnamon,
nkera-ya, bù ọgu shekel iri na ọgu abua
na iri, na uda-calamus, ọgu shekel iri na
ọgu abua na iri, 24 na cassia, nnù
shekel na ọgu ise, dika shekel nke ebe
nsọ ahu si di, na manu olive, otù hin:
25 i gēme ya ka ọ buru manu otite-manu
di nsọ, manu-otite nēsì isì utọ asugwara
asugwa, bù ọlu nke onye nāsugwa manu-
otite nēsì isì utọ: manu otite-manu di
nsọ ka ọ gābu. 26 I gēwere ya te ulo-
ikwū nzute, na iḅe ihe-àmà ahu, 27 na
table ahu na ihe-ya nile, na ihe-idọba-
oriọna na ihe-ya nile, na ebe-ichu-aja
nke ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ, 28 na
ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku na ihe-
ya nile, na ite ọsisa-miri ahu na ukwu-
ala-ya. 29 I gēdo kwa ha nsọ, ka ha
we buru ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile:
ihe ọ bula nēmetu ha aru gādi nsọ.
30 Eron na umu-ya ndikom ka i gēte
kwa manu, we do ha nsọ, iburum ndi-
nchu-aja. 31 I gāgwa kwa umu Israel
okwu, si, Manu otite-manu di nsọ ka nka
gāburum rue ọḅọ-unu nile. 32 Ọ bugh
n'anu-aru madu ka agāwukwasi ya, unu
eme-kwa-la nke di ka ya n'ọtùtù-ya: nsọ
ka ọ di, nsọ ka ọ gādiri unu. 33 Onye
ọ bula nke gāsugwa nke di ka ya, ma-ọbu
onye ọ bula nke gēwere ufọdu nime ya
tiye n'aru onye ala ọzọ, agēbipu ya n'etiti
umu-nna-ya.
34 Jehova we si Moses, Chiri n'onwe-
gi uda utọ di iche iche, stacte, na
onycha, na galbanum; bù uda utọ, ha na
frankincense anāgwagh agwa: ha gāra
n'ọtùtù; 35 i gēme ya ka ọ buru ihe-
nsure-ọku nēsì isì utọ, manu-otite nēsì
isì utọ asugwara asugwa, bù ọlu onye
nāsugwa manu-otite nēsì isì utọ, nke
etiyere nnú, nke anāgwagh agwa, di kwa
nsọ: 36 i gēsu kwa ufọdu nime ya ka
ọ di imurimu, were ufọdu nime ya tiye
n'iru ihe-àmà ahu n'ulo-ikwū nzute, ebe
M'gēzute gi; ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile
ka ọ gāburu unu. 37 Ma ihe-nsure-ọku
nēsì isì utọ nke i gēme, unu emerela
onwe-unu nke di ka ya n'ọtùtù-ya: nsọ
ka ọ gādiri gi n'ebe Jehova nọ. 38 Onye
ọ bula nke gēme nke di ka ya, inu isì-ya,
agēbipu kwa ya n'etiti umu-nna-ya.

31 1 Jehova we gwa Moses okwu,
si, 2 Le, akpọwom Bezalel
n'aha, bù nwa Uri, nwa Hua, nke ebo
Juda: 3 emejuwokwam ya na Mọ nke
Chineke, n'amam-ihe, na nime nghọta,
na n'ihe-ọmuma, na n'ije-ozi ọ bula,
4 icheputa ọlu onye-ọ̀kà di iche iche, ilu
ọlu n'ọla-edo, na n'ọla-ọcha, na n'ọla,
5 na n'ilu ọlu onye-ọ̀kà na nkume
ihiọgide ahiọgide, na n'ilu ọlu onye-ọ̀kà
n'osisi, ilu ọlu n'ije-ozi ọ bula. 6 Ma
Mu onwem, le, enyewom Ọhọliab tiyere
ya, bù nwa Ahisamak, nke ebo Dan;
ọ bu kwa n'obi onye ọ bula nke nwere
obi amam-ihe ka M'tiyeworo amam-ihe,

ka ha we me ihe nile nke M'nyeworo
gi n'iwu: 7 ulo-ikwū nzute, na ịḅe r ke
diri ihe-àmà ahu, na ebe-nkpuchi-
nmehie nke di n'elu ya, na ihe nile nke
Ulo-ikwū ahu; 8 na table ahu na ihe-
ya nile, na ihe-idọba-oriọna nke ọla-edo
anāgwagh agwa na ihe-ya nile, na ebe-
ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ,
9 na ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku na
ihe-ya nile, na ite ọsisa-miri ahu na
ukwu-ala-ya: 10 na uwe nile akpara
nke-ọma, na uwe nsọ nile Eron, bú
onye-nchu-aja, nwere, na uwe nile nke
umu-ya ndikom, ibu ndi-nchu-aja;
11 na manu nke otite-manu, na ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ eji uda utọ di
iche iche me, bú nke diri ebe nsọ ahu:
dika ihe M'nyeworo gi n'iwu si di, otú
a ka ha gēme.

12 Jehova we gwa Moses okwu, si,
13 Gi onwe-gi kwa, gwa umu Israel
okwu, si, N'ezie ubọchi-izu-ikem nile
ka unu gēdebe: n'ihi na ihe-iriba-ama
ka ọ bu n'etiti Mu na unu rue ọḅọ-unu
nile; ka unu we mara na Mu onwem bu
Jehova Nke nēdo unu nsọ. 14 Unu
gēdebe kwa ubọchi-izu-ikem; n'ihi na
nsọ ka ọ diri unu: onye nēme ya ka ọ
ghara idi nsọ, aghagh ime ka ọ nwua:
n'ihi na onye ọ bula nke nēje ozi nime
ya, agēbipu onye ahu n'etiti umu-nna-
ya. 15 Ubọchi isi ka agēje ozi; ma
n'ubọchi nke-asa ubọchi-izu-ike nke
idebe-ubọchi-izu-ike di, ọ bu ihe nsọ
Jehova nwere: onye ọ bula nke nēje
ozi n'ubọchi-izu-ike, aghagh ime ka
ọ nwua. 16 Ma umu Israel gēdebe
uḅochi-izu-ike, ime ememe ubọchi-izu-
ike ahu rue ọḅọ-ha nile, ọ bu ọḅuḅa-
ndu ebigh-ebi. 17 Ihe-iriba-ama ka ọ
bu n'etiti Mu na umu Israel rue mḅe
ebigh-ebi: n'ihi na n'ubọchi isi ka
Jehova mere elu-igwe na uwa, ma ọ bu
n'ubọchi nke-asa ka Ọ kwusiri n'ọlu-Ya,
we turu ndu.

18 Mḅe Ọ kpayesiri Moses uka
n'ugwu Sainai, Ọ we nye ya mbadamba
nkume abua nke ihe-àmà ahu, bú
mbadamba nkume, nke ewere nkpisi-
aka Chineke de ihe n'elu ha.

32 1 Ndi Israel we hu na Moses
nọrọ ọdù isi n'ugwu ahu ridata,
ndi ahu we kpọkọta onwe-ha n'ebe Eron
nọ, si ya, Bilie, mere ayi chi, ndi ganēje
n'iru ayi; n'ihi na Moses a, bú nwoke
nke mere ka ayi si n'ala Ijipt rigoputa,
ayi amagh ihe meworo ya. 2 Eron we
si ha, Tijipunu nḅa-aka ọla-edo nke di
nime nti nke nwunye-unu, na nke umu-
unu ndikom, na nke umu-unu ndinyom,
chitaram ha. 3 Ndi ahu nile we tijipu
nḅa-aka ọla-edo nke di nime nti-ha,
chitara ha Eron. 4 Ọ we nara ya n'aka-
ha, were ihe eji eḅu eḅuḅu ḅue ya, me
ya ka ọ ghọ nwa-ehi awuru awu:
ha we si, Ndia bu chi-gi, Israel, ndi mere
ka i si n'ala Ijipt rigoputa. 5 Eron we
hu ya, we wue ebe-ichu-aja n'iru ya;
Eron we kpọ òkù, si, Ememe ka agēmere
Jehova echi. 6 Ha we bilie n'isi-ututu
n'echi-ya, sure àjà-nsure-ọku, chita kwa
ihe àjà-udo; ndi ahu we nọdu ala iri ihe
na iṅu ihe, ha we bilie igwu egwú.

7 Jehova we gwa Moses okwu, si, Je,
rida; n'ihi na ndi-gi, nke i mere ka ha
si n'ala Ijipt rigoputa, ebibiwo onwe-ha:
8 ha esiwo n'uzọ nke M'nyere ha n'iwu
wezuga onwe-ha ngwa ngwa: ha eme-
woro onwe-ha nwa-ehi awuru awu, ha
we kpọ isi ala nye ya, chu-kwa-ra ya aja,
si, Ndia bu chi-gi, Israel, ndi mere ka i
si n'ala Ijipt rigoputa. 9 Jehova si-kwa-
ra Moses, Ahuwom ndi nka, ma, le, ndi
kwesiri olu ike ka ọ bu: 10 ma uḅu a
kwe ka M'nọduru Onwem, ka iwem we
di ọku megide ha, ka M'we me kwa ka
ha gwusia; M'gēme kwa gi ka i buru
mba uku. 11 Moses we chọ ime ka iru
Jehova, bú Chineke-ya, dajua, ọ si,
Jehova, n'ìhi gini ka iwe-Gi di ọku
megide ndi-Gi, nke I meworo ka ha si
n'ala Ijipt puta n'ike uku na n'aka di
ike? 12 N'ìhi gini ka ndi Ijipt ganēkwu,
si, Ọ bu ime ha ihe ọjọ ka Ọ mere ka ha
pua, iḅu ha n'ugwu, na ime ka ha si n'elu
uwa gwusia? Si n'idi-ọku nke iwe-Gi
chigharia, chegharia n'ihe ọjọ a I nēchè
imegide ndi-Gi. 13 Cheta Abraham, na
Aisak, na Israel, bú ndi-orù-Gi, ndi I ji
Onwe-gi ṅuru iyi, I we gwa ha okwu, si,
M'gēme ka nkpuru-unu ba uba dika
kpakpando nke elu-igwe, ala nka nile
kwa nke M'kwuworo okwu bayere ya,
M'gēnye nkpuru-gi ya, ha gēketa kwa
ya rue mḅe ebigh-ebi. 14 Jehova we
chegharia uche bayere ihe ọjọ nke Ọ
kwuru, si na Ọ gēme ndi-Ya.

15 Moses we chigharia, si n'ugwu ahu
rida, mbadamba nkume abua nke ihe-
àmà ahu di kwa n'aka-ya; bú mbadamba

nkume nke edere ihe n'iru ha abua;
n'otù iru na n'iru nke-ọzọ ka edeworo
ihe n'elu nkume ahu. 16 Mbadamba
nkume ahu, ọlu Chineke ka ha bu; odide
ahu kwa, odide Chineke ka ọ bu, bú
eḅuḅu eḅuru n'elu mbadamba nkume
abua ahu. 17 Joshua we nu olu ndi
Israel ka ha nēti nkpu, ọ we si Moses,
Olu agha di n'ọmuma-ulo-ikwū. 18 Ọ
si, Ọ bugh olu ndi nāza n'idi-ike, ọ bugh
kwa olu ndi nāza n'adigh-ike; olu ndi
nāza n'ibù abù ka mu onwem nānu.
19 O rue, mḅe ọ biaruru ọmuma-ulo-
ikwū ahu nso, na ọ huru nwa-ehi ahu na
otite-egwú ahu: iwe Moses we di ọku,
ọ we tupu mbadamba nkume ahu
n'aka-ya, tupia ha n'okpuru ugwu ahu.
20 Ọ we were nwa-ehi ahu nke ha
mere, sure ya n'ọku, gwe ya rue mḅe ọ
mere imurimu, ọ we fesa ya n'elu miri,
me ka umu Israel ṅua ya. 21 Moses we
si Eron, Gini ka ndi nka mere gi, na i
mewo ka nmehie uku biakwasi ha?
22 Eron we si, Ka iwe onye-nwem
ghara idi ọku: gi onwe-gi amawo ndi
nka, na ọ bu nime ihe ọjọ ka ha nọ.
23 Ha we sim, Mere ayi chi, ndi ganēje
n'iru ayi: n'ihi na Moses a, bù nwoke
nke mere ka ayi si n'ala Ijipt rigoputa,
ayi amagh ihe meworo ya. 24 M'we
si ha, Onye ọ bula nke nwere ọla-edo,
ka ha tijipu ya n'aru ha; ha we nyem:
m'we tubà ya n'ọku, nwa-ehi a we puta.
25 Moses we hu ndi ahu na ndi nādigh
nchikọta ka ha bu; n'ihi na Eron
emewo ka ha ghara idi nchikọta, ka ha
buru ihe-ntakwu n'etiti ndi nēbili
imegide ha: 26 Moses we guzo n'ọnu-
uzọ-ama nke ọmuma-ulo-ikwū ahu, si,
Onye diri Jehova? ya biakutem. Umu-
ndikom Livai nile we chikọta onwe-ha
n'ebe ọ nọ. 27 Ọ si ha, Otú a ka Jehova,
bù Chineke nke Israel, siri, Turunu,
Nwoke ọ bula n'etiti unu, ya turu mma-
agha-ya n'apata-ukwu-ya, gabiganu bia-
ghachi kwa site n'otù ọnu-uzọ-ama rue
ọnu-uzọ-ama ọzọ n'ọmuma-ulo-ikwū
a nile, ḅu-kwa-nu, nwoke ọ bula, ya ḅue
nwa-nne-ya, nwoke ọ bula, ya ḅue
eyi-ya, nwoke ọ bula, ya ḅue onye-aru-
ya. 28 Umu-ndikom Livai we me dika
okwu Moses si di: ihe ra ka nnù ndikom
asa na ọgu iri we si n'etiti ndi Israel
da n'ubọchi ahu. 29 Moses we si,
Mejuenu aka-unu ta nye Jehova, n'ihi
na nwoke ọ bula nēmegide nwa-ya
nwoke, nēmegide kwa nwa-nne-ya
nwoke; ka Ọ we nye unu ngọzi ta.
30 O rue, n'echi-ya, na Moses siri ndi
Israel, Unu onwe-unu emehiewo nmehie
uku: ma uḅu a m'gārigokuru Jehova;
elegh anya m'gēkpuchi nmehie-unu.
31 Moses we jeghachikuru Jehova, si,
Biko, ndi nka emehiewo nmehie uku,
mere onwe-ha chi ọla-edo. 32 Ma uḅu
a, ọ buru na I gāḅaghara nmehie-ha—;
ma ọ buru na I megh ya, biko, hichapum
n'akwukwọ-Gi nke I deworo. 33 Je-
hova we si Moses, Onye ọ bula nke
mehieworo megidem, ya ka M'gēhi-
chapu n'akwukwọm. 34 Ma uḅu a, je,
duru ndim rue ebe ahu nke M'gwaworo
gi okwu bayere ya: le, mọ-ozim ganēje
n'iru gi: ma n'ubọchi mḅe M'nēleta,
M'gēwere kwa nmehie-ha leta ha.
35 Jehova we tie ndi Israel ihe, n'ihi na
ha mere nwa-ehi ahu, nke Eron mere.

33 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
Je, si n'ebe a rigo, gi onwe-gi na
ndi ahu nke i mere ka ha si n'ala Ijipt
rigoputa, rue ala ahu nke M'ṅuru
Abraham iyi, ṅu-kwa-ra Aisak, ṅu-kwa-
ra Jekob, si, Nkpuru-gi ka M'gēnye ya:
2 M'gēziga kwa mọ-ozi n'iru gi;
M'gāchupu kwa ndi Kenean, na ndi-
Amorait, na ndi Het, na ndi-Perizait, na
ndi-Haivait, na ndi Jebus: 3 rue ala
nke miri-ara-ehi na manu-aṅu nērù nime
ya: n'ihi na M'gagh-arigo n'etiti gi;
n'ihi na ndi kwesiri olu ike ka i bu: ka
M'we ghara ime ka i gwusia n'uzọ.
4 Ndi Israel we nu okwu ọjọ a, ha we
rue újú: ọ digh kwa onye ọ bula tiyere
ihe-ichọ-nma-ya n'aru ya. 5 Jehova we
si Moses, Si umu Israel, Unu onwe-unu
bu ndi kwesiri olu ike: asi na ọ bu otù
ntabi-anya ka M'gārigo n'etiti gi,
M'gēme kwa ka i gwusia; ma uḅu a
wepu ihe-ichọ-nma-gi nile n'aru gi
tọḅọ, M'we mara ihe M'gēme gi.
6 Umu Israel we napusi onwe-ha ihe-
ichọ-nma-ha nile site n'ugwu Horeb
gaba.

7 Ma Moses nēwere ulo-ikwū ahu,
nāmara onwe-ya n'azu ọmuma-ulo-
ikwū, n'ebe di anya site n'ọmuma-ulo-
ikwū ahu; ọ we kpọ ya, Ulo-ikwū nzute.
O rue, na onye ọ bula nke nāchọ Jehova
nāpu je ulo-ikwū nzute ahu nke di n'azu
ọmuma-ulo-ikwū. 8 O rue, mḅe Moses

puru ije Ulo-ikwū ahu, na ndi Israel nile
biliri, guzo onwe-ha ọtọ, nwoke ọ bula
n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū-ya, nēlegide
Moses anya n'azu, rue mbe ọ bara
n'Ulo-ikwū ahu. 9 O rue, mbe Moses
batara n'Ulo-ikwū ahu, na ogidi igwe-
oji ahu ridatara, guzo n'ọnu-uzọ nke
Ulo-ikwū: Jehova we gwa Moses okwu.
10 Ndi Israel nile we hu ogidi igwe-oji
ka o nēguzo n'ọnu-uzọ nke Ulo-ikwū
ahu: ndi ahu nile we bilie, kpọ isi ala,
nwoke ọ bula n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū-
ya. 11 Jehova we gwa Moses okwu iru
n'iru, dika madu nāgwa eyì-ya okwu.
Ọ we laghachi n'ọmuma-ulo-ikwū ahu:
ma onye nējere ya ozi, bú Joshua, nwa
Nun, bú okorọbia, adigh-esi n'etiti Ulo-
ikwū ahu pua.

12 Moses we si Jehova, Le, Gi onwe-
gi nāsim, Me ka ndi nka rigota: ma Gi
onwe-gi emegh ka M'mara onye I
gēziga ka mu na ya yikọ je. Ma Gi onwe-
gi asiwo, Amawom i n'aha, ọzọ kwa, i
hutawo amara n'irum. 13 Ma ubu a,
biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru
Gi, biko, mem ka m'mara uzọ-Gi nile,
m'gāmara kwa Gi, ka m'we huta amara
n'iru Gi: Gi le kwa na ndi-Gi ka mba
nka bu. 14 Ọ si, Irum ganēje, M'gēme
kwa ka i zuru ike. 15 Ọ si Ya, Ọ buru
na iru-Gi adigh-eje, emela ka ayi si
n'ebe a rigo. 16 N'ihi na ọ̀ bu n'ihe
gini ka agāmara ubu a na ahutawom
amara n'iru Gi, mu onwem na ndi-Gi?
ọ̀ bugh n'ojije I nēsoro ayi je, ewe
kewapu ayi, bú mu onwem na ndi-Gi,
n'ebe ndi nile nọ ndi bi n'elu uwa.

17 Jehova we si Moses, Ihe a nke i
kwuworo, M'gēme kwa ya: n'ihi na i
hutawo amara n'irum, amawokwam i
n'aha. 18 Ọ si, Biko, me ka m'hu
ebube-Gi. 19 Ọ si, Mu onwem gēme
ka idi-nmam nile gabiga n'iru gi,
M'gākpọ kwa òkù bayere aha Jehova
n'iru gi: M'gēme-kwa-ra onye ahu
amara, bú onye M'gēmere amara,
M'gēnwe kwa obi-ebere n'aru onye ahu
nke M'gēnwe obi-ebere n'aru ya.
20 Ọ si kwa, I pugh ihu irum anya: n'ihi
na madu agagh-ahum anya, di kwa ndu.
21 Jehova we si, Le, ọnọdu di n'aku-
kum, i gēguzo kwa onwe-gi ọtọ n'elu
oké nkume ahu. 22 O gēru kwa, mbe
ebubem nāgabiga, na M'gētiye gi nime
oghere nke oké nkume ahu, basa ọbu-
akam bochita gi, rue mbe M'gabiga-
woro: 23 M'gēwezuga kwa ọbu-akam,
i gāhu kwa azum anya: ma agagh-ahu
irum anya.

34 1 Jehova we si Moses, Wara
onwe-gi mbadamba nkume abua
dika nke-mbu: M'gēdekwasi kwa na
mbadamba nkume ahu okwu nile nke di
n'elu mbadamba nkume mbu, nke i
tupiara. 2 Nọ na njikere rue ututu,
rigota n'ugwu Sainai n'ututu, guzorom
onwe-gi ọtọ n'ebe ahu n'elu ugwu ahu.
3 Ọ digh kwa onye ọ bula gēsoro gi
rigota, ọzọ kwa, ka aghara ihu onye ọ
bula n'ugwu ahu nile; ọzọ, ìgwè ewu na
aturu ma-ọbu ìgwè ehi atala nri
n'akuku ugwu ahu. 4 Ọ we wa
mbadamba nkume abua dika nke-mbu;
Moses we bilie n'isi-ututu, rigorue ugwu
Sainai, dika Jehova nyere ya iwu, ọ were
kwa mbadamba nkume abua n'aka-ya.
5 Jehova we ridata n'igwe-oji, o guzo
onwe-ya n'ebe Ọ nọ n'ebe ahu, we
kpọkue aha Jehova. 6 Jehova we
gabiga n'iru ya, kpọ òkù, si, Jehova,
Jehova, Chineke nke nwere obi-ebere,
Onye nēme amara, Onye nādigh-ewe
iwe ọsọsọ, Onye nāba uba n'ebere na
ezi-okwu; 7 Onye nēdebere nnù abua
na ọgu iri nnù abua na ọgu iri ọtutu ubò
ebere, Onye nābaghara ajọ omume na
njehie na nmehie: ma ọ digh uzọ ọ bula
Ọ gāgu ndi ikpe mara na ha bu ndi ikpe
nāmagh; Ọ nēwere ajọ omume nke
ndi bu nna leta umu-ha, leta kwa
umu umu, leta umu-umu nke-atọ, leta
kwa nke-anọ. 8 Moses we me ngwa,
rube isi-ya n'ala, kpọ isi ala. 9 Ọ si,
Biko, ọ buru na ahutawom amara n'iru
Gi, Onye-nwe-ayi, biko, ka Onye-nwe-
ayi nēje n'etiti ayi; n'ihi na ndi kwesiri
olu ike ka ọ bu; Gi baghara kwa ajọ
omume-ayi na nmehie-ayi, keta kwa
ayi n'ihe-nketa. 10 Ọ we si, Le, Mu
onwem nāba ndu: n'iru ndi-gi nile ka
M'gālu oké ọlu di iche iche, bú nke ọ
digh mbe ekere ha n'uwa nile, ma-ọbu
nime mba ọ bula: ndi nile ndi gi onwe-gi
nọ n'etiti ha gāhu kwa ọlu Jehova, n'ihi
na ihe-egwù ka ọ bu, bú nke Mu onwem
nēme n'ebe i nọ. 11 Debere onwe-gi
ihe nke Mu onwem nēnye gi n'iwu ta:
le, M'gaje ichupu ndi-Amorait, na ndi
Kenean, na ndi Het, na ndi-Perizait, na
ndi-Haivait, na ndi Jebus, n'iru gi.

12 Lezie onwe-gi anya, ka gi na ndi bi
n'ala nke gi onwe-gi nābà nime ya ghara
iḅa ndu, ka ọ we ghara ibu ọnyà n'etiti
gi: 13 kama unu gākwatu ebe-ichu-
aja nile ha, tupia ogidi nile ha, ḅutu
Asherim-ha: 14 n'ihi na i gagh-akpọ isi
ala nye chi ọzọ: n'ihi na Jehova, Nke
Onye-ekworo bu aha-Ya, Chineke
ekworo ka Ọ bu: 15 ka gi na ndi bi
n'ala ahu we ghara iḅa ndu, ha we so
chi-ha nākwa iko, churu chi-ha aja, otù
onye ewe kpọ gi, i we rie ufọdu nime
ihe àjà-ya; 16 i we lutara umu-gi
ndikom ufọdu nime umu-ha ndinyom,
umu-ha ndinyom we so chi-ha nākwa
iko, me kwa ka umu-gi ndikom soro
chi-ha nākwa iko. 17 Gi emerela
onwe-gi chi awuru awu. 18 Ememe
achicha ekogh-eko ka i gēdebe. Ubọchi
asa ka i gēri achicha ekogh-eko, dika
M'nyere gi iwu, na mḅe akara àkà
n'ọnwa Ebib: n'ihi na ọ bu nime ọnwa
Ebib ka i siri n'Ijipt puta. 19 Nwa ọ
bula nke meghere àkpà-nwa bu nkem;
na anu-ulo-gi ọ bula nke bu oké, nwa
nke meghere àkpà-nwa ehi ma-ọbu
aturu. 20 Ma nwa inyinya-ibu nke
meghere àkpà-nwa, i gēwere nwa-aturu
ḅaputa ya: ma ọ buru na i ḅaputagh ya,
i gāḅaji kwa olu-ya. Ọkpara ọ bula
n'etiti umu-gi ka i gāḅaputa. Ma ọ
digh onye agāhu n'irum ka ọ ḅa aka.
21 Ubọchi isi ka i gālu ọlu-gi, ma
n'ubọchi nke-asa i gākwusi: n'ilu-ọlu-
ubi na n'owuwe-ihe-ubi i gākwusi.
22 I gēme-kwa-ra onwe-gi ememe nke
izù asa nke ubọchi asa, bù nke nkpuru
mbu nke obìbì ọka wheat, na ememe nke
nchikọta-ihe n'ọbuḅa arọ. 23 Uḅò atọ
n'arọ ka agāhu ndikom-i nile n'iru Onye-
nwe-unu Jehova, bù Chineke nke Israel.
24 N'ihi na M'gānara mba di iche iche
ala-ha n'iru gi, me ka òkè-ala-gi nile sa
mbara: ọ digh kwa onye ọ bula gēnwe
anya-uku n'ebe ala-gi di, mḅe i nārigo
ka ewe hu gi n'iru Jehova, bù Chineke-
gi, uḅò atọ n'arọ. 25 Eḅupula ọbara
nke àjàm n'elu ihe nēko achicha; àjà
ememe ngabiga agagh-adigide kwa abali
nile rue ututu. 26 Ihe mbu nke
nkpuru mbu nke ala-ubi-gi ka i
gēwebata n'ulo nke Jehova, bù Chineke-
gi. Esila nwa-ewu nime miri-ara nke
nne-ya. 27 Jehova we si Moses, Dere
onwe-gi okwu ndia n'ihe: n'ihi na dika
okwu ndia si di ka M'ḅaworo ndu n'etiti
Mu na gi, na n'etiti Mu na umu Israel.
28 Ọ we nọ n'ebe ahu, ya na Jehova, ọgu
ubọchi abua ehihie na abali; ọ digh nri o
riri, ọ digh kwa miri ọ ṅuru. Ọ we de
n'elu mbadamba nkume abua ahu okwu
nile nke ọḅuḅa-ndu ahu, bù okwu iri
ahu.

29 O rue, mḅe Moses siri n'ugwu
Sainai rida (mbadamba nkume abua nke
ihe-àmà ahu di kwa n'aka Moses mḅe
o siri n'ugwu ahu rida), na Moses amagh
na akpukpọ iru-ya nēnwuputa ìhè mḅe
Ọ kpayere ya uka. 30 Eron na umu
Israel nile we hu Moses, ma, le,
akpukpọ iru-ya nwuputara ìhè; ha we
tua egwu ibiaru ya nso. 31 Moses we
kpọ ha òkù; Eron na ndi-isi nile nime
nzukọ ahu we laghachikute ya: Moses
we gwa ha okwu. 32 Emesi kwa umu
Israel nile biaruru nso, ọ we nye ha
n'iwu uka nile nke Jehova kpayere ya
n'ugwu Sainai. 33 Moses we gwabìe
ha okwu, kpudo ihe-nkpudo n'iru-ya.
34 Ma mḅe ọ bula Moses bara nime
n'iru Jehova ikpayere Ya uka, ọ wezuga
ihe-nkpudo ahu rue mḅe ọ putara: ọ we
puta, gwa umu Israel ihe nke enyere
ya n'iwu; 35 umu Israel we hu
iru Moses, na akpukpọ iru Moses
nēnwuputa ìhè: Moses we kpughachi
ihe-nkpudo ahu n'iru-ya, rue mḅe ọ
bara nime ikpayere Ya uka.

35 1 Moses we kpọkọta nzukọ nile
nke umu Israel, si ha, Ndia bu
okwu nke Jehova nyeworo n'iwu, ka unu
me ha. 2 Ubọchi isi ka agēje ozi, ma
n'ubọchi nke-asa unu gēnwe ubọchi nsọ,
bù ubọchi-izu-ike nke idebe-ubọchi-
izu-ike Jehova nwere: onye ọ bula nke
nēje ozi nime ya, agēme ka ọ nwua.
3 Unu afunwula ọku n'ebe-obibi-unu
nile n'ubọchi-izu-ike.

4 Moses we gwa nzukọ nile nke umu
Israel okwu, si, Nka bu ihe Jehova nyere
n'iwu, si, 5 Sinu n'etiti unu werere
Jehova àjà-nbuli: onye ọ bula nke obi-
ya nwere afọ-ofufo, ya weta ya, bù
àjà-nbuli nke Jehova; ọla-edo, na ọla-
ọcha, na ọla; 6 na ogho anunu, na
ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà
ọcha, na aji ewu; 7 na akpukpọ ebulu
esijiri ọbara-ọbara, na akpukpọ seal, na
osisi acacia; 8 na manu itiye n'ihe
nēnye ìhè, na uda di iche iche itiye na

manu nke otite-manu ahu, na ibu ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ eji uda utọ di iche
iche me; 9 na nkume onyx, na nkume
ihiọgide n'ihe, ihiọgide n'ephod, na
ihiọgide n'ihe-iḅochi-obi. 10 Onye ọ
bula n'etiti unu nke nwere obi amam-
ihe, ha gābia kwa, me ihe nile nke
Jehova nyere n'iwu; 11 ebe-obibi ahu,
na ulo-ikwū-ya, na ákwà-nkpuchi-ya, na
nko-ya nile, na ibo-ya nile, na nkpọrọ-ya
nile, na ide-ya nile, na ukwu-ya nile,
12 na iḅe ahu, na nkpa-n'aka-ya abua,
na ebe-nkpuchi-nmehie, na ákwà-
nḅochi nke ákwà-nkwuchi; 13 na table
ahu, na nkpa-n'aka-ya abua, na ihe-ya
nile, na achicha iru Chineke; 14 na
ihe-idọba-oriọna nke ihe nēnye ihè, na
ihe-ya nile, na oriọna-ya nile, na manu
itiye n'ihe nēnye ihè; 15 na ebe-ichu-
aja nke ihe-nsure-ọku nēsì ísi utọ, na
nkpa-n'aka-ya abua, na manu nke
otite-manu ahu, na ihe-nsure-ọku nēsi
ísi utọ eji uda utọ di iche iche me, na
ákwà-nkwuchi ọnu-uzọ n'ọnu-uzọ nke
ebe-obibi ahu; 16 na ebe-ichu-aja nke
àjà-nsure-ọku, na ihe-ọkpukpa ọla nke
diri ya, na nkpa-n'aka-ya abua, na ihe-
ya nile, na ite ọsisa-miri ahu, na ukwu-
ala-ya; 17 na ákwà-ngechi nile nke
ogige, na ide-ya nile, na ukwu-ha, na
ákwà-nkwuchi nke ọnu-uzọ-ama nke
ogige ahu: 18 na ǹtú nile nke ebe-obibi
ahu; na ǹtú nile nke ogige, na udọ nile
ha; 19 na uwe nile akpara nke-ọma,
iji je ozi n'ebe nsọ ahu, na uwe nsọ nile
Eron, bú onye-nchu-aja, nwere, na uwe
umu-ya ndikom, ibu ndi-nchu-aja.
20 Nzukọ nile nke umu Israel we si
n'iru Moses pua. 21 Ha we bia, onye ọ
bula nke obi-ya kwaliri ya, na onye ọ
bula nke mọ-ya mere ka ọ nwe afọ-ofufo,
ha we weta àjà-nbuli Jehova, iji je ozi
ulo-ikwū nzute ahu, na iji fè òfùfè-ya
nile, na iji me uwe nsọ ahu. 22 Ha we
bia, ma ndikom ma ndinyom, onye ọ
bula nke obi-ya nwere afọ-ofufo,
ha we weta ihe-nkpọchi-uwe, na nḅa-
aka imi, na nḅa-aka-akàrà, na ihe anēyi
n'olu, ihe ọla-edo ọ bula; bú onye ọ bula
nke fere àjà-ofufé ọla-edo nye Jehova.
23 Onye ọ bula nke achọtara n'aka-ya
ogho anunu, na ogho ododo, na ogho
uhie, na ezi ákwà ọcha, na aji ewu, na
akpukpọ ebulu esijiri ọbara-ọbara, na
akpukpọ seal, chitara ha. 24 Onye ọ
bula nke nēbuli àjà-nbuli nke ọla-ọcha
na ọla wetara àjà-nbuli nke Jehova:
nwoke ọ bula, nke achọtara osisi acacia
n'aka-ya iji je ozi nke òfùfè ahu, we
weta ya. 25 Nwayi ọ bula nke nwere
obi amam-ihe were kwa aka-ya tu ogho,
ha we weta ogho nke ha turu, bú ogho
anunu ahu, na ogho ododo ahu, na ogho
uhie ahu, na ezi ákwà ọcha ahu.
26 Ndinyom nile ndi obi-ha kwaliri ha
n'amam-ihe tu-kwa-ra aji ewu. 27 Ndi-
isi chitara nkume onyx, na nkume
ihiọgide n'ihe, ihiọgide n'ephod ahu, na
ihiọgide n'ihe-iḅochi-obi ahu; 28 na
uda ahu, na manu ahu; itiye n'ihe
nēnye ihè, na ibu manu nke otite-manu
ahu, na ibu ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ
eji uda utọ di iche iche me. 29 Nwoke
ọ bula na nwayi ọ bula, ndi obi-ha mere
ka ha nwe afọ-ofufo iweta ihe iji je ozi
nile, nke Jehova nyere iwu ka eme n'aka
Moses, umu Israel ahu wetara onyinye
afọ-ofufo nye Jehova.
30 Moses we si umu Israel, Lenu,
Jehova akpọwo Bezalel n'aha, bú nwa
Uri, nwa Hua, nke ebo Juda; 31 Ọ
mejuwo kwa ya na Mọ nke Chineke,
n'amam-ihe, na nime nghọta, na n'ihe-
ọmuma, na n'ije-ozi ọ bula; 32 ya na
icheputa ọlu onye-ọkà di iche iche, ilu
ọlu n'ọla-edo, na n'ọla-ọcha, na n'ọla,
33 na n'ilu ọlu onye-ọkà na nkume
ihiọgide ahiọgide, na n'ilu ọlu onye-ọkà
n'osisi, ilu ọlu n'ije-ozi ọ bula nke onye-
ọkà. 34 Ọ bu kwa izí ihe ka O tiyeworo
n'obi-ya, ya onwe-ya na Ọhọliab, bú
nwa Ahisamak, nkee bo Dan. 35 Ọ me-
juwo ha n'amam-ihe nke obi, ije ozi ọ
bula, nke onye nātu akika, na nke onye-
ọkà, na nke onye-ọdudu-ákwà, bú
n'ogho anunu, na n'ogho ododo, na
n'ogho uhie, na n'ezi ákwà ọcha, na nke
ọkpa-ákwà, bú ije ozi nke ndi nēje ozi
ọ bula, na nke ndi nēcheputa ọlu onye-
36 ọkà di iche iche. 1 Bezalel na
Ọhọliab gālu kwa ọlu, ha na
nwoke ọ bula nke nwere obi amam-ihe,
ndi Jehova tiyeworo amam-ihe na
nghọta nime ha ka ha mara ije ozi ọ bula
nke òfùfè nke ebe nsọ ahu, dika ihe nile
si di nke Jehova nyere n'iwu.
2 Moses we kpọ Bezalel na Ọhọliab,
na nwoke ọ bula nwere obi amam-ihe,
onye Jehova tiyere amam-ihe n'obi-ya,
onye ọ bula nke obi-ya kwaliri ya ibiaru

nso ozi ahu ije ya: 3 ha we si n'iru
Moses were ihe àjà-nbuli ahu nile nke
umu Israel wetara iji je ozi nke ȯfûfè
nke ebe nsọ ahu, ime ya. Ma ndi Israel
ahu nọ n'iwetara ya onyinye-afọ-ofufo
kwa-ututu. 4 Ndi-amam-ihe ahu nile,
ndi nēje ozi nile nke ebe nsọ ahu, ha nile
n'otù n'otù we si n'ozi-ha nke ha nēje
bia, 5 gwa Moses okwu, si, Ndi Israel
nēweta ọtutu ihe kari nke gēzuru ȯfûfè
nke diri ozi ahu nke Jehova nyere iwu
ka eje ya. 6 Moses we nye iwu, ha we
me ka ekwusa ya n'ọmuma-ulo-ikwū
nile, si, Nwoke ma-ọbu nwayi, ka ha
ghara ije ozi ọzọ bayere àjà-nbuli nke
ebe nsọ ahu. Ewe me ka ndi Israel
wetabie ihe. 7 Ihe-ije-ozi ahu we zuere
ha iji je ozi nile, ime ya, ihe we fọdu.

8 Onye ọ bula nke nwere obi amam-
ihe n'etiti ndi nēje ozi ahu we me ebe-
obibi ahu: were àkwà-nkwuba iri me ya;
ezi àkwà ọcha akpara nke-ọma, na ogho
anunu, na ogho ododo, na ogho uhie,
nke emere ka ha yie cherubim, bû ọlu
nke onye-ọkà, ihe ndia ka o ji me
ha. 9 Ogologo nke otù àkwà-nkwuba
di orù cubit na asatọ, obosara nke
otù àkwà-nkwuba di kwa cubit anọ:
otù ọtùtù ka àkwà-nkwuba nile nwere.
10 Ọ we jikọta àkwà-nkwuba ise, otù
na ibe-ya: jikọta kwa àkwà-nkwuba ise
nke-ọzọ, otù na ibe-ya. 11 O ji kwa
ogho anunu me anya-nko n'elu ọnu-ọnu
nke otù àkwà-nkwuba, site na nsọtu-ya
nime njikọta ahu: otù a ka ọ me-kwa-ra
n'ọnu-ọnu àkwà-nkwuba nke dipuru
adipu nime njikọta nke-abua. 12 Ọgu
anya-nko abua na iri ka ọ mere n'otù
àkwà-nkwuba, ọgu anya-nko abua na
iri ka ọ me-kwa-ra nime nsọtu nke àkwà-
nkwuba nke di na njikọta nke-abua:
anya-nko cheritara onwe-ha iru, otù na
ibe-ya. 13 Ọ me-kwa-ra ọgu nko ọla-
edo abua na iri, were nko ahu jikọta
àkwà-nkwuba, otù na ibe-ya: ebe-obibi
ahu we buru otù. 14 Ọ me-kwa-ra
àkwà-nkwuba aji ewu, ibu ulo-ikwū
n'elu ebe-obibi ahu: àkwà-nkwuba iri
na otù ka ọ mere ha. 15 Ogologo nke
otù àkwà-nkwuba di orù cubit na iri,
cubit anọ ka obosara nke otù àkwà-
nkwuba di kwa: otù ọtùtù ka àkwà-
nkwuba iri na otù ahu nwere. 16 O
jikọta-kwa-ra àkwà-nkwuba ise iche, na
àkwà-nkwuba isi iche. 17 Ọ me-kwa-
ra ọgu anya-nko abua na iri n'elu ọnu-
ọnu nke àkwà-nkwuba ahu dipuru adipu
nime njikọta ahu, ọ me-kwa-ra ọgu
anya-nko abua na iri n'elu ọnu-ọnu nke
àkwà-nkwuba nke dipuru adipu nime
njikọta nke-abua. 18 Ọ me-kwa-ra
ọgu nko ọla abua na iri, ijikọta ulo-ikwū
ahu ka ọ we buru otù. 19 Ọ we mere
ulo-ikwū ahu ihe-nkpuchi akpukpọ
ebulu esijiri ọbara-ọbara, ya na ihe-
nkpuchi akpukpọ seal n'elu ya.

20 Ọ we mere ebe-obibi ahu ibo osisi
acacia, nke nēguzo ọtọ. 21 Cubit iri ka
ogologo nke otù ibo di, otù cubit na
nkera cubit ka obosara nke otù ibo di
kwa. 22 Otù ibo nwere ihe-nhiọye
abua, nke ekwukọtara, otù na ibe-ya:
otù a ka ọ mere nye ibo nile nke ebe-
obibi ahu. 23 Ọ we mere ebe-obibi ahu
ibo ahu; orù ibo ka ọ mere nye akuku
Ndida chere iru na Ndida: 24 ọgu
ukwu ọla-ọcha abua ka ọ me-kwa-ra
n'okpuru orù ibo ahu; ukwu abua
n'okpuru otù ibo inara ihe-nhiọye-ya
abua, ukwu abua kwa n'okpuru ibo ọzọ
inara ihe-nhiọye-ya abua. 25 Ọ we
mere akuku nke-abua nke ebe-obibi ahu
orù ibo, bû akuku Ugwu, 26 na ọgu
ukwu ọla-ọcha ha abua; ukwu abua
n'okpuru otù ibo, ukwu abua kwa
n'okpuru ibo ọzọ. 27 Isi ebe-obibi ahu
nke chere iru n'Ọdida-anyanwu ka ọ
me-kwa-ra ibo isi nye. 28 Ibo abua ka
ọ me-kwa-ra nye nkuku ebe-obibi ahu
n'isi-ya. 29 Ha bu ihe abua ejikọtara
n'otù n'okpuru, ha abua bu kwa otù ihe
zuru okè rue isi-ya rue otù nba-aka ahu:
otù a ka ọ mere nye ha abua na nkuku
abua ahu. 30 Ha di kwa ibo asatọ, na
ukwu ọla-ọcha ha, ukwu iri na isi; ukwu
abua n'okpuru otù ibo, ukwu abua kwa
n'okpuru ibo ọzọ. 31 Ọ me-kwa-ra
nkpọrọ osisi acacia; ise ka ọ mere nye
ibo otù akuku nke ebe-obibi ahu,
32 nkpọrọ ise ka ọ me-kwa-ra nye ibo
akuku nke-ọzọ nke ebe-obibi ahu,
nkpọrọ ise ka ọ me-kwa-ra nye ibo nke
ebe-obibi ahu, bû isi-ya chere iru
n'Ọdida-anyanwu. 33 Ọ we me ka
nkpọrọ etiti gabiga n'etiti ibo ahu, si
n'otù nsọtu rue nsọtu ọzọ. 34 Ọ
machita-kwa-ra ibo nile ọla-edo, were
kwa ọla-edo me nba-aka-ha, ka ha buru
ọnọdu itiye nkpọrọ ahu, ọ machita-kwa-
ra nkpọrọ ahu ọla-edo.

35 Ọ we me ákwà-nḅochi ahu nke
ogho anunu, na ogho ododo, na ogho
uhie, na ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma:
ọ bu ọlu onye-ọ̀kà, ọ mere ya ka o yie
cherubim. 36 Ọ we mere ya ide acacia
anọ, machita ha ọla-edo: nkpọye-ha bu
ọla-edo; ọ we wuara ha ukwu ọla-edo
anọ. 37 Ọ we mere ọnu-uzọ Ulo-ikwū
ahu ákwà-nkwuchi, nke ogho anunu, na
ogho ododo, na ogho uhie, na ezi ákwà
ọcha akpara nke-ọma, ọ bu ọlu onye-
ọdudu-ákwà; 38 ọ me-kwa-ra ide ise
ya na nkpọye-ha, machita isi-ha na
ngegide-ha ọla-edo: ma ukwu ise ha
bu ọla.

37 1 Bezalel me-kwa-ra iḅe osisi
acacia: cubit abua na nkera ka
ogologo-ya di, otù cubit na nkera ka
obosara-ya di kwa, otù cubit na nkera ka
elu-ya di kwa: 2 ọ machita ya ọla-edo
anāgwagh agwa, nime na azu ka ọ
machitara ya, ọ we mere ya mpempe ọla-
edo buruburu 3 Ọ we wuara ya nḅa-
aka ọla-edo anọ, n'ukwu anọ ya; bú
nḅa-aka abua n'otù akuku-ya, na nḅa-
aka abua n'akuku-ya ọzọ. 4 Ọ me-kwa-
ra nkpa-n'aka osisi acacia, machita ha
ọla-edo. 5 Ọ we me ka nkpa-n'aka ahu
ba na nḅa-aka ahu n'elu akuku iḅe ahu,
iji ebu iḅe ahu. 6 Ọ me-kwa-ra ebe-
nkpuchi-nmehie nke ọla-edo anāgwagh
agwa: cubit abua na nkera ka ogologo-ya
di, otù cubit na nkera ka obosara-ya di.
7 Ọ me-kwa-ra cherubim ọla-edo abua;
ihe akpuru akpu ka ọ mere ha, na nsọtu
abua nke ebe-nkpuchi-nmehie; 8 otù
cherub n'otù nsọtu, na otù cherub na
nsọtu nke-ọzọ: site n'ebe-nkpuchi-
nmehie ka ọ mere cherubim ahu,
na nsọtu-ya abua. 9 Cherubim ahu
nāḅasa kwa nkù-ha n'elu, nēkpuchi
ebe-nkpuchi-nmehie na nkù-ha, iru-
ha nēcherita kwa onwe-ha; n'ebe ebe-
nkpuchi-nmehie di ka iru cherubim
ahu di.

10 Ọ me-kwa-ra table osisi acacia
ahu: cubit abua ka ogologo-ya di, otù
cubit ka obosara-ya di, otù cubit na
nkera ka idi-elu-ya di: 11 ọ machita
ya ọla-edo anāgwagh agwa, me-kwa-ra
ya mpempe ọla-edo buruburu. 12 Ọ
me-kwa-ra ya ihe-njikọ buruburu nke
ra ka otù ọbu-aka, mere ihe-njikọ-ya
mpempe ọla-edo buruburu. 13 Ọ
wuara ya nḅa-aka ọla-edo anọ, tukwasi
nḅa-aka ahu na nkuku anọ nke di
n'ukwu anọ ya. 14 Na nso ihe-njikọ
ahu ka nḅa-aka di, ka ha buru ọnọdu
itiye nkpa-n'aka eji ebu table ahu.
15 O ji kwa osisi acacia me nkpa-n'aka
ahu, ọ machita ha ọla-edo, iji ebu table
ahu. 16 Ọ me-kwa-ra ihe nile nke di
n'elu table, bú afere-ya nile, na ngaji-ya
nile, na ọkwa-ya nile, na iko-ya nile, nke
eji awusi àjà-ihe-ọṅuṅu: ọla-edo
anāgwagh agwa ka ha bu.

17 Ọ me-kwa-ra ihe-idọba-oriọna ahu
nke ọla-edo anāgwagh agwa: ihe akpuru
akpu ka ọ mere ihe-idọba-oriọna ahu,
bú ukwu-ala-ya na alaka-ya; iko-ya nile,
bú isi-ya nile, na okoko-ya nile, sitere na
ya: 18 alaka isi nēsi n'akuku-ya abua
waputa; alaka atọ nke ihe-idọba-oriọna
ahu n'otù akuku-ya, alaka atọ nke ihe-
idọba-oriọna ahu kwa n'akuku-ya nke-
ọzọ: 19 iko atọ emere dika ifuru osisi
almond di n'otù alaka, otù isi na otù
okoko; iko atọ emere dika ifuru osisi
almond di kwa n'alaka-ibe-ya, otù isi na
otù okoko: otú a ka ọ diri alaka isi ahu
nke nēsi n'ihe-idọba-oriọna ahu waputa.
20 Iko anọ emere dika ifuru osisi
almond di kwa n'ihe-idọba-oriọna ahu,
isi-ha na okoko-ha: 21 otù isi di kwa
n'okpuru alaka abua site na ya, otù isi
di kwa n'okpuru alaka abua site na ya,
otù isi di kwa n'okpuru alaka abua site
na ya, diri alaka isi ahu nke nēsi nime ya
waputa. 22 Isi-ha na alaka-ha sitere na
ya; ihe-idọba-oriọna ahu nile bu otù
ihe eji ọla-edo nke anāgwagh agwa kpu.
23 Ọ me-kwa-ra oriọna-ya, ha di asa,
na nkpa-ya nile, na ihe-ikpakepu-ọku-ya
nile, ha bu ọla-edo anāgwagh agwa.
24 Otù talent nke ọla-edo anāgwagh
agwa ka o ji me ya, ya na ihe-ya nile.

25 Ọ me-kwa-ra ebe-ichu-aja ahu nke
ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ, osisi acacia ka
ọ bu: otù cubit ka ogologo-ya di, otù
cubit ka obosara-ya di kwa, ihe nwere
akuku anọ ra nrata ka ọ bu; cubit abua
ka idi-elu-ya di kwa; mpi-ya nile
sitere na ya. 26 Ọ machita ya ọla-edo
anāgwagh agwa, elu-ya, na akuku-ya nile
buruburu, na mpi-ya nile: ọ we mere ya
mpempe ọla-edo buruburu. 27 Nḅa-aka
ọla-edo abua ka ọ me-kwa-ra nye ya
n'okpuru mpempe-ya, n'elu ihe-akuku-
ya abua, n'elu akuku-ya abua, ka ha buru
ọnọdu inara nkpa-n'aka eji ebu ya.

28 O ji kwa osisi acacia me nkpa-n'aka
ahu, ọ machita ha ọla-edo. 29 Ọ me-
kwa-ra manu otite-manu ahu di nsọ, na
ihe-nsure-ọku ahu nēsi isi utọ nke
anāgwagh agwa, bú nke eji uda utọ di
iche iche me, bù ọlu onye nāsugwa
manu-otite nēsì isi utọ.
38 1 Ọ me-kwa-ra ebe-ichu-aja nke
àjà-nsure-ọku ahu, ọ bu osisi
acacia: cubit ise ka ogologo-ya di, cubit
ise ka obosara-ya di kwa, ọ nwere akuku
anọ ra nrata; cubit atọ ka idi-elu-ya di
kwa. 2 Ọ me-kwa-ra mpi-ya n'elu
nkuku anọ ya; mpi-ya sitere na ya: ọ
machita ya ọla. 3 Ọ me-kwa-ra ihe
nile nke ebe-ichu-aja ahu, bù ite-ya nile,
na osekè-ya nile, na ọkwa-nwusa-ya
nile, na ndudu-ya nile, na ihe-igu-ọku-
ya nile: ihe-ya nile ka o ji ọla me.
4 Ọ we mere ebe-ichu-aja ahu ihe-
ọkpukpa, ihe eji uḅu ọla me, n'okpuru
ebe dipuru adipu buruburu ya n'okpuru,
rue na nkera-ya. 5 Ọ we wuara nsọtu
anọ nke ihe-ọkpukpa ọla ahu nḅa-aka
anọ, ibu ọnọdu inara nkpa-n'aka-ya
abua. 6 Ọ me-kwa-ra nkpa-n'aka osisi
acacia, machita ha ọla. 7 Ọ me ka
nkpa-n'aka ahu ba na nḅa-aka ahu n'elu
akuku abua nke ebe-ichu-aja ahu, ka ewe
were ha nēbu ya; ọ were ibo me ya ka ọ
di ka ibe.
8 Ọ me-kwa-ra ite ọsisa-miri, ọ bu ọla,
ukwu-ala-ya bu kwa ọla: ọ bu enyo nke
ndinyom nēzukọ n'usu n'usu, ndi
nēzukọ n'usu n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute,
ka o ji me ya.
9 Ọ me-kwa-ra ogige ahu: akuku
Ndida nke chere iru na Ndida nwere
àkwà-ngechi ogige ahu nke ezi àkwà
ọcha akpara nke-ọma, ọgu cubit ise
n'ogologo: 10 ide-ha di orù, ukwu-ha
di kwa orù, ha bu ọla; nkpọye nile
nke ide ahu na ngegide nile ha bu ọla-
ọcha. 11 Akuku Ugwu nwe-kwa-ra ọgu
cubit ise, ide-ha di orù, ukwu-ha di kwa
orù, ha bu ọla; nkpọye nile nke ide ahu
na ngegide nile ha bu ọla-ọcha.
12 Akuku Ọdida-anyanwu nwe-kwa-ra
àkwà-ngechi nke ọgu cubit abua na iri,
ide-ha di iri, ukwu-ha di kwa iri;
nkpọye nile nke ide ahu na ngegide nile
ha bu ọla-ọcha. 13 Akuku Iru-
anyanwu chere iru n'ọwuwa-anyanwu,
nwe-kwa-ra ọgu cubit abua na iri.
14 Àkwà-ngechi cubit iri na ise ka otù
akuku ọnu-uzọ-ama-ya nwere; ide-ha
di atọ, ukwu-ha di kwa atọ; 15 akuku
nke-ọzọ nke ọnu-uzọ-ama-ya nwe-kwa-
ra: n'aka-nri na n'aka-ekpe nke ọnu-uzọ-
ama ogige ahu ka àkwà-ngechi cubit iri
na ise di; ide-ha di atọ, ukwu-ha di kwa
atọ. 16 Àkwà-ngechi nile nke ogige ahu
buruburu bu ezi àkwà ọcha akpara nke-
ọma. 17 Ukwu nile nke ide ahu nwere
bu ọla; nkpọye nile nke ide na ngegide
nile ha bu ọla-ọcha; ihe amachitara isi-
ha bu kwa ọla-ọcha; ihe ahu bu kwa ihe
egegidere ngegide ọla-ọcha, bù ide nile
nke ogige ahu. 18 Àkwà-nkwuchi nke
ọnu-uzọ-ama ogige ahu bu ọlu onye-
ọdudu-àkwà, nke ogho anunu, na ogho
ododo, na ogho uhie, na ezi àkwà ọcha
akpara nke-ọma: orù cubit ka ogologo-
ya di, idi-elu-ya nime obosara-ya di
cubit ise, dika àkwà-ngechi nke ogige
ahu. 19 Ide-ha di anọ, ukwu-ha di
kwa anọ, ha bu ọla; nkpọye nile ha bu
ọla-ọcha, ihe-nmachita nke isi-ha na
ngegide nile ha bu kwa ọla-ọcha.
20 Ma ǹtù nile ebe-obibi ahu nwere, na
nke ogige ahu buruburu nwere, bu ọla.
21 Ndia bu ngukọta ihe ebe-obibi
ahu, bù ebe-obibi nke ihe-àmà ahu, dika
agukọtara ha, n'okwu-ọnu Moses, ọ bu
òfùfè nke ndi Livai, site n'aka Itama, bù
nwa Eron onye-nchu-aja. 22 Ma
Bezalel nwa Uri, nwa Hua, nke ebo
Juda, mere ihe nile Jehova nyere Moses
n'iwu. 23 Ma onye soro ya n'ọlu ahu
bu Ọhọliab, nwa Ahisamak, nke ebo
Dan, bù onye nātu akika, na onye-ọ̀kà,
na onye-ọdudu-àkwà n'ogho anunu, na
n'ogho ododo, na n'ogho uhie, na n'ezi
àkwà ọcha.
24 Ọla-edo nile nke ejiri je ozi ahu
n'ije-ozi nile nke ebe nsọ ahu, bù ọla-edo
nke àjà-ofufè ahu, di orù talent na
iteghete, na nnù shekel na ọgu iri na
ọgu isi na iri, dika shekel nke ebe nsọ
ahu si di. 25 Ọla-ọcha nke ndi
agukọtara agukọta n'etiti nzukọ Israel
di ọgu talent ise, na nnù shekel anọ na
ọgu asatọ na iri na ise, dika shekel nke
ebe nsọ ahu si di: 26 otù beka otù isi,
ya bu nkera shekel, dika shekel nke ebe
nsọ ahu si di, enyere n'isi onye ọ bula
nke nāgabiga n'ebe ndi agukọtara
agukọta nọ, site n'onye ḅara orù arọ
we gaba n'iru, n'isi orù nnù ọgu uzọ atọ
na uzọ iri-na-ise, na nnù asatọ, na ọgu

iri-na-asa, na iri. 27 Ọgu talent ọla-
ọcha ise ahu we buru iwu ukwu nile nke
ibo nke ebe nsọ ahu, na ukwu nile nke
ide nke ákwà-nḅochi ahu; ọgu ukwu ise
ka ọgu talent ise ahu nwere, otù talent
diri otù ukwu. 28 Nnù shekel anọ na
ọgu asatọ na iri na ise ahu ka o ji kwa
mere ide ahu nile nkpọye, machita kwa
isi-ha, me-kwa-ra ha ihe-ngegide.
29 Ọla nke àjà-ofufé ahu di kwa ọgu
talent atọ na iri, na nnù shekel isi.
30 O ji ya me ukwu nile nke ide ọnu-uzọ
ulo-ikwū nzute, na ebe-ichu-aja ọla, na
ihe-ọkpukpa ọla nke diri ya, na ihe
nile nke ebe-ichu-aja ahu, 31 na ukwu
nile nke ide ogige ahu buruburu, na
ukwu nile nke ide ọnu-uzọ-ama ogige
ahu, na ǹtú nile nke ebe-obibi ahu, na
ǹtú nile nke ogige ahu buruburu.

39 1 Ha site-kwa-ra n'ogho anunu
ahu, na ogho ododo ahu, na ogho
uhie ahu, me uwe nile akpara nke-ọma,
iji je ozi n'ebe nsọ ahu, me kwa uwe
nsọ nile nke Eron nwere; dika Jehova
nyere Moses iwu.
2 Ọ me-kwa-ra ephod ahu, ọ bu ọla-
edo, na ogho anunu, na ogho ododo, na
ogho uhie, na ezi ákwà ọcha akpara
nke-ọma. 3 Ha we tisa mbadamba ihe
ọla-edo ahu, we biri ya ka ọ buru eriri,
ikpa n'etiti ogho anunu ahu, na n'etiti
ogho ododo ahu, na n'etiti ezi ákwà ọcha
ahu, ọ bu ọlu onye-ọ̀kà. 4 Ha we mere
ya ubu abua ejikọtara: na nsọtu-ya abua
ka ejikọtara ya. 5 Ihe-ọkiké ahu nke
onye-ọ̀kà kpara, nke di n'elu ya, nke eji
ke ya, o site-kwa-ra na ya, ọ di kwa ka
ọlu aluru ya si di; ọ bu ọla-edo, na ogho
anunu, na ogho ododo, na ogho uhie, na
ezi ákwà ọcha akpara nke-ọma; dika
Jehova nyere Moses iwu.
6 Ha me-kwa-ra nkume onyx ahu,
nke emere ka ihe ọla-edo akpara akpà
ḅa ha buruburu, nke eḅuru ha eḅuḅu
nḅa-aka-akàrà, dika aha umu Israel si
di. 7 O tiye ha n'elu ubu ephod, iburu
umu Israel nkume ncheta: dika Jehova
nyere Moses iwu.
8 Ọ me-kwa-ra ihe-iḅochi-obi ahu, ọ
bu ọlu nke onye-ọ̀kà, dika ọlu aluru
n'ephod ahu; ọla-edo, na ogho anunu,
na ogho ododo, na ogho uhie, na ezi
ákwà ọcha akpara nke-ọma. 9 Ihe
nwere akuku anọ ra nrata ka o bu; ha
mere ihe-iḅochi-obi ahu ka ọ buru ihe
apiajiri apiaji: ntù-aka ka ogologo-ya di,
ntù-aka ka obosara-ya di kwa, mḅe
apiajiri ya. 10 Ha hiọgide-kwa-ra nime
ya ariri nkume anọ: ariri sardius na
topaz na carbuncle bu ariri mbu.
11 Ariri nke-abua bu emerald na
sapphire na diamond. 12 Ariri nke-
atọ bu jacinth na agate na amethyst.
13 Ariri nke-anọ bu beryl na onyx na
jasper: etiyere ha n'ọla-edo akpara akpà
n'ebe-nhiọgide-ha. 14 Nkume ahu di
ka aha umu Israel si di, iri na abua, dika
aha-ha si di; dika eḅuḅu nḅa-aka-akàrà,
onye ọ bula dika aha-ya si di, ha diri ebo
iri na abua ahu. 15 Ha me-kwa-ra n'elu
ihe-iḅochi-obi ahu iyaḅa emere dika
eriri-nma, bú ihe emere dika udọ̀ aturu
atu, ha bu ọla-edo anāgwagh agwa.
16 Ha me-kwa-ra ihe ọla-edo abua
akpara akpà, na nḅa-aka ọla-edo abua:
ha we tiye nḅa-aka abua ahu n'elu nsọtu
abua nke ihe-iḅochi-obi. 17 Ha tiye-
kwa-ra iyaḅa ọla-edo abua ahu aturu atu
dika udọ̀ n'elu nḅa-aka abua ahu di na
nsọtu abua nke ihe-iḅochi-obi ahu.
18 Nsọtu abua ọzọ nke iyaḅa abua ahu
aturu atu dika udọ̀, ha tiye-kwa-ra
ha n'elu ihe ọla-edo abua ahu akpara
akpà, tiye ha n'elu ubu ephod ahu, n'ebe
iru-ya di. 19 Ha me-kwa-ra nḅa-aka
ọla-edo abua, tukwasi ha n'elu nsọtu
abua nke ihe-iḅochi-obi ahu, n'ọnu-ọnu-
ya, nke chere iru n'akuku ephod ahu
nime. 20 Ha me-kwa-ra nḅa-aka ọla-
edo abua, tiye ha n'elu ubu abua nke
ephod n'okpuru, n'ebe iru-ya di, na nso
njikọta-ya, n'elu ihe-ọkiké ephod nke
onye-ọ̀kà kpara. 21 Ha were kwa eriri-
nma ogho anunu ke ihe-iḅochi-obi ahu
na nḅa-aka ephod site na nḅa-aka-ya, ka
ọ we di n'elu ihe-ọkiké ephod ahu nke
onye-ọ̀kà kpara, ya na ka ewe ghara isi
n'ephod tọpu ihe-iḅochi-obi ahu: dika
Jehova nyere Moses iwu.
22 Ọ me-kwa-ra uwe-nwuda ephod, ọ
bu ọlu ọkpa-akwà, ọ busi ogho anunu
ogho anunu; 23 ọnu uwe-nwuda ahu
di n'etiti ya, dika ọnu nke uwe-obi agha,
ọnu-ọnu ka ọnu-ya nwere buruburu, ka
ewe ghara idọwa ya. 24 Ha me-kwa-
ra n'ọnu-ọnu-ala uwe-nwuda ahu
pomegranate nke ogho anunu, na ogho
ododo, na ogho uhie, na ákwà akpara
nke-ọma. 25 Ha me-kwa-ra atań ọla-
edo anāgwagh agwa, tiye atań ahu n'etiti

pomegranate ahu n'elu ọnu-ọnu-ala
uwe-nwuda ahu buruburu, n'etiti
pomegranate ahu; 26 otù atan na
otù pomegranate, otù atan na otù
pomegranate, dı n'ọnu-ọnu-ala uwe-
nwuda ahu buruburu, iji je ozi; dika
Jehova nyere Moses iwu.
27 Ha we mere Eron, me-kwa-ra
umu-ya ndikom, uwe-ime ahu, ha bu
ezi ákwà ọcha, ọlu nke ọkpa-ákwà,
28 na ákwà-nkukù-isi ahu, ọ bu ezi
ákwà ọcha, na ihe ahu mara nma ike
n'isi, ha bu ezi ákwà ọcha, na uwe-ukwu
ahu nke ezi ákwà ọcha, ha bu ezi ákwà
ọcha akpara nke-ọma, 29 na ihe ahu
ike n'úkwù, ọ bu ezi ákwà ọcha akpara
nke-ọma, na ogho anunu, na ogho
ododo, na ogho uhie, ọ bu ọlu nke onye-
ọdudu-ákwà; dika Jehova nyere Moses
iwu.
30 Ha me-kwa-ra ihe di mbara nke
okpu nsọ ahu nke onye-nchu-aja, ọ bu
ọla-edo anāgwagh agwa, ha de ihe-odide
n'elu ya, dika ebubu nba-aka-akàrà,
IHE NSỌ JEHOVA NWERE. 31 Ha
tiye-kwa-ra n'elu ya eriri-nma ogho
anunu, itiye ya n'elu ákwà-nkukù-isi ahu
n'elu; dika Jehova nyere Moses iwu.
32 Ewe me ka ôfûfè nile nke ebe-
obibi nke ulo-ikwū nzute gwusia: umu
Israel we me dika ihe nile si di nke
Jehova nyere Moses n'iwu, otù a ka ha
mere.
33 Ha we butere Moses ebe-obibi
ahu, Ulo-ikwū ahu, na ihe-ya nile, nko-
ya nile, na ibo-ya nile, na nkpọrọ-ya
nile, na ide-ya nile, na ukwu-ya nile;
34 na ihe-nkpuchi akpukpọ ebulu esijiri
ọbara-ọbara, na ihe-nkpuchi akpukpọ
seal, na ákwà-nbochi nke ákwà-
nkwuchi-ya; 35 na ibe ihe-àmà ahu,
na nkpa-n'aka-ya abua, na ebe-
nkpuchi-nmehie ahu; 36 na table
ahu, na ihe-ya nile, na achicha nke iru
Chineke; 37 na ihe-idọba-oriọna ahu
nke bu ọla-edo anāgwagh agwa, na
oriọna-ya nile, bù oriọna nke ido
n'usoro, na ihe-ya nile, na manu nke
ihe nēnye ìhè; 38 na ebe-ichu-aja
ọla-edo ahu, na manu otite-manu ahu,
na ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ eji uda utọ
di iche iche me, na ákwà-nkwuchi nke
ọnu-uzọ Ulo-ikwū ahu; 39 na ebe-
ichu-aja ọla ahu, na ihe-ọkpukpa ọla nke
ọ nwere, na nkpa-n'aka-ya abua, na
ihe-ya nile, na ite ọsisa-miri ahu, na
ukwu-ala-ya; 40 na ákwà-ngechi nile
nke ogige ahu, na ide-ya nile, na ukwu
ide-ya, na ákwà-nkwuchi ọnu-uzọ-ama
ogige ahu nwere, na udọ̀-ya nile, na
ǹtù-ya nile, na ihe nile nke ôfûfè ebe-
obibi ahu, nke diri ulo-ikwū nzute ahu;
41 na uwe nile akpara nke-ọma, iji je
ozi n'ebe nsọ ahu, na uwe nsọ nile
Eron onye-nchu-aja nwere, na uwe
nile nke umu-ya ndikom, ibu ndi-nchu-
aja. 42 Dika ihe nile Jehova nyere
Moses n'iwu si di, otù a ka umu Israel
jere ozi-ya nile. 43 Moses we hu ojije-
ozi ahu nile, ma, le, ha ejewo ya; dika
Jehova nyere iwu, otù a ka ha jere ya:
Moses we gọzie ha.

40 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 N'ubọchi mbu nke ọnwa mbu
ka i gēguzo ebe-obibi nke ulo-ikwū nzute
ahu ọtọ. 3 I gādọba kwa n'ebe ahu ibe
ihe-àmà ahu, i gēji kwa ákwà-nbochi ahu
kwuchi ibe ahu. 4 I gēwebata kwa table
ahu, do ihe-usoro-ya n'usoro; i gēwe-
bata kwa ihe-idọba-oriọna ahu, weli kwa
oriọna-ya nile. 5 I gētiye kwa ebe-ichu-
aja ọla-edo isure ihe-nsure-ọku nēsi isi
utọ n'iru ibe ihe-àmà ahu, tukwasi
kwa ákwà-nkwuchi nke ọnu-uzọ n'ebe-
obibi ahu. 6 I gētiye kwa ebe-ichu-
aja nke àjà-nsure-ọku ahu n'iru ọnu-uzọ
nke ebe-obibi nke ulo-ikwū nzute ahu.
7 I gētiye kwa ite ọsisa-miri ahu n'etiti
ulo-ikwū nzute ahu na ebe-ichu-aja ahu,
tiye miri n'ebe ahu. 8 I gēdebe kwa
ogige ahu buruburu, tiye ákwà-nkwuchi
nke ọnu-uzọ-ama ogige ahu. 9 I
gēwere kwa manu otite-manu ahu te
ebe-obibi ahu, na ihe nile nke di nime
ya, i gēdo kwa ya nsọ, na ihe-ya nile: ọ
gādi kwa nsọ. 10 I gēte kwa ebe-ichu-
aja nke àjà-nsure-ọku ahu manu, ya na
ihe-ya nile, do ebe-ichu-aja ahu nsọ:
ebe-ichu-aja ahu gābu ebe nsọ kachasí
ebe nsọ nile. 11 I gēte kwa ite ọsisa-
miri ahu na ukwu-ala-ya manu, do ya
nsọ. 12 I gēme kwa Eron na umu-ya
ndikom ka ha biarue ọnu-uzọ ulo-ikwū
nzute ahu nso, i gēwere kwa miri sa ha
aru. 13 I gēyikwasi kwa Eron uwe nsọ
ahu; i gēte kwa ya manu, do ya nsọ, ka ọ
we burum onye-nchu-aja. 14 Ọ bu
kwa umu-ya ndikom ka i gēme ka ha
biarue nso, i gēyikwasi kwa ha uwe-ime:
15 i gēte kwa ha manu, dika : tere nna-

ha, ka ha we burum ndi-nchu-aja: otite-
manu-ha aghagh iburu ha ọlu-nchu-aja
ebigh-ebi rue ọbọ-ha nile. 16 Moses
we me ya: dika ihe nile si di nke Jehova
nyere ya n'iwu, otù a ka ọ mere.
17 O rue n'ọnwa mbu n'arọ nke-abua,
n'ubọchi mbu nke ọnwa ahu, na eguzoro
ebe-obibi ahu ọtọ. 18 Moses we guzo
ebe-obibi ahu ọtọ, tiye ukwu-ya nile,
guzo ibo-ya nile ọtọ, tiye nkpọrọ-ya
nile, guzo ide-ya nile ọtọ. 19 Ọ we
ḇasa ulo-ikwū ahu n'elu ebe-obibi ahu,
tukwasi ya ihe-nkpuchi nke ulo-ikwū
ahu n'elu; dika Jehova nyere Moses iwu.
20 Ọ were ihe-àmà ahu tiye n'iḇe ahu,
tukwasi nkpa-n'aka-ya abua n'iḇe ahu,
tiyekwasi ebe-nkpuchi-nmehie n'iḇe ahu
n'elu: 21 ọ webata iḇe ahu n'ebe-obibi
ahu, do ákwà-nḇochi nke ákwà-nkwuchi
ahu, we kwuchi iḇe ihe-àmà ahu; dika
Jehova nyere Moses iwu. 22 O tiye
table ahu n'ulo-ikwū nzute, n'akuku
ebe-obibi ahu chere iru n'Ugwu, n'èzí
ákwà-nḇochi ahu. 23 O do usoro
achicha n'usoro n'elu-ya n'iru Jehova;
dika Jehova nyere Moses iwu. 24 Ọ
dọba ihe-idọba-oriọna ahu nime ulo-
ikwū nzute, na ncherita-iru table,
n'akuku ebe-obibi ahu chere iru na
Ndida. 25 Ọ welie oriọna ahu nile
n'iru Jehova; dika Jehova nyere Moses
iwu. 26 O tiye ebe-ichu-aja ọla-edo
ahu n'ulo-ikwū nzute n'iru ákwà-nḇochi
ahu: 27 ọ we sure n'elu ya ihe-nsure-
ọku nēsi ísi utọ eji uda utọ di iche iche
me; dika Jehova nyere Moses iwu.
28 Ọ tukwasi ákwà-nkwuchi nke ọnu-
uzọ n'ebe-obibi ahu. 29 Ebe-ichu-aja
nke àjà-nsure-ọku ka ọ dọba-kwa-ra
n'ọnu-uzọ ebe-obibi nke ulo-ikwū nzute,
we sure n'elu ya àjà-nsure-ọku ahu na
onyinye-inata-iru-ọma ahu; dika Jehova
nyere Moses iwu. 30 Ọ dọba ite ọsisa-
miri ahu n'etiti ulo-ikwū nzute na ebe-
ichu-aja, tiye miri n'ebe ahu, iji sa aru.
31 Moses na Eron na umu-ya ndikom
we sa aka-ha na ukwu-ha site na ya:
32 mḇe ha nābà n'ulo-ikwū nzute, na
mḇe ha nābiaru ebe-ichu-aja nso, ha we
sa aru: dika Jehova nyere Moses iwu.
33 O guzo-kwa-ra ogige ahu ọtọ buru-
buru ebe-obibi ahu na ebe-ichu-aja ahu,
tiye ákwà-nkwuchi nke ọnu-uzọ-ama
ogige ahu. Moses we jesia ozi ahu.
34 Igwe-oji ahu we kpuchie ulo-ikwū
nzute, ebube Jehova we juputa ebe-obibi
ahu. 35 Moses apugh kwa ibà n'ulo-
ikwū nzute, n'ihi na igwe-oji ahu biri
n'elu ya, ebube Jehova juputa-kwa-ra
ebe-obibi ahu. 36 Mḇe ọ bula emere
ka igwe-oji ahu si n'elu ebe-obibi ahu
rigo, umu Israel we bulie ije, nime
nbuli-ije-ha nile: 37 ma ọ buru na
emegh ka igwe-oji ahu rigo, ha adigh-
ebuli kwa ije rue ubọchi emere ka ọ
rigo. 38 N'ihi na igwe-oji nke Jehova
di n'elu ebe-obibi ahu n'ehihie, ọku di
kwa nime ya n'abali, n'anya ulo Israel
nile, nime nbuli-ije-ha nile.

AKWUKWỌ NKE-ATỌ NKE MOSES, ANĀKPỌ

LEVITIKỌS

1 1 Jehova we kpọ Moses òkù, si
n'ulo-ikwū nzute gwa ya okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mḇe
madu ọ bula n'etiti unu gēweta nso
Jehova onyinye iji biaru nso, unu gēsi
n'etiti anu-ulo, n'etiti igwè ehi na n'etiti
igwè ewu na aturu weta nso onyinye-unu
iji biaru nso.
3 Ọ buru na onyinye-ya iji biaru nso
bu àjà-nsure-ọku sitere n'igwè ehi, oké
zuru okè ka ọ gēweta ya nso: n'ọnu-uzọ
ulo-ikwū nzute ka ọ gēweta ya nso, ka
ọ we buru ihe nātọ utọ n'iru Jehova.
4 O gēbikwasi aka-ya n'isi àjà-nsure-ọku
ahu; agānara kwa ya nke-ọma n'ọnọdu
ya iji kpuchiri ya nmehie-ya. 5 O gēḇu
kwa nwa-ehi ahu n'iru Jehova: umu-
ndikom Eron, bú ndi-nchu-aja, gēweta
ọbara-ya nso, wusa ọbara ahu n'ebe-
ichu-aja buruburu, bú nke di n'ọnu-uzọ
nke ulo-ikwū nzute. 6 Ọ gāḇa kwa ehi
àjà-nsure-ọku ahu akpukpọ, bọ ya

n'ọbubọ-ya. 7 Umu-ndikom Eron,
bú onye-nchu-aja, gētiye ọku n'elu
ebe-ichu-aja, do nkú n'usoro n'elu ọku:
8 umu-ndikom Eron, bú ndi-nchu-aja,
gēdo anu ahu abọrọ abọ̀, na isi-ya, na
abuba-ya, n'usoro n'elu nkú nke di
n'elu ọku nke di n'elu ebe-ichu-aja:
9 ma ihe-ime-ya na ọlu-ukwu na ọlu-
aka-ya ka ọ gāsa miri: onye-nchu-aja
gēsuresi kwa anu ahu nile ọku ibu ihe-
nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja, ka
ọ buru àjà-nsure-ọku, bú àjà-ọku nke
ihe isi utọ anāchuru Jehova.
10 Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru
nso sitere n'igwè ewu na aturu, site
n'aturu, ma-ọbu site n'ewu, bú nke ọ
nēweta nso ibu àjà-nsure-ọku; oké zuru
oké ka ọ gēweta ya nso. 11 O gēbu kwa
ya n'iru Jehova n'akuku ebe-ichu-aja
chere iru n'Ugwu: umu-ndikom Eron,
bú ndi-nchu-aja, gāwusa ọbara-ya n'ebe-
ichu-aja buruburu. 12 Ọ gābọ kwa ya
n'ọbubọ-ya nile, ya na isi-ya na abuba-
ya: onye-nchu-aja gēdo kwa ha n'usoro
n'elu nkú nke di n'elu ọku nke di n'elu
ebe-ichu-aja: 13 ma ihe-ime-ya na
ọlu-ukwu na ọlu-aka-ya ka ọ gāsa miri:
onye-nchu-aja gēweta anu ahu nile nso,
sure ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi
utọ n'ebe-ichu-aja; àjà-nsure-ọku ka ọ
bu, àjà-ọku nke ihe isi utọ anāchuru
Jehova.
14 Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru
nso Jehova bu àjà-nsure-ọku sitere
n'anu-ufe, o gēsi n'etiti nduru ma-ọbu
n'etiti umu-kpalakwukwu weta nso
onyinye-ya iji biaru nso. 15 Onye-
nchu-aja gēweta ya nso ebe-ichu-aja,
tubipu isi-ya, sure ya ọku ibu ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja; agāpipu
kwa ọbara-ya n'akuku ebe-ichu-aja:
16 ọ gēwezuga kwa àkpà-nri-ya na ihe
di nime ya, tufu ya na nso ebe-ichu-aja
n'akuku Iru-anyanwu, n'ebe ntú: 17 ọ
gābọwa kwa ya na nkú-ya abua, ma ọ
gagh-ekewa ya: onye-nchu-aja gēsure
ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ
n'ebe-ichu-aja, n'elu nkú nke di n'elu
ọku: àjà-nsure-ọku ka ọ bu, àjà-ọku nke
ihe isi utọ anāchuru Jehova.
2 1 Ma mbe madu gēweta nso
onyinye-ya iji biaru nso, bú onyinye
anēnye Jehova inata iru-ọma, utu
ọka flour ka onyinye-ya iji biaru nso
gābu; ọ gāwukwasi ya manu, tiye kwa
frankincense n'elu ya: 2 ọ gēweta-kwa-
ra umu-ndikom Eron ya, bú ndi-nchu-
aja: o gēsi nime ya weju nweju-aka-ya
sitere n'utu ọka flour-ya, site kwa na
manu-ya, tiyere frankincense nke ya
nile; onye-nchu-aja gēsure kwa ihe-
ncheta-ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi
isi utọ n'ebe-ichu-aja, ọ bu àjà-ọku nke
ihe isi utọ anāchuru Jehova: 3 ma nke
fọduru site n'onyinye-inata-iru-ọma ahu
bu ihe Eron na umu-ya ndikom gēnwe:
ọ bu ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile sitere
n'àjà-ọku nile anāchuru Jehova.
4 Ma mbe i gēweta nso onyinye iji
biaru nso, bú onyinye-inata-iru-ọma
esiri n'ite-ọku, ọ gābu ọbe achicha
ekogh-eko nke utu ọka flour agwara
manu, ma-ọbu mbadamba-achicha
ekogh-eko nke etere manu. 5 Ma ọ
buru na onyinye-gi iji biaru nso bu
onyinye-inata-iru-ọma eghere n'ite eji
eghe ihe, utu ọka flour agwara manu,
nke nēkogh eko, ka ọ gābu. 6 Nyawa
ya na nnyawa-ya nile, wukwasi ya
manu: onyinye-inata-iru-ọma ka ọ bu.
7 Ma ọ buru na onyinye-gi iji biaru nso
bu onyinye-inata-iru-ọma eghere n'ihe
ighe ihe, utu ọka flour etiyere manu ka
agēji me ya. 8 I gēweta-kwa-ra Jehova
onyinye-inata-iru-ọma nke eji ihe ndia
me: agēweta kwa ya nso onye-nchu-aja,
ọ gēweta kwa ya n'ebe-ichu-aja.
9 Onye-nchu-aja gēsi kwa n'onyinye-
inata-iru-ọma ahu bulie ihe-ncheta-ya,
sure ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi
utọ n'ebe-ichu-aja: ọ bu àjà-ọku nke ihe
isi utọ anāchuru Jehova. 10 Ma nke
fọduru site n'onyinye-inata-iru-ọma ahu
bu ihe Eron na umu-ya ndikom gēnwe:
ọ bu ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile sitere
n'àjà-ọku nile anāchuru Jehova. 11 Ọ
digh onyinye-inata-iru-ọma ọ bula nke
unu gēweta nso Jehova agēji ihe nēko
achicha me: n'ihi na ọ digh ihe ọ bula
nke nēko achicha, ma-ọbu manu-añu ọ
bula, unu gēji sure ọku ibu ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ, ka ọ buru àjà-ọku
anāchuru Jehova. 12 Dika onyinye iji
biaru nso, bú nkpuru mbu, ka unu
gēweta ha nso Jehova: ma n'elu ebe-
ichu-aja ka ha nāgagh-arigo, ibu ihe isi
utọ. 13 Onyinye ọ bula iji biaru nso
nke onyinye-inata-iru-ọma-gi, i gēye
kwa ya nnú; eme-kwa-la ka nnú nke
ọbuba-ndu Chineke-gi ghara idi

n'onyinye-inata-iru-ọma-gi: n'onyinye-
gi nile iji biaru nso ka i gēweta nnù nso.
14 Ma ọ buru na i weta nso onyinye-
inata-iru-ọma, bù nkpuru mbu, inye
Jehova, ọka rara oko añara n'ọku, ọka
nke ubi ọma esuru esu, ka i gēweta nso,
ka ọ buru onyinye-inata-iru-ọma sitere
na nkpuru mbu i. 15 I gētiye manu
n'elu ya, tukwasi ya frankincense:
onyinye - inata - iru - ọma ka ọ bu.
16 Onye-nchu-aja gēsure ihe-ncheta-
ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsì isì
utọ, bù ufọdu nime ọka-ya esuru
esu, na ufọdu nime manu-ya, tiyere
frankincense-ya nile: ọ bu àjà-ọku
anāchuru Jehova.

3 1 Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru
nso bu ihe àjà nke àjà-udo; ọ buru
na ọ bu ihe si n'igwè ehi puta ka ya
onwe-ya nēweta nso, ma ọ bu oké ma-
ọbu nwunye, n'izu-okè ka ọ gēweta ya
nso n'iru Jehova. 2 O gēbikwasi aka-
ya n'isi onyinye-ya iji biaru nso, ḅu kwa
ya n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute: umu-
ndikom Eron, bù ndi-nchu-aja, gāwusa
ọbara-ya n'ebe-ichu-aja buruburu. 3 O
gēsi kwa n'ihe àjà nke àjà-udo weta nso
àjà-ọku ichuru Jehova; bù abuba nke
nēkpuchi ihe-ime, na abuba nile nke di
n'elu ihe-ime, 4 na akọrọ abua, na
abuba nke di n'elu ha, nke di n'akuku
ùkwù-ya, na mba-imeju nke di n'imeju,
(n'akuku akọrọ ka ọ gēwezuga ya).
5 Umu-ndikom Eron gēsure ya ọku ibu
ihe-nsure-ọku nēsì isi utọ n'ebe-ichu-
aja n'elu àjà-nsure-ọku, nke di n'elu nkù
nke di n'elu ọku: ọ bu àjà-ọku nke ihe
isì utọ anēsurere Jehova.
6 Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru
nso, nke ọ nēnye ka ọ buru ihe àjà nke
àjà-udo ichuru Jehova, esi n'igwè ewu na
aturu puta; okè ma-ọbu nwunye, n'izu-
okè ka ọ gēweta ya nso. 7 Ọ buru na
ọ bu aturu ka ya onwe-ya nēweta nso ibu
onyinye-ya iji biaru nso, ọ gēweta kwa
ya nso n'iru Jehova: 8 o gēbikwasi aka-
ya n'isi onyinye-ya iji biaru nso, ḅu kwa
ya n'iru ulo-ikwū nzute: umu-ndikom
Eron gāwusa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja
buruburu. 9 O gēsi kwa n'ihe àjà nke
àjà-udo weta nso àjà-ọku ichuru Jehova:
bù abuba-ya, na akuku ọdudu-ya nwere
abuba n'izu-okè-ya, (n'ebe ọkpukpu-azu-
ya di ka ọ gēwezuga ya); na abuba nke
nēkpuchi ihe-ime, na abuba nile nke di
n'elu ihe-ime, 10 na akọrọ abua, na
abuba nke di n'elu ha, nke di n'akuku
ùkwù, na mba-imeju nke di n'imeju,
(n'akuku akọrọ ka ọ gēwezuga ya).
11 Onye-nchu-aja gēsure ya ọku ibu
ihe-nsure-ọku nēsì isi utọ n'ebe-ichu-
aja: ọ bu nri àjà-ọku anāchuru Jehova.
12 Ma ọ buru na onyinye-ya iji biaru
nso bu ewu, ọ gēweta kwa ya nso n'iru
Jehova. 13 O gēbikwasi aka-ya n'isi-
ya, ḅu kwa ya n'iru ulo-ikwū nzute:
umu-ndikom Eron gāwusa ọbara-ya
n'ebe-ichu-aja buruburu. 14 O gēsi
kwa nime ya weta nso onyinye-ya iji
biaru nso, bù àjà-ọku ichuru Jehova;
abuba nke nēkpuchi ihe-ime, na abuba
nile nke di n'elu ihe-ime, 15 na akọrọ
abua, na abuba nke di n'elu ha, nke di
n'akuku ùkwù, na mba-imeju nke di
n'imeju, (n'akuku akọrọ ka ọ gēwezuga
ya). 16 Onye-nchu-aja gēsure ha ọku
ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-
ichu-aja: ọ bu nri àjà-ọku, ka ọ buru ihe
isì utọ: abuba nile bu ihe Jehova nwere.
17 Ọ gābu ukpuru ebigh-ebi rue ọḅọ-
unu nile n'ebe-obibi-unu nile, na unu
agagh-eri abuba ọ bula ma-ọbu ọbara ọ
bula.

4 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si, Mbe
madu gēmehie n'amagh-ama megide ihe
ọ bula nime ihe Jehova nyere n'iwu, si,
Emela ha; ọ we me otù nime ha: 3 ọ
buru na onye-nchu-aja etere manu
emehie dika ikpe-ọmuma ndim si di; ọ
gēweta kwa nso nwa-oke-ehi zuru okè
bayere nmehie-ya, nke ọ mehieworo,
ichuru Jehova, ka ọ buru àjà-nmehie.
4 Ọ gēme ka oke-ehi ahu biarue ọnu-
uzọ nke ulo-ikwū nzute n'iru Jehova; o
gēbikwasi aka-ya n'isi oke-ehi ahu, ḅu
kwa oke-ehi ahu n'iru Jehova. 5 Onye-
nchu-aja etere manu gēwere ufọdu nime
ọbara oke-ehi, webata ya n'ulo-ikwū
nzute: 6 onye-nchu-aja ahu gēdeye
nkpisi-aka-ya n'ọbara ahu, fesa ufọdu
nime ọbara ahu uḅò asa n'iru Jehova,
n'iru àkwà-nḅochi nke ebe nsọ ahu.
7 Onye-nchu-aja gēwere kwa ufọdu
nime ọbara ahu tiye n'elu mpi nile nke
ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsi isi
utọ eji uda utọ di iche iche me n'iru
Jehova, nke di nime ulo-ikwū nzute; ọ
bu kwa ọbara nile nke oke-ehi ahu ka ọ

gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja nke àjà-
nsure-ọku, nke di n'ọnu-uzọ nke ulo-
ikwū nzute. 8 O gēsi kwa nime ya
welie abuba nile nke oke-ehi nke àjà-
nmehie; bú abuba nke nēkpuchi ihe-
ime, na abuba nile nke di n'elu ihe-ime,
9 na akọrọ abua, na abuba nke di n'elu
ha, nke di n'akuku úkwù, na mba-imeju
nke di n'imeju, (n'akuku akọrọ ka ọ
gēwezuga ya), 10 dika esi n'oke-ehi
nke ihe àjà nke àjà-udo eweli ya: onye-
nchu-aja gēsure kwa ha ọku ibu ihe-
nsure-ọku nēsì ísi utọ n'elu ebe-ichu-aja
nke àjà-nsure-ọku. 11 Ma akpukpọ
oke-ehi ahu, na anu-ya nile, tiyere isi-
ya, tiye kwa ọlu-ukwu-ya na ọlu-aka-ya,
na ihe-ime-ya, na nsi-ya, 12 ọbuná
oke-ehi ahu nile ka o gēḅupu je n'azu
ọmuma-ulo-ikwū rue ebe di ọcha, rue
ikpo-ntu, sure ya n'elu nkú n'ọku: n'elu
ikpo-ntu ka agēsure ya ọku.
13 Ma ọ buru na nzukọ nile nke Israel
eme ihe n'amagh-ama, ewe zopu ihe ahu
n'anya nkpọkọta Israel, ọ buru kwa na
ha emewo ihe megide otù nime ihe nile
Jehova nyere n'iwu bayere ihe anāgagh-
eme, ikpe ewe ma ha; 14 mḅe amara
nmehie nke ha mehieworo nime ya,
nkpọkọta Israel ahu gēweta kwa nso
nwa-oke-ehi ibu àjà-nmehie, ha gēme
kwa ka ọ bia n'iru ulo-ikwū nzute.
15 Ndi-okenye nzukọ ahu gēbikwasi
aka-ha n'isi oke-ehi ahu n'iru Jehova:
agēḅu kwa oke-ehi ahu n'iru Jehova.
16 Onye-nchu-aja etere manu gēwebata
ufọdu nime ọbara oke-ehi ahu n'ulo-
ikwū nzute: 17 onye-nchu-aja gēdeye
nkpisi-aka-ya nime ọbara ahu, fesa ya
uḅò asa n'iru Jehova, n'iru akwa-nḅochi
ahu. 18 Ọ gēwere kwa ufọdu nime
ọbara ahu tiye n'elu mpi nile nke ebe-
ichu-aja nke di n'iru Jehova, nke di nime
ulo-ikwū nzute, ọ bu kwa ọbara nile ka
ọ gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja nke
àjà-nsure-ọku, nke di n'ọnu-uzọ nke
ulo-ikwū nzute. 19 O gēsi kwa nime
ya welie abuba-ya nile, sure ya ọku ibu
ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'ebe-ichu-
aja. 20 Ọ gēme kwa oke-ehi ahu dika
ọ mere oke-ehi nke àjà-nmehie, otú a
ka ọ gēme ya: onye-nchu-aja gēkpuchi-
kwa-ra ha nmehie-ha, agāḅaghara kwa
ha ya. 21 O gēbupu kwa oke-ehi ahu
je n'azu ọmuma-ulo-ikwū, sure ya ọku
dika o surere oke-ehi mbu: àjà-nmehie
nke nkpọkọta Israel ka ọ bu.
22 Mḅe onye-isi nēmehie, me kwa ihe
n'amagh-ama megide otù nime ihe nile
Jehova nyere n'iwu bayere ihe anāgagh-
eme, ikpe ewe ma ya; 23 ọ buru kwa
na eme ka ọ mara nmehie-ya nke ọ
mehieworo nime ya, ọ gēweta nkpi, bú
oké zuru okè, ka ọ buru onyinye-ya iji
biaru nso; 24 o gēbikwasi aka-ya n'isi
nkpi ahu, ḅu kwa ya n'ebe anēḅu anu
àjà-nsure-ọku n'iru Jehova: àjà-nmehie
ka ọ bu. 25 Onye-nchu-aja gēwere kwa
ufọdu nime ọbara nke àjà-nmehie na
nkpisi-aka-ya, tiye ya n'elu mpi nile
nke ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku,
ọbara-ya ka ọ gāwusi kwa na ntọ-
ala ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku.
26 Abuba-ya nile ka o gēsure ọku ibu
ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'ebe-ichu-
aja, dika abuba ihe àjà nke àjà-udo:
onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya
nmehie-ya, agāḅaghara kwa ya ya.
27 Ma ọ buru na otù madu n'etiti ndi
ala emehie n'amagh-ama, n'ime ihe
megide otù nime ihe Jehova nyere n'iwu
bayere ihe anāgagh-eme, ikpe ewe ma
ya; 28 ọ buru kwa na eme ka ọ mara
nmehie-ya nke ọ mehieworo, ọ gēweta
kwa ewu, bú nne zuru okè, bayere
nmehie-ya nke ọ mehieworo, ka ọ buru
onyinye-ya iji biaru nso. 29 O gēbi-
kwasi aka-ya n'isi ihe àjà-nmehie ahu,
ḅu kwa ihe àjà-nmehie ahu n'ebe àja-
nsure-ọku. 30 Onye-nchu-aja gēwere
ufọdu nime ọbara-ya na nkpisi-aka-ya,
tiye ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja
nke àjà-nsure-ọku, ọ bu kwa ọbara-ya
nile ka ọ gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja.
31 Abuba-ya nile ka ọ gēwezuga, dika
ewezugara abuba n'elu ihe àjà nke àjà-
udo; onye-nchu-aja gēsure kwa ya ọku
ibu ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'ebe-
ichu-aja, ka ọ buru ihe ísi utọ anēsurere
Jehova; onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-
ra ya nmehie-ya, agāḅaghara kwa ya ya.
32 Ma ọ buru na ọ weta nwa-aturu
dika onyinye-ya iji biaru nso ka ọ buru
àjà-nmehie, nne zuru okè ka ọ gēweta ya.
33 O gēbikwasi aka-ya n'isi ihe àjà-
nmehie ahu, ḅu kwa ya ibu àjà-nmehie
n'ebe ha nēḅu ihe àjà-nsure-ọku.
34 Onye-nchu-aja gēwere ufọdu nime
ọbara àjà-nmehie ahu na nkpisi-aka-ya,
tiye ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja

nke àjà-nsure-ọku, ọ bu kwa ọbara-ya
nile ka ọ gāwusi na ntọ-ala ebe-ichu-aja:
35 abuba-ya nile ka ọ gēwezuga, dika
anēwezuga abuba nwa-aturu n'ihe àjà
nke àjà-udo: onye-nchu-aja gēsure ha
ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'ebe-
ichu-aja, n'elu àjà-ọku nke Jehova: onye-
nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya
nke ọ mehieworo, agābaghara kwa ya ya.
5 1 Mbe madu gēmehie, site n'inu olu
ọbuba-iyi, mbe ya onwe-ya bu onye-
àmà, ma ọ bu na ọ huwo ma-ọbu na ọ
mawo, ọ buru na o gosigh ya, o gēbu kwa
ajọ omume-ya: 2 ma-ọbu mbe madu
gēmetu ihe ọ bula ruru árú aru, ma ọ bu
ozu anu-ọhia ruru árú, ma-ọbu ozu
anu-ulo ruru árú, ma-ọbu ozu ihe
nēnuputa enuputa nke ruru árú, ma
ezonariri ya ya, ya onwe-ya ewe ru kwa
árú, ikpe gāma kwa ya: 3 ma-ọbu mbe
ọ gēmetu ihe ruru árú nke madu, ọbuná
ihe ọ bula nke ya ruru árú nke eji meru
ya, ma ezonariri ya ya; mbe ya onwe-ya
mara, ikpe gāma kwa ya: 4 ma-ọbu
mbe madu gāñu iyi, nēwere ebubere ọnu-
ya kwu okwu efu ime ihe ọjọ, ma-ọbu
ime ezi ihe, ọbuná okwu efu ọ bula
madu nēkwu n'iñu iyi, ma ezonariri ya
ya; mbe ya onwe-ya mara, ikpe gāma
kwa ya bayere otù nime ihe ndia: 5 o
gēru kwa, mbe ikpe mara ya bayere otù
nime ihe ndia, na o gēkwuputa ihe ahu
nke ọ mehieworo nmehie bayere ya:
6 ọ gēweta-kwa-ra Jehova àjà-ikpe-
ọmuma-ya bayere nmehie-ya nke ọ
mehieworo, bú nne nke si n'igwè ewu
na aturu puta, nwa-aturu ma-ọbu nwa-
ewu, ka ọ buru àjà-nmehie; onye-
nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya
ahu. 7 Ma ọ buru na aka-ya erugh ihe
gēzù nwa-aturu, ọ gēweta-kwa-ra Jehova
àjà-ikpe-ọmuma-ya bayere nmehie nke ọ
mehieworo, bú nduru abua ma-ọbu
umu-kpalakwukwu abua; otù ka ọ buru
àjà-nmehie, ibe-ya ka ọ buru àjà-nsure-
ọku. 8 Ọ gāchitara ha onye-nchu-aja,
onye-nchu-aja gēburu uzọ weta nso nke
diri àjà-nmehie, ọ gātubipu isi-ya site
n'olu-ya, ma ọ gagh-ekewa ya. 9 Ọ
gēfesa ufọdu nime ọbara àjà-nmehie ahu
n'elu akuku ebe-ichu-aja; ma nke fọduru
nime ọbara ka agāpipu na ntọ-ala ebe-
ichu-aja: àjà-nmehie ka ọ bu. 10 Ọ
gēme nke-abua ka ọ buru àjà-nsure-ọku
dika ikpé ahu si di: onye-nchu-aja
gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya ahu nke
ọ mehieworo, agābaghara kwa ya ya.
11 Ma ọ buru na aka-ya erugh na
nduru abua ma-ọbu n'umu-kpalakwu-
kwu abua, ọ gēweta kwa onyinye-ya iji
biaru nso, bayere nmehie nke ọ mehie-
woro, bú otù uzọ n'uzọ iri nke ephah
utu ọka flour ka ọ buru àjà-nmehie; ọ
gagh-atukwasi ya manu, ọ gagh-etiye
kwa frankincense n'elu ya: n'ihi na
àjà-nmehie ka ọ bu. 12 Ọ gēweta-kwa-
ra ya onye-nchu-aja, onye-nchu-aja
gēweju kwa nweju-aka-ya site na ya ibu
ihe-ncheta-ya, o gēsure kwa ya ọku ibu
ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'ebe-ichu-
aja, n'elu àjà-ọku nke Jehova: àjà-
nmehie ka ọ bu. 13 Onye-nchu-aja
gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya ahu nke
ọ mehieworo n'otù nime ihe ndia,
agābaghara kwa ya ya: ma nke fọduru
gābu ihe onye-nchu-aja nwere, dika
onyinye-inata-iru-ọma ahu.
14 Jehova we gwa Moses okwu, si,
15 Mbe madu gēmekpu ihe-nmekpu,
mehie n'amagh-ama megide ihe nsọ nile
nke Jehova; ọ gēweta-kwa-ra Jehova
àjà-ikpe-ọmuma-ya, bú ebulu zuru okè
si n'igwè ewu na aturu puta, dika
ọrùrù-ọnu-gi si di n'ọla-ọcha shekel,
dika shekel nke ebe nsọ ahu si di, ka ọ
buru àjà-ikpe-ọmuma: 16 ma ihe nke
ọ mehieworo megide ihe nsọ ahu, ọ
gākwughachi ya, ọ gātukwasi kwa otù
uzọ n'uzọ ise n'elu ya, nye ya onye-
nchu-aja: onye-nchu-aja gēwere ebulu
àjà-ikpe-ọmuma kpuchiere ya nmehie-
ya, agābaghara kwa ya ya.
17 Ma ọ buru si na madu emehie, me
ihe megide otù nime ihe nile Jehova
nyere n'iwu bayere ihe anāgagh-eme; ọ
bu ezie na ọ magh, ma ikpe mara ya, o
gēbu kwa ajọ omume-ya. 18 Ọ gēweta-
kwa-ra onye-nchu-aja ebulu zuru okè
si n'igwè ewu na aturu puta, dika
ọrùrù-ọnu-gi si di, ka ọ buru àjà-ikpe-
ọmuma: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra
ya nmehie bayere ihe ọ mere n'amagh-
ama, ma ya onwe-ya amagh ya,
agābaghara kwa ya ya. 19 Àjà-ikpe-
ọmuma ka ọ bu: ikpe mara ya n'ezie
n'iru Jehova.
6 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Mbe madu gēmehie, mekpu ihe-
nmekpu megide Jehova, ghọbu madu-
ibe-ya n'ihe-ndebe, ma-ọbu n'ihe etiyere

n'aka-ya, ma-ọbu n'ihe anapuru madu
n'ike, ma-ọbu mb̮e ọ meb̮uworo madu-
ſbe-ya; 3 ma-ọbu mb̮e ọ hutaworo ihe
furu efu, ọ we ghọ aghughọ nime ya, ṅu
iyi n'ugha; n'otù nime ihe ndia nile nke
madu nēme, nēmehie nime ha: 4 o
gēru kwa, mb̮e ọ gēmehie, mb̮e ikpe
mara ya, na ọ gēnyeghachi ihe ọ napuru
madu n'ike, ma-ọbu ihe ọ nwetara na
nmeb̮u, ma-ọbu ihe-ndebe enyere ya
idebe, ma-ọbu ihe furu efu nke ọ huta-
woro, 5 ma-ọbu ihe ọ bula nke ọ ṅuru
iyi bayere ya n'ugha; ọ gākwughachi
kwa ya na nkwuzu-ya, ọ bu kwa otù
uzọ n'uzọ ise ka ọ gātukwasi ya: ọ bu
onye nwe ihe ahu ka ọ gēnye ya,
n'ubọchi àjà-ikpe-ọmuma-ya. 6 Ọ
gēweta-kwa-ra Jehova àjà-ikpe-ọmuma-
ya, bú ebulu zuru okè sitere n'ìgwè ewu
na aturu, dika ọ̀rùrù-ọnu-gi si di, ka ọ
buru àjà-ikpe-ọmuma, ọ gēwetara onye-
nchu-aja: 7 onye-nchu-aja gēkpuchi-
kwa-ra ya nmehie-ya n'iru Jehova,
agāb̮aghara kwa ya ya; bayere ihe ọ bula
nime ihe nile nke ọ nēme, nke ikpe mara
ya nime ya.

8 Jehova we gwa Moses okwu, si,
9 Nye Eron na umu-ya ndikom iwu, si,
Nka bu iwu nke àjà-nsure-ọku: nke ahu
bu àjà-nsure-ọku bayere orire-ọku n'elu
ebe-ichu-aja ogologo abali nile rue ututu,
agēme kwa ka ọku ebe-ichu-aja nēre ere
n'elu ya. 10 Onye-nchu-aja gēyiri kwa
uwe-nwuda ákwà ọcha ya, uwe-ukwu
ákwà ọcha ya ka o gēyikwasi kwa n'anu-
aru-ya; ọ gāchili kwa ntu ahu nke ọku
gērechaputa n'àjà-nsure-ọku n'elu ebe-
ichu-aja, dọba ha na nso ebe-ichu-
aja. 11 O gēyipu uwe-ya, yiri uwe ọzọ,
bupu ntu ahu je n'azu ọmuma-ulo-
ikwū, rue ebe di ọcha. 12 Agēme kwa
ka ọku nke di n'elu ebe-ichu-aja nēre ere
n'elu ya, ọ gagh-anyu anyu; onye-nchu-
aja gēsure nkú ọku n'elu ya kwa-ututu:
o gēdo kwa àjà-nsure-ọku n'usoro n'elu
ya, sure kwa abuba nke àjà-udo nile ibu
ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ n'elu ya.
13 Mb̮e dum ka agēme ka ọku nēre ere
n'elu ebe-ichu-aja; ọ gagh-anyu anyu.
14 Nka bu kwa iwu onyinye-inata-
iru-ọma: umu-ndikom Eron gēweta ya
nso n'iru Jehova, n'iru ebe-ichu-aja.
15 O gēsite nime ya weju nweju-aka-ya
weli, bú site n'utu ọka flour nke onyinye-
inata-iru-ọma, site kwa na manu-ya,
weli kwa frankincense nile nke di n'elu
onyinye-inata-iru-ọma ahu, o gēsure
kwa ya ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsì isì
utọ n'elu ebe-ichu-aja ka ọ buru ihe isì
utọ, dika ihe-ncheta-ya, anēsurere
Jehova. 16 Ma ihe fọduru nime ya,
Eron na umu-ya ndikom gēri ya: nēkogh
eko ka agēri ya n'ebe di nsọ; n'ogige
ulo-ikwū nzute ka ha gēri ya.
17 Agagh-ewere ihe nēko achicha sie
ya. Enyewom ya ka ọ buru òkè-ha
sitere n'àjà-ọkum nile; ihe nsọ kachasi
ihe nsọ nile ka ọ bu, dika àjà-nmehie, na
dika àjà-ikpe-ọmuma. 18 Nwoke ọ
bula n'etiti umu Eron gēri ya, dika
ukpuru ebigh-ebi rue ọb̮ọ-unu nile, site
n'àjà-ọku nke Jehova: onye ọ bula nke
nēmetu ha aru gādi nsọ.

19 Jehova we gwa Moses okwu, si,
20 Nka bu onyinye iji biaru nso nke
Eron na umu-ya ndikom, nke ha
gēwetara Jehova nso n'ubọchi etere ya
manu; otù uzọ n'uzọ iri nke ephah utu
ọka flour ibu onyinye-inata-iru-ọma
mb̮e dum, nkera-ya n'ututu, nkera-ya
kwa n'anyasi. 21 N'ite isi ihe ka
agēwere manu me ya; mb̮e ọ deworo
edè i gēwebata ya: iberibe achicha esiri
esi nke onyinye-inata-iru-ọma ka i
gēweta nso ibu ihe isì utọ anēsurere
Jehova. 22 Onye-nchu-aja etere manu
nke gānọchi ya site n'umu-ya ndikom
gēme ya: ọ bu ukpuru ebigh-ebi Jehova
nwere; agēsuresi ya ọku ibu ihe-nsure-
ọku nēsì ísì utọ. 23 Onyinye-inata-iru-
ọma ọ bula nke onye-nchu-aja ka
agēsuresi kwa oku: agagh-eri ya.
24 Jehova we gwa Moses okwu, si,
25 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom,
okwu, si, Nka bu iwu àjà-nmehie: n'ebe
anēb̮u ihe àjà-nsure-ọku ka agēb̮u ihe
àjà-nmehie n'iru Jehova: ihe nsọ kachasi
ihe nsọ nile ka ọ bu. 26 Onye-nchu-aja
nke nāchu ya bayere nmehie gēri ya;
n'ebe di nsọ ka agēri ya, n'ogige ulo ikwū
nzute. 27 Ihe ọ bula nke nēmetu
anu-ya aru gādi nsọ: mb̮e efesara ufọdu
nime ọbara-ya n'uwe ọ bula, i gāsu kwa
ihe ahu efesara ya n'elu ya n'ebe di nsọ.
28 Ma agētiwa ihe ájá nke esiri ya nime
ya: ma ọ buru na n'ihe ọla ka esiri ya,
agēchicha ya, ṅacha ya na miri.
29 Nwoke ọ bula n'etiti ndi-nchu-aja
gēri ya: ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka

ọ bu. 30 Ọ digh kwa àjà-nmehie ọ
bula agēri, bù nke anēwebata ufọdu
nime ọbara-ya n'ulo-ikwū nzute ikpuchi
nmehie n'ebe nsọ ahu: agēwere ọku
sure ya.

7 1 Nka bu kwa iwu àjà-ikpe-ọmuma:
ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ bu.
2 N'ebe ha nēbu ihe àjà-nsure-ọku ka
ha gēbu ihe àjà-ikpe-ọmuma; ọ gāwusa
kwa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja buruburu.
3 Abuba-ya nile ka o gēsi nime ya
weta nso; bù akuku ọdudu-ya nwere
abuba, na abuba nke nēkpuchi ihe-ime,
4 na akọrọ abua, na abuba nke di n'elu
ha, nke di n'akuku ùkwù, na mba-imeju
nke di n'imeju, (n'akuku akọrọ ka ọ
gēwezuga ya): 5 onye-nchu-aja gēsure
ha ọku ibu ihe nsure-ọku nēsi isi utọ
n'ebe-ichu-aja ka ọ buru àjà-ọku
anāchuru Jehova: àjà-ikpe-ọmuma ka ọ
bu. 6 Nwoke ọ bula n'etiti ndi-nchu-
aja gēri ya: n'ebe di nsọ ka agēri ya: ihe
nsọ kachasi ihe nsọ nile ka ọ bu.
7 Dika àjà-nmehie si di, otù a ka
àjà-ikpe-ọmuma di: otù iwu diri ha:
onye-nchu-aja nke nēwere ya ikpuchi
nmehie, ya onwe-ya gēnwe ya. 8 Onye-
nchu-aja nke nēweta nso àjà-nsure-ọku
nke onye ọ bula, onye-nchu-aja onwe-ya
gēnwe akpukpọ nke ihe àjà-nsure-ọku
nke ọ wetaworo nso n'onwe-ya. 9 Ọzọ,
onyinye-inata-iru-ọma ọ bula nke anēsi
n'ite-ọku, na ihe ọ bula anēme n'ihe
ighe ihe, na n'ite isi ihe, onye-nchu-aja
nke nēweta ya nso, ya onwe-ya gēnwe
ya. 10 Ọzọ, onyinye-inata-iru-ọma ọ
bula, agwara manu, ma-ọbu nke kpọrọ
akpọ, umu-ndikom Eron nile gēnwe ya,
otù dika ibe-ya.

11 Nka bu kwa iwu nke ihe àjà nke
àjà-udo nke madu gēweta nso Jehova.
12 Ọ buru na ọ weta ya nso ka ọ buru
àjà-ekele, ọ gēweta kwa nso ọbe achicha
ekogh-eko ufọdu nke agwara manu, na
mbadamba-achicha ekogh-eko ufọdu nke
etere manu, na ọbe achicha ufọdu
agwara manu, nke utu ọka flour dere
edè, tiyere àjà-ekele ahu. 13 N'elu
ọbe achicha koro eko ufọdu ka ọ gēweta
nso onyinye-ya iji biaru nso tiyere àjà-
ekele nke àjà-udo-ya. 14 O gēsi kwa
na ya weta nso otù nime onyinye ọ
bula iji biaru nso ka ọ buru àjà-nbuli
ibuliri Jehova; onye-nchu-aja nke
nāwusa ọbara àjà-udo, ya onwe-ya gēnwe
ya. 15 Agēri kwa anu nke àjà-ekele
nke àjà-udo-ya n'ubọchi nke onyinye-ya
iji biaru nso; ọ gagh-adọba ufọdu nime
ya rue ututu. 16 Ma ọ buru na àjà nke
onyinye-ya iji biaru nso bu nkwa ma-ọbu
àjà-afọ-ofufo, n'ubọchi ọ nēweta nso
àjà-ya ka agēri ya: n'echi-ya ka agēri kwa
nke fọduru nime ya: 17 ma nke fọduru
nime anu nke àjà ahu, agēji ọku sure ya
n'ubọchi nke-atọ. 18 Ma ọ buru na
erie ufọdu nime anu nke ihe àjà nke
àjà-udo-ya n'ubọchi nke-atọ n'uzọ ọ
bula, ọ gagh-atọ utọ: onye nēweta ya
nso, agagh-agu ya nye ya: ihe-àrù ka ọ
gābu, madu nke nēri ufọdu nime ya
gēbu kwa ajọ omume-ya. 19 Anu nke
meturu ihe ọ bula ruru àrù, agagh-eri
ya: agēji ọku sure ya. Ma anu àjà ahu,
onye ọ bula nke di ọcha gēri anu-ya:
20 ma madu nke nēri anu sitere n'ihe
àjà nke àjà-udo, nke Jehova nwere, ma
ọrurù-ya di n'aru ya, agēbipu madu ahu
n'etiti umu-nna-ya. 21 Ma mbe madu
gēmetu ihe ọ bula ruru àrù aru, bù ọrurù
madu, ma-ọbu anumanu ruru àrù, ma-
ọbu ihe-àrù ọ bula ruru àrù, we rie
ufọdu nime anu ihe àjà nke àjà-udo, nke
Jehova nwere, agēbipu madu ahu n'etiti
umu-nna-ya.

22 Jehova we gwa Moses okwu, si,
23 Gwa umu Israel okwu, si, Unu erila
abuba ọ bula, nke ehi, ma-ọbu aturu,
ma-ọbu ewu. 24 Abuba nke anumanu
nwuru onwe-ya, na abuba nke anumanu
anu-ọhia dọburu, agēdozi ya iji je ozi ọ
bula: ma unu erila ya ma-ọli. 25 N'ihi
na onye ọ bula nke nēri abuba sitere
n'anumanu nke madu si nime ya eweta
nso àjà-ọku ichuru Jehova, agēbipu kwa
madu nke nēri ya n'etiti umu-nna-ya.
26 Ọ digh kwa ọbara ọ bula unu gēri
n'ebe-obibi-unu nile, nke anu-ufe, ma-
ọbu nke anumanu. 27 Madu ọ bula
nke gēri ọbara ọ bula, agēbipu kwa
madu ahu n'etiti umu-nna-ya.

28 Jehova we gwa Moses okwu, si,
29 Gwa umu Israel okwu, si, Onye
nēwetara Jehova nso ihe àjà nke àjà-udo-
ya gēsi n'ihe àjà nke àjà-udo-ya wetara
Jehova onyinye-ya iji biaru nso: 30 aka-
ya gēweta àjà-ọku nke Jehova; abuba di
n'akuku okpukpu-obi ka ọ gēweta, ya na
okpukpu-obi, ifè ya ka ọ buru àjà-ofufè
n'iru Jehova. 31 Onye-nchu-aja gēsure
kwa abuba ahu ibu ihe-nsure-ọku nēsi

isi utọ n'ebe-ichu-aja: ma okpukpu-obi
ahu ka Eron na umu-ya ndikom gēnwe.
32 Utaku-ukwu aka-nri ka unu gēnye
kwa onye-nchu-aja ibu àjà-nbuli sitere
n'ihe àjà nile nke àjà-udo-unu. 33 Onye
ahu n'etiti umu-ndikom Eron nke
nēweta nso ọbara nke àjà-udo nile, na
abuba-ha, ya gēnwe utaku-ukwu aka-nri
ahu ka ọ buru òkè-ya. 34 N'ihi na
okpukpu-obi nke àjà-ofufè na utaku-
ukwu nke àjà-nbuli ka M'naraworo
n'aka umu Israel site n'ihe àjà nile nke
àjà-udo-ha nile, nye Eron, bù onye-
nchu-aja, nye kwa umu-ya ndikom,
n'ukpuru ebigh-ebi, sitere n'aka umu
Israel.
35 Nka bu òkè otite-manu Eron, na
òkè otite-manu umu-ya ndikom, sitere
n'àjà-ọku nke Jehova, n'ubọchi Ọ mere
ka ha biarue nso iburu Jehova ndi-nchu-
aja; 36 bù nke Jehova nyere iwu ka
enye ha site n'aka umu Israel, n'ubọchi
Ọ tere ha manu. Ọ bu ukpuru ebigh-
ebi rue ọb̦ọ-ha nile. 37 Nka bu iwu
diri àjà-nsure-ọku, di-kwa-ra onyinye-
inata-iru-ọma, di-kwa-ra àjà-nmehie,
di-kwa-ra àjà-ikpe-ọmuma, di-kwa-ra
nmeju-aka, di-kwa-ra ihe àjà nke àjà-
udo; 38 nke Jehova nyere Moses n'iwu
n'ugwu Sainai, n'ubọchi Ọ nyere umu
Israel iwu iwetara Jehova nso onyinye-
ha iji biaru nso, n'ọzara Sainai.

8 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Chiri Eron na umu-ya ndikom
tiyere ya, na uwe-ha, na manu otite-
manu ahu, na oke-ehi nke àjà-nmehie,
na ebulu abua ahu, na nkata achicha
ekogh-eko; 3 kpọkọta kwa nzukọ Israel
nile n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute.
4 Moses we me dika Jehova nyere ya
iwu; ewe kpọkọta nzukọ ahu n'ọnu-uzọ
nke ulo-ikwū nzute. 5 Moses we si
nzukọ ahu, Nka bu ihe Jehova nyere
n'iwu ka eme ya. 6 Moses we me ka
Eron na umu-ya ndikom biaru nso, ọ
were kwa miri sa ha aru. 7 O tiye n'aru
ya uwe-ime ahu, were ihe ike n'ùkwù ke
ya, yikwasi ya uwe-nwuda, tiye ephod
n'aru ya, ke ya n'ihe-ọkikè ephod nke
onye-ọ̀kà kpara, were ya kegide ephod
ahu n'aru ya. 8 Ọ tukwasi n'aru ya
ihe-ib̦ochi-obi; tiye kwa n'elu ihe-
ib̦ochi-obi Ìhè ahu na Izu-okè ahu.
9 Ọ tukwasi àkwà-nkukù-isi n'isi-ya;
tukwasi kwa n'àkwà-nkukù-isi ahu, n'iru
ya, ihe ahu di mbara nke ọla-edo, bù
okpu nsọ nke onye-nchu-aja; dika
Jehova nyere Moses iwu. 10 Moses we
were manu otite-manu ahu, te ebe-obibi
ahu na ihe nile nke di nime ya, do ha nsọ.
11 Ọ we fesa ufọdu nime ya n'ebe-ichu-
aja ub̦ò asa, te kwa ebe-ichu-aja na ihe-
ya nile, na ite ọsisa-miri na ukwu-ala-ya,
manu, ido ha nsọ. 12 Ọ wukwasi kwa
ufọdu nime manu otite-manu ahu n'isi
Eron, te kwa ya manu, ido ya nsọ.
13 Moses we me ka umu-ndikom Eron
biaru nso, o yikwasi ha uwe-ime, were
ihe ike n'ùkwù ke ha, ke kwa ha ihe ike
n'isi; dika Jehova nyere Moses iwu.
14 Ọ kputa oke-ehi nke àjà-nmehie nso:
Eron na umu-ya ndikom we bikwasi
aka-ha n'oke-ehi nke àjà-nmehie. 15 O
b̦ue ya; Moses we were ọbara-ya, tiye
ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja ahu
buruburu na nkpisi-aka-ya, wepu
nmehie n'ebe-ichu-aja ahu: ọbara ahu
ka ọ wusi-kwa-ra na ntọ-ala ebe-ichu-
aja, do ya nsọ, ikpuchiri ya nmehie.
16 Ọ were abuba nile nke di n'elu ihe-
ime, na mba-imeju nke imeju, na akọrọ
abua, na abuba-ha, Moses we sure ha
ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'ebe-
ichu-aja. 17 Ma oke-ehi ahu, na
akpukpọ-ya, na anu-ya, na nsi-ya, o
surere ha n'ọku n'azu ọmuma-ulo-ikwū;
dika Jehova nyere Moses iwu. 18 Ọ
weta nso ebulu nke àjà-nsure-ọku: Eron
na umu-ya ndikom we bikwasi aka-ha
n'isi ebulu ahu. 19 O b̦ue ya: Moses
we wusa ọbara-ya n'ebe-ichu-aja ahu
buruburu. 20 Ọ bọ ebulu ahu n'ọbubọ-
ya; Moses we sure isi-ya na ọbubọ-ya
nile na abuba-ya ọku ibu ihe-nsure-ọku
nēsi isi utọ. 21 Ọ were miri sa ihe-ime-
ya na ọlu-ukwu na ọlu-aka-ya; Moses we
sure ebulu ahu nile ọku ibu ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja: àjà-
nsure-ọku ka ọ bu ibu ihe isi utọ: àjà-ọku
anāchuru Jehova ka ọ bu; dika Jehova
nyere Moses iwu. 22 Ọ we weta nso
ebulu nke-ọzọ, bù ebulu nke nmeju-
aka: Eron na umu-ya ndikom we
bikwasi aka-ha n'isi ebulu ahu. 23 O
b̦ue ya; Moses we were ufọdu nime
ọbara-ya, tiye n'ọnu-ọnu nti aka-nri
Eron, na n'isi-aka nke aka-nri-ya, na
n'isi-ukwu nke ukwu aka-nri ya. 24 Ọ
me ka umu-ndikom Eron biaru nso,

Moses we were ufọdu nime ọbara ahu,
tiye n'ọnu-ọnu nti aka-nri ha, na n'isi-
aka nke aka-nri-ha, na n'isi-ukwu nke
ukwu aka-nri ha: Moses we wusa ọbara
ahu n'ebe-ichu-aja buruburu. 25 Ọ
were abuba-ya, na akuku ọdudu-ya
nwere abuba, na abuba nile nke di n'elu
ihe-ime-ya, na mba-imeju nke imeju, na
akọrọ-ya abua, na abuba-ha, na utaku-
ukwu aka-nri ya: 26 o si na nkata
achicha ekogh-eko ahu nke di n'iru
Jehova were otù ọbe achicha ekogh-eko,
na otù ọbe achicha agwara manu, na otù
mbadamba-achicha, tukwasi ha n'abuba
ahu na n'utaku-ukwu aka-nri: 27 o
tiye ha nile n'elu ọbu-aka abua nke Eron,
na n'elu ọbu-aka nke umu-ya ndikom,
we fé ha ka ha buru àjà-ofufè n'iru
Jehova. 28 Moses we wepu ha n'elu
ọbu-aka-ha, sure ha ọku ibu ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ n'ebe-ichu-aja n'elu àjà-
nsure-ọku ahu: nmeju-aka ka ha bu,
ibu ihe ísì utọ: àjà-ọku anāchuru Jehova
ka ọ bu. 29 Moses were kwa okpukpu-
obi-ya, fé ya ka ọ buru àjà-ofufè n'iru
Jehova: òkè Moses nwere ka ọ bu sitere
n'ebulu nmeju-aka; dika Jehova nyere
Moses iwu. 30 Moses were kwa ufọdu
nime manu otite-manu ahu, na ufọdu
nime ọbara nke di n'elu ebe-ichu-aja,
fesa n'aru Eron, na n'elu uwe-ya, na
n'aru umu-ya ndikom, na n'elu uwe
umu-ya ndikom tiyere ya; ọ we do Eron
nsọ, do kwa uwe-ya, na umu-ya ndikom,
na uwe umu-ya ndikom, nsọ tiyere ya.
31 Moses we si Eron na umu-ya
ndikom, Sienu anu-ya n'ọnu-uzọ nke
ulo-ikwū nzute: ọ bu kwa n'ebe ahu ka
unu gēri ya na achicha nke di na nkata
nke nmeju-aka ahu, dika m'nyere n'iwu,
si, Eron na umu-ya ndikom gēri ya.
32 Ma ihe nke fọduru nime anu ahu
na nime achicha ahu, n'ọku ka unu
gēsure ya. 33 Unu esi-kwa-la n'ọnu-
uzọ nke ulo-ikwū nzute pua ubọchi asa,
rue ubọchi mbe ubọchi nile nke nmeju-
aka-unu gēzu: n'ihi na ubọchi asa ka
Ọ ganēmeju aka-unu. 34 Dika emere
ta, otù a ka Jehova nyere iwu ime,
ikpuchiri unu nmehie-unu. 35 Ọ bu
kwa n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute ka
unu gānọgide ehihie na abali ubọchi asa,
debe kwa ihe-ndebe nke Jehova, ka unu
we ghara inwu: n'ihi na otù a ka
enyeworom iwu. 36 Eron na umu-ya
ndikom we me ihe nile Jehova nyere
n'iwu site n'aka Moses.

9 1 O rue, n'ubọchi nke-asatọ, na
Moses kpọrọ Eron na umu-ya
ndikom, na ndi-okenye Israel; 2 ọ si
Eron, Were n'onwe-gi nwa-oke-ehi ka ọ
buru àjà-nmehie, na ebulu ka ọ buru
àjà-nsure-ọku, nke zuru okè ka ha gābu,
gi weta kwa ha nso n'iru Jehova.
3 Umu Israel ka i gāgwa kwa okwu, si,
Werenu nkpi ka ọ buru àjà-nmehie; na
nwa-ehi na nwa-aturu, ha abua gāba otù
arọ, bù nke zuru okè, ka ha buru àjà-
nsure-ọku; 4 chiri kwa ehi na ebulu
ka ha buru àjà-udo, ichu n'iru Jehova;
were kwa onyinye-inata-iru-ọma agwara
manu: n'ihi na ta ka Jehova gēme ka
unu hu Ya anya. 5 Ha we weta ihe
Moses nyere n'iwu n'iru ulo-ikwū
nzute: nzukọ Israel nile we biaru nso
guzo kwa n'iru Jehova. 6 Moses we si,
Nka bu ihe Jehova nyere n'iwu ka
unu me: agēme kwa ka unu hu ebube
Jehova anya. 7 Moses we si Eron, Biarue
ebe-ichu-aja nso, me àjà-nmehie-gi, na
àjà-nsure-ọku-gi, kpuchiere onwe-gi,
kpuchi-kwa-ra ndi Israel, nmehie-unu:
me kwa onyinye iji biaru nso nke ndi
ahu, kpuchi-kwa-ra ha nmehie-ha: dika
Jehova nyere iwu. 8 Eron we biarue
ebe-ichu-aja nso, bue nwa-ehi nke àjà-
nmehie nke diri ya onwe-ya. 9 Umu-
ndikom Eron we wetara ya nso ọbara-
ya: ọ we deye nkpisi-aka-ya n'ọbara ahu,
tiye n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja, we
wusi ọbara na ntọ-ala ebe-ichu-aja:
10 ma abuba, na akọrọ abua, na mba-
imeju nke putara n'imeju, nke si n'àjà-
nmehie puta, o surere ha ọku ibu ihe-
nsure ọku nēsì ísi utọ n'ebe-ichu-aja;
dika Jehova nyere Moses iwu. 11 Ma
anu-ya na akpukpọ-ya, o surere ha
n'ọku n'azu ọmuma-ulo-ikwū. 12 Ọ we
bue ihe àjà-nsure-ọku: umu-ndikom
Eron we me ka ọbara-ya rue ya aka, ọ
we wusa ya n'ebe-ichu-aja buruburu.
13 Àjà-nsure-ọku ka ha me-kwa-ra ka
o rue ya aka, n'ọbubọ n'ọbubọ, na isi-ya:
ọ we sure ha ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsi
ísi utọ n'elu ebe-ichu-aja. 14 Ọ we sa
ihe-ime-ya na ọlu-ukwu na ọlu-aka-ya,
sure ha ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsì ísì
utọ n'elu àjà-nsure-ọku n'ebe-ichu-aja.
15 Ọ we weta nso onyinye iji biaru nso
nke ndi Israel, were nkpi nke àjà-

nmehie nke diri ndi ahu, ḅue ya, chu ya
n'àjà bayere nmehie, dika nke-mbu.
16 Ọ weta kwa àjà-nsure-ọku nso, me
ya dika ikpé bayere ya si di. 17 Ọ weta
kwa nso onyinye-inata-iru-ọma, si nime
ya meju ọbu-aka-ya, sure ya ibu ihe-
nsure-ọku nēsì ísì utọ n'elu ebe-ichu-
aja, tiyere àjà-nsure-ọku nke ututu.
18 O ḅu-kwa-ra ehi ahu na ebulu ahu,
bú ihe àjà nke àjà-udo, nke diri ndi
Israel: umu-ndikom Eron we me ka
ọbara-ya rue ya aka, ọ we wusa ya
n'ebe-ichu-aja buruburu, 19 ha me-
kwa-ra ka abuba nile nke putara n'ehi
ahu rue ya aka; na ihe putara n'ebulu
ahu, bú akuku ọdudu nwere abuba, na
abuba nke nēkpuchi ihe-ime, na akọrọ
abua, na mba-imeju nke imeju: 20 ha
we tukwasi abuba ahu n'okpukpu-obi, ọ
we sure abuba ọku ibu ihe-nsure-ọku
nēsì ísì utọ n'ebe-ichu-aja: 21 ma
okpukpu-obi-ha na utaku-ukwu aka-nri
ka Eron fere ka ha buru àjà-ofufé n'iru
Jehova; dika Moses nyere iwu. 22 Eron
we chilie aka-ya n'ebe ndi Israel nọ,
gọzie ha; o si n'ime àjà-nmehie na àjà-
nsure-ọku na àjà-udo rida. 23 Moses
na Eron we ba n'ulo-ikwū nzute, puta
kwa, gọzie ndi Israel: ewe me ka ndi ahu
nile hu ebube Jehova anya. 24 Ọku we
si n'iru Jehova puta, ripia àjà-nsure-ọku
na abuba nile n'elu ebe-ichu-aja: ndi
Israel nile we hu ya, tie nkpu, da kpue
iru-ha n'ala.

10 1 Ma umu-ndikom Eron, bú Ne-
dab na Abaihu, were ihe-igu-ọku,
onye ọ bula ọ were nke ya, ha we tiye ọku
nime ha, tukwasi ihe-nsure-ọku nēsì ísi
utọ n'elu ya, we weta nso n'iru Jehova
ọku ala ọzọ, nke Ọ nēnyegh ha n'iwu.
2 Ọku we si n'iru Jehova puta, ripia ha,
ha we nwua n'iru Jehova. 3 Moses we
si Eron, Nka bu ihe Jehova kwuru, si,
N'aru ndi nābiarum nso ka agēdom
nsọ, ọ bu kwa n'iru ndim nile ka
agāsọpurum. Eron we ḅa nkiti. 4 Moses
we kpọ Mishael na Elzafan, bú umu-
ndikom Uziel nwa-nne nna Eron, si ha,
Biaruenu nso, si n'iru ebe nsọ a bupu
umu-nne-unu ie n'azu ọmuma-ulo-
ikwū. 5 Ha we biaru nso, buru ha
n'uwe-ime-ha je n'azu ọmuma-ulo-
ikwū; dika Moses kwuru. 6 Moses we
si Eron, ọ si kwa Eleeza na Itama, bú
umu-ya ndikom, Unu atọpula agiri-isi-
unu, unu adọwa-kwa-la uwe-unu; ka
unu we ghara inwu, ka Ọ we ghara kwa
iwe iwe megide nzukọ Israel nile: ma ka
umu-nne-unu, bu ulo nile nke Israel,
kwara nsure-ọku ahu nke Jehova
sureworo akwá. 7 Unu esi-kwa-la
n'ọnu-uzọ nke ulo-ikwū nzute pua, ka
unu we ghara inwu: n'ihi na manu
otite-manu nke Jehova dikwasi unu. Ha
we me dika okwu Moses si di.

8 Jehova we gwa Eron okwu, si,
9 Añula manya-vine ma-ọbu ihe-
ọñuñu nābà n'anya, gi onwe-gi, na
umu-gi ndikom tiyere gi, mḅe unu nābà
n'ulo-ikwū nzute, ka unu we ghara inwu;
ọ gābu ukpuru ebigh-ebi rue ọḅọ-unu
nile: 10 ka unu we kpa kwa óké n'etiti
ihe nsọ na ihe nādigh nsọ, na n'etiti ihe
ruru árú na ihe di ọcha; 11 ka unu
we zí kwa umu Israel ukpuru nile nke
Jehova gwaworo ha site n'aka Moses.

12 Moses we gwa Eron okwu, ọ gwa
kwa Eleeza na Itama, bú umu-ya ndikom
fọduru, si, Werenu onyinye-inata-iru-
ọma nke fọduru site n'àjà-ọku nke Jehova,
rie ya n'ekogh-eko na nso ebe-íchu-aja:
n'ihi na ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile
ka ọ bu. 13 Unu gēri kwa ya n'ebe
di nsọ, n'ihi na òkè-gi, na òkè umu-gi
ndikom, ka ọ bu, sitere n'àjà-ọku nile
nke Jehova: n'ihi na otú a ka enyeworom
iwu. 14 Okpukpu-obi nke àjà-ofufé na
utaku-ukwu nke àjà-nbuli ka unu gēri
kwa n'ebe di ọcha; gi onwe-gi, na umu-
gi ndikom, na umu-gi ndinyom tiyere
gi: n'ihi na dika òkè-gi na òkè umu-gi
ndikom ka enyeworo ha site n'ihe àjà
nile nke àjà-udo nile nke umu Israel.
15 Utaku-ukwu nke àjà-nbuli na
okpukpu-obi nke àjà-ofufé ka ha gēweta
n'elu àjà-ọku nile nke abuba nile, ifé ya
ka ọ buru àjà-ofufé n'iru Jehova: ọ
gābu kwa nke gi, na nke umu-gi ndikom
tiyere gi, dika òkè-unu ebigh-ebi; dika
Jehova nyere iwu.

16 Moses we chọsie nkpi nke àjà-
nmehie ike, ma, le, esurewo ya ọku: ọ
we iwe n'aru Eleeza na n'aru Itama, bú
umu-ndikom Eron fọduru, si, 17 Gini
mere unu erigh àjà-nmehie n'ebe nke
ebe nsọ ahu? n'ihi na ihe nsọ kachasi ihe
nsọ nile ka ọ bu, ọ bu kwa ya ka Ọ
nyeworo unu ibupu ajọ omume nke
nzukọ Israel, ikpuchiri ha nmehie-ha

n'iru Jehova. 18 Le, ebubatagh ọbara-
ya n'ebe nsọ a nime: unu aghagh iri ya
n'ebe nsọ a, dika m'nyere iwu. 19 Eron
we gwa Moses okwu, si, Le, ta ka ha
wetaworo àjà-nmehie-ha na àjà-nsure-
ọku-ha nso n'iru Jehova; ihe dika ihe
ndia we dakwasim: asi kwa na eririm
àjà-nmehie ahu ta, ọ̀ gādi nma n'anya
Jehova? 20 Mḅe Moses nuru ya, ọ we
di nma n'anya-ya.

11 1 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si ha, 2 Gwanu umu
Israel okwu, si, Ndia bu anu di ndu unu
gēri n'etiti anumanu nile nke di n'elu
uwa. 3 Anu ọ bula nke ukwu-ya wara
njakpa, nke ukwu-ya wara-kwa-ra
awara, nke nātaghari kwa ọnu, n'etiti
anumanu, nke ahu ka unu gēri. 4 Otú
ọ di, ndia ka unu nāgagh-eri n'etiti ihe
nātaghari ọnu, ma-ọbu n'etiti ndi ukwu-
ha wara njakpa: camel, n'ihi na ihe
nātaghari ọnu ka ọ bu, ma ọ bugh ihe
ukwu-ya wara njakpa, ihe ruru árú ka
ọ buru unu. 5 Coney kwa, n'ihi na ihe
nātaghari ọnu ka ọ bu, ma ukwu-ya
awagh njakpa, ihe ruru árú ka ọ buru
unu. 6 Hare kwa, n'ihi na ihe nāta-
ghari ọnu ka ọ bu, ma ukwu-ya awagh
njakpa, ihe ruru árú ka ọ buru unu.
7 Ezi kwa, n'ihi na ihe ukwu-ya wara
njakpa, nke ukwu-ya wara-kwa-ra awara,
ka ọ bu, ma ya onwe-ya adigh-ataghari
ọnu, ihe ruru árú ka ọ buru unu. 8 Unu
erila ihe sitere n'anu-ha, unu emetu-
kwa-la ozu-ha aka; ihe ruru árú ka ha
buru unu.

9 Ndia ka unu gēri n'etiti ihe nile nke
di na miri: ihe ọ bula nke nwere ntù na
akpilikpa nime miri, n'oké osimiri nile,
na n'osimiri nile, ha ka unu gēri. 10 Ma
ihe ọ bula nke nēnwegh ntù na akpilikpa
n'oké osimiri nile, na n'osimiri nile, site
n'ihe nile nēnuputa na miri, site kwa
n'anu nile ọ bula nwere nkpuru-obi di
ndu nke di nime miri, ihe-árú ka ha buru
unu, 11 ihe-árú ka ha gābu-kwa-ra
unu; unu erila ihe sitere n'anu-ha, unu
gāgu kwa ozu-ha n'ihe-árú. 12 Ihe ọ
bula nke nēnwegh ntù na akpilikpa nime
miri, ihe-árú ka ọ buru unu.

13 Ndia ka unu gāgu kwa n'ihe-árú
n'etiti anu-ufe; agagh-eri ha, ihe-árú
ka ha bu: ugo, na ugo-agwọ, na ugo-
azù; 14 na ndaḅu, na agu-nkwọ di iche
iche; 15 ugolo-ọma ọ bula di iche iche;
16 na enyi-nnunu, na eḅe-abali, na
nnunu oké osimiri, na eḅe di iche iche;
17 na okwukwu ntà, na cormorant, na
okwukwu uku; 18 na okwukwu nwere
mpi, na okwolo, na udele; 19 na ubala,
na utù di iche iche, na hoopoe, na usu.

20 Anu-ufe ọ bula nke nēnuputa
enuputa, nke nēje ije n'ukwu anọ, ihe-
árú ka ọ buru unu. 21 Ma otú ọ di,
ndia ka unu gēri n'etiti anu-ufe nile
nēnuputa enuputa, nke nēje ije n'ukwu
anọ, nke nwere ogwe-ukwu n'elu ukwu-
ala-ha, iji nākwu ntù n'elu ala; 22 ndia
ka unu gēri n'etiti ha; igurube di iche
iche, na akpa-nkwu di iche iche, na
nbuzu di iche iche, na ogugu di iche
iche. 23 Ma anu-ufe ọ bula nke
nēnuputa enuputa, nke nwere ukwu anọ,
ihe-árú ka ọ buru unu.

24 N'ihi ihe ndia ka unu gēme onwe-
unu ndi ruru árú: onye ọ bula nke
nēmetu ozu-ha aka gāru árú rue anyasi:
25 onye ọ bula nke nēbu ihe sitere
n'ozu-ha gāsu uwe-ya, ọ gāru kwa árú
rue anyasi. 26 Anumanu ọ bula nke
bu ihe ukwu-ya wara njakpa, ma ọ bugh
ihe ukwu-ya warara awara, ọ bugh kwa
ihe nātaghari ọnu, ihe ruru árú ka ha
buru unu: onye ọ bula nke nēmetu ha
aka gāru árú. 27 Ihe ọ bula kwa nke
nēje ije n'ọbu-aka-ya, n'etiti anu nile di
ndu nke nēje ije n'ukwu anọ, ihe ruru
árú ka ha buru unu: onye ọ bula nke
nēmetu ozu-ha aka gāru árú rue anyasi.
28 Onye nēbu ozu-ha gāsu uwe-ya, ọ
gāru kwa árú rue anyasi: ihe ruru árú
ka ha buru unu.

29 Ndia bu-kwa-ra unu ihe ruru árú
n'etiti ihe nēnuputa enuputa, nke
nēnuputa n'elu uwa: weasel, na oké,
na agu-iyi di iche iche, 30 na ọba-
miri, na ngwere-aghu, na ngwere, na
ngwere-uzuzu, na owumagana. 31 Ndia
buru unu ihe ruru árú n'etiti ihe nile
nēnuputa enuputa: onye ọ bula nke
nēmetu ha aka mḅe ha nwuru anwu
gāru árú rue anyasi. 32 Ihe ọ bula nke
otù nime ha gādakwasi, mḅe ha nwuru,
ọ gāru kwa árú: ma ọ bu ihe osisi ọ bula,
ma-ọbu uwe, ma-ọbu akpukpọ, ma-ọbu
àkpà, ihe ọ bula nke eji ya eje ozi ọ bula,
agētiye ya na miri, ọ gāru kwa árú rue
anyasi; ọ we di ọcha. 33 Ihe ájá ọ bula
nke otù nime ha gādabà nime ya, ihe ọ

bula nke di nime ya gāru árú, ihe ájá
ahu ka unu gētiwa kwa. 34 Nime ihe-
oriri nile nke anēri, nke ahu nke miri di
otú a gābiakwasi gāru árú: ihe-ọṅuṅu
nile nke anāṅu nime ihe ọ bula di otú
a gāru kwa árú. 35 Ihe ọ bula nke ihe
si n'ozu-ha gādakwasi gāru kwa árú;
ma ọ bu ite-ọku, ma-ọbu ekwu,
agākwatu ya: ihe ruru árú ka ha bu, ihe
ruru árú ka ha gābu-kwa-ra unu.
36 Ma otú ọ di, isi-iyi ma-ọbu olùlù-
miri, bú nchikọta miri, gādi ọcha:
ma onye nēmetu ozu-ha aka gāru
árú. 37 Ma mḅe ihe nke si n'ozu-ha
gādakwasi nkpuru-ọghigha ọ bula nke
anāgha agha, ihe di ọcha ka ọ bu.
38 Ma mḅe agētiye miri n'elu nkpuru-
ọghigha, ma ihe si n'ozu-ha adakwasi
ya, ihe ruru árú ka ọ buru unu.
39 Ọzọ, mḅe otú nime anumanu, nke
buru unu ihe-oriri, gānwu; onye nēmetu
ozu-ya aka gāru árú rue anyasi.
40 Onye nēri ufọdu nime ozu-ya gāsu
uwe-ya, ru kwa árú rue anyasi: onye
ahu nke nēbu ozu-ya gāsu kwa uwe-ya,
ru kwa árú rue anyasi.
41 Ọzọ, ihe ọ bula nke nēnuputa
enuputa nke nēnuputa n'elu uwa, ihe-
árú ka ọ bu; agagh-eri ya. 42 Ihe ọ
bula nke nēje ije n'afọ-ya, na ihe ọ bula
nke nēje ije n'ukwu anọ, ma-ọbu ihe ọ
bula nwere ọtutu ukwu, ọbuná ihe nile
nēnuputa enuputa nke nēnuputa n'elu
uwa, unu erila ha; n'ihi na ihe ruru árú
ka ha bu. 43 Unu ejila ihe-nnuputa ọ
bula nke nēnuputa enuputa me onwe-
unu ka unu buru ihe-árú, unu eji-kwa-
la ha meru onwe-unu, ewe were ha meru
unu. 44 N'ihi na Mu onwem bu
Jehova Chineke-unu: unu gēdo kwa
onwe-unu nsọ, we di nsọ; n'ihi na nsọ
ka Mu onwem di: unu eji-kwa-la ihe-
nnuputa ọ bula nke nākpu akpu n'elu
uwa meru onwe-unu. 45 N'ihi na Mu
onwem bu Jehova Nke nēme ka unu si
n'ala Ijipt rigoputa, iburu unu Chineke:
unu gādi kwa nsọ, n'ihi na nsọ ka Mu
onwem di.
46 Nka bu iwu nke anumanu, na nke
anu-ufe, na nke anu nile ọ bula nwere
nkpuru-obi di ndu nke nākpu akpu nime
miri, na nke anu ọ bula nēnuputa
enuputa n'elu uwa: 47 ka ewe kpa
ókè n'etiti ihe ruru árú na ihe di ọcha,
na n'etiti anu di ndu anēri eri na anu di
ndu anādigh-eri eri.

12 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si,
Nwayi, mḅe ọ gātu ime, mua nwa-
nwoke, ọ gāru kwa árú ubọchi asa; dika
ubọchi idi-na-nsọ nke isọ-uba-ya si di,
otú a ka ọ gāru árú. 3 N'ubọchi nke-
asatọ agēbì ya úgwù n'anu-aru nke api-
ya. 4 Orú ubọchi na iri na atọ ka
nwayi ahu gānọgide n'ọbara nke ime
ya ka ọ di ọcha; ọ digh ihe nsọ ọ bula ọ
gēmetu aka, ọ gagh-abà kwa n'ebe nsọ
ahu, rue ozùzù ubọchi nile nke ime ya
ka ọ di ọcha. 5 Ma ọ buru na ọ mua
nwa-nwayi, ọ gāru kwa árú ízù ubọchi
asa abua, dika n'idi-na-nsọ-ya: ọ bu
kwa ọgu ubọchi atọ na isi ka ọ gānọgide
n'ọbara nke ime ya ka ọ di ọcha.
6 N'ozuzù ubọchi nile nke ime ya ka
ọ di ọcha bayere nwa-nwoke, ma-ọbu
bayere nwa-nwayi, ọ gēwetara onye-
nchu-aja nwa-aturu nke ḅara otú arọ ka ọ
buru àjà-nsure-ọku, na nwa-kpalakwu-
kwu, ma-ọbu nduru, ka ọ buru àjà-
nmehie, rue ọnu-uzọ nke ulo-ikwū
nzute: 7 ọ gēweta kwa ya nso n'iru
Jehova, kpuchiere ya nmehie-ya; agēme
kwa ya ka ọ di ọcha site n'isi ọbara-ya.
Nka bu iwu nke nwayi nke nāmu nwa,
ma ọ bu nwoke ma-ọbu nwayi. 8 Ma
ọ buru na aka-ya erugh ihe gēzù nwa-
aturu, ọ gēwere kwa nduru abua ma-ọbu
umu-kpalakwukwu abua; otú ka ọ buru
àjà-nsure-ọku, ibe-ya ka ọ buru kwa
àjà-nmehie: onye-nchu-aja gēkpuchi-
kwa-ra ya nmehie-ya, agēme kwa ya ka
ọ di ọcha.

13 1 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 2 Madu, mḅe ihe-
otutó, ma-ọbu ọnyá, ma-ọbu ntupọ nke
nēke uke, di n'akpukpọ nke anu-aru-ya,
mḅe ihe ahu gāghọ n'akpukpọ nke anu-
aru-ya ihe-otiti ekpenta, agēme kwa ka
ọ biakute Eron, bú onye-nchu-aja, ma-
ọbu biakute otù nime umu-ya ndikom,
bú ndi-nchu-aja: 3 onye-nchu-aja
gāhu kwa ihe-otiti ahu di n'akpukpọ nke
anu-aru-ya: ma ọ buru na aji nke di
n'ihe-otiti ahu aḅanwewo ọcha, ọ buru
kwa na, n'ile ihe-otiti ahu anya, ọ di
omimi kari akpukpọ anu-aru-ya, ihe-
otiti ekpenta ka ọ bu: onye-nchu-aia

gāhu kwa ya, si na ọ ruru árú. 4 Ma
ọ buru na ntupọ ahu nke nēke uke di
ọcha n'akpukpọ anu-aru-ya, ọ buru kwa
na ọ digh omimi, n'ile ya anya, kari
akpukpọ-aru-ya, ọ buru kwa na aji-ya
aḇanwegh ọcha, onye-nchu-aja gēme-
chibido onye nwere ihe-otiti ahu nime
ulo abali asa: 5 onye-nchu-aja gāhu
kwa ya anya n'ubọchi nke-asa: ma, le,
ọ buru na ihe-otiti ahu eguzo n'anya-ya,
ma ihe-otiti ahu abagh aba n'akpukpọ-
aru-ya, onye-nchu-aja gēmechibido kwa
ya nime ulo ubọchi asa ọzọ: 6 onye-
nchu-aja gāhu kwa ya n'ubọchi nke-asa
ọzọ: ma, le, ọ buru na ihe-otiti ahu bu
ihe anāhu inyogh-inyogh, ma ihe-otiti
ahu abagh aba n'akpukpọ-aru-ya, onye-
nchu-aja gāsi na ọ di ọcha: ọnyá efu ka
ọ bu; ọ gāsu kwa uwe-ya, di ọcha.
7 Ma ọ buru na ọnyá ahu aba aba
nke-uku n'akpukpọ-aru-ya, mḇe emesiri
ka onye-nchu-aja hu ya ime ka ọ di
ọcha, ọ gēme kwa ka onye-nchu-aja hu
ya nke uḇò abua: 8 onye-nchu-aja
gāhu kwa ya, ma, le, ọ buru na ọnyá ahu
abawo aba n'akpukpọ-aru-ya, onye-
nchu-aja gāsi na ọ ruru árú: ekpenta ka
ọ bu.
9 Mḇe ihe-otiti ekpenta di n'aru
madu, agēme kwa ka ọ biakute onye-
nchu-aja; 10 onye-nchu-aja gāhu kwa,
ma, le, ọ buru na ihe-otutó ọcha di
n'akpukpọ-aru-ya, ọ buru kwa na ihe
ahu emewo aji ka ọ ḇanwe ọcha, onyá
nke anu-aru ndu adi kwa n'ihe-otutó
ahu, 11 ekpenta site na mḇe ochie ka
ọ bu n'akpukpọ anu-aru-ya, onye-nchu-
aja gāsi kwa na ọ ruru árú: ọ gagh-
emechibido ya nime ulo; n'ihi na onye
ruru árú ka ọ bu. 12 Ọ buru kwa na
ekpenta aḇawaputa nke-uku n'akpukpọ-
aru-ya, ekpenta ahu ewe kpuchie
akpukpọ-aru nile nke onye nwere ihe-
otiti ahu site n'isi-ya we rue ukwu-ala-
ya, ọbuná ihe nile anya onye-nchu-aja
nāhu; 13 onye-nchu-aja gāhu kwa ya:
ma, le, ọ buru na ekpenta ekpuchiwo
anu-aru-ya nile, ọ gāsi kwa na onye
nwere ihe-otiti ahu di ọcha: aru-ya nile
aḇanwewo ọcha: ọcha ka ọ di. 14 Ma
n'ubọchi anāhu anu-aru ndu nime ya,
ọ gāru árú. 15 Onye-nchu-aja gāhu
kwa anu-aru ndu ahu, si na ọ ruru árú:
anu-aru ndu ahu, ihe ruru árú ka ọ
bu: ekpenta ka ọ bu. 16 Ma-ọbu mḇe
anu-aru ndu ahu gātughari, ḇanwe
ọcha, ọ gābiakute kwa onye-nchu-aja,
17 onye-nchu-aja gāhu ya: ma, le, ọ
buru na ihe-otiti ahu aḇanwewo ọcha,
onye-nchu-aja gāsi na onye nwere ihe-
otiti ahu di ọcha: ọcha ka ọ di.
18 Ọzọ, anu-aru, mḇe ihe-ofifi di nime
ya n'akpukpọ-aru-ya, ma eme ka ọ la,
19 ihe-otutó ọcha we di n'ọnọdu ihe-
ofifi ahu, ma-ọbu ntupọ nēke uke, nke
di ọcha nācha ọbara-ọbara, agēme ka
onye-nchu-aja hu ya; 20 onye-nchu-
aja gāhu kwa ya, ma, le, ọ buru na ọ di
ala, n'ile ya anya, kari akpukpọ-aru-ya,
aji-ya aḇanwewo kwa ọcha, onye-nchu-
aja gāsi kwa na ọ ruru árú: ihe-otiti
ekpenta ka ọ bu, n'ihe-ofifi ahu ka ọ
ḇawaputaworo. 21 Ma ọ buru na
onye-nchu-aja ahú ya, ma, le, aji ọcha
adigh nime ya, ọ digh kwa ala kari
akpukpọ-aru-ya, kama ihe ahu bu ihe
anāhu inyogh-inyogh, onye-nchu-aja
gēmechibido ya nime ulo ubọchi asa;
22 ma ọ buru na ọ ba aba nke-uku
n'akpukpọ-aru-ya, onye-nchu-aja gāsi
kwa na ọ ruru árú: ihe-otiti ka ọ bu.
23 Ma ọ buru na ntupọ ahu nke nēke
uke eguzo n'ọnọdu-ya, ma ọ bagh aba,
apa ihe-ofifi ahu ka ọ bu; onye-nchu-aja
gāsi na ọ di ọcha.
24 Ma-ọbu anu-aru, mḇe ọku-ọruru
di n'akpukpọ-aru-ya, mḇe anu-aru ndu
nke ọku-ọruru ahu gāghọ ntupọ nēke
uke, nke di ọcha nācha ọbara-ọbara, ma-
ọbu ọcha; 25 onye-nchu-aja gāhu ya:
ma, le, ọ buru na aji aḇanwewo ọcha
nime ntupọ ahu nēke uke, ọ di kwa
omimi, n'ile ya anya, kari akpukpọ-aru-
ya; ekpenta ka ọ bu, n'ọku-ọruru ahu
ka ọ ḇawaputaworo: onye-nchu-aja gāsi
kwa na ọ ruru árú: ihe-otiti ekpenta ka
ọ bu. 26 Ma ọ buru na onye-nchu-aja
ahú ya, ma, le, aji ọcha adigh nime
ntupọ ahu nēke uke, ọ digh kwa ala
kari akpukpọ-aru-ya, kama ihe ahu bu
ihe anāhu inyogh-inyogh; onye-nchu-
aja gēmechibido kwa ya nime ulo ubọchi
asa: 27 onye-nchu-aja gāhu kwa ya
n'ubọchi nke-asa: ọ buru na ọ ba aba
nke-uku n'akpukpọ-aru-ya, onye-nchu-
aja gāsi kwa na ọ ruru árú: ihe-otiti
ekpenta ka ọ bu. 28 Ma ọ buru na
ntupọ nke nēke uke eguzo n'ọnọdu-ya,
ma ọ bagh aba n'akpukpọ-aru-ya, kama
ihe ahu bu ihe anāhu inyogh-inyogh;

ihe-otutó nke ọku-ọruru ahu ka ọ bu,
onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ di ọcha:
n'ihi na apa ọku-ọruru ahu ka ọ bu.
29 Ma nwoke ma-ọbu nwayi, mḅe
ihe-otiti di n'aru-ya, n'isi ma-ọbu n'afu-
ọnu. 30 onye-nchu-aja gāhu ihe-otiti
ahu: ma, le, ọ buru na ọ di omimi, n'ile
ya anya, kari akpukpọ-aru-ya, ọ buru
kwa na aji nācha edo edo, nke di irighiri,
di nime ya, onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ
ruru árú: ọria isi ka ọ bu, ekpenta nke
isi ma-ọbu nke afu-ọnu ka ọ bu. 31 Ma
mḅe onye-nchu-aja gāhu ihe-otiti nke
ọria-isi ahu, ma, le, ọ digh omimi, n'ile
ya anya, kari akpukpọ-aru-ya, aji oji
adigh kwa nime ya, onye-nchu-aja
gêmechibido kwa onye nwere ihe-otiti
ọria-isi ahu nime ulo ubọchi asa:
32 onye-nchu-aja gāhu kwa ihe-otiti ahu
n'ubọchi nke-asa: ma, le, ọ buru na
ọria-isi ahu abagh aba, ọ buru kwa na
aji nke nācha edo edo adigh nime ya, ọ
buru kwa na ọria-isi ahu adigh omimi,
n'ile ya anya, kari akpukpọ-aru-ya,
33 agākọpu kwa isi-ya, ma ọ gagh-
akọpu ọria-isi ahu: onye-nchu-aja
gēmechibido kwa onye nwere ọria-isi
ahu ubọchi asa ọzọ: 34 onye-nchu-aja
gāhu kwa ọria-isi ahu n'ubọchi nke-asa:
ma, le, ọ buru na ọria-isi abagh aba
n'akpukpọ-aru-ya, ọ buru kwa na ọ
digh omimi, n'ile ya anya, kari akpukpọ-
aru-ya; onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ
di ọcha: ọ gāsu kwa uwe-ya nile, di
ọcha. 35 Ma ọ buru na ọria-isi-ya aba
aba nke-uku n'akpukpọ-aru-ya mḅe
emesiri ka ọ di ọcha; 36 onye-nchu-aja
gāhu kwa ya: ma, le, ọ buru na ọria-isi
abawo aba n'akpukpọ-aru-ya, onye-
nchu-aja agagh-achọ aji nācha edo edo
ahu; onye ruru árú ka ọ bu. 37 Ma ọ
buru na ọria-isi ahu eguzowo n'anya-ya,
ọ buru kwa na aji oji epuputawo nime
ya; emewo ka ọria-isi ahu la, ọcha ka ọ
di: onye-nchu-aja gāsi kwa na ọ di ọcha.
38 Ma nwoke ma-ọbu nwayi, mḅe
ntupọ di iche iche nke nēke uke, bú
ntupọ nēke uke nke di ọcha, di
n'akpukpọ anu-aru-ha; 39 onye-nchu-
aja gāhu kwa: ma, le, ọ buru na ntupọ
di iche iche nke nēke uke acha ọcha
inyogh-inyogh, bú nke di n'akpukpọ
anu-aru-ha; ngwọ ka ọ bu, ọ ḅawa-
putawo n'akpukpọ-aru-ya; ocha ka
ọ di.
40 Ma onye ọ bula, mḅe agiri-isi
kwọchapuworo n'isi-ya, onye-isi-
nkwọcha ka ọ bu; ọcha ka ọ di. 41 Ọ
buru kwa na agiri-isi-ya akwọchapuwo
n'isi-ya na nko iru-ya, onye egedege-iru-
ya kwọchara akwọcha ka ọ bu: ọcha ka
ọ di. 42 Ma mḅe ihe-otiti nke di ọcha
nācha ọbara-ọbara di n'isi-nkwọcha ahu
ma-ọbu n'egedege-iru ahu kwọchara
akwọcha; ekpenta nke nāḅawaputa n'isi-
nkwọcha-ya, ma-ọbu n'egedege-iru-ya
kwọchara akwọcha, ka ọ bu. 43 Onye-
nchu-aja gāhu kwa ya: ma, le, ọ buru na
ihe-otutó nke ihe-otiti ahu di ọcha nācha
ọbara-ọbara n'isi-nkwọcha-ya ma-ọbu
n'egedege-iru-ya kwọchara akwọcha,
dika ekpenta nke akpukpọ anu-aru si
di, n'ile ya anya; 44 onye-ekpenta ka
ọ bu, ihe ruru árú ka ọ bu: onye-nchu-
aja aghagh isi na ọ ruru árú; n'isi-ya ka
ihe-otiti-ya di.
45 Ma onye-ekpenta, nke ihe-otiti
ahu di n'aru ya, uwe-ya nile gābu ihe
dọwara adọwa, agiri-isi-ya ganātọpu kwa
atọpu, o gēkpuchi kwa ebuḅere-ọnu-ya
nke-elu, nākpọ, si, Onye ruru árú, onye
ruru árú. 46 Ubọchi nile nke ihe-otiti
ahu di n'aru ya ka ọ gāru árú; onye ruru
árú ka ọ bu: o gēbi iche; n'azu ọmuma-
ulo-ikwū ka ebe-obibi-ya gābu.
47 Uwe kwa, mḅe ihe-otiti ekpenta di
nime ya, ma ọ bu uwe aji-anu, ma-ọbu
uwe flax; 48 ma ọ bu nke akpara
ogologo, ma-ọbu nke akpara uhie; nke
flax, ma-ọbu nke aji-anu; ma ọ bu
n'akpukpọ, ma-ọbu n'ihe ije-ozi ọ bula
eji akpukpọ me: 49 ọ buru kwa na
ihe-otiti ahu acha akwukwọ ndu
akwukwọ ndu ma-ọbu ọbara-ọbara
n'uwe, ma-ọbu n'akpukpọ, ma-ọbu na
nke akpara ogologo, ma-ọbu na nke
akpara uhie, ma-ọbu n'ihe akpukpọ ọ
bula; ihe-otiti ekpenta ka ọ bu. agēme
kwa ka onye-nchu-aja hu ya: 50 onye-
nchu-aja gāhu ihe-otiti ahu, mechibido
kwa ihe nwere ihe-otiti nime ulo ubọchi
asa: 51 ọ gāhu kwa ihe-otiti ahu
n'ubọchi nke-asa: mḅe ihe-otiti ahu
baworo aba n'uwe, ma ọ bu na nke
akpara ogologo, ma-ọbu na nke akpara
uhie, ma-ọbu n'akpukpọ, nke ihe ọ bula
agēji akpukpọ me iji je ozi; ekpenta nke
jọḅuru onwe-ya ka ihe-otiti ahu bu; ihe
ruru árú ka ọ bu. 52 O gēsure kwa uwe
ahu ọku, ma ọ bu nke akpara ogologo,

ma-ọbu nke akpara uhie, n'aji-anu ma-
ọbu na flax, ma-ọbu ihe akpukpọ ọ bula,
nke ihe-otiti ahu di nime ya: n'ihi na
ekpenta jọḅuru onwe-ya ka ọ bu; n'ọku
ka agēsure ya. 53 Ma ọ buru na onye-
nchu-aja ahú, ma, le, ihe-otiti ahu abagh
aba n'uwe ahu, ma ọ bu na nke akpara
ogologo, ma-ọbu na nke akpara uhie,
ma-ọbu n'ihe akpukpọ ọ bula; 54 onye-
nchu-aja gēnye kwa iwu ka ha sua ihe
ahu nke ihe-otiti ahu di nime ya, ọ
gēmechibido kwa ya nime ulo ubọchi
asa ọzọ: 55 onye-nchu-aja gāhu kwa,
mḅe asuchasiri ihe-otiti ahu: ma, le, ọ
buru na ihe-otiti ahu aḅanwegh iru-ya,
ọ buru kwa na ihe-otiti ahu abagh aba,
ihe ruru árú ka ọ bu; n'ọku ka i gēsure
ya: ekpenta ka ọ bu, ma ọ bu n'isi-
nkwọcha-ya ma-ọbu n'egedege-iru-ya
kwochara akwọcha. 56 Ma ọ buru na
onye-nchu-aja ahú, ma, le, ihe-otiti ahu
bu ihe anāhu inyogh-inyogh mḅe
asuchasiri ya, ọ gādọwapu kwa ya nime
uwe ahu, ma-ọbu nime akpukpọ ahu,
ma-ọbu nime nke akpara ogologo, ma-
ọbu nime nke akpara uhie. 57 Ma ọ
buru na anāhu ya n'uwe uḅu a, ma ọ bu
na nke akpara ogologo, ma-ọbu na nke
akpara uhie, ma-ọbu na nke ihe akpukpọ
ọ bula, ihe nāḅawaputa ka ọ bu: n'ọku
ka i gēsure ihe ahu nke ihe-otiti ahu di
nime ya. 58 Uwe ahu kwa, ma ọ bu
nke akpara ogologo, ma-ọbu nke
akpara uhie, ma-ọbu ihe akpukpọ ọ
bula, nke i gāsu, ọ buru na ihe-otiti ahu
esiwo nime ha wezuga onwe-ya, agāsu
kwa ya nke uḅò abua, ọ gādi kwa ọcha.
59 Nka bu iwu nke ihe-otiti ekpenta
n'uwe aji-anu ma-ọbu nke flax, ma ọ
bu na nke akpara ogologo, ma-ọbu na
nke akpara uhie, ma-ọbu ihe akpukpọ
ọ bula, isi na ọ di ọcha, ma-ọbu isi na
ọ ruru árú.

14 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Nka gābu iwu onye-ekpenta
n'ubọchi anēme ya ka ọ di ọcha: na
agēme ya ka ọ biakute onye-nchu-aja:
3 onye-nchu-aja gāpu kwa je n'azu
ọmuma-ulo-ikwū; onye-nchu-aja gāhu
kwa, ma, le, ọ buru na emewo ka ihe-
otiti ekpenta si n'aru onye-ekpenta ahu
la; 4 onye-nchu-aja gēnye kwa iwu
ka ewere nnunu abua di ndu di kwa
ọcha, na osisi cedar, na ogho uhie, na
hyssop, bayere onye anēme ka ọ di
ọcha: 5 onye-nchu-aja gēnye kwa iwu
ka eḅue otù nime nnunu ahu nime ihe
àjà n'elu miri nērù erù: 6 nnunu ahu
nke di ndu, ọ gēwere ya, na osisi cedar
ahu, na ogho uhie ahu, na hyssop ahu,
sue ha na nnunu ahu di ndu n'ọbara
nnunu ahu eḅuru n'elu miri nērù erù:
7 ọ gēfesa kwa ya uḅò asa n'aru onye
ahu anēme ka ọ di ọcha n'ekpenta, ọ
gāsi kwa na ọ di ọcha, o gēzilaga kwa
nnunu ahu di ndu nime ọhia sara iru.
8 Onye ahu anēme ka ọ di ọcha gāsu
kwa uwe-ya nile, kọpu kwa aji-ya nile,
were kwa miri sa aru-ya, ọ gādi kwa
ọcha: emesi kwa ọ gābata nime ọmuma-
ulo-ikwū, ma ọ gānọdu n'èzí ulo-ikwū-
ya ubọchi asa. 9 O gēru kwa n'ubọchi
nke-asa, na ọ gākọpu aji-ya nile, bú
agiri-isi-ya, na afu-ọnu-ya, na iku-anya-
ya, ọbuná aji-ya nile ka ọ gākọpu: ọ
gāsu kwa uwe-ya nile, were kwa miri
sa anu-aru-ya, ọ gādi kwa ọcha.
10 Ma n'ubọchi nke-asatọ ọ gēwere
umu-ebulu abua zuru okè, na otù nwa-
aturu zuru okè nke bu nne, nke ḅara
otù arọ, na uzọ atọ n'uzọ iri nke otù
ephah utu ọka flour ka ọ buru onyinye-
inata-iru-ọma, nke agwara manu, na otù
log nke manu. 11 Onye-nchu-aja nke
nēme ya ka ọ di ọcha gēguzo kwa nwoke
ahu anēme ka ọ di ọcha, na ihe ahu di
iche iche, n'iru Jehova, n'ọnu-uzọ ulo-
ikwū nzute ahu: 12 onye-nchu-aja
gēwere kwa otù nime umu-ebulu ahu,
weta ya nso ka ọ buru àjà-ikpe-ọmuma,
ya na log nke manu ahu, ọ gēfé kwa ha
ka ha buru àjà-ofufé n'iru Jehova:
13 o gēḅu kwa nwa-ebulu ahu n'ebe o
nēḅu àjà-nmehie na àjà-nsure-ọku, n'ebe
nke ebe nsọ ahu: n'ihi na, dika àjà-
nmehie, àjà-ikpe-ọmuma bu ihe onye-
nchu-aja nwere: ihe nsọ kachasi ihe
nsọ nile ka ọ bu: 14 onye-nchu-aja
gēwere kwa ufọdu nime ọbara nke àjà-
ikpe-ọmuma ahu, onye-nchu-aja gētiye
kwa ya n'ọnu-ọnu nti aka-nri nke onye
anēme ka ọ di ọcha, na n'isi-aka nke
aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke ukwu aka-
nri ya: 15 onye-nchu-aja gēwere kwa
ufọdu nime log nke manu ahu, wusi ya
n'ọbu-aka-ekpe nke onye-nchu-aja ahu:
16 onye-nchu-aja gēdeye kwa nkpisi-
aka-nri-ya nime manu nke di n'ọbu-aka-
ekpe-ya, ọ gēwere kwa nkpisi-aka-ya

fesa ufọdu nime manu ahu uḅọ asa n'iru
Jehova: 17 ufọdu nime manu nke
fọduru n'ọbu-aka-ya ka onye-nchu-aja
gētiye kwa n'ọnu-ọnu nti aka-nri nke
onye ahu anēme ka ọ di ọcha, na n'isi-
aka nke aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke
ukwu aka-nri ya, n'elu ọbara àjà-ikpe-
ọmuma: 18 ma manu nke fọduru
n'ọbu-aka nke onye-nchu-aja, o gētiye
ya n'isi onye anēme ka ọ di ọcha: onye-
nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya
n'iru Jehova. 19 Onye-nchu-aja gēme
kwa àjà-nmehie, kpuchiere ya nmehie-
ya, bù onye anēme ka o si n'ọrurù-ya di
ọcha; emesia o gēḅu kwa àjà-nsure-ọku:
20 onye-nchu-aja gēsure kwa àjà-nsure-
ọku na onyinye-inata-iru-ọma n'ebe-
ichu-aja: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-
ra ya nmehie-ya, ọ gādi kwa ọcha.
21 Ma ọ buru na ọḅeye ka ọ bu, nke
aka-ya nērugh kwa ya, o gēwere kwa otù
nwa-ebulu ka ọ buru àjà-ikpe-ọmuma ibu
àjà-ofufè, ikpuchiri ya nmehie-ya, na otù
uzọ n'uzọ iri nke otù ephah utu ọka
flour agwara manu ka ọ buru onyinye-
inata-iru-ọma, na otù log nke manu;
22 na nduru abua, ma-ọbu umu-
kpalakwukwu abua, nke aka-ya ruru;
otù gābu kwa àjà-nmehie, ibe-ya gābu
àjà-nsure-ọku. 23 Ọ gēweta-kwa-ra ha
onye-nchu-aja n'ubọchi nke-asatọ ime
ka ọ di ọcha, rue ọnu-uzọ ulo-ikwū
nzute, n'iru Jehova. 24 Onye-nchu-aja
gēwere kwa nwa-aturu ahu nke àjà-
ikpe-ọmuma, na log manu ahu, onye-
nchu-aja gēfè kwa ha ka ha buru àjà-
ofufè n'iru Jehova: 25 o gēḅu kwa
nwa-aturu àjà-ikpe-ọmuma ahu, onye-
nchu-aja gēwere kwa ufọdu nime ọbara
àjà-ikpe-ọmuma ahu, tiye ya n'ọnu-ọnu
nti aka-nri nke onye anēme ka ọ di ọcha,
na n'isi-aka nke aka-nri-ya, na n'isi-
ukwu nke ukwu aka-nri ya: 26 ọ bu
kwa ufọdu nime manu ahu ka onye-
nchu-aja gāwusi n'ọbu-aka-ekpe onye-
nchu-aja ahu: 27 onye-nchu-aja
gēwere kwa nkpisi-aka-nri-ya fesa ufọdu
nime manu nke di n'ọbu-aka-ekpe-ya
uḅọ asa n'iru Jehova: 28 onye-nchu-
aja gētiye kwa ufọdu nime manu nke di
n'ọbu-aka-ya n'ọnu-ọnu nti aka-nri nke
onye anēme ka ọ di ọcha, na n'isi-aka
nke aka-nri-ya, na n'isi-ukwu nke ukwu
aka-nri ya, n'elu ebe ọbara àjà-ikpe-
ọmuma ahu: 29 ma nke fọduru nime
manu nke di n'ọbu-aka onye-nchu-aja,
o gētiye ya n'elu isi onye anēme ka ọ di
ọcha, ikpuchiri ya nmehie-ya n'iru
Jehova. 30 Ọ gāchu kwa otù nime
nduru ahu n'àjà, ma-ọbu nime umu-
kpalakwukwu ahu, nime ihe aka-ya
ruru; 31 ọbuná ihe aka-ya ruru, otù
ka ọ buru àjà-nmehie, ibe-ya ka ọ buru
àjà-nsure-ọku, n'elu onyinye-inata-iru-
ọma: onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra
ya nmehie-ya, bù onye anēme ka ọ di
ọcha n'iru Jehova. 32 Nka bu iwu nke
onye ahu ihe-otiti ekpenta di n'aru ya,
onye aka-ya nērugh n'ihe ime ya ka ọ di
ọcha.
33 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 34 Mḅe unu gābata n'ala
Kenean, nke Mu onwem nēnye unu ka
ọ buru ihe-onwunwe, M'we tiye ihe-otiti
ekpenta n'ulo ọ bula nke ala ahu, bù ihe-
onwunwe-unu; 35 onye nwe ulo ahu
gābia kwa, gosi onye-nchu-aja, si,
Emewom ka m'hu ihe dika ihe-otiti
n'ulo: 36 onye-nchu-aja gēnye kwa
iwu ka akwapu ihe di n'ulo ahu, tutu
onye-nchu-aja abà nime ihu ihe-otiti
ahu, ka aghara ime ka ihe nile nke di
n'ulo ru àrù: emesia onye-nchu-aja
gābà kwa ihu ulo ahu: 37 ọ gāhu kwa
ihe-otiti ahu anya, ma, le, ọ buru na
ihe-otiti ahu di na mḅidi ulo, nēnwe
okokoro nke nācha akwukwọ ndu
akwukwọ ndu ma-ọbu ọbara-ọbara, ọ
buru kwa na ha di ala kari mḅidi ahu,
n'ile anya; 38 onye-nchu-aja gēsi kwa
n'ulo ahu pua rue ọnu-uzọ ulo ahu,
mechi kwa ulo ahu ubọchi asa:
39 onye-nchu-aja gābiaghachi n'ubọchi
nke-asa, le kwa anya: ma, le, ọ buru
na ihe-otiti ahu aba aba na mḅidi ulo;
40 onye-nchu-aja gēnye kwa iwu ka ha
dọpu nkume nile nke ihe-otiti ahu di
nime ha, tubà ha n'azu obodo, n'ebe
ruru árù: 41 ọ gēme kwa ka akpucha
ulo ahu nime buruburu, ha gāwusi kwa
àjà nke ha kpuchapuru n'azu obodo,
n'ebe ruru árù: 42 ha gēwere kwa
nkume ọzọ, me ka ha ba n'ọnọdu
nkume ahu: àjà ọzọ ka ọ gēwere kwa,
te ulo ahu. 43 Ma ọ buru na ihe-otiti
ahu alaghachi, ḅawaputa n'ulo ahu, mḅe
ọ dọpusiri nkume ahu, mḅe ọ kpuchasi-
kwa-ra ulo ahu, mḅe etesi-kwa-ra ya;
44 onye-nchu-aja gābata kwa, le anya,
ma, le, ọ buru na ihe-otiti ahu abawo aba

n'ulo, ekpenta iọbụru onwe-ya ka ọ bu
nke di n'ulo: ihe ruru árú ka ọ bu.
45 Ọ gākwatu kwa ulo ahu, bù nkume-
ya nile, na osisi-ya nile, na àjà nile nke
ulo ahu: o gēbupu kwa ha je n'azu
obodo, n'ebe ruru árú. 46 Ọzọ, onye
nābà n'ulo ahu ubọchi nile ọ mechiri ya
gāru árù rue anyasi. 47 Onye nēdina
kwa n'ulo ahu gāsu uwe-ya nile; ọzọ,
onye nēri ihe n'ulo ahu gāsu uwe-ya
nile. 48 Ma ọ buru na onye-nchu-aja
abata nime, le anya, ma, le, ihe-otiti ahu
abagh aba n'ulo ahu, mbe etesiri ulo
ahu; onye-nchu-aja gāsi kwa na ulo ahu
di ọcha, n'ihi na emewo ka ihe-otiti ahu
la. 49 Ọ gēwere kwa nnunu abua, na
osisi cedar, na ogho uhie, na hyssop,
iwepu nmehie n'ulo ahu: 50 o gēbu
kwa otù nime nnunu ahu n'ihe àjà n'elu
miri nērù erù: 51 ọ gēwere kwa osisi
cedar ahu, na hyssop ahu, na ogho uhie
ahu, na nnunu ahu di ndu, sue ha nime
ọbara nnunu ahu ebụru ebụ, na nime
miri ahu nērù erù, fesa kwa ulo ahu
ubò asa: 52 Ọ gēwepu kwa nmehie
n'ulo ahu site n'ọbara nnunu ahu, site
kwa na miri ahu nērù erù, site kwa na
nnunu ahu di ndu, site kwa n'osisi cedar
ahu, site kwa na hyssop ahu, site kwa
n'ogho uhie ahu: 53 ma o gēzilaga
nnunu ahu di ndu n'azu obodo n'ọhia
sara iru: o gēkpuchi-kwa-ra ulo ahu
nmehie-ya: ọ gādi kwa ọcha.
54 Nka bu iwu diri ihe-otiti ekpenta
ọ bula, di-kwa-ra ọria-isi; 55 di-kwa-
ra ekpenta uwe, di-kwa-ra ulo; 56 di-
kwa-ra ihe-ototò, di-kwa-ra ọnyà, di-
kwa-ra ntupọ nēke uke: 57 izi ihe
n'ubọchi nke iru-árù-ya na n'ubọchi
nke idi-ọcha-ya: nka bu iwu ekpenta.

15 1 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 2 Gwanu umu Israel
okwu, si ha, Nwoke ọ bula, mbe orùrù di
sitere n'anu-aru-ya, n'ihi orùrù-ya onye
ruru árù ka ọ bu. 3 Nka gābu kwa
ọrurù-ya n'orùrù-ya: ma ọ bu na anu-
aru-ya nērù n'orùrù-ya, ma ọ bu na
ebọchiwo anu-aru-ya n'orùrù-ya, ọrurù-
ya ka ọ bu. 4 Ihe-ndina ọ bula nke
onye nwere orùrù ahu nēdinakwasi gāru
árù: ihe ọ bula kwa nke ọ nānọkwasi
gāru árù 5 Onye ọ bula nke nēmetu
ihe-ndina-ya aru gāsu uwe-ya nile, were
kwa miri sa aru-ya, ọ gāru kwa árù rue
anyasi. 6 Onye nānọkwasi n'ihe nke
onye nwere orùrù nānọkwasi gāsu kwa
uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya,
ọ gāru kwa árù rue anyasi. 7 Onye
nēmetu anu-aru nke onye ahu nwere
orùrù gāsu kwa uwe-ya nile, were kwa
miri sa aru-ya, ọ gāru kwa árù rue
anyasi. 8 Ọzọ, mbe onye nwere orùrù
gābusa onye di ọcha ọnu-miri: ọ gāsu
kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa
aru-ya, ọ gāru kwa árù rue anyasi.
9 Ihe ọ bula eji anọkwasi anumanu nke
onye nwere orùrù nānọkwasi gāru kwa
árù. 10 Onye ọ bula nke nēmetu ihe
ọ bula di n'okpuru ya aru gāru árù
rue anyasi: onye nēbu kwa ha gāsu uwe-
ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ gāru
kwa árù rue anyasi. 11 Onye ọ bula
nke onye nwere orùrù nēmetu aka, mbe
ọ nāñachagh aka-ya abua na miri, ọ
gāsu kwa uwe-ya nile, were kwa miri sa
aru-ya, ọ gāru kwa árù rue anyasi.
12 Ihe àjà kwa, nke onye nwere orùrù
nēmetu aru, agētiwa ya: ihe osisi ọ bula
kwa, agāñacha ya na miri. 13 Ma mbe
emeworo onye nwere orùrù ka ọ di ọcha
site n'orùrù-ya, ọ gāgu-kwa-ra onwe-ya
ubọchi asa ime ka ọ di ọcha, ọ gāsu kwa
uwe-ya nile: ọ gāsa kwa anu-aru-ya
nime miri nērù erù, ọ gādi kwa ọcha.
14 Ma n'ubọchi nke-asatọ ọ gēwere
n'onwe-ya nduru abua, ma-ọbu umu-
kpalakwukwu abua, bia n'iru Jehova rue
ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute, nye ha onye-
nchu-aja: 15 onye-nchu-aja gēme kwa
ha, otù ka ọ buru àjà-nmehie, ibe-ya ka
ọ buru àjà-nsure-ọku; onye-nchu-aja
gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya n'iru
Jehova n'ihi orùrù-ya.
16 Nwoke ọ bula, mbe ure-ya gēsi
n'aru-ya pua, ọ gēwere kwa miri sa
anu-aru-ya nile, ọ gāru kwa árù rue
anyasi. 17 Uwe ọ bula, ma-ọbu
akpukpọ ọ bula, nke ure dikwasi ya,
agāsu ya na miri, ọ gāru kwa árù rue
anyasi. 18 Nwayi kwa, onye nwoke
nēdinayere, nke ọ rara aru n'aru-ya, ha
abua gēwere miri sa aru-ha, ha gāru
kwa árù rue anyasi.
19 Ọzọ, nwayi, mbe ọ nwere orùrù,
ma orùrù-ya nke di n'anu-aru-ya bu
ọbara, ubọchi asa ka ọ gānọ n'idi-na-
nsọ-ya: onye ọ bula nke nēmetu ya aru
gāru kwa árù rue anyasi. 20 Ihe ọ bula
nke o nēdinakwasi n'idi-na-nsọ-ya gāru

kwa árù: ihe ọ bula kwa nke ọ nānọkwasi
gāru árù. 21 Onye ọ bula nke nēmetu
ihe-ndina-ya aru gāsu uwe-ya nile, were
kwa miri sa aru-ya, ọ gāru kwa árù rue
anyasi. 22 Onye ọ bula nke nēmetu
ihe ọ bula ọ nānọkwasi aru gāsu kwa
uwe-ya nile, were kwa miri sa aru-ya, ọ
gāru kwa árù rue anyasi. 23 Ọ buru
kwa na ọ bu n'ihe-ndina ka ọ dikwasi,
ma-ọbu n'ihe nke ya onwe-ya nānọkwasi,
mbe ọ nēmetu ya aru, ọ gāru árù rue
anyasi. 24 Ọ buru kwa na ya na nwoke
edina ma-ọli, idi-na-nsọ-ya adikwasi
n'aru nwoke ahu, ọ gāru árù ubọchi asa;
ihe-ndina ọ bula nke o nēdinakwasi gāru
kwa árù.

25 Nwayi ọ bula kwa, mbe o nwere
orùrù-ọbara nērù ọtutu ubọchi, ma ọ
digh na mbe idi-na-nsọ-ya, ma-ọbu mbe
ọ nwere orùrù gabiga mbe idi-na-nsọ-
ya; ubọchi nile nke orùrù nke ọrurù-ya
ọ gādi ka ubọchi idi-na-nso-ya: onye
ruru árù ka ọ bu. 26 Ihe-ndina ọ bula
nke o nēdinakwasi ubọchi nile nke
orùrù-ya gādi ya ka ihe-ndina idi-na-
nsọ-ya: ihe ọ bula nke ọ nānọkwasi gāru
kwa árù, dika ọrurù idi-na-nsọ-ya.
27 Onye ọ bula nke nēmetu ha aru gāru
kwa árù, ọ gāsu kwa uwe-ya nile, were
kwa miri sa aru-ya, ọ gāru kwa árù rue
anyasi. 28 Ma ọ buru na emewo ka
nwayi ahu di ọcha site n'orùrù-ya, ọ
gāgu-kwa-ra onwe-ya ubọchi asa, emesi
kwa ọ gādi ọcha. 29 N'ubọchi nke-
asatọ ọ gēwere n'onwe-ya nduru abua,
ma-ọbu umu-kpalakwukwu abua, wetara
ha onye-nchu-aja, rue ọnu-uzọ ulo-
ikwū nzute. 30 Onye-nchu-aja gēme
kwa otù nime ha ka ọ buru àjà-nmehie,
me kwa ibe-ya ka ọ buru àjà-nsure-ọku;
onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra ya
nmehie-ya n'iru Jehova n'ihi orùrù nke
ọrurù-ya.

31 Unu gēkewapu kwa umu Israel
n'ọrurù-ha; ka ha we ghara inwu
n'ọrurù-ha, mbe ha meruru ebe-obibim
nke di n'etiti ha.

32 Nka bu iwu nke onye nwere orùrù,
na nke onye ure-ya si n'aru-ya pua,
imeru ya nime ya; 33 na nke nwayi
nke aru nādigh ya ike n'idi-na-nsọ-ya,
na nke onye nwere orùrù, bù orùrù nke
nwoke ma-ọbu nke nwayi, na nke nwoke
nke ya na nwayi ruru árù nēdina.

16 1 Jehova we gwa Moses okwu,
mbe umu-ndikom abua nke Eron
nwusiri, mbe ha biaruru nso n'iru
Jehova, we nwua; 2 Jehova we si
Moses, Gwa Eron, bù nwa-nne-gi,
okwu, ka ọ ghara ibata mbe nile n'ebe
nsọ a nime ákwà-nbọchi, n'iru ebe-
nkpuchi-nmehie nke di n'elu ibe ahu:
ka ọ we ghara inwu: n'ihi na nime igwe-
oji ka agāhum n'elu ebe-nkpuchi-
nmehie. 3 Nka ka Eron gēwere bata
n'ebe nsọ a: ọ gēwere nwa-oke-ehi ka
ọ buru àjà-nmehie, na ebulu ka ọ buru
àjà-nsure-ọku. 4 Uwe-ime di nsọ nke
ákwà ọcha ka o gēyiri, uwe-ukwu nke
ákwà ọcha gādikwasi kwa n'anu-aru-ya,
agēwere kwa ihe ike n'ukwù nke ákwà
ọcha ke ya, ákwà-nkukù-isi nke ákwà
ọcha ka agēkpukwasi kwa ya: uwe nsọ
ka ha bu; ọ gēwere kwa miri sa anu-aru-
ya, we yiri ha. 5 N'aka nzukọ umu
Israel ka ọ gānara kwa nkpi abua ka ha
buru àjà-nmehie, na otù ebulu ka ọ buru
àjà-nsure-ọku. 6 Eron gēweta kwa nso
oke-ehi àjà-nmehie ahu, nke diri ya
onwe-ya, o gēkpuchiri onwe-ya, kpuchi-
kwa-ra ulo-ya, nmehie-ha. 7 Ọ gēwere
kwa nkpi abua ahu, guzo ha n'iru Jehova
n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute. 8 Eron
gēfe kwa nzà n'elu nkpi abua ahu; otù
nzà diri Jehova, otù nzà di-kwa-ra ewu-
ọpupu. 9 Eron gēweta kwa nso nkpi
ahu nke nzà nke diri Jehova mara, ọ
gēme kwa ya ka ọ buru àjà-nmehie.
10 Ma nkpi ahu, nke nzà nke diri ewu-
ọpupu mara, agēguzo ya na ndu n'iru
Jehova, ikpuchi nmehie n'elu ya, izilaga
ya n'ọzara ka ọ buru ewu-ọpupu.
11 Eron gēweta kwa nso oke-ehi àjà-
nmehie ahu, nke diri ya onwe-ya, o
gēkpuchiri onwe-ya, kpuchi-kwa-ra ulo-
ya, nmehie-ha, o gēbu kwa oke-ehi àjà-
nmehie ahu nke diri ya onwe-ya:
12 ọ gēwere kwa ihe-igu-ọku juputara
n'icheku-ọku site n'elu ebe-ichu-aja, site
n'iru Jehova, na nju aka-ya abua nke ihe-
nsure-ọku nēsi isi utọ nke eji uda utọ di
iche iche me, bù nke esupiara esupia, ọ
gēwebata ya nime ákwà-nbọchi: 13 o
gētiye kwa ihe-nsure-ọku ahu nēsi isi utọ
n'elu ọku n'iru Jehova, ka anwuru-ọku
nke ihe-nsure-ọku ahu nke nēsi isi utọ
we kpuchie ebe-nkpuchi-nmehie nke di
n'elu ihe-àmà ahu, ka ọ we ghara inwu:
14 ọ gēwere kwa ufọdu nime ọbara oke-

ehi ahu, were nkpisi-aka-ya fesa ya n'iru
ebe-nkpuchi-nmehie chere iru n'Iru-
anyanwu; ọ bu kwa n'iru ebe-nkpuchi-
nmehie ahu ka ọ gēwere nkpisi-aka-ya
fesa ufọdu nime ọbara ahu uḅò asa.
15 O gēḅu kwa nkpi àjà-nmehie ahu,
nke diri ndim, webata ọbara-ya nime
ákwà-nḅochi, were ọbara-ya me dika ọ
were ọbara oke-ehi ahu me, fesa ya n'elu
ebe-nkpuchi-nmehie, na n'iru ebe-
nkpuchi-nmehie: 16 o gēkpuchi-kwa-
ra ebe nsọ a nmehie-ya, n'ihi ọrurú nile
nke umu Israel, na n'ihi njehie nile ha,
bú nmehie-ha nile: otú a ka ọ gēme-
kwa-ra ulo-ikwū nzute, nke nēbiyere ha
n'etiti ọrurú nile ha. 17 Ọ digh kwa
madu ọ bula gānọ n'ulo-ikwū nzute mḅe
ọ nāba ikpuchi nmehie n'ebe nsọ a, rue
mḅe ọ putara, kpuchisi-kwa-ra onwe-ya,
kpuchisi-kwa-ra ulo-ya, kpuchisi-kwa-
ra nkpọkọta nile nke Israel, nmehie-ha.
18 Ọ gāpu kwa je n'ebe-ichu-aja nke
di n'iru Jehova, kpuchiere ya nmehie-
ya; were kwa ufọdu nime ọbara oke-ehi
ahu, na ufọdu nime ọbara nkpi ahu, tiye
ya n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja
buruburu. 19 Ọ gēwere kwa nkpisi-
aka-ya fesa ufọdu nime ọbara ahu n'elu
ya uḅò asa, me ya ka ọ di ọcha, do kwa
ya nsọ site n'ọrurú nile nke umu Israel.
20 Mḅe o kpuchibiri nmehie ebe nsọ a,
na nke ulo-ikwū nzute, na nke ebe-ichu-
aja, ọ gēweta nso nkpi ahu di ndu:
21 Eron gēbikwasi kwa aka-ya abua n'isi
nkpi ahu di ndu, kwuputa n'elu ya ajọ
omume nile nke umu Israel, na njehie-
ha nile, bú nmehie-ha nile; o gētiye kwa
ha n'elu isi nkpi ahu, zilaga ya n'ọzara
site n'aka nwoke jikere ejikere: 22 nkpi
ahu gēḅu kwa n'aru ya ajọ omume-ha
nile rue ala nkewapu: o gēzilaga kwa
nkpi ahu n'ọzara. 23 Eron gābata kwa
n'ulo-ikwū nzute, yipu uwe ákwà ọcha
ahu nile, nke o yiri mḅe ọ batara n'ebe
nsọ a, ọ gāwusa ha n'ebe ahu: 24 ọ
gēwere kwa miri sa anu-aru-ya n'ebe
di nsọ, o gēyiri kwa uwe-ya nile, puta,
me àjà-nsure-ọku-ya na àjà-nsure-ọku
nke ndim, kpuchiri onwe-ya, kpuchi-
kwa-ra ndim, nmehie-ha. 25 Abuba
àjà-nmehie ahu, o gēsure ya ọku ibu ihe-
nsure-ọku nēsi isi ntọ n'ebe-ichu-aja.
26 Onye nēzilaga nkpi ka ọ buru ewu-
ọpupu gāsu uwe-ya nile, were kwa
miri sa anu-aru-ya, emesia ọ gābata
n'ọmuma-ulo-ikwū. 27 Oke-ehi àjà-
nmehie ahu kwa, na nkpi àjà-nmehie
ahu, nke ewebatara ọbara-ha ikpuchi
nmehie n'ebe nsọ a, agēbupu ha je n'azu
ọmuma-ulo-ikwū; ha gēsure kwa
akpukpọ-ha na anu-ha na nsi-ha nime
ọku. 28 Onye nēsure ha ọku gāsu uwe-
ya nile, were kwa miri sa anu-aru-ya,
emesia ọ gābata n'ọmuma-ulo-ikwū.
29 Ọ gābu-kwa-ra unu ukpuru ebigh-
ebi: n'ọnwa nke-asa, n'ubọchi nke-iri
nke ọnwa ahu, unu gēweda nkpuru-
obi-unu n'ala, ghara kwa ije ozi ọ bula,
ma ọ bu onye amuru n'ala, ma-ọbu ọbia
nke nọ dika ọbia n'etiti unu: 30 n'ihi
na n'ubọchi a ka agēkpuchiri unu
nmehie-unu, ime ka unu di ọcha; site
na nmehie nile unu ka unu gādi ọcha
n'iru Jehova. 31 Ubọchi-izu-ike nke
idebe-ubọchi-izu-ike ka ọ buru unu,
unu gēweda kwa nkpuru-obi-unu n'ala:
ọ bu ukpuru ebigh-ebi. 32 Onye-
nchu-aja ahu, nke agēte manu, nke
agēmeju kwa aka-ya ibu onye-nchu-aja
n'ọnọdu nna-ya, o gēkpuchi nmehie,
yiri kwa uwe ákwà ọcha ahu, bú uwe
nsọ ahu: 33 o gēkpuchi kwa nmehie
nke ebe nsọ a di nsọ, nmehie ulo-ikwū
nzute na nke ebe-ichu-aja ka o gēkpuchi
kwa: o gēkpuchi-kwa-ra ndi-nchu-aja,
kpuchi-kwa-ra ndi nile nke nkpọkọta a,
nmehie-ha. 34 Nka gābu-kwa-ra unu
ukpuru ebigh-ebi, ikpuchiri umu Israel
nmehie nile ha otù uḅò n'arọ. Ọ we me
dika Jehova nyere Moses iwu.

17 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya
ndikom, gwa kwa umu Israel nile, okwu,
si ha; Nka bu ihe nke Jehova nyeworo
n'iwu, si, 3 Nwoke ọ bula nke ulo
Israel, nke nēḅu ehi, ma-ọbu nwa-aturu,
ma-ọbu ewu, n'ọmuma-ulo-ikwū, ma-
ọbu nke nēḅu ya n'azu ọmuma-ulo-
ikwū, 4 ma ọ wetagh ya n'ọnu-uzọ
ulo-ikwū nzute, iweta ya nso ka ọ buru
onyinye iji biaru nso Jehova n'iru ebe-
obibi Jehova: ọbara ka agāguru nwoke
ahu; ọbara ka ọ wusiworo; agēbipu kwa
nwoke ahu n'etiti ndi-ya: 5 ka umu
Israel we weta àjà nile ha, nke ha onwe-
ha nāchu n'ọhia sara iru, ọbuná ka ha
we wetara ha Jehova, rue ọnu-uzọ ulo-
ikwū nzute, were ha biakute onye-nchu-
aja, chua ha ka ha buru ihe àjà nke àjà-

udo anāchuru Jehova. 6 Onye-nchu-
aja gāwusa ọbara-ha n'elu ebe-ichu-aja
nke Jehova n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute,
sure kwa abuba-ha ọku ibu ihe-nsure-
ọku nēsi ísi utọ, ka ọ buru ihe ísì utọ
anāchuru Jehova. 7 Ha agagh-achu-
kwa-ra nkpi aja-ha ọzọ, nke ha onwe-ha
so nākwa iko. Ukpuru ebigh-ebi ka nka
gāburu ha rue ọbọ-ha nile.

8 I gāsi kwa ha, Nwoke ọ bula nke
sitere n'ulo Israel, ma-ọbu na ndi-ọbia
ndi nọ dika ọbia n'etiti ha, nke nēsure
àjà-nsure-ọku ma-ọbu àìà ọzọ, 9 ma
ọ wetagh ya n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute
imere ya Jehova, agēbipu kwa nwoke
ahu n'etiti umu-nna-ya.

10 Ọzọ, nwoke ọ bula nke sitere n'ulo
Israel, ma-ọbu na ndi-ọbia ndi nọ dika
ọbia n'etiti ha, nke nēri ọbara ọ bula;
M'gēche kwa irum megide madu ahu
nke nēri ọbara, M'gēbipu kwa ya n'etiti
ndi-ya. 11 N'ihi na ndu nke anu-aru,
n'ọbara ka ọ di: Mu onwem enyewo kwa
unu ya n'elu ebe-ichu-aja ikpuchiri
nkpuru-obi-unu nmehie-ha: n'ihi na
ọbara ka ọ bu nke nēkpuchi nmehie nime
nkpuru-obi. 12 N'ihi nka ka M'siri
umu Israel, Ọ digh madu ọ bula n'etiti
unu gēri ọbara, ọbia kwa, nke nọ dika
ọbia n'etiti unu, ọ gagh-eri ọbara.

13 Ọzọ, nwoke ọ bula nke sitere
n'umu Israel, ma-ọbu na ndi-ọbia ndi
nọ dika ọbia n'etiti ha, nke nāchu ntá
ihe, ma ọ bu anu-ọhia ma-ọbu anu-ufe,
nke anēri eri; ọ gāwusi kwa ọbara-ya,
were ájá kpuchi ya. 14 N'ihi na ọ bu
ndu nke anu-aru ọ bula; ọbara-ya, ya
na ndu-ya bu otù: M'we si umu Israel,
Unu erila ọbara anu-aru ọ bula: n'ihi
na ndu nke anu-aru ọ bula, ọbara-ya ka
ọ bu: onye ọ bula nke nēri ya, agēbipu
ya. 15 Madu ọ bula nke nēri ihe nwuru
onye-ya, ma-ọbu ihe anu-ọhia dọḅuru,
n'etiti ndi amuru n'ala ma-ọbu n'etiti
ndi-ọbìa, ọ gāsu uwe-ya nile, were kwa
miri sa aru-ya, ọ gāru kwa árú rue
anyasi: ọ we di ọcha. 16 Ma ọ buru
na ọ sugh ha, ọ buru kwa na ọ sagh anu-
aru-ya, o gēbu kwa ajọ omume-ya.

18 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si ha,
Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.
3 Unu emela dika omume ala Ijipt, nke
unu biri nime ya: unu eme-kwa-la dika
omume ala Kenean, nke Mu onwem
nēme ka unu ba n'ebe ahu: unu ejeghari-
kwa-la n'ukpuru nile ha. 4 Ikpém nile
ka unu gēme, ọ bu kwa ukpurum nile ka
unu gēdebe, ijeghari nime ha: Mu
onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.
5 Unu gēdebe kwa ukpurum nile na
ikpém nile: nke madu gēme, di ndu
nime ha: Mu onwem bu Jehova.

6 Nwoke ọ bula abiarula nso onye-
aru-ya ọ bula, ikpughe ọtọ-ya: Mu
onwem bu Jehova. 7 Ekpughela ọtọ
nna-gi, bú ọtọ nne-gi: nne-gi ka ọ bu;
ekpughela ọtọ-ya. 8 Ekpughela ọtọ
nwunye nna-gi: ọtọ nna-gi ka ọ bu.
9 Ọtọ nwa-nne-gi nwayi, bú nwa nke
nna-gi ma-ọbu nwa nke nne-gi, nke
amuru n'ulo, ma-ọbu nke amuru n'èzí,
ekpughela ọtọ-ha. 10 Ọtọ nwa-nwayi
nke nwa-gi nwoke, ma-ọbu ọtọ nwa-
nwayi nke nwa-gi nwayi, ekpughela
ọtọ-ha: n'ihi na ọtọ-gi ka ọtọ-ha bu.
11 Ọtọ nwa-nwayi nke nwunye nna-gi,
nke nna-gi muru, nwa-nne-gi nwayi ka ọ
bu, ekpughela ọtọ-ya. 12 Ekpughela
ọtọ nwa-nne-nwayi nke nna-gi: onye-
aru nna-gi ka ọ bu. 13 Ekpughela ọtọ
nwa-nne-nwayi nke nne-gi: n'ihi na
onye-aru nne-gi ka ọ bu. 14 Ekpughela
ọtọ nwa-nne-nwoke nke nna-gi, abiarula
nwunye-ya nso: nwunye nwa-nne nna-
gi ka ọ bu. 15 Ekpughela ọtọ nwunye
nwa-gi: nwunye nwa-gi ka ọ bu;
ekpughela ọtọ-ya. 16 Ekpughela ọtọ
nwunye nwa-nne-gi: ọtọ nwa-nne-gi ka
ọ bu. 17 Ekpughela ọtọ nwayi na nwa-
ya nwayi; ekurula nwa-nwayi nke nwa-
ya nwoke, ma-ọbu nwa-nwayi nke nwa-
ya nwayi, ikpughe ọtọ-ya; ndi-aru ka
ha bu: nzube ọjọ ka ọ bu. 18 Ekuru-
kwa-la nwayi tiyere nwa-nne-ya nwayi,
ikpaḅu ya, ikpughe ọtọ-ya, tiyere ya na
ndu-ya. 19 Abiarula nso nwayi ikpughe
ọtọ-ya n'idi-na-nsọ nke ọrurú-ya. 20 Gi
na nwunye madu-ibe-gi edinala ka i ra
aru n'aru-ya, iwere ya meru onwe-gi.
21 Enye-kwa-la onye ọ bula nime
nkpuru-gi ime ka ha gabiga rue Molek,
eme-kwa-la ka aha Chineke-gi ghara idi
nsọ: Mu onwem bu Jehova. 22 Gi na
nwoke edinala, dika nwoke na nwayi
nēdina: ihe-árú ka ọ bu. 23 Gi na
anumanu ọ bula edina-kwa-la ka i ra
aru n'aru-ya, iwere ya meru onwe-gi:

nwayi agagh-eguzo kwa n'iru anumanu
iso ya dina; ngwakọta ọjọ ka ọ bu.
24 Unu ewerela ihe ndia nile meru
onwe-unu: n'ihi na ewere ihe ndia nile
me ka mba nile rua àrù, bù ndi Mu
onwem nāchupu n'iru unu: 25 ala ahu
ru-kwa-ra àrù: M'nēwere kwa ajọ
omume-ya leta ya, ala ahu nābọputa kwa
ndi bi nime ya. 26 Unu onwe-unu
gēdebe kwa ukpurum nile na ikpém
nile, ghara kwa ime ihe ọ bula nime
ihe-àrù ndia nile; ma ọ bu onye amuru
n'ala, ma-ọbu ọbia nke nọ dika ọbia
n'etiti unu: 27 (n'ihi na ihe-àrù ndia
nile ka ndikom nke ala ahu meworo, ndi
nọ n'iru unu, ala ahu ru-kwa-ra àrù;)
28 ka ala ahu we ghara iḅọputa unu
mbe unu nēmeru ya, dika ọ ḅọputara
mba ahu nke di n'iru unu. 29 N'ihi na
onye ọ bula nke nēme ihe ọ bula nime
ihe-àrù ndia nile, agēbipu nkpuru-obi
nile nēme ha n'etiti ndi-ha. 30 Unu
gēdebe kwa ihe-ndebem, ka unu we
ghara ime ihe ọ bula nime ukpuru ihe-
àrù ndia, nke anēmeri n'iru unu, ka unu
we ghara kwa iwere ha meru onwe-unu:
Mu onwem bu Jehova, bù Chineke-unu.

19 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa nzukọ nile nke umu Israel
okwu, si ha, Nsọ ka unu gādi: n'ihi na
nsọ ka Mu onwem, bù Jehova, Chineke-
unu, di. 3 Unu gātu egwu, onye ọ bula
ọ tua egwu nne-ya na nna-ya, unu
gēdebe kwa ubọchi-izu-ikem nile: Mu
onwem bu Jehova, bù Chineke-unu.
4 Unu echela ihe-efu ọ bula iru, unu
eme-kwa-lara onwe-unu chi ọ bula
awuru awu: Mu onwem bu Jehova, bù
Chineke-unu. 5 Ma mḅe unu gāchuru
Jehova àjà nke àjà-udo, unu gāchu
ya ka unu we buru ihe nātọ utọ.
6 N'ubọchi unu churu ya ka agēri ya, ya
na echi-ya: ma nke fọduru rue ubọchi
nke-atọ, n'ọku ka agēsure ya. 7 Ma ọ
buru na erie ya ma-ọli n'ubọchi nke-atọ,
ihe-àrù ka ọ bu; ọ gagh-abu ihe nātọ utọ:
8 ma onye nēri ya gēbu ajọ omume-ya,
n'ihi na ihe nsọ nke Jehova ka ọ meworo
ka ọ ghara idi nsọ: agēbipu kwa nkpuru-
obi ahu n'etiti umu-nna-ya.
9 Ma mḅe unu nēwe ihe-ubi nke ala-
unu, ewesila ihe di n'akuku ubi-gi,
achikọta - kwa - la ihe - nchikọta nke
owuwe-ihe-ubi-gi foduru 10 Atutukọ-
kwa-la nkpuru ubi-vine-gi fọduru,
achikọta-kwa-la nkpuru dara ada n'ubi-
vine-gi; ọḅeye na ọbia ka i gārapuru
ha: Mu onwem bu Jehova, bù Chineke-
unu. 11 Unu ezula ori; unu aghọ-
kwa-la aghughọ, unu ekwu-kwa-la
okwu-ugha, otù n'ebe ibe-ya nọ.
12 Unu ewe-kwa-la aham ǹu iyi
n'okwu-ugha, we me ka aha Chineke-gi
ghara idi nsọ: Mu onwem bu Jehova.
13 Emeḅula madu-ibe-gi, anapu-kwa-
la ya ihe n'ike: ugwọ-ọlu nke onye egoro
ọlu agagh-adigide n'aka-gi ogologo abali
nile rue ututu. 14 Akọchala onye nti
chiri, etiye-kwa-la ihe-isu-ngọngọ n'iru
onye-isi, ma tua egwu Chineke-gi: Mu
onwem bu Jehova. 15 Unu emela ajọ
omume n'ikpé: ahula onye nēnwegh ihe
iru-ọma, asọpuru-kwa-la iru nke onye
ukwu: n'ezi omume ka i gēkpe madu-ibe-
gi ikpe. 16 Ejegharila n'etiti umu-nna-
gi dika onye nāḅa àmà ọjọ: eguzola
imegide ọbara madu-ibe-gi: Mu onwem
bu Jehova. 17 Akpọla nwa-nne-gi asi
n'obi-gi: i ghagh ibara madu-ibe-gi nba,
ghara ibu nmehie bayere ya. 18 Abọla
ọ̀bọ̀, edebe-kwa-la iwe megide umu
ndi-gi, ma hu madu-ibe-gi n'anya dika
onwe-gi: Mu onwem bu Jehova.
19 Unu gēdebe ukpurum nile. Emela
ka anu-ulo-gi di iche iche nāḅa onwe-ha:
aghala uzọ nkpuru abua n'ubi-gi: uwe
nke eji uzọ ihe abua kpakọta agagh-abia
n'aru-gi. 20 Ma mḅe nwoke soro
nwayi dina ka ọ ra aru n'aru-ya, ma
nwayi ahu bu nwayi nēje ozi, nke nwoke
kwere ilu, nke anābaputagh ma-ọli, nke
anēmegh kwa ka ọ nwere onwe-ya:
nchọputa okwu ahu gādi; agagh-eme
ka ha nwua, n'ihi na emegh ka nwayi
ahu nwere onwe-ya. 21 Ọ gēweta-kwa-
ra Jehova àjà-ikpe-ọmuma-ya, rue ọnu-
uzọ ulo-ikwū nzute, bù ebulu ibu àjà-
ikpe - ọmuma. 22 Onye - nchu - aja
gēwere kwa ebulu àjà-ikpe-ọmuma ahu
kpuchiri ya nmehie-ya n'iru Jehova
bayere nmehie-ya nke ọ mehieworo:
agāḅaghara kwa ya nmehie-ya nke ọ
mehieworo. 23 Ma mḅe unu gābà
n'ala ahu, mḅe unu gākuwori osisi nile
ọ bula ibu ihe-oriri, unu gāgu kwa
nkpuru-ya n'ebigh-ùgwù-ya: arọ atọ
ka ọ gāburu unu ihe anēbigh ùgwù;
agagh-eri ya. 24 Ma n'arọ nke-anọ
nkpuru-ya nile gādi nsọ, oturo anēto

Jehova. 25 Ma n'arọ nke-ise unu gēri
nkpuru-ya, ka ọ we mikwasiri unu ihe-
ọmume-ya: Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu. 26 Unu erila ihe ọ bula
ya na ọbara-ya: unu aḅala afa, unu eji-
kwa-la igwe-oji tu isi ọma ma-ọbu isi
ọjọ. 27 Unu akọpula usọ isi-unu
buruburu, ebibi-kwa-la usọ afu-ọnu-gi.
28 Unu eḅula eḅuḅu n'anu-aru-unu
n'ihi nkpuru-obi madu, unu etiye-kwa-
la ihe-odide, bú eḅuḅu-ọku, n'aru unu:
Mu onwem bu Jehova. 29 Emela ka
nwa-gi nwayi ghara idi nsọ, ime ka ọ
ghọ nwayi nākwa iko; ka ala-gi we ghara
ikwa iko, ka ala-gi we ghara kwa ijuputa
na nzube ọjọ. 30 Unu gēdebe ubọchi-
izu-ikem nile, tu kwa egwu ebe nsọm:
Mu onwem bu Jehova. 31 Unu echela
ndi nāju mọ ihe iru, unu eche-kwa-la
ndi-dibia-afa iru; unu achọputala ha,
iwere ha meru onwe-unu: Mu onwem
bu Jehova, bú Chineke-unu. 32 I
gēbili ọtọ n'iru onye-isi-awọ, sọpuru
kwa iru okenye, tu kwa egwu Chineke-
gi: Mu onwem bu Jehova. 33 Mḅe
ọbia gānọyere gi dika ọbia n'ala-unu,
unu emela ya ihe-ike. 34 Dika onye
amuru n'ala site n'aru unu ka ọbia
gādiri unu, bú onye nọ dika ọbia n'etiti
unu, i gāhu kwa ya n'anya dika onwe-gi;
n'ihi na ndi-ọbia ka unu buri n'ala
Ijipt: Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu. 35 Unu emela ajọ
omume n'ikpé, ma-ọbu n'itù ihe, ma-
ọbu n'isi ihe, ma-ọbu n'itù ihe di miri
miri. 36 Ihe-osisi ziri ezi, na nkume
isi-ihe ziri ezi na ephah ziri ezi, na
hin ziri ezi, ka unu gēnwe: Mu onwem
bu Jehova, bú Chineke-unu, Nke mere
ka unu si n'ala Ijipt puta. 37 Unu
gēdebe kwa nkpurum nile na ikpém
nile, me kwa ha: Mu onwem bu Jehova.
20 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 I gāsi kwa umu Israel, Nwoke
ọ bula n'etiti umu Israel, ma-ọbu n'etiti
ndi-ọbìa ndi nọ dika ọbia n'Israel, nke
nēnye Molek otù nwa nime nkpuru-ya;
aghagh ime ka ọ nwua: ndi ala-unu
gēwere nkume tuḅue ya. 3 Mu onwem
gēche kwa irum megide nwoke ahu, bipu
ya n'etiti ndi-ya; n'ihi na ufọdu nime
nkpuru-ya ka ọ nyeworo Molek, ka ọ we
meru ebe nsọm, na ime ka aha nsọm
ghara idi nsọ. 4 Ma ọ buru na ndi
ala-unu ezopu anya-ha n'aru nwoke ahu
ma-ọli, mḅe ọ nēnye Molek ufọdu nime
nkpuru-ya, ha we ghara ime ka ọ nwua:
5 Mu onwem gēdo kwa irum megide
nwoke ahu, megide kwa aḅuru-ya,
M'gēbipu kwa ya na ndi nile nēso ya kwa
iko, bú iso Molek kwa iko, n'etiti ndi-
ha. 6 Madu ahu kwa nke nēche ndi
nāju mọ ihe iru, nke nēche kwa ndi-
dibia-afa iru, iso ha kwa iko, M'gēdo
irum megide madu ahu, bipu ya n'etiti
ndi-ya. 7 Unu gēdo kwa onwe-unu
nsọ, we di nsọ: n'ihi na Mu onwem bu
Jehova, bú Chineke-unu. 8 Unu
gēdebe ukpurum nile, me ha: Mu
onwem bu Jehova nēdo unu nsọ.
9 N'ihi na onye ọ bula nke nākọcha
nna-ya ma-ọbu nne-ya, aghagh ime ka
ọ nwua: nna-ya ma-ọbu nne-ya ka ọ
kọchaworo; ọbara-ya gādikwasi ya.
10 Nwoke nke ya na nwunye nwoke ọzọ
nākwa iko, bú onye ya na nwunye madu-
ibe-ya nākwa iko, aghagh ime ka ha
nwua, bú nwoke ahu nākwa iko, na
nwayi ahu nākwa iko. 11 Nwoke ọ bula
nke ya na nwunye nna-ya nēdina, ọtọ
nna-ya ka o kpugheworo: aghagh ime
ka ha abua nwua; ọbara-ha gādikwasi ha.
12 Nwoke ọ bula nke ya na nwunye
nwa-ya nēdina, aghagh ime ka ha abua
nwua: ngwakọta ọjọ ka ha meworo;
ọbara-ha gādikwasi ha. 13 Nwoke ọ
bula nke ya na nwoke nēdina, dika
nwoke na nwayi nēdina, ihe-árú ka ha
abua meworo: aghagh ime ka ha nwua;
ọbara-ha gādikwasi ha. 14 Nwoke ọ
bula nke nēkuru nwayi na nne-ya, nzube
ọjọ ka ọ bu: n'ọku ka agēsure ha, ya na
ha; ka nzube ọjọ we ghara idi n'etiti unu.
15 Nwoke ọ bula nke ya na anumanu
nēdina ka ọ ra aru n'aru-ya, aghagh ime
ka ọ nwua: unu gēḅu kwa anumanu ahu.
16 Nwayi ọ bula nke nābiaru nso
anumanu ọ bula, iso ya dina, i gēḅu
nwayi ahu na anumanu ahu: aghagh
ime ka ha nwua; ọbara-ha gādikwasi ha.
17 Nwoke ọ bula nke nēkuru nwa-nne-
ya nwayi, bú nwa-nwayi nna-ya, ma-
ọbu nwa-nwayi nne-ya, we hu ọtọ-ya,
nwayi ahu we hu ọtọ-ya; ihe-ihere ka
ọ bu; agēbipu kwa ha n'anya umu ndi-
ha: ọtọ nwa-nne-ya nwayi ka o
kpugheworo; o gēḅu ajọ omume-ya.
18 Nwoke ọ bula nke ya na nwayi nke
nāsọ uba nēdina, nke gēkpughe kwa
ọtọ-ya; isi ọbara nwavi ahu ka ọ

ḅabaworo ọtọ, nwayi ahu ekpughewo kwa
isi ọbara nke ya onwe-ya: agēbipu kwa
ha abua n'etiti ndi-ha. 19 Ekpughela
ọtọ nwa-nne-nwayi nke nne-gi, ma-ọbu
ọtọ nke nwa-nne-nwayi nke nna-gi: n'ihi
na onye-aru-ya ka ọ ḅabaworo ọtọ: ha
gēbu ajọ omume-ha. 20 Nwoke ọ bula
nke ya na nwunye nwa-nne nke nna-ya
nēdina, ọtọ nwa-nne-nwoke nke nna-ya
ka o kpugheworo: nmehie-ha ka ha
gēbu; ha gāḅa aka nwa nwua. 21 Nwoke
ọ bula nke nēkuru nwunye nwa-nne-ya,
ihe isọ nsọ ka ọ bu: ọtọ nwa-nne-ya
nwoke ka o kpugheworo; ha gāḅa aka
nwa.
22 Unu gēdebe kwa ukpurum nile, na
ikpém nile, me ha: ka ọ we ghara
iḅọputa unu, bú ala ahu nke Mu onwem
nēme ka unu ba n'ebe ahu ibi nime ya.
23 Unu ejeghari-kwa-la n'ukpuru nile
nke mba ahu, nke Mu onwem nāchupu
n'iru unu: n'ihi na ihe ndia nile ka ha
mere, ike ha we gwusiam. 24 Ma asim
unu, Unu onwe-unu gēnweta ala-ha, Mu
onwem gēnye kwa unu ya inweta ya,
bú ala nke miri-ara-ehi na manu-añu
nērú na ya: Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu, Nke kpaworo ókè n'etiti
unu na ndi nile ọzọ. 25 Unu gākpa kwa
ókè n'etiti anumanu di ọcha na nke ruru
árú, na n'etiti anu-ufe ruru árú na nke di
ọcha: unu ewe-kwa-la anumanu me
onwe-unu ihe-árú, ewe-kwa-la anu-ufe,
ewe-kwa-la ihe ọ bula nākpu akpu n'ala,
nke M'kpaworo ókè n'etiti unu na ya,
ime ka ọ rua árú. 26 Unu gābu-kwa-
ram ndi nsọ: n'ihi na nsọ ka Mu onwem,
bú Jehova, di, akpawokwam ókè n'etiti
unu na ndi nile ọzọ, ka unu we buru
nkem.
27 Ma nwoke ma-ọbu nwayi, mḅe mọ
anāju ihe di nime ha, ma-ọbu nke bu
dibia-afa, aghagh ime ka ha nwua:
nkume ka ha gēwere tuḅue ha: ọbara-ha
gādikwasi ha.

21 1 Jehova we si Moses, Gwa ndi-
nchu-aja, bú umu-ndikom Eron,
okwu, si ha, Onye-nchu-aja agagh-
emeru onwe-ya n'ihi madu nwuru anwu
n'etiti umu-nna-ya; 2 ma-ọbugh nání
n'ihi onye-aru-ya, nke di ya nso, n'ihi
nne-ya, na n'ihi nna-ya, na n'ihi nwa-ya
nwoke, na n'ihi nwa-ya nwayi, na n'ihi
nwa-nne-ya nwoke; 3 na n'ihi nwa-
nne-ya nwayi, bú nwa-abọghọ nāmagh
nwoke, nke di ya nso, nke ọ digh mḅe
nwoke luru ya na nwunye, n'ihi ya ka ọ
gēmeru onwe-ya. 4 Ọ gagh-emeru
onwe-ya, ime onwe-ya ka ọ ghara idi
nsọ, ebe ọ bu onye-nwe madu n'etiti
umu-nna-ya. 5 Ha agagh-eme onwe-
ha isi-nkwọcha n'isi-ha, ha agagh-
akọpu kwa usọ afu-ọnu-ha, ha agagh-
eḅu kwa eḅuḅu n'anu-aru-ha. 6 Ndi
nsọ ka ha gāburu Chineke-ha, ha agagh-
eme kwa ka aha Chineke-ha ghara idi
nsọ: n'ihi na àjà-ọku Jehova, bú nri
Chineke-ha, ka ha onwe-ha nēweta nso:
ha gādi kwa nsọ. 7 Ha agagh-aluru
nwayi nākwa iko na nwunye, ma-ọbu
nwayi nke emeworo ka ọ ghara idi nsọ;
ha agagh-alu kwa nwayi achupuru n'aru
di-ya: n'ihi na nsọ ka ọ di n'ebe
Chineke-ya nọ. 8 I gēdo kwa ya nsọ;
n'ihi na nri Chineke-gi ka ya onwe-ya
nēweta nso: nsọ ka ọ gādi n'ebe i nọ:
n'ihi na nsọ ka Mu onwem, bú Jehova,
di, Nke nēdo gi nsọ. 9 Nwa-nwayi nke
onye-nchu-aja ọ bula kwa, mḅe ọ gēme
onwe-ya ka ọ ghara idi nsọ site n'ikwa
iko, nna-ya ka nwayi ahu nēme ka ọ
ghara idi nsọ: n'ọku ka agēsure ya.
10 Ma onye-nchu-aja n'etiti umu-
nna-ya, onye awukwasiworo manu nke
otite-manu n'isi-ya, onye emejuwo-kwa-
ra aka-ya iyiri uwe ahu, ọ gagh-atọpu
agiri-isi-ya, ọ gagh-adọwa kwa uwe-ya;
11 ọ gagh-abakuru kwa madu nwuru
anwu, ọ gagh-emeru kwa onwe-ya n'ihi
nna-ya, ma-ọbu n'ihi nne-ya; 12 ọ
gagh-esi kwa n'ebe nsọm pua, ọ gagh-
eme kwa ka ebe nsọ Chineke-ya ghara
idi nsọ; n'ihi na nkewapu nke manu
nke otite-manu nke Chineke-ya dikwasi
ya: Mu onwem bu Jehova. 13 Ya
onwe-ya gāluru nwunye mḅe ọ di na
nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke. 14 Nwayi
di-ya nwuru, ma-ọbu nke achupuru
achupu, ma-ọbu nke emere ka ọ ghara
idi nsọ, bú nwayi nākwa iko, ndia ka ọ
nāgagh-aluru na nwunye: ma nwa-
aḅọghọ nāmagh nwoke nke sitere
n'umu-nna-ya ka ọ gāluru na nwunye.
15 Ọ gagh-eme kwa ka nkpuru-ya ghara
idi nsọ n'etiti umu-nna-ya: n'ihi na Mu
onwem bu Jehova nēdo ya nsọ.
16 Jehova we gwa Moses okwu, si,
17 Gwa Eron okwu, si, Nwoke ọ bula
nke nkpuru-gi rue ọḅọ-ha nile nke ọlu

di n'aru ya, ya abiarula nso iweta nri
Chineke-ya nso. 18 N'ihi na nwoke ọ
bula nke ọlu di n'aru ya, ọ gagh-abiaru
nso: nwoke nke bu onye-isi, ma-ọbu
onye-ngwurọ, ma-ọbu nke nwere imi-
npia, ma-ọbu nke nwere n'aru-ya ihe
ibe-ya nēnwegh, 19 ma-ọbu nwoke nke
ukwu kpajiri akpaji, ma-ọbu aka kpajiri
akpaji, di n'aru ya, 20 ma-ọbu onye-
nkpunkpu-azu, ma-ọbu onye-ùkpọ̀, ma-
ọbu nke nwere ntupọ n'anya-ya, ma-ọbu
nke àḅà nāta, ma-ọbu nke nwere ire-
ebube, ma-ọbu nke nkpuru-amu-ya
chipiara echipia; 21 ọ digh nwoke ọ
bula nke nkpuru Eron onye-nchu-aja,
nke ọlu di n'aru ya, gābiaru nso iweta
àjà-ọku Jehova nso: ọlu di n'aru ya;
ọ gagh-abiaru nso iweta nri Chineke-ya
nso. 22 Nri Chineke-ya, nke sitere
n'ihe nsọ kachasi ihe nsọ nile, na n'ihe
nsọ nile, ka o gēri. 23 Nání na ọ gagh-
abà rue ákwà-nḅochim, ọ gagh-abiaru
kwa nso ebe-ichu-ajam, n'ihi na ọlu di
n'aru ya; ka ọ we ghara ime ka ebe nsọm
nile ghara idi nsọ: n'ihi na Mu onwem
bu Jehova nēdo ha nsọ. 24 Moses we
gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom,
gwa kwa umu Israel nile, okwu.
22 1 Jehova we gwa Moses okwu,
si, 2 Gwa Eron na umu-ya ndikom
okwu, ka ha kewapu onwe-ha n'ihe
nsọ nile nke umu Israel, nke ndi ahu
nēdorom nsọ, ka ha ghara kwa ime ka
aha nsọm ghara idi nsọ: Mu onwem bu
Jehova. 3 Si ha, Nwoke ọ bula nke
nkpuru-unu nile rue ọḅọ-unu nile, nke
nābiaru nso ihe nsọ nile, nke umu Israel
nēdoro Jehova nsọ, ma ọrurú-ya di n'aru
ya, agēbipu madu ahu n'irum: Mu
onwem bu Jehova. 4 Nwoke ọ bula
nke nkpuru Eron nke bu onye-ekpenta,
ma-ọbu nke nwere orùrù; ọ gagh-eri ihe
ọ bula nime ihe nsọ nile, rue mḅe ọ di
ọcha. Ọzọ, onye nēmetu ihe ọ bula
ruru árú nke madu nwuru anwu aru,
ma-ọbu nwoke nke ure-ya nēsi n'aru-ya
pua; 5 ma-ọbu nwoke nke nēmetu ihe
ọ bula nēnuputa enuputa aru, nke ruru
árú n'ebe ọ nọ, ma-ọbu nke nēmetu
nwoke nke ruru árú n'ebe ọ no aru,
ọbuná ọrurú-ya ọ bula; 6 madu nke
nēmetu ya aru gāru árú rue anyasi, ọ gagh-
eri kwa ihe ọ bula nime ihe nsọ nile, ma
ọ buru na ọ sagh anu-aru-ya na miri.
7 Ma mḅe anyanwu daworo, ọ gādi
ọcha; emesia o gēri ihe ufọdu nime ihe
nsọ nile, n'ihi na nri-ya ka ọ bu. 8 Ihe
nwuru onwe-ya, ma-ọbu ihe anu-ọhia
dọḅuru, ọ gagh-eri ya, iwere ya meru
onwe-ya: Mu onwem bu Jehova.
9 Ha gēdebe kwa ihe-ndebem, ka ha
we ghara ibū nmehie bayere ya, nwua
nime ya, mḅe ha nēme ya ka ọ ghara idi
nsọ: Mu onwem bu Jehova nēdo ha nsọ.
10 Ọ digh onye ala ọzọ ọ bula gēri ihe
nsọ ahu: onye nānọdu n'ulo onye-nchu-
aja, ma-ọbu onye egoro ọlu, agagh-eri
ihe nsọ ahu. 11 Ma mḅe onye-nchu-
aja gāḅata madu, bú onye o ji ego-ya
ḅata, onye ahu gēri ufọdu nime ya; ya
na onye amuru n'ulo-ya, ndi ahu gēri
ufọdu nime nri-ya. 12 Ma nwa-nwayi
onye-nchu-aja, mḅe onye ala ọzọ nwere
ya na nwunye, nwayi ahu agagh-eri ihe
ọ bula nime àjà-nbuli nke ihe nsọ nile.
13 Ma nwa-nwayi onye-nchu-aja, mbe
ọ bu nwayi di-ya nwuru, ma-ọbu nwayi
achupuru achupu, ma ọ nwegh nkpuru,
ọ we laghachi n'ulo nna-ya, dika mḅe ọ
di na nwata, ihe nime nri nna-ya ka o
gēri: ma ọ digh onye ala ọzọ ọ bula gēri
ihe ọ bula nime ya. 14 Ma mḅe onye
ọ bula gēri ihe nsọ n'amagh-ama, ọ
gātukwasi kwa otù uzọ n'uzọ ise ya n'elu
ya, nye onye-nchu-aja ihe nsọ ahu.
15 Ha agagh-eme kwa ka ihe nsọ nke
umu Israel ghara idi nsọ, bú nke ha
nēbuliri Jehova; 16 ha we ghara
ime ka ha nēbu ajọ omume nke ikpe-
ọmuma, mḅe ha nēri ihe nsọ ha: n'ihi
na Mu onwem bu Jehova nēdo ha nsọ.
17 Jehova we gwa Moses okwu, si,
18 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom,
gwa kwa umu Israel nile, okwu, si ha,
Nwoke ọ bula nke sitere n'ulo Israel, ma-
ọbu na ndi-ọbia n'Israel, nke nēweta nso
onyinye-ya iji biaru nso, bú nke diri
nkwa-ha nile, ma-ọbu nke diri onyinye-
afọ-ofufo-ha nile, nke ha nēweta nso
Jehova ka ọ buru àjà-nsure-ọku; 19 unu
gēweta nso oké nke zuru okè n'etiti ìgwè
ehi, ma-ọbu n'etiti aturu, ma-ọbu n'etiti
ewu, ka unu we buru ihe nātọ utọ.
20 Ihe ọ bula nke ọlu di n'aru ya, unu
ewetala ya nso: n'ihi na ọ gagh-abu ihe
nātọ utọ n'ọnọdu unu. 21 Ọzọ, mḅe
onye ọ bula nēweta nso Jehova ihe àjà
nke àjà-udo imezu nkwa, ma-ọbu inye
onyinye-afọ-ofufo, n'etiti ìgwè ehi ma-
ọbu n'etiti ìgwè ewu na aturu, ihe zuru

okè ka ọ gābu ibu ihe nātọ utọ: ọlu ọ
bula agagh-adi n'aru ya. 22 Ihe kpuru
isi, ma-ọbu ihe kpajiri akpaji, ma-ọbu
ihe emeruru aru, ma-ọbu ihe nwere ọnyá,
ma-ọbu ihe àḅà nāta, ma-ọbu ihe nwere
ire-ebube, unu ewetala ndia nso Jehova,
unu esite-kwa-la na ha chuara Jehova
àjà-ọku n'elu ebe-ichu-aja-Ya. 23 Oke-
ehi ma-ọbu nwa-aturu nke nwere n'aru-
ya ihe ibe-ya nēnwegh, ma-ọbu nke
kpọrọ ùkpọ̀, onyinye-afọ-ofufo ka i
gēme ya; ma ọ gagh-abu ihe nātọ utọ
bayere nkwa. 24 Ihe nke nkpuru-amu-
ya chipiara echipia, ma-ọbu nke piara
apia, ma-ọbu nke adọwapuru adọwapu,
ma-ọbu nke ebipuru ebipu, unu ewetala
ya nso Jehova: unu eme-kwa-la otù a
n'ala-unu. 25 Unu esite-kwa-la n'aka
onye ala ọzọ weta nso nri Chineke-unu
site n'ihe ndia nile; n'ihi na nbibi-ha di
nime ha, ọlu di n'aru ha: ha agagh-abu
ihe nātọ utọ n'ọnọdu unu.

26 Jehova we gwa Moses okwu, si,
27 Oke-ehi, ma-ọbu aturu, ma-ọbu ewu,
mḅe amuru ya, ọ gādi kwa n'okpuru
nne-ya ubọchi asa; ma site n'ubọchi
nke-asatọ we gaba ọ gābu ihe nātọ utọ
ibu onyinye iji biaru nso nke àjà-ọku
anāchuru Jehova. 28 Ehi ma-ọbu
aturu, unu eḅula ya na nwa-ya n'otù
ubọchi. 29 Ma mḅe unu gāchuru
Jehova àjà-ekele, unu gāchu ya ka unu
we buru ihe nātọ utọ. 30 N'otù ubọchi
ahu ka agēri ya; unu emela ka ihe fọdu
nime ya rue ututu: Mu onwem bu
Jehova. 31 Unu gēdebe kwa ihe nile
M'nyere n'iwu, unu gēme kwa ha: Mu
onwem bu Jehova. 32 Unu eme-kwa-
la ka aha nsọm ghara idi nsọ; ma
agēdom nsọ n'etiti umu Israel: Mu
onwem bu Jehova nēdo unu nsọ,
33 Nke nēme ka unu si n'ala Ijipt puta,
ka M'we buru unu Chineke: Mu onwem
bu Jehova.

23 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si ha,
Mḅe nile akara àkà nke Jehova, nke unu
gākpọsa ha, ka ha buru nkpọkọta nsọ,
ndia bu mḅem akara àkà. 3 Ubọchi isi
ka agēje ozi: ma n'ubọchi nke-asa
ubọchi-izu-ike nke idebe-ubọchi-izu-
ike gādi, bú nkpọkọta nsọ; ọ digh ozi ọ
bula unu gēje: ubọchi-izu-ike nke Jehova
nwere ka ọ bu n'ebe-obibi-unu nile.

4 Ndia bu mḅe akara àkà nke Jehova,
bú nkpọkọta nsọ, nke unu gākpọsa na
mḅe-ha akara àkà. 5 N'ọnwa mbu,
n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwa ahu
n'etiti ehihie na anyasi, ka ngabiga nke
diri Jehova gādi. 6 N'ubọchi nke-iri-
na-ise nke ọnwa anu ka ememe achicha
ekogh-eko gādi-kwa-ra Jehova: ubọchi
asa ka unu gēri achicha ekogh-eko.
7 N'ubọchi mbu unu gēnwe nkpọkọta
nsọ: ọ digh ozi ọ bula nke ofùfè unu gēje.
8 Ma unu gēweta nso àjà-ọku anāchuru
Jehova ubọchi asa: n'ubọchi nke-asa
nkpọkọta nsọ gādi: ọ digh ozi ọ bula nke
ofùfè unu gēje.

9 Jehova we gwa Moses okwu, si,
10 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mḅe
unu bara n'ala nke Mu onwem nēnye
unu, mḅe unu gēwe kwa ihe-ubi-ya, unu
gēweta-kwa-ra onye-nchu-aja ùkwù nke
ihe mbu nke owuwe-ihe-ubi-unu: 11 ọ
gēfé kwa ùkwù ahu n'iru Jehova, ka
unu we buru ihe nātọ utọ: n'echi nke
ubọchi-izu-ike ahu ka onye-nchu-aja
gēfé ya. 12 N'ubọchi unu nēfé ùkwù
ahu, unu gēme nwa-ebulu nke zuru okè
nke ḅara otù arọ ka ọ buru àjà-nsure-
ọku anēsurere Jehova. 13 Onyinye-
inata-iru-ọma-ya gābu uzọ abua n'uzọ
iri nke ephah utu ọka flour agwara manu,
bú àjà-ọku anāchuru Jehova ibu isi utọ:
àjà-ihe-ọñuñu-ya gābu kwa manya-
vine, otù uzọ n'uzọ ano nke hin. 14 Unu
eri-kwa-la achicha, ma-ọbu ọka añara
aña, ma-ọbu ọka rara oko, rue otù
ubọchi a, rue mḅe unu wetara onyinye
iji biaru nso nke Chineke-unu: ọ bu
nkpuru ebigh-ebi rue ọḅọ-unu nile
n'ebe-obibi-unu nile.

15 Unu gāgu-kwa-ra onwe-unu site
n'echi nke ubọchi-izu-ike ahu, site
n'ubọchi unu butere ùkwù nke àjà-
ofufé; ubọchi-izu-ike asa zuru okè gādi:
16 rue echi nke ubọchi-izu-ike nke-asa
ka unu gāgu ọgu ubọchi abua na iri; unu
gēweta kwa nso Jehova onyinye-inata-
iru-ọma ọhu. 17 Unu gēsite n'ebe-
obibi-unu weta obe achicha abua nke
àjà-ofufé, nke uzọ abua n'uzọ iri nke
ephah: utu ọka flour ka ha gābu, ihe
nēko achicha ka agēji si ha, iburu
Jehova nkpuru mbu. 18 Unu gēweta
kwa nso umu-aturu asa ndi zuru okè
nke ḅara otù arọ, na otù nwa-oke-ehi, na
ebulu abua, tiyere achicha ahu: ha

gābu àjà-nsure-ọku anēsurere Jehova,
ha na onyinye-inata-iru-ọma-ha, na
àjà-ihe-ọṅuṅu-ha, bú àjà-ọku nke ihe
ísi utọ anāchuru Jehova. 19 Unu gēme
kwa otù nkpi ka ọ buru àjà-nmehie, me
kwa umu-ebulu abua nke ḅara otù arọ
ka ha buru ihe àjà nke àjà-udo.
20 Onye-nchu-aja gēfé kwa ha tiyere
achicha nke nkpuru mbu ka ha buru
àjà-ofufé n'iru Jehova, tiyere umu-
aturu abua ahu: nsọ ka ha gādiri Jehova
n'ebe onye-nchu-aja nọ. 21 Unu
gākpọsa kwa òkù n'otù ubọchi ahu;
nkpọkọta nsọ gādiri unu: ọ digh ozi ọ
bula nke òfùfè unu gēje: ukpuru ebigh-
ebi ka ọ bu n'ebe-obibi-unu nile rue
ọbọ-unu nile.
22 Mḅe unu nēwe ihe-ubi nke ala-
unu ewesila ihe di n'akuku ubi-gi mḅe
i nēwe ihe-ubi-gi, achikọta-kwa-la ihe-
nchikọta nke owuwe-ihe-ubi-gi fọduru:
obeye na ọbia ka i gārapuru ha: Mu
onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.
23 Jehova we gwa Moses okwu, si,
24 Gwa umu Israel okwu, si, N'ọnwa
nke-asa, n'ubọchi mbu nke ọnwa ahu,
idebe-ubọchi-izu-ike gādiri unu, ncheta
nke uda-opi nādasi ike, nkpọkọta nsọ.
25 Ọ digh ozi ọ bula nke òfùfè unu gēje:
unu gēweta kwa nso àjà-ọku ichuru
Jehova.
26 Jehova we gwa Moses okwu, si,
27 Otù ọ di, n'ubọchi nke-iri nke ọnwa
nke-asa nka ka ubọchi nkpuchi-nmehie
gādi: nkpọkọta nsọ ka ọ gāburu unu,
unu gēweda kwa nkpuru-obi-unu n'ala;
unu gēweta kwa nso àjà-ọku ichuru
Jehova. 28 Ọ digh kwa ozi ọ bula unu
gēje n'otù ubọchi ahu: n'ihi na ubọchi
nkpuchi-nmehie ka ọ bu, ikpuchiri unu
nmehie-unu n'iru Jehova, bú Chineke-
unu. 29 N'ihi na madu ọ bula nke
anēwedagh n'ala n'otù ubọchi ahu,
agēbipu ya n'etiti umu-nna-ya. 30 Ma
madu ọ bula nke nēje ozi ọ bula n'otù
ubọchi ahu, M'gēme ka madu ahu si
n'etiti ndi-ya la n'iyi. 31 Ọ digh ozi ọ
bula unu gēje: ọ bu ukpuru ebigh-ebi
rue ọbọ-unu nile n'ebe-obibi-unu nile.
32 Ubọchi-izu-ike nke idebe-ubọchi-
izu-ike ka ọ gāburu unu, unu gēweda
kwa nkpuru-obi-unu n'ala: n'ubọchi
nke-iteghete nke ọnwa n'anyasi, site
n'anyasi rue anyasi, ka unu gēdebe
ubọchi-izu-ike-unu.

33 Jehova we gwa Moses okwu, si,
34 Gwa umu Israel okwu, si, N'ubọchi
nke-iri-na-ise nke ọnwa nke-asa nka ka
ememe ulo-ntu gādiri Jehova ubọchi asa.
35 N'ubọchi mbu nkpọkọta nsọ gādi: ọ
digh ozi ọ bula nke òfùfè unu gēje.
36 Ubọchi asa unu gēweta nso àjà-ọku
ichuru Jehova: n'ubọchi nke-asatọ
nkpọkọta nsọ gādiri unu; unu gēweta
kwa nso àjà-ọku ichuru Jehova: ubọchi
nḅochi ka ọ bu; ọ digh ozi ọ bula nke
òfùfè unu gēje.
37 Ndia bu mḅe akara àkà nke Jehova,
nke unu gākpọsa, ka ha buru nkpọkọta
nsọ, iweta nso àjà-ọku anāchuru
Jehova, bú àjà-nsure-ọku, na onyinye-
inata-iru-ọma, àjà, na àjà-ihe-ọṅuṅu, ihe
nke ubọchi n'ubọchi-ya: 38 nāgugh
ubọchi-izu-ike nile nke Jehova, nāgugh
kwa onyinye nile unu, nāgugh kwa
nkwa-unu nile, nāgugh kwa onyinye-
afọ-ofufo-unu nile, nke unu nēnye
Jehova.
39 Otù ọ di, n'ubọchi nke-iri-na-ise
nke ọnwa nke-asa ahu, mḅe unu
chikọtasiri ihe-ọmume nke ala ahu, unu
gēme ememe Jehova ubọchi asa:
n'ubọchi mbu idebe-ubọchi-izu-ike gādi,
n'ubọchi nke-asatọ idebe-ubọchi-izu-ike
gādi kwa. 40 Unu gāchiri kwa n'onwe-
unu n'ubọchi mbu nkpuru nke osisi
ọma, na igu nkwu, na alaka osisi ḅara
ọhia, na osisi willow nke miri-iyi; unu
gāṅuri kwa ọṅu n'iru Jehova, bú
Chineke-unu, ubọchi asa. 41 Unu
gēme kwa ya dika ememe emere Jehova
ubọchi asa n'arọ: ọ bu ukpuru ebigh-ebi
rue ọḅọ-unu nile: n'ọnwa nke-asa ka
unu gēme ya. 42 N'ulo-ntu ka unu
gēbi ubọchi asa; ndi nile amuru n'ala
n'Israel gēbi n'ulo-ntu: 43 ka ọḅọ-unu
nile we mara na ọ bu n'ulo-ntu ka
M'mere umu Israel ka ha biri, mḅe
M'mere ka ha si n'ala Ijipt puta: Mu
onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.
44 Moses we gwa umu Israel mḅe nile
akara àkà nke Jehova.

24 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Nye umu Israel iwu, ka ha
wetara gi manu olive anāgwagh agwa nke
asuru asu, itiye n'ihe nēnye ihè, iweli
oriọna mḅe dum. 3 N'èzí ákwà-
nḅochi nke ihe-àmà, n'ulo-ikwū nzute,
ka Eron gēdo ya n'usoro site n'anyasi

rue ututu n'iru Jehova mḅe dum: ọ gābu
ukpuru ebigh-ebi rue ọḅọ-unu nile.
4 N'elu ihe-idọba-oriọna nke ola-edo
anāgwagh agwa ka o gēdo oriọna nile
n'usoro n'iru Jehova mḅe dum.

5 Ọzọ, i gēwere utu ọka flour, sie ya
ka ọ buru oḅe achicha iri na abua: uzọ
abua n'uzọ iri nke ephah gādiri otù oḅe
achicha. 6 I gēdo kwa ha n'usoro abua,
isi n'otù usoro, n'elu table nke ọla-edo
anāgwagh agwa n'iru Jehova. 7 I
gētiye kwa frankincense anāgwagh agwa
n'elu usoro ọ bula, ka ọ we ghọrọ
achicha ahu ihe-ncheta, bú àjà-ọku
anāchuru Jehova. 8 Kwa-ubọchi-izu-
ike o gēdo ya n'usoro n'iru Jehova mḅe
dum; o sitere n'umu Israel, ọḅuḅa-ndu
ebigh-ebi ka ọ bu. 9 Ọ gādiri Eron na
umu-ya ndikom; ha gēri kwa ya n'ebe
di nsọ: n'ihi na ihe nsọ kachasi ihe nsọ
nile ka o buru ya sitere n'àjà-ọku nile
nke Jehova, ọ bu ukpuru ebigh-ebi.

10 Nwa-nwoke nke nwayi Israel,
nwoke ahu bu kwa nwa nke nwoke
Ijipt, we pua je n'etiti umu Israel: nwa-
nwoke nke nwayi Israel ahu na otù onye
Israel we lua ọgù n'ọmuma-ulo-ikwū;
11 nwa-nwoke nke nwayi Israel ahu we
kpọlu Aha ahu, kọcha kwa: ha we me
ka ọ biakute Moses. Aha nne-ya bu
Shelomit, nwa-nwayi Dibri, nke ebo
Dan. 12 Ha we me ka ọ nọdu n'ebe
anēdebe ndi-nkpọrọ, ka ewe kọrọ ha ala
okwu ahu n'ọnu Jehova.
13 Jehova we gwa Moses okwu, si,
14 Me onye ahu nākọcha akọcha ka ọ
pua je n'azu ọmuma-ulo-ikwū; ndi nile
nke nuru olu-ya gēbikwasi aka-ha n'isi-
ya, nzukọ nile gātuḅu ya na nkume.
15 I gāgwa kwa umu Israel okwu, si,
Onye ọ bula, mḅe ọ nākọcha Chineke-
ya, o gēbu nmehie-ya. 16 Onye
nākpọlu kwa aha Jehova, aghagh ime ka
ọ nwua; nzukọ Israel nile aghagh ituḅu
ya na nkume: dika anēme ọbìa, otú a ka
agēme onye amuru n'ala, mḅe ọ nākpọlu
aha Jehova agēme ka ọ nwua. 17 Onye
ọ bula, mḅe o gētipu ndu madu, aghagh
ime ka ọ nwua; 18 Onye nētipu kwa
ndu anu-ulo gākwughachi ya: ndu lara
ndu. 19 Ọzọ, onye ọ bula, mḅe ọ gēme
ka ọlu di n'aru madu-ibe-ya; dika ọ
meworo, otú a ka agēme ya; 20 nkpaji
lara nkpaji, anya lara anya, ezé lara ezé:
dika ọ meworo ka ọlu di n'aru madu, otú
a ka agēme ka ọlu di n'aru ya. 21 Onye
nētiḅu anu-ulo gākwughachi ya: ma
onye nētiḅu madu, agēme ka ọ nwua.
22 Otù ikpé diri unu, dika anēkpe ọbìa,
otú a ka agēkpe onye amuru n'ala: n'ihi
na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-
unu. 23 Moses we gwa umu Israel
okwu, ha we me onye ahu nākọcha
akọcha ka ọ pua je n'azu ọmuma-ulo-
ikwū, ha we tuḅue ya na nkume. Umu
Israel we me dika Jehova nyere Moses
iwu.

25 1 Jehova we gwa Moses okwu
n'ugwu Sainai, si, 2 Gwa umu
Israel okwu, si ha, Mḅe unu gābà n'ala
nke Mu onwem nēnye unu, ala ahu
gēdebe-kwa-ra Jehova ubọchi-izu-ike.
3 Arọ isi ka i gāgha nkpuru n'ubi-gi, arọ
isi ka i gākwacha osisi ubi-vine-gi,
chikọta kwa ihe-ọmume-ya; 4 ma
n'arọ nke-asa ubọchi-izu-ike nke idebe-
ubọchi-izu-ike gādiri ala ahu, bú ubọchi-
izu-ike agēdebere Jehova: aghala nkpuru
n'ubi-gi, akwacha-kwa-la osisi ubi-vine-
gi. 5 Ewela ihe-ubi-gi nke nēpu
n'onwe-ya, aghọrọ-kwa-la nkpuru nke
osisi vine gi nke anākwachagh akwacha:
arọ nke idebe-ubọchi-izu-ike ka ọ
gāburu ala ahu. 6 Ubọchi-izu-ike nke
ala ahu gābu-kwa-ra unu ihe-oriri; ọ
gāburu gi, buru kwa orù-gi nwoke, buru
kwa orù-gi nwayi, buru kwa onye i goro
ọlu, buru kwa onye nānọdu n'ulo-gi, bú
ndi nọyere gi dika ọbìa; 7 anu-ulo-gi,
na anu-ọhia nke di n'ala-gi, gēnwe kwa
ihe-ọmume-ya nile n'ihe-oriri.
8 I gāgu-kwa-ra onwe-gi ubọchi-izu-ike
asa, bú arọ arọ, arọ asa uḅò asa; ubọchi
nke ubọchi-izu-ike asa, bú arọ arọ,
gābu-kwa-ra gi ọgu arọ abua na iteghete.
9 I gēme kwa ka opì-ike nke nādasi uda
ike gābiga rue ebe nile n'ọnwa nke-asa,
n'ubọchi nke-iri nke ọnwa ahu; n'ubọchi
nkpuchi-nmehie ka unu gēme ka opì-ike
gabiga n'ala-unu nile. 10 Unu gēdo
kwa arọ nke-ọgu-abua-na-iri ahu nsọ,
kpọsa kwa n'ala ahu nile si na ndi nile
bi nime ya nwere onwe-ha: jubile ka
arọ ahu gāburu unu; unu gālaghachi
kwa, onye ọ bula n'ihe-onwunwe-ya,
laghachi kwa, onye ọ bula n'aḅuru-ya.
11 Jubile ka arọ nke-ọgu-abua-na-iri

ahu gāburu unu: unu aghala nkpuru,
unu ewe-kwa-la ihe-ubi nēpu n'onwe-
ya nime ya, unu aghọrọ-kwa-la nkpuru
nke osisi vine nile anākwachagh
akwacha. 12 N'ihi na jubile ka ọ bu;
nsọ ka ọ gādiri unu: unu gēsite n'ubi rie
ihe-ọmume-ya. 13 N'arọ jubile a ka
unu gālaghachi, onye ọ bula n'ihe-
onwunwe-ya. 14 Mbẹ i gērenye madu-
ibe-gi ihe-orire, ma-ọbu zuru ihe n'aka
madu-ibe-gi, unu emeritala onwe-unu
ihe-ike: 15 dika ọnu-ọgugu arọ si di
site n'arọ jubile, otú a ka i gāzuru ihe
n'aka madu-ibe-gi, dika ọnu-ọgugu arọ
ihe-ọmume si di, otú a ka ọ gērenye gi.
16 Dika iba-uba nke arọ si di ka i gēme
ka ọnu-ahia-ya ba uba, ọ bu kwa dika
nbilata arọ si di ka i gēbilata ọnu-ahia-
ya; n'ihi na ọnu-ọgugu ihe-ọmume ka
ya onwe-ya nērenye gi. 17 Unu
emerita-kwa-la onwe-unu ihe-ike; ma i
gātu egwu Chineke-gi: n'ihi na Mu
onwem bu Jehova, bú Chineke-gi.
18 Unu gēme kwa ukpurum nile, ikpém
nile ka unu gēdebe kwa, me kwa ha; unu
gēbi kwa n'ala ahu na ntukwasi-obi.
19 Ala ahu gāmi nkpuru-ya, unu gēriju
afọ, biri nime ya na ntukwasi-obi.
20 Ma mbẹ unu gāsi, Gini ka ayi gēri
n'arọ nke-asa? le, ayi agagh-agha
nkpuru, ayi agagh-achikọta kwa ihe-
ọmume-ayi: 21 M'gēnye kwa ngọzim
iwu idakwasi unu n'arọ nke-isi, ọ gēme-
kwa-ra arọ atọ ahu ihe-ọmume. 22 Unu
gāgha kwa nkpuru n'arọ nke-asatọ, rie
ufọdu nime ihe-ọmume ahu, bú ihe
ochie; rue arọ nke-iteghete, rue mbẹ ihe-
ọmume-ya gābata, unu gēri ihe ochie.
23 Agagh-ere ala ahu rue mbẹ ọ
gādiru; n'ihi na Mu nwe ala ahu:
n'ihi na ndi-ọbia na ndi-nnọdu ka unu
bu n'alam. 24 N'ala nile nke ihe-
onwunwe-unu unu gēnye kwa ihe-
nbaputa bayere ala ahu.
25 Mbẹ nwa-nne-gi gāda ọbeye, we
re ufọdu nime ihe-onwunwe-ya, onye-
nbaputa-ya nke bu onye-aru-ya gābia
kwa, baputa ihe nwa-nne-ya reworo.
26 Onye ọ bula, mbẹ ọ nēnwegh onye-
nbaputa, ma aka-ya eruwo, ọ we huta
ihe gēzu nbaputa-ya; 27 ya gu kwa arọ
nile nke orire-ya, nyeghachi nwoke ọ
renyere ya ihe fọduru; ọ gālaghachi kwa
n'ihe-onwunwe-ya. 28 Ma mbẹ aka-
ya achọtagh ihe gēzu inweghachi ya
n'onwe-ya, ihe ọ reworo gādi kwa n'aka
onye zuworo ya rue arọ jubile: ma na
jubile ahu ọ gāpu, ọ gālaghachi kwa
n'ihe-onwunwe-ya.
29 Ọzọ, onye ọ bula, mbẹ ọ gēre ulo-
obibi n'obodo nwere mbidi buruburu,
nbaputa-ya gādi kwa rue mbe arọ orire-
ya gēruzù; otù nba-arọ ka nbaputa-ya
gādi. 30 Ma ọ buru na abaputagh ya
rue mbẹ ọ nwezuru arọ zuru oke, ulo
ahu nke di nime obodo nwere mbidi
buruburu gēguzosi-kwa-ra onye nāzú
ya ike rue mbẹ ọ gādiru, rue ọbọ-ya
nile: ọ gagh-apu na jubile. 31 Ma ulo
nile nke obodo ntà nēnwegh mbidi
buruburu, tiyere ọhia nke ala ahu ka
agāgu ha: nbaputa diri ha, na jubile ka
ha gāpu kwa. 32 Ma obodo nile nke
ndi Livai, ulo nile nke obodo nile nke
ihe-onwunwe-ha, ike nbaputa ebigh-ebi
ka ndi Livai gēnwe. 33 Ma asi na
ọnye ọ bula nime ndi Livai abaputa ihe,
ulo nke ereworo, na obodo nke ihe-
onwunwe-ya, gāpu kwa na jubile: n'ihi
na ulo nile nke obodo nile nke ndi Livai
bu ihe-onwunwe-ha n'etiti umu Israel.
34 Ma agagh-ere ọhia nke ebe-ita-nri
nke obodo-ha; n'ihi na ihe-onwunwe
ebigh-ebi ka ọ buru ha.
35 Ọzọ, mbẹ nwa-nne-gi gāda ọbeye,
aka-ya ewe ghara idi ike n'ebe-obibi-gi;
i gēye-kwa-ra ya aka: dika ọbia na onye-
nnọdu ka ọ gābu, o gēbiyere kwa gi.
36 Anarala ya uma ma-ọbu ọmuru-nwa;
ma tua egwu Chineke-gi: ka nwa-nne-gi
we biyere gi. 37 Enyela ya ego-gi
n'uma, enye-kwa-la ya ihe-oriri-gi
n'ọmuru-nwa. 38 Mu onwem bu
Jehova, bú Chineke-unu, Nke mere ka
unu si n'ala Ijipt puta, inye unu ala
Kenean, iburu unu Chineke.
39 Ọzọ, mbẹ nwa-nne-gi gāda ọbeye
n'ebe-obibi-gi, we renye gi onwe-ya;
emela ka ọ fè ofufè nke orù: 40 dika
onye egoro ọlu, dika onye-nnọdu, ka ọ
gānọ n'aka-gi; rue arọ jubile ka ọ gēfè
ofufè n'aka-gi: 41 o gēsi kwa n'aka-gi
pua, ya onwe-ya na umu-ya tiyere ya,
ọ gālaghachikuru kwa aburu-ya, ihe-
onwunwe nke nna-ya-hà ka ọ
gālaghachikuru kwa. 42 N'ihi na ndi-
orùm ka ha bu, ndi M'mere ka ha si
n'ala Ijipt puta: agagh-ere ha dika anēre
orù. 43 Ewela nkpabu zọda ya; ma tua
egwu Chineke-gi. 44 Ma orù-gi

ndikom na orù-gi ndinyom, ndi i
gēnwe; site n'aka mba nile nke di unu
buruburu, site n'aka-ha ka unu gāḅata
orù-ndikom na orù-ndinyom. 45 Ọzọ
kwa, ufọdu nime umu ndi-nnọdu ndi
nọ dika ọbia n'ala-unu, ufọdu nime ha
ka unu gāḅata, na ufọdu nime aḅuru-ha
ndi nọ n'ala-unu, ndi ha muru n'ala-
unu: ha gābu-kwa-ra unu ihe-onwunwe.
46 Unu gēme ha ka ha buru ihe-nketa
umu-unu ndi gānọchi unu gēnwe,
inweta dika ihe-onwunwe; rue mḅe
ebigh-ebi ufọdu nime ndi ahu ka unu
gēme ka ha buru orù-unu: ma unu
ewela nkpaḅu zọda umu-nne-unu, bú
umu Israel, nāzọdarita onwe-unu n'otù
n'otù.
47 Ọzọ, mḅe aka ọbia ma-ọbu onye-
nnọdu n'ala-unu gēru inwe àkù, ma nwa-
nne-gi adawo oḅeye n'akuku-ya, were
onwe-ya renye ọbia ma-ọbu onye-nnọdu
n'ala-gi, ma-ọbu were onwe-ya renye
onye ḅayere nkpọrọgwu n'aḅuru ọbia:
48 mḅe eresiri ya, nḅaputa diri ya; otù
onye nke sitere n'umu-nne-ya gāḅaputa
ya: 49 ma-ọbu nwa-nne nna-ya, ma-
ọbu nwa nwa-nne nna-ya, gāḅaputa ya;
ma-ọbu onye-aru-ya site n'aḅuru-ya
gāḅaputa ya; ma ọ buru na aka-ya erue
inwe àkù, ọ gāḅaputa onwe-ya. 50 Ya
na onye ḅaworo ya gāgu kwa site n'arọ
ọ were onwe-ya renye ya rue arọ jubile:
ego orire-ya gādi kwa ka ọnu-ọgugu
arọ; dika ubọchi nile nke onye egoro
ọlu ka ọ gānọ n'aka-ya. 51 Ọ buru na
ọtutu arọ fọduru, dika ha si di ka o
gēsite n'ego orire-ya nyeghachi ihe-
nḅaputa-ya. 52 Ma ọ buru na ole-na-
ole fọduru n'arọ rue arọ jubile, ọ
gāgu-kwa-ra ya; dika arọ-ya nile si di
ka ọ gēnyeghachi ihe-nḅaputa-ya.
53 Dika onye egoro ọlu kwa-arọ ka ọ
gānọ n'aka-ya, ọ gagh-ewere nkpaḅu
zọda ya n'anya-gi. 54 Ma ọ buru na
aḅaputagh ya n'arọ ndia, ọ gāpu kwa
n'arọ jubile, ya onwe-ya, na umu-ya
diyere ya. 55 N'ihi na Mu ka umu
Israel buru ndi-orù; ndi-orùm ka ha
bu ndi M'mere ka ha si n'ala Ijipt puta:
Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.
26 1 Unu emerela onwe-unu ihe-
efu ọ bula, unu eguzoro-kwa-la
onwe-unu arusi apiri api, ma-ọbu ogidi,
unu etiye-kwa-la nkume emere ka o yie
ihe n'ala-unu, ikpọ isi ala nye ya: n'ihi
na Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-
unu. 2 Unu gēdebe ubọchi-izu-ikem
nile, tu kwa egwu ebe nsọm: Mu onwem
bu Jehova.
3 Ọ buru na unu ejeghari n'ukpurum
nile, ọ buru kwa na unu edebe ihe nile
M'nyere n'iwu, we me ha; 4 M'gēnye
kwa miri-ozuzo-unu na mḅe-ha, ala
gāmi kwa ihe-ọmume-ya, osisi nke ọhia
gāmi kwa nkpuru-ha. 5 Nzọcha-ọka-
unu gēru ọghughọ-nkpuru-vine,
ọghughọ-nkpuru-vine gēru kwa
ọghigha-nkpuru: unu gēriju nri-unu
afọ, biri kwa n'ala-unu na ntukwasi-
obi. 6 M'gēnye udo n'ala, unu gādina
kwa ala, ọ digh kwa onye ganēme ka
unu ma jijiji: M'gēme kwa ka ajọ anu-
ọhia kwusi n'ala, mma-agha agagh-
agabiga kwa n'ala-unu. 7 Unu gāchu
ndi-iro-unu, ha gāda kwa n'iru unu site
na mma-agha. 8 Madu ise n'etiti unu
gāchu ọgu madu ise, ọgu madu ise
n'etiti unu gāchu kwa orù nnù madu na
nnù madu ise: ndi-iro-unu gāda kwa
n'iru unu site na mma-agha. 9 M'gēche
unu iru, me kwa ka unu mua ọmùmù,
me kwa ka unu ba uba: M'gēme kwa ka
ọḅuḅa-ndum guzosie ike n'ebe unu nọ.
10 Unu gēri ihe ochie nke anēdebe site
na mḅe ochie, unu gēweputa kwa nke-
ochie n'iru nke-ọhu. 11 M'gētiye ebe-
obibim n'etiti unu: nkpuru-obim agagh-
asọ kwa unu oyi. 12 M'ganējeghari
n'etiti unu, M'gābu-kwa-ra unu
Chineke, unu onwe-unu gābu-kwa-ram
otù ndi. 13 Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu, Nke mere ka unu si n'ala
Ijipt, si kwa n'iburu ha ndi-orù, puta;
M'tijiwo kwa nkpọrọ nile nke yoke-unu,
me kwa ka unu je ije iguzo-ọtọ.

14 Ma ọ buru na unu egeghm nti, unu
ewe ghara ime ihe nile ndia M'nyere
n'iwu; 15 ọ buru kwa na unu aju
ukpurum nile, ọ buru kwa na nkpuru-
obi-unu asọ ikpēm nile oyi, unu ewe
ghara ime ihe nile M'nyere n'iwu, ka
unu we mebie ọḅuḅa-ndum; 16 Mu
onwem gēme kwa unu nka; M'gēme obi-
ọlulọ-miri ka ọ buru onye-nlekọta-unu,
bú ọtita-aru na aru-ọku, nēme ka anya-
unu hubie uzọ, nēme kwa ka nkpuru-
obi-unu ḅazepu: unu gāgha kwa nkpuru-
unu n'efu, ndi-iro-unu gēri kwa ya.
17 M'gēche irum imegide unu, agētiḅu

kwa unu n'iru ndi-iro-unu: ndi nākpọ
unu asi gāzọda unu; unu gābalaga kwa
mbe ọ nādigh onye nāchu unu. 18 Ma
ọ buru na unu agagh-egem nti rue ihe
ndia, M'gādọ kwa unu aka na nti ubò
asa ọzọ n'ihi nmehie nile unu.
19 M'gētiji nweli-elu nke ike-unu;
M'gēme kwa elu-igwe-unu ka ọ di ka
ígwè, me kwa ala-unu ka ọ di ka ọla:
20 ike-unu gāgwu kwa n'efu: ala-unu
agagh-ami kwa ihe-ọmume-ya, osisi nke
ala agagh-ami kwa nkpuru-ha. 21 Ma
ọ buru na unu ejeghari n'imegidem, we
ghara ikwe igem nti; M'gātukwasi kwa
unu ihe-otiti ubò asa ọzọ dika nmehie-
unu nile si di. 22 M'gēzite anu-ọhia
n'etiti unu, ha gēme kwa ka unu ba aka
umu, ha gēbupu kwa anu-ulo-unu, me
kwa ka unu di ole-na-ole; uzọ nile unu
gātọbọ kwa n'efu. 23 Ma ọ buru na
adọgh unu aka na nti n'ebe M'nọ
site n'ihe ndia, ma unu nējeghari
n'imegidem; 24 Mu onwem gējeghari
kwa n'imegide unu; M'gēti kwa unu
ihe ubò asa, ọbuná Mu onwem, n'ihi
nmehie nile unu. 25 M'gēme kwa ka
mma-agha biakwasi unu, nke nābọ ọbọ
ọbuba-ndum; agāchikọta kwa unu nime
obodo nile unu: M'gēzite kwa ajọ ọria
nēfe efe n'etiti unu; agēnye kwa unu
n'aka ndi-iro. 26 Mbe M'gākpajiri
unu nkpa-n'aka-unu, bú achicha,
ndinyom iri gēsi achicha-unu n'otù
ite-ọku, ha gēwegharchi kwa achicha-
unu n'ọtùtù: unu gēri kwa, ma afọ
agagh-eju unu.

27 Ma ọ buru na unu agagh-egem nti
n'ihe a, ma unu nējeghari n'imegidem;
28 M'gējeghari kwa n'imegide unu
n'ọnuma; M'gādọ kwa unu aka na nti
ubò asa, ọbuná Mu onwem, n'ihi nmehie
nile unu. 29 Unu gēri anu-aru umu-
unu ndikom, anu-aru umu-unu ndinyom
ka unu gēri kwa. 30 M'gēme ka ebe
di elu nke unu tọbọrọ n'efu, M'gēbutu
kwa arusi-anyanwu nile unu, tukwasi
kwa ozu-unu n'ozu nile nke arusi-
unu; nkpuru-obim gāsọ kwa unu oyi.
31 M'gēme obodo nile unu nkpọnkpọ
ebe, me kwa ebe nsọ unu ka ha tọbọrọ
n'efu, M'gagh-anu kwa ísì utọ unu.
32 Mu onwem gēme kwa ala-unu ka ọ
tọbọrọ n'efu: ibobo ya gānwu kwa ndi-
iro-unu n'aru, bú ndi bi nime ya.
33 Unu ka M'gēfesa kwa n'etiti mba
nile, M'gāmipu kwa mma-agha chua
unu n'azu: ala-unu gābu kwa ebe tọbọrọ
n'efu, obodo-unu nile gābu kwa
nkpọnkpọ ebe. 34 Mbe ahu ka ubọchi-
izu-ike-ya nile gātọ ala ahu utọ ubọchi
nile nke itọbọ-n'efu ahu, mbe unu onwe-
unu nọ kwa n'ala ndi-iro-unu; mbe ahu
ka ala gākwusi n'ọlu, ubọchi-izu-ike-ya
nile gātọ kwa ya utọ. 35 Ubọchi nile
nke itọbọ-n'efu ahu ka ọ gākwusi n'ọlu:
nke ọ nākwusigh n'ubọchi-izu-ike-unu,
mbe unu biri n'elu ya. 36 Ma ndi
nāfọdu n'etiti unu, M'gēme ka ida-
m̀bà ba n'obi-ha n'ala ndi-iro-ha: olu
nke akwukwọ-osisi ifufe nēfepu gāchu
kwa ha; ha gābalaga nbalaga mma-
agha; ha gāda kwa mbe ọ digh onye
nāchu ha. 37 Ha gāsurita ngọngọ, otù
n'aru ibe-ya, dika n'iru mma-agha, mbe
onye nāchu ha adigh: ma nguzosi-ike
n'iru ndi-iro-unu agagh-adiri unu.
38 Unu gāla kwa n'iyi n'etiti mba nile
ọzọ, ala ndi-iro-unu gēri kwa unu.
39 Ndi nāfọdu n'etiti unu gāta aru n'ajọ
omume-ha n'ala nile nke ndi-iro-unu;
ọzọ kwa, n'ajọ omume nile nke ndi bu
nna-ha, ha gēso kwa ha ta aru. 40 Ha
gēkwuputa ajọ omume-ha, na ajọ omume
nke ndi bu nna-ha, nime nmekpu-ha
nke ha mekpurum, ha gēkwuputa kwa
na n'ihi na ha jegharìri n'imegidem,
41 Mu onwem we nējeghari kwa
n'imegide ha, me ka ha ba n'ala ndi-iro-
ha: ma ọ buru na obi-ha nke anēbighi
úgwù eruru ala mbe ahu, ọ buru kwa
na ahuhu ajọ omume-ha atọ ha utọ mbe
ahu; 42 M'gēcheta kwa ọbuba-ndu
Mu na Jekob bara; ọzọ kwa, ọbuba-ndu
Mu na Aisak bara, ọzọ kwa, ọbuba-ndu
Mu na Abraham bara, ka M'gēcheta;
ala ahu ka M'gēcheta kwa. 43 Ha
gārapu kwa ala ahu, ubọchi-izu-ike-ya
nile gātọ kwa ya utọ, n'itọbọ-n'efu ahu
mbe ha nānọgh ya; ahuhu ajọ omume-
ha gātọ kwa ha onwe-ha utọ: n'ihi na,
ọbuná n'ihi na ikpém nile ka ha juru, ọ
bu kwa ukpurum nile ka nkpuru-obi-ha
sọrọ oyi. 44 Ma ọbuna n'ihe a kwa,
mbe ha nọ n'ala ndi-iro-ha, M'gagh-
aju ha, M'gagh-asọ kwa ha oyi, ime ka
ha gwusia, na imebi ọbuba-ndum nke
Mu na ha bara: n'ihi na Mu onwem bu
Jehova, bú Chineke-ha: 45 M'gēcheta
kwa n'ihi ha ọbuba-ndu nke ndi-mbu-
ha, ndi M'mere ka ha si n'ala Ijipt puta

n'anya mba nile ọzọ, ka M'we buru ha
Chineke: Mu onwem bu Jehova.
46 Ndia bu ukpuru na ikpé na iwu,
nke Jehova nyere n'etiti Ya na umu
Israel n'ugwu Sainai site n'aka Moses.

27 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si ha,
Mḅe onye ọ bula gēmezu nkwa, dika
ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi si di ka madu nile gāburu
Jehova. 3 Ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi gābu kwa nke
nwoke site n'onye ḅara oru̇ arọ we rue
onye ḅara ọgu aro atọ, ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi
gābu kwa ọgu shekel ọla ọcha abua na
iri, dika shekel nke ebe nsọm si di.
4 Ma ọ buru na nwayi ka ọ bu, ọ̇ru̇ru̇-
ọnu-gi gābu kwa oru̇ shekel na iri.
5 Ma ọ buru na ọ bu site n'onye ḅara
aro ise we rue onye ḅara oru̇ arọ, ọ̇ru̇ru̇-
ọnu-gi nke nwoke gābu kwa oru̇ shekel,
ma ọ gāburu nwayi shekel iri. 6 Ma ọ
buru na ọ bu site n'onye ruru otu̇ ọnwa
we rue onye ḅara arọ ise, ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi
nke nwoke gābu kwa shekel ọla-ọcha
ise, ma shekel ọla-ọcha atọ ka ọ̇ru̇ru̇-ọnu-
gi gāburu nwayi. 7 Ma ọ buru na ọ bu
site n'onye ḅara ọgu arọ atọ we gaba n'iru;
ọ buru na ọ bu nwoke, ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi
gābu kwa shekel iri na ise, ma ọ gāburu
nwayi shekel iri. 8 Ma ọ buru na onye
dara ọḅeye ka ọ bu kari ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi,
agēguzo kwa ya n'iru onye-nchu-aja,
onye-nchu-aja gāru̇ kwa ya ọnu; dika
aka onye ahu nke nēkwe nkwa ruru ka
onye-nchu-aja gāru̇ ya ọnu.
9 Ma ọ buru na ọ bu anu-ulo, nke
madu nēsite na ya weta nso Jehova
onyinye iji biaru nso, ihe ọ bula madu
gēsite na ya nye Jehova gādi nsọ.
10 Ọ gagh-aḅanwe ya, ọ gagh-enwo
kwa ya, ezi ihe n'ọnọdu ihe ọjọ, ma-ọbu
ihe ọjọ n'ọnọdu ezi ihe: ma ọ buru na ọ
were anu-ulo nwo anu-ulo ma-ọli, nke
ahu di kwa nsọ, ihe eji nwo ya gādi kwa
nsọ. 11 Ma ọ buru na ọ bu anu-ulo
ọ bula ruru aru̇, nke ha nēsitegh na ya
weta nso Jehova onyinye iji biaru nso,
ọ gēme kwa ka anu-ulo ahu guzo n'iru
onye-nchu-aja: 12 onye-nchu-aja gāru̇
kwa ya ọnu, ma ọ bu ezi ihe ma-ọbu ihe
ọjọ: dika ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi si di, gi onye-
nchu-aja, otu̇ a ka ọ gādi. 13 Ma ọ buru
na ọ gāḅaputa ya n'ezie, ọ gātukwasi kwa
otu̇ uzọ n'uzọ ise ya n'ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi.
14 Ọzọ, mḅe onye ọ bula gēdo ulo-ya
nsọ idiri Jehova nsọ, onye-nchu-aja
gāru̇ kwa ya ọnu, ma ọ bu ezi ulo ma-
ọbu ulo ọjọ: dika onye-nchu-aja gāru̇
ya ọnu, otu̇ a ka o gēguzo. 15 Ọ buru
kwa na onye ahu nke nēdo ya nsọ
aḅaputa ulo-ya, ọ gātukwasi kwa ya otu̇
uzọ n'uzọ ise nke ego ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi, ọ
gābu kwa nke ya.
16 Ma ọ buru na onye ọ bula ewere
ufọdu nime ala-ubi nke ihe-onwunwe-ya
doro Jehova nsọ, ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi gādi kwa
ka nkpuru-ọghigha-ya si di; otu̇ homer
nke nkpuru-ọghigha ọka barley, agāru̇
ọnu-ya n'ọgu shekel ọla-ọcha abua na
iri. 17 Ọ buru na o sitere n'arọ jubile
do ala-ubi-ya nsọ, dika ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi si
di ka o gēguzo. 18 Ma ọ buru na o do
ala-ubi-ya nsọ mḅe jubile gasiri, onye-
nchu-aja gāgu-kwa-ra ya ego-ya dika
arọ fọduru iru arọ jubile si di, agāgubi
kwa ihe n'ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi. 19 Ma ọ buru
na onye ahu nke nēdo ala-ubi nsọ
aḅaputa ya n'ezie, ọ gātukwasi kwa ya
otu̇ uzọ n'uzọ ise nke ego ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi,
agēme kwa ka o guzosiere ya ike. 20 Ma
ọ buru na ọ ḅaputagh ala-ubi ahu, ma-
ọbu na ọ renyewo onye ọzọ ala-ubi ahu,
agagh-aḅaputa ya ọzọ: 21 ma ala-ubi
ahu, n'ọpu̇pu̇-ya nime jubile, gādiri
Jehova nsọ, dika ala-ubi nke ewezugara
ka ebibie ya; onye-nchu-aja gēnwe ihe-
onwunwe ala-ubi ahu. 22 Ma ọ buru
na o doro Jehova ala-ubi ọ zuworo nsọ,
bu̇ nke nēsitegh n'ala-ubi nke ihe-
onwunwe-ya; 23 onye-nchu-aja gāgu-
kwa-ra ya ọgugu nke ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi rue
arọ jubile: ọ gēnye kwa ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi
n'ubọchi ahu, dika ihe nsọ diri Jehova.
24 N'arọ jubile ala-ubi ahu gālaghachiri
onye azutara ya n'aka-ya, bu̇ onye nwe
ihe-onwunwe nke ala ahu. 25 Ọ̇ru̇ru̇-
ọnu-gi nile gādi kwa ka shekel nke ebe
nsọ si di: oru̇ gerah gābu shekel ahu.
26 Nāni nwa eburu uzọ mu n'etiti
anu-ulo, nke anēme ka ọ buru nwa eburu
uzọ muru Jehova, ọ digh onye ọ bula
gēdo ya nsọ: ma ọ bu ehi ma-ọbu aturu,
ihe Jehova nwere ka ọ bu. 27 Ma ọ
buru na ọ di n'etiti anu-ulo ruru aru̇, ọ
gāḅaputa kwa ya dika ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi si
di, ọ gātukwasi kwa ya otu̇ uzọ n'uzọ ise
ya: ma ọ buru na aḅaputagh ya, agēre
kwa ya dika ọ̇ru̇ru̇-ọnu-gi si di.
28 Nāni, ọ digh ihe ọ bula agēre ma-
ọbu ḅaputa, nke ewezugara ka ebibie ya,

nke onye ọ bula gēwezugara Jehova ka
ebibie ya, site n'ihe nile ọ nwere, site
na madu na anu-ulo, ma-ọbu site
n'ala-ubi nke ihe-onwunwe-ya: ihe ọ
bula ewezugara ka ebibie ya, ihe nsọ
kachasi ihe nsọ nile ka ọ buru Jehova.
29 Ọ digh onye ọ bula agāḅaputa, nke
ewezugara ka ebibie ya, nke agēwezuga
ka ebibie ya site n'etiti madu: aghagh
ime ka ọ nwua.
30 Otù uzọ n'uzọ iri ihe nile nke ala,
site na nkpuru-ọghigha nke ala, ma-ọbu
site na nkpuru osisi, ihe Jehova nwere ka
ọ bu: ọ bu ihe nsọ diri Jehova. 31 Ma ọ
buru na onye ọ bula aḅaputa ihe nime
otù uzọ n'uzọ iri ihe-ya ma-ọli, otù uzọ
n'uzọ ise ka ọ gātukwasi ya. 32 Otù uzọ
kwa n'uzọ iri nke igwè ehi na ìgwè ewu
na aturu nile, ihe ọ bula nke nāgabiga
n'okpuru nkpa-n'aka, otù uzọ n'uzọ iri
gābu ihe nsọ diri Jehova. 33 Ọ gagh-
etucha n'etiti ezi anumanu na anumanu
ọjọ, ọ gagh-enwo kwa ya: ma ọ buru na
o nwo ya ma-ọli, nke ahu di kwa nsọ,
ihe eji nwo ya gādi kwa nsọ; agagh-
aḅaputa ya.
34 Ndia bu ihe enyere n'iwu, nke
Jehova nyere Moses n'iwu bayere umu
Israel n'ugwu Sainai.

AKWUKWỌ NKE-ANỌ NKE MOSES, ANĀKPỌ

ỌNU-ỌGUGU

1 1 Jehova we gwa Moses okwu
n'ọzara Sainai, n'ulo-ikwū nzute,
n'ubọchi mbu nke ọnwa nke-abua, n'arọ
nke-abua nke ọpupu ha puru n'Ijipt, si,
2 Gutanu ọnu-ọgugu nzukọ nile nke
umu Israel, dika aḅuru nile ha si di,
dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-
ọgugu aha nile, nwoke ọ bula, onye na
isi-ya onye na isi-ya; 3 site n'onye
ḅara orù arọ we gaba n'iru, onye ọ bula
nke nāpukuru usu ndi-agha n'Israel,
unu gāgukọta ha, dika usu nile nke
ndi-agha-ha si di, gi onwe-gi na Eron.
4 Madu ganọye-kwa-ra unu, otù nwoke
gādiri otù ebo; nwoke ọ bula, onye-isi
ulo nna-ya-ha ka ọ bu. 5 Ndia bu kwa
aha ndikom unu na ha gēguzo: nke
Reuben; Elizua nwa Shedeua. 6 Nke
Simeon; Shelumiel nwa Zurishadai.
7 Nke Juda, Nahshon nwa Aminadab.
8 Nke Isaka; Netanel nwa Zua. 9 Nke
Zebulun; Eliab nwa Hilon. 10 Nke
umu Josef: nke Efraim; Elishama nwa
Amihud: nke Manase; Gameliel nwa
Pedahzua. 11 Nke Benjamin; Abidan
nwa Gideoni. 12 Nke Dan: Ahieza
nwa Amishadai. 13 Nke Asha; Pagiel
nwa Ọkran. 14 Nke Gad; Eliasaf nwa
Deuel. 15 Nke Naftali; Ahira nwa
Inan. 16 Ndia bu ndi akpọrọ nke
nzukọ Israel, ndi-isi ebo nile nke ndi
bu nna-ha; ndi-isi nke usu nile nke
nnù ndikom abua na ọgu iri nke Israel
ka ha bu. 17 Moses na Eron we chiri
ndikom ndia nke akpọrọ n'aha n'aha:
18 ọ bu kwa nzukọ Israel nile ka ha
kpọkọtara n'ubọchi mbu nke ọnwa nke-
abua, ha we kọ akukọ osuso-ọmumu-ha
dika aḅuru nile ha si di, dika ulo nke ndi
bu nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu aha. site
n'onye ḅara orù arọ we gaba n'iru, onye
na isi-ya onye na isi-ya. 19 Dika
Jehova nyere Moses iwu, otù a ka ọ
gukọtara ha n'ọzara Sainai.
20 Ma umu Reuben, bú ọkpara Israel,
osuso-ọmumu nile ha, dika aḅuru nile
ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di,
n'ọnu-ọgugu aha, onye na isi-ya onye na
isi-ya, nwoke ọ bula site n'onye ḅara
orù arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke
nāpukuru usu ndi-agha: 21 ndi-ha
agukọtara agukọta, ndi diri ebo Reuben,
ha di orù nnù uzọ ise na nnù iri-na-isi
na ọgu ise.
22 Nke umu Simeon, osuso-ọmumu
nile ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di, ndi-ha agukọtara
agukọta, n'ọnu-ọgugu aha, onye na isi-ya
onye na isi-ya, nwoke ọ bula site n'onye
ḅara orù arọ we gaba n'iru, onye ọ bula

nke nāpukuru usu ndi-agha; 23 ndi-ha
agukọtara agukọta, ndi diri ebo Simeon,
ha di orú nnù uzọ asa na nnù asatọ na
ọgu ise.
24 Nke umu Gad, osuso-ọmumu nile
ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu aha,
site n'onye ḅara orú arọ we gaba n'iru,
onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-
agha; 25 ndi-ha agukọtara agukọta,
ndi diri ebo Gad, ha di orú nnù uzọ ise
na nnù iri-na-anọ na ọgu abua na iri.
26 Nke umu Juda, osuso-ọmumu nile
ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di, n'onu-ọgugu
aha, site n'onye ḅara oru arọ we
gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru
usu ndi-agha; 27 ndi-ha agukọtara
agukọta, ndi diri ebo Juda, ha di orú
nnù uzọ iteghete na nnù isi na ọgu iri.
28 Nke umu Isaka, osuso-ọmumu
nile ha, dika aḅuru nile ha si di, dika
ulo nke ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-
ọgugu aha, site n'onye ḅara orú arọ we
gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru
usu ndi-agha; 29 ndi-ha agukọtara
agukọta, ndi diri ebo Isaka, ha di orú
nnù uzọ isi na nnù iri-na-isi.
30 Nke umu Zebulun, osuso-ọmumu
nile ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu
aha, site n'onye ḅara orú arọ we
gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru
usu ndi-agha; 31 ndi-ha agukọtara
agukọta, ndi diri ebo Zebulun, ha di
orú nnù uzọ asa na nnù atọ na ọgu iri.
32 Nke umu Josef, bú nke umu
Efraim, osuso-ọmumu nile ha, dika
aḅuru nile ha si di, dika ulo nke ndi bu
nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu aha, site
n'onye ḅara orú arọ we gaba n'iru, onye
ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agha;
33 ndi-ha agukọtara agukọta, ndi diri
ebo Efraim, ha di orú nnù uzọ ise na nnu
na ọgu ise.
34 Nke umu Manase, osuso-ọmumu
nile ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu
aha, site n'onye ḅara orú arọ we
gaba n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru
usu ndi-agha; 35 ndi-ha agukọtara
agukọta, ndi diri ebo Manase, ha di
orú nnù uzọ anọ na ọgu iri.
36 Nke umu Benjamin, osuso-
ọmumu nile ha, dika aḅuru nile ha si
di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di,
n'ọnu-ọgugu aha, site n'onye ḅara orú
arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke
nāpukuru usu ndi-agha; 37 ndi-ha
agukọtara agukọta, ndi diri ebo
Benjamin, ha di orú nnù uzọ anọ na
nnù asatọ na ọgu iri.
38 Nke umu Dan, osuso-ọmumu nile
ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu aha,
site n'onye ḅara orú arọ we gaba n'iru,
onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agha;
39 ndi-ha agukọtara agukọta, ndi diri
ebo Dan, ha di orú nnù uzọ asa na nnù
iri-na-isi na ọgu iri-na-ise.
40 Nke umu Asha, osuso-ọmumu nile
ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu aha,
site n'onye ḅara orú arọ we gaba n'iru,
onye ọ bula nke nāpukuru usu ndi-agha;
41 ndi-ha agukọtara agukọta, ndi diri
ebo Asha, ha di orú nnù uzọ ise na nnù
atọ na ọgu iri-na-ise.
42 Nke umu Naftali, osuso-ọmumu
nile ha, dika aḅuru nile ha si di, dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di, n'ọnu-ọgugu
aha, site n'onye ḅara orú arọ we gaba
n'iru, onye ọ bula nke nāpukuru usu
ndi-agha; 43 ndi-ha agukọtara agukọta,
ndi diri ebo Naftali, ha di orú nnù uzọ
isi na nnù iri-na-atọ na ọgu iri.
44 Ndia bu ndi agukọtara agukọta,
ndi Moses na Eron gukọtara, ha na ndi-
isi Israel, bú ndikom iri na abua: otù
nwoke otù nwoke diri ulo nna-ya-hà
ka ha bu. 45 Ndi nile nke umu Israel
agukọtara agukọta we di, dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di, site n'onye ḅara
orú arọ we gaba n'iru, onye ọ bula nke
nāpukuru usu ndi-agha n'Israel;
46 ọbuná ndi nile agukọtara agukọta
we di orú nnù ọgu uzọ atọ na uzọ iri-
na-ise, na nnù asatọ, na ọgu iri-na-asa,
na iri.
47 Ma ndi Livai, dika ebo nke ndi bu
nna-ha si di, agukọtagh ha n'etiti ha.
48 N'ihi na Jehova gwara Moses okwu,
si, 49 Nání, agukọtala ebo Livai, aguta-
kwa-la ọnu-ọgugu-ha n'etiti umu Israel:
50 ma gi onwe-gi me ndi Livai ka ha
ḅuru ndi nēlekọta ebe-obibi ihe-āmà,
ndi nēlekọta kwa ihe-ya nile, ndi
nēlekọta kwa ihe nile diri ya: ha onwe-
ha ganēbu ebe-obibi ahu, na ihe-ya
nile: ha onwe-ha gēje-kwa-ra ya ozi, ọ

bu kwa buruburu ebe-obibi ahu ka ha
gāma ulo-ikwū-ha. 51 Ma na nbuli-ije
nke ebe-obibi ahu, ndi Livai gēweda
ya: ọzọ, n'ọmuma nke ebe-obibi ahu, ndi
Livai gēguzo ya ọtọ: ma onye ala ọzọ
nke nābiaru nso, agēme ka ọ nwua.
52 Umu Israel gāma kwa ulo-ikwū-ha,
nwoke ọ bula n'akuku ọmuma-ulo-ikwū-
ya, na nwoke ọ bula n'akuku ọkọlọtọ-ya,
dika usu nile nke ndi-agha-ha si di.
53 Ma ndi Livai gāma ulo-ikwū-ha
buruburu ebe-obibi ihe-àmà ahu, ka
iwe we ghara idi n'aru nzukọ umu
Israel: ndi Livai gēdebe kwa ihe-ndebe
nke ebe-obibi ihe-àmà ahu. 54 Umu
Israel we me otù a; dika ihe nile nke
Jehova nyere Moses n'iwu si di, otù a
ka ha mere.
2 1 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 2 Umu Israel gāma ulo-
ikwū-ha, nwoke ọ bula n'akuku ọkọlọtọ-
ya, ha na ihe-iriba-ama nile nke diri ulo
nke ndi bu nna-ha: na ncherita-iru ulo-
ikwū nzute ka ha gāma ulo-ikwū-ha
buruburu. 3 Ndi nāma ulo-ikwū-ha
n'akuku Iru-anyanwu chere iru
n'ọwuwa-anyanwu bu ndi nke ọkọlọtọ
ọmuma-ulo-i kwū Juda, dika usu nile
nke ndi-agha-ha si di: onye-isi umu
Juda nwere bu Nahshon nwa Aminadab.
4 Usu-ndi-agha-ya, na ndi-ha agukọtara
agukọta, di orù nnù uzọ iteghete na nnù
isi na ọgu iri. 5 Ndi nāma ulo-ikwū-ha
n'akuku-ya bu ebo Isaka: onye-isi umu
Isaka nwere bu Netanel nwa Zua:
6 usu-ndi-agha-ya, na ndi-ya agukọtara
agukọta, di orù nnù uzọ isi na nnù iri-
na-isi: 7 ebo Zebulun kwa: onye-isi
umu Zebulun nwere bu Eliab nwa
Hilon: 8 usu-ndi-agha-ya, na ndi-ya
agukọtara agukọta, di orù nnù uzọ asa
na nnù atọ na ọgu iri. 9 Ndi nile
agukọtara agukọta nke ọmuma-ulo-ikwū
Juda di orù nnù orù uzọ na uzọ atọ, na
nnù isi, dika usu nile nke ndi-agha-ha
si di. Ha gēbu uzọ buli ije.
10 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū
Reuben di n'akuku Ndida, dika usu nile
nke ndi-agha-ha si di; onye-isi umu
Reuben nwere bu Elizua nwa Shedeua
11 Usu-ndi-agha-ya, na ndi-ya
agukọtara agukọta, di orù nnù uzọ ise
na nnù iri-na-isi na ọgu ise. 12 Ndi
nāma ulo-ikwū-ha n'akuku-ya bu ebo
Simeon: onye-isi umu Simeon nwere
bu Shelumiel nwa Zurishadai: 13 usu-
ndi-agha-ya, na ndi-ha agukọtara
agukọta, di orù nnù uzọ asa na nnù
asatọ na ọgu ise: 14 ebo Gad kwa:
onye-isi umu Gad nwere bu Eliasaf
nwa Reuel: 15 usu-ndi-agha-ya, na
ndi-ha agukọtara agukọta, di orù nnù
uzọ ise na nnù iri-na-anọ na ọgu abua
na iri. 16 Ndi nile agukọtara agukọta
nke ọmuma-ulo-ikwū Reuben di orù
nnù uzọ iri na asatọ, na nnù iri-na-
asatọ, na ọgu iri-na-abua, na iri, dika
usu nile nke ndi-agha-ha si di. Ha
gābu nke-abua n'ibuli ije.
17 Ulo-ikwū nzute gēbuli kwa ije, ya
na ọmuma-ulo-ikwū ndi Livai, n'etiti
ọmuma-ulo-ikwū nile: dika ha si ama
ulo-ikwū-ha, otù a ka ha gēbuli ije,
nwoke ọ bula n'akuku-ya, dika ọkọlọtọ
nile ha si di.
18 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū
Efraim, dika usu nile nke ndi-agha-ha
si di, di n'akuku Ọdida-anyanwu: onye-
isi umu Efraim nwere bu Elishama nwa
Amihud. 19 Usu-ndi-agha-ya, na ndi-
ha agukọtara agukọta, di orù nnù uzọ ise
na nnù na ọgu ise. 20 N'akuku-ya ka
ebo Manase di: onye-isi umu Manase
nwere bu Gameliel nwa Pedahzua:
21 usu-ndi-agha-ya, na ndi-ha
agukọtara agukọta, di orù nnù uzọ anọ,
na ọgu iri: 22 ebo Benjamin kwa:
onye-isi umu Benjamin nwere bu
Abidan nwa Gideoni: 23 usu-ndi-
agha-ya, na ndi-ha agukọtara agukọta,
di orù nnù uzọ anọ na nnù asatọ na ọgu
iri. 24 Ndi nile agukọtara agukọta nke
ọmuma-ulo-ikwū Efraim di orù nnù uzọ
iri-na-atọ, na nnù iri, na ọgu ise. dika
usu nile nke ndi-agha-ha si di. Ha gābu
nke-atọ n'ibuli ije.
25 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū
Dan di n'akuku Ugwu, dika usu nile
nke ndi-agha-ha si di; onye-isi umu Dan
nwere bu Ahieza nwa Amishadai.
26 Usu-ndi-agha-ya, na ndi-ha
agukọtara agukọta, di orù nnù uzọ
asa na nnù iri-na-isi na ọgu iri-na-ise.
27 Ndi nāma ulo-ikwū-ha n'akuku-ya
bu ebo Asha: onye-isi umu Asha
nwere bu Pagiel nwa Ọkran: 28 usu-
ndi-agha-ya, na ndi-ha agukọtara
agukọta, di orù nnù uzọ ise na nnù atọ
na ọgu iri-na-ise: 29 ebo Naftali kwa:
onye-isi umu Naftali nwere bu Ahira

nwa Inan: 30 usu-ndi-agha-ya, na
ndi-ha agukọtara agukọta, di orú nnù
uzọ isi na nnù iri-na-atọ na ọgu iri.
31 Ndi nile agukọtara agukọta nke
ọmuma-ulo-ikwū Dan di orú nnù uzọ
iri-na-iteghete, na nnù iri-na-anọ. Ha
gābu ndi azu n'ibuli ije, dika ọkọlọtọ
nile ha si di.
32 Ndia bu ndi agukọtara agukọta nke
umu Israel, dika ulo nke ndi bu nna-ha
si di: ndi nile agukọtara agukọta nke
ọmuma-ulo-ikwū nile, dika usu nile nke
ndi-agha-ha si di, di orú nnù ọgu uzọ atọ
na uzọ iri-na-ise, na nnù asatọ, na ọgu
iri-na-asa, na iri. 33 Ma agukọtagh ndi
Livai n'etiti umu Israel; dika Jehova
nyere Moses iwu. 34 Umu Israel we
me otú a; dika ihe nile Jehova nyere
Moses n'iwu si di, otú a ka ha mara
ulo-ikwū-ha dika ọkọlọtọ nile ha si di,
ọ bu kwa otú a ka ha buliri ije, nwoke ọ
bula dika aḅuru nile ya si di, n'ulo
nna-ya-ha.

3 1 Ma ndia bu osuso-ọmumu nile
nke Eron na Moses n'ubọchi Jehova
gwara Moses okwu n'ugwu Sainai.
2 Ndia bu kwa aha umu-ndikom Eron;
ọkpara-ya, bú Nedab, na Abaihu, na
Eleeza, na Itama. 3 Ndia bu aha nke
umu-ndikom Eron, bú ndi-nchu-aja ndi
etere manu, ndi ọ mejuru aka ibu ndi-
nchu-aja. 4 Nedab na Abaihu we
nwua n'iru Jehova, mḅe ha wetara nso
ọku ala ọzọ n'iru Jehova, n'ọzara Sainai,
ha enwegh kwa nwa: Eleeza na Itama
we buru ndi-nchu-aja n'iru Eron, bú
nna-ha.
5 Jehova we gwa Moses okwu, si,
6 Me ka ebo Livai biaru nso, guzo kwa
ha n'iru Eron, bú onye-nchu-aja, ka ha
we jere ya ozi. 7 Ha gēdebe kwa ihe-
ndebe-ya na ihe-ndebe nke nzukọ Israel
nile n'iru ulo-ikwū nzute, ifè òfúfè nke
ebe-obibim. 8 Ha gēdebe kwa ihe nile
nke ulo-ikwū nzute, na ihe-ndebe nke
umu Israel, ifè òfúfè nke ebe-obibim.
9 I gēwere kwa ndi Livai nye Eron, nye
kwa umu-ya ndikom: ndi enyesiworo
ya ha nile site n'etiti umu Israel ka ha
bu. 10 I gēme kwa Eron na umu-ya
ndikom ka ha buru ndi-nlekọta ha
gēdebe kwa ọlu-nchu-aja-ha: ma onye
ala ọzọ nke nābiaru nso, agēme ka ọ
nwua.
11 Jehova we gwa Moses okwu, si,
12 Ma Mu onwem, le, esiwom n'etiti
umu Israel were ndi Livai n'ọnọdu nwa
ọ bula eburu uzọ mu nke nēmeghe àkpà-
nwa n'etiti umu Israel; ndi Livai gābu
kwa ihe M'nwere: 13 n'ihi na Mu
nwe nwa ọ bula eburu uzọ mu; n'ubọchi
M'tiburu umu nile eburu uzọ mu n'ala
Ijipt ka M'doro umu nile eburu uzọ mu
n'Israel nsọ nye onwem, ma madu ma
anumanu: nkem ka ha bu; Mu onwem
bu Jehova.
14 Jehova we gwa Moses okwu
n'ọzara Sainai, si, 15 Gukọta umu
Livai, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di,
dika aḅuru nile ha si di; nwoke ọ bula
site n'onye ruru otù ọnwa we gaba n'iru
ka i gāgukọta ha. 16 Moses we gukọta
ha n'okwu-ọnu Jehova, dika enyere ya
iwu. 17 Ndia bu kwa umu-ndikom
Livai n'aha-ha; Giashon, na Kohat, na
Merari. 18 Ndia bu kwa aha umu-
ndikom Giashon dika aḅuru nile ha si di;
Libni na Shimai. 19 Umu-ndikom
Kohat kwa dika aḅuru nile ha si di;
Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel.
20 Umu-ndikom Merari kwa dika
aḅuru nile ha si di; Mahli na Mushi.
Ndia bu aḅuru ndi Livai, dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di.
21 Nke Giashon bu aḅuru ndi Libni,
na aḅuru ndi Shimai: ndia bu aḅuru ndi
Giashon. 22 Ndi-ha agukọtara agukọta,
n'ọnu-ọgugu ndikom nile, site n'onye
ruru otù ọnwa we gaba n'iru, ndi-ha
agukọtara agukọta di nnù iri-na-asatọ na
ọgu iri-na-ise. 23 Aḅuru abua nke ndi
Giashon nāma ulo-ikwū-ha n'azu ebe-
obibi ahu chere iru n'Ọdida-anyanwu.
24 Onye-isi ulo nna ndi Giashon nwere
bu Eliasaf nwa Lael. 25 Ihe-ndebe nke
umu-ndikom Giashon n'ulo-ikwū nzute
bu ebe-obibi na Ulo-ikwū, na ihe-
nkpuchi-ya, na ákwà-nkwuchi nke ọnu-
uzọ ulo-ikwū nzute, 26 na ákwà-
ngechi nile nke ogige ahu, na ákwà-
nkwuchi nke ọnu-uzọ ogige, nke di
n'akuku ebe-obibi, na n'akuku ebe-
ichu-aja buruburu, na udọ-ya nile
bayere òfúfè-ya nile.
27 Nke Kohat bu aḅuru ndi Amram,
na aḅuru ndi Izha, na aḅuru ndi Hebron,
na aḅuru ndi Uziel: ndia bu aḅuru ndi
Kohat. 28 N'ọnu-ọgugu ndikom nile,
site n'onye ruru otù ọnwa we gaba n'iru,
ha di orú nnù na otù nnù na ọgu iri,

nēdebe ihe-ndebe nke ebe nsọ ahu.
29 Aḇuru nile nke umu Kohat nāma
ulo-ikwū-ha n'isi ebe-obibi ahu chere
iru na Ndida. 30 Onye-isi ulo nna
aḇuru ndi Kohat nwere bu Elizafan nwa
Uziel. 31 Ihe-ndebe-ha bu iḇe ahu, na
table ahu, na ihe-idọba-oriọna, na ebe-
ichu-aja abua, na ihe nile nke ebe nsọ
ahu nke ha ji je ozi, na ákwà-nkwuchi
ahu, na òfùfè-ya nile. 32 Onye-isi nke
ndi-isi nke ndi Livai bu Eleeza nwa
Eron onye-nchu-aja, ọ nwere nlekọta ndi
nēdebe ihe-ndebe nke ebe nsọ ahu.

33 Nke Merari bu aḇuru ndi Mahli,
na aḇuru ndi Mushi: ndia bu aḇuru
Merari. 34 Ndi-ha agukọtara agukọta,
n'ọnu-ọgugu ndikom nile, site n'onye
ruru otù ọnwa we gaba n'iru, di nnù
iri-na-ise na ọgu iri. 35 Onye-isi ulo
nna nke aḇuru abua Merari nwere bu
Zuriel nwa Abihail: ha nāma ulo-ikwū-
ha n'isi ebe-obibi ahu chere iru n'Ugwu.
36 Nlekọta nke ihe-ndebe nke umu
Merari bu ibo nile nke ebe-obibi ahu, na
nkpọrọ-ya nile, na ide-ya nile, na ukwu-
ya nile, na ihe-ya nile, na òfùfè-ya nile:
37 na ide nile nke ogige ahu buruburu,
na ukwu nile ha, na ǹtú nile ha, na udọ̀
nile ha. 38 Ndi nāma ulo-ikwū-ha
n'iru ebe obibi ahu chere iru n'Iru-
anyanwu, n'iru ulo-ikwū nzute chere iru
n'ọwuwa-anyanwu, bu Moses, na Eron
na umu-ya ndikom, nēdebe ihe-ndebe
nke ebe nsọ ahu, bú ihe-ndebe nke umu
Israel; onye ala ọzọ nke nābiaru nso,
agēme ka ọ nwua. 39 Ndi nile
agukọtara agukọta nke ndi Livai, ndi
Moses na Eron gukọtara n'okwu-ọnu
Jehova, dika aḇuru nile ha si di, ndikom
nile, site n'onye ruru otù ọnwa we gaba
n'iru, di orú nnù uzọ abua na nnù iri-
na-ise.

40 Jehova we si Moses, Gukọta umu-
ndikom nile eburu uzọ muru umu Israel,
site n'onye ruru otù ọnwa we gaba n'iru,
guta kwa ọnu-ọgugu aha-ha. 41 I
gēwe-kwa-ram ndi Livai (Mu onwem
bu Jehova) n'ọnọdu umu nile eburu uzọ
mu n'etiti umu Israel; na anu-ulo ndi
Livai n'ọnọdu umu nile eburu uzọ mu
n'etiti anu-ulo umu Israel. 42 Moses
we gukọta umu nile eburu uzọ mu
n'etiti umu Israel, dika Jehova nyere
ya iwu. 43 Ndikom nile eburu uzọ mu,
n'ọnu-ọgugu aha, site n'onye ruru otù
ọnwa we gaba n'iru, dika ndi-ha
agukọtara agukọta si di, di orú nnù uzọ
abua na nnù iri-na-ise na ọgu iri-na-atọ
na iri na atọ.

44 Jehova we gwa Moses okwu, si,
45 Were ndi Livai n'ọnọdu umu nile
eburu uzọ mu n'etiti umu Israel, were
kwa anu-ulo ndi Livai n'ọnọdu anu-ulo-
ha: ndi Livai gābu kwa ihe M'nwere;
Mu onwem bu Jehova. 46 Ma ndi
anāḇaputa, bú ọgu madu iri-na-atọ na
madu iri na atọ ahu sitere na ndi eburu
uzọ mu nke umu Israel, ndi eji ka ndi
Livai n'ọnu-ọgugu, 47 n'aka-ha ka i
gānara shekel ise shekel ise n'isi n'isi;
dika shekel nke ebe nsọ ahu si di ka i
gēwere ha (shekel bu orú gerah):
48 i gēnye kwa Eron, nye kwa umu-ya
ndikom, ego ahu ewere ḇaputa ndi ahu
eji ka ndi Livai n'ọnu-ọgugu. 49 Moses
we nara ego nḇaputa ahu n'aka ndi
fọduru n'ọnu-ọgugu ndi ahu ndi Livai
ḇaputara: 50 n'aka umu eburu uzọ mu
nke umu Israel ka ọ nara ego ahu; nnù
shekel atọ na ọgu asatọ na ise, dika
shekel nke ebe nsọ ahu si di; 51 Moses
we nye Eron, nye kwa umu-ya ndikom,
ego ndi aḇaputara, n'okwu-ọnu Jehova,
dika Jehova nyere Moses iwu.

4 1 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 2 Guta ọnu-ọgugu umu
Kohat site n'etiti umu Livai, dika aḇuru
nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha
si di, 3 site n'onye ḇara orú arọ na iri
we gaba n'iru we rue onye ḇara ọgu arọ
abua na iri, onye ọ bula nke nābakuru
usu-ndi-agha, ije ozi n'ulo-ikwū nzute.
4 Nka bu òfùfè umu Kohat n'ulo-ikwū
nzute, bú ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile:
5 na nbuli-ije nke ọmuma-ulo-ikwū
Eron gābà kwa nime, ya na umu-ya
ndikom, ha gākwuda ákwà-nḇochi nke
ákwà-nkwuchi ahu, were ya kpuchie iḇe
ihe-àmà ahu, 6 tiye kwa ihe-nkpuchi
akpukpọ seal n'elu ya, ḇakwasi kwa
ákwà anunu anunu n'elu, tiye kwa nkpa-
n'aka-ya abua nime. 7 N'elu table nke
irum ka ha gāḇakwasi ákwà anunu,
tiye kwa n'elu ya afere-ya nile, na ngaji-
ya nile, na ọkwa-ya nile, na iko nile nke
nwusi àjà-ihe-ọṅuṅu: achicha anētiye
mḇe dum gādi kwa n'elu ya: 8 ha
gāḇakwasi kwa n'elu ha ákwà uhie, were
kwa ihe-nkpuchi akpukpọ seal kpuchie
ya, ha gētiye kwa nkpa-n'aka-ya abua

nime. 9 Ha gēwere kwa ákwà anunu,
kpuchie ihe-idọba-oriọna nke ihe ahu
nēnye ihè, na oriọna-ya nile, na nkpa-ya
nile, na ihe-ikpakcpu-ọku-ya nile, na
ihe-manu-ya nile, nke ha were jere ya
ozi: 10 na gētiye kwa ya na ihe-ya nile
nime ihe-nkpuchi akpukpọ seal, tukwasi
ya n'ihe eji bū ya. 11 Ọ bu kwa
n'elu ebe-ichu-aja ọla-edo ahu ka ha
gābakwasi ákwà anunu, were kwa ihe-
nkpuchi akpukpọ seal kpuchie ya, tiye
kwa nkpa-n'aka-ya abua nime: 12 ha
gēwere kwa ihe nile nke ije-ozi ahu, nke
ha ji je ozi n'ebe nsọ ahu, tiye ha nime
ákwà anunu, were kwa ihe-nkpuchi
akpukpọ seal kpuchie ha, tukwasi ha
n'ihe eji bū ha. 13 Ha gēkpopu kwa
ntu n'ebe-ichu-aja, bakwasi n'elu ya
ákwa ododo: 14 ha gētiye kwa n'elu ya
ihe nile ya, nke ha ji je ozi n'akuku ya,
bú ihe-igu-ọku-ya nile, na ndudu-ya
nile, na osekè-ya nile, na ọkwa-nwusa-
ya, ihe nile nke ebe-ichu-aja ahu; ha
gābakwasi kwa n'elu ya ihe-nkpuchi
akpukpọ seal, tiye kwa nkpa-n'aka-ya
abua nime. 15 Ma mbe Eron na umu-
ya ndikom kpuchisiri ebe nso ahu, na ihe
nile nke ebe nsọ ahu, nime nbuli-ije nke
ọmuma-ulo-ikwū; emesia, umu Kohat
gābia ibū ya: ma ha agagh-emetu ebe nsọ
ahu aka, ka ha we ghara inwu. Ihe ndia
bu ibu umu Kohat n'ulo-ikwū nzute.
16 Ihe-nlekọta Eleeza nwa Eron onye-
nchu-aja bu manu nke ihe nēnye ihè, na
ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ eji uda utọ di
iche iche me, na onyinye-inata-iru-ọma
anēnye mbe dum, na manu nke otite-
manu ahu, ihe-nlekọta nke ebe-obibi
ahu nile, na nke ihe nile di nime ya, bú
nime ebe nsọ ahu na nime ihe-ya nile.
17 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 18 Unu ebipula ebo nke
aburu nile nke ndi Kohat n'etiti ndi
Livai: 19 ma menu ha nka, ka ha we
di ndu, ghara inwu, mbe ha nābiaru ebe
nsọ ahu kachasi ebe nsọ nile nso: Eron
na umu-ya ndikom gābata, do ha, nwoke
ọ bula n'òfùfè-ya na n'ibu-ya: 20 ma
ha agagh-abata ihu ebe nsọ ahu ọbuná
na nkpirikpi mbe, ka ha ghara inwu.
21 Jehova we gwa Moses okwu, si,
22 Guta kwa ọnu-ọgugu umu Giashon,
ha onwe-ha, dika ulo nke ndi bu nna-ha
si di, dika aburu nile ha si di; 23 site
n'onye bara orú arọ na iri we gaba n'iru
rue onye bara ọgu arọ abua na iri ka i
gāgukọta ha; onye ọ bula nke nābà ibu
agha, ifè òfùfè n'ulo-ikwū nzute. 24 Nka
bu òfùfè nke aburu nile nke ndi Giashon,
ifè òfùfè na ibū ibu: 25 ha gēbu kwa
ákwà-nkwuba nile nke ebe-obibim, na
ulo-ikwū nzute, ihe-nkpuchi-ya, na ihe-
nkpuchi akpukpọ seal nke dikwasiri ya
n'elu, na ákwà-nkwuchi di n'ọnu-uzọ
ulo-ikwū nzute; 26 na ákwà-ngechi
nile nke ogige ahu, na ákwà-nkwuchi di
n'ọnu-uzọ nke ọnu-uzọ-ama nke ogige
ahu, nke di n'akuku ebe-obibi ahu na
n'akuku ebe-ichu-aja buruburu, na udò
nile ha, na ihe nile nke òfùfè-ha, na ihe
ọ bula agēmere ha, ha gēfè kwa òfùfè
nime ya. 27 N'okwu-ọnu Eron na
umu-ya ndikom ka òfùfè nile nke umu
ndi Giashon gādi, n'ibu-ha nile, na
n'òfùfè-ha nile: unu gēme kwa ka ha
nēlekọta ibu-ha nile n'ihe-ndebe-ha.
28 Nka bu òfùfè nke aburu nile nke umu
ndi Giashon n'ulo-ikwū nzute: ihe-
ndebe-ha gādi n'aka Itama nwa Eron,
bú onye-nchu-aja.
29 Umu Merari, dika aburu nile ha si
di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di, ka i
gāgukọta kwa ha; 30 site n'onye bara
orú arọ na iri we gaba n'iru we rue onye
bara ọgu arọ abua na iri ka i gāgukọta
ha, onye ọ bula nke nābakuru usu-ndi-
agha, ifè òfùfè nke ulo-ikwū nzute.
31 Nka bu kwa ihe-ndebe nke ibu-ha,
dika òfùfè-ha nile si di n'ulo-ikwū
nzute; ibo nile nke ebe-obibim, na
nkpọrọ-ya nile, na ide-ya nile, na ukwu-
ya nile; 32 na ide nile nke ogige ahu
buruburu, na ukwu nile ha, na ntú nile
ha, na udò nile ha, tiyere ihe-ha nile,
tiyere kwa òfùfè-ha nile: n'aha n'aha
ka unu gāgukọta ihe nke ihe-ndebe nke
ibu-ha. 33 Nka bu òfùfè nke aburu
nile nke umu Merari, dika òfùfè-ha nile
si di, n'ulo-ikwū nzute, n'aka Itama nwa
Eron, bú onye-nchu-aja.
34 Moses na Eron na ndi-isi nzukọ
Israel we gukọta umu ndi Kohat dika
aburu nile ha si di, na dika ulo nke ndi
bu nna-ha si di, 35 site n'onye bara
orú arọ na iri we gaba n'iru we rue onye
bara ọgu arọ abua na iri, onye ọ bula nke
nābakuru usu-ndi-agha, ifè òfùfè n'ulo-
ikwū nzute: 36 ndi-ha agukọtara
agukọta, dika aburu nile ha si di, di
nnù isi na ọgu iri-na-asa na iri. 37 Ndia

bu ndi agukọtara agukọta nke aḅuru
nile nke ndi Kohat, onye ọ bula nke
nēfè òfùfè n'ulo-ikwū nzute, ndi Moses
na Eron gukọtara n'okwu-ọnu Jehova
n'aka Moses.
38 Ndi agukọtara agukọta nke umu
Giashon, dika aḅuru nile ha si di, na dika
ulo nke ndi bu nna-ha si di, 39 site
n'onye ḅara orù arọ na iri we gaba n'iru
we rue onye ḅara ọgu arọ abua na iri,
onye ọ bula nke nābakuru usu-ndi-agha,
ifè òfùfè n'ulo-ikwū nzute, 40 ọbunà
ndi-ha agukọtara agukọta, dika aḅuru
nile ha si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha
si di, di nnù isi na ọgu iri-na-otù na iri.
41 Ndia bu ndi agukọtara agukọta nke
aḅuru nile nke umu Giashon, onye ọ
bula nke nēfè òfùfè n'ulo-ikwū nzute,
ndi Moses na Eron gukọtara n'okwu-
ọnu Jehova.
42 Ndi agukọtara agukọta nke aḅuru
nile nke umu Merari, dika aḅuru nile ha
si di, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di,
43 site n'onye ḅara orù arọ na iri we
gaba n'iru we rue onye ḅara ọgu arọ
abua na iri, onye ọ bula nke nābakuru
usu-ndi-agha, ifè òfùfè n'ulo-ikwū
nzute, 44 ọbunà ndi-ha agukọtara
agukọta, dika aḅuru nile ha si di, di
nnù asatọ. 45 Ndia bu ndi agukọtara
agukọta nke aḅuru nile nke umu Merari,
ndi Moses na Eron gukọtara n'okwu-
ọnu Jehova n'aka Moses.
46 Ndi nile agukọtara agukọta nke
ndi Livai, ndi Moses na Eron na ndi-
isi Israel gukọtara, dika aḅuru nile ha
si di, na dika ulo nke ndi bu nna-ha si di,
47 site n'onye ḅara orù arọ na iri we
gaba n'iru we rue onye ḅara ọgu arọ
abua na iri, onye ọ bula nke nābà ifè
òfùfè, na òfùfè nke ibu n'ulo-ikwū
nzute, 48 ọbunà ndi-ha agukọtara
agukọta, di orù nnù na otù nnù na ọgu
iteghete. 49 N'okwu-ọnu Jehova ka
agukọtara ha n'aka Moses, nwoke ọ
bula dika òfùfè-ya si di, na dika ibu-ya
si di: bù ndi-ya agukọtara agukọta, dika
Jehova nyere Moses iwu.
5 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Nye umu Israel iwu, ka ha chupu
n'ọmuma-ulo-ikwū onye-ekpenta ọ bula,
na onye ọ bula nwere orùrù, na onye ọ
bula ruru árú site na madu nwuru
anwu: 3 ma nwoke ma nwayi, unu
gāchupu ha, n'azu ọmuma-ulo-ikwū ka
unu gāchupu ha je; ka ha we ghara
imeru ọmuma-ulo-ikwū-ha, nke Mu
onwem bi n'etiti ha. 4 Umu Israel we
me otù a, chupu ha je n'azu ọmuma-
ulo-ikwū: dika Jehova gwara Moses
okwu, otù a ka umu Israel mere.
5 Jehova we gwa Moses okwu, si,
6 Gwa umu Israel okwu, si, Nwoke ma-
ọbu nwayi, mḅe ha gēme ihe nime
nmehie nile nke madu, imekpu ihe-
nmekpu megide Jehova, ikpe ewe ma
nkpuru-obi ahu; 7 ha gēkwuputa kwa
nmehie-ha nke ha meworo: ọ
gēnyeghachi kwa ihe ikpe mara ya
nime ya n'isi-ya, ọ bu kwa otù uzọ
n'uzọ ise ya ka ọ gātukwasi ya, nye
onye ahu ikpe mara ya bayere ya.
8 Ma ọ buru na nwoke ahu enwegh
onye-nbaputa nke ọ gēnyeghachi ihe
ahu nke ikpe mara ya nime ya, ihe
ahu ikpe mara ya nime ya nke
anēnyeghachi Jehova, onye-nchu-aja
gēnwe ya; nāgugh ebulu nke nkpuchi-
nmehie, nke agēji kpuchiri ya nmehie-
ya. 9 Ajà-nbuli ọ bula nke ihe nsọ nile
nke umu Israel, nke ha nēweta nso
onye-nchu-aja, ọ bu ya gēnwe ya.
10 Ihe nsọ nile nke nwoke ọ bula, ọ bu
ya gēnwe ha; ihe nwoke ọ bula gēnye
onye-nchu-aja, ọ bu ya gēnwe ya.
11 Jehova we gwa Moses okwu, si,
12 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mḅe
nwunye nwoke ọ bula gējehie, we
mekpue ihe-nmekpu megide ya, 13 ya
na nwoke ọzọ ewe dina ka ọ ra aru
n'aru-ya, ewe zopu ihe ahu n'anya di-
ya, kpuchi kwa ya, nwayi ahu ewe rua
árú, ma ọ digh onye-àmà megide ya,
ejidegh kwa nwayi ahu; 14 mọ ekworo
ewe garue nwoke ahu aru, ọ we kwo
nwunye-ya ekworo, nwayi ahu ewe rua
árú: ma-ọbu mḅe mọ ekworo gāgarue
ya aru, ọ we kwo nwunye-ya ekworo,
ma nwayi ahu arugh árú: 15 nwoke
ahu gēme kwa ka nwunye-ya biakute
onye-nchu-aja, ọ gēweta kwa n'ihi
nwunye-ya onyinye-ya iji biaru nso,
bù otù uzọ n'uzọ iri nke ephah utu ọka
barley; ọ gagh-awukwasi ya manu, ọ
gagh-atukwasi ya frankincense; n'ihi na
onyinye-inata-iru-ọma nke ekworo ka ọ
bu, bù onyinye-inata-iru-ọma nke ihe-
ncheta, nēme ka echeta ajọ omume.

16 Onye-nchu-aja gēme kwa ka ọ biarue
nso, guzo ya n'iru Jehova: 17 onye-
nchu-aja gēwere kwa miri nsọ n'aria ájá:
ọ bu kwa ufọdu nime ájá nke di n'ala-ulo
ebe-obibim ka onye-nchu-aja gēwere,
tiye ya nime miri ahu: 18 onye-nchu-
aja gēguzo kwa nwayi ahu n'iru Jehova,
tọpu agiri-isi nwayi ahu, tiye onyinye-
inata-iru-ọma nke ihe-ncheta n'ọbu-aka-
ya abua, onyinye-inata-iru-ọma nke
ekworo ka ọ bu: ma n'aka onye-nchu-aja
ka miri ilu ahu gādi nke nēweta ọbubu-
ọnu: 19 onye-nchu-aja gēme kwa ka
ọ ṅua iyi, ọ gāsi nwayi ahu, Ọ buru na
gi na nwoke edinagh, ọ buru kwa na i
jehiegh ime ihe ruru árú, mḅe i nọ
n'okpuru di-gi, gi pua na miri ilu a nke
nēweta ọbubu-ọnu: 20 ma asi na gi
onwe-gi ejehiewo, mbe i nọ n'okpuru
di-gi, asi kwa na i rua árú, nwoke
nābugh di-gi ewe ra aru n'aru-gi:
21 onye-nchu-aja gēwere kwa iyi nke
ọbuḅa-iyi ahu me ka nwayi ahu ṅua iyi,
onye-nchu-aja gāsi nwayi ahu, Jehova
gēme gi ka i buru ihe-ọḅuḅa-iyi ka i
buru kwa ihe-ọṅuṅu-iyi n'etiti ndi-gi,
mḅe Jehova nēme ka apata-ukwu-gi bua
aru, me kwa ka afọ-gi za aza; 22 miri
a nke nēweta ọbubu-ọnu gābà kwa na
ngiri-afọ-gi, ime ka afọ-gi za aza, na ime
ka apata-ukwu-gi bua aru: nwayi ahu
gāsi kwa, Amen, Amen. 23 Onye-
nchu-aja gēde kwa ọḅuḅa-iyi ndia
n'akwukwọ, o gēhichapu kwa ha nime
miri ilu ahu: 24 ọ gēme kwa ka nwayi
ahu ṅua miri ilu nke nēweta ọbubu-ọnu:
miri ahu nke nēweta ọbubu-ọnu gābà
kwa nime ya ighọ ihe-ilu. 25 Onye-
nchu-aja gānara kwa onyinye-inata-iru-
ọma nke ekworo n'aka nwayi ahu, fé
onyinye-inata-iru-ọma ahu n'iru Jehova,
weta ya nso ebe-ichu-aja: 26 onye-
nchu-aja gēsi kwa n'onyinye-inata-iru-
ọma ahu weju nweju-aka-ya, ka ọ buru
ihe-ncheta-ya, o gēsure kwa ya ọku ibu
ihe nēsì ísì utọ n'ebe-ichu-aja, emesia ọ
gēme ka nwayi ahu ṅua miri ahu.
27 Ma mḅe ọ meworo ka ọ ṅua miri
ahu, o gēru kwa, ma ọ buru na ọ rua
árú, mekpu ihe-nmekpu megide di-ya,
na miri ahu nke nēweta ọbubu-ọnu gābà
nime ya ighọ ihe-ilu, afọ-ya gāza kwa,
apata-ukwu-ya gābu kwa aru: nwayi ahu
gābu kwa ihe-ọḅuḅa-iyi n'etiti ndi-ya.
28 Ma ọ buru na nwayi ahu arugh árú,
ma onye di ọcha ka ọ bu; ọ gāpu kwa
ya, we turu ime. 29 Nka bu iwu
ekworo, mḅe nwayi nējehie, mḅe ọ nọ
n'okpuru di-ya, ọ we rua árú; 30 ma-
ọbu mḅe mọ ekworo gāgaru nwoke
n'aru, ọ we kwo nwunye-ya ekworo; o
gēguzo kwa nwayi ahu n'iru Jehova,
onye-nchu-aja gēme kwa ya iwu a nile.
31 Nwoke ahu gāpu kwa n'ajọ omume,
ma nwayi gēbu ajọ omume-ya.
6 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si ha,
Nwoke ma-ọbu nwayi, mḅe ọ gālu oké
ọlu n'ikwe nkwa onye-Nazirait,
ikewaputara Jehova onwe-ya: 3 na
manya-vine na ihe-ọṅuṅu nābà n'anya
ka ọ gēkewaputa onwe-ya; ọ gagh-aṅu
manya-vine ḅara uka, ma-ọbu ihe-
ọṅuṅu nābà n'anya ḅara uka, ọ gagh-aṅu
kwa miri nkpuru-vine ọ bula, ọ gagh-eri
kwa nkpuru-vine ọhu ma-ọbu nke
amikọrọ amikọ. 4 Ubọchi nile nke
nkewaputa-ya ọ digh ihe nime ihe ọ bula
emere site n'osisi vine nke manya-vine o
gēri, site na nkpuru-ime-ya we rue
mḅuḅọ-ya. 5 Ubọchi nile nke nkwa
nkewaputa-ya ọ digh aguba gāgabiga
n'isi-ya: rue ozùzù ubọchi nile, nke ọ
nēkewaputara Jehova onwe-ya, nsọ ka
ọ gādi, ọ gēme ka ntutu agiri-isi-ya to
ogologo. 6 Ubọchi nile ọ nēkewaputara
Jehova onwe-ya ọ digh madu nwuru
anwu ọ gābiaru nso. 7 Ọ gagh-emeru
onwe-ya bayere nna-ya, ma-ọbu bayere
nne-ya, ma-ọbu bayere nwa-nne-ya
nwoke, ma-ọbu bayere nwa-nne-ya
nwayi, mḅe ha nwuru; n'ihi na
nkewaputa Chineke-ya di n'isi-ya.
8 Ubọchi nile nke nkewaputa-ya nsọ
ka ọ diri Jehova. 9 Ma mḅe onye
nwuru anwu gānwu n'akuku-ya na
ntabi-anya, na mberede, ọ we merua isi
nkewaputa-ya; ọ gākọpu kwa isi-ya
n'ubọchi anēme ya ka ọ di ọcha,
n'ubọchi nke-asa ka ọ gakọpu ya.
10 N'ubọchi nke-asatọ ọ gēwetara onye-
nchu-aja nduru abua, ma-ọbu umu-
kpalakwukwu abua, rue ọnu-uzọ ulo-
ikwū nzute. 11 Onye-nchu-aja gēme
otù ka ọ buru àjà-nmehie, me kwa
nke-ọzọ ka ọ buru àjà-nsure-ọku, o
gēkpuchi-kwa-ra ya nmehie-ya, n'ihi
nmehie nke ọ mehiere site na madu

ahu nwuru anwu, o gēdo kwa isi-ya nsọ
n'ubọchi ahu. 12 Ọ gēkewaputa-kwa-
ra Jehova ubọchi nile nke nkewaputa-ya,
weta kwa nwa-ebulu ḅara otù arọ ka ọ
buru àjà-ikpe-ọmuma: ma ubọchi mbu
nile alawo n'iyì, n'ihi na nkewaputa-ya
ruru árù.
13 Nka bu kwa iwu onye-Nazirait,
n'ubọchi ozùzù nke ubọchi nile nke
nkewaputa-ya: agēme ka ọ bia n'ọnu-
uzọ ulo-ikwū nzute: 14 ọ gēweta kwa
nso Jehova onyinye-ya iji biaru nso, otù
nwa-ebulu nke ḅara otù arọ, nke zu-
kwa-ra okè, ka ọ buru àjà-nsure-ọku, na
otù nwa-nne-aturu nke ḅara otù arọ,
nke zu-kwa-ra okè, ka ọ buru àjà-
nmehie, na otù ebulu zuru okè ka ọ
buru àjà-udo, 15 na nkata achicha
ekogh-eko, oḅe achicha nke utu ọka
flour agwara manu, na mbadamba-
achicha ekogh-eko ufọdu nke etere manu,
na onyinye-inata-iru-ọma-ha, na àjà-
ihe-ọṅuṅu nile ha. 16 Onye-nchu-aja
gēweta kwa ha nso n'iru Jehova, me
àjà-nmehie-ya, na àjà-nsure-ọku-ya:
17 ọ gēme kwa ebulu ahu ka ọ buru ihe
àjà nke àjà-udo anāchuru Jehova, tiyere
nkata achicha ekogh-eko ahu: onye-
nchu-aja gēme kwa onyinye-inata-iru-
ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya. 18 Onye-
Nazirait ahu gākọpu kwa isi nke
nkewaputa-ya n'ọnu-uzọ ulo-ikwū
nzute, ọ gēwere kwa agiri-isi nke isi
nke nkewaputa-ya, tiye ya n'elu ọku nke
di n'okpuru ihe àjà nke àjà-udo ahu.
19 Onye-nchu-aja gēwere ọkwa-aka
esiri esi nke ebulu ahu, na otù oḅe
achicha ekogh-eko sitere na nkata ahu,
na otù mbadamba-achicha ekogh-eko,
tiye ha n'elu ọbu-aka abua nke onye-
Nazirait ahu, mḅe ọ kọpusiri isi nke
nkewaputa-ya: 20 onye-nchu-aja gēfé
kwa ha ibu àjà-ofufé n'iru Jehova; ihe
nsọ ka ọ buru onye-nchu-aja, tiyere
okpukpu-obi nke àjà-ofufé, tiye-kwa-ra
utaku-ukwu nke àjà-nbuli: emesia onye-
Nazirait ahu gāṅu manya-vine. 21 Nka
bu iwu onye-Nazirait onye nēkwe nkwa,
na nke onyinye-ya iji biaruc Jehova nso
bayere nkewaputa-ya, nāgugh ihe aka-
ya gēru: dika nkwa-ya si di, nke ọ nekwe,
otú a ka ọ gēme n'iwu nkewaputa-ya.
22 Jehova we gwa Moses okwu, si,
23 Gwa Eron, gwa kwa umu-ya ndikom,
okwu, si, Otù a ka unu gāgọzi umu
Israel; unu gāsi ha,
24 Jehova gọzie gi, debe gi:
25 Jehova me iru-Ya ka ọ mukwasi gi,
Jehova me-kwa-ra gi amara:
26 Jehova bulie iru-Ya n'aru gi, nye
gi udo.
27 Ha gātukwasi kwa aham n'aru
umu Israel; Mu onwem gāgọzi kwa
ha.

7 1 O rue, n'ubọchi Moses guzosiri
ebe-obibi ahu, te ya manu, do ya
nsọ, na ihe-ya nile, na ebe-ichu-aja na
ihe-ya nile, mḅe ọ tesiri ha manu, do ha
nsọ; 2 na ndi-isi Israel, bù ndi-isi ulo
nke ndi bu nna-ha, wetara ihe nso; ndi
ahu bu ndi-isi ebo nile, ndi ahu bu ndi
nēguzo n'isi ndi agukọtara agukọta: 3 ha
we weta onyinye-ha iji biaru nso n'iru
Jehova, uḅọ-ala isi nwere ihe-okpukpu,
na ehi iri na abua; otù uḅọ-ala diri ndi-
isi abua, otù ehi di-kwa-ra otù onye: ha
we weta ha nso n'iru ebe-obibi ahu.
4 Jehova we gwa Moses okwu, si,
5 Nara ha n'aka-ha, ka ha we buru ihe
iji fè òfùfè nke ulo-ikwū nzute; i gēwere
kwa ha nye ndi Livai, nwoke ọ bula dika
òfùfè-ya si di. 6 Moses we nara uḅọ-ala
nile na ehi nile, nye ha ndi Livai.
7 Uḅọ-ala abua na ehi anọ ka ọ nyere
umu Giashon, dika òfùfè-ha si di:
8 uḅọ-ala anọ na ehi asatọ ka ọ nye-kwa-
ra umu Merari, dika òfùfè-ha si di, n'aka
Itama nwa Eron, bú onye-nchu-aja.
9 Ma ọ nyegh umu Kohat: n'ihi na
òfùfè nke ebe nsọ dikwasi ha; n'ubu ka
ha nēbu ya. 10 Ndi-isi we weta nso
onyinye ira ebe-ichu-aia nye Chineke
n'ubọchi etere ya manu, ndi-isi ahu we
weta nso onyinye-ha iji biaru nso n'iru
ebe-ichu-aja. 11 Jehova we si Moses,
Otù onye-isi otù ubọchi, otù onye-isi
otù ubọchi, ka ha gēweta nso onyinye-
ha iji biaru nso, bayere ira ebe-ichu-aja
nye Chineke.
12 Onye nēweta nso onyinye-ya iji
biaru nso n'ubọchi mbu bu Nahshon
nwa Aminadab, nke ebo Juda:
13 onyinye-ya iji biaru nso bu otù
afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel
isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha
nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù, dika
shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha abua
juputara n'utu ọka flour agwara manu,
ibu onyinye-inata-iru-ọma; 14 na otù

ngaji ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù,
juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ;
15 na otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu,
na otù nwa-ebulu nke ḅara otù arọ,
iji chu aja-nsure-ọku; 16 na otù nkpi,
iji chu àjà-nmehie; 17 na ehi abua,
na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-ebulu
ise ḅara otù arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-
udo: nka bu onyinye iji biaru nso nke
Nahshon nwa Aminadab.
18 N'ubọchi nke-abua Netanel nwa
Zua, onye-isi Isaka, wetara ihe-ya nso:
19 ọ wetara nso onyinye-ya iji biaru
nso: otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu
shekel isi na iri, na otù ọkwa-nwusa
ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na iri
n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu
si di; ha abua juputara n'utu ọka flour
agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-
ọma; 20 na otù ngaji ọla-edo nke di
shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-
ọku nēsi ísi utọ; 21 na otù nwa-oke-
ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke
ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
22 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
23 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù arọ,
iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Netanel nwa
Zua.
24 N'ubọchi nke-atọ onye-isi umu
Zebulun nwere, bú Eliab nwa Hilon,
wetara ihe-ya nso: 25 onyinye-ya iji
biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-
ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-
nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na
iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu
si di; ha abua juputara n'utu ọka flour
agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-
ọma; 26 na otù ngaji ọla-edo nke di
shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-
ọku nēsi ísi utọ; 27 na otù nwa-oke-
ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke
ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
28 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
29 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù arọ,
iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Eliab nwa
Hilon.
30 N'ubọchi nke-anọ onye-isi umu
Reuben nwere, bú Elizua nwa Shedeua,
wetara ihe-ya nso: 31 onyinye-ya iji
biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya
di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-
nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ
na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ
ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka
flour agwara manu, ibu onyinye-inata-
iru-ọma; 32 na otù ngaji ọla-edo nke
di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ; 33 na otù nwa-
oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu
nke ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
34 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
35 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi ise,
na umu-ebulu ise nke ḅara otù, arọ,
iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Elizua nwa
Shedeua.
36 N'ubọchi nke-ise onye-isi umu
Simeon nwere, bú Shelumiel nwa
Zurishadai, wetara ihe-ya nso:
37 onyinye-ya iji biaru nso bu otù afere
ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na
iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di
ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù, dika shekel
nke ebe nsọ ahu si di; ha abua juputara
n'utu ọka flour agwara manu, ibu
onyinye-inata-iru-ọma; 38 na otù ngaji
ọla-edo nke di shekel iri n'ọtùtù, jupu-
tara n'ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ; 39 na
otù nwa-oke-ehi, na otù ebulu, na otù
nwa-ebulu nke ḅara otù arọ, iji chu àjà-
nsure-ọku; 40 na otù nkpi, iji chu
àjà-nmehie; 41 na ehi abua, na ebulu
ise, na nkpi ise, na umu-ebulu ise nke
ḅara otù arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo:
nka bu onyinye iji biaru nso nke
Shelumiel nwa Zurishadai.
42 N'ubọchi nke-isi onye-isi umu
Gad nwere, bú Eliasaf nwa Deuel,
wetara ihe-ya nso: 43 onyinye-ya iji
biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-
ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-
nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ
na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ
ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka
flour agwara manu, ibu onyinye-inata-
iru-ọma; 44 na otù ngaji ọla-edo nke
di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ; 45 na otù nwa-
oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu
nke ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
46 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
47 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù arọ,
iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Eliasaf nwa
Deuel.

48 N'ubọchi nke-asa onye-isi umu
Efraim nwere, bú Elishama nwa
Amihud, wetara ihe-ya nso:
49 onyinye-ya iji biaru nso bu otù
afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel
isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha
nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù,
dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha
abua juputara n'utu ọka flour agwara
manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma;
50 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel iri
n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku nēsì
ísì utọ; 51 na otù nwa-oke-ehi, na otù
ebulu, na otù nwa-ebulu nke ḅara otù
arọ, iji chu àjà-nsure-ọku; 52 na otù
nkpi, iji chu àjà-nmehie; 53 na ehi
abua, na ebulu ise, na nkpi ise, na umu-
ebulu ise nke ḅara otù arọ, iji chu ihe
àjà nke àjà-udo: nka bu onyinye iji
biaru nso nke Elishama nwa Amihud.
54 N'ubọchi nke-asatọ onye-isi umu
Manase nwere, bú Gameliel nwa
Pedahzua, wetara ihe-ya nso:
55 onyinye-ya iji biaru nso bu otù
afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel
isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha
nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù,
dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha
abua juputara n'utu ọka flour agwara
manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma;
56 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel
iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku
nēsì ísì utọ; 57 na otù nwa-oke-ehi,
na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke
ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
58 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
59 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù
arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Gameliel nwa
Pedahzua.
60 N'ubọchi nke-iteghete onye-isi
umu Benjamin nwere, bú Abidan nwa
Gideoni, wetara ihe-ya nso:
61 onyinye-ya iji biaru nso bu otù
afere ọla-ọcha, ọtùtù-ya di ọgu shekel
isi na iri, na otù ọkwa-nwusa ọla-ọcha
nke di ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù,
dika shekel nke ebe nsọ ahu si di; ha
abua juputara n'utu ọka flour agwara
manu, ibu onyinye-inata-iru-ọma;
62 na otù ngaji ọla-edo nke di shekel
iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-ọku
nēsì ísì utọ; 63 na otù nwa-oke-ehi,
na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke
ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
64 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
65 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù
arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Abidan nwa
Gideoni.
66 N'ubọchi nke-iri onye-isi umu
Dan nwere, bú Ahieza nwa Amishadai,
wetara ihe-ya nso: 67 onyinye-ya iji
biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-
ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-
nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ
na iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ
ahu si di; ha abua juputara n'utu ọka
flour agwara manu, ibu onyinye-inata-
iru-ọma; 68 na otù ngaji ọla-edo nke
di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-
nsure-ọku nēsì ísì utọ; 69 na otù nwa-
oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu
nke ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
70 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
71 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù arọ,
iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Ahieza nwa
Amishadai.
72 N'ubọchi nke iri-na-otù onye-isi
umu Asha nwere, bú Pagiel nwa Ọkran,
wetara ihe-ya nso: 73 onyinye-ya iji
biaru nso bu otù afere ọla-ọcha, ọtùtù-
ya di ọgu shekel isi na iri, na otù ọkwa-
nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel atọ na
iri n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu
si di; ha abua juputara n'utu ọka flour
agwara manu, ibu onyinye-inata-iru-
ọma; 74 na otù ngaji ọla-edo nke di
shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-nsure-
ọku nēsì ísì utọ; 75 na otù nwa-oke-
ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu nke
ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
76 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
77 na ehi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù
arọ, iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Pagiel nwa
Ọkran.
78 N'ubọchi nke-iri-na-abua onye-
isi umu Naftali nwere, bú Ahira nwa
Inan, wetara ihe-ya nso: 79 onyinye-
ya iji biaru nso bu otù afere ọla-ọcha,
ọtùtù-ya di ọgu shekel isi na iri, na otù
ọkwa-nwusa ọla-ọcha nke di ọgu shekel
atọ na iri n'ọtùtù; dika shekel nke ebe
nsọ ahu si di: ha abua juputara n'utu

ọka flour agwara manu, ibu onyinye-
inata-iru-ọma; 80 na otù ngaji ọla-edo
nke di shekel iri n'ọtùtù, juputara n'ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ; 81 na otù nwa-
oke-ehi, na otù ebulu, na otù nwa-ebulu
nke ḅara otù arọ, iji chu àjà-nsure-ọku;
82 na otù nkpi, iji chu àjà-nmehie;
83 na chi abua, na ebulu ise, na nkpi
ise, na umu-ebulu ise nke ḅara otù arọ,
iji chu ihe àjà nke àjà-udo: nka bu
onyinye iji biaru nso nke Ahira nwa
Inan.

84. Nka bu onyinye nke ira ebe-ichu-
aja nye Chineke, n'ubọchi etere ya manu,
site n'aka ndi-isi Israel: afere ọla-ọcha
iri na abua, na ọkwa-nwusa ọla-ọcha iri
na abua, na ngaji ọla-edo iri na abua:
85 afere ọla-ọcha ọ bula di ọgu shekel
isi na iri n'ọtùtù, ọkwa-nwusa ọ bula
di kwa ọgu shekel atọ na iri n'ọtùtù: ọla-
ọcha nile nke ihe nile di nnù shekel isi
n'ọtùtù, dika shekel nke ebe nsọ ahu si
di; 86 ngaji ọla-edo iri na abua ahu,
juputara n'ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ,
ha di shekel iri shekel iri n'ọtùtù-ha,
dika shekel nke ebe nsọ ahu si di: ọla-
edo nile nke ngaji di ọgu shekel isi
n'ọtùtù-ha: 87 ehi nile iji chu aja-
nsure-ọku di oke-ehi iri na abua, ebulu-
ya di iri na abua, umu-ebulu-ya nke
ḅara otù arọ di iri na abua, na onyinye-
inata-iru-ọma-ha: nkpi iji chu àjà-
nmehie di iri na abua: 88 ehi nile nke
ihe àjà nke àjà-udo di orú oke-ehi na anọ,
ebulu-ya di ọgu atọ, nkpi-ya di ọgu atọ,
umu-ebulu-ya nke ḅara otù arọ di ọgu
atọ. Nka bu onyinye nke ira ebe-ichu-
aja nye Chineke, mḅe etesiri ya manu.
89 Ma mḅe Moses bara n'ulo-ikwū
nzute ikpayere Ya uka, ọ we nu Olu ahu
ka Ọ nāgwa ya okwu site n'elu ebe-
nkpuchi-nmehie nke di n'elu iḅe ihe-
àmà ahu, site n'etiti cherubim abua
ahu: Ọ we gwa ya okwu.

8 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa Eron okwu, si ya, Mḅe i
nēweli oriọna asa ahu, na ncherita-iru
nke iru ihe-idọba-oriọna ka oriọna asa
ahu gēnye ihè. 3 Eron we me otú a;
na ncherita-iru nke iru ihe-idọba-oriọna
ahu ka ọ weliri oriọna-ya nile, dika
Jehova nyere Moses iwu. 4 Nka bu
otú emere ihe-idọba-oriọna ahu, ihe
akpuru akpu nke ọla-edo ka ọ bu; rue
ukwu-ala-ya, ru kwa okoko-ya nile, ihe
akpuru akpu ka ọ bu: dika ihe-ile-anya
ahu si di nke Jehova mere ka Moses hu,
otú a ka ọ mere ihe-idọba-oriọna ahu.

5 Jehova we gwa Moses okwu, si,
6 Weputa ndi Livai n'etiti umu Israel,
me ka ha di ọcha. 7 Otú a ka i gēme
ha, ime ka ha di ọcha: fesa ha miri
nāsachapu nmehie, ka ha me kwa ka
aguba gabiga n'anu-aru-ha nile, ka ha su
kwa uwe-ha, me kwa onwe-ha ka ha di
ọcha. 8 Ka ha were kwa nwa-oke-ehi,
na onyinye-inata-iru-ọma-ya, bú utu
ọka flour agwara manu, nwa-oke-ehi
ọzọ ka i gēwere kwa iji chu àjà-nmehie.
9 I gēme kwa ka ndi Livai biaru nso
n'iru ulo-ikwū nzute: i gākpọkọta kwa
nzukọ nile nke umu Israel: 10 i gēme
kwa ka ndi Livai biaru nso n'iru Jehova:
umu Israel gēbikwasi ndi Livai aka-ha:
11 Eron gēfé ndi Livai n'iru Jehova ibu
àjà-ofufé sitere n'umu Israel, ka ha we
buru ndi gēfè òfùfè nke Jehova.
12 Ndi Livai gēbikwasi aka-ha n'isi
oke-ehi abua ahu: gi me otù nime ha ka
ọ buru àjà-nmehie, me ibe-ya ka ọ buru
àjà-nsure-ọku, ichuru Jehova, ikpuchiri
ndi Livai nmehie-ha. 13 I gēguzo ndi
Livai n'iru Eron, na n'iru umu-ya
ndikom, fé kwa ha ka ha buru àjà-ofufé
ichuru Jehova. 14 I gēkewaputa kwa
ndi Livai n'etiti umu Israel, ndi Livai
gābu kwa ihe M'nwere. 15 Emesia
ndi Livai gābà ifè ulo-ikwū nzute òfùfè:
i gēme ka ha di ọcha, fé kwa ha ibu
àjà-ofufé. 16 N'ihi na ndi enyesiworom
ha nile ka ha bu site n'etiti umu Israel;
n'ọnọdu umu nile ọ bula megherc àkpà-
nwa, bú umu eburu uzọ muru madu nile
nke umu Israel, ka M'wereworo ha
n'Onwem. 17 N'ihi na Mu nwe umu
nile eburu uzọ mu n'etiti umu Israel,
ma n'etiti madu ma n'etiti anu-ulo:
n'ubọchi M'tiḅuru umu nile eburu
uzọ mu n'ala Ijipt ka M'doro ha
nsọ nye Onwem. 18 Ewerewokwam
ndi Livai n'ọnọdu umu nile eburu uzọ
mu n'etiti umu Israel. 19 Ewerewom
ndi Livai nye Eron, nye kwa umu-ya
ndikom, dika ndi enyere enye, site
n'etiti umu Israel, ifè òfùfè nke umu
Israel n'ulo-ikwū nzute, na ikpuchiri
umu Israel nmehie-ha: ka ihe-otiti we
ghara idi n'etiti umu Israel, n'ibiaru-
nso nke umu Israel nābiaru ebe nsọm.
20 Moses, na Eron, na nzukọ nile nke

umu Israel, we me ndi Livai otù a: dika
ihe nile si di nke Jehova nyere Moses
n'iwu bayere ndi Livai, otù a ka umu
Israel mere ha. 21 Ndi Livai we wepu
nmehie n'onwe-ha, su uwe-ha; Eron we
fè ha ka ha buru àjà-ofufè n'iru Jehova;
Eron we kpuchiere ha nmehie-ha ime ka
ha di ọcha. 22 Emesia ndi Livai we ba
ifè òfùfè-ha n'ulo-ikwū nzute n'iru
Eron, na n'iru umu-ya ndikom: dika
Jehova nyere Moses iwu bayere ndi
Livai, otù a ka ha mere ha.
23 Jehova we gwa Moses okwu, si,
24 Nka bu nke ndi Livai nwere: site
n'onye ḅara orú arọ na ise we gaba n'iru
ha gābà ibu agha n'òfùfè nke ulo-ikwū
nzute: 25 ma site n'onye ḅara ọgu arọ
abua na iri we gaba n'iru ha gēsi n'ibu-
agha nke òfùfè ahu laghachi, ha agagh-
efè ọzọ; 26 ma ha gēso umu-nne-ha je
ozi n'ulo-ikwū nzute, idebe ihe-ndebe,
ma ọ digh òfùfè ha gēfè. Otù a ka i
gēme ndi Livai n'ihe-ndebe-ha.
9 1 Jehova we gwa Moses okwu
n'ọzara Sainai, n'arọ nke-abua nke
nputa ha si n'ala Ijipt puta, n'ọnwa
mbu, si, 2 Ka umu Israel me kwa
ememe ngabiga na mḅe-ya akara àkà.
3 N'ubọchi nke-iri-na-anọ n'onwa nka,
n'etiti ehihie na anyasi, ka unu gēme
ya na mḅe-ya akara àkà: dika ukpuru-ya
nile si di, na dika ikpè-ya nile si di, ka
unu gēme ya. 4 Moses we gwa umu
Israel okwu, si ha me ememe ngabiga
ahu. 5 Ha we me ememe ngabiga ahu
n'ọnwa mbu, n'ubọchi nke-iri-na-anọ
nke ọnwa ahu, n'etiti ehihie na anyasi,
n'ọzara Sainai: dika ihe nile si di nke
Jehova nyere Moses n'iwu, otù a ka
umu Israel mere. 6 Ma ndikom ufọdu
di, ndi bu ndi ruru àrù site n'ozu madu,
ha apugh kwa ime ememe ngabiga ahu
n'ubọchi ahu: ha we biaru nso n'iru
Moses na n'iru Eron n'ubọchi ahu:
7 ndikom ahu we si ya, Ayi onwe-ayi
bu ndi ruru àrù site n'ozu madu: n'ihi
gini ka anēḅochi ayi, ka ayi we ghara
iweta nso onyinye iji biaru nso Jehova
na mḅe-ya akara àkà n'etiti umu Israel?
8 Moses we si ha, Guzonu; ka m'we
nu ihe Jehova gēnye n'iwu bayere unu.
9 Jehova we gwa Moses okwu, si,
10 Gwa umu Israel okwu, si, Nwoke ọ
bula n'etiti unu ma-ọbu n'etiti ọḅọ-unu
nile, mḅe ọ gāru àrù site na madu nwuru
anwu, ma-ọbu mḅe ọ nọ n'ije di anya, ọ
gēme-kwa-ra Jehova ememe ngabiga:
11 n'ọnwa nke-abua n'ubọchi nke-iri-
na-anọ n'etiti ehihie na anyasi ka ha
gēme ya; tiyere achicha ekogh-eko na ihe
di iche iche nēlu ilu ka ha gēri ya: 12 ha
agagh-eme ka ihe fọdu site na ya rue
ututu, ọ digh kwa ọkpukpu ha gētiji nime
ya: dika ukpuru nile nke ngabiga ahu si
di ka ha gēme ya. 13 Ma nwoke nke di
ọcha, nke nānọgh kwa n'ije, ma ọ
rapuwo ime ememe ngabiga, agēbipu
kwa madu ahu n'etiti umu-nna-ya:
n'ihi na ọ wetagh nso onyinye iji biaru
nso Jehova na mḅe-ya akara àkà, nwoke
ahu gēbu nmehie-ya. 14 Ma mḅe
ọbia gānọ n'etiti unu dika ọbìa, me-kwa-
ra Jehova ememe ngabiga; dika ukpuru
ngabiga ahu si di, na dika ikpè-ya si di,
otù a ka ọ gēme: otù ukpuru ka unu
gēnwe, ma ọbìa, ma onye amuru n'ala.
15 N'ubọchi eguzoro ebe-obibi ahu
ọtọ igwe-oji ahu kpuchiri ebe-obibi,
ọbunà ulo-ikwū nzute: ma n'anyasi ọ di
n'elu ebe-obibi ahu dika ọku, n'ile ya
anya, rue ututu. 16 Otù a ka ọ di
mḅe dum: igwe-oji ahu nēkpuchi ya, ya
na ọku n'abali, n'ile ya anya. 17 Ma
ọ di ka nrigo nke igwe-oji ahu site n'elu
Ulo-ikwū si di, emesia umu Israel we
bulie ije: ọ bu kwa n'ebe igwe-oji ahu
bi, n'ebe ahu ka umu Israel nāma ulo-
ikwū-ha. 18 N'okwu-ọnu Jehova ka
umu Israel nēbuli ije, ọ bu kwa n'okwu-
ọnu Jehova ka ha nāma ulo-ikwū-ha:
ubọchi nile igwe-oji ahu nēbi n'elu ebe-
obibi ahu ha nānọdu n'ọmuma-ulo-
ikwū. 19 Mḅe igwe-oji ahu nānọgide
n'elu ebe-obibi ahu ọtutu ubọchi, umu
Israel we debe ihe-ndebe nke Jehova, ha
ebuligh kwa ije. 20 Mḅe ufọdu di mḅe
igwe-oji ahu nānọ ubọchi ole-na-ole
n'elu ebe-obibi ahu; n'okwu-ọnu Jehova
ka ha nānọdu n'ọmuma-ulo-ikwū, ọ
bu kwa n'okwu-ọnu Jehova ka ha
nēbuli ije. 21 Mḅe ufọdu di kwa
mḅe igwe-oji ahu nānọ site n'anyasi
rue ututu; ma mḅe igwe-oji ahu rigoro
n'ututu, ha we bulie ije: ma n'ehihie ma
n'abali, mḅe igwe-oji ahu rigoro, ha we
bulie ije. 22 Ma asi na ọ bu ubọchi
abua, ma-ọbu otù ọnwa, ma-ọbu otù
arọ, ka igwe-oji ahu nānọgide n'elu ebe-
obibi ahu, ibi ebi n'elu ya, umu Israel
nānọdu n'ọmuma-ulo-ikwū-ha, ha

ebuligh kwa ije: ma mḅe emere ka ọ
rigo, ha buliri ije. 23 N'okwu-ọnu
Jehova ha nāma ulo-ikwū-ha, ọ bu kwa
n'okwu-ọnu Jehova ka ha nēbuli ije:
ihe-ndebe nke Jehova ka ha debere,
n'okwu-ọnu Jehova n'aka Moses.
10 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Mere onwe-gi opi ọla-ọcha
abua; ihe akpuru akpu ka i gēme ha: ha
gābu-kwa-ra gi ihe bayere nkpọkọta
nzukọ Israel, na ihe bayere nbuli-ije nke
omuma-ulo-ikwū nile ha. 3 Mḅe ha
gēwere ha fùa, nzukọ Israel nile gēzukọ
n'ebe i nọ rue ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute.
4 Ma ọ buru na otù ka ha were fùa, ndi-
isi, bù ndi-isi nke usu nile nke nnù
ndikom abua na ọgu iri nke Israel,
gēzukọ kwa n'ebe i nọ. 5 Mḅe unu
gāfù opi ka ọ we dasie uda ike, ọmuma-
ulo-ikwū nile nke nāma ulo-ikwū-ha
n'akuku Iru-anyanwu gēbuli kwa ije.
6 Mḅe unu gāfù opi ubò nke-abua ka ọ
we dasie uda ike, ọmuma-ulo-ikwū nile
nke nāma ulo-ikwū-ha n'akuku Ndida
gēbuli kwa ije: ha gāfù opi ka ọ we dasie
uda ike bayere nbuli-ije nile ha. 7 Ma
n'ikpọkọta nkpọkọta Israel unu gāfù opi,
ma unu emela ka ọ dasie uda ike. 8 Ọ
bu umu-ndikom Eron, bù ndi-nchu-
aja, gēwere opi abua ahu fua; ha gābu-
kwa-ra unu ukpuru ebigh-ebi rue ọḅọ
nile unu. 9 Ọzọ, mḅe unu nēbu agha
n'ala-unu megide onye-nkpaḅu nākpaḅu
unu, unu gēwere opi me ka ha dasie uda
ike; agēcheta kwa unu n'iru Jehova, bù
Chineke-unu, agāzọputa kwa unu n'aka
ndi-iro-unu. 10 Ọ bu kwa n'ubọchi
ọn̄u-unu, na na mḅe nile unu akara àkà,
na nime nmalite ọnwa nile unu, ka unu
gēwere opi abua ahu fùa n'elu àjà-
nsure-ọku nile unu, na n'elu ihe àjà nke
àjà-udo nile unu; ha gābu-kwa-ra unu
ihe-ncheta n'iru Chineke-unu; Mu
onwem bu Jehova, Chineke-unu.
11 O rue n'arọ nke-abua, n'ọnwa nke-
abua, n'ubọchi nke-orū n'ọnwa ahu, na
igwe-oji ahu siri n'elu ebe-obibi nke ihe-
àmà ahu rigo. 12 Umu Israel we si
n'ọzara Sainai bulie ije dika nbuli-ije
nile ha si di; igwe-oji ahu we nọdu
n'ọzara Peran. 13 Ma ha buru uzọ
bulie ije n'okwu-ọnu Jehova n'aka
Moses. 14 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-
ikwū umu Juda buru uzọ bulie ije, dika
usu nile nke ndi-agha-ha si di: Nahshon
nwa Aminadab nọ n'isi usu-ndi-agha-
ya. 15 Onye nọ n'isi usu-ndi-agha nke
ebo umu Isaka bu Netanel nwa Zua.
16 Onye nọ n'isi usu-ndi-agha nke ebo
umu Zebulun bu Eliab nwa Hilon.
17 Ewe weda ebe-obibi ahu; umu
Giashon na umu Merari, ndi nēbu ebe-
obibi ahu, we bulie ije. 18 Ọkọlọtọ nke
ọmuma-ulo-ikwū Reuben we bulie ije,
dika usu nile nke ndi-agha-ha si di:
Elizua nwa Shedeua nọ n'isi usu-ndi-
agha-ya. 19 Onye nọ n'isi usu-ndi-
agha nke ebo umu Simeon bu Shelumiel
nwa Zurishadai. 20 Onye nọ n'isi usu-
ndi-agha nke ebo umu Gad bu Eliasaf
nwa Deuel. 21 Ndi Kohat we bulie
ije, nēbu ebe nsọ ahu: ma ndi ọzọ
guzoro ebe-obibi ahu ọtọ rue ọbibia-ha.
22 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū umu
Efraim we bulie ije, dika usu nile nke
ndi-agha-ha si di: Elishama nwa Amihud
nọ n'isi usu-ndi-agha-ya. 23 Onye nọ
n'isi usu-ndi-agha nke ebo umu Manase
bu Gameliel nwa Pedahzua. 24 Onye
nọ n'isi usu-ndi-agha nke ebo umu
Benjamin bu Abidan nwa Gideoni.
25 Ọkọlọtọ nke ọmuma-ulo-ikwū umu
Dan, nke nọ n'azu ọmuma-ulo-ikwū nile,
we bulie ije, dika usu nile nke ndi-agha-
ha si di: Ahieza nwa Amishadai nọ n'isi
usu-ndi-agha-ya. 26 Onye nọ n'isi
usu-ndi-agha nke ebo umu Asha bu
Pagiel nwa Ọkran. 27 Onye nọ n'isi
usu-ndi-agha nke ebo umu Naftali bu
Ahira nwa Inan. 28 Ndia bu nbuli-ije
nke umu Israel, dika usu nile nke ndi-
agha-ha si di; ha we bulie ije.
29 Moses we si Hobab, nwa Reuel
onye Midian, bù nna nwunye Moses,
Ndi nēbuli ije ka ayi bu rue ebe ahu nke
Jehova kwuru okwu bayere ya, si, Nke
ahu ka M'gēnye unu: soro ayi je, ayi
gēme kwa gi nma: n'ihi na Jehova
ekwuwo ezi ihe bayere Israel. 30 Ọ
we si ya, M'gagh-eje; kama alam na
umu-nnam ka m'gālakuru. 31 Ọ we
si, Biko, arapula ayi; n'ihi na i mara
ọmuma-ulo-ikwū-ayi n'ọzara, i gābu-
kwa-ra ayi anya. 32 O gēru kwa, mḅe
i soro ayi je, o gēru kwa, na ezi ihe ahu
nke Jehova gēme ayi nma nime ya, ayi
gēme kwa gi nma.
33 Ha we si n'ugwu Jehova bulie
ije-ha, je ije ubọchi atọ; iḅe ọḅuḅa-ndu
nke Jehova nēbuli kwa ije n'iru ha ije

ubọchi atọ, ileputara ha ebe izu-ike.
34 Igwe-oji nke Jehova we di n'elu ha
n'ehihie, mḅe ha si n'ọmuma-ulo-ikwū
bulie ije.
35 O rue, nime nbuli-ije iḅe ahu, na
Moses nāsi, Bilie, Jehova, ka ndi-iro-Gi
ḅasa; ka ndi nākpọ Gi asì ḅapu kwa
n'iru Gi. 36 Ma mḅe o zuru ike, ọ nāsi,
Jehova, laghachikute ọtutu ìgwè madu
ndia, bù usu nile nke nnù madu abua na
ọgu iri nke Israel.
11 1 Ndi Israel we di ka ndi nātamu
ntamu, nēkwu ihe ọjọ na nti
Jehova: Jehova we nu ya, iwe-Ya we
di ọku; ọku nke Jehova we re n'etiti ha,
we ripia madu ufọdu nime nsọtu
ọmuma-ulo-ikwū. 2 Ndi Israel we
tikue Moses; Moses we kpere Jehova,
ọku ahu we bilata. 3 Ewe kpọ aha ebe
ahu Tabera: n'ihi na ọku nke Jehova
nēre n'etiti ha.
4 Ìgwè ndi gwara ọgwa nke nọ n'etiti
ha we chọ ajọ ọchichọ: umu Israel we
kwa kwa ákwà ọzọ, si, Ònye gēme ka
ayi rie anu? 5 Ayi nēcheta azù nke ayi
nēri n'Ijipt nāzugh azù; ya na
cucumbers, na melons, na leeks, na
onions, na garlic: 6 ma uḅu a nkpuru-
obi ayi akpọwo nku; ọ digh ihe ọ bula
ayi nwere: ọ bu náni manna nka di
n'iru ayi. 7 Ma manna ahu, dika
nkpuru coriander ka ọ bu, iru-ya di
kwa ka iru bdellium. 8 Ndi Israel
jeghariri, chikọta ya, were nkume-igwe-
nri gwe ya, ma-ọbu na ha suru ya n'ikwè,
we sie ya n'ite, me ya ka ọ buru oḅe
achicha: idetu ya ire ọ di ka idetu ihe
eji manu si esi. 9 Mḅe igirigi dakwasiri
ọmuma-ulo-ikwū ahu n'abali, manna
we dakwasi ya. 10 Moses we nu ndi
Israel ka ha nākwa ákwá n'aḅuru nile
ha, nwoke ọ bula n'ọnu-uzọ ulo-ikwū-
ya: iwe nke Jehova we di ọku nke-uku;
ọ jọ-kwa-ra njọ n'anya Moses.
11 Moses we si Jehova, N'ìhi gini ka I
ji mejọ orù-Gi? ọ̀ bu kwa n'ihi gini ka
m'nāhutagh kwa amara n'iru Gi, na I
nēbom ibu nke ndi nka nile? 12 Ọ̀ bu
mu onwem turu ime ndi nka nile? ọ̀ bu
mu onwem muru ha, na I nāsim, Kuru
ha n'obi-gi, dika nna-nāzù-nwa si eku
nwa nāṅu ara, rue ala ahu nke I ṅuru
ndi bu nna-ha iyi inye ha? 13 Òle ebe
m'gēsi nwe anu inye ndi nka nile? n'ihi
na ha nākwasom àkwà, si, Nye ayi anu,
ka ayi we rie. 14 Apughm, náni mu
onwem, ikuru ndi nka nile, n'ihi na ọ
karirim arọ. 15 Ma ọ buru na otú a
ka Gi onwe-gi nēmem, biko, ḅusiem, ọ
buru na ahutawom amara n'iru Gi; ka
m'ghara kwa ilekwasi ihe ọjọm anya.
16 Jehova we si Moses, Chikọtaram
ọgu ndikom atọ na iri sitere na ndi-
okenye Israel, ndi i maworo na ha
onwe-ha bu ndi-okenye nke ndi Israel,
na ndi nēle ha anya n'ọlu: gi chiri
ha bia rue ulo-ikwū nzute, ka ha
we soro gi guzo onwe-ha n'ebe ahu.
17 M'gāridata, kpayere gi uka n'ebe
ahu: M'gānara kwa ufọdu nime Mọ ahu
nke dikwasi gi, tukwasi ha; ha gēso kwa
gi bū ibu ndi Israel, ka i we ghara ibū
ya, náni gi onwe-gi. 18 Gi si kwa ndi
Israel, Do onwe-unu nsọ bayere echi,
unu gēri kwa anu: n'ihi na unu akwawo
àkwá na nti Jehova, si, Ònye gēme ka
ayi rie anu? n'ihi na ọ diri ayi nma
n'Ijipt: Jehova gēnye ḳwa unu anu, unu
gēri kwa. 19 Ọ bugh otù ubọchi ka unu
gēri anu, ọ bugh ubọchi abua, ọ bugh
ubọchi ise, ọ bugh ubọchi iri, ọ bugh
orù ubọchi; 20 rue otù ọnwa zuru
ezù, rue mḅe o gēsi n'imi-unu puta, ọ
we ghọrọ unu ihe-isọ-oyi: n'ihi na unu
ajuwo Jehova Nke nọ n'etiti unu, unu
we kwa àkwà n'iru Ya, si, N'ìhi gini kwa
ka ayi siworo n'Ijipt puta? 21 Moses
we si, Orù nnù ndikom ọgu uzọ atọ na
orù nnù uzọ iri-na-ise ndi ji ukwu eje
ka ndi ahu di, bù ndi mu onwem nọ
n'etiti ha; ma Gi onwe-gi asiwo, Anu
ka M'gēnye ha, ka ha we rie otù ọnwa
zuru ezù. 22 Ọ̀ bu ìgwè ewu na aturu
na ìgwè ehi ka agēḅuru ha, ka ọ we zue
ha? ọ̀ bu azù nile nke okè osimiri ka
agāchikọtara ha, ka ọ we zue ha?
23 Jehova we si Moses, Aka Jehova,
ọ̀ ghọwo nkpunkpu aka? uḅu a ka i gāhu
ma okwum gērere gi ma-ọbu na ọ gagh-
ere. 24 Moses we pua, gwa ndi Israel
okwu nile nke Jehova: ọ we chikọta ọgu
ndikom atọ na iri sitere na ndi-okenye
nke ndi Israel, guzo ha buruburu Ulo-
ikwū ahu. 25 Jehova we ridata n'igwe-
oji ahu, gwa ya okwu, nara ufọdu nime
Mọ ahu nke dikwasiri ya, tiyekwasi
n'ọgu ndi-okenye atọ na iri ahu: o rue,
mḅe Mọ ahu bekwasiri ha, na ha buru
amuma, ma ha emegh ya ọzọ. 26 Ma
ndikom abua fọduru n'ọmuma-ulo-

ikwū, aha nke otù onye nime ha bu
Eldad, aha nke ibe-ya bu Midad: Mọ
ahu we bekwasi ha; ha onwe-ha di kwa
n'etiti ndi edere aha-ha n'akwukwọ, ma
ha apugh jerue Ulo-ikwū ahu: ha we bū
amuma n'ọmuma-ulo-ikwū. 27 Otù
okorọbia we ḅa ọsọ, gosi Moses, si, Eldad
na Midad nēbu amuma n'ọmuma-ulo-
ikwū. 28 Joshua nwa Nun, onye nējere
Moses ozi, bú otù onye nime ndikom-
ya arọputaworo, we za, si, Onye-nwem
Moses, ḅochie ha. 29 Moses we si ya,
Ọ̀ bu onye nēkwo ekworo ka i burum?
ọ gādim nọ̄ nma ma asi na ndi Jehova
nile bu ndi-amuma, ka Jehova we
tiyekwasi ha Mọ-Ya! 30 Moses, ya na
ndi-okenye Israel, we chikọta onwe-ha
n'ọmuma-ulo-ikwū. 31 Otù ifufe we si
n'ebe Jehova nọ bulie ije, we keputa
nnunu quail n'okė osimiri, rapu ha
n'akuku ọmuma-ulo-ikwū, dika ije otù
ubọchi n'otù akuku, na dika ije otù
ubọchi n'akuku. nke-ọzọ, buruburu
ọmuma-ulo-ikwū, na dika cubit abua
n'elu iru ala. 32 Ndi Israel we bilie
ubọchi ahu nile, na abali-ya nile, na
echi-ya nile, chikọta nnunu quail ahu:
onye nāchikọta ntà chikọtara homer iri:
ha we were ha ḅasara onwe-ha n'ebe
nile buruburu ọmuma-ulo-ikwū.
33 Mḅe anu ahu nādi n'etiti ezė-ha
uḅu a, tutu atabie ya, iwe Jehova we di
ọku megide ndi Israel, Jehova we were
ihe-otiti riri nne nke-uku tie ndi Israel.
34 Ewe kpọ aha ebe ahu Kibrot-
hataava: n'ihi na n'ebe ahu ka ha liri
ndi Israel ndi nāchọ ajọ ọchichọ.
35 Ndi Israel siri na Kibrot-hataava
bulie ije rue Hazerot; ha we nọ na
Hazerot.
12 1 Miriam na Eron we kwue okwu
megide Moses n'ihi nwayi Etiopia
ahu ọ lutara: n'ihi na nwayi Etiopia ka
ọ lutara. 2 Ha we si, Ọ̀ bu ezie na nàni
Moses ka Jehova wereworo kwue okwu?
Ọ̀ bugh kwa ayi ka Ọ wereworo kwue
okwu? Jehova we nu ya. 3 Ma nwoke
ahu, bù Moses, di ume-ala n'obi nke-
uku, kari madu nile ndi nọ n'elu ala.
4 Jehova we si Moses na Eron na
Miriam na mberede, Putanu, unu atọ,
rue ulo-ikwū nzute. Ha atọ we puta.
5 Jehova we ridata n'ogidi igwe-oji,
guzo n'ọnu-uzọ Ulo-ikwū, kpọ Eron
na Miriam: ha abua we puta. 6 Ọ we
si, Biko, nurunu okwum nile: ọ buru
na onye-amuma di n'etiti unu, n'ọhù
ka Mu, bù Jehova, gēme ka ọ maram,
na nrọ ka M'gāgwa ya okwu. 7 Ọ
bugh otù a ka orùm Moses di; n'ulom
nile onye kwesiri ntukwasi-obi ka ọ bu:
8 ọnu na ọnu ka M'gāgwa ya okwu,
ọbuná n'ile-anya, ọ bugh kwa n'ilu di
iche iche; udi Jehova ka ọ gēlegide kwa
anya: ọ̀ bu kwa gini mere unu nātugh
egwu ikwu okwu megide orùm, bú
imegide Moses? 9 Iwe Jehova we di
ọku megide ha; Ọ we la. 10 Igwe-oji
ahu we si n'elu Ulo-ikwū ahu wezuga
onwe-ya; ma, le, Miriam bu onye-
ekpenta, dika snow: Eron we che
Miriam iru, ma, le, ọ bu onye-ekpenta.
11 Eron we si Moses, Biko, onye-
nwem, ariọm i, atukwasila ayi nmehie,
nke ayi buru ndi-nzuzu nime ya, nke
ayi mehiewo-kwa-ra nime ya. 12 Biko,
ka ọ ghara idi ka onye nwuru anwu, nke
nkera anu-aru-ya richapuworo mḅe o
si n'àkpà-nwa nne-ya puta. 13 Moses
we tikue Jehova, si, Chineke, biko, me
ka aru-ya di ike, biko. 14 Jehova we
si Moses, Ọ buru na nna-ya aḅasa ya
asọ n'iru ma-ọli, ihere agagh-eme ya
ubọchi asa? ka emechibido ya uzọ
n'azu ọmuma-ulo-ikwū ubọchi asa,
emesia agāchikọta kwa ya na ndi Israel.
15 Ewe mechibido Miriam uzọ n'azu
ọmuma-ulo-ikwū ubọchi asa: ma ndi
Israel ebuligh ije rue mḅe achikọtara
Miriam na ndi Israel. 16 Ma emesia
ndi Israel siri na Hazerot bulie ije, ma
ulo-ikwū-ha n'ọzara Peran.
13 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Zigara onwe-gi ndikom, ka ha
we ledo ala Kenean, nke Mu onwem
nēnye umu Israel: otù nwoke otù nwoke
diri ebo nna-ya-hà ka unu gēziga, onye
ọ bula, ọ buru onye-isi n'etiti ha.
3 Moses we si n'ọzara Peran ziga ha
n'okwu-ọnu Jehova: ha nile bu ndikom,
ndi-isi umu Israel ka ha bu. 4 Ndia
bu aha-ha: nke diri ebo Reuben bu
Shamua nwa Zakua. 5 Nke diri ebo
Simeon bu Shefat nwa Hori. 6 Nke
diri ebo Juda bu Keleb nwa Jefune.
7 Nke diri ebo Isaka bu Igal nwa Josef.
8 Nke diri ebo Efraim bu Hoshia nwa
Nun. 9 Nke diri ebo Benjamin bu Palti
nwa Rafu. 10 Nke diri ebo Zebulun bu
Gadiel nwa Sodi. 11 Nke diri ebo

Josef, nke ahu bu, nke diri ebo Manase,
bu Gadi nwa Susi. 12 Nke diri ebo
Dan bu Amiel nwa Gemali. 13 Nke
diri ebo Asha bu Setua nwa Maikael.
14 Nke diri ebo Naftali bu Nahbi nwa
Vọfsi. 15 Nke diri ebo Gad bu Geuel
nwa Maki. 16 Ndia bu aha ndikom
ahu nke Moses zigara iledo ala ahu.
Moses we kpọ Hoshia nwa Nun Joshua.
17 Moses we ziga ha iledo ala Kenean,
ọ si ha, Rigonu n'uzọ a nime Negeb,
rigo-kwa-nu n'ugwu: 18 we hu ala
ahu, ihe ọ bu; na ndi ahu ndi bi na ya,
ma ọ bu ndi di ike ka ha bu, ma-ọbu
ndi nādigh ike, ma ọ bu madu ole-na-
ole ka ha di, ma-ọbu ọtutu madu;
19 na ihe ala ahu bu nke ndi ahu nēbi
nime ya, ma ọ bu ezi ala ka ọ bu ma-ọbu
ala ọjọ; na ihe obodo nile bu nke ndi
ahu nēbi nime ha, ma ọ bu na ha
bi n'ọmuma-ulo-ikwū, ma-ọbu n'ebe
ewusiri ike; 20 na ihe ala ahu bu, ma
ọ bu ala nwere ume ka ọ bu ma-ọbu ala
nātà ihe, ma osisi di nime ya, ma-ọbu
na ọ digh. Me kwa onwe-unu ka unu
di ike, weta kwa ufọdu nime nkpuru ala
ahu. Ma mḅe ahu bu mḅe nke nkpuru
mbu nke nkpuru-vine. 21 Ha we rigo,
ledo ala ahu site n'ọzara Zin rue Rehob,
na nbata Hemat. 22 Ha we rigo nime
Negeb, biarue Hebron; ma n'ebe ahu
ka Ahiman na Sheshai na Talmai, bù
umu Anak, nọ. (Ma ewuru Hebron arọ
asa tutu ewue Zoan n'Ijipt.) 23 Ha
we biarue ndagwurugwu Eshkol, si n'ebe
ahu ḅutu otù alaka na otù uyọkọ nkpuru-
vine; ha we būru ya n'osisi eji ebu ihe
n'etiti madu abua; ha weta-kwa-ra ufọdu
nime nkpuru pomegranate na ufọdu
nime nkpuru fig. 24 Akpọrọ ebe ahu
ndagwurugwu Eshkol, n'ihi uyọkọ nke
umu Israel si n'ebe ahu ḅutu. 25 Ha
we si n'iledo ala ahu lata n'ọgwugwu ọgu
ubọchi abua. 26 Ha we je biakute
Moses, biakute kwa Eron, biakute kwa
nzukọ nile nke umu Israel, rue ọzara
Peran, rue Kedesh; we weghachiri ha na
nzukọ Israel nile okwu, me kwa ka ha
hu nkpuru ala ahu. 27 Ha we kọrọ ya
akukọ, si, Ayi bara n'ala ahu ebe i zigara
ayi, ọzọ kwa, ala nke miri-ara-ehi na
manu-añu nērù nime ya ka ọ bu; nka
bu kwa nkpuru-ya. 28 Otù ọ di, ndi
bi n'ala ahu di ike, ewusi-kwa-ra obodo
nile ha ike, ha di kwa uku ri nne: ọzọ
kwa, umu Anak ka ayi huru n'ebe
ahu. 29 Amalek bi n'ala Negeb: ndi
Het na ndi Jebus na ndi-Amorait bi
n'ugwu: ndi Kenean bi n'usọ oké
osimiri, na n'akuku Jọdan. 30 Keleb
we me ka ndi Israel ḅa nkiti n'ebe Moses
nọ, ọ si, Ka ayi rigo nọ̄, nweta ya; n'ihi
na ayi puru ime ya nke-ọma. 31 Ma
ndikom ahu ndi soro ya rigo siri, Ayi
apugh irigo imegide ndi ahu, n'ihi na
ndi di ike ka ha bu kari ayi. 32 Ha we
me ka akukọ ọjọ putara umu Israel
bayere ala ahu nke ha ledoro, si, Ala ahu,
nke ayi gabigaworo nime ya iledo ya, ala
nke nēripia ndi bi ya ka ọ bu; ọzọ, ndi
nile ayi huru n'etiti ya bù ndikom toro
ogologo. 33 N'ebe ahu ka ayi hu-kwa-
ra ndi-Nefilim, bù umu Anak, ndi sitere
na ndi-Nefilim: ayi we di n'anya onwe-
ayi dika ogugu, ọ bu kwa otù a ka ayi di
n'anya-ha.

14 1 Nzukọ Israel nile we welie olu-
ha, tie nkpu; ndi Israel we kwa
àkwà abali ahu. 2 Umu Israel nile we
tamue ntamu megide Moses, megide
kwa Eron: nzukọ ahu nile we si ha, Ọ
gādi ayi nọ̄ nma ma asi na ayi anwuruwo
n'ala Ijipt, ma-ọbu n'ọzara nka! ọ gādi
ayi nọ̄ nma ma asi na ayi anwuruwo!
3 Ọ bu kwa n'ihi gini ka Jehova nēme
ka ayi ba n'ala nka, ida site na mma-
agha? Ndinyom-ayi na umu-ntakiri-
ayi gāghọ ihe-nluta-n'agha: ọ̀ gagh-adi
ayi nma ilaghachi n'Ijipt? 4 Ha we
sirita onwe-ha, Ka ayi me otù onye
onye-isi, ka ayi laghachi kwa n'Ijipt.
5 Moses na Eron we da kpue iru-ha
n'ala n'iru nkpọkọta nile nke nzukọ umu
Israel. 6 Joshua nwa Nun na Keleb
nwa Jefune, bù ndi sitere na ndi nēledo
ala ahu, we dọwa uwe-ha: 7 ha we
gwa nzukọ nile nke umu Israel okwu,
si, Ala ahu nke ayi gabigaworo nime ya
iledo ya, ala ahu di nma nke-uku nke-
uku. 8 Ọ buru na ihe ayi atọ Jehova
utọ, Ọ gēme kwa ka ayi ba n'ala nka, Ọ
gēnye kwa ayi ya; bù ala nke miri-ara-
ehi na manu-añu nērù nime ya. 9 Nāni,
unu anupu-kwa-la isi n'aka Jehova, unu
onwe-unu atu-kwa-la egwu ndi ala ahu;
n'ihi na nri-ayi ka ha bu: ihe-nchegide-
ha ewezugawo onwe-ya n'aru ha, ma
Jehova nọyere ayi: unu atula egwu ha.
10 Nzukọ Israel nile we si ka ewere
nkume tuḅue ha. Ewe me ka umu

Israel nile hu ebube Jehova anya n'ulo-
ikwū nzute.
11 Jehova we si Moses, Rùe ole mḇe
ka ndi nka gēlelim anya? ọ̀ bu kwa rue
ole mḇe ka ha nāgagh-ekwe na Mu,
n'ihi ihe-iriba-ama nile nke M'meworo
n'etiti ha? 12 M'gēwere ajọ ọria nēfe
efe tiḇue ha, M'gānapu kwa ha ihe ha
nwere, M'gēme kwa gi ka i ghọ mba di
uku di kwa ike kari ha. 13 Moses we
si Jehova, Ndi Ijipt gānu kwa ya; n'ihi
na I were ike-Gi me ka ndi nka si
n'etiti ha rigoputa; 14 ha gāgwa kwa
ndi bi n'ala nka okwu a: ha anuwo na
Gi onwe-gi, Jehova, nọ n'etiti ndi nka;
n'ihi na anya na anya ka ahuworo Gi
onwe-gi, Jehova, igwe-oji-Gi nēguzo
kwa n'elu ha, ọ bu kwa n'ogidi igwe-oji
ka Gi onwe-gi nēje ije n'iru ha n'ehihie,
na n'ogidi ọku n'abali. 15 Ma asi na
I me ka ndi nka nwua dika otù onye,
mba nile ndi nuworo akukọ bayere Gi
gēkwu kwa si, 16 N'ihi na Jehova
apugh ime ka ndi nka ba n'ala ahu nke
Ọ ṅuru ha iyi inye ha, n'ihi ya ka O
ḇuworo ha n'ọzara. 17 Ma uḇu a,
biko, ka ike Onye-nwe-ayi di uku, dika
I kwuworo, si, 18 Jehova adigh-ewe
iwe ọsọsọ, Ọ nāba uba n'ebere, Ọ
nāḇaghara kwa ajọ omume na njehie,
ma ọ digh uzọ ọ bula Ọ gāgu ndi ikpe
mara na ha bu ndi ikpe nāmagh; Ọ
nēwere kwa ajọ omume nke ndi bu nna
leta umu-ha, leta umu-umu nke-atọ,
leta kwa nke-anọ. 19 Biko, ḇaghara
ajọ omume nke ndi nka dika idi-uku
nke ebere-Gi si di, na dika I
ḇagharaworo ndi nka, site n'Ijipt
we rue uḇu a. 20 Jehova we si,
Aḇagharawom dika okwu-gi si di:
21 ma otù ọ di, Mu onwem nādi ndu,
uwa nile gējuputa kwa n'ebube Jehova;
22 n'ihi na ndikom ahu nile ndi huworo
ebubem, na ihe-iriba-amam nile, nke
M'meworo n'Ijipt na n'ọzara, ma ha
nwaworom uḇò iri a, ha egegh kwa
olum nti; 23 ha agagh-ahu ala ahu
ma-ọli nke M'ṅuru ndi bu nna-ha iyi
inye ha, ndi nile nke nēlelìm anya agagh-
ahu kwa ya: 24 ma orùm Keleb, n'ihi
na mọ di iche nọyere ya, n'ihi kwa na o
nēsozum n'azu, M'gēme kwa ka Ọ ba
n'ala ahu ebe ọ bara; nkpuru-ya gēnweta
kwa ya. 25 Ma ndi Amalek na ndi
Kenean bi na ndagwurugwu a: echi
chigharianu, buli-kwa-ra onwe-unu ije je
n'ọzara n'uzọ Oké Osimiri Uhie.
26 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 27 Rùe ole mḇe ka M'gānagide
nzukọ ọjọ nka nke nātamu ntamu
megidem? ntamu nile nke umu Israel,
nke ha onwe-ha nātamu megidem, ka
M'nuworo. 28 Si ha, Mu onwem nādi
ndu, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta, dika
unu kwuworo na ntim, otù a ka
M'nāghagh ime unu: 29 n'ọzara nka
ka ozu-unu gāda; ndi-unu nile agukọtara
agukọta, dika ọnu-ọgugu nile unu si di,
site n'onye ḇara orú arọ we gaba n'iru,
ndi tamuworo ntamu megidem, 30 unu
onwe-unu agagh-abà n'ala ahu ma-ọli,
nke M'buliri akam ime ka unu biri nime
ya, ma-ọbugh Keleb nwa Jefune na
Joshua nwa Nun. 31 Ma umu-
ntakiri-unu, ndi unu siri na ha gāghọ
ihe-nluta-n'agha, M'gēme kwa ka ha
ba, ha gāma kwa ala ahu nke unu juru
aju. 32 Ma unu onwe-unu, ozu-unu
gāda n'ọzara nka. 33 Umu-unu gābu
kwa ndi-ọzùzù-aturu n'ọzara ọgu arọ
abua, ha gēbu kwa ọkwukwa-iko nile
unu, rue mḇe ozu-unu gāgwusi n'ọzara.
34 Dika ọnu-ọgugu ubọchi nke unu ji
ledo ala ahu anya si di, bú ọgu ubọchi
abua, otù ubọchi otù arọ, otù ubọchi otù
arọ, otú a ka unu gēbu ajọ omume nile
unu, ọgu arọ abua, unu gāma kwa iju-
ajum. 35 Mu onwem, bú Jehova,
ekwuwo, nka ka M'nāghagh imere nzukọ
ọjọ a nile, ndi nēzukọ imegidem: n'ọzara
nka ka ha gāgwusi, ọ bu kwa n'ebe ahu
ka ha gānwu. 36 Ma ndikom ahu, ndi
Moses zigara iledo ala ahu, ndi lata-kwa-
ra, me ka nzukọ Israel nile tamu ntamu
megide Ya, n'ime ka akukọ ọjọ bayere
ala ahu puta, 37 ọbuná ndikom ahu,
bú ndi nēme ka akukọ ọjọ bayere ala
ahu puta, nwuru n'ihe-otiti ahu n'iru
Jehova. 38 Ma Joshua nwa Nun na
Keleb nwa Jefune di ndu site na ndikom
ahu ndi jeworo iledo ala ahu. 39 Moses
we gwa umu Israel nile okwu ndia: ndi
Israel we rue újú nke-uku. 40 Ha we
bilie n'isi-ututu, rigorue elu ugwu ahu,
si, Le ayi, ayi gārigoru kwa ebe ahu nke
Jehova kwuru okwu bayere ya: n'ihi na
ayi emehiewo. 41 Moses we si, N'ihi
gini kwa ka unu onwe-unu nāgabiga
okwu-ọnu Jehova? ma nke ahu agagh-
aga nke-ọma. 42 Unu arigola, n'ihi

na Jehova anọgh n'etiti unu; ka ewe
ghara itiḅu unu n'iru ndi-iro-unu.
43 N'ihi na ndi Amalek na ndi Kenean
nọ n'ebe ahu n'iru unu, unu gāda kwa
site na mma-agha: n'ihi na unu esiwo
n'iso Jehova laghachi, n'ihi ya Jehova
agagh-anọyere unu. 44 Ma ha were
npako rigorue elu ugwu ahu: ma iḅe
ọḅuḅa-ndu Jehova, na Moses, esigh
n'etiti ọmuma-ulo-ikwū pua. 45 Ndi
Amalek we ridata, ha na ndi Kenean,
bú ndi bi n'ugwu ahu, ha we tiḅue ha,
tipia kwa ha rue Họma.

15 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, si ha,
Mḅe unu gābà n'ala ebe-obibi nile unu,
nke Mu onwem nēnye unu, 3 mḅe
unu gēme kwa àjà-ọku ichuru Jehova, bú
àjà-nsure-ọku, ma-ọbu àjà ọzọ, imezu
nkwa, ma-ọbu n'onyinye-afọ-ofufo, ma-
ọbu na mḅe nile unu akara àkà, ime ihe
ísi utọ isurere Jehova, sitere n'igwè ehi,
ma-ọbu n'igwè ewu na aturu: 4 onye
ahu nke nēweta nso onyinye-ya iji biaru
nso gēweta kwa nso Jehova onyinye-
inata-iru-ọma, bú otù uzọ n'uzọ iri nke
otù ephah utu ọka flour agwara n'otù
uzọ n'uzọ anọ nke otù hin nke manu:
5 manya-vine iji chu aja-ihe-ọṅuṅu, otù
uzọ n'uzọ anọ nke hin, tiyere àjà-nsure-
ọku ahu, ma-ọbu iji chu aja ọzọ ahu, ka
i gēdoziri otù nwa-aturu. 6 Ma-ọbu
n'ichu ebulu n'àjà, i gēdozi onyinye-
inata-iru-ọma, uzọ abua n'uzọ iri nke
otù ephah utu ọku flour agwara n'otù
uzọ n'uzọ atọ nke otù hin nke manu.
7 Manya-vine iji chu aja-ihe-ọṅuṅu,
otù uzọ n'uzọ atọ nke otù hin, ka i
gēweta kwa nso, ka ọ buru ihe ísi utọ
isurere Jehova. 8 Ọzọ, mḅe i nēme
nwa-oke-ehi ka ọ buru àjà-nsure-ọku,
ma-ọbu àjà ọzọ, imezu nkwa, ma-ọbu
ichu aja-udo anāchuru Jehova: 9 ọ
gēweta kwa nso, tiyere nwa-oke-ehi ahu,
onyinye-inata-iru-ọma, bú uzọ atọ
n'uzọ iri nke otù ephah utu ọka flour
agwara na nkera hin nke manu.
10 Manya-vine ka i gēweta kwa nso iji
chu aja-ihe-ọṅuṅu, nkera hin, ka ọ buru
àjà-ọku nke ihe ísi utọ isurere Jehova.
11 Otú a ka agēmere otù oke-ehi, ma-
ọbu otù ebulu, ma-ọbu otù nwa nime
aturu ma-ọbu nime ewu. 12 Dika ọnu-
ọgugu ihe nke unu nēdozi si di, otú a
ka unu gēmere ihe ọ bula dika ọnu-
ọgugu-ha si di. 13 Onye ọ bula amuru
n'ala gēme ihe ndia otú a, n'iweta nso
àjà-ọku nke ihe ísi utọ isurere Jehova.
14 Ọzọ, mḅe ọbia nọ n'ala-unu dika
ọbia, ma-ọbu onye ọ bula nọ n'etiti unu
rue ọḅọ nile unu, mḅe ọ gēme àjà-ọku
nke ihe ísi utọ anēsurere Jehova; dika
unu si eme, otú a ka ọ gēme. 15 Nime
nkpọkọta nka, otù ukpuru diri unu, di-
kwa-ra ọbia nke nọ dika ọbia, bú ukpuru
ebigh-ebi rue ọḅọ nile unu: dika unu si
di, otú a ka ọbia ahu gādi n'iru Jehova.
16 Otù iwu na otù ikpé gādiri unu,
di-kwa-ra ọbia nke nọ dika ọbia n'ala-
unu.
17 Jehova we gwa Moses okwu, si,
18 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mḅe
unu gābà n'ala ahu ebe Mu onwem nēme
ka unu ba, 19 o gēru kwa, mḅe unu
nēri nime nri ala ahu, na unu gēbuliri
Jehova àjà-nbuli. 20 Oḅe achicha nke
utu ọka mbu unu ka unu gēbuli, ka ọ
buru àjà-nbuli: dika àjà-nbuli nke ebe-
nzọcha-ọka, otú a ka unu gēbuli ya.
21 Site n'utu ọka mbu unu unu gēnye
Jehova àjà-nbuli rue ọḅọ nile unu.
22 Ọzọ, mḅe unu gēme ihe n'amagh-
ama, ghara kwa ime ihe ndia nile enyere
n'iwu, nke Jehova gwaworo Moses,
23 bú ihe nile nke Jehova nyere unu
n'iwu n'aka Moses, site n'ubọchi nke
Jehova nyere iwu, we gaba n'iru rue ọḅọ
nile unu; 24 o gēru kwa, ma ọ buru na
emewo ya n'amagh-ama, n'ebe anya
nzukọ Israel nērugh, na nzukọ ahu nile
gēme otù nwa-oke-ehi ka ọ buru àjà-
nsure-ọku, ibu ihe ísi utọ anēsurere
Jehova, ya na onyinye-inata-iru-ọma-ya,
na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya, dika ikpé-ya si di,
na otù nkpi iji chu aja-nmehie. 25 Onye-
nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra nzukọ nile
nke umu Israel nmehie-ha, agāḅaghara
kwa ha; n'ihi na amagh-ama ka ọ bu, ha
onwe-ha ewetawo kwa nso onyinye-ha
iji biaru nso, bú àjà-ọku ichuru Jehova,
na àjà-nmehie-ha n'iru Jehova, n'ihi
amagh-ama-ha: 26 agāḅaghara kwa
nzukọ nile nke umu Israel, ha na ọbia
nke nọ dika ọbia n'etiti ha; n'ihi na n'ebe
ndi Israel nile nọ emere ya n'amagh-
ama. 27 Ma ọ buru na otù onye emehie
n'amagh-ama, ọ gēweta kwa nso nne-
ewu nke ḅara otù arọ iji chu aja-nmehie.
28 Onye-nchu-aja gēkpuchi-kwa-ra

nkpuru-obi ahu nmehie-ya, bú nke
nēme ihe n'amagh-ama, mḅe ọ nēmehie
n'amagh-ama, n'iru Jehova, ikpuchiri
ya nmehie-ya; agāḅaghara kwa ya.
29 Ma onye amuru n'ala n'etiti umu
Israel, ma ọbia nke nọ dika ọbia n'etiti
ha, otù iwu ka unu gēnwe bayere onye
nēme ihe n'amagh-ama. 30 Ma
nkpuru-obi ahu nke nēwere aka npako
me ihe, ma ọ bu onye amuru n'ala ma-
ọbu ọbia, Jehova ka onye ahu nēkwulu;
agēbipu kwa nkpuru-obi ahu n'etiti
ndi-ya. 31 N'ihi na ọ bu okwu Jehova
ka ọ leliworo anya, n'ihi kwa na ọ bu
ihe Ọ nyere n'iwu ka ọ mebiworo;
agēbipu nkpuru-obi ahu ebipu, ajọ
omume-ya gādikwasi ya.
32 Umu Israel we nọ n'ọzara, ha we
huta otù nwoke ka ọ nāchikọta nkú
n'ubọchi-izu-ike. 33 Ndi hutara ya ka
ọ nāchikọta nkú we me ka ọ biakute
Moses na Eron na nzukọ Israel nile.
34 Ha we me ka ọ nọdu n'ebe anēdebe
ndi-nkpọrọ, n'ihi na akọgh ha ala-ya, bù
ihe agēme ya. 35 Jehova we si Moses,
Aghagh ime ka nwoke ahu nwua: nzukọ
Israel nile gēwere nkume tuḅue ya n'azu
ọmuma-ulo-ikwū. 36 Nzukọ ahu nile
we me ka ọ pua je n'azu ọmuma-ulo-
ikwū, ha we were nkume tuḅue ya, ọ we
nwua; dika Jehova nyere Moses iwu.
37 Jehova we gwa Moses okwu, si,
38 Gwa umu Israel okwu, si ha mere
onwe-ha ọnu-ọnu n'elu usọ uwe-ha rue
ọḅọ nile ha, tiyekwasi kwa n'ọnu-ọnu
nke usọ uwe ahu eriri-nma ogho anunu:
39 ọ gābu-kwa-ra unu ọnu-ọnu usọ uwe,
ka unu we hu ya anya, we cheta ihe nile
Jehova nyere n'iwu, me kwa ha; ka unu
we ghara kwa iledo otú unu gēso obi-
unu, otú unu gēso kwa anya-unu, nke
unu onwe-unu nēso ha ikwa iko: 40 ka
unu we cheta me kwa ihe nile M'nyere
n'iwu, buru kwa ndi diri Chineke-unu
nsọ. 41 Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu, Nke mere ka unu si n'ala
Ijipt puta, ka M'we buru unu Chineke:
Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.

16 1 Ma Kora, nwa Izha, nwa
Kohat, nwa Livai, ya na Detan na
Abairam, umu Eliab, na On, nwa Pelet,
bú umu Reuben, chiri ndikom: 2 ha
we bilie n'iru Moses, ha na ndikom
ufọdu ndi sitere n'umu Israel, ọgu ndi-
isi nzukọ iri-na-abua na iri, ndi akpọrọ
ibia na nzute, ndikom amara aha-ha:
3 ha we kpọkọta onwe-ha imegide
Moses na imegide Eron, si ha, O
zuworo unu, n'ihi na nzukọ Israel nile,
ha nile n'otù n'otù, di nsọ, ọ bu kwa
n'etiti ha ka Jehova nọ: ọ̀ bu kwa gini
mere unu nēbuli onwe-unu kari
nkpọkọta nke Jehova? 4 Moses we
nu ya, we da kpue iru-ya n'ala: 5 ọ we
gwa Kora, gwa kwa nzukọ-ya nile, okwu,
si, N'ututu Jehova gēme ka amara ndi Ọ
nwere, na onye di nsọ, na onye Ọ gēme
ka ọ biarue nso Ya: Onye Ọ gārọputa,
onye ahu ka Ọ gēme kwa ka ọ biarue nso
Ya. 6 Menu nka; chirinu n'onwe-unu
ihe-igu-ọku, Kora, na nzukọ-ya nile;
7 tiye-kwa-nu ọku nime ha, tukwasi
kwa n'elu ha ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ
n'iru Jehova echi: o gēru kwa na nwoke
ahu nke Jehova gārọputa, onye ahu bu
onye nsọ: o zuworo unu, umu Livai.
8 Moses we si Kora, Biko, nurunu, umu
Livai: 9 Ọ̀ bu unu ihe ntà na Chineke
nke Israel akpawo óké n'etiti unu na
nzukọ Israel, ime ka unu biarue nso Ya;
ifè ȯfùfè nke ebe-obibi Jehova, na iguzo
n'iru nzukọ ahu ijere ha ozi; 10 Ọ we
me ka i biarue nso, gi na umu-nne-gi
nile, bú umu Livai? ùnu nāchọ kwa
ọlu nchu-aja? 11 N'ihi ya gi onwe-gi
na nzukọ-gi nile bu ndi nēzukọ imegide
Jehova: ma Eron, gini ka ọ bu na unu
nātamu ntamu megide ya? 12 Moses
we ziga ikpọ Detan na Abairam, bú umu
Eliab: ha we si, Ayi agagh-arigo:
13 ọ̀ bu ihe ntà na i mewo ka ayi si
n'ala nke miri-ara-ehi na manu-añu
nērù nime ya rigoputa, ime ka ayi nwua
n'ọzara nka, ma i ghagh ime kwa onwe-
gi onye-isi-ayi? 14 Ọzọ kwa, ọ bugh
ala nke miri-ara-ehi na manu-añu nērù
nime ya ka i meworo ka ayi ba, i nyegh
kwa ayi ihe-nketa, bú ubi na ubi-vine:
ì gārukpọ anya ndikom ndia? ayi agagh-
arigo. 15 Moses we we iwe di ọku nke-
uku, ọ we si Jehova, Echela onyinye-
inata-iru-ọma-ha iru: ọ digh otù
inyinya-ibu m'naraworo n'aka-ha, ọ
digh kwa otù onye nime ha M'mejọworo.
16 Moses we si Kora, Gi onwe-gi na
nzukọ-gi nile nọ n'iru Jehova, gi, na ha,
na Eron, echi: 17 chiri-kwa-nu, nwoke
ọ bula ihe-igu-ọku-ya, tiye kwa ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ n'elu ha, weta-

kwa-nu ha nso n'iru Jehova, nwoke ọ
bula ihe-igu-ọku-ya, ọgu ihe-igu-ọku
iri-na-abua na iri; gi onwe-gi kwa, na
Eron, nwoke ọ bula ihe-igu-ọku-ya.
18 Ha we chiri, nwoke ọ bula ihe-igu-
ọku-ya, tiye ọku n'elu ha, tukwasi kwa
ha ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ, we guzo
n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute, ha na Moses
na Eron. 19 Kora we kpọkọta nzukọ
Israel nile megide ha rue ọnu-uzọ ulo-
ikwū nzute: ewe me ka nzukọ ahu nile
hu ebube Jehova anya.
20 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 21 Kewapunu onwe-unu
n'etiti nzukọ nka, ka M'we me ka ha
gwusia dika n'otù ntabi-anya. 22 Ha
we da kpue iru-ha n'ala, si, Chineke, bù
Chineke nke mọ nile anu-aru nile, bù
madu, nwere, asi na otù nwoke emehie,
Ì gēwesa kwa nzukọ a nile iwe?
23 Jehova we gwa Moses okwu, si,
24 Gwa nzukọ Israel okwu, si, Sinu
na buruburu ebe-obibi nke Kora na
Detan na Abairam rigo. 25 Moses we
bilie, jekuru Detan na Abairam; ndi-
okenye Israel we so ya. 26 Ọ we gwa
nzukọ Israel okwu, si, Biko, sinu n'ulo-
ikwū ndikom ndia, bù ndi nēmebi iwu,
wezuga onwe-unu, unu emetu-kwa-la
ihe ọ bula ha nwere, ka ewe ghara
ikpochapu unu nime nmehie-ha nile.
27 Ha we si n'ebe-obibi nke Kora na
Detan na Abairam buruburu rigo:
Detan na Abairam we puta, guzo onwe-
ha n'ọnu-uzọ ulo-ikwū-ha, ha na
ndinyom-ha, na umu-ha ndikom, na
umu-ntakiri-ha. 28 Moses we si, Na
nka ka unu gāmara na Jehova ezitewom
ime omume ndia nile; n'ihi na ha esitegh
n'obim. 29 Ọ buru na ọnwu dika ọnwu
madu nile ka ndia gānwu, ọ buru kwa na
ọ bu nleta madu nile ka agēleta ha;
Jehova eziteghm. 30 Ma ọ buru na ihe-
òkikè ọhu ka Jehova gēkè, ala ewe
saghepu ọnu-ya, loda ha, ha na ihe nile
ha nwere, ha we rida na ndu rue ala-mọ;
unu gāmara kwa na ndikom ndia eleliwo
Jehova. 31 O rue, mḅe o kwubiri okwu
ndia nile, na ala nke di n'okpuru ha
ḅawara: 32 ala we saghe ọnu-ya, loda
ha, na ulo nile ha, na madu nile Kora
nwere, na àkù-ha nile. 33 Ha we rida
na ndu rue ala-mọ, ha onwe-ha na ihe
nile ha nwere: ala we mechie n'elu ha,
ha we si n'etiti nkpọkọta ahu la n'iyi.
34 Israel nile ndi nọ ha buruburu we
ḅalaga n'olu ákwá-ha: n'ihi na ha siri,
Ka ala we ghara iloda ayi. 35 Ọku we
si n'ebe Jehova nọ puta, ripia ọgu
ndikom iri-na-abua na iri ahu nēweta
nso ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ.
36 Jehova we gwa Moses okwu, si,
37 Gwa Eleeza nwa Eron, bù onye-
nchu-aja, ka o si n'etiti nsure-ọku ahu
chilie ihe-igu-ọku ahu, gi kposa kwa ọku
ahu n'akuku ahu; n'ihi na ha di nsọ;
38 bù ihe-igu-ọku nke ndi-nmehie ndia
ndi megidere nkpuru-obi-ha, ka ewere
kwa ha kpu mbadamba ihe ibu ihe-
nmachita diri ebe-ichu-aja: n'ihi na ha
wetara ha nso n'iru Jehova, ha di kwa
nsọ: ha gābu-kwa-ra umu Israel ihe-
iriba-ama. 39 Eleeza, bù onye-nchu-
aja, we chiri ihe-igu-ọku ọla ahu, nke ndi
ahu esurere ọku wetara nso, ha we tisa ha
ka ha buru ihe-nmachita diri ebe-ichu-
aja: 40 iburu umu Israel ihe-ncheta,
ka nwoke ala ọzọ, onye nēsitegh na
nkpuru Eron, we ghara ibia nso isure
ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'iru Jehova;
ka ọ ghara idi ka Kora, di kwa ka nzukọ-
ya: dika Jehova gwara ya okwu n'aka
Moses.
41 Ma nzukọ nile nke umu Israel
tamuru ntamu n'echi-ya megide Moses
megide kwa Eron, si, Unu onwe-unu
emewo ka ndi nke Jehova nwua. 42 O
rue, mḅe akpọkọtara nzukọ ahu megide
Moses megide kwa Eron, na ha chere iru
n'ulo-ikwū nzute: ma, le, igwe-oji ahu
kpuchiri ya, ewe hu ebube Jehova.
43 Moses na Eron we bia n'iru ulo-ikwū
nzute. 44 Jehova we gwa Moses okwu,
si, 45 Sinu n'etiti nzukọ a bilie, ka
M'we me ka ha gwusia dika n'otù ntabi-
anya. Ha we da kpue iru-ha n'ala.
46 Moses we si Eron, Were ihe-igu-ọku-
gi, tiye ọku n'elu-ya sitere n'elu ebe-
ichu-aja, tukwasi kwa ya ihe-nsure-ọku
nēsi isi utọ, būru ya jekuru nzukọ Israel
ngwa ngwa, kpuchiere ha nmehie-ha;
n'ihi na iwe ahu esiwo n'iru Jehova puta;
ihe-otiti ahu amalitewo. 47 Eron we
were dika Moses kwuru, ḅabà n'etiti
nkpọkọta ahu; ma, le, ihe-otiti ahu
amalitewo n'etiti ndi Israel: ọ we tiye
ihe-nsure-ọku ahu nēsi isi utọ, we
kpuchiere ndi ahu nmehie-ha. 48 Ọ
we guzo n'etiti ndi nwuru anwu na ndi
di ndu; ewe ḅochie ihe-otiti ahu.

49 Ma ndi nwuru anwu n'ihe-otiti ahu
di orù nnù na nnù iri-na-isi na ọgu iri-
na-ise, nāgugh ndi nwuru anwu n'okwu
Kora. 50 Eron we laghachikuru Moses
rue ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute: ewe ḅochie
ihe-otiti ahu.

17 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Gwa umu Israel okwu, nara
kwa n'aka-ha nkpa-n'aka nkpa-n'aka,
otù diri otù ulo nna, n'aka ndi-isi-ha
nile, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di,
nkpa-n'aka iri-na-abua: aha nwoke ọ
bula ka i gēdekwasi na nkpa-n'aka-ya.
3 Ma aha Eron ka i gēdekwasi na nkpa-
n'aka Livai: n'ihi na ọ bu otù nkpa-
n'aka ka onye-isi ọ bula nke ulo nke ndi
bu nna-ha gēnwe. 4 I gēdo kwa ha
n'ulo-ikwū nzute n'iru ihe-àmà ahu, ebe
Mu na unu nēzute. 5 O gēru kwa, na
nwoke ahu nke M'gārọputa, nkpa-n'aka-
ya gāma ifuru: M'gēme kwa ka ntamu
nile nke umu Israel si n'arum bìe, bù
nke ha onwe-ha nātamu megide unu.
6 Moses we gwa umu Israel okwu, ndi-
isi-ha nile we nye ya nkpa-n'aka, otù
onye-isi otù nkpa-n'aka, otù onye-isi
otù nkpa-n'aka, dika ulo nke ndi bu
nna-ha si di, nkpa-n'aka iri na abua:
nkpa-n'aka Eron di kwa n'etiti nkpa-
n'aka-ha. 7 Moses we do nkpa-n'aka
nile n'iru Jehova n'ulo-ikwū nke ihe-
àmà. 8 O rue n'echi-ya, na Moses bara
n'ulo-ikwū nke ihe-àmà; ma, le, nkpa-
n'aka Eron nke diri ulo Livai amawo
ifuru, ḅawa kwa ifuru ahu, wa kwa
okoko, mi kwa almond chara acha.
9 Moses we si n'iru Jehova chiputara
umu Israel nile nkpa-n'aka ahu nile:
ha we le anya, were ha, nwoke ọ bula
nkpa-n'aka-ya. 10 Jehova we si Moses,
Doghachi nkpa-n'aka Eron n'iru ihe-
àmàm ka ọ buru ihe-ndebe, iburu umu
nnupu-isi ihe-iriba-ama; ka i we me ka
ntamu nile ha si n'ebe M'nọ bisia, ka
ha we ghara inwu. 11 Moses we me
ya: dika Jehova nyere ya iwu, otù a ka
ọ mere.

12 Umu Israel we gwa Moses okwu,
si, Le, ayi ekubiwo, ayi alawo n'iyi, ayi
nile alawo n'iyì. 13 Onye ọ bula nke
nābiaru nso, nke nābiaru nso ebe-obibi
Jehova, gānwu: ọ̀ bu na ayi agwusiwo
n'ikubi ekubì?

18 1 Jehova we si Eron, Gi onwe-gi
na umu-gi ndikom na ulo nna-gi
tiyere gi gēbu ajọ omume nke ebe nsọm:
gi onwe-gi na umu-gi ndikom tiyere gi
gēbu kwa ajọ omume nke ọlu-nchu-aja-
unu. 2 Ọzọ kwa, umu-nne-gi, bù ebo
Livai, ebo nna-gi, gi me ka ha soro gi
biaru nso, ka ha we rapara n'aru-gi,
nēje-kwa-ra gi ozi: ma gi onwe-gi na
umu-gi ndikom tiyere gi gānọ n'iru ulo-
ikwū ihe-àmàm. 3 Ha gēdebe kwa
ihe-ndebe-gi, na ihe-ndebe nke Ulo-
ikwūm nile: nání na ha agagh-abiaru
nso ihe nile nke ebe nsọm, ha agagh-
abiaru kwa nso ebe-ichu-ajam, ka ha we
ghara inwu, ma ha, ma unu. 4 Ha
gārapara kwa n'aru-gi, debe kwa ihe-
ndebe nke ulo-ikwū nzute, nke diri
òfùfè nile nke Ulo-ikwū ahu: ma onye
ala ọzọ agagh-abiaru nso unu. 5 Unu
gēdebe kwa ihe-ndebe nke ebe nsọm,
na ihe-ndebe nke ebe-ichu-ajam: ka iwe
we ghara idikwasi umu Israel ọzọ.
6 Ma Mu onwem, le, esiwom n'etiti
umu Israel were umu-nne-gi, bù ndi
Livai: ha buru unu onyinye, ndi enyere
Jehova, ifè òfùfè nke ulo-ikwū nzute.
7 Ma gi onwe-gi na umu-gi ndikom
tiyere gi gēdebe ọlu-nchu-aja-unu bayere
ihe nile nke ebe-ichu-ajam, baye-kwa-ra
ihe di nime àkwà-nḅochi; unu gēfè kwa:
dika òfùfè nke onyinye ka M'nēnye unu
ọlu-nchu-aja-unu: ma onye ala ọzọ nke
nābiaru nso, agēme ka ọ nwua.

8 Jehova we gwa Eron okwu, si, Ma
Mu onwem, le, enyewom i ihe-ndebe
nke àjà-nbulim nile, bù nke diri ihe
nile edoro nsọ nke umu Israel, gi ka
M'nyeworo ha ibu òkè otite-manu, nye
kwa umu-gi ndikom, n'ukpuru ebigh-
ebi. 9 Nka gābu nke gi site n'ihe nsọ
kachasi ihe nsọ nile, site n'ọku: onyinye-
ha ọ bula iji biaru nso, ọbunà onyinye-
inata-iru-ọma-ha ọ bula, na àjà-nmehie-
ha ọ bula, na àjà-ikpe-ọmuma-ha ọ bula,
nke ha gēnyeghachim, ihe nsọ kachasi
ihe nsọ nile ka ọ gāburu gi, buru kwa
umu-gi ndikom. 10 N'ihe nsọ kachasi
ihe nsọ nile ka i gēri ya: nwoke ọ bula
gēri ya; ihe nsọ ka ọ gāburu gi. 11 Nka
bu kwa nke gi; àjà-nbuli nke onyinye-
ha, ọbunà àjà-ofufè nile nke umu Israel:
gi ka M'nyeworo ha, nye kwa umu-gi
ndikom, nye kwa umu-gi ndinyom,

tiyere gi, n'ukpuru ebigh-ebi: onye ọ
bula nke di ọcha n'ulo-gi gēri ya.
12 Manu nile nke kachasi nma nke
manu ọhu, na manya nile nke kachasi
nma nke manya-vine ọhu, na ọka, bú
ihe mbu ha nke ha nēnye Jehova, gi ka
M'nyeworo ha. 13 Nkpuru mbu nke
ihe nile di n'ala-ha, nke ha nēwetara
Jehova, nke gi ka ọ bu; onye ọ bula nke
di ọcha n'ulo-gi gēri ya. 14 Ihe ọ bula
ewezugara ka ebibie ya n'Israel, nke gi
ka ọ bu. 15 Nwa ọ bula nke meghere
àkpà-nwa, nke anu-aru nile nke ha
nēweta nso Jehova, n'etiti madu na
n'etiti anu-ulo, ọ bu nke gi: nání i ghagh
ibaputa nwa madu buru uzọ mu, nwa
anu-ulo ruru árú buru uzọ mu ka i
gābaputa kwa. 16 Ma ndi-ha anābaputa
site na nke ruru otù ọnwa ka i gābaputa,
dika ọrùrù-ọnu-gi si di, n'ọla-ọcha
shekel ise, dika shekel nke ebe nsọm si
di (orú gerah ka ọ bu). 17 Ma otú ọ di,
nwa ehi buru uzọ mu, ma-ọbu nwa
aturu buru uzọ mu, ma-ọbu nwa ewu
buru uzọ mu, i gagh-abaputa ha; ihe
nsọ ka ha bu: i gāwusa ọbara-ha n'ebe-
ichu-ajam, sure kwa abuba-ha ọku
ibu ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ, ka ọ
buru àjà-ọku, ime ihe ísì utọ anēsurere
Jehova. 18 Anu-ha bu kwa nke gi,
dika okpukpu-obi nke àjà-ofufé, na dika
utaku-ukwu aka-nri, nke gi ka ọ bu.
19 Àjà-nbuli nile nke ihe nsọ nile, nke
umu Israel nēbuliri Jehova, ka
M'nyeworo gi, nye kwa umu-gi ndikom,
nye kwa umu-gi ndinyom, tiyere gi,
n'ukpuru ebigh-ebi: ọbuba-ndu nnú
ebigh-ebi n'iru Jehova ka ọ buru gi,
buru kwa nkpuru-gi tiyere gi. 20 Jehova
we si Eron, I gagh-eketa ihe n'ala-ha, ọ
digh kwa òkè i gēnwe n'etiti ha: Mu
onwem bu òkè-gi na ihe-nketa-gi n'etiti
umu Israel.
21 Ma umu Livai, le, ha ka
M'nyeworo otù uzọ n'uzọ iri nke ihe
nile n'Israel, ibu ihe-nketa, dika ihe-
nkwughachi òfùfè-ha, nke ha onwe-ha
nēfè, bú òfùfè nke ulo-ikwū nzute.
22 Ma umu Israel agagh-abiaru nso
ulo-ikwū nzute ahu ọzọ, ibū nmehie,
inwu anwu. 23 Ma ndi Livai gēfè
òfùfè ahu nke ulo-ikwū nzute, ha onwe-
ha gēbu kwa ajọ omume-ha: ukpuru
ebigh-ebi ka ọ bu rue ọbọ nile unu,
ma n'etiti umu Israel ha agagh-eketa
ihe-nketa. 24 N'ihi na ọ bu otù uzọ
n'uzọ iri nke ihe umu Israel, nke ha
nēbuliri Jehova dika àjà-nbuli, ka
M'nyeworo ndi Livai, ibu ihe-nketa: ya
mere M'siworo ha, N'etiti umu Israel
ha agagh-eketa ihe-nketa.
25 Jehova we gwa Moses okwu, si,
26 I gāgwa kwa ndi Livai okwu, si ha,
Mbe unu nānara n'aka umu Israel otù
uzọ n'uzọ iri nke M'nyeworo unu site
n'aka-ha, dika ihe-nketa-unu, unu gēsi
kwa na ya bulie àjà-nbuli nke Jehova,
bú otù uzọ n'uzọ iri nke si n'otù uzọ
n'uzọ iri ahu puta. 27 Agāgu-kwa-ra
unu àjà-nbuli-unu, dika ọka nke si
n'ebe-nzọcha-ọka puta, na dika ojuju-
manya-vine nke si n'ebe-nzọcha-
nkpuru-vine puta. 28 Otú a ka unu
gēbuli, ọbuná unu onwe-unu, àjà-nbuli
nke Jehova sitere n'otù uzọ n'uzọ iri
nke ihe unu nile, nke unu nānara n'aka
umu Israel; unu gēsi kwa na ya nye
Eron, bú onye-nchu-aja, àjà-nbuli nke
Jehova. 29 Unu gēsi n'onyinye-unu
nile bulie àjà-nbuli ọ bula nke Jehova,
site n'ihe-ya nile kachasi nma, bú ihe
nsọ ya sitere na ya. 30 I gāsi kwa ha,
Mbe unu nēsi na ya bulie ihe-ya kachasi
nma, agāgu-kwa-ra ndi Livai ya dika
ihe-ọmume nke ebe-nzọcha-ọka, na dika
ihe-ọmume nke ebe-nzọcha-nkpuru-
vine. 31 Unu gēri kwa ya n'ebe ọ bula,
unu onwe-unu na ulo nile unu: n'ihi
na ugwọ-ọlu ka ọ buru unu, bú ihe-
nkwughachi òfùfè-unu n'ulo-ikwū
nzute. 32 Unu agagh-ebu kwa nmehie
bayere ya, mbe unu si na ya bulie ihe-
ya kachasi nma: unu agagh-emeru kwa
ihe nsọ nile nke umu Israel, unu agagh-
anwu kwa.

19 1 Jehova we gwa Moses na Eron
okwu, si, 2 Nka bu ukpuru nke
iwu ahu nke Jehova nyeworo n'iwu, si,
Gwa umu Israel okwu, ka ha wetara gi
nwa-abọghọ-ehi nācha uhie uhie nke
zuru okè, nke ọlu nādigh n'aru-ya, nke
ọ digh mbe yoke rigokwasiri ya:
3 unu gēnye ya Eleeza, bú onye-nchu-
aja, ọ gēme ka ọ pua je n'azu ọmuma-
ulo-ikwū, otù onye gēbu ya n'iru ya:
4 Eleeza, bú onye-nchu-aja, gēwere
ufọdu nime ọbara-ya na nkpisi-aka-ya,
fesa ufọdu nime ọbara-ya na ncherita-
iru ulo-ikwū nzute ubò asa: 5 otù

onye gēsure kwa nwa-aḅọghọ-ehi ahu
ọku n'anya-ya; akpukpọ-ya, na anu-ya,
na ọbara-ya, tiyere nsi-ya, ka o gēsure
ọku: 6 onye-nchu-aja gēwere kwa
osisi cedar, na hyssop, na ogho uhie,
tubà ya n'etiti nsure-ọku nwa-aḅọghọ-
ehi ahu. 7 Onye-nchu-aja gāsu kwa
uwe-ya, sa kwa anu-aru-ya na miri,
emesia ọ gābata n'ọmuma-ulo-ikwū,
onye-nchu-aja gāru kwa àrù rue anyasi.
8 Onye ahu nke nēsure ya ọku gāsu
kwa uwe-ya na miri, sa kwa anu-aru-
ya na miri, ọ gāru kwa àrù rue anyasi.
9 Nwoke nke di ọcha gāchikọta ntu nke
nwa-aḅọghọ-ehi ahu, do ya n'azu
ọmuma-ulo-ikwū n'ebe di ọcha, ọ gābu-
kwa-ra umu Israel ihe-ndebe ibu miri
nke idi-na-nsọ: àjà-nmehie ka ọ bu.
10 Onye ahu nke nāchikọta ntu nwa-
aḅọghọ-ehi gāsu kwa uwe-ya, ru kwa
àrù rue anyasi: ọ gābu-kwa-ra umu
Israel, buru kwa ọbia nke nọ dika
ọbìa n'etiti ha, ukpuru ebigh-ebi.
11 Onye nēmetu ozu nwuru anwu nke
madu ọ bula aru gāru àrù ubọchi asa:
12 onye ahu gēwere ya wepu nmehie-ya
n'ubọchi nke-atọ, n'ubọchi nke-asa
ọ gādi kwa ọcha: ma ọ buru na ọ
wepugh nmehie-ya n'ubọchi nke-atọ,
ọ gagh-adi kwa ọcha n'ubọchi nke-asa.
13 Onye ọ bula nke nēmetu onye nwuru
anwu aru, bù ozu madu nke nwuru
anwu, ma ọ wepugh nmehie-ya, ebe-
obibi Jehova ka ọ nēmeru; agēbipu kwa
nkpuru-obi ahu n'Israel: n'ihi na
awusagh ya miri nke idi-na-nsọ ahu,
onye ruru àrù ka ọ gābu; ọrurù-ya
nādikwasi ya rue uḅu a. 14 Nka
bu iwu mḅe madu nwuru n'ulo-ikwū:
onye ọ bula nke nābà n'ulo-ikwū ahu,
na onye ọ bula nke nọ n'ulo-ikwū
ahu, gāru àrù ubọchi asa. 15 Ihe ọ
bula nke ghere oghe, nke nēnwegh ihe-
nkpuchi eriri eji kechi elu-ya, ihe ruru
àrù ka ọ bu. 16 Onye ọ bula nke
nēmetu onye eji mma-agha ḅu, ma-ọbu
onye nwuru anwu, ma-ọbu ọkpukpu
madu, ma-ọbu ili, aru, n'ọhia sara iru,
ọ gāru àrù ubọchi asa. 17 Ha gēwere
kwa ufọdu nime ntu nsure-ọku àjà-
nmehie ahu bayere onye ahu ruru àrù,
agētiye kwa miri nērù erù n'elu ya nime
ihe: 18 nwoke nke di ọcha gēwere kwa
hyssop, sue ya na miri ahu, fesa ya
n'ulo-ikwū ahu, na n'ihe-ya nile, na
n'aru ndi nọ n'ebe ahu, na n'aru onye
ahu nke metuworo ọkpukpu ahu, ma-
ọbu onye eḅuru eḅu ahu, ma-ọbu onye
nwuru anwu ahu, ma-ọbu ili ahu, aru:
19 onye ahu nke di ọcha gēfesa kwa
onye ahu ruru àrù n'ubọchi nke-atọ, na
n'ubọchi nke-asa: ọ gēwepu kwa
nmehie-ya n'ubọchi nke-asa; ọ gāsu kwa
uwe-ya, sa kwa aru-ya na miri, di ọcha
n'anyasi. 20 Ma nwoke nke ruru àrù,
ma ọ digh-ewepu nmehie-ya, agēbipu
kwa nkpuru-obi ahu n'etiti nkpọkọta
Israel, n'ihi na ọ bu ebe nsọ Jehova ka
ọ meruworo: awusagh ya miri nke idi-
na-nsọ ahu; onye ruru àrù ka ọ bu.
21 Ọ gābu-kwa-ra ha ukpuru ebigh-
ebi; onye nēfesa miri nke idi-na-nsọ ahu
gāsu kwa uwe-ya; onye nēmetu miri
nke idi-na-nsọ ahu aru gāru kwa àrù
rue anyasi. 22 Ihe ọ bula onye ruru àrù
nēmetu aru gāru àrù; madu nke nēmetu
ya aru gāru àrù rue anyasi.

20 1 Umu Israel, bù nzukọ ahu nile,
we ba n'ọzara Zin n'ọnwa mbu:
ndi Israel we nọdu na Kedesh; Miriam
we nwua n'ebe ahu, ewe lie ya n'ebe ahu.
2 Ma ọ digh miri nzukọ ahu nwere: ha
we kpọkọta onwe-ha megide Moses,
megide kwa Eron. 3 Ndi Israel we so
Moses se okwu, ha we kwue, si, Ọ gādi
ayi nọ nma ma asi na ayi ekubiwo mḅe
umu-nne-ayi kubiri n'iru Jehova! 4 Ọ
bu kwa n'ihi gini ka unu meworo
nkpọkọta Jehova ka ọ ba n'ọzara nka,
inwu n'ebe ahu, ayi onwe-ayi na anu-
ulo-ayi? 5 Ọ bu kwa n'ihi gini ka unu
meworo ka ayi si n'Ijipt rigoputa, ime
ayi ka ayi bata n'ebe ọjọ a? ọ bugh ebe
nke nkpuru-ọghigha, ma-ọbu nke osisi
fig, ma-ọbu nke osisi vine, ma-ọbu nke
osisi pomegranate; ọ digh kwa miri inu.
6 Moses na Eron we si n'iru nkpọkọta
ahu biarue ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute, da
kpue iru-ha n'ala: ewe me ka ha hu ebube
Jehova anya. 7 Jehova we gwa Moses
okwu, si, 8 Were nkpa-n'aka ahu,
kpọkọta kwa nzukọ Israel, gi onwe-gi,
na Eron, bù nwa-nne-gi, unu gwa
nkume ahu di elu okwu n'anya-ha, ka
ọ we nye miri-ya; i gēme kwa ka miri
si na nkume ahu di elu putara ha: i
gēme kwa ka nzukọ ahu na anu-ulo-ha
ñua miri. 9 Moses we si n'iru Jehova
were nkpa-n'aka ahu, dika Ọ nyere ya

iwu. 10 Moses na Eron we kpọkọta nkpọkọta Israel rue iru nkume ahu di elu, ọ si ha, Biko, nurunu, ndi nānupu isi, àyi gēme ka miri si na nkume a di elu putara unu? 11 Moses we welie aka-ya, were nkpa-n'aka-ya tie nkume ahu di elu uḅò abua: miri riri nne we puta, nzukọ ahu we ṅua, ha na anu-ulo nile ha. 12 Jehova we si Moses na Eron, N'ihi na unu ekwegh na Mu, idom nsọ n'anya umu Israel, n'ihi ya unu agagh-eme ka nkpọkọta nka ba n'ala ahu nke M'nyeworo ha. 13 Ndia bu miri Meriba; n'ihi na umu Israel soro Jehova se okwu, ewe do Ya nsọ nime ha.

14 Moses we si na Kedesh zigara eze Edom ndi-ozi, si, Otú a ka Israel, bù nwa-nne-gi, siri, Gi onwe-gi amawo ike-ọgwugwu nile nke gwuworo ayi: 15 na nna-ayi-hà ridara n'Ijipt, ayi we biri n'Ijipt ọtutu ubọchi; ndi Ijipt we mejọ ayi, mejọ kwa nna-ayi-hà: 16 ayi we tikue Jehòva, Ọ we nu olu-ayi, zite mọ-ozi, me ka ayi si n'Ijipt puta: ma, le, ayi onwe-ayi nọ na Kedesh, bù obodo nke di na nsọtu òkè-ala-gi: 17 biko, ka ayi gabiga nime ala-gi: ayi agagh-agabiga nime ọhia ma-ọbu nime ubi-vine, ayi agagh-aṅu kwa miri olùlù: n'uzọ eze ka ayi ganēje, ayi agagh-ewezuga onwe-ayi n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe, rue mḅe ayi gāgabiga òkè-ala-gi. 18 Edom we si ya, I gagh-agabiga nimem, ka m'we ghara iwere mma-agha puta izute gi. 19 Umu Israel we si ya, Ọ bu n'uzọ atuliri atuli ka ayi gārigo: ọ buru kwa na ayi aṅua miri-gi, mu onwem na anu-ulom, m'gēnye kwa gi ọnu-ahia-ya: nāni ka m'were ukwum gabiga, ọ digh ihe ọzọ. 20 Ọ we si, I gagh-agabiga. Edom we were ndi di uku na aka di ike puta izute ya. 21 Edom we ju ikwe ka Israel gabiga n'òkè-ala-ya: Israel we si n'ebe ọ nọ wezuga onwe-ya.

22 Ha we si na Kedesh bulie ije: umu Israel, bù nzukọ ahu nile, we biarue ugwu Hoa. 23 Jehova we gwa Moses na Eron okwu n'ugwu Hoa, n'akuku òkè ala Edom si, 24 Agāchikọta Eron na umu-nna-ya n'ala-mọ: n'ihi na ọ gagh-abà n'ala ahu nke M'nyeworo umu Israel, n'ihi na unu nupuru isi n'okwu-ọnum na miri Meriba. 25 Chiri Eron na Eleeza nwa-ya, me ka ha rigota n'ugwu Hoa: 26 i gēyipu Eron uwe-ya, yibe ha Eleeza nwa-ya: agāchikọta Eron na umu-nna-ya n'ala-mọ, ọ gānwu kwa n'ebe ahu. 27 Moses we me dika Jehova nyere ya iwu: ha we rigo n'ugwu Hoa n'anya nzukọ Israel nile. 28 Moses we yipu Eron uwe-ya, yibe ha Eleeza nwa-ya; Eron we nwua n'ebe ahu n'elu ugwu ahu: Moses na Eleeza we si n'ugwu ahu ridata. 29 Nzukọ Israel nile we hu na Eron ekubiwo, ha we kwara Eron àkwà orù ubọchi na iri, bù ulo Israel nile.

21 1 Onye Kenean, bù eze Arad, onye bi na Negeb, we nu na Israel abiawo n'uzọ Atarim; ọ we buso Israel agha, dọta ufọdu nime ha n'agha. 2 Israel we kwere Jehova nkwa, si, Ọ buru na I nye ndi nka n'akam n'ezie, m'gēwezuga kwa obodo-ha nile ka ebibie ha. 3 Jehova we ge nti n'olu Israel, nye ndi Kenean n'aka-ha; ha we wezuga ha na obodo nile ha ka ebibie ha: ewe kpọ aha ebe ahu Họma.

4 Ha we si n'ugwu Hoa bulie ije ga n'uzọ Okè Osimiri Uhie, iga ala Edom buruburu: ma nkpuru-obi ndi Israel enwegh ntachi-obi n'uzọ ahu. 5 Ndi Israel we kwue okwu megide Chineke, megide kwa Moses, si, N'ihi gini ka unu meworo ka ayi si n'Ijipt rigota inwu n'ọzara nka? n'ihi na achicha adigh, miri adigh kwa; ike agwusiwo kwa nkpuru-obi-ayi n'achicha nka di nfē. 6 Jehova we zite agwọ ahu nke yiri ọku n'etiti ndi Israel, ha we ta ndi Israel aru; ndi riri nne nwupuru n'Israel. 7 Ndi Israel we biakute Moses, si, Ayi emehiewo, n'ihi na ayi ekwuwo okwu megide Jehova, megide kwa gi; gi kpere Jehova, ka Ọ we wezuga agwọ ndia n'aru ayi. Moses we kpe ekpere n'ihi ndi Israel. 8 Jehova we si Moses, Mere onwe-gi agwọ yiri ọku, tukwasi ya n'ọkọlọtọ: o gēru kwa, na onye ọ bula ataworo gādi ndu, mḅe ọ huworo ya anya. 9 Moses we me agwọ ọla, tukwasi ya n'ọkọlọtọ ahu: o rue, ma ọ buru na agwọ atawo madu, na ọ di ndu, mḅe ọ legidere agwọ ọla ahu anya. 10 Umu Israel we bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Obot. 11 Ha si n'Obot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Iye-abarim, n'ọzara ahu nke di n'iru Moab, n'uzọ ọwuwa-anyanwu. 12 Ha si n'ebe ahu bulie

ije, ma ulo-ikwū-ha na ndagwurugwu
Zered. 13 Ha si n'ebe ahu bulie ije,
ma ulo-ikwū-ha n'ofè Anon, nke di
n'ọzara, nke si n'ókè-ala ndi-Amorait
aputa: n'ihi na Anon bu ókè-ala Moab,
n'etiti Moab na ndi-Amorait. 14 N'ihi
ya ka anāsi n'akwukwọ agha di iche iche
nke Jehova,
Vaheb nime Sufa,
Na ndagwurugwu nile nke Anon,
15 Na nkpọrube nke ndagwurugwu ahu,
Bù nke nēwezuga onwe-ya n'uzọ ebe-obibi A,
Nke nādabere kwa n'ókè-ala Moab.
16 Ha si n'ebe ahu jerue Bia: nke ahu
bu olùlù-miri ahu nke Jehova gwara
Moses okwu bayere ya, si, Chikọta ndim,
M'gēnye kwa ha miri.
17 Mḅe ahu Israel nābù abù a, si:
Rigo, gi olùlù-miri; zanu ya:
18 Olùlù-miri, ndi-isi gwuru ya,
Ndi amara aha-ha nke ndi Israel doziri ya,
Ha ji nkpa - n'aka onye nēnye ukpuru, ji kwa nkpa-n'aka nile ha, me ya.
Ha si n'ọzara ahu jerue Matana: 19 si
na Matana jerue Nahaliel: si na Nahaliel
jerue Bamot: 20 si na Bamot jerue
ndagwurugwu ahu nke di n'ọhia Moab,
rue elu Pisga, nke nēle anya n'ebe ala
ahu nke tọḅọrọ n'efu di.
21 Israel we ziga ndi-ozi jekuru
Saihon, bù eze ndi-Amorait, si, 22 Ka
m'gabiga nime ala-gi: ayi agagh-ewezuga onwe-ayi ba n'ọhia, ma-ọbu
n'ubi-vine; ayi agagh-añu miri olùlù-miri: n'uzọ eze ka ayi ganēje, rue mḅe
ayi gāgabiga ókè-ala-gi. 23 Ma Saihon
ekwegh ka Israel gabiga nime ókè-ala-ya: ma Saihon chikọtara ndi-ya nile,
pua izute Israel rue ọzara, biarue Jehaz:
ọ we buso Israel agha. 24 Israel we
were ọnu mma-agha tiḅue ya, we nweta
ala-ya site n'Anon rue Jabok, rue umu
Amon: n'ihi na ókè-ala umu Amon siri
ike. 25 Israel we were obodo ndia nile:
Israel we biri n'obodo nile nke ndi-Amorait, nime Heshbon, na nime umu-obodo-ya nile. 26 N'ihi na Heshbon
ahu, obodo Saihon, bú eze ndi-Amorait,
ka ọ bu, eze ahu buso-kwa-rari eze gara
aga nke Moab agha, we nara ala-ya nile
n'aka-ya, rue Anon. 27 N'ihi ya ndi
nātu ilu nāsi,
Banu nime Heshbon,
Ka ewue obodo Saihon, ka eguzosi kwa ya ike:
28 N'ihi na ọku esiwo na Heshbon pua,
Ire-ọku n'obodo Saihon:
O ripiawo A nke Moab,
Ndi-nwe ebe nile di elu nke Anon.
29 Ahuhu gādiri gi, Moab!
I lawo n'iyì, gi ndi Kemosh:
Ọ nyewo umu-ya ndikom, dika ndi ḅapuru aḅapu,
Nye kwa umu-ya ndinyom ije na ndọta-n'agha,
N'aka Saihon, bù eze ndi-Amorait.
30 Ayi aḅawo ha àkù; Heshbon alawo n'iyì rue Dibon,
Ayi emewo ka ọ tọḅọrọ n'efu rue Nofa,
Nke diruru Medeba.
31 Israel we biri n'ala ndi-Amorait.
32 Moses we ziga iledo Jeza, ha we were
umu-obodo-ya nile, napu ndi-Amorait
ndi biri n'ebe ahu ala-ha. 33 Ha we
chigharia, rigo n'uzọ Beshan: Og, bú
eze Beshan, we puta izute ha, ya onwe-ya na ndi-ya nile, ibu agha n'Edrei.
34 Jehova we si Moses, Atula egwu ya;
n'ihi na ọ bu n'aka-gi ka M'nyeworo
ya, na ndi-ya nile, na ala-ya; i gēme kwa
ya dika i mere Saihon, bú eze ndi-Amorait, nke biri nime Heshbon.
35 Ha we tiḅue ya, na umu-ya ndikom,
na ndi-ya nile, rue mḅe ọ digh onye
fọduru arapuru ya: ha we nweta ala-ya.
22 1 Umu Israel we bulie ije, ma
ulo-ikwū-ha n'ala ihe nādigh nke
Moab n'ofè Jọdan na nso Jeriko.
2 Belak nwa Zipoa we hu ihe nile
Israel mereri ndi-Amorait. 3 Moab we
tua ujọ ndi Israel nke-uku, n'ihi na
ọtutu ka ha di; ike we gwusia Moab
n'iru umu Israel. 4 Moab we si ndi-okenye Midian, Uḅu a nkpọkọta nka
gārachapu ihe nile nke di ayi buruburu,
dika ehi nārachapu akwukwọ ndu nke
ọhia. Belak nwa Zipoa bu kwa eze
Moab na mḅe ahu. 5 Ọ we zigara
Belam nwa Beoa ndi-ozi, rue Petoa, nke
di n'akuku Osimiri, bù ala nke umu
ndi-ya, ikpọ ya, si, Le, otù ndi esiwo
n'Ijipt puta: le, ha ekpuchiwo iru ala,
ndi ahu nānọ kwa na ncherita-irum:
6 ma uḅu a, biko, bia, buaram ndi nka
ọnu; n'ihi na ndi di ike ka ọ bu karim:
elegh anya m'gēnwe ike, ka ayi we tiḅue

ha, m'we chupu ha n'ala: n'ihi na
amawom na onye i nāgọzi bu onye
agọziri agọzi, ma onye i nābu ọnu bu
onye anābu ọnu. 7 Ndi-okenye Moab
na ndi-okenye Midian we je, ihe nile iji
ju ase di kwa n'aka-ha; ha we biakute
Belam, gwa ya okwu nile nke Belak.
8 Ọ we si ha, Nọnu ọnọdu-abali n'ebe
a n'abali a, m'gēweghachi-kwa-ra unu
okwu, dika Jehova si agwam okwu: ndi-
isi Moab we nọyere Belam. 9 Chineke
we biakute Belam, si, Òle ndi bu
ndikom ndia nọyere gi? 10 Belam we
si Chineke, Belak nwa Zipoa, bú eze
Moab, eziteworom ozi, si, 11 Le, ndi
ahu nke si n'Ijipt puta, o nēkpuchi kwa
iru ala: uḅu a, bia, kọcharam ha; elegh
anya m'gēnwe ike ibuso ha agha,
m'gāchupu kwa ha. 12 Chineke we si
Belam, Esola ha je; abula ndi Israel ọnu;
n'ihi na ndi agọziri agọzi ka ha bu.
13 Belam we bilie n'ututu, si ndi-isi
Belak, Lanu n'ala-unu: n'ihi na Jehova
nāju ikwe ka m'soro unu je. 14 Ndi-isi
Moab we bilie, biakute Belak, si, Belam
nāju isoro ayi bia. 15 Belak we ziga
kwa ndi-isi ọzọ, di ọtutu, di kwa
nsọpuru, kari ndi ahu. 16 Ha we
biakute Belam, si ya, Otù a ka Belak
nwa Zipoa siri, Biko, ekwela ka ihe
ḅochie gi ibiakutem: 17 n'ihi na
m'ghagh isọpuru gi nke-uku, ọ bu kwa
ihe ọ bula i gāsim ka m'gēme: ma, biko,
bia, kọcharam ndi nka. 18 Belam we
za, si ndi-orù Belak, Ọ buru na Belak
enyem ojuju ulo-ya nke ọla-ọcha na ọla-
edo, apughm igabiga okwu-ọnu nke
Jehova, bù Chinekem, ime ihe ntà ma-
ọbu ihe uku. 19 Ma uḅu a, biko,
nọdunu n'ebe a, ọbuná unu onwe-unu,
abali a, ka m'we mara uka Jehova
gākpayerem ọzọ. 20 Chineke we
biakute Belam n'abali, si ya, Ọ buru
na ọ bu ikpọ gi ka ndikom ahu biara, gi
bilie, soro ha je; ma náni okwu nke
M'nāgwa gi, nke ahu ka i gēme.
21 Belam we bilie n'ututu, jikwa nne-
inyinya-ibu-ya soro ndi-isi Moab je.
22 Iwe Chineke we di ọku n'ihi na ọ
nēje: mọ-ozi nke Jehova we guzo onwe-
ya n'uzọ ibu onye nēmegide ya. Ma ya
onwe-ya nānọkwasi na nne-inyinya-ibu-
ya, umu-okorọbia-ya abua so kwa ya.
23 Nne-inyinya-ibu ahu we hu mọ-ozi
nke Jehova ka o nēguzo n'uzọ, mma-
agha-ya amiputara amiputa di kwa n'aka-
ya: nne-inyinya-ibu ahu we wezuga
onwe-ya n'uzọ, je n'ọhia: Belam we tie
nne-inyinya-ibu ahu ihe, iwezuga ya ba
n'uzọ. 24 Mọ-ozi nke Jehova we guzo
n'uzọ di warara n'etiti ubi-vine, ogige di
n'otù akuku, ogige di kwa n'akuku nke-
ọzọ. 25 Nne-inyinya-ibu ahu we hu
mọ-ozi nke Jehova, ọ we nuba onwe-ya
na mḅidi, nuba kwa ukwu Belam na
mḅidi ahu: ọ we tie ya ihe ọzọ. 26 Mọ-
ozi nke Jehova we gabiga ọzọ, guzo
n'ebe di nkpa, ebe uzọ nādigh madu
gēwezuga onwe-ya ga n'aka-nri ma-ọbu
n'aka-ekpe. 27 Nne-inyinya-ibu ahu
we hu mọ-ozi nke Jehova, ọ we makpuru
n'okpuru Belam: iwe Belam we di ọku,
ọ were nkpa-n'aka-ya tie nne-inyinya-
ibu ahu. 28 Jehova we saghe ọnu nne-
inyinya-ibu ahu, ọ we si Belam, Gini ka
m'meworo gi, na i tiwom ihe uḅò atọ
ndia? 29 Belam we si nne-inyinya-
ibu ahu, N'ihi na i kwaram emò: ọ
gādim nọ nma ma asi na mma-agha di
n'akam, n'ihi na uḅu a m'gēḅuwori gi.
30 Nne-inyinya-ibu ahu we si Belam,
Mù onwem abugh nne-inyinya-ibu-gi,
nke i nọkwasiworo nam n'ogologo mḅe-
gi rue ta? ànọm nēme gi otú a ma-ọli?
Ọ si, É-è. 31 Jehova we saghe anya
Belam abua, ọ we hu mọ-ozi nke Jehova
ka o nēguzo n'uzọ, mma-agha-ya
amiputara amiputa di kwa n'aka-ya: ọ
we rube isi, kpọ isi ala n'iru-ya. 32 Mọ-
ozi nke Jehova we si ya, N'ihi gini ka i
tiworo nne-inyinya-ibu-gi ihe uḅò atọ
ndia? le, mu onwem aputawo ibu onye-
nmegide, n'ihi na uzọ-gi nārida na nbibi
n'irum: 33 nne-inyinya-ibu-gi we
hum, wezuga onwe-ya n'irum uḅò atọ
ndia: ọ buru na ọ wezugagh onwe-ya
site n'irum, n'ezie uḅu a ọ bu kwa gi
onwe-gi ka m'gēḅuwori, ma ya onwe-ya
ka m'gēmewori ka ọ di ndu. 34 Belam
we si mọ-ozi nke Jehova, Emehiewom:
n'ihi na amaghm na gi onwe-gi nēguzo
onwe-gi izutem n'uzọ: ma uḅu a, ọ buru
na ọ jọ njọ n'anya-gi, m'gālaghachi
n'onwem. 35 Mọ-ozi nke Jehova we si
Belam, Soro ndikom ahu je: ma náni
okwu ahu nke m'gāgwa gi, nke ahu ka
i gēkwu. Belam we soro ndi-isi Belak
je. 36 Belak we nu na Belam abiawo, ọ
we pua izute ya rue obodo Moab, nke di

n'òkè-ala Anon, nke di na nsọtụ òkè-ala
ahu. 37 Belak we si Belam, Ėziteghm
ozi ike ike n'ebe i nọ ikpọ gi? n'ihi gini
ka i nābiakuteghm? ọ̀ bu ezi-okwu na
apughm isọpuru gi? 38 Belam we si
Belak, Le, abiakutewom i: ụbụ a ọ̀ di ike
ọ bula m'nwere ikwu ihe ọ bula? okwu
ahu nke Chineke gētiye n'ọnum, nke ahu
ka m'gēkwu. 39 Belam we soro Belak
je, ha we biarue Kiriat-huzot. 40 Belak
we chua igwè ehi na igwè ewu na aturu
n'àjà, we zigara Belam, ziga-kwa-ra ndi-
isi ndi ha na ya nọ. 41 O rue, n'ututu,
na Belak kuru Belam, me ka ọ rigo na
Bamot-beal, ọ we si n'ebe ahu hu nsọtu
23 ndi Israel. 1 Belam we si Belak,
Wuerem ebe-ichu-aja asa n'ebe a,
dozi-kwa-ram oke-ehi asa na ebulu asa
n'ebe a. 2 Belak we me dika Belam
kwuru; Belak na Belam we sure otù oke-
ehi na otù ebulu ọku n'ebe-ichu-aja ọ
bula. 3 Belam we si Belak, Guzo onwe-
gi n'akuku àjà-nsure-ọku-gi, ma ka m'je;
elegh anya Jehova gābia izutem: ma ihe
ọ bula Ọ gēme ka m'hu m'gēgosi kwa gi
ya. Ọ we je ugwu nke ọhia nādigh.
4 Chineke we zute Belam: ọ we si Ya,
Ebe-ichu-aja asa ahu ka m'doworo
n'usoro, m'we sure otù oke-ehi na otù
ebulu ọku n'ebe-ichu-aja ọ bula.
5 Jehova we tiye okwu n'ọnu Belam, si,
Jeghachikuru Belak, ọ bu kwa otù a ka
i gēkwu. 6 Ọ we jeghachikuru ya, ma,
le, o nēguzo n'akuku àjà-nsure-ọku-ya,
ya onwe-ya na ndi-isi Moab nile. 7 Ọ
we tua ilu-ya, si,

N'Eram ka Belak nēsi dutem,
Eze Moab si n'ugwu Iru-anyanwu dutem: si,
Bia, buaram Jekob ọnu,
Bia kwa, wesa Israel iwe.
8 Gini, m̄'gākọcha? Chineke akọchagh.
Gini kwa, m̄'gēwe iwe? Jehova ewegh iwe.
9 N'ihi na n'elu oké nkume ndia ka m'si ahú ya,
Ọ bu kwa n'ugwu ntà ndia ka m'si ekiri ya:
Le, otù ndi ka ọ bu, o nēbi iche,
Ọ digh-agu onwe-ya n'etiti mba nile.
10 Ònye gutaworo àjá Jekob,
Na ọnu-ọgugu nke otù uzọ n'uzọ anọ nke Israel?
Ka mu onwem nwua ọnwu nke ndi ziri ezi,
Ka ikpe-azum di kwa ka nke ya!

11 Belak we si Belam, Gini ka i
meworom? ọ bu ikọcha ndi-irom ka
m'kutere gi, ma, le, i gọziwo ha nke-uku.
12 Ọ we za, si, Ihe Jehova nētiye
n'ọnum, ọ̀ bugh nka ka m'gēlezi anya
ikwu? 13 Belak we si ya, Biko, sorom
je n'ebe ọzọ, ebe i gēsi hu ha; nání
nsọtu-ha ka i gāhu, ma i gagh-ahu ha
nile: gi kọcha-kwa-ram ha site n'ebe
ahu. 14 Ọ we kuru ya je ọhia Zofim,
rue elu Pisga, o wue ebe-ichu-aja asa,
sure otù oke-ehi na otù ebulu ọku
n'ebe-ichu-aja ọ bula. 15 Ọ si Belak,
Guzo onwe-gi n'ebe a n'akuku àjà-
nsure-ọku-gi, ma mu onwem gēzute
Jehova n'ebe ahu. 16 Jehova we zute
Belam, tiye okwu n'ọnu-ya, si,
Jeghachikuru Belak, ọ bu kwa otú a
ka i gēkwu. 17 Ọ we biakute ya, ma, le,
o nēguzo n'akuku àjà-nsure-ọku-ya, ya
na ndi-isi Moab. Belak we si ya, Gini
ka Jehova kwuworo? 18 Ọ we tua ilu-
ya, si,

Bilie, Belak, nuru kwa;
Ṅam nti, nwa Zipoa:
19 Chineke abugh madu, nke O gēkwu okwu-ugha;
Ọ bugh kwa nwa madu, nke O gēlogha:
Ọ bu na Ya onwe-ya asiwo na Ọ gēme ihe, ma Ọ megh ya?
Ma-ọbu Ò kwuwo okwu, ma Ọ megh ya ka o guzosie ike?
20 Le, ọ bu igọzi agọzi ka m'nataworo iwu:
Ọ gọziwo kwa, apughkwam itughari ya.
21 Ọ legidegh ajọ ihe anya nime Jekob,
Ọ hugh kwa nmebụ n'Israel:
Jehova, bú Chineke-ya, nọyere ya,
Iti-nkpu nke eze di kwa n'etiti ha.
22 Chineke nēme ka ha si n'ala Ijipt puta;
Ume dika ume atu ka ọ nwere.
23 N'ihi na ọbụba-afa adigh megide Jekob,
Iju-ase adigh kwa megide Israel:
Na mbe ahu ka agēkwu okwu bayere Jekob, baye-kwa-ra Israel, si,
Le ihe Chineke meworo!
24 Le, ndi ahu nēbili dika nne-ọdum,
Dika odum ka ọ nēweli onwe-ya:

Ọ gagh-edina ruc mḅc o gēri ihe ọ
dọḅutara,
Nu kwa ọbara nke ndi eḅuru eḅu.
25 Belak we si Belam, Akọcha-kwa-la
ha ma-ọli, agọzi-kwa-la ha ma-ọli.
26 Belam we za, si Belak, Agwaghm i,
si, Ihe nile nke Jehova gēkwu, nke ahu
ka m'gēme? 27 Belak we si Belam,
Biko, bia, m'gēkuru gi je ebe ọzọ; elegh
anya o gēzi ezi n'anya Chineke ka i si
n'ebe ahu kọcharam ha. 28 Belak we
kuru Belam je n'elu Peoa, nke nēle anya
n'ebe ala ahu nke tọḅọrọ n'efu di.
29 Belam we si Belak, Wuerem ebe-
ichu-aja asa n'ebe a, dozi-kwa-ram oke-
chi asa na ebulu asa n'ebe a. 30 Belak
we me dika Belam siri, ọ we sure otù
oke-ehi na otù ebulu n'ebe-ichu-aja ọ
24 bula. 1 Ma mḅe Belam huru na
ọ di nma n'anya Jehova igọzi
Israel, ọ jegh, dika o si eje uḅò uḅò,
izute ọḅuḅa-afa di iche iche, ma ọ chere
iru-ya n'ọzara. 2 Belam we welie anya-
ya abua, hu Israel ka ha nānọ n'ulo-
ikwū-ha dika ebo nile ha si di; Mọ nke
Chineke we dikwasi ya. 3 Ọ we tua
ilu-ya, si,

Ihe nke si n'ọnu Belam nwa Beoa
puta,
Bú ihe nke si n'ọnu nwoke ahu puta,
onye anya-ya mechiri emechi:
4 Ihe nke si n'ọnu-ya puta, bú onye
nānu okwu-ọnu nile nke Chineke,
Onye nāhu ọhù nke Onye ahu Nke
puru ime ihe nile,
Mḅe ọ nāda, ma anya-ya abua
saghere asaghe:
5 Le ka ulo-ikwū-gi nile si ma nọ̄ nma,
Jekob!
Le ka ebe-obibi-gi nile si ma nọ̄
nma, Israel!
6 Dika ndagwurugwu di iche iche ka
esetiworo ha,
Dika ubi di iche iche aḅara ogige
n'akuku osimiri,
Dika osisi lign-aloes nke Jehova
kuworo,
Dika osisi cedar n'akuku miri.
7 Miri nēsi n'ite-miri-ya nile rùputa,
Nkpuru-ya gādi kwa n'ọtutu miri,
Eze-ya gādi kwa elu kari Egag,
Agēbuli kwa ala-eze-ya.
8 Chineke nēme ka o si n'Ijipt puta;
Ume dika ume atu ka ọ nwere:
O gēripia mba di iche iche, bú ndi
nākpaḅu ya,
Ọ bu kwa ọkpukpu nile ha ka ọ
gēkpecha,
Were kwa àkú-ya nile ḅarua ha aru.
9 Ọ makpuru, o dinara dika ọdum,
Na dika nne-ọdum; ònye gēme ka
o bilie?
Onye ọ bula nke nāgọzi gi bu onye
agọziri agọzi,
Onye ọ bula nke nābu gi ọnu bu kwa
onye anābu ọnu.
10 Iwe Belak we di ọku megide Belam,
ọ kua aka-ya abua: Belak we si Belam,
Ọ bu ikọcha ndi-irom ka m'kpọrọ gi, ma,
le, i gọziwo ha nọ̄ uḅò atọ ndia. 11 Ma
uḅu a, ḅalaga n'onwe-gi la n'ebe nke gi:
asirim na m'gāsọpuru gi nke-uku; ma,
le, Jehova eḅochiwo gi na nsọpuru.
12 Belam we si Belak, Ọ bugh kwa ndi-
ozi-gi, bú ndi i ziterem, ka m'gwara
okwu, si, 13 Ọ buru na Belak enyem
ojuju ulo-ya nke ọla-ọcha na ọla-edo,
apughm igabiga okwu-ọnu Jehova, ime
ezi ihe ma-ọbu ihe ọjọ site n'obi nke
akam; ihe nke Jehova gēkwu, nke ahu
ka m'gēkwu? 14 Ma uḅu a, le,
anamalakuru ndim: bia, m'gādu gi
ọdu ihe ndi nka gēme ndi-gi na mḅe
ikpe-azu nke ubọchi ndia. 15 Ọ we
tua ilu-ya, si,

Ihe nke si n'ọnu Belam nwa Beoa
puta,
Bú ihe nke si n'ọnu nwoke ahu puta,
onye anya-ya mechiri emechi:
16 Ihe nke si n'ọnu-ya puta, bú onye
nānu okwu-ọnu nile nke Chineke,
Onye nāma kwa ihe-ọmuma nke
Onye kachasi ihe nile elu,
Ọhù nke Onye ahu Nke puru ime ihe
nile ka ọ nāhu,
Mḅe ọ nāda, ma anya-ya abua
saghere asaghe:
17 Anamahu ya, ma ọ bugh uḅu a:
Anamekiri ya, ma ọ bugh na nso:
Otù kpakpando gēsi na Jekob zọlie
ije,
Nkpa-n'aka eze gēsi kwa n'Israel
bilie,
We mapue akuku nile nke Moab,
Gwuda kwa umu ọkpukpọ-ùzù nile.
18 Edom gābu kwa ihe-nnweta,
Sia gābu kwa ihe-nnweta, bú ndi-iro-
ya;
Israel nēme kwa ihe-dinkpà.

19 Otù onye gēsi kwa na Jekob zọda
mba nile,
Ọ gēme kwa ka ndi fọduru si n'obodo
lapu n'iyì.
20 Ọ we hu Amalek, we tua ilu-ya, si,
Mba mbu nke mba nile ka Amalek
bu;
Ma ikpe-azu-ya gābiaru ila-n'iyi.
21 Ọ we hu ndi-Kinait, we tua ilu-ya,
si,
Ebe nke nādigide adigide ka ebe-
obibi-gi di,
Etiye-kwa-ra akwu-gi na nkume di
elu.
22 Ma otú ọ di, Ken gābu ihe irechapu
ọku,
Rùe ole mḅe? Asíria gādọta gi
n'agha.
23 Ọ we tua ilu-ya, si,
Ewū! ònye gādi ndu site na mḅe
Chineke nēdo ya?
24 Ma uḅọ ufọdu gēsi n'akuku Kitim
bia,
Ha gēweda kwa Asiria n'ala, weda
kwa Iba n'ala,
Ọzọ kwa, ya onwe-ya gābiaru ila-
n'iyi.
25 Belam we bilie, je, laghachi n'ebe-
ya: ọzọ kwa, Belak jere n'uzọ-ya.

25 1 Israel we biri na Shitim, ndi
Israel we malite isoro umu-
ndinyom Moab nākwa iko: 2 ndinyom
ahu we kpọ ndi Israel ibia n'àjà chi nile
ha; ndi Israel we rie ihe, kpọ isi ala nye
chi nile ha. 3 Israel we kekọta onwe-
ya n'aru Beal-peoa: iwe Jehova we di
ọku megide Israel. 4 Jehova we si
Moses, Chiri ndi-isi nile nke ndim,
kpọgidere ha Jehova n'iru anyanwu, ka
idi-ọku nke iwe Jehova we si n'aru
Israel laghachi. 5 Moses we si ndi-
ikpé Israel, Ḅuenu, onye ọ bula ya ḅue
ndikom-ya ndi nēkekọta onwe-ha n'aru
Beal-peoa. 6 Ma, le, otù nwoke nime
umu Israel biara, weta nso umu-nne-ya
otù nwayi Midian n'anya Moses, na
n'anya nzukọ nile nke umu Israel, mḅe
ha onwe-ha nākwa ákwá n'ọnu-uzọ ulo-
kwū nzute. 7 Fineas, nwa-nwoke
Eleeza, nwa Eron, bú onye-nchu-aja, we
hu ya, ọ we si n'etiti nzukọ Israel bilie,
were ube n'aka-ya, 8 soro nwoke
Israel ahu ba nime ulo-ndina-ya, mapue
ha abua, bú nwoke Israel ahu, na nwayi
ahu rue ime-afọ-ya. Ewe ḅochie ihe-
otiti ahu n'aru umu Israel. 9 Ma ndi
nwuru n'ihe-otiti ahu di orú nnù uzọ
atọ.
10 Jehova we gwa Moses okwu, si,
11 Fineas, nwa Eleeza, nwa Eron, bú
onye-nchu-aja, emewo ka ọnumam si
n'aru umu Israel laghachi, n'iwere
ekworom kwo ekworo n'etiti ha, M'we
ghara ime ka umu Israel gwusia
n'ekworom. 12 N'ihi ya si ya, Le,
anamenye ya ọḅuḅa-ndum nke udo:
13 ọ gāburu ya, buru kwa nkpuru-ya
gānọchi ya, ọḅuḅa-ndu ọlu-nchu-aja
ebigh-ebi; n'ihi na o kworo ekworo
bayere Chineke-ya, kpuchi-kwa-ra umu
Israel nmehie-ha. 14 Ma aha nwoke
Israel ahu nke etiḅuru etiḅu, onye
etiḅuru ya na nwayi Midian, bu Zimri,
nwa Salu, bú onye-isi nke otù ulo nna
nke ndi Simeon. 15 Aha nwayi Midian
ahu nke etiḅuru etiḅu bu Kọzbi, nwa
Zua; onye-isi mba nke otù ulo nna na
Midian ka ọ bu.
16 Jehova we gwa Moses okwu, si,
17 Kpaḅue ndi Midian, tiḅu kwa ha:
18 n'ihi na ha nākpaḅu unu n'aghughọ
nile ha, nke ha ji ghọḅu unu n'okwu
Peoa, na n'okwu Kọzbi, bú nwa-nwayi
onye-isi Midian, nwa-nne-ha nwayi, nke
etiḅuru n'ubọchi ihe-otiti ahu n'okwu
Peoa.

26 1 O rue, mḅe ihe-otiti ahu gasiri,
na Jehova gwara Moses na Eleeza
nwa Eron, bú onye-nchu-aja, okwu, si,
2 Gutanu ọnu-ọgugu nzukọ nile nke
umu Israel, site n'onye ḅara orú arọ we
gaba n'iru, dika ulo nke ndi bu nna-ha
si di, onye ọ bula nke nāpukuru usu-
ndi-agha n'Israel. 3 Moses na Eleeza,
bú onye-nchu-aja, we kpayere ha uka
n'ala ihe nādigh nke Moab n'akuku
Jọdan na nso Jeriko, si, 4 Gutanu
ọnu-ọgugu ndi Israel, site n'onye ḅara
orú arọ we gaba n'iru; dika Jehova nyere
Moses na umu Israel iwu, bú ndi nēsi
n'ala Ijipt puta.
5 Reuben, bú ọkpara Israel: umu-
ndikom Reuben; nke Hanok bu aḅuru
ndi Hanok: nke Palu bu aḅuru ndi Palu:
6 nke Hezron bu aḅuru ndi Hezron:
nke Kami bu aḅuru ndi Kami. 7 Ndia
bu aḅuru ndi Reuben: ndi-ha agukọtara
agukọta we di orú nnù uzọ ise, na nnù
iteghete, na ọgu isi, na iri. 8 Umu-

ndikom Palu kwa; Eliab. 9 Umu-
ndikom Eliab; Nemuel, na Detan, na
Abairam. Ndia bu Detan ahu na
Abairam ahu, ndi akpọrọ nke nzukọ
Israel, ndi lusoro Moses, luso kwa Eron,
ọgù nime nzukọ Kora, mḇe ha lusoro
Jehova ọgù: 10 ala we saghe ọnu-ya,
loda ha na Kora, mḇe nzukọ ahu
nwuru; mḇe ọku ahu ripiara ọgu ndikom
iri-na-abua na iri ahu, ha we ghọ ihe-
iriba-ama. 11 Ma umu-ndikom Kora
anwugh.

12 Umu-ndikom Simeon, dika aḇuru
nile ha si di: nke Nemuel bu aḇuru ndi
Nemuel: nke Jamin bu aḇuru ndi
Jamin: nke Jakin bu aḇuru ndi Jakin:
13 nke Zera bu aḇuru ndi Zera: nke
Shaul bu aḇuru ndi Shaul. 14 Ndia bu
aḇuru ndi Simeon, orù nnù uzọ abua,
na nnù iri-na-ise, na ọgu iri.

15 Umu-ndikom Gad, dika aḇuru
nile ha si di: nke Zefon bu aḇuru ndi
Zefon: nke Hagi bu aḇuru ndi Hagi:
nke Shuni bu aḇuru ndi Shuni:
16 nke Ọzni bu aḇuru ndi Ọzni: nke
Iri bu aḇuru ndi Iri: 17 nke Arod bu
aḇuru ndi Arod: nke Areli bu aḇuru ndi
Areli. 18 Ndia bu aḇuru umu-ndikom
Gad, dika ndi-ha agukọtara agukọta si
di, orù nnù uzọ ise, na nnu, na ọgu ise.

19 Umu-ndikom Juda, Ia na Onan:
ma Ia na Onan nwuru n'ala Kenean.
20 Umu-ndikom Juda, dika aḇuru nile
ha si di, bu; nke Shila bu aḇuru ndi
Shila: nke Perez bu aḇuru ndi Perez:
nke Zera bu aḇuru ndi Zera. 21 Umu-
ndikom Perez bu kwa; nke Hezron bu
aḇuru ndi Hezron: nke Hamul bu aḇuru
ndi Hamul. 22 Ndia bu aḇuru Juda,
dika ndi-ha agukọtara agukọta si di, orù
nnù uzọ iteghete, na nnù iri-na-otù, na
ọgu ise.

23 Umu-ndikom Isaka, dika aḇuru
nile ha si di: nke Tola bu aḇuru ndi
Tola: nke Puva bu aḇuru ndi-Punait:
24 nke Jashub bu aḇuru ndi Jashub:
nke Shimron bu aḇuru ndi Shimron.
25 Ndia bu aḇuru Isaka, dika ndi-ha
agukọtara agukọta si di, orù nnù uzọ
asatọ, na ọgu iri-na-ise.

26 Umu-ndikom Zebulun, dika aḇuru
nile ha si di: nke Sered bu aḇuru ndi
Sered: nke Ilon bu aḇuru ndi Ilon: nke
Jahleel bu aḇuru ndi Jahleel. 27 Ndia
bu aḇuru ndi Zebulun, dika ndi-ha
agukọtara agukọta si di, orù nnù uzọ
asa, na nnù iri-na-otù, na ọgu ise.

28 Umu-ndikom Josef, dika aḇuru
nile ha si di: Manase na Efraim.
29 Umu-ndikom Manase: nke Makia
bu aḇuru ndi Makia: Makia we muta
Gilead: nke Gilead bu aḇuru ndi Gilead.
30 Ndia bu umu-ndikom Gilead: nke
Ieza bu aḇuru ndi Ieza: nke Hilek bu
aḇuru ndi Hilek: 31 nke Asriel bu
aḇuru ndi Asriel: nke Shekem bu aḇuru
ndi Shekem: 32 nke Shemida bu
aḇuru ndi Shemida: nke Hefa bu aḇuru
ndi Hefa. 33 Ma Zelọfehad nwa Hefa
enwegh umu-ndikom, ma ọ nwere umu-
ndinyom: aha umu-ndinyom Zelọfehad
bu Mahla, na Noa, na Họgla, na Milka,
na Tiaza. 34 Ndia bu aḇuru Manase:
ndi-ha agukọtara agukọta we di orù nnù
uzọ isi, na nnù iri-na-otù, na ọgu iri-na-
ise.

35 Ndia bu umu-ndikom Efraim, dika
aḇuru nile ha si di: nke Shutela bu
aḇuru ndi Shutela: nke Beka bu aḇuru
ndi Beka: nke Tahan bu aḇuru ndi
Tahan. 36 Ndia bu umu-ndikom
Shutela: nke Iran bu aḇuru ndi Iran.
37 Ndia bu aḇuru umu-ndikom Efraim,
dika ndi-ha agukọtara agukọta si di, orù
nnù uzọ anọ, na nnù, na ọgu ise. Ndia
bu umu-ndikom Josef, dika aḇuru nile
ha si di.

38 Umu-ndikom Benjamin, dika
aḇuru nile ha si di: nke Bela bu aḇuru
ndi Bela: nke Ashbil bu aḇuru ndi
Ashbil: nke Ahairam bu aḇuru ndi
Ahairam: 39 nke Shefufam bu aḇuru
ndi-Shufamait: nke Hufam bu aḇuru
ndi Hufam. 40 Umu-ndikom Bela bu
Ad na Neaman: nke Ad bu aḇuru ndi
Ad: nke Neaman bu aḇuru ndi
Neaman. 41 Ndia bu umu-ndikom
Benjamin, dika aḇuru nile ha si di:
ndi-ha agukọtara agukọta we di orù nnù
uzọ ise, na nnù iri-na-anọ.

42 Ndia bu umu-ndikom Dan, dika
aḇuru nile ha si di: nke Shuham bu
aḇuru ndi Shuham. Ndia bu aḇuru
nke Dan, dika aḇuru nile ha si di.
43 Aḇuru nile nke ndi Shuham, dika
ndi-ha agukọtara agukọta si di, di orù
nnù uzọ asatọ, na otù nnù.

44 Umu-ndikom Asha, dika aḇuru
nile ha si di: nke Imna bu aḇuru ndi
Imna: nke Ishvi bu aḇuru ndi Ishvi:

nke Beria bu aḅuru ndi Beria. 45 Nke
umu-ndikom Beria: nke Hiba bu aḅuru
ndi Hiba: nke Malkiel bu aḅuru ndi
Malkiel. 46 Ma aha nwa-nwayi Asha
bu Sera. 47 Ndia bu aḅuru umu-
ndikom Asha, dika ndi-ha agukọtara
agukọta si di, orù nnù uzọ isi, na nnù
iri-na-atọ, na ọgu iri.
48 Umu-ndikom Naftali, dika aḅuru
nile ha si di: nke Jahzeel bu aḅuru ndi
Jahzeel: nke Guni bu aḅuru ndi Guni:
49 nke Jiza bu aḅuru ndi Jiza: nke
Shilem bu aḅuru ndi Shilem. 50 Ndia
bu aḅuru Naftali, dika aḅuru nile ha si
di: ndi-ha agukọtara agukọta we di orù
nnù uzọ ise, na nnù iri-na-atọ, na
ọgu iri.
51 Ndia bu ndi agukọtara agukọta nke
umu Israel, orù nnù ọgu uzọ atọ na uzọ
iri-na-ise, na nnù anọ, na ọgu isi, na iri.
52 Jehova we gwa Moses okwu, si,
53 Ndia ka agēkere ala ahu n'ihe-nketa,
n'ọnu-ọgugu aha. 54 Ndi bara uba ka
i gēme ka ala-nketa-ha rie nne, ma ndi
di ole-na-ole ka i gēme ka ala-nketa-ha
di ntà; agēnye nwoke ọ bula ala-nketa-
ya, dika ndi-ya agukọtara agukọta si di.
55 Nàni ọ bu n'ife-nzà ka agēkè ala ahu:
dika aha nile nke ebo nile nke ndi bu
nna-ha si di ka ha gēketa. 56 Dika ife-
nzà si di ka agēkè ihe-nketa-ha n'etiti
ndi bara uba na ndi di ole-na-ole.
57 Ndia bu ndi agukọtara agukọta
nke ndi Livai dika aḅuru nile ha si di:
nke Giashon bu aḅuru ndi Giashon: nke
Kohat bu aḅuru ndi Kohat: nke Merari
bu aḅuru ndi Merari. 58 Ndia bu
aḅuru Livai: aḅuru ndi Libni, aḅuru
ndi Hebron, aḅuru ndi Mahli, aḅuru ndi
Mushi, aḅuru ndi Kora. Kohat we mua
Amram. 59 Aha nwunye Amram bu
Jokebed, nwa Livai, nke amuru ya nye
Livai n'Ijipt: nwayi ahu we muara
Amram Eron na Moses, na Miriam, bù
nwa-nne-ha nwayi. 60 Amu-kwa-ra
nye Eron Nedab na Abaihu na Eleeza na
Itama. 61 Nedab na Abaihu we nwua
mḅe ha wetara nso n'iru Jehova ọku ala
ọzọ. 62 Ndi-ha agukọtara agukọta di
orù nnù uzọ abua, na nnù iri-na-asa, na
ọgu iri, nwoke ọ bula site n'onye ruru
ọtù ọnwa we gaba n'iru: n'ihi na
agukọtagh ha n'etiti umu Israel, n'ihi
na enyegh ha ihe-nketa n'etiti umu
Israel.

63 Ndia bu ndi Moses na Eleeza, bù
onye-nchu-aja, gukọtara; ndi gukọtara
umu Israel n'ala ihe nādigh nke Moab
n'akuku Jọdan na nso Jeriko. 64 Ma
n'etiti ndia ọ digh nwoke ọ bula di sitere
na ndi Moses na Eron, bù onye-nchu-
aja, gukọtara; ndi gukọtara umu Israel
n'ọzara Sainai. 65 N'ihi na Jehova
kwuru okwu bayere ha, si, Ha aghagh
inwu n'ọzara nka. Ọ digh kwa nwoke
ọ bula fọduru nime ha, ma-ọbugh nàni
Keleb nwa Jefune na Joshua nwa Nun.
27 1 Ha we biarue nso, bù umu-
ndinyom Zelọfehad, nwa Hifa,
nwa Gilead, nwa Makia, nwa Manase,
nke aḅuru Manase nwa Josef: ndia bu
aha umu-ya ndinyom; Mahla, na Noa,
na Họgla, na Milka, na Tiaza. 2 Ha
we guzo n'iru Moses, na n'iru Eleeza, bù
onye-nchu-aja, na n'iru ndi-isi na nzukọ
Israel nile, n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute, si,
3 Nna-ayi nwuru n'ọzara, ma ya onwe-
ya adigh n'etiti nzukọ ahu ndi nēzukọ
imegide Jehova nime nzukọ Kora: ma
nime nmehie nke aka ya ka ọ nwuru;
ma ọ digh umu-ndikom ọ nwere.
4 N'ihi gini ka agāgupu aha nna-ayi
n'etiti aḅuru-ya, n'ihi na ọ nwegh nwa-
nwoke? Nye ayi ihe-onwunwe n'etiti
umu-nne nna-ayi ndikom. 5 Moses we
weta ikpè-ha nso n'iru Jehova. 6 Jehova
we gwa Moses okwu, si, 7 Ọ bu ihe
ziri ezi ka umu-ndinyom Zelọfehad
nēkwu: i ghagh inye ha ihe-onwunwe
nke ihe-nketa n'etiti umu-nne nna-ha
ndikom; i gēme kwa ka ihe-nketa nna-
ha gabiga rue ha aka. 8 Ọ bu kwa umu
Israel ka i gāgwa okwu, si, Mḅe nwoke
gānwu, ma ọ nwegh nwa-nwoke, unu
gēme kwa ka ihe-nketa-ya gabiga rue
nwa-ya nwayi aka. 9 Ma ọ buru na ọ
nwegh nwa-nwayi, unu gēnye kwa umu-
nne-ya ndikom ihe-nketa-ya. 10 Ma ọ
buru na ọ nwegh umu-nne-ndikom, unu
gēnye kwa umu-nne nna-ya ndikom ihe-
nketa-ya. 11 Ma ọ buru na nna-ya
enwegh umu-nne-ndikom, unu gēnye
kwa onye-aru-ya nke di ya nso site
n'aḅuru-ya ihe-nketa-ya, ọ gēnweta kwa
ya: ọ gābu-kwa-ra umu Israel ukpuru
ikpè, dika Jehova nyere Moses iwu.
12 Jehova we si Moses, Rigo n'ugwu
Abarim nka, hu kwa ala ahu nke
M'nyeworo umu Israel. 13 Ma mḅe i
huworo ya, agāchikọta kwa gi na umu-

nna-gi n'ala-mọ, ọbunà gi onwe-gi, dika
achikọtara Eron, bù nwa-nne-gi na umu-
nna-ya: 14 n'ihi na unu nupuru isi
n'okwu-ọnum n'ọzara Zin, n'ise-okwu
ahu nke nzukọ Israel, bù nke M'gwara
unu me, idom nsọ na miri ahu n'anya-
ha. (Miri ahu bu miri Meriba Kedesh
n'ọzara Zin.) 15 Moses we gwa Jehova
okwu, si, 16 Ka Jehova, bú Chineke
nke mọ nile anu-aru nile, bù madu,
nwere, Ya·me otù nwoke ka ọ buru
onye-nlekọta nzukọ a, 17 onye ganāpu
apu n'iru ha, onye ganābà kwa abà n'iru
ha, onye ganēme kwa ka ha nāpu apu,
onye ganēme kwa ka ha nābà abà; ka
nzukọ Jehova we ghara idi ka igwè ewu
na aturu nke nēnwegh onye-ọzùzù.
18 Jehova we si Moses, Kuru n'onwe-
gi Joshua nwa Nun, bù nwoke nke Mọm
di nime ya, bikwasi ya aka-gi; 19 guzo
kwa ya n'iru Eleeza, bù onye-nchu-aja,
na n'iru nzukọm nile; nye ya iwu
n'anya-ha. 20 I gātukwasi kwa ya
ufọdu nime ebube-gi, ka nzukọ nile nke
umu Israel we nu. 21 Ọ bu kwa n'iru
Eleeza, bù onye-nchu-aja, ka o gēguzo,
onye gājuru ya ase n'ikpè Ihè ahu n'iru
Jehova: n'okwu-ọnu-ya ka ha ganāpu
apu, ọ bu kwa n'okwu-ọnu-ya ka ha
ganābà abà, ya onwe-ya, na umu Israel
nile tiyere ya, bù nzukọm nile. 22 Moses
we me dika Jehova nyere ya iwu: ọ we
kuru Joshua, guzo ya n'iru Eleeza, bù
onye-nchu-aja, na n'iru nzukọ Israel
nile: 23 ọ we bikwasi ya aka-ya abua,
nye kwa ya iwu, dika Jehova kwuru
n'aka Moses.

28 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Nye umu Israel iwu, si ha,
Onyinyem iji biaru nso, nrim iji chu àjà-
ọkum nile, bù ihe ísi utọ nkem, unu
gēlezi anya iweta ya nsom na mḅe-ya
akara àkà. 3 I gāsi kwa ha, Nka bu àjà-
ọku nke unu gēweta nso Jehova; umu-
aturu abua nke ḅara otù arọ, nke zuru
okè, kwa-ubọchi, ibu àjà-nsure-ọku
anēsure mḅe dum. 4 Otù nime umu-
aturu ahu ka i gāchu n'ututu, chu kwa
nwa-aturu nke-ọzọ n'etiti ehihie na
anyasi; 5 na otù uzọ n'uzọ iri nke otù
ephah utu ọka flour agwara n'otù uzọ
u'uzọ anọ nke otù hin nke manu asuru
asu ka ọ buru onyinye-inata-iru-oma.
6 Ọ bu àjà-nsure-ọku anēsure mḅe dum,
nke emere n'ugwu Sainai ka ọ buru ihe
isi utọ, bù àjà-ọku anāchuru Jehova.
7 Àjà-ihe-ọṅuṅu-ya kwa, otù uzọ n'uzọ
anọ nke otù hin gādiri otù nwa-aturu
ahu: n'ebe nsọm ka i gāwusiri Jehova
àjà-ihe-ọṅuṅu nke ihe-ọṅuṅu nābà
n'anya. 8 Nwa-aturu nke-ọzọ ka i
gāchu kwa n'etiti ehihie na anyasi: dika
onyinye-inata-iru-ọma enyere n'ututu,
na dika àjà-ihe-ọṅuṅu-ya, otù a ka i
gēme ya, ibu àjà-ọku nke ihe isì utọ
anēsurere Jehova.
9 N'ubọchi-izu-ike kwa: umu-aturu
abua nke ḅara otù arọ, nke zuru okè, na
uzọ abua n'uzọ iri nke otù ephah utu
ọka flour ibu onyinye-inata-iru-ọma,
nke agwara manu, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya:
10 nka bu àjà-nsure-ọku ubọchi-izu-ike
kwa-ubọchi-izu-ike, tiyere àjà-nsure-
ọku anēsure mḅe dum, na àjà-ihe-
ọṅuṅu-ya.
11 Ọzọ, na nmalite ọnwa-unu nile
unu gēweta nso àjà-nsure-ọku isurere
Jehova; umu-oke-ehi abua, na otù
ebulu, na umu-aturu asa nke ḅara otù
arọ, nke zuru okè; 12 na uzọ atọ n'uzọ
iri nke otù ephah utu ọka flour, bú
onyinye-inata-iru-ọma, nke agwara
manu, iji chu oke-ehi ọ bula; na uzọ
abua n'uzọ iri nke otù ephah utu ọka
flour, bù onyinye-inata-iru-ọma, nke
agwara manu, iji chu otù ebulu;
13 na otù uzọ n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ
iri, nke otù ephah utu ọka flour, bù
onyinye-inata-iru-ọma, nke agwara
manu, iji chu nwa-aturu ọ bula; ọ bu
àjà-nsure-ọku, ihe isi utọ, àjà-ọku
anāchuru Jehova. 14 Àjà-ihe-ọṅuṅu-
ha gābu kwa nkera otù hin manya-vine
iji chu otù oke-ehi, na otù uzọ n'uzọ atọ
nke hin iji chu ebulu ahu, na otù uzọ
n'uzọ anọ nke hin iji chu otù nwa-aturu:
nka bu àjà-nsure-ọku ọnwa kwa-ọnwa
anēsure n'ọnwa nile nke arọ. 15 Otù
nkpi kwa iji chu aja-nmehie nye Jehova;
agāchu ya tiyere àjà-nsure-ọku anēsure
mḅe dum, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya.
16 Ọzọ, n'ọnwa mbu, n'ubọchi nke-
iri-na-anọ nke ọnwa, ka ngabiga nke
diri Jehova gādi. 17 N'ubọchi nke iri-
na-ise nke ọnwa ahu ka ememe gādi:
ubọchi asa ka agēri achicha ekogh-eko.
18 N'ubọchi mbu nkpọkọta nsọ gādi;
ọ digh ozi ọ bula nke òfùfè unu gēje:
19 ma unu gēweta nso àjà-ọku, bú àjà-

nsure-ọku anēsurere Jehova; umu-oke-
ehi abua, na otù ebulu, na umu-aturu
asa nke ḅara otù arọ: nke zuru okè
ka ha gāburu unu: 20 na onyinye-
inata-iru-ọma-ha, bú utu ọka flour
agwara manu: uzọ atọ n'uzọ iri ka
unu gāchu bayere otù oke-ehi, ọ bu
kwa uzọ abua n'uzọ iri ka unu gāchu
bayere ebulu ahu; 21 ọ bu kwa otù uzọ
n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ iri, ka unu
gāchu bayere nwa-aturu ọ bula nime
umu-aturu asa ahu; 22 na otù nkpi iji
chu aja-nmehie, ikpuchiri unu nmehie-
unu. 23 Unu gāchu ndia nāgugh àjà-
nsure-ọku ututu, nke bu àjà-nsure-ọku
anēsure mḅe dum. 24 Dika ihe ndia si
di ka unu ganāchu kwa-ubọchi, ubọchi
asa, nri nke àjà-ọku, nke ihe ísì utọ
anēsurere Jehova: agāchu ya tiyere àjà-
nsure-ọku anēsure mḅe dum, na àjà ihe-
ọṅuṅu - ya. 25 N'ubọchi nke - asa
nkpọkọta nsọ gādi-kwa-ra unu; ọ digh
ozi ọ bula nke òfùfè unu gēje.

26 Ọzọ, n'ubọchi nkpuru mbu, mḅe
unu nēweta nso Jehova onyinye-inata-
iru-ọma ọhu n'ememe izù asa nke ubọchi
asa unu, nkpọkọta nsọ gādiri unu; ọ
digh ozi ọ bula nke òfùfè unu gēje:
27 unu gēweta kwa nso àjà-nsure-ọku
ibu ihe ísì utọ anēsurere Jehova; umu-
oke-ehi abua, otù ebulu, umu-aturu asa
nke ḅara otù arọ; 28 na onyinye-inata-
iru-ọma-ha, bú utu ọka flour agwara
manu, uzọ atọ n'uzọ iri iji chu otù oke-
ehi, uzọ abua n'uzọ iri iji chu otù ebulu
ahu, 29 otù uzọ n'uzọ iri, otù uzọ
n'uzọ iri, iji chu nwa-aturu ọ bula nime
umu-aturu asa ahu; 30 otù nkpi, iji
kpuchiri unu nmehie-unu. 31 Unu
gāchu ha nāgugh àjà-nsure-ọku anēsure
mḅe dum, na onyinye-inata-iru-ọma-ya,
(nke zuru okè ka ha gāburu unu), na
àjà-ihe-ọṅuṅu-ha.

29 1 Ọzọ, n'ọnwa nke-asa. n'ubọchi
mbu nke ọnwa ahu, nkpọkọta nsọ
gādiri unu; ọ digh ozi ọ bula nke òfùfè
unu gēje: ubọchi uda-opi ka ọ gāburu
unu. 2 Unu gēme àjà-nsure-ọku ibu
ihe ísì utọ anēsurere Jehova; otù nwa-
oke-ehi, otù ebulu, umu-aturu asa nke
ḅara otù arọ, nke zuru okè: 3 na
onyinye-inata-iru-ọma-ha, bú utu ọka
flour agwara manu, uzọ atọ n'uzọ iri iji
chu oke-ehi ahu, uzọ abua n'uzọ iri iji
chu ebulu ahu, 4 na otù uzọ n'uzọ
iri iji chu nwa-aturu ọ bula nime umu-
aturu asa ahu: 5 na otù nkpi iji chu
aja-nmehie, ikpuchiri unu nmehie-unu:
6 nāgugh àjà-nsure-ọku ọnwa ọhu, na
onyinye-inata-iru-ọma-ya, na àjà-nsure-
ọku anēsure mḅe dum, na onyinye-
inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu nile
ha, dika ikpé-ha si di, ibu ihe ísì utọ,
àjà-ọku anāchuru Jehova.

7 Ọzọ, n'ubọchi nke-iri nke ọnwa
nke-asa nka nkpọkọta nsọ gādiri unu;
unu gēweda kwa nkpuru-obi-unu n'ala;
ọ digh kwa ozi ọ bula unu gēje: 8 ma
unu gēweta nso àjà-nsure-ọku isurere
Jehova. bú ihe ísì utọ; otù nwa-oke-ehi,
otù ebulu, umu-aturu asa nke ḅara otù
arọ; nke zuru okè ka ha gāburu unu:
9 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, bú utu
ọka flour agwara manu, uzọ atọ n'uzọ
iri iji chu oke-ehi ahu, uzọ abua n'uzọ
iri iji chu otù ebulu ahu, 10 otù uzọ
n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ iri, iji chu
nwa-aturu ọ bula nime umu-aturu asa
ahu: 11 otù nkpi iji chu àjà-nmehie;
nāgugh àjà-nmehie nkpuchi-nmehie, na
àjà-nsure-ọku anēsure mḅe dum, na
onyinye-inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-
ọṅuṅu nile ha.

12 Ọzọ, n'ubọchi nke-iri-na-ise nke
ọnwa nke-asa nkpọkọta nsọ gādiri unu;
ọ digh ozi ọ bula nke òfùfè unu gēje, unu
gēme-kwa-ra Jehova ememe ubọchi asa:
13 unu gēweta kwa nso àjà-nsure-ọku,
bú àjà-ọku nke ihe ísì utọ anāchuru
Jehova; umu-oke-ehi iri na atọ, ebulu
abua, umu-aturu iri na anọ nke ḅara
otù arọ; nke zuru okè ka ha gābu:
14 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, utu
ọka flour agwara manu, uzọ atọ n'uzọ
iri iji chu oke-ehi ọ bula nime oke-ehi
iri na atọ ahu, uzọ abua n'uzọ iri iji chu
ebulu ọ bula nime ebulu abua ahu,
15 otù uzọ n'uzọ iri, otù uzọ n'uzọ iri,
iji chu nwa-aturu ọ bula nime umu-
aturu iri na anọ ahu: 16 na otù nkpi
iji chu aja-nmehie; nāgugh àjà-nsure-
ọku anēsure mḅe dum, na onyinye-
inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya.

17 N'ubọchi nke-abua unu gēweta
kwa nso umu-oke-ehi iri na abua, ebulu
abua, umu-aturu iri na anọ nke ḅara
otù arọ, nke zuru okè: 18 na onyinye-
inata-iru-ọma-ha, na àjà-ihe-ọṅuṅu nile
ha, iji chu oke-ehi iri na abua ahu, na iji
chu ebulu abua ahu, na iji chu umu-

aturu ahu, n'ọnu-ọgugu-ha, dika ikpė
ahu si di: 19 na otù nkpi iji chu àjà-
nmehie; nāgugh àjà-nsure-ọku anēsure
mḇe dum, na onyinye-inata-iru-ọma-
ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu nile ha.
20 N'ubọchi nke-atọ kwa oke-ehi iri-
na-otù, ebulu abua, umu-aturu iri na
anọ nke ḇara otù arọ, nke zuru okè;
21 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, na
àjà-ihe-ọṅuṅu nile ha, iji chu oke-ehi
iri na otù ahu, na iji chu ebulu abua ahu,
na iji chu umu-aturu ahu, n'ọnu-ọgugu-
ha, dika ikpė ahu si di: 22 na otù nkpi
iji chu aja-nmehie; nāgugh àjà-nsure-
ọku anēsure mḇe dum, na onyinye-
inatu-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya.
23 N'ubọchi nke-anọ kwa oke-ehi iri,
ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke
ḇara otù arọ, nke zuru okè: 24 na
onyinye-inata-iru-ọma-ha, na àjà-ihe-
ọṅuṅu nile ha, iji chu oke-ehi iri ahu,
na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu
umu-aturu ahu, n'ọnu-ọgugu-ha, dika
ikpė ahu si di: 25 na otù nkpi iji chu
àjà-nmehie; nāgugh àjà-nsure-ọku
anēsure mḇe dum, na onyinye-inata-
iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya.
26 N'ubọchi nke-ise kwa oke-ehi
iteghete, ebulu abua, umu-aturu iri na
anọ nke ḇara otù arọ, nke zuru okè:
27 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, na
àjà-ihe-ọṅuṅu nile ha, iji chu oke-ehi
iteghete ahu, na iji chu ebulu abua ahu,
na iji chu umu-aturu ahu, n'ọnu-ọgugu-
ha, dika ikpė ahu si di: 28 na otù nkpi
iji chu àjà-nmehie; nāgugh àjà-nsure-
ọku anēsure mḇe dum, na onyinye-
inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya.
29 N'ubọchi nke-isi kwa oke-ehi
asatọ, ebulu abua, umu-aturu iri na
anọ nke ḇara otù arọ, nke zuru okè:
30 na onyinye-inata-iru-ọma-ha, na
àjà-ihe-ọṅuṅu nile ha, iji chu oke-ehi
asatọ ahu, na iji chu ebulu abua ahu, na
iji chu umu-aturu ahu, n'ọnu-ọgugu-
ha, dika ikpė ahu si di: 31 na otù nkpi
iji chu aja-nmehie; nāgugh àjà-nsure-
ọku anēsure mḇe dum, na onyinye-
inata-iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya
nile.
32 N'ubọchi nke-asa kwa oke-ehi asa,
ebulu abua, umu-aturu iri na anọ nke
ḇara otù arọ, nke zuru okè: 33 na
onyinye-inata-iru-ọma-ha, na àjà-ihe-
ọṅuṅu nile ha, iji chu oke-ehi asa ahu,
na iji chu ebulu abua ahu, na iji chu
umu-aturu ahu, n'ọnu-ọgugu-ha, dika
ikpė ahu si di: 34 na otù nkpi iji chu
aja-nmehie; nāgugh àjà-nsure-ọku
anēsure mḇe dum, na onyinye-inata-
iru-ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya.
35 N'ubọchi nke-asatọ nḇochi gādiri
unu: ọ digh ozi ọ bula nke òfùfè unu
gēje: 36 ma unu gēweta nso àjà-nsure-
ọku, bù àjà-ọku nke ihe isì utọ anāchuru
Jehova: otù oke-ehi, otù ebulu, umu-
aturu asa nke ḇara otù arọ, nke zuru
okè: 37 onyinye-inata-iru-ọma-ha, na
àjà-ihe-oṅuṅu nile ha, iji chu oke-ehi
ahu, na iji chu ebulu ahu, na iji chu
umu-aturu ahu, gādi n'ọnu-ọgugu-ha,
dika ikpė ahu si di: 38 na otù nkpi iji
chu aja-nmehie; nāgugh àjà-nsure-ọku
anēsure mḇe dum, na onyinye-inata-iru-
ọma-ya, na àjà-ihe-ọṅuṅu-ya.
39 Ndia ka unu gēmere Jehova na
mḇe nile unu akara àkà, nāgugh nkwa
nile unu, na onyinye-afọ-ofufo nile unu,
iji chu aja-nsure-ọku nile unu, na iji chu
onyinye-inata-iru-ọma nile unu, na iji
chu aja-ihe-ọṅuṅu nile unu, na iji chu
aja-udo nile unu. 40 Moses we gwa
umu Israel okwu dika ihe nile nke
Jehova nyere Moses n'iwu si di.
30 1 Moses we gwa ndi-isi nke ebo
nile nke umu Israel okwu, si, Nka
bu ihe nke Jehova nyeworo n'iwu.
2 Nwoke ọ bula, mḇe ọ gēkwe Jehova
nkwa, ma-ọbu mḇe ọ gāṅu iyi iwere
isọ-nsọ ke nkpuru-obi-ya aḇu, ọ gagh-
eme ka okwu-ya ghara idi nsọ; dika ihe
nile si di nke nēsi n'ọnu-ya puta, otù a
ka ọ gēme. 3 Nwayi kwa, mḇe ọ gēkwe
Jehova nkwa, were kwa isọ-nsọ ke onwe-
ya aḇu, n'ulo nna-ya, mḇe ọ di na nwata;
4 nna-ya we nu nkwa-ya, na isọ-nsọ-ya
o ji ke nkpuru-obi-ya aḇu, ma nna-ya
ḇara ya nkiti: nkwa-ya nile gēguzosi kwa
ike, isọ-nsọ ọ bula nke o ji ke nkpuru-
obi-ya aḇu gēguzosi kwa ike. 5 Ma ọ
buru na nna-ya si ya, É-è, n'ubọchi ọ
nuru ya; ọ digh ihe ọ bula nime nkwa-
ya nile, ma-ọbu nime isọ-nsọ-ya nile
nke o ji ke nkpuru-obi-ya aḇu, gēguzosi
ike: Jehova gaḇaghara kwa ya, n'ihi na
nna-ya si ya, É-è. 6 Ma ọ buru na
nwoke alua ya na nwunye ma-ọli, mḇe
nkwa-ya nile dikwasi ya, ma-ọbu okwu
efu ahu nke eḇuḇere-ọnu-ya, nke o ji
ke nkpuru-obi-ya aḇu; 7 di-ya we nu

ya, ma ọ ḅara ya nkiti n'ubọchi ọ nuru
ya: nkwa-ya nile gēguzosi kwa ike, isọ-
nsọ-ya nile, nke o ji ke nkpuru-obi-ya
aḅu, gēguzosi kwa ike. 8 Ma ọ buru na
di-ya si ya, É-è, n'ubọchi ọ nuru ya; ọ
gēmebi kwa nkwa-ya nke dikwasi ya, na
okwu efu ahu nke eḅuḅere-ọnu-ya, nke
o ji ke nkpuru-obi-ya: Jehova gāḅaghara
kwa ya. 9 Ma nkwa nke nwayi di-ya
nwuru, ma-ọbu nke nwayi achupuru
achupu, bù ihe ọ bula nke o ji ke
nkpuru-obi-ya aḅu, o gēguzosi ike
megide ya. 10 Ma ọ buru na ọ bu
n'ulo di-ya ka ọ kwere nkwa, ma-ọbu
were isọ-nsọ ke nkpuru-obi-ya aḅu
n'iṅu-iyi, 11 di-ya we nu ya, ma ọ
ḅara ya nkiti, ọ sigh kwa ya. É-è; nkwa-
ya nile gēguzosi kwa ike, isọ-nsọ ọ bula
nke o ji ke nkpuru-obi-ya aḅu gēguzosi
kwa ike. 12 Ma ọ buru na di-ya
emebisia ha n'ubọchi ọ nuru ha; ihe ọ
bula nke nēsi n'eḅuḅere-ọnu-ya puta
bayere nkwa-ya nile, ma-ọbu nke
bayere isọ-nsọ nke nkpuru-obi-ya, ọ
gagh-eguzosi ike: di-ya emebiwo ha;
Jehova gāḅaghara kwa ya. 13 Nkwa
ọ bula, na iyi isọ-nsọ ọ bula iji weda
nkpuru-obi n'ala, di-ya gēme ka o
guzosi ike, ma-ọbu di-ya gēmebi ya.
14 Ma ọ buru na di-ya aḅachie ya nkiti
site n'ubọchi rue ubọchi: ọ mewo kwa
nkwa-ya nile, ma-ọbu isọ-nsọ-ya nile,
nke dikwasi ya, ka ha guzosie ike: ọ
mewo ka ha guzosie ike, n'ihi na ọ ḅara
ya nkiti n'ubọchi ọ nuru ha. 15 Ma ọ
buru na ọ mebisia ha mḅe ọ nusiri ha;
o gēbu kwa ajọ omume nwayi ahu.
16 Ndia bu ukpuru, nke Jehova nyere
Moses n'iwu, n'etiti nwoke na nwunye-
ya, n'etiti nna na nwa-ya nwayi, mḅe ọ
di na nwata, n'ulo nna-ya.

31 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Bọrọ umu Israel ọ̀bọ̀ n'aru ndi
Midian: emesia agāchikọta gi na umu-
nna-gi n'ala-mọ. 3 Moses we gwa ndi
Israel okwu, si, Sinu n'etiti onwe-unu
jikere n'onwe-unu ndikom isoro usu-
ndi-agha, ka ha we megide Midian,
ibọkwasi Midian ọ̀bọ̀ Jehova. 4 Nnù
ndikom abua na ọgu iri n'ebo n'ebo, n'ebo
nile nke Israel, ka unu gēzigara usu-ndi-
agha ahu. 5 Ewe si n'usu nnù abua na
ọgu iri nile nke Israel rara nnù ndikom
abua na ọgu iri nke ebo ọ bula nye, orù
nnù na nnù iri ejikere iso usu-ndi-agha
ahu. 6 Moses we ziga ha, nnù ndikom
abua na ọgu iri nke ebo ọ bula, isoro usu-
ndi-agha, ha na Fineas nwa Eleeza, bù
onye-nchu-aja, isoro usu-ndi-agha, ihe
nile nke ebe nsọ Chineke na opi abua
ọ gāfù idasi uda ike di kwa n'aka-ya.
7 Ha we buso Midian agha, dika
Jehova nyere Moses iwu; ha we ḅue
nwoke nile ọ bula. 8 Ndi-eze Midian
ka ha ḅu-kwa-ra, tiyere ndi-ha eḅuru
eḅu; bù Evi, na Rekem, na Zua, na Hua,
na Reba, eze ise Midian: ha were kwa
mma-agha ḅue Belam nwa Beoa.
9 Umu Israel we dọta ndinyom Midian
na umu-ntakiri-ha n'agha; ọ bu kwa
anu-ulo-ha nile, na anumanu-ha nile, na
àkù-ha nile, ka ha lutara n'agha. 10 Ha
sure-kwa-ra obodo-ha nile n'ebe-obibi
nile ha, na ebe-ulo-ikwū-ha nile, n'ọku.
11 Ha we chiri ihe nile akwatara n'agha,
na ihe-nweta nile, ma n'etiti madu ma
n'etiti anumanu. 12 Ha we wetara
Moses, weta-kwa-ra Eleeza, bú onye-
nchu-aja, weta-kwa-ra nzukọ umu
Israel, ndi adọtara n'agha, na ihe-nweta,
na ihe akwatara n'agha, rue ọmuma-ulo-
ikwū, rue ala ihe nādigh nke Moab nke
di n'akuku Jọdan na nso Jeriko.

13 Moses, na Eleeza, bù onye-nchu-
aja, na ndi-isi nile nke nzukọ Israel, we
pua izute ha n'azu ọmuma-ulo-ikwū.
14 Moses we wesa ndi-nlekọta usu-ndi-
agha ahu iwe, bù ndi-isi usu nile nke
nnù ndikom abua na ọgu iri na ndi-isi
usu nile nke ọgu ndikom ise, ndi nēsi
n'usu-ndi-agha nke agha ahu bia.
15 Moses we si ha, Unu emewo ka
ndinyom nile di ndu? 16 Le, ndia
buru umu Israel, n'okwu-ọnu Belam,
ihe nēweta nmekpu megide Jehova
n'okwu Peoa, ihe-otiti ahu we di n'etiti
nzukọ Jehova. 17 Ma uḅu a ḅuenu
nwoke ọ bula n'etiti umu-ntakiri, ọ bu
kwa nwayi ọ bula nke mara nwoke site
na ndina nwoke ka unu gēḅu. 18 Ma
umu-ntakiri nile n'etiti ndinyom, ndi
nāmagh ndina nwoke, menu ka ha diri
unu ndu. 19 Ma unu onwe-unu, manu
ulo-ikwū-unu n'azu ọmuma-ulo-ikwū
ubọchi asa: onye ọ bula nke ḅuworo
madu, na onye ọ bula nke metuworo
onye eḅuru eḅu aru, wepunu nmehie
n'aru-unu n'ubọchi nke-atọ na n'ubọchi
nke-asa, unu onwe-unu na ndi unu
dọtaworo n'agha. 20 Ma uwe ọ bula,

na ihe akpukpọ ọ bula, na ihe ọ bula eji
aji ewu me, na ihe osisi ọ bula, unu
gēwepu nmehie bayere ha n'aru-unu.
21 Eleeza, bù onye-nchu-aja, we si
ndikom nke usu-ndi-agha ahu ndi nābà
n'agha ahu, Nka bu ukpuru iwu ahu
nke Jehova nyere Moses n'iwu: 22 otù
ọ di, ọla-edo, na ọla-ọcha, na ọla, na
ígwè, na ɓamɓam, na opù, 23 bù ihe
ọ bula nke gānagide ọku, unu gēme ka
ọ gabiga n'ọku, ọ gādi kwa ọcha; nàni,
agēwere miri nke idi-na-nsọ wepu
nmehie-ya: ma ihe ọ bula nke nāgagh-
anagide ọku, unu gēme ka ọ gabiga
nime miri. 24 Unu gāsu kwa uwe-
unu n'ubọchi nke-asa, unu gādi kwa
ọcha, emesia unu gābata n'ọmuma-ulo-
ikwū.

25 Jehova we gwa Moses okwu, si,
26 Guta ọnu-ọgugu ihe-nweta, bù nke
adọtara n'agha, ma n'etiti madu ma
n'etiti anu-ulo, gi onwe-gi, na Eleeza,
bù onye-nchu-aja, na ndi-isi nke ndi bu
nna nzukọ a: 27 kera ihe-nweta ahu;
n'etiti ndi nēbu agha, bù ndi nāpukuru
usu-ndi-agha, na nzukọm nile: 28 unu
gānara kwa n'aka ndi-agha ahu, bù ndi
nāpukuru usu-ndi-agha ahu, ùtù ibuliri
Jehova: otù nkpuru-obi nime nnù
nkpuru-obi na ọgu ise, nime madu, na
nime igwè ehi, na nime inyinya-ibu, na
nime igwè ewu na aturu; 29 na nkera-
ha ka unu gānara ya, nye ya Eleeza, bú
onye-nchu-aja, ọ bu àjà-nbuli Jehova.
30 Na nkera nke umu Israel ka i
gānara kwa otù ihe anaputara n'ọgu ihe
abua na iri, nime madu, na nime ìgwè
ehi, na nime inyinya-ibu, na nime igwè
ewu na aturu, bù nime anu-ulo nile, i
gēnye kwa ha ndi Livai, bù ndi nēdebe
ihe-ndebe nke ebe-obibi Jehova.
31 Moses na Eleeza, bù onye-nchu-
aja, we me dika Jehova nyere Moses
iwu. 32 Ma ihe-nweta ahu, bù ihe
fọduru n'ihe-nluta nke ndi usu-ndi-
agha lutara n'agha, bu orú nnù aturu
ọgu uzọ anọ na uzọ anọ, na nnù asa, na
ọgu iri, 33 ehi di kwa orú nnù uzọ
iteghete; 34 inyinya-ibu di kwa orú
nnù uzọ asa, na nnù iri-na-abua, na
ọgu iri; 35 madu kwa, bù ndinyom
ndi nāmagh ndina nwoke, madu nile
di orù nnù uzọ anọ. 36 Nkera ahu,
nke bu òkè nke ndi nāpu ba n'usu-
ndi-agha, we di n'ọnu-ọgugu igwè
ewu na aturu orú nnù ọgu uzọ abua
na uzọ abua, na nnù atọ, na ọgu iri-
na-ise: 37 ùtù atùru Jehova, nke
sitere n'igwè ewu na aturu, we di nnù
na ọgu iri-na-atọ, na iri na ise. 38 Ehi
di kwa orù nnù uzọ anọ na nnù iri; utu
aturu Jehova site na ha we di ọgu atọ
na iri na abua. 39 Inyinya-ibu di kwa
orù nnù uzọ atọ, na nnù iri-na-isi, na
ọgu ise; utu-ha aturu Jehova we di ọgu
atọ na otù. 40 Madu di kwa orù nnù
uzọ abua; utu aturu Jehova site na ha
we di orù madu na iri na abua.
41 Moses we nye Eleeza, bù onye-nchu-
aja, utu ahu, nke bu àjà-nbuli Jehova,
dika Jehova nyere Moses iwu. 42 Moses
we nara na nkera nke umu Israel, nke
Moses kerara site na ihe ndikom nēbu
agha, 43 (ma nkera nke nzukọ Israel,
nke sitere n'igwè ewu na aturu, di orú
nnù ọgu uzọ abua na uzọ abua, na nnù
atọ, na ọgu iri-na-ise, 44 igwè ehi di
orù nnù uzọ anọ, na nnù iri, 45 inyinya-
ibu di orù nnù uzọ atọ, na nnù iri-na-
isi, na ọgu ise, 46 madu di orù nnù
uzọ abua;) 47 Moses we nara na
nkera nke umu Israel otù ihe anaputara
n'ọgu ihe abua na iri, nime madu, na
nime anu-ulo, ọ we nye ha ndi Livai,
bù ndi nēdebe ihe-ndebe nke ebe-obibi
Jehova; dika Jehova nyere Moses iwu.
48 Ndi-nlekọta ndi nēlekọta usu nile
nke nnù ndikom nke usu-ndi-agha abua
na ọgu iri, bú ndi-isi usu nile nke nnù
ndikom abua na ọgu iri, na ndi-isi usu
nile nke ọgu ndikom ise, we bia nso
Moses: 49 ha si Moses, Ndi-orù-gi
agutawo ọnu-ọgugu ndi-agha nke di
n'aka-ayi, ma ọ digh otù nwoke puru
na ngukọta-ayi. 50 Ayi ewetawo kwa
nso ihe iji biaru nso Jehova, ihe nwoke
ọ bula chọtaworo, ihe ọla-edo, bù
iyaɓa-ukwu, na ọla-aka, na nɓa-aka-
akàrà, na nɓa-aka-nti, na ihe anēyi n'olu,
ikpuchiri nkpuru-obi-ayi nmehie-ha
n'iru Jehova. 51 Moses na Eleeza, bù
onye-nchu-aja, we nara ha ọla-edo ahu,
bù ihe nile akpuru akpu. 52 Ọla-edo
nile nke àjà-nbuli ahu nke ha buliri
Jehova we di orù nnù shekel uzọ abua,
na nnù, na ọgu iri na asa, na iri, bù
nke sitere n'aka ndi-isi usu nile nke nnù
ndikom abua na ọgu iri, na n'aka ndi-isi
usu nile nke ọgu ndikom ise. 53 (N'ihi
na ndikom nke usu-ndi-agha ahu lutara

ihe n'agha, nwoke ǫ bula ǫ lutara
n'onwe-ya.) 54 Moses na Eleeza, bù
onye-nchu-aja, we nara ǫla-edo ahu
n'aka ndi-isi usu nile nke nnù ndikom
abua na ǫgu iri na nke usu nile nke
ǫgu ndikom ise, webata na n'ulo-ikwū
nzute, iburu umu Israel ihe-ncheta n'iru
Jehova.

32 1 Ma umu Reuben na umu Gad
nwere ǫtutu anu-ulo, ha riri nne
nke-uku: ha we hu ala Jeza, na ala
Gilead, ma, le, ebe ahu bu ebe anu-ulo;
2 umu Gad na umu Reuben we bia,
gwa Moses, gwa kwa Eleeza, bù onye-
nchu-aja, gwa kwa ndi-isi nzukǫ Israel,
okwu, si, 3 Atarot, na Dibon, na Jeza,
na Nimra, na Heshbon, na Eleale, na
Sebam, na Nebo, na Beon, 4 bù ala
nke Jehova tiḅuru n'iru nzukǫ Israel,
ala anu-ulo ka ǫ bu, ma ndi-orù-gi
nwere anu-ulo. 5 Ha si kwa, Ǫ buru
na ayi ahutawo amara n'iru gi, ka enye
ndi-orù-gi ala nka ibu ihe-onwunwe;
emela ka ayi gabiga Jǫdan. 6 Moses
we si umu Gad na umu Reuben, Umu-
nne-unu, hà gābà n'agha ahu, unu
onwe-unu ewe nǫdu n'ebe a? 7 Ǫ
bu kwa n'ihi gini ka unu nēme ka obi
umu Israel ju igabiga ba n'ala ahu
Jehova nyeworo ha? 8 Otù a ka nna-
unu-hà mere, mḅe m'siri na Kedesh-
banea ziga ha ihu ala ahu. 9 Ha we
rigorue ndagwurugwu Eshkol, hu ala
ahu, we me ka obi umu Israel si, É-è,
si na ha agagh-abà n'ala ahu nke Jehova
nyere ha-ri. 10 Iwe Jehova we di ǫku
n'ubǫchi ahu, Ǫ we ṅua iyi, si,
11 Ndikom ahu ndi nēsi n'ala Ijipt
rigoputa, site n'onye ḅara orù arǫ we
gaba n'iru, ha agagh-ahu ala ahu ma-ǫli
nke M'ṅuru Abraham, ṅu-kwa-ra
Aisak, ṅu-kwa-ra Jekob, iyi inye ha;
n'ihi na ha esozughm n'azu: 12 ma ǫ
bu nàni Keleb nwa Jefune, bù onye-
Kenizait, na Joshua nwa Nun: n'ihi
na ha esozuwo Jehova n'azu. 13 Iwe
Jehova we di ǫku megide Israel, Ǫ we
me ka ha nāṅaghari n'ǫzara ǫgu arǫ
abua, rue mḅe ǫḅǫ ahu nile, nke nēme
ihe ǫjǫ n'anya Jehova, gwusiri. 14 Ma,
le, unu ebiliwo n'ǫnǫdu nna-unu-hà,
nmuba nke ndikom, bú ndi-nmehie,
iwere idi-ǫku ǫzǫ tukwasi n'idi-ǫku iwe
Jehova megide Israel. 15 Mḅe unu
gēsi n'iso Ya n'azu laghachi, Ǫ gārapu
kwa ya n'ǫzara nka; unu gēbibi kwa ndi
nka nile. 16 Ha we biakute ya nso, si,
Ogige ìgwè ewu na aturu ka ayi gēwuru
anu-ulo-ayi n'ebe a, wu-kwa-ra umu-
ntakiri-ayi obodo: 17 ma ayi onwe-ayi
gējikere onwe-ayi je ǫsǫsǫ n'iru umu
Israel, rue mḅe ayi gēme ka ha ba n'ebe-
ha: ma umu-ntakiri-ayi gēbi n'obodo
ndia ewusiri ike n'ihi ndi bi n'ala ahu.
18 Ayi agagh-alata n'ulo-ayi, rue mḅe
umu Israel ketaworo, nwoke ǫ bula ihe-
nketa-ya. 19 N'ihi na ayi agagh-esoro
ha keta si n'ofè Jǫdan we gaba n'iru;
n'ihi na ihe-nketa-ayi abiaruwo ayi
aka n'ofè Jǫdan nka n'uzǫ ǫwuwa-
anyanwu. 20 Moses we si ha, Ǫ buru
na unu eme ihe a; ǫ buru na unu ejikere
onwe-unu n'iru Jehova ibu agha,
21 ǫ buru kwa na onye ǫ bula nime
unu nke ejikere agabiga Jǫdan n'iru
Jehova, rue mḅe Ǫ gānapu ndi-iro-Ya
ala-ha n'iru Ya, 22 ewe buda ala ahu
n'iru Jehova: emesi kwa unu gālata, we
buru ndi ikpe nāmagh site n'aka Jehova,
site kwa n'aka Israel; ala nka ewe buru
unu ihe-onwunwe n'iru Jehova. 23 Ma
ǫ buru na unu emegh otù a, le, unu
emehiewo megide Jehova: mara-kwa-
nu nmehie-unu, na ǫ gāchǫputa unu.
24 Unu wuere onwe-unu obodo ufǫdu
ebe umu-ntakiri-unu gēbi, wu-kwa-ra
ìgwè ewu na aturu-unu ogige; me-kwa-
nu ihe nēsi n'ǫnu-unu puta. 25 Umu
Gad na umu Reuben we gwa Moses
okwu, si, Ndi-orù-gi gēme dika onye-
nwem nēnye iwu. 26 Umu-ntakiri-ayi,
na ndinyom-ayi, na anumanu-ayi, na
anu-ulo-ayi nile, gānǫ n'ebe ahu n'obodo
nile nke Gilead: 27 ma ndi-orù-gi
gāgabiga, onye ǫ bula nke ejikere iso
usu-ndi-agha, n'iru Jehova ibu agha,
dika onye-nwem nēkwu.
28 Moses we nye Eleeza, bù onye-
nchu-aja, na Joshua nwa Nun, na ndi-isi
nke ndi bu nna ebo nile nke umu Israel,
iwu bayere ha. 29 Moses we si ha, Ǫ
buru na umu Gad na umu Reuben ese
unu gabiga Jǫdan, onye ǫ bula nke
ejikere ibu agha, n'iru Jehova, ewe
buda ala ahu n'iru unu; unu gēnye kwa
ha ala Gilead ahu, ibu ihe-onwunwe:
30 ma ǫ buru na ha esogh unu gabiga
na njikere, ha gēketa kwa ala n'etiti unu
n'ala Kenean. 31 Umu Gad na umu

Reuben we za, si, Okwu nkẹ Jehọva
gwaworo ndi-orù-gi, otú a ka ayi gēme.
32 Ayi onwe-ayi gāgabiga na njikere
n'iru Jehova ba n'ala Kenean, ọ bu kwa
n'aka-ayi ka ihe-onwunwe nke ihe-
nketa-ayi gādi n'ofè Jọdan. 33 Moses
we nye ha, bú umu Gad, na umu
Reuben, na nkera ebo Manase nwa
Josef, ala-eze Saihon, bú eze ndi-
Amorait, na ala-eze Og, bú eze Beshan,
ala ahu, dika obodo-ya nile si di n'ókè-
ala nile ha, bú obodo nile nke ala ahu
buruburu. 34 Umu Gad we wue
Dibon, na Atarot, na Aroea; 35 na
Atrot-shofan, na Jeza, na Jọgbeha;
36 na Bet-nimra, na Bet-haran: bú
obodo ewusiri ike, na ogige ìgwè ewu
na aturu. 37 Umu Reuben wu-kwa-ra
Heshbon, na Eleale, na Kiriataim;
38 na Nebo, na Beal-meon, (ma
aḅanwere aha-ha,) na Sibma: ha we
were aha kpọkwasi obodo ha wuru aha.
39 Umu Makia nwa Manase we je
Gilead, were ya, napu ya n'aka ndi-
Amorait ndi bi nime ya. 40 Moses we
were Gilead nye Makia nwa Manase; ọ
we biri nime ya. 41 Jaia nwa Manase
we je were ebe-obibi nile ha, we kpọ ha
Havot-jaia. 42 Noba we je were Kenat,
na umu-obodo-ya, we kpọ ya Noba,
n'aha nke ya.

33 1 Ndia bu nbuli-ije umu Israel,
ndi siri n'ala Ijipt puta, dika usu
nile nke ndi-agha-ha si di, n'aka Moses
na Eron. 2 Moses we de ọpupu nile ha
n'akwukwọ dika nbuli-ije nile ha si di,
n'okwu-ọnu Jehova: ndia bu kwa nbuli-
ije-ha dika ọpupu nile ha si di. 3 Ha
we si na Rameses bulie ije n'ọnwa mbu,
n'ubọchi nke-iri-na-ise nke ọnwa mbu
ahu; n'echi nke ngabiga ahu ka umu
Israel siri n'Ijipt puta n'aka di elu n'anya
ndi Ijipt nile, 4 mḅe ndi Ijipt nēlì ndi
Jehova tiḅuru n'etiti ha, bú ndi nile
eburu uzọ mu: ọ bu kwa n'aru ndi bu
chi-ha ka Jehova mere ihe nile Ọ kpere
n'ikpe. 5 Umu Israel we si na Rameses
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Sukot.
6 Ha si na Sukot bulie ije, ma ulo-ikwū-
ha n'Itam, nke di n'usọ ọzara. 7 Ha si
n'Itam bulie ije, jeghachi rue Pai-
hahairot, nke di n'iru Beal-zefon: ha
ma ulo-ikwū-ha n'iru Migdol. 8 Ha
si n'iru Hahairot bulie ije, gabiga n'etiti
oké osimiri ba n'ọzara: ha je ije nke
ubọchi atọ n'ọzara Itam, ma ulo-
ikwū-ha nime Mara. 9 Ha si na Mara
bulie ije, biarue Ilim: isi-iyi miri iri na
abua na ọgu nkwu atọ na iri di kwa
n'Ilim; ha we ma ulo-ikwū-ha n'ebe
ahu. 10 Ha si n'Ilim bulie ije, ma ulo-
ikwū-ha n'akuku Oké Osimiri Uhie.
11 Ha si n'Oké Osimiri Uhie bulie ije,
ma ulo-ikwū-ha n'ọzara Sin. 12 Ha si
n'ọzara Sin bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na
Dọfka. 13 Ha si na Dọfka bulie ije, ma
ulo-ikwū-ha n'Alush. 14 Ha si n'Alush
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Refidim,
ebe ndi Israel nēnwegh miri iṅu. 15 Ha
si na Refidim bulie ije, ma ulo-ikwū-ha
n'ọzara Sainai. 16 Ha si n'ọzara Sainai
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Kibrot-
hataava. 17 Ha si na Kibrot-hataava
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Hazerot.
18 Ha si na Hazerot bulie ije, ma ulo-
ikwū-ha na Ritma. 19 Ha si na Ritma
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Rimon-
perez. 20 Ha si na Rimon-perez bulie
ije, ma ulo-ikwū-ha na Libna. 21 Ha
si na Libna bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na
Risa. 22 Ha si na Risa bulie ije, ma
ulo-ikwū-ha na Kehilata. 23 Ha si na
Kehilata bulie ije, ma ulo-ikwū-ha
n'ugwu Shefa. 24 Ha si n'ugwu Shefa
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Harada.
25 Ha si na Harada bulie ije, ma ulo-
ikwū-ha na Makhilot. 26 Ha si na
Makhilot bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na
Tahat. 27 Ha si na Tahat bulie ije,
ma ulo-ikwū-ha na Tera. 28 Ha si na
Tera bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na
Mitka. 29 Ha si na Mitka bulie ije,
ma ulo-ikwū-ha na Hashmona. 30 Ha
si na Hashmona bulie ije, ma ulo-ikwū-
ha na Mosirot. 31 Ha si na Mosirot
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Beni-
jaakan. 32 Ha si na Beni-jaakan bulie
ije, ma ulo-ikwū-ha na Hoa-hagidgad.
33 Ha si na Hoa-hagidgad bulie ije, ma
ulo-ikwū-ha na Jọtbata. 34 Ha si na
Jọtbata bulie ije, ma ulo-ikwū-ha
n'Abrona. 35 Ha si n'Abrona bulie
ije, ma ulo-ikwū-ha n'Ezion-geba.
36 Ha si n'Ezion-geba bulie ije, ma ulo-
ikwū-ha n'ọzara Zin (nke ahụ bu
Kedesh). 37 Ha si na Kedesh bulie
ije, ma ulo-ikwū-ha n'ugwu Hoa, na
nsọtu ala Edom. 38 Eron, bú onye-
nchu-aja, we rigo n'ugwu Hoa n'okwu-

ọnu Jehova, nwua n'ebe ahu, n'arọ nke-
ọgu-abua site na mbe umu Israel siri
n'ala Ijipt puta, n'ọnwa nke-ise, n'ubọchi
mbu nke ọnwa ahu. 39 Eron we ḅa ọgu
arọ isi na atọ mḅe ọ nwuru n'ugwu Hoa.
40 Onye Kenean ahu, bú eze Arad, onye
bi na Negeb n'ala Kenean, we nu na umu
Israel abiawo. 41 Ha we si n'ugwu Hoa
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha na Zalmona.
42 Ha si na Zalmona bulie ije, ma ulo-
ikwū-ha na Punon. 43 Ha si na Punon
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Obot.
44 Ha si n'Obot bulie ije, ma ulo-ikwū-
ha n'Iye-abarim, n'ókè-ala Moab.
45 Ha si n'Iyim bulie ije, ma ulo-ikwū-
ha na Dibon-gad. 46 Ha si na Dibon-
gad bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'Almon-
diblataim. 47 Ha si n'Almon-diblataim
bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ugwu
Abarim, n'iru Nebo. 48 Ha si n'ugwu
Abarim bulie ije, ma ulo-ikwū-ha n'ala
ihe nādigh nke Moab, n'akuku Jọdan
na nso Jeriko. 49 Ha ma ulo-ikwū-ha
n'akuku Jọdan, site na Bet-jeshimot rue
Ebel-shitim n'ala ihe nādigh nke Moab.
50 Jehova we gwa Moses okwu n'ala
ihe nādigh nke Moab n'akuku Jọdan na
nso Jeriko, si, 51 Gwa umu Israel
okwu, si ha, Mḅe unu onwe-unu
nāgabiga Jọdan ba n'ala Kenean,
52 unu gānapu kwa n'aka ndi nile bi
n'ala ahu ala-ha n'iru unu, unu gāla
kwa nkume-ha nile nke emere ka ha yie
ihe n'iyi, onyinyo-ha nile awuru awu
ka unu gāla kwa n'iyi, me kwa ka ebe
di elu ha nile tọḅọrọ n'efu. 53 Unu
gēnweta kwa ala ahu, biri nime ya:
n'ihi na ọ bu unu ka M'nyeworo ala
ahu inweta ya. 54 Unu gēketa kwa ala
ahu n'ife-nzà dika aḅuru nile unu si di;
ndi bara uba ka unu gēme ka ala-nketa-
ha rie nne, ma ndi di ole-na-ole ka i
gēme ka ala-nketa-ha di ntà: ebe ọ bula
nzà ahu gāmara onye ọ bula, ọ gēnwe
ya; dika ebo nile nke nna-unu-hà si di ka
unu gēketa. 55 Ma ọ buru na unu
anapugh n'aka ndi bi n'ala ahu ala-ha
n'iru unu; o gēru kwa na ndi unu kwere
ka ha fọdu site na ndi ahu gāghọ kwa
obi-ogwu n'anya-unu, ghọ kwa ogwu
n'akuku-unu, ha gākpaḅu kwa unu n'ala
ahu nke unu onwe-unu nēbi nime ya.
56 O gēru kwa, na dika M'chère ime ha,
otú a ka M'gēme unu.

34 1 Jehova we gwa Moses okwu, si,
2 Nye umu Israel iwu, si ha, Mḅe
unu onwe-unu ganābata n'ala Kenean,
(nka bu ala nke gēru unu aka n'ihe-
nketa, bú ala Kenean dika ókè-ala-ya-
nile si di,) 3 akuku Ndida unu nwe-
kwa-ra gēsite n'ọzara Zin n'akuku
Edom, ókè-ala Ndida unu nwere gēsite
kwa na nsọtu ahu nke Oké Osimiri Nnu
nke chere iru n'Iru-anyanwu: 4 ókè-
ala unu nwere gēsi kwa na Ndida ḅa
buruburu rue nrigo Akrabim, ọ gāgabiga
kwa rue Zin: ọpupu-ya nile gēsi kwa na
Ndida Kedesh-banea; ọ gāpuru kwa
Heza-ada, we gabiga rue Azmon:
5 ókè-ala ahu gēsi kwa n'Azmon ḅa
buruburu rue miri-iyi Ijipt, ọpupu-ya
nile gādiru kwa oké osimiri. 6 Ókè-ala
Ọdida-anyanwu kwa, unu gēnwe ọbuná
oké osimiri uku ahu na ókè-ya: nka
gāburu unu ókè-ala Ọdida-anyanwu.
7 Nka gābu-kwa-ra unu ókè-ala Ugwu:
unu gēsi n'oké osimiri uku ahu kpaputara
onwe-unu ugwu Hoa: 8 unu gēsi
n'ugwu Hoa kpaputarue nbata Hemat;
ọpupu nile nke ókè-ala ahu gādiru kwa
Zedad: 9 ókè-ala ahu gāputaru Zifron,
ọpupu-ya nile gādiru kwa Heza-inan:
nka gāburu unu ókè-ala Ugwu. 10 Unu
gākpaputa-kwa-ra onwe-unu, ka ọ buru
ókè-ala Iru-anyanwu, site na Heza-inan
rue Shefam: 11 ókè-ala ahu gārida kwa
site na Shefam rue Ribla, n'akuku
Iru-anyanwu Ain; ókè-ala ahu gārida
kwa, we metu akuku oké osimiri Kineret
nke chere iru n'Iru-anyanwu: 12 ókè-
ala ahu gāridaru kwa Jọdan, ọpupu-ya
nile gādiru kwa Oké Osimiri Nnu: nka
gāburu unu ala, dika ókè-ala-ya nile si
di buruburu. 13 Moses we nye umu
Israel iwu, si, Nka bu ala ahu nke unu
gēketa n'ife-nzà, nke Jehova nyere iwu
bayere ya inye ebo iteghete ahu na
nkera ebo ahu: 14 n'ihi na ebo umu
ndi Reuben dika ulo nke ndi bu nna-ha
si di, na ebo umu ndi Gad dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di, anarawo, nkera ebo
Manase anarawo kwa, ihe-nketa-ha;
15 ebo abua ahu na nkera ebo ahu
anarawo ihe-nketa-ha n'ofè Jọdan nka
na nso Jeriko n'akuku Iru-anyanwu,
n'uzọ ọwuwa-anyanwu.
16 Jehova we gwa Moses okwu, si,
17 Ndia bu aha ndikom ahu ndi gēme
ka unu keta ala ahu: Eleeza, bú onye-

nchu-aja, na Joshua nwa Nun. 18 Ọ bu
kwa otù onye-isi otù onye-isi site n'ebo
ọ bula ka unu gēkuru, ime ka eketa ala
ahu. 19 Ndia bu aha ndikom ahu: nke
ebo Juda, Keleb nwa Jefune. 20 Nke
ebo umu Simeon, Shemuel nwa
Amihud. 21 Nke ebo Benjamin,
Elidad nwa Kislon. 22 Nke ebo umu
Dan otù onye-isi kwa, bú Buki nwa
Jọgli. 23 Nke umu Josef: nke ebo
umu Manase otù onye-isi, bú Haniel
nwa Efod: 24 nke ebo umu Efraim otù
onye-isi kwa, bú Kemuel nwa Shiftan.
25 Nke ebo umu Zebulun otù onye-isi
kwa, bú Elizafan nwa Panak. 26 Nke ebo
umu Isaka otù onye-isi kwa, bú Paltiel
nwa Azan. 27 Nke ebo umu Asha otù
onye-isi kwa, bú Ahihud nwa Shelomi.
28 Nke ebo umu Naftali otù onye-isi
kwa, bú Pedahel nwa Amihud. 29 Ndia
bu ndi Jehova nyere iwu ime ka umu
Israel keta ala n'ala Kenean.

35 1 Jehova we gwa Moses okwu
n'ala ihe nādigh nke Moab
n'akuku Jọdan na nso Jeriko, si, 2 Nye
umu Israel iwu, ka ha si n'ihe-nketa nke
ihe-onwunwe-ha nye ndi Livai obodo
ibi nime ha; ebe-ita-nri nke obodo ahu
gēnwe buruburu ha ka unu gēnye kwa
ndi Livai. 3 Obodo ahu gābu-kwa-ra
ha ebe ibi nime ha; ebe-ita-nri-ha
gādi-kwa-ra anu-ulo-ha, di-kwa-ra àkù-
ha, di-kwa-ra anu nile ha. 4 Ebe-ita-
nri nke obodo nile, nke unu gēnye ndi
Livai, gādi nnù cubit abua na ọgu iri site
na mbidi obodo we gaba n'azu-ya
buruburu. 5 Unu gātù kwa n'azu
obodo akuku Iru-anyanwu, nnù cubit
ise, na akuku Ndida, nnù cubit ise, na
akuku Ọdida-anyanwu, nnù cubit ise,
na akuku Ugwu, nnù cubit ise, obodo
gādi kwa n'etiti. Nka gāburu ha ebe-
ita-nri nke obodo-ha. 6 Obodo nile
nke unu gēnye ndi Livai, ha gābu
obodo isi nke nbabà, nke unu gēnye ka
ọbu-madu we ḅalaga n'ebe ahu: unu
gēnye kwa ọgu obodo abua na abua
tiyere ha. 7 Obodo nile nke unu gēnye
ndi Livai bu ọgu obodo abua na asatọ:
ha na ebe-ita-nri-ha. 8 Ma obodo nile
ahu nke unu gēnye site n'ihe-onwunwe
nke umu Israel, n'aka ndi bara uba ka
unu gānara ọtutu obodo; ma n'aka ndi
di ole-na-ole ka unu gānara obodo ole-
na-ole: ọ bu dika ala-nketa-ya si di, nke
ha nēketa, ka onye ọ bula gēnye ndi
Livai site n'obodo-ya nile.

9 Jehova we gwa Moses okwu, si,
10 Gwa umu Israel okwu, si ha, Mbe
unu onwe-unu ganāgabiga Jọdan ba
n'ala Kenean, 11 unu gārọputa-kwa-
ra onwe-unu obodo ufọdu, obodo nḅabà
ka ha gāburu unu; ka ọḅu-madu onye
nētiḅu madu n'ọghọm we ḅalaga n'ebe
ahu. 12 Obodo nile ahu gābu-kwa-ra
unu ebe-nḅabà agēsi n'aka onye-ọ̀bọ̀
ḅalaga; ka ọḅu-madu we ghara inwu, rue
mḅe o gēguzo n'iru nzukọm ka ekpe ya
ikpe. 13 Obodo ndia nke unu gēnye,
obodo isi nke nḅabà ka ha gāburu unu.
14 Obodo atọ ka unu gēnye n'ofè Jọdan
nka, obodo atọ ka unu gēnye kwa n'ala
Kenean; obodo nḅabà ka ha gābu.
15 Obodo isi ndia gāburu umu Israel,
buru kwa ọbia, buru kwa onye bi
n'etiti ha, ebe-nḅabà: ka onye ọ bula
nke nētiḅu madu n'ọghọm we ḅalaga
n'ebe ahu. 16 Ma ọ buru na ọ were
ihe ígwè tie ya, ọ we nwua, ọḅu-madu
ka ọ bu: aghagh ime ka ọḅu-madu ahu
nwua. 17 Ọ buru kwa na ọ were nkume
di ya n'aka, bú nke gēme ka madu nwua,
tie ya, ọ we nwua, ọḅu-madu ka ọ bu:
aghagh ime ka ọḅu-madu ahu nwua.
18 Ma ọ buru na ọ were ihe osisi di
ya n'aka, bú nke gēme ka madu nwua,
tie ya, ọ we nwua, ọḅu-madu ka ọ bu:
aghagh ime ka ọḅu-madu ahu nwua.
19 Onye-ọ̀bọ̀ ọbara, ya onwe-ya gēme
ka ọḅu-madu ahu nwua: mḅe o zutere
ya, ya onwe-ya gēme ka ọ nwua. 20 Ọ
buru kwa na ọ kwatue ya n'ikpọ-asi, ma-
ọbu tua ya ihe, mḅe ọ nēche anwu, ọ we
nwua; 21 ma-ọbu asi na ọ were aka-ya
tie ya n'iro, ọ we nwua; aghagh ime ka
onye nētiḅu ya nwua; ọḅu-madu ka ọ
bu: onye-ọ̀bọ̀ ọbara gēme ka ọḅu-madu
ahu nwua, mḅe o zutere ya. 22 Ma ọ
buru na ọ bu na mberede ka ọ kwaturu
ya, mḅe ọ nādigh n'iro, ma-ọbu tua ya
ihe ọ bula, mḅe ọ nēchegh anwu,
23 ma-ọbu asi na ọ were nkume ọ bula,
bù nke gēme ka madu nwua, me ka ọ
dakwasi ya, mḅe ọ nāhugh ya, ọ we
nwua, ma onye ahu abugh onye-iro-ya,
ọ bugh kwa onye nāchọ ime ya ihe ọjọ:
24 nzukọm gēkpe kwa n'etiti oti-ihe ahu
na onye-ọ̀bọ̀ ọbara dika ikpé ndia si di:
25 nzukọm gānaputa kwa ọḅu-madu
ahu n'aka onye-ọ̀bọ̀ ọbara, nzukọm

gēme kwa ka ọ laghachi n'obodo nḅabà
ya, ebe ọ ḅalagara: o gēbi kwa nime ya
rue mḅe ọnwu onye-isi-nchu-aja, nke
ewere manu nsọ ahu te. 26 Ma ọ
ḅuru na oḅu-madu ahu esi n'ókè-ala
obodo nḅabà ya pua ma-ọli, bú ebe ọ
ḅalagara; 27 onye-ọ̀bọ̀ ọbara ewe huta
ya n'azu ókè-ala obodo nḅabà ya, onye-
ọ̀bọ̀ ọbara ahu we ḅue oḅu-madu ahu; ọ
digh ikpe ọbara mara ya: 28 n'ihi na
nime obodo nḅabà ya ka o gēbi rue mḅe
ọnwu onye-isi-nchu-aja: ma mḅe ọnwu
onye-isi-nchu-aja gasiri oḅu-madu ahu
gālaghachi n'ala ihe-onwunwe-ya.
29 Ihe ndia gābu-kwa-ra unu ukpuru
ikpé rue ọḅọ nile unu n'ebe-obibi-unu
nile. 30 Onye ọ bula nke nētiḅu madu,
n'ọnu ndi-àmà ka agēḅu oḅu-madu ahu:
ma nání otù onye-àmà agagh-aḅagide
madu àmà ka ọ nwua. 31 Unu anara-
kwa-la ihe-nḅaputa n'ọnọdu ndu oḅu-
madu, nke ikpe inwu ọnwu maworo:
ma aghagh ime ka ọ nwua. 32 Unu
anara-kwa-la ihe-nḅaputa n'ọnọdu onye
ḅalagaworo n'obodo nḅabà ya, ka ọ we
lata ibi n'ala-ya, rue mḅe ọnwu onye-
nchu-aja. 33 Unu emeru-kwa-la ala
ahu nke unu onwe-unu bi nime ya: n'ihi
na ọbara, nke ahu nēmeru ala: ma ala,
agagh-ekpuchiri ya nmehie-ya bayere
ọbara awusiri nime ya, ma-ọbugh nání
n'ọbara nke onye wusiri ya. 34 Eme-
kwa-la ka ala ahu, nke unu onwe-unu
nēbi nime ya, rua árú, nke Mu onwem
nēbi n'etiti ya: n'ihi na Mu onwem, bú
Jehova, nēbi n'etiti umu Israel.

36 1 Ndi-isi nke ndi bu nna nke
aḅuru umu Gilead, nwa Makia,
nwa Manase, n'etiti aḅuru umu Josef, we
biarue nso, kwue okwu n'iru Moses, na
n'iru ndi-isi, bú ndi-isi nke ndi bu nna
nke umu Israel: 2 ha we si, Jehova
nyere onye-nwem iwu inye umu Israel
ala ahu n'ihe-nketa n'ife-nzà: enyc-kwa-
ra onye-nwem iwu n'ọnu Jehova iwere
ihe-nketa Zelọfehad, bú nwa-nne-ayi,
nye umu-ya ndinyom. 3 Ma asi na ha
gāghọrọ nwoke ọ bula nke sitere n'umu
ebo ọzọ nke umu Israel nwunyc,
agāgupu kwa ihe-nketa-ha n'ihe-nkcta
nke nna-ayi-hà, tukwasi ya n'ihe-nketa
ebo ahu nke gēnwc ha: ewc gupu ya
n'ihe ife-nzà nke ihe-nketa-ayi. 4 Ọ
buru kwa na ọ bu jubile nke umu Israel,
agātukwasi kwa ihe-nketa-ha n'ihc-
nketa nke ebo ahu nke gēnwe ha: ewc
gupu ihe-nketa-ha n'ihe-nketa ebo nna-
ayi-hà. 5 Moses we nye umu Israel
iwu n'okwu-ọnu Jehova, si, Ihe ziri ezi
ka ebo umu Josef nēkwu. 6 Nka bu ihe
Jehova nyeworo n'iwu bayere umu-
ndinyom Zelọfehad, si, Nwoke di nma
n'anya-ha ka ha gāburu nwunye; nání
ọ bu aḅuru nke ebo nkc ndi bu nna-ha
ka ha gāburu nwunye. 7 Ọ digh kwa
ihe-nketa umu Israel nwere gēsi n'ebo
fe n'ebo ọzọ buruburu: n'ihi na umu
Israel gārapara, nwoke ọ bula n'ihe-
nketa ebo nna-ya-hà. 8 Nwa-nwayi
nwoke ọ bula, nke nēnweta ihe-nketa
n'ebo nile nke umu Israel, gāburu otù
nwoke sitere n'aḅuru nke ebo nna-ya
nwunye, ka umu Israel we nweta, nwoke
ọ bula ihe-nketa nna-ya-hà. 9 Ọ digh
kwa ihe-nketa gēsi n'ebo fe n'ebo ọzọ
buruburu; n'ihi na ebo nile nke umu
Israel gārapara, nwoke ọ bula n'ihe-
nketa nke aka ya. 10 Dika Jehova nyerc
Moses iwu, otú a ka umu-ndinyom
Zelọfehad mere: 11 Mahla, na Tiaza,
na Họgla, na Milka, na Noa, bú umu-
ndinyom Zelọfehad, we buru nwunye
umu umu-nne nna-ha. 12 Ọ bu
ndikom nke sitere n'aḅuru umu Manase
nwa Josef ka ha buru nwunye, ihe-nketa-
ha wc digide n'ebo nke aḅuru nna-ha.
13 Ndia bu ihe enyere n'iwu, na ikpé,
nke Jchova nyere umu Israel n'iwu
n'aka Moses n'ala ihe nādigh nke Moab
n'akuku Jọdan na nso Jeriko.

AKWUKWỌ NKE-ISE NKE MOSES, ANĀKPỌ

DEUTERONOMI

1 1 Ndia bu okwu ahu nke Moses
gwara Israel nile n'ofè Jọdan n'ọzara,
n'Araba ahu na ncherita-iru Suf, n'etiti
Peran, na Tofel, na Leban, na Hazerot,
na Di-zahab. 2 Ọ bu ubọchi iri na otù
site na Horeb rue Kedesh-banea ma i si
n'uzọ ugwu Sia. 3 O rue, n'arọ nke-
ọgu - abua, n'onwa nke - iri - na - otù,
n'ubọchi mbu nke ọnwa ahu, na Moses
gwara umu Israel okwu, dika ihe nile
Jehova nyere ya n'iwu inye ha si di;
4 mḅe o tiḅusiri Saihon, bù eze ndi-
Amorait, nke bi na Heshbon, na Og, bù
eze Beshan, nke bi n'Ashtarot, n'Edrei:
5 n'ofè Jọdan, n'ala Moab, ka Moses
jisiri ike ikpọputa isi iwu a, si, 6 Jehova,
bù Chineke-ayi, gwara ayi okwu na
Horeb, si, O zuworo unu ibi n'ugwu a:
7 chenu iru, bulie ije, ba n'ugwu ndi-
Amorait, ru kwa aḅata-ya nile, n'Araba,
na n'ugwu, na n'ebe di ala ala, na nime
Negeb, na n'ọnu-miri nke okè osimiri,
bù ala nke ndi Kenean, na Lebanon, rue
Osimiri uku ahu, bù osimiri Yufretis.
8 Le, edowom ala ahu n'iru unu: banu,
nweta ala ahu nke Jehova ñuru nna-
unu-hà iyi, bù Abraham na Aisak na
Jekob, inye ha, inye kwa nkpuru-ha
gānọchi ha. 9 M'we gwa unu okwu
na mḅe ahu, si, Apughm ibū unu nánìm:
10 Jehova, bù Chineke-unu, emewo ka
unu ba uba, ma, le, unu di ka kpakpando
elu-igwe n'uba ta. 11 Jehova, bù
Chineke nna-unu-hà, tukwasi unu madu
kari ka unu ra nnù uzọ abua na ọgu uzọ
iri, gọzi kwa unu, dika Ọ gwara unu!
12 M'gēsi añà, nánìm, bū ike-
ọgwugwu-unu, na ibu-unu, na ise-
okwu-unu? 13 Doro onwe-unu
ndikom mara ihe, ndi nwe-kwa-ra
nghọta, ndi ama-kwa-ra aha-ha, dika
ebo nile unu si di, m'gēdo kwa ha ndi-
isi-unu. 14 Unu we zam, si, Ihe nke i
kwuworo di nma ime. 15 M'we chiri
ndi-isi ebo nile unu, ndikom mara ihe,
ndi ama-kwa-ra aha-ha, m'we do ha
ndi-isi-unu, ndi-isi nnù abua na ọgu
iri nnù abua na ọgu iri, na ndi-isi ọgu
ise ọgu ise, na ndi-isi ọgu abua na iri
ọgu abua na iri, na ndi-isi madu iri
madu iri, na ndi-odozi-okwu, dika ebo
nile unu si di. 16 M'we nye ndi-ikpe-
unu iwu na mḅe ahu, si, Nānunu ikpè
n'etiti umu-nne-unu, nēkpe-kwa-nu
ikpe ezi omume n'etiti nwoke na nwa-
nne-ya na ọbia-ya. 17 Unu amatala
iru madu n'ikpè; unu gānu ikpè onye
ntà na ikpè onye uku n'otù uzọ ahu;
unu atula iru madu ujọ; n'ihi na ikpè
ahu, ọ bu Chineke nwe ya: ma okwu nke
sikari unu ike, unu gēweta ya nsom,
m'gānu kwa ya. 18 M'we nye unu
n'iwu na mḅe ahu ihe nile unu gēme.
19 Ayi we si na Horeb bulie ije, we
je ije nime ọzara uku ahu di egwu nke
unu huru, n'uzọ ugwu ndi-Amorait,
dika Jehova, bù Chineke-ayi, nyere
ayi iwu; ayi we biarue Kedesh-banea.
20 M'we si unu, Unu abiaruwo ugwu
ndi-Amorait, nke Jehova, bù Chineke-
ayi, nēnye ayi. 21 Le, Jehova, bù
Chineke-gi, edowo ala ahu n'iru gi:
rigo, nweta, dika Jehova, bù Chineke
nna-gi-hà, gwaworo gi okwu; atula
egwu, atu-kwa-la ujọ. 22 Unu we
biaruem nso, unu nile, si, Ka ayi zìe
ndikom n'iru ayi, ka ha we leputara ayi
ala ahu, weghachi-kwa-ra ayi okwu
bayere uzọ nke ayi gēsi rigo, na obodo
nke ayi gābà nime ha. 23 Okwu ahu we
di nma n'anyam: m'we si n'etiti unu
chiri ndikom iri na abua, otù nwoke
diri otù ebo: 24 ha we che iru, rigo
n'ugwu ahu, biarue ndagwurugwu
Eshkol, we ledo ya. 25 Ha we were
ufọdu nime nkpuru ala ahu n'aka-ha,
wedatara ayi ya, weghachiri ayi okwu, si.
Ọ di nma, bù ala nke Jehova, bù
Chineke-ayi, nēnye ayi. 26 Ma unu
achọgh irigo, kama unu nupuru isi
n'okwu-ọnu Jehova, bù Chineke-unu:
27 unu we tamu ntamu n'ulo-ikwū-unu,
si, N'asi nke Jehova kpọrọ ayi ka Ọ mere
ka ayi si n'ala Ijipt puta, inye ayi n'aka
ndi-Amorait, ikpochapu ayi. 28 Òle
ebe ayi onwe-ayi nārigo? umu-nne-
ayi emewo ka obi-ayi ghara idi ike, si,
Ọ bu ndi di uku di kwa ogologo kari
ayi, na obodo uku ewusiri ike rue elu-
igwe; ọzọ kwa, umu Anakim ka ayi

huru n'ebe ahu. 29 M'we si unu, Unu
amala jijiji, unu atu-kwa-la egwu ha.
30 Jehova, bú Chineke-unu, Onye nēje
n'iru unu, Ya onwe-ya gēburu unu agha,
dika ihe nile si di nke Ọ mere bayere unu
n'Ijipt n'anya-unu; 31 na n'ọzara, ebe
i huworo na Jehova, bú Chineke-gi,
kuru gi, dika nwoke si eku nwa-ya
nwoke, n'uzọ ahu nile nke unu jere, rue
mḅe unu biaruru ebe a. 32 Ma n'okwu
nka unu ekwegh na Jehova, bú Chineke-
unu, 33 Onye nēje n'iru unu n'uzọ
ahu, ileputara unu ebe ima ulo-ikwū-
unu, n'ọku n'abali, ime ka unu hu uzọ
nke unu gēje nime ya, na n'igwe-oji ahu
n'ehihie. 34 Jehova we nu olu okwu
nile unu, Ọ we we iwe, ṅua iyi, si, 35 Ọ
digh otù nwoke nime ndikom ndia nke
ọbọ ọjọ nka gāhu ezi ala ahu ma-ọli, bú
ala nke M'ṅuru nna-unu-hà iyi inye ha,
36 ma ọ bu nání Keleb nwa Jefune, ya
onwe-ya gāhu ya; ọ bu ya ka M'gēnye
ala ahu nke ọ zọkwasiri ukwu, M'gēnye
kwa umu-ya: n'ihi na o sozuwo Jehova
n'azu 37 Ọ bu kwa mu ka Jehova
wesara iwe n'ihi unu, si, Gi onwe-gi kwa,
i gagh-abà n'ebe ahu: 38 Joshua nwa
Nun, nke nēguzo n'iru gi, ya onwe-ya
gābà n'ebe ahu: gi me ya ka ọ di ike;
n'ihi na ya onwe-ya gēme ka Israel keta
ya. 39 Ma umu-ntakiri-unu, ndi unu
siri na ha gāghọ ihe alutara n'agha, na
umu-unu ndikom, ndi nāmagh ezi ihe na
ihe ọjọ ta, ndi ahu gābà n'ebe ahu, ha
ka M'gēnye kwa ya, ha onwe-ha gēnweta
kwa ya. 40 Ma unu onwe-unu, chenu
iru, bulie ije, ba n'ọzara n'uzọ Oké
Osimiri Uhie. 41 Unu we za, sim, Ayi
emehiewo megide Jehova, ayi onwe-ayi
gārigo, bū agha, dika ihe nile si di nke
Jehova, bú Chineke-ayi, nyere ayi n'iwu.
Unu we ke, nwoke ọ bula ihe-agha-ya,
we kpọ ya ihe nfe irigo n'ugwu ahu.
42 Jehova we sim, Si ha, Unu arigola,
unu ebu-kwa-la agha; n'ihi na Mu
anọgh n'etiti unu; ka aghara itiḅu unu
n'iru ndi-iro-unu. 43 M'we gwa unu
okwu, ma unu anugh; ma unu nupuru
isi n'okwu-ọnu Jehova, we were nganga
rigorue ugwu ahu. 44 Ndi-Amorait, ndi
bi n'ugwu ahu, we puta izute unu, ha
we chua unu, dika anwu si eme, we
zọpia unu nime Sia, rue Họma. 45 Unu
we laghachi, kwa ákwá n'iru Jehova; ma
Jehova egegh nti n'olu-unu, Ọ ṅagh kwa
unu nti. 46 Unu we biri na Kedesh
ọtutu ubọchi, dika ubọchi nile si di nke
unu biri n'ebe ahu.

2 1 Ayi we che iru, bulie ije ba n'ọzara
n'uzọ Oké Osimiri Uhie, dika Jehova
gwaram okwu: ayi we je ugwu Sia
buruburu ọtutu ubọchi. 2 Jehova we
gwam okwu, si, 3 O zuworo unu, bú ije
ugwu a buruburu: chenu iru n'Ugwu
n'onwe-unu. 4 Gi nye kwa ndim iwu,
si, Unu onwe-unu nāgabiga n'ókè-ala
umu-nne-unu, bú umu Isọ, ndi bi na
Sia; ha gātu kwa egwu unu: ma unu
gēlezi onwe-unu anya nke-uku: 5 unu
alusola ha ọgù; n'ihi na M'gagh-enye
unu ala sitere n'ala-ha, ọbuná rue ebe
nzọkwasi ọbu-ukwu-unu: n'ihi na ọ bu
Isọ ka M'nyeworo ugwu Sia, ka ọ buru
ihe-nnweta. 6 Unu gēwere ego zuru
ihe-oriri n'aka-ha, ka unu we rie; ọzọ
kwa, unu gēwere ego zuru miri n'aka-ha,
ka unu we ṅua. 7 N'ihi na Jehova, bú
Chineke-gi, agọziwo gi n'omume aka-gi
nile: Ọ mawo ije-ije-gi n'ọzara uku a:
ọgu arọ abua ndia ka Jehova, bú
Chineke-gi, nọyere gi; ọ digh ihe kọrọ
gi. 8 Ayi we si n'ala umu-nne-ayi, bú
umu Isọ, ndi bi na Sia, gabiga, site n'uzọ
Araba, site n'Ilat, site kwa n'Ezion-
geba.

Ayi we che iru, gabiga n'uzọ ọzara
Moab. 9 Jehova we sim, Akpaḅula
Moab, aluso-kwa-la ha ọgù n'agha: n'ihi
na M'gagh-enye gi ala sitere n'ala-ya ibu
ihe-nnweta; n'ihi na umu Lot ka
M'nyeworo A ka ọ buru ihe-nnweta.
10 (Imim biri nime ya na mḅe gara aga,
ndi di uku, di kwa ọtutu, di kwa ogologo,
dika ndi Anak; 11 Refaim ka anāgu
kwa ndia, dika ndi Anak; ma ndi Moab
nākpọ ha Imim. 12 Ọ bu kwa na Sia
ka ndi Hoa bi na mḅe gara aga, ma umu
Isọ napuru ha ala-ha; ha we kpochapu
ha n'iru ha, bichie n'ọnọdu ha; dika
umu Israel mere ala nke ihe-nnweta-ya,
nke Jehova nyere ha.) 13 Uḅu a,
bilienu, gabiga miri-iyi Zered n'onwe-
unu. Ayi we gabiga miri-iyi Zered.
14 Ubọchi nile nke ayi siri na Kedesh-
banea je ije, rue mḅe ayi gabigara miri-
iyi Zered, di orú arọ na iri na asatọ; rue
mḅe ọbọ nile nke ndikom agha si n'etiti
ọmuma-ulo-ikwū gwusia, dika Jehova
ṅuru ha iyi. 15 Ọzọ kwa, aka Jehova
digidere ha, ikpochapu ha n'etiti

ọmuma-ulo-ikwū, rue mḅe emere ka ha
gwusia.
16 Ọ we rue, mḅe ndikom agha ahu
nile nwupusiri n'etiti ndi Israel, 17 na
Jehova gwaram okwu, si, 18 Gi onwe-
gi nāgabiga A, bù òkè-ala Moab, ta:
19 ma mḅe i nābiaru nso neherita-iru
umu Amon, akpaḅula ha, aluso-kwa-la
ha ọgù: n'ihi na M'gagh-enye gi ala
sitere n'ala umu Amon ka ọ buru ihe-
nnweta: n'ihi na umu Lot ka M'nyeworo
ya ibu ihe-nnweta. 20 (Ala Refaim ka
agu-kwa-ra nke ahu: Refaim biri nime
ya na mḅe gara aga; ma ndi Amon nākpọ
ha Zamzumim; 21 ndi di uku, di kwa
ọtutu, di kwa ogologo, dika ndi Anak;
ma Jehova kpochapuru ha n'iru ha; ha
we napu ha ala-ha, biehie n'ọnọdu ha:
22 dika ihe Ọ mere nye umu Isọ, ndi bi
na Sia, mḅe o kpochapuru ndi Hoa n'iru
ha; ha we napu ha ala-ha, bichie
n'ọnọdu ha rue ta: 23 ma Avim ndi bi
n'obodo ntà rue Geza, Kaftorim, ndi
si na Kaftoa puta, kpochapuru ha,
biehie n'ọnọdu ha.) 24 Bilienu, bulie
ije, gabiga ndagwurugwu Anon: le,
enyewom Saihon onye-Amorait, bù eze
Heshbon, na ala-ya, n'aka-gi: malite
inweta ya, luso kwa ya ọgù n'agha:
25 Ta ka M'gāmalite itiyekwasi ujọ-gi
na egwu-gi n'iru ndi nile n'okpuru elu-
igwe nile, ndi gānu akukọ-gi, ma kwa
jijiji, o gēḅu kwa ha nḅu n'ihi unu.
26 M'we si n'ọzara Kedimot zigara
Saihon, bù eze Heshbon, ndi-ozi izì
okwu udo, si, 27 Ka m'gabiga n'ala-
gi: n'uzọ n'uzọ ka m'ganēje, m'gagh-
ewezuga onwem n'aka-nri, ma-ọbu
n'aka-ekpe. 28 N'ego ka i gērenyem
ihe-oriri, ka m'we rie; n'ego ka i
gēnyekwam miri, ka m'we ńua: nāni
kwe ka m'gabiga n'ukwum; 29 dika
umu Isọ ndi bi na Sia, na ndi Moab ndi
bi n'A, merem; rue mḅe m'gāgabiga
Jọdan, ba n'ala ahu nke Jehova, bù
Chineke-ayi, nēnye ayi. 30 Ma Saihon,
bù eze Heshbon, achọgh ka ayi gabiga
n'ala-ya: n'ihi na Jehova, bù Chineke-
gi, mere mọ-ya ka ọ di ike, ḅa kwa obi-
ya ume, ka Ọ we nye ya n'aka-gi,
otù ọ di ta. 31 Jehova we sim, Le,
amalitewom ira Saihon na ala-ya nye
n'iru gi: malite inweta, ka i we nweta
ala-ya. 32 Saihon we puta izutè ayi, ya
onwe-ya na ndi-ya nile, ibu agha, rue
Jehaz. 33 Jehova, bù Chineke-ayi, we
rara ya nye n'iru ayi, ayi we tiḅue ya,
na umu-ya ndikom, na ndi-ya nile.
34 Ayi we were obodo-ya nile na mḅe
ahu, wezuga obodo ndikom ọ bula, ya
na ndinyom na umu-ntakiri, ka ebibie
ha; ọ digh onye fọduru ayi rapuru:
35 nāni anu-ulo ka ayi lutara n'agha
n'onwe-ayi, ha na ihe-nkwata obodo nile
nke ayi were. 36 Site n'Aroea, nke di
n'usọ ndagwurugwu Anon, na obodo
ahu nke di na ndagwurugwu ahu, we
rue Gilead, ọ digh obodo nke kariri ayi
elu: ihe nile ka Jehova, bù Chineke-ayi,
rara nye n'iru ayi: 37 nāni, i biarugh
nso ala umu Amon; akuku nile nke
miri-iyi Jabok, na obodo nile nke ugwu,
na ebe ọ bula Jehova, bù Chineke-ayi,
nyere ayi iwu bayere ya.
3 1 Ayi we ehe iru, rigo n'uzọ Beshan:
Og, bù eze Beshan, we puta izute
ayi, ya onwe-ya na ndi-ya nile, ibu agha,
rue Edrei. 2 Jehova we sim, Atula
egwu ya: n'ihi na n'aka-gi ka M'nyeworo
ya, na ndi-ya nile, na ala-ya; i gēme kwa
ya dika i mere Saihon, bù eze ndi-
Amorait, onye bi na Heshbon.
3 Jehova, bù Chineke-ayi, we nye
kwa n'aka-ayi Og, bù eze Beshan, na
ndi-ya nile: ayi we tiḅue ya rue mḅe ọ
nādigh otù onye fọduru arapuru ya.
4 Ayi we were obodo-ya nile na mḅe
ahu; ọ digh obodo ayi nānaragh n'aka-
ha; ọgu obodo atọ, akuku Agob nile,
bù ala-eze Og nime Beshan. 5 Ndia
nile bu obodo eji mḅidi di elu, na ọnu-
uzọ-ama, na nkpọrọ, wusi ike; nāgugh
obodo nēnwegh mḅidi, ha bara uba
nke-uku. 6 Ayi we wezuga ha ka ebibie
ha, dika ayi mere Saihon, bù eze
Heshbon, nēwezuga obodo ndikom ọ
bula, ya na ndinyom, na umu-ntakiri,
ka ebibie ya. 7 Ma anu-ulo nile, na
ihe-nkwata nke obodo ahu nile, ayi
lutara ha n'agha n'onwe-ayi. 8 Na mḅe
ahu ka ayi nara ala ahu n'aka eze abua
nke ndi-Amorait ndi bi n'ofè Jọdan,
site na ndagwurugwu Anon rue ugwu
Heamon: 9 (ndi Saidon nākpọ Heamon
ahu Sirion, ma ndi-Amorait nākpọ ya
Senia;) 10 bù obodo nile nke ala ahu
di lari, na Gilead nile, na Beshan nile,
rue Saleka na Edrei, bù obodo ala-eze
Og nime Beshan. 11 (N'ihi na nāni
Og, bù eze Beshan, ka arapuru site na

ndi fọduru nke Refaim; le, ihe-ndina-ya
bu ihe-ndina ígwè; ihe-ndina ahu, ọ
digh na Raba nke umu Amon? cubit
iteghete ka ogologo-ya di, cubit anọ ka
obosara-ya di kwa, dika cubit nke nwoke
si di.) 12 Ala nka ka ayi nweta-kwa-ra
mbe ahu: site n'Aroea, nke di n'akuku
ndagwurugwu Anon, na nkera ugwu
Gilead, na obodo nile ya, ka m'nyere
ndi Reuben nye kwa ndi Gad: 13 nke
fọduru nime Gilead, na Beshan nile,
bú ala-eze Og, ka m'nyere nkera ebo
Manase; akuku Agob nile (Beshan ahu
nile ka anākpọ ala Refaim. 14 Jaia nwa
Manase were akuku Agob nile, rue ókè-
ala ndi Geshua na ndi Meakat; ọ we kpọ
ha Beshan-havot-jaia, n'aha-ya, rue ta.)
15 Ọ bu kwa Makia ka m'nyere Gilead.
16 M'we nye ndi Reuben nye kwa ndi
Gad site na Gilead we rue ndagwurugwu
Anon, bú etiti ndagwurugwu ahu, ka ọ
buru ókè-ala; we rue miri-iyi Jabok, bú
ókè-ala umu Amon; 17 na Araba, na
Jọdan, ka ọ buru ókè-ala, site na Kineret
we rue oké osimiri Araba, bú Oké
Osimiri Nnú, n'okpuru nkpọrube Pisga,
n'akuku ọwuwa-anyanwu.

18 M'we nye unu iwu na mbe ahu, si,
Jehova, bú Chineke-unu, enyewo unu
ala nka inweta ya: na niikere-agha ka
unu gāgabiga n'iru umu-nne-unu, bú
umu Israel, unu ndi-dinkpà nile. 19 Ọ
bu nání na ndinyom-unu, na umu-
ntakiri-unu, na anu-ulo-unu, (amawom
na unu nwere ọtutu anu-ulo,) gānọdu
n'obodo-unu nke m'nyeworo unu;
20 rue mbe Jehova gēme ka umu-nne-
unu zuru ike, dika Ọ mere unu, ha
onwe-ha we nweta kwa ala ahu nke
Jehova, bú Chineke-unu, nēnye ha n'ofè
Jọdan: unu we laghachi, nwoke ọ bula
rue ihe-nnweta-ya, nke m'nyeworo unu.
21 Joshua ka m'nye-kwa-ra iwu na
mbe ahu, si, Anya-gi abua nāhu ihe nile
Jehova, bú Chineke-unu, meworo eze
abua ndia: otú a ka Jehova gēme ala-eze
nile ebe gi onwe-gi nāgabiga. 22 Unu
atula egwu ha: n'ihi na Jehova, bú
Chineke-unu, Ya onwe-ya bu onye
nēburu unu agha.

23 M'we riọ Jehova amara na mbe
ahu, si, 24 Onye-nwe-ayi, Jehova, Gi
onwe-gi amalitewo ime ka orú-Gi hu
idi-uku-Gi, na aka-Gi di ike: n'ihi na
òle chi di n'elu-igwe ma-ọbu n'uwa, nke
nēme dika omume-Gi nile si di, na dika
idi-ike-Gi nile si di? 25 Biko, ka
m'gabiga, hu ezi ala ahu nke di n'ofè
Jọdan, ezi ugwu ahu, na Lebanon.
26 Ma Jehova webigara iwe ókè n'arum
n'ihi unu, Ọ gegh-kwam nti: Jehova we
sim, O zuwo gi; agwa-kwa-lam okwu
bayere ihe a ọzọ ma-ọli. 27 Rigo n'elu
Pisga, welie anya-gi abua le akuku
Ọdida-anyanwu, na akuku Ugwu na
akuku Ndida, na akuku ọwuwa-
anyanwu, were kwa anya-gi abua le:
n'ihi na i gagh-agabiga Jọdan nka.
28 Nye kwa Joshua iwu, me kwa ya ka
ọ di ike, ba kwa ya ume: n'ihi na ya
onwe-ya gāgabiga n'iru ndi nka, ya
onwe-ya gēme kwa ka ha keta ala ahu
nke i nāhu. 29 Ayi we nọdu na
ndagwurugwu na ncherita-iru Bet-
peoa.

4 1 Ma ubu a, Israel, ge nti ukpuru
nile, ge kwa nti ikpé nile, nke mu
onwem nēzí unu, ime ha; ka unu we di
ndu, we ba, nweta kwa ala ahu nke
Jehova, bú Chineke nke nna-unu-hà,
nēnye unu. 2 Unu atukwasila ihe
n'okwu ahu nke mu onwem nēnye unu
n'iwu, unu agubi-kwa la ihe nime ya,
idebe ihe nile Jehova, bú Chineke-unu,
nyere n'iwu, bú nke mu onwem nēnye
unu n'iwu. 3 Anya-unu nāhu ihe ahu
nke Jehova mere n'okwu Beal-peoa:
n'ihi na nwoke ọ bula nke jesoro
Beal-peoa, Jehova, bú Chineke-gi,
ekpochapuwo ya n'etiti gi. 4 Ma unu
onwe-unu ndi nārapara n'aru Jehova,
bú Chineke-unu, unu nādi ndu ta, unu
nile. 5 Le, ezíwom unu ukpuru di iche
iche na ikpé di iche íche, dika Jehova,
bú Chinekem, nyerem iwu, ka unu we
me otú a n'etiti ala ahu ebe unu onwe-
unu nābà inweta ya. 6 Debe-kwa-nu
ha, me kwa ha; n'ihi na nka bu amam-
ihe-unu na nghọta-unu n'anya ndi nile,
ndi gānu ukpuru ndia nile, we si, Otú
ọ di, ndi mara ihe na ndi nwere nghọta
ka mba uku a bu. 7 N'ihi na òle mba
uku di, nke nwere chi di ya nso dika
Jehova, bú Chineke-ayi, si di n'ihe nile
ayi kpọkuworo Ya? 8 Òle mba uku di
kwa, nke nwere ukpuru na ikpé ziri ezi
dika iwu a nile, nke Mu onwem nētiye
n'iru unu ta? 9 Nání lezie onwe-gi
anya, debe kwa nkpuru-obi-gi nke-ọma,
ka i ghara ichezọ ihe nile nke anya-gi

abua huworo, ka ha ghara kwa isi n'obi-
gi wezuga onwe-ha ubọchi nile nke ndu-
gi; kama gi me ka umu-gi na umu umu-
gi mara ha; 10 ubọchi nke i guzoro
n'iru Jehova, bú Chineke-gi, nime
Horeb, mḅe Jehova sirim, Kpọkọtaram
ndim, M'gēme kwa ka ha nu okwum nile,
ka ha we muta itu egwum ubọchi nile
nke ha onwe-ha nādi ndu n'elu ala, ka
ha we zí kwa umu-ha. 11 Unu we
biaru nso, guzo n'okpuru ugwu ahu;
ugwu ahu nēre ọku rue obi elu-igwe,
n'ọchichiri, na igwe-oji, na oké ọchichiri.
12 Jehova we si n'etiti ọku ahu gwa unu
okwu: ọ bu olu okwu ka unu onwe-unu
nānu, ma ọ digh udi unu nāhu anya;
nání olu. 13 Ọ we gosi unu ọḅuḅa-ndu-
Ya, nke Ọ nyere unu iwu ime, bú okwu
iri ahu; Ọ we de ha n'elu mbadamba
nkume abua. 14 Ọ bu kwa mu ka
Jehova nyere iwu na mḅe ahu izí unu
ukpuru di iche iche na ikpé di iche iche,
ka unu we me ha n'ala ahu ebe unu
nāgabiga inweta ya. 15 Lezi-kwa-nu
nkpuru-obi-unu anya nke-uku; n'ihi na
unu ahugh udi ọ bula n'ubọchi Jehova si
n'etiti ọku ahu gwa unu okwu na Horeb:
16 ka unu we ghara ibibi onwe-unu, we
mere onwe-unu arusi apiri api, bú udi
nke oyiyi-ihe, ihe-atù nke oké ma-ọbu
nwunye, 17 ihe-atù nke anumanu ọ
bula nke di n'uwa, ihe-atù nke nnunu ọ
bula nke nwere nkù nke nēfe n'elu-igwe,
18 ihe-atù nke ihe ọ bula nke nākpu
akpu n'ala, ihe-atù nke azù ọ bula nke
di na miri n'okpuru uwa: 19 ka i we
ghara kwa iweli anya-gi abua le elu-
igwe, hu anyanwu na ọnwa na
kpakpando, bú usu nile nke ihe elu-
igwe, ewe nufue gi, i we kpọ isi ala nye
ha, fè ha, bú ihe nke Jehova, bú
Chineke-gi, kesaworo ndi nile n'okpuru
elu-igwe nile. 20 Ma Jehova ewerewo
unu, me ka unu si n'oké ọku ígwè ahu,
bú Ijipt, puta, iburu Ya ndi nketa, otú
ọ di ta. 21 Jehova wesa-kwa-ram iwe
n'ihi okwu-unu, we ṅua iyi na m'gagh-
agabiga Jọdan, na m'gagh-abà kwa n'ezi
ala ahu, nke Jehova, bú Chineke-gi,
nēnye gi ka ọ buru ihe-nketa: 22 ma
mu onwem gaje inwu n'ala nka,
adighm-agabiga Jọdan: ma unu onwe-
unu nāgabiga, unu gēnweta kwa ezi ala
ahu. 23 Lezienu onwe-unu anya, ka
unu ghara ichezọ ọḅuḅa-ndu nke
Jehova, bú Chineke-unu, nke unu na
Ya ḅara, unu we mere onwe-unu arusi
apiri api, bú udi ihe ọ bula nke Jehova,
bú Chineke-gi, nyere gi iwu bayere ya,
si, Emela. 24 N'ihi na Jehova, bú
Chineke-gi, ọku nēripia eripia ka ọ bu,
Chineke ekworo.

25 Mḅe i gāmu umu, na umu umu,
unu we nọ di anya n'ala ahu, bibi onwe-
unu, me arusi apiri api, bú udi ihe ọ
bula, i we me ihe ọjọ n'anya Jehova, bú
Chineke-gi, ikpasu Ya iwe: 26 emewom
ka elu-igwe na uwa ḅagide unu àmà
ta, na unu gālapusi n'iyì ngwa ngwa
n'ala ahu nke unu nāgabiga Jọdan ibà
n'ebe ahu inweta ya; unu agagh-eme
ka ubọchi-unu di anya n'elu ya,
kama agēkpochapu unu ekpochapu.
27 Jehova gēme kwa ka unu ḅasa n'etiti
ndi nile, unu gāfọdu kwa ndikom ole-
na-ole n'etiti mba nile ọzọ, ebe Jehova
gēduga unu. 28 Unu gēfè kwa chi
n'ebe ahu, ndi bu ọlu aka madu, bú
osisi na nkume, nke nādigh-ahu uzọ,
ha adigh-anu kwa ihe, ha adigh-eri ihe,
ha adigh-anu kwa ísì. 29 Ma asi na i
si n'ebe ahu chọ Jehova, bú Chineke-
gi, i gāchọta kwa Ya, mḅe i were obi-gi
nile na nkpuru-obi-gi nile jua ase Ya.
30 Mḅe nkpaḅu diri gi, mḅe ihe nile
ndia abiakwasiwo-kwa-ra gi, na mḅe
ikpe-azu nke ubọchi ndia i
gālaghachikuru kwa Jehova, bú
Chineke-gi, ge kwa olu-Ya nti: 31 n'ihi
na Jehova, bú Chineke-gi, bu Chineke
nwere obi-ebere; Ọ gagh-ara gi aka, Ọ
gagh-ebibi kwa gi, Ọ gagh-echezọ kwa
ọḅuḅa-ndu nke nna-gi-hà, nke Ọ ṅuru
ha iyi bayere ya. 32 N'ihi na biko, jua
ajuju bayere ubọchi nile gara aga, nke
buru gi uzọ, site n'ubọchi mḅe Chineke
kere madu n'elu uwa, site kwa n'otù
nsọtu elu-igwe we rue nsọtu elu-igwe
ọzọ, ma ihe dika ihe uku a adiwo, ma-
ọbu na anuwo ihe di ka ya. 33 Ọ̀di ndi
ọ bula nuru olu Chineke ka o nēsi n'etiti
ọku kwue okwu, dika gi onwe-gi nuworo,
we di ndu? 34 Ma-ọbu Chineke, Ọ̀
nwawo ibà nime otù mba isi n'etiti ya
were n'Onwe-ya mba ọzọ, n'ọnwunwa
di iche iche, na n'ihe-iriba-ama di iche
iche, na n'ihe-ebube di iche iche, na
n'agha, na n'aka di ike, na n'ogwe-aka
esetiri eseti, na n'oké egwu di iche iche,
dika ihe nile si di nke Jehova, bú

Chineke-unu, mere unu n'Ijipt n'anya-
unu? 35 Emewo ka gi onwe-gi hu ya,
ka i we mara na Jehova, Ya onwe-ya bu
Chineke; ọ digh onye ọzọ ma-ọbugh
Ya: 36 N'elu-igwe ka O si me ka i nu
olu-Ya, ka Ọ we dọ gi aka na nti: n'elu
uwa ka Ọ me-kwa-ra gi ka i hu ọku uku
Ya; i we nu okwu-Ya nile site n'etiti ọku
ahu. 37 Ma n'ihi na Ọ huru nna-gi-hà
n'anya, Ọ we rọputa nkpuru-ha nọchiri
ha, Ọ we were ike uku Ya me ka i si
n'Ijipt puta n'iru Ya; 38 ka Ọ we napu
mba uku di kwa ike kari gi ala-ha
n'iru gi, ime ka i ba, ka Ọ we nye gi
ala-ha ibu ihe-nketa, otù ọ di ta. 39 I
mawo kwa ta, cheta-kwa-ra obi-gi, na
Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke n'elu-
igwe di n'elu na n'elu uwa di n'okpuru:
ọ digh onye ọzọ. 40 I gēdebe kwa
ukpuru-Ya nile, na ihe nile Ọ nyere
n'iwu, nke Mu onwem nēnye gi n'iwu
ta, ka ọ we diri gi nma, di-kwa-ra umu-
gi gānọchi gi, ka i we me kwa ka ubọchi-
gi di anya n'elu ala ahu, nke Jehova, bù
Chineke-gi, nēnye gi, ubọchi nile.

41 Mbe ahu Moses kpaputara obodo
atọ n'ofè Jọdan n'uzọ ọwuwa-anyanwu;
42 ka obu-madu we balaga n'ebe ahu,
bù onye nēbu abata-obi-ya nāmagh ama,
ma ya onwe-ya akpọgh ya asì na mbe
gara aga; ka ọ we balaga n'otù nime
obodo ahu, we di ndu: 43 bú Biza nime
ọzara, n'ala ahu di lari, ka ọ diri ndi
Reuben; na Remot nime Gilead, ka ọ
diri ndi Gad; na Golan nime Beshan,
ka ọ diri ndi Manase.

44 Nka bu kwa iwu ahu nke Moses
doro n'iru umu Israel: 45 ndia bu ihe-
àmà, na ukpuru, na ikpė, nke Moses
gwara umu Israel, mbe ha si n'Ijipt puta;
46 n'ofè Jọdan, na ndagwurugwu ahu
na ncherita-iru Bet-peoa, n'ala Saihon,
bù eze ndi-Amorait, onye bi na
Heshbon, onye Moses na umu Israel
tiburu, mbe ha si n'Ijipt puta: 47 ha
we nweta ala-ya, na ala Og, bú eze
Beshan, bù eze abua ndi-Amorait, ndi
di n'ofè Jọdan n'uzọ ọwuwa-anyanwu;
48 site n'Aroea, nke di n'usọ
ndagwurugwu Anon, we rue ugwu
Saion (nke ahu bu Heamon), 49 na
Araba nile n'ofè Jọdan n'uzọ ọwuwa-
anyanwu, we rue okė osimiri nke Araba,
n'okpuru nkpọrubọ Pisga.

5 1 Moses we kpọ Israel nile òkù, si
ha, Israel, nurunu ukpuru ndia na
ikpė ndia nke mu onwem nēkwu na nti-
unu ta, ka unu we muta ha, lezi kwa
anya ime ha. 2 Jehova, bù Chineke-
ayi, bara ndu nye ayi nime Horeb. 3 Ọ
bugh nna-ayi-hà ka Jehova bara ọbuba-
ndu a nye, kama ọ bu ayi, ọbunà ayi
onwe-ayi, ndi nọ n'ebe a na ndu ta, ayi
nile. 4 Iru na iru ka Jehova kpayere
unu uka n'ugwu ahu site n'etiti ọku ahu,
5 (mu onwem nēguzo n'etiti Jehova na
unu na mbe ahu, igosi unu okwu
Jehova: n'ihi na unu turu egwu n'ihi
ọku ahu, unu arigogh kwa n'ugwu
ahu;) si,

6 Mu onwem bu Jehova, bù Chineke-
gi, Onye mere ka i si n'ala Ijipt, n'ulo
ndi-orù, puta.

7 Gi enwela chi ọzọ tiyerem.

8 Gi emerela onwe-gi arusi apiri api,
bù oyiyi nke udi ọ bula nke di n'elu-igwe
n'elu, ma-ọbu nke di n'uwa n'okpuru
ya, ma-ọbu nke di na miri n'okpuru
uwa: 9 gi akpọla isi ala nye ha, efè-
kwa-la ha òfùfè: n'ihi na Mu onwem,
bù Jehova Chineke-gi, bu Chineke
ekworo, nēwere ajọ omume nke ndi bu
nna leta umu-ha, leta kwa umu-umu
nke-atọ, leta kwa nke-anọ, nke ndi
nākpọm asì; 10 ma anamemere nnù
umu-umu abua na ọgu iri ebere, bù nke
ndi nāhum n'anya, nēdebe kwa ihe nile
M'nyere n'iwu.

11 Gi eburula aha Jehova, bù
Chineke-gi, ime ihe efu; n'ihi na Jehova
agagh-agu onye nēburu aha-Ya ime ihe
efu n'onye ikpė nāmagh.

12 Debe ubọchi-izu-ike, ido ya nsọ,
dika Jehova, bù Chineke-gi, nyere gi
iwu. 13 Ubọchi isi ka i gālu ọlu, je
ozi-gi nile: 14 ma ubọchi nke-asa bu
ubọchi-izu-ike nke Jehova, bù Chineke-
gi, nwere: i gagh-eje ozi ọ bula nime ya,
gi onwe-gi, na nwa-gi nwoke, na nwa-gi
nwayi, na orù-gi nwoke, na orù-gi nwayi,
na ehi-gi, na inyinya-ibu-gi, na anu-
ulo-gi nile, na ọbìa-gi nke nọ nime ọnu-
uzọ-ama-gi ọ bula; ka orù-gi nwoke na
orù-gi nwayi we zuru ike dika gi onwe-
gi nēzu. 15 I gēcheta kwa na i buri orù
n'ala Ijipt, ma Jehova, bù Chineke-gi,
were aka di ike, were kwa ogwe-aka
eseteri eseti, me ka i si n'ebe ahu puta:

n'ihi nka ka Jehova, bú Chineke-gi,
nyere gi iwu idebe ubọchi-izu-ike.
16 Sọpuru nna-gi na nne-gi, dika
Jehova, bú Chineke-gi, nyere gi iwu: ka
ubọchi-gi we di anya, ka ọ we di-kwa-ra
gi nma, n'elu ala ahu nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi.
17 Gi eḅula madu.
18 Gi akwa-kwa-la iko.
19 Gi ezu-kwa-la ori.
20 Gi aḅa-kwa-la àmà ugha megide
madu-ibe-gi.
21 Gi enwe-kwa-la anya-uku n'ebe
nwunye madu-ibe-gi nọ; agu ulo madu-
ibe-gi agu-kwa-la gi, ma-ọbu ubi-ya,
ma-ọbu orù-ya nwoke, ma-ọbu orù-ya
nwayi, ma-ọbu ehi-ya, ma-ọbu inyinya-
ibu-ya, ma-ọbu ihe ọ bula nke madu-ibe-
gi nwere.
22 Okwu ndia ka Jehova were oké
olu gwa nkpọkọta-unu nile n'ugwu ahu
site n'etiti ọku ahu, na igwe-oji ahu, na
oké ọchichiri ahu: ma Ọ tukwasigh ibe
ọzọ. Ọ we dekwasi ha na mbadamba
nkume abua, were ha nyem. 23 O
rue, mḅe unu nuru olu ahu site n'etiti
ọchichiri ahu na ugwu ahu nēre ọku,
na unu biarurum nso, bú ndi-isi nile
nke ebo nile unu, na ndi-okenye-unu;
24 unu we si, Le, Jehova, bú Chineke-
ayi, emewo ka ayi hu ebube-Ya na idi-
uku-Ya, ọ bu kwa olu-Ya ka ayi nuru
site n'etiti ọku ahu; ta ka ayi huworo na
Chineke nākpayere madu uka, ọ di kwa
ndu. 25 Ma uḅu a, n'ihi gini ka ayi
gānwu? n'ihi na ọku uku a gēripia ayi:
ọ buru na ayi onwe-ayi anu kwa olu
Jehova, bú Chineke-ayi, ọzọ, ayi gānwu
kwa. 26 N'ihi na ònye di n'etiti anu-
aru nile, nke nuworo olu Chineke di
ndu ka O nēkwu okwu site n'etiti ọku,
dika ayi nuru, ọ di kwa ndu? 27 Gi
onwe-gi jerue nso, nu kwa ihe nile nke
Jehova, bú Chineke-ayi, gēkwu: gi
onwe-gi gāgwa kwa ayi ihe nile nke
Jehova, bú Chineke-ayi, gāgwa gi; ayi
gānu kwa, me ya. 28 Jehova we nu
olu okwu nile unu, mḅe unu gwaram
okwu; Jehova we sim, Anuwom olu
okwu nile nke ndi nka, nke ha gwaworo
gi: ha emewo nke-ọma n'ihe nile ha
kwuworo. 29 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi
na nkpuru-obi-ha di ha otú a, itu
egwum, na idebe ihe nile M'nyere n'iwu
ubọchi nile, ka ọ we diri ha nma, di-kwa-
ra umu-ha, rue mḅe ebigh-ebi! 30 Je,
si ha, Laghachirinu onwe-unu n'ulo-
ikwū-unu. 31 Ma gi onwe-gi, guzo
n'ebe a n'akukum, ka M'gwa kwa gi ihe
ahu nile M'nyere n'iwu, na ukpuru nile,
na ikpé nile, nke i gēzí ha, ka ha we me
ha n'ala ahu nke Mu onwem nēnye ha
ka ha nweta ya. 32 Unu gēlezi kwa
anya ime dika Jehova, bú Chineke-unu,
nyeworo unu iwu: unu ewezugala onwe-
unu n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe.
33 N'uzọ nile nke Jehova, bú Chineke-
unu, nyeworo unu n'iwu ka unu ganēje,
ka unu we di ndu, ka ọ we di-kwa-
ra unu nma, ka unu we me kwa ka
ubọchi-unu di anya n'ala ahu nke unu
gēnweta.
6 1 Ma nka bu ihe ahu enyere n'iwu,
na ukpuru nile, na ikpé nile, nke
Jehova, bú Chineke-unu, nyere iwu ka
ezí unu, ka unu we me ha n'ala ahu ebe
unu onwe-unu nāgabiga inweta ya;
2 ka i we tua egwu Jehova, bú Chineke-
gi, idebe ukpuru-Ya nile na ihe nile Ọ
nyere n'iwu, nke Mu onwem nēnye gi
n'iwu, gi onwe-gi, na nwa-gi, na nwa
nwa-gi, ubọchi nile nke ndu-gi; ka
ubọchi-gi we di kwa anya. 3 I gānu
kwa, Israel, lezi kwa anya ime ya; ka
ọ we diri gi nma, ka unu we ba kwa uba
nke-uku, dika Jehova, bú Chineke nna-
gi-hà, gwaworo gi okwu, n'ala nke
miri-ara-ehi na manu-aṅu nērù nime ya.
4 Nuru, Israel; Jehova, bú Chineke-
ayi, Jehova bu otù: 5 i gēwere kwa obi-
gi nile, were kwa nkpuru-obi-gi nile,
were kwa ike-gi nile, hu Jehova, bú
Chineke-gi, n'anya. 6 Okwu ndia, nke
mu onwem nēnye gi n'iwu ta, gādikwasi
kwa n'obi-gi: 7 i gējisi kwa ike izí ha
umu-gi, i gēkwu kwa okwu bayere ha
mḅe i nānọdu n'ulo-gi, na mḅe i nēje ije
n'uzọ, na mḅe i nēdina ala, na mḅe i
nēbili ọtọ. 8 I gēke kwa ha n'elu aka-
gi ka ha buru ihe-iriba-ama, ha gābu
kwa nkpọ-n'iru n'etiti anya-gi abua.
9 I gēdekwasi kwa ha n'awara-uzọ abua
nke ulo-gi, na n'ọnu-uzọ-ama-gi nile.
10 O gēru kwa, mḅe Jehova, bú
Chineke-gi, gēme ka i ba n'ala ahu nke
Ọ ṅuru nna-gi-hà, bú Abraham, na
Aisak, na Jekob, iyi, inye gi; obodo uku
di iche iche ma-kwa-ra nma, nke i
nēwugh, 11 na ulo juputara n'ezi ihe
nile, nke i nēmejugh, na olùiù-miri

egwuwara egwuwa, nke i nēgwuwagh,
na ubi-vine na osisi olive, nke i nākugh,
mḅe i gēri kwa, afọ eju kwa gi; 12 gi
lezie onwe-gi anya, ka i ghara ichezọ
Jehova, Onye mere ka i si n'ala Ijipt, si
kwa n'ulo ndi-orù, puta. 13 Jehova,
bù Chineke-gi, ka i gātu egwu; ọ bu kwa
Ya ka i gēfè òfùfè, ọ bu kwa aha-Ya ka
i gēwere ṅu iyi. 14 Unu ejesola chi
ọzọ, ndi sitere na chi nke ndi ahu ndi
nọ unu buruburu; 15 n'ihi na Chineke
ekworo ka Jehova, bù Chineke-gi, bu
n'etiti gi; ka iwe Jehova, bù Chineke-gi,
we ghara idi ọku megide gi, Ọ we
kpochapu gi n'elu ala.
16 Unu anwala Jehova, bù Chineke-
unu, dika unu nwara Ya nime Masa.
17 Unu gējisi ike idebe ihe ahu nile nke
Jehova, bù Chineke-unu, nyere n'iwu,
unu gēdebe kwa ihe-àmà-Ya nile, na
ukpuru-Ya nile, nke Ọ nyeworo gi
n'iwu. 18 I gēme kwa ihe ziri ezi na
nke di nma n'anya Jehova: ka ọ we diri
gi nma, ka i we ba kwa, nweta ezi ala
ahu, nke Jehova ṅuru nna-gi-hà iyi inye
ha, 19 ikwapu ndi-iro-gi nile n'iru gi,
dika Jehova kwuworo.
20 Mḅe nwa-gi gāju gi n'ọdi-n'iru,
si, Gini bu isi ihe-àmà ndia, na ukpuru
ndia, na ikpè ndia, nke Jehova, bù
Chineke-ayi, nyeworo unu n'iwu? 21 i
gāsi kwa nwa-gi, Ayi buru Fero ndi-orù
n'Ijipt; Jehova we were aka di ike me
ka ayi si n'Ijipt puta: 22 Jehova we
tiyekwasi ihe-iriba-ama di iche iche na
ihe-ebube di iche iche, di uku jọ kwa njọ,
n'aru Ijipt, na n'aru Fero, na n'aru ulo-
ya nile, n'anya-ayi: 23 ọ bu kwa ayi ka
Ọ mere ka ayi si n'ebe ahu puta, ka Ọ we
me ka ayi ba nime, ka Ọ we nye ayi ala
ahu nke Ọ ṅuru nna-ayi-hà iyi inye ha.
24 Jehova we nye ayi iwu ime ukpuru
ndia nile, itu egwu Jehova, bù Chineke-
ayi, ka ọ we diri ayi nma ubọchi-ayi nile,
ka Ọ we debe ayi ndu, otù ọ di ta.
25 Ezi omume ka ọ gābu-kwa-ra ayi,
mḅe ayi gēlezi anya ime ihe a nile enyere
n'iwu n'iru Jehova, bù Chineke-ayi,
dika Ọ nyere ayi iwu.
7 1 Mḅe Jehova, bù Chineke-gi, gēme
ka i ba n'ala ahu ebe gi onwe-gi nābà
inweta ya, mḅe Ọ gēwepu kwa ọtutu mba
n'iru gi, bu ndi Het, na ndi-Giagashait,
na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-
Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus,
mba asa bara uba di kwa ike kari gi;
2 mḅe Jehova, bù Chineke-gi, gāra
kwa ha nye n'iru gi, i we tiḅue ha; i
gēwezugasi kwa ha ka ebibie ha; gi na
ha aḅala ndu, eme-kwa-la ha amara:
3 gi na ha alurita-kwa-la nwunye;
enyela nwa-ya nwoke nwa-gi nwayi,
ekuru-kwa-la nwa-ya nwayi nye nwa-gi
nwoke. 4 N'ihi na ọ gēwezuga nwa-gi
nwoke n'isom n'azu, ka ha we fè chi ọzọ:
iwe Jehova gādi kwa ọku megide unu, O
gēkpochapu kwa gi ngwa ngwa. 5 Kama
otù a ka unu gēme ha; unu gākwatu ebe-
ichu-aja nile ha, tupia kwa ogidi nile ha,
ḅutu kwa Asherim-ha, sure kwa arusi
nile ha apiri api n'ọku. 6 N'ihi na ndi
nsọ ka i buru Jehova, bù Chineke-gi:
ọ bu gi ka Jehova, bù Chineke-gi,
rọputaworo iburu Ya ihe nke aka Ya,
kari ndi nile ndi nọ n'elu ala. 7 Ọ
bugh na unu bara uba kari ndi nile ka
Jehova huru unu n'anya si-ike, we
rọputa unu; n'ihi na unu onwe-unu
di ole-na-ole kari ndi nile ọzọ: 8 kama
ọ bu n'ihi na Jehova huru unu n'anya,
na n'ihi na Ọ debere iyi Ọ ṅuru nna-
unu-hà, ka Jehova were aka di ike me
ka unu puta, Ọ we ḅaputa unu n'ulo
ndi-orù, n'aka Fero, bù eze Ijipt. 9 I
gāmara kwa na Jehova, bù Chineke-gi,
Ya onwe-ya bu Chineke; Chineke ahu
Nke kwesiri ntukwasi-obi, nēdebere ndi
huru Ya n'anya, ndi nēdebe kwa ihe nile
Ọ nyere n'iwu, ọḅuḅa-ndu-Ya na ebere-
Ya rue nnù ọḅọ abua na ọgu iri; 10 Ọ
nākwughachi kwa ndi nākpo Ya asi
n'iru ha, ime ka ha la n'iyi: Ọ gagh-alara
onye nākpọ Ya asi azu, n'iru ya ka Ọ
gākwughachi ya. 11 I gēdebe kwa ihe
ahu enyere n'iwu, na ukpuru nile, na
ikpè nile, nke mu onwem nēnye gi n'iwu
ta, ka i we me ha.
12 O gēru kwa, n'ihi na unu nānu
ikpè ndia, debe kwa ha, me kwa ha, na
Jehova, bù Chineke-gi, gēdebe-kwa-ra
gi ọḅuḅa-ndu ahu na ebere ahu nke Ọ
ṅuru nna-gi-hà iyi imere ha: 13 Ọ
gāhu kwa gi n'anya, gọzie gi, me ka i
ba uba: Ọ gāgọzi kwa nkpuru nke afọ-
gi, na nkpuru nke ala-gi, bù ọka-gi, na
manya-vine ọhu gi, na manu-gi, na umu
ehi-gi muru, na umu igwè ewu na aturu-
gi, n'elu ala ahu nke Ọ ṅuru nna-gi-hà
iyi inye gi. 14 Ndi agọziri agọzi ka i
gābu kari ndi nile ọzọ: nwoke nēnwegh

ike imu nwa na nwayi-àgà agagh-adi
n'etiti gi, ma-ọbu n'etiti anu-ulo-gi.
15 Jehova gēwezuga kwa n'aru-gi ọria
nile; nriaria ọjọ nile nke Ijipt nke i
maworo, Ọ gagh-atukwasi kwa ha n'aru-
gi, ma O gētiye ha n'aru ndi nākpọ gi
asì. 16 I gēripia kwa ndi ahu nile nke
Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi; anya-
gi agagh-emere ha ebere: efè-kwa-la
chi-ha di iche iche òfùfè; n'ihi na ọnyà
ka ọ gāburu gi. 17 Mḅe i gāsi n'obi-gi,
Mba ndia bara uba karim; ǹ'gēsi aǹa
pu inapu ha ala-ha? 18 atula egwu ha:
i gēcheta nke-ọma ihe nke Jehova, bú
Chineke-gi, mere Fero, me kwa Ijipt
nile; 19 ọnwunwa uku nile nke anya-
gi huru, na ihe-iriba-ama nile, na ihe-
ebube nile, na aka ahu di ike, na ogwe-
aka ahu esetiri eseti, nke Jehova, bú
Chineke-gi, ji me ka i puta: otú a ka
Jehova, bú Chineke-gi, gēme ndi ahu
nile ndi gi onwe-gi nātu egwu ha.
20 Ọzọ kwa, ọ bu ebu ka Jehova, bú
Chineke-gi, gēzì n'etiti ha, rue mḅe ndi
fọduru, ndi nēzopu kwa onwe-ha n'iru
gi, gāla n'iyì. 21 Amala jijiji n'iru ha:
n'ihi na Jehova, bú Chineke-gi, nọ
n'etiti gi, Ọ bu Chineke uku, di kwa
egwu. 22 Ma Jehova, bú Chineke-gi,
gēwepu mba ahu n'iru-gi nke-ntà nke-
ntà: i pugh ime ka ha gwusia ngwa ngwa,
ka anu-ọhia ghara iba uba megide gi.
23 Ma Jehova, bú Chineke-gi, gāra ha
nye n'iru gi, me kwa ka ha ḅa aghara
uku, rue mḅe agēkpochapu ha. 24 Ọ
gēnye kwa ndi-eze-ha n'aka-gi, i gēme
kwa ka aha-ha lapu n'iyì n'okpuru elu-
igwe: ọ digh nwoke ọ bula gēguzo onwe-
ya n'iru gi, rue mḅe i gēkpochapu ha.
25 Unu gēsure arusi nile apiri api nke
chi nile ha n'ọku: enwela anya-uku
n'ọla-ọcha na ọla-edo nke di n'aru ha,
ewe-kwa-la n'onwe-gi, ka aghara ima gi
n'ọnyà nime ya: n'ihi na ihe-árú nke
Jehova, bú Chineke-gi, ka ọ bu:
26 eme-kwa-la ka ihe-árú ba n'ulo-gi,
i we ghọ ihe ewezugara ka ebibie ya
dika ya: i gājusi ya aju, kpọ kwa ya ihe
rusiri árú; n'ihi na ihe ewezugara ka
ebibie ya ka ọ bu.

8 1 Ihe nile enyere n'iwu nke mu
onwem nēnye gi n'iwu ta, unu gēlezi
anya ime ya, ka unu we di ndu, ba uba,
we ba nime, nweta kwa ala ahu nke
Jehova ṅuru nna-unu-hà iyi inye ha.
2 I gēcheta kwa uzọ nile nke Jehova, bú
Chineke-gi, mere gi ka i je ọgu arọ abua
ndia n'ọzara, ka Ọ we weda gi n'ala,
inwa gi, ka Ọ we mara ihe nke di n'obi-
gi, ma i gēdebe ihe nile Ọ nyere n'iwu,
ma-ọbu na i gagh-edebe. 3 Ọ we weda
gi n'ala, me ka agu gua gi, Ọ we me ka
i rie manna ahu, nke i nāmagh, nke nna-
gi-hà nāmagh kwa; ka Ọ we me ka i
mara na ọ bugh nánı achicha ka madu
gēji di ndu, kama ọ bu ihe nile ọ bula
nke nēsı n'ọnu Jehova puta ka madu gēji
di ndu. 4 Uwe-nḅokwasi-gi akapugh
nká n'aru gi, ukwu-gi azagh kwa aza,
ọgu arọ abua ndia. 5 I gāma kwa n'obi-
gi, na, dika nwoke si adọ nwa-ya nwoke
aka na nti, otú a ka Jehova, bú Chineke-
gi, nādọ gi aka na nti. 6 I gēdebe kwa
ihe Jehova, bú Chineke-gi, nyere n'iwu,
ka i we je ije n'uzọ-Ya nile, tu kwa egwu
Ya. 7 N'ihi na Jehova, bú Chineke-gi,
nēme ka i ba n'ezi ala, bú ala iyi miri, na
nke isi-iyi na oḅu-miri, nāputa na
ndagwurugwu na n'ugwu: 8 ala nke
ọka wheat na ọka barley, na osisi vine,
na osisi fig, na pomegranate; ala nke
osisi olive nēnye manu, na nke manu-
aṅu; 9 ala nke ọ bugh n'idi-ukọ ka i
gēri nri nime ya, ọ digh ihe ọ bula gākọ
gi nime ya; ala nke nkume-ya bu ígwè,
nke i gēgwuputa kwa ọla n'ugwu-ya.
10 I gēri kwa, afọ gēju kwa gi, i gāgọzi
kwa Jehova, bú Chineke-gi, n'elu ezi
ala ahu nke Ọ nyeworo gi. 11 Lezie
onwe-gi anya ka i ghara ichezọ Jehova,
bú Chineke-gi, n'edebegh ihe nile Ọ
nyere n'iwu, na ikpé-Ya nile, na ukpuru-
Ya nile, nke mu onwem nēnye gi n'iwu
ta: 12 ka ọ we ghara ibu, mḅe i nēri
ihe, riju afọ, wu kwa ezi ulo, we biri
nime ha: 13 mḅe ìgwè ehi-gi na ìgwè
ewu na aturu-gi nāba kwa uba, mḅe
ọla-ọcha na ọla-edo nāba-kwa-ra gi uba,
mḅe ihe nile i nwere nāba kwa uba;
14 na obi-gi gādi elu, i we chezọ Jehova,
bú Chineke-gi, Onye nēme ka i si n'ala
Ijipt, si kwa n'ulo ndi-orù, puta;
15 Onye nēme ka i je ije n'ọzara uku
ahu nke di egwu, nke agwọ nke yiri ọku
na akpi di nime ya, na ala akpiri-ikpọ-
nku nke miri nādigh ya; Onye nēme ka
miri si n'oké nkume ọmu ahu putara gi;
16 Onye nēme ka i rie manna n'ọzara,
nke nna-gi-hà nāmagh; ka Ọ we weda
gi n'ala, ka Ọ we nwa kwa gi, ime gi

nma n'ikpe-azu-gi: 17 i we si n'obi-gi,
Ikem na ume akam emetaworom àkù a.
18 Ma i gēcheta Jehova, bú Chineke-gi,
n'ihi na Ya onwe-ya bu onye nēnye gi ike
imeta àkù; ka Ọ we me ka ọḅuba-ndu-
Ya guzosie ike, nke Ọ ṅuru nna-gi-hà iyi
imere ha, otú ọ di ta. 19 O gēru kwa, ọ
buru na i chezọ Jehova, bú Chineke-gi,
we nējeso chi ọzọ, fè ha òfùfè, kpọ kwa
isi ala nye ha, aḅawom àmà megide unu
ta na unu aghagh ila n'iyi. 20 Dika
mba ahu ndi Jehova nēme ka ha la n'iyi
n'iru unu, otú a ka unu gāla n'iyi; n'ihi
na unu egegh nti n'olu Jehova, bú
Chineke-unu.

9 1 Nuru, Israel: gi onwe-gi nāgabiga
Jọdan ta, ibà ka i we nweta mba di
iche iche di uku di kwa ike kari gi, obodo
di iche iche di uku nke ewusi-kwa-ra ike
rue elu-igwe; 2 otù ndi di uku di kwa
ogologo, bú umu ndi Anak, ndi gi
onwe-gi mara, ndi gi onwe-gi nuwo-
kwa-ra okwu bayere ha, si, Ònye gēguzo
onwe-ya n'iru umu Anak? 3 Ma i
mawo ta, na Jehova, bú Chineke-gi, Ya
onwe-ya bu onye nāgabiga n'iru gi dika
ọku nēripia eripia; Ya onwe-ya
gēkpochapu ha, Ya onwe-ya gēme kwa
ka ha ruru ala n'iru gi: i we napu ha
ala-ha, me kwa ka ha la n'iyì ngwa ngwa,
dika Jehova gwaworo gi okwu.
4 Ekwula n'obi-gi, mḅe Jehova, bú
Chineke-gi, kwapusiri ha n'iru gi, si,
N'ihi ezi omumem ka Jehova mere ka
m'bata inweta ala nka: ma ọ bu n'ihi
nmebi-iwu nke mba ndia ka Jehova
nānapu ha ala-ha n'iru gi. 5 Ọ bugh
n'ihi ezi omume-gi, ma-ọbu n'ihi nziri-
ezi nke obi-gi, ka gi onwe-gi nābà inweta
ala-ha: kama ọ bu n'ihi nmebi-iwu nke
mba ndia ka Jehova, bú Chineke-gi,
nānapu ha ala-ha n'iru gi, ka Ọ we me
kwa ka okwu ahu guzosie ike nke Jehova
ṅuru nna-gi-hà iyi, bú Abraham, na
Aisak, na Jekob. 6 I mawo kwa na ọ
bugh n'ihi ezi omume-gi ka Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi ezi ala nka ka i
nweta ya; n'ihi na ndi kwesiri olu ike
ka i bu. 7 Cheta, echezọla, ihe nke i
ji kpasu Jehova, bú Chineke-gi, iwe
n'ọzara: site n'ubọchi mḅe i si n'ala
Ijipt puta, rue mḅe unu biaruru ebe a,
ndi nānupu isi ka unu buworo n'ebe
Jehova nọ. 8 Na Horeb ka unu kpasu-
kwa-ra Jehova iwe, Jehova we wesa unu
iwe ikpochapu unu. 9 Mḅe m'rigoro
n'ugwu inara mbadamba nkume abua
ahu, bú mbadamba nkume nke ọḅuḅa-
ndu ahu nke Jehova ḅara nye unu, m'we
nọdu n'ugwu ahu ọgu ubọchi abua
ehihie na abali; ọ digh nri m'riri, ọ
digh kwa miri m'ṅuru. 10 Jehova we
nyem mbadamba nkume abua ahu nke
ewere nkpisi-aka Chineke de; edekwasi-
kwa-ra n'elu ha dika okwu nile si di
nke Jehova gwara unu n'ugwu ahu site
n'etiti ọku ahu n'ubọchi nkpọkọta ahu.
11 O rue, n'ọgwugwu ọgu ubọchi abua,
ehihie na abali, na Jehova nyerem
mbadamba nkume abua ahu, bú
mbadamba nkume nke ọḅuḅa-ndu ahu.
12 Jehova we sim, Bilie, si n'ebe a rida
ngwa ngwa; n'ihi na ndi-gi, nke i
meworo ka ha si n'Ijipt puta, ebibiwo
onwe-ha; ha esiwo n'uzọ nke M'nyere
ha n'iwu wezuga onwe-ha ngwa ngwa:
ha emeworo onwe-ha nwa-ehi awuru
awu. 13 Jehova we gwam okwu, si,
Ahuwom ndi nka, ma, le, ndi kwesiri
olu ike ka ọ bu: 14 rara aka, ka M'we
kpochapu ha, hichapu kwa aha-ha
n'okpuru elu-igwe: M'gēme kwa gi ka
i buru mba di ike ba kwa uba kari ha.
15 M'we chigharia, si n'ugwu ahu rida,
ugwu ahu nēre kwa ọku: mbadamba
nkume abua nke ọḅuḅa-ndu ahu di kwa
n'elu akam abua. 16 M'we hu, ma, le,
unu emehiewo megide Jehova, bú
Chineke-unu; unu emeworo onwe-unu
nwa-ehi awuru awu: unu esiwo n'uzọ
nke Jehova nyere unu n'iwu wezuga
onwe-unu ngwa ngwa. 17 M'we jide
mdadamba nkume abua ahu, tupu ha
n'akam abua, tupia ha n'anya-unu.
18 M'we turu onwem n'ala n'iru
Jehova, dika na mbu, ọgu ubọchi
abua ehihie na abali; ọ digh nri m'riri,
ọ digh kwa miri m'ṅuru; n'ihi
nmehie-unu nile nke unu mehiere,
n'ime ihe ọjọ ahu n'anya Jehova, ikpasu
Ya iwe. 19 N'ihi na ujọ iwe na ọnuma,
nke Jehova ji we iwe megide unu
ikpochapu unu, turum. Ma Jehova ge-
kwa-ram nti na mḅe ahu. 20 Jehova
wesa-kwa-ra Eron iwe nke-uku
ikpochapu ya: m'we kpe kwa ekpere
bayere Eron na mḅe ahu. 21 Nmehie-
unu ahu, bú nwa-ehi ahu nke unu mere,
m'we were ya sure ya n'ọku, zọpia ya,
gwe ya nke-ọma, rue mḅe ọ mere

imurimu dika uzuzu: m'we wuye uzuzu-
ya nime miri-iyi nke si n'ugwu ahu
nērùdata. 22 Ọ bu kwa nime Tabera,
na nime Masa, na nime Kibrot-
hataava, ka unu bu ndi nākpasu Jehova
iwe. 23 Mḅe Jehova siri na Kedesh-
banea ziga unu, si, Rigonu, nweta ala
ahu nke M'nyeworo unu; unu we nupu
isi n'okwu-ọnu Jehova, bù Chineke-
unu, unu ekwegh kwa Ya, unu egegh
kwa nti n'olu-Ya. 24 Ndi nānupu isi
ka unu bu n'ebe Jehova nọ site n'ubọchi
m'mara unu. 25 M'we turu onwem
n'ala n'iru Jehova ọgu ubọchi abua ahu,
ehihie na abali, nke m'tururu onwem
n'ala; n'ihi na Jehova siri na O
gēkpochapu unu. 26 M'we kpere
Jehova, si, Onye-nwe-ayi Jehova, ebibila
ndi-Gi na ihe-nketa-Gi, nke I
ḅaputaworo n'idi - uku - Gi, nke I
wereworo aka di ike me ka o si n'Ijipt
puta. 27 Cheta ndi-orù-Gi, bù
Abraham, na Aisak, na Jekob; echela
iru n'ikwesi-olu-ike nke ndi nka, ma-ọbu
na nmebi-iwu-ha, ma-ọbu na nmehie-
ha: 28 ka ala ahu nke I mere ka ayi si
n'ebe ahu puta we ghara isi, N'ihi na
Jehova apugh ime ka ha ba n'ala ahu
nke Ọ gwara ha okwu bayere ya, na
n'ihi na Ọ kpọrọ ha asi, Ọ mewo ka ha
puta ka Ọ we me ka ha nwua n'ọzara.
29 Ma ha onwe-ha bu ndi-Gi na ihe-
nketa-Gi, ndi I were ike uku Gi na
ogwe-aka-Gi eseteri eseti me ka ha
puta.

10 1 Na mḅe ahu Jehova sirim, Wara
onwe-gi mbadamba nkume abua
dika nke-mbu, rigokutem rue ugwu
a, me-kwa-ra onwe-gi iḅe osisi.
2 M'gēdekwasi kwa na mbadamba
nkume ahu okwu nile nke di n'elu
mbadamba nkume mbu, nke i tupiara,
i gētiye kwa ha nime iḅe ahu. 3 M'we
me iḅe osisi acacia, wa mbadamba
nkume abua dika nke-mbu, we rigo
n'ugwu ahu, mbadamba nkume abua
ahu di kwa n'akam. 4 Ọ we dekwasi
na mbadamba nkume ahu, dika odide
mbu ahu si di, okwu iri ahu, nke Jehova
gwara unu n'ugwu ahu site n'etiti ọku
ahu n'ubọchi nkpọkọta ahu: Jehova
we nyem ha. 5 M'we chigharia si
n'ugwu ahu rida, tiye mbadamba nkume
ahu nime iḅe ahu nke m'mereri; ha di
kwa n'ebe ahu, dika Jehova nyerem iwu.
6 (Umu Israel we si na Beerot Bene-
jaakan bulie ije rue Mosira: n'ebe ahu
ka Eron nwuru, ewe lìe ya n'ebe ahu;
Eleeza, bù nwa-ya, we buru onye-nchu-
aja n'ọnọdu ya. 7 Ha si n'ebe ahu
bulie ije rue Gudgoda, si na Gudgoda
je rue Jọtbata, bù ala iyi miri. 8 Na
mḅe ahu ka Jehova kewaputara ebo
Livai, ibū iḅe ọbuḅa-ndu Jehova, iguzo
n'iru Jehova ijere Ya ozi, na igọzi
n'aha-Ya, rue ta. 9 N'ihi ya Livai
esogh umu-nne-ya nwe òkè ma-ọbu ihe-
nketa; Jehova onwe-ya bu ihe-nketa-ya,
dika Jehova, bù Chineke-gi, gwara ya
okwu.) 10 Mu onwem guzo-kwa-ra
n'ugwu ahu, dika na mḅe mbu, ọgu
ubọchi abua, ehihie na abali: Jehova we
gekwam nti na mḅe ahu; Jehova achọgh
ibibi gi. 11 Jehova we sim, Bilie, je ka
i bulie ije n'iru ndi nkem; ha gābà kwa,
nweta ala ahu, nke M'ṅuru ndi bu nna-
ha iyi inye ha.

12 Ma uḅu a, Israel, gini ka Jehova,
bù Chineke-gi, nārịọ n'aka-gi, ma-
ọbugh itu egwu Jehova, bù Chineke-gi,
ije ije n'uzọ-Ya nile, na ihu Ya n'anya,
na iwere obi-gi nile na nkpuru-obi-gi
nile fè Jehova, bù Chineke-gi, òfùfè,
13 idebe ihe nile Jehova nyere n'iwu,
na ukpuru-Ya nile, nke mu onwem
nēnye gi n'iwu ta ka ọ we diri gi nma?
14 Le, Jehova, bù Chineke-gi, nwe
elu-igwe, na elu-igwe nke elu-igwe nile,
na uwa, na ihe nile nke di nime ya.
15 Nàni na ihe nna-unu-hà di Jehova
ezi utọ ka Ọ we hu ha n'anya, Ọ we
rọputa nkpuru-ha nọchiri ha, bù unu
onwe-unu, n'etiti ndi nile, otù ọ di ta.
16 Bi-kwa-nu obi-unu ùgwù, unu abu-
kwa-la ndi kwesiri olu ike ọzọ. 17 N'ihi
na Jehova, bù Chineke-unu, Ya onwe-
ya bu Chineke kachasi chi nile, na Onye-
nwenu kachasi ndi-nwenu nile, Chineke
uku ahu, bù dike, di kwa egwu, Onye
nāhugh madu iru-ọma n'ikpè, Onye
nānaragh ihe-iri-ngo. 18 Ọ nēme ihe
ekpere n'ikpe bayere nwa-nḅei na
nwayi di-ya nwuru, Ọ nāhu kwa ọbìa
n'anya, inye ya nri na uwe-nḅokwasi.
19 Hu-kwa-nu ọbia n'anya: n'ihi na ọ
bu ndi-ọbìa ka unu buri n'ala Ijipt.
20 Jehova, bù Chineke-gi, ka i gātu
egwu; Ya ka i gēfè, Ya ka i gārapara
n'aru, aha-Ya ka i gēji ṅu iyi. 21 Ya
onwe-ya bu otuto-gi, Ya onwe-ya bu

kwa Chineke-gi, Onye meworo gi ihe
uku ndia di egwu, nke anya-gi huworo.
22 Ọ bu ọgu madu atọ na iri ka nna-
gi-hà ji rida n'Ijipt; ma uḅu a Jehova,
bù Chineke-gi, emewo gi ka i di ka
kpakpando elu-igwe n'uba.
11 1 I gāhu kwa Jehova, bù Chineke-
gi, n'anya, debe ihe-ndebe-Ya, na
ukpuru-Ya nile, na ikpė-Ya nile, na ihe
nile Ọ nyere n'iwu, ubọchi-gi nile.
2 Ma unu amawo ta: n'ihi na ọ bugh
umu-unu ka m'nāgwa okwu, bú ndi
nāmagh, ndi nāhugh kwa idọ-aka-na-nti
nke Jehova, bù Chineke-unu, na idi-
uku-Ya, na aka-Ya di ike, na ogwe-aka-
Ya esetiri eseti, 3 na ihe-iriba-ama-Ya
nile, na omume-Ya nile, nke Ọ mere
Fero eze Ijipt, me kwa ala-ya nile, n'etiti
Ijipt; 4 na ihe Ọ mere usu-ndi-agha
Ijipt, me kwa inyinya-ha, me kwa uḅọ-
ala-ha; mḅe Ọ mere ka miri Okė Osimiri
Uhie rukpuchie iru-ha mḅe ha nāchu
unu n'azu, Jehova we me ka ha la n'iyi
rue ta; 5 na ihe Ọ mere unu n'ọzara,
rue mḅe unu biaruru ebe a; 6 na ihe
Ọ mere Detan na Abairam, umu Eliab,
nwa Reuben; mḅe ala saghepuru ọnu-ya,
loda ha, na ezi-na-ulo nile ha, na ulo-
ikwū nile ha, na ihe ọ bula di ndu nke
di n'ukwu-ha, n'etiti Israel nile: 7 ma
ọ bu anya-unu nāhu omume uku nile
nke Jehova, nke Ọ meworo. 8 Unu
gēdebe kwa ihe nile enyere n'iwu nke
mu onwem nēnye gi n'iwu ta, ka unu
we di ike, ba nime, nweta ala ahu,
ebe unu onwe-unu nāgabiga inweta ya;
9 ka unu we me kwa ka ubọchi-unu di
anya n'elu ala ahu nke Jehova ṅuru nna-
unu-hà iyi inye ha, inye kwa nkpuru-ha,
bù ala nke miri-ara-ehi na manu-aṅu
nērù erù nime ya. 10 N'ihi na ala ahu,
ebe gi onwe-gi nābà nime inweta ya, ọ
bugh dika ala Ijipt ka ọ bu, ebe unu si
puta, ebe i nāgha nkpuru-gi, were ukwu-
gi nāḅa ya miri, dika akwukwọ nri ubi
aḅara ogige: 11 ma ala ahu, ebe unu
nāgabiga inweta ya, bu ala ugwu na
ndagwurugwu; site na miri-ozuzo nke
elu-igwe ka ọ nāṅu miri: 12 ọ bu ala
nke di Jehova, bù Chineke-gi, n'obi;
mḅe nile ka anya Jehova, bú Chineke-
gi, nādikwasi ya, site na mḅe mbu nke
arọ we rue mḅe ikpe-azu nke arọ.
13 O gēru kwa, ọ buru na unu ejisie
ike ige nti ihem nile enyere n'iwu, nke
Mu onwem nēnye unu n'iwu ta, ihu
Jehova, bú Chineke-unu, n'anya, na
iwere obi-unu nile na nkpuru-obi-unu
nile fè Ya òfùfè, 14 na m'gēnye miri-
ozuzo ala-unu na mḅe-ya, miri-ozuzo
mbu na miri-ozuzo ikpe-azu, ka i we
chikọta ọka-gi, na manya-vine ọhu gi, na
manu-gi. 15 M'gēnye kwa anu-ulo-gi
ihe-ọkuku n'ubi-gi, i gēri kwa, afọ
gēju kwa gi. 16 Lezienu onwe-unu
anya, ka ewe ghara irafu obi-unu, unu
ewe wezuga onwe-unu, fè chi ọzọ òfùfè,
kpọ isi ala nye ha; 17 iwe Jehova we
di ọku megide unu, Ọ we ḅochie elu-
igwe, ka miri-ozuzo we ghara idi, ka
ala we ghara kwa imi ihe-ọmume-ya;
unu we si n'ezi ala ahu, nke Jehova
nēnye unu, la n'iyi ngwa ngwa. 18 Unu
gēdo kwa okwu ndia n'obi-unu na nime
nkpuru-obi-unu; unu gēke kwa ha n'elu
aka-unu ka ha buru ihe-iriba-ama, ha
gābu kwa nkpọ-n'iru n'etiti anya-unu.
19 Unu gēzi umu-unu ha, n'ikwu okwu
bayere ha mḅe i nānọdu n'ulo-gi, na mḅe
i nēje ije n'uzọ, na mḅe i nēdina ala, na
mḅe i nēbili ọtọ. 20 I gēdekwasi kwa
ha n'awara-uzọ abua nke ulo-gi, na
n'ọnu-uzọ-ama-gi nile: 21 ka ubọchi-
unu we ba uba, ha na ubọchi umu-unu,
n'elu ala ahu nke Jehova ṅuru nna-unu-
hà iyi inye ha, dika ubọchi elu-igwe nke
di n'elu uwa. 22 N'ihi na ọ buru na
unu ejisie ike idebe ihe nile a enyere
n'iwu nke mu onwem nēnye unu n'iwu,
ka unu we me ya; ihu Jehova, bù
Chineke-unu, n'anya, ije ije n'uzọ-Ya
nile, na irapara n'aru Ya; 23 Jehova
gānapu kwa mba ndia nile ala-ha n'iru
unu, unu gēnweta kwa mba di iche iche
di uku di kwa ike kari unu. 24 Ebe ọ
bula nke ọbu-ukwu-unu gāzọkwasi ka
unu gēnwe: site n'ọzara, na Lebanon,
site n'osimiri ahu, bù osimiri Yufretis,
we rue okė osimiri nke di n'azu, gābu
òkė-ala unu. 25 Ọ digh nwoke ọ bula
gēguzo onwe-ya n'iru unu: ujọ-unu na
egwu-unu ka Jehova, bù Chineke-unu,
gātukwasi n'iru ala ahu nile nke unu
gāzọkwasi, dika Ọ gwaworo unu okwu.
26 Le, mu onwem nētiye n'iru unu ta
ngọzi na nkọcha; 27 ngọzi ahu, ma asi
na unu ege nti ihe nile Jehova, bù
Chineke-unu, nyere n'iwu, bù nke mu
onwem nēnye unu n'iwu ta: 28 ma
nkọcha ahu, ma ọ buru na unu egegh nti

ihe nile Jehova, bú Chineke-unu, nyere
n'iwu, ma unu ewezuga onwe-unu n'uzọ
ahu nke Mu onwem nēnye unu n'iwu
ta, ka unu we jeso chi di iche iche ọzọ,
nke unu nāmagh.
29 O gēru kwa, mḅe Jehova, bú
Chineke-gi, gēme ka i ba n'ala ahu, ebe
gi onwe-gi nābà nime inweta ya, na i
gētiye ngọzi ahu n'elu ugwu Geraizim,
tiye kwa nkọcha ahu n'elu ugwu Ibal.
30 Ugwu ndia, hà adigh n'ofè Jọdan,
n'azu uzọ ọdida-anyanwu, n'ala ndi
Kenean ndi bi n'Araba, na ncherita-iru
Gilgal, n'akuku osisi terebinth nke
More? 31 N'ihi na unu onwe-unu
nāgabiga Jọdan ibà nime inweta ala ahu
nke Jehova, bú Chineke-unu, nēnye unu,
unu gēnweta kwa ya, biri nime ya.
32 Unu gēlezi kwa anya ime ukpuru
nile na ikpé nile nke mu onwem nētiye
n'iru unu ta.
12 1 Ndia bu ukpuru ahu na ikpé
ahu, nke unu gēlezi anya ime
n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke nke
nna-gi-hà, nyeworo gi ka i nweta ya,
ubọchi nile nke unu onwe-unu nādi ndu
n'elu ala ahu. 2 Unu aghagh ime ka
ebe ahu nile la n'iyi, bú ebe mba nile
unu nēnweta fère chi nile ha òfùfè, n'elu
ugwu nile ha di elu, na n'elu ugwu ntà
nile ha, na n'okpuru osisi ndu ọ bula:
3 unu gākwatu kwa ebe-ichu-aja nile
ha, tupia ogidi nile ha, sure Asherim-ha
n'ọku, ḅutu arusi nile apiri api nke chi
nile ha, we me ka aha-ha lapu n'iyi
n'ebe ahu. 4 Unu emerela Jehova, bú
Chineke-unu, otú a. 5 Kama rue ebe
ahu nke Jehova, bú Chineke-unu,
gārọputa n'ebo-unu nile, itiye aha-Ya
n'ebe ahu, rue ebe-obibi-Ya ka unu
gāchọ, i gābà kwa n'ebe ahu: 6 ọ bu
kwa n'ebe ahu ka unu gēweta àjà-nsure-
ọku nile unu, na àjà nile unu, na otù uzọ
n'uzọ iri nke ihe-unu nile, na àjà-nbuli
nke aka-unu, na ihe-nkwa nile unu, na
onyinye-afọ-ofufo nile unu, na umu
eburu uzọ mu nke igwè ehi-unu na ìgwè
ewu na aturu-unu: 7 unu gēri kwa
ihe n'ebe ahu n'iru Jehova, bú Chineke-
unu, unu gāṅuri kwa ọṅu n'ihe nile
unu nēseti aka-unu ime, unu onwe-unu
na ulo-unu, nke Jehova, bú Chineke-
gi, gọziworo gi nime ha. 8 Unu emela
dika ihe nile si di nke ayi onwe-ayi nēme
n'ebe a ta, nwoke ọ bula ọ nēme ihe ziri
ezi n'anya-ya: 9 n'ihi na unu akābagh
rue uḅu a n'izu-ike ahu, na n'ihe-nketa
ahu, nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye
gi. 10 Ma mḅe unu gabigara Jọdan,
biri n'ala ahu nke Jehova, bú Chineke-
unu, nēme ka unu keta, mḅe Ọ mesi-
kwa-ra ka unu zuru ike pua n'aka ndi-
iro-unu buruburu, unu we biri na
ntukwasi-obi; 11 o gēru kwa, na ebe
ahu nke Jehova, bú Chineke-unu,
gārọputa ime ka aha-Ya biri n'ebe ahu,
n'ebe ahu ka unu gēwebata ihe nile
m'nēnye unu n'iwu; àjà-nsure-ọku nile
unu, na àjà nile unu, na otù uzọ
n'uzọ iri nke ihe-unu nile, na àjà-nbuli
nke aka-unu, na ihe-nkwa-unu nile
arọputara arọputa nke unu nēkwe
Jehova: 12 unu gāṅuri kwa ọṅu n'iru
Jehova, bú Chineke-unu, unu onwe-
unu, na umu-unu ndikom, na umu-unu
ndinyom, na orù-unu ndikom, na orù-
unu ndinyom, na onye Livai nke nọ
nime ọnu-uzọ-ama-unu ọ bula; n'ihi na
o sogh unu nwe òkè ma-ọbu ihe-nketa.
13 Lezie onwe-gi anya ka i ghara isure
àjà-nsure-ọku-gi n'ebe ọ bula i gāhu:
14 kama n'ebe nke Jehova gārọputa
n'otù nime ebo-gi, n'ebe ahu ka i gēsure
àjà-nsure-ọku-gi nile, ọ bu kwa n'ebe
ahu ka i gēme ihe nile nke mu onwem
nēnye gi n'iwu. 15 Otú ọ di, n'agu
nile nke nkpuru-obi-gi ka i gēḅu, ri kwa
anu nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, dika
ngọzi nke Jehova, bú Chineke-gi, nke
Ọ nyeworo gi, si di: onye ruru árú
na onye di ọcha gēri ya: dika mḅada, na
dika ele. 16 Nání na unu agagh-eri
ọbara; i gāwusi ya n'ala dika miri. 17 I
pugh iri n'ọnu-uzọ-ama-gi nile otù uzọ
n'uzọ iri nke ọka-gi, na nke manya-vine
ọhu gi, na nke manu-gi, ma-ọbu umu
eburu uzọ mu nke igwè ehi-gi na nke
igwè ewu na aturu-gi, ma-ọbu ihe ọ bula
nke nkwa-gi nile nke i nēkwe, ma-ọbu
onyinye-afọ-ofufo-gi nile, ma-ọbu àjà-
nbuli nke aka-gi: 18 kama ọ bu n'iru
Jehova, bú Chineke-gi, ka i gēri ha,
n'ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-gi,
gārọputa, gi onwe-gi, na nwa-gi nwoke,
na nwa-gi nwayi, na orù-gi nwoke, na
orù-gi nwayi, na onye Livai nke nọ
nime ọnu-uzọ-ama-gi ọ bula: i gāṅuri
kwa ọṅu n'iru Jehova, bú Chineke-gi,
na nseti aka-gi ọ bula. 19 Lezie onwe-

gi anya ka i ghara irapu onye Livai
ubọchi-gi nile n'elu ala-gi.
20 Mḅe Jehova, bú Chineke-gi, gēme
ka ókè-ala-gi sa mbara, dika Ọ gwara gi,
i we si, Ka m'rie anu, n'ihi na agu nāgu
nkpuru-obi-gi iri anu; n'agu nile nke
nkpuru-obi-gi i gēri anu. 21 Mḅe ọ
gādikari gi anya, bú ebe ahu nke Jehova,
bú Chineke-gi, gārọputa itiye aha-Ya
n'ebe ahu, i gēḅu kwa ufọdu nime igwè
chi-gi na nime igwè ewu na aturu-gi, nke
Jehova nyeworo gi, dika m'nyeworo gi
iwu, i gēri kwa n'ọnu-uzọ-ama-gi ọ bula,
n'agu nile nke nkpuru-obi-gi. 22 Náni,
dika anēri mḅada na ele, otù a ka i
gēri ha: onye ruru àrù na onye di ọcha
gēri ha n'otù uzọ ahu. 23 Náni, di ike
ka i ghara iri ọbara: n'ihi na ọbara
bu ndu; eri-kwa-la ndu tiyere anu.
24 Erila ya; i gāwusi ya n'ala dika
miri. 25 Erila ya; ka ọ we diri gi
nma, di-kwa-ra umu-gi gānọchi gi,
mḅe i gēme ihe ziri ezi n'anya Jehova.
26 Náni ihe nsọ gi nile nke i nwere,
na ihe-nkwa-gi nile, ka i gēbuli, biarue
ebe ahu nke Jehova gārọputa: 27 i
gāchu kwa aja-nsure-ọku-gi nile, anu
na ọbara, n'elu ebe-ichu-aja nke
Jehova, bú Chineke-gi: agāwukwasi kwa
ọbara nke àjà-gi nile n'ebe-ichu-aja nke
Jehova, bú Chineke-gi, ma i gēri anu-ha.
28 Riba okwu ndia nile ama, nu kwa ha,
bú nke mu onwem nēnye gi n'iwu, ka ọ
we diri gi nma, di-kwa-ra umu-gi
gānọchi gi rue mḅe ebigh-ebi, mḅe i
nēme ihe di nma nke ziri ezi n'anya
Jehova, bú Chineke-gi.
29 Mḅe Jehova, bú Chineke-gi,
gēbipu mba nile n'iru gi, ebe i nābà
nime inweta ha, i we nweta ha, biri
n'ala-ha; 30 gi lezie onwe-gi anya ka
aghara ima gi n'ọnyà iso ha n'azu, mḅe
ekpochapusiri ha n'iru gi; ka i ghara
kwa iju ajuju bayere chi nile ha, si,
Mba ndia si aña nēfè chi nile ha òfùfè?
m'gēme kwa otù a, ọbunà mu onwem.
31 Emerela Jehova, bú Chineke-gi, otù
a: n'ihi na ihe-árú nile nke Jehova, nke
Ọ nākpọ asì, ka ha meworo chi-ha; n'ihi
na ọbunà umu-ha ndikom na umu-ha
ndinyom ka ha nēsurere chi-ha n'ọku.
32 Ihe ọ bula nke mu onwem nēnye
unu n'iwu, nke ahu ka unu gēlezi anya
ime: atukwasila ihe n'elu ya, agubi-kwa-
la ihe nime ya.

13 1 Mḅe onye-amuma ma-ọbu ọrọ-
nrọ gēbili n'etiti gi, nye gi ihe-
iriba-ama ma-ọbu ihe-ebube, 2 ihe-
iriba-ama ahu ma-ọbu ihe-ebube ahu
we ime, nke ọ gwara gi okwu bayere ya,
si, Ka ayi jeso chi ọzọ n'azu, (nke ọ
nādigh mḅe i mara ha), ka ayi fè kwa
ha òfùfè; 3 egela nti okwu onye-amuma
ahu, ma-ọbu ọrọ-nrọ ahu: n'ihi na
Jehova, bú Chineke-unu, nānwà unu,
ima ma unu nēwere obi-unu nile na
nkpuru-obi-unu nile hu Jehova, bú
Chineke-unu, n'anya. 4 Jehova, bú
Chineke-unu, ka unu ganējeso n'azu,
Ya ka unu gātu egwu, ihe nile Ọ nyere
n'iwu ka unu gēdebe, olu-Ya ka unu
gēge nti, Ya ka unu gēfè òfùfè, Ya ka
unu gārapara n'aru. 5 Ma agēme ka
onye-amuma ahu, ma-ọbu ọrọ-nrọ ahu,
nwua; n'ihi na o kwuworo okwu
nwezuga megide Jehova, bú Chineke-
unu, (Onye nēme ka unu si n'ala Ijipt
puta, Onye nāḅaputa kwa gi n'ulo ndi-
orù), ka ọ we nufue gi n'uzọ ahu nke
Jehova, bú Chineke-gi, nyere gi n'iwu
ije ije nime ya. I we kpochapu ihe ọjọ
ahu n'etiti gi.
6 Mḅe nwa-nne-gi nwoke, bú nwa
nke nne-gi, ma-ọbu nwa-gi nwoke, ma-
ọbu nwa-gi nwayi, ma-ọbu nwunye nke
obi-gi, ma-ọbu eyi-gi, nke di ka nkpuru-
obi-gi, gārafu gi na nzuzo, si, Ka ayi je
fè chi ọzọ, (nke ọ nādigh mḅe i mara ha,
gi onwe-gi, ma-ọbu nna-gi-hà; 7 ndi
sitere na chi nile nke ndi nile nọ unu
buruburu, ndi nọ nso gi, ma-ọbu ndi
nọpuru gi n'ebe di anya, site n'otù
nsọtu uwa we rue nsọtu ọzọ nke uwa);
8 ekwela ya, ege-kwa-la ya nti; anya-gi
agagh-emere ya ebere, enwe-kwa-la
ọmiko n'aru ya, ekpuchi-kwa-la ya:
9 kama i ghagh iḅu ya; aka-gi gēbu uzọ
dikwasi ya ime ka ọ nwua, ma aka ndi
Israel nile gādikwasi ya n'ikpe-azu.
10 I gēwere nkume tubue ya, ka ọ we
nwua; n'ihi na ọ chọwo inufu gi n'akuku
Jehova, bú Chineke-gi, Onye nēme ka
i si n'ala Ijipt, si kwa n'ulo ndi-orù,
puta. 11 Israel nile gānu kwa, we tua
egwu, ha agagh-eme kwa ọzọ dika ihe
ọjọ a si di n'etiti gi.
12 Mḅe i gānu okwu n'otù nime
obodo-gi, nke Jehova, bú Chineke-gi,
nēnye gi ibi n'ebe ahu, si, 13 Ndikom
ufọdu, ndi jọḅuru onwe-ha, esiwo n'etiti

gi pua, we nufue ndi bi n'obodo-ha, si,
Ka ayi je fè chi ọzọ òfùfè, (nke ọ nādigh
mbẹ unu mara ha); 14 i gāju kwa ase,
gwu ala-ya, juta nke-ọma; ma, le, asi
na ọ bu ezi-okwu, okwu ahu eguzosi ike,
na emewo ihe-àrù ahu n'etiti gi; 15 i
ghagh iwere ọnu mma-agha tibue ndi
bi n'obodo ahu, were mma-agha
wezuga ya, na ihe nile di nime ya, na
anu-ulo-ya, ka ebibie ya. 16 I
gākwakọba kwa ihe-nkwata-ya nile
n'etiti amā-ya, sure-kwa-ra Jehova, bù
Chineke-gi, obodo ahu na ihe-nkwata-
ya nile dum n'ọku: ọ gābu kwa obo
mbẹ ebigh-ebi; agagh-ewu ya ọzọ.
17 Ọ digh kwa ihe ọ bula site n'ihe ahu
ewezugara ka ebibie ya gārapara n'aka-
gi: ka Jehova we si n'idi-ọku nke iwe-
Ya chigharia, gosi gi ebi-ebere, nwe obi-
ebere n'aru gi, me ka i ba uba, dika Ọ
ṅuru nna-gi-hà iyi; 18 mbẹ i gēge kwa
olu Jehova, bù Chineke-gi, nti, idebe
ihe nile Ọ nyere n'iwu nke mu onwem
nēnye gi n'iwu ta, ka i we me ihe ziri ezi
n'anya Jehova, bù Chineke-gi.

14 1 Unu onwe-unu buru Jehova,
bù Chineke-unu, umu: unu ebila
onwe-unu mma, unu eme-kwa-la isi-
nkwọcha n'etiti anya-unu abua n'ihi
onye nwuru anwu. 2 N'ihi na ndi nsọ
ka i buru Jehova, bù Chineke-gi, ọ bu
kwa gi ka Jehova rọputaworo iburu Ya
ihe nke aka Ya, kari ndi nile ndi nọ
n'elu ala.

3 Erila ihe-àrù ọ bula. 4 Ndia bu
anumanu nke unu gēri: ehi, na aturu, na
ewu, 5 na ele, na mbada, na ọbo-miri,
na ewu ọhia, na atu, na anigọ, na uturu.
6 Anumanu ọ bula nke ukwu-ya wara
njakpa, nke ukwu-ya wara-kwa-ra awara
abua, nke nātaghari kwa ọnu, n'etiti
anumanu, nke ahu ka unu gēri. 7 Otù
ọ di, ndia ka unu nāgagh-eri n'etiti ihe
nātaghari ọnu, ma-ọbu n'etiti ndi ukwu-
ha wara njakpa: camel, na hare, na
coney, n'ihi na ihe nātaghari ọnu ka ha
bu, ma ha abugh ihe ukwu wara njakpa,
ihe ruru àrù ka ha buru unu: 8 ezi kwa,
n'ihi na ihe ukwu-ya wara njakpa ka ọ
bu, ma ọ bugh ihe nātaghari ọnu, ihe
ruru àrù ka ọ buru unu: unu erila ihe
sitere n'anu-ha, unu emetu-kwa-la ozu-
ha aka.

9 Ndia ka unu gēri n'etiti ihe nile nke
di na miri: ihe ọ bula nke nwere ntù na
akpilikpa ka unu gēri: 10 ma ihe ọ bula
nke nēnwegh ntù na akpilikpa, unu erila
ya; ihe-àrù ka ọ buru unu.

11 Nnunu ọ bula nke di ọcha ka unu
gēri. 12 Ma ndia bu nnunu unu agagh-
eri ihe sitere n'anu-ha: ugo, na ugo-
agwọ, na ugo-azù; 13 na glede, na agu-
nkwọ, na ndabu di iche iche; 14 na
ugolo-ọma ọ bula di iche iche; 15 na
enyi-nnunu, na ebe-abali, na nnunu
okè osimiri, na ebe di iche iche; 16 na
okwukwu ntà, na okwukwu uku, na
okwukwu nwere mpi; 17 na okwolo,
na udele, na cormorant; 18 na ubala,
na utù di iche iche, na hoopoe, na usu.
19 Anu-ufe ọ bula nke nēnuputa
enuputa, ihe-àrù ka ọ buru unu; agagh-
eri ha. 20 Anu-ufe ọ bula nke di ọcha
ka unu gēri.

21 Unu erila ihe nwuru onwe-ya: ọ
bu ọbia nke nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi ọ
bula ka i gēnye ya, ka ọ we rie ya; ma-
ọbu i gērenye ya onye ala ọzọ: n'ihi
na ndi nsọ ka i buru Jehova, bù
Chineke-gi. Esila nwa-ewu nime miri-
ara nke nne-ya.

22 I ghagh inye otù uzọ n'uzọ iri
nke ihe-ọmume nile nke nkpuru-gi, bù
ihe nke nēsi n'ubi-gi puta kwa-arọ.
23 I gēri kwa ihe n'iru Jehova, bù
Chineke-gi, n'ebe ahu nke Ọ gārọputa
ime ka aha-Ya biri n'ebe ahu, bú otù uzọ
n'uzọ iri nke ọka-gi, na nke manya-vine
ọhu gi, na nke manu-gi, na umu eburu
uzọ mu nke igwè ehi-gi na nke igwè ewu
na aturu-gi; ka i we muta itu egwu
Jehova, bù Chineke-gi, ubọchi-gi nile.
24 Ma mbẹ uzọ ahu gādikari gi anya,
i we ghara ipu ibū ya, n'ihi na ebe ahu
dipuru anya n'ebe i nọ, bù ebe nke
Jehova, bù Chineke-gi, gārọputa itiye
aha-Ya n'ebe ahu, mbẹ Jehova, bù
Chineke-gi, gāgọzi gi: 25 i gēnye kwa
ya n'ego, ke ego ahu n'aka-gi, jerue
ebe ahu nke Jehova, bù Chineke-gi,
gārọputa: 26 i gēnye kwa ego ahu n'ihe
ọ bula nke agu ya nāgu nkpuru-obi-gi,
n'igwè ehi, ma-ọbu n'igwè ewu na aturu,
ma-ọbu na manya-vine, ma-ọbu n'ihe-
ọṅuṅu nābà n'anya, ma-ọbu n'ihe ọ bula
nkpuru-obi-gi nāriọ n'aka-gi: i gēri kwa
ihe n'ebe ahu n'iru Jehova, bú Chineke-
gi, ṅuri kwa ọṅu, gi onwe-gi na ulo-gi:
27 ma onye Livai nke nọ nime ọnu-uzọ-
ama-gi ọ bula, arapula ya; n'ihi na ọ

digh òkè ma-ọbu ihe-nketa o soro gi
nwe.
28 N'ọgwugwu arọ atọ i gēweputa otù
uzọ n'uzọ iri nile nke ihe-ọmume-gi
n'otù arọ ahu, dọba kwa ya nime ọnu-
uzọ-ama-gi nile: 29 onye Livai gābia
kwa, (n'ihi na ọ digh òkè ma-ọbu ihe-
nketa o soro gi nwe), ya na ọbìa, na
nwa-nḅei, na nwayi dı-ya nwuru, ndi
nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, ha gēri
kwa ihe, afọ gēju kwa ha; ka Jehova, bú
Chineke-gi, we gọzie gi n'omume nile
nke aka-gi nke i nēme.
15 1 N'ọgwugwu arọ asa i gēme
nrapu. 2 Nka bu kwa okwu
nrapu ahu: onye-nbinye ọ bula gārapu
ihe nke o nēbinye aḅata-obi-ya; ọ gagh-
eji aḅata-obi-ya na nwa-nne-ya n'ihe-
ike; n'ihi na akpọsara nrapu nye Jehova.
3 Onye ala ọzọ ka i gēji n'ihe-ike: ma
ihe ọ bula i nwere nke di n'aka nwa-nne-
gi, aka-gi gārapu ya; 4 ma-ọbugh mḅe
oḅeye nādigh n'etiti gi; (n'ihi na Jehova
aghagh igọzi gi n'ala ahu nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi dika ihe-nketa ka
i we nweta ya;) 5 nání ọ buru na i ge
nti olu Jehova, bú Chineke-gi, nke-ọma,
ilezi anya ime ihe nile a enyere n'iwu nke
mu onwem nēnye gi n'iwu ta. 6 N'ihi
na Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi gi,
dika Ọ gwara gi okwu: i gānara kwa
ọtutu mba ihe-ibe, ma gi onwe-gi
agagh-aḅa ihe n'ibe; i gāchi kwa ọtutu
mba, ma ha agagh-achi gi.
7 Mḅe oḅeye di n'etiti gi, bú otù onye
n'etiti umu-nne-gi, n'otù nime ọnu-uzọ-
ama-gi nile n'ala-gi nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi, aḅala obi-gi ume,
akwukwubala aka-gi n'ebe nwa-nne-gi,
bú oḅeye, nọ: 8 kama i ghagh isaghere
ya aka-gi, i ghagh kwa inye ya ihe
gēzuru ukọ-ya nke kọrọ ya n'ọnọdu ihe-
ibe-ya. 9 Lezie onwe-gi anya ka okwu
nke jọḅuru onwe-ya ghara idi n'obi-gi,
si, Arọ nke-asa, bú arọ nrapu, di nso;
anya-gi we jọ njọ n'aru nwa-nne-gi, bú
oḅeye, i we ghara inye ya ihe; ọ we
kpọkue Jehova megide gi, ọ we buru
nmehie nime gi. 10 I ghagh inye ya,
ọ gagh-ajọ-kwa-ra obi-gi njọ mḅe i
nēnye ya: n'ihi na ọ bu n'ihi ihe a ka
Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi gi
n'omume-gi nile, na nime nseti aka-gi
nile. 11 N'ihi na ndi-oḅeye agagh-
agwupu n'etiti ala: n'ihi nka ka mu
onwem nēnye gi iwu, si, I ghagh
isaghere nwa-nne-gi aka-gi, saghere
onye nke gi ewedara n'ala, saghe-kwa-ra
oḅeye nke gi, n'ala-gi.
12 Mḅe agērenye gi nwa-nne-gi, bú
nwoke Hibru, ma-ọbu nwayi Hibru, ọ
we fè gi òfùfè arọ isi; n'arọ nke-asa i
gēzipu ya n'ebe i nọ ka ọ nwere onwe-
ya. 13 Ma mḅe i nēzipu ya n'ebe i nọ
ka ọ nwere onwe-ya, ezipula ya n'aka
efu: 14 i gēsi n'ìgwè ewu na aturu-gi,
si kwa n'ebe-nzọcha-ọka-gi, si kwa
n'ebe-nzọcha-nkpuru-vine-gi, nyebiga
ya okè; ihe nke Jehova, bú Chineke-gi, ji
gọzie gi ka i gēnye ya. 15 I gēcheta
kwa na ọ bu orù ka i buri n'ala Ijipt,
ma Jehova, bú Chineke-gi, ḅaputara gi:
n'ihi ya ka mu onwem nēnye gi ihe a
n'iwu ta. 16 O gēru kwa, mḅe ọ gāsi
gi, M'gagh-apu n'ebe i nọ; n'ihi na ọ
nāhu gi na ulo-gi n'anya, n'ihi na ọ diri
ya nma n'ebe i nọ; 17 i gēwere kwa
arà, rapue nti-ya na ọnu-uzọ, ọ gābu-
kwa-ra gi orù mḅe ebigh-ebi. Ọ bu
kwa otú a ka i gēmere orù-gi nwayi.
18 Ọ gagh-adi ike n'anya-gi, mḅe i
nēzipu ya n'ebe i nọ ka ọ nwere onwe-
ya; n'ihi na okpukpu ugwọ-ọlu nke
onye egoro ọlu ka ọ fèworo gi òfùfè
arọ isi: Jehova, bú Chineke-gi, gāgọzi
kwa gi n'ihe nile nke i nēme.
19 Nwa ọ bula, bú oké, nke eburu
uzọ mu, nke agāmu nime igwè ehi-gi na
nime ìgwè ewu na aturu-gi, i gēdoro ya
Jehova, bú Chineke-gi, nsọ: ejila nwa
nke ehi-gi buru uzọ mu lu ọlu-ubi,
akpacha-kwa-la aji nke nwa eburu uzọ
mu nke ìgwè ewu na aturu-gi. 20 N'iru
Jehova, bú Chineke-gi, ka i gēri ya kwa-
arọ n'ebe ahu nke Jehova gārọputa, gi
onwe-gi na ulo-gi. 21 Ma mḅe ọlu di
n'aru-ya, dika ngwurọ ma-ọbu ìsì, ọlu
ọ bula nke jọrọ njọ, achurula ya Jehova,
bú Chineke-gi. 22 Nime ọnu-uzọ-
ama-gi nile ka i gēri ya: onye ruru árú
na onye di ọcha n'otù uzọ ahu, dika
mḅada, na dika ele. 23 Nání na i
gagh-eri ọbara-ya; i gāwusi ya n'ala
dika miri.
16 1 Debe ọnwa Ebib, me-kwa-ra
Jehova, bú Chineke-gi, ememe
ngabiga: n'ihi na ọ bu n'ọnwa Ebib ka
Jehova, bú Chineke-gi, mere ka i si
n'Ijipt puta n'abali. 2 I gāchu-kwa-ra
Jehova, bú Chineke-gi, àjà ngabiga, nke

ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi, n'ebe
ahu nke Jehova gārọputa ime ka aha-Ya
biri n'ebe ahu. 3 Erila achicha koro
eko tiyere ya; ubọchi asa ka i gēri achicha
ekogh-eko tiyere ya, bú achicha nweda-
n'ala; n'ihi na i were ngwa ngwa si n'ala
Ijipt puta: ka i we nēcheta ubọchi ahu
mḅe i siri n'ala Ijipt puta ubọchi nile
nke ndu-gi. 4 Agagh-ahu kwa ihe
nēko achicha n'aka-gi n'ókè-ala-gi nile
ubọchi asa; ọ digh kwa ihe ọ bula nime
anu ahu, nke i nāchu n'àjà n'anyasi
n'ubọchi mbu, gādigide abali nile rue
ututu. 5 I pugh ichu aja ngabiga n'otù
nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, nke Jehova,
bú Chineke-gi, nēnye gi: 6 kama
n'ebe ahu nke Jehova, bú Chineke-
gi, gārọputa ime ka aha-Ya biri nime ya,
n'ebe ahu ka i gāchu aja ngabiga
n'anyasi, mḅe anyanwu nāda, na mḅe
akara àkà mḅe i siri n'Ijipt puta. 7 I
gēsi kwa ya rie ya n'ebe ahu nke Jehova,
bú Chineke-gi, gārọputa: i gēchighari
kwa n'ututu, je n'ulo-ikwu-gi nile.
8 Ubọchi isi ka i gēri achicha ekogh-
eko: n'ubọchi nke-asa ubọchi nḅochi
gādiri Jehova, bú Chineke-gi; ejela ozi
nime ya.

9 Izù asa nke ubọchi asa ka i gāguru
onwe-gi: site na mḅe i nāmalite itiye
mma-iwe-ihe-ubi nime ọka guzoro
eguzo ka i gāmalite igu izù asa nke
ubọchi asa. 10 I gēme-kwa-ra Jehova,
bú Chineke-gi, ememe nke izù asa nke
ubọchi asa, dika ọtùtù nke onyinye-afọ-
ofufo nke aka-gi si di, nke i gēnye, dika
Jehova, bú Chineke-gi, nāgọzi gi:
11 i gāñuri kwa ọñu n'iru Jehova, bú
Chineke-gi, gi onwe-gi, na nwa-gi
nwoke, na nwa-gi nwayi, na orù-gi
nwoke, na orù-gi nwayi, na onye Livai
nke nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, na
ọbìa, na nwa-nḅei, na nwayi di-ya
nwuru, ndi nọ n'etiti gi, n'ebe ahu nke
Jehova, bú Chineke-gi, gārọputa ime
ka aha-Ya biri n'ebe ahu. 12 I
gēcheta kwa na ọ bu orù ka i buri n'Ijipt:
i gēdebe kwa me kwa ukpuru ndia.

13 I gēmere onwe-gi ememe ulo-ntu
ubọchi asa, mḅe i chikọtasiri ihe sitere
n'ebe-nzọcha-ọka-gi na n'ebe-nzọcha-
nkpuru-vine-gi: 14 i gāñuri kwa ọñu
n'ememe-gi, gi onwe-gi, na nwa-gi
nwoke, na nwa-gi nwayi, na orù-gi
nwoke, na orù-gi nwayi, na onye Livai,
na ọbìa, na nwa-nḅei, na nwayi di-ya
nwuru, ndi nọ n'ọnu-uzọ-ama-gi nile.
15 Ubọchi asa ka i gēmere Jehova, bú
Chineke-gi, ememe n'ebe ahu nke
Jehova gārọputa: n'ihi na Jehova, bú
Chineke-gi, gāgọzi gi n'ihe-ọmume-gi
nile, na n'omume nile nke aka-gi, i
gābu kwa onye nāñuri nání ọñu.
16 Uḅò atọ n'arọ ka agāhu ndikom-i
nile n'iru Jehova, bú Chineke-gi, n'ebe
ahu nke Ọ gārọputa; n'ememe achicha
ekogh-eko, na n'ememe nke izù asa nke
ubọchi asa, na n'ememe ulo-ntu: agagh-
ahu kwa ha n'iru Jehova n'aka efu:
17 nwoke ọ bula dika onyinye aka-ya si
di, dika ngọzi Jehova, bú Chineke-gi, si
di, nke Ọ nyeworo gi.

18 I gēmere onwe-gi ndi-ikpé na ndi-
odozi-okwu nime ọnu-uzọ-ama-gi nile,
nke Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi,
dika ebo-gi nile si di: ha gēkpe kwa ndi
Israel ikpe ezi omume. 19 Ewezugala
ikpé; amatala iru madu n'ikpé: anara-
kwa-la ihe-iri-ngo; n'ihi na ihe-iri-ngo
nēme ka anya ndi mara ihe kpu ìsì, ọ
nēme kwa ka okwu nile nke ndi ezi
omume ḅagọ abagọ. 20 Ezi omume,
ezi omume ka i gāḅaso, ka i we di ndu,
we nweta ala ahu nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi.

21 Akurula onwe-gi Ashera nke osisi
ọ bula n'akuku ebe-ichu-aja nke Jehova,
bú Chineke-gi, nke i gēmere onwe-gi.
22 Eguzoro-kwa-la onwe-gi ogidi; nke
Jehova, bú Chineke-gi, nākpọ asì.

17 1 Achurula Jehova, bú Chineke-
gi, ehi, ma-ọbu aturu, nke ọlu di
n'aru-ya, bú ihe ọjọ ọ bula: n'ihi na ihe-
árú nke Jehova, bú Chineke-gi, ka ọ bu.

2 Mḅe agāhuta n'etiti gi, n'otù nime
ọnu-uzọ-ama-gi nile nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi, nwoke ma-ọbu
nwayi, nke nēme ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova, bú Chineke-gi, n'igabiga ọḅuḅa-
ndu-Ya, 3 nke jewo-kwa-ra fè chi ọ
bula ọzọ òfùfè, we kpọ isi ala nye ha,
ma-ọbu inye anyanwu, ma-ọbu inye
ọnwa, ma-ọbu inye ihe ọ bula nime usu
ihe elu-igwe, nke m'nēnyegh n'iwu;
4 ewe gosi gi ya, i we nu ya, i gāju kwa
ase nke-ọma, ma, le, asi na ọ bu ezi-
okwu, okwu ahu eguzosi ike, na emewo
ihe-árú ahu n'Israel; 5 i gēme kwa ka
nwoke ahu ma-ọbu nwayi ahu puta, bú
ndi meworo ihe ọjọ a, rue ọnu-uzọ-ama-

gi ọ bula, ọbunà nwoke ahu ma-ọbu
nwayi ahu; i gēwere nkume tubue ha,
ka ha nwua. 6 N'ọnu ndi-àmà abua,
ma-ọbu ndi-àmà atọ, ka agēme ka ọ
nwua, bù onye gānwu anwu; agagh-eme
ka ọ nwua n'ọnu otù onye-àmà. 7 Aka
ndi-àmà gēbu uzọ dikwasi ya ime ka ọ
nwua, ma aka ndi Israel nile gādikwasi
ya n'ikpe-azu. I we kpochapu ihe ọjọ
ahu n'etiti gi.

8 Mbe okwu ọ bula gākari gi n'ikpė,
n'etiti ọbara na ọbara, ma-ọbu n'etiti
okwu-ikpė na okwu-ikpė, ma-ọbu n'etiti
otiti-ihe na otiti-ihe, bù okwu nile nke
ise-okwu nime ọnu-uzọ-ama-gi nile: i
gēbili kwa, rigorue ebe ahu nke Jehova,
bú Chineke-gi, gārọputa; 9 i gābiakute
kwa ndi-nchu-aja, bù ndi Livai, biakute
kwa onye-ikpe nke gānọ na mbe ahu:
i gāju kwa ase; ha gēgosi kwa gi uzọ
ikpe ikpe ahu: 10 i gēme kwa dika
okwu ahu si di, nke ha gēgosi gi site
n'ebe ahu nke Jehova gārọputa; i gēlezi
kwa anya ime dika ihe nile si di nke ha
gēzi gi: 11 dika iwu ahu si di nke ha
gēzi gi, na dika ikpė ahu si di nke ha
gāgwa gi, otù a ka i gēme; ewezugala
onwe-gi pua n'okwu ahu ha gēgosi gi,
n'aka-nri, ma-ọbu n'aka-ekpe. 12 Ma
nwoke ahu nke nēme nganga, n'egegh
nti onye-nchu-aja ahu nke nēguzo ije
ozi n'ebe ahu n'iru Jehova, bù Chineke-
gi, ma-ọbu n'egegh nti onye-ikpe ahu,
nwoke ahu gānwu kwa: i gēkpochapu
kwa ihe ọjọ ahu n'Israel. 13 Ndi
Israel nile gānu kwa, tu kwa egwu, we
ghara ime nganga ọzọ.

14 Mbe i gābà n'ala ahu nke Jehova,
bú Chineke-gi, nēnye gi, i we nweta ya,
biri nime ya, si, M'gēdo eze ka ọ buru
ezem, dika mba nile si eme ndi dim
buruburu; 15 i ghagh ido onye ahu,
onye Jehova, bù Chineke-gi, gārọputa,
ka ọ buru eze-gi: otù onye n'etiti umu-
nne-gi ka i gēdo eze-gi: i pugh ido nwoke
ala ọzọ eze-gi, nke nābugh nwa-nne-gi.
16 Nàni na ọ gagh-eme ka inyinya bara
ya uba, ọ gagh-eme kwa ndi Israel ka ha
laghachi n'Ijipt, ka ọ we me ka inyinya
ba uba: n'ihi na Jehova asiwo unu, Unu
alaghachi-kwa-la n'uzọ ahu ọzọ. 17 Ọ
gagh-eme kwa ka ndinyom bara ya uba,
ka obi-ya we ghara iwezuga onwe-ya: ọ
gagh-eme kwa ka ọla-ọcha na ọla-edo
bara ya uba nke-uku. 18 O gēru kwa,
mbe ọ nānọkwasi n'oche-eze nke ala-
eze-ya, na ọ gēdeputara onwe-ya iwu a
n'akwukwọ, site n'akwukwọ ahu nke di
n'iru ndi-nchu-aja, bù ndi Livai: 19 ọ
gādi kwa n'aka-ya, ọ gāgu kwa ihe di
nime ya ubọchi nile nke ndu-ya: ka ọ
we muta itu egwu Jehova, bù Chineke-
ya, idebe okwu nile nke iwu a na
ukpuru ndia, ime ha: 20 ka obi-ya we
ghara idi elu kari umu-nne-ya, ka ọ
ghara kwa isi n'ihe enyere n'iwu
wezuga onwe-ya, n'aka-nri, ma-ọbu
n'aka-ekpe: ka ọ we me ka ubọchi-ya di
anya n'ala-eze-ya, ya onwe-ya na umu-
ya, n'etiti Israel.

18 1 Ndi-nchu-aja, bù ndi Livai, bù
ebo Livai nile, ọ digh òkè ma-ọbu
ihe-nketa ha gēsoro Israel nwe: àjà-ọku
nile nke Jehova na ihe-nketa-Ya ka ha
gēri. 2 Ọ digh kwa ihe-nketa ha gēnwe
n'etiti umu-nne-ha: Jehova onwe-ya bu
ihe-nketa-ha, dika Ọ gwaworo ha.
3 Nka bu kwa ihe ekpeziri ka enye ndi-
nchu-aja site n'aka ndi Israel, bù site
n'aka ndi nāchu aja, ma ọ bu ehi ma-ọbu
aturu, na ha gēnye onye-nchu-aja ọkwa-
aka-ya, na ǹti-ya abua, na okwurù-ya.
4 Ihe mbu nke ọka-gi, na nke manya-
vine ọhu gi, na nke manu-gi, na ihe
mbu nke aji igwè ewu na aturu-gi, ka i
gēnye ya. 5 N'ihi na Jehova, bú
Chineke-gi, arọputawo ya n'ebo-gi nile,
iguzo ije ozi n'aha Jehova, ya onwe-ya
na umu-ya ndikom ubọchi-gi nile.

6 Mbe onye Livai gābia site n'otù
nime ọnu-uzọ-ama-gi nile site n'Israel
nile, ebe ya onwe-ya nọ dika ọbia, ọ we
were agu nile nāgu nkpuru-obi-ya
biarue ebe ahu nke Jehova gārọputa;
7 ọ gēje kwa ozi n'aha Jehova, bú
Chineke-ya, dika umu-nne-ya nile, bú
ndi Livai, ndi nēguzo n'ebe ahu n'iru
Jehova. 8 Òkè dika òkè-ya ka ha gēri,
nāgugh ihe-ya nile erere nke ọ nwetara
n'aka nna-ya-hà.

9 Mbe gi onwe-gi nābà n'ala ahu nke
Jehova, bù Chineke-gi, nēnye gi,
amutala ime dika ihe-àrù nile nke mba
ahu nile si di. 10 Agagh-ahuta n'etiti
gi onye nēme ka nwa-ya nwoke ma-ọbu
nwa-ya nwayi gabiga nime ọku, ma-ọbu
onye nāju ase, ma-ọbu onye nēji igwe-
oji tu isi ọma ma-ọbu isi ọjọ, ma-ọbu
onye nāba afa, ma-ọbu onye-mbasi,
11 ma-ọbu dibia nrafu, ma-ọbu onye

nāju mọ ihe, ma-ọbu dibia-afa, ma-ọbu
onye nāju ndi nwuru anwu ihe. 12 N'ihi
na ihe-árú nke Jehova ka onye ọ bula
nke nēme ihe ndia bu: ọ bu kwa n'ihi
ihe-árú ndia ka Jehova, bú Chineke-gi,
nānapu ha ala-ha n'iru-gi. 13 Onye
zuru okè ka i gābu n'ebe Jehova, bú
Chineke-gi, nọ. 14 N'ihi na mba ndia,
nke gi onwe-gi gēnweta, nēge nti ndi
nēji igwe-oji tu isi ọma ma-ọbu isi ọjọ,
na ndi nāju ase: ma gi onwe-gi, ọ bugh
otú a ka Jehova, bú Chineke-gi, nyeworo
gi. 15 Jehova, bú Chineke-gi, gēme ka
onye-amuma, nke di ka mu onwem,
biliere gi site n'etiti gi, site n'umu-nne-
gi; onye ahu ka unu gēge nti; 16 dika
ihe nile si di nke i riọrọ n'aka Jehova,
bú Chineke-gi, na Horeb n'ubọchi
nkpọkọta ahu, si, Ka m'ghara inu kwa
olu Jehova, bú Chinekem, ọzọ, ka
m'ghara kwa ihu ọku uku a ọzọ, ka
m'we ghara inwu. 17 Jehova we sim,
Ha ekwuwo nke-ọma okwu nke ha
kwuworo. 18 M'gēme ka onye-amuma,
nke di ka gi, biliere ha site n'etiti umu-
nne-ha; M'gētiye kwa okwum nile
n'ọnu-ya, ọ gāgwa kwa ha okwu nile
nke M'gēnye ya n'iwu. 19 O gēru kwa,
na nwoke ọ bula nke nāgagh-ege nti
okwum nile nke o gēkwu n'aham, Mu
onwem gājuta ya n'aka ya. 20 Ma
onye-amuma nke gēwere nganga kwu
okwu n'aham, nke M'nēnyegh ya iwu
ikwu, ma-ọbu nke gēkwu n'aha chi di
iche iche ọzọ, onye-amuma ahụ gānwu
kwa. 21 Mbe i gāsi n'obi-gi, Ayi gēsi
aña mara okwu ahu nke Jehova
nēkwugh? 22 Okwu nke onye-amuma
nēkwu n'aha Jehova, ma okwu ahu
emegh, ọ regh kwa; nke ahu bu okwu
nke Jehova nēkwugh: na nganga ka
onye-amuma ahu kwuworo ya, atula
ujọ ya.

19 1 Mbe Jehova, bú Chineke-gi,
gēbipu mba ahu, ndi Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi ala-ha, i we napu
ha ala-ha, we biri n'obodo nile ha, na
n'ulo nile ha; 2 i gākpaputara onwe-gi
obodo atọ n'etiti ala-gi, nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi, ka i we nweta ya.
3 I gēdoziri onwe-gi uzọ, kè kwa ókè-ala
nke ala-gi, nke Jehova, bú Chineke-gi,
nēme gi ka i keta, uzọ atọ, ka obu-madu
ọ bula we balaga n'ebe ahu. 4 Nka bu
kwa okwu bayere obu-madu, nke
gābalaga n'ebe ahu, we di ndu: onye
nēbu madu-ibe-ya n'amagh-ama, ma ya
onwe-ya akpọgh ya asì na mbe gara
aga; 5 dika mbe ya na ibe-ya nābà
n'oké ọhia ikpọwa nkú, aka-ya we fé
anyu-ike ibutu osisi, anyu-ike, bú ígwè,
we bupu n'osisi ahu, we rue madu-ibe-ya
aru, ọ we nwua; onye ahu gābalaga
n'otù nime obodo ndia, we di ndu:
6 ka onye-ọbọ ọbara we ghara ichu
obu-madu ahu n'azu, mbe obi-ya di
ọku, ọ we rue ya aru, n'ihi na uzọ di
anya, ọ we tipu ndu-ya; ma ikpe ọnwu
amagh ya, n'ihi na ọ kpọgh ya asì na
mbe gara aga. 7 N'ihi nka ka mu
onwem nēnye gi iwu, si, I gākpaputara
onwe-gi obodo atọ. 8 Ọ buru kwa na
Jehova, bú Chineke-gi, eme ókè-ala-gi
ka ọ sa mbara, dika Ọ ñuru nna-gi-hà
iyi, Ọ we nye gi ala ahu nile nke O
kwuru, si na Ọ gēnye nna-gi-hà;
9 mbe i gēdebe ihe nile a enyere
n'iwu, bú nke mu onwem nēnye gi
n'iwu ta, ime ya, ihu Jehova, bú
Chineke-gi, n'anya, na ije ije n'uzọ-Ya
nile ubọchi-gi nile; i gātukwasi-kwa-ra
onwe-gi obodo atọ ọzọ n'obodo atọ
ndia: 10 ka ewe ghara iwusi ọbara
nēmegh ihe ọjọ n'etiti ala-gi, nke
Jehova, bú Chineke-gi, nēnye gi ka ọ
buru ihe-nketa, ọbara we dikwasi gi
n'isi. 11 Ma mbe nwoke ọ bula bu onye
nākpọ madu-ibe-ya asì, ọ we che ya
anwu, bilie megide ya, tipu ndu-ya, ọ
we nwua; obu-madu ahu we balaga n'otù
nime obodo ndia: 12 ndi-okenye
obodo-ya gēzi kwa kpọputa ya n'ebe
ahu, were ya nye n'aka onye-ọbọ ọbara,
ka ọ we nwua. 13 Anya-gi agagh-
emere ya ebere, ma i gēkpochapu
n'Israel ọbara nke onye nēmegh ihe ọjọ,
ka ọ we diri gi nma.

14 Ewezugala ókè-ala abata-obi-gi,
nke ndi mbu akpawo, n'ihe-nketa-gi
nke i gēketa, n'ala ahu nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi ka i nweta ya.

15 Nání otù onye-àmà agagh-ebili
imegide onye ọ bula bayere ajọ omume
ọ bula, ma-ọbu bayere nmehie ọ bula,
nime nmehie ọ bula nke ọ nēmehie:
n'ọnu ndi-àmà abua, ma-ọbu n'ọnu ndi-
àmà atọ, ka okwu gēguzosi ike. 16 Mbe
onye-àmà nke ihe-ike gēbili megide
onye ọ bula ibagide ya àmà bayere
nwezuga; 17 ndikom abua ahu, ndi

ise-okwu ahu diri, gēguzo n'iru Jehova,
n'iru ndi-nchu-aja na ndi-ikpė ndi
gānọ na mḅe ahu; 18 ndi-ikpė gaju
kwa ase nke-ọma: ma, le, asi na onye-
àmà ahu bu onye-àmà ugha, nke
ḅagideworo nwa-nne-ya àmà ugha;
19 unu gēme kwa ya, dika o zubere
ime nwa-nne-ya: i we kpochapu ihe ọjọ
ahu n'etiti gi. 20 Ndi fọduru gānu kwa,
tu kwa egwu, ha agagh-eme kwa dika
ihe ọjọ a si di ọzọ n'etiti gi. 21 Anya-gi
agagh-eme ebere; ndu lara ndu, anya
lara anya, ezė lara ezė, aka lara aka, ukwu
lara ukwu.

20 1 Mḅe i nāpù ibuso ndi-iro-gi
agha, i we hu inyinya, na uḅọ-ala,
na ndi bara uba kari gi, atula egwu ha:
n'ihi na Jehova, bù Chineke-gi, nọyere
gi, Onye nēme ka i si n'ala Ijipt rigoputa.
2 O gēru kwa, mḅe unu nābiaru nso
agha ahu, na onye-nchu-aja gābiaru nso
gwa ndi Israel okwu, 3 si ha, Nuru,
Israel, unu onwe-unu nābiaru nso agha
ta imegide ndi-iro-unu: ka obi-unu
ghara ilọ unu miri; unu atula egwu, unu
akuja-kwa-la akuja, unu ama-kwa-la
jijiji n'iru ha; 4 n'ihi na Jehova, bù
Chineke-unu, bu onye nēso unu je,
iburu unu agha megide ndi-iro-unu, ka
Ọ we zọputa unu. 5 Ndi-ọchi-agha
gāgwa ndi Israel okwu, si, Ònye bu nwoke
nke wuworo ulo ọhu, ma ọ kāragh ya
nye Chineke? ya je laghachi n'ulo-ya,
ka ọ ghara inwu n'agha, nwoke ọzọ ewe
ra ya nye Chineke. 6 Ònye bu kwa
nwoke nke kuworo ubi-vine, ma ọ
kēmegh ka ọ pua na nsọ anāsọ ya? ya je
laghachi n'ulo-ya, ka ọ ghara inwu
n'agha, nwoke ọzọ ewe me ka ọ pua na
nsọ anāsọ ya. 7 Ònye bu kwa nwoke
nke kwere ilu nwayi, ma o kēkubatagh
ya? ya je laghachi n'ulo-ya, ka ọ ghara
inwu n'agha, nwoke ọzọ ewe kubata ya.
8 Ndi-ọchi-agha gāgwa kwa ndi Israel
okwu ọzọ, si, Ònye bu nwoke nke nātu
egwu, nke obi nālọ kwa ya miri? ya je
laghachi n'ulo-ya, ka obi umu-nne-ya
we ghara imebi dika obi-ya. 9 O gēru
kwa, mḅe ndi-ọchi-agha gwabisiri ndi
Israel okwu, na ha gēme ndi-isi nke usu
nile nke ndi-agha ka ha buru ndi-
nlekọta nēlekọta ndi Israel.
10 Mḅe i nābiaru nso obodo ibuso ya
agha, i gākpọ kwa ya òkù udo. 11 O
gēru kwa, ọ buru na ọ za gi okwu udo,
meghe-kwa-ra gi uzọ-ya, o gēru kwa, na
ndi nile anāhuta nime ya gāghọrọ gi ndi
nēfė òfùfė, ha gēfė kwa gi òfùfė. 12 Ma
ọ buru na ọ kwegh ka gi na ya di n'udo,
kama o nēbuso gi agha, i gānọchigide
kwa ya n'agha: 13 Jehova, bù Chineke-
gi, gēnye kwa ya n'aka-gi, i gēwere kwa
ọnu mma-agha tiḅue nwoke-ya ọ bula:
14 nàni na i gālutara onwe-gi ndinyom,
na umu-ntakiri, na anu-ulo, na ihe nile
nke di n'obodo ahu, n'agha, bù ihe-
nkwata-ya nile; i gēri kwa ihe-nkwata
ndi-iro-gi, nke Jehova, bù Chineke-gi,
nyeworo gi. 15 Otù a ka i gēme obodo
nile nke dipuru gi anya nke-uku, nke
nādigh nime obodo nile nke mba ndia.
16 Ma emela ka ihe ọ bula nke nēku
ume di ndu site n'obodo nile nke ndi
ndia nke Jehova, bù Chineke-gi, nēnye
gi ka ha buru ihe-nketa. 17 N'ihi na
i ghagh iwezuga ha ka ebibie ha; bù
ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi Kenean,
na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi
Jebus; dika Jehova, bù Chineke-gi,
nyeworo gi iwu: 18 ka ha we ghara
izi unu ime dika ihe-àrù-ha nile si di,
nke ha meworo chi nile ha; unu ewe
mehie megide Jehova, bù Chineke-unu.
19 Mḅe i gānọchigide obodo n'agha
ọtutu ubọchi, n'ibuso ya agha iwere ya,
ebibila osisi-ya n'ifekwasi ha anyu-ike;
n'ihi na ọ bu ihe sitere na ha ka i gēri,
eḅutu-kwa-la ha; n'ihi na osisi nke
di n'ọhia, ọ̀ bu madu, ibà n'iru gi na
nnọchigide-n'agha ahu? 20 Nàni osisi
nke i mara na ọ digh osisi ihe-oriri ha
bu, osisi ahu ka i gēbibi ḅutu kwa ha;
i gēwu kwa ihe-nnọchigide-n'agha
imegide obodo ahu nke nēbuso gi agha,
rue mḅe ọ dara.

21 1 Mḅe agāhuta otù onye eḅuru
eḅu ka ọ dara n'ọhia n'ala ahu
nke Jehova, bù Chineke-gi, nēnye gi ka
i we nweta ya, ma amagh onye tiḅuru
ya: 2 ndi-okenye-gi na ndi-ikpė-gi
gāputa kwa, tùrue obodo nile nke di
buruburu onye ahu eḅuru eḅu: 3 o
gēru kwa, na obodo ahu nke dikachasiri
nso onye ahu eḅuru eḅu, ndi-okenye
obodo ahu gēwere kwa nwa-aḅọghọ-ehi
nke igwė ehi, nke akējigh ya lu ọlu-ubi,
nke akādọgh kwa ihe nime yoke; 4 ndi-
okenye obodo ahu gākpudata nwa-
aḅọghọ-ehi ahu nime ndagwurugwu
miri nērù mbe nile, nke anālugh ọlu-

ubi, nke anāghagh kwa nkpuru nime
ya, ha gāḅaji kwa olu nwa-aḅọghọ-chi
ahu n'ebe ahu nime ndagwurugwu ahu:
5 ndi-nchu-aja, bù umu Livai, gābiaru
kwa nso; n'ihi na ha ka Jehova, bù
Chineke-gi, rọputaworo ijere Ya ozi, na
igọzi n'aha Jehova; ọ bu kwa dika okwu-
ọnu-ha si di ka ise-okwu ọ bula na
otiti-ihe ọ bula gādi: 6 ndi-okenye
nile nke obodo ahu, ndi nọkachasiri nso
onye ahu eḅuru eḅu, gākwọ kwa aka-
ha n'elu nwa-aḅọghọ-ehi ahu nke aḅajiri
olu-ya nime ndagwurugwu ahu. 7 Ha
gāza kwa, si, Aka-ayi awusigh ọbara nka,
anya-ayi ahugh kwa ya. 8 Jehova,
kpuchiere ndi-Gi nmehie-ha, bù Israel,
nke I ḅaputaworo, ekwela ka ọbara nke
nēmegh ihe ọjọ di n'etiti ndi-Gi, bù
Israel. Agēkpuchi-kwa-ra ha nmehie
ọbara ahu. 9 Gi onwe-gi gēkpochapu
kwa n'etiti gi ọbara nēmegh ihe ọjọ, mḅe
i gēme ihe ziri ezi n'anya Jehova.
10 Mḅe i nāpu ibuso ndi-iro-gi agha,
Jehova, bù Chineke-gi, we nye ha n'aka-
gi, i we dọta usu ndi-ha adọtara n'agha
n'agha, 11 i we hu nwayi nke mara
nma n'aru n'usu ndi adọtara n'agha, ihe-
ya we di gi ezi utọ, i we lutara ya onwe-
gi na nwunye; 12 i gēme kwa ka ọ bata
n'etiti ulo-gi; ọ gākọpu kwa isi-ya, mezie
mbọ-aka-ya, 13 yipu uwe ndọta-
n'agha-ya n'aru ya, nọdu n'ulo-gi,
kwara nna-ya na nne-ya ogologo otù
ọnwa: emesia i gābakuru ya, we ghọrọ
ya di, ọ we ghọrọ gi nwunye. 14 O
gēru kwa, ọ buru na ihe-ya atọgh gi
utọ, na i gēzipu ya dika nkpuru-obi-ya
si achọ; ma erela ya n'ego ma-ọli, emela
ya dika orù, n'ihi na i wedawo ya n'ala.
15 Mḅe nwoke nwere ndinyom abua,
ma otù nime ha bu nwayi anāhu n'anya,
nke-ọzọ aburu nwayi anākpọ asì, asi kwa
na ha amuworo ya umu-ndikom, ma
nwayi anāhu n'anya ma nwayi anākpọ
asi; ma ọkpara bu nwa nwayi anākpọ
asi muru; 16 o gēru kwa, n'ubọchi mḅe
ọ nēme ka umu-ya ndikom keta ihe ọ
nwere, na ọ pugh ime ka nwa-nwoke nke
nwayi anāhu n'anya buru ọkpara n'iru
nwa-nwoke nke nwayi anākpọ asi, bù
ọkpara: 17 kama ọ gēkwe na ọkpara ka
ọ bu, bù nwa-nwoke nke nwayi anākpọ
asi, n'inye ya òkè abua n'ihe ọ bula
ahutara n'aka-ya: n'ihi na nwa ahu bu
nkpuru mbu nke ume-ya; ọ bu ya nwe
ihe ekpeziri ọnọdu-ọkpara.
18 Mḅe nwoke nwere nwa-nwoke
nēwezuga onwe-ya, nānupu kwa isi, nke
nāgagh-ege nti n'olu nna-ya, na n'olu
nne-ya, ha we dọ ya aka na nti, ma ọ
gegh ha nti: 19 nna-ya na nne-ya
gējide kwa ya aka, me ka ọ pukuru ndi-
okenye obodo-ya, we rue ọnu-uzọ-ama
ebe nke ya; 20 ha gāsi kwa ndi-okenye
obodo-ya, Nwa-ayi nka nēwezuga onwe-
ya, nānupu kwa isi, ọ digh-ege nti n'olu-
ayi; ọ bu onye-nmefu, na onye nāṅubiga
manya okè. 21 Ndikom nile nke obodo-
ya gēwere nkume tuḅue ya, ka ọ we
nwua: i we kpochapu ihe ọjọ ahu n'etiti
gi; Israel nile gānu kwa, we tua egwu.
22 Mḅe nmehie di n'onye ọ bula, bù
ihe eji ma ya ikpe ọnwu, ewe me ka ọ
nwua, i we kwuba ya n'osisi; 23 ozu-ya
agagh-adigide n'elu osisi abali nile,
kama i ghagh ili ya n'ubọchi ahu; n'ihi
na ihe-nkọcha nke Chineke ka onye
akwubara akwuba bu; ka i ghara imeru
ala-gi, nke Jehova, bù Chineke-gi,
nēnye gi ka ọ buru ihe-nketa.
22 1 I gagh-ahu ehi nwa-nne-gi,
ma-ọbu aturu-ya, nke anāchufu
achufu, we zopu onwe-gi n'ebe ha di:
i ghagh iwere ha nyeghachi nwa-nne-gi.
2 Ma ọ buru na nwa-nne-gi anọgh gi
nso, ọ buru kwa na i magh ya, i
gēwebata kwa ya n'etiti ulo-gi, ọ gādi
kwa n'aka-gi rue mḅe nwa-nne-gi gāju
ase ya, i we were ya nyeghachi ya.
3 Otù a ka i gēme-kwa-ra inyinya-ibu-
ya; otù a ka i gēme-kwa-ra uwe-
nḅokwasi-ya; otù a ka i gēme-kwa-ra
ihe ọ bula furu efu nke nwa-nne-gi,
nke nēfunari ya, ma i hutawo ya: i pugh
izo onwe-gi.
4 I gagh-ahu inyinya-ibu nwa-nne-gi
ma-ọbu ehi-ya ka ha nāda n'uzọ, we
zopu onwe-gi n'ebe ha di: i ghagh isoro
ya ibuli ha elu.
5 Ihe diri nwoke agagh-adikwasi
n'aru nwayi, nwoke agagh-eyiri kwa
uwe-nḅokwasi nwayi: n'ihi na ihe-àrù
nke Jehova, bù Chineke-gi, ka onye ọ
bula bu nke nēme ihe ndia.
6 Mḅe akwu nnunu di n'iru gi n'uzọ,
n'osisi ọ bula, ma-ọbu n'ala, umu-nnunu
ma-ọbu àkwà adi kwa nime ya, nne
ekpukwasi kwa umu-ya ma-ọbu àkwà-
ya, ewela nne na umu-ya: 7 i ghagh

ime ka nne-nnunu la, ma umu-ya ka i
gēwere n'onwe-gi; ka ọ we diri gi nma,
ka i we me kwa ka ubọchi-gi di anya.
8 Mḅe i nēwu ulo ọhu, i gēme-kwa-ra
elu-ulo-gi ihe-nḅochi buruburu, ka i
ghara ime ka ọbara di n'ulo-gi, mḅe
madu gēsi na ya da. 9 Aghala uzọ
nkpuru abua n'ubi-vine-gi: ka ojuju nke
nkpuru i nāgha na ihe-ọmume ubi-vine-
gi we ghara idi nsọ.
10 Ejikọla ehi na inyinya-ibu idọ ihe
eji gwu ala-ubi. 11 Eyila uwe nke eji
uzọ ihe abua kpakọta, bú aji-anu na
flax n'otù.
12 I gēmere onwe-gi ihe-ogho akpara
akpà n'elu usọ anọ nke ihe-nḅokwasi-gi,
bú nke i ji ḅokwasi onwe-gi.
13 Mḅe nwoke gāluru nwunye,
bakuru ya, kpọ ya asì, 14 we bo ya
ebubo ihere, we weta aha ọjọ n'isi ya, si,
Nwayi a ka m'luru na nwunye, m'we
biarue ya nso, ma achọtaghm n'aru ya
ihe nēgosi na ọ bu nwa-aḅọghọ nāmagh
nwoke: 15 nna nwa-aḅọghọ ahu, na
nne-ya, gēwere kwa ihe nēgosi na nwa-
aḅọghọ ahu bu onye nāmagh nwoke, ha
gēweputa-kwa-ra ha ndi-okenye obodo,
rue ọnu-uzọ-ama: 16 nna nwa-aḅọghọ
ahu gāsi kwa ndi-okenye ahu, Nwam
nwayi ka m'nyere nwoke a na nwunye,
ọ we kpọ ya asì; 17 ma, le, nwoke a
ebowo ya ebubo ihere, si, Achọtaghm
n'aru nwa-gi nwayi ihe nēgosi na ọ bu
nwayi nāmagh nwoke; ma ndia bu ihe
nēgosi na nwam nwayi bu nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke. Ha gāḅasa kwa uwe-
nḅokwasi-ya n'iru ndi-okenye obodo
ahu. 18 Ndi-okenye obodo ahu gēwere
nwoke ahu dọ ya aka na nti; 19 ha
gēri kwa ya nra ọgu shekel ọla-ọcha ise,
nye nna nke nwa-aḅọghọ ahu, n'ihi na
ọ wetawo aha ọjọ n'isi nwa-aḅọghọ nke
Israel nāmagh nwoke: ya ka ọ gābu-
kwa-ra nwunye; ọ pugh ichupu ya
ubọchi-ya nile. 20 Ma ọ buru na ihe a
bu ezi-okwu, na achọtagh n'aru nwa-
aḅọghọ ahu ihe nēgosi na ọ bu nwa-
aḅọghọ nāmagh nwoke: 21 ha gēme
kwa ka nwa-aḅọghọ ahu putarue ọnu-
uzọ ulo nna-ya, ndikom obodo-ya gēwere
nkume tuḅue ya ka ọ we nwua: n'ihi na
ọ mere ihe-nzuzu n'Israel, ikwa iko n'ulo
nna-ya: i we kpochapu ihe ọjọ ahu
n'etiti gi.
22 Mḅe agāhuta nwoke ka ya na
nwayi nēdina, bú nwayi nke di lutaworo,
ha abua gānwu kwa, bú nwoke ahu nke
ya na nwayi ahu nēdina, na nwayi ahu: i
we kpochapu ihe ọjọ ahu n'Israel.
23 Mḅe nwa-aḅọghọ di nke bu nwayi
nāmagh nwoke, nke nwoke kwere ilu,
ma nwoke hutara ya n'obodo, we soro ya
dina; 24 unu gēme kwa ka ha abua
putarue ọnu-uzọ-ama obodo ahu, unu
gēwere nkume tuḅue ha, ka ha we nwua;
nwa-aḅọghọ ahu, n'ihi na o tigh nkpu
n'obodo: na nwoke ahu, n'ihi na ọ
wedawo nwunye madu-ibe-ya n'ala: i
we kpochapu ihe ọjọ ahu n'etiti gi.
25 Ma ọ buru na nwoke ahu ahuta
nwa-aḅọghọ ahu n'ọhia, bú nwayi nwoke
kwere ilu, nwoke ahu ewe jigide ya n'ike,
soro ya dina; ọ bu kwa nání nwoke nke
soro ya dina gānwu: 26 ma ọ digh ihe
i gēmere nwa-aḅọghọ ahu; ọ digh
nmehie ọnwu diri nwa-aḅọghọ ahu:
n'ihi na dika mḅe nwoke nēbili imegide
madu-ibe-ya, we ḅue ya eḅu, otú a ka
okwu a di: 27 n'ihi na n'ọhia ka ọ
hutara ya; nwa-aḅọghọ ahu nwoke
kwere ilu tiri nkpu, ma ọ digh onye-
nzọputa ọ nwere.
28 Mḅe nwoke gāhuta nwa-aḅọghọ
nke bu nwayi nāmagh nwoke, nke nwoke
nēkwegh ilu, ọ we jide ya, soro ya dina,
ewe huta ha; 29 nwoke ahu nke soro ya
dina gēnye kwa nna nwa-aḅọghọ ahu ọgu
shekel ọla-ọcha abua na iri, ya ka nwa-
aḅọghọ ahu gābu-kwa-ra nwunye, n'ihi
na ọ wedawo ya n'ala; ọ pugh ichupu
ya ubọchi-ya nile.
30 Nwoke agagh-ekuru nwunye nna-
ya, ọ gagh-ekpughe kwa uwe kpuchiri
ọtọ nna-ya.
23 1 Onye emetara ọnyá site n'ichipia
nkpuru-amu-ya, ma-ọbu nke
ebipuru amu-ya, agagh-abà nime
nkpọkọta Jehova.
2 Nwa-iko agagh-abà nime nkpọkọta
Jehova; ọbuná ọḅọ nke-iri ya agagh-abà
nime nkpọkọta Jehova.
3 Onye Amon ma-ọbu onye Moab
agagh-abà nime nkpọkọta Jehova, ọbuna
ọḅọ nke-iri ha agagh-abà nime nkpọkọta
Jehova rue mḅe ebigh-ebi: 4 n'ihi na
ha ejigh achicha na miri bia n'iru unu
n'uzọ, mḅe unu siri n'Ijipt puta; na n'ihi
na ha gotara Belam nwa Beoa imegide
gi site na Petoa nke Mesọpọtemia, ikọcha
gi. 5 Ma Jehova, bú Chineke-gi,

ekwegh ige Belam nti; kama Jehova, bú
Chineke-gi, banwere nkọcha ahu ka ọ
ghọrọ gi ngọzi, n'ihi na Jehova, bú
Chineke-gi, huru gi n'anya. 6 Achọla
udo-ha na ọdi-nma-ha ubọchi-gi nile
rue mḅe ebigh-ebi.
7 Akpọla onye Edom ihe-árú: n'ihi na
nwa-nne-gi ka ọ bu: akpọla onye Ijipt
ihe-árú; n'ihi na ọbia ka i buri n'ala-ya.
8 Umu agāmuru ha, ọḅọ nke-atọ ha,
gābà nime nkpọkọta Jehova.
9 Mḅe i nāpu dika ọmuma-ulo-ikwū
imegide ndi-iro-gi, i gēdebe kwa onwe-gi
pua n'ihe ọjọ nile ọ bula. 10 Mḅe
nwoke ọ bula di n'etiti unu, nke nādigh
ọcha, site n'ihe mere ya n'abali, ọ gāpu
kwa je n'azu ọmuma-ulo-ikwū, ọ gagh-
abà n'etiti ọmuma-ulo-ikwū: 11 ma o
gēru, mḅe o nēru anyasi, na ọ gēwere
miri sa aru-ya: mḅe anyanwu nāda, ọ
gābà kwa n'etiti ọmuma-ulo-ikwū.
12 I gēnwe kwa otù ebe n'azu ọmuma-
ulo-ikwū ebe i ganāpu je n'ọgwe: 13 i
gēnwe kwa osekè n'etiti ihe-agha-gi; o
gēru kwa, mbe i nānọdu n'ọgwe, na i
gēwere ya gwue ala, i we chigharia
kpochie ihe si n'aru-gi puta: 14 n'ihi
na Jehova, bú Chineke-gi, nējeghari
n'etiti ọmuma-ulo-ikwū-gi, inaputa gi,
na ira ndi-iro-gi nye n'iru gi; ọmuma-
ulo-ikwū-gi gādi kwa nsọ: ka Ọ we
ghara ihu n'etiti gi ọtọ ihe ọ bula, we
laghachi n'iso gi n'azu.
15 Emechibidola orù nye onye-nwe-
ya, bú onye naputaworo onwe-ya n'aka
onye-nwe-ya ḅakute gi: 16 o gēbiyere
gi, n'etiti gi, n'ebe ahu nke ọ gārọputa
n'otù nime ọnu-uzọ-ama-gi nile, n'ebe
di ya nma: emela ya ihe-ike.
17 Nwayi edoro nsọ ikwa iko agagh-
adi n'etiti umu-ndinyom Israel, nwoke
edoro nsọ ikwa iko agagh-adi kwa n'etiti
umu - ndikom Israel. 18 Ewebatala
onyinye enyere nwayi nākwa iko, ma-
ọbu ihe eretara na nkita, n'ulo Jehova,
bú Chineke-gi, imezù nkwa ọ bula: n'ihi
na ihe-árú nke Jehova, bú Chineke-gi,
ka ha abua bu kwa.
19 Ebinyela nwa-nne-gi ihe n'uma;
bú uma nke ego, ma-ọbu uma nke ihe-
oriri, ma-ọbu uma nke ihe ọ bula nke
anēbinye n'uma: 20 onye ala ọzọ ka i
gēbinye ihe n'uma; ma ebinyela nwa-
nne-gi ihe n'uma: ka Jehova, bú
Chineke-gi, we gọzie gi na nseti aka-gi
nile, n'elu ala ahu ebe gi onwe-gi nābà
inweta ya.
21 Mḅe i gēkwe Jehova, bú Chineke-
gi, nkwa, alala azu n'ikwughachi ya:
n'ihi na Jehova, bú Chineke-gi, aghagh
iju ase ya n'aka-gi; ọ gābu kwa nmehie
nime gi. 22 Ma mḅe i ghara ikwe nkwa,
ọ gagh-abu nmehie nime gi. 23 Ihe nke
nēsi n'eḅuḅere-ọnu-gi puta ka i gēdebe,
me kwa; dika i kweworo Jehova, bú
Chineke-gi, nkwa, ọ bu onyinye-afọ-
ofufo, nke i kwuworo n'ọnu-gi.
24 Mḅe ọ bula i nābà n'ubi-vine nke
aḅata-obi-gi, i gēri kwa nkpuru-vine,
dika nkpuru-obi-gi si achọ, nke gēju gi
afọ; ma etiyela nkpuru ọ bula n'ihe-gi.
25 Mḅe ọ bula i nābà n'ọka guzoro
eguzo nke aḅata-obi-gi, i gāghọrọ oko
ọka n'aka-gi; ma ewegharila mma-iwe-
ihe-ubi n'elu ọka guzoro eguzo nke
aḅata-obi-gi.
24 1 Mḅe nwoke gāluru nwunye, we
buru di-ya, o gēru kwa, ọ buru na
nwayi ahu ahutagh amara n'iru ya, n'ihi
na ọ huwo ihe nēkwesigh ekwesi n'aru
ya, na ọ gēdere ya akwukwọ nkewa, we
nye ya n'aka, we zipu ya n'ulo-ya.
2 Ma mḅe o si n'ulo-ya pua, ọ gēje kwa
buru nwunye nke nwoke ọzọ. 3 Ma
asì na nwoke nke-ikpe-azu ahu akpọ ya
asì, de-kwa-ra ya akwukwọ nkewa, we
nye ya n'aka, we zipu ya n'ulo-ya; ma-
ọbu mḅe nwoke nke-ikpe-azu ahu
gānwu, bú nke lutara ya n'onwe-ya na
nwunye; 4 di mbu ya, nke zipuru ya,
apugh ikughachi ya ọzọ iburu ya
nwunye, mḅe emerusiri ya; n'ihi na
ihe-árú ka ọ bu n'iru Jehova: emela ka
ala ahu mehie, bú nke Jehova, bú
Chineke-gi, nēnye gi ibu ihe-nketa.
5 Mḅe nwoke gāluru nwunye ọhu, ọ
gagh-apu ba n'usu-ndi-agha, madu
agagh-agabiga rue ebe ọ nọ bayere ihe ọ
bula: onye puru n'ọfufè-ala ka ọ gābu
n'ulo-ya otù arọ, ọ gēme kwa ka
nwunye-ya nke ọ luruworo ñuria ọñu.
6 Madu agagh-ewere nkume-igwe-nri
ma-ọbu aka-nkume n'ihe-ibe: n'ihi na
ndu madu ka onye ahu nēwere n'ihe-
ibe.
7 Mḅe agāhu onye ọ bula ka o nēzu
madu n'ori sitere n'umu-nne-ya, sitere
n'umu Israel, ọ we nēme ya dika orù,
ma-ọbu re ya; onye-ori ahu gānwu kwa:
i we kpochapu ihe ọjọ ahu n'etiti gi.

8 Lezie onwe-gi anya n'ihe-otiti
ekpenta, ilezi anya nke-ọma, na ime dika
ihe nile si di nke ndi-nchu-aja, bù ndi
Livai, gēzi unu: dika m'nyere ha iwu,
otù a ka unu gēlezi anya ime. 9 Cheta
ihe ahu nke Jehova, bù Chineke-gi, mere
Midian, n'uzọ, mḅe unu siri n'Ijipt
puta.
10 Mḅe i nēbinye madu-ibe-gi ihe-
nbinye ọ bula, abala n'ulo-ya iwere ihe-
ibe-ya. 11 N'èzi ka i gēguzo, nwoke
ahu onye gi onwe-gi nēbinye ihe
gēweputa-kwa-ra gi ihe-ibe-ya n'èzi.
12 Ma ọ buru na onye ewedara n'ala
ka ọ bu, ewela ihe-ibe-ya dina ala: 13 i
ghagh inyeghachi ya ihe-ibe ahu mḅe
anyanwu nāda, ka ọ we dina ala n'uwe-
ya, we gọzie gi: ọ we buru gi ezi omume
n'iru Jehova, bù Chineke-gi.
14 Emeḅula onye egoro ọlu nke bu
onye ewedara n'ala na oḅeye, ma o
sitere n'umu-nne-gi, ma-ọbu na o sitere
na ndi-ọbìa-gi ndi nọ n'ala-gi nime ọnu-
uzọ-ama-gi ọ bula. 15 N'ubọchi-ya ka
i gēnye ya ugwọ-ọlu-ya, anyanwu agagh-
adakpu kwa ya; n'ihi na onye ewedara
n'ala ka ọ bu, nke ahu ka ya onwe-ya
nātukwasi kwa nkpuru-obi-ya: ka ọ we
ghara ikpọku Jehova megide gi, ọ we
buru nmehie nime gi.
16 Agagh-eme ka ndi bu nna nwua
n'ọnọdu umu-ha, agagh-eme kwa ka
umu nwua n'ọnọdu ndi bu nna-ha:
agēme ka ha nwua, onye ọ bula nime
nmehie nke aka ya.
17 Ewezugala ikpė ọbia, bù nwa-nḅei;
ewere-kwa-la uwe nwayi di-ya nwuru
n'ihe-ibe: 18 ma i gēcheta na orù ka i
buri n'Ijipt, Jehova, bù Chineke-gi, we
ḅaputa gi n'ebe ahu: n'ihi nka ka
m'nēnye gi iwu ime ihe a.
19 Mḅe i nēwe ihe-ubi n'ubi-gi, i we
chezọ ùkwù ọka n'ubi, ejeghachila iweta
ya: ọbìa, na nwa-nḅei, na nwayi di-ya
nwuru, ka ọ gādiri: ka Jehova, bù
Chineke-gi, we gọzie gi n'omume aka-gi
nile.
20 Mḅe i nētisisi nkpuru osisi olive gi,
eletala alaka-ya ọzọ n'azu gi: ọbia, na
nwa-nḅei, na nwayi di-ya nwuru, ka ọ
gādiri. 21 Mḅe i nāghọrọ nkpuru ubi-
vine-gi, atutukọla nkpuru-ya fọduru
n'azu gi: ọbia, na nwa-nḅei, na nwayi
di-ya nwuru, ka ọ gādiri. 22 I gēcheta
kwa na orù ka i buri n'ala Ijipt: n'ihi
nka ka m'nēnye gi iwu ime ihe a.

25 1 Mḅe ise-okwu di n'etiti ndikom,
ha we biaru nso ka ewe kpe ikpe,
ndi-ikpė we kpe ha; ha gāgu kwa onye
ezi omume n'onye ezi omume, gu kwa
onye nēmebi iwu n'onye nēmebi iwu;
2 o gēru kwa, ọ buru na onye nēmebi
iwu kwesiri ka etie ya ihe, na onye-ikpė
gēme ka o dina ala, ka eti kwa ya ihe
n'iru ya, dika nke gēzù nmebi-iwu-ya,
n'ọnu-ọgugu. 3 Ọgu otiti abua ka o
gēti ya, ọ gagh-eti kari: ka ọ ghara ibu,
ma asi na o gēti ya ọtutu otiti kari ndia,
na agēlelì kwa nwa-nne-gi n'anya-gi.
4 Ekechila ọnu ehi mḅe ọ nāzọcha
ọka.
5 Mḅe umu-nne ndikom gēbikọ, otù
nime ha ewe nwua, ma ọ nwegh nwa-
nwoke, nwunye onye ahu nke nwuru
anwu agagh-aburu nwoke ala ọzọ
nwunye n'èzi: nwa-nne di-ya gābakuru
ya, luru ya n'onwe-ya na nwunye, we
lua ọlu kwesiri nwa-nne di n'ebe ọ nọ.
6 O gēru kwa, na ọkpara ọ gāmu gānọchi
n'aha nke nwa-nne-ya nke nwuru anwu,
ka aghara ihichapu aha-ya n'Israel.
7 Ma ọ buru na ọ tọgh nwoke ahu iluru
nwunye nwa - nne - ya na nwunye,
nwunye nwa-nne-ya gārigoru ọnu-uzọ-
ama, jekuru ndi-okenye, si, Nwa-nne
dim nāju ime ka aha biliere nwa-nne-ya
n'Israel, ọ kwegh ilu ọlu kwesiri nwa-
nne di n'ebe m'nọ. 8 Ndi-okenye
obodo-ya gākpọ kwa ya, gwa ya okwu:
ma asi na o guzo, si, Ọ tọghm iluru ya
na nwunye; 9 nwunye nwa-nne-ya
gābiaru ya nso n'anya ndi-okenye, tọpu
akpukpọ-ukwu-ya n'ukwu-ya, ḅasa ya
asọ n'iru, za ya, si, Otù a ka agēme nwoke
ahu nke nēwuligh ulo nwa-nne-ya.
10 Agākpọ kwa aha-ya n'Israel, Ulo nke
onye atọpuru akpukpọ-ukwu-ya.
11 Mḅe ndikom gālurita ọgù, otù
onye na ibe-ya, ma nwunye nke otù
nime ha abiaru nso inaputa di-ya n'aka
onye nēti ya ihe, asi na ọ setipu aka-ya,
we jide ya na nkpa-aru-ya: 12 i gēbipu
kwa aka-ya, anya-gi agagh-eme ebere.
13 Enwela n'àkpà-gi uzọ nkume-isi-
ihe abua, nke - uku na nke - ntà.
14 Enwela n'ulo-gi uzọ ephah abua,
nke-uku na nke-ntà. 15 Nkume-isi-
ihe zuru okè, nke zi-kwa-ra ezi, ka i
gēnwe; ephah zuru okè, nke zi-kwa-ra

ezi, ka i gēnwe: ka ubọchi-gi we di anya
n'elu ala nke Jehova, bù Chineke-gi,
nēnye gi. 16 N'ihi na ihe-àrù nke
Jehova, bù Chineke-gi, ka ọ bu, bu
onye ọ bula nēme ihe ndia, onye ọ bula
nēme ajọ omume.
17 Cheta ihe Amalek mere gi n'uzọ,
mbe unu siri n'Ijipt puta: 18 otù o
zutere gi n'uzọ, tibue ndi-ikpe-azu
n'etiti gi, ndi nile nādigh ike n'azu gi,
mbe gi onwe-gi nāda mbà, mbe ike
gwu-kwa-ra gi; ma ọ tugh egwu
Chineke. 19 O gēru kwa, mbe Jehova,
bù Chineke-gi, gēmewori ka i pua n'aka
ndi-iro-gi burubuuru, zuru ike, n'ala nke
Jehova, bù Chineke-gi, nēnye gi n'ihe-
nketa, ka i we nweta ya, na i gēhichapu
ncheta Amalek n'okpuru elu-igwe;
echezọla.

26 1 O gēru kwa, mbe i gābà n'ala
ahu nke Jehova, bù Chineke-gi,
nēnye gi n'ihe-nketa, mbe i gēnweta kwa
ya, we biri nime ya; 2 na i gēwere
ufọdu nime nkpuru mbu nke nkpuru
nile nke ala-ubi, nke i gēsi n'ala-gi nke
Jehova, bù Chineke-gi, nēnye gi webata;
i gētiye kwa ya n'abọ, jerue ebe ahu nke
Jehova, bù Chineke-gi, gārọputa ime ka
aha-Ya biri n'ebe ahu. 3 I gābiakute
kwa onye-nchu-aja nke gānọ na mbe
ahu, si ya, Egosiwom Jehova, bù
Chineke-gi, ta, na abatawom n'ala ahu
nke Jehova ṅuru nna-ayi-hà iyi inye
ayi. 4 Onye-nchu-aja gānara abọ ahu
n'aka-gi, dọba ya n'iru ebe-ichu-aja nke
Jehova, bù Chineke-gi. 5 I gāza kwa,
si n'iru Jehova, bù Chineke-gi, Onye
Siria nke nāla n'iyi ka nnam bu, ọ we
rida n'Ijipt, nọ dika ọbia n'ebe ahu, ya
na ndikom ole-na-ole; ọ we ghọ mba
n'ebe ahu, nke di uku, di kwa ike, ba
kwa uba: 6 ndi Ijipt we mejọ ayi, weda
ayi n'ala, tukwasi ayi òfúfè siri ike:
7 ayi we tikue Jehova, bù Chineke nke
nna-ayi-hà, Jehova we nu olu-ayi, hu
kwa nweda-n'ala-ayi, na ndọbu ayi
nādọbu onwe-ayi n'ọlu, na nmebu-ayi:
8 Jehova we were aka di ike, na ogwe-
aka esetiri eseti, na egwu uku, na ihe-
iriba-ama di iche iche, na ihe-ebube di
iche iche, me ka ayi si n'Ijipt puta:
9 Ọ we me ka ayi bata n'ebe a, Ọ we
nye ayi ala nka, bù ala nke miri-ara-ehi
na manu-aṅu nērù nime ya. 10 Ma
ubu a, le, ewetawom nkpuru mbu nke
nkpuru ala-ubi nke I nyeworom,
Jehova. I gādọba kwa ya n'iru Jehova,
bù Chineke-gi, kpọ isi ala n'iru Jehova,
bù Chineke-gi: 11 i gāṅuri kwa ọṅu
n'ezi ihe nile nke Jehova, bù Chineke-gi,
nyeworo gi, nye kwa ulo-gi, gi onwe-gi,
na onye Livai, na ọbia nke nọ n'etiti gi.
12 Mbe i gēnyebiwori otù uzọ n'uzọ
iri nile nke ihe-ọmume-gi n'arọ nke-atọ,
bù arọ nke inye otù uzọ n'uzọ iri, i
gēnye kwa ya onye Livai, nye kwa ọbia,
nye kwa nwa-nbei, nye kwa nwayi di-
ya nwuru, ka ha we rie nime ọnu-uzọ-
ama-gi nile, afọ ewe ju ha; 13 i gāsi
kwa n'iru Jehova, bù Chineke-gi,
Ekpochapuwom ihe nsọ ahu n'ulom,
ọzọ kwa, enyewom ya ndi Livai, nye
kwa ọbia, nye kwa nwa-nbei, nye kwa
nwayi di-ya nwuru, dika ihe nile I
nyere n'iwu si di nke I nyerem n'iwu:
agabigaghm ihe nile I nyere n'iwu,
echezọghkwam: 14 erighm ihe sitere
na ya n'iru-ùjùm, ekpochapughkwam
ihe sitere na ya n'adigh - ọcha,
enyeghkwam ihe sitere na ya bayere
onye nwuru anwu: egewom nti olu
Jehova, bù Chinekem, emewom dika
ihe nile si di nke I nyeworom n'iwu.
15 Si n'ebe-obibi nsọ Gi, si n'elu-
igwe, le anya, gọzie ndi-Gi, bù Israel,
na ala-ubi ahu nke I nyeworo ayi, dika
I ṅuru nna-ayi-hà iyi, bù ala miri-ara-
ehi na manu-aṅu nērù nime ya.
16 Ubọchi ta ka Jehova, bù Chineke-
gi, nēnye gi iwu ime ukpuru ndia na
ikpé ndia: i gēwere kwa obi-gi nile,
were kwa nkpuru-obi-gi nile, debe ha,
me kwa ha. 17 Jehova ka i meworo
ka Ọ si ta na Ọ gāburu gi Chineke, na i
gēje kwa ije n'uzọ-Ya nile, debe kwa
ukpuru-Ya nile, na ihe nile Ọ nyere
n'iwu, na ikpé-Ya nile, ge kwa nti olu-
Ya: 18 Jehova emewo kwa ka i si ta na
i gāburu Ya ndi nke aka Ya, dika Ọ
gwaworo gi okwu, na i gēdebe kwa ihe
nile Ọ nyere n'iwu; 19 na Ọ gēme kwa
gi ka i kachasia mba nile Ọ meworo elu,
ibu otuto, ibu kwa aha, ibu kwa ihe mara
nma; ka i we buru-kwa-ra Jehova, bù
Chineke-gi, ndi nsọ, dika O kwuworo.

27 1 Moses na ndi-okenye Israel we
nye ndi Israel iwu, si, Debe ihe
nile enyere n'iwu, nke mu onwem nēnye
gi n'iwu ta. 2 O gēru kwa n'ubọchi ahu

mbe unu gāgabiga Jọdan rue ala ahu nke
Jehova, bù Chineke-gi, nēnye gi, na i
gēguzoro onwe-gi nkume uku ọtọ, were
ihe-ntechi techie ha: 3 i gēdekwasi
kwa ha okwu nile nke iwu a, mbe i
gabigasiri; ka i we ba n'ala ahu nke
Jehova, bù Chineke-gi, nēnye gi, bù ala
nke miri-ara-ehi na manu-añu nērù
nime ya, dika Jehova, bù Chineke nke
nna-gi-hà, gwaworo gi okwu. 4 O
gēru kwa, mbe unu gabigasiri Jọdan, na
unu gēguzo nkume ndia ọtọ, nke mu
onwem nēnye unu n'iwu, n'ugwu Ibal,
i gēwere kwa ihe-ntechi techie ha. 5 I
gēwu-kwa-ra Jehova, bù Chineke-gi,
ebe-ichu-aja n'ebe ahu, bù ebe-ichu-aja
nkume: emela ka ihe-ọlu igwè ga n'elu ha.
6 I gēji nkume zuru okè wue ebe-ichu-
aja nke Jehova, bù Chineke-gi: i gēsure-
kwa-ra Jehova, bù Chineke-gi, àjà-
nsure-ọku n'elu ya: 7 i gāchu kwa àjà-
udo, ri kwa ihe n'ebe ahu; i gāñuri kwa
ọñu n'iru Jehova, bù Chineke-gi. 8 I
gēdekwasi kwa na nkume ndia okwu
nile nke iwu a, agātu akika ha nke-ọma.
9 Moses na ndi-nchu-aja, bù ndi
Livai, we gwa Israel nile okwu, si, Nọdu
du, ge kwa nti, Israel; ubọchi ta ka i
ghọworo Jehova, bù Chineke-gi, otù
ndi. 10 I gēge kwa nti olu Jehova, bù
Chineke-gi, me ihe nile Ọ nyere n'iwu,
na ukpuru-Ya nile, nke mu onwem
nēnye gi n'iwu ta.
11 Moses we nye ndi Israel iwu
n'ubọchi ahu, si, 12 Ndia gēguzo n'elu
ugwu Geraizim igọzi ndi Israel, mbe unu
gabigasiri Jọdan; Simeon, na Livai, na
Juda, na Isaka, na Josef, na Benjamin:
13 ndia gēguzo kwa n'ugwu Ibal bayere
nkọcha; Reuben, na Gad, na Asha, na
Zebulun, na Dan, na Naftali. 14 Ndi
Livai gēwere olu di elu za, si ndikom
nile nke Israel,
15 Onye anābu ọnu ka nwoke ahu bu
nke nēme arusi apiri api ma-ọbu arusi
awuru awu, bu ihe-àrù nke Jehova, ọlu
aka nke onye nātu akika, we tiye ya n'ebe
nzuzo. Ndi Israel nile gāza kwa, si,
Amen.
16 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nēlelì nna-ya ma-ọbu nne-ya. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
17 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nēwezuga ókè-ala abata-obi-ya. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
18 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nēme onye-isì ka ọ jehie n'uzọ. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
19 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nēwezuga ikpé nke ọbìa, na nke nwa-
nbei, na nke nwayi di-ya nwuru. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
20 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
ya na nwunye nna-ya nēdina; n'ihi na
o kpughewo uwe kpuchiri ọtọ nna-ya.
Ndi Israel nile gāsi kwa, Amen.
21 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
ya na anumanu ọ bula nēdina. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
22 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
ya na nwa-nne-ya nwayi nēdina, bù
nwa-nwayi nke nna-ya, ma-ọbu nwa-
nwayi nke nne-ya. Ndi Israel nile gāsi
kwa, Amen.
23 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
ya na nne nwunye-ya nēdina. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
24 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nētibu madu-ibe-ya na nzuzo. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
25 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nānara ihe-iri-ngo itibu madu, bù iwusi
ọbara nke onye nēmegh ihe ọjọ. Ndi
Israel nile gāsi kwa, Amen.
26 Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nēmegh ka okwu nile nke iwu a guzosie
ike, ime ha. Ndi Israel nile gāsi kwa,
Amen.
28 1 O gēru kwa, ọ buru na i ge nti
nke-ọma n'olu nke Jehova, bù
Chineke-gi, iiezi anya ime ihe nile Ọ
nyere n'iwu, bù nke mu onwem nēnye
gi n'iwu ta, na Jehova, bù Chineke-gi,
gēme gi ka i kachasia mba nile nke uwa
elu: 2 ngọzi ndia nile gābiakwasi kwa
gi, we rue gi aru, mbe i gēge nti olu
Jehova, bù Chineke-gi. 3 Onye agọziri
agọzi ka gi onwe-gi gābu n'obodo, onye
agọziri agọzi ka gi onwe-gi gābu kwa
n'ọhia. 4 Ihe agọziri agọzi ka ọ gābu,
bù nkpuru nke afọ-gi, na nkpuru nke
ala-ubi-gi, na nkpuru nke anu-ulo-gi, bù
umu ehi-gi muru, na umu igwè ewu na
aturu-gi. 5 Ihe agọziri agọzi ka abọ-
gi na ihe-gi iji agwọ achicha gābu.
6 Onye agọziri agọzi ka gi onwe-gi gābu
na nbata-gi, onye agọziri agọzi ka gi
onwe-gi gābu kwa n'ọpupu-gi. 7 Jehova
gēme ka etibue n'iru gi ndi-iro-gi ndi
nēbili imegide gi: n'otù uzọ ka ha

gāpukuru gi, ma n'uzọ asa ka ha
gāḅalaga n'iru gi. 8 Jehova gēnye
ngọzi-Ya iwu n'ebe i nọ n'ọba-gi nile,
na nime nseti aka-gi nile; Ọ gāgọzi kwa
gi n'ala ahu nke Jehova, bù Chineke-gi,
nēnye gi. 9 Jehova gēme ka i guzosiere
Ya ike ibu ndi nsọ, dika Ọ ṅuru gi iyi;
mḅe i gēdebe ihe nile Jehova, bù
Chineke-gi, nyere n'iwu, mḅe i gēje kwa
ije n'uzọ-Ya nile. 10 Ndi nile nke uwa
gāhu kwa na ọ bu aha Jehova ka
anākpọkwasi gi; ha gātu kwa egwu gi.
11 Jehova gēme kwa ka i babiga uba
okė bayere ezi ihe, nime nkpuru nke
afọ-gi, na nime nkpuru nke anu-ulo-gi,
na nime nkpuru nke ala-ubi-gi, n'elu ala
ahu nke Jehova ṅuru nna-gi-hà iyi inye
gi. 12 Jehova gēmeghere gi ezi ulo-
àkù-Ya, bù elu-igwe, inye miri-ozuzo
nke ala-gi na mḅe-ya, na igọzi omume
nile nke aka-gi; i gēbinye kwa ọtutu mba
ihe, ma gi onwe-gi agagh-ebiri ihe.
13 Jehova gēme kwa gi isi, ọ bugh
ọdudu; i gādi nàni n'elu, i gagh-adi kwa
n'okpuru; mḅe i gēge nti ihe nile Jehova,
bù Chineke-gi, nyere n'iwu, nke mu
onwem nēnye gi n'iwu ta, idebe na ime
ha; 14 ma ewezugala onwe-gi n'aka-
nri ma-ọbu n'aka-ekpe n'okwu nile ọ
bula nke mu onwem nēnye unu n'iwu
ta, ijeso chi di iche iche ọzọ ifė ha òfùfė.

15 Ma o gēru, ọ buru na i gegh nti olu
Jehova, bù Chineke-gi, ilezi anya ime ihe
nile Ọ nyere n'iwu na ukpuru-Ya nile
nke mu onwem nēnye gi n'iwu ta; na
nkọcha nile ndia gābiakwasi gi, we rue
gi aru. 16 Onye anābu ọnu ka i gābu
n'obodo, onye anābu ọnu ka i gābu kwa
n'ọhia. 17 Ihe anābu ọnu ka abọ-gi na
ihe-gi iji gwọ achicha gābu. 18 Ihe
anābu ọnu ka ọ gābu, bù nkpuru nke
afọ-gi, na nkpuru nke ala-ubi-gi, na umu
ehi-gi muru, na umu igwė ewu na aturu-
gi. 19 Onye anābu ọnu ka i gābu na
nbata-gi, onye anābu ọnu ka i gābu kwa
n'ọpupu-gi. 20 Jehova gēzikwasi gi
ọbubu-ọnu, na ọḅuḅa-aghara, na ibasi-
nba-ike, nime nseti aka-gi nile nke i
nēme, rue mḅe agēkpochapu gi, ru kwa
mḅe i gāla n'iyi ngwa ngwa; n'ihi ihe ọjọ
nke omume-gi nile nke i ji rapum.
21 Jehova gēme ka ajọ ọria nke nēfe efe
rapara n'aru-gi, rue mḅe Ọ gēme ka i
gwupu n'elu ala ahu, ebe gi onwe-gi
nābà inweta ya. 22 Jehova gēwere
ọtita-aru, were kwa aru-ọku, were kwa
nruru-ọku, were kwa okė okpom-ọku,
were kwa mma-agha, were kwa nchakpọ,
were kwa ọmuma-ebù, tiḅue gi; ha
gāchu kwa gi rue mḅe i gāla n'iyi.
23 Elu-igwe-gi nke di n'elu isi-gi
gābu kwa ọla, ala nke di n'okpuru gi
gābu kwa igwė. 24 Jehova gēme ka
miri-ozuzo nke ala-gi buru uzuzu na
àjà: o gēsi n'elu-igwe dakwasi gi, rue
mḅe agēkpochapu gi. 25 Jehova gēme
ka etiḅue gi n'iru ndi-iro-gi: n'otù uzọ
ka i gāpukuru ha, ma n'uzọ asa ka i
gāḅalaga n'iru ha: i gāghọ-kwa-ra ala-
eze nile nke uwa ihe-ntughari. 26 Ozu-
gi gābu-kwa-ra anu-ufe nile nke elu-
igwe, bu-kwa-ra anumanu nke uwa, ihe-
oriri, onye-nchuli adigh kwa. 27 Jehova
gēwere ihe-ofifi Ijipt, were kwa emerod,
were kwa àḅà, were kwa ọkọ, tiḅue gi,
nke anāpugh ime ka aru-gi di nma na
ya. 28 Jehova gēwere ara-ọwiwi, were
kwa ikpu-isi, were kwa ibobo nke obi,
tiḅue gi: 29 i gāsọghari kwa isi n'etiti
ehihie, dika onye - isì nāsọghari
n'ọchichiri, i gagh-eme kwa ka ije-gi ọ
bula ga nke-ọma: i gābu kwa nàni onye
anēmeḅu emeḅu na onye anānapu ihe-
ya n'ike ubọchi nile, onye-nzọputa
adigh kwa. 30 I gēkwe nkwa ilu
nwunye, ma ya na nwoke ọzọ gēdina:
i gēwu ulo, ma i gagh-ebi nime ya: i
gāku ubi-vine, ma i gagh-eme ka ọ pua
na nsọ anāsọ ya. 31 Agēḅu ehi-gi
n'anya-gi, ma i gagh-eri nime anu-ya:
agānapu gi inyinya-ibu-gi n'iru gi, ma
agagh-eweghachiri gi ya: agēnye ndi-
iro-gi igwė ewu na aturu-gi, ma i gagh-
enwe onye-nzọputa. 32 Agēnye ndi
ọzọ umu-gi ndikom na umu-gi ndinyom,
ma anya-gi ganēle, we dala n'isi n'ichọ
ha ogologo ubọchi nile: ma ọ digh ihe
gādiri ike aka-gi. 33 Nkpuru ala-ubi-
gi na ndọḅu-n'ọlu-gi nile ka otù ndi
nke i nāmagh gēri; ma i gābu nàni
onye anēmeḅu emeḅu na onye anāzọpia
azọpia ubọchi-gi nile: 34 i we buru
onye nāwi ara n'ihi ihe-ọhuhu anya-gi
abua, nke i gāhu. 35 Jehova gēwere
ihe-ofifi ọjọ, nke anāpugh ime ka aru-gi
di nma na ya, tie gi n'ikperè-ukwu-gi
abua na n'ogwe-ukwu-gi abua, site
n'ọbu-ukwu-gi we rue opu-n'isi-gi.
36 Jehova gēme ka gi na eze-gi, nke i
gēguzo ka ọ buru eze-gi, jerue otù mba

nke i nāmagh, ma gi onwe-gi ma nna-
gi-hà; i gēfè kwa chi di iche iche ọzọ
n'ebe ahu, bú osisi na nkume. 37 I
gāghọ kwa ihe-iju-anya, na ilu, na ihe-
àkùkù, n'etiti ndi ahu nile ebe Jehova
gēdu gi je. 38 I gēwere ọtutu nkpuru-
ọghigha pua je n'ubi, ma ọ bu nwantī ka
i gāchikọta; n'ihi na igurube gērichapu
ya. 39 I gāku ubi-vine di iche iche,
lu kwa ha, ma ọ digh manya-vine i gāṅu,
i gagh-aghọkọta kwa nkpuru-vine; n'ihi
na ikpuru gēri ha. 40 I gēnwe osisi
olive n'ókè-ala-gi nile, ma ọ digh manu
i gēte; n'ihi na nkpuru olive gi gāhiọsisi.
41 I gāmu umu-ndikom na umu-
ndinyom, ma ha agagh-abu nke gi; n'ihi
na agādọta ha n'agha. 42 Osisi-gi nile
na nkpuru ala-ubi-gi ka nbuzu gēnweta.
43 Ọbìa ahu nke nọ n'etiti gi gārigo
n'elu kari gi, nārigo, nārigo; ma gi onwe-
gi ganārida ala ala. 44 Onye ahu
gēbinye gi ihe, ma gi onwe-gi agagh-
ebinye ya: onye ahu gābu isi, ma gi
onwe-gi gābu ọdùdù. 45 Ọbubu-ọnu
nile ndia gābiakwasi gi, chu kwa gi, we
rue gi aru, rue mḅe agēkpochapu
gi; n'ihi na i gegh nti olu Jehova, bú
Chineke-gi, idebe ihe nile Ọ nyere n'iwu
na ukpuru-Ya nile nke Ọ nyere gi n'iwu:
46 ha gādikwasi kwa gi ibu ihe-iriba-
ama na ibu ihe-ebube, dikwasi kwa
nkpuru-gi rue mḅe ebigh-ebi: 47 n'ihi
na i fègh Jehova, bú Chineke-gi, òfùfè
n'ọṅu, na n'obi-utọ, n'ihi iba-uba nke
ihe nile: 48 i gēfè kwa ndi-iro-gi, ndi
Jehova gēzì megide gi, n'agu, na
n'akpiri-ikpọ-nku, na n'iḅa-ọtọ, na
n'ukọ ihe nile: o gētiye kwa yoke ígwè
n'olu-gi, rue mḅe o gēkpochapu gi.
49 Jehova gēsi n'ebe di anya bulie otù
mba imegide gi, site na nsọtu uwa, dika
ugo si efe; bú mba nke i nānugh asusu-
ya; 50 mba nke nwere iru di egwu,
nke nāhugh okenye iru-ọma, nke
nēmegh kwa nwata amara: 51 o gēri
kwa nkpuru nke anu-ulo-gi, na nkpuru
nke ala-ubi-gi, rue mḅe agēkpochapu gi:
ọ gagh-ekwe kwa ka ọka, na manya-vine
ọhu, na manu, na umu ehi-gi muru, na
umu ìgwè ewu na aturu-gi, fọduru gi,
rue mḅe ọ gēme ka i la n'iyi. 52 Ọ
gānọchigide kwa gi n'agha n'ọnu-uzọ-
ama-gi nile, rue mḅe mḅidi-gi nile gāda,
bú mḅidi ahu di elu nke ewusi-kwa-ra
ike, nke gi onwe-gi nātukwasi obi na ha,
n'ala-gi nile: ọ gānọchigide kwa gi
n'agha n'ọnu-uzọ-ama-gi nile n'ala-gi
nile, nke Jehova, bú Chineke-gi,
nyeworo gi. 53 I gēri kwa nkpuru nke
afọ-gi, bú anu-aru umu-gi ndikom na
umu-gi ndinyom, ndi Jehova, bú
Chineke-gi, nyeworo gi; nime
nnọchigide-n'agha na nime nkpaḅu,
nke ndi-iro-gi nākpaḅu gi. 54 Nwoke
nke di nro n'etiti gi, nke di kwa pekepeke
nke-uku, anya-ya gājọ njọ n'aru nwa-
nne-ya, na n'aru nwunye nke obi-ya,
na n'aru umu-ya fọduru nke ọ kwere
ka ha fọdu: 55 ọ we ghara inye onye ọ
bula nime ha ufọdu nime anu-aru umu-
ya ndi o gēri, n'ihi na ọ digh ihe ọ bula
fọduru ya; nime nnọchigide-n'agha na
nime nkpaḅu, nke onye-iro-gi nākpaḅu
gi n'ọnu-uzọ-ama-gi nile. 56 Nwayi
nke di nro n'etiti gi, nke di kwa
pekepeke, nke nādigh-anwa iguzo ọbu-
ukwu-ya n'ala n'ihi idi-pekepeke na
n'ihi idi-nro, anya-ya gājọ njọ n'aru di
nke obi-ya, na n'aru nwa-ya nwoke, na
n'aru nwa-ya nwayi; 57 na n'aru ichi-
ya nke nēsi n'aḅata ukwu-ya puta, na
n'aru umu-ya nke ọ nāmu; n'ihi na o
gēri ha na nzuzo n'ukọ ihe nile: nime
nnọchigide-n'agha na nime nkpaḅu, nke
onye-iro-gi nākpaḅu gi n'ọnu-uzọ-ama-
gi nile. 58 Ọ buru na i lezigh anya ime
okwu nile nke iwu a nke edeworo
n'akwukwọ a, ka i we tua egwu aha nka
nke di nsọpuru di kwa egwu, JEHOVA,
bú CHINEKE-GI; 59 Jehova gēme
kwa ka ihe-otiti-gi nile na ihe-otiti nile
nke nkpuru-gi di ebube, ha gābu ihe-
otiti uku, nke nānọgide kwa anọgide, na
ọria ọjọ, nke nānọgide kwa anọgide.
60 Ọ gēme kwa ka nriaria nile nke Ijipt
biaghachi n'aru gi, bu nke i turu ujọ; ha
gārapara kwa n'aru gi. 61 Ọria ọ bula
kwa, na ihe-otiti ọ bula, nke anēdegh
n'akwukwọ iwu a, ha ka Jehova gēme ka
ha rigo n'aru gi, rue mḅe agēkpochapu
gi. 62 Unu gāfọdu kwa ndikom ole-na-
ole, n'ebe unu diri ka kpakpando elu-
igwe n'uba; n'ihi na i gegh nti olu
Jehova, bú Chineke-gi. 63 O gēru kwa,
na dika obi tọrọ Jehova utọ n'aru unu
ime unu nma, na ime ka unu ba uba;
otú a ka obi gātọ Jehova utọ n'aru unu
ime ka unu la n'iyi, na ikpochapu unu;
ewe ropu unu n'elu ala ahu ebe gi onwe-
gi nābà inweta ya. 64 Jehova gēme

kwa ka i ḅasa n'etiti ndi nile, site n'otù
nsọtu uwa we rue nsọtu uwa nke-ọzọ; i
gēfè kwa chi di iche iche ọzọ òfùfè n'ebe
ahu, nke i nāmagh, ma gi onwe-gi ma
nna-gi-hà, bù osisi na nkume. 65 Ma
i gagh-enwe atugh-ujọ n'etiti mba ndia,
ọbu-ukwu-gi agagh-enwe kwa izu-ike:
ma Jehova gēnye gi n'ebe ahu obi nāma
jijiji, na ndala-n'isi nke anya, na ọtita-
aru nke nkpuru-obi: 66 ndu-gi
ganākwu kwa èfè n'iru gi; i gātu kwa
okė egwu abali na ehihie, i gagh-eji kwa
ndu-gi aka: 67 i gāsi n'ututu, Ọ
gādim nọ̄ nma ma asi na ọ bu anyasi! i
gāsi kwa n'anyasi, Ọ gādim nọ̄ nma
ma asi na ọ bu ututu! n'ihi okė egwu
nke obi-gi nke i gātu, na n'ihi ihe-
ọhuhu anya-gi nke i gāhu. 68 Jehova
gēme kwa ka i were uḅọ laghachi n'Ijipt,
n'uzọ nke m'siri gi, I gagh-ahu kwa ya
ọzọ ma-ọli: unu gēwere kwa onwe-unu
renye ndi-iro-unu n'ebe ahu ibu orù-
ndikom na ibu ndinyom nēje ozi, ma
onye-ọḅuḅa agagh-adi.

29 1 Ndia bu okwu ọḅuḅa-ndu ahu
nke Jehova nyere Moses n'iwu ka
ya na umu Israel ḅa n'ala Moab, nāgugh
ọḅuḅa-ndu ahu nke Ya na ha ḅara nime
Horeb.

2 Moses we kpọ Israel nile òkù, si ha,
Unu onwe-unu ahuwo ihe nile nke
Jehova mere Fero, me kwa ndi-orù-ya
nile, me kwa ala-ya nile, n'anya-unu
n'ala Ijipt; 3 ọnwunwa uku nile nke
anya-gi huru, ihe-iriba-ama nile, na ihe-
ebube uku ahu nile: 4 ma Jehova
enyegh unu obi imara ama, na anya
ihu ahu, na nti inu anu, rue ta.
5 Emewokwam ka unu je ije ọgu arọ
abua n'ọzara: uwe-unu akapugh nká
n'aru unu, akpukpọ-ukwu-gi akapugh
nká n'ukwu-gi. 6 Ọ digh achicha unu
riworo, ọ digh kwa manya-vine ma-ọbu
ihe-ọṅuṅu nke nābà n'anya unu ṅuworo:
ka unu we mara na mu onwem bu
Jehova, bù Chineke-unu. 7 Unu we
biarue ebe a, Saihon, bù eze Heshbon,
na Og, bù eze Beshan, we puta izute
ayi ibu agha, ayi we tiḅue ha: 8 ayi
we were ala-ha, were ya nye ndi
Reuben, nye kwa ndi Gad, nye kwa
nkera ebo Manase, n'ihe-nketa. 9 Debe-
kwa-nu okwu nile nke ọḅuḅa-ndu a, me
kwa ha, ka unu we nwe uche n'ihe nile
nke unu nēme.

10 Unu onwe-unu nēguzo ta, unu
nile, n'iru Jehova, bù Chineke-unu; ndi-
isi-unu, na ebo nile unu, na ndi-okenye-
unu, na ndi-odozi-okwu-unu, bù nwoke
ọ bula nke Israel, 11 umu-ntakiri-unu,
na ndinyom-unu, na ọbia-gi nke nọ
n'etiti ọmuma-ulo-ikwū-gi nile, site
n'onye nāwa nkù-gi rue onye nēsere
miri-gi: 12 ka i we gabiga ba n'ọḅuḅa-
ndu nke Jehova, bù Chineke-gi, na
n'iṅu-iyi-Ya, nke gi na Jehova, bù
Chineke-gi, nāḅa ta: 13 ka Ọ we me
ka i guzosiere Ya ike ta ibu otù ndi, ka
Ya onwe-ya we buru-kwa-ra gi Chineke,
dika Ọ gwara gi, na dika Ọ ṅuru nna-gi-
hà iyi, bù Abraham, na Aisak, na
Jekob. 14 Ọ bugh kwa nání unu ka
mu onwem nāḅa ọḅuḅa-ndu a na iṅu-iyi
a nye; 15 kama ọ bu onye nọ n'ebe a
n'etiti ayi nēguzo ta n'iru Jehova, bù
Chineke-ayi, ọ bu kwa onye nānọgh
n'ebe a n'etiti ayi ta: 16 (n'ihi na unu
onwe-unu mara otù ayi biri n'ala Ijipt;
na otù ayi gabigara n'etiti mba nile nke
unu gabigara agabiga; 17 unu ahuwo
kwa ihe-àrù nile ha, na arusi nile ha, bù
osisi na nkume na ọla-ọcha na ọla-edo,
nke di n'etiti ha:) 18 ka nwoke, ma-
ọbu nwayi, ma-ọbu aḅuru, ma-ọbu ebo,
we ghara idi n'etiti unu, nke obi-ya
nēchighari pua ta n'ebe Jehova, bù
Chineke-ayi, nọ, ije ifè chi nile nke
mba ahu nile òfùfè; ka nkpọrọgwu nke
nāmi ṅsi na wormwood we ghara idi
n'etiti unu; 19 ọ we rue, mḅe ọ gānu
okwu nile nke ọḅuḅa-iyi a, na ọ gāgọzi
onwe-ya n'obi-ya, si, Udo ka m'gēnwe, ọ
bu ezie na n'isi-ike nke obim ka m'nēje
ije, ka m'we were iṅubiga-ihe-okė
tukwasi n'akpiri-ikpọ-nku: 20 Jehova
agagh-ekwe iḅaghara ya, kama mḅe
ahu iwe Jehova na ekworo-Ya gākwu
anwuru-ọku imegide nwoke ahu, ọḅuḅa-
iyi nile edeworo n'akwukwọ a gāmakpu
kwa n'aru ya, Jehova gēhichapu
kwa aha - ya n'okpuru elu - igwe.
21 Jehova gākpaputa kwa ya n'ebo
nile nke Israel rue ihe ọjọ, dika ọḅuḅa-
iyi nile nke ọḅuḅa-ndu ahu si di nke
edeworo n'akwukwọ iwu a. 22 Ọḅọ
ahu nke di n'iru, bù umu-unu ndi gēbili
inọchi unu, na onye ala ọzọ nke gēsi n'ala
di anya bia, gāsi, mḅe ha nāhu ihe-otiti
nile nke ala ahu, na ọria nile ya, nke
Jehova jiworo me ka ọ nāria ọria;

23 mbẹ ha nāhu kwa na ala-ya nile bu
brimstone, na nnú, na orire-ọku, na
adigh-agha ya nkpuru, na ọ digh-eme
kwa ka ihe pue, na ọ digh kwa ihe-ọkukù
ọ bula nētolite nime ya, dika nkwatu
Sọdọm na Gọmọra na Adma na Zeboim,
nke Jehova kwaturu n'iwe-Ya na
n'ọnuma-Ya: 24 ọbuná mba nile ahu
gāsi, N'ihi gini ka Jehova meworo ala nka
etú a? gini bu isi idi-ọku iwe uku a?
25 Ha gāsi kwa, Ọ bu n'ihi na ha rapuru
ọbụba-ndu Jehova, bú Chineke nke ndi
bu nna-ha, nke Ya na ha ḅara mbe Ọ
mere ka ha si n'ala Ijipt puta; 26 ha
we je fè chi ọzọ ófúfè, kpọ kwa isi ala
nye ha, bú chi nke ha nāmagh, nke Ọ
nēkègh n'òkè nye ha: 27 iwe Jehova
we di ọku megide ala nka, ime ka nkọcha
nile nke edeworo n'akwukwọ a biakwasi
ya: 28 Jehova we ropu ha n'ala-ha
n'iwe, na n'ọnuma, na n'okè iwe, we
tubà ha n'ala ọzọ, otú ọ di ta. 29 Ihe
nile ezoro ezo diri Jehova, bú Chineke-
ayi: ma ihe nile ekpughere ekpughe diri
ayi, di-kwa-ra umu-ayi rue mbẹ ebigh-
ebi, ka ayi we me okwu nile nke iwu a.
30 1 O gēru kwa, mbẹ ihe ndia nile
gābiakwasi gi, bú ngọzi ahu na
nkọcha ahu nke m'tiyeworo n'iru gi,
mbẹ i gēme kwa ka ha biaghachi n'obi-gi
n'etiti mba nile, ebe Jehova, bú Chineke-
gi, nupuworo gi, 2 mbẹ i gēwere kwa
obi-gi nile na nkpuru-obi-gi nile
laghachikuru Jehova, bú Chineke-gi, ge
kwa nti olu-Ya dika ihe nile si di nke
mu onwem nēnye gi n'iwu ta, gi onwe-gi
na umu-gi; 3 na Jehova, bú Chineke-
gi, gēme ka ndi-gi adọtara n'agha lata,
Ọ gēnwe kwa obi-ebere n'aru gi,
laghachi, chikọputa gi nime ndi ahu
nile, ebe Jehova, bú Chineke-gi,
meworo ka i ḅasa. 4 Ọ buru na onye
nke gi enupuru enupu anọ na nsọtu
elu-igwe, n'ebe ahu ka Jehova, bú
Chineke-gi, gāchikọputa gi, n'ebe ahu
ka Ọ gēweputa kwa gi. 5 Jehova, bú
Chineke-gi, gēme kwa ka i ba n'ala ahu
nke nna-gi-hà nwetara, i gēnweta kwa
ya; Ọ gēme kwa gi nma, me kwa ka i ba
uba kari nna-gi-hà. 6 Jehova, bú
Chineke-gi, gēbì kwa obi-gi, na obi
nkpuru-gi, úgwú, iwere obi-gi nile, na
iwere nkpuru-obi-gi nile, hu Jehova, bú
Chineke-gi, n'anya, ka i we di ndu.
7 Jehova, bú Chineke-gi, gētiyekwasi
ọbụba-iyi ndia nile n'isi ndi-iro-gi, na
n'isi ndi nākpọ gi asi, ndi churu gi.
8 Gi onwe-gi gālaghachi kwa, ge nti olu
Jehova, me ihe nile Ọ nyere n'iwu, nke
mu onwem nēnye gi n'iwu ta. 9 Jehova,
bú Chineke-gi, gēme kwa ka i babiga uba
okè n'omume nile nke aka-gi, nime
nkpuru nke afọ-gi, na nime nkpuru nke
anu-ulo-gi, na nime nkpuru nke
ala-ubi-gi, bayere ezi ihe: n'ihi na obi
gātọ kwa Jehova utọ ọzọ n'aru gi ime gi
nma, dika obi tọrọ Ya utọ n'aru nna-gi-
hà: 10 mbẹ i gēge nti olu Jehova, bú
Chineke-gi, idebe ihe nile Ọ nyere n'iwu
na ukpuru-Ya nile nke edeworo
n'akwukwọ iwu a; mbẹ i were obi-gi
nile, were kwa nkpuru-obi-gi nile,
chigharikute Jehova, bú Chineke-gi.
11 N'ihi na ihe a enyere n'iwu nke
mu onwem nēnye gi 'niwu ta, ọ bugh ihe
kariri gi ime ka ọ bu, ọ bugh kwa ihe diri
gi anya ka ọ bu. 12 Ọ digh n'elu-igwe,
ka i we si, Ònye gārigoro ayi n'elu-igwe,
wetara ayi ya, me ka ayi nuru ya, ka ayi
we me ya? 13 Ọ digh kwa n'ofè okè
osimiri, ka i we si, Ònye gāgabigara ayi
n'ofè okè osimiri, wetara ayi ya, me ka
ayi nuru ya, ka ayi we me ya? 14 Kama
okwu ahu di gi ezi nso, n'ọnu-gi, na
n'obi-gi, ka i we me ya.
15 Le, etiyewom n'iru gi ta ndu na
ezi ihe, na ọnwu na ihe ọjọ; 16 n'ihi
na mu onwem nēnye gi iwu ta ihu
Jehova, bú Chineke-gi, n'anya, na ije
ije n'uzọ-Ya nile, na idebe ihe nile Ọ
nyere n'iwu, na ukpuru-Ya nile, na
ikpé-Ya nile, ka i we di ndu, ba kwa
uba, ka Jehova, bú Chineke-gi, we gọzi
kwa gi n'ala ahu ebe gi onwe-gi nābà
inweta ya. 17 Ma ọ buru na obi-gi
echigharia, i we ghara inu anu, kama
enufue gi, i we kpọ isi ala nye chi ọzọ,
we fè ha ófúfè; 18 egosiwom unu ta,
na unu aghagh ila n'iyi; unu agagh-
eme ka ubọchi-unu di anya n'elu ala
ahu, ebe gi onwe-gi nāgabiga Jọdan ibà
ka i nweta ya. 19 Emewom ka elu-igwe
na ala ḅa àmà megide unu ta, na ọ bu
ndu na ọnwu, ngọzi ahu na nkọcha ahu,
ka m'tiyeworo n'iru gi: gi rọrọ kwa ndu,
ka i we di ndu, gi onwe-gi na nkpuru-
gi: 20 ihu Jehova, bú Chineke-gi,
n'anya, na ige nti olu-Ya, na irapara
n'aru Ya: n'ihi na Ya onwe-ya bu ndu-
gi, na ogologo nke ubọchi-gi: ka i we

biri n'elu ala ahu nke Jehova ṅuru nna-
gi-hà iyi, bù Abraham, na Aisak, na
Jekob, inye ha.

31 1 Moses we je gwa Israel nile
okwu ndia. 2 Ọ we si ha, Ọgu
arọ isi ka m'ḅara ta; apughm ipu apu na
ibata abata ọzọ: Jehova asiwokwam, I
gagh-agabiga Jọdan nka. 3 Jehova, bù
Chineke-gi, Ya onwe-ya nāgabiga n'iru
gi, Ya onwe-ya gēkpochapu mba ndia
n'iru gi, i gēnweta kwa ha: Joshua, ya
onwe-ya nāgabiga n'iru gi, dika Jehova
kwuworo. 4 Jehova gēme kwa ha dika
Ọ mere Saihon, me kwa Og, bú ndi-eze
ndi-Amorait, me kwa ala-ha; ndi O
kpochapuru. 5 Jehova gāra kwa ha nye
n'iru unu, unu gēme kwa ha dika ihe nile
enyere n'iwu si di, nke m'nyeworo unu
n'iwu. 6 Dinu ike, nwe-kwa-nu ume,
unu atula egwu, unu ama-kwa-la jijiji
n'iru ha; n'ihi na Jehova, bù Chineke-gi,
Ya onwe-ya bu onye gi na Ya nēje; Ọ
gagh-ara gi aka, Ọ gagh-arapu kwa gi.
7 Moses we kpọ Joshua òkù, si ya n'anya
Israel nile, Di ike, nwe kwa ume: n'ihi
na gi onwe-gi gēsoro ndi nka ba n'ala
ahu nke Jehova ṅuru ndi bu nna-ha iyi
inye ha; gi onwe-gi gēme kwa ka ha keta
ya. 8 Jehova kwa, Ya onwe-ya bu onye
nēje n'iru gi; Ọ gānọyere gi, Ọ gagh-ara
gi aka, Ọ gagh-arapu kwa gi: atula egwu,
atu-kwa-la ujọ.

9 Moses we de iwu a n'akwukwọ,
were ya nye ndi-nchu-aja, bù umu
Livai, ndi nēbu iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova,
ọ nye kwa ndi-okenye nile nke Israel.
10 Moses we nye ha iwu, si, N'ọgwugwu
arọ asa, na mḅe akara àkà nke arọ nrapu
ahu, n'ememe ulo-ntu, 11 mḅe Israel
nile gābia ka ahu ha anya n'iru Jehova,
bú Chineke-gi, n'ebe ahu nke Ọ
gārọputa, i gāgu iwu a n'iru Israel nile
na nti-ha. 12 Kpọkọta ndi Israel, bù
ndikom, na ndinyom, na umu-ntakiri,
na ọbia-gi nke nọ nime ọnu-uzọ-ama-gi
nile, ka ha we nu, ka ha we muta kwa,
we tua egwu Jehova, bù Chineke-unu,
lezi kwa anya ime okwu nile nke iwu a;
13 umu-ha, ndi nāmagh, gānu kwa, we
muta itu egwu Jehova, bù Chineke-unu,
ubọchi nile nke unu onwe-unu nādi ndu
n'elu ala ebe unu nāgabiga Jọdan
inweta ya.

14 Jehova we si Moses, Le, ubọchi-gi
igānwu nābiaru nso: kpọ Joshua, guzo-
kwa-nu onwe-unu n'ulo-ikwū nzute, ka
M'we nye ya iwu. Moses na Joshua we
je, guzo onwe-ha n'ulo-ikwū nzute.
15 Ewe hu Jehova anya n'Ulo-ikwū ahu
n'ogidi igwe-oji: ogidi igwe-oji ahu we
guzo n'elu ọnu-uzọ Ulo-ikwū ahu.
16 Jehova we si Moses, Le, gi na nna-
gi-hà ganēdina; ndi nka gēbili kwa, soro
chi ala ọzọ nile nke ala ahu kwa iko, bú
ebe ha onwe-ha nābà n'etiti ya, ha
gārapukwam, mebi kwa ọḅuḅa-ndum
nke Mu na ha ḅara. 17 Iwem gādi kwa
ọku megide ha n'ubọchi ahu, M'gārapu
kwa ha, zopu irum n'aru ha, ha gābu
kwa ihe agēri eri, ọtutu ihe ọjọ na ahuhu
gāchọta kwa ha; ha gāsi kwa n'ubọchi
ahu, Ọ bugh n'ihi na Chineke-ayi anọgh
n'etiti ayi ka ihe ọjọ ndia chọtaworo ayi?
18 Mu onwem aghagh kwa izo irum
n'ubọchi ahu n'ihi ihe ọjọ nile nke ha
meworo, n'ihi na ha echewo chi di iche
iche ọzọ iru. 19 Ma uḅu a, Derenu
onwe-unu abù a, gi zi kwa ya umu
Israel: tiye ya n'ọnu-ha, ka abù a we
burum ihe-àmà megide umu Israel.
20 N'ihi na mḅe M'gēmewori ka ha ba
n'ala ahu nke M'nuru ndi bu nna-ha iyi,
bú ala miri-ara-ehi na manu-aṅu nēru
nime ya; mḅe ha gēriwo-kwa-ri ihe, afọ
eju kwa ha, ha we ma abuba; ha gēche
kwa chi ọzọ iru, fè ha òfùfè, we leliam
anya, mebi kwa ọḅuḅa-ndum. 21 O
gēru kwa, mḅe ọtutu ihe ọjọ na ahuhu
gāchọta ha, na abù a gāḅa àmà n'iru
ha dika ihe-àmà; n'ihi na agagh-echezọ
ya pua n'ọnu nkpuru-ha: n'ihi na
amawom ncheputa-ha nke ndi ahu
nēme ta, tutu Mu eme ka ha ba n'ala
ahu nke M'ṅuru iyi inye ha. 22 Moses
we de abù a n'akwukwọ n'ubọchi ahu, zi
kwa ya umu Israel. 23 Ọ we nye
Joshua nwa Nun iwu, si, Di ike, nwe
kwa ume: n'ihi na gi onwe-gi gēme ka
umu Israel ba n'ala ahu nke M'ṅuru ha
iyi inye ha: Mu onwem gānọye-kwa-
ra gi.

24 O rue, mḅe Moses debisiri okwu
nile nke iwu a n'akwukwọ, rue mḅe
edezuru ha, 25 na Moses nyere ndi
Livai, ndi nēbu iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova,
iwu, si, 26 Were akwukwọ iwu a, tiye
ya n'akuku iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova, bù
Chineke-unu, ka ọ we di n'ebe ahu ibu
ihe-àmà megide gi. 27 N'ihi na mu
onwem amawo nnupu-isi-gi, na nkwesi-

olu-ike-gi: le, mḇe m'nānọ ndu n'etiti
unu ta, unu aburuwo ndi nānupu isi
n'okpuru Jehova; ùnu gēsi aṅa ghara
inupu isi kari nke-uku mḇe ọnwum
gasiri? 28 Kpọkọtaranum ndi-okenye
nile nke ebo nile unu, na ndi-odozi-
okwu-unu, ka m'kwu kwa okwu ndia na
nti-ha, me ka elu-igwe na ala ḇa àmà
megide ha. 29 N'ihi na amawom na
mḇe ọnwum gasiri unu gēbibi onwe-unu
nke-uku, wezuga onwe-unu n'uzọ ahu
nke m'nyeworo unu n'iwu; ihe ọjọ
gādakwasi kwa unu na mḇe ikpe-azu nke
ubọchi ndia; n'ihi na unu gēme ihe ọjọ
n'anya Jehova, ikpasu Ya iwe n'omume
aka-unu.
30 Moses we kwue na nti nkpọkọta
nile nke Israel okwu nile nke abù a, rue
mḇe ekwuzuru ha.

32 1 Nanu nti, unu elu-igwe, ka
m'kwu kwa ihe;
Ka uwa nu kwa okwu ọnum:
2 Nmutam gāṭasi dika miri-ozuzo,
Okwu-ọnum ganērupụta dika igirigi;
Dika nshansha-miri n'elu ahihia ndu,
Di kwa ka okė miri-ozuzo n'elu ihe-
ọkukù:
3 N'ihi na aha Jehova ka m'gākpọsa:
Nyenu Chineke-ayi idi-uku.
4 Okė nkume ahu, ihe zuru okè ka ọlu-
Ya bu:
N'ihi na uzọ-Ya nile bu ikpė ziri ezi:
Chineke Nke kwesiri ntukwasi-obi,
Nke nēnwegh ajọ omume,
Onye ezi omume na onye ziri ezi ka
Ọ bu.
5 Ha ebibiwo onwe-ha, ọ bugh nke
umu-Ya ka ọlu nke di ha n'aru bu.
Ha bu ọḇọ ḇagọrọ aḇagọ nke rọ-kwa-
ra arọ.
6 Ùnu nēnyeghachi Jehova otù a,
Unu ndi-nzuzu ndi nāmagh ihe?
Ọ bugh Ya onwe-ya bu nna-gi onye
nwetaworo gi?
Ya onwe-ya emewo gi, me kwa ka i
guzosie ike.
7 Cheta ubọchi nile nke mḇe ebigh-ebi
gara aga,
Ghọta arọ nke ọtutu ọḇọ:
Jua nna-gi, o gēgosi kwa gi;
Jua ndi-okenye-gi, ha gāgwa kwa
gi.
8 Mḇe Onye kachasi ihe nile elu mere
ka mba nile keta ihe-ha,
Mḇe Ọ kesara umu madu,
O guzoro òkè nile nke ndi nile
Dika ọnu-ọgugu umu Israel si di.
9 N'ihi na òkè Jehova bu ndi-Ya;
Jekob bu akuku ihe-nketa-Ya.
10 Ọ chọtara ya n'ala ọzara,
Na n'ihe tọḇọrọ nkiti, bù ala tọḇọrọ
n'efu nke nāḇọ uja.
Ọ nāḇa ya buruburu, Ọ nēme ka ọ
ghọta ihe,
Ọ nēchezi ya dika nwantanta anya-
Ya:
11 Dika ugo nākpọte umu di n'akwu-ya,
Nērughari n'elu umu-ya,
Nāḇasa nkù-ya, nāghọrọ ha,
Nēḇu ha n'elu nkù-ya:
12 Otù a Jehova, nāni Ya, nēdu ya,
Ọ digh kwa chi ala ọzọ diyere ya.
13 Ọ nēme ka ebe di elu nke uwa būru
ya dika inyinya,
Ọ we rie ihe-ọmume nke ubi;
Ọ me-kwa-ra ya ka ọ mia manu-aṅu
site na nkume di elu,
Na manu site n'okė nkume ọmù;
14 Miri-ara nke raru araru nke ìgwè ehi,
na miri-ara nke ìgwè ewu na aturu,
Ya na abuba umu-aturu,
Na ebulu àḇọ̀ Beshan, na ewu,
Tiyere abuba obi ọka wheat;
Ọbara nkpuru-vine ka i nāṅu kwa, bù
manya-vine.
15 Jeshurun we ma abuba, we ḇa ukwu:
I mawo abuba, i buwo ibù, abuba
ekpuchiwo aru-gi:
Ọ we rapu Chineke nke mere ya,
We kpọ Okė Nkume nke nzọputa-ya
onye-nzuzu.
16 Ha nēwere ndi ala ọzọ me ka O kwo
ekworo,
Ha nēwere ihe-àrù di iche iche
kpasue Ya iwe.
17 Ha nāchuru ndi-mọ ọjọ aja, ndi
nāḇugh Chineke,
Bù chi ha nāmagh,
Ndi ọhu ndi si n'ebe di nso bata,
Ndi nna-unu-hà nātugh ujọ.
18 Okė Nkume ahu nke muru gi ka i
nēchefu,
I chezọwo kwa Chineke nke
muputara gi.
19 Jehova we hu ya, we lelia ha anya,
N'ihi nkpasu-iwe nke umu-Ya
ndikom na umu-Ya ndinyom.
20 Ọ we si, Ka M'zopu irum n'ebe ha
nọ,

M'gāhu ihe gābu ikpe-azu-ha:
N'ihi na ọḅọ nke nāḅakuta azu ka ha bu,
Umu ndi nēkwesigh okwukwe.
21 Ha onwe-ha ewerewo ihe nābugh Chineke mem ka M'kwo ekworo;
Ha ewerewo ihe-efu nile ha kpasuem iwe:
Mu onwem gēwere kwa ndi nābugh ndi me ṅa ka ha kwo ekworo;
Mba nzuzu ka M'gēwere kpasue ha iwe.
22 N'ihi na amuyewo ọku n'iwem,
Ọ nēre kwa rue ala-mọ nke dichasi ala,
O nēripia kwa uwa na ihe-ọmume-ya,
Nēme kwa ka ntọ-ala nile nke ugwu nile nwuru ọku.
23 M'gēkpokwasi kwa ha ihe ọjọ;
M'gāḅapusi àkùm nile n'aru ha:
24 Ha gābu ndi tara aru n'agu, na ndi nruru-ọku ruḅuworo,
Ya na nbipu di ilu;
Ezė anumanu ka M'gēzikwasi kwa ha,
Ya na edide nke ihe nākpu akpu nke àjà.
25 Mma-agha gāḅaba madu aka nwa n'èzi,
Okė ujọ gāḅaba kwa n'ime-ulo nile;
O gēkpochapu ma okorọbia ma nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke,
Nwa nāṅu ara tiyere onye-isi-awọ.
26 Asiwom, M'gāfupu ha,
Me ka ncheta-ha kwusi n'etiti madu:
27 Ma ọ buru na atughm ujọ nkpasu-iwe onye-iro,
Ka ndi nākpaḅu ha we ghara ichehie,
Ka ha we ghara isi, Aka-ayi di elu,
Ọ bugh Jehova meworo ihe a nile.
28 N'ihi na mba nke furu efu n'ebe idu-ọdu di ka ha bu,
Nghọta adigh kwa nime ha.
29 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na ha mara ihe, nwe kwa uche na nka,
Ma asi na ha gāghọta ikpe-azu-ha!
30 Òtù onye gēsi aṅa chu nnù madu abua na ọgu iri,
Màdu abua gēsi kwa aṅa me ka orù nnù madu na nnù madu ise ḅalaga,
Ma ọ buru na Okė Nkume-ha eregh ha,
Ọ buru kwa na Jehova emechibidogh ha uzọ?
31 N'ihi na okė nkume-ha adigh ka Okė Nkume-ayi,
Ndi-iro-ayi bu kwa ndi-ikpe.
32 N'ihi na ọ bu n'osisi vine nke Sọdọm ka osisi vine ha sitere,
Site kwa n'ubi Gọmọra:
Nkpuru-vine-ha bu nkpuru-vine ṅsí,
Uyọkọ di ilu ka ha nwere:
33 Edide agwọ di ogologo ka manya-vine-ha bu,
Na ṅsi di irè nke aju-ala.
34 Ǹka abugh ihe akwakọbaworo n'ebe m'nọ,
Ihe akaworo akàrà n'ulo-àkùm?
35 Mu nwe ọ̀bọ̀ na nkwughachi,
Na mḅe ukwu-ha gāḅuchapu:
N'ihi na ubọchi nhuju-anya-ha dī nso,
Ihe nke ejikereworo ha nābia kwa ngwa ngwa.
36 N'ihi na Jehova gēkpeputa ndi-Ya,
Cheghari kwa ncheghari bayere ndi-orù-Ya;
Mḅe Ọ nāhu na ihe-iye-aka-ha alawo,
Ọ digh kwa onye eḅochiri eḅochi ma-ọbu onye arapuru arapu fọduru.
37 Ọ gāsi kwa, Òle ebe chi nile ha nọ?
Bú okė nkume nke ha ḅabàra nime ya;
38 Nke nēri abuba àjà nile ha,
Nāṅu kwa manya-vine nke àjà-ihe-ọṅuṅu-ha;
Ka ha bilie, yere unu aka,
Ka ọ buru ebe-nzuzo n'elu unu.
39 Uḅu a, hunu na Mu onwem, Mu onwem bu Ya,
Ọ digh kwa chi ọzọ Mu na ya nọ:
Mu onwem nēme ka anwua, M'nēme kwa ka adi ndu;
M'tiḅuwo etiḅu, Mu onwem gēme kwa ka aru di ike:
Ọ digh kwa onye nānaputa n'akam.
40 N'ihi na anameweli akam elu nye elu-igwe,
We si, Mu onwem nādi ndu rue mḅe ebigh-ebi,
41 Ọ buru na amuam mma-agham nēḅupu àmùmà,
Ọ buru kwa na akam ejide ikpė;
M'gābọghachi ọ̀bọ̀ n'aru ndi nēmegidem,
M'gākwughachi kwa ndi nākpọm asi.

42 M'gēme ka àkúm nile ṅubiga ọbara okė,
Mma-agham gēri kwa anu-aru;
Site n'ọbara ndi eḇuru eḇu na ndi adọtara n'agha,
Site n'isi ndundu onye-iro.
43 Unu mba ọzọ, soronu ndi-Ya ti nkpu ọṅu:
N'ihi na Ọ gābọ́ ọ́bọ̀ ọbara ndi-orù-Ya,
Ọ́bọ̀ ka Ọ gābọghachi kwa n'aru ndi nēmegide Ya,
O gēkpuchi kwa nmehie ala-Ya na ndi-Ya.

44 Moses we bia, kwue okwu nile nke
abù a na nti ndi Israel, ya onwe-ya, na
Hoshea nwa Nun. 45 Moses we gwabie
Israel nile okwu nile ndia: 46 ọ we si
ha, Tukwasi obi-unu n'okwu nile nke
mu onwem nāḇara unu àmà ta; nke unu
gēnye umu-unu n'iwu, ka ha lezie anya
ime okwu nile nke iwu a. 47 N'ihi na
ọ bugh ihe efu ka ọ bu n'ebe unu nọ;
n'ihi na nka bu ndu-unu, ọ bu kwa ihe a
ka unu gēwere me ka ubọchi-unu di
anya n'elu ala, ebe unu onwe-unu
nāgabiga Jọdan inweta ya.

48 Jehova we gwa Moses okwu n'otù
ubọchi ahu, si, 49 Rigo n'ugwu a nke
Abarim, bú ugwu Nebo, nke di n'ala
Moab, nke di n'iru Jeriko; le kwa ala
Kenean anya, bú nke Mu onwem nēnye
umu Israel n'ihe-onwunwe: 50 gi nwu
kwa n'ugwu ahu ebe i nārigo, ka
achikọta kwa gi na umu-nna-gi n'ala-
mọ; dika Eron, bú nwa-nne-gi, nwuru
n'ugwu Hoa, ewe chikọta ya na umu-
nna-ya n'ala-mọ: 51 n'ihi na unu
mekpuru ihe-nmekpu megidem n'etiti
umu Israel na miri Meriba Kedesh,
n'ọzara Zin; n'ihi na unu edoghm nsọ
n'etiti umu Israel. 52 N'ihi na ọ bu
na ncherita-iru ka i gāhu ala ahu; ma
i gagh-abà n'ebe ahu n'ala ahu nke Mu
onwem nēnye umu Israel.

33 1 Nka bu kwa ngọzi ahu, nke
Moses, bú onye nke Chineke,
gọziri umu Israel tutu ọnwu-ya. 2 Ọ
we si,
Jehova siri na Sainai bia,
Si kwa na Sia walitere ha;
O siri n'ugwu Peran nwuputa,
O si-kwa-ra na ndi nsọ anāpugh iguta ọnu bia:
Ọku di n'aka-nri-Ya, bú iwu enyere ha.
3 E, Ọ nāhu ndi nke Ya nile n'anya;
Ndi nsọ Ya nile di n'aka-gi:
Ndi ahu we nọdu ala n'ukwu-gi;
Onye ọ bula gānata ufọdu nime okwu-gi.
4 Iwu ka Moses nyere ayi,
Bú ihe-nnweta nke nkpọkọta Jekob.
5 Ọ we buru eze nime Jeshurun,
Mḇe ndi-isi ndi Israel chikọtara onwe ha,
Ebo nile nke Israel n'otù.
6 Ka Reuben di ndu, ghara kwa inwu;
Ma ka ndikom-ya di ole-na-ole.
7 Nka bu kwa ngọzi nke Juda: ọ we si,
Jehova, nu olu Juda,
Me kwa ka ọ bakute ndi-ya:
Aka-ya abua aluworo ya onwe-ya ọ̀gù;
Onye-iye-aka megide ndi nākpaḇu ya ka I gābu.
8 Ọ we kwue ihe bayere Livai, si,
Izu-okė-Gi na Ìhè-Gi diri onye-ebere-Gi,
Onye I nwara na Masa,
Onye Gi na ya nēse okwu n'akuku miri Meriba;
9 Onye ahu nke nēkwu okwu bayere nna-ya, baye-kwa-ra nne-ya, si, Ahughm ya;
Umu-nne-ya ka ọ nāmatagh kwa;
Umu-ya ka ọ nāmagh kwa;
N'ihi na ha edebewo okwu-ọnu-Gi,
Ọḇuḇa-ndu-Gi ka ha nēchezi kwa.
10 Ha gēzí Jekob ikpé-Gi nile,
Iwu-Gi ka ha gēzí kwa Israel:
Ha gētiye ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ n'imi-Gi,
Tiye kwa àjà-nsuresi-ọku n'elu ebe-ichu-aja-Gi.
11 Jehova, gọzie àkù-ya,
Ka ọlu aka-ya abua tọ kwa Gi utọ:
Mapue úkwù ndi nēbili imegide ya,
Na nke ndi nākpọ ya asì, ka ha ghara ibili ọzọ.
12 O kwuru ihe bayere Benjamin, si,
Onye Jehova huru n'anya gēbi na ntukwasi-obi n'akuku Ya;
O nēkpuchi ya ogologo ubọchi nile,
Ọ bu kwa n'etiti ubu-Ya abua ka o nēbi.
13 Ọ we kwue ihe bayere Josef, si,
Ihe Jehova nāgọzi ka ala-ya bu:

Site n'ihe di okė ọnu-ahia nke elu-igwe, site n'igirigi,
Site kwa n'obu-miri nke nāmakpu n'okpuru.
14 Site kwa n'ihe di okė ọnu-ahia nke ihe-ọmume anyanwu,
Site kwa n'ihe di okė ọnu-ahia nke ihe-npuputa nke ọnwa nile.
15 Site kwa n'isi ihe nke ugwu nke di site na mbe ochie,
Site kwa n'ihe di okė ọnu-ahia nke ugwu ntà di mbe ebigh-ebi.
16 Site kwa n'ihe di okė ọnu-ahia nke uwa na ùjù-ya,
Na obi-ọma nke Onye bi n'osisi ntà:
Ka ngọzi ahu biakwasi n'isi Josef,
Na n'opu-n'isi nke onye ekewapuru n'etiti umu-nne-ya.
17 Nwa ehi-ya buru uzọ mu, ima-nma diri ya;
Mpi nke atu ka mpi-ya abua bu kwa:
Ọ gēwere ha sọkọta ndi nile, rue nsọtu nile nke uwa:
Ndi ahu bu kwa usu nile nke orù nnù ndikom na nnù ise nke Efraim,
Ndi ahu bu kwa usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu iri nke Manase.
18 Ọ we kwue ihe bayere Zebulun, si,
Zebulun, ṅuria ọṅu n'ọpupu-gi;
Isaka, ṅuri kwa ọṅu n'ulo-ikwū-gi nile.
19 Ha gākpọ ndi nile bia n'ugwu;
N'ebe ahu ka ha gāchu aja ezi omume:
N'ihi na njuputa nke okė osimiri nile ka ha gāmí dika ara,
Ya na ihe nile zoro ezo nke ezoro n'ájá.
20 Ọ we kwue ihe bayere Gad, si,
Onye agọziri agọzi ka Ọ bu, bù Onye nēme ka Gad sa mbara:
Dika nne-ọdum ka o nēbi,
Ọ nādọka kwa ogwe-aka, ya na opu-n'isi.
21 Ọ nāhuta-kwa-ra onwe-ya ihe mbu,
N'ihi na ebe ahu ka ekpuchiri òkè onye nēnye iwu;
Ọ we soro ndi-isi ndi Israel bia,
Ezi omume nke Jehova ka ọ mere,
Na ikpé-Ya nile n'ebe Israel nọ.
22 Ọ we kwue ihe bayere Dan, si,
Dan bu nwa ọdum,
O nēsi na Beshan maputa.
23 Ọ we kwue ihe bayere Naftali, si,
Naftali, onye ewere ihe-utọ me ka afọ ju gi,
Onye juputa-kwa-ra na ngọzi Jehova:
Gi nweta Ọdida-anyanwu na Ndida.
24 Ọ we kwue ihe bayere Asha, si,
Onye agọziri agọzi n'umu ka Asha bu;
Ka ihe-ya tọ umu-nne-ya utọ,
Ka ọ zọye kwa ukwu-ya na manu.
25 Igwè na ọla ka akpukpọ-ukwu-gi gābu;
Dika ubọchi-gi nile si di kwa, otú a ka ume-gi gādi.
26 Ọ digh onye di ka Chineke, gi Jeshurun,
Onye elu-igwe nēbu dika inyinya n'iyere gi aka,
Onye mbara-ígwé nēbu kwa nime nbili-elu-Ya.
27 Ebe-obibi-gi ka Chineke nke di site na mbe ochie bu,
N'okpuru ka ogwe-aka mbe ebigh-ebi di kwa:
Ọ chupu-kwa-ra onye-iro n'iru gi,
We si, Kpochapu.
28 Israel we biri na ntukwasi-obi,
Isi-iyi Jekob nāni ya iche,
N'ala ọka na manya-vine ọhu;
Ọzọ, elu-igwe-ya nātasi igirigi.
29 Onye ihe nile nāgara nke-ọma ka i bu, Israel:
Ònye di ka gi? bù ndi Jehova zọputaworo,
Onye bu ọta nke iye-aka-gi,
Onye bu kwa mma-agha nke nbili-elu-gi!
Ndi-iro-gi gērube kwa isi aghughọ n'okpuru gi;
Gi onwe-gi gāzọkwasi kwa ebe di elu nke ha ukwu.

34 1 Moses we si n'ala ihe nādigh
nke Moab rigorue ugwu Nebo,
rue elu Pisga, nke di n'iru Jeriko.
Jehova we me ka ọ hu ala ahu nile;
Gilead, rue Dan; 2 na Naftali nile, na
ala nke Efraim na Manase, na ala nile nke
Juda, rue okė osimiri nke di n'azu;
3 na Negeb, na Buruburu-ala nke
ndagwurugwu Jeriko, bù obodo nkwu,
rue Zoa. 4 Jehova we si ya, Nka bu ala
ahu nke M'ṅuru Abraham iyi, ṅu-kwa-
ra Aisak, ṅu-kwa-ra Jekob, si, Ọ bu
nkpuru-gi ka M'gēnye ya: emewom ka

i were anya-gi abua hu ya, ma i gagh-
agabiga n'ebe ahu. 5 Moses, bù orù
Jehova, we nwua n'ebe ahu n'ala Moab,
n'okwu-ọnu Jehova. 6 Ọ we lie ya na
ndagwurugwu ahu n'ala Moab na
ncherita-iru Bet-peoa: ma ọ digh onye
mara íli-ya rue ta. 7 Moses ḅara ọgu
arọ isi mḅe ọ nwuru: anya-ya adigh-ahu
inyogh-inyogh, ume-ya apugh n'aru-ya.
8 Umu Israel we kwara Moses àkwà
n'ala ihe nādigh nke Moab orù ubọchi
na iri: ubọchi nile nke ikwa-àkwà, bù
oruru-ùjù Moses, we zue. 9 Joshua
nwa Nun we juputa na mọ nke amam-
ihe; n'ihi na Moses ebikwasiwo ya
aka-ya abua: umu Israel we ge ya nti,
me kwa dika Jehova nyere Moses iwu.
10 Ọ digh kwa onye-amuma biliri ọzọ
n'Israel dika Moses, onye Jehova mara
iru na iru; 11 bayere ihe-iriba-ama nile
na ihe-ebube nile, nke Jehova zigara ya
ime n'ala Ijipt, ime Fero, na ime ndi-
orù-ya nile, na ime ala-ya nile;
12 baye-kwa-ra aka ahu di ike nile,
baye-kwa-ra ihe egwu uku ahu nile, nke
Moses mere n'anya Israel nile.

AKWUKWỌ JOSHUA

1 1 O rue, mḅe ọnwu Moses, bù orù
Jehova, gasiri, na Jehova gwara
Joshua nwa Nun, bù onye nējere Moses
ozi, okwu, si, 2 Moses, bù orùm,
anwuruwo; ma uḅu a bilie, gabiga Jọdan
nka, gi onwe-gi, na ndi nka nile, rue ala
ahu nke Mu onwem nēnye ha, bú umu
Israel. 3 Ebe ọ bula nke ọbu-ukwu-unu
gāzọkwasi, unu ka M'nyeworo ya, dika
M'gwara Moses okwu. 4 Site n'ọzara,
na Lebanon nka, we rue osimiri uku
ahu, bù osimiri Yufretis, ala nile nke ndi
Het, we rue okè osimiri chere iru
n'ọdida-anyanwu, ka òkè-ala unu gādi.
5 Ọ digh nwoke ọ bula gēguzo onwe-ya
n'iru gi ubọchi nile nke ndu-gi: dika
M'nọyere Moses, otù a ka M'gānọyere
gi: M'gagh-ara gi aka, M'gagh-arapu
kwa gi. 6 Di ike, nwe kwa ume: n'ihi
na gi onwe-gi gēme ka ndi nka keta ala
ahu nke M'ñuru nna-ha iyi inye ha.
7 Nàni, di ike, nwe kwa ume nke-uku,
ilezi anya ime dika iwu ahu nile si di,
nke Moses, bù orùm, nyere gi n'iwu:
ewezugala onwe-gi na ya n'aka-nri ma-
ọbu n'aka-ekpe, ka i we nwe uche n'ebe
ọ bula i nēje. 8 Akwukwọ iwu a agagh-
apu n'ọnu-gi, kama i gātughari uche
nime ya ehihie na abali, ka i we lezie
anya ime dika ihe nile si di nke edeworo
nime ya: n'ihi na mḅe ahu i gēme ka
ije-gi ga nke-ọma, mḅe ahu i gēnwe kwa
uche. 9 Ènyeghm i iwu? Di ike, nwe
kwa ume; amala jijiji, atu-kwa-la ujọ:
n'ihi na Jehova, bù Chineke-gi, nọyere
gi n'ebe ọ bula i nēje.
10 Joshua we nye ndi-ọchi-agha ndi
Israel iwu, si, 11 Gabiganu n'etiti
ọmuma-ulo-ikwū, nye ndi Israel iwu, si,
Doziere onwe-unu ihe unu gēri n'uzọ;
n'ihi na ọ fọduru ubọchi atọ unu
ewe gabiga Jọdan nka, ibà nime inweta
ala ahu nke Jehova, bù Chineke-unu,
nēnye unu inweta ya.
12 Joshua gwa-kwa-ra ndi Reuben,
na ndi Gad, na nkera ebo Manase, okwu,
si, 13 Chetanu okwu ahu nke Moses,
bù orù Jehova, nyere unu n'iwu, si,
Jehova, bù Chineke-unu, nēme ka unu
zuru ike, Ọ gēnye kwa unu ala nka.
14 Ndinyom-unu na umu-ntakiri-unu
na anu-ulo-unu gānọdu n'ala ahu nke
Moses nyere unu n'ofè Jọdan; ma unu
onwe-unu gāgabiga n'iru umu-nne-unu,
chiri ihe-ekike-agha, ndi-dike nile, bù
dinkpà, unu gēye-kwa-ra ha aka; 15 rue
mḅe Jehova gēme ka umu-nne-unu
zuru ike, dika Ọ meworo unu, ha we
nweta, ọbunà ha onwe-ha, ala ahu nke
Jehova, bù Chineke-unu, nēnye ha: unu
we laghachi n'ala nke ihe-nnweta-unu,
we nweta ya, bù nke Moses, bù orù
Jehova, nyere unu n'ofè Jọdan n'uzọ
ọwuwa-anyanwu. 16 Ha we za Joshua,
si, Ihe nile nke I nyeworo ayi n'iwu, ayi
gēme ya, ebe ọ bula i gēziga ayi, ayi gēje
ya. 17 Dika ihe nile si di nke ayi gere
Moses nti nime ya, otù a ka ayi gēge gi

nti: nàni, Jehova, bù Chineke-gi, nọyere
gi, dika Ọ nọyere Moses. 18 Onye ọ
bula nke gānupu isi n'okwu-ọnu-gi, nke
nānugh kwa okwu-gi nile n'ihe nile nke
i nēnye ya n'iwu, agēme ka ọ nwua:
náni, di ike, nwe kwa ume.

2 1 Joshua nwa Nun we si na Shitim
zipu ndikom abua na nzuzo, bù ndi-
nledo, si, Jenu, le ala ahu, na Jeriko.
Ha we je, ba n'ulo otù nwayi nākwa iko,
aha-ya bu Rehab, ha we dina n'ebe ahu.
2 Ewe gwa eze Jeriko okwu, si, Le,
ndikom batara n'ebe a n'abali a sitere
n'umu Israel ileputa ala-ayi. 3 Eze
Jeriko we zigara Rehab ozi, si, Me ka ha
puta, bù ndikom ahu ndi bakutere gi, ndi
bara n'ulo-gi: n'ihi na ọ bu ileputa ala
nka nile ka ha biaworo. 4 Nwayi ahu
we kuru ndikom abua ahu, zobe ha; ọ
we si, Ọ bu otù a, ndikom ahu
bakuterem, ma amaghm ebe ha si bia:
5 o rue, mḅe agaje imechi ọnu-uzọ-ama,
n'ọchichiri, na ndikom ahu puru:
amaghm ebe ndikom ahu jere: chuanu
ha ngwa ngwa; n'ihi na unu gēru ha
aru. 6 Ma ya onwe-ya mere ka ha rigo
n'elu-ulo, ọ we zobe ha n'ókpòrò flax,
nke edoro n'usoro nye ya n'elu-ulo.
7 Ndikom ahu we nāchu ha n'uzọ
Jọdan rue ngabiga-miri: ha we mechie
ọnu-uzọ-ama mḅe ndi nāchu ha n'azu
pusiri. 8 Ma tutu ha onwe-ha edina
ala, nwayi ahu we rigokuru ha n'elu-
ulo; 9 ọ si ndikom ahu, Amawom na
Jehova enyewo unu ala nka, amawokwam
na okė ujọ-unu adakwasiwo ayi,
amawokwam na ndi nile nēbi n'ala nka
aḅazewo n'iru unu. 10 N'ihi na ayi
anuwo otù Jehova mere ka miri Okė
Osimiri Uhie takọrọ n'iru unu, mḅe unu
siri n'Ijipt puta; na ihe unu mere eze
abua nke ndi-Amorait, ndi bi n'ofè
Jọdan, bù Saihon na Og, ndi unu
wezugara ka ebibie ha. 11 Ma mḅe
ayi nuru ya, obi-ayi we lọ ayi miri,
ọ digh kwa mọ guzoro ọzọ nime nwoke
ọ bula, n'ihi unu: n'ihi na Jehova, bù
Chineke-unu, Ya onwe-ya bu Chineke
n'elu-igwe di n'elu, na n'elu uwa di
n'okpuru. 12 Ma uḅu a, biko, werenu
Jehova ńuaram iyi, n'ihi na emerem unu
ebere, na unu, ọbuná unu onwe-unu,
gēmere ulo nnam ebere, nyekwam ihe-
iriba-ama ezi-okwu: 13 na unu gēme
kwa ka nnam, na nnem, na umu-nnem
ndikom, na umu-nnem ndinyom, na ihe
nile ha nwere, di ndu, na unu gānaputa
kwa ndu-ayi n'ọnwu. 14 Ndikom ahu
we si ya, Ndu-ayi lara ndu-unu ka ayi we
nwua, ma ọ buru na unu egosigh okwu-
ayi nka; o gēru kwa, mḅe Jehova gēnye
ayi ala nka, na ayi gēmere gi ebere na
ezi-okwu. 15 Ọ we were udọ̀ weda ha
site na window: n'ihi na ulo-ya di na
mḅidi obodo, ọ bu kwa n'elu mḅidi ka
o biri. 16 Ọ we si ha, Jenu n'ugwu,
ka ndi nāchu unu we ghara izute unu;
zo-kwa-nu onwe-unu n'ebe ahu ubọchi
atọ, rue mḅe ndi nāchu unu gālaghachi:
emesi kwa unu gēje ije-unu. 17 Ndikom
ahu we si ya, Ayi onwe-ayi gābu ndi ikpe
nāmagh n'iyi-gi a nke i meworo ka ayi
ńua. 18 Le, mḅe ayi onwe-ayi gaje
ibata n'ala nka, i gēkegide eriri ogho
uhie a nime window nke i ji weda ayi:
nna-gi, na nne-gi, na umu-nne-gi, na ulo
nna-gi nile, ka i gāchikọta-kwa-ra onwe-
gi n'ulo a. 19 O gēru kwa, na onye ọ
bula nke gēsi n'ọnu-uzọ ulo-gi pua n'èzí,
ọbara-ya gādikwasi n'isi-ya, ayi onwe-
ayi gābu kwa ndi ikpe nāmagh: ma onye
ọ bula gi na ya gānọ n'ulo, ọbara-ya
gādikwasi n'isi-ayi, ma ọ buru na aka
ọ bula adikwasi ya. 20 Ma ọ buru na
i gosi okwu-ayi nka, ayi gābu kwa
ndi ikpe nāmagh n'iyi-gi nke i meworo
ka ayi ńua. 21 Ọ we si, Dika okwu nile
unu si di, otú a ka ọ gādi. Ọ we zilaga
ha, ha we je: ọ we kegide eriri uhie ahu
nime window. 22 Ha we je, biarue
ugwu ahu, nọdu n'ebe ahu ubọchi atọ,
rue mḅe ndi nāchu ha laghachiri: ndi
nāchu ha we chọ ha n'uzọ ahu nile,
ma ha achọtagh ha. 23 Ndikom abua
ahu we laghachi, si n'ugwu ahu rida, we
gabiga, biakute Joshua nwa Nun; ha we
kọrọ ya ihe nile nke dakwasiri ha.
24 Ha we si Joshua, N'ezie Jehova
enyewo ala ahu nile n'aka-ayi; ọzọ kwa,
ndi nile ndi bi n'ala ahu nāḅazepu n'iru
ayi.

3 1 Joshua we bilie n'isi-ututu, ha we
si na Shitim bulie ije, we biarue
Jọdan, ya onwe-ya na umu Israel nile;
ha we nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu tutu ha
agabiga. 2 O rue, n'ọgwugwu ubọchi
atọ, na ndi-ọchi-agha gabigara n'etiti
ọmuma-ulo-ikwū; 3 ha we nye ndi
Israel iwu, si, Mḅe unu nāhu iḅe
ọḅuḅa-ndu Jehova, bù Chineke-unu, na

ndi-nchu-aja, bù ndi Livai, ka ha nēbu
ya, unu onwe-unu gēsi kwa n'ebe unu
nọ bulie ije, we nējeso ya. 4 Nàni, ókè
gādi n'etiti unu na ya, dika nnù cubit
ise n'ọtùtù: unu abiarula nso ya, ka unu
we mara uzọ nke unu gēsi je; n'ihi
na unu agabigagh n'uzọ a na mḅe
gara aga. 5 Joshua we si ndi Israel,
Donu onwe-unu nsọ: n'ihi na echi ka
Jehova gēme ihe-ebube di iche iche
n'etiti unu. 6 Joshua we gwa ndi-nchu-
aja okwu, si, Bulienu iḅe ọḅuḅa-ndu ahu,
gabiga n'iru ndi Israel. Ha we bulie iḅe
ọḅuḅa-ndu ahu, we nēje n'iru ndi Israel.
7 Jehova we si Joshua, Ta ka M'gāmalite
ime ka i di uku n'anya Israel nile, ka ha
we mara na otù M'nọyere Moses, otù
a ka M'gānọyere gi. 8 Gi onwe-gi
gēnye kwa ndi-nchu-aja ndi nēbu iḅe
ọḅuḅa-ndu ahu iwu, si, Mḅe unu
gābiaru nsọtu miri Jọdan, unu gēguzo
na Jọdan.

9 Joshua we si umu Israel, Bianu nso
ebe a, nuru okwu nile nke Jehova, bù
Chineke-unu. 10 Joshua we si, Nka ka
unu gēji mata na Chineke Nke di ndu nọ
n'etiti unu, Ọ ghagh kwa inapu ha ala-ha
n'iru unu, bù ndi Kenean, na ndi Het,
na ndi-Haivait, na ndi-Perizait, na ndi-
Giagashait, na ndi-Amorait, na ndi
Jebus. 11 Le, iḅe ọḅuḅa-ndu nke
Onye-nwe uwa nile nāgabiga n'iru unu
nime Jọdan. 12 Ma uḅu a, werenu
n'onwe-unu ndikom iri na abua sitere
n'ebo nile nke Israel, otù nwoke otù
nwoke diri ebo ọ bula. 13 O gēru kwa,
mḅe ọbu-ukwu ndi-nchu-aja ndi nēbu
iḅe Jehova, bù Onye-nwe uwa nile,
gēzu ike nime miri Jọdan, na agēbipu
miri Jọdan, bù miri nke nēsi n'elu rida;
ha gēguzo kwa n'otù obo. 14 O rue,
mḅe ndi Israel siri n'ulo-ikwū nile ha
bulie ije, igabiga Jọdan, ndi-nchu-
aja nēbu kwa iḅe ọḅuḅa-ndu ahu n'iru
ndi Israel; 15 mḅe ndi nēbu iḅe ahu
biaru-kwa-ra Jọdan, mḅe ndi-nchu-aja
ndi nēbu iḅe ahu zọyere ukwu-ha nime
nsọtu miri, (n'ihi na Jọdan nēruchi usọ-
ya nile ubọchi nile nke owuwe-ihe-ubi,)
16 na miri ahu nke nēsi n'elu rida
guzoro, we bilie n'otù obo, n'ebe di anya
nke-uku, n'Adam, bù obodo nke di
n'akuku Zaretan: cbìpusi-kwa-ra miri
nke nērudata rue osimiri Araba, bù Okè
Osimiri Nnù: ndi Israel we gabiga na
ncherita-iru Jeriko. 17 Ndi-nchu-aja
ndi nēbu iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova we guzo
n'ala-akọrọ n'etiti Jọdan, Israel nile we
nāgabiga n'ala-akọrọ, rue mḅe mba ahu
nile gabigasiri Jọdan.

4 1 O rue, mḅe mba ahu nile
gabigasiri Jọdan, na Jehova gwara
Joshua okwu, si, 2 Werenu n'onwe-
unu ndikom iri na abua sitere na ndim,
otù nwoke otù nwoke n'ebo ọ bula,
3 nye-kwa-nu ha iwu, si, Bupuru
onwe-unu n'ebe a, n'etiti Jọdan, n'ebe-
nguzo siri ike nke ukwu ndi-nchu-aja,
nkume iri na abua, bubiga ha n'etiti
unu, dọba ha n'ọnọdu-abali ahu, ebe
unu gānọ abali ta. 4 Joshua we kpọ
ndikom iri na abua ahu, ndi o doziworo
site n'umu Israel, otù nwoke otù nwoke
site n'ebo ọ bula: 5 Joshua we si ha,
Gabiganu n'iru iḅe Jehova, bù Chineke-
unu, rue etiti Jọdan, buliere onwe-unu,
nwoke ọ bula otù nkume, tukwasi n'elu
ubu-ya, dika ọnu-ọgugu ebo umu Israel
si di: 6 ka nka we buru ihe-iriba-ama
n'etiti unu, mḅe umu-unu gāju ajuju
n'ọdi-n'iru, si, Gini bu isi nkume
ndia n'ebe unu nọ? 7 unu gāsi kwa ha,
N'ihi na cbipuru miri Jọdan n'iru iḅe
ọḅuḅa-ndu Jehova; mḅe ọ gabigara
Jọdan, ebipuru miri Jọdan: nkume
ndia gābu-kwa-ra umu Israel ihe-
ncheta rue mḅe ebigh-ebi. 8 Umu
Israel we me otù a, dika Joshua nyere
ha iwu, ha we bupu nkume iri na abua
n'etiti Jọdan, dika Jehova gwara Joshua
okwu, dika ọnu-ọgugu ebo umu Israel
si di; ha we bubiga ha n'etiti ha rue
ọnọdu-abali-ha, we dọba ha n'ebe ahu.
9 Joshua we guzo nkume iri na abua
n'etiti Jọdan, bù ebe-nguzo siri ike nke
ukwu ndi-nchu-aja ndi nēbu iḅe ọḅuḅa-
ndu: ha we di n'ebe ahu, rue ta.
10 Ndi-nchu-aja ndi nēbu iḅe ahu
nēguzo kwa n'etiti Jọdan, rue mḅe
emezuru okwu ahu nile nke Jehova nyere
Joshua n'iwu igwa ndi Israel, dika ihe
ahu nile si di nke Moses nyere Joshua
n'iwu: ndi Israel we me ngwa gabiga.
11 O rue, mḅe ndi Israel nile gabigasiri,
na iḅe Jehova gabigara, ya na ndi-nchu-
aja, n'iru ndi Israel. 12 Umu Reuben,
na umu Gad, na nkera ebo Manase, we
gabiga n'iru umu Israel, chiri ihe-ekike-
agha, dika Moses gwara ha okwu:
13 dika orú nnù uzọ ise, ndi cjikere nke

usu-ndi-agha, gabigara n'iru Jehova ibu
agha, rue ala ihe nādigh nke Jeriko.
14 N'ubọchi ahu ka Jehova mere
Joshua ka ọ di uku n'anya Israel nile;
ha we tua egwu ya, dika ha turu egwu
Moses, ubọchi nile nke ndụ-ya.
15 Jehova we gwa Joshua okwu, si,
16 Nye ndi-nchu-aja ndi nēbu ib̤e ihe-
àmà iwu, ka ha si na Jọdan rigota.
17 Joshua we nye ndi-nchu-aja iwu, si,
Sinu na Jọdan rigota. 18 O rue, mb̤e
ndi-nchu-aja ndi nēbu ib̤e ọb̤ub̤a-ndu
Jehova siri n'etiti Jọdan rigota, mb̤e ndi-
nchu-aja sepuru ọbu-ukwu-ha rue ala-
akọrọ, na miri Jọdan laghachiri n'ọnọdu-
ya, we ruchie akuku-ya nile, dika na mb̤e
gara aga. 19 Ndi Israel we si na Jọdan
rigota n'ubọchi nke-iri nke ọnwa mbu,
má ulo-ikwū-ha na Gilgal, na nsọtu
ọwuwa-anyanwu Jeriko. 20 Nkume iri
na abua ahu, nke ha si na Jọdan were,
Joshua we guzo ha na Gilgal. 21 Ọ we
gwa umu Israel okwu, si, Mb̤e umu-unu
gāju ndi bu nna-ha ajuju n'ọdi-n'iru, si,
Gini bu isi nkume ndia? 22 Unu gēme
kwa ka umu-unu mara, si, N'ala-akọrọ
ka Israel gabitara Jọdan nka. 23 N'ihi
na Jehova, bú Chineke-unu, mere ka
miri Jọdan takọrọ n'iru unu, rue mb̤e
unu gabigara, dika Jehova, bú Chineke-
unu, mere Okė Osimiri Uhie, nke Ọ
mere ka ọ takọrọ n'iru ayi, rue mb̤e ayi
gabigara: 24 ka ndi nile nke uwa we
mara aka Jehova, na ike ka ọ di; ka ha
we tua egwu Jehova, bú Chineke-unu,
ubọchi nile.
5 1 O rue, mb̤e eze nile nke ndi-
Amorait, ndi bi n'ofè Jọdan n'akuku
ọdida-anyanwu, na eze nile nke ndi
Kenean, ndi bi n'akuku okė osimiri,
nuru na Jehova mereri ka miri Jọdan
takọrọ n'iru umu Israel, rue mb̤e ayi
gabigasiri, na obi lọrọ ha miri, mọ adigh
kwa nime ha ọzọ, n'ihi umu Israel.
2 Na mb̤e ahu Jehova siri Joshua,
Mere onwe-gi mma ọ̀mú, bìe umu Israel
úgwù ọzọ nke ub̤ò abua. 3 Joshua we
mere onwe-ya mma ọ̀mú, bìe umu Israel
úgwù na Gibeat-ha-aralot. 4 Nka bu
kwa ihe kpatara Joshua ji bìe úgwù: ndi
Israel nile ndi nēsi n'Ijipt puta, ndi bu
ndikom, bú ndikom agha nile, nwuru
n'ọzara n'uzọ, mb̤e ha siri n'Ijipt puta.
5 N'ihi na ndi ebiri úgwù ka ha bu, bú
ndi nile putara n'Ijipt: ma ndi nile
amuru n'ọzara n'uzọ mb̤e ha siri n'Ijipt
puta, ha ebìgh ha úgwù. 6 N'ihi na ọgu
arọ abua ka umu Israel jere ije n'ọzara,
rue mb̤e mba ahu nile gwusiri, bú
ndikom agha ahu ndi nēsi n'Ijipt puta,
n'ihi na ha egegh nti olu Jehova: ndi
Jehova ṅuru iyi na Ọ gagh-ekwe ka ha
hu ala ahu nke Jehova ṅuru ndi bu nna-
ha iyi na Ọ gēnye ayi, bú ala miri-ara-
ehi na manu-aṅu nērù nime ya. 7 Ma
umu-ha, ndi Ọ mere ka ha bilie
n'ọnọdu ha, ndi ahu ka Joshua biri
úgwù: n'ihi na ndi anēbigh úgwù ka
ha bu, n'ihi na ha ebìgh ha úgwù n'uzọ.
8 O rue, mb̤e ha bìzuru mba ahu nile
úgwù, na ha nọduru n'ọnọdu-ha
n'ọmuma-ulo-ikwū, rue mb̤e aru-ha
di ike. 9 Jehova we si Joshua, Ta ka
M'kpọrepuworo ihe-ita-uta nke Ijipt
n'aru unu. Ewe kpọ aha ebe ahu Gilgal,
rue ta.
10 Umu Israel we ma ulo-ikwū-ha na
Gilgal; ha we me ememe ngabiga
n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwa ahu
n'anyasi, n'ala ihe nādigh nke Jeriko.
11 Ha we rie ufọdu nime ihe mìrì n'ala
ahu n'echi nke ngabiga ahu, bú achicha
ekogh-eko na ọka aṅara n'ọku, n'otù
ubọchi ahu. 12 Manna we kwusi
n'echi-ya, mb̤e ha riri ufọdu nime ihe
mìrì n'ala ahu; umu Israel enwegh kwa
manna ọzọ; ha we rie ihe-ọmume ala
Kenean n'arọ ahu.
13 O rue, mb̤e Joshua nọ n'akuku
Jeriko, na ọ weliri anya-ya abua, we hu,
ma, le, otù nwoke nēguzo na ncherita-
iru ya, mma-agha-ya amiputara amiputa
di n'aka-ya: Joshua we jekuru ya, si ya,
Ọ̀ bu ayi ka i diri ma-ọbu ndi nēmegide
ayi? 14 Ọ si, É-è; kama mu onwem bu
onye-isi usu-ndi-agha Jehova; ub̤u a ka
m'biaworo. Joshua we da kpue iru-ya
n'ala, kpọ isi ala, si ya, Gini ka onye-
nwem nāgwa orù-ya? 15 Onye-isi usu-
ndi-agha Jehova we si Joshua, Yipu
akpukpọ-ukwu-gi n'ukwu-gi; n'ihi na
ebe nke gi onwe-gi nēguzo n'elu ya, nsọ
ka ọ di. Joshua we me otù a.
6 1 (Ma
Jeriko mechiri ọnu-uzọ-ama-ya, ewe
mechibido ya uzọ n'ihi umu Israel: ọ
digh onye nāpu n'èzi, ọ digh kwa onye
nābà nime.) 2 Jehova we si Joshua, Le,
enyewom Jeriko, na eze-ya, na ndị-dike
nile, bú dinkpà, n'aka-gi. 3 Unu
gāb̤a obodo ahu buruburu, ndikom

agha nile, nēje obodo ahu buruburu
otù uḇò. Otù a ka i gēme ubọchi isi.
4 Ndi-nchu-aja asa gēbu kwa opì-ike
okė uda asa n'iru iḇe ahu: ma n'ubọchi
nke-asa unu gāḇa obodo ahu buruburu
uḇò asa, ndi-nchu-aja gāfù kwa opì-ike
asa ahu. 5 O gēru kwa, mḇe ha gēwere
mpi okė uda fù ọfufu-opì di anya, mḇe
unu gānu kwa olu opì-ike ahu, na ndi
nkem nile gēti okė nkpu; mḇidi obodo
ahu gāda kwa n'okpuru ya, ndim gārigo
kwa, nwoke ọ bula na ncherita-iru ya.
6 Joshua nwa Nun we kpọ ndi-nchu-aja,
si ha, Būrunu iḇe ọḇuḇa-ndu ahu, ndi-
nchu-aja asa gēbu kwa opì-ike okė uda
asa n'iru iḇe Jehova. 7 Ha we si ndi
Israel, Gabiganu, ḇa obodo ahu
buruburu, ndi ejikere gāgabiga kwa
n'iru iḇe Jehova. 8 O rue, mḇe Joshua
gwara ndi Israel okwu, ndi-nchu-aja
asa ndi nēbu opì-ike okė uda asa ahu
n'iru Jehova we gabiga, we nāfù opì-ike
asa ahu: iḇe ọḇuḇa-ndu Jehova we
nējeso ha n'azu. 9 Ndi ejikere we nēje
n'iru ndi-nchu-aja ndi nāfù opì-ike asa
ahu, ndi nāchikọta achikọta nējeso kwa
iḇe ahu n'azu, ndi-nchu-aja nāfù opì-
ike asa ahu ka ha nēje. 10 Joshua we
nye ndi Israel iwu, si, Unu etila nkpu,
unu ekwe-kwa-la ka anu olu-unu, okwu
ọ bula agagh-esi kwa n'ọnu-unu puta,
rue ubọchi m'gāsi unu, Tienu nkpu;
unu ewe tie nkpu. 11 Ọ we me ka iḇe
Jehova ḇa obodo ahu buruburu, nēje ya
buruburu otù uḇò: ha we bata n'ọmuma-
ulo-ikwū, nọ ọnọdu-abali n'ọmuma-ulo-
ikwū.
12 Joshua we bilie n'isi-ututu, ndi-
nchu-aja we būru iḇe Jehova. 13 Ndi-
nchu-aja asa ahu ndi nēbu opì-ike okė
uda asa ahu n'iru iḇe Jehova nējegide,
nāfù kwa opì-ike asa ahu: ndi ejikere
nēje kwa n'iru ha; ndi nāchikọta
achikọta nējeso kwa iḇe Jehova n'azu,
ndi-nchu-aja nāfù opì-ike asa ahu ka ha
nēje. 14 N'ubọchi nke-abua ha we ḇa
obodo ahu buruburu otù uḇò, we
laghachi n'ọmuma-ulo-ikwū: otù a ka
ha mere ubọchi isi. 15 O rue n'ubọchi
nke-asa, na ha biliri n'isi-ututu mḇe chi
nābọ, we ḇa obodo ahu buruburu n'otù
uzọ ahu uḇò asa: nāni, n'ubọchi ahu ha
ḇara obodo ahu buruburu uḇò asa.
16 O rue, n'uḇò nke-asa, mḇe ndi-
nchu-aja fùru opì-ike asa ahu, na
Joshua siri ndi Israel, Tienu nkpu;
n'ihi na Jehova enyewo unu obodo ahu.
17 Obodo ahu gābu ihe ewezugara nye
Jehova, ya onwe-ya, na ihe nile di nime
ya: nāni Rehab, bù nwayi nākwa iko,
gādi ndu, ya onwe-ya na ndi nile ya na
ha nọ n'ulo, n'ihi na o zobere ndi-ozi
ndi ayi zigara. 18 Ma otù ọ di, unu
onwe-unu debenu onwe-unu ka unu
ghara imetu ihe ewezugara nye Jehova
aka, ka unu we ghara iwere ihe ahu
ewezugara, mḇe unu wezugasiri ya; unu
ewe me ka ọmuma-ulo-ikwū Israel
buru ihe ewezugara ka ebibie ya, unu
ewe mekpa ya aru. 19 Ma ọla-ọcha
nile, na ọla-edo, na ihe nile nke ọla na
igwè, nsọ ka ha diri Jehova: ha gābà
n'ulo-àkù Jehova. 20 Ndi Israel we tie
nkpu, ndi-nchu-aja we fùa opì-ike asa
ahu: o rue, mḇe ndi Israel nuru olu opì-
ike, na ndi Israel tiri okė nkpu, mḇidi
ahu we da n'okpuru ya, ndi Israel we
rigo n'obodo ahu, nwoke ọ bula na
ncherita-iru ya, ha we were obodo ahu.
21 Ha we were ọnu mma-agha wezuga
ihe nile di n'obodo ahu ka ebibie ya,
ma nwoke ma nwayi, ma nwata ma
okenye, na ehi, na aturu, na inyinya-ibu.
22 Joshua we si ndikom abua ahu ndi
nēledori ala ahu, Banu n'ulo nwayi ahu
nākwa iko, menu ka nwayi ahu na ihe
nile ọ nwere puta, dika unu ṅuru ya iyi.
23 Umu-okorọbia ahu, bù ndi-nledo,
we ba nime, me ka Rehab, na nna-ya,
na nne-ya, na umu-nne-ya, na ihe nile
ọ nwere, puta, aḇuru-ya nile ka ha me-
kwa-ra ka ha puta; ha we me ka ha nọdu
n'azu ọmuma-ulo-ikwū Israel. 24 Ha
we sure obodo ahu n'ọku, na ihe nile
nke di nime ya: nāni ọla-ọcha, na
ọla-edo, na ihe nile nke ọla na igwè, ka
ha tiyere n'ulo-àkù Jehova. 25 Ma
Joshua mere ka Rehab, bù nwayi nākwa
iko, na ulo nna-ya, na ihe nile ọ nwere,
di ndu; ọ we biri n'etiti Israel, rue ta;
n'ihi na o zobere ndi-ozi ahu, ndi
Joshua zigara iledo Jeriko. 26 Joshua
we ḇa ha iyi na mḇe ahu, si, Onye anābu
ọnu ka nwoke ahu bu n'iru Jehova, nke
gēbili wue obodo Jeriko a: ọkpara-ya ka
ọ gēwere tọ ntọ-ala-ya, nwa-nwoke-ya
nke-ntà ka ọ gēwere kwa guzo ọnu-uzọ-
ama-ya ọtọ. 27 Jehova we nọyere
Joshua: akukọ-ya we di n'ala ahu nile.

7 1 Ma umu Israel mekpuru ihe-
nmekpu n'ihe ahu ewezugara nye
Jehova; n'ihi na Ekan nwa Kami, nwa
Zabdi, nwa Zera, nke ebo Juda, were
ufọdu nime ihe ahu ewezugara nye
Jehova; iwe Jehova we di ọku megide
umu Israel.
2 Joshua we si na Jeriko ziga ndikom
ije Ai, nke di nso Bet-even, n'akuku
Iru-anyanwu nke Bet-el, ọ we gwa ha
okwu, si, Rigonu, ledo ala ahu. Ndikom
ahu we rigo, ledo Ai. 3 Ha we
laghachikuru Joshua, si ya, Ka ndi
Israel nile ghara irigo; ka ihe ra ka nnù
ndikom ise, ma-ọbu ihe ra ka nnù
ndikom asa na ọgu iri, rigo, tiḅue Ai;
emela ka ndi Israel nile dọḅue onwe-ha
n'ọlu iru ebe ahu; n'ihi na madu ole-na-
ole ka ha di. 4 Ihe ra ka nnù ndikom
asa na ọgu iri we rigo n'ebe ahu site na
ndi Israel: ha we ḅalaga n'iru ndikom
Ai. 5 Ndikom Ai we tiḅue ihe ra ka orù
madu na iri na isi sitere na ha: ha we si
n'iru ọnu-uzọ-ama chugide ha rue
Shebarim, we tiḅue ha na nrida ahu:
obi we lọ ndi Israel miri, we ghọ miri
miri. 6 Joshua we dọwa uwe-nḅokwasi-
ya nile, da kpue iru-ya n'ala n'iru iḅe
Jehova rue anyasi, ya onwe-ya na ndi-
okenye Israel; ha we kpokwasi àjà n'isi-
ha. 7 Joshua we si, Ewò, Onye-nwe-
ayi Jehova, n'ìhi gini ka I meworo ka ndi
nka gabita Jọdan ma-ọli, inye ayi n'aka
ndi-Amorait, ime ka ayi la n'iyi? ọ gādi
ayi nọ̄ nma ma asi na ayi kwere we biri
n'ofè Jọdan! 8 Biko, Onye-nwe-ayi,
gini ka m'gēkwu, mḅe Israel ḅakutasiri
azu-ha n'iru ndi-iro-ha? 9 Ndi Kenean
na ndi nile bi n'ala nka gānu kwa ya,
we ḅa ayi buruburu, bipu aha-ayi n'uwa:
ọ̀ bu kwa gini ka I gēmere aha uku Gi?
10 Jehova we si Joshua, Gi bilie; n'ihi
gini bu nka na i nāda kpu iru-gi n'ala?
11 Israel emehiewo; ọzọ kwa, ha
agabigawo ọḅuḅa-ndum nke M'nyere ha
n'iwu: ọzọ kwa, ha ewerewo ufọdu nime
ihe ewezugara nyem; ọzọ kwa, ha ezuwo
ori, ọzọ kwa, ha aghọwo aghughọ, ọzọ
kwa, ha etiyewo ya n'ihe-ha. 12 Umu
Israel apugh kwa iguzosi ike n'iru ndi-
iro-ha, ha nāḅakuta azu n'iru ndi-iro-ha,
n'ihi na ha aghọwo ihe ewezugara ka
ebibie ha: M'gagh-anọyere unu ọzọ, ma
ọ buru na unu ekpochapugh ihe ahu
ewezugara nyem n'etiti unu. 13 Bilie,
do ndim nsọ, si, Donu onwe-unu nsọ
bayere echi: n'ihi na otù a ka Jehova, bù
Chineke Israel, siri, Ihe ewezugara nyem
di n'etiti gi, Israel: i pugh iguzosi ike
n'iru ndi-iro-gi, rue mḅe unu gēwezuga
n'etiti onwe-unu ihe ahu ewezugara
nyem. 14 Agēme kwa ka unu biarue
nso n'ututu n'ebo nile unu: o gēru kwa,
na ebo ahu nke Jehova gānwude gābiaru
nso n'aḅuru nile ya; aḅuru ahu nke
Jehova gānwude gābiaru kwa nso n'ulo-
ya nile; ulo ahu nke Jehova gānwude
gābiaru kwa nso na ndikom-ya. 15 O
gēru kwa, na onye anwudere ya na ihe
ahu ewezugara nye Jehova, agēsure ya
n'ọku, ya onwe-ya na ihe nile ọ nwere:
n'ihi na ọ gabigawo ọḅuḅa-ndu Jehova,
na n'ihi na ọ mewo ihe-nzuzu n'Israel.
16 Joshua we bilie n'isi-ututu, me ka
Israel biarue nso n'ebo nile ha; ewe
nwude ebo Juda: 17 ọ we me ka aḅuru
Juda biarue nso; ọ we nwude aḅuru ndi
Zera: ọ we me ka aḅuru ndi Zera biarue
nso na ndikom-ya; ewe nwude Zabdi:
18 ọ we me ka ulo-ya biarue nso na
ndikom-ya; ewe nwude Ekan, nwa
Kami, nwa Zabdi, nwa Zera, nke ebo
Juda. 19 Joshua we si Ekan, Nwam,
biko, nye Jehova, bù Chineke Israel,
nsọpuru, nye kwa Ya ekele; biko,
gosikwam ihe i meworo; ezopula ya
n'ebe m'nọ. 20 Ekan we za Joshua,
si, N'ezi-okwu mu onwem emehiewo
megide Jehova, bù Chineke Israel, otù a
na otù a ka m'mewo-kwa-ra: 21 m'we
hu n'etiti ihe-nkwata otù ezi uwe-nwuda
nke Shaina, na ọgu shekel ọla-ọcha iri,
na otù nkpirikpi ọla-edo nke ọtùtù-ya
di ọgu shekel abua na iri, m'we nwe
anya-uku n'ebe ha di, m'we chiri ha;
ma, le, ezoworo ha n'ala n'etiti ulo-
ikwūm, ọla-ọcha ahu di kwa n'okpuru
ya. 22 Joshua we ziga ndi-ozi, ha we
ḅarue ulo-ikwū-ya; ma, le, ezoro ya
n'ulo-ikwū-ya, ọla-ọcha ahu di kwa
n'okpuru ya. 23 Ha we si n'ulo-ikwū
ahu chiri ha, chitara ha Joshua, chita-
kwa-ra ha umu Israel nile; ha we wusa
ha n'iru Jehova. 24 Joshua, ya na
Israel nile, we were Ekan nwa Zera, na
ọla-ọcha ahu, na uwe-nwuda ahu, na
nkpirikpi ọla-edo ahu, na umu-ya
ndikom, na umu-ya ndinyom, na ehi-ya,
na inyinya-ibu-ya, na igwè ewu na aturu-
ya, na ulo-ikwū-ya, na ihe nile ọ nwere:

ha we me ka ha rigorue ndagwurugwu
E oa. 25 Joshua we si, Gini mere i
mekpaworo ayi aru? Jehova gēmekpa
gi aru ta. Israel nile we were nkume
tubue ya; ha we sure ha n'oku, were
kwa nkume tubue ha. 26 Ha we guzo
n'elu ya oké obo nkume, rue ta; Jehova
we si n'idi-oku nke iwe-Ya chigharia.
N'ihi ya akporo aha ebe ahu,
Ndagwurugwu Ekoa, rue ta.
8 1 Jehova we si Joshua, Atula egwu,
atu-kwa-la ujo: chiri ndi-agha nile
tiyere onwe-gi, bilie, rigorue Ai: le,
enyewom eze Ai, na ndi-ya, na obodo-
ya, na ala-ya, n'aka-gi: 2 i gēme kwa
Ai, me kwa eze-ya, dika i mere Jeriko,
me kwa eze-ya: náni, na unu gālutara
onwe-unu n'agha ihe-nkwata-ya, na anu-
ulo-ya: doro onwe-gi ndi nēru nbì
megide obodo ahu n'azu ya. 3 Joshua
we bilie, ya na ndi-agha nile, irigoru Ai:
Joshua we roputa orù nnù ndikom uzo
ato na nnù ndikom iri-na-ise, ndi-dike,
bú ndi-dìnkpà, o we zipu ha n'abali.
4 O we nye ha iwu, si, Lenu, unu onwe-
unu nēru nbì megide obodo ahu, n'azu
obodo: unu esila n'obodo ahu je n'ebe
di anya nke-uku, buru-kwa-nu ndi no
na njikere, unu nile: 5 mu onwem, na
ndi nile mu na ha no, gābiaru obodo ahu
nso: o gēru kwa, mbe ha gāputa izute
ayi, dika na mbe mbu, na ayi gābalaga
n'iru ha; 6 ha gāputa n'azu ayi, rue
mbe ayi gādopu ha n'obodo; n'ihi na ha
gāsi, Ha nābalaga n'iru ayi, dika na mbe
mbu; ayi gābalaga kwa n'iru ha: 7 unu
onwe-unu gēsi kwa n'oruru-nbì ahu
bilie, nweta obodo ahu: n'ihi na Jehova,
bú Chineke-unu, gēnye ya n'aka-unu.
8 O gēru kwa, mbe unu wereworo obodo
ahu, na unu gēsu obodo ahu ok ; dika
okwu Jehova si di, otú a ka unu gēme:
lenu, enyewom unu iwu. 9 Joshua we
zipu ha: ha we je n'oruru-nbì ahu, we
nodu n'etiti Bet-el na Ai, n'akuku
Odida-anyanwu Ai: Joshua we no
onodu-abali n'abali ahu n'etiti ndi
Israel.
10 Joshua we bilie n'isi-ututu, lekota
ndi Israel, rigo, ya onwe-ya na ndi-
okenye Israel, n'iru ndi Israel, rue Ai.
11 Ndi nile, bú ndi-agha ndi ya na ha
no, we rigo, biarue nso, bia na ncherita-
iru obodo ahu, ma ulo-ikwū-ha n'akuku
Ugwu nke Ai: ma ndagwurugwu di
n'etiti ya na Ai. 12 O we chiri ihe ra
ka nnù ndikom iri-na-abua na ogu iri,
do ha n'oruru-nbì n'etiti Bet-el na Ai,
n'akuku Odida-anyanwu obodo ahu.
13 Ndi Israel we do omuma-ulo-ikwū
ahu nile nke di n'akuku Ugwu obodo
ahu, na ndi-ha ndi nēche anwu n'akuku
Odida-anyanwu obodo ahu; Joshua we
je n'etiti ndagwurugwu ahu n'abali ahu.
14 O rue, mbe eze Ai huru nke ahu,
na ndikom obodo-ya mere ngwa, bilie
n'isi-ututu, pua izute Israel ibu agha, ya
onwe-ya na ndi-ya nile, na mbe akara
àkà, n'iru Araba ahu; ma ya onwe-ya
amagh na ndi nēru nbì di megide ya
n'azu obodo-ya. 15 O we di ka
anētibu Joshua na Israel nile n'iru ha,
ha we balaga n'uzo ozara. 16 Ewe
tikue ndi nile ndi no n'obodo ahu
nkpu ichu ha n'azu: ha we chua Joshua
n'azu, ewe dopu ha n'obodo. 17 O
digh kwa nwoke foduru n'Ai ma-obu
na Bet-el, nke nāpugh ichu Israel: ha
we rapu obodo ahu ka o ghere oghe,
we chua Israel n'azu. 18 Jehova we si
Joshua, Zo nkpunkpu ube nke di n'aka-
gi n'ebe Ai di; n'ihi na n'aka-gi ka
M'gēnye ya. Joshua we zo nkpunkpu
ube ahu nke di n'aka-ya n'ebe obodo ahu
di. 19 Ndi nēru nbì we si n'onodu-ha
bilie ngwa ngwa, we ba oso mbe o setiri
aka-ya, ha we ba n'obodo, were ya;
ha we me ngwa su obodo ahu oku.
20 Ndikom Ai we le anya n'azu ha, hu,
ma, le, anwuru-oku obodo-ha rigoro
rue elu-igwe, ike adigh kwa nime ha
ibalaga otù uzo ma-obu uzo ozo: ndi
Israel ndi nābalaga n'ozara we chigharia
imegide ndi nāchu ha. 21 Joshua na
Israel nile hu-kwa-ra na ndi nēru nbì
ewerewo obodo ahu, hu kwa na anwuru-
oku obodo arigowo n'elu, ha we laghachi,
tibue ndikom Ai. 22 Ndi nēru nbì si
kwa n'obodo puta izute ha; ha we no
n'etiti Israel, ndi si n'ozara no n'otù
akuku, ndi si n'obodo no kwa n'akuku
ozo: ha we tibue ha rue mbe o digh
onye foduru ma-obu onye bapuru abapu
arapuru ha. 23 Ha we were eze Ai na
ndu, me ka o biarue Joshua nso. 24 O
rue, mbe Israel busiri ndi nile bi n'Ai
n'ohia, bú n'ozara ebe ha churu ha,
mbe ha nile dasiri n'onu mma-agha, rue
mbe ha gwusiri, na Israel nile laghachiri
n'Ai, we r onu mma-agha tibue ya.

25 Ndi nile ndi dara n'ubọchi ahu, ma
nwoke ma nwayi, we di orù nnù madu
na nnù iri, bú ndikom nile nke Ai.
26 Ma Joshua eseghachigh aka-ya, nke
o ji zo nkpunkpu ube ahu, rue mḅe ọ
wezugasiri ndi nile bi n'Ai ka ebibie ha.
27 Nàni na Israel lutara n'onwe-ha
anu-ulo na ihe-nkwata nke obodo ahu
n'agha, dika okwu Jehova si di nke
Ọ nyere Joshua n'iwu. 28 Joshua we
sure Ai ọku, do ya ka ọ buru obo
ebigh-ebi, bú ebe tọḅọrọ n'efu, rue ta.
29 Ọ we kwuba eze Ai n'osisi rue mḅe
anyasi: ma mḅe anyanwu nāda Joshua
nyere iwu, ha we si n'osisi weda ozu-ya,
tuda ya n'oghere ọnu-uzọ-ama obodo,
guzo n'elu ya okė obo nkume, rue ta.
30 Mḅe ahu Joshua wuru ebe-ichu-
aja nye Jehova, bú Chineke Israel,
n'ugwu Ibal, 31 dika Moses, bú orù
Jehova, nyere umu Israel iwu, dika
edeworo ya n'akwukwọ iwu Moses, bú
ebe-ichu-aja nkume zuru okė, nke ọ
nēmegh ka igwè ga n'elu ha: ha we
surere Jehova àjà-nsure-ọku n'elu ya,
chu kwa aja-udo. 32 Ọ we dekwasi na
nkume ahu n'ebe ahu ndeputa iwu
Moses, nke ọ dere n'akwukwọ n'iru umu
Israel. 33 Israel nile, na ndi-okenye-
ha, na ndi-ọchi-agha-ha, na ndi-ikpė-ha,
nēguzo kwa n'otù akuku na n'akuku
nke-ọzọ nke iḅe ahu na neherita-iru ndi-
nchu-aja, bú ndi Livai, ndi nēbu iḅe
ọḅuḅa-ndu Jehova, ma ọbìa ma onye
amuru n'ala; nkera-ha na neherita-iru
ugwu Geraizim, nkera-ha ọzọ na
neherita-iru ugwu Ibal; dika Moses, bú
orù Jehova, nyere iwu na mbu, igọzi ndi
Israel. 34 Emesia ọ we gua okwu nile
nke iwu ahu, ma ngọzi ma nkọcha, dika
ihe nile si di nke edeworo n'akwukwọ
iwu ahu. 35 Ọ digh okwu ọ bula n'ihe
nile nke Moses nyere n'iwu nke Joshua
nāgugh n'iru nkpọkọta nile nke Israel,
na ndinyom, na umu-ntakiri, na ndi-
ọbia ndi nēje ije n'etiti ha.
9 1 O rue, mḅe eze nile ndi bi n'ofė
Jọdan, n'ugwu, na n'ebe di ala ala,
na n'ọnu-miri nile nke okė osimiri uku
ahu na neherita-iru Lebanon, ndi Het,
na ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-
Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus,
nuru ya; 2 na ha chikọtara onwe-ha,
ibuso Joshua na ibuso Israel agha, n'otù
ọnu.
3 Ma ndi bi na Gibeon nuru ihe nke
Joshua mereri Jeriko me kwa Ai, 4 ha
we were aghughọ me ihe, ọbunà ndi ahu,
ha we je, me dika ndi eziri ozi, ha we
chiri akpa kara nkà n'elu inyinya-ibu-ha,
na karama-akpukpọ manya-vine, nke
kara nkà, dọwa kwa adọwa, ekezi-kwa-
ra ekezi; 5 akpukpọ-ukwu kara nkà,
nke aḅara aḅa, di kwa n'ukwu-ha, uwe
kara nkà di kwa n'aru ha; achicha nile
nke ine ha nēri n'uzọ kpọ-kwa-ra nku,
ma kwa ebu. 6 Ha we jekuru Joshua
rue ọmuma-ulo-ikwū na Gilgal, si ya,
si kwa ndikom Israel, Ala di anya ka
ayi si bia: ma uḅu a ka ayi na unu ḅa
ndu. 7 Ndikom Israel we si ndi-
Haivait, Elegh anya n'etiti ayi ka unu
onwe-unu nēbi; àyi na unu gēsi kwa
añá ḅa ndu? 8 Ha we si Joshua, Ndi-
orù-gi ka ayi bu. Joshua we si ha, Òle
ndi ka unu bu? òle ebe unu si bia kwa?
9 Ha we si ya, Ala di anya nke-uku ka
ndi-orù-gi si bia n'ihi aha Jehova, bú
Chineke-gi: n'ihi na ayi anuwo akukọ-
Ya, na ihe nile Ọ mere n'Ijipt, 10 na
ihe nile Ọ mere eze abua nke ndi-
Amorait, ndi biri n'ofė Jọdan, bú nke
Ọ mere Saihon, bú eze Heshbon, me
kwa Og, bú eze Beshan, nke nọ
n'Ashtarot. 11 Ndi-okenye-ayi na ndi
nile bi n'ala-ayi we gwa ayi okwu, si,
Werenu ihe unu gēri n'uzọ n'aka-unu,
je izute ha, si ha, Ndi-orù-unu ka ayi
bu: ma uḅu a, ka ayi na unu ḅa ndu.
12 Achicha-ayi a, mḅe ọ di ọku ka ayi
weputara ya n'ulo-ayi ibu ihe ayi gēri
n'uzọ n'ubọchi ayi putara ijekuru unu;
ma uḅu a, le, ọ kpọwo nku, ma kwa
ebu: 13 karama-akpukpọ manya-vine
ndia, nke ayi ḅajuru, di kwa ọhu; ma, le,
ha dọwara adọwa: uwe-ayi na akpukpọ-
ukwu-ayi ndia akawo kwa nkà site n'ije
di ogologo nke-uku. 14 Ndikom ahu
we nara ufọdu nime ihe-oriri-uzọ-ha, ha
ajugh kwa ase n'ọnu Jehova. 15 Joshua
we me ka udo di n'etiti ha na Israel, ya
na ha we ḅa ndu, ka ọ kwe ka ha di ndu:
ndi-isi nzukọ Israel we ñuara ha iyi.
16 O rue, n'ọgwugwu ubọchi atọ mḅe
ha na ha ḅasiri ndu, na ha nuru na ndi-
aḅata-obi-ha ka ha bu, na ọ bu kwa
n'etiti ha ka ndi ahu nēbi. 17 Umu
Israel we bulie ije, biarue obodo nile
ha n'ubọchi nke-atọ. Ma obodo-ha bu
Gibeon, na Kefira, na Beirot, na Kiriat-

earim. 18 Ma umu Israel etiḅugh ha,
n'ihi na ndi-isi nzukọ Israel ewerewo
Jehov , bú Chineke Israel, ṅuara ha iyi.
Nzukọ ahu nile we tamu ntamu megide
ndi-isi. 19 Ndi-isi nile we si nzukọ ahu
nile, Ayi onwe-ayi ewerewo Jehova, bú
Chineke Israel, ṅuara ha iyi: ma uḅu a
ayi apugh imetu ha aka. 20 Nka ka ayi
gēme ha, kwe kwa ka ha di ndu; ka iwe
we ghara idikwasi ayi, n'ihi iyi ahu nke
ayi ṅuru ha. 21 Ndi-isi we si ha, Ka ha
di ndu: ha we ghọrọ nzukọ Israel nile
ndi-ọwa-nkù na ndi-ose-miri; dika ndi-
isi gwara ha okwu. 22 Joshua we kpọ
ha, gwa ha okwu, si, N'ihi gini ka unu
ghọḅuru ayi, si, Ndi bi n'ebe dipuru unu
anya nke-uku ka ayi bu; ma unu onwe-
unu nēbi n'etiti ayi? 23 Ma uḅu a, ndi
anābu ọnu ka unu bu, agagh-ebipu kwa
n'etiti unu ndi gābu orù, ma ndi-ọwa-
nkù ma ndi-ose-miri bayere ulo
Chinekem. 24 Ha we za Joshua, si,
N'ihi na egosiri ndi-orù-gi n'ezie na
Jehova, bù Chineke-gi, nyere Moses, bù
orù-Ya, iwu inye unu ala nka nile, na
ikpochapu ndi nile bi n'ala nka n'iru
unu; ayi we tua egwu nke-uku bayere
ndu-ayi n'ihi unu, ayi we me ihe a.
25 Ma uḅu a, le, ayi nọ n'aka-gi: dika
o si di nma, dika o si zi kwa ezi n'anya-
gi ime ayi, me. 26 Ọ we me ha otù a,
naputa ha n'aka umu Israel, ha eḅugh
kwa ha. 27 Joshua we me ha n'ubọchi
ahu ndi-ọwa-nkù na ndi-ose-miri bayere
nzukọ Israel, baye-kwa-ra ebe-ichu-aja
Jehova, rue ta, n'ebe ahu nke Ọ
gārọputa.

10 1 O rue, mḅe Adoni-zedek, bù
eze Jerusalem, nuru na Joshua
ewerewo Ai, wezuga kwa ya ka ebibie
ya; dika ọ mereri Jeriko na eze-ya, otù
a ka ọ mere Ai na eze-ya; mḅe ọ nu-kwa-
ra na ndi bi na Gibeon emewo ka ha na
Israel di n'udo, ha we nọ n'etiti ha;
2 o rue, mḅe ha nuru ya, na ha turu
egwu nke-uku, n'ihi na Gibeon bu
obodo uku, dika otù nime obodo ala-eze
ahu, na n'ihi na ọ di uku kari Ai,
ndikom-ya nile bu kwa ndi-dike.
3 Adoni-zedek, bú eze Jerusalem, we
zigara Hoham, bú eze Hebron, ziga-
kwa-ra Piram, bù eze Jamut, ziga-kwa-
ra Jafia, bú eze Lekish, ziga-kwa-ra
Debi.., bú eze Eglon, ozi, si,
4 Rigokutenum, yerem aka, ka ayi
tiḅu kwa Gibeon: n'ihi na ọ mere ka
ya onwe-ya na Joshua na umu Israel
di n'udo. 5 Eze ise ndi-Amorait, bù
eze Jerusalem, na eze Hebron, na eze
Jamut, na eze Lekish, na eze Eglon, we
chikọta onwe-ha, rigo, ha onwe-ha na
ọmuma-ulo-ikwū-ha nile, we ma ulo-
ikwū-ha imegide Gibeon, we buso ya
agha. 6 Ndikom Gibeon we zigara
Joshua ozi rue ọmuma-ulo-ikwū rue
Gilgal, si, Arala ndi-orù-gi aka; rigokute
ayi ngwa ngwa, zọputa ayi, ye-kwa-ra
ayi aka: n'ihi na eze nile nke ndi-
Amorait ndi bi n'ugwu achikọtawo
onwe-ha imegide ayi. 7 Joshua we si
na Gilgal rigo, ya onwe-ya, na ndi-agha
nile tiyere ya, na ndi-dike nile, bù ndi-
dinkpà. 8 Jehova we si Joshua, Atula
egwu ha: n'ihi na n'aka-gi ka M'nyeworo
ha; ọ digh nwoke nime ha nke gēguzo
n'iru gi. 9 Joshua we biakwasi ha na
mberede; n'ihi na ogologo abali nile ka
o si na Gilgal rigo. 10 Jehova we chusa
ha n'iru Israel ,o tiḅue ha okė ntiḅu na
Gibeon, we chusa ha n'uzọ nrigo Bet-
horon, tiḅue ha rue Azeka, ru kwa
Makeda. 11 O rue, mḅe ha si n'iru
Israel ḅalaga, mḅe ha nọ na nrida Bet-
horon, na Jehova si n'elu-igwe tudakwasi
ha nkume uku rue Azeka, ha we nwua:
ndi nwuru na nkume ȧkù-miri-igwė ahu
kariri ndi umu Israel were mma-agha
ḅue.
12 Mḅe ahu Joshua gwara Jehova
okwu n'ubọchi Jehova rara ndi-Amorait
nye n'iru umu Israel; ọ we si n'anya
Israel,

Anyanwu, guzo du n'elu Gibeon;
Gi Ọnwa kwa, na ndagwurugwu
Ajalon.
13 Anyanwu we guzo du, ọnwa guzo-
kwa-ra,
Rue mḅe mba ahu bọsiri ọ̇bọ̇ n'aru
ndi-iro-ha.

Ėdegh nka n'akwukwọ Jasha? Anyanwu
we guzo n'etiti elu-igwe, ọ megh kwa
ngwa ida ihe ra ka otù ubọchi zuru ezu.
14 Ọ digh kwa ubọchi di ka ubọchi ahu
n'iru ya ma-ọbu n'azu ya, na Jehova
gere nti olu madu: n'ihi na Jehova
nēburu Israel agha.

15 Joshua we lata, ya na Israel nile,
rue ọmuma-ulo-ikwū rue Gilgal.

16 Eze ise ndia we ḅalaga, zo onwe-ha
n'ọḅà na Makeda. 17 Ewe gosi Joshua,

si, Achọtawo eze ise ahu, ha ezowo
onwe-ha n'ọḇà na Makeda. 18 Joshua
we si, Kpọrenu nkume uku rue ọnu
ọḇà ahu, do kwa ndikom n'elu ya dika
ndi-nlekọta idebe ha: 19 ma unu
onwe-unu eguzola; nāchunu ndi-iro-
unu n'azu, tiḇu kwa ndi-ikpe-azu n'etiti
ha; unu ekwela ka ha ba n'obodo di iche
iche ha: n'ihi na Jehova, bù Chineke-
unu, enyewo ha n'aka-unu. 20 O rue,
mḇe Joshua na umu Israel tiḇusiri ha
oké ntiḇu nke-uku, rue mḇe emere ka
ha gwusia, mḇe ndi fọduru, bù ndi
fọduru n'etiti ha, basi-kwa-ra n'obodo
ewusiri ike, 21 na ndi Israel nile latara
n'ọmuma-ulo-ikwū jekuru Joshua na
Makeda n'udo: ọ digh nwoke raghariri
ire-ya megide umu Israel. 22 Joshua
we si, Meghenu ọnu ọḇà ahu, me kwa ka
eze ise ndia si n'ọḇà ahu pukutem.
23 Ha we me otù a, me ka eze ise ahu
si n'ọḇà ahu pukute ya, bù eze
Jerusalem, na eze Hebron, na eze Jamut,
na eze Lekish, na eze Eglon. 24 O
rue, mḇe ha mere ka eze ise ahu pukute
Joshua, na Joshua kpọrọ ndikom nile nke
Israel, si ndi-ọchi-agha nke ndikom
agha ndi soro ya je, Bianu nso,
zọkwasinu ukwu-unu n'olu eze ndia.
Ha we bia nso, zọkwasi ukwu-ha
n'olu-ha. 25 Joshua we si ha, Unu
atula egwu, unu atu-kwa-la ujọ; dinu
ike, nwe-kwa-nu ume: n'ihi na otù a
ka Jehova gēme ndi-iro-unu nile ndi
unu onwe-unu nēbuso agha. 26 Emesia
Joshua we tiḇue ha, me ka ha nwua,
kwuba ha n'osisi ise: ha we kwugide
n'elu osisi ise ahu rue anyasi. 27 O
rue, na mḇe anyanwu nāda, na Joshua
nyere iwu, ha we si n'osisi ise ahu weda
ha, tubà ha n'ọḇà ahu ebe ha zoro onwe-
ha, we tukwasi nkume uku n'ọnu ọḇà
ahu, rue ubọchi nke ta.
28 Joshua we were Makeda n'ubọchi
ahu, were ọnu mma-agha tiḇue ya na
eze-ya; ọ wezugara ha na madu nile
nke di nime ya ka ebibie ha, ọ digh onye
fọduru ọ rapuru: ọ me eze Makeda dika
ọ mere eze Jeriko.
29 Joshua we si na Makeda gabiga, ya
na Israel nile, rue Libna, buso Libna
agha: 30 Jehova we nye kwa ya na eze-
ya n'aka Israel; ọ were ọnu mma-agha
tiḇue ya, na madu nile nke di nime ya;
ọ digh onye fọduru ọ rapuru nime ya; ọ
me eze-ya dika ọ mere eze Jeriko.
31 Joshua we si na Libna gabiga, ya
na Israel nile, rue Lekish, ma ulo-ikwū-
ya megide ya, buso ya agha: 32 Jehova
we nye Lekish n'aka Israel, ọ were ya
n'ubọchi nke-abua, were ọnu mma-agha
tiḇue ya, na madu nile nke di nime ya,
dika ihe nile si di nke ọ mere Libna.
33 Mḇe ahu Horam, bù eze Gezea,
rigoro iyere Lekish aka; Joshua we tiḇue
ya na ndi-ya, rue mḇe ọ digh onye fọduru
ọ rapuru ya.
34 Joshua we si na Lekish gabiga, ya
na Israel nile, rue Eglon; ha ma ulo-
ikwū-ha megide ya, buso ya agha;
35 ha were ya n'ubọchi ahu, were ọnu
mma-agha tiḇue ya, madu nile nke di
nime ya ka ọ wezugara ka ebibie ha
n'ubọchi ahu, dika ihe nile si di nke ọ
mere Lekish.
36 Joshua we si n'Eglon rigo, ya na
Israel nile, rue Hebron; ha buso ya agha:
37 ha were ya, were ọnu mma-agha
tiḇue ya, na eze-ya, na obodo-ya nile, na
madu nile nke di nime ya; ọ digh onye
fọduru ọ rapuru, dika ihe nile si di nke
ọ mere Eglon; ọ wezuga ya ka ebibie
ya, na madu nile nke di nime ya.
38 Joshua we laghachi, ya na Israel
nile, rue Debia, buso ya agha: 39 ọ
were ya, na eze-ya, na obodo-ya nile; ha
were ọnu mma-agha tiḇue ha, wezuga
madu nile nke di nime ya ka ebibie ha;
ọ digh onye fọduru ọ rapuru: dika ọ
mere Hebron, otù a ka ọ mere Debia,
me kwa eze-ya; dika ọ me-kwa-ra Libna,
me kwa eze-ya.
40 Joshua we tiḇue ala ahu nile, bù
ugwu, na Negeb, na ebe di ala ala, na
nkpọrube nile, na eze-ha nile; ọ digh
onye fọduru ọ rapuru: ọ wezuga ihe nile
nēku ume ka ebibie ya, dika Jehova, bù
Chineke Israel, nyere iwu. 41 Joshua
we si na Kedesh-banea tiḇue ha we rue
Geza, na ala Goshen nile, we rue
Gibeon. 42 Eze ndia nile na ala-ha ka
Joshua were n'otù mḇe, n'ihi na Jehova,
bù Chineke Israel, nēburu Israel agha.
43 Joshua we lata, ya na Israel nile,
rue ọmuma-ulo-ikwū rue Gilgal.
11 1 O rue, mḇe Jebin, bù eze
Hezoa, nuru ya, na o zigara
Jobab, bù eze Madon, ziga-kwa-ra
eze Shimron, ziga-kwa-ra eze Akshaf,

2 ziga-kwa-ra ndi-eze ndi nọ n'Ugwu,
bù n'ugwu, na n'Araba nke di na Ndida
Kinerot, na n'ebe di ala ala, na n'ebe
nile di elu nke Doa n'Ọdida-anyanwu,
ozi; 3 o zigara ndi Kenean n'Ọwuwa-
anyanwu na n'Ọdida-anyanwu, na ndi-
Amorait, na ndi Het, na ndi-Perizait,
na ndi Jebus n'ugwu, na ndi-Haivait
n'okpuru Heamon n'ala Mizpa. 4 Ha
we puta, ha onwe-ha na ọmuma-ulo-
ikwū-ha nile tiyere ha, bù ndi bara
uba, dika àjà nke di n'usọ okė osimiri
n'uba, ha na inyinya na uḅọ-ala bara
uba nke-uku. 5 Eze ndia nile we zukọ;
ha we bia, makọ ulo-ikwū-ha na miri
Mirom, ibuso Israel agha. 6 Jehova we
si Joshua, Atula egwu n'ihi ha: n'ihi na
echi dika na mḅe a Mu onwem gāra
ha nile nye ka ha buru ndi eḅuru eḅu
n'iru Israel: nkwonkwo-ukwu inyinya
nile ha ka i gēbipu, ọ bu kwa uḅọ-ala nile
ha ka i gēsure n'ọku. 7 Joshua we bia,
ya na ndi-agha nile, imegide ha n'akuku
miri Mirom na mberede, we dakwasi ha.
8 Jehova we nye ha n'aka Israel, ha we
tiḅue ha, chu kwa ha rue Zaidon bara
uba, ru kwa Misrefot-maim, ru kwa
ndagwurugwu Mizpe n'akuku Ọwuwa-
anyanwu; ha tiḅue ha, rue mḅe ọ digh
onye fọduru ha rapuru ha. 9 Joshua we
me ha dika Jehova siri ya: o bipuru
nkwonkwo-ukwu inyinya nile ha, sure
kwa uḅọ-ala nile ha n'ọku.
10 Joshua we laghachi na mḅe ahu,
were Hezoa, were mma-agha tiḅue eze-
ya: n'ihi na Hezoa na mḅe gara aga bu
isi ala-eze ahu nile. 11 Ha were ọnu
mma-agha tiḅue madu nile nke di nime
ya, ha wezugara ha ka ebibie ha: ọ digh
onye nēku ume fọduru: o sure Hezoa
n'ọku. 12 Obodo nile nke ndi-eze ahu,
na eze-ha nile, ka Joshua were, ọ were
ọnu mma-agha tiḅue ha, wezuga ha ka
ebibie ha; dika Moses, bù orù Jehova,
nyere iwu. 13 Nāni, obodo nile nke
nēguzo n'obo-ha, Israel esuregh ha ọku,
nāgugh Hezoa nání ya; nke ahu ka
Joshua surere ọku. 14 Ihe-nkwata nile
nke obodo ndia, na anu-ulo-ha, umu
Israel lutara ha n'agha nye onwe-ha;
nāni na ha were ọnu mma-agha tiḅue
madu ọ bula, rue mḅe ha kpochapusiri
ha, ha ekwegh ka onye ọ bula nēku ume
fọdu. 15 Dika Jehova nyere Moses, bù
orù-Ya, iwu, otù a ka Moses nyere
Joshua iwu: otù a ka Joshua me-kwa-ra;
ọ wezugagh okwu ọ bula n'ihe nile nke
Jehova nyere Moses n'iwu.
16 Joshua we were ala ahu nile, bù
ugwu, na Negeb nile, na ala Goshen nile,
na ebe di ala ala, na Araba, na ugwu
Israel, na ebe di ala ala ya; 17 site
n'ugwu Halak, nke nārigo rue Sia, we
rue Beal-gad nime ndagwurugwu
Lebanon n'okpuru ugwu Heamon: eze-
ha nile ka ọ were, tiḅue ha, me ka ha
nwua. 18 Ọtutu ubọchi ka Joshua
busoro eze ahu nile agha. 19 Ọ digh
obodo nke mere ka ha onwe-ha na umu
Israel di n'udo, ma-ọbugh ndi-Haivait
ndi bi na Gibeon: ha nile ka ha were
n'agha. 20 N'ihi na o sitere n'aka
Jehova ime ka obi-ha di ike, izute
Israel n'agha, ka Ọ we wezuga ha ka
ebibie ha, ka ha we ghara inwe amara,
kama ka Ọ we kpochapu ha, dika Jehova
nyere Moses iwu.
21 Joshua we bia na mḅe ahu, bipu
ndi Anak ahu n'ugwu, bù nime Hebron,
na nime Debia, na n'Anab, na n'ugwu
Juda nile, na n'ugwu Israel nile: ha na
obodo nile ha ka Joshua wezugara ka
ebibie ha. 22 Ọ digh ndi Anak fọduru
n'ala umu Israel; nání nime Geza, na
nime Gat, na n'Ashdod, ka ha fọduru.
23 Joshua we were ala ahu nile, dika
okwu nile si di nke Jehova gwara Moses;
Joshua we nye ya Israel ka ọ buru ihe-
nketa, dika esi kė ha n'ȯkė n'ȯkė dika ebo
nile ha si di. Ala ahu we rapu ibu-
agha, di jū.

12 1 Ma ndia bu eze ala ahu, ndi
umu Israel tiḅuru, nweta ala-ha
n'ofė Jọdan n'akuku ọwuwa-anyanwu,
site na ndagwurugwu Anon rue ugwu
Heamon, na Araba nile n'akuku ọwuwa-
anyanwu: 2 Saihon, bù eze ndi-
Amorait, onye bi na Heshbon, nāchi kwa
site n'Aroea, nke di n'usọ ndagwurugwu
Anon, na etiti ndagwurugwu ahu, na
nkera Gilead, we rue miri-iyi Jabok, bù
ȯkė-ala umu Amon; 3 na Araba ahu
rue okė osimiri Kinerot, n'kauku ọwuwa-
anyanwu, ru kwa okė osimiri Araba, bù
Okė Osimiri Nnù, n'akuku ọwuwa-
anyanwu, n'uzọ ije Bet-jeshimot; na na
Ndida, n'okpuru nkpọrube Pisga: 4 na
ȯkė-ala Og, bù eze Beshan, onye sitere
na ndi fọduru nke Refaim, onye bi
n'Ashtarot na n'Edrei, 5 nāchi kwa

n'ugwu Heamon, na nime Saleka, na
nime Beshan nile, rue ókè-ala ndi
Geshua na ndi Meakat, na nkera Gilead,
bú ókè-ala Saihon, bú eze Heshbon.
6 Moses, bù orù Jehova, na umu Israel
tiḅuru ha: Moses, bù orù Jehova, we
nye ya ndi Reuben, nye kwa ndi Gad,
nye kwa nkera ebo Manase, ka ọ buru
ihe-nnweta.
7 Ndia bu kwa eze ala ahu ndi Joshua
na umu Israel tiḅuru n'ofè Jọdan
n'akuku Ọdida-anyanwu, site na Beal-
gad nime ndagwurugwu Lebanon we
rue ugwu Halak, nke nārigo rue Sia;
Joshua we nye ya ebo Israel nile ka ọ
buru ihe-nnweta dika esi kè ha n'òkè
n'òkè; 8 n'ugwu, na n'ebe di ala ala,
na n'Araba ahu, na nime nkpọrube nile,
na n'ọzara, na nime Negeb; ndi Het, na
ndi-Amorait, na ndi Kenean, na ndi-
Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus:
9 eze Jeriko, otù; eze Ai, nke di n'akuku
Bet-el, otù; 10 eze Jerusalem, otù; eze
Hebron, otù: 11 eze Jamut, otù; eze
Lekish, otù; 12 eze Eglon, otù;
eze Gezea, otù; 13 eze Debia, otù; eze
Geda, otù; 14 eze Họma, otù; eze
Arad, otù; 15 eze Libna, otù; eze
Adulam, otù; 16 eze Makeda, otù;
eze Bet-el, otù; 17 eze Tapua, otù;
eze Hefa, otù; 18 eze Efek, otù; eze
Lasharon, otù; 19 eze Madon, otù;
eze Hezoa, otù; 20 eze Shimron-
meron, otù; eze Akshaf, otù; 21 eze
Teanak, otù; eze Megido, otù; 22 eze
Kedesh, otù; eze Jọkneam nime Kamel,
otù; 23 eze Doa n'ebe di elu nke Doa,
otù; eze Goim nime Gilgal, otù;
24 eze Tiaza, otù: eze ahu nile di orù na
iri na otù.

13 1 Ma Joshua ghọrọ agadi, ubọchi
ndu-ya nāgwu; Jehova we si ya,
I ghọwo agadi, ubọchi ndu-gi nāgwu,
ma ala nke riri nne nke-uku fọduru
inweta. 2 Nka bu ala nke fọduru:
buruburu-ala nile nke ndi Filistia, na
ndi Geshua nile; 3 site na Shaihoa
ahu, nke di n'iru Ijipt, we rue ókè-ala
Ekron n'akuku Ugwu, ndi Kenean ka
aguru ya nye: ndi-isi ise nke ndi Filistia;
ndi Geza, na ndi Ashdod, na ndi
Ashkelon, na ndi Gat, na ndi Ekron;
ndi Avim kwa, 4 site na Ndida: ala
nile nke ndi Kenean, na Meara nke ndi
Zaidon nwe, rue Efek, rue ókè-ala ndi-
Amorait: 5 na ala ndi Gebal, na
Lebanon nile, n'ọwuwa-anyanwu, site
na Beal-gad n'okpuru ugwu Heamon
rue nbata Hemat: 6 ndi nile bi n'ugwu
site na Lebanon rue Mizrefot-maim, bú
ndi Zaidon nile; Mu onwem nānapu ha
ala-ha n'iru umu Israel: nání me ka ọ
dayere Israel n'ihe-nketa, dika
M'nyeworo gi iwu. 7 Ma uḅu a kère
ebo iteghete na nkera ebo Manase ala
nka n'ihe-nketa. 8 Ndi Reuben na
ndi Gad soro ya nara ihe-nketa-ha,
nke Moses nyere ha, n'ofè Jọdan
n'akuku ọwuwa-anyanwu, dika Moses,
bù orù Jehova, nyere ha; 9 site
n'Aroea, nke di n'usọ ndagwurugwu
Anon, na obodo nke di n'etiti
ndagwurugwu ahu, na ala di lari nile
nke Medeba rue Dibon; 10 na obodo
nile nke Saihon, bù eze ndi-Amorait,
onye buri eze nime Heshbon, rue ókè-
ala umu Amon; 11 na Gilead, na
ókè-ala ndi Geshua na ndi Meakat, na
ugwu Heamon nile, na Beshan nile rue
Saleka; 12 ala-eze nile nke Og nime
Beshan, onye buri eze n'Ashtarot na
n'Edrei (onye ahu fọduru site na ndi
fọduru nke Refaim); Moses we tiḅue
ha, napu ha ala-ha. 13 Ma umu Israel
anapugh ndi Geshua na ndi Meakat
ala-ha: Geshua na Meakat we biri
n'etiti umu Israel, rue ta. 14 Náni
ebo Livai ka ọ nēnyegh ihe-nketa; àjà-
ọku nile nke Jehova, bù Chineke Israel.
nke ahu bu ihe-nketa-ya, dika Ọ gwara
ya okwu.
15 Moses we nye ebo umu Reuben
dika aḅuru nile ha si di. 16 Ókè-ala ha
nwere we di site n'Aroea, nke di n'usọ
ndagwurugwu Anon, na obodo nke di
n'etiti ndagwurugwu ahu, na ala di
lari nile nke di n'akuku Medeba;
17 Heshbon, na obodo-ya nile nke di
n'ala di lari; Dibon, na Bamot-beal, na
Bet-beal-meon; 18 na Jehaz, na
Kedimot, na Mefaat; 19 na Kiriataim,
na Sibma, na Zeret-shaha n'ugwu
ndagwurugwu ahu; 20 na Bet-peoa,
na nkpọrube nile nke Pisga, na Bet-
jeshimot; 21 na obodo nile nke ala di
lari, na ala-eze nile nke Saihon, bù eze
ndi-Amorait, onye buri eze nime
Heshbon, onye Moses tiḅuru, ya na ndi-
isi Midian, bú Evi, na Rekem, na Zua,
na Hua, na Reba, ndi bu ndi-isi nke

Saihon, ndi bi n'ala ahu. 22 Umu
Israel were kwa mma-agha b̧ue Belam
nwa Beoa, bú onye nāju ase, n'etiti ndi
ha b̧uru. 23 Òkė-ala umu Reuben we
buru Jọdan, na ókė-ala-ya. Nka bu ihe-
nketa umu Reuben dika ab̧uru nile ha si
di, obodo nile na obodo ntȧ nile ha.

24 Moses we nye ebo Gad, bú umu
Gad, dika ab̧uru nile ha si di. 25 Ókė-
ala-ha we buru Jeza, na obodo nile nke
Gilead, na nkera ala umu Amon, rue
Aroea nke di n'iru Raba; 26 site kwa
na Heshbon rue Remat-mizpe, na
Betonim; site kwa na Mahanaim
rue ókė-ala Debia; 27 na nime
ndagwurugwu ahu, Bet-heram, na
Bet-nimra, na Sukot, na Zafon, bú
nke fọduru nke ala-eze Saihon, bú eze
Heshbon, Jọdan na ókė-ala-ya, rue
nsọtu oké osimiri Kineret n'ofė Jọdan
n'akuku ọwuwa-anyanwu. 28 Nka bu
ihe-nketa umu Gad dika ab̧uru nile ha
si di, obodo nile na obodo ntȧ nile ha.

29 Moses we nye nkera ebo Manase
ihe-nketa: ọ we diri nkera ebo umu
Manase dika ab̧uru nile ha si di.
30 Ókė-ala-ha we di site na Mahanaim,
Beshan nile, ala-eze nile nke Og, bú
eze Beshan, na ebe-obibi nile nke Jaia,
nke di na Beshan, ọgu obodo atọ:
31 nkera Gilead, na Ashtarot, na Edrei,
bú obodo ala-eze Og nime Beshan, we
diri umu Makia nwa Manase, diri nkera
umu Makia dika ab̧uru nile ha si di.

32 Ndia bu ndi Moses mere ka ha
keta ihe n'ala ihe nādigh nke Moab, n'ofė
Jọdan n'akuku Jeriko, n'akuku ọwuwa-
anyanwu. 33 Ma Moses enyegh ebo
Livai ihe-nketa: Jehova, bú Chineke
Israel, bu ihe-nketa-ha, dika Ọ gwara ha
okwu.

14 1 Ma ndia bu ihe nke umu Israel
ketara n'ala Kenean, ndi Eleeza,
bú onye-nchu-aja, na Joshua nwa Nun,
na ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ebo
nile nke umu Israel, mere ka ha keta;
2 n'ife-nzȧ ka ihe-nketa-ha di, dika
Jehova nyere iwu n'aka Moses, bayere
ebo iteghete ahu, baye-kwa-ra nkera ebo
ahu. 3 N'ihi na Moses nyere ihe-nketa
nke ebo abua na nkera ebo ahu n'ofė
Jọdan: ma ọ nyegh ndi Livai ihe-nketa
n'etiti ha. 4 N'ihi na umu Josef bu ebo
abua, bú Manase na Efraim: ha enyegh
kwa ndi Livai ókė n'ala ahu, ma-ọbugh
obodo ufọdu ibi obi, ha na ebe-ita-nri-
ha nke diri anu-ulo-ha na ȧkù ha
kpatara. 5 Dika Jehova nyere Moses
iwu, otú a ka umu Israel mere, ha we
kė ala ahu.

6 Umu Juda we biarue nso Joshua
nime Gilgal: Keleb nwa Jefune, bú
onye-Kenizait, we si ya, Gi onwe-gi
amawo okwu Jehova gwara Moses, bú
onye nke Chineke, bayerem, baye-kwa-
ra gi, nime Kedesh-banea. 7 Ọgu arọ
abua ka m'b̧ara mb̧e Moses, bú orù
Jehova, si na Kedesh-banea zipum iledo
ala nka; m'we weghachiri ya okwu dika o
si di n'obim. 8 Ma umu-nnem ndi mu
na ha rigoro mer ka obi lọ ndi Israel
miri: ma mu onwem sozuru Jehova, bú
Chinekem, n'azu. 9 Moses we ṅua iyi
n'ubọchi ahu, si, Ala nke i zọkwasiri
ukwu aghagh iburu gi na umu-gi ihe-
nketa rue mb̧e ebigh-ebi, n'ihi na i
sozuwo Jehova, bú Chinekem, n'azu.
10 Ma ub̧u a, le, Jehova emewo ka
m'di ndu, dika O kwuru, ọgu arọ abua
na ise ndia, site na mb̧e Jehova gwara
Moses okwu a, mb̧e Israel jere ije
n'ọzara: ma ub̧u a, le, mu onwem b̧ara
ọgu arọ anọ na ise ta. 11 Rue ub̧u a
m'di ike ta dika m'di n'ubọchi Moses
zigaram: dika ikem si di mb̧e ahu, otú
a ka ikem di kwa ub̧u a, ibu agha, na ipu
apu, na ibata abata. 12 Ma ub̧u a,
nyem ugwu a, nke Jehova kwuru okwu
bayere ya n'ubọchi ahu; n'ihi na i nuru
n'ubọchi ahu na ndi Anak nọ n'ebe ahu,
na obodo di uku nke ewusiri ike: elegh
anya Jehova gānọyerem, m'gānapu kwa
ha ala-ha, dika Jehova kwuru. 13 Joshua
we gọzie ya; ọ we nye Keleb nwa Jefune
Hebron ibu ihe-nketa. 14 N'ihi nka
Hebron we ghọrọ Keleb nwa Jefune, bú
onye-Kenizait, ihe-nketa, rue ta; n'ihi
na o sozuru Jehova, bú Chineke Israel,
n'azu. 15 Ma aha Hebron na mb̧e gara
aga bu Kiriat-aba; onye dikarisiri uku
n'etiti ndi Anak ka Aba ahu bu. Ala
we rapu ibu agha, dı jū.

15 1 Ife-nzȧ nke mara ebo umu Juda
dika ab̧uru nile ha si di we dirue
ókė-ala Edom, rue ọzara Zin n akuku
Ndida, na nsọtu Ndida. 2 Ókė-ala
Ndida nke ha nwere we di site na nsọtu
Oké Osimiri Nnú, site n'ọnu-miri nke
nēche iru na Ndida: 3 ọ we pua rue
akuku Ndida nke nrigo Akrabim, gabiga

rue Zin, rigo n'akuku Ndida nke
Kedesh-banea, gabiga Hezron, rigorue
Ada, ḅa buruburu rue Kaka: 4 ọ we
gabiga rue Azmon, pua na miri-iyi
Ijipt; ọpupu ókè-ala ahu we di n'oké
osimiri: nka gāburu unu ókè-ala Ndida.
5 Ókè-ala ọwuwa-anyanwu we buru
Oké Osimiri Nnú, rue nsọtu Jọdan.
Ókè-ala akuku Ugwu we site n'ọnu-miri
nke oké osimiri ahu na nsọtu Jọdan:
6 ókè-ala ahu we rigo rue Bet-họgla,
gabiga n'akuku Ugwu nke Bet-araba;
ókè-ala ahu we rigo rue nkume Bohan
nwa Reuben: 7 ókè-ala ahu we rigo rue
Debia site na ndagwurugwu Ekoa, ga
n'akuku Ugwu, nēche Gilgal iru, nke di
na ncherita-iru nrigo Adumim, nke di
n'akuku Ndida nke miri-iyi ahu: ókè-ala
ahu we gabiga rue miri En-shemesh,
ọpupu-ya we dirue En-rogel: 8 ókè-
ala ahu we rigo na ndagwurugwu nwa
Hinom rue akuku ndi Jebus n'akuku
Ndida (nke ahu bu Jerusalem): ókè-ala
ahu we rigo rue elu ugwu ahu nke di
n'iru ndagwurugwu Hinom n'akuku
Ọdida-anyanwu, nke di na nsọtu
ndagwurugwu Refaim n'akuku Ugwu:
9 ewe kpa ókè-ala ahu site n'elu ugwu
rue isi-iyi miri Neftoa, ọ we pua rue
obodo nile nke ugwu Efron; ewe kpa
ókè-ala ahu rue Beala (nke ahu bu
Kiriat-jearim): 10 ókè-ala ahu we ḅa
buruburu site na Beala ga n'akuku
Ọdida-anyanwu, rue ugwu Sia, we
gabiga rue akuku ugwu Jearim n'Ugwu
(nke ahu bu Kesalon), rida rue Bet-
shemesh, gabiga Timna: 11 ókè-ala
ahu we pua rue akuku Ekron n'akuku
Ugwu: ewe kpa ókè-ala ahu rue
Shikeron, ọ we gabiga rue ugwu Beala,
we pua na Jabneel; ọpupu ókè-ala ahu
di n'oké osimiri. 12 Ókè-ala Ọdida-
anyanwu we di rue oké osimiri uku ahu,
na ókè-ala-ya. Nka bu ókè-ala umu
Juda buruburu, dika aḅuru nile ha si di.
13 Ọ nye-kwa-ra Keleb nwa Jefune
òkè n'etiti umu Juda, dika okwu-ọnu
Jehova gwara Joshua si di, bú Kiriat-
aba; Aba bu nna Anak (nke ahu bu
Hebron). 14 Keleb we si n'ebe ahu
napu umu-ndikom Anak atọ, bú
Sheshai, na Ahiman, na Talmai, umu
Anak, ala-ha. 15 Ọ we si n'ebe ahu
rigo imegide ndi bi na Debia: ma aha
Debia na mḅe gara aka bu Kiriat-sefa.
16 Keleb we si, Onye ahu nke gētiḅu
Kiriat-sefa, were ya, m'gēnye kwa ya
Aksa, bú nwam nwayi, na nwunye.
17 Ọtniel nwa Kenaz, nwa-nne Keleb,
we were ya: ọ we nye ya Aksa, bú nwa-
ya nwayi, na nwunye. 18 O rue, mḅe
Aksa biara, na ọ kpaliri di-ya iriọ ubi
n'aka nna-ya: Aksa si n'inyinya-ibu-ya
rida; Keleb we si ya, Gini ka i nāchọ?
19 Ọ si, Nyem ngọzi; n'ihi na ọ bu ala
Negeb ka i nyeworom, nyekwam isi
miri ufọdu. Ọ we nye ya isi miri di
n'elu, na isi miri di n'okpuru.
20 Nka bu ihe-nketa nke ebo umu
Juda dika aḅuru nile ha si di.
21 Obodo nke di na nsọtu ebo umu
Juda nwere n'akuku ókè-ala Edom nime
Negeb bu Kabzeel, na Ida, na Jagua;
22 na Kina, na Dimona, na Adada;
23 na Kedesh, na Hezoa, na Itnan;
24 na Zif, na Telem, na Bealot; 25 na
Hezoa-hadata, na Keriot-hezron (nke
ahu bu Hezoa); 26 na Amam, na
Shema, na Molada; 27 na Haza-gada,
na Heshmon, na Bet-pelet; 28 na
Haza-shual, na Bia-sheba, na Biziotia;
29 na Beala, na Iyim, na Ezem; 30 na
Eltolad, na Kesil, na Họma; 31 na
Ziklag, na Madmana, na Sansana;
32 na Lebaot, na Shilhim, na Ain, na
Rimon: obodo nile di orú na iteghete,
ha na obodo ntà ha.
33 N'ebe di ala ala, Eshtaol, na Zọra,
na Ashna; 34 na Zanoa, na En-ganim,
na Tapua, na Inam; 35 na Jamut, na
Adulam, na Soko, na Azeka; 36 na
Shaaraim, na Aditaim, na Gedira, na
Gedirotaim; obodo iri na anọ na obodo
ntà ha.
37 Zenan, na Hadasha, na Migdal-
gad; 38 na Dilan, na Mizpe, na Jọkteel;
39 na Lekish, na Bọzkat, na Eglon;
40 na Kabon, na Lahmam, na Kitlish;
41 na Gedirot, na Bet-degon, na Neama,
na Makeda; obodo iri na isi na obodo
ntà ha.
42 Libna, na Eta, na Ashan; 43 na
Ifta, na Ashna, na Nezib; 44 na Keila,
na Akzib, na Marisha; obodo iteghete na
obodo ntà ha.
45 Ekron, na umu-obodo-ya na obodo
ntà ya nile: 46 site n'Ekron we rue oké
osimiri, obodo nile nke di n'akuku
Ashdod, na obodo ntà ha.
47 Ashdod, na umu-obodo-ya na

obodo ntà ya nile; Geza, na umu-obodo-
ya na obodo ntà ya nile; rue miri-iyi
Ijipt, na okė osimiri uku ahu, na òkè-
ala-ya.
48 N'ugwu kwa, Shamia, na Jatia, na
Soko; 49 na Dana, na Kiriat-sana (nke
ahu bu Debia); 50 na Anab, na
Eshtemo, na Anim; 51 na Goshen, na
Holon, na Gailo; obodo iri na otù na
obodo ntà ha.
52 Arab, na Duma, na Eshan; 53 na
Janim, na Bet-tapua, na Afika; 54 na
Humta, na Kiriat-aba (nke ahu bu
Hebron), na Zioa; obodo iteghete na
obodo ntà ha.
55 Maon, na Kamel, na Zif, na Juta;
56 na Jezreel, na Jokdeam, na Zanoa;
57 na Kain, na Gibea, na Timna; obodo
iri na obodo ntà ha.
58 Halhul, na Bet-zua, na Gedoa;
59 na Maarat, na Bet-anot, na Eltekon;
obodo isi na obodo ntà ha.
60 Kiriat-beal (nke ahu bu Kiriat-
jearim), na Raba; obodo abua na obodo
ntà ha.
61 N'ọzara, Bet-araba, na Midin, na
Sekaka; 62 na Nibshan, na Obodo
Nnù, na En-gedi; obodo isi na obodo
ntà ha.
63 Ma ndi Jebus, ndi bi na Jerusalem,
umu Juda apugh inapu ha ala-ha: ndi
Jebus we biri n'etiti umu Juda nime
Jerusalem, rue ta.
16 1 Ife-nzà nke mara umu Josef
siri na Jọdan pua na Jeriko, na
miri Jeriko n'ọwuwa-anyanwu, bù ọzara
ahu, nēsi na Jeriko rigo n'ugwu rue
Bet-el; 2 o si na Bet-el pua rue Luz,
gabiga rue òkè-ala ndi-Akait rue Atarot;
3 ọ rida n'akuku Ọdida-anyanwu rue
òkè-ala ndi-Jafletait, rue òkè-ala Bet-
horon di n'okpuru, rue Gezea: ọpupu-ya
we di n'okė osimiri. 4 Umu Josef, bù
Manase na Efraim, we keta nke ha.
5 Òkè-ala umu Efraim, dika aḅuru nile
ha si di, we di otù a: òkè-ala nke ihe-
nketa-ha n'akuku ọwuwa-anyanwu bu
Atarot-ada, rue Bet-horon di n'elu;
6 òkè-ala ahu we pua n'akuku Ọdida-
anyanwu na Mikmetat n'Ugwu; òkè-ala
ahu we ḅa buruburu n'akuku ọwuwa-
anyanwu, rue Taanat-shailo, we gabiga
ya n'akuku ọwuwa-anyanwu Janoa;
7 o si na Janoa rida rue Atarot, ru kwa
Naarah, metu Jeriko, we pua na Jọdan.
8 Òkè-ala ahu siri na Tapua je n'akuku
Ọdida-anyanwu rue miri-iyi Kena;
ọpupu-ya we di n'okė osimiri. Nka bu
ihe-nketa nke ebo umu Efraim dika
aḅuru nile ha si di; 9 tiyere obodo nile
akpaputara umu Efraim n'etiti ihe-nketa
nke umu Manase, obodo ahu nile na
obodo ntà nile ha. 10 Ma ha anapugh
ndi Kenean ndi bi na Gezea ala-ha: ndi
Kenean we biri n'etiti Efraim, rue ta,
ghọ ndi nēfè òfùfè orù.
17 1 Ife-nzà nke mara ebo Manase
di kwa: n'ihi na ya onwe-ya bu
ọkpara Josef. Ọ diri Makia ọkpara
Manase, bù nna Gilead, n'ihi na onye
ahu bu onye-agha, ọ we nwe Gilead na
Beshan. 2 Ife-nzà di kwa nke mara
umu Manase fọduru dika aḅuru nile ha
si di; ọ diri umu Abieza, di-kwa-ra umu
Hilek, di-kwa-ra umu Asriel, di-kwa-ra
umu Shekem, di-kwa-ra umu Hifa, di-
kwa-ra umu Shemida: ndia bu umu-
ndikom Manase nwa Josef dika aḅuru
nile ha si di. 3 Ma Zelọfehad, nwa
Hifa, nwa Gilead, nwa Makia, nwa
Manase, enwegh umu-ndikom, ma ọ
nwere umu-ndinyom: ndia bu kwa aha
umu-ya ndinyom, Mahla, na Noa, na
Họgla, na Milka, na Tiaza. 4 Ha we
biarue nso n'iru Eleeza, bù onye-nchu-
aja, na n'iru Joshua nwa Nun, na n'iru
ndi-isi, si, Jehova nyere Moses iwu inye
ayi ihe-nketa n'etiti umu-nne-ayi: ọ we
nye ha ihe-nketa n'etiti umu-nne nna-ha
dika okwu-ọnu Jehova si di. 5 Òkè iri
we dabara Manase, nāgugh ala Gilead na
Beshan, nke di n'ofè Jọdan; 6 n'ihi na
umu-ndinyom Manase ketara ihe-nketa
n'etiti umu-ya ndikom: ala Gilead kwa,
umu-ndikom Manase fọduru nwere ya.
7 Òkè-ala Manase we si n'Asha rue
Mikmetat, nke di n'iru Shekem; òkè-ala
ahu we je rue aka-nri, rue ndi bi n'En-
tapua. 8 Manase nwe ala Tapua: ma
umu Efraim nwe Tapua rue òkè-ala
Manase. 9 Òkè-ala ahu we rida rue
miri-iyi Kena, n'akuku Ndida nke miri-
iyi ahu: obodo ndia ka Efraim nwere
n'etiti obodo Manase: òkè-ala Manase
we di n'akuku Ugwu miri-iyi ahu,
ọpupu-ya we di n'okė osimiri:
10 n'akuku Ndida ọ diri Efraim, ma
n'akuku Ugwu ọ diri Manase, okė
osimiri bu kwa òkè-ala-ya; ha we metu
Asha n'Ugwu, metu kwa Isaka n'ọwuwa-

anyanwu. 11 Manase nwe-kwa-ra
obodo n'Isaka na n'Asha, bú Bet-shean
na umu-obodo-ya, na Ibleam na umu-
obodo-ya, na ndi bi na Doa na umu-
obodo-ya, na ndi bi na En-doa na umu-
obodo-ya, na ndi bi na Teanak na
umu-obodo-ya, na ndi bi na Megido na
umu-obodo-ya, bú ebe di elu atọ ahu.
12 Ma umu Manase apugh inapu ndi bi
n'obodo ahu ala-ha; ma ndi Kenean
jisiri ike ibiri n'ala ahu. 13 O rue, mḅe
umu Israel di ike, na ha tiyere ndi
Kenean n'ifè-òfùfè, ma ha anapusigh ha
ala-ha.

14 Umu Josef we gwa Joshua okwu,
si, Gini mere i nyeworom otù ihe-ife-
nzà na otù òkè n'ihe-nketa, ma mu
onwem bu ndi bara uba, n'ihi na Jehova
agọziwom rue uḅu a? 15 Joshua we si
ha, Ọ buru na ndi bara uba ka i bu,
rigorue oké ọhia n'onwe-gi, ḅutu-kwa-
ra onwe-gi n'ebe ahu n'ala ndi-Perizait
na Refaim; ebe ugwu Efraim diri gi
nkpa. 16 Umu Josef we si, Ugwu a
ezugh ayi: ma uḅọ-ala ígwè di n'aka ndi
Kenean nile ndi bi n'ala ndagwurugwu,
ma ndi bi na Bet-shean na umu-obodo-
ya, ma ndi bi na Jezreel. 17 Joshua we
gwa ulo Josef, bú Efraim na Manase,
okwu, si, Ndi bara uba ka i bu, ọ bu
kwa ike uku ka i nwere: i gagh-enwe
nání otù ihe-ife-nzà: 18 n'ihi na ugwu
ahu ka i gēnwe; n'ihi na oké ọhia ka ọ
bu, i gēḅutu kwa ya, i gēnwe kwa
ọpupu-ya nile: n'ihi na i gānapu ndi
Kenean ala-ha, ọ bu ezie na ha nwere
uḅọ-ala ígwè, ọ bu kwa ezie na ndi di ike
ka ha bu.

18 1 Nzukọ nile nke umu Israel we
kpọkọta nwe-ha na Shailo, ma
ulo-ikwū nzute n'ebe ahu: ewe buda ala
ahu n'iru ha. 2 Ebo asa we fọdu n'etiti
umu Israel, ndi anēkegh ihe-nketa-ha.
3 Joshua we si umu Israel, Rùe ole mḅe
ka unu onwe-unu gābu ndi-ume-ngwu
ibà inweta ala ahu, nke Jehova, bú
Chineke nke nna-unu-hà, nyeworo unu?
4 Doronu onwe-unu ndikom atọ inọrọ
ebo ọ bula: m'gēziga kwa ha, ha gēbili
kwa, jegharia n'ala nka, de ya
n'akwukwọ dika ihe-nketa-ha si di; ha
gābiakutekwam. 5 Ha gēkè kwa ya òkè
asa: Juda gēguzo n'ókè-ala-ya na Ndida,
ulo Josef gēguzo kwa n'ókè-ala-ha
n'Ugwu. 6 Unu onwe-unu gēde kwa
ala ahu n'akwukwọ n'òkè asa, wetaram
akwukwọ ahu n'ebe a: m'gēfe-kwa-ra
unu nzà n'ebe a n'iru Jehova, bú
Chineke-ayi. 7 N'ihi na ndi Livai
enwegh òkè n'etiti unu; n'ihi na ọlu-
nchu-aja Jehova bu ihe-nketa-ha: Gad
na Reuben na nkera ebo Manase
anarawo kwa ihe-nketa-ha n'ofè Jọdan
n'akuku ọwuwa-anyanwu, nke Moses,
bú orù Jehova, nyere ha. 8 Ndikom
ahu we bilie, je: Joshua we nye ndi nēje
ide ala ahu n'akwukwọ iwu, si, Jenu,
jegharia n'ala nka, de ya n'akwukwọ,
laghachikutem, m'gēfe-kwa-ra unu nzà
n'ebe a n'iru Jehova, nime Shailo.
9 Ndikom ahu we je, gabiga n'ala ahu,
de ya n'akwukwọ dika obodo nile si
di n'òkè asa, ha we biakute Joshua
rue ọmuma-ulo-ikwū nime Shailo.
10 Joshua we fere ha nzà nime Shailo
n'iru Jehova: Joshua we kère umu
Israel ala n'ebe ahu dika esi kè ha n'òkè
n'òkè.

11 Ife-nzà nke ebo umu Benjamin we
puta dika aḅuru nile ha si di; ókè-ala
nke ihe-ife-nzà-ha we puta n'etiti umu
Juda na umu Josef. 12 Ókè-ala ha
nwere n'akuku Ugwu we site na Jọdan;
ókè-ala ahu we rigo rue akuku Jeriko
n'Ugwu, rigo kwa n'ugwu n'akuku
Ọdida-anyanwu; ọpupụ-ya di kwa
n'ọzara Bet-even. 13 Ókè-ala ahu we
si n'ebe ahu gabiga rue Luz, rue akuku
Luz (nke ahu bu Bet-el), n'akuku Ndida;
ókè-ala ahu we rida rue Atarot-ada, n'elu
ugwu nke di na Ndida nke Bet-horon di
n'okpuru. 14 Ewe kpa ókè ahu, ọ we
ḅa buruburu rue akuku Ọdida-anyanwu
n'akuku Ndida, site n'ugwu nke di n'iru
Bet-horon n'akuku Ndida; ọpupu-ya di
kwa na Kiriat-beal (nke ahu bu Kiriat-
jearim), bú obodo umu Juda: nka bu
akuku Ọdida-anyanwu. 15 Akuku
Ndida we site na nsọtu Kiriat-jearim,
ókè-ala ahu we pua n'akuku Ọdida-
anyanwu, pua rue isi-iyi miri Neftoa:
16 ókè-ala ahu we rida rue nsọtu ugwu
ahu nke di n'iru ndagwurugwu nwa
Hinom, nke di na ndagwurugwu Refaim
n'akuku Ugwu; ọ rida rue ndagwurugwu
Hinom, rue akuku ndi Jebus n'akuku
Ndida, we rida rue En-rogel; 17 ewe
kpa ókè-ala ahu n'Ugwu, ọ pua n'En-
shemesh, pu kwa rue Gelilot, nke di na
ncherita-iru nrigo Adumim; ọ rida rue

nkume Bohan nwa Reuben; 18 ọ
gabiga rue akuku na nchcrita-iru Araba
n'akuku Ugwu, we rida rue Araba:
19 ókè-ala ahu we gabiga rue akuku
Bet-họgla n'akuku Ugwu: ọpupu ókè-
ala ahu di kwa n'ọnu-miri Ugwu nke
Oké Osimiri Nnú, na nsọtu Ndida nke
Jọdan; nka bu ókè-ala Ndida. 20 Jọdan
bu kwa ókè-ala-ya n'akuku Iru-
anyanwu. Nka bu ihe-nketa umu
Benjamin, dika ókè-ala-ya nile si di
buruburu, dika aḅuru nile ha si di.
21 Ma obodo ebo umu Benjamin nwere
dika aḅuru nile ha si di bu Jeriko, na
Bet-họgla, na Emek-keziz; 22 na Bet-
araba, na Zemaraim, na Bet-el; 23 na
Avim, na Para, na Ọfra; 24 na Kefa-
amoni, na Ọfni, na Geba; obodo iri na
abua na obodo ntà ha: 25 na Gibeon,
na Rema, na Beirot; 26 na Mizpeh, na
Kefira, na Moza; 27 na Rekem, na
Iapeel, na Tarala; 28 na Zela, na Elef,
na ndi Jebus (nke ahu bu Jerusalem), na
Gibeat, na Kiriat; obodo iri na anọ na
obodo ntà ha. Nka bu ihe-nketa umu
Benjamin dika aḅuru nile ha si di.

19 1 Ife-nzà nke-abua we putara
Simeon, bú ebo umu Simeon
dika aḅuru nile ha si di: ihe-nketa-ha
di n'etiti ihe-nketa umu Juda. 2 Ha we
nwe n'ihe-nketa-ha Bia-sheba, ma-ọbu
Sheba, na Molada; 3 na Haza-shual, na
Bala, na Ezem; 4 na Eltolad, na Betul,
na Họma; 5 na Ziklag, na Bet-
makabot, na Haza-susa; 6 na Bet-
lebaot, na Sharuhen; obodo iri na atọ
na obodo ntà ha: 7 na Ain, na Rimon,
na Eta, na Ashan; obodo anọ na obodo
ntà ha: 8 na obodo ntà nile nke di
obodo ndia buruburu rue Bealat-bia,
bú Rema Negeb. Nka bu ihe-nketa nke
ebo umu Simeon dika aḅuru nile ha si
di. 9 Site n'òkè umu Juda ka ihe-
nketa umu Simeon di: n'ihi na òkè umu
Juda riri nne kari ha: umu Simeon we
keta ihe n'etiti ihe-nketa-ha.

10 Ife-nzà nke-atọ we putara umu
Zebulun dika aḅuru nile ha si di: ókè-
ala ihe-nketa-ha we di rue Sarid:
11 ókè-ala-ha we rigo n'akuku Ọdida-
anyanwu, ru kwa Marala, we metu
Dabeshet, metu kwa miri-iyi nke di
n'iru Jọkneam; 12 o si na Sarid
chigharia n'akuku Iru - anyanwu
n'ọwuwa-anyanwu rue ókè-ala Kislot-
teboa; ọ pua rue Daberat, we rigo rue
Jafia; 13 o si n'ebe ahu gabiga n'akuku
Iru-anyanwu n'akuku ọwuwa-anyanwu
rue Gat-hefa, rue Et-kazin; ọ pua na
Rimon, nke akpara rue Nea; 14 ókè-
ala ahu we ḅa ya buruburu n'Ugwu
rue Hanaton: ọpupu-ya di kwa na
ndagwurugwu Ifta-el; 15 na Katat,
na Nahalal, na Shimron, na Idala, na
Bet-lehem: obodo iri na abua na obodo
ntà ha. 16 Nka bu ihe-nketa umu
Zebulun dika aḅuru nile ha si di, obodo
ndia na obodo ntà ha.

17 Ife-nzà nke-anọ we putara Isaka,
bú umu Isaka dika aḅuru nile ha si di.
18 Ókè-ala-ha we rue Jezreel, na
Kesulot, na Shunem; 19 na Hafaraim,
na Shion, na Anaharat; 20 na Rabit,
na Kishion, na Ebez; 21 na Remet, na
En-ganim, na En-hada, na Bet-pazez:
22 ókè-ala ahu we metu Teboa, na
Shahazuma, na Bet-shemesh; ọpupu
ókè-ala-ha di kwa na Jọdan: obodo iri
na isi na obodo ntà ha. 23 Nka bu ihe-
nketa ebo umu Isaka dika aḅuru nile ha
si di, obodo ahu na obodo ntà ha.

24 Ife-nzà nke-ise we putara ebo umu
Asha dika aḅuru nile ha si di. 25 Ókè-
ala-ha we buru Helkat, na Hali, na
Beten, na Akshaf; 26 na Alamelek, na
Amad, na Mishal; ọ metu Kamel
n'akuku Ọdida-anyanwu, metu kwa
Shaihoa-libnat; 27 ọ we chigharia
n'ọwuwa-anyanwu rue Bet-degon, we
metu Zebulun, metu kwa ndagwurugwu
Ifta-el n'akuku Ugwu rue Bet-emek na
Neiel; ọ pua rue Kabul n'aka-ekpe,
28 na Ebron, na Rehob, na Hamon, na
Kena, we rue Zaidon bara uba; 29 ókè-
ala ahu we chigharia rue Rema, ru kwa
obodo ahu ewusiri ike, bú Taia; ókè-
ala ahu we chigharia rue Hosa; ọpupu-
ya di kwa n'oké osimiri site na Hebel rue
Akzib: 30 na Uma, na Efek, na
Rehob: orú obodo na abua na obodo
ntà ha. 31 Nka bu ihe-nketa nke ebo
umu Asha dika aḅuru nile ha si di,
obodo ndia na obodo ntà ha.

32 Ọ bu umu Naftali ka ife-nzà nke-
isi putara, bú umu Naftali dika aḅuru
nile ha si di. 33 Ókè-ala-ha we site na
Helef, site n'osisi terebinth nime
Zaananim, na Adami-nekeb, na Jabneel,
rue Lakum; ọpupu-ya we di na Jọdan:
34 ókè-ala ahu we chigharia n'akuku

Ọdida-anyanwu rue Aznot-teboa, si
n'ebe ahu pua rue Hukok; ọ metu
Zebulun na Ndida, metu kwa Asha
n'Ọdida-anyanwu, metu kwa Juda
n'akuku Jọdan n'ọwuwa-anyanwu.
35 Obodo ewusiri ike bu Zidim, na
Zea, na Hamat, na Rakat, na Kineret;
36 na Adama, na Rema, na Hezoa;
37 na Kedesh, na Edrei, na En-hezoa;
38 na Iron, na Migdal-el, na Horem, na
Bet-anat, na Bet-shemesh; obodo iri na
iteghete na obodo ntà ha. 39 Nka bu
ihe-nketa nke ebo umu Naftali dika
aḇuru nile ha si di, obodo nile na obodo
ntà ha.

40 Ọ bu ebo umu Dan dika aḇuru nile
ha si di ka ife-nzà nke-asa putara.
41 Òkè-ala ihe-nketa-ha we buru Zọra,
na Eshtaol, na Ia-shemesh; 42 na
Shaalabin, na Ajalon, na Itla; 43 na
Ilon, na Timna, na Ekron; 44 na
Elteke, na Gibeton, na Bealat; 45 na
Jihud, na Bene-berak, na Gat-rimon;
46 na Me-jakon, na Rakon, tiyere òkè-
ala di na ncherita-iru Jafo. 47 Òkè-ala
umu Dan we si n'ebe ha nọ pua: umu
Dan we rigo, buso Leshem agha, were
ya, were ọnu mma-agha tiḇue ya, ha we
nweta ya, biri nime ya, we kpọ Leshem,
Dan, dika aha Dan, bú nna-ha, si di.
48 Nka bu ihe-nketa ebo umu Dan dika
aḇuru nile ha si di, obodo ndia na obodo
ntà ha.

49 Ha we mesia ka eketa ala ahu dika
òkè-ala-ya nile si di; umu Israel we nye
Joshua nwa Nun ihe-nketa n'etiti ha:
50 n'okwu-ọnu Jehova ka ha nyere ya
obodo ahu nke ọ riọrọ, bú Timnat-sera
n'ugwu Efraim: o wue obodo ahu, biri
nime ya.

51 Ndia bu ihe-nketa, nke Eleeza, bú
onye-nchu-aja, na Joshua nwa Nun, na
ndi-isi ulo ndi bu nna ebo umu Israel,
mere ka eketa n'ife-nzà nime Shailo n'iru
Jehova, n'ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute. Ha
we kebie ala ahu.

20 1 Jehova we gwa Joshua okwu,
si, 2 Gwa umu Israel okwu, si,
Wezugara onwe-unu obodo nḇabà ahu,
nke M'gwara unu okwu bayere ha n'aka
Moses: 3 ka oḇu-madu onye nētiḇu
madu n'ọghọm nāmagh ama we ḇalaga
n'ebe ahu: ha gābu-kwa-ra unu ebe-
nḇabà ipu n'aka onye-ọ̀bọ̀ ọbara. 4 Ọ
gāḇalaga kwa n'otù nime obodo ahu,
guzo n'oghere ọnu-uzọ-ama obodo ahu,
kwue okwu-ya nile na nti ndi-okenye
obodo ahu; ha gākpọbata kwa ya
n'obodo tiyere onwe-ha, nye ya ọnọdu,
ka ọ we biri n'etiti ha. 5 Ma mḇe
onye-ọ̀bọ̀ ọbara gāchu ya n'azu, ha
agagh-eḇochi oḇu-madu ahu ka ọ ba
n'aka-ya; n'ihi na ọ bu n'amagh-ama ka
o tiḇuru madu-ibe-ya, ma ọ kpọgh ya asi
na mḇe gara aga. 6 O gēbi kwa n'obodo
ahu, rue mḇe o gēguzo n'iru nzukọ
Israel ka ekpe ya ikpe, rue ọnwu onye-
isi-nchu-aja nke gānọ na mḇe ahu: mḇe
ahu oḇu-madu ahu gālaghachi, ba
n'obodo-ya, ba kwa n'ulo-ya, rue obodo
ahu nke o si n'ebe ahu ḇalaga. 7 Ha
we do obodo ndia nsọ, bú Kedesh nime
Galili, n'ugwu Naftali, na Shekem
n'ugwu Efraim, na Kiriat-aba (nke ahu
bu Hebron) n'ugwu Juda. 8 N'ofè
Jọdan n'akuku Jeriko n'akuku ọwuwa-
anyanwu ha nye-kwa-ra Beza n'ọzara
n'ala di lari site n'ebo Reuben, na
Remot nime Gilead site n'ebo Gad, na
Golan nime Beshan site n'ebo Manase.
9 Ndia bu obodo akara àkà bayere umu
Israel nile, baye-kwa-ra ọbìa nke nānọ
dika ọbia n'etiti ha, ka onye ọ bula nke
nētiḇu madu n'ọghọm we ḇalaga n'ebe
ahu, ghara kwa inwu n'aka onye-ọ̀bọ̀
ọbara, rue mḇe o gēguzo n'iru nzukọ
Israel.

21 1 Ndi-isi ulo nke ndi bu nna ndi
Livai we biarue nso Eleeza, bú
onye-nchu-aja, biaru kwa nso Joshua
nwa Nun, biaru kwa nso ndi-isi ulo nke
ndi bu nna nke ebo nile nke umu Israel;
2 ha we gwa ha okwu nime Shailo n'ala
Kenean, si, Jehova nyere iwu n'aka
Moses inye ayi obodo ufọdu ayi gēbi, ha
na ebe-ita-nri-ha nke gādiri anu-ulo-ayi.
3 Umu Israel we si n'ihe-nketa-ha nye
ndi Livai, dika okwu-ọnu Jehova si di,
obodo ndia na ebe-ita-nri-ha.

4 Ife-nzà we putara aḇuru nile nke
ndi Kohat: umu Eron, bú onye-nchu-
aja, ndi sitere na ndi Livai, we nwe
obodo iri na atọ sitere n'ebo Juda, site
kwa n'ebo ndi Simeon, site kwa n'ebo
Benjamin, n'ife-nzà.

5 Umu Kohat fọduru we nwe obodo
iri sitere n'aḇuru nile nke ebo Efraim,
site kwa n'ebo Dan, site kwa na nkera
ebo Manase, n'ife-nzà.

6 Umu Giashon we nwe obodo iri na

atọ sitere n'aḇuru nile nke ebo Isaka,
site kwa n'ebo Asha, site kwa n'ebo
Naftali, site kwa na nkera ebo Manase
nime Beshan, n'ife-nzà.
7 Umu Merari dika aḇuru nile ha si di
we nwe obodo iri na abua sitere n'ebo
Reuben, site kwa n'ebo Gad, site kwa
n'ebo Zebulun.
8 Umu Israel we nye ndi Livai obodo
ndia na ebe-ita-nri-ha n'ife-nzà, dika
Jehova nyere iwu n'aka Moses. 9 Ha
we si n'ebo umu Juda, si kwa n'ebo umu
Simeon, nye obodo ndia nke akpọrọ ha
n'aha n'ebe a: 10 ha we diri umu Eron,
ndi sitere n'aḇuru ndi Kohat, ndi sitere
n'umu Livai: n'ihi na ha ka ife-nzà
mbu diri. 11 Ha we nye ha Kiriat-aba,
nna Anak ka Aba ahu bu, (nke ahu bu
Hebron,) n'ugwu Juda, ya na ebe-ita-
nri-ya nile buruburu ya. 12 Ma ọhia
nke obodo ahu, na obodo ntà ya nile, ka
ha nyere Keleb nwa Jefune n'ihe-
onwunwe-ya.
13 Umu Eron, bú onye-nchu-aja, ka
ha nyere Hebron na ebe-ita-nri-ya, bú
obodo nḇabà nke oḇu-madu, na Libna
na ebe-ita-nri-ya nile; 14 na Jatia na
ebe-ita-nri-ya nile, na Eshtemoa na ebe-
ita-nri-ya nile, 15 na Holon na ebe-
ita-nri-ya nile, na Debia na ebe-ita-nri-
ya nile; 16 na Ain na ebe-ita-nri-ya
nile, na Juta na ebe-ita-nri-ya nile, na
Bet-shemesh na ebe-ita-nri-ya nile;
obodo iteghete site n'ebo abua ahu.
17 Site kwa n'ebo Benjamin, Gibeon na
ebe-ita-nri-ya nile, na Geba na ebe-ita-
nri-ya nile; 18 na Anatot na ebe-ita-
nri-ya nile, na Almon na ebe-ita-nri-ya
nile: obodo anọ. 19 Obodo nile nke
umu Eron, bú ndi-nchu-aja, di obodo
iri na atọ na ebe-ita-nri-ha.
20 Aḇuru nile nke umu Kohat, bú ndi
Livai, bú ndi fọduru site n'umu Kohat,
ha nwere obodo ife-nzà-ha site n'ebo
Efraim. 21 Ha we nye ha Shekem na
ebe-ita-nri-ya nile n'ugwu Efraim, bú
obodo nḇabà nke oḇu-madu, na Gezea
na ebe-ita-nri-ya nile; 22 na Kibzaim
na ebe-ita-nri-ya nile, na Bet-horon na
ebe-ita-nri-ya nile; obodo anọ. 23 Site
kwa n'ebo Dan, Elteke na ebe-ita-nri-ya
nile, na Gibeton na ebe-ita-nri-ya nile;
24 na Ajalon na ebe-ita-nri-ya nile, na
Gat-rimon na ebe-ita-nri-ya nile; obodo
anọ. 25 Site kwa na nkera ebo Manase,
Tanak na ebe-ita-nri-ya nile, na Gat-
rimon na ebe-ita-nri-ya nile; obodo
abua. 26 Obodo nile di iri, ha na ebe-
ita-nri-ha, bú nke diri aḇuru umu Kohat
fọduru.
27 Ha nye-kwa-ra umu Giashon, ndi
sitere n'aḇuru ndi Livai, Golan nime
Beshan na ebe-ita-nri-ya nile, bú obodo
nḇabà nke oḇu-madu; na Be-eshtera na
ebe-ita-nri-ya nile, site na nkera ebo
Manase; obodo abua. 28 Site kwa
n'ebo Isaka, Kishion na ebe-ita-nri-ya
nile, na Daberat na ebe-ita-nri-ya nile;
29 na Jamut na ebe-ita-nri-ya nile, na
En-ganim na ebe-ita-nri-ya nile, obodo
anọ. 30 Site kwa n'ebo Asha, Mishal
na ebe-ita-nri-ya nile, na Abdon na ebe-
ita-nri-ya nile; 31 na Helkat na ebe-
ita-nri-ya nile, na Rehob na ebe-ita-nri-
ya nile; obodo anọ. 32 Site kwa n'ebo
Naftali, Kedesh nime Galili na ebe-ita-
nri-ya nile, bú obodo nḇabà nke oḇu-
madu, na Hamot-doa na ebe-ita-nri-ya
nile, na Katan na ebe-ita-nri-ya nile;
obodo atọ. 33 Obodo nile nke ndi
Giashon, dika aḇuru nile ha si di, di
obodo iri na atọ na ebe-ita-nri-ha.
34 Ha nye-kwa-ra aḇuru nile nke
umu Merari, bú ndi Livai fọduru,
Jokneam na ebe-ita-nri-ya nile; na Kata
na ebe-ita-nri-ya nile, 35 na Dimna
na ebe-ita-nri-ya nile, na Nahalal na
ebe-ita-nri-ya nile, sitere n'ebo Zebulun;
obodo anọ. 36 Site kwa n'ebo Reuben,
Beza na ebe-ita-nri-ya nile, na Jehaz na
ebe-ita-nri-ya nile, 37 na Kedimot na
ebe-ita-nri-ya nile, na Mefaat na ebe-
ita-nri-ya nile; obodo anọ. 38 Site
n'ebo Gad, Remot nime Gilead na ebe-
ita-nri-ya nile, bú obodo nḇabà nke oḇu-
madu, na Mahanaim na ebe-ita-nri-ya
nile; 39 na Heshbon na ebe-ita-nri-ya
nile, na Jeza na ebe-ita-nri-ya nile;
obodo ahu nile di anọ. 40 Obodo ahu
nile diri umu Merari dika aḇuru nile ha
si di, bú ndi fọduru site n'aḇuru nile nke
ndi Livai; ihe-ife-nzà-ha we di obodo
iri na abua.
41 Obodo nile nke ndi Livai n'etiti
ihe-onwunwe umu Israel di ọgu obodo
abua na asatọ na ebe-ita-nri-ha.
42 Obodo ndia di otú a, obodo ọ bula
na ebe-ita-nri-ya nile buruburu ya: otú
a ka ọ diri obodo ndia nile.
43 Jehova we nye Israel ala ahu nile

nke Ọ ṅuru iyi inye ndi bu nna-ha; ha we
nweta ya, we biri nime ya. 44 Jehova
we me ka ha zuru ike buruburu, dika
ihe nile si di nke Ọ ṅuru ndi bu nna-ha
iyi: ọ digh kwa nwoke ọ bula n'etiti ndi-
iro-ha nile guzoro n'iru ha; ndi-iro-ha
nile ka Jehova nyere n'aka-ha. 45 Ọ
digh ihe ọ bula dapuru n'ezi ihe nile nke
Jehova gwara ulo Israel; ha nile mere.

22 1 Mḅe ahu Joshua kpọrọ ndi
Reuben, kpọ kwa ndi Gad, kpọ
kwa nkera ebo Manase, 2 si ha, Unu
onwe-unu edebewo ihe nile nke Moses,
bú orù Jehova, nyere unu n'iwu, unu
egewo kwa nti olum n'ihe nile m'nyere
unu n'iwu: 3 unu arapugh umu-nne-
unu ọtutu ubọchi ndia rue ta, ma unu
edebewo ihe-ndebe nke ihe Jehova, bú
Chineke-unu, nyere n'iwu. 4 Ma uḅu
a Jehova, bú Chineke-unu, emewo ka
umu-nne-unu zuru ike, dika Ọ gwara
ha okwu: uḅu a kwạ chigharianu, jerue
ulo-ikwū-unu n'onwe-unu, rue ala ihe-
onwunwe-unu, nke Moses, bú orù
Jehova, nyere unu n'ofè Jọdan. 5 Nání,
lezienu anya nke-ọma ime ihe enyere
n'iwu na iwu ahu, nke Moses, bú orù
Jehova, nyere unu n'iwu, ihu Jehova,
bú Chineke-unu, n'anya, na ije íjè n'uzọ-
Ya nile, na idebe ihe nile Ọ nyere n'iwu,
na irapara n'aru Ya, na iwere obi-unu
nile na nkpuru-obi-unu nile fè Ya òfùfè.
6 Joshua we gọzie ha, zilaga ha: ha we
jerue ulo-ikwū-ha.

7 Ma nkera ebo Manase ka Moses
nyere ihe-nketa nime Beshan: ma Joshua
nyere nkera-ya ọzọ ihe-nketa n'etiti
umu-nne-ha n'ofè Jọdan n'akuku Ọdida-
anyanwu. Ọzọ kwa, mḅe Joshua
zilagara ha n'ulo-ikwū-ha, ọ gọzie ha,
8 gwa ha okwu, si, Werenu ọtutu àkù
laghachi n'ulo-ikwū-unu, were kwa
anu-ulo bara uba nke-uku, were kwa
ọla-ọcha, were kwa ọla-edo, were kwa
ọla, were kwa ígwè, were kwa uwe bara
uba nke-uku: soronu umu-nne-unu
kere ihe-nkwata ndi-iro-unu.

9 Umu Reuben na umu Gad na
nkera ebo Manase we laghachi, si n'ebe
umu Israel nọ site na Shailo, nke di
n'ala Kenean, ga, ijeru ala Gilead, iru
ala ihe-onwunwe-ha, nke ha nwere ihe-
onwunwe nime ya, dika okwu-ọnu
Jehova n'aka Moses si di. 10 Ha we
biarue buruburu-ala Jọdan, nke di n'ala
Kenean, umu Reuben na umu Gad na
nkera ebo Manase we wue ebe-ichu-aja
n'ebe ahu n'akuku Jọdan, bù ebe-ichu-
aja uku n'ile ya anya. 11 Umu Israel
we nu, si, Le, umu Reuben na umu
Gad na nkera ebo Manase ewuwo ebe-
ichu-aja na ncherita-iru ala Kenean,
nime buruburu-ala Jọdan, n'ofè umu
Israel nwe. 12 Mḅe umu Israel nuru
ya, nzukọ nile nke umu Israel we
kpọkọta onwe-ha nime Shailo, irigokuru
ha ibu agha.

13 Umu Israel we ziga Finehas nwa
Eleeza, bú onye-nchu-aja, ijekuru umu
Reuben, na ijekuru umu Gad, na ijekuru
nkera ebo Manase, rue ala Gilead; 14 ya
na ndi-isi iri, otù onye-isi otù onye-isi
diri ulo nna ọ bula, inọrọ ebo nile nke
Israel; ha nile n'otù n'otù, ndi-isi ulo
nke ndi bu nna-ha ka ha bu, ha diri usu
nile nke nnù madu abua na ọgu iri nke
Israel. 15 Ha we biakute umu Reuben,
biakute kwa umu Gad, biakute kwa
nkera ebo Manase, rue ala Gilead, ha we
gwa ha okwu, si, 16 Otú a ka nzukọ
nile nke Jehova siri, Gini bu ihe-
nmekpu a nke unu mekpuworo megide
Chineke Israel, isi n'iso Jehova chigharia
ta, n'iwuru onwe-unu ebe-ichu-aja,
inupu isi n'okpuru Jehova ta? 17 Ọ
bu na ajọ omume Peoa diri ayi ntà,
nke ayi nāsapugh onwe-ayi na ya rue
ta, ihe-otiti ahu we di nime nzukọ
Jehova, 18 na unu onwe-unu gēsi n'iso
Jehova chigharia ta? o gēru kwa, ọ buru
na unu anupu isi ta n'okpuru Jehova,
na Ọ gēwesa nzukọ nile nke Israel iwe
echi. 19 Otú ọ di, ọ buru na ala ihe-
onwunwe-unu arua árú, gabigaranu
onwe-unu rue ala ihe-onwunwe Jehova,
ebe ebe-obibi Jehova nēbi, nwe-kwa-nu
ihe-onwunwe n'etiti ayi: ma unu
anupula isi n'okpuru Jehova, unu anupu-
kwa-la isi n'okpuru ayi, n'iwuru onwe-
unu ebe-ichu-aja nābugh ebe-ichu-aja
Jehova, bú Chineke-ayi. 20 Ekan nwa
Zera, ọ̀ mekpugh ihe-nmekpu n'ihe ahu
ewezugara nye Jehova, ma n'aru nzukọ
nile nke Israel ka iwe dikwasi? ma ọ
bugh nání ya onwe-ya, bú otù onye,
kubìri ume n'ajọ omume-ya.

21 Umu Reuben na umu Gad na
nkera ebo Manase we za, gwa ndi-isi usu
nile nke nnù ndikom abua na ọgu iri nke
Israel okwu, si, 22 Chineke Nke

kachasi chi nile, bù Jehova, Chineke Nke
kachasi chi nile, bù Jehova, Ya onwe-ya
mara, Israel kwa, ya onwe-ya gāmara; ọ
buru na ọ bu nime nnupu-isi, ọ buru
kwa na ọ bu nime nmekpu megide
Jehova, (azọputala ayi ta,) 23 ka ayi
wuworo onwe-ayi ebe-ichu-aja isi n'iso
Jehova chigharia; ọ buru kwa na ọ bu
isure àjà-nsure-ọku ma-ọbu onyinye-
inata-iru-ọma n'elu ya, ọ buru kwa na ọ
bu ichu ihe aja nke àjà-udo n'elu ya, ka
Jehova Onwe-ya jua ase ya; 24 ọ buru
kwa na ayi emegh nka site n'iche uche
okwu, si, N'ọdi-n'iru umu-unu gāgwa
umu-ayi okwu, si, Gini ka unu na
Jehova, bù Chineke nke Israel, nwekọrọ?
25 n'ihi na Jehova etiyewo òkè-ala
n'etiti ayi na unu, umu Reuben na umu
Gad, bù Jọdan; unu enwegh òkè nime
Jehova: umu-unu ewe me ka umu-ayi
kwusi n'itu egwu Jehova. 26 Ayi we
si, Biko, ka ayi doziere onwe-ayi iwu
ebe-ichu-aja nka, ọ bugh isure àjà-
nsure-ọku, ọ bugh kwa ichu aja:
27 kama ihe-àmà ka ọ gābu n'etiti ayi
na unu, na n'etiti ọḅọ nile nke umu-ayi
ndi gānọchi ayi, ka ayi we were àjà-
nsure-ọku nile ayi, were kwa àjà nile
ayi, were kwa àjà-udo nile ayi, fè òfúfè
Jehova n'iru Ya; ka umu-unu we ghara
isi umu-ayi n'ọdi-n'iru, Unu enwegh
òkè nime Jehova. 28 Ayi we si, O gēru
kwa, mḅe ha gāsi ayi, si kwa ọḅọ nile
nke umu-ayi n'ọdi-n'iru, otù a, na ayi
gāsi, Lenu ihe-atù nke ebe-ichu-aja
Jehova, nke nna-ayi-hà mere, ọ bugh
isure àjà-nsure-ọku, ọ bugh kwa ichu
aja: kama ihe-àmà ka ọ bu n'etiti ayi
na unu. 29 Ya buru ayi ihe-àrù inupu
isi n'okpuru Jehova, na isi n'iso Jehova
chigharia ta, iwu ebe-ichu-aja isure
àjà-nsure-ọku, ma-ọbu inye onyinye-
inata-iru-ọma, ma-ọbu ichu aja, nāgugh
ebe-ichu-aja Jehova, bù Chineke-ayi, di
n'íru ebe-obibi-Ya.

30 Finehas, bù onye-nchu-aja, na ndi
isi nzukọ Israel, bù ndi-isi usu nile nke
nnù ndikom abua na ọgu iri nke Israel,
ndi soro ya je, we nu okwu nile nke umu
Reuben na umu Gad na umu Manase
kwuru, ọ we di nma n'anya-ha.
31 Finehas nwa Eleeza, bù onye-nchu-
aja, we si umu Reuben, si kwa umu Gad,
si kwa umu Manase, Ta ka ayi mara
na Jehova nọ n'etiti ayi, n'ihi na unu
emekpugh ihe-nmekpu a megide Jehova:
uḅu a ka unu naputaworo umu Israel
n'aka Jehova. 32 Finehas nwa Eleeza,
bù onye-nchu-aja, na ndi-isi we si n'ebe
umu Reuben nọ, na n'ebe umu Gad nọ,
n'ala Gilead, lata, rue ala Kenean,
lakuru umu Israel, we weghachiri ha
okwu. 33 Okwu ahu we di nma n'anya
umu Israel; umu Israel we gọzie
Chineke, ha ekwugh kwa okwu irigokuru
ha ibu agha, ibibi ala nke umu Reuben
na umu Gad nēbi nime ya. 34 Umu
Reuben na umu Gad we kpọsa okwu
bayere ebe-ichu-aja ahu, N'ihi na, ka ha
kwuru, ihe-àmà ka ọ bu n'etiti ayi, na
Jehova bu Chineke.

23 1 O rue, mḅe ọtutu ubọchi gasiri
site na mḅe Jehova mere ka Israel
zuru ike pua n'aka ndi-iro-ha nile
buruburu, mḅe Joshua ghọrọ agadi, mḅe
ubọchi ndu-ya nāgwu, 2 na Joshua
kpọrọ Israel nile, bù ndi-okenye-ha, na
ndi-isi-ha, na ndi-ikpé-ha, na ndi-odozi-
okwu-ha, si ha, Mu onwem aghọwo
agadi, ubọchi ndum nāgwu: 3 unu
onwe-unu ahuwo kwa ihe nile nke
Jehova, bù Chineke-unu, meworo mba
ndia nile n'ihi unu; n'ihi na Jehova, bù
Chineke-unu, Ya onwe-ya bu onye
nāluru unu ọgù. 4 Lenu, emewom ka
mba ndia nke fọduru dayere unu n'ihe-
nketa diri ebo nile unu, site na Jọdan,
ha na mba ahu nile ndi m'bipuworo, we
rue oké osimiri uku ahu n'ọdida
anyanwu. 5 Jehova, bù Chineke-unu,
Ya onwe-ya gākwapu kwa ha n'iru
unu, napu kwa ha ala-ha n'iru unu; unu
gēnweta kwa ala-ha, dika Jehova, bù
Chineke-unu, gwara unu okwu. 6 Di-
kwa-nu ike nke-uku idebe na ime ihe
nile edeworo n'akwukwọ iwu Moses,
ka unu ghara isi nime ya wezuga onwe-
unu n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe;
7 ka unu ghara ibà nime mba ndia, ndi
fọduru n'etiti unu; unu ehota-kwa-la
aha chi nile ha, unu eme-kwa-la ka
ewere ha ńua iyi, unu efè-kwa-la ha
òfúfè, unu akpọ-kwa-la isi ala nye ha:
8 kama Jehova, bù Chineke-unu, ka
unu gārapara n'aru, dika unu meworo
rue ta. 9 Jehova nānapu kwa mba uku
nke nwere ume ala-ha n'iru unu: ma
unu onwe-unu, ọ digh nwoke ọ bula
guzoworo n'iru unu rue ta. 10 Otù
nwoke nime unu nāchu nnù ndikom

abua na ọgu iri: n'ihi na Jehova, bú
Chineke-unu, Ya onwe-ya bu onye
nāluru unu ọgụ, dika Ọ gwara unu
okwu. 11 Lezi-kwa-nu onwe-unu anya
nke-ọma, ihu Jehova, bú Chineke-unu,
n'anya. 12 Ma ọ buru na unu alaghachi
ma-ọli, we rapara n'aru ndi fọduru nke
mba ndia, bú ndia fọduru n'etiti unu,
unu na ha ewe lurita nwunye, unu ewe
bakuru ha, ha ewe bakuru kwa unu:
13 maranu nke-ọma na Jehova, bú
Chineke-unu, agagh-anapu kwa mba
ndia ala-ha ọzọ n'iru unu, kama ha
gāburu unu ibụdu na ọnyà, na utari
n'akuku-aru-unu, na ogwu n'anya-unu,
rue mbe unu gālapu n'iyì n'ezi ala nka,
nke Jehova, bú Chineke-unu, nyeworo
unu. 14 Ma, le, mu onwem nēje n'uzọ
uwa nile ta: ma unu amawo n'obi-unu
nile na nime nkpuru-obi-unu nile, na
ọ digh otù ihe dapuru n'ezi ihe nile nke
Jehova, bú Chineke-unu, kwuru bayere
unu; ha nile emeworo unu, ọ digh otù
ihe dapuru nime ya. 15 O gēru kwa, na
dika ezi ihe nile nke Jehova, bú Chineke-
unu, gwara unu biakwasiworo unu, otú
a ka Jehova gēme ka ihe ọjọ ahu nile
biakwasi unu, rue mbe O gēkpochapu
unu n'ezi ala nka nke Jehova, bú
Chineke-unu, nyeworo unu. 16 Mbe
unu gāgabiga ọbụba-ndu Jehova, bú
Chineke-unu, nke Ọ nyere unu n'iwu,
mbe unu gēje kwa fè chi ọzọ, kpọ isi ala
nye ha; iwe Jehova gādi kwa ọku n'aru
unu, unu gālapu kwa n'iyì ngwa ngwa
n'ezi ala ahu nke Ọ nyeworo unu.
24 1 Joshua we chikọta ebo nile nke
Israel rue Shekem, ọ kpọ ndi-
okenye Israel, na ndi-isi-ha, na ndi-ikpé-
ha, na ndi-odozi-okwu-ha; ha we guzo
onwe-ha n'iru Chineke. 2 Joshua we
si ndi Israel nile, Otú a ka Jehova, bú
Chineke nke Israel, siri, N'ofè Osimiri
ahu ka nna-unu-hà biri site na mbe
ebigh-ebi gara aga, bú Tira, nna
Abraham, na nna Nehoa: ha we fè chi
ọzọ di iche iche. 3 M'we si n'ofè
Osimiri ahu kuru nna-unu, bú Abraham,
me ka ọ nēje ije n'ala Kenean nile, M'we
me ka nkpuru-ya ba uba, M'we nye ya
Aisak. 4 M'we nye Aisak Jekob na
Isọ: M'we nye Isọ ugwu Sia, ka ọ nweta
ya; ma Jekob na umu-ya ridara n'Ijipt.
5 M'we ziga Moses na Eron, tie Ijipt
ihe, dika ihe ahu si di nke M'mere n'etiti
ya: emesia M'we me ka unu puta.
6 M'we me ka nna-unu-hà si n'Ijipt
puta: unu we biarue oké osimiri; ndi
Ijipt we chiri ubọ-ala na ndi-inyinya
chua nna-unu-hà n'azu rue Oké Osimiri
Uhie. 7 Ha we tikue Jehova, Ọ we
tiye oké ọchichiri n'etiti unu na ndi
Ijipt, me ka oké osimiri biakwasi ha, Ọ
we kpuchie ha; anya-unu hu-kwa-ra ihe
M'mere n'Ijipt: unu we biri n'ọzara
ọtutu ubọchi. 8 M'we me ka unu ba
n'ala ndi-Amorait, ndi bi n'ofè Jọdan;
ha we buso unu agha: M'we nye ha
n'aka-unu, unu we nweta ala-ha; M'we
kpochapu ha n'iru unu. 9 Belak nwa
Zipoa, bú eze Moab, we bilie buso Israel
agha; ọ we ziga kpọ Belam nwa Beoa
ikọcha unu: 10 ma ekweghm ige
Belam nti; ọ we nāgọzi unu agọzi: M'we
naputa unu n'aka-ya. 11 Unu we
gabiga Jọdan, biarue Jeriko: ndi-nwe
Jeriko we buso unu agha, bú ndi-
Amorait, na ndi-Perizait, na ndi Kenean,
na ndi Het, na ndi-Giagashait, na ndi-
Haivait, na ndi Jebus; M'we nye ha
n'aka-unu. 12 M'we ziga ebu n'iru
unu, nke chupuru ha n'iru unu, bú eze
abua nke ndi-Amorait; ọ bugh na mma-
agha-gi, ọ bugh kwa n'uta-gi. 13 M'we
nye unu ala nke i nādọbugh onwe-gi
n'ọlu nime ya, na obodo nke unu
nēwugh, unu we biri nime ha; ubi-vine
na ubi-olive nke unu nākugh ka unu
nēri nkpuru-ha. 14 Ma ubu a, nātunu
egwu Jehova, nēfè-kwa-nu Ya òfùfè
n'izu-okè na n'ezi-okwu: wezuga-kwa-
nu chi nile nke nna-unu-hà fère òfùfè
n'ofè Osimiri ahu, na n'Ijipt; ma fènu
Jehova òfùfè. 15 Ma ọ buru na ọ jọ
njọ n'anya-unu ifè Jehova òfùfè,
rọputaranu onwe-unu ta onye unu gēfè
òfùfè; ma ọ bu chi nile nke nna-unu-hà
fère òfùfè nke di n'ofè Osimiri ahu, ma-
ọbu chi nile nke ndi-Amorait, ndi unu
onwe-unu bi n'ala-ha: ma mu onwem
na ulom, ayi gēfè Jehova òfùfè. 16 Ndi
Israel we za, si, Ya buru ayi ihe-árú
irapu Jehova, ifè chi ọzọ òfùfè; 17 n'ihi
na Jehova, bú Chineke-ayi, Ya onwe-ya
bu onye mere ka ayi na nna-ayi-hà si
n'ala Ijipt, si n'ulo ndi-orù, rigota, Onye
me-kwa-ra ihe-iriba-ama uku ahu nile
n'anya-ayi, debe ayi n'uzọ ahu nile nke
ayi jere ije nime ya, na n'etiti ndi nile
nke ayi gabigara n'etiti ha: 18 Jehova

we chupu ndi ahu nile n'iru ayi, bù ndi-
Amorait ndi bi n'ala nka: ayi onwe-ayi
gēfè kwa Jehova òfûfè; n'ihi na Ya onwe-
ya bu Chineke-ayi. 19 Joshua we si ndi
Israel, Unu apugh ifè Jehova òfûfè; n'ihi
na Chineke di nsọ ka Ọ bu; Chineke
ekworo ka Ọ bu; Ọ gagh-aḅaghara
njehie-unu na nmehie nile unu. 20 Mḅe
unu gārapu Jehova, fè chi ala ọzọ òfûfè,
O gēchighari kwa mejọ unu, me ka unu
gwusia, mḅe Ọ mesiri unu nma. 21 Ndi
Israel we si Joshua, É-è; kama Jehova ka
ayi gēfè òfûfè. 22 Joshua we si ndi
Israel, Ndi-àmà megide onwe-unu ka
unu bu, na unu onwe-unu arọputaworo
onwe-unu Jehova, ifè Ya òfûfè. Ha we
si, Ndi-àmà ka ayi bu. 23 Ọ si, Ma uḅu
a, wezuganu chi ala ọzọ nile nke di
n'etiti unu, do-kwa-ra Jehova, bù
Chineke Israel, obi-unu. 24 Ndi
Israel we si Joshua, Jehova, bù Chineke-
ayi, ka ayi gēfè òfûfè, olu-Ya ka ayi gēge
kwa nti. 25 Joshua na ndi Israel we ḅa
ndu ubọchi ahu, ọ we doro ha ukpuru na
ikpé nime Shekem.
26 Joshua we de okwu ndia
n'akwukwọ iwu Chineke; ọ we were
nkume uku, me ka o guzo ọtọ n'ebe
ahu n'okpuru osisi oak ahu nke di n'ebe
nsọ Jehova. 27 Joshua we si ndi Israel
nile, Le, nkume a gābu àmà megide ayi;
n'ihi na ọ nuwo okwu-ọnu nile nke
Jehova nke Ọ gwara ayi: ọ gābu kwa
àmà megide unu, ka unu we ghara
igọnari Chineke-unu. 28 Joshua we
zilaga ndi Israel, nwoke ọ bula n'ihe-
nketa-ya.
29 O rue, mḅe ihe ndia gasiri, na
Joshua nwa Nun, bù orù Jehova, nwuru,
mḅe ọ ḅara ọgu arọ ise na iri. 30 Ha
we lie ya n'òkè-ala nke ihe-nketa-ya
nime Timnat-sera, nke di n'ugwu
Efraim, n'akuku Ugwu nke ugwu
Gaash. 31 Israel we fè Jehova òfûfè
ubọchi nile nke Joshua, na ubọchi nile
nke ndi-okenye ndi emere ka ubọchi-ha
di anya ka Joshua nwusiri, ndi ma-kwa-ra
omume nile nke Jehova, nke Ọ mere
Israel. 32 Ha we lie ọkpukpu Josef,
nke umu Israel si n'Ijipt bugota, nime
Shekem, n'òkè ọhia ahu nke Jekob
zutara n'aka umu Hemoa nna Shekem
n'ọgu nkpuru-ego ise: ha we ghọrọ umu
Josef ihe-nketa. 33 Eleeza nwa Eron
we nwua; ha we lie ya n'ugwu Finehas
nwa-ya, nke enyere ya n'ugwu Efraim.

AKWUKWỌ NDI-IKPE

1 1 O rue, mḅe ọnwu Joshua gasiri,
na umu Israel juru Jehova ase, si,
Ònye gēbu uzọ rigoro ayi imegide ndi
Kenean, ibuso ha agha? 2 Jehova we
si, Juda gārigo: le, enyewom ala nka
n'aka-ya. 3 Juda we si Simeon, bù
nwa-nne-ya, Sorom rigo n'ala-ife-nzàm,
ka ayi we buso ndi Kenean agha; mu
onwem gēsoro kwa gi je n'ala-ife-nzà-gi.
Simeon we soro ya je. 4 Juda we rigo;
Jehova we nye ndi Kenean na ndi-
Perizait n'aka-ha: ha we tiḅue ha nime
Bezek, orù nnù ndikom na nnù ise.
5 Ha we hu Adoni-bezek nime Bezek:
ha we buso ya agha, tiḅue ndi Kenean
na ndi-Perizait. 6 Ma Adoni-bezek
ḅalagara; ha we chua ya n'azu, jide ya,
bipu isi-aka-ya abua na isi-ukwu-ya
abua. 7 Adoni-bezek we si, Ọgu eze
atọ na iri, ndi ebipuru isi-aka-ha na
isi-ukwu-ha, nāchikọta ihe n'okpuru
table nkem: dika m'meworo, otù a ka
Chineke kwughachiworom. Ha we me
ka ọ ba na Jerusalem, ọ nwua n'ebe
ahu.
8 Umu Juda we buso Jerusalem agha,
were ya, were ọnu mma-agha tiḅue ya, su
obodo ahu ọku. 9 Emesia umu Juda
ridara ibuso ndi Kenean agha, bù ndi
bi n'ugwu, na nime Negeb, na n'ebe di
ala ala. 10 Juda we jekuru ndi Kenean
ndi bi na Hebron: (ma aha Hebron na
mḅe gara aga bu Kiriat-aba:) ha tiḅue
Sheshai, na Ahiman, na Talmai. 11 O si
n'ebe ahu jekuru ndi bi na Debia. (Ma
aha Debia na mḅe ara aga bu Kiriat-
sefa.) 12 Keleb we si, Onye ahu nke
gētiḅu Kiriat-sefa, were ya, m'gēnye
kwa ya Aksa, bù nwam nwayi, na
nwunye. 13 Ọtniel nwa Kenaz, nwa-

nne ntà Keleb, we were ya: ọ we nye ya
Aksa, bú nwa-ya nwayi, na nwunye.
14 O rue, mḅe Aksa biara, na ọ kpaliri
di-ya iriọ ubi n'aka nna-ya: Aksa we si
n'inyinya-ibu-ya rida; Keleb we si ya,
Gini ka i nāchọ? 15 Ọ si ya, Nyem
ngọzi; n'ihi na ọ bu ala Negeb a i
nyeworom, gi nyekwam isi miri ufọdu.
Keleb we nye ya isi miri di n'elu, na isi
miri di n'okpuru.
16 Umu onye-Kinait, bú nna nwunye
Moses, we si n'obodo nkwu soro umu
Juda rigo n'ọzara Juda, nke di na Ndida
nke Arad, ha we je biri n'etiti ndi ahu.
17 Juda we je, ya na Simeon, bú nwa-
nne-ya, ha tiḅue ndi Kenean ndi bi na
Zefat, we wezuga ya ka ebibie ya.
Ewe kpọ aha obodo ahu Họma.
18 Juda were kwa Geza na ókè-ala-ya,
na Ashkelon na ókè-ala-ya, na Ekron na
ókè-ala-ya. 19 Jehova nọye-kwa-ra
Juda; ọ we nweta ugwu; ma ọ pugh
inapu ndi bi na ndagwurugwu ala-ha,
n'ihi na ha nwere uḅọ-ala ígwè. 20 Ha
we nye Keleb Hebron, dika Moses
kwuru: ọ we napu umu Anak atọ ala-ha
n'ebe ahu. 21 Ma umu Benjamin
anapugh ndi Jebus ndi bi na Jerusalem
ala-ha: ndi Jebus we biri n'etiti umu
Benjamin nime Jerusalem, rue ta.
22 Ma ulo Josef, ha onwe-ha rigoru-
kwa-ra Bet-el: Jehova we nọyere ha.
23 Ulo Josef we ziga iledo Bet-el. (Ma
aha obodo ahu na mḅe gara aga bu Luz.)
24 Ndi nēche nche we hu otù nwoke ka
o nēsi n'obodo ahu puta, ha we si ya,
Biko, gosi ayi nbata obodo a, ayi gēme-
kwa-ra gi ebere. 25 Ọ we gosi ha nbata
obodo ahu, ha we were ọnu mma-agha
tiḅue obodo ahu; ma ha zipuru nwoke
ahu na aḅuru-ya nile. 26 Nwoke ahu
we je ala ndi Het, wue obodo, kpọ aha-ya
Luz: nke ahu bu aha-ya rue ta.
27 Manase anapugh ndi bi na Bet-
shan na umu-o odo-ya, na ndi bi na
Teanak na umu-obodo-ya, na ndi bi na
Doa na umu-obodo-ya, na ndi bi na
Ibleam na umu-obodo-ya, na ndi bi na
Megido na umu-obodo-ya, ala-ha: ma
ndi Kenean iisiri ike ibiri n'ala ahu.
28 O rue, mḅe Israel di ike, na ha tiyere
ndi Kenean n'ifè-òfùfè, ma ha anapusigh
ha ala-ha.
29 Efraim anapugh kwa ndi Kenean
ndi bi na Gezea ala-ha; ndi Kenean we
biri na Gezea n'etiti ha.
30 Zebulun anapugh ndi bi na
Kitron, na ndi bi na Nahalol, ala-ha;
ndi Kenean we biri n'etiti ha, ghọ ndi
nọ n'ifè-òfùfè.
31 Asha anapugh kwa ndi bi n'Ako,
na ndi bi na Zaidon, na Ahlab, na
Akzib, na Helba, na Afik, na Rehob,
ala-ha: 32 ndi Asha we biri n'etiti ndi
Kenean, bú ndi bi n'ala ahu: n'ihi na ha
anapugh ha ala-ha.
33 Naftali anapugh kwa ndi bi na
Bet-shemesh, na ndi bi na Bet-anat,
ala-ha; ha we biri n'etiti ndi Kenean, bú
ndi bi n'ala ahu: ma ndi bi na Bet-
shemesh na Bet-anat ghọrọ ndi nēfè ha
òfùfè.
34 Ndi-Amorait we kpagide umu
Dan n'ugwu: n'ihi na ha ekwegh ka ha
rida na ndagwurugwu: 35 ma ndi-
Amorait jisiri ike ibiri n'ugwu Heres, na
n'Ajalon, na nime Shaalbim: ma aka ulo
Josef dikariri arọ́, ha we ghọ ndi nọ n'ifè-
òfùfè. 36 Ókè-ala ndi-Amorait we site
na nrigo Akrabim, site na nkume di elu
ahu, we rigo.

2 1 Onye-ozi Jehova we si na Gilgal
rigorue Bokim. Ọ we si, Emerem
unu ka unu si n'Ijipt rigota, M'we me ka
unu bata n'ala nke M'ñuru nna-unu-hà
iyi inye ha; M'we si, M'gagh-emebi
ọḅuḅa-ndum rue mḅe ebigh-ebi, bú nke
Mu ña unu ḅara; 2 ma unu onwe-unu na
ndi bi n'ala nka aḅala ndu; unu gākwatu
ebe-ichu-aja nile ha: ma unu egegh nti
olum: gini bu nka unu meworo?
3 M'we si kwa, M'gagh-achupu ha
n'iru unu; kama ha gāburu unu ogwu
n'akuku-aru-unu, chi nile ha gābu-kwa-
ra unu ọnyà. 4 O rue, mḅe onye-ozi
Jehova gwasiri umu Israel nile okwu
ndia, na ndi Israel weliri olu-ha, kwa
ákwá. 5 Ha we kpọ aha ebe ahu Bokim:
ha we chuara Jehova aja n'ebe ahu.
6 Joshua we zilaga ndi Israel, umu
Israel we la, nwoke ọ bula n'ihe-nketa-
ya, inweta ala ahu. 7 Ndi Israel we fè
Jehova òfùfè ubọchi nile nke Joshua, na
ubọchi nile nke ndi-okenye ndi emere ka
ubọchi-ha di anya ka Joshua nwusiri, ndi
huru omume uku nile nke Jehova, nke Ọ
mere Israel. 8 Joshua nwa Nun, bú orù
Jehova, we nwua, mḅe ọ ḅara ọgu arọ ise
na iri. 9 Ha we lie ya n'ókè-ala

nke ihe-nketa-ya nime Timnat-heres, n'ugwu Efraim, n'akuku Ugwu nke ugwu Gaash. 10 Ewe chikọta kwa ọbọ ahu nile na ndi bu nna-ha n'ala-mọ: ọbọ ọzọ we bilie inọchi ha, ndi nāmagh Jehova, ha amagh kwa omume nke Ọ mere Israel.

11 Umu Israel we me ihe ọjọ n'anya Jehova, fè Bealim òfùfè: 12 ha we rapu Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha, Onye nēme ka ha si n'ala Ijipt puta, ha we jeso chi ọzọ, ndi sitere na chi nke ndi ahu ndi nọ ha buruburu, ha we kpọ isi ala nye ha: we kpasue Jehova iwe. 13 Ha we rapu Jehova, fè Beal na Ashtarot òfùfè. 14 Iwe Jehova we di ọku megide Israel, Ọ we nye ha n'aka ndi nāpunara madu ihe, ha we punara ha ihe, Ọ renye kwa ha n'aka ndi-iro-ha buruburu, ha apugh kwa iguzo n'iru ndi-iro-ha ọzọ. 15 Ebe ọ bula ha puru, aka Jehova digide ha ime ha ihe ọjọ, dika Jehova kwuru, na dika Jehova ńuru ha iyi: ewe kpabue ha nke-uku. 16 Jehova we me ka ndi-ikpé bilie, ha we zọputa ha n'aka ndi nāpunara ha ihe. 17 Ọzọ kwa, ha egegh nti ndi-ikpé-ha, n'ihi na ha soro chi ọzọ nākwa iko, we kpọ isi ala nye ha: ha siri n'uzọ ahu wezuga onwe-ha ngwa ngwa, bú nke ndi bu nna-ha jere nime ya, n'inu ihe nile Jehova nyere n'iwu; ma ha emegh otú a. 18 Ma mbe Jehova mere ka ndi-ikpe biliere ha, Jehova nọye-kwa-ra onye-ikpe ahu, we zọputa ha n'aka ndi-iro-ha ubọchi nile nke onye-ikpe ahu: n'ihi na Jehova chegharịri uche n'ihi isu-ude-ha n'iru ndi nēmebu ha nākpabu kwa ha. 19 O rue, n'ọnwu onye-ikpe ahu, na ha laghachiri, we bibie onwe-ha kari ndi bu nna-ha, n'ijeso chi ọzọ ifè ha òfùfè, na ikpọ isi ala nye ha; ha ekwegh ka ihe si n'omume nile ha, ma-ọbu n'uzọ-ha siri ike, dapu. 20 Iwe Jehova we di ọku megide Israel; Ọ we si, N'ihi na mba nka agabigawo ọbụba-ndum nke M'nyeworo ndi bu nna-ha n'iwu, n'ihi na ha egegh kwa nti olum; 21 Mu onwem agagh-anapu kwa onye ọ bula ala-ya n'iru ha ọzọ site na mba nile ndi Joshua rapuru mbe ọ nwuru: 22 ka M'we were ha nwa Israel, ma ha nēdebe uzọ Jehova ije ije nime ya, dika ndi bu nna-ha debere ya, ma-ọbu na ha edebegh ya. 23 Jehova we rapu mba ahu, ghara inapu ha ala-ha ngwa ngwa; Ọ nyegh kwa ha n'aka Joshua.

3 1 Ma ndia bu mba ndi Jehova rapuru, iji ha nwa Israel, bú ndi nile nāmagh agha nile nke Kenean; 2 nání ka ọbọ nile nke umu Israel we mara, izí ha agha, nání ndi nāmagh ha na mbe gara aga; 3 bú ndi-isi ise nke ndi Filistia, na ndi Kenean nile, na ndi Zaidon, na ndi-Haivait ndi bi n'ugwu Lebanon, site n'ugwu Beal-heamon rue nbata Hemat. 4 Ha di kwa ka ewere ha nwa Israel, imara ma ha gānu ihe nile Jehova nyere n'iwu, nke Ọ nyere ndi bu nna-ha n'iwu n'aka Moses. 5 Umu Israel we biri n'etiti ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-Amorait, na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi Jebus: 6 ha we lutara onwe-ha umu-ha ndinyom na nwunye, were umu-ha ndinyom nye umu-ha ndikom, fè kwa chi nile ha òfùfè.

7 Umu Israel we me ihe ọjọ n'anya Jehova, chezọ Jehova, bú Chineke-ha, fè Bealim na Asherot. 8 Iwe Jehova we di ọku megide Israel, Ọ we renye ha n'aka Kushan-rishataim, bú eze Mesọpọtemia; umu Israel we fè Kushan-rishataim òfùfè arọ asatọ. 9 Umu Israel we tikue Jehova, Jehova we me ka onye-nzọputa biliere umu Israel, ọ we zọputa ha, bú Ọtniel nwa Kenaz, nwa-nne ntà Keleb. 10 Mọ nke Jehova we dikwasi ya, ọ we kpe Israel ikpe; ọ pua ibu agha, Jehova we nye Kushan-rishataim, bú eze Mesọpọtemia, n'aka-ya: aka-ya we di ike n'aru Kushan-rishataim. 11 Ala ahu we di jũ ọgu arọ abua. Ọtniel nwa Kenaz we nwua.

12 Umu Israel we me kwa ihe ọjọ n'anya Jehova ọzọ: Jehova we me ka Eglon, bú eze Moab, di ike imegide Israel, n'ihi na ha emewo ihe ọjọ n'anya Jehova. 13 Ọ we chikọtara onwe-ya umu Amon na Amalek, je tibue Israel, ha we nweta obodo nkwu ahu. 14 Umu Israel we fè Eglon, bú eze Moab, òfùfè arọ iri na asatọ. 15 Umu Israel we tikue Jehova, Jehova we me ka onye-nzọputa biliere ha, bú Ihud nwa Gira, onye Benjamin, onye nēme aka-ekpe: umu Israel we si n'aka-ya zigara Eglon eze Moab onyinye-inata-iru-ọma. 16 Ihud we mere onwe-ya mma-agha nke nwere

ọnu abua, ogologo-ya bu otù cubit; ọ
ke ya n'okpuru uwe-nwuda-ya n'apata-
ukwu aka-nri ya. 17 Ọ weta onyinye-
inata-iru-ọma ahu nso Eglon eze Moab:
ma Eglon bu nwoke mara abuba nke-
uku. 18 O rue, mḇe ọ wetasiri onyinye-
inata-iru-ọma ahu nso, na o zilagara
ndi nēbu onyinye-inata-iru-ọma ahu.
19 Ma ya onwe-ya si n'arusi apiri api
ndi di na Gilgal laghachi, si, Okwu
nzuzo ka m'nwere igwa gi, eze. Ọ
si, Nọdunu du. Ndi nile ndi nēguzo ya
buruburu we si n'ebe ọ nọ pua. 20 Ihud
we biakute ya; ma ya onwe-ya nānọdu
nání ya n'ime-ulo-elu ọjuju-oyi nke ọ
nwere. Ihud we si, Okwu Chineke ka
m'nwere igwa gi. Ọ we si n'oche-eze-ya
bilie. 21 Ihud we setipu aka-ekpe-ya, si
n'apata-ukwu aka-nri ya were mma-
agha ahu, ma ya n'afọ-ya: 22 isi-mma
we soro kwa iru-mma ba; abuba we
ḇochipu iru-mma, na ọ dọputagh mma-
agha ahu n'afọ-ya; ọ we pua n'otule-ya.
23 Ihud we pua n'uzọ-nbata, mechibido
ya ọnu-uzọ ime-ulo-elu ahu, kpachie ha.
24 Ma mḇe ya onwe-ya pusiri, ndi-orù-
ya batara; ha we hu, ma, le, akpachiwo
ọnu-uzọ ime-ulo-elu ahu; ha si, Ọ bu
nání na o nēkpuchi ukwu-ya abua n'ime-
ulo ọjuju-oyi ya. 25 Ha we nēche rue
mḇe ihere mere ha: ma, le, ọ meghepugh
ọnu-uzọ ime-ulo-elu ahu; ha we were
nkpisi-ugodi, meghe ha: ma, le, onye-
nwe-ha adawo n'ala nwua. 26 Ihud we
wepuga onwe-ya mḇe ọ nāḇagwoju ha
anya, ya onwe-ya we gabiga arusi ahu
apiri api, wepuga onwe-ya rue Seira.
27 O rue, mḇe ọ biara, na ọ fùru opi-
ike n'ugwu Efraim, umu Israel we si
n'ugwu ahu soro ya rida, ya onwe-ya we
nọ n'iru ha. 28 Ọ si ha, Ḇasonum
n'azu: n'ihi na Jehova enyewo ndi-iro-
unu, bú ndi Moab, n'aka-unu. Ha we
soro ya rida, were ngabiga-miri Jọdan
nile n'uzọ ije Moab, ha ekwegh kwa ka
nwoke ọ bula gabiga. 29 Ha we tiḇue
Moab na mḇe ahu, ihe ra ka orú nnù
madu na nnù ise, nwoke ọ bula nke buru
ibù, na nwoke ọ bula bu dinkpà; ọ digh
kwa nwoke ọ bula wepugara onwe-ya.
30 Ewe me ka Moab ruru ala n'okpuru
aka Israel n'ubọchi ahu. Ala ahu we di
jū ọgu arọ anọ.

31 Mḇe ọ gasiri Shamga nwa Anat we
di, nke were ndudu eji achu ehi tiḇue ndi
Filistia, nnù ndikom na ọgu iri: ya onwe-
ya kwa, ọ zọputara Israel.

4 1 Umu Israel we me kwa ọzọ ihe ọjọ
n'anya Jehova, mḇe Ihud nwusiri.
2 Jehova we renye ha n'aka Jebin, bú
eze Kenean, onye bu eze nime Hezoa;
onye-isi usu-ndi-agha-ya bu kwa Sisera,
ma onye ahu bi nime Haroshet nke mba
di iche iche ọzọ. 3 Umu Israel we tikue
Jehova: n'ihi na ọ nwere nnù uḇọ-ala
ígwè abua na ọgu ise; ya onwe-ya we
meḇusie umu Israel ike orú arọ.

4 Ma Debora, bú nwayi nke bu onye-
amuma, bú nwunye Lapidot, ya onwe-ya
nēkpe Israel ikpe na mḇe ahu. 5 Nwayi
ahu bi kwa n'okpuru nkwu Debora
n'etiti Rema na Bet-el n'ugwu Efraim:
umu Israel we rigokute ya ka ọ kpe ha
ikpe. 6 O zie kpọ Berak nwa Abinoam
ka o si na Kedesh-naftali bia, ọ si ya, Ọ̀
nyegh iwu, bú Jehova, Chineke nke
Israel, si, Je, dọrọ rue n'ugwu Teboa,
chiri kwa n'onwe-gi orú nnù ndikom na
nnù ise sitere n'umu Naftali, site kwa
n'umu Zebulun? 7 M'gadọ kwa Sisera,
bú onye-isi usu-ndi-agha Jebin, rue gi
aru, rue miri-iyi Kaishon, ya na uḇọ-
ala-ya na igwè ndi-ya; M'gēnye kwa ya
n'aka-gi. 8 Berak we si ya, Ọ buru na i
sorom je, m'gēje kwa: ma ọ buru na i
soghm je, m'gagh-eje. 9 Debora we si,
Aghaghm isoro gi je: nání na ọjija-gi
agagh-adi n'ije nke gi onwe-gi nēje;
n'ihi na ọ bu n'aka nwayi ka Jehova
gērenye Sisera. Debora we bilie, soro
Berak jerue Kedesh. 10 Berak we
kpọkọta Zebulun na Naftali rue Kedesh;
ọ we were ukwu-ya rigo, ya na orú nnù
ndikom na nnù ise: Debora we soro ya
rigo. 11 Ma Heba, bú onye-Kenait,
siri na Ken kewapu onwe-ya, bú site
n'umu Hobab nwa-nne nwunye Moses,
we ma ulo-ikwū-ya rue osisi terebinth
nime Zaananim, nke di n'akuku Kedesh.
12 Ha we gosi Sisera na Berak nwa
Abinoam arigowo n'ugwu Teboa.
13 Sisera we kpọkọta uḇọ-ala-ya nile,
bú nnù uḇọ-ala ígwè abua na ọgu ise, na
ndi nile ndi soro ya, site na Haroshet
nke mba di iche iche ọzọ, rue miri-iyi
Kaishon. 14 Debora we si Berak,
Bilie; n'ihi na nka bu ubọchi nke Jehova
nyeworo Sisera n'aka-gi: Jehova, Ọ̀
pugh we je n'iru gi? Berak we si n'ugwu
Teboa rida, ya na orú nnù ndikom na

nnù ise ndi soro ya n'azu. 15 Jehova
we were ọnu mma-agha chusa Sisera, na
ubọ-ala-ya nile, na ọmuma-ulo-ikwū-ya
nile, n'iru Berak; Sisera we si n'ubọ-
ala-ya rida, ḅalaga n'ukwu-ya. 16 Ma
Berak churu ubọ-ala-ya nile n'azu, na
n'azu ọmuma-ulo-ikwū-ya, rue Haroshet
nke mba di iche iche ọzọ: ọmuma-ulo-
ikwū nile nke Sisera we da n'ọnu mma-
agha; ọ digh otù nwoke fọduru.
17 Ma Sisera ḅalagara n'ukwu-ya rue
ulo-ikwū Jael, bú nwunye Heba onye-
Kinait: n'ihi na udo di n'etiti Jebin, bú
eze Hezoa, na ulo Heba, bú onye-Kinait.
18 Jael we pua izute Sisera, si ya,
Wezuga onwe-gi, onye-nwem, wezuga
onwe-gi bakutem; atula egwu. Ọ we
wezuga onwe-ya bakuru ya n'ulo-ikwū.
ọ were ákwà-ichu-oyi kpuchie ya. 19 Ọ
si ya, Biko, me ka m'ṅua nwantī miri;
n'ihi na akpiri kpọrọm nku. Ọ we
meghe karama-akpukpọ miri-ara-ehi, me
ka ọ ṅua, o kpuchie ya. 20 Sisera we
si ya, Guzo n'ọnu-uzọ ulo-ikwū, o gēru
kwa, ọ buru na nwoke ọ bula abia, jua
gi, si, Ọ di nwoke ọ bula nọ n'ebe a? na
i gāsi, É-è. 21 Jael, bú nwunye Heba,
we were ṅtú ulo-ikwū, jide kwa otùtù
n'aka-ya, bakuru ya nwayọ, kpọbà ṅtú
ahu n'akuku egedege-iru-ya, ṅtú we
kpọpue ba n'ala; n'ihi na nwoke ahu di
n'oké ura, ike gwu-kwa-ra ya; ọ we
nwua. 22 Ma, le, Berak nāchu Sisera,
Jael we puta izute ya, si ya, Bia, m'gēme
kwa ka i hu nwoke ahu nke gi onwe-gi
nāchọ. Ọ we bakuru ya; ma, le, Sisera
adawo nwua, ṅtú ahu di kwa n'akuku
egedege-iru-ya. 23 Chineke we me ka
Jebin, bú eze Kenean, ruru ala ubọchi
ahu n'iru umu Israel. 24 Aka umu
Israel we nāga nēsi ike n'aru Jebin, bú
eze Kenean, rue mḅe ha bipuru Jebin,
bú eze Kenean.

5 1 Debora na Berak nwa Abinoam we
bùa abù n'ubọchi ahu, si,
2 N'ihi na ndi-ndú nēdu edu n'Israel,
N'ihi na ndi Israel were afọ-ofufo
nye onwe-ha,
Gọzienu Jehova.
3 Nurunu, ndi-eze; ṅanu nti, ndi-isi;
Mu onwem gābùku Jehova abù,
ọbuná mu onwem;
M'gābùku Jehova, bú Chineke nke
Israel, abù ọma.
4 Jehova, mḅe I siri na Sia puta,
Mḅe I siri n'ọhia Edom zọ ije,
Ala mara jijiji, elu-igwe bu-kwa-ra
miri,
Igwe-oji nile nke ḅara ọchichiri bu-
kwa-ra miri.
5 Ugwu nile rudara dika miri n'iru
Jehova,
Ọbuná Sainai ahu n'iru Jehova, bú
Chineke nke Israel.
6 N'ubọchi Shamga nwa Anat,
N'ubọchi Jael, okporo-uzọ nile ghara
idi,
Ndi nēje ije n'uzọ we je n'okporo-
uzọ ḅagọrọ aḅagọ.
7 Obodo ntà we ghara idi n'Israel, ha
we ghara idi,
Rue mḅe mu, bú Debora, biliri,
Rue mḅe mu, bú nne n'Israel, biliri.
8 Ha rọputara chi ọhu di iche iche:
Mḅe ahu agha di n'ọnu-uzọ-ama
nile:
Àhuru ọta ma-ọbu ube
N'etiti orú nnù madu uzọ ise
n'Israel?
9 Obim di n'ebe ndi-ọnye-ukpuru nke
Israel nọ,
Ndi nēwere afọ-ofufo nye onwe-ha
n'etiti ndi Israel:
Gọzienu Jehova.
10 Unu ndi inyinya-ibu ọcha nēbu,
Ndi nānọkwasi n'uwe-nwuda,
Unu na ndi nēje ije n'uzọ,
Tugharinu uche.
11 N'ebe dipuru anya n'olu ndi-uta,
n'etiti ebe isere miri,
N'ebe ahu ka ha gākọ akukọ ezi
omume nile nke Jehova,
Bú ezi omume nile Ọ mere obodo ntà
Ya n'Israel.
Mḅe ahu ndi Jehova ridara rue ọnu-
uzọ-ama nile.
12 Teta, teta, Debora;
Teta, teta, kwue okwu abù:
Bilie, Berak, dọta usu ndi i dọtara
n'agha n'agha, gi nwa Abinoam.
13 Mḅe ahu ndi fọduru nime ndi di ike
nke-uku, bú ndi Israel, ridara;
Jehova ridara n'ihim imegide ndi-
dike.
14 Ndi nkpọrọgwu-ha di nime Amalek
siri n'Efraim rida;
Nēso gi n'azu, Benjamin, n'etiti
umu-nna-gi.
Ndi-ọnye-ukpuru siri na Makia rida,

Ndi ji nkpa-n'aka ode-akwukwọ ese
ihe si-kwa-ra na Zebulun rida.
15 Ndi-isi n'Isaka nọye-kwa-ra Debora;
Dika Isaka si di, otù a ka Berak di;
Na ndagwurugwu ka ezigara ya
n'ukwu-ya abua.
Na miri-iyi nile nke Reuben
Ka okė nzube obi di.
16 N'ihi gini ka i nọduru n'etiti ogige-
aturu-gi,
Inu ọḅuḅu-ọ̀jà anēḅuru ìgwè aturu?
Na miri-iyi nile nke Reuben
Ka okė nnyocha obi di.
17 Gilead biri n'ofė Jọdan:
Dan kwa, n'ihi gini ka ọ nọ n'uḅọ?
Asha nọduru n'ọnu-miri okė osimiri,
Ọ bu kwa n'akuku ọwara-miri-ya
nile ka o nēḅi.
18 Zebulun bu ndi nyebigara ndu-ha
rue ọnwu,
Naftali kwa, n'elu ebe nile di elu nke
ọhia.
19 Ndi-eze biara, bū agha;
Mḅe ahu ndi-eze Kenean būru agha,
Nime Teanak n'akuku miri Megido:
Ọ digh urù ego ha nara.
20 N'elu-igwe ka ha si bū agha,
Kpakpando si n'uzọ nile ha atuliri
atuli buso Sisera agha.
21 Miri-iyi Kaishon bupuru ha,
Miri-iyi ochie ahu, bù miri-iyi
Kaishon.
Nkpuru-obim, i nāzọda ike.
22 Mḅe ahu ka ukwu inyinya zọsiri ike
Site n'iwuli-elu ahu nile, bù iwuli-
elu nke ihe nile ya di ike.
23 Buanu Miroz ọnu, ka mọ-ozi nke
Jehova siri,
Buanu ndi bi nime ya ọnu nke-uku;
N'ihi na ha abiagh iyere Jehova aka,
Iyere Jehova aka imegide ndi-dike.
24 Agāgọzi Jael kari ndinyom,
Bù nwunye Heba onye-Kinait,
Kari ndinyom n'ulo-ikwū ka agāgọzi
ya.
25 Miri ka Sisera riọrọ, miri-ara-ehi ka
ọ nyere ya;
Ọ weta nso ya miri-ara-ehi nke raru
araru n'ọkwa ndi di ebube.
26 Aka-ya ka ọ setiri na ǹtú,
Aka-nri-ya n'otùtù ndi nālu ọlu ike;
Ọ were otùtù kpọ Sisera, ọ kpọrọ ya
n'isi,
Ọ we kpọpue ya, ǹtú ahu we bapue
n'akuku egedege-iru-ya.
27 N'aḅata ukwu-ya abua ka o ruru ala,
da, tọḅọ:
N'aḅata ukwu-ya abua ka o ruru ala,
da:
Ebe o ruru ala, n'ebe ahu ka ọ dara,
la n'iyi.
28 Na window-ya ka ọ lepuru anya, tie
nkpu,
Bù nne Sisera, site n'oghere inara
ifufe,
Gini mere uḅọ-ala-ya nānọ ọdù
ibia?
Gini mere wheel nke uḅọ-ala-ya nile
ji la azu?
29 Ndi-isi-ya ndinyom ndi mara ihe
nāza ya,
E, ya onwe-ya nēkwughachiri onwe-
ya okwu-ọnu-ya nile,
30 Hà achọtagh? hà ekègh ihe-nkwata?
Otù nwa-aḅọghọ, umu-aḅọghọ abua,
gādiri nwoke ọ bula, n'isi n'isi;
Ihe-nkwata, bù uwe esijiri esiji, diri
Sisera,
Ihe-nkwata, bù uwe esijiri esiji nke
akpara nke-ọma,
Bù uwe esijiri esiji nke akpara nke-
ọma n'akuku abua, nke diri olu ndi
akwatara?
31 Otú a ka ndi-iro-Gi nile gāla n'iyi,
Jehova:
Ma ndi nāhu Ya n'anya gādi ka
anyanwu mḅe ọ nāputa n'ike-ya.
Ala we di jū ọgu arọ abua.

6 1 Umu Israel we me ihe ọjọ n'anya
Jehova: Jehova we nye ha n'aka
Midian arọ asa. 2 Aka Midian we di
ike n'aru Israel: n'ihi Midian ka umu
Israel mere onwe-ha ebe miri nērù nke
di n'ugwu, na ọḅà, na ebe ewusiri ike.
3 O rue, ọ buru na Israel agha nkpuru,
na ndi Midian rigoro ya, na ndi Amalek,
na umu Iru-anyanwu; ha we rigo
imegide ha; 4 ha we ma ulo-ikwū-ha
imegide ha, we bibie ihe-ọmume ala, rue
ebe i gābà na Geza, ha arapugh kwa
ihe nēdebe ndu n'Israel, ma ọ bu aturu,
ma-ọbu ehi, ma-ọbu inyinya-ibu.
5 N'ihi na ha na anu-ulo-ha na ulo-
ikwū nile ha rigoro, ha batara dika
ojuju igurube n'iba-uba; ọnu-ọgugu
adigh kwa ha, ọ digh kwa camel-ha: ha
we bata n'ala ibibi ya. 6 Ewe me ka
Israel ghara inwe ike ma-ọli n'ihi
Midian; umu Israel we tikue Jehova.
7 O rue, mḅe umu Israel tikuru

Jehova n'ihi Midian, 8 na Jehova ziri
otù nwoke, bú onye-amuma, jekuru umu
Israel: ọ si ha, Otú a ka Jehova, bú
Chineke Israel, siri, Mu onwem mere
ka unu si n'Ijipt rigota, eme-kwa-ram ka
unu si n'ulo ndi-orù puta: 9 M'we
naputa unu n'aka ndi Ijipt, na n'aka ndi
nile nēmebu unu, M'we chupu ha n'iru
unu, nye unu ala-ha: 10 M'we si unu,
Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu;
unu atula egwu chi nile nke ndi-
Amorait, ndi unu onwe-unu bi n'ala-ha:
ma unu egegh nti olum.

11 Mọ-ozi nke Jehova we bia, nọdu
n'okpuru osisi terebinth ahu nke di
n'Ọfra, nke Joash, bú onye Abieza,
nwere: ma Gideon nwa-ya nēticha ọka
wheat n'ebe-nzọcha-nkpuru-vine, iwepu
ya n'iru Midian. 12 Mọ-ozi nke
Jehova we me ka ọ hu ya anya, si ya,
Jehova nọyere gi, gí dike bu dinkpà.
13 Gideon we si ya, Biko, onye-nwem,
ọ buru na Jehova nọyere ayi, n'ihi gini
kwa ka ihe a nile dakwasiworo ayi?
òle ebe kwa ka ihe-ebube-Ya nile di,
nke nna-ayi-hà kọrọ ayi akukọ ha, si,
Jehova, Ọ megh ka ayi si n'Ijipt rigota?
ma ubu a Jehova arapuwo ayi, nye kwa
ayi n'aka Midian. 14 Jehova we che
ya iru, si, Je n'ike-gi a, zọputa Israel
n'aka Midian: èzigaghm i? 15 Ọ si
Ya, Biko, Onye-nwe-ayi, M'gēji gini
zọputa Israel? le, usu nnù ndikom
abua na ọgu iri nkem bu nke nēnwegh
ike nime Manase, mu onwem bu
kwa onye pekasiri npe n'ulo nnam.
16 Jehova we si ya, N'ihi na Mu na
gi gānọ, i gētibu kwa Midian dika otù
nwoke. 17 Ọ si ya, Biko, ọ buru na
ahutawom amara n'iru Gi, Gi me-
kwa-ram ihe-iriba-ama na Gi onwe-gi
nākpayerem uka. 18 Biko, esila n'ebe
a pua, rue mbe m'gābiakute Gi,
weputa onyinyem inata iru-ọma, dọba
ya n'iru Gi. Ọ si, Mu onwem gānọdu
rue mbe i gābiaghachi. 19 Gideon
we ba n'ulo, dozie nwa-ewu, na achicha
ekogh-eko nke ephah utu ọka: o tiyere
anu ahu nime nkata, tiye kwa ofé
n'ite, weputa ya nye ya n'okpuru
osisi terebinth ahu, we weta ya nso.
20 Mọ-ozi nke Chineke we si ya, Were
anu nka na achicha ekogh-eko nka,
dọba n'elu nkume a di elu, wusi kwa
ofé ahu. Ọ me otú a. 21 Mọ-ozi nke
Jehova we setipu nsọtu nkpa-n'aka nke
di n'aka-ya, metu anu ahu na achicha
ekogh-eko ahu; ọku we si na nkume
ahu di elu rigo, ripia anu ahu na
achicha ekogh-eko; mọ-ozi nke Jehova
we pua n'anya-ya. 22 Gideon we hu
na mọ-ozi nke Jehova ka ọ bu; Gideon
we si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova!
n'ihi na ahuwom mọ-ozi nke Jehova
iru n'iru. 23 Jehova we si ya, Udo
diri gi; atula egwu: i gagh-anwu.
24 Gideon we wuere Jehova ebe-ichu-
aja n'ebe ahu, kpọ ya Jehova-shalom:
rue ta ọ digide n'Ọfra nke ndi Abieza.

25 O rue, n'abali ahu, na Jehova siri
ya, Were oke-ehi nke nna-gi nwere,
bú oke-ehi nke-abua, nke bara arọ asa,
kwadà kwa ebe-ichu-aja Beal nke
nna-gi nwere, butu kwa Ashera nke
di n'akuku ya: 26 wu-kwa-ra Jehova,
bú Chineke-gi, ebe-ichu-aja n'elu ebe
a siri ike, n'usoro, were kwa oke-ehi
nke-abua ahu, were kwa nkú Ashera
nke i gēbutu, sure àjà-nsure-ọku.
27 Gideon we chiri ndikom iri sitere
na ndi-orù-ya, ọ me dika Jehova gwara
ya okwu: o rue, n'ihi na ọ turu egwu
ulo nna-ya na ndikom obodo-ya, ime
ya n'ehihie, na ọ mere ya n'abali.
28 Ndikom obodo ahu we bilie n'isi-
ututu, ma, le, akwaturu ebe-ichu-aja
Beal, butu kwa Ashera nke di n'akuku
ya, sure kwa oke-ehi nke-abua ahu
n'elu ebe-ichu-aja nke ewuru. 29 Ha
we sirita onwe-ha, Onye mere ihe a?
Ha we jua ajuju, chọ kwa, si, Gideon
nwa Joash emewo ihe a. 30 Ndikom
obodo ahu we si Joash, Me ka nwa-gi
puta, ka ọ nwua: n'ihi na ọ kwatuwo
ebe-ichu-aja Beal, na n'ihi na o butuwo
Ashera nke di n'akuku ya. 31 Joash
we si ndi nile nke guzoro megide ya,
Unu onwe-unu, ùnu gēkpere Beal
ọnu-ya? ma-ọbu unu onwe-unu, ùnu
gāzọputa ya? Onye nke gēkpere ya
ọnu-ya, ka eme ka ọ nwua: rapu ya
rue ututu; ọ buru na chi ka ọ bu,
ya kpere onwe-ya ọnu-ya, n'ihi na
akwatuwo ebe-ichu-aja-ya. 32 Ọ we
kpọ ya Jerubeal n'ubọchi ahu, si, Ka
Beal kpegide ya, n'ihi na ọ kwatuwo
ebe-ichu-aja-ya.

33 Ndi Midian nile na ndi Amalek
na umu Iru-anyanwu we chikọta
onwe-ha, gabiga, ma ulo-ikwū-ha na

ndagwurugwu Jezreel. 34 Mọ nke
Jehova we were Gideon kpuchie
Onwe-ya dika uwe; ọ we fùa opi-ike;
Abieza we kpọkọta onwe-ha n'azu ya.
35 Ọ we ziga ndi-ozi nime Manase
nile; ha onwe-ha kpọkọta-kwa-ra onwe-
ha n'azu ya: ọ we ziga ndi-ozi nime
Asha, na nime Zebulun, na nime
Naftali; ha we rigo izute ha. 36 Gideon
we si Chineke, Ọ buru na I nēsi
n'akam zọputa Israel, dika I kwuworo,
37 le, mu onwem nētiye aji-anu ebiri
ebì n'ebe-nzọcha-ọka; ọ buru na igirigi
adikwasi nání n'aji-anu ebiri ebi ahu,
ma ọkpukpọ-nku adikwasi n'ala nile
buruburu, m'gāmara kwa na I gēsi
n'akam zọputa Israel, dika I kwuworo.
38 Ọ we di otú a: ọ we bilie n'isi-ututu
n'echi-ya, pikọta aji-anu ebiri ebi ahu,
hichapu igirigi n'aji-anu ebiri ebi ahu,
ojuju ọkwa miri. 39 Gideon we si
Chineke, Ka iwe-Gi ghara idi ọku
megidem, ka m'kwu kwa nání otù ubọ̀
a: biko, ka m'were aji-anu ebiri ebi
ahu nwa nání otù ubọ̀ a; biko, ka
ọkpukpọ-nku dikwasi nání n'aji-anu
ebiri ebi ahu, ma ka igirigi dikwasi
n'ala nile buruburu. 40 Chineke we
me otú a n'abali ahu: ọkpukpọ-nku
we dikwasi nání n'aji-anu ebiri ebi ahu,
ma igirigi dikwasiri n'ala nile buruburu.
7 1 Jerubeal (onye ahu bu Gideon),
na ndi nile soro ya, we bilie n'isi-
ututu, ma ulo-ikwū-ha n'akuku isi-iyi
Harod: ọmuma-ulo-ikwū Midian we
di n'akuku Ugwu ha, site n'ugwu ntà
More, nime ndagwurugwu.

2 Jehova we si Gideon, Ndi nke
nēso gi baram uba inye Midian n'aka-ha,
ka Israel we ghara inya isi megidem, si,
Akam azọputawom. 3 Ma ubọ a, biko,
kpọ òkù na nti ndi nka, si, Onye nātu
egwu, nāma kwa jijiji? ya laghachi,
si n'ugwu Gilead bạlaga. Orú nnù
ndikom uzọ abua na nnù iri-na-ise we
si na ndi Israel laghachi; ma orú nnù
ndikom na nnù ise fọduru.

4 Jehova we si Gideon, Ndi Israel
bara uba rue ubọ a; me ka ha ridarue
miri ahu, M'gānwaputa-kwa-ra gi ha
n'ebe ahu: o gēru kwa, na onye ọ bula
M'gāsi gi, Onye a gēsoro gi je, ọ bu
onye ahu gēsoro gi je; ma onye ọ bula
M'gāsi gi, Onye a agagh-eso gi je,
o bu onye ahu nāgagh-eje. 5 Ọ we
me ka ndi Israel ridarue miri ahu:
Jehova we si Gideon, Onye ọ bula nke
ji ire-ya ra miri, dika nkita nāra, onye
ahu ka i gēdo n'onwe-ya iche; onye
ọ bula kwa nke nēruru n'ikperė-ya
abua iṅu miri. 6 Ọnu-ọgugu ndi
nāra miri, n'itiye aka-ha n'ọnu-ha, di
ọgu ndikom iri-na-ise: ma ndi nile
fọduru nime ndi Israel ruru n'ikperė-ha
iṅu miri. 7 Jehova we si Gideon,
Ọ bu ọgu ndikom iri-na-ise ahu ndi
nāra miri ka M'gēji zọputa unu, nye
kwa Midian n'aka-gi: ma ka ndi Israel
nile la, onye ọ bula n'ebe nke ya.
8 Ndi ahu we were ihe-oriri-uzọ n'aka-
ha, na opi-ike-ha: ma o zilagara
ndikom nile nke Israel, onye ọ bula
n'ulo-ikwū-ya, ma ọgu ndikom iri-na-
ise ahu ka o jidere: ma ọmuma-ulo-
ikwū Midian di n'okpuru ya nime
ndagwurugwu ahu.

9 O rue, n'abali ahu, na Jehova siri
ya, Bilie, rida imegide ọmuma-ulo-
ikwū ahu; n'ihi na enyewom ya n'aka-gi.
10 Ma ọ buru na gi onwe-gi atua egwu
irida, gi na Pura, bú nwa-okorọbia-gi,
ridarue ọmuma-ulo-ikwū ahu: 11 i
gānu kwa ihe ha nēkwu: emesia agēme
kwa ka aka-gi abua di ike ka i we rida
imegide ọmuma-ulo-ikwū ahu. Ọ we
rida, ya onwe-ya na Pura, bú nwa-
okorọbia-ya, rue nsọtu ndi chiri ihe-
ekike-agha, ndi nọ n'ọmuma-ulo-ikwū
ahu. 12 Ma ndi Midian na ndi
Amalek na umu Iru-anyanwu nile
nāmade nime ndagwurugwu ahu dika
igurube n'uba; iguta-ọgugu adigh kwa
camel-ha, dika ájá nke di n'usọ oké
osimiri n'uba. 13 Gideon we bia, ma,
le, otù nwoke nēzere ibe-ya nrọ, si,
Le, arọrọm nrọ, ma, le, buruburu
achicha ọka barley nākpọre ba n'ọmuma-
ulo-ikwū Midian, ọ biarue ulo-ikwū,
tie ya, ọ we da, achicha ahu we me
ka o kpue iru, ulo-ikwū ahu we tọbọ
n'ala. 14 Ibe-ya we za, si, Nka abugh
ihe ọzọ ma-ọbugh mma-agha Gideon
nwa Joash, bú nwoke Israel: Chineke
enyewo Midian na ọmuma-ulo-ikwū-ya
nile n'aka-ya.

15 O rue, mbẹ Gideon nuru ọzize
nrọ ahu na akukọ-isi-ya, na ọ kpọrọ
isi ala; ọ we laghachi n'ọmuma-ulo-
ikwū Israel, si, Bilienu; n'ihi na Jehova
enyewo ọmuma-ulo-ikwū Midian n'aka-

unu. 16 Ọ we kewa ọgu ndikom
iri-na-ise ahu n'usu atọ, o uye n'aka-
ha nile opi-ike, na ite nke ihe nādigh
nime ha, na ọwa n'etiti ite ahu. 17 Ọ
si ha, Lenum anya, me-kwa-nu otú
a: ma, le, mḅe mu onwem nābà na
nsọtu ọmuma-ulo-ikwū-ha, o gēru kwa
na, dika m'nēme, otú a ka unu gēme.
18 Mḅe m'fùru opi-ike, mu onwem
na ndi nile nke sorom, unu gāfù kwa
opi-ike, ọbunà unu onwe-unu, buruburu
ọmuma-ulo-ikwū ahu nile, si, Ayi diri
Jehova, di-kwa-ra Gideon.
19 Gideon, na ọgu ndikom ise ndi
soro ya, we ba na nsọtu ọmuma-ulo-
ikwū na nmalite nche etiti abali,
(ọ bu nání mḅe ahu ka ha guzoro
ndi-nche): ha we fùa opi-ike-ha, tupia
kwa ite nke di n'aka-ha. 20 Usu atọ
ahu we fùa opi-ike-ha, tiwa kwa ite-ha,
jide kwa ọwa-ha n'aka-ekpe-ha, na opi-
ike-ha n'aka-nri-ha, ifù afù: ha we tie
nkpu, si, Mma-agha diri Jehova di-
kwa-ra Gideon. 21 Ha we guzo, nwoke
ọ bula n'ọnọdu-ya, buruburu ọmuma-
ulo-ikwū ahu: ọmuma-ulo-ikwū ahu
nile we ḅa ọsọ; ha we tie nkpu, ḅalaga.
22 Ha we fùa ọgu opi-ike iri-na-ise
ahu, Jehova we me ka mma-agha
nwoke ọ bula di n'aru ibe-ya, na n'aru
ọmuma-ulo-ikwū ahu nile: ọmuma-
ulo-ikwū ahu we ḅalaga rue Bet-shita
n'uzọ Zerera, rue usọ Ebel-mehola,
n'akuku Tabat. 23 Ndikom Israel we
si na Naftali, na n'Asha, na nime
Manase nile, kpọkọputa onwe-ha, chua
Midian n'azu. 24 Gideon we ziga ndi-
ozi n'ugwu Efraim nile, si, Ridatanu
izute Midian, burunu ha uzọ were miri,
rue Bet-bara, bú Jọdan. Ndikom nile
nke Efraim we kpọkọta onwe-ha, were
miri ahu rue Bet-bara, bú Jọdan.
25 Ha we nwude ndi-isi abua nke
Midian, bú Oreb na Zeeb; ha we bue
Oreb n'oké nkume Oreb. ḅu kwa Zeeb
n'ebe-nzọcha-nkpuru-vine nke Zeeb,
we chua Midian: ha we wetara Gideon
isi Oreb na Zeeb n'ofè Jọdan.

8 1 Ndikom Efraim we si ya, Gini
bu ihe a i meworo ayi, na i kpọgh
ayi, mḅe i jere ibuso Midian agha?
Ha we soro ya isesi okwu ike. 2 Ọ we
si ha, Gini ka m'meworo uḅu a dika
nke unu mere? Ntutukọ nkpuru ubi-
vine tọduru nke Efraim, ọ̀ digh nma
kari ọghughọ-nkpuru-vine nke Abieza?
3 N'aka-unu ka Chineke nyeworo ndi-
isi Midian, bú Oreb na Zeeb: ma gini
ka m'puru ime dika nke unu mere?
Mḅe ahu ebi-ọku-ha juru n'aru ya,
mḅe o kwuru okwu ahu. 4 Gideon
we biarue Jọdan igabiga, ya onwe-ya,
na ọgu ndikom iri-na-ise ahu ndi soro
ya, ha nāda mbà, ma ha nāchu achu.
5 Ọ we si ndikom Sukot, Biko, nyenu
ndi nēsom n'ukwu n'ukwu oḅe achicha;
n'ihi na ha nāda mbà, ma mu onwem
nāchu Zeba na Zalmuna, bú ndi-eze
Midian. 6 Ndi-isi Sukot we si, Ọbu-
aka Zeba na Zalmuna, hà di n'aka-gi
uḅu a, na ayi gēnye usu-ndi-agha-gi
nri? 7 Gideon we si, N'ihi nka mḅe
Jehova gēnye Zeba na Zalmuna n'akam,
m'gēwere kwa ogwu nke ọzara were
kwa ùgà ticha anu-aru-unu. 8 O si
n'ebe ahu rigorue Penuel, gwa ha okwu
dika nka: ndikom Penuel we za ya dika
ndikom Sukot zara ya. 9 Ọ we gwa
kwa ndikom Penuel okwu, si, Mḅe
m'latara n'udo, m'gākwatu ulo-elu a.
10 Ma Zeba na Zalmuna nọ nime
Kakoa, ha na ọmuma-ulo-ikwū nile ha,
ihe ra ka orú nnù ndikom, na nnù iri-
na-asa, na ọgu iri, ndi nile fọduru site
n'ọmuma-ulo-ikwū nile nke umu Iru-
anyanwu: ma ndi daworo di orú nnù
ndikom uzọ iri-na-ise, ndi nāmiputa
mma-agha. 11 Gideon we rigo n'uzọ
ndi bi n'ulo-ikwū n'Iru-anyanwu Noba
na Jọgbeha, o tiḅue ọmuma-ulo-ikwū
ahu; n'ihi na ọmuma-ulo-ikwū ahu nọ
na ntukwasi-obi na ihe agagh-eme ha.
12 Ma Zeba na Zalmuna ḅalagara; ọ
we chua ha; ọ we nwude ndi-eze abua
nke Midian, bú Zeba na Zalmuna, me
ka ọmuma-ulo-ikwū ahu nile ma jijiji.
13 Gideon nwa Joash we si n'agha ahu
site na nrigo Heres lata. 14 Ọ nwude
otù nwa-okorọbia sitere na ndikom
Sukot, ọ we jua ya ajuju: ọ we dere
ya aha ndi-isi Sukot na ndi-okenye-ya
n'akwukwọ, ọgu ndikom atọ na iri na
asa. 15 Ọ we biakute ndikom Sukot,
si, Le Zeba na Zalmuna, ndi unu
taram uta bayere ha, si, Ọbu-aka Zeba
na Zalmuna, hà di n'aka-gi uḅu a, na
ayi gēnye ndikom-i ndi nāda mbà nri.
16 Ọ were ndi-okenye obodo ahu, na
ogwu ọzara na ùgà, ọ were ha me ka
ndikom Sukot mara ihe. 17 Ọ kwatu-

ulo-elu Penuel, ḅue ndikom obodo ahu.
18 Ọ si Zeba na Zalmuna, Ndikom ahu
nke unu ḅuru nime Teboa, hà di aña?
Ha si, Dika i di, otú a ka ha di; onye
ọ bula di ka umu eze n'aru. 19 Ọ si,
Umu-nnem, bú umu-ndikom nnem
muru, ka ha bu: Jehova nādi ndu! asi
na unu emewo ka ha di ndu, agaghm-
eḅuwori unu. 20 Ọ we si Jeta, bú
ọkpara-ya, Bilie, ḅue ha. Ma nwa-
okoro ahu amiputagh mma-agha-ya:
n'ihi na ọ nātu egwu, n'ihi na náni
nwa-okoro ka ọ bu rue mḅe ahu.
21 Zeba na Zalmuna we si, Gi onwe-gi
bilie, dakwasi ayi: n'ihi na dika nwoke
si di, otú a ka idi-ike-ya di. Gideon
we bilie, ḅue Zeba na Zalmuna, were
ihe nile yiri ọnwa nke di n'olu camel-ha.
22 Ndikom Israel we si Gideon,
Nāchi ayi, ma gi onwe-gi, ma nwa-gi
nwoke, ma nwa nwa-gi: n'ihi na i
zọputawo ayi n'aka Midian. 23 Gideon
we si ha, Mu onwem agagh-achi unu,
nwam agagh-achi kwa unu: Jehova
gāchi unu. 24 Gideon we si ha, Ka
m'riọ unu aririọ, nye-kwa-num, nwoke
ọ bula nḅa-aka nke ihe-nkwata-ya.
(N'ihi na ha nwere nḅa-aka ọla-edo,
n'ihi na ndi Ishmael ka ha bu.) 25 Ha
si, Ayi gēnye ha nọ̄. Ha we ḅasa uwe,
tubà n'ebe ahu, nwoke ọ bula nḅa-aka
nke ihe-nkwata-ya. 26 Ọtùtù nḅa-aka
ọla-edo nile nke ọ riọrọ we di nnù
shekel ọla-edo anọ na ọgu ise; nāgugh
ihe nile yiri ọnwa, na ihe nile anākwuba
na nti, na uwe ododo nile nke di n'aru
ndi-eze Midian, nāgugh kwa ihe-inya-
n'olu nile nke di n'olu camel-ha.
27 Gideon we me ya ka ọ buru ephod,
guzo ya ọtọ n'obodo-ya, bú Ọfra: Israel
nile we soro ya nākwa iko n'ebe ahu:
ọ we ghọrọ Gideon, ghọ-kwa-ra ulo-ya,
ọnyà. 28 Ewe me ka Midian ruru ala
n'iru umu Israel, ha eweligh kwa isi-ha
ọzọ. Ala we di jū ọgu arọ abua
n'ubọchi Gideon.
29 Jerubeal nwa Joash we je biri
n'ulo-ya. 30 Gideon nwe-kwa-ra ọgu
umu-ndikom atọ na iri ndi siri n'úkwù
onwe-ya puta: n'ihi na ọ nwere ọtutu
ndinyom. 31 Iko-ya nwayi nke nọ
na Shekem, ya onwe-ya mu-kwa-ra ya
nwa-nwoke, ọ gua ya aha Abimelek.
32 Gideon nwa Joash we nwua n'ezi
isi-awọ, elie ya n'ílì Joash, bú nna-ya,
n'Ọfra nke ndi Abieza.
33 O rue, mḅe Gideon nwuru, na
umu Israel laghachiri, soro Bealim
nākwa iko, doro onwe-ha Beal-berit ka
ọ buru chi. 34 Ma umu Israel echetagh
Jehova, bú Chineke-ha, Onye nānaputa
ha n'aka ndi-iro-ha nile buruburu:
35 ha emegh kwa uio Jerubeal, bú
Gideon, ebere, dika ezi ihe nile si di
nke ọ mere Israel.
9 1 Abimelek nwa Jerubeal we jerue
Shekem, jekuru umu-nne nne-ya,
gwa ha okwu, gwa kwa aḅuru nile nke
ulo nna nne-ya, si, 2 Biko, kwuenu
na nti ndi nile nwe Shekem, si, Òle
nke diri unu nma? na ọgu ndikom
atọ na iri, bú umu-ndikom nile nke
Jerubeal, nāchi unu, ma-ọbu na otù
nwoke nāchi unu? cheta-kwa-nu na
ọkpukpu-unu na anu-aru-unu ka m'bu.
3 Ume-nne nne-ya we kwue okwu
ndia nile bayere ya na nti ndi nile nwe
Shekem: obi-ha we wezuga onwe-ha
iso Abimelek; n'ihi na ha siri, Nwa-
nne-ayi ka ọ bu. 4 Ha we nye ya
ọgu ọla-ọcha atọ na iri sitere n'ulo
Beal-berit, nke Abimelek ji go ndikom
efu ndi obi-ha nādigh adi n'otù ebe,
ha we jeso ya. 5 Ọ we ba n'ulo
nna-ya n'Ọfra, ḅue umu-nne-ya, bú
umu Jerubeal, ọgu madu atọ na iri,
n'elu otù nkume: ma Jotam nwa
Jerubeal nke-ntà fọduru; n'ihi na o
zoro onwe-ya.
6 Ndi nile nwe Shekem we chikọta
onwe-ha, ha na ulo nile nke Milo,
ha we je me Abimelek ka ọ buru
eze, n'akuku osisi terebinth nke ogidi
ahu nke di na Shekem. 7 Ha we gosi
ya Jotam, ọ we je guzo n'elu ugwu
Geraizim, welie olu-ya, kpọ, si ha,
Genum nti, unu ndi-nwe Shekem, ka
Chineke we ge unu nti. 8 Osisi jere
eje ite otù onye manu ka ọ buru eze-ha;
ha we si osisi olive, Buru eze-ayi.
9 Osisi olive we si ha, M'gāgha manu
nkem, bú nke ha ji sọpuru Chineke
na madu nimem, je ifeghari n'elu osisi
nile? 10 Osisi nile we si osisi fig, Gi
onwe-gi bia, buru eze-ayi. 11 Osisi
fig we si ha, M'gāgha utọm na ezi
ihe-ọmimim, je ifeghari n'elu osisi nile?
12 Osisi nile we si osisi vine, Gi onwe-gi
bia, buru eze-ayi. 13 Osisi vine we

si ha, M'gāgha manya ọhu nkem, bù
nke nēme ka Chineke na madu ṅuria
ọṅu, je ifeghari n'elu osisi nile?
14 Osisi nile we si ogwu, Gi onwe-gi
bia, buru eze-ayi. 15 Ogwu we si
osisi nile, Ọ buru na ọ bu n'ezi-okwu
ka unu onwe-unu nētem manu iburu
unu eze, bianu, ḅabànu n'okpuru ndo
nkem: ma ọ buru na ọ bugh n'ezi-okwu,
ka ọku si n'ogwu puta, ripia osisi cedar
nile nke Lebanon. 16 Ma uḅu a, ọ
buru na ọ bu n'ezi-okwu na n'izu-okè
ka unu meworo ihe a, na unu emewo
Abimelek eze, ọ buru kwa na ọ bu ezi
ihe ka unu meworo Jerubeal, me kwa
ulo-ya, ọ buru kwa na ọ bu dika nmeso
aka-ya abua si di ka unu meworo ya;
17 (n'ihi na nnam būru agha bayere
unu, tufue ndu-ya n'iru ya, we naputa
unu n'aka Midian: 18 ma unu onwe-
unu ebiliwo imegide ulo nnam ta, ḅu
kwa umu-ya ndikom, bù ọgu ndikom
atọ na iri, n'elu otù nkume, me kwa
Abimelek, bù nwa orù-ya nwayi, eze
ndi-nwe Shekem, n'ihi na nwa-nne-
unu ka ọ bu;) 19 ma ọ buru na ọ
bu n'ezi-okwu na n'izu-okè ka unu
meworo Jerubeal, me kwa ulo-ya, ta,
ṅurianu ọṅu n'Abimelek, ka ọ ṅuria
kwa nime unu, ọbunà ya onwe-ya:
20 ma ọ buru na ọ bugh otú a, ka
ọku si n'Abimelek puta, ripia ndi-nwe
Shekem, na ulo Milo; ka ọku si kwa
na ndi-nwe Shekem puta, si kwa n'ulo
Milo puta, ripia Abimelek. 21 Jotam
we ḅalaga, ḅapu, jerue Bia, biri n'ebe
ahu, n'ihi Abimelek, bù nwa-nne-ya.

22 Abimelek we buru onye-isi Israel
arọ atọ. 23 Chineke we zite mọ ọjọ
n'etiti Abimelek na ndi-nwe Shekem;
ndi-nwe Shekem we ghọḅue Abimelek:
24 ka ihe-ike emere ọgu umu-ndikom
Jerubeal atọ na iri we bia, ka ewe
tukwasi kwa ọbara-ha n'isi Abimelek,
bù nwa-nne-ha, onye ḅuru ha, na
n'isi ndi-nwe Shekem, ndi mere ka
aka-ya abua di ike iḅu umu-nne-ya.
25 Ndi-nwe Shekem we do ndi nēruru
ya nbi n'elu ugwu nile ha, ha we punara
onye ọ bula nke nāgabiga n'uzọ ahu
n'akuku ha ihe: ewe gosi Abimelek.

26 Geal nwa Ebed we bia, ya na umu-
nne-ya, ha we gabiga ba Shekem: ndi-
nwe Shekem we tukwasi ya obi. 27 Ha
we pua ba n'ubi, ghọ nkpuru ubi-vine
nile ha, zọcha nkpuru-vine, me ememe
otuto, ba n'ulo chi-ha, rie ihe, ṅu kwa
ihe-ọṅuṅu, kọcha Abimelek. 28 Geal
nwa Ebed we si, Ònye bu Abimelek,
ònye bu kwa Shekem, na ayi gēfè ya
òfùfè? ọ̀ bugh nwa Jerubeal? Zebul
kwa, ọ̀ bugh onye-nlekọta ihe-ya? fènu
ndikom Hemoa, bù nna Shekem, òfùfè:
ma gini mere ayi onwe-ayi nēfè ya
òfùfè? 29 Ma ọ gādim nọ̄ nma ma asi
na ndi nka nọ n'akam! m'gēwezuga kwa
Abimelek. Ọ we si Abimelek, Me ka
usu-ndi-agha-gi ba uba, gi puta kwa.
30 Zebul, bù onye-isi obodo ahu, we
nu okwu nile nke Geal nwa Ebed, iwe-
ya we di ọku. 31 Ọ we zigara Abimelek
ndi-ozi n'aghughọ, si, Le, Geal nwa
Ebed na umu-nne-ya nābà nime
Shekem; ma, le, ha nākpaḅu obodo a
imegide gi. 32 Ma uḅu a, bilie n'abali,
gi onwe-gi na ndi gi na ha nọ, ru kwa
nbi n'ọhia: 33 o gēru kwa, n'ututu,
mbe anyanwu nāwa, na i gēbili n'isi-
ututu, made imegide obodo: ma, le,
mḅe ya onwe-ya na ndi ya na ha nọ
nāpukute gi, i gēme kwa ha dika aka-gi
gāchọta.

34 Abimelek we bilie n'abali, ya na
ndi nile ndi soro ya, ha we rue nbi
megide Shekem n'usu anọ. 35 Geal
nwa Ebed we pua, guzo n'oghere ọnu-
uzọ-ama obodo: Abimelek we si
n'oruru-nbi ahu bilie, ya na ndi soro ya.
36 Geal we hu ndi ahu, we si Zebul, Le,
ndi ufọdu si n'elu ugwu nārida. Zebul
we si ya, Ọ bu onyinyo ugwu ka gi
onwe-gi nāhu dika ndikom. 37 Geal
we kwu kwa ọzọ, si, Le, ndi ufọdu si
n'elu-ala nke ala nārida, otù usu si kwa
n'uzọ osisi terebinth nke Meonenim
nābia. 38 Zebul we si ya, Òle ebe
ọnu-gi di uḅu a, na i nāsi, Ònye bu
Abimelek, na ayi gēfè ya òfùfè? Nkà
abugh ndi nke i juworo? biko, pua uḅu
a, buso ha agha. 39 Geal we pua ga
n'iru ndi-nwe Shekem, buso Abimelek
agha. 40 Abimelek we chua ya, ọ we
ḅalaga n'iru ya, ọtutu madu we da meru
aru, rue oghere ọnu-uzọ-ama.
41 Abimelek we nọdu n'Aruma: Zebul
we chupu Geal na umu-nne-ya, ka ha
we ghara ibiri na Shekem. 42 O rue
n'echi-ya, na ndi ahu puru ba n'ọhia;
ha we gosi Abimelek. 43 Ọ we chiri
ndi-ya, kè ha usu atọ, rue nbi n'ọhia;

ọ hu, ma, le, ndi ahu si n'obodo ahu
nāputa; ọ we bilie imegide ha, tiḅue
ha. 44 Abimelek na usu ndi soro ya
we made, guzo n'oghere ọnu-uzọ-ama
obodo: usu abua ahu we made imegide
ndi nile nọ n'ọhia, tiḅue ha. 45 Abimelek
we buso obodo ahu agha ubọchi ahu
nile; ọ we were obodo ahu, ḅue ndi nọ
nime ya: ọ kwatue obodo ahu, ghasa ya
nnù.

46 Ndi nile nwe ulo-elu Shekem we
nu ya, ba n'ulo kachasi elu nke ulo El-
berit. 47 Ewe gosi Abimelek na ndi
nile nwe ulo-elu Shekem achikọtawo
onwe-ha. 48 Abimelek we rigo n'ugwu
Zalmon, ya onwe-ya na ndi nile soro ya;
Abimelek we chiri anyu-ike-ha n'aka-ya,
ọ we ḅutue alaka osisi, welie ya, tukwasi
ya n'ubu-ya: ọ si ndi soro ya, Ihe unu
huworom ka m'mere, menu ngwa, menu
dika m'meworo. 49 Ndi ahu nile we
ḅutu kwa, nwoke ọ bula alaka-ya, ha we
jeso Abimelek, tukwasi ha n'ulo ahu
kachasi elu, su ulo kachasi elu ahu ọku
n'isi ha; ndikom nile nke ulo-elu Shekem
we nwu kwa, bù ihe ra ka nnù ndikom
na ndinyom abua na ọgu iri.

50 Abimelek we jerue Tibez, ma ulo-
ikwū-ya megide Tibez, were ya. 51 Ma
otù ulo-elu siri ike di n'etiti obodo ahu,
ndikom nile na ndinyom nile na ndi nile
nwe obodo ahu we ḅalaga n'ebe ahu,
mechibido onwe-ha uzọ, rigo n'elu ulo-
elu ahu. 52 Abimelek we biarue ulo-
elu ahu, buso ya agha, jerue nso ọnu-
uzọ ulo-elu ahu iwere ọku sure ya.
53 Otù nwayi we tua aka-nkume n'isi
Abimelek, tuwa eju-isi-ya. 54 Ọ we
me ngwa kpọ nwa-okorọbia nēbu ihe-
agha-ya, si ya, Miputa mma-agha-gi,
me ka m'nwua, ka ha we ghara ikwu
okwu bayerem, si, Nwayi ḅuru ya.
Nwa-okorọbia-ya we mapue ya, ọ nwua.
55 Ndikom Israel we hu na Abimelek
anwuruwo, ha we la, nwoke ọ bula n'ebe
nke ya. 56 Chineke we nyeghachi ihe
ọjọ Abimelek, nke ọ mere nna-ya, n'iḅu
ọgu umu-nne-ya atọ na iri: 57 ọ bu
kwa ihe ọjọ nile nke ndikom Shekem ka
Chineke nyeghachiri n'isi-ha: nkọcha
Jotam nwa Jerubeal we biakwasi ha.

10 1 Mḅe Abimelek nwusiri, Tola
nwa Pua, nwa Dodo, bù onye
Isaka, we bilie izọputa Israel; ya onwe-
ya bi kwa na Shamia n'ugwu Efraim.
2 Ọ we kpe Israel ikpe orù arọ na atọ, we
nwua, elie ya na Shamia.

3 Mḅe ọ nwusiri, Jaia, bù onye
Gilead, we bilie; ọ kpe Israel ikpe orù
arọ na abua. 4 Ọ nwe-kwa-ra orù umu-
ndikom na iri ndi orù umu-inyinya-ibu
na iri nēbu, ha nwe-kwa-ra orù obodo
na iri, nke anākpọ Havot-jaia rue ta, nke
di n'ala Gilead. 5 Jaia we nwua, elie ya
na Kamon.

6 Umu Israel we me kwa ihe ọjọ
n'anya Jehova, fė Bealim, na Ashtarot,
na chi nile nke Siria, na chi nile nke
Zaidon, na chi nile nke Moab, na chi nile
nke umu Amon, na chi nile nke ndi
Filistia, òfüfė; ha we rapu Jehova, ha
efėgh kwa Ya òfüfė. 7 Iwe Jehova we
di ọku megide Israel, Ọ we renye ha
n'aka ndi Filistia, na n'aka umu Amon.
8 Ha we tipia, kpaḅu kwa umu Israel arọ
ahu: arọ iri na asatọ ka ha kpaḅuru umu
Israel nile ndi bi n'ofė Jọdan, n'ala ndi-
Amorait, nke di na Gilead. 9 Umu
Amon we gabiga Jọdan ibuso kwa Juda,
na ibuso Benjamin, na ibuso ulo Efraim,
agha; ewe kpaḅue Israel nke-uku.
10 Umu Israel we tikue Jehova, si, Ayi
emehiewo megide Gi, ọbunà n'ihi na ayi
arapuwo Chineke-ayi, we fė Bealim
ọfüfė. 11 Jehova we si umu Israel,
Àzọputaghm unu n'aka ndi Ijipt, na
n'aka ndi-Amorait, na n'aka umu Amon,
na n'aka ndi Filistia? 12 Ndi Zaidon
kwa, na Amalek, na Maon, meḅuru unu;
unu we tikuem, M'we zọputa unu n'aka-
ha. 13 Ma unu onwe-unu arapuwom,
we fė chi ọzọ di iche iche òfüfė: n'ihi
ya M'gagh-azọputa kwa unu ọzọ.
14 Jenu, tikue chi ndi unu rọputaworo;
ka ha onwe-ha zọputa unu na mḅe
nkpaḅu-unu. 15 Umu Israel we si
Jehova, Ayi emehiewo: Gi onwe-gi me
ayi dika ihe nile si di nke di nma n'anya-
Gi; biko, nàni naputa ayi ta. 16 Ha we
si n'etiti ha wezuga chi ala ọzọ nile, fė
Jehova òfüfė: nkpuru-obi-Ya enwegh
kwa ntachi-obi n'ihi ọnọdu ọjọ nke
Israel.

17 Umu Amon we kpọkọta onwe-ha,
ma ulo-ikwū-ha na Gilead. Umu Israel
we chikọta onwe-ha, ma ulo-ikwū-ha na
Mizpa. 18 Ndi ahu, bù ndi-isi Gilead,
we sirita onwe-ha, Ònye bu nwoke ahu
nke gāmalite ibuso umu Amon agha?
ọ gāghọrọ ndi nile bi na Gilead isi.

11 1 Ma Jefta, bú onye Gilead, bu
dike nke bu dinkpà, ma ya onwe-
ya bu nwa nwayi nākwa iko: ma Gilead
muru Jefta. 2 Nwunye Gilead we
muara ya umu-ndikom; umu-ndikom
nwunye-ya we tolite, chupu Jefta, si ya,
I gagh-eketa ihe n'ulo nna-ayi; n'ihi na
nwa nwayi ọzọ ka i bu. 3 Jefta we ḅapu
n'iru umu-nne-ya, biri n'ala Tob:
ndikom efu we chikọta onwe-ha n'ebe
Jefta nọ, ha we soro ya pua.
4 O rue, mḅe ọtutu ubọchi gasiri, na
umu Amon busoro Israel agha. 5 O
rue, mḅe umu Amon busoro Israel agha,
na ndi-okenye Gilead jere ikuputa Jefta
n'ala Tob: 6 ha we si Jefta, Bia, buru
ayi onye-ọchi-agha, ka ayi we buso umu
Amon agha. 7 Jefta we si ndi-okenye
Gilead, Unu onwe-unu akpọghm asi,
chupukwam n'ulo nnam? ma gini mere
unu biakuteworom uḅu a mḅe unu nọ
na nkpaḅu? 8 Ndi-okenye Gilead we si
Jefta, N'ihi nka ka ayi biaghachikuteworo
gi uḅu a, ka i we soro ayi je, buso umu
Amon agha, i gāghọ-kwa-ra ayi onye-isi,
bú ndi nile bi na Gilead. 9 Jefta we
si ndi-okenye Gilead, Ọ buru na unu
eme ka m'lata ibuso umu Amon agha, ọ
buru kwa na Jehova arara ha nye n'irum,
mù onwem gāghọrọ unu onye-isi?
10 Ndi - okenye Gilead we si Jefta,
Jehova bu onye nānu okwu a n'etiti ayi,
ma ọ buru na ayi emegh otú a, dika
okwu-gi nile si di. 11 Jefta we jeso
ndi-okenye Gilead, ndi ahu we do ya
onye-isi na onye-ọchi-agha ichi ha:
Jefta we kwue okwu-ya nile n'iru Jehova
nime Mizpa.
12 Jefta we zìe ndi-ozi jekuru eze umu
Amon, si, Gini ka mu na gi nwekọrọ, na
i biakutewom ibuso alam agha? 13 Eze
umu Amon we si ndi-ozi Jefta, N'ihi na
Israel were alam, mḅe o si n'Ijipt rigota,
site n'Anon we rue Jabok, ru kwa Jọdan:
ma uḅu a nyeghachi ala ahu nile n'udo.
14 Jefta we zì kwa ndi-ozi jekuru eze
umu Amon ọzọ: 15 ọ si ya, Otú a ka
Jefta siri, Israel ewegh ala Moab ma-
ọbu ala umu Amon: 16 n'ihi na mḅe ha
siri n'Ijipt rigota, Israel we je ije n'ọzara
rue Oké Osimiri Uhie, biarue Kedesh;
17 Israel we zìe ndi-ozi jekuru eze
Edom, si, Biko, ka m'gabiga nime ala-gi:
ma eze Edom egegh nti. Ọzọ kwa, o
zìri ndi-ozi jekuru eze Moab: ma ọ
kwegh: Israel we nọdu na Kedesh.
18 Ọ we je ije n'ọzara, ga ala Edom na
ala Moab buruburu, biarue akuku
ọwuwa-anyanwu ala Moab, ha we ma
ulo-ikwū-ha n'ofè Anon; ma ha abagh
n'ókè-ala Moab, n'ihi na Anon bu ókè-
ala Moab. 19 Israel we zìe ndi-ozi
jekuru Saihon, bú eze ndi-Amorait, bú
eze Heshbon; Israel we si ya, Biko, ka
ayi gabiga nime ala-gi rue ebe nkem.
20 Ma Saihon atukwasigh Israel obi
ígabiga nime ókè-ala-ya: ma Saihon
chikọtara ndi-ya nile, ha we ma ulo-
ikwū-ha na Jehaz, o buso Israel agha.
21 Jehova, bú Chineke Israel, we nye
Saihon na ndi-ya nile n'aka Israel, ha we
tiḅue ha: Israel we nweta ala nile nke
ndi-Amorait, bú ndi bi n'ala ahu. 22 Ha
we nweta ókè-ala nile nke ndi-Amorait,
site n'Anon we rue Jabok, site kwa
n'ọzara we rue Jọdan. 23 Ma uḅu a
Jehova, bú Chineke Israel, anapuwo
ndi-Amorait ala-ha n'iru ndi-Ya, bú
Israel, ọ̀ bu kwa gi onwe-gi gēnweta ha?
24 Ọ̀ bugh ihe Kemosh, bú chi-gi, nēme
gi ka i nweta, ka i gēnweta? Ma onye
ọ bula Jehova, bú Chineke - ayi,
napuworo ala-ya n'iru ayi, nke ahu ka
ayi gēnweta. 25 Ma uḅu a, gi onwe-gi,
ì di nma ma-ọli kari Belak nwa Zipoa,
bú eze Moab? ọ̀ chọrọ Israel okwu ma-
ọli? ma-ọbu ò busoro ha agha ma-ọli?
26 Mḅe Israel biri na Heshbon na
n'umu-obodo-ya, na n'Aroea na n'umu-
obodo-ya, na n'obodo nile nke di
n'akuku Anon, ọgu arọ iri-na-ise; gini
mere unu anaputagh kwa ha n'aka-
ha na mḅe ahu? 27 Mu onwem
emehiegh kwa megide gi, ma gi onwe-gi
nēmem ihe ọjọ n'ibusom agha: Jehova,
bú Onye-ikpe, gēkpe ikpe ta n'etiti umu
Israel na umu Amon. 28 Ma eze umu
Amon egegh nti okwu nile nke Jefta nke
o zitere ya.
29 Mọ nke Jehova we dikwasi Jefta,
ọ we gabiga Gilead na Manase, gabiga
kwa Mizpe Gilead, si na Mizpe Gilead
gabiga rue umu Amon. 30 Jefta we kwe
Jehova nkwa, si, Ọ buru na I nye umu
Amon n'akam n'ezie, 31 o gēru kwa,
na ihe ọ bula nke gēsi n'ọnu-uzọ ulom
puta izutem, mḅe m'siri n'umu Amon
lata n'udo, Jehova gēnwe ya, m'gēsure
kwa ya ka ọ buru àjà-nsure-ọku.
32 Jefta we gabiga rue umu Amon ibuso

ha agha; Jehova we nye ha n'aka-ya.
33 Ọ we tiḅue ha oke ntiḅu uku site
n'Aroea we rue ebe i si ba Minit, bù
orù obodo, ru kwa Ebel-Keramim.
Ewe me ka umu Amon ruru ala n'iru
umu Israel.
34 Jefta we bia Mizpa rue ulo-ya, ma,
le, nwa-ya nwayi chiri egwù-otiti na ite-
egwù nāputa izute ya: ma nàni nwata
ahu bu otù nwa ọ nwere; ọ digh nwa-
nwoke ma-ọbu nwa-nwayi ọ nwere ma-
ọbugh nàni ya. 35 O rue, mḅe ọ huru
ya, na ọ dọwara uwe-ya nile, si, Ewò,
adam! i mewo ka m'ruru ala nke-
uku, gi onwe-gi adiwo kwa n'etiti
ndi nēmekpam aru: ma mu onwem,
asaghepuworom Jehova ọnum,
apughkwam ilaghachi azu. 36 Ọ si
ya, Nnam, i saghepuworo Jehova ọnu-
gi; mem dika ihe ahu si di nke siworo
n'ọnu-gi puta; ebe Jehova bọworo gi ọbọ
n'aru ndi-iro-gi, bù n'aru umu Amon.
37 Ọ we si nna-ya, Ka emem ihe a: ram
aka ọnwa abua, ka m'we je rida rue n'elu
ugwu, kwa àkwà bayere ọnọdu nwa-
aḅọghọ nāmagh nwoke m'nọ, mu onwem
na umu-aḅọghọ-ibem. 38 Ọ si, Je. Ọ
we zipu ya ọnwa abua: ọ we je, ya onwe-
ya na umu-aḅọghọ-ibe-ya, kwa àkwà
bayere ọnọdu nwa-aḅọghọ nāmagh
nwoke ọ nọ n'elu ugwu. 39 O rue,
n'ọgwugwu ọnwa abua, na ọ
laghachikuru nna-ya, ọ me ya nkwa-ya
nke ọ kwere: nwata ahu amagh kwa
nwoke. Ọ we buru ukpuru n'Israel,
40 na umu-ndinyom Israel nēje kwa-
arọ ikọ akukọ nwa-nwayi Jefta onye
Gilead ubọchi anọ n'arọ.

12 1 Ndikom Efraim we kpọkọta
onwe-ha, gabiga akuku Ugwu; ha
we si Jefta, Gini mere i gabigara ibuso
umu Amon agha, ma ayi ka i nākpọgh
isoro gi je? ayi gēsure ulo-gi n'isi gi
n'ọku. 2 Jefta we si ha, Onye nēse
okwu nke-uku ka m'buworo, mu onwem
na ndim na umu Amon; m'we tikue unu,
ma unu azọputaghm n'aka-ha. 3 M'we
hu na unu abugh ndi nāzọputam, m'we
tiye ndum n'ọbu-akam, gabiga imegide
umu Amon, Jehova we nye ha n'akam:
n'ihi gini kwa ka unu rigokuteworom ta
ibusom agha? 4 Jefta we chikọta
ndikom nile nke Gilead, buso Efraim
agha: ndikom Gilead we tiḅue Efraim,
n'ihi na ha siri, Ndi ḅapuru aḅapu nke
Efraim ka unu, bù ndi Gilead, bu,
n'etiti Efraim, na n'etiti Manase.
5 Gilead we were ngabiga-miri Jọdan
nile n'uzọ ije Efraim: o rue, mḅe ndi
ḅapuru aḅapu nke Efraim siri, Ka
m'gabiga, na ndikom Gilead siri ya, Ọ
bu onye Efraim ka i bu? Ọ si, É-è;
6 ha si ya, Biko, si Shibolet; ọ si,
Sibolet; n'ihi na o dozigh onwe-ya ikpọ
ya nke-ọma; ha we jide ya, ḅue ya na
ngabiga-miri Jọdan: orù nnù ndikom
uzọ ise na nnù ise we da mḅe ahu site
n'Efraim.
7 Jefta we kpe Israel ikpe arọ isi.
Jefta, bù onye Gilead, we nwua, elie ya
n'obodo Gilead.
8 Mḅe ọ nwusiri, Ibzan, onye sitere
na Bet-lehem, we kpe Israel ikpe. 9 Ọ
nwe-kwa-ra orù umu-ndikom na iri ọ
muru, ọ bu kwa orù umu-ya ndinyom na
iri ka o zipuru n'èzi, orù ndinyom na iri
ka ọ me-kwa-ra ka ha si n'èzi batara
umu-ya ndikom. Ọ we kpe Israel ikpe
arọ asa. 10 Ibzan we nwua, elie ya na
Bet-lehem.
11 Mḅe ọ nwusiri, Ilon, bù onye
Zebulun, we kpe Israel ikpe; ọ we kpe
Israel arọ iri. 12 Ilon, bù onye
Zebulun, we nwua, elie ya n'Ajalon n'ala
Zebulun.
13 Mḅe ọ nwusiri, Abdon nwa Hilel,
bù onye Piraton, we kpe Israel ikpe.
14 Ọ nwe-kwa-ra ọgu umu-ndikom
abua na orù umu umu na iri, ndi ọgu
umu-inyinya-ibu atọ na iri nēbu: ọ we
kpe Israel ikpe arọ asatọ. 15 Abdon
nwa Hilel, bù onye Piraton, we nwua,
elie ya na Piraton n'ala Efraim, n'ugwu
ndi Amalek.

13 1 Umu Israel we me kwa ihe ọjọ
n'anya Jehova ọzọ; Jehova we
nye ha n'aka ndi Filistia ọgu arọ abua.
2 Ma otù nwoke nke Zọra di, sitere
n'aḅuru ndi Dan, aha-ya bu Manoa; ma
nwunye-ya bu nwayi-àgà, ọ mugh kwa
nwa. 3 Mọ-ozi nke Jehova we me ka
nwayi ahu hu ya anya, si ya, Biko, le,
gi onwe-gi bu nwayi-àgà, i mugh kwa
nwa: ma i gāturu ime, mua nwa-nwoke.
4 Ma uḅu a, biko, lezie anya, añu-kwa-
la manya-vine ma-ọbu ihe-ọñuñu nābà
n'anya, eri-kwa-la ihe ọ bula ruru àrù:
5 n'ihi na, le, i gaje itu ime, mua nwa-
nwoke: aguba agagh-aga n'elu isi-ya:
n'ihi na onye-Nazirait nke Chineke ka

nwata ahu gābu site n'afọ: ya onwe-ya
gāmalite kwa izọputa Israel n'aka ndi
Filistia. 6 Nwayi ahu we bia, gwa di-
ya, si, Onye nke Chineke biakuterem,
n'ile ya anya ọ di kwa ka mọ-ozi nke
Chineke n'ile ya anya, ọ di itu egwu nke-
uku; ma ajughm ya ebe o si bia, o
gosighkwam aha-ya: 7 ọ we sim, Le,
i gaje itu ime, mua nwa-nwoke; ma ubu
a añula manya-vine ma-ọbu ihe-ọñuñu
nābà n'anya, eri-kwa-la ihe ọ bula ruru
árú: n'ihi na onye-Nazirait nke Chineke
ka nwata ahu gābu site n'afọ rue ubọchi
ọnwu-ya. 8 Manoa we riọ Jehova
aririọ, si, Biko, Onye-nwe-ayi, ka onye
nke Chineke ahu nke I zitere
biaghachikute ayi ọzọ, ariọm I, ka o zí
kwa ayi ihe ayi gēme nwata ahu nke
agāmu. 9 Chineke we ge nti olu
Manoa; mọ-ozi nke Chineke we biakute
nwayi ahu ọzọ ka ya onwe-ya nānọdu
n'ubi: ma Manoa, bú di-ya, anọyegh ya.
10 Nwayi ahu we me ngwa, ḅa ọsọ, gosi
di-ya, si ya, Le, nwoke ahu nke
biakuterem ubọchi a emewo ka m'hu ya
anya ọzọ. 11 Manoa we bilie, jeso
nwunye-ya, biakute nwoke ahu, si ya,
Gi onwe-gi, i bu nwoke ahu nke gwara
nwayi a okwu? Ọ we si, Mu ka ọ bu.
12 Manoa we si, Uḅu a ka okwu-gi
nile rė: gini gābu ikpé bayere nwata ahu,
gini gābu kwa omume-ya? 13 Mọ-
ozi nke Jehova we si Manoa, N'ihe nile
nke m'siri nwayi a ya lezie anya. 14 Ọ
gagh-eri ihe sitere n'ihe ọ bula nke nēsi
n'osisi vine nke manya-vine puta, ya
añu-kwa-la manya-vine na ihe-ọñuñu
nābà n'anya, ya eri-kwa-la ihe ọ bula
ruru árú; ihe nile nke m'nyere ya n'iwu
ka ọ gēdebe. 15 Manoa we si mọ-ozi
nke Jehova, Biko, kwe ka ayi ḅochie gi,
ka ayi we dozie nwa-ewu n'iru gi.
16 Mọ-ozi nke Jehova we si Manoa,
Ọ buru na i ḅochiem, m'gagh-eri nime
nri-gi: ọ buru kwa na i me àjà-nsure-
ọku, ọ bu Jehova ka i gēsurere ya.
N'ihi na Manoa amagh na mọ-ozi nke
Jehova ka ọ bu. 17 Manoa we si mọ-
ozi nke Jehova, Gini bu aha-gi, ka ayi
we sọpuru gi mḅe okwu-gi nile gērė?
18 Mọ-ozi nke Jehova we si ya, N'ihi
gini kwa ka i nāju ajuju bayere aham, ebe
aha ahu di ebube? 19 Manoa we were
nwa-ewu ahu na onyinye-inata-iru-ọma,
surere ya Jehova ọku n'elu oké nkume:
mọ-ozi ahu nālu kwa oké ọlu, ma Manoa
na nwunye-ya nēle ya anya. 20 O rue,
mḅe ire-ọku nēsi n'ebe-ichu-aja ahu rigo
n'elu-igwe, na mọ-ozi nke Jehova rigore
nime ire-ọku nke ebe-ichu-aja ahu:
Manoa na nwunye-ya nēle kwa ya anya;
ha we da kpue iru-ha n'ala. 21 Ma mọ-
ozi ahu emegh ka Manoa na nwunye-ya
hu kwa ya anya ọzọ. Mḅe ahu Manoa
mara na mọ-ozi nke Jehova ka ọ bu.
22 Manoa we si nwunye-ya, Ayi aghagh
inwu, n'ihi na ọ bu Chineke ka ayi
huworo. 23 Nwunye-ya we si ya, Ọ
buru na ọ tọrọ Jehova uto ime ka ayi
nwua, Ọ gagh-anarawori àjà-nsure-ọku
na onyinye-inata-iru-ọma n'aka-ayi, Ọ
gagh-eme kwa ka ayi hu ihe ndia nile, Ọ
gagh-eme kwa ka ayi nu ihe di otú a dika
na mḅe a. 24 Nwayi ahu we mua nwa-
nwoke, kpọ aha-ya Samson: nwata ahu
we tó etó, Jehova we gọzie ya. 25 Mọ
nke Jehova we malite ikwali obi-ya na
Mahane-dan, n'etiti Zọra na Eshtaol.

14 1 Samson we ridarue Timna, hu
otù nwayi nime Timna sitere
n'umu-ndinyom ndi Filistia. 2 Ọ we
rigota, gosi nna-ya, gosi kwa nne-ya, si,
Ahuwom otù nwayi nime Timna sitere
n'umu-ndinyom ndi Filistia: ma uḅu a,
lutaram ya na nwunye. 3 Nna-ya na
nne-ya we si ya, Ọ digh nwayi di n'etiti
umu-ndinyom umu-nne-gi, ma-ọbu
n'etiti ndim nile, na gi onwe-gi nēje iluru
nwunye sitere na ndi Filistia, bú ndi
anēbigh úgwù? Samson we si nna-ya,
Lutaram ya; n'ihi na ya onwe-ya ziri
ezi n'anyam. 4 Ma nna-ya na nne-ya
amagh na ọ bu Jehova ka o sitere n'aka;
n'ihi na uzọ O gēsi megide ndi Filistia
ka ya onwe-ya nāchọ. Ma na mḅe ahu
ndi Filistia nāchi Israel.

5 Samson we rida, ya na nna-ya na
nne-ya, rue Timna, ha we biarue ubi-
vine Timna: ma, le, nwa-ọdum tozuru
etozu nāḅọ uja izute ya. 6 Mọ nke
Jehova we dakwasi ya n'ike, ọ we dọwa
ya dika ọ gādọwa nwa-ewu, ma ọ digh
ihe o ji n'aka-ya: ma o gosigh nna-ya, o
gosigh kwa nne-ya, ihe ọ mere. 7 Ọ
we rida, gwa nwayi ahu okwu; o ziri ezi
n'anya Samson. 8 Mḅe ubọchi ufọdu
gasiri, ọ we jeghachi ikuru ya, ọ we
wezuga onwe-ya ihu ozu ọdum ahu:
ma, le, ìgwè añu di n'ozu ọdum ahu, na
manu-añu. 9 Ọ we rara manu-añu ahu

n'ọbu-aka-ya abua, we nēje, nāracha ya
ka ọ nēje, ọ we jekuru nna-ya, jekuru
kwa nne-ya, nye ha, ha we racha:
ma o gosigh ha na ọ bu n'ozu ọdum
ka o siri rara manu-añu ahu. 10 Nna-
ya we ridakuru nwayi ahu: Samson we
me okė oriri n'ebe ahu; n'ihi na otù a
ka umu-okorọbia nēme. 11 O rue,
mḅe ha huru ya, na ha chitara orù eyi
na iri ka ha nọyere ya. 12 Samson we
si ha, Biko, ka m'luere unu ilu: ọ buru
na unu egosim ya nke-ọma n'ubọchi asa
nke okė oriri a, ọ buru na unu achọta ya,
m'gēnye kwa unu orù uwe àkwà ọcha
na iri na orù uwe nḅanwe na iri: 13 ma
ọ buru na unu apugh igosim ya, unu
onwe-unu gēnyekwam orù uwe àkwà
ọcha na iri na orù uwe nḅanwe na iri.
Ha we si ya, Lue ilu-gi, ka ayi we nu ya.
14 Ọ we si ha,

N'aru onye nēri eri ka ihe-oriri si
puta,
N'aru ihe di ike ka ihe-utọ si puta
kwa.

Ma ha apugh igosi ilu ahu n'ubọchi atọ.
15 O rue, n'ubọchi nke-asa, na ha siri
nwunye Samson, Rà di-gi ọnu, ka ọ we
gosi ayi ilu ahu, ka ayi we ghara isure gi
na ulo nna-gi n'ọku: ọ̀ bu inapu ayi ihe
nile ayi nwere ka unu kpọrọ ayi? ọ̀ bugh
otù a? 16 Nwunye Samson we
kwakwasi ya àkwà, si, Nàni asi ka i
nākpọm, i hughkwam n'anya: i luworo
umu ndim ilu, ma mu ka i nēgosigh
ya. Ọ si ya, Le, nnam na nnem ka
m'nēgosigh ya, ọ̀ bu kwa gi ka m'gēgosi
ya? 17 Ọ we nākwakwasi ya àkwà
n'ubọchi asa ahu, nke okė oriri-ha
diruru: o rue, n'ubọchi nke-asa, na o
gosiri ya, n'ihi na ọ kpagidesiri ya ike:
ọ we gosi umu ndi-ya ilu ahu.
18 Ndikom obodo ahu we si ya
n'ubọchi nke-asa tutu anyanwu ada,
Gini di utọ kari manu-añu? ma-ọbu
gini di ike kari ọdum? Ọ we si ha,

Ọ buru na unu ejigh nwa-aḅọghọ-
ehim dọ ihe eji gwu ala-ubi,
Unu agagh-achọtawori ilum.

19 Mọ nke Jehova we dakwasi ya n'ike,
ọ we ridarue Ashkelon, tiḅue orù ndikom
na iri n'etiti ha, chiri ihe-ha ọ lutara,
nye ndi gosiworo ilu ahu uwe nḅanwe.
Iwe-ya we di ọku, ọ we rigorue ulo nna-
ya. 20 Nwunye Samson we ghọrọ
nwoke-ibe Samson nwunye, bù nwoke
nke Samson buru ya eyì.

15 1 O rue, mḅe ubọchi ufọdu
gasiri, na mḅe obibi ọka wheat,
na Samson were nwa-ewu leta nwunye-
ya; ọ si, Ka m'bakuru nwunyem n'ime-
ulo. Ma nna nwunye-ya ekwegh ka ọ
ba. 2 Nna-ya we si, Asirim n'ezie na i
kpọrọ ya asi nke-uku; m'we nye ya
nwoke-ibe-gi: nwa-nne-ya nke-ntà, ọ̀
digh nma kari ya? biko, ka ọ nọchiri gi
n'ọnọdu ya. 3 Samson we si ha, Otù
uḅò a m'gābu onye ikpe nāmagh kari ndi
Filistia, ọ bu ezie na mu onwem nēme ha
ihe ọjọ. 4 Samson we je nwude ọgu
nkita-ọhia iri-na-ise, chiri ọwa, che
ọdudù na ọdudù iru, tiye otù ọwa n'etiti
ọdudù abua n'aḅata ha. 5 Ọ we muye
ọku n'ọwa nile, zipu ha ga n'ọka guzoro
eguzo nke ndi Filistia, we sure ma obo
ọka ma ọka guzoro eguzo, ha na ubi-
olive. 6 Ndi Filistia we si, Ònye
meworo nka? Ha si, Samson, di nwa
onye Timna, n'ihi na ọ narawo ya
nwunye-ya, nye ya nwoke-ibe-ya. Ndi
Filistia we rigo, kpọre ya na nna-ya
n'ọku. 7 Samson we si ha, Ọ buru na
unu eme otù a, aghaghm ibọrọ onwem
ọ̀bọ̀ n'aru unu, ma emesia m'gāgha.
8 Ọ we tiḅue ha ntiḅu uku, ogwe-ukwu
n'elu apata-ukwu: ọ we rida, nọdu nime
nḅawa nke nkume di elu, bù Itam.

9 Ndi Filistia we rigo, ma ulo-ikwū-
ha nime Juda, ḅasa onwe-ha nime Lehi.
10 Ndikom Juda we si, N'ihi gini ka unu
rigotaworo megide ayi? Ha si, Ike
Samson aḅu ka ayi rigotaworo, ime ya
dika ọ meworo ayi. 11 Nnù ndikom
Juda asa na ọgu iri we ridarue nḅawa
nkume di elu, bù Itam, si Samson, Ì
magh na ndi Filistia bu ndi nāchi ayi?
gini bu kwa nka i meworo ayi? Ọ si ha,
Dika ha merem, otù a ka m'meworo ha.
12 Ha si ya, Ike gi aḅu ka ayi ridataworo,
inye gi n'aka ndi Filistia. Samson we
si ha, Nuaranum iyi, ka unu we ghara
idakwasim, unu onwe-unu. 13 Ha we
gwa ya okwu, si, É-è; kama ayi gēkesi gi
aḅu ike, nye gi n'aka-ha: ma ayi agagh-
eme ka i nwua ma-ọli. Ha we chiri udọ
ọhu abua ke ya aḅu, me ka o si na nkume
ahu di elu rigota. 14 Mḅe ya onwe-ya
biaruru Lehi, ndi Filistia we tie nkpu
n'izute ya: Mọ nke Jehova we dakwasi
ya n'ike, udọ abua nke di n'ogwe-aka-ya

abua we di ka flax nke reworo n'ọku,
aḅu-ya nile we ḅazepu n'aka-ya abua.
15 Ọ we huta ọkpukpu-àḅà ọhu nke
inyinya-ibu, setipu aka-ya, jide ya, were
ya tiḅue nnù ndikom abua na ọgu iri.
16 Samson we si,

Ọkpukpu - àḅà inyinya - ibu ka
m'jiworo, otù obo, obo abua,
Ọkpukpu - àḅà inyinya - ibu ka
m'jiworo tiḅu nnù ndikom abua
na ọgu iri.

17 O rue, mḅe o kwubiri okwu, na ọ
tupuru ọkpukpu-àḅà-anu ahu n'aka-ya;
ọ we kpọ ebe ahu Remat-lehi. 18 Akpiri
we kpọ ya nku nke-uku, ọ we kpọkue
Jehova, si, Gi onwe-gi esiwo n'aka orù-
gi nye nzọputa uku a: ma uḅu a
m'gānwu n'akpiri-ikpọ-nku, dabà n'aka
nke ndia anēbigh ùgwù. 19 Chineke
we ḅawa olùlù ahu nke di nime Lehi,
miri we si nime ya puta; ọ we ṅua, mọ-
ya we biaghachi, ọ we di ndu; n'ihi ya
ọ kpọrọ aha-ya En-hakore, nke di na
Lehi, rue ta. 20 Ọ we kpe Israel
ikpe na mḅe ndi Filistia orù arọ.

16 1 Samson we jerue Geza, hu otù
nwayi nākwa iko n'ebe ahu, ọ we
bakuru ya. 2 Ewe gwa ndi Geza, si,
Samson abiawo ebe a. Ha we ḅa ya
buruburu, che ya anwu abali ahu nile
n'ọnu-uzọ-ama obodo, nọdu du abali
ahu nile, si, Ka ọ di rue ihè ututu, ayi we
bue ya. 3 Samson we dina rue etiti
abali, bilie n'etiti abali, jide ibo ọnu-
uzọ-ama obodo, jide kwa ide-ya abua,
ropu ha, tiyere nkpọrọ, tukwasi ha
n'ubu-ya abua, būru ha rigo n'elu ugwu
nke di n'iru Hebron.

4 O rue, mḅe nka gasiri, na ọ huru
otù nwayi n'anya na ndagwurugwu
Sorek, onye aha-ya bu Delaila. 5 Ndi-
isi ndi Filistia we rigokuru ya, si ya, Rà
ya ọnu, hu ihe ọ bu, bù nke ike uku ya
di nime ya, na ihe ayi gēji pu imegide ya,
ka ayi we ke ya aḅu iweda ya n'ala: ayi
onwe-ayi gēnye kwa gi, nwoke ọ bula
nime ayi, nnù ọla-ọcha abua na ọgu iri-
na-ise. 6 Delaila we si Samson, Biko,
gosim ihe ọ bu, bù nke ike uku gi di
nime ya, na ihe agēji ke gi aḅu iweda gi
n'ala. 7 Samson we si ya, Ọ buru na
ha ewere akwara ọhu asa nke anāmikọgh
amikọ kem aḅu, m'gābu kwa onye
nādigh ike, di kwa ka madu ọ bula si di.
8 Ndi-isi ndi Filistia we chigoro
Delaila akwara ọhu asa nke anāmikọgh
amikọ, ọ we were ha ke ya aḅu. 9 Ma
ọ nwere ndi nēche anwu nānọdu n'ime-
ulo. Ọ we si ya, Ndi Filistia nādakwasi
gi, Samson. Ọ we dọbie akwara asa
ahu, dika anādọbi eriri-nzuzu mḅe aṅara
ya ọku. Amagh kwa ike-ya. 10 Delaila
we si Samson, Le, i kwawom emò, gwam
okwu-ugha: biko, gosim uḅu a ihe
agēji ke gi aḅu. 11 Ọ si ya, Ọ buru na
ha achiri udọ̀ ọhu, nke akējigh je ozi ọ
bula, kesim aḅu ike, m'gābu kwa onye
nādigh ike, di kwa ka madu ọ bula si di.
12 Delaila we chiri udọ̀ ọhu, were ha
ke ya aḅu, si ya, Ndi Filistia nādakwasi
gi, Samson. Ma ndi nēche anwu
nānọdu n'ime-ulo. Ọ we dọbipu ha
n'ogwe-aka-ya abua dika ogho.
13 Delaila we si Samson, Rue uḅu a i
kwawom emò, gwam okwu-ugha: gosim
ihe agēji ke gi aḅu. Ọ si ya, Ọ buru na
i kpà osusu asa nke isim n'àkwà akpara.
14 Ọ we were ṅtù tugide ya, si ya, Ndi
Filistia nādakwasi gi, Samson. Ọ we
teta n'ura-ya, were ṅtú nke ihe eji akpà
àkwà na àkwà ahu akpara, bulie ije-ya.
15 Delaila we si ya, Ì si aṅa si, Ahurum
i n'anya, ma obi-gi adigh n'ebe m'nọ?
uḅò atọ a ka i kwaworom emò, ma i
gosighm ihe ọ bu, bù nke ike uku gi di
nime ya. 16 O rue, mḅe ọ were okwu-
ya nile kpagide ya ubọchi nile, soḅu kwa
ya, na nkpuru-obi-ya enwegh ntachi-obi
rue ọnwu. 17 Ọ we gosi ya obi-ya nile,
si ya, Ọ digh mḅe aguba gara n'elu isim;
n'ihi na onye-Nazirait nke Chineke ka
m'bu site n'afọ nnem: ọ buru na akọpum
isi, ikem gēsi n'arum wezuga onwe-ya,
m'gābu kwa onye nādigh ike, di kwa ka
madu nile si di. 18 Delaila we hu na o
gosiri ya obi-ya nile, ọ we ziga kpọ ndi-
isi ndi Filistia, si, Rigotanu otù uḅò a,
n'ihi na o gosiwom obi-ya nile. Ndi-isi
ndi Filistia we rigokute ya, chigota ego
ahu n'aka-ha. 19 Ọ we me ka Samson
raru ura n'ikperè-ukwu-ya abua; ọ kpọ
otù nwoke, kọpu osusu asa nke isi-ya; ọ
we malite iweda ya n'ala, ike-ya we si
n'aru ya wezuga onwe-ya. 20 Ọ we si,
Ndi Filistia nādakwasi gi, Samson. Ọ
we teta n'ura-ya, si, M'gāpu dika
n'nēme uḅò uḅò, we meghari aru. Ma
ya onwe-ya amagh na Jehova esiwo n'ebe
ọ nọ wezuga Onwe-ya. 21 Ndi Filistia
we jide ya, rukpọ anya-ya abua; ha we

me ka ọ ridarue Geza, were ihe ọla abua
ke ya aḇu; ọ we buru onye nēgwe ọka
n'ulo ndi ekere aḇu. 22 Agiri-isi-ya we
malite irute mḇe akọpusiri ya.
23 Ndi-isi ndi Filistia we chikọta
onwe-ha ichuru Degon, bú chi-ha, aja
uku, na iṅuri ọṅu: ha si, Chi-ayi enyewo
Samson, bú onye-iro-ayi, n'aka-ayi.
24 Ndi ahu we hu ya, to chi-ha: n'ihi
na ha siri, Chi-ayi enyewo onye-iro-ayi
n'aka-ayi, bú onye nēme ka ala-ayi
tọḇọrọ n'efu, onye me-kwa-ra ka ndi-ayi
eḇuru eḇu ba uba. 25 O rue, mḇe obi-
ha di nma, na ha siri, Kpọnu Samson, ka
ọ we mere ayi ihe-ọchi. Ha we si n'ulo
ndi ekere aḇu kpọputa Samson; ọ we me
iħe-ọchi n'iru ha: ha we me ka o guzo
n'etiti ogidi. 26 Samson we si nwa-
okoro onye nēji ya n'aka, Ka m'nọduru
onwem, ka m'we metu ogidi nke ulo
nēguzosi ike n'elu ha aka, ka m'we
dabere ha. 27 Ma ulo ahu juputara na
ndikom na ndinyom; n'ebe ahu ka
ndi-isi nile nke ndi Filistia nọ kwa; ihe
ra ka nnù ndikom na ndinyom asa na
ọgu iri nọ kwa n'elu ulo, ndi nēle ka
Samson nēme ihe-ọchi. 28 Samson we
kpọkue Jehova, si, Onye-nwe-ayi Jehova,
biko, chetam, biko, Chineke, mekwam
ka m'di ike nání otù uḇò a, ka m'bọ-kwa-
ra onwem ọ́bọ̀ otù mḇe n'aru ndi
Filistia n'ihi anyam abua. 29 Samson
we ḇakua ogidi abua nke di n'etiti, nke
ulo nēguzosi ike n'elu ha, ọ we dabere
ha, otù n'aka-nri-ya, na otù n'aka-ekpe-
ya. 30 Samson we si, Ka mu onwem
soro ndi Filistia nwua. Ọ we were ike
rulata onwe-ya; ulo ahu we dakwasi ndi-
isi ahu, dakwasi kwa ndi nile nọ nime
ya. Ndi nwuru anwu ndi ọ mere ka
ha nwua n'ọnwu-ya we di ọtutu kari
ndi ọ mere ka ha nwua na ndu-ya.
31 Umu-nne-ya na ulo nna-ya nile we
rida, bulie ya, bugota ya, lie ya n'etiti
Zọra na Eshtaol n'íli Manoa, bú nna-ya.
Ọ we kpe Israel ikpe orú arọ.

17 1 Ma otù nwoke nke ugwu
Efraim di, aha-ya bu Maika. 2 Ọ
si nne-ya, Nnù ego ọla-ọcha abua na ọgu
iri-na-ise ahu i nwere nke ewere ewere,
nke gi onwe-gi ḇara iyi bayere ya, i we
kwu kwa ya na ntim, le, ọla-ọcha ahu
di n'akam; mu onwem were ya. Nne-
ya we si, Onye agọziri agọzi diri Jehova
ka nwam bu. 3 Ọ we nyeghachi nne-ya
nnù ego ọla-ọcha abua na ọgu iri-na-ise
ahu, nne-ya we si, Edoworom Jehova
ọla-ọcha ahu nsọ n'ezie site n'akam inye
nwam, ime arusi apiri api na arusi awuru
awu: ma uḇu a m'gēnyeghachi gi ya.
4 Ọ we nyeghachi nne-ya ọla-ọcha ahu,
nne-ya we chiri ọgu ego ọla-ọcha iri, nye
onye-nnucha-ọla, ọ we me ya arusi apiri
api na arusi awuru awu: ọ we di n'ulo
Maika. 5 Nwoke ahu, bú Maika, we
nwe ulo Chineke, ọ we me ephod na
teraphim, mejue aka nke otù nime umu-
ya ndikom, ọ we ghọrọ ya onye-nchu-
aja. 6 Na mḇe ahu eze adigh n'Israel:
onye ọ bula nēme ihe ziri ezi n'anya-ya.
7 Otù nwa-okorọbia di kwa nke sitere
na Bet-lehem-juda, site n'aḇuru Juda,
onye ahu bu onye Livai, ya onwe-ya
nānọ kwa dika ọbia n'ebe ahu. 8 Nwoke
ahu we si n'obodo ahu, bú Bet-lehem-
juda, je ije inọ dika ọbia ebe ọ gāchọta
ọnọdu: ọ we ba n'ugwu Efraim rue ulo
Maika ime ihe o ji bili ije-ya. 9 Maika
we si ya, Òle ebe i si bia? Ọ we si ya,
Onye Livai ka m'bu site na Bet-lehem-
juda, mu onwem nēje kwa inọ dika ọbia
ebe m'gāchọta ọnọdu. 10 Maika we si
ya, Biri n'ulom, ghọ-kwa-ram nna na
onye-nchu-aja, mu onwem gēnye kwa gi
ego ọla-ọcha iri kwa-arọ, na nke-ekike
uwe, na ihe i gēji di ndu. Onye Livai
we ba nime. 11 Onye Livai we kwere
ibiri n'ulo nwoke ahu; nwa-okorọbia ahu
we di ya ka otù nime umu-ya ndikom.
12 Maika we mejue aka onye Livai ahu,
nwa-okorọbia ahu we ghọrọ ya onye-
nchu-aja, nọ n'ulo Maika. 13 Maika
we si, Uḇu a ka m'mara na Jehova
gēmem nma, n'ihi na onye Livai burum
onye-nchu-aja.

18 1 Na mḇe ahu eze adigh n'Israel:
na mḇe ahu ebo ndi Dan nāchọrọ
onwe-ha ala-nketa ibiri ebiri; n'ihi
na ọ digh ala bara n'aka-ha n'ihe-
nketa n'etiti ebo Israel nile rue ubọchi
ahu. 2 Umu Dan we si n'aḇuru-ha
ziga ndikom ise sitere n'ọnu-ọgugu-ha
nile, bú ndi-dinkpà, site na Zọra, site
kwa n'Eshtaol, iledo ala ahu, na ileputa
ya; ha we si ha, Jenu, leputanu ala ahu:
ha we bia ugwu Efraim, rue ulo Maika,
nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu. 3 Mḇe ndi
ahu nọrọ nso ulo Maika, ha onwe-ha
matara olu nwa-okorọbia ahu, bú onye
Livai: ha we wezuga onwe-ha ba n'ebe

ahu, si ya, Ònye mere ka i bia ebe a? ọ
bu kwa gini ka gi onwe-gi nēme n'ebe a?
gini ka i nwe-kwa-ra n'ebe a? 4 Ọ we
si ha, Otù a na otù a ka Maika meworom,
o gowokwam ọlu, m'we ghọrọ ya onye-
nchu-aja. 5 Ha we si ya, Biko, jua
Chineke ase, ka ayi we mara ma ije-ayi,
bù nke ayi onwe-ayi nēje, gāga nke-ọma.
6 Onye-nchu-aja ahu we si ha, Jenu
n'udo: na ncherita-iru Jehova ka uzọ-
unu di, nke unu nēje ije nime ya.
7 Ndikom ise ahu we je, biarue Laish,
hu ndi ahu nke bi n'etiti ya, ka ha nēbi
na ntukwasi-obi, dika ọme-n'ala ndi
Zaidon si di, nādi jū nātukwasi kwa obi;
ọ digh kwa onye nēme ka ihere me ha
n'okwu ọ bula n'ala ahu, bù onye
nēnweta ike nḅochi, n'ebe di ndi Zaidon
anya ka ha bi, ọ digh kwa ihe ha na madu
nwekọrọ. 8 Ha we biakute umu-nne-
ha rue Zọra na Eshtaol: umu-nne-ha we
si ha, Gini ka unu onwe-unu gēkwu?
9 Ha si, Bilie, ka ayi rigo kwa imegide
ha: n'ihi na ayi ahuwo ala ahu, ma, le, ọ
di nma nke-uku: ùnu onwe-unu nāḅa
kwa nkiti? unu adila ume-ngwu ije na
ibà inweta ala ahu. 10 Mḅe unu biara,
unu gābiakute ndi nọ na ntukwasi-obi,
ala ahu sara mbara n'aka abua: n'ihi na
Chineke enyewo ya n'aka-unu; bù ebe
nke ọ nādigh ihe ọ bula nke di n'uwa
nakọ n'ebe ahu.
11 Nnù ndikom na ọgu iri ndi ekere
ihe-agha, ndi sitere n'aḅuru ndi Dan,
we si n'ebe ahu, bù Zọra na Eshtaol,
bulie ije. 12 Ha we rigo, ma ulo-ikwū-
ha nime Kiriat-jearim, nime Juda: n'ihi
nka ka ha kpọrọ ebe ahu Mahane-dan,
rue ta: le, ọ di n'azu Kiriat-jearim.
13 Ha we si n'ebe ahu gabiga rue ugwu
Efraim, biarue ulo Maika. 14 Ndikom
ise ahu, bù ndi nējeri iledo ala Laish,
we za, si umu-nne-ha, Ùnu amawo na
ephod na teraphim na arusi apiri api na
arusi awuru awu di n'ulo ndia? ma uḅu
a, maranu ihe unu gēme. 15 Ha we
wezuga onwe-ha ba n'ebe ahu, biarue
ulo nwa-okorọbia ahu, bù onye Livai, bù
ulo Maika, jua ya ajuju bayere udo-ya.
16 Nnù ndikom na ọgu iri ahu ndi ekere
ihe-agha-ha, bù ndi sitere n'umu Dan,
nēguzo kwa n'oghere ọnu-uzọ-ama.
17 Ndikom ise ahu, bù ndi nējeri iledo
ala ahu, we rigo, ba n'ebe ahu, chiri
arusi ahu apiri api, na ephod ahu, na
teraphim ahu, na arusi ahu awuru awu:
ma onye-nchu-aja ahu nēguzo n'oghere
ọnu-uzọ-ama, ya na nnù ndikom na
ọgu iri ahu ndi ekere ihe-agha. 18 Ma
mḅe ndia bara n'ulo Maika, chiri arusi
ahu apiri api, na ephod ahu, na teraphim
ahu, na arusi ahu awuru awu, onye-
nchu-aja ahu we si ha, Gini ka unu
onwe-unu nēme? 19 Ha we si ya, Ḅa
nkiti, kpuchie aka n'ọnu-gi, soro ayi je,
ghọ-kwa-ra ayi nna na onye-nchu-aja:
òle nke ka nma, ka i buru onye-nchu-aja
diri ulo nke otù nwoke, ma-ọbu ka i buru
onye-nchu-aja diri otù ebo na otù aḅuru
n'Israel? 20 Obi onye-nchu-aja ahu we
di nma, ọ we chiri ephod ahu, na
teraphim ahu, na arusi apiri api ahu, ba
n'etiti ndi ahu. 21 Ha we chigharia je,
tiye umu-ntakiri-ha na anu-ulo-ha na
àkù-ha n'iru ha. 22 Mḅe ndi ahu nọ
n'ebe di ulo Maika anya, ndikom ndi
nọ n'ulo nile nke di ulo Maika nso we
kpọkọta onwe-ha, chukuru umu Dan.
23 Ha we kpọ umu Dan òkù. Ha we
chigharia iru-ha, si Maika, Gini nēme gi,
na anākpọkọta gi na ndi-gi? 24 Ọ si,
Ọ bu chim nke m'mere ka unu
chiriworo, ha na onye-nchu-ajam, unu
we la, ma gini ka m'nwere ọzọ? gini
bu kwa nka nke unu nāsim, Gini nēme
gi? 25 Umu Dan we si ya, Ka aghara
inu olu-gi n'etiti ayi, ka ndikom ndi
nkpuru-obi-ha di ilu we ghara idakwasi
unu, i we kpochapu ndu-gi na ndu
ezi-na-ulo-gi. 26 Umu Dan we je
ije-ha; Maika we hu na ndi di ike ka
ha bu kari ya, ọ we chigharia lata n'ulo-
ya. 27 Ndi ahu we chiri ihe nke Maika
mereri, na onye-nchu-aja nke ọ nwere,
ha we biakwasi Laish, biakwasi otù ndi
nādi jū nānọ kwa na ntukwasi-obi, were
ọnu mma-agha tiḅue ha, sure obodo ahu
n'ọku. 28 Ma onye-nnaputa adigh,
n'ihi na ebe di Zaidon anya ka ọ bu, ọ
digh kwa ihe ha na madu nwekọrọ:
ebe ahu di kwa na ndagwurugwu nke di
n'akuku Bet-rehob. Ha we wue obodo
ahu, biri nime ya. 29 Ha we kpọ aha
obodo ahu Dan, n'aha Dan, bù nna-ha,
onye amuru nye Israel: otù ọ di, Laish
bu aha obodo ahu na mbu. 30 Umu
Dan we guzoro onwe-ha arusi ahu
apiri api: Jonatan, nwa Giashom, nwa
Moses, ya onwe-ya na umu-ya ndikom
we buru ndi-nchu-aja diri ebo Dan

rue ubọchi emere ndi ala ahu ka ha je
biri n'ala ọzọ. 31 Ha we doro onwe-ha
arusi apiri api nke Maika, bú nke ọ
mere, ubọchi nile ulo Chineke di na
Shailo.
19 1 O rue na mḅe ahu, mḅe eze
nādigh n'Israel, na otù nwoke, bú
onye Livai, di nānọ dika ọbìa n'akuku
azu ugwu Efraim, ọ we si na Bet-lehem-
juda kuru n'onwe-ya nwayi bu iko.
2 Iko-ya nwayi ahu we kwa iko megide
ya, si n'ebe ọ nọ la n'ulo nna-ya rue Bet-
lehem-juda, nọ n'ebe ahu ubọchi ruru
ọnwa anọ. 3 Nwoke-ya we bilie, jeso
ya, igwa ya okwu gābà ya n'obi, ime ka
ọ lata, nwa-okorọbia-ya na inyinya-ibu
abua soro kwa ya je: nwayi ahu we me
ka ọ ba n'ulo nna-ya: nna nwa-aḅọghọ
ahu we hu ya, ṅuria izute ya. 4 Ọgọ-ya
nwoke, bú nna nwa-aḅọghọ ahu, we jide
ya; ọ we nọ n'ulo-ya ubọchi atọ: ha we
rie ihe, ṅu kwa ihe-ọṅuṅu, nọ ọnọdu-
abali n'ebe ahu. 5 O rue, n'ubọchi nke-
anọ, na ha biliri n'isi-ututu, ọ we bilie
ila: nna nwa-aḅọghọ ahu we si ọgọ-ya,
Were iberibe achicha nwe ume n'obi-gi,
ma emesia unu gāla. 6 Ha we nọdu,
rikọ ihe, ṅukọ kwa ihe-ọṅuṅu, ha abua:
nna nwa-aḅọghọ ahu we si nwoke ahu,
Biko, kwere, nọ ọnọdu-abali, ka obi-gi di
kwa nma. 7 Nwoke ahu we bilie ila;
ma ọgọ-ya rugidere ya, ọ we chigharia
nọ ọnọdu-abali n'ebe ahu. 8 Ọ we bilie
n'isi-ututu n'ubọchi nke-ise ila; nna
nwa-aḅọghọ ahu we si, Biko, nwe ume
n'obi-gi, ọ we ḅagwoju ha anya rue mḅe
ubọchi rudara; ha abua we rikọ ihe.
9 Nwoke ahu we bilie ila, ya onwe-ya,
na iko-ya nwayi, na nwa-okorọbia-ya;
ma ọgọ-ya, bú nna nwa-aḅọghọ ahu, siri
ya, Biko, le, ike agwu ubọchi, o rubewo
anyasi, biko, nọnu ọnọdu-abali: le,
ubọchi erudawo, nọ ọnọdu-abali n'ebe a,
ka ọ we diri obi-gi nma; ma bilienu n'isi-
ututu echi ije ije-unu, ka i we la n'ulo-
ikwū-gi. 10 Ma nwoke ahu ekwegh inọ
ọnọdu-abali, kama o biliri la, ọ we biarue
ncherita-iru Jebus (nke ahu bu
Jerusalem): inyinya-ibu abua ejikwara
ejikwa nēso kwa ya, iko-ya nwayi nēso
kwa ya. 11 Mḅe ndi ahu nọ nso Jebus,
ubọchi jemiri nke-uku; nwa-okorọbia
ahu we si onye-nwe-ya, Biko, bia, ka ayi
wezuga onwe-ayi jerue obodo a nke ndi
Jebus, nọ ọnọdu-abali nime ya.
12 Onye-nwe-ya we si ya, Ayi agagh-
ewezuga onwe-ayi jerue obodo onye ala
ọzọ, ebe onye sitere n'umu Israel
nānọgh; kama ayi gāgabiga rue Gibea.
13 Ọ we si nwa-okorọbia-ya, Bia, ka
ayi biarue nso otù nime ebe ndia; ayi
gānọ kwa ọnọdu-abali na Gibea, ma-
ọbu na Rema. 14 Ha we gabiga, nēje
ije-ha; anyanwu we dakpugide ha
n'akuku Gibea, nke diri Benjamin.
15 Ha we wezuga onwe-ha ba n'ebe ahu,
ibà inọ ọnọdu-abali na Gibea: ọ ba,
nọdu n'amá obodo ahu: ma ọ digh
nwoke nāchikọta ha ba n'ulo-ya inọ
ọnọdu-abali. 16 Ma, le, otù agadi
nwoke siri n'ọlu-ya, bú n'ubi, bia
n'anyasi; ma nwoke ahu sitere n'ugwu
Efraim, ya onwe-ya nānọ kwa dika ọbìa
na Gibea: ma ndikom ebe ahu bu ndi
Benjamin. 17 Ọ welie anya-ya abua,
hu onye-ije ahu n'amá obodo; agadi
nwoke ahu we si, Òle ebe i nēje? òle ebe
i si bia kwa? 18 Ọ si ya, Ayi onwe-ayi
nēsi na Bet-lehem-juda gabiga rue akuku
azu ugwu Efraim; ebe ahu ka m'si bia,
m'we je Bet-lehem-juda: ọ bu kwa ulo
Chineke ka mu onwem nēje; ma ọ digh
nwoke nāchikọtam na ndim n'ulo-ya.
19 Otú ọ di, ma okporo-ọka ma nri-
anu-ulo diri inyinya-ibu-ayi; ọzọ kwa,
achicha na manya-vine dirim, di-kwa-ra
orù-gi nwayi, di-kwa-ra nwa-okorọbia
nke nēso ndi-orù-gi: ọ digh ihe ọ bula
nākọ ayi. 20 Agadi nwoke ahu we si,
Udo diri gi; náni, ihe nile nākọ gi
dikwasim; náni, anọla ọnọdu-abali
n'amá. 21 Ọ we me ka ọ ba n'ulo-ya,
gwara inyinya-ibu nri-ha: ha we sa
ukwu-ha, rie ihe ṅu kwa ihe-ọṅuṅu.
22 Mḅe ha onwe-ha nēme ka obi-ha di
nma, le, ndikom obodo ahu, bù ndikom
jọḅuru onwe-ha, ḅara ulo ahu buruburu,
nētisi aka ike n'ọnu-uzọ; ha we gwa
onye-nwe ulo ahu okwu, bú agadi nwoke
ahu, si, Me ka ọ puta, bú nwoke nke
bara n'ulo-gi, ka ayi we mara ya.
23 Nwoke ahu, bú onye-nwe ulo, we
pukuru ha, si ha, É-è, umu-nnem, biko,
unu emela ihe ọjọ; ebe nwoke a bataworo
n'ulom, unu emela ihe-nzuzu a. 24 Le,
nwam nwayi, bú nwa-aḅọghọ nāmagh
nwoke, na iko-ya nwayi; biko, ka m'me
ka ha puta, weda-kwa-nu ha n'ala, me
ha ihe di nma n'anya-unu: ma unu
emela nwoke a ihe-nzuzu a. 25 Ma

ndikom ahu ekwegh ige nti ya: nwoke
ahu we jide iko-ya nwayi, me ka ọ putara
ha n'èzi; ha we mara aru-ya, sọbugide
ya abali ahu nile rue ututu: ha we zilaga
ya na chi-ọbubọ. 26 Nwayi ahu we bia
n'isi-ututu, da n'ọnu-uzọ ulo nwoke ahu
ebe onye-nwe-ya nọ, rue mbe ìhè putara.
27 Onye-nwe-ya we bilie n'ututu,
meghe ọnu-uzọ ulo ahu, we pua ije ije-
ya: ma, le, nwayi ahu, bú iko-ya, adawo
n'ọnu-uzọ ulo ahu, aka-ya abua di kwa
na nbata-uzọ. 28 Ọ si ya, Bilie, ka ayi
la; ma ọ digh onye nāza: ọ we būru ya
n'elu inyinya-ibu-ya; nwoke ahu we
bilie, je rue ebe nke ya. 29 Ọ we ba
n'ulo-ya, were mma, jide iko-ya nwayi,
bọ ya, dika ọkpukpu-ya nile si di,
n'ọbubọ iri na abua, we zisa ya n'ókè-
ala nile nke Israel. 30 O rue, na onye
ọ bula nke nāhu ya anya siri, Ọ digh
mbe emere ka ihe di otù a di, ahugh kwa
ihe di otù a site n'ubọchi umu Israel siri
n'ala Ijipt rigota rue ta: tukwasinu uche
na ya, banu izù, kwu-kwa-nu okwu.

20 1 Umu Israel nile we puta, ewe
kpọkọta nzukọ Israel dika otù
nwoke, site na Dan we rue Bia-sheba, ha
na ala Gilead, n'ebe Jehova nọ na Mizpa.
2 Ndi-isi ndi Israel nile, bú ebo nile nke
Israel, we guzo onwe-ha nime nkpọkọta
ndi Chineke, orù nnù ọgu uzọ abua na
orù nnù uzọ iri, bù ndi ji ukwu eje,
ndi nāmiputa mma-agha. 3 (Ma umu
Benjamin nuru na umu Israel arigowo
rue Mizpa.) Umu Israel we si, Kwuenu,
ihe ọjọ a si aǹa di? 4 Nwoke ahu, bù
onye Livai, di nwayi ahu nke eburu ebu,
we za, si, Ọ bu Gibea nke diri Benjamin
ka m'biara, mu onwem na ikom nwayi,
inọ ọnọdu-abali. 5 Ndi-nwe Gibea we
bilie megidem, ba ulo buruburu
imegidem n'abali; mu ka ha chère ibu,
ikom nwayi ka ha weda-kwa-ra n'ala, ọ
we nwua. 6 M'we jide ikom nwayi,
bọ ya abọ, zisa ya n'ọhia nile nke ala-
nketa Israel: n'ihi na ha emewo ihe-
nzube ọjọ na ihe-nzuzu n'Israel. 7 Le,
unu nile, bù umu Israel, weputanu okwu
na izù n'onwe-unu n'ebe a. 8 Ndi
Israel nile we bilie dika otù nwoke, si,
Ayi agagh-eje, onye ọ bula n'ulo-ikwū-
ya, ayi agagh-ewezuga kwa onwe-ayi,
onye ọ bula ibà n'ulo-ya. 9 Ma ubu
a nka bu ihe ayi gēme Gibea; ayi gārigo
imegide ya n'ofufe-nzà; 10 ayi gēwere
kwa ndikom iri nime ọgu ise nke ebo
nile nke Israel, na ọgu ise nime nnù
abua na ọgu iri, na nnù abua na ọgu iri
nime orù nnù na nnù ise, iwetara ndi
Israel ihe-oriri-uzọ, ka ha we me, mbe
ha biaruru Geba Benjamin, dika ihe-
nzuzu nile si di nke ha meworo n'Israel.
11 Ndikom nile nke Israel we chikọta
onwe-ha imegide obodo ahu, dika otù
nwoke ka ejikọtara ha n'otù.
12 Ebo Israel nile we zisa ndikom
n'ebo Benjamin, si, Gini bu ihe ọjọ a nke
emeworo ka ọ di n'etiti unu? 13 Ma
ubu a nyenu ayi ndikom ahu, bù ndi
jọburu onwe-ha, ndi nọ na Gibea, ka ayi
we me ka ha nwua, ka ayi kpochapu kwa
ihe ọjọ n'Israel. Ma umu Benjamin
ekwegh ige nti olu umu-nne-ha, bú umu
Israel. 14 Umu Benjamin we si
n'obodo nile ha chikọta onwe-ha rue
Gibea, ipu ibuso umu Israel agha.
15 Umu Benjamin we gukọta onwe-ha
n'ubọchi ahu site n'obodo nile ha, orù
nnù uzọ atọ na nnù ise, bù ndikom
nāmiputa mma-agha, nāgugh ndi bi na
Gibea, ndi gukọtara onwe-ha, nnù
ndikom na ọgu iri-na-ise ndi arọputara
arọputa. 16 N'etiti ndi nka nile nnù
ndikom na ọgu iri-na-ise ndi arọputara
arọputa di, ndi nēme aka-ekpe; onye ọ
bula nime ha nāmata otù agiri-isi nkume,
ghara imahie.
17 Ma ndikom Israel gukọtara onwe-
ha, orù nnù ọgu uzọ abua na orù nnù
uzọ iri, bù ndikom nāmiputa mma-agha,
nāgugh Benjamin: ndia nile bu ndikom
agha. 18 Umu Israel we bilie, rigorue
Bet-el, jua Chineke ase; ha we si, Onye
gēbu uzọ rigoro ayi ibuso umu Benjamin
agha? Jehova we si, Juda gēbu uzọ.
19 Umu Israel we bilie n'ututu, ma
ulo-ikwū-ha megide Gibea. 20 Ndikom
Israel we pua ibuso Benjamin agha;
ndikom Israel we do agha n'usoro
megide ha na Gibea. 21 Umu
Benjamin we si na Gibea puta, bibi
rue ala n'etiti Israel n'ubọchi ahu orù
nnù ndikom uzọ abua na nnù iri-na-
ise. 22 Ndi ahu, bù ndikom Israel, we
me onwe-ha ka ha di ike, ha we do kwa
agha n'usoro ọzọ n'ebe ha doro onwe-ha
n'usoro n'ubọchi mbu. 23 (Umu Israel
we rigo, kwa ákwá n'iru Jehova rue
anyasi; ha we jua Jehova ase, si,
M'gābiaru kwa nso ọzọ ibuso umu

Benjamin, bú nwa-nnem, agha? Jehova
we si, Rigonu megide ya.)
24 Umu Israel we biarue nso imegide
umu Benjamin n'ubọchi nke-abua.
25 Benjamin we si na Gibea puta izute
ha n'ubọchi nke-abua ahu, ha we bibie
ọzọ rue ala n'etiti umu Israel orú nnù
ndikom uzọ abua na nnù ise; ndia nile
nāmiputa mma-agha. 26 Umu Israel
nile, na ndi ahu nile, we rigo, biarue
Bet-el, kwa ákwá, nọdu n'ebe ahu n'iru
Jehova, bue ọnu n'ubọchi ahu rue
anyasi; ha we sure àjà-nsure-ọku na
àjà-udo n'iru Jehova. 27 Umu Israel
we jua Jehova ase, (n'ihi na n'ebe ahu
ka iḅe ọḅuḅa-ndu Chineke di na mḅe
ahu, 28 Finehas, nwa Eleeza, nwa
Eron, nēguzo kwa n'iru ya na mḅe
ahu,) si, M'gāpu kwa ọzọ ibuso umu
Benjamin, bú nwa-nnem, agha, ma-
ọbu m̀'gāgha? Jehova we si, Rigonu;
n'ihi na echi ka M'gēnye ya n'aka-gi.
29 Israel we do ndi nēru nbi megide
Gibea buruburu.
30 Umu Israel we rigo megide umu
Benjamin n'ubọchi nke-atọ, do onwe-ha
n'usoro megide Gibea, dika ha mere uḅò
abua gara aga. 31 Umu Benjamin we
pua izute ndi Israel, ewe dọpu ha
n'obodo; ha we malite itiḅu ufọdu
n'etiti ndi Israel na iḅu ha, dika ha mere
uḅò abua gara aga, n'uzọ abua atuliri
atuli, nke otù nime ha nārigo Bet-el,
otù nārigo kwa Gibea, n'ọhia, ihe ra ka
orú ndikom na iri nime Israel. 32 Umu
Benjamin we si, Anētiḅu ha n'iru ayi,
dika na mbu. Ma umu Israel siri, Ka
ayi ḅalaga, si n'obodo dọputa ha n'uzọ
atuliri atuli. 33 Ndikom nile nke
Israel we si n'ọnọdu-ha bilie, do onwe-
ha n'usoro na Beal-tema: ndi Israel ndi
nēru nbi nāwaputa kwa n'ọnọdu-ha, na
Maare-geba. 34 Orú nnù ndikom na
nnù ise ndi arọputara arọputa n'Israel
nile we bia na ncherita-iru Gibea, agha
ahu we di arọ: ma ndi Benjamin amagh
na ihe ọjọ nēmetu ha aru. 35 Jehova
we tiḅue Benjamin n'iru Israel: umu
Israel we bibie orú nnù ndikom uzọ
atọ na nnù abua na ọgu iri-na-ise nime
Benjamin ubọchi ahu: ndia nile
nāmiputa mma-agha.
36 Umu Benjamin we hu na etiḅuru
ha: n'ihi na ndikom Israel nyere
Benjamin uzọ, n'ihi na ha tukwasiri obi
na ndi nēru nbi ndi ha doro imegide
Gibea. 37 Ndi nēru nbi we je ọsọsọ,
made imegide Gibea; ndi nēru nbi we
dọrọ onwe-ha rue obodo, were ọnu
mma-agha tiḅue obodo ahu nile. 38 Ma
ihe-iriba-ama akara àkà nke diri ndikom
Israel na ndi nēru nbì bu nka, na ha
gēme ka okè nkwuli anwuru-ọku si
n'obodo ahu rigo. 39 Ndikom Israel
we chigharia n'agha ahu, Benjamin we
malite itiḅu ufọdu n'etiti ndikom Israel
na iḅu ha, ihe ra ka orú ndikom na iri:
n'ihi na ha siri, N'ezie ndi etiḅuworo nọ
n'iru ayi ka ha bu, dika n'agha mbu.
40 Nkwuli anwuru ahu we malite isi
n'obodo ahu rigo, buru ogidi anwuru-
ọku, Benjamin we gha anya n'azu ha,
ma, le, obodo ahu dum rigoro n'anwuru-
ọku rue elu-igwe. 41 Ndikom Israel
we chigharia, ndikom Benjamin we ma
jijiji: n'ihi na ha huru na ihe ọjọ
emetuwo ha aru. 42 Ha we chigharia
n'iru ndikom Israel rue uzọ ọzara; ma
agha ahu sogidesiri ha ike; ndi siri
n'obodo nile puta nēbibi ha n'etiti ha.
43 Ha we ḅa Benjamin buruburu, chua
ha, zọkwasi ha ukwu n'ebe-izu-ike-ha,
rue na ncherita-iru Gibea n'akuku
ọwuwa-anyanwu. 44 Orú nnù ndikom
uzọ abua na nnù ise nke Benjamin we
da; ndia nile bu ndi-dinkpà. 45 Ha
we chigharia ḅalaga n'uzọ ọzara rue
nkume di elu, bú Rimon: ha we ghọrọ
ha, bú nnù ndikom iri-na-abua na ọgu
iri, n'uzọ atuliri atuli, we sogidesi ha ike
rue Gidom, tiḅue nime ha nnù ndikom
ise. 46 Ndi nile ndi si na Benjamin da
n'ubọchi ahu di orú nnù ndikom uzọ atọ
na nnù abua na ọgu iri ndi nāmiputa
mma-agha; ndia nile bu ndi-dinkpà.
47 Ma nnù ndikom na ọgu iri chighariri
ḅalaga n'uzọ ọzara rue nkume di elu, bú
Rimon, nọdu na nkume di elu, bú
Rimon, ọnwa anọ. 48 Ndikom Israel
we laghachikuru umu Benjamin, were
ọnu mma-agha tiḅue ha, site n'obodo
ndikom rue anu-ulo na ihe bula nke
achọtara achọta; ọzọ kwa, obodo nile
nke ha chọtara, ha suru ha ọku.

21 1 Ma ndikom Israel ṅuru iyi na
Mizpa, si, Ọ digh nwoke ọ bula
nime ayi gēnye Benjamin nwa-ya nwayi
na nwunye. 2 Ndi Israel we biarue
Bet-el, nọdu n'ebe ahu rue anyasi n'iru
Chineke, welie olu-ha, kwa ákwá nke-

uku. 3 Ha we si, Jehova, bù Chineke
nke Israel, n'ìhi gini ka nka di n'Israel,
na agāgupu otù ebo n'Israel ta? 4 O
rue, n'echi-ya, na ndi Israel biliri n'isi-
ututu, wue ebe-ichu-aja n'ebe ahu, sure
àjà-nsure-ọku na àjà-udo. 5 Umu
Israel we si, Ònye nọ n'etiti ebo nile nke
Israel nke nārigokutegh Jehova nime
nkpọkọta? N'ihi na ọṅuṅu-iyi uku di
bayere onye ahu nke nārigokutegh
Jehova rue Mizpa, si, Aghagh ime ka ọ
nwua. 6 Umu Israel we cheghari uche
bayere Benjamin, bù nwa-nne-ha, si,
Ebipuru otù ebo n'Israel ta. 7 Gini ka
ayi gēmere ha, bù ndi fọduru, inye ha
nwunye, ebe ayi onwe-ayi were Jehova
ṅua iyi na ayi agagh-enye ha nime umu-
ayi ndinyom na nwunye? 8 Ha we si,
Ònye bu onye ahu n'etiti ebo Israel nile
nke nārigokutegh Jehova rue Mizpa?
Ma, le, ọ digh nwoke si na Jebesh-gilead
bata n'ọmuṁa-ulo-ikwū rue nkpọkọta
ahu. 9 Ndi Israel we gukọta onwe-ha,
ma, le, ọ digh nwoke site na ndi bi na
Jebesh-gilead nọ n'ebe ahu. 10 Nzukọ
Israel we ziga n'ebe ahu orù nnù
ndikom na nnù iri sitere na ndi bu
dinkpà, ha we nye ha iwu, si, Jenu, were
ọnu mma-agha tiḇue ndi bi na Jebesh-
gilead, ha na ndinyom na umu-ntakiri.
11 Nka bu kwa ihe unu gēme; unu
gēwezuga nwoke ọ bula na nwayi ọ bula
nke mara ndina nwoke, ka ebibie ya.
12 Ha we chọta n'etiti ndi bi na Jebesh-
gilead nnù umu-aḇọghọ nāmagh nwoke
site na ndina nwoke: ha we me ka ha
biarue ọmuma-ulo-ikwū rue Shailo nke
di n'ala Kenean.
13 Nzukọ Israel nile we ziga, gwa
umu Benjamin okwu, bù ndi nọ na
nkume di elu, bù Rimon, we kpọ ha òkù
udo. 14 Benjamin we lata na mḇe ahu;
ha we nye ha ndinyom ahu ndi ha mere
ka ha di ndu site na ndinyom Jebesh-
gilead: ma ha achọtagh nwunye gēzuru
ha nile otù a. 15 Ndi Israel we
cheghari uche bayere Benjamin, n'ihi na
Jehova emewo ntiwa n'ebo Israel nile.
16 Ndi-okenye nzukọ Israel we si,
Gini ka ayi gēmere ndi fọduru inye ha
nwunye, n'ihi na ekpochapuwo ndinyom
nime Benjamin? 17 Ha we si, Ihe-
nnweta nke ndi ḇapuru aḇapu ka ala nke
Benjamin bu, ka aghara ihichapu ebo
n'Israel. 18 Ma ayi onwe-ayi apugh
inye ha nwunye sitere n'umu-ayi
ndinyom: n'ihi na umù Israel ṅuru iyi,
si, Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye
nēnye Benjamin nwunye. 19 Ha we si,
Le, ememe Jehova di na Shailo kwa-arọ,
nke di n'akuku Ugwu Bet-el, n'akuku
ọwuwa-anyanwu nke uzọ atuliri atuli
nke nārigo site na Bet-el rue Shekem, na
n'akuku Ndida nke Lebona. 20 Ha we
nye umu Benjamin iwu, si, Jenu, che
anwu n'ubi-vine; 21 hu-kwa-nu, ma,
le, ọ buru na umu-ndinyom Shailo aputa
ite egwù nime otite-egwù-ha, unu gēsi
kwa n'ubi-vine puta, nwudere onwe-
unu, nwoke ọ bula nwunye-ya, site
n'umu-ndinyom Shailo, la n'ala
Benjamin. 22 O gēru kwa, mḇe ndi
bu nna-ha ma-ọbu umu-nne-ṅa biara
ìchọ ayi okwu, na ayi gāsi ha, Nyenu ayi
ha n'amara: n'ihi na ayi anwudegh nye
nwoke ọ bula nwùnye-ya n'agha: ma
unu onwe-unu ewegh ha nye ha; ma ọ
bugh otù a, ikpe gāma unu uḇu a.
23 Umu Benjamin we me otù a, kuru
nwunye, dika ọnu-ọgugu-ha si di, site
na ndinyom nēte egwù, ndi ha nāpunara
ndi Shailo: ha we je lata n'ihe-nketa-ha,
wue obodo-ha, biri nime ha. 24 Umu
Israel we si n'ebe ahu la na mḇe ahu,
nwoke ọ bula ọ lakuru ebo-ya, lakuru
aḇuru-ya, ha we si n'ebe ahu pua, nwoke
ọ bula rue ihe-nketa-ya. 25 Na mḇe
ahu eze adigh n'Israel, onye ọ bula nēme
ihe ziri ezi n'anya-ya.

AKWUKWỌ RUT

1 1 O rue, na mḇe ndi-ikpe nēkpe, na
okè unwu di n'ala. Otù nwoke nke
Bet-lehem-juda we je inọ dika ọbia n'ala-
ọhia Moab, ya onwe-ya, na nwunye-ya,
na umu-ya ndikom abua. 2 Aha nwoke
ahu bu Elimelek, aha nwunye-ya bu
Naomi, aha umu-ya ndikom abua bu
Mahlon na Kilion, ndi Efrat nke Bet-

lehem-juda. Ha we ba n'ala-ọhia Moab,
nọ n'ebe ahu. 3 Elimelek, bú di Naomi,
we nwua; ma nwayi ahu na umu-ya
ndikom abua fọduru. 4 Ha we lutara
onwe-ha nwunye sitere n'umu-ndinyom
Moab; aha otù bu Ọpa, aha nke-ọzọ bu
Rut: ha we biri n'ebe ahu ihe ra ka arọ
iri. 5 Mahlon na Kilion we nwu kwa,
ha abua; ọ we fọdu nání nwayi ahu site
n'umu-ya abua site kwa na di-ya. 6 Ọ
we bilie, ya onwe-ya na nwunye abua
nke umu-ya, ka ọ we si n'ala-ọhia Moab
lata: n'ihi na ọ nuru n'ala-ọhia Moab
na Jehova eletawo ndi-Ya n'inye ha
nri. 7 Ọ we si n'ebe ọ nọ pua, ya na
nwunye abua nke umu-ya; ha we je
n'uzọ ilata n'ala Juda. 8 Naomi we
si nwunye abua nke umu-ya, Jenu,
laghachi, nwayi ọ bula n'ulo nne-ya:
Jehova mere unu ebere, dika unu mere
ndi nwuru anwu, me-kwa-ra mu onwem.
9 Jehova me ka unu chọta izu-ike,
nwayi ọ bula n'ulo di-ya. Ọ we sutu ha
ọnu; ha we welie olu-ha kwa ákwá.
10 Ha we si ya, N'ezie ayi gēsoro gi
laghachikuru ndi-gi. 11 Naomi we si,
Laghachinu, umum: n'ihi gini ka unu
gēsom la? ènwerem umu-ndikom ọzọ
n'afọm, ka ha we buru unu di?
12 Laghachinu, umum, lanu; n'ihi na
emewom agadi kari inwe di. Ọ buru na
asim, Enwerem olile-anya, ọ buru kwa
na nwoke aluam n'abali a, ọ buru kwa
na amuam umu-ndikom; 13 ọ̀ bu ha
ka unu gānele anya rue mḅe ha gētolite?
ọ̀ bu n'ihi ha ka unu gēḅochi onwe-unu
ka nwoke ghara ilu unu na nwunye?
è-è, umum; n'ihi na ọ dim ilu nke-uku
kari ka ọ di unu, n'ihi na aka Jehova
aputawo imegidem. 14 Ha we welie
olu-ha, kwa ákwá ọzọ: Ọpa we sutu
nne di-ya ọnu; ma Rut rapara n'aru ya.
15 Ọ we si, Le, nwunye nwa-nne di-gi
alaghachikuruwo ndi-ya, laghachikuru
chi-ya: gi soro nwunye nwa-nne di-gi
laghachi. 16 Rut we si, Ariọlam irapu
gi, isi n'iso gi laghachi: n'ihi na
ebe i nēje ka m'gēje; ọ bu kwa ebe i
nānọ ọnọdu-abali ka m'gānọ ọnọdu-
abali: ndi-gi gābu ndim, Chineke-gi
gābu kwa Chinekem: 17 ebe i nwuru
ka m'gānwu, ọ bu kwa n'ebe ahu ka
agēlìm: Jehova mem otù a, mekwam ihe
ọzọ otù a, mḅe ihe nābugh ọnwu onwe-
ya gēkewa mu na gi. 18 Ọ we hu na
nwayi ahu nāḅa obi-ya ume iso ya je, ọ
we ghara igwa ya okwu ọzọ. 19 Ha
abua we nēje rue mḅe ha bara Bet-lehem.
O rue, mḅe ha bara Bet-lehem, na obodo
ahu nile ḅara aghara bayere ha, ndinyom
we si, Ọ̀ bu Naomi, bú nka? 20 Ọ si
ha, Unu akpọlam Naomi, kpọnum
Mara: n'ihi na Onye Nke puru ime ihe
nile meworom ihe-ilu nke-uku. 21 Mu
onwem, n'aka-ojuju ka m'jere, ma
Jehova emewo ka m'ḅara aka lata: n'ihi
gini ka unu nākpọm Naomi, mḅe Jehova
ḅagiderem àmà, Onye Nke puru ime
ihe nile emejọwokwam? 22 Naomi we
lata, ya na Rut, bú nwayi Moab, bú
nwunye nwa-ya, onye siri n'ala-ọhia
Moab lata: ndi ahu we ba Bet-lehem na
mmalite obibì ọka barley.

2 1 Ma Naomi nwere otù onye di-
ya mara, bú dika n'àkù, sitere
n'aḅuru Elimelek, aha-ya bu Boaz.
2 Rut, bú nwayi Moab, we si Naomi,
Biko, ka m'je n'ubi, chikọta ihe n'etiti
oko ọka n'azu onye m'gāhuta amara
n'iru ya. Ọ si ya, Je, nwam. 3 Ọ we je,
ba n'ubi, chikọta ihe n'ubi ahu n'azu ndi
nēbi ọka: ọ we dabara ya ibà n'òkè ubi
Boaz nwere, onye sitere n'aḅuru
Elimelek. 4 Ma, le, Boaz siri na Bet-
lehem bia, si ndi nēbi ọka, Jehova nọyere
unu. Ha we si ya, Jehova gọzie gi.
5 Boaz we si nwa-okorọbia-ya nke
edoro ya onye-isi ndi nēbi ọka, Ònye
nwe nwa-aḅọghọ a? 6 Nwa-okorọbia
ahu nke edoro onye-isi ndi nēbi ọka we
za, si, Nwa-aḅọghọ Moab ka ọ bu, nke
soro Naomi si n'ala-ọhia Moab lata:
7 ọ si, Biko, ka m'chikọta ihe, kpokọta
kwa ihe n'etiti ùkwù-ọka n'azu ndi
nēbi ọka: ọ we bia, guzogide site na
mḅe ututu we rue uḅu a, ma uḅu a ọ
nānọdu n'ulo nwa mḅe. 8 Boaz we si
Rut, Ì nugh, nwam? Ejela ichikọta
n'ubi ọzọ, esi-kwa-la n'ebe a gabiga, ma
otù a ka i gārapara n'aru umu-aḅọghọm.
9 Ka anya-gi abua di n'ubi ebe ha nebì
ọka, i gējeso kwa ha n'azu: ènyeghm
umu-okorọbia iwu ka ha ghara imetu
gi aka? ma mḅe akpiri kpọrọ gi nku, je
n'ite miri, ñua ufọdu nime miri nke
umu-okorọbia nēseta. 10 Rut we da
kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala, si ya, Gini
mere m'hutaworo amara n'iru gi, i we
matam, ebe mu onwem bu ọbia?

11 Boaz we za, si ya, Egosiwom nke-
ọma ihe nile i meworo nne di-gi site na
mḅe ọnwu di-gi: na i rapuwo kwa nna-
gi na nne-gi, na ala amuru gi, i we
biakute otù ndi nke i nāmagh na mḅe
gara aga. 12 Jehova kwughachi gi ọlu-
gi, ka ugwọ-ọlu-gi zù kwa ezù site n'aka
Jehova, bù Chineke Israel, Onye i
biaworo iḅabà n'okpuru nkù-Ya. 13 Ọ
si, Ka m'huta amara n'iru gi, onye-
nwem; n'ihi na i kasiwom obi, na n'ihi
na i gwawo nwayi nējere gi ozi okwu
nābà ya n'obi, ma mu onwem adigh ka
otù nime ndinyom nējere gi ozi. 14 Boaz
we si ya na mḅe iri ihe, Biarue nso ebe
a, rie ufọdu nime nri, su kwa iberibe
achicha gi nime manya-vine ḅara uka.
Ọ we nọdu n'akuku ndi nēbi ọka: Boaz
we nye ya ọka añara n'ọku, ọ ta, afọ we
ju ya, ọ we tafọ. 15 Ọ we bilie ichikọta
ọka, Boaz we nye umu-okorọbia-ya iwu,
si, Ọbunà n'etiti ùkwù-ọka ka ọ
gāchikọta, ma unu emela ka ihere me
ya: 16 Ọzọ kwa, n'ezie dọputaranu ya
ufọdu nime ùkwù-ọka, rapu ya, ka ọ
we chikọta ya, unu aba-kwa-rala ya
nba. 17 Ọ we nāchikọta n'ubi ahu rue
anyasi; ọ we ticha nke ọ chikọtara, ọ
ra ka otù ephah ọka barley. 18 O bulie
ya, ba n'obodo: nne di-ya we hu ihe ọ
chikọtara: ọ weputa nye ya ihe o rifọrọ
mḅe afọ juru ya-ri. 19 Nne di-ya we
si ya, Òle ebe i chikọtaworo ọka ta? Ọ̀
bu kwa ole ebe i luru ọlu? ka onye
nāmata gi buru onye agọziri agọzi. Ọ
we gosi nne di-ya onye ọ luru ọlu n'ubi-
ya, si, Aha nwoke ahu onye m'luru ọlu
n'ubi-ya ta bu Boaz. 20 Naomi we si
nwunye nwa-ya, Onye agọziri agọzi diri
Jehova, ka ọ bu, Onye nārapugh ebere
Ọ nēmere ndi di ndu na ndi nwuru
anwu. Naomi we si ya, Onye-aru-ayi
ka nwoke ahu bu, otù onye nime ndi-
nḅaputa-ayi ka ọ bu. 21 Rut, bú
nwayi Moab, we si, Ihe ọzọ ọ sirim bu,
N'aru umu-okorọbia m'nwere ka i
gārapara, rue mḅe ha bisiri ọkam nile.
22 Naomi we si Rut, bú nwunye nwa-
ya, Ọ di nma, nwam, ka i soro umu-
aḅọghọ-ya pua, ka ha ghara kwa izute
gi n'ubi ọzọ. 23 Ọ we rapara n'aru
umu-aḅọghọ Boaz ichikọta rue ọgwugwu
obibi ọka barley na obibi ọka wheat; ọ
we biri n'ulo nne di-ya.

3 1 Naomi, bù nne di-ya, we si ya,
Nwam, m̀'gagh-achọrọ gi izu-ike, ka
ọ we diri gi nma? 2 Ma uḅu a, Boaz,
onye gi na umu-aḅọghọ-ya nọri, ọ̀ bugh
onye ayi mara? Le, ya onwe-ya nāfucha
ọka barley n'abali a n'ebe-nzọcha-ọka.
3 Sa kwa aru-gi, te manu n'aru gi,
ḅokwasi uwe-nḅokwasi-gi nile n'aru gi,
ridarue ebe-nzọcha-ọka: emela ka
nwoke ahu mara gi, rue mḅe o risiri ihe,
ñusi kwa ihe-ọñuñu. 4 O gēru kwa,
mḅe o dinara ala, na i gāmara ebe o
nēdina, i gābà kwa, kpughepu ukwu-
ala-ya abua, dina ala; ya onwe-ya
gēgosi kwa gi ihe i gēme. 5 Ọ we si
ya, Ihe nile i sirim, m'gēme ya. 6 Ọ
we ridarue ebe-nzọcha-ọka, me dika ihe
nile si di nke nne di-ya nyere ya n'iwu.
7 Boaz we rie ihe, ñu kwa ihe-ọñuñu,
obi-ya we di nma, ọ we ba idina ala na
nsọtu obo ọka: Rut we ba nwayọ,
kpughepu ukwu-ala-ya abua, dina ala.
8 O rue, n'etiti abali, na nwoke ahu
mara jijiji, we chigharia: ma, le, otù
nwayi nēdina n'ukwu-ala-ya. 9 Ọ we
si, Onye ka i bu? Ọ si, Mu onwem bu
Rut, orù-gi nwayi: ḅasa kwa ọnu-ọnu
uwe-nwuda-gi n'aru orù-gi nwayi;
n'ihi na onye-nḅaputa ka i bu. 10 Ọ
si, Nwayi agọziri agọzi diri Jehova ka i
bu, nwam: i mewo ebere nke-ọma
n'ikpe-azu kari na mbu, ebe i nējesogh
umu-okorọbia, ma ọ bu onye nēnwegh
ike ma-ọbu ọgaranya. 11 Ma uḅu a,
nwam, atula egwu; ihe ọ bula nke i nāsi,
m'gēmere gi ya: n'ihi na ọnu-uzọ-ama
nile nke ndim mara na nwayi nējide
onwe-ya nke-ọma ka i bu. 12 Ma uḅu
a, ọ bu nọ̄ ezie na onye-nḅaputa ka
m'bu: ọzọ kwa, onye-nḅaputa di nke di
nso karim. 13 Nọ ọnọdu abali a, o
gēru kwa n'ututu, na ọ buru na ọ
ḅaputa gi, ọ di nma; ya ḅaputa: ma ọ
buru na ọ tọgh ya utọ iḅaputa gi, mu
onwem gāḅaputa kwa gi, Jehova nādi
ndu: dina ala rue ututu. 14 Ọ we dina
ala n'ukwu-ala-ya rue ututu: ọ we bilie
tutu madu gāmata ibe-ya. Boaz we si,
Ka aghara imara na nwayi batara n'ebe-
nzọcha-ọka. 15 Ọ si kwa, Chita ákwà-
nḅokwasi-gi nke di n'aru gi, jide ya;
ọ we jide ya: Boaz we tùa ọtùtù ọka
barley isi, bo ya: ọ we ba n'obodo.
16 Ọ we biakute nne di-ya, nne di-ya
we si, Ònye ka i bu, nwam? Ọ we gosi

ya ihe nile nke nwoke ahu mere ya.
17 Ọ we si, Ọtùtù ọka barley isi ndia
ka ọ nyerem; n'ihi na ọ siri, Aḅala aka
bakuru nne di-gi. 18 Ọ si, Nọdu du,
nwam, rue mḅe i mara ka okwu a gēsi
da: n'ihi na nwoke ahu agagh-anọ jū,
ma ọ buru na O kwubigh okwu ahu ta.
4 1 Ma Boaz rigoro rue ọnu-uzọ-ama,
nọdu n'ebe ahu: ma, le, onye-
nḅaputa ahu nke Boaz kwuru okwu
bayere ya nāgabiga; ọ kpọ aha-ya, si,
Wezuga onwe-gi, nọdu ala n'ebe a. Ọ
we wezuga onwe-ya, nọdu ala. 2 Ọ we
chiri ndikom iri sitere na ndi-okenye
obodo, si, Nọdunu ala n'ebe a. Ha we
nọdu ala. 3 Ọ we si onye-nḅaputa ahu,
Naomi, nke siworo n'ala-ọhia Moab lata,
nēre ȯkė ubi ahu nke nwa-nne-ayi, bú
Elimelek, nwere: 4 ma mu onwem siri,
na m'gēkpughepu nti-gi ka i nu ya, si,
Zuru ya n'iru ndi nānọdu ebe a, na
n'iru ndi-okenye ndim. Ọ buru na i
gāḅaputa ya, ḅaputa ya: ma ọ buru na
aḅaputagh ya, gosim, ka m'we mara:
n'ihi na ọ digh onye iḅaputa ya ma-
ọbugh gi; ma mu onwem nēso gi n'azu.
Ọ si, M'gāḅaputa ya. 5 Boaz we si,
N'ubọchi i gāzuru ubi ahu n'aka Naomi,
ọ bu kwa n'aka Rut, bú nwayi Moab, bú
nwunye onye nwuru anwu, ka i gāzuru
ya, ime ka aha onye nwuru anwu bilie
n'elu ihe-nketa-ya. 6 Onye-nḅaputa
ahu we si, Apughm iḅaputara ya onwem,
ka m'we ghara ibibi ihe-nketam:
gi onwe-gi ḅaputara onwe-gi ihe-
nḅaputam; n'ihi na apughm iḅaputa
ya. 7 Ma nka bu ihe anēme na mḅe
gara aga n'Israel bayere ihe-nḅaputa,
baye-kwa-ra ihe-nḅanwe, ime ihe ọ
bula ka o guzosie ike: nwoke ḅupuru
akpukpọ-ukwu-ya, nye ya madu-ibe-ya:
nka bu kwa ihe-àmà n'Israel. 8 Onye-
nḅaputa ahu we si Boaz, Zuru ya n'onwe-
gi. Ọ we ḅupu akpukpọ-ukwu-ya.
9 Boaz we si ndi-okenye ahu na ndi ahu
nile, Ndi-àmà ka unu bu ta, na
azuruwom ihe nile nke Elimelek nwere,
na ihe nile nke Kilion na Mahlon nwere,
n'aka Naomi. 10 Ọzọ kwa, Rut, bú
nwayi Moab, bú nwunye Mahlon, ka
m'zuruwo-kwa-ra ibu nwunyem, ime
ka aha onye nwuru anwu bilie n'elu ihe-
nketa-ya, ka aghara kwa ibipu aha onye
nwuru anwu n'etiti umu-nne-ya, na
n'ọnu-uzọ-ama ebe nke ya: ndi-àmà ka
unu bu ta. 11 Ndi nile ndi nọ n'ọnu-
uzọ-ama na ndi-okenye we si, Ndi-àmà
ka ayi bu. Jehova me nwayi a nke nābà
n'ulo-gi ka ọ di ka Rechel na dika Lea,
ndi ha abua wuru ulo Israel: gi me kwa
dinkpà n'Efrata, me ka amara aha-gi na
Bet-lehem: 12 ka ulo-gi di kwa ka ulo
Perez, onye Tema muru nye Juda, site
na nkpuru nke Jehova gēnye gi site na
nwa-aḅọghọ a. 13 Boaz we kuru Rut,
ọ we ghọrọ ya nwunye; ọ we bakuru ya,
Jehova we me ka ọ turu ime, ọ mua nwa-
nwoke. 14 Ndinyom we si Naomi,
Onye agọziri agọzi ka Jehova bu, Onye
nēmegh ka onye-nḅaputa kwusiri gi ta,
ka akpọ kwa aha-ya n'Israel. 15 Ọ
gābu-kwa-ra gi onye nēnyeghachi ndu,
na onye gāzù gi n'isi-awọ: n'ihi na
nwunye nwa-gi, nke huru gi n'anya, nke
diri gi nma kari umu-ndikom asa, amuwo
ya. 16 Naomi we kuru nwata ahu,
tukwasi ya n'obi-ya, ghọrọ ya onye
nāzù nwa. 17 Ndinyom, bú ndi-aḅata-
obi-ya, we kpọ ya aha, si, Amuru nwa-
nwoke nye Naomi; ha we kpọ aha-ya
Obed: onye ahu bu nna Jesi, nna Devid.
18 Ma ndia bu osuso-ọmumu Perez:
Perez muru Hezron; 19 Hezron we
mua Ram, Ram we mua Aminadab;
20 Aminadab we mua Nahshon,
Nahshon we mua Salmon; 21 Salmon
we mua Boaz, Boaz we mua Obed;
22 Obed we mua Jesi, Jesi we mua Devid.

AKWUKWỌ MBU NKE SAMUEL

1 1 Ma otù nwoke nke Ramataim-
zofim, nke ugwu Efraim, di, aha-ya
bu Elkena, nwa Jeroham, nwa Elaihu,
nwa Tohu, nwa Zuf, onye Efrata: 2 ọ
nwe-kwa-ra ndinyom abua; aha otù bu
Hana, aha nke ibe-ya bu Penina: Penina
nwere umu, ma Hana enwegh umu.
3 Nwoke a we si n'obodo-ya nārigo kwa-

arọ ikpọ isi ala na ichuru Jehova nke usu
nile nke ndi-agha aja nime Shailo. Ọ bu
kwa n'ebe ahu ka umu-ndikom Ilai abua,
bù Họfnai na Finehas, ndi-nchu-aja
Jehova, nọ. 4 Ubọchi ahu we rue,
Elkena we chua aja, nye Penina nwunye-
ya òkè ufọdu, nye kwa umu-ya ndikom
na umu-ya ndinyom nile: 5 ma ọ nyere
Hana òkè madu abua: n'ihi na ọ bu
Hana ka ọ huru n'anya, ma Jehova
mechiri àkpà-nwa-ya. 6 Onye-nkpaḇu-
ya we kpasue ya iwe nke-uku, imekpa ya
aru, n'ihi na Jehova mechiri àkpà-nwa-
ya. 7 Ọ bu kwa otù a ka Elkena nēme
kwa-arọ, mḇe ọ bula Hana rigoro n'ulo
Jehova, otù a ka Penina nākpasu ya iwe;
ọ we kwa ákwá, ghara iri ihe. 8 Elkena,
bù di-ya, we si ya, Hana, n'ìhi gini ka i
nākwa ákwá? ọ̀ bu kwa n'ihi gini ka i
nērigh ihe? ọ̀ bu kwa n'ihi gini ka obi-
gi jọrọ njọ? mù onwem adigh nma n'ebe
i nọ kari umu-ndikom iri? 9 Hana we
bilie mḇe ha risiri ihe nime Shailo, mḇe
ha ṅusi-kwa-ra ihe-ọṅuṅu. Ma Ilai, bú
onye-nchu-aja, nānọkwasi n'oche-ya
n'akuku awara-uzọ ulo uku Jehova.
10 Ọ we di Hana ilu na nkpuru-obi, ọ
we kpere Jehova, kwasie ákwá ike.
11 Ọ we kwe nkwa, si, Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, ọ buru na I lekwasi
anya n'ezie na nweda-n'ala nke orù-Gi
nwayi, ọ buru na I chetam, ghara ichezọ
orù-Gi nwayi, we nye orù-Gi nwayi
nwa-nwoke, m'gēnye kwa ya Jehova
ubọchi ndu-ya nile, aguba agagh-aga
kwa n'elu isi-ya. 12 O rue, mḇe ọ
kpere ọtutu ekpere n'iru Jehova, na Ilai
nāriba ọnu-ya ama. 13 Ma Hana, ya
onwe-ya nēkwu okwu n'obi-ya; náni
eḇuḇere-ọnu-ya nēme ùkpọ̀rọ̀, ma anugh
olu-ya: Ilai we chè na ọ ṅubigara manya
ókè. 14 Ilai we si ya, Rùe ole mḇe i
ganāṅubiga manya ókè? wezuga manya-
vine-gi n'aru gi. 15 Hana we za, si,
É-è, onye-nwem, nwayi nke mọ-ya di
arọ̀ ka m'bu: ọ digh manya-vine ma-ọbu
ihe-ọṅuṅu nke nābà n'anya m'ṅuworo,
kama awusirim nkpuru-obim n'iru
Jehova. 16 Agula orù-gi nwayi na
nwayi jọḇuru onwe-ya: n'ihi na ọ bu
n'ọtutu ntughari-uchem na nkpasu-
iwem ka m'siteworo kwue okwu rue uḇu
a. 17 Ilai we za, si, La n'udo: Chineke
Israel nye kwa gi aririọ-gi nke i riọworo
n'aka-Ya. 18 Hana we si, Ka nwayi
nke nējere gi ozi huta amara n'iru gi.
Nwayi ahu we je ije-ya, rie ihe, iru-ya
aḇarugh kwa n'ihi ya ọzọ. 19 Ha we
bilie n'isi-ututu, kpọ isi ala n'iru Jehova,
we lata, ba n'ulo-ha, rue Rema: Elkena
we mara aru Hana nwunye-ya; Jehova
we cheta ya. 20 O rue, n'ọḇuḇa arọ,
na Hana turu ime, mua nwa-nwoke; ọ
we kpọ aha-ya Samuel, si, N'ihi na ọ
bu n'aka Jehova ka m'riọworo ya.
21 Nwoke ahu, bù Elkena, na ulo-ya
nile we rigo ichuru Jehova aja arọ, na
nkwa-ya. 22 Ma Hana arigogh; n'ihi
na ọ siri di-ya, Rue mḇe agēme ka nwata
rapu ara, m'gēme kwa ka ọ bia, ka ewe
hu ya anya n'iru Jehova, ọ we biri n'ebe
ahu rue mḇe ebigh-ebi. 23 Elkena, bú
di-ya, we si ya, Me ihe di nma n'anya-gi;
nọdu rue mḇe i meworo ka ọ rapu ara;
náni ka Jehova me ka okwu-Ya guzosie
ike. Nwayi ahu we nọdu, nye nwa-ya
ara, rue mḇe ọ mere ka ọ rapu ara.
24 Ma mḇe ọ mere ka ọ rapu ara, ọ we
kuru ya n'aka-ya rigo, chiri kwa oke-ehi
atọ, na otù ephah utu ọka, na otù karama-
akpukpọ manya-vine, we me ka ọ ba
n'ulo Jehova na Shailo: nwata ahu bu
náni nwata. 25 Ha we ḇue oke-ehi
ahu, we me ka nwata ahu biakute Ilai.
26 Hana we si, Biko, onye-nwem,
nkpuru-obi-gi nādi ndu, onye-nwem.
Mu onwem bu nwayi ahu nke guzoro
onwe-ya nso gi n'ebe a, ikpere Jehova.
27 Ekpere bayere nwata nka ka m'kpere;
Jehova we nyem aririọm nke m'riọrọ
n'aka-Ya: 28 ọzọ kwa, mu onwem
emewo ka ariọtara ya Jehova; ubọchi
nile ọ nādi ndu ya onwe-ya bu onye
ariọtaworo nye Jehova. Ilai we kpọ isi
ala nye Jehova n'ebe ahu.

2 1 Hana we kpe ekpere, si:
Ọ nātọ obim utọ nime Jehova,
Mpim adiwo elu nime Jehova:
Ọnum asawo mbara n'elu ndi-irom,
N'ihi na aṅuriwom ọṅu na nzọputa-
Gi.
2 Ọ digh onye di nsọ dika Jehova;
N'ihi na ọ digh onye ọzọ ma-ọbugh
Gi:
Ọ digh kwa okė nkume ọ bula dika
Chineke-ayi.
3 Unu ekwula ọtutu okwu di elu elu;
Ka okė okwu ghara isi n'ọnu-unu
puta:

N'ihi na Chineke nke ọmuma-ihe ka Jehova bu,
Anēsite kwa n'aka-Ya atù omume.
4 Anyajiwo uta ndi-dike,
Ma ndi nāsu ngọngọ ewerewo ike ke onwe-ha dika ihe-ọkiké.
5 Ndi afọ juru emewo onwe-ha ndi egoro ọlu n'ihi nri;
Ma agu agubìwo ndi ọ nāgu:
Ebe nwayi-àgà muworo umu asa;
Ma nwayi nke nwere ọtutu umu atawo aru.
6 Jehova nēme ka anwua, Ọ nēme kwa ka adi ndu:
Ọ nēme ka arida rue ala-mọ, Ọ nēme kwa ka arigota.
7 Jehova nānapu madu ihe, nēme kwa ka aburu ọgaranya:
Ọ nēme ka adi ala, Ọ nēme kwa ka adi elu.
8 Ọ nēme ka onye nēnwegh ike si n'ájá bilie,
O nēsi n'ebe-ikpofu-ahihia welie obeye elu,
Ime ka ha na ndi-isi nọdu,
Na ime ka ha keta oche-eze nsọpuru:
N'ihi na Jehova nwe ogidi nile nke uwa,
O dowo kwa elu-uwa dum madu bi n'elu ha.
9 Ukwu ndi-ebere-Ya ka Ọ nēdebe,
Ma agēme ka ndi nēmebi iwu-Ya debe ọnu-ha dū n'ọchichiri;
N'ihi na ọ bugh ike ka madu gēji kari n'ike.
10 Agētipia ndi nāchọ Jehova okwu;
Ọ gāmakwasi ha ébè-elu-igwe n'elu-igwe:
Jehova gēkpe nsọtu nile nke uwa ikpe;
Ọ gēnye kwa eze-Ya ike,
Me kwa mpi onye-Ya etere manu ka ọ di elu.
11 Elkena we la Rema rue ulo-ya.
Nwata ahu we nējere Jehova ozi n'iru
Ilai, bú onye-nchu-aja.
12 Ma umu-ndikom Ilai bu ndi
jọburu onwe-ha; ha amagh Jehova.
13 Ikpe ekpere bayere ndi-nchu-aja
n'ebe ndi Israel nọ bu nka, mbe nwoke ọ
bula nāchu aja, nwa-okorọbia nke onye-
nchu-aja we bata, mbe anēsi anu,
ndudu nke wara ezé atọ di n'aka-ya;
14 ọ we dubà ya n'ite ọku, ma-ọbu n'ite
isi miri, ma-ọbu n'ite isi anu, ma-ọbu
n'ite ọzọ; ihe ọ bula ndudu ahu dulitere
ka onye-nchu-aja nēwere na ya. Otú
a ka ha nēme Israel nile nime Shailo, bú
ndi nābia n'ebe ahu. 15 Ọzọ, tutu ha
esure abuba ọku ibu ihe-nsure-ọku nēsì
ísì utọ, nwa-okorọbia nke onye-nchu-
aja biara, si nwoke ahu nke nāchu aja,
Nye anu iruru onye-nchu-aja; ọ gagh-
anara kwa anu esiri esi n'aka-gi, kama
anu ndu. 16 Ma ọ buru na nwoke
ahu asi ya, Ha aghagh isure abuba ọku
ibu ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ dika
anēme ta, emesia nara n'onwe-gi dika
nkpuru-obì-gi si achọ; ọ gāsi kwa, É-è,
kama ubu a ka i gēnyem: ma ọ buru na i
nyeghm, m'gānara ya n'ike. 17 Nmehie
umu-okorọbia ahu we di uku ri nne n'iru
Jehova: n'ihi na ndikom ahu nēlelì
onyinye-inata-iru-ọma nke Jehova.
18 Ma Samuel nēje ozi n'iru Jehova,
buru nwata, ewerewo kwa ephod nke
ákwà ọcha ke ya dika ihe-ọkiké. 19 Nne-
ya we mere ya uwe-nwuda ntà, chigoro
ya kwa-arọ, mbe o soro di-ya rigo ichu
aja arọ. 20 Ilai we gọzie Elkena na
nwunye-ya, si, Jehova doro gi nkpuru
site na nwayi a n'ọnọdu ihe-nriọta
ariọtara Jehova. Ha we la n'ebe-ha.
21 N'ihi na Jehova letara Hana, ọ we
turu ime, mua umu-ndikom atọ na
umu-ndinyom abua. Nwata ahu, bú
Samuel, we nētó n'ulo Jehova.
22 Ma Ilai emewo agadi nke-uku; ọ
we nu ihe nile umu-ya ndikom nēme
Israel nile, na otú ha nēso ndinyom ahu
dina, bú ndi nēzukọ n'usu n'ọnu-uzọ
ulo-ikwū nzute. 23 Ọ we si ha, N'ihi
gini ka unu nēme ihe dika ihe ndia? n'ihi
na mu onwem nānu ihe ọjọ nile unu
n'ọnu ndi nka nile. 24 É-è, umum;
n'ihi na ọ digh nma, bú akukọ nke mu
onwem nānu: unu nēme ka ndi Jehova
jehie. 25 Ọ buru na madu emehie
megide madu, Chineke gēkpe kwa ya
ikpe: ma ọ buru na ọ bu Jehova ka
madu nēmehie megide, ònye gēkpere
Jehova ekpere bayere ya? Ma ha egegh
nti olu nna-ha, n'ihi na ọ tọrọ Jehova
utọ ime ka ha nwua 26 Nwa-okoro
ahu, bú Samuel, we nētó nāga n'iru, ọ
we di nma, ma n'ebe Jehova nọ, ma n'ebe
madu nọ.
27 Onye nke Chineke we biakute Ilai,
si ya, Otú a ka Jehova siri, Ekpugherem
onwem n'ezie nye ulo nna-gi, mbe ha nọ

n'Ijipt buru orù nye ulo Fero? 28 Èsim
n'ebo nile nke Israel rọputa ya iburum
onye-nchu-aja, irigo rue ebe-ichu-ajam,
isure ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ, iyiri
ephod n'irum? ènye-kwa-ram ulo nna-gi
àjà-ọku nile nke umu Israel? 29 N'ihi
gini ka unu nāzọkwasi àjàm ukwu,
zọkwasi kwa onyinye-inata-iru-ọmam,
nke M'nyeworo n'iwu n'ebe-obibim; i
we nāsọpuru umu-gi ndikom karim, ime
onwe-unu ka unu ma abuba site n'ihe
kachasi nma nke onyinye-inata-iru-ọma
ọ bula nke Israel, bú ndim? 30 N'ihi
nka, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova, bú
Chineke Israel, puta, Ọ bu ezie na M'siri
na ulo-gi na ulo nna-gi gējeghari n'irum
rue mḅe ebigh-ebi: ma uḅu a, ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta, Ya burum ihe-
árú; n'ihi na ndi nāsọpurum ka
M'gāsọpuru, ma agākpọ ha ihe efu, bú
ndi nēlelim. 31 Le, ubọchi nābia, na
M'gēbipu ogwe-aka-gi na ogwe-aka ulo
nna-gi, na agadi agagh-adi n'ulo-gi.
32 I gēlegide kwa onye-nkpaḅu n'ebe-
obibim, n'ezi ihe nile nke Chineke
gēmere Israel: agadi agagh-adi kwa
n'ulo-gi ubọchi nile. 33 Ma nwoke nke
diri gi, nke M'nāgagh-ebipu n'ebe-ichu-
ajam, gābu ime ka anya-gi abua hubie
uzọ, na imekpa nkpuru-obi-gi aru:
ọmùmù nile nke ulo-gi gānwu tutu ha
eruo agadi. 34 Nka gābu-kwa-ra gi
ihe-iriba-ama, nke gābiakwasi umu-gi
abua, bú Họfnai na Finehas; n'otù
ubọchi ka ha abua gānwu. 35 Ma
M'gēme ka onye-nchu-aja nke kwesiri
ntukwasi-obi bilierem, ọ bu dika ihe si
di nke di nime obim na nime nkpuru-
obim ka ọ gēme: M'gēwu-kwa-ra ya
ulo kwesiri ntukwasi-obi, ọ gējeghari
kwa n'iru onye nkem etere manu ubọchi
nile. 36 O gēru kwa, na onye ọ bula
nke fọduru n'ulo-gi gābia ikpọ isi ala nye
ya n'ihi ego ntà nke ọla-ọcha na oḅe
achicha, ọ gāsi kwa, Biko, tiyem n'otù
uzọ ọlu-nchu-aja, ka m'we rie iberibe
achicha.

3 1 Nwata ahu, bú Samuel, we nējere
Jehova ozi n'iru Ilai. Okwu Jehova
we di oké ọnu na mḅe ahu; ọ digh ọhù
ekwusara. 2 O rue, n'ubọchi ahu, mḅe
Ilai nēdina ala n'ebe-ya, (ma anya-ya
malitere ihu inyogh-inyogh, na ọ pugh
ihu uzọ,) 3 mḅe oriọna Chineke
akānyugh anyu, mḅe Samuel nēdina
ala n'ulo uku Jehova, ebe iḅe Chineke
di; 4 na Jehova kpọrọ Samuel òkù: ọ
we si, Lem. 5 Ọ we ḅakuru Ilai, si,
Lem; n'ihi na i kpọrọm òkù. Ọ si,
Akpọghm òkù; jeghachi dina ala. Ọ
we je dina ala. 6 Jehova we kpọ kwa
òkù ọzọ, si, Samuel. Samuel we bilie
jekuru Ilai, si, Lem; n'ihi na i kpọrọm
òkù. Ọ si, Akpọghm òkù, nwam;
jeghachi dina ala. 7 Ma Samuel
akāmagh Jehova, akēkpughegh kwa
okwu Jehova nye ya. 8 Jehova we kpọ
Samuel òkù ọzọ nke uḅò atọ. Ọ we
bilie, jekuru Ilai, si, Lem; n'ihi na i
kpọrọm òkù. Ilai we ghọta na Jehova
nākpọ nwa-okoro ahu òkù. 9 Ilai we
si Samuel, Je, dina ala: o gēru kwa, ọ
buru na Ọ kpọ gi òkù, na i gāsi, Kwue,
Jehova; n'ihi na orù-Gi nānu. Samuel
we je, dina ala n'ebe-ya. 10 Jehova
we bia, guzo Onwe-ya, kpọ òkù dika
Ọ kpọrọ uḅò nile, si, Samuel, Samuel.
Samuel we si, Kwue; n'ihi na orù-Gi
nānu. 11 Jehova we si Samuel, Le,
Mu onwem nēme ihe n'Israel, nke nti
abua nke onye ọ bula nānu ya gāzu
wuruwuru. 12 N'ubọchi ahu M'gēme
ka okwu nile M'kwuworo bayere ulo-ya
guzosie ike megide Ilai, site na nmalite
we rue ọgwugwu. 13 Egosiwokwam ya
na Mu onwem nēkpe ulo-ya ikpe rue
mḅe ebigh-ebi, n'ihi ajọ omume nke ọ
mara, n'ihi na umu-ya ndikom nēwetara
onwe-ha nkọcha, ma o ḅochigh ha.
14 N'ihi ya M'we ñuara ulo Ilai iyi, na
agagh-ewere àjà ma-ọbu onyinye-inata-
iru-ọma kpuchie ajọ omume ulo Ilai rue
mḅe ebigh-ebi. 15 Samuel we dina ala
rue ututu, we meghepu ọnu-uzọ ulo
Jehova. Ma Samuel turu egwu igosi
Ilai ọhù ahu. 16 Ilai we kpọ Samuel,
si, Samuel, nwam. Ọ we si, Lem.
17 Ọ si, Gini bu okwu ahu nke Ọ gwara
gi? biko, ezonarilam ya: Chineke me gi
otú a, me kwa gi ihe ọzọ otú a, ọ buru
na i zonarim okwu ọ bula sitere n'okwu
nile nke Ọ gwara gi. 18 Samuel we gosi
ya okwu ahu nile, ọ digh kwa ihe o
zonariri ya. Ọ we si, Jehova ka ọ bu:
Ya me ihe di nma n'anya-Ya. 19 Samuel
we tó, Jehova nọye-kwa-ra ya, Ọ
kwegh kwa ka okwu da n'ala sitere
n'okwu-ya nile. 20 Israel nile site na
Dan we rue Bia-sheba we mara na
emewo Samuel onye kwesiri okwukwe

iburu Jehova onye-amuma. 21 Jehova
we me ka ahú kwa Ya anya ọzọ nime
Shailo: n'ihi na Jehova kpughere
Onwe-ya nye Samuel nime Shailo
4 n'okwu Jehova. 1 Okwu Samuel
we rue Israel nile nti.
Israel we pua izute ndi Filistia ibu
agha, we ma ulo-ikwū-ha n'akuku Eben-
eza: ndi Filistia we ma ulo-ikwū-ha
n'Efek. 2 Ndi Filistia we do onwe-ha
n'usoro izute Israel: agha ahu we nọsa,
we tibue Israel n'iru ndi Filistia: ha we
tibue n'etiti usoro ndi-agha Israel
n'ọhia ihe ra ka nnù ndikom iri. 3 Ndi
Israel we ba n'ọmuma-ulo-ikwū, ndi-
okenye Israel we si, N'ihi gini ka Jehova
tibuworo ayi ta n'iru ndi Filistia? Ka
ayi si na Shailo wetara onwe-ayi ibe
ọbuba-ndu Jehova, ka ọ we bata n'etiti
ayi, zọputa ayi n'ọbu-aka ndi-iro-ayi.
4 Ndi Israel we ziga na Shailo, ha we si
n'ebe ahu bute ibe ọbuba-ndu Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, Onye bi
n'etiti cherubim: umu-ndikom Ilai
abua, bú Họfnai na Finehas, nọye-kwa-
ra ibe ọbuba-ndu Chineke n'ebe ahu.
5 O rue, mbe ibe ọbuba-ndu Jehova
batara n'ọmuma-ulo-ikwū, na Israel nile
tiri oké nkpu, ala we debe ude. 6 Ndi
Filistia we nu olu iti-nkpu ahu, we si,
Gini bu olu oké iti-nkpu a n'ọmuma-
ulo-ikwū ndi-Hibru? Ha we mara na
ibe Jehova abàwo n'ọmuma-ulo-ikwū.
7 Ndi Filistia we tua egwu, n'ihi na ha
siri, Chineke abàwo n'ọmuma-ulo-ikwū
ahu. Ha we si, Ahuhu nādiri ayi! n'ihi
na ihe dika nka adigh na mbe gara aga.
8 Ahuhu nādiri ayi! ònye gānaputa ayi
n'aka chi ndia di ike nke-uku? ndia bu
chi nke were ihe-otiti nile ọ bula tibue
ndi Ijipt n'ọzara. 9 Menu onwe-unu
ka unu di ike, buru-kwa-nu ndikom, unu
ndi Filistia, ka unu ghara iburu ndi-
Hibru ndi-orù, dika ha buruworo unu
ndi-orù: burunu ndikom, bu-kwa-nu
agha. 10 Ndi Filistia we bu agha, ewe
tibue Israel, ha we balaga, nwoke ọ bula
n'ulo-ikwū-ya: oké ntibu uku we di; orú
nnù ndikom uzọ atọ na nnù iri-na-ise,
bú ndi ji ukwu eje, we dapu n'Israel.
11 Ewe were ibe Chineke; umu-
ndikom Ilai abua, bú Họfnai na Finehas,
nwu-kwa-ra. 12 Otù nwoke onye
Benjamin we si n'usoro agha ahu ba ọsọ,
biarue Shailo n'ubọchi ahu, uwe-nwuda-
ya nile dọwara adọwa, ájá dikwasi ya
n'isi. 13 Ọ we bia, ma, le, Ilai
nānọkwasi n'oche-ya n'akuku uzọ,
nēche nche: n'ihi na obi-ya nāma jijiji
n'ihi ibe Chineke. Nwoke ahu we ba
igosi ya n'obodo, obodo ahu nile we
tie nkpu. 14 Ilai we nu olu iti-nkpu
ahu, si, Gini bu olu ùzù a? Nwoke ahu
we me ngwa bata, gosi Ilai. 15 Ma Ilai
bara ọgu arọ anọ na iri na asatọ; anya-
ya abua guzoro eguzo, ọ pugh kwa ihu
uzọ. 16 Nwoke ahu we si Ilai, Mu
onwem bu onye si n'usoro agha bia, mu
onwem si kwa n'usoro agha balaga ta.
Ọ we si, Gini bu ihe emere, nwam?
17 Onye ahu nke nēzi ozi ahu we za, si,
Israel abalagawo n'iru ndi Filistia, ọzọ
kwa, oké ntibu adiwo n'etiti ndi Israel,
ọzọ kwa, umu-gi ndikom abua, bú
Họfnai na Finehas, anwuwo, ewerewo
kwa ibe Chineke. 18 O rue, mbe o hotara
ibe Chineke, na o si n'oche-ya dala azu
n'akuku ọnu-uzọ-ama, olu-ya we bajie,
ọ we nwua: n'ihi na nwoke ahu bu
agadi, di kwa arọ. Ya onwe-ya kpe-kwa-
ra Israel ikpe ọgu arọ abua. 19 Nwunye
nwa-ya, bú nwunye Finehas, di ime, ọ
gaje imu nwa: ọ we nu akukọ ahu na
ewerewo ibe Chineke, na nna di-ya na
di-ya anwuwo, ọ we ruru ala mua nwa;
n'ihi na ime mere ya na mberede.
20 Ma na mbe ọnwu-ya ndinyom ndi
nēguzo n'akuku ya we kwue, si, Atula
egwu; n'ihi na nwoke ka i muworo.
Ma ọ zagh, ọ tukwasigh kwa obi-ya na
ya. 21 Ọ we kpọ aha nwa ahu Ikabod,
si, Nsọpuru esiwo n'Israel pua: n'ihi
owuwe ewere ibe Chineke, na n'ihi nna
di-ya na di-ya. 22 Ọ we si, Nsọpuru
esiwo n'Israel pua; n'ihi na ewerewo ibe
Chineke.
5 1 Ma ndi Filistia were ibe Chineke,
ha we si n'Eben-eza bubata ya
n'Ashdod. 2 Ndi Filistia we were ibe
Chineke, bubata ya n'ulo Degon, dọba
ya n'akuku Degon. 3 Ndi Ashdod we
bilie n'isi-ututu n'echi-ya, ma, le, Degon
adakpuwo iru-ya n'ala n'iru ibe Jehova.
Ha we were Degon, tiyeghachi ya
n'ọnọdu-ya. 4 Ha we bilie n'isi-ututu
n'echi-ya, ma, le, Degon adakpuwo iru-
ya n'ala n'iru ibe Jehova; ma ebipuwo
isi Degon na ọbu-aka-ya abua, ha we
tọbọrọ na nbata-uzọ; náni akuku-ya nke
bu azù fọduru ya. 5 N'ihi ya ndi-nchu-

aja Degon na ndi nile nke nābà n'ulo
Degon adigh-azọkwasi ukwu na nbata-
uzọ Degon n'Ashdod, rue ta.
6 Aka Jehova we di arọ́ n'aru ndi
Ashdod, Ọ we kpochapu ha, were kwa
emerod tiḇue ha, bú Ashdod na ókè-ala-
ya nile. 7 Ndikom Ashdod we hu na
ọ di otú a, ha we si, Iḇe Chineke Israel
agagh-anọgide n'etiti ayi: n'ihi na aka-
Ya esikawo ike n'aru ayi na n'aru
Degon, bú chi-ayi. 8 Ha we ziga,
chikọtara onwe-ha ndi-isi nile nke ndi
Filistia, si, Gini ka ayi gēme iḇe Chineke
Israel? Ha we si, Ka eburu iḇe
Chineke Israel ḇa buruburu rue Gat.
Ha we būru iḇe Chineke Israel ḇa
buruburu rue ebe ahu. 9 O rue, mḇe
ha būsiri ya buruburu, na aka Jehova
digidere obodo ahu n'ọḇuḇa-aghara di
uku ri nne: Ọ we tiḇue ndikom obodo
ahu, site n'onye ntà we rue onye uku,
emerod we ḇapue n'aru ha. 10 Ha we
ziga iḇe Chineke rue Ekron. O rue,
mḇe iḇe Chineke biaruru Ekron, na ndi
Ekron tiri nkpu, si, Ha eburuwo iḇe
Chineke Israel ḇa buruburu biakute ayi,
ime ka ayi na ndi-ayi nwua. 11 Ha we
ziga, chikọta ndi-isi nile nke ndi
Filistia, si, Zilaga iḇe Chineke Israel, ka
ọ laghachi kwa n'ebe-ya, ka ọ we ghara
ime ka ayi na ndi-ayi nwua: n'ihi na
ọḇuḇa-aghara nke ọnwu di n'obodo ahu
nile; ọ di arọ́ nke-uku, bú aka Chineke,
n'ebe ahu. 12 Ndikom kwa ndi
nānwugh, ewere emerod tiḇue ha:
ntiku obodo ahu we rigorue elu-igwe.
6 1 Iḇe Jehova we di n'ọhia ndi
Filistia ọnwa asa. 2 Ndi Filistia we
kpọ ndi-nchu-aja na ndi nāju ase, si,
Gini ka ayi gēme iḇe Jehova? me ka ayi
mara ihe ayi gēji zilaga ya n'ebe-ya.
3 Ha we si, Ọ buru na unu ezilaga iḇe
Chineke Israel, ezilagala ya n'aka efu;
kama unu aghagh inyeghachi Ya àjà-
ikpe-ọmuma: mḇe ahu agēme ka aru-
unu di ike, agēme kwa ka unu mara ihe
mere anēwezugagh aka-Ya n'aru unu.
4 Ha we si, Gini gābu àjà-ikpe-ọmuma
ahu nke ayi gēnyeghachi Ya? Ha we si,
Dika ọnu-ọgugu ndi-isi ndi Filistia si
di, ọ bu emerod ọla-edo ise na ókè ọla-
edo ise ka unu gēnyeghachi: n'ihi na otù
ihe-otiti diri ha nile, di-kwa-ra ndi-isi-
unu. 5 Unu gēme kwa onyinyo
emerod-unu, na onyinyo ókè-unu nke
nēbibi ala-unu; unu gēnye kwa Chineke
Israel nsọpuru: elegh anya Ọ gēme ka
aka-Ya di nfé pua n'aru unu, na n'aru
chi nile unu, na n'ala-unu. 6 N'ihi gini
kwa ka unu nēme ka obi-unu di arọ́, dika
ndi Ijipt na Fero mere ka obi-ha di arọ́?
mḇe Ọ kwara ha emò, hà ezilagagh ha,
ha we la? 7 Ma uḇu a, werenu ihe me
otù uḇọ-ala ọhu, chiri kwa nne-ehi abua
nke nēnye umu ara, nke ọ digh mḇe
yoke rigokwasiri ha, kegide-kwa-nu ehi
ahu n'uḇọ-ala, me ka umu-ha si n'iso
ha n'azu lata n'ulo: 8 were-kwa-nu iḇe
Jehova tiyekwasi ya n'uḇọ-ala ahu; tiye
ihe ọla-edo ahu, nke unu nēnyeghachi
Ya ka ọ buru àjà-ikpe-ọmuma, n'iḇe ntà
n'akuku-ya; zilaga-kwa-nu ya, ka ọ we
la. 9 Le-kwa-nu, ọ buru na ọ rigo
n'uzọ ókè-ala-ya rue Bet-shemesh, Ya
onwe-ya emewo ayi oké ihe ọjọ a: ma ọ
buru na ọ rigogh otú a, ayi gāma kwa
na ọ bugh aka-Ya tiḇuru ayi; ihe-ndabà
ka ihe ahu bu, nke dabara ayi.
10 Ndikom ahu we me otú a; ha chiri
nne-ehi abua nke nēnye umu ara, kegide
ha n'uḇọ-ala ahu, mechibido umu-ha
uzọ n'ulo: 11 ha we tukwasi iḇe Jehova
n'uḇọ-ala ahu, na iḇe ntà ahu, na òké
ọla-edo, na onyinyo emerod-ha. 12 Ehi
ahu we jezie ejezi n'uzọ rue uzọ Bet-
shemesh: ọ bu n'otù uzọ atuliri atuli ka
ha jere, nēje nēti nkpu, ha ewezugagh
kwa onwe-ha n'aka-nri ma-ọbu n'aka-
ekpe; ndi-isi ndi Filistia we nējeso ha
n'uzọ rue ókè-ala Bet-shemesh. 13 Ma
ndi Bet-shemesh nēbi ọka wheat-ha na
ndagwurugwu: ha we welie anya-ha,
hu iḇe ahu, ṅuria ọṅu ihu ya. 14 Uḇọ-
ala ahu we ba n'ubi Joshua, bú onye Bet-
shemesh, guzo n'ebe ahu, nkume uku di
kwa n'ebe ahu: ha we kpọwa osisi uḇọ-
ala ahu, sure ehi abua ahu ọku ibu àjà-
nsure-ọku anēsurere Jehova. 15 Ndi
Livai we buda iḇe Jehova na iḇe ntà nke
di n'akuku ya, nke ihe ọla-edo ahu nile
di nime ya, ha we tukwasi ha na nkume
uku ahu: ndikom Bet-shemesh we sure
àjà-nsure-ọku, chu-kwa-ra Jehova aja
ọzọ, n'ubọchi ahu. 16 Ndi-isi ise nke
ndi Filistia we hu ya, laghachi rue
Ekron n'ubọchi ahu.
17 Ndia bu emerod ọla-edo nke ndi
Filistia nyeghachiri, ibu àjà-ikpe-ọmuma
ichuru Jehova; Ashdod nwere otù, Geza
nwere otù, Ashkelon nwere otù, Gat

nwere otù, Ekron nwere otù; 18 òkè
ọla-edo kwa, dika ọnu-ọgugu obodo
nile nke ndi Filistia si di, bù nke ndi-
isi ise ahu nwere, site n'obodo ewusiri
ike we rue obodo ntà nke nēnwegh
mḇidi: we rue nkume uku ahu, bù Ebel,
nke ha dọbara iḇe Jehova n'elu ya: ọ di
n'ubi Joshua, bù onye Bet-shemesh, rue
ta. 19 Ọ we tiḇue ufọdu nime ndikom
Bet-shemesh, n'ihi na ha lere anya nime
iḇe Jehova, Ọ we tiḇue n'etiti ndi Israel
ọgu ndikom atọ na iri, orù nnù ndikom
uzọ isi na nnù ise: ndi Israel we rue ùjù,
n'ihi na Jehova tiḇuru ntiḇu uku n'etiti
ndi Israel. 20 Ndikom Bet-shemesh
we si, Ònye puru iguzo n'iru Jehova, bù
Chineke nsọ a? Ọ bu kwa onye ka O
gēsi n'ebe ayi nọ rigokuru? 21 Ha we
zigara ndi bi na Kiriat-jearim ndi-
ozi, si, Ndi Filistia ebughachiwo iḇe
Jehova; ridatanu, bugo ya n'ebe unu nọ.
7 1 Ndikom Kiriat-jearim we bia,
bugo iḇe Jehova, bubata ya n'ulo
Abinadab n'ugwu ntà ya, do Eleeza nwa-
ya nwoke nsọ idebe iḇe Jehova.
2 O rue, site n'ubọchi iḇe ahu nọduru
na Kiriat-jearim, na ubọchi bara uba; ọ
we di orù arọ: ulo Israel nile we kwaso
Jehova. 3 Samuel we gwa ulo Israel
nile okwu, si, Ọ buru na obi-unu nile ka
unu onwe-unu nēwere laghachikute
Jehova, wezuganu chi nile nke ndi ala
ọzọ na Ashtarot n'etiti unu, dozie obi-
unu ibiakute Jehova, fè-kwa-nu nání Ya
òfùfè: Ọ gānaputa kwa unu n'aka ndi
Filistia. 4 Umu Israel we wezuga
Bealim na Ashtarot, fè nání Jehova
òfùfè.
5 Samuel we si, Chikọtanu Israel nile
rue Mizpa, m'gēkpe-kwa-ra Jehova
ekpere bayere unu. 6 Ha we chikọta
onwe-ha rue Mizpa, sere miri, wusi ya
n'iru Jehova, bue ọnu n'ubọchi ahu,
kwue n'ebe ahu, si, Ayi emehiewo
megide Jehova. Samuel we kpe umu
Israel ikpe na Mizpa. 7 Ndi Filistia
we nu na umu Israel chikọtara onwe-ha
na Mizpa, ndi-isi ndi Filistia we rigo
imegide Israel. Umu Israel we nu ya,
tua egwu ndi Filistia. 8 Umu Israel
we si Samuel, Aḇala nkiti bayere ayi
n'itiku Jehova, bù Chineke-ayi, nkpu,
ka Ọ we zọputa ayi n'aka ndi Filistia.
9 Samuel we were otù nwa-aturu nke
nāñu ara, ọ we sure ya ọku ka ọ buru
àjà-nsuresi-ọku anēsurere Jehova:
Samuel we tikue Jehova nkpu bayere
Israel; Jehova we za ya. 10 O rue,
mḇe Samuel nēsure àjà-nsure-ọku ahu,
na ndi Filistia biaruru nso ibuso Israel
agha: Jehova we were okè olu makwasi
ndi Filistia èḇè-elu-igwe n'ubọchi ahu,
we me ka ha ḇa aghara; ewe tiḇue
ha n'iru Israel. 11 Ndikom Israel we
si na Mizpa puta, chua ndi Filistia, tiḇue
ha rue okpuru Bet-ka. 12 Samuel we
were otù nkume do ya n'etiti Mizpa na
Shen, kpọ aha-ya Eben-eza, si, Jehova
eyerewo ayi aka rue uḇu a. 13 Ewe me
ka ndi Filistia ruru ala, ha abàgh ọzọ
n'òkè-ala Israel: aka Jehova we digide
ndi Filistia ubọchi nile nke Samuel.
14 Ewe nyeghachi Israel obodo nile nke
ndi Filistia nara Israel, site n'Ekron we
rue Gat; òkè-ala-ha ka Israel naputara
n'aka ndi Filistia. Ma udo di n'etiti
Israel na ndi-Amorait. 15 Samuel we
kpe Israel ikpe ubọchi nile nke ndu-ya.
16 Ọ we nēje buruburu kwa-arọ rue
Bet-el, na Gilgal, na Mizpa; ọ we kpe
Israel ikpe n'ebe ahu nile. 17 Nlata-ya
bu na Rema, n'ihi na n'ebe ahu ka ulo-
ya di; ọ bu kwa n'ebe ahu ka ọ kpere
Israel ikpe: ọ we wuere Jehova ebe-ichu-
aja n'ebe ahu.
8 1 O rue, mḇe Samuel ghọrọ agadi,
na o doro umu-ya ndikom ndi-ikpe
ikpe Israel. 2 Ma aha ọkpara-ya bu
Joel; aha nwa-ya nwoke nke-abua bu
Abaija: ha bu ndi-ikpe nime Bia-sheba.
3 Ma umu-ya ndikom ejegh kwa ije
n'uzọ-ya nile, ha we wezuga onwe-ha
soro urù nēzigh ezi, ha we nara ihe-iri-
ngo, wezuga ikpé.
4 Ndi-okenye nile nke Israel we
chikọta onwe-ha, biakute Samuel rue
Rema: 5 ha we si ya, Le, gi onwe-gi
aghọwo agadi, ma umu-gi ndikom
adigh-eje ije n'uzọ-gi nile: uḇu a mere
ayi eze ikpe ayi ikpe dika mba nile.
6 Ma okwu ahu jọrọ njọ n'anya Samuel,
mḇe ha siri, Nye ayi eze ikpe ayi
ikpe. Samuel we kpere Jehova.
7 Jehova we si Samuel, Ge nti olu ndim
n'ihe nile ha nāsi gi: n'ihi na ọ bugh
gi ka ha juworo, kama ọ bu Mu ka ha
juworo, ka M'ghara iburu ha eze.
8 Dika omume nile si di nke ha meworo
site n'ubọchi M'mere ka ha si n'Ijipt
rigota we rue ta, ha we rapum, fè chi ọzọ

ofufe, otu a ka ha onwe-ha nēme kwa gi.
9 Ma ubu a ge nti olu-ha: nani na i
gābasiri ha àmà ike, gosi kwa ha ikpè
eze ahu nke gābu eze-ha.
10 Samuel we gwa ndi Israel, ndi
nāriọ eze n'aka-ya, okwu nile nke
Jehova. 11 Ọ we si, Nka gābu ikpè eze
ahu nke gābu eze-unu: umu-unu ndikom
ka ọ gāchiri, doro ha onwe-ya n'ubọ-ala-
ya na n'elu inyinya-ya; ha gānaba kwa
ọsọ n'iru ubọ-ala-ya: 12 o gēdo-kwa-ra
ha onwe-ya ibu ndi-isi usu nile nke nnù
ndikom abua na ọgu iri, na ndi-isi usu nile
nke ọgu ndikom abua na iri; na ilu
ọlu-ubi-ya, na iwe ihe-ubi-ya, na ikpu
ihe-agha-ya nile, na ihe nile nke ubọ-
ala-ya. 13 Ọ bu kwa umu-unu ndinyom
ka ọ gāchiri ibu ndi nāsugwa ude nēsi isi
ụtọ, na ibu ndi-odozi-anu, na ibu ndi-
osi-ite. 14 Ubi-unu, na ubi-vine-unu,
na ubi-olive-unu, bù nke kachasi nma,
ka ọ gēwere kwa, nye ndi-orù-ya.
15 Nkpuru-ọghigha-unu na ubi-vine-
unu ka ọ gēwere otù uzọ n'uzọ iri, nye
ndi nējere ya ozi, nye kwa ndi-orù-ya.
16 Ọ bu kwa ndi-orù-unu ndikom, na
ndinyom nējere unu ozi, na umu-
okorọbia-unu, bù ndi kachasi nma, na
inyinya-ibu-unu, ka ọ gēwere, me ka ha
je ozi-ya. 17 Igwè ewu na aturu-unu
ka ọ gēwere kwa otù uzọ n'uzọ iri: unu
onwe-unu gābu-kwa-ra ya orù. 18 Unu
gēti kwa nkpu n'ubọchi ahu n'ihi eze-
unu nke unu rọputara onwe-unu; ma
Jehova agagh-aza unu n'ubọchi ahu.
19 Ma ndi Israel juru ige nti olu
Samuel; ha si, È-è; kama, eze gēchiri
ayi; 20 ka ayi we di, ọbunà ayi onwe-
ayi, ka mba nile; ka eze-ayi we nēkpe
kwa ayi ikpe, nāpu kwa je n'iru ayi,
nēbu kwa agha-ayi. 21 Samuel we nu
okwu nile nke ndi Israel, ọ we kwue ha
na nti Jehova. 22 Jehova we si Samuel,
Ge nti olu-ha, mere ha eze. Samuel we
si ndikom Israel, Lanu, nwoke ọ bula
n'obodo-ya.
9 1 Ma otù nwoke Benjamin di, aha-
ya bu Kish, nwa Abiel, nwa Zeroa,
nwa Bekorat, nwa Afia, nwa onye
Benjamin, bù dike nke bu dinkpà.
2 Ọ nwe-kwa-ra nwa-nwoke, aha-ya bu
Sọl, ọ bu nwa-okorọbia, ọ ma-kwa-ra
nma: ọ digh kwa nwoke n'etiti umu
Israel mara nma kari ya: site n'ubu-ya
we rue elu isi-ya ka ọ di ogologo kari
onye ọ bula nime ndi Israel. 3 Ma nne-
inyinya-ibu nile nke Kish, bù nna Sọl,
nwere furu efu. Kish we si Sọl nwa-ya,
Biko, kuru otù nime ndi-orù tiyere
onwe-gi, bilie, je, chọ nne-inyinya-
ibum. 4 Ọ we gabiga n'ugwu Efraim,
gabiga kwa n'ala Shalisha, ma ha
achọtagh ha: ha we gabiga n'ala Shaalim,
ma ha adigh n'ebe ahu: ọ we gabiga n'ala
Benjamin, ma ha achọtagh ha. 5 Mbe
ndi ahu batara n'ala Zuf, Sọl siri nwa-
okorọbia-ya nke soro ya je, Bia, ka ayi
laghachi; ka nnam we ghara igha iche
uche bayere nne-inyinya-ibu-ya, we
chebu onwe-ya bayere ayi. 6 Ọ we si
ya, Biko, le, onye nke Chineke nọ
n'obodo a, anāsọpuru kwa nwoke ahu;
ihe nile o nēkwu aghagh irè erè: ubu a
ka ayi je n'ebe ahu; elegh anya o gēgosi
ayi uzọ-ayi nke ayi jeworo na ya.
7 Sọl we si nwa-okorọbia-ya, Ma, le, ọ
buru na ayi eje, gini ka ayi gēji bakuru
nwoke ahu? n'ihi na achicha alapuwo
n'ihe-ayi, ọ digh kwa onyinye iji bakuru
onye nke Chineke: gini di n'aka-ayi?
8 Nwa-okorọbia ahu we za Sọl ọzọ, si,
Le, achọtawo n'akam otù uzọ n'uzọ anọ
nke shekel ọla-ọcha: m'gēnye kwa ya
onye nke Chineke, ka ọ we gosi ayi uzọ-
ayi. 9 (Na mbe gara aga n'Israel, otù
a ka nwoke siri mbe ọ jere iju Chineke
ase, Bianu, ka ayi jekuru onye-ọhu-uzọ:
n'ihi na onye anākpọ Onye-amuma ta,
anākpọ ya Onye-ọhu-uzọ na mbe gara
aga). 10 Sọl we si nwa-okorọbia-ya,
Okwu-gi di nma; bia, ka ayi je. Ha we
je n'obodo ebe onye nke Chineke nọ.
11 Ka ndi ahu nārigo na nrigo obodo
ahu, ha onwe-ha hutara umu-abọghọ ka
ha nāputa isere miri, ha we si ha, Onye-
ọhu-uzọ, ọ nọ n'ebe a? 12 Ha we za ha,
si, Ọ nọ, le, ọ nọ n'iru gi: me ngwa ubu
a, n'ihi na ta ka ọ batara n'obodo; n'ihi
na ndi Israel nwere àjà ta n'ebe di elu a:
13 mbe unu bara n'obodo, otù a ka unu
gāchọta ya, tutu ọ rigorue ebe di elu iri
ihe: n'ihi na ndi Israel agagh-eri ihe rue
mbe ọ biara, n'ihi na ya onwe-ya nāgọzi
àjà-ha; emesia ndi akpọworo gēri ihe.
Ma ubu a rigonu; n'ihi na ya onwe-ya,
ubu a ka unu gāchọta ya. 14 Ha we
rigorue obodo; ka ndi ahu nābà n'etiti
obodo, le, Samuel nāputa izute ha,
irigoru ebe di elu ahu.
15 Ma Jehova kpughepuru nti Samuel

ka ọ nu ihe otù ubọchi tutu Sọl abia, si,
16 Dika mbe a echi M'gēzitere gi otù
nwoke sitere n'ala Benjamin, i gēte kwa
ya manu ibu onye-ndú ndim, bù Israel,
ọ gāzọputa kwa ndim n'aka ndi Filistia:
n'ihi na ahuwom ndim, n'ihi na iti-nkpu-
ha abàwom na nti. 17 Mbe Samuel
huru Sọl, Jehova we za ya, si, Le
nwoke ahu onye M'siri gi te manu! onye
a gēbochi ndim n'ime ihe ọjọ. 18 Sọl
we biarue Samuel nso n'etiti ọnu-uzọ-
ama, si, Biko, gosim ebe ọ di, bú ulo
onye-ọhu-uzọ. 19 Samuel we za Sọl,
si, Mu onwem bu onye-ọhu-uzọ ahu;
rigorue ebe di elu n'irum, unu gēsokwam
ri ihe ta: m'gēzilaga kwa gi n'ututu, ihe
nile nke di n'obi-gi ka m'gēgosi kwa gi.
20 Ma nne-inyinya-ibu-gi nke funariri
gi ta bu ubọchi atọ, atukwasila obi-gi na
ha; n'ihi na achọtawo ha. Ma ònye
nwere ihe nile anāchọsi ike nke Israel?
ọ bugh gi na ulo nile nke nna-gi?
21 Sọl we za, si, Ọ̀ bugh onye Benjamin
ka m'bu, sitere n'ebo Israel nke
dikarisiri ntà? aburum, ọ pekarisigh npe
n'etiti aburu nile nke ebo Benjamin?
n'ihi gini kwa ka i gwaworom okwu
dika okwu a si di? 22 Samuel we kuru
Sọl na nwa-okorọbia-ya, me ka ha ba
n'ime-ulo, ọ we nye ha isi ọnọdu n'etiti
ndi akpọrọ n'oriri ahu, ndi ahu ra ka orù
madu na iri. 23 Samuel we si odozi-
anu, Weta òkè nke m'nyere gi, nke
m'siri gi, Dọba ya n'ebe i nọ. 24 Odozi-
anu ahu we bulie utaku-ukwu ahu na ihe
di n'elu ya, dọba ya n'iru Sọl. Samuel
we si, Le ihe fọduru! dọba ya n'iru gi,
rie; n'ihi na rue mbe akara àkà ka
edebeworo gi nka, si, Akpọwom ndi
Israel. Sọl we soro Samuel rie ihe
ubọchi ahu. 25 Ha we si n'ebe di elu
ahu rida n'obodo, ọ we kpayere Sọl uka
n'elu-ulo. 26 Ha we bilie n'isi-ututu:
ọ we rue, mbe chi bọrọ, na Samuel
kpọrọ Sọl n'elu-ulo, si, Bilie, ka m'we
zilaga gi. Sọl we bilie, ha abua we pua,
ya onwe-ya na Samuel, rue èzí. 27 Ka
ha onwe-ha nārida na nsọtu obodo,
Samuel we si Sọl, Si nwa-okorọbia-gi
gabiga n'iru ayi, (ọ we gabiga,) ma gi
onwe-gi guzogide ubu a, ka m'we me
10 ka i nu okwu Chineke. 1 Samuel
we were karama manu, wukwasi
ya n'isi-ya, sutu ya ọnu, si, Ọ̀ bugh na
Jehova etewo gi manu ibu onye-ndú
ihe-nketa-Ya? 2 Mbe i siri n'ebe
m'nọ la ta, i gāhuta kwa ndikom abua
n'akuku ílì Rechel n'ókè-ala Benjamin
na Zelza; ha gāsi kwa gi, Achọtawo
nne-inyinya-ibu nke i jere ichọ: ma,
le, nna-gi arapuwo okwu nne-inyinya-
ibu-ya, ọ nēchebu kwa onwe-ya bayere
unu, si, Gini ka m'gēme ichọta nwam?
3 I gēsi kwa n'ebe ahu gabiga n'iru,
bia rue osisi terebinth nke Teboa, ma
ndikom atọ ndi nārigokuru Chineke rue
Bet-el gāhuta gi n'ebe ahu, otù onye
nēbu umu-ewu atọ, otù onye nēbu obe
achicha atọ, otù onye nēbu kwa karama-
akpukpọ manya-vine: 4 ha gāju kwa gi
ajuju bayere udo-gi, we nye gi obe
achicha abua; i gānara kwa ha n'aka-ha.
5 Emesia i gābiaru ugwu ntà Chineke,
ebe ebe-nguzo-ndi-agha ndi Filistia di:
o gēru kwa, mbe i biara n'ebe ahu rue
obodo ahu, na i gēzute usu ndi-amuma
ndi si n'ebe di elu ahu nārida; une na
egwú-otiti na ọja na ubọ-akwara di kwa
n'iru ha; ndi ahu ganēbu kwa amuma:
6 Mọ nke Jehova gādakwasi gi n'ike, i
gēsoro kwa ha bū amuma, i gābanwe
kwa ghọ nwoke ọzọ. 7 O gēru kwa, mbe
ihe-iriba-ama ndia biaruru gi aru, gi
mere onwe-gi dika aka-gi si chọta; n'ihi
na Chineke nọyere gi. 8 I gēbukwam
uzọ rida rue Gilgal; ma, le, mu onwem
nāridakute gi, isure àjà-nsure-ọku, na
ichu ihe àjà nke àjà-udo: ubọchi asa ka
i ganēche, rue mbe m'gābiakute gi, me
ka i mara ihe i gēme. 9 O rue, mbe o
chighariri azu-ya isi n'ebe Samuel nọ la,
na Chineke banwere ya obi ọzọ: ihe-
iriba-ama ndia nile we rè n'ubọchi ahu.
10 Ha we biarue ebe ahu, rue ugwu
ntà ahu, ma, le, usu ndi-amuma zutere
ya; Mọ nke Chineke we dakwasi ya
n'ike, ọ we bū amuma n'etiti ha. 11 O
rue, mbe ndi nile ndi mara ya na mbe
gara aga huru, ma, le, o nēso ndi-
amuma bū amuma, ndi ahu we sirita
onwe-ha, Gini bu nka nke mere nwa
Kish? Sọl, ọ̀ di kwa n'etiti ndi-amuma?
12 Otù nwoke nke sitere n'ebe ahu we
za, si, Ònye bu kwa nna-ha? N'ihi ya ọ
ghọrọ ilu, bú okwu a, Sọl, ọ̀ di kwa
n'etiti ndi-amuma? 13 Ọ we bubie
amuma, bia rue ebe di elu ahu.
14 Nwa-nne nna Sọl we si ya na nwa-
okorọbia-ya, Òle ebe unu jere? Ọ si,
Ichọ nne-inyinya-ibu-ayi: ayi we hu na

ọ digh ebe ọ bula ha di, ayi we biakute
Samuel. 15 Nwa-nne nna Sọl we si,
Biko, gosim ihe Samuel siri unu. 16 Sọl
we si nwa-nne nna-ya, O gosiri ayi nke-
ọma na achọtawo nne-inyinya-ibu. Ma
o gosigh ya okwu ala-eze ahu nke
Samuel kwuru.
17 Samuel we kpọkọta ndi Israel
ibiakute Jehova rue Mizpa; 18 ọ we si
umu Israel, Otú a ka Jehova, bú Chineke
Israel, siri, Mu onwem mere ka Israel si
n'Ijipt rigota, M'we naputa unu n'aka
ndi Ijipt na n'aka ala-eze nile nke
nēmeḇu unu: 19 ma unu onwe-unu
ajuwo Chineke-unu ta, Onye Ya onwe-
ya nāzọputa unu n'aka ihe ọjọ unu nile
na nkpaḇu nile unu; unu we si Ya, É-è,
kama mere ayi eze. Ma uḇu a guzonu
onwe-unu n'iru Jehova n'ebo nile unu,
na n'usu nile nke nnù ndikom abua na
ọgu iri unu. 20 Samuel we me ka ebo
Israel nile biarue nso, nzà we ma ebo
Benjamin. 21 Ọ we me ka ebo
Benjamin biarue nso n'aḇuru nile ha,
nzà we ma aḇuru Matri: nzà we ma Sọl
nwa Kish: ha we chọ ya, ma achọtagh ya.
22 Ha we ju kwa Jehova ase ọzọ, si, Ọ̀
kābiagh ebe a, bú nwoke ahu? Jehova
we si, Le, onye ahu ezowo onwe-ya
n'etiti ihe. 23 Ha we ḇa ọsọ, si n'ebe
ahu kuru ya; ọ we guzo onwe-ya n'etiti
ndi Israel, ma ọ di ogologo kari onye ọ
bula nime ndi Israel site n'ubu-ya we
rue elu isi-ya. 24 Samuel we si ndi
Israel nile, Ùnu ahuwo onye ahu nke
Jehova rọputaworo, na ọ digh onye di
ka ya n'etiti ndi Israel nile? Ndi Israel
nile we tie nkpu, si, Ka eze-ayi di ndu.
25 Samuel we gwa ndi Israel ikpe ala-
eze ahu, de kwa ya n'akwukwọ, dọba ya
n'iru Jehova. Samuel we zilaga ndi
Israel nile, nwoke ọ bula n'ulo-ya.
26 Sọl we la kwa n'ulo-ya rue Gibea;
ndi bu dinkpà, ndi Chineke meturu
obi-ha aka, we jeso ya. 27 Ma ufọdu
ndi jọḇuru onwe-ha siri, Onye a, ò gēsi
nha zọputa ayi? Ha we lelia ya, ha
ewetagh-kwa-ra ya onyinye-inata-iru-
ọma. Ọ we di ka onye nti chiri.

11 1 Nehash, bú onye Amon, we
rigota, ma ulo-ikwū-ya imegide
Jebesh-gilead: ndikom nile nke Jebesh
we si Nehash, Ka ayi na gi ḇa ndu, ayi
gēfè kwa gi òfùfè. 2 Nehash, bú onye
Amon, we si ha, Na nka ka mu na unu
gāḇa ndu, n'irukpọ unu anya aka-nri
nile; m'gātukwasi kwa ya n'aru Israel
nile ka ọ buru ihe-ita-uta. 3 Ndi-
okenye Jebesh we si ya, Ra ayi aka
ubọchi asa, ka ayi we zisa ndi-ozi n'ókè-
ala nile nke Israel: ọ buru kwa na ọ
digh onye nāzọputa ayi, ayi gāpukuru
kwa gi. 4 Ndi-ozi ahu we biarue Gibea
nke Sọl, kwue okwu ndia na nti ndi
Israel: ndi Israel nile we welie olu-ha
kwa ákwá. 5 Ma, le, Sọl biara, nēso
igwè ehi si n'ubi; Sọl we si, Gini nēme
ndi Israel na ha nākwa ákwá? Ha we
kọrọ ya okwu nile nke ndikom Jebesh.
6 Mọ nke Chineke we dakwasi Sọl n'ike
mḇe ọ nuru okwu ndia, iwe-ya we di
ọku nke-uku. 7 Ọ we chiri ehi abua,
bọkasia ha, zisa ha n'ókè-ala nile nke
Israel n'aka ndi-ozi, si, Onye ọ bula nke
nāputagh iso Sọl na iso Samuel n'azu,
otú a ka agēme ehi-ya. Oké egwu nke
Jehova we dakwasi ndi Israel, ha we
puta dika otù nwoke. 8 Ọ we gukọta ha
na Bezek; umu Israel we di orú nnù
ndikom orú uzọ na uzọ iri-na-asa, na
nnù iri, ndikom Juda di kwa orú nnù
ndikom uzọ atọ, na nnù iri-na-ise.
9 Ha we si ndi-ozi biara, Otú a ka unu
gāsi ndikom Jebesh-gilead, Echi ka
nzọputa gādiri unu, mḇe anyanwu
nēkpo ọku. Ndi-ozi ahu we bia gosi
ndikom Jebesh; ha we ṅuria ọṅu.
10 Ndikom Jebesh we si, Echi ka ayi
gāpukuru unu, unu gēme kwa ayi dika
ihe nile si di nke di nma n'anya-unu.
11 O rue, n'echi-ya, na Sọl doro ndi
Israel n'usu atọ; ha we ba n'etiti
ọmuma-ulo-ikwū n'iche-nche ututu,
tibue Amon rue ikpo-ọku nke ehihie: o
rue, na ndi fọduru ḇasara, ọ fọdugh
kwa ndikom abua n'otù ebe n'etiti ha.
12 Ndi Israel we si Samuel, Ònye ka ọ
bu, bú onye nāsi, Sọl, ọ̀ gābu eze-ayi?
nyenu ayi ndikom ahu, ka ayi we me ka
ha nwua. 13 Sọl we si, Ọ digh nwoke
agēme ka ọ nwua ta: n'ihi na ta ka
Jehova zọputara nzọputa n'Israel.
14 Samuel we si ndi Israel, Bianu, ka
ayi jerue Gilgal, me ka ala-eze-unu di
ọhu ọzọ n'ebe ahu. 15 Ndi Israel nile
we jerue Gilgal; ha we me Sọl eze n'ebe
ahu n'iru Jehova nime Gilgal; ha we
chua ihe àjà nke àjà-udo n'iru Jehova
n'ebe ahu. Sọl na ndikom nile nke
Israel we ṅuria ọṅu nke-uku n'ebe ahu.

12 1 Samuel we si Israel nile, Le,
egewom nti olu-unu n'ihe nile nke
unu sirim, m'we mere unu eze. 2 Ma
uḇu a, le, eze ahu nējeghari n'iru
unu: ma mu onwem aghọwo agadi
na onye-isi-awọ; ma umum ndikom,
le, ha nọ n'etiti unu: ma mu onwem
ejeghariwo n'iru unu site na mḇe
m'di na nwata rue ta. 3 Lem: ḇagidem
àmà n'iru Jehova, na n'iru onye nke
Ya etere manu: ọ̀ bu ehi onye ka
m'naraworo? ma-ọbu inyinya-ibu
onye ka m'naraworo? ma-ọbu ònye ka
m'meḇuworo? ònye ka m'zọpiaworo?
ma-ọbu n'àka onye ka m'naraworo ihe-
nḇaputa iji zopu anyam n'aru ya?
m'gēnyeghachi kwa unu ya. 4 Ha si,
I meḇugh ayi, i zọpiagh kwa ayi, i
naragh kwa ihe ọ bula n'aka nwoke ọ
bula. 5 Ọ si ha, Onye-àmà ka Jehova
bu imegide unu, onye-àmà ka onye nke
Ya etere manu bu kwa ta, na unu
achọtagh ihe ọ bula n'akam. Ha we si,
Onye-àmà ka Ọ bu. 6 Samuel we si ndi
Israel, Ọ bu Jehova Nke mere Moses na
Eron ndi-ndú, Nke me-kwa-ra nna-unu-
hà ka ha si n'ala Ijipt rigota. 7 Ma uḇu
a, guzonu onwe-unu, ka mu na unu we
kpe ikpe n'iru Jehova bayere ezi omume
nile nke Jehova, nke Ọ mere unu na nna-
unu-hà. 8 Mḇe Jekob batara n'Ijipt,
mḇe nna-unu-hà tikuru Jehova nkpu,
Jehova we zite Moses na Eron, ndi mere
ka nna-unu-hà si n'Ijipt puta, me kwa
ka ha biri n'ebe a. 9 Ha we chezọ
Jehova, bú Chineke-ha, Ọ we renye ha
n'aka Sisera, bú onye-isi usu-ndi-agha
Hezoa, na n'aka ndi Filistia, na n'aka eze
Moab, ha we buso ha agha. 10 Ha we
tikue Jehova nkpu, si, Ayi emehiewo,
n'ihi na ayi arapuwo Jehova, we fė
Bealim na Ashtarot ȯfüfė: ma uḇu a
naputa ayi n'aka ndi-iro-ayi, ayi gēfė
kwa Gi ȯfüfė. 11 Jehova we zite
Jerubeal, na Bedan, na Jefta, na Samuel,
we naputa unu n'aka ndi-iro-unu
buruburu, unu we biri na ntukwasi-obi.
12 Unu we hu na Nehash, bú eze umu
Amon, biara imegide unu, unu we sim,
É-è, kama otù eze gāburu ayi eze: ma
Jehova, bú Chineke-unu, bu eze-unu.
13 Ma uḇu a le eze nke unu rọputaworo,
onye unu riọrọm n'aka: ma, le, Jehova
emewo ka eze nāchi unu. 14 Ọ buru na
unu atua egwu Jehova, ọ buru kwa na
unu efė Ya ȯfüfė, we ge nti olu-Ya, ọ
buru kwa na unu anupugh isi n'okwu-
ọnu Jehova, kama na unu nēsogide
Jehova, bú Chineke-unu, ma unu onwe-
unu ma eze-unu kwa nke bu eze-unu, ọ
di nma: 15 ma ọ buru na unu egegh
nti olu Jehova, kama unu nānupu isi
n'okwu-ọnu Jehova, aka Jehova gādi
kwa imegide unu, otú ọ di imegide nna-
unu-hà. 16 Uḇu a kwa guzonu onwe-
unu, hu ihe uku a, nke Jehova nēme
n'anya-unu. 17 Ọ̀ bugh obibi ọka
wheat ta? M'gākpọku Jehova, Ọ gēnye
kwa éḇė-elu-igwe na miri-ozuzo; mara-
kwa-nu hu kwa na ihe ọjọ unu riri nne,
nke unu meworo n'anya Jehova, n'iriọrọ
onwe-unu eze. 18 Samuel we kpọkue
Jehova; Jehova we nye éḇė-elu-igwe na
miri-ozuzo ubọchi ahu: ndi Israel nile
we tua egwu Jehova na Samuel nke-uku.
19 Ndi Israel nile we si Samuel, Kpere
Jehova, bú Chineke-gi, ekpere bayere
ndi-orù-gi, ka ayi ghara inwu: n'ihi na
ayi atukwasiwo ihe ọjọ a na nmehie-ayi
nile, n'iriọrọ onwe-ayi eze. 20 Samuel
we si ndi Israel, Unu atula egwu: unu
onwe-unu emewo ihe ọjọ a nile; nání
unu ewezugala onwe-unu n'iso Jehova,
kama werenu obi-unu nile fė Jehova
ȯfüfė; 21 unu ewezuga-kwa-la onwe-
unu: n'ihi na mḇe ahu ka unu ganēso
n'azu ihe tọḇọrọ n'efu, nke nādigh-abà
urù, nke nādigh-anaputa kwa, n'ihi na
ihe tọḇọrọ n'efu ka ha bu. 22 N'ihi
na Jehova agagh-arapu ndi-Ya n'ihi aha
uku Ya: n'ihi na Jehova ekwewo ime
unu ka unu buru Ya otù ndi. 23 Mu
onwem kwa, ya burum ihe-árú, bú ka
m'mehie megide Jehova n'igha ikpe
ekpere bayere unu: ma m'gēzí unu ihe
n'uzọ ahu di nma nke ziri ezi. 24 Nání
tuanu egwu Jehova, were obi-unu nile
fė Ya ȯfüfė n'ezi-okwu: n'ihi na, lenu
ihe uku Ọ meworo n'ebe unu nọ.
25 Ma ọ buru na unu eme ihe ọjọ nāga
n'iru, agēkpochapu unu, ma unu onwe-
unu ma eze-unu.

13 1 Sọl ḇara arọ mḇe ọ malitere ibu
eze; ọ we buru eze Israel arọ
abua. 2 Sọl we rọputara onwe-ya nnù
ndikom asa na ọgu iri sitere n'Israel;
nnù ndikom ise we di n'aka Sọl nime
Mikmash na n'ugwu Bet-el, nnù ndikom
abua na ọgu iri di kwa n'aka Jonatan
nime Gibea Benjamin: ma o zilagara

ndi foduru n'etiti ndi Israel, onye ọ bula
n'ulo-ikwū-ya. 3 Jonatan we tibue ebe-
nguzo-ndi-agha ndi Filistia nke di na
Geba, ndi Filistia we nu ya. Sọl we fùa
opi-ike n'ala ahu nile, si, Ka ndi-Hibru
nu. 4 Israel nile we nu, si, na Sọl
tiburu ebe-nguzo-ndi-agha ndi Filistia,
na Israel aghọwo-kwa-ra ndi Filistia ihe
nēsì ísi ọjọ. Ewe kpọkọta ndi Israel iso
Sọl rue Gilgal.
5 Ndi Filistia we chikọta onwe-ha
ibuso Israel agha, orū nnù ubọ-ala uzọ
atọ na nnù iri-na-ise, na nnù ndi-
inyinya iri-na-ise, na ndi-agha dika àjà
nke di n'usọ oke osimiri n'uba: ha we
rigota, ma ulo-ikwū-ha na Mikmash,
n'akuku Iru - anyanwu Bet - even.
6 Ndikom Israel we hu na nkpà nākpà
ha, (n'ihi na anāchi Israel n'ihe-ike), ndi
Israel we zo onwe-ha n'ọbà, na n'ọhia-
ogwu, na nime nkume di elu, na n'ulo-
elu, na n'olùlù. 7 Ma ndi-Hibru ufọdu
gabigara Jọdan rue ala Gad na Gilead;
ma Sọl nọgidere na Gilgal, ndi Israel
nile ma-kwa-ra jijiji nēso ya n'azu.
8 Ọ we chere ubọchi asa, dika mbe
akara àkà si di nke Samuel kara: ma
Samuel abiarugh Gilgal; ndi Israel we
si n'ebe ọ nọ basa. 9 Sọl we si,
Wetaram àjà-nsure-ọku ahu na àjà-udo
nile nso. Ọ we sure àjà-nsure-ọku ahu.
10 O rue, mbe o surebiri àjà-nsure-ọku
ahu, le, Samuel biara; Sọl we pua izute
ya, ka ọ we gọzie ya. 11 Samuel we si,
Gini ka i meworo? Sọl we si, N'ihi na
ahurum na ndi Israel esiwo n'ebe m'nọ
basa, ma gi onwe-gi abiagh n'ubọchi
akara àkà, ndi Filistia nāchikọta kwa
onwe-ha na Mikmash; 12 m'we si,
Ubu a ka ndi Filistia gāridakutem rue
Gilgal, ma emeghm ka iru Jehova
dajua; m'we jisie onwem ike, we sure
àjà-nsure-ọku ahu. 13 Samuel we si
Sọl, I mewo ihe-nzuzu: i debegh ihe
Jehova, bú Chineke-gi, nyere n'iwu, bú
nke Ọ nyere gi n'iwu: n'ihi na ubu a
Jehova gēmewori ka ala-eze-gi guzosie
ike n'ebe Israel nọ rue mbe ebigh-ebi.
14 Ma ubu a ala-eze-gi agagh-eguzosi
ike: Jehova achọputaworo Onwe-ya otù
nwoke dika obi-Ya si chọ, Jehova
enyewo kwa ya iwu ibu onye-ndú ndi-
Ya, n'ihi na i debegh ihe ahu nke
Jehova nyere gi n'iwu.
15 Samuel we bilie, si na Gilgal
rigorue Gibea Benjamin. Sọl we gukọta
ndi Israel, bú ndi ahutara n'aka-ya, ihe
ra ka nnù ndikom na ọgu iri. 16 Sọl, na
Jonatan nwa-ya, na ndi ahutara n'aka-
ha, we nọdu na Geba Benjamin: ma ndi
Filistia mara ulo-ikwū-ha na Mikmash.
17 Ndi-nbibi we si n'ọmuma-ulo-ikwū
ndi Filistia puta n'usu atọ: otù usu chere
iru n'uzọ Ọfra, rue ala Shual: 18 otù
usu we che iru n'uzọ Bet-horon: otù usu
we che iru n'uzọ òkè-ala nke nēlekwas:
ndagwurugwu Zeboim anya, n'ebe
ọzara di.
19 Ma achọtagh uzù ọ bula n'ala nile
nke Israel: n'ihi na ndi Filistia siri, Ka
ndi-Hibru we ghara ikpu mma-agha ma-
ọbu ube: 20 Israel nile we ridakuru
ndi Filistia iti ihe-ọlu-ha ufe, onye ọ bula
ígwè-ikpọzè-ala-ya, na mma-ọgè-ya, na
anyu-ike-ya, na ọgū-ya; 21 (ọnu ọgū
na nke mma-ọgè na nke ndudu-ilu-ọlu-
ubi na nke anyu-ike we ghara idi nkọ);
na ikpu ọnu ndudu eji achu ehi. 22 O
rue, n'ubọchi agha, na ahutagh mma-
agha ma-ọbu ube n'aka onye ọ bula
n'etiti ndi soro Sọl na ndi soro Jonatan:
ma ahutara n'aka Sọl na n'aka Jonatan
nwa-ya. 23 Ndi ebe-nguzo-ndi-agha
ndi Filistia we pua rue ngabiga
Mikmash.
14 1 Ubọchi we rue mbe Jonatan
nwa Sọl siri nwa-okorọbia nēbu
ihe-agha-ya, Bia, ka ayi gabiga rue ebe-
nguzo-ndi-agha ndi Filistia, nke di n'ofè
ọzọ ahu. Ma o gosigh nna-ya. 2 Ma
Sọl nānọdu na nsọtu Gibea n'okpuru
osisi pomegranate nke di na Migron:
ndi nọ n'aka-ya ra ka nnù ndikom na
ọgu iri; 3 Ahaija, nwa Ahaitub, nwa-
nne Ikabod, nwa Finehas, nwa Ilai, bú
onye-nchu-aja Jehova na Shailo, nọ
kwa, o nēyi ephod. Ndi ahu amagh kwa
na Jonatan ejewo. 4 Ma n'etiti ngabiga
abua ahu, nke Jonatan chọrọ isi na ha
gabiga rue ebe-nguzo-ndi-agha ndi
Filistia, otù ọnu nkume di elu di n'otù
ofè, otù ọnu nkume di elu di kwa n'ofè
ọzọ: aha otù bu Bozez, aha nke-ọzọ bu
Sene. 5 Otù ọnu bu ogidi n'akuku
Ugwu na ncherita-iru Mikmash, nke-
ọzọ n'akuku Ndida na ncherita-iru
Geba. 6 Jonatan we si nwa-okorọbia
nēbu ihe-agha-ya, Bia, ka ayi gabiga rue
ebe-nguzo-ndi-agha nke ndia anēbìgh
úgwù: elegh anya Jehova gāluru ayi ọlu:

n'ihi na ihe-nḅochi adigh n'ebe Jehova
nọ izọputa site n'iwere ọtutu madu
ma-ọbu site n'iwere madu ole-na-ole.
7 Onye nēbu ihe-agha-ya we si ya, Me
ihe nile nke di n'obi-gi: chigharia onwe-
gi, le, mu onwem nēso gi dika obi-gi si
chọ. 8 Jonatan we si, Le, ayi onwe-ayi
nāgabiga rue ndikom ahu, ayi gēkpughe-
kwa-ra ha onwe-ayi. 9 Ọ buru na ha
asi ayi otú a, Guzonu du rue mḅe ayi
ruru unu aru; ayi gēguzo kwa n'ọnọdu-
ayi, ayi agagh-arigokuru kwa ha. 10 Ma
ọ buru na ha asi otú a, Rigokutenu ayi;
ayi gārigo kwa: n'ihi na Jehova enyewo
ha n'aka-ayi: nka gābu-kwa-ra ayi ihe-
iriba-ama. 11 Ha abua we kpughere
ndi ebe-nguzo-ndi-agha ndi Filistia
onwe-ha: ndi Filistia we si, Le, ndi-
Hibru nēsi n'ọnu di iche iche ebe ha
zoro onwe-ha puta. 12 Ndikom ebe-
nguzo-ndi-agha ahu we za Jonatan na
onye nēbu ihe-agha-ya, si, Rigokutenu
ayi, ayi gēme kwa ka unu mara ihe.
Jonatan we si onye nēbu ihe-agha-ya,
Sorom n'azu rigo: n'ihi na Jehova
enyewo ha n'aka Israel. 13 Jonatan
we bikwasi aka-ya na ukwu-ya rigo,
onye nēbu ihe-agha-ya nēso kwa ya
n'azu: ha we da n'iru Jonatan; onye
nēbu ihe-agha-ya nēme kwa ka ha nwua
n'azu ya. 14 Ntiḅu mbu ahu, nke
Jonatan na onye nēbu ihe-agha-ya
tiḅuru, we ra ka orú ndikom, n'ihe ra
ka nkera furrow nke otù acre ala-ubi
n'ọtùtù. 15 Ọma-jijiji we di n'ọmuma-
ulo-ikwū, na n'ọhia, na n'etiti ndi ahu
nile; ndi ebe-nguzo-ndi-agha na ndi-
nbibi, ha onwe-ha ma-kwa-ra jijiji: ala
de-kwa-ra ùdé; ọ we ghọ ọma-jijiji nke
Chineke. 16 Ndi-nche Sọl nwere na
Gibea Benjamin we hu; ma, le, ìgwè
madu ahu ḅazere, we nēje iru na azu.
17 Sọl we si ndi ya na ha nọ, Biko,
gukọtanu, hu onye siworo n'etiti ayi pua.
Ha we gukọta, ma, le, Jonatan na onye
nēbu ihe-agha-ya anọgh ya. 18 Sọl we
si Ahaija, Bute iḅe Chineke nso. N'ihi
na iḅe Chineke di n'etiti umu Israel
n'ubọchi ahu. 19 O rue, mḅe Sọl nāgwa
onye-nchu-aja ahu okwu, na ùzù nke di
n'ọmuma-ulo-ikwū ndi Filistia we nāda
kari, nāga n'iru nāba kwa uba: Sọl we si
onye-nchu-aja, Sepu aka-gi. 20 Sọl na
ndi nile ya na ha nọ we kpọkọta onwe-
ha, ba n'agha ahu: ma, le, mma-agha
nwoke ọ bula digidere ibe-ya, oké
ọḅuḅa-aghara uku we di. 21 Ma ndi-
Hibru ndi diri ndi Filistia na mḅe gara
aga, ndi soro ha rigo n'ọmuma-ulo-ikwū
buruburu, ndi ahu we chighari kwa idi
n'akuku Israel ndi nọ n'aka Sọl na
Jonatan. 22 Ndikom nile nke Israel ndi
zoro onwe-ha n'ugwu Efraim we nu na
ndi Filistia aḅalagawo, ha onwe-ha we
sogidesi kwa ha ike n'agha ahu.
23 Jehova we zọputa Israel n'ubọchi
ahu: agha ahu we gabiga rue Bet-even.
24 Ma achiri ndikom Israel n'ihe-ike
ubọchi ahu: Sọl we ḅa ndi Israel iyi, si,
Onye anābu ọnu ka nwoke ahu bu nke
nēri nri rue anyasi, ru kwa mḅe m'bọsiri
ọbọ n'aru ndi-irom. Ndi Israel nile we
ghara idetu nri ọnu. 25 Ndi ala ahu
nile we ba n'oké ọhia; ma manu-añu di
n'elu ọhia. 26 Ndi Israel we ba n'oké
ọhia ahu, ma, le, manu-añu nērù erù: ma
ọ digh onye kwere ka aka-ya rue ọnu-ya;
n'ihi na ndi Israel turu egwu ọḅuḅa-iyi
ahu. 27 Ma Jonatan anugh mḅe nna-ya
ḅara ndi Israel iyi: ọ we setipu ọnu-ọnu
nkpa-n'aka nke di n'aka-ya, rutu ya
nime uḅuḅọ-manu-añu, weghachi aka-
ya n'ọnu-ya; anya-ya we nwue enwu.
28 Otù nwoke n'etiti ndi Israel we za,
si, Nna-gi ḅasiri ndi Israel iyi ike, si,
Onye anābu ọnu ka nwoke ahu bu nke
nēri nri ta. Ndi Israel we nāda m̀bà.
29 Jonatan we si, Nnam emekpawo
ala-ayi aru: biko, lenu na anyam enwuwo
enwu, n'ihi na edetuwom nwantī manu-
añu nka ire. 30 Anya ndi Israel gēsi
aña ghara inwukari enwu nke-uku, ma ọ
buru na ha rijuru afọ ta site n'ihe-
nkwata ndi-iro-ha nke ha hutara? n'ihi
na uḅu a ntiḅu n'etiti ndi Filistia abagh
uba. 31 Ha we tiḅue ufọdu nime ndi
Filistia n'ubọchi ahu site na Mikmash
rue Ajalon: ndi Israel we da m̀bà nke-
uku. 32 Ndi Israel we dakwasi ihe
akwatara n'agha, ha we chiri ìgwè ewu
na aturu, na ìgwè ehi, na umu-ehi, ḅue
ha n'ala ahu: ndi Israel we rie ha na
ọbara. 33 Ha we gosi Sọl, si, Le, ndi
Israel nēmehie megide Jehova n'iri anu,
ya na ọbara. Ọ we si, Unu aghọwo
aghughọ: kpọrekutem nkume uku ta.
34 Sọl we si, Ḅasanu onwe-unu n'etiti
ndi Israel, si ha, Wetaranum nso, nwoke
ọ bula ehi-ya, na nwoke ọ bula aturu-ya,
ḅu-kwa-nu ha n'ebe a, rie; unu emehie-

kwa-la megide Jehova n'iri anu. ya na
ọbara. Ndi Israel nile we weta nso,
nwoke ọ bula ehi-ya n'aka-ya n'abali
ahu, ha we ḅue ha n'ebe ahu. 35 Sọl
we wuere Jehova ebe-ichu-aja: nke ahu
ka ọ malitere iwu ka ọ buru ebe-ichu-
aja diri Jehova.

36 Sọl we si, Ka ayi rida sochie ndi
Filistia n'azu n'abali, luta ihe-ha n'agha
rue ihè ututu, ka ayi ghara kwa ikwe ka
nwoke fọdu n'etiti ha. Ha we si, Me
ihe ọ bula nke di nma n'anya-gi. Onye-
nchu-aja we si, Ka ayi biarue Chineke
nso n'ebe a. 37 Sọl we jua Jehova ase,
si, M'gārida sochie ndi Filistia n'azu? Ì
gēnye ha n'aka Israel? Ma Ọ zagh ya
n'ubọchi ahu. 38 Sọl we si, Biaruenu
nso n'ebe a, unu ndi-isi nile nke ndi
Israel: mara-kwa-nu hu ihe nke nmehie
a diworo nime ya ta. 39 N'ihi na
Jehova nādi ndu, Onye nāzọputa Israel;
n'ezie ọ buru na ọ di nime Jonatan nwam,
n'ezie ọ ghagh inwu. Ma ọ digh onye
nāza ya okwu n'etiti ndi Israel nile.
40 Ọ we si Israel nile, Unu onwe-unu
nọ n'otù ofè, mu onwem na Jonatan
nwam gānọ kwa n'ofè nke-ọzọ. Ndi
Israel we si Sọl, Me ihe nke di nma
n'anya-gi. 41 Sọl we si Jehova, bú
Chineke Israel, Nye nzà zuru okè.
Nzà we ma Jonatan na Sọl: ma ndi
Israel puru ya. 42 Sọl we si, Fenu nzà
n'etiti mu na Jonatan nwam. Nzà we
ma Jonatan. 43 Sọl we si Jonatan,
Gosim ihe i meworo. Jonatan we gosi
ya, si, N'ezie ewerem ọnu-ọnu nkpa-
n'aka nke di n'akam detu nwantī manu-
aṅu ire; lem, m'gānwu. 44 Sọl we si,
Chineke me otú a, me kwa ihe ọzọ otú a:
n'ihi na i ghagh inwu, Jonatan. 45 Ndi
Israel we si Sọl, Jonatan, ọ̀ gānwu, bú
onye zọputara nzọputa uku a n'Israel?
ya buru ihe-árú: Jehova nādi ndu, ọ digh
otù nime agiri-isi nke isi-ya gādaru ala;
n'ihi na ya na Chineke aluwo ọlu ta.
Ndi Israel we ḅaputa Jonatan, ọ we
ghara inwu. 46 Sọl we si n'iso ndi
Filistia rigo: ndi Filistia we la n'ebe
nke ha.

47 Ma Sọl were ala-eze ahu, buru eze
Israel, ọ we bue agha megide ndi-iro-ya
nile buruburu, megide Moab, megide
kwa umu Amon, megide kwa Edom,
megide kwa ndi-eze Zoba, megide kwa
ndi Filistia: ma n'ebe ọ bula ọ
nēcheghari iru ọ nāluḅu ha. 48 Ọ we
me ihe dìnkpà, tiḅu kwa Amalek, we
naputa Israel n'aka ndi nāpunara ha ihe.

49 Ma umu-ndikom Sọl bu Jonatan,
na Ishvi, na Malki-shua: aha umu-ya
ndinyom abua kwa: aha nke ada-ya bu
Mirab, aha nke-ntà bu Maikal: 50 aha
nwunye Sọl bu Ahinoam nwa Ahimaaz:
aha onye-isi usu-ndi-agha-ya bu Abnea
nwa Nea, nwa-nne nna Sọl. 51 Kish
bu nna Sọl; Nea nna Abnea bu nwa
Abiel.

52 Agha we sie ike megide ndi Filistia
ubọchi nile nke Sọl: mḅe Sọl huru
nwoke ọ bula bu dike, ma-ọbu nwoke ọ
bula bu dìnkpà, ọ were ya n'onwe-ya.

15 1 Samuel we si Sọl, Mu ka Jehova
zitere ite gi manu ka i buru eze
ndi-Ya, bú Israel: ma uḅu a ge nti olu
okwu Jehova. 2 Otú a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri, Elekọtawom
ihe Amalek mere Israel, ihe o doro ya
n'uzọ, mḅe o siri n'Ijipt rigota. 3 Uḅu
a je tiḅue Amalek, wezuga ihe nile ọ bula
ọ nwere ka ebibie ya, enwe-kwa-la ọmiko
n'aru ya; kama me ka ha nwua, ma
nwoke ma nwayi, ma nwatakiri ma nwa
nāṅu ara, ma ehi ma aturu, ma camel ma
inyinya-ibu.

4 Sọl we me ka ndi Israel nuru, ọ we
gukọta ha na Telaim, orú nnù ndikom
orú uzọ na uzọ ise ndi ji ukwu eje, na
orú nnù ndikom Juda na nnù ise. 5 Sọl
we biarue obodo Amalek, rue nbì nime
ndagwurugwu. 6 Sọl we si ndi-Kinait,
Jenu, wezuga onwe-unu, si n'etiti ndi
Amalek rida, ka m'we ghara ikpochapu
unu na ha: n'ihi na unu onwe-unu mere
umu Israel nile ebere, mḅe ha siri n'Ijipt
rigota. Ndi-Kinait we si n'etiti Amalek
wezuga onwe-ha. 7 Sọl we tiḅue
Amalek, site na Havila ebe i nābà Shua,
nke di n'iru Ijipt. 8 Ọ we nwude
Egag, bú eze Amalek, na ndu, were ọnu
mma-agha wezuga ndi ahu nile ka
ebibie ha. 9 Ma Sọl na ndi Israel
nwere ọmiko n'aru Egag, na n'aru anu
kachasi nma nke ìgwè ewu na aturu, na
nke ìgwè ehi, na nke umu anu mara
abuba, na n'aru umu-aturu, na n'aru ihe
nile di nma, ha ekwegh kwa iwezuga ha
ka ebibie ha: ma anu-ulo ọ bula nke di
nlelì nke ta-kwa-ra aru, nke ahu ka ha
wezugara ka ebibie ya.

10 Okwu Jehova we rue Samuel nti,

si, 11 Echeghariwom na emewom Sǫl
eze: n'ihi na o siwo n'isom n'azu
laghachi, ma ǫ megh ka okwum guzosie
ike. Iwe Samuel we di ǫku; ǫ we tikue
Jehova nkpu abali ahu nile. 12 Samuel
we bilie n'isi-ututu izute Sǫl n'ututu;
ewe gosi Samuel, si, Sǫl biaruru Kamel,
ma, le, o nēguzoro onwe-ya ihe-ncheta, ǫ
we je buruburu, gabiga, ridarue Gilgal.
13 Samuel we biakute Sǫl: Sǫl we si ya,
Onye agǫziri agǫzi n'ebe Jehova nǫ ka i
bu: emewom ka okwu Jehova guzosie
ike. 14 Samuel we si, Gini bu kwa olu
ìgwè aturu na ewu a na ntim, ya na olu
ìgwè ehi nke mu onwem nānu? 15 Sǫl
we si, Ǫ bu n'etiti ndi Amalek ka ha si
chita ha: n'ihi na ndi Israel nwere ǫmiko
n'aru anu kachasi nma nke ìgwè ewu na
aturu na nke ìgwè ehi, ka ha we chuara
Jehova, bú Chineke-gi, aja; ma ayi
ewezugawo nke fǫduru ka ebibie ya.
16 Samuel we si Sǫl, Ra aka, m'gēgosi
kwa gi okwu nke Jehova gwaworom
n'abali a. Ǫ we si ya, Kwue. 17 Samuel
we si, Ǫ bu ezie na onye ntà ka i bu
n'anya gi onwe-gi, ma ǫ̀ bugh onye-isi
ebo nile nke Israel ka emere gi? Jehova
we te gi manu ka i buru eze Israel;
18 Jehova we ziga gi ije ije, si, Je
wezuga ndi-nmehie ahu, bú ndi Amalek,
ka ebibie ha, i gēbuso kwa ha agha rue
mḅe agēme ka ha gwusia. 19 N'ihi gini
kwa ka i nēgegh nti olu Jehova, kama i
dakwasiri ihe-nkwata, we me ihe ǫjǫ
n'anya Jehova? 20 Sǫl we si Samuel,
N'ezie egewom nti olu Jehova, we je ije
ahu nke Jehova zigaram, m'we me ka
Egag eze Amalek bia, ma ewezugaram
Amalek ka ebibie ya. 21 Ma ndi Israel
chiri ufǫdu nime ihe-nkwata ichuru
Jehova, bú Chineke-gi, aja, nime Gilgal,
bú ìgwè ewu na aturu na ìgwè ehi, isi
ihe n'ihe ewezugara ka ebibie ya.
22 Samuel we si, Àjà-nsure-ǫku na àjà
ǫzǫ, hà nātǫ Jehova utǫ dika ige nti olu
Jehova? Le, ige nti di nma kari ichu
aja, iṅa nti di nma kari abuba ebulu.
23 N'ihi na nmehie nke iju-ase n'aka
ndi-mǫ ka nnupu-isi bu, ikpere-arusi na
terafim ka isi-ike bu kwa. N'ihi na i
juwo okwu Jehova, Ǫ juwo kwa gi ka
i ghara ibu eze. 24 Sǫl we si Samuel,
Emehiewom: n'ihi na agabigawom
okwu-ǫnu Jehova na okwu-gi nile: n'ihi
na aturum egwu ndi Israel, we ge nti
olu-ha. 25 Ma uḅu a, biko, ḅaghara
nmehiem, sorokwam laghachi, ka m'we
kpǫ isi ala nye Jehova. 26 Samuel we
si Sǫl, M'gagh-esoro gi laghachi: n'ihi
na i juwo okwu Jehova, Jehova ajuwo
kwa gi ka i ghara ibu eze Israel.
27 Samuel we chigharia ila, ma o jidere
ǫnu-ǫnu uwe-nwuda-ya, ǫ we dǫwa.
28 Samuel we si ya, Jehova adǫwapuwo
ala-eze Israel n'aru gi ta, nye ya madu-
ibe-gi, nke di nma kari gi. 29 Ǫzǫ
kwa, Ebube Israel agagh-ekwu okwu-
ugha, Ǫ gagh-echeghari kwa: n'ihi na
Ǫ bugh madu nke O gēji cheghari.
30 Ǫ we si, Emehiewom: biko, sǫpuruṁ
uḅu a n'iru ndi-okenye ndim, na n'iru
Israel; sorokwam laghachi, ka m'we kpǫ
isi ala nye Jehova, bú Chineke-gi.
31 Samuel we laghachi soro Sǫl n'azu;
Sǫl we kpǫ isi ala nye Jehova.
32 Samuel we si, Menu ka Egag eze
Amalek biaruem nso. Egag we biakute
ya n'iru-utǫ. Egag we si, N'ezi-
okwu ilu ǫnwu ewezugawo onwe-ya.
33 Samuel we si, Dika mma-agha-gi
meworo ndinyom ka ha ḅara aka nwa,
otú a ka nne-gi gāḅara aka nwa n'etiti
ndinyom. Samuel we ḅukasia Egag
n'iru Jehova nime Gilgal.
34 Samuel we la na Rema; Sǫl we
rigorue ulo-ya, rue Gibea nke Sǫl.
35 Samuel abiagh kwa ǫzǫ ihu Sǫl rue
ubǫchi ǫnwu-ya; n'ihi na Samuel nēruru
Sǫl újú: ma Jehova chegharira na ǫ
mere Sǫl ka ǫ buru eze Israel.
16 1 Jehova we si Samuel, Rùe ole
mḅe ka gi onwe-gi ganēruru Sǫl
újú, ebe Mu onwem juworo ya ka ǫ
ghara ibu eze Israel? Ḅajue manu na
mpi-gi, je, M'gēziga gi jekuru Jesi onye
Bet-lehem: n'ihi na ahutaworom onwem
eze n'etiti umu-ya ndikom. 2 Samuel
we si, M'gēsi aṅa je? ǫ buru na Sǫl anu
ya, o gēḅum. Jehova we si, I gēwere
nwa-aḅǫghǫ-ehi n'aka-gi, si, Ichuru
Jehova aja ka m'biaworo. 3 I gākpǫ
kwa Jesi ibia n'ichu-aja ahu, Mu onwem
gēme kwa ka i mara ihe i gēme: i gēte-
kwa-ram ya manu, bú onye M'gāsi gi te.
4 Samuel we me ihe ahu nke Jehova
kwuru, ǫ biarue Bet-lehem. Ndi-okenye
obodo ahu we ma jijiji izute ya, si,
Ǫ̀ bu n'udo ka i biaworo? 5 Ǫ we
si, Ǫ bu n'udo: ichuru Jehova aja ka
m'biaworo: donu onwe-unu nsǫ, sorom

bia n'ichu-aja ahu. Ọ we do Jesi na
umu-ya ndikom nsọ, kpọ ha bia n'ichu-
aja ahu. 6 O rue, mḇe ha biara, na
ọ huru Elaiab, ọ we si, N'ezie, ọ nọ n'iru
Jehova, bú onye nke Ya etere manu.
7 Ma Jehova siri Samuel, Elegidela iru-
ya anya, elegide-kwa-la ogologo nke idi-
elu-ya; n'ihi na ajuwom ya: n'ihi na
Jehova adigh-ahu dika madu si ahu;
n'ihi na madu nēle ihe anya nāhu, ma
Jehova nēle obi. 8 Jesi we kpọ
Abinadab, me ka ọ gābiga n'iru Samuel.
Ọ si, Jehova arọputagh kwa nka. 9 Jesi
we me ka Shama gabiga. Ọ si, Jehova
arọputagh kwa nka. 10 Jesi we me ka
madu asa nime umu-ya ndikom gabiga
n'iru Samuel. Samuel we si Jesi,
Jehova arọputagh ndia. 11 Samuel we
si Jesi, Hà agwuwo, bú umu-okoro-gi?
Ọ si, Ọ fọdu-kwa-ra ọdudù-nwam, ma,
le, ọ nāzù aturu. Samuel we si Jesi,
Ziga kuta ya: n'ihi na ayi agagh-anọdu
buruburu rue mḇe ọ biara n'ebe a.
12 Ọ we ziga, me ka ọ bia. Ma nwa-
okorọbia ahu nācha ọbara-ọbara, anya-
ya abua ma-kwa-ra nma, ọ di kwa nma
ile anya. Jehova we si, Bilie, te ya
manu: n'ihi na nka bu ya. 13 Samuel
we were mpi manu ahu, te ya n'etiti
umu-nne-ya: Mọ nke Jehova we
nādakwasi Devid n'ike site n'ubọchi
ahu ga n'iru. Samuel we bilie, la
Rema.
14 Ma Mọ nke Jehova wezugara
Onwe-ya n'ebe Sọl nọ, mọ ọjọ we si
n'ebe Jehova nọ me ka ọ tua egwu nke-
uku. 15 Ndi-orù Sọl we si ya, Biko, le,
mọ ọjọ nke Chineke nēme ka i tua egwu.
16 Biko, ka onye-nwe-ayi si ndi-orù-ya,
ndi nọ n'iru gi, ka ha chọ nwoke nke
mara ọkpukpọ-ubọ-akwara nke-ọma: o
gēru kwa, mḇe mọ ọjọ ahu nke Chineke
dikwasi n'aru gi, na ọ gēwere aka-ya kpọ
ubọ, ọ gādi kwa gi nma. 17 Sọl we si
ndi-orù-ya, Biko, hutaranum nwoke nke
nākpọ ubọ nke-ọma, me-kwa-nu ka ọ
biakutem. 18 Otù nime umu-okorọbia-
ya we za, si, Le, ahuwom otù nwa Jesi,
bú onye Bet-lehem, onye mara ikpọ ubọ
nke-ọma, ọ bu kwa dike nke bu dinkpà,
buru kwa nwoke agha, ọ nwe-kwa-ra
uche n'okwu, buru kwa nwoke mara
nma n'aru, Jehova nọye-kwa-ra ya.
19 Sọl we zigara Jesi ndi-ozi, si, Ziterem
Devid nwa-gi, nke nọ n'etiti ìgwè ewu na
aturu. 20 Jesi we were otù inyinya-ibu
nke eboro ya achicha, na otù karama-
akpukpọ manya-vine, na otù nwa-ewu,
we zigara Sọl n'aka Devid, bú nwa-
ya. 21 Devid we biakute Sọl, guzo n'iru
ya: ọ we hu ya n'anya nke-uku; ọ we
ghọrọ ya onye nēbu ihe-agha. 22 Sọl
we zigara Jesi ozi, si, Biko, ka Devid
guzo n'irum; n'ihi na ọ hutawo amara
n'irum. 23 O rue, mḇe mọ ọjọ ahu nke
Chineke di n'aru Sọl, na Devid were
ubọ-akwara-ya, were aka-ya kpọ ya: aru
we dajua Sọl, ọ we di ya nma, mọ ọjọ ahu
we si n'ebe ọ nọ wezuga onwe-ya.
17 1 Ma ndi Filistia chikọtara
ọmuma-ulo-ikwū-ha ibu agha,
ewe chikọta ha na Soko, nke Juda nwe,
ha we ma ulo-ikwū-ha n'etiti Soko na
Azeka, n'Efes - damim. 2 Sọl na
ndikom Israel we chikọta onwe-ha, ma
ulo-ikwū-ha na ndagwurugwu Ila, we
do agha n'usoro izute ndi Filistia.
3 Ndi Filistia we nēguzo n'ugwu n'otù
akuku, Israel nēguzo kwa n'ugwu
n'akuku nke-ọzọ: ndagwurugwu we di
n'etiti ha. 4 Onye-nputa-ọḇọ-agha we
si n'ọmuma-ulo-ikwū ndi Filistia puta,
aha-ya bu Gọlaiat, sitere na Gat,
ogologo-ya di cubit isi na otù ntù-aka.
5 Okpu-agha ọla di kwa n'isi-ya, ọ bu
kwa uwe-agha emere dika akpirikpa-azù
ka eyikwasiri ya; ọtùtù uwe-agha ahu di
nnù shekel ọla iri-na-abua na ọgu iri.
6 Ihe-ọla eji kpuchi ukwu di kwa
n'ukwu-ya abua, nkpunkpu ube ọla di
kwa n'etiti ubu-ya abua. 7 Osisi ube-
ya di kwa ka oké ókpòrò di arọ nke
ọkpa-ákwà ji akpa ákwà; isi ube-ya di
nnù shekel ígwè na ọgu iri: onye nēbu
ọta-ya nēje n'iru ya. 8 Ọ we guzo kpọ
usoro-agha nile nke Israel òkù, si ha,
N'ihi gini ka unu putaworo ido agha-
unu n'usoro? mu onwem, àbughm onye
Filistia? ma unu onwe-unu, ùnu abugh
ndi-orù Sọl nwe? rọputaranu onwe-unu
otù nwoke, ka ọ ridakutekwam. 9 Ọ
buru na ọ puru ilusom ọgù, we tiḇuem,
ayi gābu-kwa-ra unu ndi-orù: ma ọ buru
na mu onwem puru iluḇu ya, we tiḇue
ya, unu gābu-kwa-ra ayi ndi-orù, we fè
ayi ófúfè. 10 Onye Filistia ahu we si,
Mu onwem atawo usoro-agha nile nke
Israel uta ta; nyenum otù nwoke, ka ayi
we lurita ọgù. 11 Sọl na Israel nile we

nu okwu nile ndia nke onye Filistia, ha
we tua ujọ, tua egwu nke-uku.
12 Ma Devid bu nwa onye Efrat ahu
nke Bet-lehem-juda, nke aha-ya bu Jesi;
ọ nwe-kwa-ra umu-ndikom asatọ: nwoke
ahu aghọwo kwa agadi n'etiti ndikom
n'ubọchi Sọl. 13 Umu-ndikom atọ nke
Jesi ndi bu okenye we je soro Sọl ibu
agha: aha umu-ya ndikom atọ ndi jere
agha bu Elaiab ọkpara-ya, na Abinadab
nke so ya, na Shama, bú nke-atọ. 14 Ma
Devid, ya onwe-ya bu ọdudú-nwa: atọ
ahu, bú okenye, we jeso Sọl n'azu.
15 Ma Devid nējekuru Sọl, nēsi kwa
n'ebe Sọl nọ laghachi, izù igwè ewu na
aturu nna-ya na Bet-lehem. 16 Onye
Filistia ahu nābiaru kwa nso n'isi-ututu
na n'anyasi, we guzo onwe-ya ọgu abali
abua.
17 Jesi we si Devid nwa-ya, Biko,
wegara umu-nne-gi otù ephah nke ọka
nka añara n'ọku, na oḅe achicha iri ndia,
būru ha ḅa ọsọ je n'ọmuma-ulo-ikwū
jekuru umu-nne-gi; 18 buga-kwa-ra
onye-isi usu nnù ndikom na ọgu ise nke
ha cheese iri ndia, lekọta kwa umu-nne-
gi ma ha nọ n'udo, nara kwa ihe-mbe-
ha. 19 Ma Sọl, na ndi ahu, na ndikom
nile nke Israel, nọ na ndagwurugwu Ila,
nēbuso ndi Filistia agha. 20 Devid we
bilie n'isi-ututu, rapu igwè ewu na aturu
ahu n'aka onye nēdebe aturu, ọ we būru,
je, dika Jesi nyere ya iwu: ọ we biarue
ebe anēdebe uḅọ-ala, mḅe usu-ndi-agha
ndi nāpukuru usoro-agha nēti nkpu
n'agha. 21 Israel na ndi Filistia we do
onwe-ha n'usoro-agha izute usoro-agha.
22 Devid we zitu ihe nile o bu rapu
n'aka onye nēdebe ihe, ọ we ḅabà
n'usoro-agha, bia, jua umu-nne-ya ajuju
bayere udo-ha. 23 Ma mḅe ya na ha
nēkwu okwu, le, onye-nputa-ọḅọ-agha
ahu nēsi n'usoro-agha ndi Filistia rigota,
bú onye Filistia ahu, Gọlaiat bu aha-ya,
sitere na Gat, ọ we kwue dika okwu
ndia si di: Devid we nu ha. 24 Ndikom
nile nke Israel, mḅe ha huru nwoke ahu,
ha we ḅapu n'iru ya, tua egwu nke-uku.
25 Ndikom Israel we si, Ùnu ahuwo
nwoke a nke nārigota? n'ihi na ọ bu ita
Israel uta ka ọ nārigota: o gēru kwa, na
nwoke nke nētiḅu ya, eze gēwere àkù
uku me ka ọ buru ọgaranya, ọ gēnye kwa
ya nwa-ya nwayi, me ka ulo nna-ya
nwere onwe-ya n'Israel. 26 Devid we
gwa ndikom ndi ya na ha nēguzo okwu,
si, Gini ka agēmere nwoke nke gētiḅu
onye Filistia nka, wezuga ihe-ita-uta
n'aru Israel? n'ihi na ònye bu onye
Filistia nka nke anēbigh úgwù, na ọ gāta
usoro-agha nile nke Chineke di ndu uta?
27 Ndi Israel we gwa ya okwu dika okwu
a si di, si, Otú a ka agēmere nwoke nke
gētiḅu ya. 28 Elaiab, bù nwa-nne-ya
nke-okenye, we nu mḅe ọ nāgwa ndikom
ahu okwu; iwe Elaiab we di ọku megide
Devid, ọ si, N'ihi gini kwa ka i
ridataworo? ọ̀ bu kwa n'aka onye ka i
rapuru aturu ole-na-ole ahu n'ọzara?
mu onwem mara nganga-gi, na ihe ọjọ
nke obi-gi; n'ihi na ọ bu ihu agha ka i
ridataworo. 29 Devid we si, Gini ka
m'meworo uḅu a? ọ̀ bugh okwu efu, bu
ihe a m'nēkwu? 30 Ọ we si n'akuku ya
chigharia, che onye ọzọ iru, kwue dika
okwu a si di: ndi Israel we zaghachi ya
okwu dika okwu mbu si di. 31 Ewe
nu okwu nke Devid kwuru, ha we gosi
ha n'iru Sọl, ọ we nara ya. 32 Devid
we si Sọl, Ka obi madu ọ bula ghara
ifepu n'ihi ya; orù-gi gēje luso onye
Filistia nka ọ̀gù. 33 Sọl we si Devid,
I pugh ijekuru onye Filistia nka iluso
ya ọ̀gù: n'ihi na nwata ka i bu, ma ya
onwe-ya bu nwoke agha site na mḅe ọ
di na nwata. 34 Devid we si Sọl, Onye
nāzùru nna-ya igwè ewu na aturu ka
orù-gi buworo; ọdum we bia, ya na
bear, we būpu nwa-aturu n'igwè aturu,
35 m'we pua so ya n'azu, tiḅue ya,
naputa nwa-aturu ahu n'ọnu-ya: ọ we
bilie imegidem, m'we jide ya n'ọza-ya,
tiḅue ya, me ka ọ nwua. 36 Orù-gi
tiḅuru ma ọdum ahu ma bear ahu: onye
Filistia nka anēbigh úgwù gādi kwa ka
otù nime ha, n'ihi na ọ bu usoro-agha
nile nke Chineke di ndu ka ọ taworo uta.
37 Devid we si, Jehova nke naputaram
n'aka ọdum, na n'aka bear, Ya onwe-ya
gānaputam n'aka onye Filistia nka. Sọl
we si Devid, Je, Jehova gānọye-kwa-ra
gi. 38 Sọl we yikwasi Devid uwe-
nwuda-ya, kpukwasi okpu-agha ọla
n'isi-ya, yikwasi ya uwe-agha. 39 Devid
we kekwasi mma-agha-ya n'uwe-nwuda-
ya, we jisie ike ije; n'ihi na ọ nwagh ya.
Devid we si Sọl, Apughm iwere ihe ndia
je; n'ihi na anwaghm ha. Devid we
yipu ha n'aru ya. 40 Ọ were nkpa-
n'aka-ya n'aka-ya, rọputara onwe-ya

nkume ise kwọrọ murumuru na miri-
iyi, tiye ha n'ihe ndi-ọzùzù-aturu nke
ọ nwere, bù n'àkpà-ya; èbè-ya di kwa
n'aka-ya: ọ we biarue nso onye Filistia
ahu. 41 Onye Filistia ahu we bia, ọ
nābia nēru kwa nso Devid; nwoke ahu
nke nēbu ọta-ya nēje kwa n'iru ya.
42 Onye Filistia ahu we legide anya
buruburu, hu Devid, we lelia ya anya:
n'ihi na ọ bu nwata, nācha kwa ọbara-
ọbara, ma kwa nma ile anya. 43 Onye
Filistia ahu we si Devid, Ọ bu nkita
ka m'bu, na gi onwe-gi nēwere nkpa-
n'aka biakutem? Onye Filistia ahu
we were chi-ya nile kọcha Devid.
44 Onye Filistia ahu we si Devid,
Biakutem, ka m'were kwa anu-aru-
gi nye anu-ufe nke elu-igwe na
anumanu nke ọhia. 45 Devid we si
onye Filistia ahu, Gi onwe-gi nēwere
mma-agha, were kwa ube, were kwa
nkpunkpu ube, biakutem: ma mu
onwem nēwere aha Jehova nke usu nile
nke ndi-agha biakute gi, bù Chineke
nke usoro-agha nile nke Israel, Onye i
taworo uta. 46 Ubọchi ta ka Jehova
gēmechibido gi nye n'akam; m'gētiḅu
kwa gi, wezuga isi-gi n'aru gi; m'gēwere
kwa ozu ndi ọmuma-ulo-ikwū ndi
Filistia nye anu-ufe nke elu-igwe, nye
kwa anu-ọhia nke uwa ta; ka uwa nile
we mara na Chineke diri Israel: 47 ya
na ka nkpọkọta nka nile we mara na
ọ bugh mma-agha na ube ka Jehova ji
azọputa: n'ihi na Jehova nwe agha nka,
Ọ gēnye kwa unu n'aka-ayi. 48 O rue,
mḅe onye Filistia ahu biliri, bia rue nso
izute Devid, na Devid mere ngwa, ḅa ọsọ
ijekuru usoro-agha izute onye Filistia
ahu. 49 Devid we setia aka-ya tiye
n'àkpà-ya, weputa otù nkume nime ya,
ma ya, mata onye Filistia ahu n'egedege-
iru-ya; nkume ahu we bamie n'egedege-
iru-ya, ọ we da kpue iru-ya n'ala.
50 Devid we were èbè, were kwa
nkume, ka onye Filistia n'ike, ọ we
tiḅue onye Filistia ahu, me ka ọ nwua;
ma mma-agha adigh n'aka Devid.
51 Devid we ḅa ọsọ, guzo n'elu onye
Filistia ahu, were mma-agha-ya, miputa
ya n'ọbọ-ya, me ka ọ nwua, ọ were ya
bipu isi-ya. Ndi Filistia we hu na dike-
ha anwuwo, ha we ḅalaga. 52 Ndikom
Israel na Juda we bilie, tie nkpu, chua
ndi Filistia, rue ebe i nābà Gai, ru kwa
ọnu-uzọ-ama Ekron. Ndi Filistia ndi
emeruru aru we da n'uzọ Shaaraim, we
rue Gat, ru kwa Ekron. 53 Umu Israel
we si n'ichusi ndi Filistia ike lata, ha
we kwakọrọ ọmuma-ulo-ikwū nile ha.
54 Devid we būru isi onye Filistia ahu,
bubata ya na Jerusalem; ma ọ tọḅọrọ
ihe-agha-ya n'ulo-ikwū-ya.

55 Ma mḅe Sọl huru Devid ka ọ nāpu
izute onye Filistia ahu, ọ siri Abnea, bú
onye-isi usu-ndi-agha-ya, Abnea, nwà
onye ka nwa-okoro nka bu? Abnea we
si, Nkpuru-obi-gi nādi ndu, eze,
amaghm. 56 Eze we si, Gi onwe-gi
juta onye nwata-okorọbia ahu bu nwa-
ya. 57 Ma mḅe Devid si na ntiḅu onye
Filistia ahu lata, Abnea kuru ya, me ka
ọ bata n'iru Sọl, isi onye Filistia ahu
di kwa n'aka-ya. 58 Sọl we si ya, Nwà
onye ka i bu, gi nwa-okorọbia? Devid
we si, Nwa orù-gi, bù Jesi, bú onye
18 Bet-lehem, ka m'bu. 1 O rue,
mḅe ọ gwabiri Sọl okwu, na
ekekọtara nkpuru-obi Jonatan na
nkpuru-obi Devid, Jonatan we hu ya
n'anya dika nkpuru-obi-ya. 2 Sọl we
nara ya n'ubọchi ahu, ọ kwegh kwa ka
ọ laghachi n'ulo nna-ya. 3 Jonatan na
Devid we ḅa ndu, n'ihi na ọ huru ya
n'anya dika nkpuru-obi-ya. 4 Jonatan
we yipu uwe-nwuda nke di n'aru ya, nye
ya Devid, na uwe-ya nile, ọbuná rue
mma-agha-ya, ru kwa uta-ya, ru kwa
ihe-ike-n'úkwù-ya. 5 Devid we nāpu je
ebe ọ bula Sọl nēziga ya, ọ nwe-kwa-ra
uche: Sọl we do ya onye-isi ndikom
agha, ọ we di nma n'anya ndi Israel nile,
di kwa nma n'anya ndi-orù Sọl.

6 O rue mḅe ha nābia, mḅe Devid si
na ntiḅu onye Filistia ahu lata, na
ndinyom siri n'obodo nile nke Israel
puta, ibù abù na ite egwù, izute Sọl,
chiri egwù-otiti, were kwa ọṅu, chiri
kwa ubọ eji akwara atọ kwe. 7 Ndinyom
we zarita onwe-ha, bú ndi nēgwuri
egwú, si,

Sọl etiḅuwo ndi-iro-ya, nnù ndikom
abua na ọgu iri, nnù ndikom abua
na ọgu iri,
Devid kwa ndi-iro-ya, orú nnù
ndikom na nnù ise, orù nnù
ndikom na nnù ise.

8 Iwe Sọl we di ọku nke-uku, okwu a jọ-
kwa-ra njọ n'anya-ya; ọ si, Ha enyewo
Devid orù nnù na nnù ise, orù nnù na

nnù ise, ma ọ bu mu ka ha nyeworo
nání nnù abua na ọgu iri, nnù abua na
ọgu iri: ma nke fọduru inye ya bu nàni
ala-eze. 9 Sọl we nēle Devid anya ọjọ
site n'ubọchi ahu ga n'iru.
10 O rue, n'echi-ya, na mọ ọjọ nke
Chineke dakwasiri Sọl n'ike, ọ we bū
amuma n'etiti ulo: Devid nēwere kwa
aka-ya kpọ ubọ, dika ọ nēme kwa-
ubọchi: ma ube di n'aka Sọl. 11 Sọl
we tua ube ahu; ọ si, M'gātugide Devid
ọbunà na mḅidi. Devid we chigharia
onwe-ya si n'iru ya pua uḅò abua.
12 Sọl we nātu egwu Devid, n'ihi na
Jehova nọyere ya, ma O siri n'ebe Sọl
nọ wezuga Onwe-ya. 13 Sọl we si
n'ebe ọ nọ wezuga ya, do ya ka ọ buru
ya onye-isi nnù ndikom abua na ọgu
iri; ọ we nāpu nābata kwa n'iru ndi
Israel. 14 Devid we nēnwe uche
n'uzọ-ya nile; Jehova nọye-kwa-ra ya.
15 Sọl we hu na nwoke ahu bu onye
nēnwe uche nke-uku, ọ we tua ujọ ya.
16 Ma Israel nile na Juda nile nāhu
Devid n'anya; n'ihi na ya onwe-ya nāpu
nābata kwa n'iru ha.
17 Sọl we si Devid, Le, adam, bù
Mirab, ya ka m'gēnye gi na nwunye:
nání burum dìnkpà, bū kwa agha nile
nke Jehova. N'ihi na Sọl siri, Ka akam
ghara idi n'aru ya, kama ka aka ndi
Filistia di n'aru ya. 18 Devid we si
Sọl, Ònye ka m'bu, gini bu kwa ndum,
ma-ọbu aḅuru nnam n'Israel, na
m'gāburu eze di nwa-ya? 19 O rue,
na mḅe agēwere Mirab nwa Sọl nye
Devid, na nwayi ahu ka enyere Adriel,
bù onye Mehola, na nwunye. 20 Ma
Maikal, bù nwa-nwayi Sọl, huru Devid
n'anya: ha we gosi Sọl, ihe ahu ziri ezi
n'anya-ya. 21 Sọl we si, M'gēnye ya
ya, ka ọ we ghọrọ ya ọnyà, ka aka ndi
Filistia we di n'aru ya. Sọl we si Devid,
Nke uḅò abua ka I gāburum di nwam ta.
22 Sọl we nye ndi-orù-ya iwu, si,
Gwanu Devid okwu na nzuzo, si, Le,
ihe-gi nātọ eze utọ, ndi-orù-ya nile hu-
kwa-ra gi n'anya: ma uḅu a buru di nwa
eze. 23 Ndi-orù Sọl we kwue okwu
ndia na nti Devid. Devid we si, Ọ̀ bu
ihe di nfe n'anya-unu ibu di nwa eze,
ebe mu onwem bu oḅeye na onye
anākpọgh ihe? 24 Ndi-orù Sọl we
gosi ya, si, Dika okwu ndia si di ka
Devid kwuru. 25 Sọl we si, Otù a
ka unu gāsi Devid, Ọ digh ego-ilu-
nwunye gātọ eze utọ, kama ọgu api ise
nke ndi Filistia, ka ọ we bọrọ onwe-ya
ọ̀bọ̀ n'aru ndi-iro eze. Ma Sọl chère
ime ka Devid da ada n'aka ndi Filistia.
26 Ndi-orù-ya we gosi Devid okwu
ndia, ma ihe ahu ziri ezi n'anya Devid,
bù ka ọ buru di nwa eze. Ma ubọchi
nile akēzugh; 27 Devid we bilie, je,
ya onwe-ya na ndikom-ya, ọ we tiḅue
ọgu ndikom iri n'etiti ndi Filistia; Devid
we chita api-ha, ha we nye ha eze n'ọnu-
ọgugu zuru ezu, ka ọ we buru di nwa
eze. Sọl we nye ya Maikal nwa-ya na
nwunye. 28 Sọl we hu mara kwa na
Jehova nọyere Devid; Maikal nwa Sọl
hu-kwa-ra ya n'anya. 29 Sọl we nātu
egwu Devid kari; Sọl we buru onye-iro
Devid ubọchi-ya nile.
30 Ndi-isi ndi Filistia we puta: o rue,
mḅe ọ bula ha nāputa, na Devid nwere
uche kari ndi-orù nile nke Sọl; aha-ya
we di okè ọnu-ahia nke-uku.

19 1 Sọl we gwa Jonatan nwa-ya na
ndi-orù-ya nile okwu, ka ha me ka
Devid nwua. 2 Ma ihe Devid tọrọ
Jonatan nwa Sọl utọ nke-uku. Jonatan
we gosi Devid, si, Sọl, bú nnam, nāchọ
ime ka i nwua: ma uḅu a, biko, lezie
onwe-gi anya n'ututu, nọdu n'ebe di
nzuzo, zo onwe-gi: 3 ma mu onwem
gāpu, guzo n'akuku nnam n'ọhia ebe gi
onwe-gi nọ, mu onwem gāgwa kwa
nnam okwu bayere gi; ma m'hu ihe ọ
bula, m'gēgosi kwa gi. 4 Jonatan we
gwa Sọl nna-ya okwu di nma bayere
Devid, si ya, Ka eze ghara imehie
megide orù-ya, bù Devid; n'ihi na ọ
mehiegh megide gi, na n'ihi na omume-
ya nile adiwo nma nke-uku n'ebe i nọ:
5 n'ihi na o tiyere ndu-ya n'ọḅu-aka-
ya, tiḅue onye Filistia ahu, Jehova we
zọputa nzọputa uku bayere Israel nile: i
huru ya anya, we ṅuria ọṅu: n'ihi gini
kwa ka i gēmehie megide ọbara nēmegh
ihe ọjọ, ime ka Devid nwua n'efu?
6 Sọl we ge nti olu Jonatan: Sọl we ṅua
iyi, si, Jehova nādi ndu, agagh-eme ka ọ
nwua ma-ọli. 7 Jonatan we kpọ Devid,
Jonatan we gosi ya ihe ndia nile.
Jonatan we me ka Devid biakute Sọl, ọ
we nọ n'iru ya, dika na mḅe gara aga.
8 Agha we di kwa ọzọ: Devid we pua,
buso ndi Filistia agha, tiḅue ha ntiḅu
uku; ha we ḅapu n'iru ya. 9 Mọ ọjọ

nke Jehova we di n'aru Sọl, ma ya onwe-
ya nānọdu n'ulo-ya, ube-ya di kwa n'aka-
ya; Devid we were aka-ya nākpọ ubọ.
10 Sọl we chọ iwere ube ahu tugide
Devid ọbuná na mḅidi; ma ọ repuru
n'iru Sọl, ọ we tugide ube ahu na mḅidi:
Devid we ḅalaga, wepuga onwe-ya
n'abali ahu. 11 Sọl we ziga ndi-ozi
n'ulo Devid, iche ya nche, na ime ka ọ
nwua n'ututu: Maikal, bù nwunye-ya,
we gosi Devid, si, Ọ buru na i zọputagh
ndu-gi abali a, agēme ka gi onwe-gi
nwua echi. 12 Maikal we weda Devid
site na window: ọ we je, ḅalaga, wepuga
onwe-ya. 13 Maikal we were terafim-
ya, tọḅọ ya n'ihe-ndina-ya, tiye ákwà-
oḅuḅo eji aji ewu me n'okpuru isi-ya,
were ákwà-nḅokwasi kpuchie ya. 14 Sọl
we ziga ndi-ozi iwere Devid, ma Maikal
siri, Aru adigh ya ike. 15 Sọl we ziga
ndi-ozi ahu ihu Devid, si, Bugotaram
ya n'ihe-ndina-ya, ka m'we me ka ọ
nwua. 16 Ndi-ozi ahu we bata, ma, le,
terafim ahu di n'ihe-ndina, ákwà-oḅuḅo
nke eji aji ewu me di kwa n'okpuru isi-
ya. 17 Sọl we si Maikal, N'ihi gini ka i
ghọḅuworom otù a, we zilaga onye-irom,
ọ we wepuga onwe-ya? Maikal we si
Sọl, Ya onwe-ya sirim, Zilagam: n'ihi
gini ka m'gēme ka i nwua?
18 Ma Devid ḅalagara, wepuga onwe-
ya, biakute Samuel rue Rema, gosi ya ihe
nile Sọl mere ya. Ọ we je, ya onwe-ya
na Samuel, ha we biri na Naiot. 19 Ewe
gosi Sọl, si, Le, Devid nọ na Naiot nime
Rema. 20 Sọl we ziga ndi-ozi iwere
Devid: ha we hu nzukọ ndi-amuma ahu
ka ha nēbu amuma, ha hu kwa Samuel
ka o nēguzo, dika onye-isi-ha: Mọ nke
Chineke we dikwasi ndi-ozi Sọl, ha
onwe-ha we bū kwa amuma. 21 Ha
we gosi Sọl, ọ we ziga ndi-ozi ọzọ, ha
onwe-ha we bū kwa amuma. Sọl we
ziga kwa ndi-ozi ọzọ nke uḅò atọ, ha
onwe-ha we bū kwa amuma. 22 Ya
onwe-ya we je kwa Rema, biarue olùlù-
miri uku nke di na Seku: ọ jua, si, Òle
ebe Samuel na Devid nọ? Otù onye we
si, Le, ha nọ na Naiot nime Rema.
23 Ọ we je n'ebe ahu, rue Naiot nime
Rema: Mọ nke Chineke we dikwasi
kwa ya, ọ we nēje, we bue amuma, rue
mḅe ọ batara Naiot nime Rema. 24 Ya
onwe-ya we yipu kwa uwe-ya nile, ya
onwe-ya we bū kwa amuma n'iru
Samuel, da n'ala ḅara ọtọ ubọchi ahu
nile na abali-ya nile. N'ihi ya ka ha
nāsi, Sọl, ọ̀ di kwa n'etiti ndi-amuma?

20 1 Devid we si na Naiot nime
Rema ḅalaga, ọ bia kwue n'iru
Jonatan, si, Gini ka m'meworo? gini bu
ajọ omumem? gini bu kwa nmehiem
n'iru nna-gi, na ọ nāchọ ndum? 2 Ọ si
ya, Ya buru ihe-árù; i gagh-anwu: le,
nnam adigh-eme ihe uku ma-ọbu ihe
ntà, ma ọ buru na o kpughepugh ntim
ka m'nu ya: gini me-kwa-ra nnam ji
zonarim ihe a? ọ bugh otù a. 3 Devid
we ńua iyi ọzọ, si, Nna-gi amawo nke-
ọma na ahutawom amara n'iru gi; ọ we
si, Ka Jonatan ghara ima nka, ka ọ we
ghara iwuta ya: ma otù ọ di, Jehova
nādi ndu, nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu,
nání ihe ra ka otù nzọ-ukwu di n'aḅata
mu na ọnwu. 4 Jonatan we si Devid,
Gini ka nkpuru-obi-gi nāsi? m'gēme-
kwa-ra gi ya. 5 Devid we si Jonatan,
Le, ọnwa ọhu gāpu echi, mu onwem
aghagh kwa iso eze nọdu n'iri ihe: ma
zilagam, ka m'we zo onwem n'ọhia rue
anyasi nwa-nne-echi. 6 Ọ buru na
nna-gi ele anyam ma-ọli, i gāsi kwa,
Devid riọsirim ike ka m'rapu ya ka ọ
ḅa ọsọ je Bet-lehem, bù obodo-ya: n'ihi
na àjà arọ diri aḅuru-ya nile n'ebe ahu.
7 Ọ buru na ọ si otù a, Ọ di nma; udo
gādiri orù-gi: ma ọ buru na iwe-ya di
ọku nke-uku, mara na o zubesiri ihe ọjọ
a ike. 8 Ma i gēmere orù-gi ebere;
n'ihi na i mere ka orù-gi soro gi ba
n'ọḅuḅa-ndu Jehova: ma ọ buru na
ajọ omume di nimem, gi onwe-gi me
ka m'nwua; ma n'ihi gini kwa ka i
gēme ka m'bakuru nna-gi? 9 Jonatan
we si, Ya buru gi ihe-árù: n'ihi na ọ buru
na amaram n'ezie na nnam zubesiri ike
ka ihe ọjọ a biakwasi gi, m̀'gagh-egosi
kwa gi ya? 10 Devid we si Jonatan,
Ònye gēgosim? ma-ọbu gini gēme ma ọ
buru na nna-gi aza gi okwu ike?
11 Jonatan we si Devid, Bia, ka ayi pua
je n'ọhia. Ha abua we pua je n'ọhia.
12 Jonatan we si Devid, Jehova, bú
Chineke Israel, Ya buru onye-àmà; mḅe
m'gēnyochata obi nnam dika mḅe a echi,
ma-ọbu nwa-nne-echi, ma, le, ọ di nma
n'ebe Devid nọ, m̀'gagh-ezite-kwa-ra gi
ozi, we kpughepu nti-gi ka i nu ya?
13 Jehova me Jonatan otù a, me kwa ya
ihe ọzọ otù a, mḅe ọ di nnam nma ime

gi ihe ọjọ a, ma m'kpughepugh nti-gi ka
i nu ya, we zilaga gi, ka i we la n'udo:
Jehova nọye-kwa-ra gi, dika Ọ nọyeworo
nnam. 14 Ma ọ bugh nání mḅe m'nọ
na ndu ka i gēmerem ebere nke Jehova,
ka m'we ghara inwu: 15 kama i gagh-
ebipu kwa ebere-gi n'ulom rue mḅe
ebigh-ebi: i gagh-ebipu kwa ya mḅe
Jehova bipuworo ndi-iro Devid, nwoke
ọ bula n'elu uwa. 16 Jonatan na ulo
Devid we ḅa ndu, si, Jehova gājuta ya
n'aka ndi-iro Devid. 17 Jonatan we
me kwa ka Devid ṅua iyi ọzọ, n'ihi na ọ
huru ya n'anya: n'ihi na dika ọ huru
nkpuru-obi nke onwe-ya n'anya, otú a
ka ọ huru Devid n'anya. 18 Jonatan
we si ya, Echi ka ọnwa ọhu gāpu: agēle
kwa anya gi, n'ihi na agēle anya ọnọdu-
gi nke tọḅọrọ n'efu. 19 Ma mḅe i
nọdusiri ubọchi atọ i garida ọsọsọ, ba
n'ebe ahu, bú ebe izoro onwe-gi
n'ubọchi ihe ahu emere, i gānọdu kwa
n'akuku nkume Ezel. 20 Mu onwem
gāḅa kwa àkú atọ n'akuku-ya, dika agāsi
na aḅaram ihe m'dotara. 21 Ma, le,
m'gēziga nwa-okorom, si, Je, chọta àkú
nile. Ọ buru na asim nwa-okoro ahu
ma-ọli, Le, àkú di n'akuku azu gi:
chiri ha bia; n'ihi na udo diri gi, okwu
adigh kwa, Jehova nādi ndu. 22 Ma ọ
buru na asim nwata-okorọbia ahu otú
a, Le, àkú di n'akuku iru gi: la; n'ihi na
Jehova ezilagawo gi. 23 Ma okwu ahu
nke mu na gi kwuworo, le, Jehova nọ
n'etiti mu na gi rue mḅe ebigh-ebi.
24 Devid we zo onwe-ya n'ọhia:
ubọchi ọnwa ọhu we rue, eze we nọdu
na nri iri ihe. 25 Eze we nọkwasi
n'ọnọdu-ya, dika ọ nēme uḅò uḅò, bú
n'ọnọdu di n'akuku mḅidi; Jonatan we
bilie, Abnea we nọdu n'akuku Sọl: ma
elere anya ọnọdu Devid nke tọḅọrọ
n'efu. 26 Ma Sọl ekwugh ihe ọ bula
n'ubọchi ahu: n'ihi na ọ siri, Ihe-
ndabà ka ọ bu; onye nādigh ọcha ka ọ
bu; n'ezie ọ digh ọcha. 27 O rue
n'echi nke ọnwa ọhu, nke bu ubọchi nke-
abua, na elere anya ọnọdu Devid nke
tọḅọrọ n'efu: Sọl we si Jonatan nwa-ya,
Gini mere nwa Jesi abatagh iri nri ma
nyahuru ma ta? 28 Jonatan we za Sọl,
si, Devid riọsirim ike ka m'rapu ya ka ọ
je na Bet-lehem: 29 ọ si, Biko,
zilagam; n'ihi na àjà aḅuru-ayi ka ayi
nwere n'obodo; ya onwe-ya enyewom
iwu, bú nwa-nnem, ije: ma uḅu a, ọ
buru na ahutawom amara n'iru gi, biko,
ka m'wepuga onwem, we hu umu-nnem.
N'ihi ya ọ biagh na table eze. 30 Iwe
Sọl we di ọku megide Jonatan, ọ si ya,
Gi nwa nke nwayi ḅagọrọ aḅagọ nke
nānupu kwa isi, àmaghm na gi onwe-gi
nārọputa nwa Jesi ibu ihe-ihere-gi na ibu
ihe-ihere ọtọ nne-gi? 31 N'ihi na
ubọchi nile nwa Jesi di ndu n'elu ala,
agagh-eme ka gi onwe-gi ma-ọbu ala-
eze-gi guzosie ike. Ma uḅu a ziga
kutaram ya, n'ihi na onye kwesiri ọnwu
ka ọ bu. 32 Jonatan we za Sọl nna-ya,
si ya, N'ihi gini ka agēme ka ọ nwua?
Gini ka ọ meworo? 33 Sọl we tua ya
ube-ya ituḅu ya: Jonatan we mara na
nna-ya zubesiri ihe ahu ike, bú ime ka
Devid nwua. 34 Jonatan we si na table
bilie n'iwe di ọku, o righ kwa nri
n'ubọchi nke-abua nke ọnwa ahu: n'ihi
na o wutara ya n'ihi Devid, n'ihi na
nna-ya mere ya ihe-ihere.
35 O rue, n'ututu, na Jonatan puru je
n'ọhia na mḅe ya na Devid kara àkà, otù
nwatakiri-nwoke so kwa ya. 36 Ọ si
nwa-okoro-ya, Ḅa ọsọ, biko chọta àkú
nile nke mu onwem nāḅa. Mḅe nwa-
okoro ahu nāḅa ọsọ, ya onwe-ya we ḅa
àkú, me ka ọ gabiga ya. 37 Nwa-okoro
ahu we biarue ebe àkú ahu di, bú nke
Jonatan ḅara, Jonatan we kpọ òkù n'azu
nwa-okoro ahu, si, Àkú ahu, ọ̀ digh
n'akuku iru gi? 38 Jonatan we kpọ òkù
n'azu nwa-okoro ahu, si, Me ngwa, je
ọsọsọ, eguzola. Nwa-okoro Jonatan we
chikọta àkú, biakute onye-nwe-ya.
39 Ma nwa-okoro ahu amagh ihe ọ
bula: nàni Jonatan na Devid mara
okwu ahu. 40 Jonatan we nye nwa-
okoro ọ nwere ihe-ya, si ya, La, chiri ha
ba n'obodo. 41 Mḅe nwa-okoro ahu
basiri n'obodo, Devid we si n'akuku
Negeb bilie, da kpue iru-ya n'ala, kpọ
isi ala uḅò atọ: ha we suturita onwe-ha
ọnu, kwaritara onwe-ha ákwá, rue mḅe
Devid kwakariri ákwá. 42 Jonatan we
si Devid, La n'udo, n'ihi na ayi aṅuwo
iyi, ayi abua, n'aha Jehova, si, Jehova
gānọ n'etiti mu na gi, na n'etiti nkpurum
na nkpuru-gi, rue mḅe ebigh-ebi. Ọ
we bilie, la: Jonatan we ḅa n'obodo.

21

1 Devid we biarue Nob biakute
Ahimelek, bú onye-nchu-aja:
Ahimelek we ma jijiji izute Devid, si ya,

Gini mere nání gi onwe-gi biara, ma ọ
digh nwoke gi na ya yikọrọ? 2 Devid
we si Ahimelek, bú onye-nchu-aja, Eze
enyewom ihe n'iwu, sim, Ka nwoke ọ
bula ghara ima ihe ọ bula bayere ihe ahu
nke mu onwem nēziga gi ozi-ya, na nke
m'nyeworo gi n'iwu: emewokwam ka
umu-okorọbiam mara na ha gēje n'ebe
di otú a otú a. 3 Ma ụbụ a gini di
n'okpuru aka-gi? nyem ọbe achicha ise
n'aka, ma-ọbu ihe agāchọta. 4 Onye-
nchu-aja ahu we za Devid, si, Ọ digh
achicha anēdogh nsọ di n'okpuru akam,
ma achicha nsọ di; nání ọ buru na umu-
okorọbia ahu edebewo onwe-ha ghara
imetu nwayi aru. 5 Devid we za onye-
nchu-aja, si ya, N'ezie, ọ buru na
ebọchiwo ndinyom n'imetu ayi aru, dika
na mbe gara aga mbe m'nāputa, ihe
umu-okorọbia we di nsọ, ma nke ahu
bu ije nke anēdogh nsọ; ihe-ha gēsi kwa
ana ghara idi nsọ kari ta? 6 Onye-
nchu-aja we nye ya achicha nsọ: n'ihi
na ọ digh achicha di n'ebe ahu ma-ọbugh
achicha nke iru Chineke, nke anēwezuga
n'iru Jehova, idọba achicha di ọku
n'elu table n'ubọchi ewepuru ya. 7 Ma
otù nwoke n'etiti ndi-orù Sọl nọ n'ebe
ahu n'ubọchi ahu, onye anēbọchi ka ọ
ghara ipu n'iru Jehova; aha-ya bu Doeg,
onye Edom, onye kachasi ike n'etiti
ndi-ọzùzù anu-ulo ndi Sọl nwere.
8 Devid we si Ahimelek, Ọ digh kwa ube
ma-ọbu mma-agha di n'ebe a n'okpuru
aka-gi? n'ihi na ewetaghm ma mma-
agham ma ihe-agham, n'ihi na okwu a
nke eze bu ihe di ọku ọku. 9 Onye-
nchu-aja we si, Mma-agha Gọlaiat,
bú onye Filistia, onye i tiburu na
ndagwurugwu Ila, le, nke ahu di,
afuchiworo ya n'ákwà n'azu ephod: ọ
buru na i gēwere nke ahu, were ya: n'ihi
na ọ digh ọzọ di n'ebe a ma-ọbugh ya.
Devid we si, Ọ digh nke di ka ya; nyem
ya.

10 Devid we bilie, bapu n'ubọchi ahu
n'iru Sọl, bakuru Ekish, bú eze Gat.
11 Ndi-orù Ekish we si ya, Ọ bugh
Devid, bú eze ala ahu, bu nka? ọ bugh
ihe bayere nwoke a ka ha zaritara onwe-
ha n'ite-egwú, si,

Sọl etibuwo ndi-iro-ya, nnù ndikom
abua na ọgu iri, nnù ndikom abua
na ọgu iri,
Devid kwa ndi-iro-ya, orú nnù
ndikom na nnù ise, orú nnù
ndikom na nnù ise?

12 Devid we tiye okwu ndia n'obi-ya,
tua egwu Ekish, bú eze Gat, nke-uku.
13 Ọ we banwe omume-ya n'anya-ha,
me onwe-ya dika onye anya-ya nādigh
nma n'aka-ha, ọ ka kwa akàrà n'ibo ọnu-
uzọ-ama, nāgusisi kwa ọnu-miri-ya
n'afu-ọnu-ya. 14 Ekish we si ndi-orù-
ya, Le, unu nāhu nwoke a ka ọ nēme
onwe-ya dika onye nāwi ara: n'ihi gini
ka unu mere ka ọ biakutem? 15 Ndi
nke akam nāwi ara, hà kọrọm ukọ, na
unu emewo ka nwoke a bata ime onwe-
ya dika onye nāwi ara n'irum? Nwoke
a, ọ gābata n'ulom?

22 1 Devid we si n'ebe ahu je,
wepuga onwe-ya rue ọbà Adulam:
umu-nne-ya na ulo nna-ya nile we nu
ya, ha we ridakuru ya n'ebe ahu. 2 Ha
we chikọta onwe-ha n'ebe ọ nọ, bú
nwoke ọ bula nke nọ na nkpabu, na
nwoke ọ bula nke nwere onye ọ nara ego
n'ọmuru-nwa, na nwoke ọ bula nkpuru-
obi-ya di ilu; ọ we buru onye-isi-ha: ihe
ra ka nnù ndikom we nọ n'aka-ya.

3 Devid we si n'ebe ahu je rue Mizpe
Moab: ọ si eze Moab, Biko, ka nnam na
nnem puta, nọ n'etiti unu, rue mbe
m'mara ihe Chineke gēmerem. 4 Ọ we
duru ha bia n'iru eze Moab: ha we biri
n'aka-ya ubọchi nile Devid nọ n'ebe ahu
ewusiri ike. 5 Gad, bú onye-amuma,
we si Devid, Anọdula n'ebe a ewusiri
ike; je, bara onwe-gi n'ala Juda. Devid
we je, ba n'oké ọhia Heret.

6 Sọl we nu na amatara ihe bayere
Devid na ndikom ya na ha nọ: ma Sọl
nānọdu na Gibea, n'okpuru osisi
tamarisk na Rema, ube-ya di kwa n'aka-
ya, ndi-orù-ya nile nēguzo n'akuku ya.
7 Sọl we si ndi-orù-ya ndi nēguzo
n'akuku ya, Biko, nurunu, unu ndi
Benjamin; ọ bu kwa unu nile ka nwa
Jesi gēnye ubi na ubi-vine, ọ bu unu
nile ka o gēdo ndi-isi usu nnù ndikom
abua na ọgu iri na ndi-isi usu ọgu
ndikom ise? 8 na unu nile ekekọtawo
onwe-unu imegidem, ọ digh kwa onye
nēkpughepu ntim ka m'nu ya mbe nwam
na nwa Jesi bara ndu, ọ digh kwa onye
nime unu o nēbu nbu n'obi n'ihim, ma-
ọbu nke nēkpughepu ntim ka m'nu na
nwam emewo ka orùm bilie imegidem,

iche anwu, dika ta. 9 Doeg onye
Edom we za, (n'ihi na ya onwe-ya
nēguzo n'akuku ndi-orū Sǫl), si,
Ahurum nwa Jesi ka ǫ nābiaru Nob,
biakute Ahimelek nwa Ahaitub. 10 Ǫ
we juara ya ase n'aka Jehova, nye ya ihe
o gēri n'uzǫ, nye kwa ya mma-agha
Gǫlaiat onye Filistia. 11 Eze we ziga
ikpǫ Ahimelek nwa Ahaitub, bū onye-
nchu-aja, na ulo nna-ya nile, bū ndi-
nchu-aja ndi nǫ na Nob: ha we biakute
eze, ha nile. 12 Sǫl we si, Biko, nuru,
gi nwa Ahaitub. Ǫ we si, Lem, onye-
nwem. 13 Sǫl we si ya, N'ihi gini ka
unu kekǫtaworo onwe-unu imegidem, gi
onwe-gi na nwa Jesi, n'inye ya achicha
na mma-agha, na n'ijuru ya ase n'aka
Chineke, ka ǫ we bilie imegidem, iche
anwu, dika ta? 14 Ahimelek we za eze,
si, Ònye kwa n'etiti orū-gi nile di ka
Devid? ǫ bu onye kwesiri ntukwasi-obi,
buru kwa di nwa eze, ǫ wezugawo kwa
onwe-ya ibà n'etiti ndi nānu okwu-gi, ǫ
di kwa nsǫpuru n'ulo-gi. 15 Ǫ̀ bu ta ka
m'malitere ijuru ya ase n'aka Chineke?
ya burum ihe-árú: ka eze ghara ibo orū-
ya ebubo ǫ bula, ghara kwa ibo ulo
nnam nile: n'ihi na orū-gi amagh ihe
ǫ bula n'ihe a nile, nke di ntà ma-ǫbu
nke di uku. 16 Eze we si, I ghagh inwu,
Ahimelek, gi onwe-gi na ulo nna-gi nile.
17 Eze we si ndi-ǫḇa-ǫsǫ ndi nēguzo
n'akuku ya, Chigharianu, me ka ndi-
nchu-aja Jehova nwua; n'ihi na aka-ha
di kwa n'akuku Devid, na n'ihi na ha
mara na onye nāḇapu ka ǫ bu, ma ha
ekpughepugh ntim ka m'nu ya. Ma
ndi-orū eze ekwegh isetipu aka-ha
idakwasi ndi-nchu-aja Jehova. 18 Eze
we si Doeg, Gi onwe-gi chigharia,
dakwasi ndi-nchu-aja. Doeg onye
Edom we chigharia, ya onwe-ya we
dakwasi ndi-nchu-aja, me ka ǫgu ndikom
anǫ na ise nwua n'ubǫchi ahu, bú ndi
nēyi ephod nke ákwà ǫcha. 19 Ǫ were
kwa ǫnu mma-agha tiḇue Nob, bū
obodo ndi-nchu-aja, were ǫnu mma-
agha tiḇue ma nwoke ma nwayi, ma
nwatakiri ma nwa nāñu ara, na ehi na
inyinya-ibu na aturu. 20 Ma otù nwa-
nwoke nke Ahimelek nwa Ahaitub
nwere, aha-ya bu Abaiata, wepugara
onwe-ya, ḇapu soro Devid. 21 Abaiata
we gosi Devid na Sǫl eḇuwo ndi-
nchu-aja Jehova. 22 Devid we si
Abaiata, Amaram n'ubǫchi ahu, mḇe
Doeg, bū onye Edom, nǫ n'ebe ahu, na
ǫ ghagh igosi Sǫl: mu onwem akpatawo
ǫnwu nke madu nile nke ulo nna-gi.
23 Ka mu na gi nǫdu, atula egwu; n'ihi
na onye ahu nke nāchǫ ndum nāchǫ
ndu-gi: n'ihi na ihe-ndebe ka i bu
n'akam.

23 1 Ha we gosi Devid, si, Le, ndi
Filistia nēbuso Keila agha, ndi
ahu nāpunara ha ebe-nzǫcha-ǫka nile ha.
2 Devid we jua Jehova ase, si, M'gēje
tiḇue ndi Filistia ndia? Jehova we si
Devid, Je, tiḇue ndi Filistia, zǫputa
Keila. 3 Ndikom Devid we si ya, Le,
ayi onwe-ayi nātu egwu n'ebe a nime
Juda: àyi gēsi kwa aña ghara itu egwu
kari mḇe ayi gēje Keila, rue usoro-agha
nile nke ndi Filistia? 4 Devid we ju
kwa Jehova ase ǫzǫ. Jehova we za ya,
si, Bilie, rida rue Keila; n'ihi na Mu
onwem nēnye ndi Filistia n'aka-gi,
5 Devid na ndikom-ya we jerue Keila,
buso ndi Filistia agha, kpuru anu-ulo-
ha, tiḇue ha ntiḇu uku. Devid we
zǫputa ndi bi na Keila.

6 O rue, mḇe Abaiata nwa Ahimelek
ḇakuru Devid rue Keila, na ǫ chiri
ephod n'aka-ya rida. 7 Ewe gosi Sǫl
na Devid abàwo na Keila. Sǫl we si,
Chineke ajuwo ya, rapu ya n'akam; n'ihi
na emechibidowo ya nime, n'ibà n'obodo
nwere ibo ǫnu-uzǫ-ama na nkpǫrǫ.
8 Sǫl we me ka ndi Israel nile nuru na
ha gēje agha, iridaru Keila, inǫchigide
Devid na ndikom-ya n'agha. 9 Devid
we mara na ǫ bu ya ka Sǫl nēcheputa
ihe ǫjǫ megide; ǫ we si Abaiata, bū
onye - nchu - aja, Chita ephod nso.
10 Devid we si, Jehova, bū Chineke
Israel, orū-Gi anuwo n'ezie na Sǫl
nāchǫ ibiaru Keila, ibibi obodo a
n'ihim. 11 Ndi - nwe Keila, hà
gēmechibidom nye n'aka-ya? Sǫl, ǫ̀
gāridata, dika orū-Gi nuworo? Jehova,
bú Chineke Israel, biko, gosi orū-Gi.
Jehova we si, Ǫ gāridata. 12 Devid we
si, Ndi-nwe Keila, hà gēmechibidom na
ndikom nkem nye n'aka Sǫl? Jehova
we si, Ha gēmechibido gi nye. 13 Devid
na ndikom-ya, ihe ra ka nnū ndikom na
ǫgu iri, we bilie, si na Keila pua, ha we
nējeghari ebe ha huru uzǫ ijeghari. Ewe
gosi Sǫl na Devid esiwo na Keila wepuga
onwe-ya; ǫ we ghara iputa.

14 Devid we nọdu n'ọzara n'ebe
ewusiri ike, ọ we nọdu n'ugwu n'ọzara
Zif. Sọl we nāchọ ya ubọchi nile, ma
Chineke enyegh ya n'aka-ya. 15 Devid
we hu na Sọl aputawo ichọ ndu-ya: ma
Devid nọ n'ọzara Zif n'oké ọhia.
16 Jonatan nwa Sọl we bilie, jekuru
Devid n'oké ọhia ahu, me ka aka-ya di
ike nime Chineke. 17 Ọ si ya, Atula
egwu: n'ihi na aka nnam, bú Sọl, agagh-
achọta gi; gi onwe-gi gābu kwa eze
Israel, mu onwem gābu-kwa-ra gi onye
nke-abua; ọzọ kwa, Sọl, bú nnam, mara
nka. 18 Ha abua we ḅa ndu n'iru
Jehova: Devid we nọdu n'oké ọhia, ma
Jonatan lara n'ulo-ya. 19 Ndi Zif we
rigokuru Sọl rue Gibea, si, Devid, ò
zogh onwe-ya n'etiti ayi n'ebe ewusiri
ike n'oké ọhia, n'ugwu ntà Hakila, nke
di na Ndida nke ala ahu nke tọḅọrọ
n'efu? 20 Ma uḅu a, eze, dika agu
nile nke nāgu nkpuru-obi-gi iridata si
di, ridata; ọ diri ayi imechibido ya
aye n'aka eze. 21 Sọl we si, Ndi
ngọziri agọzi diri Jehova ka unu bu;
n'ihi na unu enwewo ọmiko n'arum.
22 Biko, lanu, dozi-kwa-nu ọzọ, mara
hu kwa ọnọdu-ya ebe ukwu-ya di, na
onye huworo ya n'ebe ahu: n'ihi na
agwawom na ya onwe-ya nāghọ aghughọ
nke-uku. 23 Ma hunu, we mara ebe-
izo-nzuzo nile ebe o nēzo onwe-ya,
unu biaghachikutekwam mḅe unu
dozisiri onwe-unu, m'gēso kwa unu je:
o gēru kwa, ọ buru na ọ nọ n'ala nka,
na m'gāchọputa ya n'usu nnù ndikom
Juda abua na ọgu iri nile. 24 Ha we
bilie, jerue Zif n'iru Sọl: ma Devid na
ndikom-ya di n'ọzara Maon, n'Araba, na
Ndida nke ala ahu tọḅọrọ n'efu. 25 Sọl
na ndikom-ya we je ichọ ya. Ha we gosi
Devid: ọ we rida rue nkume ahu di elu,
nọdu n'ọzara Maon. Sọl we nu ya, chua
Devid n'azu n'ọzara Maon. 26 Sọl we
je n'otù akuku ugwu, Devid na ndikom-
ya n'akuku nke-ọzọ nke ugwu ahu: Devid
we zọlie ọsọsọ iḅapu n'iru Sọl; ma Sọl na
ndikom-ya nāḅa Devid na ndikom-ya
buruburu inwude ha. 27 Ma onye-ozi
biakutere Sọl, si, Me ngwa, lata; n'ihi
na ndi Filistia amadewo imegide ala-ayi.
28 Sọl we si n'ichu Devid n'azu
laghachi, je izute ndi Filistia: n'ihi ya
ka ha kpọrọ ebe ahu Sela-hamahlekot.
29 Devid we si n'ebe ahu rigo, nọdu
n'ebe ewusiri ike nke En-gedi.

24 1 O rue, mḅe Sọl siri n'iso ndi
Filistia lata, na egosiri ya, si, Le,
Devid nọ n'ọzara En-gedi. 2 Sọl we
chiri nnù ndikom asa na ọgu iri
arọputara n'Israel nile, ọ je ichọ Devid
na ndikom-ya n'elu oké nkume nke
ewu-ọhia. 3 Ọ biarue ogige igwè ewu
na aturu n'uzọ, ọḅà di kwa n'ebe ahu;
Sọl we ba ikpuchi ukwu-ya. Ma Devid
na ndikom-ya nānọdu n'akuku ime ọḅà
ahu. 4 Ndikom Devid we si ya, Le,
ubọchi nke Jehova siri gi, Le, Mu
onwem nēnye onye-iro-gi n'aka-gi, i
gēme kwa ya dika o si di nma n'anya-gi.
Devid we bilie, were nzuzo bipu ọnu-
ọnu uwe-nwuda nke Sọl nwere. 5 O
rue, ka emesiri, na obi Devid tara ya
uta, n'ihi na o bipuru ọnu-ọnu uwe-
nwuda Sọl nwere. 6 Ọ si ndikom-ya,
Ya burum ihe-árú site na Jehova;
m'gagh-eme onye-nwem, bú onye
Jehova etere manu, ihe a ma-ọli, bú
iseti akam megide ya, n'ihi na onye
Jehova etere manu ka ọ bu. 7 Devid
we were okwu ndia ḅochie ndikom-ya,
ọ kwegh kwa ka ha bilie imegide Sọl.
Sọl we si n'ọḅà ahu bilie, je ije-ya.
8 Devid we bilie ka emesiri, si n'ọḅà
ahu pua, kpọ òkù n'azu Sọl, si, Onye-
nwem eze. Sọl we legide anya n'azu-
ya, Devid we rube iru-ya n'ala, kpọ isi
ala. 9 Devid we si Sọl, N'ihi gini ka
i nēge nti okwu madu, si, Le, Devid
nāchọ imejọ gi? 10 Le, ubọchi ta ka
anya-gi abua huworo otú Jehova nyere
gi n'akam ta n'ọḅà: ewe si ka m'ḅue gi:
ma anyam mere gi ebere; m'we si,
M'gagh-eseti akam megide onye-nwem,
n'ihi na onye Jehova etere manu ka ọ bu.
11 Ma, nnam, le, e, le ọnu-ọnu uwe-
nwuda-gi n'akam: n'ihi na nime nbipu
m'bipuru ọnu-ọnu uwe-nwuda-gi, ma
eḅughm i, gi mara hu kwa na ọ digh
ihe ọjọ ma-ọbu njehie di n'akam,
emehieghkwam megide gi; ma gi onwe-
gi nāchu ntà nkpuru-obim iwere ya.
12 Jehova kpe ikpe n'etiti mu na gi,
Jehova bọ-kwa-ram ọ́bọ̀ n'aru gi: ma
akam agagh-adi n'aru gi. 13 Dika ilu
ndi mḅe mbu nāsi, Na ndi nēmebi
iwu ka nmebi-iwu si aputa: ma akam
agagh-adi n'aru gi. 14 Ònye ka eze
Israel putaworo iso n'azu? ònye ka i

nāchu n'azu? ọ bu n'azu nkita nwuru
anwu, n'azu otù igwu. 15 Ma Jehova
buru onye-ikpe, kpe ikpe n'etiti mu
na gi, Ya hu kwa, kpe ọnum n'ikpe,
kpeputam n'aka-gi. 16 O rue, mḅe
Devid gwabiri Sọl okwu ndia, na Sọl
siri, Ọ̀ bu olu-gi, bú nka, nwam Devid?
Sọl we welie olu-ya, kwa ákwá. 17 Ọ
si Devid, Onye ezi omume ka i bu
karim: n'ihi na gi onwe-gi emewom ezi
ihe, ma mu onwem emewo gi ihe ọjọ.
18 Gi onwe-gi egosiwo ta na i mewo ezi
ihe n'ebe m'nọ: n'ihi na mḅe Jehova
mechibidorom nye n'aka-gi, i ḅughm.
19 Ma nịḅe madu gāchọta onye-iro-ya,
ò gēzilaga kwa ya n'ezi uzọ? Jehova
kwughachi kwa gi ezi ihe n'ọnọdu ihe a i
meworom ta. 20 Ma uḅu a, le, amawom
na i ghagh ibu eze, na agēme kwa ka
ala-eze Israel guzosie ike n'aka-gi.
21 Ma uḅu a were Jehova ṅuaram iyi,
na i gagh-ebipu nkpurum gānọchim
n'azu, na i gagh-ekpochapu aham n'ulo
nnam. 22 Devid we ṅuara Sọl iyi. Sọl
we laghachi; ma Devid na ndikom-
ya rigoro n'ebe ahu ewusiri ike.
25 1 Samuel we nwua; Israel nile
we chikọta onwe-ha, tiere ya aka
n'obi, lìe ya n'ulo-ya na Rema. Devid
we bilie, rida rue ọzara Peran.
2 Ma otù nwoke bi na Maon, nke ọlu
ọ nālu di na Kamel; nwoke ahu di kwa
nọ̄ uku, ọ nwe-kwa-ra nnù aturu asa na
ọgu iri, na nnù ewu abua na ọgu iri: ọ
we nọ n'ikpacha aji igwè ewu na aturu-
ya na Kamel. 3 Ma aha nwoke ahu bu
Nebal; aha nwunye-ya bu Abigail:
nwayi ahu nwere ezi uche, ma kwa
nma n'aru: ma nwoke ahu siri ike n'obi,
jọ kwa njọ n'omume nile; ya onwe-ya
bu kwa onye Keleb. 4 Devid we nu
n'ọzara na Nebal nākpacha aji igwè
ewu na aturu-ya. 5 Devid we ziga
umu-okorọbia iri, Devid we si umu-
okorọbia ahu, Rigoruenu Kamel, bakuru
Nebal, jua ya ajuju bayere udo-ya
n'aham, 6 si kwa ya otú a, Ndu-gi!
gi onwe-gi, udo; ulo-gi, udo kwa; ihe
nile i nwere, udo kwa. 7 Ma uḅu a
anuwom na i nwere ndi nākpacha aji
anu: uḅu a ayi na ndi-ọzùzù-aturu i
nwere anọwo, ayi emegh ka ihere me
ha, ọ digh kwa ihe ọ bula ha lere anya
ya na o furu efu, ubọchi nile ha nọ na
Kamel. 8 Jua umu-okorọbia-gi, ha
gēgosi kwa gi: ka umu-okorọbia huta
kwa amara n'iru gi; n'ihi na ọ bu n'ezi
ubọchi ka ayi biaworo: biko, nye
ndi-orù-gi, nye kwa nwa-gi Devid, ihe
aka-gi gāchọta. 9 Umu-okorọbia Devid
we bata, gwa Nebal okwu n'aha
Devid dika okwu ndia nile si di, we
nọdu du. 10 Nebal we za ndi-orù
Devid, si, Ònye bu Devid? ònye bu kwa
nwa Jesi? ọtutu orù di ta ndi nētiwapu
onwe-ha, onye ọ bula n'aka onye-nwe-
ya. 11 M'gēwere kwa achicham na
mirim na anum eḅuru eḅu nke m'ḅuworo
bayere ndim nākpacha aji anu, nye
ndikom ndi m'nāmagh ebe ha si
bia? 12 Umu-okorọbia Devid we
chigharia n'uzọ-ha, lata, bia gosi ya
dika okwu ndia nile si di. 13 Devid
we si ndikom-ya, Kenu, nwoke ọ bula
mma-agha-ya n'úkwù-ya. Ha we ke,
nwoke ọ bula mma-agha-ya, n'úkwù;
Devid we ke kwa mma-agha-ya n'úkwù:
ihe ra ka nnù ndikom we soro Devid
n'azu rigo; ọgu ndikom iri we nọdu
n'ebe ihe-ha di. 14 Ma otù okorọbia
nime umu-okorọbia Nebal gosiri Abigail,
bú nwunye Nebal, si, Le, Devid siri
n'ọzara zite ndi-ozi igọzi onye-nwe-ayi;
ọ we makwasi ha. 15 Ma ndikom ahu
di nma nke-uku ka ha si me ayi, emegh
kwa ka ihere me ayi, ọ digh kwa ihe
ọ bula ayi lere anya ya na o furu efu
n'ubọchi nile ayi na ha nējeghari, mḅe
ayi nọ n'ọhia: 16 ha buru ayi mḅidi
ma abali ma ehihie, ubọchi nile ayi na
ha nọ mḅe ayi nāzù igwè ewu na aturu.
17 Ma uḅu a mara hu kwa ihe i gēme;
n'ihi na ezubesiri ihe ọjọ ike megide
onye-nwe-ayi, megide kwa ulo-ya nile:
ma ya onwe-ya bu nwoke jọḅuru onwe-
ya, nke madu nāpugh igwa ya okwu.
18 Abigail we me ngwa, chiri ọgu oḅe
achicha iri, na karama-akpukpọ abua nke
manya-vine juru nime ha, na aturu ise
edoziri edozi, na mḅé ọka aṅara aṅa ise,
na ọgu uyọkọ nkpuru-vine amiri ami ise,
na ọgu mbadamba fig iri, we bo ha
inyinya-ibu. 19 Ọ we si umu-okorọbia-
ya, Gabiganu n'irum; le, m'nābia n'azu
unu. Ma o gosigh di-ya, bú Nebal.
20 O rue, mḅe inyinya-ibu nēbu nwayi
ahu ga, mḅe ọ nārida kwa n'ebe-nzuzo
nke ugwu ahu, le, Devid na ndikom-ya
nārida izute ya; ọ we zute ha. 21 Ma
Devid siri, Nání n'efu ka m'debeworo

ihe nile nke nwoke a nwere n'ọzara, ọ
digh kwa ihe ọ bula elere anya ya na o
furu efu n'ihe nile ọ nwere: ọ we
nyeghachim ihe ọjọ n'ọnọdu ezi ihe.
22 Chineke me ndi-iro Devid otù a, me
kwa ha ihe ọzọ otù a, ọ buru na emem
ka nwoke ọ bula fọdu rue ìhè ututu
n'etiti ndi nile ọ nwere. 23 Abigail we
hu Devid, me ngwa, si n'inyinya-ibu-ya
rida, da kpue iru-ya n'ala n'iru Devid,
kpọ isi ala. 24 Ọ we da n'ala n'ukwu-
ya, si, Onye-nwem, ka ajọ omume ahu
dikwasi mu onwem: ma biko, ka orù-
gi nwayi kwue na nti-gi, gi nuru kwa
okwu nile nke orù-gi nwayi. 25 Biko,
ka onye-nwem ghara itukwasi obi-ya
n'aru nwoke a jọḅuru onwe-ya, bù
Nebal: n'ihi na dika aha-ya si di, otù a
ka ya onwe-ya di; Nebal bu aha-ya, ihe-
nzuzu di kwa n'aka-ya: ma mu onwem,
bù orù-gi nwayi, ahughm umu-okorọbia
onye-nwem, ndi i zitere. 26 Ma uḅu a,
onye-nwem, Jehova nādi ndu, nkpuru-
obi-gi nādi kwa ndu, ebe Jehova
ḅochiworo gi ka i ghara ibà n'ikpe-
ọmuma ọbara, ka aka-gi ghara kwa
izọputa gi, uḅu a kwa ka ndi-iro-gi na
ndi nāchọ ime onye-nwem ihe ọjọ di ka
Nebal. 27 Ma uḅu a ngọzi a nke nwayi
nējere gi ozi wetaworo onye-nwem, ka
enye ya umu-okorọbia ndi nēso onye-
nwem n'ukwu n'ukwu jeghari. 28 Biko,
ḅaghara njehie orù-gi nwayi: n'ihi na
Jehova aghagh imere onye-nwem ulo
kwesiri ntukwasi-obi, n'ihi na ọ bu
agha nile nke Jehova ka onye-nwem
nēbu; agagh-ahuta kwa ihe ọjọ n'aru gi
ubọchi-gi nile. 29 Ọ bu kwa ezie na
madu biliri ichu gi, na ichọ nkpuru-obi-
gi: ma agēke nkpuru-obi onye-nwem na
ngugu nke ndi di ndu n'aka Jehova, bù
Chineke-gi; ma nkpuru-obi ndi-iro-gi,
ha ka O gēsi n'etiti oghere èbè-Ya mapu.
30 O gēru kwa, mḅe Jehova gēmewori
nye onye-nwem dika ezi ihe nile si di
nke O kwuworo bayere gi, mḅe Ọ
gēnyewo kwa gi-ri iwu ibu onye-ndú
Israel; 31 na nka agagh-aburu gi ihe-
nǹaghari, ọ gagh-aburu kwa onye-nwem
ihe-isu-ngọngọ obi, na i wusiwo ọbara
n'efu, ma-ọbu na onye-nwem azọputawo
onwe-ya: ma mḅe Jehova gēmewori
onye-nwem nma, i gēcheta kwa orù-gi
nwayi. 32 Devid we si Abigail, Onye
agọziri agọzi ka Jehova, bù Chineke
Israel, bu, Onye zitere gi ta izutem:
33 ihe agọziri agọzi ka ezi uche-gi bu
kwa, onye agọziri agọzi ka i bu kwa,
onye ḅochiworom ta ka m'ghara ibà
n'ikpe-ọmuma ọbara, ka akam ghara kwa
izọputam. 34 Ma otù ọ di, Jehova,
bù Chineke Israel nādi ndu, Onye
ḅochiworom ka m'ghara imejọ gi, n'ezie
ọ buru na i megh ngwa bia izutem,
agagh-eme ka nwoke fọduru Nebal ma-
ọli rue ìhè ututu. 35 Devid we nara
n'aka-ya ihe ọ wetara ya: ọ si ya,
Rigorue ulo-gi n'udo; le, egewom nti
olu-gi, hu kwa gi iru-ọma. 36 Abigail
we biakute Nebal; ma, le, ọ nwere okè
oriri n'ulo-ya, dika okè oriri eze; obi
Nebal we di nma nime ya, ọ ṅubiga-
kwa-ra manya okè nke-uku: Abigail we
ghara igosi ya okwu ọ bula, okwu ntà
ma-ọbu okwu uku, rue ìhè ututu.
37 O rue, n'ututu, mḅe manya-vine
puworo n'anya Nebal, na nwunye-ya
gosiri ya okwu ndia, obi-ya we nwua
n'etiti ya, ya onwe-ya we di ka nkume.
38 O rue, mḅe ihe ra ka ubọchi iri
gabigara, na Jehova tiḅuru Nebal, ọ
we nwua. 39 Devid we nu na Nebal
anwuruwo, ọ si, Onye agọziri agọzi ka
Jehova bu, Onye kpere ọnu ihe-ita-
utam n'ikpè, me ka m'pua n'aka Nebal,
Ọ we ḅochie orù-Ya ka ọ ghara ime ihe
ọjọ: ma ihe ọjọ Nebal ka Jehova meworo
ka ọ lata n'isi-ya. Devid we ziga kwue
okwu bayere Abigail, iluta ya n'onwe-ya
na nwunye. 40 Ndi-orù Devid we
biakute Abigail rue Kamel, gwa ya
okwu, si, Devid ezitewo ayi biakute
gi ilutara ya gi onwe-gi na nwunye.
41 Ọ we bilie, kpọ isi ala, kpue iru-ya
n'ala, si, Le, orù-gi nwayi bu nwayi nēje
ozi isa ukwu ndi-orù onye-nwem.
42 Abigail we me ngwa, bilie, nọkwasi
n'inyinya-ibu, ya na umu-aḅọghọ-ya ise
ndi nējeso ya n'ukwu n'ukwu; ọ we
nējeso ndi-ozi Devid n'azu, ghọrọ ya
nwunye. 43 Devid kuru - kwa - ra
Ahinoam nke Jezreel; ha we ghọrọ ya
nwunye, ọbunà ha abua. 44 Ma Sọl
were Maikal nwa-ya, bù nwunye Devid,
nye Palti nwa-nwoke Laish, onye sitere
na Galim.

26 1 Ndi Zif we biakute Sọl rue
Gibea, si, Devid, ọ̀ digh-ezo onwe-
ya n'ugwu ntà Hakila, nke di n'iru ala
ahu nke tọḅọrọ n'efu? 2 Sọl we bilie,

rida rue ọzara Zif, ya na nnù ndikom asa
na ọgu iri, ndi arọputara nke Israel, ichọ
Devid n'ọzara Zif. 3 Sọl we ma ulo-
ikwū-ya n'ugwu ntà Hakila, nke di n'iru
ala ahu nke tọḅọrọ n'efu, n'akuku uzọ.
Ma Devid nānọdu n'ọzara, ọ hu na Sọl
abiawo, nēso ya n'azu rue ọzara.
4 Devid we ziga ndi-nledo, mara na Sọl
abiawo n'ebe o dozisiri onwe-ya.
5 Devid we bilie, biarue ebe Sọl mara
ulo-ikwū-ya: Devid we hu ebe ahu, bú
ebe Sọl nēdina, ya na Abnea nwa Nea,
bú onye-isi usu-ndi-agha-ya: ma Sọl
nēdina n'ebe anēdebe uḅọ-ala, ndi
Israel nānọ kwa n'ulo-ikwū buruburu
ya. 6 Devid we za, si Ahimelek, bú
onye Het, si kwa Abishai nwa Zeruaia,
bú nwa-nne Joab, si, Ònye gēsorom
ridakuru Sọl, rue ọmuma-ulo-ikwū?
Abishai we si, Mu onwem gēsoro gi rida.
7 Devid na Abishai we biakute ndi
Israel n'abali: ma, le, Sọl nēdina n'ura
n'ebe anēdebe uḅọ-ala, atugide-kwa-ra
ube-ya n'ala n'akuku isi-ya: Abnea na
ndi Israel nēdina kwa ya buruburu.
8 Abishai we si Devid, Chineke
emechibidowo onye-iro-gi nye n'aka-gi
ta: ma uḅu a, biko, ka m'were ube
tugide ya n'ala otù uḅò, m'gagh-atu
kwa ya nke uḅò abua. 9 Devid we si
Abishai, Ebibila ya: n'ihi na ònye ka
ikpe nāmagh n'iseti aka-ya megide onye
Jehova etere manu? 10 Devid we si,
Jehova nādi ndu, Jehova aghagh itiḅu
ya; ma-ọbu ubọchi-ya gābiaru, ọ we
nwua; ma-ọbu na ọ gārida n'agha, ewe
kpochapu ya. 11 Ya burum ihe-árú
sitere na Jehova, bú iseti akam megide
onye Jehova etere manu: ma uḅu a,
biko, were ube di n'akuku isi-ya, na ite
miri, ka ayi la. 12 Devid we were ube
na ite miri site n'akuku isi Sọl; ha we la,
ma ọ digh onye nāhu ha, ọ digh kwa
onye mara, ọ digh kwa onye nēteta: n'ihi
na ha nile nāraru ura; n'ihi na oké ura
nke Jehova dakwasiri ha. 13 Devid
we gabiga n'ofè ọzọ, guzo n'elu ugwu
n'ebe di anya; ebe-mbara n'etiti ha riri
nne: 14 Devid we kpọ ndi Israel
òkù, kpọ kwa Abnea nwa Nea, si, Ì
zagh, Abnea? Abnea we za, si, Ònye
ka i bu nke nākpọ eze òkù? 15 Devid
we si Abnea, Ọ̀ bugh nwoke ka i bu?
ònye di kwa ka gi n'Israel? n'ihi gini
kwa ka i nēdebegh onye-nwe-gi. bú eze,
nke-ọma? n'ihi na otù onye nime ndi
Israel batara ibibi eze, bú onye-nwe-gi.
16 Ọ digh nma, bú ihe a nke i meworo.
Jehova nādi ndu, ndi kwesiri ọnwu ka
unu bu, n'ihi na unu edebegh onye-
nwe-unu nke-ọma, bú onye Jehova etere
manu. Ma uḅu a, le ebe ube eze di, na
ite miri nke di n'akuku isi-ya. 17 Sọl
we mata olu Devid, si, Ọ̀ bu olu-gi bú
nka, nwam Devid? Devid we si, Ọ bu
olum, onye-nwem, eze. 18 Ọ si kwa,
N'ìhi gini kwa ka onye-nwem nāchu orù-
ya n'azu? n'ihi na gini ka m'mere? ìhe
ọjọ gini di kwa n'akam? 19 Ma uḅu a,
biko, ka onye-nwem, bú eze, nuru okwu
nile nke orù-ya. Ọ buru na Jehova
arafuwo gi imegidem, Ya nu ísì utọ nke
onyinye-inata-iru-ọma: ma ọ buru umu
madu, ndi anābu ọnu ka ha bu n'iru
Jehova; n'ihi na ha achupuwom ta
n'irapara n'aru ihe-nketa Jehova, si, Je,
fè chi ọzọ òfùfè. 20 Ma uḅu a, ka
ọbaram ghara ida n'ala pua n'iru Jehova:
n'ihi na eze Israel aputawo ichọ otù
igwu, dika mḅe madu nāchu ntá ọkwa
n'ugwu. 21 Sọl we si, Emehiewom:
lata, nwam Devid: n'ihi na m'gagh-
emejọ gi ọzọ, n'ihi na ndum di oké ọnu-
ahia n'anya-gi ta: le, emewom ihe-
nzuzu, me kwa ihe nke-uku rı nne
n'amagh-ama. 22 Devid we za, si,
Le, ube-gi, eze! ka otù onye nime umu-
okorọbia feta kwa, were ya. 23 Jehova
gēnyeghachi kwa nwoke ọ bula ezi
omume-ya na ikwesi-ntukwasi-obi-ya:
ebe Jehova nyeworo gi n'akam ta, ma
ekweghm iseti akam imegide onye
Jehova etere manu. 24 Ma, le, dika
ndu-gi di uku ta n'anyam, ka ndum
di uku otú a n'anya Jehova, ka Ọ
naputakwam na nkpaḅu nile. 25 Sọl
we si Devid, Onye agọziri agọzi ka i
bu, nwam Devid: i gēme kwa ihe
nke-uku, nwe kwa ike nke-uku. Devid
we je n'uzọ-ya, ma Sọl laghachiri
n'ebe-ya.

27 1 Devid we si obi-ya. Uḅu a
agēkpochapum otù ubọchi site
n'aka Sọl: ọ digh ihe dirim nma kari
iwepugasi onwem ba n'ala ndi Filistia;
Sọl agagh-atukwasi kwa obi-ya n'arum,
ichọm ọzọ n'ókè-ala nile nke Israel:
m'gēwepuga kwa onwem n'aka-ya.
2 Devid we bilie, gabiga, ya onwe-ya na
nnù ndikom na ọgu iri ndi nọ n'aka-ya,

biakute Ekish nwa Maok, bú eze Gat.
3 Devid we biri n'aka Ekish na Gat, ya
onwe-ya na ndikom-ya, nwoke ọ bula na
ulo-ya, bù Devid na ndinyom-ya abua,
Ahinoam nwayi Jezreel, na Abigail
nwayi Kamel, bù nwunye Nebal. 4 Ewe
gosi Sọl na Devid aḇalagawo rue Gat:
ọ we ghara ichọ ya ọzọ ma-ọli.
5 Devid we si Ekish, Biko, ọ buru na
ahutawom amara n'iru-gi, ka ha nyem
ebe n'otù obodo nime obodo ọhia, ka
m'we biri n'ebe ahu: ma n'ìhi gini ka
orù-gi gēbi n'obodo eze n'aka-gi?
6 Ekish we nye ya Ziklag n'ubọchi ahu:
n'ihi ya ndi-eze Juda nwe Ziklag rue ta.
7 Ọnu-ọgugu ubọchi Devid biri
n'ọhia ndi Filistia bu otù arọ zuru ezu
na ọnwa anọ. 8 Devid na ndikom-ya
we rigo, made imegide ndi Geshua, na
ndi-Giazait, na ndi Amalek: n'ihi na ndi
ahu bu ndi bi n'ala ahu, ndi sitere na
mḇe ebigh-ebi gara aga, ebe i nābà na
Shua, we rue n'ala Ijipt. 9 Devid we
tiḇue ala ahu, ọ megh kwa ka nwoke
ma-ọbu nwayi di ndu, ma ọ chiri ìgwè
ewu na aturu, na ìgwè ehi, na inyinya-
ibu, na camel, na uwe, laghachi, biakute
Ekish. 10 Ekish we si, Ònye ka unu
madere megide ta? Devid we si, Megide
Negeb nke Juda, megide kwa Negeb nke
ndi Jerahmeel, megide kwa Negeb nke
ndi-Kinait. 11 Ma Devid emegh ka
nwoke ma-ọbu nwayi di ndu, ime ka ha
ba na Gat, ọ si, Ka ha we ghara igosi ihe
bayere ayi, si, Otù a ka Devid mere, otù
a ka ọ ganēme kwa ubọchi nile o nēbi
n'ọhia ndi Filistia. 12 Ekish we kwere
Devid, si, Ọ mewo onwe-ya ka o si isì
ọiọ nke-uku n'etiti ndi-ya, bù Israel; ọ
gābu-kwa-ram orù mḇe ebigh-ebi.
28 1 O rue, na mḇe ahu, na ndi
Filistia chikọtara ọmuma-ulo-
ikwū-ha ibu agha, ibuso Israel agha.
Ekish we si Devid, Mara nke-ọma na
mu ka i gēso pua ba n'ọmuma-ulo-ikwū,
gi onwe-gi na ndikom-i. 2 Devid we si
Ekish, N'ihi ya gi onwe-gi gāmara ihe
orù-gi gēme. Ekish we si Devid, N'ihi
ya onye nēdebe isim ka m'gēdo gi
ubọchi nile.
3 Ma Samuel anwuruwo, Israel nile
we tiere ya aka n'obi, li kwa ya na Rema,
bú n'obodo-ya. Sọl ewezugawo kwa
n'ala ndi nāju mọ ihe na ndi-dibia-afa.
4 Ndi Filistia we chikọta onwe-ha, bia,
ma ulo-ikwū-ha na Shunem: Sọl we
chikọta Israel nile, ha we ma ulo-ikwū-
ha na Gilḇoa. 5 Sọl we hu ọmuma-ulo-
ikwū ndi Filistia, ọ we tua egwu, obi-ya
we ma jijiji nke-uku. 6 Sọl we jua
Jehova ase, ma Jehova azagh ya, Ọ zagh
na nrọ, ma-ọbu n'Ìhè, ma-ọbu n'ọnu
ndi-amuma. 7 Sọl we si ndi-orù-ya,
Chọrọnum nwayi nwere mọ ọ nāju ihe,
ka m'we jekuru ya, jua ya ase. Ndi-
orù-ya we si ya, Le, otù nwayi di
n'En-doa nke nwere mọ ọ nāju ihe.
8 Sọl we nwogharia onwe-ya, yiri uwe
ọzọ, je, ya onwe-ya na ndikom abua
tiyere ya, ha we biakute nwayi ahu
n'abali: ọ si, Biko, were mọ i nāju ihe
juaram ase, me ka ọ rigokutem, bù onye
ọ bula m'gāsi gi. 9 Nwayi ahu we si ya,
Le, gi onwe-gi amawo ihe Sọl mere, na
o bipuwo n'ala ndi nāju mọ ihe na ndi-
dibia-afa: n'ìhi gini kwa ka gi onwe-gi
nāḇara ndum ọnyà ime ka m'nwua?
10 Sọl we were Jehova ṅuara ya iyi, si,
Jehova nādi ndu, Ahuhu ajọ omume
agagh-ezute gi ma-ọli n'ihe a. 11 Nwayi
ahu we si, Ònye ka m'gēme ka ọ rigokute
gi? Ọ si, Me ka Samuel rigokutem.
12 Nwayi ahu we hu Samuel, tie nkpu
n'okè olu: nwayi ahu we gwa Sọl okwu,
si, N'ihi gini ka i ghọḇuworom? n'ihi na
gi onwe-gi bu Sọl. 13 Eze we si ya,
Atula egwu: n'ihi na ọ̀ bu gini ka i
huworo? Nwayi ahu we si Sọl,
Ahuwom chi ka ha nēsi n'ala rigota.
14 Ọ si ya, Gini bu udi-aru-ya?
Nwayi ahu we si, Agadi nwoke nārigota;
eji kwa uwe-nwuda kpuchi nwoke ahu.
Sọl we mata na Samuel ka ọ bu, ọ we
rube isi-ya, da kpue iru-ya n'ala, kpọ
isi ala. 15 Samuel we si Sọl, N'ìhi gini
ka i nēkwegh ka m'nọdu du, ime ka
m'rigota? Sọl we si, Anọm na nkpà
nke-uku; ndi Filistia nēbusokwam agha,
ma Chineke ewezugawo Onwe-ya
n'arum, Ọ digh-azakwam ọzọ, ma ọ bu
n'aka ndi-amuma ma-ọbu na nrọ: m'we
kpọ gi, ka i we me ka m'mara ihe
m'gēme. 16 Samuel we si, N'ìhi gini
kwa ka i nājum ajuju, ebe Jehova
wezugaworo Onwe-ya n'aru gi, we ghọ
onye-iro-gi? 17 Ma Jehova emeworo
Onwe-ya, dika O kwuru site n'akam:
Jehova adọwapuwo kwa ala-eze n'aka-gi,
nye ya madu-ibe-gi, bú Devid. 18 N'ihi
na i gegh nti olu Jehova, i megh kwa ka

idi-ọku nke iwe-Ya dakwasi Amalek,
n'ihi ya ka Jehova meworo gi ihe a ta.
19 Ọzọ kwa, Jehova gēnye Israel n'aka
ndi Filistia tiyere gi: echi ka gi na
umu-gi ndikom gānọye-kwa-ram:
Jehova gēnye kwa ọmuma-ulo-ikwū
Israel n'aka ndi Filistia. 20 Sọl we da
n'ala ngwa ngwa ka idi-elu-ya ra,
ọ we tua egwu nke-uku, n'ihi okwu
nile nke Samuel: ike adigh kwa nime
ya; n'ihi na o righ nri n'ehihie ahu nile,
na n'abali ahu nile. 21 Nwayi ahu we
biakute Sọl, hu na aru mara ya jijiji nke-
uku, ọ si ya, Le, nwayi nējere gi ozi
egewo nti olu-gi, m'we tiye ndum n'ọbu-
akam, nu kwa okwu-gi nile nke i gwaram.
22 Ma ub̩u a, biko, gi onwe-gi ge kwa
nti olu nwayi nējere gi ozi, ka m'dọba
kwa iberibe achicha n'iru gi; gi ri kwa,
ka ike we di nime gi, mb̩e i nēje n'uzọ-gi.
23 Ma ọ juru aju, si, M'gagh-eri ihe.
Ndi-orù-ya, na nwayi ahu kwa, we
rugide ya; ọ we ge nti olu-ha. Ọ we si
n'ala bilie, nọkwasi n'ihe-ndina. 24 Ma
nwayi ahu nwere n'ulo-ya nwa-chi
emere ka ọ ma abuba; ọ we me ngwa,
b̩ue ya, were kwa utu ọka, gwọ ya, were
ya sie achicha ekogh-eko: 25 ọ we
bute ya nso n'iru Sọl, na n'iru ndi-orù-
ya; ha we rie. Ha we bilie, la n'abali
ahu.

29 1 Ma ndi Filistia chikọtara
ọmuma-ulo-ikwū-ha nile rue
Efek: Israel nāma kwa ulo-ikwū-ha
n'akuku isi-iyi nke di na Jezreel.
2 Ndi-isi ndi Filistia we nāgabiga ọgu
ise, ọgu ise, na nnù abua na ọgu iri, nnù
abua na ọgu iri: Devid na ndikom-ya
nāgabiga kwa n'azu, ha na Ekish.
3 Ndi-isi ndi Filistia we si, Ndi-Hibru
ndia, hà bu gini? Ekish we si ndi-isi ndi
Filistia, Nkà abugh Devid, bú orù Sọl
eze Israel, onye mu na ya nọworo ubọchi
ndia ma-ọbu arọ ndia, ma ahutaghm
n'aru ya ihe ọ bula di njọ site n'ubọchi ọ
dapuru n'aka Sọl rue ta? 4 Ma ndi-
isi ndi Filistia were iwe megide ya;
ndi-isi ndi Filistia we si ya, Me ka
nwoke a laghachi, ka ọ we laghachi
n'ọnọdu-ya ebe i mere ka ọ buru onye-
nlekọta-ya, ma ka ọ ghara iso ayi rida
n'agha, ka ọ we ghara ighọrọ ayi onye-
nmegide n'agha ahu: n'ihi na onye a
gēji gini me ka ihe-ya tọ onye-nwe-ya
utọ? ọ̀ gagh-eji isi ndikom ndia? 5 Nkà
abugh Devid, onye ha zaritara onwe-ha
ihe bayere ya n'ite-egwú si,

Sọl etib̩uwo ndi-iro-ya, nnù ndikom
abua na ọgu iri, nnù ndikom abua
na ọgu iri,
Devid kwa ndi-iro-ya, orú nnù
ndikom na nnù ise, orú nnù
ndikom na nnù ise?

6 Ekish we kpọ Devid, si ya, Jehova
nādi ndu, n'ezie onye ziri ezi ka i bu:
ọpupu-gi na nbata-gi n'ọmuma-ulo-
ikwū n'akam di kwa nma n'anyam:
n'ihi na ahutaghm ihe ọjọ n'aru gi site
n'ubọchi i biakuterem rue ta: ma n'anya
ndi-isi onye nādigh nma ka i bu. 7 Ma
ub̩u a, laghachi, je kwa n'udo, ka i we
ghara ime ihe ọjọ n'anya ndi-isi ndi
Filistia. 8 Devid we si Ekish, Ma gini
ka m'meworo? gini kwa ka i hutaworo
n'aru orù-gi site n'ubọchi m'nọworo
n'iru gi rue ta, na m'gagh-abà buso
ndi-iro onye-nwem, bú eze, agha?
9 Ekish we za, si Devid, Amawom na
onye di nma n'anyam ka i bu, dika mọ-
ozi Chineke: ọ bu nání na ndi-isi
Filistia asiwo, Ọ gagh-eso ayi rigo
n'agha. 10 Ma ub̩u a bilie n'isi-ututu,
gi na ndi-orù onye-nwe-gi ndi soro gi
bia: mb̩e unu biliri n'isi-ututu, mb̩e ihe
diri unu, laghachi-kwa-nu. 11 Devid
we bilie n'isi-ututu, ya onwe-ya na
ndikom-ya, ila n'ututu, ilaghachi n'ala
ndi Filistia. Ndi Filistia we rigo rue
Jezreel.

30 1 O rue, mb̩e Devid na ndikom-
ya biaruru Ziklag n'ubọchi nke-
atọ, na ndi Amalek amadewo na Negeb,
made kwa na Ziklag, ha etib̩uwo kwa
Ziklag, sure ya n'ọku, 2 dọta kwa
ndinyom na ndi nile nọ na ya n'agha,
site n'onye ntà we rue onye uku: ha
emegh ka onye ọ bula nwua, kama ha
dupuru ha, je ije-ha. 3 Devid na
ndikom-ya we ba n'obodo, ma, le,
esurewo ya n'ọku; adọtawo kwa
ndinyom-ha na umu-ha ndikom na
umu-ha ndinyom n'agha. 4 Devid na
ndi ya na ha nọ we welie olu-ha kwa
ákwá, rue mb̩e ike nādigh ha n'aru ọzọ
ikwa ákwá. 5 Adọta-kwa-ra ndinyom
abua nke Devid n'agha, bú Ahinoam
nwayi Jezreel, na Abigail nwunye Nebal
onye Kamel. 6 Devid we nọ na nkpà
nke-uku; n'ihi na ndi-ya siri ka ha
were nkume tub̩ue ya, n'ihi na nkpuru-

obi ndi-ya nile di ilu, nwoke ọ bula n'ihi
umu-ya ndikom na n'ihi umu-ya
ndinyom: ma Devid mere onwe-ya ka
ọ di ike nime Jehova, bú Chineke-ya.
7 Devid we si Abaiata, bù onye-nchu-
aja, bù nwa Ahimelek, Biko, chitaram
ephod nso. Abaiata we chita ephod ahu
nso n'ebe Devid nọ. 8 Devid we jua
Jehova ase, si, Ọ buru na achuam usu a
ndi nāpunara madu ihe n'azu, ṁ'gēru ha
aru? Ọ si ya, Chua: n'ihi na i ghagh
iru ha aru, i ghagh kwa inaputa ha ihe
nile. 9 Devid we je, ya onwe-ya na nnù
ndikom na ọgu iri ndi soro ya, ọ biarue
miri-iyi Besoa, ma ndi anārapu n'azu
guzoro n'ebe ahu. 10 Ma Devid nāchu,
ya onwe-ya na nnù ndikom: ma ọgu
ndikom iri guzoro n'azu, ndi ike gwuru
nke-uku na ha apugh igabiga miri-iyi
Besoa: 11 ha we huta onye Ijipt n'ọhia,
kuru ya jekuru Devid, nye ya achicha,
o rie; ha we me ka ọ ṅua miri: 12 ha
we nye ya iberibe mbadamba fig, na
uyọkọ abua nke nkpuru-vine amiri ami;
ọ we rie, mọ-ya we laghachikute ya: n'ihi
na o righ nri, ọ ṅugh kwa miri, ubọchi
atọ ehihie na abali. 13 Devid we si ya,
Ònye nwe gi? òle ebe i si bia kwa? Ọ
si, Nwa-okorọbia Ijipt ka m'bu, m'buru
kwa otù nwoke, bù onye Amalek, orù;
onye-nwem we rapum, n'ihi na aru
adighm ike ubọchi atọ gara aga. 14 Ayi
onwe-ayi madere na Negeb nke ndi
Keret, made kwa n'ala nke Juda nwere,
made kwa na Negeb nke Keleb; ayi we
sure Ziklag n'ọku. 15 Devid we si ya, Ì
gēme ka m'ridakuru usu ahu ndi
nāpunara madu ihe? Ọ si, Were
Chineke ṅuaram iyi, na i gagh-eme ka
m'nwua, na i gagh-emechibidokwam
nye n'aka onye-nwem, m'gēme kwa ka
i ridakuru usu ahu ndi nāpunara madu
ihe. 16 Ọ we me ka ọ rida, ma, le, ha
aḅasawo n'iru ala ahu nile, nēri ihe,
nāṅu kwa ihe-ọṅuṅu, nēme kwa ememe,
n'ihi ihe-nkwata uku nile nke ha
kwatara n'ala ndi Filistia, na n'ala Juda.
17 Devid we tiḅue ha site n'ururuchi
we rue anyasi echi-ya: ọ digh kwa otù
nwoke nime ha wepugara onwe-ya, ma-
ọbugh nnù umu-okorọbia, ndi nọkwasiri
na camel-ha, we ḅalaga. 18 Devid we
naputa ihe nile Amalek chiri: Devid
naputa-kwa-ra ndinyom-ya abua. 19 Ọ
digh kwa ihe fọduru ha iweghachi, ma
ihe ntà ma ihe uku, ma umu-ndikom
ma umu-ndinyom, ma ihe-nkwata ma
ihe ọ bula ha were n'onwe-ha: Devid
weghachiri ihe nile. 20 Devid we chiri
ìgwè ewu na aturu nile na ìgwè ehi; ha
dupuru ha n'iru anu-ulo ndia, si, Nka
bu ihe-nkwata Devid. 21 Devid we
biakute ọgu ndikom iri ahu, ndi ike
gwuru nke-uku na ha apugh ijeso Devid
n'azu, ndi ha me-kwa-ra ka ha nọdu
n'akuku miri-iyi Besoa: ha we puta
izute Devid, na izute ndi ya na ha nọ:
Devid we biarue nso ndi ahu, jua ha
ajuju bayere udo-ha. 22 Ndikom ọjọ
nile na ndi jọḅuru onwe-ha, n'etiti ndi
soro Devid je, we za, si, N'ihi na ha
esogh ayi je, ayi agagh-enye kwa ha ihe
ọ bula nime ihe-nkwata nke ayi naputara,
ma-ọbugh inye nwoke ọ bula nwunye-
ya na umu-ya, ka ha we duru ha, la.
23 Devid we si, Umu-nnem, ihe Jehova
nyere ayi, bù Onye debere ayi, nye kwa
n'aka-ayi usu ahu ndi nāpunara madu
ihe, ndi biara imegide ayi, unu agagh-
ewere ihe ahu me otù a. 24 Ònye gēge
kwa unu nti n'okwu a? n'ihi na dika òkè
nke onye nārida n'agha si di, otù a ka òkè
nke onye nānọdu n'akuku ihe-ayi di: ha
gēkekọ n'otù. 25 O rue, site n'ubọchi
ahu we ga n'iru, na o doro ya ibu ukpuru
na ibu ikpé nye Israel, rue ta.
26 Devid we biarue Ziklag, zigara
ndi-okenye Juda, bù ndi-eyì-ya, ufọdu
nime ihe-nkwata, si, Le, ihe-ngọzi unu
gēnwe sitere n'ihe-nkwata nke ndi-iro
Jehova; 27 o zigara ndi nọ na Bet-el,
ziga-kwa-ra ndi nọ na Remot nke Negeb,
ziga-kwa-ra ndi nọ na Jatia; 28 ziga-
kwa-ra ndi nọ n'Aroea, ziga-kwa-ra ndi
nọ na Sifmot, ziga-kwa-ra ndi nọ
n'Eshtemoa; 29 ziga-kwa-ra ndi nọ
na Rakal, ziga-kwa-ra ndi nọ n'obodo
nile nke ndi Jerahmeel, ziga-kwa-ra ndi
nọ n'obodo nile nke ndi-Kinait;
30 ziga-kwa-ra ndi nọ na Họma, ziga-
kwa-ra ndi nọ na Koa-ashan, ziga-
kwa-ra ndi nọ n'Atak; 31 ziga-kwa-
ra ndi nọ na Hebron, ziga kwa n'ebe nile
ebe Devid onwe-ya na ndikom-ya
nējeghari.

31 1 Ma ndi Filistia nēbuso Israel
agha: ndikom Israel we ḅalaga
n'iru ndi Filistia, ha we da, buru ndi
eḅuru eḅu n'ugwu Gilboa. 2 Ndi
Filistia we sosie Sọl na umu-ya ndikom

ike; ndi Filistia we tiḅue Jonatan, na
Abinadab, na Malki-shua, bú umu-
ndikom Sǫl. 3 Agha ahu we di arǫ́
megide Sǫl, ndi-ǫḅa-uta we huta ya,
bù ndikom chiri uta; ǫ we nēḅu ya nḅu
nke-uku site n'iḅa-uta nke ndi-ǫḅa-uta.
4 Sǫl we si onye nēbu ihe-agha-ya,
Miputa mma-agha-gi, were ya mapuem
aru; ka ndia anēbìgh ùgwù ghara ibia
mapuem aru, we kwam emò. Ma onye
nēbu ihe-agha-ya ekwegh; n'ihi na ǫ
nātu egwu nke-uku. Sǫl we were mma-
agha-ya, dakwasi ya. 5 Onye nēbu ihe-
agha-ya we hu na Sǫl anwuwo, ya
onwe-ya we dakwasi kwa na mma-
agha-ya, soro ya nwua. 6 Sǫl we nwua,
ya na umu-ya ndikom atǫ na onye nēbu
ihe-agha-ya na ndikom-ya nile n'otù,
n'ubǫchi ahu. 7 Ndikom Israel ndi nǫ
n'ofè ǫzǫ ndagwurugwu ahu, na ndi nǫ
n'ofè Jǫdan, we hu na ndikom Israel
aḅalagawo, hu kwa na Sǫl na umu-ya
ndikom anwuwo, ha we rapu obodo nile
ha, ḅalaga; ndi Filistia we bia biri
nime ha.
8 O rue, n'echi-ya, mḅe ndi Filistia
biara iyipu ihe ndi eḅuru eḅu, na ha
huru Sǫl na umu-ya ndikom atǫ ka ha
tǫḅǫrǫ n'ugwu Gilboa. 9 Ha we bipu
isi-ya, yipu ihe-agha-ya, ziga n'ala ndi
Filistia buruburu, izisa ozi ahu n'ulo
arusi nile ha, na n'etiti ndi-ha. 10 Ha
we dǫba ihe-agha-ya n'ulo Ashtarot: ma
ha kpǫgidere ozu-ya na mḅidi Bet-shan.
11 Ndi bi na Jebesh-gilead we nu ihe
bayere ya, bù ihe ndi Filistia mere Sǫl,
12 ndikom nile bú dìnkpà we bilie, je ije
ogologo abali ahu nile, si na mḅidi Bet-
shan buru ozu Sǫl na ozu umu-ya
ndikom; ha we biarue Jebesh, sure ha
ǫku n'ebe ahu. 13 Ha we chiri
ǫkpukpu-ha, lìe ha n'okpuru osisi
tamarisk nime Jebesh, bue ǫnu ubǫchi
asa.

AKWUKWǪ NKE-ABUA NKE

SAMUEL

1 1 O rue, mḅe ǫnwu Sǫl gasiri, mḅe
Devid siri na ntiḅu Amalek lata,
mḅe Devid nǫwo-kwa-ra na Ziklag
ubǫchi abua; 2 o rue, n'ubǫchi nke-
atǫ, na, le, otù nwoke siri n'ǫmuma-ulo-
ikwū puta, site n'ebe Sǫl nǫ, uwe-ya nile
dǫwara adǫwa, àjà dikwasi n'isi-ya: o
rue, mḅe ǫ biakutere Devid, na ǫ daruru
ala, we kpǫ isi ala. 3 Devid we si ya,
Òle ebe i si bia? Ǫ si ya, N'ǫmuma-
ulo-ikwū Israel ka m'wepugara onwem.
4 Devid we si ya, Gini bu ihe emere?
biko, gosim. Ǫ si, Na ndi Israel esiwo
n'agha ḅalaga, ǫzǫ kwa, ǫtutu nime ndi
Israel adawo nwua; ǫzǫ kwa, Sǫl na
Jonatan nwa-ya nwuru anwu. 5 Devid
we si nwa-okorǫbia ahu nke nēgosi ya,
Ì si aňa mara na Sǫl na Jonatan nwa-ya
nwuru anwu? 6 Nwa-okorǫbia ahu
nke nēgosi ya we si, Ǫ dabataram inǫ
n'ugwu Gilboa, ma, le, Sǫl nādabere
n'ube-ya; ma, le, uḅǫ-ala na ndi-nwe
inyinya sosiri ya ike. 7 Ǫ we gha anya
n'azu, hum, we kpǫm òkù. M'we si,
Lem. 8 Ǫ sim, Onye ka i bu? M'we
si ya, Onye Amalek ka m'bu. 9 Ǫ
sim, Biko, guzo n'akukum, me ka
m'nwua, n'ihi na anya-ajù ejidewom;
n'ihi na ndum nile dizu nimem.
10 M'we guzo n'akuku ya, me ka ǫ
nwua, n'ihi na amaram na ǫ gagh-adi
ndu mḅe ǫ dasiri: m'we were okpu-eze
nke di n'isi-ya, na ǫla-aka nke di
n'ogwe-aka-ya, we chitara ha onye-
nwem n'ebe a. 11 Devid we jide uwe-
ya, dǫwa ha; otù a ka ndikom nile ya
na ha nǫ me-kwa-ra. 12 Ha we tie aka
n'obi, kwa ákwá, bue ǫnu rue anyasi,
n'ihi Sǫl, na n'ihi Jonatan nwa-ya, na
n'ihi ndi Jehova, na n'ihi ulo Israel;
n'ihi na ha dara site na mma-agha.
13 Devid we si nwa-okorǫbia nēgosi ya,
Òle ebe i si bia? Ǫ si, Nwa ǫbìa, bù
onye Amalek, ka m'bu. 14 Devid we
si ya, Ì si aňa ghara itu egwu iseti aka-gi
ibibi onye Jehova etere manu?

15 Devid we kpọ otù nime umu-
okorọbia, si, Jerue nso, dakwasi ya.
Ọ we tibue ya, ọ we nwua. 16 Devid
we si ya, Ọbara-gi dikwasi n'isi-gi;
n'ihi na ọnu-gi azawo megide gi, si,
Mu onwem emewo ka ọ nwua, bù onye
Jehova etere manu.

17 Devid we were abù-ákwá nka
bùara Sọl, bù-kwa-ra Jonatan nwa-ya:
18 Ọ we si ha zi umu Juda abù uta: le,
edewo ya n'akwukwọ Jasha.

19 Israel, ebuwo nmá-gi n'elu ebe di
elu gi!
Ndi-dike esiwo aña da!
20 Unu egosila ya nime Gat,
Unu ezisala ozi-ya n'èzí nile nke
Ashkelon;
Ka umu-ndinyom ndi Filistia we
ghara iñuri ọñu,
Ka umu-ndinyom nke ndi anēbigh
úgwù we ghara iñuri ọñu-agha.
21 Unu ugwu Gilboa,
Ka igirigi ma-ọbu miri-ozuzo ghara
idikwasi unu, ma-ọbu ubi nke àjà-
nbuli:
N'ihi na ebe ahu ka asọrọ ọta ndi-
dike oyi,
Ọta Sọl, dika agāsi na ọ bu onye
anētegh manu.
22 Ọbara ndi eburu ebu, abuba ndi-dike,
Ụta Jonatan esigh na ha la azu,
Mma-agha Sọl esigh kwa lata n'efu.
23 Sọl na Jonatan bu ndi nāhurita onwe-
ha n'anya, buru kwa ndi di utọ na
ndu-ha,
Ekewagh kwa ha n'ọnwu-ha;
Ha di garagara kari ugo,
Ha di ike kari ọdum.
24 Umu-ndinyom Israel, kwaranu Sọl
ákwá,
Onye nēyibe unu uwe uhie, ya na
ihe-utọ di iche iche,
Onye nātukwasi ihe-ichọ-nma ọla-
edo n'uwe-unu.
25 Ndi-dike esiwo aña da n'etiti agha
ahu!
Jonatan, n'elu ebe-gi di elu ka i buru
onye eburu ebu.
26 Anọm na nkpà n'ihi gi, nwa-nnem
Jonatan:
I di utọ nke-uku n'ebe m'nọ:
Ihu-n'anya-gi nke i hurum di ebube,
Kari ihu-n'anya ndinyom.
27 Ndi-dike esiwo aña da!
Ihe-agha esiwo aña la n'iyì!

2 1 O rue, ka nka gasiri, na Devid
juru Jehova ase, si, M'gārigo n'otù
nime obodo Juda? Jehova we si ya,
Rigo. Devid we si, Òle ebe M'gārigo?
Ọ si, Rue Hebron. 2 Devid we rigo
n'ebe ahu, ya na ndinyom-ya abua kwa,
bù Ahinoam nwayi Jezreel, na Abigail,
bù nwunye Nebal onye Kamel.
3 Ndikom ndi ya na ha nọ ka Devid
me-kwa-ra ka ha rigota, nwoke ọ bula
na ulo-ya: ha we biri n'obodo nile nke
Hebron. 4 Ndikom Juda we bia te
Devid manu n'ebe ahu ibu eze ulo
Juda.

Ha we gosi Devid, si, Ndikom Jebesh-
gilead bu ndi liri Sọl. 5 Devid we
zigara ndikom Jebesh-gilead ndi-ozi, si
ha, Ndi agọziri agọzi diri Jehova ka unu
bu, na unu emeworo onye-nwe-unu, bù
Sọl, ebere a, unu we lie ya. 6 Ma ubu
a Jehova mere unu ebere na ezi-okwu:
ọzọ kwa, mu onwem gēmeghachiri unu
ezi ihe a, n'ihi na unu emewo ihe a.
7 Ma ubu a ka aka-unu di ike, buru-
kwa-nu ndi-dinkpà: n'ihi na onye-nwe-
unu, bù Sọl, anwuwo; ọzọ kwa, mu ka
ulo Juda teworo manu ibu eze-ha.

8 Ma Abnea nwa Nea, bù onye-isi
usu-ndi-agha Sọl nwere, kuru Ish-
boshet nwa Sọl, me ka ọ gabiga rue
Mahanaim; 9 ọ we me ya eze Gilead,
na nke ndi-Ashurait, na nke Jezreel, na
nke Efraim, na nke Benjamin, na nke
Israel nile. 10 (Ish-boshet nwa Sọl
bara ọgu arọ abua mbe ọ malitere ibu
eze Israel, ọ we buru eze arọ abua.)
Otù ọ di, ulo Juda soro Devid. 11 Ọnu-
ọgugu ubọchi Devid bu eze ulo Juda
nime Hebron we di arọ asa na ọnwa isi.

12 Abnea nwa Nea, na ndi-orù Ish-
boshet nwa Sọl, we si na Mahanaim
puta rue Gibeon. 13 Joab nwa
Zeruaia, na ndi-orù Devid, we pua,
zute ha n'otù n'akuku ọdọ-miri Gibeon;
ha we nọdu, ndi Devid n'otù akuku
ọdọ-miri, na ndi Ish-boshet n'akuku
nke-ọzọ nke ọdọ-miri. 14 Abnea we
si Joab, Biko, ka umu-okorọbia bilie,
me ihe-ọchi n'iru ayi. Joab we si, Ka
ha bilie. 15 Ha we bilie gabiga n'ọnu-
ọgugu; madu iri na abua diri Benjamin,
di-kwa-ra Ish-boshet nwa Sọl, na madu
iri na abua nime ndi-orù Devid.
16 Ha we jide, nwoke ọ bula o jide isi
ibe-ya, we ma mma-agha-ya n'akuku

ibe-ya; ha we dakọ n'otù: ewe kpọ aha
ebe ahu Helkat-hazurim, nke di na
Gibeon. 17 Agha we di ike nke-uku
n'ubọchi ahu, ewe tibue Abnea na
ndikom Israel n'iru ndi-orù Devid.
18 Umu-ndikom Zeruaia atọ nọ kwa
n'ebe ahu, bú Joab, na Abishai, na
Asahel: ma ukwu Asahel di nfe n'iba
ọsọ dika otù nime mbada nke di n'ọhia.
19 Asahel we chua Abnea n'azu; ma
o sigh n'iso Abnea wezuga onwe-ya ije
n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe. 20 Abnea
we gha anya n'azu, si, Ọ bu gi bu nka,
Asahel? Ọ si, Mu ka ọ bu. 21 Abnea
we si ya, Wezuga onwe-gi n'aka-nri-gi
ma-ọbu n'aka-ekpe-gi, jidere onwe-gi
otù nime umu-okorọbia, chiri n'onwe-gi
ihe-ya i gāluta. Ma Asahel ekwegh isi
n'iso ya wezuga onwe-ya. 22 Abnea we
si kwa Asahel ọzọ, Si n'isom wezuga
onwe-gi: n'ihi gini ka m'gētibu gi rue
ala? m'gēsi kwa aña weliere Joab nwa-
nne-gi irum? 23 Ma ọ juru iwezuga
onwe-ya: Abnea we were isi ube-ya tie
ya n'okpuru ọgiriga-ya nke-ise, ube we
puta n'azu ya, ọ we da n'ebe ahu, nwua
n'okpuru ya: o rue, na ndi nile ndi
biaruru ebe ahu, bú ebe Asahel dara
nwua, guzoro. 24 Ma Joab na Abishai
churu Abnea n'azu; anyanwu we da
mbe ndi ahu biaruru ugwu ntà Ama,
nke di n'iru Gia n'uzọ ọzara Gibeon.
25 Umu Benjamin we chikọta onwe-ha
iso Abnea n'azu, ha we ghọ otù usu,
guzo n'elu otù ugwu ntà. 26 Abnea
we kpọ Joab òkù, si, Ọ bu rue mbe
ebigh-ebi ka mma-agha gēripia? ì magh
na ilu ka ọ gādi n'ikpe-azu? rù kwa ole
mbe ka i nāgagh-asi ndi-gi ka ha si
n'iso umu-nne-ha laghachi? 27 Joab
we si, Chineke nādi ndu, ọ buru na i
kwugh, n'ezie mbe ahu site n'ututu ndim
gārigowori, nwoke ọ bula site n'iso nwa-
nne-ya. 28 Joab we fùa opì-ike, ndi-ya
nile we guzo, ha achugh kwa Israel
n'azu ọzọ, ha ebugh kwa agha ọzọ.
29 Ma Abnea na ndikom-ya jere ije
n'Araba abali ahu nile; ha we gabiga
Jọdan, je ije na Bitron nile, bia rue
Mahanaim. 30 Joab we si n'iso Abnea
lata: ọ we chikọta ndi-ya nile, ma
agukọtara ndikom iri na iteghete na
Asahel ndi nādigh n'etiti ndi-orù Devid.
31 Ma ndi-orù Devid tiburu ọgu
ndikom iri-na-asatọ sitere na Benjamin,
na n'etiti ndikom Abnea, ha we nwua.
32 Ha we bulie Asahel, lie ya n'ili nna-
ya, nke di na Bet-lehem. Joab na
ndikom-ya we je ije abali ahu nile, ìhè
ututu we putara ha na Hebron.

3 1 Agha ahu we di ogologo n'etiti ulo
Sọl na ulo Devid: ma Devid di ike
nāga n'iru n'iru, ma ulo Sọl enwegh ike
nāla azu azu.
2 Ewe muara Devid umu-ndikom
nime Hebron: ọkpara-ya bu Amnon,
nke Ahinoam, bú nwayi Jezreel, muru;
3 nwa-ya nwoke nke-abua bu Kileab,
nke Abigail nwunye Nebal, bú onye
Kamel, muru; nke-atọ bu Absolom nwa
Meaka nwa-nwayi Talmai, bú eze
Geshua; 4 nke-anọ bu Adonaija nwa
Hagit; nke-ise bu Shefataia nwa Abital;
5 nke-isi bu Itream, nke Egla nwunye
Devid muru. Ndia ka amuru Devid
nime Hebron.
6 O rue, mbe agha di n'etiti ulo Sọl na
ulo Devid, na Abnea nēme onwe-ya ka ọ
di ike n'ulo Sọl. 7 Ma Sọl nwere iko-
nwayi, aha-ya bu Rizpa, nwa-nwayi Aia:
Ish-boshet we si Abnea, Gini mere i
bakuru iko-nwayi nnam? 8 Iwe Abnea
we di ọku nke-uku n'ihi okwu Ish-
boshet, ọ si, Ọ bu isi nkita nke ulo Juda
nwere ka m'bu? Ta ka m'nēmere ulo
Sọl, bú nna-gi, nēme-kwa-ra umu-nne-
ya, nēme-kwa-ra ndi-eyì-ya, ebere,
emeghkwam ka i rue Devid aka, ma i
nēbom ebubo ajọ omume bayere nwayi a
ta. 9 Chineke me Abnea otú a, me kwa
ya ihe ọzọ otú a, ma asi na emeghm
Devid ọbuná otú a, bú dika Jehova
ṅuworo ya iyi; 10 ime ka ala-eze si
n'ulo Sọl gabiga, na ime ka oche-eze
Devid guzosie ike n'elu Israel na n'elu
Juda, site na Dan we rue na Bia-sheba.
11 Ma ọ pugh izaghachi Abnea okwu
ọzọ, n'ihi na ọ turu egwu ya.
12 Abnea we zigara Devid ndi-ozi
n'ọnọdu ya, si, Ònye nwe ala? ọ si-kwa-
ra, Ka mu na gi ba ndu, ma, le, akam
gādiri gi, ime ka Israel nile chigharia
biakute gi. 13 Ọ we si, Ọ di nma; mu
onwem na gi gāba ndu: náni, otù ihe ka
mu onwem nāju n'aka-gi, si, I gagh-ahu
irum, ma ọ buru na i bugh uzọ me ka
Maikal nwa Sọl bia, mbe i gābia ihu
irum. 14 Devid we zigara Ish-boshet
nwa Sọl ndi-ọzi, si, Nyem nwunyem,
bú Maikal, onye m'ji ọgu api ise nke

ndi Filistia lutara onwem. 15 Ish-
boshet we ziga, nara ya n'aka di-ya, bú
n'aka Paltiel nwa Laish. 16 Di-ya we
soro ya je, nēje nākwa ákwá n'azu ya
rue Bahurim. Abnea we si ya, Je,
laghachi: ọ we laghachi.
17 Okwu Abnea we diyere ndi-
okenye Israel, si, Na mḅe gara aga unu
nāchọ Devid ka ọ buru eze-unu: 18 Ma
uḅu a menu ya: n'ihi na Jehova ekwuwo
okwu bayere Devid, si, M'gēwere aka
Devid, bú orùm, zọputa ndim, bú
Israel, n'aka ndi Filistia, na n'aka ndi-
iro-ha nile. 19 Abnea kwu-kwa-ra na
nti Benjamin: Abnea we je kwa ikwu
na nti Devid nime Hebron ihe nile
nke di nma n'anya Israel, na n'anya ulo
Benjamin nile. 20 Abnea we biakute
Devid rue Hebron, ya na orú ndikom.
Devid we mere Abnea, me-kwa-ra
ndikom soro ya, oké oriri. 21 Abnea
we si Devid, Ka m'bilie je chikọtara
onye-nwem, bú eze, Israel nile, ka gi na
ha we ḅa ndu, ka i we buru kwa eze ndi
nile nke nkpuru-obi-gi nāchọsi ike.
Devid we zilaga Abnea, ọ we la n'udo.
22 Ma, le, ndi-orù Devid na Joab si
n'usu ndi nāpunara madu ihe bia, ọ bu
kwa ọtutu ihe-nkwata ka ha bubatara
n'aka ha: ma Abnea anọyegh Devid
nime Hebron; n'ihi na o zilagawo ya,
ọ we la n'udo. 23 Joab na usu-ndi-
agha nile ndi soro ya we bia, ha we gosi
Joab, si, Abnea nwa Nea biakutere eze,
ọ we zilaga ya, ọ we la n'udo. 24 Joab
we biakute eze, si, Gini ka i meworo? le,
Abnea biakutere gi; n'ihi gini ka nka bu,
na i zilagawo ya, ọ we lasia? 25 I mawo
Abnea nwa Nea, na ọ bu irafu gi ka ọ
biara, ya na imara ọpupu-gi na nbata-gi,
na imara ihe nile nke gi onwe-gi nēme.
26 Joab we si n'ebe Devid nọ puta, ziga
ndi-ozi n'azu Abnea, ha we me ka o si
n'olúlú-miri Saira biaghachi: ma Devid
amagh. 27 Abnea we laghachi rue
Hebron, Joab we wezuga ya n'etiti ọnu-
uzọ-ama ikpayere ya uka na nwayọ, ọ
we tie ya n'okpuru ọgiriga-ya nke-ise
n'ebe ahu, ọ we nwua, n'ihi ọbara
Asahel, bú nwa-nne-ya. 28 Devid we
nu ya ka emesiri, ọ si, Ndi puworo
n'ọbara Abnea nwa Nea n'iru Jehova
rue mḅe ebigh-ebi ka mu na ala-ezem
bu: 29 ka ọ dakwasi n'isi Joab, na
n'ulo nna-ya nile; ka aghara kwa ibipu
n'ulo Joab onye nwere orùrù n'anu-aru-
ya, ma-ọbu onye-ekpenta, ma-ọbu onye
nādabere na nkpa-n'aka, ma-ọbu onye
nāda site na mma-agha, ma-ọbu onye nri
kọrọ. 30 Ma Joab na Abishai, bú nwa-
nne-ya, ḅuru Abnea, n'ihi na ọ mere ka
nwa-nne-ha, bú Asahel, nwua nime
Gibeon n'agha ahu.
31 Devid we si Joab, si kwa ndi nile
ya na ha nọ, Dọwanu uwe-unu, ke ákwà-
nkpe n'úkwù-unu, tie aka n'obi n'iru
Abnea. Eze, bú Devid, nējeso kwa ihe
eji ebu ozu. 32 Ha we lie Abnea nime
Hebron: eze we welie olu-ya kwa ákwá
n'ílì Abnea; ndi Israel nile we kwa
ákwá. 33 Eze we bùara Abnea abù-
ákwá, si,

Ọ bu dika onye-nzuzu nānwu ka
Abnea gānwu?
34 Ekegh aka-gi abua aḅu, emegh
kwa ka ukwu-gi abua biarue nso
ihe ọla eji ke ukwu aḅu:
Dika onye nāda n'iru ndi ajọ
omume, otú a ka i dara.

Ndi Israel nile we kwara ya ákwá ọzọ.
35 Ndi ahu nile we bia ime ka Devid rie
nri mḅe ubọchi fọduru; ma Devid ñuru
iyi, si, Chineke mem otú a, me kwa ihe
ọzọ otú a, ọ buru na edetum nri ọnu, ma-
ọbu ihe ọ bula ọzọ, tutu ọdida-anyanwu.
36 Ndi-ya nile we mata, ọ di nma
n'anya-ha: dika ihe ọ bula eze mere di
nma n'anya ndi-ya nile. 37 Ndi-ya nile
na Israel nile we mara n'ubọchi ahu na
o sitegh n'aka eze ime ka Abnea nwa
Nea nwua. 38 Eze we si ndi-orù-ya,
Ùnu amagh na onye-isi na onye uku
adawo n'Israel ta? 39 Ma mu onwem
akagh aru ta, ọ bu ezie na abum onye
etere manu ibu eze; ndikom ndia, bú
umu Zeruaia, di kwa ike karim: Jehova
kwughachi onye nēme ihe ọjọ dika ihe
ọjọ ya si di.

4 1 Ish-boshet nwa Sọl we nu na
Abnea anwuwo nime Hebron, aka-
ya we kuda, Israel nile ma-kwa-ra jijiji.
2 Ma Ish-boshet nwa Sọl nwere
ndikom abua ndi bu ndi-isi usu ndi
nāpunara madu ihe: aha otù bu Beana,
aha nke-ọzọ bú Rikab, ha bu umu
Rimon onye Beirot, sitere n'umu
Benjamin: (n'ihi na anāgu-kwa-ra
Benjamin Beirot: 3 ndi Beirot we
ḅalaga na Gitaim, buru ndi-ọbìa n'ebe
ahu rue ta.)

4 Ma Jonatan nwa Sọl nwere nwa-
nwoke nke dara ngwurọ n'ukwu-ya
abua. Ọ ḅara arọ ise mḅe akukọ Sọl na
Jonatan siri na Jezreel bia, nwayi nāzù
ya we kuru ya, ḅalaga: o rue, mḅe ọ
nēme ngwa iḅalaga, na nwata ahu dara
ada, we ghọ onye-ngwurọ. Aha-ya bu
Mefiboshet.
5 Umu Rimon onye Beirot, bú Rikab
na Beana, we je, biarue ulo Ish-boshet
dika n'ikpo-ọku nke ehihie, ma ya onwe-
ya nēdina ndina etiti-ehihie. 6 Ma
n'ebe ahu ka ha biara rue etiti ulo, dika
ha nēwere ọka wheat; ha we tie ya
n'okpuru ọgiriga nke-ise: Rikab na
Beana, bú nwa-nne-ya, we wepuga
onwe-ha. 7 Ma mḅe ha batara n'ulo,
ka ya onwe-ya nēdina n'ihe-ndina-ya
n'ime-ulo-ndina-ya, ha we tiḅue ya, me
ka ọ nwua, wezuga isi-ya, were isi-ya,
je ije n'uzọ Araba abali ahu nile. 8 Ha
we butere Devid isi Ish-boshet rue
Hebron, si eze, Le, isi Ish-boshet nwa
Sọl, bú onye-iro-gi, nke chọrọ ndu-gi;
ma Jehova abọworo onye-nwem, bú
eze, ọbọ ta n'aru Sọl, na n'aru nkpuru-
ya. 9 Devid we za Rikab na Beana
nwa-nne-ya, bú umu Rimon onye
Beirot, si ha, Jehova nādi ndu, Onye
ḅaputaworo nkpuru-obim na nkpaḅu
nile, 10 mḅe otù onye nēgosim, si, Le,
Sọl anwuwo, ma onye ahu n'anya ya
onwe-ya di ka onye nēzi ozi ọma, m'we
jide ya, ḅue ya na Ziklag, nka bu ihe
m'nyere ya bayere ozi ọma ahu.
11 M'gēsi ańa ghara ime kari otú a, mḅe
ndikom ndi nēmebi iwu ḅuworo onye
ezi omume n'ulo-ya n'elu ihe-ndina-ya?
Ma uḅu a ṁ'gagh-ajuta ọbara-ya n'aka-
unu, kpochapu unu n'uwa? 12 Devid
we nye umu-okorọbia-ya iwu, ha we ḅue
ha, bipu aka-ha na ukwu-ha, kwuba ha
n'akuku ọdọ-miri nime Hebron. Ma ha
were isi Ish-boshet, lie ya n'ílì Abnea
nime Hebron.
5 1 Ebo Israel nile we biakute Devid
rue Hebron, kwue, si, Le, ọkpukpu-
gi na anu-aru-gi ka ayi bu. 2 Na mḅe
gara aga, mḅe Sọl bu eze-ayi, gi onwe-gi
bu onye nēdupu na onye nēdubata
Israel: Jehova we si gi, Gi onwe-gi gāzù
ndim, bú Israel, gi onwe-gi gāḅu kwa
onye-ndú Israel. 3 Ndi-okenye nile
nke Israel we biakute eze rue Hebron;
ha na eze, bú Devid, we ḅa ndu nime
Hebron n'iru Jehova: ha we te Devid
manu ibu eze Israel.
4 Onye ḅara orú arọ na iri ka Devid
bu mḅe ọ malitere ibu eze, ọgu arọ abua
ka ọ bu eze. 5 Na Hebron ka ọ bu eze
Juda arọ asa na ọnwa isi: na Jerusalem
ka ọ bu kwa eze Israel na Juda nile orú
arọ na iri na atọ. 6 Eze na ndikom-ya
we jerue Jerusalem jekuru ndi Jebus, bú
ndi bi n'ala ahu: ha we gwa Devid okwu,
si, I gagh-abata n'ebe a, kama ndi-ìsì na
ndi-ngwurọ gēme ka i wezuga onwe-gi:
nāsi, Devid agagh-abata n'ebe a.
7 Devid we were ebe ewusiri ike nke
Zaion; nke ahu bu obodo Devid.
8 Devid we si n'ubọchi ahu, Onye ọ
bula nke nētiḅu ndi Jebus, ya jerue ebe
miri si aga, we tiḅue ndi-ngwurọ na
ndi-isì, bú ndi nkpuru-obi Devid nākpọ
asì. N'ihi nka ka ha nāsi, Ndi-ìsì na
ndi-ngwurọ nọ; ọ gagh-abà n'ulo.
9 Devid we biri n'ebe ahu ewusiri ike,
ọ we kpọ ya obodo Devid. Devid we
wue obodo buruburu site na Milo we
rue n'ime-ya. 10 Devid we nāga n'iru,
nēje nādi uku; Jehova, bú Chineke nke
usu nile nke ndi-agha, nọye-kwa-ra ya.
11 Hairam, bú eze Taia, we zigara
Devid ndi-ozi, na osisi cedar, na ndi-ọkà
n'osisi, na ndi-ọkà na nkume: ha we
wuere Devid ulo. 12 Devid we mara
na Jehova emewo ya ka o guzosie ike ibu
eze Israel, ọ ma-kwa-ra na O buliwo ala-
eze-ya n'elu n'ihi ndi-Ya, bú Israel.
13 Devid we si na Jerusalem kuru
ndi-iko-nwayi na ndinyom ọzọ, mḅe o
siri na Hebron biasia: ewe muara Devid
umu-ndikom na umu-ndinyom ọzọ.
14 Ndia bu kwa aha ndi amuru ya na
Jerusalem; Shamua, na Shobab, na
Netan, na Solomon, 15 na Ibha, na
Elishua; na Nefeg, na Jafia; 16 na
Elishama, na Eliada, na Elifelet.
17 Ndi Filistia we nu na ha tere Devid
manu ibu eze Israel, ndi Filistia nile we
rigo ichọ Devid; Devid we nu ya, rida
n'ebe ahu ewusiri ike. 18 Ma ndi
Filistia biara, ḅasa onwe-ha na
ndagwurugwu Refaim. 19 Devid we
jua Jehova ase, si, M'gārigokuru ndi
Filistia? Ì gēnye ha n'akam? Jehova
we si Devid, Rigo: n'ihi na aghaghm
inye ndi Filistia n'aka-gi. 20 Devid we
biarue Beal-perazim, Devid we tiḅue ha
n'ebe ahu; ọ we si, Jehova ekwopuwo

megide ndi-irom n'irum, dika nkwopu
miri. N'ihi nka ka ọ kpọrọ aha ebe ahu
Beal-perazim. 21 Ha we rapu arusi
nile ha n'ebe ahu, Devid na ndikom-ya
we chiri ha.

22 Ndi Filistia we rigo kwa ọzọ, ḅasa
onwe-ha na ndagwurugwu Refaim.
23 Devid we jua Jehova ase, Ọ si,
Arigola: ga buruburu rue n'azu ha,
biakute ha na ncherita-iru osisi balsam.
24 O gēru kwa, mḅe i nuru olu ikiti-
ukwu n'elu osisi balsam ahu, mḅe ahu
ka i gēme ngwa: n'ihi na mḅe ahu ka
Jehova puworo n'iru gi itiḅu ọmuma-
ulo-ikwū ndi Filistia. 25 Devid we me
otù a, dika Jehova nyere ya iwu; ọ
we tiḅue ndi Filistia site na Geba rue
ebe i nāḅà Gezea.

6 1 Devid we chikọta kwa ndikom nile
arọputara arọputa n'Israel, orù nnù
madu uzọ atọ na nnù iri-na-ise. 2 Devid
we bilie, si na Beale Juda je, ya na ndi
Israel nile ndi ya na ha nọ, isi n'ebe ahu
bugota iḅe Chineke, nke akpọkwasiri
Aha, bù aha Jehova nke usu nile nke
ndi-agha Onye nānọkwasi cherubim.
3 Ha we me ka uḅọ-ala ọhu būru iḅe
Chineke, ha we buputa ya n'ulo
Abinadab nke di n'ugwu ntà: Uza na
Ahio, bù umu Abinadab, we nēdu
uḅọ-ala ọhu ahu. 4 Ha we buputa ya
n'ulo Abinadab nke di n'ugwu ntà, ya
na iḅe Chineke: Ahio we nēje n'iru iḅe
ahu. 5 Devid na ulo Israel nile nēgwu
egwù n'iru Jehova, were ihe nile eji osisi
fir me, were kwa ubọ-akwara, na une, na
egwù-otiti, na castanet, na àjà. 6 Ha
we biarue ebe-nzọcha-ọka Nakon, Uza
we setia aka-ya rue ebe iḅe Chineke di,
jide ya; n'ihi na ehi nāḅa ukwu. 7 Iwe
Jehova we di ọku megide Uza; Chineke
we tiḅue ya n'ebe ahu n'ihi nmehie-ya; ọ
we nwua n'ebe ahu n'akuku iḅe Chineke.
8 Iwe Devid we di ọku, n'ihi na Jehova
tiwaputara ntiwa megide Uza: ọ we kpọ
ebe ahu Perez-uza, rue ta. 9 Devid we
tua egwu Jehova n'ubọchi ahu; ọ si, Iḅe
Jehova gēsi aṅa biakutem? 10 Devid
ekwegh kwa iwezugara onwe-ya iḅe
Jehova rue obodo Devid; ma Devid
buzugara ya rue ulo Obed-edom, bù
onye Gat. 11 Iḅe Jehova we nọdu n'ulo
Obed-edom, bù onye Gat, ọnwa atọ:
Jehova we gọzie Obed-edom na ulo-ya
nile. 12 Ewe gosi eze, bù Devid, si,
Jehova agọziwo ulo Obed-edom na ihe
nile ọ nwere, n'ihi iḅe Chineke. Devid
we were ọṅu je, si n'ulo Obed-edom
bugota iḅe Chineke n'obodo Devid.
13 O rue, mḅe ndi nēbu iḅe Jehova zọrọ
nzọ-ukwu isi, na ọ churu ehi na nwa-ehi
mara abuba n'àjà. 14 Devid were kwa
ike-ya nile te egwùn 'iru Jehova; ewere
ephod ákwà ọcha ke Devid n'ùkwù.
15 Devid na ulo Israel nile we were
iti-nkpu, were kwa olu opi-ike, nēbugota
iḅe Jehova. 16 O rue, mḅe iḅe Jehova
batara n'obodo Devid, na Maikal nwa-
nwayi Sọl lepuru anya na window, hu
eze, bù Devid, ka ọ nāwuli, nēte kwa
egwù, n'iru Jehova; ọ we leda ya anya
n'obi-ya. 17 Ha we bubata iḅe Jehova,
guzo ya n'ọnọdu-ya, n'etiti ulo-ikwū
nke Devid mara nye ya: Devid we sure
àjà-nsure-ọku na àjà-udo n'iru Jehova.
18 Devid we surebie àjà-nsure-ọku ahu
na àjà-udo nile, gọzie ndi Israel n'aha
Jehova nke usu nile nke ndi-agha.
19 Ọ we kesara ndi Israel nile, bù igwè
nile nke Israel, ma nwoke ma nwayi,
madu ọ bula, otù obe achicha, na otù
ọkpurukpu anu, na otù mbadamba
nkpuru-vine amiri ami. Ndi Israel nile
we la, nwoke ọ bula n'ulo-ya. 20 Devid
we lata igọzi ulo-ya. Maikal, bù nwa-
nwayi Sọl, we puta izute Devid, si, Le,
otù eze Israel di nsọpuru nke-uku ta,
onye kpupuru uwe n'aru-ya ta n'anya
ndi-orù-nwayi nke ndi-orù-ya, dika otù
nime ndikom efu nēkpupu uwe n'aru-ya
ekpupu! 21 Devid we si Maikal, Ọ bu
n'iru Jehova, Onye rọputaram kari nna-
gi, kari kwa ulo-ya nile, inyem iwu ibu
onye-ndù ndi Jehova, bù Israel: m'we
gwu egwù n'iru Jehova. 22 Ma
m'gēweta-kwa-ra onwem nkọcha kari
nka, m'gādi kwa ala n'anyam: ma ndi-
orù-nwayi ndi i kwuru okwu bayere ha,
n'etiti ha ka agāsọpurum. 23 Ma
Maikal, bù nwa-nwayi Sọl, ọ nwegh
nwa rue ubọchi ọnwu-ya.

7 1 O rue, mḅe eze biri n'ulo-ya, mḅe
Jehova me-kwa-ra ka o zuru ike pua
n'aka ndi-iro-ya nile buruburu, 2 na
eze siri Netan, bù onye-amuma, Biko,
le, Mu onwem nēbi n'ulo cedar, ma iḅe
Chineke nēbi n'etiti ákwà-nkwuba.
3 Netan we si eze, Ihe nile nke di n'obi-
gi, je, me ya; n'ihi na Jehova nọyere gi.

4 O rue, n'abali ahu, na okwu Jehova
ruru Netan nti, si, 5 Je, si orùm, bù
Devid, Otù a ka Jehova siri, Ọ bu gi
onwe-gi gēwurum ulo ibu ebe M'gēbi?
6 N'ihi na ebighm n'ulo site n'ubọchi
M'mere ka umu Israel si n'Ijipt rigota,
we rue ta, kama M'nējeghari n'ulo-
jkwū na n'ebe-obibim. 7 N'ebe nile
nke M'nējeghari n'etiti umu Israel nile,
ọ di okwu M'gwara otù n'ebo Israel
nile, nke M'nyere iwu izù ndim, bù
Israel, si, N'ihi gini ka unu newurughm
ulo cedar? 8 Ma ubu a, otù a ka i gāsi
orùm, bù Devid, Otù a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri, Mu onwem
siri n'ebe-ita-nri anu-ulo, si kwa n'ebe
i nēso ìgwè ewu na aturu, kuru gi, ka
i buru onye-ndù ndim, bù Israel:
9 M'we nọyere gi n'ebe ọ bula i jere,
ebipu-kwa-ram ndi-iro-gi nile n'iru gi;
M'gēme-kwa-ra gi aha uku, dika aha ndi
uku ndi nọ n'uwa. 10 M'gēdo-kwa-ra
ndim, bù Israel, otù ebe, ku kwa ha dika
osisi, ka ha we biri n'ọnọdu-ha, ghara
ima jijiji ọzọ; umu ajọ omume agagh-
eweda kwa ha ọzọ, dika na mbu, 11 na
dika site n'ubọchi mbe M'nyere ndi-
ikpe iwu ibu ndi-isi ndim, bù Israel;
emewokwam ka i zuru ike pua n'aka ndi-
iro-gi nile. Jehova egosiwo kwa gi na
Jehova gēmere gi ulo. 12 Mbe ubọchi-
gi zuru, mbe gi gēsoro nna-gi-hà dina
kwa n'ọnwu, M'gēme kwa ka o bilie, bù
nkpuru-gi nke gānọchi gi, nke gēsi n'afọ-
gi puta, M'gēme kwa ka ala - eze - ya
guzosie ike. 13 Onye ahu gēwuru
aham ulo, M'gēme kwa ka oche-eze nke
ala-eze-ya guzosie ike rue mbe ebigh-
ebi. 14 Mu onwem gāburu ya nna, ya
onwe-ya gābu-kwa-ram nwa: ọ buru
na ọ me ajọ omume, M'gēwere nkpa-
n'aka madu, were kwa ihe-otiti nke umu
madu, dua ya ọdu; 15 ma eberem
agagh-esi n'ebe ọ nọ wezuga onwe-ya,
dika M'wēzugara ya n'ebe Sọl nọ, onye
M'wezugara n'iru gi. 16 Ma ulo-gi na
ala-eze-gi gēkwesi ntukwasi-obi n'iru gi
rue mbe ebigh-ebi: agēme ka oche-eze-
gi buru ihe guzosiri ike rue mbe ebigh-
ebi. 17 Dika okwu ndia nile si di, na
dika ọhù a nile si di, otù a ka Netan
gwara Devid okwu.

18 Eze, bù Devid, we ba, nọdu ala
n'iru Jehova; ọ si, Onye ka m'bu, Onye-
nwe-ayi Jehova, gini kwa ka ulom bu,
na I mewo ka m'biarue na mbe a? 19 Ma
nka bu nāni ihe ntà n'anya-Gi, Onye-
nwe-ayi Jehova; I we kwu kwa okwu
bayere ulo orù-Gi rue mbe di anya; nka
bu kwa iwu bayere madu, Onye-nwe-
ayi Jehova! 20 Mą gini ka Devid
gāgwa kwa Gi ọzọ? n'ihi na Gi onwe-gi
mara orù-Gi, Onye-nwe-ayi Jehova.
21 N'ihi okwu-Gi, na dika obi-Gi si di,
ka I meworo ihe-idi-uku a nile, ime ka
orù-Gi mara ya. 22 N'ihi nka I di uku,
Onye-nwe-ayi Jehova: n'ihi na ọ digh
onye di ka Gi, ọ digh kwa Chineke ma-
ọbugh Gi, dika ihe nile si di nke ayi
nuworo na nti-ayi. 23 Ma òle mba di
ka ndi-Gi, dika Israel, bù otù mba nke
nēguzo iche n'uwa, nke Chineke jere
ibaputara Onwe-ya ka ọ buru otù ndi, na
imere Onwe-ya aha, na imere unu ihe-
idi-uku a, na imere ala-Gi ihe di egwu,
n'iru ndi-Gi, nke I siri n'Ijipt, bù mba
di iche iche ọzọ na chi nile ha, baputara
onwe-gi? 24 I we me ndi-Gi, bù
Israel, ka o guzosiere Gi ike, iburu Gi
otù ndi rue mbe ebigh-ebi; Gi onwe-gi,
Jehova, we ghọrọ ha Chineke. 25 Ma
ubu a, Jehova, bù Chineke, okwu ahu
nke I kwuworo bayere orù-Gi, baye-
kwa-ra ulo-ya, me ya ka o guzosie ike
rue mbe ebigh-ebi, Gi me kwa dika I
kwuworo. 26 Ka aha-Gi di kwa uku
rue mbe ebigh-ebi, si, Jehova nke usu
nile nke ndi-agha bu Chineke Israel:
agēme kwa ka ulo orù-Gi, bù Devid,
guzosie ike n'iru Gi. 27 N'ihi na Gi
onwe-gi, Jehova nke usu nile nke ndi-
agha, bù Chineke Israel, I kpughewo
nti orù-Gi, si, M'gēwu-kwa-ra gi ulo:
n'ihi nka orù-Gi nwetara obi-ike ikpere
Gi ekpere a. 28 Ma ubu a, Onye-
nwe-ayi Jehova, Gi onwe-gi bu Chineke
onwe-ya, okwu-Gi nile bu kwa ezi-
okwu, I gwawo kwa orù-Gi ezi ihe a:
29 ma ubu a kwere igọzi ulo orù-Gi, ka
ọ we dirue mbe ebigh-ebi n'iru Gi:
n'ihi na Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi
Jehova, ekwuwo ya: ka ewere kwa ngọzi-
Gi nāgọzi ulo orù-Gi rue mbe ebigh-ebi.

8 1 O rue, mbe nka gasiri, na Devid
tiburu ndi Filistia, me kwa ka ha
ruru ala: Devid we nara n'aka ndi
Filistia bridle nke isi obodo-ha. 2 O
tibu-kwa-ra Moab, were udọ-ọtùtù tùa
ha, me ha ka ha dina ala; ọ we tùa udọ-
ọtùtù abua ime ka ha nwua, na udọ-

ọtụtụ zuru ezu ime ka ha di ndu. Moab
we ghọrọ Devid ndi-orù, nēbute
onyinye-inata-iru-ọma. 3 Devid tiḅu-
kwa-ra Hedadeza nwa Rehob, bú eze
Zoba, mḅe ọ nēje iweghachi ike-ya
n'akuku Osimiri. 4 Devid we napu
n'aka-ya nnù ndi-inyinya anọ na ọgu
ise, na orú nnù ndikom uzọ abua na
nnù iri, bú ndi ji ukwu eje: Devid bipu-
kwa-ra nkwonkwo-ukwu inyinya uḅọ-
ala nile, ma ọ kwere ka ọgu inyinya uḅọ-
ala ise fọdu n'etiti ha. 5 Siria Damaskọs
we bia iyere Hedadeza, bú eze Zoba, aka,
Devid we tiḅue n'etiti ndi Siria orú nnù
ndikom uzọ abua na nnù iri-na-ise.
6 Devid we tiye ebe-nguzo-ndi-agha
nime Siria Damaskọs: Siria we ghọrọ
Devid ndi-orù, nēbute onyinye-inata-
iru-ọma. Jehova we nāzọputa Devid
ebe ọ bula ọ jere. 7 Devid we chiri ọta
ọla-edo nke dikwasiri ndi-orù Hedadeza,
chita ha na Jerusalem. 8 Eze, bú
Devid, we si na Beta, si kwa na Birotai,
bú obodo Hedadeza, chiri ọtutu ọla
nke-uku. 9 Toi, bú eze Hemat, we nu
na Devid etiḅuwo usu-ndi-agha nile nke
Hedadeza, 10 Toi we zìe Joram nwa-
ya jekuru eze, bú Devid, iju ya ajuju
bayere udo-ya, na igọzi ya, n'ihi na o
busoworo Hedadeza agha, we tiḅue ya:
n'ihi na nwoke nke nēbuso Toi agha
nke-uku ka Hedadeza bu. Ihe ọla-
ọcha na ihe ọla-edo na ihe ọla di kwa
n'aka Joram inye ya: 11 ihe ndia ka eze,
bú Devid, do-kwa-ra nsọ nye Jehova,
tiyere ọla-ọcha na ọla-edo nke o doro
nsọ site na mba nile nke o budara;
12 site na Siria, site kwa na Moab,
site kwa n'umu Amon, site kwa na
ndi Filistia, site kwa n'Amalek, site
kwa n'ihe-nkwata Hedadeza, nwa
Rehob, bú eze Zoba. 13 Devid we
mere onwe-ya aha mḅe o siri n'itiḅu
Siria nime Ndagwurugwu Nnù lata, bú
orú nnù ndikom uzọ abua na nnù ise.
14 O tiye-kwa-ra ebe-nguzo-ndi-agha
n'Edom: n'Edom nile ka o tiyere ebe-
nguzo-ndi-agha, Edom nile we ghọrọ
Devid ndi-orù. Jehova we nāzọputa
Devid ebe ọ bula ọ jere.

15 Devid we buru eze Israel nile;
Devid we nēmere ndi-ya nile ihe ekpere
n'ikpe na ezi omume. 16 Joab nwa
Zeruaia bu onye-isi usu-ndi-agha;
Jehoshafat nwa Ahailud bu onye-ncheta:
17 Zedok nwa Ahaitub, na Ahimelek
nwa Abaiata, bu ndi-nchu-aja; Seraia
bu ode-akwukwọ; 18 Benaia nwa
Jehoiada bu onye-isi ndi Keret na ndi
Pelet; umu-ndikom Devid bu ndi-isi
n'ije ozi.

9 1 Devid we si, Ọ̀ di onye ọ bula
fọduru ọzọ nye ulo Sọl, ka m'we
mere ya ebere n'ihi Jonatan? 2 Ulo
Sọl nwere otù orù, aha-ya bu Ziba, ha
we kpọ ya biakute Devid; eze we si ya,
Gì onwe-gi bu Ziba? Ọ si, Orù-gi bu
ya. 3 Eze we si, Ọ̀ digh nwoke fọduru
ulo Sọl ọzọ, ka m'we mere ya ebere
Chineke? Ziba we si eze, Otù nwa-
nwoke fọduru Jonatan, nke dara ngwurọ
n'ukwu-ya abua. 4 Eze we si ya, Òle
ebe ọ nọ? Ziba we si eze, Le, Onye ahu
nọ n'ulo Makia nwa Amiel, nime Lo-
deba. 5 Eze, bú Devid, we ziga kuputa
ya n'ulo Makia nwa Amiel, site na
Lo-deba. 6 Mefiboshet, nwa Jonatan,
nwa Sọl, we biakute Devid, da kpue
iru-ya n'ala, kpọ isi ala. Devid we si,
Mefiboshet. Ọ si, Le orù-gi! 7 Devid
we si ya, Atula egwu: n'ihi na aghaghm
imere gi ebere n'ihi Jonatan, bú nna-gi,
m'gēweghachi-kwa-ra gi ubi nile nke
Sọl nna-gi; gi onwe-gi gēri kwa nri na
table nkem mḅe nile. 8 Ọ kpọ isi ala,
si, Gini ka orù-gi bu, na i gēche iru n'ebe
nkita nwuru anwu dikam nọ? 9 Eze we
kpọ Ziba, onye buri nwa-okorọbia Sọl,
si ya, Ihe nile Sọl na ulo-ya nile nwere
ka m'nyeworo nwa onye-nwe-gi. 10 I
gālu-kwa-ra ya ọlu ala-ubi, gi onwe-gi,
na umu-gi ndikom, na ndi-orù-gi; i
gēwebata kwa nkpuru ọ miri, ka nwa
onye-nwe-gi we nwe nri o gēri: ma
Mefiboshet nwa onye-nwe-gi gēri nri
na table nkem mḅe nile. Ma Ziba
nwere umu-ndikom iri na ise na orú ndi-
orù. 11 Ziba we si eze, Dika ihe nile
si di, nke onye-nwem, bú eze, nyere
orù-ya n'iwu, otú a ka orù-gi gēme.
Eze we si, Ma Mefiboshet ganēri
ihe na table nkem, dika otù nime umu
eze. 12 Mefiboshet nwe-kwa-ra otù
nwatakiri-nwoke, aha-ya bu Maika.
Ma ndi nile ndi bi n'ulo Ziba buru
Mefiboshet ndi-orù. 13 Mefiboshet
we biri na Jerusalem: n'ihi na ọ bu na
table eze ka o nēri ihe mḅe nile; ma ya
onwe-ya dara ngwurọ n'ukwu-ya abua.

10 1 O rue, mb̤e ihe a gasiri, na eze
umu Amon nwuru, Hanun nwa-ya
we buru eze n'ọnọdu ya. 2 Devid we si,
M'gēmere Hanun nwa Nehash ebere,
dika nna-ya merem ebere. Devid we
ziga ikasi ya obi bayere nna-ya site n'aka
ndi-orù-ya. Ndi-orù Devid we ba n'ala
umu Amon. 3 Ma ndi-isi umu Amon
siri Hanun, bú onye-nwe-ha, Devid, ọ̀
nāsọpuru nna-gi n'anya-gi, na o
ziteworo gi ndi-nkasi-obi? ọ̀ bugh
ileputa obodo a, na iledo ya, na ikwatu
ya, ka Devid zitere ndi-orù-ya ibiakute
gi? 4 Hanun we were ndi-orù Devid,
kọpu nkera nke afu-ọnu-ha, bipu kwa
uwe-nwuda-ha n'etiti, rue otule-ha, we
zilaga ha. 5 Ha we gosi Devid, o ziga
izute ha; n'ihi na ihere nēme ndikom
ahu nke-uku. Eze we si, Nọdunu na
Jeriko rue mb̤e afu-ọnu-unu tolitere,
mb̤e ahu ka unu gālata. 6 Umu Amon
we hu na ha nēsì Devid ísi ọjọ, umu
Amon we ziga, go Siria Bet-rehob na
Siria Zoba, orú nnù ndikom uzọ abua
na nnù iri ndi ji ukwu eje, na eze Meaka,
ya na nnù ndikom abua na ọgu iri, na
ndikom Tob, bú orú nnù ndikom na nnù
iri. 7 Devid we nu ya, ziga Joab, na
usu-ndi-agha nile, bú ndi-dike. 8 Umu
Amon we puta, do agha n'usoro n'oghere
ọnu-uzọ-ama: Siria Zoba, na Rehob, na
ndikom Tob, na Meaka, nọrọ onwe-ha
n'ọhia. 9 Joab we hu na iru agha ahu di
megide ya iru na azu, ọ we rọputa ufọdu
n'etiti ndi nile arọputara arọputa
n'Israel, do ha n'usoro izute Siria:
10 o tiye ndi Israel fọduru n'aka
Abishai, bú nwa-nne-ya, we do ha
n'usoro izute umu Amon. 11 Ọ si, Ọ
buru na Siria akariam ike, i gābu-kwa-
ram onye-nzọputa: ma ọ buru na umu
Amon akaria gi ike, m'gābia kwa izọputa
gi. 12 Di ike, ka ayi me kwa onwe-ayi
ndi di ike n'ihi ndi-ayi, na n'ihi obodo
nile nke Chineke-ayi: Jehova me kwa
ihe di nma n'anya-Ya. 13 Joab na ndi
soro ya we biarue agha ahu nso imegide
Siria: ha we b̤alaga n'iru ya. 14 Umu
Amon we hu na Siria ab̤alagawo, ha
onwe-ha we b̤alaga kwa n'iru Abishai, ba
n'obodo. Joab we si n'ebe umu Amon
nọ lata, biarue Jerusalem. 15 Siria we
hu na etib̤uru ha n'iru Israel, ha we
chikọta onwe-ha n'otù. 16 Hedareza
we ziga, me ka Siria ndi nọ n'ofè Osimiri
puta: ha we biarue Hilam, Shobak
onye-isi usu-ndi-agha Hedareza je-kwa-
ra n'iru ha. 17 Ewe gosi Devid; ọ we
chikọta Israel nile, gabiga Jọdan, biarue
Hilam. Siria we do onwe-ha n'usoro
izute Devid, ha we buso ya agha.
18 Siria we b̤alaga n'iru Israel; Devid
we b̤ue n'etiti ndi Siria ndikom nke
nnù ub̤ọ-ala na ọgu iri-na-ise, na orú
nnù ndi-inyinya uzọ ise; o tib̤u-kwa-ra
Shobak, bú onye-isi usu-ndi-agha-ha, ọ
we nwua n'ebe ahu. 19 Eze nile, bú
ndi-orù Hedareza, we hu na etib̤uru ha
n'iru Israel, ha we me ka ha onwe-ha
na Israel di n'udo, we fè ha òfùfè. Siria
we tua egwu izọputa umu Amon ọzọ.

11 1 O rue, n'ọb̤ub̤a arọ, na mb̤e
ndi-eze nāpu ibu agha, na Devid
zigara Joab, ya na ndi-orù-ya, na Israel
nile; ha we bibie umu Amon, nọchigide
kwa Raba n'agha. Ma Devid nānọdu na
Jerusalem.
2 O rue, na mb̤e anyasi, na Devid siri
n'ihe-ndina-ya bilie, jegharia n'elu ulo
eze: ọ we si n'elu ulo ahu hu otù nwayi
ka ọ nāsa aru: ma nwayi ahu di nma
nke-uku n'ile anya. 3 Devid we zìe jua
ajuju bayere nwayi ahu. Otù onye we
si, Nwayi a, ọ̀ bugh Bat-sheba, nwa-
nwayi Eliam, bú nwunye Uraia onye
Het? 4 Devid we ziga ndi-ozi, kuru
ya; nwayi ahu we biakute ya, ya na ya
we dina; (ma nwayi ahu si n'ọrurú-ya
nēdo onwe-ya nsọ,) ọ we laghachi n'ulo-
ya. 5 Nwayi ahu we turu ime; o zìe,
gosi Devid, si, Mu onwem di ime.
6 Devid we zigara Joab ozi, si, Ziterem
Uraia onye Het. Joab we zigara Devid
Uraia. 7 Uraia we biakute ya, Devid
we jua ya ajuju bayere udo Joab, baye-
kwa-ra udo ndi Israel, na otú agha nāga.
8 Devid we si Uraia, Rida n'ulo-gi, sa
ukwu-gi. Uraia we si n'ulo eze pua,
onyinye nri eze nyere ya we puso ya
n'azu. 9 Ma Uraia dinara n'ọnu-uzọ
ulo eze n'etiti ndi-orù nile nke onye-
nwe-ya, ọ ridagh kwa rue ulo-ya.
10 Ha we gosi Devid, si, Uraia aridagh
rue ulo-ya. Devid we si Uraia, Ọ̀ bugh
n'ije ka gi onwe-gi si bia? gini mere i
ridagh rue ulo-gi? 11 Uraia we si
Devid, Ib̤e Chineke, na Israel, na Juda,
nānọdu n'ulo-ntu; onye-nwem Joab na
ndi-orù onye-nwem nānọ kwa n'ulo-
ikwū n'ọhia; ma mu onwem, m̀'gābà

n'ulom, iri ihe na iṅu ihe-ọṅuṅu, na
isoro nwunyem dina? ndu-gi, na ndu
nkpuru-obi-gi, ma ọ buru na emem ihe
a. 12 Devid we si Uraia, Nọdu kwa
n'ebe a ta, echi ka m'gēzilaga kwa gi.
Uraia we nọdu na Jerusalem ubọchi ahu
na echi-ya. 13 Devid we kpọ ya, ọ we
rie ihe n'iru ya, ṅu kwa ihe-ọṅuṅu;
Devid we me ya ka ọ ṅubiga manya okè:
ọ we pua n'anyasi idina n'ihe-ndina-ya
n'etiti ndi-orù onye-nwe-ya, ma ọ
ridagh rue ulo-ya. 14 O rue, n'ututu,
na Devid degara Joab akwukwọ, we ziga
ya site n'aka Uraia. 15 Ọ we de
n'akwukwọ ahu, si, Donu Uraia na
ncherita-iru agha ahu nke siri ike
kari, sinu n'iso ya la azu, ka ewe tiḅue
ya, ọ we nwua. 16 O rue, mḅe Joab
nēche obodo nche, na o tiyere Uraia
n'ebe ọ mara na ndikom bu dinkpà nọ.
17 Ndikom obodo we pua, buso Joab
agha: ufọdu n'etiti ndi Israel we da,
bù n'etiti ndi-orù Devid; Uraia onye
Het nwu-kwa-ra. 18 Joab we ziga gosi
Devid ihe nile emere n'agha ahu;
19 ọ we nye onye-ozi iwu, si, Mḅe i
gwabiri eze okwu agha nile, 20 o gēru
kwa, ọ buru na ọnuma nke eze ebilie, ọ
we si gi, Gini mere unu jeruru obodo
ahu nso ibu agha? ùnu amagh na ha gēsi
na mḅidi ḅa uta? 21 ònye tiḅuru
Abimelek nwa Jerubeshet? nwàyi esigh
na mḅidi tua aka-nkume n'isi-ya, ọ we
nwua na Tibez? n'ìhi gini ka unu jeruru
mḅidi nso? i gāsi kwa, Orù-gi, bù Uraia
onye Het, anwuwo kwa. 22 Onye-ozi
ahu we je, bata, gosi Devid ihe nile
Joab ji zie ya. 23 Onye-ozi ahu we si
Devid, Ndikom ahu di ike imegide ayi,
we pukute ayi rue ọhia, ayi we bugide ha
agha rue oghere ọnu-uzọ-ama. 24 Ndi-
ọḅa-uta we si na mḅidi nāḅa ndi-orù-gi
uta; ufọdu n'etiti ndi-orù eze we nwua,
orù-gi, bù Uraia onye Het, anwuwo
kwa. 25 Devid we si onye-ozi ahu,
Otù a ka i gāsi Joab, Ka ihe a ghara ijọ
njọ n'anya-gi, n'ihi na mma-agha nēripia
otù onye dika o nēripia onye ọzọ: me ka
agha-gi di ike megide obodo ahu, kwadà
ya: gi me kwa ka ọ di ike. 26 Nwunye
Uraia we nu na Uraia, bù di-ya,
anwuwo, ọ we tiere di-ya aka n'obi.
27 Iru-ùjù ahu we gabiga, Devid we
ziga, webata ya n'ulo-ya, ọ we ghọrọ ya
nwunye, muara ya nwa. Ma ihe Devid
mere jọrọ njọ n'anya Jehova.

12 1 Jehova we zie Netan jekuru
Devid. Ọ we biakute ya, si ya,
Ndikom abua di n'otù obodo; otù bu
ọgaranya, nke-ọzọ bu oḅeye. 2 Ọgaranya
ahu nwere igwè ewu na aturu na igwè ehi
bara uba nke-uku. 3 Ma oḅeye ahu
enwegh ihe ọ bula, ma-ọbugh otù nwa-
nne-aturu ntà, nke ọ zutara debe ya ndu:
ọ we nọyere ya, nọye-kwa-ra umu-ya,
tolite; n'iberibe ihe-oriri-ya ka o nēri,
n'iko-ya ka ọ nāṅu kwa, n'obi-ya ka o
nēdina kwa, ọ we ghọrọ ya nwa-nwayi.
4 Onye-ije we biakute ọgaranya ahu, ọ
we rapu iwere anu n'etiti igwè ewu na
aturu-ya ma-ọbu n'etiti igwè ehi-ya,
idoziri onye-ije ahu nke biakutere ya, ma
ọ were nwa-nne-aturu nke oḅeye,
doziere nwoke ahu nke biakutere ya.
5 Iwe Devid we di ọku nke-uku megide
nwoke ahu; ọ we si Netan, Jehova nādi
ndu, n'ezie onye kwesiri ọnwu ka nwoke
ahu bu nke nēme ihe a: 6 ma nwa-nne-
aturu ahu, ọ gākwughachi kwa ya oḅeye
ahu okpukpu anọ, n'ihi na ọ mere ihe a,
na n'ihi na ọ nwegh ọmiko.

7 Netan we si Devid, Gi onwe-gi ka
nwoke ahu bu. Otù a ka Jehova, bù
Chineke Israel, siri, Mu onwem tere gi
manu ibu eze Israel, Mu onwem naputa-
kwa-ra gi n'aka Sọl; 8 M'we nye gi ulo
onye-nwe-gi, na ndinyom onye-nwe-gi
n'obi-gi, nye kwa gi ulo Israel na nke
Juda; ma ọ buru na nke ahu di ntà,
M'gātukwasi-kwa-ra gi otù a na otù a.
9 Gini mere i ji leli okwu Jehova, ime
ihe jọrọ njọ n'anya-Ya? i werewo mma-
agha tiḅue Uraia onye Het, nwunye-ya
ka i werewo-kwa-ra n'onwe-gi na
nwunye; ma ya onwe-ya, i werewo mma-
agha umu Amon ḅue ya. 10 Ma uḅu a
mma-agha agagh-ewezuga onwe-ya
n'ulo-gi rue mḅe ebigh-ebi; n'ihi na i
leliwom, we kuru nwunye Uraia onye-
Het ka ọ ghọrọ gi nwunye. 11 Otù a
ka Jehova siri, Le, M'nēme ka ihe ọjọ
si n'ulo-gi bilie imegide i, M'gāchiri
kwa ndinyom-i n'anya-gi nye ibe-gi, o
gēso kwa ndinyom-i dina n'anya
anyanwu a. 12 N'ihi na gi onwe-gi
mere ya na nzuzo: ma Mu onwem gēme
ihe a n'iru Israel nile, na n'iru anyanwu.
13 Devid we si Netan, Emehiewom
megide Jehova. Netan we si Devid,

Jehova emewo kwa ka nmehie-gi
gabiga; i gagh-anwu. 14 Otú ọ di,
n'ihi na i mewo ka ndi-iro Jehova kpọlu
nkpọlu nke-uku n'okwu a, nwa-nwoke
nke amuru gi aghagh inwu kwa.
15 Netan we la n'ulo-ya.
Jehova we tie nwata ahu ihe-otiti, bú
nke nwunye Uraia muru nye Devid, ọ we
nāria ọria nke-uku. 16 Devid we riọsie
Chineke aririọ ike bayere nwata ahu;
Devid we nēbu ọnu, ba nime, dina ala
ogologo abali nile. 17 Ndi-okenye ulo-
ya we bilie n'akuku ya, ime ka o si n'ala
bilie: ma ọ kwegh, o sogh kwa ha ri nri.
18 O rue, n'ubọchi nke-asa, na nwa ahu
nwuru. Ndi-orù Devid we tua egwu
igosi ya na nwa ahu anwuwo: n'ihi na
ha siri, Le, mḅe nwa ahu nọ na ndu, ayi
gwara ya okwu, ma ọ gegh nti n'olu-ayi:
àyi gēsi kwa aṅa si ya, Nwa ahu anwuwo,
ọ we me onwe-ya ihe ọjọ? 19 Devid we
hu na ndi-orù-ya nātakwurita onwe-ha,
Devid we mata na nwa ahu anwuwo:
Devid we si ndi-orù-ya, Nwa ahu,
ọ̀ nwuwo? Ha si, Ọ nwuwo. 20 Devid
we si n'ala bilie, sa aru, te onwe-ya
manu, ḅanwe uwe-nḅokwasi-ya; ọ we ba
n'ulo Jehova, kpọ isi ala: ọ we ba n'ulo-
ya, jua ha, ha we dọba nri n'iru ya, o rie.
21 Ndi-orù-ya we si ya, Gini bu ihe a
nke i meworo? ọ bu n'ihi nwa ahu, mḅe
ọ nọ na ndu, ka i būru ọnu, kwa ákwá;
ma mḅe nwa ahu nwuru, i biliri rie nri.
22 Ọ si, Mḅe nwa ahu nọ na ndu,
ẹburum ọnu, kwa ákwá: n'ihi na m'siri,
Ònye mara? elegh anya Jehova
gēmerem amara, ka nwa ahu we di ndu.
23 Ma uḅu a ọ nwuwo, n'ihi gini kwa
ka mu onwem gēbu ọnu? àpurum
iweghachi ya ọzọ? Mu onwem
nālakuru ya, ma ya onwe-ya agagh-
alaghachikutem. 24 Devid we kasie
Bat-sheba, bú nwunye-ya, obi, we
bakuru ya, ya na ya we dina: ọ we mua
nwa-nwoke, Devid we kpọ aha-ya
Solomon. Jehova we hu ya n'anya;
25 Ọ we zìe site n'aka Netan, bú onye-
amuma, kpọ aha-ya Jedidaia, n'ihi
Jehova.
26 Ma Joab busoro Raba nke umu
Amon agha, were obodo eze. 27 Joab
we zigara Devid ndi-ozi, si, Ebusowom
Raba agha, ewerewokwam obodo miri.
28 Ma uḅu a, chikọta ndi Israel fọduru,
ma kwa ulo-ikwū-gi megide obodo ahu,
were ya; ka mu onwem we ghara iwere
obodo ahu, ewe kpọkwasi ya aham.
29 Devid we chikọta ndi Israel nile,
jerue Raba, buso ya agha, were ya. 30 Ọ
we kpupu okpu-eze nke eze-ha n'isi-ya;
ọtùtù-ya bu otù talent ọla-edo, nkume
di oké ọnu-ahia di kwa ya; ọ we di n'isi
Devid. Ọ weputa-kwa-ra ihe-nkwata
obodo ahu, nke riri nne nke-uku. 31 Ọ
me-kwa-ra ka ndi nọ nime ya puta, o tiye
ha n'okpuru mma-nkwọ, na n'okpuru
ígwè nēbi ihe, na n'okpuru anyu-ike
ígwè, me kwa ka ha gabiga n'ihe eji akpu
brick: otú a ka ọ nēme kwa obodo nile
nke umu Amon. Devid na ndi Israel
nile we lata na Jerusalem.

13 1 O rue, mḅe nka gasiri, na
Absalom nwa Devid nwere nwa-
nne-nwayi mara nma, aha-ya bu Tema;
Amnon nwa Devid we hu ya n'anya.
2 Ọ we di Amnon nkpà otú a, na ọ mere
onwe-ya onye aru nādigh ike n'ihi Tema,
bú nwa-nne-ya; n'ihi na nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke ka ọ bu; ọ we di ike
n'anya Amnon ime ya ihe ọ bula. 3 Ma
Amnon nwere otù eyi, aha-ya bu
Jonadab, nwa Shimea nwa-nne Devid:
ma Jonadab bu nwoke mara ihe nke-
uku. 4 Ọ we si ya, Gini mere gi onwe-
gi nāta aru otú a kwa-ututu, gi nwa
eze? i gagh-egosim? Amnon we si ya,
Tema, bú nwa-nne-nwayi Absalom
nwa-nnem, ka mu onwem nāhu n'anya.
5 Jonadab we si ya, Dinakwasi n'ihe-
ndina-gi, me onwe-gi onye aru nādigh
ike: ma mḅe nna-gi batara ihu gi, i gāsi
ya, Biko, ka Tema, bú nwa-nnem, bata,
ka ọ me kwa ka m'rie nri, ka o dozi kwa
ihe-oriri ahu n'anyam, ka m'we hu ya,
rie ya n'aka-ya. 6 Amnon we dina, me
onwe-ya onye aru nādigh ike: eze we
bata ihu ya, Amnon we si eze, Biko, ka
Tema, bú nwa-nnem, bata, me achicha
abua n'anyam, ka m'we rie ha n'aka-ya.
7 Devid we zigara Tema ozi n'ulo, si,
Biko, je n'ulo Amnon nwa-nne-gi,
doziere ya ihe-oriri. 8 Tema we je
n'ulo Amnon nwa-nne-ya; ma onye ahu
nēdina edina. Ọ we were utu ọka flour
agwọrọ agwọ, gwọ ya, me achicha
n'anya-ya, sie achicha ahu. 9 Ọ were
ite, wupu ha n'iru ya; ma ọ juru iri ha.
Amnon we si, Me ka madu ọ bula si
n'ebe m'nọ pua. Ha we pua, madu ọ
bula, n'ebe ọ nọ. 10 Amnon we si

Tema, Bubata ihe-oriri n'ime-ulo, ka
m'we rie ya n'aka-gi. Tema we chiri
achicha nke ọ mere, chitara Amnon nwa-
nne-ya n'ime-ulo. 11 Ọ chita ha nso
ya ka o rie, Amnon we jide ya, si ya,
Bia, sorom dina, nwa-nnem. 12 Ọ si
ya, É-è, nwa-nnem, ewedalam n'ala;
n'ihi na adigh-eme otú a n'Israel: emela
ihe-nzuzu a. 13 Ma mu onwem, òle
ebe m'gēme ka ita-utam la? ma gi
onwe-gi, i gādi ka otù onye nime ndi-
nzuzu n'Israel. Ma uḅu a, biko, gwa
eze okwu; n'ihi na ọ gagh-eḅochim
n'ebe i nọ. 14 Ma ọ kwegh ige nti
olu-ya: ọ di kwa ike kari ya, ọ we weda
ya n'ala, soro ya dina. 15 Amnon we
kpọ ya asì, bú ikpọ-asì di uku ri nne;
n'ihi na ikpọ-asi ọ kpọrọ ya di uku kari
ihu-n'anya ọ huru ya. Amnon we si ya,
Bilie, la. 16 Ọ si ya, Emela otú a, n'ihi
na ihe ọjọ uku a n'izilagam jọrọ njọ kari
nke-ọzọ nke i merem. Ma ọ kwegh ige
ya nti. 17 Ọ we kpọ nwa-okorọbia-ya
nke nējere ya ozi, si, Biko, si n'ebe m'nọ
chupu nwayi a n'èzí, kpachie uzọ n'azu
ya. 18 Ma uwe-nwuda nwere aka di
n'aru ya: n'ihi na uwe-nwuda di otú a ka
umu-ndinyom eze ndi nāmagh nwoke
nēyi. Onye nējere ya ozi we me ka ọ
pua n'èzí, we kpachie uzọ n'azu ya.
19 Tema we būru ntu n'isi-ya, dọwa
uwe-nwuda nwere aka nke di n'aru ya;
ọ tukwasi aka-ya n'isi-ya, we la, nēje nēti
nkpu. 20 Absalom, bú nwa-nne-ya, we
si ya, Amnon nwa-nne-gi, ò sorowo gi
dina? ma uḅu a, nwa-nnem, ḅa nkiti:
nwa-nne-gi ka ọ bu; atukwasila obi-gi
n'ihe a. Tema we nọdu, dika nwayi
arapuru nání ya, n'ulo Absalom nwa-
nne-ya. 21 Ma eze, bú Devid, nuru ihe
ndia nile, iwe-ya we di ọku nke-uku.
22 Ma Absalom agwagh Amnon okwu
ọ bula ma ọ bu nke di njọ ma-ọbu nke
di nma: n'ihi na Absalom kpọrọ Amnon
asi. n'ihi na ọ wedara Tema nwa-nne-
ya n'ala.

23 O rue, mḅe arọ abua zuru ezu
gasiri, na Absalom nwere ndi nākpacha
aji anu na Beal-hezoa, nke di n'akuku
Efraim: Absalom we kpọ umu-ndikom
eze nile. 24 Absalom we biakute eze, si,
Biko, le, Orù-gi nwere ndi nākpacha aji
anu; biko, ka eze na ndi-orù-ya soro orù-
gi je. 25 Eze we si Absalom, É-è, nwam,
biko, emela ka ayi nile je, ka ayi we
ghara ibu ibu di arọ́ n'isi gi. O rugide
ya: ma ọ kwegh ije, ma ọ gọziri ya.
26 Absalom we si, Ma ọ buru na i jegh,
biko, ka Amnon nwa-nnem soro ayi je.
Eze we si ya, N'ihi gini ka o gēsoro gi je?
27 Absalom we rugide ya, ọ we zie
Amnon na umu-ndikom eze nile ka ha
soro ya je. 28 Absalom we nye ndi-orù-
ya iwu, si, Biko, lezienu anya, mḅe obi
Amnon di nma na manya-vine; mḅe
m'si kwa unu, Tiḅuenu Amnon, menu
ka ọ nwua, unu atula egwu: ọ̀ bugh na
mu onwem enyewo unu iwu? dinu ike,
buru-kwa-nu ndi-dinkpà. 29 Umu-
okorọbia Absalom we me Amnon dika
Absalom nyere iwu. Umu-ndikom eze
nile we bilie, rikwasi, nwoke ọ bula n'elu
inyinya mule-ya, ha we ḅalaga. 30 O
rue, mḅe ndi ahu nọ n'uzọ, na akukọ ahu
biaruru Devid nti, si, Absalom eḅuwo
umu-ndikom eze nile, ọ digh kwa otù
onye fọduru nime ha. 31 Eze we bilie,
dọwa uwe-ya nile, dina n'ala; ndi-orù-
ya nile nēguzo kwa, ha na uwe-ha
dọwara adọwa. 32 Jonadab, nwa
Shimea nwa-nne Devid, we za, si, Ka
onye-nwem ghara isi na emewo ka
umu-okorọbia nile, bú umu eze, nwua:
n'ihi na Amnon, nání ya, nwuru anwu:
n'ihi na edoro nka n'okwu-ọnu Absalom
site n'ubọchi ọ wedara Tema nwa-nne-
ya n'ala. 33 Ma uḅu a ka onye-nwem,
bú eze, ghara ido okwu a n'obi-ya, si,
Umu-ndikom eze nile anwuwo, n'ihi
na Amnon, nání ya, nwuru anwu.
34 Absalom we ḅalaga. Nwa-okorọbia
nke nēche nche we welie anya-ya
hu, ma, le, ndi riri nne nābia site
n'uzọ akuku ugwu di n'azu ya.
35 Jonadab we si eze, Le, umu-ndikom
eze abiawo: dika okwu orù-gi kwuru,
otú a ka ọ di. 36 O rue na, mḅe o
kwubiri okwu, le, umu-ndikom eze
biara, welie olu-ha, kwa ákwá: ọzọ kwa,
eze na ndi-orù-ya nile kwara ákwá di
uku ri nne. 37 Ma Absalom ḅalagara,
jekuru Talmai nwa Amihua, eze
Geshua. Devid we nēru újú nwa-ya
ubọchi nile.

38 Absalom we ḅalaga, jerue Geshua,
nọ n'ebe ahu arọ atọ. 39 Agu nāgusi
nkpuru-obi Devid, bù eze, ike ipukuru
Absalom: n'ihi na akasiri ya obi bayere
Amnon, n'ihi na ọ nwuwo.

14 1 Joab nwa Zeruaia we mara na
obi eze di n'ebe Absalom nọ.
2 Joab we ziga ozi na Tekoa, si n'ebe
ahu kuta otù nwayi mara ihe, si ya, Biko,
me onwe-gi onye nēru újú, biko, yiri kwa
uwe iru-újù, ete-kwa-la onwe-gi manu,
kama di ka nwayi nke nēru újù ọtutù
ubọchi ndia n'ihi onye nwuru anwu:
3 i gābakuru kwa eze, gwa ya okwu dika
okwu a si di. Joab we tiye okwu n'ọnu-
ya. 4 Nwayi Tekoa we gwa eze okwu,
da kpue iru-ya n'ala, kpọ isi ala, si,
Zọputam, eze. 5 Eze we si ya, Gini
nēme gi? Ọ si, N'ezie nwayi di-ya
nwuru ka m'bu, dim anwuwo kwa.
6 Nwayi nējere gi ozi nwe-kwa-ra umu-
ndikom abua, ha abua we lua ọgù n'ọhia,
ọ digh kwa onye-nnaputa n'etiti ha, ma
otù onye tibụru ibe-ya, me ka ọ nwua.
7 Ma, le, abụru-ha nile ebiliwo megide
nwayi nējere gi ozi, ha we si, Nye ayi
onye tibụru nwa-nne-ya, ka ayi we me
ka ọ nwua n'ọnọdu ndu nwa-nne-ya
onye o bụru, ayi gēkpochapu kwa onye-
nnweta ahu: ma ha gēmenyu icheku
nkem nke fọduru, we ghara idoro dim
aha ma-ọbu ndi fọduru n'elu uwa.
8 Eze we si nwayi ahu, La n'ulo-gi, mu
onwem gēnye kwa iwu bayere gi.
9 Nwayi Tekoa ahu we si eze, N'isim,
onye-nwem, eze, ka ajọ omume a di,
na n'isi ulo nnam: ma ka eze na oche-
eze-ya buru ndi ikpe nāmagh. 10 Eze
we si, Onye nāgwa gi okwu, me ka ọ
biakutem, ọ gagh-emetu kwa gi aka ọzọ.
11 Nwayi ahu we si, Biko, ka eze cheta
Jehova, bú Chineke-gi, ka onye-ọbọ
ọbara ghara ibibi nke-uku, ka ha we
ghara ikpochapu nwam nwoke. Devid
we si, Jehova nādi ndu, ọ digh otù nime
agiri-isi nwa-gi gāda n'ala. 12 Nwayi
ahu we si, Biko, ka nwayi nējere gi ozi
gwa onye-nwem, bú eze, okwu. Ọ si,
Kwue. 13 Nwayi ahu we si, Ọ bu kwa
n'ihi gini ka i chère ihe di otú a megide
ndi Chineke? n'ihi na eze nēkwu okwu
a dika onye ikpe mara, ebe eze nādigh-
eme ka onye nke ya achupuru achupu
lata. 14 N'ihi na ayi aghagh inwu, ayi
di kwa ka miri nke anāwusi n'ala, nke
anāgagh-achikọta; ma Chineke ewepugh
ndu, kama Ọ nēchè èchìchè, ka onye
achupuru achupu we ghara ibu onye
achupuru n'ebe Ọ nọ. 15 Ma ubụ a,
ebe m'biaworo igwa eze, bú onye-
nwem, okwu a, ọ bu n'ihi na ndim
emewo ka m'tua egwu; nwayi nējere gi
ozi we si, Biko, ka m'gwa eze okwu;
elegh anya eze gēme okwu nke orù-ya
nwayi. 16 N'ihi na eze gānu, inaputa
orù-ya nwayi n'ọbu-aka nwoke nāchọ
ikpochapu mu na nwam nwoke n'otù
n'ihe-nketa Chineke. 17 Nwayi nējere
gi ozi we si, Biko, ka okwu onye-nwem,
bú eze, diri izu-ike: n'ihi na dika mọ-ozi
nke Chineke, otú a ka onye-nwem, bù
eze, di inu ezi ihe na ihe ọjọ: Jehova, bù
Chineke-gi, nọyere gi. 18 Eze we za, si
nwayi ahu, Biko, ezonarilam okwu nke
mu onwem nāju gi. Nwayi ahu we si,
Biko, ka onye-nwem, bú eze, kwue.
19 Eze we si, Àka Joab diyere gi n'ihe
a nile? Nwayi ahu we za, si, Ndu nke
nkpuru-obi-gi, onye-nwem, bú eze, ọ
digh onye ọ bula nēsi n'ihe ọ bula onye
nwem, bú eze, kwuru, che iru n'aka-nri
ma-ọbu n'aka-ekpe: n'ihi na orù-gi, bù
Joab, ya onwe-ya nyerem iwu, ya onwe-
ya tiye-kwa-ra okwu ndia nile n'ọnu
nwayi nējere gi ozi: 20 ọ bu ichighari
iru okwu a ka Joab, bù orù-gi, meworo
ihe a: ma onye-nwem bu onye mara ihe,
dika amam-ihe nke mọ-ozi nke Chineke,
ima ihe nile di n'uwa. 21 Eze we si
Joab, Biko, le, emewom ihe a: gi je kwa,
me ka nwa-okorọbia ahu, bù Absalom,
lata. 22 Joab we da kpue iru-ya n'ala,
kpọ isi ala, gọzie eze: Joab we si, Ta ka
orù-gi mara na ahutawom amara n'iru-
gi, onye-nwem, bú eze, ebe eze meworo
okwu orù-ya. 23 Joab we bilie je
Geshua, me ka Absalom bia ba na
Jerusalem. 24 Eze we si, Ka o chigharia
la n'ulo-ya, ma ọ gagh-ahu irum anya.
Absalom we chigharia la n'ulo-ya, ma ọ
hugh iru eze.

25 Ma n'Israel nile ọ digh nwoke
mara nma dika Absalom anētọ nke-uku:
site n'ọbu-ukwu-ya we rue opu-n'isi-ya
ọlu adigh n'aru-ya. 26 Ma mbe ọ
kọpuru isi-ya, (n'ihi na ọ bu n'ọgwugwu
arọ n'ọgwugwu arọ ka ọ nākọpu ya:
n'ihi na agiri-isi di arọ n'isi-ya, ọ
we kọpu ya:) ọ we tùa agiri-isi di
n'isi-ya ọgu shekel iri, n'ihe-ọtùtù eze.
27 Ewe muara Absalom umu-ndikom
atọ, na otù nwa-nwayi, aha-ya bu
Tema: onye ahu bu nwayi mara nma
ile anya.

28 Absalom we biri na Jerusalem arọ

abua zuru ezu; ma ọ hugh iru eze.
29 Absalom we zigara Joab ozi, iziga ya
jekuru eze; ma ọ kwegh ibiakute ya:
ọ we ziga ọzọ nke ubọ abua, ma ọ kwegh
ibia. 30 Ọ we si ndi-orù-ya, Lenu, òkè
ala-ubi Joab di n'akuku alam, ọ nwe-
kwa-ra ọka barley n'ebe ahu; jenu, sue
ya ọku. Ndi-orù Absalom we sue òkè
ala-ubi ahu ọku. 31 Joab we bilie,
biakute Absalom rue ulo-ya, si ya, N'ihi
gini ka ndi-orù-gi suworo òkè ala-ubim
ọku? 32 Absalom we si Joab, Le,
eziterem i ozi, si, Bia n'ebe a, ka m'ziga
kwa gi jekuru eze, si, N'ihi gini ka
m'siworo na Geshua bia? ọ gādim nma
ma asi na mu onwem anọdu n'ebe ahu
rue ubu a: ma ubu a ka m'hu iru eze; ọ
buru kwa na ajọ omume adi nimem, ya
me ka m'nwua. 33 Joab we biakute
eze, gosi ya: ọ we kpọ Absalom, ọ we
biakute eze, kpọ isi ala nye ya, kpuchie
iru-ya n'ala n'iru eze: eze we sutu
Absalom ọnu.

15 1 O rue, mbe nka gasiri, na
Absalom doziri onwe-ya ubọ-ala
na inyinya, na ọgu ndikom abua na iri
ndi nāba ọsọ n'iru ya. 2 Absalom we
bilie n'isi-ututu, guzo n'akuku uzọ ọnu-
uzọ-ama: o rue, mbe nwoke ọ bula nwere
okwu nke gēru eze nti ka ọ we kpe ya,
na Absalom kpọrọ ya, si, Ole obodo gi
onwe-gi si bia? Ọ si, Otù nime ebo
Israel ka orù-gi si bia. 3 Absalom we si
ya, Le, okwu-gi nile di nma, zi kwa ezi;
ma ọ digh onye nēge gi nti site n'ebe eze
nọ. 4 Absalom we si, Onye gēdom
onye-ikpe n'ala nka, ka nwoke ọ bula nke
nwere okwu ma-ọbu ikpé we biakutem,
m'we kpọ ya onye ezi omume! 5 O rue,
mbe nwoke ọ bula biaruru ya nso ikpọ
isi ala nye ya, na ọ setiri aka-ya, jide ya,
sutu ya ọnu. 6 Absalom we mere Israel
nile dika okwu a si di, bù ndi biakutere
eze ka ekpe ha ikpe: Absalom we zuru
obi ndikom Israel n'ori.

7 O rue, n'ọgwugwu ọgu arọ abua,
na Absalom siri eze, Biko, ka m'je
kwughachi nkwam, nke m'kwere Jehova,
nime Hebron. 8 N'ihi na orù-gi kwere
nkwa mbe m'biri na Geshua nime Siria,
si, Ọ buru na Jehova eme ka m'laghachi
na Jerusalem n'ezie, m'gēfè kwa Jehova
òfùfè. 9 Eze we si ya, Je n'udo. Ọ we
bilie, jerue Hebron. 10 Absalom we
ziga ndi-nledo n'ebo nile nke Israel, si,
Mbe unu nuru olu opì-ike, unu gāsi kwa,
Absalom bu eze na Hebron. 11 Ọgu
ndikom iri we si na Jerusalem soro
Absalom je, bù ndi akpọrọ, ha we nēje
n'izu-okè obi-ha; ma ha amagh ihe ọ
bula. 12 Absalom we zipu Ahitofel
onye Gailo, bù onye nādu Devid ọdu,
n'obodo-ya, bù Gailo, mbe ọ nāchu aja.
Nkekọta ahu we di ike; ndi Israel nāba
kwa uba nēje n'iru n'iru n'aka Absalom.

13 Onye nēgosi ihe we biakute Devid,
si, Obi ndikom Israel di iso Absalom
n'azu. 14 Devid we si ndi-orù-ya nile,
ndi ya na ha nọ na Jerusalem, Bilienu,
ka ayi bapu; n'ihi na ayi enwegh nbapu
n'iru Absalom: menu ngwa ije, ka ọ we
ghara ime ngwa rue ayi aru, me ka ihe
ọjọ kwagide ayi, were ọnu mma-agha
tibue obodo a. 15 Ndi-orù eze we si
eze, Dika ihe nile si di nke onye-nwem,
bù eze, garọputa, le, ndi-orù-gi. 16 Eze
we pua, ya na ulo-ya nile ndi soro ya
n'ukwu n'ukwu. Eze we rapu ndinyom
iri, bù ndi-iko-ya nwayi, iche ulo.
17 Eze we pua, ya na ndi-ya nile ndi
soro ya n'ukwu n'ukwu; ha we nọdu na
Bet-meahak. 18 Ndi-orù-ya nile we
nāgabiga n'akuku ya; ndi Keret nile, na
ndi Pelet nile, na ndi Gat nile, bù nnù
ndikom na ọgu iri ndi siri na Gat bia,
soro ya n'ukwu n'ukwu, nāgabiga kwa
n'iru eze. 19 Eze we si Itai, bù onye
Gat, N'ihi gini ka gi onwe-gi nēso kwa ayi
je? laghachi, soro eze nọdu: n'ihi na onye
ala ọzọ ka i bu, onye rapuru ala-ya ka i
bu kwa; laghachi n'ebe-gi. 20 Nyahuru
bu ọbibia-gi, ọ bu ta ka m'gēme gi ka i
nagharia n'iso ayi je, n'ihi na mu onwem
nēje ebe mu onwem nēje? gi laghachi,
me kwa ka umu-nne-gi laghachi; ka
ebere na ezi-okwu diyere gi. 21 Itai
we za eze, si, Jehova nādi ndu, onye-
nwem, bù eze, nādi kwa ndu, n'ezie
n'ọnọdu ebe onye-nwem, bù eze, gānọ,
ma-ọbu inwu ọnwu ma-ọbu idi ndu,
n'ezie n'ebe ahu ka orù-gi gānọ kwa.
22 Devid we si Itai, Je gabiga. Itai
onye Gat we gabiga, ya na ndikom-ya
nile, na umu-ntakiri nile nke di n'aka-ya.
23 Ala ahu nile nākwa ákwá n'oké olu,
ndi ahu nile nāgabiga kwa: eze nāgabiga
kwa miri-iyi Kidron, ndi-ya nile
nāgabiga kwa, n'iru uzọ ọzara. 24 Ma,
le, Zedok bia-kwa-ra, ya na ndi Livai
nile, nēbu ibe ọbuba-ndu Chineke; ha

we dọba iḅe Chineke, Abaiata we rigo,
rue mḅe ndi ahu nile siri n'obodo
gabigasia. 25 Eze we si Zedok,
Bughachi iḅe Chineke n'obodo; ọ buru
na ahutam amara n'iru Jehova, Ọ
gēweghachim, me ka m'hu ya na ebe-
obibi-Ya: 26 ma ọ buru na Ọ si otù a,
Ihe-gi atọghm utọ; lem, Ya mem otù ọ
di nma n'anya-Ya. 27 Eze we si Zedok,
bù onye-nchu-aja, Ọ̀ bugh onye-ọhu-
uzọ ka i bu? laghachi n'obodo n'udo,
unu na Ahimaaz nwa-gi, na Jonatan nwa
Abaiata, bù umu-unu abua. 28 Lenu,
mu onwem ganānọgide na ngabiga-miri
nke ọzara, rue mḅe okwu gēsi n'ebe unu
nọ bia igosim ka ihe si di. 29 Zedok na
Abaiata we bughachi iḅe Chineke na
Jerusalem: ha we nọdu n'ebe ahu.
30 Ma Devid nārigo na nrigo ugwu
Olive, nārigo nākwa àkwà; ekpuchi-kwa-
ra isi-ya, ya onwe-ya nēje kwa ḅara ukwu
efu: ndi nile ndi soro ya je kpuchi-kwa-
ra, nwoke ọ bula isi-ya, ha we rigo,
nārigo nākwa àkwà. 31 Otù onye we
gosi Devid, si, Ahitofel di n'etiti ndi-
nkekọta ahu ndi nēso Absalom. Devid
we si, Biko, Jehova, me ka idu-ọdu
Ahitofel ghọ ihe-nzuzu. 32 O rue, na
mḅe Devid biaruru elu nrigo ahu, ebe ọ
nākpọ isi ala nye Jehova, le, Hushai, bù
onye-Akait, biara izute ya, ya na uwe-
ya adọwara adọwa, na àjà n'elu isi-ya.
33 Devid we si ya, Ọ buru na i sorom
gabiga, i gābu-kwa-ram ibu: 34 ma ọ
buru na i laghachi n'obodo, we si
Absalom, Orù-gi ka m'bu, eze; dika mu
onwem bu orù nna-gi na mḅe gara aga,
uḅu a mu onwem gābu kwa orù-gi: i
gēmebi-kwa-ram idu-ọdu Ahitofel.
35 Gì na ha anọgh kwa n'ebe ahu, bù
Zedok na Abaiata ndi-nchu-aja? o
gēru kwa, na okwu ọ bula i gānu site
n'ulo eze, i gēgosi ya Zedok na Abaiata,
bù ndi-nchu-aja. 36 Le, ha na umu-ha
ndikom abua nọ n'ebe ahu, bù Ahimaaz
nwa Zedok, na Jonatan nwa Abaiata;
site n'aka-ha ka unu gēzite-kwa-ram
okwu ọ bula unu gānu. 37 Hushai, bù
eyì Devid, we ba n'obodo; Absalom ba-
kwa-ra nime Jerusalem.
16 1 Devid we gabiga elu nrigo nke-
ntà, ma, le, Ziba, onye nējere
Mefiboshet ozi, zutere ya, chiri inyinya-
ibu abua ejikwara ejikwa, ọgu oḅe
achicha iri di kwa n'elu ha, na ọgu
uyọkọ nkpuru-vine amiri ami ise, na
ọgu nkpuru mḅe okpom-ọku ise, na otù
karama-akpukpọ manya-vine. 2 Eze
we si Ziba, Gini ka i gēji ihe ndia me?
Ziba we si, Inyinya-ibu ndia bu ka
ndi ulo eze we nọkwasi ha; achicha na
nkpuru mḅe okpom-ọku bu ka umu-
okorọbia we rie ha; manya-vine bu ka
ndi nāda mbà n'ọzara we ṅua. 3 Eze
we si, Ma òle ebe nwa onye-nwe-gi nọ?
Ziba we si eze, Le, ọ nānọ na Jerusalem:
n'ihi na ọ siri, Ta ka ulo Israel
gēnyeghachim ala-eze nnam. 4 Eze
we si Ziba, Le, gi gēnwe ihe nile
Mefiboshet nwere. Ziba we si,
Anamakpọ isi ala; ka m'huta amara
n'iru gi, onye-nwem, bù eze.
5 Eze, bù Devid, we biarue Bahurim,
ma, le, otù nwoke nke sitere n'aḅuru ulo
Sọl nēsi n'ebe ahu puta, aha-ya bu
Shimai, nwa Gira: ọ nāputa, nākọcha ka
ọ nāputa. 6 Ọ tua Devid nkume, tu
kwa ndi-orù nile nke eze, bù Devid: ndi
Israel nile na ndi-dike nile di kwa n'aka-
nri-ya na n'aka-ekpe-ya. 7 Ma otù a ka
Shimai siri mḅe ọ nākọcha, Pua, pua, gi
nwoke ọbara na nwoke jọḅuru onwe-ya:
8 Jehova eweghachiwo n'isi-gi ọbara
nile nke ulo Sọl, onye i buworo eze
n'ọnọdu ya; Jehova enyewo kwa ala-eze
n'aka Absalom, bù nwa-gi: ma, le, n'ihe
ọjọ gi ka ejideworo gi, n'ihi na nwoke
ọbara ka i bu. 9 Abishai nwa Zeruaia
we si eze, N'ihi gini ka nkita nka nke
nwuru anwu nākọcha onye-nwem, bù
eze? biko, ka m'gabiga, wezuga isi-ya.
10 Eze we si, Gini ka mu na unu
nwekọrọ, umu Zeruaia? Mḅe ọ
nākọcha, mḅe Jehova siwo-kwa-ra ya,
Kọcha Devid; ònye gāsi kwa, Gini mere
i meworo otù a? 11 Devid we si
Abishai, si kwa ndi-orù-ya nile, Le
nwam, nke siri n'afọm puta, nāchọ
ndum: onye Benjamin nka, ò gēsi kwa
aṅa ghara ichọkari ya uḅu a? ka ọ
nọduru onwe-ya, ka ọ kọcha kwa;
n'ihi na Jehova siworo ya, Kọcha.
12 Elegh anya Jehova gēlekwasi nwedam
anya, Jehova gēnyeghachikwam ezi ihe
n'ọnọdu nkọcha-ya ta. 13 Devid na
ndikom-ya we je n'uzọ ahu: Shimai nēje
kwa n'akuku ugwu na ncherita-iru ya, ọ
nēje ije we kọcha, tu kwa nkume na
ncherita-iru ya, kpoli kwa àjà. 14 Eze
na ndi nile ndi ya na ha yikọrọ je,

we biarue Ayefim; ọ we turu ndu n'ebe
ahu.
15 Absalom na ndi nile, bú ndikom
Israel, we ba na Jerusalem, Ahitofel so-
kwa-ra ya ba. 16 O rue, mḅe Hushai,
bú onye-Akait, bú eyì Devid, biakutere
Absalom, na Hushai siri Absalom, Ka
eze di ndu, ka eze di ndu. 17 Absalom
we si Hushai, Ọ bu nka bu ebere i
nēmere eyì-gi? n'ihi gini ka i nēsogh
eyì-gi je? 18 Hushai we si Absalom,
É-è; kama onye Jehova na ndi nka na
ndikom nile nke Israel rọputaworo, ya
ka m'gādiri, ọ bu kwa n'aka-ya ka
m'gēbiri. 19 Ọzọ kwa, ònye ka mu
onwem gēfè òfùfè? Ọ bugh n'iru
nwa-ya? dika m'fèworo òfùfè n'iru
nna-gi, otú a ka m'gābu n'iru gi.
20 Absalom we si Ahitofel, Duanu ọdu
n'onwe-unu ihe ayi gēme. 21 Ahitofel
we si Absalom, Bakuru ndi-iko nna-gi
ndinyom, ndi ọ mere ka ha nọdu iche
ulo; Israel nile gānu kwa na i nēsi nna-gi
ísi ọjọ: aka ndi nile gi na ha nọ gādi kwa
ike. 22 Ha we ḅasara Absalom ulo-
ikwū n'elu ulo; Absalom we bakuru ndi-
iko nna-ya ndinyom n'anya Israel
nile. 23 Ọdu Ahitofel, nke ọ duru na
mḅe ahu, di ka agāsi na ajuru ase n'okwu
Chineke: otú a ka idu-ọdu nile nke
Ahitofel di, ma n'ebe Devid nọ ma n'ebe
Absalom nọ.
17 1 Ahitofel we si Absalom, Biko,
ka m'rọputa orú nnù ndikom na
nnù iri, bilie, chua Devid n'azu n'abali
a: 2 m'gābiakwasi kwa ya mḅe ike
gwuru ya onwe-ya, na mḅe aka-ya
nādigh ike, m'gēme kwa ka ọ ma jijiji:
ndi nile ndi ya na ha nọ gāḅalaga kwa;
m'gētiḅu kwa eze, nání ya: 3 m'gēme
kwa ka ndi-ya nile laghachikute gi:
dika nlaghachi madu nile ka nwoke ahu
bu, onye gi onwe-gi nāchọ: ndi Israel
nile gānọ n'udo. 4 Okwu ahu ziri ezi
n'anya Absalom na n'anya ndi-okenye
nile nke Israel.
5 Absalom we si, Biko, kpọ kwa
Hushai, bú onye-Akait, ka ayi nuru kwa
ihe di kwa n'ọnu ya onwe-ya. 6 Hushai
we biakute Absalom, Absalom we gwa
ya okwu, si, Dika okwu a si di ka
Ahitofel kwuru: àyi gēme ihe o kwuru?
ọ buru na ayi agagh-eme ya, gi onwe-gi
kwue. 7 Hushai we si Absalom, Ọdu
nke Ahitofel duworo uḅu a adigh nma.
8 Hushai we si, Gi onwe-gi amawo nna-
gi na ndikom-ya, na ndi-dike ka ha bu,
ndi nkpuru-obi-ha di ilu ka ha bu kwa,
dika bear aḅabara aka nwa n'ọhia: nna-
gi bu kwa nwoke agha, ọ gagh-esoro kwa
ndi-ya nọ ọnọdu abali. 19 Le, uḅu a
ya onwe-ya ezowo onwe-ya n'otù olùlù
ma-ọbu n'otù nime ọnọdu-ya: o gēru
kwa, mḅe ufọdu nime ha dara na
nmalite, na onye ọ bula nānu ya gāsi,
Ntiḅu di n'etiti ndi ahu nke nēso
Absalom. 10 Onye ahu kwa, ọbuná
onye bu dinkpà, onye obi-ya di ka obi
ọdum, ọ gāḅaze aḅaze: n'ihi na Israel
nile amawo na dike ka nna-gi bu, ndi
bu dinkpà ka ha bu kwa, bú ndi ya na
ha nọ. 11 Ma anamadu ọdu ka
achikọtasia Israel nile n'ebe i nọ, site
na Dan we rue Bia-sheba, dika ájá nke
di n'akuku oké osimiri n'iba-uba: ka
iru-gi nēje kwa n'agha ahu. 12 Ayi
gābiakute kwa ya n'otù nime ọnọdu ebe
agāchọta ya, ayi onwe-ayi gādakwasi kwa
ya dika igirigi nādakwasi n'ala: ayi
agagh-eme kwa ka ọbuná otù onye fọdu
n'etiti ya na n'etiti ndikom nile ndi ya
na ha nọ. 13 Ma ọ buru na achikọta ya
n'otù obodo, agēme kwa ka Israel nile
chita udọ̀ n'obodo ahu, ayi gādọ kwa ya
rue miri-iyi, rue mḅe agagh-ahuta
ọbuná otù ajirija nkume n'ebe ahu.
14 Absalom na ndikom nile nke Israel
we si, Idu-ọdu Hushai, bú onye-
Akait, di nma kari idu-ọdu Ahitofel.
Ma Jehova nyere iwu imebi ezi idu-ọdu
nke Ahitofel, ka Jehova we me ka ihe
ọjọ biakwasi Absalom.
15 Hushai we si Zedok na Abaiata,
bú ndi-nchu-aja, Otú a na otú a ka
Ahitofel duru Absalom na ndi-okenye
Israel ọdu; otú a na otú a ka mu onwem
du-kwa-ra. 16 Ma uḅu a ziganu ngwa
ngwa, gosi Devid, si, Ànọla ọnọdu abali
a n'ala ihe nādigh nke ọzara, kama i
ghagh igabiga; ka aghara iloda eze
na ndi nile ndi ya na ha nọ. 17 Ma
Jonatan na Ahimaaz nēguzo n'En-rogel;
nwayi nēje ozi we je gosi ha; ndi ahu
we je gosi eze, bú Devid: n'ihi na ọ
gagh-ekwe me, bú ka ahú ka ha ba
n'obodo. 18 Otù nwa-okoro we hu ha,
gosi Absalom: ha abua we je ngwa
ngwa, ba n'ulo otù nwoke nime
Bahurim, onye nwere olùlù-miri n'ogige-
ya; ha we rida n'ebe ahu. 19 Nwayi-

nwe-ulo we were ihe-nkpuchi-ya ḅasa
ya n'ọnu olùlù-miri ahu, tusa ọka asuru
asu n'elu ya; ma ọ digh ihe amara.
20 Ndi-orù Absalom we biakute nwayi
ahu n'ulo, si, Òle ebe Ahimaaz na
Jonatan nọ? Nwayi ahu we si ha, Ha
agabigawo iyi miri. Ha we chọ, ma ha
achọtagh ha, ha we lata na Jerusalem.
21 O rue, mḅe ha lasiri, na ha siri
n'olùlù-miri ahu rigota, je, gosi eze, bú
Devid; ha we si Devid, Bilienu, gabiga
miri ngwa ngwa: n'ihi na otù a ka
Ahitofel duworo ọdu megide unu.
22 Devid we bilie, ya na ndi nile ndi ya
na ha nọ, ha we gabiga Jọdan: mḅe ìhè
ututu putara ọ digh onye fọduru nke
nāgabigagh Jọdan. 23 Ma Ahitofel
huru na emegh ihe ọ duru n'ọdu, ọ we
jikwa inyinya-ibu-ya, bilie, la n'ulo-ya,
rue obodo-ya, ọ we nye ulo-ya iwu,
kwuḅu onwe-ya: ọ we nwua, elie ya
n'ílì nna-ya.
24 Ma Devid biaruru Mahanaim.
Absalom we gabiga Jọdan, ya onwe-ya
na ndikom nile nke Israel tiyere ya.
25 Ma Amasa ka Absalom doro onye-
isi usu-ndi-agha n'ọnọdu Joab. Ma
Amasa bu nwa otù nwoke, aha-ya bu
Itra onye Israel, onye bakuru Abigal
nwa-nwayi Nehash, nwa-nne-nwayi nke
Zeruaia nne Joab. 26 Israel na Absalom
we ma ulo-ikwū-ha n'ala Gilead.
27 O rue, mḅe Devid biaruru
Mahanaim, na Shobi nwa Nehash nke
Raba umu Amon, na Makia nwa Amiel
nke Lo-deba, na Bazilai onye Gilead
nke Rogelim, 28 wetara nso Devid,
weta kwa nso ndi ya na ha nọ, ihe-
ndina, na ọkwa, na ite nke ọkpu-ite
kpuru, na ọka wheat, na ọka barley, na
utu ọka, na ọka aṅara aṅa, na akidi, na
lentil, na ọka aṅara n'oko, 29 na
manu-aṅu, na miri-ara-ehi nke raru
araru, na igwè ewu na aturu, na cheese
nke igwè ehi, ka ha rie: n'ihi na ha siri,
Agu nāgu ndi nka, ha nāda kwa ṁbà,
akpiri nākpọ kwa ha nku, n'ọzara.
18 1 Devid we gukọta ndi ya na ha
nọ, do ndi-isi usu nnù ndikom
abua na ọgu iri na ndi-isi usu ọgu
ndikom ise ichi ha. 2 Devid we zipu
ndi ahu, otù uzọ n'uzọ atọ n'aka Joab,
na otù uzọ n'uzọ atọ n'aka Abishai nwa
Zeruaia, nwa-nne Joab, na otù uzọ
n'uzọ atọ n'aka Itai, bú onye Gat.
Eze we si ndi-ya, Aghaghim iso unu pua,
ọbuná mu onwem. 3 Ndi-ya we si, I
gagh-apu: n'ihi na ọ buru na ayi
aḅalaga aḅalaga, ha agagh-atukwasi ayi
obi: ọ buru kwa na nkera nime ayi
anwua, ha agagh-atukwasi ayi obi: n'ihi
na uḅu a orú nnù ndikom na nnù ise
dika ayi di; ma uḅu a ọ di nma ka i buru
ayi onye-iye-aka site n'obodo. 4 Eze
we si ha, Ihe di nma n'anya-unu ka
m'gēme. Eze we guzo n'akuku ọnu-
uzọ-ama, ndi-ya nile we nāpu n'ọgu ise
ọgu ise, na nnù abua na ọgu iri nnù
abua na ọgu iri. 5 Eze we nye Joab na
Abishai na Itai iwu, si, Menu nwayọ
n'aru nwa-okorọbia, bú Absalom,
n'ihim. Ndi-ya nile nu-kwa-ra mḅe eze
nyere ndi-isi nile iwu bayere Absalom.
6 Ndi-ya we pua je n'ọhia izute Israel:
agha ahu we di n'oké ọhia Efraim.
7 Ewe tiḅue ndi Israel n'ebe ahu n'iru
ndi-orù Devid, ntiḅu uku we di n'ebe
ahu n'ubọchi ahu, bú orú nnù ndikom
uzọ abua na nnù iri. 8 Ewe nāḅasa agha
ahu n'ebe ahu n'elu ala ahu nile: oké
ọhia ahu we ripia ọtutu madu n'etiti ndi
Israel n'ubọchi ahu kari ndi mma-agha
ripiara. 9 Absalom we zute ndi-orù
Devid. Ma Absalom nānọkwasi
n'inyinya mule-ya, inyinya mule ahu
we ba n'okpuru alaka tuhiri atuhi nke
oké osisi terebinth, isi-ya we kogide
n'osisi terebinth ahu, ewe do ya n'etiti
elu-igwe na ala; ma inyinya mule ahu
nke di n'okpuru ya gabigara. 10 Otù
nwoke we hu ya, gosi Joab, si, Le,
ahurum Absalom ka ọ kwuru n'osisi
terebinth. 11 Joab we si nwoke ahu
nke nēgosi ya, Ma, le, i huru ya, ma
gini mere i tiḅugh ya n'ebe ahu rue
ala? ọ gābu kwa ọlum inye gi ọla-ọcha
iri, na otù ihe-ọkiké. 12 Nwoke ahu
we si Joab, Ọ buru kwa na mu onwem
ejide n'ọbu-akam nnù ọla-ọcha abua na
ọgu iri, ma m'gagh-eseti akam imegide
nwa eze: n'ihi na ọ bu na nti-ayi ka eze
nyere gi na Abishai na Itai iwu, si,
Lezienu anya bayere nwa-okorọbia ahu,
bú Absalom, onye ọ bula. 13 Ma asi
na emem otù a, m'gēme ihe-ugha megide
ndum, (ma ọ digh okwu ọ bula
agēzonari eze,) gi onwe-gi gēguzo
kwa onwe-gi n'akuku ọzọ. 14 Joab we
si, Ọ bugh otù a ka m'ganēche n'iru
gi. Ọ we chiri nkpa-n'aka atọ n'aka-ya,

dubȧ ha n'obi Absalom, mḇe ọ nānọ na
ndu n'etiti osisi terebinth. 15 Umu-
okorọbia iri ndi nēbu ihe-agha Joab we
ḇa buruburu, tiḇue Absalom, me ka ọ
nwua. 16 Joab we fùa opi-ike, ndi
Devid we si n'ichu Israel n'azu lata:
n'ihi na Joab ḇochiri ndi ahu. 17 Ha
we were Absalom, tubȧ ya n'olülü uku
n'okė ọhia ahu, me ka okė obo uku nke
nkume guzo n'elu ya: Israel nile we
ḇalaga, onye ọ bula n'ulo-ikwū-ya.
18 Ma Absalom, mḇe ọ nọ na ndu, ọ
were ogidi nke di na ndagwurugwu eze
guzoro onwe-ya: n'ihi na ọ siri,
Enweghm nwa-nwoke ime ka echeta
aham: ọ we kpọ ogidi ahu n'aha-ya: ewe
kpọ ya ihe-ncheta Absalom, rue ta.
19 Ahimaaz nwa Zedok we si, Biko,
ka m'ḇa ọsọ, zie eze ozi ọma, na Jehova
ekpeputawo ya n'aka ndi-iro-ya. 20 Joab
we si ya, Ọ bugh onye ozi ọma ka i gābu
ta, kama i gēzi ozi ọma ubọchi ọzọ: ma
ta i gagh-ezi ozi ọma, n'ihi na nwa eze
anwuwo. 21 Joab we si onye Kush, Je
gosi eze ihe i huworo. Onye Kush ahu
we kpọ isi ala nye Joab, ḇa ọsọ.
22 Ahimaaz nwa Zedok we si kwa Joab
ọzọ, Ma otu̇ ọ di, biko, ka m'ḇa ọsọ, mu
onwem kwa, n'azu onye Kush. Joab we
si, N'ihi gini kwa ka gi onwe-gi ganāḇa
ọsọ, nwam, ma ọ digh ozi ọma ahutara
gi. 23 Ma otu̇ ọ di, m'gāḇa ọsọ, ka o
kwuru. Ọ si ya, Ḇa ọsọ. Ahimaaz we
ḇa ọso n'uzọ Buruburu-ala, ḇabiga onye
Kush ahu.
24 Ma Devid nānọdu n'etiti ọnu-uzọ-
ama abua ahu: onye-nche we jerue elu-
ulo ọnu-uzọ-ama rue mḇidi obodo, we
welie anya-ya, hu, ma, le, otu̇ nwoke
nāḇa ọsọ, nāni ya. 25 Onye-nche we
kpọ òkü, gosi eze. Eze we si, Ọ buru na
ọ bu nāni ya, ozi ọma di n'ọnu-ya. Ọ
we bia si-ike, biarue nso. 26 Onye-
nche we hu nwoke ọzọ ka ọ nāḇa ọsọ:
onye-nche we kpọ onye nēche ọnu-uzọ
òkü, si, Le, nwoke ọzọ nāḇa ọsọ, nāni
ya. Eze we si, Onye ahu nēzi kwa ozi
ọma. 27 Onye-nche we si, Mu onwem
nāhu ọḇuḇa-ọsọ nke onye mbu, ọ di ka
ọḇuḇa-ọsọ Ahimaaz nwa Zedok. Eze
we si, Ezi nwoke ka onye ahu bu, ọ bu
kwa ezi ozi ọma ka ọ nābia izi.
28 Ahimaaz we kpọ òkü, si eze, Udo.
Ọ kpọ isi ala nye eze, kpuchie iru-ya
n'ala, si, Onye agọziri agọzi ka Jehova,
bu̇ Chineke-gi, bu, Onye mechibidoworo
ndikom ahu ndi weliri aka-ha imegide
onye-nwem, bu̇ eze. 29 Eze we si,
Ùdo diri nwa-okorọbia ahu, bu̇
Absalom? Ahimaaz we si, Ahurum
okė ìgwè madu mḇe Joab zitere orü eze
na orü-gi, ma amaghm ihe ọ bu. 30 Eze
we si, Chigharia, guzo onwe-gi n'ebe a.
Ọ we chigharia, guzo. 31 Ma, le, onye
Kush biara; onye Kush we si, Ka ezie
onye-nwem, bu̇ eze, ozi ọma: n'ihi na
Jehova ekpeputawo gi ta n'aka ndi nile
nēbili imegide gi. 32 Eze we si onye
Kush ahu, Ùdo diri nwa-okorọbia ahu,
bu̇ Absalom? Onye Kush we si, Ndi-
iro onye-nwem, bu̇ eze, na ndi nile ndi
biliworo megide gi imejọ gi, ka ha di ka
nwa-okorọbia ahu. 33 Eze we ma jijiji
nke-uku, rigo rue ulo-elu nke ọnu-uzọ-
ama, kwa ȧkwȧ: ma otu̇ a ka ọ siri mḇe
ọ nēje, Nwam Absalom, nwam, nwam
Absalom! ọ gādim nọ̄ nma ma asi na mu
onwem anwuwo n'ọnọdu gi, Absalom,
nwam, nwam!

19 1 Ewe gosi Joab, si, Le,
eze nākwa ȧkwȧ, nēru-kwa-ra
Absalom u̇jü. 2 Nzọputa we ghọrọ ndi
Devid nile iru-u̇jü n'ubọchi ahu: n'ihi
na ndi Devid nuru n'ubọchi ahu, si, O
nēwuta eze n'ihi nwa-ya. 3 Ndi Devid
we rere bȧ n'obodo n'ubọchi ahu, dika
ndi ihere nēme nērepu mḇe ha nāḇalaga
n'agha. 4 Ma eze kpuchiri iru-ya, eze
we tie nkpu n'okė olu, si, Nwam
Absalom, Absalom, nwam, nwam!
5 Joab we bakuru eze n'ulo, si, I mewo
ka ihere me iru ndi-orü-gi nile ta, bu̇
ndi nēwepuga ndu-gi, na ndu umu-gi
ndikom na nke umu-gi ndinyom, na
ndu ndinyom-i, na ndu ndi-iko-gi
nwayi, ta; 6 n'ihu ndi nākpọ gi asì
n'anya, na n'ikpọ ndi nāhu gi n'anya asì.
N'ihi na i gosiwo ta, na ndi-isi na ndi-
orü abugh ihe n'anya-gi: n'ihi na
amawom ta, na asi na Absalom adiwo
ndu, asi kwa na ayi nile anwuwo ta,
mḇe ahu o gēzi ezi n'anya-gi. 7 Ma uḇu
a bilie, pua, gwa ndi-orü-gi okwu gāḇȧ
ha n'obi: n'ihi na añuwom iyi na
Jehova, na ọ digh otu̇ nwoke gēsoro gi
nọ ọnọdu abali a, ma asi na i gagh-apu:
ma nke ahu gājọrọ gi njọ kari ihe ọjọ
nile nke biakwasiworo gi site ka i di
na nwata rue uḇu a. 8 Eze we bilie,
nọdu n'ọnu-uzọ-ama. Ha we gosi ndi-

ya nile, si, Le, eze nānọdu n'ọnu-uzọ-
ama: ndi ahu nile we bia n'iru eze.
Ma Israel ḅalagara, nwoke ọ bula
n'ulo-ikwū-ya. 9 Ndi Israel nile we
nēse okwu n'ebo nile nke Israel, si, Eze
naputara ayi n'ọbu-aka ndi-iro-ayi, ya
onwe-ya me-kwa-ra ka ayi wepuga
onwe-ayi n'ọbu-aka ndi Filistia; ma uḅu
a o siwo n'ala ḅalaga n'ihi Absalom.
10 Ma Absalom, onye ayi tere manu
ibu isi-ayi, anwuwo n'agha. Ma uḅu
a n'ihi gini ka unu onwe-unu nādigh-
ekwu okwu ime ka eze lata?
11 Eze, bú Devid, we zigara Zedok
na Abaiata, bú ndi-nchu-aja, ozi, si,
Gwanu ndi-okenye Juda okwu, si, N'ihi
gini ka unu bu ndi-ikpe-azu ime ka eze
lata n'ulo-ya? ma okwu Israel nile
abiaruwo eze nti, ime ka ọ lata n'ulo-ya?
12 Umu-nnem ka unu bu, ọkpukpum
na anu-arum ka unu bu: n'ihi gini kwa
ka unu bu ndi-ikpe-azu ime ka eze lata?
13 Amasa ka unu gāsi kwa, Ọ bugh
ọkpukpum na anu-arum ka i bu?
Chineke mem otú a, mekwam ihe ọzọ
otú a, ma ọ buru na i ghọgh onye-isi
usu - ndi - agha n'irum ubọchi nile
n'ọnọdu Joab. 14 Ọ we me ka obi
ndikom nile nke Juda rulata, dika otù
nwoke; ha we zigara eze ozi, si, Lata, gi
onwe-gi na ndi-orū-gi nile. 15 Eze we
lata, bia rue Jọdan. Juda we biarue
Gilgal, ije izute eze, ime ka eze gabiga
Jọdan.
16 Shimai nwa Gira, bú onye
Benjamin, nke sitere na Bahurim, we me
ngwa soro ndikom Juda ridata izute eze,
bú Devid. 17 Nnù ndikom abua na
ọgu iri so-kwa-ra ya site na Benjamin;
Ziba kwa, onye nējere ulo Sọl ozi, ya na
umu-ya ndikom iri na ise na orú ndi-
orū-ya; ha we jisie ike gabiga Jọdan
n'iru eze. 18 Ma uḅọ-nwebiga gabigara
iwebiga ndi ulo eze, na ime ihe di nma
n'anya-ya. Shimai nwa Gira we da
n'iru eze, mḅe ọ gabigara Jọdan. 19 Ọ
si eze, Ka onye-nwem ghara igu ajọ
omume nyem, echeta-kwa-la ihe orū-gi
mere n'ajọ omume n'ubọchi onye-nwem,
bú eze, siri na Jerusalem pua, ka eze we
tiye ya n'obi-ya. 20 N'ihi na orū-gi
amawo na mu onwem emehiewo: ma,
le, abiawom ta, buru ulo nile nke Josef
uzọ irida izute onye-nwem, bú eze.
21 Abishai nwa Zeruaia we za, si,
Àgagh-eme ka Shimai nwua n'ihi nka,
n'ihi na ọ kọchara onye Jehova etere
manu? 22 Devid we si, Gini ka mu
na unu nwekọrọ, umu-ndikom Zeruaia,
na unu gāburum onye-nmegide ta?
àgēme ka nwoke ọ bula nwua n'Israel
ta? n'ihi na ọ̀ bu na amaghm na ta ka
mu onwem bu eze Israel? 23 Eze we si
Shimai, I gagh-anwu. Eze we ṅuara ya
iyi.
24 Mefiboshet nwa Sọl rida-kwa-ra
izute eze; ma o dozigh ukwu-ya, o
dozigh kwa afu-ọnu-ya, ọ sugh kwa
uwe-ya miri, site n'ubọchi eze jere rue
ubọchi mḅe ọ bia-kwa-ra n'udo. 25 O
rue, mḅe ọ biaruru Jerusalem izute eze,
na eze siri ya, N'ihi gini ka i nēsoghm
je, Mefiboshet? 26 Ọ si, Onye-nwem,
eze, orùm ghọḅurum: n'ihi na orū-gi
siri, Ka m'jikwara onwem inyinya-ibu,
ka m'we nọkwasi ya, soro eze je;
n'ihi na orū-gi dara ngwurọ. 27 Ọ
we kwulu orū-gi n'ebe onye-nwem, bú
eze, nọ; ma onye-nwem, bú eze, di ka
onye-ozi Chineke: gi me kwa ihe di nma
n'anya-gi. 28 N'ihi na ulo nnam nile
abugh ihe ọ bula ma-ọbugh ndi ọnwu
n'iru onye-nwem, bú eze: ma i doro orū-
gi n'etiti ndi nēri ihe na table nke gi.
Ma ėzi omume gini ka m'nwere ọzọ itiku
eze nkpu ọzọ? 29 Eze we si ya, N'ihi
gini ka i nēkwu okwu bayere okwu-gi
nile ọzọ? Asiwom, Gi onwe-gi na Ziba
gēkė ubi ahu. 30 Mefiboshet we si eze,
E, ya were ihe nile, ebe onye-nwem, bú
eze, biaworo n'ulo-ya n'udo.
31 Bazilai, bú onye Gilead, we si na
Rogelim rida; ọ we soro eze gabiga
Jọdan, izilaga ya n'ofė Jọdan. 32 Ma
Bazilai mere agadi nke-uku, ọ ḅara ọgu
arọ anọ: ya onwe-ya zù-kwa-ra eze mḅe
ọ nānọdu na Mahanaim; n'ihi na oké
madu ka ọ bu nke-uku. 33 Eze we si
Bazilai, Gi onwe-gi sorom gabiga,
m'gāzù kwa gi n'ebe m'nọ na Jerusalem.
34 Bazilai we si eze, Ùbọchi arọ nke
ndum di ole, m'gēji soro eze rigorue
Jerusalem? 35 Ọgu arọ anọ ka m'ḅara
ta: ṁ'gāmara ihe di iche n'etiti ezi ihe
na ihe ọjọ? òrū-gi gāmata utọ ihe m'nēri
ma-ọbu nke m'nāṅu? ṁ'gēge nti ọzọ
n'olu ndikom nābù abù na ndinyom
nābù abù? n'ihi gini kwa ka orū-gi
gāburu onye-nwem, bú eze, ibu ọzọ?
36 Dika ihe ntà orū-gi nēso eze

gabiga Jọdan: n'ihi gini kwa ka eze
gēnyeghachim ihe - nnyeghachi a?
37 Biko, ka orù-gi laghachi, ka m'we
nwua n'obodom, n'akuku ílì nnam na
nnem. Ma, le, orù-gi, bú Kimham; ya
soro onye-nwem, bú eze, gabiga; gi me-
kwa-ra ya ihe di nma n'anya-gi. 38 Eze
we si, Kimham gēsom gabiga, mu
onwem gēme-kwa-ra ya ihe di nma
n'anya-gi: ma ihe ọ bula i gārọputa ka
m'mere gi, m'gēmere gi ya. 39 Ndi
Devid nile we gabiga Jọdan, eze gabiga-
kwa-ra: eze we sutu Bazilai ọnu, gọzie
ya: ọ we laghachi n'ebe-ya.

40 Eze we gabiga rue Gilgal, Kimham
so-kwa-ra ya gabiga: ndi nile nke Juda
we me ka eze gabita, ha na nkera ndi
Israel. 41 Ma, le, ndikom nile nke
Israel nābiakute eze, we si eze, Gini mere
umu-nne-ayi, bú ndikom Juda, zupuru
gi n'ori, me ka eze na ulo-ya gabita
Jọdan, na ndikom Devid nile tiyere ya?
42 Ndikom nile nke Juda we za ndikom
Israel, si, N'ihi na eze di ayi nso n'aru:
n'ihi gini kwa ka iwe-unu di ọku bayere
ihe a? àyi eriwo ihe si n'aka eze puta
ma-ọli? ọ̀ di onyinye-nri ọ bula ọ
wetara ayi? 43 Ndikom Israel we za
ndikom Juda, si, Òkè iri ka ayi nwere
n'eze, ọzọ kwa, ayi nwere òkè nime
Devid kari unu: gini me-kwa-ra unu
leliri ayi anya, ka okwu-ayi ghara ibu
uzọ n'ime ka eze-ayi lata? Ma okwu
ndikom Juda siri ike kari okwu ndikom
Israel.

20 1 Ma ọ dabatara otù nwoke
jọburu onwe-ya inọ n'ebe ahu,
aha-ya bu Sheba, nwa Bikri, onye
Benjamin: ọ we fùa opi-ike, si, Ayi
enwegh òkè nime Devid, ayi enwegh
kwa ihe-nketa nime nwa Jesi: nwoke ọ
bula, ya la n'ulo-ikwū-ya, Israel.
2 Ndikom nile nke Israel we si n'iso
Devid rigo, so Sheba nwa Bikri: ma
ndikom Juda rapara n'aru eze-ha, site
na Jọdan we rue Jerusalem.

3 Devid we biarue ulo - ya na
Jerusalem; eze we chiri ndinyom iri
ahu, bú ndi-iko-ya, ndi ọ mere ka ha
nọdu iche ulo, ọ we tiye ha n'ulo-ndebe,
nāzù ha, ma ọ bakurugh ha. Ha we
buru ndi emechibidoworo uzọ rue
ubọchi ọnwu-ha, nādi ndu dika ndinyom
di-ha nwuru.

4 Eze we si Amasa, Kpọkọtaram
ndikom Juda n'ubọchi atọ, gi onwe-gi
guzo kwa n'ebe a. 5 Amasa we je
ikpọkọta Juda: ma ọ nọrọ ọdù kari mbe
akara àkà nke ọ kaworo ya. 6 Devid we
si Abishai, Ubu a Sheba nwa Bikri
gēmejọ ayi kari Absalom: gi onwe-gi
chiri ndi-orù onye-nwe-gi, chua ya
n'azu, ka ọ we ghara ichọtara onwe-ya
obodo ufọdu ewusiri ike, we naputa
onwe-ya n'anya-ayi. 7 Ndikom Joab
we soro ya pua, ha na ndi Keret na ndi
Pelet, na ndi-dike nile: ha we si na
Jerusalem pua, ichu Sheba nwa Bikri
n'azu. 8 Mbe ndi ahu nọ n'akuku
nkume uku nke di na Gibeon, Amasa
biara n'iru ha. Ma ekeworo Joab ihe-
ọkiké, uwe-nwuda-ya ka o yikwasiri,
ihe-ọkiké di kwa n'elu ya, ya na mma-
agha ekekọtara n'úkwù-ya n'ọbọ-ya; ma
mbe Joab putara mma-agha we dapu.
9 Joab we si Amasa, Ọ bu n'udo ka i
nọ, nwa-nnem? Joab we were aka-
nri-ya jide Amasa n'afu-ọnu isutu ya
ọnu. 10 Ma Amasa elezigh anya na
mma-agha nke di n'aka Joab: ọ we were
ya tie ya n'okpuru ọgiriga nke-ise, wusi
ngiri-afọ-ya n'ala, ma o tigh kwa ya
ọzọ; ọ we nwua. Joab na Abishai, bú
nwa-nne-ya, we chua Sheba nwa Bikri
n'azu. 11 Ma otù nwoke n'etiti umu-
okorọbia Joab guzoro n'akuku ya, si,
Onye ọ bula ihe Joab nātọ utọ, na onye
ọ bula diri Devid, ya so Joab n'azu.
12 Ma Amasa nāturu n'ọbara n'etiti uzọ
atuliri atuli. Nwoke ahu we hu na ndi
Israel nile guzoro, ọ we bupu Amasa
n'uzọ atuliri atuli chigharia n'ọhia,
tukwasi uwe n'elu ya, mbe ọ huru na
onye ọ bula nke biara n'ebe ọ di guzoro.
13 Mbe ebupusiri ya n'uzọ atuliri atuli,
ndikom nile gabigara iso n'azu Joab,
ichu Sheba nwa Bikri n'azu. 14 Ọ we
gabiga n'ebo nile nke Israel rue Ebel,
na Bet-meaka, na ndi Bia nile: ewe
kpọkọta ha, ha we bia so kwa ya n'azu.
15 Ha we bia nọchigide ya n'agha
n'Ebel Bet-meaka, wukọta ihe-ntukọba
imegide obodo ahu, ọ we guzo nime
ékpè: ndi nile ndi soro Joab nēbibi mbidi,
ime ka ọ da. 16 Otù nwayi nke mara ihe
we si n'obodo ahu kpọ òkù, si, Nurunu,
nurunu; biko, sinu Joab, Biarue nso
n'ebe a, ka m'gwa gi okwu. 17 Ọ we
biarue ya nso; nwayi ahu we si, Gì onwe-
gi bu Joab? Ọ si, Mu onwem bu ya.

Nwayi ahu we si ya, **Nuru okwu nile**
nke orù-gi nwayi. Ọ si, **Anamanu** nọ̄.
18 Nwayi ahu we kwue, si, Ha nēkwu
ekwu na mbu, si, Ha aghagh iju ase
n'Ebel: otù a ka ha kwuzu-kwa-ra okwu.
19 Mu onwem bu otù onye nime ndi-
udo ndi kwesiri ntukwasi-obi n'Israel:
gi onwe-gi nāchọ ime ka otù obodo na
otù nne n'Israel nwua: n'ìhi gini ka i
gēloda ihe-nketa Jehova? 20 Joab we
za, si, Ya burum ihe-àrù, ya burum ihe-
àrù; m'gagh-eloda ma-ọli, m'gagh-ebibi
kwa ma-ọli. 21 Ọ bugh otù a ka okwu
a di: kama otù nwoke nke sitere n'ugwu
Efraim, Sheba nwa Bikri bu aha-ya, ọ
weliri aka-ya imegide eze, bù imegide
Devid: nyenum ya, nàni ya, ka m'si
n'obodo a la. Nwayi ahu we si Joab,
Le, agātuputara gi isi-ya nime mḅidi.
22 Nwayi ahu we biakute ndi obodo ahu
nile n'amam-ihe-ya. Ha we bipu isi
Sheba nwa Bikri, tupuru ya Joab. Ọ
we fùa opì-ike, ha we si n'obodo ahu
ḅasa, nwoke ọ bula ọ la n'ulo-ikwū-
ya. Joab we lata na Jerusalem jekuru
eze.

23 Ma Joab bu onye-isi usu-ndi-agha
nile nke Israel: Benaia nwa Jehoiada bu
onye-isi ndi Keret, bu kwa onye-isi ndi
Pelet: 24 Adoram bu onye-isi usu ndi
nēfè òfùfè: Jehoshafat nwa Ahailud bu
onye-ncheta: 25 Sheva bu ode-
akwukwọ: Zedok na Abaiata bu ndi-
nchu-aja: 26 ọzọ kwa, Ira onye Jaia
buru Devid onye-isi n'ije ozi.

21 1 Okè unwu we di n'ubọchi Devid
arọ atọ n'usoro, arọ na arọ; Devid
we chọ iru Jehova. Jehova we si, Ọ bu
n'ihi Sọl na n'ihi ulo ọbara ya, n'ihi na
ọ mere ka ndi Gibeon nwua. 2 Eze we
kpọ ndi Gibeon, si ha; (ma ndi Gibeon,
ọ bugh n'umu Israel ka ha sitere; kama
ha sitere na ndi-Amorait fọduru; ma
umu Israel ṅuru ha iyi: ma Sọl chọrọ
itiḅu ha n'ekworo-ya n'ihi umu Israel
na Juda:) 3 Devid we si ndi Gibeon,
Gini ka m'gēmere unu? gini kwa ka
m'gēji kpuchie nmehie, ka unu we gọzie
ihe-nketa Jehova? 4 Ndi Gibeon we si
ya, Ọ digh ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo diri
ayi n'ebe Sọl nọ, ma-ọbu n'ebe ulo-ya
nọ; ọ digh kwa nwoke ọ bula agēme ka
ọ nwuara ayi n'Israel. Ọ we si, Ihe unu
onwe-unu nāsi, ihe ahu ka m'gēmere
unu. 5 Ha we si eze, Nwoke ahu nke
mere ka ayi gwusia, nke zube-kwa-ra
imegide ayi, ewe kpochapu ayi ka ayi
ghara iguzo onwe-ayi n'òkè-ala ọ bula
nke Israel, 6 ka enye ayi ndikom asa
sitere n'umu-ya, ayi gākwuba kwa ha
nye Jehova nime Gibea Sọl, onye Jehova
rọputara. Eze we si, Mu onwem gēnye
unu ha. 7 Ma eze nwere ọmiko n'aru
Mefiboshet, nwa Jonatan nwa Sọl, n'ihi
ọṅuṅu-iyi Jehova nke di n'etiti ha, bù
n'etiti Devid na Jonatan nwa Sọl. 8 Eze
we chiri umu-ndikom abua nke Rizpa
nwa-nwayi Aia, ndi ọ muru Sọl, bù
Amoni na Mefiboshet; na umu-ndikom
ise nke Maikal nwa-nwayi Sọl, ndi ọ
muru Adriel nwa Bazilai onye Mehola:
9 ọ we nye ha n'aka ndi Gibeon, ha we
kwuba ha n'ugwu n'iru Jehova: ha asa
we da n'otù: ma emere ka ndi ahu nwua
n'ubọchi owuwe-ihe-ubi, n'ubọchi mbu,
na nmalite obìbì ọka barley. 10 Rizpa
nwa-nwayi Aia we chiri àkwà-nkpe,
ḅasara onwe-ya n'elu oké nkume, site
na nmalite owuwe-ihe-ubi rue mḅe esi
n'elu-igwe wukwasi ha mirí-ozuzo; ọ
kwegh kwa ka anu-ufe nke elu-igwe
nọkwasi ha n'ehihie, ma-ọbu anu-ọhia
n'abali. 11 Ewe gosi Devid ihe Rizpa
nwa Aia, nwayi bu iko Sọl, mere.
12 Devid we je chiri ọkpukpu Sọl na
ọkpukpu Jonatan nwa-ya n'aka ndi-nwe
Jebesh-gilead, ndi zupuru ha n'amà Bet-
shan, ebe ndi Filistia kwubara ha,
n'ubọchi ndi Filistia tiḅuru Sọl nime
Gilboa: 13 ọ we si n'ebe ahu chigota
ọkpukpu Sọl na ọkpukpu Jonatan nwa-
ya; ha chikọta-kwa-ra ọkpukpu ndi
akwubara. 14 Ha we lìe ọkpukpu Sọl
na Jonatan nwa-ya n'ala Benjamin nime
Zela, n'ilì Kish, bù nna-ya: ha we me
ihe nile eze nyere n'iwu. Ewe riọta
Chineke aririọ bayere ala ahu mḅe ihe a
gasiri.

15 Ma ndi Filistia nwere agha ọzọ ha
nēbuso Israel; Devid we rida, ya na ndi-
orù-ya, buso ndi Filistia agha: Devid
we da ṁbà. 16 Ishbi-benob, nke di
n'etiti umu Rafa, onye ọtùtù ube-ya di
ọgu shekel ọla iri-na-ise n'ọtùtù, ekewo-
kwa-ra onye ahu ihe-agha ọhu, ọ we si
na ya gētiḅu Devid. 17 Ma Abishai
nwa Zeruaia yere ya aka, tiḅue onye
Filistia ahu, me ka ọ nwua. Mḅe ahu
ndikom Devid ṅuru ya iyi, si, I gagh-

eso ayi pua ibu agha ọzọ, ka i ghara
imenyu oriọna Israel.
18 O rue, mḅe ihe a gasiri, na agha di
kwa ọzọ na Gob nke ebusoro ndi
Filistia: mḅe ahu Sibekai onye Husha
tiḅuru Saf, nke di n'etiti umu Rafa.
19 Agha we di ọzọ na Gob ebusoro ndi
Filistia; Elhanan nwa Jaare-oregim onye
Bet-lehem we tiḅue nwa-nne Gọlaiat
onye Gat, onye osisi ube-ya di ka okė
ỏkpỏrỏ di arọ́ nke ọkpa-ảkwả ji akpa
ảkwả. 20 Agha we di ọzọ na Gat, ma
otù nwoke toro ogologo nọ n'ebe ahu,
nkpisi aka-ya abua di isi isi, nkpisi ukwu-
ya abua di kwa isi isi, ọnu-ọgugu-ha di
orù na ano; ma amu-kwa-ra onye ahu
nye Rafa. 21 Ọ ta Israel uta, Jonatan
nwa Shimai, bù nwa-nne Devid, we
tiḅue ya. 22 Madu anọ ndia ka amuru
nye Rafa nime Gat; ha we da site n'aka
Devid, na site n'aka ndi-orù-ya.

22 1 Devid we gwa Jehova okwu nile
nke abù a n'ubọchi Jehova
naputara ya n'ọbu-aka ndi-iro-ya nile
na n'ọbu-aka Sọl: 2 ọ we si,
Jehova bu okė nkumem, na ebem
ewusiri ike, na onye nēme ka
m'ḅapu, Onye m'nwere;
3 Ọ bu Chineke nke okė nkumem,
anamaḅabả nime Ya;
Ọ bu ọtam, na mpi nke nzọputam, na
ulo-elum, na ebe-nḅalagam;
Onye-nzọputam, I nāzọputam n'ihe-
ike.
4 Onye anēto eto ka Ọ bu, anamakpọku
Jehova,
Ewe zọputam n'aka ndi-irom.
5 N'ihi na ebili-miri nke ọnwu ḅaram
buruburu,
Miri-iyi nile nke ihe jọḅuru onwe-ya
nēme ka m'tua egwu.
6 Udọ́ nile nke ala-mọ dim buruburu;
Ọnyả nile nke ọnwu biara n'irum.
7 Anamakpọku Jehova nime nkpả
kparam,
Ọ bu Chinekem ka m'nākpọku:
Ọ we si n'ulo uku Ya nu olum,
Nkpu m'tikuru Ya ba-kwa-ra na nti-
Ya abua.
8 Ala we me nkpatu ma kwa jijiji,
Ntọ-ala nile nke elu-igwe nāma
jijiji,
Ewe me ka ha me nkpatu, n'ihi na
iwe-Ya di ọku.
9 Anwuru-ọku rigoro n'imi-Ya,
Ọku nēsi kwa n'ọnu-Ya ripia:
Afunwuru icheku site na ya.
10 O rulata-kwa-ra elu-igwe, rida;
Okė ọchichiri di kwa n'okpuru ukwu-
Ya abua.
11 Ọ we nọkwasi n'elu cherub dika
inyinya, we fere:
Ewe hu Ya n'elu nkù ifûfė.
12 Ọ we do ọchichiri buruburu Ya ka ọ
buru ulo-ntu,
Bù nchikọta miri, igwe-oji ḅara
ọchichiri nke mbara-igwė.
13 Site n'onwunwu nke nēnwu n'iru Ya
Afunwuru icheku ọku.
14 Jehova si n'elu-igwe nāma ėḅė-elu-
igwe,
Onye kachasi ihe nile elu nēme kwa
ka olu-Ya da.
15 Ọ we ḅa ảkû-Ya, me ka ha ḅasa;
Ảmûmả kwa, Ọ we chusa ha.
16 Ewe hu ebe osimiri si erù,
Anēkpughe ntọ-ala nile nke elu-uwa
dum madu bi,
N'ibasi-nba-ike nke Jehova,
Site n'ume nke iku-ume nke imi-Ya.
17 O si n'elu zie, kurum,
Dọputam n'ọtutu miri;
18 Ọ nānaputam n'aka onye-irom di ike,
N'aka ndi nākpọm asi; n'ihi na ha
nwere ume karim.
19 Ha nābia n'irum n'ubọchi nhuju-
anyam:
Ma Jehova burum ihe-ndabere.
20 Ọ we me ka m'puta rue ebe sara
mbara:
Ọ nādọputam, n'ihi na ihem tọrọ Ya
utọ.
21 Jehova nēnyeghachim dika ezi
omumem si di:
Dika idi-ọcha akam abua si di, otù a
ka Ọ nēmeghachim ọzọ.
22 N'ihi na edebewo uzọ nile nke
Jehova,
Emebighkwam iwu n'ipu n'aka
Chinekem.
23 N'ihi na ikpė-Ya nile di n'irum:
Ukpuru-Ya kwa, adighm-ewezuga
onwem n'ebe ha di.
24 M'we zue okė n'ebe Ọ nọ,
Edebe-kwa-ram onwem pua n'ajọ
omumem.
25 Jehova we meghachim dika ezi
omumem si di;
Dika idi-ọcham n'anya-Ya si di.

26 N'ebe onye-ebere nọ I gēgosi Onwe-gi onye-ebere,
N'ebe nwoke zuru okè nọ I gēgosi Onwe-gi onye zuru okè;
27 N'ebe onye di ọcha nọ I gēgosi Onwe-gi onye di ọcha;
Ma n'ebe onye ḅagọrọ aḅagọ nọ I gēgosi Onwe-gi Onye-nḅà.
28 I gāzọputa kwa ndi ewedara n'ala:
Ma anya-Gi abua dikwasi ndi di elu, ka I we me ka ha di ala.
29 N'ihi na Gi onwe-gi bu oriọnam, Jehova:
Jehova nēme kwa ka ọchichirim nwue enwu.
30 N'ihi na m'nēsite na Gi ḅa ọsọ ichu usu ndi nāpunara madu ihe:
Anamesite na Chinekem wubiga mḅidi.
31 Chineke, uzọ-Ya zuru okè:
Okwu-ọnu Jehova bu ihe anuchara anucha;
Ọta ka Ọ buru ndi nile nke nāḅabà nime Ya.
32 N'ihi na ònye bu Chineke, ma-ọbugh Jehova?
Ònye bu kwa oké nkume, ma-ọbugh Chineke-ayi?
33 Chineke bu ebem siri ike nke di ike nke-uku:
Ọ nākwazu kwa uzọm.
34 O nēdozi ukwum ka ha di ka ukwu nne-ele:
N'elu ebem di elu ka O nēguzokwam.
35 O nēzi akam abua ibu agha;
Ogwe-akam abua nārọgọ kwa uta ọla.
36 I nyewokwam ọta nzọputa-Gi:
Ume-ala-n'obi nke Gi nēmekwam ka m'ba uba.
37 I nēme ka nzọ-ukwum sa mbara n'okpurum,
Nkwonkwo - ukwum aḅuchapugh kwa.
38 Ka m'chua ndi-irom, we kpochapu ha;
Adighm-alaghachi kwa rue mḅe emere ka ha gwusia.
39 M'we me ka ha gwusia, anamamapú kwa ha, ha agagh-ebili kwa:
Ha we da n'okpuru ukwum abua.
40 I nēji kwa ike kem dika ihe-ọkikė ibu agha:
I nēme ka ndi nēbili imegidem ruru ala n'okpurum.
41 Ndi-irom, I nyewokwam olu-ha,
Ndi nākpọm asi, anamekpochapu kwa ha.
42 Ha nāgha anya, ma ọ digh onye nāzọputa ha;
N'ebe Jehova nọ ka ha nāgha anya, ma Ọ zagh ha.
43 Anamesu kwa ha me ka ha di ka àjà ala,
Anamegwe ha me ka ha di ka apiti èzi, anametisa ha.
44 I we me ka m'ḅapu n'ilu-ọ̀gū nile nke ndim;
I nēdebem ka m'buru isi mba nile ọzọ:
Ndi m'nāmagh gēfèm òfùfè.
45 Ndi ala ọzọ nērube isi aghughọ n'okpurum:
Mḅe ha nuru na nti ha nēgem nti.
46 Ndi ala ọzọ nāta aru,
Ke onwe-ha ihe-ọkikė, si n'ebe-nmechibido-ha puta.
47 Jehova nādi ndu; Onye agọziri agọzi ka okė nkumem bu kwa;
Chineke nke okė nkume nzọputam di kwa elu:
48 Bù Chineke ahu Nke nābọrọm ọ̀bọ̀,
Onye nēme kwa ka ndi di iche iche rida n'okpurum,
49 Onye nēme kwa ka m'si n'aka ndi-irom pua:
I nēwelikwam elu kari ndi nēbili imegidem:
I nānaputam n'aka madu nēme ihe-ike.
50 N'ihi nka ka m'gēkele Gi, Jehova, n'etiti mba ọzọ,
Aha-Gi ka m'gābùku kwa abù ọma.
51 Ọ nēme ka nzọputa eze-Ya di uku:
Ọ nēme-kwa-ra onye nke Ya etere manu ebere,
Bù Devid, Ọ nēme-kwa-ra nkpuru-ya ebere rue mḅe ebigh-ebi.

23 1 Ma ndia bu okwu ikpe-azu nke Devid.
Ihe nke si n'ọnu Devid nwa Jesi puta,
Na ihe nke si n'ọnu nwoke ahu puta, bù onye emere ka o bilie,
Bayere onye nke Chineke Jekob etere manu,
Na onye nwere olu di utọ n'ibù abù ọma Israel:

2 Mọ nke Jehova kwuru site n'ọnum,
Okwu-Ya di kwa n'irem.
3 Chineke Israel siri,
Mu ka Oké Nkume Israel gwara
okwu:
Onye nāchi madu bu onye ezi
omume,
Ọ nāchi n'egwu Chineke.
4 Ọ di kwa ka ihè ututu, mbe anyanwu
nāwa,
Bú ututu igwe-oji nādigh;
Mbe ahihia ndu nēpuputa n'ala,
Site n'ọmumu-anyanwu, site na
miri-ozuzo.
5 N'ihi na ọ bugh otú a ka ulom di
n'ebe Chineke nọ;
N'ihi na ọbuba-ndu ebigh-ebi ka Ọ
baworo nyem,
Bú ọbuba-ndu edoworo n'usoro n'ihe
nile, nke edebewo-kwa-ra:
N'ihi na nzọputam nile, na ihe-utọ
nile,
N'ezie Ọ gagh-eme ka o pute.
6 Ma ndi jọburu onwe-ha di ka ogwu
anēkopu ekopu, ha nile,
N'ihi na ọ bugh aka ka eji ewere ha:
7 Ma nwoke nke nēmetu ha aka
Gēnweju ígwè na osisi ube aka:
Agēwere kwa ọku suresia ha
n'ọnọdu-ha.
8 Ndia bu aha ndi-dike, ndi Devid
nwere; Josheb - bashebet onye -
Tahkemonait, onye-isi nke ndi-ọchi-
agha; onye ahu bu Adino onye-Eznait:
onye nēmegide nnù ndikom abua eburu
n'otù ubò. 9 Nke so ya bu Eleeza nwa
Dodai nwa onye Ahoa, bú otù onye
n'etiti ndi-dike atọ ahu ndi ha na
Devid nọ mbe ha rara onwe-ha nye rue
ọnwu n'etiti ndi Filistia ndi chikọtara
onwe-ha n'ebe ahu ibu agha, ma
ndikom Israel rigoro: 10 onye ahu
biliri, tibue ndi Filistia rue mbe ike
gwuru aka-ya, aka-ya we rapara na
mma-agha: Jehova we zọputa nzọputa
uku n'ubọchi ahu; ndi Israel we laghachi
soro ya n'azu nání iyipu ihe di n'aru ndi
eburu ebu. 11 Nke so ya bu Shama
nwa Agi onye-Hararait. Ndi Filistia
we chikọta onwe-ha n'usu, ma òkè ubi
di n'ebe ahu juputara na lentil; ma ndi
Israel bapuru n'iru ndi Filistia. 12 Ọ
we guzo onwe-ya n'etiti òkè ahu, naputa
ya, tibue ndi Filistia: Jehova we zọputa
nzọputa uku. 13 Ndikom atọ n'etiti
orú ndi-isi na iri ahu we rida, biakute
Devid n'owuwe - ihe - ubi rue ọbà
Adulam; ma usu ndi Filistia amawo
ulo-ikwū-ha na ndagwurugwu Refaim.
14 Ma Devid nọ n'ebe ahu ewusiri ike
mbe ahu, ma ebe-nguzo-ndi-agha ndi
Filistia di na Bet-lehem mbe ahu.
15 Devid we chọsie ike, si, Ònye gēme
ka m'ñua miri sitere n'olùlù-miri Bet-
lehem, nke di n'ọnu-uzọ-ama? 16 Ndi-
dike atọ ahu we wapue ọmuma-ulo-
ikwū ndi Filistia, sere miri n'olùlù-miri
Bet-lehem, nke di n'ọnu-uzọ-ama, ha
we būru ya, kutere Devid: ma ọ kwegh
iñu ya, ọ we wusiere ya Jehova. 17 Ọ
si, Ya burum ihe-árú, Jehova, ime ihe a:
ìn'gāñu ọbara ndikom ahu ndi ji ndu-ha
n'aka-ha nēje? ọ kwegh kwa iñu ya.
Ihe ndia ka ndi-dike atọ ahu mere.
18 Ma Abishai, bú nwa-nne Joab, nwa
Zeruaia, onye ahu bu onye-isi ndikom
atọ ahu. Onye ahu feghari-kwa-ra ube-
ya imegide ọgu ndikom iri-na-ise, ha we
ghọ ndi eburu ebu, ọ we nwe aha n'etiti
ndikom atọ ahu. 19 Àdigh-asọpuru ya
kari ndikom atọ ahu? ọ we ghọrọ ha
onye-isi: ma o rugh ndikom atọ mbu
ahu. 20 Benaia kwa, nwa Jehoiada, nwa
nke nwoke bu dìnkpà nke Kabzeel, onye
di uku n'ime ihe, onye ahu tiburu umu-
ndikom abua nke Ariel nke Moab: onye
ahu rida-kwa-ra tibue ọdum n'etiti olùlù
n'ubọchi snow nēzò. 21 Onye ahu
tibu-kwa-ra nwoke ahu, bú onye Ijipt,
bú nwoke mara nma ile anya: ube di
kwa n'aka onye Ijipt ahu; ma o ji nkpa-
n'aka ridakuru ya, napu ube ahu n'aka
onye Ijipt n'ike, were ube-ya bue ya.
22 Ihe ndia ka Benaia nwa Jehoiada
mere, we nwe aha n'etiti ndi-dike atọ
ahu. 23 Anāsọpuru ya kari orú ndikom
na iri ahu, ma o rugh ndikom atọ mbu
ahu. Devid we do ya ibà n'etiti ndi
nānu okwu-ya.
24 Asahel nwa-nne Joab bu otù onye
n'etiti orú ndikom na iri ahu; Elhanan
nwa Dodo nke Bet-lehem; 25 Shama
onye Harod, Elika onye Harod;
26 Hilez onye-Paltait, Ira nwa Ikesh
onye Tekoa; 27 Abieza onye Anatot,
Mebunai onye Husha; 28 Zalmon
onye Ahoa, Maharai onye Netofa;
29 Hileb nwa Beana onye Netofa, Itai
nwa Ribai nke Gibea umu Benjamin;
30 Benaia onye Piraton, Hidai nke

miri-iyi Gaash; 31 Abi-albon onye
Araba, Azmavet onye Bahurim;
32 Eliahba onye Shaalabin, nke umu
Jashen, Jonatan; 38 Shama onye-
Hararait, Ahiam nwa Shara onye-
Ararait; 34 Elifelet nwa Ahasbai, nwa
onye Meakat, Eliam nwa Ahitofel onye
Gailo; 35 Hezro onye Kamel, Paarai
onye Arab; 36 Igal nwa Netan nke
Zoba, Bani onye Gad; 37 Zelek onye
Amon, Naharai onye Beirot, onye nēbu
ihe-agha Joab nwa Zeruaia; 38 Ira
onye Jeta, Gareb onye Jeta; 39 Uraia
onye Het: ha nile di orú ndikom na iri
na asa.

24 1 Iwe Jehova we di kwa ọku ọzọ
megide Israel, Ọ we kpalie Devid
imegide ha, si, Je, guta Israel na Juda.
2 Eze we si Joab, bú onye-isi usu-ndi-
agha, nke di n'aka-ya, Biko, jegharia
n'ebo nile nke Israel, site na Dan we rue
Bia-sheba, gukọtanu ndi Israel, ka m'we
mara ọnu-ọgugu ndi Israel. 3 Joab we
si eze, Ka Jehova, bú Chineke-gi,
tukwasi-kwa-ra ndi Israel, ka iba-uba
ha bara ra, otù onye ọgu ise otù onye
ọgu ise, ka anya onye-nwem, bú eze, hu
kwa ya: ma onye-nwem, bú eze, n'ihi
gini ka ihe a nātọ ya utọ? 4 Ma okwu
eze di ike n'ebe Joab nọ, na n'aru ndi-isi
usu-ndi-agha. Joab na ndi-isi usu-ndi-
agha we si n'iru eze pua igukọta ndi ahu,
bú Israel. 5 Ha we gabiga Jọdan, ma
ulo-ikwū-ha n'Aroea, n'aka-nri obodo
ahu nke di n'etiti ndagwurugwu Gad,
we rue Jeza: 6 ha we biarue Gilead, ru
kwa ala Tahtim-họdshi; ha we biarue
Dan-jaan, je buruburu rue Zaidon,
7 biarue ebe ewusiri ike nke Taia, na
obodo nile nke ndi-Haivait na ndi
Kenean, purue Negeb Juda, nime Bia-
sheba. 8 Ha we jegharia n'ala nile,
biarue Jerusalem n'ọgwugwu ọnwa
iteghete na orú ubọchi. 9 Joab we nye
eze ọnu-ọgugu nke ngukọta ọ gukọtara
ndi Israel: ma orú nnù ndikom ọgu uzọ
ise di n'Israel, ndi bu dinkpà ndi
nāmiputa mma-agha; ndikom Juda di
kwa orú nnù ndikom ọgu uzọ atọ na
uzọ abua na nnù iri.
10 Obi Devid we ta ya uta mḅe ọ
gusiri ndi Israel. Devid we si Jehova,
Emehiewom nke-uku n'ihe m'meworo:
ma uḅu a, Jehova, biko, me ka ajọ
omume orù-Gi gabiga; n'ihi na emewom
ihe-nzuzu nke-uku. 11 Devid we bilie
n'ututu, okwu Jehova we rue Gad nti,
bú onye-amuma, onye-ọhu-uzọ nke
Devid, si, 12 Je gwa Devid okwu, si,
Otú a ka Jehova siri, Ihe atọ ka Mu
onwem nēbokwasi gi; rọputara onwe-gi
otù nime ha, ka M'we me gi ya. 13 Gad
we biakute Devid, gosi ya, si ya, Ọ bu
oké unwu arọ asa gābiakute gi n'ala-gi?
mà-ọbu na i ganāḅalaga n'iru ndi
nākpaḅu gi ọnwa atọ, mḅe ndi ahu
nāchu gi? mà-ọbu na ajọ ọria nēfe efe
gādi n'ala-gi ubọchi atọ? uḅu a mata,
le kwa okwu m'gēweghachiri Onye
nēzitem. 14 Devid we si Gad, Anọm
na nkpà nke-uku: biko, ka ayi dabà
n'aka Jehova; n'ihi na obi-ebere-Ya
bara uba: ma ka m'ghara idabà n'aka
madu. 15 Jehova we tiye ajọ ọria nēfe
efe n'aru Israel site n'ututu we rue na
mḅe akara àkà: orú nnù ndikom uzọ
asatọ na nnù iri-na-ise we nwua n'etiti
ndi Israel site na Dan we rue Bia-sheba.
16 Mọ-ozi we setipu aka-ya n'ebe
Jerusalem di ibibi ya, Jehova we
chègharia n'ihe ọjọ ahu, we si mọ-ozi
ahu nke nēbibi n'etiti ndi Israel, O
zuwo; uḅu a ra aka-gi. Ma mọ-ozi nke
Jehova nọ n'akuku ebe-nzọcha-ọka nke
Arọna onye Jebus. 17 Devid we gwa
Jehova okwu, mḅe ọ huru mọ-ozi ahu
nke nētiḅu ndi Israel, ọ si, Le, mu
onwem emehiewo, mu onwem emewo
kwa ajọ omume: ma ìgwè aturu ndia,
gini ka ha mere? biko, ka aka-Gi
digidem, digide kwa ulo nnam.
18 Gad we biakute Devid n'ubọchi
ahu, si ya, Rigo, me ka ebe-ichu-aja
guzoro Jehova n'ebe-nzọcha-ọka nke
Arọna onye Jebus. 19 Devid we rigo
dika okwu Gad si di, dika Jehova nyere
n'iwu. 20 Arọna we le anya, hu eze
na ndi-orù-ya ka ha nāgabigakute ya:
Arọna we puta, kpọ isi ala nye eze,
kpuchie iru-ya n'ala. 21 Arọna we si,
Gini mere onye-nwem, bú eze,
biakuteworo orù-ya? Devid we si,
Izuru ebe-nzọcha-ọka-gi n'aka-gi, iwuru
Jehova ebe-ichu-aja, ka ewe ḅochie ihe-
otiti a n'ebe ndi Israel nọ. 22 Arọna
we si Devid, Ka onye-nwem, bú eze.
were ihe di nma n'anya-ya sure ọku.
le, ehi iji chu aja-nsure-ọku, na ihe
nzọcha-ọka nile na ihe ehi nile ka ha

buru nkú: 23 ihe a nile ka Arọna, bú
eze, nyere eze. Arọna we si eze, Ka
ihe-gi tọ Jehova, bú Chineke-gi, utọ.
24 Eze we si Arọna, É-è; kama aghaghm
izuru ya n'aka-gi n'ọnu-ahia: m'gagh-
esure-kwa-ra Jehova, bú Chinekem, àjà-
nsure-ọku nke m'nētiyegh ego ọ bula.
Devid we were ọgu shekel ọla-ọcha abua
na iri zuru ebe-nzọcha-ọka ahu na ehi
ahu. 25 Devid we wuere Jehova ebe-
ichu-aja n'ebe ahu, sure àjà-nsure-ọku
na àjà-udo. Ewe riọta Jehova aririo
bayere ala ahu, ewe ḅochie ihe-otiti ahu
n'ebe Israel nọ.

AKWUKWỌ MBU NKE

NDI-EZE

1 1 Ma eze, bú Devid, ghọrọ agadi,
ubọchi ndu-ya nāgwu; ha we chiri
uwe kpuchie ya aru, ma aru-ya ekpogh
ọku. 2 Ndi-orù-ya we si ya, Ka ha
chọrọ onye-nwem, bú eze, nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke: ka o guzo kwa n'iru eze,
nēkposo kwa ya aru ọku; ka o dina kwa
n'obi-gi, ka aru onye-nwem, bú eze, we
kpo ọku. 3 Ha we chọ nwa-aḅọghọ
mara nma n'ókè-ala nile nke Israel, we
chọta Abishag onye Shunem, me ka ọ
biakute eze. 4 Nwa-aḅọghọ ahu mara
nma nke-uku; ọ we nēkposo eze aru ọku,
je-kwa-ra ya ozi; ma eze amagh aru-ya.
5 Ma Adonaija nwa Hagit nēweli onwe-
ya elu, si, Mu onwem gābu eze: ọ we
doziere onwe-ya uḅọ-ala, na ndi-
inyinya, na ọgu ndikom abua na iri ndi
nāḅa ọsọ n'iru ya. 6 Ma ọ digh mḅe
nna-ya mere ihe nēwuta ya n'ubọchi
ndu-ya nile, si, Gini mere i meworo otú
a? ọzọ kwa, onye ahu bu onye di nma
n'aru nke-uku; nne-ya mu-kwa-ra ya
mḅe amusiri Absalom. 7 Okwu-ya we
di n'ebe Joab nwa Zeruaia nọ, na n'ebe
Abaiata onye-nchu-aja nọ: ha we so
Adonaija nēyere ya aka. 8 Ma Zedok,
bú onye-nchu aja, na Benaia nwa
Jehoiada, na Netan, bú onye-amuma, na
Shimai, na Rei, na ndi-dike ndi Devid
nwere, esogh kwa Adonaija. 9 Adonaija
we chiri igwè ewu na aturu na igwè ehi
na anu mara abuba chua aja n'akuku
nkume Zohelet, nke di n'akuku En-
rogel; ọ we kpọ umu-nne-ya nile, bú
umu-ndikom eze, na ndikom nile nke
Juda, bú ndi-orù eze; 10 ma ọ kpọgh
Netan, bú onye-amuma, na Benaia, na
ndi-dike ahu, na Solomon, bú nwa-nne-
ya. 11 Netan we gwa Bat-sheba, bú nne
Solomon, okwu, si, Ì nugh na Adonaija
nwa Hagit aghọwo eze, ma Devid, bú
onye-nwe-ayi, amagh? 12 Ma ubu a,
biko, bia, ka m'dua gi ọdu, ka i we
wepuga ndu-gi na ndu nwa-gi, bú
Solomon. 13 Je bakuru eze, bú Devid,
si ya, Onye-nwem, bú eze, ọ̀ bugh gi
onwe-gi ṅuru orù-gi nwayi iyi, si,
N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze mḅe
m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi kwa
n'oche-ezem? ọ̀ bu kwa gini mere
Adonaija ghọworo eze? 14 Le, mḅe i
nọ nākpayere eze uka n'ebe ahu, mu
onwem gēso kwa gi n'azu bata, kwujue
okwu-gi nile. 15 Bat-sheba we bakuru
eze rue ime-ulo: ma eze aghọwo agadi
nke-uku: Abishag, bú nwayi Shunem,
nēje-kwa-ra eze ozi. 16 Bat-sheba we
rube isi, kpọ isi ala nye eze. Eze we si,
Gini ka i nāchọ? 17 Ọ si ya, Onye-
nwem, gi onwe-gi were Jehova, bú
Chineke-gi, ṅuara orù-gi nwayi iyi, si,
N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze mḅe
m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi kwa
n'oche-ezem. 18 Ma uḅu a, le,
Adonaija aghọwo eze; ma uḅu a, onye-
nwem, bú eze, i magh ya: 19 ọ we
chiri ehi na anu mara abuba na igwè ewu
na aturu riri nne chua aja, kpọ kwa umu-
ndikom nile nke eze, kpọ kwa Abaiata,
bú onye-nchu-aja, kpọ kwa Joab, bú
onye-isi usu-ndi-agha: ma ọ kpọgh
Solomon, bú orù-gi. 20 Ma gi onwe-
gi, onye-nwem, bú eze, anya Israel nile
dikwasi gi, ka i we gosi ha onye
gānọkwasi n'oche-eze onye-nwem, bú

eze, mḅe ọ nwusiri. 21 Ma emegh otù
a, o gēru kwa, mḅe onye-nwem, bú eze,
soro nna-ya-hà dina n'ọnwu, na agāgu
mu onwem na nwam, bù Solomon,
na ndi-nmehie. 22 Ma, le, mḅe ọ nọ
nākpayere eze uka, Netan, bù onye-
amuma, bata-kwa-ra. 23 Ha we gosi
eze, si, Le, Netan, bú onye-amuma. Ọ
we bata n'iru eze, kpọ isi ala nye eze,
kpuchie iru-ya n'ala. 24 Netan we si,
Onye-nwem, bù eze, Ọ bu gi onwe-gi
siri, Adonaija gābu eze mḅe m'nwusiri,
ya onwe-ya gānọkwasi kwa n'oche-
ezem? 25 N'ihi na ọ ridawo ta, chiri
ehi na anu mara abuba na ìgwè ewu na
aturu riri nne chua aja, kpọ kwa umu-
ndikom nile nke eze, kpọ kwa ndi-isi
usu-ndi-agha, kpọ kwa Abaiata, bù
onye-nchu-aja; ma, le, ha nēri ihe
nāṅu kwa ihe-ọṅuṅu n'iru ya, si, Ka
eze, bú Adonaija, di ndu. 26 Ma ọ
kpọghm, ọbuná mu onwem, bú orù-gi,
ọ kpọgh kwa Zedok, bù onye-nchu-aja, ọ
kpọgh kwa Benaia nwa Jehoiada, ọ
kpọgh kwa Solomon, bù orù-gi. 27 Ọ
gābu na ihe a sitere n'aka onye-nwem,
bù eze, ma i megh ka ndi-orù-gi mara
onye gānọkwasi n'oche-eze onye-nwem,
bú eze, mḅe ọ nwusiri? 28 Eze, bú
Devid, we za, si, Kpọrọnum Bat-sheba.
Ọ we bata n'iru eze, guzo n'iru eze.
29 Eze we ṅua iyi, si, Jehova nādi ndu,
Onye ḅaputaworo nkpuru-obim na
nkpaḅu nile, 30 n'ezie dika m'were
Jehova, bú Chineke Israel, ṅuara gi iyi,
si, N'ezie Solomon nwa-gi gābu eze
mḅe m'nwusiri, ya onwe-ya gānọkwasi
n'oche-ezem n'ọnọdum; n'ezie otù a ka
m'gēme ta. 31 Bat-sheba we rube isi
kpuchie iru-ya n'ala, kpọ isi ala nye
eze, si, Ka onye-nwem, bù eze Devid,
di ndu rue mḅe ebigh-ebi. 32 Eze, bù
Devid, we si, Kpọrọnum Zedok, bù
onye-nchu-aja, kpọ kwa Netan, bù
onye-amuma, kpọ kwa Benaia nwa
Jehoiada. Ha we bia n'iru eze. 33 Eze
we si ha, Chirinu ndi-orù onye-nwe-
unu tiyere onwe-unu, me ka Solomon,
bú nwam, nọkwasi n'inyinya mule nke
m'nwere, me-kwa-nu ka ọ ridarue
Gaihon: 34 ka Zedok, bú onye-nchu-
aja, na Netan, bù onye-amuma, te ya
manu n'ece ahu ibu eze Israel: fù-kwa-
nu opi, si, Ka eze, bù Solomon, di ndu.
35 Unu gēso kwa ya n'azu rigota, ọ
gābia kwa nọkwasi n'oche-ezem; ya
onwe-ya gābu kwa eze n'ọnọdum: ọ bu
kwa ya ka m'nyeworo iwu ibu onye-
ndú Israel na Juda. 36 Benaia nwa
Jehoiada we za eze, si, Amen: ka Jehova,
bú Chineke nke onye-nwem eze, si otù a.
37 Dika Jehova nọyeworo onye-nwem,
bù eze, Ya nọyere Solomon otù a, me
kwa ka oche-eze-ya di uku kari oche-eze
onye-nwem, bú eze Devid. 38 Zedok,
bú onye-nchu-aja, na Netan, bù onye-
amuma, na Benaia nwa Jehoiada, na ndi
Keret na ndi Pelet, we rida, me ka
Solomon nọkwasi n'inyinya mule nke
eze, bù Devid, me ka ọ jerue Gaihon.
39 Zedok, bú onye-nchu-aja, we si
n'Ulo-ikwū were mpi manu ahu, te
Solomon. Ha we fùa opì-ike; ndi
Israel nile we si, Ka eze, bù Solomon, di
ndu. 40 Ndi Israel nile we so ya n'azu
rigo, ndi Israel nēḅu kwa ọ̀jà, nāṅuri
kwa okè ọṅù, ala we ḅawa n'olu-ha.
41 Adonaija na ndi nile akpọrọ, bù ndi
ya na ha nọ, we nu ya mḅe ha onwe-
ha risiri ihe. Joab we nu olu opì-ike
ahu, si, Gini mere olu a nke obodo nāḅa
aghara? 42 Mḅe ọ nọ nēkwu okwu, le,
Jonatan nwa Abaiata, bù onye-nchu-
aja, biara: Adonaija we si, Bata; n'ihi na
nwoke bu dìnkpà ka i bu, ọ bu kwa ezi
ozi ọma ka i nēzì. 43 Jonatan we za, si
Adonaija, N'ezie onye-nwe-ayi, bú eze
Devid, emewo Solomon eze: 44 eze
we ziga Zedok, bù onye-nchu-aja, na
Netan, bú onye-amuma, na Benaia nwa
Jehoiada, na ndi Keret na ndi Pelet,
tiyere ya, ha emewo kwa ka ọ nọkwasi
inyinya mule eze nwere: 45 Zedok, bù
onye-nchu-aja, na Netan, bù onye-
amuma, etewo kwa ya manu ibu eze na
Gaihon: ha esiwo kwa n'ebe ahu rigo
nāṅuri ọṅu, obodo we ḅa aghara. Nka
bu olu unu nuworo. 46 Ọzọ kwa,
Solomon anọkwasiwo n'oche-eze nke
ala-eze. 47 Ọzọ kwa, ndi-orù eze biara
igọzi onye-nwe-ayi, bú eze Devid, si,
Chineke-gi me ka aha Solomon di nma
kari aha-gi, me kwa ka oche-eze-ya di
uku kari oche-eze-gi: eze we kpọ isi
ala n'elu ihe-ndina-ya. 48 Ọzọ kwa,
otù a ka eze siri, Onye agọziri agọzi ka
Jehova, bù Chineke Israel, bu, Onye
nyeworom ta onye nānọkwasi n'oche-
ezem, anyam nāhu kwa ya. 49 Ndi nile
akpọrọ akpọ ndi Adonaija nwere we ma

jijiji, bilie, je, nwoke ọ bula n'uzọ-ya.
50 Ma Adonaija turu egwu n'ihi
Solomon; ọ we bilie, je, jide mpi ebe-
ichu-aja. 51 Ewe gosi Solomon, si,
Le, Adonaija nātu egwu eze, bù
Solomon: ma, le, o jidewo mpi ebe-ichu-
aja aka, si, Ka eze, bù Solomon, buru
uzọ ṅuaram iyi na ọ gagh-ewere mma-
agha me ka orù-ya nwua. 52 Solomon
we si, Ọ buru na ọ ghọ onye nēme nke-
ọma, ọ digh otù nime agiri-isi-ya gāda
n'ala: ma ọ buru na ahuta ihe ọjọ n'aru
ya, ọ gānwu kwa. 53 Eze, bù Solomon,
we ziga, ha we me ka o si n'ebe-ichu-aja
rida. Ọ we bia kpọ isi ala nye eze
Solomon: Solomon we si ya, La n'ulo-gi.
2 1 Ma ubọchi Devid biaruru nso ka ọ
nwua; ọ we nye Solomon, bù nwa-
ya, iwu, si, 2 Mu onwem nēje n'uzọ
uwa nile: ma di ike, buru kwa nwoke;
3 debe kwa ihe-ndebe nke Jehova, bù
Chineke-gi, ije n'uzọ-Ya nile, idebe
ukpuru-Ya nile, na ihe nile Ọ nyere
n'iwu, na ikpė-ya nile, na ihe-àmà-Ya
nile, dika ihe edere n'iwu Moses si di,
ka i we nwe uche n'ihe ọ bula nke i
nēme, na n'ebe ọ bula i nēche iru-gi:
4 ka Jehova we me ka okwu-Ya guzosie
ike nke O kwuru bayerem, si, Ọ buru
na umu-gi elezie uzọ-ha anya, ijeghari
n'irum n'ezi-okwu n'obi-ha nile na
na nkpuru-obi-ha nile, agagh-ebipu
n'ulo-gi onye nwe inọdu n'oche-eze
Israel, ka O kwuru. 5 Ọzọ kwa, gi
onwe-gi amawo ihe Joab nwa Zeruaia
merem, ihe ọ mere ndi-isi abua nke
usu-ndi-agha nile nke Israel, bù Abnea
nwa Nea na Amasa nwa Jeta, na o ḅuru
ha, we wusi ọbara agha n'udo. tiye ọbara
agha n'ihe-ọkikė-ya nke di n'ùkwù-ya,
na n'akpukpọ-ukwu-ya nke di n'ukwu-
ya abua. 6 Gi me kwa dika amam-ihe-
gi si di, ma ekwela ka isi-awọ-ya rida
n'ala-mọ n'udo. 7 Ma mere umu
Bazilai, bù onye Gilead, ebere, ka ha
di kwa n'etiti ndi nēri ihe na table nke
gi: n'ihi na otù a ka ha biakuterem mḅe
m'ḅapuru n'iru Absalom, bù nwa-nne-
gi. 8 Ma, le, ọ di n'aka-gi, bù Shimai
nwa Gira, bù onye Benjamin, nke
Bahurim, onye ya onwe-ya kọcharam
nkọcha jọḅuru onwe-ya n'ubọchi m'jere
Mahanaim: ma ya onwe-ya ridara
izutem na Jọdan, m'we were Jehova
ṅuara ya iyi, si, M'gagh-ewere mma-
agha me ka i nwua ma-ọli. 9 Ma uḅu
a agula ya n'onye ikpe nāmagh, n'ihi
na onye mara ihe ka i bu; i gāmara kwa
ihe i gēme ya, ma i gēme ka isi-awọ-ya
rida n'ala-mọ n'ọbara. 10 Devid we so
nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'obodo
Devid. 11 Ma ubọchi Devid bu eze
Israel di ọgu arọ abua: arọ asa ka ọ bu
eze na Hebron, orù arọ na iri na atọ ka
ọ bu kwa eze na Jerusalem.
12 Solomon we nọkwasi n'oche-eze
Devid nna-ya: ewe me ka ala-eze-ya
guzosie ike nke-uku. 13 Adonaija nwa
Hagit we biakute Bat-sheba nne
Solomon. Ọ si, Ọ bu n'udo ka i
biaworo? Ọ si, Ọ bu n'udo. 14 Ọ si
kwa, Enwerem okwu igwa gi. Ọ si,
Kwue. 15 Ọ si, Gi onwe-gi amawo
na ọ bu mu nwe ala-eze, ọ bu kwa mu
ka Israel nile doro iru-ha, ka m'buru
eze: ma ala-eze chighariri, we ghọ ihe
diri nwa-nnem: n'ihi na o sitere n'aka
Jehova diri ya. 16 Ma uḅu a otù
aririọ ka mu onwem nāriọ n'aka-gi,
achughachila irum. Ọ si ya Kwue.
17 Ọ si, Biko, si Solomon, bù eze,
(n'ihi na ọ gagh-achughachi iru-gi,) ka
ọ nyem Abishag, bù nwayi Shunem, na
nwunye. 18 Bat-sheba we si, Ọ di
nma; mu onwem gāgwara gi eze okwu.
19 Bat-sheba we bakuru eze, bù
Solomon, igwa ya okwu bayere
Adonaija. Eze we bilie izute ya, we
kpọ isi ala nye ya, nọkwasi n'oche-eze-
ya, dọbara nne eze oche-eze; ọ we nọdu
n'aka-nri-ya. 20 Ọ si, Ọ bu aririọ ntà
ka mu onwem nāriọ n'aka-gi:
achughachila irum. Eze we si ya,
Riọ, nnem: n'ihi na m'gagh-achughachi
iru-gi. 21 Ọ si, Ka ewere Abishag,
bù nwayi Shunem, nye Adonaija, bù
nwa-nne-gi, na nwunye. 22 Eze, bù
Solomon, we za, si nne-ya, N'ihi gini
kwa ka gi onwe-gi nāriọrọ Adonaija
Abishag, bù nwayi Shunem? riọ-kwa-ra
ya ala-eze; n'ihi na ya onwe-ya bu nwa-
nnem nke-okenye; riọrọ ya ala-eze, riọ-
kwa-ra Abaiata, bù onye-nchu-aja, riọ-
kwa-ra Joab nwa Zeruaia. 23 Eze, bù
Solomon, we were Jehova ṅua iyi, si,
Chineke mem otù a, mekwam ihe ọzọ
otù a, asi na ọ bugh imegide ndu-ya ka
Adonaija kwuworo okwu a. 24 Ma uḅu
a Jehova nādi ndu, Onye meworo
ka m'guzosie ike, Ọ me kwa ka

m'nọkwasi n'oche-eze Devid, bù nnam,
Jehova Onye mewo-kwa-ram ulo, dika
O kwuru, n'ezie agēme ka Adonaija
nwua ta. 25 Eze, bù Solomon, we zie
ozi n'aka Benaia nwa Jehoiada; ọ we
dakwasi ya, ọ we nwua. 26 Eze we si
Abaiata, bù onye-nchu-aja, La n'Anatot,
rue ubi-gi; n'ihi na nwoke kwesiri ọnwu
ka i bu: ma m'gagh-eme ka i nwua
n'ubọchi ta, n'ihi na i būru iḅe Onye-
nwe-ayi Jehova n'iru Devid, bù nnam,
na n'ihi na ewedara gi n'ala n'ihe nile
nke ewedara nnam n'ala nime ya.
27 Solomon we chupu Abaiata ka ọ
ghara iburu Jehova onye-nchu-aja; ka
ọ we me ka okwu Jehova rè, bù nke O
kwuru bayere ulo Ilai nime Shailo.
28 Akukọ ahu we rue Joab nti: n'ihi
na Joab wezugara onwe-ya iso Adonaija
n'azu, ọ bu ezie na ọ wezugagh onwe-
ya iso Absalom n'azu. Joab we ḅalaga
n'Ulo-ikwū Jehova, jide mpi ebe-ichu-
aja. 29 Ewe gosi eze, bù Solomon, si,
Joab aḅalagawo n'Ulo-ikwū Jehova, ma,
le, ọ nọ n'akuku ebe-ichu-aja. Solomon
we ziga Benaia nwa Jehoiada, si, Je,
dakwasi ya. 30 Benaia we biarue
Ulo-ikwū Jehova, si ya, Otù a ka eze
siri, Puta. Ọ si, É-è; kama n'ebe a ka
m'gānwu. Benaia we weghachiri eze
okwu, si, Otù a ka Joab kwuru, ọ bu
kwa otù a ka ọ zaram. 31 Eze we si ya,
Me dika o kwuworo, dakwasi ya, li kwa
ya; ka i we si n'ebe m'nọ na n'ebe ulo
nnam nọ wezuga ọbara awusiri n'efu,
nke Joab wusiri. 32 Jehova gēme kwa
ka ọbara-ya laghachi n'isi-ya, n'ihi na
ọ dakwasiri ndikom abua bu ndi ezi
omume na ndi di nma kari ya, ọ were
mma-agha ḅue ha, ma nnam, bù Devid,
amagh ya, bù Abnea nwa Nea, onye-isi
usu-ndi-agha Israel, na Amasa nwa
Jeta, onye-isi usu-ndi-agha Juda.
33 Ọbara-ha gālaghachi kwa n'isi Joab,
na n'isi nkpuru-ya rue mḅe ebigh-ebi:
ma udo gādiri Devid, di-kwa-ra nkpuru-
ya, di-kwa-ra ulo-ya, di-kwa-ra oche-
eze-ya, rue mḅe ebigh-ebi, site na
Jehova. 34 Benaia nwa Jehoiada we
rigo, dakwasi ya, me ka ọ nwua; ewe lìe
ya n'ulo-ya n'ọzara. 35 Eze we tiye
Benaia nwa Jehoiada n'ọnọdu-ya ka ọ
buru onye-isi usu-ndi-agha: Zedok, bù
onye-nchu-aja, ka eze tiyere n'ọnọdu
Abaiata. 36 Eze we ziga kpọ Shimai,
si ya, Wuere onwe-gi ulo na Jerusalem,
biri n'ebe ahu, esi-kwa-la n'ebe ahu
pua je ebe ọ bula. 37 O gēru kwa,
n'ubọchi i gāpu, gabiga miri-iyi Kidron,
na i gāmara nke-ọma na i ghagh inwu:
ọbara-gi gādi n'isi-gi. 38 Shimai we si
eze, Okwu a di nma: dika onye-nwem,
bù eze, kwuworo, otù a ka orù-gi gēme.
Shimai we biri na Jerusalem ọtutu
ubọchi. 39 O rue, n'ọgwugwu arọ
atọ, na ndi-orù abua Shimai nwere
ḅakuru Ekish, nwa Meaka, eze Gat. Ha
we gosi Shimai, si, Le, ndi-orù-gi nọ na
Gat. 40 Shimai we bilie, jikwa inyinya-
ibu-ya, jerue Gat, jekuru Ekish, ichọ
ndi-orù-ya: Shimai we je, me ka ndi-orù
ya si na Gat biaghachi. 41 Ewe gosi
Solomon na Shimai esiwo na Jerusalem
je rue Gat, lata kwa. 42 Eze we ziga
kpọ Shimai, si ya, Èmeghm ka i were
Jehova ṅua iyi, m'we ḅara gi àmà, si,
Mara nke-ọma, na i ghagh inwu
n'ubọchi i gāpu je n'ebe ọ bula? i we
sim, Ọ di nma, bù okwu m'nuru.
43 Ọ bu kwa gini mere i nēdebegh iyi
Jehova, na ihe enyere n'iwu nke
m'nyere gi n'iwu? 44 Eze si-kwa-ra
Shimai, Gi onwe-gi mara ihe ọjọ nile
nke obi-gi mara, nke i mere Devid, bù
nnam: Jehova gēme kwa ka ihe ọjọ gi
laghachi n'isi-gi. 45 Ma eze, bù
Solomon, bu onye agọziri agọzi, agēme
kwa ka oche-eze Devid guzosie ike n'iru
Jehova rue mḅe ebigh-ebi. 46 Eze we
nye Benaia nwa Jehoiada iwu; ọ pua,
dakwasi ya, ọ we nwua. Ewe me ka
ala-eze guzosie ike n'aka Solomon.

3 1 Solomon we ghọ ọgọ Fero eze
Ijipt, kuru nwa-nwayi Fero, me ka
ọ bata n'obodo Devid, rue mḅe o wusiri
ulo-ya, na ulo Jehova, na mḅidi
Jerusalem buruburu. 2 Nání na ndi
Israel nāchu aja n'ebe nile di elu, n'ihi
na ọ digh ulo ewuru aha Jehova rue mḅe
ahu. 3 Ma Solomon huru Jehova
n'anya, nēje ije n'ukpuru nile nke Devid,
bù nna-ya: ọ bu nání na ya onwe-ya
nāchu aja, nēsure kwa ihe-nsure-ọku
nēsì isi utọ n'ebe di elu.

4 Eze we jerue Gibeon ichu aja
n'ebe ahu; n'ihi na nke ahu bu okė ebe
di elu: nnù àjà-nsure-ọku abua na ọgu
iri ka Solomon surere n'elu ebe-ichu-aja
ahu. 5 Na Gibeon ka Jehova mere ka
Solomon hu Ya anya na nrọ nke abali:

Chineke we si, Riọ ihe M'gēnye gi.
6 Solomon we si, Gi onwe-gi emeworo
orù-Gi, bú Devid nnam, ebere uku, dika
ọ jere ije n'iru Gi n'ezi-okwu na n'ezi
omume, na nime obi ziri ezi n'ebe I nọ;
I we debere ya ebere uku a, nye ya nwa-
nwoke nke nānọkwasi n'oche-eze-ya,
dika ọ di ta. 7 Ma ubu a, Jehova, bú
Chinekem, Gi onwe-gi emewo orù-Gi
eze n'ọnọdu Devid, bú nnam: ma mu
onwem bu nwatakiri; amaghm ipu apu
na ibata abata. 8 Orù-Gi nọ kwa
n'etiti ndi-Gi I rọputaworo, ndi bara
uba, ndi anādigh-aguta ha, ndi anādigh-
agu kwa ha ọnu, n'ihi iba-uba-ha. 9 Ma
nye orù-Gi obi nānu ihe ikpe ndi-Gi
ikpe, ighọta ihe di iche n'etiti ezi ihe na
ihe ọjọ; n'ihi na ònye puru ikpe ndi-Gi
nka di arọ́ ikpe? 10 Okwu-ya we di
nma n'anya Onye-nwe-ayi, na Solomon
riọrọ ihe a. 11 Chineke we si ya, N'ihi
na i riọrọ ihe a, ma i riọgh nye onwe-gi
ọtutu ubọchi; i riọgh kwa àkù nye onwe-
gi, i riọgh kwa ndu ndi-iro-gi; kama i
riọworo onwe-gi nghọta inu ikpé;
12 le, emewom dika okwu-gi si di: le,
enyewom i obi mara ihe na nke nāghọta
ihe; ya mere ọ digh onye dika gi buru
gi uzọ nọ, ọ digh kwa onye gēbili dika
gi n'azu gi. 13 Ọzọ kwa, enyewom i
ihe i nāriọgh, ma àkù ma nsọpuru, ya
mere ọ digh nwoke ọ bula n'etiti ndi-
eze gādi ka gi ubọchi-gi nile. 14 Ọ
buru kwa na i je ije n'uzọm nile, idebe
ukpurum nile na ihe nile M'nyere n'iwu
dika nna-gi, bú Devid, jere, M'gēme
kwa ka ubọchi - gi di ogologo.
15 Solomon we teta, ma, le, ọ bu
nrọ: ọ we bata na Jerusalem, guzo n'iru
ibe ọbuba-ndu Onye-nwe-ayi, sure àjà-
nsure-ọku, chua aja-udo, mere ndi-orù-
ya nile oké oriri.
16 Mbe ahu ndinyom abua, bú ndi
nākwa iko, biakutere eze, guzo n'iru ya.
17 Otù nwayi we si, Biko, onye-nwem,
Mu onwem na nwayi a nēbi n'otù ulo;
m'we mua nwa mbe mu na ya nọ n'ulo.
18 O rue, n'ubọchi nke-atọ mbe
m'musiri nwa, na nwayi a mu-kwa-ra
nwa; ayi onwe-ayi nọ kwa n'otù ebe; ọ
digh onye ala ọzọ ayi na ya nọ n'ulo,
nàni ayi abua nọ n'ulo. 19 Nwa
nwayi a we nwua n'abali; n'ihi na o
dinakwasiri ya. 20 Ọ we bilie n'etiti
abali, kupu nwam n'akukum, ma orù-gi
nwayi nāraru ura, ọ we dọba ya n'obi-
ya, ma nwa-ya nke nwuru anwu ka ọ
dọbara n'obim. 21 M'we bilie n'ututu
inye nwam ara, ma, le, ọ nwuwo: m'we
tule ya n'ututu, ma, le, ọ bugh nwam nke
m'muru. 22 Nwayi nke-ọzọ we si, É-è;
kama nke di ndu bu nwam, nke nwuru
anwu bu kwa nwa-gi. Ma nke-mbu
nāsi, É-è; kama nke nwuru anwu bu
nwa-gi, nke di ndu bu kwa nwam. Ha
we kwue otù a n'iru eze. 23 Eze we si,
Otù nwayi nāsi, Nka nke di ndu bu
nwam, ma nwa-gi bu nke nwuru anwu:
ma nke-ọzọ nāsi, É-è; kama nwa-gi
bu nke nwuru anwu, ma nwam bu
nke di ndu. 24 Eze we si, Wetaram
mma-agha. Ha we weta mma-agha
n'iru eze. 25 Eze we si, Kpọwanu
nwa di ndu abua, nye otù nwayi otù
nkera, nye kwa nwayi nke-ọzọ nkera ọzọ.
26 Nwayi ahu nke nwere nwa di ndu we
si eze, (n'ihi na afọ chighariri ya n'aru
nwa-ya,) ọ we si, Biko, onye-nwem,
nyenu ya nwa di ndu, unu eme-kwa-la
ka ọ nwua ma-ọli. Ma nwayi nke-ọzọ
nāsi, M'gagh-enwe ya, i gagh-enwe kwa
ya; kpọwanu ya. 27 Eze we za, si,
Nyenu ya nwa di ndu, unu eme-kwa-la
ka ọ nwua ma-ọli: nwayi a bu nne-ya.
28 Israel nile we nu ikpe eze kpere; ha
we tua egwu eze: n'ihi na ha huru na
amam-ihe Chineke di nime ya, ime ihe
ekpere n'ikpe.
4 1 Eze, bù Solomon, we buru eze
Israel nile. 2 Ma ndia bu ndi-isi ọ
nwere; Azaraia nwa Zedok bu onye-
nchu-aja; 3 Elihoref na Ahaija, umu-
ndikom Shisha, bu ndi-ode-akwukwọ;
Jehoshafat nwa Ahailud bu onye-
ncheta; 4 Benaia nwa Jehoiada bu
onye-isi usu-ndi-agha; Zedok na Abaiata
bu ndi-nchu-aja; 5 Azaraia nwa Netan
bu onye-isi nke ndi edoro ndi-isi;
Zabud nwa Netan bu onye-isi n'ije ozi
na eyi eze; 6 Ahisha bu onye-isi ulo
eze; Adonairam nwa Abda bu onye-isi
usu ndi nēfè ôfùfè. 7 Solomon nwe-
kwa-ra ndikom iri na abua edoro ndi-
isi Israel nile, ndi nāzù eze na ulo-ya:
nwoke ọ bula nime ha nwe izù eze otù
ọnwa n'arọ. 8 Ndia bu kwa aha-ha:
Ben-hua, n'ugwu Efraim: 9 Ben-deka,
nime Makaz, na nime Shaalbim na Bet-
shemesh, na Ilon-bet-hanan: 10 Ben-
hesed, n'Arubot; ya nwere Soko na ala

Hefa nile: 11 Ben-abinadab, n'ebe nile
di elu nke Doa; Tafat nwa Solomon ka
ọ nwere na nwunye: 12 Beana nwa
Ahailud, nime Teanak na Megido, na
Bet-shean nile nke di n'akuku Zaretan,
n'okpuru Jezreel, site na Bet-shean rue
Ebel-mehola, rue ofè Jọkmeam: 13 Ben-
geba, nime Remot-gilead; ya nwere
Havot nke Jaia nwa Manase, nke di na
Gilead; ya nwere akuku Agob, nke di na
Beshan, ọgu obodo uku atọ nke nwere
mḅidi na nkpọrọ ọla: 14 Ahinadab nwa
Ido, nime Mahanaim: 15 Ahimaaz,
nime Naftali; onye ahu lu-kwa-ra
Basemat nwa Solomon na nwunye:
16 Beana nwa Hushai, n'Asha na
Bealot: 17 Jehoshafat nwa Parua,
n'Isaka: 18 Shimai nwa Ila, nime
Benjamin: 19 Gebea nwa Uri, n'ala
Gilead, bù ala Saihon eze ndi-Amorait
na nke Og, bù eze Beshan; ma náni
ya bu onye edoro onye-isi nke di n'ala
ahu. 20 Juda na Israel di ọtutu, dika
ájà nke di n'akuku okè osimiri n'iba-uba,
nēri ihe, nāṅu kwa ihe-ọṅuṅu, nāṅuri
kwa ọṅu.

21 Solomon we nāchi ala-eze nile site
n'Osimiri rue ala ndi Filistia, ru kwa
òkè-ala Ijipt: ha nēweta nso onyinye-
inata-iru-ọma, nēfè kwa Solomon òfüfè
ubọchi nile nke ndu-ya. 22 Ihe-oriri
Solomon nke diri otù ubọchi bu kwa orù
ọtùtù cor na iri nke utu ọka flour, na ọgu
ọtùtù cor atọ nke utu ọka; 23 ehi iri
mara abuba, na orù ehi site n'ebe anāzù
anu, na ọgu aturu ise, nāgugh ele, na
mḅada, na oḅo-miri, na ọkuku emere ka
ha ma abuba. 24 N'ihi na ya onwe-ya
nwere ike n'aru ndi nile bi n'ofè Osimiri,
site na Tifsa we rue Geza, bù n'aru eze
nile n'ofè Osimiri: ọ nwe-kwa-ra udo
site n'ofè ọzọ nile di ya buruburu.
25 Juda na Israel we biri na ntukwasi-obi,
nwoke ọ bula n'okpuru osisi vine ya na
n'okpuru osisi fig ya, site na Dan we rue
na Biasheba, ubọchi nile nke Solomon.
26 Solomon nwe-kwa-ra orù nnù ulo
uzọ ise nke inyinya diri uḅọ-ala-ya, na
orù nnù ndi-inyinya na nnù iri.
27 Ndi ahu edoro ndi-isi zù-kwa-ra eze,
bù Solomon, na ndi nile nābiaru table
nke eze Solomon nso, nwoke ọ bula
n'ọnwa-ya: ha ekwegh ka ihe ọ bula kọ
ukọ. 28 Ha nēweta kwa ọka barley na
okporo-ọka n'ebe ndi ahu edoro ndi-isi
nọ, nwoke ọ bula dika ihe ekpere ya
n'ikpe si di, inye inyinya na inye inyinya
ukwu ọsọ.

29 Chineke nye-kwa-ra Solomon
amam-ihe na nghọta riri nne nke-uku,
na obi sara mbara, dika ájà nke di n'usọ
okè osimiri. 30 Amam-ihe Solomon
we ba uba kari amam-ihe umu Iru-
anyanwu nile, kari kwa amam-ihe Ijipt
nile. 31 Ọ we mara ihe kari madu nile;
kari Itan onye-Ezrahait, na Himan, na
Kalkol, na Dada, bù umu-ndikom
Mahol: aha-ya we di na mba nile ḅara
ha buruburu. 32 Ọ tua nnù ilu asa na
ọgu iri: abù-ya di kwa nnù abua na
ọgu iri na abù ise. 33 O kwu-kwa-ra
okwu bayere osisi, site na cedar nke di
na Lebanon we rue hyssop nke nēpuputa
na mḅidi: o kwu-kwa-ra okwu bayere
anu, baye-kwa-ra anu-ufe, baye-kwa-ra
ihe nākpu akpu, baye-kwa-ra azù.
34 Ha we si na ndi nile bia inu amam-
ihe Solomon, si n'eze nile nke uwa, bú
ndi nuru amam-ihe-ya.

5 1 Hairam, bù eze Taia, we zie ndi-
orù-ya jekuru Solomon: n'ihi na
ọ nuru na ya ka ha tere manu ibu eze
n'ọnọdu nna-ya: n'ihi na onye nāhu
Devid n'anya ubọchi nile ka Hairam bu.
2 Solomon we zigara Hairam ozi, si,
3 Gi onwe-si amawo Devid, bù nnam,
na ọ pugh iwuru aha Jehova, bù
Chineke-ya, ulo n'ihi agha nke ḅara ya
buruburu, rue mḅe Jehova tiyere ha
n'okpuru ọbu-ukwu-ya abua. 4 Ma
uḅu a Jehova, bù Chinekem, emewo ka
m'zuru ike buruburu; ọ digh onye-
nmegide, ọ digh kwa ihe ọjọ daputara
ayi. 5 Ma, le, m'nāsi na m'gēwuru aha
Jehova, bù Chinekem, ulo, dika Jehova
gwara Devid, bù nnam, okwu, si, Nwa-
gi, onye M'gētiyekwasi n'oche-eze-gi
n'ọnọdu gi, ya onwe-ya gēwuru aham
ulo. 6 Ma uḅu a nye iwu ka ha
ḅutuerem osisi cedar site na Lebanon;
ndi-orùm gēso kwa ndi-orù-gi; m'gēnye
kwa gi ugwọ-ọlu ndi-orù-gi dika ihe
nile si di nke i gāsim: n'ihi na gi onwe-
gi amawo na ọ digh nwoke n'etiti ayi
mara iḅutu osisi dika ndi Zaidon.
7 O rue, mḅe Hairam nuru okwu nile
nke Solomon, na ọ ṅuriri ọṅu nke-
uku, si, Onye agọziri agọzi ka Jehova
bu ta, Onye nyeworo Devid nwa mara
ihe ibu onye-isi ndi uku a. 8 Hairam

we zigara Solomon ozi, si, Anuwom ozi
nke i ziterem: mu onwem gēme ihe nile
nātọ gi utọ bayere osisi cedar, baye-kwa-
ra osisi fir. 9 Ndi-orùm gēsi na
Lebanon budarue ha okė osimiri: mu
onwem gāḅa kwa ha ka ha se n'elu oké
osimiri rue ebe ahu nke i gēziterem ozi,
m'gātọsa kwa ha n'ebe ahu, gi onwe-gi
gēburu kwa ha: gi onwe-gi gēme kwa
ihe nātọm utọ, n'inye ulom nri.
10 Hairam we nēnye Solomon osisi
cedar na osisi fir, bú ka ihe nile nātọ ya
utọ ra. 11 Solomon we nye Hairam
orù nnù ọtùtù cor uzọ abua na nnù iri
nke ọka wheat iburu ulo-ya ihe-oriri,
na orù ọtùtù cor nke manu asuru asu:
otú a ka Solomon nēnye Hairam kwa-
arọ. 12 Jehova nye-kwa-ra Solomon
amam-ihe, dika Ọ gwara ya; udo we di
n'etiti Hairam na Solomon; ha abua we
ḅa ndu.

13 Eze, bù Solomon, we weputa usu
ndi nēfè òfùfè n'Israel nile; usu ahu ndi
nēfè òfùfè bu orù nnù ndikom uzọ atọ na
nnù iri-na-ise. 14 O ziga ha na
Lebanon, orù nnù ndikom na nnù ise
n'ọnwa na nḅanwe: otù ọnwa ka ha nọ
na Lebanon, ọnwa abua n'ulo:
Adonairam bu kwa onye-isi usu ndi
nēfè òfùfè. 15 Solomon nwe-kwa-ra
orù nnù ndikom uzọ asatọ na nnù iri-
na-ise ndi nēbu ibu, na orù nnù ndikom
uzọ iri ndi nāwa ihe-ọwuwa n'ugwu;
16 nāgugh ndi-isi nke ndi edoro ndi-isi,
bù ndi Solomon nwere, ndi bu isi n'ije-
ozi ahu, nnù ndikom asatọ na ọgu ise,
ndi nwere ike n'aru ndi ahu ndi nālu ọlu
n'ije-ozi ahu. 17 Eze we nye iwu, ha
we bute nkume uku, nkume di oké ọnu-
ahia, iwere nkume awaputara awaputa
tọ ntọ-ala ulo ahu. 18 Ndi-owu-ulo
nke Solomon na ndi-owu-ulo nke
Hairam na ndi Gebal we wa, dozie osisi
na nkume iwu ulo ahu.

6 1 O rue, n'arọ nke-nnù-na-ọgu-anọ
site na mḅe umu Israel siri n'ala
Ijipt putasia, n'arọ nke-anọ nke Solomon
bu eze Israel, n'ọnwa Ziv, nke bu ọnwa
nke-abua, na o wubere Jehova ulo.
2 Ma ulo ahu nke eze, bù Solomon,
wuru Jehova, ọgu cubit atọ ka ogologo-
ya di, orú cubit ka obosara-ya di, orù
cubit na iri ka idi-elu-ya di. 3 Uzọ-
nbata kwa nke di n'iru ulo uku nke
ulo ahu, orù cubit ka ogologo-ya di,
n'iru obosara ulo ahu; cubit iri ka
obosara-ya di n'iru ulo ahu. 4 Ọ
we mere ulo ahu window ufọdu di
obodobo nime, kpa kwa nkpa n'èzi. 5 O
wu-kwa-ra okpukpu-ulo n'akuku mḅidi
ulo ahu buruburu, bú mḅidi nile nke
ulo ahu buruburu, ma nke ulo uku
Chineke ahu, ma nke ime-ime-ulo ahu:
ọ me-kwa-ra ulo ntà nke akuku
buruburu: 6 Okpukpu - ulo nke
dikarisiri ala, cubit ise ka obosara-ya
di, okpukpu-ulo nke-etiti kwa, cubit
isi ka obosara-ya di, okpukpu-ulo nke-
atọ kwa, cubit asa ka obosara-ya di:
n'ihi na o tiyere ngwe n'ulo ahu
buruburu n'èzi, ka ihe we ghara ibà na
mḅidi ulo ahu. 7 Ulo ahu, mḅe anēwu
ya, eji nkume nke awazuru awazu mḅe
ebutere ya wue ya: anugh kwa otùtù
ma-ọbu anyu-ike ma-ọbu ihe-ọlu ọ bu'a
nke igwè n'ulo ahu, mḅe anēwu ya.
8 Ọnu-uzọ nke ulo ntà nke akuku nke-
etiti di n'akuku aka-nri nke ulo ahu: ha
we si n'uzọ-nrigo nke nāga buruburu
nārigo n'ulo ntà nke-etiti, si kwa na
nke-etiti je rue nke-atọ. 9 Ọ we wue
ulo ahu, wusia ya; ọ we were ibo na
ariri osisi cedar kpue ulo ahu. 10 O
wue okpukpu-ulo n'aru ulo ahu nile,
cubit ise ka idi-elu-ha di: ha we dabere
n'ulo ahu n'osisi cedar.

11 Okwu Jehova we biakute Solomon,
si, 12 Ulo a nke gi onwe-gi nēwu, ọ
buru na i jegharia n'ukpurum nile, ọ
buru kwa na i me ihe nile M'kpere
n'ikpe, ọ buru kwa na i debe ihe nile
M'nyere n'iwu ijeghari nime ha;
M'gēme kwa ka okwum guzosie ike
n'ebe i nọ, bù nke M'gwara Devid, bù
nna-gi. 13 M'gēbi kwa n'etiti umu
Israel, M'gagh-arapu kwa ndim, bú
Israel.

14 Solomon we wue ulo ahu, wusia
ya. 15 Ọ were ibo osisi cedar wue
mḅidi ulo ahu nime; site n'ala ulo rue
mḅidi nke okpukpu, ọ were osisi machita
ha nime: ọ were ibo osisi fir machita ala
ulo. 16 Ọ were ibo osisi cedar wue
ebe di orù cubit n'azu ulo ahu, site n'ala
ulo rue mḅidi: ọ were ha wuere ya nime,
ibu ime-ime-ulo, ibu ebe nsọ kachasi ebe
nsọ nile. 17 Ulo ahu, nke ahu bù, ulo
uku Chineke nke di n'iru ya, di ọgu
cubit abua n'ogologo. 18 Osisi cedar
di kwa n'aru ulo ahu nime, nke apiri ihe-

ọpipi, bù afufa-ọhia na okoko-osisi wara
awa: ime ulo ahu nile bu osisi cedar; ọ
digh nkume ahuru anya. 19 O dozi-
kwa-ra ime-ime-ulo n'etiti ulo ahu
nime, itiye ibe ọḅuḅa-ndu Jehova n'ebe
ahu. 20 Ma n'iru ime-ime-ulo ahu di
orù cubit n'ogologo, na orù cubit
n'obosara, na orù cubit n'idi-elu-ya; ọ
machita ya ọla-edo makarisiri nma: ọ
were kwa osisi cedar machita ebe-
ichu-aja. 21 Solomon we were ọla-edo
makarisiri nma machita ulo ahu nime:
ọ me ka iyaḅa ọla-edo gabiga n'iru ime-
ime-ulo ahu; ọ machita kwa ya ọla-edo.
22 Ọ machita-kwa-ra ulo ahu nile ọla-
edo, rue mḅe amachitazuru ulo nile: ọ
were kwa ọla-edo machita ebe-ichu-aja
ahu nile bu nke diri ime-ime-ulo ahu.
23 Ọ me-kwa-ra cherubim abua nke
osisi manu olive n'ime-ime-ulo ahu,
cubit iri ka elu-ha di. 24 Cubit ise ka
otù nkù cherub di, cubit ise ka nkù nke-
ọzọ nke cherub di kwa: site na nsọtu
nkù-ya we rue nsọtu nke-ọzọ nke nkù-
ya di cubit iri. 25 Cubit iri ka cherub
nke-ọzọ di kwa: cherubim abua ahu
nwere otù ọtùtù na otù ọpipi. 26 Idi-
èlu otù cherub di cubit iri, otù a ka
cherub nke-ọzọ di kwa. 27 Ọ we tiye
cherubim n'etiti ime-ulo: ha we ḅasa
nkù cherubim ahu, nkù nke otù we
metu mḅidi, nkù cherub nke-ọzọ nēmetu
kwa mḅidi nke-ọzọ; nkù-ha nēmeturita
onwe-ha, nkù na nkù, n'etiti ulo ahu.
28 Ọ machita cherubim ọla-edo. 29 Ọ
pi-kwa-ra mḅidi nile nke ulo ahu
buruburu n'eḅuḅu nke ihe-ọpipi, bù
cherubim na nkwu na okoko-osisi wara
awa, n'ime na n'èzi. 30 Ọ machita-
kwa-ra ala ulo ahu ọla-edo, n'ime na
n'èzi. 31 Ọ me ibo-uzọ osisi manu
olive tiye n'ọnu-uzọ ime-ime-ulo ahu:
ọfiere-uzọ na awara-uzọ abua bu otù uzọ
n'uzọ ise nke mḅidi. 32 Ibo-uzọ abua
ahu bu osisi manu olive; ọ pia n'elu ha
ihe-ọpipi, bú cherubim na nkwu na
okoko-osisi wara awa, ọ machita ha ọla-
edo; o tisa kwa ọla-edo n'aru cherubim.
na n'aru nkwu. 33 Otù a ka ọ me-kwa-
ra awara-uzọ abua nke osisi manu olive
itiye n'ọnu-uzọ ulo uku Chineke, site
n'otù uzọ n'uzọ anọ nke mḅidi; 34 na
ibo-uzọ abua nke osisi fir; ibewa-uzọ
abua nke otù ibo-uzọ nāga buruburu,
ibewa-uzọ abua nke ibo-uzọ nke-ọzọ
nāga kwa buruburu. 35 Ọ pia n'elu ha
cherubim na nkwu na okoko-osisi wara
awa: ọ were ọla-edo nke emere ka ọ
dabà n'elu ihe eḅuru eḅuḅu machita ha.
36 Ọ were ariri nkume awara awa atọ
na otù ariri osisi cedar awara awa wue
ogige ime-ime. 37 N'arọ nke-anọ ka
atọrọ ntọ-ala ulo Jehova, n'ọnwa Ziv.
38 Ma n'arọ nke-iri-na-otù, n'ọnwa
Bul, nke bu ọnwa nke-asatọ, ka ewusiri
ulo ahu n'ihe-ya nile na n'ikpé-ya nile.
Ọ we nọ arọ asa n'iwu ya.
7 1 Ma Solomon nọ arọ iri na atọ
n'iwu ulo nke aka ya, ọ we wubie
ulo-ya nile. 2 Ọ we wue ulo okė ọhia
Lebanon; ọgu cubit ise ka ogologo-ya
di, ọgu cubit abua na iri ka obosara-ya
di kwa, orù cubit na iri ka idi-elu-ya di,
ọ di n'elu ariri anọ nke ogidi osisi cedar,
osisi cedar awara awa di kwa n'elu ogidi
ahu. 3 Ewere osisi cedar kpuchie ya
n'elu, n'elu ọgu ulo ntà nke akuku abua
na ise, nke di n'elu ogidi; iri na ise
n'otù ariri. 4 Ọnọdu window di kwa
n'ariri atọ, ebe nleputa-anya di kwa
na ncherita - iru ebe nleputa - anya
n'okpukpu atọ. 5 Ọnu-uzọ nile na
awara-uzọ nile nwere akuku anọ ra
nrata, n'ọnọdu window: ebe nleputa-
anya di kwa na ncherita-iru ebe
nleputa-anya n'okpukpu atọ. 6 Ọ me-
kwa-ra uzọ-nbata nke ogidi; ọgu cubit
abua na iri ka ogologo-ya di, orù cubit
na iri ka obosara-ya di kwa; uzọ-nbata
di kwa n'iru ha; ogidi na nbata-uzọ di
kwa n'iru ha. 7 Ọ me-kwa-ra uzọ-
nbata nke oche-eze ebe ọ ganēkpe ikpe,
bù uzọ-nbata ikpé: ewere kwa osisi cedar
kpuchie ya site n'ala ulo rue ala ulo.
8 Ma ulo-ya ebe o nēbi, bú ogige ọzọ
nke di nime uzọ-nbata, ọ di ka ọlu a si
di. O wu-kwa-ra ulo nye nwa-nwayi
Fero, (bù nwayi nke Solomon luru na
nwunye,) dika uzọ-nbata nka. 9 Eji
nkume di oké ọnu-ahia wu ndia nile,
bù nkume awara awa, dika ọtùtù si di,
nkume eji mma-nkwọ kwọ, n'ime na
n'èzi, bù site na ntọ-ala rue ndobi-ya,
na n'èzi rue ogige uku ahu. 10 Ntọ-
ala-ya bu kwa nkume di oké ọnu-ahia,
bù nkume uku, nkume di cubit iri, na
nkume di cubit asatọ. 11 Nkume nke
di okė ọnu-ahia di kwa n'elu, dika ọtùtù
nke osisi awara awa si di, na osisi cedar.
12 Ogige uku nke di buruburu nwe-

kwa-ra ariri atọ nke nkume awara awa,
na otù ariri nke osisi cedar awara awa;
ọbunà dika ogige ime-ime ulo Jehova si
enwe, na dika uzọ-nbata ulo si enwe.
13 Eze Solomon we ziga si na Taia
kuputa Hairam. 14 Nwa nke nwayi
di-ya nwuru ka ọ bu, sitere n'ebo Naftali,
ma nna-ya bu nwoke Taia, bù ọkpu-ọla;
o juputara n'amam-ihe na nghọta na ihe-
ọmuma, ije ozi ọ bula n'ọla. Ọ we
biakute eze, bù Solomon, je ozi-ya nile.
15 Ọ we kpua ogidi ọla abua, cubit iri
na asatọ ka idi-elu otù ogidi di: ogho
cubit iri na abua ḅa-kwa-ra ogidi nke-
abua buruburu. 16 Ọ me-kwa-ra isi
abua nke ọla awuru awu, itiye n'elu
ogidi: cubit ise ka idi-elu otù isi di,
cubit ise ka idi-elu isi nke-ọzọ di kwa.
17 Ihe-ọkpukpa, bù ihe emere ka ha
yie ihe-ọkpukpa, na ihe aturu atu, bù
ihe emere ka ha yie iyaḅa, diri isi nke
di n'elu ogidi abua; asa diri otù isi,
asa di-kwa-ra isi nke-ọzọ. 18 Ọ me
ogidi abua ahu; ariri abua dikwasi otù
ihe-ọkpukpa buruburu, ikpuchi isi nke
di n'elu pomegranate: otù a ka ọ me-
kwa-ra isi nke-ọzọ. 19 Isi nke di n'elu
ogidi n'uzọ-nbata ahu bu ihe emere ka
ha yie urodi, cubit anọ. 20 Ma isi di
kwa n'elu ogidi abua ahu n'elu, na
ncherita-iru afọ nke di n'akuku ihe-
ọkpukpa: pomegranate di ọgu iri, n'ariri
nke dikwasi isi nke-ọzọ buruburu. 21 O
guzo ogidi abua ahu n'uzọ-nbata nke ulo
uku Chineke: o guzo ogidi aka-nri, kpọ
aha-ya Jakin: o guzo ogidi aka-ekpe, kpọ
aha-ya Boaz. 22 Ma n'elu ogidi ihe di
nke emere ka o yie urodi: ewe luzue ọlu
ogidi abua ahu. 23 Ọ me-kwa-ra okė
osimiri awuru awu, cubit iri site n'otù
ọnu-ya rue ọnu-ya nke-ọzọ, ọ di
buruburu buruburu, cubit ise ka idi-elu-
ya di: eriri nke orù cubit na iri ḅa-kwa-
ra ya buruburu. 24 Afufa-ọhia di kwa
n'okpuru ọnu-ya buruburu nke nāḅa ya
buruburu, iri di n'otù cubit, nāḅa okė
osimiri ahu buruburu: afufa-ọhia ahu
di ariri abua, awuru mḅe awuru ya.
25 O nēguzo n'elu ehi iri na abua, atọ
nēche iru n'Ugwu, atọ nēche iru
n'Ọdida-anyanwu, atọ nēche iru na
Ndida, atọ nēche iru n'Ọwuwa-
anyanwu: okė osimiri ahu we dikwasi
ha n'elu, azu-ha nile di kwa nime.
26 Iḅidi-ya di otù ntù-ọbu-aka; emere
ọnu-ya dika anēme ọnu iko, dika
okoko urodi: nnù bath ise ka ọ nānagide.
27 Ọ me ihe-ndọkwasi iri nke ọla;
cubit anọ ka ogologo otù ihe-ndọkwasi
di, cubit anọ ka obosara-ya di kwa,
cubit atọ ka idi-elu-ya di kwa. 28 Ma
nka bu otù emere ihe-ndọkwasi: ha
nwere ihe-njikọ, bù ihe-njikọ n'etiti
nkwukọta-ya: 29 ọdum na ehi na
cherubim di n'ihe-njikọ nke di n'etiti
nkwukọta ahu; ihe-ndọkwasi dikwasi
na nkwukọta n'elu: ihe aturu atu nke
emere ka o yie ihe-nkwuba di kwa
n'okpuru ọdum nile na ehi nile. 30 Ihe-
ndọkwasi ọ bula nwere wheel ọla anọ,
na axle ọla: ukwu-ya anọ nwere ubu:
n'okpuru ite ọsisa-miri ahu ka ubu ahu
akpuru akpu di, n'akuku ihe aturu atu
ọ bula. 31 Ọnu-ya nime isi-ya na n'elu
di otù cubit: ọnu-ya di kwa buruburu,
otù emere ihe-ndọkwasi, otù cubit na
nkera cubit: ihe-ọpipi dikwasi kwa
n'ọnu-ya, ihe-njikọ nile ha nwere akuku
anọ ra nrata, ha adigh buruburu.
32 Wheel anọ ahu di n'okpuru ihe-
njikọ: aka wheel di n'ihe-ndọkwasi: idi-
elu otù wheel di otù cubit na nkera cubit.
33 Otù emere wheel nile di ka esi eme
wheel uḅọ-ala: aka nile ha, na azu nile
ha, na ihe nile nējikọta ha, na etiti nile
ha, awuru ha nile awu. 34 Ubu anọ di
na nkuku anọ nke ihe-ndọkwasi ọ bula:
ubu-ya sitere n'ihe-ndọkwasi ahu.
35 Ihe di buruburu buruburu, nke idi-
elu-ya di nkera cubit, di n'elu ihe-
ndọkwasi ahu: aka-ya nile na ihe-njikọ-
ya nile, nke di n'elu ihe-ndọkwasi ahu
sitere na ya. 36 O ḅue eḅuḅu cherubim
na ọdum na nkwu n'elu mbadamba aka-
ya nile, na n'elu ihe-njiko-ya nile, dika
ọnọdu di efu nke ebe ọ bula si di, ha na
ihe aturu atu buruburu. 37 Otù a ka ọ
mere ihe-ndọkwasi iri ahu: ha nile
nwere otù ọwuwu, na otù ọtùtù, na otù
ọpipi. 38 Ọ me kwa ite ọsisa-miri iri
nke ọla: ọgu bath abua ka otù ite ọsisa-
miri nānagide: cubit anọ ka ite ọsisa-
miri ọ bula di: otù ite ọsisa-miri di n'elu
ihe-ndọkwasi ọ bula n'ihe-ndọkwasi
iri ahu. 39 O tiye ihe-ndọkwasi ahu,
ise n'akuku aka-nri ulo ahu, ise n'akuku
aka-ekpe ulo ahu: o tiye kwa okė osimiri
ahu n'akuku aka-nri ulo ahu n'akuku
Iru-anyanwu, na ncherita iru Ndida.
40 Hairam me-kwa-ra ite ọsisa-miri nile,

na osekè nile, na ǫkwa-nwusa nile.
Hairam we jebie ozi nile nke ǫ jere eze,
bú Solomon, n'ulo Jehova: 41 ogidi
abua ahu, na ǫkwa abua nke isi nke di
n'elu ogidi abua; na ihe-ǫkpukpa abua
ahu ikpuchi ǫkwa abua nke isi nke di
n'elu ogidi; 42 na nnù pomegranate
ahu nke diri ihe-ǫkpukpa abua ahu; bú
ariri pomegranate abua bayere otù ihe-
ǫkpukpa, ikpuchi ǫkwa abua nke isi nke
di n'iru ogidi; 43 na ihe-ndǫkwasi iri
ahu, na ite ǫsisa-miri iri ahu nke di n'elu
ihe-ndǫkwasi; 44 na otù oké osimiri
ahu, na ehi iri na abua ahu nke di
n'okpuru oké osimiri; 45 na ite nile,
na osekè nile, na ǫkwa-nwusa nile: ma
ihe ndia nile, nke Hairam mere eze, bú
Solomon, n'ulo Jehova, bu ǫla nēḇu
maramara. 46 Na buruburu-ala Jǫdan
ka eze wuru ha, n'ala urǫ n'etiti Sukot
na Zaretan. 47 Solomon we dǫba ihe
ahu nile ghara itù ha, n'ihi na ha bara
uba nke-uku nke-uku: achǫputagh
ǫtùtù ǫla ahu. 48 Solomon me-kwa-ra
ihe nile nke di n'ulo Jehova: ebe-ichu-
aja ǫla-edo, na table nke achicha iru
Chineke di n'elu ya, ǫ bu ǫla-edo:
49 na ihe-idǫba-oriǫna, ise n'aka-nri,
ise n'aka-ekpe, n'iru ime-ime-ulo ahu,
ha bu ǫla-edo makarisiri nma; na
okoko-osisi nile, na oriǫna nile, na nkpa
nile, ha bu ǫla-edo; 50 na iko nile, na
ihe-ikpakepu-ǫku nile, na ǫkwa-nwusa
nile, na ngaji nile, na ihe-igu-ǫku nile,
ha bu ǫla-edo makarisiri nma; na ihe-
nkoye-ibo nile, ma nke diri ǫnu-uzǫ
ime-ime ulo ahu, bú ebe nsǫ kachasi ebe
nsǫ nile, ma nke diri ǫnu-uzǫ ulo, bú
ulo uku Chineke, ha bu ǫla-edo.
51 Ewe jezue ozi nile nke eze, bú
Solomon, jere n'ulo Jehova. Solomon
we webata ihe nile Devid, bú nna-ya,
doro nsǫ, bú ǫla-ǫcha, na ǫla-edo, na
ihe nile, ǫ we tiye ha n'ulo-àkù nke ulo
Jehova.

8 1 Mḇe ahu Solomon kpǫkǫtara ndi-
okenye Israel, na ndi-isi nile nke ebo
nile ha, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna
umu Israel, ibiakute eze, bú Solomon,
nime Jerusalem, isi n'obodo Devid, nke
ahu bu Zaion, bugota iḇe ǫḇuḇa-ndu
Jehova. 2 Ndikom nile nke Israel we
kpǫkǫta onwe-ha biakute eze, bú
Solomon, n'ememe, n'ǫnwa Etanim,
nke ahu bu ǫnwa nke-asa. 3 Ndi-
okenye nile nke Israel we bia, ndi-nchu-
aja we bulie iḇe ahu. 4 Ha we bugota
iḇe Jehova, na ulo-ikwū nzute, na ihe
nsǫ nile nke di n'Ulo-ikwū ahu; ndi-
nchu-aja na ndi Livai we bugota ha.
5 Eze, bú Solomon, na nzukǫ nile nke
Israel, bú ndi nēzukǫta n'ebe ǫ nǫ,
nǫyere ya n'iru iḇe ahu, nāchu n'àjà
igwè ewu na aturu na igwè ehi, nke
anādigh-agu ha ǫnu, nke anādigh-
aguta kwa ha n'ihi iba-uba-ha. 6 Ndi-
nchu-aja we bubata iḇe ǫḇuḇa-ndu
Jehova n'ebe-ya, nime ime-ime-ulo nke
ulo ahu, rue ebe nsǫ kachasi ebe nsǫ nile,
rue n'okpuru nkù cherubim. 7 N'ihi
na cherubim nāḇasa nkù-ha rue ebe iḇe
ahu, cherubim we nēkpuchi iḇe ahu na
nkpa-n'aka-ya abua n'elu. 8 Nkpa-
n'aka we di ogologo, ewe hu isi nkpa-
n'aka site n'ebe nsǫ n'iru ime-ime-ulo
ahu; ma adigh-ahu ha n'èzí: ha we di
n'ebe ahu, rue ta. 9 Ǫ digh ihe di n'iḇe
ahu, ǫ bu nání mbadamba nkume abua
nke Moses dǫbara n'ebe ahu na Horeb,
mḇe Jehova na umu Israel ḇara ndu,
mḇe ha siri n'ala Ijipt puta. 10 O rue,
mḇe ndi-nchu-aja siri n'ebe nsǫ puta,
na igwe-oji juputara ulo Jehova,
11 ndi-nchu-aja we ghara inwe ike
iguzo ije ozi n'ihi igwe-oji ahu: n'ihi na
ebube Jehova juputara ulo Jehova.

12 Mḇe ahu Solomon siri, Jehova
asiwo na O gēbi n'oké ǫchichiri.
13 N'ezie ewuworom I ulo obibi, bú
ǫnǫdu guzosiri ike ebe I gēbi rue mḇe
ebigh-ebi. 14 Eze we chigharia iru-ya,
gǫzie nkpǫkǫta nile nke Israel: nkpǫkǫta
nile nke Israel nēguzo kwa. 15 Ǫ si,
Onye agǫziri agǫzi ka Jehova, bú
Chineke Israel, bu, Onye were ǫnu-Ya
gwa Devid, bú nnam, okwu, were kwa
aka-Ya mezue ya, si, 16 Site n'ubǫchi
mḇe M'mere ka ndim, bú Israel, si
n'Ijipt puta, arǫputaghm obodo n'ebo
nile nke Israel iwu ulo, ka aham we di
n'ebe ahu; ma arǫputaram Devid ibu
onye-isi ndim, bú Israel. 17 Ǫ we di
n'obi Devid, bú nnam, iwuru aha
Jehova, bú Chineke Israel, ulo.
18 Jehova we si Devid, bú nnam, N'ihi
na ǫ di n'obi-gi iwuru aham ulo, i mere
nke-ǫma na ǫ di n'obi-gi: 19 otù ǫ
di, gi onwe-gi agagh-ewu ulo ahu:
kama, nwa-gi nwoke nke nēsi n'ùkwù-
gi puta, onye ahu gēwuru aham ulo.

20 Jehova emewo kwa ka okwu-Ya nke
O kwuru guzosie ike; m'we bilie
n'ọnọdu Devid, bú nnam, nọkwasi
n'oche-eze Israel, dika Jehova kwuru,
m'we wuere aha Jehova, bú Chineke
Israel, ulo, 21 doro iḅe ahu ọnọdu
n'ebe ahu, bú iḅe nke ọḅuḅa-ndu Jehova
di n'ebe ahu, bú ọḅuḅa-ndu nke Ya na
nna-ayi-hà ḅara, mḅe Ọ mere ka ha si
n'ala Ijipt puta.
22 Solomon we guzo n'iru ebe-ichu-
aja Jehova n'iru nkpọkọta nile nke
Israel, we ḅasa ọbu-aka-ya abua n'ebe
elu-igwe di: 23 ọ si, Jehova, bú
Chineke Israel, ọ digh Chineke dika Gi,
n'elu-igwe di n'elu, ma-ọbu n'elu uwa
di n'okpuru; I nēdebere ndi-orù-Gi
ọḅuḅa-ndu na ebere, bú ndi were obi-ha
nile nējeghari n'iru Gi: 24 I debeworo
orù-Gi Devid, bú nnam, ihe I gwara
ya: I we were ọnu-Gi kwue, were kwa
aka-Gi mezue ya, otú ọ di ta. 25 Ma
uḅu a, Jehova, bú Chineke Israel, debere
orù-Gi Devid, bú nnam, okwu nke I
gwaworo ya, si, Ọ digh nwoke ọ bula i
nwere agēbipu n'irum n'inọkwasi
n'oche-eze Israel; nání ọ buru na umu-
gi elezi uzọ-ha anya, ijeghari n'irum
dika i jeghariworo n'irum. 26 Ma uḅu
a, Chineke Israel, biko, ka okwu-Gi
kwesi ntukwasi-obi, nke I gwara orù-Gi,
bú Devid nnam. 27 Ma ọ̀ bu ezie na
Chineke gēbi n'elu uwa? le, elu-igwe na
elu-igwe nke elu-igwe agagh-anagide
Gi; ulo a nke m'wuworo, ò gēsi kwa
aña rue inagide Gi? 28 Ma che iru
n'ekpere orù-Gi, na n'aririọ-amara-ya,
Jehova, bú Chinekem, ige nti iti-nkpu
na ekpere orù-Gi nēkpe n'iru Gi ta:
29 ka anya-Gi abua we nāsaghe n'ebe
ulo a di abali na ehihie, bú n'ebe ebe ahu
di nke I siworo, Aham gādi n'ebe ahu:
ige nti ekpere nke orù-Gi gēkpe n'ebe
ebe a di. 30 Ge kwa nti aririọ-amara
orù-Gi, na nke ndi-Gi, bú Israel, mḅe
ha nēkpe ekpere n'ebe ebe a di: Gi onwe-
gi nuru kwa n'ebe obibi-Gi, n'elu-igwe;
mḅe I nuworo, Gi ḅaghara. 31 Ihe ọ
bula nke nwoke gēmehie nime ya megide
madu-ibe-ya, ewe tukwasi ya iyi ime ka
ọ ñua, iyi ahu we bia n'iru ebe-ichu-aja-
Gi n'ulo a: 32 Gi onwe-gi nuru kwa
n'elu-igwe, me kwa, kpe ndi-orù-Gi
ikpe, igu onye nēmebi iwu n'onye
nēmebi iwu, itukwasi uzọ-ya n'isi-ya;
na igu onye ezi omume n'onye ezi
omume, inye ya dika ezi omume-ya si
di. 33 Mḅe anētiḅu ndi-Gi, bú Israel,
n'iru onye-iro, n'ihi na ha nēmehie
megide Gi; ọ buru na ha alaghachikute
Gi, kwuputa aha-Gi, kpe ekpere, riọ Gi
amara n'ulo a: 34 Gi onwe-gi nuru
kwa n'elu-igwe, ḅaghara nmehie ndi-Gi,
bú Israel, me ka ha lata n'ala nke I
nyere ndi bu nna-ha. 35 Mḅe eḅochiri
elu-igwe, mḅe miri-ozuzo nādigh kwa,
n'ihi na ha nēmehie megide Gi; ọ buru
na ha ekpe ekpere n'ebe ebe a di,
kwuputa aha-Gi, si na nmehie-ha
laghachi, n'ihi na I nēweda ha n'ala:
36 Gi onwe-gi nuru kwa n'elu-igwe,
ḅaghara nmehie ndi-orù-Gi, na nke
ndi-Gi, bú Israel, n'ihi na I nēzí ha ezi
uzọ nke ha ganēje ije nime ya; Gi me
kwa ka miri zokwasi ala-Gi, nke I
nyeworo ndi-Gi ibu ihe-nketa. 37 Mḅe
oké unwu gādi n'ala, mḅe ajọ ọria nke
nēfe efe gādi, mḅe nchakpọ gādi, ma-ọbu
ọmuma-ebu, ma-ọbu igurube, ma-ọbu
ọbubu; mḅe onye-iro-ha gānọchigide ha
n'agha n'ala nke ọnu-uzọ-ama nile ha;
ihe-otiti ọ bula, ọria ọ bula; 38 ekpere
ọ bula, aririọ ọ bula, nke gādiri madu ọ
bula, ma-ọbu nke gādiri ndi-Gi nile, bú
Israel, ndi gāmara, nwoke ọ bula ihe-
otiti nke obi-ya, ọ we ḅasa ọbu-aka-ya
abua n'ebe ulo a di: 39 Gi onwe-gi
nuru kwa n'elu-igwe, bú ọnọdu obibi-Gi
guzosiri ike, ḅaghara, me kwa, nye
nwoke ọ bula dika uzọ-ya nile si di,
onye I mara obi-ya; (n'ihi na Gi onwe-
gi amawo obi umu madu nile, nání
Gi;) 40 ka ha we tua egwu Gi ubọchi
nile nke ha onwe-ha nēbi n'elu ala ahu
nke I nyere nna-ayi-hà. 41 Ọzọ kwa,
ihe bayere onye ala ọzọ, nke ọ bugh
na ndi-Gi, bú Israel, ka o sitere, ma o
siwo n'ala di anya bia n'ihi aha-Gi;
42 (n'ihi na ha gānu aha uku Gi, na
aka-Gi di ike, na ogwe-aka-Gi esetiri
eseti;) mḅe ọ gābia kwa kpe ekpere
n'ebe ulo a di; 43 Gi onwe-gi nuru
kwa n'elu-igwe, bú ọnọdu obibi-Gi
guzosiri ike, me dika ihe nile si di nke
onye ala ọzọ ahu nākpọku Gi; ka ndi nile
nke uwa we mara aha-Gi, itu egwu Gi,
dika ndi-Gi, bú Israel, si eme, na imara
na akpọkwasiri aha-Gi n'ulo a nke
m'wuworo. 44 Mḅe ndi-Gi gāpu
ibuso onye-iro-ha agha, n'uzọ ọ bula I

gēziga ha, ha we kpere Jehova n'uzọ
obodo ahu nke I rọputaworo, na n'ebe
ulo a di nke m'wuworo aha-Gi: 45 Gi
nuru kwa n'elu-igwe ekpere-ha na
aririọ-amara-ha, mezie ikpé-ha. 46 Mḅe
ha gēmehie megide Gi, (n'ihi na ọ digh
madu ọ bula nke nādigh-emehie,) I we
wesa ha iwe, rara ha nye n'iru onye-iro-
ha, ndi nādọta ha n'agha ewe dọta ha
n'agha je n'ala onye-iro, n'ebe di anya
ma-ọbu n'ebe di nso; 47 ha we
chegharia n'obi-ha n'ala ebe adọtara ha
n'agha, we chigharia, riọ Gi amara n'ala
ndi nādọta ha n'agha, si, Ayi emehiewo,
me ajọ omume, mebie iwu-Gi; 48 ọ
buru kwa na ha ewere obi-ha nile, were
kwa nkpuru-obi-ha nile, laghachikute
Gi n'ala ndi-iro-ha, bú ndi dọtara ha
n'agha, ha ewe kpere Gi n'uzọ ala-ha, nke
I nyere ndi bu nna-ha, na obodo ahu
nke I rọputaworo, na ulo nke m'wuworo
aha-Gi: 49 Gi nuru kwa n'elu-igwe,
bù ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, ekpere-
ha na aririọ-amara-ha, mezie ikpé-ha;
50 Gi ḅaghara kwa ndi-Gi ndi
mehieworo megide Gi, na njehie-ha
nile nke ha jehieworo megide Gi; Gi
nye kwa ha ka enwe obi-ebere n'aru ha
n'iru ndi nādọta ha n'agha, ka ha we
nwe obi-ebere n'aru ha: 51 n'ihi na
ndi-Gi na ihe-nketa-Gi ka ha bu, ndi I
mere ka ha si n'ala Ijipt, n'etiti okė
ọku igwè ahu, puta: 52 ka anya-Gi
abua we nāsaghe n'aririọ-amara orù-Gi,
na n'aririọ-amara ndi-Gi, bú Israel, ige
nti ha na nkpọku nile ha nākpọku Gi.
53 N'ihi na Gi onwe-gi kewaputara ha
n'etiti ndi nile nke uwa, iburu Gi ihe-
nketa, dika I kwuru n'aka Moses, bù
orù-Gi, mḅe I mere ka nna-ayi-hà si
n'Ijipt puta, Onye-nwe-ayi, bù Jehova.
54 O rue, mḅe Solomon kpebìri
ekpere a nile na aririọ-amara a nile nye
Jehova, na o siri n'iru ebe-ichu-aja
Jehova bilie, site n'iḅu ikperè-ya abua
n'ala, site kwa n'ime ka aka-ya abua ḅasa
n'ebe elu-igwe di. 55 Ọ we guzo, were
okė olu gọzie nkpọkọta nile nke Israel,
si, 56 Onye agọziri agọzi ka Jehova bu,
Onye nyeworo ndi-Ya, bù Israel, izu-
ike, dika ihe nile nke O kwuru si di: ọ
digh otù okwu dapuru n'okwu-Ya nile
di nma, nke O kwuru n'aka Moses, bú
orù-Ya. 57 Ka Jehova, bù Chineke-
ayi, nọyere ayi, dika Ọ nọyere nna-ayi-
hà: ka Ọ ghara irapu ayi, ka Ọ ghara kwa
iḅanari ayi: 58 ka Ọ we wezuga obi-
ayi ka ha biakute Ya, ije ije n'uzọ-Ya
nile, na idebe ihe nile Ọ nyere n'iwu, na
ukpuru-Ya nile, na ikpé-Ya nile, nke Ọ
nyere nna-ayi-hà n'iwu. 59 Ka okwum
ndia, nke m'jiri riọ amara n'iru Jehova,
di kwa nso Jehova, bú Chineke-ayi,
ehihie na abali, ka Ọ we mezie ikpė orù-
Ya, na ikpė ndi-Ya, bú Israel, ihe ubọchi
n'ubọchi-ya: 60 ka ndi nile nke uwa
we mara na Jehova, Ya onwe-ya bu
Chineke; onye ọzọ adigh. 61 Ka obi-
unu zu kwa okė n'ebe Jehova, bù
Chineke-ayi, nọ, ijeghari n'ukpuru-Ya
nile, na idebe ihe nile Ọ nyere n'iwu, otù
ọ di ta. 62 Eze, ya na Israel nile, nāchu
kwa aja n'iru Jehova. 63 Solomon we
chua ihe àjà nke àjà-udo nke ọ churu nye
Jehova, bù orú nnù ehi uzọ abua na nnù
iri-na-ise, na orú nnù aturu uzọ iri-na-
ise. Eze na umu Israel nile we ra ulo
Jehova nye Chineke. 64 N'ubọchi ahu
ka eze doro etiti ogige nke di n'iru ulo
Jehova nsọ; n'ihi na ọ churu aja-nsure-
ọku na onyinye-inata-iru-ọma na abuba
àjà-udo n'ebe ahu: n'ihi na ebe-ichu-aja
ọla nke di n'iru Jehova di ntà kari
inagide àjà-nsure-ọku, na onyinye-
inata-iru-ọma, na abuba àjà-udo.
65 Solomon we me ememe na mḅe
ahu, ya na Israel nile, nkpọkọta uku,
site na nbata Hemat rue miri-iyi Ijipt,
n'iru Jehova, bù Chineke-ayi, ubọchi
asa na ubọchi asa, bù ubọchi iri na anọ.
66 N'ubọchi nke-asatọ o zilagara ndi
Israel, ha we gọzie eze, la n'ulo-ikwū-ha
nāṅuri ọṅu, obi di kwa ha nma, n'ihi
ezi ihe nile nke Jehova mere Devid, bù
orù-Ya, nke Ọ me-kwa-ra Israel, bù
ndi-Ya.

9 1 O rue, mḅe Solomon wubìri ulo
Jehova, na ulo eze, na ihe nile nke di
Solomon ezi nma n'obi nke tọrọ ya utọ
ime, 2 na Jehova mere ka Solomon hu
Ya anya nke uḅò abua, dika Ọ mere ka
ọ hu Ya anya na Gibeon. 3 Jehova we
si ya, Anuwom ekpere-gi na aririọ-
amara-gi, nke i riọworo n'irum: edowom
ulo a, nke i wuworo, nsọ, itiye aham
n'ebe ahu rue mḅe ebigh-ebi; anyam
abua na obim gādi kwa n'ebe ahu ubọchi
nile. 4 Ma gi onwe-gi, ọ buru na i
jegharia n'irum, dika Devid, bù nna-gi,
jeghariri, n'izu-okė nke obi, na n'izi-ezi,

ime dika ihe nile si di nke M'nyeworo
gi n'iwu, ọ buru na i debe ukpurum nile
na ikpèm nile; 5 M'gēme kwa ka oche-
eze ala-eze-gi n'isi Israel guzosie ike
rue mḅe ebigh-ebi; dika M'gwara Devid,
bú nna-gi, okwu si, Ọ digh nwoke ọ
bula i nwere agēbipu n'inọkwasi n'oche-
eze Israel. 6 Ma ọ buru na unu esi
n'isom laghachi ma-ọli, unu onwe-unu
ma-ọbu umu-unu, unu-we ghara idebe
ihe nile M'nyere n'iwu na ukpurum nile
nke M'tiyeworo n'iru unu, unu we je
fè chi ọzọ òfùfè, kpọ isi ala nye ha:
7 M'gēbipu kwa Israel n'elu ala nka nke
M'nyeworo ha; M'gēsi kwa n'irum tupu
ulo a, nke M'doworo nsọ nye aham;
Israel gāghọ kwa ilu na ihe-àkùkù n'etiti
ndi ọzọ nile: 8 ulo a kwa, nke kachasi
elu, o gēju onye ọ bula nke nāgabiga ya
anya, ọ gāma ọsọ; ha gāsi kwa, N'ihi
gini ka Jehova meworo ala nka na ulo
a otù a? 9 Ha gāsi kwa, Ọ bu n'ihi na
ha rapuru Jehova, bù Chineke-ha, Onye
mere ka ndi bu nna-ha si n'ala Ijipt
puta, ha we jide chi ọzọ, kpọ isi ala nye
ha, fè ha òfùfè: n'ihi ya ka Jehova
meworo ka ihe ọjọ a nile biakwasi ha.
10 O rue, n'ọgwugwu orù arọ, nke
Solomon wuru ulo abua nime ha, bù ulo
Jehova na ulo eze, 11 (ma Hairam, bù
eze Taia, were osisi cedar, were kwa
osisi fir, were kwa ọla-edo, yere Solomon
aka, dika ihe nile si di nke nātọ ya utọ,)
na eze Solomon nyere Hairam orù obodo
n'ala Galili mḅe ahu. 12 Hairam we si
na Taia puta ihu orù obodo ahu nke
Solomon nyere ya; ma ha ezigh ezi
n'anya-ya. 13 Ọ we si, Gini bu obodo
ndia nke i nyeworom, nwa-nnem? Ọ
we kpọ ha ala Kabul, rue ta. 14 Hairam
we zigara eze ọgu talent ọla-edo isi.
15 Ma nka bu ihe kpatara usu ndi
nēfè òfùfè nke eze, bù Solomon,
weputara; iwu ulo Jehova, na ulo nke
aka ya, na Milo, na mḅidi Jerusalem, na
Hezoa, na Megido, na Gezea. 16 N'ihi
na Fero, bù eze Ijipt, rigoro, were Gezea,
sure ya n'ọku, ḅue ndi Kenean ndi bi
n'ọbodo ahu, were ya nye nwa-ya nwayi,
bù nwunye Solomon, ka ọ buru ihe idu-
ulo. 17 Solomon we wue Gezea, na
Bet-horon di n'okpuru, 18 na Bealat,
na Tema n'ọzara, n'ala-ya, 19 na
obodo nile nke nchikọbata-ihe nke
Solomon nwere, na obodo nile nke
uḅọ-ala-ya, na obodo nile nke ndi-
inyinya-ya, na ihe di Solomon ezi nma
n'obi, bù nke di ya ezi nma n'obi iwu
na Jerusalem, na nime Lebanon, na
n'ala nile ọ nāchi. 20 Ma ndi nile
fọduru n'etiti ndi-Amorait, na ndi Het,
na ndi-Perizait, na ndi-Haivait, na ndi
Jebus, ndi nēsitegh n'umu Israel;
21 umu-ha ndi fọduru inọchi ha n'ala,
ndi umu Israel nāpugh iwezuga ka
ebibie ha, Solomon we si nime ha
weputa usu ndi nēfè òfùfè, bù ndi-orù,
rue ta. 22 Ma ọ digh orù Solomon
mere site n'umu Israel: kama ndi ahu bu
ndikom agha, na ndi-orù-ya, na ndi-isi-
ya, na ndi-ọchi-agha-ya, na ndi-isi uḅọ-
ala-ya na ndi-inyinya-ya. 23 Ndia bu
ndi-isi nke ndi ahu edoro ndi-isi, ndi
bu ndi-isi n'ozi anējere Solomon, nnù
madu na ọgu asa na iri, ndi nwere ike
n'aru ndi nālu ọlu n'ije-ozi ahu.
24 Otù ọ di, nwa-nwayi Fero siri
n'obodo Devid rigorue ulo-ya nke
Solomon wuru nye ya: mḅe ahu ka o
wuru Milo. 25 Uḅò atọ n'arọ ka
Solomon surere àjà-nsure-ọku na àjà-
udo nye Jehova n'elu ebe-ichu-aja nke
o wuru, ọ we sure ihe-nsure-ọku nēsi
isi utọ tiyere ya n'elu ebe-ichu-aja nke
di n'iru Jehova. Ọ we wuzue ulo ahu.
26 Eze, bù Solomon, me-kwa-ra uḅọ
n'Ezion-geba, nke di n'akuku Ilot, n'usọ
Okè Osimiri Uhie, n'ala Edom.
27 Hairam we zie ndi-orù-ya n'uḅọ-ya,
bù ndi-uḅọ ndi mara okè osimiri, ha na
ndi-orù Solomon. 28 Ha we biarue
Ofia, si n'ebe ahu weta ọla-edo, nnù
talent na orù talent, wetara eze, bù
Solomon.

10 1 Eze-nwayi Sheba we nānu
akukọ Solomon bayere aha Jehova,
ọ we bia iwere ilu di iche iche nwa ya.
2 Ọ biarue Jerusalem, ya na usu di ọtutu
nke-uku, camel nēbu uda di iche iche, na
ọla-edo bara uba nke-uku, na nkume di
okè ọnu-ahia: ọ we biakute Solomon,
gwa ya okwu nile nke di ya n'obi.
3 Solomon we gosi ya okwu-ya nile: ọ
digh okwu ọ bula ezonariri eze nke o
nēgosigh ya. 4 Eze-nwayi Sheba we
hu amam-ihe nile nke Solomon, na
ulo nke o wuru, 5 na ihe-oriri nke
table-ya, na nnọdu nke ndi-orù-ya, na
nguzo nke ndi nējere ya ozi, na uwe-
ha, na ndi-obu-ihe-ọṅuṅu-ya, na àjà-

nsure-ọku-ya nke o nēsure n'ulo Jehova;
mọ adigh kwa nime ya ọzọ. 6 Ọ
we si eze, Ezi-okwu ka okwu ahu bu
nke m'nuru n'alam bayere okwu-gi nile,
baye - kwa - ra amam - ihe - gi. 7 Ma
ekweghm okwu ahu, rue mḅe m'biara,
anyam abua we hu ya: ma, le, egosighm
nkera-ya: i tukwasiwo amam-ihe na idi-
nma n'akukọ nke m'nuru. 8 Ndi ihe
nāgara nke-ọma ka ndikom-i bu, ndi
ihe nāgara nke-ọma ka ndi-orù-gi ndia
bu, ndi nēguzo n'iru gi mḅe nile, ndi
nānu amam-ihe-gi. 9 Ka Jehova, bú
Chineke-gi, buru onye agọziri agọzi,
Onye ihe-gi tọrọ Ya utọ, itiyekwasi gi
n'oche-eze Israel: ọ bu n'ihi na Jehova
huru Israel n'anya rue mḅe ebigh-ebi ka
O doro gi eze, ime ihe ekpere n'ikpe na
ezi omume. 10 Ọ nye eze ọgu talent
ọla-edo isi, na uda di iche iche bara uba
nke-uku, na nkume di oké ọnu-ahia: ọ
digh uda biara ọzọ nke di ka uda ahu
n'iba-uba, bú nke eze-nwayi Sheba
nyere eze, bú Solomon. 11 Ọzọ kwa,
uḅọ Hairam, nke siri n'Ofia bute ọla-
edo, ha siri n'Ofia bubata osisi almug
bara uba nke-uku, na nkume di oké
ọnu-ahia. 12 Eze we were osisi almug
ahu mere ulo Jehova, me-kwa-ra ulo
eze, ihe-ndabere, ọ were kwa ha mere
ndi nābù abù ubọ-akwara na une: osisi
almug di otú a abiagh, ahugh kwa ha,
rue ta. 13 Eze, bú Solomon, nye-kwa-
ra eze-nwayi Sheba ihe nile nātọ ya utọ,
ihe ọ bula ọ riọrọ, nāgugh ihe ọ nyere ya
dika aka eze, bú Solomon, si di. Ọ we
chigharia la n'ala-ya, ya onwe-ya na ndi-
orù-ya.

14 Ma ọtùtù ọla-edo nke biakutere
Solomon n'otù arọ di nnù talent ọla-edo
na ọgu iri-na-atọ na isi, 15 nāgugh ihe
ndikom ndi nējeghari izu ahia wetara,
na ọzuzu-ahia nke ndi nāzu ahia, na
ọla-edo nke eze nile nke ndi gwara ọgwa,
na ọla-edo nke ndi nāchi ala. 16 Eze,
bú Solomon, we me ọgu ọta uku iri, ha
bu ọla-edo etisara etisa: nnù shekel ọla-
edo na ọgu iri bara n'otù ọta uku. 17 Ọ
me-kwa-ra ọgu ọta iri-na-ise, ha bu ọla-
edo etisara etisa; pound ọla-edo atọ bara
n'otù ọta: eze we tiye ha n'ulo oké ọhia
Lebanon. 18 Eze me-kwa-ra oké oche-
eze ọdu, machita ya ọla-edo anuchara
anucha. 19 Oche-eze ahu nwere ihe-
nrigo isi, oche-eze ahu nwe-kwa-ra elu
di buruburu n'azu ya: aka di kwa n'otù
akuku na n'akuku nke-ọzọ n'ebe ọnọdu-
ya, ọdum abua nēguzo kwa n'akuku aka
ahu. 20 Ọdum iri na abua we nēguzo
n'ebe ahu n'elu ihe-nrigo isi ahu n'otù
akuku na n'akuku nke-ọzọ: emegh ya
otú a nye ala-eze ọ bula. 21 Ihe nile
Solomon nwere, bú nke eji añu ihe, bu
ọla-edo, ihe nile nke ulo oké ọhia
Lebanon bu kwa ọla-edo makarisiri nma:
ọ digh nke bu ọla-ọcha; agugh ya n'ihe ọ
bula n'ubọchi Solomon. 22 N'ihi na
eze nwere uḅọ Tashish n'oké osimiri
tiyere uḅọ Hairam: otù uḅò n'arọ atọ ka
uḅọ Tashish nābia, nēbute ọla-edo, na
ọla-ọcha, na ọdu, na enwe, na ekwuru-
ulo. 23 Eze, bú Solomon, we di uku
kari eze nile nke uwa n'àkù na n'amam-
ihe. 24 Uwa nile we nāchọ iru Solomon,
inu amam-ihe-ya, nke Chineke tiyere
n'obi-ya. 25 Ndi ahu nēbute kwa,
nwoke ọ bula onyinye-inata-iru-ọma-ya,
ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na uwe, na
ihe-ekike-agha, na uda di iche iche, na
inyinya, na inyinya mule, ihe anēnye
n'arọ n'arọ-ya. 26 Solomon we chikọta
uḅọ-ala na ndi-inyinya: ọ we nwe nnù
uḅọ-ala atọ na ọgu iri, na orú nnù ndi-
inyinya na nnù iri, ọ we do ha n'obodo
uḅọ-ala, na n'ebe eze nọ na Jerusalem.
27 Eze we me ọla-ọcha ka ọ di ka nkume
na Jerusalem, ọ me-kwa-ra osisi cedar
ka ha di ka osisi sycomore nke di n'ebe
di ala ala n'uba. 28 Anēme kwa ka
inyinya Solomon nwere si n'Ijipt puta;
n'usu ka ndi-ahia eze nānara ha, otù usu
n'ọnu-ahia-ya. 29 Otù uḅọ-ala we
rigota si n'Ijipt puta na nnù shekel ọla-
ọcha na ọgu iri, na otù inyinya n'ọgu
shekel asa na iri: otú a ka ha nēweputara
eze nile nke ndi Het, nēweputa-kwa-ra
ndi-eze Siria, site n'aka-ha.

11 1 Ma eze, bú Solomon, huru
ọtutu ndinyom ala ọzọ n'anya,
tiyere nwa-nwayi Fero, ndinyom Moab,
ndinyom Amon, ndinyom Edom,
ndinyom Zaidon, ndinyom Het; 2 bú
ndi sitere na mba ndi Jehova siri umu
Israel, Unu abala n'etiti ha, ndi ahu
aba-kwa-la n'etiti unu: n'ezie ha
gēwezuga obi-unu ka o so chi nile ha:
ndi ahu ka Solomon rapara n'ihu-
n'anya. 3 Ọ we nwe nnù ndinyom na
ọgu iri-na-ise, bú umu ndi-isi, na ọgu
ndi-iko-nwayi iri-na-ise: ndinyom-ya we

wezuga obi-ya. 4 O rue, na mḅe agadi
Solomon, na ndinyom-ya wezugara obi-
ya ka o so chi ọzọ: obi-ya ezugh kwa
okė n'ebe Jehova, bú Chineke-ya, nọ,
dika obi Devid, bú nna-ya. 5 Solomon
we jeso Ashtoret, bú chi ndi Zaidon,
jeso kwa Milkom, bú ihe-árú ndi Amon.
6 Solomon we me ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova, ọ jesozugh kwa Jehova, dika
Devid, bú nna-ya, mere. 7 Mḅe ahu
Solomon wubere ebe di elu nye Kemosh,
bú ihe-árú Moab, n'ugwu nke di n'iru
Jerusalem, nye kwa Molek, bú ihe-árú
umu Amon. 8 Otú a ka ọ me-kwa-ra
ndinyom-ya nile, bú ndi ala ọzọ, ndi
nēsure ihe-nsure-ọku nēsì ísi utọ, nāchu-
kwa-ra chi nile ha aja.

9 Jehova we wesa Solomon iwe, n'ihi
na ewezugara obi-ya n'ebe Jehova nọ, bú
Chineke Israel, Onye mere ka ọ hu Ya
anya uḅò abua, 10 Onye nye-kwa-ra ya
iwu bayere ihe a, ka ọ ghara ijeso chi
ọzọ: ma ọ debegh ihe ahu nke Jehova
nyere n'iwu. 11 Jehova we si Solomon,
N'ihi na nka di n'aka-gi, i we ghara idebe
ọḅuḅa-ndum na ukpurum nile, nke
M'nyeworo gi n'iwu, aghaghm idọwapu
ala-eze n'aru gi, nye orù-gi. 12 Ọ bu
nání na ọ bugh n'ubọchi-gi ka M'gēme
ya, n'ihi Devid, bú nna-gi: ọ bu n'aka
nwa-gi ka M'gādọwapu ya. 13 Otú ọ
di, ọ bugh ala - eze - gi nile ka
M'gādọwapu; otù ebo ka M'gēnye nwa-
gi, n'ihi Devid, bú orùm, na n'ihi
Jerusalem, nke M'rọputaworo.

14 Jehova we me ka onye-nmegide
biliere Solomon, bú Hedad, onye Edom:
na nkpuru eze n'Edom ka o sitere. 15 O
rue, mḅe Devid nọ n'Edom, mḅe Joab,
bú onye-isi usu-ndi-agha, rigoro ili ndi
eḅuru eḅu, na o tiḅuru nwoke ọ bula
n'Edom; 16 (n'ihi na ọnwa isi ka Joab
na Israel nile nọduru n'ebe ahu, rue mḅe
o bipusiri nwoke ọ bula n'Edom;)
17 Hedad we ḅalaga, ya onwe-ya na
ndikom Edom ufọdu n'etiti ndi-orù nna-
ya tiyere ya, ibà n'Ijipt; ma Hedad bu
nwa-okoro ntà. 18 Ha we si na Midian
bilie, biarue Peran: ha we si na Peran
chiri ndikom tiyere onwe-ha, bata
n'Ijipt, biakute Fero, bú eze Ijipt; ọ we
nye ya ulo, si ka enye ya nri, ọ nye-kwa-
ra ya ala. 19 Hedad we huta amara
n'iru Fero nke-uku, ọ we nye ya nwa-
nne nwunye-ya na nwunye, bú nwa-nne
Tahpenes nwunye eze. 20 Nwa-nne
Tahpenes we muara ya Genubat, bú
nwa-ya nwoke, onye Tahpenes mere ka
ọ rapu ara n'etiti ulo Fero: Genubat we
nọ n'ulo Fero n'etiti umu-ndikom Fero.
21 Ma Hedad nuru n'Ijipt na Devid
soro nna-ya-hà dina n'ọnwu, na Joab,
bú onye-isi usu-ndi-agha, anwuwo kwa,
Hedad we si Fero, Zilagam, ka m'we la
n'alam. 22 Fero we si ya, Ma gini
nākọ gi onwe-gi n'ebe m'nọ, na, le, i
nācho ila n'ala-gi? Ọ si, Ọ digh ihe
kọrọm: otú ọ di, zilagam nọ̄.

23 Chineke we me ka onye-nmegide
ọzọ biliere ya, bú Rezon nwa Eliada,
onye ḅanariri Hedadeza eze Zoba, bú
onye-nwe-ya: 24 ọ chikọta ndikom
n'ebe ọ nọ, ghọ onye-isi usu ndi
nāpunara madu ihe, mḅe Devid ḅuru ndi
Zoba: ha we jerue Damaskọs, biri nime
ya, buru eze na Damaskọs. 25 Ọ we
ghọrọ Israel onye-nmegide ubọchi nile
nke Solomon, tiyere ihe ọjọ nke Hedad
mere: ike Israel we gwusia ya, ọ we
buru eze Siria.

26 Ma Jeroboam nwa Nebat, onye
Efrata nke Zerida, bu orù Solomon
nwere, aha nne-ya bu Zerua, nwayi di-
ya nwuru, ọ weli-kwa-ra aka-ya megide
eze. 27 Ma nka bu ihe kpatara o ji
welie aka-ya megide eze: Solomon wuru
Milo, mechie ntipú obodo Devid, bú
nna-ya. 28 Nwoke ahu, bú Jeroboam,
bu dike nke bu dinkpà: Solomon we hu
nwa-okorọbia ahu, na onye nēje ozi nke-
ọma ka ọ bu, ọ we me ya ka ọ buru
onye-nlekọta ibū nile nke ulo Josef.
29 O rue, na mḅe ahu, na Jeroboam
siri na Jerusalem pua, onye-amuma, bú
Ahaija, bú onye Shailo, we chọta ya
n'uzọ; ma Ahaija nēwere uwe ọhu
yikwasi n'aru-ya; ha abua nọ kwa iche,
nání ha, n'ọhia. 30 Ahaija we jide
uwe ọhu ahu nke di n'aru ya, dọwa ya
na ndọwa iri na abua. 31 Ọ si
Jeroboam, Chiri n'onwe-gi ndọwa iri:
n'ihi na otú a ka Jehova, bú Chineke
Israel, siri, Le, M'nādọwapu ala-eze a
n'aka Solomon, M'gēnye kwa gi ebo iri:
32 (ma ọ gēnwe otù ebo ahu, n'ihi
orùm, bú Devid, na n'ihi Jerusalem, bú
obodo nke M'rọputaworo n'ebo nile nke
Israel:) 33 n'ihi na ha arapuwom, kpọ
isi ala nye Ashtoret, bú chi ndi Zaidon,
nye kwa Kemosh, bú chi Moab, nye

kwa Milkom, bú chi umu Amon; ha
ejegh kwa ije n'uzọm nile, ime ihe ziri
ezi n'anyam, na idebe ukpurum nile
na ikpém nile, dika Devid, bú nna-
ya, mere. 34 Ma M'gagh-ewepu ala-
eze nile n'aka-ya: kama onye-isi ka
M'gēdo ya ubọchi nile nke ndu-ya, n'ihi
Devid, bú orùm, onye M'rọputara, n'ihi
na ọ debere ihe nile M'nyere n'iwu na
ukpurum nile: 35 ma M'gēwepu ala-
eze n'aka nwa-ya, were ya nye gi, bú
ebo iri. 36 Ma nwa-ya ka M'gēnye
otù ebo, ka Devid, bú orùm, we nwe
oriọna ubọchi nile n'irum na Jerusalem,
bú obodo nke M'rọputaworo Onwem
itiye aham n'ebe ahu. 37 Ma gi ka
M'gēwere, i gābu kwa eze n'ihe nile nke
nkpuru-obi-gi nāchọsi ike, i gābu kwa
eze Israel. 38 O gēru kwa, ọ buru na i
nu ihe nile M'gēnye gi n'iwu, ọ buru
kwa na i je ije n'uzọm nile, me ihe ziri
ezi n'anyam, idebe ukpurum nile na ihe
nile M'nyere n'iwu, dika Devid, bú
orùm, mere; ma M'gānọyere gi, wu-
kwa-ra gi ulo kwesiri ntukwasi-obi, dika
M'wuru Devid, M'gēnye kwa gi Israel.
39 M'gēweda kwa nkpuru Devid n'ihi
nka, ma ọ bugh ubọchi nile. 40 Solomon
we chọ ime ka Jeroboam nwua:
Jeroboam we bilie, ḅalaga n'Ijipt jekuru
Shaishak, bú eze Ijipt, ọ we nọ n'Ijipt
rue ọnwu Solomon.
41 Ma okwu Solomon nile nke
fọduru, na ihe nile Ọ mere, na amam-
ihe-ya, èdegh ihe ahu n'akwukwọ okwu
Solomon? 42 Ma ubọchi nile Solomon
bu eze Israel nile nime Jerusalem di ọgu
arọ abua. 43 Solomon we so nna-ya-hà
dina n'ọnwu, elie ya n'obodo Devid, bú
nna-ya: Rehoboam, bú nwa-ya, we buru
eze n'ọnọdu ya.
12 1 Rehoboam we jerue Shekem:
n'ihi na Shekem ka Israel nile
biaruru, ime ya eze. 2 O rue, mḅe
Jeroboam nwa Nebat nuru ya, (ma onye
ahu nānọ n'Ijipt rue mḅe ahu, ebe o siri
n'iru Solomon, bú eze, ḅalaga, Jeroboam
we biri n'Ijipt, 3 ha we ziga, kpọ ya;)
na Jeroboam na nkpọkọta Israel nile
biara, we gwa Rehoboam okwu, si,
4 Nna-gi mere yoke-ayi ka o sie ike: ma
uḅu a gi onwe-gi me ka ọ di nfe kari, bú
òfùfè siri ike nke nna-gi, na yoke-ya di
arọ́ nke ọ tukwasiri ayi, ayi gēfè kwa gi
òfùfè. 5 Ọ si ha, Lanu rue ubọchi atọ
ọzọ, laghachikutekwam. Ndi Israel we
la. 6 Eze, bú Rehoboam, we me ka ndi-
okenye dua ya ọdu, bú ndi nēguzo n'iru
Solomon, bú nna-ya, mḅe ọ nọ na ndu,
si, Unu onwe-unu si aǹa nādu ọdu
iweghachiri ndi nka okwu? 7 Ha we
gwa ya okwu, si, Ọ buru na i ghọrọ ndi
nka orù ta, we fè ha òfùfè, za ha, gwa ha
okwu di nma, ha gāghọ-kwa-ra gi orù
ubọchi nile. 8 Ma ọ rapuru idu-ọdu
nke ndi-okenye, nke ha nādu ya, ọ me ka
umu-okorọbia dua ya ọdu, bú ndi ya na
ha tokọzuru okè, ndi nēguzo n'iru ya.
9 Ọ si ha, Gini ka unu onwe-unu nādu
ọdu, ka ayi we weghachiri ndi nka okwu,
bú ndi gwaworom okwu, si, Me ka ọ di
nfe kari, bú yoke nke nna-gi tukwasiri
ayi? 10 Umu-okorọbia ndi ya na ha
tokọzuru okè we gwa ya okwu, si, Otú a
ka i gāsi ndi nka, ndi gwara gi okwu, si,
Nna-gi mere yoke-ayi ka ọ di arọ́, ma gi
onwe-gi me ka ọ di ayi nfe kari; otú a ka
i gāgwa ha, si, Nkpisi-aka nke-ntà nkem
di okpotokpo kari úkwù nnam. 11 Ma
uḅu a nnam boro unu yoke di arọ́, ma
mu onwem gātukwasi ihe na yoke-unu:
nnam were utari dọ unu aka na nti, ma
mu onwem gēwere akpi dọ unu aka na
nti. 12 Jeroboam na ndi Israel nile we
biakute Rehoboam n'ubọchi nke-atọ,
dika eze kwuru, si, Laghachikutem
n'ubọchi nke-atọ. 13 Eze we za ndi
ahu okwu ike, rapu idu-ọdu nke ndi-
okenye, nke ha nādu ya; 14 ọ we gwa
ha okwu dika idu-ọdu nke umu-
okorọbia si di, si, Nnam mere yoke-unu
ka ọ di arọ́, ma mu onwem gātukwasi
ihe na yoke-unu: nnam were utari dọ
unu aka na nti, ma mu onwem gēwere
akpi dọ unu aka na nti. 15 Eze we
ghara ige ndi Israel nti; n'ihi na
nchighari nka sitere n'aka Jehova, ka Ọ
we me ka okwu-Ya guzosie ike, bú nke
Jehova gwara Jeroboam nwa Nebat site
n'aka Ahaija onye Shailo. 16 Israel nile
we hu na eze egegh ha nti, ndi Israel we
weghachiri eze okwu, si, Òkè gini ka ayi
nwere nime Devid? ọ digh kwa ihe-
nketa di nime nwa Jese: lanu n'ulo-
ikwū-unu, Israel: uḅu a le ulo-gi, Devid.
Israel we la n'ulo-ikwū-ha. 17 Ma umu
Israel ndi bi n'obodo nile nke Juda,
Rehoboam we buru eze-ha. 18 Eze, bú
Rehoboam, we ziga Adoram, onye bu
onye-isi usu ndi nēfè òfùfè; Israel nile

we were nkume tuḅue ya, ọ we nwua.
Eze, bù Rehoboam, we ḅa onwe-ya ume
rigo n'uḅọ-ala-ya, iḅalaga na Jerusalem.
19 Israel we jehie megide ulo Devid,
rue ta. 20 O rue, mḅe Israel nile
nuru na Jeroboam alatawo, ha we zie
kpọ ya ibia na nzukọ-ha, ha we me
ya eze Israel nile: ọ digh ebo ọ bula
soro ulo Devid, ma-ọbugh ebo Juda,
nàni ya.
21 Rehoboam we biarue Jerusalem,
kpọkọta ulo Juda nile, na ebo Benjamin,
orù nnù ndikom orù uzọ na abua na nnù
iri, bù ndi arọputara arọputa, ndi nēbu
agha, ibuso ulo Israel agha, iweghachiri
Rehoboam nwa Solomon ala - eze.
22 Okwu Chineke we rue Shemaia nti,
bù onye nke Chineke, si, 23 Gwa
Rehoboam nwa Solomon, bù eze Juda,
gwa kwa ulo nile nke Juda na Benjamin,
gwa kwa ndi Israel fọduru, okwu, si,
24 Otù a ka Jehova siri, Unu arigola,
unu ebuso-kwa-la umu-nne-unu, bù
umu Israel, agha: laghachinu, nwoke ọ
bula n'ulo-ya; n'ihi na n'ebe M'nọ ka
ihe a siteworo. Ha we nu okwu Jehova,
laghachi ila n'ulo-ha, dika okwu Jehova
si di.
25 Jeroboam we wue Shekem n'ugwu
Efraim, biri n'ebe ahu; o si n'ebe
ahu pua, wue Penuel. 26 Jeroboam
we si n'obi - ya, Uḅu a ka ala - eze
gālaghachikuru ulo Devid: 27 ọ buru
na ndi nka arigo ichu aja n'ulo Jehova
na Jerusalem, obi ndi nka gālaghachikuru
kwa onye-nwe-ha, bù Rehoboam eze
Juda; ha gēḅukwam, laghachikuru
Rehoboam, bù eze Juda. 28 Eze we
me ka adua ya ọdu, ọ we me umu-ehi
abua nke ọla-edo; ọ si ha, Unu
arigozuwo Jerusalem; le chi-gi, Israel,
ndi mere ka i si n'ala Ijipt rigoputa.
29 Ọ dọba otù nime Bet-el, tiye nke-ọzọ
nime Dan. 30 Ihe a we ghọ nmehie:
ndi Israel we je n'iru otù nime ha, rue
Dan. 31 Ọ me ulo nke ebe di elu, me
kwa ndi-nchu-aja sitere n'ọnu-ọgugu ndi
Israel nile, ndi nēsitegh n'umu Livai.
32 Jeroboam we me ememe n'ọnwa nke-
asatọ, n'ubọchi nke-iri-na-ise nke ọnwa
ahu, dika ememe nke di na Juda, ọ we
rigorue ebe-ichu-aja ahu; otù a ka ọ
mere na Bet-el, ichuru umu-ehi ahu, bù
nke ọ mere, aja: o guzo na Bet-el ndi-
nchu-aja nke ebe di elu nke ọ mere.
33 Ọ rigorue ebe-ichu-aja nke ọ mere
na Bet-el n'ubọchi nke-iri-na-ise n'ọnwa
nke-asatọ, bù n'ọnwa nke ọ chèputara
n'obi-ya: ọ we mere umu Israel ememe,
rigorue ebe-ichu-aja isure ihe-nsure-ọku
nēsì isì utọ.

13 1 Ma, le, onye nke Chineke siri
na Juda bia n'okwu Jehova rue
Bet-el: ma Jeroboam nēguzo n'akuku
ebe-ichu-aja isure ihe-nsure-ọku nēsì
isì utọ. 2 Ọ we kpọ òkù megide ebe-
ichu-aja ahu n'okwu Jehova, si, Ebe-
ichu-aja, ebe-ichu-aja, otù a ka Jehova
siri: Le, agāmuru ulo Devid otù nwa-
nwoke, Josaia bu aha-ya; ọ gāchu kwa
n'elu gi ndi-nchu-aja nke ebe di elu ndi
nēsure ihe-nsure-ọku nēsì isi utọ n'elu
gi, ọkpukpu madu ka ha gēsure kwa
ọku n'elu gi. 3 Ọ nye-kwa-ra ihe-
iriba-ama n'ubọchi ahu, si, Nka bu
ihe-iriba-ama ahu nke Jehova kwuworo:
Le, agāḅọwa ebe-ichu-aja nka, wusi kwa
ntu nke di n'elu ya. 4 O rue, mḅe eze
nuru okwu onye nke Chineke ahu, nke
ọ kpọrọ megide ebe-ichu-aja nime Bet-
el, na Jeroboam siri n'ebe-ichu-aja
setipu aka-ya, si, Jidenu ya. Aka-ya, nke
o setiri imegide ya, we kpọnwua, ọ pugh
kwa iseghachi ya n'aru ya. 5 Aḅọwa-
kwa-ra ebe-ichu-aja ahu, ewe si n'ebe-
ichu-aja wusi ntu, dika ihe-iriba-ama
si di nke onye nke Chineke nyere
n'okwu Jehova. 6 Eze we za, si onye
nke Chineke, Biko, chọ ime ka iru
Jehova, bù Chineke-gi, dajua, gi kpe
kwa ekpere bayerem, ka akam we
laghachikutem. Onye nke Chineke
ahu we chọ ka iru Jehova dajua, aka
eze we laghachikuru ya, we di ka ọ di
na mbu. 7 Eze we si onye nke Chineke
ahu, Sorom ba n'ulo, ḅa onwe-gi ume,
m'gēnye kwa gi onyinye. 8 Onye nke
Chineke ahu we si eze, Ọ buru na i nyem
nkera ulo-gi, m'gagh-esoro gi ba,
m'gagh-eri kwa nri, m'gagh-añu kwa
miri n'ebe a: 9 n'ihi na otù a ka
enyerem iwu n'okwu Jehova, si, Erila
nri, añu-kwa-la mìrì, alaghachi-kwa-la
n'uzọ i siri je. 10 Ọ we la n'uzọ ọzọ, ọ
laghachigh kwa n'uzọ o siri biaru
Bet-el.
11 Ma otù onye-amuma, bù agadi, bi
na Bet-el; nwa-ya we bia, kọrọ ya akukọ
omume nile nke onye nke Chineke mere
ubọchi ahu na Bet-el: okwu nile ọ gwara

eze, ha we kọrọ nna-ha akukọ okwu ahu.
12 Nna-ha we gwa ha okwu, si, Òle nke
bu uzọ ọ jere? Ma umu-ya ndikom
ahuwo uzọ nke onye nke Chineke ahu
jere, bù onye siri na Juda bia. 13 Ọ
we si umu-ya, Jikwaranum inyinya-ibu.
Ha we jikwara ya inyinya-ibu: ọ nọkwasi
n'elu ya. 14 Ọ we jeso onye nke
Chineke ahu n'azu, chọta ya ka ọ
nāṅọdu n'okpuru osisi terebinth: ọ si
ya, Ọ̀ bu gi onwe-gi bu onye Chineke
ahu nke siri na Juda bia? Ọ si, Ọ bu mu
onwem. 15 Ọ si ya, Sorom je n'ulo,
ri kwa nri. 16 Ọ si, Apughm isoro gi
laghachi, ma-ọbu isoro gi ba n'ulo:
m'gagh-esoro kwa gi ri nri ma-ọbu iṅu
miri n'ebe a: 17 n'ihi na okwu rurum
nti n'okwu Jehova, si, Erila nri, aṅu-
kwa-la miri, n'ebe ahu, alaghachi-kwa-
la ila n'uzọ ahu i jere nime ya. 18 Ọ si
ya, Mu onwem bu kwa onye-amuma
dika gi; mọ-ozi we gwam okwu n'okwu
Jehova, si, Me ka o soro gi lata n'ulo-gi,
ka ọ we rie nri ṅu kwa miri. Ma ọ
gwara ya okwu-ugha. 19 Ọ we soro ya
laghachi, rie nri n'ulo-ya, ṅu kwa
miri. 20 O rue, mḇe ha abua nāṅọdu
nēri ihe na table, na okwu Jehova ruru
onye-amuma ahu nti, bù onye mere ka
ọ laghachi: 21 ọ kpọ onye nke Chineke
ahu òkù, bù onye siri na Juda bia, si,
Otù a ka Jehova siri, N'ihi na i nupuwo
isi n'okwu-ọnu Jehova, i we ghara idebe
ihe enyere n'iwu, nke Jehova, bù
Chineke-gi, nyere gi n'iwu, 22 i we
laghachi, rie nri, ṅua miri, n'ebe nke Ọ
gwara gi okwu, si, Erila nri, aṅu-kwa-la
miri; ozu-gi agagh-abiaru ili nna-gi-hà.
23 O rue, mḇe o risiri nri, mḇe ọ ṅusi-
kwa-ra ihe-ọṅuṅu, na ọ were inyinya-ibu
jikwara ya, bù onye-amuma ahu nke ọ
mere ka ọ laghachi. 24 Ọ we la, ọdum
we huta ya n'uzọ, me ka ọ nwua: ewe
tupu ozu-ya n'uzọ, inyinya-ibu-ya
nēguzo kwa n'akuku ya; ọdum ahu
nēguzo kwa n'akuku ozu ahu. 25 Ma,
le, ndikom nāgabiga, ha we hu ozu, ka
atupuru ya n'uzọ, hu kwa ọdum, ka o
nēguzo n'akuku ozu ahu: ha we bia,
kwue ya n'obodo nke onye-amuma ahu,
bù agadi, nēbi nime ya. 26 Onye-
amuma ahu nke mere ka o si n'uzọ
laghachi we nu ya, ọ si, Onye nke
Chineke ahu ka ọ bu, bù onye nupuru
isi n'okwu-ọnu Jehova: Jehova we were
ya nye ọdum, ọ we dọḇue ya, me ka ọ
nwua, dika okwu Jehova si di, nke Ọ
gwara ya. 27 Ọ we gwa umu-ya okwu,
si, Jikwaranum inyinya-ibu. Ha we
jikwa ya. 28 Ọ je chọta ozu-ya, ka
atupuru ya n'uzọ, na inyinya-ibu na
ọdum, ka ha nēguzo n'akuku ozu ahu:
ọdum erigh ozu ahu, ọ dọḇugh kwa
inyinya-ibu ahu. 29 Onye-amuma ahu
we bulie ozu onye nke Chineke ahu,
dọba ya n'elu inyinya-ibu ahu,
bughachi ya: ọ biarue obodo onye-
amuma ahu, bù agadi, iti aka n'obi, na
ili ya. 30 Ọ dọba ozu-ya n'ili-ya; ha
we tiere ya aka n'obi, si, Ewò, nwa-
nnem! 31 O rue, mḇe o lisiri ya na ọ
gwara umu-ya okwu, si, Mḇe m'nwuru,
li-kwa-num n'ili nke eliri onye nke
Chineke; dọba ọkpukpum n'akuku
ọkpukpu-ya. 32 N'ihi na okwu ahu
aghagh irè, bù nke ọ kpọrọ òkù n'okwu
Jehova megide ebe-ichu-aja nke di na
Bet-el, megide kwa ulo nile nke ebe di
elu nke di n'obodo nile nke Sameria.
33 Mḇe ihe a gasiri, Jeroboam esigh
n'uzọ ọjọ ya laghachi, ma ọ me-kwa-ra
ndi-nchu-aja nke ebe di elu ọzọ site
n'ọnu-ọgugu nile nke ndi Israel: onye
ihe-ya nātọ ya utọ, ọ mejue ya aka, ọ we
ghọ otù nime ndi-nchu-aja nke ebe di
elu. 34 Ihe a we ghọrọ ulo Jeroboam
nmehie, ọbunà izopu ya, na ikpochapu
ya n'elu uwa.
14 1 Na mḇe ahu Abaija nwa
Jeroboam riara ọria. 2 Jeroboam
we si nwunye-ya, Biko, bilie, nwogharia
onwe-gi, ka aghara imara na gi onwe-gi
bu nwunye Jeroboam: i gēje kwa Shailo;
le, n'ebe ahu ka Ahaija, bù onye-amuma,
nọ; onye ahu kwuru okwu bayerem na
m'gābu eze ndi nka. 3 Chiri kwa n'aka-
gi oḇe achicha iri, na achicha ntà, na
karama manu-aṅu, jekuru ya: onye ahu
gēgosi gi ihe gēme nwa-okoro.
4 Nwunye Jeroboam we me otù a, we
bilie, je Shailo, ba n'ulo Ahaija. Ma
Ahaija apugh ihu uzọ; n'ihi na anya-ya
guzoro eguzo n'ihi agadi-ya. 5 Ma
Jehova siri Ahaija, Le, nwunye
Jeroboam nābia iju ase bayere nwa-ya
nwoke n'aka-gi; n'ihi na ọ nāria ọria:
otù a na otù a ka i gāgwa ya: o gēru
kwa, mḇe ọ batara, na nwayi ahu
ganēme onwe-ya dika onye ala ọzọ. 6 O
rue, mḇe Ahaija nuru olu ukwu-ya ka ha

nāzọ, mḅe ọ nābata n'ọnu-uzọ, na ọ siri,
Bata, nwunye Jeroboam; n'ihi gini kwa
ka gi onwe-gi nēme onwe-gi dika onye
ala ọzọ? ma mu onwem bu onye-ozi
siri ike n'ebe i nọ. 7 Je, si Jeroboam,
Otù a ka Jehova, bù Chineke Israel,
siri: N'ihi na esim n'etiti ndim welie
gi elu, me gi onye-ndù ndim, bù Israel,
8 we dọwapu ala-eze n'ulo Devid, nye
gi ya: ma i digh ka orùm, bù Devid,
onye debere ihe nile M'nyere n'iwu, ọ
were obi-ya nile jesom, ime nāni ihe
ziri ezi n'anyam; 9 ma i mewo ihe ọjọ
kari ndi nile buru gi uzọ, i we je mere
onwe-gi chi ọzọ di iche iche, na arusi
awuru awu, ikpasum iwe, i we tufuem
n'azu gi: 10 n'ihi nka, le, M'nēme ka
ihe ọjọ biakute ulo Jeroboam, M'gēbipu
kwa n'aru Jeroboam nwa-nwoke ọ bula,
onye eḅochiri eḅochi na onye arapuru
arapu n'Israel, M'gēkpochapu kwa nke
fọduru nke ulo Jeroboam, dika madu
si ekpochapu ǹsi-anu, rue mḅe
agēkpochapuzu ya. 11 Onye nke
Jeroboam nke nwuru anwu n'obodo,
nkita gēri ya; onye nke nwuru anwu
n'ọhia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa
ya: n'ihi na Jehova ekwuwo ya. 12 Ma
gi onwe-gi bilie, la n'ulo-gi: mḅe ukwu-
gi nābà n'obodo, nwata ahu gānwu kwa.
13 Ma Israel nile gētiri ya aka n'obi, lie
ya; n'ihi na onye a, nāni ya, nime ndi
Jeroboam nwere gābiaru ili: n'ihi na
ahuru nime ya ezi ihe n'ebe Jehova, bù
Chineke Israel, nọ, n'ulo Jeroboam.
14 Jehova gēme kwa ka otù eze Israel
biliere Ya, onye gēbipu ulo Jeroboam
ubọchi a: ma gini? ọbunà uḅu a.
15 Jehova gētiḅu kwa Israel, dika ami
nēme nkpatu nime miri; O gēropu
kwa Israel n'ezi ala nka, nke Ọ nyere
ndi bu nna-ha, Ọ gēfesa kwa ha n'ofè
Osimiri; n'ihi na ha emewo Asherim-ha,
nākpasu Jehova iwe. 16 Ọ gārara kwa
Israel nye n'ihi nmehie Jeroboam nile,
nke ọ mehieworo, na nke o ji me ka
Israel mehie. 17 Nwunye Jeroboam
we bilie, la, biarue Tiaza: mḅe nwayi ahu
nābata na nbata-uzọ ulo, nwa-okoro ahu
we nwua. 18 Israel nile we lie ya, tiere
ya aka n'obi; dika okwu Jehova si di, nke
O kwuru n'aka orù-Ya, bù Ahaija onye-
amuma. 19 Ma ihe nile nke fọduru nke
Jeroboam mere, ka o si bu agha, na ka o
si buru eze, le, edewo ha n'akwukwọ ihe
emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel.
20 Ubọchi nke Jeroboam buru eze we
di orù arọ na abua: ọ we so nna-ya-
hà dina n'ọnwu, Nedab, bù nwa-ya, we
buru eze n'ọnọdu ya.
21 Ma Rehoboam, bú nwa Solomon,
bu eze na Juda. Rehoboam ḅara ọgu arọ
abua na otù mḅe ọ malitere ibu eze, ọ
we buru eze arọ iri na asa nime
Jerusalem, bù obodo nke Jehova
rọputara n'etiti ebo nile nke Israel, itiye
aha-Ya n'ebe ahu. Aha nne-ya bu
Neama, bù nwayi Amon. 22 Juda we
me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova; ha we
were nmehie-ha nile nke ha mehiere
kpasue Ya ekworo, kari ihe nile ndi bu
nna-ha mere. 23 Ha onwe-ha we wu-
kwa-ra onwe-ha ebe di elu, na ogidi, na
Asherim, n'elu ugwu ọ bula di elu, na
n'okpuru osisi ndu ọ bula; 24 Ọzọ
kwa, ndi edoro nsọ ikwa iko di n'ala: ha
mere dika ihe-àrù nile nke mba ọzọ si
di, bù ndi Jehova napuru ala-ha n'iru
umu Israel. 25 O rue, n'arọ nke-ise
nke eze Rehoboam, na Shaishak, bù eze
Ijipt, rigotara imegide Jerusalem: 26 ọ
wepu àkù nile nke ulo Jehova, na àkù
nile nke ulo eze; ọbunà ha nile ka ọ
wepuru: ọ wepu-kwa-ra ọta ọla-edo nile
nke Solomon mere. 27 Eze, bù
Rehoboam, we me ọta ọla n'ọnọdu ha,
nye ha n'aka ndi-isi ndi-ọḅa-ọsọ, bù
ndi nēche ọnu-uzọ ulo eze, ka ha
lekọta ha anya. 28 O rue, mḅe ọ bula
eze nābà n'ulo Jehova, na ndi-ọḅa-ọsọ
nēbu ha, we bughachi ha n'ime-ulo ndi-
ọḅa-ọsọ. 29 Ma okwu Rehoboam nile
nke fọduru, na ihe nile ọ mere, ėdegh ihe
ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Juda? 30 Ma agha di n'etiti
Rehoboam na Jeroboam ubọchi nile.
31 Rehoboam we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu, elie ya n'ebe eliri nna-ya-hà
n'obodo Devid: aha nne-ya bu Neama,
bù nwayi Amon. Abaijam nwa-ya we
buru eze n'ọnọdu-ya.

15 1 Ma n'arọ nke-iri-na-asatọ nke
eze, bù Jeroboam nwa Nebat, ka
Abaijam malitere ibu eze Juda. 2 Arọ
atọ ka ọ bu eze na Jerusalem: aha nne-ya
bu Meaka nwa-nwayi Abishalom. 3 Ọ
nējeghari na nmehie nile nke nna-ya,
nke o buru ya uzọ me: obi-ya ezugh kwa
okè n'ebe Jehova, bù Chineke-ya, nọ,
dika obi Devid, bù nna-ya. 4 Ma n'ihi

Devid ka Jehova, bù Chineke-ya, nyere
ya oriọna na Jerusalem, ime ka nwa-ya
bilie n'ọnọdu ya, na ime ka Jerusalem
guzo: 5 n'ihi na Devid mere ihe ziri ezi
n'anya Jehova, o sigh kwa n'ihe ọ bula
Ọ nyere ya n'iwu wezuga onwe-ya
ubọchi nile nke ndu-ya, ọ bu nàni
n'okwu Uraia onye Het. 6 Ma agha di
n'etiti Rehoboam na Jeroboam ubọchi
nile nke ndu-ya. 7 Ma okwu Abaijam
nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Juda? Ma agha
di n'etiti Abaijam na Jeroboam.
8 Abaijam we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu; ha we lìe ya n'obodo Devid:
Esa nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

9 Ma n'arọ nke-orù nke Jeroboam eze
Israel ka Esa malitere ibu eze Juda.
10 Ọgu arọ abua na otù ka ọ bu eze na
Jerusalem: aha nne-ya bu Meaka nwa-
nwayi Abishalom. 11 Esa mere ihe ziri
ezi n'anya Jehova, dika Devid, bù nna-
ya, mere. 12 Ọ we me ka ndi edoro nsọ
ikwa iko si n'ala-ya gabiga, ọ wezuga-
kwa-ra arusi nile nke nna-ya-hà mere.
13 Ọzọ kwa, Meaka, bù nne-ya, ọ
wezuga-kwa-ra ya n'ibu eze-nwayi, n'ihi
na ọ mere ihe kpatara ima-jijiji nye
Ashera; Esa we ḅutue ihe-ya kpatara
ima-jijiji, o sure ya ọku na miri-iyi
Kidron. 14 Ma ewezugagh ebe di elu:
otù ọ di, obi Esa zuru okè n'ebe Jehova
nọ ubọchi-ya nile. 15 Ọ chibata n'ulo
Jehova ihe nile nna-ya doro nsọ, na ihe
nile ya onwe-ya doro nsọ, bù ọla-ọcha,
na ọla-edo, na ihe di iche iche ọzọ.
16 Ma agha di n'etiti Esa na Beasha, bù
eze Israel, ubọchi-ha nile. 17 Beasha,
bù eze Israel, we rigo imegide Juda,
wue Rema, ka ọ ghara ikwe Esa, bù
eze Juda, ka ọ nwe onye nāpu apu
ma-ọbu onye nābata abata. 18 Esa we
chiri ọla-ọcha nile na ọla-edo nile nke
fọduru n'àkù ulo Jehova, na àkù ulo eze
nile, nye ha n'aka ndi-orù-ya: eze, bù
Esa, we ziga ha jekuru Ben-hedad, nwa
Tab-rimon, nwa Hezion, bù eze Siria,
nke bi na Damaskọs, si, 19 Ọḅuḅa-ndu
di n'etiti mu na gi, na n'etiti nnam na
nna-gi: le, eziteworom gi onyinye, bù
ọla-ọcha na ọla-edo; je, mebie ọḅuḅa-
ndu gi na Beasha, bù eze Israel, ḅara, ka
ọ we si n'arum rigo. 20 Ben-hedad we
ge eze, bù Esa, nti, zite ndi-isi usu nile
nke ndi-agha ọ nwere imegide obodo
nile nke Israel, ọ we tiḅue Ijon, na Dan,
na Ebel-bet-meaka, na Kinerot nile,
tiyere ala nile nke Naftali. 21 O rue,
mḅe Beasha nuru ya, na ọ rapuru iwu
Rema, we biri na Tiaza. 22 Ma eze,
bù Esa, mere ka Juda nile nu; ọ digh
onye puru ya: ha we bupu nkume nile
nke Rema, na osisi-ya nile, nke Beasha
ji wu ya; eze, bù Esa, we were ha
wue Geba Benjamin na Mizpa. 23 Ma
okwu Esa nile nke fọduru, na idi-ike-
ya nile, na ihe nile ọ mere, na obodo
nile o wuru, èdegh ihe ahu n'akwukwọ
ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda?
Nàní na ọ riara ọria n'ukwu-ya abua na
mḅe agadi-ya. 24 Esa we so nna-ya-
hà dina n'ọnwu, elìe ya n'ebe elìri nna-ya-
hà n'obodo Devid, bù nna-ya: Jehoshafat
nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

25 Ma Nedab, bù nwa Jeroboam,
malitere ibu eze Israel n'arọ nke-abua
nke Esa, bù eze Juda, ọ we buru eze
Israel arọ abua. 26 Ọ me ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova, je ije n'uzọ nna-ya, na
nime nmehie-ya nke o ji me ka Israel
mehie. 27 Beasha, bù nwa Ahaija, nke
ulo Isaka, we kekọta madu imegide ya;
Beasha we tiḅue ya na Gibeton, nke diri
ndi Filistia; n'ihi na Nedab na Israel
nile nānọchigide Gibeton n'agha.
28 Beasha we me ka ọ nwua n'arọ nke-
atọ nke Esa, bù eze Juda, ọ we buru eze
n'ọnọdu ya. 29 O rue, mḅe ọ malitere
ibu eze, na o tiḅuru ulo Jeroboam nile;
ọ kwegh ka onye ọ bula nke nēku ume
fọduru Jeroboam, rue mḅe o kpochapuru
ya; dika okwu Jehova si di, nke O
kwuru n'aka orù-Ya, bù Ahaija onye
Shailo: 30 n'ihi nmehie nile nke
Jeroboam nke ọ mehiere, na nke o ji
me ka Israel mehie; nime nkpasu-iwe-
ya nke o ji kpasu Jehova, bù Chineke
Israel, iwe. 31 Ma okwu Nedab nile nke
fọduru, na ihe nile ọ mere, èdegh ihe
ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Israel? 32 Ma agha di n'etiti
Esa na Beasha, bù eze Israel, ubọchi-ha
nile.

33 N'arọ nke-atọ nke Esa, bù eze
Juda, ka Beasha, bù nwa Ahaija, malitere
ibu eze Israel nile nime Tiaza, orù arọ na
anọ. 34 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova, je ije n'uzọ Jeroboam, na nime
nmehie-ya nke o ji me ka Israel mehie.

16 1 Okwu Jehova we rue Jihu, bú
nwa Hanani, nti, imegide Beasha,
si, 2 N'ihi na esim n'ájá welie gi elu,
me gi onye-ndú ndim, bú Israel; i we je
ije n'uzọ Jeroboam, me ndim, bú Israel,
ka ha mehie, iwere nmehie nile ha
kpasuem iwe; 3 le, M'nēkpochapu nke
fọduru nke Beasha, bú nke fọduru nke
ulo-ya; M'gēme kwa ulo-gi ka ọ di ka
ulo Jeroboam, bú nwa Nebat. 4 Onye
nke Beasha nke nwuru anwu n'obodo,
nkita gēri ya; onye nke ya nke nwuru
anwu n'ọhia, anu-ufe nke elu-igwe gēri
kwa ya. 5 Ma okwu Beasha nile nke
fọduru, na ihe ọ mere, na idi-ike-ya,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Israel? 6 Beasha
we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elìe ya na
Tiaza; Ila, bú nwa-ya, we buru eze
n'ọnọdu ya. 7 Ọzọ kwa, n'aka Jihu, bú
nwa Hanani, onye-amuma, ka okwu
Jehova biara imegide Beasha, na imegide
ulo-ya, ma n'ihi ihe ọjọ nile nke ọ mere
n'anya Jehova, iwere omume aka-ya
kpasue Ya iwe, n'idi ka ulo Jeroboam;
ma n'ihi na o tiḅuru ya.
8 N'arọ nke-orú-na-isi nke Esa, bú
eze Juda, ka Ila nwa Beasha malitere ibu
eze Israel nime Tiaza, arọ abua.
9 Orú-ya Zimri, bú onye-isi nkera uḅọ-
ala-ya, we kẹkọta madu imegide ya:
ma ya onwe-ya nọ na Tiaza, nāṅu manya
nāṅubiga ya okè n'ulo Aza, onye bu
onye-isi ulo-ya na Tiaza: 10 Zimri we
ba, tiḅue ya, me ka ọ nwua, n'arọ nke-
orú-na-asa nke Esa, bú eze Juda, ọ we
buru eze n'ọnọdu ya. 11 O rue, mḅe ọ
malitere ibu eze, mḅe ọ nọkwasiri
n'oche-eze-ya, na o tiḅuru ulo Beasha
nile: ọ kwegh ka otù nwa-nwoke fọduru
ya, ma ọ bu nime ndi-ikwu-ya, ma-ọbu
nime ndi - eyi - ya. 12 Zimri we
kpochapu ulo Beasha nile, dika okwu
Jehova si di, nke O kwuru megide
Beasha n'aka Jihu, bú onye-amuma,
13 bayere nmehie nile nke Beasha, na
nmehie nile nke Ila, bú nwa-ya, nke ha
mehiere, na nke ha ji me Israel mehie,
iwere ihe-efu nile ha kpasue Jehova, bú
Chineke Israel, iwe. 14 Ma okwu Ila
nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Israel?
15 N'arọ nke-orú-na-asa nke Esa, bú
eze Juda, ka Zimri bu eze ubọchi asa na
Tiaza. Ma ndi Israel nọ n'ọmuma-ulo-
ikwū imegide Gibeton, nke diri ndi
Filistia. 16 Ndi nọ n'ọmuma-ulo-ikwū
we nu, si, Zimri ekekọtawo madu, ọzọ
kwa, o tiḅuwo eze: Israel nile we me
Ọmri, bú onye-isi usu-ndi-agha, ka ọ
buru eze Israel n'ubọchi ahu n'ọmuma-
ulo-ikwū. 17 Ọmri we si na Gibeton
rigo, ya na Israel nile, ha we nọchigide
Tiaza n'agha. 18 O rue, mḅe Zimri
huru na ewerewo obodo, na ọ bara n'ulo-
elu nke ulo eze, sure ulo eze n'ọku n'isi
onwe-ya, nwua, 19 n'ihi nmehie-ya
nile nke ọ mehiere, n'ime ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova, n'ije ije u'uzọ Jeroboam,
na nime nmehie nke ọ mere, ime ka
Israel mehie. 20 Ma okwu Zimri nile
nke fọduru, na nkekọta nke ọ kekọtara
madu imegide eze, èdegh ihe ahu
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Israel?
21 Mḅe ahu ekewara ndi Israel na
nkera abua: otù nkera ndi Israel soro
Tibni, bú nwa Ginat, ime ya ka ọ buru
eze; nkera ọzọ soro Ọmri. 22 Ndi soro
Ọmri we di ike kari ndi soro Tibni, bú
nwa Ginat: Tibni we nwua, Ọmri we
buru eze. 23 N'arọ nke-orú-na-iri-na-
otù nke Esa, bú eze Juda, ka Ọmri
malitere ibu eze Israel, arọ iri na abua: ọ
bu eze na Tiaza arọ isi. 24 Ọ zuru
ugwu Sameria n'aka Shema na talent
ọla-ọcha abua; o wue ulo n'ugwu ahu,
kpọ aha obodo ahu o wuru Sameria,
n'aha Shema, bú onye-nwe ugwu ahu.
25 Ọmri mere ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova, me kwa ihe ọjọ kari ndi nile
buru ya uzọ. 26 Ọ je ije n'uzọ nile nke
Jeroboam, bú nwa Nebat, na nime
nmehie-ya nile nke o jiri me ka Israel
mehie, iwere ihe-efu nile ha kpasue
Jehova, bú Chineke Israel, iwe. 27 Ma
ihe Ọmri nile nke fọduru, bú nke ọ
mere, na ihe idi-ike-ya nke ọ mere,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Israel? 28 Ọmri
we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya na
Sameria: Ehab, bú nwa-ya, we buru eze
n'ọnọdu ya.
29 Ma n'arọ nke-orú-na-iri-na-asatọ
nke Esa, bú eze Juda, ka Ehab, bú nwa
Ọmri, malitere ibu eze Israel: Ehab nwa
Ọmri we buru eze Israel nime Sameria
orú arọ na abua. 30 Ehab nwa Ọmri
mere ihe jọrọ njọ n'anya Jehova kari ndi

nile buru ya uzọ. 31 O rue, dika agāsi
na ọ bu ihe nfe na ọ nējeghari na nmehie
nile nke Jeroboam, bú nwa Nebat, na ọ
luru Jezebel na nwunye, bú nwa-nwayi
Etbeal eze ndi Zaidon, ọ we je fè Beal
òfūfè, kpọ kwa isi ala nye ya. 32 Ọ we
me ka ebe-ichu-aja guzoro Beal n'ulo
Beal, nke o wuru na Sameria. 33 Ehab
me-kwa-ra Ashera; Ehab we me ihe ọzọ
ikpasu Jehova, bú Chineke Israel, iwe,
kari ndi-eze nile nke Israel ndi buru ya
uzọ. 34 N'ubọchi-ya ka Hiel, bú onye
Bet-el, wuru Jeriko: Abairam, bú
ọkpara-ya, ka ọ were tọ ntọ-ala-ya:
Segub, bú nwa-ya nwoke nke-ntà ka ọ
were kwa guzo ọnu-uzọ-ama-ya ọtọ;
dika okwu Jehova si di, nke O kwuru
n'aka Joshua nwa Nun.

17 1 Elaija, bu onye Tisbe, onye
sitere na ndi-nnọdu nke Gilead,
we si Ehab, Jehova, bú Chineke nke
Israel, nādi ndu, Onye m'guzoworo n'iru
Ya, igirigi ma-ọbu miri-ozuzo agagh-adi
ma-ọli n'arọ ndia, ma ọ bu nání dika
okwum si di. 2 Okwu Jehova we rue
ya nti, si, 3 Si n'ebe a pua, chere onwe-
gi iru n'Iru-anyanwu, zo onwe-gi na
miri-iyi Kerit, nke di n'iru Jọdan. 4 O
gēru kwa, na i gāñu miri sitere na miri-
iyi ahu; ọ bu kwa ugolo-ọma ka
M'nyeworo iwu izù gi n'ebe ahu. 5 Ọ
we je, me dika okwu Jehova si di: ọ je
biri na miri-iyi Kerit, nke di n'iru Jọdan.
6 Ugolo-ọma we nēbutere ya achicha na
anu n'ututu, na achicha na anu n'anyasi;
ọ nāñu kwa miri sitere na miri-iyi ahu.
7 O rue, mḅe ubọchi ufọdu gasiri, na
miri-iyi ahu takọrọ, n'ihi na miri-ozuzo
adigh n'ala.
8 Okwu Jehova we rue ya nti, si,
9 Bilie, je Zarefat, nke diri Zaidon, biri
n'ebe ahu: le, enyewom otù nwayi di-ya
nwuru nọ n'ebe ahu iwu izù gi. 10 Ọ
we bilie, je Zarefat, biarue ọnu-uzọ-ama
obodo ahu, ma, le, n'ebe ahu ka nwayi
di-ya nwuru nọ nāchikọta nkú: ọ we kpọ
ya òkù, si, Biko, kuterem nwantī miri
n'ihe, ka m'we ñua. 11 Ọ we je ikute
ya, Elaija we kpọ ya òkù, si, Biko,
wetaram iberibe achicha n'aka-gi.
12 Nwayi ahu we si, Jehova, bú
Chineke-gi, nādi ndu, Ọ digh oḅe
achicha m'nwere ma-ọli, ma nání otù
nju-aka utu ọka n'okpokoro, na nwantī
manu n'ite: ma, le, anamachikọta nkú
abua, ka m'we ba, were ya doziere
onwem, dozi-kwa-ra nwam nwoke, ka
ayi we rie ya, nwua. 13 Elaija we si
ya, Atula egwu; ba, mere dika okwu-
gi si di: nání buru uzọ merem oḅe
achicha ntà site na ya, weputaram ya,
ma mere onwe-gi, me-kwa-ra nwa-gi
nwoke, n'ikpe-azu. 14 N'ihi na otú
a ka Jehova, bú Chineke Israel, siri,
Okpokoro utu ọka ahu agagh-agwu, ite
manu ahu agagh-akọ gi kwa, rue ubọchi
Jehova gēnye miri-ozuzo n'elu uwa.
15 Ọ we je me dika okwu Elaija si di:
nwayi ahu we rie, ya onwe-ya, na Elaija,
na ulo-ya, ọtutu ubọchi. 16 Okpokoro
utu ọka ahu agwugh, ite manu ahu
akọgh kwa, dika okwu Jehova si di, nke
O kwuru n'aka Elaija. 17 O rue, mḅe
ihe ndia gasiri, na nwa nke nwayi ahu,
bú nwayi nwe ulo, riara ọria; ọria-ya we
di ike nke-uku, rue mḅe ume nāfọdugh
nime ya. 18 Nwayi ahu we si Elaija,
Gini ka mu na gi nwekọrọ, gi onye nke
Chineke? ì biakutewom ime ka echeta
nmehiem, na ime ka nwam nwoke nwua?
19 Ọ si ya, Nyem nwa-gi nwoke. Ọ
we kuputa ya n'obi-ya, kugo ya n'ime-
ulo-elu, ebe ya onwe-ya nānọdu, ọ
tọḅọ ya n'ihe-ndina-ya. 20 Ọ kpọkue
Jehova, si, Jehova, bú Chinekem, ọ̀ bu
kwa nwayi a di-ya nwuru, nke mu
onwem nānọ n'ulo-ya dika ọbìa, ka I
mejọworo, n'ime ka nwa-ya nwoke
nwua? 21 Ọ setia onwe-ya n'aru nwata
ahu ubò atọ, kpọkue Jehova, si, Biko,
Jehova, bú Chinekem, ka nkpuru-obi
nwata nka biaghachi nime ya.
22 Jehova we ge nti olu Elaija; nkpuru-
obi nwata ahu we biaghachi nime ya, ọ
we di ndu. 23 Elaija we kuru nwata
ahu, si n'ime-ulo-elu ahu kudata ya
n'ulo, nye ya nne-ya: Elaija we si, Le,
nwa-gi nādi ndu. 24 Nwayi ahu we
si Elaija, Uḅu a amawom nka na onye
nke Chineke ka i bu, na okwu Jehova bu
kwa ezi-okwu n'ọnu-gi.

18 1 O rue, mḅe ọtutu ubọchi gasiri,
na okwu Jehova ruru Elaija nti,
n'arọ nke-atọ, si, Je, me ka Ehab hu gi
anya; M'gēnye kwa miri-ozuzo n'elu
uwa. 2 Elaija we je ime ka Ehab hu ya
anya. Ma oké unwu ahu siri ike na
Sameria. 3 Ehab we kpọ Obadaia,
onye bu onye-isi ulo-ya. (Ma Obadaia
nātu egwu Jehova nke-uku: 4 ọ we

rue, mḇe Jezebel bipuru ndi-amuma
Jehova, na Obadaia chiri ọgu ndi-
amuma ise, zo ha, ọgu ndikom abua
na iri n'otù ọḇà, were achicha na miri
zùa ha.) 5 Ehab we si Obadaia,
Jegharia n'ala, rue isi-iyi nile nke miri,
ru kwa miri-iyi nile: elegh anya ayi
gāchọta ahihia, we me ka inyinya na
inyinya mule di ndu, ka ayi we ghara
ibipu anu n'anu-ulo-ayi. 6 Ha we
kewara onwe-ha ala ahu igabiga nime
ya: Ehab jere n'otù uzọ, nání ya,
Obadaia je-kwa-ra n'uzọ ọzọ, nání ya.
7 Obadaia we nọ n'uzọ, ma, le, Elaija
zutere ya: ọ mata ya, da kpue iru-ya
n'ala, si, Ọ bu gi bu nka, onye-nwem
Elaija? 8 Ọ si ya, Mu ka ọ bu: je, si
onye-nwe-gi, Le, Elaija abiawo. 9 Ọ
si, Gini ka m'mehieworo, na gi onwe-gi
nēnye orù-gi n'aka Ehab, ime ka
m'nwua? 10 Jehova, bú Chineke-gi,
nādi ndu, ọ digh mba ma-ọbu ala-eze
ma-ọli, ebe onye-nwem nēzigagh ichọ
gi: ma mḇe ha siri, Ọ nọgh n'ebe a, ọ
me ka ala-eze ahu na mba ahu ṅua iyi,
na ha achọtagh gi. 11 Ma uḇu a gi
onwe-gi nāsi, Je, si onye-nwe-gi, Le,
Elaija abiawo. 12 O gēru kwa, mḇe
mu onwem si n'ebe i nọ je, na Mọ nke
Jehova gēburu gi jerue ebe m'nāmagh;
ma mḇe m'biara igosi Ehab, ma ọ
chọtagh gi, o gēḇukwam: ma orù-gi
nātu egwu Jehova site na mḇe m'di na
nwata. 13 Ègosigh onye-nwem ihe
m'mere mḇe Jezebel ḇuru ndi-amuma
Jehova, na ezorom ọgu ndikom ise sitere
na ndi-amuma Jehova, ọgu ndikom abua
na iri n'otù ọḇà, ogu ndikom abua na iri
n'otù ọḇà, were achicha na miri zùa ha?
14 Ma uḇu a gi onwe-gi nāsi, Je, si
onye-nwe-gi, Le, Elaija abiawo: o
gēḇukwam. 15 Elaija we si, Jehova
nke usu nile nke ndi-agha nādi ndu,
Onye m'guzoworo n'iru Ya, n'ezie ta ka
m'gēme ka ọ hum anya. 16 Obadaia we
je izute Ehab, gosi ya: Ehab we je izute
Elaija. 17 O rue, mḇe Ehab huru
Elaija, na Ehab siri ya, Ọ bu gi bu
nka, gi onye nēmekpa Israel aru? 18 Ọ
si, Emekpaghm Israel aru; kama ọ bu
gi onwe-gi, na ulo nna-gi, nime nrapu
unu rapuworo ihe nile Jehova nyere
n'iwu, i we jeso Bealim. 19 Ma uḇu
a ziga, chikọtaram Israel nile rue ugwu
Kamel, na ndi-amuma Beal, ndi di
nnù madu na ọgu abua na iri, na ndi-
amuma Ashera, ndi di nnù madu, ndi
nēri ihe na table Jezebel. 20 Ehab
we zisa ozi n'etiti umu Israel nile,
chikọta ndi-amuma ahu rue ugwu
Kamel. 21 Elaija we biarue ndi Israel
nile nso, si, Rùe ole mḇe ka unu onwe-
unu ganārughari n'etiti uzọ abua ndia?
ọ buru na Jehova bu Chineke, jesonu
Ya: ọ buru Beal, jesonu ya. Ma ndi
Israel azagh ya okwu ọ bula. 22 Elaija
we si ndi Israel, Mu onwem, abum
onye-amuma Jehova fọduru, náním;
ma ndi-amuma Beal di nnù ndikom na
ọgu abua na iri. 23 Ka ha nye kwa
ayi oke-ehi abua; ka ha rọputa-kwa-ra
onwe-ha otù oke-ehi, bọ ya n'ọbubọ-
ya, tukwasi ya n'elu nkú, ma ka ha
ghara itiye ọku: mu onwem gēdozi kwa
oke-ehi nke-ọzọ, tiye n'elu nkú, ma
m'gagh-etiye ọku. 24 Unu gākpọku
kwa aha chi-unu, ma mu onwem
gākpọku aha Jehova: o gēru kwa, na chi
ahu nke nēwere ọku za, onye ahu bu
Chineke. Ndi Israel nile we za, si, Ọ
di nma, bú okwu a. 25 Elaija we si
ndi-amuma Beal, Rọputaranu onwe-
unu otù oke-ehi, buru uzọ dozie ya;
n'ihi na unu onwe-unu di ọtutu; kpọku-
kwa-nu aha chi-unu, ma unu etiyela
ọku. 26 Ha we were oke-ehi nke
enyere ha, ha we dozie ya, kpọkue aha
Beal site n'ututu we rue etiti-ehihie, si,
Beal, za ayi. Ma ọ digh olu di, ọ digh
kwa onye nāza. Ha we wukwasi n'elu
ebe-ichu-aja nke emere. 27 O rue,
n'etiti-ehihie, na Elaija kwara ha emò,
si, Werenu oké olu kpọ: n'ihi na chi
ka ọ bu; n'ihi na ọ nātughari uche-ya,
ma-ọbu na ọ wezugawo onwe-ya, ma-
ọbu na ọ nọ n'ije, ma-ọbu elegh anya
ya onwe-ya nāraru ura, ma ọ gēteta.
28 Ha we were oké olu kpọ, were mma-
agha na ube bìe aru onwe-ha dika ha si
eme, rue mḇe ọbara wukwasiri ha.
29 O rue, mḇe etiti-ehihie gasiri, na ha
nēbu amuma rue mḇe nsure onyinye-
inata-iru-ọma; ma ọ digh olu di, ọ digh
kwa onye nāza, ọ digh kwa ọṅuṅa-nti di.
30 Elaija we si ndi Israel nile, Biaruenu
nsom; ndi Israel nile we biarue ya nso.
O dozie ebe-ichu-aja Jehova nke
etipiara. 31 Elaija we chiri nkume iri
na abua, dika ọnu-ọgugu ebo umu
Jekob si di, bú onye okwu Jehova ruru

nti, si, Israel gābu aha-gi. 32 Ọ chiri
nkume ahu wue ebe-ichu-aja n'aha
Jehova; ọ me ebe miri gādọrọ, ra ka ebe
gānagide mḅé nkpuru-ọghigha abua,
buruburu ebe-ichu-aja. 33 O do nkú
n'usoro, bọ oke-ehi-ya n'ọbubọ-ya,
tukwasi ya n'elu nkú. Ọ si, Ḅajuenu
okpokoro anọ miri, wukwasi ya n'elu
àjà-nsure-ọku, na n'elu nkú. 34 Ọ si,
Menu ya nke uḅò abua; ha we me ya nke
uḅò abua. Ọ si, Menu ya nke uḅò
atọ; ha we me ya nke uḅò atọ. 35 Miri
ahu we nērughari ebe-ichu-aja ahu
buruburu; ọ ḅaju kwa ebe ahu miri
nādọrọ miri. 36 O rue, na mḅe nsure
onyinye-inata-iru-ọma, na Elaija, bú
onye-amuma, biaruru nso, si, Jehova,
bú Chineke Abraham na Aisak na
Israel, ka amara ta na Gi onwe-gi bu
Chineke n'Israel, na mu onwem bu
kwa orù-Gi, na ọ bu kwa n'okwu-Gi ka
m'meworo ihe nile ndia. 37 Zam,
Jehova, zam, ka ndi nka we mara na
Gi onwe-gi, Jehova, bu Chineke, na Gi
onwe-gi echighariwo kwa obi-ha ilata.
38 Ọku Jehova we da, ripia àjà-nsure-
ọku ahu, na nkú-ya, na nkume nile, na
ájá, rachapu kwa miri nke di n'ebe ahu
miri dọrọ. 39 Ndi Israel nile we hu ya,
da kpue iru-ha n'ala, si, Jehova, Ya
onwe-ya bu Chineke; Jehova, Ya onwe-
ya bu Chineke. 40 Elaija we si ha,
Jidenu ndi-amuma Beal; ekwela ka otù
nwoke nime ha wepuga onwe-ya. Ha
we jide ha: Elaija we me ka ha ridarue
miri-iyi Kaishon, o ḅue ha n'ebe ahu.
41 Elaija we si Ehab, Rigo, rie ihe ṅu
kwa ihe-ọṅuṅu; n'ihi na olu ùzù oké
miri-ozuzo nāda. 42 Ahab we rigo iri
ihe na iṅu ihe-ọṅuṅu. Ma Elaija rigoro
n'elu ugwu Kamel; o ruru ala, tiye iru-
ya n'etiti ikperè-ya abua. 43 Ọ si nwa-
okorọbia-ya, Biko, rigo, legide anya
n'uzọ oké osimiri. Ọ rigo, legide anya,
si, Ọ digh ihe ọ bula di. Ọ si, Jeghachi
uḅò asa. 44 O rue, na nke uḅò asa, na ọ
siri, Le, igwe-oji, nke di ntà dika ọbu-aka
madu, nēsi n'oké osimiri rigoputa. Ọ si,
Rigo, si Ehab, Dozie uḅọ-ala-gi, rida, ka
miri-ozuzo we ghara iḅochi gi. 45 O
rue, na nwa mḅe ntà, na elu-igwe jiri nji
n'igwe-oji na ifufe, oké miri-ozuzo di
uku we di. Ehab we nọkwasi n'uḅọ-ala,
la na Jezreel. 46 Aka Jehova we di n'aru
Elaija; ọ we ke ihe-ọkike n'úkwù-ya, ḅa
ọsọ n'iru Ehab, rue ebe i nābà Jezreel.

19 1 Ehab we gosi Jezebel ihe nile
Elaija mere, na ihe nile otù ọ
were mma-agha ḅue ndi-amuma nile.
2 Jezebel we zigara Elaija onye-ozi, si,
Ka chi me otù a, ka ha me kwa ihe ọzọ
otù a, ma asi na emeghm ndu-gi ka ọ di
ka ndu otù onye nime ha dika mḅe a
echi. 3 Ọ we tua egwu, bilie, je n'ihi
ndu-ya, biarue Bia-sheba, nke Juda
nwere, ọ me ka nwa-okorọbia-ya nọdu
n'ebe ahu. 4 Ma ya onwe-ya jere ije
otù ubọchi n'ọzara, bia nọdu n'okpuru
otù osisi broom: ọ riọ Chineke ndu-ya
ka ọ nwua, si, O zuwo; uḅu a, Jehova,
wepu ndum; n'ihi na mu onwem adigh
nma kari nnam-hà. 5 O dina, raru
ura n'okpuru otù osisi broom; ma, le,
mọ-ozi nēmetu ya aka, si ya, Bilie, rie
ihe. 6 Ọ we legide anya, ma, le, oḅe
achicha, nke esiri n'elu nkume di ọku,
na ite miri di n'akuku isi-ya. O rie,
ṅu kwa, dina kwa ọzọ. 7 Mọ-ozi nke
Jehova we biaghachi nke uḅò abua,
metu ya aka, si, Bilie, rie ihe; n'ihi na
ije riri nne kari ike-gi. 8 Ọ we bilie,
rie ihe, ṅu kwa miri, je n'ike ihe-oriri
ahu ọgu ubọchi abua ehihie na abali
rue ugwu Chineke, bú Horeb. 9 Ọ bia
n'ebe ahu rue ọḅà, nọ ọnọdu-abali n'ebe
ahu; ma, le, okwu Jehova ruru ya nti,
si ya, Gini ka i nēme n'ebe a, Elaija?
10 Ọ si, Ekwoworom Jehova, bú
Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
ekworo nke-uku; n'ihi na umu Israel
arapuwo ọbuḅa-ndu-Gi, tipia ebe-ichu-
aja-Gi nile, were mma-agha ḅue ndi-
amuma-Gi: ọ fọduru mu onwem,
nánìm; ha nāchọ kwa ndum, iwepu ya.
11 Ọ si, Pua, guzo n'ugwu n'iru
Jehova. Ma, le, Jehova nāgabiga,
oké ifufe di ike nāḅọwa kwa ugwu nile,
nētipia kwa nkume di elu nile n'iru
Jehova; ma Jehova anọgh n'ifufe ahu:
ma mḅe ifufe gasiri ala-ọma-jijiji mara;
ma Jehova anọgh n'ala-ọma-jijiji ahu:
12 ma mḅe ala-ọma-jijiji gasiri ọku we
di; ma Jehova anọgh n'ọku ahu: ma
mḅe ọku gasiri olu ntà nke di ezi nwayọ
dara. 13 O rue, mḅe Elaija nuru ya, na
ọ huchiri iru-ya n'uwe-nwuda-ya, pua,
guzo n'ọnu-uzọ ọḅà ahu. Ma, le, olu
ruru ya nti, si, Gini ka i nēme n'ebe a,
Elaija? 14 Ọ si, Ekwoworom Jehova,

bù Chineke usu-ndi-agha, ekworo nke-
uku; n'ihi na umu Israel arapuwo
ọḅuḅa-ndu-Gi, tipia ebe-ichu-aja-Gi
nile, were mma-agha ḅue ndi-amuma-
Gi; ọ fọduru mu onwem, nànim; ha
nāchọ kwa ndum, iwepu ya. 15 Jehova
we si ya, Je, laghachi n'uzọ-gi rue ọzara
Damaskọs: ma mḅe i biara, i gēte
Hazael manu ibu eze Siria: 16 i gēte
kwa Jihu, bù nwa Nimshi, manu ibu
eze Israel: i gēte kwa Elaisha, bù nwa
Shefat, nke Ebel-mehola, ibu onye-
amuma n'ọnọdu gi. 17 O gēru kwa,
na onye nēwepuga onwe-ya na mma-
agha Hazael, Jihu gēme ka ọ nwua: onye
nēwepuga kwa onwe-ya na mma-agha
Jihu, Elaisha gēme ka ọ nwua. 18 Ma
M'gēme ka nnù madu iri-na-asa na ọgu
iri fọdu n'Israel, bù ikperè nile nke
anēḅugh nye Beal, na ọnu ọ bula nke
nēsutugh ya. 19 O si n'ebe ahu je,
chọta Elaisha nwa Shefat, ma onye ahu
nēme ka ehi-ya dọghari ihe eji gwu ala
ubi, orú ehi na anọ ejikọrọ abua abua
di n'iru ya, ya onwe-ya nọye-kwa-ra ehi
abua nke-iri-na-abua: Elaija we gabiga
jekuru ya, wugara ya uwe-nwuda-ya.
20 Ọ we rapu igwè ehi-ya, ḅaso Elaija
n'azu, si, Biko, ka m'sutu nnam na nnem
ọnu, m'gējeso kwa gi. Ọ si ya, Laghachi;
n'ihi na ọ̀ bu gini ka m'meworo gi?
21 Ọ we si n'iso ya laghachi, were ehi
abua ahu ejikọrọ n'otù, ḅue ha, ọ were
kwa ihe ehi ahu ji alu ọlu sie anu-ha, ọ
nye ndi ahu, ha rie. O bilie, jeso Elaija,
we jere ya ozi.

20 1 Ma Ben-hedad, bù eze Siria,
chikọtara usu-ndi-agha-ya nile:
orù ndi-eze na iri na abua soro kwa ya,
ha na inyinya na uḅọ-ala: ọ we rigo,
nọchigide Sameria n'agha, buso ya
agha. 2 Ọ we zigara Ehab, bù eze
Israel, ndi-ozi, rue obodo, si ya,
3 Otù a ka Ben-hedad siri, Ọla-ọcha-gi
na ọla-edo-gi, nkem ka ọ bu; ndinyom-i
kwa na umu-gi, bù nke di nma kari,
nkem ka ha bu. 4 Eze Israel we za, si,
Dika okwu-gi si di, Onye-nwem, eze;
nke gi ka mu onwem na ihe nile m'nwere
bu. 5 Ndi-ozi ahu we biaghachi, si, Otù a
ka Ben-hedad kwuru, si, N'ezie eziterem
i ozi, si, Ọla-ọcha-gi na ọla-edo-gi na
ndinyom-i na umu-gi, mu ka i gēnye
ha; 6 ma m'gēzitere gi ndi-orùm dika
mḅe a echi, ha gāchọ kwa n'ulo-gi, na
ulo ndi-orù-gi; o gēru kwa, na ihe ọ bula
anya-gi nāchọsi ike, ha gētiye ya n'aka-
ha, were ya. 7 Eze Israel we kpọ ndi-
okenye nile nke ala, si, Biko, maranu, hu
kwa, na ọ bu ihe ọjọ ka nwoke a nāchọ:
n'ihi na o ziterem ozi ichinye ya
ndinyom nkem, na ichinye ya umum,
na inye ya ọla-ọcham, na inye ya ọla-
edom; ma eḅochighm ha n'aka-ya.
8 Ndi-okenye nile na ndi Israel nile we
si ya, Anula okwu-ya, ekwe-kwa-la.
9 Ọ we si ndi-ozi Ben-hedad, Sinu
onye-nwem, bù eze, Ihe nile i buru uzọ
zitere orù-gi ozi ime, nke ahu ka
m'gēme: ma ihe a, apughm ime ya.
Ndi-ozi we la, weghachiri ya okwu.
10 Ben-hedad we zigara ya ozi, si, Ka
chi mem otù a, ka ha mekwam ihe ọzọ
otù a, asi na àjà Sameria gēzu nju-aka
nju-aka inye ndi nile nọ n'ukwum.
11 Eze Israel we za, si, Kwuenu, si ya,
Ka onye nēke ekike-agha-ya ghara ito
onwe-ya dika onye nēkepu ya. 12 O
rue, mḅe Ben-hedad nuru okwu a, mḅe
ọ nāṅu ihe-ọṅuṅu, ya onwe-ya na ndi-
eze, n'ulo-ntu, na ọ siri ndi-orù-ya,
Donu onwe-unu n'usoro. Ha we do
onwe-ha n'usoro imegide obodo ahu.
13 Ma, le, otù onye-amuma biaruru
Ehab, bù eze Israel, nso, si, Otù a ka
Jehova siri, Ì huwo okè ìgwè madu
nile a? le, anamenye ya n'aka-gi ta; ì
gāma kwa na Mu onwem bu Jehova.
14 Ehab we si, Site n'aka onye? Ọ si,
Otù a ka Jehova siri, Site n'aka umu-
okorọbia nke ndi-isi ala anāchi achi. Ọ
si, Onye gāmalite agha ahu? Ọ si, Gi
onwe-gi. 15 Ọ we gukọta umu-
okorọbia nke ndi-isi ala anāchi achi, ha
we di ọgu iri-na-otù na iri na abua:
mḅe agukọtasiri ha ọ gukọta ndi-ya nile,
bù umu Israel nile, nnù iri-na-asa na
ọgu iri. 16 Ha we pua n'etiti-ehihie.
Ma Ben-hedad nāṅu manya nāṅubiga
ya okè n'ulo-ntu-ya, ya onwe-ya na
ndi-eze, bù orù ndi-eze na iri na abua
ahu ndi nēyere ya aka. 17 Umu-
okorọbia nke ndi-isi ala anāchi achi we
buru uzọ pua; Ben-hedad we zipu, ha
we gosi ya, si, Ndikom esiwo na Sameria
puta. 18 Ọ si, Ọ buru na ọ bu okwu
udo ka ha putaworo, jidenu ha na ndu:
ọ buru kwa na ọ bu ibu agha ka ha
putaworo, jidenu ha na ndu. 19 Ma
ndia siri n'obodo pua, bù umu-okorọbia

nke ndi-isi ala anāchi achi, na usu-ndi-
agha ndi soro ha n'azu. 20 Ha we tiḅue,
nwoke ọ bula nwoke-ibe-ya; ndi Siria we
ḅalaga, Israel we chua ha n'azu: Ben-
hedad, bú eze Siria, we wepuga onwe-ya
n'elu inyinya, ya na ndi-inyinya. 21 Eze
Israel we pua, tiḅue inyinya na uḅọ-ala,
o tiḅu-kwa-ra ntiḅu uku n'etiti ndi Siria.
22 Onye-amuma ahu we biarue eze
Israel nso, si ya, Je ime onwe-gi ka i di
ike, mara, hu kwa ihe i nēme: n'ihi na
n'ọḅuḅa arọ ka eze Siria ganārigota
imegide gi.
23 Ma ndi-orù eze Siria siri ya, Chi
ugwu ka chi-ha bu; n'ihi ya ka ha di
ike kari ayi: ma otù ọ di, ka ayi buso
ha agha n'ala di lari, ayi aghagh kwa
idi ike kari ha. 24 Ma me ihe a; wezuga
ndi-eze, nwoke ọ bula n'ebe-ya, do ndi
nāchi ala n'ọnọdu ha: 25 ma gi onwe-
gi, gutara onwe-gi usu-ndi-agha, dika
usu-ndi-agha nke dapunariworo gi
n'agha, inyinya n'ọnọdu inyinya, na uḅọ-
ala n'ọnọdu uḅọ-ala: ayi gēbuso kwa ha
agha n'ala di lari, ayi aghagh kwa idi ike
kari ha. Ọ we ge nti olu-ha, me otù a.
26 O rue, n'ọḅuḅa arọ, na Ben-hedad
gukọtara ndi Siria, rigorue Efek, ibuso
Israel agha. 27 Agukọta-kwa-ra umu
Israel, nye ha ihe-oriri, ha we je izute
ha: umu Israel we ma ulo-ikwū-ha n'iru
ha dika igwè ewu ntà abua; ma ndi Siria
juputara ala. 28 Onye nke Chineke we
biarue nso, gwa eze Israel okwu, si, Otù
a ka Jehova siri, N'ihi na Siria asiwo,
Chi ugwu ka Jehova bu, ma Ọ bugh chi
ndagwurugwu; n'ihi ya ka M'gēnye igwè
uku a nile n'aka-gi, unu gāma kwa na
Mu onwem bu Jehova. 29 Ha we nọ
n'ọmuma - ulo - ikwū, ndi Israel na
ncherita-iru ndi Siria, ubọchi asa. O
rue, n'ubọchi nke-asa, na agha biaruru
nso; umu Israel we tiḅue Siria, orù nnù
ndikom uzọ iri-na-abua na nnù iri, bù
ndi ji ukwu eje, n'otù ubọchi. 30 Ndi
fọduru we ḅalaga n'Efek, rue obodo;
mbidi obodo we dakwasi orú nnù
ndikom atọ na nnù asa na ọgu iri fọduru.
Ma Ben-hedad ḅalagara, ba n'obodo,
n'ime-ulo nke di n'ime-ulo. 31 Ndi-
orù-ya we si ya, Biko, le, ayi anuwo na
ndi-eze ulo Israel, na eze ebere ka ha
bu: biko, ka ayi ke àkwà-nkpe n'ùkwù-
ayi, na udọ̀ n'isi-ayi, pukuru eze
Israel: elegh anya ọ gēdebe gi ndu.
32 Ha we ke àkwà-nkpe n'ùkwù-ha,
na udọ̀ n'isi-ha, biakute eze Israel, si,
Orù-gi, bù Ben-hedad, siri, Biko, ka mu
onwem di ndu. Ọ si, Ọ̀ nọ ndu uḅu
a? nwa-nnem ka ọ bu. 33 Ma ndikom
ahu nāriba ama, ha we me ngwa imata
ma ọ bu ihe si n'obi-ya puta; ha we si,
Nwa-nne-gi, bù Ben-hedad. Ọ si, Banu
n'obodo, kuta ya. Ben-hedad we pukute
ya; ọ me ya ka ọ rigota n'uḅọ-ala-ya.
34 Ben-hedad we si ya, Obodo nile nke
nnam nara n'aka nna-gi, m'gēnyeghachi
gi ha; i gākwa-kwa-ra onwe-gi amà nime
Damaskọs, dika nnam kwara nime
Sameria. Ma mu onwem, ka Ehab
kwuru, n'ọḅuḅa-ndu nka ka m'gēzilaga
gi. Ya na ya we ḅa ndu, ọ we zilaga ya.
35 Ma otù nwoke n'etiti umu ndi-
amuma siri ibe-ya n'okwu Jehova, Biko,
tiem ihe. Ma nwoke ahu juru iti ya ihe.
36 Ọ we si ya, N'ihi na i gegh nti olu
Jehova, le, mḅe i nēsi n'ebe m'nọ la,
ọdum gēḅu gi. O si n'akuku ya la, ọdum
we chọta ya. ḅue ya. 37 Ọ we chọta
nwoke ọzọ, si, Biko, tiem ihe. Nwoke
ahu we tie ya ihe, nēti ya nēḅu kwa ya
mma. 38 Onye-amuma ahu we je,
guzoro eze n'uzọ, nwogharia onwe-ya,
nātukwasi àkwà-ike-n'isi n'anya-ya abua.
39 O rue, mḅe eze nāgabiga, na onye
ahu tikuru eze nkpu: ọ si, Orù-gi puru
ba n'etiti agha; ma, le, otù nwoke
wezugara onwe-ya, me ka otù nwoke
biakutem, ọ si, Debe nwoke a: ọ buru
na ele anya ya ma-ọli ma ahugh ya,
ndu-gi gāla-kwa-ra ndu-ya, ma-ọbu na
i gākwu talent ọla-ọcha. 40 O rue,
mḅe orù-gi nēme ihe n'otù ebe na ebe
ọzọ, na ahughm onye ahu. Eze Israel
we si ya, Otù a ka ikpé-gi si di; gi onwe-
gi ekwubiwo ya. 41 Ọ we me ngwa,
wezuga àkwà-ike-n'isi n'anya-ya abua;
eze Israel we mata ya na onye sitere na
ndi-amuma ka ọ bu. 42 Ọ si ya, Otù a
ka Jehova siri, N'ihi na i zilagawo nwoke
ahu ka ọ pua n'aka-gi, bù onye
M'wezugara ka ebibie ya, ndu-gi gāla-
kwa-ra ndu-ya, ndi-gi gāla-kwa-ra ndi-
ya. 43 Eze Israel we la n'ulo-ya n'obi
arọ̀ na nḅaru-iru, ọ we ba na Sameria.

21 1 O rue, mḅe ihe ndia gasiri, na
Nebot, bù onye Jezreel, nwere
ubi-vine, nke di na Jezreel, n'akuku ulo
uku Ehab, bú eze Sameria. 2 Ehab we
gwa Nebot okwu, si, Nyem ubi-vine-gi,

ka ọ we burum ubi aḅara ogige ebe
anāku akwukwọ nri, n'ihi na nke ahu
di nso n'akuku ulom; ka m'nye kwa gi
ubi-vine di nma kari ya n'ọnọdu ya: ma
ọ buru na ọ di nma n'anya-gi, ka m'nye
gi ego ruru ọnu-ahia-ya. 3 Nebot we si
Ehab, Ya burum ihe-árú sitere na
Jehova, bú inye gi ihe-nketa nnam-hà.
4 Ehab we ba n'ulo-ya n'obi arọ́ na
nḅaru-iru, n'ihi okwu nke Nebot, bú
onye Jezreel, gwara ya: n'ihi na ọ siri,
M'gagh-enye gi ihe-nketa nnam-hà.
Ọ we dina n'ihe-ndina-ya, chigharia iru-
ya, o righ kwa nri. 5 Jezebel, bú
nwunye-ya, we biakute ya, gwa ya okwu,
si, Gini me-kwa-ra mọ-gi di arọ́, i
nērigh kwa nri? 6 Ọ si ya, N'ihi na
agwaram Nebot, bú onye Jezreel, okwu,
si ya, Nyem ubi-vine-gi n'ego; ma-ọbu,
ọ buru na ọ tọ gi onwe-gi utọ, ka m'nye
gi ubi-vine ọzọ n'ọnọdu ya: ọ we si,
M'gagh - enye gi ubi - vine nkem.
7 Jezebel, bú nwunye-ya, si ya, Ọ̀ bugh
gi onwe-gi bu eze nāchi Israel uḅu a?
bilie, rie nri, ka obi-gi di nma: mu
onwem gēnye gi ubi-vine Nebot, bú
onye Jezreel. 8 Ọ we de akwukwọ
n'aha Ehab, were nḅa-aka-akàrà-ya ka
ha, zigara ndi-okenye akwukwọ ahu,
ziga-kwa-ra ndi amara aha-ha ndi nọ
n'obodo-ya, ndi ha na Nebot bi. 9 Ọ
we de n'akwukwọ ahu, si, Kpọsanu
obubu-ọnu, me ka Nebot nọdu n'isi
ọnọdu n'etiti ndi Israel: 10 me-kwa-
nu ka ndikom abua, bú ndi jọḅuru
onwe-ha, nọdu n'iru ya, ka ha ḅa kwa
àmà megide ya, si, I ḅakutere Chineke
na eze azu. Me-kwa-nu ka ọ pua,
werenu nkume tuḅue ya, ka ọ nwua.
11 Ndikom obodo-ya, bú ndi-okenye
na ndi amara aha-ha ndi bi n'obodo-ya,
we me dika Jezebel zitere ha ozi, dika
edere ya n'akwukwọ nke o zitere ha.
12 Ha kpọsara obubu-ọnu, me ka
Nebot nọdu n'isi ọnọdu n'etiti ndi
Israel. 13 Ndikom abua ahu, bú ndi
jọḅuru onwe-ha, we bata, nọdu n'iru
ya: ndikom ahu ndi jọḅuru onwe-ha we
ḅa àmà megide ya, bú Nebot, n'iru ndi
Israel, si, Nebot ḅakutere Chineke na
eze azu. Ha we me ka ọ pua rue azu
obodo, ha were nkume tuḅue ya, ọ we
nwua. 14 Ha we zigara Jezebel ozi, si,
Atuḅuwo Nebot nkume, ọ nwuwo kwa.
15 O rue, mḅe Jezebel nuru na atuḅuwo
Nebot nkume, na ọ nwuwo kwa, na
Jezebel siri Ehab, Bilie, nweta ubí-vine
Nebot, bú onye Jezreel, nke ọ juru inye
gi n'ego: n'ihi na Nebot adigh ndu,
kama ọ nwuwo. 16 O rue, mḅe Ehab
nuru na Nebot anwuwo, na Ehab biliri
iridaru ubi-vine Nebot, bú onye
Jezreel, inweta ya.

17 Okwu Jehova we rue Elaija, bú
onye Tisbe, nti, si, 18 Bilie, ridata
izute Ehab, bú eze Israel, onye bi na
Sameria; le, ọ nọ n'ubi-vine Nebot, ebe
ọ ridara inweta ya. 19 Ma i gāgwa ya
okwu, si, Otú a ka Jehova siri, Ì ḅuwo
ọchu, nweta kwa? I gāgwa kwa ya
okwu, si, Otú a ka Jehova siri, N'ebe
nkita rachara ọbara Nebot ka nkita
gāracha ọbara-gi, ọbuná nke gi onwe-gi.
20 Ehab we si Elaija, Ì chọtawom,
onye-irom? Ọ si, Achọtawom i: n'ihi
na i rewo onwe-gi ime ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova. 21 Le, M'nēme ka
ihe ọjọ bakute gi, M'gēkpochapu ndi-gi
fọduru, M'gēbipu kwa n'aru Ehab nwa-
nwoke ọ bula, na onye eḅochiri eḅochi
na onye arapuru arapu n'Israel, ka
Jehova kwuru: 22 M'gēme kwa ulo-gi
ka ọ di ka ulo Jeroboam nwa Nebat, ka
ọ di kwa ka ulo Beasha nwa Ahaija, n'ihi
nkpasu-iwe nke i ji kpasum iwe, me kwa
ka Israel mehie. 23 Ọzọ kwa, Jehova
kwuru okwu bayere Jezebel, si, Nkita
gēri Jezebel n'ékpè Jezreel. 24 Onye
nke Ehab nke nwuru anwu n'obodo,
nkita gēri ya; onye nke nwuru anwu
n'ọhia, anu-ufe nke elu-igwe gēri kwa
ya. 25 (Otú ọ di, ọ digh onye di ka
Ehab, onye rere onwe-ya ime ihe jọrọ
njọ n'anya Jehova, onye Jezebel, bú
nwunye-ya, rafuru. 26 Ọ we me ihe-
árú nke-uku n'ijeso arusi di iche iche,
dika ihe nile si di nke ndi-Amorait mere,
ndi Jehova napuru ala-ha n'iru umu
Israel.) 27 O rue, mḅe Ehab nuru okwu
ndia, na ọ dọwara uwe-ya nile, tukwasi
ákwà-nkpe n'anu-aru-ya, bue ọnu, dina
n'ákwà-nkpe, jegharia nwayọ. 28 Okwu
Jehova we rue Elaija, bú onye Tisbe, nti,
si, 29 Ì huwo na Ehab ewedawo onwe-
ya n'ala n'irum? n'ihi na ọ wedawo
onwe-ya n'ala n'irum, M'gagh-eme ka
ihe ọjọ ahu bia n'ubọchi-ya: ọ bu
n'ubọchi nwa-ya ka M'gēme ka ihe ọjọ
ahu biakwasi ulo-ya.

22 1 Ha we nọdu arọ atọ agha adigh
n'etiti Siria na Israel. 2 O rue,
n'arọ nke-atọ, na Jehoshafat, bú eze
Juda, ridakuru eze Israel. 3 Eze Israel
we si ndi-orù-ya, Ùnu mara na ọ bu ayi
nwe Remot-gilead, ma ayi onwe-ayi
nāḅa nkiti, ghara inaputa ya n'aka eze
Siria? 4 Ọ si Jehoshafat, Ì gēsorom je
agha na Remot-gilead? Jehoshafat we
si eze Israel, Dika m'di, otú a ka i di;
dika ndim di, otú a ka ndi-gi di; dika
inyinyam di, otú a ka inyinya-gi di.
5 Jehoshafat we si eze Israel, Biko,
buru uzo ju ase okwu Jehova. 6 Eze
Israel we chikọta ndi-amuma, ra ka
nnù ndikom, ọ si ha, M'gēje imegide
Remot - gilead ibu agha, ma - ọbu
m'gārapu? Ha we si, Rigo; Onye-
nwe-ayi gēnye kwa ya n'aka eze.
7 Jehoshafat we si, Ọ̀ digh onye-
amuma Jehova nọ n'ebe a tiyere ndia,
ka ayi we jua ase n'aka-ya? 8 Eze
Israel we si Jehoshafat, Otù nwoke ọzọ
di kwa iju Jehova ase n'aka-ya, bú
Maikaia nwa Imla: ma mu onwem
kpọrọ ya asì; n'ihi na ọ digh-ebu
amuma ezi ihe bayerem, kama ihe ọjọ.
Jehoshafat we si, Ka eze ghara ikwu
otú a. 9 Eze Israel we kpọ otù onye
nēje ozi, si, Me ka Maikaia nwa Imla
bia ọsọsọ. 10 Ma eze Israel na
Jehoshafat, bú eze Juda, nānọkwasi,
nwoke ọ bula n'oche-eze-ya, yiri uwe-
ha, n'ebe-nzọcha-ọka n'oghere ọnu-uzọ-
ama Sameria; ndi-amuma nile nēbu kwa
amuma n'iru ha. 11 Zedekaia nwa
Keneana we mere onwe-ya mpi ígwè, si,
Otú a ka Jehova siri, Ndia ka i gēji sọ
Siria, rue mḅe agēme ka ha gwusia.
12 Ndi-amuma nile nēbu kwa amuma
otú a, si, Rigorue Remot-gilead, ka ihe
ga-kwa-ra gi nke-ọma: Jehova enyewo
kwa ya n'aka eze. 13 Ma onye-ozi ahu
nke jere ikpọ Maikaia gwara ya okwu, si,
Biko, le, okwu nile nke ndi-amuma, dika
otù ọnu, nēkwuru eze ezi ihe: biko, ka
okwu-gi di ka okwu otù onye nime ha,
gi kwu kwa ezi ihe. 14 Maikaia we si,
Jehova nādi ndu, n'ezie ihe Jehova
gāsim, nke ahu ka m'gēkwu. 15 Ọ we
biakute eze. Eze we si ya, Maikaia, àyi
gējeru Remot-gilead ibu agha, ma-ọbu
àyi gārapu? Ọ si ya, Rigo, ka ihe ga-
kwa-ra gi nke-ọma; Jehova enyewo kwa
ya n'aka eze. 16 Eze we si ya, Ùḅò ole
ka mu onwem ganāḅa gi iyi ka i ghara
igwam ihe ọ bula ma-ọbughi ezi-okwu
n'aha Jehova? 17 Ọ si, Ahurum Israel
nile ka ha ḅasaworo n'ugwu, dika ìgwè
aturu nēnwegh onye-ọzùzù: Jehova we
si, Ọ digh onye nwe ndia; ka ha
laghachi, nwoke ọ bula n'ulo-ya n'udo.
18 Eze Israel we si Jehoshafat, Àsighm
i na ọ gagh-ebu amuma ezi ihe bayerem,
kama ihe ọjọ? 19 Ọ si, N'ihi nka nuru
okwu Jehova: ahurum Jehova ka Ọ
nānọkwasi n'oche-eze-Ya, na usu-ndi-
agha nke elu-igwe nile ka ha nēguzo
n'akuku Ya n'aka-nri-Ya na n'aka-
ekpe-Ya. 20 Jehova we si, Ònye
gārafu Ehab, ka ọ we rigo, da na
Remot-gilead? Otù onye we si otú a;
onye ọzọ si-kwa-ra otú a. 21 Mọ ahu
we puta, guzo n'iru Jehova, si, Mu
onwem gārafu ya. 22 Jehova we si ya,
Gini ka i gēji? Ọ si, M'gāpu, buru mọ
okwu-ugha n'ọnu ndi-amuma-ya nile.
Ọ si, I gārafu ya, i gēnwe kwa ike: pua,
me otú a. 23 Ma uḅu a, le, Jehova
etiyewo mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-
amuma-gi ndia nile; Jehova ekwuwo
kwa ihe ọjọ bayere gi. 24 Zedekaia nwa
Keneana we biarue nso, tie Maikaia aka
na ǹtì, si, Òle uzọ Mọ Jehova siri n'ebe
m'nọ gabiga igwa gi okwu? 25 Maikaia
we si, Le, i ganāhu n'ubọchi ahu, mḅe
i gābà n'ime-ulo nke di n'ime-ulo izo
onwe-gi. 26 Eze Israel we si, Kuru
Maikaia, me ka ọ laghachikuru Emon,
bú onye-isi obodo, laghachikuru kwa
Joash, bú nwa eze; 27 i gāsi kwa, Otú
a ka eze siri, Tiyenu onye a n'ulo-
nkpọrọ, me ka o rie nri nmeḅu, ǹu kwa
miri nmeḅu, rue mḅe m'gābia n'udo.
28 Maikaia we si, Ọ buru na i laghachi
ma-ọli n'udo, Jehova ekwugh okwu
n'ọnum. Ọ si, Nurunu, ndi nile n'uwa,
unu nile.

29 Eze Israel na Jehoshafat, bú eze
Juda, we rigorue Remot-gilead. 30 Eze
Israel we si Jehoshafat, M'gēnwoghari
onwem, ba n'agha; ma gi onwe-gi
yikwasi uwe - gi. Eze Israel we
nwogharia onwe-ya, ba n'agha. 31 Ma
eze Siria nyere orù ndi-isi na iri na
abua nke uḅọ-ala ọ nwere iwu, si, Unu
ebusola onye ntà ma-ọbu onye uku
agha, kama ọ bu eze Israel, nání ya.
32 O rue, mḅe ndi-isi uḅọ-ala huru
Jehoshafat, na ha onwe-ha siri, N'ezie

eze Israel ka ọ bu; ha we wezuga onwe-
ha ibuso ya agha: Jehoshafat we tie
nkpu. 33 O rue, mbe ndi-isi ubọ-ala
huru na ya onwe-ya abugh eze Israel,
ha we si n'iso ya laghachi. 34 Ma otù
nwoke dọrọ uta-ya nāmagh onye ọ bu,
we bata eze Israel n'etiti njikọ ihe-agha-
ya na uwe-agha-ya: ọ we si onye-ubọ-
ala-ya, Chigharia aka-gi, me ka m'si
n'ọmuma-ulo-ikwū pua; n'ihi na ọria
nāriam. 35 Agha we la elu n'ubọchi
ahu: ewe me ka eze guzogide n'ubọ-ala-
ya imegide Siria, ọ we nwua n'anyasi:
ọbara ebe abaruru ya aru we bapu ba
n'etiti ubọ-ala-ya. 36 Iti-nkpu we
gazue n'ọmuma-ulo-ikwū mbe anyanwu
nāda, si, Nwoke ọ bula, ya la n'obodo-
ya, nwoke ọ bula, ya la n'ala-ya. 37 Eze
we nwua, ewe bubata ya na Sameria; ha
we lìe eze na Sameria. 38 Ewe
ṅachapu ubọ-ala-ya n'akuku ọdọ-miri
Sameria; nkita we racha ọbara-ya; (ma
ndinyom nākwa iko sara aru-ha n'ebe
ahu;) dika okwu Jehova si di nke O
kwuru. 39 Ma okwu Ehab nile nke
fọduru, na ihe nile ọ mere, na ulo ọdu
nke o wuru, na obodo nile nke o wuru,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Israel? 40 Ehab
we so nna-ya-hà dina n'ọnwu; Ehazaia,
bù nwa-ya, we buru eze n'ọnọdu ya.
41 Jehoshafat nwa Esa malitere ibu
eze Juda n'arọ nke-anọ nke Ehab, bù eze
Israel. 42 Jehoshafat bara orū arọ na
iri na ise mbe ọ malitere ibu eze; ọ we
buru eze orū arọ na ise na Jerusalem.
Aha nne-ya bu Azuba nwa-nwayi Shilhi.
43 Ọ jere ije n'uzọ Esa, bú nna-ya; o
sigh nime ya wezuga onwe-ya, nēme ihe
ziri ezi n'anya Jehova: nāni na
ewezugagh ebe di elu; ndi Israel nọ
nāchu aja nēsure kwa ihe-nsure-ọku
nēsì isì utọ n'ebe di elu nile.
44 Jehoshafat me-kwa-ra ka ya na eze
Israel di n'udo. 45 Ma okwu
Jehoshafat nile nke fọduru, na ihe idi-
ike-ya nke ọ mere, na otù o buru agha,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Juda? 46 Ọzọ,
ndi fọduru n'etiti ndi edoro nsọ ikwa
iko, bù ndi fọduru n'ubọchi Esa nna-ya,
o kpochapuru ha n'ala. 47 Ma eze
adigh n'Edom: onye edoro onye-isi bu
eze. 48 Jehoshafat mere ubọ Tashish
ijeru Ofia ibute ọla-edo: ma ha ejegh;
n'ihi na etiwara ubọ ahu n'Ezion-geba.
49 Mbe ahu Ehazaia nwa Ehab siri
Jehoshafat, Ka ndi-orùm soro ndi-orù-
gi je n'ubọ-gi. Ma Jehoshafat ekwegh.
50 Jehoshafat we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu, elìe ya n'ebe eliri nna-ya-hà
n'obodo Devid nna-ya: Jehoram nwa-
ya we buru eze n'ọnọdu ya.
51 Ehazaia nwa Ehab malitere ibu eze
Israel nime Sameria n'arọ nke-iri-na-asa
nke Jehoshafat, bù eze Juda, ọ we buru
eze Israel arọ abua. 52 Ọ me ihe jọrọ
njọ n'anya Jehova, je kwa ije n'uzọ nna-
ya, na n'uzọ nne-ya, na n'uzọ Jeroboam
nwa Nebat, nke o ji me ka Israel mehie.
53 Ọ fè-kwa-ra Beal òfùfè, kpọ isi ala
nye ya, we kpasue Jehova, bù Chineke
Israel, iwe, dika ihe nile si di nke nna-ya
mere.

AKWUKWỌ NKE-ABUA NKE

NDI-EZE

1 1 Moab we jehie megide Israel mbe
ọnwu Ehab gasiri. 2 Ehazaia we
dapu n'ihe-ọkpukpa window nke ime-
ulo-elu-ya nke di na Sameria, ọ we ria
ọria: ọ we ziga ndi-ozi, si ha, Jenu, jua
Beal-zebub, bù chi Ekron, ase ma
m'gādiri ndu n'ọria nka. 3 Ma mọ-ozi
Jehova gwara Elaija, bù onye Tisbe,
okwu, si, Bilie, rigo izute ndi-ozi eze
Sameria, gwa ha okwu, si, Ọ̀ bu n'ihi na
ọ digh Chineke di n'Israel, na unu onwe-
unu nēje iju Beal-zebub, bù chi Ekron,
ase? 4 Ma n'ihi nka otù a ka Jehova
siri, Ihe-ndina ahu ebe i rigoro, i gagh-
esi na ya rida, kama i ghagh inwu.
Elaija we la. 5 Ndi-ozi ahu we
laghachikuru ya, ọ si ha, Gini bu nka
na unu laghachiworo? 6 Ha si ya,

Otù nwoke rigotara izute ayi, ọ si ayi,
Jenu, laghachikuru eze nke ziri unu,
gwa ya okwu, si, Otù a ka Jehova siri,
Ọ bu n'ihi na ọ digh Chineke di n'Israel
na gi onwe-gi nēziga iiu Beal-zebub, bú
chi Ekron, ase? n'ihi ya ihe-ndina ahu
ebe i rigoworo, i gagh-esi na ya rida,
kama i ghagh inwu. 7 Ọ si ha, Òle
aha madu ọ bu, bú nwoke ahu nke rigoro
izute unu, we gwa unu okwu ndia?
8 Ha si ya, Ọ bu nwoke nwere aji nke-
uku, eke-kwa-ra ya ihe-ọkikė akpukpọ
n'úkwû-ya. Ọ si, Elaija onye Tisbe ka
ọ bu. 9 Ọ we zigara ya onye-isi ọgu ndi-
agha abua na iri, ya na ọgu ndi-agha
abua na iri ya. Ọ we rigokuru ya: ma,
le, ọ nānọdu n'elu ugwu. Ọ we gwa ya
okwu, si, Gi onye nke Chineke, Eze
asiwo, Ridata. 10 Elaija we za, si
onye-isi ọgu ndi-agha abua na iri ahu,
Ọ buru na onye nke Chineke ka m'bu, ka
ọku si n'elu-igwe ridata, ripia gi na ọgu
ndi-agha abua na iri gi. Ọku we si
n'elu-igwe ridata, ripia ya na ọgu ndi-
agha abua na iri ya. 11 Ọ we ziga-kwa-
ra ya onye-isi ọgu ndi-agha abua na iri
ọzọ, ya na ọgu ndi-agha abua na iri ya.
Ọ za, si ya, Onye nke Chineke, otù a
ka eze siworo, Ngwa ngwa, ridata.
12 Elaija we za, si ha, Ọ buru na onye
nke Chineke ka m'bu, ka ọku si n'elu-
igwe ridata, ripia gi na ọgu ndi-agha
abua na iri gi. Ọku nke Chineke we si
n'elu-igwe ridata, ripia ya na ọgu ndi-
agha abua na iri ya. 13 Ọ we ziga
kwa onye-isi ọgu ndi-agha abua na iri
nke-atọ, ya na ọgu ndi-agha abua na iri
ya. Onye-isi nke-atọ nke ọgu ndi-agha
abua na iri we rigo, bia ḅue ikperė-ya
n'ala n'iru Elaija, riọ ya amara, si ya,
Onye nke Chineke, biko, ka ndum, na
ndu ọgu ndi-orù-gi abua na iri ndia, di
okė ọnu-ahia n'anya-gi. 14 Le, ọku siri
n'elu-igwe ridata, ripia ndi-isi abua
mbu ahu nke ọgu ndi-agha abua na iri,
ha na ọgu ndi-agha abua na iri ha: ma
uḅu a ka ndum di okė ọnu-ahia n'anya-
gi. 15 Mọ-ozi nke Jehova we si Elaija,
Soro ya rida: atula egwu ya. Ọ we
bilie, soro ya ridakuru eze. 16 Ọ we
gwa ya okwu, si, Otù a ka Jehova siri,
N'ihi na i zigawo ndi-ozi iju Beal-zebub,
bú chi Ekron, ase, ọ bu n'ihi na ọ digh
Chineke di n'Israel iju ase okwu-Ya?
n'ihi ya ihe-ndina ahu ebe i rigoworo, i
gagh-esi na ya rida, kama i ghagh inwu.
17 Ọ we nwua, dika okwu Jehova si di
nke Elaija kwuru. Jehoram we malite
ibu eze n'ọnọdu ya n'arọ nke-abua nke
Jehoram nwa Jehoshafat, bù eze Juda;
n'ihi na ọ nwegh nwa-nwoke. 18 Ma
ihe Ehazaia nile nke fọduru nke ọ mere,
ėdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Israel?

2 1 O rue, mḅe Jehova gaje ime ka
Elaija rigorue elu-igwe n'okė ifufe,
na Elaija siri na Gilgal je, ya na Elaisha.
2 Elaija we si Elaisha, Biko, nọdu n'ebe
a; n'ihi na Jehova ezigawom ijeru Bet-
el. Elaisha we si, Jehova nādi ndu,
nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu, m'gagh-
arapu gi ma-ọli. Ha we ridarue Bet-el.
3 Umu ndi-amuma ndi nọ na Bet-el we
pukute Elaisha, si ya, Ì mawo na ta ka
Jehova nēwepu onye-nwe-gi n'ibu onye-
isi-gi? Ọ si, Mu onwem amawo kwa ya;
ḅanu nkiti. 4 Elaija we si ya, Elaisha,
biko, nọdu n'ebe a; n'ihi na Jehova
ezigawom ijeru Jeriko. Ọ si, Jehova
nādi ndu, nkpuru-obi-gi nādi kwa ndu,
m'gagh-arapu gi ma-ọli. Ha we biarue
Jeriko. 5 Umu ndi-amuma ndi nọ na
Jeriko we biarue Elaisha nso, si ya, Ì
mawo na ta ka Jehova nēwepu onye-
nwe-gi n'ibu onye-isi-gi? Ọ si, Mu
onwem amawo kwa ya; ḅanu nkiti.
6 Elaija we si ya, Biko, nọdu n'ebe a;
n'ihi na Jehova ezigawom ijeru Jọdan.
Ọ si, Jehova nādi ndu, nkpuru-obi-gi
nādi kwa ndu, m'gagh-arapu gi ma-ọli.
Ha abua we je. 7 Ọgu ndikom abua na
iri n'etiti umu ndi-amuma je-kwa-ra,
guzo na ncherita-iru ha n'ebe di anya:
ha abua we guzo n'akuku Jọdan.
8 Elaija we chiri uwe-nwuda-ya,
piakọta ya, tie miri ahu, ewe kera ya,
otù uzọ ga n'otù akuku, otù uzọ ga
n'akuku ọzọ, ha abua we gabiga n'ala-
akọrọ. 9 O rue, mḅe ha gabigasiri, na
Elaija siri Elaisha, Riọ ihe m'gēmere gi,
tutu ewepum n'ebe i nọ. Elaisha we si,
Biko, ka òkė abua nke mọ-gi dikwasim.
10 Ọ si, I riọwo ihe siri ike: ma ọ buru
na i hum mḅe anēwepum n'ebe i nọ, ọ
gādiri gi otù a; ma ọ buru na i hughm,
ọ gagh-adi otù a. 11 O rue na, mḅe
ha nọ nēje, nēje ije nēkwu kwa okwu,
le, uḅọ-ala ọku na inyinya ọku, nke
kewara ha abua; Elaija we rigorue elu-
igwe n'okė ifufe. 12 Ma Elaisha nēle

ya anya; ya onwe-ya nēti kwa nkpu, si,
Nnam, nnam, uḅọ-ala Israel, na
ndi-inyinya-ya! ma ọ hugh ya ọzọ: ọ
we jide uwe nke aka ya, dọwa ha ibe
abua. 13 Ọ chili kwa uwe-nwuda
Elaija, nke danariri ya, ọ laghachi, guzo
n'usọ Jọdan. 14 Ọ we chiri uwe-nwuda
Elaija, nke danariri ya, ọ we tie miri, si,
Òle ebe Jehova nọ, bú Chineke Elaija?
Ya onwe-ya kwa, ọ we tie miri, ewe kera
ya otù uzọ ga n'otù akuku, otù uzọ ga
n'akuku ọzọ; Elaisha we gabiga.
15 Umu ndi-amuma ndi nọ na Jeriko na
ncherita-iru ya we hu ya, si, Mọ Elaija
anọkwasiwo Elaisha. Ha we bia izute
ya, ha we kpọrọ ya isi ala. 16 Ha we
si ya, Biko, le, ọgu ndikom abua na iri,
bú ndi-dìnkpà, nọ n'etiti ndi-orù-gi
n'ebe a; biko, ka ha je, chọ onye-nwe-gi:
elegh anya Mọ nke Jehova eweliwo ya,
tuda ya n'otù ugwu, ma-ọbu n'otù
ndagwurugwu. Ọ si, Unu ezigala.
17 Ha we rugide ya rue mḅe ihere
mere ya, ọ we si, Ziganu. Ha we ziga
ọgu ndikom abua na iri; ha we chọ
ya ubọchi atọ, ma ha achọtagh ya.
18 Ha we laghachikuru ya, ma ya onwe-
ya nānọ na Jeriko; ọ si ha, Àsighm unu,
Ejela?

19 Ndikom obodo ahu we si Elaisha,
Biko, le, ọnọdu obodo a di nma, dika
onye-nwem nāhu: ma miri-ya jọrọ njọ,
ala nādigh-ekwe kwa ka ihe ka aka.
20 Ọ si, Wetaranum ọkwa ọhu, tiye-
kwa-nu nnú nime ya. Ha we wetara ya.
21 Ọ pua je n'ebe miri si asuputa, ọ we
tubà nnú n'ebe ahu, si, Otú a ka Jehova
siri, Emewom ka miri a buru ihe inye
ezi-ndu; ọnwu ma-ọbu ala nādigh-ekwe
ka ihe ka aka agagh-adi kwa ọzọ site
n'ebe ahu. 22 Ewe me ka miri ahu
buru ihe inye ezi-ndu rue ta, dika okwu
Elaisha si di, nke o kwuru.

23 O si n'ebe ahu rigorue Bet-el: ma
mḅe ya onwe-ya nārigo n'uzọ, umu-
okoro siri n'obodo puta, we kwa ya emò,
si ya, Rigo, onye-isi-nkwọcha; rigo,
onye-isi-nkwọcha. 24 Ọ le anya n'azu-
ya, hu ha, kọcha ha n'aha Jehova. Nne
anu-ọhia bear abua we si n'oké ọhia
puta, dọka ọgu umu-okoro abua na abua
n'etiti ha. 25 O si n'ebe ahu jerue
ugwu Kamel, si kwa n'ebe ahu laghachi
na Sameria.

3 1 Ma Jehoram nwa Ehab malitere
ibu eze Israel nime Sameria n'arọ
nke-iri-na-asatọ nke Jehoshafat, bú eze
Juda, ọ we buru eze arọ iri na abua.
2 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova;
nání na ọ megh dika nna-ya, na dika
nne-ya: ọ wezuga ogidi Beal nke nna-ya
mere. 3 Otú ọ di, ọ rapara na nmehie
nile nke Jeroboam nwa Nebat, nke o ji
me ka Israel mehie; ọ wezugagh onwe-
ya nime ya.

4 Ma Misha, bú eze Moab, bu onye-
nwe ìgwè anu-ulo; ọ we tuara eze Israel
utu aji nke orú nnù umu-aturu uzọ iri-
na-abua na nnù iri, na nke orú nnù ebulu
uzọ iri-na-abua na nnù iri. 5 O rue,
mḅe Ehab nwuru, na eze Moab jehiere
megide eze Israel. 6 Eze, bú Jehoram,
we si na Sameria pua n'ubọchi ahu,
gukọta Israel nile. 7 Ọ je kwa, zigara
Jehoshafat, bú eze Juda, ozi, si, Eze
Moab ejehiewo megidem: ì gēsorom
jekuru Moab ibu agha? Ọ si, M'gārigo:
dika m'di, otú a ka i di; dika ndim di,
otú a ka ndi-gi di; dika inyinyam di, otú
a ka inyinya-gi di. 8 Ọ si, Òle nke bu
uzọ ayi gēsi rigo? Ọ si, Uzọ ọzara
Edom. 9 Eze Israel we je, ya na eze
Juda, na eze Edom: ha we ga ije ubọchi
asa buruburu: ma ọ digh miri diri
ọmuma-ulo-ikwū ahu, ma-ọbu nke diri
anu-ulo nke ha chiri je. 10 Eze Israel
we si, Ewó! n'ihi na Jehova akpọwo
eze atọ ndia inye ha n'aka Moab.
11 Jehoshafat we si, Ọ̀ digh onye-
amuma Jehova nọ ebe a, ka ayi we jua
Jehova ase site n'aka-ya? Otù nime
ndi-orù eze Israel we za, si, Elaisha nwa
Shefat nọ ebe a, onye wukwasiri miri
n'aka Elaija. 12 Jehoshafat we si, Okwu
Jehova di n'ebe ọ nọ. Eze Israel na
Jehoshafat na eze Edom we ridakuru ya.
13 Elaisha we si eze Israel, Gini ka mu
na gi nwekọrọ? jekuru ndi-amuma nna-
gi, jekuru kwa ndi-amuma nne-gi. Eze
Israel we si ya, É-è: n'ihi na Jehova
akpọwo eze atọ ndia inye ha n'aka
Moab. 14 Elaisha we si, Jehova nke
usu nile nke ndi-agha nādi ndu, Onye
m'guzoworo n'iru Ya, n'ezie, ọ buru na
ahughm Jehoshafat, bú eze Juda, iru-
ọma, m'gagh-elegide anya n'ebe i nọ ma-
ọli, m'gagh-ahu kwa gi anya ma-ọli.
15 Ma uḅu a kutaranum ọkpọ-ubọ. O
rue, mḅe ọkpọ-ubọ ahu nākpọ, na aka

Jehova di n'aru ya. 16 Ọ si, Otù a ka
Jehova siri, Me ndagwurugwu a ka ọ
buru olùlù olùlù. 17 N'ihi na otù a ka
Jehova siri, Unu agagh-ahu ifufe, unu
agagh-ahu kwa okė miri-ozuzo, ma
ndagwurugwu ahu gējuputa na miri:
unu gāñu kwa, unu onwe-unu, na anu-
ulo-unu, na anumanu-unu nile. 18 Ma
nka di nfe n'anya Jehova: Ọ gēnye kwa
Moab n'aka-unu. 19 Unu gētiḅu kwa
obodo ọ bula ewusiri ike, na obodo ọ
bula kachasi nma, unu gēme kwa ka ezi
osisi ọ bula da, unu gēkpochi kwa isi-iyi
miri nile, were kwa nkume mebie ezi òkė
ala-ubi ọ bula. 20 O rue n'ututu, na,
mḅe anēsure onyinye-inata-iru-ọma, le,
miri nēsi n'uzọ Edom bia, ala we juputa
na miri. 21 Moab nile we nu na ndi-
eze ahu arigotawo ibuso ha agha, ha we
kpọkọta onwe-ha, site n'onye ọ bula nke
nēke onwe-ya ihe-ọkikė agha n'ùkwù,
we rigorue ndi bu okenye, ha we guzo
n'òkė-ala-ha. 22 Ha we bilie n'isi-
ututu, ma anyanwu mukwasiri miri ahu,
Moab we hu miri ahu na ncherita-iru
ha ka ọ nācha ọbara-ọbara dika ọbara:
23 ha we si, Nka bu ọbara; ekpochapuwo
ndi-eze ahu nọ̄, ha etiḅuwo kwa, nwoke
ọ bula ibe-ya: ma uḅu a, Moab, kwatanu
ihe-nkwata. 24 Ha biarue ọmuma-ulo-
ikwū Israel, Israel we bilie, tiḅue Moab,
ha we si n'iru ha ḅalaga: ha we ba ñime
ya nētiḅu Moab. 25 Ha we tipia obodo
nile ha; ha nātubà kwa, nwoke ọ bula
nkume-ya, n'ezi òkė ala-ubi ọ bula, tujue
ya; ha nēkpochi kwa isi-iyi miri nile, me
ka ezi osisi nile da: rue mḅe ọ bu nàni na
Kia-hareset ka emere ka nkume-ya fọdu;
ma ndi-ọma-èbè ḅara ya buruburu,
tiḅue ya. 26 Eze Moab we hu na agha
ahu di ike kari ya, ọ we chiri nnù ndikom
na ọgu iri-na-ise tiyere onwe-ya, bù ndi
nāmiputa mma-agha, itiwaru eze Edom:
ma ha apugh. 27 Ọ we were ọkpara-ya,
nke gābu eze n'ọnọdu ya, sure ya ọku
n'elu mḅidi, ka ọ buru àjà-nsure-ọku.
Okė iwe we di megide Israel: ha we si
n'ebe ọ nọ bulie ije, laghachi n'ala-ha.

4 1 Ma otù nwayi n'etiti ndinyom umu
ndi-amuma tikuru Elaisha nkpu, si,
Orù-gi, bù dim, anwuwo: ma gi onwe-gi
amawo na orù-gi nātu egwu Jehova: ma
onye-nbinye-ego abiawo ichiri n'onwe-
ya umum abua ka ha buru orù.
2 Elaisha we si ya, Gini ka m'gēmere
gi? gosim; gini ka i nwere n'ulo? Ọ
si, Ọ digh ihe ọ bula orù-gi nwayi nwere
n'ulo, ọ bu nàni ite manu. 3 Ọ si, Je,
riọtara onwe-gi ihe n'èzi n'aka ndi-aḅata-
obi-gi nile, bù ihe ihe nādigh nime ha;
ha abula ole-na-ole. 4 I gābà kwa
n'ulo, mechibido onwe-gi, mechibido
kwa umu-gi ndikom, uzọ, ḅaye manu
di n'ite ahu n'ihe ahu nile, buzuga nke
juru eju. 5 Ọ we si n'ebe ọ nọ la,
mechibido onwe-ya, mechibido kwa
umu-ya ndikom, uzọ; ha onwe-ha
nēbutere ya ihe ahu nso, ma ya onwe-ya
nāḅaye aḅaye. 6 O rue, mḅe ihe nile
juru, na ọ siri nwa-ya, Buterem nso ihe
ọzọ. Ọ si ya, Ọ digh ihe ọzọ di. Manu
ahu we kwusi. 7 Ọ we bia, gosi onye
nke Chineke. Ọ si, Je, re manu ahu,
kwua ugwọ-gi, gi onwe-gi na umu-gi
ndikom were nke fọduru di ndu.

8 Ubọchi we rue, na Elaisha gabigara
rue Shunem, ma otù nwayi uku nọ n'ebe
ahu; o rugide ya ka o rie nri. O rue,
mḅe ọ bula ọ nāgabiga, na ọ wezugara
onwe-ya ba n'ebe ahu iri nri. 9 Nwayi
ahu we si di-ya, Biko, le, amawom na
onye di nsọ nke Chineke ka ọ bu, bù
onye a nāgabiga n'akuku ayi mḅe nile.
10 Biko, ka ayi me ime-ulo-elu ntà nke
mḅidi; ka ayi dọba-kwa-ra ya n'ebe ahu
ihe-ndina, na table, na oche, na ihe-
idọba-oriọna: o gēru kwa, mḅe ọ
biakutere ayi, na ọ gēwezuga onwe-ya
ba n'ebe ahu. 11 Ubọchi we rue, na ọ
biara n'ebe ahu, wezuga onwe-ya ba
n'ime-ulo-elu ahu, dina n'ebe ahu.
12 Ọ si Gihezi, bù nwa-okorọbia-ya,
Kpọ nwayi Shunem nka. Ọ we kpọ ya,
ọ we guzo n'iru ya. 13 Elaisha we si
Gihezi, Biko, si ya, Le, i werewo
ncheḅu a nile cheḅu onwe-gi bayere ayi;
gini ka agēmere gi? ọ̀ bu igwa eze okwu
bayere gi, ma-ọbu igwa onye-isi usu-
ndi-agha? Ọ si, N'etiti ndim ka mu
onwem nēbi. 14 Ọ si, Gini kwa ka
agēmere ya? Gihezi we si, N'ezie ọ
nwegh nwa-nwoke, di-ya aghọwo kwa
agadi. 15 Ọ si, Kpọ ya. Ọ we kpọ
ya, nwayi ahu we guzo n'ọnu-uzọ.
16 Ọ si, Na mḅe nka akara àkà, dika
mḅe a aka-nile, gi onwe-gi ganāḅaku
nwa-nwoke. Ọ si, É-è, onye-nwem, gi
onye nke Chineke, agwala orù-gi nwayi
okwu-ugha. 17 Nwayi ahu we turu
ime, mua nwa-nwoke na mḅe ahu akara

àkà, dika mḇe ahu aka-nile, otú Elaisha
gwara ya. 18 Nwata ahu we toputa,
ubọchi we rue, na ọ pukuru nna-ya
jekuru ndi nēbì ọka. 19 Ọ si nna-ya,
Isim, isim. Ọ we si nwa-okorọbia-ya,
Kuru ya bakuru nne-ya. 20 O kuru
ya, me ka ọ biakute nne-ya, ọ nọkwasi
n'ikperè nne-ya rue etiti-ehihie, we
nwua. 21 Ọ rigo, tọḇọ ya n'ihe-ndina
onye nke Chineke ahu, mechibido ya
uzọ, pua. 22 Ọ kpọ di-ya, si, Biko,
ziterem otù nime umu-okorọbia, na otù
nime nne-inyinya-ibu, ka m'we ḇakuru
onye nke Chineke, lata kwa. 23 Ọ si,
Gini mere gi onwe-gi nējekuru ya ta?
ọ bugh ọnwa ọhu, ọ bugh kwa ubọchi-
izu-ike. Ọ si, Udo. 24 Ọ we jikwa
inyinya-ibu, si nwa-okorọbia-ya, Nēdu,
nēje kwa; eḇochilaram inyinya-ibu
n'ibum ḇa ọsọ, ma ọ buru na asighm i.
25 Ọ we je, biakute onye nke Chineke
ahu, rue ugwu Kamel. O rue, mḇe
onye nke Chineke huru ya site na
ncherita-iru ya, na ọ siri Gihezi, bú
nwa-okorọbia-ya, Le, nwayi Shunem
ahu: 26 biko, ḇa ọsọ izute ya uḇu a, si
ya, Ì nọ n'udo? di-gi, ọ̀ nọ n'udo? nwa-
gi, ọ̀ nọ n'udo? Ọ si, Ayi nọ n'udo.
27 Ọ we biakute onye nke Chineke rue
ugwu ahu, jide ya n'ukwu-ya abua.
Gihezi we biarue nso inupu ya; ma
onye nke Chineke siri, Ra ya aka: n'ihi
na nkpuru-obi-ya di ilu nime ya; ma
Jehova ezonariwom ya, O gosighkwam
ya. 28 Ọ we si, Àriọrọm nwa-nwoke
n'aka onye-nwem? àsighm, Arafulam?
29 Ọ we si Gihezi, Ke ihe-ọkiké
n'úkwù-gi, were kwa nkpa-n'akam
n'aka-gi, je: mḇe i zute nwoke ọ bula,
ekelela ya; mḇe nwoke ọ bula gēkele gi,
azala ya: tukwasi nkpa-n'akam n'iru
nwa-okoro ahu. 30 Nne nwa-okoro ahu
we si, Jehova nādi ndu, nkpuru-obi-gi
nādi kwa ndu, m'gagh-arapu gi ma-ọli.
Ọ we bilie, jeso ya. 31 Gihezi we
gabiga n'iru ha, tukwasi nkpa-n'aka ahu
n'iru nwa-okoro ahu; ma ọ digh olu di, ọ
digh kwa ọṅuṅa-nti di. Ọ we jeghachi
izute ya, gosi ya, si, Nwa-okoro ahu
etetagh. 32 Elaisha we bata n'ulo ahu,
ma, le, nwa-okoro ahu anwuwo, atọḇọ-
kwa-ra ya n'ihe-ndina-ya. 33 Ọ we ba,
mechibido ha abua uzọ kpere Jehova.
34 Ọ rigo, dina n'elu nwata ahu, tukwasi
ọnu-ya n'ọnu-ya, na anya-ya abua
n'anya-ya abua, na ọbu-aka-ya abua
n'ọbu-aka-ya abua, ruru ala n'elu ya;
anu-aru nwata ahu we di ọku. 35 Ọ we
biaghachi, jegharia iru na azu n'ulo otù
uḇò; ọ rigo, ruru kwa n'elu ya: nwa-
okoro ahu we ze uzere rue uḇò asa, nwa-
okoro we saghe anya-ya abua. 36 Ọ
kpọ Gihezi, si, Kpọ nwayi Shunem nka.
Ọ kpọ ya. Nwayi ahu we bakute ya, ọ
si, Kuru nwa-gi. 37 Ọ we ba nime, da
n'ala n'ukwu-ya, kpọ isi ala, kuru nwa-
ya, pua.

38 Ma Elaisha biaghachiri rue Gilgal:
ma oké unwu di n'ala ahu; umu ndi-
amuma nānọdu kwa ala n'iru ya: ọ we si
nwa-okorọbia-ya, Tukwasi ite uku
n'ọku, siere umu ndi-amuma ofé.
39 Otù onye we pua ba n'ọhia ichikọta
akwukwọ nri, ọ huta osisi vine ọhia,
chikọta afufa-ọhia nime ya nju uwe-ya,
bia, biye ha n'ite ofé: n'ihi na ha amagh
ha. 40 Ha we wuputara ndikom ahu,
ka ha rie. O rue, mḇe ha nēri ofé ahu,
na ndi ahu tiri nkpu, si, Ọnwu di n'ite,
gi onye nke Chineke. Ha apugh kwa
iri ya. 41 Ọ we si, Weta-kwa-nu utu
ọka. Ọ we tiye ya n'ite ahu, si,
Wuputara ndi-ayi, ka ha we rie. Ihe
ọjọ adigh kwa n'ite ahu.

42 Ma otù nwoke siri na Beal-
shalisha bia, butere onye nke Chineke
achicha nke nkpuru mbu, orú oḇe
achicha barley, na ọka nke ubi n'akpa-
ya. Ọ we si, Nye ndi-ayi, ka ha we rie.
43 Onye nējere ya ozi we si, Gini,
M'gēche nka n'iru ọgu ndikom ise? Ọ
si, Nye ndi-ayi, ka ha we rie; n'ihi na
otú a ka Jehova siri, Ha gēri, rifọ kwa.
44 Ọ we che ya n'iru ha, ha we rie, rifọ
kwa, dika okwu Jehova si di.

5 1 Ma Neaman, bú onye-isi usu-ndi-
agha eze Siria, bu nwoke di uku n'iru
onye-nwe-ya, buru kwa onye anāhu iru-
ọma, n'ihi na ọ bu n'aka-ya ka Jehova
nyere Siria nzọputa: nwoke ahu bu kwa
dike nke bu dinkpà, ma ọ bu onye-
ekpenta. 2 Ndi Siria apuwo nēje n'usu
ndi nāpunara madu ihe, we si n'ala
Israel dọta otù nwa-aḇọghọ ntà n'agha;
ọ we nọ n'iru nwunye Neaman. 3 Ọ
si nwayi-nwe-ya, Ọ gādim nọ̄ nma, ma
asi na onye-nwem nọ n'iru onye-amuma
nke nọ na Sameria! mḇe ahu ọ gēme
ka o si n'ekpenta-ya di ọcha soro ndi-
ya zukọta. 4 Otù onye we ba, gosi

onye-nwe-ya, si, Otù a na otù a ka
nwa-aḅọghọ ahu nke sitere n'ala Israel
kwuru. 5 Eze Siria we si, Je, ba,
ka m'ziga-kwa-ra eze Israel akwukwọ.
Ọ we je, chiri n'aka-ya talent ọla-ọcha
iri, na nnù ọla-edo iri-na-ise, na uwe
nḅanwe iri. 6 Ọ were akwukwọ ahu
biakute eze Israel, si, Ma uḅu a, mḅe
akwukwọ a biakutere gi, le, eżiwom
Neaman, bù orùm, biakute gi, ka i we
me ka o si n'ekpenta-ya di ọcha soro ndi-
ya zukọta. 7 O rue, mḅe eze Israel
guru akwukwọ ahu, na ọ dọwara uwe-ya
nile, si, Ọ̀ bu Chineke ka m'bu, ime ka
madu nwua na ime ka madu di ndu, na
nwoke a nēziterem ozi ime ka nwoke si
n'ekpenta-ya di ọcha soro ndi-ya zukọta?
ma otù ọ di, biko, maranu hu kwa na ya
onwe-ya nāchọ uzọ isi megidem. 8 O
rue, mḅe Elaisha, bù onye nke Chineke,
nuru na eze Israel dọwara uwe-ya nile,
ọ we zigara eze ozi, si, N'ihi gini ka
i dọwara uwe-gi nile? biko, ka ọ
biakutem, ọ gāmara kwa na onye-
amuma di n'Israel. 9 Neaman we bia,
ya na inyinya-ya nile na uḅọ-ala-ya, o
guzo n'ọnu-uzọ ulo Elaisha nwere.
10 Elaisha we zigara ya onye-ozi, si,
Je, sa aru uḅò asa nime Jọdan, anu-
aru-gi gālaghachikute kwa gi, i gâdi kwa
ọcha. 11 Ma Neaman were iwe, laba,
si, Le, m'siri, Ọ ghagh ipukutem, guzo,
kpọkue aha Jehova, bù Chineke-ya,
fufe aka-ya n'elu ebe ahu, me ka onye-
ekpenta di ọcha soro ndi-ya zukọta.
12 Abana na Fapa, bù osimiri
Damaskọs, hà adigh nma kari miri
Israel nile? m̀'gagh-asa aru nime ha,
di ọcha? Ọ we chigharia, laba n'ọnuma.
13 Ndi-orù-ya we biarue nso, gwa ya
okwu, si, Nnam, asi na ọ bu ihe uku
onye-amuma gwara gi me, i gagh-eme
ya? i gēsi kwa aǹa ghara ime ya mḅe
ọ siri gi, Sa aru, di kwa ọcha? 14 Ọ we
rida, suye onwe-ya nime Jọdan uḅò
asa, dika okwu onye nke Chineke si di:
anu-aru-ya we laghachi dika anu-aru
nwa-okoro ntà, ọ we di ọcha. 15 Ọ we
laghachikute onye nke Chineke, ya
onwe-ya na ọmuma-ulo-ikwū-ya nile,
bia, guzo n'iru ya, si, Biko, le, amawom
na ọ digh Chineke di n'uwa nile, ọ bu
nàni n'Israel: ma uḅu a, biko, nara ihe-
ngọzi n'aka orù-gi. 16 Ọ si, Jehova
nādi ndu, Onye m'guzoworo n'iru Ya,
m'gagh-anara ihe ọ bula ma-ọli. Ọ we
rugide ya inara ya; ma ọ juru aju.
17 Neaman we si, Ọ buru na i nagh,
biko, ka enye orù-gi ibu ájá nke inyinya
mule abua gēbu; n'ihi na orù-gi agagh-
emere chi ọzọ àjà-nsure-ọku ma-ọbu
àjà ọzọ site n'uḅu a, ma ọ bu nàni
Jehova. 18 Ka Jehova ḅaghara orù-gi
ihe a; mḅe onye-nwem nābà n'ulo
Rimon ikpọ isi ala n'ebe ahu, mḅe ya
onwe-ya nādabere kwa n'akam, m'we
kpọ isi ala n'ulo Rimon, mḅe m'kpọrọ
isi ala n'ulo Rimon, biko, ka Jehova
ḅaghara orù-gi n'ihe a. 19 Ọ si ya, La
n'udo. Ọ we si n'ebe ọ nọ je n'uzọ-ya
nwantī.

20 Ma Gihezi, bù nwa-okorọbia
Elaisha onye nke Chineke, siri, Le,
onye-nwem eḅochiwo onwe-ya n'ebe
Neaman onye Siria nka nọ, n'ighara
inara n'aka-ya ihe ọ wetara: Jehova nādi
ndu, n'ezie m'gāḅaso ya, nara ihe ufọdu
n'aka-ya. 21 Gihezi we chuso Neaman.
Neaman we hu otù onye nāḅaso ya, ọ
we si n'uḅọ-ala-ya rida izute ya, si, Ùdo
di kwa? 22 Ọ si, Udo di. Onye-
nwem ezitewom, si, Le, ọbunà uḅu a
umu-okorọbia abua nime umu ndi-
amuma esiwo n'ugwu Efraim biakutem;
biko, nye ha otù talent ọla-ọcha, na
uwe nḅanwe abua. 23 Neaman we si,
Kwere, nara talent abua. O rugide ya,
ke talent ọla-ọcha abua n'akpa abua,
chiri uwe nḅanwe abua, nye umu-
okorọbia-ya abua; ha we būru ha ga
n'iru ya. 24 Ọ biarue ugwu ntà ahu,
nara ha n'aka-ha, tiye ha n ulo: o zilaga
ndikom ahu, ha we la. 25 Ma ya
onwe-ya bara nime, guzo n'akuku onye-
nwe-ya. Elaisha we si ya, Òle ebe i si
bia, Gihezi? Ọ si, Orù-gi ejegh ebe ọ
bula. 26 Ọ si ya, Òbim ejesogh gi,
mḅe nwoke ahu siri n'uḅọ-ala-ya
chigharia izute gi? ọ̀ bu mḅe inara ego,
na inara uwe, na ubi-olive na ubi-vine,
na igwè ewu na aturu na igwè ehi, na
ndi-orù ndikom na ndinyom nēje ozi?
27 Ekpenta Neaman gārapara kwa n'aru
gi, na n'aru nkpuru-gi rue mḅe ebigh-
ebi. Ọ we si n'iru ya pua, buru onye-
ekpenta nēnwu dika snow.

6 1 Umu ndi-amuma we si Elaisha,
Biko, le, ebe ayi onwe-ayi nēbi n'iru
gi adikara ayi nkpa. 2 Biko, ka ayi
jerue Jọdan, si kwa n'ebe ahu were,

nwoke ọ bula otù ntuhie, mere onwe-ayi
otù ebe n'ebe ahu, ibiri n'ebe ahu. Ọ si,
Jenu. 3 Otù onye we si, Biko, kwere,
soro ndi-orù-gi je. Ọ si, Mu onwem
gēje. 4 Ọ we so ha je. Ha we biarue
Jọdan, ḅutue osisi. 5 O rue, mḅe otù
onye nēḅutu ntuhie-ya, na anyu-ike
dabàra na miri: ọ we tie nkpu, si, Ewò,
onye-nwem! nke ahu bu ihe ariọtara
ariọta. 6 Onye nke Chineke we si, Òle
ebe ọ dara? Ọ we me ka ọ hu ebe ahu.
Ọ we ḅutue otù osisi, tubà ya n'ebe ahu,
me ka anyu-ike se n'elu miri. 7 Ọ si,
Weliere onwe-gi. Ọ we setia aka-ya,
were ya.
8 Ma eze Siria nēbuso Israel agha; ọ
we me ka ndi-orù-ya dua ya ọdu, si,
N'ebe di otú a otú a ka ọmuma-ulo-
ikwũm gādi. 9 Onye nke Chineke we
zigara eze Israel ozi, si, Lezie onwe-gi
anya, ka i ghara igabiga ebe ahu; n'ihi
na n'ebe ahu ka Siria nāridata. 10 Eze
Israel we ziga ozi n'ebe ahu nke onye
nke Chineke siri ya dọ kwa ya aka na nti
bayere ya; ewe debe ya ndu n'ebe ahu,
ọ bugh otù uḅò, ọ bugh kwa uḅò abua.
11 Ma obi eze Siria anọgh n'otù ebe
n'ihi ihe a; ọ we kpọ ndi-orù-ya, si ha,
Ùnu agagh-egosim onye nime ayi diri
eze Israel? 12 Otù onye nime ndi-orù-
ya we si, É-è, onye-nwem eze: kama
Elaisha, bú onye-amuma nke nọ n'Israel,
o nēgosi eze Israel okwu nile nke i
nēkwu n'ime-ulo-ndina-gi. 13 Ọ si,
Jenu, hu ebe ya onwe-ya nọ, ka m'we
ziga kuta ya. Ewe gosi ya, si, Le, ọ nọ
na Dotan. 14 Ọ we ziga inyinya na
uḅọ-ala na oké usu-ndi-agha n'ebe ahu:
ha we bia n'abali, je obodo ahu
buruburu. 15 Onye nējere onye nke
Chineke ozi we bilie n'isi-ututu, pua,
ma, le, usu-ndi-agha nāḅa obodo ahu
buruburu, ha na inyinya na uḅọ-ala.
Nwa-okorọbia-ya we si ya, Ewó, onye-
nwem! àyi gēme aṅa? 16 Ọ si, Atula
egwu: n'ihi na ndi ayi na ha nọ di ọtutu
kari ndi ha na ha nọ. 17 Elaisha we kpe
ekpere, si, Jehova, biko, saghe anya-ya
abua, ka ọ we hu. Jehova we saghe
anya nwa-okorọbia ahu; ọ we hu: ma,
le, ugwu ahu juputara n'inyinya na uḅọ-
ala ọku buruburu Elaisha. 18 Ha we
ridakute ya, Elaisha we kpere Jehova, si,
Biko, were ìsi tie mba nka. Ọ we were
isi tie ha dika okwu Elaisha si di.
19 Elaisha we si ha, Nka abugh uzọ,
nka abugh kwa obodo; sonum je,
m'gēme kwa ka unu jekuru nwoke ahu
onye unu nāchọ. Ọ we me ka ha je
Sameria. 20 O rue, mḅe ha bara na
Sameria, na Elaisha siri, Jehova, saghe
anya ndikom ndia, ka ha we hu.
Jehova we saghe anya-ha, ha we hu:
ma, le, ha nọ n'etiti Sameria. 21 Eze
Israel we si Elaisha, mḅe ọ huru ha,
Nnam, ṁ'gētiḅu ha? ṁ'gētiḅu ha?
22 Ọ si, Etiḅula ha: i gētiḅu ndi i
wereworo mma-agha-gi, were kwa uta-
gi, dọta n'agha? dọba nri na miri n'iru
ha, ka ha we rie, ṅu kwa, lakuru onye-
nwe-ha. 23 Ọ we mere ha oké oriri:
ha we rie, ṅu kwa, ọ we zilaga ha, ha we
lakuru onye-nwe-ha. Ma usu ndi
nāpunara madu ihe nke Siria abatagh
ọzọ n'ala Israel.
24 O rue, mḅe nka gasiri, na Ben-
hedad, bú eze Siria, chikọtara ọmuma-
ulo - ikwũ - ya nile, rigo, nọchigide
Sameria n'agha. 25 Oké unwu uku
we di na Sameria: ma, le, ha nānọchigide
ya n'agha, rue mḅe anēre isi inyinya-ibu
ọgu ọla-ọcha anọ, na otù uzọ n'uzọ anọ
nke otù kab ṅsí nduru ọla-ọcha ise.
26 O rue, mḅe eze Israel nāgabiga n'elu
mḅidi, na otù nwayi tikuru ya nkpu, si,
Zọputa, onye-nwem eze. 27 Ọ si, Ọ
buru na Jehova azọputagh gi, òle ebe
m'gēsi zọputa gi? ọ̀ bu site n'ebe-
nzọcha-ọka, ma-ọbu site n'ebe-nzọcha-
nkpuru-vine? 28 Eze we si ya, Gini
nēme gi? Ọ si, Nwayi a sirim, Nye
nwa-gi nwoke, ka ayi we rie ya ta, nwam
nwoke ka ayi gēri kwa echi. 29 Ayi we
sie nwam nwoke, rie ya: m'we si ya
n'ubọchi soro ya, Nye nwa-gi nwoke, ka
ayi we rie ya: ma o zowo nwa-ya nwoke.
30 O rue, mḅe eze nuru okwu nile nke
nwayi ahu, na ọ dọwara uwe-ya nile;
(ma ya onwe-ya nāgabiga n'elu mḅidi;)
ndi Israel we le anya, ma, le, ákwà-nkpe
dikwasi n'anu-aru-ya n'okpuru uwe-ya.
31 Ọ we si, Ka Chineke mem otú a, ka
Ọ me kwa ihe ọzọ otù a, ma ọ buru na
isi Elaisha nwa Shefat gēguzo n'aru ya
ta. 32 Ma Elaisha nānọdu n'ulo-ya,
ndi-okenye nānọdu kwa n'ebe ọ nọ: eze
we ziga otù nwoke site n'iru ya: ma tutu
onye-ozi ahu abiakute ya, ya onwe-ya
siri ndi-okenye, Ùnu ahuwo na nwa
oḅu-madu a ezitewo iwezuga isim?

hunu, mḅe onye-ozi ahu nābia,
mechienu uzọ, were ibo-uzọ kwagide
ya: òlu ukwu abua nke onye-nwe-ya
adigh n'azu ya? 33 Mḅe ọ nọ
nākpayere ha uka, le, onye-ozi ahu
nāridakuru ya: ọ si, Le, ihe ọjọ a sitere
n'aka Jehova; gini mere m'nēle anya
7 Jehova ọzọ? 1 Elaisha we si,
Nurunu okwu Jehova: otù a ka
Jehova siri, Dika mḅe a echi agēre otù
mḅé utu ọka flour otù shekel, na mḅé
barley abua otù shekel, n'ọnu-uzọ-ama
Sameria. 2 Ọchi-agha ahu onye eze
nwere, onye ọ nādabere n'aka-ya, we za
onye nke Chineke, si, Le, ọ buru na
Jehova eme window n'elu-igwe, ihe a,
ọ gādi? Ọ si, Le, i ganēwere anya-gi
abua hu ya, ma i gagh-eri nime ya.
3 Ma ndikom anọ, bú ndi-ekpenta,
nọ n'oghere ọnu-uzọ-ama: ha we sirita
onwe-ha, Gini mere ayi onwe-ayi
nānọdu n'ebe a rue mḅe ayi nwuru?
4 Ọ buru na ayi asi, Ayi gābà n'obodo,
oké unwu di kwa n'obodo, ayi gānwu
kwa n'ebe ahu: ọ buru kwa na ayi anọdu
n'ebe a, ayi gānwu kwa. Ma uḅu a,
bianu, ka ayi dabà n'ọmuma-ulo-ikwū
Siria: ọ buru na ha edebe ayi ndu, ayi
gādi ndu; ọ buru kwa na ha eme ka ayi
nwua, ayi gānwu kwa. 5 Ha we bilie
n'ururuchi, ibà n'ọmuma-ulo-ikwū
Siria: ha we biarue nsọtu ọmuma-ulo-
ikwū Siria, ma, le, ọ digh nwoke nọ
n'ebe ahu. 6 N'ihi na Onye-nwe-ayi
mere ọmuma-ulo-ikwū Siria ka ha nu
olu uḅọ-ala, na olu inyinya, bú olu
oké usu-ndi-agha: ha we sirita onwe-ha,
Le, eze Israel egowo ndi-eze ndi Het,
na ndi-eze Ijipt, imegide ayi, ibiakwasi
ayi. 7 Ha we bilie, ḅalaga n'ururuchi,
rapu ulo-ikwū nile ha, na inyinya nile
ha, na inyinya-ibu nile ha, ọbuná
ọmuma-ulo-ikwū-ha otù ọ di, ḅalaga
n'ihi ndu-ha. 8 Ndi-ekpenta ahu we
biarue nsọtu ọmuma-ulo-ikwū, ba n'otù
ulo-ikwū, rie ihe, ṅu kwa ihe-ọṅuṅu,
si n'ebe ahu chiri ọla-ọcha, na ọla-edo,
na uwe, je zo ha; ha we biaghachi, ba
n'ulo-ikwū ọzọ, si n'ebe ahu chiri kwa
ihe, je zo ha. 9 Ha we sirita onwe-ha,
Ọ bugh ihe ziri ezi ka ayi onwe-ayi
nēme: ubọchi ta, ubọchi ozi ọma ka ọ
bu, ma ayi onwe-ayi nāḅa nkiti: ọ buru
na ayi echere rue ihè ututu, ajọ omume-
ayi gāchọputa ayi: ma uḅu a bianu, ka
ayi ba gosi ulo eze. 10 Ha we bia, kpọ
onye-ọnu-uzọ-ama obodo òkù, gosi ha,
si, Ayi bara n'ọmuma-ulo-ikwū Siria,
ma, le, ọ digh nwoke nọ n'ebe ahu, ọ
digh kwa olu madu di, ma inyinya
elibere elibe, na inyinya-ibu elibere
elibe, na ulo-ikwū otù ha di. 11 Ọ we
kpọ ndi-ọnu-uzọ-ama; ha we gosi ya ulo
eze nime. 12 Eze we bilie n'abali, si ndi-
orù-ya, Biko, ka m'gosi unu ihe Siria
meworo ayi. Ha mara na agu nāgu ayi
onwe-ayi, ha we si n'ọmuma-ulo-ikwū-
ha pua izo onwe-ha n'ọhia, si, Mḅe ha
siri n'obodo puta, ayi gējide ha na ndu,
ba n'obodo-ha. 13 Otù nime ndi-orù-
ya we za, si, Biko, ka achiri inyinya ise
nime inyinya fọduru, nke fọduru nime
ya, (le, ha di ka igwè nile nke Israel nke
fọduru nime ya; le, ha di ka igwè nile
nke Israel ndi gwusiri agwusi:) ka ayi
ziga hu kwa. 14 Ha we chiri uḅọ-ala
abua, ha na inyinya; eze we ziga ha iso
ọmuma-ulo-ikwū Siria, si, Jenu, hu.
15 Ha we jeso ha rue Jọdan: ma, le,
uzọ nile juputara n'uwe na ihe, nke ndi
Siria tufuru n'ime-ngwa-ngwa-ha. Ndi-
ozi we lata, gosi eze. 16 Ndi Israel we
pua, luta ọmuma-ulo-ikwū Siria n'agha.
Ewe re otù mḅé utu ọka flour otù
shekel, na mḅé barley abua otù shekel,
dika okwu Jehova si di. 17 Eze we
me ka onye-isi-agha ahu, bú onye ọ
nādabere n'aka-ya, lekọta ọnu-uzọ-ama:
ndi Israel we zọkwasi ya ukwu n'ọnu-
uzọ-ama, ọ nwua dika onye nke Chineke
kwuru, onye kwuru mḅe eze ridakuru
ya. 18 O rue, dika onye nke Chineke
gwara eze okwu, si, Agēre mḅé barley
abua otù shekel, na otù mḅé utu ọka
flour otù shekel, dika mḅè a echi, n'ọnu-
uzọ-ama Sameria; 19 onye-isi-agha
we za onye nke Chineke, si, Ma, le, ọ
buru na Jehova eme window n'elu-igwe,
ọ gādi ka okwu a si di? Ọ si, Le, i
ganēwere anya-gi abua hu ya, ma i
gagh-eri nime ya: 20 ọ we diri ya otù
a; ndi Israel we zọkwasi ya ukwu
n'ọnu-uzọ-ama, ọ nwua.

8 1 Ma Elaisha gwara nwayi ahu
okwu, bú onye ọ mere ka nwa-ya
nwoke di ndu, si, Bilie, je, gi onwe-gi na
ulo-gi, nọ dika ọbia n'ebe ọ bula i gānọ
dika ọbìa: n'ihi na Jehova akpọwo oké
unwu ka ọ da: ọzọ kwa, ọ gābiakwasi
ala arọ asa. 2 Nwayi ahu we bilie, me

dika okwu onye nke Chineke si di: ọ we
je, ya onwe-ya na ulo-ya, nọ dika ọbìa
n'ala ndi Filistia arọ asa. 3 O rue,
n'ọgwugwu arọ asa ahu, na nwayi ahu
si n'ala ndi Filistia lata: ọ pua itiku eze
nkpu bayere ulo-ya na ala-ya. 4 Ma
eze nāgwa Gihezi, bú nwa-okorọbia onye
nke Chineke, okwu, si, Biko, kọrọm
akukọ ihe uku nile nke Elaisha meworo.
5 O rue na, mḇe ya onwe-ya nākọrọ
eze otú ọ mere ka onye nwuru anwu di
ndu ọzọ, le, nwayi ahu, onye ọ mere ka
nwa-ya nwoke di ndu ọzọ, nētiku eze
nkpu bayere ulo-ya, baye-kwa-ra ala-ya.
Gihezi we si, Onye-nwem eze, nka bu
nwayi ahu, nka bu kwa nwa-ya nwoke,
onye Elaisha mere ka ọ di ndu ọzọ.
6 Eze we jua nwayi ahu, ọ we kọrọ ya
akukọ ahu. Eze we nye ya otù onye
nējere ya ozi, si, Nyeghachi ihe nile ọ
nwere, na ihe-ọmume nile nke ubi site
n'ubọchi ọ rapuru ala-ya, we rue
uḇu a.
7 Elaisha we biarue Damaskọs; ma
Ben-hedad, bú eze Siria, nāria ọria; ewe
gosi ya, si, Onye nke Chineke abiawo
n'ebe a. 8 Eze we si Hazael, Were
onyinye-inata-iru-ọma n'aka-gi, je izute
onye nke Chineke, jua Jehova ase site
n'aka-ya, si, M̄'gādiri ndu n'ọria nka?
9 Hazael we je izute ya, were onyinye-
inata-iru-ọma n'aka-ya, bú ezi ihe nile
nke Damaskọs, ibu ọgu camel abua
gēbu, ọ we bia guzo n'iru ya, si, Nwa-gi,
bú Ben-hedad eze Siria, ezìwom biakute
gi, si, M̄'gādiri ndu n'ọria nka?
10 Elaisha we si ya, Je, si ya, I ghagh
idiri ndu; ma Jehova emewo ka m'hu
na ọ ghagh inwu. 11 Ọ we legide ya
anya, che ya iru, rue mḇe ihere mere ya:
onye nke Chineke we kwa ákwá.
12 Hazael we si, Gini mere onye-nwem
nākwa ákwá? Ọ si, N'ihi na amawom
ihe ọjọ nke i gēme umu Israel: i gēsu
ebe nile ha ewusiri ike ọku, i gēwere
kwa mma-agha ḇue umu-okorọbia-ha, i
gātupia kwa umu-ha nāñu ara, i gāḇawa
ndinyom-ha di ime afọ. 13 Hazael we
si, Ma gini bu orù-gi, bú nkita nka, na
ọ gēme ihe uku a? Elaisha we si, Jehova
emewo ka m'hu na i gābu eze Siria.
14 Ọ we si n'ebe Elaisha nọ la, biakute
onye-nwe-ya; ọ si ya, Gini ka Elaisha
siri gi? Ọ si, Ọ sirim na i ghagh idiri
ndu. 15 O rue, n'echi-ya, na ọ chiri
ákwà-oḇuḇo, biaye na miri, basa ya
n'iru-ya, ọ we nwua: Hazael we buru
eze n'ọnọdu ya.
16 Ma n'arọ nkẹ-ise nke Joram nwa
Ehab, bú eze Israel, mḇe Jehoshafat bu
kwa eze Juda, Jehoram nwa Jehoshafat,
bú eze Juda, malitere ibu eze. 17 Orú
arọ na iri na abua ka ọ ḇara mḇe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ
asatọ na Jerusalem. 18 Ọ je ije n'uzọ
ndi-eze Israel, dika ulo Ehab mere:
n'ihi na ọ bu nwa-nwayi Ehab ka ọ
nwere na nwunye: ọ we me ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova. 19 Ma Jehova ekwegh
ibibi Juda, n'ihi Devid, bú orù-Ya, dika
Ọ siri ya na Ọ gēnye ya oriọna, nye kwa
umu-ya, ubọchi nile. 20 N'ubọchi-ya
ka Edom siri n'okpuru aka Juda jehie,
mere onwe-ha eze. 21 Joram we gabiga
rue Zaia, ya na uḇọ-ala-ya nile: o rue na
o biliri n'abali, tiḇue Edom ndi nāḇa ya
buruburu, ha na ndi-isi uḇọ-ala: ndi ahu
we ḇalaga n'ulo-ikwū-ha. 23 Edom we
si n'okpuru aka Juda jehie, rue ta. Mḇe
ahu ka Libna jehiere n'otù mḇe ahu.
23 Ma okwu Joram nile nke fọduru, na
ihe nile ọ mere, èdegh ihe ahu
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-
eze Juda? 24 Joram we so nna-ya-hà
dina n'ọnwu, elìe ya n'ebe elìri nna-ya-
hà n'obodo Devid: Ehazaia, bú nwa-ya,
we buru eze n'ọnọdu ya.
25 N'arọ nke-iri-na-abua nke Joram
nwa Ehab, bú eze Israel, ka Ehazaia
nwa Jehoram, bú eze Juda, malitere ibu
eze. 26 Orú arọ na abua ka Ehazaia
ḇara mḇe ọ malitere ibu eze; ọ we buru
eze otù arọ na Jerusalem. Ma aha nne-
ya bu Atalaia nwa Ọmri, bú eze Israel.
27 Ọ we je ije n'uzọ ulo Ehab, me ihe
jọrọ njọ n'anya Jehova, dika ulo Ehab
mere: n'ihi na nwa nwa ulo Ehab ka ọ
bu. 28 Ọ we soro Joram nwa Ehab
ibuso Hazael, bú eze Siria, agha na
Remot-gilead: ndi Siria we tiḇue Joram.
29 Eze, bú Joram, we lata ka agwọ ya
nime Jezreel na ntiḇu ndi Siria tiḇuru ya
na Rema, mḇe o nēbuso Hazael, bú eze
Siria, agha. Ehazaia nwa Jehoram, bú
eze Juda, we rida ihu Joram nwa Ehab
nime Jezreel, n'ihi na ọ nāria ọria.
9 1 Ma Elaisha, bú onye-amuma,
kpọrọ otù onye nime umu ndi-
amuma, si ya, Ke ihe-ọkikė n'úkwù-gi,
were karama manu a n'aka-gi, je Remot-

gilead. 2 Mḅe i biara ebe ahu, gi hu
Jihu nwa Jehoshafat nwa Nimshi anya
n'ebe ahu, ba nime, me ka o bilie site
n'etiti umu-nne-ya, me kwa ka ọ ba
n'ime-ulo di n'ime-ulo. 3 Gi were kwa
karama manu ahu, wukwasi ya n'isi-ya,
si, Otù a ka Jehova siri, Etewom i manu
ibu eze Israel. Meghe kwa uzọ, ḅalaga,
eche-kwa-la eehe. 4 Nwa-okorọbia ahu,
ọbunà nwa-okorọbia ahu, bù onye-
amuma, we jerue Remot-gilead. 5 Ọ
bia, ma, le, ndi-isi usu-ndi-agha nanọdu
ala; ọ si, Enwerem okwu igwa gi, onye-
isi. Jihu we si, Ọ bu onye nime ayi
nile? Ọ si, Ọ bu gi, onye-isi. 6 O bilie,
ba n'ulo; ọ wukwasi manu ahu n'isi-ya,
si ya, Otù a ka Jehova, bù Chineke
Israel, siri, Etewom i manu ibu eze ndi
Jehova, bù Israel. 7 I gētiḅu kwa ulo
Ehab, bù onye-nwe-gi, ka M'we bọ ọbọ
ọbara ndi-orùm, bù ndi-amuma, na
ọbara ndi-orù nile nke Jehova, n'aka
Jezebel. 8 Ulo nile nke Ehab gāla kwa
n'iyi: M'gēbipu kwa n'aru Ehab nwa-
nwoke ọ bula, na onye eḅochiri eḅochi
na onye arapuru arapu n'Israel.
9 M'gēme kwa ulo Ehab ka ọ di ka ulo
Jeroboam nwa Nebat, ka ọ di kwa ka
ulo Beasha nwa Ahaija. 10 Nkita gēri
kwa Jezebel n'òkè-ala-ubi Jezreel, ọ
digh kwa onye nēli ya. Ọ we meghe
uzọ ḅalaga. 11 Jehu we pukute ndi-
orù onye-nwe-ya: otù onye we si ya,
Ùdo di kwa? gini mere onye a nke nāwi
ara biakutere gi? Ọ si ha, Unu onwe-
unu amawo nwoke ahu na nkpari-uka-
ya. 12 Ha si, Ọ bu okwu-ugha; biko,
gosi ayi. Ọ si, Otù a na otù a ka ọ
gwaram, si, Otù a ka Jehova siri,
Etewom i manu ibu eze Israel. 13 Ha
we me ngwa, ehiri, nwoke ọ bula uwe-
ya, do ya n'okpuru ya n'elu ihe-nrigo,
fùa opi-ike, si, Jihu bu eze. 14 Jihu
nwa Jehoshafat nwa Nimshi we kekọta
madu imegide Joram. (Ma Joram
nēche Remot-gilead, ya onwe-ya na
Israel nile, n'ihi Hazael, bù eze Siria:
15 ma Jehoram, bù eze, laghachiri ka
agwọ ya nime Jezreel na ntiḅu nke ndi
Siria tiḅuru ya, mḅe o nēbuso Hazael,
bù eze Siria, agha.) Jihu we si, Ọ buru
na nka bu uche-unu, ka onye-nḅapu
ghara isi n'obodo a pua ije igosi ya nime
Jezreel. 16 Jihu we nọdu n'uḅọ-ala,
jerue Jezreel; n'ihi na Joram nēdina
n'ebe ahu. Ma Ehazaia, bù eze Juda,
ridatara ihu Joram. 17 Ma onye-nche
nēguzo n'elu ulo-elu na Jezreel, ọ hu
igwè ndi Jihu mḅe ọ nābia, ọ si, Igwè
madu ka m'nāhu. Jehoram we si, Were
onye-inyinya, ziga izute ha, ya si kwa,
Ùdo di kwa? 18 Onye-nnọkwasi-
inyinya we je izute ya, si, Otù a ka eze
siri. Ùdo di kwa? Jihu we si, Gini ka
gi na udo nwekọrọ? chigharia ga n'azum.
Onye-nche ahu we gosi, si, Onye-ozi-
ayi biakutere ha, ma ọ latagh. 19 Ọ
we zipu onye-nnọkwasi-inyinya nke-
abua, ọ biakute ha, si, Otù a ka eze siri,
Ùdo di kwa? Jihu we si, Gini ka gi na
udo nwekọrọ? chigharia ga n'azum.
20 Onye-nche we gosi, si, Ọ biaruru ha
aru, ma ọ latagh: ma odudu-inyinya di
ka odudu-inyinya Jihu nwa Nimshi;
n'ihi na o nēdu inyinya dika onye nāwi
ara. 21 Jehoram we si, Jikwa uḅọ-ala.
Ha we jikwa uḅọ-ala-ya. Jehoram, bù
eze Israel, na Ehazaia, bú eze Juda, we
pua, nwoke ọ bula n'uḅọ-ala-ya, ha we
pua izute Jihu, we huta ya n'òkè-ala-ubi
Nebot, bù onye Jezreel. 22 O rue, mḅe
Jehoram huru Jihu, na ọ siri, Ùdo di kwa,
Jihu? Ọ si, Gini bu udo ahu, na mḅe
ikwa-iko Jezebel, bù nne-gi, na mḅasi-ya
nādi ọtutu? 23 Jehoram we chigharia
aka - ya abua, ḅalaga, si Ehazaia,
Aghughọ di, Ehazaia. 24 Jihu we
dọtia uta-ya ka aka-ya ra, ḅata Jehoram
n'aḅata ogwe-aka-ya abua, àkù we si
n'obi-ya puta, ọ we ruru ala n'uḅọ-ala-
ya. 25 Jihu we si Bidka, bù onye-isi-
agha-ya, Bulie ya, tubà n'òkè ubi Nebot,
bù onye Jezreel: n'ihi na cheta na mu
na gi nānọkwasi n'elu inyinya, ayi abua,
nēso Ehab, bù nna-ya, mḅe Jehova boro
ya ibu a; 26 N'ezie ahuwom ọbara
Nebot na ọbara umu-ya ndikom n'abali
nyahuru, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta;
M'gākwughachi kwa gi n'òkè-ala-ubi
nka, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. Ma
uḅu a bulie ya, tubà ya n'òkè-ala-ubi
ahu, dika okwu Jehova si di. 27 Ma
Ehazaia, bù eze Juda, huru ya, ḅalaga
n'uzọ ulo ubi aḅara ogige. Jihu we
chuso ya, si, Tiḅu-kwa-nu ya n'uḅọ-
ala-ya. Ha we tiḅue ya na nrigo Gua,
nke di nso Ibleam. Ọ we ḅalaga na
Megido, nwua n'ebe ahu. 28 Ndi-orù-
ya we me ka uḅọ-ala-ya būru ya ierue

Jerusalem, ha we lie ya n'ili-ya, n'ebe
elìri nna-ya-hà, n'obodo Devid.
29 Ma n'arọ nke-iri-na-otù nke Joram
nwa Ehab ka Ehazaia malitere ibu eze
Juda.
30 Jihu we biarue Jezreel, Jezebel we
nu ya; ọ we de ihe-ichọ-nma n'anya-ya
abua, me ka isi-ya di nma, lepu anya na
window. 31 Mḅe Jihu bara n'ọnu-uzọ-
ama, nwayi ahu siri, Ùdo di kwa, Zimri,
oḅu onye-nwe-ya? 32 Jihu we welie
iru-ya le anya na window, si, Ònye
diyerem? ònye? Onozi abua ma-ọbu
atọ we leputa anya n'ebe ọ nọ. 33 Ọ
si, Tudanu ya. Ha we tuda ya: ufọdu
nime ọbara-ya we fesa na mḅidi, na
n'inyinya-ya: ọ we zọkwasi ya ukwu.
34 Ọ bata, rie ihe ṅu kwa ihe-ọṅuṅu, si,
Biko, Lenu nwayi a aburu ọnu anya
nke-ọma, lie ya: n'ihi na nwa-nwayi eze
ka ọ bu. 35 Ha we je ili ya: ma ha
achọtagh ihe ọ bula di n'aru-ya ma-
ọbugh okpokoro-isi-ya, na ukwu-ya
abua, na ọbu-aka-ya abua. 36 Ha we
biaghachi, gosi ya. Ọ si, Okwu Jehova
ka ọ bu, nke O kwuru n'aka orù-Ya, bù
Elaija onye Tisbe, si, N'òkè-ala-ubi
Jezreel ka nkita gēri anu-aru Jezebel:
37 ozu Jezebel gādi kwa ka ǹsi-anu
n'elu ubi n'òkè-ala-ubi Jezreel; ha ewe
ghara isi, Nka bu Jezebel.
10 1 Ma Ehab nwere ọgu umu-
ndikom atọ na iri nime Sameria.
Jihu we de akwukwọ ziga na Sameria,
zigara ndi-isi Jezreel, bù ndi-okenye,
ziga-kwa-ra ndi nāzù umu Ehab, si,
2 Ma uḅu a, mḅe akwukwọ a bara
n'aka-unu, ebe umu onye-nwe-unu nọ
n'etiti unu, ebe uḅọ-ala na inyinya di
kwa n'etiti unu, na obodo ewusiri ike, na
ihe-agha; 3 leputanu onye ahu nke
kachasi nma, nke zi-kwa-ra ezi karisia,
nime umu-ndikom onye-nwe-unu, donu
ya n'elu oche-eze nna-ya, buere ulo
onye-nwe-unu agha. 4 Ha we tua
egwu nke-uku ri nne, si, Le, eze abua
eguzogh n'iru ya: àyi onwe-ayi gēsi kwa
aṅa guzo? 5 Onye nke bu onye-isi ulo,
na onye nke bu onye-isi obodo, na ndi-
okenye, na ndi nāzù umu eze, we zigara
Jihu ozi, si, Ndi-orù-gi ka ayi bu, ayi
gēme kwa ihe nile i si ayi me; ayi agagh-
eme nwoke ọ bula eze: gi me ihe di nma
n'anya-gi. 6 Ọ we degara ha akwukwọ
nke uḅò abua, si, Ọ buru na mu ka unu
diri, ọ buru kwa na olum ka unu onwe-
unu nēge nti, chirinu isi ndikom ahu, bù
umu onye-nwe-unu, biakutem dika mḅe
a echi rue Jezreel. Ma umu eze, bù ọgu
ndikom atọ na iri, nọ n'aka ndi uku
obodo ahu, ndi nāzùlite ha. 7 O rue,
mḅe akwukwọ ahu bara ha n'aka, na ha
chiri umu eze, ḅue ha, bù ọgu ndikom
atọ na iri, tiye isi-ha nime nkata, zigara
ya rue Jezreel. 8 Onye-ozi we bia, gosi
ya, si, Ha ebubatawo isi umu eze. Ọ
si, Tukọbanu ha n'obo abua n'oghere
ọnu-uzọ-ama rue ututu. 9 O rue,
n'ututu, na ọ puru, guzo, si ndi Israel
nile, Ndi ezi omume ka unu bu: le, mu
onwem kekọtara madu imegide onye-
nwem, ḅue ya: ma ònye tiḅuru ndia
nile? 10 Maranu uḅu a na ọ digh okwu
ọ bula gāda n'ala nime okwu Jehova,
nke Jehova kwuru bayere ulo Ehab:
n'ihi na Jehova emewo ihe O kwuru
n'aka orù-Ya, bù Elaija. 11 Jihu we
tiḅue ndi nile fọduru ulo Ehab nime
Jezreel, na ndi uku ya nile, na ndi ọ
mara nke-ọma, na ndi-nchu-aja-ya, rue
mḅe ọ digh onye fọduru ọ rapuru ya.
12 O bilie, bia, jerue Sameria. Mḅe ya
onwe-ya ruru ulo-nlibe-anu nke ndi-
ọzùzù-aturu n'uzọ, 13 Jihu hutara
umu-nne Ehazaia, bù eze Juda, ọ si,
Òle ndi ka unu bu? Ha si, Umu-nne
Ehazaia ka ayi bu: ayi nārida kwa iju
ajuju bayere udo umu eze na umu eze-
nwayi. 14 Ọ si, Jidenu ha na ndu.
Ha we jide ha na ndu, ḅue ha n'olùlù
ulo-nlibe-anu, bù ọgu ndikom abua na
abua; ọ kwegh kwa ka nwoke ọ bula
fọdu nime ha.
15 O si n'ebe ahu je, we huta
Jehonadab nwa Rikab, ka ọ nābia izute
ya: ọ gọzie ya, si ya, Obi-gi, ò ziri ezi,
dika obim di n'ebe obi-gi di? Jehonadab
we si, Otù a ka ọ di. Ọ buru na ọ di otù
a, nyem aka-gi. Ọ we nye ya aka-ya; ọ
we me ka ọ rigo n'uḅọ-ala-ya. 16 Ọ
si, Jesom, le ekworo m'nēkworo Jehova.
Ha we me ka ọ ga ije n'uḅọ-ala-ya.
17 Ọ biarue Sameria, tiḅue ndi nile
fọduru Ehab nime Sameria, rue mḅe o
kpochapuru ya, dika okwu Jehova si di,
nke Ọ gwara Elaija. 18 Jihu we chikọta
ndi Israel nile, si ha, Ehab fère Beal
òfùfè nke-ntà; Jihu gēfè ya òfùfè rinne.
19 Ma uḅu a, kpọnu ndi-amuma nile
nke Beal, na ndi nile nēfè ya, na ndi-

nchu-aja-ya nile, ka ha biakutem; ka
aghara ile anya nwoke ọ bula ma ahugh
ya: n'ihi na enwerem aja uku ichuru
Beal; onye ọ bula elere anya ya ma
ahugh ya, ọ gagh-adi ndu. Ma Jihu
mere ya n'aghughọ, ka ọ we me ka ndi
nēfè Beal la n'iyì. 20 Jihu we si, Donu
ubọchi nḅochi nsọ nye Beal. Ha we
kpọsa ya. 21 Jihu we ziga ozi n'Israel
nile: ndi nile nēfè Beal we bia, ọ digh
kwa nwoke ọ bula fọduru nke nābiagh.
Ha we ba n'ulo Beal; ulo Beal we juputa
na madu site n'otù ọnu-uzọ rue ọnu-uzọ
ọzọ. 22 Ọ si onye ahu nke bu onye-isi
ulo anēdebe uwe, Chiputara ndi nile
nēfè Beal uwe. Ọ we chiputara ha uwe.
23 Jihu we ba, ya na Jehonadab nwa
Rikab, n'ulo Beal; ọ si ndi nēfè Beal,
Chọsienu ike, hu, ka otù nime ndi nēfè
Jehova ghara idi n'ebe a n'etiti unu,
kama ndi nēfè Beal, náni ha. 24 Ha
we ba ime àjà na àjà-nsure-ọku. Ma
Jihu doro nye onwe-ya ọgu ndikom anọ
n'èzi, si, Nwoke ahu nke kwere ka otù
onye wepuga onwe-ya nime ndikom ahu
ndi mu onwem nēme ka ha ba n'aka-
unu, ndu-ya gālara ndu-ya. 25 O rue,
mḅe o surebìri àjà-nsure-ọku, na Jihu
siri ndi-ọḅa-ọsọ, si kwa ndi-isi-agha,
Banu, tiḅue ha; ekwela nwoke ọ bula
pua. Ha we were ọnu mma-agha tiḅue
ha; ndi-ọḅa-ọsọ na ndi-isi-agha tupuru
ha n'èzi, jerue obodo ulo Beal. 26 Ha
we buputa ogidi nke ulo Beal, sure ha
ọku. 27 Ha kwatu-kwa-ra ogidi Beal,
kwatu kwa ulo Beal, me ka ọ buru olùlù-
ọkwu, rue ta. 28 Jihu we kpochapu
Beal n'Israel. 29 Náni nmehie nile nke
Jeroboam nwa Nebat, nke o jiri me ka
Israel mehie, Jihu ewezugagh onwe-ya
n'iso ha, bù umu-ehi ọla-edo ahu nke di
na Bet-el, na nke di na Dan. 30 Jehova
we si Jihu, N'ihi na i meworo nke-ọma
n'ime ihe ziri ezi n'anyam, i we me ulo
Ehab dika ihe nile si di nke di n'obim,
umu-gi ndikom nke umu-umu nke-anọ
gānọkwasiri gi n'oche-eze Israel. 31 Ma
Jihu elezigh anya ijeghari n'iwu Jehova,
bù Chineke Israel, n'obi-ya nile: ọ
wezugagh onwe-ya pua na nmehie nile
nke Jeroboam, nke o jiri me ka Israel
mehie.

32 Na mḅe ahu ka Jehova malitere
ibipu ufọdu n'Israel: Hazael we tiḅue ha
n'ókè ala nile nke Israel; 33 site na
Jọdan n'ọwuwa-anyanwu, ala nile nke
Gilead, ndi Gad, na ndi Reuben, na ndi
Manase, site n'Aroea, nke di n'akuku
ndagwurugwu Anon, bù Gilead na
Beshan. 34 Ma okwu Jihu nile nke
fọduru, na ihe nile ọ mere, na idi-ike-
ya nile, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe
emere n'ubọchi nke ndi-eze Israel?
35 Jihu we so nna-ya-hà dina n'ọnwu:
ha we lie ya na Sameria. Jehoahaz nwa-
ya we buru eze n'ọnọdu ya. 36 Ma
ubọchi Jihu bu eze Israel nime Sameria
di orù arọ na asatọ.

11 1 Mḅe Atalaia, bú nne Ehazaia,
huru na nwa-ya nwoke anwuwo,
o bilie, me ka nkpuru nile ndi nwe ala-
eze la n'iyì. 2 Ma Jehosheba, nwa-
nwayi eze, bú Joram, nwa-nne-nwayi
Ehazaia, were Joash nwa-nwoke
Ehazaia, zupu ya n'etiti umu-ndikom
eze ndi anēme ka ha nwua, ọ were ya
na nwayi nēnye ya ara, tiye ha n'ime-ulo
nke ihe-ndina; ha we zopu ya n'iru
Atalaia, ewe ghara ime ka ọ nwua. 3 Ọ
we nọ n'aka-ya n'ulo Jehova nēzo onwe-
ya arọ isi: Atalaia we buru eze ala ahu.

4 Ma n'arọ nke-asa Jehoiada zigara
chita ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom
ise, ndi diri ndi-Karait, na ndi diri ndi-
ọḅa-ọsọ, ọ me ka ha bakute ya n'ulo
Jehova; ya na ha we ḅa ndu, ọ me ka ha
ṅua iyi n'ulo Jehova, ọ me kwa ka ha
hu nwa eze. 5 Ọ we nye ha iwu, si,
Nka bu ihe unu gēme: otù uzọ n'uzọ atọ
nime unu, bù ndi nābà nime n'ubọchi-
izu-ike, ganēdebe kwa ihe-ndebe ulo
eze; 6 otù uzọ n'uzọ atọ gādi kwa
n'ọnu-uzọ-ama Sua; otù uzọ n'uzọ atọ
gādi kwa n'ọnu-uzọ-ama n'azu ndi-
ọḅa-ọsọ: unu gēdebe kwa ihe-ndebe
nke ulo a, buru ihe-nḅochi. 7 Ma usu
abua ahu nime unu, bù ndi nile nāpu
apu n'ubọchi-izu-ike, ha gēdebe kwa
ihe-ndebe ulo Jehova buruburu eze.
8 Unu gānọ kwa eze buruburu, nwoke
ọ bula na ihe-agha-ya n'aka-ya; ma
onye nābata nime ariri-unu, ka eme ka
ọ nwua: unu nọye-kwa-ra eze mḅe ọ
nāpu n'èzi, na mḅe ọ nābà nime. 9 Ndi-
isi usu ọgu ndikom ise we me dika ihe
nile si di nke Jehoiada, bù onye-nchu-
aja, nyere n'iwu: ha we chiri, nwoke ọ
bula ndikom-ya, bù ndi nābà nime
n'ubọchi-izu-ike, ha na ndi nāpu apu
n'ubọchi-izu-ike, ha we biakute

Jehoiada, bù onye-nchu-aja. 10 Onye-
nchu-aja we nye ndi-isi usu ọgu ndikom
ise ube na ọta nke eze, bù Devid,
nwereri, nke di n'ulo Jehova. 11 Ndi-
ọḅa-ọsọ we guzo, nwoke ọ bula na ihe-
agha-ya n'aka-ya, site n'akuku aka-
nri ulo rue akuku aka-ekpe ulo ahu,
n'akuku ebe-ichu-aja na n'akuku ulo,
n'akuku eze buruburu. 12 Ọ we me ka
nwa eze puta, o kpube ya okpu-eze, nye
ya ihe-àmà; ha we me ya eze, te ya
manu, kua aka-ha, si, Ka eze di ndu.
13 Atalaia we nu olu ndi-ọḅa-ọsọ na nke
ndi Juda, ọ we biakute ndi ahu n'ulo
Jehova: 14 ọ hu, ma, le, eze nēguzo
n'akuku ogidi, dika ikpé si di, ndi-isi na
opi-ha di kwa n'akuku eze; ndi nile nke
ala ahu ṅuri-kwa-ra ọṅu, fùa opì.
Atalaia we dọwa uwe-ya nile, kpọ, si,
Nkekọta imegide eze, nkekọta imegide
eze. 15 Jehoiada, bù onye-nchu-aja,
we nye ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom
ise iwu, bù ndi-nlekọta usu-ndi-agha,
si ha, Menu ka ọ pua ba n'etiti ariri; ma
onye nābiaso ya n'azu, werenu mma-
agha me ka ọ nwua: n'ìhi na onye-nchu-
aja siri, Ka aghara ime ka ọ nwua n'ulo
Jehova. 16 Ha we doro ya onwe-ha
n'akuku abua; ọ we si uzọ nbata inyinya
ba n'ulo eze: ewe me ka ọ nwua n'ebe
ahu.

17 Jehoiada we me ọḅuḅa-ndu nke di
n'etiti Jehova na eze na ndi Juda, na ha
gābu ndi Jehova nwere; na n'etiti eze
na ndi Juda. 18 Ndi nile nke ala ahu
we ba n'ulo Beal, kwatue ya; ebe-ichu-
aja-ya nile na onyinyo-ya nile, ha
tupiara ha nke-ọma, ha ḅu-kwa-ra
Matan, bù onye-nchu-aja Beal, n'iru
ebe-ichu-aja ahu. Onye-nchu-aja we
do ndi-nlekọta ilekọta ulo Jehova.
19 Ọ we chiri ndi-isi usu ọgu ndikom
ise, na ndi-Karait, na ndi-ọḅa-ọsọ, na
ndi nile nke ala ahu; ha we me ka eze si
n'ulo Jehova rida, ha we si uzọ ọnu-uzọ-
ama ndi-ọḅa-ọsọ ba n'ulo eze. Ọ we
nọkwasi n'oche ndi-eze. 20 Ndi
nile nke ala ahu we ṅuria ọṅu, obodo
ahu di-kwa-ra jū: ha we were mma-
agha me ka Atalaia nwua n'ulo eze.

21 Jehoash ḅara arọ asa mḅe ọ
12 malitere ibu eze. 1 N'arọ nke-
asa nke Jihu ka Jehoash malitere
ibu eze; ọ we buru eze ọgu arọ abua na
Jerusalem: aha nne-ya bu Zibia nke
Bia-sheba. 2 Jehoash we me ihe ziri
ezi n'anya Jehova ubọchi-ya nile nke
Jehoiada, bù onye-nchu-aja, ziri ya ihe.
3 Nāni na ewezugagh ebe di elu: ndi
Juda nọ nāchu aja, nēsure kwa ihe-
nsure-ọku nēsì isì utọ n'ebe di elu nile.

4 Jehoash we si ndi-nchu-aja, Ego
nile nke ihe nsọ nile nke anēwebata n'ulo
Jehova, bù ego onye nāgabiga n'ebe ndi
agukọtara agukọta nọ, nwoke ọ bula ego
madu nile nke ọrùrù-ọnu-ya, na ego nile
nke ọ batara n'obi nwoke ọ bula iwebata
n'ulo Jehova, 5 ka ndi-nchu-aja were
ya n'onwe-ha, nwoke ọ bula site n'aka
onye ọ mara: ha onwe-ha gēme ka ebe
etipùru etipù nke ulo ahu di ike, ebe ọ
bula agāchọta ebe etipùru etipù. 6 O
rue, n'arọ nke-orù-na-atọ nke eze, bù
Jehoash, na ndi-nchu-aja emegh ka ebe
etipùru etipù nke ulo ahu di ike. 7 Eze,
bù Jehoash, we kpọ Jehoiada, bù onye-
nchu-aja, kpọ kwa ndi-nchu-aja ọzọ, si
ha, Gini mere unu emegh ka ebe etipùru
etipù nke ulo ahu di ike? ma uḅu a unu
anarala ego n'aka ndi unu mara, kama
nyenu ya ime ka ebe etipùru etipù nke
ulo ahu di ike. 8 Ndi-nchu-aja we
kwere ka ha ghara inara ego n'aka ndi
Juda, ka ha ghara kwa ime ka ebe etipùru
etipù nke ulo ahu di ike. 9 Jehoiada,
bù onye-nchu-aja, we were otù iḅe,
rapùe oghere n'okwu-ya, dọba ya
n'akuku ebe-ichu-aja, n'aka-nri nke ebe
madu nābà n'ulo Jehova: ndi-nchu-aja
ndi nēche nbata-uzọ we tiye n'ebe ahu
ego nile anēwebata n'ulo Jehova. 10 O
rue, mḅe ha huru na ego ahu riri nne
n'iḅe ahu, na ode-akwukwọ eze na onye-
isi-nchu-aja rigoro, ke ego ahu n'ihe, gu
kwa ya, bù nke achọtara n'ulo Jehova.
11 Ha we nye ego ahu nke atùrù atù
n'aka ndi nēje ozi ahu, bù ndi nēlekọta
ulo Jehova: ha we weputa ya nye ndi-
ọkà n'osisi, nye kwa ndi nēwu ulo, bù
ndi nālu ọlu n'ulo Jehova, 12 nye kwa
ndi nēdo nkume, nye kwa ndi nāwa
nkume, na iji zuta osisi na nkume
awara awa ime ka ebe etipùru etipù
nke ulo Jehova di ike, na ikwu ugwọ
ihe nile nāputara ulo ahu ime ka ọ
di ike. 13 Otù ọ di, emegh iko ọla-
ọcha, na ihe-ikpakepu-ọku, na ọkwa-
nwusa, na opì, ihe ọla-edo ọ bula,
ma-ọbu ihe ọla-ọcha, nye ulo Jehova,
site n'ego nke anēwebata n'ulo Jehova:

14 n'ihi na ọ bu ndi nēje ozi ahu
ka ha nyere ya, were kwa ya me ka
ulo Jehova di ike. 15 Ha na ndikom
ahu, ndi ha nēnye ego n'aka-ha inye
ndi nēje ozi ahu, agugh ego ahu: n'ihi
na ọ bu n'ikwesi-ntukwasi-obi ka ndi
ahu nēme ihe. 16 Adıgh-ewebata ego
àjà-ıkpe-ọmuma na ego àjà-nmehie n'ulo
Jehova: ọ bu ndi-nchu-aja nwe ya.
17 Mḅe ahu Hazael, bú eze Siria,
rigoro, buso Gat agha, were ya: Hazael
we che iru-ya irigo imegide Jerusalem.
18 Jehoash, bú eze Juda, we chiri ihe
nsọ nile nke Jehoshafat, na Jehoram, na
Ehazaia, nna-ya-hà, bú ndi-eze Juda,
doro nsọ, na ihe nsọ ya nile, na ọla-edo
nile anāchọta n'àkù nile nke ulo Jehova,
na nke ulo eze, zigara Hazael, bú eze
Siria: ọ we si na Jerusalem rıgo. 19 Ma
okwu Joash nile nke fọduru, na ihe nile
ọ mere, èdegh ıhe ahu n'akwukwọ ihe
emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda?
20 Ndi-orù-ya we bilie, kekọta nkekọta-
madu imegide ya, tiḅue Joash n'ulo
Milo, n'uzọ nke nāridaru Sila. 21 N'ihi
na Jozaka nwa Shimeat, na Jehozabad
nwa Shomea, bú ndi-orù-ya, tiḅuru ya,
ọ we nwua; ha we lie ya n'ebe eliri nna-
ya-hà n'obodo Devid: Amazaia nwa-ya
we buru eze n'ọnọdu ya.
13 1 N'arọ nke-orú-na-atọ nke Jọash
nwa Ehazaia, bú eze Juda, ka
Jehoahaz nwa Jihu malitere ibu eze
Israel nime Sameria arọ iri na asa. 2 Ọ
me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, jeso
nmehie nile nke Jeroboam nwa Nebat,
nke o jiri me ka Israel mehie; o sigh
nime ya wezuga onwe-ya. 3 Iwe Jehova
we di ọku megide Israel, Ọ nye ha n'aka
Hazael, bú eze Siria, na n'aka Ben-hedad
nwa Hazael, ubọchi nile. 4 Jehoahaz
we chọ ime ka ıru Jehova dajua, Jehova
we ge nti ya: n'ihi na Ọ huru nmeḅu
Israel, n'ihi na eze Siria meḅuru ha.
5 (Jehova we nye Israel onye-nzọputa,
ha we pua n'okpuru aka Siria: umu
Israel we biri n'ulo-ikwū-ha, dika na
mḅe gara aga. 6 Otú ọ di, ha esigh na
nmehie nile nke ulo Jeroboam wezuga
onwe-ha, bú nke o jiri me Israel ka ha
mehie, ma Jehoahaz nējeghari nime ya:
ọzọ kwa, Ashera guzoro na Sameria.)
7 N'ihi na ọ kwegh ka ndi Israel ọ bula
fọduru Jehoahaz, ọ bu nání ọgu ndi-
inyinya abua na iri, na uḅọ-ala iri, na
orú nnù ndikom na nnù ise ndi ji ukwu
eje; n'ihi na eze Siria mere ka ha la
n'iyi, me kwa ha ka ha di ka áiá izọkwasi
ukwu. 8 Ma okwu Jehoahaz nile nke
fọduru, na ihe nile ọ mere, na idi-ike-ya,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ nke ihe emere
n'ubọchi nke ndi - eze Israel?
9 Jehoahaz we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu, ha we lie ya na Sameria:
Joash nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.
10 N'arọ nke-orú-na-iri-na-asa nke
Joash, bú eze Juda, ka Jehoash nwa
Jehoahaz malitere ibu eze Israel nime
Sameria arọ iri na isi. 11 Ọ me ihe
jọrọ njọ n'anya Jehova; o sigh na nmehie
nile nke Jeroboam nwa Nebat, bú nke
o jiri me ka Israel mehie, wezuga onwe-
ya: kama ọ jeghariri nime ya. 12 Ma
okwu Joash nile nke fọduru, na ihe nile
ọ mere, na idi-ike-ya nke o jiri buso
Amazaia, bú eze Juda, agha, èdegh ihe
ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Israel? 13 Joash we so nna-
ya-hà dina n'ọnwu; Jeroboam we
nọkwasi n'oche-eze-ya: ewe lie Joash
nime Sameria n'ebe eliri ndi-eze Israel.
14 Ma Elaisha nāria ọria nke ọria-ya
ahu nke ọ nwuru nime ya: Joash, bú
eze Israel, we ridakuru ya, kwa ákwá
n'iru ya, si, Nnam, nnam, uḅọ-ala Israel,
na ndi-inyinya-ya! 15 Elaisha we si ya,
Chiri uta na àkú: ọ we chiri uta na àkú
n'aka-ya. 16 Ọ si eze Israel, Tukwasi
aka-gi n'uta: ọ we tukwasi aka-ya.
Elaisha we tukwasi aka-ya abua n'aka
abua nke eze. 17 Ọ si, Meghe window
n'akuku Iru-anyanwu: ọ we meghe.
Elaisha we si, Ḅa: ọ we ḅa. Ọ si,
Àkú nzọputa Jehova nwere, bú àkú
nzọputa imegide Siria: i gētiḅu kwa
Siria n'Efek, rue mḅe i gēme ka ha
gwusia. 18 Ọ si, Chiri àkú: ọ we chiri
ha. Ọ si eze Israel, Tida n'ala: ọ we
tie uḅò atọ, guzo. 19 Onye nke
Chineke ahu we wesa ya iwe, si, Asi
na i tiri uḅò ise ma-ọbu uḅò isi; mḅe ahu
i gēti Siria rue mḅe i gēme ka ọ gwusia:
ma uḅu a i gēti Siria nání uḅò atọ.
20 Elaisha we nwua, ha we lie ya.
Ma usu ndi nāpunara madu ihe nke ndi
Moab batara n'ala mḅe arọ ọhu biara.
21 O rue, mḅe ha nēli otù nwoke, le, ha
huru usu ndi nāpunara madu ıhe; ha we
tubà nwoke ahu n'ili Elaisha: nwoke ahu

we da, metu ọkpukpu Elaisha aru, we di
ndu, bilie guzo n'ukwu-ya abua.
22 Ma Hazael, bù eze Siria, meḅuru
Israel ubọchi nile nke Jehoahaz.
23 Jehova we mere ha amara, nwe obi-
ebere n'aru ha, che ha iru, n'ihi ọḅuḅa-
ndu-Ya nke Ya na Abraham na Aisak
na Jekob mere, Ọ kwegh kwa ibibi ha,
O sigh kwa n'iru Ya chupu ha rue uḅu a.
24 Hazael, bù eze Siria, we nwua; Ben-
hedad nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.
25 Jehoash nwa Jehoahaz we naghachi
n'aka Ben-hedad nwa Hazael obodo nile
nke ọ nara n'aka Jehoahaz nna-ya
n'agha. Uḅò atọ ka Joash tiḅuru ya, we
weghachi obodo nile nke Israel.
14 1 N'arọ nke-abua nke Joash nwa
Joahaz, bù eze Israel, ka Amazaia
nwa Joash, bù eze Juda, malitere ibu eze.
2 Ọ ḅara orù arọ na ise mḅe ọ malitere
ibu eze; ọ we buru eze orù arọ na
iteghete na Jerusalem: aha nne-ya bu
Jehoadin nke Jerusalem. 3 Ọ me ihe
ziri ezi n'anya Jehova, nàni ọ megh dika
Devid nna-ya; dika ihe nile si di nke
Joash nna-ya mere, otù a ka ọ mere.
4 Nàni na ewezugagh ebe di elu: ndi
Juda nọ nāchu aja, nēsure kwa ihe-
nsure-ọku nēsì isì utọ n'ebe nile di elu.
5 O rue, mḅe ala-eze di ike n'aka-ya,
na o tiḅuru ndi-orù-ya ndi tiḅuru eze,
bù nna-ya: 6 ma ọ megh ka umu nke
ndi-otiḅu-madu ahu nwua: dika nke
edeworo n'akwukwọ iwu Moses si di,
nke Jehova nyere n'iwu, si, Agagh-eme
ka ndi bu nna nwua n'ọnọdu umu-ha,
agagh-eme kwa ka umu nwua n'ọnọdu
ndi bu nna-ha; kama onye ọ bula gānwu
nime nmehie nke aka ya. 7 Ya onwe-
ya tiḅuru Edom nime Ndagwurugwu
Nnù, orù nnù ndikom na nnù ise, were
kwa Sela n'agha, kpọ aha-ya Jokteel,
rue ta.
8 Mḅe ahu Amazaia zigara ndi-ozi
jekuru Jehoash nwa Jehoahaz nwa Jihu,
bù eze Israel, si, Bia, ka ayi lerita onwe-
ayi anya n'iru. 9 Jehoash, bù eze
Israel, we zigara Amazaia, bù eze Juda,
ozi, si, Uke nke di na Lebanon zigara
osisi cedar nke di na Lebanon ozi, si,
Nye nwam nwoke nwa-gi nwayi na
nwunye: anu-ọhia nke di na Lebanon
we gabiga, zọpia uke ahu. 10 I tiḅuwo
Edom n'ezie. obi-gi we bulie gi elu: ka
asọpuru gi na nka, nọdu kwa n'ulo-gi;
ma n'ìhi gini ka i nākpali onwe-gi n'ihe
ọjọ, ka i we da, gi onwe-gi, na Juda soro
gi? 11 Ma Amazaia anugh. Jehoash,
bù eze Israel, we rigo; ya onwe-ya na
Amazaia, bù eze Juda, we lerita onwe-ha
anya n'iru na Bet-shemesh, nke Juda
nwere. 12 Ewe tiḅue Juda n'iru Israel;
ha we ḅalaga, nwoke ọ bula n'ulo-ikwū-
ya. 13 Jehoash, bù eze Israel, we jide
Amazaia, bù eze Juda, nwa Jehoash nwa
Ehazaia, nime Bet-shemesh, we biarue
Jerusalem, tipue mḅidi Jerusalem site
n'ọnu-uzọ-ama Efraim rue ọnu-uzọ-
ama nke nkuku, nnù cubit. 14 Ọ chiri
ọla-edo na ọla-ọcha nile, na ihe nile
ahutara n'ulo Jehova, na n'àkù nile nke
ulo eze, na ndi edoro na mbe, ọ we
laghachi na Sameria. 15 Ma ihe
Jehoash nile nke fọduru, nke ọ mere, na
idi-ike-ya, na otù o busoro Amazaia,
bù eze Juda, agha, èdegh ihe ahu
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Israel? 16 Jehoash we so nna-
ya-hà dina n'ọnwu, elìe ya nime Sameria
n'ebe eliri ndi-eze Israel; Jeroboam
nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.
17 Amazaia nwa Joash, bù eze Juda,
we di ndu mḅe ọnwu Jehoash nwa
Jehoahaz, bù eze Israel, gasiri, arọ iri na
ise. 18 Ma ihe nile nke Amazaia mere
nke fọduru, èdegh ihe ahu n'akwukwọ
ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda?
19 Ha we kekọta nkekọta-madu megide
ya nime Jerusalem; ọ we ḅalaga na
Lekish: ha we ziga ichuso ya rue Lekish,
me ka ọ nwua n'ebe ahu. 20 Ha we
bute ya n'elu inyinya: ewe lìe ya nime
Jerusalem n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo
Devid. 21 Ndi nile nke Juda we were
Azaraia, ma onye ahu ḅara arọ iri na isi,
ha we me ya eze n'ọnọdu nna-ya
Amazaia. 22 Ya onwe-ya wuru Ilat,
nyeghachi ya Juda, mḅe eze sorosiri
nna-ya-hà dina n'ọnwu.
23 N'aro nke-iri-na-ise nke Amazaia
nwa Joash, bù eze Juda, ka Jeroboam
nwa Joash, bù eze Israel, malitere ibu
eze na Sameria ọgu arọ abua na otù.
24 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova: o
sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa
Nebat wezuga onwe-ya, bù nke o jiri
me ka Israel mehie. 25 Onye ahu
weghachiri òkè-ala Israel site na nbata
Hemat rue okè osimiri Araba, dika okwu
Jehova, bù Chineke Israel, si di, nke O

kwuru site n'aka Jona nwa Amitai, bú
onye-amuma, nke sitere na Gat-hefa.
26 N'ihi na Jehova huru nweda-n'ala
nke Israel, na ọ di ilu nke-uku: ọ digh
kwa onye eḅochiri eḅochi ma-ọbu onye
arapuru arapu fọduru, ọ digh kwa onye-
iye-aka ọ bula Israel nwere. 27 Ma
Jehova ekwugh na O gēhichapu aha
Israel n'okpuru elu-igwe: Ọ we si n'aka
Jeroboam nwa Joash zọputa ha. 28 Ma
okwu Jeroboam nile nke fọduru, na ihe
nile ọ mere, na idi-ike-ya, otú o buru
agha, otú ọ weghachi-kwa-ra Damaskọs,
na Hemat, nke Juda nwere, nye Israel,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Israel?
29 Jeroboam we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu, bú ndi-eze Israel; Zekaraia
nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

15 1 N'arọ nke-orú-na-asa nke
Jeroboam, bú eze Israel, ka
Azaraia nwa Amazaia, bú eze Juda,
malitere ibu eze. 2 Arọ iri na isi ka ọ
ḅara mḅe ọ malitere ibu eze; ọ we buru
eze ọgu arọ abua na iri na abua nime
Jerusalem: aha nne-ya bu Jekolaia nke
Jerusalem. 3 Ọ me ihe ziri ezi n'anya
Jehova, dika ihe nile si di nke Amazaia
nna-ya mere. 4 Nání na ewezugagh ebe
di elu: ndi Juda nọ nāchu aja nēsure
kwa ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ n'ebe di
elu nile. 5 Jehova we tie eze ahu ihe, ọ
we buru onye-ekpenta rue ubọchi ọnwu-
ya, we biri n'ulo ewupuru iche. Ma
Jotam nwa eze bu onye-isi ulo-ya, nēkpe
ndi ala ahu ikpe. 6 Ma okwu Azaraia
nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere,
èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Juda? 7 Azaraia
we so nna-ya-ha dina n'ọnwu; ha we lie
ya n'ebe eliri nna-ya-hà n'obodo Devid:
Jotam nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.
8 N'arọ nke-orú-na-iri-na-asatọ nke
Azaraia, bú eze Juda, ka Zekaraia nwa
Jeroboam malitere ibu eze Israel nime
Sameria ọnwa isi. 9 Ọ me ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova dika nna-ya-hà mere: o
sigh na nmehie nile nke Jeroboam nwa
Nebat wezuga onwe-ya, bú nke o jiri me
ka Israel mehie. 10 Shalum nwa
Jebesh we kekọta madu imegide ya,
tiḅue ya n'iru ndi Israel, me ka ọ nwua,
we buru eze n'ọnọdu ya. 11 Ma ihe
Zekaraia mere nke fọduru, le, edewo ha
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-
eze Israel. 12 Nka bu okwu Jehova,
nke Ọ gwara Jihu, si, Umu-gi ndikom
nke umu-umu nke-anọ gānọkwasiri gi
n'oche-eze Israel. Ọ we di otú a.
13 Shalum nwa Jebesh malitere ibu
eze n'arọ nke-orú-na-iri-na-iteghete nke
Uzaia, bú eze Juda; ọ we buru eze
ogologo otù ọnwa nime Sameria.
14 Menahem nwa Gadi we si na Tiaza
rigo, biarue Sameria, tiḅue Shalum nwa
Jebesh nime Sameria, me ka ọ nwua, we
buru eze n'ọnọdu ya. 15 Ma ihe nile
Shalum mere nke fọduru, na nkekọta-
ya nke ọ kekọtara madu imegide eze, le,
edewo ha n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi
nke ndi-eze Israel. 16 Mḅe ahu
Menahem tiḅuru Tifsa na ndi nile nọ
nime ya, na ókè-ala-ya nile, site na
Tiaza: n'ihi na ha emeghegh ya uzọ,
n'ihi ya ka o tiḅuru ya; ndinyom-ya nile
ndi di ime, ọ ḅawara ha afọ.
17 N'arọ nke-orú-na-iri-na-iteghete
nke Azaraia, bú eze Juda, ka Menahem
nwa Gadi malitere ibu eze Israel arọ iri
nime Sameria. 18 Ọ me ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova: o sigh na nmehie nile
nke Jeroboam nwa Nebat wezuga
onwe-ya ubọchi-ya nile, bú nmehie o
jiri me ka Israel mehie. 19 Pul, bú
eze Asiria, we bia imegide ala ahu;
Menahem we nye Pul nnù talent ọla-
ọcha abua na ọgu iri, ka aka-ya we
diyere ya ime ka ala-eze di ike n'aka-ya.
20 Menahem we naputa ego ahu n'aka
Israel, bú n'aka ndi-dike n'àkù, inye eze
Asiria, ọgu shekel ọla-ọcha abua na iri
diri otù nwoke. Eze Asiria we laghachi,
o guzogh kwa n'ebe ahu n'ala ahu.
21 Ma okwu Menahem nile nke fọduru,
na ihe nile ọ mere, èdegh ihe ahu
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-
eze Israel? 22 Menahem we so nna-
ya-hà dina n'ọnwu; Pekahaia nwa-ya
we buru eze n'ọnọdu ya.
23 N'arọ nke-ọgu-abua-na-iri nke
Azaraia, bú eze Juda, ka Pekahaia nwa
Menahem malitere ibu eze Israel nime
Sameria arọ abua. 24 Ọ me ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova; o sigh na nmehie nile
nke Jeroboam nwa Nebat wezuga onwe-
ya, bú nke o jiri me ka Israel mehie.
25 Peka nwa Remalaia, bú onye-isi-
agha-ya, we kekọta madu imegide ya,
tiḅue ya nime Sameria, n'ulo-elu nke ulo
eze, ya na Agob na Arie; ọgu ndikom

abua na iri nke umu ndi Gilead nọye-
kwa-ra ya: ọ we me ka ọ nwua, we buru
eze n'ọnọdu ya. 26 Ma okwu Pekahaia
nile nke fọduru, na ihe nile ọ mere, le,
edewo ha n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Israel.
27 N'arọ nke-ọgu-abua-na-iri-na-
abua nke Azaraia, bù eze Juda, ka Peka
nwa Remalaia malitere ibu eze Israel
nime Sameria orù arọ. 28 Ọ me ihe
jọrọ njọ n'anya Jehova: o sigh na nmehie
nile nke Jeroboam nwa Nebat wezuga
onwe-ya, bù nke o jiri me ka Israel
mehie. 29 N'ubọchi Peka, bù eze
Israel, ka Tiglat-pilesa, bù eze Asiria,
biara, were Ijon, na Ebel-bet-meaka, na
Janoa, na Kedesh, na Hezoa, na
Gilead, na Galili, bù ala nile nke
Naftali; ọ we me ka ha je biri n'Asiria.
30 Hoshea nwa Ila we kekọta nkekọta-
madu megide Peka nwa Remalaia, tiḅue
ya, me ka ọ nwua, we buru eze n'ọnọdu
ya, n'arọ nke-orù nke Jotam nwa
Uzaia. 31 Ma okwu Peka nile nke
fọduru, na ihe nile ọ mere, le, edewo ha
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Israel.
32 N'arọ nke-abua nke Peka nwa
Remalaia, bù eze Israel, ka Jotam nwa
Uzaia, bù eze Juda, malitere ibu eze.
33 Orù arọ na ise ka ọ ḅara mḅe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri
na isi nime Jerusalem: aha nne-ya bu
Jerusha nwa-nwayi Zedok. 34 Ọ me
ihe ziri ezi n'anya Jehova: dika ihe nile
si di nke Uzaia nna-ya mere, otù a ka
ọ mere. 35 Nàni na ewezugagh ebe di
elu: ndi Juda nọ nāchu aja nēsure kwa
ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ n'ebe di elu
nile. Onye ahu wuru ọnu-uzọ-ama ulo
Jehova nke di n'elu. 36 Ma okwu
Jotam nile nke fọduru, na ihe nile ọ
mere, ėdegh ihe ahu n'akwukwọ
ihe emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda?
37 Na mḅe ahu ka Jehova malitere izite
Rezin, bù eze Siria, na Peka nwa
Remalaia, imegide Juda. 38 Jotam we
so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elie ya n'ebe
eliri nna-ya-hà, n'obodo Devid nna-ya:
Ehaz nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.
16 1 N'arọ nke-iri-na-asa nke Peka
nwa Remalaia ka Ehaz nwa
Jotam, bù eze Juda, malitere ibu eze.
2 Orù arọ ka Ehaz ḅara mḅe ọ malitere
ibu eze; ọ we buru eze arọ iri na isi nime
Jerusalem: ma ọ megh ihe ziri ezi n'anya
Jehova, bù Chineke-ya, dika Devid nna-
ya. 3 Ma ọ jere ije n'uzọ ndi-eze Israel.
Ọzọ kwa, ọ mere ka nwa-ya nwoke
gabiga nime ọku, dika ihe-àrù nile nke
mba ọzọ si di, bù ndi Jehova napuru
ala-ha n'iru umu Israel. 4 Ọ chua aja,
sure kwa ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ n'ebe
nile di elu, na n'elu ugwu ntà nile, na
n'okpuru osisi ndu ọ bula. 5 Mḅe ahu
Rezin, bù eze Siria, na Peka nwa
Remalaia, bù eze Israel, rigoruru
Jerusalem ibu agha: ha we nọchigide
Ehaz n'agha, ma ha apugh ibu agha.
6 Na mḅe ahu ka Rezin, bù eze Siria,
weghachiri Ilat nye Siria, chupu ndi-Ju
n'Ilot: ndi Siria we ba n'Ilat, biri n'ebe
ahu, rue ta. 7 Ehaz we zigara Tiglat-
pilesa, bù eze Asiria, ndi-ozi, si, Orù-gi
na nwa-gi ka m'bu: rigota, zọputam
n'aka eze Siria na n'aka eze Israel, ndi
nēbili imegidem. 8 Ehaz we chiri ọla-
ọcha na ọla-edo anāchọta n'ulo Jehova,
na n'àkù nile nke ulo eze, zigara eze
Asiria ka ọ buru ihe-iri-ngo. 9 Eze
Asiria we ge nti ya: eze Asiria we rigorue
Damaskọs, were ya, me ka ndi-ya je biri
na Kia, ọ me-kwa-ra ka Rezin nwua.
10 Eze, bù Ehaz, we je izute Tiglat-
pilesa, bù eze Asiria, na Damaskọs, we
hu ebe-ichu-aja nke di na Damaskọs:
eze, bù Ehaz, we zigara Uraija, bù
onye-nchu-aja, oyiyi ebe-ichu-aja ahu,
na ihe-atù-ya, dika ọlu nile aluru ya si
di. 11 Uraija, bù onye-nchu-aja, we
wue ebe-ichu-aja ahu: dika ihe nile si di
nke eze, bù Ehaz, siri na Damaskọs zite,
otù a ka Uraija, bù onye-nchu-aja, mere,
rue mḅe eze, bù Ehaz, siri na Damaskọs
bia. 12 Eze we si na Damaskọs bia, eze
we hu ebe-ichu-aja ahu: eze we biarue
ebe-ichu-aja ahu nso, sure àjà-nsure-ọku
n'elu ya. 13 Ọ we sure àjà-nsure-ọku-
ya ibu ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ, sure
kwa onyinye-inata-iru-ọma-ya, wusi
kwa àjà-ihe-ọṅuṅu-ya, wusa kwa ọbara
àjà-udo-ya nile, n'elu ebe-ichu-aja ahu.
14 Ma ebe-ichu-aja ọla ahu, nke di n'iru
Jehova, o si n'iru ulo ahu, si n'etiti ebe-
ichu-aja-ya na ulo Jehova, bute ya nso,
tiye ya n'akuku Ugwu ebe-ichu-aja-ya.
15 Eze, bù Ehaz, we nye Uraija, bù
onye-nchu-aja, iwu, si, N'elu ebe-ichu-
aja uku ahu ka i gēsure àjà-nsure-ọku
ututu ibu ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ, na

onyinye-inata-iru-ọma nke anyasi, na
ȧjȧ-nsure-ọku nke eze, na onyinye-
inata-iru-ọma-ya, ha na ȧjȧ-nsure-ọku
nke ndi nile nke ala nka, na onyinye-
inata-iru-ọma-ha, na ȧjȧ-ihe-ọṅuṅu nile
ha; ọbara nile nke ȧjȧ-nsure-ọku, na
ọbara nile nke ȧjȧ, n'elu ya ka i gāwusa
kwa ya: ma ebe-ichu-aja ọla ahu
gādirim iji ju ase. 16 Uraija, bú onye-
nchu-aja, we me ya, dika ihe nile si di
nke eze, bú Ehaz, nyere ya n'iwu.
17 Eze, bú Ehaz, we bipu ihe-njikọ nile
nke ihe-ndọkwasi nile, si n'elu ha
wezuga ite ọsisa-miri: o si-kwa-ra
n'elu ehi ọla nke di n'okpuru ya weda
okė osimiri ahu, tiye ya n'elu pavement
nkume. 18 Ma uzọ ekpuru ekpu nke
ubọchi-izu-ike nke ha wuru n'ulo ahu,
na nbata eze nke di n'ėzi, ọ ḅanwere ha
rue ulo Jehova, n'ihi eze Asiria. 19 Ma
ihe Ehaz nile nke fọduru nke ọ mere,
ėdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe emere
n'ubọchi nke ndi-eze Juda? 20 Ehaz
we so nna-ya-hȧ dina n'ọnwu, elìe ya
n'ebe elìri nna-ya-hȧ n'obodo Devid:
Hezekaia nwa-ya we buru eze n'ọnọdu
ya.

17 1 N'arọ nke-iri-na-abua nke
Ehaz, bú eze Juda, ka Hoshea nwa
Ila malitere ibu eze Israel nime Sameria
arọ iteghete. 2 Ọ me ihe jọrọ njọ
n'anya Jehova, nȧni na ọ megh dika ndi-
eze Israel ndi buru ya uzọ. 3 Ya ka
Shalmanesa, bú eze Asiria, rigoro
imegide; Hoshea we ghọ orù-ya, butere
ya onyinye-inata-iru-ọma. 4 Eze Asiria
we hu nkekọta-madu imegide ya n'aru
Hoshea; n'ihi na o zigara So, bú eze
Ijipt, ndi-ozi, ma o bugogh onyinye-
inata-iru-ọma inye eze Asiria, dika ọ
nēme kwa-arọ: eze Asiria we mechibido
ya, ke ya aḅu n'ulo-nkpọrọ. 5 Eze
Asiria we rigo n'ala ahu nile, rigorue
Sameria, nọchigide ya n'agha arọ atọ.
6 N'arọ nke-iteghete nke Hoshea ka
eze Asiria were Sameria, me ka Israel
je biri n'Asiria, me ka ha biri nime
Hala, na nime Haboa, n'osimiri Gozan,
na n'obodo ndi Midia. 7 O rue, n'ihi
na umu Israel mehiere megide Jehova,
bú Chineke-ha, Onye nēme ka ha si
n'ala Ijipt, si n'okpuru aka Fero, bú
eze Ijipt, rigoputa, n'ihi na ha tu-kwa-ra
egwu chi di iche iche ọzọ, 8 we jeghari
n'ukpuru nile nke mba ọzọ, bú ndi
Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel,
na n'ukpuru ndi-eze Israel, nke ha mere.
9 Umu Israel we were nzuzo me ihe
nke nēzigh ezi megide Jehova, bú
Chineke-ha, ha we wuere onwe-ha ebe
di elu n'obodo-ha nile, site n'ulo-elu ndi
nēche nche rue obodo ewusiri ike.
10 Ha guzo-kwa-ra ogidi na Asherim
nye onwe-ha n'elu ugwu ọ bula di elu,
na n'okpuru osisi ndu ọ bula: 11 ha
we sure ihe-nsure-ọku nēsì isi utọ n'ebe
ahu n'ebe nile di elu, dika mba ọzọ
mere, bú ndi Jehova mere ka ha je biri
n'ala ọzọ n'iru ha; ha me-kwa-ra ihe
ọjọ di iche iche ikpasu Jehova iwe:
12 ha we fè arusi di iche iche ȯfùfè, nke
Jehova siri ha, Unu emela ihe a.
13 Jehova we ḅara Israel ȧmȧ, ḅa-kwa-ra
Juda, site n'aka onye-amuma ọ bula, na
onye-ọhu-uzọ ọ bula, si, Sinu n'uzọ ọjọ
nile unu laghachi, debe ihe nile M'nyere
n'iwu, na ukpurum nile, dika iwu ahu
nile si di nke M'nyere nna-unu-hȧ
n'iwu, nke M'zite-kwa-ra unu n'aka
ndi-orùm, bú ndi-amuma. 14 Ma ha
anugh, kama ha kwesiri olu-ha ike,
dika olu ndi bu nna-ha, ndi nēkwegh na
Jehova, bú Chineke-ha. 15 Ha we ju
ukpuru-Ya nile, na ọḅuḅa-ndu-Ya nke
Ya na ndi bu nna-ha ḅara, na ihe-ȧmȧ-
Ya nile nke Ọ ḅara ha; ha we jeso ihe-
efu, we ghọ ihe-efu, soro mba ọzọ ndi
nọ ha buruburu, ndi Jehova nyere ha
iwu bayere ha, ka ha ghara ime dika ha.
16 Ha we rapu ihe nile Jehova, bú
Chineke-ha, nyere n'iwu, ha we mere
onwe-ha arusi awuru awu, bú umu-ehi
abua, me kwa Ashera, kpọ isi ala nye
usu nile nke ihe elu-igwe, fè Beal ȯfùfè.
17 Ha me-kwa-ra ka umu-ha ndikom na
umu-ha ndinyom gabiga nime ọku, ha
nāju kwa ase, nāḅa afa, re onwe-ha ime
ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, ikpasu Ya
iwe. 18 Jehova we wesa Israel iwe nke-
uku, si n'iru Ya wezuga ha: ọ digh ndi
fọduru, nāgugh ebo Juda, nȧni ya.
19 Juda edebegh kwa ihe nile Jehova,
bú Chineke-ha, nyere n'iwu, kama ha
jeghariri n'ukpuru nile nke Israel nke ha
mere. 20 Jehova we ju nkpuru nile nke
Israel, weda ha n'ala, nye ha n'aka ndi
nāpunara madu ihe, rue mḅe O siri n'iru
Ya chupu ha. 21 N'ihi na Ọ dọwapuru
Israel n'ulo Devid; ha we me Jeroboam
nwa Nebat eze: Jeroboam we chuputa

Israel n'iso Jehova, ọ we me ka ha
mehie nmehie uku. 22 Umu Israel we
jegharia nime nmehie nile nke Jeroboam,
nke ọ mere; ha esigh nime ha wezuga
onwe-ha; 23 rue mḇe Jehova siri n'iru
Ya wezuga Israel, dika O kwuru site
n'aka ndi-orù-Ya nile, bù ndi-amuma.
Ewe me ka Israel si n'elu ala-ha je biri
n'Asiria, rue ta.
24 Eze Asiria we me ka madu si na
Babilon, si kwa na Kuta, si kwa n'Ava,
si kwa na Hemat na Sefavaim, bia, ọ me
ka ha biri n'obodo nile nke Sameria
n'ọnọdu umu Israel: ha we nweta
Sameria, biri n'obodo-ya nile. 25 O
rue, na nmalite obibi-ha n'ebe ahu, na
ha atugh egwu Jehova: Jehova we zie
ọdum n'etiti ha, ha we nēḇu ufọdu nime
ha. 26 Ha we gwa eze Asiria okwu, si,
Mba ndi i mere ka ha je biri n'ala ọzọ, bù
ndi i mere ka ha biri n'obodo Sameria,
ha amagh ikpė Chineke nke ala ahu: Ọ
we zie ọdum n'etiti ha, ma, le, ha nēme
ka ha nwua, n'ihi na ha amagh ikpė
Chineke nke ala ahu. 27 Eze Asiria we
nye iwu, si, Me ka otù onye nime ndi-
nchu-aja je n'ebe ahu, bù ndi unu mere
ka ha si n'ebe ahu je biri n'ała ọzọ; ka ha
je kwa biri n'ebe ahu, ka o zi kwa ha ikpė
Chineke ala ahu. 28 Otù onye nime
ndi-nchu-aja ahu ndi ha mere ka ha si
na Sameria je biri n'ala ọzọ we bia biri
na Bet-el, we nēzi ha otù ha gātu egwu
Jehova. 29 Ha we nēme, mba ọ bula
chi nke aka ya, ha we dọba ha n'ulo nke
ebe di elu nke ndi Sameria mere, mba ọ
bula n'obodo-ha ebe ha onwe-ha nēbi.
30 Ndikom Babilon we me Sukot-
benot, ndikom Kut me-kwa-ra Neagal,
ndikom Hemat me-kwa-ra Ashima,
31 ndikom Ava me-kwa-ra Nibaz na
Tatak, ma ndi Sefavaim nēsurere
Adramelek na Anamelek umu-ha n'ọku,
bù chi abua nke Sefavaim. 32 Ha we
nātu egwu Jehova, mere onwe-ha ndi-
nchu-aja nke ebe nile di elu sitere n'ọnu-
ọgugu-ha nile, ha we nēmere ha ihe
n'ulo nke ebe nile di elu. 33 Jehova
ka ha nātu egwu, ma chi di iche iche nke
aka ha ka ha nēfè, dika ikpė mba nile
si di, bù ndi emere ka ha si n'ebe ahu
je biri n'ala ọzọ. 34 Rue ta ndi ahu
nēme dika ikpė mbu nile si di: ha
adigh-atu egwu Jehova, ha adigh-eme
kwa dika ukpuru nile ha si di, ma-ọbu
dika ikpė-ha si di, ma-ọbu dika iwu si di,
ma-ọbu dika ihe enyere n'iwu si di, nke
Jehova nyere umu Jekob n'iwu, bù onye
Ọ guru aha-ya Israel; 35 Jehova we
soro ha ḇa ndu, nye ha iwu, si, Unu
atula egwu chi di iche iche ọzọ, unu
akpọ-kwa-la isi ala nye ha, unu efè-kwa-
la ha òfüfè, unu achu-kwa-la ha aja:
36 kama Jehova, Onye were ike uku na
ogwe-aka esetiri eseti me ka unu si n'ala
Ijipt rigoputa, Ya ka unu gātu egwu, Ya
ka unu gākpọ kwa isi ala nye, Ya ka
unu gāchu-kwa-ra aja: 37 ukpuru nile
na ikpė nile na iwu na ihe enyere n'iwu,
nke Ọ dere n'akwukwọ nye unu, ndia ka
unu gēlezi kwa anya ime ubọchi nile;
ma unu atula egwu chi di iche iche ọzọ:
38 ma ọḇuḇa-ndu Mu na unu ḇara, unu
echezọla ya; unu atu-kwa-la egwu chi
di iche iche ọzọ: 39 kama Jehova, bù
Chineke-unu, ka unu gātu egwu; Ya
onwe-ya gānaputa kwa unu n'aka ndi-
iro-unu nile. 40 Ma ha anugh, kama
dika ikpė mbu ha si di ka ha onwe-ha
nēme. 41 Mba ndia we nātu egwu
Jehova, ma ọ bu arusi nile ha apiri api
ka ha nēfè; umu-ha kwa, na umu umu-
ha, dika ndi bu nna-ha mere, otù a ka
ha onwe-ha nēme rue ta.
18 1 O rue, n'arọ nke-atọ nke
Hoshea nwa Ila, bù eze Israel,
na Hezekaia nwa Ehaz, bù eze Juda,
malitere ibu eze. 2 Orù arọ na ise ka
ọ ḇara mḇe ọ malitere ibu eze; ọ we
buru eze orù arọ na iteghete nime
Jerusalem: aha nne-ya bu Abi nwa-
nwayi Zekaraia. 3 Ọ me ihe ziri ezi
n'anya Jehova, dika ihe nile si di nke
Devid nna-ya mere. 4 Ya onwe-ya
wezugara ebe nile di elu, titue ogidi nile,
ḇutue Ashera: o tipia-kwa-ra agwọ ọla
nke Moses mere; n'ihi na rue mḇe ahu
umu Israel nēsurere ya ihe-nsure-ọku
nēsi isi utọ; ọ we kpọ ya Nehushtan.
5 Ọ bu na Jehova, bù Chineke Israel,
ka ọ tukwasiri obi; mḇe ọ nwusiri ọ
digh kwa onye ọzọ di ka ya n'etiti eze
nile nke Juda, ma-ọbu n'etiti ndi
buru ya uzọ. 6 Ọ we rapara Jehova
n'aru, o sigh n'iso Ya wezuga onwe-ya, ọ
we debe ihe nile Ọ nyere n'iwu, bù nke
Jehova nyere Moses n'iwu. 7 Jehova
nọye-kwa-ra ya; n'ebe o bula ọ nāpu ọ
nwere uche: ọ we nupu isi n'okpuru eze
Asiria, ọ fègh kwa ya òfüfè. 8 Ya onwe-

ya tiḅuru ndi Filistia rue Geza na ókè-
ala-ya nile, site n'ulo-elu ndi nēche nche
rue obodo ewusiri ike.
9 O rue, n'arọ nke-anọ nke eze, bú
Hezekaia, nke ahu bu arọ nke-asa nke
Hoshea nwa Ila, bú eze Israel, na
Shalmanesa, bú eze Asiria, rigoro
imegide Sameria, nọchigide ya n'agha.
10 Ha we were ya n'ọgwugwu arọ atọ:
ọ bu n'arọ nke-isi nke Hezekaia, nke ahu
bu arọ nke-iteghete nke Hoshea, bú eze
Israel, ka ewere Sameria. 11 Eze
Asiria we me ka Israel je biri n'Asiria,
ọ we me ka ha nọdu nime Hala na nime
Haboa, n'osimiri Gozan, na n'obodo ndi
Midia: 12 n'ihi na ha egegh nti olu
Jehova, bú Chineke-ha, we gabiga
ọḅuḅa-ndu-Ya, bú ihe nile nke Moses,
bú orù Jehova, nyere n'iwu, ha anugh
kwa ya, ha emegh kwa ya.
13 Ma n'arọ nke-iri-na-anọ nke eze,
bú Hezekaia, Senakerib, bú eze Asiria,
rigoro imegide obodo nile ewusiri ike nke
Juda, were ha. 14 Hezekaia, bú eze
Juda, we zigara eze Asiria ozi rue
Lekish, si, Emehiewom; si n'ebe m'nọ
laghachi: ihe i gēbom m'gēburu ya. Eze
Asiria we tukwasi Hezekaia, bú eze Juda,
ọgu talent ọla-ọcha iri-na-ise na orú
talent ọla-edo na iri. 15 Hezekaia we
nye ya ọla-ọcha nile nke anāchọta n'ulo
Jehova, na n'àkù nile nke ulo eze.
16 Na mḅe ahu ka Hezekaia bipuru ibo-
ọnu-uzọ nile nke ulo uku Jehova, na
ogidi nile nke Hezekaia, bú eze Juda,
jiri ọla-edo machita, ọ were ha nye eze
Asiria. 17 Eze Asiria we si na Lekish
zie Tatan na Rab-saris na Rabshake
jekuru eze, bú Hezekaia, ha na oké usu-
ndi-agha, rue Jerusalem. Ha we rigo
biarue Jerusalem. Ha we rigo, bia,
guzo n'akuku uzọ-miri nke ọdọ-miri di
n'elu, nke di n'uzọ atuliri atuli nke ọhia
ọsu-ákwà. 18 Ha we kpọ eze òkù,
Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-isi
ulo, na Shebna, bú ode-akwukwọ, na
Joa nwa Esaf, bú onye-ncheta, we
pukuru ha. 19 Rabshake we si ha,
Biko, sinu Hezekaia, Otú a ka eze uku
ahu siri, bú eze Asiria, Gini bu ntukwasi-
obi a nke i ji tukwasi obi? 20 I nāsi,
(ma ọ bu nání okwu eḅuḅere-ọnu)
Ndum-ọdu na idi-ike di iji bu agha.
Uḅu a ònye ka i tukwasiworo obi, na i
nupuwo isi n'okpurum? 21 Uḅu a,
le, i tukwasiworo onwe-gi obi n'aru
nkpa-n'aka ami a piara apia, bú n'aru
Ijipt, nke nwoke nādabere na ya, ọ
we ba n'ọbu-aka-ya, dua ya: otú a ka
Fero, bú eze Ijipt, di n'ebe ndi nile
nātukwasi ya obi nọ. 22 Ma ọ buru
na unu asim, Ọ bu Jehova, bú Chineke-
ayi, ka ayi tukwasiworo obi: ọ̀ bugh
Onye ahu bu onye Hezekaia wezugara
ebe nile Ya di elu na ebe-ichu-aja-ya
nile, si Juda, si kwa Jerusalem, N'iru
ebe-ichu-aja nka ka unu gākpọ isi ala
nime Jerusalem? 23 Ma uḅu a, biko,
were onwe-gi mere onye-nwem, bú eze
Asiria, ihe-ibe, ka m'nye kwa gi nnù
inyinya ise, ọ buru na i puru inyere
onwe-gi ndi gānọkwasi ha. 24 I gēsi
kwa aṅa chighari iru otù onye-ọchi-agha
nke ndi-orù onye-nwem ndi kachasi ntà,
tukwasiri onwe-gi obi n'aru Ijipt inwe
uḅọ-ala na ndi-inyinya? 25 Uḅu a ọ̀
bu n'ejigh Jehova ka m'rigoro imegide
ebe a ibibi ya? Jehovah sirim, Rigo
imegide ala nka, bibie ya. 26 Elaiakim
nwa Hilkaia, na Shebna, na Joa, we si
Rabshake, Biko, gwa ndi orù-gi okwu
n'asusu Siria; n'ihi na ayi onwe-ayi
nānu ya: akpaye-kwa-la ayi uka n'asusu
ndi - Ju, na nti ndi nọ n'elu mḅidi.
27 Rabshake we si ha, Ọ bu n'ihi onye-
nwe-gi na ijekuru gi ka onye-nwem
ziterem ikwu okwu ndia? ọ̀ bugh n'ihi
ndikom ahu ndi nānọdu n'elu mḅidi,
ka ha we soro unu rie ṅsí-ha, ṅu kwa
nwa-miri-ha? 28 Rabshake we guzo,
were oké olu kpọ n'asusu ndi-Ju, kwue,
si, Nurunu okwu eze uku ahu, bú eze
Asiria. 29 Otú a ka eze siri, Unu
ekwela ka Hezekaia rafue unu; n'ihi na
ọ pugh inaputa unu n'aka-ya: 30 unu
ekwe-kwa-la ka Hezekaia me ka unu
tukwasi Jehova obi, si, Jehova aghagh
inaputa ayi, agagh-enye kwa obodo a
n'aka eze Asiria. 31 Unu egela
Hezekaia nti: n'ihi na otú a ka eze Asiria
siri, Merenum ihe-ngọzi, pukutekwam;
ri-kwa-nu, nwoke ọ bula nkpuru vine-
ya, na nwoke ọ bula nkpuru osisi fig ya,
ṅu-kwa-nu, nwoke ọ bula miri olùlù-
miri-ya; 32 rue mḅe m'biara chiri
unu je n'ala dika ala-unu, bú ala ọka na
manya-vine ọhu, ala achicha na ubi-
vine, ala manu olive na manu-aṅu, ka
unu we di ndu, ghara inwu: unu ege-
kwa-la Hezekaia nti, mḅe ọ nārafu unu,

si, Jehova gānaputa ayi. 33 Chi nile
nke mba nile ọzọ, hà anaputawo, onye
ọ bula ala-ya, n'aka eze Asiria ma-ọli?
34 Ọle ebe chi nile nke Hemat na Apad
di? ọle ebe chi nile nke Sefavaim na
Hina na Iva di? hà anaputawo Sameria
n'akam? 35 Ọle ndi n'etiti chi nile nke
ala dum ka ha bu, bú ndi naputara ala-ha
n'akam, na Jehova gānaputa Jerusalem
n'akam? 36 Ma ndi-Ju ḅara nkiti, ha
azagh kwa ya okwu: n'ihi na ihe eze
nyere n'iwu bu nka, si, Unu azala ya.
37 Elaiakim nwa Hilkaia, nke bu onye-
isi ulo, na Shebna, bú ode-akwukwọ, na
Joa nwa Esaf, bú onye-ncheta, we
biakute Hezekaia, ha na uwe-ha dọwara
adọwa, ha we gosi ya okwu nile nke
Rabshake.

19 1 O rue, mḅe eze, bú Hezekaia,
nuru ya, na ọ dọwara uwe-ya nile,
were ákwà-nkpe kpuchie onwe-ya, ba
n'ulo Jehova. 2 Ọ we zie Elaiakim, nke
bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-
akwukwọ, na ndi-okenye ndi-nchu-aja,
ndi wereworo ákwà-nkpe kpuchie onwe-
ha, ọ we zie ha jekuru Aisaia, bú onye-
amuma, nwa Emoz. 3 Ha we si ya,
Otú a ka Hezekaia siri, Ubọchi ahuhu
na iba-nba na nleli-anya ka ubọchi ta
bu: n'ihi na umu abiaruwo ebe-
nmuputa, ma ike adigh imu ha.
4 Elegh anya Jehova, bú Chineke-gi,
gānu okwu nile nke Rabshake, onye eze
Asiria, bú onye-nwe-ya, ziteworo ita
Chineke di ndu uta, elegh anya Ọ gābara
okwu nile nke Jehova, bú Chineke-gi,
nuworo nba: gi buli kwa ekpere-gi n'ihi
ndi fọduru ndi ahutaworo. 5 Ndi-orù
eze, bú Hezekaia, we biakute Aisaia.
6 Aisaia we si ha, Otú a ka unu gāsi
onye-nwe-unu, Otú a ka Jehova siri,
Atula egwu n'ihi okwu nile nke i nuworo,
nke ndi nējere eze Asiria ozi jiri kwulum.
7 Le, M'nētiye otù mọ nime ya, ọ gānu
kwa akukọ, laghachi n'ala-ya; M'gēme
kwa ka ọ da site na mma-agha n'ala-ya.
8 Rabshake we laghachi, huta eze
Asiria ka o nēbuso Libna agha: n'ihi
na ọ nuru na o siwo na Lekish bulie iie.
9 Ọ we nu ihe bayere Tiahaka, bú eze
Etiopia, si, Le, ọ putawo ibuso gi agha:
ọ we zie ndi-ozi jekuru Hezekaia ọzọ, si,
10 Otú a ka unu gāgwa Hezekaia, bú eze
Juda, okwu, si, Ekwela ka Chineke-gi,
Onye gi onwe-gi nātukwasi obi, rafue gi,
si, Agagh-enye Jerusalem n'aka eze
Asiria. 11 Le, gi onwe-gi anuwo ihe
ndi-eze Asiria meworo ala nile,
n'iwezuga ha ka ebibie ha: àgānaputa
kwa gi onwe-gi? 12 Chi nile nke mba
nile ọzọ, hà anaputawo ha, bú ndi
nnam-hà bibiworo, Gozan, na Haran,
na Rezef, na umu Eden, ndi nọ na
Telasa? 13 Ọle ebe eze Hemat di, na
eze Apad, na eze obodo Sefavaim na
Hina na Iva? 14 Hezekaia we nata
akwukwọ n'aka ndi-ozi ahu, gua ha:
Hezekaia we rigorue ulo Jehova, ḅasa
ya n'iru Jehova. 15 Hezekaia we kpe
ekpere n'iru Jehova, si, Jehova, bú
Chineke Israel, Onye nēbi n'etiti
cherubim, Gi onwe-gi bu Chineke,
nání Gi, nke ala-eze nile nke uwa; Gi
onwe-gi mere elu-igwe na uwa.
16 Jehova, tọ nti-Gi n'ala, nu; Jehova,
saghe anya-Gi abua, hu: nu kwa
okwu nile nke Senakerib, nke o jiri zite
ya ita Chineke di ndu uta. 17 N'ezi-
okwu, Jehova, ndi-eze Asiria emewo ka
mba nile na ala nile ha tọḅọrọ n'efu,
18 ha etiyewo kwa chi nile ha n'ọku,
n'ihi na ọ bugh chi ka ha bu, kama ha
bu ọlu aka madu, bú osisi na nkume; ha
we me ka ha la n'iyi. 19 Ma uḅu a,
Jehova, bú Chineke-ayi, biko, zọputa
ayi n'aka-ya, ka ala-eze nile nke uwa
we mara na Gi onwe-gi bu Jehova, bú
Chineke, nání Gi.

20 Aisaia nwa Emoz we zigara
Hezekaia ozi, si, Otù a ka Jehova, bú
Chineke Israel, siri, Ekpere nke i
kpeworom bayere Senakerib, bú eze
Asiria, anuwom ya. 21 Nka bu okwu
nke Jehova kwuworo bayere ya:
Nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke, bú ada
Zaion, eleliwo gi anya, chinye gi ihere
n'iru; ada Jerusalem efufewo isi n'azu
gi. 22 Onye ka i taworo uta, kwulu
kwa? Ọnye ka i mewo-kwa-ra olu-gi
ka ọ di elu, weli kwa anya-gi abua
imegide Ya? ọ bu imegide Onye Nsọ
nke Israel. 23 I siri n'aka ndi-ozi-gi
ta Onye-nwe-ayi uta, si, Ọtutu uḅọ-
alam ka mu onwem jiri rigorue ebe di
elu nke ugwu nile, rue akuku ime
Lebanon; m'gēḅutu kwa osisi cedar ya
nile toro ogologo, na osisi fir ya nile
arọputara arọputa: m'gābà kwa n'ebe-
nnọdu-abali nke nsọtu-ya, oké ọhia nke
ubi ọma ya. 24 Mu onwem egwuwo

olùlù-miri, ǹua miri ala ọzọ, m'gēwere
kwa ọbu-ukwu nke nzọli-ukwum me
ka osimiri Nail nile nke Ijipt tasia. 25 Ì
nugh na ọ bu na mḇe di anya gara
aga ka M'meworo ya, na ọ bu n'ubọchi
mḇe ochie ka M'kpuworo ya? uḇu a
emewom ka ọ biarue, na i gābu onye
gākwada obodo ewusiri ike ka ha we ghọ
obo tọḇọrọ n'efu. 26 Ndi bi nime ha
we ghọ ndi aka-ha di nkpunkpu, ha turu
ujọ, ihere we me ha; ha ghọrọ ihe-ọkukū
nke ubi, na akwukwọ ahihia ndu, na
ahihia nke elu-ulo, na ọka chanwuru
achanwu tutu o tolite. 27 Ma amawom
nnọdu-gi, na ọpupu-gi, na nbata-gi, na
otù i nākpali onwe-gi imegidem.
28 N'ihi na i nākpali onwe-gi imegidem,
na n'ihi na npako-gi arigowo ba na ntim
abua, M'gētiye kwa nḇa-aka-imim
n'imi-gi, na bridle nkem n'eḇuḇere-ọnu-
gi abua, me ka i laghachi n'uzọ ahu nke
i siri bia. 29 Ma nka gāburu gi ihe-
iriba-ama: unu gēri n'arọ a ihe nēpu
n'onwe-ya, na n'arọ nke-abua ihe si na
nke ahu pue; ma n'arọ nke-atọ ghanu
nkpuru, we kwa ihe ubi, ku kwa vine
n'ubi-vine, ri kwa nkpuru-ha. 30 Ndi
ḇapuru aḇapu nke ulo Juda ndi fọduru
gāḇagide kwa nkpọrọgwu n'ala n'okpuru
ọzọ, mi kwa nkpuru n'elu. 31 N'ihi na
ọ bu na Jerusalem ka ndi fọduru afọdu
gēsi puta, ndi ḇapuru aḇapu gāputa kwa
n'ugwu Zaion: ekworo Jehova nke usu
nile nke ndi-agha gēme nka. 32 N'ihi
ya ka Jehova kwuru okwu bayere eze
Asiria otù a, si, Ọ gagh-abà n'obodo a,
ọ gagh-aḇa kwa otù àkú n'ebe ahu, ọ
gagh-ewere kwa ọta bia n'iru ya, ọ gagh-
awukọta kwa ihe-ntukọba imegide ya.
33 N'uzọ o siri bia, n'uzọ ahu ka ọ
gālaghachi, ọ gagh-abà kwa n'obodo a,
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
34 M'gēḇochi kwa obodo a izọputa ya,
n'ihi Onwem, na n'ihi Devid, bù orùm.
35 O rue, n'abali ahu, na mọ-ozi nke
Jehova puru, tiḇuọ n'ọmuma-ulo-ikwū
Asiria orù nnù ndikom orù uzọ na uzọ
atọ na nnù ndikom abua na ọgu iri: madu
we bilie n'isi-ututu, ma, le, ha nile bu
ozu nwuru anwu. 36 Senakerib, bù eze
Asiria, we bulie ije, je, laghachi, biri na
Nineve. 37 O rue, mḇe ya onwe-ya
nākpọ isi ala n'ulo Nisrok, bù chi-ya,
na Adramelek na Shareza, bù umu-ya
ndikom, were mma-agha tiḇue ya: ma
ndi ahu wepugara onwe-ha la n'ala
Ararat. Isa-hadon nwa-ya we buru eze
n'ọnọdu ya.

20 1 Na mḇe ahu Hezekaia riara ọria
inwu anwu. Aisaia, bù onye-
amuma, bù nwa Emoz, we biakute ya,
si ya, Otù a ka Jehova siri, Nye ulo-gi
iwu; n'ihi na gi onwe-gi nānwu anwu,
i gagh-adi kwa ndu. 2 Ọ we chigharia
iru-ya che mḇidi iru, kpere Jehova, si,
3 Biko, Jehova, biko, cheta otù
m'jeghariworo n'iru Gi n'ezi-okwu na
n'obi zuru okè, ọ bu kwa ihe di nma
n'anya-Gi ka m'meworo. Hezekaia we
kwa àkwà nke-uku. 4 O rue, mḇe
Aisaia akāpugh ba n'etiti obodo, na okwu
Jehova ruru ya nti, si, 5 Jeghachi, si
Hezekaia, bù onye-ndú ndim, Otù a ka
Jehova, bù Chineke Devid nna-gi, siri,
Anuwom ekpere-gi, ahuwom anya-miri-
gi: le, M'nēme ka aru-gi di ike:
n'ubochi nke-atọ i gārigoru ulo Jehova.
6 M'gātukwasi kwa arọ iri na ise
n'ubọchi-gi, naputa kwa gi na obodo a
n'ọbu-aka eze Asiria, ḇochi kwa obodo
a n'ihi Onwem na n'ihi Devid, bù orùm.
7 Aisaia we si, Werenu mbadamba fig.
Ha we were ya tukwasi ya n'elu ihe-ofifi
ahu, ọ we diri ndu. 8 Hezekaia we si
Aisaia, Gini gābu ihe-iriba-ama na
Jehova gēme ka arum di ike, m'we
rigorue ulo Jehova n'ubọchi nke-atọ?
9 Aisaia we si, Nka gāburu gi ihe-iriba-
ama sitere n'aka Jehova, na Jehova gēme
ihe a nke O kwuru: onyinyo, ọ̀ gāga
n'iru nzọ-ukwu ebe-nrigo iri, ma-ọbu
la azu nzọ-ukwu ebe-nrigo iri?
10 Hezekaia we si, Ọ di nfe ka onyinyo
ruru nzọ-ukwu ebe-nrigo iri: è-è, kama
ka onyinyo la azu nzọ-ukwu ebe-nrigo
iri. 11 Aisaia, bù onye-amuma, we
kpọkue Jehova: Ọ we me ka onyinyo la
azu nzọ-ukwu ebe-nrigo iri, nke ọ ridara
na nzọ-ukwu ebe-nrigo Ehaz.
12 Na mḇe ahu Berodak-baladan nwa
Baladan, bù eze Babilon, zigara
Hezekaia akwukwọ na onyinye-inata-
iru-ọma: n'ihi na ọ nuru na Hezekaia
riarari ọria. 13 Hezekaia we ge ha nti,
me ka ha hu ulo nile nke ihe-ya di okè
ọnu-ahia, bù ọla-ọcha-ya, na ọla-edo-
ya, na uda-ya di iche iche, na ezi manu-
ya, na ulo ihe-agha-ya nile, na ihe nile
nke achọtara n'àkù-ya nile: ọ digh ihe

di n'ulo-ya, ma-ọbu n'ala nile ọ nāchi,
nke Hezekaia nēmegh ka ha hu.
14 Aisaia, bù onye-amuma, we biakute
eze, bù Hezekaia, si ya, Gini ka ndikom
ndia siri gi? òle ebe ka ha si kwa
biakute gi? Hezekaia we si, Ọ bu n'ala
di anya ka ha si bia, bù Babilon. 15 Ọ
si, Gini ka ha huru n'ulo-gi? Hezekaia
we si, Ihe nile nke di n'ulom ka ha huru:
ọ digh ihe di n'àkùm nile nke m'nēmegh
ka ha hu. 16 Aisaia we si Hezekaia,
Nuru okwu Jehova. 17 Le, ubọchi
nābia, na ihe nile di n'ulo-gi, na nke
nna-gi-hà debeworo n'ulo-àkù rue ta,
agēburu ha je Babilon: ọ digh ihe
gāfọdu, ka Jehova siri. 18 Ufọdu kwa
nime umu-gi ndikom, ndi gēsi n'aru-gi
puta, ndi i gāmuta, ha gāchiri ha; ha
gābu kwa ndi-onozi n'ulo uku eze
Babilon. 19 Hezekaia we si Aisaia, Ọ
di nma, bù okwu Jehova nke i kwuworo.
Ọ si kwa, Ọ bugh otù a, ma ọ buru na
udo na ezi-okwu adi n'ubọchim nile?
20 Ma ihe nile Hezekaia mere nke
fọduru, na idi-ike-ya nile, na otù ọ mere
ọdọ-miri, na uzọ-miri, we me ka miri
rubata n'obodo, èdegh ihe ahu
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Juda? 21 Hezekaia we so
nna-ya-hà dina n'ọnwu: Manase nwa-
ya we buru eze n'ọnọdu ya.

21 1 Manase ḅara arọ iri na abua
mḅe ọ malitere ibu eze; ọ we
buru eze ọgu arọ abua na iri na ise nime
Jerusalem: aha nne-ya bu Hefzi-ba.
2 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, dika
ihe-àrù nile nke mba ọzọ si di, bù ndi
Jehova napuru ala-ha n'iru umu Israel.
3 Ebe di elu nke Hezekaia nna-ya mere
ka ha la n'iyi, o wue ha ọzọ; o guzo-
kwa-ra ebe-ichu-aja nye Beal, me kwa
Ashera, dika Ehab, bù eze Israel, mere,
ọ kpọ isi ala nye usu nile nke ihe elu-
igwe, fè ha òfùfè. 4 O wu-kwa-ra
ebe-ichu-aja di iche iche n'ulo Jehova,
nke Jehova siri, Nime Jerusalem ka
M'gētiye aham. 5 O wu-kwa-ra ebe-
ichu-aja nye usu nile nke ihe elu-igwe
n'ogige abua nke ulo Jehova. 6 Ọ me-
kwa-ra ka nwa-ya nwoke gabiga nime
ọku, o ji-kwa-ra igwe-oji tu isi ọma na
isi ọjọ, ọ ḅa-kwa-ra afa, meso kwa onye
nāju mọ ihe, na ndi-dibia-afa: ọ mere
ihe jọrọ njọ n'anya Jehova ri nne, ikpasu
Ya iwe. 7 Ọ dọba-kwa-ra arusi apiri
api nke Ashera, bù nke ọ mere, n'ulo ahu
nke Jehova siri Devid, si kwa Solomon
nwa-ya, N'ulo a, na nime Jerusalem,
nke M'rọputaworo n'ebo nile nke Israel,
ka M'gētiye aham rue mḅe ebigh-ebi:
8 M'gagh-eme kwa ka ukwu Israel si
n'ala nke M'nyere ndi bu nna-ha
waghari ọzọ; nāni ọ buru na ha elezi
anya ime dika ihe nile si di nke
M'nyeworo ha n'iwu, na dika iwu nile
si di nke orùm, bù Moses, nyẹre ha
n'iwu. 9 Ma ha anugh: Manase we
me ka ha sihie uzọ ime ihe ọjọ kari mba
ọzọ, bù ndi Jehova kpochapuru n'iru
umu Israel. 10 Jehova we kwue site
n'aka ndi-orù-Ya, bù ndi-amuma, si,
11 N'ihi na Manase, bù eze Juda,
emewo ihe-àrù ndia, we me ihe ọjọ
kari ihe nile nke ndi-Amorait mere, ndi
buru ya uzọ, ọ we were arusi-ya nile me
ka Juda mehie kwa: 12 n'ihi ya otù a ka
Jehova, bù Chineke Israel, siri, Le,
M'nēme ka ihe ọjọ biakwasi Jerusalem
na Juda, nke nti abua nke onye ọ bula
nānu gāzu wuruwuru. 13 M'gēseti kwa
n'elu Jerusalem eriri Sameria na ihe-
ọtùtù ulo Ehab: M'gēhicha kwa
Jerusalem dika madu si ehicha
ọkwa, nēhicha ya, nēkpùta ya iru.
14 M'gārapu kwa ndi fọduru nke ihe-
nketam, nye ha n'aka ndi-iro-ha; ha
gāghọ-kwa-ra ndi-iro-ha nile ihe-nluta-
n'agha na ihe ha nānara n'ike; 15 n'ihi
na ha emewo ihe jọrọ njọ n'anyam, ha
nākpasukwam iwe, site n'ubọchi ndi
bu nna-ha siri n'Ijipt puta, we rue ta.
16 Ọzọ kwa, Manase wusiri ọbara nke-
uku ri nne, bù nke nēmegh ihe ọjọ, rue
mḅe ọ mejuru Jerusalem site n'otù
ọnu-uzọ-ama rue ọnu-uzọ-ama ọzọ;
nāgugh nmehie-ya nke o jiri me ka
Juda mehie, ime ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova. 17 Ma okwu Manase nile nke
fọduru, na ihe nile ọ mere, na nmehie-
ya nke ọ mehiere, èdegh ihe ahu
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke ndi-
eze Juda? 18 Manase we so nna-ya-
hà dina n'ọnwu, elie ya n'ubi ulo-ya
aḅara ogige, n'ubi Uza aḅara ogige:
Emon nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.

19 Emon ḅara orù arọ na abua mḅe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ
abua nime Jerusalem: aha nne-ya bu
Meshulemet nwa Haruz nke Jọtba.
20 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova,

dika Manase, bú nna-ya, mere. 21 Ọ
we je ije n'uzọ nile nke nna-ya jere, ọ we
fè arusi òfùfè nke nna-ya fère, ọ kpọ isi
ala nye ha: 22 ọ we rapu Jehova, bú
Chineke nna-ya-hà, ọ jegh kwa ije n'uzọ
Jehova. 23 Ndi-orù Emon we kekọta
onwe-ha imegide ya, ha we me ka eze
nwua n'ulo-ya. 24 Ndi ala ahu we
tibue ndi nile nēkekọta onwe-ha imegide
eze, bú Emon; ndi ala ahu we me Josaia
nwa-ya eze n'ọnọdu ya. 25 Ma ihe
nile nke Emon mere nke fọduru, èdegh
ihe ahu n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi
nke ndi-eze Juda? 26 Ewe lie ya n'ílì-
ya n'ubi Uza abara ogige: Josaia nwa-ya
we buru eze n'ọnọdu ya.

22 1 Josaia bara arọ asatọ mbe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze
orú arọ na iri na otù nime Jerusalem:
aha nne-ya bu Jedida nwa Adaia nke
Bọzkat. 2 Ọ me ihe ziri ezi n'anya
Jehova, je ije n'uzọ nile nke Devid nna-
ya, ọ wezugagh kwa onwe-ya n'aka-nri
ma-ọbu n'aka-ekpe.

3 O rue, n'arọ nke-iri-na-asatọ nke
eze Josaia, na eze zigara Shefan nwa
Azalaia, nwa Meshulam, bú ode-
akwukwọ, n'ulo Jehova, si, 4 Rigokuru
Hilkaia, bú onye-isi-nchu-aja, ka ọ we
guzù ego ahu nke anēwebata n'ulo
Jehova, nke ndi nēche nbata-uzọ
chikọtaworo n'aka ndi Israel: 5 ka ha
nye kwa ya n'aka ndi nēje ozi ahu, bú
ndi nēlekọta ihe n'ulo Jehova: ka ha nye
kwa ya n'aka ndi nēje ozi nke di n'ulo
Jehova, iji me ka ebe etipúru etipú di
ike; 6 ka ha nye ya n'aka ndi-ọkà
n'osisi, na n'aka ndi nēwu ulo, na n'aka
ndi nēdo nkume; na iji zuta osisi na
nkume awara awa ime ka ulo ahu di ike.
7 Nání na ha na ndi ahu agugh ego nke
anēnye n'aka-ha; n'ihi na ọ bu n'ikwesi-
ntukwasi-obi ka ndi ahu nēme ihe.
8 Hilkaia, bú onye-isi-nchu-aja, we si
Shefan, bú ode-akwukwọ, Achọtawom
akwukwọ iwu ahu n'ulo Jehova. Hilkaia
we nye Shefan akwukwọ ahu, ọ gua ya.
9 Shefan, bú ode-akwukwọ, we biakute
eze, weghachiri eze okwu, si, Ndi-orù-gi
awupuwo ego ahu nke anāchọta n'ulo
ahu, ha we nye ya n'aka ndi nēje ozi
ahu, bú ndi nēlekọta ulo Jehova.
10 Shefan, bú ode-akwukwọ, we gosi
eze, si, Hilkaia, bú onye-nchu-aja,
enyewom otù akwukwọ. Shefan we gua
ya n'iru eze. 11 O rue, mbe eze nuru
okwu nile nke akwukwọ iwu ahu, na ọ
dọwara uwe-ya nile. 12 Eze we nye
Hilkaia, bú onye-nchu-aja, na Ahaikam
nwa Shefan, na Akboa nwa Maikaia, na
Shefan, bú ode-akwukwọ, na Asaia, bú
orù eze, iwu, si, 13 Jenu, iuaram
Jehova ase, ju-kwa-ra ndi nkem, ju-kwa-
ra Juda nile, bayere okwu nile nke
ukwọ a nke achọtaworo: n'ihi na
ọnuma Jehova di uku, bù nke amuyeworo
dika ọku megide ayi, n'ihi na nna-ayi-hà
egegh okwu nile nke akwukwọ a nti,
ime dika ihe nile si di nke edeworo n'ihi
ayi. 14 Hilkaia, bú onye-nchu-aja, na
Ahaikam, na Akboa, na Shefan, na
Asaia, we jekuru Hulda, bú onye-
amuma-nwayi, nwunye Shalum nwa
Tikva, nwa Hahas, onye nēdebe uwe
ndi-nchu-aja; (ma nwayi ahu nēbi na
Jerusalem n'obodo nke-abua;) ha we
gwa ya okwu. 15 Ọ si ha, Otú a ka
Jehova, bú Chineke Israel, siri: Sinu
nwoke ahu nke ziri unu biakutem,
16 Otú a ka Jehova siri, Le, M'nēme ka
ihe ọjọ biarue ebe a, biakwasi kwa ndi bi
nime ya, bú okwu nile nke akwukwọ ahu
nke eze Juda guworo: 17 n'ihi na ha
arapuwom, we surere chi di iche iche
ọzọ ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ, ka ha we
were ọlu nile nke aka-ha kpasuem iwe;
ewe muye ọnumam dika ọku megide
ebe a, agagh-emenyu kwa ya. 18 Ma
eze Juda, onye nēzite unu iju Jehova ase,
otú a ka unu gāsi ya, Otú a ka Jehova,
bú Chineke Israel, siri: Okwu ndia nke
i nuworo, 19 n'ihi na obi-gi di nrò, i
we ruru ala n'iru Jehova, mbe i nuru ihe
M'kwuru megide ebe a, megide kwa
ndi bi nime ya, na ha gāghọ ebe tọbọrọ
n'efu na ihe-nkọcha, i we dọwa uwe-gi
nile, kwa ákwá n'irum; Mu onwem
anuwo kwa, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 20 N'ihi ya, le, M'gāchikọta gi
na nna-gi-hà n'ala-mọ, agāchikọta kwa
gi na ndi ọzọ je n'ílì-gi n'udo, anya-gi
agagh-ele kwa ihe ọjọ a nile nke Mu
onwem nēme ka ọ biakwasi ebe a. Ha
we weghachiri eze okwu.

23 1 Eze we ziga, ha we chikọta ndi-
okenye nile nke Juda na Jerusalem
n'ebe ọ nọ. 2 Eze we rigorue ulo
Jehova, ya na ndikom nile nke Juda, na
ndi nile ndi bi na Jerusalem, na ndi-
nchu-aja, na ndi-amuma, na ndi Juda

nile, site n'onye ntà we ruc onye uku: ọ
we gua na nti-ha okwu nile nke akwukwọ
ọḅuḅa-ndu ahu nke achọtaworo n'ulo
Jehova. 3 Eze we guzo n'akuku ogidi,
ḅa ndu n'iru Jehova, ijeso Jehova, na
iwere obi-ya nile na nkpuru-obi-ya nile
debe ihe nile Ọ nyere n'iwu, na ihe-
àmà-Ya nile, na ukpuru-Ya nile, ime ka
okwu nile nke ọḅuḅa-ndu nka nke
edeworo n'akwukwọ a guzosie ike: ndi
Juda nile we guzo n'ọḅuḅa-ndu ahu.
4 Eze we nye Hilkaia, bú onye-isi-
nchu-aja, na ndi-nchu-aja nke usoro
nke-abua, na ndi nēche nbata-uzọ, iwu,
isi n'ulo Jehova weputa ihe nile nke
emeworo nye Beal, nye kwa Ashera, nye
kwa usu nile nke ihe elu-igwe: ọ we
sure ha ọku n'azu Jerusalem n'ọhia
Kidron, būru ntu-ha je Bet-el. 5 Ọ
me-kwa-ra ka ndi-nchu-aja arusi kwusi,
bú ndi ndi-eze Juda doro isure ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ n'ebe nile di elu
n'obodo Juda nile, na n'ebe di Jerusalem
buruburu; ọ me-kwa-ra ka ndi ahu
kwusi, bú ndi nēsurere Beal, na
anyanwu, na ọnwa, na kpakpando
nējeghari ejeghari, na usu nile nke ihe
elu-igwe, ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ.
6 O si-kwa-ra n'ulo Jehova buputa
Ashera je n'azu Jerusalem, rue miri-iyi
Kidron, sure ya ọku n'akuku miri-iyi
Kidron, supia ya me ka ọ di ka uzuzu,
kpofue uzuzu-ya n'elu íli ndi efu. 7 Ọ
kwatu-kwa-ra ulo nile nke ndi edoro
nsọ ikwa iko, nke di n'ulo Jehova, ebe
ndinyom nākpara Ashera ulo-ikwū.
8 Ọ me-kwa-ra ka ndi-nchu-aja nile si
n'obodo Juda nile bia, ọ meru-kwa-ra
ebe nile di elu ebe ndi-nchu-aja surere
ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ, site na Geba
rue Bia-sheba; ọ kwatu-kwa-ra ebe
nile di elu nke ọnu-uzọ-ama nke di
n'oghere ọnu-uzọ-ama Joshua, bú onye-
isi obodo, nke di n'aka-ekpe madu
n'ọnu-uzọ-ama obodo. 9 Náni na ndi-
nchu-aja nke ebe nile di elu adigh-arigo
n'ebe-ichu-aja Jehova nime Jerusalem,
ma ha nēri achicha ekogh-eko n'etiti
umu-nne-ha. 10 Ọ meru-kwa-ra Tofet,
nke di na ndagwurugwu umu Hinom,
ka nwoke ọ bula we ghara ime ka nwa-ya
nwoke ma-ọbu nwa-ya nwayi gabiga
nime ọku rue Molek. 11 Ọ me-kwa-ra
ka inyinya nile kwusi, bú nke ndi-eze
Juda nyere anyanwu, nime nbata ulo
Jehova, n'akuku ime-ulo Netan-melek,
bú onozi, nke di n'èzí ulo ahu; o sure-
kwa-ra uḅọ-ala nile nke anyanwu n'ọku.
12 Ebe-ichu-aja nile nke di n'elu ime-
ulo-elu nke Ehaz, nke ndi-eze Juda
mere, na ebe-ichu-aja nile nke Manase
mere n'ogige abua nke ulo Jehova, eze
kwaturu ha, we si n'ebe ahu ḅa ọsọ,
kpofue uzuzu-ha nime miri-iyi Kidron.
13 Ebe nile di elu nke di n'iru Jerusalem,
nke di n'aka-nri ugwu nbibi, nke
Solomon, bú eze Israel, wuru nye
Ashtoret, bú ihe-árú ndi Zaidon, nye
kwa Kemosh, bú ihe-árú Moab, nye
kwa Milkom, bú ihe-árú umu Amon,
eze meru-kwa-ra ha. 14 O tipia-kwa-
ra ogidi nile, ḅutu kwa Asherim, were
ọkpukpu madu mejue ọnọdu-ha. 15 Ọzọ
kwa, ebe-ichu-aja nke di na Bet-el, na
ebe di elu nke Jeroboam nwa Nebat
mere, bú onye mere ka Israel mehie,
ọbuná ebe-ichu-aja ahu na ebe ahu di
elu ka ọ kwaturu; o sure ebe ahu di elu
ọku, supia ya me ka ọ ghọ uzuzu, sure
kwa Ashera ọku. 16 Josaia we chigharia
onwe-ya, hu íli nile nke di n'ebe ahu
n'ugwu ahu; ọ we zie, chipu ọkpukpu
n'íli nile, sure ha ọku n'elu ebe-ichu-aja
ahu, merua ya, dika okwu Jehova si di
nke onye nke Chineke ahu kpọsara, bú
onye kpọsara ihe ndia. 17 Ọ we si, Gini
bu ihe-iriba-ama ahu nke mu onwem
nāhu? Ndikom obodo ahu we si ya, Ọ
bu íli onye nke Chineke, onye siri na
Juda bia, kpọsa ihe ndia nke i meworo
megide ebe-ichu-aja Bet-el. 18 Ọ sì,
Ya nọduru onwe-ya; ka nwoke ọ bula
ghara ichipu ọkpukpu-ya. Ha we rapu
ọkpukpu-ya, ha na ọkpukpu onye-
amuma ahu nke siri na Sameria bia.
19 Ọzọ kwa, ulo nile nke ebe nile di
elu, nke di n'obodo nile nke Sameria,
nke ndi-eze Israel mere ikpasu Jehova
iwe, ha ka Josaia wezugara, me kwa ha
dika omume nile si di nke ọ mere na
Bet-el. 20 O ḅue ndi-nchu-aja nile nke
ebe nile di elu nke di n'ebe ahu, n'elu
ebe-ichu-aja nile, o sure-kwa-ra ọkpukpu
madu n'elu ha; ọ we laghachi na
Jerusalem.

21 Eze we nye ndi Juda nile iwu, si,
Merenu Jehova, bú Chineke-unu,
ememe ngabiga, dika edeworo ya
n'akwukwọ ọḅuḅa-ndu nka. 22 N'ezie
emegh ememe ngabiga dika ememe

ngabiga nka site n'ubọchi ndi-ikpe ndi
kpere Israel, ọbuná ubọchi nile nke
ndi-eze Israel, na nke ndi-eze Juda;
23 ma ọ bu n'arọ nke-iri-na-asatọ nke
eze, bù Josaia, ka emere ememe ngabiga
nka nye Jehova nime Jerusalem.
24 Ọzọ kwa, ndi nāju mọ ihe, na ndi-
dibia-afa, na teraphim, na arusi nile, na
ihe-árù nile nke ahuru n'ala Juda, na
nime Jerusalem, ndia ka Josaia
kpochapuru, ka ọ we me ka okwu nile
nke iwu guzosie ike, bù nke edeworo
n'akwukwọ nke Hilkaia, bù onye-nchu-
aja, chọtara n'ulo Jehova. 25 Ọ digh
eze nke buru ya uzọ di ka ya, onye were
obi-ya nile, were kwa nkpuru-obi-ya
nile, were kwa ike-ya nile, chigharikute
Jehova, dika iwu nile nke Moses si di; ọ
ọ digh kwa onye ọzọ dika ya biliri mḅe
ọ nwusiri. 26 Otù ọ di, Jehova esigh
n'idi-ọku iwe uku Ya laghachi, nke iwe-
Ya ji di ọku megide Juda, n'ihi nkpasu-
iwe nile nke Manase kpasuru Ya.
27 Jehova we si, M'gēsi kwa n'irum
wezuga Juda, dika M'wezugara Israel,
M'gāju kwa obodo a nke M'rọputaworo,
bù Jerusalem, na ulo ahu nke M'siri,
Aham gādi n'ebe ahu. 28 Ma okwu
Josaia nile nke fọduru, na ihe nile nke
ọ mere, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe
emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda?
29 N'ubọchi-ya ka Fero-neko, bù eze
Ijipt, rigoro imegide eze Asiria rue
osimiri Yufretis: eze, bú Josaia, we je
izute ya; ọ we me ka ọ nwua na Megido,
mḅe ọ huru ya. 30 Ndi-orù-ya we si
na Megido būru ya nime uḅọ-ala mḅe
ọ nwuru anwu, ha we bubata ya na
Jerusalem, lie ya n'ili-ya. Ndi ala ahu
we kuru Jehoahaz nwa Josaia, te ya
manu, me ya eze n'ọnọdu nna-ya.

31 Jehoahaz ḅara orù arọ na atọ mḅe
ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze ọnwa
atọ nime Jerusalem: aha nne-ya bu
Hamutal nwa Jeremaia nke Libna.
32 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova,
dika ihe nile si di nke nna-ya-hà mere.
33 Fero-neko we ke ya aḅu nime Ribla
n'ala Hemat, ka ọ we ghara ibu eze nime
Jerusalem; ọ we tukwasi ala ahu nra,
bù ọgu talent ọla-ọcha ise, na otù talent
ọla-edo. 34 Fero-neko we me Elaiakim
nwa Josaia eze n'ọnọdu Josaia nna-ya,
gugharia ya aha Jehoiakim: ma ọ wepuru
Jehoahaz; ọ biarue Ijipt, nwua n'ebe
ahu. 35 Jehoiakim we nye Fero ọla-
ọcha na ọla-edo ahu; nàni na ọ ruru ala
ọnu inye ego n'okwu-ọnu Fero: ọ were
ihe-ike nara ndi ala ahu ọla-ọcha na
ọla-edo, nwoke ọ bula dika ọrùrù-ọnu-ya
si di, inye ya Fero-neko.

36 Jehoiakim ḅara orù arọ na ise mḅe
ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ
iri na otù nime Jerusalem: aha nne-ya
bu Zebida nwa Pedaia nke Ruma. 37 Ọ
me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, dika
ihe nile si di nke nna-ya-hà mere.

24 1 N'ubọchi-ya Nebukadneza, bù
eze Babilon, rigoro, Jehoiakim
we ghọrọ ya orù arọ atọ: ọ we chigharia
nupu isi n'okpuru ya. 2 Jehova we zìe
usu ndi nāpunara madu ihe nke ndi
Kaldea, na usu ndi nāpunara madu ihe
nke Siria, na usu ndi nāpunara madu
ihe nke Moab, na usu ndi nāpunara
madu ihe nke umu Amon, imegide ya,
o zì-kwa-ra ha imegide Juda ime ka
ọ la n'iyì, dika okwu Jehova si di, nke
O kwuru site n'aka ndi-orù-Ya, bù ndi-
amuma. 3 N'ezie n'okwu-ọnu Jehova
ka ihe a di n'aru Juda, isi n'iru Ya
wezuga ha, n'ihi nmehie nile nke
Manase, dika ihe nile si di nke ọ mere;
4 ọzọ kwa, n'ihi ọbara nēmegh ihe
ọjọ nke ọ wusiri; ọ we mejue Jerusalem
n'ọbara nēmegh ihe ọjọ: Jehova
ekwegh kwa iḅaghara. 5 Ma okwu
Jehoiakim nile nke fọduru, na ihe nile ọ
mere, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ihe
emere n'ubọchi nke ndi-eze Juda?
6 Jehoiakim we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu: Jehoiakin nwa-ya we buru eze
n'ọnọdu ya. 7 Ma eze Ijipt esigh
n'ala-ya puta ọzọ ma-ọli: n'ihi na eze
Babilon ewerewo ihe nile eze Ijipt nwere
site na miri-iyi Ijipt rue osimiri
Yufretis.

8 Jehoiakin ḅara arọ iri na asatọ mḅe
ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze nime
Jerusalem ọnwa atọ: aha nne-ya bu
Nehushta nwa Elnetan nke Jerusalem.
9 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova, dika
ihe nile si di nke nna-ya mere. 10 Na
mḅe ahu ka ndi-orù Nebukadneza,
bù eze Babilon, rigoruru Jerusalem,
ewe nọchigide obodo ahu n'agha.
11 Nebukadneza, bù eze Babilon, we
biarue obodo ahu, mḅe ndi-orù-ya
nānọchigide ya n'agha; 12 Jehoiakin,
bù eze Juda, we pukuru eze Babilon,

ya onwe-ya, na nne-ya, na ndi-orù-ya,
na ndi-isi-ya, na ndi-onozi-ya: eze
Babilon we jide ya n'arọ nke-asatọ nke
ọ bu eze. 13 O si n'ebe ahu chipu àkù
nile nke ulo Jehova, na àkù nile nke ulo
eze, ḅupia ihe ọla-edo nile nke Solomon,
bù eze Israel, mere n'ulo uku Jehova,
dika Jehova siri. 14 Ọ me-kwa-ra ka
Jerusalem nile, na ndi-isi nile, na ndi-
dike nile bu dìnkpà, je biri n'ala ọzọ, bù
orù nnù na nnù ise ndi emere ka ha je
biri n'ala ọzọ, ha na onye-ọ̀kà ọ bula
na uzù ọ ḅula; ọ digh onye fọduru, ọ
bu nàní ndi nēnwegh ike nime ndi ala
ahu. 15 Ọ me-kwa-ra ka Jehoiakin je
biri na Babilon; nne eze, na ndinyom
eze, na ndi-onozi-ya, na ndi-dike nke ala
ahu, ndia ka ọ mere ka ha si na
Jerusalem je na Babilon ibu ndi emere
ka ha je biri n'ala ọzọ. 16 Ndikom nile
kwa ndí bu dìnkpà, nnù iri-na-asa na
ọgu iri, na ndi-ọ̀kà na ndi-uzù, nnù
abua na ọgu iri, ha nile bu ndi-dike, ndi
nēbu agha, eze Babilon we me ka ha bia
Babilon ibu ndi emere ka ha je biri n'ala
ọzọ. 17 Eze Babilon we me Matanaia
nwa-nne nna-ya eze n'ọnọdu ya, gughari
kwa ya aha Zedekaia.
18 Zedekaia ḅara orù arọ na otù mḅe
ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ
iri na otù nime Jerusalem: aha nne-ya
bu Hamutal nwa Jeremaia nke Libna.
19 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova,
dika ihe nile si di nke Jehoiakim mere.
20 N'ihi na ọ bu n'ihi iwe Jehova ka ọ di
otù a nime Jerusalem na nime Juda,
rue mḅe O siri n'iru Ya chupu ha:
Zedekaia we nupu isi n'okpuru eze
25 Babilon. 1 O rue, n'arọ nke-
iteghete nke ọ bu eze, n'ọnwa
nke-iri, n'ubọchi nke-iri nke ọnwa ahu,
na Nebukadneza, bù eze Babilon, biara,
ya onwe-ya na usu-ndi-agha-ya nile,
imegide Jerusalem, ọ ma ulo-ikwū
megide ya; ha we wue ulo-agha imegide
ya buruburu. 2 Ewe nānọchigide
obodo ahu n'agha rue arọ nke-iri-na-
otù nke eze, bù Zedekaia. 3 N'ubọchi
nke-iteghete nke ọnwa nke-anọ okė unwu
siri ike n'obodo ahu, ọ digh kwa nri ndi
ala ahu nwere. 4 Ewe tipue obodo,
ndikom agha nile we ḅapu n'abali n'uzọ
ọnu-uzọ-ama ne'titi mḅidi-ya abua, nke
di n'akuku ubi eze aḅara ogige: (ma
ndi Kaldea nānọ imegide obodo
buruburu:) eze we je n'uzọ Araba.
5 Usu-ndi-agha ndi Kaldea we chua
eze n'azu, rue ya aru n'ala ihe nādigh
nke Jeriko: ma usu-ndi-agha-ya nile
siri n'ebe ọ nọ ḅasasia. 6 Ha we jide
eze, me ka ọ rigokuru eze Babilon rue
Ribla; ha we kwue okwu ikpė n'ebe ọ
nọ. 7 Ha we ḅue umu-ndikom
Zedekaia n'anya-ya, Nebukadneza me-
kwa-ra ka Zedekaia kpue ìsì n'anya-ya
abua, ha were kwa ihe-ọla eji ke ukwu
ke ya aḅu, ha we me ka ọ ba na Babilon.
8 Ma n'ọnwa nke-ise, n'ubọchi nke-
asa nke ọnwa ahu, nke ahu bu arọ nke-
iri-na-iteghete nke eze, bù Nebukadneza,
eze Babilon, ka Nebuzaradan, bù onye-
isi ndi-oḅū, orù eze Babilon, biaruru
Jerusalem: 9 o sure ulo Jehova ọku,
na ulo eze; ọ bu kwa ulo nile nke
Jerusalem, bù ulo uku ọ bula, ka o
surere n'ọku. 10 Usu-ndi-agha nile
nke ndi Kaldea, ndi soro onye-isi ndi-
oḅū, kwatu-kwa-ra mḅidi nile nke
Jerusalem buruburu. 11 Ma ndi ala
ahu nke fọduru, bù ndi fọduru n'obodo,
na ndi dapuru adapu, bù ndi dapuru
jekuru eze Babilon, na ndi fọduru n'etiti
igwè madu, ndia ka Nebuzaradan, bú
onye-isi ndi-oḅū, mere ka ha je biri
n'ala ọzọ. 12 Ma ufọdu nime ndi ala
ahu ndi nēnwegh ike ka onye-isi ndi-
oḅū mere ka ha fọdu ibu ndi-ọlu-ubi-
vine na ibu ndi-ọlu-ubi. 13 Ma
ogidi ọla nile nke di n'ulo Jehova, na
ihe-ndọkwasi nile na oké osimiri ọla nke
di n'ulo Jehova, ndia ka ndi Kaldea
tipiara, chiri ọla-ha je Babilon. 14 Ite
nile kwa, na osekè nile, na ihe-ikpakepu-
ọku nile, na ngaji nile, na ihe ọla nile
nke ha ji eje ozi, ndia ka ha chipuru.
15 Ihe-igu-ọku nile kwa, na ọkwa-
nwusa nile; ihe nke bu ọla-edo, n'ọla-
edo, na ihe nke bu ọla-ọcha, n'ọla-ọcha,
onye-isi ndi-oḅū chipuru ha. 16 Ogidi
abua ahu, otù okė osimiri ahu, na ihe-
ndọkwasi nile, nke Solomon mere
nye ulo Jehova; ọ digh ọtùtù atùru ọla
ihe ndia nile. 17 Cubit iri na asatọ ka
idi-elu otù ogidi di, isi nke di n'elu ya
bu kwa ọla: idi-elu isi ahu di cubit atọ;
ihe-ọkpukpa na pomegranate di kwa
n'isi ahu buruburu, ha nile bu ọla: ihe
dika ndia ka ogidi nke-abua nwe-kwa-
ra, ha na ihe-ọkpukpa. 18 Onye-isi ndi-
oḅū we chiri Seraia, bù onye-isi-nchu-

aja, na Zefanaia, bù ọnye-nchu-aja
nke-abua, na ndi-nche atọ nke nbata-
uzọ: 19 o si-kwa-ra n'obodo chiri otù
onozi nke emeworo onye-nlekọta ndikom
agha; na ndikom ise nime ndi nāhu iru
eze, ndi achọtara n'obodo; na ode-
akwukwọ, bù onye-isi usu-ndi-agha,
onye nēme ka ndi ala ahu zukọta ibu
agha; na ọgu ndikom atọ nime ndi
ala ahu, ndi achọtaworo n'obodo.
20 Nebuzaradan, bù onye-isi ndi-ọbū,
we chiri ha, me ka ha jekuru eze Babilon
rue Ribla. 21 Eze Babilon we tibue
ha, me ka ha nwua na Ribla, n'ala
Hemat. Ewe me ka Juda si n'ala-ya je
biri n'ala ọzọ. 22 Ma ndi fọduru n'ala
Juda, ndi Nebukadneza, bù eze Babilon,
merc ka ha fọdu, ọ we me Gedalaia nwa
Ahaikam, nwa Shefan, ka ọ buru onye-
nlekọta-ha.
23 Ndi-isi nile nke usu-ndi-agha nile,
ha onwe-ha na ndikom-ha, we nu na eze
Babilon mere Gedalaia onye-nlekọta, ha
we biakute Gedalaia rue Mizpa, bù
Ishmael nwa Netanaia, na Johanan nwa
Karea, na Seraia nwa Tanhumet onye
Netofa, na Jaazanaia nwa onye Meakat,
ha onwe-ha na ndikom-ha. 24 Gedalaia
we ṅuara ha iyi, ṅu-kwa-ra ndikom-ha,
si ha, Unu atula egwu n'ihi ndi-orù ndi
Kaldea: birinu n'ala, fè kwa eze Babilon
òfùfè, ọ gādi-kwa-ra unu nma. 25 O
rue, n'ọnwa nke-asa, na Ishmael nwa
Netanaia, nwa Elishama, onye sitere na
nkpuru ndi nwe ala-eze, biara, ya na
ndikom iri, ha we tibue Gedalaia, ọ we
nwua, ha tibu-kwa-ra ndi-Ju na ndi
Kaldea ndi ya na ha nọ na Mizpa.
26 Ndi-Ju nile, site n'onye ntà we rue
onye uku, na ndi-isi usu-ndi-agha nile,
we bilie, biarue Ijipt: n'ihi na ha turu
egwu ndi Kaldea.
27 O rue, n'arọ nke-orù-na-iri-na-asa
nke emere ka Jehoiakin, bù eze Juda, je
biri n'ala ọzọ, n'ọnwa nke-iri-na-abua,
n'ubọchi nke-orù-na-asa nke ọnwa ahu,
na Evil-merodak, bù eze Babilon, n'arọ ọ
malitere ibu eze, o siri n'ulo-nkpọrọ
welie isi Jehoiakin, bù eze Juda; 28 ọ
we gwa ya okwu ọma, do oche-eze-ya
elu kari oche-eze nke ndi-eze ndi ya na
ha nọ na Babilon. 29 Ọ we banwe uwe
nkpọrọ ya, ọ we nēri nri n'iru ya mbe
nile ubọchi nile nke ndu-ya. 30 Anēnye
kwa ya òkè-ihe-oriri-ya, bù òkè-ihe-
oriri mbe nile, site n'aka eze, ihe nke
ubọchi n'ubọchi-ya, ubọchi nile nke
ndu-ya.

AKWUKWỌ MBU NKE

IHE EMERE N'UBỌCHI NDI-EZE

1 1 Adam, Set, Enosh; 2 Kenan,
Mahalalel, Jered; 3 Inok, Metusela,
Lemek; 4 Noa, Shem, Ham, na Jefet.
5 Umu-ndikom Jefet; Goma, na
Megog, na Madai, na Jevan, na Tubal,
na Meshek, na Tiras. 6 Umu-ndikom
Goma kwa; Ashkenaz, na Difat, na
Togama. 7 Umu-ndikom Jevan kwa;
Elaisha, na Tashish, na Kitim, na
Rodanim.
8 Umu-ndikom Ham; Kush, na
Mizraim, na Put, na Kenean. 9 Umu-
ndikom Kush kwa; Seba, na Havila,
na Sabta, na Reama, na Sabteka.
Umu-ndikom Reama kwa; Sheba, na
Dedan. 10 Kush muru Nimrod: onye
ahu malitere ibu dike n'uwa.
11 Mizraim muru Ludim, na Anamim,
na Lehabim, na Naftuhim, 12 na
Patrusim, na Kasluhim (ebe ndi
Filistia siri puta), na Kaftorim.
13 Kenean muru Zaidon, bú ọkpara-
ya, na Het; 14 na ndi Jebus, na ndi-
Amorait, na ndi-Giagashait; 15 na
ndi-Haivait, na ndi Aka, na ndi Sin;
16 na ndi Avad, na ndi Zema, na ndi
Hemat.
17 Umu-ndikom Shem; Ilam, na
Ashua, na Apakshad, na Lud, na Eram,
na Uz, na Hul, na Geta, na Meshek.
18 Apakshad muru Shela; Shela muru
Iba. 19 Amuru umu-ndikom abua nye
Iba; aha otù nime ha bu Peleg; n'ihi na
ọ bu n'ubọchi-ya ka ekewara uwa; aha

nwa - nne - ya nwoke bu Jọktan.
20 Jọktan muru Almodad, na Shelef, na
Hazamavet, na Jera; 21 na Hadoram,
na Uzal, na Dikla; 22 na Ibal, na
Abimael, na Sheba; 23 na Ofia, na
Havila, na Jobab. Ndia nile bu umu-
ndikom Jọktan.
24 Shem, Apakshad, Shela; 25 Iba,
Peleg, Reu; 26 Serug, Nehoa, Tira;
27 Abram, (nke ahu bu Abraham).
28 Umu-ndikom Abraham; Aisak, na
Ishmael.
29 Ndia bu osuso-ọmumu nile ha:
ọkpara Ishmael, Nebaiot; na Kida, na
Adbeel, na Mibsam, 30 na Mishma,
na Duma, na Masa; na Hedad, na Tima,
31 na Jetua, na Nafish, na Kidema.
Ndia bu umu-ndikom Ishmael.
32 Umu-ndikom Ketura kwa, bú
nwayi-iko Abraham: ọ muru Zimran, na
Jọkshan, na Medan, na Midian, na
Ishbak, na Shua. Umu-ndikom Jọkshan
kwa; Sheba, na Dedan. 33 Umu-
ndikom Midian; Ifa, na Ifea, na Hanok,
na Abida, na Eldea. Ndia nile bu umu
Ketura.
34 Abraham muru Aisak. Umu-
ndikom Aisak; Isọ, na Israel.
35 Umu-ndikom Isọ; Elifaz, na
Reuel, na Jeush, na Jalam, na Kora.
36 Umu-ndikom Elifaz; Timan, na
Oma, na Zefi, na Gatam, na Kenaz, na
Timna, na Amalek. 37 Umu-ndikom
Reuel; Nahat, na Zera, na Shama, na
Miza. 38 Umu-ndikom Sia kwa;
Lotan, na Shobal, na Zibeon, na Ana,
na Dishon, na Iza, na Dishan.
39 Umu-ndikom Lotan kwa; Hori, na
Homam: nwa-nne-nwayi Lotan bu kwa
Timna. 40 Umu-ndikom Shobal;
Alian, na Manahat, na Ibal, na Shefi, na
Onam. Umu-ndikom Zibeon kwa; Aia,
na Ana. 41 Umu - ndikom Ana;
Dishon. Umu-ndikom Dishon kwa;
Hamran, na Eshban, na Itran, na
Keran. 42 Umu-ndikom Iza; Bilhan,
na Zaavan, na Jaakan. Umu-ndikom
Dishan; Uz, na Aran. 43 Ndia bu eze
ndi bu eze n'ala Edom, tutu eze ọ bula
bu eze umu Israel: Bela nwa Beoa;
aha obodo-ya bu Dinhaba. 44 Bela
we nwua, Jobab nwa Zera, nke sitere
na Bọzra, we buru eze n'ọnọdu ya.
45 Jobab we nwua, Husham, nke sitere
n'ala ndi Timan, we buru eze n'ọnọdu
ya. 46 Husham we nwua, Hedad nwa
B dad, onye tiḇuru Midian n'ọhia
Moab, we buru eze n'ọnọdu ya: aha
obodo-ya bu Avit. 47 Hedad we nwua,
Samla, nke sitere na Masrika, we buru
eze n'ọnọdu ya. 48 Samla we nwua,
Shaul, nke sitere na Rehobot n'usọ
Osimiri, we buru eze n'ọnọdu ya.
49 Shaul we nwua, Beal-hanan nwa
Akboa we buru eze n'ọnọdu ya. 50 Beal-
hanan we nwua, Hedad we buru eze
n'ọnọdu-ya; aha obodo-ya bu Pai: aha
nwunye-ya bu Mehetabel nwa Matred,
bú nwa-nwayi Me-zahab. 51 Hedad
we nwua. Ndi-isi Edom bu kwa;
Timna onye-isi, Alia onye-isi, Jetet
onye-isi; 52 Ọhọlibama onye-isi, Ila
onye-isi, Pinon onye-isi; 53 Kenaz
onye-isi, Timan onye-isi, Mibza onye-
isi; 54 Magdiel onye-isi, Iram onye-
isi. Ndia bu ndi-isi Edom.
2 1 Ndia bu umu-ndikom Israel;
Reuben, Simeon, Livai, na Juda,
Isaka na Zebulun; 2 Dan, Josef na
Benjamin, Naftali, Gad na Asha.
3 Umu-ndikom Juda kwa; Ia, na
Onan, na Shila: umu atọ ndia ka Bat-
shua, bú nwayi Kenean, muru nye ya.
Ma Ia, bú ọkpara Juda, jọrọ njọ n'anya
Jehova; Ọ we me ka ọ nwua. 4 Tema,
bú nwunye nwa-ya, we muara ya Perez
na Zera. Umu-ndikom nile nke Juda di
ise. 5 Umu-ndikom Perez; Hezron na
Hamul. 6 Umu-ndikom Zera kwa;
Zimri, na Itan, na Himan, na Kalkol, na
Dara: ha nile di ise. 7 Umu-ndikom
Kami kwa; Eka, bú onye nēmekpa
Israel aru, onye mekpuru ihe-nmekpu
n'ihe ewezugara nye Jehova. 8 Umu-
ndikom Itan kwa; Azaraia. 9 Umu-
ndikom Hezron kwa, ndi amuru nye
ya; Jerahmeel, na Ram, na Kelubai.
10 Ram we mua Aminadab; Aminadab
mua Nahshon, bú onye-isi umu Juda:
11 Nahshon mua Salma, Salma mua
Boaz; 12 Boaz mua Obed, Obed mua
Jesi; 13 Jesi mua ọkpara-ya, bú
Elaiab, na Abinadab, bú nke-abua, na
Shimea, bú nke-atọ; 14 na Netanel,
bú nke-anọ, na Radai, bú nke-ise;
15 na Ozem, bú nke-isi, na Devid, bú
nke-asa: 16 Umu-nne-ha ndinyom bu
Zeruaia na Abigail. Umu-ndikom
Zeruaia kwa; Abshai, na Joab, na
Asahel, atọ. 17 Abigail mu-kwa-ra

Amasa: ma nna Amasa bu Jeta onye
Ishmael. 18 Keleb nwa Hezron muru
umu site n'Azuba, bú nwunye-ya, site
kwa na Jeriot: ndia bu umu-ndikom
nwayi ahu; Jesha, na Shobab, na Adon.
19 Azuba we nwua, Keleb we lutara
onwe-ya Efrat, ọ we muara ya Hua.
20 Hua mua Uri, Uri mua Bezalel.
21 Emesia Hezron bakuru nwa-nwayi
Makia, bú nna Gilead; ma nwoke ahu
lutara ya mḅe ya onwe-ya ḅara ọgu arọ
atọ; ọ we muara ya Segub. 22 Segub
we mua Jaia, nke nwere orú obodo na
atọ n'ala Gilead. 23 Geshua na Eram
we nara ha Havot-jaia, ha na Kenat, na
umu-obodo-ya, bú ọgu obodo atọ. Ndia
nile bu umu-ndikom Makia nna Gilead.
24 Ma mḅe Hezron nwusiri nime
Keleb-efrata, mḅe ahu nwunye Hezron,
bú Abia, we muara ya Ashua nna Tekoa.
25 Umu-ndikom Jerahmeel ọkpara
Hezron bu kwa: Ram, bú ọkpara, na
Buna, na Oren, na Ozem, na Ahaija.
26 Ma Jerahmeel nwere nwunye ọzọ,
aha-ya bu Atara; nwayi ahu bu nne
Onam. 27 Umu-ndikom Ram, bú
ọkpara Jerahmeel, bu Maaz, na Jamin,
na Eka. 28 Umu-ndikom Onam bu
Shamai, na Jada: umu-ndikom Shamai
kwa; Nedab, na Abishua. 29 Aha
nwunye Abishua bu Abihail; ọ we
muara ya Ahban, na Molid. 30 Umu-
ndikom Nedab kwa; Seled, na Apaim:
Seled we nwua nēnwegh umu-ndikom.
31 Umu-ndikom Apaim kwa; Ishi.
Umu-ndikom Ishi kwa; Sheshan.
Umu-ndikom Sheshan kwa; Ahlai.
32 Umu-ndikom Jada kwa, bú nwa-nne
Shamai; Jeta, na Jonatan: Jeta we nwua
nēnwegh umu-ndikom. 33 Umu-
ndikom Jonatan kwa; Pelet, na Zaza.
Ndia bu umu-ndikom Jerahmeel.
34 Ma Sheshan enwegh umu-ndikom,
nání umu-ndinyom ka ọ nwere.
Sheshan nwe-kwa-ra orù, bú onye
Ijipt, aha-ya bu Jaha. 35 Sheshan we
were nwa-ya nwayi nye Jaha, bú orù-
ya, na nwunye; ọ we muara ya Atai.
36 Atai mua Netan, Netan mua Zabad;
37 Zabad mua Eflal, Eflal mua Obed;
38 Obed mua Jihu, Jihu mua Azaraia;
39 Azaraia mua Helez, Helez mua
Eleasa; 40 Eleasa mua Sismai, Sismai
mua Shalum; 41 Shalum mua
Jekamaia, Jekamaia mua Elishama.
42 Umu-ndikom Keleb kwa, bú nwa-
nne Jerahmeel; Misha, bú ọkpara-ya,
onye ahu bu nna Zif; na umu-ndikom
Marisha, bú nna Hebron. 43 Umu-
ndikom Hebron kwa; Kora, na Tapua,
na Rekem, na Shema. 44 Shema we
mua Rạham, bú nna Jọkeam; Rekem
mu-kwa-ra Shamai. 45 Nwa-nwoke
Shamai bu Maon; Maon bu nna Bet-
zua. 46 Ifa, bú iko-nwayi Keleb, muru
Haran, na Moza, na Gazez: Haran we
mua Gazez. 47 Umu-ndikom Jahdai
kwa; Regem, na Jotam, na Gishan, na
Pelet, na Ifa, na Shaaf. 48 Iko-nwayi
Keleb, bú Meaka, muru Sheba na
Tiahana. 49 Ọ mu-kwa-ra Shaaf nna
Madmana, na Sheva nna Makbina, na
nna Gibea; nwa-nwayi Keleb bu Aksa.
50 Ndia bu umu-ndikom Keleb; nwa-
nwoke Hua, ọkpara Efrata, Shobal nna
Kiriat-jearim; 51 Salma nna Bet-
lehem, Harif nna Bet-gadea. 52 Shobal
nna Kiriat-jearim nwe-kwa-ra umu-
ndikom; Haroe, nkera Menuhot.
53 Aḅuru nile nke Kiriat-jearim kwa;
ndi-Jeta, na ndi-Putait, na ndi-
Shumatait, na ndi-Mishraait; nime ndia
ka ndi Zọra na ndi Eshtaol si puta.
54 Umu-ndikom Salma; Bet-lehem, na
ndi Netofa, Atrot-bet-Joab, na nkera
ndi Mahanat, ndi Zọra. 55 Aḅuru nile
kwa nke ndi-ode-akwukwọ ndi bi na
Jebez; ndi-Tiratait, ndi-Shimeatait, ndi-
Sukatait. Ndia bu ndi-Kinait, ndi
nēsite na Hamat, bú nna ulo Rikab.
3 1 Ma ndia bu umu-ndikom Devid,
ndi amuru nye ya nime Hebron:
ọkpara-ya, bú Amnon, nwa Ahinoam
nwayi Jezreel; nke-abua, Daniel, nwa
Abigail nwayi Kamel; 2 nke-atọ,
Absalom nwa Meaka nwa-nwayi Talmai,
bú eze Geshua; nke-anọ, Adonaija nwa
Hagit; 3 nke-ise, Shefataia nwa Abital;
nke-isi, Itream nwa Egla, bú nwunye-
ya. 4 Umu isi ka amuru nye ya nime
Hebron; ọ we buru eze n'ebe ahu arọ
asa na ọnwa isi: orú arọ na iri na atọ ka
ọ bu eze na Jerusalem. 5 Ma ndia ka
amuru nye ya nime Jerusalem: Shimea,
na Shobab, na Netan, na Solomon, anọ,
bú nke Bat-shua nwa-nwayi Amiel:
6 na Ibha, na Elishama, na Elifelet;
7 na Noga, na Nefeg, na Jafia; 8 na
Elishama, na Eliada, na Elifelet, iteghete.
9 Ndia nile bu umu-ndikom Devid,

nāgugh umu - ndikom ndi-iko-ya
ndinyom; Tema bu nwa-nne-ha nwayi.
10 Nwa Solomon bu Rehoboam, Abaija
nwa-ya, Esa nwa-ya, Jehoshafat nwa-
ya; 11 Joram nwa-ya, Ehazaia nwa-
ya, Joash nwa-ya; 12 Amazaia nwa-
ya, Azaraia nwa-ya, Jotam nwa-ya;
13 Ehaz nwa-ya, Hezekaia nwa-ya,
Manase nwa-ya; 14 Emon nwa-ya,
Josaia nwa-ya. 15 Umu-ndikom Josaia
kwa; ọkpara-ya Johanan, nke-abua
Jehoiakim, nke-atọ Zedekaia, nke-anọ
Shalum. 16 Umu-ndikom Jehoiakim
kwa: Jekonaia nwa-ya, Zedekaia nwa-
ya. 17 Umu-ndikom Jekonaia kwa, bú
onye-nkpọrọ: Shealtiel nwa-ya, 18 na
Malkiram, na Pedaia, na Shenaza,
na Jekamaia, na Hoshama, na
Nedabaia. 19 Umu - ndikom Pedaia
kwa; Zerubabel, na Shimai: umu -
ndikom Zerubabel kwa; Meshulam, na
Hananaia; Shelomit bu nwa-nne-ha
nwayi: 20 na Hashuba, na Ohel, na
Berekaia, na Hasadaia, na Jushab-
hesed, ise. 21 Umu-ndikom Hananaia
kwa; Pelataia, na Jeshaia: umu-ndikom
Refaia, umu - ndikom Anan, umu-
ndikom Obadaia, umu - ndikom
Shekanaia. 22 Umu-ndikom Shekanaia
kwa; Shemaia: umu-ndikom Shemaia
kwa: Hatush, na Igal, na Baria, na
Nearaia, na Shefat, isi. 23 Umu-
ndikom Nearaia kwa; Elioenai, na
Hizkia, na Azrikam, atọ. 24 Umu-
ndikom Elioenai kwa; Hodavaia, na
Elaiashib, na Pelaia, na Akub, na
Johanan, na Delaia, na Anani, asa.
4 1 Umu-ndikom Juda; Perez, na
Hezron, na Kami, na Hua, na
Shobal. 2 Reaia nwa-nwoke Shobal
we mua Jahat; Jahat we mua Ahumai
na Lahad. Ndia bu aḅuru ndi Zọra.
3 Ndia bu kwa umu-ndikom nna Etam;
Jezreel, na Ishma, na Idbash: aha nwa-
nne-ha nwayi bu Hazelelponi: 4 na
Penuel nna Gedoa, na Iza nna Husha.
Ndia bu umu-ndikom Hua, bú ọkpara
Efrata, nna Bet-lehem. 5 Ma Ashua
nna Tekoa nwere ndinyom abua, bú
Hela na Naara. 6 Naara we muara ya
Ahuzam, na Hifa, na Timeni, na
Haahashtari. Ndia bu umu-ndikom
Naara. 7 Umu-ndikom Hela bu kwa
Zeret, na Zoha, na Etnan. 8 Koz we
mua Anub, na Zobiba, na aḅuru nile
nke Ahahel nwa Harum. 9 Ma asọpuru
Jebez kari umu-nne-ya ndikom: ma
nne-ya kpọrọ aha-ya Jebez, si, N'ihi na
amurum ya n'ihe-nḅu. 10 Jebez we
kpọkue Chineke Israel, si, Ọ gādim
nọ nma ma ọ buru na I gọziem n'ezie,
me kwa ka ókè-alam rie nne, ọ buru
kwa na aka-Gi gādiyerem, I we me
ka m'pua n'ihe ọjọ, ka ọ ghara iwutam!
Chineke we me ka ihe nke ọ rịọrọ biarue
ya aru. 11 Kelub nwa-nne Shua we
mua Mehia, onye ahu bu nna Eshton.
12 Eshton we mua Bet-rafa, na Pasea,
na Tehina, bú nna Ia-nehash. Ndia bu
ndikom Rika. 13 Umu-ndikom Kenaz
kwa; Ọtniel, na Seraia: umu-ndikom
Ọtniel kwa; Hatat. 14 Meonotai we
mua Ọfra: Seraia mu-kwa-ra Joab, bú
nna Gi-harashim: n'ihi na ndi-ọ̀kà ka
ha bu. 15 Umu-ndikom Keleb nwa
Jefune kwa; Iru, na Ila, na Naam: umu-
ndikom Ila kwa; na Kenaz. 16 Umu-
ndikom Jehalelel kwa; Zif, na Zifa, na
Tiria, na Asarel. 17 Umu-ndikom
Ezra kwa; Jeta, na Mered, na Ifa, na
Jalon: ọ we mua Miriam, na Shamai, na
Ishba, bú nna Eshtemoa. 18 Nwunye-
ya, bú Hajehudija, we mua Jered nna
Gedoa, na Heba nna Soko, na Jekutiel
nna Zanoa. Ndia bu kwa umu-ndikom
Bitia, bú nwa-nwayi Fero, nke Mered
luru na nwunye. 19 Umu-ndikom
nwunye Hodia, nwa-nne-nwayi Naham,
bu nna Keila onye-Gamait, na Eshtemoa
onye Meakat. 20 Umu-ndikom Shimon
kwa; Amnon, na Rina, na Ben-hanan,
na Tilon. Umu-ndikom Ishi kwa;
Zohet, na Ben-zohet. 21 Umu-ndikom
Shila nwa Juda; Ia nna Lika, na Laada
nna Marisha, na aḅuru nile nke ulo ndi
nākpa ezi ákwà ọcha, nke ulo Ashbia;
22 na Jokim, na ndikom Koziba, na
Joash, na Saraf, bú ndi-nwe Moab, na
Jashubi-lehem. Ma ihe ndia bu ihe
ochie. 23 Ndi ahu bu ndi-ọkpu-ite, na
ndi bi na Netaim na Gedira; ọ bu n'aka
eze n'ije-ozi-ya ka ha biri n'ebe ahu.

24 Umu-ndikom Simeon; Nemuel,
na Jamin, na Jarib, na Zera, na Shaul:
25 Shalum nwa-ya, Mibsam nwa-ya,
Mishma nwa-ya. 26 Umu-ndikom
Mishma kwa; Hamuel nwa-ya, Zakua
nwa-ya, Shimai nwa-ya. 27 Shimai
nwe-kwa-ra umu-ndikom iri na isi, na
umu-ndinyom isi; ma umu-nne-ya

ndikom enwegh ọtutu umu-ndikom,
aḅuru-ha nile abagh kwa uba, ra ka umu
Juda. 28 Ha we biri na Bia-sheba, na
Molada, na Haza-shual; 29 na nime
Bilha, na n'Ezem, na nime Tolad;
30 na nime Betuel, na nime Họma, na
nime Ziklag; 31 na nime Bet-makabot,
na nime Haza-susim, na nime Bet-biri,
na nime Shaaraim. Ndia bu obodo-ha
rue mḅe Devid bu eze. 32 Obodo ntà
ha bu Itam, na Ain, na Rimon, na
Token, na Ashan, obodo ise: 33 na
obodo ntà ha nile nke di obodo ahu
buruburu, rue Beal. Ndia bu ebe-
obibi-ha, ha nwe-kwa-ra akwukwọ-
osuso-ọmumu-ha. 34 Na Meshobab,
na Jamlek, na Josha nwa Amazaia;
35 na Joel, na Jihu nwa Joshibia, nwa
Seraia, nwa Asiel; 36 na Elioenai, na
Jaakoba, na Jeshohaia, na Asaia, na
Adiel, na Jesimiel, na Benaia; 37 na
Ziza nwa Shifi, nwa Alon, nwa Jedaia,
nwa Shimri, nwa Shemaia; 38 Ndia
ndi baworo n'akwukwọ n'aha bu ndi-
isi n'aḅuru-ha: ulo nke ndi bu nna-ha
we basa rue ọtutu. 39 Ha we jerue
nbata Gedoa, rue n'akuku ọwuwa-
anyanwu ndagwurugwu, ichọ ihe iji zù
ìgwè ewu na aturu-ha. 40 Ha we chọta
ihe-ọzùzù mara abuba di kwa nma, ala
ahu sa-kwa-ra mbara n'akuku-ya abua,
nādi kwa jū, nwe kwa udo; n'ihi na ndi
bi n'ebe ahu na mḅe gara aga sitere na
Ham. 41 Ndia ndi edeworo n'akwukwọ
n'aha we bia n'ubọchi Hezekaia, bú eze
Juda, tiḅue ọmuma-ulo-ikwū-ha, na
Meunim ndi ahuru n'ebe ahu, ha we
wezuga ha ka ebibie ha, rue ta, we biri
n'ọnọdu ha: n'ihi na ihe eji zù ìgwè ewu
na aturu-ha di n'ebe ahu. 42 Ufọdu
nime ha, bú ufọdu nime umu Simeon,
nnù ndikom na ọgu ise, je-kwa-ra ugwu
Sia; Pelataia, na Nearaia, na Refaia, na
Uziel, bú umu Ishi, bu ndi-isi-ha.
43 Ha we tiḅue ndi fọduru n'etiti ndi
Amalek ḅapuru aḅapu, ha we biri n'ebe
ahu, rue ta.
5 1 Ma umu-ndikom Reuben okpara
Israel, (n'ihi na onye ahu bu ọkpara;
ma, n'ihi na ọ mere ute nna-ya ka ọ
ghara idi nsọ, enyere umu Josef nwa
Israel ọnọdu-ọkpara-ya; agagh-ede kwa
ya n'akwukwọ-osuso-ọmumu dika
ọnọdu-ọkpara si di. 2 N'ihi na Juda
di ike n'etiti umu-nne-ya, onye-ndú we
si nime ya puta; ma Josef nwere ọnọdu-
ọkpara:) 3 umu-ndikom Reuben ọkpara
Israel; Hanok, na Palu, na Hezron, na
Kami. 4 Umu-ndikom Joel; Shemaia
nwa-ya, Gog nwa-ya, Shimai nwa-ya;
5 Maika nwa-ya, Reaia nwa-ya, Beal
nwa-ya; 6 Beera nwa-ya, onye Tilgat-
pilnesa, bú eze Asiria, mere ka ọ je biri
n'ala ọzọ: onye ahu bu onye-isi ndi
Reuben nwere. 7 Na umu-nne-ya
ndikom dika aḅuru nile ha si di, mḅe
edere akwukwọ - osuso - ọmumu nke
osuso-ọmumu nile ha; onye-isi, bú Jeiel,
na Zekaraia, 8 na Bela nwa Azaz, nwa
Shema, nwa Joel, onye ahu bi n'Aroea,
we rue Nebo na Beal-meon: 9 ma
n'ọwuwa-anyanwu o biruru nbata ọzara,
bú site n'osimiri Yufretis: n'ihi na anu-
ulo-ha bara uba n'ala Gilead. 10 Ma
n'ubọchi Sọl ha busoro ndi Haga agha,
ndi dara n'aka-ha: ha we biri n'ulo-
ikwū-ha n'elu ala nile nke ọwuwa-
anyanwu Gilead.
11 Umu Gad biri kwa na ncherita-iru
ha, n'ala Beshan rue Saleka: 12 Joel,
bú onye-isi, na Shafam, bú nke-abua, na
Janai, na Shefat nime Beshan: 13 na
umu-nne-ha ndikom nke ulo nke ndi bu
nna-ha; Maikael, na Meshulam, na
Sheba, na Jorai, na Jakan, na Zia, na
Iba, asa. 14 Ndia bu umu-ndikom
Abihail nwa Huri, nwa Jaroa, nwa
Gilead, nwa Maikael, nwa Jeshishai,
nwa Jahdo, nwa Buz; 15 Ahi nwa
Abdiel, nwa Guni, bú onye-isi ulo nke
ndi bu nna-ha. 16 Ha we biri na
Gilead nime Beshan, na n'umu-obodo-
ya, na n'ebe-ita-nri nile nke Sheron,
rue ọpupu nile ha. 17 Edere ha nile
n'akwukwọ - osuso - ọmumu n'ubọchi
Jotam, bú eze Juda, na n'ubọchi
Jeroboam, bú eze Israel.
18 Umu Reuben, na ndi Gad, na
nkera ebo Manase, nime ndi bu dìnkpà,
ndikom nēbu ọta na mma-agha, nāzọgide
kwa uta ikwe ya, ndi eziwo-kwa-ra ibu
agha, di orú nnù ndikom uzọ ise na nnù
iri-na-otù na ọgu iri-na-asatọ, ndi
nāpukuru usu-ndi-agha. 19 Ha we
buso ndi Haga, na Jetua, na Nafish, na
Nodab, agha. 20 Ewe yere ha aka
imegide ha, ewe nye ndi Haga na ndi
nile ha na ha yikọrọ n'aka-ha: n'ihi na
ọ bu Chineke ka ha kpọkuru n'agha
ahu, Ọ we kwe ka ha riọta ihe ha riọrọ;

n'ihi na ha tukwasiri Ya obi. 21 Ha
we chiri anu-ulo-ha n'agha: camel-ha
orú nnù uzọ isi na nnù ise, na ìgwè ewu
na aturu orú nnù orú uzọ na uzọ iri-
na-otù na nnû ise, na inyinya-ibu nnù
ise, na madu orú nnù uzọ iri-na-abua
na nnù iri. 22 N'ihi na ọtutu ndi eḅuru
eḅu dara, n'ihi na agha ahu sitere na
Chineke. Ha we biri n'ọnọdu ha rue
mḅe emere ka ha je biri n'ala ọzọ.

23 Umu nkera ebo Manase biri kwa
n'ala ahu: site na Beshan rue Beal-
heamon na Senia na ugwu Heamon ka
ndi ahu bara uba. 24 Ma ndia bu ndi-
isi ulo nke ndi bu nna-ha, bú Ifa, na Ishi,
na Eliel, na Azriel, na Jeremaia, na
Hodavaia, na Jahdiel, ndi-dike bu
dinkpà, ndikom amara aha-ha, ndi-isi
ulo nke ndi bu nna-ha.

25 Ha we mekpue emekpu megide
Chineke nke ndi bu nna-ha, soro chi nile
nke ndi ala ahu kwa iko, bú ndi Chineke
kpochapuru n'iru ha. 26 Chineke
Israel we kpọte mọ Pul, bú eze Asiria,
na mọ Tilgat-pilnesa, bú eze Asiria, ọ
we me ka ha je biri n'ala ọzọ, bú ndi
Reuben, na ndi Gad, na nkera ebo
Manase, ọ we me ka ha biarue Hala, na
Haboa, na Hara, na osimiri Gozan,
rue ta.

6 1 Umu-ndikom Livai; Giashon, na
Kohat, na Merari. 2 Umu-ndikom
Kohat kwa; Amram, na Izha, na
Hebron, na Uziel. 3 Umu Amram
kwa; Eron, na Moses, na Miriam. Umu-
ndikom Eron kwa; Nedab, na Abaihu,
na Eleeza, na Itama. 4 Eleeza muru
Finehas, Finehas muru Abishua;
5 Abishua we mua Buki, Buki mua
Uzi; 6 Uzi mua Zerahia, Zerahia mua
Meraiot; 7 Meraiot mua Amaraia,
Amaraia mua Ahaitub; 8 Ahaitub
mua Zedok, Zedok mua Ahimaaz;
9 Ahimaaz mua Azaraia, Azaraia mua
Johanan; 10 Johanan mua Azaraia, (ọ
bu onye ahu bu onye-nchu-aja n'ulo
Solomon wuru nime Jerusalem:)
11 Azaraia mua Amaraia, Amaraia mua
Ahaitub; 12 Ahaitub mua Zedok,
Zedok mua Shalum; 13 Shalum mua
Hilkaia, Hilkaia mua Azaraia;
14 Azaraia mua Seraia, Seraia mua
Jehozadak; 15 Jehozadak we je mḅe
Jehova mere ka Juda na Jerusalem je
biri n'ala ọzọ n'aka Nebukadneza.

16 Umu-ndikom Livai; Giashom, na
Kohat, na Merari. 17 Ma ndia bu aha
umu-ndikom Giashom; Libni, na
Shimai. 18 Umu-ndikom Kohat bu
Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel.
19 Umu-ndikom Merari; Mahli na
Mushi. Ndia bu aḅuru Livai dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di. 20 Nke
Giashom; Libni nwa-ya, Jahat nwa-ya,
Zima nwa-ya; 21 Joa nwa-ya, Ido
nwa-ya, Zera nwa-ya, Jeaterai nwa-ya.
22 Umu-ndikom Kohat; Aminadab
nwa-ya, Kora nwa-ya, Asia nwa-ya;
23 Elkena nwa-ya, Ebiasaf nwa-ya, na
Asia nwa-ya; 24 Tahat nwa-ya, Uriel
nwa-ya, Uzaia nwa-ya, na Shaul nwa-
ya. 25 Umu-ndikom Elkena kwa;
Amasai, na Ahimot. 26 Ma Elkena:
umu-ndikom Elkena; Zofai nwa-ya, na
Nehat nwa-ya; 27 Elaiab nwa-ya,
Jeroham nwa-ya, Elkena nwa-ya.
28 Umu-ndikom Samuel kwa; ọkpara-
ya, bú Joel, na nke-abua, bú Abaia.
29 Umu-ndikom Merari; Mahli, Libni
nwa-ya, Shimai nwa-ya, Uza nwa-ya;
30 Shimea nwa-ya, Hagia nwa-ya, Asaia
nwa-ya.

31 Ndia bu kwa ndi Devid guzoro
dika ndi-isi akuku abua nke ndi-ọbù-
abù nke ulo Jehova, site na mḅe iḅe
Chineke zuru ike. 32 Ha we nẽje ozi
n'iru ebe-obibi ulo-ikwũ nzute n'abù,
rue mḅe Solomon wuru ulo Jehova
nime Jerusalem: ha we guzo n'ibu ndi-
isi òfùfè-ha dika ikpe ekpere ha si di.
33 Ndia bu kwa ndi nẽguzo, ha na umu-
ha ndikom. Nime umu-ndikom ndi
Kohat: Himan ọbù-abù, nwa Joel, nwa
Samuel; 34 nwa Elkena, nwa Jeroham,
nwa Eliel, nwa Toa; 35 nwa Zuf, nwa
Elkena, nwa Mahat, nwa Amasai;
36 nwa Elkena, nwa Joel, nwa Azaraia,
nwa Zefanaia; 37 nwa Tahat, nwa
Asia, nwa Ebiasaf, nwa Kora; 38 nwa
Izha, nwa Kohat, nwa Livai, nwa
Israel. 39 Na nwa-nne-ya nwoke, bú
Esaf, onye nẽguzo n'aka-nri-ya, bú
Esaf nwa Berekaia, nwa Shimea;
40 nwa Maikael, nwa Baaseia, nwa
Malkija; 41 nwa Etni, nwa Zera, nwa
Adaia; 42 nwa Itan, nwa Zima, nwa
Shimai; 43 nwa Jahat, nwa Giashom,
nwa Livai. 44 Umu-ndikom Merari,
bú umu-nne-ha, nọ kwa n'aka-ekpe:
Itan nwa Kishi, nwa Abdi, nwa Maluk;

45 nwa Hashabaia, nwa Amazaia, nwa
Hilkaia; 46 nwa Amzi, nwa Bani, nwa
Shemea; 47 nwa Mahli, nwa Mushi,
nwa Merari, nwa Livai. 48 Enye-kwa-
ra umu-nne-ha, bù ndi Livai, ifè òfùfè
nile nke ebe-obibi ulo Chineke.
49 Ma Eron na umu-ya ndikom
nēsure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ n'elu
ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku, na
n'elu ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku
nēsi isi utọ, bayere ije-ozi nile nke ebe
nsọ kachasi ebe nsọ nile, na ikpuchiri
Israel nmehie-ha, dika ihe nile si di nke
Moses, bù orù Chineke, nyere n'iwu.
50 Ndia bu kwa umu-ndikom Eron;
Eleeza nwa-ya, Finehas nwa-ya, Abishua
nwa-ya; 51 Buki nwa-ya, Uzi nwa-ya,
Zerahaia nwa-ya; 52 Meraiot nwa-ya,
Amaraia nwa-ya, Ahaitub nwa-ya;
53 Zedok nwa-ya, Ahimaaz nwa-ya.
54 Ma ndia bu ebe-obibi-ha dika ebe-
ulo-ikwū nile ha si di n'ókè-ala nile ha:
enyere umu Eron, bù aḅuru ndi Kohat,
n'ihi na ha nwere ife-nzà mbu, 55 ha
we nye ha Hebron n'ala Juda, na ebe-ita-
nri-ya nile buruburu ya; 56 ma ha
nyere Keleb nwa Jefune ọhia obodo
ahu, na obodo ntà ya nile. 57 Umu
Eron ka ha nye-kwa-ra obodo nḅaba,
Hebron; na Libna na ebe-ita-nri-ya
nile, na Jatia, na Eshtemoa na ebe-ita-
nri-ya nile; 58 na Hilen na ebe-ita-
nri-ya nile, na Debia na ebe-ita-nri-ya
nile; 59 na Ashan na ebe-ita-nri-ya
nile, na Bet-shemesh na ebe-ita-nri-ya
nile: 60 site kwa n'ebo Benjamin;
Geba na ebe-ita-nri-ya nile, na Alemet
na ebe-ita-nri-ya nile, na Anatot na ebe-
ita-nri-ya nile. Obodo-ha nile bu obodo
iri na atọ n'aḅuru-ha nile. 61 Enye-
kwa-ra umu Kohat, bù ndi fọduru, nime
aḅuru ebo ahu, nime nkera ebo ahu,
bù nkera ebo Manase, obodo iri n'ife-
nzà. 62 Enye-kwa-ra umu Giashom,
dika aḅuru nile ha si di, site n'ebo Isaka,
site kwa n'ebo Asha, site kwa n'ebo
Naftali, site kwa n'ebo Manase nime
Beshan, obodo iri na atọ. 63 Enyere
umu Merari, dika aḅuru nile ha si di,
site n'ebo Reuben, site kwa n'ebo Gad,
site kwa n'ebo Zebulun, obodo iri na
abua n'ife-nzà. 64 Umu Israel we nye
ndi Livai obodo ndia na ebe-ita-nri-ha.
65 Ha we nye obodo ndia, nke ha kpọrọ
aha, site n'ebo umu Juda, site kwa n'ebo
umu Simeon, site kwa n'ebo umu
Benjamin, n'ife-nzà. 66 Ma ufọdu
nime aḅuru umu Kohat nwere obodo
ókè-ala nile ha site n'ebo Efraim. 67 Ha
nyere ha obodo nḅabà, bù Shekem na
ebe-ita-nri-ya nile n'ugwu Efraim;
Gezea kwa na ebe-ita-nri-ya nile;
68 na Jọkmeam na ebe-ita-nri-ya nile,
na Bet-horon na ebe-ita-nri-ya nile;
69 na Ajalon na ebe-ita-nri-ya nile, na
Gat-rimon na ebe-ita-nri-ya nile:
70 site kwa na nkera ebo Manase; Anea
na ebe-ita-nri-ya nile, na Bileam na ebe-
ita-nri-ya nile ka enyere umu Kohat
fọduru. 71 Enyere umu Giashom, site
n'aḅuru nkera ebo Manase, Golan nime
Beshan na ebe-ita-nri-ya nile, na
Ashtarot na ebe-ita-nri-ya nile: 72 site
kwa n'ebo Isaka; Kedesh na ebe-ita-nri-
ya nile, na Daberat na ebe-ita-nri-ya
nile; 73 na Remot na ebe-ita-nri-ya
nile, na Anem na ebe-ita-nri-ya nile:
74 site kwa n'ebo Asha; Mashal na ebe-
ita-nri-ya nile, na Abdon na ebe-ita-nri-
ya nile; 75 na Hukok na ebe-ita-nri-
ya nile, na Rehob na ebe-ita-nri-ya
nile: 76 site kwa n'ebo Naftali; Kedesh
nime Galili na ebe-ita-nri-ya nile, na
Hamon na ebe-ita-nri-ya nile, na
Kiriataim na ebe-ita-nri-ya nile.
77 Enyere umu Merari, bù ndi fọduru
nime ndi Livai, site n'ebo Zebulun,
Rimono na ebe-ita-nri-ya nile, na Teboa
na ebe-ita-nri-ya nile: 78 enye-kwa-ra
ha n'ofè Jọdan n'akuku Jeriko, n'akuku
ọwuwa-anyanwu Jọdan, site n'ebo
Reuben, Beza n'ọzara na ebe-ita-nri-
ya nile, na Jahza na ebe-ita-nri-ya nile,
79 na Kedimot na ebe-ita-nri-ya nile,
na Mefaat na ebe-ita-nri-ya nile:
80 site kwa n'ebo Gad; Remot nime
Gilead na ebe-ita-nri-ya nile, na
Mahanaim na ebe-ita-nri-ya nile, 81 na
Heshbon na ebe-ita-nri-ya nile, na Jeza
na ebe-ita-nri-ya nile.

7 1 Ma umu-ndikom Isaka; Tola, na
Pua, na Jashub, na Shimron, anọ.
2 Umu-ndikom Tola kwa; Uzi, na
Refaia, na Jeriel, na Jahmai, na Ibsam,
na Shemuel, ndi-isi ulo nke ndi bu nna-
ha, bù ndi nke Tola; ha bu ndi-dike bu
dinkpà n'osuso-ọmumu nile ha: ọnu-
ọgugu-ha n'ubọchi Devid di orù nnù
uzọ abua na nnù iri-na-isi na ọgu iri.
3 Umu-ndikom Uzi kwa; Izrahia:

umu-ndikom Izrahia kwa; Maikael, na
Obadaia, na Joel, na Ishia, ise: ndi-isi
ka ha nile bu. 4 Usu ndi nāpunara
madu ihe nke usu-ndi-agha so-kwa-ra
ha, n'osuso-ọmumu-ha, dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di, ha di orú nnù uzọ
anọ na nnù iri: n'ihi na ha nwere ọtutu
ndinyom na umu-ndikom. 5 Umu-
nne-ha kwa nke aḅuru nile nke Isaka,
ndi-dike bu dinkpà, di orú nnù uzọ iri
na nnù iri-na-asa na ọgu iri, edewo ha
nile n'akwukwọ-osuso-ọmumu.
6 Umu-ndikom Benjamin; Bela, na
Bekea, na Jediael, atọ. 7 Umu-ndikom
Bela kwa; Ezbon, na Uzi, na Uziel, na
Jerimot, na Iri, ise; ndi-isi ulo nke ndi
bu nna, ndi-dike bu dinkpà; edewo kwa
ha n'akwukwọ-osuso-ọmumu, ha di orú
nnù uzọ abua na nnù iri-na-ise na orú
na iri na anọ. 8 Umu-ndikom Bekea
kwa; Zemira, na Joash, na Elieza, na
Elioenai, na Ọmri, na Jeremot, na
Abaija, na Anatot, na Alemet. Ndia
nile bu umu-ndikom Bekea. 9 Edewo
kwa ha n'akwukwọ-osuso-ọmumu, dika
osuso-ọmumu nile ha si di, ndi-isi ulo
nke ndi bu nna-ha, ndi-dike bu dinkpà,
ha di orú nnù uzọ abua na nnù iri na
ọgu iri. 10 Umu-ndikom Jediael kwa;
Bilhan: umu-ndikom Bilhan kwa;
Jeush, na Benjamin, na Ihud, na
Keneana, na Zetan, na Tashish, na
Ahishaha. 11 Ndia nile bu umu
Jediael, dika ndi-isi ulo nke ndi bu nna-
ha si di, ndi-dike bu dinkpà, ha di orú
nnù uzọ abua na nnù atọ, ndi nāpukuru
usu-ndi-agha ibu agha. 12 Shupim
kwa, na Hupim, bú umu Ia, na Hushim,
bú umu Ahea.
13 Umu-ndikom Naftali; Jahaziel, na
Guni, na Jiza, na Shalum, bú umu
Bilha.
14 Umu-ndikom Manase; Asriel,
onye nwunye-ya muru: (iko-ya nwayi,
bú nwayi Eram, muru Makia nna
Gilead: 15 Makia we luru nwunye
n'etiti Hupim na n'etiti Shupim, aha
nwa-nne-ya nwayi bu kwa Meaka;) aha
nwa nke-abua bu kwa Zelọfehad: ma
Zelọfehad nwere umu - ndinyom.
16 Meaka, bú nwunye Makia, we mua
nwa-nwoke, ọ we kpọ aha-ya Peresh;
aha nwa-nne-ya nwoke bu Sheresh;
umu-ya ndikom bu Ulam na Rakem.
17 Umu-ndikom Ulam kwa; Bedan.
Ndia bu umu Gilead, nwa Makia, nwa
Manase. 18 Nwa-nne-ya nwayi, bú
Hamoleket, we mua Ishhod, na Abieza,
na Mahla. 19 Umu-ndikom Shemida
bu kwa Ahian, na Shekem, na Likhi, na
Aniam.
20 Umu - ndikom Efraim kwa;
Shutela, na Bered nwa-ya, na Tahat
nwa-ya, na Eleada nwa-ya, na Tahat
nwa-ya, 21 na Zabad nwa-ya, na
Shutela nwa-ya, na Eza, na Elead, ndi
ndikom Gat, ndi amuru n'ala, buru,
n'ihi na ha ridatara ichiri anu-ulo-ha.
22 Efraim, bú nna-ha, we rue újú ọtutu
ubọchi, umu-nne-ya we bia ikasi ya
obi. 23 Ọ we bakuru nwunye-ya, ọ we
turu ime, mua nwa-nwoke, nna-ya we
kpọ aha-ya Beria, n'ihi na ulo-ya di
n'ọnọdu ọjọ. 24 Nwa-ya nwayi bu
Sheera, onye wuru Bet-horon di
n'okpuru, na nke di n'elu, na Uzen-
sheera. 25 Refa bu kwa nwa-ya, na
Reshef, na Tela nwa-ya, na Tahan nwa-
ya; 26 Ladan nwa-ya, Amaihud nwa-
ya, Elishama nwa-ya; 27 Nun nwa-ya,
Joshua nwa-ya. 28 Ihe-onwunwe nile
ha na ebe-obibi nile ha bu Bet-el na
umu-obodo-ya, na n'akuku owuwa-
anyanwu Naaran, na n'akuku Ọdida-
anyanwu Gezea na umu-obodo-ya; na
Shekem na umu-obodo-ya, rue Aza na
umu-obodo-ya: 29 na n'akuku umu
Manase, Bet-shean na umu-obodo-ya,
Teanak na umu-obodo-ya, na Megido na
umu-obodo-ya, na Doa na umu-obodo-
ya. Nime ndia ka umu Josef nwa Israel
biri.
30 Umu-ndikom Asha; Imna, na
Ishva, na Ishvi, na Beria, na Sera, bú
nwa-nne-ha nwayi. 31 Umu-ndikom
Beria kwa; Heba, na Malkiel, onye ahu
bu nna Biazait. 32 Heba we mua
Jaflet, na Shoma, na Hotam, na Shua
nwa-nne-ha nwayi. 33 Umu-ndikom
Jaflet kwa; Pasak, na Bimhal, na Ashvat.
Ndia bu umu Jaflet. 34 Umu-ndikom
Shema kwa; Ahi, na Rohga, na Jehuba,
na Eram. 35 Umu-ndikom Helem
nwa-nne-ya kwa; Zofa, na Imna, na
Shelesh, na Amal. 36 Umu-ndikom
Zofa; Sua, na Hanefa, na Shual, na
Beri, na Imra; 37 Beza, na Hod, na
Shama, na Shilsha, na Itran, na Beera.
38 Umu-ndikom Jeta kwa; Jefune, na
Pispa, na Ara. 39 Umu-ndikom Ula

kwa; Ara, na Haniel, na Rizia. 40 Ndia
nile bu umu Asha, ndi-isi ulo nke ndi
bu nna-ha, ndi arọputara arọputa, ndi-
dike bu dìnkpà, ha bu ndi-isi nke ndi-
isi. Edewo kwa ha n'akwukwọ-osuso-
ọmumu, nime usu-ndi-agha, n'ibu-
agha, ọnu-ọgugu-ha bu orú nnù ndikom
uzọ atọ na nnù ise.
8 1 Benjamin we mua Bela, bú ọkpara-
ya, na Ashbel, bú nke-abua, na
Ahara, bú nke-atọ; 2 na Noha, bú nke-
anọ, na Rafa, bú nke-ise. 3 Bela we
nwe umu-ndikom; Ada, na Gira, na
Abaihud; 4 na Abishua, na Neaman,
na Ahoa; 5 na Gira, na Shefufan, na
Huram. 6 Ndia bu kwa umu-ndikom
Ihud: ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu nna
nke ndi bi na Geba, ha we me ka ha je
biri na Manahat: 7 na Neaman, na
Ahaija, na Gira, onye ahu mere ka ha je
biri n'ala ọzọ; ọ mua Uza na Ahaihud.
8 Shaharaim we mua umu n'ọhia Moab,
mḅe o zilagasiri ha; Hushim na Baara
bu ndinyom-ya. 9 Ọ we site na
Hodesh, bú nwunye-ya, mua Jobab, na
Zibia, na Misha, na Malkam; 10 na
Jeuz, na Shakia, na Miama. Ndia bu
umu-ya ndikom, ha bu ndi-isi ulo nke
ndi bu nna. 11 O site-kwa-ra na
Hushim mua Abaitub na Elpaal.
12 Umu - ndikom Elpaal; Iba, na
Misham, na Shemed; onye ahu wuru
Ono na Lod, na umu-obodo-ya: 13 na
Beria, na Shema; ndia bu ndi-isi ulo nke
ndi bu nna nke ndi bi n'Ajalon, ha onwe-
ha mere ka ndi bi na Gat ḅalaga; 14 na
Ahio, na Shashak, na Jeremot; 15 na
Zebadaia, na Arad, na Eda; 16 na
Maikael, na Ishpa, na Joha, bú umu-
ndikom Beria; 17 na Zebadaia, na
Meshulam, na Hizki, na Heba; 18 na
Ishmerai, na Izlia, na Jobab, bú umu-
ndikom Elpaal; 19 na Jakim, na Zikri,
na Zabdi; 20 na Elienai, na Ziletai, na
Eliel; 21 na Adaia, na Beraia, na
Shimrat, bú umu-ndikom Shimai;
22 na Ishpan, na Iba, na Eliel; 23 na
Abdon, na Zikri, na Henan; 24 na
Hananaia, na Ilam, na Antotiia; 25 na
Ifdeia, na Penuel, bú umu-ndikom
Shashak; 26 na Shamsherai, na
Sheharia, na Atalaia; 27 na Jaareshia,
na Elaija, na Zikri, bú umu-ndikom
Jeroham. 28 Ndia bu ndi-isi ulo nke
ndi bu nna n'osuso-ọmumu nile ha, ndi-
isi. Ndia biri na Jerusalem. 29 Ma
nime Gibeon ka nna Gibeon biri, bú
Jeiel, aha nwunye-ya bu Meaka:
30 nwa-ya, bú ọkpara, bú Abdon, na
Zua, na Kish, na Beal, na Nedab;
31 na Gedoa, na Ahio, na Zeka.
32 Miklot we mua Shimea. Ha onwe-
ha we so kwa umu-nne-ha biri na
Jerusalem, na ncherita-iru umu-nne-ha.
33 Nea we mua Kish; Kish mua Sọl;
Sọl mua Jonatan, na Malki-shua, na
Abinadab, na Eshbeal. 34 Nwa-nwoke
Jonatan bu Merib-beal; Merib-beal we
mua Maika. 35 Umu-ndikom Maika
kwa; Piton, na Melek, na Tarea, na
Ehaz. 36 Ehaz we mua Jehoada;
Jehoada we mua Alemet, na Azmavet,
na Zimri; Zimri we mua Moza:
37 Moza mua Binea; Rafa bu nwa-ya,
Eleasa nwa-ya, Azel nwa-ya: 38 Azel
nwere umu-ndikom isi, ndia bu kwa
aha-ha; Azrikam, na Bokeru, na
Ishmael, na Shearia, na Obadaia, na
Henan. Ndia nile bu umu-ndikom
Azel. 39 Umu-ndikom Ishek nwa-
nne-ya nwoke kwa; Ulam, bú ọkpara-
ya, na Jeush, bú nke-abua, na Elifelet,
bú nke-atọ. 40 Umu Ulam we buru
ndi-dike bu dìnkpà, ndi-ọḅa-uta, ha
nwe-kwa-ra ọtutu umu-ndikom, na
umu umu, ọgu asa na iri. Ndia nile
sitere n'umu Benjamin.
9 1 Ewe de Israel nile n'akwukwọ-
osuso-ọmumu; ma, le, edere ha
n'akwukwọ ndi-eze Israel: ma emere
ka Juda je biri na Babilon n'ihi nmekpu
ha mekpuru. 2 Ma ndi-obibi mbu ndi
bi n'ihe-onwunwe-ha n'obodo nile ha
bu, Israel, ndi-nchu-aja, ndi Livai, na
Netinim. 3 Ma ufọdu nime umu Juda,
na ufọdu nime umu Benjamin, na ufọdu
nime umu Efraim na Manase, biri na
Jerusalem; 4 Utai nwa Amihud, nwa
Ọmri, nwa Imri, nwa Bani, onye sitere
n'umu Perez nwa Juda. 5 Ndi sitere na
ndi Shailo; Asaia, bú ọkpara, na umu-ya
ndikom. 6 Ndi sitere n'umu Zera;
Jeuel, na umu-nne-ha, nnù madu na ọgu
iri-na-anọ na iri. 7 Ndi sitere n'umu
Benjamin; Salu nwa Meshulam, nwa
Hodavaia, nwa Hasenua; 8 na Ibneia
nwa Jeroham, na Ila nwa Uzi, nwa
Mikri, na Meshulam nwa Shefataia, nwa
Reuel, nwa Ibnija; 9 na umu-nne-ha,
dika osuso-ọmumu nile ha si di, nnù

madu abua na ọgu asa na iri na isi.
Ndikom ndia nile bu ndi-isi ulo nke ndi
bu nna diri ulo nke ndi bu nna-ha.
10 Ndi sitere na ndi-nchu-aja; Jedaia,
na Jehoiarib, na Jakin; 11 na Azaraia
nwa Hilkaia, nwa Meshulam, nwa
Zedok, nwa Meraiot, nwa Ahaitub, bú
onye-ndú ulo Chineke; 12 na Adaia
nwa Jeroham, nwa Pashhua, nwa
Malkija, na Maasai nwa Adiel, nwa
Jahzera, nwa Meshulam, nwa
Meshilemit, nwa Imea; 13 na umu-
nne-ha, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna-
ha nwere, nnù madu anọ na ọgu asatọ;
ndi-dike ndi bu dìnkpà ije ozi òfùfè ulo
Chineke. 14 Ndi sitere na ndi Livai;
Shemaia nwa Hashub, nwa Azrikam,
nwa Hashabaia, site n'umu Merari;
15 na Bakbaka, na Heresh, na Galal, na
Matanaia nwa Maika, nwa Zikri, nwa
Esaf; 16 na Obadaia nwa Shemaia,
nwa Galal, nwa Jedutun, na Berekaia
nwa Esa, nwa Elkena, onye bi n'obodo
ntà ndi Netofa. 17 Ndi-ọnu-uzọ-ama
kwa; Shalum, na Akub, na Talmon, na
Ahaiman, na umu-nne-ha: Shalum bu
onye-isi; 18 ma ha nọ rue uḅu a n'ọnu-
uzọ-ama eze n'akuku ọwuwa-anyanwu:
ndi ahu bu ndi-ọnu-uzọ-ama nke
ọmuma-ulo-ikwū umu Livai nwere.
19 Ma Shalum nwa Kore, nwa Ebiasaf,
nwa Kora, na umu-nne-ya, nke ulo nna-
ya, bú ndi Kora, bu ndi-isi ije-ozi òfùfè
ahu, ndi-nche nbata-uzọ nile nke ulo-
ikwū: ndi bu nna-ha buri ndi-isi
ọmuma-ulo-ikwū Jehova, ndi-nche uzọ-
nbata; 20 Finehas nwa Eleeza bu
kwa onye-ndú-ha na mḅe gara aga,
Jehova nọyere ya. 21 Zekaraia nwa
Meshelemaia bu onye-ọnu-uzọ-ama
nke ọnu-uzọ ulo-ikwū nzute. 22 Ndia
nile arọputara ibu ndi-ọnu-uzọ-ama
nime nbata-uzọ nile di ọgu iri na iri na
abua. Edere ndi ahu n'akwukwọ-
osuso-ọmumu-ha n'obodo ntà ha, ndi
ahu ka Devid na Samuel onye-ọhu-uzọ
doro n'ọnọdu-ha, bú ọnọdu nke ndi
kwesiri ntukwasi-obi. 23 Ndi ahu na
umu-ha bu kwa ndi-isi ọnu-uzọ-ama
nile diri ulo Jehova, bú ulo nke ulo-ikwū
ahu, n'ihe-ndebe. 24 N'akuku anọ ka
ndi - ọnu - uzọ - ama nọ, n'Ọwuwa -
anyanwu, na n'akuku Ọdida-anyanwu,
na n'akuku Ugwu, na n'akuku Ndida.
25 Ma umu-nne-ha, n'obodo ntà nile
ha, nwe ibata kwa-ubọchi-asa site na
mḅe rue mḅe, inọyere ha: 26 n'ihi na
n'ọnọdu ndi kwesiri ntukwasi-obi ka ha
nọ, bú ndi-dike anọ nke ndi-ọnu-uzọ-
ama, ha onwe-ha bu ndi Livai, ha bu
kwa ndi-isi ime-ulo nile na ndi-isi ulo-
àkù nile nke ulo Chineke. 27 Buruburu
ulo Chineke ka ha nānọ kwa ọnọdu-
abali, n'ihi na n'isi-ha ka ndebe di, ha
onwe-ha nwe-kwa-ra imeghe ya kwa-
ututu. 28 Ufọdu nime ha bu kwa
ndi-isi ihe òfùfè; n'ihi na n'ọnu-ọgugu
ka ha nāchibata ha, n'ọnu-ọgugu kwa
ka ha nāchipu ha. 29 Ufọdu nime ha
kwa ka agutara ibu ndi-isi ihe, bú ibu
ndi-isi ihe nile nke ebe nsọ ahu, na ibu
ndi-isi utu ọka flour, na manya-vine, na
manu, na frankincense, na uda di iche
iche. 30 Ufọdu nime umu ndi-nchu-
aja nāsugwa kwa manu-otite nēsì ísì utọ
nke uda di iche iche. 31 Matitaia kwa,
otù onye nime ndi Livai, onye ahu bu
ọkpara Shalum onye Kora, ọ nọ
n'ọnọdu ndi kwesiri ntukwasi-obi ibu
onye-isi nke ihe esiri n'ite isi ihe.
32 Ufọdu nime umu ndi Kohat, bú
ufọdu nime umu-nne-ha, bu ndi-isi
achicha anēdo n'usoro, idozi ya kwa-
ubọchi-izu-ike. 33 Ndia kwa bu ndi-
ọbù-abù, ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke
ndi Livai, ndi bi n'ime-ulo, ndi puru
n'òfùfè ọzọ: n'ihi na ehihie na abali ha
bu ndi-isi-ha n'ije-ozi ahu. 34 Ndia bu
ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi Livai
n'osuso-ọmumu nile ha, ndi-isi: ndia
biri na Jerusalem.
35 Ma nime Gibeon ka nna Gibeon
biri, bú Jeiel, aha nwunye-ya bu Meaka:
36 na nwa-ya, bú ọkpara, bú Abdon, na
Zua, na Kish, na Beal, na Nea, na
Nedab; 37 na Gedoa, na Ahio, na
Zekaraia, na Miklot. 38 Miklot we
mua Shimeam. Ha onwe-ha we so
kwa umu-nne-ha biri na Jerusalem, na
ncherita-iru umu-nne-ha. 39 Nea we
mua Kish; Kish mua Sọl; Sọl mua
Jonatan, na Malki-shua, na Abinadab,
na Eshbeal. 40 Nwa-nwoke Jonatan
bu Merib-beal; Merib-beal we mua
Maika. 41 Umu-ndikom Maika kwa;
Piton, na Melek, na Tahrea, na Ehaz.
42 Ehaz we mua Jara; Jara mua
Alemet, na Azmavet, na Zimri; Zimri
we mua Moza; 43 Moza mua Binea;
Refaia bu kwa nwa-ya, Eleasa nwa-ya,

Azel nwa-ya: 44 Azel nwere umu-
ndikom isi, ndia bu kwa aha-ha;
Azrikam, na Bokeru, na Ishmael, na
Shearia, na Obadaia, na Henan: ndia bu
umu-ndikom Azel.

10 1 Ma ndi Filistia busoro Israel
agha: ndikom Israel we ḅalaga
n'iru ndi Filistia, ha we da, buru ndi
eḅuru eḅu n'ugwu Gilboa. 2 Ndi
Filistia we sosie ike n'azu Sọl na n'azu
umu-ya ndikom; ndi Filistia we tiḅue
Jonatan, na Abinadab, na Malki-shua,
bù umu-ndikom Sọl. 3 Agha ahu we
di arọ́ megide Sọl, ndi-ọḅa-uta we huta
ya; ọ we nēḅu ya nḅu site n'iḅa-uta nke
ndi-ọḅa-uta. 4 Sọl we si onye nēbu
ihe-agha-ya, Miputa nma-agha-gi, were
ya mapuem aru; ka ndia anēbìgh ùgwù
ghara ibia kwam emò. Ma onye nēbu
ihe-agha-ya ekwegh; n'ihi na ọ nātu
egwu nke-uku. Sọl we were mma-agha-
ya, dakwasi ya. 5 Onye nēbu ihe-agha-
ya we hu na Sọl anwuwo, ya onwe-ya we
dakwasi kwa na mma-agha-ya, nwua.
6 Sọl we nwua, ya na umu-ya ndikom
atọ; ulo-ya nile nwu-kwa-ra n'otù.
7 Ndikom Israel nile ndi nọ na
ndagwurugwu ahu we hu na ha
aḅalagawo, na Sọl na umu-ya ndikom
anwuwo kwa, ha we rapu obodo nile
ha ḅalaga; ndi Filistia we bia biri
nime ha.
8 O rue, n'echi-ya, mḅe ndi Filistia
biaru iyipu ihe ndi eḅuru eḅu, na ha
huru Sọl na umu-ya ndikom ka ha
tọḅọrọ n'ugwu Gilboa. 9 Ha we yipu
ihe-agha-ya, būru isi-ya na ihe-agha-ya,
ziga n'ala ndi Filistia buruburu, izisara
arusi nile ha na ndi-ha ozi ahu. 10 Ha
we dọba ihe-agha-ya n'ulo chi-ha,
kpọgide okpokoro-isi-ya n'ulo Degon.
11 Jebesh-gilead nile we nu ihe nile ndi
Filistia mere Sọl, 12 ndikom nile bu
dìnkpà we bilie, būru ozu Sọl na ozu
umu-ya ndikom, bubata ha na Jebesh,
lìe ọkpukpu-ha n'okpuru osisi terebinth
nime Jebesh, bue ọnu ubọchi asa.
13 Sọl we nwua n'ihi nmekpu-ya ọ
mekpuru megide Jehova, n'ihi okwu
Jehova, nke ọ nēdebegh: ọzọ kwa, n'ihi
na ọ juru ase n'aka onye nwere mọ ọ
nāju ihe, iji ya ju ase, 14 ma ọ jugh
Jehova ase: Ọ we me ka ọ nwua, Ọ we
chigharia ala-eze nye Devid nwa Jesi.

11 1 Israel nile we chikọta onwe-ha
n'ebe Devid nọ rue Hebron, si,
Le, ọkpukpu-gi na anu-aru-gi ka ayi bu.
2 Na mḅe gara aga, ọbunā mḅe Sọl bu
eze, gi onwe-gi bu onye nēdupu na onye
nēdubata Israel: Jehova, bù Chineke-gi,
we si gi, Gi onwe-gi gāzù ndim, bù
Israel, gi onwe-gi gābu kwa onye-ndù
ndim, bù Israel. 3 Ndi-okenye nile
nke Israel we biakute eze rue Hebron;
ha na Devid we ḅa ndu nime Hebron
n'iru Jehova; ha we te Devid manu ibu
eze Israel, dika okwu Jehova n'aka
Samuel si di. 4 Devid na Israel nile
we jerue Jerusalem (nke ahu bu Jebus);
ma n'ebe ahu ka ndi Jebus, ndi bi n'ala
ahu, nọ. 5 Ndi bi na Jebus we si
Devid, I gagh-abata n'ebe a. Devid
we were ebe ewusiri ike nke Zaion; nke
ahu bu obodo Devid. 6 Devid we si,
Onye ọ bula nke buru uzọ tiḅu ndi Jebus
gābu onye-isi na ọchi-agha. Joab nwa
Zeruaia we buru uzọ rigo, ọ we buru
onye-isi. 7 Devid we biri n'ebe ahu
ewusiri ike; n'ihi ya ka ha kpọrọ ya
obodo Devid. 8 Ọ we wue obodo
buruburu, site na Milo we rue buruburu
ya: ma Joab mere ka obodo fọduru di
ndu. 9 Devid we nāga n'iru, nēje nādi
uku; Jehova nke usu nile nke ndi-agha
nọye-kwa-ra ya.
10 Ma ndia bu ndi-isi nke ndi-dike
Devid nwere, ndi mere onwe-ha ka ha
di ike n'akuku ya n'ala-eze-ya, ha na
Israel nile, ime ya eze, dika okwu Jehova
si di bayere Israel. 11 Nka bu kwa
ọnu-ọgugu ndi-dike Devid nwere:
Jashọbeam, bù nwa onye-Hakmonait,
onye-isi nke orú na iri ahu; ọ fegharíri
ube-ya imegide ọgu ndikom iri-na-ise, ha
we ghọ ndi eḅuru eḅu n'otù uḅò. 12 Nke
so ya bu Eleeza nwa Dodo, onye Ahoa,
onye ahu di n'etiti ndi-dike atọ ahu.
13 Onye ahu nọyere Devid nime Pas-
damim, ma ndi Filistia chikọtara onwe-
ha n'ebe ahu ibu agha, òkè ubi nke
juputara n'ọka barley di kwa; ma ndi
Israel ḅalagara n'iru ndi Filistia. 14 Ha
we guzo onwe-ha n'etiti òkè ahu, naputa
ya, tiḅue ndi Filistia; Jehova we zọputa
nzọputa uku. 15 Ndikom atọ n'etiti
orú ndi-isi na iri ahu we ridarue okè
nkume ahu jekuru Devid, rue ọḅà
Adulam; ma ọmuma-ulo-ikwū ndi-
Filistia amawo ulo - ikwū - ha na

ndagwurugwu Refaim. 16 Ma Devid
nọ n'ebe ahu ewusiri ike mḅe ahu, ma
ebe-nguzo-ndi-agha ndi Filistia di na
Bet-lehem mḅe ahu. 17 Devid we
chọsie ike, si, Onye gēme ka m'ṅua miri
sitere n'olùlù-miri Bet-lehem, nke di
n'ọnu-uzọ-ama? 18 Ndikom atọ ahu
we wapue ọmuma-ulo-ikwū ndi Filistia,
sere miri n'olùlù-miri Bet-lehem, nke di
n'ọnu-uzọ-ama, ha we būru ya, kutere
Devid: ma Devid ekwegh iṅu ya, ọ we
wusiere ya Jehova, 19 si, Ya burum
ihe-árù sitere na Chinekem, ime ihe a:
m'gāṅu ọbara ndikom ahu ndi ji ndu-ha
n'aka-ha je? n'ihi na ha ji ndu-ha n'aka-
ha kute ya. Ọ kwegh kwa iṅu ya. Ihe
ndia ka ndi-dike atọ ahu mere. 20 Ma
Abishai, bù nwa-nne Joab, onye ahu
bu onye-isi ndikom atọ ahu: onye ahu
feghari-kwa-ra ube-ya imegide ọgu
ndikom iri-na-ise, ha we ghọ ndi eḅuru
eḅu, ọ we nwe aha n'etiti ndikom atọ
ahu. 21 N'etiti ndikom atọ ahu
anāsọpuru ya kari abua fọduru, ọ we
ghọrọ ha onye-isi: ma o rugh ndikom
atọ mbu ahu. 22 Benaia nwa Jehoiada,
nwa nke nwoke bu dinkpà nke Kabzeel,
onye di uku n'ime ihe, onye ahu tiḅuru
umu-ndikom abua nke Ariel nke Moab:
onye ahu rida-kwa-ra tiḅue ọdum
n'etiti olùlù n'ubọchi snow nēzò.
23 Onye ahu tiḅu-kwa-ra nwoke ahu,
bù onye Ijipt, nwoke toro ogologo,
cubit ise; ube di kwa n'aka onye Ijipt
ahu dika okė ȯkpȯrȯ di arọ nke ọkpa-
ȧkwȧ ji akpa ȧkwȧ; ma o ji nkpa-n'aka
ridakuru ya, napu ube ahu n'aka onye
Ijipt n'ike, were ube-ya ḅue ya. 24 Ihe
ndia ka Benaia nwa Jehoiada mere, we
nwe aha n'etiti ndi-dike atọ ahu. 25 Le,
anāsọpuru ya kari orù ndikom na iri
ahu, ma o rugh ndikom atọ mbu ahu:
Devid we do ya onye-isi ndi nānu
okwu-ya.
26 Ndi-dike nke usu nile nke ndi-
agha kwa; Asahel nwa-nne Joab,
Elhanan nwa Dodo nke Bet-lehem;
27 Shamot onye Haroa, Hilez onye-
Pelonait; 28 Ira nwa Ikesh onye
Tekoa, Abieza onye Anatot; 29 Sibekai
onye Husha, Ilai onye Ahoa;
30 Maharai onye Netofa, Hiled nwa
Beana onye Netofa; 31 Itai nwa Ribai
nke Gibea umu Benjamin, Benaia onye
Piraton; 32 Hurai nke miri-iyi Gaash,
Abiel onye Araba; 33 Azmavet onye
Bahurim, Eliahba onye Shaalabin;
34 nke umu Hashem onye-Gaizonait,
Jonatan nwa Shagei onye-Hararait;
35 Ahiam nwa Saka onye - Hararait,
Elifal nwa Ua; 36 Hefa onye-
Mekeratait, Ahaija onye - Pelonait;
37 Hezro onye Kamel, Naarai nwa
Ezbai; 38 Joel nwa-nne Netan, Mibha
nwa Hagri; 39 Zelek onye Amon,
Naharai onye Beirot, onye nēbu ihe-
agha Joab nwa Zeruaia; 40 Ira
onye Jeta, Gareb onye Jeta; 41 Uraia
onye Het, Zabad nwa Ahlai; 42 Adina
nwa Shiza onye Reuben, onye-isi ndi
Reuben, orù ndikom na iri so-kwa-ra ya;
43 Henan nwa Meaka, na Joshafat
onye-Mitnait; 44 Uzia onye Ashterot,
Shama na Jeiel, bù umu Hotam onye
Aroea; 45 Jediael nwa Shimri, na Joha
nwa-nne-ya, onye - Tizait; 46 Eliel
onye-Mahavait, na Jeribai, na Joshavia,
umu Elnaam, na Itma onye Moab;
47 Eliel, na Obed, na Jaasiel onye-
Mezobait.
12 1 Ma ndia bu ndi nābiakute Devid
rue Ziklag, mḅe anọ nēmechibido
ya n'ihi Sọl nwa Kish: ndi ahu di kwa
n'etiti ndi-dike-ya, ndi nēyere ya aka
n'agha ahu. 2 Ha nāchi uta, nēme aka-
nri nēme kwa aka-ekpe n'itu nkume na
n'iwere uta ḅa ȧkù; ha sitere n'umu-
nne Sọl site na Benjamin. 3 Onye-isi
bu Ahieza, na Joash, bù umu Shemaa
onye Gibea; na Jeziel, na Pelet, bù umu
Azmavet; na Beraka, na Jihu onye
Anatot; 4 na Ishmaia onye Gibeon, bù
dike n'etiti orù ndikom na iri ahu, na
onye-isi orù na iri ahu; na Jeremaia, na
Jahaziel, na Johanan, na Jozabad onye
Gedira; 5 Eluzai, na Jerimot, na Bealia,
na Shemaraia, na Shefataia onye-
Harufait; 6 Elkena, na Ishia, na
Azarel, na Joeza, na Jashọbeam, bù ndi
Kora; 7 na Joela, na Zebadaia, bù
umu Jeroham nke Gedoa. 8 Ufọdu
nime ndi Gad kewaputa-kwa-ra onwe-
ha jekuru Devid rue ebe ahu ewusiri
ike n'ọzara, ndi-dike bu dinkpà, ndikom
usu-ndi-agha ibu agha, ndi nēdo ọta
na ube n'usoro; iru-ha bu kwa iru
ọdum, ha di kwa ngwa dika mḅada n'elu
ugwu; 9 Iza, bù onye-isi, Obadaia, bù
nke - abua, Elaiab, bù nke-atọ;
10 Mishmana, bù nke-ano. Jeremaia,

bù nke-ise;
11 Atai, bù nke-isi, Eliel,
bú nke-asa;
12 Johanan, bù nke-asatọ,
Elzabad, bù nke-iteghete;
13 Jeremaia,
bù nke-iri, Makbanai, bù nke-iri-na-otù.
14 Ndia, ndi sitere n'umu Gad, bu ndi-isi usu-ndi-agha: onye kachasi ntà ra ka ọgu ndikom ise, onye kachasi uku ra kwa ka nnù ndikom abua na ọgu iri.
15 Ndia bu ndikom ahu ndi gabigara Jọdan n'ọnwa mbu, mḅe osimiri ahu nēruchi usọ-ya nile; ha we me ka ndi ndagwurugwu nile ḅalaga, ma n'Ọwuwa-anyanwu ma n'Ọdida-anyanwu.
16 Ufọdu nime umu Benjamin na Juda we biarue ebe ahu ewusiri ike biakute Devid.
17 Devid we pua izute ha, ọ we za, si ha, Ọ buru na unu abiakutem n'uzọ udo iyerem aka, enwerem obi ọma n'aru unu ka mu na unu buru otù: ma ọ buru na unu abiawo iwere aghughọ nyem n'aka ndi nākpaḅum, mḅe ihe-ike nādigh n'akam, ka Chineke nna-ayi-hà hu ya, bara unu nba.
18 Mọ nke Chineke we yiri Amasai, bù onye-isi ndi-ọchi-agha ahu, dika uwe, ọ we si, Nke gi ka ayi bu, Devid, n'akuku gi ka ayi nọ kwa, nwa Jesi: udo, udo diri gi, udo di-kwa-ra onye nēyere gi aka; n'ihi na Chineke-gi eyewo gi aka. Devid we nara ha, me ha ndi-isi usu ndi nāpunara madu ihe.
19 Ufọdu nime Manase daye-kwa-ra Devid, mḅe o soro ndi Filistia bia imegide Sọl n'agha, ma ha eyegh ha aka: n'ihi na ndi-isi ndi Filistia were idu-ọdu zilaga ya, si, Ọ gēwere isi-ayi dayere onye-nwe-ya, bù Sọl.
20 Mḅe ọ nāla na Ziklag, ndia sitere na Manase dayere ya, bù Adna, na Jozabad, na Jediael, na Maikael, na Jozabad, na Elaihu, na Ziletai, bù ndi-isi usu nnù ndikom abua na ọgu iri ndi diri Manase.
21 Ndi ahu ye-kwa-ra Devid aka imegide usu ndi nāpunara madu ihe: n'ihi na ndi-dike bu dinkpà ka ha nile bu, ha we buru ndi-isi n'usu-ndi-agha.
22 N'ihi na mḅe ahu ha nābiakute Devid kwa-ubọchi iyere ya aka, rue mḅe ọ bu ọmuma-ulo-ikwū, dika ọmuma-ulo-ikwū Chineke.

23 Ndia bu kwa ọnu-ọgugu ndi-isi nke ndi ejikere iso usu-ndi-agha; ha biakutere Devid nime Hebron ichighari ala-eze Sọl nye ya, dika okwu-ọnu Jehova si di.
24 Umu Juda ndi nēbu ọta na ube di nnù iri-na-asa, ndi ejikere iso usu-ndi-agha.
25 Site n'umu Simeon, ndi-dike bu dinkpà iso usu-ndi-agha, nnù iri-na-asa na ọgu iri-na-ise.
26 Site n'umu Livai, nnù iri-na-otù na ọgu iri.
27 Jehoiada bu onye-ndú ndi Eron, nnù ndikom iteghete na ọgu ise so-kwa-ra ya;
28 na Zedok, bù nwa-okorọbia nke bu dike bu dinkpà, na nke ulo nna-ya orù ndi-isi na abua.
29 Site kwa n'umu Benjamin, bù umu-nne Sọl, nnù asa na ọgu iri: n'ihi na rue mḅe ahu ndi ka n'ọnu-ọgugu nime ha nēdebe ihe-ndebe ulo Sọl.
30 Site kwa n'umu Efraim, orù nnù uzọ abua na nnù iri-na-abua, ha bu ndi-dike bu dinkpà, ndikom amara aha-ha n'ulo nke ndi bu nna-ha.
31 Site kwa na nkera ebo Manase, orù nnù uzọ abua na nnù ise, ndi akpọrọ n'aha n'aha, ibia ime Devid eze.
32 Site kwa n'umu Isaka, bù ndi mara nghọta bayere mḅe ahu nile, imara ihe Israel gēme; ndi-isi-ha bu ọgu iri; umu-nne-ha nile nēme kwa dika okwu-ọnu-ha si di.
33 Site na Zebulun, ndi nāpukuru usu-ndi-agha, ndi nēdo agha n'usoro, ndi chiri ihe-agha nile, orù nnù uzọ isi na nnù ise; ndi nēdo onwe-ha n'usoro, nēnwegh obi abua.
34 Site kwa na Naftali, nnù ndi-isi abua na ọgu iri, orù nnù ndikom uzọ anọ na nnù iri-na-abua na ọgu iri so-kwa-ra ha nāchi uta na ube.
35 Site kwa na ndi Dan, bù ndi nēdo agha n'usoro, orù nnù uzọ atọ na nnù iri-na-otù na ọgu iri.
36 Site kwa n'Asha, bù ndi nāpukuru usu-ndi-agha ido agha n'usoro, orù nnù uzọ ise.
37 Site kwa n'ofè Jọdan, site n'umu Reuben, na ndi Gad, na nkera ebo Manase, bù ndi nāchi ihe nile nke usu-ndi-agha iji bu agha, orù nnù uzọ iri-na-ise.
38 Ndia nile, bù ndikom agha, ndi nēdo agha n'usoro, were obi zuru okè biarue Hebron, ime Devid eze Israel nile: ọzọ kwa, ndi Israel nile nke fọduru nwere otù obi ime Devid eze.
39 Ha na Devid we nọ n'ebe ahu ubọchi atọ nēri ihe nāṅu kwa ihe-ọṅuṅu: n'ihi na umu-nne-ha doziri ha ihe.
40 Ọzọ kwa, ndi bi ha nso, rue Isaka na Zebulun na Naftali, nēweta achicha n'elu inyinya-ibu na n'elu camel, na n'elu inyinya mule, na n'elu ehi, ihe-oriri nke utu ọka, na mbadamba fig, na uyọkọ nkpuru-vine amiri ami, na manya-vine,

na manu, na igwè ehi, na igwè ewu na
aturu n'uba: n'ihi na ọnù di n'Israel.

13 1 Devid we me ka ndi-isi usu nile
nke nnù ndikom abua na ọgu iri
na usu nile nke ọgu ndikom ise dua ya
ọdu, bù onye-ndú ọ bula. 2 Devid we
si nkpọkọta nile nke Israel, Ọ buru
na ọ di unu nma, ọ buru kwa na o
sitere na Jehova, bù Chineke-ayi, ka ayi
zisara umu-nne-ayi ozi n'ebe nile, bù
ndi fọduru n'ala nile nke Israel, ha na
ndi-nchu-aja na ndi Livai ndi bi n'obodo
ebe-ita-nri nile ha, ka ha we chikọta
onwe-ha n'ebe ayi nọ: 3 ka ayi
bughachi kwa ib̤e Chineke-ayi n'ebe ayi
nọ: n'ihi na ayi achọgh ya n'ubọchi
Sọl. 4 Nkpọkọta ahu nile we si na ha
gēme otù a: n'ihi na okwu ahu ziri ezi
n'anya ndi Israel nile. 5 Devid we
kpọkọta Israel nile, site na Shaihoa nke
Egypt we rue nbata Hemat, ime ka ib̤e
Chineke si na Kiriat-jearim bia.
6 Devid we rigo, ya na Israel nile, rue
Beala, rue Kiriat-jearim, nke Juda
nwere, isi n'ebe ahu bugota ib̤e Chineke,
bù Jehova, Onye nānọkwasi cherubim,
nke akpọkwasiri Aha ahu. 7 Ha we me
ka ub̤ọ-ala ọhu būru ib̤e Chineke, ha we
buputa ya n'ulo Abinadab: Uza na
Ahio we nēdu ub̤ọ-ala ahu. 8 Devid
na Israel nile nēwere ike-ha nile gwu
egwù n'iru Chineke, were kwa abù, were
kwa ubọ-akwara, na une, na egwú-otiti,
na àjà, na opì. 9 Ha we biarue ebe-
nzọcha-ọka Kidon, Uza we setia aka-ya
ijide ib̤e ahu; n'ihi na ehi nāb̤a ukwu.
10 Iwe Jehova we di ọku megide Uza,
Ọ we tib̤ue ya, n'ihi na ọ setiri aka-ya
metu ib̤e ahu: ọ we nwua n'ebe ahu n'iru
Chineke. 11 Iwe Devid we di ọku,
n'ihi na Jehova tiwaputara ntiwa megide
Uza: ọ we kpọ ebe ahu Perez-uza, rue
ta. 12 Devid we tua egwu Chineke
n'ubọchi ahu, si, M'gēsi aǹa me ka
ib̤e Chineke biakutem? 13 Devid
ewezugagh kwa ib̤e ahu nye onwe-ya
rue obodo Devid, ma o buzugara ya rue
ulo Obed-edom, bù onye Gat. 14 Ib̤e
Chineke we nọdu n'ezi-na-ulo Obed-
edom n'ulo-ya ọnwa atọ: Jehova we
gọzie ulo Obed-edom na ihe nile ọ nwere.

14 1 Hairam, bù eze Taia, we
zigara Devid ndi-ozi, na osisi
cedar, na ndi-ọkà na nkume, na ndi-ọkà
n'osisi, iwuru Devid ulo. 2 Devid
we mara na Jehova emewo ya ka o
guzosie ike ibu eze Israel, n'ihi na
ebuliwo ala-eze-ya n'elu n'ihi ndi-Ya,
bù Israel.

3 Devid we kuru ndinyom ọzọ nime
Jerusalem: Devid we mua umu-ndikom
na umu-ndinyom ọzọ. 4 Ndia bu kwa
aha umu ọ nwere na Jerusalem; Shamua,
na Shobab, na Netan, na Solomon;
5 na Ibha, na Elishua, na Elpelet;
6 na Noga, na Nefeg, na Jafia; 7 na
Elishama, na Beeliada, na Elifelet.

8 Ndi Filistia we nu na etere Devid
manu ibu eze Israel nile, ndi Filistia
nile we rigo ichọ Devid: Devid we nu
ya, we pua n'iru ha. 9 Ma ndi Filistia
biara, made na ndagwurugwu Refaim.
10 Devid we jua Chineke ase, si,
M'gārigo imegide ndi Filistia? Ì gēnye
kwa ha n'akam? Jehova we si ya,
Rigo; M'gēnye kwa ha n'aka-gi. 11 Ha
we rigorue Beal-perazim, Devid we tib̤ue
ha n'ebe ahu; Devid we si, Jehova
ekwopùwo megide ndi-irom site n'akam,
dika nkwopù miri. N'ihi nka ka ha
kpọrọ aha ebe ahu Beal-perazim. 12 Ha
we rapu chi nile ha n'ebe ahu; Devid we
kwue, ewe sure ha n'ọku. 13 Ndi
Filistia we made ọzọ na ndagwurugwu
ahu. 14 Devid we jua Chineke ase
ọzọ; Chineke we si ya, Arigola iso ha:
si n'ebe ha nọ ga buruburu, biakute ha
na ncherita-iru osisi balsam. 15 O
gēru kwa, mb̤e i nuru olu ikiti-ukwu
n'elu osisi balsam ahu, mb̤e ahu ka i
gāpu ibu agha: n'ihi na Chineke apuwo
n'iru gi itib̤u ọmuma-ulo-ikwū ndi
Filistia. 16 Devid we me dika Chineke
nyere ya iwu: ha we tib̤ue ọmuma-ulo-
ikwū ndi Filistia site na Gibeon we rue
Gezea. 17 Aha Devid we pua jezue
n'ala nile; Jehova we tiye ujọ-ya n'aru
mba nile.

15 1 Devid we mere onwe-ya ulo
ufọdu n'obodo Devid; ọ we
doziere ib̤e Chineke ọnọdu, we mara ya
ulo-ikwū. 2 Mb̤e ahu Devid siri, Ọ
digh onye gēbu ib̤e Chineke ma-ọbugh
ndi Livai: n'ihi na ha ka Jehova
rọputaworo ibū ib̤e Chineke, na ijere
Ya ozi rue mb̤e ebigh-ebi. 3 Devid we
kpọkọta Israel nile ibiaru Jerusalem,
ibugota ib̤e Jehova rue ọnọdu-ya, nke o
doziri nye ya. 4 Devid we chikọta umu
Eron na ndi Livai: 5 nke umu Kohat;

Uriel, bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu
ndikom isi: 6 nke umu Merari; Asaia,
bú onye-isi, na umu-nne-ya, ọgu
ndikom iri-na-otù: 7 nke umu
Giashom; Joel, bù onye-isi, na umu-
nne-ya, ọgu ndikom isi na iri: 8 nke
umu Elizafan; Shemaia, bù onye-isi, na
umu-nne-ya, ọgu ndikom iri: 9 nke
umu Hebron; Eliel, bù onye-isi, na
umu-nne-ya, ọgu ndikom anọ: 10 nke
umu Uziel; Aminadab, bù onye-isi, na
umu-nne-ya, ọgu ndikom ise na iri na
abua. 11 Devid we kpọ Zedok, kpọ
kwa Abaiata, bù ndi-nchu-aja, kpọ kwa
ndi Livai, bù Uriel, na Asaia, na Joel,
na Shemaia, na Eliel, na Aminadab,
12 si ha, Unu onwe-unu bu ndi-isi ulo
nke ndi bu nna ndi Livai: donu onwe-
unu nsọ, unu onwe-unu na umu-nne-
unu, ka unu we bugota ịḅe Jehova, bù
Chineke Israel, rue ebe m'doziri nye ya.
13 N'ihi na ọ bugh unu onwe-unu būru
ya na mbu, n'ihi ya ka Jehova, bù
Chineke-ayi, tiwaputara megide ayi,
n'ihi na ayi achọgh Ya dika ikpé-Ya si
di. 14 Ndi-nchu-aja na ndi Livai we
do onwe-ha nsọ ibugota ịḅe Jehova, bù
Chineke Israel. 15 Umu ndi Livai we
were nkpa-n'aka-ya abua būru ibe
Chineke n'ubu-ha n'elu ha, dika Moses
nyere iwu, dika okwu Jehova si di.
16 Devid we si ndi-isi ndi Livai ka ha
me umu-nne-ha, bú ndi-ọbù-abù, ka ha
guzo chiri ihe abù, bù une, na ubọ-
akwara, na ájà, nēme ka anu udà-ha,
iweli olu n'elu n'ihi ọñù. 17 Ndi Livai
we guzo Himan nwa Joel; na site
n'umu-nne-ya, Esaf nwa Berekaia; na
site n'umu Merari, bù umu-nne-ha,
Itan nwa Kushaia; 18 tiye-kwa-ra ha
umu-nne-ha, bù ndi nke usoro nke-abua,
Zekaraia, na Ben, na Jaaziel, na
Shemiramot, na Jehiel, na Uni, na
Elaiab, na Benaia, na Maaseia, na
Matitaia, na Elifelehu, na Mikneia, na
Obed-edom, na Jeiel, bú ndi-ọnu-uzọ-
ama. 19 Na ndi-ọbù-abù, bù Himan,
na Esaf, na Itan, chiri àjà ọla ime ka
anu udà-ha; 20 na Zekaraia, na Aziel,
na Shemiramot, na Jehiel, na Uni, na
Elaiab, na Maaseia, na Benaia, chiri
une nke dabàra n'olu umu-aḅọghọ;
21 na Matitaia, na Elifelehu, na
Mikneia, na Obed-edom, na Jeiel, na
Azazaia, chiri ubọ-akwara nke dabàra
n'octave, ibu ndi-isi nke ndi-abù.
22 Ma Kenania, bù onye-isi ndi Livai,
bu isi n'ibū ibu ahu: ọ dọrọ aka na nti
n'ibū ibu ahu, n'ihi na onye nwere
nghọta ka ọ bu. 23 Berekaia na Elkena
bu ndi-ọnu-uzọ-ama diri ịḅe ahu.
24 Shebania, na Joshafat, na Netanel, na
Amasai, na Zekaraia, na Benaia, na
Elieza, bù ndi-nchu-aja, nāfù opi n'iru
ịḅe Chineke: Obed-edom na Jehia bu
ndi-ọnu-uzọ-ama diri ịḅe ahu.
25 Devid, na ndi-okenye Israel, na ndi-
isi usu nnù ndikom abua na ọgu iri,
we nēje iwere ọñù si n'ulo Obed-edom
bugota ịḅe ọḅuḅa-ndu Jehova: 26 o
rue, mḅe Chineke yere ndi Livai ndi
nēbu ịḅe ọḅuḅa-ndu Jehova aka, na ha
churu oke-ehi asa na ebulu asa n'àjà.
27 Ewere kwa uwe-nwuda nke ezi àkwà
ọcha ke Devid ekike, ya na ndi Livai
nile ndi nēbu ịḅe ahu, na ndi-ọbù-abù,
na Kenania, bù onye-isi n'ibū ibu ahu
tiyere ndi-ọbù-abù: ephod àkwà ọcha di
kwa n'aru Devid. 28 Israel nile we
were iti-nkpu, were kwa olu opi-ike,
chiri kwa opi, na àjà, nēbugota ibe
ọḅuḅa-ndu Jehova, nēwere une na
ubọ-akwara me ka anu udà-ha. 29 O
rue, mḅe ịḅe ọḅuḅa-ndu Jehova biaruru
obodo Devid, na Maikal nwa-nwayi Sọl
lepuru anya na window, hu eze, bù
Devid, ka ọ nāwuli, nēgwu kwa egwù;
ọ we leda ya anya n'obi-ya.

16 1 Ha
we bubata ịḅe Chineke, guzo ya
n'etiti ulo-ikwū nke Devid mara nye ya:
ha we weta nso àjà-nsure-ọku na àjà-
udo n'iru Chineke. 2 Devid we
surebie àjà-nsure-ọku ahu na àjà-udo
nile, gọzie ndi Israel n'aha Jehova.
3 Ọ we kesara madu ọ bula n'Israel,
ma nwoke ma nwayi, madu ọ bula, otù
oḅe achicha, na otù ọkpurukpu anu, na
otù mbadamba nkpuru-vine amiri ami.

4 Ọ we tiye ufọdu nime ndi Livai
n'iru ịḅe Jehova, bù ndi nēje ozi, ọbuná
ime ka echeta na ikele na ito Jehova, bú
Chineke Israel: 5 ha bu: Esaf, bú
onye-isi, na Zekaraia, bú onye nke-abua
ya, na Jeiel, na Shemiramot, na Jehiel,
na Matitaia, na Elaiab, na Benaia, na
Obed-edom, na Jeiel, chiri une na ubọ-
akwara; Esaf nēwere kwa àjà me ka anu
udà-ha; 6 Benaia na Jahaziel, bù ndi-
nchu-aja, nāchiri kwa opì mḅe nile, n'iru
ịḅe ọḅuḅa-ndu Chineke.

7 Mḅe ahu, n'ubọchi ahu, Devid buru uzọ nye iwu ikele Jehova, site n'aka Esaf na umu-nne-ya.

8 Kelenu Jehova, kpọkuenu aha-Ya;
Menu ka amara omume-Ya nile n'etiti ndi nile n'uwa.
9 Bùkuenu Ya abù, bùkuenu Ya abù ọma;
Tugharinu uche n'oké ọlu-Ya nile.
10 Nētonu onwe-unu n'aha nsọ Ya:
Ka obi ndi nāchọ Jehova ṅuria.
11 Nāchọnu Jehova na ike-Ya;
Chọnu iru-Ya mḅe nile.
12 Chetanu oké ọlu-Ya nile nke Ọ luworo;
Ihe-ebube-Ya nile, na ikpé nile nke ọnu-Ya;
13 Unu nkpuru Israel, bú orù-Ya,
Umu Jekob, ndi-Ya arọputara.
14 Ya onwe-ya bu Jehova, bú Chineke-ayi:
N'uwa nile ka ikpé-Ya nile di.
15 Chetanu ọḅuḅa-ndu-Ya rue mḅe ebigh ebi,
Okwu Ọ nyere nnù ọḅọ abua na ọgu iri n'iwu;
16 Ọḅuḅa-ndu nke Ya na Abraham ḅara,
Na iyi-Ya Ọ ṅuru Aisak;
17 Ọ we me ka o guzoro Jekob ibu ukpuru,
Ka o guzoro Israel ibu ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi:
18 Si, Gi ka M'gēnye ala Kenean,
Bú ala-nketa-unu eji udọ tùa:
19 Mḅe unu bu ndikom ole-na-ole;
E, nání madu ole-na-ole, na ndi-ọbìa nime ya;
20 Ha we nējeghari si n'otù mba jerue mba ọzọ,
Si n'otù ala-eze jerue ndi ọzọ.
21 Ọ kwegh ka nwoke ọ bula meḅue ha;
Ọ we bara ndi-eze nba n'ihi ha;
22 Si, Unu emetula ndim etere manu aka,
Unu emejo-kwa-la ndi-amumam.
23 Bùkuenu Jehova abù, unu uwa nile;
Nēzisanu ozi nzọputa-Ya site n'otù ubọchi rue ubọchi ọzọ.
24 Kọsanu akukọ nsọpuru-Ya n'etiti mba nile,
Akukọ oké ọlu-Ya nile n'etiti ndi nile di iche iche.
25 N'ihi na Jehova di uku, buru kwa onye anēto nke-uku:
Onye anātu egwu Ya ka Ọ bu kwa n'elu chi nile.
26 N'ihi na chi nile nke ndi nile di iche iche bu ihe-efu:
Ma Jehova mere elu-igwe.
27 Ebube na ima-nma di n'iru Ya:
Ike na ọṅù di n'ebe-Ya.
28 Nyenu Jehova, unu aḅuru nke ndi nile di iche iche,
Nyenu Jehova nsọpuru na ike.
29 Nyenu Jehova nsọpuru aha-Ya:
Butenu onyinye-inata-iru-ọma, bia n'iru Ya:
Kpọnu isi ala nye Jehova n'ima-nma nke idi-nsọ.
30 Ka o nēḅu unu nḅu site n'iru Ya, unu elụ-uwa nile:
Ọzọ, elu-uwa dum madu bi nēguzosi ike, adigh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya.
31 Ka elu-igwe ṅuria, ka uwa teghari kwa egwú ọṅù;
Ka ha si kwa n'etiti mba nile, Jehova bu eze.
32 Ka oké osimiri biḅọ, ya na ùjú-ya;
Ka obi tọ ọhia utọ, ya na ihe nile nke di nime ya;
33 Mḅe ahu osisi nile nke oké ọhia gēti nkpu ọṅù n'iru Jehova,
N'ihi na Ọ biawo ikpe uwa ikpe.
34 Kelenu Jehova; n'ihi na Ọ di nma:
N'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
35 Si-kwa-nu, Zọputa ayi, Chineke nzọputa-ayi,
Chikọta kwa ayi, naputa ayi n'aka mba nile,
Ikele aha nsọ Gi,
Na inya isi n'otuto-Gi.
36 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú Chineke nke Israel, bu,
Site na mḅe ebigh-ebi we rue mḅe ebigh-ebi.
Ndi Israel nile we si, Amen, ha we to Jehova.

37 Ọ we rapu n'ebe ahu, n'iru iḅe
ọḅuḅa-ndu Jehova, Esaf na umu-nne-
ya, ije ozi n'iru iḅe ahu mḅe nile, dika
ihe ubọchi n'ubọchi-ya si di: 38 na
Obed-edom na umu-nne-ha, ọgu
ndikom atọ na asatọ; na Obed-edom
nwa Jedutun, na Hosa, ibu ndi-ọnu-
uzọ-ama: 39 na Zedok, bú onye-nchu-
aja, na umu-nne-ya, bú ndi-nchu-aja,

n'iru ebe-obibi Jehova n'ebe di elu nke
di na Gibeon, 40 isurere Jehova àjà-
nsure-ọku n'elu ebe-ichu-aja nke àjà-
nsure-ọku mḅe nile n'ututu na n'anyasi,
ọbuná dika ihe nile si di nke edeworo
n'iwu Jehova, nke Ọ nyere Israel n'iwu;
41 ha na Himan na Jedutun, na ndi
fọduru nime ndi arọputara arọputa, ndi
akpọrọ n'aha n'aha, ikele Jehova, n'ihi
na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di;
42 ha na Himan na Jedutun, ndi chiri
opi na ájà inye ndi nēme ka anu udà-ha,
chiri kwa ihe abù Chineke: na umu
Jedutun, inọ n'ọnu-uzọ-ama. 43 Ndi
Israel nile we la, nwoke ọ bula n'ulo-ya:
Devid we lata igọzi ulo-ya.

17 1 O rue, mḅe Devid biri n'ulo-ya,
na Devid siri Netan, bú onye-
amuma, Le, mu onwem nēbi n'ulo cedar,
ma iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova nēbi n'okpuru
ákwà-nkwuba. 2 Netan we si Devid,
Ihe nile nke di n'obi-gi, me ya; n'ihi na
Chineke noyere gi. 3 O rue, n'abali
ahu, na okwu Chineke ruru Netan nti,
si, 4 Je, si Devid, bú orùm, Otú a ka
Jehova siri, Gi onwe-gi agagh-ewurum
ulo ibu ebe M'gēbi: 5 n'ihi na ebighm
n'ulo site n'ubọchi M'mere ka Israel
rigota, rue ta; kama esim n'otù ulo-
ikwū ba n'ulo-ikwū ọzọ, si kwa n'otù
ebe-obibi ba n'ebe-obibi ọzọ. 6 N'ebe
nile nke M'nējeghari n'etiti Israel nile,
ọ̀ di okwu M'gwara otù nime ndi-ikpe
Israel, nke M'nyere iwu izù ndim, si,
N'ihi gini ka unu nēwurughm ulo cedar?
7 Ma uḅu a otú a ka i gāsi orùm, bú
Devid, Otú a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri, Mu onwem siri n'ebe-ita-
nri anu-ulo, si kwa n'ebe i nēso igwè ewu
na aturu, kuru gi, ka i buru onye-ndú
ndim, bú Israel: 8 M'we nọyere gi
n'ebe ọ bula i jere, ebipu-kwa-ram ndi-
iro-gi nile n'iru gi; M'gēme-kwa-ra gi
aha, dika aha ndi uku ndi nọ n'uwa.
9 M'gēdo-kwa-ra ndim, bú Israel, otù
ebe, ku kwa ha dika osisi, ka ha we biri
n'ọnọdu-ha, ghara ima jijiji ọzọ; umu
ajọ omume agagh-eme kwa ha ọzọ ka
ha nāka nká ngwa ngwa, dika na mbu,
10 na dika site n'ubọchi mḅe M'nyere
ndi-ikpe iwu ibu ndi-isi ndim, bú
Israel: emewokwam ka ndi-iro-gi nile
ruru ala. Anamegosi kwa gi na
Jehova gēwuru gi ulo. 11 O gēru kwa,
mḅe ubọchi-gi zuru ijeso nna-gi-hà,
na M'gēme ka o bilie, bú nkpuru-gi nke
gānọchi gi, onye gēsite n'umu-gi
ndikom; M'gēme kwa ka ala-eze-ya
guzosie ike. 12 Onye ahu gēwurum
ulo, M'gēme kwa ka oche-eze-ya
guzosie ike rue mḅe ebigh-ebi. 13 Mu
onwem gāburu ya nna, ya onwe-ya
gābu-kwa-ram nwa: M'gagh-ewezuga
kwa eberem n'ebe ọ nọ, dika M'wezugara
ya n'ebe ọ nọ, bú onye buru gi uzọ:
14 ma M'gēme ka o nēguzo n'ulom
na n'ala-ezem rue mḅe ebigh-ebi:
agēme kwa ka oche-eze-ya buru ihe
guzosiri ike rue mḅe ebigh-ebi. 15 Dika
okwu ndia nile si di, na dika ọhù a nile
si di, otú a ka Netan gwara Devid okwu.
16 Devid, bú eze, we ba, nọdu ala
n'iru Jehova; ọ si, Ònye ka m'bu,
Jehova, bú Chineke, gini kwa ka ulom
bu, na I mewo ka m'biarue na mḅe a?
17 Ma nka bu ihe ntà n'anya-gi,
Chineke; I we kwue okwu bayere ulo
orù-Gi rue mḅe di anya, I huwokwam
dika ọnọdu nke madu nọ n'elu si di,
Jehova, bú Chineke. 18 Gini ka Devid
gāgwa kwa Gi ọzọ bayere nsọpuru orù-
Gi? n'ihi na Gi onwe-gi mara orù-Gi.
19 Jehova, n'ihi orù-Gi, na dika obi-
Gi si di, ka I meworo ihe-idi-uku a
nile, ime ka amara ihe uku ndia nile.
20 Jehova, ọ digh onye di ka Gi, ọ digh
kwa Chineke ma-ọbugh Gi, dika ihe
nile si di nke ayi nuworo na nti-ayi.
21 Ma òle mba di ka ndi-Gi, bú Israel,
nke bu otù mba nke nēguzo iche n'uwa,
nke Chineke jere iḅaputara Onwe-ya ibu
otù ndi, imere Onwe-gi aha site n'ihe-
idi-uku na ihe di egwu, ichupu mba di
iche iche n'iru ndi-Gi, ndi I siri n'Ijipt
ḅaputa? 22 I we doro Onwe-gi ndi-Gi,
bú Israel, ibu otù ndi rue mḅe ebigh-ebi;
Gi onwe-gi, Jehova, we ghọrọ ha
Chineke. 23 Ma uḅu a, Jehova, okwu
ahu nke I kwuworo bayere orù-Gi,
baye-kwa-ra ulo-ya, ka eme ya ka o
guzosie ike rue mḅe ebigh-ebi, Gi me
kwa dika I kwuworo. 24 Ka eme
kwa ka ọ buru ihe kwesiri ntukwasi-obi,
ka aha-Gi di kwa uku rue mḅe ebigh-ebi,
si, Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
bú Chineke Israel, bu Chineke Israel
nwere: agēme kwa ka ulo Devid, bú
orù-Gi, guzosie ike n'iru Gi. 25 N'ihi
na Gi onwe-gi, Chinekem, ekpughewo
nti orù-Gi, si na I gēwuru ya ulo: n'ihi

nka orù-Gi nwetara obi-ike ikpe ekpere
n'iru Gi. 26 Ma uḇu a, Jehova, Gi
onwe-gi bu Chineke onwe-ya, I gwawo
kwa orù-Gi ezi ihe a: 27 ma uḇu a
I kwerewo igọzi ulo orù-Gi, ka ọ we
dirue mḇe ebigh-ebi n'iru Gi: n'ihi na
Gi onwe-gi, Jehova, agọziwo, ọ we buru
ihe agọziri agọzi rue mḇe ebigh-ebi.

18 1 O rue, mḇe nka gasiri, na Devid
tiḇuru ndi Filistia, me kwa ka ha
ruru ala, ọ we nara n'aka ndi Filistia
Gat na umu-obodo-ya. 2 O tiḇu-kwa-ra
Moab; Moab we ghọrọ Devid ndi-orù,
nēbute onyinye-inata-iru-ọma. 3 Devid
tiḇu-kwa-ra Hedareza, bú eze Zoba, rue
Hemat, mḇe ọ nēje ime ka ike-ya guzo
n'akuku osimiri Yufretis. 4 Devid we
napu n'aka-ya nnù uḇọ-ala abua na ọgu
iri, na nnù ndi-inyinya iri-na-asa na ọgu
iri, na orú nnù ndikom uzọ abua na nnù
iri, bú ndi ji ukwu eje: Devid bipu-kwa-
ra nkwonkwo-ukwu inyinya uḇọ-ala
nile, ma ọ kwere ka ọgu inyinya uḇọ-ala
ise fọdu n'etiti ha. 5 Siria Damaskọs
we bia iyere Hedareza, bú eze Zoba, aka,
Devid we tiḇue n'etiti ndi Siria orú nnù
ndikom uzọ abua na nnù iri-na-ise.
6 Devid we tiye ebe-nguzo-ndi-agha
nime Siria Damaskọs; Siria we ghọrọ
Devid ndi-orù, nēbute onyinye-inata-
iru-ọma. Jehova we nāzọputa Devid
ebe ọ bula ọ jere. 7 Devid we chiri ọta
ọla-edo nke dikwasiri ndi-orù Hedareza,
chita ha na Jerusalem. 8 Devid we si
na Tibhat, si kwa na Kun, bú obodo
Hedareza, chiri ọtutu ọla nke-uku, nke
Solomon ji me oké osimiri ọla ahu, na
ogidi nile, na ihe ọla nile. 9 Tou, bú
eze Hemat, we nu na Devid etiḇuwo
usu-ndi-agha nile nke Hedareza, bú
eze Zoba, 10 ọ we zìe Hadoram nwa-
ya jekuru eze, bú Devid, iju ya ajuju
bayere udo-ya, na igọzi ya, n'ihi na o
busoworo Hedareza agha, we tiḇue ya;
n'ihi na nwoke nke nēbuso Tou agha
nke-uku ka Hedareza bu; ihe nile nke
ọla-edo na nke ọla-ọcha na nke ọla di
kwa n'aka Hadoram. 11 Ihe ndia ka
eze, bú Devid, do-kwa-ra nso nye
Jehova, tiyere ọla-ọcha na ọla-edo ahu
nke o butere site na mba nile; site
n'Edom, site kwa na Moab, site kwa
n'umu Amon, site kwa na ndi Filistia,
site kwa n'Amalek. 12 Abishai nwa
Zeruaia tiḇu-kwa-ra Edom nime
Ndagwurugwu Nnú. orú nnù ndikom
uzọ abua na nnù ise. 13 Ọ we tiye
ebe-nguzo-ndi-agha n'Edom; Edom
nile we ghọrọ Devid ndi-orù. Jehova
we nāzọputa Devid ebe ọ bula ọ jere.
14 Devid we buru eze Israel nile; ọ
we nēmere ndi-ya nile ihe ekpere n'ikpe
na ezi omume. 15 Joab nwa Zeruaia bu
onye-isi usu-ndi-agha; Jehoshafat nwa
Ahailud bu onye-ncheta. 16 Zedok
nwa Ahaitub, na Abimelek nwa Abaiata,
bu ndi-nchu-aja; Shavsha bu ode-
akwukwọ; 17 Benaia nwa Jehoiada bu
onye-isi ndi Keret na ndi Pelet; umu-
ndikom Devid bu ndi-isi n'aka eze.

19 1 O rue, mḇe ihe a gasiri, na
Nehash, bú eze umu Amon,
nwuru, nwa-ya we buru eze n'ọnọdu
ya. 2 Devid we si, M'gēmere Hanun
nwa Nehash ebere, n'ihi na nna-ya
merem ebere. Devid we ziga ndi-ozi
ikasi ya obi bayere nna-ya. Ndi-orù
Devid we ba n'ala umu Amon jekuru
Hanun, ikasi ya obi. 3 Ma ndi-isi umu
Amon siri Hanun, Devid, ọ̀ nāsọpuru
nna-gi n'anya-gi, na o ziteworo gi
ndi-nkasi-obi? ọ̀ bugh ileputa ala-ayi,
na ikwatu ya, na iledo ya, ka ndi-orù-
ya biakutere gi? 4 Hanun we were
ndi-orù Devid, kọpu ha afu-ọnu, bipu
kwa uwe-nwuda-ha n'etiti, rue otule-
ha, we zilaga ha. 5 Ewe je gosi Devid
ihe bayere ndikom ahu. Ọ we ziga
izute ha; n'ihi na ihere nēme ndikom
ahu nke-uku. Eze we si, Nọdunu na
Jeriko rue mḇe afu-ọnu-unu tolitere,
mḇe ahu ka unu gālata. 6 Umu Amon
we hu na ha emewo onwe-ha ka ha nēsi
Devid ísì ọjọ, Hanun na umu Amon we
ziga nnù talent ọla-ọcha abua na ọgu iri
igotara onwe-ha uḇọ-ala na ndi-inyinya
site na Mesọpọtemia, site kwa na Siria
Meaka, site kwa na Zoba. 7 Ha we
gotara onwe-ha orú nnù uḇọ-ala uzọ
anọ, na eze Meaka na ndi-ya; ha we bia
ma ulo-ikwū-ha n'iru Medeba. Umu
Amon si-kwa-ra n'obodo nile ha
chikọta onwe-ha, bia ibu agha. 8 Devid
we nu ya, ziga Joab, na usu-ndi-agha
nile, bú ndi-dike. 9 Umu Amon we
puta, do agha n'usoro n'ọnu-uzọ obodo:
ma ndi-eze ndi biara nọrọ onwe-ha
n'ọhia. 10 Joab we hu na iru agha ahu
di megide ya iru na azu, ọ we rọputa
ufọdu n'etiti ndi Israel nile arọputara

arọputa, do ha n'usoro izute Siria.
11 O tiye ndi Israel fọduru n'aka
Abishai, bú nwa-nne-ya, ha we do onwe-
ha n'usoro izute umu Amon. 12 Ọ
si, Ọ buru na Siria akariam ike, i gābu-
kwa-ram onye-nzọputa: ma ọ buru na
umu Amon akaria gi ike, m'gāzọputa
kwa gi. 13 Di ike, ka ayi me kwa onwe-
ayi ndi di ike n'ihi ndi-ayi, na n'ihi
obodo nile nke Chineke-ayi: Jehova me
kwa ihe di nma n'anya-Ya. 14 Joab
na ndi soro ya we biarue nso n'iru ndi
Siria ibu agha; ha we ḅalaga n'iru ya.
15 Umu Amon we hu na Siria
aḅalagawo, ha onwe-ha we ḅalaga kwa
n'iru Abishai nwa-nne-ya, ba n'obodo.
Joab we biarue Jerusalem. 16 Siria
we hu na etiḅuru ha n'iru Israel, ha we
ziga ndi-ozi, me ka Siria ndi nọ n'ofè
Osimiri puta, Shofak onye-isi usu-ndi-
agha Hedareza je-kwa-ra n'iru ha.
17 Ewe gosi Devid; ọ we chikọta Israel
nile, gabiga Jọdan, biakute ha, do agha
n'usoro megide ha. Devid we do ndi-
ya n'usoro izute Siria, ha we buso ya
agha. 18 Siria we ḅalaga n'iru Israel;
Devid we ḅue n'etiti ndi Siria ndikom
nke nnù uḅọ-ala iri-na-asa na ọgu iri,
na orú nnù ndikom uzọ ise, bù ndi ji
ukwu eje, ọ me-kwa-ra ka Shofak, bù
onye-isi usu-ndi-agha-ha, nwua.
19 Ndi-orù Hedareza we hu na etiḅuru
ha n'iru Israel, ha we me ka ha onwe-ha
na Devid di n'udo, we fè ya òfùfè: Siria
ekwegh kwa izọputa umu Amon ọzọ.

20 1 O rue, na mḅe ọḅuḅa arọ, na
mḅe ndi-eze nāpu ibu agha, na
Joab dupuru ndi-dìnkpà nke usu-ndi-
agha, bibie ala umu Amon, bia,
nọchigide Raba n'agha. Ma Devid
nānọdu na Jerusalem. Joab we tiḅue
Raba, kwada kwa ya. 2 Devid we
kpupu okpu-eze nke eze-ha n'isi-ya,
we hu na o ruru otù talent ọla-edo
n'ọtùtù, nkume di okè ọnu-ahia di kwa
nime ya; ọ we di n'isi Devid: ọ weputa-
kwa-ra ihe-nkwata obodo ahu, nke
riri nne nke-uku. 3 Ọ me-kwa-ra ka
ndi nọ nime ya puta, o do ha n'okpuru
mma-nkwọ, na n'okpuru ígwè nēbì ihe,
na n'okpuru anyu-ike. Otù a ka Devid
nēme kwa obodo nile nke umu Amon
Devid na ndi Israel nile we lata na
Jerusalem.
4 O rue, mḅe ihe a gasiri, na agha
biliri na Gezea nke ebusoro ndi Filistia:
mḅe ahu Sibekai onye Husha tiḅuru
Sipai, nke sitere n'umu Rafa: ewe me ka
ha ruru ala. 5 Agha we di ọzọ ebusoro
ndi Filistia; Elhanan nwa Jaia we tiḅue
Lahmi, bù nwa-nne Gọlaiat onye Gat,
onye osisi ube-ya di ka okè òkpòrò di arọ
nke ọkpa-àkwà ji akpa àkwà. 6 Agha
we di ọzọ na Gat, ma otù nwoke toro
ogologo nọ n'ebe ahu, nkpisi aka-ya
abua di isi isi, nkpisi ukwu-ya abua di
kwa isi isi, ha nile di orù na anọ; ma
amu-kwa-ra onye ahu nye Rafa. 7 Ọ
ta Israel uta, Jonatan nwa Shimea,
bù nwa-nne Devid, we tiḅue ya.
8 Ndia ka amuru nye Rafa nime Gat;
ha we da site n'aka Devid, na site n'aka
ndi-orù-ya.

21 1 Setan we guzo imegide Israel,
ọ we kpalie Devid iguta Israel.
2 Devid we si Joab, si kwa ndi-isi ndi
Israel, Jenu, gua Israel ọnu site na Bia-
sheba we rue Dan; wetaranum ọnu-
ọgugu-ha ka m'we mara ya. 3 Joab we
si, Ka Jehova tukwasiri ndi-Ya, ka iba-
uba ha bara ra, otù onye ọgu ise otù onye
ọgu ise: onye-nwem, bù eze, hà abugh
ndi-orù onye-nwem nwere, ha nile?
n'ìhi gini ka onye-nwem nāchọ ihe a?
n'ìhi gini ka ọ gāghọrọ Israel ihe-ikpe-
ọmuma? 4 Ma okwu eze di ike n'ebe
Joab nọ. Joab we pua, jegharia n'Israel
nile, biarue Jerusalem. 5 Joab we nye
Devid ọnu-ọgugu nke ngukọta ọ
gukọtara ndi Israel. Israel nile we di
orù nnù ndikom ọgu uzọ isi na uzọ iri-
na-asa na nnù iri, ndi nāmiputa mma-
agha: Juda di kwa orù nnù ndikom ọgu
uzọ abua na uzọ iri-na-asatọ na nnù
iri-na-ise, ndi nāmiputa mma-agha.
6 Ma ọ gukọtagh Livai na Benjamin
n'etiti ha: n'ìhi na okwu eze bu ihe-àrù
n'anya Joab. 7 Ọ we iọ njọ n'anya
Chineke bayere okwu a, Ọ we tiḅue
Israel. 8 Devid we si Chineke,
Emehiewom nke-uku n'ihe a m'meworo:
ma uḅu a, biko, me ka ajọ omume orù-
Gi gabiga; n'ìhi na emewom ihe-nzuzu
nke-uku. 9 Jehova we gwa Gad, bú
onye-ọhu-uzọ nke Devid, okwu, si,
10 Je gwa Devid okwu, si, Otù a ka
Jehova siri, Ihe atọ ka Mu onwem
nēche n'iru gi; rọputara onwe-gi otù
nime ha, ka M'we me gi ya. 11 Gad
we biakute Devid, si ya, Otù a ka

Jehova siri, Nara n'onwe-gi otù n'ihe
ndia; 12 ma ọ bu okè unwu arọ atọ;
ma-ọbu ka ekpochapu gi ọnwa atọ n'iru
ndi nākpabu gi, ọbunā mma-agha ndi-
iro-gi nēru gi aru; ma-ọbu mma-agha
Jehova ubọchi atọ, bù ajọ ọria nēfe efe
n'ala, mọ-ozi nke Jehova nēbibi kwa
n'ékè-ala nile nke Israel. Ma ubu a le
okwu m'gēweghachiri Onye nēzitem.
13 Devid we si Gad, Anọm na nkpà
nke-uku: biko ka m'dabà n'aka Jehova;
n'ihi na obi-ebere-Ya bara uba nke-uku:
ma ka m'ghara idabà n'aka madu.
14 Jehova we tiye ajọ ọria nēfe efe n'aru
Israel: orú nnù ndikom uzọ asatọ na nnù
iri-na-ise we dapu n'Israel. 15 Chineke
we ziga mọ-ozi na Jerusalem ibibi ya:
ma mbe ọ gaje ibibi, Jehova huru, we
chègharia n'ihe ọjọ ahu, we si mọ-ozi
ahu nke nēbibi, O zuwo; ubu a ra aka-
gi. Ma mọ-ozi nke Jehova nēguzo
n'akuku ebe-nzọcha-ọka nke Ọnan onye
Jebus. 16 Devid we welie anya-ya, hu
mọ-ozi nke Jehova, ka o nēguzo n'etiti
ala na elu-igwe, ya na mma-agha-ya
amiputara amiputa n'aka-ya, nke esetiri
n'elu Jerusalem. Devid na ndi-okenye
we kpuru àkwà-nkpe da kpuchie iru-ha
n'ala. 17 Devid we si Chineke, Ọ bugh
mu onwem siri ka aguta ndi Israel?
ọbunā mu onwem ka ọ bu, bù onye
mehieworo, me kwa ihe ọjọ nke-uku; ma
igwè aturu ndia, gini ka ha mere? biko,
Jehova, bù Chinekem, ka aka-Gi
digidem, digide kwa ulo nnam; ma ka ọ
ghara idigide ndi-Gi, ka etie ha ihe-
otiti. 18 Mọ-ozi nke Jehova we si Gad
ka ọ si Devid ka Devid rigo, me ka ebe-
ichu-aja guzoro Jehova n'ebe-nzọcha-
ọka nke Ọnan onye Jebus. 19 Devid
we rigo n'okwu Gad nke o kwuru n'aha
Jehova. 20 Ọnan we chigharia, hu
mọ-ozi ahu; umu-ya ndikom anọ ndi
ya na ha nọ we nēzo onwe-ha. Ma
Ọnan nāzọcha ọka wheat. 21 Devid
we biakute Ọnan, Ọnan we legide anya,
hu Devid, si n'ebe-nzọcha-ọka-ya puta,
kpọ isi ala nye Devid, kpuchie iru-ya
n'ala. 22 Devid we si Ọnan, Nyem
ebe a, bù ebe-nzọcha-ọka nka, ka m'we
wuere Jehova ebe-ichu-aja nime ya:
n'ego zuru ezu o ruru ka i gēnyem ya:
ka ewe bechie ihe-otiti a n'ebe ndi
Israel nọ. 23 Ọnan we si Devid, Were
ya n'onwe-gi, ka onye-nwem, bù eze,
me kwa ihe di nma n'anya-ya: le,
enyewom gi ehi iji chu aja-nsure-ọku, na
ihe nzọcha-ọka ka ha buru nkù, na ọka
wheat ka ọ buru onyinye-inata-iru-ọma;
ihe nile ka m'nyeworo. 24 Eze, bù
Devid, we si Ọnan, É-è; kama aghaghm
izuru ya n'ego zuru ezu o ruru: n'ihi na
m'gagh-ewere ihe i nwere ichuru Jehova
aja, m'gagh-esure kwa àjà-nsure-ọku nke
m'nētiyegh ego ọ bula. 25 Devid we
nye Ọnan nnù shekel ọla-edo na ọgu iri
n'ọtùtù iji zuru ebe ahu. 26 Devid we
wuere Jehova ebe-ichu-aja n'ebe ahu,
sure àjà-nsure-ọku na àjà-udo, kpọkue
Jehova; Ọ we were ọku si n'elu-igwe za
ya n'elu ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-ọku.
27 Jehova we gwa mọ-ozi ahu; ọ we
mighachi mma-agha-ya n'ọbọ-ya.
28 Na mbe ahu, mbe Devid huru na
Jehova zara ya n'ebe-nzọcha-ọka nke
Ọnan onye Jebus, ọ we chua aja n'ebe
ahu. 29 Ma ebe-obibi Jehova, nke
Moses mere n'ọzara, na ebe-ichu-aja
nke àjà-nsure-ọku, di n'ebe di elu nime
Gibeon na mbe ahu. 30 Ma Devid
apugh ije n'iru ya iju Chineke ase: n'ihi
na ọ turu egwu nke-uku n'ihi mma-agha
22 mọ-ozi nke Jehova. 1 Devid we
si, Nka bu ulo Jehova, bù Chineke,
nka bu-kwa-ra Israel ebe-ichu-aja nke
àjà-nsure-ọku.
2 Devid we si ka achikọta ndi-ọbia
ndi nọ n'ala Israel; ọ we guzo ndi nāwa
nkume iwa nkume awaputara awaputa
iwu ulo Chineke. 3 Devid dozi-kwa-ra
ígwè riri nne ikpuru ibo ọnu-uzọ-ama
nile ǹtù, na ikpu ihe-njikọta nile; na ọla
riri nne nke anātùgh atù; 4 na osisi
cedar nādigh ọnu-ọgugu: n'ihi na ndi
Zaidon na ndi Taia butere osisi cedar
riri nne nye Devid. 5 Devid we si,
Solomon nwam bu nwata di kwa nrò,
ma ulo ahu agēwuru Jehova, aghagh ime
ya ka ọ di uku kachasi ulo nile, ibu aha
na ibu ihe mara nma diri ala nile: biko,
ka m'doziere ya. Devid we dozie ri nne
tutu ọ nwua.
6 Ọ we kpọ Solomon, bù nwa-ya, nye
ya iwu iwuru Jehova, bù Chineke Israel,
ulo. 7 Devid we si Solomon nwa-ya,
Mu onwem, ọ di n'obim iwuru aha
Jehova, bù Chinekem, ulo. 8 Okwu
Jehova we ruem nti, si, I wusiwo ọbara
ri nne, i buwo kwa agha uku di iche
iche: i gagh-ewuru aham ulo, n'ihi na i

wusiwo ọtutu ọbara n'uwa n'irum:
9 le, agāmuru gi nwa-nwoke, onye ahu
gābu nwoke izu-ike; M'gēme kwa ka o
zuru ike pua n'aka ndi-iro-ya nile
buruburu: n'ihi na Solomon ka aha-ya
gābu, M'gēnye kwa Israel udo na idi-jū
n'ubọchi-ya: 10 onye ahu gēwuru
aham ulo; ya onwe-ya gāburum nwa,
Mu onwem gābu-kwa-ra ya nna;
M'gēme kwa ka oche-eze nke ala-eze-ya
guzosie ike n'elu Israel rue mbe ebigh-
ebi. 11 Ubu a, nwam, ka Jehova
nọyere gi; gi nwe kwa uche, wue ulo
Jehova, bú Chineke-gi, dika O kwuworo
bayere gi. 12 Nání Jehova nye gi ezi
uche na nghọta, nye gi iwu bayere
Israel; ọbuná idebe iwu Jehova, bú
Chineke-gi. 13 Mbe ahu ka i gēnwe
uche, ọ buru na i lezie anya ime ukpuru
nile na ikpé nile nke Jehova nyere Moses
n'iwu bayere Israel: di ike, nwe kwa
ume; atula egwu, atu-kwa-la ujọ. 14 Ma,
le, na nwedam edoziworom ulo Jehova
ọla-edo orú nnù talent uzọ iri-na-abua
na nnù iri, na ọla-ọcha orú nnù talent
ọgu uzọ isi na uzọ ise; ma ọla na ígwè
enwegh ọtùtù; n'ihi na o riri nne:
edoziwokwam osisi na nkume; i
gātukwasi kwa ha ihe. 15 Ndi nēje ozi
ri-kwa-ra nne n'aka-gi, ndi nāwa nkume
na osisi na ndi-ọkà nkume na osisi, na
ndi nile mara ihe n'ije-ozi ọ bula;
16 ọla-edo, na ọla-ọcha, na ọla, na ígwè,
enwegh ọnu-ogugu; bilie, lua ọlu, ka
Jehova nọyere kwa gi. 17 Devid we
nye ndi-isi nile nke Israel iwu iyere
Solomon nwa-ya aka, si, 18 Jehova,
bú Chineke-unu, Ọ nọyegh unu? Ọ
megh kwa ka unu zuru ike buruburu?
n'ihi na Ọ nyewo n'akam ndi bi n'ala;
ebudawo kwa ala n'iru Jehova, na n'iru
ndi-Ya. 19 Ubu a werenu obi-unu na
nkpuru-obi-unu nye ichọ Jehova, bú
Chineke-unu; bili-kwa-nu, wue ebe nsọ
Jehova, bú Chineke, ibubata ibe ọbuba-
ndu Jehova, na ihe nsọ nile nke Chineke,
n'ulo nke anēwuru aha Jehova.

23 1 Ma Devid ghọrọ agadi, ubọchi
ndu-ya ju-kwa-ra ya afọ, ọ we ime
Solomon, bú nwa-ya, eze Israel. 2 Ọ
we chikọta ndi-isi nile nke Israel, ha na
ndi-nchu-aja na ndi Livai. 3 Ewe gua
ndi Livai ọnu site n'onye bara orú arọ na
iri we gaba n'iru: ọnu-ọgugu-ha, onye
na isi-ya onye na isi-ya, ndikom di ike, di
orú nnù uzọ anọ na nnù iri-na-ise.
4 Nime ndia ndi ọlu-ha bu ichi achi
n'ije-ozi ulo Jehova di orú nnù uzọ atọ;
nnù ndikom iri-na-ise bu ndi-odozi-
okwu na ndi-ikpe: 5 nnù ndikom iri
bu ndi-ọnu-uzọ; nnù ndikom iri nēto
Jehova n'ihe m'mere iji to Ya, ka Devid
kwuru. 6 Devid we kè ha n'òkè, n'òkè,
dika umu Livai si di; bú Giashon na
Kohat, na Merari. 7 Nke ndi Giashon;
Ladan na Shimai. 8 Umu-ndikom
Ladan; onye-isi bu Jehiel, na Zitam, na
Joel, atọ. 9 Umu-ndikom Shimai; Shel-
omot, na Haziel, na Haran, atọ. Ndia bu
ndi-isi ulo nke ndi bu nna umu Ladan.
10 Umu-ndikom Shimai kwa; Jahat,
na Zina, na Jeush, na Beria. Anọ ndia
bu umu Shimai. 11 Jahat bu onye-isi,
Ziza bu kwa nke-abua: ma Jeush na
Beria enwegh ọtutu umu-ndikom; ha
we ghọ otù ulo nna site n'igukọta ha
n'otù. 12 Umu-ndikom Kohat;
Amram, na Izha, na Hebron, na Uziel,
anọ. 13 Umu-ndikom Amram; Eron
na Moses: ewe kewapu Eron, ido ya
nsọ ibu onye nsọ kachasi ndi nsọ nile,
ya onwe-ya na umu-ya ndikom, rue
mbe ebigh-ebi, isure ihe-nsure-ọku
nēsi ísi utọ n'iru Jehova, ijere Ya ozi, na
igọzi n'aha-Ya, rue mbe ebigh-ebi.
14 Ma Moses, bú onye nke Chineke
ahu, anākpọ umu-ya ndikom aha n'etiti
ebo Livai. 15 Umu-ndikom Moses;
Giashom, na Elieza. 16 Umu-ndikom
Giashom; Shebuel, bú onye-isi.
17 Umu-ndikom Elieza bu kwa
Rehabia, bú onye-isi. Ma Elieza
enwegh umu-ndikom ọzọ; ma umu-
ndikom Rehabia bara uba nke-uku.
18 Umu-ndikom Izha; Shelomit, bú
onye-isi. 19 Umu-ndikom Hebron;
Jeria, bú onye-isi, na Amaraia, bú nke-
abua, na Jahaziel, bú nke-atọ, na
Jekameam, bú nke-anọ. 20 Umu-
ndikom Uziel; Maika, bú onye-isi, na
Ishia, bú nke-abua. 21 Umu-ndikom
Merari; Mahli na Mushi. Umu-ndikom
Mahli; Eleeza na Kish. 22 Eleeza we
nwua, ma ọ nwegh umu-ndikom, ọ bu
nání umu-ndinyom: umu-nne-ha, bú
umu-ndikom Kish, we luru ha na
nwunye. 23 Umu-ndikom Mushi;
Mahli, na Ida, na Jeremot, atọ.
24 Ndia bu umu Livai dika ulo nke
ndi bu nna-ha si di, bú ndi-isi ulo nke

ndi bu nna nke ndi-ha agukọtara, n'ọnu-
ọgugu aha, onye na isi-ya onye na isi-ya,
ndi nēje ozi ahu diri ȯfūfè ulo Jehova,
site n'onye ḅara orú arọ we gaba.
25 N'ihi na Devid siri, Jehova, bú
Chineke Israel, emewo ka ndi-Ya zuru
ike; O nēbi kwa nime Jerusalem rue
mḅe ebigh-ebi: 26 ọzọ kwa, ndi
Livai agagh-enwe ibūru ebe-obibi na
ihe-ya nile diri ȯfūfè-ya. 27 N'ihi na
n'okwu ikpe-azu Devid ka edere ndia,
bú ọnu-ọgugu umu-ndikom Livai site
n'onye ḅara orú arọ we gaba. 28 N'ihi
na ebe-nguzo-ha di n'akuku umu Eron
ifè ȯfūfè ulo Jehova, n'ogige nile, na
n'ime-ulo nile, na n'ime ka ihe nsọ ọ
bula di ọcha, bú ọlu ȯfūfè ulo Chineke;
29 na idozi achicha anēdo n'usoro, na
idozi utu oka flour iji nye onyinye-inata-
iru-ọma, na idozi mbadamba-achicha
ekogh-eko, na idozi ihe esiri n'ite isi
ihe, na idozi ihe edere edè, na idebe ihe
ọ bula itù ihe di miri miri na ihe ọ bula
itù ihe ọzọ; 30 na iguzo kwa-ututu
ikele na ito Jehova, otú a kwa n'anyasi;
31 na isurere Jehova àjà-nsure-ọku nile,
n'ubọchi-izu-ike nile, na n'ọnwa ọhu
nile, na nime mḅe nile akara àkà, n'ọnu-
ọgugu dika ikpe ekpere ha si di, mḅe
nile n'iru Jehova: 32 ka ha we debe
kwa ihe-ndebe ulo-ikwū nzute, na ihe-
ndebe ebe nsọ ahu, na ihe-ndebe umu
Eron, bú umu-nne-ha, bayere ȯfūfè ulo
Jehova.

24 1 Ekè-kwa-ra umu Eron ȯkè nile
ha. Umu-ndikom Eron; Nedab,
na Abaihu, na Eleeza, na Itama.
2 Nedab na Abaihu we nwua n'iru nna-
ha, ha enwegh kwa umu-ndikom: Eleeza
na Itama we buru ndi-nchu-aja.
3 Devid we kè ha, ya na Zedok, onye
sitere n'umu Eleeza, na Ahimelek, sitere
n'umu Itama, dika ihe-nlekọta-ha si di
n'ȯfūfè-ha. 4 Ewe chọta ọtutu umu
Eleeza ibu ndi-isi nke ndikom di ike
kari umu Itama; ewe kè ha otú a: umu
Eleeza nwere ndi-isi ulo nke ndi bu
nna iri na isi; umu Itama nwe-kwa-ra
asatọ, dika ulo nke ndi bu nna-ha si di.
5 Ewe kè ha n'ife-nzà, ndi Eleeza na
ndi Itama n'otù; n'ihi na ndi-isi ebe
nsọ di, na ndi-isi nke Chineke, ndi
sitere n'umu Eleeza na n'etiti umu
Itama. 6 Shemaia nwa Netanel, bú
ode-akwukwọ, onye sitere na ndi Livai,
we de ha n'akwukwọ n'iru eze, na ndi-
isi, na Zedok, bú onye-nchu-aja, na
Ahimelek nwa Abaiata, na ndi-isi ulo
nke ndi bu nna nke ndi-nchu-aja na nke
ndi Livai: otù ulo nna nke Eleeza ka
ejidere, ejide-kwa-ra otù nke Itama.
7 Ife-nzà mbu we putara Jehoiarib, nke-
abua putara Jedaia; 8 nke-atọ putara
Harim, nke-anọ putara Seorim; 9 nke-
ise putara Malkija, nke-isi putara
Mijamin; 10 nke-asa putara Hakoz,
nke-asatọ putara Abaija; 11 nke-
iteghete putara Jeshua, nke-iri putara
Shekania; 12 nke-iri-na-otù putara
Elaiashib, nke - iri - na - abua putara
Jakim; 13 nke-iri-na-atọ putara Hupa,
nke - iri - na - anọ putara Jeshebeab;
14 nke iri-na-ise putara Bilga, nke-iri-
na-isi putara Imea; 15 nke-iri-na-asa
putara Hezia, nke-iri-na-asatọ putara
Hapizez; 16 nke-iri-na-iteghete putara
Petahia, nke-orú putara Jehezkel;
17 nke-orú-na-otù putara Jakin, nke-
orú-na-abua putara Gamul; 18 nke-
orú-na-atọ putara Delaia, nke-orú-na-
anọ putara Maazia. 19 Ndia bu ihe-
nlekọta-ha ifè ȯfūfè-ha, ibà n'ulo
Jehova, dika ikpé-ha si di site n'aka
Eron nna-ha, dika Jehova, bú Chineke
Israel, nyere ya iwu.

20 Ma nke umu Livai ndi fọduru:
nke umu Amram, Shubael; nke umu
Shubael, Jehdeia. 21 Nke Rehabia:
nke umu Rehabia, onye-isi bu Ishia.
22 Nke ndi Izha, Shelomot; nke umu
Shelomot, Jahat. 23 Umu-ndikom
Hebron kwa; Jeria, bú onye-isi, na
Amaraia, bú nke-abua, na Jahaziel, bú
nke-atọ, na Jekameam, bú nke-anọ.
24 Umu-ndikom Uziel, Maika; nke
umu-ndikom Maika, Shamia. 25 Nwa-
nne Maika, Ishia: nke umu-ndikom
Ishia, Zekaraia. 26 Umu-ndikom
Merari; Mahli na Mushi: umu-ndikom
Jaazia; Beno. 27 Umu-ndikom Merari;
nke Jaazia, Beno, na Shoham, na Zakua,
na Ibri. 28 Nke Mahli; Eleeza, onye
nēnwegh umu-ndikom. 29 Nke Kish;
umu-ndikom Kish, Jerahmeel. 30 Umu-
ndikom Mushi kwa; Mahli, na Ida, na
Jerimot. Ndia bu umu ndi Livai, dika
ulo nke ndi bu nna-ha si di. 31 Ndia
fe-kwa-ra nzà, ọbuná dika umu-nne-
ha, bú umu Eron, fere, n'iru Devid, bú
eze, na Zedok, na Ahimelek, na ndi-isi

ulo nke ndi bu nna nke ndi-nchu-aja na
nke ndi Livai; ulo nke ndi bu nna nke
onye-isi ọbunà dika nke nwa-nne-ya
nke-ntà.
25 1 Devid na ndi-isi usu-ndi-agha
we kewaputara òfüfè ufọdu nime
umu Esaf, na nke Himan, na nke
Jedutun, ndi nēwere ubọ-akwara, na
une, na àjà, bu amuma: ọnu-ọgugu-ha,
bù ndikom nēje ozi dika òfüfè-ha si di,
we di: 2 nke umu-ndikom Esaf;
Zakua, na Josef, na Netanaia, na
Asharela, bù umu Esaf; ha nọ n'aka
Esaf, onye nēbu amuma n'aka eze.
3 Nke Jedutun: umu-ndikom Jedutun;
Gedalaia, na Zeri, na Jeshaia, na
Hashabaia, na Matitaia, isi; ha nọ
n'aka nna-ha, bù Jedutun, onye nēwere
ubọ-akwara bu amuma bayere ikele na
ito Jehova. 4 Nke Himan: umu-
ndikom Himan; Bukia, na Matanaia, na
Uziel, na Shebuel, na Jerimot, na
Hananaia, na Hanani, na Eliata, na
Gidalti, na Romamti - eza, na
Joshbekasha, na Maloti, na Hotia, na
Mahaziot: 5 ndia nile bu umu-
ndikom Himan, bù onye-ọhu-uzọ eze
n'okwu Chineke, iweli mpi elu. Chineke
we nye Himan umu-ndikom iri na anọ
na umu-ndinyom atọ. 6 Ndia nile
nọ n'aka nna-ha n'ibù abù n'ulo
Jehova, chiri ájà, na une, na ubọ-
akwara, iji fè òfüfè nke ulo Chineke; ha
nọ n'aka eze, bù Esaf, na Jedutun, na
Himan. 7 Ọnu-ọgugu-ha, tiyere umu-
nne-ha, ndi eziworo abù anābùku
Jehova, bù ndi nile nwere nghọta, di
ọgu iri-na-anọ na asatọ. 8 Ha we fe
nzà bayere ihe-ndebe-ha, ha nile n'otù
aka ahu, ma onye ntà ma onye uku,
onye nwere nghọta tiyere onye anēzi
ihe. 9 Ife-nzà mbu nke putara Esaf
mara Josef: nke-abua mara Gedalia;
ya onwe-ya na umu-nne-ya na umu-ya
ndikom di iri na abua: 10 nke-atọ
mara Zakua, umu-ya ndikom na umu-
nne-ya, iri na abua: 11 nke anọ mara
Izri, umu-ya ndikom na umu-nne-ya,
iri na abua: 12 nke-ise mara Netanaia,
umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na
abua: 13 nke-isi mara Bukia, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
14 nke-asa mara Jesharela, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
15 nke-asatọ mara Jeshaia, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
16 nke-iteghete mara Matanaia, umu-
ya ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
17 nke-iri mara Shimai, umu-ya ndikom
na umu-nne-ya, iri na abua: 18 nke-
iri-na-otù mara Azarel, umu-ya ndikom
na umu-nne-ya, iri na abua: 19 nke-
iri-na-abua mara Hashabaia, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
20 n'ife-nzà nke-iri-na-atọ ọ mara
Shubael, umu-ya ndikom na umu-nne-
ya, iri na abua: 21 nime nke-iri-na-
anọ ọ mara Matitaia, umu-ya ndikom na
umu-nne-ya, iri na abua: 22 nime
nke-iri-na-ise ọ mara Jeremot, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
23 nime nke-iri-na-isi ọ mara Hananaia,
umu-ya ndikom na umu-nne-ya, iri na
abua: 24 nime nke-iri-na-asa ọ mara
Joshbekasha, umu-ya ndikom na umu-
nne-ya, iri na abua: 25 nime nke-iri-
na-asatọ ọ mara Hanani, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
26 nime nke-iri-na-iteghete ọ mara
Maloti, umu-ya ndikom na umu-
nne-ya, iri-na-abua: 27 nime nke-orù
ọ mara Eliata, umu-ya ndikom na umu-
nne-ya, iri na abua: 28 nime nke-orù-
na-otù ọ mara Hotia, umu-ya ndikom na
umu-nne-ya, iri na abua: 29 nime nke-
orù-na-abua ọ mara Gidalti, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua:
30 nime nke - orú - na - atọ ọ mara
Mahaziot, umu-ya ndikom na umu-nne-
ya, iri na abua: 31 nime nke-orù-na-
anọ ọ mara Romamti-eza, umu-ya
ndikom na umu-nne-ya, iri na abua.
26 1 Bayere òkè nile nke ndi-ọnu-
uzọ: nke ndi Kora; Meshelemaia
nwa Kore, nke sitere n'umu Esaf.
2 Meshelemaia nwe - kwa - ra umu -
ndikom; Zekaraia, bù ọkpara, na
Jediael, bù nke-abua, na Zebadaia, bù
nke-atọ, na Jatniel, bù nke-anọ; 3 na
Ilam, bù nke-ise, na Jehohanan, bù
nke-isi, na Eliehoenai, bù nke-asa.
4 Obed - edom nwe - kwa - ra umu-
ndikom; Shemaia, bù ọkpara, na
Jehozabad, bú nke-abua, na Joa, bù
nke-atọ, na Saka, bù nke-anọ, na
Netanel, bù nke-ise; 5 na Amiel, bù
nke-isi, na Isaka, bú nke-asa, na
Peuletai, bú nke-asatọ: n'ihi na Chineke
gọziri ya. 6 Amu-kwa-ra umu-ndikom
nye Shemaia nwa-ya, ndi nāchi ulo

nna-ha: n'ihi na ndi-dike bu dinkpà ka
ha bu. 7 Umu-ndikom Shemaia;
Ọtni, na Refael, na Obed, na Elzabad,
umu-nne-ya bu ndi-dinkpà, Elaihu, na
Semakaia. 8 Ndia nile sitere n'umu
Obed-edom: ha onwe-ha na umu-ha
ndikom na umu-nne-ha, ndikom bu
dinkpà n'ike ifè òfùfè; ọgu ndikom
atọ na abua nke Obed-edom nwere.
9 Meshelemaia nwe - kwa - ra umu -
ndikom na umu-nne, ndi-dinkpà, iri na
asatọ. 10 Hosa, onye sitere n'umu
Merari, nwe-kwa-ra umu-ndikom;
Shimri bù onye-isi, (n'ihi na ọ bu ezie
na ọ bugh ọkpara, ma nna-ya mere ya
onye-isi;) 11 na Hilkaia, bú nke-abua,
na Tebalia, bù nke-atọ, na Zekaraia, bù
nke-anọ: umu-ndikom na umu-nne
nile nke Hosa nwere di iri na atọ.
12 Nke ndia ka òkè nile nke ndi-ọnu-
uzọ-ama bu, bù nke ndi-isi nke ndi di ike
nwere ihe-ndebe ọbunà dika umu-nne-
ha, ije ozi n'ulo Jehova. 13 Ha we fe
nzà, ma onye ntà ma onye uku, dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di, bayere ọnu-uzọ-
ama ọ bula. 14 Ife-nzà n'akuku ọwuwa-
anyanwu we ma Shelemaia. Ha fe-kwa-
ra nzà bayere Zekaraia nwa-ya, bù onye
nādu ọdu nke nwere uche; ife-nzà-ya we
puta n'akuku Ugwu. 15 Ife-nzà nke
Obed-edom putara n'akuku Ndida; nke
umu-ya ndikom puta - kwa - ra n'ulo
nchikọbata-ihe. 16 Nke Shupim na nke
Hosa putara n'Ọdida-anyanwu, n'akuku
ọnu-uzọ-ama Shaleket, n'uzọ atuliri atuli
nke nārigo, otù ihe-ndebe nēcherita ihe-
ndebe ọzọ iru. 17 Ndi Livai isi nọ
n'akuku ọwuwa - anyanwu, n'akuku
Ugwu ha di anọ kwa-ubọchi, n'akuku
Ndida ha di anọ kwa-ubọchi, ha di-
kwa-ra ulo nchikọbata-ihe abua abua
kwa-ubọchi. 18 N'èzi ulo n'akuku
Ọdida-anyanwu ha di anọ n'uzọ atuliri
atuli, abua n'èzi ulo. 19 Ndia bu òkè
ndi-ọnu-uzọ-ama; nke umu ndi Kora,
na nke umu Merari.

20 Nime ndi Livai, Ahaija bu onye-isi
ulo-àkù nile nke ulo Chineke, ọbunà
idebe ulo-àkù nile nke ihe nsọ nile.
21 Umu-ndikom Ladan; umu ndi
Giashon, bù ndi Ladan nwere, ndi-isi
ulo nke ndi bu nna ndi Ladan onye
Giashon nwere; Jehieli. 22 Umu-
ndikom Jehieli; Zitam, na Joel nwa-nne-
ya, bù ndi-isi ulo-àkù nile nke ulo
Jehova. 23 Nke ndi Amram, nke ndi
Izha, nke ndi Hebron, nke ndi Uziel:
24 Shebuel nwa Giashom, nwa Moses,
bu kwa onye-isi ulo-àkù nile. 25 Umu-
nne-ya kwa; bù umu nke Elieza:
Rehabaia nwa-ya, na Jeshaia nwa-ya, na
Joram nwa-ya, na Zikri nwa-ya, na
Shelomot nwa-ya. 26 Shelomot nka na
umu-nne-ya bu ndi-isi ulo-àkù nile nke
ihe nsọ nile nke Devid, bù eze, na ndi-
isi ulo nke ndi bu nna, bù ndi-isi usu
nnù ndikom abua na ọgu iri na usu ọgu
ndikom ise, na ndi-isi usu-ndi-agha,
doro nsọ. 27 Site n'agha-ha nile, bù
site n'ihe-nkwata, ka ha doro ya nsọ ime
ka ulo Jehova di ike. 28 Ya na ihe nile
Samuel, bù onye-ọhu-uzọ, na Sọl nwa
Kish, na Abnea nwa Nea, na Joab nwa
Zeruaia, doro nsọ; onye ọ bula nke
doro ihe nsọ, ọ di n'aka Shelomit na
umu - nne - ya. 29 Nke ndi Izha,
Kenania na umu-ya ndikom diri ozi
èzi n'ebe Israel nọ, ibu ndi-odozi-okwu
na ibu ndi-ikpe. 30 Nke ndi Hebron,
Hashabaia na umu-nne-ya, bù ndi-
dinkpà, nnù ndikom anọ na ọgu ise, bu
ndi-isi nlekọta Israel n'ofè Jọdan
n'akuku Ọdida-anyanwu; bayere ozi
nile nke Jehova, baye-kwa-ra òfùfè eze.
31 Nke ndi Hebron, Jerija bu onye-isi,
ọbunà nke ndi Hebron, dika osuso-
ọmumu nile ha si di n'ulo nke ndi bu
nna. N'arọ nke-ọgu-abua Devid bu
eze ka achọrọ ha, ewe chọta nime ha
ndi-dike bu dinkpà nime Jeza Gilead.
32 Ma umu-nne-ya, bù ndi-dinkpà, di
nnù ndikom isi na ọgu iri-na-ise, ndi-isi
ulo nke ndi bu nna; Devid, bù eze, we
me ka ha buru ndi-nlekọta ndi Reuben
na ndi Gad na nkera ebo ndi Manase,
bayere ihe nile nke Chineke na ihe nile
nke eze.

27 1 Ma umu Israel, dika ọnu-
ọgugu-ha si di, bù ndi-isi ulo nke
ndi bu nna-ha na ndi-isi usu nile nke nnù
ndikom abua na ọgu iri na usu nile nke
ọgu ndikom ise, na ndi-odozi-okwu-ha
ndi nējere eze ozi, n'ihe ọ bula nke òkè
nile ndi nābata nāpu kwa n'ọnwa n'ọnwa,
n'ọnwa nile nke arọ, otù òkè di orù nnù
uzọ atọ. 2 Onye-isi òkè mbu nke diri
ọnwa mbu bu Jashọbeam nwa Zabdiel:
orù nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya.
3 O sitere n'umu Perez, bú onye-isi
nke ndi-isi nile nke usu nile nke

ndi-agha nke diri ọnwa mbu. 4 Ma
onye-isi òkè nke ọnwa nke-abua bu
Dodai onye Ahoa, na òkè-ya; Miklot bu
kwa onye-ndú-ha: orú nnù ndikom uzọ
atọ di kwa n'òkè-ya. 5 Onye-isi usu-
ndi-agha nke-atọ nke diri ọnwa nke-atọ
bu Benaia nwa Jehoiada onye-nchu-aja,
ọ bu onye-isi: orú nnù ndikom uzọ atọ
di kwa n'òkè-ya. 6 Onye ahu bu
Benaia nke bu dike nke orú ndikom na
iri ahu, ọ bu kwa onye-isi orú na iri
ahu: Amizabad nwa-ya di kwa n'òkè-ya.
7 Onye-isi nke-anọ nke diri ọnwa nke-
anọ bu Asahel nwa-nne Joab, Zebadaia
nwa-ya so-kwa-ra ya: orú nnù ndikom
uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 8 Onye-isi
nke-ise nke diri ọnwa nke-ise bu
Shamhut onye-Izrahait: orú nnù ndikom
uzọ atọ di kwa n'òkè-ya. 9 Onye-isi
nke-isi nke diri ọnwa nke-isi bu Ira nwa
Ikesh onye Tekoa: orú nnù ndikom uzọ
atọ di kwa n'òkè-ya. 10 Onye-isi nke-
asa nke diri ọnwa nke-asa bu Hilez onye-
Pelonait, onye sitere n'umu Efraim: orú
nnù ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya.
11 Onye-isi nke-asatọ nke diri ọnwa
nke-asatọ bu Sibekai onye Husha, nke
ndi Zera: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa
n'òkè-ya. 12 Onye-isi nke-iteghete nke
diri ọnwa nke-iteghete bu Abieza onye
Anatot, nke ndi Benjamin: orú nnù
ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya.
13 Onye-isi nke-iri nke diri ọnwa nke-
iri bu Maharai onye Netofa, nke ndi
Zera: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa
n'òkè-ya. 14 Onye-isi nke-iri-na-otù
nke diri ọnwa nke-iri-na-otù bu
Benaia onye Piraton, sitere n'umu
Efraim: orú nnù ndikom uzọ atọ di kwa
n'òkè-ya. 15 Onye-isi nke-iri-na-abua
nke diri ọnwa nke-iri-na-abua bu Heldai
onye Netofa, nke Ọtniel: orú nnù
ndikom uzọ atọ di kwa n'òkè-ya.

16 Ndi-isi kwa nke ebo nile nke
Israel: nke ndi Reuben, Elieza nwa Zikri
bu onye-ndú: nke ndi Simeon, Shefataia
nwa Meaka: 17 nke Livai, Hashabaia
nwa Kemuel: nke Eron, Zedok:
18 nke Juda, Elaihu, onye sitere n'umu-
nne Devid: nke Isaka, Ọmri nwa
Maikael: 19 nke Zebulun, Ishmaia
nwa Obadaia: nke Naftali, Jerimot nwa
Azriel: 20 nke umu Efraim, Hoshea
nwa Azazaia: nke nkera ebo Manase,
Joel nwa Pedaia: 21 nke nkera ebo
Manase di na Gilead, Ido nwa Zekaraia:
nke Benjamin, Jaasiel nwa Abnea:
22 nke Dan, Azarel nwa Jeroham.
Ndia bu ndi-isi ebo nile nke Israel.
23 Ma Devid agutagh ọnu-ọgugu-ha
site n'onye ḅara orú arọ we rida: n'ihi na
Jehova siri na Ọ gēme ka Israel ba uba
dika kpakpando nke elu-igwe. 24 Joab
nwa Zeruaia malitere iguta ha, ma ọ
guzugh; iwe we dikwasi Israel n'ihi nka;
etiyegh kwa ọnu-ọgugu n'ọnu-ọgugu
nke di n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi
nke eze, bú Devid.

25 Onye-isi ulo-àkù nile nke eze bu
Azmavet nwa Adiel: onye-isi ulo-àkù
nile nke di n'ọhia, na n'obodo nile, na
n'obodo ntà nile, na n'ulo-elu nile, bu
kwa Jehonatan nwa Uzaia: 26 onye-isi
ndi nēje ozi ubi ilu ọlu ala-ubi bu Ezri
nwa Kelub: 27 onye-isi ubi-vine nile
bu Shimai onye Rema: onye-isi nke ihe
di n'ubi-vine itiye n'ulo nile anēdebe
manya-vine bu Zabdi onye Shefam:
28 onye-isi osisi olive nile na osisi
sycomore nile nke di n'ebe dì ala ala bu
Beal-hanan onye Geda: onye-isi ulo
nile anēdebe manu bu Joash: 29 onye-
isi ìgwè ehi nke nāta nri nime Sheron bu
Shitrai onye Sheron: onye-isi ìgwè ehi
nke di nime ndagwurugwu nile bu
Shefat nwa Adlai: 30 onye-isi camel
nile bu Obil onye Ishmael: onye-isi
inyinya-ibu nile bu Jehdeia onye
Meronot: 31 onye-isi ìgwè ewu na
aturu bu Jaziz onye Haga. Ndia nile bu
ndi-isi àkù nke Devid nwere.

32 Jonatan nwa-nne nna Devid bu
onye nādu ọdu, nwoke nwere nghọta na
ode-akwukwọ ka ọ bu: Jehiel nwa
Hakmoni nọye-kwa-ra umu-ndikom
eze: 33 Ahitofel bu kwa onye nādu
eze ọdu: Hushai onye-Akait bu eyì eze:
34 ma nke nēso Ahitofel bu Jehoiada
nwa Benaia, na Abaiata: onye-isi usu-
ndi-agha eze bu Joab.

28 1 Devid we kpọkọta ndi-isi nile
nke Israel, bú ndi-isi ebo nile, na
ndi-isi òkè nile ndi nējere eze ozi, na ndi-
isi usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu
iri, na ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom
ise, na ndi-isi àkù na anu-ulo nile eze
nwere, na nke umu-ya ndikom nwere, ha
na ndi-onozi, na ndi-dike, ọbuná dike ọ
bula nke bu dìnkpà, rue Jerusalem.
2 Devid, bú eze, we guzo ọtọ n'ukwu-ya

abua, si, Nurunum, umu-nnem, na
ndim: mu onwem, ọ di n'obim iwuru
ibe ọbụba-ndu Jehova ulo izu-ike, nke
gābu kwa ihe-nbakwasi-ukwu Chineke-
ayi; m'we dozie ihe iji ewu ulo. 3 Ma
Chineke sirim, I gagh-ewuru aham ulo,
n'ihi na nwoke agha ka i bu, i wusiwo
kwa ọbara. 4 Ma Jehova, bù Chineke
Israel, rọputaram n'etiti ulo nile nke
nnam ibu eze Israel rue mbe ebigh-ebi:
n'ihi na Juda ka Ọ rọputara ibu onye-
ndù; ma n'ulo Juda Ọ rọputara ulo
nnam; ma n'etiti umu-ndikom nnam
ihem tọrọ Ya utọ imem ka m'buru eze
Israel nile: 5 ma n'etiti umum ndikom
nile, (n'ihi na ọtutu umu-ndikom ka
Jehova nyerem,) Ọ we rọputa Solomon
nwam inọkwasi n'oche-eze nke ala-eze
Jehova dika onye-isi Israel. 6 Ọ we
sim, Solomon nwa-gi, onye ahu gēwu
ulom na ogigem nile: n'ihi na
arọputawom ya iburum nwa, Mu onwem
gābu-kwa-ra ya nna. 7 M'gēme kwa ka
ala-eze-ya guzosie ike rue mbe ebigh-
ebi, ọ buru na ọ di ike ime ihe nile
M'nyere n'iwu na ikpėm nile, dika esi
eme ta. 8 Ma ubu a, n'anya Israel nile,
bù nkpọkọta Jehova kpọkọtara, na na nti
Chineke-ayi, debenu chọ kwa ihe nile
Jehova, bù Chineke-unu, nyere n'iwu:
ka unu we nweta ezi ala nka, me kwa ka
umu-unu keta ya rue mbe ebigh-ebi, bù
ndi gānọchi unu. 9 Ma gi onwe-gi,
Solomon nwam, mara Chineke nke nna-
gi, were obi zuru okè, were kwa nkpuru-
obi ọ nātọ utọ, fè Ya òfùfè: n'ihi na
nkpuru-obi nile ka Jehova nēnyocha, Ọ
nāghọta kwa nchèputa nile ọ bula nke
èchìchè: ọ buru na i chọ Ya, Ọ gēme ka
i chọta Ya; ma ọ buru na i rapu Ya, Ọ
gāju gi rue mbe ebigh-ebi. 10 Ubu a le
anya; n'ihi na Jehova arọputawo gi iwu
ulo ibu ebe nsọ: di ike, me ya.
11 Devid we nye Solomon nwa-ya
ihe-atù nke uzọ-nbata ulo uku Chineke,
na nke ulo-ya nile, na nke ulo-àkù-ya
nile, na nke ime-ulo-elu-ya nile, na nke
ime-ime-ulo-ya nile, na nke ulo ebe-
nkpuchi-nmehie: 12 na ihe-atù ihe
nile nke di n'aka-ya site na Mọ Nsọ
bayere ogige nile nke ulo Jehova, baye-
kwa-ra ime-ulo nile di buruburu, bayere
ulo-àkù nile nke ulo Chineke, baye-kwa-
ra ulo-àkù nile nke ihe nsọ nile: 13 baye-
kwa-ra òkè nile nke ndi-nchu-aja na
ndi Livai, baye-kwa-ra ije-ozi nile nke
òfùfè ulo Jehova, baye-kwa-ra ihe nile
nke òfùfè ulo Jehova: 14 nke ọla-edo
n'ọtùtù bayere ihe ọla-edo, bú ihe nile
nke òfùfè ọ bula; nke ọla-ọcha bayere
ihe ọla-ọcha nile n'ọtùtù, bù ihe nile nke
òfùfè ọ bula: 15 n'ọtùtù kwa bayere
ihe-idọba-oriọna nke ọla-edo na oriọna
nile ha nke ọla-edo, n'ọtùtù bayere ihe-
idọba-oriọna ọ bula na oriọna-ya nile:
baye-kwa-ra ihe-idọba-oriọna nile nke
ọla-ọcha, ọla-ọcha n'ọtùtù bayere ihe-
idọba-oriọna ọ bula na oriọna-ya nile,
dika òfùfè ihe-idọba-oriọna ọ bula:
16 na ọla-edo n'ọtùtù bayere table nile
achicha anēdo n'usoro, bú table ọ bula;
ọla-ọcha kwa bayere table ọla-ọcha nile:
17 na ndudu nile, na ọkwa-nwusa nile,
na iko nile, nke ọla-edo anāgwagh agwa:
baye-kwa-ra ọkwa ntà ọla-edo nile
n'ọtùtù bayere ọkwa ntà ọ bula; baye-
kwa-ra ọkwa ntà ọla-ọcha nile n'ọtùtù
bayere ọkwa ntà ọ bula: 18 baye-kwa-
ra ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsì
isi utọ ọla-edo anuchara n'ọku n'ọtùtù:
baye - kwa - ra ihe - atù ubọ - ala, bú
cherubim, ọla-edo, ndi nābasa nkù-ha,
kpuchie ibe ọbụba-ndu Jehova. 19 Ihe
a nile ka Jehova were odide-akwukwọ
me ka m'mata site n'aka-Ya n'arum, ka
Devid kwuru, bù ije-ozi nile nke ihe-
atù a. 20 Devid we si Solomon nwa-ya,
Di ike, nwe kwa ume, me ya: atula
egwu, atu-kwa-la ujọ: n'ihi na Jehova
Chineke, bù Chinekem, nọyere gi; Ọ
gagh-ara gi aka, Ọ gagh-arapu kwa gi,
rue mbe i jezuru ozi nile nke òfùfè ulo
Jehova. 21 Ma le, òkè nile nke ndi-
nchu-aja na ndi Livai di, ifè òfùfè nile
nke ulo Chineke: onye ọ bula nke
nwere afọ-ofufo n'amam-ihe gādi kwa
n'aka-gi n'ije-ozi ọ bula, ifè òfùfè ọ
bula: ndi-isi na ndi Israel nile gēme kwa
ka okwu-gi nile si di.
29 1 Devid, bù eze, we si nkpọkọta
Israel nile, Solomon nwam, onye
Chineke rọputaworo nánì ya, bu nwata,
ọ di kwa nrò, ma ije-ozi a di uku: n'ihi
na ọ bugh madu ka ulo uku a diri, kama
ọ bu Jehova, bù Chineke. 2 Ma
ewerewom ikem nile doziere ulo
Chinekem ọla-edo iji me ihe ọla-edo,
na ọla-ọcha iji me ihe ọla-ọcha, na ọla
iji me ihe ọla, na ígwè iji me ihe ígwè,
na osisi iji me ihe osisi; na nkume onyx,

na nkume nhiọgide, na nkume ichọ-
nma, na nke turu agwa, na nkume nile
di oké ọnu-ahia, na nkume marble
n'uba. 3 Ọzọ kwa, n'ihi na ihe ulo
Chinekem nātọm utọ, ebe m'nwere ihe
nke akam, bú ọla-edo na ọla-ọcha,
ewerewom ya nye ulo Chinekem,
tukwasi ihe nile m'doziworo nye ulo
nsọ ahu; 4 bú nnù talent ọla-edo asa
na ọgu iri, nke ọla-edo Ofia, na nnù
talent ọla-ọcha iri-na-asa na ọgu iri, bú
nke anuchara n'ọku, iji machita mḅidi
nile nke ulo nile: 5 ọla-edo ahu bu
iji me ihe ọla-edo, ọla-ọcha ahu bu
kwa iji me ihe ọla-ọcha, na iji je ozi
nile ọ bula n'aka ndi-ọkà. Ònye kwa
nēwere afọ-ofufo nye onwe-ya imejuru
Jehova aka-ya ta? 6 Ndi-isi ulo nke ndi
bu nna, na ndi isi ebo Israel nile, na ndi-
isi usu nile nke nnù ndikom abua na ọgu
iri, na nke usu nile nke ọgu ndikom ise,
ọbuná rue ndi-isi ije-ozi eze, we were
afọ-ofufo nye onwe-ha. 7 Ha we nye
iji fè òfùfè ulo Chineke ọla-edo nnù
talent iri-na-abua na ọgu iri, na orú nnù
daric na nnù ise, na ọla-ọcha orú nnù
talent na nnù ise, na ọla orú nnù uzọ
abua na nnù ise, na ígwè orú nnù talent
uzọ iri-na-abua na nnù iri. 8 Ndi
achọtara nkume di oké ọnu-ahia n'aka-
ha we nye ha itiye n'ulo-àkù nke ulo
Jehova, n'aka Jehiel onye Giashon.
9 Ndi Israel we ṅuria ọṅu, n'ihi na ha
were afọ-ofufo nye onwe-ha, n'ihi na
n'obi zuru okè ka ha were afọ-ofufo nye
Jehova onwe-ha: ọzọ kwa, Devid, bú
eze, ṅuriri ọṅu uku. 10 Devid we
gọzie Jehova n'anya nkpọkọta ahu nile:
Devid we si, Onye agọziri agọzi ka I
bu, Jehova, bú Chineke Israel nna-ayi,
site na mḅe ebigh-ebi we rue mḅe
ebigh-ebi. 11 Jehova, Gi nwe idi-uku,
na idi-ike, na ima-nma, na nmeri, na
ebube: n'ihi na ihe nile di n'elu-igwe
na n'uwa bu nke Gi; Jehova, Gi nwe ala-
eze, Gi bu kwa Onye anēweli elu iburu
ihe nile onye-isi. 12 Ma àkù ma
nsọpuru nēsite n'ebe I nọ bia, Gi onwe-
gi nāchi kwa ihe nile; ọ bu kwa n'aka-Gi
ka ume na idi-ike di; n'aka-Gi ka ọ di
kwa ime uku, na ime ka ihe nile di ike.
13 Ma uḅu a, Chineke-ayi, ayi onwe-
ayi nēkele Gi, nēto kwa aha-Gi mara
nma. 14 Ma ònye ka mu onwem bu,
òle ndi ka ndim bu kwa, na ayi nwere
ike iwere afọ-ofufo nye Gi onwe-ayi otú
a? n'ihi na n'ebe I nọ ka ihe nile si bia,
ọ bu kwa ihe si n'aka-Gi bia ka ayi
nyere Gi. 15 N'ihi na ndi-ọbia ka ayi
bu n'iru Gi, na ndi-nnọdu, dika nna-ayi-
hà nile: ubọchi nile ayi n'elu uwa di
ka onyinyo, olile-anya adigh kwa.
16 Jehova, bú Chineke-ayi, ọtutu ihe
nile a nke ayi doziworo iwuru Gi ulo
n'ihi aha nsọ Gi, n'aka-Gi ka o siri bia,
ọ bu kwa Gi nwe ya nile. 17 Chinekem,
ama-kwa-ram na Gi onwe-gi nānwaputa
obi, izi-ezi nātọ kwa Gi utọ. Mu onwem,
n'izi-ezi obim ka m'were afọ-ofufo nye
Gi ihe nile ndia: ma uḅu a ndi-gi, ndi
ahutara n'ebe a, ewerewom ọṅù hu ha
ka ha nēwere afọ-ofufo nye Gi onwe-ha.
18 Jehova, Chineke nke Abraham na
Aisak na Israel, bú nna-ayi-hà, debe nka
nime nchèputa nke èchichè nile nke obi
ndi-Gi rue mḅe ebigh-ebi, me kwa ka
obi-ha guzosie ike n'ebe I nọ: 19 nye
kwa Solomon nwam obi zuru okè, idebe
ihe nile I nyere n'iwu, na ihe-àmà-Gi
nile, na ukpuru-Gi nile, na ime ihe ndia
nile, na iwu ulo uku ahu, nke m'doziworo
ihe bayere ya. 20 Devid we si nkpọkọta
ahu nile, Biko, gọzienu Jehova, bú
Chineke-unu. Nkpọkọta ahu nile we
gọzie Jehova, bú Chineke nke ndi bu
nna-ha, ha we rube isi, kpọ isi ala nye
Jehova, nye kwa eze. 21 Ha we chuara
Jehova aja, sure-kwa-ra Jehova àjà-
nsure-ọku, n'echi ubọchi ahu, bú nnù
oke-ehi abua na ọgu iri, na nnù ebulu
abua na ọgu iri, na nnù umu-aturu abua
na ọgu iri, na àjà-ihe-ọṅuṅu nile ha,
ọbuná àjà n'uba bayere Israel nile;
22 ha we were ọṅù uku rie ihe ṅu kwa
ihe-ọṅuṅu n'iru Jehova ubọchi ahu.
Ha we me Solomon nwa Devid eze nke
uḅò abua, te ya manu nye Jehova ibu
onye-ndú, ha te-kwa-ra Zedok manu
ibu onye-nchu-aja. 23 Solomon we
nọkwasi n'oche-eze Jehova, buru eze
n'ọnọdu Devid, bú nna-ya, ihe we
nāgara ya nke-ọma; Israel nile we nēge
ya nti. 24 Ndi-isi nile, na ndi-dike, na
umu-ndikom nile kwa nke eze, bú Devid,
kweye-kwa-ra inọ n'okpuru Solomon,
bú eze. 25 Jehova we me ka Solomon
di uku ri nne n'anya Israel nile, Ọ we
tiyekwasi ya ebube ala-eze nke
anātukwasigh eze Israel ọ bula nke buru
ya uzọ.

26 Ma Devid nwa Jesi bu eze Israel
nile. 27 Ma ubọchi nile ọ bu eze Israel
di ọgu arọ abua; arọ asa ka ọ bu eze na
Hebron, orú arọ na iri na atọ ka ọ bu
kwa eze na Jerusalem. 28 Ọ we nwua
n'ezi isi-awọ, ubọchi nile nke ndu-ya na
àkù na nsọpuru ju-kwa-ra ya afọ:
Solomon nwa-ya we buru eze n'ọnọdu
ya. 29 Ma ihe nile Devid, bú eze,
mere, nke-mbu na nke-ikpe-azu, le,
edewo ha n'akwukwọ ihe emere nke
Samuel, bú onye - ọhu - uzọ, na
n'akwukwọ ihe emere nke Netan, bú
onye-amuma, na n'akwukwọ ihe emere
nke Gad, bú onye-ọhu-uzọ; 30 tiyere
ọbubu-eze-ya nile, na idi-ike-ya, na mbe
nile nke gabigara n'isi ya, na n'isi Israel,
na n'isi ala-eze nile nke ala di iche iche.

AKWUKWỌ NKE-ABUA NKE

IHE EMERE N'UBOCHI NDI-EZE

1 1 Solomon nwa Devid we me onwe-
ya ka ọ di ike n'ala-eze ya, Jehova,
bú Chineke-ya, we nọyere ya, me ka ọ di
uku ri nne. 2 Solomon we gwa Israel
nile okwu, bú ndi-isi usu nile nke nnù
ndikom abua na ọgu iri na nke usu nile
nke ọgu ndikom ise, na ndi-ikpe, na
onye-isi ọ bula nke Israel nile, bú ndi-
isi ulo nke ndi bu nna. 3 Solomon, ya
na nkpọkọta ahu nile, we jerue ebe di elu
nke di na Gibeon; n'ihi na n'ebe ahu ka
ulo-ikwū nzute nke Chineke di, bú nke
Moses, bú orú Jehova, mere n'ọzara.
4 Ma Devid siri na Kiriat-jearim
bugota ibe Chineke rue ọnọdu nke
Devid doziri ya: n'ihi na ọ mara ulo-
ikwū nye ya nime Jerusalem. 5 Ma
ebe-ichu-aja ọla ahu, nke Bezalel nwa
Uri, nwa Hua, mere, di n'ebe ahu n'iru
ebe-obibi Jehova: Solomon na nkpọkọta
ahu we chọ ya. 6 Solomon we rigo
n'ebe ahu rue ebe-ichu-aja ọla n'iru
Jehova, nke di n'ulo-ikwū nzute, ọ we
sure nnù àjà-nsure-ọku abua na ọgu iri
n'elu ya.

7 N'abali ahu ka Chineke mere ka
Solomon hu ya anya, Ọ we si ya, Riọ ihe
M'gēnye gi. 8 Solomon we si Chineke,
Gi onwe-gi emeworo Devid nnam ebere
uku. I we mem eze n'ọnọdu ya.
9 Ubu a, Jehova, bú Chineke, ka
okwu-Gi nke I gwara Devid nnam buru
ihe kwesiri ntukwasi-obi: n'ihi na Gi
onwe-gi emewom eze otù ndi nke bara
uba dika àjá ala. 10 Ubu a nyem
amam-ihe na ihe-ọmuma, ka m'we
nāpu apu nābata kwa abata n'iru ndi
nka: n'ihi na ònye gēkpe ndi-Gi nka di
uku ikpe? 11 Chineke we si Solomon,
N'ihi na nka di n'obi-gi, ma i riọgh àkù,
ma-ọbu ihe-nkpakọta, ma-ọbu nsọpuru,
ma-ọbu ndu ndi nākpọ gi asì, i riọgh kwa
ọtutu ubọchi; kama i riọworo onwe-gi
amam-ihe na ihe-ọmuma, ka i we kpe
ndim ikpe, bú ndi M'meworo gi eze-ha:
12 enyewo gi amam-ihe na ihe-ọmuma;
M'gēnye kwa gi àkù, na ihe-nkpakọta, na
nsọpuru, nke ndi-eze ndi buru gi uzọ
nēnwegh otú a, ọ digh kwa onye nke gēso
gi gēnwe otú a. 13 Solomon we si n'ije
ọ jeruru ebe di elu nke di na Gibeon, si
n'iru ulo-ikwū nzute, biarue Jerusalem;
ọ we buru eze Israel.

14 Solomon we chikọta ubọ-ala na ndi-
inyinya: ọ we nwe nnù ubọ-ala atọ na
ọgu iri, na orú nnù ndi-inyinya na nnù
iri, ọ we do ha n'obodo ubọ-ala, na n'ebe
eze nọ na Jerusalem. 15 Eze we me
ọla-ọcha na ọla-edo ka ọ di ka nkume na
Jerusalem, ọ me-kwa-ra osisi cedar ka ha
di ka osisi sycomore nke di n'ebe di ala
ala n'uba. 16 Anēme kwa ka inyinya
Solomon nwere si n'Ijipt puta; n'usu ka
ndi-ahia eze nānara ha, otù usu n'ọnu-
ahia-ya. 17 Ha we me ka otù ubọ-ala
rigota si n'Ijipt puta na nnù shekel ọla-
ọcha na ọgu iri, na otù inyinya n'ọgu
shekel asa na iri: otú a ka ha nēweputara
eze nile nke ndi Het, na ndi-eze Siria,
site n'aka-ha.

2 1 Solomon we si na o gēwuru aha
Jehova ulo, wu-kwa-ra ala-eze-ya
ulo. 2 Solomon we guta orú nnù

ndikom uzọ asatọ na nnù iri-na-ise, bú
ndi-ibu, na orú nnù ndikom uzọ iri ndi
nāwa ihe-ọwuwa n'ugwu, na nnù
ndikom iteghete ndi edoro ndi-isi-ha.
3 Solomon we zigara Huram, bú eze
Taia, ozi, si, Otú i mere Devid nnam,
we zitere ya osisi cedar iwuru ya ulo ibi
nime ya, me-kwa-ram otú a. 4 Le, mu
onwem nēwuru aha Jehova, bú
Chinekem, ulo, idoro Ya nsọ, isure n'iru
Ya ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ eji uda
utọ di iche iche me, na idebe n'ebe ahu
achicha anēdo n'usoro mbe nile, na isure
àjà-nsure-ọku n'ututu na n'anyasi, na
n'ubọchi-izu-ike nile, na n'ọnwa ọhu
nile, na na mbe nile akara àkà nke
Jehova, bú Chineke-ayi. Rue mbe
ebigh-ebi ka nka dikwasi Israel. 5 Ma
ulo nke mu onwem nēwu di uku, n'ihi
na Chineke-ayi di uku kari chi nile.
6 Ma ònye nwere ike iwuru Ya ulo,
n'ihi na elu-igwe na elu-igwe nke elu-
igwe nāgagh-anagide Ya? ònye kwa ka
mu onwem bu, na m'gēwuru Ya ulo,
ma-ọbugh nání isure ihe-nsure-ọku nēsì
ísì utọ n'iru Ya? 7 Ma ubu a ziterem
otù nwoke mara ihe n'ilu ọlu n'ọla-edo,
na n'ọla-ọcha, na n'ọla, na n'ígwè, na
n'ogho ododo na ogho uhie na ogho
anunu, onye ma-kwa-ra iso ndi mara
ihe, ndi nọ n'ebe m'nọ na Juda na nime
Jerusalem, bú ndi Devid nnam doziri,
bu ebubu. 8 Si kwa na Lebanon
ziterem osisi cedar, na osisi fir, na osisi
algum: n'ihi na mu onwem amawo
na ndi-orù-gi mara ibutu osisi nime
Lebanon; ma, le, ndi-orùm gēso kwa
ndi-orù-gi, 9 ọbuná idozirim osisi
n'uba: n'ihi na ulo ahu nke mu onwem
nēwu gādi uku di kwa ebube. 10 Ma, le,
m'gēnye ndi-orù-gi, bú ndi nāwa ihe-
ọwuwa ndi nēbutu osisi, orú nnù ọtùtù
cor uzọ abua na nnù iri nke ọka wheat
asuru asu, na orú nnù ọtùtù cor uzọ
abua na nnù iri nke ọka barley, na orú
nnù ọtùtù bath uzọ abua na nnù iri nke
manya-vine, na orú nnù ọtùtù bath uzọ
abua na nnù iri nke manu. 11 Huram,
bú eze Taia, we were odide-akwukwọ,
nke o zitere Solomon, si, N'ihi na
Jehova huru ndi-Ya n'anya, n'ihi ya ka
Ọ mere gi eze-ha. 12 Huram we si,
Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú
Chineke Israel, bu, Onye mere elu-igwe
na uwa, Onye nyeworo Devid, bú eze,
nwa-nwoke nke mara ihe, onye mara
ezi uche na nghọta, onye gēwuru
Jehova ulo, wu-kwa-ra ala-eze-ya ulo.
13 Ma ubu a ezitewom otù nwoke nke
mara ihe, onye mara nghọta, nke Huram,
bú nnam, 14 bú nwa nke nwayi nke
sitere n'umu-ndinyom Dan, ma nna-ya
bu nwoke Taia, ọ bu onye mara ilu ọlu
n'ọla-edo, na n'ọla-ọcha, na n'ọla, na
n'ígwè, na na nkume, na n'osisi, na
n'ogho ododo, na n'ogho anunu, na
n'ezi ákwà ọcha, na n'ogho uhie; na ibu
ebubu ọ bula, na ichèputa ihe-nchèputa
ọ bula: ka ewe nye ya ọnọdu n'etiti ndi-
gi mara ihe, na ndi mara ihe nke onye-
nwem, bú Devid nna-gi. 15 Ma ubu a
ọka wheat ahu na ọka barley ahu na
manu ahu na manya-vine ahu, bú nke
onye-nwem kwuru, ya zitere ndi-orù-
ya: 16 Ayi onwe-ayi gēbutu kwa osisi
site na Lebanon, dika nkpà-gi nile si
di: ayi gāba kwa ha me ka ha se n'elu
oké osimiri rue gi aru, rue Jafo; gi onwe-
gi gēbugota kwa ha na Jerusalem.
17 Solomon we gua ndikom nile, bú
ndi-ọbìa, ndi nọ n'ala Israel, mbe ọgugu
ahu gasiri, bú nke Devid nna-ya guru ha;
ewe hu na ha di orú nnù ndikom uzọ iri-
na-iteghete na nnù anọ. 18 Ọ we me
orú nnù uzọ asatọ na nnù iri-na-ise
nime ha ka ha buru ndi-ibu, na orú nnù
uzọ iri ka ha buru ndi nāwa ihe-ọwuwa
n'ugwu, na nnù iteghete ka ha buru ndi
edoro ndi-isi ime ka ndi ahu fè òfùfè.

3 1 Solomon we malite iwu ulo Jehova
nime Jerusalem n'ugwu Moraia, ebe
Jehova mere ka Devid, bú nna-ya, hu Ya
anya, nke o doziri n'ebe Devid rọputara,
n'ebe-nzọcha-ọka Ọnan, bú onye Jebus.
2 Ọ we malite iwu ulo ahu n'ubọchi
nke-abua n'ọnwa nke-abua, n'arọ nke-
anọ ọ bu eze. 3 Ma n'ihe ndia ka adọrọ
Solomon aka na nti iwu ulo Chineke.
Ogologo-ya na cubit n'ọtùtù mbu di ọgu
cubit atọ, obosara-ya di kwa orú cubit.
4 Uzọ-nbata kwa nke di n'iru ulo ahu,
ogologo-ya di orú cubit, n'iru obosara
ulo ahu, idi-elu-ya di kwa ọgu cubit isi:
ọ we were ọla-edo anāgwagh agwa
machita ya nime. 5 Ọ were kwa osisi
fir kpuchie ulo ahu nke di kari uku, ọ
we were ezi ọla-edo kpuchie ya, tua akika
nkwu na iyaba n'elu ya. 6 Ọ were kwa
nkume di oké ọnu-ahia n'ima-nma
machita ulo ahu: ọla-edo-ya bu kwa ọla-

edo Pavaim. 7 Ọ were kwa ọla-edo
kpuchie ulo ahu, bú ntuhie-ya nile, na
nbata-uzọ-ya nile, na mḅidi-ya nile, na
ibo-ọnu-uzọ-ya nile; o ḅu-kwa-ra eḅuḅu
cherubim na mḅidi-ya nile. 8 Ọ me-
kwa-ra ulo nsọ kachasi ulo nsọ nile;
ogologo-ya di orù cubit, n'iru obosara
ulo ahu, obosara-ya di kwa orù cubit: ọ
were ezi ọla-edo, ra ka nnù talent na
ọgu iri, kpuchie ya. 9 Ọtùtù ǹtù-ya
nile di ọgu shekel ọla-edo abua na iri.
Ọ were kwa ọla-edo kpuchie ime-ulo-
elu nile. 10 Ọ me kwa cherubim abua,
bú ihe emere dika ihe apiri api, n'ulo
nsọ ahu kachasi ulo nsọ nile; ha machita
ha ọla-edo. 11 Ma nkù cherubim ahu,
ogologo-ha di orù cubit: nkù otù cherub
di cubit ise, nēmetu mḅidi ulo ahu; nkù-
ya nke-ọzọ di kwa cubit ise, nēmetu nkù
cherub nke-ọzọ. 12 Nkù cherub nke-
ọzọ di kwa cubit ise, nēmetu mḅidi ulo:
nkù-ya nke-ọzọ di cubit ise, nārapara
na nkù cherub nke-ọzọ. 13 Nkù
cherubim ndia nāḅasa orù cubit: ha
onwe-ha nēguzo kwa n'ukwu-ha, iru-ha
che-kwa-ra n'ulo. 14 Ọ me-kwa-ra
ákwà-nḅochi nke ogho anunu, na ogho
obodo, na ogho uhie, na ezi ákwà ọcha,
ọ we tua akika cherubim n'elu ya. 15 Ọ
me kwa n'iru ulo ogidi abua, orù cubit
na iri na ise ka ogologo-ha di, isi nke
di n'elu-ha n'otù n'otù di kwa cubit ise.
16 Ọ me kwa iyaḅa n'ime-ime-ulo ahu,
tiye ha n'elu ogidi ahu; ọ me-kwa-ra
ọgu pomegranate ise, tiye ha n'elu iyaḅa.
17 O guzo ogidi abua ahu n'iru ulo uku
Chineke, otù n'aka-nri, otù n'aka-ekpe;
ọ we kpọ aha ogidi aka-nri Jakin, na aha
4 ogidi aka-ekpe Boaz. 1 Ọ me-kwa-
ra ebe-ichu-aja ọla, orú cubit ka
ogologo-ya di, orú cubit ka obosara-ya
di kwa, cubit iri ka idi-elu-ya di kwa.
2 Ọ me-kwa-ra okè osimiri awuru awu,
cubit iri site n'otù ọnu-ya rue ọnu-ya
nke-ọzọ, ọ di buruburu buruḅuru, cubit
ise ka idi-elu-ya di; eriri nkè orú cubit
na iri ḅa-kwa-ra ya buruburu. 3 Oyiyi
chi di kwa n'okpuru ya, ndi nọ ya
buruburu buruburu, ha di cubit iri, nāḅa
okè osimiri ahu buruburu. Ehi ahu di
ariri abua, awuru mḅe awuru ya. 4 O
nēguzo n'elu chi iri na abua, atọ
nēche iru n'Ugwu, atọ nēche iru
n'Ọdida-anyanwu, atọ nēche iru na
Ndida, atọ nēche iru n'Ọwuwa-
anyanwu: okè osimiri ahu we dikwasi
ha n'elu, azu-ha nile di kwa nime.
5 Iḅidi-ya di otù ntù-ọbu-aka; emere
ọnu-ya dika anēme ọnu iko, dika okoko
urodi: ọ nānara nagide kwa nnù bath
asa na ọgu iri. 6 Ọ me-kwa-ra ite ọsisa-
miri iri, tiye ise n'aka-nri, na ise n'aka-
ekpe, iji sa anu; ihe diri àjà-nsure-ọku
ka ha nāñacha nime ha: ma okè osimiri
ahu diri ndi-nchu-aja iji sa aru. 7 Ọ
me kwa ihe-idọba-oriọna iri nke ọla-edo
dika ikpè-ha si di; o tiye ha n'ulo uku
Chineke, ise n'aka-nri, na ise n'aka-ekpe.
8 Ọ me kwa table iri, dọba ha n'ulo uku
Chineke, ise n'aka-nri, na ise n'aka-
ekpe. Ọ me kwa ọgu ọkwa-nwusa ise
nke ọla-edo. 9 Ọ me kwa ogige ndi-
nchu-aja, na ogige uku ahu, na ibo-ọnu-
uzọ itiye n'ogige ahu, were ọla machita
ibo-ọnu-uzọ-ha. 10 O tiye okè osimiri
ahu n'akuku aka-nri ulo ahu n'akuku
Iru-anyanwu na ncherita-iru Ndida.
11 Huram me-kwa-ra ite nile, na osekè
nile, na ọkwa-nwusa nile. Huram we
jebie ozi nke ọ jere eze, bù Solomon,
n'ulo Chineke: 12 ogidi abua ahu,
na ọkwa abua ahu, na isi abua ahu nke
di n'elu ogidi abua; na ihe-ọkpukpa
abua ahu ikpuchi ọkwa abua nke isi nke
di n'elu ogidi; 13 na nnù pomegranate
ahu nke diri ihe-ọkpukpa abua ahu; bù
ariri pomegranate abua bayere otù ihe-
ọkpukpa, ikpuchi ọkwa abua nke isi
nke di n'iru ogidi. 14 Ọ me-kwa-ra
ihe-ndọkwasi iri ahu, me kwa ite
ọsisa-miri iri ahu nke di n'elu ihe-
ndọkwasi; 15 na otù okè osimiri ahu,
na chi iri na abua ahu nke di n'okpuru
ya. 16 Na ite nile, na osekè nile, na
ndudu nile, na ihe-ha nile, ndia ka
Huram nna-ya mere eze, bù Solomon,
bayere ulo Jehova, ha bu ọla echichara
echicha. 17 Na buruburu-ala Jọdan
ka eze wuru ha, n'ala urọ n'etiti Sukot
na Zerida. 18 Solomon we me ihe ndia
nile n'uba nke-uku: n'ihi na achọputagh
ọtùtù ọla ahu. 19 Solomon me-kwa-ra
ihe nile nke di n'ulo Chineke, ebe-ichu-
aja ọla-edo kwa, na table nke achicha iru
Chineke di n'elu ha; 20 na ihe-idọba-
oriọna na oriọna nile ha, inwu enwu
dika ikpè si di n'iru ime-ime-ulo ahu,
ha bu ọla-edo makarisiri nma; 21 na
okoko-osisi nile, na oriọna nile, na nkpa
nile, ha bu ọla-edo, nke ahu bu ọla-edo

dizu nma; 22 na ihe-ikpakepu-ọku
nile, na ọkwa-nwusa nile, na ngaji nile,
na ihe-igu-ọku nile, ha bu ọla-edo
makarisiri nma: ọnu-uzọ ulo ahu kwa,
ibo-ọnu-uzọ ime-ime ya nile nke diri
ebe nsọ kachasi ebe nsọ nile, na ibo-
ọnu-uzọ nile nke ulo ahu, bú ulo uku
5 Chineke, bu ọla-edo. 1 Ewe jezue
ozi nile nke Solomon jere ulo
Jehova. Solomon we webata ihe nile
Devid, bú nna-ya, doro nsọ; bú ọla-
ọcha, na ọla-edo, na ihe nile, o tiye ha
n'ulo-àkù nke ulo Chineke.
2 Mḅe ahu Solomon kpọkọtara ndi-
okenye Israel, na ndi-isi nile nke ebo
nile ha, bù ndi-isi ulo nke ndi bu nna
umu Israel, ibiaru Jerusalem, isi
n'obodo Devid, nke ahu bu Zaion,
bugota iḅe ọḅuḅa-ndu Jehova.
3 Ndikom nile nke Israel we kpọkọta
onwe-ha biakute eze n'ememe, nke
ahu bu ọnwa nke-asa. 4 Ndi-okenye
nile nke Israel we bia, ndi Livai we
bulie iḅe ahu. 5 Ha we bugota iḅe
ahu, na ulo-ikwū nzute, na ihe nsọ
nile nke di n'Ulọ-ikwū ahu; ndi-nchu-
aja, bú ndi Livai, bugotara ha. 6 Eze,
bú Solomon, na nzukọ nile nke Israel,
bú ndi nēzukọta n'ebe ọ nọ, nọ n'iru iḅe
ahu, nāchu n'àjà igwè ewu na aturu na
igwè ehi, nke anādigh-agu ha ọnu, nke
anādigh-aguta kwa ha n'ihi iba-uba-ha.
7 Ndi-nchu-aja we bubata iḅe ọḅuḅa-
ndu Jehova n'ebe-ya, nime ime-ime-ulo
nke ulo ahu, rue ebe nsọ kachasi ebe nsọ
nile, rue n'okpuru nkù cherubim.
8 N'ihi na cherubim nāḅasa nkù-ha
n'elu ebe iḅe ahu, cherubim ahu we
nēkpuchi iḅe ahu na nkpa-n'aka-ya abua
n'elu. 9 Nkpa-n'aka di ogologo, ewe
hu isi nkpa-n'aka site n'iḅe ahu n'iru
ime-ime-ulo ahu; ma adigh-ahu ha
n'èzí: ọ we di n'ebe ahu, rue ta. 10 Ọ
digh ihe di n'iḅe ahu, ọ bu nání
mbadamba nkume abua nke Moses
tiyere nime ha na Horeb, mḅe Jehova na
umu Israel ḅara ndu, mḅe ha siri n'Ijipt
puta. 11 O rue, mḅe ndi-nchu-aja siri
n'ebe nsọ puta, (n'ihi na ndi-nchu-aja
nile ahuru doro onwe-ha nsọ, ọ digh
onye ọ bula idebe ihe n'òkè n'òkè;
12 ọzọ, ndi Livai, bú ndi-ọbù-abù,
ọbuná ha nile, bú Esaf na Himan, na
Jedutun, na umu-ha ndikom, na umu-
nne-ha, nēguzo kwa n'akuku ọwuwa-
anyanwu nke ebe-ichu-aja ahu, yiri ezi
ákwà ọcha, chiri kwa ájà na une na ubọ-
akwara, ọgu ndi-nchu-aja isi ndi nāfù
opi so-kwa-ra ha:) 13 ọ we rue, mḅe
ndi nāfù opì na ndi-ọbù-abù di ka otù
onye, ime ka anu otù olu n'ito na n'ikele
Jehova, mḅe ha were kwa opì na ájà, na
ihe abù, na otuto eji to Jehova, welie
olu-ha elu, si, N'ihi na Ọ di nma: n'ihi
na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
na igwe-oji juputara ulo ahu, bú ulo
Jehova, 14 ndi-nchu-aja we ghara inwe
ike iguzo ije ozi n'ihi igwe-oji ahu: n'ihi
na ebube Jehova juputara ulo Chineke.
6 1 Mḅe ahu Solomon siri, Jehova
asiwo na O gēbi n'oké ọchichiri.
2 Ma mu onwem ewuworo Gi ulo obibi,
bú ọnọdu guzosiri ike ebe I gēbi rue mḅe
ebigh-ebi. 3 Eze we chigharia iru-ya,
gọzie nkpọkọta nile nke Israel: nkpọkọta
nile nke Israel nēguzo kwa. 4 Ọ si,
Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú
Chineke Israel, bu, Onye were ọnu-Ya
gwa Devid, bú nnam, okwu, were kwa
aka-Ya abua mezue ya, si, 5 Site
n'ubọchi mḅe M'mere ka ndim si n'ala
Ijipt puta, arọputaghm obodo n'ebo nile
nke Israel iwu ulo, ka aham we di n'ebe
ahu; arọputaghkwam nwoke ọ bula
ibu onye-ndú ndim, bú Israel: 6 ma
arọputaram Jerusalem, ka aham we di
n'ebe ahu; arọputa-kwa-ram Devid ibu
onye-isi ndim, bú Israel. 7 Ọ we di
n'obi Devid, bú nnam, iwuru aha
Jehova, bú Chineke Israel, ulo.
8 Jehova we si Devid, bú nnam, N'ihi
na ọ di n'obi-gi iwuru aham ulo, i mere
nke-ọma na ọ di n'obi-gi: 9 otù ọ di
gi onwe-gi agagh-ewu ulo ahu; kama,
nwa-gi nwoke nke nēsi n'úkwù-gi puta,
onye ahu gēwuru aham ulo. 10 Jehova
emewo kwa ka okwu-Ya nke O kwuru
guzosie ike; m'we bilie n'ọnọdu Devid,
bú nnam, nọkwasi n'oche-eze Israel,
dika Jehova kwuru, m'we wuere aha
Jehova, bú Chineke Israel, ulo, 11 dọba
iḅe ahu n'ebe ahu, bú iḅe nke ọḅuḅa-
ndu Jehova di n'ebe ahu, bú ọḅuḅa-ndu
nke Ya na umu Israel ḅara.
12 Ọ we guzo n'iru ebe-ichu-aja
Jehova n'iru nkpọkọta nile nke Israel, we
ḅasa ọbu-aka-ya abua: 13 (n'ihi na
Solomon mere ebe-nguzo di elu nke ọla-
cubit ise ka ogologo-ya di, cubit ise ka
obosara-ya di kwa, cubit atọ ka idi-elu,

ya di kwa, ọ we tiye ya n'etiti ogige; ọ
we guzo n'elu ya, ḅu ikperė-ya n'ala
n'iru nkpọkọta nile nke Israel, ḅasa
ọbu-aka-ya abua n'ebe elu-igwe di:)
14 ọ si, Jehova, bú Chineke Israel, ọ
digh Chineke dika Gi, n'elu-igwe, ma-
ọbu n'uwa; I nēdebere ndi-orú-Gi
ọḅuḅa-ndu na ebere, bú ndi were obi-
ha nile nējeghari n'iru Gi: 15 I
debeworo orú-Gi Devid, bú nnam, ihe
I gwara ya: I we were ọnu-Gi kwue,
were kwa aka-Gi mezue ya, otú ọ di ta.
16 Ma uḅu a, Jehova, bú Chineke
Israel, debere orú-Gi Devid, bú nnam,
okwu nke I gwaworo ya, si, Ọ digh
nwoke ọ bula i nwere agēbipu n'irum
n'inọkwasi n'oche-eze Israel; náni ọ
buru na umu-gi elezi uzọ-ha anya,
ijeghari n'iwum dika i jeghariworo
n'irum. 17 Ma uḅu a, Jehova, bú
Chineke Israel, ka okwu-Gi kwesi
ntukwasi-obi, nke I gwara orú-Gi, bú
Devid. 18 Ma ọ̀ bu ezie na Chineke
gēbiyere madu n'elu uwa? le, elu-igwe
na elu-igwe nke elu-igwe agagh-anagide
Gi; ulo a nke m'wuworo, ò gēsi kwa aña
rue inagide Gi? 19 Ma ehe iru n'ekpere
orú-Gi, na n'aririọ-amara-ya, Jehova, bú
Chinekem, ige nti iti-nkpu na ekpere
orú-Gi nēkpe n'iru Gi: 20 ka anya-Gi
abua we nāsaghe n'ebe ulo a di ehihie
na abali, bú n'ebe ebe ahu di nke I
siworo na I gētiye aha-Gi n'ebe ahu;
ige nti ekpere nke orú-Gi gēkpe n'ebe
ebe a di. 21 Ge kwa nti aririọ-amara
nile nke orú-Gi, na nke ndi-Gi, bú
Israel, mḅe ha nēkpe ekpere n'ebe ebe a
di: Gi onwe-gi si kwa n'ebe obibi-Gi,
bú site n'elu-igwe, nuru; mḅe I nuworo,
Gi ḅaghara kwa. 22 Ọ buru na nwoke
emehie megide madu-ibe-ya, ewe
tukwasi ya iyi ime ka ọ ñua, iyi ahu
we bia n'iru ebe-iehu-aja-Gi n'ulo a:
23 Gi onwe-gi si kwa n'elu-igwe nuru,
me kwa, kpe ndi-orú-gi ikpe, inyeghachi
onye ikpe mara, itukwasi uzọ-ya n'isi-
ya; na igu onye ezi omume n'onye ezi
omume, inye ya dika ezi omume-ya si
di. 24 Ọ buru kwa na etiḅue ndi-Gi,
bú Israel, n'iru onye-iro, n'ihi na ha
nēmehie megide gi; ọ buru kwa na ha
alaghachi, kwuputa aha-Gi, kpe ekpere,
riọ amara n'iru Gi n'ulo a: 25 Gi
onwe-gi si kwa n'elu-igwe nuru, ḅaghara
nmehie ndi-Gi, bú Israel, me ka ha lata
n'ala nke I nyere ha, nye kwa ndi bu
nna-ha. 26 Mḅe eḅochiri elu-igwe,
mḅe miri-ozuzo nādigh kwa, n'ihi na
ha nēmehie megide Gi; ọ buru na ha
ekpe ekpere n'ebe ebe a di, kwuputa
aha-Gi, si na nmehie-ha laghachi, n'ihi
na I nēweda ha n'ala: 27 Gi onwe-gi
nuru kwa n'elu-igwe, ḅaghara nmehie
ndi-orú-Gi, na nke ndi-Gi, bú Israel,
n'ihi na I nēzi ha ezi uzọ nke ha
ganēje ije nime ya; Gi me kwa ka miri
zokwasi ala-Gi, nke I nyeworo ndi-Gi
ibu ihe-nketa. 28 Mḅe okė unwu gādi
n'ala, mḅe ajọ ọria nke nēfe efe gādi, mḅe
nehakpọ gādi, ma-ọbu ọmuma-ebu, ma-
ọbu igurube, ma-ọbu ọbubu; mḅe ndi-
iro-ha gānọchigide ha n'agha n'ala nke
ọnu-uzọ-ama nile ha; ihe-otiti ọ bula,
ma-ọbu ọria ọ bula; 29 ekpere ọ bula,
aririọ-amara ọ bula, nke gādiri madu
ọ bula, ma-ọbu nke gādiri ndi-Gi nile,
bú Israel, ndi gāmara, nwoke ọ bula
ihe-otiti-ya na ihe-nḅu-ya, ọ we ḅasa
ọbu-aka-ya abua n'ebe ulo a di: 30 Gi
onwe-gi si kwa n'elu-igwe, bú ọnọdu
obibi-Gi guzosiri ike, nuru, ḅaghara,
nye nwoke ọ bula dika uzọ-ya nile si
di, onye I mara obi-ya; (n'ihi na Gi
onwe-gi amawo obi umu madu, náni
Gi;) 31 ka ha we tua egwu Gi, ije ije
n'uzọ-Gi nile, ubọchi nile nke ha onwe-
ha nēbi n'elu ala ahu nke I nyere nna-
ayi-há. 32 Ọzọ kwa, ihe bayere onye
ala ọzọ, nke ọ bugh na ndi-Gi, bú
Israel, ka o sitere, ma o siwo n'ala di
anya bia n'ihi aha uku Gi, na aka-Gi
di ike, na ogwe-aka-Gi esetiri eseti; mḅe
ha gābia kpe ekpere n'ebe ulo a di:
33 Gi onwe-gi si kwa n'elu-igwe, site
n'ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, nuru, me
dika ihe nile si di nke onye ala ọzọ ahu
nākpọku Gi; ka ndi nile nke uwa we
mara aha-Gi, itu egwu Gi, dika ndi-Gi,
bú Israel, si eme, na imara na
akpọkwasiri aha-Gi n'ulo a nke
M'wuworo. 34 Mḅe ndi-Gi gāpu
ibuso ndi-iro-ha agha, n'uzọ ọ bula I
gēziga ha, ha we kpere Gi n'uzọ obodo
ahu nke I rọputaworo, na n'ebe ulo a
di nke m'wuworo aha-Gi: 35 Gi si
kwa n'elu-igwe nuru ekpere-ha na
aririọ-amara-ha, mezie ikpé-ha. 36 Mḅe
ha gēmehie megide Gi, (n'ihi na ọ digh
madu ọ bula nke nādigh-emehie,) I we
wesa ha iwe, rara ha nye n'iru onye-iro-

ha, ndi nādọta ha n'agha ewe dọta ha
n'agha je n'ala di anya ma-ọbu nke di
nso; 37 ha we chègharia n'obi-ha n'ala
ebe adọtara ha n'agha, we chigharia, riọ
Gi amara n'ala ndọta-n'agha-ha, si, Ayi
emehiewo, me ajọ omume, mebie iwu-
Gi; 38 ọ buru kwa na ha ewere obi-ha
nile, were kwa nkpuru-obi-ha nile,
laghachikute Gi n'ala ndọta-n'agha-ha,
bù ebe ha dọtara ha n'agha, we kpe
ekpere n'uzọ ala-ha, nke I nyere ndi
bu nna-ha, na obodo ahu nke I
rọputaworo, na n'ebe ulo nke m'wuworo
aha-Gi di: 39 Gi si kwa n'elu-igwe, bù
site n'ọnọdu obibi-Gi guzosiri ike, nuru
ekpere-ha na aririọ-amara nile ha, mezie
ikpé-ha; ḅaghara ndi-Gi ndi mehieworo
megide Gi. 40 Uḅu a, Chinekem, biko,
ka anya-Gi abua nāsaghe, ka nti-Gi abua
nāṅa kwa nti, n'ekpere nke ebe a. 41 Ma
uḅu a, bilie, Jehova, bù Chineke, ba
n'ebe-izu-ike-Gi, Gi onwe-gi na iḅe nke
ike-Gi: Jehova, bù Chineke, ka ndi-
nchu-aja-Gi yiri nzọputa dika uwe, ka
ndi-ebere-Gi ṅuri kwa ọṅu n'idi-nma.
42 Jehova, bù Chineke, echigharila iru
onye-Gi etere manu; cheta ebere nile
nke Devid, bù orù-Gi.

7 1 Ma mḅe Solomon kpebiri ekpere,
ọku siri n'elu-igwe ridata, we ripia
àjà-nsure-ọku na àjà nile; ebube Jehova
we juputa ulo ahu. 2 Ndi-nchu-aja
apugh kwa ibà n'ulo Jehova, n'ihi na
ebube Jehova juputara ulo Jehova.
3 Umu Israel nile nēlekwasi kwa nrida
ọku ahu anya, ya na ebube Jehova nke
di n'elu ulo ahu; ha we ruru ala, kpuchie
iru-ha n'ala n'elu pavement, kpọ isi ala,
we kele Jehova, si, N'ihi na Ọ di nma;
n'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya
di. 4 Eze na ndi Israel nile nāchu kwa
aja n'iru Jehova. 5 Eze, bù Solomon,
we chua aja, bù orù nnù ehi uzọ abua
na nnù iri-na-ise, na orù nnù aturu uzọ
iri-na-ise. Eze na ndi Israel nile we ra
ulo Chineke nye Chineke. 6 Ndi-
nchu-aja nēguzo kwa, dika ihe-ndebe-
ha si di; ha na ndi Livai, ndi chiri ihe
abù Jehova, nke Devid, bù eze, mere
ikele Jehova, n'ihi na rue mḅe ebigh-ebi
ka ebere-Ya di, mḅe Devid nēto Chineke
site n'aka-ha: ndi-nchu-aja nāfù kwa
opi n'iru ha; Israel nile nēguzo kwa.
7 Solomon we do etiti ogige nke di n'iru
ulo Jehova nsọ; n'ihi na ọ churu àjà-
nsure-ọku na abuba àjà-udo n'ebe ahu:
n'ihi na ebe-ichu-aja ọla nke Solomon
mere apugh inagide àjà-nsure-ọku, na
onyinye-inata-iru-ọma, na abuba ahu.
8 Solomon we me ememe na mḅe ahu
ubọchi asa, ya na Israel nile, oké
nkpọkọta uku, site na nbata Hemat rue
miri-iyi Ijipt. 9 Ha we me ememe
nḅochi n'ubọchi nke-asatọ: n'ihi na ha
mere ememe ira ebe-ichu-aja nye
Chineke ubọchi asa, me kwa ememe
ahu ubọchi asa. 10 N'ubọchi nke-orù-
na-atọ nke ọnwa nke-asa ọ we zilaga
ndi Israel n'ulo-ikwū-ha, ha nāṅuri
ọṅu, obi di kwa ha nma, n'ihi ezi ihe
nke Jehova mere Devid, me-kwa-ra
Solomon, me-kwa-ra Israel, bù ndi-Ya.
11 Solomon we wubie ulo Jehova, na
ulo eze: ma ihe nile nke batara n'obi
Solomon ime n'ulo Jehova na n'ulo-ya,
ọ mere ka ha ga nke-ọma. 12 Jehova
we me ka Solomon hu Ya anya n'abali,
Ọ si ya, Anuwom ekpere-gi, rọputa-
kwa-ra Onwem ebe a ibu ulo ichu aja.
13 Asi na eḅochim elu-igwe, miri-ozuzo
we ghara idi, ma-ọbu asi na enyem
igurube iwu iripia ala, ma-ọbu asi na
ezitem ajọ ọria nēfe efe n'etiti ndim;
14 ọ buru na ndim, bù ndi akpọkwasiri
ha aham, eweda onwe-ha n'ala, kpe
ekpere, chọ irum, si n'uzọ ọjọ ha nile
laghachi; Mu onwem gēsi kwa n'elu-
igwe nuru, ḅaghara ha nmehie-ha, me
ka ala-ha diri ndu. 15 Uḅu a anyam
abua ganāsaghe, ntim abua ganāṅa kwa
nti, n'ekpere nke ebe a. 16 Ma uḅu a
arọputawom ulo a, do kwa ya nsọ, ka
aham we di n'ebe ahu rue mḅe ebigh-
ebi: anyam abua na obim gādi kwa
n'ebe ahu ubọchi nile. 17 Ma gi
onwe-gi, ọ buru na i jegharia n'irum,
dika Devid, bù nna-gi, jeghariri, ọbunā
ime dika ihe nile si di nke M'nyeworo
gi n'iwu, ọ buru na i debe ukpurum nile
na ikpém nile; 18 M'gēme kwa ka
oche-eze ala-eze-gi guzosie ike, dika
Mu na Devid, bù nna-gi, ḅara ndu,
M'we si, Ọ digh nwoke ọ bula i nwere
agēbipu n'ichi Israel. 19 Ma ọ buru na
unu onwe-unu alaghachi azu, we rapu
ukpurum nile na ihe nile M'nyere n'iwu,
nke M'tiyeworo n'iru unu, unu we je fè
chi ọzọ òfùfè, kpọ isi ala nye ha:
20 M'gēropu kwa ha n'elu alam nke
M'nyeworo ha; M'gēsi kwa n'irum tupu

ulo a, nke M'doworo nsọ nye aham,
M'gēme kwa ya ilu na ihe-àkùkù n'etiti
ndi ọzọ nile. 21 Ulo a kwa, nke kachasi
elu, o gēju onye ọ bula nke nāgabiga ya
anya, ọ gāsi kwa, N'ihi gini ka Jehova
meworo ala nka na ulo a otú a? 22 Ha
gāsi kwa, Ọ bu n'ihi na ha rapuru
Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-ha,
Onye mere ka ha si n'ala Ijipt puta, ha
we jide chi ọzọ, kpọ isi ala nye ha, fè ha
òfùfè: n'ihi ya ka Ọ meworo ka ihe ọjọ
a nile biakwasi ha.
8 1 O rue, n'ọgwugwu orú arọ, nke
Solomon wuru ulo Jehova na ulo-ya
nime ha, 2 na obodo nile nke Huram
nyere Solomon, Solomon we wue ha,
me ka umu Israel biri n'ebe ahu.
3 Solomon we jerue Hemat-zoba,
were ya. 4 Ọ we wue Tadmoa n'ọzara,
na obodo nile nke nchikọbata-ihe, nke o
wuru na Hemat. 5 O wu-kwa-ra Bet-
horon di n'elu, na Bet-horon di
n'okpuru, bú obodo ewusiri ike, nke
nwere mḇidi, na ibo-ọnu-uzọ-ama siri
ike, na nkpọrọ; 6 na Bealat, na obodo
nile nke nchikọbata-ihe nke Solomon
nwere, na obodo nile nke uḇọ-ala-ya,
na obodo nile nke ndi-inyinya-ya, na ihe
nile di Solomon ezi nma n'obi, bú nke
di ya ezi nma n'obi iwu na Jerusalem, na
nime Lebanon, na n'ala nile ọ nāchi.
7 Ma ndi nile fọduru n'etiti ndi Het, na
ndi-Amorait, na ndi Perizait, na ndi-
Haivait, na ndi Jebus, ndi nēsitegh
n'Israel; 8 site n'umu-ha ndi fọduru
inọchi ha n'ala, ndi umu Israel nēmegh
ka ha gwusia, Solomon we si nime ha
weputa usu ndi nēfè òfùfè, rue ta.
9 Ma Solomon emegh ndi-orù site
n'umu Israel ije ozi-ya; kama ndi ahu
bu ndikom agha, na ndi-isi ndi-ọchi-
agha-ya, na ndi-isi uḇọ-ala-ya na ndi-
inyinya-ya. 10 Ndia bu kwa ndi-isi
nke ndi ahu edoro ndi-isi, ndi Solomon
nwere, ọgu madu iri-na-abua na
iri, ndi nwere ike n'aru ndi ahu.
11 Solomon we me ka nwa-nwayi Fero
si n'obodo Devid rigorue ulo ahu nke
o wuru nye ya: n'ihi na ọ siri, Nwunye
m'nwere agagh-ebi n'ulo Devid, bú eze
Israel, n'ihi na ebe nile di nsọ, bú nke
iḇe Jehova bataworo nime ha.
12 Mḇe ahu Solomon surere àjà-
nsure-ọku nye Jehova n'elu ebe-ichu-
aja Jehova, nke O wuru n'iru uzọ-nbata,
13 ọbuná dika ihe ubọchi si di n'ubọchi-
ya, n'isure àjà-nsure-ọku dika ihe Moses
nyere n'iwu si di, n'ubọchi-izu-ike nile,
na n'ọnwa ọhu nile, na na mḇe nile
akara àkà, uḇò atọ n'arọ, bú n'ememe
achicha ekogh-eko, na n'ememe nke izù
asa nke ubọchi asa, na n'ememe ulo-ntu.
14 Dika ikpé Devid, bú nna-ya, si di, ọ
we guzo òkè nile nke ndi-nchu-aja
bayere òfùfè-ha, na ndi Livai bayere
ihe-ndebe nile ha, ito Chineke, na ije
ozi n'iru ndi-nchu-aja, ime ihe ubọchi
n'ubọchi-ya: o guzo-kwa-ra ndi-ọnu-
uzọ-ama n'òkè nile ha n'ọnu-uzọ-ama
ọ bula: n'ihi na otú a ka ihe si di nke
Devid, bú onye nke Chineke, nyere
n'iwu. 15 Ma ha ewezugagh onwe-ha
n'ihe eze nyere ndi-nchu-aja na ndi
Livai n'iwu bayere ihe ọ bula, baye-kwa-
ra àkù nile. 16 Ewe dozie ije-ozi nile
nke Solomon rue ubọchi atọrọ ntọ-ala
ulo Jehova, ru kwa mḇe ewubiri ya.
Ewuzuru ulo Jehova.
17 Mḇe ahu Solomon jeruru Ezion-
geba, ru kwa Ilot, n'usọ oké osimiri,
n'ala Edom. 18 Huram we zitere ya uḇọ
na ndi-orù ndi mara oké osimiri n'aka
ndi-orù-ya; ha na ndi-orù Solomon we
biarue Ofia, si n'ebe ahu weta nnù
talent ọla-edo na ọgu abua na iri, wetara
eze, bú Solomon.
9 1 Ma eze-nwayi Sheba nuru akukọ
Solomon, we bia iwere ilu di iche
iche nwa Solomon nime Jerusalem, ya
na usu di ọtutu nke-uku, na camel nēbu
uda di iche iche, na ọla-edo n'uba, na
nkume di oké ọnu-ahia: ọ we biakute
Solomon, kpayere ya uka nile nke di ya
n'obi. 2 Solomon we gosi ya okwu-ya
nile: ọ digh kwa okwu ọ bula ezonariri
Solomon nke o nēgosigh ya. 3 Eze-
nwayi Sheba we hu amam-ihe Solomon,
na ulo nke o wuru, 4 na ihe-oriri nke
table-ya, na nnọdu nke ndi-orù-ya, na
nguzo nke ndi nējere ya ozi, na uwe-ha;
na ndi-obu-ihe-ọñuñu-ya, na uwe-ha;
na nrigo-ya nke ọ nārigo n'ulo Jehova;
mọ adigh kwa nime ya ọzọ. 5 Ọ we
si eze, Ezi-okwu ka ọ bu, bú okwu nke
m'nuru n'alam bayere okwu-gi nile,
baye-kwa-ra amam-ihe-gi. 6 Ma
ekweghm okwu nile ha, rue mḇe m'biara,
anyam abua we hu ya: ma, le, egosighm
nkera uba amam-ihe-gi: i tukwasiwo ihe
n'akukọ nke m'nuru. 7 Ndi ihe

nāgara nke-ọma ka ndikom-i bu, ndi ihe
nāgara nke-ọma ka ndi-orù-gi ndia bu,
ndi nēguzo n'iru gi mḅe nile, ndi nānu
amam-ihe-gi. 8 Ka Jehova, bù
Chineke-gi, buru onye agọziri agọzi,
Onye ihe-gi tọrọ Ya utọ, itiyekwasi gi
n'oche-eze-Ya, iburu Jehova, bù
Chineke-gi, eze: n'ihi na Chineke-gi
huru Israel n'anya, ime ka ha guzo rue
mḅe ebigh-ebi, n'ihi ya ka Ọ mere gi
eze-ha, ime ihe ekpere n'ikpe na ezi
omume. 9 Ọ nye eze ọgu talent ọla-
edo isi, na uda di iche iche n'uba nke-
uku, na nkume di okė ọnu-ahia: ọ digh
uda di ka uda ahu nke eze-nwayi Sheba
nyere eze, bù Solomon. 10 Ọzọ kwa,
ndi-orù Huram, na ndi-orù Solomon,
ndi siri n'Ofia bubata ọla-edo, bubatara
osisi algum na nkume di okė ọnu-ahia.
11 Eze we were osisi algum ahu mere
ulo Jehova, me-kwa-ra ulo eze, ebe-
njeghari di elu, ọ were kwa ha mere ndi
nābù abù ubọ-akwara na une: akāhugh
osisi dika osisi ahu n'ala Juda. 12 Eze,
bù Solomon, nye-kwa-ra eze-nwayi
Sheba ihe nile nātọ ya utọ, ihe ọ bula ọ
riọrọ, nāgugh ihe o butere eze. Ọ
we chigharia, la n'ala-ya, ya onwe-ya na
ndi-orù-ya.

13 Ma ọtùtù ọla-edo nke biakutere
Solomon n'otù arọ di nnù talent ọla-edo
na ọgu iri-na-atọ na isi; 14 nāgugh ihe
ndikom ndi nējeghari izu ahia na ndi-
ahia wetara: eze nile nke Arebia na ndi
nāchi ala nēweta-kwa-ra Solomon ọla-
edo na ọla-ọcha. 15 Eze, bù Solomon,
we me ọgu ọta uku iri, ha bu ọla-edo
etisara etisa: nnù shekel ọla-edo etisara
etisa na ọgu iri bàra n'otù ọta uku.
16 Ọ me-kwa-ra ọgu ọta iri-na-ise, ha
bu ọla-edo etisara etisa; ọgu shekel ọla-
edo iri-na-ise bàra n'otù ọta: eze we
tiye ha n'ulo okė ọhia Lebanon. 17 Eze
me-kwa-ra okė oche-eze ọdu, machita
ya ọla-edo anāgwagh agwa. 18 Oche-
eze ahu nwere ihe-nrigo isi, na ihe-
nḅakwasi-ukwu eji ọla-edo me, ejikọrọ
ha na oche-eze ahu, aka di kwa n'otù
akuku na n'akuku nke-ọzọ n'elu ebe
ọnọdu-ya, ọdum abua nēguzo kwa
n'akuku aka ahu. 19 Ọdum iri na abua
we nēguzo n'ebe ahu n'elu ihe-nrigo
isi ahu n'otù akuku na n'akuku nke-ọzọ:
emegh ya otù a nye ala-eze ọ bula.
20 Ihe nile eze, bù Solomon, nwere, bù
nke eji ahu ihe, bu ọla-edo, ihe nile nke
ulo okė ọhia Lebanon bu kwa ọla-edo
makarisiri nma: agugh ọla-ọcha n'ihe
ọ bula n'ubọchi Solomon. 21 N'ihi na
eze nwere uḅọ nke nējeru Tashish nēso
ndi-orù Huram: otù uḅò n'arọ atọ ka
uḅọ Tashish nābia, nēbute ọla-edo, na
ọla-ọcha, na ọdu, na enwe, na ekwuru-
ulo. 22 Eze, bù Solomon, we di uku
kari eze nile nke uwa n'àkù na amam-
ihe. 23 Eze nile nke uwa we nāchọ iru
Solomon, inu amam-ihe-ya, nke Chineke
tiyere n'obi-ya. 24 Ndi ahu nēbute
kwa, nwoke ọ bula onyinye-inata-iru-
ọma-ya, ihe ọla-ọcha, na ihe ọla-edo, na
uwe, na ihe-ekike-agha, na uda di iche
iche, na inyinya, na inyinya mule, ihe
anēnye n'arọ n'arọ-ya. 25 Solomon
nwe-kwa-ra nnù ulo iri nke inyinya na
uḅọ-ala, na orù nnù ndi-inyinya na nnù
iri, ọ we do ha n'obodo uḅọ-ala nile, na
n'ebe eze nọ na Jerusalem. 26 Ọ we
nāchi eze nile site n'Osimiri rue ala ndi
Filistia, ru kwa òkè-ala Ijipt. 27 Eze
we me ọla-ọcha ka ọ di ka nkume nime
Jerusalem, ọ me-kwa-ra osisi cedar ka
ha di ka osisi sycomore nke di n'ebe di
ala ala n'uba. 28 Anēme kwa ka
inyinya si n'Ijipt, si kwa n'ala nile,
putara Solomon.

29 Ma ihe nile Solomon mere nke
fọduru, nke-mbu na nke-ikpe-azu, èdegh
ihe ndia n'akwukwọ ihe emere nke Netan,
bù onye-amuma, na n'ọbubu-amuma
nke Ahaija, bù onye Shailo, na n'ọhù
nile nke Ido, bù onye-ọhu-uzọ, bayere
Jeroboam nwa Nebat? 30 Solomon we
buru eze Israel nile nime Jerusalem ọgu
arọ abua. 31 Solomon we so nna-ya-hà
dina n'ọnwu, elie ya n'obodo Devid, bù
nna-ya: Rehoboam nwa-ya we buru
eze n'ọnọdu ya.

10 1 Rehoboam we jerue Shekem:
n'ihi na Shekem ka Israel nile
biaruru ime ya eze. 2 O rue, mḅe
Jeroboam nwa Nebat nuru ya, (ma onye
ahu nọ n'Ijipt, ebe o siri n'iru Solomon,
bù eze, ḅalaga,) na Jeroboam siri n'Ijipt
lata. 3 Ha we ziga, kpọ ya; Jeroboam
na Israel nile we bia, gwa Rehoboam
okwu, si, 4 Nna-gi mere yoke-ayi ka o
sie ike: ma uḅu a me ka ọ di nfe kari, bù
òfùfè siri ike nke nna-gi, na yoke-ya di
arọ nke ọ tukwasiri ayi, ayi gēfè kwa
gi òfùfè. 5 Ọ si ha, Mḅe ubọchi atọ

gasiri unu laghachikutekwam. Ndi
Israel we la. 6 Eze, bú Rehoboam, we
me ka ndi-okenye dua ya ọdu, bú ndi
nēguzo n'iru Solomon nna-ya mḅe ọ nọ
na ndu, si, Unu onwe-unu si ana nādu
ọdu iweghachiri ndi nka okwu? 7 Ha
we gwa ya okwu, si, Ọ buru na i ghọrọ
ndi nka onye ọma, ihe-ha we tọ gi utọ, i
we gwa ha okwu di nma, ha gāghọ-kwa-
ra gi orù ubọchi nile. 8 Ma ọ rapuru
idu-ọdu nke ndi-okenye, nke ha nādu ya,
ọ me ka umu-okorọbia dua ya ọdu, bú
ndi ya na ha tokọzuru okè, ndi nēguzo
n'iru ya. 9 Ọ si ha, Gini ka unu onwe-
unu nādu ọdu, ka ayi we weghachiri ndi
nka okwu, bú ndi gwaworom okwu, si,
Me ka ọ di nfe kari, bú yoke nke nna-gi
tukwasiri ayi? 10 Umu-okorọbia ndi
ya na ha tokọzuru okè we gwa ya okwu,
si, Otù a ka i gāsi ndi nka, ndi gwara gi
okwu, si, Nna-gi mere yoke-ayi ka ọ di
arọ, ma gi onwe-gi me ka ọ di ayi nfe
kari; otù a ka i gāsi ha, Nkpisi-aka nke-
ntà nkem di okpotokpo kari ùkwù nnam.
11 Ma uḅu a nnam boro unu yoke di
arọ, ma mu onwem gātukwasi ihe na
yoke-unu: nnam were utari dọ unu aka
na nti, ma mu onwem gēwere akpi dọ
unu aka na nti. 12 Jeroboam na ndi
Israel nile we biakute Rehoboam
n'ubọchi nke-atọ, dika eze kwuru, si,
Laghachikutenum n'ubọchi nke-atọ.
13 Eze we za ha okwu ike; eze, bú
Rehoboam, we rapu idu-ọdu nke ndi-
okenye, 14 gwa ha okwu dika idu-ọdu
nke umu-okorọbia si di, si, Nnam mere
yoke-unu ka ọ di arọ, ma mu onwem
gātukwasi ihe na ya: nnam were utari
dọ unu aka na nti, ma mu onwem
gēwere akpi dọ unu aka na nti. 15 Eze
we ghara ige ndi Israel nti; n'ihi na
nchighari nka sitere n'aka Chineke, ka
Jehova we me ka okwu-Ya guzosie ike,
bú nke Ọ gwara Jeroboam nwa Nebat
site n'aka Ahaija onye Shailo. 16 Israel
nile we hu na eze egegh ha nti, ndi
Israel we weghachiri eze okwu, si, Òkè
gini ka ayi nwere nime Devid? ọ digh
kwa ihe-nketa di nime nwa Jesi: lanu,
nwoke ọ bula, n'ulo-ikwū-unu, Israel:
uḅu a le ulo-gi, Devid. Israel nile we la
n'ulo-ikwū-ha. 17 Ma umu Israel ndi
bi n'obodo nile nke Juda, Rehoboam we
buru eze-ha. 18 Eze, bú Rehoboam, we
ziga Hadoram, onye bu onye-isi usu ndi
nēfè òfùfè; umu Israel we were nkume
tuḅue ya, ọ we nwua. Eze, bú
Rehoboam, we ḅa onwe-ya ume irigo
n'ubọ-ala-ya, iḅalaga na Jerusalem.
Israel we jehie megide ulo Devid, rue ta.

11 1 Rehoboam we biarue Jerusalem,
kpọkọta ulo Juda na Benjamin,
orú nnù ndikom orú uzọ na abua na nnù
iri, bú ndi arọputara arọputa, ndi nēbu
agha, ibuso Israel agha, iweghachiri
Rehoboam ala-eze: 2 Okwu Jehova we
rue Shemaia nti, bú onye nke Chineke,
si, 3 Gwa Rehoboam nwa Solomon, bú
eze Juda, gwa kwa Israel nile di na Juda
na Benjamin, okwu, si, 4 Otù a ka
Jehova siri, Unu arigola, unu ebuso-
kwa-la umu-nne-unu agha: laghachinu,
nwoke ọ bula n'ulo-ya; n'ihi na n'ebe
M'nọ ka ihe a siteworo. Ha we nu okwu
Jehova, si n'ije imegide Jeroboam
laghachi. 5 Rehoboam we biri na
Jerusalem, wue obodo ufọdu iḅochi agha
nime Juda. 6 O wue Bet-lehem, na
Itam, na Tekoa, 7 na Bet-zua, na
Soko, na Adulam, 8 na Gat, na
Marisha, na Zif, 9 na Adoraim, na
Lekish, na Azeka, 10 na Zora, na
Ajalon, na Hebron, nke di na Juda na
Benjamin, bú obodo ewusiri ike. 11 Ọ
we me ka ebe nile ewusiri ike di ike,
tiye ndi-ndú nime ha, na àkù, bú ihe-
oriri, na manu, na manya-vine. 12 O
tiye-kwa-ra ọta na ube n'obodo nile ọ
bula, we me ka ha di ike ri nne. Ọ we
nwe Juda na Benjamin. 13 Ndi-nchu-
aja na ndi Livai ndi nọ n'Israel nile we si
n'òkè-ala-ha nile guzo onwe-ha n'akuku
ya. 14 N'ihi na ndi Livai rapuru ebe-
ita-nri-anu nile ha na ihe-onwunwe-ha,
we jerue Juda, jeru kwa Jerusalem: n'ihi
na Jeroboam na umu-ya ndikom juru
ha, ka ha ghara iburu Jehova ndi-nchu-
aja: 15 ọ we guzoro onwe-ya ndi-nchu-
aja idiri ebe di elu, na idiri nkpi, na
idiri umu-ehi, nke ọ mere. 16 Site
n'ebo nile nke Israel ndi nēnye obi-ha
ichọ Jehova, bú Chineke Israel, so-kwa-
ra ha bia na Jerusalem ichuru Jehova, bú
Chineke nke ndi bu nna-ha, aja. 17 Ha
we me ka ala-eze Juda di ike, ha ḅa kwa
Rehoboam nwa Solomon ume, arọ atọ:
n'ihi na ha jere ije n'uzọ Devid na
Solomon arọ atọ. 18 Rehoboam we
lutara onwe-ya nwunye, bú Mahalat
nwa-nwayi Jerimot nwa Devid, na

Abihail nwa-nwayi Elaiab nwa Jesi,
19 ọ we muara ya umu-ndikom; Jeush,
na Shemaria, na Zaham. 20 Mḅe ọ
lusiri ya ọ luta-kwa-ra Meaka nwa-
nwayi Absalom; ọ we muara ya Abaija,
na Atai, na Ziza, na Shelomit.
21 Rehoboam we hu Meaka nwa
Absalom n'anya kari ndinyom-ya nile
na iko-ya ndinyom nile: (n'ihi na
ndinyom iri na asatọ ka ọ lutara, nwe
kwa ọgu iko-ndinyom atọ, ọ we mua
orú umu-ndikom na asatọ na ọgu umu-
ndinyom atọ). 22 Rehoboam we guzo
Abaija nwa Meaka ibu onye-isi, ọbuná
ibu onye-ndú n'etiti umu-nne-ya: n'ihi
na ọ di n'obi-ya ime ya eze. 23 Ọ
nwe-kwa-ra nghọta, we me ka ufọdu
nime umu-ya ndikom nile ḅasa rue ala
nile nke Juda na Benjamin, rue obodo ọ
bula ewusiri ike: ọ we nye ha nri n'uba.
Ọ we chọ igwè ndinyom.

12 1 O rue, mḅe emere ka ala-eze
Rehoboam guzosie ike, mḅe ọ di
kwa ike, na ọ rapuru iwu Jehova, ya na
Israel nile. 2 O rue n'arọ nke-ise nke
eze, bú Rehoboam, na Shaishak, bú eze
Ijipt, rigotara imegide Jerusalem, (ọ
bu n'ihi na ha mekpuru emekpu megide
Jehova,) 3 ya na nnù uḅọ-ala atọ na orú
nnù ndi-inyinya uzọ asa na nnù iri: ndi
soro ya si n'Ijipt bia enwegh kwa ọnu-
ọgugu; bú ndi-Lubim, na ndi-Sukim,
na ndi Etiopia. 4 Ọ we were obodo nile
ewusiri ike nke Juda nwere, we biarue
Jerusalem. 5 Ma Shemaia, bú onye-
amuma, biakutere Rehoboam na ndi-isi
Juda, ndi achikọtara rue Jerusalem n'ihi
Shaishak, ọ si ha, Otú a ka Jehova siri,
Unu onwe-unu arapuwom, ọzọ kwa, Mu
onwem arapuwo unu n'aka Shaishak.
6 Ndi-isi Israel na eze we weda onwe-ha
n'ala, si, Onye ezi omume ka Jehova bu.
7 Ma mḅe Jehova huru na ha wedara
onwe-ha n'ala, okwu Jehova ruru
Shemaia nti, si, Ha ewedawo onwe-ha
n'ala; M'gagh-ebibi ha: kama M'gēnye
ha nḅapu na mḅe ntà, agagh-awusi kwa
ọnumam na Jerusalem site n'aka
Shaishak. 8 Otú ọ di, ha gāburu ya
orù; ka ha we mara òfùfèm, na òfùfè
ala-eze nke ala ọzọ. 9 Shaishak, bú eze
Ijipt, we rigota imegide Jerusalem, we
wepu àkù nile nke ulo Jehova na àkù nile
nke ulo eze; ha nile ka ọ wepuru: ọ
wepu-kwa-ra ọta ọla-edo nile nke
Solomon mere. 10 Eze, bú Rehoboam,
we me ọta ọla n'ọnọdu ha, nye ha n'aka
ndi-isi ndi-ọḅa-ọsọ, bú ndi nēche ọnu-
uzọ ulo eze, ka ha lekọta ha anya. 11 O
rue, mḅe ọ bula eze mābà n'ulo Jehova,
na ndi-ọḅa-ọsọ biara we bùru ha,
bughachi kwa ha n'ime-ulo ndi-ọḅa-ọsọ.
12 Ma mḅe ọ wedara onwe-ya n'ala,
iwe Jehova siri n'aru ya chigharia, Ọ we
ghara ibibizu ya: ọzọ kwa, ezi ihe ufọdu
di na Juda. 13 Eze, bú Rehoboam, we
me onwe-ya ka ọ di ike na Jerusalem, ọ
we buru eze: n'ihi na Rehoboam ḅara
ọgu arọ abua na otù mḅe ọ malitere ibu
eze, ọ we buru eze arọ iri-na-asa na
Jerusalem, bú obodo ahu nke Jehova
rọputara n'ebo nile nke Israel, ido aha-
Ya n'ebe ahu: aha nne-ya bu Neama
nwayi Amon. 14 Ọ we me ihe ọjọ,
n'ihi na o dozigh obi-ya ichọ Jehova.
15 Ma ihe nile Rehoboam mere, nke-
mbu na nke-ikpe-azu, èdegh ihe ahu
n'akwukwọ ihe emere nke Shemaia, bú
onye-amuma, na n'akwukwọ Ido, bú
onye-ọhu-uzọ, bayere akwukwọ-osuso-
ọmumu? Ma agha di n'etiti Rehoboam
na Jeroboam ubọchi nile. 16 Rehoboam
we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, elìe ya
n'obodo Devid: Abaija nwa-ya we buru
eze n'ọnọdu ya.

13 1 N'arọ nke iri-na-asatọ nke eze,
bú Jeroboam, ka Abaija malitere
ibu eze Juda. 2 Arọ atọ ka ọ bu eze na
Jerusalem: aha nne-ya bu Maikaïa nwa-
nwayi Uriel nke Gibea. Agha di kwa
n'etiti Abaija na Jeroboam. 3 Abaija
we were usu-ndi-agha, bú ndi-dike
n'agha, bū agha, bú orú nnù ndikom
ọgu uzọ abua na uzọ iri, bú ndi arọputara
arọputa: ma Jeroboam were orú nnù
ndikom ọgu uzọ ise, bú ndi arọputara
arọputa, do agha n'usoro imegide ya,
ha bu ndi-dike bu dinkpà. 4 Abaija
we bilie n'elu ugwu Zemaraim, nke di
n'ugwu Efraim, si, Nurunum, Jeroboam
na Israel nile; 5 ọ̀ bugh ọlu-unu imara
na Jehova, bú Chineke Israel, nyere
Devid ala-eze ibu onye-isi Israel rue
mḅe ebigh-ebi, ọbuná ya na umu-ya,
n'ọḅuḅa-ndu nnú? 6 Ma Jeroboam
nwa Nebat, bú orù Solomon nwa Devid,
ebiliwo, we nupu isi imegide onye-nwe-
ya. 7 Ndikom efu, bú ndi jọḅuru onwe-
ha, we chikọta onwe-ha n'ebe ọ nọ, ḅa
onwe-ha ume imegide Rehoboam nwa

Solomon, ma Rehoboam bu nwata di
kwa nrò n'obi, ọ megh kwa onwe-ya ka
ọ di ike n'iru ha. 8 Ma ubu a unu
onwe-unu nāsi na unu gēme onwe-unu
ka unu di ike n'iru ala-eze Jehova n'aka
umu Devid; unu onwe-unu bu kwa
igwè bara uba, n'etiti unu ka umu-ehi
ọla-edo di kwa, bù nke Jeroboam mere
nye unu ibu chi. 9 Ùnu akwapugh
ndi-nchu-aja Jehova, bù umu Eron, na
ndi Livai, mere onwe-unu ndi-nchu-aja
dika ndi ala ọzọ nēme? onye ọ bula nke
nābia iwere nwa oke-ehi na ebulu asa
meju aka-ya, ọ gāghọ-kwa-ra ndi nābugh
Chineke onye-nchu-aja. 10 Ma ayi
onwe-ayi, Jehova bu Chineke-ayi, ayi
arapugh kwa Ya; ndi-nchu-aja nēje-
kwa-ra Jehova ozi, bù umu Eron, ndi
Livai nọ kwa n'ije-ozi-ha: 11 ha
nēsure-kwa-ra Jehova àjà-nsure-ọku ibu
ihe-nsure-ọku nēsi isì utọ kwa-ututu
kwa-anyasi, ya na ihe-nsure-ọku nēsì
isi utọ eji uda di iche iche me: achicha
edoro n'usoro di kwa n'elu table ahu
di ọcha: ihe-idọba-oriọna nke ọla-edo
na oriọna-ya nile di kwa, inwu enwu
kwa-anyasi: n'ihi na ayi onwe-ayi nēdebe
ihe-ndebe Jehova, bù Chineke-ayi; ma
unu onwe-unu arapuwo Ya. 12 Ma,
le, Chineke nọyere ayi, dika onye-isi-ayi,
Ya na ndi-nchu-aja-Ya, ndi chiri opì
ahu, bù nke eji fù ka ha we dasie uda ike,
ifù ha ka ha we dasie uda ike megide
unu. Umu Israel, unu ebusola Jehova,
bù Chineke nke nna-unu-hà, agha; n'ihi
na ọ gagh-agara unu nke-ọma. 13 Ma
Jeroboam mere ka ndi nēru nbì ba
buruburu ibia n'azu ha: ha we di n'iru
Juda, ma ndi nēru nbì di n'azu ha.
14 Juda we le anya n'azu, ma, le,
anēbuso ha agha n'iru na azu: ha we
tikue Jehova nkpu, ndi-nchu-aja nāfù
kwa opì. 15 Ndikom Juda we tie
nkpu: o rue, mbe ndikom Juda tiri
nkpu, na Chineke tiburu Jeroboam na
Israel nile n'iru Abaija na Juda.
16 Umu Israel we si n'iru Juda balaga:
Chineke we nye ha n'aka-ha. 17 Abaija
na ndi-ya we tibue ha ọtutu ntibu: orù
nnù ndi eburu ebu ọgu uzọ atọ na uzọ
abua na nnù iri, bù ndi arọputara
arọputa, we dapu n'Israel. 18 Ewe
weda umu Israel n'ala na mbe ahu, umu
Juda we ba ume, n'ihi na ha dabere na
Jehova, bù Chineke nke ndi bu nna-ha.
19 Abaija we chuso Jeroboam, nara ya
obodo, bù Bet-el na umu-obodo-ya, na
Jeshana na umu-obodo-ya, na Efron na
umu-obodo-ya. 20 Jeroboam enwegh
kwa ike ọzọ n'ubọchi Abaija: Jehova we
tibue ya, ọ we nwua. 21 Abaija we me
onwe-ya ka ọ di ike, ọ we lutara onwe-ya
ndinyom iri na anọ, mua orù umu-
ndikom na abua, na umu-ndinyom iri
na isi. 22 Ma ihe nile Abaija mere nke
fọduru, na uzọ-ya nile, na okwu-ya nile,
edewo ha n'akukọ Ido, bù onye-
amuma.
14 1 Abaija we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu, ha we lie ya n'obodo
Devid: Esa nwa-ya we buru eze n'ọnọdu
ya: ala di jū n'ubọchi-ya arọ iri. 2 Esa
we me ezi ihe nke zi-kwa-ra ezi n'anya
Jehova, bù Chineke-ya: 3 ọ we wezuga
ebe-ichu-aja nile nke ala ọzọ, na ebe nile
di elu, tupia ogidi nile, butue Asherim;
4 ọ si Juda ka ha chọ Jehova, bù Chineke
nke ndi bu nna-ha, na ime iwu na ihe
enyere n'iwu. 5 O si-kwa-ra n'obodo
nile nke Juda wezuga ebe nile di elu na
arusi-anyanwu nile: ala-eze-ya we di jū
n'iru ya. 6 Ọ we wue obodo ewusiri ike
nime Juda: n'ihi na ala di jū, ọ digh kwa
agha ọ nwere n'arọ ndia; n'ihi na Jehova
mere ka o zuru ike. 7 Ọ we si Juda, Ka
ayi wue obodo ndia, were mbidi, na ulo-
elu, na ibo-ọnu-uzọ-ama, na nkpọrọ ba
ha buruburu; ala-ayi di n'iru ayi rue
ubu a, n'ihi na ayi achọwo Jehova,
bù Chineke-ayi; ayi achọwo Ya, Ọ we
me ka ayi zuru ike buruburu. Ha we
wue, ihe we gara ha nke-ọma. 8 Esa
nwe-kwa-ra usu-ndi-agha ndi nēbu ọta
uku na ube, orù nnù ndikom orù uzọ
na uzọ iri-na-asa na nnù iri ndi sitere na
Juda; na orù nnù ndikom orù uzọ na
uzọ iri-na-ise ndi sitere na Benjamin,
bù ndi nēbu ọta, nāzọgide kwa uta
ikwe ha: ndia nile bu ndi-dike bu
dinkpà. 9 Zera, bù onye Etiopia, we
chiri usu-ndi-agha, bù orù nnù ndikom
ọgu uzọ isi na uzọ ise, na ọgu ubọ-ala
iri-na-ise, pukute ha; ọ we biarue
Marisha. 10 Esa we pua izute ya, ha we
do agha n'usoro nime ndagwuruguru
Zefata nime Marisha. 11 Esa we
kpọkue Jehova, bù Chineke-ya, si,
Jehova, Ọ digh onye tiyere Gi iye aka,
n'etiti onye bara uba na onye ike
nādigh: yere ayi aka, Jehova, bù

Chineke-ayi; n'ihi na ọ bu na Gi ka ayi
dabere, ọ bu kwa n'aha-Gi ka ayi
biaworo imegide igwè a. Jehova,
Chineke-ayi ka I bu; ekwela ka ihe
akpọrọ madu ḅochigide Gi. 12 Jehova
we tiḅue ndi Etiopia n'iru Esa, na
n'iru Juda; ndi Etiopia we ḅalaga.
13 Esa na ndi ya na ha nọ we chua
ha rue Gera: ọtutu nime ndi Etiopia
we da, idebe-ndu we ghara idiri ha;
n'ihi na etipiara ha n'iru Jehova na n'iru
ọmuma-ulo-ikwū-Ya; ha we būru ihe-
nkwata nke bara uba nke-uku. 14 Ha
we tiḅue obodo nile di Gera buruburu;
n'ihi na okė egwu nke Jehova dakwasiri
ha: ha we luta ihe obodo nile n'agha;
n'ihi na ọtutu ihe-nluta-n'agha di
nime ha. 15 Ọzọ kwa, ha tiḅuru ndi
ulo-ikwū nke anu-ulo, we chiri n'agha
igwè ewu na aturu n'uba na camel, lata
na Jerusalem.

15 1 Mọ nke Chineke we dakwasi
Azaraia nwa Oded: 2 ọ we pua
izute Esa, si ya, Nurunum, Esa na Juda
na Benjamin nile: Jehova nọyere unu,
mḅe unu nọyere Ya; ọ buru kwa na unu
achọ Ya, Ọ gēme ka unu chọta Ya; ma
ọ buru na unu arapu Ya, Ọ gārapu unu.
3 Ma ọtutu ubọchi ka Israel nọ nēnwegh
Chineke nke ezi-okwu, nēnwegh kwa
onye-nchu-aja nēzi ihe, nēnwegh kwa
iwu: 4 ha we chigharikute Jehova, bù
Chineke Israel, nime nkpaḅu diri ha,
we chọ Ya, Ọ we me ka ha chọta Ya.
5 Ma na mḅe ahu ọ digh udo diri onye
nāpu apu, ma-ọbu diri onye nābata
abata, kama ọtutu iḅa-aghara dikwasiri
ndi nile bi n'ala ahu nile. 6 Ewe tipia
ha, mba megide mba, na obodo megide
obodo: n'ihi na Chineke were nkpaḅu
nile chusa ha. 7 Ma unu onwe-unu,
dinu ike, ekwela ka aka-unu kuda: n'ihi
na ugwọ-ọlu diri ọlu-unu. 8 Ma mḅe
Esa nuru okwu ndia, na obuḅu-amuma
nke Oded, bù onye-amuma, ọ mere
onwe-ya ka ọ di ike, we me ka ihe-àrū
nile si n'ala Juda na Benjamin nile, si
kwa n'obodo nile nke ọ naputara n'ugwu
Efraim, gabiga; ọ me kwa ka ebe-ichu-
aja Jehova di ọhu, bù nke di n'iru uzọ-
nbata Jehova. 9 Ọ chikọta Juda na
Benjamin nile, na ndi nānọ dika ọbia
n'etiti ha site n'Efraim na Manase, site
kwa na Simeon: n'ihi na ha siri n'Israel
dayere ya n'uba, mḅe ha huru na Jehova,
bù Chineke-ya, nọyere ya. 10 Ha we
chikọta onwe-ha nime Jerusalem n'ọnwa
nke-atọ, n'arọ nke-iri-na-ise nke Esa bu
eze. 11 Ha we chuara Jehova aja
n'ubọchi ahu, site n'ihe-nkwata ha
bubatara, bù nnù ehi na ọgu iri-na-ise,
na nnù aturu iri-na-asa na ọgu iri.
12 Ha we ba nime ọbụba-ndu ahu, bù
iwere obi-ha nile na nkpuru-obi-ha nile
chọ Jehova, bù Chineke nke ndi bu nna-
ha; 13 na ime ka onye ọ bula nwua,
ma ọ bu onye ntà ma-ọbu onye uku,
ma-ọbu nwoke ma-ọbu nwayi, nke
nāchọgh Jehova, bù Chineke Israel.
14 Ha we were okė olu, were kwa iti-
nkpu, were kwa opi, were kwa opi-ike,
ṅuara Jehova iyi. 15 Juda nile we
ṅuria ọṅu n'ọṅuṅu-iyi ahu: n'ihi na ha
were obi-ha nile ṅua iyi, were kwa otù ọ
nātọzu ha utọ chọ Ya; Ọ we me ka ha
chọta Ya: Jehova we me ka ha zuru ike
buruburu. 16 Ọzọ kwa, Meaka nne
Esa, bù eze, ọ wezugara ya n'ibu eze-
nwayi, n'ihi na ọ mere ihe kpatara ima-
jijiji nye Ashera; Esa we ḅutue ihe-ya
kpatara ima-jijiji, ọ supia ya, sure ya
ọku na miri-iyi Kidron. 17 Ma esigh
n'Israel wezuga ebe di elu: otù ọ di, obi
Esa zuru okė n'ubọchi-ya nile. 18 Ọ
chibata n'ulo Jehova ihe nile nna-ya
doro nsọ, na ihe nile ya onwe-ya doro
nsọ, bù ọla-ọcha, na ọla-edo, na ihe di
iche iche ọzọ. 19 Agha adigh kwa ọzọ
rue arọ nke-orù-na-iri-na-ise nke Esa
bu eze.

16 1 N'arọ nke-orù-na-iri-na-isi nke
Esa bu eze, Beasha, bù eze Israel,
we rigo imegide Juda, wue Rema, ka
ọ ghara ikwe Esa, bù eze Juda, ka ọ
nwe onye nāpu apu ma-ọbu onye nābata
abata. 2 Esa we weputa ọla-ọcha na
ọla-edo n'àkù ulo Jehova na nke ulo
eze, zigara Ben-hedad, bù eze Siria,
onye bi na Damaskọs, si, 3 Ọbuba-
ndu di n'etiti mu na gi, na n'etiti
nnam na nna-gi: le, eziteworom i ọla-
ọcha na ọla-edo; je, mebie ọḅuḅa-ndu
gi na Beasha, bù eze Israel, ḅara, ka
ọ we si n'arum rigo. 4 Ben-hedad we
ge eze, bù Esa, nti, zite ndi-isi usu nile
nke ndi-agha ọ nwere imegide obodo nile
nke Israel; ha we tiḅue Ijon, na Dan,
na Ebel-maim, na ulo-nchikọbata-ihe
nile nke obodo Naftali nile. 5 O rue,
mḅe Beasha nuru ya, na ọ rapuru iwu

Rema, me ka ozi-ya ahu kwusi. 6 Ma
Esa, bú eze, chiri Juda nile; ha we bupu
nkume nile nke Rema, na osisi-ya nile,
nke Beasha ji wu ya; ọ we were ha wue
Geba na Mizpa. 7 Ma na mbẹ ahu
Hanani, bú onye-ọhu-uzọ, biakutere
Esa, bú eze Juda, si ya, N'ihi na i
dabeworo n'eze Siria, ma i dabegh na
Jehova, bú Chineke-gi, n'ihi nka usu-
ndi-agha eze Siria esiwo n'aka-gi wepuga
onwe-ya. 8 Ndi Etiopia na ndi-Lubim,
hà abugh usu-ndi-agha n'uba, nēnwe
ubọ-ala na ndi-inyinya bara uba nke-
uku? ma mbẹ i dabere na Jehova, Ọ
nyere ha n'aka-gi. 9 N'ihi na Jehova,
anya-Ya nējeghari n'uwa nile, igosi
Onwe-ya onye di ike n'akuku ndi obi-ha
zuru okè n'ebe Ọ nọ. I bu onye-nzuzu
na nka; n'ihi na site n'ubu a i gēnwe
agha. 10 Esa we wesa onye-ọhu-uzọ
ahu iwe, tiye ya n'ulo ọtọsi; n'ihi na o
nēkosa ya ọnuma n'ihi ihe a. Esa we
zọpia ufọdu nime ndi-ya na mbẹ ahu.
11 Ma, le, ihe nile Esa mere, nke-
mbu na nke-ikpe-azu, le, edewo ha
n'akwukwọ ndi-eze Juda na Israel.
12 Esa we ria ọria n'ukwu-ya abua
n'arọ nke-orú-na-iri-na-iteghete ọ bu
eze; ọria-ya di uku ri nne: ọzọ kwa,
n'ọria-ya ọ chọgh Jehova, kama ọ chọrọ
n'etiti ndi-dibia. 13 Esa we so nna-ya-
hà dina n'ọnwu, ọ nwua n'arọ nke-ọgu-
abua-na-otù ọ bu eze. 14 Ha we lìe ya
n'ílì-ya, nke o gwuwara nye onwe-ya
n'obodo Devid, ha we me ka o dina
n'ihe-ndina nke emejuru n'uda di iche
iche na ihe di iche iche asugwara asugwa
n'ọlu onye nāsugwa manu nēsì ísì utọ:
ha we surere ya oké nsure-ọku di uku.

17 1 Jehoshafat nwa-ya we buru eze
n'ọnọdu ya, we me onwe-ya ka ọ
di ike imegide Israel. 2 Ọ we tiye usu-
ndi-agha n'obodo nile ewusiri ike nke
Juda, o tiye-kwa-ra ebe-nguzo-ndi-agha
n'ala Juda, na n'obodo Efraim nile nke
Esa nna-ya were. 3 Jehova we nọyere
Jehoshafat, n'ihi na ọ jere ije n'uzọ mbu
Devid, bú nna-ya, ọ chọgh kwa Bealim;
4 kama ọ chọrọ Chineke nke nna-ya,
jeghari kwa n'ihe nile Ọ nyere n'iwu, ọ
bugh kwa dika omume Israel si di.
5 Jehova we me ka ala-eze guzosie ike
n'aka-ya; Juda nile we nye Jehoshafat
onyinye-inata-iru-ọma; ọ we nwe àkù na
nsọpuru n'uba. 6 Obi-ya di kwa elu
n'uzọ nile nke Jehova: ọzọ kwa, o siri na
Juda wezuga ebe nile di elu na Asherim.
7 Ma n'arọ nke-atọ nke ọ bu eze o zigara
ndi-isi-ya, bú Ben-hail, na Obadaia,
na Zekaraia, na Netanel, na Maikaia,
izí ihe n'obodo Juda nile: 8 ha na ndi
Livai, bú Shemaia, na Netanaia, na
Zebadaia, na Asahel, na Shemiramot, na
Jehonatan, na Adonaija, na Tobaija, na
Tob-Adonaija, ndi Livai; ha na
Elishama na Jehoram, bú ndi-nchu-aja.
9 Ha we zí ihe na Juda, nēji akwukwọ
iwu Jehova n'aka-ha; ha we nēje obodo
nile nke Juda buruburu, we nēzí ihe
n'etiti ndi Juda. 10 Oké egwu Jehova
we dikwasi ala-eze nile nke ala nile nke
di Juda buruburu, ha ebusogh kwa
Jehoshafat agha. 11 Ufọdu nime ndi
Filistia weta-kwa-ra Jehoshafat onyinye-
inata-iru-ọma, na ọla-ọcha òfùfè; ndi
Arebia nēweta-kwa-ra ya ìgwè ewu na
aturu, nnù ebulu iri-na-iteghete na ọgu
ise, na nnù nkpi iri-na-iteghete na ọgu
ise. 12 Jehoshafat we nāga n'iru we di
ike ri nne; ọ we wue nime Juda ulo uku
na obodo nchikọbata-ihe. 13 Ọ nwe-
kwa-ra ije-ozi bara uba n'obodo Juda
nile, na ndikom agha nime Jerusalem,
ha bu ndi-dike bu dìnkpà. 14 Ma ndia
bu ngukọta-ha dika ulo nke ndi bu nna-
ha si di: nke Juda, ndi-isi usu nnù
ndikom abua na ọgu iri; Adna, bú onye-
isi, ya na orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ
iri-na-asa na nnu iri, ndi-dike bu
dìnkpà: 15 onye so ya bu Jehohanan,
bú onye-isi, ya na orú nnù ndikom orú
uzọ na uzọ iri-na-ise: 16 onye so ya
bu Amasaia nwa Zikri, onye were afọ-
ofufo nye Jehova onwe-ya; ya na orú
nnù ndikom orú uzọ na uzọ ise, ndi-dike
bu dìnkpà: 17 ndi sitere na Benjamin;
otù dike bu dìnkpà, bú Elaiada, ya na
orú nnù ndikom orú uzọ na uzọ ise, ndi
nāchi uta na ọta: 18 onye so ya bu
Jehozabad, ya na orú nnù ndikom orú
uzọ na uzọ abua na nnù iri, ndi ejikere
nke usu-ndi-agha. 19 Ndia bu ndi
nējere eze ozi, nāgugh ndi ahu eze tiyere
n'obodo nile ewusiri ike nime Juda nile.

18 1 Jehoshafat we nwe àkù na
nsọpuru n'uba; ọ we ghọ ọgọ
Ehab. 2 Mbẹ arọ ufọdu gwusiri ọ
ridakuru Ehab, rue Sameria. Ehab we
buere ya aturu na ehi n'uba, bu-kwa-ra
ndi ya na ha yikọrọ, ọ we kpalie ya

irigoru Remot-gilead. 3 Ehab, bú eze
Israel, we si Jehoshafat, bú eze Juda, Ì
gēsom je Remot-gilead? Ọ we si ya,
Dika m'di, otú a ka i di, ndim di kwa
ka ndi-gi; ayi gānọye-kwa-ra gi n'agha
ahu. 4 Jehoshafat we si eze Israel,
Biko, buru uzọ ju ase okwu Jehova.
5 Eze Israel we chikọta ndi-amuma, bú
nnù ndikom, si ha, Àyi gējeru Remot-
gilead ibu agha, ma-ọbu m̀'gārapu?
Ha we si, Rigo; Chineke gēnye kwa ya
n'aka eze. 6 Jehoshafat we si, Ọ̀ digh
onye-amuma Jehova nọ n'ebe a tiyere
ndia, ka ayi we jua ase n'aka-ya? 7 Eze
Israel we si Jehoshafat, Otù nwoke ọzọ
di kwa iju Jehova ase n'aka-ya: ma mu
onwem kpọrọ ya asi; n'ihi na ọ digh-ebu
amuma ezi ihe bayerem, kama nke ihe
ọjọ ubọchi-ya nile: onye ahu bu Maikaia
nwa Imla. Jehoshafat we si, Ka eze
ghara ikwu otú a. 8 Eze Israel we kpọ
otù onye nēje ozi, si, Me ka Maikaia nwa
Imla bia ọsọsọ. 9 Ma eze Israel na
Jehoshafat, bú eze Juda, nānọkwasi,
nwoke ọ bula n'oche-eze-ya, yiri uwe-ha,
ha we nọdu n'ebe-nzọcha-ọka n'oghere
ọnu-uzọ-ama Sameria; ndi-amuma nile
nēbu kwa amuma n'iru ha. 10 Zedekaia
nwa Keneana we mere onwe-ya mpi
ígwè, si, Otú a ka Jehova siri, Ndia
ka i gēji sọ Siria, rue mḅe agēme ka
ha gwusia. 11 Ndi-amuma nile nēbu
kwa amuma otú a, si, Rigorue Remot-
gilead, ka ihe ga-kwa-ra gi nke-ọma:
Jehova enyewo kwa ya n'aka eze.
12 Ma onye-ozi ahu nke jere ikpọ
Maikaia gwara ya okwu, si, Le, okwu
nile nke ndi-amuma, dika otù ọnu,
nēkwuru eze ezi ihe: biko, ka okwu-gi di
kwa ka okwu otù onye nime ha, gi kwu
kwa ezi ihe. 13 Maikaia we si, Jehova
nādi ndu, n'ezie ihe Chinekem gāsi, nke
ahu ka m'gēkwu. 14 Ọ we biakute eze,
eze we si ya, Maikaia, àyi gējeru Remot-
gilead ibu agha, ma-ọbu m̀'gārapu? Ọ
si, Rigonu, ka ihe ga-kwa-ra unu nke-
ọma; agēnye kwa ha n'aka-unu. 15 Eze
we si ya, Ùḅò ole ka mu onwem ganāḅa
gi iyi ka i ghara igwam ihe ọ bula
ma-ọbugh ezi-okwu n'aha Jehova?
16 Ọ si, Ahurum Israel nile ka ha
ḅasaworo n'ugwu, dika igwè aturu
nēnwegh onye-ọzùzù: Jehova we si, Ọ
digh onye nwe ndia; ka ha laghachi,
nwoke ọ bula n'ulo-ya n'udo. 17 Eze
Israel we si Jehoshafat, Asighm i na ọ
gagh-ebu amuma ezi ihe bayerem, kama
nke ihe ọjọ? 18 Ọ si, N'ihi nka nurunu
okwu Jehova: ahurum Jehova ka Ọ
nānọkwasi n'oche-eze-Ya, na usu-ndi-
agha nke elu-igwe nile ka ha nēguzo
n'aka-nri-Ya na n'aka-ekpe-Ya.
19 Jehova we si, Ònye gārafu Ehab, bú
eze Israel, ka ọ we rigo, da na Remot-
gilead? Otù onye nke nēkwu okwu we
si otú a, onye ọzọ nke nēkwu okwu si
kwa otú a. 20 Mọ ahu we puta, guzo
n'iru Jehova, si, Mu onwem gārafu ya.
Jehova we si ya, Gini ka i gēji? 21 Ọ si,
M'gāpu, buru mọ okwu-ugha n'ọnu ndi-
amuma-ya nile. Ọ si, I gārafu ya, i
gēnwe kwa ike: pua, me otú a. 22 Ma
uḅu a, le, Jehova etiyewo mọ okwu-ugha
n'ọnu ndi-amuma-gi ndia; Jehova
ekwuwo kwa ihe ọjọ bayere gi.
23 Zedekaia nwa Keneana we biarue
nso, tie Maikaia aka na ǹti, si, Òle
uzọ Mọ Jehova siri n'ebe m'nọ gabiga
igwa gi okwu? 24 Maikaia we si, Le,
i ganāhu n'ubọchi ahu, mḅe i gābà
n'ime-ulo nke di n'ime-ulo izo onwe-
gi. 25 Eze Israel we si, Kurunu
Maikaia, me ka ọ laghachikuru Emon,
bú onye-isi obodo, laghachikuru kwa
Joash, bú nwa eze, 26 unu gāsi kwa,
Otú a ka eze siri, Tiyenu onye a n'ulo-
nkpọrọ, me ka o rie nri nmeḅu, ǹu
kwa miri nmeḅu, rue mḅe m'gālaghachi
n'udo. 27 Maikaia we si, Ọ buru na i
laghachi ma-ọli n'udo, Jehova ekwugh
okwu n'ọnum. Ọ si, Nurunu, ndi nile
n'uwa, unu nile.

28 Eze Israel na Jehoshafat, bú eze
Juda, we rigorue Remot-gilead. 29 Eze
Israel we si Jehoshafat, M'gēnwoghari
onwem, ba n'agha; ma gi onwe-gi
yikwasi uwe-gi. Eze Israel we
nwogharia onwe-ya; ha we ba n'agha.
30 Ma eze Siria nyere ndi-isi uḅọ-ala
ọ nwere iwu, si, Unu ebusola onye ntà
ma-ọbu onye uku agha, kama ọ bu eze
Israel, nání ya. 31 O rue, mḅe ndi-isi
uḅọ-ala huru Jehoshafat, na ha onwe-
ha siri, Eze Israel ka ọ bu. Ha we
chigharia ibuso ya agha: Jehoshafat we
tie nkpu, Jehova we yere ya aka; Chineke
we kpalie ha isi n'ebe ọ nọ pua. 32 O
rue, mḅe ndi-isi uḅọ-ala huru na ọ bugh
eze Israel, ha we si n'iso ya laghachi.

33 Ma otù nwcke dọrọ uta-ya nāmagh
enye ọ bu, we bata eze Israel n'etiti
njikọ ihe-agha-ya na uwe-agha-ya: ọ we
si onye-ubọ-ala-ya, Chigharia aka-gi, me
ka m'si n'ọmuma-ulo-ikwū pua; n'ihi
na ọria nāriam. 34 Agha we la elu
n'ubọchi ahu: eze Israel we guzogide
onwe-ya n'ubọ-ala-ya imegide Siria rue
anyasi: ọ we nwua mbe anyanwu nāda.

19 1 Jehoshafat, bú eze Juda, we
laghachi n'ulo-ya n'udo, rue
Jerusalem. 2 Jihu nwa Hanani, bù
onye-ọhu-uzọ, we pua izute ya, ọ si eze,
bú Jehoshafat, Ọ kwesiri gi iyere onye
nēmebi iwu aka? ọ bu kwa ndi nākpọ
Jehova asì ka i nāhu n'anya? ma n'ihi
ihe a iwe dikwasi gi site n'iru Jehova.
3 Otù ọ di, achọtawo ezi ihe n'aka-gi,
n'ihi na i mewo ka Asherot si n'ala nka
gabiga, i we dozie obi-gi ichọ Chineke.

4 Jehoshafat we biri na Jerusalem: ọ
we jeghachi pua jegharia n'etiti ndi-ya
site na Bia-sheba rue ugwu Efraim, me
ka ha laghachikute Jehova, bú Chineke
nke ndi bu nna-ha. 5 Ọ we guzo ndi-
ikpe n'ala-ya n'obodo nile ewusiri ike
nke Juda, n'obodo n'obodo, 6 ọ si ndi-
ikpe, Lenu ihe unu onwe-unu nēme:
n'ihi na ọ bugh madu ka unu nēkpere
ikpe, kama ọ bu Jehova; Ọ nọye-kwa-ra
unu n'okwu ikpe-unu. 7 Ma ubu a ka
okè egwu Jehova dikwasi unu; lezienu
anya, me ya: n'ihi na ọ digh ajọ omume,
ma-ọbu ihu-madu-iru-ọma, ma-ọbu
inara-ihe-iri-ngo, di nime Jehova, bù
Chineke - ayi. 8 Ọzọ kwa, nime
Jerusalem ka Jehoshafat guzoro ufọdu
nime ndi Livai na ndi-nchu-aja, na
ufọdu nime ndi-isi ulo nke ndi bu nna
nke Israel, ikpe ikpe Jehova, na idozi
ise-okwu. Ha we laghachi na Jerusalem.
9 Ọ nye ha iwu, si, Otù a ka unu gēme
n'egwu Jehova, na n'ikwesi-ntukwasi-
obi, na n'obi zuru okè. 10 Ma mbe
ise-okwu ọ bula gēru unu nti site
n'umu-nne-unu ndi bi n'obodo-ha,
n'etiti ọbara na ọbara, n'etiti iwu na
ihe enyere n'iwu, na ukpuru na ikpè,
unu gēme kwa ka ha ghọta, ka ikpe we
ghara ima ha n'ebe Jehova nọ, iwe ewe
dikwasi unu, dikwasi kwa umu-nne-
unu: otù a ka unu gēme, ikpe agagh-ama
kwa unu. 11 Ma, le, Amaraia, bù
onye-isi-nchu-aja, bu onye-isi-unu
n'okwu ọ bula nke Jehova; Zebadaia
nwa Ishmael, bù onye-ndù ulo Juda,
bu onye-isi-unu n'okwu ọ bula nke eze:
ndi Livai gābu kwa ndi-odozi-okwu
n'iru unu. Dinu ike, me; ka Jehova
nọye-kwa-ra ezi madu.

20 1 O rue, mbe ihe ndia gasiri, na
umu Moab, na umu Amon, ha na
ufọdu site na ndi ọzọ, biara imegide
Jehoshafat n'agha. 2 Madu ufọdu we
bia gosi Jehoshafat, si, Igwè madu bara
uba esiwo n'ofè okè osimiri, site na
Siria, bia imegide gi; ma, le, ha nọ nime
Hazazon-tema (nke ahu bu En-gedi).
3 Jehoshafat we tua egwu, che iru-ya
ichọ Jehova; ọ we kpọsa obubu-ọnu na
Juda nile. 4 Juda we chikọta onwe-ha
ichọ iye-aka site n'aka Jehova: ọbuná site
n'obodo nile nke Juda ka ha biara ichọsi
Jehova ike. 5 Jehoshafat we guzo nime
nkpọkọta Juda na Jerusalem, n'ulo
Jehova, n'iru ogige ọhu; 6 ọ si, Jehova,
bù Chineke nke nna-ayi-hà, ọ bugh Gi
onwe-gi bu Chineke n'elu-igwe? ọ bugh
Gi onwe-gi nāchi kwa ala-eze nile nke
mba nile? ọ bu kwa n'aka-Gi ka ume na
idi-ike di, ọ digh kwa onye gēguzo
onwe-ya n'ebe I nọ. 7 Ọ bugh Gi
onwe-gi, Chineke-ayi, napuru ndi bi
n'ala nka ala-ha n'iru ndi-Gi, bù Israel,
were ya nye nkpuru Abraham, bù enye
nāhu Gi n'anya, rue mbe ebigh-ebi?
8 Ha we biri nime ya, wuere Gi ebe nsọ
nime ya nye aha-Gi, si, 9 Ọ buru na
ihe ọjọ abiakwasi ayi, bù mma-agha ikpè,
ma-ọbu ajọ ọria nēfe efe, ma-ọbu okè
unwu, ayi gēguzo n'iru ulo a, na n'iru
Gi, (n'ihi na aha-Gi di n'ulo a,) si na
nkpabu-ayi tikue Gi, I gānu kwa, zọputa.
10 Ma ubu a, le, umu Amon na Moab
na ugwu Sia, ndi I nēkwegh Israel ka ha
bakuru ha, mbe ha nēsi n'ala Ijipt bia,
kama ha si n'ebe ha nọ wezuga onwe-ha,
ha ekpochapugh kwa ha; 11 ma, le,
otù ndi ahu nēnyeghachi ayi, n'ibia
ichupu ayi n'ihe-nnweta-Gi, nke I
meworo ka ayi nweta. 12 Chineke-ayi,
I gagh-ekpe ha ikpe? n'ihi na ike adigh
nime ayi n'iru igwè madu a bara uba
nke nābia imegide ayi; ayi onwe-ayi
amagh kwa ihe ayi gēme: kama ọ bu Gi
ka anya-ayi nādikwasi. 13 Juda nile
nēguzo kwa n'iru Jehova, ha na umu-
ntakiri-ha, na ndinyom-ha, na umu-ha.
14 Ma Mọ Jehova dikwasiri Jahaziel
nwa Zekaraia, nwa Benaia, nwa Jeiel,

nwa Matanaia, bù onye Livai, onye
sitere n'umu Esaf, n'etiti nkpọkọta ahu;
15 ọ si, Ṅanu nti, Juda nile, na ndi bi na
Jerusalem, na eze-ayi, bù Jehoshafat,
otù a ka Jehova siri unu, Unu onwe-
unu atula egwu, unu atu-kwa-la ujọ
n'iru igwè madu a bara uba; n'ihi na ọ
bugh unu nwe agha nka, kama ọ bu
Chineke nwe. 16 Echi ridanu imegide
ha: le, ha nārigo n'uzọ-nrigo Ziz; unu
gāchọta kwa ha na nsọtu ndagwurugwu,
n'iru ọzara Jeruel. 17 Ọ bugh unu
gēnwe ibu agha n'agha nka: guzonu
onwe-unu, guzo, hu nzọputa Jehova
n'etiti unu, Juda na Jerusalem: unu
atula egwu, unu atu-kwa-la ujọ: echi
pukurunu ha; Jehova nọye-kwa-ra unu.
18 Jehoshafat we rube isi kpuchie iru-
ya n'ala: Juda nile na ndi bi na Jerusalem
da-kwa-ra n'ala n'iru Jehova, ikpọ isi
ala nye Jehova. 19 Ndi Livai, bù ndi
sitere n'umu ndi Kohat na ndi sitere
n'umu ndi Kora, we bilie ito Jehova, bù
Chineke Israel, n'olu di uku ri nne.
20 Ha we bilie n'isi-ututu, pua ba
n'ọzara Tekoa: ma mḅe ha nāpu,
Jehoshafat guzoro, si, Nurunum, Juda,
na ndi bi na Jerusalem; kwerenu na
Jehova, bù Chineke-unu, unu gēkwesi
kwa ntukwasi-obi; kwerenu na ndi-
amuma-Ya, ihe gāga-kwa-ra unu nke-
ọma. 21 Ọ we me ka ndi-ya dua ya ọdu,
ọ we guzo ndi nābùku Jehova abù, ndi
nēto kwa ima-nma nke idi-nsọ, mḅe ha
nāpu n'obodo n'iru ndi ejikere agha, si,
Kelenu Jehova; n'ihi na rue mḅe ebigh-
ebi ka ebere-Ya di. 22 Ma na mḅe ha
malitere iti nkpu na ito otuto, Jehova
tiyere ndi nēru nbi imegide umu Amon
na Moab na ugwu Sia, bu ndi nābakuru
Juda; ewe tiḅue ha. 23 Umu Amon na
Moab we guzo imegide ndi bi n'ugwu
Sia, iwezuga ha ka ebibie ha na
ikpochapu ha: mḅe ha mere ka ndi bi
na Sia gwusia, ha we yere onwe-ha aka,
nwoke na ibe-ya, ibibi onwe-ha.
24 Juda we biarue ulo-nche, rue ọzara,
ha we le igwè madu ahu anya; ma, le, ha
bu ozu ozu daworo n'ala, ọ digh kwa
onye ḅapuru aḅapu. 25 Jehoshafat
na ndi-ya we bia iluta ihe-nkwata-ha
n'agha, ha we hu n'etiti ha ma àkù ma
ozu ma ihe di okè ọnu-ahia n'uba, ha
we napusia onwe-ha ihe, kari nke ha
nwere ike ibū: ha we nọ ubọchi atọ
nāluta ihe-nkwata n'agha, n'ihi na ihe
bara uba ka ọ bu. 26 Ma n'ubọchi
nke-anọ ha kpọkọtara onwe-ha na
ndagwurugwu Beraka; n'ihi na n'ebe
ahu ka ha gọziri Jehova: n'ihi nka ka ha
kpọrọ aha ebe ahu, Ndagwurugwu
Beraka, rue ta. 27 Ha we lata, nwoke ọ
bula nke Juda na Jerusalem, Jehoshafat
nāga kwa n'iru ha, iwere ọṅù lata na
Jerusalem; n'ihi na Jehova mere ka ha
ṅuria ọṅu n'iru ndi-iro-ha. 28 Ha we
chiri une, na ubọ-akwara, na opi, biarue
Jerusalem rue ulo Jehova. 29 Okè
egwu Chineke we dikwasi ala-eze nile
nke ala nile ọzọ, mḅe ha nuru na Jehova
busoro ndi-iro Israel agha. 30 Ala-eze
Jehoshafat we di jū: n'ihi na Chineke-
ya mere ka o zuru ike buruburu.
31 Jehoshafat we buru eze Juda: ọ
bara orù arọ na iri na ise mḅe ọ malitere
ibu eze; ọ we buru eze orù arọ na ise
nime Jerusalem: aha nne-ya bu Azuba
nwa-nwayi Shilhi. 32 Ọ jere ije n'uzọ
Esa nna-ya, o sigh kwa nime ya wezuga
onwe-ya, nēme ihe ziri ezi n'anya
Jehova. 33 Nāni na ewezugagh ebe di
elu; ma rue uḅu a ndi Juda edozigh obi-
ha nye Chineke nke ndi bu nna-ha.
34 Ma ihe nile Jehoshafat mere nke
fọduru, nke-mbu na nke-ikpe-azu, le,
edewo ha n'akwukwọ ihe emere nke Jihu
nwa Hanani, onye etiyere aha-ya
n'akwukwọ ndi-eze Israel.
35 Ma mḅe ihe ndia gasiri,
Jehoshafat, bù eze Juda, jikọrọ onwe-
ya na Ehazaia, bù eze Israel; onye ahu
nēmebi iwu n'omume-ya: 36 ọ we
jikọ onwe-ya na ya ime uḅọ ijeru
Tashish: ha we me uḅọ ahu n'Ezion-
geba. 37 Elieza nwa Dodavahu nke
Marisha we bu amuma megide
Jehoshafat, si, N'ihi na i jikọrọ onwe-gi
na Ehazaia, Jehova etipùwo ihe i mere.
Ewe tiwa uḅọ ahu nile, ha enwegh kwa
ike ijeru Tashish.
21 1 Jehoshafat we so nna-ya-hà
dina n'ọnwu, eli̇e ya n'ebe eliri
nna-ya-hà n'obodo Devid: Jehoram
nwa-ya we buru eze n'ọnọdu-ya. 2 Ọ
nwe-kwa-ra umu-nne-ndikom, bù umu
Jehoshafat, aha-ha bu Azaraia, na
Jehiel, na Zekaraia, na Azaraia, na
Maikael, na Shefatia: ndia nile bu umu-
ndikom Jehoshafat, bù eze Israel.
3 Nna-ha we nye ha ọtutu onyinye,

nke ọla-ọcha, na nke ọla-edo, na nke
ihe di oké ọnu-ahia, ha na obodo
ewusiri ike nime Juda: ma ala-eze ka
ọ nyere Jehoram, n'ihi na onye ahu bu
ọkpara. 4 Jehoram we bilie ibu onye-
isi ala-eze nna-ya, ọ we me onwe-ya ka
ọ di ike, were mma-agha ƀue umu-
nne-ya ndikom nile, ọzọ kwa, o ƀuru
ufọdu nime ndi-isi Israel. 5 Orú arọ
na iri na abua ka Jehoram ƀara mƀe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ asatọ
na Jerusalem. 6 Ọ je ije n'uzọ ndi-eze
Israel, dika ulo Ehab mere: n'ihi na
ọ bu nwa-nwayi Ehab ka ọ nwere na
nwunye: ọ we me ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova. 7 Ma Jehova ekwegh ibibi ulo
Devid, n'ihi ọbuƀa-ndu ahu Ya na Devid
mere, dika Ọ si-kwa-ra na Ọ gēnye ya
oriọna, nye kwa umu-ya, ubọchi nile.
8 N'ubọchi-ya ka Edom siri n'okpuru
aka Juda jehie, mere onwe-ha eze.
9 Jehoram we gabiga, ya na ndi-isi-ya,
ubọ-ala-ya nile so-kwa-ra ya: o rue na
o biliri n'abali, tiƀue Edom ndi nāƀa ya
buruburu, ha na ndi-isi ubọ-ala.
10 Edom we si n'okpuru aka Juda
jehie, rue ta: mƀe ahu ka Libna siri
n'okpuru aka-ya jehie n'otù mƀe ahu:
n'ihi na ọ rapuru Jehova, bú Chineke
nke nna-ya-hà. 11 Onye ahu me-kwa-
ra ebe di elu n'ugwu nile nke Juda, we
me ndi bi na Jerusalem ka ha kwa iko,
ọ rafu-kwa-ra Juda. 12 Odide-
akwukwọ we si n'aka Elaija, bú onye-
amuma, biakute ya, si, Otú a ka Jehova,
bú Chineke nke Devid nna-gi, siri, N'ihi
na i jegh ije n'uzọ nile nke Jehoshafat
nna-gi, ma-ọbu n'uzọ nile nke Esa, bú
eze Juda; 13 kama i jewo ije n'uzọ ndi-
eze Israel, me Juda na ndi bi na
Jerusalem ka ha kwa iko, dika ulo Ehab
mere ka akwa iko; ọzọ kwa, umu-nne-gi
ndikom, bú ulo nna-gi, ndi di nma kari
gi onwe-gi, ka i ƀuworo: 14 le, Jehova
nēti ihe-otiti uku n'etiti ndi-gi na n'etiti
umu-gi, na n'etiti ndinyom-i, na n'etiti
àkù-gi nile: 15 gi onwe-gi kwa, O gēji
ọtutu ọria, n'ọria ngiri-afọ-gi, tie gi, rue
mƀe ngiri-afọ-gi gāputa site n'ọria ahu
kwa-ubọchi. 16 Jehova we kpọte mọ
nke ndi Filistia, na nke Arebia, ndi nọ
n'akuku ndi Etiopia, imegide Jehoram:
17 ha we rigo imegide Juda, we tipúe ya,
dọta àkù nile ahuru n'ulo eze, na umu-
ya ndikom kwa, na ndinyom-ya, n'agha;
ọ digh kwa nwa-nwoke fọduru ya, ọ bu
nání Jehoahaz, bú nke-ntà nime umu-ya
ndikom. 18 Ma mƀe ihe nile a gasiri
Jehova were ọria nke nādigh ngwọta tie
ya na ngiri-afọ-ya. 19 O rue, mƀe
ọtutu ubọchi gasiri, ọbuná na mƀe
ọgwugwu arọ abua lasiri, na ngiri-afọ-
ya putara n'ọria-ya, ọ we nwua n'ajọ
ọria. Ma ndi-ya esuregh nsure-ọku nye
ya dika nsure-ọku nke nna-ya-hà.
20 Orú arọ na iri na abua ka ọ ƀara
mƀe ọ malitere ibu eze, ọ we buru eze
na Jerusalem arọ asatọ: ọ we la buru
onye anāchọsigh ike ka ọ di ndu; ha
we lie ya n'obodo Devid, ma ọ bugh
n'ìlì ndi-eze.
22 1 Ndi bi na Jerusalem we me
Ehazaia nwa-ya nke-ntà eze
n'ọnọdu ya: n'ihi na usu ndi nāpunara
madu ihe, bú ndi soro ndi Arebia ba
n'ọmuma-ulo-ikwū, ƀuru ndi nile bu ya
okenye. Ehazaia nwa Jehoram, bú eze
Juda, we buru eze. 2 Ọgu arọ abua
na abua ka Ehazaia ƀara mƀe ọ malitere
ibu eze; ọ we buru eze otù arọ na
Jerusalem: ma aha nne-ya bu Atalaia
nwa Ọmri. 3 Ya onwe-ya je-kwa-ra ije
n'uzọ nile nke ulo Ehab: n'ihi na nne-
ya bu onye nādu ya ọdu imebi iwu.
4 Ọ we me ihe jọrọ njọ n'anya Jehova,
dika ulo Ehab mere: n'ihi na ndi ahu
buru ya ndi nādu ọdu mƀe ọnwu nna-ya
gasiri, iwetara ya nbibi. 5 Ọ jeghari-
kwa-ra n'idu-ọdu-ha, we soro Jehoram
nwa Ehab, bú eze Israel, ibuso Hazael,
bú eze Siria, agha na Remot-gilead: ndi
Siria we tiƀue Joram. 6 Ọ we lata ka
agwọ ya nime Jezreel n'ihi ntiƀu nke
ha tiƀuru ya na Rema, mƀe o nēbuso
Hazael, bú eze Siria, agha. Azaraia nwa
Jehoram, bú eze Juda, we rida ihu
Jehoram nwa Ehab nime Jezreel, n'ihi
na ọ nāria ọria. 7 Ma o sitere na
Chineke, bú nzọda Ehazaia, n'ibiakute
Joram: n'ihi na mƀe ọ biara, ọ we so
Jehoram pukuru Jihu nwa Nimshi, onye
Jehova tere manu ibipu ulo Ehab.
8 O rue, mƀe Jihu nēme ulo Ehab ihe
ekpere n'ikpe, na ọ huru ndi-isi Juda,
na umu-ndikom nke umu-nne Ehazaia,
ndi nējere Ehazaia ozi, ọ we ƀue ha.
9 Ọ we chọ Ehazaia, ha we jide ya, (ma
onye ahu nēzo onwe-ya nime Sameria,)
ha we me ka ọ biakute Jihu, me ka ọ
nwua; ha we lie ya, n'ihi na ha siri, Nwa

Jehoshafat ka ọ bu, onye were obi-ya
nile chọ Jehova. Ma ulo Ehazaia
enwegh onye nwere ike ijide ala-eze.
10 Mḅe Atalaia, bú nne Ehazaia, huru
na nwa-ya nwoke anwuwo, o bilie, me
ka nkpuru nile la n'iyì, bú ndi nwe
ala-eze ulo Juda. 11 Ma Jehoshabeat,
bú nwa-nwayi eze, were Joash nwa-
nwoke Ehazaia, zupu ya n'etiti umu-
ndikom eze ndi anēme ka ha nwua, ọ
were ya na nwayi nēnye ya ara, tiye ha
n'ime-ulo nke ihe-ndina. Jehoshabeat
nwa-nwayi eze, bú Jehoram, nwunye
Jehoiada, bú onye-nchu-aja, (n'ihi na
nwayi ahu bu nwa-nne Ehazaia,) we
zopu ya n'iru Atalaia, ọ we ghara ime
ka ọ nwua. 12 Ọ we nọ n'aka-ha n'ulo
Chineke nēzo onwe-ya arọ isi: Atalaia
we buru eze ala ahu.
23 1 Ma n'arọ nke-asa Jehoiada mere
onwe-ya ka ọ di ike, ọ we chita
ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom ise, bú
Azaraia nwa Jeroham, na Ishmael nwa
Jehohanan, na Azaraia nwa Obed, na
Maaseia nwa Adaia, na Elishafat nwa
Zikri, me ka ya na ha ḅa ndu. 2 Ha
we nāga buruburu nime Juda, chikọputa
ndi Livai n'obodo nile nke Juda, na ndi-
isi ulo nke ndi bu nna nke Israel, ha we
biarue Jerusalem. 3 Nkpọkọta ahu nile
na eze we ḅa ndu n'ulo Chineke. Ọ si
ha, Le, nwa eze gābu eze, dika Jehova
kwuworo bayere umu Devid. 4 Nka bu
ihe unu gēme: otù uzọ n'uzọ atọ nime
unu, bú ndi nābà nime n'ubọchi-izu-ike,
bú nke ndi-nchu-aja na nke ndi Livai,
gābu ndi-ọnu-uzọ-ama nke nbata-uzọ
nile; 5 otù uzọ n'uzọ atọ gānọ kwa
n'ulo eze, otù uzọ n'uzọ atọ kwa n'ọnu-
uzọ-ama nke ntọ-ala: ndi Juda nile
gānọ kwa n'ogige ulo Jehova nile. 6 Ma
ka onye ọ bula ghara ibà n'ulo Jehova, ọ
bu nání ndi-nchu-aja, na ndi n'etiti ndi
Livai ndi nēje ozi; ndi ahu gābà, n'ihi
na ndi nsọ ka ha bu: ma ndi Juda
nile gēdebe ihe-ndebe ulo Jehova.
7 Ndi Livai gānọ kwa eze buruburu,
nwoke ọ bula na ihe-agha-ya n'aka-ya;
ma onye nābata n'ulo, ka eme ka ọ nwua:
unu nọye-kwa-ra eze mḅe ọ nābà nime,
na mḅe ọ nāpu n'èzí. 8 Ndi Livai na
Juda nile we me dika ihe nile si di nke
Jehoiada, bú onye-nchu-aja, nyere
n'iwu: ha we chiri, nwoke ọ bula
ndikom-ya, bú ndi nābà nime n'ubọchi-
izu-ike, ha na ndi nāpu apu n'ubọchi-izu-
ike; n'ihi na Jehoiada, bú onye-nchu-
aja, emegh ka òkè di iche iche pua n'ije-
ozi-ha. 9 Jehoiada, bú onye-nchu-aja,
we nye ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom
ise ube, na ọta, na ọta ntà, nke eze, bú
Devid, nwereri, nke di n'ulo Chineke.
10 O guzo ndi Juda nile, nwoke ọ bula
na ihe-agha-ya n'aka-ya, site n'akuku
aka-nri ulo ahu rue akuku aka-ekpe ulo
ahu, n'akuku ebe-ichu-aja na n'akuku
ulo, n'akuku eze buruburu. 11 Ha we
me ka nwa eze puta, ha we kpube ya
okpu-eze, nye ya ihe-àmà, me ya eze:
Jehoiada na umu-ya ndikom we te ya
manu; ha we si, Ka eze di ndu.
12 Atalaia we nu olu ndi Juda ka ha
nāḅa ọsọ nēto kwa eze, ọ we biakute ndi
ahu n'ulo Jehova: 13 ọ hu, ma, le,
eze nēguzo n'akuku ogidi-ya na nbata,
ndi-isi na opì-ha di kwa n'akuku eze;
ndi nile nke ala ahu ṅuri-kwa-ra ọṅu,
fùa opì; ndi-ọbù-abù ji kwa ihe abù
kpọ, ndi nēme ka amara ito otuto nọ
kwa. Atalaia we dọwa uwe-ya nile, si,
Nkekọta imegide eze, nkekọta imegide
eze. 14 Jehoiada, bú onye-nchu-aja, we
me ka ndi-isi usu nile nke ọgu ndikom
ise puta, bú ndi-nlekọta usu-ndi-agha,
si ha, Menu ka ọ pua ba n'etiti ariri; ma
onye nābiaso ya n'azu, ka ewere mma-
agha me ka ọ nwua: n'ihi na onye-nchu-
aja siri, Unu emela ka ọ nwua n'ulo
Jehova. 15 Ha we doro ya onwe-ha
n'akuku abua; ọ we ba na nbata nke ọnu-
uzọ-ama inyinya n'ulo eze: ha we me ka
ọ nwua n'ebe ahu.
16 Jehoiada we me ọḅuḅa-ndu nke di
n'etiti ya na ndi Juda nile na eze, na ha
gābu ndi Jehova nwere. 17 Ndi Juda
nile we ba n'ulo Beal, kwatue ya, tupia
ebe-ichu-aja-ya nile na onyinyo-ya nile,
ha ḅu-kwa-ra Matan, bú onye-nchu-
aja Beal, n'iru ebe-ichu-aja ahu.
18 Jehoiada we tiye nlekọta nile nke ulo
Jehova n'aka ndi-nchu-aja, bú ndi
Livai, ndi Devid kère n'òkè ibu ndi-isi
ulo Jehova, isure àjà-nsure-ọku nile
nke Jehova, dika edeworo ya n'iwu
Moses, n'ọṅù, na n'ibù-abù, site n'aka
Devid. 19 Ọ we guzo ndi-ọnu-uzọ-
ama n'ọnu-uzọ-ama nile nke ulo Jehova,
ka onye ruru árú n'uzọ ọ bula we ghara
ibà nime. 20 Ọ we chiri ndi-isi usu
nile nke ọgu ndikom ise, na ndi di ike

nke-uku, na ndi nāchi achi n'etiti ndi
Juda, na ndi nile nke ala ahu, me ka eze
si n'ulo Jehova rida: ha we si n'etiti
ọnu-uzọ-ama nke di n'elu ba n'ulo eze,
me ka eze nọkwasi n'oche-eze nke ala-
eze. 21 Ndi nile nke ala ahu we ṅuria
ọṅu, obodo ahu di-kwa-ra jū: ha we
were mma-agha me ka Atalaia nwua.

24 1 Joash ḅara arọ asa mḅe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze
ọgu arọ abua na Jerusalem: aha nne-
ya bu Zibia nke Bia-sheba. 2 Joash we
me ihe ziri ezi n'anya Jehova ubọchi
nile nke Jehoiada, bú onye-nchu-aja.
3 Jehoiada we lutara ya ndinyom abua;
ọ we mua umu-ndikom na umu-
ndinyom. 4 O rue, mḅe ihe ndia gasiri,
na ọ di n'obi Joash ime ka ulo Chineke
di ọhu. 5 Ọ we chikọta ndi-nchu-aja
na ndi Livai, si ha, Puanu, jerue obodo
nile nke Juda, chikọputa ego n'Israel
nile ime ka ulo Chineke-unu di ike kwa-
arọ, unu onwe-unu kwa, menu ngwa
ime ihe ahu. Ma ndi Livai emegh ngwa.
6 Eze we kpọ Jehoiada, bú onye-isi, si
ya, Gini mere i jugh ndi Livai ka ha si na
Juda, si kwa na Jerusalem, webata ùtú nke
Moses, bú orù Jehova, na nke nkpọkọta
nke Israel, nke diri ulo-ikwū ihe-
àmà? 7 N'ihi na Atalaia, bú nwayi ahu
nēmebi iwu, umu-ya ndikom tipúru ulo
Chineke; ọzọ kwa, ha were ihe nsọ nile
nke ulo Jehova nye Bealim. 8 Eze we
gwa ha, ha we me otù iḅe, dọba ya
n'ọnu-uzọ-ama ulo Jehova n'èzí. 9 Ha
we kpọsa na Juda na nime Jerusalem, ka
ewebatara Jehova utu nke Moses, bú
orù Chineke, tukwasiri Israel n'ọzara.
10 Ndi-isi nile na ndi Juda nile we ṅuria
ọṅu, webata ihe, tubà ya n'iḅe ahu, rue
mḅe ha nyebiri. 11 O rue, mḅe
ebubatara iḅe ahu n'ulo-nlekọta eze site
n'aka ndi Livai, mḅe ha hu-kwa-ra na
ego ahu riri nne, na ode-akwukwọ eze
na onye-nlekọta nke onye-isi-nchu-aja
biara, wupu ihe di n'iḅe, būru ya,
bughachi ya n'ọnọdu-ya. Otú a ka ha
mere kwa-ubọchi, ha we chikọta ego
n'uba. 12 Eze na Jehoiada we were ya
nye ndi nēje ozi òfùfè ulo Jehova; ha we
nēgo ndi nāwa nkume na ndi-ọ̀kà n'osisi
ime ka ulo Jehova di ọhu, ha were kwa
ya nye ndi-ọ̀kà n'ígwè na ọla ime ka ulo
Jehova di ike. 13 Ndi nēje ozi ahu we
lua ọlu, ewe jezue ozi ahu n'aka-ha, ha
we guzo ulo Chineke dika ọtùtù-ya si di,
me ka o sie ike. 14 Mḅe ha lubìri, ha
we weta n'iru eze na Jehoiada ego
fọduru, ha we were ya mere ulo Jehova
ihe, bú ihe ozi, na isure àjà-nsure-ọku,
na ngaji, na ihe ọla-edo na ọla-ọcha.
Ha we nēsure àjà-nsure-ọku n'ulo
Jehova mḅe nile ubọchi nile nke
Jehoiada. 15 Jehoiada we ghọ agadi,
ubọchi ndu-ya we ju ya afọ, ọ we nwua;
ọgu arọ isi na iri ka ọ ḅara mḅe ọ nwuru.
16 Ha we lie ya n'obodo Devid n'etiti
ndi-eze, n'ihi na ọ mere ezi ihe n'Israel,
na n'ebe Chineke na ulo-Ya di. 17 Ma
mḅe ọnwu Jehoiada gasiri, ndi-isi Juda
biara, kpọ isi ala nye eze. Mḅe ahu eze
gere ha nti. 18 Ha we rapu ulo Jehova,
bú Chineke nke ndi bu nna-ha, we fè
Asherim na arusi òfùfè: iwe we dikwasi
Juda na Jerusalem n'ikpe-ọmuma-ha
nka. 19 O zite ndi-amuma n'etiti ha,
ime ka ha laghachikute Jehova; ha we
ḅa àmà megide ha: ma ha aṅagh nti.
20 Mọ Chineke we were Zekaraia nwa
Jehoiada, bú onye-nchu-aja, kpuchie
Onwe-ya dika uwe; ọ we guzo n'elu
n'ebe ndi Juda nọ, si ha, Otú a ka
Chineke siri, N'ihi gini ka unu onwe-
unu nāgabiga ihe nile Jehova nyere
n'iwu, ihe we ghara igara unu nke-ọma?
n'ihi na unu arapuwo Jehova, Ọ rapuwo
kwa unu. 21 Ha we kekọta onwe-ha
imegide ya, were nkume tuḅue ya, n'ihi
ihe eze nyere n'iwu, n'ogige ulo Jehova.
22 Joash, bú eze, echetagh kwa ebere
nke Jehoiada, bú nna-ya, mere ya, ọ we
ḅue nwa-ya. Ma mḅe ọ nwuru, ọ si,
Ka Jehova hu ya, ju ase. 23 O rue,
n'ọḅuḅa arọ, na usu-ndi-agha Siria
rigoro imegide ya: ha we biarue Juda na
Jerusalem, bibie ndi-isi nile nke ndi Juda
site n'etiti ndi ahu, ha we zigara eze
Damaskọs ihe-nkwata-ha nile. 24 N'ihi
na usu-ndi-agha Siria chiri ndikom
ole-na-ole bia; Jehova we nye usu-ndi-
agha bara uba nke-uku n'aka-ha, n'ihi
na ha rapuru Jehova, bú Chineke nke
ndi bu nna-ha. Ha we me Joash ihe
nile ekpere n'ikpe. 25 Ma mḅe ha siri
n'ebe ọ nọ la, (n'ihi na ha rapuru ya
n'ọtutu ọria,) ndi-orù-ya kekọtara onwe-
ha imegide ya n'ihi ọbara umu Jehoiada,
bú onye-nchu-aja, ḅue ya n'elu ihe-
ndina-ya, ọ we nwua: ha we lie ya
n'obodo Devid, ma ha eligh ya n'ílì

ndi-eze. 26 Ma ndia bu ndi nēkekọta
onwe-ha imegide ya; bù Zabad nwa
Shimeat nwayi Amon, na Jehozabad
nwa Shimrit nwayi Moab. 27 Ma ihe
bayere umu-ya ndikom, na iba-uba nke
ibu eboro ya, na ntọ-ala ulo Chineke, le,
edewo ha n'akukọ akwukwọ ndi-eze.
Amazaia nwa-ya we buru eze n'ọnọdu
ya.

25 1 Amazaia ḅara orù arọ na ise
mḅe ọ malitere ibu eze; ọ we
buru eze orù arọ na iteghete nime
Jerusalem: aha nne-ya bu Jehoadan nke
Jerusalem. 2 Ọ me ihe ziri ezi n'anya
Jehova, náni na ọ wegh obi zuru okè
me ya. 3 O rue, mḅe ala-eze di ike
n'ebe ọ nọ, na o ḅuru ndi-orù-ya ndi
tiḅuru eze, bù nna-ya. 4 Ma ọ megh
ka umu-ha nwua, kama ọ mere dika ihe
edeworo n'iwu n'akwukwọ Moses, nke
Jehova nyere n'iwu, si, Ndi bu nna
agagh-anwu n'ọnọdu umu-ha, umu
agagh-anwu kwa n'ọnọdu ndi bu nna-
ha; kama onye ọ bula gānwu nime
nmehie nke aka ya. 5 Amazaia we
chikọta Juda, guzo ha dika ulo nke ndi
bu nna-ha si di, nye ndi-isi usu nnù
ndikom abua na ọgu iri, nye kwa ndi-isi
usu ọgu ndikom ise, bù Juda na
Benjamin nile: ọ we gukọta ha, site
n'onye ḅara orù arọ we gaba n'iru, ọ
we hu na ha di orù nnù ndikom orù
uzọ na uzọ iri-na-asa na nnù iri, bú ndi
arọputara arọputa, ndi nāpukuru usu-
ndi-agha, ndi nēji ube na ọta. 6 Ọ we
were ọgu talent ọla-ọcha ise go orù nnù
ndikom uzọ iri-na-abua na nnù iri, ha bu
ndi-dike bu dinkpà, site n'Israel. 7 Ma
onye nke Chineke biakutere ya, si, Eze,
ka usu-ndi-agha Israel ghara iso gi bia;
n'ihi na Jehova anọyegh Israel, bú umu
nile nke Efraim. 8 Otù ọ di, gi onwe-
gi bia, me ihe, di ike ibu agha: Chineke
gēme ka i su ngọngọ n'iru onye-iro-gi;
n'ihi na ike di nime Chineke iye aka na
ime ka asu ngọngọ. 9 Amazaia we si
onye nke Chineke ahu, Ma gini ka ayi
gēme bayere ọgu talent ise ahu nke
m'nyeworo usu ndi nāpunara madu ihe
nke Israel? Onye nke Chineke we si,
Jehova nwere ihe inye gi nke bara uba
kari nka. 10 Amazaia we kewapu ha,
bú usu ndi nāpunara madu ihe nke siri
n'Efraim biakute ya, ka ha laghachi
n'ebe-ha: iwe-ha we di ọku nke-uku
megide Juda, ha we laghachi n'ebe-ha
n'iwe di ọku. 11 Amazaia we me onwe-
ya ka ọ di ike, ọ we duru ndi-ya, je
Ndagwurugwu Nnú, tibue umu Sia, orù
nnù ndikom na nnù ise. 12 Ma orù nnù
ndikom na nnù ise ọzọ ndi di ndu, umu
Juda dọtara ha n'agha, me ka ha bia
n'elu nkume di elu, ha we si n'elu
nkume di elu ahu tuda ha, ewe tupia
ha nile. 13 Ma ndikom nke usu ndi
nāpunara madu ihe nke Amazaia
zilagara, ka ha ghara iso ya je agha,
madere n'obodo nile nke Juda, site na
Sameria we rue Bet-heron, tibue nnù
madu asa na ọgu iri nime ha, luta ihe-
nluta bara uba n'agha.

14 O rue, mḅe Amazaia biasiri site
na ntiḅu ndi Edom, na ọ chiḅatara chi
nke umu Sia, guzoro ha onwe-ya ibu
chi, we kpọ isi ala n'iru ha, surere ha
ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ. 15 Iwe
Jehova we di ọku imegide Amazaia, ọ
we zigara ya onye-amuma, nke siri ya,
N'ihi gini ka i chọworo chi nke ndi ahu,
ndi nānaputagh ndi-ha n'aka-gi? 16 O
rue, mḅe ọ nāgwa ya okwu, na eze siri
ya, Ọ bu iburu eze onye nādu ọdu ka ayi
meworo gi? ra aka; n'ihi gini ka agētiḅu
gi? Onye-amuma ahu we ra aka, si,
Amawom na Chineke ezubewo ibibi gi,
n'ihi na i mewo nka, i gegh kwa idu-
ọdum nti.

17 Amazaia, bù eze Juda, we nara
idu-ọdu, zigara Joash nwa Jehoahaz,
nwa Jihu, bú eze Israel, ozi, si, Bia, ka
ayi lerita onwe-ayi anya n'iru.
18 Joash, bú eze Israel, we zigara
Amazaia, bú eze Juda, ozi, si, Uke nke
di na Lebanon zigara osisi cedar nke
di na Lebanon ozi, si, Nye nwam
nwoke nwa-gi nwayi na nwunye: anu-
ọhia nke di na Lebanon we gabiga,
zọpia uke ahu. 19 I siwo, Le, i tiḅuwo
Edom; obi-gi we bulie gi elu isọpuru
onwe-gi: ubu a nọdu n'ulo-gi; n'ihi
gini ka i nākpali onwe-gi n'ihe ọjọ, ka
i we da, gi onwe-gi, na Juda soro gi?
20 Ma Amazaia anugh; n'ihi na Chineke
ka o sitere, ka Ọ we nye ha n'aka ndi-
iro-ha, n'ihi na ha chọrọ chi Edom.
21 Joash, bú eze Israel, we rigo; ya
onwe-ya na Amazaia, bù eze Juda, we
lerita onwe-ha anya n'iru na Bet-
shemesh, nke Juda nwere. 22 Ewe
tiḅue Juda n'iru Israel; ha we ḅalaga,

nwoke ọ bula n'ulo-ikwū-ya. 23 Joash,
bú eze Israel, we jide Amazaia, bú eze
Juda, nwa Joash nwa Jehoahaz, nime
Bet-shemesh, me ka ọ biarue Jerusalem,
we tipue mḇidi Jerusalem site n'ọnu-
uzọ-ama Efraim rue ọnu-uzọ-ama nke
nkuku, nnù cubit. 24 Ọ chiri ọla-edo
na ọla-ọcha nile, na ihe nile ahutara n'ulo
Chineke n'aka Obed-edom, na àkù nile
nke ulo eze, na ndi edoro na mbe, ọ we
laghachi na Sameria.

25 Amazaia nwa Joash, bù eze Juda,
we di ndu mḇe ọnwu Joash nwa
Jehoahaz, bù eze Israel, gasiri, arọ iri
na ise. 26 Ma ihe nile nke Amazaia
mere nke fọduru, nke-mbu na nke-ikpe-
azu, le, èdegh ihe ahu n'akwukwọ ndi-
eze Juda na Israel? 27 Ma site na mḇe
Amazaia siri n'iso Jehova wezuga onwe-
ya ha kekọtara nkekọta-madu imegide
ya nime Jerusalem; ọ we ḇalaga na
Lekish: ha we ziga ichuso ya rue Lekish,
me ka ọ nwua n'ebe ahu. 28 Ha we
bute ya n'elu inyinya, lìe ya n'ebe elìri
nna-ya-hà n'obodo Juda.

26 1 Ndi nile nke Juda we were
Uzaia, ma onye ahu ḇara arọ iri
na isi, ha we me ya eze n'ọnọdu nna-ya
Amazaia. 2 Ya onwe-ya wuru Ilot,
nyeghachi ya Juda, mḇe eze sorosiri nna-
ya-hà dina n'ọnwu. 3 Arọ iri na isi ka
Uzaia ḇara mḇe ọ malitere ibu eze; ọ
we buru eze ọgu arọ abua na iri na
abua nime Jerusalem: aha nne-ya bu
Jekilia nke Jerusalem. 4 Ọ me ihe ziri
ezi n'anya Jehova, dika ihe nile si
di nke Amazaia nna-ya mere. 5 Ọ we
nọ n'ichọ Chineke n'ubọchi Zekaraia,
onye nwere nghọta n'ihu Chineke: ma
n'ubọchi ọ nāchọ Jehova, Chineke mere
ka ihe gara ya nke-ọma. 6 Ọ we pua,
buso ndi Filistia agha, tipùsia mḇidi
Gat, na mḇidi Jabne, na mḇidi Ashdod,
ọ we wue obodo n'ala Ashdod na n'etiti
ndi Filistia. 7 Chineke we yere ya aka
imegide ndi Filistia, na imegide ndi
Arebia ndi bi na Gua-beal, na Meunim.
8 Ndi Amon we nye Uzaia onyinye-
inata-iru-ọma: aha-ya we rue nbata
Ijipt; n'ihi na ọ mere onwe-ya ka ọ di
ike ri nne. 9 Uzaia wu-kwa-ra ulo-elu
nime Jerusalem n'ọnu-uzọ-ama nkuku,
na n'ọnu-uzọ-ama ndagwurugwu, na na
nkuku mḇidi, we me ka ha di ike. 10 O
wu-kwa-ra ulo-elu ufọdu n'ọzara, gwue
ọtutu olùlù-miri, n'ihi na ọ nwere ọtutu
anu-ulo; ma n'ebe di ala ala, ma n'ebe
di lari: ọ nwe-kwa-ra ndi-ọlu-ubi na
ndi-ọlu-ubi-vine n'ugwu na nime
Kamel; n'ihi na ọ bu onye huru ilu ubi
n'anya. 11 Uzaia nwe-kwa-ra usu-ndi-
agha ndi nēbu agha, ndi nāpukuru usu-
ndi-agha n'usu n'usu, dika ọnu-ọgugu
nke ngukọta-ha si di n'aka Jeiel, bù ode-
akwukwọ, na Maaseia, bù odozi-okwu,
n'okpuru aka Hananaia, otù onye nime
ndi-isi eze. 12 Ọnu-ọgugu nile nke
ndi-isi ulo nke ndi bu nna, bù ndi-dike
bu dìnkpà, di nnù isi na ọgu iri. 13 Ma
n'okpuru aka-ha ka usu nke usu-ndi-
agha di, orù nnù ndikom orù uzọ na uzọ
iri-na-asatọ na nnù asatọ na ọgu iri-na-
ise, ndi nēwere ume nke ndi bu dìnkpà
bu agha, iyere eze aka imegide onye-iro.
14 Uzaia we doziere ha, bù usu-ndi-
agha nile, ọta, na ube, na okpu-agha, na
uwe-agha, na uta, ọbuná rue nkume
èbè. 15 Ọ me kwa nime Jerusalem ihe-
agha echèputara, bù nchèputa nke onye
nēchèputa ihe, idi n'elu ulo-elu nile,
na n'elu nkuku mḇidi nile, iji ḇa àkù na
nkume uku. Aha-ya we pua rue ebe di
anya; n'ihi na eyere ya aka n'uzọ di
ebube, rue mḇe ọ di ike.

16 Ma mḇe ọ di ike, obi-ya di elu rue
nbibi, ọ we mekpu emekpu megide
Jehova, bù Chineke-ya; ọ we ba n'ulo
uku Jehova isure ihe-nsure-ọku nēsì isì
utọ n'elu ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku
nēsì isì utọ. 17 Azaraia, bù onye-nchu-
aja, we baso ya, ya na ọgu ndi-nchu-aja
anọ nke Jehova, bù ndi-dìnkpà: 18 ha
we guzo imegide Uzaia, bù eze, si ya,
Uzaia, ọ bugh gi nwe isurere Jehova
ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ, kama ọ bu
ndi-nchu-aja, bù umu Eron, ndi edoworo
nsọ isure ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ:
pua n'ebe nsọ a; n'ihi na i mekpuwo
emekpu; ọ gagh-adi-kwa-ra gi ihe
nsọpuru site n'aka Jehova, bù Chineke.
19 Uzaia we ko ọnuma; ma ihe eji
esure ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ di
n'aka-ya isure ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ;
ma mḇe o nēkosa ndi-nchu-aja ọnuma,
ekpenta wara n'egedege-iru-ya, n'iru
ndi-nchu-aja n'ulo Jehova, n'akuku
ebe-ichu-aja nke ihe-nsure-ọku nēsì isì
utọ. 20 Azaraia, bù onye-isi-nchu-aja,
na ndi-nchu-aja nile, we le ya anya, ma,
le, ya onwe-ya bu onye-ekpenta

n'egedege-iru-ya, ha we me ka ọ pua
n'ebe ahu n'ima-jijiji; ọzọ kwa, ya
onwe-ya mere ngwa ipu apu, n'ihi na
Jehova etiḅuwo ya. 21 Uzaia, bú eze,
we buru onye-ekpenta rue ubọchi ọnwu-
ya, we biri n'ulo ewupuru iche, ebe ọ bu
onye-ekpenta; n'ihi na ebipuru ya n'ulo
Jehova: Jotam nwa-ya we buru onye-
isi ulo eze, nēkpe ndi ala ahu ikpe.
22 Ma ihe nile nke Uzaia mere nke
fọduru, nke-mbu na nke-ikpe-azu,
Aisaia nwa Emoz, bú onye-amuma, dere
ha n'akwukwọ. 23 Uzaia we so nna-
ya-hà dina n'ọnwu; ha we lie ya n'ebe
eliri nna-ya-hà n'ọhia olili nke ndi-eze
nwere; n'ihi na ha siri, Onye-ekpenta
ka ọ bu: Jotam nwa-ya we buru eze
n'ọnọdu ya.

27 1 Orú arọ na ise ka Jotam ḅara
mḅe ọ malitere ibu eze; ọ we
buru eze arọ iri na isi nime Jerusalem:
aha nne-ya bu Jerusha nwa-nwayi
Zedok. 2 Ọ me ihe ziri ezi n'anya
Jehova, dika ihe nile si di nke Uzaia nna-
ya mere: nání na ọ bagh n'ulo uku
Jehova. Ma ndi Juda nọ nēbibi onwe-
ha. 3 Onye ahu wuru ọnu-uzọ-ama
ulo Jehova nke di n'elu, o wu-kwa-ra
ulo n'uba n'elu mḅidi Ofel. 4 O wu-
kwa-ra obodo ufọdu n'ugwu Juda, wu
kwa ulo uku na ulo-elu n'oké ọhia.
5 Onye ahu buso-kwa-ra eze umu
Amon agha, we ka ha ike. Umu Amon
we nye ya n'arọ ahu ọgu talent ọla-
ọcha ise, na orú nnù cor ọka wheat na
nnù ise, na orú nnù cor ọka barley na
nnù ise. Nka ka umu Amon
nyeghachiri ya, n'arọ nke-abua kwa,
na n'arọ nke-atọ. 6 Jotam we me
onwe-ya ka ọ di ike, n'ihi na o doziri
uzọ-ya nile n'iru Jehova, bú Chineke-
ya. 7 Ma ihe nile nke Jotam mere nke
fọduru, na agha-ya nile, na uzọ-ya nile,
le, edewo ha n'akwukwọ ndi-eze Israel
na Juda. 8 Orú arọ na ise ka ọ ḅara
mḅe ọ malitere ibu eze, ọ we buru eze
arọ iri na isi nime Jerusalem. 9 Jotam
we so nna-ya-hà dina n'ọnwu, ha we
lie ya n'obodo Devid: Ehaz nwa-ya we
buru eze n'ọnọdu ya.

28 1 Orú arọ ka Ehaz ḅara mḅe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze
arọ iri na isi nime Jerusalem: ma ọ megh
ihe ziri ezi n'anya Jehova, dika Devid
nna-ya: 2 kama ọ jere ije n'uzọ nile nke
ndi-eze Israel, ọzọ kwa, ọ mere arusi
awuru awu nye Bealim. 3 Onye ahu
sure-kwa-ra ihe-nsure-ọku nēsì isi utọ
nime ndagwurugwu nwa Hinom, sure
kwa umu-ya n'ọku, dika ihe-árú nile
nke mba ọzọ si di, bú ndi Jehova napuru
ala-ha n'iru umu Israel. 4 Ọ chua aja,
sure kwa ihe-nsure-ọku nēsì ísi utọ
n'ebe nile di elu, na n'elu ugwu ntà
nile, na n'okpuru osisi ndu ọ bula.
5 Jehova, bú Chineke-ya, we nye ya
n'aka eze Siria; ha we tiḅue ya, si nime
ndi-ya dọta ndọta-n'agha uku, me ka
ha biarue Damaskọs. Ọzọ kwa, n'aka
eze Israel ka enyere ya, ọ we tiḅue ya
oké ntiḅu. 6 Peka nwa Remalaia ḅuru
nime Juda orú nnù ndikom uzọ iri-na-
ise n'otù ubọchi, ha nile bu ndi-dinkpà;
n'ihi na ha rapuru Jehova, bú Chineke
nke ndi bu nna-ha. 7 Zikri, bú dike
nke Efraim, we ḅue Maaseia nwa eze, na
Azrikam, bú onye-ndú nke ulo, na
Elkena nke bu-kwa-ra eze dika onye
nke-abua. 8 Umu Israel we dọta
n'agha nime umu-nne-ha orú nnù madu
orú uzọ na uzọ ise, bú ndinyom, na
umu-ndikom, na umu-ndinyom, ọzọ
kwa, ọtutu ihe-nkwata ka ha lutara
n'aka-ha n'agha, ha we webata ihe-
nkwata ahu na Sameria. 9 Ma otù
onye-amuma Jehova nọ n'ebe ahu,
Oded bu aha-ya: ọ pua izute usu-ndi-
agha ahu nke nābiaru Sameria, ọ si ha,
Le, ọ bu n'ihi na Jehova, bú Chineke
nke nna-unu-hà, kosara Juda ọnuma, ka
Ọ nyere ha n'aka-unu, unu we were
ọnuma nke ruru elu-igwe ḅue ha.
10 Ma uḅu a unu onwe-unu nāsi na unu
gāzọda umu Juda na Jerusalem ka ha
ghọrọ unu ndi-orù na ndinyom nēje ozi:
ma unu onwe-unu, ihe ikpe-ọmuma
adigh kwa n'etiti unu n'ebe Jehova, bú
Chineke-unu, nọ? 11 Ma uḅu a
nurunum, zighachi ndọta-n'agha ahu,
nke unu dọtara n'agha site n'umu-nne-
unu: n'ihi na iwe di ọku nke Jehova di
n'aru unu. 12 Ndikom ufọdu nime
ndi-isi umu Efraim, bú Azaraia
nwa Jehohanan, na Berekaia nwa
Meshilemot, na Jehizkia nwa Shalum,
na Amasa nwa Hadlai, we bilie imegide
ndi nēsi n'usu-ndi-agha bia, 13 ha
we si ha, Unu agagh-ewebata ndọta-
n'agha ahu n'ebe a: n'ihi na tukwasi
ikpe-ọmuma Jehova nke mara ayi, unu

onwe-unu nāsi na unu gātukwasi ihe na
nmehie nile ayi na n'ikpe-ọmuma-ayi:
n'ihi na o riri nne, bú ikpe-ọmuma mara
ayi, iwe di ọku di kwa n'aru Israel.
14 Ndi ejikere agha we rapu ndọta-
n'agha ahu na ihe-nluta-n'agha ahu
n'iru ndi-isi na nkpọkọta ahu nile.
15 Ndikom ahu ndi akpọrọ n'aha n'aha
we bilie, jide ndọta-n'agha ahu, yikwasi
ndi-ha ḅara ọtọ uwe site n'ihe-nkwata
ahu, ha we yikwasi ha uwe, yikwasi kwa
ha akpukpọ-ukwu, me ha ka ha rie ihe,
me kwa ha ka ha ṅua ihe-ọṅuṅu, te ha
manu, nēdu ha n'elu inyinya-ibu, bú
onye ọ bula nāsu ngọngọ, ha we me ka
ha biarue Jeriko, bú obodo nkwu, di
umu-nne-ha nso: ha we laghachi na
Sameria.
16 Na mḅe ahu ka eze, bú Ehaz,
zigara ndi-eze Asiria ozi ka ha yere ya
aka. 17 Ndi Edom bia-kwa-ra ọzọ
tiḅue Juda, we dọta ndọta-n'agha
n'agha. 18 Ndi Filistia nuade-kwa-ra
n'obodo nile nke ebe di ala ala, na nke
Negeb nke diri Juda, ha were kwa
Bet-shemesh, na Ajalon, na Gedirot, na
Soko na umu-obodo-ya, na Timna na
umu-obodo-ya, na Gimzo na umu-
obodo-ya: ha we biri n'ebe ahu. 19 N'ihi
na Jehova mere ka Juda ruru ala, n'ihi
Ehaz, bú eze Israel; n'ihi na ọ mere ka
Juda ghara idi nchikọta, ọ we mekpu
emekpu nke-uku megide Jehova.
20 Tilgat-pilnesa, bú eze Asiria, we
biakute ya, kpaḅue ya, ma ọ megh ya
ka ọ di ike. 21 N'ihi na Ehaz kère ulo
Jehova, na ulo eze na ndi-isi, nye eze
Asiria òkè: ma ọ bugh ihe yere ya aka.
22 Ma na mḅe nkpaḅu ahu akpaḅuru
ya, ọ mekpuru emekpu kari imegide
Jehova, bú eze Ehaz nka. 23 Ọ we
chuara chi nile nke Damaskọs aja, bú
ndi tiḅuru ya: ọ si, N'ihi na chi nke
ndi-eze Siria nēyere ha aka, ndi ahu
ka m'gāchuru aja, ka ha we yerem aka.
Ma chi ahu buru ya, bu-kwa-ra Israel
nile, ihe mere ka ọ su ngọngọ. 24 Ehaz
we chikọta ihe nile nke ulo Chineke,
ḅugwo ihe nile nke ulo Chineke, mechie
ọnu-uzọ nile nke ulo Jehova, mere onwe-
ya ebe-ichu-aja di iche iche nime nkuku
nile nime Jerusalem. 25 N'obodo nile
ọ bula nke Juda ka ọ me-kwa-ra ebe
di elu isurere chi di iche iche ọzọ ihe-
nsure-ọku nēsi isi utọ, ọ we kpasue
Jehova, bú Chineke nke nna-ya-hà, iwe.
26 Ma ihe nile ọ mere nke fọduru, na
uzọ-ya nile, nke-mbu na nke-ikpe-azu,
le, edewo ha n'akwukwọ ndi-eze Juda na
Israel. 27 Ehaz we so nna-ya-hà dina
n'ọnwu, ha we lie ya n'obodo ahu, bú
nime Jerusalem; ma ha ebubataghi ya
n'ili ndi-eze Israel: Hezekaia nwa-ya
we buru eze n'ọnọdu ya.

29 1 Hezekaia malitere ibu eze mbe
ọ ḅara orú arọ na ise; ọ we buru
eze orú arọ na iteghete nime Jerusalem:
aha nne-ya bu Abaija nwa-nwayi
Zekaraia. 2 Ọ me ihe ziri ezi n'anya
Jehova, dika ihe nile si di nke Devid
nna-ya mere. 3 Onye ahu, n'arọ mbu
nke ọ bu eze, n'ọnwa mbu, ọ meghere
uzọ ulo Jehova, me ka ha di ike. 4 Ọ
we me ka ndi-nchu-aja na ndi Livai
bata, ọ we chikọbata ha n'ama ọwuwa-
anyanwu, 5 si ha, Nurunum, ndi
Livai; uḅu a doṅu onwe-unu nsọ, do
kwa ulo Jehova, bú Chineke nke nna-
unu-hà, nsọ, me ka idi-na-nsọ-unu pua
n'ebe nsọ ahu. 6 N'ihi na nna-ayi-hà
mekpuru emekpu, me ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova, bú Chineke-ayi, ha we rapu Ya,
si n'ebe-obibi Jehova chigharia iru-ha,
ḅakuta azu-ha. 7 Ọzọ, ha emechiwo
ọnu-uzọ nile nke uzọ-nbata, menyu
oriọna nile, ha esuregh kwa ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ, ha esuregh kwa àjà-
nsure-ọku, n'ebe nsọ ahu, nye Chineke
Israel. 8 Iwe Jehova we dikwasi Juda
na Jerusalem, Ọ we rara ha nye ka ha
buru ihe-nkwaghari, na ibu ihe-iju-anya,
na ibu ihe-ima-ọsọ, dika unu onwe-unu
nēwere anya-unu hu. 9 Ma, le, nna-
ayi-hà adawo site na mma-agha, umu-
ayi ndikom na umu-ayi ndinyom na
ndinyom-ayi nọ na ndọta-n'agha n'ihi
nka. 10 Uḅu a ọ di n'obim ka ayi na
Jehova, bú Chineke Israel, ḅa ndu, ka
iwe-Ya nke di ọku we si n'ebe ayi nọ
chigharia. 11 Umum, uḅu a unu
ejehiela: n'ihi na ọ bu unu ka Jehova
rọputara iguzo n'iru Ya, ijere Ya ozi,
na iburu Ya ndi nēje ozi na ndi nēsure
ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ.
12 Ndi Livai we bilie, bú Mehat nwa
Amasai, na Joel nwa Azaraia, ndi sitere
n'umu ndi Kohat: na Kish nwa Abdi, na
Azaraia nwa Jehalelel, ndi sitere n'umu
Merari: na Joa nwa Zima, na Iden nwa
Joa, ndi sitere na ndi Giashon: 13 na

Shimri na Jeuel, ndi sitere n'umu
Elizafan: na Zekaraia na Matanaia,
ndi sitere n'umu Esaf: 14 na Jehuel
na Shimai, ndi sitere n'umu Himan:
na Shemaia na Uziel, ndi sitere n'umu
Jedutun. 15 Ha we chikọta umu-nne-
ha ndikom, do onwe-ha nsọ, ba, dika
ihe ahu si di nke eze nyere n'iwu, site
n'okwu Jehova, ime ka ulo Jehova di
ọcha. 16 Ndi-nchu-aja we ba n'ime-
ime nke ulo Jehova, ime ka ọ di ọcha, ha
we buputa ihe ruru árú nile nke ha
chọtara n'ulo uku Jehova tiye ya
n'ogige ulo Jehova. Ndi Livai we nara
ya, ibupu ya je miri-iyi Kidron n'èzí.
17 Ha we malite ido nsọ n'ubọchi mbu
nke ọnwa mbu, n'ubọchi nke-asatọ nke
ọnwa ka ha biaruru uzọ-nbata Jehova;
ha we do ulo Jehova nsọ n'ubọchi asatọ:
ọ bu kwa n'ubọchi nke-iri-na-isi nke
ọnwa mbu ka ha dobiri ya nsọ. 18 Ha
we ba nime biakute Hezekaia, bú eze,
si, Ayi emewo ka ulo Jehova nile di
ọcha, ya na ebe-ichu-aja nke àjà-nsure-
ọku, na ihe-ya nile, na table achicha
anēdo n'usoro, na ihe-ya nile. 19 Ihe
nile kwa nke eze, bú Ehaz, juru aju
mbe ọ bu eze mbe ọ mekpuru emekpu,
ndia ka ayi doziworo, do kwa nsọ; ma,
le, ha di n'iru ebe-ichu-aja Jehova.
20 Hezekaia, bú eze, we bilie n'isi-
ututu, chikọta ndi-isi obodo, rigorue ulo
Jehova. 21 Ha we webata oke-ehi asa,
na ebulu asa, na umu-aturu asa, na
nkpi asa, ibu àjà-nmehie n'ihi ala-eze, na
n'ihi ebe nsọ ahu, na n'ihi Juda. Ọ si
umu Eron, bú ndi-nchu-aja, ka ha sure
ha ọku n'elu ebe-ichu-aja Jehova. 22 Ha
we bue oke-ehi asa ahu, ndi-nchu-aja we
nara ọbara-ha, wusa n'ebe-ichu-aja: ha
bu-kwa-ra ebulu asa ahu, wusa ọbara-
ha n'ebe-ichu-aja: ha bu-kwa-ra umu-
aturu ahu, wusa ọbara-ha n'ebe-ichu-
aja. 23 Ha we weta nkpi asa nke
àjà-nmehie nso n'iru eze na nkpọkọta
Juda; ha we bikwasi ha aka-ha:
24 ndi-nchu-aja we bue ha, were
ọbara-ha chua aja-nmehie n'ebe-ichu-
aja, ikpuchiri Israel nile nmehie: n'ihi
na eze siri, Ọ diri Israel nile, bú àjà-
nsure-ọku a na àjà-nmehie a. 25 Ọ we
guzo ndi Livai n'ulo Jehova, ndi chiri
àjà, na une, na ubọ-akwara, dika ihe
ahu si di nke Devid, na Gad, bú onye-
ọhu-uzọ nke eze, na Netan, bú onye-
amuma, nyere n'iwu: n'ihi na o sitere
n'aka Jehova, bú ihe ahu enyere n'iwu,
site n'aka ndi-amuma-Ya. 26 Ndi Livai
we chiri ihe Devid guzo, ndi-nchu-aja
chiri kwa opi. 27 Hezekaia we si ka
esure àjà-nsure-ọku n'ebe-ichu-aja. Ma
na mbe amalitere isure àjà-nsure-ọku,
amalitere ibù abù Jehova, na ifù opi nile,
na ikpọ ihe nile bu ubọ nke Devid, bú
eze Israel. 28 Nkpọkọta ahu nile nākpọ
kwa isi ala, ndi-ọbù-abù nābù kwa, ndi
nāfù opì nāfù kwa: anēme ihe a nile rue
mbe achubìri aja-nsure-ọku. 29 Ma
mbe ha surebisiri àjà-nsure-ọku, eze na
ndi nile ahuru n'ebe ọ nọ ruru ala, we
kpọ isi ala. 30 Hezekaia, bú eze, na
ndi-isi we si ndi Livai ka ha were okwu
nke Devid, na nke Esaf, bù onye-ọhu-
uzọ, to Jehova. Ha we to Chineke rue
ọñù, ha we rube isi kpọ isi ala.
31 Hezekaia we za, si, Ubu a unu
emejuwo aka-unu n'ebe Jehova nọ,
bianu nso webata àjà na àjà-ekele n'ulo
Jehova. Nkpọkọta Juda we webata àjà
na àjà-ekele; onye ọ bula nke nwere
afọ-ofufo weta-kwa-ra àjà-nsure-ọku.
32 Ọnu-ọgugu àjà-nsure-ọku, nke
nkpọkọta Juda wetara, we di ọgu oke-
ehi atọ na iri, na ọgu ebulu ise, na ọgu
umu-aturu iri: ndia nile bu ihe àjà-
nsure-ọku ichuru Jehova. 33 Ihe edoro
nsọ di kwa nnù oke-ehi na ọgu iri, na nnù
aturu asa na ọgu iri. 34 Náni na ndi-
nchu-aja di ole-na-ole, ha apugh kwa
iba akpukpọ anu àjà-nsure-ọku nile:
umu-nne-ha, bú ndi Livai, we me ka
ha di ike, rue mbe ejebiri ozi ahu, ru
kwa mbe ndi-nchu-aja doro onwe-ha
nsọ: n'ihi na ndi Livai nwere obi ziri
ezi kari ndi-nchu-aja ido onwe-ha nsọ.
35 Ọzọ kwa, àjà-nsure-ọku bara uba,
tiyere abuba nke àjà-udo nile, tiye-kwa-
ra àjà-ihe-ọñuñu nile nke diri àjà-nsure-
ọku. Ewe dozie òfùfè ulo Jehova.
36 Hezekaia we ñuria, ya na ndi-ya nile,
n'ihi ihe nke Chineke doziri nye ndi ahu:
n'ihi na ọ bu na mberede ka ihe a mere.
30 1 Hezekaia we zigara Israel na
Juda nile ozi, ọzọ kwa, ọ degara
Efraim na Manase akwukwọ-ozi, ka ha
biarue ulo Jehova nime Jerusalem, imere
Jehova, bú Chineke Israel, ememe
ngabiga. 2 Eze we nara idu-ọdu, ya na
ndi-isi-ya, na nkpọkọta Juda nile nime
Jerusalem, ime ememe ngabiga n'ọnwa

nke-abua. 3 N'ihi na ha apugh ime ya
na mḅe ahu, n'ihi na ndi-nchu-aja edogh
onwe-ha nsọ n'ọnu-ọgugu nke gēzuru
ihe ahu, ndi Israel achikọtagh kwa onwe-
ha biarue Jerusalem. 4 Ihe a ziri ezi
n'anya eze na n'anya nkpọkọta Israel
nile. 5 Ha we guzo okwu a, ikwusa
n'Israel nile, site na Bia-sheba we rue
Dan, ka ha bia imere Jehova, bú Chineke
Israel, ememe ngabiga nime Jerusalem:
n'ihi na ha emegh ya dika edeworo ya
n'akwukwọ n'ọtutu mḅe gara aga.
6 Ndi-ọḅa-ọsọ we were akwukwọ-ozi
sitere n'aka eze na ndi-isi-ya jeghari
n'Israel na Juda nile, na dika ihe eze
nyere n'iwu si di, si, Umu Israel,
laghachikutenu Jehova, bú Chineke
Abraham na Aisak na Israel, ka Ọ we
laghachikuru ndi ḅapuru aḅapu ndi
fọduru unu site n'aka ndi-eze Asiria.
7 Unu adi-kwa-la ka nna-unu-hà, na
dika umu-nne-unu, ndi mekpuru
emekpu megide Jehova, bú Chineke
nke ndi bu nna-ha, Ọ we rara ha nye
ibu ihe-iju-anya, dika unu onwe-unu
nāhu. 8 Uḅu a unu ekwesila olu-unu
ike, dika nna-unu-hà mere; ma nyenu
Jehova aka-unu, ba n'ebe nsọ Ya, nke
O doworo nsọ rue mḅe ebigh-ebi, fè-
kwa-nu Jehova, bú Chineke-unu, òfùfè,
ka iwe-Ya nke di ọku we si n'ebe unu
nọ chigharia. 9 N'ihi na asi na unu
alaghachikute Jehova, agēnwe obi-ebere
n'aru umu-nne-unu na umu-unu n'iru
ndi adọtara ha n'agha, ha gābiaghachi
kwa n'ala nka: n'ihi na Jehova, bú
Chineke-unu, nēme amara, nwe kwa
obi-ebere, Ọ gagh-esi kwa n'ebe unu
nọ wezuga iru-Ya, ọ buru na unu
alaghachikute Ya. 10 Ndi-ọḅa-ọsọ ahu
we nāgabiga site n'obodo rue obodo
n'ala Efraim na Manase, we rue
Zebulun: ha we nāchi ha ọchi, leli kwa
ha anya. 11 Otú ọ di, ndikom ufọdu
ndi sitere n'Asha na Manase, site kwa
na Zebulun, ruru ala, we bia Jerusalem.
12 Aka Chineke di kwa na Juda inye
ha otù obi, ime ihe eze na ndi-isi nyere
n'iwu site n'okwu Jehova. 13 Ewe
chikọta ndi bara uba nime Jerusalem
ime ememe achicha ekogh-eko n'ọnwa
nke-abua, bú nkpọkọta bara uba nke-
uku. 14 Ha we bilie wezuga ebe-ichu-
aja nile nke di na Jerusalem, ha wezuga-
kwa-ra ebe nile nke isure ihe-nsure-
ọku nēsi ísi utọ, ha we kpofue ha nime
miri-iyi Kidron. 15 Ha we ḅue anu
ngabiga n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke
ọnwa nke-abua: ma ihere mere ndi-
nchu-aja na ndi Livai, ha we do onwe-
ha nsọ, webata àjà-nsure-ọku n'ulo
Jehova. 16 Ha we guzo n'ebe-nguzo-
ha, dika ikpé-ha si di, dika iwu Moses,
bú onye nke Chineke, si di: ndi-nchu-
aja nāwusa ọbara nke ha natara n'aka
ndi Livai. 17 N'ihi na ha bara uba
nime nkpọkọta ahu, bú ndi nēdogh
onwe-ha nsọ: ndi Livai we buru ndi-isi
n'iḅuru onye ọ bula nādigh ọcha anu
ngabiga, ido ha nsọ nye Jehova.
18 N'ihi na ọtutu ndi Israel, bú ọtutu
ndi sitere n'Efraim na Manase na Isaka
na Zebulun, emegh onwe-ha ka ha di
ọcha, kama ha riri oriri ngabiga otú
anēdegh ya n'akwukwọ. Ma Hezekaia
kpere ekpere bayere ha, si, Ka Jehova,
bú ezi Onye ahu, kpuchiere onye ọ bula
nmehie-ya, 19 bú onye doziworo obi-
ya ichọ Chineke, bú Jehova, Chineke
nke nna-ya-hà, ọ bu ezie na emegh ka ọ
di ọcha dika ime-ka-adi-ọcha nke ebe
nsọ ayi si di. 20 Jehova we ge Hezekaia
nti, me ka ndi Israel diri ndu. 21 Umu
Israel ndi ahuru nime Jerusalem we me
ememe achicha ekogh-eko ubọchi asa
n'ọṅù uku: ndi Livai na ndi-nchu-aja
nēto kwa Jehova kwa-ubọchi, chiri ihe
nādasi udà ike nēto Jehova. 22 Hezekaia
we gwa ndi Livai nile okwu nābà ha
n'obi, bú ndi nwere ezi uche bayere
Jehova. Ha we rie ihe ahu akara àkà
ubọchi asa ahu, nāchu aja, bú àjà-udo,
nēkele kwa Jehova, bú Chineke nke
ndi bu nna-ha. 23 Nkpọkọta ahu nile
we nara idu-ọdu ime ememe ubọchi asa
ọzọ: ha we were ọṅù me ememe ubọchi
asa ọzọ. 24 N'ihi na Hezekaia, bú eze
Juda, buliri nye nkpọkọta ahu nnù oke-
ehi abua na ọgu iri, na nnù aturu iri-na-
asa na ọgu iri; ndi-isi buli-kwa-ra nye
nkpọkọta ahu nnù oke-ehi abua na ọgu
iri, na orú nnù aturu na nnù ise: ndi-
nchu-aja we do onwe-ha nsọ n'uba.
25 Ha we ṅuria, bú nkpọkọta nile nke
Juda, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na
nkpọkọta nile ndi nēsi n'Israel bia, na
ndi-ọbia ndi nēsi n'ala Israel bia, ndi
nēbi kwa na Juda. 26 Ọṅù uku we di
na Jerusalem: n'ihi na site n'ubọchi
Solomon nwa Devid, bú eze Israel, ihe

dika nka adigh nime Jerusalem. 27 Ndi-
nchu-aja, bú ndi Livai, we bilie gọzie
ndi ahu: ewe nu olu-ha, ekpere-ha we
biarue ebe-obibi-Ya di nsọ, rue elu-igwe.
31 1 Ma mḅe emere ka ihe a nile
gwusia, Israel nile ndi ahuru n'ebe
ahu puru jerue obodo nile nke Juda,
tituе ogidi nile, ḅutu kwa Asherim,
kwatu kwa ebe di elu nile na ebe-ichu-
aja nile, me ka ha pua na Juda na
Benjamin nile, n'Efraim kwa na Manase,
rue mḅe emere ka ha gwusia. Umu
Israel nile we laghachi, nwoke ọ bula
n'ihe-onwunwe-ya, rue obodo-ha.
2 Hezekaia we guzo òkè nile nke ndi-
nchu-aja na ndi Livai, dika òkè nile ha si
di, nwoke ọ bula dika òfùfè-ya si di, ma
ndi-nchu-aja ma ndi Livai, ichu aja-
nsure-ọku na àjà-udo, ije ozi, na ikele
ekele, na ito Chineke n'ọnu-uzọ-ama
nile nke ọmuma-ulo-ikwū Jehova. 3 O
guzo-kwa-ra òkè eze sitere n'àkù-ya iji
chu aja-nsure-ọku, bú aja-nsure-ọku
nke ututu na nke anyasi, na aja-nsure-
ọku anāchu n'ubọchi-izu-ike nile, na
nke anāchu n'ọnwa ọhu nile, na nke
anāchu na mḅe nile akara àkà, dika
edeworo ya n'iwu Jehova. 4 Ọ we si
ndi Juda, bú ndi bi na Jerusalem, ka ha
nye òkè ndi-nchu-aja na ndi Livai, ka
ha we di ike n'iwu Jehova. 5 Ma mḅe
ekwusara okwu ahu, umu Israel nyere
nkpuru mbu nke ọka, na nke manya-vine
ọhu, na nke manu, na nke manu-añu, na
nke ihe-ọmume nile nke ubi, n'uba; otù
uzọ n'uzọ iri nke ihe nile ka ha bubatara
n'uba. 6 Umu Israel na Juda, ndi bi
n'obodo Juda nile, ndi ahu bubata-kwa-
ra otù uzọ n'uzọ iri nke igwè ehi na igwè
ewu na aturu, na otù uzọ n'uzọ iri
nke ihe nsọ nke edoro nsọ nye Jehova,
bú Chineke-ha, ha we tiye ha n'obo
n'obo. 7 N'ọnwa nke-atọ ka ha
malitere itọ ntọ-ala nke obo ahu, n'ọnwa
nke-asa ka ha tubiri ha. 8 Hezekaia
na ndi-isi we bia hu obo nile, gọzie
Jehova, na ndi-Ya, bú Israel.
9 Hezekaia we jua ndi-nchu-aja na ndi
Livai ajuju bayere obo ahu. 10 Azaraia,
bú onye-isi-nchu-aja, nke ulo Zedok, we
gwa ya, si, Site na mḅe ha malitere
ibubata àjà-nbuli n'ulo Jehova, ayi
erijuwo afọ, ritọ kwa ihe n'uba: n'ihi na
Jehova agọziwo ndi-Ya; ma nke fọduru
bu ọtutu ihe nile a. 11 Hezekaia we si
ka edozie ime-ulo n'ulo Jehova; ha we
dozie ha. 12 Ha we bubata àjà-nbuli,
na otù uzọ n'uzọ iri, na ihe nsọ nile,
n'ikwesi-ntukwasi-obi: ma otù onye-
ndú nāchi ha bu Konanaia onye Livai,
Shimai nwa-nne-ya bu kwa nke-abua.
13 Na Jehiel, na Azazaia, na Nehat, na
Asahel, na Jerimot, na Jozabad, na Eliel,
na Ismakia, na Mehat, na Benaia, bú
ndi-nlekọta n'okpuru aka Konanaia na
Shimai nwa-nne-ya, site n'otú Hezekaia,
bú eze, na Azaraia, bú onye-ndú ulo
Chineke, mere ha ndi-nlekọta. 14 Kore
nwa Imna, bú onye Livai, onye-ọnu-uzọ-
ama n'akuku ọwuwa-anyanwu, bu onye-
isi onyinye-afọ-ofufo Chineke, inye àjà-
nbuli Jehova na ihe nsọ kachasi ihe
nsọ nile. 15 Iden, na Miniamin, na
Jeshua, na Shemaia, na Amaraia, na
Shekanaia, nọ kwa n'aka-ya, n'obodo
ndi-nchu-aja, n'ọnọdu-ha, bú nke ndi
kwesiri ntukwasi-obi, inye umu-nne-ha
ihe n'òkè, bú inye onye ntà otú anēnye
onye uku: 16 nāgugh ndi di n'akwukwọ-
osuso-ọmumu-ha nke ndikom, site na
ndi ḅara arọ atọ we ga n'iru, bú onye ọ
bula nke nāba n'ulo Jehova, ilu ọlu
ubọchi n'ubọchi-ya, ifè òfùfè-ha n'ihe-
ndebe nile ha dika òkè nile ha si di;
17 na ndi di n'akwukwọ-osuso-ọmumu
nke ndi-nchu-aja dika ulo nke ndi bu
nna-ha si di, na ndi Livai site na ndi
ḅara orú arọ we ga n'iru, n'ihe-ndebe
nile ha n'òkè nile ha; 18 na ndi di
n'akwukwọ-osuso-ọmumu n'etiti umu-
ntakiri-ha nile, na ndinyom-ha, na
umu-ha ndikom, na umu-ha ndinyom,
nime nkpọkọta Israel nile: n'ihi na
n'ọnọdu-ha, bú nke ndi kwesiri ntukwasi-
obi, ka ha doro onwe-ha nsọ n'idi-nsọ:
19 umu Eron kwa, bú ndi-nchu-aja, ndi
nọ n'ọhia nke ebe-ita-nri obodo-ha,
n'obodo nile ọ bula, ha nwere ndikom
ndi akpọrọ n'aha n'aha, inye ndikom
nile n'etiti ndi-nchu-aja òkè-ha, inye
kwa ndi nile ndi di n'akwukwọ-osuso-
ọmumu n'etiti ndi Livai. 20 Hezekaia
we me otú a nime Juda nile; ọ we me
ezi ihe na nke ziri ezi na ezi-okwu n'iru
Jehova, bú Chineke-ya. 21 Ma n'ọlu ọ
bula nke ọ malitere n'òfùfè nke ulo
Chineke, na n'iwu, na n'ihe nile
enyere n'iwu, ichọ Chineke-ya, ọ bu
obi-ya nile o ji me ya, ihe we gara ya
nke-ọma.

32 1 Mḅe ihe ndia na ezi-okwu a
gasiri, Senakerib, bù eze Asiria,
biara, ba nime Juda, we ma ulo-ikwū-ya
imegide obodo nile ewusiri ike, si na o
gētipù ha nye onwe-ya. 2 Hezekaia we
hu na Senakerib abiawo, che iru ibuso
Jerusalem agha, 3 ọ we me ndi-isi-ya
na ndi-dike-ya ka ha dua ya ọdu, iḅochi
miri nke isi-iyi nile nke di n'azu obodo;
ha we yere ya aka. 4 Ewe chikọta ndi di
ọtutu, ha we ḅochie isi-iyi nile, na miri-
iyi ahu nke nērùsi ike n'etiti ala-ha, si,
N'ihi gini ka ndi-eze Asiria gābia, hu
ọtutu miri? 5 Ọ we me onwe-ya ka ọ
di ike, we wuzie mḅidi nile nke etipùru
etipù, ọ we wulie ya rue ulo-elu-ya nile,
wu kwa mḅidi ọzọ n'azu, me ka Milo,
nke di n'obodo Devid, di ike, ọ me-kwa-
ra ihe-agha na ọta n'uba. 6 Ọ we do
ndi-ọchi-agha ka ha buru ndi-isi ndi-
ya, ọ we chikọta ha n'ebe ọ nọ n'amà
nke ọnu-uzọ-ama obodo, gwa ha okwu
nābà n'obi-ha, si, 7 Dinu ike nwe
kwa ume, unu atula egwu atu-kwa-la
ujọ n'ihi eze Asiria, ma-ọbu n'ihi igwè
ahu nile nke nọyere ya: n'ihi na nke
nọyere ayi di ọtutu kari nke nọyere ya:
8 nke nọyere ya bu ogwe-aka nke anu-
aru; ma Nke nọyere ayi bu Jehova,
Chineke-ayi, iyere ayi aka na ibu
agha nile ayi. Ndi Juda we dabere
onwe-ha n'elu okwu nile nke Hezekaia,
bù eze Juda.
9 Mḅe nka gasiri, Senakerib, bù eze
Asiria, zigara ndi-orù-ya na Jerusalem,
(ma ya onwe-ya nānọchigide Lekish
n'agha, ya na ndi nile ọ nāchi,) jekuru
Hezekaia, bú eze Juda, jekuru kwa Juda
nile ndi nọ na Jerusalem, si, 10 Otù a
ka Senakerib, bù eze Asiria, siri, N'ihe
gini ka unu onwe-unu nātukwasi obi,
unu we nānọdu n'ebe ewusiri ike, bù
nime Jerusalem? 11 Hezekaia, ọ digh-
akpali unu, ira unu nye ka unu nwua site
n'oké unwu, site kwa n'akpiri-ikpọ-nku,
si, Jehova, bù Chineke-ayi, gānaputa ayi
n'ọbu-aka eze Asiria? 12 Ọ bugh
Hezekaia ahu wezugara ebe-Ya nile di
elu na ebe-ichu-aja-Ya nile, gwa Juda,
gwa kwa Jerusalem, si, Ọ bu n'iru otù
ebe-ichu-aja ka unu gākpọ isi ala, ọ bu
kwa n'elu ya ka unu gēsure ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ? 13 Ùnu amagh ihe
m'mere ndi nile nke ala ọzọ nile, mu
onwem na nnam-hà? chi mba nile nke
ala ọzọ nile, hà puru inaputa ala-ha
n'akam ma-ọli? 14 Ọ bu onye n'etiti
chi nile nke mba ndia, bú ndi nnam-
hà wezugara ka ebibie ha, nke puru
inaputa ndi-ya n'akam, na Chineke-
unu puru inaputa unu n'akam? 15 Ma
uḅu a unu ekwela ka Hezekaia rafue
unu, kpali kwa unu otù a, unu ekwe-
kwa-la ya: n'ihi na ọ digh chi ọ bula
nke mba ọ bula ma-ọbu ala-eze ọ bula
puru inaputa ndi-ya n'akam, ma-ọbu
n'aka nnam-hà: n'ezie Chineke-unu
agagh - anaputa kwa unu n'akam.
16 Ndi-orù-ya kwu-kwa-ra okwu ọzọ
imegide Jehova, bù Chineke, na
imegide orù-Ya, bù Hezekaia. 17 Ọ
de-kwa-ra akwukwọ, ita Jehova, bù
Chineke Israel, uta, na ikwu okwu
megide Ya, si, Dika chi mba nile nke
ala ọzọ nile, ndi nānaputagh ndi-ha
n'akam, otù a Chineke Hezekaia agagh-
anaputa ndi-ya n'akam. 18 Ha we
were okè olu kpọ ndi Jerusalem ndi nọ
n'elu mḅidi òkù n'asusu ndi-Ju, ime
ka ha tua egwu, na ime ka ha ma jijiji;
ka ha we were obodo-ha. 19 Ha we
kwue okwu bayere Chineke Jerusalem,
dika ha si ekwu okwu bayere chi nile nke
ndi uwa, bù ọlu aka madu. 20 Hezekaia,
bú eze, na Aisaia nwa Emoz, bù onye-
amuma, we kpe ekpere bayere ihe a, we
tikue elu-igwe. 21 Jehova we ziga
mọ-ozi, ọ we kpochapu ndi-dike nile bu
dinkpà, na ndi-ndù na ndi-isi, n'ọmuma-
ulo-ikwū nke eze Asiria. Ọ we were
ihere iru laghachi n'ala-ya. Ọ we ba
n'ulo chi-ya, ndi siri na ngiri-afọ-ya we
were mma-agha me ka ọ da nwua n'ebe
ahu. 22 Jehova we zọputa Hezekaia na
ndi bi na Jerusalem n'aka Senakerib, bù
eze Asiria, na n'aka madu nile, we nēdu
ha buruburu. 23 Ọtutu madu nēbute-
kwa-ra Jehova onyinye-inata-iru-ọma,
rue Jerusalem, ha nēbute-kwa-ra
Hezekaia, bú eze Juda, ihe di okè ọnu-
ahia: ewe bulie ya elu n'anya mba nile
mḅe ihe ndia gasiri.
24 Na mḅe ahu Hezekaia riara ọria
rue inwu anwu: ọ we kpere Jehova; Ọ
we gwa ya okwu, nye ya ihe-ebube.
25 Ma ọ bugh dika nmeso emesoro ya
ka Hezekaia nyeghachiri; n'ihi na obi-ya
di elu: iwe we dikwasi ya, dikwasi kwa
Juda na Jerusalem. 26 Hezekaia we
ruru ala n'ihi idi-elu nke obi-ya, ya

onwe-ya na ndi bi na Jerusalem, iwe
Jehova abiakwasigh kwa ha n'ubọchi
Hezekaia. 27 Hezekaia we nwe àkù na
nsọpuru riri nne nke-uku: ọ we mere
onwe-ya ulo-àkù idebe ọla-ọcha, na idebe
ọla-edo, na idebe nkume di oké ọnu-ahia,
na idebe uda di iche iche, na idebe ọta,
na idebe ihe nile anāchọsi ike; 28 ọ me-
kwa-ra ulo nchikọbata-ihe idebe ọmume
ọka na manya-vine ọhu na manu; na ulo
anu nile ọ bula di iche iche, na igwè aturu
n'ulo-anu. 29 Ọ we mere onwe-ya
obodo di iche iche, na ihe-nnweta, bú
igwè ewu na aturu na igwè ehi, n'uba:
n'ihi na Chineke nyere ya àkù bara uba
nke-uku. 30 Hezekaia nka ḅochi-kwa-
ra isi-iyi miri Gaihon di n'elu, we me
ka miri ahu rùdazie n'akuku Ọdida-
anyanwu obodo Devid. Ihe nāga-
kwa-ra Hezekaia nke-ọma n'ọlu-ya nile.
31 Otú ọ di, n'okwu ndi-ukọ nke ndi-isi
Babilon, ndi zitere ya ozi iju ajuju bayere
ihe-ebube nke mere n'ala, Chineke
rapuru ya inwa ya, ka Ọ we mara ihe
nile di n'obi-ya. 32 Ma ihe nile
Hezekaia mere nke fọduru, na ọlu-
ebere-ya nile, le, edewo ha n'ọhù Aisaia
nwa Emoz, bú onye-amuma, n'akwukwọ
ndi-eze Juda na Israel. 33 Hezekaia we
so nna-ya-hà dina n'ọnwu, ha we lie ya
n'ebe-nrigo nke íli umu Devid. Juda
nile na ndi bi na Jerusalem we mere ya
ihe-nsọpuru n'ọnwu-ya. Manase nwa-
ya we buru eze n'ọnọdu ya.

33 1 Manase ḅara arọ iri na abua
mḅe ọ malitere ibu eze; ọ we buru
eze ọgu arọ abua na iri na ise nime
Jerusalem. 2 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova, dika ihe-árú nile nke mba ọzọ
si di, bú ndi Jehova napuru ala-ha n'iru
umu Israel. 3 Ebe di elu nke Hezekaia
nna-ya kwaturu, o wue ha ọzọ; o guzo-
kwa-ra ebe-ichu-aja nye Bealim, me
kwa Asherot, kpọ kwa isi ala nye usu
nile nke ihe elu-igwe, fè ha òfùfè. 4 O
wu-kwa-ra ebe-ichu-aja di iche iche
n'ulo Jehova, nke Jehova siri, Nime
Jerusalem ka aham gādi rue mḅe ebigh-
ebi. 5 O wu-kwa-ra ebe-ichu-aja nye
usu nile nke ihe elu-igwe n'ogige abua
nke ulo Jehova. 6 Onye ahu me-kwa-
ra ka umu-ya ndikom gabiga nime ọku
nime ndagwurugwu nwa Hinom: o ji-
kwa-ra igwe-oji tu isi ọma na isi ọjọ, ọ
ḅa-kwa-ra afa, me ihe-mḅasi, meso onye
nāju mọ ihe na ndi-dibia-afa: ọ mere ihe
jọrọ njọ n'anya Jehova ri nne, ikpasu Ya
iwe. 7 Ọ dọba-kwa-ra arusi apiri api
nke oyiyi-ihe ahu, bú nke ọ mere, n'ulo
Chineke, bú nke Chineke siri Devid, si
kwa Solomon nwa-ya, N'ulo a, na nime
Jerusalem, nke M'rọputaworo n'ebo
nile nke Israel, ka M'gētiye aham rue
mḅe ebigh-ebi: 8 M'gagh-esi kwa
n'elu ala nke M'guzoro nye nna-unu-hà
wezuga ukwu Israel ọzọ: nání ọ buru na
ha elezi anya ime ihe nile nke M'nyeworo
ha n'iwu, bú iwu ahu nile na ukpuru nile
na ikpé nile nke sitere n'aka Moses.
9 Manase we me ka Juda na ndi bi na
Jerusalem sihie uzọ, ime ihe ọjọ kari mba
ọzọ, bú ndi Jehova kpochapuru n'iru
umu Israel. 10 Jehova we gwa Manase
okwu, gwa kwa ndi-ya: ma ha aṅagh nti.
11 Jehova we me ka ndi-isi usu-ndi-
agha nke eze Asiria nwere biakwasi ha,
ha we jide Manase n'ọhia-ogwu, were
ihe ọla cji ke ukwu aḅu ke ya aḅu, me ka
ọ jerue Babilon. 12 Ma mbe anākpaḅu
ya, ọ chọ ka iru Jehova, bú Chineke-ya,
dajua, we ruru ala nke-uku n'iru
Chineke nke nna-ya-hà. 13 Ọ we kpere
Ya; Ọ we kwe ka ọ riọta ihe ọ riọrọ,
we nuru aririọ-amara-ya, me ka ọ lata
na Jerusalem ba n'ala-eze-ya. Manase
we mara na Jehova, Ya onwe-ya, bu
Chineke.
14 Mḅe ihe ndia gasiri, o wuere obodo
Devid mḅidi n'azu mḅidi-ya, n'akuku
Ọdida-anyanwu nke Gaihon, nime
ndagwurugwu, we rue nbata n'ọnu-uzọ-
ama azù; ọ ḅa kwa Ofel buruburu, me
ka ọ di elu nke-uku: o do-kwa-ra ndi-isi
usu-ndi-agha n'obodo nile ewusiri ike
nime Juda. 15 Ọ wezuga-kwa-ra chi
nile nke ala ọzọ, si kwa n'ulo Jehova
wezuga oyiyi-ihe ahu, ya na ebe-ichu-
aja nile nke o wuru n'ugwu ulo Jehova,
na nime Jerusalem, o kpofue ha n'azu
obodo. 16 O wue ebe-ichu-aja Jehova,
chua n'elu ya aja, bú àjà-udo na àjà-
ekele, ọ si Juda ka ha fè Jehova, bú
Chineke Israel, òfùfè. 17 Otú ọ di, ndi
Juda nọ nāchu aja n'ebe di elu nile, ma ọ
bu nání nye Jehova, bú Chineke-ha.
18 Ma ihe nile Manase mere nke fọduru,
na ekpere-ya ọ kpere Chineke-ya, na
okwu nile nke ndi-ọhu-uzọ, bú ndi
gwara ya okwu n'aha Jehova, bú
Chineke Israel, le, edewo ha n'akwukwọ

ihe ndi-eze Israel mere. 19 Ekpere-ya
kwa, na otú ekwere ka ọ riọta ihe, na
nmehie-ya nile, na nmekpu-ya, na ebe
nile nke o wuru ebe di elu nime ha, guzo
kwa Asherim na arusi apiri api, tutu o
ruru ala: le, edewo ha n'akwukwọ okwu
Hozai. 20 Manase we so nna-ya-hà
dina n'ọnwu, ha we lie ya n'ulo-ya:
Emon nwa-ya we buru eze n'ọnọdu ya.
21 Emon ḅara orú arọ na abua mḅe
ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ
abua nime Jerusalem. 22 Ọ me ihe
jọrọ njọ n'anya Jehova, dika Manase,
bú nna-ya, mere: Emon we chuara arusi
nile apiri api, bú nke Manase nna-ya
mere, aja, we fè ha òfùfè. 23 Ma o
rurugh ala n'iru Jehova, dika Manase,
bú nna-ya, ruru ala; kama Emon nka
mere ka ikpe ma ya ri nne. 24 Ndi-orù-
ya we kekọta onwe-ha imegide ya, ha
we me ka ọ nwua n'ulo-ya. 25 Ndi ala
ahu we tiḅue ndi nile nēkekọta onwe-ha
imegide eze, bú Emon: ndi ala ahu we
me Josaia nwa-ya eze n'ọnọdu ya.
34 1 Josaia ḅara arọ asatọ mḅe ọ
malitere ibu eze; ọ we buru eze
orú arọ na iri na otú nime Jerusalem.
2 Ọ me ihe ziri ezi n'anya Jehova, je
ije n'uzọ nile nke Devid nna-ya, ọ
wezugagh kwa onwe-ya n'aka-nri ma-
ọbu n'aka-ekpe. 3 Ma n'arọ nke-asatọ
nke ọ bu eze, mḅe ya onwe-ya nọ na
nwata, ọ malitere ichọ Chineke nke
Devid nna-ya: n'arọ nke-iri-na-abua ka
ọ malite-kwa-ra ime Juda na Jerusalem
ka ha di ọcha pua n'ebe di elu nile, na
Asherim, na arusi nile apiri api, na arusi
nile awuru awu. 4 Ha we kwatue ebe-
ichu-aja Bealim n'iru ya; o ḅutue arusi-
anyanwu nile, nke di n'ebe di elu n'elu
ha; o tipia-kwa-ra Asherim, na arusi
nile apiri api, na arusi nile awuru awu,
ọ supia ha, fesa n'elu íli ndi nāchuru ha
aja. 5 O sure ọkpukpu nke ndi-nchu-
aja n'elu ebe-ichu-aja-ha, me ka Juda
na Jerusalem di ọcha. 6 Ọ me-kwa-ra
otú a n'obodo nile nke Manase na
Efraim na Simeon, we rue Naftali, nime
nkpọnkpọ-ebe-ha nile buruburu. 7 Ọ
kwatue ebe-ichu-aja nile, tipia Asherim
na arusi nile apiri api, ha we ghọ uzuzu,
o ḅutu-kwa-ra arusi-anyanwu nile n'ala
Israel nile, we lata na Jerusalem.
8 Ma n'arọ nke-iri-na-asatọ nke ọ bu
eze, mḅe ọ mesiri ka ala-ya na ulo ahu
di ọcha, o zigara Shefan nwa Azalia, na
Maaseia, bú onye-isi obodo ahu, na Joa
nwa Joahaz, bú onye-ncheta, ime ulo
Jehova, bú Chineke-ya, ka ọ di ike.
9 Ha we biakute Hilkaia, bú onye-isi-
nchu-aja, nye ya ego ahu nke anēwebata
n'ulo Chineke, nke ndi Livai, bú ndi
nēche nbata-uzọ, chikọtara n'aka ndi
Manase na Efraim, na n'aka ndi nile
fọduru nke Israel, na n'aka Juda na
Benjamin nile na ndi bi na Jerusalem.
10 Ha we nye ya n'aka ndi nēje ozi ahu,
bú ndi nēlekọta ihe n'ulo Jehova; ndi
nēje ozi ahu, bú ndi nālu ọlu n'ulo
Jehova, we nye ya iji mezi ebe etipúru
etipú na ime ka ulo ahu di ike; 11 ha
we nye ya ndi-ọkà n'osisi, nye kwa ndi
nēwu ulo, iji zuta nkume awara awa, na
osisi iji me ihe-njikọta, na ijikọta ulo nile
nke ndi-eze Juda bibiri. 12 Ndikom
ahu nālu ọlu n'ikwesi-ntukwasi-obi
n'ozi ahu: ndi-nlekọta-ha bu kwa Jahat
na Obadaia, ndi Livai, ndi sitere n'umu
Merari; na Zekaraia na Meshulam, ndi
sitere n'umu ndi Kohat, ibu ndi-isi: na
ndi Livai ọzọ, bú ndi nile nwe nghọta
n'ihe abù. 13 Ha bu kwa ndi-isi nke
ndi-ibu, ha nēdu kwa ndi nile nēje ozi
ifè òfùfè ọ bula: ufọdu nime ndi Livai
bu kwa ndi-ode-akwukwọ, na ndi-odozi-
okwu, na ndi-ọnu-uzọ-ama. 14 Ma
mḅe ha nēweputa ego ahu nke anēwebata
n'ulo Jehova, Hilkaia, bú onye-nchu-
aja, chọtara akwukwọ iwu Jehova nke
enyere site n'aka Moses. 15 Hilkaia we
za, si Shefan, bú ode-akwukwọ,
Achọtawom akwukwọ iwu ahu n'ulo
Jehova. Hilkaia we nye Shefan
akwukwọ ahu. 16 Shefan we būru
akwukwọ ahu biakute eze, ọzọ kwa, ọ
weghachiri eze okwu, si, Ihe nile
enyere n'aka ndi-orù-gi, ha nēme ya.
17 Ha awupuwo kwa ego nke anāchọta
n'ulo Jehova, ha we nye ya n'aka ndi-
nlekọta ahu, na n'aka ndi nēje ozi ahu.
18 Shefan, bú ode-akwukwọ, we gosi
eze, si, Hilkaia, bú onye-nchu-aja,
enyewom otú akwukwọ. Shefan we
gua ya n'iru eze. 19 O rue, mḅe eze
nuru okwu nile nke iwu ahu, na ọ dọwara
uwe-ya nile. 20 Eze we nye Hilkaia, na
Ahaikam nwa Shefan, na Abdon nwa
Maika, na Shefan, bú ode-akwukwọ, na
Asaia, bú orù eze, iwu, si, 21 Jenu,
juaram Jehova ase, ju-kwa-ra ndi fọduru

n'Israel na nime Juda, bayere okwu nile
nke akwukwọ a nke achọtaworo: n'ihi
na ọnuma Jehova di uku, bú nke
awusaworo ayi, n'ihi na nna-ayi-hà
edebegh okwu Jehova, ime dika ihe nile
si di nke edeworo n'akwukwọ a.
22 Hilkaia, na ndi ahu eze gwara, we
jekuru Hulda, bú onye-amuma-nwayi,
nwunye Shalum nwa Tokhat, nwa
Hasra, onye nēdebe uwe ndi-nchu-aja;
(ma nwayi ahu nēbi na Jerusalem
n'obodo nke-abua;) ha we gwa ya okwu
otú a. 23 Ọ si ha, Otú a ka Jehova, bú
Chineke Israel, siri: Sinu nwoke ahu nke
ziri unu biakutem, 24 Otú a ka
Jehova siri, Le, M'nēme ka ihe ọjọ
biakwasi ebe a, biakwasi kwa ndi bi
nime ya, bú nkọcha nile nke edeworo
n'akwukwọ ahu nke ha guworo n'iru
eze Juda: 25 n'ihi na ha arapuwom, we
surere chi di iche iche ọzọ ihe-nsure-
ọku nēsi ísi utọ, ka ha we were ọlu nile
nke aka-ha kpasuem iwe; ewe wusa
ọnumam n'ebe a, agagh-emenyu kwa ya.
26 Ma eze Juda, onye nēzite unu iju
Jehova ase, otú a ka unu gāsi ya, Otú a
ka Jehova, bú Chineke Israel, siri:
Okwu ndia nke i nuworo, 27 n'ihi na
obi-gi di nrò, i we ruru ala n'iru
Chineke, mḅe i nuru okwu-Ya nile
megide ebe a, megide kwa ndi bi nime
ya, i we ruru ala n'irum, dọwa kwa uwe-
gi nile, kwa ákwá n'irum; Mu onwem
anuwo kwa, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 28 Le, M'gāchikọta gi na nna-gi-
hà n'ala-mọ, agāchikọta kwa gi na ndi
ọzọ je n'íli-gi n'udo, anya-gi agagh-ele
kwa ihe ọjọ a nile nke Mu onwem nēme
ka ọ biakwasi ebe a, biakwasi kwa ndi bi
nime ya. Ha we weghachiri eze okwu.
29 Eze we ziga, chikọta ndi-okenye
nile nke Juda na Jerusalem. 30 Eze we
rigorue ulo Jehova, ya na ndikom nile
nke Juda, na ndi bi na Jerusalem, na
ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ndi Juda
nile, site n'onye uku we rue onye ntà; ọ
we gua na nti-ha okwu nile nke akwukwọ
ọḅuḅa-ndu ahu nke achọtaworo n'ulo
Jehova. 31 Eze we guzo n'ọnọdu-ya,
ḅa ndu n'iru Jehova, ijeso Jehova, na
iwere obi-ya nile na nkpuru-obi-ya nile
debe ihe nile Ọ nyere n'iwu, na ihe-àmà-
Ya nile, na ukpuru-Ya nile, ime okwu
nile nke ọḅuḅa-ndu nka nke edeworo
n'akwukwọ a. 32 Ọ we me onye ọ bula
ahuru na Jerusalem na Benjamin ka e
guzo. Ndi bi na Jerusalem we me dika
ọḅuḅa-ndu Chineke si di, bú Chineke
nke ndi bu nna-ha. 33 Josaia we si
n'ala nile nke umu Israel nwere wezuga
ihe-árú nile, me ndi nile ahuru n'Israel
ka ha fè òfùfè, ọbuná ifè Jehova, bú
Chineke-ha, òfùfè. Ubọchi-ya nile ha
esigh n'iso Jehova, bù Chineke nke ndi
bu nna-ha, wezuga onwe-ha.

35 1 Josaia we mere Jehova ememe
ngabiga nime Jerusalem: ha we
ḅue anu ngabiga n'ubọchi nke-iri-na-
anọ nke ọnwa mbu. 2 Ọ we guzo ndi-
nchu-aja n'ihe-ndebe nile ha, me ka ha
di ike ifè òfùfè ulo Jehova. 3 Ọ si ndi
Livai, bú ndi nēme Israel nile ka ha
ghọta ihe, ndi di nsọ n'ebe Jehova nọ,
Tiyenu iḅe nsọ n'ulo ahu nke Solomon
nwa Devid, bú eze Israel, wuru; ibu
agagh-adiri unu n'ubu: uḅu a fènu
Jehova, bú Chineke-unu, na ndi-Ya, bú
Israel, òfùfè. 4 Dozi-kwa-nu onwe-
unu dika ulo nna-unu-hà si di n'òkè nile
unu, dika odide-akwukwọ Devid, bú
eze Israel, si di, na dika odide-akwukwọ
Solomon nwa-ya si di. 5 Guzo-kwa-
nu n'ebe nsọ dika nkewa nile nke ulo
nke ndi bu nna umu-nne-unu si di, bú
umu ndi Israel, na òkè ulo nna ndi Livai.
6 Ḅu-kwa-nu anu ngabiga, do kwa
onwe-unu nsọ, dozi-kwa-ra umu-nne-
unu ihe, ime dika okwu Jehova, site n'aka
Moses, si di. 7 Josaia we bulie nye umu
ndi Israel, bú ndi nile ahuru n'ebe ahu,
igwè ewu na aturu, bú umu-aturu na
umu-ewu, ha nile bu iji chu aja-ngabiga,
ọnu-ọgugu-ha ra ka orú nnù uzọ atọ na
nnù iri-na-ise, na nnù oke-ehi asa na
ọgu iri: ndia sitere n'àkù eze. 8 Ndi-
isi-ya buli-kwa-ra onyinye-afọ-ofufo
nye ndi ahu, bù ndi-nchu-aja na ndi
Livai. Hilkaia na Zekaraia na Jehiel,
bú ndi-ndú ulo Chineke, nyere ndi-
nchu-aja nnù ewu na aturu isi na ọgu
iri, na ọgu ehi iri-na-ise, iji chu aja-
ngabiga. 9 Konanaia kwa, na Shemaia
na Netanel, bú umu-nne-ya, na
Hashabaia na Jeiel na Jozabad, bú ndi-isi
nke ndi Livai, buliri nye ndi Livai nnù
ewu na aturu iri-na-abua na ọgu iri,
na nnù ehi na ọgu ise, iji chu aja-
ngabiga. 10 Ewe dozie òfùfè ahu, ndi-
nchu-aja we guzo n'ebe-nguzo-ha, na
ndi Livai n'òkè nile ha, dika ihe eze

nyere n'iwu si di. 11 Ha we ḇue anu
ngabiga ahu, ndi-nchu-aja we wusa
ọbara nke ha natara n'aka-ha, ndi Livai
we nāḇa akpukpọ-ha. 12 Ha we wezuga
àjà-nsure-ọku, inye ha dika nkewa nile
nke ulo nke ndi bu nna umu ndi Israel
si di, iweta ha nso Jehova, dika edeworo
ya n'akwukwọ Moses. Otù a ka eme-
kwa-ra ehi. 13 Ha we were ọku sie anu
ngabiga dika ikpé-ya si di: ma ha siri ihe
nsọ ọzọ nile n'ite, na n'ite isi miri, na
n'ite-ofè, būru ha ḇakuru umu ndi
Israel nile. 14 Emesia ha we doziere
onwe-ha, dozi-kwa-ra ndi-nchu-aja;
n'ihi na ndi-nchu-aja, bù umu Eron, nọ
n'isure àjà-nsure-ọku na abuba rue abali:
ndi Livai we doziere onwe-ha, dozi-kwa-
ra ndi-nchu-aja, bù umu Eron. 15 Ndi-
ọbù-abù, bù umu Esaf, nọ kwa n'ebe-
nguzo-ha, dika ihe Devid, na Esaf, na
Himan, na Jedutun, bù onye-ọhu-uzọ
eze, nyere n'iwu si di; ndi-ọnu-uzọ-ama
nọ kwa n'ọnu-uzọ-ama nile ọ bula: ha
enwegh ike isi n'òfùfè-ha wezuga onwe-
ha, kama umu-nne-ha, bù ndi Livai,
doziri ihe nye ha. 16 Ewe dozie òfùfè
nile nke Jehova n'ubọchi ahu, ime
ememe ngabiga, na isure àjà-nsure-ọku
n'elu ebe-ichu-aja nke Jehova, dika ihe
eze, bù Josaia, nyere n'iwu si di.
17 Umu Israel ndi ahuru n'ebe ahu
we me ememe ngabiga na mḇe ahu, na
ememe achicha ekogh-eko ubọchi asa.
18 Emegh kwa ememe ngabiga dika
nka n'Israel site ubọchi Samuel, bù
onye-amuma; ọ digh kwa eze Israel ọ
bula mere ememe ngabiga dika ememe
ngabiga ahu nke Josaia mere, ya na ndi-
nchu-aja, na ndi Livai, na Juda na
Israel nile ahuru n'ebe ahu, na ndi bi na
Jerusalem. 19 Ọ bu n'arọ nke-iri-na-
asatọ nke ọbubu-eze Josaia ka emere
ememe ngabiga nka.
20 Mḇe ihe a nile gasiri, mḇe Josaia
dozisiri ulo Chineke, Neko, bù eze Ijipt,
rigoro ibuso Kakemish n'akuku Yufretis
agha: Josaia we pua izute ya. 21 Ọ we
zigara ya ndi-ozi, si, Gini ka mu na gi
nwekọrọ, eze Juda? ọ bugh imegide gi
onwe-gi ka m'biaworo ta, kama ijekuru
ulo ahu nke m'nēbuso ha agha: ma
Chineke siri ka m'me ngwa: gi onwe-gi
ra aka-gi n'ebe Chineke nọ, Onye
nọyerem, ka Ọ ghara ibibi gi. 22 Ma
Josaia esigh n'ebe ọ nọ chigharia iru-ya,
kama o nwoghariri onwe-ya ibuso ya
agha, ọ gegh kwa nti okwu Neko, bù nke
sitere n'ọnu Chineke, ọ we bia ibu agha
nime ndagwurugwu Megido. 23 Ndi-
ọḇa-uta we ḇa eze, bù Josaia; eze we si
ndi-orù-ya, Bubiganum; n'ihi na ọria
nāriam nke-uku. 24 Ndi-orù-ya we si
n'uḇọ-ala ahu bubiga ya, me ka ọ nọdu
n'uḇọ-ala nke-abua nke ọ nwere, ha we
me ka ọ jerue Jerusalem; ọ we nwua,
elie ya n'ilì nna-ya-hà. Juda na Jerusalem
nile we ruere Josaia ùjù. 25 Jeremaia
we bùara Josaia abù-ákwá: ndi-abù
ndikom na ndi-abù ndinyom nile we
nēkwu okwu bayere Josaia rue ta n'abù-
ákwá-ha; ha we tiye ha ibu ukpuru
n'ebe Israel nọ: ma, le, edewo ha
n'akwukwọ abù-ákwá. 26 Ma ihe nile
Josaia mere nke fọduru, na ọlu-ebere-ya
nile, dika ihe edeworo n'iwu Jehova si
di, 27 na ihe nile ọ mere, nke-mbu na
nke-ikpe-azu, le, edewo ha n'akwukwọ
ndi-eze Israel na Juda.
36 1 Ndi ala ahu we kuru Jehoahaz
nwa Josaia, me ya eze n'ọnọdu
nna-ya nime Jerusalem. 2 Joahaz ḇara
orù arọ na atọ mḇe ọ malitere ibu eze;
ọ we buru eze ọnwa atọ nime Jerusalem.
3 Eze Ijipt we wezuga ya nime
Jerusalem, rie ala ahu nra ọgu talent
ọla-ọcha ise na otù talent ọla-edo.
4 Eze Ijipt we me Elaiakim, bù nwa-
nne-ya, eze Juda na Jerusalem, gugharia
ya aha Jehoiakim. Neko we were
Joahaz nwa-nne-ya, me ka ọ biarue
Ijipt.
5 Jehoiakim ḇara orù arọ na ise mḇe
ọ malitere ibu eze; ọ we buru eze arọ iri
na otù nime Jerusalem: ọ me ihe jọrọ
njọ n'anya Jehova, bù Chineke-ya.
6 Nebukadneza, bù eze Babilon, we
rigota imegide ya, were ihe ọla eji ke
ukwu aḇu ke ya aḇu, ime ka ọ jerue
Babilon. 7 Nebukadneza we chiri
ufọdu n'ihe ulo Jehova chibata na
Babilon, o tiye ha n'ulo uku ya nime
Babilon. 8 Ma ihe nile Jehoiakim mere
nke fọduru, na ihe-àrù-ya nile nke ọ
mere, na ihe achọputaworo imegide ya,
le, edewo ha n'akwukwọ ndi-eze Israel
na Juda: Jehoiakin nwa-ya we buru eze
n'ọnọdu-ya.
9 Jehoiakin ḇara arọ asatọ mḇe ọ
malitere ibu eze: ọ we buru eze ọnwa atọ
na ubọchi iri nime Jerusalem: ọ me ihe

jọrọ njọ n'anya Jehova. 10 Ma n'ọḅuḅa
arọ, eze, bú Nebukadneza, ziri, me ka ọ
biarue Babilon, ya na ihe nile anāchọsi
ike nke ulo Jehova, ọ we me Zedekaia, bú
nwa-nne-ya, eze Juda na Jerusalem.
11 Zedekaia ḅara orú arọ na otù mḅe
ọ malitere ibu eze: ọ we buru eze arọ iri
na otù nime Jerusalem: 12 ọ me ihe
jọrọ njọ n'anya Jehova, bú Chineke-ya;
o rugh ala n'iru Jeremaia, bú onye-
amuma, onye nēkwu okwu site n'ọnu
Jehova. 13 Ọzọ kwa, ọ nupuru isi
n'okpuru eze, bú Nebukadneza, onye
mere ka ọ were Chineke ṅua iyi: ọ we
kwesie olu-ya ike, ḅa obi-ya ume, ka ọ
ghara ichigharikute Jehova, bú Chineke
Israel. 14 Ndi-isi nile nke ndi-nchu-
aja, na ndi Juda, mekpu-kwa-ra ihe-
nmekpu ri nne, dika ihe-árú nile nke
mba ọzọ si di; ha we merua ulo Jehova
nke O doro nsọ nime Jerusalem.
15 Jehova, bú Chineke nke ndi bu nna-
ha, we zigara ha ozi n'aka ndi-ozi-Ya,
nēbili n'isi-ututu, nēzi kwa; n'ihi na Ọ
nwere ọmiko n'aru ndi-Ya na n'ebe ebe-
obibi-Ya di: 16 ha we nēme ndi-ozi
Chineke ka ha buru ihe-ọchi, ha nēleli
kwa okwu-Ya anya, nēme kwa onwe-ha
ndi-aghughọ n'ebe ndi-amuma-Ya nọ,
rue mḅe ọnuma Jehova lara elu imegide
ndi-Ya, rue mḅe ngwọta nādigh. 17 Ọ
we me ka eze Kaldea rigokwasi ha, ọ we
were mma-agha ḅue umu-okorọbia-ha
n'ulo ebe nsọ ha, ọ nwegh kwa ọmiko
n'aru nwa-okorọbia, ma-ọbu n'aru nwa-
aḅọghọ nāmagh nwoke, ma-ọbu n'aru
okenye, ma-ọbu n'aru onye kara nká: ha
nile ka Ọ nyere n'aka-ya. 18 Ihe nile
nke ulo Chineke, ihe uku na ihe ntà, na
àkù nile nke ulo Jehova, na àkù nile nke
eze na ndi-isi-ya; ihe ndia nile ka ọ
chibatara na Babilon. 19 Ha we sure
ulo Jehova ọku, kwatu kwa mḅidi
Jerusalem, sure kwa ulo-elu-ya nile
n'ọku, na ihe-ya nile anāchọsi ike, ibibi
ha. 20 Ọ me ndi fọduru site na mma-
agha ka ha je biri na Babilon; ha we
ghọrọ ya, ghọ-kwa-ra umu-ya, ndi-orù
rue ọbubu-eze ala-eze Peasia: 21 imezu
okwu Jehova nke sitere n'ọnu Jeremaia,
rue mḅe ubọchi-izu-ike-ya nile tọsiri
ala ahu utọ: ubọchi nile nke ntọḅọrọ-
n'efu-ya ọ kwusiri ọlu, imezu ọgu arọ
atọ na iri.
22 Ma n'arọ mbu nke Sairọs, bú eze
Peasia, ka okwu Jehova nke sitere n'ọnu
Jeremaia we rè, Jehova kpọtere mọ nke
Sairọs, bú eze Peasia, ọ we kwusa n'ala-
eze-ya nile, ọzọ kwa, o tiyere ya n'odide-
akwukwọ, si, 23 Otú a ka Sairọs, bú
eze Peasia, siri, Ala-eze nile nke uwa ka
Jehova, bú Chineke elu-igwe, nyeworom;
Ya onwe-ya me-kwa-ram ka m'buru
onye-nlekọta n'iwuru Ya ulo nime
Jerusalem, nke di na Juda. Ònye nọ
n'etiti unu site na ndi-Ya nile? ka
Jehova, bú Chineke-ya, nọyere ya, ya
rigo kwa.

EZRA

1 1 Ma n'arọ mbu nke Sairọs, bú eze
Peasia, ka okwu Jehova nke sitere
n'ọnu Jeremaia we rè, Jehova kpọtere
mọ nke Sairọs, bú eze Peasia, ọ we
kwusa n'ala-eze-ya nile, ọzọ kwa, o
tiyere ya n'odide-akwukwọ, si, 2 Otú a
ka Sairọs, bú eze Peasia, siri, Ala-eze
nile nke uwa ka Jehova, bú Chineke elu-
igwe, nyeworom; Ya onwe-ya me-kwa-
ram ka m'buru onye-nlekọta n'iwuru Ya
ulo nime Jerusalem, nke di na Juda.
3 Ònye nọ n'etiti unu site na ndi-Ya
nile? ka Chineke-ya nọyere ya, ya rigoru
kwa Jerusalem, wue ulo Jehova, bú
Chineke Israel, (Ya onwe-ya bu
Chineke,) nke di na Jerusalem. 4 Ma
onye ọ bula nke fọduru afọdu, site
n'ebe nile ebe onye ahu nọ dika ọbia, ka
ndikom nke ebe-ya were ọla-ọcha na
ọla-edo na àkù na anu-ulo, ya na
onyinye-afọ-ofufo-ha nke diri ulo
Chineke nke di na Jerusalem, yere ya
aka. 5 Ndi-isi ulo nke ndi bu nna Juda
na Benjamin, na ndi-nchu-aja, na ndi
Livai, bú onye ọ bula Chineke kpọtere
mọ-ya, we bilie irigo iwu ulo Jehova nke
di na Jerusalem. 6 Ndi nile nke nọ ha
buruburu we were ihe ọla-ọcha na ọla-

edo na àkù na anu-ulo na ihe di oké ọnu-
ahia, nāgugh ihe nile enyere n'afọ-ofufo,
me ka aka-ha di ike. 7 Eze, bú Sairọs,
chiputa-kwa-ra ihe ulo Jehova, nke
Nebukadneza chipuru na Jerusalem tiye
n'ulo ndi-chi-ya: 8 Sairọs, bú eze
Peasia, we chiputa ha site n'aka
Mitredat, bú odọzi-àkù, gua ha nye
Sheshbaza, bú onye-isi Juda. 9 Nka
bu kwa ọnu-ọgugu-ha: orú ọkwa ọla-
edo na iri, na nnù ọkwa ọla-ọcha abua
na ọgu iri, na orú mma na iteghete;
10 orú ọkwa ntà ọla-edo na iri, na nnù
ọkwa ntà ọla-ọcha na iri nke-abua di
iche, na nnù ihe ọzọ abua na ọgu iri.
11 Ihe nile nke ọla-edo na nke ọla-ọcha
di nnù iri-na-atọ na ọgu iri. Ha nile ka
Sheshbaza chigotara, mbe ndi emere ka
ha je biri n'ala ọzọ siri na Babilon
rigorue Jerusalem.

2 1 Ma ndia bu umu ala ahu anāchi
achi ndi nārigo, bú ndi sitere na
ndọta-n'agha ahu nke ndi emere ka ha
je biri n'ala ọzọ, ndi Nebukadnezoa, bú
eze Babilon, mere ka ha je biri na
Babilon, ha we laghachi na Jerusalem
na Juda, nwoke ọ bula n'obodo-ya;
2 ndi ahu soro Zerubabel bia: bú
Jeshua, Nehemaia, Seraia, Reelaia,
Mọdekai, Bilshan, Mispa, Bigvai,
Rehum, Beana. Ọnu-ọgugu ndikom
nke ndi Israel: 3 umu Parosh, nnù ise
na ọgu asatọ na iri na abua. 4 Umu
Shefataia, ọgu iri-na-asatọ na iri na
abua. 5 Umu Ara, nnù na ọgu iri-
na-asatọ na iri na ise. 6 Umu Pahat-
moab, nke umu Jeshua na Joab, nnù
asa na iri na abua. 7 Umu Ilam, nnù
atọ na ọgu abua na iri na anọ. 8 Umu
Zatu, nnù abua na ọgu asa na ise.
9 Umu Zakai, nnù na ọgu iri-na-asatọ.
10 Umu Bani, nnù na ọgu iri-na-abua
na abua. 11 Umu Bebai, nnù na ọgu
iri-na-otù na atọ. 12 Umu Azgad,
nnù atọ na orú na abua. 13 Umu
Adonikam, nnù na ọgu iri-na-atọ na isi.
14 Umu Bigvai, nnù ise na ọgu abua na
iri na isi. 15 Umu Adin, nnù na ọgu
abua na iri na anọ. 16 Umu Atea, nke
Hezekaia, ọgu anọ na iri na asatọ.
17 Umu Bezai, ọgu iri-na-isi na atọ.
18 Umu Jora, ọgu ise na iri na abua.
19 Umu Hashum, ọgu iri-na-otù na atọ.
20 Umu Giba, ọgu anọ na iri na ise.
21 Umu Bet-lehem, ọgu isi na atọ.
22 Ndikom Netofa, ọgu abua na iri na
isi. 23 Ndikom Anatot, ọgu isi na asatọ.
24 Umu Azmavet, ọgu abua na abua.
25 Umu Kiriat-arim na Kefira na
Beirot, nnù na ọgu iri-na-asa na atọ.
26 Umu Rema na Geba, nnù na ọgu
iri-na-otù na otù. 27 Ndikom Mikmas,
ọgu isi na abua. 28 Ndikom Bet-el na
Ai, ọgu iri-na-otù na atọ. 29 Umu
Nebo, ọgu abua na iri na abua. 30 Umu
Magbish, ọgu asa na iri na isi. 31 Umu
Ilam nke-ọzọ, nnù atọ na ọgu abua na
iri na anọ. 32 Umu Harim, ọgu iri-na-
isi. 33 Umu Lod na Hadid na Ono,
nnù na ọgu iri-na-isi na ise. 34 Umu
Jeriko, ọgu iri-na-asa na ise. 35 Umu
Senaa, nnù iteghete na orú na iri.
36 Ndi-nchu-aja: umu Jedaia, nke ulo
Jeshua, nnù abua na ọgu asatọ na iri
na atọ. 37 Umu Imea, nnù abua na
ọgu iri-na-abua na iri na abua. 38 Umu
Pashua, nnù atọ na ọgu abua na asa.
39 Umu Harim, nnù abua na ọgu iri na
iri na asa. 40 Ndi Livai: umu Jeshua
na Kadmiel, nke umu Hodavaia, ọgu
atọ na iri na anọ. 41 Ndi-ọbù-abù:
umu Esaf, ọgu isi na asatọ. 42 Umu
ndi-ọnu-uzọ-ama: umu Shalum, na umu
Atea, na umu Talmon, na umu Akub, na
umu Hatita, na umu Shobai, ha nile di
ọgu isi na iri na iteghete. 43 Netinim:
umu Ziha, na umu Hasufa, na umu
Tabaot; 44 na umu Kiros, na umu
Siaha, na umu Padon; 45 na umu
Lebana, na umu Hagaba, na umu Akub;
46 na umu Hagab, na umu Shamlai,
na umu Hanan; 47 na umu Gidel, na
umu Gaha, na umu Reaia; 48 na umu
Rezin, na umu Nekoda, na umu
Gazam; 49 na umu Uza, na umu
Pasea, na umu Besai; 50 na umu Asna,
na umu Meunim, na umu Nefisim;
51 na umu Bakbuk, na umu Hakufa, na
umu Hahua; 52 na umu Bazlut, na
umu Mehida, na umu Hasha; 53 na
umu Bakos, na umu Sisera, na umu
Tema; 54 na umu Nezia, na umu
Hatifa. 55 Umu ndi-orù Solomon:
umu Sotai, na umu Hasoferet, na umu
Peruda; 56 na umu Jaala, na umu
Dakon, na umu Gidel; 57 na umu
Shefataia, na umu Hatil, na umu
Pokeret-hazébaim, na umu Ami.
58 Netinim nile, na umu ndi-orù
Solomon, di ọgu iri-na-iteghete na iri

na abua. 59 Ndia bu kwa ndi nārigo
site na Tel-mela na Tel-hasha na Kerub
na Adan na Imea: ma ha apugh igosi
ulo nke ndi bu nna-ha, na nkpuru-ha,
ma ọ bu Israel ka ha siri puta: 60 umu
Delaia, na umu Tobaia, na umu Nekoda,
nnù na ọgu iri-na-abua na iri na abua.
61 Site kwa n'umu ndi-nchu-aja: umu
Habaia, na umu Hakoz, na umu Bazilai,
onye luru nwunye sitere n'umu-
ndinyom Bazilai, bú onye Gilead, ewe
kpọ ya aha n'aha-ha. 62 Ndia chọrọ
odide-akwukwọ-ha n'etiti ndi edere
n'akwukwọ-osuso-ọmumu, ma achọtagh
ha: ewe gua ha na ndi nādigh nsọ, ewe
wepu ha n'ọlu-nchu-aja. 63 Tiashata
we si ha, ka ha ghara iri ihe n'ihe nsọ
kachasi ihe nsọ nile, rue mḇe onye-nchu-
aja gēwere Ìhè na Izu-okè guzo.
64 Nkpọkọta ahu nile n'otù di orú nnù
uzọ ise na nnù ise na ọgu iri-na-asatọ,
65 nāgugh orù-ha ndikom na orù-ha
ndinyom, ndi di nnù iri-na-asatọ na ọgu
isi na iri na asa: ha nwe-kwa-ra ọgu madu
iri, bú ndikom nābù abù na ndinyom
nābù abù. 66 Inyinya-ha di nnù na ọgu
iri-na-isi na iri na isi; inyinya mule ha di
ọgu iri-na-abua na ise; 67 camel-ha di
nnù na orú na iri na ise; inyinya-ibu-ha
di nnù iri-na-isi na ọgu iri-na-isi. 68 Ma
ufọdu n'etiti ndi-isi ulo nke ndi bu nna,
mḇe ha biaruru ulo Jehova nke di
na Jerusalem, ha nyere onwe-ha n'afọ-
ofufo iwu ulo Chineke ime ka o guzo
n'ọnọdu-ya: 69 dika ike-ha si di ka ha
tiyere n'ulo-àkù nke ije-ozi ahu orú nnù
daric ọla-edo uzọ asa na nnù iri-na-abua
na ọgu iri, na nnù pound ọla-ọcha
iri-na-abua na ọgu iri, na ọgu uwe
ndi-nchu-aja ise. 70 Ndi-nchu-aja, na
ndi Livai, na ufọdu nime ndi Juda, na
ndi-ọbù-abù, na ndi-ọnu-uzọ-ama, na
Netinim, we biri n'obodo nile ha, Israel
nile bi-kwa-ra n'obodo nile ha.
3 1 Ọnwa nke-asa we rue, umu Israel
nọ kwa n'obodo nile ha, ndi ahu we
chikọta onwe-ha dika otù onye rue
Jerusalem. 2 Jeshua nwa Jozadak, na
umu-nne-ya, bú ndi-nchu-aja, na
Zerubabel nwa Shealtiel, na umu-nne-
ya, we bilie, wue ebe-ichu-aja Chineke
Israel, isure àjà-nsure-ọku n'elu ya,
dika edeworo ya n'iwu Moses, bú onye
nke Chineke. 3 Ha we me ka ebe-ichu-
aja guzosie ike n'ebe-ndọkwasi-ya nile;
n'ihi na oké ujọ di n'aru ha n'ihi ndi ala
ahu nile: ha we surere Jehova àjà-nsure-
oku n'elu ya, bú àjà-nsure-ọku anēsure
ututu na anyasi. 4 Ha we me ememe
ulo-ntu, dika edeworo ya, ha we chua
aja-nsure-ọku nke ubọchi n'ubọchi-ha
n'ọnu-ọgugu, dika ikpé si di, bú ihe
nke ubọchi n'ubọchi-ya; 5 mḇe ihe a
gasiri ha we chua aja-nsure-ọku nke mḇe
nile, na nke diri ọnwa ọhu, na nke diri
mḇe nile akara àkà nke Jehova, bú nke
edoro nsọ, na nke diri onye ọ bula nke
nēwere afọ-ofufo nye Jehova onyinye-
afọ-ofufo. 6 Site n'ubọchi mbu nke
ọnwa nke-asa ka ha malitere isurere
Jehova àjà-nsure-ọku: ma akātọgh ntọ-
ala ulo uku Jehova. 7 Ha nye kwa ndi
nāwa nkume, nye kwa ndi-ọkà n'osisi,
ego; ha nye kwa ndi Zaidon, nye kwa
ndi Taia, ihe-oriri na ihe-ọṅuṅu na
manu, ka ha we si na Lebanon bute osisi
cedar rue oké osimiri, rue Jafo, dika
nkweye nke Sairọs, bú eze Peasia,
kweyere ha.
8 Ma n'arọ nke-abua nke ọbibia-ha
nke ha biaruru ulo Chineke nime
Jerusalem, n'ọnwa nke-abua, ha
malitere, bú Zerubabel nwa Shealtiel,
na Jeshua nwa Jozadak, na ndi fọduru
n'umu-nne-ha, bú ndi-nchu-aja na ndi
Livai, na ndi nile ndi nēsi na ndọta-
n'agha ahu bia na Jerusalem; ha we
guzo ndi Livai, site n'onye ḇara orú
arọ ga n'iru, ibu ndi-isi n'ije-ozi nke
ulo Jehova. 9 Jeshua we guzo, ya na
umu-ya ndikom na umu-nne-ya, na
Kadmiel na umu-ya ndikom, bú umu
Juda, dika otù onye, ibu ndi-isi nke
ndi nēje ozi ahu n'ulo Chineke: umu-
ndikom Henadad na umu-ha ndikom na
umu-nne-ha, bú ndi Livai. 10 Ma mḇe
ndi nēwu ulo tọrọ ntọ-ala ulo uku
Jehova, ha we guzo ndi-nchu-aja n'uwe-
ha chiri opi, na ndi Livai, bú umu Esaf,
chiri ájà, ito Jehova, dika ukpuru Devid,
bú eze Israel, si di. 11 Ha we zarita
onwe-ha n'ito na n'ikele Jehova, si,
N'ihi na Ọ di nma, n'ihi na rue mḇe
ebigh-ebi ka ebere-Ya di n'ebe Israel
nọ. Ndi Israel nile we tie oké nkpu,
mḇe ha toro Jehova, n'ihi na atọrọ ntọ-
ala ulo Jehova. 12 Ma ọtutu nime ndi-
nchu-aja na ndi Livai na ndi-isi ulo nke
ndi bu nna, bú ndi-okenye ndi huru ulo
mbu, mḇe atọrọ ntọ-ala ulo a n'anya-ha,

ha nākwa ákwá n'oké olu; ọtutu nọ kwa
n'iti nkpu n'ọn̄ù, nēweli olu-ha: 13 ndi
Israel amatagh kwa ihe bu olu iti-nkpu
ọn̄ù na nke bu olu ikwa-ákwá ndi Israel:
n'ihi na ndi Israel nēti oké nkpu, ewe nu
olu-ya rue ebe di anya.
4 1 Ndi nākpaḅu Juda na Benjamin
we nu na umu ndi emere ka ha je
biri n'ala ọzọ nēwuru Jehova, bú
Chineke Israel, ulo uku; 2 ha we
biarue Zerubabel nso, biaru kwa ndi-isi
ulo nke ndi bu nna nso, si ha, Ka ayi
so unu wue ulo: n'ihi na ayi nāchọ
Chineke-unu, dika unu si achọ; ma ayi
onwe-ayi adigh-achu aja site n'ubọchi
Isa-hadon, bú eze Asiria, onye mere ka
ayi rigorue ebe a. 3 Zerubabel na
Jeshua na ndi fọduru nke ndi-isi ulo
nke ndi bu nna nke Israel we si ha, Ọ
digh nke ayi na unu nwekọrọ n'iwuru
Chineke-ayi ulo; kama ayi onwe-ayi
gēwukọrọ Jehova, bú Chineke Israel,
ulo, dika eze, bú Sairọs eze Peasia, nyere
ayi iwu. 4 O rue na ndi ala ahu nēme
ka aka ndi Juda ghara idi ike, ha nēme
kwa ka ha tua egwu n'iwu ulo, 5 ha
nēgota kwa ndi nādu ọdu megide ha,
imebi idu-ọdu-ha, ubọchi nile nke
Sairọs, bú eze Peasia, ọbuná rue ọbubu-
eze nke Daraiọs, bú eze Peasia. 6 Ma
n'ọbubu-eze Ahasuerọs, na nmalite
ọbubu-eze-ya, ha dere akwukwọ-
nmegide imegide ndi bi na Juda na
Jerusalem.
7 N'ubọchi Ataksakses ka Bishlam na
Mitredat na Tabeel na ndi-òtù-ya
fọduru degara Ataksakses, bú eze
Peasia, akwukwọ; ma edewo odide
akwukwọ-ozi ahu n'asusu Siria,
asughariwo kwa ya n'asusu Siria.
8 Rehum, bú onye-nwe ikpé, na
Shimshai, bú ode-akwukwọ, degara
Ataksakses, bú eze, akwukwọ-ozi
imegide Jerusalem otú a: 9 mḅe ahu
ha dere akwukwọ, bú Rehum, bú onye-
nwe ikpe, na Shimshai, bú ode-
akwukwọ, na ndi-òtù-ha fọduru, bú
ndi-Dinait, na ndi-Afasatkait, na ndi-
Tapelait, na ndi-Afasait, na ndi-
Akevait, na ndi Babilon, na ndi Shushan,
na ndi-Dehait, na ndi Ilam, 10 na mba
fọduru ndi Ọsnapa di uku di kwa ebube
mere ka ha bia biri n'ala a, ọ we me ka
ha nọdu n'obodo Sameria, ha na ndi
fọduru n'ofè osimiri, na ihe ọzọ di otú
a. 11 Nka bu ndeputa edeputara
n'akwukwọ-ozi ahu nke ha zigara ya, bú
Ataksakses, bú eze; Ndi-orù-gi, bú
ndikom n'ofè osimiri, na ihe ọzọ di
otú a. 12 Ka eze mara, na ndi-Ju, bú
ndi siri n'ebe i nọ rigokute ayi, ha abawo
na Jerusalem; ha nēwu obodo ahu nke
nupuru isi nēsì kwa ísì, ha ewubìwo
mḅidi-ya nile, jikọta ntọ-ala-ya nile.
13 Uḅu a, ka eze mara, na, ọ buru na
ewue obodo a, wuzu kwa mḅidi-ya nile,
ọ digh utu-ala, ma-ọbu utu-ahia, ma-
ọbu utu-uzọ, ha gātu, ma n'ikpe-azu ọ
gēme ka ihe funari ndi-eze. 14 Uḅu a,
n'ihi na nnú ulo uku eze bu nnú-ayi, na
n'ihi na ayi enwegh ntachi-obi ihu ọtọ
nke eze, ayi we zie ozi me ka eze mara;
15 ka ewe chọ n'akwukwọ ihe-ncheta
nke nna-gi-hà: i we chọta n'akwukwọ
ihe-ncheta, mara kwa, na obodo a bu
obodo nānupu isi, nke nēme kwa ka ihe
funari ndi-eze na ala nile anāchi achi, na
ndi nākpali madu imegide ndi-isi nọ
kwa n'etiti ya na mḅe ochie: ọ bu n'ihi
ya ka emere obodo a ka ọ buru
nkpọnkpọ-ebe. 16 Ayi onwe-ayi nēme
ka eze mara na, ọ buru na ewue obodo a,
luzu kwa mḅidi-ya nile, n'ihi ya ọ digh
òkè i gēnwe n'ofè osimiri. 17 Eze
zigara Rehum, bú onye-nwe ikpé, na
Shimshai, bú ode-akwukwọ, na ndi-òtù-
ha fọduru ndi bi na Sameria, na ndi
fọduru n'ofè osimiri, Udo, na ihe ọzọ di
otú a. 18 Akwukwọ-ozi ahu nke unu
zitere ayi, aguputawo ya nke-ọma
n'irum. 19 M'we nye iwu, ewe chọ,
chọputa na obodo a, site n'ubọchi nile
nke mḅe ochie, nēbuli onwe-ya imegide
ndi-eze, anākpali kwa madu inupu isi
na imegide ndi-isi nime ya. 20 Ndi-
eze di ike abuwo kwa ndi-isi Jerusalem,
bú ndi nwere ike n'aru ndi nile nọ n'ofè
osimiri; anēnye kwa ha utu-ala na utu-
ahia na utu-uzọ. 21 Uḅu a nyenu iwu
ime ka ndikom a kwusi, ka aghara kwa
iwu obodo a, rue mḅe m'gēnye iwu.
22 Lezi-kwa-nu anya ka nmehie ghara
idi n'ime ihe a: n'ihi gini ka ihe ọjọ a
gādi uku ime ka ihe funari ndi-eze.
23 Mḅe ahu site na mḅe aguru ndeputa
akwukwọ-ozi nke Ataksakses, bú eze,
n'iru Rehum, na Shimshai, bú ode-
akwukwọ, na ndi-òtù-ha, ha were ngwa
ngwa jerue Jerusalem, jekuru ndi-Ju,
were ihe-ike na usu-ndi-agha me ka ha

kwusi. 24 Mḅe ahu ọlu ulo Chineke
nke di na Jerusalem kwusiri; ọ we kwusi
rue arọ nke-abua nke ọbubu-eze nke
Daraiọs, bù eze Peasia.
5 1 Ma ndi-amuma, bú Hagai onye-
amuma, na Zekaraia nwa Ido, buru
amuma nye ndi-Ju ndi nọ na Juda na
nime Jerusalem; ọ bu n'aha Chineke
Israel ka ha buru amuma nye ha.
2 Mḅe ahu Zerubabel nwa Shealtiel, na
Jeshua nwa Jozadak, biliri, we malite
iwu ulo Chineke nke di na Jerusalem;
ndi-amuma Chineke nọye-kwa-ra ha,
nēnye ha ume. 3 Na mḅe ahu Tatenai,
bù onye nāchi ala n'ofè osimiri, na
Sheta-bozenai, na ndi-òtù-ha, biakutere
ha, we si ha otù a, Onye nyere unu iwu
iwu ulo a, na iluzu mḅidi a? 4 Mḅe
ahu otù a ka ayi siri ha. Ha siri, Òle
aha ndi nēwu ulo a anēwu? 5 Ma anya
Chineke-ha di n'aru ndi-okenye ndi-Ju,
ha we ghara ime ka ha kwusi, rue mḅe
okwu ahu jeruru Daraiọs nti: mḅe ahu
ha we zighachi akwukwọ-ozi bayere
ihe a.
6 Ndeputa akwukwọ-ozi nke Tatenai,
bù onye nāchi ala n'ofè osimiri, na
Sheta-bozenai, na ndi-òtù-ya, bù ndi-
Afasakait, ndi nọ n'ofè osimiri, zigara
Daraiọs, bù eze. 7 Ha zigara ya
akwukwọ, otù a ka ede-kwa-ra nime ya;
Daraiọs, bù eze, nwe akwukwọ a, udo
nile diri ya. 8 Ka eze mara, na ayi
jere n'ala anāchi achi, bù Juda, rue ulo
Chineke uku, ma anēwere nkume nkpọrè
wue ya, anēdo kwa osisi nime mḅidi,
anālu kwa ọlu a ọsọsọ, ọ nāga kwa
nke-ọma n'aka-ha. 9 Mḅe ahu ayi juru
ndi-okenye ahu, si ha otù a, Onye nyere
unu iwu iwu ulo a, na iluzu mḅidi a?
10 Ọzọ kwa, ayi juru ha aha-ha, ime ka
i mara, ka ayi we de aha ndikom ahu ndi
bu isi-ha n'akwukwọ. 11 Ma otù a ka
ha zaghachiri ayi okwu, si, Ayi onwe-
ayi bu ndi-orù nke Chineke nke elu-
igwe na uwa, ayi nēwu kwa ulo nke
ewuru ọtutu arọ gara aga site na mḅe a,
nke otù eze uku nke Israel nwere wuru,
wuzu kwa. 12 Ma mḅe nna-ayi-hà
kpasusiri Chineke nke elu-igwe iwe, Ọ
nyere ha n'aka Nebukadneza, bù eze
Babilon, onye Kaldea, ọ we me ka ulo a
la n'iyi, ọ me-kwa-ra ka ndi-ayi je biri na
Babilon. 13 Ma n'arọ mbu nke Sairọs,
bù eze Babilon, Sairọs, bù eze, nyere
iwu iwu ulo Chineke a. 14 Ọzọ kwa,
ihe nile nke ulo Chineke, nke ọla-edo na
nke ọla-ọcha, nke Nebukadneza
chiputara n'ulo uku Chineke di na
Jerusalem, chibata ha n'ulo uku nke
Babilon, ihe ahu ka Sairọs, bù eze,
chiputara n'ulo uku Babilon, nye ha
n'aka otù onye, Sheshbaza bu aha-ya,
onye ọ mere onye nāchi ala; 15 ọ si
ya, Chiri ihe ndia, je, dọba ha n'ulo uku
Chineke ahu nke di na Jerusalem, ka
ewu kwa ulo Chineke n'ọnọdu-ya.
16 Mḅe ahu Sheshbaza ahu biara, tọ
ntọ-ala nile nke ulo Chineke nke di na
Jerusalem: ma site na mḅe ahu we rue
ubu a ka anēwu ya, ma ewuzugh ya.
17 Ma ubu a, ọ buru na ọ di eze nma, ka
achọ n'ulo àkù eze, nke di n'ebe ahu
nime Babilon, ma ọ bu ezie na esitere
n'aka Sairọs, bú eze, nye iwu iwu ulo a
nke Chineke nime Jerusalem, ka eze
zite-kwa-ra ayi ihe nātọ ya utọ bayere
okwu a.
6 1 Mḅe ahu Daraiọs, bù eze, nyere
iwu, ha we chọ n'ulo akwukwọ, ebe
adọbara àkù nime Babilon. 2 Ewe
chọta akwukwọ-npiakọta n'Akmeta,
n'ulo uku nke di n'ala anāchi achi, bù
Midia, ma ihe-ncheta di nime ya nke
edeworo otù a. 3 N'arọ mbu nke
Sairọs, bù eze, Sairọs, bù eze, nyere
iwu; Ulo Chineke nime Jerusalem, ka
ewue ulo ahu, bù ebe ha nāchu aja, ka atọ
kwa ntọ-ala-ya si-ike; idi-elu-ya gādi
ọgu cubit atọ, obosara-ya ọgu cubit atọ;
4 ariri atọ nke nkume nkpọrè, na otù
ariri osisi ọhu: ka esi kwa n'ulo eze
nye ego iji lu ọlu ahu: 5 ọzọ kwa, ka
enyeghachi ihe ọla-edo na ọla-ọcha nke
ulo Chineke, bù nke Nebukadneza
chiputara n'ulo uku Chineke nke di na
Jerusalem, chita na Babilon, ka
achighachi kwa ha n'ulo uku Chineke
nke di na Jerusalem, ihe ọ bula n'ọnọdu-
ya, gi dọba kwa ha n'ulo Chineke.
6 Ubu a, Tatenai, bù onye nāchi ala
n'ofè osimiri, na Sheta-bozenai, na ndi-
òtù-ha, bù ndi-Afasakait, ndi nọ n'ofè
osimiri, dinu n'ebe di anya site n'ebe
ahu: 7 rapunu ọlu ulo a nke Chineke;
kwe ka onye-isi ndi-Ju na ndi-okenye
ndi-Ju wue ulo a nke Chineke n'ọnọdu-
ya. 8 Anēsite kwa n'akam nye iwu
bayere ihe unu gēme ndi-okenye ahu
nke ndi-Ju iwu ulo a nke Chineke: ka

eme ngwa si n'àkù eze, bú nke sitere
n'utu anātu n'ofè osimiri, nye ndikom
ahu ego iji lu ọlu ahu, ka ha ghara
ikwusi. 9 Ihe di kwa ha nkpà, ma umu-
oke-ehi, ma ebulu, ma umu-aturu, iji
churu Chineke nke elu-igwe àjà-nsure-
ọku, ma ọka wheat, ma nnú, ma manya-
vine, ma manu, dika okwu-ọnu ndi-
nchu-aja si di, bù ndi nọ na Jerusalem,
ka ewere ya nye ha kwa-ubọchi
nēmehiegh: 10 ka ha we nēweta nso
ihe ísi utọ nye Chineke nke elu-igwe,
nēkpe kwa ekpere bayere ndu eze,
na nke umu-ya ndikom. 11 Anēsite
kwa n'akam nye iwu, na onye ọ bula
nke gāḅanwe okwu a, ka adọputa osisi
n'ulo-ya, bulie onye ahu kpọgide ya n'elu
ya; ka eme kwa ulo-ya ebe-ikpofu-
ahihia n'ihi nka: 12 Chineke kwa Nke
mere aha-Ya ka o biri n'ebe ahu, Ya
tudà eze na ndi ọ bula nke gēseti aka-ya
iḅanwe okwu a, na ime ka ulo a nke
Chineke nke di na Jerusalem la n'iyì.
Mu onwem, bú Daraiọs, enyewo iwu; ka
ewere ngwa ngwa me ya.
13 Mḅe ahu Tatenai, bú onye nāchi
ala n'ofè osimiri, na Sheta-bozenai, na
ndi-òtù-ha, dika ozi ahu si di nke
Daraiọs, bú eze, ziri, otú a ka ha were
ngwa ngwa me. 14 Ma ndi-okenye nke
ndi-Ju nēwu ulo, ihe nāga-kwa-ra ha
nke-ọma, site n'ibu-amuma nke Hagai,
bú onye-amuma, na Zekaraia nwa Ido.
Ha we wue, wuzu kwa ya, site n'ihe
Chineke Israel nyere n'iwu, na site n'ihe
Sairọs na Daraiọs na Ataksakses, bú eze
Peasia, nyere n'iwu. 15 Ma n'ubọchi
nke-atọ nke ọnwa Ada, nke di n'arọ
nke-isi nke ọbubu-eze Daraiọs, bú eze,
ka ewuputasiri ulo a. 16 Umu Israel,
bú ndi-nchu-aja, na ndi Livai, na ndi
fọduru n'umu ndi emere ka ha je biri
n'ala ọzọ, were ọñù me ememe nke irara
ulo a nke Chineke nye Chineke. 17 Ha
we weta nso n'irara ulo a nke Chineke
nye Chineke ọgu oke-ehi ise, na ọgu
ebulu iri, na nnù umu-aturu; na nkpi
iri-na-abua, iji churu Israel nile aja-
nmehie, dika nguta nke ebo nile nke
Israel si di. 18 Ha we guzo ndi-nchu-
aja nime nkewa-ha, na ndi Livai n'òkè-
ha, bayere òfùfè Chineke, nke di na
Jerusalem; dika edere ya n'akwukwọ
Moses.
19 Umu ndi emere ka ha je biri n'ala
ọzọ we me ememe ngabiga n'ubọchi nke-
iri-na-anọ nke ọnwa mbu. 20 N'ihi na
ndi-nchu-aja na ndi Livai mere onwe-ha
ka ha di ọcha n'otù; ha nile di ọcha: ha
we ḅuere umu nile nke ndi emere ka ha
je biri n'ala ọzọ anu ngabiga, ḅu-kwa-ra
umu-nne-ha, bú ndi-nchu-aja, ḅu-kwa-
ra onwe-ha. 21 Umu Israel we rie, bú
ndi nēsi n'etiti ndi emere ka ha je biri
n'ala ọzọ lata, ha na onye ọ bula nke
nēkewapu onwe-ya n'ọrurú nke mba nile
nke ala ahu iso ha, ichọ Jehova, bú
Chineke Israel, 22 ha we were ọñù me
ememe achicha ekogh-eko ubọchi asa:
n'ihi na Jehova mere ka ha ñuria ọñu, Ọ
me-kwa-ra ka obi eze Asiria chigharia
n'ebe ha nọ, ime ka aka-ha di ike n'ije-
ozi nke ulo Chineke, bú Chineke
Israel.
7 1 Ma mḅe ihe ndia gasiri, n'ọbubu-
eze nke Ataksakses, bú eze Peasia,
Ezra nwa Seraia, nwa Azaraia, nwa
Hilkaia, 2 nwa Shalum, nwa Zedok,
nwa Ahaitub, 3 nwa Amaraia, nwa
Azaraia, nwa Meraiot, 4 nwa Zerahia,
nwa Uzi, nwa Buki, 5 nwa Abishua,
nwa Finehas, nwa Eleeza, nwa Eron, bú
onye-isi-nchu-aja: 6 Ezra nka siri na
Babilon rigo; ma onye ahu bu ode-
akwukwọ nke bu onye-òkà n'iwu Moses,
nke Jehova, bú Chineke Israel, nyere:
eze we nye ya ihe nile ọ riọrọ, dika aka
Jehova, bú Chineke-ya, si di n'aru ya.
7 Ufọdu nime umu Israel na nime ndi-
nchu-aja na ndi Livai na ndi-ọbù-abù
na ndi-ọnu-uzọ-ama na Netinim we
rigorue Jerusalem n'arọ nke-asa nke
Ataksakses, bú eze. 8 Ọ we biarue
Jerusalem n'ọnwa nke-ise, nke ahu di
n'arọ nke-asa nke eze. 9 N'ihi na
n'ubọchi mbu nke ọnwa mbu, nke ahu
bu ntọ-ala nke nrigo ahu site na Babilon,
ma ọ bu n'ubọchi mbu nke ọnwa nke-ise
ka ọ biaruru Jerusalem, dika ezi aka
Chineke-ya si di n'aru ya. 10 N'ihi
na Ezra doziri obi-ya ichọ iwu Jehova,
na ime ya, na izí ukpuru-Ya na ikpé-Ya
n'Israel.
11 Ma nka bu ndeputa akwukwọ-ozi
ahu nke eze, bú Ataksakses, nyere Ezra, bú
onye-nchu-aja, bú ode-akwukwọ, ọbuná
ode-akwukwọ nke okwu nile nke ihe
nile Jehova nyere n'iwu, na nke ukpuru-
Ya nile Ọ nyere Israel. 12 Ataksakses,
bú eze nāchi ndi-eze, nēdegara Ezra

akwukwọ, bù onye-nchu-aja, bù ode-
akwukwọ nke iwu Chineke nke elu-
igwe, onye zuru okè, na ihe ọzọ di otù a.
13 Esitewo n'akam nye iwu, na onye ọ
bula nke nwere afọ-ofufo ije Jerusalem
nime ndi Israel, na ndi-nchu-aja-ha
na ndi Livai, n'ala-ezem, ya so gi je.
14 N'ihi na anēsi n'iru eze na madu asa
ndi nādu ya ọdu ziga gi iwere iwu
Chineke-gi nke di n'aka-gi ju ajuju
bayere Juda, baye-kwa-ra Jerusalem;
15 na ibūru ọla-ọcha na ọla-edo nke
eze na ndi nādu ya ọdu were afọ-ofufo
nye Chineke Israel, Onye ebe-obibi-Ya
di na Jerusalem, 16 na ọla-ọcha na
ọla-edo nile nke i gāchọta n'ala ahu nile
anāchi achi, bù Babilon, tiyere onyinye-
afọ-ofufo nke ndi-gi, na nke ndi-nchu-
aja-ha, ndi nēwere afọ-ofufo nye onwe-
ha bayere ulo Chineke-ha nke di na
Jerusalem; 17 n'ihi nka i gēme ngwa
were ego a zuru oke-ehi na ebulu na
umu-aturu, na onyinye-inata-iru-ọma-
ha na àjà-ihe-ọṅuṅu-ha, i gēweta ha nso
ebe-ichu-aja nke ulo Chineke-unu nke
di na Jerusalem. 18 Ma ihe ọ bula nke
gādi gi nma, di kwa umu-nne-gi nma,
iwere nke fọduru nime ọla-ọcha na ọla-
edo ahu me, dika ọchichọ Chineke-unu
si di ka unu gēme. 19 Ihe nile kwa nke
anēnye gi iji fè òfùfè nke ulo Chineke-
gi, gi me ha ka ha zue okè n'iru Chineke
Jerusalem. 20 Ma nke fọduru n'ihe
nile di nkpà nke ulo Chineke-gi, nke
gādabayere gi inye, si n'ulo àkù eze nye
ya. 21 Anēsite kwa n'akam, bù mu
onwem, Ataksakses, bù eze, nye ndi-
odozi-àkù nile ndi nọ n'ofè osimiri iwu,
na ihe ọ bula Ezra, bù onye-nchu-aja,
bù ode-akwukwọ nke iwu Chineke nke
elu-igwe, gārịọ unu, ka eme ya ngwa
ngwa, 22 rue ọgu talent ọla-ọcha ise,
ru kwa ọgu cor ọka wheat ise, ru kwa
ọgu bath manya-vine ise, ru kwa ọgu
bath manu ise, na nnú nke anēdegh
akwukwọ ọtùtù-ya. 23 Ihe ọ bula nke
putara n'iwu Chineke nke elu-igwe, ka
eme ya n'uzọ ziri ezi nye ulo Chineke
nke elu-igwe; n'ihi na, n'ihi gini ka iwe
gādi megide ala-eze nke eze na umu-ya
ndikom? 24 Ayi nēme kwa ka unu
mara, na ọ digh onye ka enyere ike n'aru
ndi-nchu-aja na ndi Livai ọ bula, ma-
ọbu ndi nābù abù ọma, ma-ọbu ndi-
ọnu-uzọ-ama, ma-ọbu Netinim, ma-ọbu
ndi nēfè òfùfè nke ulo a nke Chineke,
inara ha utu-ala, ma-ọbu utu-ahia, ma-
ọbu utu-uzọ. 25 Ma gi onwe-gi, Ezra,
dika amam-ihe nke Chineke-gi nke di
n'aka-gi si di, guputa ndi-ikpe na ndi-
odozi-okwu, ndi gāburu ndi nile nọ
n'ofè osimiri, bù ndi nile mara iwu
Chineke-gi, ndi-odozi-okwu; me-kwa-
nu ka ọ mara iwu ahu, bù onye nāmagh.
26 Ma onye nke nēmegh iwu Chineke-
gi, na iwu eze, ka ewere ngwa ngwa me
ya ihe ekpere n'ikpe, ma ọ bu inwu
ọnwu, ma-ọbu iwepu ya n'ala, ma-ọbu
iri àkù-ya na nra, ma-ọbu ike ya abụ.
27 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bù
Chineke nke nna-ayi-hà, bu, Onye
tiyeworo ihe di otù a n'obi eze, ime ka
ulo Jehova nke di na Jerusalem ma nma;
28 Onye setiwo-kwa-ra ebere-Ya n'ebe
m'nọ n'iru eze na ndi nādu ya ọdu, na
n'iru ndi-isi nile nke eze bu ndi-dike.
M'we me onwem ka m'di ike dika aka
Jehova, bù Chinekem, si di n'arum,
m'we chikọputa n'Israel ndi-isi isorom
rigo.

8 1 Ma ndia bu ndi-isi ulo nke ndi bu
nna-ha, nka bu kwa akwukwọ-osuso-
ọmumu nke ndi nēsom si na Babilon
rigo, n'ọbubu-eze Ataksakses, bù eze.
2 Site n'umu Finehas, Giashom: site
n'umu Itama, Daniel: site n'umu Devid,
Hatush. 3 Site n'umu Shekania; site
n'umu Parosh, Zekaraia: ndi soro ya, bù
ndi edere n'akwukwọ-osuso-ọmumu diri
ndikom, di ọgu asa na iri. 4 Site n'umu
Pahat-moab, Eliehoenai nwa Zerahia;
ndi soro ya di ọgu ndikom iri. 5 Site
n'umu Shekania, nwa Jahaziel; ndi soro
ya di ọgu ndikom iri-na-ise. 6 Site kwa
n'umu Adin, Ebed nwa Jonatan; ndi
soro ya di ọgu ndikom abua na iri.
7 Site kwa n'umu Ilam, Jeshaia nwa
Atalaia; ndi soro ya di ọgu ndikom atọ
na iri. 8 Site kwa n'umu Shefataia,
Zebadaia nwa Maikael; ndi soro ya di
ọgu ndikom anọ. 9 Site n'umu Joab,
Obadaia nwa Jehiel; ndi soro ya di ọgu
ndikom iri na iri na asatọ. 10 Site kwa
n'umu Shelomit, nwa Josifia; ndi soro
ya di ọgu ndikom asatọ. 11 Site kwa
n'umu Bebai, Zekaraia nwa Bebai; ndi
soro ya di orù ndikom na asatọ. 12 Site
kwa n'umu Azgad, Johanan nwa
Hakatan; ndi soro ya di ọgu ndikom
ise na iri. 13 Site kwa n'umu

Adonikam, bù ndi-ikpe-azu; ndia bu
kwa aha-ha, Elifelet, na Jeuel, na
Shemaia; ndi soro ha di ọgu ndikom
atọ. 14 Site kwa n'umu Bigvai, Utai
na Zabud; ndi soro ha di ọgu ndikom
atọ na iri.
15 M'we chikọta ha rue osimiri nke
nērūbata n'Ahava; ayi we nọ n'ọmuma-
ulo-ikwū n'ebe ahu ubọchi atọ: m'we
mata ndi ahu, mata kwa ndi-nchu-aja,
ma ọ digh onye nime umu Livai
m'chọtara n'ebe ahu. 16 M'we zie kpọ
Elieza, kpọ kwa Ariel, kpọ kwa Shemaia,
kpọ kwa Elnetan, kpọ kwa Jarib, kpọ
kwa Elnetan, kpọ kwa Netan, kpọ kwa
Zekaraia, kpọ kwa Meshulam, bù ndi-
isi; m'kpọ kwa Joiarib, kpọ kwa
Elnetan, bù ndi-nghọta. 17 M'we nye
ha iwu inye Ido, bù onye-isi na Kasifia,
bù ebe ahu; m'we tiye n'ọnu-ha okwu
igwa Ido, bù nwa-nne-ya, na Netinim,
nime Kasifia, bù ebe ahu, ka ha me ka
ndi nējere ulo Chineke-ayi ozi biakute
ayi. 18 Ha we me ka otù nwoke nke
nwere uche biakute ayi, dika ezi aka
nke Chineke-ayi si di n'aru ayi, o sitere
n'umu Mahli, nwa Livai, nwa Israel;
na Sherebia na umu-ya ndikom na umu-
nne-ya, iri-na-asatọ; 19 na Hashabaia,
ya na Jeshaia nke sitere n'umu Merari,
na umu-nne-ya na umu-ha ndikom, orù
madu; 20 site kwa na Netinim, ndi
Devid na ndi-isi nyere ka ha fè òfùfè
nke ndi Livai, ọgu Netinim iri-na-otù:
ha nile ka akpọrọ n'aha n'aha. 21 M'we
kpọsa obubu-ọnu n'ebe ahu, n'akuku
osimiri Ahava, iweda onwe-ayi n'ala
n'iru Chineke-ayi, ichọta n'aka-Ya uzọ
ziri ezi nye onwe-ayi, nye kwa umu-
ntakiri-ayi, nye kwa àkù-ayi nile.
22 N'ihi na emerem ihere iriọ n'aka eze
usu-ndi-agha na ndi-inyinya iyere ayi
aka n'ihi onye-iro nke di n'uzọ: n'ihi
na ayi gwara eze okwu, si, Aka Chineke-
ayi di n'aru ndi nile nāchọ Ya, ime ha
nma; ma ike-Ya na iwe-Ya nēmegide
ndi nile nārapu Ya. 23 Ayi we bue ọnu,
riọ Chineke-ayi aririọ bayere nka: Ọ we
kwe ka ayi riọta ihe ayi riọrọ. 24 M'we
kewaputa na ndi-isi nke ndi-nchu-aja
madu iri na abua, bù Sherebia na
Hashabaia, ha na madu iri ndi sitere
n'umu-nne-ha, 25 m'we tùara ha ọla-
ọcha ahu, na ọla-edo ahu, na ihe ahu
nile, bù àjà-nbuli nke ulo Chineke-ayi,
nke eze, na ndi nādu ya ọdu, na ndi-isi-
ya, na Israel nile ahuru n'ebe ahu, buliri:
26 m'we tùa nye ha n'aka nnù talent ọla-
ọcha na ọgu iri-na-abua na iri, na ọgu
talent ihe ọla-ọcha ise; na ọgu talent
ọla-edo ise; 27 na orù ọkwa ntà ọla-
edo, ọtùtù-ha bu nnù daric abua na ọgu
iri; na ihe abua nke ezi ọla nācha edo
edo, bù ihe anāchọsi ike dika ọla-edo.
28 M'we si ha, Unu onwe-unu bu ihe
nsọ Jehova nwere, ihe ndia bu kwa ihe
nsọ; ọla-ọcha na ọla-edo bu kwa
onyinye-afọ-ofufo enyere Jehova, bù
Chineke nke nna-unu-hà. 29 Nechenu
ha nche, debe kwa ha, rue mḅe unu tùru
ha n'iru ndi-isi nke ndi-nchu-aja na ndi
Livai, na ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke
Israel, nime Jerusalem, n'ime-ulo nke
ulo Jehova. 30 Ndi-nchu-aja na ndi
Livai we nara ọtùtù nke ọla-ọcha na
ọla-edo na ihe ahu nile, ibūru ha biarue
Jerusalem rue ulo Chineke-ayi.
31 Ayi we si n'osimiri Ahava n'ubọchi
nke-iri-na-abua nke ọnwa mbu bulie ije,
ijeru Jerusalem: aka Chineke-ayi we di
n'aru ayi, Ọ we naputa ayi n'aka onye-
iro ọ bula na onye nēche anwu n'uzọ.
32 Ayi we biarue Jerusalem, nọdu n'ebe
ahu ubọchi atọ. 33 Ma n'ubọchi nke-
anọ ka atùru ọla-ọcha na ọla-edo na ihe
ahu nile n'ulo Chineke-ayi nye n'aka
Meremot, nwa Uraia, bù onye-nchu-
aja; Eleeza nwa Finehas nọye-kwa-ra ya;
Jozabad nwa Jeshua na Noadaia nwa
Binui, bù ndi Livai, nọye-kwa-ra ha;
34 n'ọnu-ọgugu na n'ọtùtù ka enyere
ha ihe ọ bula: ewe de ọtùtù nile
n'akwukwọ na mḅe ahu. 35 Ndi nēsi
na ndọta-n'agha bia, bù umu ndi
emere ka ha je biri n'ala ọzọ, wetara àjà-
nsure-ọku nso Chineke Israel, oke-ehi
iri na abua n'ihi Israel nile, ọgu ebulu
anọ na iri na isi, ọgu umu-aturu atọ na
iri na asa, nkpi iri na abua ibu àjà-
nmehie: ihe a nile bu àjà-nsure-ọku
isurere Jehova. 36 Ha we nye ndi
nọchiri anya eze na ndi nāchi ala n'ofè
osimiri iwu nile nke eze: ha we yere ndi-
Ju na ulo Chineke aka.
9 1 Ma mḅe emere ka ihe ndia gwusia,
ndi-isi biarurum nso, si, Ndi Israel,
na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, ha
ekewapugh onwe-ha n'etiti ndi di iche
iche nke ala ọzọ, nēme dika ihe-àrù-ha
si di, bù ndi Kenean, na ndi Het, na ndi-

Perizait, na ndi Jebus, na ndi Amon, na
ndi Moab, na ndi Ijipt, na ndi-Amorait.
2 N'ihi na ha esiwo n'umu-ha ndinyom
lutara onwe-ha nwunye, luta-kwa-ra
umu-ha ndikom; nkpuru nsọ ahu we
gwakọta onwe-ha na ndi di iche iche nke
ala ọzọ: ma aka ndi-isi na ndi nāchi ala
bu uzọ na nmekpu a. 3 Ma mḅe
m'nuru okwu a, adọwaram uwem na
uwe-nwudam, ropu kwa ufọdu n'agiri-isi
nke isim na aji afu-ọnum, m'we nọdu,
ibobo we nwuam n'aru. 4 Ewe
chikọta n'ebe m'nọ onye ọ bula nke
nāma jijiji n'okwu Chineke Israel, n'ihi
nmekpu nke ndi emere ka ha je biri n'ala
ọzọ; ma mu onwem nānọdu, ibobo we
nwuam n'aru, rue mḅe onyinye-inata-
iru-ọma nke anyasi. 5 Ma na mḅe
onyinye-inata-iru-ọma nke anyasi,
esirim n'iweda onwem n'ala bilie,
ọbuná na ndọwa uwem na uwe-nwudam;
m'we ruru ala n'ikperèm ḅasara Jehova,
bú Chinekem, ọbu-akam abua; 6 M'we
si, Chinekem, ihere nēmem, irum
nwughari-kwa-ra n'ihi ihere, iweliri Gi
irum elu, Chinekem: n'ihi na ajọ
omume-ayi bara uba kari isi-ayi elu,
ikpe-ọmuma-ayi aghọwo kwa ihe uku
rue elu-igwe. 7 Site n'ubọchi nna-ayi-
hà ayi onwe-ayi anọwo n'ikpe-ọmuma
uku rue ta; ma n'ihi ajọ omume nile ayi
ka enyere ayi onwe-ayi, na ndi-eze-ayi,
na ndi-nchu-aja-ayi, n'aka ndi-eze ala
ọzọ, na mma-agha, na na ndọta-n'agha,
na nime nluta-n'agha, na n'ihere iru,
dika o si di ta. 8 Ma uḅu a na mḅe
dika nwa ntabi-anya amara esitewo
n'aka Jehova, bú Chineke-ayi, ime ka
ndi ḅapuru aḅapu fọduru ayi, na inye
ayi otù ǹtú n'ebe nsọ Ya, ka Chineke-
ayi we nye anya-ayi ìhè, na idebere ayi
nwantī ndu n'ọbubu-orù-ayi. 9 N'ihi
na ndi-orù ka ayi bu; ma Chineke-ayi
arapugh ayi n'ọbubu-orù-ayi, kama
Ọ setiwo ebere rue ayi aru n'iru ndi-eze
Peasia, idebere ayi ndu, iwuli ulo
Chineke-ayi elu, na ime ka nkpọnkpọ-
ebe-ya nile guzo, na inye ayi mḅidi nime
Juda na nime Jerusalem. 10 Ma uḅu a,
Chineke-ayi, àyi gāsi gini mḅe ihe a
gasiri? n'ihi na ayi arapuwo ihe nile I
nyere n'iwu, 11 nke I nyere n'iwu site
n'aka ndi-orù-Gi, bú ndi-amuma, si, Ala
ahu nke unu onwe-unu nābata inweta
ya, ala isọ-nsọ ka ọ bu n'isọ-nsọ nke
ndi di iche iche nke ala ọzọ, site n'ihe-
árú nile ha, nke juputaworo ya site n'otu
ọnu-uzọ rue ọnu-uzọ ọzọ, n'ọrurú-ha.
12 Ma uḅu a unu enyela umu-ha
ndikom umu-unu ndinyom, unu ekuru-
kwa-la umu-ha ndinyom nye umu-unu
ndikom, unu achọ-kwa-la udo-ha ma-
ọbu ọdi-nma-ha rue mḅe ebigh-ebi: ka
unu we di ike, rie ezi ihe nke ala ahu,
me kwa ka umu-unu nweta ya rue mḅe
ebigh-ebi. 13 Ma mḅe ihe nile a
gasiri, nke nābiakwasi ayi n'ihi omume
ọjọ nile ayi, na n'ihi ikpe-ọmuma uku
ayi, n'ihi na Gi onwe-gi, bú Chineke-
ayi, eḅochiwo ahuhu-nmehie-ayi, ka ọ
ghara idi elu ka ajọ omume-ayi, I we
nye ayi ndi-nḅapu di otú a, 14 àyi
gālaghachi kwa mebie ihe nile I nyere
n'iwu, we ghọ ọgọ ndi ahu ndi nēme ihe-
árú ndia? Ì gagh-ewesa ayi iwe, rue
mḅe emere ka ayi gwusia, ndi fọduru
ma-ọbu ndi-nḅapu we ghara idi?
15 Jehova, bú Chineke Israel, onye ezi
omume ka I bu; n'ihi na ayi fọduru ibu
ndi-nḅapu, dika o si di ta: le, ayi nọ
n'iru Gi n'ikpe-ọmuma-ayi; n'ihi na ọ
digh onye iguzo n'iru Gi n'ihi nka.

10 1 Ma mḅe Ezra nēkpe ekpere,
nēkwuputa kwa ekwuputa, nākwa
ákwá nātuda kwa onwe-ya n'ala n'iru ulo
Chineke, esiri n'Israel chikọta n'ebe ọ nọ
nkpọkọta madu di ọtutu nke-uku, bú
ndikom, na ndinyom, na umu-ntakiri:
n'ihi na ndi Israel kwara ákwá ri nne.
2 Shekania nwa Jehiel, nke sitere
n'umu Ilam, we za, si Ezra, Ayi onwe-
ayi emekpuwo emekpu megide Chineke-
ayi, luta ndinyom ala ọzọ sitere na ndi di
iche iche nke ala nka: ma uḅu a Israel
nwere olile-anya bayere ihe a. 3 Ma
uḅu a ka ayi na Chineke-ayi ḅa ndu na
ayi gēme ka ndinyom ahu nile na umu
amuru site na ha pua, dika ndum-ọdu
si di nke Onye-nwe-ayi, na nke ndi
nāma jijiji n'ihe nile nke Chineke-ayi
nyere n'iwu; dika iwu-Ya si di ka
agēme kwa ya. 4 Bilie; n'ihi na okwu
a diri gi, ayi onwe-ayi nọye-kwa-ra gi:
di ike, me kwa ya. 5 Ezra we bilie, me
ndi-isi nke ndi-nchu-aja, na ndi Livai,
na Israel nile, ka ha ṅua iyi ime dika
okwu a si di. Ha we ṅua iyi. 6 Ezra
we si n'iru ulo Chineke bilie, jerue
ime-ulo Jehohanan nwa Elaiashib: ọ we
je n'ebe ahu, ma o righ nri, ọ ṅugh kwa

miri: n'ihi na o nēru ùjù n'ihi nmekpu
nke ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ.
7 Ha we kwusa nime Juda na Jerusalem
gwa umu nile nke ndi emere ka ha je
biri n'ala ọzọ, ka ha chikọta onwe-ha na
Jerusalem; 8 ka ewezuga kwa àkù-ya
nile ibibi ya, kewapu kwa onye ahu
na nkpọkọta ndi emere ka ha je biri
n'ala ọzọ, bù onye ọ bula nke nābiagh
n'ubọchi atọ, dika ndum-ọdu ndi-isi na
ndi-okenye si di. 9 Ndikom nile nke
Juda na Benjamin we chikọta onwe-ha
na Jerusalem n'ubọchi atọ; nke ahu bu
ọnwa nke-iteghete, n'ubọchi nke-orù
n'ọnwa ahu: ndi ahu nile we nọdu n'amà
ulo Chineke, nāma jijiji n'ihi okwu a, na
site n'okė miri-ozuzo nile. 10 Ezra, bù
onye-nchu-aja, we bilie, si ha, Unu
onwe-unu emekpuwo emekpu, luta
ndinyom ala ọzọ, itukwasi ihe n'ikpe-
ọmuma Israel. 11 Ma ubu a nyenu
Jehova, bù Chineke nke nna-unu-hà,
ekele, me kwa ihe nātọ Ya utọ:
kewaputa-kwa-nu onwe-unu n'aru ndi
di iche iche nke ala nka, na n'aru
ndinyom ala ọzọ. 12 Nkpọkọta ahu
nile we were okė olu za, si, O ziri ezi,
dika okwu-gi nile n'ebe ayi nọ si di,
ayi aghagh ime otù a. 13 Ma ndi Israel
di ọtutu, ọ bu kwa mbe okė miri-ozuzo,
ike adigh kwa ayi iguzo n'èzi, ma ozi a
abugh nke otù ubọchi, ọ bugh kwa nke
ubọchi abua: n'ihi na ayi ejehiewo ri nne
n'okwu a. 14 Biko, ka ndi-isi-ayi
guzoro nkpọkọta nka nile, ka ndi nile
ndi nọ n'obodo nile ayi bia kwa na mbe
ezubere, bù ndi lutara ndinyom ala ọzọ,
ha na ndi-okenye obodo nile ọ bula, na
ndi-ikpe-ya, rue mbe iwe di ọku nke
Chineke-ayi bayere okwu a si n'aru ayi
laghachi. 15 Otù ọ di, Jonatan nwa
Asahel na Jahzeia nwa Tikva guzoro
imegide ihe a: Meshulam na Shabetai,
bù onye Livai, ye-kwa-ra ha aka.
16 Umu nke ndi emere ka ha je biri
n'ala ọzọ we me otù a. Ewe kewapu
Ezra, bù onye-nchu-aja, na ndikom ọzọ,
bù ndi-isi ulo nke ndi bu nna, dika ulo
nke ndi bu nna-ha si di, ha nile n'aha-
ha kwa; ha we nọdu n'ubọchi mbu nke
ọnwa nke-iri ka ha we jua ajuju okwu
a. 17 Ha we jubie ajuju n'okwu ndikom
nile ndi lutaworo ndinyom ala ọzọ
n'ubọchi mbu nke ọnwa mbu. 18 Ewe
chọta ufọdu n'etiti umu ndi-nchu-aja
ndi lutaworo ndinyom ala ọzọ: bú,
n'etiti umu Jeshua, nwa Jozadak, na
umu-nne-ya: Maaseia, na Elieza, na
Jarib, na Gedalaia. 19 Ha we nye aka-
ha ime ka ndinyom-ha pua; ebe ikpe
mara ha, ha we nye ebulu nke igwè
aturu n'ihi ikpe-ọmuma-ha. 20 Na
n'etiti umu Imea; Hanani na Zebadaia.
21 Na n'etiti umu Harim; Maaseia, na
Elaija, na Shemaia, na Jehiel, na Uzaia.
22 Na n'etiti umu Pashua; Elioenai, na
Maaseia, na Ishmael, na Netanel, na
Jozabad, na Elasa. 23 Na n'etiti ndi
Livai; Jozabad, na Shimai, na Kelaia,
(onye ahu bu Kelita), na Petahia, na
Juda, na Elieza. 24 Na n'etiti ndi-
ọbù-abù; Elaiashib: na n'etiti ndi-ọnu-
uzọ-ama; Shalum, na Telem, na Uri.
25 Na n'etiti Israel: n'etiti umu Parosh;
Ramia, na Izia, na Malkija, na Mijamin,
na Eleeza, na Malkija, na Benaia.
26 Na n'etiti umu Ilam; Matanaia, na
Zekaraia, na Jehiel, na Abdi, na Jeremot,
na Elaija. 27 Na n'etiti umu Zatu;
Elioenai, na Elaiashib, na Matanaia, na
Jeremot, na Zabad, na Aziza. 28 Na
n'etiti umu Bebai; Jehohanan, na
Hananaia, na Zabai, na Atlai. 29 Na
n'etiti umu Bani; Meshulam, na Maluk,
na Adaia, na Jashub, na Sheal, na
Jeremot. 30 Na n'etiti umu Pahat-
moab; Adna, na Kelal, na Benaia, na
Maaseia, na Matanaia, na Bezalel, na
Binui, na Manase. 31 Na n'etiti umu
Harim; Elieza, na Ishija, na Malkija, na
Shemaia, na Shimeon; 32 Benjamin,
na Maluk, na Shemaria; 33 Na n'etiti
umu Hashum; Matenai, na Matata, na
Zabad, na Elifelet, na Jeremai, na
Manase, na Shimai. 34 Na n'etiti umu
Bani; Maadai, na Amram, na Uel;
35 na Benaia, na Bedeia, na Keluhi;
36 na Vania, na Meremot, na Elaiashib;
37 na Matanaia, na Matenai, na Jaasu;
38 na Bani, na Binui, na Shimai;
39 na Shelemaia, na Netan, na Adaia;
40 na Maknadebai, na Shashai, na
Sharai; 41 na Azarel, na Shelemaia, na
Shemaria; 42 na Shalum, na Amaraia,
na Josef. 43 N'etiti umu Nebo; Jeiel,
na Matitaia, na Zabad, na Zebina, na
Ido, na Joel, na Benaia. 44 Ndia nile
alutawo ndinyom ala ọzọ na nwunye:
ufọdu nime ha nwe-kwa-ra ndinyom ndi
ha siri n'aka ha mu umu-ndikom.

AKWUKWỌ NEHEMAIA

1 1 Okwu Nehemaia nwa Hakalaia.
O rue, n'ọnwa Kislev, n'arọ nke-
orú, na mu onwem nọ na Shushan, bú
ulo uku eze. 2 Hanani, bú otù nime
umu-nnem, we bia, ya onwe-ya na
ndikom ufọdu ndi sitere na Juda; m'we
jua ha ajuju bayere ndi-Ju, bú ndi-
nḅapu, nke fọduru site na ndọta-n'agha,
na ajuju bayere Jerusalem. 3 Ha we
sim, Ndi fọduru, bú ndi fọduru site na
ndọta-n'agha n'ebe ahu n'ala ahu anāchi
achi nọ n'ọnọdu ọjọ na n'ita-uta: etipúsi-
kwa-ra mḅidi Jerusalem, sure kwa ọnu-
uzọ-ama-ya nile ọku. 4 O rue, mḅe
m'nuru okwu ndia, na anọdurum ala,
kwa ákwá, rue újú ubọchi ufọdu; m'we
bue ọnu, kpe kwa ekpere n'iru Chineke
nke elu-igwe, 5 si, Biko, Jehova, bú
Chineke nke elu-igwe, Chineke uku,
Nke di kwa egwu, Onye nēdebere ndi
nāhu Ya n'anya nēdebe kwa ihe nile Ọ
nyere n'iwu, ọḅuḅa-ndu-Ya na ebere:
6 biko, ka nti-Gi nāña nti, ka anya-Gi
abua saghe kwa, ka I we ge nti ekpere
orù-Gi, nke mu onwem nēkpe n'iru Gi
ta, ehihie na abali, bayere umu Israel, bú
ndi-orù-Gi, m'nēkwuputa kwa nmehie
nile nke umu Israel, nke ayi mehieworo
megide Gi: e, mu onwem na ulo nnam
emehiewo. 7 Ayi emejọwo Gi nke-uku,
ayi edebegh kwa ihe nile enyere n'iwu,
na ukpuru nile, na ikpé nile, nke I nyere
Moses, bú orù-gi, n'iwu. 8 Biko, cheta
okwu ahu nke I nyere Moses, bú orù-Gi,
n'iwu, si, Asi na unu onwe-unu emekpu
emekpu, Mu onwem gēme ka unu ḅasa
n'etiti ndi nile: 9 ma asi na unu
alaghachikutem, we debe ihe nile
M'nyere n'iwu me kwa ha, ọ buru na
ndi-unu anāchufu achufu adi na nsọtu
elu-igwe, site n'ebe ahu ka M'gāchikọta
ha, me ka ha biarue ebe ahu nke
M'rọputaworo ime ka aham biri n'ebe
ahu. 10 Ma ndia bu orù-Gi na ndi-Gi,
ndi I were ike uku Gi, were kwa aka-Gi
di ike, ḅaputa. 11 Biko, Onye-nwe-ayi,
biko, ka nti-Gi nāña nti n'ekpere orù-Gi,
na n'ekpere ndi-orù-Gi, ndi ọ nātọ utọ
itu egwu aha-Gi: biko, me kwa ka ihe
nāgara orù-Gi nke-ọma ta, me ka enwe
obi-ebere n'aru ya n'iru nwoke a. (Ma
mu onwem buru eze obu-ihe-ọñuñu.)
2 1 O rue n'ọnwa Nisan, n'arọ nke-
orú nke Ataksakses, bú eze, na
manya-vine di n'iru ya, m'we buru
manya-vine ahu, nye eze. Ma akaghm-
ajọ njọ n'obi n'iru ya. 2 Eze we sim,
Gini mere iru-gi jọrọ njọ, ma gi onwe-gi
adigh-aria ọria? nka abugh ihe ọzọ, ọ
bu nání obi jọrọ njọ. M'we tua egwu
ri nne nke-uku. 3 M'we si eze, Ka eze
di ndu rue mḅe ebigh-ebi: gini mere
irum agagh-eji jọ njọ, mḅe obodo ahu,
bú ulo nke ílì nnam-hà, bu nkpọnkpọ
ebe, eripiawo kwa ọnu-uzọ-ama-ya nile
n'ọku? 4 Eze we sim, Ọ̀ bu gini kwa
ka gi onwe-gi nāchọ? M'we kpere
Chineke nke elu-igwe. 5 M'we si eze,
Ọ buru na ọ di eze nma, ọ buru kwa
na orù-gi di nma n'anya-gi, ọ bu ka i
zigam na Juda, rue obodo ílì nnam-hà,
ka m'we wue ya. 6 Eze we sim,
(nwunye eze nānọdu kwa n'akuku ya,)
Rùe ole mḅe ka ije-gi gādi? òle mḅe ka
i gālaghachi kwa? Ọ we di nma n'anya
eze, ọ we zigam; m'we nye ya oge.
7 M'we si eze, Ọ buru na ọ di eze nma,
ka enyem akwukwọ-ozi inye ndi nāchi
ala n'ofè osimiri, ka ha kwe ka m'gabiga
rue mḅe m'batara Juda; 8 na
akwukwọ-ozi inye Esaf, bú onye nēche
ogige ọma nke eze nwere, ka ọ nyem
osisi ijikọta ọnu-uzọ-ama nile nke ulo
uku ahu n'otù nke diri ulo ahu, na
ijikọta mḅidi obodo n'otù, na ijikọta ulo
n'otù, bú nke m'gābà nime ya. Eze we
nyem, dika ezi aka Chinekem si di
n'arum. 9 M'we biakute ndi nāchi ala
n'ofè osimiri, m'we nye ha akwukwọ-ozi
eze. Ma eze ziri ndi-isi usu-ndi-agha na
ndi-inyinya isom je. 10 Sanbalat, bú
onye Horonaim, na Tobaia, bú orù, bú
onye Amon, we nu ya, ọ we di ha njọ
nke-uku na madu abiawo ichọrọ umu
Israel ọdi-nma. 11 M'we bata
Jerusalem, nọ n'ebe ahu ubọchi atọ.
12 M'we bilie n'abali, mu onwem na
ndikom ole-na-ole sorom; ma egosighm
madu ọ bula ihe Chinekem nētiye
n'obim imere Jerusalem: ọ digh kwa
anu-ulo di n'ebe m'nọ, ọ bu nání anu-
ulo ahu nke m'nānọkwasi ya. 13 M'we

si n'ọnu-uzọ-ama ndagwurugwu pua
n'abali, we rue n'iru isi-iyi dragon, ru
kwa ọnu-uzọ-ama ebe ikpofu ahihia,
we le mḅidi Jerusalem nile anya, bù nke
etipùsiri etipù, ọku eripiawo kwa ọnu-
uzọ-ama-ya nile. 14 M'we gabiga rue
ọnu-uzọ-ama isi-iyi, ru kwa ọdọ-miri
eze: ọ digh kwa ebe anu-ulo nke
di n'okpurum gāgabiga. 15 M'we
nārigo na miri-iyi n'abali, m'we nēle
mḅidi ahu anya; m'we chigharia, ba
n'ọnu-uzọ-ama ndagwurugwu, we
laghachi. 16 Ma ndi nọchiri anya
eze amagh ebe m'jere, ma-ọbu ihe mu
onwem nēme; egosighkwam ndi-Ju
rue uḅu a, egosighkwam ndi-nchu-aja,
egosighkwam ndi amara aha-ha,
egosighkwam ndi nọchiri anya eze,
egosighkwam ndi fọduru ndi nēje ozi
ahu. 17 M'we si ha, Unu onwe-unu
nāhu ọnọdu ọjọ nke ayi onwe-ayi nọ
nime ya, na Jerusalem bu nkpọnkpọ
ebe, na esure-kwa-ra ọnu-uzọ-ama-ya
nile n'ọku: bianu ka ayi wue mḅidi
Jerusalem, ka ayi we ghara ibu kwa ihe-
ita-uta ọzọ. 18 M'we gosi ha aka
Chinekem nke di nma n'arum; na okwu
nile nke eze kwa nke ọ gwaram. Ha
we si, Ka ayi bilie lua mḅidi. Ha we
me ka aka-ha di ike ime ezi ihe a.
19 Sanbalat, bù onye Horonaim, na
Tobaia, bù orù, bù onye Amon, na
Geshem, bù onye Arebia, we nu ya, ha
we chia ayi ọchi, leda ayi anya, si, Gini
bu ihe a nke unu onwe-unu nēme? Ọ
bu eze ka unu nānupu isi imegide?
20 M'we zaghachi ha okwu, si ha,
Chineke nke elu-igwe, Ya onwe-ya
gēme ka ihe gara ayi nke-ọma; ayi onwe-
ayi, bù ndi-orù-Ya, gēbili kwa lua
mḅidi: ma unu enwegh òkè, ma-ọbu
ọnọdu ziri ezi, ma-ọbu ihe-ncheta, nime
Jerusalem.

3 1 Elaiashib, bù onye-isi-nchu-aja,
we bilie, ya na umu-nne-ya, bù ndi-
nchu-aja, ha we lua ọnu-uzọ-ama aturu;
ha onwe-ha doro ya nsọ, guzo ibo-ọnu-
uzọ-ya; ọbuná rue ulo-elu Hamea ka ha
doro ya nsọ, rue ulo-elu Hananel.
2 N'akuku ya ka ndikom Jeriko luru.
N'akuku ha ka Zakua nwa Imri luru.
3 Ọnu-uzọ-ama azù ka umu Hasenaa
luru; ndi ahu jikọtara ya n'otù, guzo
ibo-ọnu-uzọ-ya, na ihe-nkpachi-ya nile,
na nkpọrọ-ya nile. 4 N'akuku ha ka
Meremot nwa Uraia, nwa Hakoz, mere
ka mḅidi di ike. N'akuku ha ka
Meshulam nwa Berekaia, nwa
Meshezabel, mere ka mḅidi di ike.
N'akuku ha ka Zedok nwa Beana mere
ka mḅidi di ike. 5 N'akuku ha ka ndi
Tekoa mere ka mḅidi di ike; ma ndi-ha
ndi di ebube etiyegh olu-ha n'òfùfè
Onye-nwe-ha. 6 Ọnu-uzọ-ama ochie
ka Joiada nwa Pasea na Meshulam nwa
Besodeia mere ka ọ di ike; ndi ahu
jikọtara ya n'otù, guzo ibo-ọnu-uzọ-ya,
na ihe-nkpachi-ya nile, na nkpọrọ-ya
nile. 7 N'akuku ha ka Melataia, bù
onye Gibeon, na Jadon, bù onye
Meronot, ndikom Gibeon na Mizpa,
mere ka mḅidi di ike rue oche-eze nke
onye nāchi ala n'ofè osimiri. 8 N'akuku
ya ka Uziel nwa Hahaia, bù ndi-
nnucha-ọla, mere ka mḅidi di ike.
N'akuku ya ka Hananaia, bù otù onye
nime ndi nāsugwa manu-otite nēsi ísì
utọ, mere ka mḅidi di ike, ha we rapu
Jerusalem rue mḅidi di obosara.
9 N'akuku ha ka Refaia nwa Hua, bù
onye-isi nkera ala di Jerusalem
buruburu, mere ka mḅidi di ike.
10 N'akuku ha ka Jedaia nwa Harumaf
mere ka mḅidi di ike, bú na ncherita-iru
ulo-ya. N'akuku ya ka Hatush nwa
Hashabneia mere ka mḅidi di ike.
11 Malkija nwa Harim na Hashub nwa
Pahat-moab mere ka iberibe ọzọ atùru
atù di ike, bù ulo-elu nke ite-ọku uku.
12 N'akuku ya ka Shalum nwa
Halohesh, bù onye-isi nkera ala di
Jerusalem buruburu, mere ka mḅidi di
ike, ya onwe-ya na umu-ya ndinyom.
13 Ọnu-uzọ-ama ndagwurugwu ka
Hanun na ndi bi na Zanoa mere ka ọ
di ike; ndi ahu luru ya, guzo ibo-ọnu-
uzọ-ya, na ihe-nkpachi-ya nile, na
nkpọrọ-ya nile, na nnù cubit mḅidi
abua na ọgu iri rue ọnu-uzọ-ama ebe
ikpofu ahihia. 14 Ọnu-uzọ-ama ebe
ikpofu ahihia ka Malkija nwa Rikab, bù
onye-isi ala di Bet-hakerem buruburu,
mere ka ọ di ike; onye ahu luru ya, guzo
ibo-ọnu-uzọ-ya, na ihe-nkpachi-ya nile,
na nkpọrọ-ya nile. 15 Ọnu-uzọ-ama
isi-iyi ka Shalun nwa Kọl-hoze, bù onye-
isi ala di Mizpa buruburu, mere ka ọ di
ike; onye ahu luru ya, kpue ya, guzo ibo-
ọnu-uzọ-ya, na ihe-nkpachi-ya nile, na
nkpọrọ-ya nile, na mḅidi ọdọ-miri Shela,

rue ubi eze aḅara ogige, ru kwa ihe-nrigo
nke nēsi n'obodo Devid rida. 16 N'iso
ya ka Nehemaia nwa Azbuk, bú onye-isi
nkera ala di Bet-zua buruburu, mere ka
mḅidi di ike, rue na ncherita-iru íli
Devid, ru kwa ọdọ-miri nke emere, ru
kwa ulo ndi-dike. 17 N'iso ya ka ndi
Livai, Rehum nwa Bani, mere ka mḅidi
di ike. N'akuku ya ka Hashabaia, bú
onye-isi nkera ala di Keila buruburu,
mere ka mḅidi diri buruburu-ala-ya ike.
18 N'iso ya ka umu-nne-ha, na Bavai
nwa Henadad, bú onye-isi nkera ala di
Keila buruburu, mere ka mḅidi di ike.
19 N'akuku ya ka Eza nwa Jeshua, bú
onye-isi Mizpa, mere ka iberibe ọzọ
atûru atû di ike, site na ncherita-iru
nrigo ulo-ihe-ekike-agha na nkuku
mḅidi. 20 N'iso ya ka Beruk nwa Zabai
nuru ọku n'obi ime ka iberibe ọzọ atûru
atû di ike, site na nkuku mḅidi rue ọnu-
uzọ ulo Elaiashib, bú onye-isi-nchu-aja.
21 N'iso ya ka Meremot nwa Uraia nwa
Hakoz mere ka iberibe ọzọ atûru atû
di ike, site n'ọnu-uzọ ulo Elaiashib we
rue nsọtu ulo Elaiashib. 22 N'iso ya ka
ndi-nchu-aja, bú ndikom nke Buruburu-
ala, mere ka mḅidi di ike. 23 N'iso ha
ka Benjamin na Hashub mere ka mḅidi
di ike na ncherita-iru ulo-ha. N'iso ha
ka Azaraia nwa Maaseia nwa Ananaia
mere ka mḅidi di ike n'akuku ulo-ya.
24 N'iso ya ka Binui nwa Henadad mere
ka iberibe ọzọ atûru atû di ike, site n'ulo
Azaraia rue nkuku mḅidi, ọbuná rue
ulo-elu nkuku. 25 Palal nwa Uzai mere
ka mḅidi di ike site na ncherita-iru
nkuku mḅidi, na ulo-elu nke nāputa
n'ulo di n'elu nke eze, bú nke di nso
ogige ulo-nche. N'iso ya ka Pedaia
nwa Parosh mere ka mḅidi di ike.
26 (Ma Netinim nēbi n'Ofel, rue na
ncherita-iru ọnu-uzọ-ama miri n'akuku
ọwuwa-anyanwu, na ulo-elu nke nāputa
aputa.) 27 N'iso ya ka ndi Tekoa mere
ka iberibe ọzọ atûru atû di ike, site na
ncherita ulo-elu di uku nke nāputa
aputa, we rue mḅidi Ofel. 28 Site n'elu
ọnu-uzọ-ama inyinya ka ndi-nchu-aja
mere ka mḅidi di ike, nwoke ọ bula na
ncherita-iru ulo-ya. 29 N'iso ha ka
Zedok nwa Imea mere ka mḅidi di ike
na ncherita-iru ulo-ya. N'iso ya ka
Shemaia nwa Shekania, bú onye nēche
ọnu-uzọ-ama ọwuwa-anyanwu, mere ka
mḅidi di ike. 30 N'iso ya ka Hananaia
nwa Shelemaia, na Hanum, bú nwa
nke-isi nke Zalaf, mere ka iberibe ọzọ
atûru atû di ike. N'iso ya ka Meshulam
nwa Berekaia mere ka mḅidi di ike na
ncherita-iru ime-ulo-ya. 31 N'iso ya
ka Malkija, bú otù onye nime ndi-
nnucha-ọla, mere ka mḅidi di ike rue
ulo Netinim, na nke ndi nāzu ahia, na
ncherita-iru ọnu-uzọ-ama Hamifkad, ru
kwa nrigo ulo-elu nkuku. 32 N'etiti
nrigo ulo-elu nkuku na ọnu-uzọ-ama
aturu ka ndi-nnucha-ọla na ndi nāzu
ahia mere ka ọ di ike.

4 1 O rue, mḅe Sanbalat nuru na ayi
onwe-ayi nālu mḅidi, na iwe-ya di
ọku, ewe kpasue ya iwe, ọ we chia ndi-Ju
ọchi. 2 O kwue okwu n'iru umu-nne-
ya na usu-ndi-agha Sameria, si, Gini ka
ndi-Ju ndia ndi nāta aru nēme? hà
gārapuru onwe-ha ihe? hà gāchu aja?
hà gēme ka ọlu-ha gwusia n'otù ubọchi?
hà gēsi n'obo ájá me ka nkume di adi
ọzọ, ebe nkume ahu nile bu ihe akpọworo
ọku? 3 Tobaia, bú onye Amon, nọ
kwa n'akuku ya, ọ si, Ọzọ, mḅidi nke
ndi ahu nālu, ọ buru na nkita-ọhia arigo
n'elu ya, o gētipú kwa mḅidi-nkume-
ha. 4 Nuru, Chineke-ayi; n'ihi na ayi
bu ndi eledaworo anya: Gi me kwa ka
ita-uta-ha laghachi n'isi-ha, Gi rara kwa
ha nye ibu ihe-nluta-n'agha n'ala ndọta-
n'agha: 5 ekpuchi-kwa-la ajọ omume-
ha, ekwe-kwa-la ka ehichapu nmehie-ha
n'iru Gi: n'ihi na ha akpasuwo Gi iwe
n'iru ndi nālu mḅidi. 6 Ayi we lua
mḅidi ahu; ewe lukọta mḅidi nile rue
nkera idi-elu-ya: n'ihi na ndi-Ju nwere
obi ilu ọlu.

7 O rue na, mḅe Sanbalat na Tobaia
na ndi Arebia na ndi Amon na ndi
Ashdod nuru na anāluzu mḅidi
Jerusalem nile, na amalitere ituchi
ntipú-ya nile, iwe-ha we di ọku nke-uku;
8 ha we kekọta onwe-ha, ha nile n'otù,
ibia ibuso Jerusalem agha, na ikpatara
ya ihe-njehie. 9 Ayi we kpere Chineke-
ayi, guzo ndi-nche megide ha ehihie na
abali, n'ihi ha. 10 Juda we si, Ike nke
ndi-ibu ebilatawo, ma nkpọnkpọ-ihe
riri nne; ayi onwe-ayi apugh kwa ilu
mḅidi. 11 Ndi nākpaḅu ayi we si, Ha
agagh-ama, ha agagh-ahu kwa, rue mḅe
ayi batara n'etiti ha, ḅue ha, me ka ije-
ozi ahu kwusi. 12 O rue, mbe ndi-Ju

ndi bi n'akuku ha biara, na ha siri ayi
uḅò iri site n'ebe ahu nile, Unu
gēchigharikute ayi. 13 M'we guzo ndi-
ayi n'ebe nile dikarisiri ala nke ebe di
nime mḅidi, n'ebe nile sara mbara, m'we
guzo ndi-ayi dika aḅuru nile ha si di, ha
na mma-agha-ha, na ube-ha, na uta-ha.
14 M'we hu, bilie, si ndi amara aha-ha,
si kwa ndi nọchiri anya eze, si kwa ndi-
ayi fọduru, Unu atula egwu ha:
chetanu Onye-nwe-ayi, Nke di uku di
kwa egwu, bu-kwa-ranu umu-nne-unu,
na umu-unu ndikom, na umu-unu
ndinyom, na ndinyom-unu, na ulo-unu,
agha. 15 O rue na, mḅe ndi-iro-ayi
nuru na ayi mara ya, na Chineke mebi-
kwa-ra ndum-ọdu ha duritara onwe-ha,
ayi nile we laghachi na mḅidi, nwoke ọ
bula ije ozi-ya. 16 O rue, site n'ubọchi
ahu, na nkera ndi nējerem ozi nālu ọlu
n'ije-ozi ahu, ma nkera nime ha nēji ube
na ọta na uta na uwe-agha; ndi-isi nọ
kwa n'azu ulo Juda nile. 17 Ndi nālu
mḅidi n'elu mḅidi ahu na ndi nēbu ibu
nēbo onwe-ha ibu, nwoke ọ bula nēwere
otù aka-ya lu ọlu n'ije-ozi ahu, ma otù
aka-ya nēji ihe-agha-ya; 18 ndi nālu
mḅidi kwa, nwoke ọ bula na mma-agha-
ya ekeworo n'ùkwù-ya nọ, ha we nālu
mḅidi otù a. Onye nāfù opì-ike nọ kwa
n'akukum. 19 M'we si ndi amara aha-
ha, si kwa ndi nọchiri anya eze, si kwa
ndi-ayi fọduru, Ije-ozi a riri nne, sa kwa
mbara, ayi onwe-ayi ekewawo n'elu
mḅidi, ayi we nọ n'ebe di anya, otù
nwoke n'aru nwa-nne-ya. 20 N'ebe ọ
bula unu nuru olu opì-ike, n'ebe ahu ka
unu gāchikọta onwe-unu n'ebe ayi nọ;
Chineke-ayi gēburu ayi agha. 21 Ayi
onwe-ayi we nālu ọlu n'ije-ozi ahu: ma
nkera-ha nēji ube site na chi-ọbubọ rue
mḅe kpakpando putara. 22 Ọzọ, na
mḅe ahu m'siri ndi-ayi, Ka nwoke ọ bula
na onye nējere ya ozi nọ ọnọdu-abali
n'etiti Jerusalem, ka ha we buru ayi ndi-
nche n'abali, je kwa ozi n'ehihie. 23 Ma
ọ digh onye ọ bula, ma ọ bu mu onwem,
ma-ọbu umu-nnem, ma-ọbu ndi
nējerem ozi, ma-ọbu ndikom nche ndi
nēsom, ọ digh onye n'etiti ayi nēyipu
uwe-ya, nwoke ọ bula were ihe-agha-ya
je miri.
5 1 Oké iti-nkpu nke ndi-ayi na
ndinyom-ha we di megide umu-nne-
ha, bù ndi-Ju. 2 N'ihi na ufọdu di ndi
nāsi, Ayi onwe-ayi, na umu-ayi ndikom,
na umu-ayi ndinyom, di ọtutu: kwe ka
ayi nara ọka, ka ayi we rie ihe, we di ndu.
3 Ufọdu di kwa ndi nāsi, Ubi-ayi nile
na ubi-vine-ayi nile na ulo-ayi nile ka ayi
nēdo n'ibė: kwe ka ayi nara ọka, n'ihi
oké unwu a. 4 Ufọdu di kwa ndi nāsi,
Ayi ewerewo ubi-ayi nile na ubi-vine-
ayi nile biri ego itu utu-ala eze. 5 Ma
uḅu a dika anu-aru umu-nne-ayi ka anu-
aru-ayi di, dika umu-ha ka umu-ayi di:
ma, le, ayi onwe-ayi nāzọda umu-ayi
ndikom na umu-ayi ndinyom ime ka
ha buru ndi-orù, ufọdu di kwa n'etiti
umu-ayi ndinyom ndi azọdaworo azọda:
ma ayi enwegh ike nke aka-ayi; ma
ndi ọzọ nwe ubi-ayi nile na ubi-vine-
ayi nile. 6 Iwem we di ọku nke-uku
mḅe m'nuru iti-nkpu-ha na okwu
ndia. 7 Obim we duam ọdu, mu na ndi
amara aha-ha na ndi nọchiri anya eze we
se okwu, m'we si ha, Ọmuru-nwa ka unu
onwe-unu nānara, nwoke ọ bula n'aka
nwa-nne-ya. M'we nwe nkpọkọta uku
megide ha. 8 M'we si ha, Ayi onwe-ayi
aḅaputawo umu-nne-ayi, bù ndi-Ju, ndi
erenyere ndi mba ọzọ, dika aka-ayi ruru;
ùnu onwe-unu gēre kwa umu-nne-unu,
àgērenye kwa ayi ha? Ha we ḅa nkiti,
ha ahugh kwa okwu ha gāza. 9 M'we
si, Ọ digh nma, bú ihe a nke unu onwe-
unu nēme: ọ̀ bugh n'egwu Chineke ka
unu gējeghari, n'ihi ita-uta nke ndi mba
ọzọ, bú ndi-iro-ayi? 10 Ọzọ kwa, mu
onwem na umu-nnem na ndi nējerem ozi
nēbinye ha ego na ọka n'ọmuru-nwa.
Biko, ka ayi rapu ọmuru-nwa nka.
11 Biko, burunu uzọ nyeghachi ha ubi
nile ha, na ubi-vine nile ha, na ubi-olive
nile ha, na ulo nile ha, na otù uzọ n'ọgu
uzọ ise nke ego, na nke ọka, na nke
manya-vine ọhu, na nke manu, nke
unu nānara ha n'ọmuru-nwa. 12 Ha
we si, Ayi gēnyeghachi ha, ayi agagh-
achọ kwa ihe n'aka ha; otú a ka ayi
gēme, dika gi onwe-gi nēkwu. M'we
kpọ ndi-nchu-aja, me ka ha ṅua iyi
ime dika okwu a si di. 13 Arurupu-
kwa-ram obi-uwem, si, Ka Chineke
rurupu nwoke ọ bula otù a site n'ulo-ya,
site kwa na ndọḅu ọ nādọḅu onwe-ya
n'ọlu, bù onye nādigh-eme ka okwu a
guzosie ike; ọbunà otù a ya bu ihe
arurupuworo, nke tọḅọ-kwa-ra n'efu.
Nkpọkọta ahu nile we si, Amen, ha we to

Jehova. Ndi-ayi we me dīka okwu a si
di. 14 Ọzọ, site n'ubọchi ọ nyerem iwu
ibu onye nāchi ha n'ala Juda, site n'arọ
nke-orú we rue arọ nke-orú-na-iri-na-
abua nke Ataksakses, bú eze, nke ahu bu
arọ iri na abua, mu onwem na umu-
nnem erigh nri nke onye nāchi ala.
15 Ma ndi mbu nāchi ala ndi burum
uzọ, ha boḅuru ndi-Ju ibu arọ, we nara
ha utu n'achicha na manya-vine, tiyere
ọgu shekel ọla-ọcha abua; ọbuná ndi
nējere ha ozi bu ndi-isi n'ebe ndi-ayi
nọ: ma mu onwem emegh otú a, n'ihi
egwu Chineke. 16 Ọzọ kwa, m'jisiri
ike n'ije-ozi mḅidi a, ọ digh kwa ubi
ayi zutara: ma achikọtawo ndi nile
nējerem ozi n'ebe ahu ije ozi ahu.
17 Ọzọ, ndi-Ju na ndi nọchiri anya eze,
bú ọgu ndikom asa na iri, nọ na table
nkem, ha na ndi nābiakute ayi site na
mba ndi di ayi buruburu. 18 Ma ihe
nke edoziworo bayere otù ubọchi bu otù
ehi na aturu isi arọputara arọputa;
edozi-kwa-ra umu-nnunu nyem, dozi
kwa manya-vine nile ọ bula n'uba otù
uḅò n'ubọchi iri: ma n'ihe a nile ọ digh
nri nke diri onye nāchi ala m'chọrọ,
n'ihi na òfùfè ahu di arọ́ n'aru ndi nka.
19 Chinekem, chetaram ihe nile nke
m'meworo n'ihi ndi nka, imerem ezi ihe.
6 1 O rue, mḅe Sanbalat, na Tobaia,
na Geshem, bú onye Arebia, na ndi-
iro-ayi fọduru, nuru na m'lusiri mḅidi
ahu, na ọ digh kwa ntipú fọduru nime
ya; (ọ bu ezie na akaghm-eguzo ibo-ọnu-
uzọ n'ọnu-uzọ-ama nile rue mḅe ahu;)
2 o rue, na Sanbalat na Geshem
ziterem ozi, si, Bia, ka ayi zukọta n'otù
n'obodo ntà nime ndagwurugwu nke
Ono. Ma ndi ahu nēchè èchìchè
imejọm emejọ. 3 M'we zigara ha ndi-
ozi, si, Ozi uku ka m'nēje, apughkwam
irida: n'ihi gini ka ozi a gākwusi, mḅe
m'nārapu ya, we ridakuru unu? 4 Ha
we ziterem ozi uḅò anọ dika okwu a si
di; m'we zaghachi ha okwu dika okwu
a si di. 5 Sanbalat we ziterem onye
nējere ya ozi nke uḅò ise dika okwu a si
di, ya na akwukwọ-ozi nke emegheworo
n'aka-ya; 6 edewo nime ya, si, Anuwo
ya n'etiti mba nile ọzọ, Gashmu nāsi
kwa, na gi onwe-gi na ndi-Ju nēchè
èchìchè inupu isi; n'ihi nka ka gi onwe-
gi nālu mḅidi ahu: gi onwe-gi aghọwo-
kwa-ra ha eze, dika okwu ndia si di.
7 Ọzọ kwa, i guzowo ndi-amuma
ikpọsa òkù bayere gi nime Jerusalem, si,
Eze di nime Juda: ma uḅu a eze gānu ya
dika okwu ndia si di. Ma uḅu a bia, ka
ayi durita onwe-ayi ọdu. 8 M'we
zigara ya ozi, si, Ọ digh ka okwu ndia
si di nke gi onwe-gi nēkwu, kama gi
onwe-gi nēchèputa ha n'obi-gi. 9 N'ihi
na ha nile nēme ka ayi tua egwu, si, Aka-
ha gākudapu n'ije-ozi a, agagh-eje kwa
ya. Ma uḅu a Gi me ka akam abua di
ike.

10 Ma mu onwem batara n'ulo
Shemaia nwa Delaia nwa Mehetabel, ma
emechibidoworo onye ahu uzọ; ọ we si,
Ka ayi zukọta n'ulo Chineke, n'etiti ulo
uku Chineke, ka ayi mechi kwa uzọ nile
nke ulo uku Chineke: n'ihi na ha nābia
iḅu gi; e, n'abali ka ha nābia iḅu gi.
11 M'we si, Nwoke dika mu onwem, ọ̀
gāḅalaga? ònye di kwa, nke di ka mu
onwem, nke gābà n'ulo uku Chineke, we
di ndu? m'gagh-abà nime. 12 M'we
mata, ma, le, ọ bugh Chineke zitere ya:
kama okwu amuma nka ka o kwuru
imegidem: ma Sanbalat na Tobaia goro
ya. 13 N'ihi nka ka egoro onye ahu, ka
m'we tua egwu, me otú a, we mehie, ka
ha we nwe kwa ya inyem aha ọjọ, ka ha
we tam uta. 14 Chinekem, cheta
Tobaia, cheta kwa Sanbalat, dika
omume-ha ndia si di, ọzọ kwa, cheta
Noadia, bú onye-amuma-nwayi, cheta
kwa ndi-amuma fọduru, ndi nēme ka
m'tua egwu.

15 Ewe luzue mḅidi ahu n'ubọchi
nke-orú-na-ise nke ọnwa Elul, n'ọgu
ubọchi abua na iri na abua. 16 O rue,
mḅe ndi-iro-ayi nile nuru ya, na mba
nile nke di ayi buruburu turu egwu, we
da ada nke-uku n'anya nke aka ha: ha
we mara na esitere n'aka Chinèke-ayi je
ozi a. 17 Ọzọ, na mḅe ahu ndi Juda
amara aha-ha nēzigara Tobaia ọtutu
akwukwọ-ozi, akwukwọ-ozi nke Tobaia
nābiaru kwa ha aka. 18 N'ihi na ọtutu
madu di nime Juda ndi nwere iyi ha
ṅuru ya, n'ihi na di nwa-nwayi Shekania
nwa Ara ka ọ bu; Jehohanan nwa-ya lu-
kwa-ra nwa-nwayi Meshulam nwa
Berekaia na nwunye. 19 Ha nēkwu
kwa okwu bayere ezi omume-ya nile
n'irum, ha nēburu kwa okwum nile
pukuru ya. Akwukwọ-ozi ka Tobaia
ziri ime ka m'tua egwu.

7 1 O rue, mḅe alusiri mḅidi ahu,
mḅe m'guzosi-kwa-ra ibo-ọnu-uzọ-ya
nile, mḅe emesi-kwa-ra ndi-ọnu-uzọ-
ama na ndi-ọbù-abù na ndi-Livai ka ha
lekọta ozi-ha, 2 na m'nyere Hanani, bú
nwa-nnem, na Hananaia, bú onye-isi
ulo uku eze, iwu bayere Jerusalem: n'ihi
na onye ahu bu onye ezi-okwu, ọ nātu
kwa egwu Chineke kari ọtutu madu.
3 M'we si ha, Ka aghara imeghepu
ọnu-uzọ-ama Jerusalem rue mḅe
anyanwu di ọku; na mḅe ndi-nche
nēguzo kwa na nche-ha, ka ha mechie
uzọ, kpọchi-kwa-nu ha: guzo kwa ndi bi
na Jerusalem na nche, nwoke ọ bula
nime nche-ya, nwoke ọ bula kwa na
ncherita-iru ulo-ya. 4 Ma obodo ahu
sara mbara n'aka abua, di kwa uku: ma
ndi-ayi di ole-na-ole n'etiti ya, ulo adigh
kwa nke ewuru ewu. 5 Chinekem we
tiye ya n'obim, m'we chikọta ndi amara
aha-ha, na ndi nọchiri anya eze, na ndi-
ayi nile, ka ewe de ha n'akwukwọ-
osuso-ọmumu. M'we chọta akwukwọ
osuso-ọmumu nke ndi rigotaworo na
mbu, m'we hu ihe a edeworo nime ya:
6 Ndia bu umu ala ahu anāchi achi, ndi
nārigo, bú ndi sitere na ndọta-n'agha
ahu nke ndi emere ka ha je biri n'ala
ọzọ, ndi Nebukadneza, bú eze Babilon,
mere ka ha je biri n'ala ọzọ, ha we lata
na Jerusalem, lata kwa na Juda, nwoke
ọ bula n'obodo-ya; 7 ndi nābia, ha na
Zerubabel, na Jeshua, na Nehemaia, na
Azaraia, na Raamia, na Nahamani, na
Mọdekai, na Bilshan, na Misperet, na
Bigvai, na Nehum, na Beana. Ọnu-
ọgugu ndikom nke ndi Israel: 8 Umu
Parosh, nnù ise na ọgu asatọ na iri na
abua. 9 Umu Shefataia ọgu iri-na-
asatọ na iri na abua. 10 Umu Ara,
nnù na ọgu iri-na-abua na iri na abua.
11 Umu Pahat-moab, nke umu Jeshua
na Joab, nnù asa na iri na asatọ. 12 Umu
Ilam, nnù atọ na ọgu abua na iri na anọ.
13 Umu Zatu, nnù abua na ọgu abua na
ise. 14 Umu Zakai, nnù na ọgu iri-na-
asatọ. 15 Umu Binui, nnù na ọgu iri-
na-abua na asatọ. 16 Umu Bebai, nnù
na ọgu iri-na-otù na asatọ. 17 Umu
Azgad, nnù ise na ọgu iri-na-isi na abua.
18 Umu Adonikam, nnù na ọgu iri-na-
atọ na asa. 19 Umu Bigvai, nnù ise na
ọgu atọ na asa. 20 Umu Adin, nnù na
ọgu iri-na-abua na iri na ise. 21 Umu
Atea, nke Hezekaia, ọgu anọ na iri na
asatọ. 22 Umu Hashum, ọgu iri-na-isi
na asatọ. 23 Umu Bezai, ọgu iri-na-isi
na anọ. 24 Umu Harif, ọgu ise na iri na
abua. 25 Umu Gibeon, ọgu anọ na iri
na ise. 26 Ndikom Bet-lehem na
Netofa, ọgu iteghete na asatọ.
27 Ndikom Anatot, ọgu isi na asatọ.
28 Ndikom Bet-azmavet, ọgu abua na
abua. 29 Ndikom Kiriat-jearim na
Kefira na Beirot, nnù na ọgu iri-na-asa
na atọ. 30 Ndikom Rema na Geba, nnù
na ọgu iri-na-otù na otù. 31 Ndikom
Mikmas, ọgu isi na abua. 32 Ndikom
Bet-el na Ai, ọgu isi na atọ. 33 Ndikom
Nebo nke-ọzọ, ọgu abua na iri na abua.
34 Umu Ilam nke-ọzọ, nnù atọ na ọgu
abua na iri na anọ. 35 Umu Harim,
ọgu iri-na-isi. 36 Umu Jeriko, ọgu
iri-na-asa na ise. 37 Umu Lod na
Hadid na Ono, nnù na ọgu iri-na-isi
na otù. 38 Umu Senaa, nnù iteghete
na ọgu iri-na-isi na iri. 39 Ndi-nchu-
aja: umu Jedaia, nke ulo Jeshua, nnù
abua na ọgu asatọ na iri na atọ. 40 Umu
Imea, nnù abua na ọgu iri-na-abua na iri
na abua. 41 Umu Pashua, nnù atọ na
ọgu abua na asa. 42 Umu Harim, nnù
abua na ọgu iri na iri na asa. 43 Ndi
Livai: umu Jeshua, nke Kadmiel, nke
umu Hodeva, ọgu atọ na iri na anọ.
44 Ndi-ọbù-abù: umu Esaf, ọgu asa
na asatọ. 45 Ndi-ọnu-uzọ-ama: umu
Shalum, na umu Atea, na umu Talmon,
na umu Akub, na umu Hatita, na umu
Shobai, ọgu isi na iri na asatọ.
46 Netinim: umu Ziha, na umu Hasufa,
na umu Tabaot; 47 na umu Keros, na
umu Sia, na umu Padon; 48 na umu
Lebana, na umu Hagaba, na umu
Salmai; 49 na umu Hanan, na umu
Gidel, na umu Gaha; 50 na umu Reaia,
na umu Rezin, na umu Nekoda; 51 na
umu Gazam, na umu Uza, na umu
Pasea; 52 na umu Besai, na umu
Meunim, na umu Nefushesim; 53 na
umu Bakbuk, na umu Hakufa, na umu
Hahua; 54 na umu Bazlit, na umu
Mehida, na umu Hasha; 55 na umu
Bakos, na umu Sisera, na umu Tema;
56 na umu Nezia, na umu Hatifa.
57 Umu ndi-orù Solomon: umu Sotai,
na umu Soferet, na umu Perida; 58 na
umu Jaala, na umu Dakon, na umu
Gidel; 59 na umu Shefataia, na umu

Hatil, na umu Pokeret-hazebaim, na
umu Emon. 60 Netinim nile, na umu
ndi-orù Solomon, di ọgu iri-na-iteghete
na iri na abua. 61 Ndia bu kwa ndi
nārigo site na Tel-mela na Tel-hasha na
Kerub na Adon na Imea: ma ha apugh
igosi ulo nke ndi bu nna-ha, ma-ọbu
nkpuru-ha, ma ọ bu Israel ka ha siri
puta: 62 umu Delaia, na umu Tobaia,
na umu Nekoda, nnù na ọgu iri-na-abua
na abua. 63 Site kwa na ndi-nchu-aja:
umu Họbaia, na umu Hakoz, na umu
Bazilai, onye luru nwunye sitere n'umu-
ndinyom Bazilai, bù onye Gilead, ewe
kpọ ya aha n'aha-ha. 64 Ndia chọrọ
odide-akwukwọ-ha n'etiti ndi edere
n'akwukwọ-osuso-ọmumu, ma achọtagh
ya: ewe gua ha na ndi nādigh nsọ, ewe
wepu ha n'ọlu-nchu-aja. 65 Tiashata
we si ha, ka ha ghara iri ihe n'ihe nsọ
kachasi ihe nsọ nile, rue mḅe onye-nchu-
aja gēwere Ìhè na Izu-okè guzo.
66 Nkpọkọta ahu nile n'otù di orú nnù
uzọ ise na nnù ise na ọgu iri-na-asatọ,
67 nāgugh orù-ha ndikom na orù-ha
ndinyom, ndi di nnù iri-na-asatọ na ọgu
isi na iri na asa: ha nwe-kwa-ra ọgu
madu iri-na-abua na ise bu ndikom nābù
abù na ndinyom nābù abù. 68 Inyinya-
ha di nnù na ọgu iri-na-isi na iri na isi;
inyinya mule ha di ọgu iri-na-abua na
ise; 69 camel-ha di nnù na orù na iri
na ise; inyinya-ibu-ha di nnù iri-na-isi
na ọgu iri-na-isi. 70 Ma ufọdu n'etiti
ndi-isi ulo nke ndi bu nna nyere onyinye
nke diri ije-ozi ahu. Tiashata tiyere
n'ulo-àkù nnù daric ọla-edo abua na ọgu
iri, na ọgu ọkwa-nwusa abua na iri, na
nnù uwe ndi-nchu-aja na ọgu isi na iri.
71 Ma ufọdu n'etiti ndi-isi ulo nke ndi
bu nna tiyere n'ulo-àkù nke ije-ozi ahu
orú nnù daric ọla-edo uzọ abua na nnù
iri, na nnù pound ọla-ọcha ise na ọgu iri.
72 Ma nke ndi-ayi fọduru nyere di orù
nnù daric ọla-edo uzọ abua na nnù iri,
na nnù pound ọla-ọcha ise, na ọgu uwe
ndi-nchu-aja atọ na asa. 73 Ndi-nchu-
aja, na ndi Livai, na ndi-ọnu-uzọ-ama,
na ndi-ọbù-abù, na ufọdu nime ndi
Juda, na Netinim, na Israel nile, we biri
n'obodo nile ha.

Ọnwa nke-asa we rue, umu Israel nọ
8 kwa n'obodo nile ha. 1 Ndi ahu
nile we chikọta onwe-ha dika otù
onye rue amà nke di n'iru ọnu-uzọ-ama
miri; ha we si Ezra, bù ode-akwukwọ, ka
ọ weta akwukwọ iwu Moses, nke Jehova
nyere Israel n'iwu. 2 Ezra, bù onye-
nchu-aja, we weta iwu ahu n'iru
nkpọkọta Israel, ma ndikom ma
ndinyom, ma onye ọ bula nke nāghọta
inu ihe, n'ubọchi mbu nke ọnwa nke-
asa. 3 Ọ we gua nime ya n'iru amà
nke di n'iru ọnu-uzọ-ama miri site
n'ihè ututu rue etiti-ehihie, n'iru
ndikom na ndinyom na ndi nāghọta ihe;
ndi ahu nile we ṅa nti akwukwọ iwu ahu.
4 Ezra, bù ode-akwukwọ, we guzo n'elu
ulo-elu osisi, nke ha mere bayere ihe a;
Matitaia, na Shema, na Anaia, na Uraia,
na Hilkaia, na Maaseia, we guzo n'akuku
ya, n'aka-nri-ya; Pedaia kwa, na
Mishael, na Malkija, na Hashum, na
Hashbadana, na Zekaraia, na Meshulam,
n'aka-ekpe-ya. 5 Ezra we sagho
akwukwọ n'anya ndi ahu nile; (n'ihi na
ọ nọ n'elu n'ebe ndi ahu nile nọ;) ma
mḅe ọ saghere ya, ndi ahu nile guzoro:
6 Ezra we gọzie Jehova, bù Chineke
uku. Ndi ahu nile we za, si, Amen,
Amen, n'ichili aka-ha elu: ha we rube
isi-ha, kpọ isi ala nye Jehova, kpue iru-
ha n'ala. 7 Ọzọ, Jeshua, na Bani, na
Sherebia, na Jamin, na Akub, na
Shabetai, na Hodia, na Maaseia, na
Kelita, na Azaraia, na Jozabad, na
Hanan, na Pelaia, na ndi Livai, mere
ka ndi ahu ghọta iwu ahu: ndi ahu
nēguzo kwa n'ebe-nguzo-ha. 8 Ha we
gua n'akwukwọ ahu, bù n'iwu Chineke,
guputa ya nke-ọma, we me ka amata isi-
ya, ha we ghọta ọgugu-ya. 9 Nehemaia,
nke ya onwe-ya bu Tiashata, na Ezra
onye-nchu-aja, bù ode-akwukwọ, na ndi
Livai, bù ndi nēzi ndi ahu ihe, we si
ndi ahu nile, Ta, ihe nsọ nke diri Jehova,
bù Chineke-unu, ka ọ bu; unu erula ùjú,
akwa-kwa-la àkwá. N'ihi na ndi ahu
nile nākwa àkwá, mḅe ha nuru okwu nile
nke iwu ahu. 10 Ọ we si ha, Jerenu
onwe-unu, rie ihe mara abuba, ṅua ihe-
ọṅuṅu di utọ, were òkè zigara ndi ọ
nādigh ihe edoziworo ha: n'ihi na nsọ
ka ubọchi ta diri Onye-nwe-ayi: ihe
ewuta-kwa-la unu; n'ihi na ọṅù Jehova
bu ike-unu. 11 Ndi Livai we nēme ka
ndi ahu nile ḅa nkiti, si, Nọdunu du,
n'ihi na ubọchi a di nsọ, ihe ewuta-kwa-
la unu. 12 Ndi ahu nile we je iri ihe,
na iṅu ihe-ọṅuṅu, na iziga òkè, na ime

ka okė ọṅù di, n'ihi na ha gḣọtara okwu
nile nke emere ka ha mara.
13 Ma n'ubọchi nke-abua achikọtara
ndi-isi ulo nke ndi bu nna nke ndi ahu
nile, na ndi-nchu-aja, na ndi Livai, n'ebe
Ezra, bù ode-akwukwọ, nọ, ọbunȧ inwe
uche bayere okwu nile nke iwu ahu.
14 Ha we chọputa ihe a edeworo n'iwu,
bù na Jehova nyere iwu site n'aka Moses,
ka umu Israel nọdu n'ulo-ntu n'ememe
di n'ọnwa nke-asa: 15 na ka eme ka anu
ka ekwusa kwa n'obodo-ha nile na nime
Jerusalem, si, Puanu je n'ugwu, chita
akwukwọ osisi olive, na akwukwọ osisi
nēnye manu, na akwukwọ osisi myrtle,
na igu nkwu, na akwukwọ nke osisi ḅara
ọhia, ime ulo-ntu, dika edeworo ya
n'akwukwọ. 16 Ndi ahu we je, chita
ha, mere onwe-ha ulo-ntu, nwoke ọ
bula n'elu-ulo-ya, na n'ogige nile ha, na
n'ogige nile nke ulo Chineke, na n'amȧ
nke ọnu-uzọ-ama miri, na n'amȧ nke
ọnu-uzọ-ama Efraim. 17 Nkpọkọta ahu
nile nke ndi nālata site na ndọta-n'agha
ahu mere ulo-ntu, we nọdu n'ulo-ntu-
ha: n'ihi na umu Israel emegh otù a site
n'ubọchi Jeshua nwa Nun rue ubọchi
ahu. Okė ọṅù di uku we di. 18 Ọ we
nāgu n'akwukwọ iwu Chineke kwa-
ubọchi, site n'ubọchi mbu rue ubọchi
ikpe-azu. Ha we me ememe ahu ubọchi
asa; ma n'ubọchi nke-asatọ ubọchi-
nḅochi di, dika ikpė-ya si di.
9 1 Ma n'ubọchi nke-orù-na-anọ nke
ọnwa nka achikọtara umu Israel
n'obubu-ọnu, na n'ȧkwȧ-nkpe, ȧjȧ
dikwasi kwa ha. 2 Nkpuru Israel we
kewaputa onwe-ha n'aru ndi ala ọzọ
nile, guzo, kwuputa nmehie nile ha, na
ajọ omume nile nke ndi bu nna-ha.
3 Ha we bilie n'ebe-nguzo-ha, gua
n'akwukwọ iwu Jehova, bù Chineke-ha,
otù uzọ n'uzọ anọ nke ubọchi; otù uzọ
n'uzọ anọ kwa ka ha nēkwuputa, nākpọ
kwa isi ala nye Jehova, bù Chineke-ha.
4 Jeshua, na Bani, na Kadmiel, na
Shebania, na Buni, na Sherebia, na
Bani, na Kenani, we bilie n'elu ihe-
nrigo ndi Livai, were okė olu tikue
Jehova, bù Chineke-ha. 5 Ndi Livai,
bù Jeshua, na Kadmiel, na Bani, na
Hashabneia, na Sherebia, na Hodia, na
Shebania, na Petahia, we si, Bilienu,
gọzie Jehova, bù Chineke-unu, site na
mḅe ebigh-ebi rue mḅe ebigh-ebi: ka ha
gọzi kwa aha-Gi di nsọpuru, nke
ebuliworo ya elu kari ngọzi na otuto nile.
6 Gi onwe-gi bu Jehova, nȧni Gi; Gi
onwe-gi emewo elu-igwe, bù elu-igwe
nke elu-igwe nile, na usu-ha nile, na uwa
na ihe nile nke di n'elu ya, na okė osimiri
nile na ihe nile nke di nime ha, Gi onwe-
gi nēdebe kwa ha nile ndu; usu ihe elu-
igwe nākpọ kwa isi ala nye Gi. 7 Gi
onwe-gi, Jehova, bu Chineke ahu Nke
rọputara Abram, me ka o si n'Ua nke
ndi Kaldea puta, I gu-kwa-ra aha-ya
Abraham; 8 I hu-kwa-ra na obi-ya
kwesiri ntukwasi-obi n'iru Gi, Gi na ya
ḅa-kwa-ra ndu na I gēwere ala nke ndi
Kenean na ndi Het na ndi-Amorait na
ndi Perizait na ndi Jebus na ndi-
Giagashait nye, bù iwere ya nye nkpuru-
ya, I we me ka okwu-Gi guzosie ike;
n'ihi na onye ezi omume ka I bu. 9 I
hu-kwa-ra nweda-n'ala nke nna-ayi-hȧ
n'Ijipt, nu kwa iti-nkpu-ha n'akuku Okė
Osimiri Uhie; 10 I we tiye ihe-iriba-
ama na ihe-ebube n'aru Fero, na n'aru
ndi-orù-ya nile, na n'aru ndi nile nke
ala-ya; n'ihi na I mara na ha were
nganga megide ha; I we mere Onwe-gi
aha, dika o si di ta. 11 I kewa-kwa-ra
okė osimiri n'iru ha, ha we gabiga n'etiti
okė osimiri n'elu ala-akọrọ; ma I tubȧra
ndi nāchu ha na miri di omimi, dika
nkume nime miri di ike. 12 Ọ bu kwa
ogidi igwe-oji ka I nēwere du ha
n'ehihie; I nēwere kwa ogidi ọku n'abali,
inye ha ìhè n'uzọ ahu nke ha gēje ije
nime ya. 13 Ọ bu kwa n'elu ugwu
Sainai ka I ridara, si n'elu-igwe kpayere
ha uka, I we nye ha ikpé ziri ezi na iwu
ezi-okwu, na ezi ukpuru na ihe enyere
n'iwu: 14 I me-kwa-ra ka ha mara
ubọchi-izu-ike nsọ Gi, I were kwa ihe
enyere n'iwu, na ukpuru, na iwu, nye
ha n'iwu site n'aka Moses, bù orù-Gi:
15 ọ bu kwa nri nke sitere n'elu-igwe
ka I nyere ha bayere agu-ha, me kwa
ka miri si na nkume di elu putara ha
bayere akpiri-ikpọ-nku-ha, I si-kwa-ra
ha ba nime inweta ala ahu nke I weliri
aka-Gi inye ha. 16 Ma ndi ahu na nna-
ayi-hȧ mere ihe na nganga, kwesie olu-
ha ike, ha egegh kwa nti ihe nile I nyere
n'iwu, 17 ha we ju inu ihe, ha
echetagh kwa okė ọlu-Gi nile nke I luru
n'etiti ha; ha we kwesie olu-ha ike, do
onye-isi nime nnupu-isi-ha ilaghachi

n'ọbubu-orù-ha: ma Gi onwe-gi bu
Chineke nke nḅaghara nmehie, Onye
nēme amara nwe kwa obi-ebere, Onye
nādigh-ewe iwe ọsọsọ, Onye nāba uba
n'ebere, I rapugh kwa ha. 18 Ọbuná
mḅe ha mere nwa-ehi awuru awu nye
onwe-ha, si, Nka bu chi-gi nke mere ka
i si n'Ijipt rigoputa, ha we me oké ihe-
nlelì-anya; 19 ma Gi onwe-gi n'ọtutu
obi-ebere-Gi arapugh ha n'ọzara: ogidi
igwe-oji esigh n'elu ha wezuga onwe-ya
n'ehihie, idu ha n'uzọ-ha; ogidi ọku
ewezugagh kwa onwe-ya n'abali, inye
ha na uzọ ahu nke ha nēje ije nime ya
ìhè. 20 I nye-kwa-ra ezi Mọ nke Gi
ime ka ha nwe uche, I ḅochigh kwa
manna-Gi n'ọnu-ha, I nye-kwa-ra ha
miri bayere akpiri-ikpọ-nku-ha. 21 Ọ
bu kwa ọgu arọ abua ka I zùru ha
n'ọzara, ọ digh kwa ihe kọrọ ha; uwe-ha
akagh nká, ukwu-ha azagh kwa aza.
22 Ọzọ, I nyere ha ala-eze na ndi di
iche iche, we kè ha n'òkè n'òkè n'akuku
nile: ha we nweta ala Saihon, bú ala
nke eze Heshbon, na ala Og, bú eze
Beshan. 23 I me-kwa-ra ka umu-ha
ba uba dika kpakpando nke elu-igwe, I
we me ka ha ba n'ala ahu nke I siri
ndi bu nna-ha ka ha ba inweta ya.
24 Umu-ha we ba, nweta ala ahu, I we
ruru ndi bi n'ala ahu, bú ndi Kenean,
ala n'iru ha, were ha, na ndi-eze-ha, na
ndi di iche iche nke ala ahu, nye n'aka-
ha, ka ha were ha me dika ọ tọrọ ha
utọ. 25 Ha we were obodo di iche iche
ewusiri ike, na ala nwere ume, ha
nweta-kwa-ra ulo juputara n'ezi ihe nile,
na olùlù-miri egwuwara egwuwa, na
ubi-vine, na ubi-olive, na ọtutu osisi
nāmi nkpuru anēri eri: ha we rie ihe,
afọ ju-kwa-ra ha, ha we ma abuba, ezi
ihe uku Gi we tọ ha utọ. 26 Ma ha
juru Gi aju, nupu isi megide Gi, tufue
iwu-Gi n'azu ha, ḅue ndi-amuma-Gi ndi
ḅara àmà megide ha ime ka ha
chigharikute Gi, ha we me oké ihe-nlelì.
27 I we nye ha n'aka ndi nākpaḅu ha,
ha we kpaḅue ha: ma na mḅe nkpaḅu-
ha, ha we tikue Gi, Gi onwe-gi we site
n'elu-igwe nu, nye ha ndi-nzọputa dika
ọtutu obi-ebere-Gi nile si di, ha we
zọputa ha n'aka ndi nākpaḅu ha. 28 Ma
mḅe izu-ike diri ha, ha me-kwa-ra ihe
ọjọ n'iru Gi ọzọ: I we rapu ha n'aka ndi-
iro-ha, ha we nwe ike n'aru ha: ha we
laghachi, tikue Gi, Gi onwe-gi we site
n'elu-igwe nu, naputa ha ọtutu uḅò dika
obi-ebere-Gi nile si di, 29 I we ḅa àmà
megide ha, ime ka ha lata n'iwu-Gi: ma
ndi ahu mere ihe na nganga, ha egegh
kwa nti ihe nile I nyere n'iwu, kama
ha mehiere megide ikpé-Gi nile, (nke
madu nēme nādi kwa ndu nime ha,)
ha we wezuga ubu-ha, kwesie olu-ha
ike, ha anugh kwa. 30 Ma I nēme ka
ọtutu arọ di ogologo n'isi ha, I we were
Mọ-Gi ḅa àmà megide ha site n'aka ndi-
amuma-Gi: ma ha aṅagh nti: I we nye
ha n'aka ndi di iche iche nke ala ọzọ.
31 Ma n'ọtutu obi-ebere-Gi I megh ka
ha gwusia, I rapugh kwa ha; n'ihi na
Chineke Nke nēme amara, Nke nwe kwa
obi-ebere, ka I bu. 32 Ma uḅu a,
Chineke-ayi, Chineke uku, Nke bu dike,
Nke di kwa egwu, Gi Onye nēdebe
ọḅuḅa-ndu na ebere, ka ike-ọgwugwu
nile ghara idi ntà n'iru Gi, bú nke
gwuworo ayi, gwu kwa ndi-eze-ayi, gwu
kwa ndi-isi-ayi, gwu kwa ndi-nchu-aja-
ayi, gwu kwa ndi-amuma-ayi, gwu kwa
nna-ayi-hà, gwu kwa ndi-Gi nile, site
n'ubọchi ndi-eze Asiria rue ta. 33 Ma
Gi onwe-gi bu onye ezi omume bayere
ihe nile nke biakwasiworo ayi; n'ihi na
ihe bu ezi-okwu ka I meworo, ma ayi
onwe-ayi emebiwo iwu: 34 ndi-eze-
ayi, na ndi-isi-ayi, na ndi-nchu-aja-ayi,
na nna-ayi-hà, ha emegh kwa iwu-Gi,
ha aṅagh kwa nti n'ihe nile I nyere n'iwu
na n'àmà-Gi nile, nke I ḅara megide ha.
35 Ha onwe-ha efègh kwa Gi n'ala-eze-
ha, na n'ezi ihe-Gi bara uba nke I nyere
ha, na n'ala ahu sara mbara nke nwe-
kwa-ra ume, nke I tiyere n'iru ha, ha
esigh kwa n'omume ọjọ nile ha chigharia.
36 Le, ayi onwe-ayi bu ndi-orù ta, ma
ala ahu nke I nyere nna-ayi-hà iri
nkpuru-ya na ezi ihe-ya, le, ayi onwe-
ayi bu ndi-orù nime ya. 37 Ọ nēme-
kwa-ra ndi-eze ọtutu ihe-ọmume, bú
ndi I doro ndi-isi-ayi n'ihi nmehie nile
ayi: ha nāchi kwa aru-ayi, na n'etiti anu-
ulo-ayi, dika ọ nātọ ha utọ, ọ bu kwa
na nkpaḅu uku ka ayi nọ. 38 Ma
n'ihi ihe a nile ka ayi onwe-ayi nēme
ọḅuḅa-ndu kwesiri ntukwasi-obi, ayi
nēde kwa ya n'akwukwọ; ndi-isi-ayi
na ndi Livai ayi na ndi-nchu-aja-ayi
bu kwa ndi-isi n'ikà ihe ahu akara
akàrà.

10 1 Ma ndi bu ndi-isi n'ikà ihe nile
akara akàrà bu, Nehemaia, bú
Tiashata, nwa Hakalaia, na Zedekaia;
2 na Seraia, na Azaraia, na Jeremaia;
3 na Pashua, na Amaraia, na Malkija;
4 na Hatush, na Shebania, na Maluk;
5 na Harim, na Meremot, na Obadaia;
6 na Daniel, na Gineton, na Beruk;
7 na Meshulam, na Abaija, na Mijamin;
8 na Maazia, na Bilgai, na Shemaia;
ndia bu ndi-nchu-aja. 9 Ndi Livai
kwa: bú Jeshua nwa Azania, na Binui
nke sitere n'umu Henadad, na Kadmiel;
10 na umu-nne-ha, bú Shebania, na
Hodia, na Kelita, na Pelaia, na Hanan;
11 na Maika, na Rehob, na Hashabaia;
12 na Zakua, na Sherebia, na Shebania;
13 na Hodia, na Bani, na Beninu.
14 Ndi-isi ndi Israel: bú Parosh, na
Pahat-moab, na Ilam, na Zatu, na Bani;
15 na Buni, na Azgad, na Bebai; 16 na
Adonaija, na Bigvai, na Adin; 17 na
Atea, na Hezekaia, na Azua; 18 na
Hodia, na Hashum, na Bezai; 19 na
Harif, na Anatot, na Nobai; 20 na
Magpiash, na Meshulam, na Hezia;
21 na Meshezabel, na Zedok, na Jadua;
22 na Pelataia, na Hanan, na Anaia;
23 na Hoshea, na Hananaia, na Hashub;
24 na Halohesh, na Pilha, na Shobek;
25 na Rehum, na Hashabna, na Maaseia;
26 na Ahia, na Hanan, na Anan; 27 na
Maluk, na Harim, na Beana. 28 Ndi-
ayi fọduru, na ndi-nchu-aja, na ndi
Livai, na ndi-ọnu-uzọ-ama, na ndi-ọbù-
abù, na Netinim, na onye ọ bula nke
siworo n'etiti ndi di iche iche nke ala ọzọ
kewapuru iwu Chineke onwe-ya, ha na
ndinyom-ha, na umu-ha ndikom, na
umu-ha ndinyom, onye ọ bula nke mara
ihe, nke nāghọta kwa ihe; 29 ha
nēkekọta onwe-ha n'aru umu-nne-ha,
bú ndi-ha di ebube, ha nābà kwa
n'ọḅuḅa-iyi na n'ọñuñu-iyi, ijeghari
n'iwu Chineke, nke enyere site n'aka
Moses, bú orù Chineke, na idebe na ime
ihe nile Jehova, bú Onye-nwe-ayi, nyere
n'iwu, na ikpé-Ya nile na ukpuru-Ya
nile; 30 ọzọ kwa, na ayi agagh-enye
ndi di iche iche nke ala ahu umu-ayi
ndinyom, na ayi agagh-aluta-kwa-ra
umu-ayi ndikom umu-ha ndinyom:
31 ọzọ, ndi di iche iche nke ala ahu ndi
nēwebata ihe-ahia na ọka ọ bula
n'ubọchi-izu-ike ire ere, na ayi agagh-
azuru n'aka-ha n'ubọchi-izu-ike, ma-
ọbu n'ubọchi nsọ: ọzọ, na ayi gārapu arọ
nke-asa na ihe-nbinye ọ bula. 32 Ayi
me-kwa-ra ihe enyere n'iwu ka ha
guzoro ayi, bú ibokwasi onwe-ayi otù
uzọ n'uzọ atọ nke otù shekel n'arọ iji
fè òfùfè ulo Chineke-ayi; 33 bayere
achicha anēdebe n'usoro, na onyinye-
inata-iru-ọma anēnye mḅe nile, baye-
kwa-ra àjà-nsure-ọku anēsure mḅe nile,
nke ubọchi-izu-ike nile, na nke ọnwa
ọhu nile, bayere mḅe nile akara àkà,
baye-kwa-ra ihe nsọ nile, baye-kwa-ra
àjà-nmehie nile ikpuchiri Israel nmehie,
bú ije-ozi nile nke ulo Chineke-ayi.
34 Ayi fe-kwa-ra nzà, bú ndi-nchu-aja,
na ndi Livai, na ndi-ayi nile, bayere
onyinye iji biaru nso, bú nkú, iwebata ya
n'ulo Chineke-ayi, dika ulo nna-ayi-hà
si di, na mḅe ezubere, kwa-arọ, isure
n'elu ebe-ichu-aja Jehova, bú Chineke-
ayi, dika edeworo ya n'iwu: 35 na
iwebata nkpuru mbu nke ala-ubi-ayi, na
nkpuru mbu nke nkpuru nile nke osisi
nile, kwa-arọ, n'ulo Jehova: 36 na umu
eburu uzọ mu nke umu-ayi ndikom na
nke anu-ulo-ayi, dika edeworo ya n'iwu,
na umu eburu uzọ mu nke igwè ehi-
ayi na nke igwè ewu na aturu-ayi,
iwebata ha n'ulo Chineke-ayi, nye ndi-
nchu-aja ndi nēje ozi n'ulo Chineke-
ayi: 37 na ayi gēwebata-kwa-ra ndi-
nchu-aja utu ọka mbu ayi, na àjà-nbuli
nile ayi, na nkpuru nke osisi nile ọ bula,
na manya-vine ọhu, na manu, rue ime-
ulo nke ulo Chineke-ayi; webata-kwa-ra
ndi Livai otù uzọ n'uzọ iri nke ihe ala-
ubi-ayi; n'ihi na ha onwe-ha, bú ndi
Livai, nānara otù uzọ n'uzọ iri n'obodo
nile nke ọlu-ubi-ayi. 38 Onye-nchu-
aja, bú nwa Eron, gānọye-kwa-ra ndi
Livai, mḅe ndi Livai nānara otù uzọ
n'uzọ iri: ndi Livai gēwegota kwa otù
uzọ n'uzọ iri nime otù uzọ n'uzọ iri nile
rue ulo Chineke-ayi, rue ime-ulo, rue
ulo àkù. 39 N'ihi na umu Israel na
umu Livai gēwebata àjà-nbuli nke ọka
na manya-vine ọhu na manu n'ime-ulo,
ọ bu kwa n'ebe ahu ka ihe nile nke ebe
nsọ di, ha na ndi-nchu-aja ndi nēje ozi,
na ndi-ọnu-uzọ-ama, na ndi-ọbù-abù:
ayi agagh-arapu kwa ulo Chineke-ayi.
11 1 Ndi-isi ndi-Ju we biri na
Jerusalem: ndi-Ju fọduru fe-kwa-
ra nzà, ime ka otù onye nime madu iri

bata ibi na Jerusalem, bú obodo nsọ, ka
uzọ iteghete ndi fọduru biri kwa n'obodo
ọzọ. 2 Ndi-Ju we gọzie ndikom ahu
nile ndi were afọ-ofufo nye onwe-ha ibi
na Jerusalem. 3 Ma ndia bu ndi-isi ala
ahu anāchi achi ndi biri na Jerusalem:
ma n'obodo nile nke Juda ka ndi ọzọ
biri, nwoke ọ bula n'ihe-onwunwe-ya
n'obodo nile ha, bú Israel, na ndi-nchu-
aja, na ndi Livai, na Netinim, na umu
ndi-orù Solomon. 4 Ma na Jerusalem
ka ufọdu nime umu Juda na nime umu
Benjamin biri. Site n'umu Juda: Ataia
nwa Uzaia, nwa Zekaraia, nwa Amaraia,
nwa Shefataia, nwa Mahalalel, site
n'umu Perez; 5 na Maaseia nwa Beruk,
nwa Kọl-hoze, nwa Hazaia, nwa Adaia,
nwa Joiarib, nwa Zekaraia, nwa onye
Shailo. 6 Umu Perez nile ndi bi na
Jerusalem di nnù na ọgu atọ na asatọ,
ndikom bu dìnkpà. 7 Ndia bu kwa
umu Benjamin: Salu nwa Meshulam,
nwa Joed, nwa Pedaia, nwa Kolaia, nwa
Maaseia, nwa Itiel, nwa Jeshaia. 8 N'iso
ya Gabai, na Salai, na nnù abua na ọgu
isi na asatọ. 9 Joel nwa Zikri bu kwa
onye nēlekọta ha: Juda nwa Hasenua bu
kwa onye nke-abua n'ichi obodo ahu.
10 Site na ndi-nchu-aja: Jedaia nwa
Joiarib, na Jakin, 11 na Seraia nwa
Hilkaia, nwa Meshulam, nwa Zedok,
nwa Meraiot, nwa Ahaitub, bú onye-
ndú ulo Chineke, 12 na umu-nne-ha
ndi nēje ozi ulo ahu, nnù abua na orú
na abua: na Adaia nwa Jeroham, nwa
Pelalia, nwa Amzi, nwa Zekaraia, nwa
Pashua, nwa Malkija, 13 na umu-
nne-ya, bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna,
ọgu iri-na-abua na abua: na Amashsai
nwa Azarel, nwa Ahzai, nwa Meshilemot,
nwa Imea, 14 na umu-nne-ha, bú ndi-
dike bu dinkpà, ọgu isi na asatọ: onye
nēlekọta ha bu Zabdiel nwa Hagedolim.
15 Site kwa na ndi Livai: Shemaia nwa
Hashub, nwa Azrikam, nwa Hashabaia,
nwa Buni; 16 na Shabetai, na Jozabad,
ndi sitere na ndi-isi ndi Livai, ndi bu
ndi-isi nke ije-ozi nke èzí diri ulo
Chineke; 17 na Matanaia nwa Maika,
nwa Zabdi, nwa Esaf, onye bu isi
nāmalite ikele ekele n'ekpere, na
Bakbukia, bú onye nke-abua n'umu-
nne-ya; na Abda nwa Shamua, nwa
Galal, nwa Jedutun. 18 Ndi Livai
nile n'obodo nsọ ahu di ọgu iri-na-anọ
na anọ. 19 Ọzọ, ndi-ọnu-uzọ-ama, bú
Akub, na Talmon, na umu-nne-ha, ndi
nēche nche n'ọnu-uzọ-ama nile, di ọgu
asatọ na iri na abua. 20 Ma ndi fọduru
nke Israel, na nke ndi-nchu-aja, na nke
ndi Livai, nọ n'obodo nile nke Juda,
nwoke ọ bula n'ihe-nketa-ya. 21 Ma
Netinim bi n'Ofel: Ziha na Gishpa bu
kwa ndi-isi Netinim. 22 Ma onye-
nlekọta ndi Livai nime Jerusalem bu
Uzi nwa Bani, nwa Hashabaia, nwa
Matanaia, nwa Maika, sitere n'umu
Esaf, bú ndi-ọbù-abù, onye nēle ije-
ozi nke ulo Chineke anya. 23 N'ihi
na ihe eze nyere n'iwu di bayere ha, òkè
kwesiri ntukwasi-obi di-kwa-ra ndi-
ọbù-abù, ihe nke ubọchi n'ubọchi-ya.
24 Petahia nwa Meshezabel, onye sitere
n'umu Zera nwa Juda, nọ kwa n'aka
eze, ikwuru ndi-Ju okwu ọ bula.
25 Ma n'obodo ntà nile n'ọhia-ha,
ufọdu nime umu Juda biri na Kiriat-aba
na umu-obodo-ya, na nime Dibon na
umu-obodo-ya, na nime Jekabzeel na
obodo ntà ya; 26 na nime Jeshua, na
nime Molada, na nime Bet-pelet; 27 na
nime Haza-shual, na nime Bia-sheba
na umu-obodo-ya; 28 na nime Ziklag,
na nime Mekona, na n'umu-obodo-ya;
29 na n'En-rimon, na nime Zora, na
nime Jamut; 30 na Zanoa, na Adulam,
na obodo ntà ha, na Lekish na ọhia-ya
nile, na Azeka na umu-obodo-ya. Ha
we ma ulo-ikwū-ha site na Bia-sheba rue
ndagwurugwu Hinom. 31 Umu
Benjamin bi-kwa-ra site na Geba ga
n'iru, nime Mikmash, na Aija, na
Bet-el na umu-obodo-ya; 32 na
Anatot, na Nob, na Anania; 33 na
Hezoa, na Rema, na Gitaim; 34 na
Hadid, na Zeboim, na Nebalat; 35 na
Lod, na Ono, bú ndagwurugwu ndi-
ọkà. 36 Site kwa na ndi Livai òkè
ufọdu nke Juda diri Benjamin.

12 1 Ma ndia bu ndi-nchu-aja na ndi
Livai ndi soro Zerubabel nwa
Shealtiel, na Jeshua, rigota: Seraia, na
Jeremaia, na Ezra; 2 na Amaria, na
Maluk, na Hatush; 3 na Shekania, na
Rehum, na Meremot; 4 na Ido, na
Ginetoi, na Abaija; 5 na Mijamin, na
Maadia, na Bilga; 6 na Shemaia, na
Joiarib, na Jedaia; 7 na Salu, na Amok,
na Hilkaia, na Jedaia. Ndia bu ndi-isi
nke ndi-nchu-aja na umu-nne-ha

n'ubọchi Jeshua. 8 Ndi Livai kwa:
Jeshua, na Binui, na Kadmiel, na
Sherebia, na Juda, na Matanaia, bú
onye-isi usu ndi nēkele ekele, ya onwe-
ya na umu-nne-ya. 9 Bakbukia na
Uno, bú umu-nne-ha, nọ kwa na
ncherita-iru ha, dika ihe-ndebe nile ha
si di. 10 Jeshua we mua Joiakim,
Joiakim mua Elaiashib, Elaiashib mua
Joiada, 11 Joiada mua Jonatan,
Jonatan mua Jadua. 12 Ma n'ubọchi
Joiakim ndi-nchu-aja di, bú ndi-isi
ulo nke ndi bu nna: nke Seraia, Meraia;
nke Jeremaia, Hananaia; 13 nke Ezra,
Meshulam; nke Amaraia, Jehohanan;
14 nke Meluki, Jonatan; nke Shebania,
Josef; 15 nke Harim, Adna; nke
Meraiot, Helkai; 16 nke Ido, Zekaraia;
nke Gineton, Meshulam; 17 nke
Abaija, Zikri; nke Miniamin, nke
Moadia, Piltai; 18 nke Bilga, Shamua;
nke Shemaia, Jehonatan; 19 nke
Joiarib kwa, Matenai; nke Jedaia, Uzi;
20 nke Salai, Kalai; nke Amok, Iba;
21 nke Hilkaia, Hashabaia; nke Jedaia,
Netanel. 22 Edewo ndi - Livai
n'akwukwọ n'ubọchi Elaiashib na
Joiada na Johanan na Jadua ibu ndi-isi
ulo nke ndi bu nna: ndi-nchu-aja
kwa, n'ọbubu-eze Daraiọs, bú onye
Peasia. 23 Edewo umu Livai
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi ahu,
bú ndi-isi ulo nke ndi bu nna, we rue
ubọchi Johanan nwa Elaiashib. 24 Ndi-
isi ndi Livai kwa: Hashabaia, na
Sherebia, na Jeshua nwa Kadmiel, na
umu-nne-ha ndi nọ na ncherita-iru ha,
ito Chineke na ikele ekele, dika ihe
Devid, bú onye nke Chineke, nyere
n'iwu si di, otù ihe-ndebe nēcherita ihe-
ndebe ọzọ iru. 25 Matanaia na
Bakbukia na Obadaia na Meshulam na
Talmon na Akub bu ndi-ọnu-uzọ-ama
nēdebe ihe-ndebe-ha n'ulo-nchikọbata-
ihe nile nke ọnu-uzọ-ama nile. 26 Ndia
nọ n'ubọchi Joiakim nwa Jeshua, nwa
Jozadak, na n'ubọchi Nehemaia, bú onye
nāchi ala, na nke Ezra, bú onye-nchu-
aja, bú ode-akwukwọ.
27 Ma n'ira mḅidi Jerusalem nye
Chineke ha chọputara ndi Livai n'ebe-
ha nile, ime ka ha biarue Jerusalem, ime
ememe nke ira mḅidi Jerusalem nye
Chineke, ọbuná n'iṅuri-ọṅu, na n'ikele-
ekele, na n'ibù-abù, n'ájà na une na
n'ubọ-akwara. 28 Umu nke ndi-ọbù-
abù we chikọta onwe-ha, ọbuná site
na buruburu-ala nke di Jerusalem
buruburu, site kwa n'obodo ntà nile
nke ndi Netofa; 29 site kwa na Bet-
gilgal, site kwa n'ọhia nile nke Geba
na Azmavet: n'ihi na ndi-ọbù-abù wuru
obodo ntà nye onwe-ha buruburu
Jerusalem. 30 Ndi-nchu-aja na ndi
Livai we me onwe-ha ka ha di ọcha; ha
me-kwa-ra ka ndi Israel na ọnu-uzọ-
ama nile na mḅidi di ọcha. 31 M'we
me ka ndi-isi Juda rigo n'elu mḅidi,
m'we guzo oké usu abua nke ndi nēkele
ekele nẹ̄je kwa n'usoro; otù usu we
je n'aka-nri n'elu mḅidi rue ọnu-uzọ-
ama nke ebe ikpofu ahihia: 32 Hoshaia
we jeso ha, ya na nkera ndi-isi Juda,
33 na Azaraia, na Ezra, na Meshulam,
34 na Juda, na Benjamin, na Shemaia,
na Jeremaia, 35 na ufọdu nime umu
nke ndi-nchu-aja, ndi chiri opì: na
Zekaraia nwa Jonatan, nwa Shemaia,
nwa Matanaia, nwa Maikaia, nwa Zakua,
nwa Esaf; 36 na umu-nne-ya, bú
Shemaia, na Azarel, na Milalai, na
Gilalai, na Maai, na Netanel, na Juda,
na Hanani, ndi chiri ihe abù nke Devid,
bú onye nke Chineke; Ezra, bú ode-
akwukwọ, nọ kwa n'iru ha: 37 ha we
rigo n'akuku ọnu-uzọ-ama isi-iyi, na
ncherita-iru ha kwa, n'elu ihe-nrigo
obodo Devid, nime nrigo mḅidi, site
n'akuku di n'elu n'ebe ulo Devid di, we
rue ọnu-uzọ-ama miri n'akuku ọwuwa-
anyanwu. 38 Usu nke-abua nke ndi
nēkele ekele nke nẹ̄je izute ha je-kwa-ra,
mu onwem so-kwa-ra ha je, mu na nkera
ndi-ayi, n'elu mḅidi, site n'akuku di
n'elu n'ebe ulo-elu nke ite-ọku uku di,
we rue mḅidi sara mbara; 39 site kwa
n'akuku di n'elu n'ebe ọnu-uzọ-ama
Efraim di, na n'akuku ọnu-uzọ-ama
ochie, na n'akuku ọnu-uzọ-ama azù, na
ulo-elu Hananel, na ulo-elu Hamea, we
rue ọnu-uzọ-ama aturu: ha we guzo
n'ọnu-uzọ-ama ulo-nche. 40 Usu abua
ahu nke ndi nēkele ekele we guzo n'ulo
Chineke, ha na mu onwem, nkera ndi
nọchiri anya eze nọye-kwa-ram: 41 ndi-
nchu-aja, bú Elaiakim, na Maaseia, na
Miniamin, na Maikaia, na Elioenai, na
Zekaraia, na Hananaia, guzo-kwa-ra
chiri opì; 42 na Maaseia, na Shemaia,
na Eleeza, na Uzi, na Jehohanan, na

Malkija, na Ilam, na Eza. Ndi-ọbù-abù
na Jezrahia, bú onye-nlekọta-ha, we me
ka anu olu-ha. 43 Ha we chua aja uku
n'ubọchi ahu, we ṅuria; n'ihi na
Chineke mere ka ha ṅuria ọṅu uku; ọzọ
kwa, ndinyom-ha na umu-ntakiri-ha
ṅuriri: ewe nu ọṅù Jerusalem rue ebe di
anya.
44 Ewe me ndikom ufọdu n'ubọchi
ahu ka ha buru ndi nēlekọta ime-ulo nile
nke idebe àkù, na idebe àjà-nbuli nile,
na idebe nkpuru mbu, na idebe otù uzọ
n'uzọ iri nile, ichikọbata nime ha, dika
ubi obodo nile si di, òkè nile nke iwu
nyere ndi-nchu-aja na ndi Livai: n'ihi
na ọṅù Juda di n'ihi ndi-nchu-aja na
n'ihi ndi Livai, bú ndi nēguzo eguzo.
45 Ha we debe ihe-ndebe Chineke-ha,
na ihe-ndebe ime-ka-adi-ọcha ahu, ha
na ndi-ọbù-abù na ndi-ọnu-uzọ-ama,
dika ihe Devid na Solomon nwa-ya
nyere n'iwu si di. 46 N'ihi na n'ubọchi
Devid na Esaf site na mḅe ochie onye-isi
nke ndi-ọbù-abù di, na abù otuto na
ikele-ekele nke anābùku Chineke.
47 Israel nile n'ubọchi Zerubabel, na
n'ubọchi Nehemaia, nēnye kwa òkè nke
ndi-ọbù-abù na ndi-ọnu-uzọ-ama, ihe
nke ubọchi n'ubọchi-ya: ha nēdo-kwa-
ra ndi Livai ihe nsọ; ndi Livai nēdo-
kwa-ra umu Eron ihe nsọ.

13 1 N'ubọchi ahu ka ha guru
n'akwukwọ Moses na nti ndi
Israel; ewe hu ihe edeworo nime ya, bú
na onye Amon na onye Moab agagh-abà
na nkpọkọta ndi Chineke rue mḅe ebigh-
ebi; 2 n'ihi na ha ejigh achicha na
miri bia n'iru umu Israel, kama ha
gotara Belam imegide ha, ikọcha ha: ma
Chineke-ayi ḅanwere nkọcha ahu ka ọ
ghọ ngọzi. 3 O rue, mḅe ha nuru iwu
ahu, na ha kewapuru ndi nile gwara
ọgwa n'Israel.
4 Ma tutu ihe a eme, Elaiashib, bú
onye-nchu-aja, onye edoro onye-isi ime-
ulo nke ulo Chineke-ayi, ebe ọ bu ọgọ
Tobaia, 5 ọ we doziere ya ime-ulo uku,
ma n'ebe ahu ka ha nētiye na mḅe
gara aga onyinye-inata-iru-ọma, na
frankincense, na ihe ulo Chineke nile, na
otù uzọ n'uzọ iri nile nke ọka na manya-
vine ọhu na manu, bú ihe enyere n'iwu
nke ndi Livai na ndi-ọbù-abù na ndi-
ọnu-uzọ-ama; na àjà-nbuli nke ndi-
nchu-aja. 6 Ma na mḅe a nile anọghm
na Jerusalem: n'ihi na n'arọ nke-orú-
na-iri-na-abua nke Ataksakses, bú eze
Babilon, ka m'biakutere eze, ma
n'ọgwugwu ubọchi ufọdu ariọrọm eze
ka ọ rapum: 7 m'we biarue Jerusalem,
ghọta ihe ọjọ ahu nke Elaiashib mere
bayere Tobaia, n'idoziri ya ime-ulo
n'ogige ulo Chineke. 8 Ọ we dim njọ
nke-uku: m'we si n'ime-ulo ahu tupu
ihe nile nke ulo Tobaia n'èzí. 9 M'we
kwue, ha we me ka ime-ulo nile di
ọcha: m'we chighachi n'ebe ahu ihe
ulo Chineke, ha na onyinye-inata-iru-
ọma na frankincense. 10 M'we mata
na enyegh òkè ndi Livai enye; ndi Livai
na ndi-ọbù-abù, bú ndi nēje ozi ahu, we
ḅalaga, nwoke ọ bula n'ubi-ya. 11 Mu
na ndi nọchiri anya eze we se okwu,
m'we si, Gini mere arapuworo ulo
Chineke? M'we chikọta ha, guzo ha
n'ebe-nguzo-ha. 12 Juda nile we
webata otù uzọ n'uzọ iri nke ọka na
manya-vine ọhu na manu n'ulo-àkù.
13 M'we me ndi-ulo-àkù ndi gāchi ulo-
àkù nile, bú Shelemaia onye-nchu-aja,
na Zedok, bú ode-akwukwọ, na Pedaia,
onye sitere na ndi Livai: Hanan nwa
Zakua, nwa Matanaia, nọ kwa n'akuku
ha: n'ihi na aguru ha na ndi kwesiri
ntukwasi-obi, ọlu-ha bu kwa ikère umu-
nne-ha òkè. 14 Chinekem, chetam
n'ihi nka, ehichapu-kwa-la omume-
eberem nile nke m'meworo n'ulo
Chinekem, na n'ihe-ndebe-ya nile.
15 Na mḅe ahu ka m'huru nime Juda
ufọdu ndi nāzọcha ebe-nzọcha-nkpuru-
vine n'ubọchi-izu-ike, ndi nēbubata kwa
obo ọka, nēbo kwa inyinya-ibu; ọzọ kwa,
manya-vine, na nkpuru-vine, na fig, na
ibu nile ọ bula, ha nēbubata kwa ha nime
Jerusalem n'ubọchi-izu-ike: m'we ḅa
àmà megide ha n'ubọchi ha nēre ihe-
oriri. 16 Ndi Taia bi-kwa-ra nime
ya, ndi nēwebata azù, na ihe nile ọ bula
anēre ere, ha nērenye kwa ha umu Juda
n'ubọchi-izu-ike, na nime Jerusalem.
17 Mu na ndi amara aha-ha nime Juda
we se okwu, m'we si ha, Gini bu ihe
ọjọ a nke unu onwe-unu nēme, nēme
kwa ubọchi-izu-ike ka ọ ghara idi nsọ?
18 Ọ bugh otú a ka nna-unu-hà mere,
Chineke-ayi we me ka ihe ọjọ a nile
biakwasi ayi, biakwasi kwa obodo a? ma
unu onwe-unu nātukwasi ihe n'iwe di
ọku di n'aru Israel, n'ime ubọchi-

izu-ike ka ọ ghara idi nsọ. 19 O rue,
mḅe ọnu-uzọ-ama nile nke Jerusalem
nāḅa ọchichiri tutu ubọchi-izu-ike erue,
na asirim ka emechie uzọ nile, m'si kwa
ka aghara imeghe ha rue mḅe ubọchi-
izu-ike gasiri: m'we guzo ufọdu nime ndi
nējerem ozi n'ọnu-uzọ-ama, ka aghara
ibubata ibu nime n'ubọchi-izu-ike.
20 Ndi nāzu ahia na ndi nēre ihe ọ bula
nke anēre ere we nọ ọnọdu-abali n'azu
Jerusalem otù uḅò ma-ọbu uḅò abua.
21 M'we ḅa àmà megide ha, si ha, Gini
mere unu onwe-unu nānọ ọnọdu-abali
na ncherita-iru mḅidi? ọ buru na unu
eme ya ọzọ, m'gēseti aka megide unu.
Site na mḅe ahu ha abiagh n'ubọchi-izu-
ike. 22 M'we si ndi Livai ka ha nēme
onwe-ha ka ha di ọcha, ka ha nābia kwa
nēche ọnu-uzọ-ama nile, ido ubọchi-izu-
ike nsọ. Chinekem, cheta-kwa-ram ihe
a, me-kwa-ram ebere, dika iba-uba nke
ebere-Gi si di.

23 Ọzọ, na mḅe ahu ka m'huru ndi-Ju
ndi lutara nwunye ndi bu ndinyom
Ashdod na ndinyom Amon na ndinyom
Moab: 24 umu-ha we nēkwu okwu
nkera n'asusu Ashdod, ha amatagh kwa
ikwu okwu n'asusu ndi-Ju, kama dika
asusu uzọ ndi abua ahu si di. 25 Mu
na ha we se okwu, m'we kọcha ha, tie
ufọdu nime ha aka, kwopu agiri-isi-ha,
me ka ha were Chineke ṅua iyi, si, Unu
ewela umu-unu ndinyom nye umu-ha
ndikom, unu aluta-kwa-lara umu-unu
ndikom, ma-ọbu onwe-unu, umu-ha
ndinyom. 26 Ọ̀ bugh n'ihe ndia ka
Solomon, bù eze Israel, mehiere? ma
n'etiti ọtutu mba ọ digh eze di ka ya,
onye Chineke huru n'anya ka ọ bu kwa,
Chineke we me ya eze Israel nile:
ọbuná onye ahu ka ndinyom ala ọzọ
mere ka ọ mehie. 27 Ọ̀ bu kwa unu
ka ayi gēge nti ime ihe ọjọ uku a nile,
imekpu emekpu megide Chineke-ayi
n'iluta ndinyom ala ọzọ? 28 Ma otù
nime umu-ndikom Joiada nwa Elaiashib,
bú onye-isi-nchu-aja, bu di nwa-nwayi
Sanbalat onye Horonaim: m'we me ka
ọ ḅapu n'ebe m'nọ. 29 Chinekem,
cheta ha, n'ihi na ha emewo ka agua ọlu-
nchu-aja, na ọḅuḅa-ndu ọlu-nchu-aja,
na nke ndi Livai, n'ihe nādigh nsọ.
30 Eme-kwa-ram ka ha puta n'ebe onye
ala ọzọ ọ bula nọ di ọcha, m'we guzoro
ndi-nchu-aja, guzo-kwa-ra ndi Livai,
ihe-ndebe, nwoke ọ bula n'ije-ozi-ya;
31 na inara onyinye iji biaru nso, bú
nkú, na mḅe ezubere, na inara nkpuru
mbu. Chinekem, chetam, imerem ezi
ihe.

AKWUKWỌ ESTA

1 1 O rue, n'ubọchi Ahasuerọs, (nka
bu Ahasuerọs nke bu eze ọgu ala
anāchi achi isi na asa, site n'India we
rue Etiopia:) 2 na mḅe ahu, mḅe eze,
bù Ahasuerọs, nọkwasiri n'oche-eze ala-
eze-ya, nke di na Shushan, bù ulo uku
eze, 3 n'arọ nke-atọ nke ọbubu-eze-ya,
na ọ mere ọṅuṅu-manya-vine nye ndi-
isi-ya na ndi-orù-ya nile; ndi bu dinkpà
nke Peasia na Midia, bú ndi-eze na ndi-
isi nke ala nile anāchi achi, nọ n'iru ya:
4 mḅe ọ mere ka ahú àkù nke nsọpuru
ala-eze-ya na ọkaka nke ima-nma nke
idi-uku-ya ọtutu ubọchi, bú ọgu ubọchi
iteghete. 5 Ma mḅe emezuru ubọchi
ndia, eze mere ọṅuṅu-manya-vine nye
ndi nile ndi ahuru na Shushan, bú ulo
uku eze, site n'onye uku we rue onye ntà,
ubọchi asa, n'ogige nke ubi aḅara ogige
nke ulo eze; 6 ihe-nkwuba di nke ezi
ákwà ọcha na ogho ọcha na ogho anunu,
nke eji udọ nke ezi ákwà ọcha na ogho
ododo kekọta ha na nḅa-aka ọla-ọcha
na ogidi marble: ihe-ndina bu ọla-edo
na ọla-ọcha, n'elu pavement eji marble
uhie, na nke ọcha, na nke edo, na nke
oji, me. 7 Ha me-kwa-ra ka ha ṅua
ihe-ọṅuṅu n'ihe ọla-edo, (ihe nile di kwa
iche iche,) manya-vine nke ala-eze ba-
kwa-ra uba, dika aka eze ruru.
8 Ọṅuṅu-ihe ahu di ka iwu si di; ọ digh
onye nērugide erugide: n'ihi na otù a ka
eze nyere onye uku ọ bula nke ulo-ya
iwu, ime dika ọ tọrọ nwoke ọ bula utọ.

9 Vashti, bù nwunye eze, me-kwa-ra
ọñuñu-manya-vine nye ndinyom n'ulo
ala-eze nke eze, bù Ahasuerọs, nwere.
10 N'ubọchi nke-asa, mḅe obi eze di
nma site na manya-vine, ọ siri
Mehuman, na Bizta, na Habona, na
Bigta, na Abagta, na Zeta, na Kakas,
bù ndi-onozi asa ndi nēje ozi n'iru eze,
bù Ahasuerọs, 11 ka ha me ka Vashti,
bù nwunye eze, bia n'iru eze nēkpu
okpu-eze nke ala-eze, ime ka ndi di iche
iche na ndi-isi hu nma-ya: n'ihi na
nwayi nke di nma ile anya ka ọ bu.
12 Nwunye eze, bú Vashti, we ju ibia
n'okwu eze nke sitere n'aka ndi-onozi:
eze we we iwe nke-uku, ọnuma-ya nēre
ọku nime ya. 13 Eze we si ndi mara
ihe, bù ndi mara mḅe di iche iche, (n'ihi
na otù a ka okwu eze di n'iru ndi nile
mara iwu na ikpė; 14 ma onye nọ nso
ya bu Kashena, ya na Sheta, na Admata,
na Tashish, na Meres, na Masena, na
Memukan, bù ndi-isi asa nke Peasia na
Midia, ndi nāhu iru eze, ndi nānọ n'isi
n'ala-eze:) 15 Dika iwu si di, gini ka
agēme nwunye eze, bù Vashti, n'ihi na
ọ megh ihe eze, bù Ahasuerọs, siri ya
site n'aka ndi-onozi? 16 Memukan
we kwue n'iru eze na ndi-isi, si, Ọ bugh
eze, nàni ya, ka Vashti, bù nwunye eze,
mere ajọ omume megide, kama megide
ndi-isi nile, megide kwa ndi di iche iche
nile ndi nọ n'ala nile anāchi achi nke
eze, bù Ahasuerọs. 17 N'ihi na okwu
a bayere nwunye eze gāpu rue nti
ndinyom nile, ime ka di-ha buru ihe
anēleda eleda n'anya-ha, mḅe ha nāsi,
Eze, bù Ahasuerọs, siri ka eme Vashti,
bù nwunye eze, ka ọ bia n'iru ya, ma ọ
biagh. 18 Ubọchi ta ka ndinyom ndi-
isi nke Peasia na Midia, bù ndi nuworo
okwu a bayere nwunye eze, gāsi kwa
ndi-isi nile nke eze otù a, nleda-anya na
iwe nke zuru ezu gāputa kwa. 19 Ọ
buru na ọ di eze nma, ka okwu ala-eze
si n'iru ya pua, ka ede kwa ya n'akwukwọ
n'etiti iwu Peasia na Midia, ọ we ghara
igabiga, ka Vashti ghara ibia ọzọ n'iru
eze, bù Ahasuerọs; ka eze nye kwa
nwayi-ibe-ya nke ka ya nma ọnọdu-
nwunye-eze-ya. 20 Agēme kwa ka anu
iwu eze, bù nke ọ nēme, n'ala-eze-ya
nile, (n'ihi na ihe bara uba ka ọ bu,)
ndinyom nile gēnye di-ha nsọpuru, site
n'onye uku we rue onye ntà. 21 Okwu
ahu we di nma n'anya eze na ndi-isi-ya;
eze we me dika okwu Memukan si di:
22 ọ we ziga akwukwọ n'ala nile anāchi
achi nke eze, n'ala ọ bula anāchi achi
dika odide-akwukwọ-ya si di, ziga-kwa-
ra ndi ọ bula dika asusu-ya si di, na
nwoke ọ bula gābu onye-isi n'ulo-ya, na
ọ ganēkwu kwa ya dika asusu ndi-ya
si di.

2 1 Mḅe ihe ndia gasiri, mḅe ọnuma
eze, bù Ahasuerọs, biri, ọ chetara
Vashti, na ihe ọ mere, na ihe ekwubiri
megide ya. 2 Ndi-ozi eze, bù ndi nējere
ya ozi, we si ya, Ka ha chọrọ eze umu-
aḅọghọ ndi nāmagh nwoke, bù ndi di
nma ile anya: 3 ka eze me kwa ndi
nlekọta n'ala nile anāchi achi nke ala-
eze-ya, ka ha we chikọta umu-aḅọghọ
nile ndi nāmagh nwoke, bù ndi di nma
ile anya, rue Shushan, bù ulo uku eze,
rue ulo ndinyom, rue aka Hege, bù
onozi eze, onye nēdebe ndinyom; ka
enye kwa ha ihe-nsacha nile ha: 4 ka
nwa-aḅọghọ nke di nma n'anya eze
buru nwunye eze n'ọnọdu Vashti. Ihe
ahu we di nma n'anya eze; ọ we me
otù a.

5 Otù nwoke, bù onye-Ju, nọ na
Shushan, bù ulo uku eze, aha-ya bu
Mọdekai, nwa Jaia, nwa Shimai, nwa
Kish, bù onye Benjamin; 6 onye emere
ka o si na Jerusalem je biri n'ala ọzọ
n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ,
bù ndi emere ha na Jekonaia, bù eze
Juda, ka ha je biri n'ala ọzọ, onye
Nebukadneza, bù eze Babilon, mere ka
ọ je biri n'ala ọzọ. 7 Ọ we nāzùlite
Hadasa, nke ahu bu Esta, nwa-nwayi
nwa-nne nna-ya: n'ihi na ọ nwegh nna
ma-ọbu nne, ma nwa-aḅọghọ ahu mara
nma n'aru, di kwa nma ile anya; mḅe
nna-ya na nne-ya nwuru, Mọdekai we
kuru ya onwe-ya ka ọ buru nwa-ya
nwayi. 8 O rue, mḅe anuru okwu eze
na iwu-ya, mḅe achikọbata-kwa-ra ọtutu
umu-aḅọghọ nime Shushan, bù ulo
uku eze, rue aka Hegai, na ekubatara
Esta n'ulo eze, rue aka Hegai, onye
nēdebe ndinyom. 9 Nwa-aḅọghọ ahu
we di nma n'anya-ya, ewe mere ya ebere
n'iru ya; ọ we me ngwa inye ya ihe-
nsacha-ya nile, na òkè-ya nile, na umu-
aḅọghọ asa ahu ndi eleputaworo n'ulo
eze ka enye ya ha: ọ we wegharia ya na
umu-aḅọghọ-ya n'ulo kachasi nma nke

ndinyom. 10 Esta egosigh ndi-ya ma-
ọbu umu-nna-ya: n'ihi na Mọdekai
nyere ya iwu ka ọ ghara igosi ha.
11 Mọdekai we nējeghari n'iru ogige
ulo ndinyom n'ubọchi nile ọ bula, imara
udo Esta, na ihe agēme ya. 12 Ma
mḅe orúrú nwa-aḅọghọ ọ bula biaruru
nso ibakuru eze, bú Ahasuerọs, mḅe
ọnwa iri na abua gwusiri ya, dika iwu
ndinyom si di, (n'ihi na otú a ka
anēmezu ubọchi nsacha-ha, bú ọnwa isi
iji manu myrrh, na ọnwa isi iji uda di
iche iche na iji ihe-nsacha ndinyom,)
13 nwa-aḅọghọ ahu we biakute eze
n'uzọ di otú a, anēnye ya ihe ọ bula ọ
nāsi ha nye, iso ya si n'ulo ndinyom
biarue ulo eze. 14 N'anyasi ka nwayi
ahu batara, n'ututu ka nwayi ahu
laghachi-kwa-ra n'ulo nke-abua nke
ndinyom, rue aka Shaashgaz, bú onozi
eze, onye nēdebe ndi-iko-nwayi: ọ digh-
abiakute eze ọzọ, ma-ọbugh na ihe-ya
tọrọ eze utọ, ewe kpọ ya n'aha. 15 Ma
mḅe orúrú Esta, bú nwa-nwayi Abihail
nwa-nne nna Mọdekai, onye kuru ya
n'onwe-ya ka ọ buru nwa-ya nwayi,
biaruru ibakuru eze, ọ chọgh ihe, ọ bu
nání ihe Hegai, bú onozi eze, onye
nēdebe ndinyom, nāsi ya. Esta we
nānata amara n'anya ndi nile nāhu ya
anya. 16 Ewe kuru Esta jekuru eze, bú
Ahasuerọs, rue ulo ala-eze ya, n'ọnwa
nke-iri, nke ahu bu ọnwa Tebet, n'arọ
nke-asa nke ọbubu-eze-ya. 17 Eze we
hu Esta n'anya kari ndinyom ahu nile,
ọ we nata amara na ebere n'iru ya kari
umu-aḅọghọ ahu nile ndi nāmagh
nwoke; ọ we tukwasi okpu-eze ala-eze
n'isi-ya, me ya nwunye eze n'ọnọdu
Vashti. 18 Eze we mere ndi-isi-ya na
ndi-orù-ya nile oké ọṅuṅu-manya-vine,
bú ọṅuṅu-manya-vine, Esta; ọ me-kwa-
ra ka ala nile anāchi achi zuru ike n'itu
utu, ọ we nye onyinye, dika aka eze ruru.
19 Ma mḅe achikọtara ha nke uḅò abua,
bú umu-aḅọghọ nāmagh nwoke,
Mọdekai we nānọdu n'ọnu-uzọ-ama
eze. 20 Esta adigh-egosi umu-nna-ya
ma-ọbu ndi-ya; dika Mọdekai nyere ya
iwu: n'ihi na ihe Mọdekai siri, nke ahu
ka Esta nēme, dika mḅe anāzùlite ya
n'aka-ya. 21 Na mḅe ahu, mḅe
Mọdekai nānọdu n'ọnu-uzọ-ama eze,
Bigtan na Teresh, bú ndi-onozi abua
nke eze, nime ndi nēche nbata-uzọ,
were iwe, chọ iseti aka megide eze, bú
Ahasuerọs. 22 Mọdekai we mata
ihe ahu, ọ we gosi Esta, bú nwunye eze;
Esta we gwa eze n'aha Mọdekai.
23 Ewe jua ase okwu ahu, chọputa ya,
ewe kwuba ha abua n'osisi: ewe de ya
n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi ahu n'iru
eze.

3 1 Mḅe ihe ndia gasiri, eze, bú
Ahasuerọs, mere Heman nwa
Hamedata, bú onye Egag, ka ọ buru
onye uku, ọ we bulie ya elu, do oche-
eze-ya n'ebe di elu kari ndi-isi nile ya na
ha nọ. 2 Ndi-orù nile nke eze, ndi nọ
n'ọnu-uzọ-ama eze, we nēruru ala,
nākpọ kwa isi ala nye Heman: n'ihi na
otú a ka eze nyere iwu bayere ya. Ma
Mọdekai adigh-eruru ala, ọ digh-akpọ
kwa isi ala nye ya. 3 Ndi-orù eze, ndi
nọ n'ọnu-uzọ-ama eze, we si Mọdekai,
Gini mere gi onwe-gi nāgabiga ihe eze
nyere n'iwu? 4 O rue, mḅe ha nāgwa
ya okwu kwa-ubọchi, ma ọ gegh nti ha,
na ha gosiri Heman, ihu ma okwu
Mọdekai gēguzo: n'ihi na o gosiri ha na
ya onwe-ya bu onye-Ju. 5 Heman we
hu na Mọdekai adigh-eruru ala, na ọ
digh-akpọ kwa isi ala nye ya, Heman
we juputa n'ọnuma. 6 Ọ we buru ihe-
nleda-anya n'anya-ya iseti aka megide
Mọdekai, nání ya; n'ihi na ha gosiri ya
ndi Mọdekai: Heman we chọ ikpochapu
ndi-Ju nile ndi nọ n'ala-eze nile nke
Ahasuerọs, bú ndi Mọdekai. 7 N'ọnwa
mbu, nke ahu bu ọnwa Nisan, n'arọ nke-
iri-na-abua nke eze, bú Ahasuerọs, ka ha
fere Pua, nke ahu bu nzà, n'iru Heman,
site n'otù ubọchi rue ubọchi ọzọ, site
kwa n'otù ọnwa rue ọnwa ọzọ, rue ọnwa
nke-iri-na-abua, nke ahu bu ọnwa Ada.
8 Heman we si eze, bú Ahasuerọs, Otù
ndi di ndi emeworo ka ha ḅasa, ndi
ekesawo-kwa-ra ha n'etiti ndi di iche
iche n'ala nile anāchi achi nke ala-eze-gi;
iwu nile ha di kwa iche n'iwu ndi ọ bula;
ha adigh-edebe kwa iwu nile nke eze: ọ
kwesigh kwa eze ka ọ kwe ka ha nọduru
onwe-ha. 9 Ọ buru na ọ di eze nma,
ka ede ya n'akwukwọ ime ka ha la n'iyì:
m'gātù kwa orú nnù talent ọla-ọcha na
nnù ise nye n'aka ndi nēje ozi a, iwebata
ya n'ulo-àkù eze. 10 Eze we si n'aka-ya
wezuga nḅa-aka-akàrà-ya nye ya Heman
nwa Hamedata onye Egag, bú onye
nākpaḅu ndi-Ju. 11 Eze we si Heman,

Enyewo gi ọla-ọcha, ya na ndi ahu, ime
ha dika ihe ahu si di nke di nma n'anya-
gi. 12 Ewe kpọ ndi-ode-akwukwọ eze
n'ọnwa mbu, n'ubọchi nke-iri-na-atọ di
nime ya, ewe de ya n'akwukwọ dika ihe
nile si di nke Heman nyere ndi nọchiri
anya eze n'iwu, nke ọ nye-kwa-ra ndi
nāchi ala ndi bu ndi-isi ala ọ bula
anāchi achi, nke ọ nye-kwa-ra ndi-isi
ndi ọ bula; ala ọ bula anāchi achi dika
odide-akwukwọ-ya si di, na ndi ọ bula
dika asusu-ya si di; n'aha eze, bú
Ahasuerọs, ka edere ya, eji-kwa-ra nḅa-
aka-akàrà eze ka ya akàrà. 13 Ewe site
n'aka ndi-ọḅa-ọsọ ziga akwukwọ n'ala
nile anāchi achi nke eze, ikpochapu, na
iḅu, na ime ka ndi-Ju nile la n'iyì, site na
nwata we rue okenye, ma umu-ntakiri
ma ndinyom, n'otù ubọchi, n'ubọchi
nke-iri-na-atọ nke ọnwa nke-iri-na-
abua, nke ahu bu ọnwa Ada, na iluta ihe-
nkwata-ha n'agha. 14 Ndeputa odide-
akwukwọ ahu, nke agēnye dika iwu
n'ala nile ọ bula anāchi achi, ekpughere
ya nye ndi nile di iche iche, ka ha nọ na
njikere bayere ubọchi a. 15 Ndi-ọḅa-
ọsọ puru, ebe ewere okwu eze me ka ha
me ngwa, enye-kwa-ra iwu ahu nime
Shushan, bú ulo uku eze: ma eze na
Heman nọduru iṅu ihe-ọṅuṅu; ma ọ
ḅara obodo ahu, bú Shushan, ghari.
4 1 Ma Mọdekai mara ihe nile emere,
Mọdekai we dọwa uwe-ya nile,
yikwasi ákwà-nkpe, kpokwasi ntu n'aru-
ya, pua je n'etiti obodo, tie oké nkpu di
ilu: 2 ọ we bia rue n'iru ọnu-uzọ-ama
eze: n'ihi na ọ digh onye gābà n'ọnu-
uzọ-ama eze n'uwe nke ákwà-nkpe.
3 Ọzọ, n'ala nile ọ bula anāchi achi, ebe
ọ bula okwu eze na iwu-ya nābiaru, oké
iru-újú diri ndi-Ju, na obubu-ọnu, na
ikwa-ákwá, na iti-aka-n'obi; atusa-kwa-
ra ákwà-nkpe na ntu n'okpuru ọtutu
madu. 4 Umu-aḅọghọ Esta na ndi-
onozi-ya we bia gosi ya; ọ we nēḅu
nwunye eze ahu nḅu n'obi nke-uku; ọ
we zie uwe iyikwasi Mọdekai, na
iwezuga ákwà-nkpe-ya n'aru-ya: ma ọ
naragh ha. 5 Esta we kpọ Hatak, bú
otù onye nime ndi-onozi eze, onye eze
mere ka o guzo n'iru ya, ọ we nye ya iwu
ijekuru Mọdekai, imara ihe nka bu, na
ihe kpatara nka. 6 Hatak we pukuru
Mọdekai rue amá obodo ahu, nke di
n'iru ọnu-uzọ-ama eze. 7 Mọdekai we
gosi ya ihe nile mere ya, kọ-kwa-ra ya
isi ego ahu nke Heman siri na ọ gātù nye
n'ulo-àkù eze n'ihi ndi-Ju, ime ka ha
la n'iyi. 8 Ọzọ, ndeputa odide-
akwukwọ iwu ahu nke enyere nime
Shushan ikpochapu ha, ọ nyere ya ya,
ime ka Esta hu ya, na igosi ya; na inye
ya iwu ibakuru eze, iriọ ya aririọ-amara,
na ichọrọ ndi-ya ihe n'iru ya. 9 Hatak
we bia gosi Esta okwu Mọdekai nile.
10 Esta we gwa Hatak okwu, nye ya iwu
inye Mọdekai, si: 11 Ndi-orù nile nke
eze, na ndi ala anāchi achi nke eze, mara,
na nwoke ọ bula, ma-ọbu nwayi ọ bula,
nke gābakuru eze, rue ogige di ime-ime,
bú onye anākpọgh, otù iwu-ya bu ka
eme ka ha nwua, nāgugh onye eze
nēsetiri nkpa-n'aka ọla-edo, ka ọ di ndu:
ma akpọgh mu onwem ibakuru eze orú
ubọchi na iri ndia. 12 Ha we gosi
Mọdekai okwu Esta nile. 13 Mọdekai
we si ha zaghachi Esta, si, Ekwula na
nkpuru-obi-gi na i gēwepuga onwe-gi
n'ulo eze, kari ndi-Ju nile. 14 N'ihi na
ọ buru na i ḅa nkiti ghara ikwu okwu
ọ bula na mḅe a, oghere na nnaputa
gēguzoro ndi-Ju site n'ebe ọzọ, ma
agēme ka gi onwe-gi na ulo nna-gi la
n'iyi: ma ònye mara ma ọ bu n'ihi mḅe
di otú a ka i biaruru ala-eze? 15 Esta
we si ha zaghachi Mọdekai okwu, si,
16 Je, chikọta ndi-Ju nile ndi
aganāchọta nime Shushan, nēbu-kwa-
ranum ọnu, unu eri-kwa-la ihe, aṅu-
kwa-la ihe-ọṅuṅu ubọchi atọ, abali na
ehihie: mu onwem na umu-aḅọghọm
gēbu kwa ọnu otú a; ma n'uzọ di otú a
ka m'gābakuru eze, nke nādigh ka iwu
si di: ma asi na alawom n'iyi, alawom
n'iyi. 17 Mọdekai we gabiga, me dika
ihe nile si di nke Esta nyere ya n'iwu.
5 1 O rue, n'ubọchi nke-atọ, na Esta
yiri uwe ala-eze ya, we guzo n'ogige
di ime-ime nke ulo eze, na ncherita-iru
ulo eze: ma eze nānọkwasi n'oche-eze
ala-eze ya n'ulo ala-eze ya, na ncherita-
iru ọnu-uzọ ulo ahu. 2 O rue, mḅe eze
huru Esta, bú nwunye eze, ka o nēguzo
n'ogige, na ọ natara amara n'anya-ya:
eze we setipuru Esta nkpa-n'aka ọla-edo
nke di n'aka-ya. Esta we biarue nso,
metu isi nkpa-n'aka ahu. 3 Eze we si
ya, Gini ka i nāchọ, Esta, nwunye eze?
gini bu kwa ọchichọ-gi? rue nkera ala-
eze ka agēnye kwa gi. 4 Esta we si, Ọ

buru na ọ di eze nma, ka eze na Heman
bia ta n'ọṅuṅu-manya-vine ahu nke
m'meworo ya. 5 Eze we si, Menu ka
Heman me ngwa ime ihe Esta kwuru.
Eze na Heman we bia n'ọṅuṅu-manya-
vine nke Esta mere. 6 Eze we si Esta
n'ọṅuṅu manya-vine ahu, Gini bu
aririọ-gi? agēnye kwa gi ya: gini bu kwa
ọchichọ-gi? rue nkera ala-eze ka agēme
ya. 7 Esta we za, si, Aririọm na
ọchichọm bu; 8 ọ buru na ahutawom
amara n'iru eze, ọ buru kwa na ọ di eze
nma inye ihe m'nāriọ, na ime ihe
m'nāchọ, ka eze na Heman bia n'ọṅuṅu-
manya-vine nke m'gēmere ha, echi ka
m'gēme kwa dika okwu eze si di.
9 Heman we pua ubọchi ahu nāṅuri
ọṅu, ọ di kwa ya nma n'obi: ma mḅe
Heman huru Mọdekai n'ọnu-uzọ-ama
eze, na o biligh, na ọ magh kwa jijiji
n'iru ya, Heman juputara n'ọnuma
megide Mọdekai. 10 Ma Heman jisiri
onwe-ya ike, ba n'ulo-ya; ọ we ziga, me
ka ndi nāhu ya n'anya bia, ha na Zeresh,
bù nwunye-ya. 11 Heman we kọrọ ha
akukọ bayere nsọpuru nke àkù-ya, na
iba-uba nke umu-ya ndikom, na ihe
nile nke eze ji me ka ọ di uku, nke o
ji buli kwa ya ibu onye-isi nke ndi-isi
na ndi-orù eze. 12 Heman we si, Ọzọ,
Esta, bù nwunye eze, emegh onye ọ
bula ka o so eze bata n'ọṅuṅu-manya-
vine nke ọ mere, ọ bu nàni mu onwem;
ọzọ kwa, echi ka akpọworo mu onwem
jekuru ya, mu na eze. 13 Ma ihe a nile
adigh-ezurum, na mḅe nile mu onwem
nāhu Mọdekai, bù onye-Ju, ka ọ
nānọdu n'ọnu-uzọ-ama eze. 14 Zeresh,
bù nwunye-ya, na ndi nile nāhu ya
n'anya, we si ya, Ka ha me osisi nke idi-
elu-ya di ọgu cubit abua na iri, ma
n'ututu gi si eze ka akwuba Mọdekai
n'elu-ya: gi so kwa eze ba n'ọṅuṅu-
manya-vine ahu nāṅuri ọṅu. Okwu
ahu we di nma n'anya Heman; ọ we
me osisi ahu.
6 1 N'abali ahu urá eze fepuru n'anya-
ya; ọ we si ka ewebata akwukwọ ihe-
ncheta nke ihe emere n'ubọchi ahu,
ewe nāgu ha n'iru eze. 2 Ewe hu ihe a
nke edere n'akwukwọ, bù na Mọdekai
gosiri ihe bayere Bigtana na Teresh, bù
ndi-onozi abua nke eze, nime ndi nēche
nbata-uzọ, ndi chọrọ iseti aka megide eze,
bù Ahasuerọs. 3 Eze we si, Ǹsọpuru na
idi-uku gini ka emere Mọdekai n'ihi ihe
a? Ndi-ozi eze, bù ndi nējere ya ozi, we
si, Ọ digh ihe emere ya. 4 Eze we si,
Ònye nọ n'ogige? Ma Heman abatawo
n'ogige ulo eze nke di n'èzi, isi eze ka ọ
kwuba Mọdekai n'osisi nke o doziri nye
ya. 5 Ndi nējere eze ozi we si ya, Le,
Heman nēguzo n'ogige. Eze we si, Ya
bata. 6 Heman we bata. Eze we si ya,
Gini ka agēme nwoke ahu, bù onye
nsọpuru-ya tọworo eze utọ? Heman we
si n'obi-ya, Ònye ka ọ nātọ eze utọ inye
nsọpuru karim? 7 Heman we si eze,
Nwoke ahu nke nsọpuru-ya tọworo eze
utọ, 8 ka achita uwe ala-eze nke eze
yiriworo, na inyinya nke eze
nọkwasiworo, na okpu-eze nke ala-eze
nke ekpukwasiworo ya n'isi: 9 ka enye
kwa uwe ahu na inyinya ahu n'aka otù
nwoke nime ndi-isi eze, ndi bu eze, ka
ha yikwasi kwa nwoke ahu nke nsọpuru-
ya tọworo eze utọ, ka ha me kwa ka
inyinya būru ya ga n'amá obodo, ka ha
kpọ kwa n'iru ya, si, Otù a ka agēmere
nwoke ahu nke nsọpuru-ya tọworo eze
utọ. 10 Eze we si Hemàn, Me ngwa,
chiri uwe ahu na inyinya ahu, dika i si
kwu, me-kwa-ra Mọdekai otù a, bù
onye-Ju, nke nānọdu n'ọnu-uzọ-ama
eze: ka okwu ọ bula ghara idapu n'ihe
nile nke i kwuworo. 11 Heman we
chiri uwe ahu na inyinya ahu, yikwasi
Mọdekai, me ka inyinya būru ya ga
n'amá obodo, ọ kpọ-kwa-ra n'iru ya, si,
Otù a ka agēmere nwoke ahu nke
nsọpuru-ya tọworo eze utọ. 12 Mọdekai
we laghachi n'ọnu-uzọ-ama eze. Ma
Heman were ngwa ngwa la n'ulo-ya,
nēru ùjù, ekpuchi-kwa-ra isi-ya.
13 Heman we kọrọ Zeresh, bù nwunye-
ya, kọ-kwa-ra ndi nile nāhu ya n'anya,
ihe nile nke mere ya. Ndi-ya mara ihe
na Zeresh, bù nwunye-ya, we si ya, Ọ
buru na Mọdekai sitere na nkpuru ndi-
Ju, bù onye i maliteworo ida n'iru ya, i
gagh-enwe ike imegide ya, kama i ghagh
ida n'iru ya. 14 Mḅe ha na ya nọ
nēkwurita okwu, ndi-onozi eze biaruru
nso, we me ngwa ime ka Heman bata
n'ọṅuṅu-manya-vine nke Esta mere.
7 1 Eze na Heman we bata iso Esta,
bù nwunye eze, ṅu manya-vine.
2 Eze we si kwa Esta n'ubọchi nke-abua,
n'ọṅuṅu manya-vine ahu, Gini bu
aririọ-gi, Esta, nwunye eze? agēnye kwa

gi ya: gini bu kwa ọchichọ-gi? rue nkera
ala-eze ka agẽme kwa ya. 3 Esta, bù
nwunye eze we za, si, Ọ buru na
ahutawom amara n'iru gi, eze, ọ buru
kwa na ọ di eze nma, ka enyem ndum
n'aririọm, na ndim n'ọchichọm: 4 n'ihi
na erewo ayi, bù mu onwem na ndim,
ikpochapu ayi, na iḇu ayi, na ime ka ayi
la n'iyi. Ma asi na erewo ayi ibu ndi-orù-
ndikom na ibu ndinyom nẽje ozi,
m'gāḇa nkiti, ọ bu ezie na onye-nkpaḇu
agagh-emezu n'ihe gẽfunari eze. 5 Eze,
bù Ahasuerọs, we za, si Esta, bù nwunye
eze, Ònye ka ọ bu, bù onye a? òle ebe
onye a nọ kwa, bù onye ahu nke obi-ya
mere ka o zue ime otù a? 6 Esta we si,
Otù onye-nkpaḇu na onye-iro, bù
Heman ọjọ a. Heman we tua egwu
nke-uku n'iru eze na nwunye eze.
7 Eze we si n'ọṅuṅu manya-vine bilie
n'ọnuma-ya je n'ubi aḇara ogige nke
ulo-ya: ma Heman guzoro ichọ ndu-ya
n'aka Esta, bù nwunye eze; n'ihi na ọ
huru na eze zubesiri ihe ọjọ ike megide
ya. 8 Eze we si n'ubi aḇara ogige nke
ulo-ya biaghachi n'ulo ọṅuṅu manya-
vine ahu; ma Heman adawo n'elu ihe-
ndina nke Esta nọ n'elu ya. Eze we si,
Ọ gẽweda kwa nwunye eze n'ala n'irum
n'ulom? Mḇe okwu ahu putara n'ọnu
eze, ha kpuchiri iru Heman. 9 Habona,
bù otù onye nime ndi-onozi ndi nọ n'iru
eze, we si, Le kwa, osisi ahu nke idi-
elu-ya di ọgu cubit abua na iri, nke
Heman mere nye Mọdekai, bù onye
kwuru ezi ihe bayere eze, o nẽguzo n'ulo
Heman. Eze we si, Kwubanu ya n'elu
ya. 10 Ha we kwuba Heman n'elu osisi
nke o doziri nye Mọdekai. Ewe me ka
ọnuma eze bie.

8 1 N'ubọchi ahu eze, bù Ahasuerọs,
nyere Esta, bù nwunye eze, ulo
Heman, bù onye nākpaḇu ndi-Ju. Ma
Mọdekai biara n'iru eze; n'ihi na Esta
gosiri ka ya na ya si di. 2 Eze we
wezuga nḇa-aka-ya, nke ọ mere ka ọ
ghara idi n'aka Heman, ọ we nye ya
Mọdekai. Esta we do Mọdekai onye-isi
ulo Heman. 3 Esta we kwu kwa ọzọ
n'iru eze, da n'ala n'iru ukwu-ya abua,
kwa ákwá, riọ ya aririọ-amara, bù ka ọ
me ka ihe ọjọ Heman, bù onye Egag, na
èchiché-ya nke ọ chère megide ndi-Ju
gabiga. 4 Eze we setipuru Esta nkpa-
n'aka ọla-edo ya. Esta we bilie, guzo
n'iru eze, 5 si, Ọ buru na ọ di eze
nma, ọ buru kwa na ahutawom amara
n'iru ya, ọ buru kwa na okwu a ziri ezi
n'iru eze, ọ buru kwa na mu onwem
adi nma n'anya-ya, ka ede ya n'akwukwọ
iweghachi akwukwọ, bù èchìchè Heman
nwa Hamedata onye Egag, nke ọ dere
ime ka ndi-Ju la n'iyì, bù ndi nọ n'ala
nile anāchi achi nke eze. 6 N'ihi na
ṁ'gēsi aṅa pu inagide ya mḇe m'huru ihe
ọjọ nke nābiakwasi ndim? ṁ'gēsi kwa
aṅa pu inagide ya mḇe m'huru ila-n'iyì
umu-nnam? 7 Eze, bù Ahasuerọs, we
si Esta, bù nwunye eze, si kwa Mọdekai,
bù onye-Ju, Le, ulo Heman ka m'nyere
Esta, nwoke ahu ka ha kwuba-kwa-ra
n'elu osisi, n'ihi na ọ setiri aka-ya
megide ndi-Ju. 8 Unu onwe-unu kwa,
denu akwukwọ bayere ndi-Ju, dika o si
di nma n'anya-unu, n'aha eze, were-kwa-
nu nḇa-aka-akàrà eze kà ya: n'ihi na
odide-akwukwọ nke edeworo n'aha eze,
nke ewerewo-kwa-ra nḇa-aka-akàrà eze
kà ya, ọ digh onye puru ichighari ya.
9 Ewe kpọ ndi-ode-akwukwọ eze na
mḇe ahu, n'ọnwa nke-atọ, nke ahu bu
ọnwa Sivan, n'ubọchi nke-orù-na-atọ
nime ya; ewe de ya dika iwu nile si di
nke Mọdekai nyere ndi-Ju, nye kwa
ndi nọchiri anya eze na ndi nāchi ala na
ndi-isi ala nile anāchi achi nke di site
n'India we rue Etiopia, bù ọgu ala isi
na asa nke anāchi achi, ala ọ bula anāchi
achi dika odide-akwukwọ-ya si di, na
ndi ọ bula dika asusu-ya si di, nye kwa
ndi-Ju dika odide-akwukwọ-ha si di, na
dika asusu-ha si di. 10 Ọ we de
akwukwọ n'aha eze, bù Ahasuerọs, were
nḇa-aka-akàrà eze kà ya, ziga akwukwọ
n'aka ndi-ọḇa-ọsọ ndi inyinya nēbu, bù
ndi inyinya ukwu ọsọ na inyinya mule
na umu-inyinya nēbu: 11 bù akwukwọ
nke eze kwere nime ha ka ndi-Ju ndi nọ
n'obodo nile ọ bula kpọkọta onwe-ha,
guzo kwa n'ihi ndu-ha, ikpochapu, na
iḇu, na ime ka ha la n'iyi, bù usu-ndi-
agha nile nke ndi ahu na ala ahu anāchi
achi ndi nākpaḇu ha, ma umu-ntakiri-
ha, ma ndinyom-ha, na iluta ihe-nkwata-
ha n'agha, 12 n'ala nile anāchi achi nke
eze, bù Ahasuerọs, n'otù ubọchi, bù
n'ubọchi nke-iri-na-atọ nke ọnwa nke-
iri-na-abua, nke ahu bu ọnwa Ada.
13 Ndeputa odide-akwukwọ, nke
agẽnye dika iwu n'ala nile ọ bula anāchi

achi, ekpughere ya nye ndi nile di iche
iche, ka ndi-Ju nọ na njikere bayere
ubọchi a, ibọrọ onwe-ha ọbọ n'aru ndi-
iro-ha. 14 Ndi-ọḅa-ọsọ ndi inyinya
ukwu ọsọ na inyinya mule nēbu puru,
ebe ewere okwu eze kwalie ha, me ka ha
me ngwa; enye-kwa-ra iwu ahu nime
Shushan, bú ulo uku eze. 15 Mọdekai
we si n'iru eze pua n'uwe ala-eze nke
ákwà anunu na ezi ákwà ọcha, ya na
okpu-eze ọla-edo di uku, na uwe-nwuda
nke ezi ákwà ọcha na ákwà ododo: obodo
Shushan we tie nkpu ṅuri kwa ọṅu.
16 Ndi-Ju nwere ìhè, na ọṅù, na obi-
utọ, na nsọpuru. 17 N'ala nile ọ bula
anāchi achi, na n'obodo nile ọ bula, ebe
ọ bula okwu eze na iwu-ya nābiaru, ndi-
Ju nwe-kwa-ra ọṅù na obi-utọ na
ọṅuṅu-manya-vine na ezi ubọchi.
Ọtutu madu nime ndi di iche iche nke
ala ahu we nāghọ ndi-Ju; n'ihi na oké
egwu ndi-Ju dakwasiri ha.

9 1 Ma n'ọnwa nke-iri-na-abua, nke
ahu bu ọnwa Ada, n'ubọchi nke-iri-
na-atọ nime ya, mḅe okwu eze na iwu-ya
biaruru nso ka eme ya, n'ubọchi mḅe
ndi-iro ndi-Ju lere anya ibu ndi-isi-ha;
ma aḅanwere ya, ndi-Ju onwe-ha we ghọ
ndi-isi nke ndi nākpọ ha asi; 2 ndi-Ju
kpọkọtara onwe-ha n'obodo nile ha n'ala
nile anāchi achi nke eze, bú Ahasuerọs,
iseti aka megide ndi nāchọ ọdi-njọ-ha: ọ
digh kwa nwoke ọ bula guzoro n'iru ha;
n'ihi na oké egwu-ha dakwasiri ndi nile
di iche iche. 3 Ndi-isi nile nke ala nile
anāchi achi, na ndi nọchiri anya eze, na
ndi nāchi ala, na ndi nēje ozi eze nwere,
ha nēye-kwa-ra ndi-Ju aka; n'ihi na oké
egwu Mọdekai dakwasiri ha. 4 N'ihi na
Mọdekai di uku n'ulo eze, akukọ-ya we
nējezu n'ala nile anāchi achi: n'ihi na
nwoke ahu, bú Mọdekai, nāga n'iru n'idi
uku. 5 Ndi-Ju we were ntiḅu mma-
agha na oḅuḅu na ila-n'iyi tiḅue n'etiti
ndi-iro-ha nile, me ndi nākpọ ha asi dika
ọ tọrọ ha. 6 Ma nime Shushan, bú ulo
uku eze, ndi-Ju ḅuru nnù ndikom na ọgu
ise, me ka ha la n'iyi. 7 Ha ḅu-kwa-ra
Pashandata, na Dalfon, na Aspata,
8 na Porata, na Adalia, na Aridata,
9 na Pamashta, na Arisai, na Aridai,
na Vaizata, 10 bú umu-ndikom iri
nke Heman nwa Hamedata, bú onye
nākpaḅu ndi-Ju; ma ha esetigh aka-ha
n'ihe-nluta-n'agha-ha. 11 N'ubọchi
ahu ọnu-ọgugu ndi eḅuru eḅu na
Shushan, bù ulo uku eze, biaruru n'iru
eze. 12 Eze we si Esta, bù nwunye
eze, Nime Shushan, bù ulo uku eze, ka
ndi-Ju ḅuworo nnù ndikom na ọgu ise,
na umu-ndikom iri Heman, me ka ha
la n'iyi; gini kwa ka ha meworo n'ala
anāchi achi nke fọduru nke eze? Ma
gini bu aririọ-gi? agēnye kwa gi ya: gini
bu kwa ọchichọ-gi ọzọ? agēme kwa ya.
13 Esta we si, Ọ buru na ọ di eze nma,
ka enye kwa ndi-Ju ike echi, bù ndi nọ
na Shushan, ime dika iwu ta si di, ka
akwuba kwa umu-ndikom iri Heman
n'elu osisi. 14 Eze we si ka eme ya otú
a: ewe nye iwu nime Shushan; ha we
kwuba umu-ndikom iri nke Heman.
15 Ndi-Ju ndi nọ na Shushan we
kpọkọta kwa onwe-ha n'ubọchi nke-iri-
na-anọ nke ọnwa Ada, ḅue ọgu ndikom
iri-na-ise nime Shushan; ma ha esetigh
aka-ha n'ihe-nluta-n'agha-ha. 16 Ndi-
Ju fọduru ndi nọ n'ala nile anāchi achi
nke eze kpọkọta-kwa-ra onwe-ha, we
guzo n'ihi ndu-ha, zuru ike pua n'aka
ndi-iro-ha, ḅue orù nnù ndikom uzọ
iteghete na nnù asa na ọgu iri n'etiti ndi
nākpọ ha asi; ma ha esetigh aka-ha n'ihe-
nluta-n'agha-ha. 17 N'ubọchi nke-iri-
na-atọ n'ọnwa Ada ka ha mere nka;
ha we zuru ike n'ubọchi nke-iri-na-anọ
nime ya, me ya ubọchi ọṅuṅu-manya-
vine na ọṅù. 18 Ma ndi-Ju ndi nọ na
Shushan kpọkọtara onwe-ha n'ubọchi
nke-iri-na-atọ nime ya, na n'ubọchi nke-
iri-na-anọ nime ya; ha we zuru ike
n'ubọchi nke-iri-na-ise nime ya, me ya
ubọchi ọṅuṅu-manya-vine na ọṅù.
19 N'ihi nka ndi-Ju nke obodo nile
nēnwegh mḅidi, bù ndi bi n'obodo
nēnwegh mḅidi, nēme ubọchi nke-iri-
na-anọ nke ọnwa Ada ka ọ buru ubọchi
ọṅù na ọṅuṅu-manya-vine, na ezi
ubọchi, na ubọchi izigaritara onwe-ha
òkè.

20 Mọdekai we de ihe ndia
n'akwukwọ, zigara ndi-Ju nile akwukwọ,
bù ndi nọ n'ala nile anāchi achi nke eze,
bù Ahasuerọs, ma ndi nọ nso ma ndi nọ
n'ebe di anya, 21 ime ka o guzosiri ha
ike na ha ganēme ememe n'ubọchi nke-
iri-na-anọ nke ọnwa Ada, na n'ubọchi
nke-iri-na-ise nime ya, n'arọ nile ọ bula,
22 dika ubọchi nke ndi-Ju zuru ike
nime ha pua n'aka ndi-iro-ha, na ọnwa

ahu nke ḅanwere n'ebe ha nọ, isi n'ihe-
nwuta ghọ ọṅù, isi kwa n'iru-újú ghọ ezi
ubọchi: na ha ganēme ha ubọchi ọṅuṅu-
manya-vine na nke ọṅù, na nke izigaritara
onwe-ha òke, na nke inye ndi-oḅeye
onyinye. 23 Ndi-Ju we nara ihe ahu
nke ha malitere ime, na nke Mọdekai
degara ha n'akwukwọ; 24 n'ihi na
Heman nwa Hamedata, onye Egag, bù
onye nākpaḅu ndi-Ju nile, chère èchìchè
megide ndi-Ju ime ka ha la n'iyì, ọ we
fe Pua, nke ahu bu nzà, ichusa ha, na ime
ka ha la n'iyì; 25 ma mḅe Esta batara
n'iru eze, eze ji akwukwọ si ka èchìchè
ọjọ ya, nke ọ chère megide ndi-Ju, ka o
chigharikwasi n'isi-ya; ọ si kwa ka
akwuba ya na umu-ya ndikom n'elu
osisi. 26 N'ihi nka ka ha kpọrọ ubọchi
ndia Purim, n'aha Pua ahu. N'ihi nka,
bù n'ihi okwu nile nke akwukwọ a, na
ihe ha huru bayere nka, na ihe biaruru
ha aru, 27 n'ihi nka ka ndi-Ju mere
ka o guzosie ike, ha we nara ihe a bayere
onwe-ha, baye-kwa-ra nkpuru-ha, baye-
kwa-ra ndi nile ndi nārapara n'aru-ha,
ka ọ we ghara igabiga, bù na ha ganēme
ememe n'ubọchi abua ndia dika odide-
akwukwọ-ha si di, na dika mḅe-ha
ezubere ezube si di, n'arọ nile ọ bula;
28 na aganēcheta kwa ubọchi ndia me
kwa ememe nime ha n'ọḅọ nile ọ bula,
na aḅuru ọ bula, na ala ọ bula anāchi
achi, na obodo ọ bula; na ubọchi ndia
nke Purim agagh-esi kwa n'etiti ndi-Ju
gabiga, na ncheta-ha agagh-agwu kwa
site na nkpuru-ha. 29 Esta, bù
nwunye eze, nwa-nwayi Abihail, na
Mọdekai, bù onye-Ju, we were ike nile
de akwukwọ ime ka akwukwọ-ozi a nke-
abua nke Purim guzosie ike. 30 Ọ we
zigara ndi-Ju nile akwukwọ, nke okwu
udo na nke ezi-okwu di nime ha, rue ọgu
ala anāchi achi isi na asa, bù nke ala-
eze Ahasuerọs, 31 ime ka ubọchi ndia
nke Purim guzosie ike nime mḅe-ha
ezubere ezube, dika Mọdekai, bù onye-
Ju, na Esta, bù nwunye eze, mere ka ha
guzosiere ha ike, na dika ha mere ka
ha guzosiere onwe-ha, guzosi-kwa-ra
nkpuru-ha, ike, bù okwu obubu-ọnu na
ikwa-àkwà-ha. 32 Okwu-ọnu Esta we
me ka okwu ndia nke Purim guzosie ike;
ewe de ya n'akwukwọ.

10 1 Eze, bù Ahasuerọs, we me ka
ala ahu na ala nile nke di okė
osimiri buruburu tua utu. 2 Ma ọlu
nile nke ike-ya na nke idi-ike-ya, na
ọkukọ-isi nke idi-uku nke Mọdekai, bù
nke eze mere ya ka ọ di uku, èdegh ihe
ndia n'akwukwọ ihe emere n'ubọchi nke
ndi-eze Midia na Peasia? 3 N'ihi na
Mọdekai, bù onye-Ju, nọsoro eze, bù
Ahasuerọs, ọ di kwa uku n'etiti ndi-Ju,
na onye ihe-ya tọrọ ọtutu umu-nne-ya
utọ; ọ nāchọrọ ndi-ya ọdi-nma, nāgwa
kwa nkpuru-ya nile okwu udo.

AKWUKWỌ JOB

1 1 Otù nwoke di n'ala Uz, Job bu
aha-ya; nwoke ahu zuru okè, zi kwa
ezi, ọ nātu kwa egwu Chineke, nēsi kwa
n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya. 2 Ewe
muara ya umu-ndikom asa na umu-
ndinyom atọ. 3 Ihe-nnweta-ya di nnù
ewu na aturu iri-na-asa na ọgu iri, na
nnù camel asa na ọgu iri, na nnù ehi
abua na ọgu iri ejikọrọ abua abua, na
nnù nne-inyinya-ibu na ọgu ise, na ndi-
orù bara uba nke-uku; nwoke ahu we
di uku kari umu Iru-anyanwu nile.
4 Ma umu-ya ndikom jere me ọṅuṅu-
manya-vine n'ulo nwoke ọ bula nime
ha n'ubọchi-ya; ha zì-kwa-ra kpọ umu-
nne-ha ndinyom atọ iso ha rie ihe ṅu
kwa ihe-ọṅuṅu. 5 O rue, mḅe ubọchi
nile nke ọṅuṅu-manya-vine-ha gasiri
buruburu, na Job zìri do ha nsọ, ọ we
bilie n'isi-ututu, sure àjà-nsure-ọku,
dika ọnu-ọgugu ha nile si di: n'ihi na
Job siri, Elegh anya umum ndikom
emehiewo, ḅakuta kwa Chineke azu
n'obi-ha. Otù a ka Job nēme ubọchi
nile.
6 Ubọchi we di na umu Chineke
biara iguzo onwe-ha n'iru Jehova,
Setan we bia kwa n'etiti ha. 7 Jehova

we si Setan, Òle ebe i si bia? Setan
we za Jehova, si, Site n'igaghari n'uwa,
na site n'ijeghari nime ya. 8 Jehova we
si Setan, Ì tukwasiwo obi-gi n'aru orùm,
bù Job? na ọ digh onye di ka ya n'uwa,
ọ bu nwoke zuru okė, zi kwa ezi, nke
nātu egwu Chineke, nēsi kwa n'ihe ọjọ
wezuga onwe-ya. 9 Setan we za Jehova,
si, Ọ bu n'efu ka Job nātu egwu
Chineke? 10 Ọ bugh Gi onwe-gi
ḅaworo ya, ḅa-kwa-ra ulo-ya, ḅa-kwa-ra
ihe nile ọ nwere, ogige buruburu? I
gọziwo ọlu aka-ya abua, ihe-nnweta-ya
aḅasawo kwa n'ala. 11 Ma otù ọ di,
biko, setipu aka-Gi, metu ihe nile ọ
nwere, ọ ghagh kwa iḅakuta Gi azu n'iru
Gi. 12 Jehova we si Setan, Le, ihe
nile ọ nwere di n'aka-gi; nàni esetila
aka-gi metu aru-ya. Setan we si n'iru
Jehova pua.

13 O rue, n'otù ubọchi, mḅe umu-ya
ndikom na umu-ya ndinyom nēri ihe
nāńu kwa manya-vine n'ulo nwa-nne-
ha, bù ọkpara, 14 na onye-ozi biakutere
Job, si, Ìgwè ehi nādọ ihe eji gwu ala-
ubi, igwè nne-inyinya-ibu nāta nri
n'akuku ha: 15 ndi Sheba we dakwasi
ha, chiri ha; ọzọ kwa, ha ewerewo ọnu
mma-agha tiḅue ndi nējere gi ozi; nàni
mu onwem we ḅapu, nànim, igosi gi.
16 Mḅe onye a nọ nēkwu, onye ọzọ bia-
kwa-ra, si, Ọku nke Chineke esiwo n'elu-
igwe da, rechapu igwè ewu na aturu, na
ndi nējere gi ozi, ripia ha; nàni mu
onwem we ḅapu, nànim, igosi gi.
17 Mḅe onye a nọ nēkwu, onye ọzọ bia-
kwa-ra, si, Ndi Kaldea doro usu atọ,
made imegide camel, chiri ha, ọzọ kwa,
ha were ọnu mma-agha tiḅue ndi nējere
gi ozi; nàni mu onwem we ḅapu, nànim,
igosi gi. 18 Mḅe onye a nọ nēkwu,
onye ọzọ bia-kwa-ra, si, Umu-gi ndikom
na umu-gi ndinyom nēri ihe nāńu kwa
manya-vine n'ulo nwa-nne-ha, bù
ọkpara: 19 ma, le, okė ifufe siri n'ofė
ọzara bia, tie nkuku anọ nke ulo ahu, ọ
we dakwasi umu-okorọbia ahu, ha we
nwua; nàni mu onwem we ḅapu, nànim,
igosi gi. 20 Job we bilie, dọwa uwe-
nwuda-ya, kọpu isi-ya, da n'ala, kpọ isi
ala; 21 ọ si, Ọtọ ka m'ḅara si n'afọ
nnem puta, ọtọ ka m'gāḅa kwa laghachi
n'ebe ahu: Jehova nyere, Jehova
anarawo kwa; ka aha Jehova buru ihe
agọziri agọzi. 22 N'ihe a nile Job
emehiegh, ọ sigh kwa na Chineke mere
ihe-nzuzu.

2 1 Ubọchi we di na umu Chineke
biara iguzo onwe-ha n'iru Jehova,
Setan we bia kwa n'etiti ha iguzo onwe-
ya n'iru Jehova. 2 Jehova we si Setan,
Òle ebe i si bia? Setan we za Jehova, si,
Site n'igaghari n'uwa, na site n'ijeghari
nime ya. 3 Jehova we si Setan, Ì
tukwasiwo obi-gi n'aru orùm, bù Job?
na ọ digh onye di ka ya n'uwa, ọ bu
nwoke zuru okė, zi kwa ezi, nke nātu
egwu Chineke, nēsi kwa n'ihe ọjọ
wezuga onwe-ya: ọ nọ nējide kwa izu-
okė-ya, ma i nākpalim imegide ya, iloda
ya n'efu. 4 Setan we za Jehova, si,
Akpukpọ-aru lara akpukpọ-aru, ọbuná
ihe nile nke madu nwere ka ọ gēnye
n'ọnọdu ndu-ya. 5 Otù ọ di, biko,
setipu aka-Gi, metu ọkpukpu-ya metu
kwa anu-aru-ya, ọ ghagh kwa iḅakuta
Gi azu n'iru Gi. 6 Jehova we si Setan,
Le, ọ nọ n'aka-gi; nàni debe ndu-ya.
7 Setan we si n'iru Jehova pua, were
ihe-ofifi ọjọ tie Job, site n'ọbu-ukwu-ya
rue opu-n'isi-ya. 8 Ọ we were n'onwe-
ya ejùjù iji kọ onwe-ya ọkọ; ya onwe-ya
nānọdu kwa n'etiti ntu. 9 Nwunye-ya
we si ya, Ì nọ nējide izu-okė-gi? ḅakuta
Chineke azu, nwua. 10 Ọ si ya, Dika
otù nime ndinyom nzuzu si ekwu, otù a
ka i nēkwu. Àyi gānara kwa ezi ihe
n'aka Chineke, ghara inara ihe ọjọ?
N'ihe a nile Job ejigh eḅuḅere-ọnu-ya
mehie.

11 Ndi-eyì atọ nke Job we nu ihe ọjọ
a nile nke biakwasiri ya, ha we bia,
nwoke ọ bula site n'ebe-ya; Elifaz,
bù onye Timan, na Bildad, bù onye
Shua, na Zofa, bù onye Neama: ha we
zukọta n'otù ibia igosi ya ebere ha ji
n'aru ya na ikasi ya obi. 12 Ha we
welie anya-ha site n'ebe di anya, le ya,
ma ha amatagh ya, ha we welie olu-ha,
kwa àkwà; ha we dọwa, nwoke ọ bula
uwe-nwuda-ya, ha we kpokwasi àjà n'isi-
ha n'ikpoli ya n'ebe elu-igwe di. 13 Ha
na ya we nānọkọ n'ala ubọchi asa ehihie
na abali, ma ọ digh onye nāgwa ya okwu;
n'ihi na ha huru na o nēḅu ya nḅu nke-
uku.

3 1 Mḅe ihe a gasiri, Job saghere ọnu-
ya, kọcha ubọchi-ya. 2 Job we
za, si:

3 Ka ubọchi nke amurum nime ya la n'iyi,
Ya na abali ahu nke siri, Aturu ime nwa-nwoke.
4 Ka ubọchi ahu ghọ ọchichiri;
Ka Chineke ghara isi n'elu ju ase ya,
Ka ìhè ghara kwa imukwasi ya.
5 Ka ọchichiri na onyinyo ọnwu ḅaputa ya;
Ka igwe-oji biri n'elu ya;
Ka ihe nile nke nēme ka ubọchi ḅa ọchichiri me ka ọ tua egwu nke-uku.
6 Abali ahu, ka okè ọchichiri jide ya:
Ka ọ ghara iṅuri ọṅu n'etiti ubọchi nile nke arọ;
Ka ọ ghara ibata n'ọnu-ọgugu ọnwa.
7 Le, ka abali ahu ghọ nwayi-àgà;
Ka iti-nkpu-ọṅù ghara ibà nime ya.
8 Ka ha bua ya ọnu, bù ndi nābu ubọchi ọnu,
Ndi nọ na njikere ikpọte leviathan.
9 Ka kpakpando nile nke emumechi-ya ḅa ọchichiri:
Ka ọ le anya ihè, ìhè adigh kwa;
Ka ọ ghara ile mbuboro-anya nke chi-ọbubọ anya:
10 N'ihi na ọ mechigh ọnu-uzọ afọ nke m'si nime ya puta,
O zopugh kwa ọnọdu ọjọ n'anyam.
11 N'ìhi gini ka m'nēsigh n'àkpà-nwa nwua?
N'ihi gini ka m'nāputagh n'afọ kubie ume?
12 Gini mere ikperè abua di n'irum inaram?
Ma-ọbu ara, ka m'we ṅua?
13 N'ihi na uḅu a ka m'gēdinawori di jū;
M'gāraruwori ura; mḅe ahu ka izu-ike gādirim:
14 Mu na ndi-eze na ndi-ndum-ọdu nke uwa,
Ndi nēwuru onwe-ha nkpọnkpọ ebe;
15 Ma-ọbu mu na ndi-isi ndi nwere ọla-edo,
Ndi nēmeju ulo-ha n'ọla-ọcha:
16 Ma-ọbu gini mere m'nādigh ka nwa amukworo amukwo nke ezoworo ezo;
Dika umu ọhu nke nāhugh ìhè?
17 N'ebe ahu ka ndi nēmebi iwu rapuworo ime nkpatu;
Ọ bu kwa n'ebe ahu ka ndi ike gwuru nēzu ike.
18 N'ebe ahu ka ndi-nkpọrọ nānọkọ jū;
Ha anugh olu ndi nāchi ha n'ìhe-ike.
19 Onye ntà na onye uku nọ n'ebe ahu, ha abua;
Orù apuwo kwa n'aka onye-nwe-ya nwere onwe-ya.
20 N'ihi gini ka Ọ nēnye onye nọ n'ọnọdu ọjọ ìhè?
N'ihi gini kwa ka Ọ nēnye ndi nkpuru-obi-ha di ilu ndu?
21 Ndi nēchere ọnwu, ma ọ digh-abia;
Ha nēgwu kwa ala-ya kari àkù zoro ezo;
22 Ndi nāṅuri rue otite-egwù-ọṅù,
Obi nātọ kwa ha utọ mḅe ha chọtara ili.
23 N'ìhi gini ka Ọ nēnye nwoke nke ezoworo uzọ-ya ihè,
Bù onye Chineke ḅochiwo-kwa-ra ya?
24 N'ihi na ọ bu tutu eriem nrim ka ize-umem nābia,
Anāwusi kwa ọḅuḅọ-ujam nile dika miri.
25 N'ihi na okè egwu ka m'turu, ọ we biakwasim,
Ihe nke m'turu ujọ biakute-kwa-ram.
26 Anọghm n'udo, anọghkwam jū, ezughkwam ike;
Ma ime-nkpatu biara.

4 1 Elifaz, bù onye Timan, we za, si,
2 Asi na otù onye anwa igwa gi okwu, ike gāgwu gi?
Ma ònye puru iḅochi onwe-ya n'ikwu okwu?
3 Le, i dọwo ọtutu madu aka na nti,
I nēme kwa ka aka nke nādigh ike di ike.
4 Okwu-gi nēme ka onye nāsu ngọngọ guzosie ike,
I nāḅa kwa ikperè nēruru ala ume.
5 Ma uḅu a ọ nābiakute gi, ike we gwu gi;
Ọ nēmetu gi aru, i we ma jijiji.
6 Ọ̀ bugh egwu-Chineke-gi bu ntukwasi-obi-gi?
Ọ̀ bugh kwa izu-okè uzọ-gi nile bu olile-anya-gi?
7 Biko, cheta, ònye laworo n'iyì, mḅe ya onwe-ya bu onye nēmegh ihe ọjọ?
Ma-ọbu òle ebe ezipuwo ndi ziri ezi?

8 Dika m'huworo anya, ndi nēgwu ajọ ihe dika ala-ubi,
Ndi nāgha kwa nmeḅu dika nkpuru-ọghigha, ha nēwe ya dika ihe-ubi.
9 Site n'iku-ume Chineke ka ha nāla n'iyì,
Site kwa n'ifufe nke iwe-Ya ka anēme ka ha gwusia.
10 Ọḅuḅọ-uja ọdum, na olu ọdum nāḅọ uja,
Na ezè umu-ọdum, ka emebiworo.
11 Oke-ọdum nāla n'iyì site n'enwegh ihe ọ dọḅutara,
Umu nke nne-ọdum ekesawo kwa onwe-ha.
12 Ma mu ka ezutara okwu n'ori nye,
Ntim we nara ntakwu nke sitere na ya.
13 N'èchìchè sitere n'ọhù nile nke abali,
Mḅe okè ura nādakwasi madu,
14 Okè egwu zuterem, ya na ima-jijiji,
Ọ we me ka ọtutu ọkpukpum tua okè egwu.
15 Otù mọ we gabiga n'irum;
Aji anu-arum we guzo ọtọ.
16 O nēguzo eguzo, ma amataghm otù ọ di n'ile ya anya;
Otù udi di n'iru anyam:
Idebe-ọnu-du di, ma olu ka m'nānu, si,
17 Madu, ọ̀ gābu onye ezi omume kari Chineke?
Nwòke gādi ọcha kari Onye kèworo ya?
18 Le, ọbunà ndi-orù-Ya ka Ọ nādigh-atukwasi obi;
Ndi-mọ-ozi-Ya ka O nēbo ebubo na ha bu ndi-nmehie:
19 Ò gesi kwa aǹa ghara ibo kari ndi bi n'ulo urọ?
Nke ntọ-ala-ha di n'àjà,
Ndi anāzọpia azọpia dika nla.
20 Site n'ututu rue anyasi anētiḅu ha:
Ha nāla n'iyì rue mḅe ebigh-ebi, ma ọ digh onye nātukwasi ya obi.
21 Adọpugh udọ̀ ulo-ikwū-ha nime ha?
Ha nānwu, ọ bugh kwa n'amam-ihe.

5 1 Biko, kpọ òkù; ọ̀ di onye nāza gi?
Ònye n'etiti ndi nsọ ka i gēche kwa iru?
2 N'ihi na nkpasu-iwe nēḅu onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ya,
Ekworo nēme kwa ka onye nēnwegh uche nwua.
3 Mu onwem ahuwo onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ya ka ọ nāḅa nkpọrọgwu:
M'we bua ebe-obibi-ya ọnu na mberede.
4 Umu-ya nānọpu anya n'ebe nzọputa di,
Ewe zọpia ha n'ọnu-uzọ-ama,
Ọ digh kwa onye nānaputa ha.
5 Onye onye-agu nēripia owuwe-ihe-ubi-ya,
Nēsi kwa ọbunà n'ogwu were ya,
Ọnyà nēkusi ume ike inwe àkù-ha.
6 N'ihi na ajọ ihe adigh-esi n'àjà puta,
Ọ bugh kwa n'ala ka ọnọdu ọjọ si epuputa;
7 Kama anāmuputa madu nye ọnọdu ọjọ,
Dika icheke-ọku nile nēfeli elu.
8 Ma mu onwem, m'gāchọ Chineke,
Chineke ka m'gēbo kwa okwum:
9 Onye nēme ihe uku, nke ngwuputa ala-ha nādigh;
Okè ọlu rue mḅe ọnu-ọgugu adigh:
10 Onye nēnye miri-ozuzo n'elu ala,
Nēziga kwa miri n'elu ebe di n'èzi:
11 Ido ndi di ala n'ebe di elu;
Ndi nēyi uwe-nkpe nọ kwa n'elu nime nzọputa.
12 Ọ nēmebi èchìchè nile nke ndi-aghughọ,
Aka-ha adigh-eme kwa ihe ha zubere.
13 O nējide ndi mara ihe n'aghughọ-ha:
Ndum-ọdu nke ndi nāḅa nḅa me-kwa-ra ngwa.
14 N'ehihie ka ha nēzute ọchichiri,
Ha nāsọghari kwa ìsì n'etiti-ehihie, dika n'abali.
15 Ọ we zọputa madu na mma-agha nke sitere n'ọnu-ha,
Bù ndi-oḅeye n'aka ndi di ike.
16 Onye nēnwegh ike we nwe olile-anya,
Ma ajọ omume ekpuchiwo ọnu-ya.
17 Le, onye ihe nāgara nke-ọma ka madu ahu bu, onye Chineke nābara nba:
Aju-kwa-la idọ-aka-na-nti nke Onye puru ime ihe nile.
18 N'ihi na Onye ahu nēme ka ihe ḅue nḅu, Ọ nēkè kwa eke;
O nētiḅu, aka-Ya nēme kwa ka adiri ndu.
19 Nime nkpaḅu isi ka Ọ gānaputa gi;
Ọzọ, n'asa ihe ọjọ agagh-emetu gi aru.

20 N'oké unwu Ọ ḅaputawo gi n'ọnwu;
Ḅaputa kwa gi n'aka mma-agha n'agha.
21 Mḅe ire nāpia utari agēzo gi;
I gagh-atu kwa egwu ihe-ike mḅe ọ nābia.
22 I gāchi ihe-ike, chi kwa agu, ọchì;
I gagh-atu kwa egwu anu-ọhia nke uwa.
23 N'ihi na gi na nkume ọhia nile gādi n'ọḅuḅa-ndu;
Gi na anu ọhia gādi kwa n'udo.
24 I gāma kwa na ulo-ikwū-gi di n'udo;
I gēlekọta kwa ebe-obibi-gi, i gagh-emehie kwa.
25 I gāma kwa na nkpuru-gi di ọtutu,
Umu nke putara n'aru-gi gādi kwa ka ihe-ọkukú nke ala.
26 I gābia n'íli n'eziḅo agadi,
Dika obo ọka si ala elu na mḅe-ya.
27 Le nka, ayi egwuputawo ala-ya, otú a ka ọ di;
Nuru ya, gi onwe-gi mata kwa ya n'onwe-gi.

6 1 Job we za, si,
2 Biko, ka atùa nkpasu-iwem nke-ọma,
Ka ha buli kwa nmebim n'ihe-ọtùtù n'otù!
3 N'ihi na uḅu a ọ di arọ́ kari ájá oké osimiri nile:
N'ihi ya ka okwum nile sihieworo uzọ.
4 N'ihi na àkú nile nke Onye puru ime ihe nile di nimem,
Nke ńsí-ha ka mọm nāṅu:
Ihe-egwu Chineke nēdo onwe-ha n'usoro imegidem.
5 Inyinya-ibu-ọhia, ò nēti nkpu n'elu ahihia ndu?
Ma-ọbu ehi, ò nēti nkpu n'elu nri agwara agwa nye ya?
6 Ànēri ihe nke nādigh utọ n'ire, ma nnú adigh ya?
Ma-ọbu ùtọ di na nke di ọcha nime àkwá?
7 Ihe nkpuru-obim nāju imetu,
Ihe ndia di ka nrim nke mebiri emebi.
8 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na aririọm abia;
Asi kwa na Chineke enyem olile-anyam!
9 Ọbuná ka Chineke kwe izọpiam;
Ka Ọ tọpu aka-Ya, bipum.
10 Nkasi-obim we nādiru uḅu a;
M'we wulie elu n'ihe-nḅu nke nādigh-enwe ọmiko:
N'ihi na ezoghm okwu-ọnu nile nke Onye Nsọ.
11 Gini bu ikem, na m'gēche?
Gini bu kwa ọgwugwum, na m'gēme ka ndum di ogologo?
12 Ọ bu ike nkume ka ikem bu?
Ma-ọbu anu-arum, ọ̀ bu ọla?
13 Ọ bugh na iye-akam adigh nimem?
Na enupuwo kwa nzube-ihe n'ebe m'nọ?
14 Onye obi nālọ ya miri kwesiri inwe ebere site n'aka eyi-ya;
Bú onye nārapu kwa egwu Onye Nke puru ime ihe nile.
15 Umu-nnem aghọḅuwom dika miri-iyi,
Dika ebe miri-iyi nke nērùbiga nērù;
16 Nke nēji nji n'ihi ice,
Nke snow nēzó onwe-ya nime ha:
17 Na mḅe anēme ka ha di ọku ha tọḅọrọ n'efu:
Mḅe ọ di ọku, ha tapuworo n'ọnọdu-ha.
18 Ndi-ije nke uzọ-ha nēchighari onwe-ha;
Ha nārigo n'ebe tọḅọrọ n'efu, we la n'iyi.
19 Ndi-ije nke Tima legidere anya,
Usu-ndi-ije nke Sheba lere anya ha.
20 Ihere mere ha n'ihi na ha tukwasiri ha obi;
Ha biaruru ebe ahu, iru-ha we nwughari n'ihi ihere.
21 N'ihi na uḅu a unu abugh ihe;
Unu nāhu ihe-ujọ, we tua egwu.
22 Ọ bu na m'siri, Nyenum ihe?
Ma-ọbu, Nyenu ihe-iri-ngo n'ihim site n'àkù-unu?
23 Ma-ọbu, Wepuganum n'aka onye-nkpaḅu?
Ma-ọbu, Ḅaputanum n'aka ndi nēme ka madu ma jijiji?
24 Zínum ihe, mu onwem gāḅa kwa nkiti:
Me-kwa-num ka m'ghọta ihe m'mehieworo n'amagh-ama.
25 Le ka okwu-ọnu nke ziri ezi si di irè!
Ma gini ka iba-nba nke si n'ọnu-unu puta nābara?
26 Ùnu nēchè na unu gābara okwu nba?
Ebe okwu-ọnu nile nke onye nādigh-atukwasi obi-ya n'ihe di ka ifufe.

27 Ọzọ kwa, n'aru nwa-nḅei ka unu nēfekwasi nzà,
Unu nēwere kwa eyi-unu zua ahia.
28 Ma uḅu a kwenu ichem iru;
Ọ bu kwa n'iru unu ka m'gēkwu okwu-ugha?
29 Biko, chigharianu, ka ajọ omume ghara idi;
E, chigharianu ọzọ, ezi omumem di nime ya.
30 Ọ di ajọ omume di n'irem?
Ọkpo - ọnum agagh - amata ihe anāchọsi ike?

7 1 Ọ digh obubu-agha diri madu n'elu uwa?
Ubọchi-ya adigh ka ubọchi onye egoro ọlu?
2 Dika orù si ekusie ume ike ibà n'okpuru ndò,
Na dika onye egoro ọlu si ele anya ugwọ-ọlu-ya:
3 Otù a ka emeworom ha m'keta ọtutu ọnwa nke ihe-efu,
Ọtutu abali nke m'nādọḅu onwem n'ọlu ka ha gutawo-kwa-ra nyem.
4 Ọ buru na edinam, m'si,
Ole mḅe m'gēbili? ma anyasi esetiwo onwe-ya;
Afọ ejuwokwam na ntugharim rue chi-ọbubọ.
5 Anu-arum nēyi ikpuru na oḅe ájá;
Akpukpọ-arum atawo ata, we ḅaze.
6 Ubọchim di garagara kari ọkpà eji kpa àkwà,
Ha we gwusia nenwegh olile-anya.
7 Cheta na ndum bu ifufe:
Anyam agagh-alaghachi ihu ezi ihe.
8 Anya onye nāhum agagh-ekirim:
Anya-Gi gādi n'arum, ma m'gagh-adi.
9 Dika igwe-oji si agwusi, we la,
Otù a onye nārida n'ala agagh-arigota.
10 Ọ gagh-alata n'ulo-ya ọzọ,
Ebe-ya agagh-amata kwa ya ọzọ.
11 Mu onwem kwa, m'gagh-eḅochi ọnum;
Ka m'kwue nime nkpaḅu nke mọm;
Ka m'tamue ntamu n'idi-ilu nke nkpuru-obim.
12 Ọ bu okė osimiri ka m'bu, ma-ọbu ogologo anu nke di n'okė osimiri,
Na I nēdo ndi-nche ichem?
13 Mḅem'siri, Ihem'jidina gākasim obi,
Ihe-ndinam gēbupu ntamum;
14 I we were nrọ me ka m'tua ujọ,
I site-kwa-ra n'ọhù me ka m'tua egwu nke-uku:
15 Nkpuru-obim we rọputa ntọḅu,
Na ọnwu kari ọkpukpum ndia.
16 Ajuwom ndu; m'gagh-adi ndu rue mḅe ebigh-ebi:
Rapum; n'ihi na otù nku-ume ka ubọchim nile bu.
17 Gini ka madu bu, na I nēme ya ka ọ di uku,
Na I nātukwasi kwa ya obi-Gi,
18 Na I nēleta kwa ya ututu nile,
Na I nānwaputa ya na mḅe dikarisiri ntà nile?
19 Rûe ole mḅe ka I nāgagh-elepum anya,
Ka I nāgagh-arapum rue mḅe m'lodara ọnu-mirim?
20 Asi na emehiewom, gini ka m'nēme Gi, Gi Onye nēche madu?
N'ihi gini ka I doworom ibu ihe-ndakwasi n'ebe I nọ,
M'we ghọrọ onwem ibu?
21 Ma gini mere I nādigh-ebupu njehiem, me ka ajọ omumem gabiga?
N'ihi na uḅu a m'gēdina n'àjá;
I gāchọsikwam ike, ma m'gagh-anọ.

8 1 Bildad, bú onye Shua, we za, si,
2 Rûe ole mḅe ka i ganēkwu ihe ndia?
Rù kwa ole mḅe ka okwu nile nke ọnu-gi gābu ifufe di ike?
3 Chineke, Ọ neme ka ikpė ḅagọ aḅagọ?
Ma-ọbu Onye Nke puru ime ihe nile,
Ọ nēme ka ezi omume ḅagọ aḅagọ?
4 Ọ buru na umu-gi emehiewo megide Ya,
Ọ we zilaga ha n'aka nmehie-ha:
5 Ọ buru na gi onwe-gi achọsie Chineke ike,
We riọ Onye Nke puru ime ihe nile aririọ-amara;
6 Ọ buru na onye di ọcha n'obi na onye ziri ezi ka i bu;
N'ezie uḅu a Ọ gētetara gi,
Me ka ebe-obibi nke ezi omume-gi di n'udo.
7 Ọ bu ezie na nmalite-gi di ntà,
Ma ikpe-azu-gi gēbù ibù nke-uku.

8 N'ihi na, biko, jua ọḅọ mbu,
Dozie onwe-gi imata ihe ndi bu nnaha gwuputara:
9 (N'ihi na nke nyahuru ka ayi bu, ayi amagh kwa ihe,
N'ihi na onyinyo ka ubọchi-ayi nile bu n'elu uwa:)
10 Ndi ahu, hà agagh-ezi gi ihe, gwa gi okwu,
Si n'obi-ha weputa okwu?
11 Papyrus, Ò gētolite elu ma apiti adigh?
Amì, ò gēbù ibù ma miri adigh?
12 Mḅe ọ nọ n'ima akwukwọ ndu, mḅe akēbigh ya,
O nēbu ahihia ọ bula uzọ akpọnwu.
13 Otú a ka okporo-uzọ ndi nile nēchezọ Chineke si di;
Olile-anya nke onye emeruru emeru gāla n'iyi:
14 Onye agākpaji okwukwe efu ya,
Ntukwasi-obi-ya bu kwa ulo ududo.
15 Ọ gādabere n'aru ulo-ya, ma ọ gagh-eguzo:
O gējide ya, ma ọ gagh-eguzosi ike.
16 Dika osisi ndu ka ọ di n'iru anyanwu,
Ome-ya nēpusa n'ubi-ya aḅara ogige.
17 Nkpọrọgwu-ya nēkekọta onwe-ha n'aru obo nkume,
Ọ nāhu ebe nkume anya.
18 Ọ buru na esi n'ebe-ya loda ya,
Ọ gāgọnari kwa ya, si, Ahughm i.
19 Le, nka bu obi-utọ nke uzọ-ya,
Ma ndi ọzọ gēsi n'ájá pue.
20 Le, Chineke agagh-aju onye zuru okè,
Ọ gagh-ejide kwa aka ndi nēme ihe ọjọ.
21 Rue mḅe Ọ gēwere ichi-ọchi mejue ọnu-gi,
Were kwa iti-nkpu mejue ebuḅere-ọnu-gi.
22 Ndi nākpọ gi asì gēyi ihere dika uwe;
Ulo-ikwū nke ndi nēmebi iwu agagh-adi kwa.

9 1 Job we za, si,
2 N'ezie amawom na ọ di otú a:
Ma madu, ò gēsi aǹa buru onye ezi omume n'iru Chineke?
3 Ọ buru na ọ tọ ya utọ iso Ya je n'ikpé,
Ọ gagh-aza Ya otù okwu nime nnù okwu abua na ọgu iri.
4 Ọ nwere obi nke mara ihe, Ọ nāḅa kwa ume n'ike:
Ònye mere onwe-ya ka o sie ike imegide Ya, we nọ n'udo?
5 Onye nākwapu ugwu, ma ha amagh ya,
Mḅe Ọ kwatuworo ha n'iwe-Ya.
6 Onye nēme ka uwa me nkpatu pua n'ọnọdu-ya,
Ogidi-ya nile we ma jijiji.
7 Onye nāgwa anyanwu okwu, ọ we ghara iwa;
Ọ nākachi kwa kpakpando akàrà.
8 Onye nání Ya nēseti elu-igwe,
Nāzọkwasi kwa ebe nile di elu nke oké osimiri ukwu.
9 Onye nēme Bear, na Orion, na Pleiades,
Na ime-ulo nke Ndida.
10 Onye nēme ihe uku, rue mḅe ngwuputa ala-ha nādigh;
Na oké ọlu rue mḅe ọnu-ọgugu nādigh.
11 Le, Ọ nāgabiga n'akukum, ma adighm-ahu Ya:
Ọ nāga kwa n'iru, ma adighm-amata Ya.
12 Le, Ọ nānwude ihe, ònye gēme ka Ọ laghachi azu?
Ònye gāsi Ya, Gini ka I nēme?
13 Chineke agagh-eme ka iwe-Ya laghachi;
Ndi nēyere Rehab aka ruru ala n'okpuru Ya.
14 Mù onwem gēsi kwa aǹa za Ya,
Rọputa kwa okwum nile m'gāgwa Ya?
15 Onye, ọ buru na abum onye ezi omume, m'gagh-aza Ya;
Kama m'gārịọ onye nēkpem ikpe aririọ-amara.
16 Ọ buru na m'kpọwo òkù, Ọ we zam;
M'gagh-ekwe kwa na Ọ ǹara nti n'olum;
17 Bú Onye nēji oké ifufe chifiam aru,
Onye nēme kwa ka oḅuḅu-mmam, bú nke eḅurum, ba uba n'efù.
18 Ọ gagh-ekwem ka m'turu ndu,
Kama Ọ nēme ka afọ jum n'ihe-ilu nile.
19 Ọ buru na ayi ekwue okwu bayere ike nke onye nwe ume, le, Ọ nọ ya!
Ma ọ buru na ayi ekwue okwu bayere ikpé, ònye gākaram mḅe?

20 Ọ buru na abum onye ezi omume, ọnum gāmam ikpe:
Onye zuru okè ka m'bu, ọ we si na abum onye ḅagọrọ aḅagọ.
21 Onye zuru okè ka m'bu; adighmamara nkpuru-obim;
Ajum ndum.
22 Otù ihe ahu ka ọ bu; n'ihi ya ka m'siri,
Onye zuru okè na onye nēmebi iwu ka Ya onwe-ya nēme ka ha gwusia.
23 Ọ buru na utari eme ka madu nwua n'otù ntabi-anya,
Ọ gāchì ọnwunwa onye nēmegh ihe ọjọ ọchì.
24 Enyewo uwa n'aka onye-nmehie:
O nēkpuchi iru ndi-ikpe-ya;
Ọ buru na ọ bugh Ya, ònye kwa ka ọ bu?
25 Ma ubọchim nile di garagara kari ọḅa-ọsọ:
Ha aḅalagawo, ha ahugh ezi ihe.
26 Ha agabigawo n'iru dika uḅọ amì:
Dika ugo si efedakwasi ngwa ngwa n'anu o gēri.
27 Ọ buru na asim, Ka m'chezọ ntamum,
Ka m'rapu iru ọjọm, ḅasa irum:
28 Anamatu ujọ ihe-nḅum nile,
Amawom na I gagh-agum n'onye nēmegh ihe ọjọ.
29 Agama mu onwem ikpe;
N'ihi gini kwa ka m'dọḅuru onwem n'ọlu n'efu?
30 Ọ buru na ewerem miri snow sa arum,
Were kwa nchà me ka ọbu-akam abua di ọcha;
31 Mḅe ahu I gābiayem n'olùlù,
Uwem gākpọkwam ihe-árú.
32 N'ihi na Ọ bugh madu, otú m'bu, na m'gāza Ya,
Na ayi gābiakọta n'ikpé.
33 Ọ digh odozi-okwu di n'etiti ayi,
Nke gātukwasi ayi abua aka-ya.
34 Ya wezuga nkpa-n'aka-Ya n'arum,
Ka oké ujọ-Ya ghara ime ka m'tua egwu nke-uku:
35 Ka m'kwue okwu, ghara itu egwu Ya;
N'ihi na ọ bugh otú a ka m'di n'ebe mu onwem nọ.

10 1 Ike ndum agwuwo nkpuru-obim;
Ka m'rapuru onwem ntamum;
Ka m'kwue okwu n'idi-ilu nke nkpuru-obim.
2 M'gāsi Chineke, Amalam ikpe;
Me ka m'mara ihe kpatara I ji som se okwu.
3 Ọ di Gi nma ka I meḅue nmeḅu,
Ka I ju ndọḅu-n'ọlu nke ọbu-aka-Gi abua,
We mukwasi ìhè na ndum-ọdu ndi nēmebi iwu?
4 Ọ bu anya anu-aru ka I nwere,
Ma-ọbu na I nāhu dika madu si ahu?
5 Ọ bu dika ubọchi madu si di ka ubọchi-Gi di?
Ma-ọbu arọ-Gi, hà di ka ubọchi madu,
6 Na I nāchọ ajọ omumem,
Nāju kwa ase nmehiem?
7 Ọ bu ezie na I mara na adighmemebi iwu;
Ọ digh kwa onye ọ bula nānaputa n'aka-Gi.
8 Aka-Gi dozirim, we kpuam
Ka m'buru otù buruburu; ma I nēlodam.
9 Biko, cheta na dika urọ ka I kpuworom;
I gēme kwa ka m'laghachi n'ájá?
10 Ọ bugh dika miri-ara ka I nāwusim,
Me ka m'raru araru dika cheese?
11 Akpukpọ-aru na anu-aru ka I yikwasirim,
Were kwa ọkpukpu na akwara kpam dika ákwà.
12 Ndu na ebere ka I meworo ka m'nwe,
Nlekọta-Gi edebewo kwa mọm.
13 Ma I zoro ihe ndia n'obi-Gi;
Amawom na nka di n'aka-Gi:
14 Ọ buru na emehiewom, I nēlezikwam anya,
I gagh-agupukwam n'ajọ omumem.
15 Ọ buru na emebiwom iwu, ahuhu dirim;
Ọ buru kwa na abum onye ezi omume, m'gagh-eweli isim elu;
Ebe nlelim juworom afọ,
Ya na ilekwasi nwedam anya.
16 Ọ buru kwa na isim ewelie onwe-ya n'elu, dika ọdum nke nāḅọ uja ka I nāchu ntám:
I we laghachi gosi Onwe-gi onye di ebube megidem.

17 I nēme ka ndi-àmà-Gi di ọhu n'irum,
Nēme kwa ka nkpasu-iwe-Gi ba uba n'ebe m'nọ;
Nḅanwe na usu-ndi-agha di n'ebe m'nọ.
18 N'ihi gini kwa ka I ji me ka m'si n'àkpà-nwa puta?
M'gēkubiwori ume, ọ digh kwa anya gāhum.
19 Dika agāsi na ọ digh mḅe m'nọ, otù a ka m'gādi;
Site n'afọ nnem rue ili ka agēbum.
20 Ùbọchim adigh ole-na-ole? rapu kwa,
Dopu Onwe-gi n'ebe m'nọ, ka m'we ḅasa irum nwantī,
21 Tutu alam, ghara kwa ilaghachi,
Rue ala ọchichiri, na onyinyo ọnwu;
22 Ala oké ọchichiri, dika okè ọchichiri onwe-ya;
Ala onyinyo ọnwu, nke usoro nādigh ya,
Ebe ọmumu-ihè di kwa ka okè ọchichiri.

11 1 Zofa, bù onye Neama, we za, si,
2 Àgagh-aza ọtutu okwu?
Àgāgu kwa onye eḅuḅere-ọnu n'onye ezi omume?
3 Ekwukwu-Gi nile nēme ka madu ḅa nkiti;
I we chìa ọchì, ma ọ digh onye nēme ka ihere me gi.
4 I we si, Nmutam di ọcha,
M'di kwa ọcha n'anya-Gi.
5 Ma otú ọ di, ọ gādim nọ̄ nma ma asi na Chineke ekwue okwu,
Saghe eḅuḅere-ọnu-Ya megide gi;
6 Gosi gi ihe-nzuzo nile nke amam-ihe,
Na ọ di okpukpu n'izube ihe.
Gi mara kwa na Chineke nēme ka echezọrọ gi ufọdu nime ajọ omume-gi.
7 Ì gēsi n'ogwugwu chọputa Chineke?
Ì gāchọputa Onye Nke puru ime ihe nile rue ebe Ọ sọturu?
8 Ọ ra ka ebe di elu nile nke elu-igwe; gini ka i gēme?
Ọ di omimi kari ala-mọ; gini ka i gāmara?
9 Ọtùtù-ya di ogologo kari uwa,
Di kwa obosara kari okè osimiri.
10 Ọ buru na Ọ ga n'iru, mechibido madu uzọ,
Kpọkọta nkpọkọta, ònye gēme kwa ka Ọ laghachi?
11 N'ihi na Ya onwe-ya mara madu efu:
Ọ nāhu kwa ajọ ihe, mḅe Ọ nādigh-elegide ya anya.
12 Ma nkpọkọrọ madu gēnwe obi,
Mḅe amuru nwa-inyinya-ibu-ọhia ka ọ buru madu.
13 Ọ buru na gi onwe-gi edozie obi-gi,
We ḅasa ọbu-aka-gi abua n'ebe Ọ nọ;
14 Ọ buru na ajọ ihe adi n'aka-gi, me ka ọ di n'ebe di anya,
Ekwe-kwa-la ka ajọ omume biri n'ulo-ikwū-gi nile;
15 N'ihi na mḅe ahu i gēweli iru-gi nēnwegh ọlu n'aru-gi;
I gābu kwa ihe siri ike dika ọla awuru awu, i gagh-atu kwa egwu:
16 N'ihi na gi onwe-gi gēchezọ ọnọdu ọjọ gi,
Dika miri nke gabigara agabiga ka i gēcheta ya:
17 Kari etiti-ehihie ka ubọchi ndu-gi gēbili kwa;
Ọ buru na oké ọchichiri adi, ọ gādi ka ututu.
18 I gātukwasi kwa obi, n'ihi na olile-anya di;
I gēnyocha kwa, were ntukwasi-obi dina.
19 Ọzọ kwa, i gāmakpu, ọ digh kwa onye nēme ka i ma jijiji;
Ọtutu madu gēme kwa ka iru-gi dajua.
20 Ma anya ndi nēmebi iwu gādala n'isi,
Ebe-nḅalaga alanariwo kwa ha n'iyì,
Nkubì-ume bu kwa olile-anya-ha.

12 1 Job we za, si,
2 N'ezie unu onwe-unu bu ndi bu ihe,
Unu na amam-ihe gānwukọ n'otù.
3 Enwe-kwa-ram obi dika unu;
Mu onwem abugh onye dara ada kari unu:
Ma ònye ka ọ bu nke ihe dika ndia nādigh n'aka?
4 Onye bu ihe-ọchì nke madu-ibe-ya ka m'bu,
Bù onye nākpọku Chineke, Ọ we za ya:

Ihe-ọchì ka onye ezi omume nke
zuru okè bu.
5 Nleda diri ọdida n'èchìchè onye nọ
jū;
Edoziwo ya nye ndi ukwu-ha
nābuchapu abuchapu.
6 Ulo-ikwū nile nke ndi nāpunara
madu ihe di n'udo,
Ntukwasi-obi di-kwa-ra ndi nākpasu
Chineke iwe;
Bù onye ọ bula nke wetaworo chi-ya
n'aka-ya.
Ma otù ọ di, biko, jua anumanu, ha
gēzi kwa gi ihe,
Na anu-ufe nke elu-igwe, ha gēgosi
kwa gi:
8 Ma-ọbu gi na uwa kparita uka, o
gēzi kwa gi ihe;
Azù nke okè osimiri gākọ-kwa-ra gi.
9 Ọ bu onye nāmagh n'ihe ndia nile,
Na aka Jehova emewo nka?
10 Onye nkpuru-obi nke ihe ọ bula di
ndu di n'aka-Ya,
Ya na mọ nke anu-aru nile nke madu.
11 Nti, ọ digh-anwa okwu?
Okpo-ọnu kwa, ọ digh-edeturu
onwe-ya ihe-oriri-ya?
12 Nime ndi kara nkà ka amam-ihe di,
N'ubọchi ndu di ogologo ka nghọta
di kwa.
13 N'aka-Ya ka amam-ihe na idi-ike di;
Ọ nwere ndum-ọdu na nghọta.
14 Le, Ọ nākwada ihe, agagh-ewu kwa
ya ọzọ;
Ọ nëmechibido madu uzọ, agagh-
emeghe kwa ya.
15 Le, O nēbochi miri, ha takọrọ;
Ọzọ, O nēzipu ha, ha we kpùe uwa
iru.
16 N'aka-Ya ka ike na nzube-ihe di;
Ọ nwere onye nēmehie n'amagh-ama
na onye nēme ka madu mehie
n'amagh-ama.
17 Ọ nēme ka ndi nādu ọdu la dika onye
akwatara ihe-ya n'agha,
Ọ nēme kwa ndi-ikpe ka ha ghọ ndi-
nzuzu.
18 Abu ndi-eze kere ka Ọ tọpuworo,
We ke ihe-ọkikè n'ùkwù-ha.
19 Ọ nēme ka ndi-nchu-aja la dika onye
akwatara ihe-ya n'agha,
Ndi nādigide ka Ọ nēme kwa ka ha
kpùe iru.
20 Ọ nēwezuga okwu ebubere-ọnu nke
ndi kwesiri ntukwasi-obi,
Ezi uche nke ndi-okenye ka Ọ
nēwepu kwa.
21 Ọ nāwusa nleda n'aru ndi amara aha-
ha,
Akpukpọ-ùkwù nke ndi di ike ka Ọ
kpọpu-kwa-ra.
22 O nēsi n'ọchichiri kpughepu ihe di
omimi,
We me ka onyinyo ọnwu puta ìhè.
23 Ọ nēme ka mba di uku, Ọ nēme kwa
ka ha la n'iyì:
Ọ nābasa mba, nēdu kwa ha.
24 Ọ nēwezuga obi ndi-isi nke ndi uwa,
We me ka ha waghari n'ebe tọbọrọ
n'efu ebe uzọ nādigh.
25 Ha nāsọghari ìsì n'ọchichiri nēnwegh
ìhè,
Ọ we me ka ha kpafue dika onye
ṅubigaworo manya ókè.

13 1 Le, ihe a nile ka anyam huworo,
Ntim anuwo, ghọta kwa ya.
2 Dika ọmuma-ihe-unu si di, otù a ka
m'maworo, ọbunā mu onwem:
Mu onwem abugh onye dara ada kari
unu.
3 Ma mu onwem, Onye Nke puru ime
ihe nile ka m'gāgwa okwu,
Ọ nātọkwam utọ isoro Chineke ru uka.
4 Ma otù ọ di, unu onwe-unu bu ndi
nētekpu madu okwu-ugha dika
ihe-ntekpu,
Ndi-dibia efu ka unu nile bu.
5 Ọ gādim nọ nma ma asi na unu abasia
nkiti!
Ọ we ghọrọ unu amam-ihe.
6 Biko, nurunu iru-ukam,
Na-kwa-nu nti n'ikpe-ọnu nile nke
ebubere-ọnum.
7 Ọ bu Chineke ka unu gēkwuru okwu
ajọ omume?
Ọ bu Ya ka unu gēkwu-kwa-ra okwu
aghughọ?
8 Ọ bu Ya ka unu gāhu iru-ọma?
Ọ bu Chineke ka unu gāluru ọgù?
9 Ọ di nma ka O gwuputa ala unu?
Ma-ọbu dika madu si akwa madu
emò, ọ bu otú a ka unu gākwa Ya
emò?
10 Ọ ghagh ibara unu nba,
Ọ buru na unu ahu madu iru-ọma na
nzuzo.
11 Nbùli-elu-Ya adigh-eme ka unu tua
egwu nke-uku?
Oké egwu-Ya adigh-adakwasi kwa
unu?

12 Okwu-ncheta nile unu bu ilu nke ntu,
Ihe-nḅochi urọ ka ihe-nḅochi nile unu bu.
13 Ḅanu nkiti, pua n'ebe m'nọ, ka m'kwu kwa, mu onwem,
Gini gāgabiga kwa n'arum?
14 N'ihi gini ka m'gēburu anu-arum n'ezém,
Tiye kwa ndum n'ọbu-akam?
15 Le, O gēḅum; m'gagh-echere:
Otú ọ di, uzọm nile ka m'gāru uka n'iru Ya.
16 Ọzọ, Ya onwe-ya gāburum nzọputa;
N'ihi na onye emeruru emeru agagh-abia n'iru Ya.
17 Nurunu okwum nile nke-ọma,
Ka nkwuputam di kwa na nti-unu.
18 Biko, le, edowom ikpém n'usoro;
Amawom na mu onwem bu onye ezi omume.
19 Ònye bu onye ahu nke mu na ya gēkpe ikpe?
N'ihi na uḅu a ka m'gāḅa nkiti, kubìe ume.
20 Nání emelam ihe abua,
Mḅe ahu m'gagh-ezopu onwem n'iru Gi:
21 Me ka ọbu-aka-Gi dipu n'arum n'ebe di anya;
Ka oké ujọ-Gi ghara kwa ime ka m'tua egwu nke-uku.
22 Gi kpọ kwa òkù, mu onwem gāza kwa;
Ma-ọbu ka m'kwue, I we zam.
23 Àjọ omume na nmehie m'nwere di ole?
Me ka m'mara njehiem na nmehiem.
24 N'ìhi gini ka I nēzo iru-Gi,
Nēchè kwa na mu bu onye-iro n'ebe I nọ?
25 Ì gēme ka akwukwọ osisi nke ifufe nēfepu ma jijiji?
Ma-ọbu Ì gāchu ahihia-ọka kpọrọ akpọ?
26 N'ihi na I nēde ihe di ilu n'akwukwọ megidem,
I nēme kwa ka m'nweta ajọ omume nile m'mere n'okorọbiam:
27 I nētiye kwa ukwum abua n'ọtọsi, nēlezi kwa okporo-uzọm nile anya;
I nākpa Onwe-gi ókè buruburu ọbu-ukwum:
28 Bú madu nke di ka ihe rere ure nke nāka nká,
Dika uwe nke nla riworo.

14 1 Madu nke nwayi muru,
Ubọchi-ndu-ya di nkpunkpu, afọ ejuwo kwa ya n'ahuhu.
2 Dika okoko-osisi ka ọ putaworo, ewe nēbipu ya:
Ọ we nāḅalaga dika onyinyo, ọ digh-eguzo kwa.
3 Ọ̀ bu kwa n'aru onye a ka I meghewoṛo anya-Gi,
Me ka m'so Gi ba n'ikpé?
4 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na ihe ọcha gāputa n'ihe ruru árú! ọ digh otù ihe ọcha gāputa na ya.
5 Ebe ihe akara àkà ka ubọchi-ya nile bu, ọnu-ọgugu nke ọnwa-ya nile di n'aka-Gi,
I mewo ókè-ya, ọ gagh-agabiga kwa ya;
6 Lepu ya anya, ka ọ we kwusi,
Rue mḅe ubọchi-ya gātọ ya utọ, dika onye egoro ọlu.
7 N'ihi na olile-anya diri osisi na o gēpute ọzọ, ma eḅutue ya,
Na ome-ya agagh-akwusi kwa.
8 Ọ buru na nkpọrọgwu-ya eme ochie n'ala,
Ogwe-ya anwu kwa n'ájá;
9 Site n'ísì miri ọ gāma akwukwọ,
Wa kwa alaka dika ihe akuru aku.
10 Ma onye di ike gānwu, ike gāgwu kwa ya:
Madu we kubìe ume, òle ebe ọ nọ kwa?
11 Miri esiwo n'oké osimiri la,
Osimiri we tasia, takọrọ;
12 Otú a madu edinawo, ọ digh-ebili kwa:
Rue mḅe elu-igwe nādigh, ha agagh-eteta,
Agagh-akpọte kwa ha n'ura-ha.
13 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na I zobem n'ala-mọ,
Ma asi na I debem na nzuzo, rue mḅe iwe-Gi laghachiri,
Ma asi na I kparam ókè, we chetam!
14 Ọ buru na madu anwua, ọ̀ gadi ndu ọzọ?
Ubọchi nile nke obubu-agham ka m'gēche,
Rue mḅe nḅanwem gābia.
15 I gākpọ òkù, mu onwem gāza kwa Gi:
Agu ọlu aka-Gi gāgu Gi.
16 N'ihi na ubu a I nāgu nzọ-ukwum ọnu:

Ì digh-elezi nmehiem anya?
17 Akachiwo njehiem akàrà n'àkpà,
I we tekpue ajọ omumem ihe.
18 Ma otù ọ di, ugwu nke nāda ada nāla n'iyì,
Anākwapu kwa okė nkume n'ọnọdu ya.
19 Miri nēme ka nkume ta;
Orùrù-ya nāṅachapu àjà ala:
Olile-anya madu ka I mewo-kwa-ra ka ọ la n'iyì.
20 I nwere ike n'aru ya rue mḅe ebigh-ebi, ọ we la;
I nēme ka iru-ya ḅanwe, I we zilaga ya.
21 Anāsọpuru umu-ya ndikom, ma ọ digh-ama ya;
Ha nāghọ kwa ndi ntà, ma ọ digh-amata ihe bayere ha.
22 Nàni na o nēḅu anu-aru-ya nke dikwasi ya nḅu,
Nkpuru-obi-ya nke di nime aru-ya nēru kwa ńjù.

15 1 Elifaz, bú onye Timan, we za, si,
2 Onye mara ihe, ọ̀ gēwere ọmuma-ihe nke bu nàni ifufe za?
Ọ̀ gēmeju kwa afọ-ya n'ifufe Iru-anyanwu?
3 Ọ̀ gēwere okwu nābagh n'ihe ru uka,
Ma-ọbu okwu nke o nējigh ha bara madu urù?
4 E, gi onwe-gi nēmebi egwu,
Nēbilata kwa ntughari-uche n'iru Chineke.
5 N'ihi na ajọ omume-gi nēzi ọnu-gi ihe,
I nārọputa kwa ire ndi-aghughọ.
6 Ọnu-gi nāma gi ikpe, ọ bugh mu onwem;
Eḅuḅere-ọnu-gi nāza kwa imegide gi.
7 Ì bu madu mbu amuru?
Ma-ọbu àmuputara gi tutu ugwu adi?
8 Ọ̀ bu izù nzuzo Chineke ka i nēge nti?
Ì nēbilata-kwa-ra onwe-gi amam-ihe?
9 Gini ka i mara nke ayi nāmagh?
Ì nāghọta ihe nke nādigh nime ayi?
10 Ma onye-isi-awọ ma onye kara nkà nọ n'etiti ayi,
Ndi ubọchi ndu-ha ka nke nna-gi nke-uku.
11 Ǹkasi-obi Chineke adikara gi ntà,
Ha na okwu nke nēmeso gi nwayọ?
12 Gini mere obi-gi ji ebupu gi?
Gini me-kwa-ra anya-gi abua ji atabi?
13 Na i nēchighari mọ-gi imegide Chineke,
We me ka okwu nile di otù a si n'ọnu-gi puta.
14 Gini ka madu bu, na ọ gādi ọcha n'obi,
Na ọ gābu kwa onye ezi omume, bù onye nwayi muru?
15 Le, ọbunà ndi nsọ Ya ka Ọ nādigh-atukwasi obi;
Ọzọ, elu-igwe adigh ọcha n'anya-Ya.
16 Ònye-àrù nke ḅaruru aḅaru dika miri gēsi kwa aṅa di ọcha n'anya-Ya,
Bù madu nke nāṅu ajọ omume dika miri?
17 M'gēkwuputara gi, gem nti;
Ma nka ka m'huworo, m'gākọ kwa ya:
18 (Nke ndi mara ihe nēgosi
Site na ndi bu nna-ha, ha ezogh kwa ya;
19 Ndi ahu, nàni ha, ka enyere ala,
Ọ digh kwa ọbìa gabigara n'etiti ha:)
20 Ubọchi nile nke onye nēmebi iwu ka onye ahu nāḅali,
Bù ọnu-ọgugu arọ nke ezobeworo nye onye nēme ka madu ma jijiji.
21 Olu okē egwu di na nti-ya abua;
Mḅe ọ nọ n'udo ka onye nāpunara madu ihe gābiakute ya:
22 Ọ digh-ekwe na o gēsi n'ọchichiri lata,
Onye anèche nche inye mma-agha ka ọ bu:
23 Onye nāwaghari ichọ nri ka ọ bu, ọ nāsi, Òle ebe ọ di?
Ọ mawo na edoziwo ubọchi ọchichiri n'aka-ya:
24 Ahuhu na nkpà nēme ka ọ tua egwu nke-uku;
Ha nwere ike n'aru ya, dika eze nke nọ na njikere ibu agha:
25 N'ihi na ọ setipuwo aka-ya imegide Chineke,
Ọ bu kwa imegide Onye Nke puru ime ihe nile ka ọ nēme onwe-ya onye di ike;

26 Ọ nēwere olu kwesiri ike ḅakwasi Ya,
Were kwa ihe-nḅochi di iḅidi nke ọta-ya:
27 N'ihi na ọ werewo abuba-ya kpuchie iru-ya,
Me ka abuba nke di arọ́ di n'úkwū-ya;
28 Ọ we biri n'obodo ezopuru n'uwa,
Nime ulo nke madu nādigh-ebi nime ha,
Nke ejikereworo ighọ obo-ihe.
29 Ọ gāgh-abu ọgaranya, ȧkū-ya adigh-eguzosi kwa ike,
Ọ digh-eseti kwa ihe ha nwere n'uwa.
30 Ọ gagh-esi n'ọchichiri wezuga onwe-ya;
Ire-ọku gēme ka ome-ya kpọ nku,
Ọ gēwezuga kwa onwe-ya site n'iku-ume nke ọnu-Ya.
31 Ka ọ ghara ikwere n'ihe-efu, eduhiewo ya:
N'ihi na ihe-efu gābu ihe-nḅanwe-ya.
32 Tutu ubọchi-ya erue ka agēmezu ya,
Alaka-ya agagh-adi kwa ka ahihia ndu.
33 O gēnwosisi nkpuru-vine-ya nke nāchagh acha, dika osisi vine,
Ọ gātuda kwa okoko-osisi-ya, dika osisi olive.
34 N'ihi na nzukọ nke onye emeruru emeru gābu ndi nāpugh imu nwa,
Ọku gēripia ulo-ikwū nile nke ndi-ngo.
35 Ha nāturu ime ọnọdu ọjọ, mua ajọ ihe,
Afọ-ha nēdozi kwa aghughọ.

16 1 Job we za, si,
2 Anuwom ọtutu ihe dika ihe ndia:
Ndi-nkasi-obi nēweta ọnọdu ọjọ ka unu nile bu.
3 Ȯkwu nke bu nání ifufe gēnwe ọgwugwu?
Ma-ọbu gini nēme gi ka i di irė, na i nāza okwu?
4 Ka mu onwem kwu kwa okwu dika unu;
Ọ buru na nkpuru-obi-unu adi n'ọnọdu nkpuru-obim,
M'gēnwe ike ijikọta okwu imegide unu,
Na ifufe isim imegide unu.
5 M'gēwere ọnum ḅa unu ume,
Nmeghari eḅuḅere-ọnum gēḅochi kwa ihe-nḅu-unu.
6 Ọ buru na ekwuem, adigh-eḅochi ihe-nḅum:
Ma ọ buru na arapum, gini gēsi n'arum la?
7 Otú ọ di, uḅu a Ọ mewo ka ike gwum:
I mewo ka nzukọm nile ghọ ebe tọḅọrọ n'efu.
8 I we jisiem ike, ọ ghọwo ihe-ȧmȧ megidem:
Ọtita-arum we nēbili imegidem, Ọ nāzam n'iru.
9 Iwe-ya adọkawom, Ọ we kpọm asì;
Ọ takwasiwom ikekere ezé-Ya:
Onye-nkpaḅum nāchichapu anya-Ya n'arum.
10 Ha asaghepuwo ọnu-ha n'arum,
Were ita-uta tiem aka na ṅti:
Ha nāchikọzu onwe-ha n'otù imegidem.
11 Chineke nēmechibidom uzọ nye ndi ajọ omume,
N'aka ndi nēmebi iwu ka Ọ nātubȧkwam.
12 Anọm n'udo, Ọ we mebiem;
Ọzọ, O jidewo olum, piajisiam,
Me ka m'biliere Onwe-ya ibu ihe O dotara iḅa ȧkú.
13 Ȧkú-Ya nile dim buruburu,
Ọ nāḅawa akurum, Ọ digh-enwe kwa ọmiko n'arum;
Ọ nāwusi ȯlúlúm n'ala.
14 O nētipúm ntipú n'elu ntipú-ibe-ya;
Ọ nāḅakwasim dika dike.
15 Ȧkwȧ-nkpe ka m'dukọtaworo n'elu akpukpọ-arum,
Turughari mpim n'ájá.
16 Irum nācha ọbara-ọbara site n'ikwa-ȧkwȧ,
Na mbubere-anyam ka onyinyo ọnwu di kwa;
17 Ọ bugh n'ihi na ihe-ike di n'ọbu-akam,
Ekperem di kwa ọcha.
18 Ala, ekpuchila ọbaram,
Ka ọnọdu ghara idiri iti-nkpum.
19 Ọbuná uḅu a, le, n'elu-igwe ka Onye-ȧmȧm nọ,
Onye nēkwurum nọ kwa n'ebe di elu.
20 Ndi-eyim bu ndi nākwam emȯ:
Ma ọ bu n'ebe Chineke nọ ka anyam nātusisi anya-miri;

21 Ka otù onye we so Chineke ruara madu uka,
Dika nwa nke madu si aruara madu-ibe-ya uka.
22 N'ihi na arọ ole-na-ole gābia,
M'we je n'uzọ m'gagh-alaghachi.

17 1 Emebiwo mọm, emewo ka ubọchim gwusia,
Íli dirim.
2 N'ezie ikwa-emò diyerem,
Anyam nānọ kwa ọnọdu-abali n'ikpasu-obi-ilu nile ha.
3 Biko, do ihe-ibe, burum onye-mbe n'ebe Gi onwe-gi nọ;
Ònye ka ọ bu, bú onye gānaram n'aka?
4 N'ihi na I zopuwo obi-ha n'inwe ezi uche:
N'ihi ya I gagh-ebuli ha elu.
5 Onye nēgosi ndi-eyi-ya inara òkè,
Ọbuná anya umu-ya gādala n'isi.
6 Ọzọ, O guzowom dika ilu nke ndi nile di iche iche;
Onye ha nābusa ọnu-miri n'iru-ya ka m'ghọwo-kwa-ra.
7 Anyam we nāhu inyogh-inyogh site na nkpasu-iwe,
Ihe dim n'aru di ka onyinyo, ha nile.
8 Ibobo bayere nka gānwu ndi ziri ezi n'aru,
Onye nēmegh ihe ọjọ gākpọte kwa onwe-ya imegide onye emeruru emeru.
9 Ma onye ezi omume gējisi ike n'iso uzọ-ya,
Onye nke aka-ya abua di ọcha ganāga n'iru n'iru n'inwe ume.
10 Ma otú ọ di, biko, unu nile chigharia, bia:
Ma m'gagh-achọta onye mara ihe n'etiti unu.
11 Ubọchim nile agabigawo, emebiwo nzubem nile,
Bú ihe-nnweta nke obim.
12 Ha nēdo abali n'ọnọdu ehihie:
Ha nāsi, Ìhè di nso iru ọchichiri.
13 Ọ buru na elem anya ala-mọ na ọ gābu ulom;
Ọ buru na abasawom utem n'ọchichiri;
14 Ọ buru na akpọwom olùlù òkù, si, Nnam ka i bu;
Kpọ kwa ikpuru òkù, si, Nnem na nwa-nnem nwayi ka i bu;
15 Òle ebe kwa ka olile-anyam di ubu a?
Olile-anyam kwa, ònye gēkiri ya?
16 Rue ihe di n'ala-mọ ka ha gārida,
Ọ buru na izu-ike adirim otù mbe ahu n'ájá.

18 1 Bildad, bú onye Shua, we za, si,
2 Rùe ole mbe unu ganēsiri okwu ọnyà?
Ghọtanu, ma emesia ayi gēkwu.
3 Gini mere aguworo ayi ka anumanu?
Ayi aghọwo ndi ruru árú n'anya-unu.
4 Ọ nādọka onwe-ya n'iwe-ya.
Àgārapu uwa n'ihi gi?
Ma-ọbu àgākwapu oké nkume n'ọnọdu-ya?
5 Ọzọ, agēmenyu ihè nke ndi nēmebi iwu,
Ọ digh kwa ire-ọku nke ọku-ya gēnwu.
6 Ìhè aghọwo ọchichiri n'ulo-ikwū-ya,
Agēmenyu kwa oriọna-ya n'elu ya.
7 Agākpagide nzọ-ukwu nile nke ume-ya,
Ndum-ọdu-ya gātuda kwa ya.
8 N'ihi na eji ukwu-ya abua ziga ya n'ubu eji ebu anu,
Ọ nējeghari kwa n'elu ihe-ntuhi.
9 Ibudu gādakwasi ya n'ikiri-ukwu,
Ọnyà gāma ya.
10 Ezobeworo ya udọ n'ala,
Na ihe iji nwude ya n'elu uzọ.
11 Ihe-egwu emewo ka ọ tua egwu nke-uku buruburu,
Ha we chugharia ya n'ukwu-ya.
12 Agu ganāgu ume-ya,
Edoziwo kwa nhuju-anya n'akuku-ya.
13 O gēripia ihe di n'akpukpọ-aru-ya,
Ọkpara ọnwu gēripia ihe nile di ya n'aru.
14 Agādọpusi ya ike n'ulo-ikwū-ya, bú ihe-ntukwasi-obi-ya;
Agēme ka ọ zọrọ ukwu gakuru eze nke ihe-egwu nile.
15 Ihe nābugh nke ya gēbi n'ulo-ikwū-ya:
Agēfesa brimstone n'elu ebe-obibi-ya.
16 Nkpọrọgwu-ya gākpọ nku n'okpuru,
Agēbipu kwa alaka-ya n'elu.
17 Ncheta-ya alawo n'iyi pua n'uwa,
Ọ digh kwa aha ọ gēnwe n'èzí.

18 Agākwapu ya n'ihè ba n'ọchichiri,
Agēme kwa ka o si n'elu-uwa dum madu bi waghari.
19 Ọ digh umu, ọ digh kwa umu umu, ọ gēnwe n'etiti ndi-ya,
Ọ digh kwa onye fọduru n'ọnọduọbìa-ya nile.
20 Ibobo bayere ubọchi-ya anwuwo ndi bi n'akuku Ọdida-anyanwu n'aru,
Ndi bi n'akuku Iru-anyanwu atuwo kwa okė ujọ.
21 Otù ọ di, ndia bu ebe-obibi nke ajọ omume,
Nka bu kwa ebe onye nāmagh Chineke.

19 1 Job we za, si,
2 Rùe ole mḅe unu gēme ka nkpuru-obim rue ùjú?
Rùe ole mḅe unu gēwere okwu zọpiam?
3 Uḅò iri ndia ka unu nēme ka ihere mem:
Ihere adigh-eme unu na unu nēmejọm.
4 Ọzọ kwa, ọ bu ezie na emchiewom n'amagh-ama,
Ma n'ebe m'nọ ka nmehiem m'mehiere n'amagh-ama di.
5 Ọ buru na ọ bu ezie na ọ bu imegidem ka unu nēme onwe-unu uku,
Ọ buru kwa na unu ewere itautam som ru uka:
6 Maranu uḅu a na Chineke merem ka m'ḅagọ aḅagọ,
Na O siwo-kwa-ram ọnyà-Ya buruburu.
7 Le, anameti nkpu, si, Ihe-ike! ma adigh-azam:
Anametiku Chineke, ma ikpė adigh.
8 Ọ ḅachiwo okporo-uzọm, m'gaghagabiga kwa,
N'uzọm nile ka O nēdokwasi kwa ọchichiri.
9 O yipuwo nsọpurum n'arum dika uwe,
We wezuga okpu-eze n'isim.
10 Ọ nākwatum buruburu, m'we la:
Ọ we ropu olile-anyam dika osisi.
11 Ọ me ka iwe-Ya di ọku imegidem,
Ọ guaram Onwe-ya dika ndi nēmegide Ya.
12 Usu-Ya nile ndi nāpunara madu ihe nābiakọta, tulie uzọ-ha imegidem,
Ma kwa ulo-ikwū-ha buruburu uloikwūm.
13 Ọ mewo ka umu-nnem nọpurum n'ebe di anya,
Ndi maworom we ghọ nàni ndi ala ọzọ n'ebe m'nọ.
14 Ndi-aḅata-obim akwusiwo,
Ndi m'mara echezọwokwam.
15 Ndi nọ n'ulom dika ọbìa na ndiorum nwayi nāgum n'onye ala ọzọ:
Onye anāmatagh ka m'ghọworo n'anya-ha.
16 Akpọwom orùm òkù, ma ọ dighazam,
Anameji ọnum riọ ya aririọ-amara.
17 Iku-umem aghọwo iku-ume onye nābugh di-ya n'ebe nwunyem nọ,
Ariọwokwam umu afọ nnem aririọamara.
18 Ọbunà umu nāṅu ara ajuwom;
Ọ buru na ebiliem, ha we nēkwugidem.
19 Ndi-ìzùm nile nākpọm ihe-àrù:
Ndi ahu m'huru n'anya echighariwo imegidem.
20 Ọkpukpum nārapara n'akpukpọarum na n'anu-arum,
M'we were akpukpọ ezėm wepuga onwem.
21 Merenum amara, merenum amara, unu onwe-unu, bù ndi-eyìm;
N'ihi na aka Chineke emetuwom n'aru.
22 N'ihi gini ka unu nāchum dika Chineke?
N'ihi gini ka anu-arum adigh-eju unu afọ?
23 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na ede okwum nile n'akwukwọ uḅu a!
Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na akà ha n'akwukwọ!
24 Ma asi na eji pen igwè na òpù
Ka ha n'okė nkume rue mḅe ebighebi!
25 Ma mu onwem amawo na Onyenḅaputam di ndu,
Na O gēbili kwa ọtọ n'elu àjá n'ikpeazu:
26 Mḅe emebisi-kwa-ra akpukpọ-arum nka,
Ọ bu na m'gēsi n'anu-arum hu Chineke:

27 Onye mu onwem gāhuru onwem,
Anyam abua gāhu kwa Ya, Ọ bugh kwa onye ala ọzọ.
Akurum abua agwusiwo n'imem.
28 Ọ buru na unu asi, Àyi gēsi aṅa chu ya?
Ma achọtawo nkpọrọgwu okwu nimem;
29 Tuanu ujọ n'iru mma-agha:
N'ihi na ọnuma nēweta ahuhu-ajọ-omume nile nke mma-agha,
Ka unu we mara na ikpé di.

20 1 Zofa, bù onye Neama, we za, si,
2 N'ihi nka ka èchìchèm nāzaghachim,
Ọbunà n'ihi ime-ngwam nke di nimem.
3 Anuwom ọdidọ-aka-na-nti nke nētiyem n'ọnọdu-ihere,
Mọ nke nghọtam nāzakwam.
4 Ì mawo nka site na mḅe ochie,
Site na mḅe edoro madu n'elu uwa,
5 Na iti-nkpu-ọṅù nke ndi nēmebi iwu di nkpunkpu,
Na ọṅù nke onye emeruru emeru nādi kwa rue mḅe ntabi-anya?
6 Ọ buru na nbuli-ya arigorue elu-igwe,
Isi-ya ewe metu igwe-oji;
7 Dika ṅsi-ya ka ọ gāla n'iyì rue mḅe ebigh-ebi:
Ndi huworo ya gāsi, Òle ebe ọ nọ?
8 Dika nrọ ka ọ gēfelaga, agagh-achọta kwa ya:
Agēme kwa ka ọ fepu dika ọhù abali.
9 Anya ahuwo ya, ma ọ gagh-ahu kwa ya ọzọ;
Ọnọdu-ya agagh-ekiri kwa ya ọzọ.
10 Umu-ya gāchọ iru-ọma ndi-oḅeye,
Aka-ya abua gēnyeghachi kwa àkù-ya.
11 Ọkpukpu-ya nile juputara n'ume okorọbia-ya,
Ma o gēso ya dina n'elu àjà.
12 Ọ buru na ihe ọjọ atọ utọ n'ọnu-ya,
Ọ buru na o zobe ya n'okpuru ire-ya;
13 Ọ buru na ọ nwe ọmiko n'aru ya, we ghara irapu ya,
Kama o nēḅochi ya n'okpo-ọnu-ya;
14 Nri-ya nke di na ngiri-afọ-ya aḅanwewo,
Ọ bu òlùlù aju-ala n'ime-ya.
15 O lodawo àkù, we ḅọputa ya:
Chineke gēsi n'afọ-ya napu ya àkù ahu.
16 Ńsi aju-ala ka ọ gāmiri:
Ire agwọ gēḅu ya.
17 Ọ gagh-ele miri-iyi anya,
Bù osimiri miri-iyi nke manu-aṅu na miri-ara-ehi raru araru.
18 Ọ nēnyeghachi ihe ọ dọḅuru onwe-ya n'ọlu inwe, ọ gagh-eleda ya;
Dika àkù nke ihe-nḅanwe-ya si di, ọ gagh-aṅuri ọṅu otù a.
19 N'ihi na ọ zọpiawo ndi-oḅeye, rapu kwa ha;
Ọ napuwo ulo n'ike, ọ gagh-ewu kwa ya.
20 N'ihi na ọ digh-ama udo n'afọ-ya,
Ya mere ọ gagh-eji ihe-ya anāchọsi ike wepuga onwe-ya.
21 Ọ digh ihe fọduru nke o nērigh;
N'ihi ya ọdi-nma-ya agagh-adi ike.
22 N'ojuju nke ozùzù-ya nkpà nākpà ya:
Aka onye ọ bula nke nọ n'ọnọdu ọjọ gābiakwasi ya.
23 Ka o rue, n'iriju afọ-ya,
Na Chineke gēzitere ya idi-ọku nke iwe-Ya,
Na Ọ gēme kwa ka o zokwasi ya dika miri-ozuzo nime nri-ya.
24 O gēsi n'ihe-ekike-agha igwè ḅalaga,
Uta ọla gāḅapue ya.
25 Ọ dọputawo ya, ọ we si n'aru-ya puta:
Ọnu-ọnu-ya nke nēḅupu àmùmà nēsi kwa n'òlùlù-ya puta;
Oké ujọ nile di n'aru ya.
26 Ọchichiri nile ka ezobeworo ibu ihe-ya atukọbara atukọba:
Ọku nke anāfunwugh afunwu gēripia ya;
Ọ gērechapu ihe fọduru n'ulo-ikwū-ya.
27 Elu-igwe gēkpughe ajọ omume-ya,
Ala nēbili kwa imegide ya.
28 Agēme ka ihe-ọmume nke ulo-ya je biri n'ala ọzọ,
Àkù-ya bu ihe anāwusi awusi n'ubọchi iwe-Ya.
29 Nka bu òkè madu nke nēmebi iwu site n'aka Chineke,
Na ihe-nketa-ya nke Chineke siri ya keta.

21 1 Job we za, si,
2 Nurunu okwum nke-ọma;
Ka nka buru kwa nkasi-obi-unu.
3 Nagidenum, mu onwem gēkwu kwa okwu;

Ma mḇe m'kwusiri okwu, i gāchi
ọchi.
4 Mu onwem, ọ̀ bu madu ka
m'nātamuru ntamu?
Ma ọ buru na ọ di otú a, gini mere
mọm nējigh arapu ibu ihe nādigh-
ewe iwe ọsọsọ?
5 Chenum iru, ka ibobo nwu kwa unu
n'aru,
Tukwasi-kwa-nu aka n'ọnu.
6 Ọ buru kwa na echetam, anamama
jijiji,
Ima-jijiji ejidewo kwa anu-arum.
7 Gini mere ndi nēmebi iwu nādi ndu,
Ghọ okenye, nābu kwa ndi di ike bu
dinkpà?
8 Emewo ka nkpuru-ha so ha guzosie
ike n'iru ha,
Emewo kwa ka umu nke putara
n'aru-ha guzosie ike n'anya-ha.
9 Ulo-ha di n'udo pua n'oké egwu,
Nkpa-n'aka Chineke adigh kwa n'aru
ha.
10 Oke-ehi-ya nāḇà nne-ehi, ọ digh-
aḇaṅie;
Nne-ehi-ya nāmu nwa, ọ digh-ekwo
ime.
11 Ha nēzipu umu-ha nāṅu ara dika
igwè ewu na aturu,
Umu-ha nēte kwa egwú.
12 Ha nēweli olu-ha n'egwú-otiti na
ubọ-akwara,
Nāṅuri kwa ọṅu n'olu ọ̀jà.
13 Ha nāla ubọchi nile ha n'iyi n'ọdi-
nma,
Ma n'otù ntabi-anya ha nārida n'ala-
mọ.
14 Ha we si Chineke, Si n'ebe ayi nọ
wezuga Onwe-gi;
N'ihi na ọmuma uzọ-Gi nile atọgh
ayi utọ.
15 Gini bu Onye Nke puru ime ihe
nile, nke ayi gābu orù-Ya?
Gini ka ọ gābara ayi, ma ayi riọ Ya
aririọ?
16 Le, ọ bugh n'aka-ha ka ọdi-nma-ha
di:
Ndum-ọdu nke ndi nēmebi iwu di
anya n'ebe m'nọ.
17 Ùḇò ole ka anēmenyu oriọna ndi
nēmebi iwu?
Ùḇò ole ka nhuju-anya-ha
nābiakwasi ha?
Ùḇò ole ka Chineke nēkesa ihe-nḇu
n'iwe-Ya?
18 Ùḇò ole ka ha di ka ahihia-ọka n'iru
ifufe,
Na dika iḇoḇo-ọka nke oké ifufe
nēzupu dika onye-ori?
19 Unu nāsi, Chineke nēzobere umu-
ya ajọ ihe-ya.
Ka Ọ kwughachi onye ahu n'onwe-
ya, ka ọ we mara ya.
20 Ka anya-ya abua hu nbibi-ya,
Ya ṅua ufọdu nime ọnuma nke Onye
Nke puru ime ihe nile.
21 N'ihi na ihe ulo-ya gēsi aṅa tọ ya utọ
mḇe ọ nwusiri,
Mḇe ekepusiri ọnu-ọgugu ọnwa-ya
nile n'etiti?
22 Ọ̀ di onye gēzí Chineke ọmuma-ihe?
Ebe Ya onwe-ya nēkpe ndi di elu
ikpe.
23 Otù onye nānwu n'ume-ya zuru okè,
Mḇe ọ nānọzu jū na n'udo:
24 Ihe-ya nile juputara na miri-ara-ehi,
Umi ọkpukpu-ya nile edewo kwa
miri.
25 Onye ọzọ nānwu n'ilu nkpuru-obi,
Ọ digh kwa mḇe o riri ezi ihe.
26 Ha abua n'otù, n'elu ájá ka ha
nēdinakọ,
Ikpuru nēkpuchi kwa ha.
27 Le, amawom èchichè-unu,
Na nzube nile unu ji megidem ihe-
ike.
28 N'ihi na unu nāsi, Òle ebe ulo onye-
isi di?
Òle ebe ulo-ikwū nke ebe-obibi ndi
nēmebi iwu di kwa?
29 Ùnu ajugh ndi nāgabiga n'uzọ?
Ùnu amagh kwa ihe-iriba-ama-ha?
30 Na ọ bu rue ubọchi nhuju-anya ka
anēḇochi onye ọjọ?
Na ọ bu rue ubọchi ọnuma ka
anēdupu ha?
31 Ònye gēgosi uzọ-ya n'iru ya?
Ihe ahu kwa nke ọ mere, ònye
gākwughachi ya?
32 Ma agēburu onye ahu rue ílì,
Ọ gēche kwa nche n'elu obo-ya.
33 Ọkpurukpu-aja nke ndagwurugwu
gātọ ya utọ,
Madu nile gādọrọ onwe-ha iso ya
n'azu,
Dika ndi anāpugh igu ọnu buru ya
uzọ.
34 Ùnu si kwa aṅa kasiem obi n'efu,
Ebe náni nmekpu fọduru nime
nzaghachi nile unu?

22 1 Elifaz, bú onye Timan, we za, si,
2 Ọ bu Chineke ka madu nābara n'ihe?
É-ê, kama onye nwere uche nābara onwe-ya n'ihe.
3 Ọ nātọ Onye puru ime ihe nile utọ na i bu onye ezi omume?
Ma-ọbu ọ bu urù n'ebe Ọ nọ na i nēme ka uzọ-gi nile zue okè?
4 Ọ bu egwu-gi kpatara O ji bara gi nba,
We so gi ba n'ikpé?
5 Ìhe ọjọ gi abagh uba?
Ọ digh kwa nsọtu diri ajọ omume-gi.
6 N'ihi na i narawo nwa-nne-gi ihe-ibe n'efu,
Uwe nile nke ndi ḅa ọtọ ka i nēyipu kwa.
7 I digh-eme ka onye nāda m̀bà ǹua miri,
I nēḅochi kwa nri n'ebe onye-agu nọ.
8 Ma nwoke nke ogwe-aka-ya di ike, ọ bu ya nwe uwa;
Onye anāhu iru-ọma nēbi kwa nime ya.
9 I zipuwo ndinyom di-ha nwuru n'aka efu,
Anānyaji kwa ogwe-aka nke umunḅei.
10 N'ihi ya iḅudu di gi buruburu,
Oké egwu mberede nāma kwa gi jijiji,
11 Ma-ọbu ọchichiri, nke i nādigh-ahu anya,
Na njubiga miri nēkpuchi gi.
12 Chineke anọgh n'ebe di elu nke elu-igwe?
Le kwa idi-elu kpakpando, na ha di elu!
13 I we si, Gini ka Chineke mara?
Ò gēsi n'azu oké ọchichiri kpe ikpe?
14 Igwe-oji ḅara ọchichiri nāburu Ya ebe-nzuzo, Ọ digh-ahu kwa uzọ;
Ọ bu kwa buruburu elu-igwe ka Ọ nējeghari.
15 Ì gēdebe uzọ ochie,
Nke ndikom nēme ajọ ihe zọkwasiworo ukwu?
16 Bú ndi apunara, ma mḅe-ha akērugh,
Ndi awusiri ntọ-ala-ha dika osimiri:
17 Ndi nāsi Chineke, Si n'ebe ayi nọ wezuga Onwe-gi:
Ọzọ, Gini ka Onye puru ime ihe nile gēmere ha?
18 Ma Ya onwe-ya mejuru ulo nile ha n'ezi ihe:
Ma ndum-ọdu ndi nēmebi iwu di anya n'ebe m'nọ.
19 Ndi ezi omume nāhu ya, we ǹuria;
Onye nēmegh ihe ọjọ nāchi kwa ha ọchi:
20 Si, N'ezie ezopuwo ha n'uwa, bú ndi nēbili imegide ayi,
Ọku eripiawo kwa ihe-ha fọduru.
21 Biko, mara Ya nke-ọma, we nọ n'udo:
Nime ihe ndia ka ọdi-nma gābiakute gi.
22 Biko, nara iwu n'ọnu-Ya,
Do kwa okwu-Ya nile n'obi-gi.
23 Ọ buru na i laghachikute Onye puru ime ihe nile, agēwuli gi elu dika ulo;
I gēme ka ajọ omume di anya n'ebe ulo-ikwū-gi nile di.
24 Tọḅọ kwa àkù-gi n'elu ájá,
Na ọla-edo Oña n'etiti nkume miri-iyi;
25 Onye puru ime ihe nile gābu kwa àkù-gi,
Ọla-ọcha di oké ọnu-ahia ka Ọ gābu-kwa-ra gi.
26 N'ihi na mḅe ahu ihe nke Onye puru ime ihe nile gātọ gi utọ,
I gēwelite-kwa-ra Chineke iru-gi.
27 I gāriọ Ya aririọ, Ọ gānu kwa gi;
I gākwughachi kwa nkwa-gi nile.
28 I gēkwubi kwa okwu, ewe me ka o guzosiere gi ike;
Ìhe gāınukwasi kwa uzọ-gi nile.
29 Mḅe ha gēme ka i di ala, i gāsi, Nweli-elu di;
Onye anya-ya ruru ala ka Ọ gāzọputa kwa.
30 Ọ gēme ka onye nābugh onye nēmegh ihe ọjọ wepuga onwe-ya:
E, ọ werewo idi-ọcha nke ọbu-aka-gi abua wepuga onwe-ya.

23 1 Job we za, si,
2 Ọbuná ta nnupu-isi ka ntamum bu:
Akam di arọ n'ihi ize-umem.
3 Ọ gādim nọ nma ma asi na amaram ebe m'gāchọta Ya!
Ma asi na agamabiaru ọnọdu-Ya guzosiri ike!
4 Ka m'do ikpém n'usoro n'iru Ya,
Meju kwa ọnum n'iru-uka.

5 Ka m'mara okwu nile Ọ gāzaghachim,
Ka m'ghọta kwa ihe Ọ gāsim.
6 Ọ bu n'uba nke ike-Ya ka O gēkpesom ikpe?
É-è; kama Ya onwe-ya gēchem iru.
7 N'ebe ahu ka onye ziri ezi nēso Ya ru uka;
Ewe me ka m'ḅapu n'aka Onye-ikpem rue mḅe ebigh-ebi.
8 Le, m'ga n'iru, ma Ọ nọgh ya;
M'ga kwa n'azu, ma adighm-ahuta Ya:
9 M'ga n'aka-ekpe, mḅe Ọ nālu ọlu, ma adighm-ahu Ya anya:
O nēkpuchi Onwe-ya n'aka-nri, m'we ghara ihu Ya.
10 N'ihi na Ọ mawo uzọ m'nāga;
Mḅe Ọ nwaputasirim, dika ọla-edo ka m'gāputa.
11 Nzọ-ukwu-Ya ka ukwum nējisi ike iso;
Uzọ-Ya ka m'debeworo, adighm-ewezuga kwa onwem.
12 Adighm-apu kwa n'ihe enyere n'iwu nke eḅuḅere-ọnu-Ya;
Atukọbawom okwu nile nke ọnu-Ya kari òkèm.
13 Ma Ya onwe-ya nọ n'otù èchìchè, ònye kwa gēchighari Ya?
Nkpuru-obi-Ya achọsiwo kwa ike, Ọ we me ya.
14 N'ihi na Ọ nēmezu ihe bu òkèm:
Ma ọtutu ihe dika ihe ndia di n'aka-Ya.
15 N'ihi ya ka m'nāma jijiji n'iru Ya;
Anamaghọta, m'nātu kwa oké egwu Ya.
16 N'ihi na Chineke emewo ka obim lọ miri,
Onye puru ime ihe nile emewo kwa ka m'ma jijiji:
17 N'ihi na ekpochapughm n'iru ọchichiri,
O kpuchigh kwa oké ọchichiri n'irum.

24 1 Gini mere Onye puru ime ihe nile nējigh tukọba mḅe?
Gini mere ndi mara Ya nējigh hu ubọchi-Ya nile?
2 Ufọdu nēwezuga òkè-ala;
Ha anapuwo kwa igwè aturu n'ike, we nāzù ha.
3 Ha nākpupu inyinya-ibu nke umu-nḅei,
Ha nānara kwa ehi nke nwayi di-ya nwuru n'ihe-ibe.
4 Ha nēsi n'uzọ wezuga ndi-oḅeye:
Ndi ewedara n'ala nke uwa ezobekọwo onwe-ha n'otù.
5 Le, dika inyinya-ibu-ọhia n'ọzara
Ka ha nāpu ije ọlu-ha, nāchọsi nri-ọtita-ha ike;
Ala ihe nādigh nēmere ha nri umu-ha gēri.
6 N'ọhia ka ha nile n'otù n'otù nēwe nri-ha agwara agwa dika ihe-ubi;
Ha nātutukọ kwa nkpuru-vine fọduru n'ubi-vine onye nēmebi iwu.
7 Ha nānọ ọnọdu-abali ḅara ọtọ nēnwegh uwe,
Ọ digh kwa ihe-nḅokwasi ha nwere n'oyi.
8 Oké miri-ozuzo nke ugwu nēde ha,
Ma ebe ha nēnwegh ebe-nḅabà, ha we ḅakua oké nkume.
9 Ufọdu nānapu nwa-nḅei n'ara n'ike,
Nara kwa onye ewedara n'ala ihe-ibe:
10 Ha we nējeghari ḅara ọtọ nēnwegh uwe,
N'agu-ha ka ha nēbu kwa ùkwù-ọka;
11 N'etiti mḅidi-ha ka ha nāpi manu;
Ebe-nzọcha-nkpuru-vine nile ha ka ha nāzọ ukwu, ma akpiri nākpọ ha nku.
12 Ha nēsi n'obodo ndikom sua udè,
Nkpuru-obi ndi emeruworo aru nētiku Chineke:
Ma Chineke adigh-agu ya n'ihe-nzuzu.
13 Ndi ahu nọ n'etiti ndi nānupu isi n'okpuru ihè;
Ha amatagh uzọ-ya nile,
Ha ebigh kwa n'okporo-uzọ-ya nile.
14 Ìhè ututu ka oḅu-madu ji bilie, o nēḅu onye ewedara n'ala na oḅeye;
N'abali kwa ọ di ka onye-ori.
15 Ọzọ, anya onye nākwa iko nāriba chi-ojiji ama,
Si, Ọ digh anya ọ bula gēkirim:
O nēzobe iru-ya.
16 O gwupúwo ulo n'ọchichiri:
N'ehihie ha nēmechibido onwe-ha uzọ;
Ha amagh ihè.
17 N'ihi na ututu buru usu ha nile onyinyo ọnwu;
N'ihi na ọ nāmata ihe-egwu nile nke onyinyo ọnwu.

18 Onye di nfe n'elu miri ka ọ bu;
Anākọcha òkè-ha n'uwa:
Ọ digh-eche uzọ ubi-vine iru.
19 Ikpọ-nku na okpom-ọku nānapu miri snow n'ike:
Otù a ka ala-mọ nēme ndi mehieworo.
20 Àkpà-nwa gēchezọ ya; aru-ya gātọ ikpuru utọ n'oriri;
Agagh-echeta kwa ya ọzọ:
Agānyaji kwa ajọ omume dika osisi.
21 Ọ nēmeḅu nwayi-àgà nke nādigh-amu nwa;
Ọ digh-eme kwa nwayi di-ya nwuru nma.
22 Ma Ọ mewo ka ndi di ike nke-uku nādigide ndu site n'ike-Ya:
O nēbili, ma ọ digh onye kwere na ọ gādi ndu.
23 Chineke nēme ka ọ nọ na ntukwasi-obi, ọ nādabere kwa na ya;
Ma anya-Ya dikwasi n'uzọ nile ha.
24 Ha di elu; na nwa mḅe ha anọgh;
Akwadawo kwa ha, chikọba ha dika madu nile,
Ewe bipu ha dika ọnu-ọnu oko ọka.
25 Ma ọ buru na ọ digh otù a uḅu a, ònye gēme ka amara na abum onye-ugha,
Me okwum ka ọ buru ihe-efu?

25 1 Bildad, bù onye Shua, we zà, si,
2 Ọchichi na okė egwu di n'aka-Ya;
Ọ nēme udo n'ebe-Ya nile di elu.
3 Usu-Ya, hà nwere ọnu-ọgugu?
Ònye kwa ka ihė-Ya nādigh-awakwasi?
4 Màdu gēsi kwa aṅa buru onye ezi omume n'iru Chineke?
Ma-ọbu, ò gēsi aṅa di ọcha n'obi, bù onye nwayi muru?
5 Le, ọbunà ọnwa adigh-eti,
Ọzọ, kpakpando adigh ọcha n'anya-Ya:
6 Ò gēsi kwa aṅa di ọcha, bù madu, nke bu nàni ikpuru?
Ma-ọbu nwa nke madu, nke bu nàni idide?

26 1 Job we za, si,
2 Ì siwo aṅa yere ya aka, bù onye nēnwegh ike?
Ì siwo aṅa zọputa ogwe-aka nke ume nādigh?
3 Ì siwo aṅa dua ya ọdu, bù onye nāmagh ihe?
Ì siwo kwa aṅa me ka amara nzube-ihe n'uba?
4 Ònye ka i gosiworo okwu?
Ọ̀ bu kwa onye ume-ya siri nime gi puta?
5 Ndi nādigh ndu nāma jijiji
N'okpuru miri na ihe nile nēbi nime ya.
6 Ala-mọ ḅa ọtọ n'iru Ya,
Ọ digh kwa ihe-nḅokwasi ebe-ila-n'iyi nwere.
7 Ọ nēseti Ugwu n'elu ebe tọḅọrọ n'efu,
O nėkokwasi kwa uwa n'ihe nābugh ihe.
8 Ọ nėkechi miri n'okė igwe-oji-Ya;
Ma aḅawagh igwe-oji n'okpuru ya.
9 O nējisi iru oche-eze-Ya ike,
Nāḅasa igwe-oji-Ya n'elu ya.
10 Ọ kpawo òkè buruburu n'elu miri,
Rue nsọtu ihè na ọchichiri.
11 Ogidi nile nke elu-igwe nāma jijiji,
Ibobo nānwu ha site n'ibasi-nba-ike-Ya.
12 Ike-Ya ka O ji me okė osimiri ka ọ dere du,
Nghọta-Ya kwa ka O ji tiḅu Rehab.
13 Esitere n'aka Mọ-Ya chọ elu-igwe nma;
Aka-Ya adupùwo agwọ nāḅa ọsọ.
14 Le, ndia bu nàni nsọtu uzọ-Ya nile:
Le kwa otù ọ di ntà, bù ntakwu okwu anuworo bayere Ya!
Ma ėḅė-elu-igwe nke idi-ike-Ya nile, ònye gāghọta ya?

27 1 Job we malite itu ilu-ya ọzọ, si,
2 Chineke nādi ndu, Onye wezugara ikpėm;
Onye puru ime ihe nile nādi kwa ndu, bù Onye mere ka nkpuru-obim di ilu;
3 (N'ihi na ogologo mḅe nile umem di nimem,
Mọ nke Chineke di kwa n'imim;)
4 N'ezie eḅuḅere-ọnum adigh-ekwu okwu ajọ omume,
Irem adigh-atamu kwa ntamu aghughọ.
5 Ya burum ihe-àrù ọ buru na aguam unu na ndi ezi omume:
Rue mḅe m'kubiri ume m'gagh-esi n'ebe m'nọ wezuga izu-okėm.

6 Ezi omumem ka m'jideworo, m'gagh-ara kwa ya aka:
Obim adigh-atam uta bayere otù n'ubọchim nile.
7 Ka onye-irom di ka onye nēmebi iwu,
Ka onye nēbili imegidem di kwa ka onye ajọ omume.
8 N'ihi na gini bu olile-anya onye emeruru emeru, mḅe Chineke nēbipu ya,
Mḅe Chineke nēsepu nkpuru-obi-ya?
9 Chineke, Ọ gānu iti-nkpu-ya,
Mḅe nkpaḅu nābiakwasi ya?
10 Ìhe nke Onye puru ime ihe nile gātọ ya utọ?
Ọ gākpọku Chineke na mḅe nile?
11 M'gēzí unu ihe site n'aka Chineke;
M'gagh-ezobe ihe nke di n'aka Onye puru ime ihe nile.
12 Le, unu onwe-unu nile ahuwo ya;
N'ihi gini kwa ka unu nāghọsi ihe-efu?
13 Nka bu òkè madu nēmebi iwu n'ebe Chineke nọ,
Na ihe-nketa nke ndi nēme ka madu ma jijiji, nke ha nānara n'aka Onye puru ime ihe nile.
14 Ọ buru na umu-ya amuba, ọ bu inye mma-agha;
Umu nke putara n'aru-ya agagh-eriju kwa nri afọ.
15 Agēlì ndi-ya fọduru n'ọnwu,
Ndinyom-ya di-ha nwuru agagh-akwa ákwá.
16 Ọ buru na ọ kwakọba ọla-ọcha dika ájá,
Dozie uwe dika urọ;
17 O gēdozi ya, ma onye ezi omume gēyi ya,
Onye nēmegh ihe ọjọ gēkè kwa ọla-ọcha.
18 O wuwo ulo-ya dika nla,
Na dika ulo-ntu nke onye-nche meworo.
19 O nēdina buru ọgaranya, ma agagh-achikọta ya;
Ọ saghewo anya ya abua, ma ọ nọgh.
20 Ihe-egwu nēru ya aru dika miri;
Oké ifufe ezupuwo ya n'abali.
21 Ifufe Iru-anyanwu nēburu ya, ọ we la;
Ọ we fechapu ya n'ọnọdu-ya.
22 Chineke gātu kwa ya ihe, ghara kwa inwe ọmiko n'aru-ya:
N'aka-Ya ka o gēsi ḅalaga aḅalaga.
23 Madu gākuru ya aka,
Ma ya ọsọ chupu ya n'ọnọdu-ya.

28 1 N'ihi na ebe ọla-ọcha si aputa di,
Na ebe nke diri ọla-edo ahu ha nānucha anucha.
2 Anēsi n'ájá eweputa ígwè,
Anāwu kwa nkume ighọ ọla.
3 Madu emewo ọchichiri ka ọ nwe ọgwugwu,
Rue nsọtu nile ka ya onwe-ya nēgwuputa kwa
Nkume nke oké ọchichiri na onyinyo ọnwu.
4 O siwo n'ebe madu nọ dika ọbìa tua ọnu;
Ha bu ndi ukwu nke nāga aga nēchezọ;
Anākwuba ha udọ n'ebe di madu anya, ha nākwufeghari.
5 Ala, nime ya ka nri si aputa:
Ma n'okpuru ya ka atughariworo ya dika ọ bu ọku mere ya.
6 Ọnọdu sapphire ka nkume-ya nile bu,
Ọ nwe-kwa-ra ájá ọla-edo.
7 Ọ bu uzọ nke udele nāmagh,
Anya agu-nkwọ ahugh kwa ya:
8 Anu-ọhia di nganga azọgh ya ukwu,
Ọdum nāḅọ uja agabigagh kwa n'elu ya.
9 Oké nkume ọmu ka ọ setipuworo aka-ya imegide;
O kpùwo ugwu iru site na nkpọrọgwu-ha.
10 N'oké nkume nile ka ọ waputaworo uzọ miri si erù;
Anya-ya ahuwo kwa ihe ọ bula di oké ọnu-ahia.
11 Ọ kechiwo osimiri ka ha ghara itu miri;
Ihe-nzuzo ka ọ nēme kwa ka ọ puta ihè.
12 Ma amam-ihe, òle ebe agāchọputa ya?
Òle ebe kwa ka ọ bu, bú ọnọdu nghọta?
13 Madu amagh ọrùrù-ọnu-ya;
Agagh-achọta kwa ya n'ala ndi di ndu.

14 Ọbu-miri siri, Ọ bugh nimem ka ọ di:
Okė osimiri si-kwa-ra, Ọ digh n'akam.
15 Adigh-enye ọla-edo makarisiri nma n'ọnọdu ya,
Adigh-atù kwa ọla-ọcha ibu ọnu-ahia-ya.
16 Adigh-eji ọla-edo ọma nke Ofia,
Adigh-eji kwa onyx di oké ọnu-ahia, ma-ọbu sapphire, tù ya.
17 Adigh-ewere ọla-edo na enyo turu ya:
Ihe ọla-edo anuchara anucha abugh kwa ihe-nbanwe-ya.
18 Agagh-ehota coral na crystal:
E, nnweta amam-ihe kariri ruby.
19 Adigh-ewere topaz nke Etiopia turu ya,
Adigh-eji ọla-edo ọma anāgwagh agwa tù ya.
20 Ma amam-ihe, òle ebe o si bia?
Òle ebe kwa ka ọ bu, bù ọnọdu nghọta?
21 N'ihi na ezonariwo ya n'anya ihe nile di ndu,
Esiwo kwa n'anu-ufe nke elu-igwe zopu ya.
22 Ebe-ila-n'iyì na ọnwu siri,
Na nti-ayi ka ayi nuworo akukọ-ya.
23 Chineke aghọtawo uzọ-ya,
Ya onwe-ya amawo kwa ọnọdu-ya.
24 N'ihi na Ya onwe-ya nēlegide ihe anya rue nsọtu nile nke uwa,
N'okpuru elu-igwe nile ka Ọ nāhu ihe;
25 Imere ifufe ihe-ọtùtù;
Miri ka Ọ tùwo-kwa-ra n'ọtùtù.
26 Mbe Ọ tọrọ ukpuru nye miri-ozuzo,
Dozi kwa uzọ nye àmùmà nke ébè-elu-igwe:
27 Mbe ahu ka Ọ huru ya, we kọ akukọ-ya;
Ọ mere ka o guzosie ike, O gwuputara ala-ya.
28 Ọ we si madu,
Le, egwu Onye-nwe-ayi, nke ahu bu amam-ihe;
Ọzọ, isi n'ihe ọjọ puta bu nghọta.

29 1 Job we malite itu ilu-ya ọzọ, si,
2 Ọ gādim nọ nma ma asi na adim dika m'si di n'ọnwa gara aga,
Dika n'ubọchi nile mbe Chineke nēdebem;
3 Mbe o nēnwu n'elu isim, bù oriọna-Ya,
Ìhè-Ya ka m'nēji eje ije n'ọchichiri;
4 Otù m'diri n'ubọchi ihe nāgaram nke-ọma,
Mbe ìzù nzuzo Chineke dikwasi ulo-ikwūm;
5 Mbe Onye puru ime ihe nile nānọyerem,
Mbe umu-ntakirim nọrọm buruburu;
6 Mbe ewere miri-ara-ehi raru araru sa nzọ-ukwum nile,
Mbe oké nkume nāwuputaram miri-iyi nke bu nàni manu!
7 Mbe m'puru je rue ọnu-uzọ-ama n'akuku obodo,
Mbe m'nēdozi ebe-ọnọdum n'amà,
8 Umu-okorọbia hurum, zobe onwe-ha,
Ndi kara nkà biliri, guzo;
9 Ndi-isi kwubìri okwu nile ha,
Tukwasi ọbu-aka-ha n'ọnu-ha;
10 Anubìri olu ndi-ndù,
Ire-ha rapa-kwa-ra n'okpo-ọnu-ha.
11 N'ihi na nti nurum, we kpọm onye ihe nāgara nke-ọma;
Anya hu-kwa-ram, we baram àmà:
12 N'ihi na m'mere onye ewedara n'ala nke nētikum ka ọ wepuga onwe-ya,
Ya na nwa-nbei, bù onye nēnwegh onye nēyere ya aka.
13 Ngọzi nke onye nāla n'iyì nābiakwasim:
M'nēme kwa obi nwayi di-ya nwuru ka o tie nkpu ọṅù.
14 Ezi omume ka m'yiri dika uwe, ọ we werem yikwasi onwe-ya:
Ezi ikpém di ka uwe-nwuda na àkwà-ike-n'isi.
15 Anya ka m'ghọrọ n'ebe onye-ìsì nọ,
Ukwu n'ebe onye-ngwurọ nọ ka m'ghọ-kwa-ra.
16 Nna ka m'buru ndi-ọbeye:
Okwu-ikpé m'nāmagh kwa, anamegwuputa ala-ya.
17 M'we tijie ikiri-ezė nke onye ajọ omume,
Si n'ezė-ya tupu anu ọ dọburu.
18 M'we si, N'akwum ka m'gēkubì ume,
Dika àjá ka m'gēme kwa ka ubọchim ba uba:
19 Awasawo nkpọrọgwum n'ebe miri di,

Igirigi gānọ kwa ọnọdu-abali n'alakam:
20 Nsọpurum di ọhu nimem,
Utam gābanwe kwa ọhu n'akam.
21 Mu ka madu gere nti, we chere,
Ha nānọ kwa dū inu ndum-ọdum.
22 Mbe okwum gwusiri, ha adigh-ekwu kwa okwu-ha nke ubò abua;
Okwum nābukwasi kwa ha dika miri-ozuzo.
23 Ha nēcherekwam dika esi echere miri-ozuzo;
Ha saghepu-kwa-ra ọnu-ha dika ọ bu inara miri-ozuzo ikpe-azu.
24 M'chìa ha ọchì, ha adigh-ekwere;
Ha adigh-eme kwa ka ihè irum da.
25 M'nārọputa uzọ-ha, nọdu kwa ka onye-isi,
Biri kwa dika eze si ebi n'usu-ya,
Dika onye nākasi ndi nēru ùjù obi.

30 1 Ma ubu a ha achìwom ọchì, bù ndi bu nwata karim,
Ndi m'juru ido ndi bu nna-ha n'etiti nkita nke igwè ewu na aturu nkem.
2 Ọzọ, ike aka-ha, gini ka ọ gābaram?
Ndi ike nke agadi-ha laworo n'iyì.
3 N'ihi ihe-ukọ na n'ihi agu ha bu ndi nēnwegh ike imu nwa;
Ha bu ndi nēwere ezè-ha kọcha ala ọkpọ-nku, nke bu nkpọnkpọ ebe na ebe tọbọrọ n'efu na mbe gara aga.
4 Ndi nānyajipu mallow n'akuku umu-osisi;
Nkpọrọgwu osisi broom bu kwa nri-ha.
5 Anēsi n'etiti madu chupu ha;
Ha nētiso ha nkpu dika anētiso onye-ori.
6 N'ebe nākpata ima-jijiji nke ndagwurugwu ka ha nāghagh ibi,
Bù ọnu atùru n'àjà na n'okè nkume.
7 N'etiti umu-osisi ka ha nēti nkpu dika inyinya-ibu;
N'okpuru akuba ka ha nējikọta onwe-ha.
8 Ha bu umu ndi-nzuzu, e, umu nke ndi nēnwegh aha;
Apiapuwo ha n'ala.
9 Ma ubu a aghọwom abù ha nābù n'ikpọ ubọ-akwara,
M'bu-kwa-ra ha okwu ha nēkwughari.
10 Ha nākpọm ihe-àrù, ha nọ n'ebe di anya site n'ebe m'nọ,
Ha ebochigh kwa onwe-ha n'ibu ọnu-miri n'irum.
11 N'ihi na Ọ tọpuwo udọ̀-Ya, we wedam n'ala,
Ha achipuwo kwa bridle n'irum.
12 N'aka-nrim ka abọ ahu nēbili;
Ukwum abua ka ha nupuworo,
We tulie uzọ nhuju-anya-ha megidem.
13 Ha emebiwo uzọm,
Ha bara nmebim urù,
Bù ndi nēnwegh onye nēyere ha aka.
14 Dika ọ bu na ntipù sara mbara, otù a ka ha nābia:
N'okpuru ntikpọ ahu ka ha turuworo onwe-ha n'arum.
15 Ihe-egwu echighariwo imegidem,
Ha nāchu ọkakam dika ifufe;
Dika igwe-oji ka nzọputam gabigawo-kwa-ra.
16 Ma ubu a anāwusi nkpuru-obim nimem dika miri;
Ubọchi nweda-n'ala nējidem.
17 N'abali ọkpukpum nēsiwasi nādapu n'arum,
Ihe-nbu nke nārọm àrù anọgh n'otù ebe.
18 Site n'iba-uba nke ike nke ọriam uwem nēnwoghari:
Dika ọnu uwe-imem ka ọ nēkem buruburu.
19 Ọ tubàwom n'apiti,
M'we yie àjà na ntu.
20 Anametiku Gi, ma I digh-azam:
Eguzorom ọtọ, I we lekwasim anya.
21 I nābanwe iburum onye nēnwegh obi-ebere:
I nēji ume aka-Gi kpabuem.
22 I nēbulim nye ifufe, I nēme ka o burum dika inyinya,
I nābazekwam me ka m'dakpu aba.
23 N'ihi na amawom na ọ bu ọnwu ka I gēmem ka m'chigharikuru,
Ru kwa ulo nzute nke diri ihe nile di ndu.
24 N'ezie ọ bugh ihe etikpọrọ etikpọ ka Ọ gēseti aka-Ya imegide;
Ọ buru na ọ di n'ọdida-ya, madu gētiku Chineke n'ihi ihe ndia.
25 Àkwaghm àkwà n'ihi onye ubọchi-ya siri ike?
Ò wutegh nkpuru-obim bayere obeye?

26 Mbe m'lere anya ezi ihe, ihe ọjọ bia-
kwa-ra;
M'we chere ihė, ma ọchichiri biara.
27 Ngiri-afọm nile nābọ abọ, ha anọgh
jū;
Ubọchi nweda-n'ala nile abiawo
n'irum.
28 Ejeghariwom nēji nji, ọ bugh
anyanwu mere ya:
Ebiliwom ọtọ nime nkpọkọta madu,
tikue Chineke.
29 M'ghọworo nkita-ọhia nwa-nne,
Ghọ-kwa-ra enyi-nnunu eyi.
30 Akpukpọ-arum di oji, nādapu
n'arum,
Ọkpukpum erewo kwa ọku site
n'ikpọ-nku.
31 Ubọ-akwaram we ghọ iru-ùjù,
Ọjàm ghọ-kwa-ra olu ndi nākwa
àkwà.

31 1 Mu na anyam abua bara ndu;
M'gēsi kwa aṅa lekwasi nwa-
abọghọ nāmagh nwoke anya?
2 N'ihi na gini bu òkė nke Chineke
sitere n'elu?
Ma-ọbu ihe-nketa nke Onye puru
ime ihe nile sitere n'ebe di elu?
3 Ọ̀ bugh nhuju-anya n'ebe onye ajọ
omume nọ,
Na okė ahuhu n'ebe ndi nēme ajọ
ihe nọ?
4 Yà onwe-ya adigh-ahu uzọm nile,
Gu kwa nzọ-ukwum nile ọnu?
5 Ọ buru na mu na ihe-efu yikọrọ
jeghari,
Ọ buru kwa na ukwum abaso
aghughọ ọsọsọ;
6 (Ka Ọ tùam n'ihe-ọtùtù ezi omume,
Ka Chineke mara kwa izu-okèm;)
7 Ọ buru na nzọ-ukwum esi n'uzọ
wezuga onwe-ya,
Ọ buru kwa na obim ejesowo anyam
abua n'azu,
Ọ buru kwa na ọlu ọ bula araparawo
n'ọbu-akam abua:
8 Ka m'gha nkpuru, ma ka onye ọzọ
rie;
Ka eropu kwa umu nke putara
n'arum.
9 Ọ buru na arafue obim ijekuru
nwayi,
M'we che anwu n'ọnu-uzọ madu-
ibem:
10 Ka nwunyem gwere nwoke ọzọ nri,
Ka ndikom ọzọ ruru kwa ala n'elu ya.
11 N'ihi na nke ahu bu nzube ọjọ;
Ọzọ, nke ahu bu ajọ omume ndi-
ikpe gēkpe:
12 N'ihi na ọku ka ọ bu, rue ebe-ila-
n'iyi ka o nēripia,
O gēropu kwa ihe-ọmumem nile.
13 Ọ buru na ajum okwu-ikpé orùm
nwoke ma-ọbu orùm nwayi,
Mbe mu na ha nēse okwu:
14 Gini ka m'gēme kwa mbe Chineke
nēbili?
Mbe Ọ nēleta kwa, gini ka
m'gāzaghachi Ya?
15 Ọ̀ bugh Onye ahu Nke merem nime
afọ mere ya?
Ọ̀ bugh otù Onye dozi-kwa-ra ayi
abua nime àkpà-nwa?
16 Ọ buru na ebochiem ndi nēnwegh ike
n'ihe nātọ ha utọ,
Ọ buru kwa na emem ka anya nwayi
di-ya nwuru dala n'isi;
17 Ọ buru kwa na eriem nbi-aka-nrim,
nànim,
Ma nwa-nbei erigh nime ya;
18 (Kama site na mbe m'di na nwata o
tozuru n'akam dika n'aka nna-ya,
Ọ bu kwa site n'afọ nnem ka m'buru
nwayi di-ya nwuru onye-ndú;)
19 Ọ buru na ahum madu nāla n'iyi site
n'enwegh uwe,
Ọ buru kwa na obeye enwegh àkwà-
nbokwasi;
20 Ọ buru na ùkwù-ya agọzighm,
Ọ buru kwa na esitegh n'aji aturum
me ka aru di ya ọku;
21 Ọ buru na efewom akam megide
nwa-nbei,
N'ihi na m'nāhu onye-iye-akam
n'ọnu-uzọ-ama:
22 Ka ubum si n'azu-ubu-ya dapu,
Ka etijipu kwa ogwe-akam
n'ọkpukpu-ya.
23 N'ihi na nhuju-anya Chineke burum
okė egwu,
Site kwa na nweli-elu-Ya apughm
ime ihe ọ bula.
24 Ọ buru na emewom ọla-edo ka ọ
buru okwukwe efum,
Ọ buru kwa na asiwom ọla-edo ọma,
I bu ntukwasi-obim;
25 Ọ buru na aṅuriam ọṅu n'ihi na
àkùm riri nne,
Na n'ihi na akam achọtawo àkù nku;

26 Ọ buru na ahum ìhè mḇe o nēnwu,
Ma-ọbu ọnwa mara nma mḇe ọ nāga ije;
27 Ewe rafue obim na nzuzo,
Akam we sutu ọnum ọnu:
28 Nke ahu bu kwa ajọ omume ndi-ikpe gēkpe:
N'ihi na n'ime ihe a m'gāgọnari Chineke Nke di n'elu.
29 Ọ buru na aṅuriam n'ọdida nke onye nākpọm asì,
Ma-ọbu kpọte onwem mḇe ihe ọjọ chọtara ya;
30 (Ma enyeghm okpo-ọnum uzọ imehie N'iji ọḇuḇa-iyi riọ ndu-ya;)
31 Ọ buru na ndikom ulo-ikwūm asigh,
Ọ gādi ayi nọ̄ nma ma asi na ayi ahu onye nējigh anu-ya riju afọ!
32 Ọ bugh n'èzí ka ọbìa nānọ ọnọdu-abali;
Anamemeghe ọnu-uzọm n'ebe uzọ-amá di.
33 Ọ buru na ekpuchiwom njehiem nile dika Adam,
N'izobe ajọ omumem n'obim,
34 N'ihi na anamama jijiji ìgwè madu bara uba,
Na n'ihi na nleda-anya nke aḇuru nile nēmem ka m'tua ujọ,
M'we nọ dū, ghara isi n'ọnu-uzọ pua—
35 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na enwerem onye gēgem nti!
(Le, akàràm, ka Onye puru ime ihe nile zam;)
Ọ gādikwam nọ̄ nma ma asi na enwerem akwukwọ nke ọ deworo, bù nwoke mu na ya nēse okwu!
36 N'ezie n'ubum ka m'gēburu ya;
M'gēke kwa ya n'isim dika okpu-eze.
37 M'gēgosi Ya ọnu-ọgugu nzọ-ukwum;
Dika onye-ndù ka m'gābiaru Ya nso.
38 Ọ buru na alam etie nkpu megidem,
Ọ buru kwa na ọ̀ḇà-ya nile akwakọ ákwá;
39 Ọ buru na eriwom ihe-ọmume-ya nēnyegh ego,
Ma-ọbu me ka ndi-nwe-ya kubìe ume-ndu-ha:
40 Ka ọhia-ogwu puta n'ọnọdu ọka wheat,
Ka ahihia nēsì ísì ọjọ puta kwa n'ọnọdu ọka barley.
Okwu Job agwusia.

32 1 Ndikom atọ ndia we kwusi iza
Job, n'ihi na ya onwe-ya bu onye
ezi omume n'anya-ya. 2 Iwe Elaihu
nwa Barakel, bú onye Buz, site n'aḇuru
Ram, we di ọku: megide Job ka iwe-ya
di ọku, n'ihi na ọ guru onwe-ya n'onye
ezi omume kari Chineke. 3 Ọzọ,
megide ndi-eyì-ya atọ ka iwe-ya di ọku,
n'ihi na ha achọtagh ihe-ọziza ha gēji
ma Job ikpe. 4 Ma Elaihu chere Job
n'ikwu okwu, n'ihi na ndi-okenye ka ha
bu kari ya onwe-ya n'ubọchi ndu-ha.
5 Elaihu we hu na ihe-ọziza adigh
n'ọnu ndikom atọ ahu, iwe-ya we di ọku.

6 Elaihu nwa Barakel, bù onye Buz, we zạ, si,
Nwata ka m'bu n'ubọchi ndum, ma unu onwe-unu bu ndi kara nká;
N'ihi ya ka m'repuru, we tua egwu ikwuputara unu ihe m'mara.
7 Asirim, Ubọchi bara uba gēkwu okwu,
Ọtutu arọ gēme kwa ka amara amam-ihe.
8 N'ezie mọ di nime madu,
Iku-ume nke Onye puru ime ihe nile nēme kwa ka ha ghọta ihe.
9 Ọ bugh ndi uku mara ihe,
Ọ bugh kwa ndi-okenye nāghọta ikpé.
10 N'ihi nka ka m'siri, Gem nti;
M'gēkwuputa ihe m'mara, ọbuná mu onwem.
11 Le, echerem okwu-unu,
Anamaṅa nti nghọta-unu,
Rue mḇe unu gēgwuputa ala okwu nile.
12 E, anamelekwasi unu anya,
Ma, le, ọ digh onye nēso Job ru uka,
Ma-ọbu nke nāza okwu-ọnu-ya nile, n'etiti unu.
13 Lezienu anya ka unu ghara isi, Ayi achọtawo amam-ihe;
Chineke gāchupu ya, ọ bugh madu:
14 N'ihi na o dogh okwu-ya n'usoro imegidem;
M'gagh-eji kwa okwu-ọnu-unu zaghachi ya.
15 Ha atuwo ujọ, ha azagh kwa ọzọ:
Ha ewepuwo okwu nile n'ọnu onwe-ha.
16 M'gēchere kwa, n'ihi na ha adigh-ekwu,
N'ihi na ha eguzowo, ghara iza ọzọ?

17 M'gāza òkèm, ọbuná mu onwem,
M'gēkwuputa ihe m'mara, ọbuná mu onwem.
18 N'ihi na ejuputaram n'okwu;
Mọ nke di n'afọm akpaḇuwom.
19 Le, afọm di ka manya-vine nke anākwupugh akwupu;
Dika karama-akpukpọ ọhu, ọ nāḇawa aḇawa.
20 Ka m'kwue, ka aru we dajuam;
M'gēmeghe eḇuḇere-ọnum, za.
21 Biko, ka m'ghara ihu nwoke ọ bula iru-ọma;
M'gagh-etu kwa madu aha.
22 N'ihi na amaghm itu aha;
Ọ buru otù a Onye kèrem gēbupum na nwa mḇe ntà.

33 1 Ma otù ọ di, biko, Job, nuru okwum nile,
Na kwa nti okwum nile.
2 Biko, le, asaghewom ọnum,
Irem ekwuwo n'okpo-ọnum.
3 Okwu-ọnum nile gēkwuputa izi-ezi nke obim:
Ihe eḇuḇere-ọnum mara ka ha kwuworo n'idi-ọcha.
4 Mọ nke Chineke emewom,
Iku-ume nke Onye puru ime ihe nile nēme kwa ka m'di ndu.
5 Ọ buru na i puru, zaghachim;
Do okwu-gi n'usoro n'irum, guzo onwe-gi.
6 Le, mu onwem di ka i si di n'ebe Chineke nọ:
Site n'urọ ka akpurum, ọbuná mu onwem.
7 Le, okė ujọm agagh-eme ka i tua egwu nke-uku,
Nbigide-akam agagh-adi kwa arọ n'aru-gi.
8 N'ezie i kwuwo na ntim,
Olu okwu nile ka m'nānu kwa, si,
9 Mu onwem di ọcha n'obi, nēnwegh njehie;
Onye nācha ucha ka m'bu, ajọ omume adigh kwa nimem:
10 Le, ihe iji jum aju ka Ọ nāchọputa,
Ọ nāgum n'onye-iro n'ebe Ọ nọ;
11 O nētiye ukwum abua nime ọtọsi,
Nēlezi kwa okporo-uzọm nile anya.
12 Le, ọ bu na nka ka i nābugh onye ezi omume; m'gāza gi:
N'ihi na Chineke di uku kari madu.
13 Gini mere i ji so Ya se okwu,
Si na Ọ digh-aza okwu bayere ihe ọ bula Ọ nēme?
14 N'ihi na otù uḇò ka Chineke nēkwu,
E, uḇò abua, ma madu adigh-ariba ya ama.
15 Na nrọ, bù ọhù nke abali,
Mḇe oké ura nādakwasi madu,
N'itu-òrù-ura n'elu ihe-ndina;
16 Mḇe ahu ka O nēkpughe nti madu,
Nākachi kwa idọ-aka-na-nti-ha akàrà,
17 Ime ka madu si n'omume-ya wezuga onwe-ya,
Na isi n'ebe onye di ike nọ kpuchie npako;
18 O nēḇochi nkpuru-obi-ya n'ida n'olùlù,
O nēḇochi kwa ndu-ya n'igabiga site n'ihe-agha.
19 Abawo-kwa-ra ya nba n'ihe-nḇu n'elu ihe-ndina-ya,
Ya na ilu-ọ̀gù nādigide adigide n'ọkpukpu-ya nile:
20 Nri we nāsọ ndu-ya oyi,
Ihe-oriri nke ọ nāchọsi ike nāsọ kwa nkpuru-obi-ya oyi.
21 Anu-aru-ya nāgwusi, ewe ghara ihu ya anya;
Ọkpukpu-ya nile nke anādigh-ahu anya aputawo kwa n'elu.
22 Nkpuru-obi-ya we nābiaru nso olùlù,
Ndu-ya nābiaru kwa nso ndi nēme ka anwua.
23 Ọ buru na mọ-ozi anọ n'akuku ya,
Bù onye-nsughari, otù onye n'etiti nnù ndi-mọ-ozi abua na ọgu iri,
Igosi madu izi-ezi-ya;
24 Ọ gēme-kwa-ra ya amara, si,
Dọputa ya n'irida n'olùlù,
Achọtawom ihe-nḇaputa.
25 Anu-aru-ya gādi ọhu kari nke nwata;
Ọ nālaghachiru ubọchi okorọbia-ya:
26 Ọ nāriọ Chineke aririọ, ihe-ya we nātọ Ya utọ;
Ọ we were iti-nkpu-ọ̀nù hu iru-Ya:
Ọ we nyeghachi madu ezi omume-ya.
27 Ọ nābù abù n'iru madu, si,
Emehiewom, me kwa ihe ziri ezi ka ọ buru ajọ omume,
Ma ọ baghm n'ihe:
28 Ọ ḇaputawo nkpuru-obim n'igabiga ba n'olùlù,
Ndum gēle kwa ihè.

29 Le, ihe ndia nile ka Chineke nālu,
Ub̥ò abua, ma-ọbu ub̥ò atọ, n'ebe madu nọ,
30 Ime ka nkpuru-obi-ya si n'olùlù lata,
Ka ewe were ìhè nke ndu nye ya ìhè.
31 Job, ṅa nti, gem nti:
B̥a nkiti, na mu onwem gēkwu.
32 Ọ buru na okwu adi n'ọnu-gi, zaghachim:
Kwue, n'ihi na ọ dim utọ igu gi n'onye ezi omume.
33 Ọ buru na okwu adigh, gi onwe-gi gem nti:
B̥a nkiti, na m'gēzí gi amam-ihe.

34 1 Elaihu we nāza, si,
2 Ndi-amam-ihe, nurunu okwum nile;
Ndi mara ihe kwa, ṅanum nti.
3 N'ihi na nti nānwa okwu nile,
Okpo-ọnu nēdetu kwa ihe-oriri.
4 Ka ayi rọputara onwe-ayi ikpé:
Ka ayi mara n'etiti onwe-ayi ihe di nma.
5 N'ihi na Job siri, Abum onye ezi omume,
Ma Chineke ewezugawo ikpém:
6 M'gēkwu okwu-ugha megide ikpém?
Ọnyá-àkúm adigh ngwọta, ọ bu ezie na njehie adigh.
7 Òle madu di ka Job?
Ọ nāṅu ichì-ọchì dika miri,
8 Nēso kwa ndi nālu ajọ ihe ga ije, buru onye ejikọtara ya na ha,
Ọ we so ndi nēmebi iwu jeghari.
9 N'ihi na ọ siri, Ọ digh ihe ọ bara madu
Mb̥e ihe Chineke nātọ ya utọ.
10 N'ihi nka, unu ndi nwere obi, genum nti:
Ya buru Chineke ihe-árú, bú imebi iwu;
Ya buru kwa Onye puru ime ihe nile ihe-árú, bú ime ajọ omume.
11 N'ihi na ọlu madu ka Ọ gākwughachi ya,
Na dika uzọ nwoke si di, otú a ka Ọ gēme ka ọ huta.
12 E, n'ezie, Chineke agagh-emebi iwu,
Onye puru ime ihe nile agagh-eme kwa ka ikpé buru ajọ omume.
13 Onye mere Ya onye-nlekọta uwa?
Ma-ọbu ònye doro elu-uwa dum madu bi?
14 Ọ buru na Ọ tukwasi ya obi-Ya,
Ọ buru na Ọ chikọta mọ-ya na iku-ume-ya n'ebe Ọ nọ;
15 Anu-aru nile gēkubìkọ ume,
Madu gālaghachi kwa n'ájá.
16 Ma ọ buru na i nwere nghọta, nuru nka:
Ṅa nti olu okwum nile.
17 Ọzọ, onye nākpọ ezi ikpé asì, ọ̀ gāchì achi?
Ma-ọbu ì gāma Onye ezi omume di ike ikpe?
18 Àgāsi eze, Gi onye jọb̥uru onwe-gi?
Àgāsi ndi amara aha-ha, Unu ndi-nmebi-iwu?
19 Àgāsi kwa Ya otú a, bú Onye nādigh-ahu ndi-isi iru-ọma,
Nke nādigh-amata kwa ọgaranya kari onye nēnwegh ike?
N'ihi na ọlu nke aka-Ya ka ha nile bu.
20 N'otù ntabi-anya ka ha gānwu, ọbuná n'etiti abali;
Anēme ka ndi ahu me nkpatu, ha nāgabiga kwa,
Anēwezuga kwa onye di ike, nēwegh aka ọ bula.
21 N'ihi na anya-Ya dikwasi uzọ nile nke madu,
Nzọ-ukwu-ya nile ka Ọ nāhu kwa.
22 Ọ digh ọchichiri di, ọ digh kwa onyinyo ọnwu di,
Ebe ndi nālu ajọ ihe gēzo onwe-ha.
23 N'ihi na Ọ digh-atukwasi madu ihe ọzọ,
Ọ bu náni ijekuru Chineke n'ikpé.
24 O nētijisi ndi di ike, ma ngwuputa-ala-ya adigh,
Ọ we neguzo ndi ọzọ n'ọnọdu ha.
25 N'ihi ya Ọ nāmata ọlu nile ha;
Ọ we nēkpù ha iru n'abali, ewe zọpia ha.
26 Dika ndi nēmebi iwu ka O tiworo ha aka
N'ọnọdu ndi nāhu ha anya;
27 N'ihi na ha esiwo n'iso Ya wezuga onwe-ha,
Ha ewegh kwa uche le uzọ-Ya nile anya:
28 Ime ka iti-nkpu nke onye nēnwegh ike biarue Ya aru,
Iti-nkpu nke ndi ewedara n'ala ka Ọ nānu kwa.
29 Mb̥e Ya onwe-ya nēme ka anọ jū, ònye gāma kwa ikpe?

Mb̩e O nēzobe iru-Ya, ònye gēkiri kwa Ya?
Ma ọ bu n'ebe mba nọ, ma-ọbu n'ebe madu nọ, n'otù aka ahu:
30 Ka madu emeruru emeru we ghara ibu eze,
Ka ndi nēsiri ndi ahu ọnyà we ghara idi.
31 N'ihi na ọ̀ di onye ọ bula siworo Chineke,
Eburuwom ahuhu, m'gagh-eme ajọ omume ọzọ:
32 Ihe m'nāhugh, Gi onwe-gi zim ya:
Ọ buru na emewom ajọ omume, m'gagh-eme kwa ya ọzọ?
33 Ọ̀ bu site n'ebe i nọ ka Ọ gākwughachi, nke i nāju ya?
N'ihi na gi onwe-gi gārọputa, ọ bugh mu onwem:
Ma ihe i maworo, kwue ya.
34 Madu ndi nwere obi gāsim,
Ha na nwoke ọ bula mara ihe nke nēgem nti:
35 Job, ọ bugh n'ọmuma-ihe ka o nēkwu,
Okwu-ya nile adigh kwa n'inwe-uche.
36 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na anwa Job rue mb̩e ebigh-ebi,
N'ihi na ọ nāzaghachi dika ajọ madu.
37 N'ihi na ọ nātukwasi njehie n'elu nmehie-ya,
Ọ nāku aka-ya abua n'etiti ayi,
Nēme kwa ka okwu-ya ba uba megide Chineke.

35 1 Elaihu we nāza, si,
2 Ọ̀ bu nka ka i nēchė na ọ bu ikpė-gi?
Ma-ọbu Ì siwo, Ezi omumem kariri nke Chineke?
3 Na i nāsi, Gini ka ọ bara Gi?
Ùrù gini ka ọ baram kari nmehiem?
4 Mu onwem gāzaghachi gi,
Gi na ndi-eyì-gi.
5 Legide elu-igwe anya, hu;
Kiri kwa mbara-igwė nile, nke di elu kari gi.
6 Ọ buru na i mehiewo, gini ka i nēmegide Ya?
Ọ buru kwa na njehie-gi abawo uba, gini ka i nēme Ya?
7 Ọ buru na i bu onye ezi omume, gini ka i nēnye Ya?
Ma-ọbu gini ka Ọ nānara n'aka-gi?
8 Nmebi-iwu-gi gēmetu nwoke dika gi;
Ezi omume-gi gēmetu kwa nwa nke madu.
9 N'ihi iba-uba nke nmeb̩u ka ha nēti nkpu;
Ha nētiku onye gēyere ha aka n'ihi ogwe-aka ndi di ike.
10 Ma ọ digh onye siri, Òle ebe Chineke nọ, bù Onye merem,
Onye nēnye abù ọma n'abali;
11 Onye nēzi ayi ihe kari anu nke uwa,
Ọ nēme kwa ka ayi mara ihe kari anu-ufe nke elu-igwe?
12 N'ebe ahu ka ha nēti nkpu, ma Ọ digh-aza,
N'ihi npako ndi ọjọ.
13 N'ezie Chineke agagh-anu ihe-efu,
Onye puru ime ihe nile agagh-ekiri kwa ya.
14 Otù ọ di, mb̩e i nāsi na i digh-ekiri Ya,
Okwu-ikpe-gi di n'iru Ya, i gēchere kwa Ya.
15 Ma ub̩u a, n'ihi na iwe-Ya eletagh,
Na n'ihi na Ọ ribagh njehie ama nke-uku;
16 N'ihi ya ka Job nāsaghepu ọnu-ya n'efu;
Ọ bugh n'ọmuma-ihe ka Ọ nēme ka okwu-ya nile ba uba.

36 1 Elaihu we nēkwu kwa, si,
2 Cherem nwa mb̩e ntà, m'gēkwuputa-kwa-ra gi;
N'ihi na okwu ọzọ di ikwuru Chineke.
3 M'gēsi n'ebe di anya bute ọmuma-ihem,
Ọ bu kwa Onye kpurum ka m'gēnye ezi omume.
4 N'ihi na n'ezie ọ bugh okwu-ugha ka okwum nile bu:
Onye zuru okė n'ọmuma-ihe nọyere gi.
5 Le, Chineke di ike, Ọ digh-aju kwa onye ọ bula:
Ọ di ike n'ike nke obi.
6 Ọ digh-edebe ndu nke onye nēmebi iwu:
Ma Ọ nēnye ndi ewedara n'ala ezi ikpė.
7 Ọ digh-esepu anya-Ya n'aru onye ezi omume:

Ma ọbuná n'ebe ndi-eze nọ n'ocheeze
Ka Ọ nēme ka ha nọkwasi rue mḅe ebigh-ebi, ha we di elu.
8 Ma ọ buru na ejide ha n'udọ̀ nke nweda-n'ala,
Dika ndi ekeworo aḅu nime nkpọrọukwu;
9 Ọ we nēgosi ha ọlu-ha,
Na njehie nile ha, na ha nēme onweha ndi di ike megide Ya.
10 O nēkpughe kwa nti-ha idọ ha aka na nti,
Ọ si ha si n'ajọ ihe laghachi.
11 Ọ buru na ha anu, we fè Ya òfùfè,
Ha gēme ka ubọchi nile ha gwusia n'ọdi-nma,
Me kwa ka arọ nile ha gwusia n'iheutọ.
12 Ma ọ buru na ha adigh-anu, ha gāla n'iyì site n'ihe-agha,
Kubìe ume nēnwegh ọmuma-ihe.
13 Ma ndi emeruru obi-ha emeru nēdo iwe n'obi:
Ha adigh-etiku Chineke mḅe Ọ keworo ha aḅu.
14 Nkpuru-obi-ha nānwu na nwata,
Ndu-ha nāla kwa n'iyi n'etiti ndi edoro nsọ ikwa iko.
15 Ọ nādọputa onye ewedara n'ala na nweda-n'ala-ya.
O nēkpughe kwa nti-ha nime nmeḅu.
16 Ọbuná otú a ka Ọ ràraworo gi isi n'ọnu nkpaḅu
Ba n'ebe sara mbara, nke ebe di nkpa nādigh n'okpuru ya;
Ndọba ihe-oriri nke table-gi gējuputa kwa n'abuba.
17 Ma i juputawo n'okwu-ikpé nke onye nēmebi iwu:
Okwu-ikpé na ezi ikpé nējide gi.
18 N'ihi na lezie anya ka ọnuma ghara irafu gi site n'otiti-ihe;
Ekwe-kwa-la ka iba-uba nke ihenḅaputa wezuga gi.
19 Ò gēdo àkù-gi n'usoro ka i ghara inọ na nkpà?
Ma-ọbu ume nile nke ike-gi?
20 Ekusila ume ike ibiaru abali,
Bú mḅe ndi di iche iche nārigo n'ọnọdu-ha.
21 Lezie anya, echela ajọ ihe iru:
N'ihi na nka ka i rọputaworo kari nweda-n'ala.
22 Le, Chineke nēme Onwe-ya ka Ọ nọ n'elu n'ike-Ya:
Ònye bu onye-ozizí dika Ya?
23 Ònye wereworo uzọ-Ya leta Ya?
Ma-ọbu ònye siworo, I mewo ajọ omume?
24 Cheta ka i me ọlu-Ya ka ọ di uku,
Bú nke madu bùworo abù bayere ya.
25 Madu nile elewo ya anya;
Madu nēlegide ya site n'ebe di anya.
26 Le, Chineke di uku, ayi amagh kwa Ya;
Ọnu-ọgugu arọ-Ya enwegh kwa ngwuputa.
27 N'ihi na Ọ nēsepu nkpuru miri,
Nke nāghọ miri-ozuzo diri alulu-Ya:
28 Nke mbara-ígwé nāwuda, nātasa madu n'uba.
29 Ọzọ, ọ̀ di onye nāghọta nḅasa igweoji,
Nbiḅọ nke ulo-ntu-Ya?
30 Le, Ọ ḅasawo ìhè-Ya n'elu ya;
Ebe dikarisiri omimi nke oké osimiri ka O kpuchiwo-kwa-ra.
31 N'ihi na ndia ka O ji nēkpe ndi nile di iche iche ikpe;
Ọ nēnye ihe-oriri n'uba.
32 O jiwo ìhè kpuchi ọbu-aka-Ya abua;
We nye ya iwu imegide onye nēmegide Ya.
33 Nkpọtu-ya nēgosi ihe bayere Ya,
Gosi kwa anu-ulo ihe bayere Onye nārigo.

37 1 Ọzọ, obim nāma jijiji bayere nka,
Ọ nēme kwa nkpatu pua n'ọnọdu-ya.
2 Genu nti nke-ọma n'ime-nkpatu nke olu-Ya,
Na ntamu nke nēsi n'ọnu-Ya puta.
3 N'okpuru elu-igwe nile ka O nēzisa ya,
Ìhè-ya dikwasi kwa akuku nile nke uwa.
4 Mḅe ọ gasiri olu nāḅọ uja;
Ọ nēwere olu nbili-elu-Ya ma éḅèelu-igwe:
Ọ digh-eḅochi ha mḅe anānu olu-Ya.
5 Chineke nēji olu-Ya ma éḅè-eluigwe n'uzọ di ebube;
Ọ nēme ihe uku, ma ayi amagh ha.
6 N'ihi na Ọ nāsi snow,
Na oké miri-ozuzo,
Na oké miri-ozuzo nke miri-ozuzo-Ya di ike, Di n'ala.

7 Ọ nākachi aka madu ọ bula akàra;
Ka madu nile Ọ mere we mara ya.
8 Anu-ọhia we nābà n'ọ̀tè-ya,
Ọ nānọdu kwa n'ebe-obibi-ya.
9 N'ime-ulo Ndida ka okė ifufe nēsi bia:
Ọ bu kwa n'Ugwu ka oyi nēsi bia.
10 Anēsi n'iku-ume Chineke nye ice:
Anēme kwa obosara miri ka ọ di warara.
11 Ọzọ, O nēji miri-ozuzo boḅu okė igwe-oji;
Ọ nāḅasa igwe-oji nke ihè-Ya:
12 Anēchighari kwa nke ahu buruburu site n'ọkpukpe-Ya,
Ka ha we me ihe ọ bula nke Ọ nēnye ha n'iwu
N'elu-uwa dum madu bi:
13 Ma ọ bu n'ihi nkpa-n'aka, ma-ọbu n'ihi uwa-Ya,
Ma-ọbu n'ihi ebere, ka Ọ nēme ka ọ biarue.
14 Na nti na nka, Job:
Guzo, ghọta okė ọlu nile nke Chineke.
15 Ì mara otù Chineke nēnye ha iwu,
Nēme kwa ka ihè igwe-oji-Ya mua?
16 Ì mara otù okė igwe-oji ji kwuru efekefe,
Okė ọlu nke Onye zuru okė n'ọmuma-ihe?
17 Gi onye uwe-gi nēkpo ọku,
Mḅe Ọ nēme ka uwa di jū site n'ifufe Ndida.
18 Ì gēso Ya me ka mbara-igwė nile sa mbara,
Nke di ike dika enyo awuru awu?
19 Me ka ayi mara ihe ayi gāsi Ya;
Ayi adigh-edo okwu-ayi n'usoro n'ihi ọchichiri.
20 Àgākọrọ Ya na m'gēkwu okwu?
Ma-ọbu ọ̀ di madu ọ bula siri ka eloda ya?
21 Ma uḅu a madu ahugh ihè nke nēḅupu na mbara-igwė:
Ifufe we gabiga, me ka ha di ọcha.
22 N'Ugwu ka ọla-edo, bú ọmùmù-ihè, nēsi bia:
Chineke ka ebube di egwu nādikwasi.
23 Onye puru ime ihe nile, ayi achọputagh Ya; Ọ di uku n'ike:
N'ikpė na iba-uba nke ezi omume Ọ digh-eweda n'ala.
24 N'ihi ya madu nātu egwu Ya:
Ọ digh-ahu ndi nile obi-ha mara ihe.

38 1 Jehova we si n'okė ifufe za Job, si,
2 Ònye bu onye a nke nēme ka ndumọdu ḅa ọchichiri
Site n'okwu ọmuma-ihe nādigh?
3 Biko, ke ihe-ọkikė n'ùkwù-gi dika onye di ike;
M'gāju kwa gi, gi me kwa ka M'mara.
4 Òle ebe i nọ mḅe M'tọrọ ntọ-ala uwa?
Gosim, ma ọ buru na i mara nghọta.
5 Ònye doro ọtùtù-ya nile, ma asi na i mara?
Ma-ọbu ònye setiri eriri-ọtùtù n'elu ya?
6 N'èlu gini ka emere ka ukwu-ya nile bamie?
Ma-ọbu ònye tọḅọrọ nkume nkuku-ya,
7 Mḅe kpakpando ututu nētikọ nkpu ọñù,
Umu Chineke nile we tisie nkpu ọñù ike?
8 Ma-ọbu ònye ji ibo-ọnu-uzọ mechibido okė osimiri,
Mḅe ọ waputara dika agāsi na o nēsi n'àkpà-nwa puta;
9 Mḅe M'doro igwe-oji ka ọ buru uwe-ya,
Na okė ọchichiri ka ọ buru àkwà-ọkikė-ya,
10 M'we kpawara ya òkèm,
Tiye ihe-ntuchi na ibo-ọnu-uzọ,
11 Si, Rue ebe a ka i gābia, ma i gaghagabiga ya;
N'ebe a ka agākwusi kwa npako nke ebili-miri-gi nile?
12 Site na nmalite ubọchi-gi ọ̀ di mḅe i nyere ututu iwu,
Me chi-ọbubọ ka ọ mara ọnọdu-ya;
13 Ka ọ we jide akuku nile nke uwa aka,
Ewe si nime ya rurupu ndi nēmebi iwu?
14 Ọ nāḅanwe onwe-ya dika urọ akàrà;
Ha nēguzo kwa onwe-ha dika uwe:
15 Anēḅochi kwa ihè-ha n'ebe ndi nēmebi iwu nọ,
Anānyaji kwa ogwe-aka di elu.
16 Ì bàwo n'ebe-nsuputa nile nke okė osimiri?
Ma-ọbu i jeghariwo n'ebe michasiri emi nke oḅu-miri?
17 Èkpugheworo gi ọnu-uzọ-ama nile nke ọnwu?

Ma-ọbu i nāhu ọnu-uzọ-ama nke onyinyo ọnwu?
18 Ị ghọtawo rue obosara uwa?
Gosim, ma ọ buru na i mazuwo ya.
19 Òle ebe ọ di, bù uzọ ebe-obibi ihè?
Ọchichiri kwa, òle ebe ọ di, bù ọnọdu-ya;
20 Nke i gēwere ya je n'òkè-ala-ya,
Nke i gāghọta kwa uzọ nile nke ulo-ya?
21 I mawo, n'ihi na mḅe ahu ka anāmu gi,
Ọnu-ọgugu ubọchi-gi ri-kwa-ra nne!
22 Ị bàwo n'ulo-nkwakọba nile nke snow,
Ma-ọbu i nāhu ulo-nkwakọba nile nke àkù-miri-igwe,
23 Nke M'ḅochiworo nye mḅe nkpà,
Nye ubọchi ọ̀gù na agha?
24 Òle ebe ọ di, bù uzọ ebe anēkesa ihè,
Ebe anāḅasa ifufe ọwuwa-anyanwu n'elu uwa?
25 Ònye waworo uzọ-miri nye iju-miri,
Ma-ọbu uzọ nye àmùmà nke èḅè-elu-igwe;
26 Ime ka miri zokwasi ala ebe ọ digh onye ọ bula bi;
Bù ọzara madu nēbigh nime ya;
27 Ime ka afọ ju nkpọnkpọ-ebe nke tọḅọrọ n'efu;
Na ime ka o pue, bù npuputa ọhu nke ahihia ndu?
28 Miri-ozuzo, ọ̀ nwere nna?
Ma-ọbu ònye muworo nkpuru igirigi?
29 N'àfọ onye ka ice nēsi puta?
Hoar-frost nke elu-igwe kwa, ònye muworo ya?
30 N'ihe dika nkume ka miri nēzobe onwe-ha,
Iru oḅu-miri nāraru kwa araru.
31 Ị nēkekọta iru-utọ Pleiades,
Ma-ọbu tọsa ihe-ọdudọ nile nke Orion?
32 Ị nēme ka Mazzaroth puta na mḅe-ya?
Ma-ọbu i nēdu Bear na umu-ya?
33 Ị mawo ukpuru nile nke elu-igwe?
Ma-ọbu i nēdo ndozi-okwu-ya n'uwa?
34 Ị nēweli olu-gi elu rue igwe-oji,
Ka njubiga miri we kpuchie gi?
35 Ị nēzipu àmùmà, ka ha we je,
Si kwa gi, Le ayi?
36 Ònye tiyeworo amam-ihe n'akuku di nime?
Ma-ọbu ònye nyeworo akọ-na-uche nghọta?
37 Ònye nāgu mbara-igwè ọnu site n'amam-ihe?
Ma-ọbu ònye nātọḅọ karama-akpukpọ nile nke elu-igwe iḅapu miri-ha,
38 Mḅe àjà nāghọ urọ,
Mḅe ọkpurukpu-àjà nile nārapara n'aru onwe-ha?
39 Ị nāchuru nne-ọdum anu-ndọḅu?
Ma-ọbu i nēme ka afọ-iri-nri umu-ọdum ju,
40 Mḅe ha nāmakpu n'ebe-obibi-ha,
Nọdu kwa n'okwu-ọhia iche anu?
41 Ònye nēdoziri ugolo-ọma ihe-oriri-ya,
Mḅe umu-ya nētiku Chineke,
Nāwaghari nēnwegh ihe-oriri?

39 1 Ị mawo mḅe ewu-ọhia nke nkume di elu ji amu nwa?
Ị nāriba ama mḅe nne-ele nāmuputa nwa?
2 Ị nāgu ọnwa ha nọzuru n'imu nwa ọnu?
Ma-ọbu i mawo mḅe ha ji amu nwa?
3 Ha nēruru ala, muputa umu-ha,
Tuzuga ihe-nḅu-ha.
4 Aru nāma umu-ha nma, ha nētolite n'ọhia;
Ha nāpu, ha adigh-alaghachikute kwa ha.
5 Ònye zipuworo inyinya-iḅu-ọhia ka ọ nwere onwe-ya?
Ma-ọbu ònye tọpuworo aḅu inyinya-iḅu-ọhia?
6 Nke M'meworo ala ihe nādigh ka ọ buru ulo-ya,
Me kwa ala bu nnù nnù ka ọ buru ebe-obibi-ya.
7 Ọ nāchì ùzù obodo ọchi,
Ọ digh-anu nbiḅọ nke onye nāchi madu n'ihe-ike.
8 Ebe-nleputa nke ugwu bu ebe ọ nāzù onwe-ya,
Akwukwọ ndu ọ bula ka ọ nāchọ.
9 Àtu gēkwe ibu orù-gi?
Ma-ọbu ọ̀ gānọ ọnọdu-abali n'akuku ebe i nāzù anu-ulo-gi?
10 Ị gēji udọ̀-ya libe atu n'ihe-ọlu n'ọ̀ḅà ala-ubi?
Ma-ọbu ọ̀ gēso gi me ndagwurugwu ka ha di lari?

11 Ì gātukwasi ya obi n'ihi na ike-ya riri nne?
Ma-ọbu ì gārapuru ya ndọbu i nādọbu onwe-gi n'ọlu?
12 Ì gēkwere na ya, na o gēbulata nkpuru-ọghigha-gi,
Chikọta ọka nke ebe-nzọcha-ọka-gi?
13 Nkù nke enyi-nnunu nāṅuri ọṅu;
Ma nkù-ya na ábúbà-ya, hà di ebere?
14 N'ihi na ọ nārapu àkwá-ya n'ala,
Nēme ka ha kpo ọku n'elu ájá,
15 Ọ we chezọ na ukwu gāzọpia ha,
Ma-ọbu na anu-ọhia gāzọkwasi ha ukwu.
16 Ọ mewo umu-ya ihe-ike, dika agāsi na ha abugh ihe ọ nwere:
Ọ bu n'efu ka ndọbu ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu bu, ma ọ tugh egwu;
17 N'ihi na Chineke emewo ya ka ọ chezọ amam-ihe,
Ọ kègh kwa ya òkè nime nghọta.
18 Na mbe o ji seti onwe-ya n'elu iba ọsọ,
Ọ nāchì inyinya, nāchì kwa onye o nēbu, ọchì.
19 Ì nēnye inyinya idi-ike-ya?
Ì nēyikwasi olu-ya ọzà nēme nkpatu?
20 Ì nēme ya ka ọ kwua ǹtù dika igurube?
Ebube nke imapu-imi-ya di oké ujọ.
21 Ọ nābọ ukwu na ndagwurugwu, obi nātọ kwa ya utọ n'ike-ya:
Ọ nāpu izute ihe-agha.
22 Ọ nāchì oké egwu ọchì, ma ọ digh-atu ujọ;
Ọ digh-esi kwa n'iru mma-agha chighari azu.
23 Àkpà-àkú nēkwu wọghiri wọghiri n'elu ya,
Ya na ọbubu-àmùmà nke ube, na arua.
24 Nime nmali-elu-ya na ime-nkpatu-ya o nēloda ala;
Ọ digh-ekwe kwa na ọ bu olu opi-ike.
25 Mbe ọ bula opì-ike ji adà udà ọ si, Ehe!
Ọ bu kwa site n'ebe di anya ka ọ nānu ísì agha,
Na ébè-elu-igwe, bú nbibọ ndi-ọchi-agha, na iti-nkpu.
26 Ọ bu site na nghọta-gi ka ebé nēfego n'elu,
Basa kwa nkù-ya n'ebe Ndida di?
27 Ọ bu n'okwu-ọnu-gi ka ugo nēfeli elu,
Ma-ọbu me akwu-ya ka ọ di elu?
28 N'elu nkume di elu ka o nēbi, nọ kwa ọnọdu-abali,
N'elu ọnu nkume di elu na ebe ewusiri ike.
29 Site n'ebe ahu ka o nyoputaworo ihe-oriri;
Anya-ya abua nēsi n'ebe di anya legide ya.
30 Umu-ya nāmicha kwa ọbara:
Ọzọ, ebe ndi ebụru ebụ di, n'ebe ahu ka ọ nọ.

40 1 Jehova we za Job, si,
2 Onye nādọ aka na nti, ọ̀ nāluso Onye puru ime ihe nile ọ̀gù?
Onye nābara Chineke nba, ya za ya.

3 Job we za Jehova, si,
4 Le, abum onye eleliworo; gini ka m'gāzaghachi Gi?
Atukwasiwom akam n'ọnum.
5 Otù ubọ̀ ka m'kwuworo okwu, m'gagh-aza kwa;
E, ubọ̀ abua, ma m'gagh-aza kwa ọzọ.

6 Jehova we si n'oké ifufe za Job, si,
7 Biko, ke ihe-ọkiké n'úkwù-gi dika onye di ike:
M'gāju gi, gi me kwa ka M'mara.
8 Ì nēmebi kwa ikpém?
I nāmam ikpe, ka i we buru onye ezi omume?
9 Ma-ọbu ọ̀ bu ogwe-aka dika Chineke ka i nwere?
Ọ̀ bu kwa olu dika Ya ka i gēji ma dika ébè-elu-igwe?
10 Biko, were nbili-elu na idi-elu chọ onwe-gi nma;
Were kwa ebube na ima-nma yikwasi onwe-gi.
11 Wusa nrubiga-ókè nke iwe-gi:
Hu kwa onye-npako ọ bula, me ka ọ di ala.
12 Hu onye-npako ọ bula, me ka o ruru ala;
Zọpia kwa ndi nēmebi iwu n'ọnọdu-ha.
13 Zobekọ ha n'ájá;
Kechie iru-ha n'ebe zoro ezo.
14 Emesia Mu onwem gēkele kwa gi,
Si na aka-nri-gi nāzọputa gi.

15 Biko, le otobo, nke M'kèworo gi na ya;
Ọ nāta ahihia dika ehi.
16 Biko, le, ike-ya di n'ùkwù-ya,
Ume-ya di kwa n'akwara nile nke afọ-ya.
17 Ọ nārọgọba ọdùdù-ya dika osisi cedar:
Akpakọwo akwara utaku-ukwu-ya.
18 Ọkpukpu-ya nile di ka ogidi ọla nwere umi;
Ọgiriga-ya di ka nkpọrọ igwè.
19 Ya onwe-ya bu nmalite uzọ nile nke Chineke:
Onye meworo ya nēweta mma-agha-ya nso.
20 N'ezie ihe-ọmume ka ugwu nēbutere ya;
Bú ebe anu-ọhia nile nēgwuli egwù.
21 N'okpuru osisi lotus ka o nēdina,
N'ebe nzuzo nke amì, na apiti.
22 Osisi lotus nēji ǹdò-ha ḅochie ya;
Osisi willow nke miri-iyi di ya buruburu.
23 Le, osimiri nērùsi ike, ọ digh-ama jijiji:
Ọ nātukwasi obi, mḅe Jọdan nāwaputa rue ọnu-ya.
24 Ànējide ya mḅe ọ nēle anya?
Ma-ọbu ànēwere ọnyà mapue imi-ya?

41 1 Ì gēji nkò-azù dọrọ okė agu-iyi?
Ma-ọbu ì gēji udọ̀ biada ire-ya?
2 Ì gētiye udọ̀-ami n'imi-ya?
Ma-ọbu ì gēji ngu igwè dupue àḅà-ya?
3 Ọ̀ gāriọ gi ọtutu aririọ-amara?
Ma-ọbu ọ̀ gāgwa gi okwu di nrò?
4 Ọ̀ gēso gi ḅa ndu?
Ì gēwere ya ka ọ buru orù rue mḅe ebigh-ebi?
5 Ì gēji ya gwu egwú dika nnunu?
Ma-ọbu ì gēke ya aḅu nye umu-aḅọghọ-gi?
6 Òtù ndi-azù, hà gēji ya zu ahia?
Hà gēkè ya n'etiti ndi-ahia?
7 Ì gēji igwè ebiri nkò maju akpukpọ-aru-ya?
Ma-ọbu ì gēji ube-azù maju isi-ya?
8 Tukwasi ya ọbu-aka-gi;
Cheta agha, eme-kwa-la ya ọzọ.
9 Le, nchere-ya bu ihe-ugha:
Àdigh-atuda madu ọbunà n'ile ya anya?
10 Ọ digh onye di irè nke ikpọte ya:
Ònye kwa bu onye ahu nke gēguzo onwe-ya n'irum?
11 Ònye buru uzọ nyem, nke M'gākwughachi?
Ihe ọ bula nke di n'okpuru elu-igwe nile, nkem ka ọ bu.
12 M'gagh-aḅa nkiti bayere ihe nile di ya n'aru,
Ma-ọbu okwu nke idi-ike-ya, ma-ọbu ima-nma nke odudo-n'usoro-ya.
13 Ònye kpugheworo iru uwe-ya?
Ònye gābà n'aḅa-ya apiajiri okpùkpù abua?
14 Ònye gēmeghe uzọ nke iru-ya?
Ezė-ya di okė ujọ buruburu.
15 Usoro nke ọta azu-ya bu npako-ya,
Ha bu ihe emechiri emechi dika agāsi na eji ihe-akàrà siri ike mechi ya.
16 Dika otù si nọ ibe-ya nso,
Ifufe adigh-abà n'etiti ha.
17 Anēme ka otù rapara n'aru nwa-nne-ya;
Ha nējisi onwe-ha ike, agagh-ekesa kwa ha.
18 Ize-uzere-ya nēme ka ìhè nēḅupu,
Anya-ya abua di ka mbubere-anya nke chi-ọbubọ.
19 N'ọnu-ya ka ọku-ọwa nāputa,
Icheke-ọku nēwepuga kwa onwe-ha.
20 N'oghere-imi-ya abua ka anwuru-ọku nāputa,
Dika nke ite anāfunwu ọku na amì nēre ere.
21 Iku-ume-ya nāmuye icheku,
Ire-ọku nēsi kwa n'ọnu-ya puta.
22 N'olu-ya ka ike nwere ọnọdu-ya,
Ọ bu kwa n'iru ya ka obi-ilọ-miri nēte egwù.
23 Ibewa urù anu-aru-ya rapara n'aru onwe-ha:
O siri ike n'aru ya; agagh-emeghari ya.
24 Obi-ya siri ike dika nkume;
O si-kwa-ra ike dika nne-nkume-igwe-nri.
25 Mḅe o nēbuli onwe-ya ndi di ike nātu ujọ:
Site n'imebi-obi ha nēsihie uzọ.
26 Ọ buru na madu ewere mma-agha biakwasi ya, mma-agha ahu adigh-eguzosi ike;
Ya na ube, na àkù, na uwe-agha.

27 Ọ nāgu ígwè n'okporo-ọka,
Nāgu kwa ọla n'osisi rere ure.
28 Àkú adigh-eme ka ọ ḅalaga:
Nkume èḅè aḅanweworo ya ahihia-ọka.
29 Anāgu ndele n'ahihia-ọka:
Ọ nāchi kwa nkpọtu arua ọchì.
30 Okpuru-ya di ka ejùjù di nkọ:
Ọ nāḅasa dika ọ bu ihe isucha ọka n'elu apiti.
31 Ọ nēme miri di omimi ka ọ ḅọ dika ite:
Ọ nēme oké osimiri ka ọ di ka manu-otite nēsi ísì utọ.
32 Ọ nēme uzọ ka o nēnwuso ya;
Madu gēchè na oḅu-miri nwere isi-awọ.
33 Ọ digh nke di ka ya n'elu ájá uwa,
Nke emeworo nēnwegh ujọ.
34 Ihe nile nke di elu ka ọ nāhu:
Ya onwe-ya bu eze anu-ọhia nile di nganga.

42 1 Job we za Jehova, si,
2 Amawom na I puru ime ihe nile,
Amawokwam na adigh-eḅochi nzube ọ bula nke sitere na Gi.
3 Ònye bu onye a nke nēzobe ndum-ọdu n'enwegh ọmuma-ihe?
N'ihi ya ka m'gosiworo ihe nke m'nādigh-aghọta,
Ihe dikaririm ebube, nke m'nādigh-amata.
4 Biko, nuru, mu onwem gēkwu kwa;
M'gāju Gi, Gi me kwa ka m'mara.
5 Site n'ọnunu nti ka m'nuru Gi;
Ma uḅu a anyam ahuwo Gi.
6 N'ihi nka ka m'nāju onwem aju, we chègharia
N'elu ájá na ntu.

7 O rue, mḅe Jehova gwasiri Job
okwu ndia, na Jehova siri Elifaz, bú
onye Timan, Iwem di ọku megide gi,
megide kwa ndi-eyi-gi abua: n'ihi na
unu ekwugh ihe ziri ezi bayerem, dika
orùm, bú Job, kwuworo. 8 Ma uḅu a,
chirinu n'onwe-unu oke-ehi asa na
ebulu asa, jekuru orùm, bú Job, surere
onwe-unu àjà-nsure-ọku; Job, bú orùm,
gēkpe kwa ekpere bayere unu; n'ihi na
n'ezie ọ bu ya ka M'gāhu iru-ọma, ka
M'ghara imeso unu dika nzuzu-unu si
di; n'ihi na unu ekwugh ihe ziri ezi
bayerem, dika orùm, bú Job, kwuru.
9 Elifaz, bú onye Timan, na Bildad, bú
onye Shua, na Zofa, bú onye Neama,
we je, me dika Jehova gwara ha: Jehova
we hu Job iru-ọma. 10 Jehova me-
kwa-ra ka ndọta-n'agha Job lata, mḅe
ọ kpere ekpere bayere ndi-eyi-ya:
Jehova we tukwasi n'ihe nile Job nwere
okpùkpù abua. 11 Umu-nne-ya
ndikom nile, na umu-nne-ya ndinyom
nile, na ndi nile mara ya na mḅe gara
aga, we biakute ya, so ya rie nri n'ulo-
ya: ha we gosi ya ebere ha ji n'aru ya,
kasi kwa ya obi bayere ihe ọjọ ahu nile
nke Jehova mere ka ọ biakwasi ya: ha
we nye ya, nwoke ọ bula otù iberibe ego,
na nwoke ọ bula otù nḅa-aka ọla-edo.
12 Ọzọ, Jehova gọziri ikpe-azu Job
kari nmalite-ya, ọ we nwe orú nnù ewu
na aturu na nnù iri-na-ise, na nnù
camel iri-na-ise, na nnù ehi ise ejìkọrọ
abua abua, na nnù nne-inyinya-ibu abua
na ọgu iri. 13 Ọ nwe-kwa-ra umu-
ndikom asa na umu-ndinyom atọ.
14 Ọ we kpọ aha nwayi mbu, Jemaima;
na aha nwayi nke-abua, Kezaia; na aha
nwayi nke-atọ, Keren-hapuk. 15 Ma
ahugh ndinyom mara nma dika umu-
ndinyom Job n'ala ahu nile: nna-ha we
nye ha ihe-nketa n'etiti umu-nne-ha
ndikom. 16 Job we di ndu mḅe ihe a
gasiri ọgu arọ asa, ọ we hu umu-ya, na
umu umu-ya, bú ọḅọ anọ. 17 Job we
nwua, buru agadi, ubọchi ndu-ya ju-
kwa-ra ya afọ.

ABÙ ỌMA

AKWUKWỌ MBU

1 1 Onye ihe nāgara nke-ọma ka madu
ahu bu nke nējegh ije na ndum-
ọdu ndi nēmebi iwu,
Nke nēguzogh kwa n'uzọ ndi-
nmehie,
Nke nānọgh kwa n'ọnọdu ndi nākwa
emò.
2 Kama n'iwu Jehova ka ihe-utọ-ya
di;
Ọ bu kwa n'iwu-Ya ka ọ nātughari
uche ehihie na abali.
3 Ọ gādi kwa ka osisi akuworo n'akuku
iyi juputara na miri,
Nke nāmi nkpuru-ya na mḅe-ya,
Ọzọ, akwukwọ-ya adigh-akpọnwu;
Ihe ọ bula kwa nke ọ nēme, ọ nēme
ka ọ ga nke-ọma.
4 Ọ bugh otú a ka ndi nēmebi iwu di;
Kama ha di ka iḅoḅo-ọka nke ifufe
nēfesa.
5 N'ihi nka ndi nēmebi iwu agagh-
eguzosi ike n'ikpé,
Ndi-nmehie agagh-eguzosi kwa ike
na nzukọ ndi ezi omume.
6 N'ihi na Jehova mara uzọ ndi ezi
omume:
Ma uzọ ndi nēmebi iwu gāla n'iyì.

2 1 N'ìhi gini ka mba nile meworo oké
nkpọtu?
N'ihi gini ka ndi nile di n'uwa
nātughari ihe-efu uche?
2 Ndi-eze nke uwa nēguzo onwe-ha,
Ndi-isi nāḅakọta kwa ìzù,
Imegide Jehova, na imegide onye-Ya
etere manu, si,
3 Ka ayi tijie aḅu nile ha,
Tufue udọ̀ nile ha n'aru ayi.

4 Onye nānọdu n'elu-igwe nāchì ọchì:
Onye-nwe-ayi nākwa ha emò.
5 Mḅe ahu Ọ gāgwa ha okwu n'iwe-
Ya,
Ọ bu kwa n'iwe-Ya di ọku ka Ọ gēme
ka ha ma jijiji:
6 Ma Mu onwem emewo ka ezem
guzosie ike
N'elu Zaion, bú ugwu nsọm.

7 M'gākọ akukọ bayere ukpuru:
Jehova sirim, Ọkparam ka gi onwe-gi
bu;
Mu onwem amuwo gi ta.
8 Riọm, na agamenye gi mba nile ka ha
buru ihe-nketa-gi,
Na nsọtu uwa ka ha buru ihe-
onwunwe-gi.
9 I gēji nkpa-n'aka ígwè tijisi ha;
Dika ihe ọkpu-ite kpuru ka
agātupia ha.

10 Ma uḅu a, ndi-eze, nwenu uche:
Ka adọ unu aka na nti, ndi-ikpe nke
uwa.
11 Werenu egwu fè Jehova òfùfè,
Were-kwa-nu ọma-jijiji tegharia
egwú ọǹù.
12 Sutunu onye arọputaworo ọnu, ka ọ
ghara iwe iwe, unu we la n'iyì
n'uzọ,
N'ihi na iwe-ya gēre ọku na mḅe
ntà.
Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ha bu, bú
ndi nile nāḅabà nime ya.

3 Abù Ọma Devid, mḅe o siri n'iru
Absalom nwa-ya ḅalaga.
1 Jehova, le otú ndi nākpaḅum bara
uba!
Ọtutu madu nēbili imegidem.
2 Ọtutu madu nēkwu okwu bayere
nkpuru-obim, si,
Ọ digh nzọputa diri ya nime
Chineke. [Selah
3 Ma Gi onwe-gi, Jehova, bu ọta
buruburum,
Na nsọpurum, na onye nēbuli isim
elu.
4 Ejim olum kpọkue Jehova,
Ọ we zam site n'ugwu nsọ Ya. [Selah
5 Mu onwem dinara ala, raru ura;
Etetaram; n'ihi na Jehova
nākwagidem.
6 M'gagh-atu egwu ìgwè ndi nkem
anāpugh iguta aguta,
Ndi doworo onwe-ha imegidem
buruburu.

7 Bilie, Jehova; zọputam, Chinekem:
N'ihi na I tiwo ndi-irom nile ihe na ǹtì;
I tipiawo ezė ndi nēmebi iwu.
8 Jehova nwe nzọputa:
Ka ngọzi-Gi dikwasi ndi-Gi. [Selah

4 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'ubọ-akwara. Abù Qma Devid.

1 Mḅe m'kpọrọ, Gi zam, Chineke nke ezi omumem;
I nyewom ebe sara mbara mḅe m'nọ na nkpà:
Merem amara, nuru ekperem.
2 Umu madu, rùe ole nịḅe ka nsọpurum gāghọ itiye n'ọnọdu-ihere?
Unu nāhu ihe-efu n'anya, nāchọ okwu-ugha. [Selah
3 Mamaranu na Jehova ekewaputaworo Onwe-ya onye-ebere:
Jehova nānu mḅe m'kpọkuru Ya.
4 Manu jijiji, emehie-kwa-la:
Sinu otú a n'obi-unu n'elu ihe-ndina-unu, we dere du. [Selah
5 Chuanu aja ezi omume,
Tukwasi-kwa-nu obi na Jehova.
6 Qtutu madu nāsi, Ònye gēme ka ayi hu ọdi-nma?
Jehova, bulie ìhè iru-Gi ka ọ mukwasi ayi.
7 I tiyewo ọṅù n'obim,
Kari nke ha nwere na mḅe ọka-ha na manya-vine ọhu ha ji aba uba.
8 N'udo ka m'gēji otù mḅe ahu dina ala, raru ura:
N'ihi na Gi onwe-gi, Jehova, nání Gi, nēme ka m'biri na ntukwasi-obi.

5 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; nke agābù n'iḅu ọjà. Abù Qma Devid.

1 Ge nti n'okwu-ọnum, Jehova,
Ghọta ntughari-uchem.
2 Na nti n'olu ntiku m'nētiku Gi, Ezem, na Chinekem:
N'ihi na ọ bu Gi ka m'nēkpere.
3 Jehova, n'ututu ka I gānu olum;
N'ututu ka m'gēdoro Gi ekperem n'usoro, che kwa nche.
4 N'ihi na ọ bugh Chineke nke nmebi-iwu nātọ utọ ka I bu:
Ihe ọjọ agagh-anọ dika ọbìa n'ebe I nọ.
5 Ndi nānya isi agagh-eguzo onwe-ha n'anya-Gi:
I kpọrọ ndi nile nālu ajọ ihe asì.
6 I gēme ka ndi nile nēkwu okwu-ugha la n'iyì:
Madu nke bu onye-ọbara na onye-aghughọ, Jehova nākpọ ya onye-árú.
7 Ma mu onwem, n'uba nke ebere-Gi ka m'gābà n'ulo-Gi:
M'gākpọ isi ala n'ebe ulo uku nsọ Gi di n'egwu-Gi.
8 Jehova, dubem n'ezi omume-Gi n'ihi ndi nēchem anwu;
Me ka uzọ-Gi zie ezi n'irum.
9 N'ihi na ọ digh ihe nke nēguzosi ike di n'ọnu-ya;
Ime-ha bu ila-n'iyì nile:
Ìlì ghere oghe ka akpiri-ha bu;
Ha nēkwu okwu ire-utọ.
10 Ma ha ikpe, Chineke;
Ka ha da ada site na ndum-ọdu nile ha:
N'uba nke njehie nile ha nupu ha;
N'ihi na ha anupuwo isi imegide Gi.
11 Ma ka ndi nile ndi nābabà nime Gi ṅuria,
Ka ha tie nkpu ọṅù rue mḅe ebighebi, n'ihi na I nēkpuchi ha ǹdò:
Qzọ, ka obi nke ndi nāhu aha-Gi n'anya tọ ha utọ nime Gi.
12 N'ihi na Gi onwe-gi nāgọzi onye ezi omume;
Jehova, I ji otù ihe-ya si atọ Gi utọ ḅa ya buruburu dika ọta uku.

6 Abù Qma nke diri Onye-isi Abù; n'ubọ-akwara, n'elu Octave. Abù Qma Devid.

1 Jehova, Abalaram nba n'iwe-Gi,
Adọ-kwa-lam aka na nti n'ọnuma-Gi.
2 Merem amara, Jehova; n'ihi na onye taworo aru ka m'bu:
Mem ka m'diri ndu, Jehova; n'ihi na ọkpukpum nile nāma jijiji.
3 Nkpuru-obim nāma kwa jijiji nke-uku:
Ma Gi onwe-gi, Jehova, rùe ole mḅe?
4 Lata, Jehova, dọputa nkpuru-obim:
Zọputam n'ihi ebere-Gi.
5 N'ihi na ọ digh ncheta-Gi di n'ọnwu:
Nime ala-mọ ònye gēkele Gi?
6 Adọḅuwom onwem n'ọlu n'ize-umem;

Kwa-abali ka m'nēme ka ihe-
ndinam se n'elu anya-mirim;
Ejim anya-mirim de ihe m'ji edina.
7 Anyam emebiwo site na nkpasu-
iwem dika uwe nla mebiri;
Ọ kawo nkà n'ihi ndi-nkpaḅum nile.
8 Si n'ebe m'nọ wezuga onwe-unu,
unu nile ndi nālu ajọ ihe;
N'ihi na Jehova anuwo olu àkwàm.
9 Jehova anuwo aririọ-amaram;
Jehova gānara ekperem.
10 Ihere gēme ndi-irom nile, ha gāma
kwa jijiji nke-uku:
Ha gālaghachi azu, ihere gēme ha na
mberede.

7 Shiggaion nke Devid, nke ọ bùkuru Jehova, bayere okwu Kush, bú onye Benjamin.

1 Jehova, bù Chinekem, na Gi ka
m'ḅabàworo:
Zọputam n'aka ndi nile nēsoḅum,
nāputakwam n'aka-ha:
2 Ka ọ ghara idọka nkpuru-obim dika
ọdum,
Nētipia ya, mḅe onye-nnaputa
adigh.
3 Jehova, bù Chinekem, ọ buru na
emewom nka;
Ọ buru na ajọ omume di n'ọbu-akam
abua;
4 Ọ buru na enyeghachiwom onye mu
na ya di n'udo ihe ọjọ;
(Kama nke ahu, adọputawom onye
nākpaḅum n'efu:)
5 Ka onye-iro chua nkpuru-obim, rue
ya aru;
Ka ọ zọda kwa ndum n'ala,
Me ka nsọpurum biri n'àjà. [Selah
6 Bilie, Jehova, n'iwe-Gi,
Welie Onwe-gi elu imegide nrubiga-
òkè-iwe nke ndi nākpaḅum:
Teta-kwa-ram; I nyewo ikpè iwu.
7 Ka nzukọ nke ndi nile di n'uwa di
kwa Gi buruburu:
Gi laghachi kwa n'ebe di elu n'elu
ya.
8 Jehova nēkpe ndi nile di iche iche
ikpe:
Kpem ikpe, Jehova, dika ezi
omumem si di, na dika izu-okèm
si di nke di nimem.
9 Biko, kwe ka ihe ọjọ nke ndi nēmebi
iwu gwusia, ma me ka onye ezi
omume guzosie ike:
N'ihi na onye nānwa obi nile na
akuru nile ka Chineke, bù Onye
ezi omume, bu.
10 Ọtam dikwasi na Chineke,
Bù Onye nāzọputa ndi obi-ha ziri ezi.
11 Chineke bu onye-ikpe nēme ezi
omume,
Ọ bu kwa Chineke nke nēwe iwe
kwa-ubọchi.
12 Ọ buru na madu echigharigh, Ọ
gāmu mma-agha-Ya ka ọ di nkọ;
Ọ zọwo uta-Ya ukwu ikwe ya, dozie
ya iḅa.
13 Ọ bu kwa imegide ya ka O doziworo
ihe nile nke ọnwu;
Ọ nēme àkù-Ya ka ha buru ihe nēre
ọku.
14 Le, ime ajọ ihe nēme ya;
Ọ turuwo kwa ime nmeḅu, muputa
okwu-ugha.
15 Olùlù ka o gwuworo, gwuputa ya,
Ọ we da n'ebe-nbibi nke ọ nēme.
16 Nmeḅu-ya gābiaghachi n'isi-ya,
Ọ bu kwa n'opu-n'isi-ya ka ihe-ike-
ya gāridakwasi.
17 M'gēkele Jehova dika ezi omume-Ya
si di:
M'gābùku kwa aha Jehova, bu Onye
kachasi ihe nile elu, abù ọma.

8 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Gittith. Abù Ọma Devid.

1 Jehova, Onye-nwe-ayi,
Le otù aha-Gi di ebube n'uwa nile!
Gi Onye tiyeworo ebube-Gi n'elu
igwè.
2 I siwo n'ọnu umu-ntakiri na umu
nāñu ara tọ ntọ-ala ike,
N'ihi ndi-nkpaḅu-Gi,
Ime ka onye-iro na onye nābọ ọbọ
kwusi.
3 Mḅe m'huru elu-igwe-Gi, bù ọlu
nkpisi-aka-Gi,
Ọnwa na kpakpando nile, nke I
doziworo;
4 Gini ka madu bu, na I nēcheta ya;
Na nwa nke madu, na I nēleta ya?
5 I we me ya ka ọ fọduru ya nke-ntà
ibu Chineke,
I ji kwa nsọpuru na ima-nma kpube
ya n'isi dika okpu-eze.
6 I nēme ya ka ọ nāchi ọlu nile nke aka-
Gi abua;
Ihe nile ka I doro n'okpuru ukwu-ya
abua:

7 Ewu na aturu na ehi, ha nile,
Ha na anu ọhia;
8 Nnunu elu-igwe, na azù nile nke oké osimiri,
Bú ihe nke nāgabiga n'uzọ nile nke oké osimiri nile.
9 Jehova, Onye-nwe-ayi,
Le otú aha-Gi di ebube n'uwa nile!

9 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Muth-labben. Abù Ọma Devid.

1 M'gēji obim nile kele Jehova;
M'gākọ kwa akukọ oké ọlu-Gi nile.
2 M'gāṅuri ọṅu, obim gātọkwam utọ, nime Gi:
M'gābùku aha-Gi abù ọma, Gi Onye kachasi ihe nile elu;
3 Mḅe ndi-irom laghachiri azu,
Su ngọngọ, si kwa n'iru Gi la n'iyì.
4 N'ihi na I kpewo ikpem ziri ezi na okwu-ikpem;
I nọduru n'oche-eze, buru onye-ikpe nēme ezi omume.
5 I basiwo mba nile ọzọ nba, I mewo ka ndi nēmebi iwu la n'iyi,
I hichapuwo aha-ha rue mḅe nile ebigh-ebi.
6 Ndi-iro agwusiwo, ha bu nkpọnkpọ ebe rue mḅe ebigh-ebi;
Ọzọ, obodo nile nke I ropuworo,
Ncheta-ha, ọbuná nke obodo ahu, alawo n'iyi.
7 Ma Jehova nānọdu dika eze rue mḅe ebigh-ebi:
O doziwo oche-eze-Ya ikpe ikpe.
8 Ya onwe-ya gēkpe uwa dum madu bi ikpe n'ezi omume,
Ọ gēkpe ndi nile di n'uwa ikpe n'izi-ezi.
9 Jehova bu-kwa-ra onye anāzọpia ulo-elu,
Bú ulo-elu nke diri mḅe nile nke nkpà;
10 Ọzọ, ndi mara aha-Gi gātukwasi Gi obi;
N'ihi na I rapugh ndi nāchọ Gi, Jehova.
11 Bùkuenu Jehova abù ọma, bú Onye bi na Zaion:
Gosinu omume-Ya nile n'etiti ndi nile di iche iche.
12 N'ihi na Onye nājuta ọbara ndi eḅuru eḅu echetawo ha:
Ọ chezọgh iti-nkpu nke ndi ewedara n'ala.
13 Merem amara, Jehova;
Hu nweda-n'alam nke sitere n'aka ndi nākpọm asì,
Gi Onye nēbulim elu site n'ọnu-uzọ-ama ọnwu;
14 Ka m'we kọ akukọ otuto-Gi nile:
N'ọnu-uzọ-ama nile nke ada Zaion,
Ka m'ṅuria ọṅu na nzọputa-Gi.
15 Mba nile ọzọ emikpuwo n'olùlù ha mere:
N'uḅu nke ha zobere ka anānwude ukwu-ha.
16 Jehova emewo ka amara Ya onwe-ya, ezi ikpe ka Ọ kpeworo:
N'ọlu nke ọbu-aka-ya abua ka amaworo onye nēmebi iwu dika n'ọnyà. [Higgaion. Selah
17 Ndi nēmebi iwu gālaghachi n'ala-mọ,
Bú mba nile ndi nēchezọ Chineke.
18 N'ihi na ọ bugh rue mḅe ebigh-ebi ka agēchezọ oḅeye,
Olile-anya nke ndi di ume-ala n'obi agagh-ala n'iyì rue mḅe ebigh-ebi.
19 Bilie, Jehova; ekwela ka madu di ike:
Ka ekpe mba nile ikpe n'iru Gi.
20 Jehova, doro ha ihe-egwu:
Ka mba nile mara na nání madu ka ha bu. [Selah

10 1 Jehova, n'ihi gini ka I nēguzo n'ebe di anya?
N'ihi gini ka I nēzobe Onwe-gi na mḅe nile nke nkpà?
2 Site na npako nke onye nēmebi iwu ka anāchu onye ewedara n'ala ọku ọku;
Anējide ha na nzube nile nke ha chère.
3 N'ihi na onye nēmebi iwu anyawo isi n'ihe nkpuru-obi-ya nāchọsi ike,
Onye nērita urù nēzigh ezi ka ọ gọziwo-kwa-ra, ọ leliwo Jehova.
4 Onye nēmebi iwu, ka imi-ya si di elu, nāsi, Ọ digh ajuju Ọ gāju.
Nzube-ya nile nāsi, Ọ digh Chineke ọ bula di.
5 Uzọ-ya nile di ike na mḅe nile;
Ikpé-Gi nile di n'ebe di elu kari ebe anya-ya gēru:
Ndi nile nākpaḅu ya, ọ nāfù megide ha na nlelì.

6 Ọ siwo n'obi-ya, Agagh-ewezugam n'ọnọdum:
Rue ọḅọ nile ọ digh mḅe m'gānọ n'ọdi-njọ.
7 Ọnu-ya juputara n'ọḅuḅa-iyi na aghughọ na nzọḅu:
N'okpuru ire-ya ka nmeḅu na ajọ ihe di.
8 Ọ nānọdu n'ebe iche-anwu nke obodo ntà nile:
N'ebe-nzuzo nile ka o nēḅu onye nēmegh ihe ọjọ:
Anya-ya abua nēwere nzuzo nyogide onye nāhuju anya.
9 Ọ nēche anwu n'ebe-nzuzo dika ọdum n'okwu-ọhia-ya:
Ọ nēche anwu inwude onye ewedara n'ala:
Ọ nānwude onye ewedara n'ala, mḅe ọ dọbatara ya n'uḅu-ya.
10 Anāzọpia ya, ọ nāmakpu amakpu,
Ndi nāhuju anya adawo kwa n'ala site n'aka ndi-ya nwere ume.
11 Ọ siwo n'obi-ya, Chineke echezọwo:
O zobewo iru-Ya; ọ digh mḅe Ọ huru ya.
12 Bilie, Jehova; Chineke, welie aka-Gi elu:
Echezọla ndi ewedara n'ala.
13 N'ihi gini ka onye nēmebi iwu leliworo Chineke?
Ọ siwo n'obi-ya, I gagh-aju ajuju.
14 I huwo ya; n'ihi na Gi onwe-gi nēlegide nmeḅu na nkpasu-iwe, itiye ya n'aka-Gi:
N'aka-Gi ka onye nāhuju anya nārapu onwe-ya;
Onye nēyere nwa-nḅei aka ka I buworo.
15 Tijie ogwe-aka nke onye nēmebi iwu;
Onye ọjọ kwa, I gājuta nmebi-iwu-ya rue mḅe I gagh-achọta ya.
16 Jehova bu Eze rue mḅe nile ebigh-ebi:
Mba nile ọzọ esiwo n'ala-Ya lapu n'iyì.
17 I nuwo ihe ndi di ume-ala n'obi nāchọsi ike, Jehova:
I nēdozi obi-ha, I nēme ka nti-Gi ge:
18 Ikpe nwa-nḅei na onye anāzọpia azọpia ikpe,
Ka madu nke sitere n'uwa we ghara ime ka madu ma kwa jijiji ọzọ.

11 Abù Oma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma nke Devid.

1 Na Jehova ka m'ḅabàworo:
Ùnu si aǹa si nkpuru-obim,
Felaganu n'ugwu-unu dika nnunu?
2 N'ihi na, le, ndi nēmebi iwu nāzọ uta-ha ukwu ikwe ya,
Ha edoziwo àkú-ha n'elu eriri-uta,
Iḅa ndi obi-ha ziri ezi n'ọchichiri.
3 N'ihi na anākwada ide nile;
Gini ka onye ezi omume meworo?
4 Jehova nọ n'ulo uku Ya di nsọ,
Jehova, n'elu-igwe ka oche-eze-Ya di;
Anya-Ya nāhu, mbubere-anya-Ya nānwa, umu madu.
5 Jehova nānwa onye ezi omume:
Ma onye nēmebi iwu na onye nāhu ihe-ike n'anya ka nkpuru-obi-Ya nākpọ asi.
6 Ya me ka iḅudu zokwasi ndi nēmebi iwu dika miri-ozuzo;
Ka ọku na brimstone na ifufe di ọku buru òkè iko-ha.
7 N'ihi na onye ezi omume ka Jehova bu; ezi omume ka Ọ huru n'anya:
Ndi ziri ezi gāhu iru-Ya.

12 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Octave. Abù Ọma Devid.

1 Jehova, zọputa; n'ihi na onye-ebere agwusiwo;
N'ihi na ndi kwesiri ntukwasi-obi agwupuwo n'etiti umu madu.
2 Ihe-efu ka ha nēkwurita, otù onye na ibe-ya:
Eḅuḅere-ọnu nke nēkwu okwu ire-utọ na obi abua ka ha ji ekwu.
3 Ka Jehova bipu eḅuḅere-ọnu nile nke nekwu okwu ire-utọ,
Na ire nke nēkwu oké ihe:
4 Ndi siworo, Ayi nēme ire-ayi ka ọ di ike;
Eḅuḅere-ọnu-ayi di n'akuku ayi: ònye ka ayi nwere dika onye-nwe-ayi?
5 N'ihi ipunara ndi ewedara n'ala ihe, n'ihi isu-ude nke ndi-oḅeye,
Uḅu a ka M'gēbili, ka Jehova kwuru;
M'gēdo ya na nzọputa nke o nēkusi ume ike inwe.
6 Okwu-ọnu Jehova nile bu okwu-ọnu di ọcha;

Ha bu ọla-ọcha anuchaworo n'ite-nnucha nke nērusa n'ala,
Nke esichaworo uḅò asa.
7 Gi onwe-gi, Jehova, gēdebe ha,
I gēchezi ha ka ha pua n'aka ọḅọ a rue mḅe ebigh-ebi.
8 Ndi nēmebi iwu nējeghari buruburu,
Mḅe anēbuli ihe jọḅuru onwe-ya elu n'ebe umu madu nọ.

13

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Jehova, rùe ole mḅe ka I gēchezọm ebigh-ebi?
Rùe ole mḅe ka I gēzonarim iru-Gi?
2 Rùe ole mḅe ka m'gēdo ndum-ọdu nile nime nkpuru-obim,
Nēru újú n'obim n'ehihie nile?
Rùe ole mḅe agēbuli onye-irom elu ibu onye-isim?
3 Legide anya, zam, Jehova, Chinekem:
Nye anyam abua ihè, ka m'we ghara iraru ura ọnwu;
4 Ka onye-irom we ghara isi, Akariwom ya n'ike;
Ka ndi-nkpaḅum we ghara iteghari egwú ọṅù mḅe anēwezugam n'ọnọdum.
5 Ma ọ bu ebere-Gi ka mu onwem tukwasiworo obi;
Ka obim tegharia egwú ọṅù na nzọputa-Gi:
6 Ka m'bùkue Jehova abù,
N'ihi na Ọ mesowom nke-ọma.

14

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma nke Devid.

1 Onye-nzuzu asiwo n'obi-ya, Ọ digh Chineke ọ bula di.
Ha ebibiwo onwe-ha, ha emewo ka omume-ha buru ihe-árú;
Ọ digh onye nēme ezi ihe.
2 Jehova siri n'elu-igwe lekwasi umu madu anya,
Ihu ma ọ di onye nwere uche,
Nke nāchọ Chineke.
3 Ha nile ewezugawo onwe-ha; ha aḅaruwo n'otù dika miri;
Ọ digh onye nēme ezi ihe, ọ digh ọbuná otù onye.
4 Ndi nile nālu ajọ ihe, hà amagh ihe?
Bú ndi riworo nri site n'iri ndim,
Ma ha akpọkugh Jehova.
5 N'ebe ahu ka ha turu oké egwu:
N'ihi na Chineke nọ n'ọḅọ onye ezi omume.
6 Unu nēme ndum-ọdu nke onye ewedara n'ala ka ọ buru ihe-ihere,
N'ihi na Jehova bu ebe-nḅabà-ya.
7 Ọ gādim nọ nma ma asi na nzọputa Israel esi na Zaion puta!
Mḅe Jehova gēji me ka ndọta-n'agha ndi-Ya lata,
Ka Jekob tegharia egwú ọṅù, ka Israel ṅuria ọṅu.

15

Abù Ọma Devid.

1 Jehova, ònye gānọ dika ọbia n'ulo-ikwu-Gi?
Ònye gēbi n'ugwu nsọ Gi?
2 Onye nēje ije n'izu-okè, nke nālu kwa ọlu ezi omume,
Nke nēkwu kwa ezi-okwu n'obi-ya.
3 O jigh ire-ya kwue okwu-azu,
Ọ megh madu-ibe-ya ihe ọjọ,
O buligh kwa ita-uta megide onye-aḅata-obi-ya.
4 Eledawo onye ajuru aju anya n'anya-ya,
Ma ndi nātu egwu Jehova ka ọ nāsọpuru.
Ọ ṅuwo iyi nke gēmejọ ya onwe-ya,
ma ọ digh-aḅanwe okwu-ya.
5 Ọ nyegh ego-ya inara uma,
Ọ naragh kwa ihe-iri-ngo megide onye nēmegh ihe ọjọ.
Onye nēme ihe ndia, agagh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya rue mḅe ebigh-ebi.

16

Michtam nke Devid.

1 Debem, Chineke: n'ihi na aḅabàwom nime Gi.
2 Asiwom Jehova, Onye-nwem ka I bu:
Ọdi-nmam adigh-eru Gi aru.
3 Asiwokwam ndi nsọ ndi nọ n'uwa,
Na ndi di ebube nke ọ bu nání ihe-ha nātọm utọ:
4 Ihe-nḅu-ha gāba uba, bú ndi were chi ọzọ n'ọnọdu Jehova:
M'gagh-awusi àjà-ihe-ọṅuṅu-ha nke ọbara,
M'gagh-eburu kwa aha-ha n'elu eḅuḅere-ọnum.

5 Jehova bu òkè nke ihe m'ketara na ikom:
Gi onwe-gi nējide ihe rurum n'ife-nzà.
6 Udọ-ọtùtù nile adaworom n'ebe di utọ;
N'ezie ihe-nketam dim ezi nma.
7 M'gāgọzi Jehova, Onye duworom ọdu:
Ọzọ, akurum abua nādọm aka na nti n'abali nile.
8 Edowom Jehova n'irum mḅe nile:
N'ihi na Ọ nọ n'aka-nrim, agagh-ewezugam n'ọnọdum.
9 N'ihi nka obim añuriwo ọñu, nsọpurum etegharìwo kwa egwù ọñù:
Ọzọ, anu-arum gēbi na ntukwasi-obi.
10 N'ihi na I gagh-arapuru ala-mọ nkpuru-obim;
I gagh-enye onye-ebere-Gi ka ọ hu nbibi.
11 I gēme ka m'mara uzọ ndu:
Ojuju-afọ ọñù di n'iru Gi;
E! utọ di iche iche di n'aka-nri-Gi ebigh-ebi.

17 Ekpere Devid.

1 Jehova, nuru ezi omume, ña nti n'iti-nkpum;
Ge nti n'ekperem, nke m'nējigh eḅuḅere-ọnu aghughọ kpe.
2 Ka ikpém si n'iru Gi puta;
Anya-Gi nāhu izi-ezi.
3 I nwawo obim; I letawom n'abali;
I nuchawom, ma I digh-achọputa ihe;
Ezubewom na ọnum agagh-agabiga òkè.
4 Ma ọlu madu, site n'okwu eḅuḅere-ọnu-Gi
Ka mu onwem leziworo uzọ nile nke onye nēme ihe-ike anya.
5 Nzọ-ukwum nile ejidewo okporo-uzọ-Gi nile,
Ewezugagh ije-ukwum n'ọnọdu-ha.
6 Mu onwem akpọkuwo Gi, n'ihi na I nāzam, Chineke:
Tọrọm nti-Gi n'ala, nuru okwu-ọnum.
7 Me ka ebere-Gi nile guzo iche, Gi Onye ji aka-nri-Gi azọputa ndi naḅabà nime Gi
Site n'iru ndi nēbili imegide ha.
8 Debem dika nwa-anya-Gi,
Zobem n'okpuru ndò nkù-Gi,
9 Site n'iru ndi nēmebi iwu, ndi nāpunaram ihe,
Bù ndi-irom nēmegide nkpuru-obim, ndi nāḅam buruburu.
10 Ha ekpuchiwo obi-ha mara abuba:
Ha ejiwo ọnu-ha kwue okwu nime npako.
11 Uḅu a ha di ayi buruburu na nzọ-ukwu-ayi:
Ha nēdo anya-ha ime ka ayi ruru ala.
12 Oyiyi-ya di ka ọdum nke agu idọḅu anu nāgusi ike,
Na dika nwa-ọdum nke nānọdu n'ebe-nzuzo.
13 Bilie, Jehova,
Buru ya uzọ, me ka o ruru ala:
Me ka nkpuru-obim ḅapu n'aka ndi nēmebi iwu site na mma-agha-Gi;
14 N'aka madu site n'aka-Gi, Jehova,
N'aka madu nke uwa, ndi òkè-ha bu na ndu a,
Ndi I nēmeju afọ-ha n'ihe-Gi atukọbara atukọba:
Afọ nēju ha n'umu,
Ha we rapuru umu-ntakiri-ha ihe-ha fọduru.
15 Mu onwem, n'ezi omume ka m'gāhu iru-Gi:
Ka afọ jum n'udi-Gi, mḅe m'tetara.

18 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma nke orù Jehova, bú Devid, onye gwara Jehova okwu nile nke abù a n'ubọchi Jehova naputara ya n'ọbu-aka ndi-iro-ya nile, na n'ọbu-aka Sol: ọ we si,

1 Anamahu Gi n'anya nke-uku, Jehova, bú ikem.
2 Jehova bu nkumem di elu, na ebem ewusiri ike, na onye nēme ka m'ḅapu;
Ọ bu Chinekem, na okė nkumem, anamaḅabà nime Ya;
Ọ bu ọtam, na mpi nke nzọputam, na ulo-elum.
3 Onye anēto eto ka Ọ bu, anamakpọku Jehova:
Ewe zọputam n'aka ndi-irom.
4 Udọ nile nke ọnwu ḅaram buruburu,
Miri-iyi nile nke ihe jọḅuru onwe-ya nēme kwa ka m'tua egwu.
5 Udọ nile nke ala-mọ dim buruburu:
Ọnyà nile nke ọnwu biara n'irum.

6 Anamakpọku Jehova nime nkpà kparam,
Ọ bu Chinekem ka m'nētiku:
O nēsi n'ulo uku Ya nu olum,
Nkpu m'tikuru Ya we ba na nti-Ya abua.
7 Ala we me nkpatu ma kwa jijiji,
Ntọ-ala nile nke ugwu nile nāma kwa jijiji,
Ewe me ka ha me nkpatu, n'ihi na iwe-Ya di ọku.
8 Anwuru-ọku rigoro n'imi-Ya.
Ọku nēsi kwa n'ọnu-Ya ripia:
Afunwuru icheku site na ya.
9 O rulata-kwa-ra elu-igwe, rida;
Okė ọchichiri di kwa n'okpuru ukwu-Ya abua.
10 Ọ we nọkwasi n'elu cherub dika inyinya, we fere:
Ọ we fesie ike n'elu nkù ìfùfè.
11 O nēdo ọchichiri ka ọ buru ebe-nzuzo-Ya, ka ọ buru ulo-ntu-Ya nke di Ya buruburu;
Bù ọchichiri miri, igwe-oji ɓara ọchichiri nke mbara-igwė.
12 Site n'onwunwu nke nēnwu n'iru Ya igwe-oji-Ya nile nke ɓara ọchichiri gabigara,
Akù-miri-igwė na icheku ọku.
13 Jehova we ma ébè-elu-igwe n'elu-igwe,
Onye kachasi ihe nile elu nēme kwa ka olu-Ya da;
Ákù-miri-igwé na icheku ọku.
14 Ọ we ɓa àkù-Ya, me ka ha ɓasa;
Ọtutu àmùmà kwa, Ọ we chusa ha.
15 Ewe hu ebe nile miri si erù,
Anēkpughe kwa ntọ-ala nile nke elu-uwa dum madu bi,
Site n'ibasi-nba-ike-Gi, Jehova,
Site n'ume nke iku-ume nke imi-Gi.
16 O si n'elu zìe, kurum,
Dọputam n'ọtutu miri.
17 Ọ nānaputam n'aka onye-irom di ike,
Na n'aka ndi nākpọm asì, n'ihi na ha nwere ume karim.
18 Ha nābia n'irum n'ubọchi nhuju-anyam:
Ma Jehova burum ihe-ndabere.
19 Ọ we me ka m'puta rue ebe sara mbara;
Ọ nādọputam, n'ihi na ihem tọrọ Ya utọ.
20 Jehova nēnyeghachim dika ezi omumem si di;
Dika idi-ọcha akam abua si di, otù a ka Ọ nēmeghachim ọzọ.
21 N'ihi na edebewom uzọ nile nke Jehova,
Emebighkwam iwu n'ipu n'aka Chinekem.
22 N'ihi na ikpė-Ya nile di n'irum,
Ukpuru-Ya kwa, adighm-ewezuga ha n'ebe m'nọ.
23 M'we zue okė n'ebe Ọ nọ,
Edebe-kwa-ram onwem pua n'ajọ omumem.
24 Jehova we meghachim dika ezi omumem si di,
Dika idi-ọcha akam abua n'anya-Ya si di.
25 N'ebe onye-ebere nọ I gēgosi Onwe-gi onye-ebere;
N'ebe nwoke zuru okè nọ I gēgosi Onwe-gi onye zuru okė;
26 N'ebe onye di ọcha nọ I gēgosi Onwe-gi onye di ọcha;
Ma n'ebe onye ɓagọrọ aɓagọ nọ I gēgosi Onwe-gi onye-nɓá.
27 N'ihi na Gi onwe-gi gāzọputa ndi ewedara n'ala;
Ma anya npako, I gēme ka ha di ala.
28 N'ihi na Gi onwe-gi gāmuye oriọnam:
Jehova, bù Chinekem, nēme kwa ka ọchichirim nwue enwu.
29 N'ihi na m'nēsite na Gi ɓa ọsọ ichu usu ndi nāpunara madu ihe;
Anamesite kwa na Chinekem wubiga mɓidi.
30 Chineke, uzọ-Ya zuru okè:
Okwu-ọnu Jehova bu ihe anuchara anucha;
Ọta ka Ọ buru ndi nile nke nāɓabà nime Ya.
31 N'ihi na ònye bu Chineke, ma-ọbugh Jehova?
Ònye bu kwa oké nkume, ma-ọbugh Chineke-ayi?
32 Ọ bu Chineke Nke ji ike kem dika ihe-ọkikė,
Ọ nēme kwa ka uzọm zue okė.
33 O nēdozi ukwum ka ha di ka ukwu nne-ele:
N'elu ebem di elu ka O nēguzokwam.
34 O nēzi akam abua ibu agha;
Ogwe-akam abua nārọgọ kwa uta ọla.

35 I nyewokwam ọta nzọputa-Gi:
Aka-nri-Gi nākwagidekwam,
Ume-ala-n'obi nke Gi nēmekwam ka m'ba uba.
36 I nēme ka nzọ-ukwum sa mbara n'okpurum,
Nkwonkwo - ukwum aḅuchapugh kwa.
37 Anamachu ndi-irom, we rue ha aru:
Adighm-alaghachi kwa rue mḅe emere ka ha gwusia.
38 Anamamapù kwa ha, ha apugh kwa ibili ọzọ:
Ha nāda n'okpuru ukwum abua.
39 I nēji kwa ike kem dika ihe-ọkiké ibu agha:
I nēme ka ndi nēbili imegidem ruru ala n'okpurum.
40 Ndi-irom, I nyewokwam olu-ha,
Ndi nākpọm asì, anamekpochapu kwa ha.
41 Ha nēti nkpu ka eyere ha aka, ma ọ digh onye nāzọputa ha:
Ha nētiku Jehova, ma Ọ zagh ha.
42 Anamasu kwa ha me ka ha di ka ájá n'iru ifufe:
Dika apiti èzi ka m'nāwupu ha.
43 I nēme ka m'ḅapu n'ilu-ọ̀gù nile nke ndim;
I nēdom onye-isi mba nile ọzọ:
Ndi m'nāmagh gēfèm òfùfè.
44 Mḅe ha nuru na nti ha nēgem nti:
Ndi ala ọzọ nērube isi aghughọ n'okpurum.
45 Ndi ala ọzọ nāta aru,
Ma jijiji, si n'ebe-nmechibido-ha puta.
46 Jehova nādi ndu; Onye agọziri agọzi ka oké nkumem bu kwa;
Chineke nke nzọputam di kwa elu:
47 Bú Chineke ahu Nke nābọrọm ọ́bọ̀,
We duru ndi di iche iche bia n'okpurum.
48 Ọ nēme ka m'ḅaputa n'aka ndi-irom:
I nēwelikwam elu kari ndi nēbili imegidem:
I nānaputam n'aka madu nēme ihe-ike.
49 N'ihi nka ka m'gēkele Gi, Jehova, n'etiti mba nile,
Aha-Gi ka m'gābùku kwa abù ọma.
50 Ọ nēme ka nzọputa eze-Ya di uku;
Ọ nēme-kwa-ra onye nke Ya etere manu ebere,
Bú Devid, Ọ nēme-kwa-ra nkpuru-ya ebere, rue mḅe ebigh-ebi.

19 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Elu-igwe nākọ nsọpuru Chineke;
Ọ bu kwa ọlu aka-Ya ka mbara elu-igwe nēgosi.
2 Otù ubọchi nāgwawara ubọchi-ibe-ya okwu-ọnu n'uba,
Otù abali nēkwuputa-kwa-ra abali-ibe-ya ihe-ọmuma.
3 Okwu-ọnu adigh, ọ digh kwa okwu di;
Anugh olu-ha.
4 N'uwa nile ka eriri-ọtùtù-ha puworo jezue,
Na nsọtu elu-uwa dum madu bi ka okwu-ha puwo-kwa-ra jezue.
O doworo anyanwu ulo-ikwū nime ha.
5 Anyanwu ahu di kwa ka nwoke nālu nwunye ọhu nke nēsi n'ulo-ndina-ya puta,
Obi nātọ ya utọ dika nwoke di ike iḅaso uzọ-ya.
6 Site n'otù nsọtu elu-igwe ka nputa-ya di,
Iḅa-buruburu-ya diru kwa nsọtu-ya nile:
Ọ digh kwa ihe ezonariworo okpom-ọku-ya.

7 Iwu Jehova zuru okè, nēweghachi nkpuru-obi:
Ihe-àmà Jehova kwesiri ntukwasi-obi, nēme ka onye nēnwegh uche mara ihe.
8 Ukpuru nile Jehova tọrọ ziri ezi, nēme ka obi ṅuria ọṅu:
Ihe Jehova nyere n'iwu nēnwu enwu, nēnye anya ìhè.
9 Egwu Jehova di ọcha, nēguzo rue mḅe ebigh-ebi:
Ikpé nile nke Jehova bu ezi-okwu, ha nile ziri ezi n'otù.
10 Ihe anāchọsi ike ka ha bu, kari ọla-edo, e, kari ọtutu ọla-edo anuchara anucha:
Ha di kwa utọ kari manu-aṅu, bú nke si n'uḅuḅọ-manu-aṅu nātasi.
11 Ọzọ, eji ha dọ orù-Gi aka na nti:
N'idebe ha ka ọkpukpu-ọlu riri nne nāputa.

12 Nmehie emehieworo n'amagh-ama, ònye gāghọta ha?
Guam n'onye ikpe ihe-nzuzo nile nāmagh.
13 Ḅochi kwa orù-Gi na nmehie-nganga;
Ekwela ka ha nāchim: mḅe ahu ka m'gēzu okè,
Agāgukwam n'onye ikpe njehie riri nne nāmagh.
14 Ka okwu nile nke ọnum na ntughari nke obim buru ihe nātọ utọ n'iru Gi,
Jehova, bú oké nkumem, na onye-nḅaputam.

20

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Jehova za gi n'ubọchi nkpà,
Aha Chineke nke Jekob me ka i nọ n'elu;
2 Si n'ebe nsọ Ya zie iye-aka-gi,
Si kwa na Zaion kwagide gi;
3 Ya cheta onyinye-gi nile i nyeworo inata iru-ọma,
Ya nara kwa àjà-nsure-ọku-gi dika abuba; [Selah
4 Ya nye gi dika obi-gi si achọ,
Mezu kwa ndum-ọdu-gi nile.
5 Ayi gēti nkpu ọṅù na nzọputa-Gi,
Ọ bu kwa n'aha Chineke-ayi ka ayi gākwuba ọkọlọtọ-ayi n'elu:
Jeṅova mezue aririọ-gi nile.
6 Uḅu a ka m'maworo na Jehova azọputawo onye nke Ya etere manu;
O gēji idi-ike nke nzọputa nke aka-nri-Ya
Za ya site n'elu-igwe-Ya di nsọ.
7 Ufọdu nēhota uḅọ-ala, ndi ọzọ inyinya:
Ma ayi onwe-ayi nēhota aha Jehova, bú Chineke-ayi.
8 Ndi ahu eruruwo ala, da kwa ada:
Ma ayi onwe-ayi ebiliwo, we guzo onwe-ayi ọtọ.
9 Jehova, zọputa eze:
Ya za ayi n'ubọchi ayi kpọkuru Ya.

21

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Jehova, n'ike-Gi ka eze nāṅuri ọṅu;
Le kwa otú ọ nēteghari egwú ọṅù nke-uku na nzọputa-Gi!
2 Ọ bu ihe obi-ya nāchọsi ike ka I nyeworo ya,
I ḅochigh kwa aririọ eḅuḅere-ọnu-ya. [Selah
3 N'ihi na I ji ngọzi nke ọdi-nma zute ya:
I nātukwasi okpu-eze nke ọla-edo anuchara anucha n'isi-ya.
4 Ndu ka Ọ riọrọ n'aka-Gi, I nyewo ya ndu ahu,
Bú ubọchi ndu di ogologo rue mḅe nile ebigh-ebi.
5 Nsọpuru-ya di uku na nzọputa-Gi:
Ebube na ima-nma ka I nātukwasi ya.
6 N'ihi na I nēme ya ka ọ buru ngọzi rue mḅe ebigh-ebi:
I nēwere ọṅù me ka ọ ṅuria n'iru Gi.
7 N'ihi na eze nātukwasi Jehova obi,
Site kwa n'ebere nke Onye kachasi ihe nile elu agagh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya.
8 Aka-Gi gāchọputa ndi-iro-Gi nile:
Aka-nri-Gi gāchọputa ndi nākpọ Gi asi.
9 I gēme ha ka ha di ka ite-ọku uku di ọku na mḅe I ji me ka ha hu iru-Gi:
Jehova gēloda ha n'iwe-Ya,
Ọku gēripia kwa ha.
10 I gēme ka nkpuru-ha si n'uwa la n'iyi,
Umu-ha kwa, site n'etiti umu madu.
11 N'ihi na ha setipuru ihe ọjọ megide Gi:
Ha chère ihe-nzube nke ha nāpugh ime.
12 N'ihi na I gēme ka ha ḅakuta azu,
I gēji udọ-uta-I dozie àkú imegide ha n'iru.
13 Jehova, me Onwe-gi ka I di elu n'ike-Gi:
Ayi gābù abù, bùku kwa idi-ike-Gi abù ọma.

22

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Aijeleth hash-Shahar. Abù Ọma Devid.

1 Chinekem, Chinekem, n'ìhi gini ka I rapurum?
N'ihi gini ka I nọ n'ebe di nzọputam na okwu nile nke ọḅuḅọ-ujam anya?
2 Chinekem, anamakpọ òkù n'ehihie, ma I digh-aza;

N'abali kwa, ma ọ digh inọ-jū
m'nwere.
3 Ma Gi onwe-gi di nsọ,
Gi Onye nānọkwasi n'otuto nile nke
Israel dika oche-eze.
4 Na Gi ka nna-ayi-hà tukwasiri obi:
Ha tukwasiri obi, I weme ka ha ḅapu.
5 Gi ka ha tikuru, eme-kwa-ra ka ha
wepuga onwe-ha:
Na Gi ka ha tukwasiri obi, ihere
emegh kwa ha.
6 Ma mu onwem bu idide, ọ bugh kwa
madu ka m'bu;
Abum ihe-ita-uta nke madu, na onye
ndim nēleda anya.
7 Ndi nile ndi nāhum nāchim ọchì:
Ha nēnu ọnu, fufè isi, si,
8 Turu onwe-gi rue Jehova aru; Ya
me ka ọ ḅapu:
Ya naputa ya, n'ihi na ihe-ya atọwo
Ya utọ.
9 Otú ọ di, Gi onwe-gi bu onye
meworo ka m'waputa n'afọ nnem:
I nēme ka m'tukwasi obi mḅe m'nọ
n'ara nnem.
10 Na Gi ka atukwasirim site n'àkpà-
nwa:
Site n'afọ nnem ka Gi onwe-gi bu
Chinekem.
11 Anọlam n'ebe di anya; n'ihi na
nkpaḅu di nso;
N'ihi na ọ digh onye nēyerem aka.
12 Ọtutu oke-ehi dim buruburu:
Oke-ehi di ike nke Beshan aḅawom
buruburu.
13 Ha asaghepuwo ọnu-ha n'arum,
Dika ọdum nke nādọḅu anu, nke
nāḅọ kwa uja.
14 Dika miri ka awusiworom,
Ọkpukpum nile ekesawo onwe-ha:
Obim aghọwo ihe dika wax;
Ọ lọwo miri n'etiti afọm.
15 Ikem akpọwo nku dika ejùjù;
Irem nārapara kwa n'aḅam;
Ọ bu kwa n'àjà ọnwu ka I nātọḅọm.
16 N'ihi na nkita dim buruburu:
Nzukọ ndi nēme ihe ọjọ aḅawom
buruburu;
Ha nādupú akam abua na ukwum
abua.
17 Anamagu ọkpukpum nile ọnu;
Ndi ahu nēlegide nēlekwam anya:
18 Ha nēkère onwe-ha uwem,
N'elu ihe m'nēyi n'aru ka ha nēfe
kwa nzà.
19 Ma Gi onwe-gi, Jehova, anọla n'ebe
di anya:
Gi ikem, bia ọsọsọ iyerem aka.
20 Naputa nkpuru-obim na mma-agha;
Naputa nkpuru-obi m'nwere nání ya
n'aka nkita.
21 Zọputam n'ọnu ọdum;
Ọzọ, site na mpi atu ka I zaworom.

22 Agamakọrọ umu-nnem aha-Gi:
N'etiti nkpọkọta-Gi ka m'gēto Gi.
23 Ndi nātu egwu Jehova, tonu Ya;
Unu nile, bú nkpuru nke Jekob,
sọpurunu Ya;
Tu-kwa-nu ujọ Ya, unu nkpuru nile
nke Israel.
24 N'ihi na Ọ ledagh nweda-n'ala nke
onye ewedara n'ala anya, Ọ kpọgh
kwa ya ihe-árú;
O zonarigh kwa ya iru-Ya;
Ma mḅe o tikuru Ya, Ọ nuru olu-
ya.
25 N'ebe I nọ ka otutom si bia nime
nkpọkọta-Gi bara uba:
M'gākwughachi nkwam nile n'iru
ndi nātu egwu Ya.
26 Ndi di ume-ala n'obi gēri ihe, riju
kwa afọ:
Ha gēto Jehova, bú ndi nāchọ Ya:
Ka obi-unu di ndu rue mḅe ebigh-
ebi.
27 Nsọtu nile nke uwa gēcheta,
laghachikute kwa Jehova:
Aḅuru nile nke mba nile gākpọ kwa
isi ala n'iru Gi.
28 N'ihi na ọ bu Jehova nwe ala-eze:
Ọ nāchi kwa mba nile.
29 Ndi-abuba nile nke uwa gēri ihe,
kpọ kwa isi ala:
N'iru Ya ka ndi nile ndi nārida n'àjà
gēruru ala,
Ha na onye nēdebegh nkpuru-obi-ya
ndu.
30 Otù nkpuru gēfè Ya òfùfè;
Agākọrọ ọḅọ ọzọ akukọ a bayere
Onye-nwe-ayi.
31 Ha gābia gosi otù ndi agāmuputa
n'iru ezi omume-Ya,
Na Ọ mewo ya.

23

Abù Ọma Devid.

1 Jehova bu onye nāzùm dika aturu; ò
digh ihe kọrọm.

2 N'ebe-ita-nri nke ahihia ndu ka Ọ nēme ka m'makpu:
N'akuku miri nke izu-ike ka O nēdum nwayọ.
3 Ọ nēweghachi nkpuru-obim:
O nēdum n'uzọ nile nke ezi omume n'ihi aha-Ya.
4 Ọzọ, asi na ejem ije na ndagwurugwu onyinyo ọnwu,
M'gagh-atu egwu ihe ọjọ ọ bula; n'ihi na Gi onwe-gi nọyerem:
Ndele-Gi na nkpa-n'aka-Gi, ha onwe-ha nākasim obi.
5 I nēdo table n'usoro n'irum n'anya ndi nākpaḅum:
I tewo isim manu; ikom bu inwebiga-ihe-ókè.
6 Nání idi-nma na ebere gāḅasom ubọchi nile nke ndum:
M'gēbi kwa n'ulo Jehova rue ogologo ubọchi nile.

24

Abù Ọma Devid.

1 Jehova nwe uwa na ùjú-ya;
Elu-uwa dum madu bi na ndi bi nime ya.
2 N'ihi na Ya onwe-ya atọwo ntọ-ala-ya n'elu okè osimiri nile,
Me kwa ka o guzosie ike n'elu osimiri nile.
3 Ònye gārigo n'ugwu Jehova?
Ònye gēguzosi kwa ike n'ebe nsọ Ya?
4 Onye nwere ọbu-aka abua nēmegh ihe ọjọ, na obi di ọcha;
Onye nēbuligh nkpuru-obi-ya nye ihe-efu,
Ọ ṅugh kwa iyi aghughọ.
5 Ọ gānata ngọzi n'aka Jehova,
Na ezi omume n'aka Chineke nke nzọputa-ya.
6 Nka bu ọḅọ nke ndi nāchọ Ya,
Bù ndi nāchọsi iru-Gi ike, Chineke nke Jekob. [Selah

7 Ọnu-uzọ-ama, bulienu isi-unu elu;
Ka ebuli kwa unu elu, ọnu-uzọ ebigh-ebi:
Eze ebube gābata kwa.
8 Ònye kwa bu Eze ebube a?
Ọ bu Jehova, Nke bu dìnkpà na dike,
Ọ bu Jehova, Nke bu dike n'agha.
9 Ọnu-uzọ-ama, bulienu isi-unu elu;
Buli-kwa-nu ha elu, ọnu-uzọ ebigh-ebi:
Eze ebube gābata kwa.
10 Ònye ka Ọ bu, bù Eze ebube a?
Ọ bu Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
Ya onwe-ya bu Eze ebube a. [Selah

25

Abù Ọma nke Devid.

1 Gi, Jehova, ka m'nēbuliri nkpuru-obim.
2 Chinekem, na Gi ka m'tukwasiworo obi,
Ekwela ka ihere mem;
Ekwela ka obi ndi-irom tọ ha utọ n'arum.
3 Ọzọ, ndi nile ndi nēle anya Gi, ihere agagh-eme ha:
Ihere gēme ndi nāghọ aghughọ n'efu.
4 Jehova, me ka m'mara uzọ-Gi nile;
Zim okporo-uzọ-Gi nile.
5 Mem ka m'zọ ije n'ezi-okwu-Gi, Gi zikwam ihe;
N'ihi na Gi onwe-gi bu Chineke nke nzọputam;
Gi ka m'nēle anya Gi ogologo ubọchi nile.
6 Cheta obi-ebere-Gi nile, Jehova, ha na ebere-Gi nile;
N'ihi na site na mḅe ebigh-ebi ka ha diworo.
7 Echetala nmehie nile m'mehiere n'okorọbiam, ha na njehiem nile:
Dika ebere-Gi si di Gi onwe-gi chetam,
N'ihi idi-nma-Gi, Jehova.
8 Onye di nma na onye ziri ezi ka Jehova bu:
N'ihi nka ka O nēzi ndi-nmehie ihe n'uzọ.
9 Ọ nēme ka ndi di ume-ala n'obi zọ ije n'ikpé:
O nēzi kwa ndi di ume-ala n'obi uzọ-Ya.
10 Okporo-uzọ nile nke Jehova bu ebere na ezi-okwu
N'ebe ndi nēchezi ọḅuḅa-ndu-Ya na ihe-àmà-Ya nile nọ.
11 N'ihi aha-Gi, Jehova,
Ḅaghara ajọ omumem, n'ihi na o riri nne.

12 Ònye ka ọ bu, bú nwoke nātu egwu Jehova?
O gēzí ya ihe n'uzọ ọ nārọputa.
13 Nkpuru-obi-ya gānọ ọnọdu-abali n'ọdi-nma,
Nkpuru-ya gēnweta kwa ala.
14 Ìzù nzuzo Jehova diri ndi nātu egwu Ya;
Ya na ọbụbạ-ndu-Ya, ime ka ha mara ihe.
15 Anyam abua di n'ebe Jehova nọ mbẹ nile;
N'ihi na Ya onwe-ya gēme ka ukwum abua si n'ubụ puta.
16 Chem iru, me-kwa-ram amara;
N'ihi na onye nání ya nọ na onye ewedara n'ala ka m'bu.
17 Ahuhu nile nke obim sara mbara:
Me ka m'si na nkpàm nile puta.
18 Hu nweda-n'alam na ọnọdu ọjọm;
Bupu kwa nmehiem nile.
19 Hu ndi-irom, n'ihi na ha di ọtutu;
Ha ji ikpọ-asì nke nēme ihe-ike kpọm asì.
20 Debe nkpuru-obim, naputakwam:
Ekwela ka ihere mem, n'ihi na abạbàwom nime Gi.
21 Ka izu-okè na izi-ezi chezim,
N'ihi na elewom anya Gi.
22 Chineke, bạputa Israel
Na nkpà-ya nile.

26

Abù Ọma nke Devid.

1 Kpem ikpe, Jehova, n'ihi na mu onwem ejewo ije n'izu-okèm:
Ọ bu kwa na Jehova ka m'tukwasiworo obi, ukwum adigh-abụchapu.
2 Nwam, Jehova, nwaputakwam;
Nucha akurum abua na obim.
3 N'ihi na ebere-Gi di n'iru anyam;
Ejeghariwokwam n'ezi-okwu-Gi.
4 Mu na madu efu anọkọgh;
Mu na ndi-iru-abua adigh-abàkọ kwa.
5 Akpọwom nkpọkọta ndi nēme ihe ọjọ asì,
Mu na ndi nēmebi iwu adigh-anọkọ kwa.
6 Agamakwọ ọbu-akam abua n'emegh-ihe-ọjọ;
We bạ ebe-ichu-aja-Gi buruburu otú a, Jehova:
7 Ime ka ege nti olu ekele,
Na ikọ akukọ bayere oké ọlu-Gi nile.
8 Jehova, ahuwom ebe-obibi nke ulo-Gi n'anya,
Ya na ọnọdu nke ebe-obibi nke ebube-Gi.
9 Achikọtala nkpuru-obim na ndi-nmehie n'otù,
Achikọta-kwa-la ndum na ndi-ọbara n'otù:
10 Ndi nzube ọjọ di n'aka-ha,
Aka-nri-ha juputa-kwa-ra n'iri-ngo.
11 Ma mu onwem, n'izu-okèm ka m'gēje ije:
Bạputam, me-kwa-ram amara.
12 Ukwum eguzowo n'ala di lari:
Nime nkpọkọta madu nile ka m'gāgọzi Jehova.

27

Abù Ọma nke Devid.

1 Jehova bu ìhèm na nzọputam; ònye ka m'gātu egwu?
Jehova bu ebe siri ike nke ndum; ònye ka m'gātu oké egwu?
2 Mbẹ ndi nēme ihe ọjọ biarurum nso iri anu-arum,
Bú ndi nākpabụm na ndi-irom, ha onwe-ha suru ngọngọ, da n'ala.
3 Ọ buru na ọmuma-ulo-ikwū ndi-agha ama ulo-ikwū-ha imegidem,
Obim agagh-atu egwu:
Ọ buru na agha ebilie imegidem,
Na nka ka mu onwem nātukwasi obi.
4 Otù ihe ka m'riọworo n'aka Jehova, nke ahu ka m'nāchọ;
Ọ bu ka m'biri n'ulo Jehova ubọchi nile nke ndum,
Ihu idi-utọ Jehova, na ijuta ihe n'ulo uku Ya.
5 N'ihi na Ọ gēdebem na nzuzo n'ulo-ntu-Ya n'ubọchi ihe ọjọ:
O gēzobem n'ebe-nzuzo nke ulo-ikwū-Ya;
N'oké nkume ka O gēbulim elu.
6 Ma ubụ a agēbuli isim elu n'elu ndi-irom dim buruburu;
M'gāchu kwa aja nke iti-nkpu n'ulo-ikwū-Ya;
M'gābù abù, m'gābùku kwa Jehova abù ọma.

7 Jehova, nuru mḅe m'were olum kpọ
òkù:
Me-kwa-ram amara, zakwam.
8 Gi ka obim siworo, Gi kwuru okwu,
si, Chọnu irum;
Iru-Gi, Jehova, ka m'gāchọ.
9 Ezonarilam iru-Gi;
Ejila iwe wezuga orù-Gi:
Iye-akam ka I buworo;
Aḅanarilam, arapu - kwa - lam,
Chineke nke nzọputam.
10 N'ihi na nnam na nnem arapuwom,
Ma Jehova gēkubatam.
11 Jehova, zím uzọ-Gi;
Durukwam n'okpọro-uzọ di lari,
N'ihi ndi nēchem anwu.
12 Enyelam n'aka ọchichọ nkpuru-obi
nke ndi nākpaḅum:
N'ihi na ndi-àmà okwu-ugha ebiliwo
imegidem, ha na ndi nēkupu ihe-
ike dika ume.
13 M'gēme aṅa ma asi na ekweghm na
m'gēle idi-nma Jehova
N'ala ndi di ndu?
14 Nēle anya Jehova:
Di ike, ka obi-gi nwe kwa ume;
E, nēle anya Jehova.

28

Abù Ọma nke Devid.

1 Gi, Jehova, ka m'nākpọku;
Oké nkumem, echila nti n'ebe m'nọ:
Ka I we ghara iḅam nkiti,
M'we yie ndi nārida n'olùlù.
2 Nuru olu aririọ-amaram nile mḅe
m'tikuru Gi,
Mḅe m'chiliri akam abua n'ebe ime-
ime-ulo nke ebe nsọ Gi di.
3 Adọkpurulam tiyere ndi nēmebi iwu,
Tiye-kwa-ra ndi nālu ajọ ihe;
Ndi nāgwa madu-ibe-ha okwu udo,
Ma ihe ọjọ di n'obi-ha.
4 Nye ha dika ọlu-ha si di, na dika ijọ-
njọ nke nmeso nile ha si di:
Nye ha dika aka-ha si eme;
Nyeghachi ha ihe ha mere.
5 N'ihi na ha adigh-aghọta ọlu nile nke
Jehova,
Na n'ihi na ha adigh-aghọta ihe aka-
Ya abua meworo,
Ọ gākwada ha, Ọ gagh-ewulita ha elu
dika ulo.

6 Onye agọziri agọzi ka Jehova bu,
N'ihi na Ọ nuwo olu aririọ-amaram
nile.

7 Jehova bu ikem na ọtam;
Ya ka obim tukwasiworo obi, eyewo-
kwa-ram aka:
Obim we nāwuli elu n'ọṅù;
M'gēsite kwa n'abùm kele Ya.
8 Jehova buru ya ike,
Ebe siri ike nke nzọputa nke onye
nke Ya etere manu ka Ọ bu.
9 Zọputa ndi-Gi, gozi kwa ihe-nketa-
Gi:
Nāzù kwa ha dika aturu, nēku kwa
ha n'aka-Gi rue mḅe ebigh-ebi.

29

Abù Ọma Devid.

1 Nyenu Jehova, unu umu Chineke,
Nyenu Jehova nsọpuru na ike.
2 Nyenu Jehova nsọpuru aha-Ya;
Kpọnu isi ala nye Jehova n'ima-nma
nke idi-nsọ.

3 Olu Jehova di n'elu miri:
Chineke nke ebube nāma éḅè-elu-
igwe,
Jehova nọ n'elu ọtutu miri.
4 Olu Jehova nāda n'ike;
Olu Jehova nāda n'ima-nma.
5 Olu Jehova nētiwa osisi cedar;
Jehova we tiwasia osisi cedar nke
Lebanon.
6 Ọ nēme ka ha nāwuli elu dika nwa-ehi;
Bú Lebanon na Sirion, dika nwa-atu.
7 Olu Jehova nāwaputa ire ọku.
8 Olu Jehova nēme ka ọzara me
nkpatu;
Jehova nēme ka ọzara Kedesh me
nkpatu.
9 Olu Jehova nēme ka ime nēme nne-
ele,
Ọ nāḅuchapu kwa akwukwọ osisi oké
ọhia:
Ọzọ, n'ulo uku Ya ihe nile nāsi,
Ebube.

10 Jehova nọduru n'oche-eze n'Iju-
miri ahu;
Jehova we nọdu dika eze rue mḅe
ebigh-ebi.
11 Jehova gēnye ndi-Ya ike;
Jehova gēji udo gọzie ndi-Ya.

30

Abù Ọma, Abù nke ira Ulo ahu nye Chineke; Abù Ọma nke Devid.

1 M'gēbuli Gi elu, Jehova; n'ihi na I
dọgowom n'elu,

I megh kwa ka ndi-irom ṅuriam.
2 Jehova, bú Chinekem,
Etikurum I, I we me ka m'diri ndu.
3 Jehova, I mewo ka nkpuru-obim si
n'ala-mọ rigoputa:
I mewo ka m'si n'etiti ndi nārida
n'olùlù di ndu.
4 Bùkuenu Jehova abù ọma, unu ndi-
ebere-Ya,
Kele-kwa-nu ihe-ncheta-Ya di nsọ.
5 N'ihi na nání otù ntabi-anya
nāgabiga n'iwe-Ya;
Ogologo ndu nile nāgabiga na mḅe
ihe-ayi nātọ Ya utọ:
N'anyasi ikwa-ákwá gābia inọ ọnọdu-
abali,
Ma n'ututu iti-nkpu-ọṅù gādi.
6 Ma mu onwem, asirim n'udom,
Agagh-ewezugam n'ọnọdum rue mḅe
ebigh-ebi.
7 Jehova, I ji ka ihem si atọ Gi utọ me
ka ike guzoro ugwum:
I zobere iru-Gi; aghọrọm onye nāma
jijiji.
8 Gi, Jehova, ka m'nākpọku;
Ọ bu kwa Onye-nwe-ayi ka m'nāriọ
aririọ-amara:
9 Ùrù gini di n'ọbaram, mḅe m'nārida
n'olùlù?
Ájá, ọ gēkele Gi? ò gēgosi ezi-okwu-
Gi?
10 Nuru, Jehova, me-kwa-ram amara:
Jehova, buru onye nēyerem aka.
11 I ḅanweworom iti-aka-n'obim ka ọ
ghọ ite-egwú;
I tọpuwo ákwà-nkpem, were ọṅù
kem dika ihe-ọkiké:
12 Ka nsọpurum we bùkue Gi abù ọma,
ghara idere du.
Jehova, bú Chinekem, rue mḅe
ebigh-ebi ka m'gēkele Gi.

31 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Nime Gi, Jehova, ka m'ḅabàworo;
ekwela ka ihere mem rue mḅe
ebigh-ebi:
N'ezi omume-Gi me ka m'ḅapu.
2 Tọrọm nti-Gi n'ala; naputam ngwa
ngwa:
Ghọrọm oké nkume nke ebe siri ike,
bú ulo nke ebe ewusiri ike nke-uku
izọputam.
3 N'ihi na nkumem di elu na ebem
ewusiri ike ka I bu;
Ọzọ, n'ihi aha-Gi I gēdum, dukwam
nwayọ.
4 I gēme ka m'si n'uḅu nke ha
zoberem puta;
N'ihi na Gi onwe-gi bu ebem siri
ike.
5 N'aka-Gi ka m'nēnye mọm idebe:
I ḅaputawom, Jehova, Chineke nke
ezi-okwu.
6 Akpọwom ha asì, bú ndi nāriba ihe-
efu nile nke nābugh ihe ama:
Ma mu onwem atukwasiwo obi na
Jehova.
7 Ka m'tegharia egwú ọṅù, ṅuri kwa
ọṅu, n'ebere-Gi:
N'ihi na I huwo nweda-n'alam;
I mawo nkpuru-obim n'ahuhu di
iche iche:
8 I mechibidoghkwam nye n'aka onye-
iro;
I mewo ka ukwum abua guzo n'ebe
sara mbara.
9 Merem amara, Jehova, n'ihi na
anọm na nkpaḅu:
Anyam emebiwo nime nkpasu-iwem,
ya na nkpuru-obim, na afọm, dika
uwe nla mebirì.
10 N'ihi na ndum agwusiwo n'iru-újú,
na arọm nile n'ize-ume:
Ikem asuwo ngọngọ site n'ajọ
omumem, ọkpukpum nile emebiwo
kwa, dika uwe nla mebiri.
11 N'ihi ndi-nkpaḅum nile aghọwom
ihe-ita-uta nke-uku,
Ọbuná n'ebe ndi-aḅata-obim nọ,
aghọwo-kwa-ram ndi m'mara oké
egwu:
Ndi nāhum n'èzí aḅanariwom.
12 Echezọwo mu onwem dika onye
nwuru anwu puru n'obi madu:
Aghọwom ihe nāla n'iyì.
13 N'ihi na anuwom akukọ ọjọ nke
ọtutu madu,
Ujọ dim buruburu:
Mḅe ha nāḅa ìzù n'otù imegidem,
Ha zubere iwepu ndum.
14 Ma mu onwem, ọ bu Gi ka
m'tukwasiworo obi, Jehova:
Asiwom, Chinekem ka I bu.
15 N'aka-Gi ka mḅem nile di:
Naputam n'aka ndi-irom, na n'aka
ndi nēsoḅum.
16 Me ka iru-Gi nye orù-Gi ìhè:
Zọputam n'ihi ebere-Gi.

17 Jehova, ekwela ka ihere mem; n'ihi na akpọkuwom I:
Ka ihere me ndi nēmebi iwu, ka ha debe ọnu-ha du n'ala-mọ.
18 Ka eḅuḅere-ọnu okwu-ugha da oḅi;
Nke nēkwu okė okwu megide onye ezi omume,
Nime npako na nleda-anya.
19 Le ka ezi ihe-Gi si ba uba, nke I tukọbaworo nye ndi nātu egwu Gi,
Nke I luworo nye ndi nāḅabà nime Gi n'iru umu madu!
20 I nēzobe ha n'ebe-nzuzo nke iru-Gi ka ha pua n'aka nkekọta nile nke madu:
I nēdebe ha na nzuzo n'ulo-ntu ka ha pua n'ise-okwu nke ire di iche iche.
21 Onye agọziri agọzi ka Jehova bu:
N'ihi na Ọ mewo ka ebere-Ya di ebube n'ebe m'nọ n'obodo ewusiri ike.
22 Ma mu onwem, asirim na nkujam,
Ebipuwom n'anya-Gi:
Otù ọ di, I nuru olu aririọ-amaram nile mḅe m'tikuru Gi.
23 Hunu Jehova n'anya, ndi-ebere-Ya nile:
Ọ bu ndi kwesiri ntukwasi-obi ka Jehova nēchezi,
Ọ nākwughachibiga kwa onye nēme omume npako okè.
24 Dinu ike, ka obi-unu nwe kwa ume,
Unu nile ndi nēchere Jehova.

32 Abù Ọma nke Devid. Maschil.

1 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú onye ebupuworo njehie-ya, onye ekpuchiworo nmehie-ya.
2 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú madu nke Jehova nādigh-aguru ya ajọ omume,
Bú onye ọ digh aghughọ ọ bula di na mọ-ya.
3 Mḅe m'ḅara nkiti, ọkpukpum nile kara nkà
Site n'ọḅuḅọ-ujam ogologo ubọchi nile.
4 N'ihi na ehihie na abali aka-Gi di arọ n'arum:
Umem ḅanwere n'ihe-ikpọ-nku nke uguru. [Selah
5 Anamemeri ka I mara nmehiem, ekpuchighkwam ajọ omumem:
M'siri, M'gēkwuputara Jehova njehiem nile;
Gi onwe-gi bupu-kwa-ra ajọ omume nke nmehiem. [Selah
6 N'ihi nka ka onye-ebere ọ bula kpere Gi na mḅe agēji chọta Gi:
N'ezie n'iju-miri nke ọtutu miri ha agagh-eru ya aru.
7 Gi onwe-gi burum ebe-nzuzo; I gēchezim ka m'pua n'ahuhu;
Iti-nkpu nke mḅe anēme ka aḅapu, ndia ka I gēme ka ha dim buruburu. [Selah
8 M'gēme ka i nwe uche, M'gēzi kwa gi ihe n'uzọ nke i gēje ije nime ya:
M'gādu gi ọdu, anyam gādikwasi kwa gi n'aru.
9 Unu adila ka inyinya, ma-ọbu dika inyinya mule, nke ọ digh nghọta ha nwere:
Agēji kwa bit na bridle, dika ihe-ekike, ijide ha,
Ma emegh otú a ha agagh-abiaru nso gi.
10 Ọtutu ihe-nḅu gādiri onye nēmebi iwu:
Ma onye nātukwasi obi na Jehova, ebere gādi ya buruburu.
11 Nurianu ọṅu na Jehova, teghari-kwa-nu egwù ọṅù, unu ndi ezi omume:
Ti-kwa-nu nkpu ọṅù, unu nile ndi ziri ezi n'obi.

33 1 Tienu nkpu ọṅù nime Jehova, unu ndi ezi omume:
N'ebe ndi ziri ezi nọ otuto mara nma.
2 Werenu ubọ-akwara kele Jehova:
Werenu une nke akwara iri bùkue Ya abù ọma.
3 Bùkuenu Ya abù ọhu;
Werenu iti-nkpu me ka ọkpukpọ-ubọ di nma.
4 N'ihi na okwu Jehova ziri ezi;
Anālu kwa ọlu-Ya nile n'ikwesi-ntukwasi-obi.
5 Ọ nāhu ezi omume na ezi ikpé n'anya:
Uwa juputara n'ebere Jehova.
6 Okwu Jehova ka ejiri me elu-igwe;
Eji-kwa-ra iku-ume nke ọnu-Ya me usu-ha nile.
7 Ọ nāchikọta miri okė osimiri dika obo-ihe:

O nētiye oḅu-miri n'ulo-àkù di iche
iche.
8 Ka uwa nile tua egwu Jehova:
Ka ndi nile ndi bi n'elu-uwa dum
madu bi tua ujọ Ya.
9 N'ihi na Ya onwe-ya kwuru okwu, ọ
we di;
Ya onwe-ya nyere iwu, ọ we guzo.
10 Jehova emebiwo ndum-ọdu mba
nile:
Ọ siwo èchìchè nile nke ndi di iche
iche, É-è.
11 Ndum-ọdu Jehova nēguzo rue mḅe
ebigh-ebi,
Èchìchè nile nke obi-Ya rue ọḅọ nile.
12 Mba ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú
mba ahu nke Jehova bu Chineke-
ya;
Bú ndi ahu Ọ rọputara iburu Ya ihe-
nketa.
13 Jehova siri n'elu-igwe legide anya;
Ọ huwo umu madu nile;
14 O siwo n'ọnọdu ebe-obibi-Ya
Lekwasi ndi nile bi n'uwa anya;
15 Bú Onye ahu Nke nākpu obi ha nile
n'otù,
Nke nāghọta kwa ọlu nile nke ha
nile.
16 Ọ digh eze anēji uba nke usu-ndi-
agha-ya zọputa:
Adigh-eji kwa ike riri nne naputa
dike.
17 Nání ihe-nrafu ka inyinya bu iji
zọputa madu:
Ọ digh-eji kwa ike-ya riri nne me ka
madu wepuga onwe-ya.
18 Le, anya Jehova di n'aru ndi nātu
egwu Ya,
Bú n'aru ndi nēchere ebere-Ya;
19 Inaputa nkpuru-obi-ha n'ọnwu,
Na idebe ha ndu n'oké unwu.
20 Nkpuru-obi-ayi echerewo Jehova:
Iye-aka-ayi na ọta-ayi ka Ọ bu.
21 N'ihi na ọ bu nime Ya ka obi-ayi
nāṅuri ọṅu,
N'ihi na ọ bu aha nsọ Ya ka ayi
tukwasiworo obi.
22 Jehova, ka ebere-Gi dikwasi ayi,
Dika ayi chereworo Gi.

34 Abù Ọma nke Devid; mḅe ọ ḅanwere omume-ya n'iru Abimelek, ọ we chupu ya, ọ we la.

1 M'gāgọzi Jehova na mḅe nile:
Mḅe nile ka otuto-Ya gādi n'ọnum.
2 Jehova ka nkpuru-obim gēji nya isi:
Ndi di ume-ala n'obi gānu ya, we
ṅuria ọṅu.
3 Sonum me ka Jehova di uku,
Ka ayi buli kwa aha-Ya elu n'otù.
4 Achọrọm Jehova, Ọ za-kwa-ram,
We naputam n'ujọm nile.
5 Ha legidere Ya anya, we nwue enwu:
Ka ihere ghara ime kwa ha n'iru.
6 Onye a ewedara n'ala kpọrọ òkù,
Jehova we nuru ya,
We si na nkpaḅu-ya nile zọputa ya.
7 Mọ-ozi nke Jehova nāma ulo-ikwū-
ya buruburu ndi nātu egwu Ya,
Ọ we dọputa ha.
8 Detunu ire, hu na Jehova di nma:
Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú
nwoke nke nāḅabà nime Ya.
9 Tuanu egwu Jehova, unu ndi nsọ Ya:
N'ihi na ọ digh ihe nākọ ndi nātu
egwu Ya.
10 Nkpà akpawo umu-ọdum, agu aguwo
kwa ha:
Ma ndi nāchọ Jehova, ọ digh ezi ihe
ọ bula gākọ ha.
11 Bianu, umum, gem nti:
Egwu Jehova ka m'gēzi unu.
12 Onye bu nwoke ahu nke ndu nātọ ya
utọ,
Nke nāhu ubọchi nile nke ndu
n'anya, ka ọ we hu ọdi-nma?
13 Chezi ire-gi ka ọ ghara ikwu ihe ọjọ,
Chezi kwa eḅuḅere-ọnu-gi ka ha
ghara ikwu okwu aghughọ.
14 Si n'ihe ọjọ wezuga onwe-gi, me ezi
ihe;
Nāchọsi udo ike, ḅaso kwa ya.
15 Anya abua nke Jehova di n'aru ndi
ezi omume,
Nti-Ya abua ghe-kwa-ra oghe na
nkpu ha nētiku Ya.
16 Iru Jehova nēmegide ndi nēme ihe
ọjọ,
Ibipu ncheta-ha n'uwa.
17 Ndi ezi omume tiri nkpu, Jehova we
nuru,
We si na nkpaḅu-ha nile naputa ha.
18 Jehova nọ nso ndi obi-ha tiwara
etiwa,
Ọ nāzọputa kwa ndi azọpiaworo nime
mọ-ha.
19 Ha di ọtutu, bú ihe ọjọ nke nādakwasi
onye ezi omume:
Ma n'aka ha nile ka Jehova nānaputa
ya.

20 Ọ nēdebe ọkpukpu-ya nile:
Ọ digh otù nime ha nyajiri anyaji.
21 Ihe ọjọ gēme ka onye nēmebi iwu nwua:
Ọzọ, ndi nākpọ onye ezi omume asi, agāma ha ikpe.
22 Jehova nāḅaputa nkpuru-obi ndi-orù-Ya:
Agagh-ama kwa ha ikpe, bù ndi nile nāḅabà nime Ya.

35

Abù Ọma nke Devid.

1 Jehova, luso ha ọgù, bù ndi nālusom ọgù:
Buso ha agha, bù ndi nēbusom agha.
2 Jide ọta na ọta uku,
Bilie iyerem aka.
3 Seputa kwa ube na anyu-ike-agha izute ndi nāchum:
Si nkpuru-obim, Nzọputa-gi ka M'bu.
4 Ka ihere me ha, ka etiye kwa ha n'ọnọdu-ihere, bù ndi nāchọsi nkpuru-obim ike:
Ka ha ḅaghachi azu nwe iru-ihere, bù ndi nēchè ihe ọjọ ha gēmem.
5 Ka ha di ka iḅoḅo-ọka n'iru ifufe,
Ka mọ-ozi nke Jehova buru kwa onye nēnupu ha.
6 Ka uzọ-ha ḅa ọchichiri, ka ọ buru kwa ebe nālọ alọ,
Ka mọ-ozi nke Jehova buru kwa onye nāchu ha.
7 N'ihi na ọ bu mḅe m'nēmegh ihe ka ha zoberem olùlù nke uḅu-ha,
Ọ bu mḅe m'nēmegh ihe ka ha gwuru olùlù nye nkpuru-obim.
8 Ka ntikpọ biakwasi ya mḅe ọ nāmagn;
Ọzọ, ka uḅu-ya nke o zoḅeworo jide ya onwe-ya:
Nime ntikpọ ahu, ya dabà nime ya.
9 Nkpuru-obim gēteghari kwa egwù ọṅù na Jehova:
Obi gātọ ya utọ na nzọputa-Ya.
10 Ọkpukpum nile gāsi, Jehova, ònye di ka Gi?
Gi Onye nānaputa onye ewedara n'ala n'aka onye di ike kari ya,
I nānaputa onye ewedara n'ala na oḅeye n'aka onye nānapu ya ihe n'ike.
11 Ndi-àmà nke ihe-ike nēbili;
Ihe nke m'nāmagh ka ha nājum.
12 Ha nākwughachim ihe ọjọ n'ọnọdu ezi ihe,
Nkpuru-obim di ka onye ḅa aka nwa.
13 Ma mu onwem, mḅe ha nāria ọria, uwem bu àkwà-nkpe:
Ewedaram nkpuru-obim n'ala site n'obubu-ọnu;
Ekperem nālaghachikute kwa obim.
14 Dika agasi na ọ burum eyi, dika agāsi na ọ burum nwa-nne, otù a ka m'jeghariri:
Dika onye nēru ùjù nne-ya, otù a ka m'rudara n'ala nēyi uwe-nkpe.
15 Ma mḅe m'nāru ukwu ha ṅuriri ọṅu, chikọta onwe-ha:
Ha chikọtara onwe-ha imegidem, nētiḅum mbe m'nāmagh;
Ha dọkaram, ha eguzogh kwa du:
16 Dika ndi emeruru emeru n'etiti ndi nāchì ọchì n'ihi oḅe-achicha,
Otù a ka ha takwasirim ikekere-ezė.
17 Onye-nwe-ayi, ṁḅe ole ka I ganēle anya?
Si na ntikpọ nile ha weghachi nkpuru-obim,
Si n'aka umu-ọdum weghachi nkpuru-obi m'nwere nàni ya.
18 M'gēkele Gi n'etiti nkpọkọta bara uba:
N'etiti otù ndi nwere ume ka m'gēto Gi.
19 Ekwela ka ndi-irom, bù ndi-okwu-ugha, ṅuam ọṅu:
Ekwela ka ndi nākpọm asì mḅe m'nēmegh ihe ḅue iku-anya.
20 N'ihi na ọ bugh okwu udo ka ha nēkwu:
Ma ha nēchèputa okwu di iche iche nke aghughọ nile imegide ndi nọ jū n'ala.
21 Ha we me ka ọnu-ha sa mbara imegidem;
Ha siri, Ehe, ehe, anya-ayi ahuwo ya.
22 I huwo ya, Jehova; aḅala nkiti:
Onye-nwe-ayi, anọlam n'ebe di anya.
23 Kpọte Onwe-gi, tetara ikpém,
Chinekem na Onye-nwem, tetara okwu-ikpem.
24 Kpem ikpe dika ezi omume-Gi si di, Jehova, bù Chinekem;
Ekwe-kwa-la ka ha ṅuam ọṅu.
25 Ekwela ka ha si n'obi-ha, Ehe, nka bu ọchichọ nkpuru-obi-ayi:
Ekwela ka ha si, Ayi elodawo ya.

26 Ka ihere me ha, ka ha nile nwe kwa
iru-ihere n'otù, bú ndi nāṅuri ọṅu
n'ihe ọjọ nādakwasim:
Ka ha yiri ihere na ọnọdu-ihere dika
uwe, bú ndi nēme onwe-ha ka ha
di uku imegidem.
27 Ka ha tie nkpu ọṅù, ṅuri kwa ọṅu, bú
ndi ezi omumem nātọ utọ:
Ka ha nāsi kwa mḅe nile, Jehova di
uku,
Onye udo orù-Ya nātọ Ya utọ.
28 Irem ganēkwu okwu, dika onye
nātughari uche, bayere ezi omume-
Gi,
Baye-kwa-ra otuto-Gi ogologo
ubọchi nile.

36 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma nke orù Jehova, bú Devid.

1 Ihe nke nāputa n'ọnu njehie nke
onye nēmebi iwu nāsi n'etiti obim,
Ọ digh oké egwu Chineke di n'anya-
ya abua.
2 N'ihi na ọ nāgwa onwe-ya okwu ire-
utọ n'ànya onwe-ya,
Bayere ichọputa ajọ omume-ya na
ikpọ ya asi.
3 Okwu nile nke ọnu-ya bu ajọ ihe na
aghughọ:
Ọ rapuwo inwe uche na ime nma.
4 Ajọ ihe ka ọ nēchè n'elu ihe-ndina-
ya;
O nēguzo onwe-ya n'uzọ nke nādigh
nma;
Ọ digh-aju ihe ọjọ.

5 Jehova, n'elu-igwe ka ebere-Gi di;
Ikwesi-ntukwasi-obi-Gi nēru mbara-
ígwé.
6 Ezi omume-Gi di ka ugwu Chineke;
Ikpé-Gi nile bu oḅu-miri riri nne:
Ọ bu madu na anumanu ka I
nāzọputa, Jehova.
7 Le ka ebere-Gi si di oké ọnu-ahia,
Chineke!
Umu madu nāḅabà kwa n'okpuru
ṅdò ṅkù-Gi abua.
8 Afọ nējubiga ha ókè site n'abuba nke
ulo-Gi;
Ọ bu kwa miri-iyi nke ihe-utọ-Gi
nile ka I nēme ka ha ṅua.
9 N'ihi na n'ebe I nọ ka isi-iyi ndu di:
N'ihè-Gi ka ayi nāhu ìhè.
10 Me ka ebere-Gi digidere ndi mara
Gi;
Me kwa ka ezi omume-Gi digidere
ndi ziri ezi n'obi.
11 Ekwela ka ukwu npako biakwasim,
Ekwe-kwa-la ka aka nke ndi nēmebi
iwu me ka m'wagharia.
12 N'ebe ahu ka ndi nālu ajọ ihe
daworo:
Enuḋawo ha, ha apugh kwa ibili ọzọ.

37 Abù Ọma nke Devid.

1 Emela ka iwe-gi di ọku n'ihi ndi
nēme ihe ọjọ,
Ekwosola ndi nēme ajọ omume
ekworo.
2 N'ihi na dika ahihia ka agēbipu ha
ngwa ngwa,
Dika akwukwọ ahihia ndu ka ha
gākpọnwu.
3 Tukwasi Jehova obi, me kwa ezi ihe;
Biri n'ala, nāzù kwa onwe-gi
n'ikwesi-ntukwasi-obi.
4 Ka ihe Jehova tọ kwa gi utọ;
Ọ gēnye kwa gi ihe nile obi-gi nāriọ.
5 Kpọre uzọ-gi rue Jehova aru;
Tukwasi kwa Ya obi, Ya onwe-ya
gēme kwa ya.
6 Ọ gēme kwa ka ezi omume-gi puta
dika ihè,
Ikpé-gi kwa dika etiti-ẹhihie.
7 Nọ dū n'iru Jehova, were kwa
ntachi-obi nēchere Ya:
Emela ka iwe-gi di ọku n'ihi onye ọ
nāgara nke-ọma n'uzọ-ya,
N'ihi madu nke nēme ajọ ihe-nzube
di iche iche.
8 Ra aka iwe iwe, rapu kwa ọnuma:
Emela ka iwe-gi di ọku, o nēdubà
nání n'ime ihe ọjọ.
9 N'ihi na agēbipu ndi nēme ihe ọjọ:
Ma ndi nēle anya Jehova, ndi ahu
gēnweta ala.
10 Ma ọ fọduru nwa mḅe, onye nēmebi
iwu agagh-adi kwa:
I gēlekwasi kwa ọnọdu-ya anya, ma ọ
gagh-anọ.
11 Ma ndi di ume-ala n'obi gēnweta ala;
Iba-uba nke udo gātọ kwa ha utọ.
12 Onye nēmebi iwu nēzube ajọ ihe
imegide onye ezi omume,
Ọ nātakwasi kwa ya ikekere-ezé.
13 Onye-nwe-ayi nāchi ya ọchi:
N'ihi na Ọ huwo na ubọchi-ya nābia
14 Ndi nēmebi iwu amiputawo mma-
agha, zọ kwa uta-ha ukwu ikwe ya;

Ime ka onye ewedara n'ala na ọḅeye da,
Iḅu ndi ziri ezi n'uzọ-ha:
15 Mma-agha-ha gābà n'obi onwe-ha,
Agāḅaji kwa uta-ha.
16 Ihe ntà onye ezi omume nwere di nma
Kari ihe bara uba nke ọtutu ndi nēmebi iwu.
17 N'ihi na agāḅaji ogwe-aka nke ndi nēmebi iwu:
Ma Jehova nākwagide ndi ezi omume.
18 Jehova mara ubọchi nile nke ndi zuru okè:
Ihe-nketa-ha gādiru kwa mḅe ebigh-ebi.
19 Ihere agagh-eme ha na mḅe ihe ọjọ:
Afọ gēju kwa ha n'ubọchi oké unwu.
20 N'ihi na ndi nēmebi iwu gāla n'iyì,
Ndi-iro Jehova gādi ka ihe di oké ọnu-ahia nke umu-aturu:
Ha gēdè; n'anwuru-ọku ka ha gēdè.
21 Onye nēmebi iwu nēbiri ihe, ma ọ digh-akwughachi:
Ma onye ezi omume nēme amara, nēnye kwa enye.
22 N'ihi na ndi Ọ nāgọzi gēnweta ala;
Ma agēbipu ndi Ọ nākọcha.
23 Site n'aka Jehova ka emeworo ka nzọ-ukwu nile nke madu guzosie ike;
Uzọ-ya nātọ kwa Ya utọ.
24 Mḅe ọ gāda, agagh-atudasi ya:
N'ihi na Jehova nākwagide aka-ya.
25 Nwata ka m'buworo, aghọwokwam okenye;
Ma ahughm onye ezi omume ka arapuru ya,
Ahughkwam nkpuru-ya ka ha nāriọ nri.
26 Ogologo ubọchi nile ka ọ nēme amara, nēbinye kwa ihe;
Nkpuru-ya bu kwa ndi agọziri agọzi.
27 Si n'ihe ọjọ wezuga onwe-gi, me ezi ihe;
Biri kwa rue mḅe ebigh-ebi.
28 N'ihi na Jehova nāhu ezi ikpé n'anya,
Ọ digh-arapu kwa ndi-ebere-Ya;
Rue mḅe ebigh-ebi ka anēdebe ha:
Ma agēbipu nkpuru ndi nēmebi iwu.
29 Ndi ezi omume gēnweta ala,
Biri kwa n'elu ya rue mḅe ebigh-ebi.
30 Ọnu onye ezi omume nēkwu okwu amam-ihe, dika onye nātughari uche,
Ire-ya nēkwu kwa okwu ezi ikpé.
31 Iwu Chineke-ya di n'obi-ya;
Nzọ-ukwu-ya nile agagh-aḅuchapu kwa.
32 Onye nēmebi iwu nēche onye ezi omume nche,
Nāchọ kwa ime ka ọ nwua.
33 Jehova agagh-arapu ya n'aka-ya,
Ọ gagh-ama kwa ya ikpe mḅe anēkpe ya ikpe.
34 Nēle anya Jehova, nēdebe kwa uzọ-Ya,
O gēbuli kwa gi inweta ala:
Mḅe anēbipu ndi nēmebi iwu, i gāhu.
35 Ahuwom onye nēmebi iwu ka ọ nēme madu ka ha ma jijiji,
Ahuwokwam ya ka ọ nāwasa onwe-ya dika osisi di ndu n'ala mara ya.
36 Ọ we gabiga, ma, le, ọ nọgh:
M'we chọ ya, ma achọtagh ya.
37 Riba onye zuru okè ama, le kwa onye ziri ezi:
N'ihi na ọdi-n'iru diri onye-udo.
38 Ma ndi-njehie, anēkpochapu ha n'otù:
Agēbipu ọdi-n'iru nke ndi nēmebi iwu.
39 Ma nzọputa ndi ezi omume nēsi n'aka Jehova bia:
Ọ bu ebe-ha siri ike na mḅe nkpà.
40 Jehova nēye-kwa-ra ha aka, nēme ka ha ḅapu:
Ọ nēme ka ha si n'aka ndi nēmebi iwu ḅapu, Ọ nāzọputa kwa ha,
N'ihi na ha aḅabàwo nime Ya.

38

Abù Ọma Devid, ime ka echeta echeta.

1 Jehova, abalaram nba n'iwe-Gi:
Adọ-kwa-lam aka na nti n'ọnuma-Gi.
2 N'ihi na àkú-Gi nile efedakwasiwom,
Aka-Gi adakwasiwokwam.
3 Ọ digh izu-okè ọ bula di n'anu-arum n'ihi iwe-Gi;
Ọ digh kwa udo ọ bula di n'ọkpukpum nile n'ihi nmehiem.
4 N'ihi na ajọ omumem nile agabigawo n'elu isim:
Dika ibu arọ ha dikaram arọ.

5 Ufiri-utarim nile nēsi ísi, nābu kwa miri,
N'ihi uchem bagọrọ abagọ.
6 Abagọrọm abagọ ruda kwa nke-uku;
Ogologo ubọchi nile ka m'jeghariworo nēyi uwe-nkpe.
7 N'ihi na úkwúm juputara na nruru-ọku;
Ọ digh kwa izu-okė ọ bula di n'anu-arum.
8 Arum esinwuwo, egwepiawokwam nke-uku:
Abọwom uja n'ihi isu-ude nke obim.
9 Onye-nwe-ayi, n'iru Gi ka ichọsi-ikem nile di;
Ize-umem ezonarigh kwa Gi.
10 Obim nēti ike ike, ikem esiwo nimem la:
Ìhè nke anyam abua kwa, ọbuná ihè nke anyam ahu adigh n'arum.
11 Ndi nāhum n'anya na ndi-eyim nēguzo iche na ncherita-iru ihe-otitim;
Ndi-abata-obim nēguzo kwa n'ebe di anya.
12 Ndi nāchọsi nkpuru-obim ike nēsi-kwa-ram ọnyà;
Ndi nāchọ imem ihe ọjọ ekwuwo kwa ihe-ila-n'iyi di iche iche,
Ọ bu kwa ihe-aghughọ nile ka ha nātughari n'uche ogologo ubọchi nile.
13 Ma mu onwem, dika onye nti chiri, adighm-anu ihe;
Adikwam ka onye-ọbi nke nādigh-asaghe ọnu-ya.
14 E, adim ka madu nke nādigh-anu ihe,
Onye iba-nba ọ bula nādigh n'ọnu-ya.
15 N'ihi na Gi, Jehova, ka m'chereworo:
Gi onwe-gi gāza, Onye-nwe-ayi, Chinekem.
16 N'ihi na asirim, Ka ha ghara iṅuri ọṅu n'arum:
Mbe anēwezuga ukwum n'ọnọdu-ya, ha mere onwe-ha ka ha di uku imegidem.
17 N'ihi na mu onwem gaje ije nsukwara-achi,
Ihe-nbum di kwa na ncherita-irum mbe nile.
18 N'ihi na m'gēgosi ajọ omumem;
M'gēchebu onwem bayere nmehiem.
19 Ma ndi-irom nādi ndu, nwe ume:
Ha ba-kwa-ra uba, bù ndi nākpọm asi n'uzọ okwu-ugha.
20 Ndi ahu kwa nke nākwughachi ihe ọjọ n'ọnọdu ezi ihe
Nēmegidem, n'ihi na anamabaso ezi ihe.
21 Arapulam, Jehova:
Chinekem, anọlam n'ebe di anya.
22 Bia ọsọsọ iyerem aka,
Onye-nwe-ayi, bù nzọputam.

39

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù, bú Jedutun. Abù Ọma Devid.

1 Asirim, Ka m'lezie uzọm nile anya,
Ka m'we ghara iwere irem mehie:
Ka m'debere ọnum ihe ikechi ọnu,
Mbe onye nēmebi iwu nọ n'irum.
2 Aghọrọm onye-ọbi n'inọ-dū, abaram nkiti, ọbuná ipu n'ikwu ezi ihe;
Ewe kpalie ihe-nbum.
3 Obim di ọku nimem;
Mbe m'nātughari uche ọku rebere:
M'we were irem kwue okwu:
4 Jehova, me ka m'mara ọgwugwum,
Na ọtútù ubọchim nile, ihe ọ bu;
Ka m'mara ka m'si buru ihe nākwusi akwusi.
5 Le, I mewo ubọchim nile dika ntu-ọbu-aka;
Mbe ndum di kwa ka ihe nābugh ihe n'iru Gi:
N'ezie náni otù nku-ume ka madu ọ bula bu, n'iguzosi-ike-ya. [Selah
6 N'ezie ọ bu n'onyinyo ka madu nējeghari:
N'ezie n'otù nku-ume ka ha nāba aghara:
Ọ nākwakọba àkù, ma ọ magh onye gāchikọta ha.
7 Ma ubu a, Onye-nwe-ayi, ṁ'leworo anya gini?
Ncherem, n'ebe I nọ ka ọ di.
8 Naputam n'aka njehiem nile:
Emelam ka m'buru ihe-ita-uta nke onye-nzuzu.
9 Aghọrọm onye-ọbi, adighm-asaghe ọnum;
N'ihi na Gi onwe-gi mere ya.
10 Si n'arum wezuga ihe-otiti-Gi:
Emewo ka mu onwem gwusia site n'ilu-ọ̀gù nke aka-Gi.
11 I ji iba-nba nile dọ madu aka na nti n'ihi ajọ omume,

I we me ima-nma-ya anāchọsi ike ka ọ ḅaze dika nla:
N'ezie nāni otù nku-ume ka madu ọ bula bu. [Selah
12 Nuru ekperem, Jehova, ṅa kwa nti ntikum;
Aḅala nkiti n'anya-mirim:
N'ihi na ọbìa ka m'bu n'ebe I nọ,
Abum onye-nnọdu, dika nnam-hà nile.
13 Lepum anya, ka m'we ḅasa irum,
Tutu mu ala, ghara inọ kwa ọzọ n'uwa.

40 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Elesirim anya Jehova ike;
Ọ we tọrọm nti-Ya n'ala, nu ntikum.
2 Ọ we me ka m'si n'olùlù nbibi, n'apiti nke ala urọ, rigoputa;
Ọ we me ka ukwum abua guzo n'elu nkume di elu, Ọ nēme ka nzọ-ukwum nile guzosie ike.
3 Ọ we tiye abù ọhu n'ọnum, bú otuto diri Chineke-ayi:
Ọtutu madu gāhu ya, tua egwu,
We tukwasi Jehova obi.
4 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bù nwoke nke meworo Jehova ka Ọ buru ihe-ntukwasi-obi-ya,
Ọ chegh kwa ndi-nganga iru, ma-ọbu ndi nējehie n'uzọ okwu-ugha.
5 Ọtutu ihe ka Gi onwe-gi meworo, Jehova, bú Chinekem, bù okė ọlu-Gi nile,
Na èchìchè-Gi nile n'ebe ayi nọ:
Apugh idoro Gi ha n'usoro;
Asi na agamegosi kwu kwa okwu bayere ha,
Ha kariri igu-ọnu.
6 Àjà na onyinye-inata-iru-ọma adigh-atọ Gi utọ;
Nti abua ka I ràpùworom:
Ọ bugh àjà-nsure-ọku na àjà-nmehie ka I chọworo.
7 Mḅe ahu ka M'siri, Le, abiawom;
N'akwukwọ-npiakọta ka edeworo ihe bayerem:
8 Ime ihe di Gi utọ atọwom utọ, Chineke;
Iwu-Gi di kwa nime obim.
9 Ezisawom ozi ọma nke ezi omume nime nkpọkọta-Gi bara uba;
Le, adighm-eḅochi eḅuḅere-ọnum abua,
Jehova, Gi onwe-gi amawo.
10 Ekpuchighm ezi omume-Gi nime obim;
Ekwusawom ikwesi-ntukwasi-obi-Gi na nzọputa-Gi:
Ezonarighm nkpọkọta-Gi bara uba ebere-Gi na ezi-okwu-Gi.
11 Gi onwe-gi, Jehova, eḅochilaram obi-ebere-Gi nile:
Ka ebere-Gi na ezi-okwu-Gi nēchezim mḅe nile.
12 N'ihi na ihe ọjọ nādigh ọnu-ọgugu aḅawom buruburu,
Ajọ omumem nile eruwom aru, apughkwam ihu uzọ;
Ha kariri agiri-isi nile nke isim n'uba, obim arapuwokwam.
13 Jehova, ka ọ tọ Gi inaputam:
Jehova, bia ọsọsọ iyerem aka.
14 Ka ihere me ha, ka ha nile nwe kwa iru-ihere n'otù,
Bù ndi nāchọ nkpuru-obim ikpochapu ya:
Ka ha laghachi azu, ka etiye kwa ha n'ọnọdu-ihere,
Bù ndi ihe ọjọ dakwasirim nātọ utọ.
15 Ka ha tọḅọrọ n'efu n'ihi ihere-ha,
Bù ndi nāsim, Ehe, ehe.
16 Ka obi tọ ndi nile nke nāchọ Gi utọ, ka ha ṅuri kwa ọṅu nime Gi:
Ka ndi nāhu nzọputa-Gi n'anya nāsi mḅe nile,
Ka Jehova di uku.
17 Ma mu onwem bu onye ewedara n'ala na oḅeye;
Ma Onye-nwe-ayi nēchèrem èchìchè:
Onye-iye-akam na Onye nēme ka m'ḅapu ka I bu;
Chinekem, anọla ọdù.

41 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bù onye nwere uche n'imeso onye nēnwegh ike:
N'ubọchi ihe ọjọ Jehova gēme ka ọ wepuga onwe-ya.
2 Jehova gēdebe ya, me ka ọ di ndu, agēme ka ihe gara ya nke-ọma n'uwa;
Enye-kwa-la ya n'aka ọchichọ nkpuru-obi nke ndi-iro-ya.

3 Jehova gākwagide ya n'elu ihe o ji dina mḅe aru nādigh ya ike:
Ihe-ndina-ya nile ka I ḅanweworo n'ọria-ya.
4 Mu onwem siri, Jehova, merem amara:
Me ka nkpuru-obim diri ndu; n'ihi na emehiewom megide Gi.
5 Ndi-irom nēkwu ihe ọjọ bayerem, si.
Òle mḅe ọ gānwu, aha-ya ewe la n'iyì?
6 Ọ buru kwa na ọ bia ihum, ihe-efu ka o nēkwu;
Obi-ya nāchikọtara onwe-ya ajọ ihe:
Ọ nāpu n'èzí nēkwu ya.
7 Ndi nile nke nākpọm asi nātakwurita ntakwu imegidem:
N'imegidem ka ha nēchèrem ihe ọjọ.
8 Anāwukwasi ya ihe jọḅuru onwe-ya, ka ha kwuru:
E, nke o dinaworo uḅu a ọ gagh-ebili ọzọ.
9 Ọbuná nwoke nke mu na ya di n'udo, onye m'tukwasiri obi, onye nēri nrim,
Ọ mewo ikiri-ukwu-ya ka ọ di uku imegidem.
10 Ma Gi onwe-gi, Jehova, merem amara, me ka m'bilie,
Ka m'we kwughachi ha ugwọ.
11 Nka ka m'ji mara na ihem nātọ Gi utọ,
N'ihi na onye-irom adigh-eti nkpu nmeri n'arum.
12 Ma mu onwem, n'izu-okèm ka I jideworom,
We me ka m'guzosie ike n'iru Gi rue mḅe ebigh-ebi.

13 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú Chineke Israel, bu,
Site na mḅe ebigh-ebi we rue mḅe ebigh-ebi.
Amen, na Amen.

AKWUKWỌ NKE-ABUA

42 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; Maschil nke umu Kora.
1 Dika agu iyi miri si agu nne-ele,
Otú a ka agu Gi nāgu nkpuru-obim, Chineke.
2 Akpiri Chineke, bú Chineke di ndu, akpọwo nkpuru-obim nku:
Òle mḅe m'gābia, ewe hum n'iru Chineke?
3 Anya-mirim aghọworom nri ehihie na abali,
Mḅe ha nāsim ogologo ubọchi nile, Òle ebe Chineke-gi nọ?
4 Ihe ndia ka m'gēcheta, wusi kwa nkpuru-obim nimem dika miri,
Otú m'nāgabiga n'etiti igwè madu, nējere ha nwayọ dika onye-ndú-ha rue ulo Chineke,
N'olu iti-nkpu-ọñù na nke ekele, bú igwè madu nēme ememe.
5 Gini mere i ji ruda n'ala, nkpuru-obim?
Gini mere i ji su ude nke-uku nimem?
Chere Chineke: n'ihi na m'gēkele kwa Ya ọzọ
N'ihi nzọputa nile nke iru-Ya.

6 Chinekem, nimem ka nkpuru-obim nēruda n'ala:
N'ihi ya anamecheta Gi site n'ala Jọdan,
Site kwa na Heamon, site n'ugwu Miza.
7 Oḅu-miri nākpọ oḅu-miri òkù n'olu nrùda-miri nile nke Gi:
Ebili-miri-Gi nile na nmali-miri-Gi nile agabigawo n'isim.
8 N'ehihie Jehova gēnye ebere-Ya iwu,
N'abali kwa ka abù-Ya gādi n'ọnum,
Bú ekpere m'nēkpere Chineke nke ndum.
9 Ka m'si Chineke, bú nkumem di elu, N'ihi gini ka I chezọworom?
N'ihi gini ka m'nējeghari nēyi uwe-nkpe nime nmeḅu onye-iro?
10 Dika asi na eji ihe gwepia ọkpukpum nile, ndi nākpaḅum nātam uta;
Mḅe ha nāsim ogologo ubọchi nile, Òle ebe Chineke-gi nọ?
11 Gini mere i ji ruda n'ala, nkpuru-obim?
Gini mere i ji su ude nke-uku nimem?
Chere Chineke: n'ihi na m'gēkele kwa Ya ọzọ,
Onye bu nzọputa nke irum, na Chinekem.

43 1 Kpem ikpe, Chineke, kpe kwa
ọnum n'ikpe, me ka m'pua
n'aka mba nādigh-eme ebere:
Me ka n'si n'aka nwoke bu onye-
aghughọ na onye ajọ omume
ḅapu.
2 N'ihi na Gi onwe-gi bu Chineke Nke
bu ebem siri ike; n'ihi gini ka I
juworom aju?
N'ihi gini ka m'nējeghari nēyi uwe-
nkpe nime nmeḅu onye-iro?
3 Ziputa ìhè-Gi na ezi-okwu-Gi; ka ha
onwe-ha nēdum:
Ka ha me ka m'biarue ugwu nsọ Gi,
Biaru kwa ebe-obibi-Gi nile.
4 M'gābiaru kwa ebe-ichu-aja nke
Chineke,
Rue Chineke aru, bú ọṅù nke otite-
egwú-ọṅùm:
M'gēkele kwa Gi n'ubọ-akwara,
Chineke, bú Chinekem.
5 Gini mere i ji ruda n'ala, nkpuru-
obim?
Gini mere i ji su ude nke-uku nimem?
Chere Chineke: n'ihi na m'gēkele
kwa Ya ọzọ,
Onye bu nzọputa nke irum, na
Chinekem.

44 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù;
Abù Ọma nke umu Kora. Maschil.
1 Chineke, ayi ewerewo nti-ayi nu,
nna-ayi-hà akọworo ayi,
Ọlu I luru n'ubọchi-ha, n'ubọchi
mḅe ochie.
2 Gi onwe-gi jiri aka-Gi napu mba
ọzọ di iche iche ala-ha, we kua ha
dika osisi nime ya;
I nēmejọ ndi nile di iche iche, we me
ka nna-ayi-hà wasa alaka.
3 N'ihi na ọ bugh mma-agha-ha ka ha
ji nweta ala ahu,
Ogwe-aka-ha azọputagh kwa ha:
Kama ọ bu aka-nri-Gi, na ogwe-aka-
Gi, na ihè nke iru-Gi,
N'ihi na ihe-ha tọrọ Gi utọ.
4 Gi onwe-gi bu Ezem, Chineke:
Nye nzọputa nile nke Jekob iwu.
5 Site na Gi ka ayi gāsọtu ndi nākpaḅu
ayi:
Site n'aha-Gi ka ayi gāzọkwasi ndi
nēbili imegide ayi ukwu.
6 N'ihi na ọ bugh utam ka m'nātukwasi
obi,
Mma-agham adigh-azọputakwam.
7 Kama ọ bu Gi zọputaworo ayi n'aka
ndi nākpaḅu ayi,
I mewo kwa ka ihere me ndi nākpọ
ayi asì.
8 Chineke ka ayi jiworo nya isi ogologo
ubọchi nile,
Ọ bu kwa aha-Gi ka ayi gēkele rue
mḅe ebigh-ebi. [Selah

9 Ma uḅu a I juwo ayi aju, we tiye ayi
n'ọnọdu-ihere;
I digh-eso kwa usu-ndi-agha-ayi pua
ije agha.
10 I nēme ka ayi si n'iru onye-nkpaḅu
laghachi azu:
Ọzọ, ndi nākpọ ayi asi nāpunara ayi
ihe nye onwe-ha.
11 I nēme ayi ka ayi di ka igwè aturu
agēri eri;
N'etiti mba nile ka I fesawo-kwa-ra
ayi.
12 I nēre ndi-Gi ma I naragh ihe-ọnu-
ahia,
I megh ka àkù-Gi ba uba site n'ọnu-
ahia-ha.
13 I nēme ayi ka ayi ghọrọ ndi-aḅata-
obi-ayi ihe-ita-uta,
Ka ayi ghọrọ ndi di ayi buruburu
ihe-ọchi na ihe-ikwa-emò.
14 I nēme ayi ilu n'etiti mba nile,
Nfufe-isi n'etiti ndi nile di iche
iche.
15 Ogologo ubọchi nile ka ọnọdu-
iherem di n'irum,
Ihere irum ekpuchiwokwam,
16 N'ihi olu ọta-uta na onye-nkwulu;
N'ihi onye-iro na onye nābọ̀ ọ́bọ̀.
17 Ihe nile a abiakwasiwo ayi; ma ayi
echezọgh Gi,
Ayi ekwugh kwa okwu-ugha
n'ọḅuḅa-ndu-Gi.
18 Obi-ayi alaghachigh azu,
Nzọ-ukwu-ayi esigh kwa n'uzọ-Gi
wezuga onwe-ha;
19 Na I gwepiawo ayi n'ọnọdu nkita-
ọhia,
Were kwa onyinyo ọnwu kpuchie
ayi.
20 Ọ buru na ayi echezọwo aha
Chineke-ayi,
We ḅasapuru chi ala ọzọ ọbu-aka-
ayi;
21 Chineke agagh-egwuputa ala ihe a?
N'ihi na Ya onwe-ya mara ihe-nzuzo
nile nke obi.

22 N'ezie n'ihi Gi ka eḅuworo ayi ogologo ubọchi nile;
Aguwo ayi dika ìgwè ewu na aturu agēḅu eḅu.
23 Teta, n'ihi gini ka I nāraru ura, Onye-nwe-ayi?
Teta n'ura, ajula ayi aju rue mḅe ebigh-ebi.
24 N'ihi gini ka I nēzobe iru-Gi?
N'ihi gini ka I nēchezọ nweda-n'ala-ayi na nmeḅu-ayi?
25 N'ihi na nkpuru-obi-ayi erudawo n'ala rue àjà:
Afọ-ayi araparawo n'ala.
26 Bilie iyere ayi aka,
Ḅaputa kwa ayi n'ihi ebere-Gi.

45 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shoshannim; Abù Ọma nke umu Kora. Maschil. Abù ihe-utọ.

1 Obim aḅọputawo okwu di nma:
Mu onwem nēkwu okwu; ọlum diri eze:
Irem bu pen nke onye nēde akwukwọ ngwa ngwa.
2 Emewo gi ka i ma nma kari umu madu;
Awukwasiwo amara n'eḅuḅere-ọnu-gi abua:
N'ihi ya Chineke agọziwo gi rue mḅe ebigh-ebi.
3 Ke mma-agha-gi n'úkwù-gi, gi dike,
Ebube-gi na ima-nma-gi.
4 N'ima-nma-gi nọkwasi n'elu inyinya ga nke-ọma,
N'ihi ezi-okwu na ume-ala-n'obi na ezi omume:
Aka-nri-gi gēzi kwa gi ihe di iche iche di egwu.
5 Àkù-gi nile bu ihe di nkọ;
Ndi nile di iche iche nāda n'okpuru gi;
Àkù-gi di n'obi ndi-iro eze.
6 Oche-eze-Gi, Chineke, nādiru mḅe nile ebigh-ebi:
Nkpa-n'aka-eze nke izi-ezi ka nkpa-n'aka-eze nke ala-eze-Gi bu.
7 I huwo ezi omume n'anya, we kpọ nmebi-iwu asì:
N'ihi nka Chineke, bù Chineke-gi, tere gi
Manu obi-utọ n'isi kari ndi-ibe-gi.
8 Myrrh na aloes na cassia juputara uwe-gi nile;
Site n'ulo uku nile nke ọdu ubọ-akwara emewo ka i ñuria ọñu
9 Umu-ndinyom ndi-eze muru nọ n'etiti ndinyom-i di okė ọnu-ahia:
Nwunye-eze nēguzo onwe-ya n'aka-nri-gi yiri ọla-edo ọma nke Ofia.
10 Nuru, ada, le kwa, tọ kwa nti-gi n'ala;
Chezọ kwa ndi-gi, na ulo nna-gi;
11 Eze gēsi otù a chọsie ima-nma-gi ike:
N'ihi na ya onwe-ya bu onye-nwe-gi; gi kpọ kwa isi ala nye ya.
12 Ada Taia gēwere kwa onyinye-inata-iru-ọma bia;
Ndi-ọgaranya nke ndi-gi gēme ka iru-gi dajua.
13 Ada eze nke nọ nime ulo dichasi nsọpuru:
Ihe akpagwara ọla-edo ka uwe-ya bu.
14 N'uwe akpara nke-ọma ka agēduru ya jekuru eze:
Umu-aḅọghọ nāmagh nwoke ndi nēso ya n'azu, bù ndi-ibe-ya,
Anēme ha ka ha biakute gi.
15 Eji ọñù na otite-egwù-ọñù duru ha:
Ha gābà n'ulo uku eze.
16 Umu-gi gānọchi anya nna-gi-hà,
I gēdo ha ndi-isi n'uwa nile.
17 M'gēme ka echeta aha-gi n'ọḅọ nile:
N'ihi nka ndi nile di iche iche gēkele gi rue mḅe nile ebigh-ebi.

46 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; Abù Ọma nke umu Kora; n'elu Alamoth. Abù.

1 Chineke buru ayi ebe-nḅabà na ike,
Ọ mewo ka achọta Ya n'iye aka nke-uku na nkpaḅu nile.
2 N'ihi nka ayi agagh-atu egwu mḅe uwa nāḅanwe,
Ma-ọbu mḅe anēwezuga ugwu nile n'ọnọdu-ha ga n'etiti okė osimiri;
3 Mḅe miri-ya nāḅa aghara nāsu kwa ufufu,
Mḅe ugwu nile nēme nkpa u site na nbili-elu ya. [Selah

4 Otù osimiri di, miri-iyi-ya nile nēme ka obodo Chineke ñuria ọñu,
Bù ebe nsọ nke ebe-obibi nile nke Onye kachasi ihe nile elu.
5 Chineke nọ n'etiti ya; agagh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya:
Chineke gēyere ya aka mḅe chi bọrọ.
6 Mba nile ọzọ ḅara aghara, ewezugara ala-eze n'ọnọdu-ha
Ọ mere ka olu-Ya da, uwa nāḅaze.

7 Jehova nke usu nile nke ndi-agha nọyere ayi;
Chineke nke Jekob buru ayi ulo-elu. [Selah

8 Jenu, hu ọlu nile nke Jehova,
Onye doworo ihe-iju-anya di iche iche n'uwa,
9 Nēme ka agha nile kwusi rue nsọtu uwa;
Ọ nāb̦aji uta, b̦upia kwa ube;
O nēsure ub̦ọ-ala nile n'ọku.
10 Ranu aka, mara kwa na Mu onwem bu Chineke:
Agēbulim n'etiti mba nile, agēbulim n'uwa.
11 Jehova nke usu nile nke ndi-agha nọyere ayi;
Chineke nke Jekob buru ayi ulo-elu. [Selah

47

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; Abù Ọma umu Kora.

1 Unu ndi nile di iche iche, kuanu aka;
Werenu olu nke iti-nkpu-ọṅu tikue Chineke.
2 N'ihi na Jehova, Onye kachasi ihe nile elu, di egwu;
Ọ bu Eze uku nāchi uwa nile.
3 O nēdu ndi nile di iche iche bia n'okpuru ayi,
O nēdu kwa mba nile bia n'okpuru ukwu-ayi.
4 Ọ nārọputara ayi ihe-nketa-ayi,
Bù nbili-elu nke Jekob, onye Ọ huru n'anya. [Selah
5 Chineke ewerewo iti-nkpu rigo,
Jehova ewerewo olu opi-ike rigo.
6 Bùkuenu Chineke abù ọma, bùkuenu Ya abù ọma:
Bùkuenu Eze-ayi abù ọma, bùkuenu Ya abù ọma.
7 N'ihi na Eze nke uwa dum ka Chineke bu:
Bùkuenu Ya abù ọma, bú maschil.
8 Chineke aghọwo eze mba nile:
Chineke anọkwasiwo n'oche-eze nsọ Ya.
9 Ndi amara aha-ha nke ndi nile di iche iche achikọtawo onwe-ha
Ibu ndi Chineke nke Abraham:
N'ihi na Chineke nwe ọta nile nke uwa;
Emewo ka Ọ di elu nke-uku.

48

Abù; Abù Ọma umu Kora.

1 Onye uku ka Jehova bu, Ọ bu kwa onye anēto nke-uku,
N'obodo Chineke-ayi, bù ugwu nsọ Ya.
2 Ihe mara nma n'idi-elu, na ihe-obi-utọ nke uwa nile,
Ka ugwu Zaion bu, n'akuku nile nke Ugwu,
Bù obodo Eze uku.
3 Chineke Nke nọ n'ulo nile ya di elu emewo ka amara Ya na Ya bu ulo-elu.
4 N'ihi na, le, ndi-eze zukọrọ,
Ha gabigara n'otù.
5 Ha onwe-ha huru ya, ibobo we nwua ha n'aru;
Ha mara jijiji, zọlie ọsọsọ.
6 Ọma-jijiji jidere ha n'ebe ahu;
Ihe-nb̦u, dika nke nwayi nāmuputa nwa.
7 I ji ifufe Iru-anyanwu
Tiwa ub̦ọ nile nke Tashish.
8 Dika ayi nuworo, otù a ka ayi huworo
N'obodo Jehova nke usu nile nke ndi-agha, n'obodo Chineke-ayi:
Chineke gēme ka o guzosie ike rue mb̦e ebigh-ebi. [Selah
9 Ayi echèwo ebere-Gi echè, Chineke,
N'etiti ulo uku Gi.
10 Dika aha-Gi si di, Chineke,
Otù a ka otuto-Gi di rue nsọtu nile nke uwa:
Ezi omume juputara aka-nri-Gi.
11 Ka ugwu Zaion ṅuria ọṅu,
Ka umu-ndinyom Juda tegharia egwù ọṅù,
N'ihi ikpè-Gi nile.
12 Jenu Zaion buruburu, b̦a kwa ya buruburu:
Guanu ulo-elu-ya nile ọnu.
13 Tukwasinu obi-unu n'èkpè-ya,
Tulenu ulo nile ya di elu;
Ka unu we kọrọ ọb̦ọ nēso n'azu.
14 N'ihi na Nka bu Chineke, bù Chineke-ayi, rue mb̦e nile ebigh-ebi;
Ya onwe-ya ganēdu ayi rue n'inwu-ọnwu.

49

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; Abù Ọma umu Kora.

1 Nurunu nka, ndi nile di iche iche;
Ṅanu nti, ndi nile bi n'uwa nka:

2 Ma ndi di ala ma ndi di elu,
Ọgaranya na ọḅeye n'otù.
3 Ọnum gēkwu okwu amam-ihe nile;
Ntughari-uche nke obim gābu kwa nghọta nile.
4 M'gātọ ntim n'ala n'ilu:
M'gēkpughepu okwu - omimim n'ubọ-akwara.
5 N'ihi gini ka m'gātu egwu n'ubọchi ihe ọjọ,
Mḅe ajọ omume nke ndi nējidem n'ikiri-ukwu dim buruburu,
6 Bú ndi nātukwasi obi n'àkù-ha,
Nānya kwa isi n'iba-uba nke ọgaranya ha bu?
7 Ọ digh onye ọ bula gāḅaputa nwa-nne-ya ma-ọli,
Ọ gagh-enye Chineke ihe-nḅaputa-ya:
8 (N'ihi na nḅaputa nkpuru-obi-ha di oké ọnu-ahia,
Ọ gāra kwa ya aka rue mḅe ebigh-ebi:)
9 Ka ọ we digide ndu rue mḅe ebigh-ebi,
Ghara ihu nbibi anya.
10 N'ihi na ọ gāhu ya: ndi-amam-ihe gānwu,
N'otù ka onye-nzuzu na onye bu anu-ọhia nālakọ n'iyì,
We rapuru ndi ọzọ àkù-ha.
11 Èchìchè-obi-ha bu, na ulo-ha gādiru mḅe ebigh-ebi,
Ebe-obibi-ha rue ọḅọ nile;
Ha ewerewo aha-ha kpọkwasi ala nile ha.
12 Ma madu adigh-anọgide na nsọpuru:
O yiri anu nke emeworo ka ha debe ọnu-ha du n'ọnwu.

13 Uzọ-ha nka buru ha nzuzu:
Ma mḅe ha gasiri okwu-ọnu-ha nātọ madu utọ. [Selah
14 Dika ìgwè ewu na aturu, ọ bu ala-mọ ka edoworo ha nye;
Ọnwu gābu onye nāzù ha dika aturu:
Ndi ziri ezi gēnwe ike n'aru ha n'ututu;
Udi-ha bu ihe ala-mọ gēme ka ọ ka nkà, ka ebe-obibi ghara idiri ya.
15 Otù ọ di, Chineke gāḅaputa nkpuru-obim n'aka ala-mọ:
N'ihi na O gēkurum la. [Selah
16 Atula egwu mḅe madu nēme ọgaranya,
Mḅe nsọpuru nke ulo-ya nāba uba:
17 N'ihi na mḅe ọ nwuru ọ gagh-ewere ihe ahu nile la;
Nsọpuru-ya agagh-arida so ya.
18 N'ihi na mḅe ọ di ndu ọ nāgọzi nkpuru-obi-ya,
Madu nēkele kwa gi mḅe i nēmere onwe-gi ezi ihe.
19 Ọ gābakuru ọḅọ nna-ya-hà;
Rue mḅe ebigh-ebi ha agagh-ahu ìhè.
20 Madu nke nọ na nsọpuru, ma ọ digh-aghọta ihe,
Yiri anu emeworo ka ha debe ọnu-ha du n'ọnwu.

50

Abù Ọma Esaf.

1 Chineke Nke kachasi chi nile, bù Jehova, ekwuwo,
We kpọ uwa site n'ọwuwa anyanwu rue ọdida-ya.
2 Site na Zaion, bù ebe mazuru nma,
Ka Chineke nwuputaworo ka ìhè.
3 Ka Chineke-ayi bia, Ya aḅa-kwa-la nkiti:
Ọku nēripia n'iru Ya,
Buruburu Ya ka ifufe nēfesi kwa ike nke-uku.
4 Ọ nākpọ elu-igwe nke di n'elu òkù,
Nākpọ kwa uwa, ka Ọ we kpe ndi-Ya ikpe:
5 Chikọtaranum ndi-eberem;
Bú ndi Mu na ha ḅara ndu n'elu àjà.
6 Elu-igwe nēgosi kwa ezi omume-Ya;
N'ihi na Chineke onwe-ya nēkpe ikpe. [Selah
7 Nuru, ndim, M'gēkwu kwa;
Nuru, Israel, M'gāḅa kwa àmà megide gi:
Chineke, bù Chineke-gi, ka M'bu.
8 Ọ bugh n'ihi àjà-gi nile ka M'nābara gi nba;
Àjà-nsure-ọku-gi nile di kwa n'irum mḅe nile.
9 M'gagh-anara oke-ehi n'ulo-gi,
M'gagh-anara nkpi ọ bula n'ogige-ewu-na-aturu-gi.
10 N'ihi na Mu nwe anu-ọhia ọ bula nke oké ọhia,
Ya na anu nile n'elu nnù ugwu abua na ọgu iri.
11 Amawom anu-ufe ọ bula nke ugwu nile:

Anu nile nke nēnughari n'ọhia di
kwa n'akam.
12 Ọ buru na agu aguam, M'gagh-agwa
gi:
N'ihi na Mu nwe elu-uwa dum madu
bi na ùjù-ya.
13 M'gēri anu oke-ehi?
Ọ bu ọbara nkpi ka m'gānu?
14 Chuara Chineke ekele dika àjà;
Kwughachi kwa Onye kachasi ihe
nile elu nkwa nile i kwere:
15 Kpọkukwam n'ubọchi nkpabu;
M'gādọputa gi, i gāsọpu-kwa-ram.

16 Ma ndi nēmebi iwu ka Chineke
gwara okwu, si,
Òle ọlu-gi di ya n'ikọ ukpurum
nile?
Òle ọlu-gi di kwa ya na i būruwo
ọbụbạ-ndum n'ọnu-gi?
17 Ebe gi onwe-gi kpọworo idọ-aka-na-
nti asi,
We tufue okwum nile n'azu gi.
18 Ọ buru na i hu onye-ori, ihe-ya we
tọ gi utọ,
Gi na ndi nākwa iko ekèkọwo kwa
òkè.
19 I rarawo ọnu-gi nye n'ikwu ihe ọjọ,
Ire-gi nējikọta kwa aghughọ.
20 I nānọdu ala, nwa-nne-gi ka i nēkwu
okwu megide;
Nwa nke nne-gi muru ka i nēbo
ebubo ugha.
21 Ihe ndia ka i meworo, M'we bạ
nkiti;
I chère na adizum ka i di:
M'gābara gi nba, do kwa ya n'usoro
n'anya-gi.

22 Biko, ghọtanu nka, unu ndi nēchezọ
Chineke,
Ka m'we ghara idọka unu, ọ digh
kwa onye-nnaputa diri unu:
23 Onye nāchu ekele dika àjà
nāsọpurum;
Ọ bu kwa onye nēdozi uzọ-ya
Ka m'gēme ka ọ hu nzọputa Chineke.

51 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid: mbe Netan, bú onye-amuma, biakutere ya, mbe ọ bakusiri Bat-sheba.

1 Merem amara, Chineke, dika ebere-
Gi si di:
Dika iba-uba nke obi-ebere-Gi nile
si di hichapu nmehiem nile.
2 Sucham nke-ọma dika àkwà ka ajọ
omumem pua nimem,
Me kwa ka m'si na nmehiem di ọcha.
3 N'ihi na mu onwem mara nmehiem
nile:
Nmehiem di kwa n'irum mbe nile.
4 Megide Gi, nání Gi, ka
m'mehieworo,
Ọ bu kwa ihe jọrọ njọ n'anya-Gi ka
m'meworo:
Ka I we buru onye ezi omume mbe
I nēkwu okwu,
Di kwa ọcha n'obi mbe I nēkpe
ikpe.
5 Le, n'ajọ omume ka amuputaram;
Ọ bu kwa na nmehie ka nnem turu
imem.
6 Le, ezi-okwu n'akuku nile di nime
madu atọwo Gi utọ:
Ọ bu kwa n'akuku zoro ezo ka I
nēme ka m'mara amam-ihe.
7 I gēwere hyssop wepu nmehiem,
m'gādi kwa ọcha:
I gāsucham dika àkwà, m'gādi kwa
ọcha kari snow.
8 I gēme ka m'nuru olu obi-utọ na
ọnù;
Ka ọkpukpu nile I gwepiaworo we
tegharia egwù-ọnù.
9 Zopu iru-Gi na nmehiem nile,
Hichapu kwa ajọ omumem nile.
10 Kèrem obi di ọcha, Chineke;
Me kwa ka mọ nke nēguzosi ike di
ọhu nimem.
11 Atupulam n'iru Gi;
Anara-kwa-lam Mọ Nsọ Gi.
12 Nyeghachim obi-utọ nke nzọputa-
Gi:
Were kwa mọ nke amara aha-ya
kwagidem.
13 M'gēzí ndi-njehie uzọ-Gi nile;
Ndi-nmehie gālaghachikute kwa Gi.
14 Naputam n'aka ikpe-ọmuma ọbara
di iche iche, Chineke, bù Chineke
nke nzọputam;
Irem gēti nkpu ọnù bayere ezi
omume-Gi.
15 Onye-nwe-ayi, I gēmeghe egbere-
ọnum abua;
Ọnum gēgosi kwa otuto-Gi.
16 N'ihi na àjà adigh-atọ Gi utọ; ka
m'we nye ya:
Àjà-nsure-ọku adigh-atọ Gi utọ.
17 Àjà nile nke Chineke bu mọ tiwara
etiwa:

Obi tiwara etiwa na nke egwepiara
egwepia, Chineke, I digh-eleda ya
anya.

18 Mere Zaion nma dika o si di Gi utọ:
I gālu mḇidi nile nke Jerusalem.
19 Mḇe ahu ka àjà nile nke ezi omume,
bù àjà-nsure-ọku na àjà-nsuresi-
ọku, gātọ Gi utọ:
Mḇe ahu ka ha gāchu ọtutu oke-ehi
n'elu ebe-ichu-aja-Gi.

52 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù.
Maschil Devid: mḇe Doeg, bú onye
Edom, biara gosi Sọl, si ya, Devid
bara n'ulo Ahimelek.

1 Gini mere i nēto onwe-gi n'ihe ọjọ,
gi dike?
Ebere Chineke nādigide ogologo
ubọchi nile.
2 Ihe-ila-n'iyì di iche iche ka ire-gi
nēchè;
Dika aguba di nkọ,nālu ọlu aghughọ.
3 I huwo ihe ọjọ n'anya kari ezi ihe;
Na okwu-ugha kari ikwu okwu ezi
omume. [Selah
4 I huwo okwu nile nēloda eloda
n'anya,
Gi ire aghughọ.
5 Chineke gākwatu kwa gi rue mḇe
ebigh-ebi,
O gējide gi, dọkpupu gi n'ulo-ikwū-
gi,
Rọpu kwa gi n'ala ndi di ndu. [Selah
6 Ndi ezi omume gāhu kwa ya we tua
egwu,
Chì kwa ya ọchì, si,
7 Le, nwoke nke nādigh-eme Chineke
ebe-ya siri ike;
Kama ọ tukwasiri obi n'uba nke
àkù-ya,
Ọ di ike n'ọchichọ ọjọ ya.
8 Ma mu onwem, adim ka osisi olive
nwere akwukwọ ndu n'ulo
Chineke:
Atukwasiwom obi n'ebere Chineke
rue mḇe nile ebigh-ebi.
9 M'gēkele Gi rue mḇe ebigh-ebi, n'ihi
na I meworo ya:
M'gēle kwa anya aha-Gi, n'ihi na ọ
di nma, n'iru ndi-ebere-Gi.

53 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù;
n'elu Mahalath. Maschil Devid.

1 Onye-nzuzu asiwo n'obi-ya, Ọ digh
Chineke ọ bula di.
Ha ebibiwo onwe-ha, ha emewo ka
ajọ omume-ha buru ihe-árù;
Ọ digh onye nēme ezi ihe.
2 Chineke siri n'elu-igwe lekwasi umu
madu anya,
Ihu ma ọ di onye nwere uche,
Nke nāchọ Chineke.
3 Ha nile n'otù n'otù alaghachiwo azu;
ha aḇaruwo n'otù dika miri;
Ọ digh onye nēme ezi ihe, ọ digh
ọbunà otù onye.
4 Ndi nālu ajọ ihe, hà amagh ihe?
Bù ndi riworo nri site n'iri ndim,
Ma ha akpọkugh Chineke.
5 N'ebe ahu ka ha turu oké egwu, n'ebe
oké egwu nādigh:
N'ihi na Chineke esesawo ọkpukpu
nke onye nāma ulo-ikwū-ya
imegide gi;
I mewo ka ihere me ha, n'ihi na
Chineke ajuwo ha.
6 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na nzọputa
Israel esi na Zaion puta!
Mḇe Chineke gēji me ka ndọta-
n'agha ndi-Ya lata,
Ka Jekob tegharia egwù ọṅù, ka
Israel ṅuria ọṅu.

54 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù;
n'ubọ-akwara. Maschil Devid: mḇe
ndi Zif biara, si Sọl, Devid, Ọ digh-
ezo onwe-ya n'etiti ayi?

1 Chineke, were aha-Gi zọputam,
Were kwa idi-ike-Gi kpem ikpe.
2 Chineke, nuru ekperem;
Na nti n'okwu nile nke ọnum.
3 N'ihi na ndi ala ọzọ ebiliwo
imegidem,
Ndi nēme ka madu ma jijiji achọwo
kwa nkpuru-obim:
Ha edogh Chineke n'iru ha. [Selah

4 Le, Chineke bu onye nēyerem aka:
Onye-nwe-ayi nọ n'etiti ndi
nākwagide nkpuru-obim.
5 Ọ gēnyeghachi ndi nēchem anwu ihe
ọjọ ha:
Were ezi-okwu-Gi kpochapu ha.
6 M'gēji onyinye-afọ-ofufo churu Gi
aja:
M'gēkele aha-Gi, Jehova, n'ihi na ọ
di nma.
7 N'ihi na ọ bu na nkpaḇu nile ka Ọ
naputaworom;
Anyam elekwasiwo kwa ndi-irom.

55 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'ubọ-akwara. Maschil Devid.

1 Ge nti n'ekperem, Chineke;
Ezonari-kwa-la Onwe-gi n'aririọ-amaram.
2 Nam nti, zam:
Anamalù ulù na ntughari-obim, nāsu kwa oké ude;
3 N'ihi olu onye-iro,
N'ihi nkpaḅu nke onye nēmebi iwu;
N'ihi na ha nēme ka ajọ ihe me nkpatu megidem,
Ọ bu kwa n'iwe ka ha nākpọm asì.
4 Ò nēḅusi nkpuru-obim nḅu ike nimem:
Okė ujọ nile nke ọnwu adakwasiwo-kwam.
5 Egwu na ima-jijiji nābiarum aru,
Okė ọma-jijiji ekpuchiwokwam.
6 M'we si, Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na enwerem nkù dika nduru!
M'gēfela, we nọdu du.
7 Le, m'gēferu ebe di anya,
Nọ ọnọdu-abali n'ọzara. [Selah
8 M'gēwere ọsọsọ si n'ifufe siri ike na n'okė ifufe
Biarue ebe-nḅapu dirim.
9 Onye-nwe-ayi, loda ha, kesa ire-ha:
N'ihi na ahuwom ihe-ike na ilu-ọ̀gù n'obodo.
10 N'ehihie na abali ka ha nāḅa ya buruburu n'elu mḅidi-ya nile:
Ma ajọ ihe ma nmeḅu di n'etiti ya.
11 Ihe-ila-n'iyi di iche iche di n'etiti ya:
Nzọḅu na aghughọ adigh-esi kwa n'amà-ya nile.
12 N'ihi na ọ bugh onye-iro nātam uta;
M'gānagide kwa ya:
Ọ bugh onye nākpọm asi mere onwe-ya uku megidem;
M'gēzonari kwa ya onwem:
13 Kama ọ bu gi onwe-gi, onye mu na gi ra,
Eyim, na onye m'mara nke-ọma.
14 Ayi nāḅakọri izù utọ,
N'ulo Chineke ka ayi nējeghari n'etiti igwè madu.
15 Ka ọnwu biakwasi ha na mberede,
Ka ha ridarue ala-mọ na ndu:
N'ihi na ihe ọjọ nile di n'ebe ha nọ dika ọbia, n'etiti ha.
16 Ma mu onwem, Chineke ka m'gākpọku;
Jehova gāzọputakwam.
17 Anyasi, na ututu, na etiti-ehihie, ka m'gātughari uche, su kwa oké ude:
Ọ gānu kwa olum.
18 Ọ ḅaputawo nkpuru-obim me ka ọ ba n'udo, ka ha ghara ibiarum nso:
N'ihi na ha bara uba, bù ndi mu na ha nālu ọ̀gù.
19 Chineke gānu olum, weda kwa ha n'ala,
Bù Onye nānọdu ka eze site na mḅe ochie. [Selah
Ha bu ndi nēnwegh nḅanwe,
Ha adigh-atu kwa egwu Chineke.
20 Ọ setiwo aka-ya abua imegide ndi ya na ha nọ n'udo:
Ọ mewo ọḅuḅa-ndu-ya ka ọ ghara idi nsọ.
21 Ha bu okwu ire-utọ, bù okwu ọnu-ya nke di ka miri-ara raru araru,
Ma nàni agha ka obi-ya bu:
Okwu-ya nile di nrò kari manu,
Ma okwu ahu bu mma-agha amiputara amiputa.
22 Tukwasi Jehova ihe Ọ nyeworo gi dika ibu, Ya onwe-ya gānagide kwa gi:
Ọ gagh-ekwe ka ewezuga onye ezi omume n'ọnọdu-ya rue mḅe ebigh-ebi.
23 Ma Gi onwe-gi, Chineke, gēme ka ha rida n'olùlù nbibi:
Ndi bu ndi-ọbara na ndi-aghughọ agagh-adiru nkera ubọchi-ha;
Ma mu onwem gātukwasi obi na Gi.

56 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Jonath elem rehokim. Abù Ọma nke Devid: Michtam: mḅe ndi Filistia jidere ya na Gat.

1 Merem amara, Chineke; n'ihi na madu ekusiwo ume ike ilom:
Ogologo ubọchi nile ka o nēbu agha nēmeḅum.
2 Ndi nēchem anwu nēkusi ume ike ilom ogologo ubọchi nile:
N'ihi na ha bara uba, bù ndi nēbu agha imegidem n'ibuli onwe-ha elu.
3 N'ubọchi m'nātu egwu,
Mu onwem, ọ bu Gi ka m'gātukwasi obi.
4 Nime Chineke ka m'gēto okwu-Ya:
Ọ bu Chineke ka m'tukwasiworo obi, m'gagh-atu egwu;
Gini ka anu-aru, bù madu, gēmem?

5 Ogologo ubọchi nile ka ha nāhighari okwum nile:
N'imegidem èchìchè nile ha bu ime ihe ọjọ.
6 Ha nēzukọ, nēzobe onwe-ha,
Ndi ahu nēlezi ikiri-ukwum abua anya,
Dika ha leworo anya nkpuru-obim.
7 Ọ̀ bu n'ihi ajọ ihe ka ha nāḇapu?
N'iwe-Gi me ka ndi nile di iche iche rida, Chineke.
8 Nwagharim ka Gi onwe-gi guworo ọnu:
Tiye anya-mirim nile nime karama-akpukpọ-Gi;
Hà adigh n'akwukwọ-Gi?
9 Mḇe ahu ndi-irom gālaghachi azu n'ubọchi m'gākpọku Gi:
Nka ka m'mara, na Chineke dirim.
10 Nime Chineke ka m'gēto okwu-Ya:
Nime Jehova ka m'gēto okwu-Ya.
11 Ọ bu Chineke ka m'tukwasiworo obi, m'gagh-atu egwu;
Gini ka anu-aru, bù madu, gēmem?
12 N'isim, Chineke, ka nkwa nile m'kwere Gi di:
M'gākwughachi Gi ekele nile.
13 N'ihi na I naputawo nkpuru-obim n'ọnwu:
Ì naputagh ukwum abua na nnuda anēnudam?
Ka m'we nējeghari n'iru Chineke
N'ihè ndi di ndu.

57 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù: Al-tashheth. Abù Ọma nke Devid: Michtam: mḇe ọ ḇapuru n'iru Sọl ba n'ọḇà.

1 Merem amara, Chineke, merem amara;
N'ihi na nime Gi ka nkpuru-obim ḇabàworo:
Ọ bu kwa na ǹdò nke nkù-Gi abua ka m'gāḇabà,
Rue mḇe ihe-ila-n'iyi ndia gāgabiga.
2 M'gākpọku Chineke Onye kachasi ihe nile elu;
M'gākpọku Chineke Onye nēmezurum ihe.
3 O gēsi n'elu-igwe zie, zọputam,
Mḇe onye nēkusi ume ike ilom nāta uta; [Selah
Chineke gēziputa ebere-Ya na ezi-okwu-Ya.
4 Nkpuru-obim nọ n'etiti ọdum;
M'gēdina n'etiti ndi nēre ọku,
Bù umu madu, ndi ezè nile ha bu ube na àkù,
Ire-ha bu kwa mma-agha di nkọ.
5 Me Onwe-gi ka I di elu n'elu elu-igwe nile, Chineke;
Ka ebube-Gi di elu n'elu uwa nile.

6 Uḇu ka ha doziworo nzọ-ukwum nile;
Nkpuru-obim erudawo n'ala:
Ha egwuwo olùlù n'irum;
Ha adabàwo n'etiti ya. [Selah
7 Edoziwo obim, Chineke, edoziwo obim:
M'gābù abù, e, m'gābù abù ọma.
8 Teta, nsọpurum; teta, une na ubọ-akwara:
M'gākpọte chi-ọbubọ.
9 M'gēkele Gi n'etiti ndi nile di iche iche, Onye-nwe-ayi:
M'gābùku Gi abù ọma n'etiti mba nile.
10 N'ihi na ebere-Gi di uku rue elu-igwe,
Ezi-okwu-Gi di kwa uku rue mbara-igwè.
11 Me Onwe-gi ka I di elu n'elu elu-igwe nile, Chineke;
Ka ebube-Gi di n'elu uwa nile.

58 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; Al-tashheth. Abù Ọma nke Devid: Michtam.

1 Ọ̀ bu ezie na ezi omume nke kwesiri ka unu kwue bu oḇi?
Ùnu ji izi-ezi kpe ikpe, unu umu madu?
2 É-è, kama ọ bu nime obi ka unu nēme ajọ omume nile;
Unu nātùzi ihe-ike nke aka-un n'uwa.
3 Emewo ka ndi nēmebi iwu buru ndi ala ọzọ site n'àkpà-nwa:
Ha akpafuwo site n'afọ nne-ha, nēkwu okwu-ugha.
4 Edide ha nwere yiri edide agwọ:
Ha di ka aju-ala nke nti chiri nke nākpọchi nti-ya;
5 Nke nādigh-ege nti olu nke ndi nārà agwọ,
Ma-ọbu nke dibia nārafu arafu, bù onye emeworo ka ọ mara ihe.
6 Chineke, tijie ezè nile ha n'ọnu-ha:
Tikwopu ezè uku nile nke umu-ọdum, Jehova.

7 Ka ha ḅaze dika miri nke nērùghariri onwe-ya:
Mḅe o nēdo àkú-ya nile, ka ha di ka anēbipu ọnu-ha.
8 Ka ha di ka ejula nāga nāḅaze,
Dika nwa nwayi mukworo amukwo, dika ndi ọ digh mḅe ha huru anyanwu.
9 Tutu ite-unu amata ọku ogwu,
Ma ihe di ndu ma ihe di ọku, Ọ nēfepusi ha ike dika oké ifufe.
10 Onye ezi omume gāṅuri mḅe ọ huru ọ́bọ̀ ahu:
Ọ gāsa nzọ-ukwu-ya nile n'ọbara onye nēmebi iwu.
11 Madu gāsi kwa, N'ezie nkpuru diri onye ezi omume:
N'ezie Chineke di Nke nēkpe ikpe n'uwa.

59 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; Al-tashheth. Abù Ọma nke Devid: Michtam: mḅe Sọl ziri ozi, ha we che ulo ime ka ọ nwua.

1 Naputam n'aka ndi-irom, Chinekem:
Me ka m'si n'aka ndi nēbili imegidem nọ n'ebe di elu.
2 Naputam n'aka ndi nālu ajọ ihe,
Zọputakwam n'aka ndi-ọbara.
3 N'ihi na, le, ha echewo nkpuru-obim anwu;
Ndi di ike nēzukọ imegidem:
Ọ bugh n'ihi njehiem, ọ bugh kwa n'ihi nmehiem, Jehova.
4 Mḅe ọ nādigh ajọ omume m'mere ha nāḅa ọsọ, dozie onwe-ha:
Kpọte Onwe-gi izutem, hu kwa.
5 Gi onwe-gi kwa, Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-agha, bú Chineke Israel,
Teta ileta mba nile:
Emelara ndi nāghọ aghughọ n'ajọ ihe amara. [Selah
6 Ha nālaghachi n'anyasi, nāḅọ uja dika nkita,
Nāga obodo buruburu.
7 Le, ha ji ọnu-ha nāsuputa okwu;
Mma-agha di n'eḅuḅere-ọnu-ha:
N'ihi na ònye nānu? bu ihe ha kwuru.
8 Ma Gi onwe-gi, Jehova, gāchi ha ọchi;
I gākwa mba nile emò.
9 Ikem, Gi ka m'gēlezi anya:
N'ihi na Chineke bu ulo-elum.
10 Chineke nke eberem gābia izutem:
Chineke gēme ka m'lekwasi ndi nēchem anwu anya.
11 Eḅula ha, ka ndim ghara ichezọ:
Were usu-ndi-agha-Gi me ka ha nāṅaghari, me kwa ka ha rida,
Onye-nwe-ayi, bù ọta-ayi.
12 Nmehie nke ọnu-ha ka okwu nke eḅuḅere-ọnu-ha bu;
Ka anwude kwa ha nime npako-ha,
Na n'ihi ọḅuḅa-iyi na n'ihi okwu-ugha nke ha nākọ akukọ-ha.
13 Me ka ha gwusia n'ọnuma-Gi, me ka ha gwusia, ka ha ghara idi ọzọ:
Ka ha mara kwa na Chineke nāchi achi nime Jekob,
Rue nsọtu nile nke uwa. [Selah
14 Ha nālaghachi kwa n'anyasi, nāḅọ uja dika nkita,
Nāga obodo buruburu.
15 Ndi ahu nāṅaghari iri ihe,
Ọ buru na afọ ejugh ha ha gānọ kwa ọnọdu-abali.
16 Mamu onwem gābù abù bayere ike-Gi;
E, m'gēti nkpu ọ́nù bayere ebere-Gi n'ututu:
N'ihi na I buruworom ulo-elu,
Na ebe-nḅalaga n'ubọchi nkpabu dirim.
17 Ikem, Gi ka m'gābùku abù ọma:
N'ihi na Chineke bu ulo-elum, bù Chineke nke eberem.

60 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shushan Eduth: Michtam Devid, izi ihe: mḅe ọ lusoro Eram-naharaim, luso kwa Eram-zoba, ọ̀gù, Joab we laghachi, tiḅue Edom nime Ndagwurugwu Nnù, orú nnù madu na nnù iri.

1 Chineke, I juwo ayi aju, I tiwawo ayi,
I wewo iwe; I gēme ka ayi laghachi ọzọ.
2 I mewo ka ala ma jijiji; I ḅawawo ya:
Mezie ntiwa-ya nile; n'ihi na ọ mewo nkpatu.
3 I mewo ka ndi-Gi hu ihe siri ike:
I mewo ka ayi ṅua manya nke isu-ngọngọ.
4 I nyewo ndi nātu egwu Gi ọkọlọtọ,
Ka ewe welie ya elu dika ọkọlọtọ n'ihi ezi-okwu. [Selah
5 Ka ewe dọputa ndi I huru n'anya,
Were aka-nri-Gi zọputa, za kwa ayi.
6 Chineke ekwuwo okwu n'idi-nsọ-Ya;
ka m'ṅuria ọnu-agha:

M'gēkè Shekem, tù kwa ndagwurugwu Sukot.
7 Mu nwe Gilead, ọ bu kwa mu nwe Manase;
Efraim bu kwa ebe siri ike nke isim;
Juda bu nkpa-n'aka-ezem.
8 Moab bu ite ọsisa-arum;
N'elu Edom ka m'gātu akpukpọ-ukwum:
Filistia, tie nkpu n'ihim.
9 Ònye gēdubàm nke-ọma n'obodo ewusiri ike?
Ònye duruworom rue Edom?
10 Ọ̀ bugh Gi onwe-gi, Chineke, juworo ayi aju?
I digh-apu kwa ije agha n'etiti usu nile nke ndi-agha ayi, Chineke.
11 Yere ayi aka ka ayi pua n'aka onye-nkpaḅu:
N'ihi na ihe-efu ka nzọputa madu bu.
12 Nime Chineke ayi gēme ihe dinkpà:
Ọ bu kwa Ya onwe-ya gāzọda ndi nākpaḅu ayi.

61

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu ubọ-akwara. Abù Ọma nke Devid.

1 Chineke, nuru olu iti-nkpum;
Ṅa nti ekperem.
2 M'nēsi na nsọtu uwa kpọkue Gi, mḅe, obim nādigh ike:
Rue n'okè nkume nke kam elu ka I gēdurum je.
3 N'ihi na I buworom ebe-nḅabà,
Ulo-elu di ike ipu n'iru onye-iro.
4 Ka m'nọ dika ọbia n'ulo-ikwū-Gi rue mḅe nile ebigh-ebi:
M'gāḅabà n'ebe-nzuzo nke nkù-Gi abua. [Selah
5 N'ihi na Gi onwe-gi, Chineke, egewo nti nkwa nile m'kwere:
I werewo ihe-nnweta nke ndi nātu egwu aha-Gi nye ha.
6 I gātukwasi ọtutu ubọchi n'ubọchi ndu eze:
Arọ-ya nile gādi ka ọtutu ọḅọ.
7 O gēbi n'iru Chineke rue mḅe ebigh-ebi:
Wezuga ebere na ezi-okwu, ka ha we nēchezi ya.
8 Otù a m'gābùku aha-Gi abù ọma rue mḅe ebigh-ebi,
Ka m'we kwughachi nkwam nile kwa-ubọchi.

62

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; dika Jedutun si abù abù. Abù Ọma Devid.

1 Ọ bu nàni Chineke ka nkpuru-obim nēdere du:
N'aka-Ya ka nzọputam si bia.
2 Nàni Ya onwe-ya bu okė nkumem na nzọputam:
Ọ bu ulo-elum; agagh-ewezugam n'ọnọdum ri nne.
3 Rùe ole mḅe ka unu ganāwagide madu?
Unu nētipia ya, unu nile,
Dika mḅidi ruru eruru, dika ogige nke anēnuda enuda.
4 Ọ bu nàni isi na nbuli-elu-ya nupu ya ka ha ḅaworo izù;
Okwu-ugha nātọ ha utọ:
Ha nēji ọnu-ha agọzi, ma n'ime obi-ha ha nākọcha akọcha. [Selah
5 Nēdere nàni Chineke du, nkpuru-obim;
N'ihi na ọ bu Ya ka olile-anyam si puta.
6 Nàni Ya onwe-ya bu oké nkumem na nzọputam:
Ọ bu ulo-elum; agagh-ewezugam n'ọnọdum.
7 N'ebe Chineke nọ ka nzọputam na nsọpurum di:
Okė nkume nke ikem, bù ebe-nḅabàm, di nime Chineke.
8 Tukwasinu Ya obi na mḅe nile, unu ndi-Ya;
Wusinu obi-unu n'iru Ya dika miri:
Chineke buru ayi ebe-nḅabà. Selah
9 Nàni otù nku-ume ka ndi di ala bu,
ọ bu kwa okwu-ugha ka ndi di elu bu:
N'ihe-ọtùtù ha gārigo elu dika ihe nfe;
Ndi ahu nile n'otù di nfe kari otù nku-ume.
10 Unu atukwasila obi na nmeḅu,
Ọzọ, n'ipunara madu ihe unu aghọla ihe-efu:
Mḅe àkù nābakari uba, unu atukwasila ya obi.
11 Otù uḅò ka Chineke kwuworo okwu,
Uḅò abua ka m'nuworo nka;
Na ike nile bu ihe Chineke nwere:
12 Ọ bu kwa Gi nwe ebere, Onye-nwe-ayi:
N'ihi na Gi onwe-gi nākwughachi madu ọ bula dika ọlu-ya si di.

63 Abù Ọma Devid, mḅe ọ nọ n'ọzara Juda.
1 Chineke, ọ bu Chinekem ka I bu; anamachọsi Gi ike:
Akpiri Gi akpọwo nkpuru-obim nku, anu-arum achọsiwo Gi ike,
N'ala ọkpọ-nku na nke ida-ṁbà, ebe miri nādigh.
2 Otú a ka m'lekwasiworo Gi anya n'ebe nsọ Gi,
Ihu ike-Gi na nsọpuru-Gi.
3 N'ihi na ebere-Gi di nma karí ndu;
Ebuḅere-ọnum abua gāja Gi.
4 Otú a ka m'gāgọzi Gi mḅe m'nādi ndu:
N'aha-Gi ka m'gāchili akam elu.
5 Afọ nēju nkpuru-obim dika agāsi na o rijuru umi-anu na abuba afọ;
Ọ bu kwa eḅuḅere-ọnu nke nēti nkpu ọṅù ka ọnum nēji to Gi;
6 Ọ buru na echetam I n'elu utem,
Nime nche-abali nile ka m'nātughari uchem na Gi.
7 N'ihi na I buworom iye-aka,
Ọ bu kwa n'okpuru ṅdò nke nkù-Gi abua ka m'nēti nkpu ọṅù.
8 Nkpuru-obim nārapara Gi n'aru n'iso Gi n'azu:
Mu ka aka-nri-Gi jideworo.
9 Ma ndi ahu, ọ bu ime ka ọ la n'iyi ka ha nāchọ nkpuru-obim,
Ha gābà n'ebe nile di ala nke uwa.
10 Agarara ha nye n'aka mma-agha:
Òkè nke nkita-ọhia ka ha gābu.
11 Ma eze gāṅuri na Chineke:
Onye ọ bula nke nēwere Ya ṅu iyi gānya isi;
N'ihi na agēkpuchi ọnu nke ndi nēkwu okwu-ugha.

64 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.
1 Chineke, nuru olum n'itughari-uchem:
Nēchezi ndum ka ọ pua n'oké egwu nke onye-iro.
2 I gēzopum n'izù nzuzo nke ndi nēme ihe ọjọ:
N'igwè ndi nālu ajọ ihe:
3 Ndi muworo ire-ha dika mma-agha,
Ha edowo àkú-ha, bú okwu di ilu:
4 Iḅa onye zuru okè àkú n'ebe nzuzo di iche iche:
Na mberede ka ha nāḅa ya, ha adighatu kwa egwu.
5 Ha nēme okwu ọjọ ka ọ diri ha ike;
Ha nākọ akukọ bayere isi ọnyà na nzuzo;
Ha siri, Ònye gāhu ha?
6 Ha nāchọputa ajọ omume nile, si,
Ayi emezuwo nchọputa achọputara nke-ọma:
Ọzọ, èchichè-ime nke madu ọ bula nime ha na obi-ya miri emi.
7 Ma Chineke nāḅa ha àkú;
Na mberede ka ntiḅu nile ha bu.
8 Ewe me ka ha su ngọngọ, ebe ire nke aka ha nēmegide ha:
Ha nēfufe isi, bú onye ọ bula nke nēlekwasi ha anya.
9 Madu nile gātu kwa egwu;
We gosi ọlu Chineke,
Were uche chè èchichè bayere omume-Ya.
10 Onye ezi omume gāṅuri na Jehova,
ḅabà kwa nime Ya;
Ndi nile ndi ziri ezi n'obi gānya kwa isi.

65 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma. Abù Devid.
1 Gi ka otuto nēdere du, Chineke, nime Zaion:
Ọ bu kwa Gi ka anākwughachi nkwa ekwere.
2 Gi Onye nānu ekpere,
Gi ka anu-aru nile, bú madu, gābiakute.
3 Okwu nile nke ajọ omume nile dikaririm ike:
Njehie nile ayi, Gi onwe-gi gēkpuchi ha.
4 Ihe nāgara ya nke-ọma, bú onye I nārọputa,
Onye I nēme kwa ka ọ biarue nso,
Ka ọ we biri n'ogige-Gi nile:
Ka afọ ju ayi n'ezi ihe nke ulo-Gi,
Bú ebe nsọ nke ulo uku Gi.
5 Ihe di egwu ka I nēji za ayi n'ezi omume,
Chineke nke nzọputa-ayi;
Gi Onye bu ihe-ntukwasi-obi nke nsọtu nile nke uwa,
Na nke oké osimiri, bú ebe di iche iche di anya:
6 Onye nēji ike-Ya me ka ugwu nile guzosie ike;
Ebe ewereworo idi-ike ke Ya n'úkwù:
7 Onye nēme ka nkpọtu oké osimiri dajua, bú nkpọtu nmali-miri-ha,
Ya na ùzù nke mba nile.

8 Ndi bi na nsọtu nile nke uwa we
nātu egwu ihe-iriba-ama nile Gi:
I nēme ka ọpupu nile nke ututu na
anyasi tie nkpu ọṅù.
9 I letawo ala, we me ka o juputa n'ihe,
I nēme ka ọ nwe àkù ri nne;
Miri-iyi Chineke juputara na miri:
I nēdozi ọka-ha, mḅe I si otú a dozie
ala onwe-ya.
10 I nēdè ọḅà-ala-ubi-ya miri:
I nēme ka ebe elu ya nile di lari:
I nēji okė miri-ozuzo ḅaze ya;
I nāgọzi ihe-opupù-ya.
11 I kpubewo arọ nke ezi ihe-Gi okpu-
eze;
Uzọ-Gi nile nātasasi kwa abuba.
12 Ha nātasa n'ebe-ita-nri nile nke
ọzara:
Anēji kwa otite-egwù-ọṅù ke ugwu
ntà nile n'ùkwù.
13 Ewerewo igwė ewu na aturu yikwasi
ebe-ita-nri nile dika uwe;
Anēwere ọka kpuchie ndagwurugwu
nile;
Ha nēti nkpu ọṅù, e, ha nābù abù.

66

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù, bù Abù Ọma.

1 Tikusienu Chineke nkpu ọṅù ike,
uwa nile:
2 Bùanu nsọpuru aha-Ya n'abù ọma:
Menu ka otuto-Ya di nsọpuru.
3 Sinu Chineke, Le ka ọlu-Gi nile si di
okė egwu!
N'uba nke ike-Gi ndi-iro-Gi gērube
isi aghughọ n'okpuru Gi.
4 Uwa nile gākpọ isi ala nye Gi,
Bùku kwa Gi abù ọma;
Ha gābùku aha-Gi abù ọma. [Selah
5 Jenu, hu ọlu nile nke Chineke;
Onye di egwu ka Ọ bu n'omume-Ya
n'ebe umu madu nọ.
6 Ọ ḅanwere okė osimiri ka ọ ghọ ala-
akọrọ:
Ha nāgabiga osimiri n'ukwu-ha:
Ka ayi ṅuria nime Ya n'ebe ahu.
7 O ji idi-ike-Ya achi rue mḅe ebigh-
ebi;
Anya-Ya abua nēche mba nile nche:
Ka ndi nēwezuga onwe-ha ghara
ibuli onwe-ha elu. [Selah
8 Gọzienu Chineke-ayi, unu ndi nile
di iche iche,
Me-kwa-nu ka anu olu otuto-Ya:
9 Onye nētiye nkpuru-obi-ayi nime
ndu,
Ọ kwegh kwa ka ewezuga ukwu-ayi
n'ọnọdu-ha.
10 N'ihi na I nwawo ayi, Chineke:
I nuchawo ayi, dika esi anucha ọla-
ọcha.
11 I mere ka ayi ma n'ọnyà;
I tukwasiwo n'ùkwù-ayi ibu nānyiḅu
ayi.
12 I mewo ka madu rikwasi inyinya
gabiga n'elu isi-ayi;
Ayi bàra n'ọku na nime miri;
I we me ka ayi puta ba n'inwebiga-
ihe-òkė.
13 M'gēji ọtutu àjà-nsure-ọku ba n'ulo-
Gi,
M'gākwughachi Gi nkwam nile
m'kwere Gi,
14 Nke eḅuḅere-ọnum abua ji saghepu,
Nke ọnum kwu-kwa-ra, mḅe nkpà
dirim.
15 Ọtutu àjà-nsure-ọku, bù anu nwere
abuba, ka m'gēsurere Gi,
Ha na ihe-nsure-ọku nke nēsì ísi utọ
nke ebulu;
M'gāchu oke-ehi n'aja, ha na nkpi.
[Selah
16 Bianu, nuru, unu nile ndi nātu egwu
Chineke,
M'gākọ kwa akukọ bayere ihe Ọ
meworo nkpuru-obim.
17 Ya ka m'jiri ọnum kpọkue,
Nbuli-elu di kwa n'okpuru irem.
18 Ọ buru na ọ bu ajọ ihe ka m'leworo
anya nime obim,
Onye-nwe-ayi agagh-anu olum:
19 N'ezie Chineke anuwo olum;
Ọ ṅawo nti olu ekperem.
20 Onye agọziri agọzi ka Chineke bu,
Onye nēwezugagh ekperem, O sigh
kwa n'ebe m'nọ wezuga ebere-Ya.

67

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'ubọ-akwara. Abù Ọma, Abù.

1 Ka Chineke mere ayi amara, gọzie
ayi,
Me ka iru-Ya mua n'ebe ayi nọ;
Selah
2 Ka ewe mara uzọ-Gi n'uwa,
Mara nzọputa-Gi n'etiti mba nile.
3 Ka ndi nile n'uwa kele Gi, Chineke;
Ka ndi nile n'uwa kele Gi, ha nile.

4 Ka mba nile ṅuria, ti kwa nkpu ọṅù:
N'ihi na I gēkpe ndi nile n'uwa ikpe ziri ezi,
Mba nile n'uwa ka I gēdu kwa. [Selah
5 Ka ndi nile n'uwa kele Gi, Chineke;
Ka ndi nile n'uwa kele Gi, ha nile.
6 Ala emewo ihe-ọmume-ya:
Chineke, bú Chineke-ayi, gāgọzi ayi.
7 Chineke gāgọzi ayi;
Nsọtu nile nke uwa gātu kwa egwu Ya.

68 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid, Abù.

1 Ka Chineke bilie, ka ndi-iro-Ya ḅasa;
Ka ndi nākpọ Ya asi si n'iru Ya ḅalaga.
2 Dika ifufe si efesa anwuru-ọku, otú a ka I gēfesa ha:
Dika wax si aḅazepu n'iru ọku,
Otú a ka ndi nēmebi iwu gēsi n'iru Chineke la n'iyi.
3 Ma ka ndi ezi omume ṅuria; ka obi tọ ha utọ n'iru Chineke:
E, ka ha wulie elu n'ọṅù.
4 Bùkuenu Chineke abù, bùkuenu aha-Ya abù ọma:
Tulierenu Ya uzọ, bú Onye nānọkwasi inyinya gabiga n'ala ihe nādigh;
Aha-Ya bu JA; ṅuri-kwa-nu ọṅu-agha n'iru Ya.
5 Nna nke umu-nḅei, na onye-ikpe nke ndinyom di-ha nwuru,
Ka Chineke bu n'ebe-obibi-Ya di nsọ.
6 Chineke nēme ndi nání ha nọ ka ha biri n'ulo:
Ọ nēme ka ndi-nkpọrọ puta ba n'ebe ihe nāgara ha nke-ọma:
Ma ndi nēwezuga onwe-ha bi n'ala kpọrọ nku.

7 Chineke, mḅe I putara ga n'iru ndi-Gi,
Mḅe I zọbigara ije n'ala tọḅọrọ n'efu; [Selah
8 Ala mara jijiji,
Ọzọ, elu-igwe buru miri n'iru Chineke:
Sainai ahu mara jijiji n'iru Chineke, bú Chineke nke Israel.
9 Miri-ozuzo, bú onyinye-afọ-ofufo, ka I nēfesa, Chineke,
Mḅe ike gwuru ihe-nketa-Gi, Gi onwe-gi mere ka o guzosie ike.
10 Usu ndi nke Gi ebiriwo nime ya:
I nēdoziri ndi ewedara n'ala ihe n'idi-nma-Gi, Chineke.
11 Onye-nwe-ayi nēnye okwu:
Ndinyom ndi nēzisa ozi ahu bu usu bara uba.
12 Ndi-eze nke usu nile nke ndi-agha nāḅalaga, ha nāḅalaga:
Nwayi bi n'ulo nēkèsa kwa ihe akwatara n'agha.
13 Ọ buru na unu edina n'etiti ogige-aturu,
Ma ọ di ka nkù abua nke nduru nke ejiworo ọla-ọcha kpuchie,
Ejiwo kwa ọla-edo ọma nēnwu akwukwọ ndu akwukwọ ndu kpuchie nkù-ya abua.
14 Mḅe Onye Nke puru ime ihe nile chusara ndi-eze nime ya,
Snow nēzò na Zalmon.
15 Ugwu Chineke ka ugwu Beshan bu;
Ugwu nwere ugwu di iche iche n'elu ya ka ugwu Beshan bu.
16 Unu ugwu nwere ugwu n'elu unu, n'ihi gini ka unu ji ekworo
Le ugwu ahu anya nke Chineke chọsiworo ike ibu ebe-obibi-Ya?
E, Jehova gēbi nime ya rue mḅe ebigh-ebi.
17 Uḅọ-ala Chineke di orú nnù uzọ abua na nnù iri, ha di nnù abua na ọgu iri uzọ nādigh iguta ọnu:
Onye-nwe-ayi nọ n'etiti ha, Sainai di nime ebe nsọ Ya.
18 I rigoruwo n'ebe di elu, dọta usu ndi adọtara n'agha n'agha;
I natawo onyinye di iche iche n'etiti madu,
E, ọbuná n'etiti ndi nēwezuga onwe-ha, ka Ja, bú Chineke, we biri n'etiti ha.

19 Onye agọziri agọzi ka Onye-nwe-ayi bu, kwa-ubọchi ka O nēburu ayi ibu,
Bú Chineke Nke bu nzọputa-ayi. [Selah
20 Chineke buru ayi Chineke nāzọputa azọputa;
Ọ bu kwa Jehova, bú Onye-nwe-ayi, nwe uzọ nile isi n'ọnwu pua.
21 Ọ bu nání na Chineke gēḅupú isi ndi-iro-Ya,

Bú opu-n'isi arapuru ndundu nke
onye nējeghari n'ikpe-ọmuma-ya.
22 Onye-nwe-ayi siri, M'gēme ka ha si
na Beshan lata,
M'gēme ka ha si n'ebe nile di omimi
nke oké osimiri lata:
23 Ka I we ḅaye ukwu-gi n'ọbara,
Ka ire nkita-gi nile we si n'aru ndi-
iro-gi kère òkè-ya.
24 Ha ahuwo ojije-Gi nile, Chineke,
Bú ojije nile nke Chinekem, bú
Ezem, n'idi-nsọ-Ya.
25 Ndi-abù buru uzọ ga, ndi-ubọ-
akwara soro n'azu,
N'etiti umu-aḅọghọ ndi nēti egwú-
otiti.
26 Nime nkpọkọta nile nke madu
gọzienu Chineke,
Bú Onye-nwe-ayi, unu ndi sitere
n'isi-iyi Israel.
27 N'ebe ahu ka ọ nọ, bú Benjamin di
ntà, nke nwere ike n'aru ha,
Ya na ndi-isi Juda na ìgwè ndi-ha,
Na ndi-isi Zebulun, na ndi-isi
Naftali.

28 Chineke-gi enyewo ike-gi iwu:
Di ike, Chineke, Gi Onye luworo ayi
ọlu.
29 N'ihi ulo uku Gi nime Jerusalem
Ọ bu Gi ka ndi-eze gēdukuru ùtù.
30 Basiere anu-ọhia nke amì nba ike,
Ìgwè oke-ehi, ha na umu-ehi nke ndi
nile di iche iche,
Onye ọ bula nime ha nēkwe ka azọtọ
ya n'ukwu nēweta iberibe ọla-ọcha;
Ọ chusawo ndi nile di iche iche ndi
ilu-ọ̀gù nātọ utọ.
31 Ndi amara aha-ha gēsi n'Ijipt puta;
Etiopia gēsetiri Chineke aka-ya abua
ngwa ngwa.
32 Unu ala-eze nke uwa, bùkuenu
Chineke abù;
Bùkuenu Onye-nwe-ayi abù ọma;
[Selah
33 Bùkuenu Onye ahu Nke elu-igwe
kachasi elu-igwe nile, nke di mḅe
ochie, nēbu dika inyinya;
Le, Ọ nēme ka olu-Ya da udà, ọ bu
olu ike.
34 Nyenu Chineke ike:
N'elu Israel ka idi-elu-Ya di,
Ike-Ya di kwa na mbara-ígwé nile.
35 Onye anātu egwu ka Chineke bu site
n'ebe nsọ Gi nile:
Chineke nke Israel, Ya onwe-ya
nēnye ndi-Ya ike na ume.
Onye agọziri agọzi ka Chineke bu.

69 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shoshannim. Abù Ọma nke Devid.

1 Zọputam, Chineke;
N'ihi na miri abiaruwo nkpuru-
obim.
2 Emikpuwom n'urọ nke ebe di omimi,
ọ digh kwa ebe-nguzo di:
Abatawom na miri nke miri emi, miri
nke nērù ọku ọku nāṅachapukwam.
3 Adọḅuwom onwem n'ọlu n'ikpọ-
òkùm; akpiri akpọsiwom nku:
Anyam abua adalawo n'isi, mḅe
m'nēchere Chinekem.
4 Ha di ọtutu kari agiri-isi nke isim, bú
ndi nākpọm asi n'efu:
Ha nwere ume, bú ndi nēkpochapum,
ebe ha bu ndi-irom n'uzọ okwu-
ugha:
Mḅe ahu ka m'nēnyeghachi ihe
m'nānapugh n'ike.
5 Chineke, Gi onwe-gi amawo uchem
ḅagọrọ aḅagọ;
Ezonarigh kwa Gi ikpe-ọmumam
nile.
6 Ekwela ka ihere me ha n'ihim, bú ndi
nēle anya Gi, Chineke, bú Jehova
nke usu nile nke ndi-agha:
Ekwela ka etiye ha n'ọnọdu-ihere
n'ihim, bú ndi nāchọ Gi, Chineke
nke Israel.
7 N'ihi na ọ bu n'ihi Gi ka m'būworo
ita-uta;
Ihere ekpuchiwo irum.
8 Aghọworom umu-nnem onye ala ọzọ,
Ghọ-kwa-ra umu nnem muru onye
mba ọzọ.
9 N'ihi na ekworo ulo-Gi eripiawom;
Ita-uta nile nke ndi nāta Gi uta
adakwasiwokwam.
10 M'we kwa ákwá n'obubu-ọnu nke
nkpuru-obim,
Ọ we ghọrọm nání ihe-ita-uta.
11 Anameme kwa ka ákwà-nkpe buru
uwem,
M'we ghọrọ ha ilu.
12 Ndi nānọdu n'ọnu-uzọ-ama
nātughari uche bayerem;
Aghọwokwam abù nke ndi nāṅu ihe-
ọṅuṅu nābà n'anya nābù n'ikpọ
ubọ-akwara.

13 Ma mu onwem, anamekpere Gi ekpere, Jehova, na mḅe ọ nātọ Gi utọ:
Chineke, n'iba-uba nke ebere-Gi,
Zam n'ezi-okwu nke nzọputa-Gi.
14 Naputam n'apiti, ekwe-kwa-la ka m'mikpùe.
Kwe ka anaputam n'aka ndi nākpọm asi, ka anaputakwam na miri nke miri emi.
15 Ekwela ka miri nke nērù ọku ọku ṅachapum,
Ekwe-kwa-la ka ebe di omimi lodam;
Ekwe-kwa-la ka olùlù kpuchibidom ọnu-ya.
16 Zam, Jehova; n'ihi na ebere-Gi di nma:
Dika iba-uba nke obi-ebere-Gi nile si di chem iru.
17 Ezonari-kwa-la orù-Gi iru-Gi;
N'ihi na nkpà nākpam; me ngwa zam.
18 Biarue nkpuru-obim nso, ḅaputa ya:
N'ihi ndi-irom ḅaputam.
19 Gi onwe-gi amawo ita-utam, na iherem, na ọnọdu-iherem:
N'iru Gi ka ndi-nkpaḅum nile nọ.
20 Ita-uta etiwawo nkpuru-obim; anamariasi kwa ọria ike:
M'we le anya onye gēgosim ebere o ji n'arum, ma ọ digh onye ọ bula;
M'le-kwa-ra anya ndi-nkasi-obi, ma achọtaghm onye ọ bula.
21 Ha we nyem ṅsi di ilu ka ọ buru ihe-oririm;
Ọzọ, mḅe akpiri kpọrọm nku ha nēme ka m'ṅua manya-vine ḅara uka.
22 Me table-ha nke di n'iru ha ka ọ ghọ iḅudu;
Mḅe ha nọ n'udo, ya ghọ kwa ọnyà.
23 Me ka anya-ha ḅa ọchichiri, ka ha we ghara ihu uzọ;
Me kwa ka ùkwù-ha nāma jijiji mḅe nile.
24 Wukwasi ha iwe-Gi,
Me kwa ka idi-ọku nke iwe-Gi rue ha aru.
25 Me ka ebe-ulo-ikwū-ha ghọ ebe tọḅọrọ n'efu;
Ekwela onye ọ bula bi n'ulo-ikwū nile ha.
26 N'ihi na ọ bu onye Gi onwe-gi tiḅuworo ka ha soḅuworo;
Ọ bu kwa akukọ bayere ihe-nḅu nke ndi I dupuworo ka ha nākọ.
27 Tukwasi ajọ omume n'ajọ omume-ha:
Ekwe-kwa-la ka ha ba n'ezi omume-Gi.
28 Me ka ehichapu ha n'akwukwọ ndi di ndu,
Ekwe-kwa-la ka edekọ ha na ndi ezi omume n'akwukwọ.
29 Ma mu onwem bu onye ewedara n'ala na onye ihe nēḅu nḅu:
Chineke, nzọputa-Gi gētiyem n'ebe di elu.
30 M'gēji abù to aha Chineke,
M'gēji kwa ekele me ka Ọ di uku.
31 Ọ gādi kwa Jehova nma kari ehi,
Ma-ọbu oke-ehi nke nwere mpi, nke ukwu-ya wara njakpa.
32 Ndi di ume-ala n'obi ahuwo ya, ha nāṅuri:
Unu ndi nāchọ Chineke, ka obi-unu di ndu.
33 N'ihi na Jehova nēge nti ndi-oḅeye,
Ọ ledagh kwa ndi-nkpọrọ-Ya.
34 Ka elu-igwe na ala to Ya,
Ha na okė osimiri, na ihe ọ bula nke nākpughari nime ha.
35 N'ihi na Chineke gāzọputa Zaion, wu kwa obodo nile nke Juda;
Madu gēbi kwa n'ebe ahu, we nweta ya.
36 Nkpuru nke ndi-orù-Ya gēketa kwa ya;
Ndi nāhu aha-Ya n'anya gēbi kwa nime ya.

70

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma nke Devid; ime ka echeta.

1 Chineke, bia ọsọsọ inaputam;
Jehova, bia ọsọsọ iyerem aka.
2 Ka ihere me ha, ka ha nwe kwa iru-ihere,
Bú ndi nāchọ nkpuru-obim:
Ka ha laghachi azu, ka etiye kwa ha n'ọnọdu-ihere,
Bú ndi ihe ọjọ dakwasirim nātọ utọ.
3 Ka ha laghachi azu n'ihi ihere-ha,
Bù ndi nāsi, Ehe, ehe!
4 Ka obi tọ ndi nile nke nāchọ Gi utọ, ka ha ṅuri kwa ọṅu nime Gi;
E, ka ndi nāhu nzọputa-Gi n'anya nāsi mḅe nile,
Ka Chineke di uku.
5 Ma mu onwem bu onye ewedara n'ala na oḅeye;
Chineke, biakutem ọsọsọ:

Onye-iye-akam na Onye nēme ka m'ḅapu ka I bu;
Jehova, anọla ọdù.

71 1 Nime Gi, Jehova, ka m'ḅabàworo:
Ekwela ka ihere mem rue mḅe ebighebi.
2 N'ezi omume-Gi naputam, me ka m'ḅapu:
Tọrọm nti-Gi n'ala, zọputam.
3 Ghọrọm oké nkume nke ebe-obibi, nke m'gābà nime ya mḅe nile:
I nyewo iwu izọputam;
N'ihi na nkumem di elu na ebem ewusiri ike ka I bu.
4 Chinekem, me ka m'ḅapu n'aka onye nēmebi iwu,
N'ọbu-aka nke onye nēme ajọ omume nke nēme kwa ihe-ike.
5 N'ihi na Gi onwe-gi bu olile-anyam, Onye-nwe-ayi Jehova:
Gi bu ntukwasi-obim site na nwata.
6 N'elu Gi ka m'dabeworo site n'afọ nnem:
Gi onwe-gi bu onye weputaworom n'afọ nnem:
Na Gi ka otutom gādi mḅe nile.
7 Aghọworom ọtutu madu ihe-ebube;
Ma Gi onwe-gi bu ebe-nḅabàm di ike.
8 Ọnum gējuputa n'otuto-Gi,
Ogologo ubọchi nile ka o gējuputa kwa n'ima-nma-Gi.
9 Etufulam na mḅe agadi;
Mḅe ikem gwusiri arapulam.
10 N'ihi na ndi-irom ekwuwo okwu bayerem;
Ọzọ, ndi ñēche nkpuru-obim nche aḅaritawo izù,
11 Si, Chineke arapuwo ya:
Chuanu ya, jide ya; n'ihi na ọ digh onye-nnaputa di.
12 Chineke, anọlam ebe di anya:
Chinekem, bia ọsọsọ iyerem aka.
13 Ka ihere me ha, ka eme kwa ka ha gwusia, bú ndi nēmegide nkpuruobim;
Ka ewere ita-uta na ọnọdu-ihere kpuchie ndi nāchọ imem ihe ọjọ.
14 Ma mu onwem, mḅe nile ka m'ganēche Gi,
We tukwasi otuto n'otuto-Gi nile.
15 Ọnum gākọ akukọ bayere ezi omume-Gi,
Ogologo ubọchi nile ka ọ gākọ akukọ bayere nzọputa-Gi;
N'ihi na amaghm ọnu-ọgugu nile ha.
16 M'gēji idi-ike nile nke Onye-nwe-ayi, bú Jehova, bia:
M'gēhota ezi omume-Gi, nání nke Gi.
17 Chineke, I zíwom ihe site na nwata;
Ọ bu kwa rue uḅu a ka m'nēgosi oké ọlu-Gi nile.
18 Ọzọ, ọbuná rue agadi na isi-awọ arapulam, Chineke;
Rue mḅe m'gēgosi ọḅọ ọzọ ogweaka-Gi,
Gosi kwa onye ọ bula nke gābia idiike-Gi.
19 Ọzọ, ezi omume-Gi, Chìneke, nādiru ebe di elu;
Gi Onye meworo ihe uku di iche iche, Chineke, ònye di ka Gi?
20 Gi, Onye meworo ka ayi hu ọtutu nkpaḅu nke jọ-kwa-ra njọ,
I gēme ka ayi di kwa ndu ọzọ,
Me kwa ka ayi si n'oḅu-miri nile nke uwa rigoputa ọzọ.
21 Me ka idi-ukum bakari uba,
Gi chighari kwa kasiem obi.
22 Mu onwem gēji kwa une kele Gi,
Bú ezi-okwu-Gi, Chinekem:
M'gēji ubọ-akwara bùkue Gi abù ọma,
Gi Onye Nsọ nke Israel.
23 Eḅuḅere-ọnum abua gēti nkpu ọñù mḅe m'nābùku Gi abù ọma;
Nkpuru-obim, nke I ḅaputaworo, gēti kwa nkpu ọñù.
24 Ọzọ, irem ganēkwu okwu, dika onye nātughari uche, bayere ezi omume-Gi ogologo ubọchi nile:
N'ihi na ihere emewo ha, n'ihi na ha nwere iru-ihere, bú ndi nāchọ imem ihe ọjọ.

72 Abù Ọma nke Solomon.

1 Chineke, nye eze ikpé-Gi nile,
Nye kwa nwa eze ezi omume-Gi.
2 O gēji ezi omume kpe ndi-Gi ikpe,
O gēji kwa ikpe ziri ezi kpe ndi-Gi ewedara n'ala.
3 Ugwu nile gēbutere ndi-Gi udo,
Ugwu ntà kwa, n'ezi omume.
4 Ọ gēkpe ndi ewedara n'ala n'etiti ndi-Gi ikpe,

Ọ gēnye umu nke oḇeye nzọputa,
Zọpia kwa onye-nmeḇu.
5 Ha ganātu egwu Gi ogologo mḇe anyanwu gādigide,
Na n'iru ọnwa, rue ọḇọ nile.
6 Ọ gārida dika miri-ozuzo si ezokwasi n'ọzara asuru asu:
Dika oké miri-ozuzo nke nēdè ala.
7 Onye ezi omume gāma akwukwọ n'ubọchi nile ya dika osisi ndu;
Ọtutu udo gādi kwa rue mḇe ọnwa agagh-adi.
8 Ya nwe kwa ike n'aru madu site n'otù oké osimiri rue oké osimiri ọzọ,
Site kwa n'Osimiri rue nsọtu nile nke uwa.
9 Ndi bi n'ala kpọrọ nku gēruru ala n'iru ya;
Ọzọ, ndi-iro-ya gāracha àjà.
10 Ndi-eze Tashish na nke ala nile di oké osimiri buruburu gēnye onyinye-inata-iru-ọma:
Ndi-eze Sheba na Seba gēweta ùtù nso.
11 E, eze nile gākpọ isi ala nye ya:
Mba nile gēfè ya òfùfè.
12 N'ihi na ọ gānaputa oḇeye mḇe o nētiku ya;
Ọ gānaputa kwa onye ewedara n'ala mḇe ọ digh onye nēyere ya aka.
13 Ọ gēmere onye nēnwegh ike na oḇeye ebere,
Ọ bu kwa nkpuru-obi ndi-oḇeye ka ọ gāzọputa.
14 O gēsi n'aka nzọḇu na n'aka ime-ihe-ike ḇaputa nkpuru-obi-ha;
Ọbara-ha gādi kwa oké ọnu-ahia n'anya-ya.
15 Ya di kwa ndu! agēnye kwa ya ufọdu n'ọla-edo Sheba:
Agēkpe kwa ekpere bayere ya mḇe nile;
Ogologo ubọchi nile ka agāgọzi ya.
16 Ka ọtutu ọka di n'ala n'elu ugwu nile;
Nkpuru-ya ganēme nkpatu dika Lebanon:
Madu gēsi kwa n'obodo wa okoko-osisi dika ihe akuru n'ala.
17 Ka aha-Ya dirue mḇe ebigh-ebi;
N'iru anyanwu ka aha-Ya gāmu ọmùmù:
Madu gāgọzi kwa onwe-ha nime ya;
Mba nile gākpọ ya onye ihe nāgara nke-ọma.

18 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú Chineke, bu, bù Chineke nke Israel,
Onye nàni Ya nālu oké ọlu di iche iche:
19 Ihe agọziri agọzi ka aha nsọpuru Ya bu kwa rue mḇe ebigh-ebi;
Ka uwa nile juputa kwa na nsọpuru-Ya.
Amen, na Amen.

20 Ekpere nke Devid nwa Jesi agwuwo.

AKWUKWỌ NKE-ATỌ

73

Abù Ọma Esaf.

1 N'ezie Chineke di nma n'ebe Israel nọ,
Bù n'ebe ndi di ọcha n'obi nọ.
2 Ma mu onwem, ọ fọduru nwantī ka ukwum abua wezuga onwe-ha;
Nzọ-ukwum fọduru nke-ntà ka ha ḇuchapu.
3 N'ihi na ekwosorom ndi nānya isi ek woro,
Ọ bu udo nke ndi nēmebi iwu ka m'nāhu.
4 N'ihi na ọ digh nmekpa-aru ọ bula di n'ọnwu-ha:
Ma aru-ha mara abuba.
5 Ha anọgh n'ahuhu madu ọzọ;
Adigh-eti kwa ha ihe-otiti n'etiti madu nile.
6 N'ihi nka npako di ha buruburu dika iyaḇa-olu;
Anēwere ime-ihe-ike kpuchie ha dika uwe.
7 Anya-ha esiwo n'abuba-ha guzoputa:
Ntughari nile nke obi-ha agabigawo òkè.
8 Ha nākwa emò, nēkwu kwa okwu nmeḇu n'ihe ọjọ:
Ha nēsi n'ebe di elu kwu okwu.
9 Ha edowo ọnu-ha n'elu-igwe,
Ire-ha nējeghari kwa n'uwa.
10 N'ihi nka ndi-Ya nālata n'ebe a,
Ha nāmiputa-kwa-ra onwe-ha miri gēju afọ.
11 Ha we si, Chineke si aṅa mara?
Ọ di kwa ọmuma-ihe di n'Onye kachasi ihe nile elu?
12 Le, ndia bu ndi nēmebi iwu:

Ọzọ, ebe ha nānọgide n'udo mḇe ebigh-ebi, ha emewo ka àkù-ha bùkari ibù.
13 Ọ bu nàni n'efu ka m'meworo ka obim di ọcha,
N'efu ka m'kwọworo ọbu-akam abua n'emegh-ihe-ọjọ;
14 Buru kwa onye anēti ihe ogologo ubọchi nile,
Onye iba-nbam di kwa-ututu.
15 Ọ buru na asiwom, M'gākọ akukọ otù a;
Le, ọ bu ọḇọ nke umu-Gi ka m'gāghọḇuwori.
16 M'we chè èchichè imata nka,
Ndọḇu-onwem-n'ọlu ka ọ bu n'anyam;
17 Rue mḇe m'nābà n'ebe nsọ nile nke Chineke,
Ghọta ikpe-azu-ha.
18 N'ezie ọ bu n'ebe nile nālọ alọ ka I nēdo ha:
I mewo ka ha darue ntikpọ.
19 Hà siri aǹa ghọ ebe tọḇọrọ n'efu n'otù ntabi-anya?
Ha agwuwo gwusia site n'ihe-egwu di iche iche.
20 Dika nrọ mḇe madu nēteta n'ura;
Otù a, Onye-nwe-ayi, mḇe I gākpọte Onwe-gi, I gēleda onyinyo-ha anya.
21 N'ihi na obim nāḇari uka,
Ọ nādutukwam ogwu n'akurum abua.
22 Ma mu onwem bu anu-ọhia, amaghkwam ihe;
Nàni anu ka m'buworo n'iru Gi.
23 Ma mu onwem nọ n'aka-Gi mḇe nile:
I jidewo aka-nrim.
24 I gēji ndum-ọdu-Gi nēdum,
Emesia I gēji kwa nsọpuru naram.
25 Ọnye ka m'nwere n'elu-igwe ma-ọbugh Gi?
Ma-ọbugh Gi ọ digh onye ihe-ya tọworom utọ n'uwa.
26 Anu-arum na obim agwusiwo:
Okè nkume nke obim na òkèm ka Chineke bu rue mḇe ebigh-ebi.
27 N'ihi na, le, ndi nọ Gi n'ebe di anya gāla n'iyi:
I kpochapuwo onye ọ bula nke nāpu n'aka-Gi akwa iko.
28 Ma mu onwem, ibiaru Chineke nso dim nma:
Edowom ebe-nḇabàm n'Onye-nwe-ayi, bù Jehova,
Ka m'we kọ akukọ bayere ije-ozi-Gi nile.

74

Maschil Esaf.

1 Chineke, n'ihi gini ka I juwo ayi aju rue mḇe ebigh-ebi?
N'ihi gini ka iwe Gi nākwu anwuru imegide igwè aturu nke ọzùzù-anu-Gi?
2 Cheta nzukọ-Gi, nke I nwetaworo na mḇe ochie,
Nke I ḇaputaworo ibu ebo nke ihe-nketa-Gi;
Cheta ugwu Zaion, ebe I biworo.
3 Zọlie ije ngwa ngwa ibiaru ebe nile etikpọrọ ebigh-ebi;
Onye-iro emewo ihe ọjọ nile n'ebe nsọ.
4 Ndi nākpaḇu Gi aḇọwo uja n'etiti ebe-nzute-Gi;
Ha edowo ihe-iriba-ama nile ha ibu ihe-iriba-ama.
5 Amara ha dika onye nēbuli anyu-ike elu nke-uku
N'alùgh-ulù nke osisi.
6 Ma uḇu a ihe-ya nile nke eḇuru eḇuḇu,
Ha nēwere anyu-ike ntà na otùtù di iche iche tipia ya n'otù.
7 Ha esuwo ebe nsọ Gi ọku;
Ọbunà rue ala ka ha meworo ebe-obibi aha-Gi ka ọ ghara idi nsọ.
8 Ha siri n'obi-ha, Ka ayi me ha ihe-ike n'otù:
Ha esurewo ebe-nzute nile nke Chineke n'ala.
9 Ayi ahugh ihe-iriba-ama nile ayi:
Ọ digh onye-amuma di ọzọ;
Ọ digh kwa onye nọ n'etiti ayi nke mara mḇe mḇe gēru.
10 Chineke, rùe ole mḇe ka onye-nkpaḇu gāta uta?
Onye-iro, ò gēleli aha-Gi anya rue mḇe ebigh-ebi?
11 N'ihi gini ka I nēseghachi aka-Gi, bù aka-nri-Gi?
Seputa ya n'obi-Gi me ka ha gwusia.
12 Ma Chineke bu Ezem site na mḇe ochie,
Nke nālu ọlu nzọputa n'etiti uwa

13 Gi onwe-gi were ike-Gi tiwa okė osimiri:
Ī tipiara isi nile nke ogologo anumiri n'elu miri.
14 Gi onwe-gi tipiasiri isi nile nke okė agu-iyi,
I nēnye ya enye iburu otù ndi iheoriri, bù ndi bi n'ala kpọrọ nku.
15 Gi onwe-gi kewara isi-iyi na miri-iyi:
Gi onwe-gi mere ka osimiri nile nke nērù erù mb̤e nile takọrọ.
16 Gi nwe ehihie, ọzọ kwa, Gi nwe abali:
Gi onwe-gi edoziwo ihe nēnye ìhè na anyanwu.
17 Gi onwe-gi emewo ka òkè-ala nile nke uwa guzo ọtọ:
Mb̤e okpom-ọku na mb̤e oyi, Gi onwe-gi akpuwo ha.
18 Cheta nka, na onye-iro atawo Jehova uta,
Cheta kwa na otù ndi di nsọkwu eleliwo aha-Gi.
19 Enyela anu-ọhia nkpuru-obi nke nduru-Gi:
Echezọla ndu nke ndi-Gi ewedara n'ala rue mb̤e ebigh-ebi.
20 Legide ọb̤ub̤a-ndu-Gi:
N'ihi na ebe nile nke b̤ara ọchichiri nke uwa juputara n'ebe-obibi nile nke ihe-ike.
21 Ekwela ka onye anāzọpia azọpia lata n'ihere:
Me ka onye ewedara n'ala na ob̤eye to aha-Gi.
22 Bilie, Chineke, kpe ọnu-Gi n'ikpe:
Cheta uta anāta Gi site n'ọnu onyensọkwu ogologo ubọchi nile.
23 Echezọla olu ndi nākpab̤u Gi:
Nkpọtu nke ndi nēbili imegide Gi nāla elu mb̤e nile.

75 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; Al-tashheth. Abù Ọma Esaf, Abù.

1 Ayi ekelewo Gi, Chineke;
Ayi ekelewo ekele, aha-Gi di kwa nso:
Ha akọwọ akukọ bayere okė ọlu-Gi nile.
2 Mb̤e m'gānara mb̤e akara àkà,
Mu onwem gēkpe ikpe ziri ezi.
3 Ndi b̤azeworo ab̤aze ka uwa na ndi nile ndi bi nime ya bu:
Mu onwem atùwo ogidi nile ya.
[Selah
4 Asirim ndi nānya isi, Unu anyala isi:
Asi-kwa-ram ndi nēmebi iwu, Unu ebulila mpi elu:
5 Unu ebulila mpi-unu rue ebe di elu;
Unu ejila olu kwesiri ike kwue okė okwu.
6 N'ihi na ọ bugh n'Ọwuwa-anyanwu, ma-ọbu n'Ọdida-anyanwu,
Ọ bugh kwa n'ọzara, ka nbuli-elu nēsi bia.
7 Kama Chineke bu onye-ikpe: Ọ nēme otù onye ka ọ di ala, O nēbuli kwa onye ọzọ elu.
8 N'ihi na iko di n'aka Jehova, manyavine nke di nime ya asuwo ufufu;
O juputara na manya ejiri ihe gwa, Ọ we si na nke ahu b̤aputa manya:
N'ezie ọru-ala-ya nile, ndi nile n'uwa ndi nēmebi iwu gāzaputa ya ṅua.
9 Ma mu onwem, m'gēgosi okė ọlu-Gi rue mb̤e ebigh-ebi,
M'gābùku Chineke nke Jekob abù ọma.
10 Ọzọ, mpi nile nke ndi nēmebi iwu ka m'gēbipu;
Ma agēbuli mpi nile nke onye ezi omume.

76 Abu Ọma nke diri Onye-isi Abù: n'ubọ-akwara. Abù Ọma Esaf, Abù.

1 Onye amaworo na Juda ka Chineke bu:
N'Israel ka aha-Ya di uku.
2 Ọ bu kwa na Selem ka ulo-ntu-Ya di
Ebe-obibi-Ya di kwa na Zaion.
3 N'ebe ahu ka Ọ b̤ajiri àkù nile nēb̤u àmùmà nke uta;
Na ọta, na mma-agha, na agha.
[Selah
4 Onye juputara n'ihè ka I bu, I di ebube, nēsite n'ugwu nile nke anu adọb̤uru.
5 Akwatawo ihe ndi nwere obi ike n'agha, ha atuwo òrù-ura-ha;
Ha achọtagh kwa aka-ha, bú ndi nile bu dinkpà.
6 Site n'ibasi-nba-ike nke Gi, Chineke nke Jekob,
Ma ubọ-ala ma inyinya adawo n'okė ura.
7 Gi onwe-gi, Onye anātu egwu ka I bu:

Ọzọ, ònye gēguzo n'iru Gi site na
mḅe I were iwe?
8 I siri n'elu-igwe me ka anuru okwu
ikpé;
Uwa turu egwu, we di jū,
9 Mḅe Chineke biliri ikpe ikpe,
Izọputa ndi nile di ume-ala n'obi
nke uwa. [Selah
10 N'ihi na ọnuma madu gēkele Gi:
I gēji ọnuma nile nke fọduru ke
n'úkwù.
11 Kwenu nkwa, kwughachi kwa
Jehova, bú Chineke-unu:
Ka ndi nile ndi nọ Ya buruburu
dukuru Onye ahu di egwu ùtú.
12 O nēḅochi mọ ndi-ndú:
Ọ bu onye anātu egwu n'ebe ndi-eze
uwa nọ.

77 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; dika Jeduthun si abù abù. Abù Ọma Esaf.

1 Olum ka m'nēji etiku Chineke,
m'gēti kwa nkpu;
Olum ka m'nēji etiku Chineke, Ọ
gāṅakwam nti.
2 N'ubọchi nkpaḅum Onye-nwe-ayi
ka m'chọrọ:
Akam setiri eseti n'abali, o
sinwukwagh;
Nkpuru-obim juru ka akasie ya.
3 M'gēcheta Chineke, su kwa ude nke-
uku:
M'gātughari uchem, ọzọ, mọm
adigh-enwe ike. [Selah
4 I jidere ndi-nche nke anyam abua:
Ọ ḅaram ghari, m'we ghara ikwu
okwu.
5 Echèrem èchichè bayere ubọchi nile
nke mḅe ochie,
Bú arọ nke mḅe nile ebigh-ebi gara
aga, si,
6 M'gēcheta abù m'nābù n'ikpọ ubọ-
akwara n'abali:
M'gēso obim tughari uche;
Mọm we chọsie ike, si,
7 Ọ̀ bu rue mḅe nile ebigh-ebi ka
Onye-nwe-ayi gāju aju?
Ọ̀ bu na ihem agagh-atọ kwa Ya utọ
ọzọ?
8 Ọ̀ bu rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya
gwuchapuworo?
Ọ̀ gwusiwo, bú okwu-Ya, rue ọḅọ
nile?
9 Ọ̀ chezọwo ime amara, bú Chineke?
Ò kpuchitawo obi-ebere-Ya nile
n'iwe? [Selah
10 M'we si, Ọriam ka nka bu;
Ma m'gēcheta arọ nile nke aka-nri
nke Onye kachasi ihe nile elu.
11 M'gēhota omume nile nke Ja;
N'ihi na m'gēcheta oké ọlu-Gi nile
site na mḅe ochie.
12 M'gātughari kwa uche n'ọlu-Gi nile,
Ọ bu kwa n'omume-Gi nile ka
m'gātughari obi.
13 Chineke, n'idi-nsọ ka uzọ-Gi di:
Ònye bu chi uku dika Chineke?
14 Gi onwe-gi bu Chineke Nke nālu
oké ọlu:
I mewo ka amara ike-Gi n'etiti ndi
nile di iche iche.
15 I jiwo ogwe-aka-Gi ḅaputa ndi-Gi,
Bú umu Jekob na Josef. [Selah
16 Miri huru Gi, Chineke;
Miri huru Gi, o nēḅu ha nḅu:
Ọzọ, oḅu-miri nile mara n'iji.
17 Igwe-oji nile wupuru miri;
Mbara-ígwé mere ka olu-ha da
udà:
Ọzọ, àkú-Gi nile nēfeghari.
18 Olu nke éḅè-elu-igwe-Gi di n'ifufe
nēfeghari buruburu;
Àmùmà nyere elu-uwa dum madu
bi ìhè:
Ala mere nkpatu ma kwa jijiji.
19 N'oké osimiri ka uzọ-Gi di,
Uzọ-ije-Gi nile di kwa n'ọtutu miri,
Amagh kwa nzọ-ukwu-Gi nile.
20 I duru ndi-Gi dika ìgwè ewu na
aturu,
Site n'aka Moses na Eron.

78 Maschil Esaf.

1 Ndim, ṅanu nti n'iwum:
Tọnu nti n'ala inu okwu nile nke
ọnum.
2 M'gāsaghe ọnum n'itu ilu:
M'gēkwuwa okwu-omimi di iche
iche n'uba, bú nke sitere na mḅe
ochie:
3 Nke ayi nuworo mara kwa,
Nke nna-ayi-hà kọwo-kwa-ra ayi.
4 Ayi agagh-ezonari ha na nti umu-ha,
Nākọrọ ọḅọ nke gādi n'iru akukọ
otuto nile nke Jehova,
Na ike-Ya, na oké ọlu-Ya nile nke Ọ
luworo.

5 Ọ we me ka otù ihe-àmà guzosie ike nime Jekob,
O do-kwa-ra iwu n'Israel,
Nke Ọ nyere nna-ayi-hà n'iwu,
Ime ka umu-ha mara ha:
6 Ka ọḅọ nke gādi n'iru we mara, bú umu agāmu;
Ha gēbili, we kọrọ umu-ha akukọ ahu:
7 Ka ha we tukwasi obi-ha na Chineke,
Ghara ichezọ omume nile nke Chineke,
Ma debe ihe nile Ọ nyere n'iwu:
8 Ghara kwa idi ka ndi bu nna-ha,
Ndi bu ọḅọ nēwezuga onwe-ha nke nānupu kwa isi;
Ọḅọ ndi nēdozigh obi-ha,
Ndi mọ-ha nēkwesigh ntukwasi-obi n'ebe Chineke nọ.
9 Umu Efraim, ọ bu ezie na ha nāchi ihe-agha nēbuli kwa uta,
Ma ha chighariri n'ubọchi agha.
10 Ha edebegh ọḅuḅa-ndu Chineke,
Ma ha juru ijeghari n'iwu-Ya;
11 Ha we chezọ omume-Ya nile,
Na oké ọlu-Ya nile nke Ọ mere ka ha hu.
12 N'iru ndi bu nna-ha ka Ọ luru oké ọlu,
N'ala Ijipt, n'ọhia Zoan.
13 Ọ kewara oké osimiri, we me ka ha gabiga;
Ọ me-kwa-ra ka miri guzo ọtọ dika obo-ihe.
14 O ji-kwa-ra igwe-oji edu ha n'ehihie,
Ji kwa ìhè ọku edu ha ogologo abali nile.
15 Ọ nākpọwa oké nkume di iche iche n'ọzara,
We me ka ha ñua miri ri nne dika o si nime oḅu-miri puta.
16 Ọ me-kwa-ra ka miri nke nērù erù si na nkume di elu puta,
Ọ we me ka miri nērùda dika ọtutu osimiri.
17 Ma ha nọ nēmehie kwa ọzọ imegide Ya,
Inupu isi n'okpuru Onye kachasi ihe nile elu n'ala kpọrọ nku.
18 Ha we nwa Chineke n'obi-ha
N'iriọ ihe-oriri nye ọchichọ-nkpuru-obi-ha.
19 Ha we kwue okwu megide Chineke;
Ha siri, Chineke, Ọ puru ido table n'usoro n'ọzara?
20 Le, O tiri oké nkume ihe, miri we nērù erù,
Isi-iyi di iche iche nērubiga kwa ókè;
Ọ di kwa achicha Ọ puru inye?
Ọ gēdoziri ndi-Ya anu?
21 N'ihi nka Jehova nuru, Ọ we webiga iwe ókè:
Ewe kponwue ọku megide Jekob,
Ọzọ kwa, iwe kwugoro elu dika anwuru-ọku imegide Israel;
22 N'ihi na ha ekwegh na Chineke,
Ha atukwasigh kwa obi-ha na nzọputa-Ya.
23 Ọ we nye mbara-ígwé nile n'elu iwu,
Meghe kwa ọnu-uzọ nile nke elu-igwe;
24 Ọ we me ka manna zokwasi ha dika miri, ka ha rie,
Ọ bu kwa ọka nke elu-igwe ka Ọ nyere ha.
25 Nri nke ndi di ike ka madu riri:
O zitere ha ihe ha gēriju afọ.
26 Ọ nēme ka ifufe Iru-anyanwu bulie ije n'elu-igwe:
O ji-kwa-ra ike-Ya duru ifufe Ndida.
27 Ọ we me ka anu zokwasi ha dika ájá,
Ọbuná dika ájá oké osimiri, bú anu-ufe nwere nkù:
28 Ọ we me ka ọ da n'etiti ọmuma-ulo-ikwū-ha,
Buruburu ebe-obibi-ha nile.
29 Ha we rie, afọ we ju ha nke-uku;
Ọ bu kwa ihe ha nāchọsi ike ka Ọ nēme ka ọ biarue ha aru.
30 Ha abugh ndi ala ọzọ n'ebe ihe ha nāchọsi ike di,
Ihe-oriri-ha nādi ha n'ọnu,
31 Mbe iwe Chineke kwugoro elu dika anwuru-ọku imegide ha,
We ḅue ufọdu n'etiti ndi-ha nke mara abuba,
Ọ bu kwa umu-okorọbia nke Israel ka ọ mere ka ha ruru ala.
32 N'ihe a nile ha mehie-kwa-ra ọzọ,
Ha ekwegh kwa n'oké ọlu-Ya nile.
33 Ọ we me ka ubọchi nile ha gwusia n'otù nku-ume,
Ọ me-kwa-ra ka arọ nile ha gwusia n'obi-ọlulọ-miri.
34 Ọ buru na O ḅuru ha, ha we chọ Ya:
Laghachi kwa, chọsie Chineke ike.
35 Ha we cheta na Chineke bu oké nkume-ha,
Cheta kwa na Chineke Nke kachasi ihe nile elu bu Onye-nḅaputa-ha.

36 Ha we ji ọnu-ha nārà Ya,
Ji kwa ire-ha nāgwa Ya okwu-ugha.
37 Obi-ha eguzosigh kwa ike n'ebe Ọ nọ,
Ha ekwesigh kwa ntukwasi-obi n'ọḇuḇa-ndu-Ya.
38 Ma Ya onwe-ya, ebe Ọ nwere obi-ebere, O nēkpuchi ajọ omume-ha,
Ọ digh-ebibi kwa ha:
E, ọtutu mḇe ka Ọ mere iwe-Ya ka ọ laghachi azu,
Ọ digh-akpọte kwa ọnuma-Ya nile.
39 Ọ we cheta na anu-aru ka ha bu;
Ifufe nke nālafe alafe, we ghara ilaghachi.
40 Úḇò ole ka ha nānupu isi n'okpuru Ya n'ọzara?
Úḇò ole ka ha nēme ka o wuta Ya n'ala tọḇọrọ n'efu?
41 Ha we chigharia, we nwa Chineke,
Ọ bu kwa Onye nsọ nke Israel ka ha kpasuru iwe.
42 Ha echetagh aka-Ya,
Ubọchi mḇe Ọ ḇaputara ha n'aka onye-nkpaḇu.
43 Otù O tiyere ihe-iriba-ama-Ya nile n'Ijipt,
Tiye kwa ihe-ebube-Ya nile n'ọhia Zoan;
44 Ọ we ḇanwe osimiri Nail nile ha ka ha ghọ ọbara,
Ha adigh-añu kwa miri-ha nērù erù.
45 O nēzite odudu n'etiti ha, nke nātaḇu ha;
O nēzite kwa awọ, nke nēbibi ha.
46 Ọ nye-kwa-ra ọbubu ihe-ọmume-ha,
Nye kwa igurube ihe ha dọḇuru onwe-ha n'ọlu inweta.
47 O nēji àkù-miri-igwè ḇu osisi vine nile ha,
Ji kwa frost ḇu osisi sycomore nile ha.
48 Ọ mechibido-kwa-ra anumanu-ha nye àkù-miri-igwè,
Mechibido kwa anu-ulo nile ha nye àmùmà di ọku.
49 O nēzite ọnuma nke iwe-Ya n'etiti ha,
Nrubiga-ókè-iwe, na iwe, na nkpaḇu,
Bú ozizi nke ndi-mọ-ozi nke ihe ọjọ.
50 Ọ nēme ka uzọ di lari bayere iwe-Ya;
O ḇechigh nkpuru-obi-ha n'inwu ọnwu,
Kama Ọ mechibidoro ndu-ha nye ajọ ọria nēfe efe;
51 Ọ we tiḇue nwa ọ bula eburu uzọ mu n'Ijipt,
Bú nkpuru mbu nke ume-ha n'ulo-ikwū nile nke Ham:
52 Ọ we me ka ndi-Ya bulie ije dika igwè ewu na aturu,
O nēdu kwa ha n'ọzara dika igwè aturu.
53 Ọ we nēdu ha n'ikwesi-ntukwasi-obi, ha atugh kwa okè egwu:
Ma ndi-iro-ha, okè osimiri kpuchiri ha.
54 Ọ we me ka ha biarue ókè-ala nsọ Ya,
Rue ugwu a nke aka-nri-Ya nwetara.
55 Ọ chupu-kwa-ra mba nile n'iru ha,
We me ka ha darue ndi-Ya aka n'ala-nketa eji udọ̀ tùa,
Ọ we me ka ebo nile nke Israel biri n'ulo-ikwū-ha.
56 Ma ha nwara Chineke Nke kachasi ihe nile elu, ha we nupu isi n'okpuru Ya,
Ha edebegh kwa ihe-âmà-Ya nile;
57 Kama ha laghachiri azu, we ghọḇue nghọḇu dika ndi bu nna-ha:
Ha riri mpe dika uta nāghọ aghughọ.
58 Ha we were ebe nile ha di elu kpasue Ya iwe,
Were kwa arusi nile ha apiri api me ka O kwo ekworo.
59 Chineke nuru nka, Ọ we webiga iwe ókè,
Jusie Israel ike:
60 Ọ we rapu ebe-obibi nke Shailo,
Bú ulo-ikwū nke Ọ mere ka o biri n'etiti madu;
61 Ọ we were ike-Ya nye ka adọta ya n'agha,
Were kwa ima-nma-Ya nye n'aka onye-nkpaḇu.
62 Ọ mechibido-kwa-ra ndi-Ya nye n'aka mma-agha;
Ọ bu kwa ihe-nketa-Ya ka Ọ webigara iwe ókè megide.
63 Ọku ripiara umu-okorọbia-ha;
Etogh kwa umu-aḇọghọ-ha nāmagh nwoke n'abù ọlulu-di.
64 Ndi-nchu-aja-ha dara site na mma-agha;
Ndinyom-ha di ha nwuru adigh-akwa kwa àkwà.

65 Onye-nwe-ayi we teta dika onye nāraru ura,
Dika dike nke nēti nkpu nke-uku site na manya-vine.
66 Ọ we tibue ndi-nkpabu-Ya n'azu:
Ita-uta ebigh-ebi ka Ọ nyere ha.
67 Ọzọ, Ọ juru ulo-ikwū nke Josef,
Ọ bugh kwa ebo Efraim ka Ọ rọputara;
68 Kama Ọ rọputara ebo Juda,
Rọputa ugwu Zaion, nke Ọ huru n'anya.
69 Ọ we wue ebe nsọ Ya dika ebe di elu,
Dika uwa nke Ọ tọrọ ntọ-ala-ya rue mbe ebigh-ebi.
70 Ọ rọputa-kwa-ra Devid, bú orù-Ya,
Ọ we si n'ogige igwè ewu na aturu kuru ya:
71 Ọ mere ka o si n'iso nne-aturu nke nēnye umu-ha ara bia,
Izù Jekob, bú ndi-Ya, na Israel, bú ihe-nketa-Ya, dika aturu.
72 Ọ we nāzù ha dika izu-okè nke obi-ya si di;
Were kwa ihe-nghọta nile nke ọbu-aka-ya abua nēdu ha.

79

Abù Ọma Esaf.

1 Chineke, mba di iche iche abatawo n'ihe-nketa-Gi;
Ha emeruwo ulo uku Gi di nsọ;
Ha emewo Jerusalem ka ọ ghọ ihe etikpọrọ etikpọ.
2 Ha ewerewo ozu ndi-orù-Gi nye iburu anu-ufe nke elu-igwe ihe-oriri,
Were kwa anu-aru nke ndi-ebere-Gi nye anu-ọhia nile nke uwa.
3 Ha awusiwo ọbara-ha dika miri buruburu Jerusalem;
Ọ digh kwa onye ọ bula nēli ozu-ha.
4 Ayi aghọworo ndi-abata-obi-ayi ihe-ita-uta,
Ghọ-kwa-ra ndi di ayi buruburu ihe-ichi-ọchi na ihe-ikwa-emò.
5 Rùe ole mbe, Jehova, ka I ganēwe iwe rue mbe ebigh-ebi?
Ekworo-Gi, ọ ganēre dika ọku?
6 Wukwasi mba nile ọnuma-Gi, bú ndi nāmagh Gi,
Wukwasi kwa ala-eze nile nke nākpọkugh aha-Gi.
7 N'ihi na ha eripiawo Jekob,
Me kwa ka ebe-obibi-ya tọbọrọ n'efu.
8 Echetala ajọ omume nile nke ndi-mbu-ayi imegide ayi:
Kwe ka obi-ebere-Gi nile me ngwa izute ayi:
N'ihi na ayi enwegh ike ma-ọli.
9 Yere ayi aka, Chineke nke nzọputa-ayi, n'ihi nsọpuru aha-Gi:
Naputa kwa ayi, kpuchi kwa nmehie-ayi, n'ihi aha-Gi.
10 N'ihi gini ka mba nile nāsi, Òle ebe Chineke-ha nọ?
Ka amara ya n'etiti mba nile n'anya-ayi,
Bú ibọ-ọbọ ọbara nke ndi-orù-Gi nke awusiworo.
11 Kwe ka isu-ude nke onye-nkpọrọ bata n'iru Gi;
Dika idi-uku nke ogwe-aka-Gi si di me ka ndi nāghagh inwu anwu fọdu;
12 Gi nyeghachi kwa ndi-abata-obi-ayi ihe-ita-uta-ha nime obi-ha okpukpu asa,
Bú nke ha jiri ta Gi uta, Onye-nwe-ayi.
13 Ayi onwe-ayi, bú ndi-Gi na igwè aturu nke ọzùzù-anu-Gi,
Gēkele Gi rue mbe ebigh-ebi:
Ọbọ nile ka ayi gākọro akukọ otuto-Gi.

80

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Shoshannim Eduth. Abu Ọma nke Esaf.

1 Gi Onye nāzù Israel dika aturu, ṅa nti,
Gi Onye nēdu Josef dika igwè ewu na aturu;
Gi Onye bi n'etiti cherubim, nwuputa ka ihè.
2 N'iru Efraim na Benjamin na Manase, kpọte idi-ike-Gi,
Je izọputa ayi.
3 Chineke, me ka ayi lata;
Me kwa ka iru-Gi mua, ewe zọputa ayi.

4 Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
Rùe ole mbe ka iwe-Gi gākwu anwuru imegide ekpere ndi-Gi?
5 I mewo ka ha rie nri nke bu anya-miri,
I mewo kwa ka ha ṅua anya-miri nke juru ihe-ọtùtù uku.

6 I nēme ayi ka ayi ghọrọ ndi-ḅata-
obi-ayi ihe-ilu-ọ̀gù:
Ndi-iro-ayi nāchi kwa ọchi n'etiti
onwe-ha.
7 Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
me ka ayi lata;
Me kwa ka iru-Gi mua, ewe zọputa
ayi.

8 I si n'Ijipt ropu osisi vine:
I nāchupu mba di iche iche, we kua
ya.
9 I doziri ọnọdu n'iru ya,
Ọ we ḅamie nkpọrọgwu, we juputa
ala ahu.
10 Ejiri ǹdò-ya kpuchie ugwu nile,
Ngalaba-ya di kwa ka osisi cedar nke
Chineke.
11 Ọ nāwasa alaka-ya rue okė osimiri,
Wasa kwa ome-ya rue Osimiri.
12 N'ihi gini ka I tiwaworo ogige-ya
nile,
Ndi nile nke nāgabiga n'uzọ we
ghọrọ nkpuru-ya?
13 Ezi nke si n'okė ọhia puta nātakwosi
ya,
Anu nke nēnughari n'ọhia nēwere
kwa ya izù onwe-ya.
14 Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
biko, laghachikute ayi:
Si n'elu-igwe legide anya, hu, leta
kwa osisi vine a,
15 Na ogwe-osisi nke aka-nri-Gi
kuworo,
Lekwasi kwa ngalaba nke I mere ka
ọ nwere Gi ume.
16 Esurewo ya n'ọku, eḅutuwo ya:
Site n'ibasi-nba-ike nke iru-Gi ha
nāla n'iyì.
17 Ka aka-Gi di n'aru nwoke nke aka-
nri-Gi,
N'aru nwa nke madu onye I mere ka
ọ nwere Gi ume.
18 Ayi agagh-esi kwa n'ebe I nọ
laghachi azu:
Me ka ayi di ndu, ọ bu kwa aha-Gi
ka ayi gākpọku.
19 Jehova, bù Chineke nke usu nile nke
ndi-agha, me ka ayi lata;
Me ka iru-Gi mua, ewe zọputa ayi.

81 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù; n'elu Gittith. Abù Ọma nke Esaf.

1 Tikuenu Chineke, bú ike-ayi, nkpu
ọṅù:
Tikusienu Chineke nke Jekob nkpu
ọṅù ike.
2 Bulienu abù ọma, weta kwa egwù-
otiti,
Na ubọ-akwara di utọ, ya na une.
3 Fùanu opì-ike n'ọnwa ọhu,
N'ọnwa ndọzu, n'ubọchi ememe-
ayi.
4 N'ihi na ukpuru enyere Israel ka ọ
bu,
Ọ bu ikpe Chineke nke Jekob kpere.
5 Ihe-àmà nime Josef ka O doro ya,
Mḅe Ọ putara imegide ala Ijipt:
Ọ bu okwu-ọnu nke otù onye
m'nāmagh ka m'nānu.
6 Ewezugaram ubu-ya n'ibu:
Ọbu-aka-ya abua nēsi n'abọ gabiga.
7 Na nkpaḅu i kpọkurum, M'we
naputa gi;
Anamaza gi n'ebe-nzuzo nke ėḅė-
elu-igwe;
Anamanwa gi n'akuku miri Meriba.
[Selah
8 Nuru, ndim, M'gāḅa àmà megide gi:
Israel, ọ gādim nọ̄ nma ma ọ buru na
i gēgem nti!
9 Ọ digh chi ala ọzọ gādi nime gi;
I gagh-akpọ kwa isi ala nye chi mba
ọzọ.
10 Mu onwem bu Jehova, bù Chineke-
gi,
Nke nēme ka i si n'ala Ijipt
rigoputa:
Meghe ọnu-gi ka ọ sa mbara,
M'gēmeju kwa ya.
11 Ma ndim egegh nti olum;
Israel ekweghkwam.
12 M'we zilaga ha n'isi-ike nke obi-ha,
Ka ha we nējeghari na ndum-ọdu
nile ha.
13 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na ndim
ganēgem nti,
Ma asi na Israel gēje ije n'uzọm
nile!
14 Nwa mḅe ka M'gēji me ka ndi-iro-ha
ruru ala,
Ọ bu kwa imegide ndi nākpaḅu ha ka
M'gēchighari akam.
15 Ndi nākpọ Jehova asi gērube isi
aghughọ n'okpuru Ya:
Ma mḅe-ha gādiru mḅe ebigh-ebi.
16 Ọ gēme kwa ka ha rie abuba ọka
wheat:
Ọ bu kwa manu-aṅu nke sitere n'okė
nkume ka M'gēji nyeju gi afọ.

82

Abù Ọma Esaf.

1 Chineke nēguzo Onwe-ya nime
nzukọ Chineke;
N'etiti chi nile ka Ọ nēkpe ikpe.
2 Rùe ole mḅe ka unu gēkpe ikpe ajọ
omume?
Rù kwa ole mḅe ka unu gāhu ndi
nēmebi iwu iru-ọma? [Selah
3 Kpenu onye nēnwegh ike na nwa-
nḅei ikpe ziri ezi:
Guanu onye ewedara n'ala na onye
nọ na nkpà n'onye ezi omume.
4 Menu ka onye nēnwegh ike na oḅeye
ḅapu:
Naputanu ha n'aka ndi nēmebi iwu.
5 Ha amagh, ha aghọtagh kwa;
N'ọchichiri ka ha nējeghari:
Ewezugawo ntọ-ala nile nke uwa
n'ọnọdu-ha.
6 Mu onwem siri, Chi ka unu bu,
Ọ bu kwa umu nke Onye kachasi ihe
nile elu ka unu bu.
7 Otú ọ di, dika madu ka unu gānwu,
Ọ bu kwa dika otù nime ndi-isi ka
unu gādà.
8 Bilie, Chineke, kpe uwa ikpe:
N'ihi na Gi onwe-gi gēketa ihe, bú
mba nile.

83

Abù, bú Abù Ọma Esaf.

1 Chineke, edebela ọnu-Gi du:
Aḅala nkiti, anọ-kwa-la jū, Chineke.
2 N'ihi na, le, ndi-iro-Gi nāḅa aghara:
Ọzọ, ndi nākpọ Gi asi ebuliwo isi-ha.
3 Ọ bu imegide ndi-Gi ka ha nāḅa izù
aghughọ,
Ha nāḅa izù imegide ndi-Gi
edebeworo na nzuzo.
4 Ha asiwo, Jenu, ka ayi zopu ha
n'ibu mba;
Agagh-echeta kwa aha Israel ọzọ.
5 N'ihi na ha ewerewo otù obi ḅarita
izù;
Ọ bu imegide Gi ka ha nāḅa ndu:
6 Ulo-ikwū nile nke Edom na ndi
Ishmael;
Moab na ndi Haga;
7 Gebal, na Amon, na Amalek;
Filistia, ya na ndi bi na Taia:
8 Asiria araparawo kwa n'aru ha;
Ha aghọworo umu Lot ogwe-aka.
[Selah
9 Me ha otú I mere Midian;
Otú I mere Sisera, otú I mere Jebin,
nime miri-iyi Kaishon:
10 Ekpochapuru ha n'En-doa;
Ha ghọrọ ǹsí eji mezi ala.
11 Me ndi-ha amara aha-ha ka ha di ka
Oreb, na dika Zeeb;
Me kwa ka ndi-isi-ha nile di ka Zeba
na dika Zalmuna:
12 Ndi siri, Ka ayi nwetara onwe-ayi
Ebe-obibi nile nke Chineke.
13 Chinekem, me ka ha di ka ihe nke
ifufe nēfeghari buruburu,
Dika ahihia n'iru ifufe.
14 Dika ọku nke nēre oké ọhia,
Na dika ire-ọku nke nēme ka ugwu
nile nwuru ọku;
15 Otú a were oké ifufe-Gi chua ha,
Were kwa oké ikuku-Gi me ka ha ma
jijiji.
16 Me ka nleli ju ha iru;
Ka ha we chọ aha-Gi, Jehova.
17 Ka ihere me ha, ka ha ma kwa jijiji
rue mḅe ebigh-ebi;
E, ka ha nwe iru-ihere, la n'iyi:
18 Ka ha we mara na Gi onwe-gi, Onye
aha-Gi bu Jehova, nání Gi,
Bu Onye kachasi ihe nile elu n'elu
uwa nile.

84

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abụ
n'elu Gittith. Abù Ọma umu Kora.

1 Le ka ebe-obibi-Gi nile si buru ebe
ahuru n'anya nke-uku,
Jehova nke usu nile nke ndi-agha!
2 Agu agusiwo nkpuru-obim ike, e, ọ
gwusiwo kwa n'ichọ ogige nile nke
Jehova;
Obim na anu-arum nētiku Chineke
di ndu nkpu ọṅù.
3 Ọbuná nnunu di ntà achọtawo ulo,
Eléké achọtawo-kwa-ra onwe-ya
akwu, ebe o tiyewo umu-ya,
Bú ebe-ichu-aja-Gi nile, Jehova nke
usu nile nke ndi-agha,
Ezem na Chinekem.
4 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi bi
n'ulo-Gi bu:
Ha gānọ nēto Gi. [Selah
5 Onye ihe nāgara nke-ọma ka madu
ahu bu nke ike ọ nwere di na Gi;
Uzọ nile atuliri atuli ijeru Zaion di
ha n'obi.
6 Mḅe ha nāgabiga ndagwurugwu
Baka ha nēme ya ka ọ buru ebe
isi-iyi di iche iche;

Ọzọ, miri-ozuzo mbu nēwere ngọzi
nile kpuchie ya.
7 Ha nēsi n'ike jerue ike,
Anēme ka Chineke hu onye ọ bula
nime ha nime Zaion.
8 Jehova, Chineke nke usu nile nke
ndi-agha, nu ekperem:
Ṅa nti, Gi Chineke nke Jekob. [Selah
9 Le ọta-ayi, Chineke,
Legide kwa iru onye-Gi etere manu.
10 N'ihi na otù ubọchi n'ogige-Gi nile
di nma kari nnù ubọchi abua na
ọgu iri n'ebe ọzọ.
Arọputawom iguzo na nbata-uzọ
n'ulo Chinekem,
Kari ibi n'ulo-ikwū nile nke nmebi-
iwu.
11 N'ihi na anyanwu na ọta ka Jehova,
bú Chineke, bu:
Amara na nsọpuru ka Jehova gēnye:
Ọ gagh-eḅochi ezi ihe n'ebe ndi
nējeghari n'izu-okė nọ.
12 Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
Onye ihe nāgara nke-ọma ka madu
ahu bu nke nātukwasi obi na Gi.

85 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma umu Kora.

1 Jehova, ihe ala-Gi atọwo Gi utọ:
I mewo ndi Jekob adọtara n'agha ka
ha lata.
2 I bupuwo ajọ omume ndi-Gi,
I kpuchiwo nmehie-ha nile. [Selah
3 I kpochapuwo nrubiga-ókė nke iwe-
Gi:
I siwo n'idi-ọku nke iwe-Gi chighari
Onwe-gi.
4 Me ka ayi lata, Chineke nke nzọputa-
ayi,
Me ka ọ gwusia, bú iwe ayi nākpasu Gi.
5 Ọ̀ bu rue mḅe ebigh-ebi ka I
ganēwesa ayi iwe?
Ì gēme ka iwe-Gi digide rue ọḅọ
nile?
6 Gì onwe-gi agagh-eme ka ayi di kwa
ndu ọzọ:
Ka ndi-Gi we ṅuria nime Gi?
7 Jehova, me ka ayi hu ebere-Gi,
Nye kwa ayi nzọputa-Gi.
8 M'gānu ihe Chineke, bú Jehova,
gēkwu:
N'ihi na Ọ gāgwa ndi-Ya, gwa kwa
ndi-ebere-Ya, okwu udo:
Ma ka ha ghara ilaghachi ba n'ihe-
nzuzu.
9 Otú ọ di, nzọputa-Ya di nso ndi
nātu egwu Ya;
Ka nsọpuru we biri n'ala-ayi.
10 Ebere na ezi-okwu ezutewo;
Ezi omume na udo esutuwo ọnu.
11 Ezi-okwu nēpú epú n'ala;
Ezi omume esiwo kwa n'elu-igwe
lepu anya.
12 Ọzọ, Jehova gēnye ezi ihe;
Ala-ayi gēnye kwa ihe-ọmume-ya.
13 Ezi omume gāga n'iru Ya;
Ọ gēme kwa ka nzọ-ukwu-Ya nile
ghọ uzọ.

86 Ekpere Devid.

1 Jehova, tọ nti-Gi n'ala, zam;
N'ihi na onye ewedara n'ala na oḅeye
ka m'bu.
2 Debe nkpuru-obim; n'ihi na onye-
ebere ka m'bu:
Gi onwe-gi Chinekem, zọputa orù-
Gi nke nātukwasi obi na Gi.
3 Merem amara, Onye-nwe-ayi;
N'ihi na Gi ka m'nākpọku ogologo
ubọchi nile.
4 Me ka nkpuru-obi orù-Gi ṅuria;
N'ihi na ọ bu Gi, Onye-nwe-ayi, ka
m'nēbuli nkpuru-obim nye.
5 N'ihi na Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi,
di nma, I bu kwa onye nāḅaghara
nmehie,
I nāba kwa uba n'ebere n'aru ndi
nile nākpọku Gi.
6 Jehova, ge nti n'ekperem;
Ṅa kwa nti n'olu aririọ-amaram nile.
7 N'ubọchi nkpàm m'gākpọku Gi;
N'ihi na I gāzam.
8 Ọ digh onye di ka Gi n'etiti chi nile,
Onye-nwe-ayi;
Ọ digh kwa ọlu di ka ọlu-Gi nile.
9 Mba nile ndi I meworo gābia kpọ isi
ala n'iru Gi, Onye-nwe-ayi;
Ha gāsọpuru kwa aha-Gi.
10 N'ihi na onye uku ka I bu, I nālu
kwa okė ọlu di iche iche:
Gi onwe-gi bu Chineke, nání Gi.
11 Zim uzọ-Gi, Jehova; m'gējeghari
n'ezi-okwu-Gi:
Me ka obim di n'otù itu egwu aha-
Gi.
12 M'gēji obim nile kele Gi, Onye-nwe-
ayi, Chineke;
M'gāsọpuru kwa aha-Gi rue mḅe
ebigh-ebi.

13 N'ihi na ebere-Gi di uku n'arum;
I siwo n'ala-mọ nke dichasi ala naputa nkpuru-obim.
14 Chineke, ndi-nganga ebiliwo imegidem,
Nzukọ ndi nēme ka madu ma jijiji achọwo kwa nkpuru-obim,
Ha edogh kwa Gi n'iru ha.
15 Ma Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, bu Chineke Nke nwere obi-ebere, Onye di kwa amara,
Nke nādigh-ewe iwe ọsọsọ, Nke nāba kwa uba n'ebere na ezi-okwu.
16 Chem iru, me-kwa-ram amara;
Nye orù-Gi ike-Gi,
Zọputa kwa nwa-nwoke nke orù-Gi nwayi.
17 Merem ihe-iriba-ama bayere ezi ihe I gēmerem;
Ka ndi nākpọm asi we hu ya, ka ihere we me ha,
N'ihi na Gi onwe-gi, Jehova, eyeworom aka, kasikwam obi.

87

Abù Ọma umu Kora; Abù.

1 Ntọ-ala-Ya di n'ugwu nsọ nile.
2 Jehova nāhu ọnu-uzọ-ama nile nke Zaion
Kari ebe-obibi nile nke Jekob.
3 Ihe di iche iche nke di nsọpuru ka anēkwu bayere gi,
Obodo Chineke. [Selah
4 M'gēhota Rehab na Babilon, na ha di n'etiti ndi maram:
Le Filistia na Taia, ha na Etiopia;
Nka ka amuru n'ebe ahu.
5 Ọ bu kwa Zaion ka agēkwu okwu bayere ya, si, Onye na onye ọ bula ka amuru nime ya;
Ọzọ, Ya onwe-ya, bú Onye kachasi ihe nile elu, gēme ka o guzosie ike.
6 Jehova gāgu, mḅe O ji de ndi nile di iche iche n'akwukwọ, si,
Nka ka amuru n'ebe ahu. [Selah
7 Ma ndi nābù abù ma ndi nēte egwú, ha nile gāsi,
Isi-iyim nile di na Gi.

88

Abù, bú Abù Ọma umu Kora; nke diri Onye-isi Abù; n'elu Mahalath Leannoth. Maschil Himan, bú onye-Ezrahait.

1 Jehova, Chineke nke nzọputam,
N'ehihie ka m'tiworo nkpu, n'abali kwa, n'iru Gi:
2 Kwe ka ekperem bata n'iru Gi;
Tọ nti-Gi n'ala n'iti-nkpum:
3 N'ihi na afọ ihe ọjọ di iche iche ejuwo nkpuru-obim,
Ndum abiaruwo kwa nso ala-mọ.
4 Aguwom na ndi nārida n'olùlù;
Aghọwom onye di ka nwoke nēnwegh ike:
5 Anọm n'etiti ndi nwuru anwu, buru onye nwere onwe-ya,
Dika ndi eḅuru eḅu ndi nēdina n'ílì,
Ndi I nēchetagh ọzọ;
Ndi ahu bu kwa ndi ebipuworo n'aka-Gi.
6 I tọḅọwom n'olùlù dichasi ala,
N'ebe di iche iche ḅara ọchichiri, nime miri di omimi.
7 Ọnuma-Gi akwagidewom,
I werewo kwa ebili-miri-Gi nile wedam n'ala. [Selah
8 I mewo ka ndi m'mara nke-ọma nọm n'ebe di anya;
I mewom ka m'ghọrọ ha ihe-árú:
Abum onye eḅochiworo, adighm-apu kwa n'ézí.
9 Anyam adalawo n'isi site na nweda-n'ala:
Jehova, akpọkuwom I kwa-ubọchi,
Aḅasawom ọbu-akam abua n'ebe I nọ.
10 Ọ bu ndi nwuru anwu ka I gāluru oké ọlu?
Ndi nādigh ndu, hà gēbili kele Gi? [Selah
11 Àgākọ akukọ ebere-Gi n'ílì?
Àgākọ akukọ ikwesi-ntukwasi-obi-Gi n'ebe-ila-n'iyi?
12 Àgāmara oké ọlu-Gi n'ọchichiri?
Àgāma kwa ezi omume-Gi n'ala nchezọ-ihe?
13 Ma mu onwem, ọ bu Gi ka m'tikuworo, Jehova,
Ọ bu kwa n'ututu ka ekperem gēze izute Gi.
14 Jehova, n'ihi gini ka I nāju nkpuru-obim?
N'ihi gini ka I nēzonarim iru-Gi?
15 Onye ewedara n'ala na onye nēkubi ume ka m'bu site na nwata:
Eburuwom oké ujọ Gi nile, obim nālọ miri.
16 Iwe-Gi di ọku agabigawo n'isim;
Ihe-egwu-Gi nile ekpochapusiwom.
17 Ha dim buruburu dika miri ogologo ubọchi nile;

Ha aḅawom buruburu n'otù.
18 I mewo ka onye nāhum n'anya na eyim nọm n'ebe di anya,
Ndi m'mara nke-ọma ka ọchichiri bu.

89

Maschil Itan, bú onye-Ezrahait.

1 Ebere nile nke Jehova ka m'gābù abùha rue mḅe ebigh-ebi:
Ọḅọ nile ka m'gēwere ọnum me ka ha mara ikwesi-ntukwasi-obi-Gi.
2 N'ihi na asiwom, Rue mḅe ebigh-ebi ka agēwuli ebere elu dika ulo;
Elu-igwe, I gēme ka ikwesi-ntukwasi-obi-Gi guzosie ike nime ha.

3 Mu na onye M'rọputara aḅawo ndu,
Añuworom Devid, bú orùm, iyi;
4 Rue mḅe ebigh-ebi ka M'gēme ka nkpuru-gi guzosie ike,
M'gēwu kwa oche-eze-Gi rue ọḅọ nile. [Selah
5 Elu-igwe gēkele kwa oké ọlu-Gi, Jehova;
Kele kwa ikwesi-ntukwasi-obi-Gi nime nkpọkọta nke ndi nsọ.
6 N'ihi na ònye nime mbara-ígwé ka agēji turu Jehova?
Ònye yiri Jehova n'etiti umu Chineke?
7 Ọ bu Chineke Nke anāmara jijiji ri nne n'izù nzuzo nke ndi nsọ,
Ọ bu kwa Onye anātu egwu Ya kari ndi nile di Ya buruburu.
8 Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
Ònye di ike dika Gi, Ja?
Ikwesi-ntukwasi-obi-Gi di kwa Gi buruburu.
9 Gi onwe-gi nāchi nbili-elu nke oké osimiri:
Mḅe nmali-miri-ya nile nēbuli onweha elu, Gi onwe-gi nēme ka ha dajua.
10 Gi onwe-gi azọpiawo Rehab, dika onye eḅuru eḅu;
I werewo ogwe-aka nke ike-Gi chusa ndi-iro-Gi.
11 Gi nwe elu-igwe, Gi nwe kwa uwa:
Elu-uwa dum madu bi na ùjú-ya, Gi onwe-gi atọwo ntọ-ala-ha.
12 Ugwu na Ndida, Gi onwe-gi ekèwo ha:
Teboa na Heamon nēti nkpu ọñù n'aha-Gi.
13 Gi nwere ogwe-aka nke idi-ike di nime ya:
Aka-Gi di ike, aka-nri-Gi di elu.
14 Ezi omume na ikpe ziri ezi bu ọnọdu guzosiri ike nke oche-eze-Gi:
Ebere na ezi-okwu nāga n'iru Gi.
15 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi ahu bu nke mara olu iti-nkpu ahu:
Jehova, n'ihė nke iru-Gi ka ha nēje ije.
16 N'aha-Gi ka ha nēteghari egwú ọñù ogologo ubọchi nile:
Ọ bu kwa n'ezi omume-Gi ka ha nādi elu.
17 N'ihi na ima-nma nke ike-ha ka I bu:
Ọ bu kwa n'utọ ihe-ayi nātọ Gi ka mpi-ayi nādi elu.
18 N'ihi na Jehova nwe ọta-ayi;
Ọ bu kwa Onye Nsọ nke Israel nwe eze-ayi.

19 Mḅe ahu I gwara ndi-ebere-Gi okwu n'ọhù,
Si, Atukwasiwom iye-aka n'aru dike;
Emewom ka otù onye arọputaworo n'etiti ndim di elu.
20 Achọtawom Devid, bú orùm;
Ewerewom manu nsọm te ya:
21 Onye akam gēguzosi ike n'ebe ọ nọ;
Ọzọ, ogwe-akam gāḅa ya ume.
22 Onye-iro agagh-abiakwasi ya na mberede;
Ọzọ, nwa nke ajọ omume agagh-eweda ya n'ala.
23 M'gētipia kwa ndi nākpaḅu ya n'iru ya,
Ti kwa ndi nākpọ ya asi ihe.
24 Ma ikwesi-ntukwasi-obim na eberem gādi n'aru ya:
Ọ bu kwa n'aham ka mpi-ya gādi elu.
25 M'gēdo kwa aka-ya n'oké osimiri,
Do kwa aka-nri-ya n'osimiri nile.
26 Onye ahu gākpọm, si, Nnam ka I bu,
Chinekem, na oké nkume nke nzọputam.
27 Ọzọ, Mu onwem gēme ya ọkparam,
Onye kachasi ihe nile elu n'ebe ndi-eze nke uwa nọ.
28 Rue mḅe ebigh-ebi ka M'gēdebere ya eberem,
Ọḅuḅa-ndum gēkwesi-kwa-ra ya ntukwasi-obi.

29 M'gēme kwa ka nkpuru-ya dirue mḇe ebigh-ebi,
Me kwa ka oche-eze-ya di ka ubọchi nile nke elu-igwe.
30 Ọ buru na umu-ya arapu iwum,
Ghara kwa ijeghari n'ikpèm nile;
31 Ọ buru na ha eme ka ukpurum nile ghara idi nsọ,
Ọ buru kwa na ha edebegh ihe nile M'nyere n'iwu;
32 M'gēwere kwa nkpa-n'aka leta njehie-ńa,
Were kwa ihe-otiti leta ajọ omume-ńa.
33 Ma M'gagh-esi n'ebe ọ nọ mebie eberem,
M'gagh-ekwu kwa okwu-ugha megide ikwesi-ntukwasi-obim.
34 M'gagh-eme ka ọḇuḇa-ndum ghara idi nsọ,
Ọzọ, M'gagh-aḇanwe ihe siworo n'eḇuḇere-ọnum abua puta.
35 Otù uḇò ka M'jiworo idi-nsọm ńua iyi;
M'gagh-agwa Devid okwu-ugha maọli;
36 Nkpuru-ya gādiru mḇe ebigh-ebi,
Oche-eze-ya gādi kwa ka anyanwu n'irum.
37 Dika ọnwa ka o gēguzosi ike rue mḇe ebigh-ebi;
Ọzọ, Onye-àmà Nke nọ na mbara-igwè kwesiri ntukwasi-obi. [Selah
38 Ma Gi onwe-gi achupuwo, ju kwa aju.
I wesabigawo onye-Gi etere manu iwe òkè.
39 I sọwo ọḇuḇa-ndu nke orù-Gi oyi:
I mewo ka okpu-eze-ya ghara idi nsọ ọbunà rue ala.
40 I tiwawo ogige-ya nile;
I mewo ka ebe-ya nile ewusiri ike buru ihe dapiara adapia.
41 Ndi nile nke nāgabiga n'uzọ apunarawo ya ihe:
Ọ ghọworo ndi-aḇata-obi-ya ihe-ita-uta.
42 I mewo ka aka-nri nke ndi nākpaḇu ya di elu;
I mewo ka ndi-iro-ya nile ńuria.
43 Ọzọ, I nēme ka ọnu mma-agha-ya laghachi azu,
I megh kwa ka o guzosie ike n'agha.
44 I mewo ka onwunwu-ọcha-ya kwusi,
I tudawo kwa oche-eze-ya rue ala.
45 I bilatawo ubọchi nile ọ bu okorọbia:
I werewo ihere kpuchie ya n'aru. [Selah
46 Jehova, rùe ole mḇe ka I gēzobe onwe-gi ebigh-ebi?
Rùe ole mḇe ka ọnuma-Gi ganēre dika ọku?
47 Cheta otù mḇe ndu mu onwem di nkpunkpu:
Ọ̀ bu ihe-efu gini ka I kèworo umu madu nile nye?
48 Òle nwoke ọ bu nke gādi ndu, ghara ihu ọnwu anya,
Nke gēme ka nkpuru-obi-ya wepuga onwe-ya n'aka ala-mọ? [Selah
49 Òle ebe ebere mbu Gi nile di, Onye-nwe-ayi,
Nke I ńuru Devid iyi bayere ha n'ikwesi-ntukwasi-obi-Gi?
50 Onye-nwe-ayi, cheta ita-uta ndi-orù-Gi;
Eburuwom n'obim ita-uta nke ndi nile di iche iche bara uba;
51 Nke ndi-iro-Gi jiworo ta uta, Jehova,
Nke ha jiworo ta nzọ-ukwu nile nke onye-Gi etere manu uta.

52 Onye agọziri agọzi ka Jehova bu rue mḇe ebigh-ebi.
Amen, na Amen.

AKWUKWỌ NKE-ANỌ

90

Ekpere Moses, bú onye nke Chineke.

1 Onye-nwe-ayi, ebe-obibi ka Gi onwe-gi buworo ayi
N'ọḇọ nile.
2 Tutu amuputa ugwu,
Ma-ọbu tutu I kpua uwa na elu-uwa dum madu bi,
Ọbunà site na mḇe ebigh-ebi rue mḇe ebigh-ebi, Gi onwe-gi bu Chineke.
3 I nēme ka madu laghachi n'àjà;
I we si, Laghachinu, umu madu.
4 N'ihi na nnù arọ abua na ọgu iri n'anya-Gi
Di ka nyahuru mḇe ọ nāga,
Na dika otù nche n'abali.
5 I wuchapuwo ha dika okè miri-ozuzo; nàni ura ka ha bu:
N'ututu ha di ka ahihia nētó etò.
6 N'ututu ọ nāḇawa uzari, nētó kwa etò;

N'anyasi ka anēbipu ya, ọ we
kpọnwua.
7 N'ihi na emewo ka ayi gwusia n'iwe-
Gi,
Ọ bu kwa n'ọnuma-Gi ka emeworo
ka ayi ma jijiji.
8 I dowo ajọ omume nile ayi n'iru Gi,
I dowo nmehie-ayi zoro ezo n'ihè
nke iru-Gi.
9 N'ihi na ubọchi-ayi nile agawo nime
nrubiga-ókè nke iwe-Gi:
Ayi emewo ka arọ nile ayi gwusia
dika otù nze-ume.
10 Ubọchi arọ nile ayi di ọgu arọ atọ na
iri;
Ma ọ buru na ha esite n'idi-ike-ayi
rue ọgu arọ anọ,
Otù ọ di, nganga-ha bu nání idọbu-
onwe-ha-n'ọlu na ajọ ihe;
N'ihi na ọ bapuwo ọsọsọ, ayi we fela
dika nnunu.
11 Ònye mara ike nke iwe-Gi,
Na nrubiga-ókè nke iwe-Gi dika
egwu nke kwesiri Gi si di?
12 Si otù a me ka ayi mara iguta ubọchi-
ayi,
Ka ayi we me ka obi amam-ihe bia.
13 Lata, Jehova; rùe ole mbe?
Chèghari kwa obi-Gi bayere ndi-orù-
Gi.
14 Were ebere-Gi me ka afọ ju ayi
n'ututu;
Ka ayi we tie nkpu ọṅù, ṅuri kwa,
ubọchi-ayi nile.
15 Me ka ayi ṅuria dika ubọchi nile si di
I wedaworo ayi n'ala nime ha,
Na dika arọ si di nke ayi huworo ihe
ọjọ nime ha.
16 Kwe ka ndi-orù-Gi hu ọlu-Gi,
Kwe kwa ka ahu ima-nma-Gi n'aru
umu-ha.
17 Ka idi-utọ nke Onye-nwe-ayi, bú
Chineke-ayi, dikwasi ayi:
Gi me kwa ka ọlu aka-ayi guzosie ike
n'aru ayi;
E, ọlu aka-ayi, me ka o guzosie ike.

91 1 Onye nēbi n'ebe-nzuzo nke
Onye kachasi ihe nile elu,
Ọ bu n'okpuru ṅdò nke Onye puru
ime ihe nile ka ọ nânọ ọnọdu-
abali.
2 M'gāsi Jehova, I bu ebe-nbabàm na
ebem ewusiri ike;
I bu Chinekem, Onye m'nātukwasi
obi.
3 N'ihi na Ya onye-ya gānaputa gi
n'ibudu nke osi-ọnyà,
Na n'aka ajọ ọria nēfe efe nke nēweta
ila-n'iyi.
4 Nkù-Ya ka O gēji kpuchie gi,
Ọ bu kwa n'okpuru nkù-Ya abua ka
i gābabà:
Ọta uku na ọta di buruburu ka ezi-
okwu-Ya bu.
5 I gagh-atu egwu site n'oké egwu nke
abali,
Ma-ọbu site n'àkú nke nēfeghari
n'ehihie;
6 Ma-ọbu site n'ajọ ọria nēfe efe nke
nējeghari n'ọchichiri,
Ma-ọbu site na nbipu nke nēbibi
n'etiti-ehihie.
7 Nnù madu abua na ọgu iri gāda
n'akuku-gi,
Orú nnù madu na nnù ise gāda kwa
n'aka-nri-gi;
Ma ọ gagh-abiaru gi nso.
8 Ọ bu nání na I gēji anya-gi abua
legide,
We hu nkwughachi nke ndi nēmebi
iwu.
9 N'ihi na gi onwe-gi asiwo, Jehova bu
ebe-nbabàm;
N'ihi na ọ bu Onye kachasi ihe nile
elu ka i meworo ebe-obibi-gi;
10 Ihe ọjọ agagh-adakwasi gi,
Ihe-otiti agagh-abiaru kwa nso ulo-
ikwū-gi.
11 N'ihi na ndi-mọ-ozi-Ya ka Ọ gēnye
iwu bayere gi,
Idebe gi n'uzọ-gi nile.
12 N'elu ọbu-aka-ha ka ha gēburu gi,
Ka i ghara ikpọbi ukwu-gi na nkume.
13 Ọbuná ọdum na aju-ala ka i
gāzọkwasi ukwu:
I gāzọbu nwa-ọdum na ogologo anu-
miri.
14 N'ihi na ọ huwom n'anya si-ike,
M'gēme kwa ka ọ baputa:
M'gēme ka ọ nọ n'ebe di elu, n'ihi na
ọ mawo aham.
15 Ọ gākpọkum, M'gāza kwa ya;
Mu onwem gānọyere ya n'ahuhu:
M'gādọputa ya, sọpuru kwa ya.
16 Ubọchi ndu di ogologo ka M'gēji me
ka afọ ju ya,
M'gēme kwa ka ọ lekwasi nzọputam
anya.

92 Abù Ọma, bù Abù diri ubọchi-izu-ike.

1 Ọ bu ezi ihe ikele Jehova ekele,
Na ibùku aha-Gi abù ọma, Gi Onye kachasi ihe nile elu:
2 Igosi ebere-Gi n'ututu,
Igosi kwa ikwesi-ntukwasi-obi-Gi kwa-abali,
3 Nēji ubọ nke akwara iri, nēji kwa une;
Nēji higgaion n'elu ubọ-akwara.
4 N'ihi na I mewo ka m'ṅuria site n'ọlu-Gi, Jehova:
Ọ bu n'ọlu nile nke aka-Gi ka m'gēti nkpu ọṅù.
5 Le ka ọlu-Gi nile si di uku, Jehova!
Èchìchè-Gi miri emi nke-uku.
6 Madu nke bu anu-ọhia adigh-ama ama;
Onye-nzuzu adigh-aghọta kwa nka:
7 Mḅe ndi nēmebi iwu nāma akwukwọ dika ihe-ọkukù,
Mḅe ndi nile nke nalu ajọ ihe nāwa kwa okoko-osisi;
Ọ bu ka ewe kpochapu ha rue mḅe nile ebigh-ebi:
8 Ma Gi onwe-gi nọ n'ebe di elu rue mḅe ebigh-ebi, Jehova.
9 N'ihi na, le, ndi-iro-Gi, Jehova,
N'ihi na, le, ndi-iro-Gi gāla n'iyì;
Ndi nile nke nālu ajọ ihe gēkesa onwe-ha.
10 Ma I mewo ka mpim di elu dika mpi atu:
Ejiwo manu ọhu wusam.
11 Anyam elekwasiwo kwa ndi nēchem anwu,
Ihe bayere ndi nēbili imegidem, bù ndi nēme ihe ọjọ, ka ntim abua nānu.
12 Onye ezi omume gāwa igù dika nkwu:
Dika osisi cedar nime Lebanon ka o gēbù ibù.
13 Ndi akuworo n'ulo Jehova dika osisi
Gāma akwukwọ n'ogige nile nke Chineke-ayi.
14 Ha gānọ nāmi nkpuru n'isi-awọ;
Osisi nke miri di ha n'aru ri nne, nke nwezu-kwa-ra akwukwọ ndu, ka ha gābu.
15 Igosi na Jehova ziri ezi;
Ọ bu oké nkumem, ọ digh kwa ajọ omume di nime Ya.

93 1 Jehova bu eze; idi-elu ka O yiriworo dika uwe;
Jehova eyiriwo uwe, Ọ werewo ike ke Onwe-ya n'ùkwù:
Ọzọ, elu-uwa dum madu bi nēguzosi ike, adigh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya.
2 Oche-eze-Gi eguzosiwo ike site na mḅe ochie:
Site na mḅe ebigh-ebi ka I nọ.
3 Osimiri eweliwo olu-ha, Jehova,
Osimiri eweliwo olu-ha;
Osimiri nēweli ebili-miri nile ha elu.
4 Kari olu nile nke ọtutu miri,
Kari ebili-miri nile di ebube nke oké osimiri,
Jehova Nke nọ n'ebe di elu di ebube.
5 Ihe-àmà-Gi nile kwesiri ntukwasi-obi nke-uku:
N'ebe ulo-Gi di idi-nsọ mara nma,
Jehova, rue ubọchi nile nke ndu di ogologo.

94 1 Chineke nke ọ́bọ̀ nile, Jehova,
Chineke nke ọ́bọ̀ nile, nwuputa ìhè.
2 Bulie Onwe-gi, Onye-ikpe nke uwa:
Nyeghachi ndi-npako nmeso-ha.
3 Jehova, rùe ole mḅe ka ndi nēmebi iwu,
Rùe ole mḅe ka ndi nēmebi iwu gāṅuri ọṅu-agha?
4 Ha nēkwuwa okwu-ọnu, ha nēkwu okė okwu:
Ndi nile nke nālu ajọ ihe nānya isi.
5 Ndi-Gi ka ha nāzọpia, Jehova,
Ọ bu kwa ihe-nketa-Gi ka ha nēweda n'ala.
6 Ha nēḅu nwayi di-ya nwuru, na ọbia,
Ha nēḅu kwa umu-nḅei n'ọchu.
7 Ha we si, Ja agagh-ahu,
Chineke nke Jekob agagh-amata kwa.
8 Ghọtanu, unu ndi bu anu-ọhia n'etiti ndi Israel:
Unu ndi-nzuzu kwa, òle mḅe unu gēnwe uche?
9 Onye nāku nti dika ihe-ọkukù, Ọ̀ gagh-anu íhe?
Ma-ọbu Onye nākpu anya, Ọ̀ gagh-ahuwa uzọ?
10 Onye nādọ mba nile aka na nti, Ọ̀ gagh-aba nba,
Bù Onye nēzí madu ihe-ọmuma?
11 Jehova mara èchìchè madu,
Na èchìchè ahu bu nání otù nku-ume.

12 Onye ihe nāgara nke-ọma ka nwoke ahu bu nke I nādọ aka na nti, Ja,
Onye I nēsi kwa n'iwu-Gi zí ihe;
13 Ime ka ọ nọ jū pua n'ubọchi nile nke ihe ọjọ,
Rue mḇe agēgwuru onye nēmebi iwu olùlù.
14 N'ihi na Jehova agagh-ara ndi-Ya aka,
Ọ gagh-arapu kwa ihe-nketa-Ya.
15 N'ihi na ikpé gālaghachikute ezi omume:
Ndi nile ndi ziri ezi n'obi gēso kwa ya.
16 Ònye gēbilirim imegide ndi nēme ihe ọjọ?
Ònye gēme onwe-ya ka o guzosierem ike imegide ndi nālu ajọ ihe?
17 Ọ buru na Jehova abugh onye nēyerem aka,
Ọ fọduru nwa mḇe nkpuru-obim gēbiwori n'ebe inọ-dū.
18 Ọ buru na asiwom, Ewezugawo ukwum n'ọnọdu-ya;
Ebere-Gi nākwagidem, Jehova.
19 Mḇe nchebụm nāba uba n'imem,
Nkasi-obi-Gi nile nāgugu nkpuru-obim.
20 Àgējikọta Gi na oche-eze nke ihe-ila-n'iyi nile,
Nke nēji ukpuru kpuzí nmeḇu?
21 Ha nēdo onwe-ha n'usu ndi nāpunara madu ihe imegide nkpuru-obi onye ezi omume,
Ọ bu kwa ọbara nēmegh ihe ọjọ ka ha nāma ikpe.
22 Ma Jehova aburuworem ulo-elu;
Chinekem bu kwa oké nkume nke ebe-nḇabàm.
23 Ọ mewo kwa ka ajọ ihe-ha laghachikute ha,
Ọ bu kwa ihe ọjọ ha ka O gēji kpochapu ha;
Jehova, bú Chineke-ayi, gēkpochapu ha.

95 1 Bianu, ka ayi tikue Jehova nkpu ọṅù:
Ka ayi tikusie oké nkume nke nzọputa-ayi nkpu ọṅù ike.
2 Ka ayi were ekele bia n'iru Ya,
Ka ayi were abù ọma tikusie Ya nkpu ọṅù ike.
3 N'ihi na Chineke uku ka Jehova bu,
Ọ bu kwa Eze uku nāchi chi nile.
4 Onye ebe nile nke michasiri emi nke uwa di n'aka-Ya:
Ebe dichasi elu nke ugwu nile bu kwa nke Ya.
5 Onye nwere oké osimiri, Ya onwe-ya me-kwa-ra ya;
Ọ bu kwa aka-Ya kpuru ala-akọrọ.
6 Batanu, ka ayi kpọ isi ala ruru kwa ala;
Ka ayi ḇue ikperė n'ala n'iru Jehova Onye meworo ayi:
7 N'ihi na Ya onwe-ya bu Chineke-ayi:
Ayi onwe-ayi bu kwa ndi Ọ nāzù dika aturu, buru kwa igwė aturu nke aka-Ya.
Ta, ọ buru na unu ege nti olu-Ya,
8 Unu emeła ka obi-unu sie ike, dika na Meriba,
Dika n'ubọchi Masa n'ọzara:
9 Mḇe nna-unu-hà nwaram,
Nwaputam ihė, hu kwa ọlum.
10 Ọgu arọ abua ka M'nāsọ ọḇọ ahu oyi,
M'we si, Ndi nke nākpafu n'obi-ha ka ha bu,
Ha onwe-ha amagh kwa uzọm nile:
11 N'ihi ya aṅurum iyi n'iwem, si,
Ha agagh-abà n'izu-ikem ma-ọli

96 1 Bùkuenu Jehova abù ọhu:
Bùkuenu Jehova abù, unu uwa nile.
2 Bùkuenu Jehova abù, gọzienu aha-Ya;
Nēzisanu ozi nzọputa-Ya site n'otù ubọchi rue ubọchi ọzọ.
3 Kọsanu akukọ ebube-Ya n'etiti mba nile,
Akukọ oké ọlu-Ya nile n'etiti ndi nile di iche iche.
4 N'ihi na Jehova di uku, buru kwa onye anēto nke-uku:
Onye anātu egwu Ya ka Ọ bu n'elu chi nile.
5 N'ihi na chi nile nke ndi nile di iche iche bu ihe-efu:
Ma Jehova mere elu-igwe.
6 Ebube na ima-nma di n'iru Ya:
Ike na nma di n'ebe nsọ Ya.
7 Nyenu Jehova, unu aḇuru nke ndi nile di iche iche,
Nyenu Jehova nsọpuru na ike.
8 Nyenu Jehova nsọpuru aha-Ya:
Butenu onyinye-inata-iru-ọma, bata n'ogige-Ya nile.

9 Kpọnu isi ala nye Jehova n'ima-nma nke idi-nsọ:
Ka o nēḅu unu nḅu site n'iru Ya, unu elu-uwa nile.
10 Sinu n'etiti mba nile, Jehova bu eze:
Ọzọ, elu-uwa dum madu bi nēguzosi ike, adigh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya:
Ọ gēkpe ndi nile di iche iche ikpe n'izi-ezi.
11 Ka elu-igwe ṅuria, ka uwa teghari kwa egwù ọṅù;
Ka okė osimiri biḅọ, ya na ùjù-ya;
12 Ka ọhia ṅuria ọṅu-agha, ya na ihe nile nke di nime ya;
Mḅe ahu osisi nile nke oké ọhia gēti nkpu ọṅù;
13 N'iru Jehova, n'ihi na Ọ biawo;
N'ihi na Ọ biawo ikpe uwa ikpe:
O gēji ezi omume kpe elu-uwa dum madu bi ikpe,
O gēji kwa ikwesi-ntukwasi-obi-Ya kpe ndi nile di iche iche ikpe.

97 1 Jehova bu eze; ka uwa tegharia egwu ọṅù;
Ka ala bara uba nke di oké osimiri buruburu ṅuria.
2 Igwe-oji na okė ọchichiri di Ya buruburu:
Ezi omume na ikpė ziri ezi bu ọnọdu guzosiri ike nke oche-eze-Ya.
3 Ọku nāga n'iru Ya,
Nēsure kwa ndi-nkpaḅu-Ya buruburu.
4 Àmùmà-Ya nile nyere elu-uwa dum madu bi ihè:
Uwa huru ya, ọ we ḅue ya nḅu.
5 Ugwu nile ḅazepuru dika wax n'iru Jehova,
N'iru Onye-nwe uwa nile.
6 Elu-igwe gosiri ezi omume-Ya,
Ndi nile di iche iche hu-kwa-ra ebube-Ya.
7 Ka ihere me ndi nile ndi nēfè arusi apiri api ôfùfè,
Ndi nānya isi n'ihe-efu di iche iche:
Kpọnu isi ala nye Ya, unu chi nile.
8 Zaion nuru, we ṅuria,
Umu-ndinyom Juda we tegharia egwu ọṅù;
N'ihi ikpė-Gi nile, Jehova.
9 N'ihi na Gi onwe-gi, Jehova, bù Onye kachasi ihe nile elu n'elu uwa nile:
Emewo ka I di elu nke-uku n'elu chi nile.
10 Unu ndi nāhu Jehova n'anya, kpọnu ihe ọjọ asi:
Ọ nēdebe nkpuru-obi ndi-ebere-Ya;
Ọ nānaputa ha n'aka ndi nēmebi iwu.
11 Aghaworo onye ezi omume ihė dika nkpuru,
Aghawo-kwa-ra ndi ziri ezi n'obi ọṅù.
12 Ṅurianu na Jehova, unu ndi ezi omume;
Kele-kwa-nu ihe-ncheta-Ya di nsọ.

98 Abù Ọma.

1 Bùkuenu Jehova abù ọhu;
N'ihi na Ọ luwo okė ọlu di iche iche:
Aka-nri-Ya na ogwe-aka-Ya di nsọ enyewo Ya nzọputa.
2 Jehova emewo ka amara nzọputa-Ya:
N'anya mba nile ka O kpugheworo ezi omume-Ya.
3 Ọ chetawo ebere-Ya na ikwesi-ntukwasi-obi-Ya n'ebe ulo Israel di:
Nsọtu nile nke uwa ahuwo nzọputa Chineke-ayi.
4 Tikusienu Jehova nkpu ọṅù ike, uwa nile:
Tiwanu nkpu, tienu nkpu ọṅù, bùanu abù ọma.
5 Werenu ubọ-akwara bùkue Jehova abù ọma;
Werenu ubọ-akwara na olu abù ọma.
6 Chirinu opi na olu opi-ike
Tisie nkpu ọṅù ike n'iru Eze, bù Jehova.
7 Ka okė osimiri biḅọ, na ùjù-ya;
Elu-uwa dum madu bi, na ndi bi nime ya;
8 Ka osimiri nile kua aka-ha;
Ka ugwu tie nkpu ọṅù n'otù;
9 N'iru Jehova, n'ihi na Ọ biawo ikpe uwa ikpe:
Ọ gēwere ezi omume kpe elu-uwa dum madu bi ikpe,
Ọ gēwere kwa izi-ezi kpe ndi nile di iche iche.

99 1 Jehova bu eze; ka ndi nile di iche iche ma jijiji:
O nēbi n'etiti cherubim; ka uwa me nkpatu.

2 Jehova di uku nime Zaion;
Onye di elu ka Ọ bu kwa n'elu ndi nile di iche iche.
3 Ka ha kele aha-Gi nke di uku, nke anātu kwa egwu ya:
Onye nsọ ka Ọ bu.

4 Ike nke eze nāhu kwa ezi ikpé n'anya;
Gi onwe-gi emewo ka izi-ezi guzosie ike,
Ezi ikpé na ezi omume ka Gi onwe-gi meworo nime Jekob.
5 Bulienu Jehova, bú Chineke-ayi, elu,
Kpọ-kwa-nu isi ala n'ebe ihe-nḅakwasi-ukwu-Ya di:
Onye nsọ ka Ọ bu.

6 Moses na Eron n'etiti ndi-nchu-aja-Ya,
Samuel kwa n'etiti ndi nākpọku aha-Ya;
Ha nākpọku Jehova, Ya onwe-ya we za ha.
7 N'ogidi igwe-oji ka Ọ nāgwa ha okwu:
Ha debere ihe-àmà-Ya nile, na ukpuru Ọ nyere ha.
8 Jehova, bú Chineke-ayi, Gi onwe-gi zara ha:
Chineke Nke nēbupu nmehie ka I buru ha,
Ma I bu onye nābọ̀ ọ́bọ̀ omume nile ha,
9 Bulienu Jehova, bú Chineke-ayi,
Kpọ-kwa-nu isi ala n'ebe ugwu nsọ Ya di;
N'ihi na onye nsọ ka Jehova, bú Chineke-ayi, bu.

100

Abù Ọma ikele ekele.

1 Tikusienu Jehova nkpu ọñù ike, uwa nile.
2 Werenu ọñù fè Jehova ọ̀fụ̀fè:
Werenu iti-nkpu ọñù bia n'iru Ya.
3 Maranu na Jehova, Ya onwe-ya bu Chineke:
Ya onwe-ya emewo ayi, ọ bu kwa Ya nwe ayi;
Ayi bu ndi-Ya, na igwè aturu nke ọzùzù-anu-Ya.
4 Werenu ekele ba n'ọnu-uzọ-ama-Ya nile,
Werenu otuto ba n'ogige-Ya nile:
Kelenu Ya, gọzi-kwa-nu aha-Ya.
5 N'ihi na Jehova di nma; rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di;
Rue ọḅọ nile ka ikwesi-ntukwasi-obi-Ya di kwa.

101

Abù Ọma Devid.

1 Ebere na ezi ikpé ka M'gābù n'abù:
Gi, Jehova, ka m'gābùku abù ọma.
2 M'gēnwe uche n'uzọ zuru okè:
Òle mḅe I gābiakutem?
M'gējeghari n'etiti ulom n'izu-okè nke obim.
3 M'gagh-edo ihe jọḅuru onwe-ya n'irum:
Akpọwom ọlu nke ndi nējehie asi;
Ọ gagh-arapara n'arum.
4 Obi ḅagọrọ aḅagọ gēsi n'ebe m'nọ wezuga onwe-ya:
Ọ digh onye ọjọ m'gāmara.
5 Onye nēkpè madu-ibe-ya ikpè na nzuzo, onye ahu ka m'gēkpochapu:
Onye nwere anya npako na obi di nganga, onye ahu ka m'nāpugh inagide.
6 Anyam abua di n'aru ndi kwesiri ntukwasi-obi n'ala, ka mu na ha we biri:
Onye nēje ije n'uzọ zuru okè, onye ahu gējerem ozi.
7 Onye nālu ọlu aghughọ agagh-ebi n'etiti ulom:
Onye nēkwu okwu-ugha agagh-eguzosi ike n'iru anyam.
8 Kwa-ututu ka m'gēkpochapu ndi nile nēmebi iwu n'ala;
Isi n'obodo Jehova bipu ndi nile nālu ajọ ihe.

102

Ekpere nke onye ewedara n'ala mḅe ike adigh ya, ọ we nēkwuwa okwu ntamu-ya n'iru Jehova.

1 Jehova, nuru ekperem,
Ka ntikum ru kwa Gi nti.
2 Ezonarilam iru-Gi n'ubọchi ahuhu m'nāhu:
Tọ nti-Gi n'ala n'ebe m'nọ;
N'ubọchi m'nākpọku Gi zam ngwa ngwa.
3 N'ihi na ubọchim nile agwusiwo n'anwuru-ọku,
Erechapuwo kwa ọkpukpum nile dika ọlọkọ-ọku.

4 Etibụwo obim dika ihe akuru n'ala, ọ we kpọnwua;
N'ihi na echezọwom iri nrim.
5 Site n'olu ize-umem
Ọkpukpum araparawo n'anu-arum.
6 Eyirim okwolo nke ọzara;
Aghọwom ihe dika okwukwu nke nkpọnkpọ ebe.
7 Amuruwom anya, we ghọ
Ihe dika nnunu ntà nke nàni ya nọ n'elu-ulo.
8 Ogologo ubọchi nile ka ndi-irom nātam uta;
Ndi nāwi ara imegidem ejiwom ǹua iyi.
9 N'ihi na eriwom ntu dika nri,
Were kwa ikwa-ákwá gwakọta ihe-ọ̀ńuńum.
10 Site n'iwe-Gi na ọnuma-Gi:
N'ihi na I buliwom elu, we tufuem.
11 Ubọchim nile di ka onyinyo nke nēsetipu onwe-ya site n'ọdida anyanwu;
Mu onwem nākpọnwu kwa dika ihe akuru n'ala.

12 Ma Gi onwe-gi, Jehova, nānọdu dika eze rue mbe ebigh-ebi;
Ncheta-Gi nādiru kwa ọbọ nile.
13 Gi onwe-gi gēbili, nwe obi-ebere n'aru Zaion:
N'ihi na mbe eruwo imere ya amara, n'ihi na mbe akara àkà abiawo.
14 N'ihi na nkume-ya nile nātọ ndi-orù-Gi utọ,
Ha nēme-kwa-ra ájá-ya amara.
15 Mba nile gātu kwa egwu aha Jehova,
Eze nile nke uwa gātu kwa egwu ebube-Gi:
16 N'ihi na Jehova ewuwo Zaion,
Ọ mewo Onwe-ya ka ahù Ya nime ebube-Ya.
17 Ọ chewo ekpere nke onye nēnwegh ihe iru,
Ọ ledagh kwa ekpere-ha anya.
18 Agēde nka n'akwukwọ nye ọbọ nēso n'azu:
Ọzọ, otù ndi nke agēkè gēto Ja.
19 N'ihi na O siwo n'ebe di elu nke ebe nsọ Ya lepu anya;
Jehova esitewo n'elu-igwe legide uwa anya;
20 Inu ize-ume nke onye-nkpọrọ;
Itọpu ndi nāghagh inwu anwu;
21 Ka ha we kọ akukọ aha Jehova nime Zaion,
Kọ kwa akukọ otuto-Ya nime Jerusalem;
22 Mbe ndi nile di iche iche gāchikọta onwe-ha n'otù,
Ha na ala-eze nile, ifè Jehova òfùfè.

23 Ọ wedawo ikem n'uzọ;
O bilatawo ubọchim nile.
24 Asirim, Chinekem, emela ka m'la n'elu n'etiti ubọchim nile:
N'ọbọ nile ka arọ-Gi nādigide.
25 Na mbe ochie ka I tọrọ ntọ-ala nke uwa;
Ọlu aka-Gi ka elu-igwe bu kwa.
26 Ha onwe-ha gāla n'iyi, ma Gi onwe-gi nēguzogide:
Ha nile gāka kwa nkà dika uwe;
Dika ákwà-nbokwasi ka I gābanwe ha, agābanwe kwa ha:
27 Ma Gi onwe-gi bu Onye ahu Nke nādi mbe nile,
Arọ-Gi nile agagh-agwu kwa agwu
28 Umu nke ndi-orù-Gi gēbigide,
Nkpuru-ha gēguzosi ike n'iru Gi.

103

Abù Ọma nke Devid.

1 Gọzie Jehova, nkpuru-obim;
Ka ihe nile nke di nimem gọzi kwa aha nsọ Ya.
2 Gọzie Jehova, nkpuru-obim,
Echezọ-kwa-la nmeso ọma Ya Ọ nēmeso gi:
3 Bù Onye nābaghara gi ajọ omume-gi nile;
Onye nāgwọ ọria-gi nile;
4 Onye nābaputa ndu-gi n'aka nbibi;
Onye nēkpube gi okpu-eze, bù ebere na obi-ebere di iche iche:
5 Onye nēwere ezi ihe me ka afọ ju ọnu-gi;
Idi-na-nwata-gi ewe me onwe-ya ka ọ di ọhu dika ugo.
6 Jehova nēmere ndi nile anēmebu
Ezi omume nile na ihe nile Ọ kpere n'ikpe.
7 Ọ nēme ka Moses mara uzọ-Ya nile,
Ọ nēme kwa ka umu Israel mara omume-Ya nile.
8 Jehova nwere obi-ebere, nēme kwa amara,
Ọ digh-ewe iwe ọsọsọ, Ọ nāba kwa uba n'ebere.

9 Ọ bugh rue mḅe nile ka Ọ ganēse
okwu;
Ọ bugh kwa rue mḅe ebigh-ebi ka Ọ
ganēdebe iwe.
10 Ọ bugh dika nmehie nile ayi si di ka
Ọ meworo ayi,
Ọ bugh kwa dika ajọ omume nile ayi
si di ka Ọ mesoworo ayi.
11 N'ihi na dika idi-elu nke elu-igwe si
di n'elu uwa,
Otú a ka ebere-Ya di ike n'aru ndi
nātu egwu Ya.
12 Dika Iru-anyanwu si di anya
n'Ọdida-anyanwu,
Otú a ka Ọ meworo ka njehie nile
ayi di anya n'ebe ayi nọ.
13 Dika nna si enwe obi-ebere n'aru
umu-ya,
Otú a ka Jehova nwere obi-ebere
n'aru ndi nātu egwu Ya.
14 N'ihi na Ya onwe-ya mara otú
akpuworo ayi;
Ọ nēcheta na ájá ka ayi bu.
15 Ma madu, dika ahihia ka ubọchi-ya
nile di;
Dika okoko-osisi ọhia, otú a ka ọ
nāwa okoko.
16 N'ihi na ifufe agabigawo ya n'isi, ọ
we ghara idi;
Ọnọdu-ya agagh-ama kwa ya ọzọ.
17 Ma ebere nke Jehova nēsi na mḅe
ebigh-ebi we rue mḅe ebigh-ebi
n'aru ndi nātu egwu Ya,
Ezi omume-Ya di-kwa-ra umu umu;
18 Ọ diri ndi nēdebe ọḅuḅa-ndu-Ya,
Di-kwa-ra ndi nēcheta ukpuru-Ya
ime ha.
19 Jehova emewo ka oche-eze-Ya
guzosie ike n'elu-igwe;
Ala-eze-Ya nāchi kwa ihe nile.
20 Gọzienu Jehova, ndi-mọ-ozi-Ya,
Unu ndi-dike di ike, ndi nēme okwu-
Ya,
N'ige nti olu nke okwu-Ya.
21 Gọzienu Jehova, usu-ndi-agha-Ya
nile;
Unu ndi nējere Ya ozi, ndi nēme ihe
nātọ Ya utọ.
22 Gọzienu Jehova, unu ọlu-Ya nile,
N'ebe nile Ọ nāchi:
Gọzie Jehova, nkpuru-obim.

104 1 Gọzie Jehova, nkpuru-obim.
Jehova, Chinekem, I di uku
nke-uku;
Ebube na ima-nma ka I yiriworo
dika uwe.
2 Gi Onye nēji ihè kpuchi Onwe-gi
dika uwe-nḅokwasi;
Onye nēseti elu-igwe dika ákwà-
nkwuba:
3 Onye nēdo ihe-njikọta nke ime-ulo-
elu-Ya nile nime miri;
Onye nēme igwe-oji ka ha buru uḅọ-
ala-Ya;
Onye nējeghari n'elu nkù abua nke
ifufe:
4 Onye nēme ndi-mọ-ozi-Ya ka ha
buru ifufe;
Nēme kwa ndi nējere Ya ozi ka ha
buru ọku nēnwu enwu:
5 Ọ tọwo ntọ-ala uwa n'elu ọnọdu-ya
guzosiri ike,
Ka aghara iwezuga ya n'ọnọdu-ya
rue mḅe nile ebigh-ebi.
6 I were oḅu-miri kpuchie ya dika
uwe;
N'elu ugwu nile ka miri nēguzo.
7 Site n'ibasi-nba-ike-Gi ha nāḅalaga;
Site n'olu éḅè-elu-igwe-Gi ha nāzọli
ọsọsọ;
8 (Ugwu nile nārigo, ndagwurugwu
nile nārida;)
Rue ebe ahu nke I tọrọri ntọ-ala-ya
nye ha.
9 I kpawo ókè ka ha we ghara igabiga ya;
Ka ha we ghara ilaghachi ikpuchi
uwa.
10 Gi Onye nēzipu isi-iyi di iche iche ka
ha ba na ndagwurugwu;
N'etiti ugwu ka ha nērù:
11 Ha nēnye anu ọhia ọ bula miri iṅu;
Inyinya-ibu-ọhia nēmeju akpiri-
ikpọ-nku-ha.
12 N'akuku ha ka anu-ufe nke elu-igwe
bi,
Ha nēsi n'etiti alaka-osisi me ka olu-
ha da udà.
13 I bu Onye nēsi n'ime-ulo-elu-Ya
nile dè ugwu nile miri:
Afọ nēju uwa site na nkpuru nke ọlu-
Gi nile.
14 I bu Onye nēme ka ahihia puere anu-
ulo,
Nēme kwa ka ihe akuru n'ala puere
ọlu-ubi madu;
Ime ka nri si n'ala puta:
15 Na manya-vine nke nēme ka obi
madu ṅuria,
Ime ka iru-ya nēḅupu site na manu,

Na achicha nke nēme ka madu nwe
ume n'obi.
16 Afọ nēju osisi nile nke Jehova;
Bú osisi cedar nke Lebanon, nke Ọ
kuworo;
17 Ebe umu-nnunu nālu akwu:
Ụbala, osisi fir bu ulo-ya.
18 Ugwu nile di elu diri ewu-ọhia;
Nkume nile di elu buru coney ebe-
nḅabà.
19 Ọ mere ọnwa ka ọ buru ihe igu mḅe
di iche iche akara àkà:
Anyanwu mara ọdida-ya.
20 I nēme ka ọchichiri ḅa, ọ we buru
abali;
Nime ya ka anu nile nke okė ọhia
nākpuputa.
21 Umu-ọdum nāḅọ uja nēso anu ha
gādọḅu,
N'ichọ kwa ihe-oriri-ha n'aka
Chineke.
22 Anyanwu nāwa, ha we chikọta onwe-
ha,
We mākpuru n'ebe-obibi-ha di iche
iche.
23 Madu nāpu ga ọlu-ya
Ga kwa ọlu-ubi-ya rue anyasi.
24 Le ka ọlu-Gi si ba uba nke-uku,
Jehova!
N'amam-ihe ka I meworo ha nile:
Uwa juputara n'ihe I nwetara.
25 Okė osimiri ka nka bu, nke di uku,
nke sa-kwa-ra mbara n'aka abua,
Ebe ihe nākpu akpu di nke nādigh
ọnu-ọgugu,
Anu di iche iche, ma anu ntà ma anu
uku.
26 N'ebe ahu ka uḅọ nile nāga;
Leviathan kwa, nke I kpuworo igwuri
egwú nime ya.
27 Ha nile nēle anya Gi,
Inye ha ihe-oriri-ha na mḅe-ya.
28 I nēnye ha, ha achikọta ya;
I nāsaghe aka-Gi, afọ ezi ihe eju ha.
29 I nēzobe iru-Gi, ha ama jijiji;
I nāchikọta mọ-ha, ha ekubie ume,
We laghachi n'ájá-ha.
30 I nēzipu Mọ-Gi, ekė ha;
I we me ka iru ala di ọhu.
31 Ka ebube Jehova dirue mḅe ebigh-
ebi;
Ka Jehova ṅuria n'ọlu-Ya nile:
32 Onye nēlegide uwa, ọ we ma jijiji;
Ọ nēmetu ugwu aka, ha we kwua
anwuru-ọku.
33 M'gābùku Jehova abù n'ogologo
ndum nile:
M'gābùku Chinekem abù ọma mḅe
m'nọ nādi ndu.
34 Ka ntughari-uchem tọ Ya utọ:
Mu onwem gāṅuri ọṅu nime Jehova.
35 Ka eme ka ndi-nmehie si n'uwa
gwusia,
Ka ndi nēmebi iwu ghara kwa idi
ọzọ.
Gọzie Jehova, nkpuru-obim.
Tonu Ja.

105 1 Kelenu Jehova, kpọkuenu
aha-Ya;
Menu ka amara omume-Ya nile
n'etiti ndi nile n'uwa.
2 Bùkuenu Ya abù, bùkuenu Ya abù
ọma;
Tugharinu uche n'okė ọlu-Ya nile.
3 Nētonu onwe-unu n'aha nsọ Ya:
Ka obi ndi nāchọ Jehova ṅuria.
4 Nāchọnu Jehova na ike-Ya;
Chọnu iru-Ya mḅe nile.
5 Chetanu okė ọlu-Ya nile nke Ọ
luworo;
Ihe-ebube-Ya nile, na ikpė nile nke
ọnu-Ya;
6 Unu nkpuru Abraham, bù orù-Ya,
Umu Jekob, ndi-Ya arọputara.
7 Ya onwe-ya bu Jehova, bù Chineke-
ayi:
N'uwa nile ka ikpė-Ya nile di.
8 Ọ chetawo ọḅuḅa-ndu-Ya rue mḅe
ebigh-ebi,
Okwu Ọ nyere nnù ọḅọ abua na ọgu
iri n'iwu;
9 Ọḅuḅa-ndu nke Ya na Abraham
ḅara,
Na iyi-Ya Ọ ṅuru Aisak;
10 Ọ we me ka o guzoro Jekob ibu
ukpuru,
Ka o guzoro Israel ibu ọḅuḅa-ndu
ebigh-ebi:
11 Si, Gi ka M'gēnye ala Kenean,
Bú ala-nketa-unu eji udọ̀ tùa:
12 Mḅe ha bu ndikom ole-na-ole;
E, náni madu ole-na-ole, na ndi-
ọbìa nime ya;
13 Ha we nējeghari si n'otù mba jerue
mba ọzọ,
Si n'otù ala-eze jerue ndi ọzọ.
14 Ọ kwegh ka nwoke ọ bula meḅue
ha;
Ọ we bara ndi-eze nba n'ihi ha;

15 Si, Unu emetula ndim etere manu aka,
Unu emejọ-kwa-la ndi-amumam.
16 Ọ we kpọ oké unwu ka ọ biakwasi ala ahu;
Nkpa-n'aka nile, bú achicha, ka Ọ kpajiri.
17 O ziri otù nwoke iga n'iru ha;
Erere Josef ka ọ buru orù:
18 Ha were aḅu kesie ukwu-ya abua ike;
Nkpuru-obi-ya bàra n'ígwè:
19 Rue mḅe okwu-Ya rère;
Okwu-ọnu Jehova nuchara ya.
20 Eze ziri ozi, we tọpu ya;
Bú onye nāchi ndi di iche iche, ọ we tupu ya n'ulo-nkpọrọ.
21 Ọ mere ya ka ọ buru onye-nwe ulo-ya,
Na onye nāchi ihe nile ọ nwetara:
22 Ike ndi-isi-ya aḅu dika nkpuru-obi-ya chọrọ,
Na ime ka ndi-okenye-ya mara ihe.
23 Israel we bata nime Ijipt;
Ọzọ, Jekob nọrọ dika ọbìa n'ala Ham.
24 Ọ we me ka ndi-Ya mia nkpuru nke-uku;
Ọ we me ka ha nwe ume kari ndi nākpaḅu ha.
25 Ọ ḅanwere obi-ha ikpọ ndi-Ya asì,
Iḅagide ndi-orù-Ya izù ọjọ.
26 O zigara Moses, bú orù-Ya,
Na Eron onye Ọ rọputara.
27 Ha doro n'etiti ha ihe iriba-ama-Ya nile,
Do kwa ihe-ebube di iche iche n'ala Ham.
28 O zìri ọchichiri, we me ka ọ ḅachie;
Ha anupugh kwa isi n'okpuru okwu-Ya nile.
29 Ọ ḅanwere miri-ha ka ha ghọ ọbara,
We me ka azù-ha nwua.
30 Ala-ha nuputara awọ,
N'ime-ulo nile nke ndi-eze-ha.
31 O kwuru okwu, odudu we bia,
Na anwu ntà n'ókè-ala-ha nile.
32 Ọ mere oké miri-ozuzo-ha ka ha ghọ ákú-miri-ígwé,
Na ọku nēnwu enwu n'ala-ha.
33 Ọ we tie osisi vine nile ha na osisi fig nile ha ihe;
Tiji kwa osisi nke ókè-ala-ha.
34 O kwuru okwu, igurube we da,
Ha na umu-igurube nādigh ọnu-ọgugu,
35 Ha we richapu ihe-ọkukú ọ bula di n'ala-ha,
Richapu kwa nkpuru nke ala-ubi-ha.
36 O tiḅu-kwa-ra umu nile eburu uzọ mu n'ala-ha,
Bú nkpuru mbu nke ume-ha nile.
37 Ọ we me ka ha puta chiri ọla-ọcha na ọla-edo:
Ọ digh kwa onye nāsu ngọngọ n'etiti ebo-Ya nile.
38 Ijipt ṅuriri mḅe ha putara;
N'ihi na oké egwu-ha dakwasiri ha.
39 Ọ ḅasara igwe-oji ibu ihe-nkpuchi;
Na ọku inye ìhè n'abali.
40 Ha riọrọ, Ọ we me ka nnunu quail bia,
Ọ were kwa nri nke elu-igwe me ka afọ ju ha.
41 Ọ meghere oké nkume, miri we rùputa;
Ha nērù n'ala ọkpọ-nku dika osimiri.
42 N'ihi na Ọ chetara okwu nsọ Ya,
Na Abraham, bú orù-Ya.
43 Ọ we me ka ndi-Ya ji obi-utọ puta,
Me kwa ndi Ọ rọputaworo ka ha ji iti-nkpu-ọṅù puta.
44 Ọ we nye ha ala nile nke mba Kenean nile;
Ọ bu kwa ihe ndi ọzọ di iche iche dọḅuru onwe-ha n'ọlu inwe ka ha nwetara:
45 Ka ha we debe ukpuru-Ya nile,
Riba kwa iwu-Ya nile ama.
Tonu Ja.

106 1 Tonu Ja.
Kelenu Jehova; n'ihi na Ọ di nma:
N'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
2 Ònye gākọ akukọ idi-ike nile nke Jehova?
Ònye gēme ka anuru otuto-Ya nile?
3 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi nēdebe ikpé bu,
Ha na onye nēme ezi omume na mḅe nile.
4 Chetam, Jehova, were ka ihe ndi-Gi si atọ Gi utọ chetam;
Were nzọputa-Gi letam:
5 Ka m'we lekwasi ọdi-nma nke ndi I rọputaworo,
Ka m'we ṅuria n'ọṅù mba-Gi,
Ka m'we soro ihe-nketa-Gi nya isi.

6 Ayi esowo nna-ayi-hà mehie,
Ayi emewo ajọ omume, ayi emebiwo iwu.
7 Nna-ayi-hà enwegh uche ighọta okė ọlu-Gi nile n'Ijipt;
Ha echetagh iba-uba nke ebere-Gi nile;
Ha we nupu isi n'akuku okė osimiri, bù n'Okė Osimiri Uhie.
8 Ma Ọ zọputara ha n'ihi aha-Ya,
Ime ka amara idi-ike-Ya.
9 Ọ we basiere Okė Osimiri Uhie nba, ọ we tasia:
Ọ we me ka ha nēje ije n'ọbu-miri-ya nile dika ọ bu ọzara.
10 Ọ we zọputa ha n'aka onye nākpọ ha asì,
Ḅaputa kwa ha n'aka onye-iro-ha.
11 Miri we kpuchie ndi nākpaḅu ha:
Ọ digh otù onye nime ha fọduru.
12 Ha we kwere okwu-Ya nile;
Ha nābù abù otuto-Ya.
13 Ha chezọrọ ọlu-Ya nile ngwa ngwa;
Ha echegh ndum-ọdu-Ya:
14 Ha we chọ ajọ ọchichọ n'ọzara,
We nwa Chineke n'ala tọḅọrọ n'efu.
15 Ọ we nye ha ihe ha riọrọ;
Ma O zitere aru-ọtita na nkpuru-obi-ha.
16 Ha kwo-kwa-ra Moses ekworo n'ọmuma-ulo-ikwū-ha,
Kwo kwa Eron, bù onye nsọ nke Jehova.
17 Ala nēmeghe, we loda Detan,
Kpuchi kwa nzukọ Abairam.
18 Ọku we nēre n'etiti nzukọ-ha;
Ire-ọku nērepia ndi nēmebi iwu.
19 Ha nēme nwa-ehi na Horeb,
We kpọ isi ala nye ihe awuru awu.
20 Ha we ḅanwe nsọpuru-ha
N'ihe-atù nke ehi nāta ihe akuru n'ala.
21 Ha chezọrọ Chineke, bù Onye-nzọputa-ha,
Onye nēmeri ihe uku di iche iche n'Ijipt;
22 Okė ọlu di iche iche n'ala Ham,
Na ihe di egwu di iche iche n'akuku Okė Osimiri Uhie.
23 Ọ we si na O gēkpochapu ha,
Ma ọ buru na Moses, bù onye Ọ rọputaworo, eguzogh na ntiwa ahu n'iru Ya,
Ime ka ọnuma-Ya si n'ibibi ha laghachi.
24 Ọzọ, ha juru ala anāchọsi ike,
Ha ekwegh okwu-Ya;
25 Ha we tamu n'ulo-ikwū nile ha,
Ha egegh nti n'olu Jehova.
26 Ọ we welie aka-Ya elu n'ebe ha nọ,
Ime ka ha da n'ọzara:
27 Na ime ka nkpuru-ha da n'etiti mba nile,
Na ichusa ha n'ala nile.
28 Ha kekọta-kwa-ra onwe-ha n'aru Beal-peoa,
We rie àjà nile nke ihe nwuru anwu.
29 Ha we were omume nile ha kpasue Ya iwe:
Ihe-otiti we wakwasi ha.
30 Finehas we guzo ọtọ, me ihe ekpere n'ikpe:
Ewe ḅochie ihe-otiti ahu.
31 Ewe guara ya nka n'ezi omume,
Rue ọḅọ nile rue mḅe ebigh-ebi.
32 Ha kpasu-kwa-ra Ya iwe na miri Meriba,
Ọ we jọrọ Moses njọ n'ihi ha:
33 N'ihi na ha nupuru isi n'okpuru Mọ-Ya,
Ọ we were eḅuḅere-ọnu-ya abua kwue okwu efu.
34 Ha ekpochapugh ndi di iche iche ahu,
Dika Jehova siri ha;
35 Ma ha gwakọtara onwe-ha na mba nile nke ala ahu,
We muta ọlu nile ha:
36 Ha we fè arusi nile ha òfùfè;
Arusi ahu we ghọrọ ha ọnyà:
37 Ọzọ, ha were umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom chuara ndi-mọ ọjọ aja,
38 We wusi ọbara nke nēmegh ihe ọjọ, bù ọbara nke umu-ha ndikom na umu-ha ndinyom,
Ndi ha were chuara arusi nile nke Kenean aja;
Ewe were ọbara merua ala ahu.
39 Ewe were ọlu nile ha me ka ha buru ihe ruru àrù,
Ha we nākwa iko n'omume nile ha.
40 Iwe Jehova we di ọku n'aru ndi-Ya,
Ọ we kpọ ihe-nketa-Ya ihe-àrù.
41 Ọ we nye ha n'aka mba di iche iche;
Ndi nākpọ ha asì we nāchi ha.
42 Ndi-iro-ha meḅu-kwa-ra ha,
Ewe me ka ha ruru ala n'okpuru aka-ha.
43 Ọtutu mḅe ka Ọ nānaputa ha;

Ma ha onwe-ha nānupu isi n'okpuru
Chineke na ndum-ọdu-ha,
Ewe kwada ha n'ajọ omume-ha.
44 Ọ we lekwasi ahuhu diri ha anya,
Mḅe Ọ nuru iti-nkpu-ha:
45 Ọ we cheta ọḅuḅa-ndu-Ya nye ha,
We chègharia dika iba-uba nke
ebere-Ya nile si di.
46 Ọ we me ha ka enwe obi-ebere nile
n'aru ha
N'iru ndi nile ndi nādọta ha n'agha.
47 Zọputa ayi, Jehova, bú Chineke-ayi,
Chikọputa kwa ayi n'etiti mba nile,
Ikele aha nsọ Gi,
Na inya isi n'otuto-Gi.

48 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú
Chineke nke Israel, bu,
Site na mḅe ebigh-ebi we rue mḅe
ebigh-ebi.
Ka ndi Israel nile si kwa, Amen.
Tonu Ja.

AKWUKWỌ NKE-ISE

107 1 Kelenu Jehova; n'ihi na Ọ
di nma:
N'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.
2 Ka ndi Jehova ḅaputaworo nāsi otú a,
Bú ndi Ọ ḅaputaworo n'aka onye-
nkpaḅu;
3 O si-kwa-ra n'ala nile chikọputa ha,
Site n'Iru-anyanwu na site
n'Ọdida-anyanwu,
Site n'Ugwu na site n'oké osimiri.

4 Ha fughariri n'ọzara n'uzọ nke bu
nání ala tọḅọrọ n'efu;
Ọ digh obodo obibi ha chọtara.
5 Ndi agu nāgu na ndi akpiri nākpọ
nku ka ha bu,
Nkpuru-obi-ha adigh-enwe ike nime
ha.
6 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
Ọ we naputa ha n'aka nkpà-ha nile.
7 Ọ me-kwa-ra ka ha zọ ije n'uzọ ziri
ezi,
Ijeru obodo obibi.
8 Ka ha kele Jehova ekele bayere
ebere-Ya,
Na oké ọlu-Ya nile nke Ọ nāluru
umu madu!
9 N'ihi na Ọ mewo ka afọ ju nkpuru-
obi nāchọsi ihe ike,
Ọ bu kwa nkpuru-obi agu nāgu ka Ọ
nyejuworo ezi ihe.

10 Ndi nānọdu n'ọchichiri na onyinyo
ọnwu,
Bú ndi-nkpọrọ nke nweda-n'ala na
ígwè;
11 N'ihi na ha nupuru isi n'okpuru
okwu Chineke,
Leli kwa ndum-ọdu nke Onye
kachasi ihe nile elu:
12 Ọ we me ka obi-ha ruru ala n'idọḅu
onwe-ha n'ọlu;
Ha suru ngọngọ, ọ digh kwa onye
nēyere ha aka.
13 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
Ọ we zọputa ha n'aka nkpà-ha nile.
14 Ọ nēme ka ha si n'ọchichiri na
onyinyo ọnwu puta,
O nētiji kwa aḅu nile ha.
15 Ka ha kele Jehova ekele bayere ebere-
Ya,
Na oké ọlu-Ya nile nke Ọ nāluru
umu madu!
16 N'ihi na O tipiawo ibo-ọnu-uzọ nile
nke ọla,
Ḅuji kwa ihe-ntuchi nile nke ígwè.

17 Ndi ḅagọrọ abagọ n'uche nēweda
onwe-ha n'ala
Site n'uzọ njehie-ha na site n'ajọ
omume nile ha.
18 Ihe-oriri nile ọ bula ka nkpuru-obi-
ha nākpọ ihe-árú;
Ha we biarue nso ọnu-uzọ-ama nile
nke ọnwu.
19 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
Ọ we zọputa ha na nkpà-ha nile.
20 O nēzite okwu-Ya, we me ka aru di
ha nma,
Ọ nēme kwa ka ha si n'olùlù nile ha
wepuga onwe-ha.
21 Ka ha kele Jehova ekele bayere ebere-
Ya,
Na oké ọlu-Ya nile nke Ọ nāluru
umu madu!
22 Ka ha chu kwa aja nile nke ekele,
Were kwa iti-nkpu-ọṅù kọ akukọ
ọlu-Ya nile.

23 Ndi nārida n'oké osimiri n'uḅọ,
Bú ndi nēje ozi n'ọtutu miri;

24 Ndi ahu ahuwo ọlu nile nke Jehova,
Na okė ọlu-Ya nile nime miri nke
miri emi.
25 N'ihi na O nēkwu okwu, Ọ we me ka
okė ifufe guzo ọtọ,
Nke nēbuli nmali-miri-ya nile elu.
26 Ha nārigoru elu-igwe, ha nāridaru
obu-miri nile:
Nkpuru-obi-ha nālọ miri site
n'ọnọdu ọjọ ha.
27 Ha nādaghari, nāṅaghari kwa dika
onye ṅubigaworo manya ókė,
Amam-ihe-ha nile nāla kwa n'iyì.
28 Ha we tikue Jehova n'ahuhu diri ha,
Ọ we me ka ha puta na nkpà-ha
nile.
29 Ọ nēme ka okė ifufe guzo n'idere du,
Nmali-miri-ya nile we ḅa nkiti.
30 Ha we ṅuria, n'ihi na ha nādaju;
Ọ we durue ha n'ótù nātọ ha utọ.
31 Ka ha kele Jehova ekele bayere
ebere-Ya,
Na okė ọlu-Ya nile nke Ọ nāluru
umu madu!
32 Ka ha me kwa Ya ka Ọ di elu nime
nkpọkọta ndi-Ya,
Ka ha to kwa Ya nime nnọkọ ndi-
okenye.

33 Ọ nēme ka osimiri ghọ ọzara,
Ọ nēme kwa ebe miri nāsuputa ka ha
ghọ ala kpọrọ nku;
34 Ala nke nāmi nkpuru ka ọ ghọ ala
nnù nnù,
Site n'ihe ọjọ nke ndi bi nime ya
nēme.
35 Ọ nēme ka ọzara ghọ ọdọ-miri
juputara na miri,
Ọ nēme kwa ka ala nke kpọrọ nku
ghọ ebe miri nāsuputa.
36 Ọ we me ka ndi agu nāgu biri n'ebe
ahu,
Ha we dozie obodo obibi;
37 Gha nkpuru n'ubi, kua ubi-vine di
iche iche,
Nweta nkpuru nke ihe-ọmume.
38 Ọ nāgọzi kwa ha, ha we ba uba nke-
uku;
Ọ digh-eme kwa ka anu-ulo-ha
bilata.
39 Ọzọ, ha nēbilata, we ruda n'ala,
Site na nmeḅu, na ihe ọjọ, na iru-
ùjù.
40 Ọ nāwusa nleda n'aru ndi amara aha-
ha,
We me ka ha kpafue n'ebe tọḅọrọ
n'efu, ebe uzọ nādigh.
41 Ọzọ, Ọ nēme ka oḅeye si na nweda-
n'ala nọ n'ebe di elu,
Ọ nēme kwa ka ọ ghọ aḅuru dika
ìgwè ewu na aturu.
42 Ndi ezi omume nāhu ya, we ṅuria;
Ma ajọ omume nile ekpuchiwo ọnu-
ya.
43 Onye ọ bula nke mara ihe gāriba kwa
ihe ndia ama,
Ha gātukwasi kwa uche n'ebere nile
nke Jehova.

108

Abù, Abù Ọma Devid.

1 Edoziwo obim, Chineke;
M'gābù abù, e, m'gābù abù ọma,
ọbuná nsọpurum ka m'gēji bù abù.
2 Teta, une na ubọ-akwara:
M'gākpọte chi-ọbubọ.
3 M'gēkele Gi n'etiti ndi nile di iche
iche, Jehova:
M'gābùku kwa Gi abù ọma n'etiti
mba nile.
4 N'ihi na ebere-Gi di uku kari elu
nke elu-igwe,
Ezi-okwu-Gi di kwa uku rue mbara-
igwė.
5 Me Onwe-gi ka I di elu n'elu elu-
igwe nile, Chineke:
Ka ebube-Gi di kwa n'elu uwa nile.
6 Ka ewe dọputa ndi I huru n'anya,
Were aka-nri-Gi zọputa, za kwa
ayi.
7 Chineke ekwuwo okwu n'idi-nsọ-
Ya: ka m'ṅuria ọṅu-agha:
M'gēkė Shekem, tù kwa
ndagwurugwu Sukot.
8 Mu nwe Gilead; mu nwe Manase;
Efraim bu kwa ebe siri ike nke
isim;
Juda bu nkpa-n'aka-ezem.
9 Moab bu ite ọsisa-arum;
N'elu Edom ka m'gātu akpukpọ-
ukwum:
N'aru Filistia ka m'gēti nkpu.
10 Ònye gēdubàm nke-ọma n'obodo
ewusiri ike?
Ònye duruworom rue Edom?
11 Ọ bugh Gi, Chineke, juworo ayi aju?
I digh-apu kwa ije agha n'etiti usu
nile nke ndi-agha-ayi, Chineke.
12 Yere ayi aka ka ayi pua n'aka onye-
nkpaḅu:

N'ihi na ihe-efu ka nzọputa madu
bu.
13 Nime Chineke ayi gēme ihe dìnkpà:
Ọ bu kwa Ya onwe-ya gāzọda ndi
nākpaḅu ayi.

109 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Ọma Devid.
1 Chineke nke otutom, aḅala nkiti;
2 N'ihi na ọnu onye nēmebi iwu na
ọnu aghughọ ka ha sagheworo
megidem:
Ha ewerewo ire okwu-ugha gwam
okwu.
3 Ha ewerewo kwa okwu ikpọ-asì ḅam
buruburu,
We busom agha n'efu.
4 N'ọnọdu ihu-n'anya m'huru ha ha
nēmegidem:
Ma mu onwem nọ nēkpe ekpere.
5 Ha we tukwasim ihe ọjọ n'ọnọdu ezi
ihe,
Na ikpọ-asì n'ọnọdu ihu-n'anyam.
6 Me ka onye nēmebi iwu lekọta ya:
Ka onye-nmegide guzo kwa n'aka-
nri-ya.
7 Mḅe anēkpe ya ikpe, ya puta ìhè na ọ
bu onye ikpe mara;
Ka ekpere-ya ghọ kwa nmehie.
8 Ka ubọchi-ya di ole-na-ole;
Ka onye ọzọ nara ya ihe-nlekọta-ya.
9 Ka umu-ya buru umu-nḅei,
Ka nwunye-ya buru nwayi di-ya
nwuru.
10 Ka umu-ya nāñaghari kwa mḅe nile
nāriọ kwa aririọ;
Ka ha si kwa na nkpọnkpọ-ebe-ha
nile nāchọ ihe-oriri-ha n'ebe di
anya.
11 Ka onye-nbinye siri ihe nile ọ nwere
ọnyà;
Ka ndi ala ọzọ luta ihe ọ dọḅuru
onwe-ya n'ọlu inweta n'agha.
12 Ekwela ka ọ nwe onye nọ nēmere ya
ebere;
Ekwe-kwa-la ka onye ọ bula di nke
nēmere umu-nḅei-ya amara.
13 Ka eriri-umu-ya diri nbipu;
N'ọḅọ soro ha ka ehichapu aha-ha.
14 Ka echetara Jehova ajọ omume nna-
ya-hà;
Ekwe-kwa-la ka ehichapu nmehie
nne-ya.
15 Ka ha di n'iru Jehova mḅe nile,
Ka Ọ we bipu ncheta-ha n'uwa.
16 N'ihi na ọ chetagh ime ebere,
Ọ we soḅue nwoke ewedara n'ala na
oḅeye,
Na onye obi-ya mebiri emebi, ime ka
ha nwua.
17 Ọ hu-kwa-ra nkọcha n'anya, ọ we
biakute ya;
Ngọzi atọgh kwa ya utọ, ọ we di anya
n'ebe ọ nọ.
18 O yiri-kwa-ra nkọcha dika uwe-
nwuda-ya,
Ọ we ba nime ya dika miri,
Ba kwa n'ọkpukpu-ya nile dika
manu.
19 Ya diri ya ka uwe o ji kpuchi onwe-
ya,
Ya buru kwa akpukpọ-ùkwù o ji ke
ùkwù mḅe nile.
20 Nka bu ugwọ-ọlu nke ndi
nēmegidem, nke nēsi n'aka Jehova
bia,
Ọ bu kwa ugwọ-ọlu nke ndi nēkwu
ihe ọjọ megide nkpuru-obim.
21 Ma Gi onwe-gi, Jehova, bù Onye-
nwe-ayi, kwe ka mu na I mekọ
n'ihi aha-Gi:
N'ihi na ebere-Gi di nma, naputam.
22 N'ihi na onye ewedara n'ala na
oḅeye ka m'bu,
Adupuwo kwa nkpuru-obim nimem.
23 Dika onyinyo mḅe ọ nēsetipu onwe-
ya site n'ọdida anyanwu, otú a ka
m'laworo:
Arurupuwom dika igurube.
24 Ikperè-ukwum abua asuwo ngọngọ
site n'obubu-ọnu;
Anu-arum nāta aru nēnwegh abuba.
25 Mu onwem, aghọwo-kwa-ram ha
ihe-ita-uta:
Mḅe ha nāhum ha nēfufe isi-ha.
26 Yerem aka, Jehova, Chinekem;
Zọputam dika ebere-Gi si di:
27 Ka ha mara kwa na aka-Gi ka nka bu;
Gi onwe-gi, Jehova, emewo ya.
28 Ndi ahu gākọcha, ma Gi onwe-gi
nāgọzi:
Ha ebiliwo, ihere we me ha, ma orù-
Gi gāñuri.
29 Ndi nēmegidem gēyiri ọnọdu-ihere
dika uwe,
Ha gēwere kwa ihere-ha kpuchie
onwe-ha dika uwe-nwuda.
30 M'gēwere ọnum kele Jehova nke-
uku;
E, n'etiti ọtutu madu ka m'gēto Ya.

31 N'ihi na O gēguzo n'aka-nri nke obeye,
Izọputa ya n'aka ndi nēkpe nkpuru-obi-ya ikpe.

110 Abù Ọma Devid.

1 Ihe nke si n'ọnu Jehova puta nāsi onye-nwem, Nọdu ala n'aka-nrim,
Rue mbe M'gēdo ndi-iro-gi ka ihe-nbakwasi diri ukwu-gi abua.
2 Nkpa-n'aka nke ike-gi ka Jehova gēsi na Zaion ziputa:
Gi nwe ike n'aru madu n'etiti ndi-iro-gi.
3 Ndi-gi bu onyinye-afọ-ofufo n'ubọchi usu-ndi-agha-gi;
N'ima-nma nile nke idi-nsọ, site n'afọ nke ututu;
Gi nwe igirigi, bú umu-okorọbia-gi.
4 Jehova añuwo iyi, Ọ gagh-echèghari kwa uche-Ya,
Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue mbe ebigh-ebi
Dika usoro Melkizedek si di.
5 Onye-nwe-ayi n'aka-nri-gi
Amapúwo ndi-eze n'ubọchi iwe-Ya.
6 Ọ gēkpe ikpe n'etiti mba nile,
Ebe nile juputara n'ozu;
Ọ mapúwo isi madu n'elu ọtutu ala.
7 Miri nke sitere na miri-iyi nke di n'uzọ ka Ọ gāñu:
N'ihi nka ka Ọ gēweli isi-Ya elu.

111

1 Tonu Ja.
M'gēwere obim nile kele Jehova,
N'izù nzuzo nke ndi ziri ezi, na nime nzukọ Israel.
2 Ọlu nile nke Jehova di uku,
Buru ihe ndi nile ha nātọ utọ nāchọputa.
3 Ebube na ima-nma ka ọlu-Ya bu:
Ezi omume-Ya nēguzo kwa rue mbe ebigh-ebi.
4 Ihe-ncheta ka Ọ meworo nye oké ọlu-Ya nile:
Onye nēme ebere na Onye nwere obi-ebere ka Jehova bu.
5 Anu-ndọbu ka Ọ nyeworo ndi nātu egwu Ya:
Ọ gēcheta ọbuba-ndu-Ya rue mbe ebigh-ebi.
6 O gosiwo ndi-Ya ike nke ọlu-Ya nile,
N'inye ha ihe-nketa mba nile.
7 Ọlu nile nke aka-Ya bu ezi-okwu na ikpé ziri ezi;
Ihe kwesiri ntukwasi-obi ka ukpuru-Ya nile bu.
8 Ihe anākwagide rue mbe nile ebigh-ebi ka ha bu,
Ha bu ihe anēme n'ezi-okwu na izi-ezi.
9 Nbaputa ka O ziteworo ndi-Ya;
Ọ nyewo ọbuba-ndu-Ya iwu rue mbe ebigh-ebi:
Ihe di nsọ na ihe anātu egwu ka aha-Ya bu.
10 Nmalite amam-ihe ka egwu Jehova bu;
Ezi uche ka ndi nile nēme ha nwere:
Otuto-Ya nēguzo rue mbe ebigh-ebi.

112

1 Tonu Ja.
Onye ihe nāgara nke-ọma ka nwoke ahu bu nke nātu egwu Jehova,
Nke ihe nile Ọ nyere n'iwu nātọ utọ nke-uku.
2 Ndi-dike ka nkpuru-ya gābu n'uwa:
Agāgọzi ọbọ ndi ziri ezi.
3 Ihe di iche iche di oké ọnu-ahia na àkù di n'ulo-ya:
Ezi omume-ya nēguzo kwa rue mbe ebigh-ebi.
4 Ihè awaliwo n'ọchichiri nye ndi ziri ezi:
Ọ bu onye-amara, na onye nwere obi-ebere, na onye ezi omume.
5 Ọ diri nwoke ahu nma, bù onye nēme ebere, nēbinye kwa madù ihe;
Ọ gākwagide okwu-ya nile n'ikpé.
6 N'ihi na rue mbe ebigh-ebi agagh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya.
Ihe-ncheta ebigh-ebi ka onye ezi omume gābu.
7 Ọ gagh-esite n'ihe ọjọ anuworo tu egwu:
Edoziwo obi-ya, ebe ọ nātukwasi Jehova obi.
8 Ihe anākwagide ka obi-ya bu, ọ gagh-atu egwu,
Rue mbe ọ gēlekwasi ndi nākpabu ya anya.
9 Ọ ghasawo àkù-ya, ọ nyewo ndi-obeye ihe;
Ezi omume-ya nēguzo rue mbe ebigh-ebi:

Agēwere nsọpuru me ka mpi-ya di
elu.
10 Onye nēmebi iwu gāhu ya, ewe
kpasue ya iwe;
Ọ gāta ikekere-ezé, ḅaze kwa:
Ọchichọ ndi nēmebi iwu nāchọsi ike
gāla n'iyì.

113 1 Tonu Ja.
Tonu, unu ndi-orù Jehova,
Tonu aha Jehova.
2 Ka aha Jehova buru ihe agọziri
agọzi
Site n'uḅu a we rue mḅe ebigh-ebi.
3 Site n'ọwuwa anyanwu rue ọdida-ya
Aha Jehova gābu ihe anēto eto.
4 Jehova di elu n'elu mba nile,
N'elu elu-igwe ka ebube-Ya di.
5 Ònye di ka Jehova, bù Chineke-ayi?
Nke nēme Onwe-ya ka Ọ di elu inọdu
ka eze,
6 Nke nēme Onwe-ya ka Ọ di ala
ilekwasi
Elu-igwe na ilekwasi uwa anya.
7 Ọ bu onye nēme ka onye nēnwegh ike
si n'ájá bilie,
O nēsi n'ebe ikpofu ahihia bulie
oḅeye elu;
8 Ime ka ya na ndi amara aha-ha nọkọ,
Ka ya na ndi amara aha-ha n'etiti
ndi-ya nọkọ.
9 Ọ bu onye nēme ka nwayi-àgà nke
ulo biri n'ezi-na-ulo nke aka ya,
Buru nne nāṅuri ọṅu nke muworo
umu-ndikom.
Tonu Jehova.

114 1 Mḅe Israel siri n'Ijipt puta,
Mḅe ulo Jekob siri na ndi
nātatọ okwu puta;
2 Juda ghọrọ ebe nsọ Ya,
Israel ghọrọ ala Ọ nāchi.
3 Okė osimiri huru ya, we ḅalaga;
Jọdan chighariri la azu.
4 Ugwu nile wuliri elu dika ebulu,
Ugwu ntà nile wuliri elu dika umu-
aturu.
5 Gini nēme gi, oké osimiri, na i nāḅa
ọsọ?
Gini nēme gi, Jọdan, na i nēchighari
la azu?
6 Gini nēme unu, ugwu, na unu
nāwuli elu dika ebulu?
Gini nēme unu, ugwu ntà, na unu
nāwuli elu dika umu-aturu?
7 Ka o ḅue gi nḅu, gi uwa, site n'iru
Onye-nwe-ayi,
Site n'iru Chineke nke Jekob;
8 Onye ḅanwere okė nkume ka ọ ghọ
ọdọ-miri juputara na miri,
Ḅanwe ọmù ka ọ ghọ isi-iyi miri.

115 1 Ọ bugh ayi, Jehova, ọ bugh
ayi,
Kama ọ bu aha-Gi ka I gēnye
nsọpuru,
N'ihi ebere-Gi, na n'ihi ezi-okwu-
Gi.
2 N'ìhi gini ka mba nile nāsi,
Biko, òle ebe Chineke-ha nọ?
3 Ma Chineke-ayi nọ n'elu-igwe:
Ihe nile nke tọrọ Ya utọ ka Ọ
meworo.
4 Arusi nile ha bu ọla-ọcha na ọla-edo,
Ọlu aka madu.
5 Ha nwere ọnu, ma ha adigh-ekwu
okwu;
Ha nwere anya abua, ma ha adigh-
ahu uzọ;
6 Ha nwere nti abua, ma ha adigh-anu
ihe;
Ha nwere imi, ma ha adigh-anuta
isì;
7 Ha nwere aka-ha abua, ma ha adigh-
ebitu ihe;
Ha nwere ukwu-ha abua, ma ha
adigh-eje ije;
Ha adigh-ewere akpiri-ha me uṅara.
8 Ndi nēme ha gādi ka ha;
E, onye ọ bula nke nātukwasi ha obi.
9 Israel, tukwasi Jehova obi:
Iye-aka-ha na ọta-ha ka Ọ bu.
10 Ulo Eron, tukwasinu Jehova obi:
Iye-aka-ha na ọta-ha ka Ọ bu.
11 Unu ndi nātu egwu Jehova,
tukwasinu Jehova obi:
Iye-aka-ha na ọta-ha ka Ọ bu.
12 Jehova echetawo ayi: Ọ gāgọzi ayi:
Ọ gāgọzi ulo Israel;
Ọ gāgọzi ulo Eron.
13 Ọ gāgọzi ndi nātu egwu Jehova,
Ma ndi ntà ma ndi uku.
14 Ka Jehova tukwasiri unu madu,
Ka Ọ tukwasiri unu, tukwasi-kwa-ra
umu-unu.
15 Ndi agọziri agọzi diri Jehova ka unu
bu,
Onye meworo elu-igwe na uwa.
16 Elu-igwe bu elu-igwe Jehova nwere;
Ma uwa ka Ọ nyeworo umu madu.

17 Ndi nwuru anwu adigh-eto Ja,
Ndi nile kwa ndi nārida n'ebe inọ-dū,
ha adigh-eto Ya;
18 Ma ayi onwe-ayi gāgọzi Ja
Site n'ubu a we rue mbe ebigh-ebi.
Tonu Ja.

116 1 Ahurum Jehova n'anya, n'ihi na Ọ nānu
Olum, bú aririọ-amaram nile.
2 N'ihi na Ọ tọwo nti-Ya n'ala n'ebe m'nọ,
Ogologo ubọchi nile nke ndum ka m'gākpọku kwa Ya.
3 Udọ̀ nile nke ọnwu baram buruburu,
Ebe nile di nkpà nke ala-mọ chọtaram:
Ahuhu na iru-újú ka m'nāhu.
4 M'we kpọkue aha Jehova;
Si, Biko, Jehova, me ka nkpuru-obim wepuga onwe-ya.
5 Onye-amara na onye ezi omume ka Jehova bu;
E, Chineke-ayi nwere obi-ebere.
6 Onye nēdebe ndi nēnwegh uche ka Jehova bu:
Enweghm ike, Ọ we nyem nzọputa.
7 Nkpuru-obim, laghachi n'ebe-izu-ike-gi;
N'ihi na Jehova emesowo gi nke-ọma.
8 N'ihi na I naputawo nkpuru-obim n'ọnwu,
I naputawo kwa anyam abua n'anya-miri,
I naputawo kwa ukwum abua na nnuda anēnudam.
9 M'gējeghari n'iru Jehova
N'ala nile nke ndi di ndu.
10 Ekwerewom, n'ihi na m'nēkwu okwu:
Ewedara mu onwem n'ala nke-uku:
11 Mu onwem siri na nkujam,
Madu ọ bula bu onye nēkwu okwu-ugha.
12 M'gēsi aña nyeghachi Jehova
Nmeso ọma Ya nile Ọ mesoworom?
13 Iko nke nzọputa nile ka m'gēbuli,
Ọ bu kwa aha Jehova ka m'gākpọku.
14 Ka m'kwughachi Jehova nkwa nile m'kwere,
Ka m'kwughachi ha n'iru ndi-Ya nile.
15 Ihe di oké ọnu-ahia n'anya Jehova
Ka ọnwu nke diri ndi-ebere-Ya bu.
16 Ariọm I, Jehova, n'ihi na mu onwem bu orù-Gi:
Mu onwem bu orù-Gi, na nwa nke orù-Gi nwayi;
I tọpuwo abum nile.
17 Gi ka m'gāchuru aja ekele,
Ọ bu kwa aha Jehova ka m'gākpọku.
18 Ka m'kwughachi Jehova nkwa nile m'kwere,
Ka m'kwughachi ha n'iru ndi-Ya nile;
19 N'ogige nile nke ulo Jehova,
N'etiti gi, Jerusalem.
Tonu Ja.

117 1 Tonu Jehova, unu mba nile;
Janu Ya, unu ndi nile di iche iche.
2 N'ihi na ebere-Ya di ike n'aru ayi;
Ọzọ, ezi-okwu nke Jehova nādiru mbe ebigh-ebi.
Tonu Ja.

118 1 Kelenu Jehova; n'ihi na Ọ di nma:
N'ihi na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
2 Biko, ka Israel si,
Na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
3 Biko, ka ulo Eron si,
Na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
4 Biko, ka ndi nātu egwu Jehova si,
Na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
5 M'siri na nkpàm kpọkue Ja:
Ja zaram, me ka m'nọdu n'ebe sara mbara.
6 Jehova dirim; m'gagh-atu egwu:
Gini ka madu gēmem?
7 Jehova dirim n'etiti ndi nēyerem aka:
Mu onwem gēlekwasi kwa ndi nākpọm asì.
8 Ọ di nma ibabà nime Jehova
Kari itukwasi madu obi.
9 Ọ di nma ibabà nime Jehova
Kari itukwasi ndi amara aha-ha obi.
10 Mba nile abawom buruburu:
N'aha Jehova ka m'gēbipusi ha.
11 Ha abawom buruburu; e, ha abawom buruburu:
N'aha Jehova ka m'gēbipusi ha.

12 Ha abawom buruburu dika aṅu;
emenyuwo ha dika ọku ogwu:
N'aha Jehova ka m'gēbipusi ha.
13 I nudawom enuda ka m'we da:
Ma Jehova yerem aka.
14 Ikem na abù ọmam ka Ja bu:
Ọ ghọwo-kwa-ram nzọputa.
15 Olu nke iti-nkpu-ọṅù na nzọputa di
n'ulo-ikwū nile nke ndi ezi-
omume:
Aka-nri Jehova nēme ihe dìnkpà.
16 Ebuliwo aka-nri Jehova elu:
Aka-nri Jehova nēme ihe dìnkpà.
17 M'gagh-anwu, kama m'gādi ndu,
M'gākọ kwa akukọ ọlu nile nke Ja.
18 Ja adọwom aka na nti nke-uku:
Ma ọ bugh n'aka ọnwu ka Ọ
nyeworom.
19 Megherenum ọnu-uzọ-ama nile nke
ezi omume:
M'gābà nime ha, m'gēkele Ja.
20 Nka bu ọnu-uzọ-ama Jehova nwere;
Ndi ezi omume gābà nime ya.
21 M'gēkele Gi, n'ihi na I zawom,
I we ghọrọm nzọputa.
22 Nkume nke ndi nēwu ulo juru
Aghọwo isi nkuku ulo.
23 Ọ bu n'aka Jehova ka nka sitere;
Nke ahu bu okè ọlu n'anya-ayi.
24 Nka bu ubọchi Jehova meworo;
Ayi gēteghari egwù ọṅù, ṅuri kwa
ọṅu nime ya.
25 Biko, Jehova, zọputa, biko:
Biko, Jehova, me ka ihe nāgara ayi
nke-ọma, biko.
26 Onye agọziri agọzi ka Onye ahu bu
Nke nābia n'aha Jehova:
Ayi esiwo n'ulo Jehova gọzie unu.
27 Chineke ka Jehova bu, Ọ nyewo kwa
ayi ìhè:
Chiri udọ ke àjà-ememe, durue ya na
mpi nile nke ebe-ichu-aja.
28 Chinekem ka I bu, m'gēkele kwa Gi:
Chinekem ka I bu, m'gēbuli Gi
elu.
29 Kelenu Jehova; n'ihi na Ọ di nma:
N'ihi na rue mbe ebigh-ebi ka ebere-
Ya di.

א

119 1 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka
ndi zuru okè n'uzọ Jehova
bu,
Ndi nējeghari n'iwu Jehova.
2 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi
nēchebe ihe-àmà-Ya nile bu,
Ndi nēwere obi-ha nile chọ Ya.
3 E, ha emegh ajọ omume;
N'uzọ-Ya nile ka ha nēje ije.
4 Gi onwe-gi ewerewo ihe-iriba-ama-
Gi nye ayi n'iwu,
Ka ayi we debesie ha ike.
5 Ọ gādim nọ nma ma asi na edoziwo
uzọm nile
Idebe ukpuru-Gi nile!
6 Mbe ahu ihere agagh-emem,
Mbe m'nēlegide anya n'ebe ihe nile
I nyere n'iwu di.
7 M'gēwere obi ziri ezi kele Gi,
Mbe m'mutara ikpè nile nke ezi
omume-Gi.
8 Ukpuru-Gi nile ka m'gēdebe:
Arapusilam arapu.

ב

9 Gini ka okorọbia gēji me ka uzọ-ya
di ọcha?
Ọ bu n'ilezi ya anya dika okwu-Gi
si di.
10 Obim nile ka m'wereworo chọ Gi:
Ekwela ka m'si n'ihe nile I nyere
n'iwu jehie.
11 N'obim ka m'zobeworo okwu-ọnu-
Gi,
Ka m'we ghara imehie megide Gi.
12 Onye agọziri agọzi ka I bu, Jehova:
Zím ukpuru-Gi nile.
13 Ebubere-ọnum ka m'wereworo kọ
akukọ
Ikpè nile nke ọnu-Gi.
14 N'uzọ ihe-àmà-Gi nile ka obi nātọm
utọ,
Dika ọ gātọm utọ bayere àkù nile.
15 N'ihe - iriba - ama - Gi nile ka
m'gātughari uche,
M'gēlegide kwa uzọ-Gi nile anya.
16 Ihe ukpuru-Gi nile gātọm utọ nke-
uku:
M'gagh-echezọ okwu-Gi.

ג

17 Meso orù-Gi nke-ọma, ka m'we di
ndu;
M'gēdebe kwa okwu-Gi.
18 Kpughepu anyam abua, ka m'we
legide
Okè ihe di iche iche si n'iwu-Gi
puta.

19 Ọbia ka m'bu n'uwa:
Ezonarilam ihe nile I nyere n'iwu.
20 Nkpuru-obim etiwawo n'ihi ọchichọ
O ji chọsie ikpé-Gi nile ike mḅe nile.
21 I basiworo ndi-nganga ndi abuworo ọnu nba ike,
Ndi nēsi n'ihe nile I nyere n'iwu jehie.
22 Kpupu ita-uta na nleda n'arum;
N'ihi na echebewom ihe-àmà-Gi nile.
23 Ọzọ, ndi-isi nọduru ala kwurita okwu imegidem:
Ma orù-Gi nātughari uche n'ukpuru-Gi nile.
24 Ọzọ, ihe-àmà-Gi nile bu ihe nātọm utọ nke-uku,
Ha bu ndi nādum ọdu.

ד

25 Nkpuru-obim nārapara n'ájá:
Dika okwu-Gi si di, me ka m'di ndu.
26 Akọrọm akukọ uzọm nile, I we zam:
Gi zím ukpuru-Gi nile.
27 Me ka m'ghọta uzọ nke ihe-iriba-ama-Gi nile:
M'gātughari kwa uche n'oké ọlu-Gi nile.
28 Nkpuru-obim atupuwo dika miri site n'iru-újú:
Dika okwu-Gi si di, me ka m'guzosie ike.
29 Wezuga uzọ okwu-ugha n'ebe m'nọ:
Were kwa amara nyem iwu-Gi.
30 Uzọ nke ikwesi-ntukwasi-obi ka m'rọputaworo:
Ikpé-Gi nile ka m'doworo n'irum.
31 Araparawom n'aru ihe-àmà-Gi nile:
Jehova, emela ka ihere mem.
32 N'uzọ nke ihe nile I nyere n'iwu ka m'gāḅa ọsọ,
N'ihi na I gēme ka obim sa mbara.

ה

33 Jehova, zím uzọ ukpuru-Gi nile:
M'gēchebe kwa ya rue mḅe ikpe-azu.
34 Me ka m'ghọta ihe, m'gēchebe kwa iwu-Gi;
M'gēwere kwa obim nile debe ya.
35 Me ka m'zọ ije n'okporo-uzọ nke ihe nile I nyere n'iwu;
N'ihi na uzọ ahu nātọm utọ

36 Wezuga obim iche ihe-àmà-Gi nile iru,
Ewezuga-kwa-la ya iche urù nēzigh ezi iru.
37 Me ka anyam abua si n'ile ihe-efu gabiga,
Me ka m'di ndu n'uzọ-Gi nile.
38 Me ka okwu-ọnu-Gi guzosiere orù-Gi ike,
Bú nke diri egwu-Gi.
39 Me ka ita-utam nke m'nātu ujọ ya gabiga;
N'ihi na ikpé-Gi nile di nma.
40 Le, achọsiwom ihe-iriba-ama-Gi nile ike:
N'ezi omume-Gi me ka m'di ndu.

ו

41 Ọzọ, kwe ka ebere-Gi nile biakutem, Jehova,
Bú nzọputa-Gi, dika okwu-ọnu-Gi si di.
42 M'gāza kwa onye nātam uta okwu;
N'ihi na atukwasiwom okwu-Gi obi.
43 Anapusi-kwa-la okwu nke ezi-okwu n'ọnum;
N'ihi na ikpé-Gi nile ka m'chereworo.
44 M'gēdebe kwa iwu-Gi mḅe nile
Rue mḅe nile ebigh-ebi.
45 M'gējeghari kwa n'ebe sara mbara;
N'ihi na ihe-iriba-ama-Gi nile ka m'chọworo.
46 M'gēkwu kwa okwu bayere ihe-àmà-Gi nile n'iru ndi-eze,
Ihere agagh-emekwam.
47 Ihe nke ihe nile I nyere n'iwu gātọkwam utọ nke-uku,
Bú nke m'huworo n'anya.
48 M'gāchili-kwa-ra ihe nile I nyere n'iwu ọbu-akam, bú ihe nke m'huworo n'anya;
M'gātughari kwa uche n'ukpuru-Gi nile.

ז

49 Cheta okwu I gwara orù-Gi,
Nke I meworom ka m'chere.
50 Nka bu nkasi-obim nime nweda-n'alam:
Na okwu-ọnu-Gi emewo ka m'di ndu.
51 Ndi-nganga akwawom emò nke-uku:
Ma esighm n'iwu-Gi wezuga onwem.
52 Echetawom ikpé-Gi nile site na mḅe ebigh-ebi, Jehova,
We kasie onwem obi.

53 Iwe di ọku ejidewom,
N'ihi ndi nēmebi iwu ndi nārapu iwu-Gi.
54 Abù ọma ka ukpuru-Gi nile buruworom
N'ulo ebe m'nọ dika ọbia.
55 Echetawom aha-Gi, Jehova, n'abali,
We debe iwu-Gi.
56 Nka ka m'nweworo,
Na echebewom ihe-iriba-ama-Gi nile.

ח

57 Òkèm ka Jehova bu:
Asiwom na m'gēdebe okwu-Gi nile.
58 Ewerewom obim nile me ka iru-Gi dajua:
Merem amara dika okwu-ọnu-Gi si di.
59 Echèrem èchìchè uzọm nile,
We me ka ukwum abua laghachi n'ihe-àmà-Gi nile.
60 Abiaram ọsọsọ, ọ ḅagwojughkwam anya,
Idebe ihe nile I nyere n'iwu.
61 Udọ nile nke ndi nēmebi iwu ehikọwom buruburu;
Ma echezọghm iwu-Gi.
62 N'etiti abali ka m'gēbili ikele Gi
N'ihi ikpé nile nke ezi omume-Gi.
63 Onye ekekọtaworo mu na ndi nile nātu egwu Gi n'otù ka m'bu,
Onye ekekọtaworo mu na ndi nēdebe ihe-iriba-ama-Gi nile n'otù.
64 Jehova, uwa juputara n'ebere-Gi:
Zím ukpuru-Gi nile.

ט

65 I meworo orù-Gi ezi ihe,
Jehova, dika okwu-Gi si di.
66 Zím idi-nma nke ezi uche na ihe-ọmuma;
N'ihi na ọ bu n'ihe nile I nyere n'iwu ka m'kwereworo.
67 Tutu ewedam n'ala mu onwem nēme ihe ọjọ n'amagh-ama;
Ma uḅu a okwu-ọnu-Gi ka m'debeworo.
68 Onye di nma ka I bu, na Onye nēme nma;
Zím ukpuru-Gi nile.
69 Ndi-nganga etekpuwom okwu-ugha dika ihe-ntekpu:
Mu onwem gēwere obim nile chebe ihe-iriba-ama-Gi nile.
70 Obi-ha bu nání abuba dika abuba;
Ma mu onwem, ihe iwu-Gi nātọm utọ nke-uku.
71 Ọ dim nma na ewedawom n'ala;
Ka m'we muta ukpuru-Gi nile.
72 Iwu ọnu-Gi dim nma
Kari ọla-edo na ọla-ọcha nādigh iguta-ọnu.

י

73 Aka-Gi abua emewom, me kwa ka m'guzosie ike:
Gi me ka m'ghọta ihe, ka m'we muta ihe nile I nyere n'iwu.
74 Ndi nātu egwu Gi gāhum, we ṅuria;
N'ihi na okwu-Gi ka m'chereworo.
75 Jehova, amawom na ikpé-Gi nile bu ezi omume,
Amawokwam na ọ bu n'ikwesi-ntukwasi-obi ka I wedaworom n'ala.
76 Biko, kwe ka ebere-Gi buru ihe gākasi obim,
Dika okwu-ọnu-Gi nke diri orù-Gi si di.
77 Ka obi-ebere-Gi nile biakutem, ka m'we di ndu;
N'ihi na iwu-Gi bu ihe nātọm utọ nke-uku.
78 Ka ihere me ndi-nganga; n'ihi na ha ewerewo okwu-ugha me ka ikpém ḅagọ aḅagọ:
Ma m'gātughari uche n'ihe-iriba-ama-Gi nile.
79 Ka ndi nātu egwu Gi laghachikutem,
Ha gāma kwa ihe-àmà-Gi nile.
80 Ka obim żue okè n'ukpuru-Gi nile,
Ka ihere we ghara imem.

כ

81 Nkpuru-obim agwusiwo site n'ichọsi nzọputa-Gi ike:
Ma okwu-Gi ka m'chereworo.
82 Anyam abua adalawo n'isi site n'ichọsi okwu-Gi ike,
Mḅe m'nāsi, Òle mḅe I gākasim obi?
83 N'ihi na adiwom ka karama-akpukpọ di n'anwuru-ọku;
Ma echezọghm ukpuru-Gi nile.
84 Ùbọchi nke orù-Gi di ole?
Òle mḅe I gēme ndi nēsoḅum ihe I kpere n'ikpe?
85 Ndi-nganga egwuworom olùlù di iche iche,

Bú ndi nādigh ka iwu-Gi si di.
86 Ihe nile I nyere n'iwu kwesiri ntukwasi-obi:
N'uzọ okwu-ugha ka ha nēsoḇum; biko, yerem aka.
87 Ọ fọduru nwantī ka ha me ka m'gwusia n'uwa;
Ma mu onwem arapugh ihe-iriba-ama-Gi nile.
88 Dika ebere-Gi si di, me ka m'di ndu,
M'gēdebe kwa ihe-àmà nke ọnu-Gi.

ל

89 Jehova, rue mḇe ebigh-ebi
Ka emeworo ka okwu-Gi guzosie ike n'elu-igwe.
90 Rue ọḇọ nile ka ikwesi-ntukwasi-obi-Gi di:
I mewo ka uwa guzosie ike, ọ we guzo.
91 Dika ikpé-Gi nile si di, ha nēguzo ta;
N'ihi na ihe nile bu ndi-orù-Gi.
92 Asi na iwu-Gi abugh ihe nātọm utọ nke-uku,
Mḇe ahu m'gālawori n'iyì nime nweda-n'alam.
93 Rue mḇe ebigh-ebi m'gagh-echezọ ihe-iriba-ama-Gi nile:
N'ihi na ha ka I jiworo me ka m'di ndu.
94 Ọ bu Gi nwem, zọputam;
N'ihi na ihe-iriba-ama-Gi nile ka m'chọworo.
95 Ndi nēmebi iwu elewo anyam ime ka m'la n'iyi;
Ma ihe-àmà-Gi nile ka m'gātukwasi uche.
96 Ahuwom nsọtu diri izu-okè nile;
Ma ihe I nyere n'iwu sara mbara nke-uku.

מ

97 Le ka m'si hu iwu-Gi n'anya!
Ogologo ubọchi nile ka nke ahu bu ihe m'nātughari n'uche.
98 Ihe nile I nyere n'iwu nēmem ka m'mara ihe kari ndi-irom;
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka nke ahu dirim.
99 Kari ndi nile nēzim ihe ka m'nwere uche;
N'ihi na ihe-àmà-Gi nile bu ihe m'nātughari n'uche.
100 Anamaghọta ihe kari ndi-okenye,
N'ihi na ihe-iriba-ama-Gi nile ka m'chebeworo.
101 Eḇochiwom ukwum abua ka ha ghara ibà n'uzọ ọjọ ọ bula,
Ka m'we debe okwu-Gi.
102 Esighm n'ikpé-Gi nile wezuga onwem;
N'ihi na I ziwom ihe.
103 Le ka okwu-ọnu-Gi si atọ okpo-ọnum utọ!
Ha nātọ ọnum utọ kari manu-añu.
104 M'nēsite n'ihe-iriba-ama-Gi nile ghọta ihe:
N'ihi nka ka m'kpọworo uzọ okwu-ugha ọ bula asi.

נ

105 Okwu-Gi bu oriọna diri ukwum,
Ọ bu kwa ìhè diri okporo-uzọm.
106 Añuwom iyi, me ka o guzosie ike,
Na m'gēdebe ikpé nile nke ezi omume-Gi.
107 Ewedawom n'ala nke-uku:
Me ka m'di ndu, Jehova, dika okwu-Gi si di.
108 Biko, ka onyinye-afọ-ofufo nile nke ọnum tọ Gi utọ, Jehova,
Zíkwam ikpé-Gi nile.
109 Nkpuru-obim di n'ọbu-akam mḇe nile;
Ma echezọghm iwu-Gi.
110 Ndi nēmebi iwu esiworom iḇudu;
Ma esighm n'ihe-iriba-ama-Gi nile fugharia.
111 Eketawom ihe-àmà-Gi nile rue mḇe ebigh-ebi;
N'ihi na ihe nātọ obim utọ ka ha bu.
112 Ewezugawom obim ime ukpuru-Gi nile,
Rue mḇe ebigh-ebi, rue mḇe ikpe-azu.

ס

113 Ndi nwere uche abua ka m'kpọworo asì:
Ma iwu-Gi ka m'huworo n'anya.
114 Ebe-nzuzom na ọtam ka I bu:
Okwu-Gi ka m'chereworo.
115 Sinu n'ebe m'nọ wezuga onwe-unu, unu ndi nēme ihe ọjọ;
Ka m'we chebe ihe nile Chinekem nyere n'iwu.
116 Kwagidem dika okwu-ọnu-Gi si di, ka m'we di ndu;

Eme-kwa-la ka ihere olile-anyam mem.
117 Kwaliem elu, ewe zọputam,
M'gēle kwa ukpuru-Gi nile anya ọma mḅe nile.
118 I ledawo ndi nile si n'ukpuru nile Gi jehie anya,
N'ihi na okwu-ugha ka aghughọ-ha bu.
119 I nēme ka ndi nile nēmebi iwu n'uwa kwusi dika afuru-uzu:
N'ihi ya ka m'huworo ihe-àmà-Gi nile n'anya.
120 Aji anu-arum guzoro ọtọ site n'okė egwu-Gi;
Ọ bu kwa ikpė-Gi nile ka m'nātu egwu ha.

ע

121 Emewom ikpe ekpere na ezi omume:
Arapulam nye ndi nēmeḅum.
122 Buru onye-mbe nye orù-Gi na I gēmem nma:
Ekwela ka ndi-nganga meḅuem.
123 Anyam abua adalawo n'isi n'ichọsi nzọputa-Gi ike,
Na n'ichọsi okwu ezi omume-Gi ike.
124 Meso orù-Gi dika ebere-Gi si di,
Zíkwam ukpuru-Gi nile.
125 Orù-Gi ka m'bu, me ka m'ghọta ihe,
Ka m'we mara ihe-àmà-Gi nile.
126 Mḅe eruworo Jehova ilu ọlu;
Ha emebiwo iwu-Gi.
127 N'ihi nka ka m'huworo ihe nile I nyere n'iwu n'anya
Kari ọla-edo, e, kari ọla-edo anuchara anucha.
128 N'ihi nka ka m'guworo ihe-iriba-ama-Gi nile, nke diri ihe nile, n'ihe ziri ezi;
Uzọ okwu-ugha ọ bula ka m'kpọworo asì.

פ

129 Okė ọlu ka ihe-àmà-Gi nile bu:
N'ihi nka ka nkpuru-obim chebeworo ha.
130 Nkpughepu okwu-Gi nile nēnye ìhè;
Ọ nēme ka ndi nēnwegh uche ghọta ihe.
131 Asaghepurum ọnum, ku kwa ume ike ike;
N'ihi na achọsirim ihe nile I nyere n'iwu ike.
132 Chem iru, me-kwa-ram amara,
Dika I si eme ndi nāhu aha-Gi n'anya.
133 Me ka nzọ-ukwum nile guzosie ike n'okwu-ọnu-Gi:
Ekwe-kwa-la ka ajọ ihe ọ bula buru onye-isim.
134 Ḅaputam na nmeḅu nke madu:
M'gēdebe kwa ihe-iriba-ama-Gi nile.
135 Me ka iru-Gi nye orù-Gi ìhè;
Zikwam ukpuru-Gi nile.
136 Anya-miri nke di ka ọtutu miri-iyi nāḅa anyam abua,
N'ihi na ha edebegh iwu-Gi.

צ

137 Onye ezi omume ka I bu, Jehova,
Ọzọ, ihe ziri ezi ka ikpė-Gi nile bu.
138 I nyewo ihe-àmà-Gi nile iwu n'ezi omume
Na ikwesi-ntukwasi-obi di uku.
139 Ekworom ekpochapuwom,
N'ihi na ndi nākpaḅum echezọwo okwu-Gi nile.
140 Ihe anuchara anucha nke-uku ka okwu-ọnu-Gi bu;
Orù-Gi ahuwo kwa ya n'anya.
141 Onye ntà ka m'bu, na onye anēleda anya:
Ma echezọghm ihe-iriba-ama-Gi nile.
142 Ezi omume-Gi bu ezi omume nādiru mḅe ebigh-ebi,
Iwu-Gi bu kwa ezi-okwu.
143 Ahuhu na nkpà achọtawom:
Ma ihe nile I nyere n'iwu bu ihe nātọm utọ nke-uku.
144 Ihe-àmà-Gi nile bu ezi omume rue mḅe ebigh-ebi:
Me ka m'ghọta ihe, m'gādi kwa ndu.

145 Ewerewom obim nile kpọ nkpu zam, Jehova:
Ukpuru-Gi nile ka m'gēchebe.
146 Akpọkuwom I; zọputam,
M'gēdebe kwa ihe-àmà-Gi nile.

147 Eburum chi-ọbubọ uzọ, we tikue Gi:
Okwu-Gi nile ka m'chere.
148 Anyam abua buru nche-abali nile uzọ,
Ka m'we tugharia uche n'okwu-ọnu-Gi.
149 Nuru olum, dika ebere-Gi si di:
Dika ikpé-Gi nile si di, Jehova, me ka m'di ndu.
150 Ha abiaruwo nso, bù ndi nābaso nzube ọjọ;
Ha nọ iwu-Gi n'ebe di anya.
151 Gi onwe-gi nọ nso, Jehova;
Ọzọ, ihe nile I nyere n'iwu bu ezi-okwu.
152 Site na mbe ochie ka m'maworo site n'ihe-àmà-Gi nile,
Na rue mbe ebigh-ebi ka I tọworo ntọ-ala-ha.

ר

153 Hu nweda-n'alam, dọputam;
N'ihi na echezọghm iwu-Gi.
154 Kpe ọnum, baputakwam:
Dika okwu-ọnu-Gi si di, me ka m'di ndu.
155 Nzọputa di anya n'ebe ndi nēmebi iwu nọ;
N'ihi na ha achọgh ukpuru-Gi nile.
156 Obi-ebere-Gi nile bara uba, Jehova:
Dika ikpé-Gi nile si di, me ka m'di ndu.
157 Ha di ọtutu, bù ndi nēsobum na ndi nākpabum;
Ma esighm n'ihe-àmà-Gi nile wezuga onwem.
158 Ahurum ndi nāghọbu nghọbu, m'we sọ ha oyi;
N'ihi na ha edebegh okwu-ọnu-Gi.
159 Le otù m'huworo ihe-iriba-ama-Gi nile n'anya:
Dika ebere-Gi si di, Jehova, me ka m'di ndu.
160 Isi ihe nke okwu-Gi bu ezi-okwu;
Ọzọ, rue mbe ebigh-ebi ka ikpé ọ bula nke ezi omume-Gi di.

ש

161 Ndi-isi esobuwom n'efu;
Ma okwu-Gi nile ka obim tuworo oké egwu ha.
162 Obi nātọ mu onwem utọ n'ihi okwu-ọnu-Gi,
Dika onye nāhuta ọtutu ihe-nkwata.
163 Okwu-ugha ka m'kpọworo asì, m'we kpọ ya ihe-árù;
Ma iwu-Gi ka m'huworo n'anya.
164 Ubò asa n'ubọchi ka m'toworo Gi,
N'ihi ikpé nile nke ezi omume-Gi.
165 Udo nke riri nne ka ndi nāhu iwu-Gi n'anya nwere;
Ọ digh kwa ihe-isu-ngọngọ ha nwere.
166 Elewom anya nzọputa-Gi, Jehova,
Ọ bu kwa ihe nile I nyere n'iwu ka m'meworo.
167 Nkpuru-obim edebewo ihe-àmà-Gi nile;
Anamahu kwa ha n'anya nke-uku.
168 Edebewom ihe-iriba-ama-Gi nile na ihe-àmà-Gi nile;
N'ihi na uzọm nile di n'iru Gi.

ת

169 Ka iti-nkpum biarue nso n'iru Gi, Jehova:
Dika okwu-Gi si di, me ka m'ghọta ihe.
170 Ka aririọ-amaram bia n'iru Gi:
Dika okwu-ọnu-Gi si di, naputam.
171 Ka ebubere-ọnum kwuwa otuto;
N'ihi na I nezim ukpuru-Gi nile.
172 Ka irem bùa abù bayere okwu-ọnu-Gi;
N'ihi na ihe nile I nyere n'iwu bu ezi omume.
173 Ka aka-Gi buru ihe iyerem aka;
N'ihi na ihe-iriba-ama-Gi nile ka m'rọputaworo.
174 Achọsiwom nzọputa-Gi ike, Jehova;
Iwu-Gi bu kwa ihe nātọm utọ nke-uku.
175 Ka nkpuru-obim di ndu, o gēto kwa Gi;
Ka ikpé-Gi nile ye-kwa-ram aka.
176 Efughariwom dika aturu nke furu efu; chọ orù-Gi;
N'ihi na echezọghm ihe nile I nyere n'iwu.

120

Abù Nrigo.

1 Jehova ka m'kpọkuru n'ahuhu dirim,
Ọ we zam.
2 Jehova, naputa nkpuru-obim n'ebubere-ọnu okwu-ugha,
Na n'ire aghughọ.

3 Gini ka agēnye gi, ọ̀ bu kwa gini ka agātukwasiri gi,
Gi ire aghughọ?
4 Àkú di nkọ nke dike,
Ha na icheku-ọku nke osisi broom.
5 Ahuhu dirim, na anọm dika ọbia nime Meshek,
Na ebim n'akuku ulo-ikwū nile nke Kida!
6 Ogologo mḅe di anya ka nkpuru-obim biriworo
N'akuku onye nākpọ udo asi.
7 Mu onwem bu onye-udo:
Ma mḅe m'nēkwu okwu, ndi ahu nāchọ ibu agha.

121

Abù Nrigo.

1 M'gēweli anyam abua le ugwu nile:
Òle ebe iye-akam gēsi bia?
2 Iye-akam nēsi n'aka Jehova bia,
Onye meworo elu-igwe na uwa.

3 Ya ekwela ka ewezuga ukwu-gi n'ọnọdu-ya:
Onye nēdebe gi, Ya atula òrù-ura.
4 Le, Ọ digh-atu òrù-ura, Ọ digh-araru kwa ura,
Bú Onye nēdebe Israel.
5 Jehova bu Onye nēdebe gi:
Jehova bu ǹdò-gi n'aka-nri-gi.
6 Anyanwu agagh-etiḅu gi n'ehihie,
Ọnwa agagh-etiḅu kwa gi n'abali.
7 Jehova gēdebe gi ka ihe ọjọ ọ bu'a ghara idakwasi gi;
Ọ gēdebe nkpuru-obi-gi.
8 Jehova gēdebe ọpupu-gi na nbata-gi,
Site n'uḅu a we rue mḅe ebigh-ebi.

122

Abù Nrigo; nke Devid.

1 Añuririm ọñu mḅe ha nāsim,
Ka ayi je n'ulo Jehova.
2 Ukwu-ayi eguzowo
N'ọnu-uzọ-ama-gi nile, Jerusalem;
3 Jerusalem, nke ewuworo
Dika obodo nke ejikọtara n'otù nke-ọma:
4 Ebe ebo nile rigoworo, bú ebo nile nke Ja,
Iburu Israel ihe-àmà,
Ikele aha Jehova.
5 N'ihi na n'ebe ahu ka edoworo oche-eze nile ikpe ikpe,
Bú oche-eze nile ulo Devid nwere.
6 Riọnu aririọ bayere udo Jerusalem:
Ndi nāhu gi n'anya gānọ n'udo.
7 Ka udo di n'ékpè-gi nile,
Ka inọ-n'udo di kwa n'ulo-gi nile di elu.
8 N'ihi umu-nnem na ndi-eyìm,
Biko, ka m'kwue okwu, si, Ka udo di nime gi.
9 N'ihi ulo Jehova, bú Chineke-ayi,
M'gāchọrọ gi ọdi-nma.

123

Abù Nrigo.

1 Gi ka m'gēweli anyam abua le,
Gi Onye nānọdu ala n'elu-igwe.
2 Le, dika anya ndi-orù si elekwasi aka ndi-nwe-ha,
Dika anya abua nke nwayi nēje ozi si elekwasi aka nwayi nwere ike n'aru ya;
Otù a ka anya-ayi nēlekwasi Jehova, bú Chineke-ayi,
Rue mḅe Ọ gēmere ayi amara.
3 Mere ayi amara, Jehova, mere ayi amara:
N'ihi na nleda ejuwo ayi afọ ri nne.
4 Afọ ejuwo nkpuru-obi-ayi ri nne
N'ichi-ọchi nke ndi nọ jū,
Na nleda nke ndi-npako.

124

Abù Nrigo; nke Devid.

1 Asi na ọ bugh Jehova Nke diri ayi,
Biko, ka Israel kwue otú a, si;
2 Asi na ọ bugh Jehova Nke diri ayi,
Mḅe madu biliri imegide ayi:
3 Mḅe ahu ha gēlowori ayi na ndu,
Mḅe iwe-ha di ọku n'aru ayi:
4 Mḅe ahu miri gēruchapuwori ayi,
Miri-iyi gāgabigawori n'elu nkpuru-obi-ayi.
5 Mḅe ahu miri di nganga gāgabigawori n'elu nkpuru-obi-ayi.
6 Onye agọziri agọzi ka Jehova bu,
Onye nēnyegh ayi iburu ezé-ha anu-ndọḅu.
7 Nkpuru-obi-ayi ewepugawo onwe-ya dika nnunu n'iḅudu ndi-osi-ọnyà:
Iḅudu ahu kpajiri akpaji, ayi onwe-ayi we wepuga onwe-ayi.
8 Iye-aka-ayi di n'aha Jehova,
Onye meworo elu-igwe na uwa.

125

Abù Nrigo.

1 Ndi nātukwasi Jehova obi
Di ka ugwu Zaion, nke anādigh-ewezuga ya n'ọnọdu-ya, kama rue mḅe ebigh-ebi ka ọ nādigide.
2 Jerusalem, ugwu-ya nile di ya buruburu:
Otú a ka Jehova di ndi-Ya buruburu,
Site n'uḅu a we rue mḅe ebigh-ebi.
3 N'ihi na nkpa-n'aka-eze nke nmebi-iwu agagh-adigide n'elu ihe ruru ndi ezi omume n'ife-nzà;
Ka ndi ezi omume we ghara isetipu aka-ha tiye n'ajọ omume.
4 Jehova, me ndi di nma nma,
Me kwa ndi ziri ezi n'obi-ha nma.
5 Ma ndi nēwezuga onwe-ha ije n'uzọ nile ha ḅagọrọ aḅagọ,
Jehova gēme ka ha na ndi nālu ajọ ihe yikọ la.
Ka udo dikwasi Israel.

126

Abù Nrigo.

1 Mḅe Jehova mere ka ndi nālata na Zaion lata,
Ayi di ka ndi nārọ nrọ.
2 Mḅe ahu ọchì nēju ayi ọnu,
Iti-nkpu-ọṅù nēju kwa ayi ire:
Mḅe ahu ha nāsi n'etiti mba nile,
Jehova emeworo ndia ihe uku.
3 Jehova emeworo ayi ihe uku;
Ayi nāṅuri ọṅu.
4 Jehova, me ka ndi-ayi adọtara n'agha lata,
Dika miri-iyi di iche iche nime Negeb.
5 Ndi ji anya-miri agha nkpuru gēji iti-nkpu-ọṅù we ihe-ubi.
6 Onye nēbu nju-aka nkpuru-ọghigha, ọ bu ezie na ọ nēje ije nākwa ákwá;
Ma ọ ghagh iwere iti-nkpu-ọṅù biaghachi, nēbu ùkwù-ọka-ya nile.

127

Abù Nrigo; nke Solomon.

1 Ọ buru na Jehova ewugh ulo,
N'efu ka ha dọḅuworo onwe-ha n'ọlu nime ya, bú ndi nēwu ya:
Ọ buru na Jehova echegh obodo,
N'efu ka onye-nche muruworo anya.
2 Ọ buru unu ihe-efu, unu ndi nēbili n'isi-ututu, ndi nāla azu n'inọdu ala,
Ndi nēri nri nke ihe-nḅu di iche iche:
Otú a ka Ọ nēnye ndi Ọ huru n'anya ura.
3 Le, ihe-nketa nke nēsi n'aka Jehova bia ka umu bu:
Ugwọ-ọlu Ọ nākwu ka nkpuru nke afọ bu.
4 Dika àkú n'aka dike,
Otú a ka umu amuru na mḅe okorọbia di.
5 Onye ihe nāgara nke-ọma ka nwoke ahu bu nke chiriworo àkú ahu kpojue àkpà-àkú-ya:
Ihere agagh-eme ha,
Mḅe ha na ndi-iro-ha nēkwurita okwu n'ọnu-uzọ-ama.

128

Abù Nrigo.

1 Onye ihe nāgara nke-ọma ka onye ọ bula nke nātu egwu Jehova bu,
Nke nēje ije n'uzọ-Ya nile.
2 N'ihi na ihe i chiri ọbu-aka-gi dọḅu onwe-gi n'ọlu inwe ka i gēri:
Onye ihe nāgara nke-ọma ka i bu, ọ gādi-kwa-ra gi nma.
3 Nwunye-gi gādi ka osisi vine nāmi nkpuru n'ime-ime-ulo nke ulo-gi:
Umu-gi gādi ka ome osisi olive buruburu table-gi.
4 Le, na otú a ka agāgọzi nwoke ahu
Nke nātu egwu Jehova.
5 Jehova gēsi na Zaion gọzie gi:
Gi lekwasi kwa ọdi-nma Jerusalem anya ubọchi nile nke ndu-gi,
6 Hu kwa umu nke umu-gi gāmu.
Ka udo dikwasi Israel.

129

Abù Nrigo.

1 Ọtutu mḅe ka ha kpaḅuworom site na mḅe m'di na nwata,
Biko, ka Israel kwue otú a, si,
2 Ọtutu mḅe ka ha kpaḅuworom site na mḅe m'di na nwata:
Ma otú ọ di, ha apugh imegidem.
3 N'elu azum ka ndi-plough jiri plough gwu dika esi egwu ala-ubi;
Ha mere ka furrow nile ha di ogologo.
4 Jehova bu onye ezi omume:
O bipuwo udọ̀ nile nke ndi nēmebi iwu.
5 Ka ihere me ha, ka ha laghachi kwa azu,
Bú ndi nile nākpọ Zaion asì.
6 Ka ha di ka ahihia nēpú n'elu ulo,
Nke nākpọnwu tutu o puputa:

7 Nke onye nēwe ihe-ubi nējígh kpojue ọbu-aka-ya,
Onye nēhie ùkwù-ọka nējigh kwa ya kpojue obi-ya.
8 Ọzọ, ndi nāgabiga asigh,
Ka ngọzi Jehova diri unu;
Ayi agọziwo unu n'aha Jehova.

130

Abù Nrigo.

1 N'ọbu-miri nile ka m'siworo kpọkue Gi, Jehova.
2 Onye-nwem, ge nti olum:
Ka nti-Gi nāña kwa nti
N'olu nke aririọ-amaram nile.
3 Ọ buru na I riba ajọ omume nile ama, Ja,
Onye-nwe-ayi, ònye gēguzo?
4 Ma n'aka-Gi ka nḅaghara di,
Ka ewe tua egwu Gi.
5 Elewom anya Jehova, nkpuru-obim elewo anya,
Ọ bu kwa okwu-Ya ka m'chereworo.
6 Nkpuru-obim nēchere Jehova,
Karia ka ndi-nche si echere ututu;
E, karia ka ndi-nche si echere ututu.
7 Israel, chere Jehova:
N'ihi na n'aka Jehova ka ebere di,
Nḅaputa riri nne di kwa n'aka-Ya.
8 Ya onwe-ya gāḅaputa kwa Israel
N'ajọ omume-ya nile.

131

Abù Nrigo; nke Devid.

1 Jehova, nkpuru-obim adigh elu, anyam abua ebuligh kwa onwe-ha elu;
Ejegharighkwam n'ihe uku di iche iche,
Ma-ọbu n'oké ọlu di iche iche karirim.
2 N'ezie edoziwom nkpuru-obim me ka ọ dere du;
Dika nwata nke emere ka ọ rapu ara si di n'aru nne-ya,
Dika nwata nke emere ka ọ rapu ara, otú a ka nkpuru-obim di n'arum.
3 Israel, chere Jehova
Site n'uḅu a we rue mḅe ebigh-ebi.

132

Abù Nrigo.

1 Jehova, chetara Devid
Nweda-n'ala-ya nile.
2 Otú ọ ñuru Jehova iyi,
Kwe Dike nke Jekob nkwa:
3 N'ezie m'gagh-abà n'ulo-ikwū nke ulom,
M'gagh-arigo n'elu ihe-ndina nke utem;
4 M'gagh-enye anyam abua ura,
M'gagh-enye mbubere-anyam irū-ura;
5 Rue mḅe m'gāchọtara Jehova ọnọdu,
Chọtara Dike nke Jekob ebe-obibi.
6 Le, ayi nuru okwu bayere ya n'Efrata:
Ayi chọtara ya n'ọhia nke oké ọhia.
7 Ka ayi ba n'ebe-obibi-Ya nile;
Ka ayi kpọ isi ala n'ebe ihe-nḅakwasi-ukwu-Ya di.
8 Bilie, Jehova, ba n'ebe-izu-ike-Gi;
Gi onwe-gi, na iḅe nke ike-Gi.
9 Ka ndi-nchu-aja-Gi yiri ezi omume dika uwe;
Ka ndi-ebere-Gi ti kwa nkpu ọñù.
10 N'ihi Devid, bú orù-Gi,
Atugharila iru onye-Gi etere manu.
11 Jehova añuworo Devid iyi bu ezi-okwu;
Ọ gagh-esi na ya laghachi azu:
Ndi sitere na nkpuru nke afọ-gi ka M'gādọkwasi n'oche-eze i nwere.
12 Ọ buru na umu-gi edebe ọḅuḅa-ndum
Na ihe-àmàm nke M'gēzí ha,
Umu-ha gānọkwasi kwa n'oche-eze i nwere rue mḅe nile ebigh-ebi.
13 N'ihi na Jehova arọputawo Zaion;
Ọ chọsiwo ya ike iburu Ya ebe-obibi.
14 Nka bu ebe-izu-ikem rue mḅe nile ebigh-ebi:
N'ebe a ka M'gēbi; n'ihi na achọsiwom ya ike.
15 Ihe-oriri-ya ka M'gāgọzi nke-uku:
Ndi-oḅeye-ya bu ndi M'gēji nri me ka afọ ju ha.
16 Ọ bu kwa ndi-nchu-aja-ya ka M'gēyikwasi nzọputa dika uwe:
Ndi-ebere-ya gētisi kwa nkpu ọñù ike.
17 N'ebe ahu ka M'gēme ka mpi Devid nwere pue:
Edoworom onye nkem etere manu oriọna n'usoro.
18 Ndi-iro-ya ka M'gēyikwasi ihere dika uwe:
Ma n'isi-ya ka okpu-eze-ya gāḅawa okoko.

133 Abù Nrigo; nke Devid.

1 Le, ka o si di nma, ka o si di kwa utọ nke-uku,
Bú nbikọ nke umu-nne, ọbuná ibikọ n'otù!
2 Ọ di ka ezi manu ahu nke dikwasi n'isi,
Nke nērùda n'afu-ọnu,
Bú afu-ọnu Eron;
Nke nēruda n'ọnu uwe-nwuda-ya nile;
3 Dika igirigi Heamon,
Nke nādakwasi n'ugwu nile nke Zaion:
N'ihi na n'ebe ahu ka Jehova nyere ngọzi ahu iwu,
Bú ndu rue mḅe ebigh-ebi.

134 Abù Nrigo.

1 Le, gọzienu Jehova, unu ndi-orù nile nke Jehova,
Ndi nēguzo n'ulo Jehova n'abali nile.
2 Chilienu aka-unu elu n'idi-nsọ,
Gọzi kwa Jehova.
3 Ka Jehova si na Zaion gọzie gi,
Bú Onye keworo elu-igwe na uwa.

135

1 Tonu Ja.
Tonu aha Jehova;
Tonu Ya, ndi-orù Jehova:
2 Ndi nēguzo n'ulo Jehova,
N'ogige nile nke ulo Chineke-ayi.
3 Tonu Ja; n'ihi na Jehova di nma:
Bùkuenu aha-Ya abù ọma; n'ihi na ọ di utọ.
4 N'ihi na Jekob ka Ja rọputaworo nye Onwe-ya,
Ọ rọputara Israel ka ọ buru ihe nke aka Ya.
5 N'ihi na mu onwem amawo na Jehova di uku,
Onye-nwe-ayi di kwa elu kari chi nile.
6 Ihe nile nke tọrọ Jehova utọ, nke ahu ka Ọ meworo,
N'elu-igwe, na n'uwa, na n'oké osimiri nile, na oḅu-miri nile.
7 Ọ bu Onye nēme ka alulu si na nsọtu uwa kwugo;
Ọ meworo miri-ozuzo àmùmà;
Ọ bu Onye nēme ka ifufe si n'ulo-nkwakọba-Ya nile puta.
8 Onye tiḅuru umu eburu uzọ mu n'ala Ijipt,
Ma ọ bu madu ma-ọbu anu-ulo.
9 O zitere ihe-iriba-ama di iche iche na ihe-ebube di iche iche n'etiti gi, Ijipt,
N'aru Fero, na n'aru ndi-orù-ya nile.
10 Onye tiḅuru ọtutu mba,
Bu kwa ndi-eze di ike;
11 Bú Saihon eze ndi-Amorait,
Na Og eze Beshan,
Na ala-eze nile nke Kenean:
12 Ọ we nye ala-ha ibu ihe-nketa,
Iburu Israel, bú ndi-Ya, ihe-nketa.
13 Jehova, aha-Gi nādiru mḅe ebigh-ebi;
Jehova, ncheta-Gi nādiru ọḅọ nile.
14 N'ihi na Jehova gēkpe ndi-Ya ikpe,
Chèghari kwa uche-Ya bayere ndi-orù-Ya.
15 Arusi nile nke mba nile bu ọla-ọcha na ọla-edo,
Ọlu aka madu.
16 Ha nwere ọnu, ma ha adigh-ekwu;
Ha nwere anya abua, ma ha adigh-ahu uzọ;
17 Ha nwere nti abua, ma ha adigh-aṅa nti;
Ọ digh kwa iku-ume di n'ọnu-ha.
18 Ndi nēme ha gādi ka ha;
E, onye ọ bula nke nātukwasi ha obi.
19 Ulo Israel, gọzienu Jehova:
Ulo Eron, gọzienu Jehova:
20 Ulo Livai, gọzienu Jehova:
Unu ndi nātu egwu Jehova, gọzienu Jehova.
21 Onye agọziri agọzi ha Jehova bu site na Zaion,
Onye bi na Jerusalem.
Tonu Ja.

136

1 Kelenu Jehova; n'ihi na Ọ di nma:
N'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
2 Kelenu Chineke kachasi chi nile:
N'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
3 Kelenu Onye-nwenu kachasi ndi-nwenu nile:
N'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
4 Kelenu Onye náni Ya nālu oké ọlu di iche iche:
N'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.

5 Kelenu Onye ji nghọta eme elu-igwe:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
6 Kelenu Onye meworo ala ka ọ sa mbara n'elu miri:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
7 Kelenu Onye meworo ihè uku di iche iche:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
8 Bú anyanwu ichi n'ehihie:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
9 Na ọnwa na kpakpando ichi n'abali:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
10 Kelenu Onye nētiḇu Ijipt nime umu-ha eburu uzọ mu:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
11 Ọ we me ka Israel si n'etiti ha puta:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
12 Site n'aka di ike na n'ogwe-aka esetiri eseti:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
13 Kelenu Onye kebiworo Oké Osimiri Uhie:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
14 Ọ we me ka Israel gabiga n'etiti ya:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
15 Ma Ọ rurupuru Fero na usu-ndi-agha-ya n'Oké Osimiri Uhie:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
16 Kelenu Onye nēme ka ndi-Ya je ije n'ọzara:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
17 Kelenu Onye tiḇuworo ndi-eze di uku:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
18 O ḇu-kwa-ra ndi-eze di ebube:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
19 Bú Saihon eze ndi-Amorait:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
20 Na Og eze Beshan:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
21 Ọ we nye ala-ha ibu ihe-nketa:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
22 Iburu Israel, bú orù-Ya, ihe-nketa:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
23 Onye chetara ayi n'ọnọdu-ayi di ala:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di:
24 Ọ we naputa ayi n'aka ndi nākpaḇu ayi.
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
25 Ọ nēnye anu-aru nile nri:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.
26 Kelenu Chineke nke elu-igwe:
N'ihi na rue mḇe ebigh-ebi ka ebere-Ya di.

137 1 N'akuku osimiri nile nke Babilon,
N'ebe ahu ka ayi nọduru ala, e, ayi kwara ákwá,
Mḇe ayi chetara Zaion.
2 N'osisi willow di n'etiti ya
Ka ayi nēkokwasi ubọ-akwara nile ayi.
3 N'ihi na n'ebe ahu ka ndi nādọta ayi n'agha riọrọ n'aka-ayi okwu abù,
Ndi lutara ihe-ayi n'agha riọ-kwa-ra ayi ka ayi ṅuria ọṅu, si,
Bùaranu ayi otù nime abù Zaion.
4 Àyi gēsi aṅa bù abù Jehova
N'ala nke onye ala ọzọ?
5 Ọ buru na echezọm i, Jerusalem,
Ka aka-nrim chezọ ṅkà-ya.
6 Ka irem rapara n'okpo-ọnum,
Ma ọ buru na adighm-echeta gi;
Ma ọ buru na adighm-eme ka Jerusalem di elu
N'elu isi ọṅùm.
7 Jehova, cheta ubọchi Jerusalem
Megide umu Edom;
Ndi nāsi, Ḇabanu ya ọtọ, ḇabanu ya ọtọ,
Rue ntọ-ala di nime ya.
8 Gi ada Babilon, nke bu onye anāpunara ihe;
Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú onye gākwughachi gi
Nmeso-gi nke i mesoworo ayi.

9 Onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu, bú onye gāchiri umu-gi nāhu ara tupia ha
Na nkume di elu.

138 Abù Ọma nke Devid.

1 M'gēji obim nile kele Gi:
N'iru chi nile ka m'gābùku Gi abù ọma.
2 M'gākpọ isi ala n'ebe ulo uku nsọ Gi di,
M'gēkele kwa aha-Gi n'ihi ebere-Gi na n'ihi ezi-okwu-Gi:
N'ihi na I mewo ka okwu-ọnu-Gi di uku n'elu aha-Gi nile.
3 N'ubọchi m'kpọkuru Gi ka I zaram,
I nēji ike di na nkpuru-obim kpaliem.
4 Eze nile nke uwa gēkele Gi, Jehova,
N'ihi na ha anuwo okwu nile nke ọnu-Gi.
5 Ha gābù kwa abù bayere uzọ nile nke Jehova;
N'ihi na ebube Jehova di uku.
6 N'ihi na Jehova di elu, ma ọ bu onye di ume-ala n'obi ka Ọ nāhu anya:
Ma onye-npako, O nēsite n'ebe di anya mara ya.
7 Ọ buru na ejeghariam n'etiti ahuhu, I gēme ka m'di ndu;
I gēseti aka-Gi imegide iwe ndi-irom,
Aka-nri-Gi gāzọputakwam.
8 Jehova gēmezurum ihe nile:
Jehova, ebere-Gi nādiru mḅe ebigh-ebi;
Arala aka n'ọlu nile nke aka-Gi abua.

139 Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù. Abù Ọma Devid.

1 Jehova, I gwuputawo ala obim, I we maram.
2 Gi onwe-gi amawo nnọdu-alam na nbili-ọtọm,
I nāghọta èchìchèm nile site n'ebe di anya.
3 Okporo-uzọm na ndina-alam ka I fùchaworo dika ọka,
Ọ bu kwa uzọm nile ka I mawọro nke-ọma.
4 N'ihi na ọ digh okwu di n'irem,
Ma, le, Jehova, I machasiwo ya.
5 N'azu na n'iru ka I nọchigideworom,
we tukwasi ọbu-aka-Gi n'arum.
6 Ọmuma-ihe di otú a dikaririm ebube;
Ọ dika elu, apughm iru ya.
7 Òle ebe m'gālanari Mọ-Gi?
Ma-ọbu òle ebe m'gēsi n'iru Gi ḅalaga?
8 Ọ buru na arigom n'elu-igwe, n'ebe ahu ka I nọ:
Ọ buru kwa na aḅasam utem n'ala-mọ, le, I nọ n'ebe ahu.
9 Ọ buru na achirim nkù nke ututu,
Biri n'akuku dikarisiri anya nke oké osimiri;
10 Ọbuná n'ebe ahu ka aka-Gi gēdurum,
Aka-nri-Gi gējidekwam.
11 M'we si, N'ezie, ọchichiri gēkpuchim;
Ma abali ghọrọ ìhè buruburum.
12 Ọbuná ọchichiri adigh-aḅachiri Gi;
Ma abali nēnye ìhè dika ehihie:
Dika ọchichiri si di, otú a ka ìhè di n'anya-Gi.
13 N'ihi na Gi onwe-gi enwetawo akurum abua:
I nākpam n'afọ nnem dika esi akpa ákwà.
14 M'gēkele Gi; n'ihi na ejiwo ihe di iche iche di egwu me ka m'buru oké ọlu:
Oké ọlu ka ọlu-Gi nile di;
Nkpuru-obim ma-kwa-ra ya nke-ọma.
15 Ọkpukpum ezopugh n'anya-Gi,
Mḅe emerem na nzuzo,
Mḅe adurum nke-ọma, dika onye-ọkà-ọdudu-ákwà si adu, n'ebe nile di ala nke uwa.
16 Anya-Gi abua huru arum mḅe o kēzugh okè,
Ọ bu kwa n'akwukwọ-Gi ka edere ihe nile dim n'aru,
Nke akpuru kwa-ubọchi,
Mḅe ọ digh otù ihe di nime ha.
17 Le ka èchìchè-Gi nile si di oké ọnu-ahia n'anyam, Chineke!
Le ka ọnu-ọgugu nile ha si di uku ri nne!
18 Ọ buru na aguam ha ọnu, ha bara uba kari ájá:
Mḅe m'tetaworo, mu na I nānọgide.
19 Ọ gādim nọ nma ma asi na I ḅue onye nēmebi iwu, Chineke:
Ya mere, unu ndi-ọbara, sinu n'ebe m'nọ wezuga onwe-unu.

20 Ha bu ndi nēkwu okwu megide Gi
nime nzube ọjọ,
Ndi ebuliworo nye ihe-efu ka ndi-
iro-Gi bu.
21 Ọ̀ bugh ndi nākpọ Gi asì, Jehova, ka
m'nākpọ asì?
Ọ̀ bugh kwa ndi nēbili imegide Gi ka
m'nāsọ oyi?
22 Ọ bu ikpọ-asì nke zuru okè ka m'ji
kpọ ha asì:
Ndi-iro ka ha burum.
23 Gwuputa ala obim, Chineke, we
mara obim:
Nānwam, we mara iche-uchem nile:
24 Hu kwa ma ọ di uzọ ọ bula nēweta
ihe-nbu di nimem,
Durukwam n'uzọ ebigh-ebi.

140

Abù Ọma nke diri Onye-isi Abù.
Abù Ọma Devid.

1 Jehova, dọputam n'aka madu ọjọ;
Chebem ka m'ghara ida n'aka nwoke
nēme ihe-ike di iche iche:
2 Ndi chèworo ihe ọjọ di iche iche
n'obi-ha;
Ubọchi nile ọ bula ka ha nēzukọ ibu
agha di iche iche.
3 Ha amuwo ire-ha dika agwọ;
Edide aju-ala di n'okpuru ebubere-
ọnu-ha. [Selah
4 Debem, Jehova, ka m'ghara ida n'aka
onye nēmebi iwu;
Chebem, ka m'ghara ida n'aka nwoke
nēme ihe-ike:
Bú ndi chèworo inuda nzọ-ukwum
nile.
5 Ndi-npako ezobeworom ibudu, na
udọ̀ di iche iche;
Ha abasawo ubu n'akuku uzọ;
Ọnyà di iche iche ka ha siworom.
[Selah

6 Asirim Jehova, Chinekem ka I bu:
Na nti olu aririọ-amaram nile,
Jehova.
7 Jehova, Onye-nwe-ayi, ike nke
nzọputam,
I kpuchiwo isim n'ubọchi ihe-agha
nile.
8 Jehova, enyela ihe onye nēmebi iwu
nāchọsi ike;
Emela ka nzube ọjọ ya gara ya; ha
nēbuli onwe-ha elu. [Selah
9 Ma isi ndi nọm buruburu,
Ka nmebu nke ebubere-ọnu-ha
kpuchie ha.
10 Ka ha me ka icheku-ọku me nkpatu
imegide ha:
Ya me ka ha dabà n'ọku;
N'obu-miri, ka ha we ghara ibili ọzọ.
11 Madu nke nwere ire ọjọ agagh-
eguzosi ike n'uwa:
Madu nke nēme ihe-ike, ihe ọjọ
gāchu ntá ya inudasi ya.
12 Amawom na Jehova gēmezi okwu-
ikpe onye ewedara n'ala,
Na ikpé ziri ezi nke ndi-obeye.
13 N'ezie ndi ezi omume gēkele aha-
Gi:
Ndi ziri ezi gēbi n'iru Gi.

141

Abù Ọma Devid.

1 Jehova, akpọkuwom I; biakutem
ọsọsọ:
Na nti olum, mbe m'kpọkuru Gi.
2 Ka edozie ekperem dika ihe-nsure-
ọku nēsì ísì utọ n'iru Gi;
Ka nchili ọbu-akam buru onyinye-
inata-iru-ọma nke anyasi.
3 Jehova, Do nche n'iru ọnum;
Chebe ọnu-uzọ ebubere-ọnum abua.
4 Ewezugala obim ime ihe ọjọ,
Iji nmebi-iwu nēme omume,
Mu na madu ndi nālu ajọ ihe:
Ekwe-kwa-la ka m'rie ihe ọ bula
n'ihe-utọ nile ha.
5 Ka onye ezi omume tibuem, ọ gābu
ebere;
Ya ba-kwa-ram nba, ọ gābu manu
isi;
Ekwela ka isim si, É-è:
N'ihi na m'nọ nēkpe ekperem
imegide ihe ọjọ ha nile.
6 Atudawo ndi-ikpe-ha n'akuku nkume
di elu;
Ha gānu kwa okwu-ọnum nile; n'ihi
na ha di utọ.
7 Dika mbe madu nālu ọlu ubi wa
nēgwuwa ala,
Otú a ka esesaworo ọkpukpu-ayi
n'ọnu ala-mọ.
8 N'ihi na ọ bu n'ebe I nọ, Jehova,
Onye-nwe-ayi, ka anyam abua di:
Nime Gi ka m'babàworo; abapula
nkpuru-obim dika miri.
9 Debem ka m'ghara idabà n'ibudu ha
sirim,
Na n'ọnyà ndi nālu ajọ ihe.

10 Ka ndi nēmebi iwu dabà n'ubu nile nke aka ha n'otù n'otù,
Rue mbe mu onwem gāgabiga.

142

Maschil Devid, mbe ọ nọ n'ọbà; Ekpere.

1 Olum ka m'ji etiku Jehova;
Olum ka m'ji ariọ Jehova aririọ-amara.
2 Anamekwuwa okwu ntamum n'iru Ya;
Ahuhum ka m'nēgosi n'iru Ya.
3 Mbe mọm nēnwegh ike nimem, Gi onwe-gi mara okporo-uzọm.
N'uzọ nke m'nēje ije nime ya ka ha zobeworom ibudu.
4 Legide n'aka-nrim, hu kwa; n'ihi na ọ digh onye m'nwere nke nāmatam:
Ebe-nbalaga alanariwom n'iyi; ọ digh onye nāju ajuju bayere nkpuru-obim.
5 Etikurum I, Jehova;
Asirim, Gi onwe-gi bu ebe-nbabàm,
Na òkèm n'ala ndi di ndu.
6 Na nti n'iti-nkpum; n'ihi na enweghm ike ma-ọli:
Naputam n'aka ndi nēsobum; n'ihi na ha nwere ume karim.
7 Me ka nkpuru-obim si n'ebe emechibidoworo ya puta, ka m'we kele aha-Gi:
Mu ka ndi ezi omume gāba buruburu;
N'ihi na I nēmesom nke-ọma.

143

Abù Ọma Devid.

1 Jehova, nuru ekperem; ṅa nti n'aririọ-amaram nile:
N'ikwesi-ntukwasi-obi-Gi zam, na n'ezi omume-Gi.
2 Eji-kwa-la orù-Gi ba n'ikpé;
N'ihi na ọ digh onye ọ bula nke di ndu bu onye ezi omume n'iru Gi.
3 N'ihi na onye-iro esobuwo nkpuru-obim;
Ọ zọpiawo ndum n'ala:
Ọ mewom ka m'biri n'ebe di iche iche bara ọchichiri, dika ndi nwuru anwu site na mbe ebigh-ebi.
4 Mọm we ghara inwe ike nimem;
Ibobo nānwu obim nimem.
5 Echetawom ubọchi nile nke mbe ochie;
Atughariwom uche n'omume-Gi nile:
N'ọlu aka-Gi abua ka m'tughariworo obi.
6 Abasawom akam abua n'ebe I nọ:
Nkpuru-obim di ka ala nke ida-ṁbà n'ebe I nọ. [Selah
7 Zam ngwa ngwa, Jehova; mọm agwusiwo:
Ezonarilam iru-Gi;
Ka m'we ghara iyi ndi nārida n'olùlù.
8 Mem ka m'nuru ebere-Gi n'ututu;
N'ihi na Gi ka m'tukwasiworo obi:
Mem ka m'mara uzọ nke m'gēje ije nime ya;
N'ihi na Gi ka m'buliworo nkpuru-obim nye.
9 Naputam n'aka ndi-irom, Jehova:
N'ebe I nọ ka m'kpuchiworo onwem.
10 Zim ime ihe di Gi utọ; n'ihi na Gi onwe-gi bu Chinekem:
Mọ-Gi di nma; durum n'ala di lari.
11 N'ihi aha-Gi, Jehova, me ka m'di ndu:
N'ezi omume-Gi me ka nkpuru-obim puta n'ahuhu.
12 Ọzọ, n'ebere-Gi kpochapu ndi-irom,
Me kwa ka ndi nile ndi nākpabu nkpuru-obim la n'iyì;
N'ihi na mu onwem bu orù-Gi.

144

Abù Ọma nke Devid.

1 Onye agọziri agọzi ka Jehova, bú oké nkumem, bu,
Onye nēzi akam abua ilu ọgù:
Onye nēzí nkpisi-akam ibu agha:
2 Eberem, na ebem ewusiri ike,
Na ulo-elum, na onye m'nwere ime ka m'bapu;
Na ọtam, na onye m'babàworo nime ya;
Onye nāzọda ndim n'okpurum.
3 Jehova, gini ka madu bu, nke I nāmara ya?
Na nwa nke madu, nke I nēchè èchichè bayere ya?
4 Madu yiri otù nku-ume
Ubọchi-ya nile di ka onyinyo nāgabiga.

5 Jehova, rulata elu-igwe-Gi, we rida:
Metu ugwu aka, ha gākwu kwa anwuru-ọku.
6 Me ka àmùmà ḅuputa, we me ka ha ḅasa;
Ḅapu àkú-Gi nile, we chusa ha.
7 Si n'elu setipu aka-Gi;
Dọputam, naputakwam n'ọtutu miri,
N'aka ndi ala ọzọ;
8 Ndi ọnu-ha kwuworo okwu efu,
Aka-nri-ha bu kwa aka-nri ugha.
9 Chineke, abù ọhu ka m'gābùku Gi:
Une nke akwara iri ka m'gēji bùkue Gi abù ọma.
10 Ọ bu onye nēnye ndi-eze nzọputa:
Onye nādọputa Devid, bú orù-Ya, n'ọnu mma-agha jọrọ njọ.
11 Dọputam, nāputakwam n'aka ndi ala ọzọ,
Ndi ọnu-ha kwuworo okwu efu,
Aka-nri-ha bu kwa aka-nri ugha.

12 Mḅe umu-ayi ndikom di ka ihe akuru n'ala, ndi anēme ka ha bùe ibù mḅe ha di na nwata;
Umu-ayi ndinyom di ka ogidi nkuku ulo atuworo akika dika ihe-atù nke ulo uku;
13 Ọba-ayi ejuwo, nēweputa ihe nile di iche iche;
Igwè ewu na aturu nile ayi nāmuputa nnù abua na ọgu iri nnù abua na ọgu iri, orù nnù na nnù ise orù nnù na nnù ise, n'èzí nile ayi;
14 Anēboju ehi nile ayi ibu nke-ọma;
Ọ digh ntipù di na mḅidi-ayi, ọ digh kwa ọpupu di,
Ọ digh kwa iti-nkpu di n'amà nile ayi;
15 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi ahu bu, nke di otù a:
Ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi ahu bu, nke Jehova bu Chineke-ha.

145 Abù Ọma otuto; nke Devid.

1 M'gēme Gi ka I di elu, Chinekem, bù Eze;
M'gāgọzi kwa aha-Gi rue mḅe nile ebigh-ebi.
2 Kwa-ubọchi ka m'gāgọzi Gi;
M'gēto kwa aha-Gi rue mḅe nile ebigh-ebi.
3 Onye uku ka Jehova bu, Ọ bu kwa onye anēto nke-uku;
Ọ digh kwa ngwuputa-ala diri idi-uku-Ya.
4 Otù ọḅọ gāja ọlu-Gi nile na nti ọḅọ ọzọ,
We gosi idi-ike-Gi nile.
5 N'ima-nma nke nsọpuru nke ebube-Gi,
Na n'oké ọlu-Gi nile, ka m'gātughari uche.
6 Ọ bu kwa ike nke ọlu-Gi nile di egwu ka ha gēkwuputa;
Ọ bu kwa idi-uku-Gi ka m'gākọ akukọ-ya.
7 Ncheta nke iba-uba nke idi-nma-Gi ka ha gēkwuwa,
Ọ bu kwa ezi omume-Gi ka ha gēti nkpu ọṅù bayere ya.
8 Onye di amara na onye nwere obi-ebere ka Jehova bu;
Ọ digh-ewe iwe ọsọsọ, Ọ di kwa uku n'ebere.
9 Jehova di nma n'ebe ihe nile ekère èkè di;
Obi-ebere-Ya nile dikwasi kwa n'ọlu-Ya nile.
10 Ọlu-Gi nile nēkele Gi, Jehova;
Ndi-ebere-Gi nāgọzi kwa Gi.
11 Nsọpuru nke ala-eze-Gi ka ha nēkwuputa,
Ọ bu idi-ike-Gi ka ha nēkwu okwu bayere ya;
12 Ime ka umu madu mara idi-ike-Ya nile,
Na nsọpuru nke ima-nma nke ala-eze-Ya.
13 Ala-eze-Gi bu ala-eze rue mḅe nile ebigh-ebi,
Ọchichi-Gi di kwa n'ọḅọ nile.
14 Jehova nākwagide ndi nile nāda ada,
O nēkuli kwa ndi nile nēruda n'ala.
15 Anya ihe nile nēle anya Gi;
Gi onwe-gi nēnye kwa ha ihe-oriri-ha na mḅe-ya.
16 I nāsaghe aka-Gi,
I nēwere kwa ihe di ihe ọ bula di ndu utọ me ka afọ ju ya.
17 Onye ezi omume ka Jehova bu n'uzọ-Ya nile,
Ọ di kwa ebere n'ọlu-Ya nile.
18 Jehova di nso ndi nile nākpọku Ya,
Bù ndi nile nākpọku Ya n'ezi-okwu.
19 Ihe di ndi nātu egwu Ya utọ ka Ọ gēme;
Ọ bu kwa ntiku-ha ka Ọ gānu, we zọputa ha.

20 Jehova nēdebe ndi nile nāhu Ya n'anya;
Ma ndi nile nēmebi iwu ka O gēkpochapu.
21 Otuto Jehova ka ọnum gēkwu;
Ka anu-aru nile gọzi kwa aha nsọ Ya rue mḅe nile ebigh-ebi.

146 1 Tonu Ja.
Nkpuru-obim, to Jehova.
2 M'gēto Jehova n'ogologo ndum nile:
M'gābùku Chinekem abù ọma mḅe m'nọ nādi ndu.
3 Unu atukwasila obi n'aru ndi amara aha-ha,
Ma-ọbu n'aru nwa nke madu, onye ọ nādigh nzọputa ọ nwere.
4 Mọ-ya nāpu apu, ọ we laghachi n'ala o si puta;
N'uḅọchi ahu èchichè-ya nile alawo n'iyì.
5 Onye ihe nāgara nke-ọma ka onye ahu bu nke Chineke nke Jekob bu Onye nēyere ya aka,
Nke olile-anya-ya dikwasi Jehova, bú Chineke-ya:
6 Onye meworo elu-igwe na uwa,
Na oké osimiri, na ihe nile nke di nime ha;
Onye nēdebe ezi-okwu rue mḅe ebigh-ebi:
7 Onye nēmere ndi anēmeḅu ihe Ọ kpere n'ikpe;
Onye nēnye ndi agu nāgu nri:
Jehova nātọpu ndi-nkpọrọ;
8 Jehova nēmeghe anya ndi-isì;
Jehova nēkuli ndi nēruda n'ala;
Jehova nāhu ndi ezi omume n'anya;
9 Jehova nēdebe ndi ala ọzọ;
Nwa-nḅei na nwayi di-ya nwuru ka Ọ nēme ka ha guzo ọtọ;
Ma uzọ ndi nēmebi iwu ka Ọ nēme ka ọ ḅagọ aḅagọ.
10 Jehova gābu eze rue mḅe ebigh-ebi,
Chineke-gi, Zaion, gābu eze rue ọḅọ nile.
Tonu Ja.

147 1 Tonu Ja;
N'ihi na ọ di nma ìbùku Chineke-ayi abù ọma;
N'ihi na ọ di utọ, otuto mara nma.
2 Jehova nēwuli Jerusalem elu;
Ndi enupuru enupu nke Israel ka Ọ nāchikọta.
3 Ọ bu onye nēme ka ndi obi-ha tiwara etiwa diri ndu,
Ọ nēkechi kwa ihe-nḅu nile ha.
4 Ọ nāguta ọnu-ọgugu kpakpando;
Ha nile ka Ọ nākpọ aha.
5 Onye uku ka Onye-nwe-ayi bu, Ọ nwe-kwa-ra ike riri nne;
Nghọta-Ya enwegh ọnu-ọgugu.
6 Jehova nēme ka ndi di ume-ala n'obi guzo ọtọ:
Ọ nēme ka ndi nēmebi iwu di ala ọbuná rue ala.
7 Werenu ekele za Jehova,
Werenu ubọ-akwara bùkue Chineke-ayi abù ọma:
8 Onye ji igwe-oji ekpuchi elu-igwe.
Onye nēdoziri ala miri-ozuzo,
Onye nēme ka ugwu nile pue ahihia.
9 Ọ nēnye anumanu nri-ya,
Nēnye kwa umu-ugolo-ọma nke nākpọku Ya.
10 Ọ bugh idi-ike nke inyinya nātọ Ya utọ:
Ọ bugh ogwe-ukwu abua nke nwoke nādi Ya utọ.
11 Ihe nātọ Jehova utọ bu ndi nātu egwu Ya,
Ndi nēchere ebere-Ya.
12 Gi Jerusalem, nāja Jehova;
To Chineke-gi, Zaion.
13 N'ihi na Ọ mewo ka ihe-ntuchi nile nke ọnu-uzọ-ama-gi nile di ike;
Ọ gọziwo umu-gi n'etiti gi.
14 Ọ bu onye nēme ka óké-ala-gi ghọ udo;
Abuba ọka wheat ka O ji me ka i riju afọ.
15 Ọ bu onye nēzisa okwu-ọnu-Ya n'uwa;
Ngwa ngwa ka okwu-Ya nāḅa ọsọ.
16 Ọ bu onye nēnye snow dika aji-anu;
Ọ nēfesa hoar-frost dika ntu.
17 Ọ nātupu ice-Ya dika iberibe achicha:
Ònye gēguzo n'iru oyi-Ya?
18 O nēzipu okwu-Ya, we ḅaze ha:
Ọ nēme ka ifufe-Ya fe, miri we rùe.
19 O nēgosi Jekob okwu-Ya,
Nēgosi kwa Israel ukpuru-Ya nile na ikpé-Ya nile.
20 Ọ mesogh mba ọ bula otú a:
Ma ikpé-Ya nile, ha amagh ha.
Tonu Ja.

148 1 Tonu Ja.
Tonu Jehova site n'elu-igwe:
Tonu Ya n'ebe di elu.
2 Tonu Ya, ndi-mọ-ozi-Ya nile:
Tonu Ya, usu-ndi-agha-Ya nile.
3 Tonu Ya, anyanwu na ọnwa:
Tonu Ya, kpakpando nile nke ìhè.
4 Tonu Ya, elu-igwe nke elu-igwe,
Na miri nke di n'elu elu-igwe.
5 Ka ha to aha Jehova:
N'ihi na Ya onwe-ya nyere iwu, ewe kè ha.
6 Ọ we me ka ha guzo rue mḅe nile ebigh-ebi:
Ukpuru ka Ọ nyeworo nke nāgagh-agabiga.
7 Tonu Jehova site n'uwa,
Unu ogologo anu-miri, na oḅu-miri nile:
8 Ọku, na àkù-miri-igwè, na snow, na alulu;
Okė ifufe, nke nēme okwu-Ya:
9 Ugwu nile na ugwu ntà nile;
Osisi nile nāmi nkpuru na osisi cedar nile:
10 Anu-ọhia na anu-ulo nile;
Ihe nākpu akpu na nnunu nwere nkù:
11 Ndi-eze uwa na ndi nile di iche iche;
Ndi-isi na ndi-ikpė nile nke uwa:
12 Ma umu-okorọbia ma umu-abọghọ;
Ndi-agadi, ha na umu-ntakiri:
13 Ka ha to aha Jehova;
N'ihi na emewo ka aha-Ya di elu, nāni ya:
Ebube-Ya di n'elu uwa na elu-igwe.
14 Ọ we me ka mpi ndi-Ya nwere di elu,
Iburu ndi-ebere-Ya nile otuto;
Bù umu Israel, ndi di nso Ya.
Tonu Ja.

149 1 Tonu Ja.
Bùkuenu Jehova abù ọhu,
Bú otuto-Ya nime nkpọkọta ndi-ebere-Ya.
2 Ka Israel ṅuria n'Onye meworo ya:
Ka umu Zaion tegharia egwù ọṅù n'Eze-ha.
3 Ka ha to aha-Ya n'ite-egwù:
Ka ha chiri egwù-otiti na ubọ-akwara bùkue Ya abù ọma.
4 N'ihi na ihe ndi-Ya nātọ Jehova utọ:
O gēji nzọputa chọ ndi di ume-ala n'obi nma.
5 Ka ndi-ebere ṅuria ọṅu-agha nime nsọpuru:
Ka ha tie nkpu ọṅù n'elu ihe-ndina-ha.
6 Ka nbuli-elu Chineke di n'akpiri-ha,
Ka mma-agha nke iru abua di kwa n'aka-ha;
7 Ibọ ọbọ n'aru mba nile,
Ibara ndi nile di iche iche nba;
8 Iji nkpọrọ ke ndi-eze-ha,
Na iji nkpọrọ-ukwu igwè ke ndi-ha anāsọpuru;
9 Ime n'aru ha ikpė edere n'akwukwọ:
Ihe mara nma ka ọ bu nke ndi-ebere-Ya nile nwere.
Tonu Ja.

150 1 Tonu Ja.
Tonu Chineke n'ebe nsọ Ya:
Tonu Ya na mbara-igwė nke ike-Ya.
2 Tonu Ya n'ihi idi-ike-Ya nile:
Tonu Ya dika iba-uba nke idi-uku-Ya si di.
3 Werenu ọfufù opì-ike to Ya:
Chirinu une na ubọ-akwara to Ya.
4 Werenu egwù-otiti na ite-egwù to Ya:
Chirinu ubọ eji akwara kwe na ọ̀jà to Ya:
5 Chirinu ájà nke anānu nke-ọma to Ya:
Chirinu ájà nke nādasi udà ike to Ya.
6 Ka ihe ọ bula nke nēku ume to Ja.
Tonu Ja.

ILU

1 1 Ilu di iche iche nke Solomon nwa Devid, bú eze Israel:
2 Ima amam-ihe na idọ-aka-na-nti;
Ighọta okwu-ọnu nile nke nghọta;
3 Inara idọ-aka-na-nti nke inwe-uche,
Na ezi omume na ikpė na izi-ezi;

4 Inye ndi nēnwegh uche ezi uche,
Inye nwa-okorọbia ihe-ọmuma na izùzù:
5 Ka onye mara ihe we nu, we tukwasi ihe-nmuta n'amam-ihe-ya;
Ka onye-nghọta we nweta kwa ezi ndum-ọdu:
6 Ighọta ilu, na okwu miri emi;
Okwu nile nke ndi mara ihe, na okwu-omimi nile ha.

7 Egwu Jehova bu nmalite ihe-ọmuma:
Amam-ihe na idọ-aka-na-nti ka ndi ḅagọrọ aḅagọ n'uche ledaworo anya.
8 Nwam, nuru idọ-aka-na-nti nke nna-gi,
Arapu-kwa-la iwu nne-gi:
9 N'ihi na okpu amara ka ha gāburu isi-gi,
Ihe-inya-olu ka ha gāburu olu-gi.
10 Nwam, ọ buru na ndi-nmehie arà gi urà,
Ekwela.
11 Ọ buru na ha asi, Soro ayi je,
Ka ayi che anwu ọbara,
Ka ayi zobe onwe-ayi ijide onye nēmegh ihe ọjọ n'efu;
12 Ka ayi lo ha na ndu dika ala-mọ,
Bù ndi zuru okè, dika ndi nārida n'olùlù;
13 Ihe nile di oké ọnu-ahia ka ayi gāchọta,
Ayi gākwaju ulo-ayi nile n'ihe ayi kwatara n'agha;
14 Nzà-gi ka i gēfe n'etiti ayi;
Otù akpa-ego ka ayi nile gēnwekọ:
15 Nwam, esola ha je n'uzọ;
Ḅochie ukwu-gi n'iga n'okporo-uzọ-ha:
16 N'ihi na ukwu-ha nāḅa ọsọ ime ihe ọjọ,
Ha nēme kwa ngwa iwusi ọbara.
17 N'ihi na ọ bu n'efu ka anāḅasa uḅu,
N'anya nnunu ọ bula:
18 Ndia kwa, ọbara onwe-ha ka ha nēche anwu,
Ha nēzobe onwe-ha inwude ndu nke aka ha.
19 Otù a ka uzọ nile nke onye ọ bula nke akpiri urù nēzigh ezi nākpọ nku si di;
Ndu nke ndi-nwe-ya ka ọ nēwepu.

20 Amam-ihe nēti nkpu n'èzi;
N'amà nile ka ọ nēme ka olu-ya da udà;
21 N'isi ebe nile anātu ùzù ka ọ nākpọ òkù;
N'oghere ọnu-uzọ-ama nile,
N'obodo, ka o nēkwu okwu-ọnu-ya nile:
22 Unu ndi nēnwegh uche, rùe ole mḅe ka unu gāhu enwegh-uche n'anya?
Rùe ole mḅe ka ndi nākwa emò gāchọsi-kwa-ra onwe-ha ikwa-emò ike?
Rùe ole mḅe ka ndi-nzuzu gākpọ kwa ihe-ọmuma asì?
23 Laghachinu n'iba-nbam:
Le, m'gāwupuru unu mọm,
M'gēme ka unu mara okwum nile.
24 N'ihi na akpọwom òkù, unu we ju;
Esetipuwom akam, ma ọ digh onye nāṅa nti;
25 Unu we wezuga ndum-ọdum nile,
Unu achọgh kwa iba-nbam:
26 Mu onwem kwa, na nhuju-anya-unu m'gāchi ọchì;
M'gākwa emò mḅe okė egwu-unu nābia;
27 Mḅe okė egwu-unu nābia dika ikuku siri ike,
Mḅe nhuju-anya-unu nābiaru kwa dika okė ifufe;
Mḅe ahuhu na nkpà nābiakwasi unu.
28 Mḅe ahu ka ha gākpọkum, ma m'gagh-aza;
Ha gāchọsim ike, ma ha agagh-achọtam:
29 N'ihi na ha kpọrọ ihe-ọmuma asì,
Na n'ihi na ọ bugh egwu Jehova ka ha rọputara:
30 Ha achọgh ndum-ọdum;
Ha leliri iba-nbam nile:
31 Ha gēri kwa ufọdu nime nkpuru nke uzọ-ha,
Ọ bu kwa ndum-ọdu nile nke aka ha gēju ha afọ.
32 N'ihi na nchighari-azu nke ndi nēnwegh uche gēḅu ha,
Ọ bu kwa inọ-n'udo nke ndi-nzuzu gēme ka ha la n'iyi.
33 Ma onye nēgem nti gēbi na ntukwasi-obi,
Ọ gānọ kwa jū nātugh okė egwu ihe ọjọ.

2 1 Nwam, ọ buru na i nara okwu-ọnum nile,
Ọ buru kwa na i zobe ihe nile m'nyere n'iwu n'ebe i nọ;

2 Itọrọ amam-ihe nti-gi n'ala,
We wezuga obi-gi inwe nghọta;
3 E, ọ buru na ọ bu nmata ka i nākpọku,
Ọ buru kwa na ọ bu nghọta ka i nēweliri olu-gi;
4 Ọ buru na i chọ ya dika ọla-ọcha,
Ọ buru kwa na ọ bu dika àkù zoro ezo ka i nēgwuputa ya:
5 Mbe ahu ka i gāghọta egwu Jehova,
Ọ bu kwa ihe-ọmuma Chineke ka i gāchọta.
6 N'ihi na Jehova nēnye amam-ihe;
N'ọnu-Ya ka ihe-ọmuma na nghọta si aputa:
7 O nēzobere ndi ziri ezi nzube-ihe,
Ọ bu ọta ndi nēje ije n'izu-okè nwere;
8 Iche okporo-uzọ nile nke ikpé,
Ọ bu kwa uzọ ndi-ebere-Ya ka Ọ nēdebe.
9 Mbe ahu ka i gāghọta ezi omume na ikpé,
Na izi-ezi nile, e, ezi uzọ ọ bula.
10 N'ihi na amam-ihe gābà n'obi-gi,
Ihe-ọmuma gādi kwa nkpuru-obi-gi utọ;
11 Izùzù ganēche gi nche,
Nghọta gēchebe gi:
12 Inaputa gi n'uzọ onye ọjọ,
N'aka madu nēkwu okwu ibakuta Chineke azu;
13 Bú ndi nārapu okporo-uzọ nile nke izi-ezi,
Ka ha we je ije n'uzọ nile nke ọchichiri;
14 Ndi nāñuri ime ihe ọjọ,
Ha nēteghari egwú ọñù n'ibakuta Chineke azu nke onye ọjọ;
15 Ndi okporo-uzọ nile ha bagọrọ abago,
Ha nēsihie kwa n'uzọ nile ha:
16 Inaputa gi n'aka nwayi nābugh nwunye-gi,
N'aka nwayi nābugh nwunye-gi nke nēkwu okwu ire-utọ;
17 Nke nārapu di ọ nwere n'abọghọ,
Ọbuba-ndu nke Chineke-ya kwa, ọ chezọwo ya:
18 N'ihi na uzọ iridaru ọnwu ka ulo-ya bu,
Ọ bu kwa uzọ iridaru n'ebe ndi nādigh ndu nọ ka uzọ-ya nile bu.
19 Ndi nile ndi nābakuru ya, ha adigh-alata,
Ha adigh-eru kwa okporo-uzọ nile nke ndu:
20 Ka i we je ije n'uzọ ndi di nma,
Debe kwa okporo-uzọ nile nke ndi ezi omume.
21 N'ihi na ndi ziri ezi gēbi n'uwa,
Ndi zuru okè gāfọdu kwa nime ya.
22 Ma ndi nēmebi iwu ka agēbipu n'uwa,
Ọ bu kwa ndi nāghọ aghughọ ka agēropu na ya.

3 1 Nwam, echezọla iwum;
Ma ka obi-gi chebe ihe nile m'nyere n'iwu:
2 N'ihi na ubọchi ndu nke di ogologo, na ọtutu arọ nke ndu,
Na udo, ka ha gātukwasiri gi.
3 Ekwela ka ebere na ezi-okwu rapu gi:
Ke ha n'olu-gi;
De ha n'elu mbadamba nkume, bú obi-gi:
4 Chọta kwa amara na ezi uche
N'anya Chineke na madu.
5 Tukwasi Jehova obi-gi nile,
Adabere-kwa-la nghọta-gi:
6 N'uzọ-gi nile mara Ya,
Ya onwe-ya gēme kwa ka okporo-uzọ-gi nile zie ezi.
7 Abula onye mara ihe n'anya gi onwe-gi;
Tua egwu Jehova, we si n'ihe ọjọ wezuga onwe-gi:
8 Ya buru ihe nāgwọ otubo-gi,
Ya buru kwa umi diri ọkpukpu-gi nile.
9 Sọpuru Jehova site n'àkù-gi,
Site kwa na nkpuru mbu nke ihe-ọmume-gi nile:
10 Ọba-gi nile gējuputa kwa n'ihe-nriju-afọ,
Ebe - nzọcha - nkpuru - vine - gi nile gētiwa kwa na manya-vine ọhu.

11 Nwam, ajula idọ-aka-na-nti nke Jehova:
Ike agwu-kwa-la gi n'iba-nba-Ya:
12 N'ihi na onye Jehova nāhu n'anya ka Ọ nābara nba;
Ọbuná dika nna si abara nwa-ya nke ihe-ya nātọ ya utọ nba.
13 Onye ihe nāgara nke-ọma ka madu nke chọtaworo amam-ihe bu,
Ya na madu nke nēnweputa nghọta.

14 N'ihi na ọzuzú-ahia-ya di nma kari
ọzuzù-ahia ọla-ọcha,
Urù-ya di nma kari ọla-edo ọma.
15 Ihe di oké ọnu-ahia ka ọ bu kari
ruby:
Ihe nile kwa nke nātọ gi utọ, ha
agagh-ara ka ya.
16 Ubọchi ndu di ogologo di n'aka-nri-
ya;
N'aka-ekpe-ya ka àkù na nsọpuru di.
17 Uzọ-ya nile bu uzọ nke idi-utọ,
Okporo-uzọ-ya nile bu kwa udo.
18 Osisi nēnye ndu ka ọ buru ndi nējide
ya aka:
E, onye ọ bula nke nējisi ya aka ike
bu onye ihe nāgara nke-ọma.
19 Jehova jiri amam-ihe tọ ntọ-ala uwa;
O doziri elu-igwe site na nghọta.
20 Ejiri ihe-ọmuma-Ya kewa ọbu-miri
nile,
Mbara-igwé nile ji kwa ya atuda
igirigi.

21 Nwam, ekwela ka ha si n'anya-gi
abua wezuga onwe-ha;
Chebe nzube-ihe na ìzùzù;
22 Ha gābu-kwa-ra nkpuru-obi-gi ndu,
Bu-kwa-ra olu-gi amara.
23 Mbe ahu ka i ganēje ije n'uzọ-gi na
ntukwasi-obi,
I gagh-akpọbì kwa ukwu-gi,
24 Ọ buru na i dina ala, i gagh-atu oké
egwu:
E, i gēdina ala, ura-gi gātọ kwa utọ.
25 Atula egwu site n'oké egwu mberede,
Ma-ọbu site n'ikuku siri ike nke ndi
nēmebi iwu, mbe ọ nābia:
26 N'ihi na Jehova gābu ntukwasi-obi-
gi,
Ọ gēdebe kwa ukwu-gi ka aghara
ijide ya.
27 Ebochila ezi ihe na ndi ọ diri,
Mbe ọ diri ike aka-gi ime ya.
28 Asila madu-ibe-gi, Je, lata,
Echi ka m'gēnye gi;
Mbe ọ di n'aka-gi.
29 Echèputala ihe ọjọ megide madu-
ibe-gi,
Ebe onye ahu nēbi gi nso na
ntukwasi-obi.
30 Gi na madu esela okwu n'efu,
Ma ọ buru na ọ mesogh gi ihe ọjọ.
31 Ekwosola onye neme ihe-ike ekworo,
Arọputa-kwa-la otù efu n'uzọ-ya
nile.
32 N'ihi na ihe-árú n'anya Jehova ka
onye sihiere esihie bu:
Ma n'aka ndi ziri ezi ka ìzù nzuzo
Ya di.
33 Ọbubu-ọnu Jehova di n'ulo onye
nēmebi iwu;
Ma ebe-obibi ndi ezi omume ka Ọ
nāgọzi.
34 Ọ buru na ọ bu ndi nākwa emò ka Ya
onwe-ya nākwa emò,
Ma ọ bu ndi di ume-ala n'obi ka Ọ
nēnye amara.
35 Nsọpuru ka ndi mara ihe gēketa;
Ma ndi-nzuzu nēbuli nlelì.

4 1 Umum, nurunu idọ-aka-na-nti
nke nna,
Tọ-kwa-nu nti n'ala ima nghọta:
2 N'ihi na ezi ihe-nmuta ka m'nyeworo
unu;
Unu arapula iwum.
3 N'ihi na nwa ka m'buru nnam,
Di nrò, buru kwa nwa enwere nání
ya n'iru nnem.
4 Ọ we zím ihe, sim,
Ka obi-gi jide okwum nile;
Debe ihe nile m'nyere n'iwu, we di ndu:
5 Nweta amam-ihe, nweta nghọta;
Echezọla, esi-kwa-la n'okwu nile nke
ọnum wezuga onwe-gi:
6 Arapula ya, ọ gēdebe kwa gi;
Hu ya n'anya, ọ gēchebe kwa gi.
7 Isi ihe ka amam-ihe bu; nweta
amam-ihe:
E, were ihe nile i nwetaworo nweta
nghọta.
8 Tukọba ya elu, o gēbuli kwa gi:
Ọ gāsọpuru gi, mbe i nābaku ya obi.
9 Ọ gēnye isi-gi okpu amara:
Okpu-eze mara nma ka ọ gēnye gi
n'aka.

10 Nuru, nwam, nara kwa okwu-ọnum
nile;
Arọ ndu gāba-kwa-ra gi uba.
11 N'uzọ amam-ihe ka m'ziworo gi ihe;
Emewom ka i zọ ije n'uzọ nile nke
izi-ezi.
12 Mbe i nēje ije, agagh-akpagide nzọ-
ukwu-gi;
Ọ buru kwa na i ba ọsọ, i gagh-asu
ngọngọ.
13 Jide idọ-aka-na-nti aka; arala ya aka:
Chebe ya; n'ihi na ya onwe-ya bu
ndu-gi.

14 Abàla n'okporo-uzọ ndi nēmebi iwu,
Aga-kwa-la n'iru n'uzọ ndi ọjọ.
15 Zere ya, agabigala nime ya;
Wezugara ya onwe-gi, gabiga.
16 N'ihi na ha adigh-araru ura, ọ buru na ha adigh-eme ihe ọjọ;
Anapuwo kwa ura-ha n'ike, ọ buru na ha adigh-eme ka madu su ngọngọ.
17 N'ihi na ha eriwo nri nke nmebi-iwu,
Ọ bu kwa manya nke ihe-ike ka ha nāñu.
18 Ma okporo-uzọ ndi ezi omume di ka ìhè nēnwu enwu,
Nke nāmu aga n'iru n'iru rue mḅe chi bọchara.
19 Uzọ ndi nēmebi iwu di ka ọchichiri:
Ha amagh ihe ọ bu ha ji asu ngọngọ.

20 Nwam, ña nti n'okwum nile;
Tọ nti-gi n'ala n'okwu-ọnum nile.
21 Ekwela ka ha si n'anya-gi abua wezuga onwe-ha;
Debe ha n'etiti obi-gi.
22 N'ihi na ndu ka ha buru ndi nachọta ha,
Ha bu kwa ihe nāgwọ anu-aru-ha nile.
23 Kari ihe-ndebe-gi nile chebe obi-gi;
N'ihi na site na ya ka nputa nile nke ndu di.
24 Si n'ebe i nọ wezuga ọnu nēkwu ihe ḅagọrọ aḅagọ,
Me kwa ka eḅuḅere-ọnu nke nēkwuhie ekwuhie di anya n'ebe i nọ.
25 Ka anya-gi abua legide n'iru,
Ka mbubere-anya-gi lezi kwa n'iru gi.
26 Me ka okporo-uzọ nke ukwu-gi abua di lari,
Ka edozi kwa uzọ-gi nile.
27 Ewezugala onwe-gi n'aka-nri ma-ọbu n'aka-ekpe:
Si n'ihe ọjọ wezuga ukwu-gi.

5 1 Nwam, ña nti n'amam-ihem;
Tọ nti-gi n'ala nye nghọtam:
2 Ka i we debe ìzùzù di iche iche,
Ka eḅuḅere-ọnu-gi we chebe kwa ihe-ọmuma.
3 N'ihi na eḅuḅere-ọnu nke nwayi nābugh nwunye-gi nābusi manu-añu,
Ihe kwọrọ murumuru kari manu ka okpo-ọnu-ya di kwa:
4 Ma ikpe-azu-ya nēlu ilu dika wormwood,
Ọ di nkọ dika mma-agha iru abua.
5 Ukwu-ya abua nārida n'ọnwu;
Ala-mọ ka nzọ-ukwu-ya nile nējidesi ike;
6 Ka i we ghara ime ka okporo-uzọ ndu di lari:
Uzọ-ya nile emewo nkpatu, i gagh-ama ha.
7 Ma uḅu a, umum, gēnum nti,
Unu esi-kwa-la n'okwu nile nke ọnum wezuga onwe-unu.
8 Me ka uzọ-gi di anya n'ebe ọ nọ,
Abiaru-kwa-la ọnu-uzọ ulo-ya nso:
9 Ka i we ghara inye ndi ọzọ ebube-gi,
Ka i we ghara kwa inye onye nēnwegh obi-ebere arọ-gi nile:
10 Ka afọ we ghara iju ndi nābugh ndi nke gi n'ume-gi;
Ka ihe nile i dọḅuru onwe-gi n'ọlu inweta we ghara kwa idi n'ulo onye nābugh nke gi;
11 I we sua udè n'ikpe-azu-gi,
Mḅe anu-aru-gi na aru-gi gāgwusi,
12 I we si, Le ka m'siworo kpọ idọ-aka-na-nti asì nke-uku,
Ọ bu kwa iba-nba ka obim leliworo anya;
13 Egeghkwam nti n'olu ndi-ozizim,
Ọ bugh kwa n'ebe ndi nēzím ihe nọ ka m'tọworo ntim n'ala!
14 Ọ fọduru ihe ntà ka m'nọzue n'ihe ọjọ nile
N'etiti nkpọkọta na nzukọ ndi nkem.
15 Ñua miri sitere n'olùlù nke aka gi,
Na miri nērù erù site n'ime olùlù-miri nke aka gi.
16 Isi-iyi-gi, hà gāwasasi n'èzí?
Ọ bu n'amá ka iyi miri gāwasasi?
17 Ka ha diri náni gi onwe-gi,
Ma ka ndi nābugh ndi nke gi ghara isoro gi nwe ha.
18 Ka isi-iyi-gi buru ihe agọziri agọzi;
Ñuri kwa ọñu na nwunye i luru n'okorọbia.
19 Dika nne-ele nke nāhu n'anya na nne-ewu-ọhia mara nma,
Ka ara-ya abua nēju gi afọ na mḅe nile;
Náni n'ihu-n'anya-ya ka i ganāwaghari mḅe nile.
20 Ma n'ihi gini ka i gēji nwayi nābugh nwunye-gi waghari, nwam?

N'ihi gini ka i gābaku nwayi nābugh nwunye-gi obi?
21 N'ihi na n'iru anya Jehova ka uzọ nile nke madu di,
Okporo-uzọ-ya nile ka Ọ nēme ka ha di iari.
22 Ajọ omume nile nke aka ya gānwude onye ahu nēmebi iwu,
Agēji kwa udọ nile nke nmehie-ya jidesie ya ike.
23 Onye ahu gānwu nānaragh idọ-aka-na-nti;
Ọ bu kwa n'iba-uba nke uche-ya bagọrọ abago ka ọ nāwaghari.

6 1 Nwam, ọ buru na i nọworo madu-ibe-gi na mbe,
Ọ buru na i narawo onye ala ọzọ n'aka ibu onye-mbe,
2 Ejiwo okwu nile nke ọnu-gi ma gi n'ọnyà,
Ejiwo okwu nile nke ọnu-gi nwude gi.
3 Me nka ubu a, nwam, we naputa onwe-gi,
N'ihi na i bàwo n'ọbu-aka nke madu-ibe-gi;
Je, kwe ka azọtọ gi n'ukwu, riọchie madu-ibe-gi nti.
4 Enyela anya-gi abua ura,
Enye-kwa-la mbubere-anya-gi irù-ura.
5 Naputa onwe-gi dika mbada n'aka onye-ntá,
Na dika nnunu n'aka osi-ọnyà.

6 Jekuru ndanda, onye-ume-ngwu;
Le uzọ-ya nile, we mara ihe:
7 Nke nēnwegh onye-isi, ma-ọbu onye nēle anya n'ọlu, ma-ọbu onye nāchi achi,
8 Ma o nēdozi nri-ya na mbe okpom-ọku,
Nēkpokọta kwa ihe-oriri-ya na mbe owuwe-ihe-ubi.
9 Rùe ole mbe ka i ganēdina ala, gi onye-ume-ngwu?
Òle mbe ka i gēsi n'ura-gi bilie?
10 Nwa ura ntà, nwa irù-ura ntà,
Nwa ikpakọba-aka ntà idina ala;
11 Obeye-gi ewe bia dika onye nējeghari ipunara madu ihe,
Ihe-ukọ-gi kwa dika nwoke ji ọta.

12 Madu nke jọburu onwe-ya, onye nēme ajọ ihe;
O ji ọnu nke nēkwu ihe bagọrọ abagọ ejeghari;
13 O nēbu iku-anya-ya, o ji ukwu-ya abua ekwu okwu,
O ji nkpisi-aka-ya nile nēzí ihe.
14 Ibakuta Chineke azu di n'obi-ya, ọ nēchèputa ihe ọjọ na mbe nile:
O nēzisa ise-okwu.
15 N'ihi nka nhuju-anya-ya gābia na mberede;
N'otù ntabi-anya ka agētipia ya, ọ digh kwa ngwọta di.
16 Ihe isi di nke Jehova kpọrọ asi;
E, ihe asa di nke bu ihe-árú nke nkpuru-obi-Ya:
17 Anya di elu, na ire okwu-ugha,
Na aka nāwusi ọbara nēmegh ihe ọjọ;
18 Na obi nke nēchèputa èchichè ajọ ihe,
Na ukwu nēme ngwa ibaga n'ihe ọjọ;
19 Na onye-àmà okwu-ugha nke nēkupu okwu-ugha di iche iche dika ume,
Na onye nēzisa ise-okwu n'etiti umu-nne.

20 Nwam, chebe ihe nna-gi nyere n'iwu,
Arapu-kwa-la iwu nne-gi:
21 Hie ha n'obi-gi mbe nile,
Ke ha n'olu-gi.
22 Mbe i nējeghari, ọ ganēdu gi;
Mbe i nēdina ala, ọ ganēche gi;
Mbe i teta-kwa-ra, nke ahu gēso gi kparia uka.
23 N'ihi na oriọna ka ihe ahu enyere n'iwu bu; iwu ahu bu kwa ihè;
Ọ bu kwa uzọ ndu ka iba-nba nile nke idọ-aka-na-nti bu:
24 Idebe gi ka i pua n'aka nwayi ọjọ,
N'aka ire-utọ nke ire nwayi nābugh nwunye-gi.
25 Achọsila ima-nma-ya ike n'obi-gi;
Ekwe-kwa-la ka ọ were gi na mbubere-anya-ya.
26 N'ihi na ọ bu n'ihi nwayi nākwa iko ka eji eme ka nwoke biarue náni otù obe achicha:
Nwunye nwoke ọzọ nāchu kwa ntá ndu di oké ọnu-ahia.
27 Madu, ọ̀ gāguru ọku tiye n'uwe obi-ya,
Ma uwe-ya agagh-ere ọku?
28 Ma-ọbu madu, ọ̀ gēje ije n'elu icheku-ọku,
Ma ọku agagh-aru ya n'ukwu-ya abua?

29 Otú a ka onye nābakuru nwunye madu-ibe-ya di;
Agagh-agu onye ọ bula nke nēmetu nwayi ahu aka n'onye nēmegh ihe ọjọ.
30 Madu adigh-eleda onye-ori anya, mḅe o nēzu ori
Imeju nkpuru-obi-ya mḅe agu nāgu ya:
31 Ma asi na achọta ya, ọ gākwughachi okpukpu asa;
Àkù nile nke ulo-ya ka ọ gēnye.
32 Onye nākwa nwayi iko, obi amam-ihe kọrọ ya:
Onye nēmebi nkpuru-obi nke aka ya ka onye nēme ya bu.
33 Ọnyá-ntiputa na nleli ka ọ gāhu;
Ita-uta-ya kwa, agagh-ehichapu ya.
34 N'ihi na ekworo bu ọnuma nke nwoke;
Ọ gagh-enwe ọmiko n'ubọchi ọ́bọ̀.
35 Ọ gagh-ahu ihe-ikpuchi-nmehie ọ bula iru ọma;
Ọ gagh-ekwe kwa, mḅe i gēme ka ihe-iri-ngo ba uba.

7 1 Nwam, debe okwu-ọnum nile,
Zobe ihe nile m'nyere n'iwu n'ebe i nọ.
2 Debe ihe nile m'nyere n'iwu, we di ndu;
Debe kwa iwum dika nwa-anya nke anya-gi.
3 Ke ha na nkpisi-aka-gi nile;
De ha n'elu mbadamba nkume, bú obi-gi.
4 Si amam-ihe, Nwa-nnem nwayi ka i bu;
Kpọ kwa nghọta nwayi i mara nke-ọma:
5 Ka ha we debe gi ka i pua n'aka nwayi nābugh nwunye-gi,
N'aka nwayi nābugh nwunye-gi nke nēkwu okwu ire-utọ.
6 N'ihi na na window nke ulom
N'oghere-inara-ifufem ka m'lepuru anya;
7 M'we hu n'etiti ndi nēnwegh uche,
M'mata n'etiti umu-ndikom,
Otú nwa-okorọbia nke obi amam-ihe kọrọ,
8 Ka ọ nāgabiga n'amá na nsọ nkuku nwayi ahu,
Ọ bu kwa n'uzọ ulo-ya ka ọ nāzọ ije;
9 Na chi-ojiji, n'anyasi nke ubọchi,
Nime nḅachi nke abali na ọchichiri.
10 Ma, le, otú nwayi zutere ya
Yiri uwe nke nwayi nākwa iko, ọ bu kwa onye echeworo obi-ya.
11 Onye nēme nkpọtu ka ọ bu, buru kwa onye nēwezuga onwe-ya;
Ọ bugh n'ulo-ya ka ukwu-ya nānọ:
12 Uḅu a n'èzí ka ọ nọ, uḅu a ọ bu n'amá nile,
Ọ bu kwa na nso nkuku nile ọ bula ka ọ nēche anwu.
13 Nwayi ahu we jide ya aka, sutu kwa ya ọnu,
Were iru ihere nādigh si ya:
14 Ihe àjà nile nke àjà-udo di n'akam;
Ta ka m'kwughachiworo ihe nile m'kwere na nkwa.
15 N'ihi nka ka m'putara izute gi,
Ichọsi iru-gi ike, m'we chọputa gi.
16 Ákwà - nḅabá mara nma ka m'ḅabáworo n'ihe m'ji edina,
Bú ákwà turu agwa nke ogho Ijipt.
17 Ewerewom myrrh na aloes na cinnamon
Fesa ihe-ndinam.
18 Bia, ka afọ jubiga ayi ókè n'ikwa-iko rue ututu;
Ka ayi me ka obi tọ ayi utọ n'ihu-n'anya nile.
19 N'ihi na dim anọgh n'ulo,
Ọ jewo ije di anya:
20 Ọ werewo akpa ego n'aka-ya;
N'ubọchi ọnwa-ndọzu ka ọ gālata.
21 Ọ were ọtutu urà-ya wezuga nwa-okorọbia ahu ka ọ ba n'ulo-ya,
Ọ were okwu ire-utọ nke eḅuḅere-ọnu-ya nufue ya.
22 Nwa-okorọbia ahu nējeso ya na mberede.
Dika ehi si abia n'oḅuḅu-ya,
Ma-ọbu dika nkpọrọ-ukwu si abia n'idọ-aka-na-nti nke onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ya;
23 Rue mḅe àkú gēji ḅapue imeju-ya;
Dika nnunu si eme ngwa ibà n'iḅudu,
Ma ọ magh na imegide ndu-ya ka ọ bu.
24 Ma uḅu a, umum, genum nti,
Tọ-kwa-nu nti n'ala n'okwu nile nke ọnum.
25 Ekwela ka obi-gí wezuga onwe-ya ba n'uzọ nile nke nwayi ahu,
Akpafula n'okporo-uzọ-ya nile.

26 N'ihi na ọ di ọtutu ndi emeruru aru
ka ọ meworo ka ha da:
E, ndi nwere ume ka ndi-ya nile
eḇuru eḇu bu.
27 Uzọ nile nke ala-mọ ka ulo-ya bu,
Nāridaru ime-ulo nke ọnwu.

8 1 Amam-ihe, ọ̀ digh-akpọ òkù?
Nghọta kwa, ọ̀ digh-eme ka olu-ya
da udà?
2 N'elu ebe nile di elu n'akuku uzọ,
N'aḇata uzọ nile, ka O guzoworo
onwe-ya;
3 N'akuku ọnu-uzọ-ama nile, n'ọnu
amà obodo,
Na nbata ọnu-uzọ nile, ka o nētisi
nkpu ike, si,
4 Ọ bu unu, madu, ka m'nākpọku;
Olum nādaku kwa umu madu.
5 Unu ndi nēnwegh uche, ghọtanu ezi
uche;
Unu ndi-nzuzu kwa, menu ka obi-
unu ghọta ihe.
6 Nurunu, n'ihi na isi ihe di iche iche
ka m'nēkwu;
Nsaghe eḇuḇere-ọnum gābu kwa ihe
di iche iche ziri ezi.
7 N'ihi na ezi-okwu ka okpo-ọnum
nēkwu dika onye nātughari uche;
Ọzọ, ihe-àrú nke eḇuḇere-ọnum ka
nmebi-iwu bu.
8 N'ezi omume ka okwu nile nke ọnum
di;
Ọ digh ihe nēzigh ezi ma-ọbu ihe
ḇagọrọ aḇagọ di nime ha.
9 Ha nile putara ìhè n'ebe onye-
nghọta nọ,
Ha zi-kwa-ra ezi n'ebe ndi nāchọta
ihe-ọmuma nọ.
10 Nara idọ-aka-na-ntim, anara-kwa-la
ọla-ọcha;
Nara kwa ihe-ọmuma kari ọla-edo
ọma arọputara arọputa.
11 N'ihi na amam-ihe di nma kari ruby;
Ihe nile kwa nke nātọ madu utọ, ha
agagh-ara ka ya.
12 Mu onwem, bù amam-ihe, emewo
ezi uche ebe-obibim,
Ọ bu kwa ọmuma ihe-izùzù di iche
iche ka m'nāchọputa.
13 Egwu Jehova bu ikpọ ihe ọjọ asi:
Npakọ, na nganga, na uzọ ọjọ,
Na ọnu nēkwu okwu iḇakuta Chineke
azu, ka m'kpọworo asì.
14 Mu nwe ndum-ọdu na nzube-ihe:
Mu onwem bu nghọta; mu nwe idi-
ike.
15 Mu ka ndi-eze ji abu eze,
Ọ bu kwa mu ka ndi nāchi achi ji
enye ukpuru, bù ezi omume.
16 Mu ka ndi-isi ji abu ndi-isi,
Ha na ndi amara aha-ha, bù ndi-
ikpe nile nke uwa.
17 Mu onwem nāhu ndi ahu n'anya, bù
ndi nāhum n'anya;
Ọ bu kwa ndi nāchọsim ike
gāchọtam.
18 Àkù na nsọpuru di n'akam;
E, àkù nke nādigide adigide na ezi
omume.
19 Nkpurum di nma kari ọla-edo ọma,
e, kari ọla-edo anuchara anucha;
Ihe-ọmumem di kwa nma kari ọla-
ọcha arọputara arọputa.
20 N'uzọ ezi omume ka m'nēje ije,
N'etiti okporo-uzọ nile nke ikpè:
21 Ime ka ndi nāhum n'anya keta ihe di
adi,
Ka m'we meju kwa ulo-àkù nile
ha.
22 Jehova nwerem na nmalite uzọ-Ya,
Tutu ọlu-Ya nile site na mḇe ahu.
23 Site na mḇe ebigh-ebi ka emerem ka
m'guzosie ike, site n'isi-mbu,
Tutu uwa adi.
24 Mḇe ọ digh oḇu-miri ọ bula di,
amuputaram;
Mḇe ọ digh isi-iyi ọ bula di nke
juputara na miri.
25 Tutu eme ka ntọ-ala ugwu nile
bamie n'ala,
Tutu ugwu ntà nile adi ka
amuputaram:
26 Mḇe Ọ kēmegh uwa, ma-ọbu azu
obodo,
Ma-ọbu nmalite àjà nke elu-uwa
dum madu bi.
27 Mḇe O doziri elu-igwe, n'ebe ahu ka
m'nọ:
Mḇe Ọ nyere ukpuru, si, Ka ihe
ḇara buruburu dikwasi n'iru oḇu-
miri:
28 Mḇe Ọ mere ka mbara-ígwé sie ike
n'elu:
Mḇe emere ka isi-iyi nile nke oḇu-
miri di ike:
29 Mḇe O ji kpara okè osimiri ókè-ya,
Ka miri we ghara igabiga okwu-ọnu-
Ya:
Mḇe O ji kpuru ntọ-ala uwa ukpuru:

30 Anọkwam n'akuku Ya, dika onye-ọ̀kà:
M'we buru ihe nātọ Ya utọ kwa-ubọchi,
Nēgwuri egwú n'iru Ya mḅe nile;
31 Nēgwuri egwú n'elu-uwa dum madu bi n'uwa-Ya;
Ihe nātọm utọ di kwa n'ebe umu madu nọ.
32 Ma uḅu a, umum, genum nti:
N'ihi na ndi ihe nāgara nke-ọma ka ndi nēdebe uzọm nile bu.
33 Nurunu idọ-aka-na-nti, we mara ihe,
Unu eze-kwa-la ya ndu.
34 Onye ihe nāgara nke-ọma ka madu nke nēgem nti bu,
N'imu anya n'akuku ibo-ọnu-uzọm nile kwa-ubọchi,
N'iche nche n'akuku-ọnu-uzọ nke ọnu-uzọm nile.
35 N'ihi na onye nāchọtam achọtawo ndu,
Ọ gēnweputa kwa n'aka Jehova na ihe-ya gātọ Ya utọ.
36 Ma onye nēmehie megidem nēme nkpuru-obi-ya ihe-ike:
Ndi nile nke nākpọm asì nāhu ọnwu n'anya.

9 1 Amam-ihe ewuwo ulo-ya,
Ọ waputawo ogidi asa ya:
2 O ḅuwo anu-oḅuḅu-ya; ọ gwawo manya-vine-ya agwa;
O dowo kwa table-ya n'usoro.
3 O zipuwo umu-aḅọghọ-ya, ọ nākpọ òkù
N'elu ebe nile di elu nke obodo, si,
4 Onye ọ bula nēnwegh uche, ya wezuga onwe-ya bata n'ebe a:
Onye obi amam-ihe kọrọ, amam-ihe asiwo ya,
5 Bianu, rienu nrim ufọdu,
Ṅu-kwa-nu manya-vine ufọdu nke m'gwaworo agwa.
6 Rapunu amagh-ihe, unu ndi nēnwegh uche, we di ndu;
Ga-kwa-nu n'iru n'uzọ nghọta.

7 Onye nādọ onye nākwa emò aka na nti nēwetara onwe-ya nlelì:
Ọzọ, onye nābara onye nēmebi iwu nba nēwetara onwe-ya ọlu-ya.
8 Abarala onye nākwa emò nba, ka ọ we ghara ikpọ gi asi:
Bara onye mara ihe nba, ọ gāhu kwa gi n'anya.
9 Nye onye mara ihe nmuta, ọ gāmara kwa ihe kari:
Me ka onye ezi omume mara ihe, ọ gātukwasi ihe-nmuta n'amam-ihe-ya.
10 Nmalite amam-ihe ka egwu Jehova bu:
Ihe-ọmuma nke Onye Nsọ bu kwa nghọta.
11 N'ihi na site na mu ka ubọchi-gi gāba uba,
Agātukwasi-kwa-ra gi arọ ndu.
12 Ọ buru na i mara ihe, i maworo onwe-gi ihe:
Ọ buru kwa na i kwa emò, nání gi gēbu ya.

13 Nwayi nzuzu nēme nkpọtu;
Onye nēnwegh uche ka ọ bu, ọ magh kwa ihe ọ bula.
14 Ọ nānọdu kwa n'ọnu-uzọ ulo-ya,
N'elu oche n'ebe nile di elu nke obodo,
15 Ikpọ ndi nāgabiga n'uzọ òkù,
Bú ndi nāgazi agazi n'okporo-uzọ-ha,
16 Onye ọ bula nēnwegh uche, ya wezuga onwe-ya bata n'ebe a:
Ọzọ, onye obi amam-ihe kọrọ, nwayi ahu asiwo ya,
17 Miri ezutara ezuta nātọ utọ,
Nri eriri na nzuzo di utọ.
18 Ma nwoke ahu amagh na ndi nādigh ndu nọ n'ebe ahu;
Na ọ bu n'ebe nile miri emi nke alamọ ka ndi ọ kpọrọ nọ.

10 1 Ilu di iche iche nke Solomon.
Nwa nke mara ihe nēme ka nna-ya ṅuria:
Ma nwa di nzuzu bu iru-új́ú nne-ya.
2 Àkù nke nmebi-iwu adigh-aba urù:
Ma ezi omume nānaputa n'ọnwu.
3 Jehova agagh-ekwe ka agu guḅue nkpuru-obi onye ezi omume:
Ma ọchichọ nke ndi nēmebi iwu nāchọsi ike ka Ọ nākwapu.
4 Oḅeye ka onye ji ọbu-aka ume-ngwu alu ọlu gābu:
Ma aka ndi di nkọ nēme ọgaranya.
5 Onye nēkpokọta na mḅe okpom-ọku bu nwa nēnwe uche:

Ma onye nāraru ura n'owuwe-ihe-
ubi bu nwa nēweta ihere.
6 Ngọzi nile nādiri isi onye ezi omume:
Ma ihe-ike nēkpuchi ọnu ndi nēmebi
iwu.
7 Ncheta anēcheta onye ezi omume bu
ihe-ngọzi:
Ma aha ndi nēmebi iwu gēre ure.
8 Ndi obi-ha mara ihe gānata ihe
enyere n'iwu:
Ma onye ḅagọrọ aḅagọ n'eḅuḅere-
ọnu-ya abua ka agākwatu.
9 Onye nēje ije n'izu-okè nēje na
ntukwasi-obi:
Ma onye nēme ka uzọ-ya nile ḅagọ
aḅagọ, agāmara ya.
10 Onye nēḅu iku-anya nēnye ihe-
nwuta:
Ma onye ḅagọrọ aḅagọ n'eḅuḅere-
ọnu-ya abua ka agākwatu.
11 Isi-iyi nke ndu ka ọnu onye ezi
omume bu:
Ma ime-ihe-ike nēkpuchi ọnu ndi
nēmebi iwu.
12 Ikpọ-asi nākpọte ise-okwu di iche
iche:
Ma njehie nile ka ihu-n'anya
nēkpuchi.
13 N'eḅuḅere-ọnu nke onye nāghọta ihe
ka anāchọta amam-ihe:
Ma nkpa-n'aka diri azu onye obi
amam-ihe kọrọ.
14 Ndi mara ihe nākpakọba ihe-
ọmuma:
Ma ọnu onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-
ya bu nbibi di nso.
15 Àkù nke ọgaranya bu obodo-ya
siri ike:
Nbibi nke ndi nēnwegh ike bu oḅeye
ha bu.
16 Ọlu onye ezi omume nēdubà na
ndu;
Ihe-ọmume nke onye nēmebi iwu
nēdubà na nmehie.
17 Uzọ iru na ndu ka onye nēdebe idọ-
aka-na-nti bu:
Ma onye nārapu iba-nba nēme ka
madu kpafue.
18 Onye nēkpuchi ikpọ-asì nwere
eḅuḅere-ọnu okwu-ugha;
Ọzọ, onye nēme ka akukọ ọjọ puta,
onye ahu bu onye-nzuzu.
19 N'ọtutu okwu njehie adigh-akwusi:
Ma onye nēḅochi eḅuḅere-ọnu-ya
abua bu onye nwere uche.
20 Ọla-ọcha arọputara arọputa ka ire
onye ezi omume bu:
Obi ndi nēmebi iwu di ka ihe ntà.
21 Eḅuḅere-ọnu abua nke onye ezi
omume nāzù ọtutu madu:
Ma ndi ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ha
nānwu n'ihi na obi amam-ihe kọrọ
ha.
22 Ngọzi Jehova, nke ahu nēme madu
ọgaranya,
Ọ digh-atukwasi kwa ya ihe-nwuta.
23 Ọ diri onye-nzuzu dika igwuri-
egwù, bù ime ihe-nzube ọjọ:
Otù a ka amam-ihe di-kwa-ra onye-
nghọta.
24 Ihe onye nēmebi iwu nātu ujọ ya,
nke ahu gābiakute ya:
Ma ihe ndi ezi omume nāchọsi ike ka
agēnye ha.
25 Mḅe okè ifufe nēfebiga, onye nēmebi
iwu anọgh kwa:
Ma onye ezi omume bu ntọ-ala ebigh-
ebi.
26 Dika manya ḅara uka si adi n'ebe ezè
di, na dika anwuru-ọku si adi
n'ebe anya di,
Otù a ka onye-ume-ngwu nādi n'ebe
ndi nēzi ya ozi nọ.
27 Egwu Jehova nātukwasi ubọchi na
ndu madu:
Ma arọ nile nke ndi nēmebi iwu gādi
nkpunkpu.
28 Nchere ndi ezi omume gābu ọṅù:
Ma olile-anya ndi nēmebi iwu gāla
n'iyi.
29 Ebe siri ike n'ebe onye zuru okè nọ
ka uzọ Jehova bu;
Ma ọ bu nbibi n'ebe ndi nālu ajọ ihe
nọ.
30 Agagh-ewezuga onye ezi omume
n'ọnọdu-ya rue mḅe ebigh-ebi:
Ma ndi nēmebi iwu agagh-ebi n'uwa.
31 Ọnu onye ezi omume nāmi amam-
ihe dika nkpuru:
Ma ire nke nēkwu okwu iḅakuta
Chineke azu, agēbipu ya.
32 Eḅuḅere-ọnu abua nke onye ezi
omume mara ihe nātọ utọ:
Ma ọnu ndi nēmebi iwu nēkwu okwu
iḅakuta Chineke azu.

11 1 Ihe-osisi aghughọ bu ihe-árú
n'anya Jehova:
Ma nkume-isì-ihe zuru ezu bu ihe
nātọ Ya utọ.
2 Nganga bia, nleli abia kwa:

Ma n'ebe ndi di ume-ala n'obi nọ ka
amam-ihe di.
3 Izu-okė nke ndi ziri ezi nēdu ha:
Ma omume ḅagọrọ aḅagọ nke ndi
nāghọbu aghọḅu gēmebi ha.
4 Àkù adigh-aba urù n'ubọchi nke
nrubiga-ókė nke iwe:
Ma ezi omume nānaputa n'ọnwu.
5 Ezi omume nke onye zuru okė gēme
ka uzọ-ya zie ezi:
Ma nmebi-iwu nke aka ya ka onye
nēmebi iwu gēji da.
6 Ezi omume nke ndi ziri ezi gānaputa
ha:
Ma n'ọchichọ nke ha nāchọsi ike ka
agānwude ndi nāghọḅu aghọḅu.
7 Mḅe madu nke nēmebi iwu nwuru,
olile-anya-ya gāla n'iyi:
Ọzọ, nchere nke ajọ ihe nile alawo
n'iyì.
8 Adọputawo onye ezi omume
n'ahuhu,
Onye nēmebi iwu ewe ba n'ọnọdu
ya.
9 Ọnu-ya ka onye emeruru emeru ji
ebibi madu-ibe-ya:
Ma ihe-ọmuma ka agēji dọputa ndi
ezi omume.
10 N'ọdi-nma nke ndi ezi omume obi
ndi obodo-ha nātọ ha utọ:
Ọzọ, mḅe ndi nēmebi iwu nāla n'iyi,
iti-nkpu-ọṅù di.
11 Eji ngọzi nke ndi ziri ezi bulie obodo:
Ma eji ọnu ndi nēmebi iwu akwada
ya.
12 Onye nēleda madu-ibe-ya anya, obi
amam-ihe kọrọ ya:
Ma onye-nghọta nāḅa nkiti.
13 Onye nējeghari dika onye nāḅa àmà
ọjọ nēkpughe izù nzuzo:
Ma onye mọ-ya kwesiri ntukwasi-obi
nēkpuchi okwu.
14 Mḅe ọ nādigh ezi ndum-ọdu ọ bula
di, ndi ahu gāda:
Ma nzọputa di n'ọtutu ndi nādu ọdu.
15 Aghagh imejọ madu, mḅe ọ nọworo
onye ala ọzọ na mbe:
Ma onye nākpọ ndi nānara madu
n'aka ibu ndi-mbe asì, ọ nọ na
ntukwasi-obi.
16 Nwayi amara nējidesi nsọpuru ike:
Ndi nēme ka madu ma jijiji nējidesi
kwa àkù ike.
17 Onye nēmeso nkpuru-obi-ya ezi ihe
ka onye-ebere bu:
Ma onye nēmekpa anu-aru nke aka
ya aru ka onye nēnwegh obi-ebere
bu.
18 Onye nēmebi iwu nāluta ego-ọlu
okwu-ugha:
Ma onye nāgha ezi omume dika
nkpuru nāluta ugwọ-ọlu kwesiri
ntukwasi-obi.
19 Onye nēguzosi ike n'ezi omume gēru
na ndu:
Ma onye nāḅaso ihe ọjọ gēru
n'ọnwu nke aka ya.
20 Ihe-árú n'anya Jehova ka ndi ḅagọrọ
aḅagọ n'obi bu:
Ma ihe nātọ Ya utọ ka ndi zuru okè
n'uzọ-ha bu.
21 Site n'aka rue aka, agagh-agu onye
ọjọ n'onye nēmegh ihe ọjọ:
Ma nkpuru ndi ezi omume gēwepuga
onwe-ha.
22 Dika nḅa-aka ọla-edo n'imi ezi,
Otù a ka nwayi mara nma nke nēsi
n'ezi uche wezuga onwe-ya di.
23 Ihe ndi ezi omume nāchọsi ike bu
nání ezi ihe:
Ma olile-anya nke ndi nēmebi iwu
bu nrubiga-ókė nke iwe.
24 Ọ nwere onye nāghasa aghasa, ma
anọ̀ nātukwasiri ya ihe kari;
Ọ nwe-kwa-ra onye nēḅochi eḅochi
kari nke ziri ezi, ma o nēdubà nání
n'ikọ-ukọ.
25 Nkpuru-obi nke nāgọzi agọzi ka
agēme ka ọ ma abuba:
Ọzọ, onye nēme ka ndi ọzọ ṅujue
afọ, agēme kwa ka ya onwe-ya
ṅujue afọ.
26 Onye nēḅochi ọka, ọra madu gākọcha
ya:
Ma ngọzi gādi n'isi onye nēre ya.
27 Onye nāchọsi ezi ihe ike nāchọ ka
ihe-ya nātọ Chineke utọ:
Ma onye nāchọ ihe ọjọ, ihe ahu
gābiakute ya.
28 Onye nātukwasi obi n'àkù-ya, onye
ahu gāda:
Ma dika akwukwọ ndu ka ndi ezi
omume gēpù.
29 Onye nēmekpa ėzi-na-ulo-ya aru
gēketa ifufe:
Orù ka onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-
ya gābu-kwa-ra onye obi-ya mara
ihe.
30 Nkpuru onye ezi omume nāmi bu
osisi nēnye ndu;

Onye nēnwetara Chineke nkpuru-obi madu ka onye mara ihe bu.
31 Le, agākwughachi onye ezi omume ugwọ n'uwa:
Àgēsi kwa aṅa ghara ikwughachi onye nēmebi iwu na onye-nmehie?
12 1 Onye nāhu idọ-aka-na-nti n'anya nāhu ihe-ọmuma n'anya:
Ma onye nākpọ iba-nba asì bu anu-ọhia.
2 Ezi madu gēnweputa n'aka Jehova na ihe-ya gātọ Ya utọ:
Ma onye nzube ọjọ ka Ọ gāma ikpe.
3 Madu agagh-eguzosi ike site na nmebi-iwu:
Ma nkpọrọgwu ndi ezi omume, agagh-eropu ya.
4 Nwayi nke nējide onwe-ya nke-ọma bu okpu-eze di-ya:
Ma ọ di ka ire-ure n'ọkpukpu di-ya, bù nwayi nēweta ihere.
5 Èchìchè nile nke ndi ezi omume bu ezi ikpé:
Ma ndum-ọdu nile nke ndi nēmebi iwu bu aghughọ.
6 Okwu nile nke ndi nēmebi iwu bu iche anwu ọbara:
Ma ọnu ndi ziri ezi gānaputa ha.
7 Asi na ekpùe ndi nēmebi iwu iru, ha anọgh kwa:
Ma ulo ndi ezi omume gēguzo.
8 Dika ezi uche-ya si di ka agēto onye ọ bula:
Ma onye ḅagọrọ aḅagọ n'obi gāghọ onye anēleda.
9 Ọ di nma, bù onye anēleli, ma ọ nwere orù,
Kari onye nāsọpuru onwe-ya, ma nri kọrọ ya.
10 Onye ezi omume mara ndu anu-ulo-ya:
Ma obi-ebere nile nke ndi nēmebi iwu bu enwegh-obi-ebere.
11 Onye nālu ala-ubi-ya, afọ gēju ya na nri:
Ma onye nāḅaso ihe-efu di iche iche, obi amam-ihe kọrọ ya.
12 Onye nēmebi iwu achọsiwo ọnyà ndi ọjọ ike:
Ma nkpọrọgwu ndi ezi omume nāmi nkpuru.
13 Na njehie nke eḅuḅere-ọnu ka ọnyà onye ọjọ di:
Ma onye ezi omume gēsi n'ahuhu puta.
14 Site na nkpuru nke ọnu onwe-ya ka afọ gēju onye ọ bula n'ezi ihe:
Ọzọ, nmeso aka madu nke ọ nēmeso madu-ibe-ya, nke ahu ka agēnyeghachi ya.
15 Uzọ nke onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ya ziri ezi n'anya ya onwe-ya:
Ma onye nēge nti ndum-ọdu ka onye mara ihe bu.
16 Onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ya, n'otù ubọchi ahu ka anāmara iwe anākpasu ya:
Ma onye nēkpuchi nleli ka onye nwere ezi uche bu.
17 Onye nēkupu ikwesi-ntukwasi-obi dika ume nēgosi ezi omume,
Ma onye-àmà okwu-ugha nēgosi aghughọ.
18 Ọ nwere onye nēkwu okwu nēchègh echè dika ndupù nke mma-agha:
Ma ire ndi mara ihe bu ihe nāgwọ madu.
19 Eḅuḅere-ọnu ezi-okwu gēguzosi ike rue mḅe ebigh-ebi:
Ma nàni rue otù ntabi-anya ka ire okwu-ugha di.
20 Aghughọ di n'obi ndi nēchèputa ihe ọjọ:
Ma ndi nādu ọdu udo nwere ọṅù.
21 Ọ digh ajọ ihe ọ bula gādakwasi onye ezi omume:
Ma ndi nēmebi iwu ejuputawo n'ihe ọjọ.
22 Ihe-árù n'anya Jehova ka eḅuḅere-ọnu okwu-ugha bu:
Ma ndi ji ezi-okwu eme ihe bu ndi ihe-ha nātọ Ya utọ.
23 Madu nke nwere ezi uche nēkpuchi ihe-ọmuma:
Ma obi ndi-nzuzu nākpọsa uche ḅagọrọ aḅagọ.
24 Aka ndi di nkọ gāchi achi:
Ma onye-ume-ngwu gādi n'usu ndi nēfè òfùfè.
25 Ncheḅu n'obi madu nēme ka obi ruru ala;
Ma okwu ọma nēme ka ọ ṅuria.
26 Onye ezi omume nēgosi madu-ibe-ya uzọ:
Ma uzọ ndi nēmebi iwu nēme ka ha kpafue.
27 Onye-ume-ngwu adigh-aru anu ọ chutara na ntá:
Ma àkù madu nke di okè ọnu-ahia diri onye di nkọ.

28 N'uzọ ezi omume ka ndu di;
Ọzọ, n'uzọ nke okporo-uzọ-ya, ọ digh ọnwu di ya.

13 1 Nwa nke mara ihe nānu idọ-aka-na-nti nna-ya:
Ma onye nākwa emò anugh ibasi-nba-ike.
2 Site na nkpuru nke ọnu-ya ka onye ọ bula gēri ezi ihe:
Ma nkpuru-obi ndi nāghọbu aghọbu gēri ime-ihe-ike.
3 Onye nēche ọnu-ya nche nēdebe ndu-ya:
Ma onye nāsaghepu ebubere-ọnu-ya abua, nbibi gādiri ya.
4 Ọ nāchọsi ike, ma ọ digh ihe ọ nwere, bú nkpuru-obi onye-ume-ngwu:
Ma nkpuru-obi nke ndi di nkọ, agēme ya ka ọ ma abuba.
5 Okwu-ugha ka onye ezi omume nākpọ asì:
Ma onye nēmebi iwu nēsì ísì, we nwe iru-ihere.
6 Ezi omume nēchebe onye zuru okè n'uzọ:
Ma nmebi-iwu nēme ka onye-nmehie kpùe iru.
7 Ọ nwere onye nēme onwe-ya ọgaranya, ma ọ digh ihe ọ bula ọ nwere:
Ọ nwere onye nēme onwe-ya obeye, ma àkù-ya bara uba.
8 Ihe-nbaputa nke ndu onye ọ bula bu àkù-ya:
Ma obeye anugh ibasi-nba-ike.
9 Ihè ndi ezi omume nāñuri ọñu:
Ma oriọna ndi nēmebi iwu gānyu.
10 Náni na nganga ka ilu-ọgù nāputa:
Ma n'aka ndi aduworo ọdu ka amam-ihe di.
11 Àkù nke sitere n'ihe-efu gēbilata:
Ma onye ji aka-ya achikọta ihe gāba uba.
12 Nchere anēchere ogologo mbe di anya nēme ka obi nāria ọria:
Ma osisi nke nēnye ndu ka ihe anāchọsi ike bu, mbe ọ biaruworo.
13 Onye nēleda okwu Chineke anya nēmebi onwe-ya:
Ma onye nātu egwu ihe enyere n'iwu, onye ahu ka agākwughachi ugwọ.
14 Iwu onye mara ihe bu isi-iyi nke ndu,
Isi n'ọnyà nile nke ọnwu wezuga onwe-gi.
15 Ezi uche nēnye amara:
Ma uzọ ndi-nghọbu bu náni nkume.
16 Onye ọ bula nke nwere ezi uche ji ihe-ọmuma alu ọlu:
Ma onye-nzuzu nābasa uche bagọrọ abagọ.
17 Onye-ozi nke nēmebi iwu nādabà n'ihe ọjọ:
Ma ukọ̀ nke kwesiri ntukwasi-obi bu ihe nāgwọ madu.
18 Inọ-n'obeye na nlelì gādiri onye nēzere idọ-aka-na-nti:
Ma onye nāriba iba-nba ama ka agāsọpuru.
19 Mbe ihe anāchọsi ike mere ọ nātọ nkpuru-obi utọ:
Ma ọ bu ihe-árú n'anya ndi-nzuzu isi n'ihe ọjọ wezuga onwe-ha.
20 Nējeso ndi mara ihe, i gāma kwa ihe:
Ma eyì ndi-nzuzu ka agēmejọ.
21 Ndi-nmehie ka ihe ọjọ nāchu:
Ma ndi ezi omume ka agākwughachi ezi ihe.
22 Ezi madu nēme ka umu umu-ya keta ihe-ya;
Ma ihe anākpakọbara onye ezi omume ka àkù onye-nmehie bu.
23 Ọtutu ihe-oriri di n'ubi ndi-obeye:
Ma ọ nwere nke anēkpochapu site n'ikpe nābugh ikpe.
24 Onye nēbochi nkpa-n'aka-ya nākpọ nwa-ya asì:
Ma onye nāhu ya n'anya nādọsi ya aka na nti ike.
25 Onye ezi omume nēri ihe rue mbe afọ juru nkpuru-obi-ya:
Ma afọ ndi nēmebi iwu, ihe nākọ ya.

14 1 Nwayi ọ bula nke mara ihe ewuwo ulo-ya:
Ma nwayi nke bagọrọ abagọ n'uche-ya ji aka-ya abua akwada ya.
2 Onye nēje ije n'izi-ezi-ya nātu egwu Jehova:
Ma onye nēsihie n'uzọ-ya nile nēleda Ya anya.
3 N'ọnu onye bagọrọ abagọ n'uche-ya ka ome npako di:
Ma ebubere-ọnu nke ndi mara ihe gēdebe ha.
4 Mbe ehi nādigh, ulo anāzù ehi nādi ọcha:
Ma ihe-ọmume riri nne nēsite n'ike ehi.

5 Onye-àmà nke kwesiri ntukwasi-obi adigh-ekwu okwu-ugha:
Ma onye-àmà okwu-ugha nēkupu okwu-ugha dika ume.
6 Onye nākwa emò achọwo amam-ihe, ma ọ hugh ya:
Ma ihe-ọmuma diri onye-nghọta nfe.
7 Je na ncherita-iru onye-nzuzu,
I gagh-amata kwa ebuḅere-ọnu ihe-ọmuma n'aru ya.
8 Amam-ihe onye nwere ezi uche bu ighọta uzọ-ya:
Ma uche ḅagọrọ aḅagọ nke ndi-nzuzu bu aghughọ.
9 Ndi ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ha, ikpe-ọmuma nākwa emò ha:
Ma n'etiti ndi ziri ezi ka ihe nātọ Chineke utọ di.
10 Obi mara ilu nke aka ya;
Ọ bu kwa n'ọṅù-ya ka onye nke nābugh nke ya nādigh-agwakọta onwe-ya.
11 Ulo nke ndi nēmebi iwu, agēme ka ọ tọḅọrọ n'efu:
Ma ulo-ikwū nke ndi ziri ezi gāma akwukwọ dika ihe akuru aku.
12 Uzọ di nke ziri ezi n'iru madu,
Ma nsọtu-ya bu uzọ nile nke ọnwu.
13 Ọbunà n'ọchì ka ihe nēḅu obi nḅu;
Ọzọ, ikpe-azu ọṅù bu iru-újú.
14 Site n'uzọ nile nke aka ya ka afọ gēju onye laghachiworo azu n'obi:
Ma ọ bu site n'onwe-ya ka afọ gēju ezi madu.
15 Onye nēnwegh uche nēkwere okwu nile ọ bula:
Ma onye nwere ezi uche nāghọta ije-ukwu-ya.
16 Onye mara ihe nātu egwu, we si n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya:
Ma onye-nzuzu nēwebiga iwe ókè, we nātukwasi obi.
17 Onye nēwe iwe ọsọsọ gēme ihe nke uche ḅagọrọ aḅagọ:
Ọzọ, onye ọ bula nkè nēzu nzube ọjọ di iche iche, anākpọ ya asì.
18 Ndi nēnwegh uche eketawo uche ḅagọrọ aḅagọ:
Ma ndi nwere ezi uche ka anēkpube ihe-ọmuma n'isi.
19 Ndi ọjọ erudawo ala n'iru ndi ezi madu;
Ndi nēmebi iwu kwa n'ọnu-uzọ-ama nile nke onye ezi omume.
20 Ọbunà onye-aḅata-obi nke oḅeye nākpọ ya asì:
Ma ndi nāhu ọgaranya n'anya di ọtutu.
21 Onye nēleda madu-ibe-ya anya nēmehie:
Ma onye nēmere ndi ewedara n'ala amara, onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu.
22 Hà adigh-akpafu, bú ndi nēchèputa ihe ọjọ?
Ma ebere na ezi-okwu gādiri ndi nēchèputa ezi ihe.
23 Na ndọḅu nile nke madu nādọḅu onwe-ya n'ọlu urù di ya:
Ma okwu ebuḅere-ọnu nēdubà nání n'ihe-ikọ-ukọ.
24 Okpu-eze nke ndi mara ihe bu àkù-ha:
Ma uche ḅagọrọ aḅagọ nke ndi-nzuzu bu nání uche ḅagọrọ aḅagọ.
25 Onye nānaputa nkpuru-obi di iche iche ka onye-àmà nke nēkwu ezi-okwu bu:
Ma onye nēkupu ọtutu okwu-ugha dika ume nāghọ aghughọ.
26 N'egwu Jehova ka ntukwasi-obi siri ike di:
Umu-Ya gēnwe kwa ebe-nḅabà.
27 Egwu Jehova bu isi-iyi nke ndu,
Isi n'ọnyà nile nke ọnwu wezuga onwe-gi.
28 N'uba nke ndi ọ bula ka ima-nma eze di:
Ma n'ukọ mba ọ bula ka nbibi onye-isi di.
29 Onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ nwere ọtutu nghọta:
Ma onye nwere obi ọku nēbuli uche ḅagọrọ aḅagọ.
30 Ndu nke anu-aru ka obi agwọrọ ọria-ya bu:
Ma ire-ure nke ọkpukpu nile ka ekworo bu.
31 Onye nēmeḅu onye nēnwegh ike nāta Onye kèworo ya uta:
Ma onye nāsọpuru Ya ka onye nēme oḅeye amara bu.
32 Anēnupu onye nēmebi iwu n'ihe ọjọ ya:
Ma onye nwere ebe-nḅabà n'ọnwu-ya ka onye ezi omume bu.
33 N'obi onye-nghọta ka amam-ihe nānọgide:
Ma n'etiti ndi-nzuzu ka ọ nēme ka amara ya.

34 Ezi omume nēbuli mba:
Ma ihe-ihere nke ndi nile di iche iche ka nmehie bu.
35 Ihe orù nwere uche nātọ eze utọ:
Ma nrubiga-òkè nke iwe-Ya gādi n'aru onye nēweta ihere.
15 1 Ọziza-okwu di nrò nēme ka ọnuma laghachi azu:
Ma okwu nwuta nākpali iwe.
2 Ire ndi mara ihe nēme ka ihe-ọmuma di nma:
Ma ọnu ndi-nzuzu nēkwuwa okwu uche ḅagọrọ aḅagọ.
3 N'ebe nile ọ bula ka anya abua nke Jehova di,
Nēche ndi ọjọ na ndi bu ezi madu nche.
4 Ire nke nāgwọ madu bu osisi nēnye ndu:
Ma omume ḅagọrọ aḅagọ nime ya bu ntipia nime mọ madu.
5 Onye uche-ya ḅagọrọ aḅagọ nēlelì idọ-aka-na-nti nna-ya:
Ma onye nāriba iba-nba ama gaghọ onye nwere ezi uche.
6 N'ulo onye ezi omume ka ọtutu àkù di:
Ma n'ihe-ọmume nke onye nēmebi iwu ka nmekpa-aru di.
7 Eḅuḅere-ọnu nke ndi mara ihe nēfesa ihe-ọmuma:
Ma obi ndi-nzuzu adigh-eme otù a.
8 Àjà ndi nēmebi iwu bu ihe-àrù n'anya Jehova:
Ma ekpere ndi ziri ezi bu ihe nātọ Ya utọ.
9 Ihe-àrù n'anya Jehova ka uzọ onye nēmebi iwu bu:
Ma onye nāḅaso ezi omume ka Ọ nāhu n'anya.
10 Idọ-aka-na-nti ọjọ diri onye nārapu uzọ:
Onye nākpọ iba-nba asì gānwu.
11 Ala-mọ na ebe-ila-n'iyi di n'iru Jehova?
Òbi umu madu gēsi aṅa ghara idi n'iru Ya?
12 Ọ digh-atọ onye nākwa emò utọ ka abara ya nba:
Ọ bugh onye mara ihe ka ọ gējekuru.
13 Obi nke nāṅuri ọṅu nēme ka iru di nma:
Ma eji ihe-nwuta nke obi tiḅue mọ madu.
14 Obi onye-nghọta nāchọ ihe-ọmuma:
Ma ọnu ndi-nzuzu nāzù onwe-ya n'uche ḅagọrọ aḅagọ dika anu-ulo.
15 Ubọchi nile nke onye ewedara n'ala jọrọ njọ:
Ma onye obi-ya di nma nēri okė oriri mḅe nile.
16 Ọ di nma inwe ihe ntà n'egwu Jehova,
Kari inwe ọtutu àkù ma ọḅuḅa-aghara adi ya.
17 Ọ di nma, bù òkè ihe-oriri nke bu nàni akwukwọ nri, ma ihu-n'anya di n'ebe ahu,
Kari ehi azùru azù iḅu eḅu, ma ikpọ-asì adi ya.
18 Onye-ọnuma nākpali ise-okwu:
Ma onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ nēme ka ilu-ọ̀gù di jū.
19 Uzọ onye-ume-ngwu di ka ogige ogwu:
Ma okporo-uzo ndi ziri ezi bu uzọ atuliri atuli.
20 Nwa nke mara ihe nēme ka nna-ya ṅuria:
Ma madu nzuzu nēleda nne-ya anya.
21 Uche ḅagọrọ aḅagọ buru onye obi amam-ihe kọrọ ọṅù:
Ma onye-nghọta nēme ka ije-ije-ya zie ezi.
22 Nmebi èchichė nile di mḅe ìzù nzuzo nādigh:
Ma n'ọtutu ndi nādu ọdu ka ha nēguzosi ike.
23 Ọṅù diri onye ọ bula n'ọziza-okwu nke ọnu-ya:
Ọzọ, okwu ekwuru na mḅe-ya, le ka o si di nma nke-uku!
24 Uzọ ndu nārigo elu n'ebe onye nwere uche nọ,
Ka ọ we si n'ala-mọ di n'okpuru wezuga onwe-ya.
25 Ulo ndi-npako ka Jehova gēropu:
Ma Ọ gēme ka òkè-ala nwayi di-ya nwuru guzosie ike.
26 Ihe-àrù n'anya Jehova ka èchìchė ọjọ nile bu:
Ma okwu-ọnu utọ nile di ọcha.
27 Onye nēmekpa èzi-na-ulo nke aka ya aru ka onye akpiri urù nēzigh ezi nākpọ nku bu:
Ma onye nākpọ onyinye iri-ngo asi gādi ndu.
28 Obi onye ezi omume nātughari uche n'iza okwu:
Ma ọnu ndi nēmebi iwu nēkwuwa ihe ọjọ di iche iche.

29 Jehova di anya n'ebe ndi nēmebi iwu nọ:
Ma ekpere ndi ezi omume ka Ọ nānu.
30 Ihe nke nēnye anya ìhè nēme ka obi ṅuria:
Ezi ihe anuru anu nēme ka ọkpukpu nile ma abuba.
31 Nti nke nānu iba-nba nke ndu,
N'etiti ndi mara ihe ka ọ gānọ ọnọdu-abali.
32 Onye nēzere idọ-aka-na-nti nāju nkpuru-obi nke aka ya:
Ma onye nānu iba-nba nēnweta obi amam-ihe.
33 Egwù Jehova bu idọ-aka-na-nti nke amam-ihe;
Ọ bu kwa n'iru nsọpuru ka obi umeala nāga.

16 1 Madu nwe ido obi n'usoro:
Ma n'aka Jehova ka ọziza ire sitere.
2 Uzọ nile nke onye ọ bula di ọcha n'anya-ya:
Ma Onye nātùzi mọ nile nke madu ka Jehova bu.
3 Turu ọlu-gi nile rue Jehova aru,
Echìchè-gi nile ewe guzosie ike.
4 Ihe nile ka Jehova kpuru n'ihi Onwe-ya:
E, ọbunà onye nēmebi iwu nāluru ubọchi ihe ọjọ ọlu.
5 Ihe-àrù n'anya Jehova ka onye ọ bula bu nke obi-ya di elu:
Site n'aka rue aka, agagh-agu ya n'onye nēmegh ihe ọjọ.
6 Eji ebere na ezi-okwu ekpuchi ajọ omume:
Ọ bu kwa egwu Jehova ka madu ji esi n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya.
7 Mḅe uzọ nile nke onye ọ bula nātọ Jehova utọ,
Ọ nēme ọbunà ndi-iro-ya ka ha na ya di n'udo.
8 Ọ di nma inwe ihe ntà n'ezi omume,
Kari inwe ọtutu ihe-ọmume ma ikpé ziri ezi adigh ya.
9 Obi madu nēchè uzọ-ya:
Ma Jehova nēme ka nzọ-ukwu-ya guzosie ike.
10 Ọjuju-ase di n'eḅuḅere-ọnu abua nke eze:
Mḅe ọ nēkpe ikpe ọnu-ya adigh-emekpu emekpu.
11 Ihe-ọtùtù na ihe-osìsì ziri ezi diri Jehova:
Ọlu-Ya ka nkume-osìsì nile nke akpa bu.
12 Ọ buru ndi-eze ihe-àrù ime nmebi-iwu:
N'ihi na ezi omume ka oche-eze ji eguzosi ike.
13 Ihe nātọ ndi-eze utọ ka eḅuḅere-ọnu ezi omume bu;
Ọ bu kwa onye nēkwu ihe ziri ezi ka ha nāhu n'anya.
14 Ọnuma eze bu ndi-ozi ọnwu:
Ma onye mara ihe gēkpuchi ya.
15 N'ìhè iru eze ka ndu di;
Mḅe ihe madu nātọ ya utọ, ọ di ka igwe-oji nke miri-ozuzo ikpe-azu.
16 Inweta amam-ihe, le ka o si di nma nke-uku kari ọla-edo ọma!
Inweta nghọta kwa, le ka o si buru ihe anārọputa nke-uku kari ọla-ọcha!
17 Uzọ atuliri atuli nke ndi ziri ezi bu isi n'ihe ọjọ wezuga onwe-ha:
Onye nēdebe nkpuru-obi-ya nēche uzọ-ya.
18 N'iru ntipia ka npako nāga,
Ọ bu kwa n'iru isu-ngọngọ ka idi-elu nke mọ madu nāga.
19 Ọ di nma inwe mọ di ala n'etiti ndi ewedara n'ala,
Kari isoro ndi-npako kesa ihe akwatara n'agha.
20 Onye nwere uche n'okwu Chineke gāchọta ezi ihe:
Ọzọ, onye nātukwasi Jehova obi, onye ihe nāgara nke-ọma ka ọ bu.
21 Onye obi-ya mara ihe, agākpọ ya onye-nghọta:
Ọzọ, utọ eḅuḅere-ọnu nātukwasiri nmuta ihe.
22 Isi-iyi nke ndu ka ezi uche bu n'ebe ndi-nwe-ya nọ:
Ma idọ-aka-na-nti nke ndi uche-ha ḅagọrọ aḅagọ bu uche ḅagọrọ aḅagọ.
23 Obi onye mara ihe nēme ka ọnu-ya nwe uche,
Ọ nātukwasi-kwa-ra eḅuḅere-ọnu-ya abua nmuta.
24 Uḅuḅọ-manu-aṅu ka okwu-ọnu utọ nile bu,
Nke nātọ nkpuru-obi utọ, buru kwa ihe nāgwọ ọkpukpu n'ọria.

25 Uzọ di nke ziri ezi n'iru madu,
Ma nsọtu-ya bu uzọ nile nke ọnwu.
26 Ọchichọ - nkpuru - obi nke onye nādọḅu onwe-ya n'ọlu adọḅuworo ya onwe-ya n'ọlu;
N'ihi na ọnu-ya erugidewo ya.
27 Onye jọḅuru onwe-ya nēgwuputa ihe ọjọ:
Ọ bu kwa n'eḅuḅere-ọnu-ya abua ka ihe dika ọku nāru aru di.
28 Onye nāḅakuta Chineke azu nēzisa ise-okwu:
Ọzọ, onye nēkwu okwu-azu nēkewa ezi eyi.
29 Onye nēme ihe-ike nārà madu-ibe-ya urà,
Nēme kwa ka ọ je ije n'uzọ nādigh nma.
30 Onye nātachi anya-ya abua ichè èchìchè iḅakuta Chineke azu,
Onye nātabi eḅuḅere-ọnu-ya abua, ọ mezuwo ihe ọjọ.
31 Okpu-eze nke mara nma ka isi-awọ bu,
N'uzọ ezi omume ka agāhu ya.
32 Ọ di nma, bù onye nādigh-ewe iwe ọsọsọ, kari dike:
Ọ di kwa nma, bù onye nāchi mọ-ya, kari onye nēwere obodo n'agha.
33 Anēfe nzà,
Ma n'aka Jehova ka ikpè-ya nile sitere.

17 1 Ọ di nma iri iberibe achicha kpọrọ nku, ma inọ-n'udo adi ya,
Kari ulo juputara n'àjà anēri nālu ọgù.
2 Orù nke nwere uche gāchi nwa madu nēweta ihere,
Ọ bu kwa n'etiti umu-nne nwa ahu ka ọ gēkere ihe-nketa.
3 Ite eji anucha ihe diri ọla-ọcha, okè ọku di-kwa-ra ọla-edo:
Ma Onye nānwa obi bu Jehova.
4 Onye nēme ihe ọjọ nātọ nti n'ala n'eḅuḅere-ọnu nēkwu ajọ ihe;
Onye-okwu-ugha nāna nti ire nēkwu ihe-ila-n'iyi.
5 Onye nākwa ọbeye emò atawo Onye meworo ya uta:
Onye nāṅuri ọṅu bayere nhuju-anya ndi ọzọ, agagh-agu ya n'onye nēmegh ihe ọjọ.
6 Okpu-eze ndi-okenye ka umu umu bu;
Ọzọ, ima-nma nke umu bu nna-ha.
7 Ọ magh nma n'ebe onye-nzuzu nọ, bù eḅuḅere - ọnu nēkwu ihe makarisiri nma:
Èḅuḅere-ọnu nke nēkwu okwu-ugha gēsi kwa aṅa ma nma n'ebe onye amara aha-ya nọ?
8 Nkume amara ka iri-ngo bu n'anya ndi-nwe-ya:
Ebe ọ bula ọ nēche iru ọ nāgara ya.
9 Onye nēkpuchi njehie nāchọ ihu-n'anya:
Ma onye nēkwu okwu mḅe na mḅe nēkewa ezi eyi.
10 Ibasi - nba - ike nābàmi nime onye-nghọta
Kari ka ọgu otiti ise gābà nime onye-nzuzu.
11 Nàni nnupu-isi ka onye ọjọ nāchọ;
Ọ bu kwa onye-ozi nēnwegh obi-ebere ka agēziga megide ya.
12 Ka nne-bear nke ḅara aka umu-ya zute madu,
Kari onye-nzuzu n'uche-ya ḅagọrọ aḅagọ.
13 Onye nēnyeghachi ihe ọjọ n'ọnọdu ezi ihe,
Ihe ọjọ agagh-apu n'ulo-ya.
14 Dika mḅe madu nērùpu miri, otú a ka isi-nmalite ise-okwu di:
N'ihi ya tutu ilu-ọgù esie ike rapu ya.
15 Onye nāgu onye nēmebi iwu n'onye ezi omume, na onye nāma onye ezi omume ikpe,
Ihe-àrù n'anya Jehova ka ha abua bu n'otù.
16 N'ihi gini kwa ka ego-ọzuzù-ahia di n'aka onye-nzuzu izuta amam-ihe,
Mḅe obi amam-ihe nādigh?
17 Na mḅe nile ka eyi nāhu n'anya,
Anāmu kwa nwa-nne bayere ahuhu.
18 Madu nke obi amam-ihe kọrọ nānara madu n'aka ibu onye-mbe,
Ọ nāghọ onye nọ na mbe n'iru madu-ibe-ya.
19 Onye nāhu njehie n'anya nāhu ilu-ọgù n'anya:
Onye nēme ka ọnu-uzọ-ya di elu nāchọ ntipia.
20 Onye obi-ya ḅagọrọ aḅagọ adigh-achọta ezi ihe:
Ọzọ, onye nāḅanwe onwe-ya n'ire-ya gādabà n'ihe ọjọ.
21 Onye nāmu onye-nzuzu ọ gāburu ya iru-ùjù:

Nna onye-nzuzu adigh-añuri kwa
ọñu.
22 Obi nke nāñuri ọñu nēme ka aru di
nma:
Ma mọ madu nke etiḅuru etiḅu
nāmikọ ọkpukpu.
23 Ihe-iri-ngo ka onye nēmebi iwu
nēweputa n'uwe-obi-ya,
Iwezuga uzọ nile nke ikpé.
24 N'iru onye-nghọta ka amam-ihe di:
Ma anya abua nke onye-nzuzu di na
nsọtu uwa.
25 Ihe nākpasu nna-ya iwe ka nwa
nzuzu bu,
Ọ bu-kwa-ra nwayi muru ya ihe-ilu.
26 Ọzọ, iri onye ezi omume nra adigh
nma,
Ọ digh kwa nma itiḅu ndi amara aha-
ha n'ihi izi-ezi-ha.
27 Onye nēḅochi okwu-ọnu-ya mara
ihe-ọmuma:
Ọzọ, onye mọ-ya juru ajuru bu onye-
nghọta.
28 Ọbunà onye uche-ya ḅagọrọ aḅagọ,
mḅe ọ nāḅa nkiti, anāgu ya n'onye
mara ihe:
Onye nēkpuchi eḅuḅere-ọnu-ya abua
bu onye-nghọta.

18 1 Ọchichọ nke ya onwe-ya
nāchọsi ike ka onye nēkewapu
onwe-ya nāchọ,
Ọ bu ezi nzube-ihe nile ka ọ nāusosi
ọgù ike.
2 Nghọta adigh-atọ onye-nzuzu utọ,
Kama ọ bu nàni ka obi-ya we kpughe
onwe-ya.
3 Mḅe onye nēmebi iwu nābata, nleda-
anya abatawo kwa,
Ọ bu kwa nleli ka ita-uta soro.
4 Miri nke miri emi ka okwu nile nke
ọnu madu bu;
Iyi nērù erù ka isi-iyi amam-ihe bu.
5 Ihu onye nēmebi iwu iru-ọma adigh
nma,
Iwezuga onye ezi omume n'ikpé.
Eḅuḅere-ọnu abua nke onye-nzuzu
nābà n'ilu-ọgù,
6 Ọnu-ya nākpọ kwa iti-ihe òkù.
7 Ọnu onye-nzuzu buru ya nbibi,
Eḅuḅere-ọnu-ya abua bu kwa ọnyà
nkpuru-obi-ya.
8 Okwu nile nke onye nēkwu okwu-
azu di ka iberibe-nri nātọ utọ nke-
uku,
Okwu ahu aridawo kwa n'ime-ime-
ala afọ.
9 Ọzọ, onye di ume-ngwu n'ije-ozi-
ya,
Onye ahu bu nwa-nne nke onye-nwe
nbibi.
10 Ulo-elu di ike ka aha Jehova bu:
Nime ya ka onye ezi omume nāḅabà,
ọ we nọ n'elu.
11 Àkù ọgaranya bu obodo-ya siri ike,
Ọ di kwa ka mḅidi di elu nime
ntughari-obi-ya nile.
12 N'iru ntipia ka obi madu di elu,
Ọ bu kwa n'iru nsọpuru ka obi ume-
ala nāga.
13 Onye nāzaghachi okwu tutu ọ nu,
Uche ḅagọrọ aḅagọ na ọnọdu-ihere
ka ọ buru ya.
14 Mọ madu gānagide ọria-ya;
Ma mọ madu nke etiḅuru etiḅu, ònye
gēburu ya?
15 Obi onye-nghọta nēnweta ihe-
ọmuma;
Ọzọ, nti ndi mara ihe nāchọ ihe-
ọmuma.
16 Onyinye madu nākwara ya uzọ sara
mbara,
Ọ bu kwa n'iru ndi uku ka o nēdu
ya je.
17 Onye ezi omume n'anya ndi-ikpe ka
onye ahu bu nke buru uzọ kpe
ọnu-ya;
Ma madu-ibe-ya abia gwuputa ala
okwu-ya.
18 Ife-nzà nēme ka ise-okwu kwusi,
Ọ bu kwa ndi nwere ume ka ọ
nēkewa.
19 Nwa-nne ejehieworo megide di ike
iwere kari obodo siri ike:
Ise-okwu di kwa ka ihe-ntuchi nile
nke ulo-elu.
20 Site na nkpuru nke ọnu onwe-ya ka
afọ gēju afọ onye ọ bula;
N'ihe-ọmume nke eḅuḅere-ọnu-ya
ka afọ gēju ya.
21 Ọnwu na ndu di ire n'aka;
Ọzọ, ndi nāhu ya n'anya gēri nkpuru-
ya.
22 Onye chọtaworo nwunye achọtawo
ezi ihe,
Ọ gēnweputa kwa n'aka Jehova na
ihe-ya gātọ Ya utọ.
23 Okwu aririọ-amara dì iche iche ka
oḅeye nēkwu:
Ma ọgaranya nāza ike ike.

24 Onye nēnwe ọtutu eyi nēnwe ha ibibi
onwe-ya:
Ma onye nāhu n'anya di nārapara
n'aru kari nwa-nne.

19 1 Ọ di nma, bú ọbeye nke nēje ije
n'izu-okė-ya,
Kari onye ebuberc-ọnu-ya bagọrọ
abagọ n'okwu, onye bu kwa onye-
nzuzu.
2 Ọzọ, mbe nkpuru-obi nēnwegh ihe-
ọmuma ọ digh nma;
Onye ukwu-ya nēme ngwa nēhie
uzọ.
3 Uche bagọrọ abagọ nke madu nēkpù
uzọ-ya iru;
Ọ bu kwa imegide Jehova ka obi-ya
di ọku.
4 Àkù nātukwasiri madu ọtutu eyi:
Ma onye nēnwegh ihe, anēkewapu ya
n'ebe eyì-ya nọ.
5 Agagh-agu onye-àmà okwu-ugha
n'onye nēmegh ihe ọjọ;
Ọzọ, onye nēkupu okwu-ugha dika
ume agagh-ewepuga onwe-ya.
6 Ọtutu madu nāchọ ime ka iru onye
amara aha-ya dajua:
Onye ọ bula bu-kwa-ra onye nēnye
onyinye eyì.
7 Umu-nne nile nke ọbeye nākpọ ya
asi:
Ǹdi-eyì-ya gēsi aǹa ghara inọ ya
n'ebe di anya kari!
Ọ nābaso okwu-ọnu di iche iche nke
nābugh ihe.
8 Onye nēnweta obi amam-ihe nāhu
nkpuru-obi-ya n'anya:
Onye nēdebe nghọta gāchọta ezi ihe.
9 Agagh-agu onye-àmà okwu-ugha
n'onye nēmegh ihe ọjọ;
Ọzọ, onye nēkupu okwu-ugha dika
ume gāla n'iyì.
10 Idi-pekepeke amagh onye-nzuzu
nma;
Ò gēsi kwa aǹa ma orù nma ichi ndi-
isi?
11 Ezi uche madu nēme ka ọ ghara iwe
iwe ọsọsọ;
Ọ bu kwa ima-nma-ya igabiga
njehie.
12 Ọbubọ-uja dika nke ọdum ka iwe di
ọku nke eze bu;
Ma dika igirigi n'elu ihe-ọkukù ka
utọ ihe madu nātọ ya di.
13 Ila-n'iyi nile n'ebe nna-ya nọ ka
nwa nzuzu bu:
Ọzọ, miri-ọtutu nātu mbe nile ka ise-
okwu nwunye bu.
14 Ulo na àkù bu ihe-nketa ndi bu nna
nārapu:
Ma Jehova ka nwunye nke nwere
uche siterc n'aka.
15 **Ume-ngwu nēme ka okė ura dakwasi**
madu;
Ọ bu kwa nkpuru-obi nke di ume-
ngwu ka agu nāgu.
16 Onye nēdebe ihe enyere n'iwu
nēdebe nkpuru-obi-ya:
Onye nēleda uzọ-ya nile anya gānwu.
17 Onye nēbinye Jehova ihe ka onye
nēmere onye nēnwegh ike amara
bu,
Ọ bu kwa nmeso ọma ya ka Ọ
gākwughachi ya.
18 Dọ nwa-gi aka na nti, n'ihi na olile-
anya di;
Atukwasi-kwa-la obi-gi n'ime ka ọ
nwua.
19 Onye oké ọnuma ganāra nra:
N'ihi na ọ buru na i naputa ya, i
gēme kwa ya ọzọ.
20 Nuru ndum-ọdu, nara kwa idọ-aka-
na-nti,
Ka i we mara ihe n'ikpe-azu-gi.
21 Ọtutu èchichè di n'obi madu;
Ma ndum-ọdu Jehova, nke ahu
gēguzosi ike.
22 Ihe nēme ka anāchọsi madu ike bu
ebere-ya:
Ọzọ, ọbeye di nma kari onye-okwu-
ugha.
23 Egwu Jehova nēdubà na ndu:
Onye nwe-kwa-ra ya, ọ gānọ n'afọ-
ojuju;
Ihe ọjọ agagh-eleta ya.
24 Onye-ume-ngwu esumiwo aka-ya
n'ọkwa,
Ọ gagh-eweghachi ya ọbuná n'ọnu-
ya.
25 Tie onye nākwa emò ihe, onye
nēnwegh uche gāghọ onye nwere
ezi uche:
Ọzọ, bara onye-nghọta nba, ọ
gāghọta ihe-ọmuma.
26 Onye nāpunara nna-ya ihe, nke
nēme kwa ka nne-ya balaga,
Bu nwa nēweta ihere nēme kwa ka
enwe iru-ihere.
27 Nwam, rapu inu idọ-aka-na-nti
Nke nēme ka i si n'okwu-ọnu nile
nke ihe-ọmuma waghari.

28 Onye-àmà nke jọḇuru onwe-ya nākwa ikpé emò:
Ọzọ, ọnu ndi nēmebi iwu nēloda ajọ ihe.
29 Edoziworo ndi nākwa emò ikpé di iche iche,
Ọ bu kwa iti-ihe di iche iche ka edoziworo nye azu ndi-nzuzu.
20 1 Onye nākwa emò ka manya-vine bu, onye-nkpọtu ka ihe-ọṅuṅu nke nābà n'anya bu;
Onye ọ bula nke nāwaghari site na ya amagh ihe.
2 Ọḇuḇọ-uja dika nke ọdum ka oké ujọ anātu eze bu:
Onye nākpasu Ya iwe nke nērubiga ókè nēmehie megide ndu nke aka ya.
3 Ọ buru madu nsọpuru ikwusi ilu ọgù:
Ma onye ọ bula nke uche-ya ḇagọrọ aḇagọ ganālusi ọgù ike.
4 N'ihi na ọ bu mḇe oyi nātu, onye-ume-ngwu agagh-alu ọlu ubi;
Ọ gāriọ aririọ na mḇe owuwe-ihe-ubi, ọ digh kwa ihe ọ gēnwe.
5 Miri nke miri emi ka ndum-ọdu n'obi madu bu;
Ma onye-nghọta gādọputa ya.
6 Ọtutu madu nākpọsa, onye ọ bula ebere nke aka ya:
Ma onye kwesiri ntukwasi-obi, ònye gāchọputa ya?
7 Onye ezi omume nke nējeghari n'izu-okè-ya,
Ndi ihe nāgara nke-ọma ka umu-ya nke gānọchi ya gābu.
8 Eze nke nānọkwasi n'oche ikpé
Ji anya-ya abua afuchapu ihe ọjọ nile.
9 Ònye gāsi, Emewom ka obim di ọcha,
Aghọwom onye di ọcha pua na nmehiem?
10 Uzọ nkume-isi-ihe abua, na uzọ ephah abua,
Ihe-árú n'anya Jehova ka ha abua bu n'otù.
11 Ọbuná nwata nēme ka amata ya site n'omume-ya nile,
Ma ọlu-ya di ọcha, ma o zi-kwa-ra ezi.
12 Nti nke nānu ihe, na anya nke nāhu uzọ,
Jehova emewo ọbuná ha abua.
13 Ahula urá n'anya, ka ewe ghara inapu gi ihe nile;
Meghe anya-gi abua, rijue nri afọ.
14 Ọ jọrọ njọ, ọ jọrọ njọ, ka onye nāzù azù nāsi:
Ma mḇe ọ laworo n'ulo-ya, mḇe ahu ka ọ nānya isi.
15 Ọla-edo di, na ọtutu ruby:
Ma ihe di oké ọnu-ahia ka eḇuḇere-ọnu nke nēkwu ihe-ọmuma bu.
16 Chiri uwe-ya, bú onye nọworo onye ala ọzọ na mbe;
N'ọnọdu ndi mba ọzọ nara ya onwe-ya n'ihe-ibe.
17 Ọ nātọ madu utọ, bú nri okwu-ugha;
Ma emesia nkpuru-ájá gēju ya ọnu.
18 Èchìchè nile nēji ndum-ọdu guzosi ike:
Gi were kwa ezi ndum-ọdu bue agha.
19 O nēkpughe ìzù nzuzo, bú onye nējeghari dika onye nāḇa àmà ọjọ.
Agwakọta-kwa-la onwe-gi n'onye ji eḇuḇere-ọnu-ya abua arafu madu.
20 Onye nākọcha nna-ya ma-ọbu nne-ya,
Oriọna-ya gānyu na nḇachi nke ọchichiri.
21 Ihe-nketa nke anānara ọsọsọ na mbu;
Agagh-agọzi kwa ikpe-azu-ya.
22 Asila, M'gākwughachi ugwọ ihe ọjọ:
Le anya Jehova, Ọ gāzọputa kwa gi.
23 Ihe-árú n'anya Jehova ka uzọ nkume-isi-ihe abua bu;
Ihe-osisi aghughọ adigh kwa nma.
24 N'aka Jehova ka nzọ-ukwu nile nke madu nēsite;
Madu gēsi kwa aṅa ghọta uzọ-ya?
25 Ọnyà mara madu ma ọ buru na ọ were ọsọsọ si, Ọ di nsọ,
Ma mḇe ọ kwesiri nkwa ọ we ju ajuju.
26 Ọ nāfuchapu ndi nēmebi iwu, bú eze mara ihe,
Ọ nēme kwa ka wheel nsucha-ọka laghachi n'elu ha.
27 Oriọna Jehova ka ume ndu madu bu,
Nēgwuputa ime-ime-ala afọ nile.
28 Ebere na ezi-okwu nēchebe eze:
O ji kwa ebere akwagide oche-eze-ya.
29 Ima-nma umu-okorọbia ka ike-ha bu:
Ihe-nsọpuru ndi-okenye ka isi-awọ bu kwa.
30 Ufiri - utari nke nēmeru aru nēchichapu ihe ọjọ:
Iti-ihe nēru kwa ime-ime-ala afọ.

21 1 Iyi di iche iche nke juputara na miri ka obi eze bu n'aka Jehova:
N'ebe ọ bula nke nātọ Ya utọ ka Ọ nēwezuga ya.
2 Uzọ ọ bula nke onye ọ bula ziri ezi n'anya-ya abua:
Ma onye nātùzi obi nile ka Jehova bu.
3 Ime ezi omume na ihe ekpere n'ikpe
Bu ihe Jehova nārọputa kari àjà.
4 Anya npako na obi di nganga,
Ọbunà oriọna nke ndi nēmebi iwu, bu nmehie.
5 Èchìchè nile nke onye di nkọ nēdubà nání n'urù:
Ma èchìchè nile nke onye ọ bula nke nēme ngwa nēdubà náni n'ikọ-ukọ.
6 Ikpa àkù site n'ire okwu-ugha
Bu otù nku-ume anēfesa n'ifufe; ndi nāchọ àkù ahu nāchọ ọnwu.
7 Ipunara-madu-ihe nke ndi nēmebi iwu gēkpochapu ha;
N'ihi na ha juru ime ihe ekpere n'ikpe.
8 Ihe ḅagọrọ aḅagọ nke-uku ka uzọ onye ikpe maḅuru ya bu:
Ma onye di ọcha n'obi, ọlu-ya ziri ezi.
9 Ọ di nma inọkwasi na nkuku elu ulo,
Kari inọyere nwayi nēse okwu n'ulo bùru ibù.
10 Nkpuru-obi nke onye nēmebi iwu nāchọsi ihe ọjọ ike:
Madu-ibe-ya abugh onye imere amara n'anya-ya.
11 Mḅe anēri onye nākwa emò nra, anēme ka onye nēnwegh uche mara ihe:
Ọzọ, mḅe anēme ka onye nke mara ihe nwe uche, ọ nānara ihe-ọmuma.
12 Onye ezi omume nēnwe uche n'imeso ulo nke onye nēmebi iwu;
O nēkpù ndi nēmebi iwu iru n'ihi ihe ọjọ ha.
13 Onye nēkwuchipu nti-ya n'iti-nkpu nke onye nēnwegh ike,
Ya onwe-ya gākpọ kwa nkpu, ma agagh-aza ya.
14 Onyinye enyere na nzuzo nādaju iwe,
Iri-ngo ezobere n'uwe-obi nādaju kwa ọnuma siri ike.
15 Ọ buru onye ezi omume ọṅù ime ihe ekpere n'ikpe;
Ma nbibi diri ndi nālu ajọ ihe.
16 Madu nke nēsi n'uzọ ezi uche akpafu,
Nime nkpọkọta nke ndi nādigh ndu ka o gēzu ike.
17 Onye ihe kọrọ ka onye nāhu ọṅù n'anya gābu:
Onye nāhu manya-vine na manu n'anya agagh-abu ọgaranya.
18 Ihe-nḅaputa iḅaputa onye ezi omume ka onye nēmebi iwu bu;
Ọzọ, n'ọnọdu ndi ziri ezi ka onye nāghọḅu aghọḅu nọ.
19 Ọ di nma inọ n'ala bú nání ọzara,
Kari inọyere nwayi nēse okwu nākpasu kwa iwe.
20 Àkù anāchọsi ike na manu di n'ebe-obibi nke onye mara ihe;
Ma madu nzuzu nēloda ya.
21 Onye nāḅaso ezi omume na ebere
Nāchọta ndu, na ezi omume, na nsọpuru.
22 Obodo ndi-dike ka onye nke mara ihe rigobàworo,
Ọ we me ka ike nke ikwesi-ntukwasi-obi-ya rida.
23 Onye nēdebe ọnu-ya na ire-ya
Nēdebe nkpuru-obi-ya ka ọ pua n'ahuhu nile.
24 Onye-nganga na onye-npako, onye nākwa emò bu aha-ya,
Ọ nālu ọlu n'iwe nērubiga ókè nke nganga.
25 Ọchichọ siri ike nke onye-ume-ngwu nēme ka ọ nwua;
N'ihi na aka-ya abua juru ilu ọlu.
26 Ogologo ubọchi nile ka ọ chọsiworo ihe ike nke-uku:
Ma onye ezi omume nēnye, ọ digh-eḅochi kwa aka-ya inye ihe.
27 Àjà nke ndi nēmebi iwu bu ihe-árù:
O gēsi kwa aṅa ghara ibu ihe-árú kari, mḅe o ji nzube ọjọ weta ya?
28 Onye-àmà okwu-ugha gāla n'iyì:
Ma onye nānu, rue mḅe ebigh-ebi ka o gēkwu.
29 Onye nēmebi iwu emewo ka iru-ya sie ike:
Ma onye ziri ezi, onye ahu nēdozi uzọ-ya nile.
30 Ọ digh amam-ihe di, ọ digh kwa nghọta di,
Ọ digh kwa ndum-ọdu di, na ncherita-iru Jehova.

31 Inyinya bu ihe anēdoziri ubọchi agha:
Ma Jehova nwe nzọputa.

22 1 Ihe anārọputa ka ezi aha bu kari ọtutu àkù,
Amara di kwa nma kari ọla-ọcha na ọla-edo.
2 Ọgaranya na ọbeye ezutewo:
Onye meworo ha nile bu Jehova.
3 Onye nwere ezi uche ahuwo ihe ọjọ, we zobe onwe-ya:
Ma ndi nēnwegh uche agabigawo, ewe rie ha nra.
4 Ọkpukpu-ọlu nke obi ume-ala na egwu Jehova
Bu àkù, na nsọpuru, na ndu.
5 Ogwu na ibudu di n'uzọ onye bagọrọ abagọ n'obi:
Onye nēdebe nkpuru-obi-ya gānọ ha n'ebe di anya.
6 Zulite nwata dika uzọ-ya si di,
Ọbunà mbe ọ mere okenye ọ gagh-esi nime ya wezuga onwe-ya.
7 Ọgaranya nāchi ndi-ọbeye,
Ọzọ, orù ka onye nēbiri ego buru onye-nbinye.
8 Onye nāgha ajọ omume dika nkpuru gēwe ajọ ihe dika ihe-ubi:
Nkpa-n'aka nke nrubiga ókè nke iwe-ya gāgwusi kwa.
9 Onye nwere anya ọma, onye ahu ka agāgọzi;
N'ihi na ọ werewo nri-ya ufọdu nye onye nēnwegh ike.
10 Chupu onye nākwa emò, ise-okwu gāpu kwa;
E, iru-uka na nleli gākwusi.
11 Onye nāhu idi-ọcha nke obi n'anya,
Eyi-ya ka eze gābu n'ihi amara nke ebubere-ọnu-ya abua.
12 Anya abua nke Jehova echebewo onye-ihe-ọmuma,
Ma O nēkpù okwu nile nke onye-nghọbu iru.
13 Onye-ume-ngwu asiwo, Ọdum di n'èzí:
N'etiti amà ka agēbum.
14 Ọbù nke miri emi ka ọnu ndinyom nābugh nwunye-gi bu:
Onye Jehova nēwesa okė iwe gādabà nime ya.
15 Uche bagọrọ abagọ bu ihe ekekọtaworo n'obi nwata;
Ma nkpa-n'aka nke idọ-aka-na-nti gēme ka ọ di anya n'ebe ọ nọ.
16 Onye nēmebu onye nēnwegh ike ime ka àkù nke aka ya ba uba,
Ya na onye nēnye ọgaranya ihe gābiaru nāni ihe-ukọ.

17 Tọ nti-gi n'ala, nu okwu nile nke ndi mara ihe,
Tukwasi kwa obi-gi n'ihe-ọmumam.
18 N'ihi na ọ di utọ mbe i debe ha n'afọ-gi,
Mbe ha gēguzosi ike n'otù n'elu ebubere-ọnu-gi abua.
19 Ọ bu ka ntukwasi-obi-gi we di na Jehova
Ka m'meworo ka i mara ha ta, ọbunà gi onwe-gi.
20 Èdetaghm i isi ihe
Nime ndum-ọdu di iche iche na ihe-ọmuma;
21 Ime ka i mara ikwesi-ntukwasi-obi nke okwu-ọnu nile nke ezi-okwu,
Ka i we weghachiri ndi nēzite gi okwu-ọnu nile nke bu ezi-okwu?

22 Anapula onye nēnwegh ike ihe n'ike, n'ihi na onye nēnwegh ike ka ọ bu,
Azọpia-kwa-la onye ewedara n'ala n'ọnu-uzọ-ama:
23 N'ihi na Jehova gēkpe ọnu-ha,
We punara ndi ahu ndu, bù ndi nāpunara ha ihe.
24 Gi na onye-iwe abula evi;
I gagh-eso kwa onye-ọnuma ba n'ulo:
25 Ka i we ghara imuta uzọ-ya nile,
We wetara nkpuru-obi-gi ọnyà.
26 Abula otù nime ndi gānara madu n'aka,
Abu-kwa-la otù nime ndi nọ na mbe bayere ugwọ di iche iche.
27 Ọ buru na i nwegh ihe ikwu ugwọ,
N'ihi gini ka ọ gānapu ihe-ndina-gi n'okpuru gi?
28 Ewezugala ókè-ala nke diworo mbe ebigh-ebi,
Nke nna-gi-hà kpaworo.
29 Ì huwo madu nke nēme ngwa n'ije-ozi-ya? n'iru ndi-eze ka ọ gēguzo onwe-ya;
Ọ gagh-eguzo onwe-ya n'iru ndi anāmagh aha-ha.

23 1 Mbe i soro onye nāchi achi iri nri,
Ghọta nke-ọma onye ahu nke nọ n'iru gi;

2 Tukwasi kwa mma n'akpiri-gi,
Ma ọ buru na onye nri-ya nātọ ya utọ
ka i bu.
3 Achọsila nri utọ ya ike;
Ebe nri ahu bu nri okwu-ugha.
4 Adọbula onwe-gi n'ọlu ibu ọgaranya;
Site na nghọta-gi ra ya aka.
5 Ì gātukwasi anya-gi abua na ya? ọ
digh kwa:
N'ihi na àkù nēmere onwe-ya nkù
n'ezie,
Dika ugo ka ọ nēfesi n'elu-igwe.
6 Erila nri nke onye nwere anya ọjọ,
Achọsi-kwa-la nri utọ ya ike:
7 N'ihi na dika o si echè èchichè na
nkpuru-obi-ya, otù a ka ọ di:
Rie ihe, ṅu kwa ihe-ọṅuṅu, ka ọ nāsi
gi;
Ma obi-ya adigh n'ebe i nọ.
8 Iberibe-nri-gi nke i riworo ka i
gāḇọputa,
Okwu-gi nile nke di utọ ewe funari
gi.
9 Ekwula okwu na nti onye-nzuzu;
N'ihi na ọ gēleda ezi uche nke okwu-
gi nile anya.
10 Ewezugala ókè-ala nke diworo mḇe
ebigh-ebi;
Abà-kwa-la n'ọhia ọ bula nke umu-
nḇei:
11 N'ihi na Onye-nḇaputa-ha di ike;
Ya onwe-ya gēkpe ọnu-ha megide
gi.
12 Me ka obi-gi ba n'idọ-aka-na-nti,
Me kwa ka nti-gi abua ba n'okwu-
ọnu nile nke ihe-ọmuma.
13 Eḇochila idọ-aka-na-nti n'aru nwata:
Mḇe i gēji nkpa-n'aka tie ya, ọ gagh-
anwu.
14 Gi onwe-gi gēji nkpa-n'aka tie ya,
We naputa nkpuru-obi-ya n'ala-mọ.
15 Nwam, ọ buru na obi-gi mara ihe,
Obim gāṅuri, ọbuná nkem:
16 Akurum abua gāwuli kwa n'ọṅù,
Mḇe eḇuḇere-ọnu-gi abua nēkwu ihe
ziri ezi.
17 Ekwela ka obi-gi kwoso ndi-nmehie
ekworo:
Kama n'egwu Jehova ka i gānọ
ogologo ubọchi nile.
18 N'ihi na ọdi-n'iru aghagh idi;
Agagh-ebipu kwa olile-anya-gi.
19 Nuru, gi onwe-gi, nwam, we mara
ihe,
Me kwa ka obi-gi gazi agazi n'uzọ.
20 Anọla n'etiti ndi nāṅubiga manya-
vine ókè;
N'etiti ndi nēribiga anu ókè:
21 N'ihi na onye nāṅubiga manya ókè
na onye nēribiga ihe ókè ka
agānapu ihe nile:
Ọ bu kwa nkirika àkwà ka òrù-ura
gēyikwasi madu.
22 Ge nna-gi, bù onye muru gi, nti,
Eleda-kwa-la nne-gi anya mḇe ọ
mere agadi.
23 Zuta ezi-okwu, ere-kwa-la ya;
E, amam-ihe, na idọ-aka-na-nti, na
nghọta.
24 Nna nke onye ezi omume gēteghari
egwù ọṅù nke-uku:
Onye nāmu kwa onye mara ihe
gāṅuri ọṅu na ya.
25 Ka nna-gi na nne-gi ṅuria,
Ka nwayi muworo gi teghari kwa
egwù ọṅù.
26 Nwam, nyem obi-gi,
Ka uzọm nile tọ kwa anya-gi abua
utọ.
27 N'ihi na ọbù nke miri emi ka nwayi
nke nākwa iko bu;
Olùlù nke di nkpà ka nwayi nābugh
nwunye-gi bu.
28 E, nwayi ahu nēche anwu dika onye
nāpunara madu ihe,
Ọzọ, ndi-nghọḇu n'etiti madu ka ọ
nēme ka ha ba uba kari.
29 Ònye nwere ahuhu? ònye nwere iru-
újú? ònye nwere ise-okwu?
Ònye nwere ntamu? ònye nwere
oḇuḇu-mma n'efu?
Ònye nwere anya nācha ọbara-ọbara?
30 Ọ bu ndi nānọ na manya-vine
ogologo mḇe;
Ndi nābà n'ulo ichọputa manya
agwara agwa.
31 Elekwasila manya-vine anya mḇe ọ
nācha ọbara-ọbara,
Mḇe ọ nēnye udi-ya n'iko,
Mḇe ọ nāsughari n'iko nke-ọma:
32 N'ikpe-azu-ya ọ bu dika agwọ ka ọ
nāta,
Ọ bu kwa dika aju-ala ka ọ nātu.
33 Anya-gi abua gāhu ndinyom nābugh
nwunye-gi,
Obi-gi gēkwu kwa okwu iḇakuta
Chineke azu.
34 I gādi kwa ka onye nēdina n'etiti okè
osimiri,

Ma-ọbu dika onye nēdina n'elu
akpu-uḅọ.
35 Ha etiḅuwom, ka i gāsi, ariaghm
ọria;
Ha apiawom ihe, amaghm:
Òle mḅe m'gēteta? m'gāchọ kwa ya
ọzọ.

24 1 Ekwosola ndi ọjọ ekworo,
Achọsi-kwa-la ike inọ n'etiti ha:
2 N'ihi na ipunara-madu-ihe ka obi-ha
nātughari,
Okwu nmeḅu ka eḅuḅere-ọnu-ha
nēkwu.
3 Amam-ihe ka eji ewu ulo;
Ọ bu kwa nghọta ka eji eme ka o
guzosie ike:
4 Site kwa n'ihe-ọmuma ka ime-ulo-
ya nile nējuputa
N'akū nile di oké ọnu-ahia di kwa
utọ.
5 Onye mara ihe di ike;
E, onye nwere ihe-ọmuma nēme ka
ike nwe ume.
6 N'ihi na ezi ndum-ọdu ka i gēji
eburu onwe-gi agha:
Ọzọ, nzọputa di n'ọtutu ndi nādu
ọdu.
7 Amam-ihe adikara onye uche-ya
ḅagọrọ aḅagọ elu:
Ọ digh-asaghe ọnu-ya n'onu-uzọ-
ama.
8 Onye nēchè ime ihe ọjọ,
Ya ka agākpọ onye-nwe nzube ọjọ
nile.
9 Nzube nke onye uche-ya ḅagọrọ
aḅagọ bu nmehie:
Ọzọ, ihe-árú n'anya madu ka onye
nke nākwa emò bu.
10 Ọ buru na i di ume-ngwu n'ubọchi
ahuhu,
Ike-gi pere npe.
11 Naputa ndi anāchigara ọnwu,
Ndi ahu kwa anēwezuga n'ọnọdu-ha
nye n'oḅuḅu, gi lezie anya ka i
ḅochie ha.
12 Mḅe i si, Le, ayi amagh ihe a:
Onye nātūzi obi nile, Ònye ahu
adigh-aghọta?
Onye nēche kwa nkpuru-obi-gi nche,
Ònye ahu adigh-ama?
Ọ gagh-enyeghachi kwa madu dika
ọlu-ya si di?
13 Nwam, racha manu-añu, n'ihi na ọ
di nma;
Ya na manu-añu nke si n'uḅuḅọ-
manu-añu nābusi, nke nātọ okpo-
ọnu-gi utọ:
14 Mara na otú a ka amam-ihe diri
nkpuru-obi-gi:
Ọ buru na i chọtawo ya, ọdi-n'iru
gādi kwa,
Agagh-ebipu kwa olile-anya-gi.
15 Gi onye nēmebi iwu, echela anwu
imegide ebe-obibi onye ezi
omume;
Apunarala ya ebe-izu-ike-ya:
16 N'ihi na uḅò asa ka onye ezi omume
nāda, bili kwa ọzọ:
Ma ndi nēmebi iwu nāsu ngọngọ
n'ihe ọjọ.
17 Añurila mḅe onye-iro-gi nāda,
Ka obi-gi ghara kwa iteghari egwú
ọñù mḅe ọ nāsu ngọngọ:
18 Ka Jehova we ghara ihu ya, ọ we iọ
njọ n'anya-Ya,
Ọ we me ka iwe-Ya si n'aru ya
laghachi.
19 Emela ka iwe-gi di ọku n'ihi ndi
nēme ihe ọjọ;
Ekwosola ndi nēmebi iwu ekworo.
20 N'ihi na ọdi-n'iru agagh-adiri onye
ọjọ;
Oriọna ndi nēmebi iwu gānyu.
21 Nwam, tua egwu Jehova na eze:
Agwakọtala onwe-gi na ndi nēnwo
enwo:
22 N'ihi na ọ bu na mberede ka nhuju-
anya-ha gēbili;
Ọdida nke ha abua kwa, ònye mara
ya?

23 Ndia bu kwa okwu nke ndi mara ihe.

Imata iru madu n'ikpé adigh nma.
24 Onye nāsi onye nēmebi iwu, Onye
ezi omume ka i bu;
Ndi nile di iche iche gākpọlu ya, mba
nile gēwesa ya iwe:
25 Ma ndi nābara ya nba ka ọ gādi utọ,
Ọ bu kwa ndi ahu ka ezi ngọzi
gābiakwasi.
26 O ji eḅuḅere-ọnu-ya abua esutu ọnu,
Bú onye nāza okwu ziri ezi.
27 Dozie ije-ozi-gi n'èzí,
Jikere-kwa-ra ya onwe-gi n'ọhia;
Emesia wu kwa ulo-gi.
28 Abula onye-àmà megide madu-ibe-gi
n'efu;
Ì gēji kwa eḅuḅere-ọnu-gi abua rafu?

29 Asila, Dika o siri mem, otù a ka m'gēme ya;
M'gēnyeghachi onye ahu dika ọlu-ya si di.
30 N'akuku ubi onye-ume-ngwu ka m'gabigara,
Na n'akuku ubi-vine nke madu obi amam-ihe kọrọ;
31 Ma, le, o puchiri n'ogwu,
Akuba kpuchiri iru-ya,
Akwada-kwa-ra mbidi nkume ya.
32 Mu onwem we hu, m'we tukwasi obim na ya:
Ahurum ya, we nata idọ-aka-na-nti.
33 Nwa ura ntà, nwa irù-ura ntà,
Nwa ikpakọba-aka ntà idina ala:
34 Obeye-gi ewe bia dika onye nējeghari ipunara madu ihe;
Ihe-ukọ-gi kwa, dika nwoke ji ọta.

25 1 Ndia bu kwa ilu Solomon turu, nke ndi Hezekaia, bù eze Juda, deputara n'akwukwọ.

2 Ọ bu nsọpuru Chineke izobe okwu:
Ma nsọpuru ndi-eze bu igwuputa ala okwu.
3 Elu-igwe n'idi-elu-ya, na ala n'omimi-ya,
Na obi ndi-eze, ọ digh ngwuputa di ha.
4 Wepu afuru-uzu n'ọla-ọcha,
Ihe ewe putara onye nānucha ọla:
5 Wepu onye nēmebi iwu n'iru eze,
Oche-eze-ya ewe guzosie ike n'ezi omume.
6 Asọpurula onwe-gi n'iru eze,
Eguzo-kwa-la n'ọnọdu ndi uku:
7 N'ihi na ọ di nma ka asi gi, Rigota ebe a;
Kari ka eme ka i di ala n'iru onye amara aha-ya,
Onye anya-gi abua huworo.
8 Apula ngwa ngwa ise okwu,
Ka ọ we ghara ibu na i magh ihe i gēme n'ikpe-azu-ya,
Mbe madu-ibe-gi etiyewo gi n'ọnọdu-ihere.
9 Gi na madu-ibe-gi kwurita okwu-ikpe-gi,
Ekpughe-kwa-la izù nzuzo nke onye ọzọ:
10 Ka onye nke nānu ya we ghara ikwulu gi,
Akukọ ihe ọjọ gi ewe ghara isi n'ebe i nọ laghachi.
11 Nkpuru-osisi apple ọla-edo nime nkata ọla-ọcha
Ka okwu ekwuru na mbe kwesiri ya bu.
12 Nba-aka ọla-edo na ihe-ichọ-nma nke ọla-edo ọma
Ka onye nāba nba nke mara ihe bu na nti nke nānu ihe.
13 Dika oyi snow n'ubọchi owuwe-ihe-ubi,
Otù a ka ukọ nke kwesiri ntukwasi-obi diri ndi nēziga ya;
Ọ bu kwa nkpuru-obi ndi-nwe-ya ka ọ nēwelata.
14 Igwe-oji na ifufe nke miri-ozuzo nādigh
Ka onye nke nānya isi n'onyinye okwu-ugha bu.
15 Site n'ewegh iwe ọsọsọ ka anāràye onye-isi,
Ire nrò nānyaji kwa ọkpukpu.
16 Ọ bu manu-anu ka i chọtaworo? racha nke gēzuru gi;
Ka i we ghara iriju ya afọ, we bọ ya.
17 Me ka ukwu-gi kọ ukọ n'ulo madu-ibe-gi;
Ka ihe-gi we ghara iju ya afọ, o we kpọ gi asì.
18 Otùtù-agha na mma-agha na àkù di nkọ
Ka onye nke nāba àmà okwu-ugha megide madu-ibe-ya bu.
19 Ezé nyajiri anyaji na ukwu chikwa-puru echikwapu
Ka itukwasi onye-nghọbu obi n'ubọchi ahuhu bu.
20 Dika onye nēyipu uwe n'ubọchi oyi, dika manya bara uka n'elu akanwu,
Otù a ka onye nāburu obi ịọrọ njọ abù di.
21 Ọ buru na agu nāgu onye nākpọ gi asì, gi me ka o rie nri;
Ọ buru kwa na akpiri nākpọ ya nku, gi me ka ọ ṅua miri:
22 N'ihi na icheku nēre ọku ka i nāgukwasi n'isi-ya,
Jehova gākwughachi kwa gi.
23 Ifufe Ugwu nāmuputa okė miri-ozuzo:
Ọ bu kwa iru okė iwe ka ire nēkwu okwu-azu nāmuputa.
24 Ọ di nma inọkwasi na nkuku elu ulo,

Kari inọyere nwayi nēse okwu n'ulo bùru ibù.
25 Dika miri oyi si adiri nkpuru-obi nāda m̀bà,
Otù a ka okwu ọma anuru site n'ala di anya di.
26 Isi-iyi azọtọrọ azọtọ na ebe-nsuputa-miri bibiri ebibi
Ka onye ezi omume nke anēwezuga n'ọnọdu-ya n'iru onye nēmebi iwu bu.
27 Iracha manu-añu ri nne adigh nma:
Otù a ọ buru na madu egwuputa ala nsọpuru-ha ọ bugh nsọpuru.
28 Obodo etikpọrọ etikpọ nke mḅidi nādigh
Ka onye ọ bula nke nādigh-eḅochi mọ-ya bu.

26 1 Dika snow na mḅe okpom-ọku, na dika miri-ozuzo na mḅe owuwe-ihe-ubi,
Otù a nsọpuru amagh nma nye onye-nzuzu.
2 Dika nnunu na nfeghari-ya, dika eleke n'ofufe-ya,
Otù a nkọcha adigh-abia n'efu.
3 Utari diri inyinya, bridle diri inyinya-ibu,
Nkpa-n'aka di-kwa-ra azu ndi-nzuzu.
4 Azala onye-nzuzu dika uche-ya ḅagọrọ aḅagọ si di,
Ka i we ghara idi ka ya, ọbuná gi onwe-gi.
5 Za onye-nzuzu dika uche-ya ḅagọrọ aḅagọ si di,
Ka ọ we ghara ibu onye mara ihe n'anya-ya.
6 Onye nēbipu ukwu onwe-ya na onye nāñu ime-ihe-ike dika miri
Ka onye ahu bu nke nēzì ezi site n'aka onye-nzuzu.
7 Ogwe-ukwu abua nke onye-ngwurọ nākwu efe:
Otù a ka ilu di n'ọnu ndi-nzuzu.
8 Dika akpa nkume di iche iche nke di okè ọnu-ahia n'obo nkume,
Otù a ka onye nēnye onye-nzuzu nsọpuru di.
9 Dika ogwu nke dumiworo n'aka onye nāñubiga manya okè,
Otù a ka ilu n'ọnu ndi-nzuzu di.
10 Onye-ọkà nākpu ihe nile,
Ma onye nēgo onye-nzuzu ilu ọlu di ka onye nēgo ndi nāgabiga agabiga.
11 Dika nkita nke chighariworo ọzọ n'ihe ọ ḅọrọ,
Otù a ka onye-nzuzu di nke nēme kwa ihe uche-ya ḅagọrọ aḅagọ ọzọ.
12 Ì huwo onye ọ bula nke bu onye mara ihe n'anya-ya?
Olile-anya diri onye-nzuzu kari onye ahu.
13 Onye-ume-ngwu asiwo, Ọdum di n'uzọ;
Ọdum di n'amá.
14 Dika ibo-ọnu-uzọ si emeghari n'ihe-nkoye-ya,
Otù a ka onye-ume-ngwu nēmeghari n'ihe-ndina-ya.
15 Onye-ume-ngwu esumiwo aka-ya n'ọkwa;
Ọ nāgwu ya ike iweghachi ya n'ọnu-ya.
16 Onye-ume-ngwu bu onye mara ihe n'anya-ya
Kari madu asa ndi nāzaghachi okwu n'ezi uche.
17 Onye nējide nkita na nti ka ọ bu,
Bù onye nāgabiga, nēwebiga iwe okè n'ihi ise-okwu nābugh nke ya.
18 Dika onye-ara nke nātu àkù nēre ọku,
Na àkù, na ọnwu;
19 Otù a ka onye ahu di nke ghọworo madu-ibe-ya,
We si, Ọ bugh egwù ka m'nēgwu?
20 Mḅe nkù nādigh ọku gānyu:
Otù a mḅe ọ digh onye nēkwu okwu-azu, ise-okwu gādaju.
21 Dika icheku si di n'ebe icheku nēre ọku di, na dika nkù si di n'ebe ọku di;
Otù a ka onye nēse okwu di ime ka ilu-ọgù nwuru ọku.
22 Okwu nile nke onye nēkwu okwu-azu di ka iberibe-nri di iche iche nātọ utọ nke-uku,
Okwu ahu aridawo kwa n'ime-ime-ala afọ.
23 Ejùjù nke amachitaworo n'afuru-uzu ọla-ọcha
Ka eḅuḅere-ọnu nke nēre ọku na obi ọjọ bu.
24 Eḅuḅere-ọnu-ya abua ka onye nke nākpọ asì nēji buru onye-iru-abua,
Ma nime onwe-ya ka o nētiye aghughọ:

25 Mbe olu-ya nēkwu okwu amara, ekwela ya;
N'ihi na ihe-árú asa di n'obi-ya.
26 Ọ bu ezie na ikpọ-asi-ya ji nrafu ekpuchi onwe-ya,
Ma agēkpughe ihe ọjọ ya nime nkpọkọta ndi-ya.
27 Onye nēgwu olùlù, nime ya ka ọ gādabà:
Ọzọ, onye nākpọre nkume, ya ka ọ gālaghachikuru.
28 Ire okwu-ugha nākpọ ndi ọ gwepiaworo asì;
Ọzọ, ọnu nke nēkwu ire-utọ nākpata nnuda.

27 1 Anyala isi bayere echi;
N'ihi na i magh ihe chi gābọ.
2 Ka onye ala ọzọ to gi, ma ọ bugh ọnu-gi;
Ka onye mba ọzọ to gi, ma ekwela ka ebubere-ọnu-gi abua to gi.
3 Nkume di arọ́, ájá bu kwa ibú;
Ma nkpasu-iwe nke onye uche-ya bagọrọ abagọ di arọ́ kari ha abua.
4 Ihe nēnwegh obi-ebere ka ọnuma bu, iju-miri ka iwe bu kwa;
Ma ònye gēguzo n'iru ekworo?
5 Ọ di nma, bú iba-nba n'ihè,
Kari ihu-n'anya nke ezobeworo ezobe.
6 Ihe kwesiri ntukwasi-obi ka obubumma nile nke onye nāhu gi n'anya bu:
Ma ihe riri nne ka nsutu-ọnu nke onye nākpọ gi asi bu.
7 Nkpuru-obi nke rijuworo afọ nāzọda manu-añu nke si n'ububọ-manu-añu nābusi:
Ma ihe nile ọ bula nke nēlu ilu nātọ nkpuru-obi agu nāgu utọ.
8 Dika nnunu nke nēsi n'akwu-ya efefu,
Otú a ka madu di nke nēsi n'ọnọdu-ya akpafu.
9 Manu na ihe-nsure-ọku nke nēsì isì utọ nēme ka obi ñuria:
Otú a ka utọ eyì madu di nke sitere na ndum-ọdu nke nkpuru-obi.
10 Arapula eyì-gi na eyi nna-gi;
Abà - kwa - la n'ulo nwa - nne - gi n'ubọchi nhuju-anya-gi:
Ọ di nma, bú abata-obi nke nọ nso, kari nwa-nne nke nọ n'ebe di anya.
11 Mara ihe, nwam, we me ka obim ñuria,
Ka m'we zaghachi onye nātam uta okwu.
12 Onye nwere ezi uche ahuwo ihe ọjọ, we zobe onwe-ya:
Ma ndi nēnwegh uche agabigawo, ewe rie ha nra.
13 Chiri uwe-ya, bú onye nọworo onye ala ọzọ na mbe;
N'ọnọdu nwayi nābugh nwunye-ya nara ya onwe-ya n'ihe-ibe.
14 Onye ji oké olu agọzi madu-ibe-ya, nke nēbili n'isi-ututu ime ya,
Nkọcha ka agāgu ngọzi ahu nye ya.
15 Miri-ọtutu nke nātu mbe nile n'ubọchi oké miri-ozuzo,
Ya na nwayi nke nēse okwu yiri:
16 Onye nēzobe ya ezobewo ifufe,
Ọ bu kwa manu ka aka-nri-ya nēzute.
17 Igwè nāmucha ígwè;
Otú a ka madu nāmucha iru eyi-ya.
18 Onye nēche osisi fig gēri nkpuru-ya;
Ọ bu kwa onye nāriba onye-nwe-ya ama ka agāsọpuru.
19 Dika miri si eme ka iru hu iru,
Otú a ka obi nēme ka madu hu madu.
20 Afọ adigh-eju ala-mọ na ebe-ila-n'iyì;
Otú a afọ adigh-eju anya abua nke madu.
21 Ite eji anucha ihe diri ọla-ọcha, oké ọku di-kwa-ra ọla-edo,
Anānwa kwa onye ọ bula site n'otuto-ya.
22 Ọ buru na i ji aka-íkwè supia onye uche-ya bagọrọ abagọ n'íkwè n'etiti ọka asuru asu,
Uche-ya bagọrọ abagọ agagh-esi n'aru ya wezuga onwe-ya.

23 Mara iru ìgwè ewu na aturu-gi nke-ọma,
Tukwasi obi-gi n'ìgwè anu-ulo-gi nile:
24 N'ihi na ọ bugh rue mbe ebigh-ebi ka àkù di;
Okpu-eze kwa, ọ̀ nādiru ọbọ nile?
25 Ekpopuwo ahihia, ewe hu ahihia ndu,
Chikọta kwa ihe-ọkukú nile nke ugwu nile.
26 Umu-aturu diri uwe-oyiyi-gi,
Ọnu-ahia nke ọhia-gi ka ewu bu kwa:
27 Ara ewu gēzu-kwa-ra nri-gi, zu-kwa-ra nri ulo-gi;

Buru kwa ihe gēdebe umu-aḅọghọ-
gi ndu.

28 1 Ndi nēmebi iwu aḅalagawo
mḅe ọ digh onye nāchu ha:
Ma ndi ezi omume nwere ntukwasi-
obi dika ọdum.
2 N'ihi njehie nke ala ha di ọtutu, bú
ndi-isi-ya:
Ma site na madu nwere nghọta na
ihe-ọmuma ka ọnọdu-ya gādigide
ogologo mḅe.
3 Nwoke bu oḅeye nke nēmeḅu ndi
nēnwegh ike,
Ọ di ka miri-ozuzo nke nāzachapu
ihe, nri we ghara idi.
4 Ndi nārapu iwu nēto onye nēmebi
iwu:
Ma ndi nēdebe iwu nāluso ha ọgù.
5 Ndi ọjọ adigh-aghọta ikpé:
Ma ndi nāchọ Jehova nāghọta ihe
nile.
6 Ọ di nma, bú oḅeye nke nēje ije
n'izu-okè-ya,
Kari onye ḅagọrọ aḅagọ n'uzọ-ya
abua, ọ bu ezie na onye ahu bu
ọgaranya.
7 Onye nēdebe iwu bu nwa nāghọta
ihe:
Ma onye bu eyì ndi nēribiga ihe ókè
nētiye nna-ya n'onọdu-ihere.
8 Onye nēme ka àkù-ya ba uba site
n'inara uma na ọmuru-nwa,
O nēkpokọta ya nye onye nēmere ndi
nēnwegh ike amara.
9 Onye nēwezuga nti-ya n'inu iwu,
Ọbuná ekpere-ya bu ihe-árú.
10 Onye nēme ka ndi ziri ezi waghari
n'uzọ ọjọ,
N'olùlù nke aka ya ka ya onwe-ya
gādabà:
Ma ndi zuru okè gēketa ezi ihe.
11 Onye mara ihe n'anya-ya ka
ọgaranya bu;
Ma onye nēnwegh ike nke nāghọta
ihe nēgwuputa ala-ya.
12 Mḅe obi ndi ezi omume nātọ ha utọ,
ọtutu ima-nma di:
Ma mḅe ndi nēmebi iwu nēbili,
agāchọ madu achọ.
13 Onye nēkpuchi njehie-ya nile, ọ
gagh-agara ya:
Ma onye nēkwuputa ha, nke nārapu
kwa ha, agēnwe obi-ebere n'aru
ya.
14 Onye ihe nāgara nke-ọma ka madu
ahu bu nke nātu okè egwu mḅe
nile:
Ma onye nēme ka obi-ya sie ike
gādabà n'ihe ọjọ.
15 Ọdum nke nāḅọ uja na anu-ọhia
bear nke nāḅaghari
Ka onye nēmebi iwu nke nāchi ndi
nēnwegh ike bu.
16 Gi onye-ndú nke nghọta kọrọ, nke
bu kwa onye-nmeḅu uku,
Onye nākpọ urù nēzigh ezi asì gēme
ka ubọchi-ya nile di ogologo.
17 Madu nke ọbara madu nānyiḅu,
Rue olùlù ka ọ gāḅalaga; ka onye ọ
bula ghara ijide ya.
18 Onye nēje ije n'izu-okè ka agāzọputa:
Ma onye ḅagọrọ aḅagọ n'uzọ abua
gāda ngwa ngwa.
19 Onye nālu ala-ubi-ya, afọ gēju ya na
nri:
Ma onye nāḅaso ihe-efu di iche iche,
afọ gēju ya n'ibu-oḅeye.
20 Onye ọ bula nke kwesiri ntukwasi-
obi gēnwe ọtutu ngọzi:
Ma onye nānukpọ onwe-ya ibu
ọgaranya, agagh-agu ya n'onye
nēmegh ihe ọjọ.
21 Imata iru madu n'ikpé adigh nma:
Ọ digh kwa nma ka madu ji n'ihi
iberibe nri nējehie.
22 Onye nāḅaso àkù ka onye nwere anya
ọjọ bu,
Ma ọ magh na ihe-ukọ gābiakute ya.
23 Onye nābara madu nba gēmesia huta
amara
Kari onye nēkwu ire-utọ.
24 Onye nānapu nna-ya ma-ọbu nne-ya
ihe n'ike, si, Ọ digh njehie ọ bu;
Onye ejikọtaworo ya na onye-nbibí
ka ọ bu.
25 Onye nkpuru-obi-ya di nganga
nākpali ise-okwu:
Ma onye nātukwasi Jehova obi,
agēmẹ ya ka ọ ma abuba.
26 Onye nātukwasi obi n'obi nke aka ya,
onye ahu bu onye-nzuzu:
Ma onye nēje ije n'amam-ihe, onye
ahu ka agēme ka ọ wepuga onwe-
ya.
27 Onye nēnye oḅeye ihe, ihe adigh-akọ
ya:
Ma onye nēzobe anya-ya abua, agābu
ya ọtutu ọnu.

28 Mbe ndi nēmebi iwu nēbili, madu ezobe onwe-ya:
Ma mḅe ha nāla n'iyi, ndi ezi omume aba uba.

29 1 Onye anābara nba ọtutu mḅe ma ọ nēkwesi olu-ya ike,
N'otù ntabi-anya ka agētipia ya, ọ digh kwa ngwọta di.
2 Mḅe ndi ezi omume nāba uba kari, ndi ala-ha nāṅuri:
Ma mḅe onye nēmebi iwu nāchi achi, ndi ala-ya nēze ume.
3 Onye ọ bula nke nāhu amam-ihe n'anya nēme ka nna-ya ṅuria:
Ma onye bu eyi nke ndinyom nākwa iko nāla àkù-ya n'iyi.
4 Eze nēji ikpé ziri ezi eme ka ala-ya guzo:
Ma onye nānara onyinye nākwada ya.
5 Nwoke nke nāgwa madu-ibe-ya okwu ire-utọ
Nāḅasara nzọ-ukwu-ya nile uḅu.
6 Na njehie onye ọjọ ka ọnyà di:
Ma onye ezi omume nēti nkpu ọṅù nāṅuri kwa.
7 Onye ezi omume nāmata okwu-ikpe nke ndi nēnwegh ike:
Onye nēmebi iwu adigh-aghọta ihe-ọmuma.
8 Ndi nākwa emò nāfuye ọku n'obodo:
Ma ndi mara ihe nēme ka iwe laghachi azu.
9 Ọ buru na onye mara ihe esoro onye uche-ya ḅagọrọ aḅagọ kpe ikpe,
Ma ọ nwere ọnuma ma ọ chìri ọchi, izu-ike adigh kwa.
10 Ndi-ọbara nākpọ onye zuru okè asì:
Ma ndi ziri ezi nāchọ ọdi-nma nkpuru-obi-ya.
11 Mọ nile nke onwe-ya ka onye-nzuzu nēme ka ọ puta ihè:
Ma onye mara ihe nēḅochi mọ-ya, nēme kwa ka ọ dajua.
12 Ọ buru na onye nāchi achi ana nti okwu-ugha,
Ndi nile nējere ya ozi bu ndi nēmebi iwu.
13 Oḅeye na onye-nmeḅu ezutewo:
Onye nēnye anya ha abua ihè bu Jehova.
14 Eze nke nēkpe ndi nēnwegh ike ikpe n'ikwesi-ntukwasi-obi,
Oche-eze-ya gēguzosi ike rue mḅe ebigh-ebi.
15 Nkpa-n'aka na iba-nba nēnye amam-ihe:
Ma nwata nke anārapu n'onwe-ya nēme ka ihere me nne-ya.
16 Mḅe ndi nēmebi iwu nāba uba kari, njehie nāba kwa uba kari:
Ma ndi ezi omume gēlekwasi ọdida-ha.
17 Dọ nwa-gi aka na nti, ọ gēme kwa ka i zu ike;
E, ọ gēnye nkpuru-obi-gi ihe-utọ.
18 Mḅe ọhù nādigh, ndi ala ahu adigh nchikọta:
Ma onye nēdebe iwu, ihe nāgara onye ahu nke-ọma.
19 Ọ bugh okwu agēji dọ orù aka na nti:
N'ihi na ọ bu ezie na ọ nāghọta, ma ọ digh ihe ọ nāza.
20 Ì huwo onye ọ bula nānukpọ onwe-ya n'okwu-ya nile?
Olile-anya diri onye-nzuzu kari onye ahu.
21 Onye zutọworo orù-ya site na nwata,
N'ikpe-azu-ya orù ahu gāghọ kwa nwa.
22 Onye-iwe nākpali ise-okwu,
Ọzọ, onye nēnwe ọnuma ri nne njehie ri nne.
23 Npako madu gēme ka ọ di ala:
Ma onye mọ-ya di ala nējidesi nsọpuru ike.
24 Onye ya na onye-ori nēkekọ ihe nākpọ nkpuru-obi ya onwe-ya asì:
Ọḅuḅa-iyi ka ọ nānu, ma ọ digh-egosi ihe ọ bula.
25 Egwu madu nēweta ọnyà:
Ma onye nātukwasi Jehova obi, agēme ka ọ nọ n'elu.
26 Ọtutu madu nāchọ iru onye nāchi achi:
Ma n'aka Jehyva ka ikpé onye ọ bula nēsi bia.
27 Ihe-árú n'anya ndi ezi omume ka onye ajọ omume bu:
Ọzọ, ihe-árú n'anya onye nēmebi iwu ka onye ziri ezi n'uzọ-ya bu.

30 1 Okwu Agua nwa Jake; ibu eboro ya.

Ihe nke si n'ọnu nwoke ahu putara Itiel, ọbuná Itiel na Ukal.
2 N'ezie anu-ọhia ka m'bu kari onye ọ bula,
Ọ digh kwa nghọta madu m'nwere

3 Amutaghkwam amam-ihe,
Ọ digh kwa ihe-ọmuma Onye Nsọ m'mara.
4 Ònye rigoworo n'elu-igwe, we rida?
Ònye chikọtaworo ifufe nime nkwukwuba-aka-Ya abua?
Ònye kegideworo miri n'uwe-Ya?
Ònye meworo ka nsọtu nile nke uwa guzosie ike?
Gini bu aha-Ya, gini bu kwa aha nwa-Ya, ma asi na i mara?

5 Okwu-ọnu ọ bula nke Chineke bu ihe anuchaworo:
Ọta ka Ọ buru ndi nāḅabà nime Ya.
6 Atukwasila ihe n'okwu-Ya nile,
Ka Ọ we ghara ibara gi nba, i we ghọ onye-okwu-ugha.

7 Ihe abua ka m'riọworo Gi;
Ajulam ha tutu mu anwua:
8 Me ka ihe-efu na okwu-ugha di anya n'ebe m'nọ:
Enyelam ọnọdu-oḅeye ma-ọbu àkù;
Me ka m'rie nri rurum:
9 Ka afọ we ghara ijum, m'we gọ agọ, si, Ònye bu Jehova?
Ma-ọbu ka ewe ghara inapum ihe nile, m'we zu ori,
We were aha Chinekem me ihe ọjọ.

10 Ekpèla orù ikpè n'iru onye-nwe-ya,
Ka ọ we ghara ikọcha gi, ikpé ewe ma gi.

11 Ọḅọ di nke nākọcha nna-ha,
Ha adigh-agọzi kwa nne-ha.
12 Ọḅọ di nke di ọcha n'anya-ha,
Ma orurú-inyi-ha nke nēsì ísì ka anāsachapugh.
13 Ọḅọ di, le ka anya-ha si di elu nke-uku!
Anēbuli kwa mbubere-anya-ha.
14 Ọḅọ di, mma-agha ka ezé nile ha bu, ọ bu kwa mma ka ikiri-ezé-ha bu,
Irichapu ndi ewedara n'ala n'uwa, na irichapu ndi-oḅeye n'etiti madu.

15 Etu nwere umu abua, nāsi, Nye, nye.
Ihe atọ di nke afọ nādigh-eju,
E, anọ di nke nāsigh, O ḅowo:
16 Ala-mọ; na afọ nwayi-âgà;
Na ala afọ miri nējugh;
Na ọku nke nāsigh, O ḅowo.
17 Anya nke nākwa nna-ya emò,
Nke nēleda kwa iṅa nne-ya nti,
Ugolo-ọma nke ndagwurugwu gāghuputa ya,
Umu-ugo gēri kwa ya.

18 Ihe atọ di nke karirim ighọta,
E, anọ nke m'nāmagh:
19 Uzọ ugo n'elu-igwe;
Uzọ agwọ n'elu oké nkume;
Uzọ uḅọ n'etiti oké osimiri;
Na uzọ nwoke n'ebe nwa-aḅọghọ nọ.
20 Otú a ka uzọ nwayi nākwa iko di;
O riwo ihe, hicha kwa ọnu-ya,
Si, Emeghm ajọ ihe ọ bula.

21 N'okpuru ihe atọ ka uwa maworo jijiji,
N'okpuru ihe anọ kwa, nke ọ nāpugh iburu:
22 N'okpuru orù mḅe ọ nāghọ eze;
Na onye-nzuzu mḅe nri nēju ya afọ;
23 N'okpuru nwayi anākpọ asi mḅe ọ nwere di;
Na nwayi nēje ozi mḅe ọ nēketa ihe nwayi-nwe-ya.

24 Ihe anọ di nke di ntà n'elu-uwa,
Ma ihe ahu mara ihe nke-uku:
25 Danda bu ndi nādigh ike,
Ma ha nēdozi nri-ha na mḅe okpom-ọku;
26 Coney bu ndi nēnwegh ume,
Ma ha nēdo ulo-ha na nkume di elu;
27 Ọ digh eze igurube nwere,
Ma mḅe ha nāpu ha nēkè onwe-ha n'usu, ha nile;
28 Nche-ulo nēji aka-ya nile agigedo,
Ma ihe ahu di n'ulo uku eze.

29 Ihe atọ di nke nāzọ ukwu nke-ọma,
E, anọ di nke nēje ije nke-ọma:
30 Ọdum, nke bu dike n'etiti anu nile,
Ọ digh-esi kwa n'iru ihe ọ bula laghachi azu;
31 Inyinya-agha; na nkpi;
Na eze, nke nbili megide ya nādigh.

32 Ọ buru na i zuzuwo nzuzu n'ibuli onwe-gi,
Ma-ọbu ọ buru na i zuḅewo nzube ọjọ,
Tukwasi aka-gi n'ọnu-gi.
33 N'ihi na ọpipi miri-ara-ehi nēweputa miri-ara raru araru,
Ọzọ, ọpipi imi nēweputa ọbara:
Otú a ọpipi iwe nēweputa ise-okwu

31 1 Okwu Lemuel, bù eze; ibu
eboro ya nke nne-ya ji dọ ya aka
na nti.

2 Gini, nwam? gini kwa, nwa nke
afọm?
Gini kwa, nwa nke nkwa nile
m'kwere?
3 Enyela ndinyom ike-gi,
Enye-kwa-la ihe nēbibi ndi-eze uzọ-
gi nile.
4 Ka ndi-eze ghara iṅu manya-vine,
Lemuel, ka ndi-eze ghara iṅu
manya-vine;
Ka ndi-isi ghara kwa isi, Òle ebe ka
ihe-ọṅuṅu nke nābà n'anya di?
5 Ka ha we ghara iṅu, we chezọ
ukpuru atọrọ,
We ḅanwe ikpė nke ndi nile ewedara
n'ala.
6 Nyenu onye nāla n'iyì ihe-ọṅuṅu
nābà n'anya,
Nye-kwa-nu ndi nkpuru-obi-ha di
ilu manya-vine:
7 Ya ṅua, we chezọ oḅeye ọ bu,
Ghara kwa icheta ọnọdu ọjọ ya ọzọ.
8 Saghere onye-oḅi ọnu-gi,
N'okwu-ikpe nke ndi nile nāla n'iyì.
9 Saghe ọnu-gi, kpe ikpe n'ezi omume,
Kpeputa kwa onye ewedara n'ala na
oḅeye.

10 Nwayi nke nējide onwe-ya nke-ọma,
ònye gāchọputa ya?
N'ihi na ọnu-ahia-ya kariri ruby nke-
uku.
11 Obi di-ya atukwasiwo ya obi,
Ọ digh kwa ihe-nkwata nākọ nwoke
ahu.
12 Nwayi ahu emesowo ya ezi ihe, ọ
bugh kwa ihe ọjọ,
Ubọchi nile nke ndu-ya.
13 Ọ chọwo aji-anu na flax,
We nālu ọlu nātọ aka-ya abua utọ.
14 Ọ di ka uḅọ onye-ahia;
Site n'ebe di anya ka ọ nēweta nri-
ya.
15 O nēbili kwa mḅe abali nādi kwa,
We nye ulo-ya nri,
Nye kwa umu-aḅọghọ-ya òkè-ha.
16 O zuwo izùzù ọhia, we nweta ya:
Site n'ihe aka-ya abua lutara ka ọ
kuworo ubi-vine.
17 Ọ kewo ike n'ùkwù-ya dika ihe-
ọkikė,
Me kwa ka ogwe-aka-ya abua nwe
ume.
18 Ọ matawo na ihe-ahia-ya di nma:
Oriọna-ya adigh-anyu n'abali.
19 Aka-ya abua ka ọ setiworo n'osisi
ikuku ogho,
Ọbu-aka-ya abua ejidesiwo kwa ozele
ike.
20 Ọbu-aka-ya ka ọ ḅasapuworo nye
onye ewedara n'ala;
E, aka-ya abua ka ọ setiworo rue
oḅeye aru.
21 Ọ digh-atu egwu snow, na ọ gēme
ulo-ya ihe;
N'ihi na ulo-ya nile nēyi uwe uhie.
22 Àkwà-nḅabà mara nma ka ọ kpaworo
onwe-ya;
Ezi àkwà ọcha na àkwà ododo ka
uwe-ya bu.
23 Onye amara n'ọnu-uzọ-ama ka di-ya
bu,
Mḅe ọ nānọdu n'etiti ndi-okenye
ala.
24 Uwe àkwà ọcha ka nwayi ahu
kpaworo, we re ya;
Ihe-ọkikė ka ọ nyeworo onye-ahia.
25 Ike na ima-nma bu uwe-oyiyi-ya;
Ọ nāchi kwa ubọchi di n'iru ọchì.
26 Ọnu-ya ka ọ sagheworo n'amam-ihe;
Iwu nke ebere dikwasi kwa n'ire-ya.
27 Ọ nēche ojije nile nke èzi-na-ulo-ya
nche nke-ọma,
Ọ bugh kwa nri ume-ngwu ka o nēri.
28 Umu-ya ebiliwo, kpọ ya nwayi ihe
nāgara nke-ọma;
Di-ya kwa, o nēto kwa ya, si:
29 Ọtutu umu-ndinyom emewo omume
kwesiri ndinyom nējide onwe-ha
nke-ọma,
Ma gi onwe-gi kachasi ha nile.
30 Amara bu ugha, ima-nma bu kwa
ihe-efu:
Ma nwayi nke nātu egwu Jehova,
nwayi ahu gēnwe otuto
31 Nyenu ya ihe sitere na nke aka-ya
abua lutara;
Ka ọlu-ya nile to kwa ya n'ọnu-uzọ-
ama nile.

EKLISIASTIS

MA-ỌBU
ONYE-NKPỌKỌTA

1 1 Okwu nke Onye-nkpọkọta, bú
nwa Devid, bú eze nime Jerusalem.
2 Ihe-efu kachasi ihe-efu nile, ka
Onye-nkpọkọta siri; ihe-efu kachasi ihe-
efu nile, ihe nile bu ihe-efu. 3 Òle ihe
fọduru madu nime ndọḅu-ya nile nke
ọ nādọḅu onwe-ya n'ọlu n'okpuru
anyanwu? 4 Otù ọḅọ alā, ọḅọ ọzọ
abia; ma uwa nēguzoru mḅe ebigh-ebi.
5 Ọzọ, anyanwu awawo, anyanwu
adawo kwa, ọ bu kwa ila n'ọnọdu-ya
ka o nēkusi ume ike, bú ebe ọ nāwa.
6 Ifufe nēferu Ndida, we nēfe bụruburu
rue Ugwu; ọ nēfe buruburu mḅe nile
na nfeghari-ya, ọ bu kwa n'ife buruburu
ya ka ifufe feghachiwọro. 7 Osimiri
nile nērùdaru oké osimiri, ma oké
osimiri ejugh eju, rue ebe osimiri
nērùda, rue ebe ahu ka osimiri ahu
nērùghachi ọzọ. 8 Ihe nile nādọḅu
onwe-ha n'ọlu; madu apugh ikwu ya:
afọ adigh-eju anya n'ihu ihe, afọ adigh-
eju kwa nti n'inu ihe. 9 Ihe ọ bula nke
diworo, nke ahu bu ihe nke gādi; ọzọ,
ihe ọ bula nke emeworo, nke ahu bu
ihe nke agēme: ọ digh kwa ihe ọhu di
n'okpuru anyanwu. 10 Ọ di ihe nke
madu nāsi, Le nka, ihe ọhu ka ọ bu?
na mḅe di anya gara aga ka ọ diworo,
na mḅe nile ebigh-ebi nke buru ayi
uzọ. 11 Ọ digh ncheta diri ọḅọ mbu
nile: ọzọ kwa, ọ digh ncheta gādiri ọḅọ
ikpe-azu nile nke gādi n'ọdi-n'iru, n'etiti
ndi nādi mḅe ha gasiri.
12 Mu onwem, bú Onye-nkpọkọta,
abuwo eze Israel nime Jerusalem.
13 M'were kwa obim nye ichọ na iledo
site n'amam-ihe ihe bayere ihe nile nke
emeworo n'okpuru elu-igwe: nke ahu bu
nweda-n'ala jọrọ njọ nke Chineke
nyeworo umu nke madu ka ewere ya
weda ha n'ala. 14 Ahuwom ọlu nile
nke aluworo n'okpuru anyanwu; ma, le,
ihe nile bu ihe-efu na ichọ ijide ifufe.
15 Ihe nke ḅagọrọ aḅagọ, apugh ime ka
ọ dizie: ọzọ, ihe-nkọnari, apugh iguta
ya. 16 Mu onwem kpayere obim uka,
si, Mu onwem, le, atukwasiwom
n'onwem amam-ihe nke-uku kari onye
ọ bula nke burum uzọ nime Jerusalem:
e, obim ahuwo amam-ihe na ihe-ọmuma
ri nne. 17 M'we were obim nye ima
amam-ihe, na ima iwi-ara na nzuzu:
amawom na nka bu kwa ichọ ijide ifufe.
18 N'ihi na ọ bu n'ọtutu amam-ihe
ka ọtutu nkpasu-iwe di: ọzọ, onye
nātukwasi ihe-ọmuma nātukwasi ihe-
nḅu.
2 1 Mu onwem siri n'obim, Biko, bia,
m'gēji ọṅù nwa gi; gi lekwasi kwa
ezi ihe anya: ma, le, nke ahu bu kwa
ihe-efu. 2 Ekwurum okwu bayere ichì-
ọchì, si, Ọ nāwi ara: m'kwu-kwa-ra
okwu bayere ọṅù, si, Gini kwa ka ọ
nēme? 3 Eledorom n'obim iji manya-
vine me ka obi tọ anu-arum utọ, (ma
obim nēdum n'amam-ihe), na ijide
nzuzu, rue mḅe m'gāhu ihe ezi ihe ahu
bu nke diri umu madu, bú nke ha gēme
n'okpuru elu-igwe ọnu-ọgugu ubọchi
ndu-ha. 4 Emerem ka ọlum nile di
uku; ewurum onwem ulo di iche iche,
kuara onwem ubi-vine di iche iche,
5 mere onwem ubi di iche iche aḅara
ogige na ogige ọma di iche iche, m'we
kua osisi nāmi nkpuru nile di iche iche
nime ha: 6 emerem onwem ọdọ-miri,
isite na ha de oké ọhia nēpu osisi:
7 aḅataram orù-ndikom na ndinyom
nēje ozi, umu-ulo di-kwa-ram; ọtutu
ihe-nnweta, bú ìgwè ehi na ìgwè ewu na
aturu, di-kwa-ram, kari ndi nile burum
uzọ nime Jerusalem: 8 achikọta-kwa-
ram nye onwem ọla-ọcha na ọla-edo,
na ihe nke aka ndi-eze na ala nile
m'nāchi achi: edozi-kwa-ram nye
onwem ndi-abù ndikom na ndi-abù
ndinyom, na ihe-utọ nile nke umu madu,
ndi-iko nwayi bara uba nke-uku.
9 M'we di uku, ba kwa uba kari onye ọ
bula nke burum uzọ nime Jerusalem:
amam-ihem guzo-kwa-ra n'ebe m'nọ.
10 Ma ihe ọ bula anyam abua riọrọ,
anapughm ha ihe ahu: eḅochighm obim
n'ọṅù ọ bula, n'ihi na obim ṅuriri ọṅu
site na ndọḅu nile m'dọḅuru onwem

n'ọlu; nka bu kwa òkèm nke sitere na
ndọḅu nile m'dọḅuru onwem n'ọlu.
11 Mu onwem we che ọlum nile nke
akam abua luru iru, eche-kwa-ram
ndọḅu nke m'dọḅuru onwem n'ọlu ime
iru: ma, le, ihe nile bu ihe-efu na ichọ
ijide ifufe, ọ digh kwa ihe fọduru madu
n'okpuru anyanwu.
12 Mu onwem we che iru ihu amam-
ihe, na iwi-ara na nzuzu: n'ihi na gini ka
madu nke nēso eze n'azu gēme? ọ bu ihe
nke ha meworo na mḅe di anya gara aga.
13 Mu onwem we hu na amam-ihe
kariri nzuzu, dika ìhè si kari ọchichiri.
14 Onye mara ihe, anya-ya abua di
n'isi-ya, ma onye-nzuzu nējeghari
n'ọchichiri: ma mu onwem amawo kwa
na otù ndabà nādabàra ha nile. 15 Mu
onwem we si n'obim, Dika o si dabàra
onye-nzuzu, otù a ka ọ nādabàram,
ọbunà mu onwem; ma n'ihi gini kwa
ka mu onwem mara ihe kari? M'we
kwue okwu n'obim, si, na nka bu kwa
ihe-efu. 16 N'ihi na ọ digh ncheta diri
onye mara ihe, dika o nēsigh adiri onye-
nzuzu, rue mḅe ebigh-ebi; n'ihi na ihe
nke di na mḅe di anya gara aga, n'ubọchi
nke nābia ha nile gābu ihe echezọrọ
echezọ. Ònye mara ihe si kwa aña
nwua dika onye-nzuzu? 17 M'we kpọ
ndu asì; n'ihi na ọ jọrọm njọ, bù ọlu
nke aluworo n'okpuru anyanwu: n'ihi
na ihe nile bu ihe-efu na ichọ ijide ifufe.
18 Mu onwem kpọ-kwa-ra ndọḅum
nile asì, bù nke mu onwem nādọḅu
onwem n'ọlu n'okpuru anyanwu: n'ihi
na m'gārapuru ya madu nke gānọ mḅe
m'gasiri. 19 Ma ònye mara ma ọ gābu
onye mara ihe ma-ọbu onye-nzuzu? ma
ọ gāchi ndọḅum nile nke m'dọḅuworo
onwem n'ọlu, na nke m'meworo
n'amam-ihe n'okpuru anyanwu. Nka
bu kwa ihe-efu. 20 Mu onwem we
chigharia ime ka obim ghara inwe
ntukwasi-obi bayere ndọḅu nile nke
m'dọḅururi onwem n'ọlu n'okpuru
anyanwu. 21 N'ihi na madu di nke
ndọḅu ọ nādọḅu onwe-ya n'ọlu di
n'amam-ihe, na n'ihe-ọmuma, na n'izi-
ezi; ma ọ bu madu nke nādọḅugh onwe-
ya n'ọlu nime ya ka ọ gēnye ya ka ọ bụru
òkè-ya. Nka bu kwa ihe-efu na ihe ọjọ
nke riri nne. 22 N'ihi na gini ka madu
nwere na ndọḅu nile ọ nādọḅu onwe-ya
n'ọlu, na nime nchebu nke obi-ya, nke
ya onwe-ya nādọḅu onwe-ya n'ọlu nime
ya n'okpuru anyanwu? 23 N'ihi na
ubọchi-ya nile bu nàni ihe-nḅu, nkpasu-
iwe ka nweda-n'ala-ya bu kwa; ọbunà
n'abali obi-ya edinagh iraru ura. Nka
bu kwa ihe-efu.
24 Ọ digh ezi ihe di nime madu nke
nēri ihe nāñu kwa ihe-ọñuñu, nēme kwa
ka nkpuru-obi-ya hu ezi ihe nime ndọḅu
nke ọ nādọḅu onwe-ya n'ọlu. Nka ka
mu onwem hu-kwa-ra, na ọ bu n'aka
Chineke ka o sitere. 25 N'ihi na ònye
nēri ihe, ma-ọbu ònye nēme ngwa iri ihe
karim? 26 N'ihi na ọ bu madu nke di
nma n'iru Ya ka Chineke nyeworo
amam-ihe, na ihe-ọmuma, na ọñù:
ma ọ bu onye-nmehie ka Ọ nyeworo
nweda-n'ala, ichikọta na ikpokọta, ka ọ
we nye onye di nma n'iru Chineke ihe.
Nka bu kwa ihe-efu na ichọ ijide ifufe.
3 1 Ihe ọ bula nwere oge, mḅe di-kwa-
ra ihe ọ bula anēme n'okpuru elu-
igwe: 2 mḅe imu nwa, na mḅe inwu
anwu; mḅe iku ihe n'ubi, na mḅe iropu
ihe akuru; 3 mḅe iḅu eḅu, na mḅe igwọ
ọria; mḅe itikpọ etikpọ, na mḅe iwu ulo;
4 mḅe ikwa àkwà, na mḅe ichì ọchi; mḅe
iru ùjù, na mḅe ite egwù; 5 mḅe
itufu nkume, na mḅe itukọba nkume;
mḅe iḅaku, na mḅe inọrọ nḅaku n'ebe di
anya; 6 mḅe ichọ achọ, na mḅe ime
ka ihe la n'iyi; mḅe idebe edebe, na mḅe
itufu etufu; 7 mḅe idọwa adọwa, na
mḅe idukọta adukọta; mḅe iḅa nkiti, na
mḅe ikwu okwu; 8 mḅe ihu n'anya, na
mḅe ikpọ asì; mḅe agha, na mḅe udo.
9 Òle ihe fọduru onye nālu ọlu n'ihe
nke ya onwe-ya nādọḅu onwe-ya n'ọlu
nime ya? 10 Ahuwom nweda-n'ala nke
Chineke nyeworo umu madu iweda ha
n'ala nime ya. 11 Ihe nile ọ bula ka Ọ
meworo ka ọ ma nma na mḅe-ya: ọzọ,
mḅe ebigh-ebi ka O tiyeworo n'obi-ha,
ma ka O si tiye ya madu agagh-achọputa
ọlu ahu nke Chineke luworo site na
nmalite we rue na nsọtu. 12 Amawom
na ọ digh ezi ihe diri ha, ma-ọbugh ka
madu ñuria ọñu, me kwa ezi ihe
n'ogologo ndu-ya. 13 Ọzọ kwa, madu
ọ bula nke nēri ihe, nke nāñu kwa ihe-
ọñuñu, nke nāhu kwa ezi ihe na ndọḅu
nile ọ nādọḅu onwe-ya n'ọlu, onyinye
Chineke ka nke ahu bu. 14 Amawom
na ihe ọ bula Chineke nēme, nke ahu
gādiru mḅe ebigh-ebi: ọ digh ihe

agātukwasi ya, ọ digh kwa ihe agēbilata
nime ya: Chineke emewo kwa ya, ka
madu we tua egwu n'iru Ya. 15 Ihe ọ
bula nke diworo, na mḅe di anya gara
aga ka ọ di; ọzọ, ihe ọ bula nke gādi adi,
na mḅe di anya gara aga ka ọ diworo:
Chineke nāchọ kwa ihe achupuru
achupu.
16 Ọzọ kwa, m'huru n'okpuru
anyanwu ebe ikpé, na ọ bu n'ebe ahu
ka nmebi-iwu di; m'hu-kwa-ra ebe ezi
omume, na ọ bu n'ebe ahu ka nmebi-
iwu di. 17 Mu onwem siri n'obim,
Onye ezi omume na onye nēmebi iwu ka
Chineke gēkpe: n'ihi na mḅe diri ihe ọ
bula anēme na n'ihi ọlu ọ bula n'ebe
ahu. 18 Mu onwem siri n'obim, Ọ
bu n'ihi umu madu, ka Chineke we me
ka ha puta ihè, ka ha we hu kwa, na
ha onwe-ha bu anumanu, ha n'onwe-
ha. 19 N'ihi na ihe nādabàra umu
madu, ihe nādabà-kwa-ra anumanu;
ọbuná otù ihe ahu nādabàra ha: dika
ọnwu nke anumanu si di, otù a ka ọnwu
nke madu di; e, otù mọ ka ha nile nwere;
ọ digh kwa ọkaka madu nwere kari
anumanu: n'ihi na ha nile bu ihe-efu.
20 Ha nile nāla n'otù ebe; ha nile siri
n'àjà puta, ha nile nālaghachi kwa n'àjà.
21 Ònye mara mọ nke umu madu, ma
nke ahu nārigo arigo, na mọ nke
anumanu, ma nke ahu nārida n'okpuru
rue ala? 22 M'we hu na ọ digh ihe di
ṅma kari ka madu nāṅuri n'ọlu-ya;
n'ihi na nke ahu bu òkè-ya: n'ihi na
ònye gēme ka ọ biaghachi ilekwasi ihe
gādi mḅe ọ gasiri?

4 1 Mu onwem we laghachi hu nmeḅu
nile anēmeḅu n'okpuru anyanwu:
ma, le, anya-miri nke ndi anēmeḅu, ma ọ
digh onye-nkasi-obi ha nwere; ma
n'akuku ndi nēmeḅu ha ka ike di, ma ọ
digh onye-nkasi-obi ha nwere. 2 Mu
onwem we ja ndi nwuru anwu, bú ndi
nwuru anwu na mḅe di anya gara aga,
kari ndi di ndu, bú ndi ahu nke nọ na
ndu rue uḅu a; 3 e, ọ di nma kari ha
abua, bú onye akādigh, nke nāhugh ọlu
ọjọ nke aluworo n'okpuru anyanwu.
4 Mu onwem we hu ndọḅu nile madu
nādọḅu onwe-ha n'ọlu, ya na ọlu nile
nāgazi agazi, na ọ bu n'ihi nka ka madu
gābu onye madu-ibe-ya gēkwoso
ekworo. Nka bu kwa ihe-efu na ichọ
ijide ifufe. 5 Onye-nzuzu nākpakọba
aka-ya abua, nēri kwa anu-aru onwe-ya.
6 Ọ di nma, bú otù nju-aka n'izu-ike,
kari nju-aka abua n'idọḅu onwe-gi n'ọlu
na ichọ ijide ifufe.
7 Mu onwem we laghachi, hu ihe-efu
n'okpuru anyanwu. 8 Ọ di otù onye
nke nání ya di, ọ digh kwa onye abua ọ
nwere; ọ digh kwa nwa ma-ọbu nwa-
nne ọ nwere; ma ọ digh nsọtu diri
ndọḅu-ya nile ọ nādọḅu onwe-ya
n'ọlu, afọ adigh-eju kwa anya-ya n'àkù.
Ọ nāsi, Ọ bu kwa n'ihi onye ka mu
onwem nādọḅu onwem n'ọlu, we me
ka ezi ihe kọnari nkpuru-obim? Nka
bu kwa ihe-efu, e, nweda-n'ala jọrọ njọ
ka ọ bu. 9 Abua di nma kari otù;
n'ihi na ha nwere ezi ugwọ-ọlu nime
ndọḅu ha nādọḅu onwe-ha n'ọlu.
10 N'ihi na ọ buru na ha ada, otù nime
ha gēme ka ibe-ya bilie: ma ahuhu
gādiri onye ahu nke nání ya di mḅe ọ
nāda, ọ digh kwa onye abua ọ nwere ime
ka o bilie. 11 Ọzọ, ọ buru na madu
abua edinakọ, aru gēkpo kwa ha ọku:
ma àru otù onye nke nání ya di gēsi aṅa
kpo ọku? 12 Ọ buru kwa na madu
enwe ike n'aru otù onye nání ya di, ma
otù ọ di, madu abua gēguzo imegide ya:
ọzọ, udọ atọ nke atukọtara n'otù, adigh-
adọbi ya ngwa ngwa.
13 Ọ di nma, bú nwata nke bu
oḅeye ma ọ mara ihe, kari eze nke bu
okenye ma ọ bu onye-nzuzu, onye
nāmagh inara nmata-ihe ọzọ. 14 N'ihi
na n'ulo-nkpọrọ ka o siri puta ibu eze;
n'ihi na ọbuná n'ala-eze-ya ka amuru
ya oḅeye. 15 Ahurum ihe nile di ndu
nke nējeghari n'okpuru anyanwu, na ha
di n'akuku nwata, bú nke-abua ahu, nke
nēguzo n'ọnọdu ya. 16 Ọ digh nguta
diri ndi-ya nile, bú ndi nile ọ di n'iru
ha: ma ndi gādi n'ọdi-n'iru agagh-aṅuri
nime ya. N'ezie nka bu kwa ihe-efu
na ichọ ijide ifufe.

5 1 Debe ukwu-gi mḅe i nējeru ulo
Chineke; n'ihi na ibiaru nso inu
anu di nma kari ichu aja ndi-nzuzu:
n'ihi na ha adigh-ama na ha nēme ihe
ọjọ. 2 Ekwela ka ọnu-gi kwue okwu
ọsọsọ, eme-kwa-la ka obi-gi me ngwa
iweputa okwu n'iru Chineke; n'ihi na
Chineke nọ n'elu-igwe, ma gi onwe-gi
nọ n'elu-uwa: n'ihi nka me ka okwu-gi
di ole-na-ole. 3 N'ihi na nrọ abiawo
n'ọtutu ije-ozi, olu onye-nzuzu kwa

n'ọtutu okwu. 4 Mḅe i nēkwe Chineke
nkwa, alala azu n'ikwughachi ya; n'ihi
na ihe ndi-nzuzu adigh-atọ Ya utọ: ihe
i nēkwe na nkwa, kwughachi ya. 5 Ọ
di nma ka i ghara ikwe nkwa, kari ikwe
nkwa ma i digh-akwughachi. 6 Ekwela
ka ọnu-gi me anu-aru-gi ka o mehie;
asi-kwa-la n'iru onye-ozi Chineke, na ọ
bu n'amagh-ama ka emere ya: n'ihi gini
ka Chineke gēwe iwe megide olu-gi, we
mebie ọlu nke aka-gi abua? 7 N'ihi na
n'ọtutu nrọ na ihe-efu ka ọtutu okwu di
kwa: ma tua egwu Chineke.
8 Ọ buru na i hu na anēmeḅu ọḅeye,
na anānapu kwa ikpé ziri ezi na ezi
omume n'ike n'ala anāchi achi, ibobo
anwula gi n'ihe ahu anēme: n'ihi na otù
Onye Nke di elu kari onye di elu nāriba
ama; ndi di elu di kwa n'elu ha.
9 Ọzọ, njubiga-ókè nke ala, ọra madu
ka ọ diri: ọbuná eze ka ubi nēfè òfùfè.
10 Onye nāhu ego n'anya, ego agagh-
eju ya afọ; ọzọ, onye nāhu inwe ihe bara
uba n'anya, ihe omume agagh-eju ya afọ:
nka bu kwa ihe-efu. 11 Mḅe ezi ihe
nāba uba, ndi nēri ya abawo kwa uba:
òle ngazi ọ nāgaziri onye-nwe-ya, ma-
ọbugh iji anya-ya abua hu ya? 12 Ihe
utọ ka ura nke onye nāla ọlu ubi bu, ma
ọ bu ihe ntà ma-ọbu ihe riri nne ka o
nēri: ma afọ-ojuju nke ọgaranya adigh-
ekwe ya araru ura.
13 Ihe ọjọ nke nēḅu nḅu di nke
m'huworo n'okpuru anyanwu, bù àkù
nke onye-nwe-ya nēdebe imejọ onwe-
ya: 14 àkù ahu we la n'iyi site na
nweda-n'ala ọjọ; ọ buru kwa na ọ muwo
nwa-nwoke, ọ digh ihe ọ bula di ya n'aka.
15 Dika o siri n'afọ nne-ya puta, ọtọ ka
ọ gālaghachi ila dika o siri bia, ma ọ digh
ihe ọ bula o gēburu site na ndọḅu ọ
nādọḅu onwe-ya n'ọlu, nke ọ gēwere
n'aka-ya la. 16 Nka bu kwa ihe ọjọ
nēḅu nḅu, na n'ihe nile dika o siri
bia, otú a ka ọ gāla: ò bu kwa ole ihe
fọduru ya na ọ nādọḅu onwe-ya n'ọlu
inwe ifufe? 17 Ọzọ, n'ubọchi-ya nile ọ
bu n'ọchichiri ka o nēri ihe, anākpasu
kwa ya iwe ri nne, ọ nwe-kwa-ra ọria na
iwe.
18 Le, ihe nke mu onwem huworo na
ọ bu ezi ihe nke mara nma bu ka madu
rie ihe, ka ọ ñu kwa ihe-ọñuñu, ka ọ hu
kwa ezi ihe nime ndọḅu-ya nile nke
ọ nādọḅu onwe-ya n'ọlu nime ya
n'okpuru anyanwu, ọnu-ọgugu ubọchi
ndu-ya nke Chineke nyeworo ya: n'ihi
na nka bu òkè-ya. 19 Ọzọ, madu ọ bula
nke Chineke nyeworo àkù na ihe-
nkpakọta, onye Ọ mewo-kwa-ra ka ọ
nwe ike iri nime ya, na ibūru òkè-ya, na
iñuri ọñu nime ndọḅu ọ nādọḅu onwe-
ya n'ọlu; nka bu onyinye Chineke.
20 N'ihi na ọ gagh-echeta ubọchi nile
nke ndu-ya ri nne; n'ihi na Chineke
nāza ya n'ọñù obi-ya.
6 1 Ihe ọjọ di nke m'huworo n'okpuru
anyanwu, ihe riri nne ka ọ bu kwa
n'aru madu: 2 madu onye Chineke
nēnye àkù na ihe-nkpakọta na nsọpuru,
ọ digh kwa ihe kọnariri nkpuru-obi-ya
nime ihe nile nke ọ nāchọsi ike, ma
Chineke adigh-eme ka ọ nwe ike iri nime
ya, kama onye ala ọzọ nēri ya; nka bu
ihe-efu, ọria ọjọ ka ọ bu kwa. 3 Ọ buru
na nwoke amuta ọgu umu ise, di kwa
ndu ọtutu arọ, ubọchi nke arọ-ya ewe
ba uba, ma afọ adigh-eju nkpuru-obi-ya
n'ezi ihe, ọzọ kwa, ọ digh olili diri ya;
asiwom, na nwa amukworo amukwo di
nma kari ya: 4 n'ihi na n'ihe-efu ka ọ
biara, ọ bu kwa n'ọchichiri ka ọ nāla,
eji kwa ọchichiri kpuchi aha-ya; 5 ọzọ,
ọ hugh anyanwu, ọ magh kwa ihe ọ
bula; izu-ike diri nka kari onye ahu:
6 e, ọ buru na ọ di ndu nnù arọ abua
na ọgu iri okpukpu abua, ma ọ hugh ezi
ihe: ò bugh n'otù ebe ka ha nile nāla?
7 Ndọḅu nile madu nādọḅu onwe-ya
n'ọlu diri ọnu-ya, ma otú ọ di, ọchichọ
nkpuru-obi adigh-eju eju. 8 N'ihi na
gini ka onye mara ihe nwebigara òkè
kari onye-nzuzu? ma-ọbu gini ka onye
ewedara n'ala nwere, bù onye mara
ijeghari n'iru ndi di ndu? 9 Ọ di nma,
bù ihe-ọhuhu nke anya abua, kari
njeghari nke nkpuru-obi: nka bu kwa
ihe-efu na ichọ ijide ifufe.
10 Ihe nke diworo, ọ bu na mḅe di
anya gara aga ka akpọrọ aha-ya, amawo
kwa na nke ahu bu madu: ọ pugh kwa
iluso onye ka ya ike ọgù. 11 Ebe ọtutu
okwu di nke nēme ka ihe-efu ba uba,
gini ka madu nwebigara òkè? 12 N'ihi
na ònye mara ihe diri madu nma na ndu-
ya, ọnu-ọgugu ubọchi ndu efu ya nke
ọ nēme dika onyinyo? n'ihi na ònye
gēgosi madu ihe gādi n'okpuru anyanwu
mḅe ọ gasiri?

7 1 Ezi aha di nma kari ezi manu-otite
nēsi isi utọ; ọzọ, ubọchi ọnwu madu
di nma kari ubọchi amuru ya. 2 Ọ di
nma ije n'ulo oruru-ùjù, kari ije n'ulo
ọṅuṅu-manya-vine: n'ihi na nke ahu bu
nsọtu madu nile; onye di ndu gētiye kwa
ya n'obi-ya. 3 Iru-ùjù di nma kari ichì-
ọchi: n'ihi na esitere n'ijọ-njọ nke iru me
ka obi di nma. 4 Obi ndi mara ihe di
n'ulo oruru-ùjù; ma obi ndi-nzuzu di
n'ulo ọṅù. 5 Ọ di nma inu ibasi-aba-ike
nke onye mara ihe, karia mḅe madu
nānu abù ndi-nzuzu. 6 N'ihi na dika
olu ogwu mḅe ọ nēre ọku n'okpuru ite,
otù a ka ichì-ọchì nke onye-nzuzu di:
nka bu kwa ihe-efu. 7 N'ezie nmeḅu
nēme ka onye mara ihe ghọ onye-nzuzu;
ọzọ, onyinye nēme ka obi amam-ihe la
n'iyi. 8 Ikpe-azu ihe di nma kari
nmalite-ya: ọ di nma, bù onye mọ-ya
nwere ogologo-ntachi-obi, kari onye
mọ-ya di elu. 9 Ekwela ka akpasue gi
iwe ọsọsọ nime mọ-gi: n'ihi na nkpasu-
iwe nwere ọnọdu-ya n'obi ndi-nzuzu.
10 Asila, Gini kpatara ubọchi mbu ji
di nma kari ubọchi ndia? n'ihi na i
sitegh n'amam-ihe ju ajuju bayere nka.
11 Amam-ihe di nma dika ihe-nketa:
e, ọ dikariri ndi nāhu anyanwu anya
nma. 12 N'ihi na amam-ihe bu ṅdò,
ego bu kwa ṅdò: ma ọkaka nke ihe-
ọmuma bu, na amam-ihe nēme ka onye-
nwe-ya di ndu. 13 Le ọlu Chineke:
n'ihi na ònye puru ime ka ọ dizie, bù ihe
Ọ meworo ka ọ ḅagọ? 14 N'ubọchi ọdi-
nma-gi nọ n'ọdi-nma, ma n'ubọchi ọdi-
njọ le anya: ọbunà otù na nso ibe-ya ka
Chineke meworo ha, ka madu we ghara
ichọputa ihe ọ bula nke gādi mḅe ọ gasiri.
15 Ihe nile a ka m'huworo n'ubọchi
nile nke ihe-efum: onye ezi omume di
nke nāla n'iyi n'ezi omume-ya, onye
nēmebi iwu di kwa nke nēme ka ndu-ya
di ogologo n'ihe ọjọ ya. 16 Abubigala
onye ezi omume òkè; eme-kwa-la onwe-
gi onye mabigara ihe òkè: n'ihi gini ka i
gēmebi onwe-gi? 17 Emebibigala iwu
òkè, abu-kwa-la onye-nzuzu: n'ihi gini
ka i gānwuchu anwuchu? 18 Ọ di nma
ka i jide nka; ọzọ kwa, esepula aka-gi
na nka: n'ihi na onye nātu egwu
Chineke gāputa n'etiti ha nile.
19 Amam-ihe nēme ka onye mara ihe
di ike kari madu iri ndi nāchi achi ndi nọ
n'obodo. 20 N'ezie ọ digh onye ezi
omume n'uwa, nke nēme ezi ihe, nādigh-
emehie kwa. 21 Ọzọ, atukwasila obi-gi
n'okwu nile anēkwu; ka i we ghara inu
ka orù-gi nākọcha gi: 22 n'ihi na ọtutu
mḅe obi-gi maworo na gi onwe-gi
akọchawo ndi ọzọ.
23 Ihe nile a ka m'nwaworo n'amam-
ihe: m'siri, M'gāma ihe; ma nke ahu di
anya n'ebe m'nọ. 24 Ọ di anya, bù ihe
nke diworo, o mi-kwa-ra emi nke-uku;
ònye gāchọputa ya? 25 M'chighariri,
mu onwem na obim, ima na iledo, na
ichọsi amam-ihe na ichè-èchìchè ike, na
ima na nmebi-iwu bu nzuzu, ima kwa
na nzuzu bu iwi-ara: 26 mu onwem
achọtawo kwa ihe di ilu kari ọnwu, bù
nwayi ahu nke obi-ya bu ọnyà ọnyà na
uḅu uḅu, aḅu ka aka-ya abua bu: onye di
nma n'iru Chineke gēsi n'aka nwayi
ahu wepuga onwe-ya; ma ọ gānwude
onye - nmehie. 27 Le, nka ka
m'chọtaworo, ka Onye-nkpọkọta siri,
nātukwasi otù ihe n'ihe ọzọ, ichọta ichè-
èchìchè: 28 nke nkpuru-obim nọ
nāchọsi ike rue uḅu a, ma achọputaghm
ya: otù madu n'etiti nnù madu abua
na ọgu iri ka m'chọtaworo; ma ọ digh
otù nwayi nime ndi ahu nile ka
m'chọtaworo. 29 Le, nàni nka ka
m'chọtaworo, na Chineke mere madu
ka o zie ezi; ma ha onwe-ha achọputawo
ọtutu ihe echèputara.
8 1 Ònye di ka onye mara ihe? ònye
nāma kwa akukọ-isi okwu? Amam-
ihe madu nēnye iru-ya ìhè, ike nke iru-
ya nāḅanwe kwa. 2 Mu onwem nādu
gi ọdu, Debe okwu-ọnu eze, ọbunà n'ihi
ọṅuṅu-iyi Chineke. 3 Esila n'iru ya
pua ọsọsọ; eguzola n'ihe ọjọ: n'ihi na iho
ọ bula nke nātọ ya utọ ka ọ nēme.
4 N'ihi na okwu eze nwere ike; ònye
gāsi kwa ya, Gini ka i nēme? 5 Onye
nēdebe ihe enyere n'iwu agagh-ama ihe
ọjọ; ọzọ, mḅe na ikpè ka obi onye mara
ihe nāmata. 6 N'ihi na ihe ọ bula
anēme eme nwere mḅe na ikpè; n'ihi na
ọnọdu ọjọ madu riri nne n'aru ya:
7 n'ihi na ọ digh-ama ihe gādi adi; n'ihi
na ònye gēgosi ya otù ọ gādi? 8 Ọ
digh madu ọ bula nwere ike n'aru mọ
iḅochi mọ; ọ digh kwa ike ọ nwere n'aru
ubọchi ọnwu; ọ digh kwa nzilaga di
n'agha ahu: nmebi-iwu agagh-eme ka
onye-nwe-ya wepuga onwe-ya. 9 Ihe
nile a ka m'huworo, m'we nye obim ilu

ọlu ọ bula nke aluworo n'okpuru
anyanwu: mḅe di mḅe otù madu nwere
ike n'aru madu-ibe-ya imejọ ya.
10 N'uzọ di otù a m'hu-kwa-ra ndi
nēmebi iwu ka eliri ha, ha we ba n'íli;
ha we si n'ebe nsọ la, ewe chezọ ha
n'obodo ebe ha mere otù a: nka bu kwa
ihe-efu. 11 N'ihi na emegh ihe ekpere
n'ikpe megide ọlu ọjọ ọsọsọ, n'ihi nka
obi umu madu juru eju nime ha ime ihe
ọjọ. 12 Asi na onye-nmehie eme ihe ọjọ
ọgu uḅò ise, me kwa ka ubọchi-ya di
ogologo, ma mu onwem mara n'ezie na
ọ gādiri ndi nātu egwu Chineke nma,
bù ndi nātu egwu n'iru Ya: 13 ma ọ
gagh-adiri onye nēmebi iwu nma, ọ
gagh-eme kwa ka ubọchi-ya di ogologo,
bù nke di ka onyinyo; n'ihi na ọ digh-
atu egwu n'iru Chineke. 14 Ihe-efu
di nke anēme n'elu uwa; na ndi ezi
omume di, ndi ọ nādakwasi dika ọlu
ndi nēmebi iwu si di; ọzọ, ndi nēmebi
iwu di, ndi ọ nādakwasi dika ọlu ndi ezi
omume si di: m'siri na nka bu kwa ihe-
efu. 15 Mu onwem we ja ọṅù, n'ihi
na ọ digh ezi ihe madu nwere n'okpuru
anyanwu ma-ọbugh iri ihe, na iṅu ihe-
ọṅuṅu, na iṅuri ọṅu: n'ihi na nke ahu
gārapara n'aru-ya nime ndọḅu ọ
nādọḅu onwe-ya n'ọlu ubọchi nile nke
ndu-ya nke Chineke nyeworo ya
n'okpuru anyanwu.
16 Mḅe m'were obim nye ima amam-
ihe, na ihu nweda-n'ala nke anēme n'elu
uwa: (n'ihi na madu di kwa nke nādigh-
ahu urà n'anya-ya abua ma ọ bu n'ehihie
ma-ọbu n'abali:) 17 m'we hu ọlu nile
nke Chineke, na madu apugh ichọputa
ọlu nke aluworo n'okpuru anyanwu:
n'ihi na ọ buru na madu adọḅu onwe-ya
n'ọlu n'uzọ nile ichọ ya, ma ọ gagh-
achọputa ya; ọzọ kwa, ọ buru na onye
mara ihe asi na ọ gāma ya, ọ pugh
9 ichọputa ya. 1 N'ihi na ihe nile a
ka m'tiyere n'obim, ọbuná iledo ihe
nile a; na ndi ezi omume, na ndi mara
ihe, na òfùfè-ha nile, di n'aka Chineke:
ma ọ bu ihu-n'anya ma-ọbu ikpọ-asi,
madu adigh-ama ya; ihe nile di n'iru
ha. 2 Ihe nile nādakwasi madu nile
n'otù uzọ ahu: otù ndabà nādabàra onye
ezi omume, dabà-kwa-ra onye nēmebi
iwu; ọ nādabàra ezi madu, dabà-kwa-ra
onye di ọcha, dabà-kwa-ra onye nādigh
ọcha; ọ nādabàra onye nāchu aja, dabà-
kwa-ra onye nādigh-achu aja: dika ezi
madu si di, otù a ka onye-nmehie di kwa;
onye nāṅu iyi di ka onye nātu egwu
ọṅuṅu-iyi. 3 Nka bu ihe ọjọ n'ihe nile
anēme n'okpuru elu-igwe, na otù ndabà
nādabàra madu nile: ọzọ kwa, obi umu
madu juputara n'ihe ọjọ, iwi-ara di kwa
n'obi-ha mḅe ha nọ na ndu, ma emesia
ha nālakuru ndi nwuru anwu. 4 N'ihi
na onye ọ bula nke ejikọtaworo ya na
ndi nile di ndu, ọ nwere ntukwasi-obi:
n'ihi na ọ diri nkita di ndu nma kari
ọdum nwuru anwu. 5 N'ihi na ndi di
ndu mara na ha gānwu: ma ndi nwuru
anwu adigh-ama ihe ọ bula, ọ digh kwa
ugwọ-ọlu ha nwere ọzọ; n'ihi na
echezọwo ncheta-ha. 6 Ma ihu-n'anya-
ha, ma ikpọ-asì-ha, ma ekworo-ha, na
mḅe di anya gara aga ka ọ laworo n'iyì;
ọ digh kwa òkè ha nwere ọzọ rue mḅe
ebigh-ebi n'ihe ọ bula nke emeworo
n'okpuru anyanwu.
7 Je, were ọṅù rie nri-gi, were kwa obi
di nma ṅua manya-vine-gi; n'ihi na ọlu-
gi nile atọwo Chineke utọ na mḅe di anya
gara aga. 8 Ka uwe-gi nile di ọcha mḅe
nile; ka manu-otite nke nēsi isi utọ ghara
kwa ikọnari isi-gi. 9 Di ndu ọṅù, gi na
nwunye nke i huru n'anya, ubọchi nile
nke ndu ihe-efu-gi, nke Ọ nyeworo gi
n'okpuru anyanwu, ubọchi nile nke ihe-
efu-gi: n'ihi na nke ahu bu òkè-gi na
ndu, na nime ndọḅu-gi nke gi onwe-gi
nādọḅu onwe - gi n'ọlu n'okpuru
anyanwu. 10 Ihe ọ bula aka-gi nāhu
ime, were ike-gi me ya; n'ihi na ọ digh
ọlu, ma-ọbu ichè-èchichè, ma-ọbu ihe-
ọmuma, ma-ọbu amam-ihe, di n'ala-
mọ, ebe gi onwe-gi nāla.
11 M'laghachiri, hu n'okpuru
anyanwu, na ọ bugh ndi nwere ukwu
ọsọ ka iwu-ọsọ diri, ọ bugh kwa ndi di
ike ka agha diri, ọzọ kwa, ọ bugh ndi
mara ihe ka nri diri, ọzọ kwa, ọ bugh
ndi-nghọta ka àkù diri, ọzọ kwa, ọ bugh
ndi-ṅkà ka amara diri; kama mḅe na
ihe-ndaputa nādabàra ha nile. 12 N'ihi
na ọbuná madu adigh-ama mḅe-ya: dika
azù nke anānwude n'uḅu ọjọ, na dika
umu nnunu nke nāma n'ọnyà, dika ndia
ka umu madu nāma n'ọnyà na mḅe ọjọ,
mḅe ọ nādakwasi ha na mberede.
13 Otù a kwa ka m'huworo amam-ihe
n'okpuru anyanwu, ihe uku ka ọ
burum: 14 otù obodo ntà di, ndikom

di nime ya di kwa ole-na-ole; ma otù
eze uku biara imegide ya, we ḅa ya
buruburu, wu kwa ebe ewusiri ike
imegide ya: 15 ma achọputara nime
ya otù nwoke bu oḅeye nke mara ihe,
onye ahu we me ka obodo ahu wepuga
onwe-ya site n'amam-ihe-ya; ma madu
echetagh nwoke ahu bu oḅeye. 16 Mu
onwem we si, Amam-ihe di nma kari
idi-ike: ma amam-ihe nke oḅeye ahu
bu ihe anēleda anya, adigh-anu kwa
okwu-ya nile.

17 Okwu nke ndi mara ihe anēkwu
na nwayọ, anānu ha kari iti-nkpu nke
onye nāchi achi n'etiti ndi-nzuzu.
18 Amam-ihe di nma kari ihe-agha
nile: ma otù onye-nmehie nāla ọtutu ezi
ihe n'iyi.

10 1 Ijiji nwuru anwu
nēme ka manu onye nāsugwa
manu-otite nke nēsi ísi utọ sie ísi ọjọ, re
kwa ure: otù a ka nzuzu ntà di arọ kari
amam-ihe, kari kwa nsọpuru. 2 Obi
onye mara ihe di n'aka-nri-ya; ma obi
onye-nzuzu di n'aka-ekpe-ya. 3 Ọzọ
kwa, mḅe onye-nzuzu nēje ije n'uzọ,
obi-amam-ihe-ya nākọnari ya, ọ we si
madu nile na onye-nzuzu ka ọ bu.
4 Ọ buru na mọ nke onye nāchi achi
ebilie imegide gi, arapula ọnọdu-gi;
n'ihi na ime-nwayọ nēme ka nmehie uku
di iche iche kwusi. 5 Ihe ọjọ di nke
m'huworo n'okpuru anyanwu, ọ di ka
ihe emere n'amagh-ama nke nēsi n'aka
onye nāchi achi aputa: 6 etiyere nzuzu
n'ebe di iche iche di elu ri nne, ma
ndi-ọgaranya nānọdu n'ebe di ala.
7 Ahuwom ndi-orù ka ha nānọkwasi
n'inyinya, ahuwokwam ndi-isi ka ha
nējeghari dika ndi-orù n'elu uwa.
8 Onye nēgwu ọbù, nime ya ka ọ
gādabà; ọzọ, onye nētipú mḅidi, agwọ
gāta ya aru. 9 Onye nēbupu nkume, o
gēḅu ya nḅu site na ha; onye nāwa osisi
nọ n'ize-ndu site na ya. 10 Ọ buru na
igwè anyua nkọ, ma onye ahu amugh
iru-ya amu, o gētiye kwa ike kari: ma
amam-ihe nāba urù ime ka ihe nāgazi
agazi. 11 Ọ buru na agwọ ata aru tutu
arà ya urà, ọ digh kwa urù ọ gābara
onye-nwe ire-utọ. 12 Okwu nile nke
ọnu onye mara ihe di amara; ma
eḅuḅere-ọnu nke onye-nzuzu gēloda ya
onwe-ya. 13 Nmalite okwu nile nke
ọnu-ya bu nzuzu: nkwubi okwu-ọnu-ya
bu kwa iwi-ara ọjọ. 14 Onye-nzuzu
nēme kwa ka okwu ba uba: madu adigh-
ama ihe ọ bula nke gādi adi; ọzọ, ihe
gādi mḅe ọ gasiri, ònye gēgosi ya?
15 Ndọḅu nke ndi-nzuzu nādọḅu onwe-
ha n'ọlu nāgwu onye ọ bula nime ha ike,
n'ihi na ọ magh ijeru obodo. 16 Ahuhu
gādiri gi, ala, mḅe eze-gi bu nwata, mḅe
ndi-isi-gi nēri kwa ihe n'ututu! 17 Ihe
nāgara gi nke-ọma, ala, mḅe eze-gi bu
nwa ndi amara aha-ha, mḅe ndi-isi-gi
nēri kwa ihe na mḅe oriri, n'ihi idi-ike,
ọ bugh kwa n'ihi iṅubiga-manya-òkè!
18 Site n'okè ume-ngwu ka elu ulo
nēze eze; site kwa n'ifanye aka n'ukwu
ka ulo nēsi miri. 19 N'ihi ichi-ọchì ka
anēsi nri, manya-vine nēme ka ndu
ṅuria: ego nāza kwa ihe nile. 20 Ọbuná
n'uche-gi akọchala eze; akọcha-kwa-la
ọgaranya n'ime-ulo-ndina-gi: n'ihi na
anu-ufe nke elu-igwe gēme ka olu-gi
rue ya nti, ihe nwere nkù gēgosi kwa
okwu ahu.

11 1 Zipu nri-gi n'elu miri: n'ihi na
mḅe ọtutu ubọchi gasiri i gāhu ya.
2 Nye asa òkè, e, nye kwa asatọ; n'ihi
na i magh ihe ọjọ di aṅa gādi n'uwa.
3 Ọ buru na igwe-oji ejuputa na miri-
ozuzo, n'ala ka ha nāwusa onwe-ha: ọ
buru kwa na osisi ada na Ndida, ma-ọbu
n'Ugwu, n'ebe osisi ahu nāda, n'ebe ahu
ka ọ gādigide. 4 Onye nāriba ifufe ama
agagh-agha nkpuru; ọzọ, onye nēlekwasi
igwe-oji anya agagh-ewe ihe-ubi. 5 Dika
i nēsigh ma ihe bu uzọ ifufe, ma-ọbu otù
ọkpukpu nile si etó n'afọ nwayi di ime;
ọbuná otù a i digh-ama ọlu Chineke Nke
nēme ha nile. 6 Gha nkpuru-gi
n'ututu, ewepu-kwa-la aka-gi n'anyasi:
n'ihi na i digh-ama nke gāgazi agazi, ma
ọ bu nka ma-ọbu nke-ọzọ, ma-ọbu na ha
abua gādi nma otù aka ahu. 7 Ọzọ, ihè
di utọ, ọ di-kwa-ra anya abua nma ihu
anyanwu. 8 E, ọ buru na madu adi ndu
ọtutu arọ, ya ṅuria nime ha nile; ma ya
cheta ubọchi nile nke ọchichiri, n'ihi na
ha gāba uba. Ihe nile nke nābia bu ihe-efu.

9 Ṅuria, nwa-okorọbia, na nwata i bu;
ka obi-gi me kwa gi nma n'ubọchi nile
nke okorọbia i bu, je kwa ije n'uzọ nile
nke obi-gi, na n'ọhuhu-uzọ nke anya-gi
abua: ma mara na n'ihi ihe ndia nile
Chineke gēme ka i ba n'ikpé. 10 Ma
wezuga nkpasu-iwe n'obi-gi, me kwa ka
ihe ọjọ si n'anu-aru-gi gabiga: n'ihi na
okorọbia na mḅe-dinkpà bu ihe-efu.

12 1 Cheta kwa Onye kèworo gi
n'ubọchi nile i di n'okorọbia, mḇe
ubọchi ihe ọjọ akābiagh, na mḇe arọ
akābiarugh nso, mḇe i gāsi, Ha atọghm
utọ; 2 mḇe anyanwu na ìhè na ọnwa na
kpakpando nile akāḇachigh, igwe-oji we
lata mḇe oké miri zosiri: 3 n'ubọchi
ahu mḇe ndi nēdebe ulo gāma jijiji, mḇe
ndi bu dìnkpà gērulata onwe-ha, mḇe
ndinyom nke nēgwe nri gākwusi n'ihi
na ha di ole-na-ole, mḇe agēme ka anya
ḇachie ndinyom nēsi na window elepu
anya, 4 mḇe agēmechi uzọ n'amá; mḇe
olu ogwugwe-nri gāla ala, mḇe madu
gēbili n'urá n'olu nnunu, mḇe ndinyom
nile nke nābù abù gādi ala ala; 5 ọzọ,
ha gātu egwu ihe di elu, ihe-ujọ di iche
iche gādi kwa n'uzọ; osisi almond
gāḇọwa kwa okoko-ya, ukpala gāghọ
kwa ibu, ọchichọ gāgwu kwa: n'ihi na
madu nāla n'ulo ebigh-ebi ya, ndi nēti
aka n'obi ewe jegharia n'amá buruburu:
6 mḇe akātọpugh udọ̀ ọla-ọcha, mḇe
akētiwagh kwa ọkwa ọla-edo, mḇe ite
akādawagh kwa n'isi-iyi, mḇe akētiwagh
kwa wheel n'olùlù-miri; 7 ájá ewe
laghachi n'ala dika o si diri, mọ
alaghachikuru kwa Chineke Onye nyere
ya. 8 Ihe-efu kachasi ihe-efu nile, ka
Onye-nkpọkọta siri; ha nile bu ihe-efu.
9 Ma tukwasi nka, n'ihi na Onye-
nkpọkọta mara ihe, ọ nọ nēzí ndi-ya ihe-
ọmuma; ọ ṅa-kwa-ra nti, we gwuputa,
me ka ọtutu ilu dizie. 10 Onye-
nkpọkọta chọrọ ichọputa okwu nile
nātọ utọ, na ihe edeziri edezi, bú okwu
nile nke ezi-okwu.
11 Okwu nile nke ndi mara ihe di ka
ndudu eji achu ehi, ọzọ, dika ṅtú
akumiri nke-ọma ka okwu nke ndi-nwe
nzukọ di, bú okwu enyere site n'aka otù
onye-ọzùzù-aturu. 12 Tukwasi kwa
n'ihe ndia, nwam, nara ndum-ọdu: ime
ọtutu akwukwọ enwegh ọgwugwu; ọtutu
nmuta bu kwa ike-ọgwugwu nke anu-
aru
13 Ka ayi nuru nkwubì okwu a nile:
tua egwu Chineke, debe kwa ihe nile Ọ
nyere n'iwu; n'ihi na nka bu ọlu madu
nile. 14 N'ihi na ọlu ọ bula ka Chineke
gēme ka ọ ba n'ikpé, ya na ihe ọ bula
zoro ezo, ma ọ bu ezi ihe ma-ọbu ihe ọjọ.

ABÙ NKE ABÙ

1 1 Abù nke abù, nke diri Solomon.

2 Ya were nsutu nile nke ọnu-ya
sutum:
N'ihi na ihu-n'anya-gi nile di nma
kari manya-vine.
3 Manu-otite-gi nile nēsì ísì ọma;
Manu-otite nke nēsì ísì utọ nke
awusiri awusi ka aha-gi bu;
N'ihi nka ka umu-aḇọghọ huworo gi
n'anya.
4 Dọrọm; gi ka ayi gāḇaso:
Eze emewo ka m'ba n'ime-ulo-ya:
Ayi gēteghari egwú ọṅù ṅuri kwa
nime gi,
Ayi gēhota ihu-n'anya-gi nile kari
manya-vine:
N'izi-ezi nile ka ha huworo gi n'anya.

5 Onye oji ka m'bu, ma amaram nma,
Unu umu-ndinyom Jerusalem,
Dika ulo-ikwū nile nke Kida,
Dika ákwà-nkwuba nile nke Solomon.
6 Elelam anya, n'ihi na mu onwem
nēji nji,
N'ihi na anyanwu achawom.
Umu nke nnem wesaram iwe di ọku,
Ha dorom onye-nche ubi-vine-ha
nile;
Ma ubi-vine nkem, nke m'nwere, ka
m'nēchegh.
7 Gosim, gi onye nkpuru-obim huworo
n'anya,
Ebe i nāzù ìgwè aturu-gi, ebe i nēme
ka ha makpu n'etiti-ehihie:
N'ihi na ọ̀ bu n'ihi gini ka m'gādi ka
nwayi ekpuchiri ekpuchi,
N'akuku ìgwè aturu nile nke ndi
ejikọtara gi na ha?

8 Ọ buru na i magh, gi onye mara
nma n'etiti ndinyom,

Puara onwe-gi so na nzọ-ukwu nile nke igwè ewu na aturu,
Zù kwa umu-ewu-gi n'akuku ebe-obibi nile nke ndi-ọzùzù-aturu.

9 Inyinyam nke di n'ụbọ-ala Fero
Ka m'wereworo gi tuara, gi eyim.
10 Nti-gi abua mara nma n'agiri-isi akpara akpa,
Olu-gi mara nma n'ihe di oké ọnu-ahia agara aga.
11 Ihe-ọkpukpa di iche iche nke ọla-edo ka ayi gēmere gi,
Ya na nkpọchi ọla-ọcha.

12 Mḅe eze nọ n'oche-ya di buruburu,
Manu nard nkem sipuru isi utọ ya.
13 Ùkwù myrrh ka onye ihe-ya nātọm utọ burum,
N'etiti aram abua ka ọ nānọ ọnọdu-abali.
14 Uyọkọ nke okoko henna ka onye ihe-ya nātọm utọ burum
N'ubi-vine nke En-gedi.

15 Le, i mara nma, eyim; le, i mara nma;
Anya-gi abua di ka nduru.

16 Le, i mara nma, gi onye ihe-gi nātọm utọ, e, i di utọ:
Ọzọ, ebe ayi nēdina nācha akwukwọ ndu.
17 Ntuhie nile nke ulo-ayi nile bu cedar,
Age-ulo-ayi nile bu osisi fir.

2 1 Mu onwem bu rose nke Sheron,
Abum urodi nke ndagwurugwu.

2 Dika urodi n'etiti ogwu,
Otú a ka eyim di n'etiti umu-ndinyom.

3 Dika osisi apple n'etiti osisi oké ọhia,
Otú a ka onye ihe-ya nātọm utọ di n'etiti umu-ndikom.
Ǹdò-ya ka m'chọsiworo ike, m'we nọdu ala,
Nkpuru-ya tọ-kwa-ra okpo-ọnum utọ.
4 Ọ mere ka m'bata n'ulo manya-vine,
Ọkọlọtọ-ya n'elum bu kwa ihu-n'anya.

5 Werenu mbadamba nkpuru-vine amiri ami ḅam ume, werenu nkpuru-osisi apple me ka arum di ike:
N'ihi na onye nāria ọria ihu-n'anya ka m'bu.
6 Aka-ekpe-ya di n'okpuru isim,
Aka-nri-ya nāḅakum.

7 Unu umu-ndinyom Jerusalem,
Ejim nne-mḅada nile, ejikwam nne-ele ọhia nile, ḅa unu iyi,
Unu akpọtela, unu eme-kwa-la ka ihu-n'anya teta, ma-ọli,
Rue mḅe ọ gātọ ya utọ.

8 Ọ bu olu onye ihe-ya nātọm utọ! le kwa, ọ nābia,
Nāmali elu n'elu ugwu nile, nāwuli elu n'elu ugwu ntà nile.
9 Onye ihe-ya nātọm utọ yiri mḅada ma-ọbu nwa-ele:
Le kwa, o nēguzo n'azu mḅidi-ayi,
O nēsi na window nile lebata anya,
Anya-ya nēsi n'oghere-inara-ifufe nwubata.
10 Onye ihe-ya nātọm utọ zara, sim,
Bilie, eyìm, onye nkem nke mara nma, bia.
11 N'ihi na, le, mḅe oyi agabigawo,
Oké miri-ozuzo agawo, ọ lawo;
12 Ahuwo okoko-ọhia anya n'ala;
Mḅe abù ọma nke umu-nnunu eruwo,
Anuwo kwa olu nduru n'ala-ayi;
13 Osisi fig achawo nkpuru fig-ya nāchagh acha,
Osisi vine nile nāḅawa okoko,
Ha esìpuwo ísì utọ ha.
Bilie, eyìm, onye nkem nke mara nma, bia.
14 Gi ndurum, nke di na nḅawa nkume di elu, n'ebe-nzuzo nke ebe di nkputankpu,
Me ka m'hu iru-gi, me ka m'nu olu-gi;
N'ihi na olu-gi nātọ utọ, iru-gi ma-kwa-ra nma.
15 Nwuderenu ayi nkita-ọhia nile, bú nkita-ọhia di ntà, ndi nēmebi ubi-vine nile;
N'ihi na ubi-vine-ayi nāḅawa okoko.
16 Onye ihe-ya nātọm utọ bu nkem, mu onwem bu kwa nke ya:

Bú onye ahu nke nāzù igwè aturu-ya
n'etiti urodi.
17 Rue mḇe ifufe anyasi nēfe n'ubọchi,
mḇe onyinyo nile nāḇalaga kwa,
Chigharia, gi onye ihe-gi nātọm utọ,
me onwe-gi ka i yie mḇada ma-ọbu
nwa-ele
N'elu ugwu nile nke Beta.
3 1 N'elu ihe-ndinam n'abali ka
m'chọrọ onye ahu nke nkpuru-
obim huru n'anya:
Achọrọm ya, ma achọtaghm ya.
2 M'siri, Biko, ka m'bilie, jegharia
n'obodo buruburu,
N'amá nile na n'ebe nile sara mbara,
Ka m'chọ onye ahu nke nkpuru-
obim huru n'anya:
Achọrọm ya, ma achọtaghm ya.
3 Ndi-nche ndi nējeghari n'obodo
buruburu hurum:
M'we sì ha, Ŭnu ahuwo onye ahu
nke nkpuru-obim huru n'anya?
4 Ọ bu nání nwantī ka m'siri n'ebe ha
nọ gabiga,
Mḇe m'chọtara onye ahu nke
nkpuru-obim huru n'anya:
Ejiderem ya, arakwaghm ya aka,
Rue mḇe m'mere ka ọ ba n'ulo
nnem,
Na n'ime-ulo nke nwayi turu imem.

5 Unu umu-ndinyom Jerusalem,
Ejim nne-mḇada nile, ejikwam nne-
ele ọhia nile, ḇa unu iyi,
Unu akpọtela, unu eme-kwa-la ka
ihu-n'anya teta, ma-ọli,
Rue mḇe ọ gātọ ya utọ.

6 Ònye bu nka nke nēsi n'ọzara arigota
dika ogidi di iche iche nke anwuru-
ọku,
Nke anēsurere ya ihe-nsure-ọku nēsi
ísi utọ, bú myrrh na frankincense,
Site n'ihe nile egwere egwe nke onye-
ahia?
7 Le, ọ bu ihe-ndina-ya, bú nke
Solomon nwere;
Ọgu ndi-dike atọ di ya buruburu,
Site na ndi-dike nke Israel.
8 Ha nile ji mma-agha, ha bu ndi
emeworo ka ha muta ibu agha:
Onye ọ bula, mma-agha-ya di
n'úkwù-ya,
N'ihi egwu n'abali.
9 Eze, bú Solomon, emeworo onwe-ya
otù palanquin
Site n'osisi Lebanon.
10 Ogidi-ya nile ka o jiri ọla-ọcha me,
Ala-ya ka o jiri ọla-edo me, ebe-
ọnọdu-ya ka o jiri ogho ododo me,
Etiti-ya, eji ihu-n'anya me ka ọ buru
pavement ọma,
Site n'aka umu-ndinyom Jerusalem.
11 Puanu, umu-ndinyom Zaion, lekwasi
Solomon, bú eze, anya,
Ka o kpuru okpu-eze nke nne-ya
kpubeworo ya n'ubọchi ọlulu-
nwunye-ya,
Na n'ubọchi ọṅù nke obi-ya.

4 1 Le, i mara nma, eyim, le, i mara
nma;
Anya-gi abua di ka nduru n'azu
ákwà-nkpuchi-gi:
Agiri-isi-gi di ka ìgwè ewu,
Nke nēdina ala n'akuku ugwu
Gilead.
2 Ezé-gi di ka ìgwè nne-aturu nke
akpachaworo aji-ha ọhu,
Nke siworo n'isa-aru rigota;
Nke ha nile chi umu abua umu abua,
Ọ digh kwa nke ḇa aka nwa n'etiti ha.
3 Dika ogho uhie ka eḇuḇere-ọnu-gi
abua bu,
Okwu-ọnu-gi ma-kwa-ra nma:
Dika iberibe pomegranate ka akuku
egedege-iru-gi bu
N'azu ákwà-nkpuchi-gi.
4 Dika ulo-elu Devid, nke ewuru
idebe ihe-agha, otù a ka olu-gi di,
Nke ekobeworo nnù ọta abua na ọgu
iri,
Bú ọta ntà nile nke ndi-dike.
5 Ara-gi abua di ka umu-mḇada abua
nke bu umu abua nke otù nne-
mḇada muru,
Nke nāta nri n'etiti urodi.
6 Rue mḇe ifufe anyasi nēfe n'ubọchi,
mḇe onyinyo nile nāḇalaga kwa,
Mu onwem gēje n'ugwu myrrh,
Na n'ugwu ntà frankincense.
7 I mazuru nma, eyim;
Ọ digh kwa ntupọ di n'aru-gi.

8 Si na Lebanon som, nwunye ọhu
nkem,
Si na Lebanon som:
Site n'elu Amana le anya,
Site n'elu Senia na Heamon,

Site n'ebe-obibi nile nke ọdum.
Site n'ugwu nile nke agu.
9 I riwo obim, nwa-nnem nwayi;
I werewo otù nime anya-gi abua,
I werewo kwa otù ihe-inya-n'olu site n'olu-gi, rie obim.
10 Le ka ihu-n'anya-gi nile si ma nma nke - uku, nwa - nnem nwayi, nwunye ọhu nkem!
Le ka ihu-n'anya-gi nile si di nma nke-uku kari manya-vine!
Le kwa ka ísi utọ nke manu-gi nile di nma nke-uku kari uda nile!
11 Manu-aṅu nke si n'uḅuḅọ-manu-aṅu abusi ka eḅuḅere-ọnu-gi abua nābusi, nwunye ọhu nkem:
Manu-aṅu na miri-ara-ehi di n'okpuru ire-gi;
Ísi utọ nke uwe-gi nile di kwa ka ísì utọ Lebanon.
12 Ubi aḅara ogige nke akpachiri akpachi ka nwa-nnem nwayi, bú nwunye ọhu nkem, bu;
Ebe-nsuputa-miri akpachiri akpachi, isi-iyi aḅachiri aḅachi.
13 Ome-gi nile bu ogige ọma nke pomegranate, nwere nkpuru di iche iche di oké ọnu-ahia;
Henna, ya na osisi manu nard nile,
14 Manu nard na saffron,
Calamus na cinnamon, ha na osisi nile nke frankincense;
Myrrh na aloes, ha na isi uda nile.
15 Isi-iyi nke ubi nile aḅara ogige ka i bu,
Olùlù-miri nke juputara na miri di ndu,
Na miri-iyi di iche iche nke nērù erù site na Lebanon.

16 Teta, gi ifufe Ugwu; bia kwa, gi ifufe Ndida;
Fekwasi ubim aḅara ogige, ka udaya di iche iche we rùpu.
Ka onye ihe-ya nātọm utọ bata n'ubi-ya aḅara ogige,
We rie nkpuru-ya di iche iche nke di oké ọnu-ahia.

5 1 Abatawom n'ubim aḅara ogige, nwa-nnem nwayi, nwunye ọhu nkem:
Aghọrọwom myrrh nkem, ya na udam;
Arachawom uḅuḅọ-manu-aṅum, ya na manu-aṅum;
Aṅuwom manya-vine nkem, ya na miri-ara-ehim.
Rienu ihe, ndi-eyim;
Ṅuanu ihe-ọṅuṅu, e, ṅujuenu afọ unu ndi ihe-unu nātọm utọ.

2 Mu onwem nāraru ura, ma obim nēteta:
Ọ bu olu nke onye ihe-ya nātọm utọ nāku aka n'uzọ, si,
Megherem uzọ, nwa-nnem nwayi, eyim, ndurum, onye nkem nke zuru okè:
N'ihi na isim juputara n'igirigi,
Agiri-isim juputara n'ọbubu-miri nke abali.
3 Eyipuwom uwem; ṁ'gēsi aṅa yiri ya?
Asawom ukwum abua; ṁ'gēsi aṅa me ka ha rue inyi?
4 Onye ihe-ya nātọm utọ setipuru akaya tiye n'oghere uzọ,
Afọm we me nkpatu n'ihi ya.
5 Mu onwem biliri imeghere onye iheya nātọm utọ uzọ;
Akam abua nābusi kwa na myrrh,
Nkpisi-akam nile nābusi kwa na myrrh nērù erù,
N'elu nkpisi nile nke ugodi.
6 Mu onwem meghere onye ihe-ya nātọm utọ uzọ;
Ma onye ihe - ya nātọm utọ wezugarari onwe-ya, gabiga.
Nkpuru-obim apuwori mḅe o kwuru okwu:
Achọrọm ya, ma achọtaghm ya;
Akpọrọm ya òkù, ma ọ zaghm.
7 Ndi-nche ndi nējeghari n'obodo buruburu hurum,
Ha tirim ihe, ḅuem mma;
Ndi-nche mḅidi nile nke obodo chipuru ákwà-nḅochim n'arum.
8 Aḅawom unu iyi, unu umu-ndinyom Jerusalem, ọ buru na unu ahu onye ihe-ya nātọm utọ,
Gini ka unu gēgosi ya? Na onye ọria ihu-n'anya nāria ka m'bu.

9 Gini ka onye ihe-ya nātọ gi utọ bu kari onye ọzọ ihe-ya nātọ madu utọ,
Gi onye mara nma n'etiti ndinyom?

Gini ka onye ihe-ya nātọ gi utọ bu kari onye ọzọ ihe-ya nātọ madu utọ,
Na i ḅawo ayi iyi otú a?

10 Onye ihe-ya nātọm utọ di ọcha nācha kwa uhie uhie,
Onye emeworo ka ọ di elu dika ọkọlọtọ kari orú nnù na nnù ise.
11 Isi-ya di ka ọla-edo ọma nke anuchara anucha,
Agiri-isi-ya nēruda eruda dika igu nkwu, nēji nji dika ugolo-ọma.
12 Anya-ya abua di ka nduru n'akuku miri-iyi;
Nāsa onwe-ha nime miri-ara-ehi, nānọdu n'akuku miri-iyi di iche iche juputara na miri.
13 Ǹtì-ya abua di ka nkpuru uda, dika ulo-elu nke nkpa-akwukwọ nēsì ísì utọ:
Eḅuḅere-ọnu-ya abua di ka urodi, nābusi myrrh nērù erù.
14 Aka-ya abua di ka nḅa-aka ọla-edo, nke ahiọgideworo beryl nime ha:
Afọ-ya di ka ọdu nwupuru enwupu, nke ejiworo sapphire kpuchie ya.
15 Ogwe-ukwu-ya abua di ka ogidi marble, nke atọworo ntọ-ala-ha n'elu ukwu ọla-edo anuchara anucha:
Iru-ya di ka Lebanon, mara nma nke-uku dika cedar.
16 Okpo-ọnu-ya tọkarisiri utọ: e, aru-ya nile bu ihe anāchọsi ike.
Nka bu onye ihe-ya nātọm utọ, nka bu kwa eyìm,
Unu umu-ndinyom Jerusalem.

6 1 Òle ebe onye ihe-ya nātọ gi utọ jeworo,
Gi onye mara nma n'etiti ndinyom?
Òle ebe onye ihe-ya nātọ gi utọ cheworo iru,
Ka ayi we soro gi chọ ya?

2 Onye ihe-ya nātọm utọ aridaruwo ubi-ya aḅara ogige, rue nkpuru nile nke uda,
Izù ìgwè aturu-ya n'ubi-ya nile aḅara ogige, na ichikọta urodi.
3 Mu onwem bu nke onye ihe-ya nātọm utọ, onye ihe-ya nātọm utọ bu kwa nkem:
Bú onye ahu nke nāzù ìgwè aturu-ya n'etiti urodi.

4 Onye mara nma ka i bu, eyìm, dika Tiaza,
I mara nma nke-uku dika Jerusalem,
I bu onye anātu ujọ dika usu-ndi-agha chi ọkọlọtọ.
5 Wepu anya-gi abua n'irum,
N'ihi na ha onwe-ha akpaliwom elu.
Agiri-isi-gi di ka ìgwè ewu,
Nke nēdina ala n'akuku ugwu Gilead.
6 Ezé-gi di ka ìgwè nne-aturu,
Nke siworo n'isa-aru rigota;
Nke ha nile chi umu abua umu abua,
Ọ digh kwa nke ḅa aka nwa n'etiti ha.
7 Dika iberibe pomegranate ka akuku egedege-iru-gi bu
N'azu ákwà-nkpuchi-gi.
8 Ọgu eze-nwayi atọ di, ọgu ndinyom anọ, nke bu iko, di kwa,
Na umu-aḅọghọ nādigh ọnu-ọgugu.
9 Nání otù ka ọ bu, bú ndurum, onye nkem nke zuru okè;
Nání otù nwa nne-ya muru ka ọ bu;
Onye arọputara arọputa nke nwayi muru ya nwere ka ọ bu.
Umu-ndinyom huru ya, we si na ọ bu onye ihe nāgara nke-ọma;
E, ọgu eze-nwayi atọ ahu na ọgu ndinyom anọ ahu, bú iko, ha we to ya.

10 Ònye bu nwayi a nke nēlepu anya dika ututu,
Nke mara nma dika ọnwa,
Nēnwu ka anyanwu,
Onye anātu ujọ dika usu-ndi-agha chi ọkọlọtọ?

11 Rue ubi walnut aḅara ogige ka m'ridara,
Ilekwasi akwukwọ ndu nke ndagwurugwu anya,
Ihu ma osisi vine amawo ifuru,
Na ihu ma osisi pomegranate aḅawawo okoko.
12 Mḅe m'kāmagh, nkpuru-obim dorom
N'etiti uḅọ-ala nke ndim amara aha-ya.

13 Lata, lata, gi nwayi Shulam;
Lata, lata, ka ayi we lekwasi gi anya.

Gini mere unu gēji lekwasi nwayi
Shulam anya,
Dika ilekwasi otite-egwù nke
Mahanaim?

7 1 Le ka nzọ-ukwu-gi nile si ma nma
n'akpukpọ-ukwu sandal, gi nwa-
nwayi nke onye amara aha-ya!
Apata-ukwu-gi abua nke di buruburu
di ka ihe-ichọ-nma,
Ọlu aka onye-ṅkà.
2 Otubo-gi di ka ọkwa di buruburu,
Ka manya-vine agwara agwa ghara
ikọ nime ya:
Afọ-gi di ka obo ọka wheat
Nke eji urodi ḅa ya buruburu.
3 Ara-gi abua di ka umu-mḅada abua
Nke bu umu abua nke otù nne-
mḅada muru.
4 Olu-gi di ka ulo-elu nke ọdú;
Anya-gi abua di ka ọdọ-miri nke di
nime Heshbon, n'akuku ọnu-uzọ-
ama Bat-rabim;
Imi-gi di ka ulo-elu Lebanon
Nke chere Damaskọs iru.
5 Isi-gi nke di n'elu gi di ka Kamel,
Agiri-isi nke isi-gi di kwa ka ogho
ododo;
Ekeworo eze aḅu na nruda-ya nile.
6 Le ka i si ma nma nke-uku, le kwa
ka i si di utọ nke-uku,
Gi ihu-n'anya, n'ihe-utọ nile!
7 Ogologo-gi nka yiri nkwu,
Ara-gi abua yiri uyọkọ nkpuru-vine.
8 M'siri, M'gārigo elu nkwu,
M'gējide igu-ya aka:
Biko, ka ara-gi abua di kwa ka uyọkọ
osisi vine,
Ka isì utọ nke imi-gi di kwa ka
nkpuru-osisi apple;
9 Ka okpo-ọnu-gi di kwa ka manya-
vine makarisiri nma,
Nke nāsughari n'iko nke-ọma nye
onye ihe-ya nātọm utọ,
Nke nērùbà nwayọ n'eḅuḅere-ọnu
abua nke ndi nāraru ura.

10 Mu onwem bu nke onye ihe-ya
nātọm utọ,
N'arum ka ọchichọ-ya di kwa.
11 Bia, gi onye ihe-gi nātọm utọ, ka ayi
pua ba n'ọhia;
Ka ayi nọ ọnọdu-abali n'obodo ntà.
12 Ka ayi bilie n'isi-ututu je rue ubi-
vine nile;
Ka ayi hu ma osisi vine amawo ifuru,
Ma okoko-ya aḅawawo,
Ma osisi pomegranate aḅawawo
okoko:
N'ebe ahu ka m'gēnye gi ihu-
n'anyam.
13 Mandrake nile nēsì isì utọ,
Ọzọ, n'elu ọnu-uzọ-ayi nile ka
nkpuru-osisi nile di okè ọnu-ahia
di, nke-ọhu na nke-ochie,
Nke m'kpakọbaworo gi, onye ihe-gi
nātọm utọ.

8 1 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na i dirim
ka nwa-nnem nwoke,
Nke miworo ara abua nke nnem!
Mḅe m'huru gi n'èzí, m'gēsutu gi
ọnu;
Ma ọ digh onye gēledam anya.
2 M'gēduru gi, me ka i ba n'ulo nnem,
I gēzim ihe;
M'gēme ka i ṅua manya-vine ufọdu
etiyere ihe-ísi-utọ,
Ka i ṅu kwa manya pomegranate
nkem ufọdu.
3 Aka-ekpe-ya gādi n'okpuru isim,
Aka-nri-ya gāḅakum.

4 Unu umu-ndinyom Jerusalem, aḅam
unu iyi,
Gini mere unu ji akpọte ihu-n'anya?
ma-ọbu gini mere unu ji eme ka ọ
teta?
Rue mḅe ọ gātọ ya utọ.

5 Ònye bu nwayi a nke nēsi n'ọzara
arigota,
Dabere n'aru onye ihe-ya nātọ ya
utọ?

N'okpuru osisi apple ka m'kpọtere
gi:
N'ebe ahu ka ime gi nēme nne-gi,
N'ebe ahu ka ime nēme ya, ọ we
muputa gi.

6 Tukwasim dika nḅa-aka-akàrà n'obí-
gi, dika nḅa-aka-akàrà n'ogwe-
aka-gi:
N'ibi na ihu-n'anya di ike dika ọnwu;
Ekworo siri ike dika ala-mọ:
Nnwupu-ya nile bu nnwupu nke
ọku,
Ire-ọku nke Ja onwe-ya.
7 Ọtutu miri apugh imenyu ihu-
n'anya,

Osimiri nile agagh-erikpu kwa ya:
Ọ buru na onye ọ bula gēnye àkù nile nke ulo-ya n'ihi ihu-n'anya,
Agēleda ya anya nke-uku.

8 Ayi nwere otù nwa-nne nwayi di ntà,
Ma ọ digh ara ọ kpuru:
Gini ka ayi gēmere nwa-nne-ayi
N'ubọchi mḅe agēkwu okwu-ya?
9 Ọ buru na ọ bu mḅidi,
Ayi gēwukwasi ya ulo-elu nke ọla-ọcha:
Ma ọ buru na ọ bu ọnu-uzọ,
Ayi gēji ibo cedar mechibido ya.

10 Mu onwem bu mḅidi, aram abua di kwa ka ulo-elu-ya:
Mḅe ahu adim n'anya-ya dika onye nāchọta udo.
11 Solomon nwere ubi-vine nime Beal-hamon;
Ọ nyere ubi-vine ahu n'aka ndi-nche;
Onye ọ bula n'ọnọdu nkpuru-ya gēweta nnù ego ọla-ọcha abua na ọgu iri.
12 Ubi-vine nkem, nke m'nwere, di n'irum:
Nnù abua na ọgu iri ahu gādiri gi, Solomon,
Ọgu iri gādi-kwa-ra ndi nēche nkpuru-ya.

13 Gi onye bi n'ubi aḅara ogige,
Ndi ejikọtara gi na ha nāṅa nti olu-gi:
Mem ka m'nuru ya.

14 Balaga, gi onye ihe-gi nātọm utọ,
Yi kwa mḅada ma-ọbu nwa-ele
N'elu ugwu nile nke uda di iche iche.

AKWUKWỌ AISAIA

BÚ ONYE-AMUMA

1 1 Ọhù Aisaia nwa Emoz, nke ọ huru
bayere Juda na Jerusalem n'ubọchi
Uzaia na Jotam na Ehaz na Hezekaia,
bù ndi-eze Juda.
2 Nurunu, elu-igwe, gi uwa, ṅa kwa
nti, n'ihi na Jehova ekwuwo okwu: umu
ka M'meworo ka ha toputa, emewokwam
ka ha di elu, ma umu ahu ejehiewo
megidem. 3 Ehi mara onye-nwe-ya,
inyinya-ibu ma-kwa-ra ebe-ọzùzù-anu
nke onye-nwe-ya: ma Israel amagh,
ndim atukwasigh uche. 4 Ahuhu
gādiri mba nmehie, ndi ajọ omume
nānyiḅu, nkpuru nke bu ndi nēme ihe
ọjọ, umu nke nēbibi onwe-ha: ha
arapuwo Jehova, ha eleliwo Onye Nsọ
nke Israel, ha aghọwo ndi ala ọzọ,
laghachi azu. 5 N'ihi gini ka aganēti
unu ihe rue uḅu a, na unu nēwezuga
onwe-unu kari? isi nile ọ bula nāria
ọria, aru adigh kwa obi nile ọ bula ike.
6 Site n'ọbu-ukwu we rue isi ọ digh izu-
okè di nime ya; kama oḅuḅu-mma, na
itiru-aru, na ọnyà etiputara ọhu:
apikọtagh ha, ekechigh kwa ha, ejigh
kwa manu me ka ha di nrò. 7 Ala-unu
bu ebe tọḅọrọ n'efu; obodo-unu,
esurewo ha n'ọku; ala-ubi-unu, n'iru
unu ka ndi ala ọzọ nēri ya, ọ bu kwa ebe
tọḅọrọ n'efu, dika nkwatu ndi ala ọzọ.
8 Ma ada Zaion fọduru dika ulo-ntu
n'ubi-vine, dika ulo-ọnọdu-abali n'ubi
cucumber, dika obodo nke ndi-iro-ya
nēche nche. 9 Ọ buru na Jehova nke
usu nile nke ndi-agha emegh madu ole-
na-ole nke fọduru ka ha fọduru ayi, ayi
gādiwori ka Sọdọm, ayi gēyiwori
Gọmọra.
10 Nurunu okwu Jehova, unu ndi-
ikpe Sọdọm; ṅanu nti n'iwu Chineke-
ayi, unu ndi Gọmọra. 11 Jehova nāsi,
N'ihi gini ka unu nāchurum ọtutu aja-
unu? afọ ejuwom n'àjà-nsure-ọku nile
eji ebulu chu, na abuba umu-ehi emere
ka ha ma abuba; ọzọ, ọbara oke-ehi na
nke umu-aturu na nke nkpi atọghm utọ.
12 Mḅe unu nābia ka ahu unu n'irum,
ònye chọworo nka n'aka-unu, ka unu
zọtọ ogigem nile? 13 Unu ebubata-
kwa-la onyinye-inata-iru-ọma ọzọ

nke bu ihe-efu; ihe-nsure-ọku nke nēsì
isi utọ, ihe-ārù ka ọ burum; ọnwa ọhu
na ubọchi-izu-ike, ikpọ nkpọkọta,—
apughm inagide ajọ omume na ubọchi
nbọchi. 14 Ọnwa ọhu nile unu na mbe
nile unu akara àkà, nkpuru-obim
akpọwo ha asi: ha aghọwo ibu di arọ
n'arum, ike ibūru ha agwuwom.
15 Ọzọ, mbe unu nābasa ọbu-aka-unu
abua, M'gēzonari unu anyam abua:
ọbunà mbe unu nēkpe ọtutu ekpere,
M'gagh-adi nānu: aka-unu juputara
n'ọbara. 16 Sanu aru, menu onwe-unu
ka unu di ọcha; wezuganu ihe ọjọ nke
omume-unu nile n'iru anyam abua;
rapunu ime ihe ọjọ: 17 mutanu ime ezi
ihe; chọnu ikpė ziri ezi, menu ka onye
nēme ihe-ike gazi agazi, kpenu nwa-
nbei ikpe ziri ezi, kpenu ọnu nwayi
di-ya nwuru.
18 Biko bianu, ka ayi rurita uka, bù
ihe Jehova nāsi: ọ buru na nmehie-unu
adi ka uwe uhie, ọ bu dika snow ka ha
gādi ọcha; ọ buru na ha acha uhie uhie
dika ogho uhie, ọ bu dika aji ọcha ka ha
gādi. 19 Ọ buru na unu ekwe, we nu,
ezi ihe nke ala-unu ka unu gēri: 20 ma
ọ buru na unu aju, we nupu isi, mma-
agha gērichapu unu: n'ihi na ọnu
Jehova ekwuwo.
21 Ò si-kwa-ra aṅa ghọ nwayi nākwa
iko, bù obodo ahu kwesiri ntukwasi-obi?
obodo ahu nke juputara n'ikpė ziri ezi!
ezi omume nānọri ọnọdu-abali nime ya,
ma ubu a ndi-obu-madu. 22 Ọla-ọcha-
gi aghọwo afuru-uzu; ihe-ọṅuṅu ọma
gi, agwawo ya miri nke-uku. 23 Ndi-
isi-gi nēwezuga onwe-ha n'ebe M'nọ, ha
bu kwa ndi ejikọtara ha na ndi-ori; onye
ọ bula nime ha nāhu iri-ngo n'anya,
nābaso kwa ihe-nkwughachi: ọ digh
nwa-nbei ha nēkpe ikpe ziri ezi, okwu-
ikpe nke nwayi di-ya nwuru adigh-
abiakute kwa ha.
24 N'ihi nka, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi, bù Jehova nke usu nile nke ndi-
agha, bù Onye di ike nke Israel, puta,)
A, M'gākasi Onwem obi site na ndi
nēmegidem, M'gābọ-kwa-ra Onwem
ọbọ n'aru ndi-irom: 25 M'gēme kwa
ka akam biaghachi n'aru gi,
M'gānuchapu kwa afuru-uzu-gi, dika
eji akanwu me, M'gēwezuga kwa ihe
nile gwara agwa nime gi: 26 M'gēme
kwa ka ndi-ikpe-gi laghachi dika na
mbu, M'gēme kwa ka ndi nädu gi ọdu
laghachi dika na nmalite: emesia agākpọ
gi Obodo ezi omume, obodo nke kwesiri
ntukwasi-obi. 27 Agēji ikpė baputa
Zaion, agēji kwa ezi omume baputa ndi-
ya nālata. 28 Ma ntipia nke ndi
nēmebi iwu na ndi-nmehie gādi n'otù,
agēme kwa ka ndi nārapu Jehova
gwusia. 29 N'ihi na ha gēme ihere
osisi terebinth nile nke unu chọsiworo
ike, unu gēnwe kwa iru-ihere site n'ubi
nile abara ogige nke unu rọputaworo.
30 N'ihi na unu gādi ka osisi terebinth
nke akwukwọ-ya nākpọnwu akpọnwu,
na dika ubi abara ogige nke nēnwegh
miri. 31 Ọgaranya gāghọ kwa eriri-
nzuzu, ọlu-ya gāghọ kwa icheke-ọku;
ha abua gēre kwa ọku n'otù, ọ digh kwa
onye nēmenyu ha.

2 1 Okwu nke Aisaia nwa Emoz huru
bayere Juda na Jerusalem.
2 O gēru kwa n'ikpe-azu nke ubọchi
ndia, na ugwu nke ulo Jehova
ganēguzosi ike n'elu ugwu nile, agēbuli
kwa ya elu kari ugwu ntà nile; mba nile
gērùbà nime ya dika osimiri. 3 Ọtutu
ndi di iche iche gēje kwa, si, Bianu, ka
ayi rigorue ugwu Jehova, rue ulo
Chineke nke Jekob; O gēzi kwa ayi uzọ-
Ya ufọdu, ayi gēje kwa ije n'okporo-uzọ-
Ya nile: n'ihi na Zaion ka iwu gēsi puta,
okwu Jehova gēsi kwa na Jerusalem puta.
4 Ọ gēkpe kwa ikpe n'etiti mba nile,
dozi-kwa-ra ọtutu ndi di iche iche
okwu-ha: ha gākpughari kwa mma-
agha-ha nile ka ha buru mma-ọgė, na
ube-ha nile ka ha buru mma-ikwa-osisi:
mba agagh-ebuli mma-agha megide
mba, ha agagh-amuta kwa agha ọzọ.
5 Ulo Jekob, bianu, ka ayi jegharia
n'ìhè Jehova. 6 N'ihi na I rapuwo ndi-
Gi, bù ulo Jekob, n'ihi na ha juputara
n'ome-n'ala site n'Iru-anyanwu, ha bu
kwa ndi ji igwe-oji atù isi ọma na isi ọjọ
dika ndi Filistia, ọzọ, ha na umu ndi ala
ọzọ nēkwekọ aka. 7 Ala-ha juputa-
kwa-ra n'ọla-ọcha na ọla-edo, ọ digh kwa
ọgwugwu diri àkù-ha; ala-ha juputa-
kwa-ra n'inyinya, ọ digh kwa ọgwugwu
diri ubọ-ala-ha. 8 Ala-ha juputa-kwa-
ra n'ihe-efu; ọlu nke aka-ha ka ha nākpọ
isi ala nye. bù ihe nke nkpisi-aka-ha
mere. 9 Madu we ruda n'ala, onye di
elu nēme kwa onwe-ya ka ọ di ala:

ebupu-kwa-la nmehie-ha. 10 Ba n'oké
nkume, zobe kwa onwe-gi n'àjà, ipu
n'iru oké egwu Jehova, na ipu n'ima-
nma nke idi-elu-Ya. 11 Aghagh ime
anya npako nke madu ka ha di ala,
aghagh kwa iruda nbuli-elu nke ndi
nile n'ala, aghagh kwa ime ka Jehova,
nàni Ya, di elu n'ubọchi ahu. 12 N'ihi
na Jehova nke usu nile nke ndi-agha
nwere otù ubọchi nke gādakwasi ihe
ọ bula di npako nke di kwa elu, ọ
gādakwasi kwa ihe ọ bula ebuliworo elu;
ewe me ya ka ọ di ala: 13 ọ gādakwasi
kwa osisi cedar nile nke Lebanon nke di
elu nke ebuliwo-kwa-ra ha elu, ọ
gādakwasi kwa osisi oak nile nke Beshan;
14 ọ gādakwasi kwa ugwu nile nke di
elu, ọ gādakwasi kwa ugwu ntà nile nke
ebuliworo elu; 15 ọ gādakwasi kwa ulo-
elu ọ bula di elu, ọ gādakwasi kwa mḅidi
ọ bula ewusiri ike; 16 ọ gādakwasi kwa
uḅọ nile nke Tashish, ọ gādakwasi kwa
ihe - ile - anya nile anāchọsi ike.
17 Aghagh kwa iruda npako madu,
aghagh kwa ime nbuli-elu nke ndi nile
ka ọ di ala: aghagh kwa ime ka Jehova,
nàni Ya, di elu n'ubọchi ahu. 18 Ma
ihe-efu-ha, ha nile aghagh igasi.
19 Madu gābà kwa n'ọḅà nile nke okė
nkume nile, na n'olùlù nile nke àjà,
ipu n'iru okė egwu Jehova, na ipu n'ima-
nma nke nbili-elu-Ya, mḅe O biliri ime
ka uwa ma jijiji nke-uku. 20 N'ubọchi
ahu madu gētufu ihe-efu-ya nile nke
ọla-ọcha, na ihe-efu-ya nile nke ọla-edo,
nke ha mere ka ọ we kpọ isi ala nye ha,
o gētufu ha nye anu mole na usu;
21 ka ọ we ba n'oghere nile nke okė
nkume nile, na nime nḅawa nile nke
nkume nile di elu, ipu n'iru oké egwu
Jehova, na ipu n'ima-nma nke nbili-elu-
Ya, mḅe O biliri ime ka uwa ma jijiji
nke-uku. 22 Rapunu madu, onye otù
nku-ume di n'imi-ya: n'ihi na nime
gini ka aganāgu ya?

3 1 N'ihi na, le, Onye-nwe-ayi, bù
Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
nēsi na Jerusalem, si kwa na Juda,
wezuga ihe-ndabere na nkpa-n'aka, ihe-
ndabere nile, bú nri, na ihe-ndabere nile,
bù miri; 2 dike, na onye-agha; na
onye-ikpe, na onye-amuma, na onye
nāju ase, na okenye; 3 onye-isi nke
ọgu ndi-agha abua na iri, na onye anāhu
iru-ọma, na onye-ndum-ọdu, na onye
mara ihe n'etiti ndi-ọkà, na onye-
nghọta n'irà urà. 4 M'gēwere kwa
umu-okoro nye ka ha buru ndi-isi-ha,
umu nāṅu ara gāchi kwa ha. 5 Ndi
ahu gāchirita onwe-ha n'ihe-ike, otù
onye megide onye ọzọ, na otù onye
megide ibe-ya: ha gēbulite onwe-ha,
nwa-okoro megide okenye, na onye
anēleli megide onye anāsọpuru. 6 Mḅe
otù onye gējide nwa-nne-ya n'ulo nna-
ya, si, I nwere uwe-nḅokwasi, onye-ikpe
ka i gāburu ayi, ka ihe-isu-ngọngọ a di
kwa n'okpuru aka-gi: 7 ọ gēweli olu-
ya n'ubọchi ahu, si, M'gagh-abu onye-
nkechi; n'ihi na ọ digh nri di n'ulom, ọ
digh kwa uwe-nḅokwasi: unu agagh-
edom onye-ikpe ndi-ayi. 8 N'ihi na
Jerusalem asuwo ngọngọ, Juda adawo
kwa: n'ihi na ire-ha na omume-ha nile
nēmegide Jehova, inupu isi n'okpuru
anya abua nke ebube-Ya. 9 Nmata ha
nāmata iru madu n'ikpe azawo megide
ha; nmehie-ha ka ha gosiwo-kwa-ra dika
Sọdọm, ha ezobegh ya. Ahuhu gādiri
nkpuru-obi-ha! n'ihi na ha emesowo
onwe-ha ihe ọjọ. 10 Sinu onye ezi
omume, na ọ gādiri ya nma: n'ihi na
nkpuru omume-ha nile ka ha gēri.
11 Ahuhu gādiri onye nēmebi iwu! ọ
gādiri ya njọ: n'ihi na nmeso aka-ya abua
mesoro madu ka agēme ya. 12 Ndim,
ndi nāchi ha n'ihe-ike bu nwatakiri,
ndinyom achiwo kwa ha. Gi ndim, ndi-
nduzi-gi nēme ka i wagharia, ha elodawo
kwa uzọ nke okporo-uzọ-gi nile.
13 Jehova nēguzo Onwe-ya ikpe ọnu-
Ya, O nēguzo kwa ikpe ndi nile di iche
iche. 14 Jehova gēso ndi-okenye nke
ndi-Ya na ndi-isi-ha ba n'ikpė, si, Ma
unu onwe-unu, unu eripiawo ubi-vine;
ihe unu napuworo onye ewedara n'ala
n'ike di n'ulo-unu nile: 15 gini mere
unu ji azọpia ndim, gwepia kwa iru onye
ewedara n'ala? ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi, bù Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, puta.

16 Jehova we si, N'ihi na umu-
ndinyom Zaion di npako, nēwere kwa
olu setiri eseti na anya nārārā ndikom
ejeghari, nārọ nma mḅe ha nējeghari,
nēwere kwa ukwu-ha eme ka ọla-ukwu-
ha da udà: 17 n'ihi nka Onye-nwe-ayi
gēme kwa ka ọnyá di n'opu-n'isi umu-
ndinyom Zaion, Jehova gāḅaba kwa ha

ọtọ. 18 N'ubọchi ahu Onye-nwe-ayi
gēwezuga ima-nma nke ọla-ukwu-ha
nile, na ihe-ichọ-nma nile ha nēyi
n'egedege-iru, na ihe-ichọ-nma nile
nke yiri ọnwa ọhu; 19 na ihe nile
anākwuba na nti, na ọla-aka nile, na
ákwà nḅochi-iru nile; 20 na ihe ọma
nile ike n'isi, na iyaḅa-ukwu nile, na ihe
nile ike n'úkwù, na karama ihe isì ọma
nile, na ọgwù di iche iche iyi n'aru;
21 na nḅa-aka-akàrà nile, na nḅa-aka
imi nile; 22 na uwe ememe nile, na
uwe-nwuda nile, na ákwà-nḅokwasi nile,
na akpa nile; 23 na enyo-aka nile, na
ezi ákwà ọcha nile, na ákwà ọma nile
ikuku n'isi, na ákwà-nḅochi nile. 24 O
gēru kwa, na n'ọnọdu uda ọma ire-ure
gādi; n'ọnọdu ihe ike n'úkwù udọ gādi;
n'ọnọdu agiri-isi akpara nke-ọma
nkwọcha-isi gādi; n'ọnọdu ákwà ọma
ihe-ọkikė nke ákwà-nkpe gādi: eḅubu-
ọku gādi n'ọnọdu ima-nma. 25 Ndikom-
i gāda site na mma-agha, idi-ike-gi nile
gāda kwa n'agha. 26 Ọnu-uzọ-ya nile
gēze ume, ru kwa ùjù; agēme kwa ka ọ
4 tọḅọrọ n'efu, ọ gānọdu n'ala. 1 Ọzọ,
ndinyom asa gējide otù nwoke
n'ubọchi ahu, si, Nri nke aka ayi ka
ayi gēri, uwe nke aka ayi ka ayi gēyi kwa:
ọ bu nánì na agākpọkwasi ayi aha-gi; gi
wepu ita-uta-ayi.
2 N'ubọchi ahu ka ihe-opupù nke
Jehova gāghọ ihe mara nma na ihe-
nsọpuru, nkpuru nke ala gāghọ-kwa-ra
ndi Israel ḅapuru aḅapu nbili-elu na
ima-nma. 3 O gēru kwa, na onye
emeworo ka ọ fọdu na Zaion, na onye
fọduru na Jerusalem, onye nsọ ka
agākpọ ya, bù onye ọ bula nke edeworo
ya n'akwukwọ idi ndu nime Jerusalem:
4 mḅe Onye-nwe-ayi gāsachapuwori
inyi umu-ndinyom Zaion, ṅachapu kwa
ọbara Jerusalem n'etiti ya, site na Mọ
nke ikpé, na site na Mọ nke nkpochapu.
5 Jehova gēkė kwa n'elu ebe ahu nile
guzosiri ike nke ugwu Zaion, na n'elu
nkpọkọta-ya nile, igwe-oji na anwuru-
ọku n'ehihie, na onwunwu nke ọku nēre
ere n'abali: n'ihi na n'elu ebube nile
ka agāḅasa ihe-nkpuchi. 6 Ulo-ntu
gādi kwa ibu ṅdò n'ehihie ipu n'okpom-
ọku, na ibu ebe-nḅabà, na ibu ebe-nzuzo
ipu n'okė miri-ozuzo na ipu na miri-
ozuzo nile.

5 1 Biko, ka m'bùara onye ihe-ya
nātọm utọ nke-uku abù nke onye
ihe-ya nātọm utọ bayere ubi-vine-ya.
Onye ihe-ya nātọm utọ nke-uku nwere
ubi-vine n'ugwu ntà nke bu ezi okė ala:
2 ọ we gwue ya, tutupu nkume-ya nile,
kua osisi vine kachasi nma nime ya, wue
ulo-elu n'etiti ya, waputa kwa ebe-
inara-manya-vine nime ya: ọ we le anya
na ọ gāmi nkpuru-vine, ma ọ miri
nkpuru-vine ọhia. 3 Ma uḅu a, unu
ndi bi na Jerusalem na ndi Juda, biko,
kpenu ikpe n'etiti mu na ubi-vine nkem.
4 Gini ka agēme ubi-vine nkem ọzọ,
nke m'nēmegh nime ya? gini mere, mḅe
m'lere anya na ọ gāmi nkpuru-vine, o
ji mia nkpuru-vine ọhia? 5 Ma uḅu a,
biko, ka m'me ka unu mara ihe mu
onwem gaje ime ubi-vine nkem:
m'gēwezuga ogige-ya, ọ we ghọ ebe
anu-ulo nāta nri; m'gētipia mḅidi-ya,
ọ we ghọ ebe anāzọtọ: 6 m'gēme kwa
ka ọ gwusia; agagh-akwacha vine-ya,
agagh-edozi kwa ya; ma ogwu na uke
gētoputa: igwe-oji nile ka m'gēnye kwa
iwu ka ha ghara izokwasi ya miri.
7 N'ihi na ubi-vine nke Jehova nke usu
nile nke ndi-agha bu ulo Israel, ndi
Juda bu kwa ihe-ọkukù nātọ Ya utọ nke-
uku: Ọ we le anya ikpe ziri ezi, ma, le,
nwusi-ọbara; Ọ lere anya ezi omume,
ma, le, iti-nkpu.
8 Ahuhu gādiri ndi nātukwasi ulo
n'ulo, ndi nēme ka ubi rue ubi nso, rue
mḅe ọnọdu adigh kwa ọzọ, ewe me ka
nání unu biri n'etiti ala! 9 Na ntim
abua ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha kwuru, si, N'ezie ọtutu ulo gāghọ
ebe tọḅọrọ n'efu, ọbunà ulo uku nke bu
kwa ezi ulo, nke ọ nādigh onye ọ bula
nēbi nime ha. 10 N'ihi na ala ubi-vine
nke madu gēji ehi abua alu n'ubọchi
iri gēweputa nání otù ihe-ọtùtù bath nke
manya-vine, ọzọ, otù ihe-ọtùtù homer
nke nkpuru-ọghigha gāmi nání otù ihe-
ọtùtù ephah.
11 Ahuhu gādiri ndi nēbili n'isi-ututu
iḅaso ihe-ọṅuṅu nābà n'anya; ndi nānọ
ogologo mḅe n'anyasi, manya-vine ewe
me ka aru nwuru ha ọku. 12 Ubọ-
akwara na une na egwù-otiti na ọjà na
manya-vine di kwa n'ọṅuṅu-manya-
vine-ha nile: ma ha adigh-elegide ọlu
Jehova anya, ha ahugh kwa ihe aka-Ya
abua nēme. 13 N'ihi nka ndim ejewo

biri n'ala ọzọ, site n'amagh-ama: ndi-
nsọpuru-ha bu kwa ndi agu nāgubu,
ìgwè-ha bu kwa ndi akpiri miri nākpọsi
nku ike. 14 N'ihi nka ala-mọ emewo
ka ọchichọ-nkpuru-obi-ya sa mbara, ọ
saghebigawo kwa ọnu-ya ókè: ima-nma
Jerusalem, na ìgwè-ya, na nkpọtu-ya,
na onye nāṅuri ọṅu-agha n'etiti ya,
gārida kwa nime ya. 15 Onye di ala
we ruda n'ala, onye di elu nēme kwa
onwe-ya ka ọ di ala, anēme kwa anya
abua nke ndi di elu ka ha di ala: 16 ma
Jehova nke usu nile nke ndi-agha di elu
n'ikpé, edowo kwa Chineke, bú Onye
Nsọ ahu, nsọ n'ezi omume. 17 Umu-
aturu gāta kwa nri dika ọ bu n'ọzara-ha,
ndi-ọbia gērichapu kwa nkpọnkpọ-ebe
nile nke ndi ahu mara abuba.

18 Ahuhu gādiri ndi chiri udọ ihe-efu
adọkpu ajọ omume, ndi ji kwa dika agāsi
na ọ bu udọ ubọ-ala adọkpu nmehie:
19 ndi nāsi; Ya me ngwa, Ya lua ọlu-Ya
ọsọsọ, ka ayi we hu: ka ndum-ọdu nke
Onye Nsọ nke Israel rue ayi nso bia, ka
ayi we mara.

20 Ahuhu gādiri ndi nākpọ ihe ọjọ ezi
ihe, ndi nākpọ kwa ezi ihe ihe ọjọ; ndi
nētiye ọchichiri n'ọnọdu ihè, na ihè
n'ọnọdu ọchichiri; ndi nētiye ihe ilu
n'ọnọdu ihe utọ, na ihe utọ n'ọnọdu ihe
ilu!

21 Ahuhu gādiri ndi mara ihe n'anya
ha onwe-ha, ndi nēle kwa onwe-ha anya
na ha bu ndi-nghọta!

22 Ahuhu gādiri ndi-dike n'iṅu
manya-vine, ndi bu kwa dinkpà n'itigwa
ihe-ọṅuṅu nābà n'anya: 23 ndi nāgu
onye nēmebi iwu n'onye ezi omume n'ihi
iri-ngo, ha nēwezuga kwa ezi omume
nke onye ezi omume n'aru ya! 24 N'ihi
nka dika ire ọku si erichapu ahihia-ọka,
na dika ahihia nke kpọrọ nku si ada
n'ọku nēnwu enwu, otú a nkpọrọgwu-ha
gādi ka ihe nēre ure, ifuru-ha gāla kwa
elu dika uzuzu: n'ihi na ha ajuwo iwu
nke Jehova nke usu nile nke ndi-agha, ọ
bu kwa okwu-ọnu nke Onye Nsọ nke
Israel ka ha leliworo.

25 N'ihi nka ka iwe Jehova di ọku
n'aru ndi-Ya, Ọ we setipu aka-Ya
megide ha, tibue ha, ugwu nile we ma
jijiji, ozu ndi ahu we di ka ṅsí-anu
n'etiti èzí nile. N'ihe a nile iwe-Ya
alaghachigh azu, kama rue ubu a ka
aka-Ya nēseti eseti. 26 Ọ we weliere
mba ndi sitere n'ebe di anya ọkọlọtọ,
kpọkọta ya òkù site na nsọtu uwa: ma,
le, ọ nēme ngwa bia ọsọsọ: 27 ọ digh
onye nāda ṁbà, ọ digh kwa onye nāsu
ngọngọ, n'etiti mba ahu; ọ digh onye
nātu òrù-ura, ọ digh kwa onye nāraru
ura; agagh-atọpu kwa ihe-ọkiké úkwù-
ha, agagh-etibi kwa eriri akpukpọ-ukwu-
ha abua: 28 ndi àkú-ha nile di nkọ,
uta-ha nile ka azọrọ ukwu ikwe ha;
aguwo ukwu inyinya-ha nile dika ọmu,
na wheel-ha nile dika oké ifufe: 29 uja
ha nābọ di ka nke nne-ọdum, ha nābọ
uja dika umu-ọdum; e, ha nēbibọ, jide
anu-ndọbu, buru ya la, ma onye-
nnaputa adigh. 30 Ha gēbibọ kwa
megide ya n'ubọchi ahu dika nbibọ nke
oké osimiri: asi kwa na madu elegide ala
anya, le, ọchichiri di; nkpà na ìhè; ọ
bawo ọchichiri n'igwe-oji-ya nile.

6 1 N'arọ nke ọnwu eze, bú Uzaia,
m'we hu Onye-nwe-ayi ka Ọ
nānọkwasi n'oche-eze di elu nke
ebuliwo-kwa-ra elu, ọnu-ọnu-ala nile
nke uwe-nwuda-Ya juputa-kwa-ra ulo
uku Chineke. 2 Ndi-seraph nēguzo
n'elu ya: nkù isi nkù isi ka seraph ọ bula
nime ha nwere; abua ka o ji ekpuchi iru-
ya, abua ka o ji ekpuchi ukwu-ya abua,
abua ka o ji efe efe. 3 Otù we kpọ ibe-
ya òkù, si, Nsọ, nsọ, nsọ, ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha di: ùjú uwa nile
bu ebube-Ya. 4 Ntọ-ala nile nke
nbata-uzọ nile we me nkpatu site n'olu
onye ahu nke nākpọ òkù, ulo we juputa
n'anwuru-ọku. 5 M'we si, Ahuhu
nādirim, n'ihi na alawom n'iyi; n'ihi na
onye ebubere-ọnu-ya abua ruru árú ka
m'bu, ọ bu kwa n'etiti ndi ebubere-
ọnu-ha ruru árú ka m'nēbi: n'ihi na ọ
bu Eze-ayi, bú Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, ka anyam abua huworo.
6 Otù nime ndi-seraph we fekutem, jide
otù nkume di ọku n'aka-ya, nke o ji nkpa
weputa n'elu ebe-ichu-aja: 7 ọ we were
ya metu ọnum, si, Le, nka emetuwo
ebubere-ọnu-gi abua; ewe wezuga ajọ
omume-gi, kpuchi kwa nmehie-gi.
8 M'we nu olu Onye-nwe-ayi, ka ọ nāsi,
Ònye ka M'gēziga, ònye gēje-kwa-ra ayi?
M'we si, Lem; zigam. 9 Ọ we si, Je, si
ndi nka, Nānunu, ma unu aghọtala;
nāhunu, ma unu amatala. 10 Me ka
obi ndi nka ma abuba, me kwa ka nti-ha

di arọ, techi kwa anya-ha; ka ha ghara
iwere anya-ha hu uzọ, ghara kwa iwere
nti-ha nu ihe, ghara kwa iwere obi-ha
ghọta, ghara kwa ichighari, ka aghara
kwa ime ka aru di ha ike. 11 M'we si,
Rüe ole mḅe, Onye-nwe-ayi? Ọ we si,
Rue mḅe obodo nile tọḅọrọ n'efu
nēnwegh onye-obibi, ulo nile kwa,
nēnwegh madu; rue mḅe emeworo ka
ala ndi ahu tọḅọrọ n'efu, ọbuná ebe
tọḅọrọ n'efu, 12 rue mḅe Jehova
meworo ka madu je n'ebe di anya, ọ we
rie nne, bú ebe arapuru arapu n'etiti
ala ahu. 13 Ma ọ buru na otù uzọ
n'uzọ iri afọdu nime ya, aghagh irechapu
kwa ya ọzọ: dika osisi terebinth, na dika
osisi oak, nke ogwe fọduru ha mḅe
eḅutusiri ha; nkpuru nsọ bu ogwe-ya.

7 1 O rue, n'ubọchi Ehaz nwa Jotam,
nwa Uzaia, bú eze Juda, na Rezin, bú
eze Siria, rigoro, ya na Peka nwa
Remalaia, bú eze Israel, rue Jerusalem,
ibu agha megide ya; ma ọ pugh ibu agha
megide ya. 2 Ewe gosi ulo Devid, si,
Siria nēzu ike n'elu Efraim. Obi-ya na
obi ndi-ya we me nkpatu, dika osisi nile
nke oké ọhia si eme nkpatu n'iru ifufe.

3 Jehova we si Aisaia, Biko, pua izute
Ehaz, gi onwe-gi, na Shea-jashub nwa-
gi, rue nsọtu uzọ-miri nke ọdọ-miri di
n'elu, rue uzọ atuliri atuli nke ọhia ọsu-
ákwà; 4 si ya, Lezie anya, nọ kwa jū;
atula egwu, ka obi-gi ghara kwa itu ujọ,
site n'ọdudù abua ndia nke ọlọkọ-ọku
nākwu anwuru-ọku, n'ihi iwe di ọku nke
Rezin na Siria, na nke nwa Remalaia.
5 N'ihi na Siria aduwo ọdu imegide gi
ihe ọjọ, Efraim kwa, na nwa Remalaia,
si, 6 Ka ayi rigo imegide Juda, ka ayi
me kwa ka ike gwusia ya, ka ayi wapuere
onwe-ayi ya, me ka otù onye buru eze
n'etiti ya, bú nwa Tabeel. 7 Otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri, Ọ gagh-
eguzosi ike, ọ gagh-adi kwa. 8 N'ihi
na isi Siria bu Damaskọs, isi Damaskọs
bu kwa Rezin: ma tutu ọgu arọ atọ na
ise eruzue agētipia Efraim, ka ọ ghara
ibu otù ndi: 9 ọzọ, isi Efraim bu
Sameria, isi Sameria bu kwa nwa
Remalaia. Ọ buru na unu adigh-ekwe,
n'ezie unu agagh-ekwesi ntukwasi-obi.

10 Jehova we gwa kwa Ehaz okwu
ọzọ, si, 11 Riọrọ onwe-gi ihe-iriba-
ama n'aka Jehova, bú Chineke-gi; riọ
ya n'ebe miri emi, ma-ọbu n'ebe di elu
nke di n'elu. 12 Ehaz we si, M'gagh-
ariọ, m'gagh-anwa kwa Jehova. 13 Ọ
we si, Biko, nurunu, ulo Devid; ọ bu
ihe ntà na unu nēme ka ike gwu madu,
na unu gēme kwa ka ike gwu Chinekem?
14 N'ihi nka Onye-nwe-ayi onwe-ya
gēnye unu ihe-iriba-ama; le, nwa-
aḅọghọ ahu di ime, ọ gaje kwa imu nwa-
nwoke, ọ gākpọ kwa aha-ya Immanuel.
15 Miri-ara-ehi raruru araru na manu-
añu ka nwa-okoro ahu gēri, mḅe ọ mara
iju ihe ọjọ na irọputa ezi ihe. 16 N'ihi
na tutu nwa-okoro ahu amara iju ihe
ọjọ na irọputa ezi ihe, agārapu ala ahu
nke ike eze-ha abua gwusiworo gi onwe-
gi. 17 Jehova gēme ka ubọchi biakwasi
n'aru gi na n'aru ndi-gi, na n'aru ulo
nna-gi, bú ubọchi nke näbiagh site
n'ubọchi Efraim wezugara onwe-ya
n'aru Juda; ọbuná eze Asiria.

18 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
Jehova gākpọkọta ijiji nke di na nsọtu
osimiri Nail nile nke Ijipt òkù, kpọ kwa
añu nke di n'ala Asiria. 19 Ha gābia
kwa, ha nile gēbekwasi kwa na
ndagwurugwu nile nke ebe di
nkputankpu, na nime nḅawa nile nke
nkume nile di elu, na n'ogwu nile, na
n'ọzara nile.

20 N'ubọchi ahu Onye-nwe-ayi gēji
aguba nke egotara egota n'ofè nile nke
Osimiri, bú eze Asiria, kọpu isi na aji
ukwu: ọbuná afu-ọnu ka ọ gākọchapu
kwa.

21 O geru kwa, n'ubọchi ahu, na otù
onye gēdebe otù nwa-aḅọghọ-ehi nke
igwè ehi-ya, na nne-aturu abua nke igwè
ewu na aturu-ya ndu; 22 o gēru kwa,
site n'ọtutu miri-ara ha gāḅa, na o gēri
miri-ara raruru araru: n'ihi na miri-ara
raruru araru na manu-añu ka onye ọ
bula nke fọduru n'etiti ala nka gēri.

23 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na ebe
ọ bula, nke nnù vine abua na ọgu iri di
ya, nke ọnu-ahia-ha bu nnù ego ọla-ọcha
abua na ọgu iri, ọ gādiri ogwu, di-kwa-
ra uke. 24 Agāchiri àkú, were kwa uta,
bia n'ebe ahu; n'ihi na náni ogwu na uke
ka ala nka nile gābu. 25 Ma ugwu nile
nke anējiri ọgù bọ, i gagh-abà n'ebe ahu
n'ihi egwu ogwu na uke, kama ọ gābu
ebe anēziga ehi, na ebe aturu nāzọ
ukwu.

8 1 Jehova we sim, Were n'onwe-gi
otù oké mbadamba ihe, ji kwa ihe
madu ji ede ihe-odide dekwasi ya, Nka
diri Maha-shalal-hash-baz; 2 M'gēme
kwa ka ndi-àmà nke kwesiri ntukwasi-
obi nọrọm n'àmà, bú Uraia onye-nchu-
aja, na Zekaraia nwa Jeberekaia. 3 M'we
bakuru nwunyem, bú amuma-nwayi; ọ
we turu ime, mua nwa-nwoke. Jehova
we sim, Kpọ aha-ya Maha-shalal-hash-
baz. 4 N'ihi na tutu nwata ahu amara
ikpọ, si, Nnam, na, Nnem, agēbulaga
àkù Damaskọs na ihe Sameria akwatara
n'agha n'iru eze Asiria.
5 Jehova we gwakwam okwu ọzọ, si,
6 N'ihi na ndi nka ajuwo miri Shailoa
nke nāga nwayọ, ma obi-utọ-ha di n'ebe
Rezin na nwa Remalaia nọ; 7 ọbuná
n'ihi nka, le, Onye-nwe-ayi nēme ka miri
Osimiri rigokwasi ha, bú miri nke di ike
di kwa ọtutu, ọbuná eze Asiria na ebube-
ya nile: ọ gārigokwasi kwa ebe-ya nile
miri si erù, rusa usọ-ya nile: 8 o gēruru
kwa ba na Juda; o gēruchi, gabiga kwa;
ọbuná n'olu ka o gēru; nsetipu nkù-ya
abua gābu kwa ihe juputara obosara ala-
gi, Immanuel.
9 Jọnu njọ, unu ndi di iche iche, ma
agētipia unu; ǹa-kwa-nu nti, unu ndi
nile nọ n'ebe di anya nke uwa: kenu ihe
n'úkwû-unu, ma agētipia unu; kenu
ihe n'úkwû-unu, ma agētipia unu.
10 Duritanu onwe-unu ọdu, ma
agēmebi ya; kwuenu okwu, ma ọ gagh-
eguzosi ike: n'ihi na Chineke nọyere ayi.
11 N'ihi na otù a ka Jehova sirim n'ike
nke aka-Ya, Ọ we dọm aka na nti
ka m'ghara ije ije n'uzọ ndi nka, si,
12 Unu agagh-asi, Nkekọta imegide
eze, n'ihe nile nke ndi nka nāsi, Ọ bu
nkekọta imegide eze; unu agagh-atu
kwa egwu ihe ha nātu egwu ya, unu
agagh-ama-kwa-ra ya jijiji. 13 Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, Ya ka unu
gēdo nsọ; Ya onwe-ya buru kwa ihe
unu nātu egwu, Ya onwe-ya buru kwa
ihe nēme ka unu ma jijiji. 14 Ọ gāghọ
kwa ebe nsọ; ma Ọ gāghọrọ ulo abua
nke Israel nkume ikpọbi-ukwu na oké
nkume isu-ngọngọ, Ọ gāghọ-kwa-ra ndi
bi na Jerusalem ibudu na ọnyà.
15 Ọtutu nime ha gāsu kwa ngọngọ, we
da, ewe tipia ha, ha gāma kwa n'ọnyà,
ewe nwude ha.
16 Kechie ihe-àmà, kà iwu akàrà
n'etiti ndi-nmutam. 17 M'gēchere
kwa Jehova, Nke nēzonari ulo Jekob
iru-Ya, m'gēle kwa anya Ya. 18 Le,
mu onwem na umu nke Jehova
nyeworom ibu ihe-iriba-ama na ibu
ihe-ebube n'etiti Israel site na Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, Onye bi
n'ugwu Zaion.
19 Ma mḅe ha gāsi unu, Juanu ndi
nāju mọ ihe ase, ju-kwa-nu ndi-dibia-
afa, ndi nēbe ka umu-nnunu, nātamu
kwa ntamu: ǹdi ọ bula agagh-aju
Chineke-ya ase? ọ̀ bu n'ihi ndi di ndu
ka agāju ndi nwuru anwu ase? 20 Ayi
diri iwu, di-kwa-ra ihe-àmà! ọ buru
na ha adigh-ekwu dika okwu a si di,
n'ezie ọ digh chi-ọbubọ diri ha. 21 Ha
gāgabiga kwa n'etiti ya, na nkpà na agu:
o gēru kwa, mḅe agu nāgu ha, na ha
gākpasu onwe-ha iwe, ji eze-ha, ji kwa
Chineke-ha, kọcha nkọcha, ha gēche iru
n'elu: 22 ala ka ha gēlegide kwa anya,
ma, le, ahuhu na ọchichiri, bú nḅachi
nke nkpà; ọ bu kwa oké ọchichiri ka
9 aganēnupu ha bà. 1 N'ihi na ọ
digh nḅachi gādiri nwayi nke nkpà
kpara. Na mḅe mbu Ọ mere ka elelia
ala Zebulun na ala Naftali, ma na mḅe
ikpe-azu ka Ọ meworo ka asọpuru ya,
n'uzọ oké osimiri, n'ofè Jọdan, Galili nke
mba nile. 2 Ndi nējeghari n'ọchichiri
huru ihè uku: ndi bi n'ala onyinyo ọnwu,
ìhè amukwasiwo ha. 3 I mewo ka mba
ahu ba uba, I mewo ka ọṅù diri ya
uku: ha aṅuriwo n'iru Gi dika ọṅù nke
di n'owuwe-ihe-ubi, dika madu si
eteghari egwù ọṅù mḅe ha nēkesa ihe
akwatara n'agha. 4 N'ihi na yoke nke
ibu-ya, na nkpa-n'aka nke ubu-ya, bú
ndele nke onye nāchi ya n'ihe-ike, I
nyajiwo ha, dika n'ubọchi nke Midian.
5 N'ihi na akpukpọ-ukwu ọ bula nke
ndi-agha nēyi akpukpọ-ukwu n'ùzù
agha, na uwe atururu n'ọbara, ha nile
gābu ihe isure ọku, ọbuná nri ọku.
6 N'ihi na amuworo ayi otù nwa, otù
nwa-nwoke ka enyeworo ayi; ibu-onye-
isi gādikwasi kwa n'ubu-ya: agākpọ kwa
aha-ya Onye-ebube, Onye-ndum-ọdu,
Chineke Nke bu Dike, Nna Nke bu
Nna mḅe nile ebigh-ebi, Onye-isi Udo.
7 Ọ digh ọgwugwu ọ bula iba-uba nke
ibu-onye-isi-Ya na udo-Ya gāgwu, n'elu
oche-eze Devid, na n'elu ala-eze-ya, ime
ka o guzosie ike, na ikwagide ya n'ikpé

ziri ezi na n'ezi omume, site n'uḇu a we
rue mḇe ebigh-ebi. Ekworo Jehova nke
usu nile nke ndi-agha gēme nka.
8 Onye-nwe-ayi zigara okwu ba nime
Jekob, ọ we dabà n'Israel. 9 Ndi ahu
gāma kwa, ha nile, bù Efraim na onye
bi na Sameria, ndi nēkwu okwu nime
npako na n'okė obi, si, 10 Brick
adazuwo, ma nkume awara awa ka ayi
gēji wu: eḇutuzuwo osisi sycomore, ma
osisi cedar ka ayi gētiye n'ọnọdu ha.
11 Ma Jehova nēme ka ndi nākpaḇu
Rezin nọ n'elu imegide ya, Ọ nākwali
kwa ndi-iro-ya; 12 Siria site n'Iru-
anyanwu, na ndi Filistia site n'Ọdida-
anyanwu; ha nēwere kwa ọnu nile
richapu Israel. N'ihe a nile iwe-Ya
alaghachigh azu, kama rue uḇu a ka
aka-Ya nēseti eseti.
13 Ma ndi nka alaghachikutegh Onye
nētiḇu ha, ọ bugh kwa Jehova nke usu
nile nke ndi-agha ka ha chọworo.
14 Jehova we nēbipu n'Israel isi na
ọdudù, igu-nkwu na ami, n'otù ubọchi.
15 Okenye nke anāhu kwa iru-ọma,
onye ahu bu isi; onye-amuma kwa nke
nēzi okwu-ugha, onye ahu bu ọdudù.
16 Ndi-nduzi nke ndi nka we ghọ ndi
nēme ka ha wagharia; ọzọ, ndi-ha
anēduzi eduzi bu ndi anēloda eloda.
17 N'ihi nka Onye-nwe-ayi agagh-
aṅuri ọṅu n'aru umu-okorọbia-ha, Ọ
gagh-enwe kwa obi-ebere n'aru umu-
nḇei-ha na ndinyom-ha di-ha nwuru:
n'ihi na onye ọ bula nime ha bu onye
emeruru emeru na onye nēme ihe ọjọ,
ọnu ọ bula nēkwu kwa ihe-nzuzu.
N'ihe a nile iwe-Ya alaghachigh azu,
kama rue uḇu a ka aka-Ya nēseti eseti.
18 N'ihi na nmebi-iwu erewo dika
ọku; ogwu na uke ka o nērichapu: o
nēnwu kwa ọku n'alugh-ulù nile nke okė
ọhia, ha we kwulie elu na nkwuli-elu
nke anwuru-ọku. 19 Nime nrubiga-
òkė-iwe nke Jehova nke usu nile nke ndi-
agha ka erechapuworo ala: ndi nka we
di ka nri ọku; onye ọ bula adigh-
enwe ọmiko n'aru nwa-nne-ya. 20 Ọ
we ḇutue n'aka-nri, ma agu nāgu ya: ọ
we rie ihe n'aka-ekpe, ma afọ ejugh ha:
ha gēri, onye ọ bula anu-aru nke ogwe-
aka-ya: 21 Manase gēmegide Efraim,
Efraim gēmegide kwa Manase: ndi ahu
abua gēmegide Juda. N'ihe a nile iwe-
Ya alaghachigh azu, kama rue uḇu a ka
aka-Ya nēseti eseti.
10 1 Ahuhu gādiri ndi nātọ ukpuru
di iche iche nke ajọ ihe, na ndi-
ode-akwukwọ nke deworo nmeḇu
n'akwukwọ: 2 iwezuga ndi nēnwegh
ike n'ezi ikpė, na inapu ikpė ziri ezi nke
ndi ewedara n'ala nke ndim, ka ndinyom
di-ha nwuru we buru ihe ha kwatara
n'agha, ka ha we luta kwa ihe umu-
nḇei n'agha! 3 Ọ bu kwa gini ka unu
gēme n'ubọchi nleta, na n'ila-n'iyi nke
gēsi n'ebe di anya bia? Ọnye ka unu
gāḇakuru ka ọ we yere unu aka? ọ̀ bu
kwa ole ebe unu gārapu nsọpuru-unu?
4 Ọ bu nāni na ọ makpuworo n'ọnọdu
onye-nkpọrọ, ọ bu kwa n'ọnọdu ndi
eḇuru eḇu ka ha gāda. N'ihe a nile iwe-
Ya alaghachigh azu, kama rue uḇu a ka
aka-Ya nēseti eseti.

5 Ahuhu gādiri Asiria, bù ndele nke
iwem, nkpa-n'aka ka ọ bu kwa n'aka-ha,
bù okė iwem! 6 Imegide mba emeruru
emeru ka M'nēziga ya, bayere ndi nke
nrubiga-òkė-iwem ka M'nēnye kwa ya
iwu, ikwata ihe-nkwata n'agha, na iluta
ihe-nluta n'agha, na ido ha ihe-nzọtọ
dika apiti nke ėzi. 7 Ma ya onwe-ya, ọ
bugh otù a ka o nēzube, obi-ya kwa, ọ
bugh otù a ka ọ nēchė; kama ikpochapu
ekpochapu di n'obi-ya, ya na ibipu ọtutu
mba. 8 N'ihi na ọ nāsi, Ndi-isim, hà
nile abugh ndi-eze? 9 Kalno, ọ̀ digh ka
Kakemish? ma-ọbu Hemat, ọ̀ digh ka
Apad? ma-ọbu Sameria, ọ̀ digh ka
Damaskọs? 10 Dika akam chọtaworo
ala-eze nile nke ihe-efu, ndi arusi-ha
apiri api kariri nke Jerusalem, kari
kwa nke Sameria; 11 dika m'meworo
Sameria, me kwa ihe-efu-ya nile, ọ̀ bugh
otù a ka m'gēme Jerusalem, me kwa
ihe-efu-ya nile?
12 O gēru kwa, mḇe Onye-nwe-unu
gālubì ọlu-Ya nile n'ugwu Zaion na nime
Jerusalem, na M'gēleta nkpuru nke okė
obi eze Asiria, leta kwa ima-nma nke
anya npako ya. 13 N'ihi na ọ siwo,
Site n'ike akam ka m'meworo ya, na site
n'amam-ihem; n'ihi na enwerem
nghọta: m'we wezuga ókė ndi nile di
iche iche, ọzọ, ihe-ha nke ejikereworo
ka m'punara ha, m'we buda, dika onye
dı ike, ndi nānọdu n'ọche-eze; 14 akam
achọtawo kwa àkù ndi nile di che iche

dika akwu; na dika madu si achikọta
àkwà arapuru arapu, otú a uwa nile
ka mu onwem chikọtaworo: ma ọ digh
nke nēmeghari nkù, ma-ọbu nke
nāsaghe ọnu, ma-ọbu nke nēbe ebe.
15 Anyu-ike, ọ̀ gāja onwe-ya n'aru onye
ji ya eḅu ihe? ma-ọbu mma-nkwọ, ọ̀
gēme onwe-ya uku megide onye nākwọ
ya? dika agāsi na ndele gēfeghari ndi
nēbuli ya, dika agāsi na nkpa-n'aka
gēbuli onye nābugh osisi.
16 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi, bú
Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
gēziga ọtita-aru n'etiti ndi-ya mara
abuba: ọ bu kwa n'okpuru nsọpuru-ya
ka agāmuye nmuye dika nmuye nke ọku.
17 Ìhè Israel gāghọ kwa ọku, Onye Nsọ
ya gāghọ kwa onwunwu-ọku, we re ọku
richapu uke-ya na ogwu-ya n'otù
ubọchi. 18 Ọ gēme kwa nsọpuru nke
oké ọhia-ya na nke ubi ọma ya ka ọ
gwusia, ma nkpuru-obi ma anu-aru: ọ
gādi kwa ka ọtita-aru nke onye-ọria.
19 Ma osisi nke fọduru n'oké ọhia-ya
gādi ole-na-ole n'ọnu-ọgugu, nwata
gēdeta kwa ha n'akwukwọ.
20 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na ndi
Israel fọduru, ha na ndi ulo Jekob ndi
ḅapuru aḅapu, agagh-adabere kwa ọzọ
n'aru onye nētiḅu ha; kama ha
gādabere Jehova, bú Onye Nsọ nke
Israel, n'ezi-okwu. 21 Ndi fọduru
gālaghachikute Chineke Nke bu dike,
bú ndi Jekob fọduru. 22 N'ihi na ọ
buru na ndi-gi, Israel, adi ka ájá oké
osimiri, nání ndi fọduru nime ha gālata:
nkpochapu ka akaworo àkà, nke
nērubiga ókè n'ezi omume. 23 N'ihi
na ngwusi, nke aka-kwa-ra àkà, ka
Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile
nke ndi-agha, nēme n'etiti uwa nile.
24 N'ihi nka otú a ka Onye-nwe-ayi,
bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
siri, Gi ndim nke bi na Zaion, atula egwu
Asiria: ọ bu ezie na o ji ndele tie gi, weli
kwa nkpa-n'aka-ya megide gi, otú Ijipt
mere. 25 N'ihi na ọ fọduru nwa mḅe
ntà, oké iwe ewe gwusia, iwem gēme
kwa ka ha ka nká. 26 Jehova nke usu
nile nke ndi-agha gēfeghari kwa utari
n'elu ya, dika ntiḅu Midian n'oké nkume
Oreb: nkpa-n'aka-Ya gādi kwa n'elu oké
osimiri, Ọ gēweli kwa ya otú Ọ mere
n'Ijipt. 27 O gēru kwa, n'ubọchi ahu,
na ibu arọ́ ya gēwezuga onwe-ya n'ubu-
gi, yoke-ya gēwezuga kwa onwe-ya
n'olu-gi, e, agēmebi yoke site na manu.
28 Ọ biakwasiwo Aiat, ọ gabigawo
n'etiti Migron; na Mikmash ka ọ
debeworo ihe-ya nile: 29 ha agabigawo
uzọ-ngabiga; Geba bu ebe-inọ-ọnọdu-
abali ayi gēnwe, ka ha kwuru: Rema
nāma jijiji, Gibea nke Sọl aḅalagawo.
30 Were olu-gi tisie nkpu ike, ada
Galim! ṅa nti, gi Laisha! Éwù, Anatot
nke ewedara n'ala! 31 Madmena
awaghariwo; ndi bi na Gibim gēme ka
ndi-ha laghachi n'ulo ọsọsọ. 32 Ubọchi
nke ta ọ bu nime Nob ka o gēguzo: ọ
nēfeghari aka-ya n'ebe ugwu ada Zaion
di, bú ugwu ntà Jerusalem.
33 Le, Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, nēwere ihe
nākpata ima-jijiji kwachapu ngalaba:
anēḅutu kwa ndi topuworo elu, anēme
kwa ndi di elu ka ha di ala. 34 Ọ
gēwere kwa ígwè ḅutusia alugh-ulù nile
nke oké ọhia, Lebanon gēsite kwa n'aka
onye di ike nke-uku da.
11 1 Ome gēsi kwa n'ogwe-osisi Jesi
puta, otù alaka nke sitere na
nkpọrọgwu-ya gāmi kwa nkpuru: 2 Mọ
nke Jehova gēnwe kwa ọnọdu-Ya n'aru
ya, bú Mọ nke amam-ihe na nghọta, Mọ
nke ndum-ọdu na idi-ike, Mọ nke ihe-
ọmuma na egwu Jehova; 3 ọzọ, ihe
nātọ ya utọ bu egwu Jehova: ọ bugh kwa
dika anya-ya abua si ahu ka ọ gēkpe ikpe,
ọ bugh kwa dika nti-ya abua si anu ka ọ
gāba nba: 4 kama o gēji ezi omume kpe
ndi nēnwegh ike ikpe, o gēji kwa izi-ezi
ba nba bayere ndi di ume-ala n'obi
n'uwa: o gēji kwa ndele nke ọnu-Ya
tiḅue uwa, o gēji kwa iku-ume nke
eḅuḅere-ọnu-ya abua me ka ndi nēmebi
iwu nwua. 5 Ezi omume gābu kwa
ihe-ọkiké ume-Ya, ikwesi-ntukwasi-obi
gābu kwa ihe-ọkiké úkwù-Ya. 6 Anu-
ọhia wolf na nwa-aturu gānọ kwa, agu
na nwa-ewu gāmakpukọ kwa; nwa-ehi
na nwa-ọdum na nwa anu emere ka ọ
ma abuba gādi kwa n'otù ebe; nwatakiri
ganēdu kwa ha. 7 Nne-ehi na anu-ọhia
bear gātakọ kwa nri; umu-ha gāmakpukọ:
ọdum gāta kwa okporo-ọka dika ehi.
8 Nwa nāṅu ara gēgwuri kwa egwú
n'elu ọnu aju-ala nọ, ọ bu kwa anya
ubí ka nwa emere ka Ọ rapu ara
gātukwasi aka-ya. 9 Ha agagh-eme ihe
ọjọ, ha agagh-ebibi kwa, n'ugwu nsọm

nile: n'ihi na ihe-ọmuma Jehova
gējuputa uwa, dika miri si ekpuchi oké
osimiri.
10 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
nkpọrọgwu Jesi, nke nēguzo ibu
ọkọlọtọ ndi nile di iche iche, ya ka mba
nile gāju ase; ebe-izu-ike-ya gābu kwa
ebube.
11 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
Onye-nwe-ayi gēseti kwa aka-Ya ọzọ
nke ub̥ọ̀ abua inweta ndi-Ya fọduru,
bù ndi gāfọdu, site n'Asiria, site kwa
n'Ijipt, site kwa na Patros, site kwa na
Kush, site kwa n'Ilam, site kwa na
Shaina, site kwa na Hemat, site kwa
n'agwe-etiti nile nke okė osimiri. 12 O
gēbuli-kwa-ra mba nile ọkọlọtọ, we
chikọta ndi Israel achupuru achupu, ndi
Juda b̥asara ab̥asa ka O gēsi na nkuku
anọ nke uwa kpọkọputa kwa. 13 Ekworo
nke Efraim gēwezuga kwa onwe-ya,
agēbipu kwa ndi nākpab̥u Juda: Efraim
agagh-ekwoso Juda ekworo, Juda agagh-
akpab̥u kwa Efraim. 14 Ha gēfedakwasi
n'ubu ndi Filistia n'Ọdida-anyanwu; ha
abua gādi n'otù luta ihe umu Iru-
anyanwu n'agha: n'aru Edom na Moab
ka ha ganēseti aka-ha; umu Amon
ganānu kwa olu-ha. 15 Jehova
gēwezuga ire oké osimiri nke Ijipt ka
ebibie ya; O gēji kwa okpom-ọku nke
ifufe-Ya feghari aka-Ya n'elu Osimiri,
tiputa ya iyi asa, me ka madu zọ ya
ukwu n'akpukpọ-ukwu. 16 Uzọ atuliri
atuli gādi-kwa-ra ndi-Ya fọduru, bù
ndi gāfọdu, site n'Asiria; dika o si diri
Israel n'ubọchi o siri n'ala Ijipt rigoputa.

12 1 I gāsi kwa n'ubọchi ahu,
M'gēkele Gi, Jehova; N'ihi na ọ
bu ezie na I wesaram iwe, ma iwe-Gi
alaghachiwo azu, I we kasiem obi. 2 Le,
Chineke bu nzọputam; m'gātukwasi Ya
obi, ghara itu egwu: n'ihi na ikem na abù
ọmam ka Ja JEHOVA bu; Ọ we ghọrọm
nzọputa. 3 Unu gēji kwa obi-utọ
seputa miri n'isi-iyi nile nke nzọputa.
4 Unu gāsi kwa n'ubọchi ahu, Kelenu
Jehova, kpọkuenu aha-Ya, menu ka
amara omume-Ya nile n'etiti ndi nile
di iche iche, hotanu na emewo ka aha-
Ya di elu. 5 Bùkuenu Jehova abù ọma;
n'ihi na ihe-ọkaka ka Ọ meworo:
emewo ka amara nka n'uwa nile.
6 Tisie nkpu ike, kpọ nkpu ọñù, gi
nwayi bi na Zaion n'ihi na onye uku
n'etiti gi ka Onye Nsọ nke Israel bu.

13 1 Ibu eboro Babilon, nke Aisaia
nwa Emoz huru. 2 Bulienu
ọkọlọtọ n'elu ugwu nke osisi nādigh,
welienu ha olu, fenu aka, ka ha we ba
n'ọnu-uzọ nile nke ndi amara aha-ha.
3 Mu onwem enyewo ndim edoworo nsọ
iwu, akpọwokwam ndi-dikem imezu ihe
iwem chọrọ, bù ndim nāñuri ọñu-agha
nime npako. 4 Nuru olu igwė n'ugwu
nile, yiri nke ndi bara uba! nuru olu
nkpotu ala-eze nile nke mba nile
achikọtaworo! Jehova nke usu nile nke
ndi-agha nāgukọta usu-ndi-agha ibu
agha. 5 Ha nēsi n'ala di anya abia, na
nsọtu elu-igwe, bù Jehova na ihe-agha
nile nke okė iwe-Ya, imebi ala nka nile.
6 Kwasienu ákwá ike; n'ihi na ubọchi
Jehova di nso; dika nbibi nke sitere
n'aka Onye puru ime ihe nile ka ọ gābia.
7 N'ihi nka aka nile gākuda, obi ọ bula
nke madu gālọ kwa ya miri: 8 ha gāma
kwa jijiji; aru-ufu na ihe-nb̥u ka ha
gēnwezu; dika nwayi ime nēme, etù a
ka ha gāb̥ali: o gēju ha anya, otù n'ebe
ibe-ya nọ; iru nke bu nāni ire-ọku ka
iru-ha gābu. 9 Le, ubọchi Jehova, bù
ubọchi nēnwegh obi-ebere, nābia, ya na
nrubiga-ókė nke iwe na iwe di ọku;
ime ka ala nka ghọ ebe tọb̥ọrọ n'efu
na ikpochapu ndi-nmehie nime ya.
10 N'ihi na kpakpando nile nke elu-igwe
na Orion-ha nile agagh-eme ka ìhè-ha
nwue: anyanwu gāb̥a ọchichiri n'ọwuwa-
ya, ọzọ, ọnwa agagh-eme ka ihè-ya tie.
11 M'gēwere kwa ihe ọjọ ya leta elu-
uwa dum madu bi, were kwa ajọ omume-
ha leta ndi nēmebi iwu; M'gēme kwa
ka npako nke ndi-nganga kwusi,
M'gēme kwa idi-elu nke ndi nēme ka
madu ma jijiji ka ọ di ala. 12 M'gēme
ka madu di ukọ kari ọla-edo anuchara
anucha, ọbunà madu efu kari ọla-edo
ọma nke Ofia. 13 N'ihi ya ọbunà elu-
igwe ka M'gēme ka ha ma jijiji, uwa
gēme kwa nkpatu pua n'ọnọdu-ya, nime
nrubiga-ókė nke iwe Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, na n'ubọchi iwe-Ya
di ọku. 14 O gēru kwa, na ha gēche iru,
onye ọ bula n'ebe ndi-ya nọ, ha gāb̥alaga
kwa, onye ọ bula rue ala-ya, dika mb̥ada
anāchu achu, na dika igwė ewu na aturu,
nke ọ nādigh onye nāchikọta ha.
15 Onye ọ bula anāchọta, amapue ya;

onye ọ bula anẽjide, ọ da site na mma-
agha. 16 Agātupia kwa umu-ha nāñu
ara n'anya-ha; agāpunara ha ulo-ha,
merua ndinyom-ha. 17 Le, M'nākpọte
ndi Midia imegide ha, ndi nādigh-agu
ọla-ọcha n'ihe, ọla-edo kwa, ọ digh-atọ
ha utọ. 18 Uta-ha nātupia kwa umu-
okorọbia; ha adigh-enwe kwa obi-
ebere n'aru nkpuru nke afọ; anya-ha
adigh-emekwara umu ebere. 19 Babilon,
bù ihe mara nma nke ala-eze nile,
ima-nma nke npako ndi Kaldea, ọ gādi
ka mb̯e Chineke kwaturu Sọdọm na
Gọmọra. 20 Ọ gagh-abu ebe-obibi ọzọ
rue mb̯e ebigh-ebi; agagh-ebi kwa nime
ya rue ọb̯ọ nile: onye Arebia agagh-ama
kwa ulo-ikwū-ya n'ebe ahu; ndi-
ọzùzù-aturu agagh-eme kwa ka aturu-
ha makpue n'ebe ahu. 21 Ma anu-
ọhia di iche iche bi n'ala kpọrọ nku
gāmakpu n'ebe ahu; ulo-ha gējuputa
kwa n'okwukwu; enyi-nnunu gēbi kwa
n'ebe ahu, nkpi gāmali kwa elu n'ebe
ahu. 22 Anu-ọhia nēbe ebe gāzarita
kwa onwe-ha n'ulo ọma ya nile, nkita-
ọhia kwa n'ulo uku nile nke ihe-utọ:
mb̯e-ya di kwa nso ibia, agagh-eme kwa
14 ka ubọchi-ya di ogologo. 1 N'ihi
na Jehova gēnwe obi-ebere n'aru
Jekob, Ọ gārọputa kwa Israel ọzọ, do ha
n'ala-ha: ọbìa gārapara kwa n'aru ha,
ha gēme kwa onwe-ha ka ha na ulo Jekob
dikọ n'otù. 2 Ndi nile di iche iche
gēkuru kwa ha, me ka ha biarue ọnọdu-
ha: ulo Israel gēketa kwa ha n'ala Jehova
ibu ndi-orù na ibu ndinyom nēje ozi: ha
gāghọ kwa ndi nādọta ndi nādọta ha-ri
n'agha n'agha; ha gēnwe kwa ike n'aru
ndi nāchi ha-ri n'ihe-ike.
3 O gēru kwa, n'ubọchi Jehova gēme
ka i zu ike pua n'ihe-nb̯u-gi, na n'ihe-
nwute-gi, na n'ọ̀fùfè ahu siri ike nke
emere ka i fè nime ya, 4 na i gātu ilu a
megide eze Babilon, si, Le, otù onye
nāchi n'ihe-ike kwusiworo! le, otù obodo
ọla-edo kwusiworo! 5 Jehova anyajiwo
nkpa-n'aka nke ndi nēmebi iwu, ndele
nke ndi nāchi achi; 6 nke were ntib̯u
nēwezugagh onwe-ya etib̯u ndi nile di
iche iche nime nrubiga-ókè nke iwe, nke
were nsob̯u anēb̯ochigh azọb̯u mba nile
n'iwe. 7 Uwa nile ezuwo ike, di jū: ha
etiwawo nkpu ọñù. 8 Ọbuná osisi fir
añuriwo ọñu megide gi, ha na osisi cedar
nke Lebanon, si, Site na mb̯e i dinaworo,
onye-nb̯utu adigh-arigota megide ayi.
9 Ala-mọ site n'okpuru emeworo gi
nkpatu izute gi n'ọbibia-gi: ọ nākpọtere
gi ndi nādigh ndu, bù nkpi nile nke uwa;
ọ mewo ka eze nile nke mba nile si
n'oche-eze-ha bilie. 10 Ha nile gāza, si
gi, Gi onwe-gi kwa, èmewo ka i ghara
idi ike dika ayi? ì ghọwo onye yiri ayi?
11 Emewo ka nbili-elu-gi ridarue ala-
mọ, ya na olu une-gi nile: n'okpuru gi
ka ab̯asaworo ikpuru, ihe-nkpuchi-gi bu
kwa ikpuru. 12 Le, otù i siworo n'elu-
igwe da, gi Lusifa, nwa chi-ọbubọ! le,
otù eb̯utuworo gi n'ala, gi onye nēme ka
ike gwu mba nile! 13 Gi onwe-gi we si
n'obi-gi, N'elu-igwe ka m'gārigo, n'elu
kpakpando nile nke Chineke ka m'gēbuli
oche-ezem; m'gānọkwasi kwa n'ugwu
nzukọ, na nsọtu nile nke Ugwu:
14 m'gārigo n'elu ebe nile di elu nke
igwe-oji; m'gēyi Onye kachasi ihe nile
elu. 15 Otù ọ di, rue ala-mọ ka
agēme ka i rida, rue nsọtu nile nke
olùlù. 16 Ndi nāhu gi gēlegide gi anya,
lekwasi gi anya, si, Ọ bu nka bu nwoke
ahu nke nēme ka uwa ma jijiji, nke
nēme ka ala-eze di iche iche me nkpatu;
17 nke mere elu-uwa dum madu bi ka ọ
di ka ọzara, nke kwada-kwa-ra obodo-ya
nile; nke nātọpugh ndi-nkpọrọ-ya ka ha
la? 18 Eze nile nke mba nile, ọbuná ha
nile, edinawo n'ala nime nsọpuru, onye
ọ bula n'ulo-ya. 19 Ma gi onwe-gi,
esiwo n'ili-gi tupu gi dika alaka nke bu
ihe-árú, yiri ndi eb̯uru eb̯u dika uwe, bù
ndi ejiworo mma-agha dupú, ndi
nāridaru nkume nke olùlù; dika ozu
azọrọ ukwu. 20 Gi na ha agagh-abu
otù n'olili, n'ihi na ala-gi ka i bibiworo,
ndi-gi ka i b̯uworo; nkpuru nke ndi
nēme ihe ọjọ, agagh-akpọ aha-ha rue
mb̯e ebigh-ebi. 21 Dozierenu umu-ya
ebe-ob̯ub̯u n'ihi ajọ omume nke ndi bu
nna-ha; ka ha we ghara ibili, nweta
uwa, me ka elu-uwa dum madu bi
juputa n'obodo. 22 M'gēbili kwa
megide ha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke
usu nile nke ndi-agha puta), M'gēbipu
kwa na Babilon aha na ndi fọduru, na
umu na umu umu; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 23 M'gēme kwa ya ka ọ
ghọ ihe-nnweta nke ebinta, na ọdọ-miri
ọdọ-miri; M'gewere kwa aziza, bù
nkpochapu, zachapu ya; ọ bu ihe si

n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-agha
puta.

24 Jehova nke usu nile nke ndi-agha
añuwo iyi, si, N'ezie dika M'chèworo,
otù a ka ọ gādi; na dika M'zubeworo,
nke ahu gēguzosi ike: 25 na M'gētipia
Asiria n'alam, ọ bu kwa n'elu ugwum
nile ka M'gāzọ ya ukwu: yoke-ya gēsi
kwa n'olu-ha wezuga onwe-ya, ibu-ya
gēsi n'elu ubu-ha wezuga onwe-ya.
26 Nka bu nzube ahu nke anēzube n'elu
uwa nile: nka bu kwa aka ahu nke
anēseti n'aru mba nile. 27 N'ihi na
Jehova nke usu nile nke ndi-agha
ezubewo; ònye gēmebi kwa ya? aka-Ya
esetiwo kwa; ònye gēme kwa ka ọ
laghachi azu.

28 N'arọ ọnwu eze, bù Ehaz, ka ibu a
di.
29 Añurila ọñu, gi Filistia, ka i ra,
n'ihi na anyajiwo ndele nke nēti gi-ri:
n'ihi na ihe nke gēsi na nkpọrọgwu agwọ
puta bu ubí, nkpuru-ya gābu kwa agwọ
yiri ọku nēfe efe. 30 Ndi bu ọkpara nke
ndi nēnwegh ike gāzù kwa onwe-ha dika
aturu, ndi-oḅeye gāmakpu kwa na
ntukwasi - obi: ma M'gēme ka
nkpọrọgwu-gi nwua site n'okè unwu, ọ
bu kwa ndi-gi fọduru ka o gēḅu.
31 Kwasie àkwà ike, gi ọnu-uzọ-ama;
tie nkpu, gi obodo; i ḅazewo, Filistia, ka
i ra; n'ihi na n'Ugwu ka anwuru-ọku si
bia, ọ digh kwa onye ọ bula nēguzo iche
na mḅe-ya nile akara àkà. 32 Gini kwa
ka madu gāza ndi-ozi nke mba? Na
Jehova atọwo ntọ-alà Zaion, ọ bu kwa
nime ya ka ndi ewedara n'ala nke ndi-Ya
gāḅeḅà.

15 1 Ibu eboro Moab.
N'ihi na n'otù abali ka
ebibiworo A nke Moab, me ka ọ la n'iyì;
n'ihi na n'otù abali ka ebibiworo Kia
nke Moab, me ka ọ la n'iyi. 2 Ọ
rigowo n'ulo, ọbunà Dibon, n'ebe-ya
di elu, ikwa àkwá: n'aru Nebo na n'aru
Medeba ka Moab nākwasi àkwà ike:
n'isi-ha nile ka nkwọcha-isi di, afu-ọnu
nile ọ bula ka ebipuworo. 3 N'èzi-ya
nile ka ha keworo àkwà-nkpe: n'elu
ulo-ya nile na n'amá-ya nile ka onye ọ
bula nākwasi ákwà ike, nākwaḅu onwe-
ya. 4 Heshbon nēti kwa nkpu, ya na
Eleale: rue Jehaz ka anānu olu-ha: n'ihi
nka ndi ejikere ibu agha nke Moab
nētisi nkpu ike; nkpuru-obi-ya nāma
jijiji nime ya. 5 Obim nētiri Moab
nkpu; ndi-ọsọ-ya, nāḅa ọsọ rue Zoa, rue
Eglat-shelishiya: n'ihi na nrigo Luhit, o
ji ikwa-àkwà arigo na ya; n'ihi na n'uzọ
Horonaim ka ha nētisi nkpu ntikpọ ike.
6 N'ihi na miri Nimrim gābu nàni
ebe tọḅọrọ n'efu: n'ihi na ahihia
akpọnwuwo, ahihia ndu agwusiwo,
akwukwọ ndu adigh. 7 N'ihi nka ihe
ọ nwebigara òkè nke ọ nwetara, na ihe ha
kpakọbaworo, n'ofè iyi osisi willow ka
ha gēbulaga ha. 8 N'ihi na iti-nkpu
adazuwo udà n'òkè-ala Moab buruburu:
n'Eglaim ka àkwà ọ nākwasi ike
daruworo, ọ bu kwa na Bia-ilim ka
àkwà ọ nākwasi ike daruworo. 9 N'ihi
na miri Dimon juputara n'ọbara: n'ihi
na M'gātukwasi kwa n'aru Dimon ihe
ọzọ, ndi Moab nke ḅapuru aḅapu ka
M'gātukwasiri ọdum, tukwasi-kwa-ra
ndi ala-ha fọduru.

16 1 Sinu na Sela n'uzọ ọzara zigara
onye nāchi ala umu-aturu, rue
ugwu ada Zaion. 2 O gēru kwa na,
dika anu-ufe nke nēfefu efefu, dika
akwu-nnunu achusara achusa, otù a ka
umu-ndinyom Moab gādi na ngabiga-
miri diri Anon. 3 Dua ọdu, menu ihe
ekpere n'ikpe; me ka ndò-gi di ka abali
n'etiti okè ehihie: zobe ndi achupuru
achupu; ekpughela onye nāwaghari.
4 Ka ndim achupuru achupu nọ dika
ọbia n'etiti gi; Moab, ghọrọ ya ebe-
nzuzo izopu ya n'iru onye nāpunara ya
ihe: n'ihi na onye-nkpaḅu nwere
ọgwugwu, ihe-ike agwusiwo, ndi nāzọda
madu agwuchapuwo n'ala. 5 Agēme
kwa ka otù oche-eze guzosie ike n'ebere,
otù onye gānọkwasi kwa ya n'ezi-okwu,
n'ulo-ikwū Devid; bù onye nēkpe ikpe,
nāchọ kwa ikpè ziri ezi, nēme kwa ngwa
ime ezi omume.
6 Ayi anuwo ihe bayere npako Moab,
na ọ nāpako npako nke-uku; ọbunà ihe
bayere nganga-ya, na npako-ya, na
nrubiga-òkè-iwe-ya; ihe nēzigh ezi ka
ekwukwu-ya nile bu. 7 N'ihi nka ka
Moab gākwasiri Moab àkwà ike, ọ
gākwasi àkwà ike, ka ọ ra: iri mbadamba
nkpuru-vine nke Kia-hareset ka unu
gātamu ntamu, ebe unu bu nàní ndi
apiaworo ihe. 8 N'ihi na ubi nile nke

Heshbon nātalata, ha na osisi vine nke
Sibma; ndi-nwe mba nile ka osisi vine
ya kachasi nma tiḅuworo; ọbunȧ na Jeza
ka ha ruru, ha waghariri n'ọzara; alaka-
ya wasara awasa, ha gabigara okė osimiri.
9 N'ihi nka m'gēji ikwa-ȧkwȧ nke Jeza
kwara osisi vine nke Sibma: m'gēji
anya-mirim dė gi dika miri-ozuzo, gi
Heshbon, na Eleale: n'ihi na n'elu
nghọkọta-nkpuru-gi na n'elu owuwe-
ihe-ubi-gi ka iti-nkpu-agha daworo.
10 Ewepuwo kwa ọṅù na iteghari-egwù-
oṅù n'ubi ọma; agagh-eti kwa nkpu
ọṅù tisie ya ike n'ubi-vine nile: onye-
nzọcha agagh-azọchaputa manya-vine
n'ebe - nzọcha - nkpuru - vine nile;
emewom ka iti-nkpu nzọcha-nkpuru-
vine kwusi. 11 N'ihi nka ngiri-afọm
nādara Moab udȧ dika ubọ-akwara, ime-
afọm nāda-kwa-ra Kia-heres. 12 O
gēru kwa, mḅe ọ mere ka ahu ya, mḅe
ike gwuru ya, bù Moab, n'elu ebe-ya
di elu, mḅe ọ gābiaru ebe nsọ ya ikpe
ekpere, na ọ gagh-enwe ike.
13 Nka bu okwu ahu nke Jehova
kwuru bayere Moab na mḅe gara aga.
14 Ma uḅu a Jehova ekwuwo, si, N'arọ
atọ, dika arọ onye egoro ọlu, ka agēleli
nsọpuru Moab, ya na igwė madu-ya nile
bara uba; ndi fọduru gādi kwa ntȧ nke-
uku, nādigh ike.

17 1 Ibu eboro Damaskọs.
Le, ewezugawo Damaskọs n'ibu
obodo, ọ we ghọ obo-ihe dara ada.
2 Arapuwo obodo nile nke Aroea, igwė
di iche iche nke aturu ka ha gādiri, nke
gāmakpu, ọ digh kwa onye nēme ka ha
ma jijiji. 3 Ebe ewusiri ike gāgwupu
n'Efraim, ala-eze gāgwupu kwa na
Damaskọs, ya na ndi Siria fọduru; dika
nsọpuru umu Israel ka ha gādi, ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-
agha puta.
4 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
agēme ka nsọpuru Jekob ghara inwe ike,
ima-abuba nke anu-aru-ya gāta kwa ata.
5 Ọ gādi kwa ka mḅe onye nēwe ihe ubi
nēkpokọta ọka guzo ọtọ, ogwe-aka-ya
anēwe oko ọka; ọ gādi kwa ka mḅe
anāchikọta oko ọka dara ada na
ndagwurugwu Refaim. 6 Ma nkpuru
nke fọduru itutukọ gāfọdu nime ya, dika
ntisisi nke osisi olive, nkpuru abua ma-
ọbu atọ n'elu ngalaba osisi kachasi elu,
anọ ma-ọbu ise n'alaka-ya nile, bù nke
osisi nāmi nkpuru, ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova, bù Chineke Israel, puta.
7 N'ubọchi ahu ka madu gēle Onye
kèworo ya anya ọma, anya-ya abua
gēlekwasi kwa Onye Nsọ nke Israel.
8 Ma ọ gagh-ele ebe-ichu-aja ahu nile
anya ọma, bù ọlu aka-ya, ọ bugh kwa ihe
nkpisi-aka-ya meworo ka ọ gēle anya,
ma ọ bu Asherim, ma-ọbu arusi-
anyanwu-ya nile. 9 N'ubọchi ahu
obodo-ya nile nke siri ike gādi ka ebe
arapuru arapu nke okė ọhia na nke elu
ugwu, nke ha rapuru n'iru umu Israel:
ọ gābu kwa ebe tọḅọrọ n'efu. 10 N'ihi
na i chezọwo Chineke nke nzọputa-gi,
na n'ihi na i chetagh okė nkume ahu,
bù ebe-gi siri ike; n'ihi nka ka i nāku
ihe-ọkuku di iche iche nke di utọ, ọ bu
kwa alaka osisi vine nke ala ọzọ ka i
nāma nime ya: 11 n'ubọchi ọkukù-gi
i nāḅa ya ogige buruburu, ọ bu kwa
n'ututu ka i nēme ka nkpuru-gi ma
ifuru: ma obo-ihe ka owuwe-ihe-ubi
gābu n'ubọchi ọria na ihe-nḅu nādigh-
agwọta.
12 Ahuhu! ọ bu ùzù ọtutu ndi, dika
ùzù nke okė osimiri ka ha nātu ùzù; ọ
bu kwa nkpọtu nke mba di iche iche,
dika nkpọtu nke ọtutu miri ka ha
nākpọtu. 13 Mba di iche iche, dika
nkpọtu nke miri di ike ka ha nākpọtu:
ma Ọ nābasiri ya nba ike, ọ we ḅalaga
n'ebe di anya, anāchi kwa ya dika iḅoḅo-
ọka nke ugwu n'iru ifufe, na dika ihe
anēfeghari buruburu n'iru okė ifufe.
14 Na mḅe anyasi le, okė egwu di: tutu
ututu erue ọ digh. Nka bu òkė nke ndi
nāpunara ayi ihe; na ihe ruru ha n'ife-
nzȧ, bù ndi nāluta ihe-ayi n'agha.

18 1 Ahuhu gādiri ala ùzù nke
ọtutu nkù, nke di n'ofė osimiri
nile nke Etiopia: 2 nke nēziga ndi-
ukọ n'okė osimiri, ọbunȧ n'uḅọ papyrus
di iche iche n'elu miri! Unu ndi-
ozi di nkọ, jekurunu otù mba ndi di
ogologo di kwa lari n'aru, rue otù ndi
di egwu site na nmalite-ya ga n'iru;
bù mba nātùta atùta nāzọda kwa azọda,
nke osimiri di iche iche kewaworo ala-
ya! 3 Unu ndi nile nēbi n'elu-uwa dum
madu bi, na unu ndi nwere ebe-obibi-
unu n'uwa, mḅe anēbuli ọkọlọtọ n'elu
ugwu nile, hunu; ọzọ, mḅe anāfù opi-

ike, nurunu, 4 N'ihi na otù a ka
Jehova siworom, M'gānọ jū, M'gēlegide
kwa anya n'ebem guzosiri ike; dika
okpom-ọku nēnwu enwu n'ìhè anyanwu,
dika alulu igirigi n'okpom-ọku nke
owuwe-ihe-ubi. 5 N'ihi na tutu owuwe-
ihe-ubi erue, mḇe ifuru zusiri okè, na
mḇe okoko nāghọ nkpuru-vine nāchagh
acha, O gēji mma-nkwacha bipu umu-
alaka-ya, ọ bu kwa alaka-ya nile ka Ọ
gēwezuga ḇuchapu. 6 Agārapu ha
n'otù nye udele nke ugwu, nye kwa
anu-ọhia nke uwa: udele gānọkwasi kwa
ha ogologo mḇe okpom-ọku, anu-ọhia
nke uwa gānọkwasi kwa ha ogologo mḇe
oyi. 7 Na mḇe ahu ka agēdukuru
Jehova nke usu nile nke ndi-agha ùtù,
nke bu otù ndi di ogologo di kwa lari
n'aru, nke site-kwa-ra n'otù ndi di egwu
site na nmalite-ya ga n'iru; bú mba
nātùta atùta nāzọda kwa azọda, nke
osimiri di iche iche kewaworo ala-ya, rue
ọnọdu aha Jehova nke usu nile nke ndi-
agha, bú ugwu Zaion.

19 1 Ibu eboro Ijipt.
Le, n'igwe-oji nke nāḇa ọsọ ka
Jehova nānọkwasi dika inyinya, Ọ we
bia rue Ijipt: ihe-efu nile nke Ijipt gēme
kwa nkpatu n'iru Ya, obi Ijipt gālọ kwa
ya miri n'etiti ya. 2 M'gākwali kwa
Ijipt megide Ijipt: ha gēbu kwa agha,
onye ọ bula megide nwa-nne-ya, onye ọ
bula megide kwa ibe-ya, obodo megide
obodo, ala-eze megide ala-eze. 3 Ewe
wusi mọ Ijipt n'etiti ya; ndum-ọdu-ya
ka M'gēloda kwa: ha gāju kwa ihe-efu
nile ha ase, ju kwa ndi-ntamu-ha, ju
kwa ndi nāju mọ ihe, ju kwa ndi-dibia-
afa. 4 M'gēmechibido Ijipt n'aka onye-
nwe-ha nēme ihe-ike; eze di ike gāchi
kwa ha, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi,
bú Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
puta. 5 Ọzọ, miri gātada n'okè osimiri,
osimiri gātasia takọrọ. 6 Osimiri-ya
nile gēsi kwa ísi; osimiri Nail nile nke
Ijipt gātalata we tasia: amì na achara
gājanwu. 7 Ala ahihia ndu n'akuku
Nail, n'usọ Nail, na ebe ọ bula anāgha
nkpuru n'akuku Nail, gātakọrọ, efesa
ha, ha we ghara idi. 8 Ndi-ọkù gēze
kwa ume, ndi nile ndi nātubà nko-azù
nime Nail gēru kwa ùjù, ndi nāḇasa uḇu
n'elu miri gāta kwa aru. 9 Ọzọ, ihere
gēme ndi nālu ọlu flax etiri eti na ndi
nākpa àkwà ọcha. 10 Ide-ya nile gāghọ
ihe etipiara etipia, ndi nile nke nālu ọlu
inara ugwọ-ọlu gābu ndi erudara eruda
na nkpuru-obi. 11 Nàni ndi ḇagọrọ
aḇagọ n'uche-ha ka ndi-isi Zoan bu;
ndum-ọdu nke ndi mara ihe nime ndi-
ndum-ọdu Fero aghọwo ndum-ọdu anu-
ọhia: ùnu si aṅa si Fero, Nwa ndi mara
ihe ka m'bu, nwa ndi-eze nke mḇe
ochie? 12 Òle ebe ha nọ kwa, bù ndi-gi
ndi mara ihe? biko, ka ha gosi kwa gi;
ka ha mara kwa ihe Jehova nke usu nile
nke ndi-agha zubeworo bayere Ijipt.
13 Ndi-isi Zoan aghọwo ndi ḇagọrọ
aḇagọ n'uche-ha, arafuwo ndi-isi Nof;
ha edufuwo Ijipt, bù ndi ahu nke bu
nkume nkuku nke ebo-ya nile. 14 Jehova
agwakọtawo mọ nke nḇagọ n'etiti ya:
ha we dufue Ijipt n'ọlu-ya nile ọ bula,
dika onye ṅubigaworo manya òkè si
akpafu n'ihe ọ ḇọrọ. 15 Ọ digh kwa
ọlu ọ bula Ijipt gēnwe, nke isi ma-ọbu
ọdudù, ma-ọbu igu-nkwu ma-ọbu amì,
gālu.
16 N'ubọchi ahu Ijipt gādi ka
ndinyom: ọ gāma kwa jijiji tu kwa egwu
n'ihi nfeghari aka nke Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, nke Ya onwe-ya
nēfeghari n'elu ya. 17 Ala Juda
gāghọ-kwa-ra Ijipt anya-ajù, onye ọ
bula nke anēhotara ya Ijipt gātu oké
egwu, n'ihi nzube nke Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, nke Ya onwe-ya
nēzube megide ya.
18 N'ubọchi ahu obodo ise gādi n'ala
Ijipt ndi nāsu asusu Kenean, ndi nāṅuru
Jehova nke usu nile nke ndi-agha iyi;
Obodo nkwada ka agākpọ otù nime ha.
19 N'ubọchi ahu ebe-ichu-aja gādiri
Jehova n'etiti ala Ijipt, otù ogidi
n'akuku òkè-ala-ya gādi-kwa-ra Jehova.
20 Ọ gābu-kwa-ra Jehova nke usu nile
nke ndi-agha ihe-iriba-ama na ihe-àmà
n'ala Ijipt: n'ihi na ha gētiku Jehova
n'ihi ndi-nmeḇu, O gēzite-kwa-ra ha
onye-nzọputa na onye gāluru ha ọgù, Ọ
we naputa ha. 21 Jehova gēme kwa ka
Ijipt mara Ya, ndi Ijipt ewe mara
Jehova n'ubọchi ahu; ha gēji kwa àjà na
onyinye-inata-iru-ọma fè Ya, ha gēkwe
kwa Jehova nkwa, kwughachi kwa ya.
22 Jehova gēti kwa Ijipt ihe, nēti,
nāgwọ kwa; ha gālaghachikute kwa
Jehova, Ọ we kwe ka ha riọta ihe ha
nāriọ, Ọ gēme kwa ka aru di ha nma.

23 N'ubọchi ahu uzọ atuliri atuli gādi
site n'Ijipt we rue Asiria, Asiria ewe ba
n'Ijipt, Ijipt gābà kwa n'Asiria: ndi Ijipt
gāsoro ndi Asiria fè òfùfè.
24 N'ubọchi ahu ka Israel gēme Ijipt
na Asiria atọ, ọ gābu ngọzi n'etiti uwa:
25 n'ihi na Jehova nke usu nile nke ndi-
agha agọziwo ya, si, Onye agọziri agọzi ka
ọ bu, bú Ijipt nke bu ndim, na Asiria nke
bu ọlu akam abua, na Israel nke bu ihe-
nketam.

20 1 N'arọ Tatan biaruru Ashdod,
mbe Sagon, bú eze Asiria, zitere
ya, ọ we buso Ashdod agha, were ya;
2 na mbe ahu Jehova kwuru okwu site
n'aka Aisaia nwa Emoz, si, Je, tọpu
ákwà-nkpe n'úkwû-gi, yipu kwa
akpukpọ-ukwu-gi n'ukwu-gi. Ọ we
me otú a, bara ọtọ nējeghari n'ukwu
efu. 3 Jehova we si, Dika orûm, bú
Aisaia, si bara ọtọ nējeghari n'ukwu efu
arọ atọ ibu ihe-iriba-ama na ihe-ebube
megide Ijipt megide kwa Etiopia;
4 otú a ka eze Asiria gēdulaga ndi Ijipt
adọtara n'agha, na ndi Etiopia emere
ka ha je biri n'ala ọzọ, ma umu ntà ma
ndi-okenye, bara ọtọ na ukwu efu, ba
kwa ọtọ n'otule, ibaba Ijipt ọtọ. 5 Ha
ewe tua ujọ, ihere gēme kwa ha, n'ihi
Etiopia, bú ihe-ntukwasi-obi-ha, na
n'ihi Ijipt, bú ima-nma-ha. 6 Onye bi
n'akuku oké osimiri nka gāsi kwa
n'ubọchi ahu, Le, otú a ka ihe-ntukwasi-
obi-ayi di, ebe ayi balagaworo ka ewe
yere ayi aka inaputa ayi n'aka eze
Asiria: òle ebe kwa ka ayi onwe-ayi
gēwepuga onwe-ayi?

21 1 Ibu eboro ọzara nke oké osimiri.
Dika oké ifufe nke di nime
Negeb nēfebiga, n'ọzara ka o siworo bia,
site n'ala di egwu. 2 Ọhù siri ike ka
egosiworom; onye-nghọbu nāghọbu,
onye nāpunara madu ihe nāpunara madu
ihe. Rigo, gi Ilam; nọchigide n'agha,
gi Midia; ize-ume-ya nile ka M'meworo
ka ọ kwusi. 3 N'ihi nka ka úkwùm
juputara na nbali; aru-ufu ka
m'nwezuru, dika aru-ufu nile nke
nwayi ime nēme: abagọrọm abagọ,
m'we ghara inu ihe; amaram jijiji, m'we
ghara ihu uzọ. 4 Obim akpafuwo,
oké ọma-jijiji emewo ka m'tua egwu
nke-uku: chi-ojiji nke dim ezi nma ka
ọ meworo ka ọ ghọrọm ima-jijiji. 5 Ha
nēdozi table, che nche, rie ihe, ṅua ihe-
ọṅuṅu: bilienu, ndi-isi, tenu ọta manu.
6 N'ihi na otú a ka Onye-nwe-ayi
siworom, Je, guzo onye-nche: ihe ọ
gāhu ka o gēgosi: 7 ma ọ buru na ọ
hu usu madu, ndi-inyinya nēje abua
abua, usu inyinya-ibu, usu camel, ọ
gāṅa nti nāṅasi nti ike nke-uku. 8 Ọ
we kpọ dika ọdum: si, Onye-nwe-ayi.
n'elu ulo-nche ka mu onwem nēguzo
mbe nile n'ehihie, na nchem ka anēme ka
mu onwem guzo n'abali nile: 9 ma, le,
ubu a ka usu madu nābia, ndi-inyinya
nēje abua abua. Ọ we za, si, Ọ dawo,
Babilon adawo; ọzọ, arusi nile apiri api
nke chi-ya nile ka etipiaruworo ala.
10 Gi ihe-nzọcham, na nwa nke ebe-
nzọcha-ọkam: ihe m'nuworo n'ọnu
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, ka m'gosiworo unu.

11 Ibu eboro Duma.
Mu ka otù onye nākpọ òkù site na Sia,
si, Onye-nche, ṁbe ole gabigaworo
n'abali? Onye-nche, ṁbe ole gabigaworo
n'abali? 12 Onye-nche siri, Ututu
abiawo, ma abali abiawo kwa: ọ buru na
unu gāju ase, juanu ase: laghachinu,
bia.

13 Ibu eboro Arebia.
N'oké ọhia di n'Arebia ka unu gānọ
ọnọdu-abali, unu usu-ije nile nke ndi
Dedan. 14 Izute onye akpiri nākpọ
nku kutanu miri; unu ndi bi n'ala Tima,
werenu nri kwesiri ya zute onye
nāwaghari. 15 N'ihi na n'iru ọtutu
mma-agha ka ha siri wagharia, n'iru
mma-agha amiputara amiputa, na n'iru
uta azọrọ ukwu ikwe ya, na n'iru ibu
di arọ agha bu. 16 N'ihi na otú a ka
Onye-nwe-ayi siworom, Tutu otù arọ
agwu, dika arọ onye egoro ọlu si di,
nsọpuru nile nke Kida gāgwusi: 17 ndi
fọduru n'ọnu-ọgugu ndi-uta, bú ndi-
dike nke umu Kida, ewe di ole-na-ole:
n'ihi na Jehova, bú Chineke nke Israel,
ekwuwo ya.

22 1 Ibu eboro ndagwurugwu nke
ọhù.
Ọ bu kwa gini nēme gi, na i rigoworo
n'elu ulo nile, ka i ra? 2 Gi nke
juputara na nbibọ, obodo nke nātu ùzù,

obodo nāṅuri ọṅu-agha; ndi-gi eḅuru
eḅu abugh ndi eji mma-agha ḅue, ha
abugh kwa ndi nwuru anwu n'agha.
3 Ndi-ọchi-agha-gi nile aḅapuwo n'otù,
ekere ha aḅu n'enwegh uta: ndi-gi nile
achọtaworo, ekere ha aḅu n'otù, rue ebe
di anya ka ha ḅalagara. 4 N'ihi nka ka
m'siri, Lepunum anya, m'gākwakpọ
anya; unu anukpọla onwe-unu ikasim
obi, n'ihi nbibi ada nke ndim. 5 N'ihi
na otù ubọchi nke ọḅuḅa-aghara, na nke
nzọda, na nke iḅa madu ghari, ka Onye-
nwe-ayi, bú Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, nwere, nime ndagwurugwu
nke ọhù; ngwuda nke mḅidi, na ntiku
anētiku ugwu. 6 Ilam bu-kwa-ra àkpà-
àkú, ya na usu madu, bú ndi-inyinya;
Kia kpughepu-kwa-ra ọta. 7 O rue,
na ndagwurugwu-gi nile arọputara
arọputa juputara n'uḅọ-ala, ndi-inyinya
do-kwa-ra onwe-ha n'usoro n'iru ọnu-
uzọ-ama. 8 Ọ we kpughepu ihe-
nkwuchi nke Juda; i we legide ihe-agha
di n'ulo oké ọhia anya n'ubọchi ahu.
9 Nḅawa nile nke obodo Devid ka unu
hu-kwa-ra, na ha di ọtutu: unu wukọba-
kwa-ra miri nke ọdọ-miri di n'okpuru.
10 Ọ bu kwa ulo nile nke Jerusalem ka
unu guru ọnu, unu we kwatue ulo nile
ilusi mḅidi ike. 11 Ebe-nchikọta-miri
ka unu me-kwa-ra n'etiti mḅidi-unu
abua inagide miri nke ọdọ-miri ochie:
ma unu elegidegh Onye nēme nka anya,
ọ bu kwa Onye nākpu ya-ri site n'ebe
di anya ka unu nēlekwasigh anya.
12 Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, we kpọsa ikwa ákwá,
na iti aka n'obi n'újú, na ime isi-
nkwọcha, na ike ákwà-nkpe n'úkwù
n'ubọchi ahu: 13 ma, le, obi-utọ na
ọṅù, oḅuḅu igwè ehi na oḅuḅu igwè
ewu na aturu, oriri anu na ọṅuṅu
manya-vine: ka ayi rie ṅu kwa, n'ihi na
echi ka ayi gānwu. 14 Jehova nke usu
nile nke ndi-agha we kpughepu Onwe-
ya na ntim abua, si, N'ezie agagh-
ekpuchiri unu ajọ omume a rue mbe unu
gānwu, ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, siri.

15 Otù a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, siri, Je,
bakuru odozi-àkù a, bú Shebna, nke bu
onye-isi ulo, si, 16 Gini ka i nwere
n'ebe a? ma-ọbu ònye ka i nwere n'ebe
a, na i gwuwaworo ili nye onwe-gi n'ebe
a? o nēgwuwa ili-ya n'elu, ọ nākàra
onwe-ya ebe-obibi nime nkume di elu!
17 Le, Jehova gaje itudasi gi ike, gi
nwoke; e, Ọ gaje ipiakọta gi apiakọta.
18 Ọ gāfukọtasi gi ike dika ihe-ọtutù
tua gi n'ala sara mbara n'aka abua; n'ebe
ahu ka i gānwu, ọ bu kwa n'ebe ahu ka
uḅọ-ala nile nke nsọpuru-gi gādi, gi
ihe-nleli nke ulo onye-nwe-gi!
19 M'gākwapu kwa gi n'ebe-nguzo-gi
siri ike, o gēsi kwa n'ọnọdu-gi dọda gi.
20 O gēru kwa n'ubọchi ahu, na
M'gākpọ orùm, bú Elaiakim nwa
Hilkaia: 21 M'gēyikwasi ya uwe-gi,
were ihe ahu anēke gi n'úkwù kesie ya
ike, ọ bu kwa ọchichi-gi ka M'gēnye ya
n'aka: ọ gāghọ-kwa-ra ndi bi na
Jerusalem na ndi ulo Juda nna.
22 M'gātukwasi kwa nkpisi-ugodi ulo
Devid n'ubu-ya; ọ we meghe, ọ digh
kwa onye nēmechi; ọ we mechie, ọ digh
kwa onye nēmeghe. 23 M'gākpọgide
kwa ya dika ṅtú n'ebe kwesiri ntukwasi-
obi; ọ gāghọ-kwa-ra ulo nna-ya oche-
eze nsọpuru. 24 Ha gēkokwasi kwa ya
nsọpuru nile nke ulo nna-ya, umu-ya na
umu-nna-ya, ihe nile nke di ntà, site
n'ihe nile bu ọkwa we rue ihe nile bu
karama. 25 N'ubọchi ahu (ọ bu ihe si
n'ọnu nke Jehova nke usu nile nke ndi-
agha puta) ka ṅtú nke akpọgideworo
n'ebe kwesiri ntukwasi-obi gāpu
n'ọnọdu-ya; ewe ḅutue ya, ọ we da,
ewe bipu ibu di n'elu ya; n'ihi na
Jehova ekwuwo ya.

23 1 Ibu eboro Taia.
Kwasienu ákwá ike, unu uḅọ
nke Tashish; n'ihi na ebibiwo ya, ulo we
ghara idi ya, uzọ-nbata ghara kwa idi ya:
esiwo n'ala Kitim kpughere ha ya.
2 Derenu du, unu ndi bi n'ala di oké
osimiri buruburu; gi onye ndi-ahia
Zaidon, bú ndi nāgabiga oké osimiri,
mejuworo ihe. 3 N'elu ọtutu miri ka
nkpuru-ọghigha Shaihoa, nke bu
owuwe-ihe-ubi nke Nail, bu ihe-
ọmume-ya; ọ we ghọ urù-ahia nke
mba di iche iche. 4 Ka ihere me gi,
Zaidon: n'ihi na oké osimiri ekwuwo,
bú ebe siri ike nke oké osimiri, si, Ime
emeghm, amuputakwaghm nwa,
emekwaghm ka umu-okorọbia toputa,
emekwaghm ka umu-aḅọghọ nāmagh

nwoke tozue oké. 5 Mḅe anuru ihe a
n'Ijipt, ihe anuru bayere Taia gēme
ka ha ḅalie. 6 Gabiganu rue Tashish;
kwasienu ákwá ike, unu ndi bi n'ala
di oké osimiri buruburu. 7 Ọ bu
nka ka anēme unu, gi obodo nāṅuri ọṅu,
nke mḅe gara aga ya sitere n'ubọchi nile
nke mḅe ochie, onye ukwu-ya abua nēdu
ya-ri je n'ebe di anya inọ dika ọbìa?
8 Onye zubeworo nka megide Taia, bú
obodo nke nēkpube ndi ọzọ okpu-eze,
nke ndi-ahia-ya bu ndi-isi, nke ndi-ọzu-
ahia-ya bu ndi-nsọpuru nke uwa?
9 Jehova nke usu nile nke ndi-agha
ezubewo ya, ime ka npako nke ima-nma
nile ghara idi nsọ, ime ka elelìa ndi-
nsọpuru nile nke uwa. 10 Rùbiga
n'etiti ala-gi dika Nail, gi ada Tashish;
ihe-ike-n'úkwù adigh kwa ọzọ. 11 Aka-
Ya ka Ọ setiworo n'elu oké osimiri, Ọ
mewo ka ala-eze di iche iche ma jijìi:
Jehova enyewo iwu bayere Kenean,
ikpochapu ebe siri ike ya nile. 12 Ọ we
si, I gagh-aṅuri kwa ọṅu-agha ọzọ, gi
nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke nke
anēmeḅu, bú ada Zaidon: bilie, gabiga
rue Kitim; ọbuná n'ebe ahu ọ digh izu-
ike i gēnwe. 13 Le, ala ndi Kaldea;
ndi nka adigh; Asiria edoziworo ya anu-
ọhia nile nke biri n'ala kpọrọ nku: ha
mere ka ulo-nche-ya nile guzosie ike,
ha tikpọrọ ulo-elu-ya nile; ọ mere ya ka
ọ ghọ ebe dara ada. 14 Kwasienu ákwá
ike, unu uḅọ nke Tashish: n'ihi na
ebibiwo ebe siri ike unu. 15 O gēru
kwa, n'ubọchi ahu, na agēchezọ Taia
ọgu arọ atọ na iri, dika ubọchi nile nke
otù eze si di: mḅe ọgu arọ atọ na iri
ahu gwusiri ọ gādiri Taia dika abù
nwayi nākwa iko. 16 Were ubọ-akwara,
jegharia n'obodo buruburu, gi nwayi
nākwa iko nke echezọrọ echezọ; kpọ ya
nke-ọma, bùa ọtutu abù, ka ewe cheta
gi. 17 O gēru kwa, mḅe ọgu arọ atọ na
iri gwusiri, na Jehova gēleta Taia, ọ we
lata n'onyinye-ikwa-iko-ya, ya na ala-eze
nile nke uwa nke di n'elu uwa ewe kwa
iko. 18 Urù-ahia-ya na onyinye-ikwa-
iko-ya gāghọ kwa ihe nsọ Jehova nwere:
agagh-edebe ya n'ulo-àkù, agagh-
ebukọba kwa ya; n'ihi na ndi bi
n'iru Jehova gēnwe urù-ahia-ya, iriju
afọ, na inwe ákwà-nḅokwasi nādigide
adigide.

24 1 Le, Jehova nāḅaba uwa ọtọ, Ọ
nēme kwa ka ọ tọḅọrọ n'efu, Ọ
nēkpùta kwa ya iru, me ka ndi bi nime
ya ḅasa. 2 O gēru kwa, na ka o si diri
ndi ọ bula, otú a ka ọ gādiri onye-nchu-
aja; dika o si diri orù, otú a ka ọ gādiri
onye-nwe-ya; dika o si diri nwayi nēje
ozi, otú a ka ọ gādiri nwayi-nwe-ya; dika
o si diri onye nēgo ego, otú a ka ọ gādiri
onye nēre ere; dika o si diri onye-
nbinye, otú a ka ọ gādiri onye-nbite;
dika o si diri onye nānara uma,
otú a ka ọ gādiri onye nēnye ya uma.
3 Agāḅabasi uwa ọtọ, lutasia ya
n'agha; n'ihi na Jehova ekwuwo okwu
a. 4 Uwa eruwo újú kpọnwua, elu-
uwa dum madu bi atalatawo kpọnwu
kwa, ndi di elu nke ndi uwa atalatawo.
5 Emeruwo kwa uwa n'okpuru ndi bi
ya; n'ihi na ha agabigawo iwu nile,
ḅanwe ukpuru, mebie ọḅuḅa-ndu ebigh-
ebi. 6 N'ihi nka ka ọḅuḅa-iyi ripiaworo
uwa, ewe ma ndi bi nime ya ikpe:
n'ihi nka ka ndi bi n'uwa reworo ọku,
madu ole-na-ole we fọdu. 7 Manya-
vine ọhu eruwo újú, osisi vine atalatawo,
ndi nile nke nāṅuri ọṅu n'obi ezewo ume.
8 Obi-utọ nke egwú-otiti nile akwusiwo,
nkpọtu nke ndi nāṅuri ọṅu-agha agwuwo
obi-utọ nke ubọ-akwara akwusiwo.
9 Ha agagh-eji abù ṅu manya-vine;
ihe-ọṅuṅu nke nābà n'anya gādi ndi
nāṅu ya ilu. 10 Etipiawo obodo nke
ihe tọḅọrọ n'efu: emechiwo ulo nile ọ
bula, ka madu we ghara ibàta. 11 Iti-
nkpu di n'èzí nile n'ihi manya-vine
ahu; ọṅù nile aḅachiwo, emewo ka
obi-utọ nke uwa je biri n'ala ọzọ.
12 Nke fọduru n'obodo bu ebe tọḅọrọ
n'efu, ọ bu kwa ntikpọ ka eji tie ọnu-
uzọ-ama. 13 N'ihi na otú a ka ọ
gādi n'etiti uwa n'etiti ndi nile, dika
ntisisi nke osisi olive, dika nkpuru nke
fọduru itutukọ, mḅe ọghughọ-nkpuru-
vine gwusiworo. 14 Ndi ahu gēbuli
olu-ha, ha gēti nkpu ọṅù; n'ihi nbili-elu
Jehova ha gēsi n'oké osimiri tisie nkpu
ike. 15 N'ihi nka sọpurunu Jehova
n'ala ìhè nile, sọpurunu aha Jehova, bú
Chineke Israel, n'ala nile nke di oké
osimiri buruburu.

16 Site na nsọtu uwa ka ayi nuworo
abù ọma di iche iche, ima-nma diri onye
ezi omume. M'we si, Ọtita-aru dirim,

ọtita-aru dirim, ahuhu dirim! ndi-
nghọḇu aghọḇuwo; e, ihe-nghọḇu ka
ndi-nghọḇu jiworo ighọḇu. 17 Oké
egwu na olùlù na iḇudu nādikwasi gi,
gi onye bi n'uwa. 18 O gēru kwa, na
onye ahu nke nāḇanari olu oké egwu
ahu gādaòà n'olùlù ahu; ọzọ, onye ahu
nke nārigoputa n'etiti olùlù ahu, agējide
ya n'iḇudu ahu: n'ihi na window nile
nke di n'elu ka emegheworo, ntọ-ala
nile nke uwa ewe me nkpatu.
19 Anyajisiwo uwa, emebisiwo uwa,
ewezugasiwo uwa n'ọnọdu - ya.
20 Uwa gāṅaghari nke-uku dika onye
ṅubigaworo manya ókè, ọ gādaghari
dika ulo-ọnọdu-abali; njehie-ya gādi
kwa arọ n'aru ya, ọ we da, ghara ibili
kwa ọzọ.
21 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
Jehova gēwere nmehie nke usu-ndi-agha
nke ebe di elu leta ha n'ebe di elu, Ọ
gēwere kwa nmehie nke ndi-eze nke uwa
leta ha n'elu uwa. 22 Ewe chikọta ha,
dika esi achikọta ndi-nkpọrọ n'olùlù,
agēmechibido kwa ha n'ulo-nkpọrọ,
mḇe ọtutu ubọchi gasiri agēleta ha.
23 Ọnwa gēnwe kwa iru-ihere, ihere
gēme kwa anyanwu; n'ihi na Jehova nke
usu nile nke ndi-agha aghọwo eze
n'ugwu Zaion, na nime Jerusalem, ọ bu
kwa n'iru ndi-okenye-Ya ka nsọpuru
gādi.

25 1 Jehova, Chinekem ka I bu;
m'gēme ka I di elu, m'gēkele
aha-Gi; n'ihi na I mewo ihe-ebube, bú
ndum-ọdu di iche iche site na mḇe di
anya gara aga, n'ikwesi-ntukwasi-obi na
ezi-okwu. 2 N'ihi na I mewo ka obodo
ghọ obo-ihe; I mewo ka obodo ewusiri
ike ghọ ebe dara ada: I mewo ka ulo-
elu nke ndi ala ọzọ ghara ibu obodo; rue
mḇe ebigh-ebi agagh-ewu ya. 3 N'ihi
nka ka ndi di ike gāsọpuru Gi, obodo
nke ndi-mba ndi nēme ka madu ma jijiji
gātu egwu Gi. 4 N'ihi na I buworo
onye nēnwegh ike ebe siri ike, I buworo
oḇeye ebe siri ike nime nkpà nākpa ya,
ebe-nḇaba ipu n'okē miri-ozuzo, ndò
ipu n'okpom-ọku, mḇe oké ifufe nke ndi
nēme ka madu ma jijiji di ka oké miri-
ozuzo nāmakwasi mḇidi. 5 Dika
okpom-ọku n'ebe kpọrọ nku, otú a ka
I gēme ka nkpọtu nke ndi ala ọzọ darue
ala; dika okpom-ọku site na ndò nke
igwe-oji, otú a ka agēweda abú ọma nke
ndi nēme ka madu ma jijiji. 6 Ọ bu
kwa n'ugwu a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha gēmere ndi nile di iche iche
oké oriri nke ihe mara abuba, bú oké
oriri nke ezi manya-vine doro edo, nke
ihe mara abuba juputara n'umi, nke
manya-vine doro edo azara nke-ọma.
7 Ọzọ, n'ugwu a ka O gēloda iru ihe-
nfuchi ahu eji afuchi ndi nile di iche
iche, na ihe-nkpuchi ahu eji ekpuchi mba
nile. 8 O lodawo ọnwu rue mḇe ebigh-
ebi; Onye-nwe-ayi Jehova gēhichapu
kwa anya-miri n'iru nile; ita-uta nke
ndi-Ya ka Ọ gēwezuga kwa n'elu uwa
nile: n'ihi na Jehova ekwuwo ya.
9 Agāsi kwa n'ubọchi ahu, Le,
Chineke-ayi ka Nka bu; ayi elewo anya
Ya, Ọ gāzọputa kwa ayi: Nka bu
Jehova; ayi elewo anya Ya, ka ayi
tegharia egwú ọṅù ṅuri kwa na nzọputa-
Ya. 10 N'ihi na aka Jehova gānọgide
n'ugwu a, ewe zọda Moab n'ọnọdu-ya,
dika esi azọda okporo-ọka nime miri nke
olùlù ikpo ṅsí-anu. 11 Ọ gāḇasa kwa
aka-ya abua n'etiti ya, dika onye nēgwu
miri si aḇasa aka-ya igwu miri: ma Ọ
gēme ka npako-ya di ala, ya na ọlu-
aghughọ nile nke aka-ya abua. 12 Ọzọ,
ebe ewusiri ike nke ulo-elu nke mḇidi-gi
nile ka O budaworo, me ka ọ di ala, me
ka ọ darue ala, ọbuná rue ájá.

26 1 N'ubọchi ahu ka agābù abù a
n'ala Juda: Obodo siri ike ka ayi
nwere; nzọputa ka O gēdo ka ọ buru
mḇidi-ya nile na ékpé-ya. 2 Meghenu
ọnu-uzọ-ama nile, ka mba nke nēme ezi
omume nke nēdebe ikwesi-ntukwasi-obi
nile we ba nime. 3 I nēchebe onye
emeworo ka uche-ya dabere na Gi, ọ we
nādizu n'udo: n'ihi na ọ bu Gi ka ọ
nātukwasi obi. 4 Tukwasinu obi na
Jehova rue mḇe nile ebigh-ebi: n'ihi na
Ja Jehova bu oké nkume nke mḇe nile
ebigh-ebi. 5 N'ihi na O budawo ndi bi
n'elu, bú obodo di elu: Ọ nēme ka ọ di
ala, Ọ nēme ka ọ di ala ọbuná rue ala:
Ọ nēme ka ọ darue ájá. 6 Ukwu gāzọda
ya; bú ukwu abua nke onye ewedara
n'ala, ha na nzọ-ukwu nke ndi nēnwegh
ike. 7 Uzọ onye ezi omume nēso bu izi-
ezi nile: Gi onye ziri ezi nēme ka uzọ
onye ezi omume di lari. 8 Ọzọ, n'uzọ
nke ikpé-Gi nile, Jehova, ka ayi leworo
anya Gi: aha-Gi na ncheta-Gi nāti
nkpuru-obi-avi akpiri. 9 Na nkpuru-

obim ka akpiri Gi nātim n'abali; e, mọm
nke di nimem ka m'gēji chọsie Gi ike:
n'ihi na mḅe ikpé-Gi nile nādakwasi
uwa, ezi omume ka ndi bi n'elu-uwa
dum madu bi mutaworo. 10 Asi na
emere onye nēmebi iwu amara, ọ gagh-
amuta ezi omume; n'ala nke izi-ezi nile
ọ gēme ajọ omume, ma ọ gagh-ahu idi-
elu nke Jehova.

11 Jehova, ebuliwo aka-Gi, ma ha
adigh-ahu: ha gāhu ekworo I nēkworo
ndi-Gi, ihere ewe me ha; ọzọ, ọku nke
ndi nēmegide Gi gērichapu ha.
12 Jehova, I gēdoro ayi udo: n'ihi na ọ
bu kwa ọlu nile nke ayi ka I luworo ayi.
13 Jehova, Chineke-ayi, ndi nwenu ọzọ
enwewo ayi, ọ bugh nāni Gi; ma ọ bu
nāni site na Gi ka ayi gēhota aha-Gi.
14 Ndi nwuru anwu adigh-adi ndu; ndi
nādigh ndu adigh-ebili: n'ihi nka ka I
letaworo ha we kpochapu ha, me ka
ncheta nile nke diri ha la n'iyì. 15 I
tukwasiwo madu na mba nka, Jehova, I
tukwasiwo madu na mba nka; I natawo
nsọpuru: I mewo ka nsọtu nile nke aia
di anya.

16 Jehova, n'ahuhu ka ha letaworo
Gi, ha takwuru ntakwu n'ekpere nke-
uku mḅe idọ-aka-na-nti-Gi ruru ha aru.
17 Dika nwayi nke di ime, nke gaje imu
nwa, si aḅali nḅali, tie nkpu n'aru-ufu-
ya nile; otú a ka ayi diworo n'iru Gi,
Jehova. 18 Ayi adiwo ime, ayi aḅaliwo
nḅali, ayi amuwo dika agāsi na ọ bu
ifufe; ọ bugh ebe nzọputa ka ayi nēme
ala; adigh-amuputa kwa ndi ganēbi
n'elu-uwa dum madu bi. 19 Ndi-Gi
ndi nwuru anwu gādi ndu; ozum nile
gēbili. Tetanu, tie nkpu ọńù, unu ndi
bi n'ájá: n'ihi na igirigi nke ìhè nile ka
igirigi-Gi bu, ala gāmuputa kwa ndi
nādigh ndu.

20 Bia, ndim, bata n'ime-ulo-gi
nile, mechibido uzọ-gi nile n'azu-gi:
zobe onwe-gi nāni otù ntabi-anya ntà,
rue mḅe okè iwe gāgabiga. 21 N'ihi na,
le, Jehova nēsi n'ọnọdu-Ya aputa iji ajọ
omume nke ndi bi n'uwa leta ha: ọzọ,
ala gēkpughe ọbara-ya, ọ gagh-ekpuchi
kwa ndi-ya eḅuru eḅu ọzọ.

27 1 N'ubọchi ahu Jehova gēwere
mma-agha-Ya di arọ́ di uku di ike
ji nmehie-ha leta leviathan, bù agwọ
nāḅa ọsọ, na leviathan, bù agwọ ḅagọrọ
aḅagọ; O gēḅu kwa ogologo anu ahu nke
di n'oké osimiri.

2 N'ubọchi ahu: Otù ubi-vine nke
manya-vine nāsu ufufu, tienu nkpu ọńù
bayere ya. 3 Mu onwem, Jehova, bu
onye-nche-ya; na mḅe nile ọ bula
dikasiri ntà ka M'nēdè ya miri: ka onye
ọ bula we ghara iji ihe ọjọ leta ya, abali
na ehihie ka M'nēche ya. 4 Ọnuma
adigh nimem: ọ gādim nọ̄ nma ma ogwu
na uke gēmegidem n'agha! M'gāwaku
ha, M'gēsurekọta ha n'otù. 5 Ma-ọbu,
ya jide ebem siri ike, ọ gēme ka Mu na
ya di n'udo; e, ọ gēme ka Mu na ya di
n'udo. 6 N'ọdi-n'iru Jekob gāḅa
nkpọrọgwu: Israel gāḅawa okoko dika
osisi, ma ifuru: ha we mejue iru elu-
uwa dum madu bi n'ihe-ọmume.

7 Ọ̀ bu dika ntiḅu nke onye nētiḅu ya-
ri ka O tiḅuworo ya? ma ọ̀ bu dika oḅuḅu
nke ndi o nēḅuri ka eḅuworo ya?
8 N'ọtùtù, mḅe I nēzilaga ya, ka Gi na
ya nēse okwu: O jiwo ifufe-Ya siri ike
wepu ya n'ubọchi ifufe Iru-anyanwu.
9 N'ihi nka agēwere nka kpuchie ajọ
omume Jekob, nka bu kwa nkpuru nile
nke iwezuga nmehie-ya: mḅe O ji eme
nkume nile nke ebe-ichu-aja ka ha di ka
nkume nzu etipiara etipia, Asherim na
arusi-anyanwu nile agagh-ebili ọzọ.
10 N'ihi na obodo ewusiri ike nọ nāni
ya, ebe-obibi ajuru aju na nke arapuru
arapu, dika ọzara: n'ebe ahu ka nwa-ehi
gāta nri, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ọ
gāmakpu, richapu alaka-ya nile. 11 Mḅe
ngalaba-ya kpọnwuru akpọnwu,
agānyajipu ha; ndinyom abia sure ha
ọku: n'ihi na ọ bugh ndi nwere nghọta
ka ọ bu; n'ihi nka Onye meworo ya
agagh-enwe obi-ebere n'aru ya, Onye
kpuworo ya agagh-emere ya amara.

12 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
Jehova gētichapu nkpuru-ọka-Ya, site
na miri nērù ọku ọku nke Osimiri rue
miri-iyi Ijipt, ewe chikọta unu onwe-
unu n'otù n'otù, unu umu Israel.

13 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
agāfù opi-ike uku; ha gābia kwa, bù ndi
nāla n'iyì n'ala Asiria, na ndi achusara
achusa n'ala Ijipt; ha gākpọkwa isi ala nye
Jehova n'ugwu nsọ ahu nime Jerusalem.

28 1 Ahuhu gādiri okpu-eze npako
nke ndi Efraim nāñubiga manya
òkè, ahuhu gādi-kwa-ra okoko-ọhia

nākpọnwu akpọnwu nke ima-nma-ya
mara nma, nke di n'isi nke ndagwurugwu
di urù nke ndi manya-vine nēḅu! 2 Le,
otù onye di ike nke nwere ume ka
Onye-nwe-ayi nwere; dika oké miri-
ozuzo nke ákú-miri-ígwé, dika oké ifufe
nke nēfechapu efechapu, dika oké miri-
ozuzo nke miri di ike nērubiga ókè, otú
a ka o jiworo ihe-ike tọḅọ ihe n'ala.
3 N'okpuru ukwu ka agāzọda okpu-
eze npako nke ndi Efraim nāṅubiga
manya ókè: 4 okoko - ọhia nke
nākpọnwu akpọnwu nke ima-nma-ya
mara nma, nke di n'isi nke
ndagwurugwu di urù, gādi kwa ka
nkpuru-fig buru uzọ cha tutu mḅe
okpom-ọku erue; nke mḅe onye ọ bula
nke nāhu ya anya nāhu, mḅe ọ nādi
n'ọbu-aka-ya o lo ya. 5 N'ubọchi ahu
Jehova nke usu nile nke ndi-agha
gāghọrọ ndi-Ya fọduru okpu-eze nke
mara nma, na okpu ọma nke ima-nma:
6 Ọ gāghọ-kwa-ra onye nānọkwasi
n'oche ikpé mọ nke ikpé, Ọ gāghọ-
kwa-ra ndi nāchughachi ndi nēbu
agha rue ọnu-uzọ-ama idi-ike. 7 Ma
ọbuná ndia adaghariwo site na manya-
vine, ọ bu kwa site n'ihe-ọṅuṅu nābà
n'anya ka ha ṅaghariworo; onye-nchu-
aja na onye-amuma adaghariwo site
n'ihe-ọṅuṅu nābà n'anya, manya-vine
elodawo ha, ha aṅaghariwo site n'ihe-
ọṅuṅu nābà n'anya; ha adaghariwo
n'ọhuhu, ha asuwo ngọngọ n'ihe nile
ekpere n'ikpe. 8 N'ihi na table nile
juputara n'ihe-ọḅuḅọ ruru inyi, ọ digh
ebe di ọcha. 9 Ònye ka o gēzí ihe-
ọmuma? ọ̀ bu kwa onye ka ọ gēme ka ọ
ghọta ihe anuru? ọ̀ bu ndi emeworo ka
ha rapu iṅu miri-ara, ndi anapuru ara?
10 N'ihi na ọ bu ihe enyere n'iwu
tukwasi ihe enyere n'iwu, ihe enyere
n'iwu tukwasi ihe enyere n'iwu; usoro
tukwasi usoro, usoro tukwasi usoro;
nwantī n'ebe a, nwantī n'ebe ahu.
11 N'ezie site n'isu-nsu nke eḅuḅere-ọnu
na site n'ire di iche ka Ọ gāgwa ndi nka
okwu: 12 bú Onye siri ha, Nka bu izu-
ike ahu, menu ka onye ike gwuru zuru
ike; nka bu kwa iḅa-ume ahu: ma ha
ekwegh inu. 13 Okwu Jehova gābu-
kwa-ra ha ihe enyere n'iwu tukwasi ihe
enyere n'iwu, ihe enyere n'iwu tukwasi
ihe enyere n'iwu; usoro tukwasi usoro,
usoro tukwasi usoro; nwantī ebe a,
nwantī ebe ahu; ka ha wc je, su ngọngọ
da n'azu, ewe tijie ha, ha ama n'ọnyà,
ejide ha.
14 N'ihi nka nurunu okwu Jehova,
unu ndi nākwa emò, ndi nāchi ndi nka bi
na Jerusalem: 15 N'ihi na unu asiwo,
Ayi na ọnwu aḅawo ndu, ayi na ala-mọ
ekweritawo kwa nkwa; mḅe utari nke
nērubiga ókè dika miri gāgabiga, ọ gagh-
abiakute ayi; n'ihi na ayi emewo ka
okwu-ugha buru ebe-nḅabà-ayi, ọ bu
kwa n'okwu-ugha ka ayi zobeworo
onwe-ayi: 16 n'ihi nka otú a ka
Onye-nwe-ayi, bú Jehova, siri, Le,
abum onye tọworo ntọ-ala na Zaion, bú
otù nkume, nkume nke ọnwunwa,
nkume-nkuku di oké ọnu-ahia nke bu
ntọ-ala siri ike: onye nēkwere agagh-
ewere ọsọsọ ḅalaga. 17 M'gēme kwa
ka ikpé buru eriri, me kwa ka ezi omume
buru ihe-ọtùtù: ákú-miri-ígwé ewe
kpochapu ebe-nḅabà nke okwu-agha,
miri gēruchapu kwa ebe-nzuzo.
18 Agēhichapu kwa ọḅuḅa-ndu unu
na ọnwu ḅara, nkwa unu na ala-mọ
kweritara agagh-eguzosi kwa ike; mḅe
utari nke nērubiga ókè dika miri
gāgabiga, unu gāghọ-kwa-ra ya ebe-
nzọda. 19 Mḅe ọ bula ọ nāgabiga o
gējide unu; n'ihi na kwa-ututu ka ọ
gāgabiga, n'ehihie na n'abali: ọ we
buru nání ọma-jijiji ighọta ihe anuru.
20 N'ihi na ihe-ndina di nkpunkpu
kari nke madu gēsetipusi onwe-ya n'elu
ya; ákwà-nkpuchi di kwa warara kari
nke madu gāfuchi onwe-ya. 21 N'ihi
na dika n'ugwu Perazim, otú a ka Jehova
gēbili; dika na ndagwurugwu Gibeon,
otú a ka Ọ gēwe oké iwe; ilu ọlu-Ya—
nke onye ala ọzọ ka ọlu-Ya bu; na ifè
òfūfè-Ya—nke onye ala ọzọ ka òfūfè-Ya
bu. 22 Ma uḅu a, unu aghọla ndi
nākwa emò, ka aḅu-unu we ghara isi ike:
n'ihi na ngwusi, nke aka-kwa-ra àkà, ka
m'nuworo n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, n'elu
uwa nile.
23 Genu nti, nu kwa olum; ṅanu nti,
nu kwa okwu-ọnum. 24 Ọ̀ bu ubọchi
nile ka onye-plough nēgwu ala igha
nkpuru? ọ̀ bu ubọchi nile ka o nēgwughe
nēme ka ala-ubi-ya di lari? 25 Ọ buru
na ọ mewo ka iru-ya di lari, ọ̀ digh-
aghasa fitch, gha cummin, kua ọka
wheat n'ariri, gha ọka barley n'ebə akara

àkà, gha ọka spelt n'ókè-ala-ya? 26 N'ihi
na Chineke-ya nādọ ya aka na nti iluzi
aluzi, O nēzi ya ihe. 27 N'ihi na ejigh
ihe di nkọ zọcha fitch, adigh-akpọre kwa
wheel nke ụbọ-ala buruburu n'elu
cummin; kama ọ bu nkpa-n'aka ka eji
ticha fitch, ọ bu kwa ndele ka eji ticha
cummin. 28 Ànāsupia ọka eji eme
achicha? é-é, n'ihi na ọ bugh rue mḅe
ebigh-ebi ka ọ ganāzọchasi ya ike, me
ka wheel nke ụbọ-ala-ya na inyinya-ya
nile gagharia n'elu-ya; ọ digh-asupia ya.
29 Nka site-kwa-ra n'aka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, Ọ mewo ka
ndum-ọdu di ebube, Ọ mewo ka nzube-
ihe di uku.

29 1 Ahuhu gādiri Eriel, Eriel, bù
obodo ebe Devid mara ulo-ikwū-
ya! Tukwasinu arọ n'arọ; ka ememe
nile ḅagharute na mḅe-ha: 2 M'gākpaḅu
kwa Eriel, ize-ume na isu-ude gādi kwa:
ọ we dirim ka Eriel. 3 M'gāma kwa
ulo-ikwūm buruburu megide gi, were
ulo-agha nọchigide gi, wulie ihe-
nnọchigide-n'agha imegide gi. 4 Ewe
me ka i di ala, site n'ala ka i gēkwu, ọ
bu kwa n'àjá ka okwu-ọnu-gi gēsi puta,
di ala; olu-gi gādi kwa ka onye nàju
mọ ihe, o gēsi n'ala puta, okwu-ọnu-gi
gēsi kwa n'àjá be ka umu-nnunu. 5 Ma
ìgwè ndi ala ọzọ nēmegide gi gādi ka
àjá di ntà, ìgwè ndi nēme ka madu ma
jijiji gādi kwa ka iḅoḅo-ọka nke
nāgabiga agabiga: ọ gādi kwa n'otù
ntabi-anya na mberede. 6 Jehova nke
usu nile nke ndi-agha gēji èḅè-elu-
igwe, ji kwa ala-ọma-jijiji, na okè olu,
na okè ifufe na ikuku uku, na ire-
ọku nke ọku nērichapu erichapu, leta
ya. 7 Dika nrọ, bú ọhù nke abali, otù
a ka ha gādi kwa, bú igwè mba nile
ndi nēbuso Eriel agha, bù ndi nile
nēbuso ya na ebe-ya ewusiri ike agha,
nākpaḅu kwa ya. 8 Ọ gādi kwa ka mḅe
onye agu nāgu nārọ nrọ, ma, le, o nēri
ihe; ọ we teta, ma nkpuru-obi-ya ḅara
aka: ma-ọbu dika mḅe onye akpiri nākpọ
nku nārọ nrọ, ma, le, ọ nāṅu miri; ọ we
teta, ma, le, ọ dawo ṁbà, nkpuru-obi-ya
nāchọsi kwa ihe ike: otù a ka ìgwè mba
nile gādi, ndi nēbuso ugwu Zaion agha.
9 Ka ọ ḅagwoju unu anya, ka o ju
kwa unu anya; techienu anya-unu, ka
etechi kwa anya-unu: ha aṅubigawo
manya òkè, ma ọ bugh manya ka ha
ṅubigara òkè; ha aṅaghariwo, ma ọ
bugh ihe-ọṅuṅu nke nābà n'anya.
10 N'ihi na Jehova awukwasiwo unu mọ
nke okè ura, we mechisie anya-unu ike,
bù ndi-amuma; isi-unu, bù ndi-ọhù,
ka O kpuchiwo-kwa-ra. 11 Ọhù a
nile we diri unu ka okwu nke akwukwọ
akasiri akàrà ike, nke anēnye onye mara
akwukwọ, si, Biko, gua nka: ọ we si,
Apughm, n'ihi na ihe akasiworo akàrà
ike ka ọ bu: 12 ewe were akwukwọ ahu
nye onye nāmagh akwukwọ, si, Biko,
gua nka: ọ we si, Amaghm akwukwọ.
13 Onye-nwe-ayi we si, N'ihi na ndi
nka abiaruwo nso n'ọnu-ha, were kwa
eḅuḅere-ọnu-ha sọpurum, ma ha emewo
ka obi-ha di anya n'ebe M'nọ, egwu ha
nāturum ewe buru ihe madu nyere n'iwu
nke emere ka ha muta: 14 n'ihi nka, le,
M'gaje ilu kwa okè ọlu ọzọ n'etiti ndi
nka, bù okè ọlu na ọlu ebube: amam-
ihe nke ndi-ha mara ihe gāla kwa n'iyi,
nghọta nke ndi-nghọta-ha gēzobe kwa
onwe-ya.
15 Ahuhu gādiri ndi nēzonari Jehova
ndum-ọdu-ha n'ebe di omimi, ndi ọ bu
kwa n'ọchichiri ka anālu ọlu nile ha, ha
we si, Ònye nāhu ayi? ma-ọbu ònye
mara ayi? 16 Le, ka unu si ekpù ihe
iru nke-uku! Ọ̀ bu n'urọ ka agāgu
ọkpu-ite? na ihe emere eme gēkwu okwu
bayere onye meworo ya, si, Ọ meghm;
ma-ọbu na ihe akpuru akpu gēkwu okwu
bayere onye kpuworo ya, si, Ọ ghọtagh.
17 Ọ̀ bugh nwa mḅe ntà fọduru,
Lebanon ewe ghọ ubi ọma, agu kwa ubi
ọma n'okè ọhia? 18 Ndi nti chiri gānu
kwa okwu nile nke akwukwọ n'ubọchi
ahu, ọ bu kwa n'okè ọchichiri na
n'ọchichiri ka anya ndi-ìsì gēsi hu uzọ.
19 Ndi di ume-ala n'obi gātukwasi kwa
ihe n'ọṅù-ha nime Jehova, ndi-obeye
n'etiti madu gēteghari kwa egwù ọṅù
n'Onye Nsọ nke Israel. 20 N'ihi na
onye nēme ka madu ma jijiji nwere
ọgwugwu, onye nākwa emò agwusiwo
kwa, ebipuwo kwa ndi nile nāmuru ajọ
ihe anya: 21 bù ndi nēme ka madu
mehie site n'okwu-ha, ndi nēsi-kwa-ra
onye nāba nba n'ọnu-uzọ-ama ọnyà, we
were ihe tọḅọrọ n'efu wezuga onye
ezi omume. 22 N'ihi nka ka Jehova, bú
Onye ḅaputara Abraham, kwuru okwu
bayere ulo Jekob otù a, si, Ihere agagh-

eme Jekob ub̥u a, iru-ya agagh-ab̥aru
kwa ub̥u a. 23 Ma mb̥e ọ nāhu umu-ya,
bù ọlu akam abua, n'etiti ya, ha gēdo
aham nsọ; e, ha gēdo Onye Nsọ nke
Jekob nsọ, ọ bu kwa n'iru Chineke nke
Israel ka ha gāma jijiji. 24 Ndi nākpafu
na mọ-ha gāma kwa nghọta, ndi-ntamu
gāmuta kwa ihe-nmuta.

30

1 Ahuhu gādiri umu nēwezuga
onwe-ha, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta, ndi nēme ihe ezubeworo, ma o
sitegh n'akam; ndi ji ihe-nkpuchi
ekpuchi ihe, ma ọ bugh nke Mọm, ka ha
we were nmehie tukwasi na nmehie:
2 ndi nēje irida n'Ijipt, ma ha ajugh
ase n'ọnum; ib̥alaga ọsọsọ n'ebe siri ike
nke Fero, na ib̥abà na ǹdò Ijipt! 3 Ma
ebe siri ike nke Fero gāghọrọ unu ihere,
nb̥abà na ǹdò Ijipt gāghọ-kwa-ra unu
itiye n'ọnọdu-ihere. 4 N'ihi na ndi-isi-
ya anọwo na Zoan, ndi-ozi-ya nābiaru
Hanes. 5 Ha nile gēme ihere otù ndi
nādigh-abara ha urù, ndi nābugh ihe iye
aka, nābugh kwa ihe iba urù, kama ha bu
ihe-ihere, ọzọ kwa, ha bu ihe-ita-uta.
6 Ibu eboro anumanu nile nke Negeb.
N'ala ahuhu na nkpà, ebe nne-ọdum
na oke-ọdum na aju-ala na agwọ yiri ọku
nēfe efe si abia, ka ha nēbu àkù-ha nile
n'ubu umu-inyinya-ibu, na ihe-ha nile di
okè ọnu-ahia n'akpu-azu camel, ijekuru
otù ndi nāgagh-abara ha urù. 7 Ma
Ijipt, nāni otù nku-ume na ihe-efu ka iye-
aka-ha bu: n'ihi nka ka M'kpọworo ala
nka Rehab, ndi ahu bu nkwusi. 8 Ub̥u a,
bata, dekwasi ya na mbadamba ihe
n'etiti ha, kà kwa ya n'akwukwọ, ka ọ
we diri ubọchi ọdi-n'iru rue mb̥e nile
ebigh-ebi. 9 N'ihi na ndi nke nānupu
isi ka ọ bu, umu nēkwu okwu-ugha, umu
nēkwegh inu iwu Jehova: 10 ndi siworo
ndi-ọhu-uzọ, Unu agagh-ahu uzọ; ndi
siwo-kwa-ra ndi-ọhù, Unu agagh-ahuru
ayi ihe ziri ezi n'ọhù-unu, gwanu ayi
okwu ire-utọ nile, hunu ihe-ikwa-emò
n'ọhù-unu: 11 wezuganu onwe-unu
n'uzọ, sinu n'okporo-uzọ wezuga onwe-
unu, menu ka Onye Nsọ nke Israel
kwusi iguzo n'iru ayi. 12 N'ihi nka
ka Onye Nsọ nke Israel ji si otù a,
N'ihi na unu juru okwu a, tukwasi
obi na nmeb̥u na nsihie - uzọ, we
nādabere ya; 13 n'ihi nka ajọ omume a
gādiri unu ka nb̥awa nāda ada, nke
nākwọputa akwọputa na mb̥idi di elu,
nke ọ bu na mberede n'otù ntabi-anya
ka ntipia-ya nābia. 14 O gētiwa kwa ya
dika esi etiwa ite ndi-ọkpu-ite nākpu,
nke etipiara etipia, Ọ gagh-enwe ọmiko:
ewe ghara ichọta n'etiti ntipia-ya otù
ejùjù iji guru ọku n'ọkpukpọ-ntu, ma-
ọbu iji kupu miri n'ọdọ-miri. 15 N'ihi
na otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova, bú
Onye Nsọ nke Israel, siri, Nime nlata
na izu-ike ka agāzọputa unu; n'inọ-jū na
n'itukwasi-obi ka idi-ike-unu gādi: ma
unu ekwegh. 16 Kama unu siri, É-è,
n'ihi na inyinya ka ayi gānọkwasi b̥alaga;
n'ihi nka unu gāb̥alaga: unu si-kwa-ra,
Anu di ngwa ka ayi gānọkwasi; n'ihi nka
ka ndi nāchu unu gādi ngwa. 17 Nnù
abua na ọgu iri gēsi n'iru iba-nba nke otù
onye b̥alaga; n'iru iba-nba nke madu ise
ka unu gēsi b̥alaga: rue mb̥e unu gāfọdu
dika otù osisi-ọkọlọtọ n'elu ugwu, na
dika ọkọlọtọ n'elu ugwu ntà. 18 Ọ bu
kwa n'ihi nka ka Jehova gēchere, imere
unu amara, ọ bu kwa n'ihi nka ka agēbuli
Ya, inwe obi-ebere n'aru unu: n'ihi na
Chineke nke ikpè ka Jehova bu; ndi ihe
nāgara nke-ọma ka ndi nile ndi nēchere
Ya bu.
19 N'ihi na otù ndi gēbi na Zaion
nime Jerusalem: i gagh-akwa ákwá ọzọ
ma-ọli: Ọ gēmere gi amara n'ezie n'olu
iti-nkpu-gi; mb̥e Ọ nuru Ọ gāza gi otù
mb̥e ahu. 20 Onye-nwe-ayi gēnye kwa
unu nri ahuhu na miri nmeb̥u, ma udi-
ozizi-gi agagh-ezobe onwe-ha ọzọ, kama
anya-gi abua ganāhu ndi-ozizi-gi: 21 nti-
gi abua gānu kwa okwu n'azu-gi, si, Nka
bu uzọ, jenu ije nime ya; mb̥e unu nēche
iru n'aka-nri, na mb̥e unu nēche iru
n'aka-ekpe. 22 Unu gēmeru kwa ihe
amachitara arusi ọla-ọcha gi nile apiri
api, na ihe awuchitara arusi ọla-edo gi
awuru awu: i gātusa ha dika ihe ruru
inyi; i gāsi ya, Pua. 23 Ọ gēnye kwa
miri-ozuzo nke nkpuru-ọghigha-gi, nke
i gāgha n'ala-ubi-gi; na achicha nke ihe-
ọmume nke ala-ubi, ọ gāma kwa abuba,
ba uba: n'ubọchi ahu anu-ulo-gi nile
gāta nri n'ebe-ita-nri sara mbara. 24 Ehi
kwa na umu-inyinya-ibu nālu ubi gāta
nri agwara agwa nke nnù di ya, nke
ejiworo osekè na ihe-ifucha-ọka fucha
ya. 25 N'elu ugwu ọ bula di elu na n'elu
ugwu ntà ọ bula di elu ka iyi na ebe miri
nērù gādi, n'ubọchi nke okè ọb̥ub̥u,

mḅe ulo-elu nile gāda. 26 Ọzọ, ihè
ọnwa gādi ka ìhè anyanwu, ihè anyanwu
gādi kwa okpukpu asa, dika ìhè ubọchi
asa, n'ubọchi Jehova gēkechi nkpaji
akpajiri ndi-Ya, mḅe Ọ gāgwọ kwa ọnyá
etiputara n'otiti-ya.
27 Le, aha Jehova nēsi n'ebe di anya
bia, nēre ọku n'iwe-Ya, nēwere kwa oké
anwuru-ọku nākwugo akwugo: eḅuḅere-
ọnu-Ya juputara n'oké iwe, ire-Ya di kwa
ọku nērichapu erichapu: 28 iku-ume-
Ya di kwa ka iyi nērubiga ókè, rue olu ka
ọ nēkewa, iji nyọ nke ihe-efu yọcha
mba nile: bridle nke nēdufu edufu gādi
kwa n'àḅà ndi di iche iche. 29 Abù
ka unu gēnwe dika n'abali edoworo
ememe nsọ; na ọṅù obi, dika nke onye
ji ọjà eje ibà n'ugwu Jehova, rue Oké
Nkume nke Israel. 30 Jehova gēme
kwa ka anu ebube nke olu-Ya, Ọ gēme
kwa ka ahu ndakwasi nke ogwe-aka-Ya,
n'ọnuma nke iwe-Ya, na ire-ọku nke ọku
nērichapu erichapu, na ntupia, na oké
miri-ozuzo, na ákú-miri-ígwé. 31 N'ihi
na agēsite n'olu Jehova nyajisia Asiria,
O gēji ndele tiḅue ya. 32 Ngabiga ọ
bula nke nkpa-n'aka akara àkà, nke
Jehova gēme ka ọ dakwasi ya, gādi kwa
n'egwú-otiti na n'ubọ-akwara: ọ bu kwa
n'agha di iche iche nke nēghari ka O
gēbuso ha agha. 33 N'ihi na edowo otù
Tofet n'usoro site na mḅe gara aga; e,
nke ahu ka edoziworo nye eze; Ọ mewo
ya ka ọ di omimi, me ya ka ọ sa mbara:
obo-ya bu ọku na ọtutu nkú; nku-ume
Jehova, dika iyi brimstone, nāfunwu ya.

31 1 Ahuhu gādiri ndi ahu ndi
nārida n'Ijipt ka ewe yere ha
aka, ndi nādabere kwa inyinya, tukwasi
obi n'uḅọ-ala, n'ihi na ha di ọtutu,
tukwasi kwa obi na ndi-inyinya, n'ihi na
ha nwere ume nke-uku; ma ha elegh
Onye Nsọ nke Israel anya ọma, ha
achọgh kwa Jehova! 2 Ma Ya onwe-ya
ma-kwa-ra ihe, we me ka ihe ọjọ bia, Ọ
wezugakwagh okwu-Ya nile: ma O
biliwo imegide ulo ndi nēme ihe ọjọ na
imegide iye-aka nke ndi nālu ajọ ihe.
3 Ma ndi Ijipt bu madu, ha abugh
Chineke; inyinya-ha bu kwa anu-aru, ha
abugh mọ: Jehova gēseti kwa aka-Ya,
onye nēye aka ewe su ngọngọ, onye
anēyere aka adà kwa, ọ bu kwa n'otù ka
ha nile gāgwusi. 4 N'ihi na otù a ka
Jehova sirim, Dika ọdum ma-ọbu nwa-
ọdum, nke anākpọkọta igwè ndi-ọzùzù-
aturu imegide ya, si ede inwù n'elu anu
ọ dọḅutara, ọ digh-atu ujọ olu-ha, ọ
digh-eweda kwa onwe-ya n'ala n'ihi ùzù-
ha: otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha gāridata ibuso ugwu Zaion na ibuso
ugwu ntà ya agha. 5 Dika umu-nnunu
nēfe efe, otú a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha gēḅochi Jerusalem;
nēḅochi nānaputa; nāgabiga nēme ya ka
ọ wepuga onwe-ya. 6 Laghachikutenu
Onye ahu Nke umu Israel siri n'aka-Ya
wezuga onwe-ha nke-uku. 7 N'ihi na
n'ubọchi ahu ha gāju, onye ọ bula ọ ju
ihe-efu ọla-ọcha ya nile na ihe-efu ọla-
edo ya nile, nke aka-unu mere nye
onwe-unu, ibu nmehie. 8 Asiria gāda
kwa site na mma-agha nke nābugh nke
madu di elu: mma-agha nke nābugh
nke madu di ala gērichapu kwa ya: o
gēsi kwa n'iru mma-agha ḅalaga, umu-
okorọbia-ya gāghọ kwa usu ndi nēfè
òfùfè. 9 Nkume-ya nke di elu gāgabiga
site n'ujọ, ndi-isi-ya gātu kwa ujọ
ọkọlọtọ, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta,
Onye ihè Ọ nwere di na Zaion, ite-ọku
uku Ọ nwere di kwa na Jerusalem.

32 1 Le, n'ezi omume ka otù eze
gābu eze, ndi-isi kwa, n'ikpé ziri
ezi ka ha gābu ndi-isi. 2 Otù onye
gādi kwa ka ebe izonari ifufe, na ebe-
nzuzo ipu n'oké miri-ozuzo; dika ọtutu
iyi juputara na miri n'ebe kpọrọ nku,
dika ndò nke oké nkume di elu n'ala nke
kpatara ike-ọgwugwu. 3 Agagh-etechi
kwa anya nke ndi nāhu uzọ, nti nke ndi
nānu ihe gāṅa kwa nti. 4 Obi nke ndi
nēme ngwa ngwa gāghọta kwa ihe-
ọmuma, ire nke ndi-nsu gēkwuwa kwa
okwu ngwa ngwa. 5 Agagh-akpọ kwa
onye-nzuzu onye amara aha-ya ọzọ,
agagh-asi kwa na onye-aghughọ bu
ọgaranya. 6 N'ihi na onye-nzuzu
gēkwu ihe-nzuzu, obi-ya gēme kwa ajọ
ihe, ime ihe emeruru emeru, na ikwu
okwu njehie megide Jehova, ime ka
nkpuru-obi nke onye agu nāgu ḅara aka,
na ime ka ihe-ọṅuṅu nke onye akpiri
nakpọ nku kọ ukọ. 7 Ihe-ọlu nile nke
onye-aghughọ jọ-kwa-ra njọ: onye ahu
ezubewo ihe-nzube ọjọ di iche iche iji
okwu-ọnu nile nke bu okwu-ugha mebie
ndi ewedara n'ala, ọbuná mḅe oḅeye

nēkwu okwu ikpė ziri ezi. 8 Ma onye
amara aha-ya ezubewo ihe amara aha-
ha; onye ahu nēguzosi kwa ike n'ime
ihe amara aha-ha.

9 Unu ndinyom ndi nọ jū, bilienu,
nurunu olum; unu umu-ndinyom ndi
nwere ntukwasi-obi, gēnu nti okwu-
ọnum. 10 Tukwasi ubọchi ufọdu n'otù
nḅa-arọ, unu ewe me nkpatu, unu
ndinyom ndi nwere ntukwasi-obi: n'ihi
na ọghughọ-nkpuru-vine agwusiwo,
nchikọta-ihe agagh-abia. 11 Manu
jijiji, unu ndinyom ndi nọ jū; menu
nkpatu, unu ndinyom ndi nwere
ntukwasi-obi: yipunu uwe, ḅara ọtọ, ke
ákwà-nkpe n'úkwù-unu. 12 N'ihi ara
nile ka ha ganēti aka n'obi, n'ihi ubi nile
anāchọsi ike, n'ihi osisi vine nāmi
nkpuru, 13 n'ihi ala ndim, nke ogwu
na uke nēpute nime ya, e, n'elu ulo nile
nke obi-utọ n'obodo nāṅuri ọṅu-agha:
14 n'ihi na arapuwo ulo-elu; aḅanariwo
igwė obodo; Ofel na ulo nche anọchiwo
n'ọnọdu ọḅà rue mḅe ebigh-ebi, ebe
obi-utọ nke inyinya-ibu-ọhia, ebe-ita-
nri nke igwė aturu di iche iche; 15 rue
mḅe agāwukwasi ayi Mọ site n'elu, ọzara
ewe ghọ ubi ọma, agu kwa ubi ọma n'okė
ọhia. 16 Mḅe ahu ikpė ziri ezi gēnwe
ebe-obibi-ya n'ọzara, ezi omume gēbi
kwa n'ubi ọma ahu. 17 Ihe ezi omume
ahu gāluputa bu udo; ihe nke gēsi
n'ōfūfė ezi omume ahu puta bu kwa inọ-
jū na ntukwasi-obi rue mḅe ebigh-ebi.
18 Ndim gānọ kwa n'ulo-obibi udo, na
n'ebe - obibi di iche iche kwesiri
ntukwasi-obi, na n'ebe-izu-ike di iche
iche di jū. 19 Ma o gēzo ákù-miri-ígwé,
n'ọdida nke okė ọhia; ọ bu kwa n'ọnọdu
di ala ka agēme ka obodo a di ala.
20 Ndi ihe nāgara nke-ọma ka unu ndi
nāgha nkpuru n'akuku miri nile bu, ndi
nēziputa ukwu ehi na inyinya-ibu.

33 1 Ahuhu gādiri gi onye nāpunara
madu ihe, ma gi onwe-gi bu onye
anāpunaragh ihe; onye nāghọḅu kwa
aghọḅu, ma ha aghọḅugh gi! mḅe i
napubiri madu ihe, agāpunara gi ihe;
mḅe i ghọḅubiri, ha gāghọḅu gi.
2 Jehova, mere ayi amara; Gi ka ayi
leworo anya: buru ogwe-aka-ha kwa-
ututu, buru kwa nzọputa-ayi na mḅe
ahuhu. 3 Site n'olu ùzù ka ndi di
iche iche ḅalagaworo; site na nbuli-Gi
ka mba nile ḅasaworo. 4 Agāchikọta
kwa ihe-unu akwatara n'agha dika
nchikọta nke ọbubu: dika nḅaghari nke
igurube, otù a ka ọ nāḅaghari n'elu ya.
5 Jehova di elu; n'ihi na O bi n'elu: Ọ
mejuwo Zaion n'ikpe ziri ezi na ezi
omume. 6 Ikwesi-ntukwasi-obi gādi
kwa na mḅe-gi nile, iba-uba nke nzọputa
na amam-ihe na ihe-ọmuma: egwu
Jehova, nke ahu bu àkù-ya.
7 Le, dinkpà-ha nile nēti nkpu n'èzí:
ndi-ozi udo nākwakpọ anya. 8 Uzọ nile
atuliri atuli tọḅọrọ n'efu, onye nāgabiga
n'uzọ akwusiwo: ọ mebiwo ọḅuḅa-ndu,
ju obodo nile, ọ gugh madu n'ihe. 9 Ala
nēru újú, talata: Lebanon nwere iru-
ihere, ọ janwuwo ajanwu: Sheron di ka
ala ihe nādigh; Beshan na Kamel
nārurupu kwa akwukwọ-ha. 10 Uḅu a
ka M'gēbili, ka Jehova nāsi; uḅu a ka
M'gēme onwem ka M'di elu; uḅu a ka
agēbulim. 11 Unu gātu ime ahihia
kpọrọ nku, unu gāmu ahihia-ọka: nku-
ume-unu bu ọku nke gērichapu unu.
12 Ndi di iche iche gādi kwa ka lime
akpọrọ ọku: dika ogwu eḅuturu eḅutu,
nke anēsure n'ọku.
13 Unu ndi nọ n'ebe di anya, nurunu
ihe M'meworo; unu kwa ndi nọ nso,
maranu idi-ikem. 14 Ndi-nmehie nātu
okė egwu nime Zaion; ọma-jijiji ejidewo
ndi emeruru emeru. Onye n'etiti ayi
gānọ dika ọbìa n'ebe ọku nērichapu
erichapu di? ònye n'etiti ayi gānọ dika
ọbia n'ebe ọku nēre ere ebigh-ebi di?
15 Ọ bu onye nējeghari n'ezi omume
nile, nke nēkwu kwa okwu nile ziri ezi;
nke nāju urù nmeḅu nile, nke nētichapu
ọbu-aka-ya abua n'ijide ihe-iri-ngo, nke
nākwuchi nti-ya abua ka ọ ghara inu
okwu bayere iwusi ọbara, nke nātachi
kwa anya-ya abua ka ọ ghara ilekwasi ihe
ọjọ anya; 16 onye ahu gēbi n'ebe di
elu: ebe ewusiri ike nke nkume di elu
ka ulo-elu-ya gābu: anēnye ya nri-ya;
miri-ya kwesiri ntukwasi-obi. 17 Eze
n'ima-nma-ya ka anya-gi abua gāhu: ha
gāhu ala nke ebe nile ọ sọturu di anya.
18 Obi-gi gēchė èchichė okė ujọ ahu:
òle ebe onye nāgu ọnu nọ? òle ebe onye
nātù ego-utu nọ? òle ebe onye nāgu
ulo-elu ọnu nọ? 19 Ndi ahu nke nwere
anya-ike, i gagh-ahu ya, bù ndi asusu-ya
miri emi kari ọnunu; nke ire-ya nāsu nsu

nādigh nghọta. 20 Lekwasi Zaion anya,
bú obodo nke mbe nile ayi akara àkà:
anya-gi abua gāhu Jerusalem na ọ bu
ulo-obibi di jū, ulo-ikwū nke anāgagh-
ebupu ebupu, nke anāgagh-eropu ǹtú-
ya ọ bula rue mbe ebigh-ebi, nke
anāgagh-adọbi kwa udọ̀-ya ọ bula.
21 Kama n'ebe ahu ka Onye di ebube,
bú Jehova, gānọduru ayi, dika ebe ọtutu
osimiri na uzọ di iche iche miri si erù
nke sara mbara n'aka abua; ubọ-umara
agagh-aga nime ya, ubọ di ebube agagh-
agabiga kwa n'elu ya. 22 N'ihi na
Jehova bu onye-ikpe-ayi, Jehova bu
onye nēnye ayi iwu, Jehova bu eze-ayi;
Ya onwe-ya gāzoputa ayi. 23 Atọsawo
udọ̀-gi nile; ha adigh-ejisi ukwu akpu-
ha ike, ha abasagh ọkọlọtọ-ha: mbe ahu
ekesara ihe alutara n'agha, bú ihe
akwatara n'uba; ndi-ngwurọ lutara ihe-
nluta-n'agha. 24 Onye-obibi-ya agagh-
asi, Anamaria ọria: agēbupu ajọ omume
nke ndi bi nime ya.

34 1 Bianu nso, unu mba, inu ihe;
unu ndi di iche iche kwa, ǹanu
nti: ka uwa nu, ya na ùjú-ya; elu-uwa
dum madu bi, na ihe nile si nime ya
aputa. 2 N'ihi na iwe ka Jehova nēwesa
mba nile, O nējide kwa ọnuma n'aru usu
nile nke ndi-agha-ha: Ọ wezugawo ha
ka ebibie ha, Ọ were ha nye ka ebue ha.
3 Agētufu kwa ndi-ha eburu ebu, ma
ozu-ha, ísi ọjọ ha gārigo n'elu, agābaze
kwa ugwu site n'ọbara-ha. 4 Usu nile
nke ihe elu-igwe gēdè kwa, agāpiakọta
kwa elu-igwe dika akwukwọ-odide: usu-
ha nile gākpọnwu kwa, dika akwukwọ si
akpọnwu dapu n'osisi vine, na dika
akwukwọ nke nākpọnwu akpọnwu si
adapu n'osisi fig. 5 N'ihi na mma-
agham aǹujuwo afọ n'elu-igwe: le,
Edom ka ọ gāridakwasi, ridakwasi kwa
ndi M'wezugara ka ebibie ha, ikpe ikpe.
6 Mma-agha Jehova juputara n'ọbara,
emewo ka ọ ma abuba site n'abuba, site
n'ọbara umu-aturu na nkpi, site n'abuba
nke akuru ebulu: n'ihi na àjà di Jehova
nwere na Bọzra, Ọ nwe-kwa-ra oké
obubu n'ala Edom. 7 Atu gēso kwa ha
rida, umu-oke-ehi kwa, ha na oke-ehi;
ala-ha gāǹuju kwa ọbara afọ, agēme kwa
ka ájà-ha ma abuba site n'abuba.
8 N'ihi na ubọchi ibọ̀-ọbọ̀ di Jehova
nwere, arọ nkwughachi diri ise-okwu
Zaion. 9 Iyi-ya nile gābanwe pitch,
ájá-ya gābanwe kwa brimstone, ala-ya
gāghọ kwa pitch nēre ọku. 10 N'abali
ma-ọbu n'ehihie ọ gagh-anyu anyu; rue
mbe ebigh-ebi ka anwuru-ọku-ya
gākwugo: site n'otù ọbọ rue ọbọ ọzọ ọ
gātọbọrọ n'efu; rue mbe nile ebigh-ebi
ọ digh onye nāgabiga nime ya. 11 Ma
okwolo na ebinta gēnweta ya; okwukwu
na ugolo-ọma gēbi nime ya: Ọ gēseti
kwa eriri nke itọbọrọ-n'efu na nkume-
ọtùtù nke itọbọrọ-nkiti n'elu ya. 12 Ndi-
ya amara aha-ha ka ha gākpọ inwe ala-
eze, ma ọ digh onye nọ n'ebe ahu; ndi-
isi-ya nile gāghọ kwa ihe-efu. 13 Ogwu
gēpú kwa n'ulo-elu-ya nile, akuba na
ọhia-ogwu n'ebe-ya nile ewusiri ike: ọ
we ghọ ebe-obibi nkita-ọhia, ogige nke
diri enyi-nnunu. 14 Anu-ọhia bi n'ala
kpọrọ nku gēzute kwa anu-ọhia nēbe
ebe, nkpi-ọhia gākpọ kwa ibe-ya; ọzọ,
n'ebe ahu ka lilith gānọdu, chọtara
onwe-ya ebe-izu-ike. 15 N'ebe ahu ka
agwọ di ngwa gēme akwu-ya, yie àkwá,
bua umu, kpokọba ha n'okpuru ǹdò-ya:
ọzọ, n'ebe ahu ka ndabu gēzukọta, otù
na ibe-ya. 16 Chọputanu n'akwukwọ
Jehova, gua: ọ digh otù nime ndia fọduru
inọ ya, otù elegh anya ibe-ya ma ọ
biagh: n'ihi na ọnum, nke ahu nyere
iwu, Mọ-Ya kwa, Ya onwe-ya chikọtara
ha. 17 Ya onwe-ya efewo-kwa-ra ha
nzà, aka-Ya ewerewo kwa ya kère ha
n'eriri-ọtùtù: rue mbe nile ka ha
gēnweta ya, rue ọbọ nile ka ha gēnwe
ebe-obibi-ha nime ya.

35 1 Obi gātọ ọzara na ala kpọrọ
nku utọ; ala ihe nādigh gēteghari
kwa egwú ọǹù, bawa okoko-ọhia, dika
rose. 2 Ọ gābawa nke-uku, teghari kwa
egwú ọǹù, e, n'iteghari-egwú-ọǹù na
n'iti-nkpu-ọǹù; nsọpuru Lebanon ka
agēnye ya, e, ima-nma nke Kamel na
Sheron: ndia gāhu ebube Jehova, bú
ima-nma nke Chineke-ayi.
3 Menu aka kudara akuda ka ha di
ike, ba-kwa-nu ikperè nāsu ngọngọ ume.
4 Sinu ndi obi-ha nēme ngwa, Dinu ike,
unu atula egwu: le, Chineke-unu! ibọ̀-
ọbọ̀ nābia, bú nkwughachi nke Chineke;
Ya onwe-ya gābia zọputa unu. 5 Mbe
ahu ka agēmeghe anya ndi-isì, ọ bu kwa
nti nke ndi nti chiri ka agēmeghe. 6 Mbe
ahu ka onye-ngwurọ gāmali dika ele,

ire onye-obi gēti kwa nkpu ọṅù: n'ihi na
n'ọzara ka miri nāḅawaputa, miri-iyi
kwa n'ala ihe nādigh. 7 Mirage gāghọ
kwa ọdọ-miri, ala miri nādigh gāghọ kwa
isi-iyi juputara na miri: n'ebe-obibi
nkita-ọhia, ebe ha nāmakpu amakpu,
ogige nke diri amì na papyrus. 8 Uzọ
atuliri atuli, ọbuná uzọ, gādi kwa n'ebe
ahu, Uzọ nke idi-nsọ ka agākpọ kwa ya;
onye ruru árú agagh-agabiga na ya; ma
uzọ ahu gādiri ndi ahu: onye ọ bula nke
nāga n'uzọ, ọbuná ndi ḅagọrọ aḅagọ
n'uche-ha, ha agagh-akpafu akpafu.
9 Ọ digh ọdum gādi n'ebe ahu, ọ digh
kwa anu-ọhia nke di irè gārigo n'elu ya,
agagh-ahu ya n'ebe ahu; ma ndi emeworo
ka ha nwe onwe-ha nēje ije n'ebe ahu:
10 ndi Jehova aḅaputara aḅaputa gālata
kwa, were iti-nkpu-ọṅù bata nime
Zaion; ọṅù ebigh-ebi gādi kwa n'isi-ha:
obi-utọ na ọṅù ka ha gābiarute, iru-újú
na ize-ume ewe ḅalaga.

36 1 O rue, n'arọ nke-iri-na-anọ nke
eze, bú Hezekaia, na Senakerib,
bú eze Asiria, rigoro imegide obodo nile
ewusiri ike nke Juda, were ha. 2 Eze
Asiria we si na Lekish ziga Rabshake rue
Jerusalem jekuru Hezekaia, ya na oké
usu-ndi-agha. Ọ we guzo n'akuku uzọ-
miri nke ọdọ-miri di n'elu, n'uzọ atuliri
atuli nke ọhia ọsu-ákwà. 3 Elaiakim
nwa Hilkaia, nke bu onye-isi ulo, na
Shebna, bú ode-akwukwọ, na Joa nwa
Esaf, bú onye-ncheta, we pukuru ya.
4 Rabshake we si ha, Biko, sinu
Hezekaia, Otú a ka eze uku ahu siri, bú
eze Asiria, Gini bu ntukwasi-obi a nke
i ji tukwasi obi? 5 Asim, Ọ bu nání
okwu eḅuḅere-ọnu, na ndum-ọdu na
idi-ike di iji bu agha: uḅu a ònye ka i
tukwasiworo obi, na i nupuwo isi
n'okpurum? 6 Le, i tukwasiwo obi
n'aru nkpa-n'aka amì a piara apia, bú
n'aru Ijipt, nke nwoke nādabere na ya, ọ
we ba n'ọbu-aka-ya, dua ya: otú a ka
Fero, bú eze Ijipt, di n'ebe ndi nile
nātukwasi ya obi nọ. 7 Ma ọ buru na
i sim, Ọ bu Jehova, bú Chineke-ayi, ka
ayi tukwasiworo obi: ọ̀ bugh Onye ahu
bu Onye Hezekaia wezugara ebe-Ya nile
di elu na ebe-ichu-aja-Ya nile, si Juda,
si kwa Jerusalem, N'iru ebe-ichu-aja
nka ka unu gākpọ isi ala? 8 Ma uḅu a,
biko, were onwe-gi mere onye-nwem,
bú eze Asiria, ihe-ibe, ka m'nye kwa gi
nnù inyinya ise, ọ buru na i puru inyere
onwe-gi ndi gānọkwasi ha. 9 Ì gēsi
kwa aṅa chighari iru otù onye-ọchi-agha
nke ndi-orù onye-nwem ndi kachasi ntà,
tukwasiri onwe-gi obi n'aru Ijipt inwe
uḅọ-ala na ndi-inyinya? 10 Ma uḅu a ọ̀
bu n'ejigh Jehova ka m'rigoro imegide
ala nka ibibi ya? Jehova sirim, Rigo
imegide ala nka, bibie ya. 11 Elaiakim
na Shebna na Joa we si Rabshake, Biko,
gwa ndi-orù-gi okwu n'asusu Siria; n'ihi
na ayi onwe-ayi nānu ya: agwa-kwa-la ayi
okwu n'asusu ndi-Ju, na nti ndi nọ n'elu
mḅidi. 12 Rabshake we si, Ọ̀ bu ijekuru
onye-nwe-gi na ijekuru gi ka onye-
nwem ziterem ikwu okwu ndia? ọ̀ bugh
n'ihi ndikom ahu ndi nānọdu n'elu
mḅidi, ka ha we soro unu rie ṅsí-ha, ṅu
kwa nwa-miri-ha? 13 Rabshake we
guzo, were oké olu kpọ n'asusu ndi-Ju,
si, Nurunu okwu nile nke eze uku ahu,
bú eze Asiria. 14 Otú a ka eze siri,
Unu ekwela ka Hezekaia rafue unu: n'ihi
na ọ pugh inaputa unu: 15 unu ekwe-
kwa-la ka Hezekaia me ka unu tukwasi
Jehova obi, si, Jehova aghagh inaputa
ayi; agagh-enye obodo a n'aka eze Asiria.
16 Unu egela Hezekaia nti: n'ihi na otú
a ka eze Asiria siri, Merenum ihe-ngọzi,
pukutekwam; ri-kwa-nu, nwoke ọ bula
nkpuru vine-ya, na nwoke ọ bula nkpuru
osisi fig ya, ṅu-kwa-nu, nwoke ọ bula
miri olùlù-miri-ya: 17 rue mḅe m'biara
chiri unu je n'ala dika ala-unu, bú ala
ọka na manya-vine ọhu, ala achicha na
ubi-vine. 18 Lezienu anya ka Hezekaia
we ghara irafu unu, si, Jehova gānaputa
ayi. Chi nile nke mba nile ọzọ, hà
anaputawo, onye ọ bula ala-ya, n'aka
eze Asiria? 19 Òle ebe chi nile nke
Hemat na Apad di? òle ebe chi nile nke
Sefavaim di? hà anaputawo kwa
Sameria n'akam? 20 Òle ndi n'etiti
chi nile nke ala ndia ka ha bu, bú ndi
naputara ala-ha n'akam, na Jehova
gānaputa Jerusalem n'akam? 21 Ma
ha ḅara nkiti, ha azagh kwa ya okwu:
n'ihi na ihe eze nyere n'iwu bu nka, si,
Unu azala ya. 22 Elaiakim nwa
Hilkaia, nke bu onye-isi ulo, na
Shebna, bú ode-akwukwọ, na Joa nwa
Esaf, bú onye-ncheta, we biakute
Hezekaia, ha na uwe-ha dọwara adọwa,
ha we gosi ya okwu nile nke Rabshake.

37 1 O rue, mḇe eze, bú Hezekaia,
nuru ya, na ọ dọwara uwe-ya nile,
were ákwà-nkpe kpuchie onwe-ya, ba
n'ulo Jehova. 2 Ọ we zie Elaiakim, nke
bu onye-isi ulo, na Shebna, bú ode-
akwukwọ, na ndi okenye ndi-nchu-aja,
ndi wereworo ákwà-nkpe kpuchie onwe-
ha, ọ we zie ha jekuru Aisaia nwa Emoz,
bú onye-amuma. 3 Ha we si ya, Otú a
ka Hezekaia siri, Ubọchi ahuhu na iba-
nba na nlelì-anya ka ubọchi ta bu: n'ihi
na umu abiaruwo ebe-nmuputa, ma ike
adigh imu ha. 4 Elegh anya Jehova, bú
Chineke - gi, gānu okwu nile nke
Rabshake, onye eze Asiria, bú onye-
nwe-ya, ziteworo ita Chineke di ndu
uta, elegh anya Ọ gābara okwu nile nke
Jehova, bú Chineke-gi, nuworo nba:
gi ḇuli kwa ekpere-gi n'ihi ndi fọduru
ndi ahutaworo. 5 Ndi-orù eze, bú
Hezekaia, we biakute Aisaia. 6 Aisaia
we si ha, Otú a ka unu gāsi onye-nwe-
unu, Otú a ka Jehova siri, Atula
egwu n'ihi okwu nile nke i nuworo,
nke ndi nējere eze Asiria ozi jiri kwulum.
7 Le, M'nētiye otù mọ nime ya, ọ gānu
kwa akukọ, laghachi n'ala-ya; m'gēme
kwa ka ọ da site na mma-agha n'ala-ya.
8 Rabshake we laghachi, huta eze
Asiria ka o nēbuso Libna agha: n'ihi na
ọ nuru na o siwo na Lekish bulie ije.
9 Ọ we nu ihe bayere Tiahaka, bú eze
Etiopia, si, Ọ putawo ibuso gi agha. Ọ
we nu, zie ndi-ozi jekuru Hezekaia, si,
10 Otú a ka unu gāgwa Hezekaia, bú
eze Juda, okwu, si, Ekwela ka Chineke-
gi, Onye gi onwe-gi nātukwasi obi, rafue
gi, si, Agagh-enye Jerusalem n'aka eze
Asiria. 11 Le, gi onwe-gi anuwo ihe
ndi-eze Asiria meworo ala nile,
n'iwezuga ha ka ebibie ha: àgānaputa
kwa gi onwe-gi? 12 chi nile nke mba
nile ọzọ, hà anaputawo ha, bú ndi
nnam-hà bibiworo, Gozan, na Haran,
na Rezef, na umu Eden, ndi nọ na
Telasa? 13 Òle ebe eze Hemat di, na
eze Apad, na eze obodo Sefavaim na
Hina na Iva? 14 Hezekaia we nata
akwukwọ n'aka ndi-ozi ahu, gua ya:
Hezekaia we rigorue ulo Jehova, ḇasa ya
n'iru Jehova. 15 Hezekaia we kpe
ekpere n'iru Jehova, si, 16 Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, bú Chineke
Israel, Onye nēbi n'etiti cherubim, Gi
onwe-gi bu Chineke, nání Gi, nke ala-
eze nile nke uwa; Gi onwe-gi mere elu-
igwe na uwa. 17 Jehova, tọ nti-Gi
n'ala, nu; Jehova, saghe anya-Gi abua,
hu: nu kwa okwu nile nke Senakerib,
nke zitere madu ita Chineke di ndu uta.
18 N'ezi-okwu, Jehova, ndi-eze Asiria
emewo ka ala nile na ala-ha tọḇọrọ n'efu,
19 ha etiyewo kwa chi nile ha n'ọku:
n'ihi na ọ bugh chi ka ha bu, kama
ha bu ọlu aka madu, bú osisi na nkume;
ha we me ka ha la n'iyì. 20 Ma uḇu a,
Jehova, bú Chineke-ayi, zọputa ayi
n'aka-ya, ka ala-eze nile nke uwa we
mara na Gi onwe-gi bu Jehova, nání Gi.
21 Aisaia nwa Emoz we zigara
Hezekaia ozi, si, Otú a ka Jehova, bú
Chineke Israel, siri, Ekpere nke i
kpeworom bayere Senakerib, bú eze
Asiria, anuwom ya. 22 Nka bu okwu
nke Jehova kwuworo bayere ya: Nwa-
aḇọghọ nāmagh nwoke, bú ada Zaion
eleliwo gi anya, chinye gi ihere n'iru;
ada Jerusalem efufewo isi n'azu gi.
23 Ònye ka i taworo uta, kwulu kwa?
Ònye ka i mewo-kwa-ra olu-gi ka ọ di
elu, weli kwa anya-gi abua imegide Ya?
ọ bu imegide Onye Nsọ nke Israel.
24 I siri n'aka ndi-orù-gi ta Onye-nwe-
ayi uta, si, Ọtutu uḇọ-alam ka mu
onwem jiri rigorue ebe di elu nke ugwu
nile, rue akuku ime nile nke Lebanon;
m'gēḇutu kwa osisi cedar ya nile toro
ogologo, na osisi fir ya nile arọputara
arọputa: m'gābà kwa n'ebe di elu nke
nsọtu-ya, oké ọhia nke ubi ọma ya.
25 Mu onwem egwuwo olùlù-mirì, ṅua
miri, m'gēwere kwa ọbu-ukwu nke
nzọli-ukwum me ka osimiri Nail nile nke
Ijipt tasia. 26 Ì nugh na ọ bu na mḇe di
anya gara aga ka M'meworo ya, na ọ bu
site n'ubọchi mḇe ochie ka M'kpuworo
ya? uḇu a emewom ka ọ biarue, na i
gābu onye gākwada obodo ewusiri ike ka
ha we ghọ obo tọḇọrọ n'efu. 27 Ndi bi
nime ha we ghọ ndi aka-ha di nkpunkpu,
ha turu ujọ, ihere we me ha; ha ghọrọ
ihe-ọkukú nke ubi, na akwukwọ ahihia
ndu, na ahihia nke elu-ulo, na ubi ọka
tutu o tolite. 28 Ma amawom nnọdu-
gi, na ọpupu-gi, na nbata-gi, na otú i
nākpali onwe-gi imegidem. 29 N'ihi
na i nākpali onwe-gi imegidem, na n'ihi
na npako-gi arigowo ba na ntim abua,
M'gētiye kwa nḇa-aka-imim n'imi-gi,
na bridle nkem n'eḇuḇere-ọnu-gi abua,

me ka i laghachi n'uzọ ahu nke i siri bia.
30 Ma nka gābunu gi ihe-iriba-ama:
unu gēri n'arọ a ihe nēpù n'onwe-ya, na
n'arọ nke-abua ihe si na nke ahu pue;
ma n'arọ nke-atọ ghanu nkpuru, we kwa
ihe ubi, ku kwa vine n'ubi-vine, ri kwa
nkpuru-ha. 31 Ndi ḅapuru aḅapu nke
ulo Juda ndi fọduru gāḅagide kwa
nkpọrọgwu n'ala n'okpuru ọzọ, mi kwa
nkpuru n'elu. 32 N'ihi na ọ bu na
Jerusalem ka ndi fọduru afọdu gēsi puta,
ndi ḅapuru aḅapu gāputa kwa n'ugwu
Zaion: ekworo Jehova nke usu nile nke
ndi-agha gēme nka. 33 N'ihi ya ka
Jehova kwuru okwu bayere eze Asiria
otù a, si, Ọ gagh-abà n'obodo a, ọ gagh-
aḅa otù àkù n'ebe ahu, ọ gagh-ewere
kwa ọta bia n'iru ya, ọ gagh-awukọta
kwa ihe-ntukọba imegide ya. 34 N'uzọ
o siri bia, n'uzọ ahu ka ọ gālaghachi, ọ
gagh-abà kwa n'obodo a, ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 35 M'gēḅochi kwa
obodo a izọputa ya, n'ihi Onwem, na
n'ihi Devid, bù orùm.

36 Mọ-ozi nke Jehova we pua, tiḅue
n'ọmuma-ulo-ikwū Asiria orù nnù
ndikom orù uzọ na uzọ atọ, na nnù
ndikom abua na ọgu iri: madu we bilie
n'isi-ututu, ma, le, ha nile bu ozu nwuru
anwu. 37 Senakerib, bù eze Asiria, we
bulie ije, je, laghachi, biri na Nineve.
38 O rue, mḅe ya onwe-ya nākpọ isi ala
n'ulo Nisrok, bù chi-ya, na Adramelek
na Shareza, bù umu-ya ndikom, were
mma-agha tiḅue ya: ma ndi ahu
wepugara onwe-ha la n'ala Ararat.
Isa-hadon, bù nwa-ya, we buru eze
n'ọnọdu ya.

38 1 Na mḅe ahu Hezekaia riara ọria
inwu anwu. Aisaia, bù onye-
amuma, bù nwa Emoz, we biakute ya, si
ya, Otù a ka Jehova siri, Nye ulo-gi iwu;
n'ihi na onye nānwu anwu ka i bu, I
gagh-adi kwa ndu. 2 Hezekaia we
chigharia iru-ya che mḅidi iru, kpere
Jehova, 3 si, Biko, Jehova, biko, cheta
otù m'jeghariworo n'iru Gi n'ezi-okwu
na n'obi zuru okè, ọ bu kwa ihe di nma
n'anya-Gi ka m'meworo. Hezekaia we
kwa àkwà nke-uku. 4 Okwu Jehova we
rue Aisaia nti, si, 5 Je, si Hezekaia,
Otù a ka Jehova, bù Chineke Devid nna-
gi, siri, Anuwom ekpere-gi, ahuwom
anya-miri-gi: le, M'nātukwasi arọ iri na
ise n'ubọchi-gi. 6 M'gānaputa kwa gi
na obodo a n'ọbu-aka eze Asiria, ḅochi
kwa obodo a. 7 Nka gābu-kwa-ra gi
ihe-iriba-ama sitere n'aka Jehova, na
Jehova gēme ihe a nke O kwuru: 8 le,
M'nēme ka onyinyo nke di n'ebe-nrigo,
nke ridaworo n'ebe-nrigo Ehaz site
n'anyanwu, ka ọ la azu nzọ-ukwu ebe-
nrigo iri. Anyanwu we la azu nzọ-ukwu
ebe-nrigo iri n'ebe-nrigo ahu nke ọ
ridaworo n'elu ya.

9 Odide-akwukwọ nke Hezekaia eze
Juda, mḅe ọ riara ọria, ọ we puta n'ọria-
ya nwe aru-ike.

10 Mu onwem siri, Ọ bu n'idi-jū nke
ubọchim nile ka m'ghagh ila n'ọnu-
uzọ-ama nke ala-mọ:
Anapuwom arọm fọduru afọdu.
11 Asirim, M'gagh-ahu Ja, ọbunà Ja
n'ala ndi di ndu:
M'gagh-elegide kwa madu anya ọzọ
n'etiti ndi bi n'ala ọgwugwu-ndu.
12 Emewo ka ebe-obibim bulie ije,
esiwo kwa n'ebe m'nọ bulaga ya
dika ulo-ikwū onye-ọzùzù-aturu:
Apiakọtawom ndum dika ọkpa-àkwà
si apiakọta àkwà; na ǹkwè-àkwà
ka O gēbipum:
Site n'ehihie rue abali I gēme ka
m'gwusia.
13 Edozirim nkpuru-obim rue ututu;
dika ọdum, otù a ka O nānyaji
ọkpukpum nile:
Site n'ehihie rue abali I gēme ka
m'gwusia.
14 Dika eleke ma-ọbu uḅala, otù a ka
m'nēbe ebe;
Anamekwo àkwà dika nduru: anyam
abua atalatawo n'ile anya n'elu;
Jehova, anēmeḅum emeḅu, nọrọm
mbe.
15 Gini ka m'gēkwu? Ọ gwaram okwu,
Ya onwe-ya me-kwa-ra ya:
M'ganēje nwayọ arọm nile n'ihi idi-
ilu nke nkpuru-obim.
16 Onye-nwe-ayi, ihe ndia ka madu ji
adi ndu,
Ọ bu kwa nime ha ka ndu mọm
dichasi:
I gēme kwa ka aru dìm ike; Gi me
kwa ka m'di ndu.
17 Le, ihe m'ji nwe ihe di ilu ilu bu ka
m'we nata udo:
Ma Gi onwe-gi huru nkpuru-obim
n'anya si-ike, we si n'olùlù nke
itọḅọrọ-n'efu dọputam:

N'ihi na I tufuru nmehiem nile n'azu
Gi.
18 N'ihi na ala-mọ adigh-ekele Gi, ọnwu
adigh-eto Gi:
Ndi nārida n'olùlù adigh-ele anya
ezi-okwu-Gi.
19 Onye di ndu, onye di ndu, onye ahu
gēkele Gi, dika m'si eme ta:
Nna gēme ka umu mara ezi-okwu-
Gi.
20 Jehova ejikerewo izọputam:
Ubọ-akwaram nile ka ayi ganākpọ
Ubọchi nile nke ndu-ayi n'ulo
Jehova.
21 Aisaia we si, Ka ha were
mbadamba fig, makwasi ya n'elu ihe-
ofifi ahu, ọ gādiri ndu. 22 Hezekaia
we si, Gini gābu ihe-iriba-ama na
m'gārigoru ulo Jehova n'ubọchi nke-
atọ?

39 1 Na mbe ahu Merodak-baladan
nwa Baladan, bú eze Babilon,
zigara Hezekaia akwukwọ na onyinye-
inata-iru-ọma: ọ nu-kwa-ra na Hezekaia
riarari ọria, we nwe aru-ike. 2 Hezekaia
we ñuria ọñu bayere ha, me ka ha hu ulo
nke ihe-ya di oké ọnu-ahia, bú ọla-ọcha-
ya, na ọla-edo-ya, na uda-ya di iche
iche, na ezi manu-ya, na ulo nile nke
ihe-agha-ya nile, na ihe nile nke achọtara
n'àkù-ya nile: ọ digh ihe di n'ulo-ya,
ma-ọbu n'ala nile ọ nāchi, nke Hezekaia
nēmegh ka ha hu. 3 Aisaia, bú onye-
amuma, we biakute eze, bú Hezekaia, si
ya, Gini ka ndikom ndia siri gi? òle ebe
ka ha si kwa biakute gi? Hezekaia we
si, Ọ bu n'ala di anya ka ha si biakutem,
ọbuná na Babilon. 4 Ọ si, Gini ka ha
huru n'ulo-gi? Hezekaia we si, Ihe nile
nke di n'ulom ka ha huru: ọ digh ihe di
n'àkùm nile nke m'nemegh ka ha hu.
5 Aisaia we si Hezekaia, Nuru okwu
Jehova nke usu nile nke ndi-agha.
6 Le, ubọchi nābia, na ihe nile di n'ulo-
gi, na nke nna-gi-hà debeworo n'ulo-àkù
rue ta, agēburu ha je Babilon: ọ digh ihe
gāfọdu, ka Jehova siri. 7 Ufọdu kwa
nime umu-gi ndikom, ndi gēsi n'aru-gi
puta, ndi i gāmuta, ha gāchiri ha; ha
gābu kwa ndi-onozi n'ulọ uku eze
Babilon. 8 Hezekaia we si Aisaia, Ọ di
nma, bú okwu Jehova nke i kwuworo.
Ọ si kwa, N'ihi na udo na ezi-okwu
gādi n'ubọchim nile.

40 1 Kasienu, kasienu ndim obi, ka
Chineke-unu nāsi. 2 Gwanu
Jerusalem okwu gābà ya n'obi, kpọ-kwa-
nu ya òkù, si, na obubu-agha-ya ezuwo,
na ahuhu ajọ omume-ya atọjuwo
Chineke utọ, na ọ natawo n'aka Jehova
okpukpu abua n'ihi nmehie-ya nile.
3 Ọ bu olu nke onye nākpọ nkpu
n'ọzara, si, Dozienu uzọ Jehova, menu
ka uzọ atuliri atuli guzoziere Chineke-
ayi n'ala ihe nādigh. 4 Agēme
ndagwurugwu ọ bula ka ọ di elu, agēme
kwa ka ugwu ọ bula na ugwu ntà ọ
bula di ala: ebe di nkputankpu gāghọ
kwa, ebe guzoziri eguzozi, nkume nile
di elu gāghọ kwa ebe di lari:
5 agēkpughe kwa ebube Jehova, anu-
aru nile, bú madu, gāhukọ kwa ya
n'otù: n'ihi na ọnu Jehova ekwuwo.
6 Ọ bu olu onye nāsi, Kpọ nkpu. Otù
onye we si, Gini ka m'ganākpọ nkpu?
Anu-aru nile bu ahihia, ima-nma-ya
nile di kwa ka okoko ọhia: 7 ahihia
akpọnwuwo, okoko-ọhia ajanwuwo;
n'ihi na iku-ume Jehova ekukwasiwo ya:
n'ezie ahihia ka ndi ahu bu. 8 Ahihia
akpọnwuwo, okoko-ọhia ajanwuwo: ma
okwu Chineke-ayi gēguzosi ike rue mbe
ebigh-ebi.
9 Rigo n'elu ugwu di elu, gi nwayi
nēzisa ozi ọma, bú Zaion; welie olu-gi
n'ike, gi nwayi nēzisa ozi ọma, bú
Jerusalem; welie ya, atula egwu; sì
obodo nile nke Juda, Le, Chineke-unu!
10 Le, Ọnye-nwe-ayi Jehova gābia dika
onye di ike, ogwe-aka-Ya ganāchi-kwa-
ra Ya: le, ọkwukwu-ugwọ-Ya di n'aka-
Ya, ugwọ-ọlu-Ya di kwa n'iru Ya.
11 Dika onye-ọzùzù-aturu ka Ọ gāzù
igwe aturu-Ya, n'ogwe-aka-Ya ka Ọ
gāchikọta umu-aturu, ọ bu kwa n'obi-
Ya ka O gēkuru ha, Ọ gēwere nwayọ
nēdu ndi nēnye umu ara.
12 Ònye tùworo miri nile n'ọbu-aka-
Ya, were ntù-aka tùputa elu-igwe,
nagidezue ájá nke uwa na mbé, sì ugwu
nile n'ihe-osisi, tùa ugwu ntà nile n'ihe-
ọtùtù? 13 Ònye tùputaworo mọ nke
Jehova, ma-ọbu, dika onye-ndum-ọdu-
Ya, nēme ka Ọ mara ihe? 14 Yà na
onye bara izù? ònye mere ka Ọ ghọta
ihe? ònye zìri Ya ihe n'okporo-uzọ ikpé,
zí kwa Ya ihe-ọmuma, me kwa ka Ọ
mara uzọ nghọta? 15 Le, aguwo mba
nile n'otù ntu-miri nātupu n'ite-miri, na

n'uzuzu nke ihe-ọtụtụ: le, Ọ nāchili
agwe-etiti dika ifurifu-ihe. 16 Lebanon
ezugh kwa isure ọku, anu-ọhia-ya ezugh
kwa isure àjà-nsure-ọku. 17 Mba nile
di ka ihe-efu n'iru Ya; dika ihe nērugh
ihe-efu na ebe tọḅọrọ n'efu ka aguworo
ha nye Ya. 18 Ònye kwa ka unu gāsi na
Chineke yiri ya? ma-ọbu ihe-oyiyi gini
ka unu gēdo n'usoro n'ebe Ọ nọ?
19 Arusi apiri api, onye-ọ̀kà ḅazere ya,
onye-nnucha-ọla nāmachita ya ọla-edo,
ọ bu kwa iyaḅa ọla-ọcha ka ọ nākpuru ya.
20 Onye dara oḅeye kari ichu àjà-nbuli
di otù a nārọputa osisi nke nādigh-ere
ure; onye-ọ̀kà nke mara ihe ka ọ
nāchọputara onwe-ya idozi arusi apiri
api nke anāgagh-ewezuga ya n'ọnọdu-
ya. 21 Ùnu amagh? ùnu anugh?
ègosigh unu ya site na mḅe mbu? ùnu
aghọtagh site na ntọ-ala nile nke uwa?
22 Ọ bu Onye ahu Nke nānọdu n'elu
buruburu uwa, ndi bi nime ya ewe di ka
ogugu; Nke nēseti elu-igwe dika ákwà
di nfe, we ḅasa ha dika ulo-ikwū ibi ebi:
23 Nke nēme ndi-isi ka ha ghọ ihe-efu;
Ọ mewo ndi-ikpe uwa ka ha di ka ebe
tọḅọrọ n'efu. 24 E, akākugh ha dika
osisi: e, akāghagh ha dika nkpuru: e,
ogwe-osisi-ha akāḅagh nkpọrọgwu n'ala:
ọzọ kwa, O kukwasiwo ha ume, ha we
kpọnwua, oké ifufe nēfepu kwa ha dika
ahihia-ọka kpọrọ nku. 25 Ònye kwa ka
unu gāsi na Mu yiri ya, M'we ra ka ya?
ka Onye Nsọ nāsi. 26 Welienu anya-
unu elu, hu: ọ̀ bu Onye kère ihe ndia? ọ
bu Onye ahu Nke nēme ka usu-ha puta
n'ọnu-ọgugu: ha nile n'aha-ha ka Ọ
nākpọ; site n'iba-uba nke ike-Ya, na
n'ihi na Ọ nwere ume n'ike, ọ digh ihe
fọduru nke anāgugh.
27 N'ihi gini ka i nāsi, gi Jekob, ọ̀ bu
kwa n'ihi gini ka i nēkwu, gi Israel, si,
Uzọm ezonariworo Jehova, ọzọ, ikpém
esiwo n'ebe Chinekem nọ gabiga? 28 Ì
magh? ì nugh? Chineke nke mḅe ebigh-
ebi ka Jehova, Onye kèworo nsọtu nile
nke uwa, bu; Ọ digh-ada ṁbà, ike adigh-
agwu kwa Ya; ọ digh ngwuputa
anēgwuputa nghọta-Ya. 29 Ọ bu Onye
nēnye onye dara ṁbà ike; onye ike
nādigh ka Ọ nēme kwa ka ọ nwe ume
n'uba. 30 Ọbuná umu-okoro nāda
ṁbà, ike nāgwu kwa ha, ọbuná umu-
okorọbia nāsu ngọngọ da: 31 ma
ndi nēle anya Jehova gāḅanwe ike-ha;
ha gēfego elu na nkù dika ugo; ha
gāḅa ọsọ, ike agagh-agwu kwa ha; ha
gēje ije, ghara ida ṁbà.

41 1 Ḅanu nkiti gem nti, unu agwe-
etiti; ka ndi nile di iche iche ḅanwe
kwa ike-ha: ka ha biarue nso; ka ha kwue
okwu: ka ayi biarue onwe-ayi nso ikpe
ikpe. 2 Ònye kpọteworo otù onye site
n'ọwuwa-anyanwu, onye Ọ kpọrọ n'ezi-
omume ibiarute ukwu-Ya? Ọ nēwere
mba di iche iche nye n'iru ya, Ọ nēme
kwa ya ka ọ nwe ike n'aru ndi-eze: Ọ
nēwere ha nye mma-agha-ya dika ájà,
dika ahihia-ọka kpọrọ nku nke anēfepu
efepu, otù a ka Ọ nēwere ha nye uta-ya.
3 Ọ nāchu ha, gabiga n'udo; o jigh
ukwu-ya abà n'uzọ. 4 Ònye luworo ya,
me ya. nākpọ ọḅọ nile site na mḅe mbu?
Ọ bu Mu onwem, bú Jehova, Onye mbu,
Nke nọye-kwa-ra ndi ikpe-azu, Mu
onwem bu Onye ahu. 5 Agwe-etiti nile
huru, we tua egwu; nsọtu nile nke uwa
nāma jijiji: ha biaruru nso, we bia.
6 Ha yeritara onwe-ha aka n'otù n'otù;
onye ọ bula nime ha nāsi nwa-nne-ya,
Di ike. 7 Onye-ọ̀kà we me ka onye-
nnucha-ọla di ike, onye ji otùtù a kwọihe
murumuru mere ka onye nētù osiama di
ike, nēkwu okwu bayere nkpukọta, si,
Nke ahu di nma: ọ were ṅtú kpọgidesi
ya ike ka ewe ghara iwezuga ya n'ọnọdu-
ya.
8 Ma gi onwe-gi, Israel, orùm, Jekob
onye M'rọputara, nkpuru Abraham, bú
onye nāhum n'anya; 9 gi onye
M'jidesiworo ike site na nsọtu nile nke
uwa, ọ bu kwa n'akuku-ya nile ka
M'kpọputara gi, we si gi, Orùm ka i bu,
arọputawom i, ajughm i aju: 10 atula
egwu, gi ka M'nọyere: elela anya
buruburu n'ujọ, n'ihi na Mu onwem bu
Chineke-gi: M'gāḅa gi ume; e, M'gēyere
gi aka; e, M'gēji aka-nri nke ezi
omumem kwagide gi. 11 Le, ihere
gēme ndi ahu nile ndi iwe-ha di ọku
n'aru gi, agētiye ha n'ọnọdu-ihere: ha
gādi ka ihe nābugh ihe, we la n'iyi, bú
ndi nāluso gi ọ̀gù. 12 I gāchọ ha, ma
i gagh-achọta ha, bú ndi gi na ha nēse
okwu: ha gādi ka ihe nābugh ihe na
dika ihe-efu, bú ndi nēbuso gi agha.
13 N'ihi na Mu onwem, Jehova,
Chineke-gi, nējidesi aka-nri-gi ike, bú
Onye nāsi gi, Atula egwu, Mu onwem
eyeworo gi aka. 14 Atula egwu, gi

idide, bú Jekob, unu ndıkom Israel; Mu
onwem eyeworo gi aka, ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta, ọzọ, Onye-nḅaputa-gi bu
Onye Nsọ nke Israel. 15 Le, emewom
ka i ghọ ihe-nkpọre eji azọcha ọka, bú
ihe di nkọ di ọhu nwere ezé: i gāzọcha
ugwu, zọpia ha, i gēme kwa ugwu ntà ka
ha di ka iḅoḅo-ọka. 16 I gāfucha ha,
ifufe gēfepu kwa ha, oké ifufe gēfesa kwa
ha: ma gi onwe-gi gēteghari egwú ọñù
na Jehova, n'Onye Nsọ nke Israel ka i
gānya isi. 17 Ndi ewedara n'ala na
umu-oḅeye nāchọ miri ma ọ digh nke
dinu, ire-ha kpọsiri nku n'ihi akpiri
kpọrọ nku; Mu onwem, bú Jehova, gāza
ha, Mu, bú Chineke Israel, M'gagh-
arapu ha. 18 M'gākwaghe osimiri n'elu
ugwu di iche iche ọhia nādigh, na isi-iyi
n'etiti ndagwurugwu di iche iche:
M'gēme ka ọzara ghọ ọdọ-miri iuputara
na miri, me kwa ka ala ọkpọ-nku ghọ
ebe miri nāsuputa. 19 M'gāku n'ọzara
osisi cedar na osisi acacia na osisi myrtle
na osisi manu; M'gāmakọta n'ala ihe
nādigh osisi fir na osisi pine na osisi
cypress: 20 ka ha we hu, mara, tukwasi
obi, nwe uche ighọta n'otù, na aka
Jehova mere nka, na Onye Nsọ nke
Israel kère ya.

21 Wetanu okwu-ikpe-unu nso, ka
Jehova nāsi; butenu ihe nile unu dabere
nso, ka Eze Jekob nāsi. 22 Ka ha bute
ha nso, gosi ayi ihe ahu nke gēme:
gosinu ihe nile emere na mḅe mbu, ihe
ha bu, ka ayi we tukwasi ha obi-ayi, we
mara ikpe-azu-ha; ma-ọbu menu ka ayi
nuru ihe ahu nile nke nābia. 23 Gosinu
ihe ahu nile nke gābia n'ọdi-n'iru, ka ayi
we mara na chi ka unu bu: e, menu ezi
ihe, ma-ọbu menu ihe ọjọ, ka ayi we
lerita onwe-ayi anya buruburu n'ajọ, hu
ya n'otù. 24 Le, unu onwe-unu sitere
n'ihe nābugh ihe, ọlu-unu site-kwa-ra
n'ihe-efu: ihe-árú ka onye nārọputa
unu bu.

25 Akpọtewom otù onye site n'Ugwu,
ọ we bia; otù onye site n'ọwuwa-
anyanwu nke gākpọku aham: ọ
gābiakwasi kwa ndi nọchiri anya eze
dika agāsi na ha bu urọ, na dika ọkpu-
ite si azọ ájá. 26 Onye gosiworo ya site
na mbu, ka ayi we mara? na site na
mḅe gara aga, ka ayi we si, Ọ bu onye
ezi omume? e, ọ digh onye nēgosi, e, ọ
digh onye nēme ka ayi nuru, e, ọ digh
onye nānu okwu-ọnu-unu. 27 Abum
onye mbu isi Zaion, Le, le ha: M'gēnye
kwa Jerusalem onye nēzisa ozi ọma.
28 M'we le, ma ọ digh onye M'huru;
n'etiti ndia kwa, ma ọ digh onye-ndum-
ọdu di, ka M'we jua ha ajuju, ha we
zaghachim okwu. 29 Le, ha nile bu ajọ
ihe; ihe-efu ka ọlu nile ha bu: ifufe na
ebe tọḅọrọ n'efu ka arusi nile ha awuru
awu bu.

42 1 Le orùm, onye M'nējide aka;
onye nkem M'rọpụtara, onye ihe-
ya tọrọ nkpuru-obim utọ: atukwasiwom
ya Mọm; ikpé ka ọ gēweputara mba nile.
2 Ọ gagh-eti nkpu, ọ gagh-eweli kwa
olu-ya elu, ọ gagh-eme kwa ka anu olu-
ya n'ézí. 3 Ọ gagh-akpaji amì apiara
apia, ọ gagh-emenyu kwa ogho-oriọna
nēnwu inyogh-inyogh: n'ezi-okwu ka ọ
gēme ka ikpé puta. 4 Ọ gagh-enwu
inyogh-inyogh, agagh-apia kwa ya apia
n'obi, rue mḅe o gēdowori ikpé n'uwa; ọ
bu kwa iwu-ya ka agwe-etiti nile gēchere.
5 Otú a ka Chineke, bú Jehova, siri, bú
Onye kèworo elu-igwe, seti kwa ha;
Onye meworo uwa na ihe nile nke si
nime ya aputa ka ọ sa mbara; Onye nēnye
ndi bi n'elu ya ume ha nēku, Onye nēnye
kwa ndi nējeghari nime ya mọ: 6 Mu
onwem, bú Jehova, akpọwo gi n'ezi
omume, M'gējide kwa aka-gi, chebe gi,
nye gi ka i buru ọḅuḅa-ndu nke ndim,
ka i buru kwa ihè nke mba nile; 7 imeghe
anya nile kpuru ìsì, ime ka onye-
nkpọrọ si n'ebe emechibidoworo ya
puta, ime ka ndi nānọdu n'ọchichiri si
n'ulo-nkpọrọ puta. 8 Mu onwem bu
Jehova; nke ahu bu aham: M'gagh-
enye kwa onye ọzọ nsọpurum, M'gagh-
enye kwa arusi di iche iche apiri api
otutom. 9 Ihe mbu, le, ha abiawo, ọ
bu kwa ihe ọhu di iche iche ka Mu
onwem nēgosi: tutu ha epue anameme
ka unu nuru ha.

10 Bùkuenu Jehova abù ọhu,
kwusanu otuto-Ya site na nsọtu uwa;
unu ndi nārida n'oké osimiri, na ùjú-ya,
agwe-etiti nile, na ndi bi ha. 11 Ka
ọzara na obodo-ya nile welie olu-ha,
obodo ntà nile Kida bi: ka ndi bi na Sela
tie nkpu ọñù, ka ha si n'elu ugwu nile
tisie nkpu ike. 12 Ka ha nye Jehova
nsọpuru, gosi kwa otuto-Ya n'agwe-etiti
nile. 13 Jehova gāputa dika dike; dika
onye-agha ka Ọ gākpọte ekworo: O gēti

nkpu agha, e, O gēti oké nkpu agha;
n'imegide ndi-iro-Ya ka Ọ nēme Onwe-
ya dike. 14 Edebewom ọnụm du site na
mbe ebigh-ebi gara aga; anamaba nkiti,
jisie onwem ike: dika nwayi ime neme,
otú a ka M'gāsu udė, ku ume ngwa ngwa,
kusie ume ike n'otù. 15 M'gēme ugwu
na ugwu ntà ka ha kọ akọ, ihe-ọkukú-ha
nile ka M'gēme kwa ka ọ kpọnwua;
M'gēme kwa osimiri ka ha ghọ agwe-
etiti, me kwa ka ọdọ-miri nile tako.
16 M'gēme kwa ka ndi-isi je ije n'uzọ ha
nāmagh; n'okporo-uzọ ha nāmagh ka
M'gēme ka ha zọ ije: M'gēme ka
ọchichiri buru ihė n'iru ha, me kwa ebe
bagọrọ abagọ ka ha guzozie. Ihe ndia
ka M'gēme, M'gagh-arapu kwa ha.
17 Ha gālaghachi azu, ihere gēme ha
nke-uku, bú ndi nātukwasi arusi nile
apiri api obi, ndi nāsi arusi awuru awu,
Unu onwe-unu bu chi-ayi.

18 Unu ndi nti chiri, nurunu; unu
ndi-isi kwa legidenu anya, ka unu we hu
uzọ. 19 Ònye kpuru isì, ma-ọbugh
orùm, ma-ọbu ònye ka nti chiri, dika
onye-ozim M'nēziga? ònye kpuru isi
dika onye Mu na ya di n'udo, ma-ọbu
ònye kpuru isi dika orù Jehova? 20 I
huwo ọtutu ihe, ma i digh-ariba ama;
nti-ya abua ghere oghe, ma ọ digh-anu
ihe. 21 Ọ tọrọ Jehova utọ, n'ihi ezi
omume-Ya, ime ka iwu-Ya di uku, na
ime ka ọ di ebube. 22 Ma ndi nka bu
ndi alutaworo ihe-ha n'agha na ndi
apunaraworo ha ihe; ha adawo n'ibudu
n'olùlù, ha nile, ọ bu kwa n'ulo-nkpọrọ
di iche iche ka ezobeworo ha: ha
aghọwo ihe-nluta-n'agha, ma ọ digh
onye-nnaputa; ha aghọwo ihe
apunaraworo madu, ma ọ digh onye
nāsi, Nyeghachi. 23 Ònye n'etiti unu
gēge nti na nka? ònye gāna nti, we nu
ihe n'ọdi-n'iru? 24 Ònye were Jekob
nye ka ọ ghọ ihe apunaraworo madu,
were Israel nye ndi nāluta ihe n'agha?
Ọ̀ bugh Jehova? bú Onye ayi mehieworo
megide, Onye ha nēkwegh kwa eje ije
n'uzọ-Ya nile, ha egegh kwa nti iwu-Ya.
25 Ọ we wukwasi ya ọnuma nke iwe-Ya,
na ike nke agha; nke ahu we suye ya ọku
buruburu, ma ọ magh; ọ we re ya ọku,
ma ọ digh-atughari obi-ya na ya.

43 1 Ma ubu a, otú a ka Jehova siri,
bú Onye kèworo gi, Jekob, Nke
kpuwo-kwa-ra gi, Israel: Atula egwu,
n'ihi na abaputawom i; akpọwom i n'aha-
gi, nkem ka i bu. 2 Mbe i nāgabiga
nime miri, gi ka M'gānọyere; mbe i
nāgabiga nime osimiri, ha agagh-
erüchapu gi: mbe i nēje ije n'ọku, ọku
agagh-aru gi; ire-ọku agagh-ere kwa
gi ọku. 3 N'ihi na Mu onwem bu
Jehova, bú Chineke-gi, na Onye Nsọ
nke Israel, na onye-nzọputa-gi;
enyewom Ijipt ka ọ buru ihe-nbaputa-
gi, enyewom Etiopia na Seba n'ọnọdu gi.
4 Ebe i ghọworo ihe di oké ọnu-ahia
n'anyam, ebe asọpuruwo-kwa-ra gi, ebe
Mu onwem huwo-kwa-ra gi n'anya; ya
mere M'gēnye madu n'ọnọdu gi, nye
kwa ndi di iche iche n'ọnọdu ndu-gi.
5 Atula egwu; n'ihi na gi ka M'nọyere:
M'gēme ka nkpuru-gi si n'Ọwuwa-
anyanwu bia, M'gēsi kwa n'Ọdida-
anyanwu chikọta gi; 6 M'gāsi Ugwu,
Nye; si kwa Ndida, Ebochila: me ka
umum ndikom si n'ebe di anya bia, gi me
kwa ka umum ndinyom si na nsọtu
uwa bia; 7 onye ọ bula nke anākpo
n'aham, nke M'kèwo-kwa-ra nye
nsọpurum; akpuwom ya; e, emewom ya.
8 Me ka ndi kpuru isi nwere anya abua
puta, ha na ndi nti chiri ma ha nwere
nti. 9 Achikọtawo mba nile n'otù,
kpọkọta kwa ndi nile di iche iche: ònye
n'etiti ha gēgosi nka, me ka ayi nuru ihe
mbu nile? Ka ha weputa ndi-àmà-ha,
ka ewe gua ha na ndi ezi omume: ma-
ọbu ka ha nuru, si, Ezi-okwu. 10 Unu
onwe-unu bu ndi-àmàm, ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta, na orùm nke M'rọputara:
ka unu we mara, kwerem, ghọta na Mu
onwem bu Onye ahu: ọ digh chi ọzọ
eburu Mu onwem uzọ kpu, ọ digh kwa
nke gēsom n'azu. 11 Mu onwem,
ọbuná Mu onwem, bu Jehova; ọ digh
kwa onye-nzọputa di ma-ọbugh nánìm.
12 Mu onwem egosiwo, zọputa kwa,
me kwa ka anuru, ọ digh kwa chi ala
ọzọ di n'etiti unu: unu onwe-unu bu
kwa ndi-àmàm, ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta, Mu onwem bu kwa
Chineke. 13 Ọzọ, site n'ubọchi ta Mu
onwem bu Ya; ọ digh kwa onye
nānaputa n'akam: anamalu ọlu, ònye
gēme kwa ka ọ laghachi azu?

14 Otú a ka Jehova siri, bú onye-
nbaputa-unu na Onye Nsọ nke Israel:
n'ihi unu ka M'zigaworo ozi na Babilon,
M'gēme kwa ka ha rida dika ndi-ọsọ, ha

nile, ọbunà ndi Kaldea, n'ubọ nile nke
iti-nkpu-ọṅù-ha. 15 Mu onwem bu
Jehova, Onye Nsọ unu, na Onye kèworo
Israel, na Eze-unu. 16 Otù a ka Jehova
siri, bù Onye ahu Nke nākwa uzọ n'okė
osimiri na okporo-uzọ nime miri di ike;
17 Nke nēme ka ubọ-ala na inyinya na
usu-ndi-agha na dinkpà puta; n'otù ka
ha nēdinakọta, ha agagh-ebili; ha
anyuwo anyu, dika ogho-oriọna ka
emenyuworo ha emenyu: 18 Unu
echetala ihe mbu nile, unu atughari-
kwa-la ihe nile nke mbe ochie n'obi.
19 Le, anameme ihe ọhu; ubu a ka o
gēpù; ùnu agagh-ama ya? e, M'gēme ka
uzọ di n'ọzara, me kwa ka osimiri di iche
iche di n'ala tọbọrọ n'efu. 20 Anu ọhia
gāsọpurum, bù nkita-ọhia na enyi-
nnunu: n'ihi na enyewom miri n'ọzara
na osimiri di iche iche n'ala tọbọrọ n'efu,
ime ka ndim ṅua, bù ndi M'rọputara:
21 ndi M'kpuworo nye Onwem, akukọ
otutom ka ha gākọ. 22 Ma ọ bugh
Mu ka i kpọkuworo, Jekob; kama ikem
agwuwo gi, Israel. 23 I kpugh aturu
nke àjà-nsure-ọku-gi nile biakutem; i
jigh kwa àjà-gi nile sọpurum. Ejighm
onyinye-inata-iru-ọma me ka i fè òfùfè,
ejighkwam frankincense me ka ike gwu
gi. 24 I jigh ego zutaram uda calamus,
i jigh kwa abuba nke àjà-gi nile me ka
afọ jubigam òkè: kama i jiwo nmehie-gi
nile me ka M'fè òfùfè, i jiwo ajọ
omume-gi nile me ka ike gwum. 25 Mu
onwem, ọbunà Mu onwem, bu Onye
ahu Nke nēchichapu njehie-gi nile n'ihi
Mu onwem; M'gagh-echeta kwa nmehie-
gi nile. 26 Chetaram; ka ayi kpekọ
ikpe: gi onwe-gi kọ akukọ-gi, ka ewe
gua gi n'onye ezi omume. 27 Nna-gi
mbu mehiere, ndi-nsughari-gi ejehiewo
kwa megidem. 28 M'gēme kwa ndi-
isi di nsọ ka ha ghara idi nsọ, nye kwa
Jekob ka ọ buru ihe ewezugara ka ebibie
ya, nye kwa Israel ka ọ buru ihe-
44 nkwulu. 1 Ma ubu a, nuru,
Jekob, bù orùm; nuru kwa, Israel,
nke M'rọputara: 2 Otú a ka Jehova
siri, bú Onye kèworo gi, Onye kpuwo-
kwa-ra gi site n'afọ nne-gi, Nke nēyere
gi aka; Atula egwu, gi orùm, bù Jekob;
na gi, Jeshurun, nke M'rọputara. 3 N'ihi
na M'gāwukwasi miri n'aru onye akpiri
nākpọ nku, na ọtutu miri-iyi n'ala-
akọrọ: M'gāwukwasi Mọm n'aru
nkpuru-gi, na ngọzim n'aru umu i
muru: 4 ha ewe pue n'etiti ahihia,
dika osisi willow n'akuku iyi juputara
na miri. 5 Otù onye gāsi, Onye Jehova
nwere ka m'bu; onye ọzọ gākpọ onwe-ya
n'aha Jekob; onye ọzọ gēdekwasi n'aka-
ya, Onye Jehova nwere, o gēji kwa aha
Israel tue onwe-ya aha.
6 Otù a ka Jehova, Nke bu eze Israel
na onye-nbaputa-ya, bù Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, siri: Mu onwem bu
onye mbu, Mu onwem bu kwa onye
ikpe-azu; ọ digh kwa Chineke ọ bula di
ma ewezuga nàni Mu onwem. 7 Ọ bu
kwa onye, dika Mu onwem, nākpọ,
nēgosi ya, nēdorom ya n'usoro, site na
mbe M'doro ndi nke mbe ebigh-ebi gara
aga? ihe nile nke gādi n'iru, na nke
gābia, ka ha gosi ha. 8 Unu atula okė
egwu, unu ama-kwa-la jijiji: ọ bugh site
na mbe gara aga ka M'meworo ka i
nuru, gosi kwa gi ya? unu onwe-unu bu
kwa ndi-àmàm. Ọ di Chineke ọzọ di
ma ewezuga nàni Mu onwem? è-è, ọ
digh Okė Nkume ọ bula di; ọ digh otù
efu M'mara. 9 Ndi nākpu arusi apiri
api, ha nile bu ihe tọbọrọ n'efu; ihe nile
anāchọsi ike nke ha agagh-aba urù: ndi-
àmà-ha kwa, ha onwe-ha adigh-ahu
uzọ, ha adigh-ama kwa; ka ihere we me
ha. 10 Ònye kpuworo chi, ma-ọbu
wua arusi apiri api nke nābagh urù ma-
ọli? 11 Le, ihere gēme ndi ejikọtara ya
na ha; ndi-ọkà kwa, ha onwe-ha bu ihe
zara madu: ka ha chikọta onwe-ha, ha
nile, ka ha guzo ọtọ; ha gātu oké egwu,
ihere gēme ha n'otù. 12 Uzù nākpu
ihe-ọlu, ọ were icheku alu, were kwa
otùtù-ya nile akpu ya, were kwa ogwe-
aka-ya di ike alu ya: ọzọ, agu nāgu ya,
ike we ghara idi; ọ ṅugh miri, ọ we da
ṁbà. 13 Onye-ọkà n'osisi nēseti eriri;
ọ nēwere pencil kà ya; ọ were nkpu-ya
nile akpucha ya, were kwa compass-ya
kà ya, ọ we me ya ka ọ di ka ihe-atù
nwoke, dika ima-nma nke madu, ibi
n'ulo. 14 O nēbuturu onwe-ya osisi
cedar di iche iche, were kwa osisi holm
na osisi oak, ọ nēme-kwa-ra onwe-ya
otù osisi n'etiti osisi nile nke oké ọhia
ka ọ nwe ume: ọ kuwo osisi fir, miri-
ozuzo nēme kwa ka o bùe ibù. 15 Ọ
gābu-kwa-ra madu ihe isure ọku; ọ
we were ufọdu nime ha, nya ọku: e, ọ
funwue ya, we sie achicha: e, ọ nāpi chi,

we kpọ isi ala nye ya; ọ mewo ya arusi
apiri api, we da kpue iru n'ala n'iru ya.
16 Nkera-ya ka o sureworo n'ọku; o
ji nkera-ya eri anu; ọ nāru anu-ọruru,
we rijue afọ: e, ọ nānya ọku, we si, Ehe,
aru ekpowom ọku, ahuwom ọku:
17 ma nke fọduru nime ya ka ọ meworo
ka ọ ghọ chi, ọbunà arusi-ya apiri api:
ọ nāda kpu iru n'ala n'iru ya, nākpọ kwa
isi ala, nēkpere ya, si, Naputam; n'ihi
na chim ka i bu. 18 Ha amagh, ha
adigh-aghọta kwa: n'ihi na Ọ techiwo
anya-ha, ha we ghara ihu uzọ; Ọ techiwo
obi-ha, ha we ghara inwe uche. 19 Ọ
digh kwa onye nēchetara obi-ya, ọ digh
kwa ihe-ọmuma ma-ọbu nghọta di isi,
Nkera-ya ka m'sureworo n'ọku; ọzọ kwa,
esiwom achicha n'elu icheku-ọku-ya
nēre ere; anamaru anu rie: ṁ'gēme kwa
nke fọduru nime ya ka ọ ghọ ihe-àrù?
ọ̀ bu n'iru ogwe osisi ka m'gāda kpue iru
n'ala? 20 Ọ bu onye ji ntu azù onwe-
ya: obi akwara emò ewezugawo ya, ọ we
ghara inaputa nkpuru-obi-ya, ma-ọbu
isi, Ọ bugh okwu-ugha, bù ihe di n'aka-
nrim?
21 Cheta ihe ndia, Jekob; gi Israel
kwa, n'ihi na orùm ka i bu: akpuwom i;
orù M'nwere ka i bu: Israel, M'gagh-
echezọ gi. 22 Ehichapuwom njehie-gi
nile, dika okė igwe-oji, hichapu kwa
nmehie-gi nile, dika igwe-oji:
laghachikutem; n'ihi na aḅaputawom i.
23 Tienu nkpu ọṅù, unu elu-igwe, n'ihi
na Jehova emewo ya; tienu nkpu, unu
ebe nile di ala nke uwa; unu ugwu,
tibenu nkpu ọṅù, gi okė ọhia, na osisi ọ
bula di nime ya: n'ihi na Jehova
aḅaputawo Jekob, ọ bu kwa n'Israel ka
Ọ gēme Onwe-ya ka Ọ ma nma.
24 Otù a ka Jehova siri, bú Onye-
nḅaputa-gi na Onye kpuworo gi site
n'afọ nne-gi: Mu onwem bù Jehova,
Onye nēme ihe nile; Onye náním nēseti
elu-igwe; Onye nāḅasa uwa; ọ̀ bu onye
ka Mu na ya nọ? 25 abum Onye
nēmebi ihe-iriba-ama nile nke ndi-
ekwukwu, M'nēme kwa ka ndi nāju ase
wi ara; abum Onye nēme ka ndi mara
ihe laghachi azu, M'nēme kwa ka ihe-
ọmuma-ha ghọ ihe-nzuzu: 26 abum
Onye nēme ka okwu orù-Ya guzosie ike,
Nke nēmezu kwa ndum-ọdu nd'-ozi-Ya;
Onye ahu Nke nēkwu okwu bayere
Jerusalem, si, Agēbi ya; Nke nēkwu kwa
okwu bayere obodo nile nke Juda, si,
Agēwu ha; nkpọnkpọ-ebe-ya nile ka
M'gēwuli kwa: 27 Onye ahu Nke nāsi
oḅu-miri, Takọ; osimiri-gi nile ka
M'gēme kwa ka ha tachasia: 28 Onye
ahu Nke nēkwu okwu bayere Sairọs, si,
Ọ bu onye-ọzùzù-aturum, ihe nile nke
nātọm utọ ka ọ gēmezu kwa: ọbunà
n'ikwu okwu bayere Jerusalem, si,
Agēwu ya; na n'isi ulo uku Chineke,
Agātọ ntọ-ala-gi.
45 1 Otù a ka Jehova siri onye-Ya
etere manu, bù Sairọs, onye
M'jideworo aka-nri-ya, izọda mba di
iche iche n'iru ya, ọ bu kwa ùkwù ndi-
eze ka M'gēkepu; imeghe uzọ n'iru ya,
agagh-emechibido kwa ọnu-uzọ-ama;
2 Mu onwem gāga n'iru-gi, me ka
nkputankpu ebe nile guzozie: ibo-ọnu-
uzọ ọla nile ka M'gētiwa, ihe-ntuchi
ígwè nile ka M'gēḅujipu kwa:
3 M'gēnye kwa gi àkù nke ọchichiri, na
àkù zoro ezo nke ebe nzuzo di iche iche,
ka i we mara na Mu onwem, Jehova, bu
Onye ahu Nke nākpọ gi n'aha-gi, ọbunà
Chineke Israel. 4 N'ihi orùm, bù
Jekob, na Israel nke M'rọputara, ka
M'nākpọ gi n'aha-gi: anametu gi aha,
ọ bu ezie na i maghm. 5 Mu onwem bu
Jehova, ọ digh kwa onye ọzọ di; ma
ewezuga nánim ọ digh Chineke ọ bula
di: M'nēke gi ihe-ọkikė n'ùkwù, ọ bu
ezie na i maghm: 6 ka ha we mara site
n'ọwuwa anyanwu, site kwa n'Ọdida-
anyanwu, na ọ digh otù Chineke efu di
ma-ọli ma ewezuga náním: Mu onwem
bu Jehova, ọ digh kwa onye ọzọ di.
7 Abum Onye nākpu ìhè na Onye nēkė
ọchichiri; abum Onye nēme udo na
Onye nēkė ihe ọjọ: Mu onwem bu
Jehova, Onye nēme ihe ndia nile.
8 Unu elu-igwe, nātasinu ezi omume
site n'elu, ka mbara-igwė nile nēzoda
kwa ezi omume dika miri: ka ala meghe
onwe-ya, ka ha we mia nzọputa dika
nkpuru, ka ọ me kwa ezi omume ka o
pukọ n'otù; Mu onwem, bù Jehova,
ekewo ya.
9 Ahuhu gādiri onye nāluso Onye
kpuworo ya ọ̀gù! otù ejùjù n'etiti ejùjù
nile nke ala! Ụrọ, ọ̀ gāsi onye nākpu ya,
Gini ka i nālu? ma-ọbu ọlu-gi, ọ̀ gasi,
Ọ digh aka abua ọ nwere? 10 Ahuhu
gādiri onye nāsi nna-ya, Gini ka i nāmu?
nke nāsi kwa nwayi, Ìme gini nēme gi?

11 Otú a ka Jehova siri, bú Onye Nsọ
nke Israel na Onye kpuworo ya: Juanum
ajuju bayere ihe nile nābia; nyenum iwu
bayere umum, ma-ọbu bayere ọlu akam
abua. 12 Mu onwem emewo uwa, kė
kwa madu n'elu ya: Mu onwem, akam
abua setiri elu-igwe, ọ bu kwa usu nile
nke ihe-ha M'nyeworo iwu. 13 Mu
onwem akpọtewo ya n'ezi omume, ọ bu
kwa uzọ-ya nile ka M'gēme ka ha
guzozie: onye ahu gēwu obodom,
zilaga ndim emereri ka ha je biri n'ala
ọzọ, ọ bugh n'ihi ọnu-ahia, ọ bugh kwa
n'ihi iri-ngo, ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri.
14 Otú a ka Jehova siri, Ihe putara na
ndọḅu Ijipt nādọḅu onwe-ya n'ọlu, na
ọzuzu-ahia nke Etiopia, na ndi Saba,
ndi toro ogologo, gāgabigakute gi, ndi i
nwere ka ha gābu kwa; gi ka ha gēso
n'azu; na nkpọrọ ka ha gāgabiga: ọ bu
kwa gi ka ha gākpọ isi ala nye, gi ka
ha gēkpere, si, N'ezie nime gi ka
Chineke nọ; ọ digh kwa onye ọzọ di, ọ
digh otù Chineke efu di ma-ọli.
15 N'ezie Gi onwe-gi bu Chineke Nke
nēzobe Onwe-gi, Gi Chineke Israel, bú
Onye-nzọputa. 16 Ihere emewo ha, e,
etiyewo kwa ha n'ọnọdu-ihere, ha nile:
n'otù ka ha lakọworo n'ọnọdu-ihere, bú
ndi-ọkà nēḅu arusi eḅuru eḅuḅu.
17 Jehova ejiwo nzọputa ebigh-ebi
zọputa Israel: ihere agagh-eme unu,
agagh-etiye kwa unu n'ọnọdu-ihere rue
mḅe nile ebigh-ebi.
18 N'ihi na otú a ka Jehova Nke
kèworo elu-igwe siri; Ya onwe-ya bu
Chineke: Onye kpuworo uwa, me ya;
Ya onwe-ya mere ka o guzosie ike, ọ
bugh ihe tọḅọrọ n'efu ka Ọ kère ya, ọ
bu ka ewe biri nime ya ka Ọ kpuru ya:
Mu onwem bu Jehova; ọ digh kwa
Chineke ọzọ di. 19 Ọ bugh na nzuzo
ka M'kwuworo okwu, n'otù ebe nke
ala ọchichiri; asighm nkpuru Jekob,
Chọnum n'ebe tọḅọrọ n'efu: Mu onwem
bu Jehova, Onye nēkwu ezi omume,
Onye nēgosi ihe di iche iche ziri ezi.
20 Chikọtanu onwe-unu, bia; ḅiarunu
nso n'otù, unu ndi mba nile ḅaputara
aḅaputa: ha amagh ama, bú ndi ahu
nēbu osisi arusi-ha apiri api, ndi nēkpe-
kwa-ra chi nādigh-azọputa. 21 Gosinu,
weta-kwa-nu ha nso; e, ka ha ḅakọ izù
n'otù: ònye mere ka anu ihe a site na
mḅe gara aga? onye sitere na mḅe
ochie gosi ya? ọ̀ bugh Mu onwem, bú
Jehova? ọ digh kwa Chineke ọzọ di ma
ewezuga nání Mu onwem; Chineke Nke
nēme ezi omume na onye-nzọputa adigh
ma ewezuga nání Mu onwem.
22 Chenum iru, ewe zọputa unu, unu
nsọtu nile nke uwa: n'ihi na Mu onwem
bu Chineke, ọ digh kwa Chineke ọzọ di.
23 Ejiwom Onwem ṅua iyi, otù okwu
esiwo n'ọnum puta n'ezi omume, ọ
gagh-alaghachi kwa, si, na Mu onwem
ka ikperè nile ọ bula gēḅuru, Mu ka ire
nile ọ bula gāṅuru iyi. 24 Nání na
Jehova ka ezi omume nile na ike di,
(mu ka agwara okwu a): Ya ka madu
gābiakute, ihere gēme kwa ndi ahu nile
iwe-ha di ọku megide Ya. 25 Na
Jehova ka agāgu nkpuru nile nke Israel
na ndi ezi omume, ọ bu kwa na Ya ka
ha gānya isi.
46 1 Bel eruruwo ala, Nebo
amakpuwo amakpu; arusi nile
ha di n'elu anumanu na n'elu anu-ulo:
ihe nile unu nēbughariri bu ihe eboro
ebo, ha bu ibu eboro anu nāda ṁbà.
2 Ha amakpuwo, ruru ala n'otù; ha
apugh ime ka ibu wezuga onwe-ya, kama
ha onwe-ha alawo na ndọta-agha.
3 Genum nti, unu ulo Jekob, na ulo
Israel nile fọduru afọdu, unu ndi bu ibu
eboro ebo site n'afọ nne-unu, ndi eburu
ebu site n'àkpà-nwa: 4 ọzọ, rue agadi
Mu onwem bu Onye ahu, ru kwa isi-
awọ Mu onwem gēku unu n'aka: Mu
onwem emewo, Mu onwem gēbu kwa; e,
Mu onwem gēku n'aka me kwa ka unu
wepuga onwe-unu. 5 Ònye ka unu gasi
na M'yiri ya, na Mu na ya rara nrata,
na Mu di ka ya, ka ayi we yie? 6 Ndi
ahu ndi nāwufu ọla-edo n'akpa, ndi nātù
kwa ọla-ọcha n'ihe-ọtùtù, ha nēgota
onye-nnucha-ọla, ọ we me ya ka ọ buru
chi: ha nāda kpu iru n'ala, e, ha nākpọ
isi ala. 7 Ha nēbuli ya n'ubu, nēbu ya,
we dọba ya n'ọnọdu-ya, ọ we guzo; ọ
gagh-esi n'ebe-ya pua: e, madu gētiku ya
nkpu, ma ọ gagh-aza, ọ gagh-azọputa ya
n'ahuhu-ya.
8 Chetanu nka, jisi-kwa-nu ike: menu
ka ọ biaghachi n'obi, unu ndi-njehie.
9 Chetanu ihe mbu nile site na mḅe
ebigh-ebi gara aga: n'ihi na Mu onwem
bu Chineke, ọ digh kwa Chineke ọzọ di;
abum Chineke, ọ digh kwa otù efu di ka

Mu onwem; 10 nēgosi ikpe-azu site na
mbu, nēgosi kwa ihe nke anēmegh eme
site na mḅe ochie; nāsi, Ndum-ọdum
gēguzosi ike, ọ bu kwa ihe nile nke
nātọm utọ ka M'gēme: 11 nēsi
n'ọwuwa-anyanwu kpọ udele, nēsi kwa
n'ala di anya kpọ onye gēme ndum-
ọdum: e, ekwuwom, M'gēme kwa ka ọ
me; ezubewom, M'gēme kwa ya.
12 Genum nti, unu ndi di ike n'obi, ndi
nọpuru ezi omume n'ebe di anya:
13 Ewetawom ezi omumem nso, ọ
gagh-adi n'ebe di anya, nzọputam agagh-
anọ kwa ọdù; M'we nye nzọputa nime
Zaion, nye kwa Israel ima-nmam.

47 1 Rida, we nọdu n'àjà, gi
nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke,
bù ada Babilon; nọdu n'ala ghara inwe
oche-eze, gi ada ndi Kaldea: n'ihi na i
gagh-abu kwa onye ha nākpọ nwayi di
nrò nke di kwa pekepeke. 2 Were
nkume-igwe-nri gwe utu ọka: kpupu
àkwà-nkpuchi-gi, yipu uwe-nwuda-gi,
kpughepu ogwe-ukwu-gi, gabiga osimiri
di iche iche. 3 Agēkpughe ọtọ-gi,
e, agānu ita-uta-gi: ọbọ ka M'gābọ,
M'gagh-ezute madu. 4 Onye-nḅaputa-
ayi, Jehova nke usu nile nke ndi-agha bu
aha-Ya, bù Onye Nsọ nke Israel.
5 Nọdu du, ba n'ọchichiri, gi ada ndi
Kaldea: n'ihi na i gāgh-abu onye ha
nākpọ, Nwayi-nwe ala-eze di iche iche.
6 Ewesaram ndim iwe, emerem ihe-
nketam ka ọ ghara idi nsọ, M'we nye
ha n'aka-gi: i nwegh obi-ebere n'aru ha;
n'aru agadi ka i meworo ka yoke nke gi
di arọ nke-uku. 7 I we si, Rue mḅe
ebigh-ebi ka m'gabu nwayi-nwenu: i
we ghara itukwasi ihe ndia n'obi-gi, i
chetagh ikpe-azu-ya.

8 Ma uḅu a nuru nka, gi nwayi nēme
ka o si tọ gi utọ, gi onye nānọ na
ntukwasi-obi, nke nāsi n'obi-gi, Mu
onwem nọ, ọ digh kwa otù efu ọzọ di ma
ewezuga nāni mu onwem; m'gagh-anọ
dika nwayi di-ya nwuru, m'gagh-ama
kwa ọḅuḅa-aka-umu: 9 ma ihe abua
ndia gābiakute gi n'otù ntabi-anya n'otù
ubọchi, bù ọḅuḅa-aka-umu na ọnọdu
nwayi di-ya nwuru: dika izu-okè-ha si
di ka ha biakwasiworo gi, n'ọtutu mḅasi-
gi, na n'inwebiga-ume-òkè nke ọlu
dibia-nrafu nile i nālu. 10 I we
tukwasi obi n'ihe ọjọ gi; i siwo, Ọ digh
onye nāhum; amam-ihe-gi na ihe-
ọmuma-gi, nke ahu emewo ka i laghachi
azu: i we si n'obi-gi, Mu onwem nọ, ọ
digh kwa otù efu ọzọ di ma ewezuga
nāni mu onwem. 11 Ma ihe ọjọ
abiakwasiwo gi; i gagh-ama chi-
ọbubọ di ya: nbibi gādakwasi kwa gi; i
gagh-enwe ike ikpuchi anya-ya: ila-n'iyì
gābiakwasi kwa gi na mberede, nke i
nāmagh. 12 Biko, guzo n'ọlu dibia-
nrafu nile i nālu, na n'ọtutu mḅasi-gi,
nke i dọḅuworo onwe-gi n'ọlu nime ha
site na mḅe i nọ na nwata; elegh anya i
gēnwe ike ibà urù, elegh anya i gēme
ka madu ma jijiji. 13 Ike agwuwo gi
n'ọtutu ndum-ọdu-gi: biko, ka ha guzo
ọtọ, we zọputa gi, bù ndi nēkè elu-
igwe, ndi nēlegide kpakpando, ndi nēme
ka amara kwa-ọnwa ihe gēme, n'ihe
gābiakwasi gi. 14 Le, ha di ka ahihia-
ọka kpọrọ nku; ọku erewo ha; ha agagh-
anaputa onwe-ha n'aka ire ọku: ọ bugh
icheku-ọku nēre ere iji nya ọku, ọ bugh
kwa ọku inọdu n'iru ya. 15 Otù a ka ha
diri gi, bù ihe nke i dọḅuworo onwe-gi
n'ọlu nime ha: ndi gi na ha nāzu ahia
site na mḅe i di na nwata awaghariwo,
onye ọ bula rue ofè nke ya; ọ digh onye
nāzọputa gi.

48 1 Nurunu nka, unu ulo Jekob, ndi
anākpọ n'aha Israel, ndi siwo-kwa-
ra na miri Juda puta; ndi ji aha Jehova
añu iyi, ọ bu kwa Chineke Israel ka ha
nēhota, ma ọ bugh n'ezi-okwu, ọ bugh
kwa n'ezi omume. 2 N'ihi na ha
akpọwo onwe-ha ndi sitere n'obodo nsọ,
ọ bu kwa Chineke Israel ka ha
dabereworo; Jehova usu nile nke ndi-
agha bu aha-Ya. 3 Ihe mbu nile site
na mḅe ochie ka M'gosiworo; ọ bu kwa
n'ọnum ka ha siri puta, M'we me ka
anu ha: na mberede ka M'mere ha,
ha we me. 4 N'ihi na M'mara na onye
siri ike ka i bu, na ọ bu akwara igwè ka
olu-gi bu, na egedege-iru-gi bu kwa ọla;
5 M'we gosi gi ya site na mḅe ochie;
tutu ọ me emerem ka i nuru: ka i we
ghara isi, Arusim emewo ha, ọ bu kwa
arusim apiri api na arusim awuru awu
nyere ha iwu. 6 I nuwo ya; gi le ihe
a nile; unu onwe-unu kwa, ùnu agagh-
egosi ya? Emewom ka i nuru ihe ọhu
di iche iche site n'uḅu a, bù ihe
echebeworo na nzuzo, nke i nāmagh.
7 Uḅu a ka ekèworo ha, ọ bugh site na
mḅe ochie; ọzọ, tutu ubọchi ta erue i

nugh kwa ha; ka i we ghara isi, Le,
amaram ha. 8 Otù ọ di, i nugh; i magh
kwa; site kwa na mḅe ochie nti-gi
eghegh oghe: n'ihi na amaram na i
nāghọḅu aghọḅu nke-uku, ọzọ, Onye
nējehie ejehie site n'afọ nne-ya, ka
anākpọ gi. 9 N'ihi aham ka M'nēme ka
iwem nọ ọdû, ọ bu kwa n'ihi otutom ka
M'nēḅochi ya n'ebe i nọ, ka M'we ghara
ibipu gi. 10 Le, anuchawom i, ma ọ
bugh dika ọla-ọcha; arọputawom i n'okė
ọku nke iweda-n'ala. 11 N'ihi Mu
onwem, n'ihi Mu onwem, ka M'gēme
ya; n'ihi na le ka esi me ka aham ghara
idi nsọ nke-uku! M'gagh-enye kwa
onye ọzọ nsọpurum.
12 Gem nti, Jekob, na Israel, bù onye
M'kpọworo: Mu onwem bu Onye ahu;
Mu onwem bu onye mbu, Mu onwem
bu kwa onye ikpe-azu. 13 E, akam
atọwo ntọ-ala uwa, ọ bu kwa aka-nrim
setipuworo elu-igwe: ọ buru na Mu
onwem akpọ ha òkù, ha gēguzo ọtọ n'otù.
14 Chikọtanu onwe-unu, unu nile, nuru
kwa; ònye n'etiti ha gosiworo ihe ndia?
Onye ahu Jehova huworo n'anya gēme
ihe nātọ Ya utọ na Babilon, ọ bu kwa
ogwe-aka-ya gādakwasi ndi Kaldea.
15 Mu onwem, ọbunà Mu onwem,
ekwuwo okwu; e, akpọwom ya: emewom
ka ọ bia, ọ gēme kwa ka ije-ya ga nke-
ọma. 16 Biakutenum nso, nurunu
nka; site na mḅe mbu ọ bugh na nzuzo
ka M'kwuworo okwu; site na mḅe
ọdidi-ya, n'ebe ahu ka M'nọ: ma uḅu
a Onye-nwe-ayi Jehova ezitewom, mu
na Mọ-Ya. 17 Otù a ka Jehova siri, bù
Onye-nḅaputa-gi na Onye Nsọ Israel:
Mu onwem bu Jehova, Chineke-gi, Onye
nēzi gi ime ihe nābà ùrù, Onye nēme
ka i zọ ije n'uzọ i gējeso. 18 Ọ gādim
nọ̄ nma ma asi na i ṅarari nti n'ihe nile
M'nyere n'iwu! udo-gi ewe diwori ka
osimiri, ezi omume-gi adi kwa ka nmali-
miri nile nke okė osimiri: 19 nkpuru-
gi gādiwo-kwa-ri ka àjà, umu nke si
n'afọ-gi puta di ka umu-ihe si n'afọ okė
osimiri ahu puta: agagh-ebipuwori aha-
ya ma-ọbu kpochapu ya n'irum.
20 Sinu na Babilon pua, ḅanarinu ndi
Kaldea; werenu olu nke iti-nkpu-ọṅù
gosi, me ka anuru nka, menu ka ọ
puta ihė rue nsọtu uwa: sinu, Jehova
aḅaputawo orù-Ya, bù Jekob. 21 Akpiri
akpọgh ha nku mḅe Ọ mere ka ha je ije
n'ala kpọrọ nku: Ọ mere ka miri si n'okė
nkume rùputara ha: e, Ọ kpọwara okė
nkume, miri we suputa. 22 Ọ digh udo
diri ndi nēmebi iwu, ka Jehova siri.

49 1 Genum nti, unu agwe-etiti;
ṅa-kwa-nu nti, unu ndi di iche
iche, site n'ebe di anya: Jehova esitewo
na mḅe m'nọ n'afọ kpọm; site na mḅe
m'nọ n'afọ nnem ka O hotaworo aham:
2 Ọ we me ka ọnum di ka mma-agha di
nkọ, na ṅdò aka-Ya ka O zobeworom; Ọ
we me ka m'ghọ àkû nēgbu àmûmà,
n'àkpà-àkú-Ya ka O zobeworom: 3 Ọ
we sim, Orùm ka i bu; gi Israel, onye ọ
bu nime gi ka M'gēme Onwem ka M'ma
nma. 4 Ma mu onwem siri, N'efu ka
m'dọḅuworo onwem n'ọlu, n'ihi ihe
tọḅọrọ n'efu na otù nku-ume ka
m'meworo ka ikem gwusia: n'ezie ikpėm
di n'aka Jehova, ugwọ-ọlum di kwa n'aka
Chinekem. 5 Ma uḅu a Jehova siri, bù
Onye kpuworom site n'afọ nnem iburu
Ya orù, ime ka Jekob laghachikute Ya,
ka ewe chikọta-kwa-ra Ya Israel:
(anāsọpu-kwa-ram n'anya Jehova,
Chinekem aghọwo ikem:) 6 Ọ we si,
Ọ bu ihe di kari nfe na i gāburum orù,
ime ka ebo nile nke Jekob bilie, na ime
ka ndi Israel echebere echebe lata:
enyewokwam i ka i buru ihė nke mba
nile, ibu nzọputam rue nsọtu uwa.
7 Otù a ka Jehova, bù Onye-nḅaputa
Israel na Onye Nsọ ya, siri onye madu
nēleda, onye bu ihe-àrù nke mba nka,
onye bu orù ndi nāchi achi: Ndi-eze
gāhu, we bilie; ndi-isi gāhu, we kpọ
isi ala; n'ihi Jehova Nke kwesiri
ntukwasi-obi, bù Onye Nsọ nke Israel,
Nke rọputaworo gi. 8 Otù a ka
Jehova siri, Na mḅe ihe madu nātọm utọ
ka M'zaworo gi, ọ bu kwa n'ubọchi
nzọputa ka M'yeworo gi aka: M'gēchebe
kwa gi, nye gi ka i buru ọḅuḅa-ndu nke
ndim, ime ka ala bilie, ime ka ha keta
ihe-nketa nile tọḅọrọ n'efu; 9 nāsi ndi
ekere aḅu, Puanu; nāsi ndi nọ
n'ọchichiri, Putanu n'ihė. N'uzọ nile ka
ha gāzù onwe-ha, ọ bu kwa n'ugwu nile
ọhia nādigh ka ebe-ita-nri-ha gādi.
10 Agu agagh-agu ha, akpiri agagh-akpọ
kwa ha nku; mirage na anyanwu agagh-
amaḅu kwa ha: n'ihi na Onye nwere
obi-ebere n'aru ha gēdu ha, ọ bu kwa
n'akuku isi-iyi nile ;uputara na miri ka
O gēdu ha nwayọ. 11 M'gēme kwa ka

ugwum nile ghọ uzọ, agēme kwa ka
uzọm nile atuliri atuli di elu. 12 Le,
ndia gēsi n'ebe di anya bia: le kwa, ndia
gēsi n'Ugwu na n'Ọdida-anyanwu; ndia
gēsi kwa n'ala Sainim. 13 Tienu nkpu
ọñù, unu elu-igwe; tegharia egwú ọñù,
gi uwa; tiwanu nkpu ọñù, unu ugwu:
n'ihi na Jehova akasiwo ndi-Ya obi, Ọ
gēnwe kwa obi-ebere n'aru ndi-Ya
ewedara n'ala.
14 Ma Zaion siri, Jehova arapuwom,
Onye - nwe - ayi echezọwokwam.
15 Nwayi, ọ̀ gēchezọ nwa-ya nāñu ara,
we ghara inwe obi-ebere n'aru nwa afọ-
ya? e, elegh anya ndia gēchezọ, ma Mu
onwem agagh-echezọ gi. 16 Le, n'ọbu-
akam abua ka M'kàworo gi àkà;
mḅidi-gi nile di n'irum mḅe nile.
17 Umu-gi emewo ngwa ngwa; ndi
nākwada gi na ndi nēme ka i tọḅọrọ
n'efu gēsi nime gi pua. 18 Welie anya-
gi abua le buruburu, we hu: ndia nile
achikọtawo onwe-ha, biakute gi. Mu
onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta,) n'ezie ha nile ka i gēyiri
dika ihe-ichọ-nma, were ha ke, dika
nwunye ọhu. 19 N'ihi na, nkpọnkpọ
ebe-gi nile na ebe-gi nile tọḅọrọ n'efu
na ala-gi akwadara akwada, n'ezie uḅu
a i gādikara ndi bi n'ala nkpà, ndi
nēloda gi gānọ kwa n'ebe di anya.
20 Umu nke mḅe ọḅuḅa-aka-umu-gi
gāsi kwa na nti-gi abua ọzọ, Ebe a dim
nkpà: nyem ọnọdu ka m'we biri. 21 I
gāsi kwa n'obi-gi, Ònye muru ndia
nyem, ebe mu onwem bu onye
aḅabaworo aka umu, na nwayi-àgà, na
onye emeworo ka ọ je biri n'ala ọzọ, na
onye ewezugara ewezuga? ma ndia, ònye
mere ka ha toputa? Le, mu onwem
fọduru, náním; ndia, òle ebe ha nọ?
22 Otú a ka Onye-nwe-ayi, bú Jehova,
siri, Le, M'gēweliri mba nile akam, ọ
bu kwa ndi di iche iche ka M'gēbuliri
ọkọlọtọm: ha gēkuta kwa umu-gi
ndikom n'obi-ha, agēbu kwa umu-gi
ndinyom n'ubu-ha. 23 Ndi-eze gābu
kwa nna nāzù umu-gi, ndi-eze-nwayi-ha
gābu kwa ndinyom nēnye umu-gi ara:
ha gākpọ isi ala nye gi, kpue iru-ha n'ala,
racha ájá ukwu-gi abua; i we mara na
Mu onwem bu Jehova, Onye ihere
agagh-eme ndi nēle anyam. 24 Āgānara
dike ihe ọ wetara n'agha, ma-ọbu ndi
onye ezi omume dọtara n'agha, àgēme ka
ha wepuga onwe-ha? 25 Ma otú a ka
Jehova siri, Ọbuná ndi dike dọtara
n'agha ka agēwepu, ọzọ, ihe onye nēme
ka madu ma jijiji wetara n'agha, agēme
ya ka ọ wepuga onwe-ya; ọ bu kwa onye
nāluso gi ọ̀gù ka Mu onwem gāluso ọ̀gù,
ọ bu kwa umu-gi ka Mu onwem
gāzọputa. 26 M'gēme kwa ka ndi nēme
gi ihe-ike rie anu-aru onwe-ha: ha
gāñubiga kwa ọbara onwe-ha ókè, dika
ọ bu manya-vine ọhu: anu-aru nile,
bú madu, ewe mara na Mu onwem,
Jehova, bu Onye-nzọputa-gi, na Onye-
nḅaputa-gi, bú Onye di ike nke Jekob.
50 1 Otú a ka Jehova siri, Òle ebe
akwukwọ nkewa nke nne-unu
di, bú nke M'ji chupu ya? ma-ọbu ònye
nime ndi M'nara ego n'ọmuru-nwa ka
M'reworo unu n'aka ya? Le, ọ bu n'ihi
ajọ omume nile nke unu ka erere unu,
ọ bu kwa n'ihi njehie nile nke unu ka
achupuru nne-unu. 2 Gini mere onye
ọ bula adigh mḅe M'biara? gini mere
onye-ọziza adigh mḅe M'kpọrọ òkù? ọ̀
bu na akam dikara nkpunkpu ma-ọli
iḅaputa? ma-ọbu ọ̀ digh ike di nimem
inaputa? Le, n'ibasi - nba - ikem
anameme ka oké osimiri tasia, anameme
osimiri ka ha ghọ ọzara: azù-ha nēsì
ísì, n'ihi na miri adigh, we nwua
n'akpiri - ikpọ - nku. 3 Ejim iji - nji
yikwasi elu-igwe dika uwe, ọ bu kwa
akwà-nkpe ka M'nēme ka ọ buru ihe-
nḅokwasi-ha.
4 Onye-nwe-ayi, bú Jehova, enyewom
ire nke ndi-nmuta, ka m'we mara
iwere okwu kwagide onye dara ṁbà:
Ọ nākpọte ntim kwa-ututu, Ọ nākpọte
ntim inu ihe dika ndi-nmuta. 5 Onye-
nwe-ayi Jehova emegheworom ntim, ma
Mu onwem anupugh isi, alaghachighm
azu. 6 Azum ka m'nyere ndi-oti-ihe,
ṅtim abua ka m'nyere ndi nēkwopu afu-
ọnu: ezopughm irum n'ọnọdu-ihere
anētiyem na ọbubu-ọnu. 7 Ma Onye-
nwe-ayi Jehova nēyerem aka; n'ihi
nka etiyeghm n'ọnọdu-ihere: n'ihi nka
ka m'cheworo irum dika ọmú, ama-kwa-
ram na ihere agagh-emem. 8 Onye
nāgum n'onye ezi omume di nso: ọ̀ bu
onye mu na ya gēkpe? ka ayi guzo ọtọ
n'otù: ònye bu onye ahu nwere okwu-
ikpe ikwugidem? ya biakutem nso.
9 Le, Onye-nwe-ayi Jehova gēyerem
aka: ònye bu onye ahu gāmam ikpe?

le, ha nile gāka nká dika uwe; nla
gērichapu ha.
10 Onye n'etiti unu bu onye nātu
egwu Jehova, nēge nti n'olu orù-Ya?
onye nke jeworo ije n'ọchichiri, nke ọ
digh onwunwu-ọku ọ nwere, ya tukwasi
obi n'aha Jehova, dabere Chineke-ya.
11 Le, unu nile ndi nāmuye ọku, ndi ji
àkú nēre ọku eke onwe-unu n'úkwù dika
ihe-ọkiké: jegharinu n'ire ọku-unu, na
n'etiti àkú nile nēre ọku unu funwuworo.
Ihe a esitewo n'akam diri unu; n'ihe-
nwuta ka unu gēdina ala.

51 1 Genum nti, unu ndi nābaso ezi
omume, ndi nāchọ Jehova:
legidenu oké nkume anya nke esiri
waputa unu, legide-kwa-nu ọnu olùlù
nke esiri gwuputa unu. 2 Legidenu
Abraham, bú nna-unu, legide kwa Sera
nke muputara unu: n'ihi na ọ bu mbe
ọ bu nání otù onye ka M'kpọrọ ya,
M'we gọzie ya, me ka ọ ba uba. 3 N'ihi
na Jehova akasiwo Zaion obi: Ọ kasiwo
nkpọnkpọ ebe-ya nile, me ka ọzara-ya di
ka Iden, me ka ala-ya nke ihe nādigh di
ka ubi Jehova abara ogige; obi-utọ na
ọṅù ka agāhu nime ya, na ekele, na olu
abù ọma.
4 Nanum nti, unu ndim; unu kwa
mba nkem, gēnum nti: n'ihi na otù iwu
gēsi n'ọnum puta, M'gēme kwa ka
ikpém nwe ọnọdu ka ọ buru ìhè nke ndi
nile. 5 Ezi omumem di nso, nzọputam
aputawo, ogwe-akam abua gēkpe ndi nile
ikpe; agwe-etiti nile gēle anyam, ọ bu
ogwe-akam ka ha gēchere. 6 Welienu
anya-unu le elu-igwe, legide-kwa-nu
uwa di n'okpuru: n'ihi na elu-igwe gāpu
n'anya dika anwuru-ọku, uwa gāka
kwa nká dika uwe, ndi bi ya gānwu kwa
dika anwu ntà: ma nzọputam gādiru
mbe ebigh-ebi, agagh-ebibi kwa ezi
omumem.
7 Genum nti, unu ndi mara ezi
omume, bú ndi ahu nke iwum di
n'obi-ha; unu atula egwu ita-uta madu,
unu atu-kwa-la ujọ nkwulu nile ha.
8 N'ihi na nla gērichapu ha dika uwe,
aruru gērichapu kwa ha dika aji-anu:
ma ezi omumem gādiru mbe ebigh-ebi,
nzọputam gādiru kwa ọbọ nile.
9 Teta, teta, yiri ike dika uwe, gi
ogwe-aka Jehova; teta, dika n'ubọchi
nile nke mbe ochie, bú ọbọ nile nke mbe
nile ebigh-ebi gara aga. Ọ bugh gi
onwe-gi bu ihe ahu nke kpọwasiworo
Rehab, nke mapúworo ogologo anu-
miri? 10 Ọ bugh gi onwe-gi bu ihe ahu
nke meworo ka oké osimiri tasia, bú miri
nke obu-miri riri nne; nke meworo ebe
nile miri emi nke oké osimiri ka ọ ghọ
uzọ ndi emeworo ka ha nwere onwe-ha
gēsi gabiga? 11 Ndi Jehova abaputara
abaputa gālata kwa, were iti-nkpu-ọṅù
bata nime Zaion; ọṅù ebigh-ebi gādi
kwa n'isi-ha: obi-utọ na ọṅù ka ha
gābiarute, iru-újú na ize-ume abalawo.
12 Mu onwem, ọbuná Mu onwem, bu
Onye ahu nākasi unu obi; ònye ka i bu,
na i nātu egwu madu gānwu anwu, na
i nātu egwu nwa madu nke agēme ka ọ di
ka ahihia; 13 i we chezọ Jehova Onye
meworo gi, Onye nēseti elu-igwe, tọ kwa
ntọ-ala uwa: i we tua oké egwu mbe nile
ogologo ubọchi nile n'ihi ọnuma nke
onye-nkpabu, mbe o doziri àkú ibibi?
ma òle ebe ọnuma nke onye-nkpabu ahu
di? 14 Onye-nkpọrọ nke nēruda eruda
emewo ngwa ka atọpu ya; ọ gagh-anwu
kwa we rida n'olùlù, nri-ya agagh-akọ
kwa ukọ. 15 Mu onwem bu kwa Jehova
Chineke-gi, Onye nēme ka oké osimiri
dere du, mbe nmali-miri-ya nile nēbibọ:
Jehova nke usu nile nke ndi-agha bu aha-
Ya. 16 M'we tiye okwum nile n'ọnu-
gi, ọ bu kwa na ǹdò akam ka
M'kpuchiworo gi, iku elu-igwe dika
ihe-ọkukú, na itọ ntọ-ala nke uwa, na
isi Zaion, Ndim ka i bu.
17 Teta, teta, bilie, Jerusalem, nke
siworo n'aka Jehova ṅua iko nke ọnuma-
Ya; ọkwa ahu, bú iko nke isu-ngọngọ,
ka i ṅuworo, ṅusia. 18 Ọ digh onye-
ndú ọ nwere n'etiti umu-ndikom nile ọ
muworo: ọ digh kwa onye nējide aka-ya
n'etiti umu-ndikom nile ọ meworo ka ha
tozue okè. 19 Ihe abua ndia adakwasiwo
gi; ònye gēgosi gi ebere ọ nwere n'aru
gi? nbibi na ntikpọ na oké unwu na
mma-agha: M'gēsi aṅa kasie gi obi?
20 Umu-gi ndikom atubọwo atubọ, dina
ala n'isi èzí nile, dika anigọ mara n'ọnyà;
ha bu ndi juputara n'ọnuma Jehova, na
ibasi-nba-ike Chineke-gi. 21 N'ihi nka,
biko, nuru nka, gi nwayi ewedara n'ala,
nke ihe nēbu kwa, ma ọ bugh manya-
vine: 22 otú a ka Onye-nwe-gi siri, bú
Jehova, na Chineke-gi Nke nēkpe ọnu
ndi-Ya n'ikpe, Le, ewepuwom n'aka-gi
iko nke isu-ngọngọ, bú ọkwa ahu nke bu

iko nke ọnumam; i gagh-añu kwa ya ọzọ:
23 ma M'gētiye ya n'aka ndi nēmekpa gi
aru; ndi siri nkpuru-obi-gi, Ruda n'ala,
ka ayi we gabiga: i we me ka azu-gi di
ka ala na dika èzi nye ndi nāgabiga.

52 1 Teta, teta, yiri ike-gi dika uwe, gi
Zaion; yiri uwe-gi nile mara nma,
gi Jerusalem, bù obodo nsọ: n'ihi na
onye nēbigh ùgwù na onye ruru árù
agagh-abata kwa nime gi ọzọ site n'ubu
a. 2 Rurupu onwe-gi, si n'àjà puta;
bilie, nọdu ala, Jerusalem; tọpu onwe-gi
abu di n'olu-gi, gi ada Zaion adọtara
n'agha.
3 N'ihi na otù a ka Jehova siri, N'efu
ka erere unu; ọ bugh kwa ego ka agēji
ḅaputa unu. 4 N'ihi na otù a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri, Ọ bu Ijipt ka
ndim ridaruru na mbu inọ n'ebe ahu
dika ọbia: Asiria kwa, n'efu ka ọ meḅuru
ha. 5 Ma ubu a, gini ka M'nwere ebe a,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na
ewepuwo ndim n'efu? ndi nāchi ha
nākwasi ákwá ike, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), ọ bu kwa mbe nile
n'ogologo ubọchi nile ka anēleli aham.
6 N'ihi nka ka ndim gāmara aham: n'ihi
nka ka ha gāmara n'ubọchi ahu na Mu
onwem bu Onye ahu Nke nēkwu okwu;
lekwam.
7 Le, ka ha si ma nma nke-uku n'elu
ugwu, bù ukwu nke onye nēzisa ozi ọma,
bù onye nēme ka anuru okwu udo, onye
nēzisa ozi ọma nke ezi ihe, onye nēme
ka anuru okwu nzọputa; onye nāsi
Zaion, Chineke-gi bu eze! 8 Nuru
olu ndi-nche-gi! ha eweliwo olu-ha,
n'otù ka ha nētikọ nkpu ọñù; n'ihi
na anya na anya ka ha gāhu mbe
Jehova nālaghachikute Zaion. 9 Tiwanu
nkpu ọñù, tienu nkpu ọñù n'otù, unu
nkpọnkpọ ebe nke Jerusalem: n'ihi na
Jehova akasiwo ndi-Ya obi, Ọ ḅaputawo
Jerusalem. 10 Jehova aḅabawo ogwe-
aka-Ya di nsọ ọtọ n'anya mba nile;
nsọtu nile nke uwa we hu nzọputa nke
Chineke-ayi. 11 Wezuganu onwe-unu,
wezuganu onwe-unu, sinu n'ebe ahu
pua, unu emetula ihe ruru árù: sinu
n'etiti ya pua: dinu ọcha, unu ndi nēbu
ihe di iche iche nke Jehova. 12 N'ihi
na ọ bugh na ngwa ka unu gāpu, ọ
bugh kwa na nḅalaga ka unu gēje: n'ihi
na Onye nāga n'iru unu bu Jehova; ọzọ,
Onye nāga n'azu unu bu Chineke Israel.

13 Le, orùm gēnwe uche, ọ gādi elu,
agēbuli kwa ya, ọ we di elu nke-uku.
14 Dika ibobo gi si anwu ọtutu madu
n'aru, (le ka iru-ya si buru ihe bibiri
ebibi nke-uku kari onye ọ bula, udi-aru-
ya kwa kari umu madu!) otù a ka ọ
gēfesa ọtutu mba ọbara; n'ihi ya ka
ndi-eze gēkpuchi ọnu-ha: n'ihi na ihe
nke anākọgh nye ha ka ha huworo; ọ
bu kwa ihe nke ha nāhugh ka ha
ghọtaworo.

53 1 Onye kwere ihe ayi nuworo?
ogwe-aka Jehova kwa, n'àru onye
ka ekpugheworo ya? 2 N'ihi na o
tolitere n'iru Ya dika ome, na dika
nkpọrọgwu nke putara n'ala kpọrọ nku:
ọ digh udi-aru ọma ọ nwere, ọ digh kwa
ima-nma; ayi we hu ya, ma ọ nagh nma
n'ile ya anya nke ayi gēji chọsie ya ike.
3 Eledara ya anya, ọ bu kwa onye madu
rara aka; onye nwere ọtutu ihe-nḅu na
onye mara ọria nke-ọma: e, dika onye
madu nēzonari iru-ha, otù a ka eledara
ya anya, ayi we ghara igu ya n'ihe.
4 N'ezie ọria nile nke ayi ka ya onwe-
ya bupuworo, ihe-nḅu nile nke ayi kwa,
o buruwo ha; ma ayi onwe-ayi guru
ya n'onye etiworo ihe-otiti, onye Chineke
tiworo ihe, na onye ewedara n'ala. 5 Ma
ya onwe-ya bu onye amapùworo site na
njehie nile nke ayi, onye azọpiaworo site
n'ajọ omume nile nke ayi: ahuhu-nmehie
nke udo-ayi di n'aru ya; ọ bu kwa ubiri-
utari-ya ka ejiri me ka aru-ayi di ike.
6 Ayi nile kpafuru akpafu dika ìgwè
aturu: ayi chere iru, onye ọ bula n'uzọ
nke aka ya: ma Jehova emewo ka ajọ
omume nke ayi nile dakwasi ya.
7 Achiri ya n'ihe-ike, ma ya onwe-ya
wedara onwe-ya n'ala, we ghara isaghe
ọnu-ya; dika aturu nke anākpuru ije
n'oḅuḅu-ya, na dika nne-aturu nke dara
oḅi n'iru ndi nākpacha ya aji; e, ọ digh-
asaghe ọnu-ya. 8 Site na nmeḅu, site
kwa n'ikpé, ka ewepuru ya: ma ndi ọḅọ-
ya, onye n'etiti ha nātughari n'obi na
ebipuru ya n'ala ndi di ndu? site na
njehie nke ndim ka ihe-otiti diri ya.
9 Ewe me ka ili-ya di n'etiti ndi nēmebi
iwu, ya na ọgaranya nọ kwa n'ọnwu-ya;
ọ bu ezie na ọ digh ihe-ike ọ mereri, ọ
digh kwa aghughọ di n'ọnu-ya.
10 Ma ọ tọrọ Jehova utọ izọpia ya;
Ọ mewo ka ọ ria ọria: ọ buru na nkpuru-
obi-ya achu aja-ikpe-ọmuma, ọ gahu

nkpuru-ya, me ka ubọchi-ya nile di
ogologo, ihe nke nātọ Jehova utọ gāga
kwa nke-ọma n'aka-ya. 11 Ihe nke
sitere na ndọḅu nkpuru-obi-ya nādọḅu
onwe-ya n'ọlu ka ọ gāhu, afọ gēju ya: ihe-
ọmuma-ya ka onye ezi omume ahu, bù
orùm, gēji me ka ọrà madu ghọ ndi ezi
omume: ajọ omume nile ha ka ya onwe-
ya gēbu kwa. 12 N'ihi nka ka M'gēkère
ya òkè n'etiti ndi bara uba, o gēso kwa
ndi nwere ume kèsa ihe ọ kwatara n'agha;
n'ihi na ọ ḅapuru nkpuru-obi-ya dika
miri nye ọnwu, ọ bu kwa na ndi-njehie
ka aguru ya: ma ya onwe-ya bupuru
nmehie ọtutu madu, ọ bu kwa ndi-
njehie ka ọ nāriọrọ aririọ.

54 1 Tie nkpu ọñù, gi nwayi-àgà,
bù nwayi nāmugh nwa; tiwa
nkpu ọñù, tisi kwa nkpu ike, gi onye ime
nwa nēmegh: n'ihi na umu nke nwayi
arapuru náni ya di ọtutu kari umu nke
nwayi aluru na nwunye, ka Jehova siri.
2 Me ka ebe ulo-ikwū-gi sa mbara, ka ha
seti kwa ákwà-nkwuba nile nke ebe-
obibi-gi nile; eḅochila: me ka udọ̀-gi nile
di ogologo, me kwa ka ǹtù-gi nile di ike.
3 N'ihi na n'aka-nri na n'aka-ekpe ka
i gāḅasa; nkpuru-gi gēnweta kwa mba
di iche iche, ọ bu kwa obodo di iche iche
nke tọḅọrọ n'efu ka ha gēme ka madu
biri nime ha. 4 Atula egwu; n'ihi na
ihere agagh-eme gi: ka aghara itiye kwa
gi n'ọnọdu-ihere; n'ihi na agagh-eme
gi ka i nwe iru-ihere: n'ihi na i gēchezọ
ihere nke mḅe i nọ na nwata, ọzọ, ita-uta
nke ọnọdu nwayi di-ya nwuru i nọ, i
gagh-echeta ya ọzọ. 5 N'ihi na di-gi
bu Onye meworo gi; Jehova nke usu nile
nke ndi-agha bu aha-Ya: ọzọ, onye-
nḅaputa-gi bu Onye Nsọ nke Israel;
Chineke nke uwa nile ka anākpọ Ya.
6 N'ihi na Jehova akpọwo gi dika nwayi
arapuru arapu nke o nēwuta kwa ya nime
mọ-ya, bù nwunye alutara na nwata,
mḅe ajuru ya, ka Chineke-gi siri.
7 N'otù ntabi - anya di ntà ka
M'rapuworo gi arapu; ma obi-ebere
nile di uku ka M'gēji chikọta gi. 8 Na
nrubiga-òkè nke iwe ka M'zonariri gi
irum otù ntabi-anya; ma ebere ebigh-
ebi ka M'gēji nwe obi-ebere n'aru gi,
ka Jehova, bù Onye-nḅaputa-gi, siri.
9 N'ihi na otù miri nke Noa ka nka
dirim: n'ihi na dika M'ñuru iyi, si na
miri nke Noa agagh-erubiga kwa uwa
ọzọ, otù a ka M'ñuworo iyi, si na
M'gagh-ewesa gi iwe, na M'gagh-
abasiri gi nba ike. 10 N'ihi na ugwu
nile gāpu n'ọnọdu-ha, agēwezuga kwa
ugwu ntà nile n'ọnọdu-ha; ma ebere m
agagh-esi n'ebe i nọ pua, agagh-
ewezuga kwa ọḅuḅa-ndu nke udo nkem
n'ọnọdu-ya, ka Onye nwere obi-ebere
n'aru gi siri, bù Jehova.
11 Gi nwayi ewedara n'ala, nke okè
ifufe nēfeghari, nke anākasigh obi, le,
Mu onwem gēdo nkume-gi nile n'ihe-
ichọ-nma, were nkume sapphire tọ ntọ-
ala-gi. 12 M'gēme kwa ka elu akuku
ulo-gi nile ghọ nkume ruby, me kwa ka
ọnu - uzọ - ama - gi nile ghọ nkume
carbuncle, me kwa ka ókè-ala-gi nile
ghọ nkume di iche iche anāchọsi ike.
13 Ọzọ, umu-gi nile gābu ndi-nmuta
Jehova; udo nke umu-gi gāba kwa uba.
14 N'ezi omume ka agēme ka i guzosie
ike: gi nọpu nmeḅu n'ebe di anya, n'ihi
na i gagh-atu egwu; nọpu kwa ihe-ujọ
n'ebe di anya, n'ihi na ọ gagh-abiaru gi
nso. 15 Le, ọ buru na onye ọ bula
akpalie ise-okwu megide gi, o sitegh na
Mu: onye ọ bula nke kpaliworo ise-
okwu n'ebe i nọ gāda ada n'ihi gi.
16 Le, Mu onwem ekèwo uzù nke nāfù
ọku icheku, nākpu ihe-ọlu iji lu ọlu nke
aka ya; Mu onwem ekèwo kwa onye-
nbibi imebi emebi. 17 Ọ digh ihe-agha
ọ bula akpuworo imegide gi gāga nke-
ọma: ọzọ, ire ọ bula nke gēbili imegide gi
n'ikpè ka i gāma ikpe. Nka bu ihe-
nketa nke ndi-orù Jehova, ezi omume-
ha nēsite nam: ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta.

55 1 Ge nti, onye ọ bula nke akpiri
nākpọ nku, bianu na miri, onye
ahu kwa nke nēnwegh ego; bianu,
zuru ọka, rie; e, bianu, zuru kwa
manya-vine na miri-ara-ehi nējigh ego
nārùgh ọnu-ahia. 2 N'ihi gini ka unu
nātù ego inye n'ọnọdu ihe nābugh nri?
nà ihe putara na ndọḅu unu nādọḅu
onwe-unu n'ọlu n'ọnọdu ihe nke nādigh-
eju afọ? genum nti nke-ọma, rie ezi ihe,
ka ihe nke mara abuba tọ kwa nkpuru-
obi-unu utọ. 3 Tọnu nti-unu n'ala,
biakutem; nurunu, nkpuru-obi-unu ewe
di ndu: Mu na unu gāḅa kwa ndu, bù
ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi, bù ebere nile
kwesiri ntukwasi-obi nke emere Devid.
4 Le, enyewom ya ka ọ buru onye-àmà

nye ndi nile di iche iche, ka ọ buru onye-
ndù na onye-iwu nye ndi nile di iche
iche. 5 Le, mba nke i nāmagh ka i
gākpọ, mba nke nāmagh gi gāḇakute
kwa gi, n'ihi Jehova, bù Chineke-gi,
ọbuná n'ihi Onye Nsọ nke Israel; n'ihi
na Ọ mewo ka i ma mma.
6 Chọnu Jehova mḇe anāchọta Ya,
kpọkuenu Ya mḇe Ọ nọ nso: 7 onye
nēnebi iwu, ya rapu uzọ-ya, onye nēme
ajọ ihe, ya rapu èchìchè-ya nile: ya
laghachikute kwa Jehova, Ọ gēnwe kwa
obi-ebere n'aru ya; ya laghachikute kwa
Chineke-ayi, n'ihi na Ọ gāḇaghara ya
nmehie-ya n'uba. 8 N'ihi na èchìchè
nkem, ha abugh èchìchè-unu, uzọ-unu
kwa, ha abugh uzọm; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 9 N'ihi na dika elu-igwe
si di elu kari uwa, otú a ka uzọm nile
di elu kari uzọ nile unu, ọ bu kwa otù
a ka èchìchèm nile di elu kari èchìchè
nile unu. 10 N'ihi na dika okė miri-
ozuzọ na snow si esi n'elu-igwe ezo, ma ọ
bugh n'ebe ahu ka ọ nālaghachi, ma ọ
buru na o bugh uzọ desia ala, we me ka ọ
me ihe-ọmume, ka o pu kwa ihe-opupù;
ọ we were nkpuru nye ọgha-nkpuru,
were kwa nri nye onye nēri ihe; 11 otù
a ka okwum di nke nēsi n'ọnum puta: ọ
gagh-alaghachikutem n'efu, ma ọ buru
na o bugh uzọ mezu ihe tọrọm utọ, we
ga nke-ọma n'ihe M'zigara ya. 12 N'ihi
na ọṅù ka unu gēji puta, udo ka agēji
kwa duru unu: ugwu nile na ugwu ntà
nile gētiwa nkpu ọṅù n'iru unu, osisi nile
nke ọhia gāku kwa aka-ha. 13 N'ọnọdu
ogwu osisi fir gētolite, ọ bu kwa
n'ọnọdu uke ka osisi myrtle gētolite: ọ
we ghọrọ Jehova aha, ghọ-kwa-ra Ya
ihe-iriba-ama ebigh-ebi nke anāgagh-
ebipu ya.
56 1 Otù a ka Jehova siri, Debenu
ikpé ziri ezi, me-kwa-nu ezi
omume: n'ihi na nzọputam di nso ibia,
ezi omumem di kwa nso ka ekpughe ya.
2 Onye ihe nāgara nke-ọma ka onye
nēme nka na nwa madu nke nējidesi
ya ike bu; onye nēdebe ubọchi-izu-
ike ghara ime ya ka ọ ghara idi nsọ,
nke nēdebe kwa aka-ya ghara ime ihe
ọjọ ọ bula. 3 Ka nwa ala ọzọ nke
raparaworo na Jehova ghara ikwu okwu,
si, Jehova aghagh ikewapum na ndi-Ya:
ka onozi ghara kwa isi, Le, mu onwem
bu osisi kpọnwuru akponwu. 4 N'ihi
na otù a ka Jehova siri ndi-onozi ndi
nēdebe ubọchi-izu-ikem nile, ndi
rọputawo-kwa-ra ihe tọrọm utọ, ndi
nējidesi kwa ọḇuḇa-ndum ike:
5 M'gēnye ha n'ulom na nime mḇidim
nile ihe-ncheta na aha di mma kari
umu-ndikom, kari kwa umu-ndinyom;
aha ebigh-ebi ka M'gēnye ha n'otù n'otù,
nke anāgagh-ebipu. 6 Umu ala ọzọ
kwa, ndi nārapara Jehova, ijere Ya ozi,
na ihu aha Jehova n'anya, na iburu Ya
ndi-orù, onye ọ bula nke nēdebe ubọchi-
izu-ike ghara ime ya ka ọ ghara idi nsọ,
nke nējidesi kwa ọḇuḇa-ndum ike;
7 M'gēme ka ha biarue ugwu nsọm,
M'gēme kwa ka ha ṅuria n'ulo-ekperem;
àjà-nsure-ọku nile ha na àjà nile ha gābu
ihe nātọ utọ n'elu ebe-ichu-ajam: n'ihi
na agākpọ ulom ulo ekpere diri ndi nile
di iche iche. 8 Ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi puta, bù Jehova Nke
nāchikọta ndi Israel achupuru achupu,
Ọ si, Ndi ọzọ di kwa M'gāchikọtara ya,
chikọtara ndi-ya achikọtara achikọta.
9 Unu anu ọhia nile, bianu iri ihe,
unu anu nile di n'oké ọhia. 10 Ndi-
nche-ya bu ndi-ìsì, ha nile amagh ama;
ha nile bu nkita dara ọḇi, ha apugh iḇọ
uja; ha bu ndi nārọ nrọ, nēdina ala, nāhu
itu-òrù-ura n'anya. 11 Nkita-ya nile
nēribiga ihe òkè, ha amagh afọ-ojuju;
ndi ahu bu kwa ndi-ọzùzù-aturu
nāmagh ighọta ihe: ha nile echewo uzọ
nke aka ha iru, onye ọ bula ọ che urù-ya
iru site n'akuku nile ọ bula. 12 Ha si,
Bianu, ka m'weta manya-vine, ka ayi
ṅubiga kwa ihe-ọṅuṅu nābà n'anya òkè;
echi gādi kwa ka ta, ubọchi di uku
gabiga òkè nke-uku.
57 1 Onye ezi omume nāla n'iyì, ma
ọ digh onye ọ bula nētiye ya
n'obi-ya; anēkpochapu kwa ndi-ebere,
mḇe ọ nādigh onye nāghọta na
ekpochapuworo onye ezi omume n'iru
ihe ọjọ. 2 Ọ nābà n'udo; ha nēzu ike
n'elu ihe-ndina-ha, onye ọ bula nke
nāgazi agazi.
3 Ma unu onwe-unu, biaruenu nso
ebe a, unu umu-ndikom nke nwayi ji
igwe-oji atu isi ọma na isi ọjọ, unu
nkpuru nke nwoke nākwa iko na nwayi
nākwa iko. 4 Ònye ka ọ nātọ unu utọ
imegide? ònye ka unu nāsaghepu ọnu
mbara, riputasi kwa ire, imegide? ùnu
onwe-unu abugh umu njehie, nkpuru

okwu-ugha, 5 unu ndi nēme onwe-unu
ka unu di ọku n'etiti osisi terebinth,
n'okpuru osisi ndu ọ bula; ndi nēḅu
umu - unu na ndagwurugwu nile
n'okpuru nḅawa nke nkume nile di elu?
6 N'etiti nkume kwọrọ murumuru nke
miri-iyi ka òkè-gi di; ha onwe-ha, ha
onwe-ha bu ihe ruru gi n'ife-nzà: ọ bu
kwa ha ka i wusiworo àjà-ihe-ọṅuṅu nye,
sure kwa àjà-nsure-ọku, bú onyinye-
inata-iru-ọma. Ágākasim obi bayere
ihe ndia? 7 N'elu ugwu di elu, nke
eme-kwa-ra ka ọ di elu, ka i doworo ihe-
ndína-gi: ọ bu kwa n'ebe ahu ka i rigoro
ichu aja. 8 Ọ bu kwa n'azu ọnu-uzọ-gi
na akuku-ọnu-uzọ-gi ka i doworo ihe-
ncheta-gi: n'ihi na mḅe M'nānọgh ka i
kpupuru ihe-ndina-gi, we rigo: i mere
ka ihe-ndina-gi sa mbara, we soro ha
ḅara onwe-gi ndu; i huru ihe-ndina-ha
n'anya; aka-ha ka i huru. 9 I we were
manu jegharikuru eze ahu, i me-kwa-ra
manu-otite-gi nēsì isì utọ ka ha ba uba,
i zi-kwa-ra ndi-ukọ-gi n'ebe di anya, i
we me onwe-gi ka i di ala rue ala-mọ.
10 N'iba-uba nke uzọ-gi ka ike gwusiri
gi; i sigh, Ntukwasi-obi adigh: ndu
aka-gi ka i chọtara; n'ihi ya i riagh ọria.
11 Ma ònye ka i cheḅuworo onwe-gi
bayere ya, we tua egwu ya, na i nēkwu
okwu-ugha, we ghara ichetam, ghara
kwa itiye ya n'obi-gi? Mù onwem
adigh-aḅa nkiti ọbunà site na mḅe ebigh-
ebi gara aga, i we ghara itu egwum?
12 Mu onwem gēgosi ezi omume-gi;
ma ọlu-gi nile, ha agagh-abara gi urù.
13 Mḅe i nēti nkpu, ka ndi i chikọtaworo
naputa gi; ma ha nile ka ifufe gēfepu,
otù nku-ume gēkupu ha: ma onye ahu
nke naḅabà nimem gēketa ala, nweta
kwa ugwu nsọm. 14 Ọ gāsi kwa,
Tulienu, tulienu, dozienu uzọ, bupunu
ihe-isu-ngọngọ n'uzọ ndim.
15 N'ihi na otù a ka Ọ siri, bù Onye di
elu, Nke eme-kwa-ra ka Ọ di elu, Onye
nēbi ebi mḅe nile ebigh-ebi, Onye Nsọ
ka aha-Ya bu kwa: Ọ si, N'ebe di elu di
kwa nsọ ka M'bi, M'biye-kwa-ra onye
mọ-ya bu ihe azọpiara azọpia di kwa ala,
ime ka mọ nke ndi di ume-ala n'obi di
ndu, na ime ka obi nke ndi azọpiara
azọpia nime mọ-ha di ndu. 16 N'ihi
na ọ bugh rue mḅe ebigh-ebi ka
M'gānalu ọgù, ọ bugh kwa rue mḅe nile
ka M'ganēwe iwe: n'ihi na mọ gāda
ṁbà n'irum, ya na nkpuru-obi nile Mu
onwem meworo. 17 N'ihi ajọ omume
nke urù-ya ka M'were iwe, we tie ya ihe,
nēzobe irum nēwe kwa iwe: ọ we nāga
nēchighari azu n'uzọ nke obi-ya.
18 Uzọ-ya nile ka M'huworo, M'gēme
kwa ka aru di ya ike: M'gēdu kwa ya,
nyeghachi ya nkasi-obi nile, nyeghachi
kwa ndi-ya nēru ùjù. 19 Anamekè
nkpuru eḅuḅere-ọnu abua: Udo, udo,
diri onye nọ n'ebe di anya, di-kwa-ra
onye nọ nso, ka Jehova siri; M'gēme
kwa ka aru di ya ike. 20 Ma ndi nēmebi
iwu di ka oké osimiri nke nāmaghari
amaghari: n'ihi na ọ pugh idi jū, miri-ya
nāmaputa kwa urọ na apiti. 21 Ọ digh
udo ndi nēmebi iwu nwere, ka Chinekem
siri.
58 1 Were akpiri kpọ nkpu,
eḅochila, welie olu-gi dika opi-
ike, we gosi ndim njehie-ha, gosi kwa
ulo Jekob nmehie-ha. 2 Ma Mu ka ha
nāchọ kwa-ubọchi, imara uzọm nile
nātọ kwa ha utọ: dika mba nke mere ezi
omume, nke nārapugh kwa ikpė nke
Chineke-ha, ha nāriọm ikpė nile nke ezi
omume, ibiaru Chineke nso nātọ ha utọ.
3 Ha si, N'ihi gini ka ayi bùworo ọnu,
ma I hugh? n'ihi gini ka ayi wedaworo
nkpuru-obi-ayi n'ala, ma I digh-ama?
Le, n'ubọchi obubu-ọnu-unu unu
nāchọputa ihe nātọ unu utọ, ọ bu kwa
ihe nile nke putara na ndọḅu ndi-ọlu-
unu nādọḅu onwe-ha n'ọlu ka unu
nānara n'ihe-ike. 4 Le, ọ bu n'ihi ise-
okwu na ilu-ọgù ka unu nēbu ọnu, ya na
iwere ọkpọ nke nmebi-iwu tiḅue: unu
adigh-ebu ọnu dika ta ime ka anuru olu-
unu n'elu. 5 Ọ bu dika nka ka obubu-
ọnu nke M'nārọputa bu? bù ubọchi
madu gēweda nkpuru-obi-ya n'ala? Ọ
bu iruda isi-ya n'ala dika amì, na iḅasa-
àkwà-nkpe na ntu n'okpuru ya? ọ bu
nka ka i gākpọ obubu-ọnu na ubọchi
nātọ Jehova utọ? 6 Ọ bugh nka bu
obubu-ọnu M'nārọputa? itọpu aḅu nile
nke nmebi-iwu, itọsa ihe-ọkikė nile nke
yoke, na izilaga ndi anēmeḅu emeḅu ka
ha nwere onwe-ha, ka unu tiji kwa yoke
ọ bula? 7 Ọ bugh ikèsara onye agu
nāgu nri-gi, ka i me kwa ndi ewedara
n'ala ndi nāwaghari awaghari ka ha bata
n'ulo-gi? mḅe i huru onye ḅa ọtọ, ka i
kpuchie ya: ka i ghara kwa izonari onye-
aru-gi onwe-gi? 8 Mḅe ahu ka ihė-gi

gāwaputa dika ututu, anu-aru ọhu
gēpuchi kwa n'aru-gi ngwa ngwa:
ezi omume-gi gāga kwa n'iru gi: nsọpuru
Jehova gāga n'azu gi. 9 Mḅe ahu ka i
gākpọ òkù, Jehova gāza kwa; i gētiku
Ya, Ọ gāsi kwa, Lekwam. Ọ buru na i si
n'etiti gi wezuga yoke ahu, na nsetipu
nkpisi-aka, na ikwu ajọ ihe; 10 ọ buru
kwa na i weputara onye agu nāgu ihe
nkpuru-obi-gi chọrọ, ọ buru na i me ka
afọ ju nkpuru-obi ewedara n'ala; ihè-gi
gāwa nime ọchichiri, oké ọchichiri-gi
gādi kwa ka etiti-ehihie: 11 Jehova
ganēdu kwa gi mḅe nile, me ka afọ ju
nkpuru-obi-gi n'ebe nile kpọrọ nku, Ọ
gēme kwa ka ọkpukpu-gi nile di ike; i
gādi kwa ha ubi aḅara ogige nke dere
miri nke-ọma, di kwa ka ebe miri
nāsuputa nke miri-ya nādigh-ata ata.
12 Ndi gēsi n'aru-gi puta gēwu kwa ebe
nile bu nkpọnkpọ ebe site na mḅe ebigh-
ebi gara aga: ntọ-ala nke ọtutu ọḅọ ka i
gēwuli; agākpọ kwa gi Onye-nmechi
ntipù, Onye-nkwazi okporo-uzọ ibi ebi.
13 Ọ buru na i me ka ukwu-gi si
n'ubọchi-izu-ike chighari, i we ghara
ime ihe nātọ gi utọ n'ubọchi nsọm; ọ
buru kwa na i kpọ ubọchi-izu-ike ihe-
utọ, i kpọ kwa ihe nsọ nke Jehova ihe-
nsọpuru; i we sọpuru ya, ghara ime ihe
bu uzọ-gi nile, ghara ichọputa ihe nātọ
gi utọ ma-ọbu ikwu okwu nke aka gi:
14 mḅe ahu ihe Jehova gātọ gi utọ;
M'gēme kwa ka i nọkwasi ebe nile di elu
nke uwa dika inyinya; M'gēme kwa ka i
rie ihe-nketa nke Jekob, bú nna-gi: n'ihi
na ọnu Jehova ekwuwo.
59 1 Le, aka Jehova adigh nkpunkpu
kari izọputa; nti-Ya adigh kwa
arọ kari inu ihe: 2 kama ajọ omume
nile unu aghọwo ihe nākpa òkè
n'etiti unu na Chineke-unu, nmehie nile
unu ezonariwo kwa unu iru-Ya, Ọ
we ghara inu. 3 N'ihi na ejiwo ọbara
meru aka-unu, ejiwo kwa ajọ omume
meru nkpisi-aka-unu; eḅuḅere-ọnu-unu
ekwuwo okwu-ugha, ire-unu nātamu ajọ
ihe. 4 Ọ digh onye nākpọ madu eje ikpė
n'ezi omume, ọ digh kwa onye nēji
ikwesi - ntukwasi - obi eje ikpė: ha
nātukwasi obi n'ihe tọḅọrọ n'efu, ha
nēkwu kwa okwu-ugha; ha nāturu ime
ọnọdu ọjọ, mua ajọ ihe. 5 Àkwà ubi ka
ha buworo, ọ bu kwa ulo ududo ka ha
nātu: onye ahu nke nēri àkwà-ha gānwu,
ọzọ, nke anāzọpia gāḅawaputa aju-ala.
6 Ulo-ududo-ha agagh-aghọ uwe, ha
agagh-eji kwa ọlu di iche iche ha kpuchie
onwe-ha: ọlu nile ha bu ọlu ajọ ihe,
omume nke ihe-ike di kwa n'aka-ha.
7 Ukwu-ha nāḅa ọsọ ime ihe ọjọ, ha
nēme kwa ngwa iwusi ọbara nēmegh
ihe ọjọ: èchìchè nile ha bu èchìchè
ajọ ihe; nbibi na ntipia di n'okporo-uzọ
nile nke ha. 8 Uzọ udo ka ha nāmagh;
ọ digh kwa ikpė ziri ezi di n'uzọ nile ha:
ha emewo ka okporo-uzọ nile ha ḅagọrọ
ha aḅagọ; onye ọ bula nke nāzọ ije na ya
adigh-ama udo. 9 N'ihi ya ikpé nke ziri
ezi adiwo anya n'ebe ayi nọ, ezi omume
adigh-eru kwa ayi aru: ayi nēle anya ihè,
ma le, ọ bu ọchichiri; ayi nēle anya
onwunwu-ọku, ma ọ bu n'oké ọchichiri
ka ayi nējeghari. 10 Ayi nāsọghari ìsi na
mbidi dika ndi-isi, e, ayi nāsọghari ìsì
dika ndi nēnwegh anya: ayi asuwo
ngọngọ n'etiti-ehihie dika ọ bu chi-ojiji;
n'etiti ndi nwere ezi ndu ayi nọ ka ndi
nwuru anwu. 11 Ayi nāḅọ uja dika
bear, ayi nile, ọ bu kwa dika nduru ka
ayi nēkwosi ákwá ike: ayi nēle anya ikpé
ziri ezi, ma ọ digh: ayi nēle anya
nzọputa, ma ọ di anya n'ebe ayi nọ.
12 N'ihi na njehie-ayi bara uba n'iru Gi,
nmehie nile nke ayi azawo kwa megide
ayi: n'ihi na ayi na njehie nile ayi nọkọ
n'otù; ọzọ, ajọ omume nile ayi, ayi mara
ha: 13 njehie, na igọ Jehova, na isi n'iso
Chineke-ayi laghachi azu, na ikwu okwu
nmeḅu na nwezuga, na ime okwu-ugha
nile site n'obi-ayi, na ikwuputa ha.
14 Emewo kwa ka ikpe ziri ezi laghachi
azu, ezi omume nēguzo kwa n'ebe di
anya: n'ihi na ezi-okwu asuwo ngọngọ
n'amá, izi-ezi apugh kwa ibata. 15 E,
ezi-okwu aghọwo ihe anāhugh; ọzọ,
onye nēsi n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya
nēme onwe-ya ihe-nkwata: Jehova we
hu ya, ọ jọ njọ n'anya-Ya na ikpé ziri ezi
adigh. 16 Ọ we hu na ọ digh onye ọ
bula di, ibobo we nwua Ya n'aru na ọ digh
onye nāriọrọ ayi aririọ: ogwe-aka-Ya
we wetara Ya nzọputa; ezi omume-Ya
kwa, nke ahu nākwagide Ya. 17 Ọ we
yiri ezi omume dika uwe-agha, kpu kwa
okpu-agha nzọputa n'isi-Ya; O yiri kwa
uwe nile nke ibọ-ọbọ ka ha buru uwe-
oyiyi-Ya, Ọ were ekworo kpuchie Onwe-
ya dika uwe-nwuda. 18 Dika nmeso
nile ha si di, otù a ka Ọ gākwughachi,

ọnuma ka Ọ gākwughachi ndi nēmegide
Ya, nmeso-ha ka Ọ gākwughachi ndi-
iro-Ya; Ọ gākwughachi agwe-etiti nile
nmeso-ha. 19 Ha gātu kwa egwu aha
Jehova site n'Ọdida-anyanwu, tu kwa
egwu ebube-Ya site n'ọwuwa anyanwu:
mḅe onye-nkpaḅu gābata dika miri-iyi,
Mọ nke Jehova ganēbuli ọkọlọtọ imegide
ya. 20 Otù onye-nḅaputa gābiaru kwa
Zaion, biakute ndi nēsi na njehie
chigharia nime Jekob; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 21 Ma Mu onwem, nka
bu ọḅuḅa-ndum nke di n'etiti Mu na
ha, ka Jehova siri: Mọm nke di n'aru gi,
na okwum nile nke M'tiyeworo n'ọnu-
gi, agagh-apu n'ọnu-gi, na n'ọnu nkpuru-
gi, na n'ọnu nkpuru nke nkpuru-gi, ka
Jehova siri, site n'uḅu a we rue mḅe
ebigh-ebi.

60 1 Bilie, nwue; n'ihi na ihè-gi
abiawo, ebube Jehova awawo kwa
n'aru gi dika anyanwu. 2 N'ihi na, le,
ọchichiri nēkpuchi uwa, okė ọchichiri
nēkpuchi kwa ndi nile di iche iche: ma
n'aru gi ka Jehova gāwa dika anyanwu,
ebube-Ya ka agāhu kwa n'aru gi. 3 Mba
nile gējeru kwa ihè-gi, ndi-eze ejerue
onwu-maramara nke ọwuwa-gi. 4 Welie
anya-gi abua le buruburu, hu: ha nile
achikọtawo onwe-ha, ha abiakutewo gi:
umu-gi ndikom gēsi n'ebe di anya
bia, agēku kwa umu-gi ndinyom
n'akuku-gi. 5 Mḅe ahu i gāhu we
nwue enwu, obi-gi gātu kwa okė egwu,
sa mbara; n'ihi na agēchigharikute gi
ihe bara uba nke okė osimiri, àkù nke
mba di iche iche gābiakute gi. 6 Ìgwè
camel gēkpuchi gi, umu-camel nke
Midian na Ifa: ha nile gēsi na Sheba bia:
ọla-edo na frankincense ka ha gēbute, ọ
bu kwa ozi ọma otuto Jehova ka ha
gēzisa. 7 Ìgwè ewu na aturu nile nke
Kida ka agāchikọtara gi, ebulu nile nke
Nebaiot gējere gi ozi: ha gārigota n'ebe-
ichu-ajam dika ihe nātọ utọ, M'gēme
kwa ulo nke ima-nmam ka ọ ma nma.
8 Òle ndi bu ndia nke nēfe efe dika
igwe-oji, ndi nēfe kwa dika nduru si
eferue window-ha? 9 N'ezie Mu ka
agwe-etiti nile gēchere, uḅọ nile nke
Tashish gēbu kwa uzọ, ime ka umu-gi
ndikom si n'ebe di anya bia, ha na ọla-
ọcha-ha na ọla-edo-ha, ibiakute aha
Jehova, bù Chineke-gi, na ibiakute Onye
Nsọ nke Israel, n'ihi na Ọ mewo ka i
ma nma. 10 Umu ala ọzọ gēwu kwa
mḅidi-gi nile, ndi-eze-ha gēje-kwa-ra gi
ozi: n'ihi na n'iwem ka M'tiworo gi ihe,
ma na mḅe ihe-gi nātọm utọ ka
M'nweworo obi-ebere n'aru gi. 11 Ọnu-
uzọ-ama-gi nile gēghe kwa oghe mḅe
nile; agagh-emechi ha n'ehihie ma-ọbu
n'abali; ka madu we bubatara gi àkù nke
mba di iche iche, ndi-eze-ha aburu kwa
ndi anēdu edu. 12 N'ihi na mba ahu na
ala-eze ahu nke nāgagh-efè gi gāla n'iyi;
e, aghagh ime ka mba ahu nile tọḅọrọ
n'efu. 13 Ebube Lebanon gābiakute
gi, osisi fir na osisi pine na osisi cypress
n'otù; ime ka ọnọdu ebe nsọm ma nma,
M'gēme kwa ka ọnọdu ukwum abua nwe
nsọpuru. 14 Ọzọ, umu nke ndi nēweda
gi n'ala gējekuru gi nēruda n'ala; ndi
nile nke nēleli gi anya gākpọ kwa isi ala
n'ọbu-ukwu nke ukwu-gi abua; ha
gākpọ kwa gi, Obodo Jehova, Zaion nke
Onye Nsọ nke Israel. 15 N'onọdu
ibu onye arapuru arapu na onye anākpọ
asi nke i buworo, nke ọ nādigh onye
nāgabiga n'etiti gi, M'gēme gi ka i ghọ
nbili-elu ebigh-ebi, na ihe obi-utọ nke
ọtutu ọḅọ. 16 I gāñu kwa miri-ara nke
mba di iche iche, ọ bu kwa ara ndi-eze
ka i gāmi: i we mara na Mu onwem,
Jehova, bu Onye-nzọputa-gi na Onye-
nḅaputa-gi, bù Onye di ike nke Jekob.
17 N'ọnọdu ọla M'gēweta ọla-edo,
n'ọnọdu igwè M'gēweta ọla-ọcha,
n'ọnọdu osisi M'gēweta ọla, n'ọnọdu
nkume M'gēweta igwè: M'gēme kwa
ka ndi-nlekọta-gi ghọ udo, M'gēme kwa
ka ndi nāchi gi n'ihe-ike ghọ ezi omume.
18 Agagh-anu kwa ihe-ike ọzọ n'ala-gi,
agagh-anu nbibi na ntipia n'ókè-ala-gi
nile; ma i gākpọ mḅidi-gi nile Nzọputa,
kpọ kwa ọnu-uzọ-ama-gi nile Otuto.
19 Anyanwu agagh-abū-kwa-ra gi ihè
ọzọ n'ehihie; ma n'onwu-maramara
ọnwa agagh-enye gi ihè: ma Jehova
gāghọrọ gi ihè ebigh-ebi, Chineke-
gi gāghọ - kwa - ra gi ima - nma - gi.
20 Anyanwu-gi agagh - ada kwa ọzọ,
ọnwa-gi agagh-ewepu kwa onwe-ya:
n'ihi na Jehova gāghọrọ gi ihè ebigh-ebi,
ubọchi nile nke iru-ùjú-gi ewe zue ezu.
21 Ndi-gi kwa, ha nile gābu ndi ezi
omume, rue mḅe ebigh-ebi ka ha
gēnweta ala; alaka nke ọkukúm, ọlu
akam, ime ka M'ma nma. 22 Onye ntà
n'etiti ha gāghọ nnù abua na ọgu iri,

onye dikarisiri ntà gāghọ kwa mba
nwere ume: Mu onwem, Jehova, gēme
ka ọ bia ọsọsọ na mḅe-ya.

61 1 Mọ nke Onye-nwe-ayi, bú
Jehova, di n'arum; n'ihi na
Jehova etewom manu izi ndi ewedara
n'ala ozi ọma; O zitewom ikechi ọnyá
ndi obi-ha tiwara etiwa, ikpọsa ọrira gwa
ndi adọtara n'agha, na ikpọsa nmeghepu
ulo-nkpọrọ gwa ndi ekere aḅu; 2 ikpọsa
arọ mḅe ihe madu nātọ Jehova utọ, na
ubọchi ibọ-ọbọ Chineke-ayi nwere; ikasi
ndi nile nēru újú obi; 3 idoro ndi Zaion
nēru újú, inye ha ihe ọma ike n'isi
n'ọnọdu ntu, manu obi-utọ n'ọnọdu iru-
újú, ákwà-nḅokwasi otuto n'ọnọdu mọ
nke inyogh-inyogh; ka ewe kpọ ha osisi
oak nke ezi omume, ihe-ọkukú nke
Jehova, ime ka Ọ ma nma. 4 Ha gēwu
kwa ebe nile nke bu nkpọnkpọ ebe site
na mḅe ebigh-ebi gara aga; ebe nile nke
tọḅọrọ n'efu nke ndi mbu ka ha gēwuli,
me kwa ka nkpọnkpọ obodo nile di ọhu,
bú ebe tọḅọrọ n'efu nke ọtutu ọḅọ gara
aga. 5 Ndi ala ọzọ gēguzo nāzù igwè
ewu na aturu-unu, umu ala ọzọ gābu
kwa ndi-ọlu-ubi-unu na ndi-ọlu-ubi-
vine-unu. 6 Ma agākpọ unu onwe-unu
ndi-nchu-aja nke Jehova: ndi nējere
Chineke-ayi ozi ka agāsi na unu bu:
àkù nke mba di iche iche ka unu gēri, ọ
bu kwa na nsọpuru-ha ka unu gānya isi.
7 N'ọnọdu ihere-unu unu gēnwe
okpukpu: n'ọnọdu itiye n'ọnọdu-ihere
ha gēti nkpu ọ́ṅù n'òkè-ha: n'ihi ya
n'ala-ha okpukpu ka ha gēnweta: ọ́ṅù
ebigh-ebi gādiri ha. 8 N'ihi na Mu
onwem, Jehova, nāhu ikpé ziri ezi n'anya,
anamakpọ nnapu-n'ihe-ike n'ajọ omume
asi; M'gēnye kwa ha ugwọ-ọlu-ha n'ezi-
okwu, ọ bu kwa ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi ka
Mu na ha gāḅa. 9 Agāma kwa nkpuru-
ha n'etiti mba nile, na umu nke putara
n'aru ha n'etiti ndi nile di iche iche: ndi
nile ndi nāhu ha anya gāmata ha, na ha
onwe-ha bu nkpuru nke Jehova
gọziworo.

10 Obi gātọm utọ nke-uku nime
Jehova, nkpuru-obim gēteghari egwú
ọ́ṅù nime Chinekem; n'ihi na Ọ chiriwo
uwe nzọputa yikwasim, Ọ werewo uwe-
nwuda ezi omume kpuchiem, dika onye
nālu nwunye ọhu si ewere ihe ọma ike
n'isi ke onwe-ya dika onye-nchu-aja, na
dika nwayi anālu ọhu si ewere ihe-ejiji-
ya nile chọ onwe-ya nma. 11 N'ihi na
dika ala si eme ka ihe-opupú-ya puta,
na dika ubi aḅara ogige si eme ka ihe
aghaworo nime ya pue; otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova gēme ka ezi omume na
otuto pute n'iru mba nile.

62 1 N'ihi Zaion m'gagh-edebe ọnum
du, na n'ihi Jerusalem m'gagh-
anọ jū, rue mḅe ezi omume-ya gāputa
ihè dika onwu-maramara, nzọputa-ya
kwa dika ọwa nke nēnwu enwu. 2 Mba
di iche iche gāhu kwa ezi omume-gi, eze
nile gāhu nsọpuru-gi: agākpọ kwa gi aha
ọhu nke ọnu Jehova gāgu. 3 I gāghọ
kwa okpu-eze nke ima-nma n'aka
Jehova, na ákwà-ike-n'isi nke ala-eze
n'ọbu-aka Chineke-gi. 4 Agagh-agu
kwa gi aha Nwayi arapuru arapu ọzọ;
agagh-agu kwa ala-gi aha Ala tọḅọrọ n'efu
ọzọ: n'ihi na gi ka agākpọ Hefzi-ba,
agākpọ kwa ala-gi Beula: n'ihi na ihe-gi
nātọ Jehova utọ, agālu kwa ala-gi dika
nwunye. 5 N'ihi na dika nwa-okorọbia
si aluru nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke,
otú a ka umu-gi ndikom gālu gi: ọzọ,
dika obi-utọ nke onye nālu nwunye ọhu
nwere n'aru nwunye ọhu ya, otú a ka
obi gātọ Chineke utọ n'aru gi.

6 N'elu mḅidi-gi nile, Jerusalem, ka
M'doworo ndi-nche; ogologo ubọchi
nile ehihie na abali, mḅe nile, ha agagh-
edebe ọnu-ha du: unu ndi nēchetara
Jehova ihe, unu ederela du, 7 unu
ekwe-kwa-la ka Ọ dere du, rue mḅe Ọ
gēme ka Jerusalem guzosie ike, ru kwa
mḅe Ọ gēme ya ka ọ buru otuto n'uwa.
8 Jehova ewerewo aka-nri-Ya, were
kwa ogwe-aka-Ya di ike, ṅua iyi, si,
N'ezie M'gagh-enye kwa ọka-gi ọzọ
iburu ndi-iro-gi ihe-oriri ma-ọli; n'ezie
umu ala ọzọ agagh-aṅu kwa manya-vine
ọhu gi, nke i dọḅuworo onwe-gi n'ọlu
bayere ya: 9 kama ndi chikọtaworo ya
gēri ya, we to Jehova; ndi kpokọtaworo
ya gāṅu kwa ya n'ogige nsọm nile.

10 Gabiganu, gabiganu n'ọnu-uzọ-
ama nile; dozienu uzọ ndim; tulienu,
tulienu uzọ atuliri atuli; tutupunu
nkume; bulienu ọkọlọtọ n'elu ndi nile di
iche iche. 11 Le, Jehova emewo ka
anuru ya rue nsọtu uwa, si, Sinu ada
Zaion, Le, nzọputa-gi abiawo; le,
ọkwukwu-ugwọ-Ya di n'aka-Ya, ugwọ-
ọlu-Ya di kwa n'iru Ya. 12 Ha gākpọ
kwa ha Ndi nsọ ahu, Ndi Jehova

ḅaputaworo: agākpọ kwa gi Obodo
achọputara achọputa, Obodo anārapugh
arapu.

63 1 Ònye bu nka nēsi n'Edom bia,
yiri uwe nācha ọbara-ọbara site
na Bọzra? Ònye a nke mara nma n'uwe-
oyiyi-Ya, nāzọ ije n'iba-uba nke ike-Ya?
Ọ bu Mu onwem nke nēkwu okwu n'ezi
omume, di ike izọputa. 2 Gini mere ọ
nācha uhie uhie n'uwe-oyiyi-Gi? gini
mere uwe-Gi ji di ka onye nāzọ ukwu
n'ebe - inara - manya - vine? 3 Ebe -
nzọcha-nkpuru-vine ka M'zọchara,
nánìm; ma nime ndi nile di iche iche ọ
digh onye ọ bula Mu na ya nọ: M'we
zọcha ha n'iwem, zọda ha n'ọnumam;
ọbara-ndu-ha we fesa n'uwem nile, ọ
bu kwa uwe-oyiyim nile ka M'meruru
emeru. 4 N'ihi na ubọchi ibọ̀-ọbọ̀ di
n'obim, arọ nke ndi M'ḅaputaworo
abiawo kwa. 5 M'we legide anya, ma
ọ digh onye nēye aka; ibobo we
nwuam n'aru na ọ digh onye nākwagide:
ogwe-akam we wetaram nzọputa;
ọnumam kwa, ya kwagiderem. 6 M'we
zọda ndi di iche iche n'iwem, me
ka ha ṅubiga ihe-ọṅuṅu nābà n'anya
n'ọnumam, M'we me ka ọbara-ndu-ha
ruda n'ala.

7 Ebere nile nke Jehova ka M'gēhota,
ha na otuto nile nke Jehova, dika ihe nile
si di nke Jehova mesoworo ayi; na iba-
uba nke ezi ihe emere ulo Israel, nke Ọ
mesoworo ha dika obi-ebere-Ya nile si
di, na dika iba-uba nke ebere-Ya si di.
8 Ọ we si, N'ezie, ndim ka ha bu, umu
ndi nādigh-ekwu okwu-ugha: Ọ we
ghọrọ ha onye-nzọputa. 9 Na nkpaḅu
nile ha Ya ka anākpaḅu, ọ bu kwa mọ-
ozi nke iru-Ya zọputara ha: n'ihu-
n'anya-Ya na n'ọmiko-Ya Ya onwe-ya
ḅaputara ha; Ọ we palie ha, kuru ha
ubọchi nile nke mḅe ebigh-ebi gara aga.
10 Ma ndi ahu nupuru isi, me ka o wuta
Mọ Nsọ Ya: Ọ we chigharia ghọrọ ha
onye-iro, Ya onwe-ya busoro ha agha.
11 Ndi-Ya we cheta ubọchi nile nke
mḅe ebigh-ebi gara aga nke Moses, si,
Òle ebe Onye ahu nọ nke mere ka ha si
n'oké osimiri rigoputa n'aka onye nāzù
ìgwè ewu na aturu-Ya? òle ebe Onye
ahu nọ nke tiyere Mọ Nsọ Ya n'etiti ha?
12 Nke nēme ka ogwe-aka-Ya mara
nma je ije n'aka-nri Moses? Nke
nēkewa miri n'iru ha, imere Onwe-ya
aha ebigh-ebi? 13 Nke nēme ka ha je
ije n'oḅu-miri dika inyinya n'ọzara, ha
we ghara isu ngọngọ? 14 Dika anu-ulo
nke nārida na ndagwurugwu, otú a ka
Mọ nke Jehova nēme ka ha zuru ike:
otú a ka I duru ndi-Gi, imere Onwe-gi
aha mara nma. 15 Si n'elu-igwe legide
anya, si kwa n'ebe-obibi nke idi-nsọ-Gi
na nke ima-nma-Gi le: òle ebe ekworo-
Gi na idi-ike-Gi nile di? idà-udà nke
ngiri-afọ-Gi na obi-ebere-Gi nile n'ebe
m'nọ jisiri onwe-ha ike. 16 N'ihi na
Gi onwe-gi bu Nna-ayi; n'ihi na
Abraham amagh ayi, Israel adigh-
amata kwa ayi: Gi onwe-gi, Jehova, bu
Nna-ayi; Onye-nḅaputa-ayi site na mḅe
ebigh-ebi gara aga ka aha-Gi bu.
17 Jehova, n'ihi gini ka I nēme ka ayi
si n'uzọ-Gi nile kpafue? n'ihi gini ka
I nēme ka obi-ayi si n'egwu-Gi sie ike?
Lata n'ihi ndi-orù-Gi, bú ebo nile nke
ihe-nketa-Gi. 18 Ọ bu nání mḅe ntà ka
ndi nsọ Gi nwetara ya: ndi nākpaḅu ayi
azọdawo ebe nsọ Gi. 19 Ayi aghọwo ndi
I nāchigh site na mḅe ebigh-ebi gara
aga, ndi anākpọkwasigh ha aha-Gi.

64 1 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na I
gādọwa elu-igwe, ridata, ma asi na
ugwu nile gēsi n'iru Gi rùda dika miri;
2 dika mḅe ọku nāḅa umu osisi, dika
mḅe ọku nēme ka miri ḅọ: ime ka ndi
nēmegide Gi mara aha-Gi, ka mba di
iche iche we si n'iru Gi ma jijiji.
3 Mḅe I mere ihe di egwu nke ayi
nēlegh anya ha, I ridatara, ugwu nile
siri n'iru-Gi rùda dika miri. 4 Ọbuná
site na mḅe ebigh-ebi gara aga madu
anugh, ha anutagh kwa na nti, anya
ahugh kwa otù Chineke, ma ewezuga
nání Gi, Nke nāluru onye nēchere Ya
ọlu. 5 I zutewo onye nēwere obi-utọ
alu ezi omume, bú ndi nēcheta Gi n'uzọ-
Gi nile: le, Gi onwe-gi were iwe, ayi we
mehie: nime ha ka ayi nọworo mḅe
ebigh-ebi, àgāzọputa kwa ayi? 6 Ayi
we di ka onye ruru árú, ayi nile; na dika
uwe emeruru emeru, otú a ka ezi
omume nile ayi di: ayi we kpọnwua
dika akwukwọ osisi, ayi nile; ajọ
omume-ayi nēfepu kwa ayi, dika ifufe.
7 Ọ digh kwa onye nākpọku aha-Gi, nke
nākpọte onwe-ya ijide Gi: n'ihi na I
zonariwo ayi iru-Gi, we me ka ayi ḅaze
site n'aka ajọ omume nile nke ayi. 8 Ma
uḅu a, Jehova, Nna-ayi ka I bu: ayi

onwe-ayi bu urọ, Gi onwe-gi bu onye
nākpu ayi; ọlu aka-Gi ka ayi nile bu.
9 Jehova, ewela iwe nke-uku, echeta-
kwa-la ajọ omume rue mḅe ebigh-ebi: le,
biko, legide anya, ndi-Gi ka ayi nile bu.
10 Obodo nsọ Gi nile aghọwo ọzara,
Zaion aghọwo ọzara, Jerusalem aghọwo
ebe tọḅọrọ n'efu. 11 Ulo-ayi nke di nsọ
nke ma-kwa-ra nma, ebe nna-ayi-hà toro
Gi, aghọwo ihe nsure-ọku: ihe nile ayi
anāchọsi ike aghọwo kwa nkpọnkpọ ihe.
12 Mḅe anēme ihe ndia, Ì gējisi Onwe-
gi ike, Jehova? Ì gāḅa nkiti, we weda
ayi n'ala nke-uku?
65 1 Ekwerem ka ndi nājugh ajuju
chọm; ekweremkandi nāchọsighm
ike chọtam: asirim otù mba nke
nākpọkugh aham, Lekwam, lekwam.
2 Aḅasawom akam abua ogologo ubọchi
nile nye otù ndi nke nēwezuga onwe-ha,
ndi nēje ije n'uzọ nādigh nma, nēso
èchichè nile nke aka ha; 3 bú ndi ahu
nke nākpasum iwe n'irum mḅe nile,
nāchu aja n'ubi nile aḅara ogige, nēsure
kwa ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'elu
brick nile; 4 ndi nānọdu n'etiti íli,
nānọ kwa ọnọdu-abali n'ebe nile
echebeworo na nzuzo; ndi nēri anu ezi,
ofé nke ihe-árú di iche iche di kwa n'ihe-
isi-ite nile ha; 5 ndi nāsi, Guzoro onwe-
gi iche, abiarula nsom, n'ihi na edowom
i ihe nsọ: ndia bu anwuru-ọku n'imim,
ọku nke nēre ogologo ubọchi nile. 6 Le,
ọ bu ihe edeworo n'akwukwọ n'irum:
M'gagh-aḅ ankiti, kama M'gākwughachi,
e, M'gākwughachi n'obi-ha, 7 ajọ
omume nile nke unu na ajọ omume nile
nke ndi bu nna-unu n'otù, ka Jehova
siri, bú ndi sureworo ihe-nsure-ọku
nēsi ísi utọ n'elu ugwu nile, takwam
uta n'elu ugwu ntà nile: M'gēbu kwa
uzọ tùa ọlu-ha n'obi-ha.

8 Otú a ka Jehova siri, Dika anāchọta
manya-vine ọhu n'uyọkọ nkpuru-vine,
ewe si, Ebibila ya, n'ihi na ngọzi di nime
ya: otú a ka M'gēme n'ihi ndi-orùm, ka
M'we ghara ibibi ha nile. 9 M'gēme
kwa otù nkpuru ka o si na Jekob puta,
na otù onye-nnweta nke ugwum nile ka
o si na Juda puta: ndi M'rọputaworo
ewe nweta ya, ndi-orùm gēbi kwa n'ebe
ahu. 10 Sheron gāghọ kwa ebe-ita-nri
nke igwè ewu na aturu, ndagwurugwu
Ekoa gāghọ kwa ebe igwè ehi nāmakpu
amakpu. diri ndim chọworom. 11 Ma
unu onwe-unu ndi nārapu Jehova, nd
nēchezọ ugwu nsọm, ndi nēdoro Gad
table n'usoro, ndi nāḅajuru Meni manya
gwara ọgwa; 12 M'gāgukọta unu nye
mma-agha, unu nile gēruru kwa ala ka
ewe bue unu; n'ihi na akpọrọm unu òkù,
ma unu azaghm; ekwurum okwu, ma
unu anugh; unu we me ihe jọrọ njọ
n'anyam abua, ọ bu kwa ihe nke
nātọghm utọ ka unu rọputara.

13 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji kwue otú a, si, Le, ndi-orùm gēri
ihe, ma agu gāgu unu onwe-unu: le,
ndi-orùm gāṅu ihe-ọṅuṅu, ma akpiri
gākpọ unu onwe-unu nku: le, ndi-orùm
gāṅuri ọṅu, ma ihere gēme unu onwe-
unu: 14 le, ndi-orùm gēti nkpu ọṅù
site n'obi di nma, ma unu onwe-unu gēti
nkpu site n'ihe-nḅu nke obi, unu gēsite
kwa na ntiwa nke mọ-unu kwasi ákwá
ike. 15 Unu gārapu aha-unu n'azu
ighọrọ ndi M'rọputaworo ihe-ọḅuḅa-iyi,
Onye-nwe-ayi Jehova gēme kwa ka i
nwua; ma Ọ gākpọ ndi-orù-Ya aha ọzọ:
16 onye ahu nke nāgọzi onwe-ya n'uwa
ewe gọzie onwe-ya nime Chineke nke
ezi-okwu; onye ahu kwa nke nāṅu iyi
n'uwa gēji Chineke nke ezi-okwu ṅua;
n'ihi na echezọwo ahuhu mbu nile, na
n'ihi na ezonariwo ha n'anyam abua.
17 N'ihi na, le, M'gaje ikè elu-igwe ọhu
na uwa ọhu: agagh-echeta kwa ihe mbu
nile, ha agagh-abata kwa n'obi. 18 Ma
otú ọ di, ka obi tọ unu utọ, teghari-kwa-
nu egwú ọṅù rue mḅe ebigh-ebi n'ihi
ihe nke Mu onwem nēkè: n'ihi na, le,
M'nēkè Jerusalem ibu ihe nteghari-
egwú-ọṅù, ndi-ya kwa, ibu ihe obi-utọ.
19 M'gēteghari kwa egwú ọṅù n'aru
Jerusalem, obi gātọkwam utọ n'aru
ndim: agagh-anu kwa olu ikwa-ákwá
nime ya ọzọ, ma-ọbu olu iti-nkpu.
20 Ọ digh nwa ọhu nwuchuru anwuchu
gēsite kwa n'ebe ahu ọzọ, ma-ọbu agadi
nke nānọzugh ubọchi ndu-ya: n'ihi na
nwata gānwu mḅe ọ ḅara ọgu arọ ise,
agākọcha kwa onye-nmehie mḅe ọ ḅara
ọgu arọ ise. 21 Ha gēwu kwa ulo, biri
nime ha; ha gāku kwa ubi-vine, rie
nkpuru-ha. 22 Ha agagh-ewu ulo, onye
ọzọ ebichie; ha agagh-aku, onye ọzọ
erie: n'ihi na dika ubọchi nile nke osisi
si di, otú a ka ubọchi nile nke ndim gādi,
ndi M'rọputaworo gēnwe kwa ihe aka-ha
lutara mḅe di anya nke-uku. 23 Ha

agagh-adọbu onwe-ha n'ọlu n'efu, ha
agagh-amu umu nye obi-ọlulọ-miri: n'ihi
na nkpuru nke ndi Jehova gọziworo ka ha
bu, ha na umu gēsi n'aru-ha puta. 24 O
gēru kwa na, tutu ha akpọ, Mu onwem
gāza; mḅe ha onwe-ha nọ nēkwu okwu,
Mu onwem gānu. 25 Anu-ọhia wolf na
nwa-aturu gātakọ nri n'otù, ọdum gāta
kwa ahihia dika ehi: ma agwọ, ájá gābu
nri-ya. Ha agagh-eme ihe ọjọ, ha
agagh-ebibi kwa, n'ugwu nsọm nile, ka
Jehova siri.

66 1 Otú a ka Jehova siri, Elu-igwe
bu oche-ezem, uwa bu kwa ihe-
nḅakwasi-ukwum: àha ulo gini ka unu
gēwurum? ma-ọbu àha ebe gini gābu
ebe-izu-ikem? 2 N'ihi na ihe nile ndia
ka akam meworo, ihe ndia nile ewe di, ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta: ma onye a
ka M'gēlegide, ọbuná onye ewedara n'ala
nke etiḅu-kwa-ra mọ-ya etiḅu, onye
nāma kwa jijiji n'okwum. 3 Onye nēḅu
ehi di ka onye nētiḅu madu; onye ji nwa-
aturu achu di ka onye nāḅaji olu nkita;
onye nēsure àjà-nsure-ọku, bú onyinye-
inata-iru-ọma, di ka onye nēsure ọbara
ezi; onye nēsure frankincense ka ọ buru
ihe-ncheta di ka onye nāgọzi ajọ ihe: e,
ndi ahu arọputawo uzọ nile nke aka ha,
ọ bu kwa ihe-árú nile ha nātọ nkpuru-
obi-ha utọ; 4 Mu onwem gārọputa kwa
ichi-ọchi nile ha, me kwa ka ihe-ujọ nile
ha biakwasi ha; n'ihi na M'kpọrọ òkù,
ma ọ digh onye nāza; ekwurum okwu,
ma ha anugh: ha we me ihe jọrọ njọ
n'anyam, ọ bu kwa ihe ahu nke nātọghm
utọ ka ha rọputara.
5 Nurunu okwu Jehova, unu ndi
nama jijiji n'okwu-Ya: Umu-nne-unu
ndi nakpọ unu asi, ndi nāchupu unu
n'ihi aham, asiwo, Ka asọpuru Jehova,
ka ayi we lekwasi ọṅù-unu anya: ma
ihere gēme ndi ahu. 6 Ge nti, olu
nkpọtu nēsite n'obodo, olu nēsite n'ulo
uku Chineke, bú olu Jehova Onye
nākwughachi ndi-iro-Ya nmeso-ha.
7 Tutu ime eme ya, ọ muru nwa; tutu
ihe-nḅu nke diri ya abia, ọ muputara
nwa-nwoke. 8 Ònye nuworo ihe dika
nka? ònye huworo ihe dika ndia? Ìme
ala gēme ya n'otù ubọchi? àgāmu mba
n'otù mḅe? n'ihi na ime mere Zaion, ọ
mu-kwa-ra umu-ya. 9 Mù onwem
gēme ka nwa rue ọmumu, ghara ime ka
amua ya? ka Jehova siri: ma-ọbu Mu
onwem nke nēme ka amua, M'gēmechi
àkpà-nwa? ka Chineke-gi siri.
10 Soronu Jerusalem ṅuria, teghari-
kwa-nu egwú ọṅù n'ihi ya, unu ndi nile
nāhu ya n'anya: ka obi tọ unu utọ n'ebe
ọ nọ site n'obi-utọ, unu ndi nile nēru újú
bayere ya: 11 ka unu we ṅujue ara
nkasi-obi-ya nile afọ; ka unu we miputa
ara, njubiga-ókè nke nsọpuru-ya ewe tọ
unu utọ. 12 N'ihi na otú a ka Jehova
siri, Le, M'nēsetiru ya udo dika osimiri,
na nsọpuru nke mba di iche iche dika iyi
nke nērubiga ókè, unu gāmiputa nime
ha; n'akuku ka agēkuru unu, ọ bu kwa
n'ikperè ka agātughari unu. 13 Dika
onye nke nne-ya nākasi obi, otú a ka Mu
onwem gākasi unu obi; ọ bu kwa nime
Jerusalem ka agākasi unu obi. 14 Unu
gāhu kwa ya, ọ we tọ obi-unu utọ,
ọkpukpu nile unu gējuputa na ndu dika
ahihia ndu: agāma kwa aka Jehova n'ebe
ndi-orù-Ya nọ, Ọ gēwesa kwa ndi-iro-Ya
iwe. 15 N'ihi na, le, Jehova gēji ọku
bia, ubọ-ala-Ya nile gādi kwa ka oké
ifufe; iji ọnuma nyeghachi iwe-Ya, na
iji ire ọku nyeghachi ibasi-nba-ike-Ya.
16 N'ihi na ọku ka Jehova gēji soro
anu-aru nile, bú madu, je ikpé, O gēji
kwa mma-agha-Ya: ndi Jehova ḅuworo
gaba uba. 17 Ndi nēdo onwe-ha nsọ
ndi nēme onwe-ha ka ha di ọcha ibà n'ubi
nile aḅara ogige, n'azu otù onye di
n'etiti, ndi nēri anu ezi, na ihe-árú ahu,
na òké; n'otù ka ha gāgwusi, ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 18 Ma Mu onwem,
amaram ọlu nile ha na èchichè nile ha:
mḅe nābia ijikọta mba nile na asusu nile;
ha gābia kwa, hu ebubem. 19 M'gēdo
kwa ihe-iriba-ama n'etiti ha, si kwa
n'etiti ha ziga ndi ḅaputara aḅaputa ka
ha jekuru mba nile, bú Tashish, na Pul,
na Lud, ndi nādọ uta, jekuru Tubal na
Jevan, jekuru agwe-etiti nile di anya, ndi
nānugh ihe bayerem, ndi nāhugh kwa
ebubem: ha gēgosi ebubem n'etiti mba
nile. 20 Ha gēme kwa umu-nne-unu
nile ka ha si na mba nile bia ibu
onyinye-inata-iru-ọma enyere Jehova,
n'elu inyinya, na n'uḅọ-ala, na n'uḅọ-ala
nwere ihe-okpukpu, na n'elu inyinya
mule, na n'elu anu di ngwa, rue ugwu
nsọm, bú Jerusalem, ka Jehova siri,
dika umu Israel si ewebata onyinye-
inata-iru-ọma-ha n'ulo Jehova n'ihe di

ọcha. 21 Ọ bu kwa ufọdu nime ha ka
M'gēwere ibu ndi-nchu-aja na ibu ndi
Livai, ka Jehova siri. 22 N'ihi na dika
elu-igwe ọhu na uwa ọhu, nke Mu
onwem nēme, ganēguzo n'irum,(ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), otù a ka nkpuru-
unu na aha-unu gēguzo. 23 O gēru
kwa, na site n'otù ọnwa ọhu rue ọnwa
ọhu ọzọ, na site n'otù ubọchi-izu-ike
rue ubọchi-izu-ike ọzọ, anu-aru nile, bù
madu, gābia ikpọ isi ala n'irum, ka
Jehova siri. 24 Ha gāpu kwa, lekwasi
ozu nile nke ndi nējehie ejehie megidem:
n'ihi na ikpuru-ha agagh-anwu, ọku-ha
agagh-anyu kwa; ha gābu-kwa-ra anu-
aru nile ihe isọ oyi.

AKWUKWỌ JEREMAIA

BÚ ONYE-AMUMA

1 1 Okwu Jeremaia nwa Hilkaia, onye
sitere na ndi-nchu-aja ndi nọ
n'Anatot n'ala Benjamin: 2 onye okwu
Jehova ruru nti n'ubọchi Josaia nwa
Emon, bù eze Juda, n'arọ nke-iri-na-atọ
ọ bu eze. 3 O ru-kwa-ra ya nti
n'ubọchi Jehoiakim nwa Josaia, bú eze
Juda, rue mḅe arọ nke-iri-na-otù nke
Zedekaia nwa Josaia, bù eze Juda,
gwusiri: rue mḅe emere ka Jerusalem
je biri n'ala ọzọ n'ọnwa nke-ise.
4 Okwu Jehova we ruem nti, si,
5 Tutu akpuam i n'afọ amaram i, ọ bu
kwa tutu i si n'àkpà-nwa puta ka
M'doro gi nsọ; ewerewom i nye ka i
buru onye-amuma diri mba nile.
6 M'we si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova!
le, amaghm ikwu okwu, n'ihi na nwata
ka m'bu. 7 Jehova we sim, Asila,
Nwata ka m'bu: n'ihi na ọ bu onye ọ
bula M'gēzi gi ka i gējekuru, ọ bu kwa
ihe ọ bula M'genye gi n'iwu ka i
gēkwu. 8 Atula egwu iru-ha: n'ihi na
gi ka M'nọyere inaputa gi, ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 9 Jehova we setipu
aka-Ya, me ka o rutu ọnum: Jehova we
sim, Le, etiyewom okwum nile n'ọnu-
gi: 10 le, emewom i ta ka i lekọta mba
nile, lekọta kwa ala-eze nile, iropu, na
ikwada, na ime ka ha la n'iyi, na itikpọ,
na iwu ulo, na iku ihe.
11 Okwu Jehova we ruem nti, si, Gini
ka gi onwe-gi nāhu, Jeremaia? M'we si,
Nkpa-n'aka nke osisi almond ka m'nāhu.
12 Jehova we sim, I huwo nke-ọma:
n'ihi na onye nāmu anya ka M'bu n'ebe
okwum di ime ya. 13 Okwu Jehova we
ruem nti nke uḅò abua, si, Gini ka gi
onwe-gi nāhu? M'we si, Ite afunwuworo
ọku n'okpuru ya ka m'nāhu; iru-ya site-
kwa-ra n'Ugwu. 14 Jehova we sim,
N'Ugwu ka agēsi tọpu ihe ọjọ idakwasi
ndi nile bi n'ala nka. 15 N'ihi na, le,
M'gaje ikpọ aḅuru nile nke ala-eze nile
nke Ugwu òkù, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta; ha gābia kwa, do, onye ọ bula
oche-eze-ya, n'oghere ọnu-uzọ-ama nile
nke Jerusalem, na imegide mḅidi-ya nile
buruburu, na imegide obodo nile nke
Juda. 16 M'gēkwu kwa okwu ikpem nile
n'ebe ha nọ bayere ihe ọjọ ha nile; n'ihi
na ha arapuwom, we surere chi ọzọ ihe-
nsure-ọku nēsì isi utọ, kpọ kwa isi ala
nye ọlu di iche iche nke aka-ha. 17 Ma
gi onwe-gi, ke ihe-ọkikė n'úkwū-gi, bilie,
gwa ha ihe nile Mu onwem nēnye gi
n'iwu: atula ujọ ha, ka M'we ghara ime
ka i tu ujọ n'iru ha. 18 Ma Mu onwem,
le, ewerewom i nye ta ibu obodo ewusiri
ike, na ibu ide igwè, na ibu mḅidi ọla,
imegide ala nka nile, imegide eze nile
nke Juda, imegide ndi-isi-ya, imegide
ndi-nchu-aja-ya, na imegide ndi ala ahu.
19 Ha gēbuso kwa gi agha; ma ha
agagh-enwe ike imegide gi: n'ihi na gi
ka M'nọyere, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), inaputa gi.

2 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Je, kpọ òkù na nti nke Jerusalem,
si, Otù a ka Jehova siri, Echetawom n'ebe
i nọ ebere nke mḅe i nọ na nwata, ihu-
n'anya nke mḅe aluru gi ọhu: otù i
jesorom n'ọzara, n'ala anāghagh nkpuru.

3 Israel bu ihe nsọ Jehova nwere,
nkpuru mbu nke ihe-ọmume-Ya: ikpe
gāma ndi nile nke nēripia ya; ihe ọjọ
gābiakwasi ha, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta.
4 Nurunu okwu Jehova, unu ulo
Jekob, na aḅuru nile nke ulo Israel:
5 otú a ka Jehova siri, Àjọ omume gini
ka nna-unu-hà huworo n'arum, na ha
esiwo n'ebe M'nọ je n'ebe di anya, we
jeso ihe-efu, we ghọ ihe-efu? 6 Ha
asigh kwa, Òle ebe Jehova nọ, bú Onye
meworo ka ayi si n'ala Ijipt rigoputa;
Onye meworo ka ayi je ije n'ọzara, n'ala
nke ebe ihe nādigh na nke olùlù, n'ala
ọkpọ-nku na nke onyinyo ọnwu, n'ala
nke ọ nādigh onye gabigara nime ya, na
nke madu nēbigh n'ebe ahu? 7 M'we
me ka unu bata n'ala nke ubi ọma, iri
nkpuru-ya na ezi ihe-ya: unu we bata,
we merua alam, me ka ihe-nketam ghọ
ihe-árú. 8 Ndi-nchu-aja asigh, Òle
ebe Jehova nọ? ọzọ, ndi ji iwum eme
ihe amaghm: ndi-ọzùzù-aturu jehie-
kwa-ra megidem, ndi-amuma ji-kwa-ra
Beal bu amuma, ọ bu kwa ihe nādigh-
abà urù ka ha jesoro. 9 N'ihi ya Mu
na unu gēkpe kwa ikpe ọzọ, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), Mu na umu umu-
unu gēkpe kwa ikpe. 10 N'ihi na,
gabiganu rue agwe-etiti nile nke Kitim,
we hu; ziga-kwa-nu na Kida, we
chigharia uche nke-uku; hu-kwa-nu ma
ihe di otú a adiwo. 11 Ọ di mba
ḅanweworo chi di iche iche ha, ọ bu
ezie na ihe ahu abugh chi? ma ndim
aḅanwewo nsọpuru-ha n'ihe nadigh-abà
urù. 12 Ka ibobo ihe a nwua unu
n'aru, unu elu-igwe, tuanu oké ujọ,
burunu ihe tọḅọrọ n'efu nke-uku. ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta. 13 N'ihi na
ihe ọjọ abua ka ndim meworo; Mu ka ha
rapuworo, bú isi-iyi nke miri nēnye ndu,
ka ha we gwuwara onwe-ha olùlù-miri di
iche iche, bú olùlù-miri tipúru etipú,
nke nānagidegh miri. 14 Israel, ọ̀ bu
orù? ọ̀ bu orù amuru n'ulo ka ọ bu? gini
mere o ji ghọ ihe-nluta-n'agha? 15 Ya
ka umu-ọdum nāḅo uja, ha emewo ka
olu-ha da udà: ha we me ka ala-ya ghọ
ebe tọḅọrọ n'efu; esuresiwo obodo-ya
nile oku, ha we ghara inwe onye-obibi.
16 Ọzọ, umu Nof na Tahpanhes
nērichapu opu-n'isi-gi. 17 Ọ bugh nka
ka i nēmere onwe-gi, n'irapu Jehova, bú
Chineke-gi, mḅe Ọ nēme ka i je ije
n'uzọ? 18 Ma uḅu a gini ka i nwere
n'uzọ Ijipt, n'iṅu miri Shaihoa? ma-ọbu
gini ka i nwere n'uzọ Asiria, n'iṅu miri
nke Osimiri ahu? 19 Ihe ọjọ gi gādọ
gi aka na nti, ndaghachi-azu-gi nile
gāba-kwa-ra gi nba: ya mere mara, hu
na ihe ọjọ na ihe di ilu ka ọ bu, na i
rapuworo Jehova, bú Chineke-gi, oké
egwum we ghara idi n'aru gi, ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
20 N'ihi na site na mḅe ebigh-ebi gara
aga ka M'ḅajiworo yoke-gi, tijie aḅu-gi
nile; i we si, M'gagh-efè òfùfè; n'ihi na
n'elu ugwu ntà ọ bula di elu na n'okpuru
osisi ndu ọ bula ka gi onwe-gi nērulata
onwe-gi, nākwa iko. 21 Ma Mu
onwem kuru gi-ri osisi vine kachasi
nma, nkpuru nke bu nání ihe ziri ezi:
i si kwa aṅa ḅanwe orù osisi vine nke ala
ọzọ n'ebe M'nọ? 22 N'ihi na ọ buru
na i ji akanwu sa aru, i were kwa n'onwe-
gi ọtutu nchà, ma akaworo ajọ omume-
gi n'irum, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta. 23 Ì gēsi aṅa si,
Arughm árú, ejesoghm Bealim? le uzọ-
gi na ndagwurugwu, mara ihe i meworo:
i bu nwa-aḅọghọ-camel di nkọ nāḅaghari
n'uzọ-ya nile; 24 i bu nne-inyinya-ibu-
ọhia nke mara ọzara aka; n'ọchichọ nke
nkpuru-obi-ya o kubawo ifufe; na mḅe
ọḅuḅa-ya ònye gēme ka ọ laghachi azu?
ndi nile nke nāchọ ya agagh-ada mbà;
n'ọnwa-ya ka ha gāchọta ya. 25 Ḅochie
ukwu-gi n'iḅà ukwu efu, ḅochi kwa
akpiri-gi n'ikpọ-nku: ma i siri,
Ntukwasi-obi adigh: é-è; n'ihi na
ahuwom ndi ala ọzọ n'anya, ha ka
m'gējeso kwa. 26 Dika ihere onye-ori
mḅe anāchọputa ya, otú a ka emeworo ka
ihere me ulo Israel; ha onwe-ha, na ndi-
eze-ha, na ndi-isi-ha, na ndi-nchu-aja-
ha, na ndi-amuma-ha; 27 ndi nāsi osisi,
Nnam ka i bu; nāsi kwa nkume, Gi
onwe - gi murum: n'ihi na ha
aḅakutawom azu, ha echeghm iru: ma
na mḅe ọnọdu ọjọ ha ha gasi, Bilie, we
zọputa ayi. 28 Ma òle ebe chi-gi nile
nke i meworo nye onwe-gi nọ? ka ha
bilie, ọ buru na ha gāzọputa gi na mḅe
ọnọdu ọjọ gi: n'ihi na dika ọnu-ọgugu
obodo-gi nile si di, otú a ka chi-gi nile
di, Juda.
29 N'ihi gini ka unu nārusom uka?
unu nile ejehiewo megidem, ọ bu ihe si

n'ọnu Jehova puta. 30 N'efu ka
M'tiḅuworo umu-unu; ọ digh ọdidọ-
aka-na-nti ha natara: mma-agha-unu
erichapuwo ndi-amuma-unu, dika ọdum
nke nēbibi ebibi. 31 Unu ọḅọ a, unu
onwe-unu le okwu Jehova. Ọ bu ọzara
ka M'buworo Israel? ma-ọbu ala nke okė
ọchichiri? gini mere ndim ji si, Ayi
lupuru alupu; ayi agagh-abiakute Gi
ọzọ? 32 Nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke,
ọ gēchezọ ihe-ichọ-nma-ya? nwayi aluru
ọhu, ọ gēchezọ ihe ike n'ukwu-ya? ma
ndim echezọwom ubọchi nādigh ọnu-
ọgugu. 33 Gini mere i ji eme ka uzọ-
gi di nma ichọ ihu-n'anya? n'ihi ya
ọbunā ndinyom ọjọ ka i ziworo uzọ-gi
nile. 34 Ọzọ, n'ọnu-ọnu-uwe-gi ka
achọtaworo ọbara nke nkpuru-obi nke
ndi-oḅeye nēmegh ihe ọjọ: ọ bugh na
ntipu-ulo ka i chọtara ha, kama ọ bu
n'ihi ihe ndia nile. 35 Ma i siri,
Emeghm ihe ọjọ; n'ezie iwe-Ya esiwo
n'arum laghachi. Le, Mu na i ganēje
n'ikpė, n'ihi na i siri, Emehieghm.
36 Gini mere i ji kpaghari nke-uku
iḅanwe uzọ-gi? ihere Ijipt gēme kwa
gi, dika ihere Asiria mere gi. 37 Ọbunā
n'ala nka ka i gēsi pua, aka-gi abua adi
kwa n'isi-gi: n'ihi na Jehova ajuwo ihe-
ntukwasi-obi-gi nile, ọ gagh-aga-kwa-ra
gi nke-ọma nime ha.

3 1 Ọ si, Le, ọ buru na nwoke achupu
nwunye-ya, nwayi ahu ewe si n'ebe ọ
nọ la, we ghọ nwunye nke nwoke ọzọ,
di mbu ya, ọ gālu kwa ya ọzọ? agagh-
emeru ala ahu emeru nke-uku? Ma gi
onwe-gi akwawo iko, gi na ọtutu ndi-
iko: i si na i gālaghachikutem? ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta. 2 Welie anya-gi
abua le ebe nile di elu nke ọhia nādigh,
hu; ọle ebe gi na ndikom nēdinakọtagh?
N'uzọ nile ka i nọworo nēle anya ha,
dika onye Arebia n'ọzara; i we were
ikwa-iko-gi nile, were kwa ihe ọjọ gi,
merua ala. 3 Ewe ḅochie okė miri-
ozuzo nile, miri-ozuzo ikpe-azu adigh
kwa; ma egedege-iru nke nwayi nākwa
iko ka i nwere, i juru ka etiye gi n'ọnọdu-
ihere. 4 Ị sigh na mḅe a kpọkuem, si,
Nnam, di m'nwere n'aḅọghọ ka I bu?
5 Ọ gēchebe iwe-Ya rue mḅe ebigh-ebi?
Ọ gēdebe ya rue ọgwugwu ihe nile?
Le, i kwuwo otú a, i we me ihe ọjọ gi
nile, we nwe ike.
6 Jehova we sim n'ubọchi Josaia, bú
eze, Ị huwo ihe Israel nke nādaghachi
azu meworo? nwayi ahu nēje n'elu ugwu
ọ bula di elu, na n'okpuru osisi ndu ọ
bula, we nākwa iko n'ebe ahu. 7 M'we
si, mḅe ọ mesiri ihe ndia nile, Ya
laghachikutem; ma ọ laghachigh: nwa-
nne-ya nke nāghọḅu aghọḅu, bú Juda,
we hu ya. 8 M'we hu na, mḅe
M'chupusiri Israel, nye ya akwukwọ
nkewa-ya n'ihi ihe ndia nile, bú na Israel
nke nādaghachi azu kwarari iko, na
nwa-nne-ya nwayi nke nāghọḅu
aghọḅu, bú Juda, atugh egwu; ọ we je
kwa iko, ọbunā ya onwe-ya. 9 O rue,
site n'idi-nfe nke ikwa-iko-ya, na
emeruru ala-ya, ọ we kwaso nkume,
kwaso kwa osisi, iko. 10 Ma ọbunā
n'ihe a nile nwa-nne-ya nwayi nke
nāghọḅu aghọḅu, bú Juda, ejigh obi-ya
nile laghachikutem, kama o ji okwu-
ugha, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
11 Jehova we sim, Israel nke nādagnachi
azu egosiwo onwe-ya onye ezi omume
kari Juda nke nāghọḅu aghọḅu. 12 Je,
kpọsa okwu ndia n'uzọ Ugwu, si, Lata,
gi Israel nke nādaghachi azu, ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta; M'gagh-edo unu
iru iwe: n'ihi na onye-ebere ka M'bu,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
M'gagh-edebe iwe rue mḅe ebigh-ebi.
13 Nání mara ajọ omume-gi, na ọ bu
Jehova, bú Chineke-gi, ka i jehieworo
megide, i we wasara ndi ala ọzọ uzọ-gi
nile n'okpuru osisi ndu ọ bula, ma olum
ka unu nēgegh nti, ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 14 Latanu, umu nke
nēdaghachi azu, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta; n'ihi na Mu onwem bu di nwe
unu: M'gēwere kwa unu, otù site n'otù
obodo, abua site n'otù aḅuru, M'gēme
kwa ka unu biarue Zaion: 15 M'gēnye
kwa unu ndi-ọzùzù-aturu dika obim si
di, ndi gēji ihe-ọmuma na inwe-uche
azù unu. 16 O gēru kwa, mḅe unu
baworo uba, mu kwa ọmùmù n'ala-unu,
n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), na ha agagh-asi ọzọ, Iḅe ọḅuba-
ndu Jehova; ọ gagh-abā kwa n'obi: ha
agagh-echeta kwa ya; ha agagh-eleta
kwa ya; agagh-eme kwa ya ọzọ. 17 Na
mḅe ahu ka ha gākpọ Jerusalem oche-
eze Jehova; agāchikọta kwa mba nile
rue ya, inye aha Jehova, rue Jerusalem:
ha agagh-ejeso kwa isi-ike nke obi ọjọ
ha. 18 N'ubọchi ahu ulo Juda gējekuru

ulo Israel, ha gāyikọ kwa bia site n'ala
Ugwu rue ala ahu nke M'mere ka nna-
unu-hà keta. 19 Ma Mu onwem siri,
M'gēsi aña tiye gi n'etiti umu, we nye gi
ala anāchọsi ike, ihe-nketa nke mara nma
nke usu nile nke mba di iche iche? M'we
si, Nnam ka unu gākpọm; unu agagh-esi
kwa n'isom laghachi azu. 20 N'ezie
dika nwayi si ewere nghọbu rapu di-ya,
otú a ka unu ghọbuworom, unu ulo
Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
21 Olu ka anuru n'elu ebe nile di elu nke
ọhia nādigh, bú ikwa-akwá na aririọ-
amara nile nke umu Israel; n'ihi na ha
emewo ka uzọ-ha bagọ, ha echezọwo
Jehova, bù Chineke-ha. 22 Latanu,
umu nke nādaghachi azu, M'gāgwọ
ndaghachi-azu nile nke unu. Le ayi
anya, ayi abiakutewo Gi; n'ihi na Gi
onwe-gi bu Jehova, bù Chineke-ayi.
23 N'ezie n'efu ka nzọputa ahu bu
nke anēle anya ya site n'ugwu ntà di
iche iche, bù igwè madu n'elu ugwu
nile: n'ezie na Jehova, bù Chineke-ayi,
ka nzọputa Israel di. 24 Ma ihe-ihere
ahu erichapuwo ihe putara na ndọbu
nna-ayi-hà dọburu onwe-ha n'ọlu site na
mbọ ayi di na nwata; igwè ewu na aturu-
ha na igwè ehi-ha, na umu-ha ndikom na
umu-ha ndinyom. 25 Ka ayi dina ala
n'ihere-ayi, ka ọnọdu-ihere etiyere ayi
nime ya kpuchi kwa ayi: n'ihi na Jehova,
bù Chineke-ayi, ka ayi mehieworo
megide, ayi onwe-ayi na nna-ayi-hà, site
na mbọ ayi di na nwata we rue ta: ayi
egegh kwa nti n'olu Jehova, bù Chineke-
ayi.

4 1 Ọ buru na i gālata, gi Israel, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), Mu ka i
gālaghachikutem: ọ buru kwa na i
gēwezuga ihe-árù-gi nile n'irum, i gagh-
awaghari; 2 i gāñu kwa iyi, Jehova nādi
ndu, n'ezi-okwu, na n'ikpè ziri ezi, na
n'ezi omume; mba nile gāgọzi kwa
onwe-ha nime Ya, ọ bu kwa nime Ya ka
ha gānya isi.
3 N'ihi na otú a ka Jehova siri ndikom
Juda, si kwa Jerusalem, Lucharanu
onwe-unu ubi, unu agha-kwa-la nkpuru
n'etiti ogwu. 4 Bienu onwe-unu ùgwù
nye Jehova, bienu onwe-unu ùgwù n'obi,
unu ndikom Juda na ndi bi na
Jerusalem: ka ọnumam we ghara ipu
dika ọku, we re nke ọ nādigh onye
nēmenyu emenyu, site n'ihe ọjọ nke
omume nile unu. 5 Gosinu na Juda,
me-kwa-nu ka anuru ya na Jerusalem;
si-kwa-nu, Fùanu opì-ike n'ala nka:
kpọzuenu nkpu, si, Chikọtanu onwe-
unu, ka ayi ba kwa n'obodo nile ewusiri
ike. 6 Bulienu ọkọlọtọ n'uzọ Zaion:
latanu n'ulo ọsọsọ, unu eguzola: n'ihi
na ihe ọjọ ka Mu onwem nēme ka o si
n'Ugwu bia, ya na ntipia uku. 7 Ọdum
esiwo n'alugh-ulù-ya rigo, bù onye
nēbibi mba di iche iche; o buliwo ije-ya,
o siwo n'ọnọdu-ya puta; ime ka ala-gi
ghọ ebe tọbọrọ n'efu; obodo-gi nile
gāghọ ebe tọbọrọ n'efu, ghara inwe
onye-obibi. 8 N'ihi nka kenu àkwà-
nkpe n'ùkwù-unu, tienu aka n'obi,
kwasi kwa àkwá ike: n'ihi na iwe di ọku
nke Jehova esigh n'aru ayi laghachi.
9 O gēru kwa n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), na obi eze gāla n'iyi,
ya na obi ndi-isi; ibobo gānwu kwa ndi-
nchu-aja n'aru, ọ gābagwoju kwa ndi-
amuma anya. 10 M'we si, Ewó, Onye-
nwe-ayi Jehova! n'ezie I rafuwo ndi nka
na Jerusalem nke-uku, si, Udo gādiri
unu; ma mma-agha emetuwo nkpuru-
obi aru. 11 Na mbe ahu ka agāsi ndi
nka, si kwa Jerusalem, Ifufe di ọku, nke
sitere n'ebe di elu nke ọhia nādigh ya
nke di n'ọzara, nēfe n'uzọ ada ndim, ọ
bugh ifucha afucha, ọ bugh kwa ime ka
adi ọcha; 12 ifufe nke juru eju nke
sitere n'ebe ndia gābiarem: ubu a Mu
onwem gēkwu kwa okwu ikpè nile n'ebe
ha nọ. 13 Le, dika igwe-oji ka ọ
nārigota, ọ bu kwa dika oke ifufe ka
ubọ-ala-ya nile di: inyinya-ya nile di
garagara kari ugo. Ahuhu gādiri ayi!
n'ihi na ebibiwo ayi. 14 Sapu obi-gi
n'ihe ọjọ, gi Jerusalem, ka ewe zọputa
gi. Rùe ole mbe ka i gēme ka ajọ
èchìchè-gi nile nọ ọnọdu-abali n'etiti gi?
15 N'ihi na otù olu nēgosi site na Dan,
ọ nēme kwa ka anuru ajọ ihe site n'ugwu
Efraim: 16 hotaranu mba nile; le,
menu ka anuru ya megide Jerusalem, si,
na ndi-nche nābia site n'ala di anya, ha
we me ka olu-ha da megide obodo nile
nke Juda. 17 Dika ndi nēdebe ubi,
otù a ka ha nọ nēmegide ya buruburu;
n'ihi na Mu ka ọ nupuworo isi n'okpuru,
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 18 Uzọ-
gi na omume-gi nile emewo gi ihe ndia;
nka bu ihe ọjọ gi; n'ihi na ọ di ilu, n'ihi
na o rutuwo obi-gi aru.

19 Ngiri-afọm, ngiri-afọm! anamaḅali
na mḅidi nile nke obim; obim nāsu udè
nke-uku nimem; adighm-aḅa nkiti;
n'ihi na olu opi-ike ka i nuworo, nkpuru-
obim, bú udà-opi agha. 20 Ntipia n'elu
ntipia ka anākpọ; n'ihi na ebibiwo ala
nka nile: na mberede ka ebibiworo ulo-
ikwūm nile, n'otù ntabi-anya ka
ebibiworo ákwà-nkwubam nile. 21 Rüe
ole mḅe ka m'gāhu ọkọlọtọ, nu olu opi-
ike? 22 N'ih i na ndi uche-ha ḅagọrọ
aḅagọ ka ndim bu, Mu ka ha nāmagh;
umu di nzuzu ka ha bu, ndi nādigh-
aghọta ihe ka ha bu: ndi mara ihe ka ha
bu n'ime ihe ọjọ, ma ime ezi ihe ka
ha nāmagh.

23 Ahurum uwa, ma, le, ọ bu ihe
tọḅọrọ n'efu na ihe tọḅọrọ nkiti; ahu-
kwa-ram elu-igwe, ma ihè-ha adigh.
24 Ahurum ugwu, ma, le, ha nāma
jijiji, ugwu ntà nile me-kwa-ra nkpatu.
25 Ahurum, ma, le, ọ digh madu di,
anu-ufe nile nke elu-igwe efelawo kwa.
26 Ahurum, ma, le, ubi ọma bu ọzara,
akwatusi-kwa-ra obodo-ya nile n'iru
Jehova, n'iru iwe-Ya di ọku. 27 N'ihi
na otú a ka Jehova siri, Ebe tọḅọrọ n'efu
ka ala nka nile gābu; ma M'gagh-eme ka
ọ gwusia. 28 N'ihi nka ka uwa gēru
újú, elu-igwe nke di n'elu gēji kwa
nji: n'ihi na ekwuwom, ezubewom,
echègharighkwam, M'gagh-esi kwa nime
ya laghachi azu. 29 Site n'olu ndi-
inyinya na ndi-ọḅa-uta obodo a nile
nāḅalaga; ha abawo n'ọhia ḅara
ọchichiri, ọ bu kwa na nkume nile di elu
ka ha rigoworo: obodo ọ bula ka
arapuworo, ọ digh kwa onye ọ bula
nēbi nime ha. 30 Ma gi onwe-gi, mḅe
ebibiworo gi, gini ka i gēme? Mḅe i
geyi uwe uhie, mḅe i gēke ihe-ichọ-nma
ọla-edo, mḅe i gēji ihe-ichọ-nma me ka
anya-gi abua sa mbara, n'efu ka i nēme
onwe-gi ka i ma nma; ndi-iko-gi ajuwo
gi, ndu-gi ka ha nāchọ. 31 N'ihi na
olu dika nke nwayi ime nēme ka
m'nuworo, ihe-nḅu dika nke nwayi
nāmu nwa mbu ya, bú olu nke ada
Zaion, o nēku ike ike, ọ nāḅasa ọbu-aka-
ya abua, si, Ahuhu dirim nọ! n'ihi na
nkpuru-obim nāda ṁbà n'iru ndi-oḅu-
madu.

5 1 Jegharianu n'èzí nile nke
Jerusalem, biko, hunu, we mara,
chọ-kwa-nu n'amá-ya nile, ma ọ buru
na unu gāchọta nwoke ọ bula, ọ buru
na ọ di onye nēme ihe ekpere n'ikpé,
onye nāchọ ikwesi - ntukwasi - obi;
M'gāḅaghara kwa obodo a. 2 Ma ọ
buru na ha asi, Jehova nādi ndu; n'ezie
n'okwu-ugha ka ha nāṅu iyi. 3 Jehova,
ànya-Gi abua adigh n'ebe ikwesi-
ntukwasi-obi di? I tiwo ha ihe, ma o
wutagh ha; I mewo ka ha gwusia, ma ha
ajuwo inara idọ-aka-na-nti: ha emewo
ka iru-ha di ike kari nkume; ha ajuwo
ilata. 4 Mu onwem we si, N'ezie ndi
nēnwegh ike ka ha bu: ha ḅagọrọ aḅagọ
n'uche-ha; n'ihi na ha amagh uzọ
Jehova, na ikpé nke Chineke-ha: 5 ka
M'jekuru ndi uku, gwa ha okwu; n'ihi
na ndi ahu mara uzọ Jehova, na ikpé nke
Chineke-ha. Ma ndi ahu aḅajiwo yoke
n'otù, tijie aḅu nile. 6 N'ihi ya ọdum
nke sitere n'oké ọhia gētiḅu ha, anu-ọhia
wolf nke ala ihe nādigh gēbibi ha, agu
ganēche obodo nile ha anya, agādọḅu
onye ọ bula nke nāpu nime ha: n'ihi na
njehie-ha di ọtutu, ndaghachi-azu nile
nke ha di kwa ike. 7 M'gēsi kwa aṅa
ḅaghara gi? umu-gi arapuwom, we were
ihe nābugh chi ṅu iyi: mḅe M'mere ka
ha rijue afọ, ha we kwa iko, ọ bu kwa
n'ulo nwayi nākwa iko ka ha nēdo onwe-
ha n'usu ndi nāpunara madu ihe.
8 Inyinya azūru azù nke-ọma nke nāḅà
nne-inyinya ka ha bu: nwoke ọ bula
nime ha nēbeso nwunye madu-ibe-ya.
9 M'gagh-eleta n'ihi ihe ndia? ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta: nkpuru-obim,
ọ gagh-abọ kwa mba nke di otú a ọbọ?

10 Rigonu n'elu mḅidi-ya nile, bibie;
ma unu emela ka ọ gwusia: wezuganu
alaka-ya nile: n'ihi na ọ bugh ihe
Jehova nwere ka ha bu. 11 N'ihi na
ulo Israel na ulo Juda aghọḅuwom nke-
uku, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
12 Ha agọnariwo Jehova, si, Ọ bugh Ya;
ihe ọjọ agagh-abiakwasi kwa ayi; ayi
agagh-ahu kwa mma-agha na oké unwu:
13 ndi-amuma gāghọ kwa ifufe, okwu-
Ya adigh kwa nime ha: otú a ka agēme
ha. 14 N'ihi nka ka Jehova, bú Chineke
nke usu nile nke ndi-agha, ji si otú a,
N'ihi na unu nēkwu okwu a, le, anameme
okwum nke di n'ọnu-gi ka ha ghọ ọku,
anameme kwa ka ndi nka ghọ nkú, o
gērichapu kwa ha. 15 Le, anameme
ka otù mba si n'ebe di anya biakwasi unu,
ulo Israel, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova

puta:) mba di ike ka ọ bu, mba nke sitere
na mḅe ebigh-ebi gara aga ka ọ bu, ọ bu
mba nke i nādigh-ama asusu-ya, nke I
nādigh-anu kwa ihe ha nēkwu. 16 Àkpà-
àkú-ha di ka íli ghere oghe, ha nile bu
ndi-dike. 17 Ha gērichapu kwa owuwe-
ihe-ubi-gi. na nri-gi, nke umu-gi ndikom
na umu-gi ndinyom nēri: ha gērichapu
igwè ewu na aturu-gi na igwè ehi-gi: ha
gērichapu osisi vine gi na osisi fig i: ha
gēji mma-agha titu obodo-gi nile ewusiri
ike, nke gi onwe-gi nātukwasi ha obi.
18 Ma ọbuná n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), M'gagh-eme ka unu
gwusia. 19 O gēru kwa, mḅe unu gāsi,
N'ihi gini ka Jehova, bú Chineke-ayi,
meworo ayi ihe nile ndia? na i gāsi ha,
Dika unu rapurum, we fè chi di iche iche
nke ala ọzọ n'ala-unu, otú a ka unu gēfè
ndi ala ọzọ n'ala nābugh nke unu.

20 Gosinu nka n'ulo Jekob, me kwa
ka anuru ya nime Juda, si, 21 Biko,
nurunu nka, unu ndi di nzuzu, nke obi
amam-ihe nādigh; anya abua ka ha
nwere, ma ha adigh-ahu uzọ; nti abua
ka ha nwere, ma ha adigh-anu ihe:
22 ọ̀ bu Mu ka unu nādigh-atu egwum?
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta: ọ̀ gagh-
eḅu unu nḅu n'ihi irum? Mu onye
doworo ájá ibu ókè nke oké osimiri, site
n'ukpuru ebigh-ebi, ọ gagh-agabiga
kwa ya, ọ bu ezie na nmali-miri-ya nile
nāmaghari, ma ha apugh; ọ bu ezie na
ha nēbiḅọ, ma ha adigh-agabiga ya.
23 Ma ndi nka nwere obi nēwezuga
onwe-ya nānupu kwa isi; ha ewezugawo
onwe-ha, we la. 24 Ha asigh kwa
n'obi-ha, Biko, ka ayi tua egwu Jehova,
bú Chineke-ayi, Onye nēnye oké miri-
ozuzo, ma nke-mbu ma nke-ikpe-azu,
na mḅe-ya; ízù nile akara àkà nke
owuwe-ihe-ubi ka Ọ nēdebere ayi.
25 Ajọ omume nile unu ewezugawo ihe
ndia, nmehie nile unu eḅochiwo-kwa-ra
unu ezi ihe. 26 N'ihi na ahuwo ndi
nēmebi iwu n'etiti ndim: ha nēle anya
buruburu, dika ndi-osi-ọnyà si eche
anwu; ha esiwo ọnyà, ọ bu madu ka ha
nānwude. 27 Dika nkata nnunu si
ejuputa n'anu-ufe, otú a ka ulo nile ha
juputara n'aghughọ: n'ihi nka ka ha
ghọworo ndi uku, we buru ọgaranya.
28 Ha amawo abuba, aru-ha eḅuwo
àmùmà: e, ha emebigawo ihe ọjọ ókè:
ha ekpegh ọnu, bú ọnu nke nwa-nḅei, ka
ọ we gara ha nke-ọma; ọ bu kwa ikpe
nke ndi-oḅeye ka ha nādigh-ekpe.
29 M'gagh-eleta n'ihi ihe ndia? ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta: nkpuru-obim,
ọ̀ gagh-abọ̀ kwa mba nke di otú a ọ̀bọ̀?
30 Ihe-iju-anya na ihe jọḅuru onwe-
ya emewo n'ala; 31 ndi-amuma ebuwo
amuma ugha, ndi-nchu-aja nāzọda kwa
ndim site n'aka-ha; ndim ahuwo kwa
ihe di otú a n'anya: ma gini ka unu gēme
n'ikpe-azu-ya?

6 1 Laghachinu n'ulo ọsọsọ, unu umu
Benjamin, site n'etiti Jerusalem, fù-
kwa-nu opì-ike nime Tekoa, buli-kwa-
nu ihe-nbuli n'elu Bet-hakarem: n'ihi na
ihe ọjọ si n'Ugwu eleputa anya, ya na
ntipia uku. 2 Nwayi ahu nke mara nma
nke di kwa pekepeke, bú ada Zaion, ka
M'gēme ka ọ la n'iyi. 3 Ya ka ndi-
ọzùzù-aturu na igwè aturu-ha gābiaru;
ha gāma ulo-ikwū-ha n'akuku ya
buruburu; ha gāzù aturu-ha, onye ọ
bula n'ọnọdu nke aka ya. 4 Donu agha
nsọ imegide ya; bilienu, ka ayi rigo
n'etiti-ehihie. Ahuhu diri ayi! n'ihi na
chi eruruwo, n'ihi na onyinyo anyasi
nēsetipu onwe-ha. 5 Bilienu, ka ayi rigo
n'abali, ka ayi bibie ulo-elu-ya nile.
6 N'ihi na otú a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri, Ḅutuenu osisi-ya nile,
wukọta obo-ihe imegide Jerusalem: nka
bu obodo ahu agēleta; ọ bu nání nmeḅu
n'etiti ya. 7 Dika olùlù-miri si asuputa
miri-ya, otú a ka obodo ahu suputaworo
ihe ọjọ ya: ihe-ike na ipunara-madu-ihe
ka anānu nime ya; n'irum mḅe nile ka
ọria na ọnyá-ntiputa di. 8 Ka adọ gi
aka na nti, Jerusalem, ka nkpuru-obim
we ghara ikewapu n'ebe i nọ; ka M'we
ghara ime gi ebe tọḅọrọ n'efu, ala onye ọ
bula nēbigh.

9 Otú a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri, Ha gātutukọsi ndi Israel
fọduru dika esi atutukọ nkpuru-vine
fọduru: seghachi aka-gi dika ọghọ-
nkpuru-vine n'elu alaka nile. 10 Onye
ka M'gāgwa okwu, ḅa kwa àmà, ka ha we
nu? le, ihe anēbigh úgwù ka nti-ha bu,
ha apugh kwa iña nti: le, okwu Jehova
aghọworo ha ihe-ita-uta; ọ digh-atọ ha
utọ. 11 Ma ọnuma Jehova juputara
nimem; ike gwurum inagide ya: wukwasi
ya n'aru umu-ntakiri n'ezí, na n'aru izù
umu-okorọbia n'otù: n'ihi na agēwere
kwa ma di ma nwunye, ma okenye ma

onye juputara n'ubọchi ndu-ya.
12 Agēme kwa ulo nile ha ka ha ghọ
ihe ndi ọzọ, ubi-ha na ndinyom-ha
n'otù: n'ihi na M'gēseti akam n'aru ndi
bi n'ala nka, ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 13 N'ihi na site n'onye dikarisiri
ntà nime ha we rue onye dikarisiri uku
nime ha onye ọ bula bu onye akpiri urù
nēzigh ezi nākpọ nku; ọzọ, site n'onye-
amuma we rue onye-nchu-aja onye ọ
bula nēme ihe n'ugha. 14 Ha we gwọ
nḅaji ukwu na aka nke ndim nākpọgh
ya ihe, si, Udo, udo; mḅe udo nādigh.
15 Ọ di ihere mere ha mḅe ha mere ihe-
árú? é-è, ihere adigh-eme ha ma-ọli, ọ
digh kwa itiye-n'ọnọdu-ihere ha mara:
n'ihi nka ha gāda n'etiti ndi nāda ada:
na mḅe M'letara ha ha gāsu ngọngọ, ka
Jehova siri.
16 Otú a ka Jehova siri, Guzonu
n'uzọ nile, hu, ju-kwa-nu ajuju bayere
okporo-uzọ nile nke mḅe ebigh-ebi gara
aga, si, Òle ebe ezi uzọ di kwa? je-kwa-
nu ije nime ya, we chọtara nkpuru-obi-
unu izu-ike. Ha we si, Ayi agagh-eje ije
nime ya. 17 Eme-kwa-ram ka ndi-
nche biliere unu, si, Ṅanu nti olu opi-
ike; ha we si, Ayi agagh-aṅa nti.
18 N'ihi nka nurunu, unu mba nile,
mara kwa, unu nzukọ, ihe di n'etiti ha.
19 Nuru, gi uwa: le, Mu onwem nēme
ka ihe ọjọ biakwasi ndi nka, bú nkpuru
nke èchichè nile ha, n'ihi na okwum nile
ka ha nāṅagh nti; iwum kwa, ha ajuwo
ya. 20 N'ihi gini kwa ka frankincense
ji biakutem site na Sheba, calamus ọma
kwa site n'ala di anya? àjà-nsure-ọku-
unu, ha abugh ihe natọ utọ, àjà-unu
kwa, ha atọghm utọ. 21 N'ihi nka ka
Jehova ji kwue otú a, si, Le, M'ganētiye
ihe-isu-ngọngọ di iche iche n'iru ndi
nka: nna na umu-ha gāsukwasi kwa ha
ngọngọ; onye-aḅata-obi na eyi-ya gāla
n'iyì.
22 Otú a ka Jehova siri, Le, otù ndi
nēsi n'ala Ugwu bia: mba uku ka
agākpọte kwa site na nsọtu nile nke uwa.
23 Uta na ube ka ha nējide; mba di irè
ka ọ bu, ha adigh-enwe obi-ebere; olu-
ha nēbiḅọ dika oké osimiri, ọ bu kwa
inyinya ka ha nānọkwasi; edoro mba ahu
n'usoro, dika onye nēbu agha, imegide
gi, ada Zaion. 24 Ayi anuwo ùdé-ya;
aka-ayi akudawo: ihe-nḅu ejidewo ayi,
ihe-nḅali dika nke nwayi ime nēme.
25 Apula ibà n'ọhia, eje-kwa-la ije
n'uzọ; n'ihi na onye-iro nwere mma-
agha, ujọ di buruburu. 26 Ada nke
ndim, ke ákwà-nkpe n'úkwū-gi, turua
onwe-gi na ntu: mere onwe-gi oruru-
újú dika nke nwa-nwoke enwere nání
ya, bú iti-aka-n'obi di ilu nke-uku;
n'ihi na ọ bu na mberede ka onye
nāpunara madu ihe gābiakwasi ayi.
27 Onye-ọnwunwa-ọla ka M'doro gi
n'etiti ndim, ya na ebe ewusiri ike; ka
i we mara nwa kwa uzọ-ha. 28 Ha
nile bu ndi nēwezuga onwe-ha nke-uku,
nējeghari dika onye nāḅa àmà ọjọ: ọla
na ígwè ka ha bu: ndi ahu nile bu ndi-
nbibi. 29 Eko erewo ọku; ọku
erechapuwo opù: n'efu ka ha nuchaworo
nke-uku; n'ihi na anuchapugh ndi ọjọ.
30 Ọla-ọcha ajuru aju ka akpọrọ ha, n'ihi
na Jehova ajuwo ha.

7 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti site na
Jehova, si, 2 Guzo n'ọnu-uzọ-ama
ulo Jehova, we kpọsa okwu a n'ebe ahu,
si, Nurunu okwu Jehova, unu Juda nile,
ndi nābà n'ọnu-uzọ-ama ndia ikpọ isi ala
nye Jehova. 3 Otú a ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, bú Chineke nke
Israel, siri, Menu ka uzọ nile nke unu na
omume nile nke unu di nma, M'gēme
kwa ka unu biri n'ebe a. 4 Unu
atukwasila obi-unu n'okwu-ugha nile, si,
Ulo uku Jehova, ulo uku Jehova, ulo uku
Jehova, ka ndia bu. 5 N'ihi na ọ buru
na unu eme ka uzọ nile unu na omume
nile unu dizue nma; ọ buru na unu
emezue ihe ekpere n'ikpe n'etiti otù
onye na ibe-ya; 6 ọ buru na unu
adigh-emeḅu ọbia, na nwa-nḅei, na
nwayi di-ya nwuru, ọ buru kwa na unu
adigh-awusi ọbara nēmegh ihe ọjọ n'ebe
a, ọ buru kwa na unu adigh-ejeso chi ọzọ
di iche iche ime onwe-unu ihe ọjọ:
7 M'gēme kwa ka unu biri n'ebe a, n'ala
nka nke M'nyere nna-unu-hà, site na
mḅe ebigh-egi gara aga we rue mḅe
ebigh-ebi di n'iru. 8 Le, unu onwe-
unu nātukwasi obi-unu n'okwu-ugha
nile, ọ we ghara ibara unu urù. 9 Unu
ganēzu ori, nēḅu madu, nākwa iko, nāṅu
iyi ugha, nēsurere Beal ihe-nsure-ọku
nēsi ísi utọ, nējeso chi ọzọ di iche iche
nke unu nāmagh, 10 we bia guzo
n'irum n'ulo a, nke akpọkwasiri aham,
si, Anaputawo ayi; ka unu we me ihe-

árú ndia nile? 11 Ọ bu ọḅà ndi nēme
ihe-ike ka ulo a, nke akpọkwasiri aham,
ghọworo n'anya-unu? Ọbuná Mu
onwem, le, ahuwom ya, ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 12 Otú ọ di, biko, jeruenu
ọnọdum nke di na Shailo, ebe M'mere
ka aham biri na mbu, hunu ihe M'mere
ya n'ihi ihe ọjọ nke ndim, bú Israel.
13 Ma uḅu a, n'ihi na unu aluwo ọlu
ndia nile,(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
M'we gwa unu okwu, nēbili n'isi-ututu
nēkwu, ma unu anugh; M'we kpọ unu
òkù, ma unu azagh: 14 M'gēme kwa
ulo a, nke akpọkwasiri aham, nke unu
onwe-unu nātukwasi obi, M'gēme kwa
ọnọdu a nke M'nyere unu, nye kwa nna-
unu-hà, M'gēme ha dika M'mere Shailo.
15 M'gēsi kwa n'irum tufue unu, dika
M'tufuru umu-nna-unu nile, bú nkpuru
nile nke Efraim.

16 Ma gi onwe-gi, ekpela ekpere
bayere ndi nka, ebuli-kwa-la iti-nkpu na
ikpe-ekpere bayere ha, ariọ-kwa-lam
aririọ: n'ihi na M'gagh-anānu olu-gi.
17 Ì digh-ahu ihe ndi ahu nēme
n'obodo nile nke Juda na n'èzí nile nke
Jerusalem? 18 Umu-ha nāchikọta nkú,
ndi bu nna nāfunwu ọku, ndinyom-ha
nāgwọ utu ọka flour koro eko, imere eze-
nwayi nke elu-igwe achicha, na iwusiri
chi ọzọ di iche iche àjà-ihe-ọṅuṅu, ka
ha we kpasuem iwe. 19 Ọ bu Mu ka
ndi ahu nākpasu iwe? (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta); ọ̀ bugh ha onwe-ha ka ha
nākpasu iwe, ka ihere we me ha n'iru?
20 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otú a: Le, iwem na ọnumam ka
anāwusi n'ebe a, n'aru madu, na n'aru
anu-ulo, na n'aru osisi ọhia, na n'aru
nkpuru nke ala-ubi; ọ gēre kwa ọku,
agagh-emenyu kwa ya.

21 Otú a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, bú Chineke nke Israel, siri:
Tukwasinu àjà-nsure-ọku nile unu n'elu
àjà nile unu, ri-kwa-nu anu. 22 N'ihi
na agwaghm nna - unu - hà okwu,
enyeghkwam ha iwu n'ubọchi M'mere
ka ha si n'ala Ijipt puta, bayere ihe nile
nke àjà-nsure-ọku na nke àjà ọzọ:
23 kama ọ bu okwu a ka M'nyere ha
n'iwu, si, Genu nti olum, M'gābu-kwa-
ra unu Chineke, unu onwe-unu gābu-
kwa-ram otù ndi: je-kwa-nu ije n'uzọ
nile nke M'nēnye unu n'iwu, ka ọ we
diri unu nma. 24 Ma ha egegh nti, ha
atọgh kwa nti-ha n'ala, ha we jegharia na
ndum-ọdu nile na n'isi-ike nke obi ọjọ
ha, ha we daghachi azu, ghara iga n'iru.
25 Site n'ubọchi ahu nke nna-unu-hà ji
si n'ala Ijipt puta rue ta ka M'nēzitere
unu ndi-orùm nile, bú ndi-amuma,
nēbili n'isi-ututu nēzite ha kwa-ubọchi:
26 ma ha egeghm nti, ha atọgh kwa nti-
ha n'ala, ha we kwesie olu-ha ike: ha
mere ihe ọjọ kari ndi bu nna-ha.

27 I gāgwa kwa ha okwu ndia nile;
ma ha agagh-ege gi nti: i gākpọ kwa ha
òkù; ma ha agagh-aza gi. 28 I gāsi kwa
ha, Nka bu mba ahu nke nēgegh nti olu
Jehova, bú Chineke-ha, nke nānaragh
kwa idọ-aka-na-nti: ikwesi-ntukwasi-obi
alawo n'iyì, ebipuwo kwa ya n'ọnu-ha.

29 Kọpu isi-gi, Jerusalem, tufue ya,
buli kwa abù-ákwá n'elu ebe nile di elu
nke ọhia nādigh; n'ihi na Jehova ajuwo
rapu kwa ọbọ nke nrubiga-ókè nke iwe-
Ya. 30 N'ihi na umu Juda emewo ihe
jọrọ njọ n'anyam; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta: ha edowo ihe-árú nile ha
n'ulo ahu nke akpọkwasiri aham, imeru
ya. 31 Ha ewuwo kwa ebe nile di elu
nke Tofet, nke di na ndagwurugwu nwa
Hinom, isure umu-ha ndikom na umu-
ha ndinyom n'ọku; bú ihe nke
M'nēnyegh n'iwu, ọ batagh kwa n'obim.
32 N'ihi nka, le, ubọchi nābia, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), mḅe
agagh-akpọ kwa ya Tofet ọzọ, ma-ọbu
Ndagwurugwu nwa Hinom, kama
agākpọ ya Ndagwurugwu Ọḅuḅu: ha
gēlì kwa ozu na Tofet n'ihi na ebe ili
ozu adigh. 33 Ozu ndi nka gāghọ-
kwa-ra anu-ufe nke elu-igwe, ghọ-kwa-
ra anumanu nke uwa, ihe-oriri; ọ digh
kwa onye nāruli ha. 34 M'gēme kwa
ka olu nke obi-utọ na olu ọṅù na olu
nke nwoke nālu nwunye ọhu na olu nke
nwayi anālu ọhu kwusi n'obodo nile nke
Juda, na n'èzí nile nke Jerusalem: n'ihi
na nkpọnkpọ ebe ka ala nka gāghọ.

8 1 Na mḅe ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), ha gēkpoputa ọkpukpu
ndi-eze Juda, na ọkpukpu ndi-isi-ya, na
ọkpukpu ndi-nchu-aja, na ọkpukpu ndi-
amuma, na ọkpukpu ndi bi na Jerusalem,
n'ìlì-ha: 2 ha gāḅasa ha n'anyanwu, na
n'ọnwa, na n'usu nile nke ihe elu-igwe,
nke ha huworo n'anya, nke ha fèwo-
kwa-ra, nke ha jesowo-kwa-ra, nke ha
chọwo-kwa-ra, nke ha kpọwo-kwa-ra

isi ala nye: agagh-achikọta ha, agagh-eli
kwa ha; ṅsi-anu nke di n'iru ala ka ha
gāghọ. 3 Ha gārọputa kwa ọnwu kari
ndu, bù ndi nile fọduru, ndi fọduru site
n'aḅuru ọjọ a, ndi fọduru n'ebe nile
M'chusaworo ha, ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova nke usu nile nke ndi-agha puta.
4 I gāsi kwa ha, Otù a ka Jehova siri,
Àgāda, ghara ibili ọzọ? madu, ọ̀
gādaghachi azu, ghara ilata? 5 Gini
mere ndi nka nke Jerusalem ji adaghachi
azu na ndaghachi-azu ebigh-ebi? ha
ejidesiwo aghughọ ike, ha ajuwo ilata.
6 Aṅaram nti we nu, ihe nēzigh ezi ka ha
nēkwu: ọ digh onye ọ bula chègharìworo
uche n'ihe ọjọ ya, si, Gini ka m'meworo?
onye ọ bula echighariwo ba n'ọḅuḅa-ọsọ-
ya, dika inyinya nke nāḅabiga ọsọ òkè
n'agha. 7 Ọbuná uḅala n'elu-igwe mara
mḅe-ya nile akara àkà; ọzọ, nduru na
eleke na okwoli nāriba mḅe ọbibia-ha
ama; ma ndim amagh ikpé Jehova.
8 Ùnu si aṅa si, Ndi mara ihe ka ayi
bu, iwu Jehova di kwa n'aka ayi? Ma
otù o di, le, okwu-ugha ka pen ugha nke
ndi-ode-akwukwọ meworo ya. 9 Ihere
emewo ndi mara ihe, ha atuwo ujọ, ewe
jide ha: le, okwu Jehova ka ha juworo;
ọ̀ bu kwa aha amam-ihe gini ka ha
nwere? 10 N'ihi nka ka M'gāchiri
nwunye-ha nye ndi ọzọ, were kwa ubi
nile ha nye ndi gēnweta ha: n'ihi na site
n'onye dikarisiri ntà we rue onye
dikarisiri uku onye ọ bula bu onye akpiri
urù nēzigh ezi nākpọ nku, site n'onye-
amuma we rue onye-nchu-aja onye ọ
bula nēme ihe n'ugha. 11 Ha we gwọ
nḅaji ukwu na aka nke ada ndim
nākpọgh ya ihe, si, Udo, udo; mḅe udo
nādigh. 12 Ọ̀ di ihere mere ha mḅe ha
mere ihe-àrù? è-è, ihere adigh-eme ha
ma-ọli, ọ digh kwa itiye-n'ọnọdu-ihere
ha mara: n'ihi nka ha gāda n'etiti ndi
nāda ada: na mḅe eletara ha ha
gāsu ngọngọ, ka Jehova siri.
13 M'gēkpochapusi ha; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta: nkpuru-vine adigh
n'osisi vine, ọ digh kwa fig di n'osisi fig,
akwukwọ akpọnwuwo kwa; M'we doro
ha ndi nāgabiga ha n'isi. 14 N'ihi
gini ka ayi onwe-ayi nānọdu ala?
chikọtanu onwe-unu, ka ayi ba n'obodo
nile ewusiri ike, we debe ọnu-ayi du
n'ebe ahu: n'ihi na Jehova, bù Chineke-
ayi, emewo ka ayi debe ọnu-ayi du, Ọ
mewo kwa ka ayi ṅua miri ṅsi, n'ihi na
ayi emehiewo megide Jehova. 15 Ayi
lere anya udo, ma ọ digh ezi ihe biara;
ayi lere anya mḅe ọgwugwọ, ma, le, oké
egwu. 16 Site na Dan ka anuru ìma-
imi nke inyinya-ya nile: site n'olu ọbube
nile nke inyinya-ya nile di ike ala nka
nile amawo jijiji; ha we bia richapu ala
na ùjù-ya; obodo na ndi bi nime ya.
17 N'ihi na, le, M'ganēzite agwọ, bù
ubi, n'etiti unu, nke ọ nādigh urá agārá
ha; ha gāta kwa unu aru; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta.
18 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na
agamaḅasa irum megide nwuta! n'arum
ka aru nādigh obim ike. 19 Le, ọ bu olu
ntiku nke ada ndim site n'ala di anya
nke-uku: Jehova, Ọ̀ nọgh na Zaion?
Eze-ya, Ọ̀ nọgh nime ya? Gini mere ha
ji were arusi nile ha apiri api, were kwa
ihe-efu nile nke onye ala ọzọ, kpasuem
iwe? 20 Owuwe-ihe-ubi agabigawo,
nghọkọta-nkpuru agwusiwo, ma ayi
onwe-ayi, azọputagh ayi. 21 N'ihi
nḅaji ukwu na aka nke ada ndim ka
aḅajiworom ukwu na aka: anameyi uwe-
nkpe; iju-anya ejidesiwom ike. 22 Ọ̀
digh balm di na Gilead? ọ̀ digh dibia nọ
n'ebe ahu? ọ̀ bu kwa gini mere anu-aru
ọhu nējigh epuchi n'aru ada ndim?
9 1 Ọ gādim nọ̄ nma ma asi na isim bu
miri miri, asi kwa na anyam abua bu
isi-iyi nke anya-miri, ka m'we kwa ákwá
n'ehihie na abali bayere ndi eḅuru eḅu
nke ada ndim! 2 Ọ gādim nọ̄ nma ma
asi na m'nwere ebe inọ ọnọdu-abali nke
ndi-ije n'ọzara; ka m'we rapu ndim, si
n'ebe ha nọ la! n'ihi na ha nile bu ndi
nākwa iko, nzukọ ndi-nghọḅu. 3 Ha we
kwe ire-ha, dika uta-ha, iḅa okwu-ugha
dika àkù; ma ọ bugh n'ebe ikwesi-
ntukwasi-obi di ka ha diworo ike n'ala:
n'ihi na ha esiwo n'ihe ọjọ pukuru ihe
ọjọ, ma Mu ka ha nāmagh; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 4 Lezienu anya,
onye ọ bula onye-aḅata-obi-ya, unu
atukwasi-kwa-la nwa-nne ọ bula obi:
n'ihi na nwa-nne ọ bula nējidesi ikiri-
ukwu nwa-nne-ya ike, ọzọ, onye-aḅata-
obi ọ bula nējeghari nāḅa àmà ọjọ. 5 Ha
nākwa kwa emò, onye ọ bula onye-
aḅata-obi-ya, ma ezi-okwu ka ha
nādigh-ekwu: ha eziwo ire-ha ikwu
okwu-ugha; ọ bu n'ime ajọ omume ka
ike gwuru ha. 6 Ebe-obibi-gi di n'etiti

aghughọ; n'aghughọ ka ha juru imaram; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
7 N'ihi nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha ji kwue otú a, si, Le, M'gaje inucha ha, we nwaputa ha; n'ihi na M'gēsi aṅa me n'ihi ada ndim?
8 Àkù nke nēbu ebu ka ire-ha bu; okwu aghughọ ka o kwuworo: n'ọnu-ya ka madu nāgwa onye-abata-obi-ya okwu udọ, ma n'obi-ya ọ nēche ya anwu.
9 M'gagh-eleta ha n'ihi ihe ndia? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta: nkpuru-obim, ọ̀ gagh-abọ̀ mba nke di otù a ọ̀bọ̀?
10 Ugwu nile ayi ka m'gēbuliri ikwa-àkwà na igo-àkwà, buli-kwa-ra ebe-ita-nri nile nke ọzara abù-ákwà, n'ihi na esuresiwo ha ọku, ọ we ghara idi onye ọ bula nāgabiga; anugh kwa olu anu-ulo; ma anu-ufe nke elu-igwe ma anumanu abalagawo, ha alawo.
11 M'gēme kwa Jerusalem ka ọ ghọ obo-ihe obo-ihe, ebe-obibi nke nkita-ọhia; ọzọ, obodo nile nke Juda ka M'gēme ka ha ghọ ebe tọbọrọ n'efu, onye-obibi we ghara idi.
12 Ònye bu onye mara ihe, ka ọ we ghọta nka? ònye bu kwa onye ahu ọnu Jehova gwaworo okwu, ka ọ we gosi ya? n'ihi gini ka ala nka laworo n'iyi, esure kwa ya ọku dika ọzara, onye-ngabiga we ghara idi?
13 Jehova we si, N'ihi na ha arapuwo iwum nke M'tiyere n'iru ha, na n'ihi na ha egegh nti olum, ghara kwa ijeghari nime ya;
14 ma ha ejesowo isi-ike nke obi-ha, jeso kwa Bealim, nke ndi bu nna-ha ziri ha:
15 n'ihi nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú Chineke nke Israel, ji si otú a, Le, M'gaje ime ka ha, bú ndi nka, rie wormwood, M'gēme kwa ka ha ṅua miri ṅsi.
16 M'gāchusa kwa ha n'etiti mba nile, ndi ha nāmagh, ma ha onwe-ha ma ndi bu nna-ha: M'gēziso ha mma-agha, rue mbe M'mere ka ha gwusia.
17 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri, Tugharinu uche, kpọ-kwa-nu ndinyom nābù abù-àkwà, ka ha we bia; ziga-kwa-nu ikpọ ndinyom mara ihe, ka ha we bia:
18 ka ha me kwa ngwa, buliere ayi igo-àkwà, ka anya-miri we si n'anya-ayi rùda, ka miri we si kwa na mbubere-anya-ayi rùputa.
19 N'ihi na olu nke igo-àkwà ka anuworo site na Zaion, Le ka esi bibisia ayi nke-uku! ihere emewo ayi nke-uku, n'ihi na ayi arapuwo ala-ayi, n'ihi na ha atudawo ebe-obibi nile ayi.
20 Ma nurunu okwu Jehova, unu ndinyom, ka nti-unu nara kwa okwu ọnu-Ya, zi-kwa-nu umu-unu ndinyom igo-àkwà, ka nwayi ọ bula zi kwa nwayi-ibe-ya abù-àkwà.
21 N'ihi na ọnwu arigobatawo na window nile nke ayi, ọ batawo n'ulo-elu nile nke ayi; ibipu umu-ntakiri n'èzi, na umu-okorọbia n'amà nile.
22 Kwue, si, Otù a ka ihe nke si n'ọnu Jehova puta siri, Ozu madu gāda dika ṅsi-anu n'ọhia, na dika nju-aka ọka n'azu onye nēwe ihe-ubi, ọ digh kwa onye nāchikọta ha.
23 Otù a ka Jehova siri, Ka onye nke mara ihe ghara inya isi n'amam-ihe-ya, ka dike ghara inya isi n'idi-ike-ya, ka ọgaranya ghara inya isi n'àkù-ya:
24 kama, onye nānya isi, ya nya isi na nka, na ọ nwere uche n'ebe M'nọ, we maram, na Mu onwem bu Jehova Nke nēme ebere na ikpè ziri ezi na ezi omume n'uwa: n'ihi na ihe ndia atọwom utọ; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
25 Le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), mbe M'gēwere nmehie-ha leta ndi nile biri ùgwù n'ebigh-ùgwù-ha;
26 bú Ijipt, na Juda, na Edom, na umu Amon, na Moab, na ndi nile akọpuworo usọ isi-ha, ndi bi n'ọzara: n'ihi na mba nile bu ndi anēbigh ùgwù, ulo Israel nile bu kwa ndi anēbigh ùgwù n'obi.

10 1 Nurunu okwu Jehova gwaworo unu, unu ulo Israel:
2 Otù a ka Jehova siri, Unu amutala uzọ mba nile, unu atu-kwa-la ujọ ihe-iriba-ama di iche iche nke elu-igwe; n'ihi na mba nile nātu ujọ ha.
3 N'ihi na ukpuru nile nke ndi nile di iche iche bu ihe-efu: n'ihi na ọ bu nání osisi, nke madu butuworo, ọlu aka abua nke onye-ọ̀kà ji anyu-ike alu ọlu.
4 Ha ji ọla-ọcha, ji kwa ọla-edo, eme ya ka ọ ma nma; ha ji ǹtù, ji kwa otùtù, eme ya ka o sie ike, ka ọ we ghara isu ngọngọ.
5 Ha di ka nkwu, ihe akpuru akpu ka ha bu, ha adigh-ekwu okwu: aghagh ibu ha ebu, n'ihi na ha adigh-azọ ije. Unu atula egwu ha; n'ihi na ha agagh-eme ihe ọjọ, ọzọ kwa, ime ezi ihe adigh ha n'aka.
6 Ọ digh nke di ka Gi ma-ọli, Jehova; Onye uku ka I bu, ihe di uku ka aha-Gi di kwa n'idi-ike.
7 Ònye nāgagh-atu egwu Gi, Eze mba nile? n'ihi na Gi ka ọ kwesiri: n'ihi

na n'etiti ndi-amam-ihe nile nke mba
nile, na n'ala-eze nile ha, ọ digh onye di
ka Gi ma-ọli. 8 Ma ha nile n'otù bu
anu-ọhia na ndi-nzuzu: idọ-aka-na-nti
nke ihe-efu, nání osisi ka ọ bu. 9 Ọla-
ọcha di nke etisaworo mbadamba nke
anēsi na Tashish weta, na ọla-edo nke
sitere n'Ufaz, bú ọlu onye-ọ̀kà na nke
aka onye-nnucha-ọla: ákwà anunu na
ákwà ododo bu uwe-oyiyi-ha; ọlu nke
ndi mara ihe ka ha nile bu. 10 Ma
Jehova bu Chineke n'ezi-okwu; Ya
onwe-ya bu Chineke di ndu, na eze
nādi mbe ebigh-ebi: n'iwe-Ya uwa
nāma jijiji, mba nile apugh kwa inagide
iwe-Ya di ọku.

11 Otú a ka unu gāsi ha, Chi nile nke
nēmegh elu-igwe na uwa, ha gāla n'iyi
pua n'uwa na n'okpuru elu-igwe, bú
chi ndia.

12 Onye jiworo ike-Ya me uwa, Onye
jiworo amam-ihe-Ya me ka elu-uwa dum
madu bi guzosie ike, Onye jiworo
nghọta-Ya setipu elu-igwe: 13 mbe
Ọ nēme ka olu-Ya da, ùzù miri di
n'elu-igwe, Ọ we me ka alulu si na
nsọtu uwa kwugo; Ọ meworo miri-
ozuzo àmùmà, Ọ nēme kwa ka ifufe si
n'ulo-nkwakọba-Ya nile puta. 14 Nání
anu-ọhia ka madu ọ bula ghọworo site
n'ihe-ọmuma-ya; emewo ka ihere me
onye-nnucha-ọla ọ bula site n'arusi-ya
apiri api: n'ihi na okwu-ugha ka arusi-
ya awuru awu bu, nku-ume adigh kwa
nime ha. 15 Ihe-efu ka ha bu, ọlu
ikwa-emò: na mbe nleta-ha ha gāla
n'iyi. 16 Ọ bugh dika ihe ndia ka
Òkè Jekob bu; n'ihi na onye nākpu ihe
nile ka Ọ bu; Israel bu kwa ebo nke
ihe-nketa-Ya: Jehova nke usu nile nke
ndi-agha bu aha-Ya.

17 Chikọputa ihe-ahia-gi n'ala, gi
onye bi n'obodo anānọchigide n'agha.
18 N'ihi na otú a ka Jehova siri, Le,
M'gaje imapu ndi bi n'ala nka dika èbè
na mbe a, M'gākpabu kwa ha, ka ha
we chọputa ha. 19 Ahuhu dirim bayere
nbaji ukwu na akam! ọnyám nke
etiputara etiputa jọrọ njọ: ma mu
onwem siri, N'ezie nka bu ọriam,
m'gēburu kwa ya. 20 Emebisiwo ulo-
ikwūm, etibisiwo kwa udọm nile: umum
esiwo n'ebe m'nọ pua, ha anọgh kwa: ọ
digh kwa onye nēseti ulo-ikwūm nākwuli
kwa ákwà-nkwubam. 21 N'ihi na ndi-
ọzùzù-aturu aghọwo anu-ọhia, ma
Jehova ka ha nājugh ase: n'ihi nka
ha enwegh uche, aturu nile ha nāzù we
basa. 22 Ge nti olu nke ihe anuru, le, ọ
nābia, oké ùzù agha nēsi kwa n'ala Ugwu
bia, ime ka obodo nile nke Juda ghọ ebe
tọbọrọ n'efu, ebe-obibi nke nkita-ọhia.
23 Jehova, amawom na ọ bugh n'aka ya
onwe-ya ka uzọ madu di: ọ bugh onye ọ
bula nke nēje ije nwe ime ka nzọ-ukwu-
ya guzosie ike. 24 Dọm aka na nti,
Jehova, ma nání n'ikpé; adọlam aka na
nti n'iwe-Gi, ka I we ghara ibilatam.
25 Wukwasi mba nile ọzọ ọnuma-Gi, bú
ndi nāmagh Gi, wukwasi kwa aburu nile
ndi nākpọkugh aha-Gi: n'ihi na ha
eripiawo Jekob, e, ha eripiawo ya, me ka
ọ gwusia, ha emewo kwa ka ebe-obibi-ya
tọbọrọ n'efu.

11 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti
site n'aka Jehova, si, 2 Nurunu
okwu nile nke ọbuba-ndu a, gwa ndi
Juda, gwa kwa ndi bi na Jerusalem,
okwu; 3 i gāsi kwa ha, Otú ka Jehova,
bú Chineke nke Israel, siri: Onye anābu
ọnu ka onye ahu bu nke nādigh-anu
okwu nile nke ọbuba-ndu a, 4 nke
M'nyere nna-unu-hà n'iwu n'ubọchi
M'mere ka ha si n'ala Ijipt, si n'oké ọku
ígwè ahu, puta, si, Genu nti olum, me
ha, dika ihe nile si di nke M'nēnye unu
n'iwu: unu ewe burum otù ndi, Mu
onwem gābu-kwa-ra unu Chineke:
5 ka M'we me ka iyi ahu guzosie ike, bú
nke M'ňuru nna-unu-hà, inye ha ala nke
miri-ara-ehi na manu-aňu nēru na ya,
dika o si di ta. M'we za, si, Amen,
Jehova.

6 Jehova we sim, Kpọsa okwu ndia
nile n'obodo nile nke Juda, na n'èzí nile
nke Jerusalem, si, Nurunu okwu nile nke
ọbuba-ndu a, me kwa ha. 7 N'ihi na
abaworom nna-unu-ha àmà nke-uku
n'ubọchi M'mere ka ha si n'ala Ijipt
rigoputa, rue ta, nēbili n'isi-ututu nāba
àmà, si, Genu nti olum. 8 Ma ha egegh
nti, ha atọgh kwa nti-ha n'ala, ha we
jegharia, onye ọ bula n'isi-ike nke obi
ọjọ ha: M'we me ka okwu nile nke
ọbuba-ndu a biakwasi ha, bú nke
M'nyere n'iwu ka ha me, ma ha emegh
ha.

9 Jehova we sim, Achọputawo
nkekọta imegidem n'etiti ndi Juda, na

n'etiti ndi bi na Jerusalem. 10 Ha
alaghachikuruwo ajọ omume nile nke
ndi bu nna-ochie-ha, ndi juru inu
okwum nile; ha onwe-ha ejesowo kwa
chi ọzọ di iche iche ifè ha òfùfè: ulo
Israel na ulo Juda emebiwo ọḅuḅa-
ndum nke Mu na ndi bu nna-ha ḅara.
11 N'ihi nka ka Jehova ji si otù a, Le,
M'gaje ime ka ihe ọjọ, nke ha nāpugh
isi nime ya puta, biakute ha; ha
gētikukwam, ma M'gagh-ege ha nti.
12 Obodo nile nke Juda na ndi bi na
Jerusalem gēje kwa tikuru chi nile nke ha
onwe-ha nēsurere ihe-nsure-ọku nēsi isì
utọ: ma ọ digh nzọputa ma-ọli ha
gāzọputa ha na mḅe ihe ọjọ ha. 13 N'ihi
na ka ọnu-ọgugu obodo-gi ra, otù a ka
chi-gi nile di, gi Juda; ka ọnu-ọgugu èzí
Jerusalem ra kwa, otù a ka unu doworo
ebe-ichu-aja nye ihe-ihere ahu, bù ebe-
ichu-aja isurere Beal ihe-nsure-ọku nēsì
ísì utọ. 14 Ma gi onwe-gi, ekpela
ekpere bayere ndi nka, ebuli-kwa-la iti-
nkpu na ikpe-ekpere bayere ha: n'ihi na
M'gagh-anānu olu-ha na mḅe ha
nākpokum n'ihi ihe ọjọ ha.

15 Gini ka nwayi nke ihe-ya nātọm
utọ nke-uku nwere n'ulom, ebe ya na
ọtutu madu meworo ajọ ihe-nzube, ọzọ,
anu nsọ nēsi kwa n'aru gi gabiga? mḅe i
nēme ihe ọjọ, mḅe ahu ka i nāṅuri ọṅu.
16 Osisi olive di ndu, nke mara nma
n'imi nkpuru ọma, otù a ka Jehova
kpọrọ aha-gi: n'olu nkpọtu uku ka O
suyeworo ya ọku, alaka-ya nile
anyakasiwo kwa. 17 N'ihi na Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, bù Onye
ahu nke kuworo gi n'ala, ekwuwo ihe
ọjọ megide gi, n'ihi ihe ọjọ nke ulo
Israel na ulo Juda, nke ha meworo onwe-
ha n'ikpasum iwe n'isurere Beal ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ.

18 Jehova me-kwa-ram ka m'mara ya,
m'we mara ya: mḅe ahu ka I mere ka
m'hu omume nile ha. 19 Ma mu
onwem di ka nwa-aturu azùbiri azùbi
nke anākpuru ije n'oḅuḅu-ya; ma
amaghm na ọ bu mu ka ha zubereri
nzube megide, si, Ka ayi bibie osisi na
ihe-oriri-ya, ka ayi bipu kwa ya n'ala ndi
di ndu, ka ewe ghara icheta kwa aha-ya
ọzọ. 20 Ma, Gi Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, Onye nēkpe ikpe n'ezi omume,
Onye nānwa akuru na obi, kwe ka m'hu
ọbọ-Gi nke I gābọ ha: n'ihi na Gi ka
m'kpugheworo okwu-ikpem. 21 N'ihi
nka ka Jehova ji kwue okwu di otù a
bayere ndi Anatot, bù ndi nāchọ ndu-gi,
si, I gagh-ebu amuma n'aha Jehova, ka
i we ghara inwu site n'aka-ayi: 22 n'ihi
nka ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha ji si otù a, Le, M'gaje iwere
nmehie-ha leta ha: umu-okorọbia-ha
gānwu site na mma-agha; umu-ha
ndikom na umu-ha ndinyom gānwu site
n'okė unwu; 23 ọ digh kwa ndi fọduru
ha gēnwe: n'ihi na M'gēme ka ihe ọjọ
biakute ndi Anatot, n'arọ nleta-ha.

12 1 Onye ezi omume ka I bu,
Jehova, mḅe mu na Gi nēkperita
ikpe: ma otù ọ di, okwu ikpem nile ka
m'gēkwu n'ebe I nọ: gini mere uzọ ndi
nēmebi iwu ji agara ha nke-ọma? gini
mere ndi nile nāghọḅu aghọḅu nke-uku
ji anọ n'udo? 2 I kuwo ha dika osisi, e,
ha aḅawo nkpọrọgwu; ha nētó, e, ha
amiwo nkpuru: nso ka I nọ n'ọnu-ha,
ma I nọ akuru-ha n'ebe di anya. 3 Ma
Gi onwe-gi maram, Jehova; I nāhum,
nwa kwa nkpuru-obim n'ebe I nọ:
dọkpupu ha dika igwè ewu na aturu
agēḅu eḅu, do ha nsọ nye ubọchi oḅuḅu.
4 Rùe ole mḅe ka ala gēru ùjù? rùe ole
mḅe ka ihe - ọkukù nke ubi nile
gākpọnwu? site n'ihe ọjọ nke ndi bi nime
ya ekpochapuwo anu-ulo nile na anu-
ufe; n'ihi na ha siri, Ọ gagh-ahu ikpe-
azu-ayi. 5 Asi na i so ndi ji ukwu eje
ḅa ọsọ, ha we me ka ike gwu gi, i gēsi
kwa aṅa nu ọku n'obi iḅakari inyinya?
ọ bu kwa n'ala udo ka i nọ na ntukwasi-
obi, ma i gēsi aṅa me na nbili-elu nke
Jọdan? 6 N'ihi na ọbunà umu-nne-gi,
na ulo nna-gi, ọbunà ha onwe-ha
aghọḅuwo gi; ọbunà ha onwe-ha
akpọzuwo nkpu n'azu gi: ekwela ha, mḅe
ha gāgwa gi ezi ihe.

7 Arapuwom ulom, ajuwom ihe-
nketam; ewerewom nwayi nke ihe-ya
nātọ nkpuru-obim utọ nke-uku nye
n'ọbu-aka ndi-iro-ya. 8 Ihe-nketam
aghọworom ihe dika ọdum n'okė ọhia: ọ
mewo ka olu-ya da megidem; n'ihi nka
ka M'kpọworo ya asi. 9 Ọ bu udele
turu agwa ka ihe-nketam dirim? udele,
hà nọ ya buruburu nēmegide ya? jenu,
chikọta anu ọhia nile, me ka ha bia iri
ihe. 10 Ọtutu ndi-ọzùzù-aturu ebibiwo
ubi-vine nkem, ha azọdawo òkèm, ha
emewo òkèm anāchọsi ike ka ọ ghọ

ọzara tọḅọrọ n'efu. 11 Ọ mewo ya ka
ọ ghọ ebe tọḅọrọ n'efu; o nēru újú n'ebe
m'nọ, ebe ọ tọḅọrọ n'efu; ebe tọḅọrọ
n'efu ka ala nka nile bu, n'ihi na ọ digh
onye ọ bula nētiye ya n'obi. 12 N'elu
ebe nile di elu nke ọhia nādigh nke di
n'ọzara ka ndi nāpunara madu ihe
biaworo: n'ihi na mma-agha Jehova
nwere nēripia site n'otù nsọtu nke ala we
rue nsọtu ọzọ nke ala: ọ digh udo anu-
aru ọ bula, bù madu, nwere. 13 Ha
aghawo ọka wheat, ma ogwu bu ihe-ubi
ha wereworo; ha aghọwo ndi-ọria, ma ọ
digh-abara ha urù: ka ihere ihe-ọmume
nile unu me kwa unu, site n'iwe di ọku
nke Jehova.

14 Otù a ka Jehova kwuru megide ndi-
aḅata-obi ọjọm nile, ndi nēmetu ihe-
nketa ahu aka nke M'meworo ka ndim,
bù Israel, keta: le, M'gaje iropu ha n'elu
ala-ha, ulo Juda ka M'gēropu kwa n'etiti
ha. 15 O gēru kwa, mḅe M'ropusiri ha,
na M'gēnwe kwa obi-ebere n'aru ha ọzọ;
M'gēme kwa ka ha lata, onye ọ bula
n'ihe-nketa-ya, na onye ọ bula n'ala-ya.
16 O gēru kwa, ọ buru ǹa ha amuta uzọ
nile nke ndim nke-ọma, iji aham ǹu iyi,
si, Jehova nādi ndu; dika ha ziri ndim
iji Beal ǹu iyi; agēwuli kwa ha dika ulo
n'etiti ndim. 17 Ma ọ buru na ha
anugh, M'gēropu kwa mba ahu, nēropu
ya nēme kwa ka ọ la n'iyi; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta.

13 1 Otù a ka Jehova sirim, Je,
zutara onwe-gi ihe-ọkikė nke flax,
tukwasi ya n'ùkwù-gi, ma emela ka ọ
ba na miri. 2 M'we zuta ihe-ọkikė dika
okwu Jehova si di, m'we tukwasi ya
n'ùkwùm. 3 Okwu Jehova we ruem nti
nke uḅò abua, si, 4 Were ihe-ọkikė ahu
nke i zutaworo, nke di n'ùkwù-gi, bilie,
je Yufretis, zobe ya n'ebe ahu nime
nḅawa nke nkume di elu. 5 M'we je,
zobe ya n'akuku Yufretis, dika Jehova
nyerem iwu. 6 O rue, mḅe ọtutu
ubọchi gasiri, na Jehova sirim, Bilie, je
Yufretis, weputa ihe-ọkikė ahu n'ebe
ahu, bù nke M'nyere gi iwu izobe n'ebe
ahu. 7 M'we je Yufretis, gwue, weputa
ihe-ọkikė ahu n'ebe m'zobere ya-ri: ma,
le, ihe-ọkikė ahu ebibiwo, ọ bàgh n'ihe
ọ bula. 8 Okwu Jehova we ruem nti, si,
9 Otù a ka Jehova siri, Otù a ka
M'gēbibi npako Juda na npako bara
uba nke Jerusalem. 10 Ndi ọjọ nka
ndi nāju inu okwum nile, ndi nējeghari
n'isi-ike nke obi-ha, we jeso chi di iche
iche ọzọ ifè ha, na ikpọ isi ala nye ha,
ndi nka gādi kwa ka ihe-ọkikė a, nke
nādigh-abà n'ihe ọ bula. 11 N'ihi na
dika ihe-ọkikė nārapara n'ùkwù madu,
otù a ka M'meworo ka ulo Israel nile na
ulo Juda nile rapara n'arum, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta); ka ha we ghọrọm
otù ndi, na aha, na ototo, na ima-nma:
ma ha anugh. 12 I gāgwa kwa ha okwu
a, si, Otù a ka Jehova, bù Chineke nke
Israel, siri, Agāḅaju ite ọ bula manya-
vine: ha gāsi kwa gi, Ọ bu na ayi amagh
na agāḅaju ite ọ bula manya-vine? 13 I
gāsi kwa ha, Otù a ka Jehova siri, Le,
M'gaje iwere nǹubiga-manya-ókė meju
ndi nile bi n'ala nka, bù ndi-eze ndi
nānọchi Devid n'oche-eze-ya, na ndi-
nchu-aja, na ndi-amuma, na ndi nile bi
na Jerusalem. 14 M'gātupia kwa ha,
otù onye n'elu ibe-ya, ọbunà ndi bu nna
na umu-ha n'otù; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta: M'gagh-enwe ọmiko,
M'gagh-eme kwa ebere, M'gagh-enwe
kwa obi-ebere, ka M'we ghara ibibi ha.

15 Nurunu, ge kwa nti; unu adila elu
n'obi: n'ihi na Jehova ekwuwo.
16 Nyenu Jehova, bù Chineke-unu,
nsọpuru, tutu Ọ me ka ọchichiri ḅa, na
tutu ukwu-unu akpọbi ukwu n'elu ugwu
chi-ojiji; unu we le anya ihė, ma Ọ mewo
ya ka ọ ghọ onyinyo ọnwu, Ọ mewo kwa
ka ọ ḅa okė ọchichiri. 17 Ma ọ buru na
unu anugh ya, na nzuzo ka nkpuru-
obim gākwa ákwá n'ihi npako-unu; anya-
miri gāpu kwa n'anyam nke-uku, anya-
miri ewe si n'anyam rùda, n'ihi na
adọtara igwė aturu Jehova n'agha. 18 Si
eze, si kwa eze-nwayi, Menu onwe-unu
ka unu di ala, nọdunu ala: n'ihi na ihe-
isi nile nke unu adapuwo, bù okpu-eze
nke ima-nma-unu. 19 Emechiwo obodo
nile nke Negeb, ọ digh kwa onye
nēmeghe ha: emewo ka Juda je biri
n'ala ọzọ, ha nile; emezuwo ka ọ je
biri n'ala ọzọ.

20 Welie anya-unu, hu ndi nēsi
n'Ugwu bia: ólè ebe ìgwė aturu enyere
gi, bù ìgwė ewu na aturu-gi mara nma?
21 Gini ka i gāsi, mḅe Ọ gēwere nmehie-
gi leta gi, ebe gi onwe-gi ziworo ndi ahu
imegide gi, bù ezi ndi-eyì-gi, ka ha buru
ndi-isi-gi? ihe-nḅu di iche iche, hà

agagh-ejidesi gi ike, dika nwayi ime
nēme? 22 Ma mḅe i gāsi n'obi-gi,
Gini mere ihe ndia ji dakwasim? n'ihi
iba-uba nke ajọ omume-gi ka eji kpughe
ọnu-ọnu-ala nile nke uwe-nwuda-gi, me
ikiri-ukwu-gi abua ihe-ike. 23 Onye
Etiopia, ọ̀ gāḅanwe akpukpọ-aru-ya?
ma-ọbu agu, ọ̀ gāḅanwe agwa-ya? ọ
buru otú a unu onwe-unu puru kwa
ime ezi ihe, bú ndi emere ka unu muta
ime ihe ọjọ. 24 M'gāchusa kwa ha,
dika ahihia-ọka kpọrọ nku nke nāgabiga,
nye ifufe ọzara. 25 Nka bu ihe efetara
gi na nzà, òkè nke atùworo nye gi site
nam, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta);
n'ihi na i chezọwo Mu onwem, we
tukwasi okwu-ugha obi-gi. 26 Ya mere
Mu onwem ji kpughe kwa ọnu-ọnu-ala
nile nke uwe-nwuda-gi rue iru-gi, ewe
hu nlelì-gi. 27 Ikwa-iko-gi nile, na
ọbube-gi nile dika inyinya, nzube ọjọ
nke ikwa-iko-gi, n'elu ugwu ntà nile
n'ọhia, ahuwom ihe-árú-gi nile ndia.
Ahuhu diri gi, Jerusalem! i gagh-adi
ọcha; m̀ḅe ole gāgabiga tutu ọ di?

14 1 Okwu Jehova nke ruru
Jeremaia nti bayere okwu nḅochi
miri-ozuzo.
2 Juda eruwo újú, ọnu-uzọ-ama-ya
nile atalatawo kwa,ha yiri uwe-nkpe nọdu
n'ala; iti-nkpu Jerusalem arigowo.
3 Ndi-ebube-ha ezigawo ndi-ntà-ha
ichuta miri: ha abiaruwo olùlù-miri nile,
ha achọtagh miri; ha alatawo n'ite efu:
ihere emewo ha,etiyewo kwa ha n'ọnọdu-
ihere, ha ekpuchiwo kwa isi-ha. 4 N'ihi
ala nke ḅawara aḅawa, n'ihi na oké
miri-ozuzo adigh n'ala, ihere emewo ndi-
ọlu-ubi, ha ekpuchiwo isi-ha. 5 N'ihi
na ọbuná nne-ele amuwo nwa n'ọhia, we
rapu ya, n'ihi na ahihia ndu adigh.
6 Inyinya-ibu-ọhia eguzowo kwa n'elu
ebe nile di elu nke ọhia nādigh, ha
ekubawo ifufe dika nkita-ọhia; anya-
ha adalawo n'isi, n'ihi na ihe-ọkukú
adigh.
7 Ọ bu ezie na ajọ omume-ayi azawo
megide ayi, ma Gi lua olu n'ihi aha-Gi,
Jehova: n'ihi na ndaghachi-azu-ayi di
ọtutu; Gi ka ayi mehieworo megide.
8 Gi olile-anya Israel, onye-nzọputa-ya
na mḅe ahuhu, n'ihi gini ka I di ka ọbìa
n'ala nka, na dika onye-ije nke setiworo
ulo-ikwū-ya inọ ọnọdu-abali? 9 N'ihi
gini ka I di ka onye ihe ḅagwojuworo
anya, dika dike nāpugh izọputa? ma Gi
onwe-gi nọ n'etiti ayi, Jehova, ọ bu kwa
aha-Gi ka akpọkwasiworo ayi; arapula
ayi.
10 Otú a ka Jehova siri ndi nka,
Ọbuná otú a ka ha huworo nwaghari
n'anya; ha eḅochigh ukwu-ha: ihe-ha
atọgh kwa Jehova utọ; uḅu a ka Ọ
nēcheta ajọ omume-ha, were nmehie-ha
leta ha. 11 Jehova we sim, Ekpela
ekpere bayere ndi nka ichọ ọdi-nma-ha.
12 Mḅe ha nēbu ọnu, M'gagh-anānu
iti-nkpu-ha; ọzọ, mḅe ha nēsure àjà-
nsure-ọku na onyinye-inata-iru-ọma,
ihe-ha agagh-anātọm utọ: kama mma-
agha na oké unwu na ajọ ọria nēfe efe ka
M'gaje iji me ka ha gwusia. 13 M'we
si, Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! le, ndi-
amuma nāsi ha, Unu agagh-ahu mma-
agha, unu agagh-enwe kwa oké unwu;
kama udo nke ezi-okwu ka m'gēnye unu
n'ebe a. 14 Jehova we sim, Amuma
ugha ka ndi-amuma nēbu n'aham:
ezitegh m ha, enyekwagh m ha iwu,
agwakwagh m ha okwu: amuma ọhù ugha,
na nke iju arusi ase, na nke ihe-efu, na
nke aghughọ nke obi-ha, ka ha nēburu
unu. 15 N'ihi nka ka Jehova ji kwue
okwu di otú a bayere ndi-amuma ahu
ndi nēbu amuma n'aham, ma Mu
onwem ezitegh ha, ma ha onwe-ha nāsi,
Mma-agha na oké unwu agagh-adi n'ala
nka: Ọ si, Agēji mma-agha, ji kwa oké
unwu, me ka ndi-amuma ahu gwusia.
16 Ọzọ, ndi ahu nke ha onwe-ha nēburu
amuma gābu ndi anētufu n'èzí nile nke
Jerusalem n'ihi oké unwu na mma-agha;
ọ digh kwa onye nēlì ozu ha gēnwe, ha
onwe-ha, na ndinyom-ha, na umu-ha
ndikom, na umu-ha ndinyom: n'ihi na
M'gāwukwasi ha ihe ọjọ ha. 17 I
gāgwa kwa ha okwu a, si, Ka anya-miri
si n'anyam erùda abali na ehihie, ka ha
ghara kwa iguzo du; n'ihi na nḅaji ukwu
na aka di uku ka ejiworo ḅaji ada ndim
nāmagh nwoke, ọ bu ntiputa-ọnyá nke
jọrọ njọ nke-uku. 18 Ọ buru na
apuam je n'ọhia, le, ndi ejiworo mma-
agha ḅu! ma ọ buru na abàm n'obodo a,
le, ndi nāria ọria site n'oké unwu! n'ihi
na ma onye-amuma ma onye-nchu-aja,
ha akpaghariwo n'ala, ma ha amagh ihe.
19 I jusiwo Juda? ọ̀ bu Zaion ka
nkpuru-obi-Gi sọworo oyi? gini mere I

ji tibu ayi, ma ọ digh ọgwugwọ diri ayi?
Ayi lere anya udo, ma ọ digh ezi ihe
biara; ayi lere anya mbe ọgwugwọ, ma,
le, oké egwu! 20 Jehova, ayi mara
nmebi-iwu-ayi, na ajọ omume nna-ayi-
hà: n'ihi na ayi emehiewo megide Gi.
21 Elelìla ayi, n'ihi aha-Gi; akpọla
oche-eze nke ebube-Gi ihe-nzuzu:
cheta, emebila ọbuba-ndu-Gi ayi na Gi
bara. 22 Ọ di ihe ọ bula n'etiti ihe-efu
nile nke mba nile nke nēme ka miri zo?
ma-ọbu elu-igwe, hà gēnye oké miri-
ozuzo? ọ̀ bugh Gi onwe-gi bu Onye ahu,
Jehova, bú Chineke-ayi? ayi gēle kwa
anya Gi; n'ihi na Gi onwe-gi emewo ihe
ndia nile.

15 1 Jehova we sim, Ọ buru na Moses
na Samuel eguzo n'irum, nkpuru-
obim agagh-adi n'ebe ndi nka nọ: chupu
ha n'irum, ka ha pu kwa. 2 O gēru kwa,
mbe ha gāsi gi, Òle ebe ayi gāpu? i
gāsi kwa ha, Otú a ka Jehova siri: Ndi
diri ọnwu gāpukuru ọnwu; ndi diri
mma-agha gāpukuru mma-agha; ndi
diri oké unwu gāpukuru oké unwu; ndi
diri ndọta-n'agha gāpukuru ndọta-
n'agha. 3 M'gēme kwa ka aburu ihe
anọ buru ndi-nlekọta-ha, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta): mma-agha ibu ebu,
na nkita idọbu adọbu, na anu-ufe nke
elu-igwe, na anumanu nke uwa, iripia
na ibibi. 4 M'gēwere kwa ha nye iburu
ala-eze nile nke uwa ihe-ntughari, n'ihi
Manase nwa Hezekaia, bú eze Juda, n'ihi
ihe ọ mere na Jerusalem. 5 N'ihi na
ònye gēnwe ọmiko n'aru gi, Jerusalem?
ma-ọbu ònye gēgosi gi ebere ọ nwere
n'aru gi? ma-ọbu ònye gēwezuga onwe-
ya iju ajuju bayere udo-gi? 6 Gi onwe-
gi arapuwo Mu onwem, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), azu ka i nālaghachi:
M'we setipu akam imegide gi, we
bibie gi; ike ncheghari agwusiwom.
7 M'we were ihe-nfucha fucha ha n'ọnu-
uzọ-ama nke ala nka; ababawom ha aka
umu, emewom ka ndim la n'iyì; ha esigh
n'uzọ nile ha lata. 8 Ndinyom-ha di-ha
nwuru ababigaworom uba ókè kari ájá
nke oké osimiri nile: emewom ka onye
nke nāpunara madu ihe biakute ha
n'etiti-ehihie imegide nne nke umu-
okorọbia: emewom ka nhuju-anya na
obi-ọlulọ-miri dakwasi ya na mberede.
9 Nwayi nke muworo umu asa
atalatawo; o kubìwo ume; anyanwu-ya
adawo mbe ubọchi fọduru; ihere emewo
ya, ọ we nwe iru-ihere: ọzọ, ndi-ha
fọduru, ọ bu n'aka mma-agha ka
M'gēnye ha n'iru ndi-iro-ha; ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta.
10 Ahuhu dirim, nnem, na i muwom
onye-ọ̀gù na onye-esem-okwu n'ebe uwa
nile di! ebinyeghm ego n'uma; madu
ebinyeghkwam ego n'uma; ma onye ọ
bula nime ha nākọcham. 11 Jehova
siri, N'ezie atọpuwom i ime ezi ihe;
n'ezie emewom ka onye-iro-gi riọ gi
aririọ na mbe ihe ọjọ na nime mbe
nkpabu.
12 Āgētiji ígwè, bú ígwè si n'Ugwu
puta, na ọla? 13 Ume-gi na àkù-gi nile
ka M'gēnye ka ọ buru ihe-nluta-n'agha,
ọ bugh n'ihi ọnu-ahia, ma n'ihi nmehie-
gi nile, ọbuná n'ókè-ala-gi nile.
14 M'gēme kwa ka ha soro ndi-iro-gi
gabiga n'ala i nāmagh: n'ihi na amuyewo
ọku n'iwem, n'aru unu ka ọ gēre.
15 Gi mara, Jehova: chetam,
letakwam, we bọrọm ndi nēsobum ọ́bọ̀;
ewepulam n'ewegh-iwe-ọsọsọ nke Gi:
mara na eburuwom ita-uta n'ihi Gi.
16 Achọputawo okwu-Gi, m'we rie ha;
okwu-Gi we ghọrọm ihe-obi-utọ na ọ̀ṅù
obim: n'ihi na akpọkwasiwom aha-Gi,
Jehova, Chineke nke usu nile nke ndi-
agha. 17 Anọdughm ala n'ìzù nzuzo
nke ndi nāchì ọchì nke-uku,
aṅurighkwam ọṅu: n'ihi aka-Gi nánìm
otù nọduru ala; n'ihi na oké iwe ka I
jiworo mejuem. 18 N'ìhi gini ka ihe-
nbum digide mbe nile? n'ìhi gini ka
ntiputa-ọnyám nādigh ngwọta? ọ juwo
ka agwọta ya. Ì gāburum nání ihe di ka
miri-iyi nārafu arafu, dika miri
nēkwesigh ntukwasi-obi?
19 N'ihi nka ka Jehova ji si otú a, Ọ
buru na i lata, M'gēme kwa ka i lata,
n'irum ka i gēguzo; ọ buru kwa na i me
ka ihe di oké ọnu-ahia si n'ihe jọburu
onwe-ya puta, dika ọnum ka i gābu: ndi
ahu gālaghachikute gi, ma gi onwe-gi
agagh-alaghachikute ha. 20 M'gēme
kwa gi ka i ghọrọ ndi nka mbidi ọla
ewusiri ike; ha gēbuso kwa gi agha,
ma ha agagh-enwe ike imegide gi:
n'ihi na gi ka M'nọyere izọputa gi na
inaputa gi; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 21 M'gānaputa kwa gi n'aka ndi
ọjọ, baputa gi n'aka ndi nēme ka madu
ma jijiji.

16 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 I gagh-alutara onwe-gi nwunye,
i gagh-enwe kwa umu-ndikom na umu-
ndinyom n'ebe a. 3 N'ihi na okwu di
otú a ka Jehova kwuru bayere umu-
ndikom baye-kwa-ra umu-ndinyom, ndi
amuru n'ebe a, baye-kwa-ra nne-ha ndi
muru ha, baye-kwa-ra nna-ha ndi muru
ha n'ala nka, si, 4 Site n'ọnwu nke ọria
di iche iche ka ha gānwu; agagh-etiri ha
aka n'obi, agagh-eli kwa ha; ǹsí-anu
n'elu ala ka ha gāghọ: ha gēsite kwa na
mma-agha, site kwa n'oké unwu, gwusia;
ozu-ha gāghọ-kwa-ra anu-ufe nke elu-
igwe, ghọ-kwa-ra anumanu nke uwa, ihe-
oriri. 5 N'ihi na otú a ka Jehova siri,
Abala n'ulo nke ikwa-ozu, eje-kwa-la iti
aka n'obi, egosi-kwa-la ha ebere i nwere
n'aru ha: n'ihi na ewepuwom udom
n'ebe ndi nka nọ, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), bú ebere na obi-ebere nile.
6 Ha gānwu kwa, ma ndi uku ma ndi
ntà, n'ala nka: agagh-eli ha, madu
agagh-eti-kwa-ra ha aka n'obi, madu
agagh-ebi kwa onwe-ya mma, ọ gagh-
eme-kwa-ra ha isi-nkwọcha: 7 agagh-
ekesara ha nri n'iru-újú, ikasi madu obi
bayere onye nwuru anwu; agagh-eme
kwa ka ha ǹua iko nkasi-obi bayere nna
madu ma-ọbu bayere nne madu. 8 Ọzọ,
n'ulo nke oké oriri ka i nāgagh-abà
inọyere ha iri ihe na iǹu ihe-ọǹuǹu.
9 N'ihi na otú a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha, bú Chineke nke Israel,
siri: Le, M'gaje ime ka olu nke obi-utọ
na olu ọǹù na olu nwoke nālu nwunye
ọhu na olu nwayi anālu ọhu kwusi n'ebe
a n'anya-unu na n'ubọchi-unu. 10 O
gēru kwa, mḅe i gēgosi ndi nka okwu
ndia nile, ha ewe si gi, N'ihi gini ka
Jehova kwuworo ihe ọjọ uku a nile
megide ayi? ma-ọbu gini bu ajọ
omume-ayi? ma-ọbu gini bu nmehie-
ayi nke ayi mehieworo megide Jehova,
bú Chineke-ayi? 11 I gāsi kwa ha,
N'ihi na nna-unu-hà arapuwo Mu
onwem, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
ha we jeso chi ọzọ di iche iche, fè ha,
kpọ isi ala nye ha, ma Mu ka ha rapuru,
ọ bu kwa iwum ka ha nēdebegh;
12 unu onwe-unu emewo kwa ihe ọjọ
kari nna-unu-hà; n'ihi na, le, unu
nējeso, onye ọ bula isi-ike nke obi
ọjọ ya, unu we ghara igem nti:
13 M'gātupu kwa unu n'elu ala nka
tukwasi unu n'ala ahu nke unu nāmagh,
ma ọ bu unu onwe-unu ma-ọbu nna-
unu-hà; unu gēfè kwa chi ọzọ di iche
iche n'ebe ahu ehihie na abali; n'ihi na
M'gagh-emere unu amara.
14 N'ihi nka, le, ubọchi nābia, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), na agagh-asi
kwa ọzọ, Jehova nādi ndu, bú Onye mere
ka umu Israel si n'ala Ijipt rigoputa;
15 kama agāsi, Jehova nādi ndu, bú
Onye mere ka umu Israel si n'ala Ugwu
na n'ala nile ebe Ọ chusara ha-ri
rigoputa: M'gēme kwa ka ha lata n'ala
ahu nke M'nyere ndi bu nna-ha.
16 Le, M'gaje iziga kpọ ọtutu ndi-ọkù,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ha
gākùru ha; emesia M'gēziga kpọ ọtutu
ndi-ntá, ha gēsi n'elu ugwu ọ bula, na
n'elu ugwu ǹtà ọ bula, na nime nḅawa
nkume nile di elu, chu ntá ha. 17 N'ihi
na anyam abua dikwasi n'uzọ nile ha:
ezopugh ha n'irum, ezobegh kwa ajọ
omume-ha pua n'iru anyam abua.
18 Ma M'gēburu uzọ kwughachi ajọ
omume-ha na nmehie-ha okpukpu
abua; n'ihi na ha emewo alam ka ọ
ghara idi nsọ n'ozu nke ihe nile ha nke
nāsọ oyi, ọ bu kwa ihe-árú nile ha ka
ha ji kpojue ihe-nketam. 19 Jehova,
ikem, na ebem siri ike, na ebe-nḅabàm
n'ubọchi nkpaḅu, Gi ka mba nile
gābiakute site na nsọtu nile nke uwa, si,
Nání okwu-ugha ka nna-ayi-hà ketaworo,
bú ihe-efu na ihe nke ọ nadigh urù ha
bara. 20 Madu, ọ̀ gēmere onwe-ya chi
di iche iche, ọ bu ezie na ihe ahu abugh
chi? 21 N'ihi nka, le, M'gaje ime ka ha
mara, na mḅe a ka M'gēme ka ha mara
akam na idi-ikem; ha gāmara kwa na
aham bu Jehova.
17 1 Ejiwo pen ígwè, ji kwa ọnu-
ọnu diamond, de nmehie Juda:
atuwo ya n'elu mbadamba nkume, bù
obi-ha, na n'elu mpi nile nke ebe-ichu-aja
nile nke unu; 2 ebe umu-ha nēcheta
ebe-ichu-aja nile ha na Asherim-ha
n'akuku osisi ndu n'elu ugwu ntà ha nile
di elu. 3 Gi ugwum nke di n'ọhia,
ume-gi na àkù-gi nile ka M'gēnye ka ọ
buru ihe-ǹluta-n'agha, M'gēnye kwa
ebe-gi nile di elu, n'ihi nmehie, n'ókè-
ala-gi nile. 4 I gārapu kwa, ọbuná site
n'onwe-gi, ihe-nketa-gi nke M'nyere gi;
M'gēme kwa ka i fè ndi-iro-gi n'ala ahu
nke i nāmagh: n'ihi na ọku ka unu

muyeworo n'iwem, rue mḅe ebigh-ebi
ka ọ gēre.
5 Otú a ka Jehova siri: Onye anābu
ọnu ka nwoke ahu bu nke nātukwasi
madu obi, we me ka anu-aru, bú madu,
buru ogwe-aka-ya, onye obi-ya nēsi kwa
n'ebe Jehova nọ wezuga onwe-ya. 6 Ọ
gādi kwa ka osisi tamarisk n'ala ihe
nādigh, ọ gagh-ahu kwa mḅe ọdi-mma
nābia; ma o gēbi n'ebe nile kpọrọ nku
n'ọzara, bú ala nnú ebe madu nēbigh.
7 Onye agọziri agọzi ka nwoke ahu bu
nke nātukwasi Jehova obi, onye Jehova
bu ihe-ntukwasi-obi-ya. 8 Ọ gādi kwa
ka osisi akuworo n'akuku miri, ọ bu
kwa n'akuku osimiri ka ọ nāwasa
nkpọrọgwu-ya, ọ digh-atu kwa egwu
mḅe okpom-ọku nābia, ma akwukwọ-ya
gābu akwukwọ ndu; ọzọ, n'arọ nḅochi
miri-ozuzo ọ gagh-echeḅu onwe-ya, ọ
gagh-apu kwa n'imi nkpuru. 9 Obi di
aghughọ kari ihe nile, ihe nādigh
ngwọta ka ọ bu kwa: ònye gāmara ya?
10 Mu onwem, bú Jehova, nēnyocha
obi, nānwa akuru, ọbuná inye onye ọ
bula dika uzọ-ya nile si di, dika nkpuru
nke omume-ya nile si di. 11 Dika ọkwa
nke nēkpokọba umu nke ọ nāmugh, otú
a ka onye nākpa àkù, ma ọ kpagh ya
n'ikpé ziri ezi, si di; n'etiti ubọchi ndu-
ya ọ gārapu ya, n'ikpe-azu-ya ọ we buru
onye-nzuzu.
12 Oche-eze nke di ebube, nke di
n'elu site na mbu, ọnọdu nke ebe nsọ ayi,
13 olile-anya Israel, ka Jehova bu, ihere
gēme ndi nile nārapu Gi: ndi nēsi n'ebe
M'nọ wezuga onwe-ha, n'ala ka agēde
ha, n'ihi na ha arapuwo isi-iyi nke miri
nēnye ndu, bú Jehova. 14 Me ka
m'diri ndu, Jehova, m'we diri ndu;
zọputam, ewe zọputam: n'ihi na otutom
ka I bu. 15 Le, ndi ahu nāsim, Òle ebe
okwu Jehova di? biko, ya bia. 16 Ma
mu onwem, anukpọghm ipu n'iso Gi
n'izù aturu; ọzọ, ubọchi nādigh ngwọta,
achọsighm ya ike; Gi onwe-gi mara: ihe
si n'eḅuḅere-ọnum puta, na ncherita-iru
Gi ka ọ diworo. 17 Aghọlam ihe-ujọ:
ebe-nḅabàm ka I bu n'ubọchi ihe ọjọ.
18 Ka ihere me ndi nēsoḅum, ma ka
ihere ghara ime mu onwem; ka ndi ahu
tua ujọ, ma ka mu onwem ghara itu ujọ:
me ka ubọchi ihe ọjọ biakwasi ha, were
kwa okpukpu ntipia abua tipia ha.
19 Otú a ka Jehova sirim: Je, guzo
n'ọnu-uzọ-ama nke umu ndim, nke ndi-
eze Juda nēsi abata, nke ha nēsi apu
kwa, guzo kwa n'ọnu-uzọ-ama nile nke
Jerusalem; 20 si ha, Nurunu okwu
Jehova, unu ndi-eze Juda, na Juda nile,
na ndi nile bi na Jerusalem, bú ndi
nābata n'ọnu-uzọ-ama ndia: 21 otú a
ka Jehova siri: Lezienu onwe-unu anya,
unu ebu-kwa-la ibu n'ubọchi-izu-ike,
unu ebubà-kwa-la ya n'ọnu-uzọ-ama
nile nke Jerusalem; 22 unu agagh-
ebupu kwa ibu n'ulo-unu n'ubọchi-izu-
ike, ọ bu kwa ozi ọ bula ka unu nāgagh-
eje: ma donu ubọchi-izu-ike nsọ, dika
M'nyere nna-unu-hà iwu; 23 ma ha
anugh, ha atọgh kwa nti-ha n'ala, ha we
kwesie olu-ha ike, ka ha we ghara inu,
ghara kwa inara idọ-aka-na-nti. 24 O
gēru kwa, ọ buru na unu egem nti nke-
ọma, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
ighara ibubata ibu n'ọnu-uzọ-ama nile
nke obodo a n'ubọchi-izu-ike, kama ya
ido ubọchi-izu-ike nsọ, ighara ije ozi
ọ bula nime ya; 25 ndi-eze na ndi-isi,
ndi nānọkwasi n'oche-eze Devid, gābata
kwa n'ọnu-uzọ-ama nile nke obodo a, bú
ndi nānọkwasi n'uḅọ-ala na n'inyinya, ha
onwe-ha, na ndi-isi-ha, ndi Juda, na ndi
bi na Jerusalem: obodo a gānọgide kwa
rue mḅe ebigh-ebi. 26 Ha gēsi kwa
n'obodo nile nke Juda, si kwa n'ebe nile
di Jerusalem buruburu, si kwa n'ala
Benjamin, si kwa n'ebe di ala ala, si kwa
n'ugwu, si kwa na Negeb, bia, nēwebata
ihe àjà-nsure-ọku, na àjà ọzọ, na
onyinye-inata-iru-ọma, na frankincense,
nēwebata kwa ekele, n'ulo Jehova.
27 Ma ọ buru na unu egeghm nti ido
ubọchi-izu-ike nsọ, na ighara ibū ibu
bata n'ọnu-uzọ-ama nile nke Jerusalem
n'ubọchi-izu-ike; M'gēsuye kwa ọku
n'ọnu-uzọ-ama-ya nile, o gērichapu kwa
ulo-elu nile nke Jerusalem, agagh-
emenyu kwa ya.

18 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti
site na Jehova, si, 2 Bilie, rida
n'ulo ọkpu-ite, ọ bu kwa n'ebe ahu ka
M'gēme ka i nu okwum. 3 M'we rida
n'ulo ọkpu-ite, ma, le, ọ nēje ozi-ya n'elu
wheel-ya abua. 4 Ewe bibie ihe onye
ahu ji urọ akpu n'aka ọkpu-ite ahu, ọ we
kpu kwa ya ọzọ ihe di iche, dika o ziri ezi
n'anya ọkpu-ite ahu ikpu ya.
5 Okwu Jehova we ruem nti, si,

6 Àpughm ime unu dika ọkpu-ite a
mere, unu ulo Israel? ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. Le, dika urọ si di n'aka
ọkpu-ite a, otù a ka unu onwe-unu di
n'akam, unu ulo Israel. 7 N'otù
ntabi-anya ahu mḅe M'nēkwu okwu
bayere mba ọ bula, iropu ya na ikwada
ya na ime ka ọ la n'iyì; 8 ọ buru na
mba ahu nke M'kwuworo okwu bayere
ya esi n'ihe ọjọ ya chigharia,
M'gēchèghari kwa n'ihe ọjọ ahu nke
M'chère ime ya. 9 Ọzọ, n'otù ntabi-
anya ahu mḅe M'nēkwu okwu bayere
mba ọ bula, baye-kwa-ra ala-eze ọ bula,
iwu ya dika ulo na iku ya dika osisi;
10 ọ buru na ọ me ihe jọrọ njọ n'anyam,
we ghara ige nti n'olum, M'gēchèghari
kwa n'ezi ihe ahu, nke M'siri na M'gēji
me ya nma. 11 Ma uḅu a, biko, gwa
ndi Juda, gwa kwa ndi bi na Jerusalem,
okwu, si, Otú a ka Jehova siri: Le, Mu
onwem nākpu ihe ọjọ megide unu,
nēchè kwa èchìchè megide unu: biko,
sinu, onye ọ bula n'uzọ ọjọ ya, lata, ime
kwa ka uzọ nile unu na omume nile unu
di nma. 12 Ma ha siri, Ntukwasi-obi
adighi: n'ihi na èchìchè nile nke ayi ka
ayi nējeso, ayi nēme kwa, onye ọ bula ihe
isi-ike nke obi ọjọ ya.

13 N'ihi nka ka Jehova ji si otú a:
Biko, juanu n'etiti mba nile, si, Ònye
nuworo ihe di ka ndia? ihe jọḅuru onwe-
ya nke-uku ka nwa-aḅọghọ Israel nke
nāmagh nwoke meworo. 14 Snow nke
Lebanon, ọ̀ gārapu oké nkume nke
ọhia? ma-ọbu miri oyi nke si n'ala ọzọ
erù, ọ̀ gātada? 15 N'ihi na ndim
echezọwom, ihe-efu ka ha sureworo ihe-
nsure-ọku nēsì ísì utọ nye; ha we me
ka ha su ngọngọ n'uzọ nile ha, bú uzọ-
ije nile nke mḅe ebigh-ebi gara aga, ije
ije n'okporo-uzọ di iche iche, bú uzọ
anātuligh atuli; 16 ime ka ala-ha ghọ
ihe-iju-anya, na ihe-ima-ọsọ mḅe ebigh-
ebi; o gēju onye ọ bula nke nāgabiga
n'akuku ya anya, o gēfufe kwa isi-ya.
17 Dika ifufe Iru - anyanwu ka
M'gāchusa ha n'iru onye-iro; azu, ọ
bugh iru, ka M'gēme ka ha hu n'ubọchi
nhuju-anya-ha.

18 Ha we si, Bianu, ka ayi chè èchìchè
megide Jeremaia; n'ihi na iwu agagh-esi
n'ebe onye-nchu-aja nọ la n'iyì, ndum-
ọdu agagh-esi kwa n'ebe onye mara ihe
nọ, okwu agagh-esi kwa n'ebe onye-
amuma nọ. Bianu, ka ayi were ire-ayi
tiḅue ya, ma ka ayi ghara iṅa nti n'okwu-
ya nile.

19 Nam nti, Jehova, ge kwa nti olu
ndi nālusom ọ̀gù. 20 Àgākwughachi ihe
ọjọ n'ọnọdu ezi ihe? n'ihi na ha
egwuworo nkpuru-obim olùlù. Cheta
nguzo m'guzoro n'iru Gi ikwu ezi ihe
bayere ha, ime ka ọnuma-Gi si n'aru ha
laghachi. 21 N'ihi nka were umu-ha
nye oké unwu, rara kwa ha nye n'aka
mma-agha; ka ndinyom-ha ghọ kwa ndi
ḅara aka nwa na ndi di-ha nwuru; ka
ndikom-ha ghọ kwa ndi ọnwu ḅuru, ka
umu-okorọbia-ha ghọ ndi etiḅuru na
mma-agha n'agha. 22 Ka anuru iti-
nkpu nke gēsite n'ulo nile ha, mḅe I
gēme ka usu ndi nāpunara madu ihe
biakwasi ha na mberede: n'ihi na ha
egwuwo olùlù inwudem, ha ezobewo-
kwa-ra ukwum abua iḅudu di iche iche.
23 Ma Gi onwe-gi, Jehova, amawo
ndum-ọdu nile ha imegidem ime ka
m'nwua; ekpuchila ajọ omume-ha,
chichapu-kwa-la nmehie-ha n'iru Gi:
ma ka ha ghọ ndi emeworo ka ha su
ngọngọ n'iru Gi; meso ha na mḅe iwe-
Gi.

19 1 Otú a ka Jehova siri, Je, zuta
karama nke ọkpu-ite ji urọ akpu,
chiri kwa ufọdu nime ndi-okenye ndim,
na nime ndi-okenye ndi-nchu-aja;
2 purue ndagwurugwu nwa Hinom, nke
di n'oghere ọnu-uzọ-ama ejùjù, kpọsa
n'ebe ahu okwu nile nke M'gāgwa gi:
3 si, Nurunu okwu Jehova, unu ndi-eze
Juda, na ndi bi na Jerusalem; otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, siri, Le, M'gaje ime
ka ihe ọjọ biakwasi ebe a, nke nti abua
nke onye ọ bula nānu ya gāzu wuruwuru.
4 N'ihi na ha arapuwom, we ghara imata
ebe a, we surere chi ọzọ di iche iche ihe-
nsure-ọku nēsì ísì utọ nime ya, bú ndi ha
nāmagh, ha onwe-ha na ndi bu nna-ha
na ndi-eze Juda; ha emejuwo kwa ebe
a n'ọbara ndi nēmegh ihe ọjọ; 5 ha
ewuwo kwa ebe nile di elu nke Beal,
isure umu-ha ndikom n'ọku ka ha buru
àjà-nsure-ọku anāchuru Beal; nke
M'nēnyegh n'iwu, ekwughkwam ya, ọ
batagh kwa n'obim: 6 n'ihi nka, le,
ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), mḅe agagh-akpọ kwa ebe a Tofet

ọzọ, ma-ọbu Ndàgwurugwu nwa Hinom,
kama agākpọ ya Ndagwurugwu Ọbụbu.
7 M'gāwusi kwa ndum-ọdu Juda na
Jerusalem n'ebe a dika miri; M'gēme
kwa ka ha da site na mma-agha n'iru
ndi-iro-ha, na site n'aka ndi nāchọ ndu-
ha: M'gēnye kwa ozu-ha iburu anu-ufe
nke elu-igwe, na iburu anumanu nke
uwa, ihe-oriri. 8 M'gēme kwa ka obodo
a ghọ ihe-iju-anya, ka ọ ghọ kwa
ihe-ima-ọsọ; o gēju onye ọ bula nke
nāgabiga n'akuku ya anya, ọ gāma kwa
ọsọ n'ihi ihe-otiti-ya nile. 9 M'gēme
kwa ka ha rie anu-aru nke umu-ha
ndikom na anu-aru umu-ha ndinyom,
ha gēri kwa, onye ọ bula anu-aru ibe-ya,
nime nnọchigide-n'agha na nime
nkpabu, nke ndi-iro-ha na ndi nāchọ
ndu-ha nākpabu ha. 10 I gētiwa kwa
karama ahu n'anya ndikom ahu, bù ndi
nēso gi je, 11 i gāsi kwa ha, Otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri:
Ọbuna otù a ka M'gētiwa ndi nka na
obodo a, dika madu si etiwa ite ọkpu-ite,
nke anāpugh imezi kwa ya ọzọ: ọ bu kwa
na Tofet ka ha gēli ozu, n'ihi na ebe ili
ozu adigh. 12 Otù a ka M'gēme ebe
a, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), me
kwa ndi bi ya, ọbunà ime obodo a ka ọ di
ka Tofet: 13 ulo nile nke Jerusalem na
ulo nile nke ndi-eze Juda, nke ruru árú,
gādi kwa ka ebe Tofet, bù ulo nile nke
ha sureworo ihe-nsure-ọku nēsi ísì utọ
n'elu-ha nye usu nile nke ihe elu-igwe,
wusi-kwa-ra chi ọzọ di iche iche àjà-ihe-
ọnuṅu.
14 Jeremaia we si na Tofet bia, ebe
Jehova zigara ya ibu amuma; ọ we guzo
n'ogige ulo Jehova, si ndi Israel nile:
15 Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha, bù Chineke nke Israel, siri, Le,
M'gaje ime ka ihe ọjọ a nile biakwasi
obodo a, biakwasi kwa obodo-ya nile, bú
nke M'kwuworo megide ya; n'ihi na ha
ekwesiwo olu-ha ike, ka ha ghara inu
okwum nile.
20 1 Pashua nwa Imea, bù onye-
nchu-aja, nke bu kwa onye-
nlekọta, onye-ndú n'ulo Jehova, Pashua
ahu we nu ka Jeremaia nēbu amuma
okwu ndia. 2 Pashua we tie Jeremaia,
bú onye-amuma, ihe, tiye ya n'ọtọsi ahu
nke di n'ọnu-uzọ-ama Benjamin di n'elu,
nke di n'ulo Jehova. 3 O rue n'echi-ya,
na Pashua mere ka Jeremaia si n'ọtọsi
ahu puta. Jeremaia we si ya, Ọ bugh
Pashua ka Jehova kpọworo aha-gi, kama
ọ bu Megoa-misabib. 4 N'ihi na otù a
ka Jehova siri, Le, M'gaje ime gi ka i
ghọrọ onwe-gi, ghọ-kwa-ra ndi nile nāhu
gi n'anya, ihe-ujọ: ha gāda kwa site
na mma-agha ndi-iro-ha, anya-gi abua
ganāhu kwa ya: ọ bu kwa Juda nile ka
M'gēnye n'aka eze Babilon, ọ gēme kwa
ka ha je biri na Babilon, o gēji kwa mma-
agha tibue ha. 5 M'gēnye kwa ihe nile
akpakọbara n'obodo a, na ihe nile putara
na ndọbu ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu, na
ihe-ya nile nke di okė ọnu-ahia, e, àkù
nile nke ndi-eze Juda ka M'gēnye n'aka
ndi-iro-ha, ndi gāluta ihe-ha n'agha,
chiri ha, chibà ha na Babilon. 6 Gi
onwe-gi kwa, Pashua, na ndi nile bi
n'ulo-gi gēje na ndọta-n'agha: ọ bu kwa
Babilon ka i gābata, ọ bu kwa n'ebe ahu
ka i gānwu, ọ bu kwa n'ebe ahu ka agēlì
gi, gi onwe-gi, na ndi nile nāhu gi
n'anya, ndi i buworo amuma ugha.
7 I ràwom urà, Jehova, ewe ràram:
I jidewom, we nwe ike karim: aghọwom
ihe-ichì-ọchi ogologo ubọchi nile, madu
nile ọ bula nākwam emò. 8 N'ihi na
mbe ọ bula m'nēkwu, etim nkpu; Ihe-
ike na Ipunara-madu-ihe, ka m'nākpọ
nkpu: n'ihi na okwu Jehova ghọrọm
ihe-ita-uta na ihe-ikwa-emò ogologo
ubọchi nile. 9 M'we si, M'gagh-ehota
Ya, m'gagh-ekwu kwa okwu ọzọ n'aha-
Ya. Ọ we di n'obim dika ọku nēre ere
nke emechibidoro n'ọkpukpum nile, ike
gwu-kwa-ram inagide ya, enweghkwam
ike. 10 N'ihi na anuwom akukọ ọjọ nke
ọtutu madu, ujọ dim buruburu. Gosinu,
ayi gēgosi kwa ya, ka ha nāsi, bù ndi
nile mu na ha di n'udo, ndi nēche
nche n'akukum; elegh anya agāràra ya,
ayi ewe nwe ike imegide ya, bọrọ ọbọ-
ayi n'aru ya. 11 Ma Jehova nọyerem
dika dike nke nēme ka ama jijiji: n'ihi
nka ndi nēsọbum gāsu ngọngọ, ha
agagh-enwe kwa ike: ihere gēme ha
nke-uku, n'ihi na ha enwegh uche,
agagh-echezọ ọnọdu-ihere di mbe ebigh-
ebi nke etiyere ha. 12 Ma, Gi Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, Onye nānwa
onye ezi omume, Onye nāhu akuru na
obi, ka m'hu ọbọ-Gi nke I gābọ ha;
n'ihi na Gi ka m'kpugheworo okwu-
ikpém. 13 Bùkuenu Jehova abù, tonu

Jehova: n'ihi na Ọ naputawo nkpuru-
obi nke ọḅeye n'aka ndi nēme ihe ọjọ.
14 Ihe anābu ọnu ka ubọchi ahu
bu nke amurum nime ya: ubọchi nke
nnem murum, ya ghara ibu nke agọziri
agọzi. 15 Onye anābu ọnu ka nwoke
ahu bu nke ziri nnam ozi, si, Amutara gi
nwa-nwoke; nēme ka ọ ńuria ọńu nke-
uku. 16 Ka nwoke ahu di kwa ka obodo
nile nke Jehova kwaturu, ghara
ichėghari: ya nu kwa iti-nkpu n'ututu,
na iti-nkpu agha n'etiti-ehihie; 17 n'ihi
na ọ megh ka m'nwua site n'afọ nnem;
nnem ewe ghọrọm ili, afọ-ya anēburum
mḅe ebigh-ebi. 18 N'ihi gini kwa ka
m'siri n'afọ nnem puta ihu ọnọdu ọjọ na
nwuta, ewe ji ihere me ka ubọchim nile
gwusia?

21 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti
site na Jehova, mḅe eze, bú
Zedekaia, zigara ya Pashua nwa
Malkija, na Zefanaia nwa Maaseia, bú
onye-nchu-aja, si, 2 Biko, juara ayi
Jehova ase; n'ihi na Nebukadreza, bú
eze Babilon, ebusowo ayi agha: elegh
anya Jehova gēmeso ayi dika okė ọlu-Ya
nile si di, we me ka o si n'aru ayi
rigo la.
3 Jeremaia we si ha, Otú a ka unu
gāsi Zedekaia: 4 Otú a ka Jehova, bú
Chineke nke Israel, siri, Le,
M'ganēchighari ihe agha nile nke di
n'aka-unu, nke unu onwe-unu ji ebuso
eze Babilon na ndi Kaldea agha, bú ndi
nānọchigide unu n'agha n'azu mḅidi
obodo, M'gāchikọta kwa ha n'etiti obodo
a. 5 Mu onwem gēbuso kwa unu agha
n'aka eseteri eseti, na n'ogwe-aka di ike,
ọbuná n'iwe, na n'ọnuma, na n'okė iwe.
6 M'gētiḅu kwa ndi bi n'obodo a, ma
madu ma anumanu: n'ajọ ọria uku nēfe
efe ka ha gānwu. 7 Ma emesia, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), M'gēwere
Zedekaia, bú eze Juda, na ndi-orú-ya,
na ndim, bú ndi puru n'ajọ ọria ahu nke
nēfe efe, pu kwa na mma-agha, na n'okė
unwu, fọduru n'obodo a, nye ha n'aka
Nebukadreza, bú eze Babilon, na n'aka
ndi-iro-ha, na n'aka ndi nāchọ ndu-ha:
o gēji kwa ọnu mma-agha tiḅu ha; ọ
gagh-emere ha ebere, ọ gagh-enwe kwa
ọmiko, ọ gagh-enwe kwa obi-ebere.
8 Ndi nka ka i gāsi kwa, Otú a ka
Jehova siri: Le, M'nēche n'iru unu uzọ
ndu na uzọ ọnwu. 9 Onye nānọgide
n'obodo a gānwu site na mma-agha, na
site n'okė unwu, na site n'ajọ ọria nēfe
efe: ma onye nāpu apu, nke nādakuru
ndi Kaldea ndi nānọchigide unu n'agha,
ọ gādi ndu, ndu-ya ewe ghọrọ ya ihe-
nkwata. 10 N'ihi na edowom irum
n'aru obodo a ime ya ihe ọjọ, ọ bugh ime
ya ezi ihe, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta): n'aka eze Babilon ka agēnye ya, ọ
gēsure kwa ya n'ọku.
11 Ma okwu bayere ulo eze Juda,
nurunu okwu Jehova: 12 unu ulo
Devid, otú a ka Jehova siri, Kpenu ikpe
n'ututu, naputa-kwa-nu onye anapuworo
ihe n'ike n'aka onye-nmeḅu, ka ọnumam
we ghara ipu dika ọku, ghara kwa ire ere
nke ọ nādigh onye ganēmenyu ya, n'ihi
ihe ọjọ nke omume nile unu. 13 Le,
Mu nēmegide gi, gi nwayi bi na
ndagwurugwu, gi okė nkume nke ebe
di lari, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta);
unu ndi nāsi, Ònye gāridata imegide
ayi? ma-ọbu ònye gābata n'ebe-obibi
nile ayi? 14 M'gēwere kwa nmehie-unu
leta unu dika nkpuru omume nile unu
si di, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta):
M'gēsuye kwa ọku n'okė ọhia-ya, o
gērichapu kwa ihe nile di ya buruburu.

22 1 Otú a ka Jehova siri: Rida n'ulo
eze Juda, kwue okwu a n'ebe ahu,
2 si, Nuru okwu Jehova, gi eze Juda,
onye nānọkwasi n'oche-eze Devid, gi
onwe-gi, na ndi-orú-gi, na ndi-gi ndi
nābata n'ọnu-uzọ-ama ndia. 3 Otú a ka
Jehova siri: Menu ihe ekpere n'ikpe na
ezi omume, naputa-kwa-nu onye
anapuworo ihe n'ike n'aka onye-nmeḅu:
unu emejọ-kwa-la ọbia, ma-ọbu nwa-
nḅei, ma-ọbu nwayi di-ya nwuru, unu
emela ha ihe-ike, unu awusi-kwa-la
ọbara nēmegh ihe ọjọ n'ebe a. 4 N'ihi
na ọ buru na unu eme ihe a n'ezie, ndi-
eze ndi nānọchi Devid n'oche-eze-ya
gābata kwa n'ọnu-uzọ-ama nke ulo a, bú
ndi nānọkwasi n'uḅọ-ala na n'inyinya,
ya onwe-ya, na ndi-orú-ya, na ndi-ya.
5 Ma ọ buru na unu anugh okwu ndia,
ejiwom Onwem ńu iyi, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), na nkpọnkpọ ebe ka ulo a
gāghọ. 6 N'ihi na ihe di otú a ka
Jehova kwuru bayere ulo eze Juda, si:
Gilead ka i burum, bú isi Lebanon: ma
aghaghm ime gi ka i ghọ ọzara, na obodo

nke madu nēbigh. 7 M'gēdo kwa ndi-
nbibi nsọ imegide gi, onye ọ bula na
ihe-agha-ya: ha gēḅutu kwa osisi cedar
gi nile kachasi nma, me ka ha dakwasi
n'ọku. 8 Ọtutu mba gāgabiga kwa
n'akuku obodo a, ha gāsirita kwa ibe-ha
n'otù n'otù, N'ihi gini ka Jehova meworo
obodo uku a otú a? 9 Ha gāsi kwa,
Ọ bu n'ihi na ha rapuru ọḅuḅa-ndu nke
Jehova, bú Chineke-ha, we kpọ isi ala
nye chi ọzọ di iche iche, fè ha.
10 Unu akwalara onye nwuru anwu
ákwá, unu egosi-kwa-la ya ebere unu
nwere n'aru ya: kwasierenu onye-ije ahu
ike; n'ihi na ọ gagh-alata kwa ọzọ, ọ
gagh-ahu kwa ala amuru ya ọzọ. 11 N'ihi
na okwu di otú a ka Jehova kwuru bayere
Shalum nwa Josaia, bú eze Juda, nke bu
eze n'ọnọdu Josaia, bú nna-ya, nke siri
n'ebe a pua, si: Ọ gagh-alata kwa n'ebe
ahu ọzọ; 12 kama n'ebe ahu nke ha
mere ya ka ọ je biri, n'ebe ahu ka ọ
gānwu, ma ala nka ka ọ nāgagh-ahu kwa
ọzọ.
13 Ahuhu gādiri onye ji ajọ omume
ewu ulo-ya, nke ji kwa ikpé nēzigh ezi
ewu ime-ulo-elu-ya nile; nke nēme ka
madu-ibe-ya fè òfùfè n'efu, ọ digh-enye
kwa ya ugwọ-ọlu-ya; 14 onye nāsi,
M'gēwuru onwem ulo uku na ime-ulo-
elu di iche iche sara mbara, onye nēmere
onwe-ya ka window-ya sa mbara; eji kwa
osisi cedar machita elu-ya, eji kwa ihe-
otite nācha uhie uhie te ya. 15 Ì gābu
eze, n'ihi na gi onwe-gi nānu ọku n'obi
ika ndi ọzọ n'iji osisi cedar ewu ulo?
nna-gi, ò righ ihe, ṅu kwa ihe-ọṅuṅu, me
kwa ihe ekpere n'ikpe na ezi omume?
mḅe ahu ka ọ diri ya nma. 16 Ọ kpere
ikpe onye ewedara n'ala na oḅeye; mḅe
ahu ka ọ di nma. Ǹka abugh imaram? ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 17 Ma
anya-gi abua na obi-gi adigh n'ihe ọ bula
ma-ọbugh nání n'urù nēzigh ezi gi, na
n'iwusi ọbara nēmegh ihe ọjọ, na
n'imeḅu emeḅu, na n'izọpia-azọpia, ime
ya. 18 N'ihi nka ka Jehova ji kwue
okwu di otú a bayere Jehoiakim nwa
Josaia, bú eze Juda, si: Ha agagh-etiri
ya aka n'obi, si, Éwù, nwa-nnem nwoke!
ma-ọbu, Éwù, nwa-nnem nwayi! ha
agagh-etiri ya aka n'obi, si, Éwù, onye-
nwe-ayi! ma-ọbu, Éwù, ebube-ya!
19 Olìlì nke inyinya-ibu ka agēji lìe ya,
agādọrọ ya, tufue ya n'ebe di anya n'azu
ọnu-uzọ-ama Jerusalem.
20 Rigo na Lebanon, ti kwa nkpu; me
kwa ka olu-gi da udà na Beshan: si kwa
n'Abarim tie nkpu; n'ihi na etipiawo ndi
nile nāhu gi-ri n'anya. 21 Agwaram i
okwu n'udo-gi; ma i siri, M'gagh-anu.
Nka bu uzọ-gi site na mḅe i di na nwata,
na i gegh nti olum.
22 Ndi-ọzùzù-aturu-gi nile ka ifufe
gāzù dika aturu, ndi nāhu gi n'anya gēje
na ndọta-n'agha: n'ezie mḅe ahu ka ihere
gēme gi, agētiye kwa gi n'ọnọdu-ihere,
site n'ihe ọjọ gi nile. 23 Gi nwayi nēbi
na Lebanon, nke nālu akwu-gi n'etiti
osisi cedar nile, le, ka i si buru onye
agēmere amara nke-uku mḅe ihe-nḅu
nābiakwasi gi, bú nḅali dika nke nwayi
ime nēme! 24 Mu onwem nādi ndu, (ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ buru si
na Konaia nwa Jehoiakim, bú eze Juda,
bu nḅa-aka-akàrà n'aka-nrim, ma ọbuná
n'ebe ahu ka M'gādọpu gi; 25 M'gēnye
kwa gi n'aka ndi nāchọ ndu-gi, na n'aka
ndi gi onwe-gi nātu ujọ ha, bú n'aka
Nebukadreza, bú eze Babilon, na n'aka
ndi Kaldea. 26 M'gētufu kwa gi na
nne-gi onye muru gi, rue ala ọzọ, ebe
anāmugh unu; ọ bu kwa n'ebe ahu ka
unu gānwu. 27 Ma n'ala ahu nke ha
onwe-ha nātukwasi nkpuru-obi-ha, si na
ha gālaghachi n'ebe ahu, n'ebe ahu ka
ha nāgagh-alaghachi. 28 Ọ bu ite elelìri
elelì nke etipiara etipia ka nwoke a, bú
Konaia, bu? ọ bu ihe nke nādigh-atọ
utọ? gini mere eji tufu ha-ri, ya onye-ya
na nkpuru-ya, tukwasi ha n'ala nke ha
nāmagh? 29 Ala, ala, ala, nuru okwu
Jehova. 30 Otú a ka Jehova siri, Denu
nwoke a n'akwukwọ na ọ bu onye ḅa aka
nwa, bú nwoke nke ihe nāgagh-agara
nke-ọma n'ubọchi-ya nile: n'ihi na ọ
digh onye ọ bula nime nkpuru-ya ihe
gāgara nke - ọma, nke ganānọkwasi
n'oche-eze Devid, nāchi kwa achi ọzọ na
Juda.
23 1 Ahuhu gādiri ndi-ọzùzù-aturu
ndi nēme ka ìgwè ewu na aturu
nke ebe-ita-nrim la n'iyì, kpasa ha; ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta. 2 N'ihi nka
ka Jehova, bú Chineke nke Israel, ji
kwue okwu di otú a megide ndi-ọzùzù-
aturu ndi nāzù ndim dika aturu, si: Unu
onwe-unu akpasawo ìgwè ewu na aturu
nkem, chusa ha, unu elekọtagh kwa ha;

le, M'gaje iwere ihe ọjọ nke omume nile
unu leta unu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 3 Mu onwem gāchikọta kwa igwè
ewu na aturu nkem fọduru site n'ala nile
ebe M'chusaworo ha, M'gēme kwa ka ha
lata n'ebe-ita-nri-ha; ha gāmu kwa
ọmùmù, ba uba. 4 M'gēme kwa ka ndi-
ọzùzù-aturu biliere ha, ndi gāzù ha: ha
agagh-atu kwa egwu ọzọ, ha agagh-atu
kwa ujọ, agagh-ele kwa anya otù efu
nime ha na o furu efu; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta.
5 Le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), mbe M'gēme ka Ihe-
opupú nke nēme ezi omume biliere
Devid, otù Eze gābu kwa eze, ọ gēnwe
kwa uche, me ihe ekpere n'ikpe na ezi
omume n'ala nka. 6 N'ubọchi-ya ka
agāzọputa Juda, Israel gēbi kwa na
ntukwasi-obi: nka bu kwa aha-ya
agākpọ ya, Jehova bu ezi omume-ayi.
7 N'ihi nka, le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), na ha agagh-asi
kwa ọzọ, Jehova nādi ndu, bú Onye
mere ka umu Israel si n'ala Ijipt rigoputa;
8 kama ha gāsi, Jehova nādi ndu, bú
Onye mere ka nkpuru ulo Israel si n'ala
Ugwu na n'ala nile ebe M'chusara ha-ri
rigoputa, bata; ha gēbi kwa n'elu ala
nke aka ha.
9 Okwu bayere ndi-amuma. Obim
tiwara etiwa nimem, ọkpukpum nile
emewo nkpatu; adiwom ka onye
ṅubigaworo manya ókè, na dika nwoke
nke manya-vine bàworo n'anya nke-uku;
n'ihi Jehova, na n'ihi okwu nsọ Ya nile.
10 N'ihi na ala nka juputara na ndi
nākwa iko; n'ihi na site n'ọbuba-iyi ala
nka nēru ùjú; ebe-ita-nri nile nke ọzara
akpọwo nku; ọbuba-ọsọ-ha di kwa njọ,
idi-ike-ha abugh kwa ihe ziri ezi.
11 N'ihi na emeruwo ma onye-amuma
ma onye-nchu-aja; e, n'ulom ka
M'chọputaworo ihe ọjọ ha; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 12 N'ihi nka uzọ-
ha gādi ha ka ebe nālọ alọ n'oké
ọchichiri: agāchu ha, ha ewe dabà nime
ya: n'ihi na M'gēme ka ihe ọjọ biakwasi
ha, n'arọ nleta-ha; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 13 Ọ bu kwa n'aru ndi-
amuma Sameria ka M'huworo ihe-
nzuzu; ha jiri Beal bu amuma, we me ka
ndim, bú Israel, kpafue. 14 Ọzọ, n'aru
ndi-amuma Jerusalem ka M'huworo ihe
ịọburu onwe-ya; ha nākwa iko,
nēieghari kwa n'okwu-ugha, ha emewo
kwa ka aka ndi nēme ihe ọjọ di ike, ha
we ghara isi, onye ọ bula n'ihe ọjọ ya,
lata: ha nile aghọworom ihe di ka
Sọdọm, ndi bi nime ya aghọwo-kwa-
ram ihe di ka Gọmọra.
15 N'ihi nka ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha ji kwue okwu di otú a
bayere ndi-amuma ndia, si: Le, M'gaje
ime ka ha rie wormwood, M'gēme kwa
ka ha ṅua miri ńsí; n'ihi na site na ndi-
amuma nke Jerusalem ka nmeru puworo
je rue ala nka nile. 16 Otú a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri, Unu egela
nti n'okwu nile nke ndi-amuma ahu ndi
nēburu unu amuma; ndi nēme unu ihe-
efu ka ha bu: ọhù nke obi-ha ka ha
nēkwu, ha adigh-ekwu site n'ọnu Jehova.
17 Ha nọ nāsi ndi nēlelìm, Jehova
ekwuwo okwu, si, Udo gādiri unu; ọ
bu kwa onye ọ bula nke nējeghari n'isi-
ike nke obi-ya ka ha siworo, Ihe ọjọ
agagh-abiakwasi unu. 18 N'ihi na ònye
guzoworo n'izù nzuzo nke Jehova, nke
ọ gāhu nu kwa okwu-Ya? ònye ṅaworo
okwum nti, we nu ya? 19 Le, oké ifufe
Jehova, bú ọnuma-Ya, apuwo, ọbuná
oké ifufe nēfesi ike buruburu: n'isi ndi
nēmebi iwu ka ọ gēfekwasi si-ike.
20 Iwe Jehova agagh-alaghachi azu,
rue mbe Ọ mere ya, ru kwa mbe Ọ mere
ka ihe-nzube nile nke obi-Ya guzosie
ike: na mbe ikpe-azu nke ubọchi ndia
unu gāghọta ya nke-ọma. 21 Eziteghm
ndi-amuma ahu, ma ha onwe-ha bara
ọsọ: agwaghm ha okwu, ma ha onwe-ha
buru amuma. 22 Ma ọ buru na ha
guzori n'izù nzuzo nkem, ha gēmewori
ka ndim nuru okwum nile, ha gēmewori
kwa ka ha si n'uzọ ọjọ ha na n'ihe ọjọ
nke omume nile ha, lata. 23 Ọ bu
Chineke nke nọ nso ka M'bu, ghara ibu
Chineke nọ n'ebe di anya? ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 24 Ọ di onye ọ bula
gēzobe onwe-ya n'ebe ọ bula di nzuzo,
Mu onwem we ghara ihu ya anya? ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta. Ọ bugh elu-
igwe na uwa ka M'juputara? ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 25 Anuwom ihe
ahu nke ndi-amuma siri, bú ndi nēbu
amuma ugha n'aham, si, Arọwom nrọ,
arọwom nrọ. 26 Rùe ole mbe ka nka
gādi n'obi ndi-amuma ndi nēbu amuma
ugha; bú ndi-amuma nke nēbu amuma
aghughọ nke obi-ha? 27 Ndi nēchè

èchichè ime ka ndim chezọ aham site
na nrọ nile ha nke ha nēzeritara ibe-ha
n'otù n'otù, dika ndi bu nna-ha chezọrọ
aham site na Beal. 28 Onye-amuma
nke nrọ di ya n'ọnu, ya ze nrọ-ya; ọzọ,
onye ahu okwum di ya n'ọnu, ya kwue
okwum n'ezi-okwu. Gini ka okporo-
ọka na ọka wheat nwekọrọ? ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 29 Ọ bugh otú a
ka ọ di? na okwum di ka ọku, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta); na dika otùtù
nke nētipia nkume di elu?
30 N'ihi nka, le, Mu nēmegide ndi-
amuma, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
bú ndi nēzu okwum nile n'ori, onye ọ
bula n'aka ibe-ya. 31 Le, Mu nēmegide
ndi-amuma, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), bú ndi nēwere ire-ha kwue ihe, si,
Ọ bu ihe si Ya n'ọnu puta. 32 Le, Mu
nēmegide ndi nēbu amuma nrọ ugha,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ha we ze
ha, me ka ndim kpafue site n'okwu-ugha
nile ha na n'obi-ha nādigh n'otù ebe:
ma Mu onwem ezitegh ha, enyeghkwam
ha iwu; ọ digh kwa urù ha gābara ndi
nka ma-ọli; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 33 Ma mḅe ndi nka, ma-ọbu
onye-amuma, ma-ọbu onye-nchu-aja,
gāju gi, si, Gini bu ibu Jehova nēbo? I
gāsi kwa ha, Gini bu ibu? ọ bu na
arapuwom unu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 34 Ma onye-amuma ahu, ma-
ọbu onye-nchu-aja ahu, ma-ọbu ndi ahu,
nke gāsi, Le, ibu Jehova nēbo: M'gēwere
kwa nmehie-ya leta nwoke ahu, leta kwa
ulo-ya. 35 Otú a ka unu gāsirita ibe-
unu n'otù n'otù, sirita kwa nwa-nne-unu
n'otù n'otù, Gini ka Jehova zaworo? na,
Gini ka Jehova kwuworo? 36 Ma ibu
Jehova ka unu nāgagh-ehota kwa ọzọ:
n'ihi na ibu eboro onye ọ bula bu okwu
nke aka ya; unu aḅanwewo kwa okwu
nile nke Chineke di ndu, bú Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, bú Chineke-ayi.
37 Otú a ka i gāsi onye-amuma, Gini ka
Jehova zaworo gi? na, Gini ka Jehova
kwuworo? 38 Ma ọ buru na unu asi,
Le, ibu Jehova nēbo; n'ihi nka ka
Jehova ji si otú a: N'ihi na unu ekwuwo
okwu a, si, Le, ibu Jehova nēbo, ma
ezitewor̄om unu ozi, si, Unu asila, Le,
ibu Jehova nēbo; 39 n'ihi nka, le, Mu
onwem, M'gēchezọsi kwa unu, chupu
unu na obodo ahu nke M'nyere
unu, nye kwa nna-unu-hà, n'irum:
40 M'gētiyekwasi kwa unu ita-uta di
mḅe ebigh-ebi, ya na itiye n'ọnọdu-
ihere di mḅe ebigh-ebi, nke agagh-
echezọ echezọ.

24 1 Jehova we me ka m'hu, ma, le,
nkata fig abua adọbara n'iru ulo
uku nke Jehova; mḅe Nebukadreza, bú
eze Babilon, mesiri ka Jekonaia nwa
Jehoiakim, bú eze Juda, na ndi-isi Juda,
na ndi-ọkà, na ndi-uzú, si na Jerusalem
je biri n'ala ọzọ, we me ka ha biarue
Babilon. 2 Fig nke di nma nke-uku di
n'otù nkata, dika fig nke buru uzọ cha:
ma fig nke jọrọ njọ nke-uku di na nkata
nke-ọzọ, nke anāgagh-eri, site n'ijọ-njọ-
ha. 3 Jehova we sim, Gini ka gi onwe-
gi nāhu, Jeremaia? M'we si, Fig; ndi bu
ezi fig di nma nke-uku; ma ndi bu fig
ọjọ jọrọ njọ nke-uku, nke anāgagh-eri
eri, site n'ijọ-njọ-ha. 4 Okwu Jehova
we ruem nti, si, 5 Otú a ka Jehova, bú
Chineke nke Israel, siri; Dika ezi fig
ndia, otú a ka M'gāmata ndi Juda emere
ka ha je biri n'ala ọzọ, ndi M'siri n'ebe
a ziga n'ala ndi Kaldea, ime ha nma.
6 N'ihi na M'gātukwasi ha anyam ime
ha nma, M'gēme kwa ka ha lata n'ala
nka: M'gēwu kwa ha dika ulo, ghara
ikwada ha; M'gāku kwa ha dika osisi,
ghara iropu ha. 7 M'gēnye kwa ha obi
imaram, na Mu onwem bu Jehova: ha
gābu-kwa-ram otù ndi, Mu onwem
gābu-kwa-ra ha Chineke: n'ihi na ha
gēji obi-ha nile laghachikutem. 8 Ma
dika fig ọjọ ndia, nke anāgagh-eri eri,
site n'ijọ-njọ-ha; n'ezie otú a ka Jehova
siri, Otú a ka M'gēwere Zedekaia, bú
eze Juda, na ndi-isi-ya, na ndi
Jerusalem fọduru, bú ndi fọduru n'ala
nka, na ndi bi n'ala Ijipt, nye:
9 M'gēwere ha nye iburu ala-eze nile
nke uwa ihe-ntughari, iburu ha ihe ọjọ;
ibu ihe-ita-uta, na ilu, na ihe-àkùkù, na
ihe-nkọcha, n'ebe nile M'gāchusa ha.
10 M'gēziga kwa mma-agha na oké
unwu na ajọ ọria nēfe efe n'etiti ha, rue
mḅe agēme ka ha gwupusia n'elu ala ahu
nke M'nyere ha, nye kwa ndi bu nna-ha.

25 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti
bayere ndi Juda nile n'arọ nke-
anọ nke Jehoiakim nwa Josaia, bú eze
Juda; nke ahu bu arọ mbu nke

Nebukadreza, bù eze Babilon; 2 bù
okwu nke Jeremaia, bù onye-amuma,
gwara ndi Juda nile, gwa kwa ndi nile bi
na Jerusalem, si: 3 Site n'arọ nke-iri-
na-atọ nke Josaia nwa Emon, bù eze
Juda, we rue ta, orù arọ na atọ ndia, ka
okwu Jehova ruworom nti, m'we gwa
unu, nēbili n'isi-ututu nēkwu; ma unu
anugh. 4 Jehova ezitewo-kwa-ra unu
ndi-orù-Ya nile, bù ndi-amuma, nēbili
n'isi-ututu nēzite ha; ma unu anugh,
unu atọgh kwa nti-unu n'ala inu;
5 nāsi, Biko, latanu, onye ọ bula ya si
n'uzọ ọjọ ya na n'ihe ọjọ nke omume
nile unu lata, biri-kwa-nu n'elu ala nke
Jehova nyere unu, nye kwa nna-unu-
hà, site na mḅe ebigh-ebi gara aga we
rue mḅe ebigh-ebi di n'iru: 6 unu
ejeso-kwa-la chi ọzọ ifè ha na ikpọ isi
ala nye ha, unu eji-kwa-la ọlu aka-unu
kpasum iwe; M'gagh-eme kwa unu ihe
ọjọ. 7 Ma unu egeghm nti, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), ka unu we were
ọlu aka-unu kpasuem iwe, ime onwe-
unu ihe ọjọ. 8 N'ihi nka ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha ji si otù a: N'ihi
na unu anugh okwum nile, 9 le, M'gaje
iziga chiri aḅuru nile nke Ugwu, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ bu kwa
Nebukadreza, bù eze Babilon, bù orùm,
ka M'gēzigara ozi, M'gēme kwa ka ha
bia imegide ala nka, na imegide ndi bi
ya, na imegide mba nile ndia nọ ya
buruburu; M'gēwezuga kwa ha ka ebibie
ha, M'gēme kwa ha ka ha ghọ ihe-iju-
anya, na ihe-ìma-ọsọ, na nkpọnkpọ ebe
di mḅe ebigh-ebi. 10 Ọzọ, M'gēme ka
olu obi-utọ, na olu ọṅù, na olu nwoke
nālu nwunye ọhu, na olu nwayi anālu
ọhu, na olu nkume-igwe-nri, na ihè
oriọna, lanari ha n'iyi. 11 Ala nka nile
gāghọ kwa nkpọnkpọ ebe na ihe-iju-
anya; mba ndia gēfè kwa eze Babilon
ọgu arọ atọ na iri. 12 O gēru kwa, mḅe
ọgu arọ atọ na iri ruzuru, na M'gēwere
ajọ omume ha leta eze Babilon, leta
kwa mba ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), leta kwa ala Kaldea; M'gēme kwa
ya ka ọ ghọ ebe tọḅọrọ n'efu mḅe ebigh-
ebi. 13 M'gēme kwa ka okwum nile
biakwasi ala ahu, bú okwu nke
M'kwuworo megide ya, bù amuma nile
edeworo n'akwukwọ a, nke Jeremaia
buworo megide mba nile. 14 N'ihi na
ọtutu mba na ndi-eze nke di uku gēme
ka ha fè ha ófùfè, ọbunà ha onwe-ha:
M'gākwughachi kwa ha dika omume
nile ha si di, na dika ọlu nke aka-ha
si di.
15 N'ihi na otù a ka Jehova, bù
Chineke nke Israel, sirim: Nara iko
manya nke ọnuma nka n'akam, me ka
mba nile ṅua ya, bù ndi Mu onwem
nēziga gi jekuru. 16 Ha gāṅu kwa, we
ṅaghari, wi ara, n'ihi mma-agha ahu nke
Mu onwem nēziga n'etiti ha. 17 M'we
nara iko ahu n'aka Jehova, me ka mba
nile ṅua, bù ndi Jehova zigaram jekuru:
18 bù Jerusalem, na obodo nile nke
Juda, na ndi-eze-ya, na ndi-isi-ya, ime
ha nkpọnkpọ ebe, na ihe-iju-anya, na
ihe-ima-ọsọ, na ihe-nkọcha; dika o si di
ta; 19 Fero, bù eze Ijipt, na ndi-orù-
ya, na ndi-isi-ya, na ndi-ya nile; 20 na
ndi nile gwara ọgwa, na eze nile nke ala
Uz, na eze nile nke ala ndi Filistia, na
Ashkelon, na Geza, na Ekron, na ndi
Ashdod fọduru; 21 na Edom, na
Moab, na umu Amon; 22 na eze nile
nke Taia, na eze nile nke Zaidon, na
ndi-eze nke agwe-etiti nke di n'ofè okè
osimiri; 23 Dedan, na Tima, na Buz,
na ndi nile akọpuworo usọ isi-ha;
24 na eze nile nke Arebia, na eze nile
nke ndi gwara ọgwa ndi bi n'ọzara;
25 na eze nile nke Zimri, na eze nile
nke Ilam, na eze nile nke Midia; 26 na
eze nile nke Ugwu, ma ndi bi nso ma
ndi bi n'ebe di anya, onye na ibe-ya; na
ala-eze nile nke uwa, nke di n'elu uwa:
eze Shishak gāṅuso kwa ha. 27 I gāsi
kwa ha, Otù a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha, bù Chineke nke Israel,
siri: Ṅuanu, ṅubiga ókè, ḅọ aḅọ, da, unu
ebili-kwa-la ọzọ, n'ihi mma-agha ahu
nke Mu onwem nēziga n'etiti unu.
28 O gēru kwa, mḅe ha gāju inara iko
ahu n'aka-gi iṅu, na i gāsi ha, Otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri:
Unu aghagh iṅu. 29 N'ihi na, le, ọ
bu n'obodo ahu nke akpọkwasiri aham ka
Mu onwem nāmalite ime ihe ọjọ, ma unu
onwe-unu, ùnu gābu ndi anāmagh ikpe
ma-ọli? Unu agagh-abu ndi anāmagh
ikpe: n'ihi na mma-agha ka Mu onwem
nākpọ ka ọ dakwasi ndi nile bi n'uwa;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke
ndi-agha puta. 30 Ma gi onwe-gi
gēburu ha amuma okwu nile ndia, si ha,
Jehova gēsi n'elu biḅọ, si kwa n'ebe-

obibi-Ya di nsọ me ka olu-Ya da udà; O
gēbiḅọsi ebe-ita-nri-Ya ike; nkpu dika
ndi nāzọcha nkpuru-vine ka O gēti
imegide ndi nile bi n'uwa. 31 Nkpọtu
nābiaru nsọtu uwa; n'ihi na Jehova
nwere okwu-ikpė megide mba nile, Ya
na anu-aru nile, bù madu, ganēje ikpe;
ma ndi nēmebi iwu, Ọ gēwere ha nye
mma-agha; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta.
32 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri, Le, ihe ọjọ nāpu si n'otù
mba jerue mba ọzọ, agākpọte kwa okė
ifufe site na nsọtu nile nke uwa. 33 Ndi
Jehova ḅuru gādizu kwa n'ubọchi ahu
site n'otù nsọtu uwa we rue nsọtu ọzọ
nke uwa: agagh-etiri ha aka n'obi,
agagh-achikọta kwa ha, agagh-eli kwa
ha; ǹsi-anu n'elu ala ka ha gāghọ.
34 Kwasienu ákwá ike, unu ndi-ọzùzù-
aturu, ti-kwa-nu nkpu; turu-kwa-nu na
ntu, unu ndi di ebube n'etiti ìgwè ewu
na aturu: n'ihi na ubọchi-unu eruzuwo
ka eḅue unu, M'gākpasa kwa unu, unu
gāda kwa dika ihe anāchọsi ike. 35 Ebe-
nḅalaga alanariwo kwa ndi-ọzùzù-aturu,
nḅapu alanariwo ndi di ebube n'etiti
ìgwè ewu na aturu. 36 Ge nti olu iti-
nkpu nke ndi-ọzùzù-aturu, na nke
ikwasi-ákwá-ike nke ndi di ebube
n'etiti ìgwè ewu na aturu! n'ihi na
Jehova nēbibi ebe-ita-nri-ha. 37 Emewo
kwa ka ulo-obibi nile nke di n'udo dere
du site n'iwe di ọku nke Jehova. 38 Ọ
rapuwo okwu-ọhia-Ya, dika ọdum: n'ihi
na ala-ha aghọwo ihe-iju-anya site n'idi-
ọku nke mma-agha nēme ihe-ike, na
site n'iwe-Ya di ọku.

26 1 Na nmalite nke ọbubu-eze
Jehoiakim nwa Josaia, bù eze
Juda, ka okwu a sitere na Jehova, si,
2 Otù a ka Jehova siri: Guzo n'ogige
ulo Jehova, gwa obodo nile nke Juda, bù
ndi nābia ikpọ isi ala n'ulo Jehova, okwu
nile nke M'nyere gi n'iwu igwa ha;
agubìla otù okwu nime ha. 3 Elegh
anya ha gānu, we lata, onye ọ bula o si
n'uzọ ọjọ ya lata; ka M'we chègharia
n'ihe ọjọ ahu nke Mu onwem nēchè ime
ha n'ihi ihe ọjọ nke omume nile ha. 4 I
gāsi kwa ha, Otù a ka Jehova siri: Ọ
buru na unu egeghm nti, ijeghari
n'iwum nke M'tiyeworo n'iru unu,
5 ige nti okwu nile nke ndi-orùm, bù
ndi-amuma, ndi Mu onwem nēzitere
unu, nēbili kwa n'isi-ututu nēzite ha,
ma unu egegh nti; 6 M'gēme kwa ka
ulo a di ka Shailo, ọ bu kwa obodo a ka
M'gēme ka ọ ghọrọ mba nile nke uwa
ihe-nkọcha. 7 Ndi-nchu-aja na ndi-
amuma na ndi Israel nile we nu ka
Jeremaia nēkwu okwu ndia n'ulo
Jehova. 8 O rue, mḅe Jeremaia
kwubìri okwu nile nke Jehova nyere ya
n'iwu igwa ndi Israel nile, na ndi-nchu-
aja na ndi-amuma na ndi Israel nile
jidere ya, si, I ghagh inwu anwu.
9 Gini mere i buworo amuma n'aha
Jehova, si, Ulo a gādi ka Shailo, obodo a
gābu kwa nkpọnkpọ ebe, ghara inwe
onye-obibi? Ewe kpọkọta ndi Israel nile
n'ebe Jeremaia nọ n'ulo Jehova.
10 Ndi-isi Juda we nu ihe ndia, ha we
si n'ulo eze rigota n'ulo Jehova; ha we
nọdu ala n'oghere ọnu-uzọ-ama ọhu nke
ulo Jehova. 11 Ndi-nchu-aja na ndi-
amuma we gwa ndi-isi na ndi Israel nile
okwu, si, Ikpė ọnwu kwesiri nwoke a;
n'ihi na o buwo amuma megide obodo
a, dika unu jiworo nti - unu nu.
12 Jeremaia we gwa ndi-isi nile, gwa ndi
Israel nile, okwu, si, Jehova ziterem ibu
amuma okwu nile nke unu nuworo
megide ulo a na imegide obodo a. 13 Ma
uḅu a menu ka uzọ nile unu na omume
nile unu di nma, ge-kwa-nu nti olu
Jehova, bù Chineke-unu; Jehova
gēchèghari kwa n'ihe ọjọ ahu nke O
kwuworo megide unu. 14 Ma mu
onwem, le, adim n'aka-unu: menum ka
o si di nma na ka o si zie ezi n'anya-
unu. 15 Nàni, maranu nke-ọma na, ọ
buru na unu eme ka m'nwua, ọbara nke
nēmegh ihe ọjọ ka unu onwe-unu
nātukwasi n'aru unu, na n'aru obodo a,
na n'aru ndi bi ya: n'ihi na n'ezi-okwu
Jehova ezitewom ibiakute unu ikwu
okwu ndia nile na nti-unu. 16 Ndi-isi
na ndi Israel nile we si ndi-nchu-aja, si
kwa ndi-amuma, Ọ digh ikpė ọnwu
kwesiri nwoke a; n'ihi na ọ bu n'aha
Jehova, bù Chineke-ayi, ka Ọ gwaworo
ayi okwu. 17 Ufọdu nime ndi-okenye
ala we bilie, gwa nkpọkọta ahu nile nke
ndi Israel okwu, si, 18 Maika onye
Moreshet nēburi amuma n'ubọchi
Hezekaia, bù eze Juda; ọ we gwa ndi
Juda nile okwu, si, Otù a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri: Agēji

plough gwu Zaion dika ubi, Jerusalem
gāghọ kwa obo-ihe obo-ihe, ugwu nke
ulo ahu gādi kwa ka ebe di elu nke okė
ọhia. 19 Hezekaia, bù eze Juda, na
Juda nile, hà mere ya ka ọ nwua ma-
ọli? ọ̀ tugh egwu Jehova, we chọ ka iru
Jehova dajua, Jehova we chègharia n'ihe
ọjọ ahu nke O kwururi megide ha? Ma
ayi onwe-ayi nēme ihe ọjọ di uku megide
nkpuru-obi-ayi. 20 Ọzọ kwa, otù
nwoke di nke nēbu amuma n'aha Jehova,
bù Uraia nwa Shemaia nke sitere na
Kiriat-jearim; ọ we bue amuma megide
obodo a, megide kwa ala nka, dika okwu
nile nke Jeremaia si di: 21 Jehoiakim,
bù eze, na ndi-dike-ya nile, na ndi-isi
nile, we nu okwu-ya nile, eze we chọ ime
ka ọ nwua; Uraia we nu ya, tua egwu,
ḅalaga, we ba n'Ijipt: 22 Jehoiakim, bù
eze, we ziga ndikom n'Ijipt, bù Elnetan
nwa Akboa, na ndikom ufọdu so ya,
ijeru Ijipt: 23 ha we me ka Uraia si
n'Ijipt puta, ha we me ka ọ biakute eze,
bù Jehoiakim; ọ we were mma-agha
tibue ya, tubà ozu-ya n'ìlì umu ndi
Israel. 24 Ma otù ọ di, aka Ahaikam
nwa Shefan di n'akuku Jeremaia, ka ha
we ghara inye ya n'aka ndi Israel ime ka
ọ nwua.

27 1 Na nmalite ọbubu - eze
Jehoiakim nwa Josaia, bù eze
Juda, ka okwu a ruru Jeremaia nti site
na Jehova, si, 2 Otù a ka Jehova sirim:
Mere onwe-gi aḅu di iche iche na nkpọrọ
di iche iche, tukwasi ha n'olu-gi;
3 chiri ha zigara eze Edom, ziga-kwa-
ra eze Moab, ziga-kwa-ra eze umu
Amon, ziga-kwa-ra eze Taia, ziga-kwa-
ra eze Zaidon, site n'aka ndi-ozi ndi
nābiaru Jerusalem nābiakute Zedekaia,
bù eze Juda; 4 nye ha iwu inye ndi-
nwe-ha, si, Otù a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha, bù Chineke nke Israel,
siri: Otù a ka unu gāsi ndi-nwe-unu;
5 Mu onwem emewo uwa, na madu na
anumanu nke di n'elu uwa, site n'ikem
di uku, site kwa n'ogwe-akam nke
eseteri eseti; ewerewokwam ya nye onye
o ziri ezi n'anyam inye. 6 Ma uḅu a
Mu onwem enyewo ala nile ndia n'aka
Nebukadneza, bù eze Babilon, bù
orùm; ọzọ kwa, anu ọhia ka M'nyeworo
ya ifė ya. 7 Mba nile gēfė kwa ya na
nwa-ya na nwa nwa-ya ọ̀fùfė rue mḅe
ala-ya biara: mḅe ahu ya onwe-
ya ka ọtutu mba na ndi-eze nke di uku
gēme ka ọ fė ha ọ̀fùfė. 8 O gēru kwa,
na mba ahu na ala-eze ahu nke nāgagh-
efė onye ahu, bù Nebukadneza eze
Babilon, nke nāgagh-etiye kwa olu-ya
na yoke nke eze Babilon, M'gēji mma-
agha, ji kwa okė unwu, ji kwa ajọ ọria
nēfe efe, leta mba ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), rue mḅe M'mere ka ha
gwusia site n'aka-ya. 9 Ma unu onwe-
unu, unu egela ndi-amuma-unu nti, ege-
kwa-la ndi-unu nāju arusi ase, ege-
kwa-la nrọ nile unu, ege-kwa-la ndi-unu
nēji igwe-oji tu isi ọma ma-ọbu isi ọjọ,
ege-kwa-la ndi-mḅasi-unu, ndi nāgwa
unu okwu, si, Unu agagh-efe eze
Babilon: 10 n'ihi na amuma ugha ka
ndi ahu nēburu unu, ime ka unu si
n'ala-unu je n'ebe di anya: ka M'we
chupu kwa unu, unu ewe la n'iyi.
11 Ma mba ahu nke gēme ka olu-ya ba
na yoke nke eze Babilon, nke gēfe kwa
ya, M'gēkwe kwa ka mba ahu nọdu n'elu
ala-ya, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta);
ha gālu kwa ya, biri kwa nime ya.
12 Ọ bu kwa Zedekaia, bù eze Juda,
ka m'gwara okwu dika okwu nile ndia si
di, si, Menu ka olu-unu ba na yoke nke
eze Babilon, fė-kwa-nu ya na ndi-ya, we
di ndu. 13 N'ihi gini ka unu gānwu, gi
onwe-gi na ndi-gi, site na mma-agha,
na site n'okė unwu, na site n'ajọ ọria
nēfe efe, dika Jehova kwuworo bayere
mba ahu nke nāgagh-efe eze Babilon?
14 Ma unu egela nti okwu nile nke
ndi-amuma ndi nāgwa unu okwu, si,
Unu agagh-efė eze Babilon: n'ihi na
amuma ugha ka ha nēburu unu.
15 N'ihi na eziteghm ha, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), ma ha onwe-ha nēbu
amuma ugha n'aham; ka M'we chupu
unu, unu ewe la n'iyi, unu onwe-unu na
ndi-amuma ndi nēburu unu amuma.
16 Ọ bu kwa ndi-nchu-aja na ndi nka
nile ka m'gwara okwu, si, Otù a ka
Jehova siri: Unu egela nti okwu nile
nke ndi-amuma-unu ndi nēburu unu
amuma, si, Le, agaje isi na Babilon
welata ihe nile nke ulo Jehova uḅu a
ngwa ngwa: n'ihi na amuma ugha ka
ndi ahu nēburu unu. 17 Unu egela ha
nti; fènu eze Babilon, we di ndu:
n'ihi gini ka obodo a gāghọ nkpọnkpọ
ebe? 18 Ma ọ buru na ndi-amuma ka

ha bu, ọ buru kwa na okwu Jehova di ha
n'ọnu, biko, ka ha riọ Jehova nke usu
nile nke ndi-agha aririọ, ka ihe nile nke
fọduru n'ulo Jehova, na n'ulo eze Juda,
na nime Jerusalem, we ghara ibà na
Babilon. 19 N'ihi na okwu di otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha kwuru
bayere ogidi nile, baye-kwa-ra okė
osimiri ahu, baye-kwa-ra ihe-ndọkwasi
nile, baye-kwa-ra ihe fọduru, bú
nke fọduru n'obodo a, 20 nke
Nebukadneza, bú eze Babilon, nāchigh,
mḅe ọ mere ka Jekonaia nwa Jehoiakim,
bú eze Juda, si na Jerusalem je biri na
Babilon, ya na ndi Juda na Jerusalem
nile amara aha-ha; 21 e, okwu di otú
a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
bú Chineke nke Israel, kwuru bayere
ihe nile fọduru n'ulo Jehova na n'ulo
eze Juda, na nime Jerusalem, si: 22 na
Babilon ka agēbubà ha, ọ bu kwa n'ebe
ahu ka ha gādi, rue ubọchi M'gēleta ha,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); mḅe
ahu ka M'gēbugota ha, bulata n'ebe a.

28 1 O rue, n'arọ ahu, na nmalite
ọbubu-eze Zedekaia, bú eze Juda,
n'arọ nke-anọ, n'ọnwa nke-ise, na
Hananaia nwa Azua, bú onye-amuma,
nke sitere na Gibeon, gwaram okwu
n'ulo Jehova, n'anya ndi-nchu-aja na
ndi Israel nile, si, 2 Otú a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, bú Chineke
nke Israel, kwuru, si, Aḅajiwom yoke
nke eze Babilon. 3 Tutu ogologo arọ
abua eruzue Mu onwem ganēbulata
n'ebe a ihe nile nke ulo Jehova, nke
Nebukadneza, bú eze Babilon, siri n'ebe
a bupu, we bubà ha na Babilon: 4 ọzọ,
Jekonaia nwa Jehoiakim, bú eze Juda,
na ndi Juda nile emere ka ha je biri n'ala
ọzọ, bú ndi bàworo na Babilon, ndia ka
Mu onwem gaje ime ka ha lata n'ebe a,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): n'ihi
na M'gaḅaji yoke nke eze Babilon.
5 Jeremaia, bú onye-amuma, we si
Hananaia, bú onye-amuma, n'anya ndi-
nchu-aja, na n'anya ndi Israel nile ndi
nēguzo n'ulo Jehova, 6 ọ we si, bú
Jeremaia onye-amuma, Amen: Jehova
me otú a: Jehova me ka okwu-gi nile
guzosie ike, bú nke i buworo amuma,
ime ka ihe nile nke ulo Jehova, na ndi
nile emere ka ha je biri n'ala ọzọ, si na
Babilon lata n'ebe a. 7 Nāni, biko, nuru
okwu a nke mu onwem nēkwu na nti-gi
abua, na na nti ndi nka nile: 8 Ndi-
amuma ndi burum uzọ, ndi buru kwa
gi uzọ, site na mḅe ebigh-ebi gara aga,
ha we bue amuma megide ọtutu ala,
megide kwa ala-eze uku di iche iche,
bayere agha, baye-kwa-ra ihe ọjọ, baye-
kwa-ra ajọ ọria nēfe efe. 9 Onye-
amuma nke nēbu amuma bayere udo,
mḅe okwu onye-amuma ahu gērè,
agāmara onye-amuma ahu, na Jehova
ezitewo ya n'ezie. 10 Hananaia, bú
onye-amuma, we kopu nkpọrọ ahu n'olu
Jeremaia, bú onye-amuma, we ḅajie ya.
11 Hananaia we kwue okwu n'anya ndi
Israel nile, si, Otú a ka Jehova siri:
Ọbunā otú a ka M'gāḅajipu yoke nke
Nebukadneza, bú eze Babilon, n'olu
mba nile tutu ogologo arọ abua eruzue.
Jeremaia, bú onye-amuma, we la.
12 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti,
mḅe Hananaia, bú onye-amuma,
ḅajipusiri nkpọrọ n'olu Jeremaia, bú
onye-amuma, si, 13 Je, gwa Hananaia
okwu, si, Otú a ka Jehova siri: Nkpọrọ
osisi ka i ḅajiworo; ma i mewo nkpọrọ
ìgwè n'ọnọdu ha. 14 N'ihi na otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, siri: Yoke nke ìgwè
ka M'tukwasiworo n'olu mba nile ndia,
ka ha we fè Nebukadneza, bú eze
Babilon; ha gēfè kwa ya: ọzọ, anu ọhia
ka M'nyeworo ya. 15 Jeremaia, bú
onye-amuma, we si Hananaia, bú onye-
amuma, Biko, nuru, Hananaia; Jehova
ezitegh gi; ma gi onwe-gi emewo ka ndi
nka tukwasi okwu-ugha obi. 16 N'ihi
nka ka Jehova ji si otú a, Le, M'gaje
isi n'elu uwa zilaga gi: n'arọ a ka gi onwe-
gi gānwu, n'ihi na okwu nwezuga ka i
kwuworo megide Jehova. 17 Hananaia,
bú onye-amuma, we nwua n'arọ ahu
n'ọnwa nke-asa.

29 1 Ma ndia bu okwu nke akwukwọ
ahu nke Jeremaia, bú onye-
amuma, si na Jerusalem zigara ndi-
okenye fọduru nime ndi emere ka ha je
biri n'ala ọzọ, nke o ziga-kwa-ra ndi-
nchu-aja, ziga-kwa-ra ndi-amuma, ziga-
kwa-ra ndi Israel nile, ndi Nebukadneza
mere ka ha si na Jerusalem je biri na
Babilon: (2 mḅe Jekonaia, bú eze, na
eze-nwayi, na ndi-onozi, na ndi-isi Juda
na Jerusalem, na ndi-ọkà, na ndi-uzù,
pusiri na Jerusalem;) 3 site n'aka Elasa
nwa Shefan, na Gemaraia nwa Hilkaia,

(ndi Zedekaia, bú eze Juda, zigara
Nebukadneza, bú eze Babilon, rue
Babilon,) si, 4 Otú a ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, bú Chineke nke
Israel, siri ndi nile emere ka ha je biri
n'ala ọzọ, bú ndi M'meworo ka eme ka
ha si na Jerusalem je biri na Babilon:
5 Wuenu ulo, biri; ku-kwa-nu ihe n'ubi
aḅara ogige, rie nkpuru-ha; 6 luanu
nwunye, mua umu-ndikom na umu-
ndinyom; lu-kwa-ranu umu-unu ndikom
nwunye, lu-kwa-ranu umu-unu ndinyom
di, ka ha we mua umu-ndikom na umu-
ndinyom; ba-kwa-nu uba n'ebe ahu,
ghara ibilata. 7 Chọ-kwa-nu udo nke
obodo ahu nke M'meworo ka eme ka
unu je biri n'ebe ahu, kpe-kwa-ranu
Jehova ekpere bayere ya: n'ihi na n'udo-
ya ka udo gādiri unu. 8 N'ihi na
otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha, bú Chineke nke Israel, siri: Unu
ekwela ka ndi-amuma-unu ndi nọ
n'etiti unu, na ndi-unu ndi nāju arusi
ase, rafue unu, unu ege-kwa-la nti nrọ
nile unu nke unu onwe-unu nēme ka arọ
ha. 9 N'ihi na amuma ugha ka ndi ahu
nēburu unu n'aham: eziteghm ha; ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta. 10 N'ihi na
otú a ka Jehova siri, Mḅe ọgu arọ atọ na
iri ruzuru nye Babilon, M'gēleta unu, me
ka ezi okwum ahu guzosiere unu ike,
n'ime ka unu lata n'ebe a. 11 N'ihi na
Mu onwem mara èchichè nile nke Mu
onwem nēchè bayere unu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), èchichè nke udo, ọ
bugh nke ihe ọjọ, inye unu ọdi-n'iru na
ntukwasi-obi. 12 Unu gākpọkukwam,
je kperem ekpere, M'gēge kwa unu nti.
13 Unu gāchọsikwam ike, we chọtam,
mḅe unu ji obi nile unu achọm.
14 M'gēkwe kwa ka unu chọtam, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), M'gēme kwa
ka ndi-unu adọtara n'agha lata, M'gēsi
kwa na mba nile, na n'ebe nile
M'chugaworo unu, chikọta unu, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta); M'gēme kwa
ka unu lata n'ebe ahu nke M'mere ka
unu si n'ebe ahu je biri n'ala ọzọ.
15 N'ihi na unu asiwo, Jehova emewo
ka ndi-amuma biliere ayi nime Babilon.
16 N'ihi na okwu di otú a ka Jehova
kwuru bayere eze ahu nke nānọkwasi
n'oche-eze Devid, baye-kwa-ra ndi nka
nile nke bi n'obodo a, bú umu-nne-unu
ndi nēsogh unu pua ije n'ala ọzọ ebe
emere ka unu je biri; 17 otú a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri, Le,
M'gaje iziga n'etiti ha mma-agha, na oké
unwu, na ajọ ọria nēfe efe, M'gēme kwa
ha ka ha di ka fig jọḅuru onwe-ha, nke
anāgagh-eri eri, site n'ijọ-njọ-ha.
18 M'gēji kwa mma-agha, ji kwa oké
unwu, ji kwa ọria nēfe efe, chuso ha,
M'gēwere kwa ha nye iburu ala-eze nile
nke uwa ihe-ntughari, ibu ihe-ọḅuḅa-
iyi, na ibu ihe-iju-anya, na ibu ihe-ima-
ọsọ, na ibu ihe-ita-uta, n'etiti mba nile
ebe M'chugaworo ha: 19 n'ihi na ha
egegh nti okwum nile, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), nke M'zigara ha
ndi-orùm, bú ndi-amuma, igwa ha,
nēbili n'isi-ututu nēziga ha; ma unu
egegh nti; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
20 Ma unu onwe-unu, nurunu okwu
Jehova, unu ndi nile emere ka unu je
biri n'ala ọzọ, ndi M'zigara si na
Jerusalem rue Babilon.

21 Okwu di otú a ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, bú Chineke nke Israel,
kwuru bayere Ehab nwa Kolaia, baye-
kwa-ra Zedekaia nwa Maaseia, ndi
nēburu unu amuma ugha n'aham, si:
Le, M'gaje inye ha n'aka Nebukadreza,
bú eze Babilon; o gētiḅu kwa ha n'anya-
unu; 22 agēsite kwa na ha bulie nkọcha,
nke ndi Juda nile emere ka ha je biri
n'ala ọzọ ndi nọ na Babilon gēji kọcha,
si, Jehova me gi ka i di ka Zedekaia na
dika Ehab, ndi eze Babilon ruḅuru
n'ọku: 23 n'ihi na ha emewo ihe-
nzuzu n'Israel, we kwa nwunye ndikom-
ibe-ha iko, kwu kwa okwu n'aham
n'ugha, bú nke M'nēnyegh ha n'iwu;
ma Mu onwem bu onye mara, na onye-
àmà; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

24 Ọzọ, okwu bayere Shemaia, bú
onye-Nehelamait, ka i gēkwu, si,
25 Otú a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, bú Chineke nke Israel, kwuru,
si, N'ihi na gi onwe-gi ezigaworo ndi
nka nile ndi bi na Jerusalem, ziga-kwa-
ra Zefanaia nwa Maaseia, bú onye-
nchu-aja, ziga-kwa-ra ndi-nchu-aja nile,
akwukwọ n'aha-gi, si, 26 Jehova
emewo gi onye-nchu-aja n'ọnọdu
Jehoiada, bú onye-nchu-aja, ka ndi-
nlekọta we di n'ulo Jehova, imeso onye
ọ bula nāwi ara, nke nēme kwa onwe-ya
onye-amuma, ka i we tiye ya n'ọtọsi na
nime nkpọrọ olu. 27 Ma uḅu a, n'ihi

gini ka i nābasigh Jeremaia onye Anatot
nba ike, onye nēme onwe-ya onye-
amuma n'ebe unu nọ, 28 n'ihi na o
zitewọro ayi ozi na Babilon, si, Mḅe unu
gēbi n'ala ọzọ di anya: wuenu ulo, biri;
kuanu ihe n'ubi abara ogige, rie nkpuru-
ha? 29 Zefanaia, bù onye-nchu-aja, we
gua akwukwọ a na nti Jeremaia, bú
onye-amuma. 30 Okwu Jehova we rue
Jeremaia nti, si, 31 Zigara ndi nile
emere ka ha je biri n'ala ọzọ, si, Okwu
di otú a ka Jehova kwuru bayere
Shemaia onye-Nehelamait, si: N'ihi na
Shemaia ebuworo unu amuma, ma Mu
onwem ezitegh ya, ọ we ime ka unu
tukwasi okwu-ugha obi; 32 n'ihi nka
ka Jehova ji si otú a, Le, M'gaje iji
nmehie Shemaia onye-Nehelamait leta
ya, leta kwa nkpuru-ya: ọ gagh-enwe
nwoke ọ bula nēbi n'etiti ndi nka, ọ
gagh-elekwasi kwa ezi ihe ahu anya, bú
nke Mu onwem nēmere ndim, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta): n'ihi na okwu
nwezuga ka o kwuworo megide Jehova.

30 1 Okwu nke ruru Jeremaia nti
site na Jehova, si, 2 Otú a ka
Jehova, bù Chineke nke Israel, kwuru,
si, Dere onwe-gi n'akwukwọ okwu nile
nke M'gwaworo gi. 3 N'ihi na, le,
ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), mḅe M'gēme ka ndim lata, bù
Israel na Juda, ndi emere ka ha je biri
n'ala ọzọ, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta);
M'gēme kwa ka ha lata n'ala ahu nke
M'nyere ndi bu nna-ha, ha gēnweta
kwa ya.
4 Ma ndia bu okwu nke Jehova kwuru
bayere Israel, baye-kwa-ra Juda.
5 N'ihi na otú a ka Jehova siri: Olu nke
ọma-jijiji ka ayi nuworo; egwu di, ma
udo adigh. 6 Biko, juanu, hu ma ime
nēme nwoke: gini mere M'huworo
ndikom nile n'otú n'otú ka aka-ha di
n'ukwū-ha, dika nwayi ime nēme, iru
nile abanwewo kwa we di ka nke ozu?
7 Ewū! n'ihi na ubọchi ahu di uku, ọ
digh kwa ubọchi nke di ka ya: ọbuna
mbe ahuhu ka ọ buru Jekob; ma agēsi
nime ya zọputa ya. 8 O gēru kwa
n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
nke usu nile nke ndi-agha puta), na
M'gābajipu yoke-ya n'olu-gi, ọ bu kwa
abu-gi nile ka M'gētibi; ndi ala ọzọ
agagh-eme kwa ka ọ fè ha ofufè ọzọ:
9 ma ha gēfè Jehova, bù Chineke-ha, na
Devid, bú eze-ha, onye M'gēme ka o
biliere ha. 10 Ma gi onwe-gi, atula
egwu, gi orùm, bù Jekob, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta); atu-kwa-la ujọ, gi
Israel: n'ihi na, le, M'gaje izọputa gi
n'ebe di anya, zọputa kwa nkpuru-gi
n'ala ọzọ ebe emere ka ha je biri; Jekob
gālata kwa, nọ jū n'aru bū, ọ digh kwa
onye ganēme ka ọ ma jijiji. 11 N'ihi na
gi ka M'nọyere, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), izọputa gi: n'ihi na M'gēme ka
mba nile gwusia, bù ebe M'chusaworo
gi, ma otú ọ di, gi ka M'nāgagh-eme ka
i gwusia: ma M'gādọ gi aka na nti n'ikpè,
M'gagh-asi kwa na i bu onye ikpe
nāmagh ma-ọli.
12 N'ihi na otú a ka Jehova siri, Ihe
nādigh ngwọta ka nḅaji aka na ukwu gi
bu, ọnyá-gi etiputara etiputa jọrọ njọ.
13 Ọ digh onye nēkpe ọnu-gi: ọ digh
ọgwu ntechi i nwere. 14 Ndi nile ndi
nāhu gi n'anya echezọwo gi; ha adigh-
achọ gi: n'ihi na otiti nke onye-iro, bú
idọ-aka-na-nti nke onye nēnwegh obi-
ebere, ka M'wereworo tie gi; n'ihi iba-
uba nke ajọ omume-gi, n'ihi na nmehie-
gi nile nwere ume. 15 Gini mere i ji
ti nkpu bayere nḅaji aka na ukwu gi?
ihe nādigh ngwọta ka ihe-ubu-gi bu:
n'ihi iba-uba nke ajọ omume-gi, n'ihi na
nmehie-gi nile nwere ume, ka
M'meworo gi ihe ndia. 16 N'ihi nka
agēripia ndi nile nēripia gi; ọzọ, ndi
nile ndi nākpabu gi, ha nile, na ndọta-
n'agha ka ha gāla; ndi nēpunara gi ihe
gāghọ ihe apunaraworo n'aka madu, ọ
bu kwa ndi nile nke nāluta ihe-gi n'agha
ka M'gēnyẹ ka ha ghọ ihe-nluta-n'agha.
17 N'ihi na M'gēme ka anu-aru ọhu
puchie n'aru gi, M'gāgwọpu kwa gi
n'ọnyá-gi nile etiputara, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta); n'ihi na Nwayi
achupuru achupu ka ha kpọworo gi, si,
Zaion ka ọ bu, ọ digh onye nāchọ ya.
18 Otú a ka Jehova siri: Le, M'gaje ime
ka ulo-ikwū nile nke Jekob adọtara
n'agha lata, ọ bu kwa n'aru ebe-obibi-ya
nile ka M'gēnwe obi-ebere; agēwu kwa
obodo n'elu obo-ya, agēbi kwa n'ulo-elu-
ya dika esiri ebi ya. 19 Ekele na olu
nke ndi-ngwuri gēsi kwa nime ha puta:
M'gēme kwa ka ha ba uba, ha agagh-adi
kwa ole-na-ole; M'gēme kwa ka ha di
nsọpuru ha agagh-adi kwa ntà.

20 Umu-ha gādi kwa ka ha si di na mḅe
ochie, nzukọ-ha gēguzosi kwa ike
n'irum, M'gēji kwa nmehie nke ndi nile
nēmeḅu ya leta ha. 21 Ọzọ, onye-
ebube nke Jekob gābu onye sitere na ya,
onye nāchi ya gēsi kwa n'etiti ya puta;
M'gēme kwa ka ọ biarue nso, ọ we
biakutem nso: n'ihi na onye ka onye a
bu nke nọworo obi-ya mbé ibiakutem
nso? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
22 Unu gābu-kwa-ram otù ndi, Mu
onwem gābu-kwa-ra unu Chineke.

23 Le, oké ifufe nke Jehova, bú
ọnuma-Ya, apuwo, ọ bu oké ifufe nke
nēfechapu efechapu: n'isi ndi nēmebi
iwu ka ọ gēfekwasi si-ike. 24 Iwe di
ọku nke Jehova agagh-alaghachi azu, rue
mḅe Ọ mesiri, ru kwa mḅe Ọ mesiri ka
nzube nile nke obi-Ya guzosie ike: na
mḅe ikpe-azu nke ubọchi ndia ka unu
gāghọta ya.

31 1 Na mḅe ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), M'gāburu aḅuru
nile nke Israel Chineke, ndi ahu gābu-
kwa-ram otù ndi. 2 Otú a ka Jehova
siri, Ndi siri na mma-agha fọdu hutara
amara n'ọzara; mḅe M'jere ime ka ọ nwe
ọnọdu, bú Israel. 3 Site n'ebe di anya
ka Jehova mere ka m'hu Ya, si, Ọ bu
ihu-n'anya nke di mḅe ebigh-ebi ka
M'jiworo hu gi n'anya: n'ihi nka ka
M'meworo ka ebere digidere gi.
4 M'gēwu kwa gi ọzọ dika ulo, ewe wu
gi, gi nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke, bú
Israel: agēji kwa egwú-otiti-gi nile chọ
gi nma ọzọ, i gēso kwa otite-egwú nke
ndi nēgwuri egwú pua. 5 I gāku kwa
ubi-vine ọzọ n'elu ugwu nile nke
Sameria: ndi nāku vine gāku, me ka ha
pua na nsọ anāsọ ha. 6 N'ihi na otù
ubọchi gādi mḅe ndi-nche ndi nọ
n'ugwu Efraim gākpọ, si, Bilienu, ka ayi
rigorue Zaion jekuru Jehova, bú
Chineke-ayi. 7 N'ihi na otú a ka
Jehova siri, Werenu ọṅù tiere Jekob
nkpu ọṅù, tisi-kwa-nu nkpu ike n'isi
mba nile: menu ka anuru ya, tonu, si-
kwa-nu, Jehova, zọputa ndi-Gi, bú
Israel fọduru. 8 Le, M'gaje ime ka ha
si n'ala Ugwu bia, M'gāchikọputa kwa
ha na nsọtu nile nke uwa, n'etiti ha ka
onye-isi na onye-ngwurọ na nwayi di
ime na nwayi ime nēme gānọ n'otù: na
nkpọkọta uku ka ha gālata n'ebe a.
9 N'ikwa-ákwá ka ha gābia, ọ bu kwa
n'aririọ-amara nile ka M'gēduru ha:
M'gēme ka ha jerue iyi di iche iche
juputara na miri, n'uzọ ziri ezi, nke ha
nāgagh-asu ngọngọ nime ya: n'ihi na
aghọworom Israel nna, ma Efraim.
ọkparam ka ọ bu.

10 Nurunu okwu Jehova, unu mba
nile, gosi-kwa-nu ya n'agwe-etiti nile
di n'ebe di anya; si-kwa-nu, Onye nēfesa
Israel gāchikọta ya, debe kwa ya, dika
onye-ọzùzù-aturu si emere igwè aturu-
ya. 11 N'ihi na Jehova aḅaputawo
Jekob, me ka ọ pua n'aka onye dikariri
ya ike nwere onwe-ya. 12 Ha gābia
kwa, tie nkpu ọṅù n'ebe di elu nke
Zaion, rùba dika osimiri rue ezi ihe
Jehova, rue ọka, ru kwa manya-vine, ru
kwa manu, ru kwa umu igwè ewu na
aturu na nke igwè ehi: nkpuru-obi-ha
gādi kwa ka ubi aḅara ogige nke dere
miri nke-ọma; ha agagh-eru kwa újú
ọzọ ma-ọli. 13 Mḅe ahu ka nwa-
aḅọghọ nāmagh nwoke gāṅuri ọṅu
n'otite-egwú, umu-okorọbia na ndi-
okenye gāṅuri kwa ọṅu n'otù: n'ihi na
M'gāḅanwe oruru-újú-ha n'obi-utọ,
kasi kwa ha obi, me ka ha si na nwuta-
ha ṅuria ọṅu. 14 M'gēme kwa ka afọ
abuba jubiga nkpuru-obi ndi-nchu-aja
óké, afọ ezi ihem gēju kwa ndim; ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta.

15 Otú a ka Jehova siri: Olu nime
Rema ka anuru, bú abù-ákwá, na ikwa-
ákwá nēlu ilu nke-uku, Rechel nākwara
umu-ya ákwá; ọ juwo na agagh-akasi ya
obi bayere umu-ya, n'ihi na ha adigh.
16 Otú a ka Jehova siri: Jide olu-gi ka ọ
ghara ikwa ákwá, jide kwa anya-gi abua
ka ha ghara iḅa anya-miri: n'ihi na
ugwọ-ọlu di agākwu gi n'ọlu-gi, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta): ha gēsi kwa
n'ala onye-iro lata. 17 Olile-anya di-
kwa-ra ọdi-n'iru-gi, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta); umu-gi gālata kwa n'ókè-
ala-ha. 18 Anuchasiwom ka Efraim
nēgosi onwe-ya ebere ọ nwere n'aru
onwe-ya otú a, si, I dọwom aka na nti,
ewe dọm aka na nti, dika nwa-ehi nke
anēmegh ka ọ muta ọlu-ya: chighariam,
m'we chigharia onwem; n'ihi na Gi
onwe-gi bu Jehova, bú Chinekem.
19 N'ezie mḅe m'chigharisiri, m'we
chegharia: ọzọ, mḅe emesiri ka m'mara,
m'we tie aka n'apata-ukwum; ihere
merem, ewe tiyekwam n'ọnọdu-ihere,

n'ihi na eburum ita-uta nke mḅe m'di
na nwata. 20 Efraim, ọ bu nwa-nwoke
di okė ọnu-ahia M'nwere? ọ bu nwa
nātọm utọ nke-uku? n'ihi na ka mḅe ra
M'nēkwu okwu megide ya, anamecheta
ya nke-ọma rue uḅu a: n'ihi nka ngiri-
afọm adaworo ya udà; aghaghm inwe
obi-ebere n'aru ya; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta.
21 Me ka ogidi di iche iche iri uzọ
ama guzoro onwe-gi ọtọ, doro onwe-gi
ide di iche iche iri uzọ ama: tukwasi obi-
gi n'uzọ ahu atuliri atuli, bù uzọ nke i
jere ije nime ya: lata, gi nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke, bù Israel, lata n'obodo-
gi ndia. 22 Rùe ole mḅe ka i ganēje iru
na azu, gi ada nke nādaghachi azu? n'ihi
na Jehova ekèwo ihe ọhu n'uwa, Nwayi
gānọ nwoke buruburu.
23 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, bù Chineke nke Israel, siri:
Ha gēkwu kwa okwu a ọzọ n'ala Juda, na
n'obodo-ya nile, mḅe M'gēme ka ndi-ya
adọtara n'agha lata, si: Jehova gọzie gi,
gi ebe-obibi nke ezi omume, gi ugwu
nke idi-nsọ. 24 Juda na obodo-ya nile
gēbikọ nime ya n'otù; ndi-ubi, na ndi
nāchiri igwè aturu-ha bulie ije. 25 N'ihi
na emewom ka afọ jubiga nkpuru-obi
nāda mbà òkè, ọ bu kwa nkpuru-obi ọ
bula nke nēru ùjù ka M'mejuworo.
26 Mḅe nka gasiri m'we teta, we hu;
uram we tọm utọ. 27 Le, ubọchi
nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
mḅe M'gāgha nkpuru madu na nkpuru
anumanu n'ulo Israel na n'ulo Juda.
28 O gēru kwa na, dika M'muworo anya
n'aru ha iropu na ikwada, na itikpọ na
ime ka ala n'iyi, na imejọ; otù a ka
M'gāmu anya n'aru ha iwu ulo na iku
ihe n'ubi; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
29 N'ubọchi ahu ha agagh-asi kwa ọzọ,
Nna-ayi-hà eriwo nkpuru-vine nāchagh
acha, ezè umu-ha we nēru izìzì.
30 Kama onye ọ bula gānwu n'ihi ajọ
omume nke aka ya: madu ọ bula nke
nēri nkpuru-vine nāchagh acha, ezé-ya
ganēru izìzì.
31 Le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), mḅe Mu na ulo Israel na
ulo Juda gāḅa ọḅuḅa-ndu ọhu: 32 ọ
bugh dika ọḅuḅa-ndu ahu si di nke Mu
na ndi bu nna-ha ḅara n'ubọchi M'jidere
ha n'aka ime ka ha si n'ala Ijipt puta;
n'ihi na ha onwe-ha mebiri ọḅuḅa-
ndum ahu, ọ bu ezie na Mu onwem bu
di nwe ha; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 33 N'ihi na nka bu ọḅuḅa-ndu
nke Mu na ulo Israel gāḅa mḅe ubọchi
nile ahu gasiri, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta); M'gētiye iwum n'ime-ha, ọ bu
kwa n'obi-ha ka M'gēdekwasi ya dika
n'akwukwọ: M'gābu-kwa-ra ha Chineke,
ha onwe-ha gābu-kwa-ram otù ndi:
34 ha agagh-eme kwa onwe-ha ka ha
muta ọzọ, onye ọ bula ọ me ka onye-
aḅata-obi-ya muta, onye ọ bula ọ me
kwa ka nwa-nne-ya muta, si, Maranu
Jehova: n'ihi na ha nile gāmara Mu
onwem, site n'onye dikarisiri ntà nime
ha we rue onye dikarisiri uku nime ha,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): n'ihi na
M'gāḅaghara ajọ omume-ha, M'gagh-
echeta kwa nmehie-ha ọzọ. 35 Otù a ka
Jehova siri, bù Onye nēnye anyanwu ka
ọ buru ihè n'ehihie, na ukpuru nile nke
ọnwa na nke kpakpando nile ka ha buru
ihè n'abali, Onye nēme ka oké osimiri
dere du mḅe nmali-miri-ya nile nēbiḅọ;
Jehova nke usu nile nke ndi-agha bu
aha-Ya: 36 Ọ buru na ukpuru ndia
apua n'irum, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), nkpuru Israel gākwusi kwa n'ibu
mba n'irum ubọchi nile. 37 Otù a ka
Jehova siri: Ọ buru na agātù elu-igwe
nke di n'elu, ọ buru kwa na egwuputa
ntọ-ala nile nke uwa nke di n'okpuru,
Mu onwem gāju kwa nkpuru nile nke
Israel n'ihi ihe nile nke ha meworo; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 38 Le,
ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), mḅe agēwuru Jehova obodo a site
n'ulo-elu nke Hananel rue ọnu-uzọ-
ama nke nkuku. 39 Eriri ọtùtù gāpu
kwa ọzọ na ncherita-iru ya, rue ugwu
ntà Gareb, ọ gāga kwa buruburu rue
Goa. 40 Ndagwurugwu ahu nile nke
ozu, na nke ntu, na ọzara nile rue miri-
iyi Kidron, rue nkuku ọnu-uzọ-ama
inyinya n'akuku ọwuwa-anyanwu, gābu
ihe nsọ Jehova nwere; agagh-eropu ya,
agagh-etikpọ kwa ya ọzọ rue mḅe ebigh-
ebi.

32 1 Okwu ahu nke ruru Jeremaia
nti site na Jehova n'arọ nke-iri
nke Zedekaia, bù eze Juda, nke ahu bu
arọ nke-iri-na-asatọ nke Nebukadreza.
2 Ma mḅe ahu usu-ndi-agha eze Babilon
nānọchigide Jerusalem n'agha: ma

Jeremaia, bù onye-amuma, nọ ka onye
ebochibidoworo n'ogige ulo-nche, nke di
n'ulo eze Juda. 3 N'ihi na Zedekaia, bù
eze Juda, ḅochibidoro ya-ri, si, Gini
mere gi onwe-gi ji ebu amuma, si, Otù
a ka Jehova siri, Le, M'gaje inye obodo
a n'aka eze Babilon, ọ gēwere kwa ya;
4 ma Zedekaia, bù eze Juda, agagh-
ewepuga onwe-ya n'aka ndi Kaldea,
kama aghagh inye ya n'aka eze Babilon,
ha gēkwurita kwa ọnu na ọnu, anya-ya
gāhu kwa anya-ya: 5 ọ bu kwa Babilon
ka ọ gēme ka Zedekaia jerue, ọ bu kwa
n'ebe ahu ka ọ gānọ rue mḅe M'gēleta
ya, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta): mḅe
unu gēbuso ndi Kaldea agha, ọ gagh-
agara unu nke-ọma?
6 Jeremaia we si, Okwu Jehova rurum
nti, si, 7 Le, Hanamel nwa Shalum, bù
nwa-nne nna-gi, gābiakute gi, si, Zutara
onwe-gi ubim nke di n'Anatot: n'ihi
na gi ka nḅaputa-ya ruru izuru ya.
8 Hanamel nwa nwa-nne nnam we
biakutem, dika okwu Jehova si di, rue
ogige ulo-nche, sim, Biko, zuru ubim
nke di n'Anatot, nke di n'ala Benjamin:
n'ihi na gi ka nnweta-ya ruru, ọ bu kwa
gi nwe nḅaputa-ya; zutara onwe-gi.
M'we mara na okwu Jehova ka nka bu.
9 M'we zuru ubi ahu n'aka Hanamel
nwa nwa-nne nnam, bú nke di
n'Anatot, m'we tùara ya ego-ya, bù
shekel iri na asa nke ọla-ọcha. 10 M'we
de aham n'akwukwọ ala ahu, ka ya akàrà,
kpọ ndi-àmà, tùara ya ego ahu n'ihe-
ọtùtù. 11 M'we were akwukwọ nzuta-
ala ahu, ma nke akara akàrà, nke ihe-ya
enyere n'iwu na ukpuru-ya nile di nime
ya, ma nke ghere oghe: 12 m'we were
akwukwọ nzuta-ala ahu nye Beruk nwa
Neraia, nwa Mahseia, n'anya Hanamel
nwa nwa-nne nnam, na n'anya ndi-àmà
ndi deworo aha-ha n'akwukwọ nzuta-
ala ahu, n'anya ndi-Ju nile ndi nānọdu
ala n'ogige ulo-nche ahu. 13 M'we nye
Beruk iwu n'anya ha, si, 14 Otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bù
Chineke nke Israel, siri: Chiri akwukwọ
ndia, bù akwukwọ nzuta-ala nka, ma nke
akara akàrà, ma akwukwọ a nke ghere
oghe, tiye ha n'ite urọ; ka ha we digide
ọtutu ubọchi. 15 N'ihi na otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bù
Chineke nke Israel, siri: Agāzu kwa ulo
na ubi na ubi-vine ọzọ n'ala nka.

16 M'we kpere Jehova ekpere, mḅe
m'nyesiri Beruk nwa Neraia akwukwọ
nzuta-ala ahu, si, 17 Ewò, Onye-nwe-
ayi Jehova! le, Gi onwe-gi emewo elu-
igwe na uwa site n'ike uku Gi na site
n'ogwe-aka-Gi eseteri eseti: ọ digh ihe
ọ bula kariri Gi ime: 18 Gi onye
nēmere nnù abua na ọgu iri nnù abua
na ọgu iri ọtutu ubọ̀ ebere, Onye
nākwughachi ajọ omume nke ndi bu
nna n'obi umu-ha gēsota ha n'azu:
Chineke uku, nke bu dike, Jehova
nke usu nile nke ndi-agha bu aha-Ya:
19 I di uku na ndum-ọdu, di kwa ike
n'omume: Onye anya-Gi ghere oghe
ilekwasi uzọ nile nke umu madu; inye
onye ọ bula dika uzọ-ya nile si di, na dika
nkpuru omume-ya nile si di: 20 Onye
doro ihe-iriba-ama di iche iche na ihe-
ebube di iche iche n'ala Ijipt, rue ta, ma
n'etiti Israel ma n'etiti madu ọzọ; I we
mere Onwe-gi aha, dika ta; 21 I we ji
ihe-iriba-ama di iche iche, ji kwa ihe-
ebube di iche iche, ji kwa aka di ike, ji
kwa ogwe-aka setiri eseti, ji kwa egwu di
uku, me ka ndi-Gi, bù Israel, si n'ala
Ijipt puta; 22 I we nye ha ala nka, nke
I ṅuru ndi bu nna-ha iyi inye ha, bù ala
nke miri-ara-ehi na manu-aṅu nērù na
ya; 23 ha we bata, nweta ya; ma ha
egegh nti olu-Gi, ọ bu kwa n'iwu-Gi ka
ha nējegharigh; n'ihe nile nke I nyere
ha n'iwu ime ọ digh nke ha meworo: I
we me ka ihe ọjọ a nile dakwasi ha:
24 Le, obo-ihe ndia atuliri atuli, ha
abiaruwo obodo a iwere ya; enyewo kwa
obodo a n'aka ndi Kaldea ndi nēbuso ya
agha, n'ihi mma-agha, na oké unwu, na
ajọ ọria nēfe efe: ihe I kwuworo erèwo
kwa; ma, le, I nāhu ya. 25 Ma Gi
onwe-gi, Onye-nwe-ayi Jehova, asiwom,
Were ego zutara onwe-gi ubi ahu, kpọ
kwa ndi-àmà; ma enyewo obodo a n'aka
ndi Kaldea.
26 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti,
si, 27 Le, Mu onwem bu Jehova,
Chineke nke anu-aru nile, bù madu: ọ̀
di ihe ọ bula karirim ime?
28 N'ihi nka ka Jehova ji si otù a: Le,
M'gaje inye obodo a n'aka ndi Kaldea,
na n'aka Nebukadreza, bù eze Babilon, ọ
gēwere kwa ya: 29 ndi Kaldea, bù ndi
nēbuso obodo a agha, gābia kwa suye
obodo a ọku, sure ya na ulo nile, nke ha
sureworo ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ nye

Beal n'elu-ha, wusi-kwa-ra chi ọzọ di
iche iche ajá-ihe-ọñuñu, ka ha we
kpasuem iwe. 30 N'ihi na umu Israel
na umu Juda aghọwo nání ndi nēme ihe
jọrọ njọ n'anyam abua site na mbe ha di
na nwata: n'ihi na umu Israel bu nání
ndi ji ọlu aka-ha akpasum iwe; ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta. 31 N'ihi na ihe
ikpasu iwem na ikpasu ọnumam ka
obodo a buruworom site n'ubọchi mbe
ha wuru ya we rue ta; ka M'we si n'irum
wezuga ya: 32 n'ihi ihe ọjọ ahu nile nke
umu Israel na nke umu Juda, nke ha
meworo ikpasum iwe, ha onwe-ha, na
ndi-eze-ha, na ndi-isi-ha, na ndi-nchu-
aja-ha, na ndi-amuma-ha, na ndi Juda,
na ndi bi na Jerusalem. 33 Ha we
bakutam azu, ha echeghm iru: anameme
kwa ka ha muta ihe, nēbili n'isi-ututu
nēme ka ha muta, ma ha adigh-anu inara
idọ-aka-na-nti. 34 Ha we do ihe-árú
nile ha n'ulo ahu nke akpọkwasiri aham,
imeru ya. 35 Ha we wue ebe nile di elu
nke Beal, nke di na ndagwurugwu nwa
Hinom, ime ka umu-ha ndikom na
umu-ha ndinyom si n'ọku gabigarue
Molek; bú ihe nke M'nēnyegh ha n'iwu,
ọ batagh kwa n'obim, ka ha we me ihe-
árú a; ime ka Juda mehie.

36 Ma ubu a n'ihi nka ka Jehova, bú
Chineke nke Israel, ji kwue okwu di otú
a bayere obodo a, nke unu onwe-unu
nāsi, Enyewo ya n'aka eze Babilon site
na mma-agha, na site n'oké unwu.
na site n'ajọ ọria nēfe efe: 37 si, Le,
M'gaje ichikọputa ha n'ala nile, ebe
M'chugaworo ha n'iwem, na n'ọnumam,
na n'oké iwe di uku; M'gēme kwa ka ha
lata n'ebe a, me kwa ka ha biri na
ntukwasi-obi: 38 ha gābu-kwa-ram otù
ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha
Chineke: 39 M'gēnye kwa ha otù obi
na otù uzọ, itu egwu Mu onwem ubọchi
nile; ka ọ we diri ha, di-kwa-ra umu-ha
ndi gānọchi ha, nma: 40 Mu na ha
gāba kwa ọbuba-ndu ebigh-ebi, na
M'gagh-esi n'iso ha ime ha nma laghachi
azu; ma egwum ka M'gētiye n'obi-ha,
ka ha we ghara isi n'ebe M'nọ wezuga
onwe-ha. 41 Obi gātọkwam utọ n'aru
ha ime ha nma, M'gēji kwa obim nile, ji
kwa nkpuru-obim nile, kua ha n'ala nka
n'ezie dika osisi. 42 N'ihi na otú a ka
Jehova siri: Dika M'meworo ka ihe ọjọ
uku a nile biakute ndi nka, otú a ka Mu
onwem nēme ka ezi ihe ahu nile biakwasi
ha, bú nke Mu onwem nēkwu bayere ha.
43 Agāzú kwa ọhia n'ala nka, nke unu
onwe-unu nāsi, Nkpọnkpọ ebe ka ọ bu,
nke ọ nādigh madu ma-ọbu anumanu
bi nime ya; enyewo ya n'aka ndi Kaldea.
44 Ubi ka agāzú n'ego, de kwa aha
n'akwukwọ-ha, ka kwa ha akàrà, kpọ
kwa ndi-àmà, n'ala Benjamin, na n'ebe
nile di Jerusalem buruburu, na n'obodo
nile nke Juda, na n'obodo nile nke ugwu,
na n'obodo nile nke ebe di ala ala, na
n'obodo nile nke Negeb: n'ihi na
M'gēme ka ndi-ha adọtara n'agha lata;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

33 1 Okwu Jehova we rue Jeremaia
nti nke ubò abua, mbe ya onwe-
ya nọ ka onye ebochibidoworo n'egige
ulo-nche, si, 2 Otú a ka Jehova, bú
Onye nēme ya, Jehova, bú Onye nākpu
ya ime ka o guzosie ike, Onye Jehova bu
aha-Ya, siri: 3 Kpọkuem, na M'gāza
gi, gosi kwa gi ihe uku di iche iche, nke
di kwa ike ighọta, nke i nāmagh.
4 N'ihi na okwu di otú a ka Jehova, bú
Chineke nke Israel, kwuru bayere ulo
nile nke obodo a, baye-kwa-ra ulo nile
nke ndi-eze Juda, nke akwadaworo
imegide obo-ihe nile atuliri atuli na
imegide mma-agha, si: 5 Ha nābia
ibuso ndi Kaldea agha, na imeju ha n'ozu
madu ndi M'tibuworo n'iwem na
n'ọnumam, ndi M'zonariwo-kwa-ra
obodo a irum n'ihi ihe ọjọ nile ha. 6 Le,
M'gaje ime ka anu-aru ọhu puchie n'aru
ya, ya na ngwọta, M'gāgwọta kwa ha;
M'gēkpughe-kwa-ra ha nbabiga-òkè nke
udo na ezi-okwu. 7 M'gēme kwa ka ndi
Juda adọtara n'agha na ndi Israel
adọtara n'agha lata, M'gēwu kwa ha
dika ulo, dika na mbu. 8 M'gēme kwa
ka ha sị n'ajọ omume nile ha, bú
nke ha mehieworo megidem, di ọcha;
M'gābaghara kwa ha ajọ omume-ha nile
nke ha mehieworo megidem, na nke ha
jehieworo megidem n'ime ha. 9 Obodo
a gāghọ-kwa-ram aha obi-utọ, na otuto,
na ima-nma, diri mba nile nke uwa,
ndi gānu ezi ihe ahu nile nke Mu onwem
nēmere ha, ndi gātu kwa oké egwu ma
jijiji n'ihi ezi ihe ahu nile na n'ihi udo
ahu nile nke Mu onwem nēmere ya.
10 Otú a ka Jehova siri: Agānu kwa ọzọ
n'ebe a, nke unu onwe-unu nāsi,
Nkpọnkpọ ebe ka ọ bu, nke ọ nādigh

madu ma-ọbu anumanu nēbi nime ya,
ọbunà n'obodo nile nke Juda, na n'èzi
nile nke Jerusalem, nke bu ebe tọḅọrọ
n'efu, nke ọ nādigh madu, ọ nādigh kwa
onye-obibi, ọ nādigh kwa anumanu, nēbi
nime ha, 11 agānu kwa ọzọ olu nke obi-
utọ na olu ọṅù, na olu nke nwoke nālu
nwunye ọhu na olu nke nwayi anālu ọhu,
na olu nke ndi nāsi, Kelenu Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, n'ihi na Jehova di
nma, n'ihi na rue mḅe ebigh-ebi ka
ebere-Ya di: na olu nke ndi nēwebata
ekele n'ulo Jehova. N'ihi na M'gēme ka
ndi ala nka adọtara n'agha lata dika na
mbu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
12 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri: N'ebe a, nke bu nkpọnkpọ
ebe, nke ọ nādigh madu ma-ọbu
anumanu nēbi nime ya, na n'ọbodo-ya
nile, ka ebe-obibi nke ndi-ọzùzù-aturu
ndi nēme ka igwè ewu na aturu-ha
makpu gādi kwa ọzọ. 13 N'obodo nile
nke ugwu, na n'obodo nile nke ebe di
ala ala, na n'obodo nile nke Negeb, na
n'ala Benjamin, na n'ebe nile nke di
Jerusalem buruburu, na n'obodo nile
nke Juda, ka igwè ewu na aturu
gāgabiga kwa ọzọ n'okpuru aka abua
nke onye nāgu ha ọnu; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta.
14 Le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), mḅe M'gēme ka ezi
okwu ahu guzosie ike, bù nke
M'gwaworo ulo Israel, nke M'kwuwo-
kwa-ra bayere ulo Juda. 15 N'ubọchi
ahu, na na mḅe ahu, ka M'gēme ka Ihe-
opupù nke ezi omume puere Devid; ọ
gēme kwa ihe ekpere n'ikpe na ezi
omume n'ala nka. 16 N'ubọchi ahu ka
agāzọputa Juda, Jerusalem gēbi kwa na
ntukwasi-obi: nka bu kwa aha nke
agākpọ ya, Jehova bu ezi omume-ayi.
17 N'ihi na otù a ka Jehova siri: Agagh-
ebipu n'ulo Devid onye nwe inọkwasi
n'oche-eze ulo Israel; 18 ọzọ, agagh-
ebipu n'ulo ndi-nchu-aja, bù ndi Livai,
n'irum onye nwe isure àjà-nsure-ọku,
na isure onyinye-inata-iru-ọma dika ihe-
nsure-ọku nēsì isì utọ, na ichu àjà ubọchi
nile. 19 Okwu Jehova we rue Jeremaia
nti, si, 20 Otù a ka Jehova siri: Ọ
buru na unu gēmebi ọḅuḅa-ndum nke
ehihie, na ọḅuḅa-ndum nke abali, ka
ehihie na abali we gharaid i na mḅe-ha;
21 ya bu na agēmebi ọḅuḅa-ndum, nke
Mu na Devid, bú orùm, ḅara, ka ọ we
ghara inwe nwa-nwoke nke bu eze n'elu
oche-eze-ya; na ọḅuḅa-ndum nke Mu
na ndi Livai, bù ndi-nchu-aja, ndi
nējerem ozi, ḅara. 22 Otù agagh-agu
usu ihe di n'elu-igwe ọnu, na otù agagh-
atùta àjà nke okė osimiri; otù a ka
M'gēme ka nkpuru Devid, bù orùm, na
ndi Livai ndi nējerem ozi, ba uba.
23 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti,
si, 24 Ì hugh ihe ndi nka kwuworo, si,
Aḅuru abua nke Jehova rọputara, Ọ
juworo ha? ọ bu kwa ndim ka ha nēleli
anya, ha we ghara ibu kwa mba n'iru ha
ọzọ. 25 Otù a ka Jehova siri: Ọ buru na
ọḅuḅa-ndum nke ehihie na abali adigh,
ọ buru na atọghm ukpuru nile nke elu-
igwe na uwa; 26 ya bu na M'gāju
nkpuru Jekob, na Devid, bù orùm,
M'we ghara isi na nkpuru-ya were ndi
ganāchi nkpuru nke Abraham na Aisak
na Jekob: n'ihi na M'gēme ka ndi-ha
adọtara n'agha lata, M'gēnwe kwa obi-
ebere n'aru ha.

34 1 Okwu ahu nke ruru Jeremaia
nti site na Jehova, mḅe
Nebukadneza, bù eze Babilon, na usu-
ndi-agha-ya nile, na ala-eze nile nke
uwa nke aka-ya nāchi, na ndi nile
di iche iche, nēbuso Jerusalem, nēbuso
kwa obodo-ya nile, agha, si: 2 Otù
a ka Jehova, bù Chineke nke Israel,
siri, Je, gwa Zedekaia, bù eze Juda,
okwu, si ya, Otù a ka Jehova siri,
Le, M'gaje inye obodo a n'aka eze
Babilon, o gēsure kwa ya n'ọku: 3 ma
gi onwe-gi agagh-ewepuga onwe-gi
n'aka-ya, kama aghagh iwere gi, ọ bu
kwa n'aka-ya ka agēnye gi; anya-gi abua
gāhu kwa anya abua nke eze Babilon,
unu gēkwurita kwa ọnu na ọnu, ọ bu
kwa Babilon ka i gābà. 4 Ma otù ọ di,
nuru okwu Jehova, gi Zedekaia, bù eze
Juda: okwu di otù a ka Jehova kwuru
bayere gi, si, I gagh-anwu site na mma-
agha: 5 n'udo ka i gānwu; ọzọ, nsure
nile nke nna-gi-hà, bù ndi-eze mbu, ndi
buru gi uzọ, otù a ka ha gēsurere gi ihe;
ọzọ, Ewù, onye-nwe-ayi! ka ha gāsi n'itiri
gi aka n'obi; n'ihi na okwu ka Mu onwem
kwuworo; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
6 Jeremaia, bù onye-amuma, we gwa
Zedekaia, bù eze Juda, okwu ndia nile
nime Jerusalem, 7 mḅe usu-ndi-agha

nke eze Babilon nēbuso Jerusalem,
nēbuso kwa obodo Juda nile fọduru,
agha, bú Lekish na Azeka; n'ihi na nàni
ndia fọduru nime obodo nile nke Juda,
bù obodo ewusiri ike.
8 Okwu ahu nke ruru Jeremaia nti
site na Jehova, mḅe Zedekaia, bù eze, na
ndi Israel nile ndi nọ na Jerusalem, ḅasiri
ndu, ikpọsara ha si na ha nwere onwe-
ha; 9 na ha nile gēzilaga, onye ọ bula
orù-ya nwoke, na onye ọ bula nwayi
nējere ya ozi, nke bu nwoke Hibru ma-
ọbu nwayi Hibru, inwere onwe-ya; ka
madu we ghara ime ka ha fè ya òfùfè-
orù, onye ọ bula ọ me ka onye-Ju, bù
nwa-nne-ya, fè ya: 10 ndi-isi nile na
ndi Israel nile we nuru, bù ndi bàra
n'ọḅuḅa-ndu ahu, izilaga, onye ọ bula
orù-ya nwoke, na onye ọ bula nwayi
nējere ya ozi, inwere onwe-ha, ka madu
ọ bula we ghara ime kwa ka ha fè ya
òfùfè-orù ọzọ; ha we nuru, zilaga ha:
11 ma emesia ha chighariri, me ka ndi-
orù-ha ndikom na ndinyom ndi nējere
ha ozi, bú ndi ha zilagarari inwere onwe-
ha, lata, ha we buda ha ka ha buru orù-
ndikom na ndinyom nējere ha ozi:
12 okwu Jehova we rue Jeremaia nti
site na Jehova, si, 13 Otù a ka Jehova,
bù Chineke nke Israel, siri: Mu onwem
na nna-unu-ha ḅara ndu n'ubọchi
M'mere ka ha si n'ala Ijipt, n'ulo ndi-
orù, puta, si, 14 N'ọgwugwu arọ asa
unu gēzilaga, onye ọ bula nwa-nne-ya,
bú onye-Hibru, nke rere onwe-ya n'aka-
gi, we fè gi arọ isi, i gēzilaga ya inwere
onwe-ya: ma nna-unu-hà egeghm nti,
ha atọgh kwa nti-ha n'ala. 15 Unu
onwe-unu we chigharia ta, we me ihe
ziri ezi n'anyam abua, n'ikpọsa, onye ọ
bula ọ gwa madu-ibe-ya, si na ọ nwere
onwe-ya pua n'aka-gi; unu we ḅa ndu
n'irum n'ulo nke akpọkwasiri aham:
16 unu we chigharia me ka aham ghara
idi nsọ, me, onye ọ bula ọ me orù-ya
nwoke, onye ọ bula ọ me nwayi nke
nējere ya ozi, ka ha lata, bù ndi unu
zilagarari inwere onwe-ha n'ọchichọ
nkpuru-obi-ha; unu we buda ha iburu
unu orù-ndikom na ndinyom nējere unu
ozi. 17 N'ihi nka ka Jehova ji si otù a:
Unu onwe-unu egeghm nti, ikpọsa, onye
o bula ọ gwa nwa-nne-ya, onye ọ bula
o gwa madu-ibe-ya, si na ọ nwere onwe-
ya: le, M'nākpọsara unu si na unu nwere
onwe-unu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), ibà na mma-agha, na ibà n'ajọ
ọria nēfe efe, na ibà n'okè unwu;
M'gēwere kwa unu nye iburu ala-
eze nile nke uwa ihe-ntughari.
18 M'gēwere kwa ndikom ndi nējehie
n'ọḅuḅa-ndum nye, bù ndi nēmegh ka
okwu nile nke ọḅuḅa-ndu ahu nke ha
ḅara n'irum guzosie ike, bù nwa-ehi
nke ha kpọwara abua, we gabiga n'etiti
nkpọwa-ya abua; 19 bù ndi-isi Juda.
na ndi-isi Jerusalem, na ndi-onozi, na
ndi-nchu-aja, na ndi nile nke ala nka.
ndi gabigaworo n'etiti nkpọwa abua nke
nwa-ehi ahu; 20 M'gēwere ha nye
n'aka ndi-iro-ha, na n'aka ndi nāchọ
ndu-ha: ozu-ha ewe ghọrọ anu-ufe nke
elu-igwe, ghọ-kwa-ra anu-ọhia nke uwa,
ihe-oriri. 21 Ọ bu kwa Zedekaia, bù
eze Juda, na ndi-isi-ya ka M'gēnye n'aka
ndi-iro-ha, na n'aka ndi nāchọ ndu-ha,
na n'aka usu-ndi-agha nke eze Babilon,
ndi nēsi n'ebe unu nọ rigo la. 22 Le,
M'gaje inye iwu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), me ka ha biaghachi
n'obodo a; ha gēbuso kwa ya agha, were
ya, sure ya n'ọku: ọ bu kwa obodo nile
nke Juda ka M'gēme ka ha ghọ ebe
tọḅọrọ n'efu, ghara inwe onye-obibi.

35 1 Okwu ahu nke ruru Jeremaia
nti site na Jehova n'ubọchi
Jehoiakim nwa Josaia, bù eze Juda, si,
2 Je n'ulo ndi Rikab, gwa ha okwu, me
ka ha bata n'ulo Jehova, n'otù n'ime-ulo-
ya, me ka ha ṅua manya-vine. 3 M'we
kuru Jeazanaia nwa Jeremaia, nwa
Habazinaia, na umu-nne-ya, na umu-ya
ndikom nile, na ulo nile nke ndi Rikab;
4 m'we me ka ha bata n'ulo Jehova,
n'ime-ulo umu Henan nwa Igdalaia, bù
onye nke Chineke, nke di n'akuku ime-
ulo ndi-isi, nke di n'elu ime-ulo Maaseia
nwa Shalum, bù onye-nche nke nbata-
uzọ: 5 M'we che n'iru umu ulo ndi
Rikab ọkwa ufọdu juputara na manya-
vine na iko ufọdu, m'we si ha, Ṅuanu
manya-vine. 6 Ha we si, Ayi agagh-
aṅu manya-vine: n'ihi na Jonadab nwa
Rikab, bù nna-ayi, nyere ayi iwu, si,
Unu aṅula manya-vine, unu onwe-unu,
na umu-unu, rue mḅe ebigh-ebi: 7 unu
ewu-kwa-la ulo, unu agha-kwa-la
nkpuru, unu aku-kwa-la ubi-vine, unu
enwe-kwa-la ihe ndia: kama ọ bu n'ulo-

ikwū ka unu gēbi ubọchi nile nke unu;
ka unu we di ndu ọtutu ubọchi n'elu ala
ahu ebe unu onwe-unu bu ndi-ọbia.
8 Ayi we ge nti olu Jonadab nwa Rikab,
bú nna-ayi, n'ihe nile nke ọ nyere ayi
n'iwu, ighara iṅu manya-vine ubọchi nile
ayi, ayi onwe-ayi, na ndinyom-ayi, na
umu-ayi ndikom, na umu-ayi ndinyom;
9 na ighara iwu ulo ka ayi we biri nime
ha: ọ digh kwa ubi-vine, ma-ọbu ubi,
ma-ọbu nkpuru-ọghigha ayi nwere:
10 ayi we biri n'ulo-ikwū, we ge nti, me
dika ihe nile si di nke Jonadab, bú nna-
ayi, nyere ayi n'iwu. 11 O rue, mḅe
Nebukadṛeza, bú eze Babilon, rigotara
n'ala nka, na ayi siri, Bianu, ka ayi ba
na Jerusalem n'ihi usu-ndi-agha nke ndi
Kaldea, na n'ihi usu-ndi-agha nke Siria;
ayi we biri na Jerusalem.
12 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti,
si, 13 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, bú Chineke nke Israel, siri: Je,
si ndi Juda, si kwa ndi bi na Jerusalem,
Unu agagh-anara idọ-aka-na-nti ige nti
okwum nile? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 14 Emewo ka okwu nile nke
Jonadab nwa Rikab guzosie ike, bú nke
ọ nyere umu-ya n'iwu, ka ha ghara iṅu
manya-vine, ha aṅugh kwa manya-vine
rue ta, n'ihi na ha anuwo ihe nke nna-
ha nyere n'iwu: ma Mu onwem agwawo
unu okwu, nēbili n'isi-ututu nēkwu; ma
unu egeghm nti. 15 M'we zitere unu
ndi-orùm nile, bú ndi-amuma, nēbili
n'isi-ututu nēzite ha, si, Biko, sinu, onye
ọ bula n'uzọ ọjọ ya, lata, me-kwa-nu ka
omume nile unu di nma, unu ejeso-kwa-
la chi ọzọ ifè ha, biri-kwa-nu n'ala nka
nke M'nyere unu, nye kwa nna-unu-hà:
ma unu atọgh nti-unu n'ala, unu
egeghkwam nti. 16 N'ihi na umu
Jonadab nwa Rikab emewo ka ihe ahu
nna-ha nyere n'iwu guzosie ike, bú
nke ọ nyere ha n'iwu, ma ndi nka
egeghm nti; 17 n'ihi nka ka Jehova,
bú Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
bú Chineke nke Israel, ji si otù a: Le,
M'gaje ime ka ihe ọjọ ahu nile biakute
Juda, biakute kwa ndi nile bi na
Jerusalem, bú nke M'kwuworo megide
ha: n'ihi na agwawom ha okwu, ma ḥa
anugh; M'we kpọ ha òkù, ma ha azagh.
18 Jeremaia we si ulo ndi Rikab, Otù a
ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, siri: N'ihi na unu
egewo nti ihe Jonadab, bú nna-unu,
nyere n'iwu, unu we debe ihe nile ọ
nyere n'iwu, unu we me dika ihe nile si
di nke ọ nyere unu n'iwu; 19 n'ihi nka
ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, ji si otù a: Agagh-
ebipu n'ulo Jonadab nwa Rikab onye
nwe iguzo n'irum ubọchi nile.

36 1 O rue. n'arọ nke-anọ nke
Jehoiakim nwa Josaia, bú eze
Juda, na okwu a ruru Jeremaia nti
site na Jehova, si, 2 Were n'onwe-gi
akwukwọ-npiakọta, de nime ya okwu
nile nke M'gwaworo gi imegide Israel,
na imegide Juda, na imegide mba nile,
site n'ubọchi M'gwara gi okwu, site
n'ubọchi Josaia, we rue ta. 3 Elegh
anya ulo Juda gānu ihe ọjọ aṅu nile nke
Mu onwem nēchè ime ha; ka ha we lata,
onye o bula o si n'uzọ ọjọ ya lata; ka
M'we ḅaghara ajọ omume-ha na
nmehie-ha. 4 Jeremaia we kpọ Beruk
nwa Neraia; Beruk we dere n'ọnu
Jeremaia okwu nile nke Jehova, nke Ọ
gwara ya-ri, n'akwukwọ-npiakọta.
5 Jeremaia we nye Beruk iwu, si, Mu
onwem bu onye eḅochibidoworo;
apughm ibà n'ulo Jehova: 6 ma gi
onwe-gi je, gua n'akwukwọ-npiakọta
ahu, nke i deworo site n'ọnum, okwu
nile nke Jehova na nti ndi Israel, n'ulo
Jehova n'ubọchi obubu-ọnu: ọ bu kwa
na nti Juda nile ndi si n'obodo nile
ha abia ka i gāgu ha. 7 Elegh anya
aririọ-amara-ha gāda n'iru Jehova, ha
ewe lata, onye ọ bula o si n'uzọ ọjọ ya
lata: n'ihi na ọ di uku, bú iwe ahu na
ọnuma ahu nke Jehova kwuworo megide
ndi nka. 8 Beruk nwa Neraia we me
dika ihe nile si di nke Jeremaia, bú
onye-amuma, nyere ya n'iwu, ọ we gua
n'akwukwọ ahu okwu nile nke Jehova
n'ulo Jehova.
9 O rue, n'arọ nke-ise nke Jehoiakim
nwa Josaia, bú eze Juda, n'ọnwa nke-
iteghete, na ndi nile ndi nọ na Jerusalem,
na ndi nile ndi si n'obodo nile nke Juda
abata na Jerusalem, kpọsara obubu-ọnu
n'iru Jehova. 10 Beruk we gua
n'akwukwọ ahu okwu nile nke Jeremaia
n'ulo Jehova, n'ime-ulo Gemaraia nwa
Shefan, bú ode-akwukwọ, n'ogige nke
di n'elu, n'oghere ọnu-uzọ-ama ọhu nke
ulo Jehova, na nti ndi Israel nile.

11 Maikaia nwa Gemaraia, nwa Shefan,
we nuru okwu nile nke Jehova nke sitere
n'akwukwọ ahu, 12 ọ we rida n'ulo eze,
rue ime-ulo nke ode-akwukwọ: ma, le,
n'ebe ahu ka ndi-isi nile nānọdu, bú
Elishama ode-akwukwọ, na Delaia nwa
Shemaia, na Elnetan nwa Akboa, na
Gemaraia nwa Shefan, na Zedekaia nwa
Hananaia, na ndi-isi nile. 13 Maikaia
we gosi ha okwu nile ọ nuru, mḇe Beruk
nāgu akwukwọ ahu na nti ndi Israel nile.
14 Ndi-isi nile we zie Jehudi nwa
Netanaia, nwa Shelemaia, nwa Kushi,
jekuru Beruk, si, Akwukwọ-npiakọta ahu
nke i guworo ihe nime ya na nti ndi
Israel, were n'aka-gi bia. Beruk nwa
Neraia we were akwukwọ-npiakọta ahu
n'aka-ya, biakute ha. 15 Ha we si ya,
Biko, nọdu ala, gua ya na nti-ayi.
Beruk we gua ya na nti-ha. 16 O rue,
mḇe ha nusiri okwu ndia nile, na ha
turu okė egwu, onye na ibe-ya, ha we si
Beruk, Ayi aghagh igosi eze okwu ndia
nile. 17 Ha we jua Beruk, si, Biko, gosi
ayi, Ì siri aňa deputa okwu ndia nile
n'ọnu-ya? 18 Beruk we si ha, N'ọnu-ya
ka ọ nākpọrọm okwu ndia nile, ma mu
onwem were ink ede ha n'akwukwọ a.
19 Ndi-isi we si Beruk, Je, zobe onwe-gi,
gi onwe-gi na Jeremaia; ekwe-kwa-la
onye ọ bula mara ebe unu onwe-unu nọ.
20 Ha we bakuru eze n'ogige; ma ha
debereri akwukwọ-npiakọta ahu n'ime-
ulo Elishama, bù ode-akwukwọ; ha we
gosi okwu nile na nti abua nke eze.
21 Eze we ziga Jehudi iweta akwukwọ-
npiakọta ahu: ọ we weputa ya n'ime-ulo
Elishama, bù ode-akwukwọ. Jehudi we
gua ya na nti abua nke eze, na na nti
ndi-isi nile ndi nēguzo n'akuku eze.
22 Ma eze nānọdu n'ulo mḇe oyi
n'ọnwa nke-iteghete: ọku nēnwu kwa
n'ite-ọku nke di n'iru ya. 23 O rue,
mḇe Jehudi gusiri ibe akwukwọ atọ
ma-ọbu anọ, na o ji mma ode-akwukwọ
bìkasia ya, tubà ya n'ọku nke di n'ite-
ọku, rue mḇe akwukwọ-npiakọta ahu
resiri n'ọku nke di n'ite-ọku. 24 Ma ha
atugh okė egwu, ha adọwagh kwa uwe-
ha, bù eze na ndi-orù-ya nile ndi nānu
okwu ndia nile. 25 Ọzọ kwa, Elnetan
na Delaia na Gemaraia riọrọri eze aririọ
ka ọ ghara isure akwukwọ-npiakọta ahu:
ma ọ gegh ha nti. 26 Eze we nye
Jeramil nwa eze na Seraia nwa Azriel na
Shelemaia nwa Abdeel iwu iwere Beruk,
bú ode-akwukwọ, na Jeremaia, bù onye-
amuma: ma Jehova zobere ha.
27 Okwu Jehova we rue Jeremaia nti,
mḇe eze suresiri akwukwọ-npiakọta ahu,
na okwu nile nke Beruk deputara n'ọnu
Jeremaia, si, 28 Were kwa n'onwe-gi
akwukwọ-npiakọta ọzọ, dekwasi na ya
okwu mbu nile nke di n'elu akwukwọ-
npiakọta mbu, nke Jehoiakim, bù eze
Juda, sureworo ọku. 29 Ma i gēkwu
okwu bayere Jehoiakim, bù eze Juda, si,
Otù a ka Jehova siri: Gi onwe-gi
esurewo akwukwọ-npiakọta nka ọku, si,
Gini mere i ji dekwasi n'akwukwọ a, si,
Eze Babilon aghagh ibia bibie ala nka,
me ka madu na anumanu kwusi nime ya?
30 N'ihi nka ka Jehova ji kwue okwu di
otù a bayere Jehoiakim, bù eze Juda,
si: Ọ gagh-enwe onye ganānọkwasi
n'oche-eze Devid: ọzọ, ozu-ya gābu ihe
etufuworo nye ọkpukpọ-nku n'ehihie,
nye kwa ọtutu-oyi n'abali. 31 M'gēji
kwa ajọ omume-ha leta ya, leta kwa
nkpuru - ya, leta kwa ndi - orù - ya;
M'gēme kwa ka ihe ọjọ ahu nile nke
M'gwara ha, ma ha anugh, biakwasi ha,
biakwasi kwa ndi bi na Jerusalem,
biakwasi kwa ndi Juda. 32 Ma Jeremaia
were akwukwọ-npiakọta ọzọ nye Beruk
nwa Neraia, bù ode-akwukwọ; ọ we
dere n'ọnu Jeremaia n'elu ya ọkwu nile
nke akwukwọ ahu nke Jehoiakim, bù eze
Juda, surereri n'ọku; ọzọ kwa, atukwasiri
n'elu ha ọtutu okwu dika ha.

37 1 Zedekaia nwa Josaia we ghọ
eze n'ọnọdu Konaia nwa
Jehoiakim, onye Nebukadreza, bù eze
Babilon, mere ka ọ buru eze n'ala Juda.
2 Ma ọ gegh nti, ya onwe-ya, ma ndi-
orù-ya, ma ndi ala ahu, n'okwu nile nke
Jehova, nke O kwuru site n'aka Jeremaia,
bù onye-amuma.
3 Zedekaia, bù eze, we zie Jehukal
nwa Shelemaia, na Zefanaia nwa
Maaseia, bù onye-nchu-aja, jekuru
Jeremaia, bù onye-amuma, si, Biko,
kpere ayi Jehova, bù Chineke-ayi, ekpere.
4 Ma Jeremaia nābata nāpu nwa n'etiti
ndi Israel: n'ihi na ha etiyegh ya n'ulo-
nkpọrọ. 5 Ọzọ, usu-ndi-agha Fero
esiwo n'Ijipt puta: ndi Kaldea ndi
nānọchigide Jerusalem n'agha we nuru
akukọ-ha, ha we si n'imegide Jerusalem

rigo. 6 Okwu Jehova we rue Jeremaia,
bú onye-amuma, nti, si, 7 Otú a ka
Jehova, bú Chineke nke Israel, siri: Otú
a ka unu gāsi eze Juda, onye ziworo
unu biakutem ijum ase; Le, usu-ndi-
agha Fero, nke putaworo iyere unu aka,
gālaghachi n'ala-ya, bú Ijipt. 8 Ndi
Kaldea gābiaghachi kwa, buso obodo a
agha; ha gēwere kwa ya, sure ya n'ọku.
9 Otú a ka Jehova siri: Unu arafula
nkpuru-obi-unu, si, Ndi Kaldea aghagh
isi n'imegide ayi la: n'ihi na ha agagh-
ala. 10 N'ihi na ọ buru na unu etiḅusia
usu-ndi-agha nile nke ndi Kaldea ndi
nēbuso unu agha, nání ndi adupúru
adupú ewe fọdu n'etiti ha, ma ha gēbili,
onye ọ bula n'ulo-ikwū-ya, we sure
obodo a n'ọku.
11 O rue, mḅe usu-ndi-agha nke ndi
Kaldea siri n'imegide Jerusalem rigo
n'ihi usu-ndi-agha Fero, 12 na Jeremaia
siri na Jerusalem pua ije ala Benjamin,
iketa òkè-ya n'ebe ahu, n'etiti ndi Israel.
13 O rue, mḅe ọ nọ n'ọnu-uzọ-ama
Benjamin, na otù onye-nwe nlekọta nọ
n'ebe ahu, onye aha-ya bu Iraija nwa
Shelemaia, nwa Hananaia; ọ we jide
Jeremaia, bú onye-amuma, si, Ndi
Kaldea ka gi onwe-gi nādakuru.
14 Jeremaia we si, Ọ bu okwu-ugha;
adighm-adakuru ndi Kaldea; ma ọ gegh
ya nti: Iraija we jide Jeremaia, me ka
ọ biakute ndi-isi. 15 Ndi-isi we wesa
Jeremaia iwe, tie ya ihe, tiye ya n'ulo-
nkpọrọ, bú ulo Jonatan ode-akwukwọ;
n'ihi na ulo ahu ka ha mereri ulo-
nkpọrọ. 16 Mḅe Jeremaia batara n'ulo
olùlù, na n'ime-ulo ntà ya, Jeremaia we
nọdu n'ebe ahu ọtutu ubọchi; 17 eze,
bú Zedekaia, we ziga, kuta ya: eze we
jua ya n'ulo-ya na nzuzo, si, Ọ di okwu
ọ bula sitere na Jehova? Jeremaia we
si, Okwu di. Ọ we si, N'aka eze Babilon
ka agēnye gi. 18 Jeremaia we si eze,
bú Zedekaia, Gini ka m'mehieworo
megide gi, ma-ọbu megide ndi-orù-gi,
ma-ọbu megide ndi nka, na unu
tiyeworo mu onwem n'ulo-nkpọrọ?
19 Òle ebe kwa ka ndi-amuma-unu nọ,
bú ndi buru unu amuma, si, Eze
Babilon agagh-abia imegide unu, ma-
ọbu imegide ala nka? 20 Ma uḅu a,
biko, nuru, onye-nwem, eze: biko, ka
aririọ-amaram da n'iru gi; eme-kwa-
la ka m'laghachi n'ulo Jonatan, bú ode-
akwukwọ, ka m'we ghara inwu n'ebe
ahu. 21 Eze, bú Zedekaia, we nye iwu,
ha we tiye Jeremaia n'ogige ulo-nche,
nēnye ya otù oḅe achicha kwa-ubọchi
site n'èzí ndi-osi-ite, rue mḅe achicha
nile nke di n'obodo gwusiri. Jeremaia
we nọgide n'ulo-nche.
38 1 Shefataia nwa Matan, na
Gedalaia nwa Pashua, na Jukal
nwa Shelemaia, na Pashua nwa Malkija,
we nuru okwu nile nke Jeremaia nāgwa
ndi Israel nile, si, 2 Otú a ka Jehova
siri, Onye nānọgide n'obodo a gānwu
site na mma-agha, na site n'oké unwu,
na site n'ajọ ọria nēfe efe: ma onye
nāpukuru ndi Kaldea gādi ndu, ndu-ya
ewe ghọrọ ya ihe-nkwata, ọ we di ndu.
3 Otú a ka Jehova siri, Aghagh inye
obodo a n'aka usu-ndi-agha nke eze
Babilon, ọ gēwere kwa ya. 4 Ndi-isi
we si eze, Biko, ka eme ka nwoke a nwua;
n'ihi na ya onwe-ya nēme ka aka ndi-
agha kuda, bú ndi fọduru n'obodo a, na
aka ndi Israel nile, n'igwa ha okwu dika
okwu ndia: n'ihi na nwoke a adigh-
achọrọ ndi nka udo, kama ọ bu ihe ọjọ.
5 Eze, bú Zedekaia, we si, Le, onye ahu
di n'aka-unu: n'ihi na eze abugh onye
puru ime ihe ọ bula megide unu. 6 Ha
we were Jeremaia, tubà ya n'olùlù
Malkija nwa eze, nke di n'ogige ulo-
nche: ha we chiri udọ rada Jeremaia.
Ma miri adigh n'olùlù ahu, ọ bu nání
apiti: Jeremaia we mibe n'apiti ahu.
7 Ebed-melek, bú onye Etiopia, onye
bu onozi, nke nọ n'ulo eze, we nuru na
ha tiyereri Jeremaia n'olùlù; ma eze
nānọdu n'ọnu - uzọ - ama Benjamin;
8 Ebed-melek we si n'ulo eze puta, gwa
eze okwu, si, 9 Onye-nwem eze,
ndikom ndia emewo ihe ọjọ n'ihe nile
nke ha meworo Jeremaia, bú onye-
amuma, onye ha tubàworo n'olùlù ahu;
ọ we nọ n'ọnwu n'ọnọdu-ya n'ihi oké
unwu: n'ihi na nri adigh kwa ọzọ
n'obodo a. 10 Eze we nye Ebed-
melek, bú onye Etiopia, iwu, si, Si n'ebe
a chiri orú ndikom na iri n'aka-gi, me ka
Jeremaia, bú onye-amuma, si n'olùlù
ahu rigoputa, tutu ọ nwua. 11 Ebed-
melek we chiri ndikom ahu n'aka-ya, ba
n'ulo eze n'okpuru ulo-àkù, chiputa
n'ebe ahu nkirika ákwà nke dọkara
adọka na nkirika ákwà nke kara nká, ọ
we chiri udọ radara ha Jeremaia n'olùlù

ahu. 12 Ebed-melek, bú onye Etiopia,
we si Jeremaia, Biko, tiye nkirika ákwà
ndia nke dọkara adọka na nke kara nká
n'okpuru nkpa-abu-gi abua n'okpuru
udọ̀. Jeremaia we me otù a. 13 Ha
we chiri udọ̀ ahu dọgota Jeremaia, we
me ka o si n'olùlù ahu rigoputa:
Jeremaia we nọgide n'ogige ulo-nche
ahu.
14 Eze, bú Zedekaia, we ziga, kutara
onwe-ya Jeremaia, bú onye-amuma, rue
nbata nke-atọ nke di n'ulo Jehova: eze
we si Jeremaia, Mu onwem gaje iju gi
otù ihe; ezonarilam ihe ọ bula.
15 Jeremaia we si Zedekaia, Mḅe
m'gēgosi gi, ì gagh-eme ka m'nwua
n'ezie? ọzọ, mḅe m'gādu gi ọdu, i gagh-
egem nti. 16 Eze, bú Zedekaia, we
ṅuara Jeremaia iyi na nzuzo, si, Jehova
nādi ndu, bú Onye ahu nke nyere ayi
ndu a, m'gagh-eme ka i nwua ma-ọli,
m'gagh-enye kwa gi ma-ọli n'aka
ndikom ndia ndi nāchọ ndu-gi.
17 Jeremaia we si Zedekaia, Otù a ka
Jehova, bú Chineke nke usu nile nke ndi-
agha, bú Chineke Israel, siri: Ọ buru na
i gāpukuru ndi-isi eze Babilon n'ezie,
nkpuru-obi-gi gādi kwa ndu, agagh-
esure kwa obodo a n'ọku; i gādi kwa ndu,
gi onwe-gi na ulo-gi: 18 ma ọ buru na i
pukugh ndi-isi eze Babilon, agēnye kwa
obodo a n'aka ndi Kaldea, ha gēsure kwa
ya n'ọku, gi onwe-gi agagh-ewepuga
onwe-gi n'aka-ha. 19 Eze, bù Zedekaia,
we si Jeremaia, Mu onwem nātu egwu
ndi-Ju ndi dakuruworo ndi Kaldea, na
ha gēnyem n'aka-ha, ha ewe kwam emò.
20 Jeremaia we si, Ha agagh-enye gi
n'aka-ha. Biko, ge nti olu Jehova, n'ihe
nke mu onwem nāgwa gi: ọ we diri gi
nma, nkpuru-obi-gi gādi kwa ndu.
21 Ma ọ buru na gi onwe-gi aju na i
gagh-apu, nka bu okwu nke Jehova
meworo ka m'hu: 22 Le, ndinyom ahu
nile ndi fọduru n'ulo eze Juda gābu ndi
emeworo ka ha pukuru ndi-isi eze
Babilon, ndinyom ahu ganāsi kwa, Ndi
gi na ha di n'udo akpaliwo gi, we nwe
ike n'aru gi: ukwu-gi abua emiwo
n'apiti, ha we laghachi azu. 23 Ọ bu
kwa ndinyom-i nile na umu-gi ka ha
ganēme ka ha pukuru ndi Kaldea: gi
onwe-gi agagh-ewepuga onwe-gi n'aka-
ha, kama aka eze Babilon gējide gi: ọ bu
kwa obodo a ka i gēsure n'ọku.
24 Zedekaia we si Jeremaia, Ekwela ka
onye ọ bula mara okwu ndia, i gagh-
anwu kwa. 25 Ma mḅe ndi-isi gānu
na mu na gi ekwuwo okwu, ha we
biakute gi, si gi, Biko, gosi ayi ihe i
gwaworo eze; ezonarila ayi ya, ayi
agagh-eme kwa ka i nwua: gosi kwa ayi
ihe eze gwara gi: 26 i gāsi kwa ha,
Mu onwem nēme ka aririọ-amaram da
n'iru eze, ka ọ ghara ime ka m'laghachi
n'ulo Jonatan, inwu n'ebe ahu. 27 Ndi-
isi nile we biakute Jeremaia, jua ya: ọ
we gosi ha dika okwu ndia nile si di nke
eze nyere ya n'iwu. Ha we debe ọnu-ha
du, rapu ya; n'ihi na anugh okwu ahu.
28 Jeremaia we nọgide n'ogige ulo-nche
rue ubọchi ewere Jerusalem.

39
O rue, mḅe ewere Jerusalem,
1 (n'arọ nke-iteghete nke
Zedekaia, bú eze Juda, n'ọnwa nke-iri,
ka Nebukadreza, bú eze Babilon, na usu-
ndi-agha-ya nile, biaruru Jerusalem, we
nọchigide ya n'agha; 2 n'arọ nke-iri-
na-otù nke Zedekaia, n'ọnwa nke-anọ,
n'ubọchi nke-iteghete nke ọnwa ahu, ka
awapuru n'obodo ahu:) 3 na ndi-isi
nile nke eze Babilon batara, we nọdu
n'ọnu-uzọ-ama nke etiti, bú Neagal-
shareza, na Samga-nebo, na Sasekim,
bú Rab-saris, na Neagal-shareza, bú
Rab-mag, na ndi-isi nile nke eze
Babilon fọduru. 4 O rue, mḅe
Zedekaia, bú eze Juda, na ndi-agha nile
huru ha, na ha ḅalagara, were abali si
n'obodo ahu pua, n'uzọ ubi eze aḅara
ogige, n'ọnu-uzọ-ama nke di n'etiti
mḅidi abua: ọ we pua ga n'uzọ Araba.
5 Usu-ndi-agha nke ndi Kaldea we chua
ha n'azu, rue Zedekaia aru n'ala ihe
nādigh nke Jeriko: ha we jide ya, me ka
ọ rigokuru Nebukadreza, bú eze
Babilon, rue Ribla n'ala Hemat, ọ we
kwue okwu ikpé n'ebe ọ nọ. 6 Eze
Babilon we ḅue umu-ndikom Zedekaia
nime Ribla n'anya-ya: ọ bu kwa ndi
nile nke Juda amara aha-ha ka eze
Babilon ḅuru. 7 Ọ me-kwa-ra ka
Zedekaia kpue ìsì n'anya-ya abua, ọ
were kwa ihe-ọla eji ke ukwu ke ya aḅu,
ime ka ọ ba na Babilon. 8 Ọ bu kwa
ulo eze na ulo nile nke ndi Israel ka ndi
Kaldea surere n'ọku, ha kwatu-kwa-ra
mḅidi nile nke Jerusalem. 9 Ma ndi
Israel nke fọduru, bú ndi **fọduru**
n'obodo ahu, na ndi dapuru adapu, **bú**

ndi dapuru jekuru ya, na ndi Israel
fọduru, bú ndi fọduru n'ebe ahu, ndia
ka Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū,
mere ka ha je biri na Babilon. 10 Ma
Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū,
mere ka ufọdu nime ndi Israel ndi
nēnwegh ike, bú ndi nēnwegh ihe ọ
bula, fọdu n'ala Juda, ọ we nye ha
ubi-vine na ubi n'ubọchi ahu.
11 Nebukadreza, bú eze Babilon, we
nye Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-
ọbū, iwu bayere Jeremaia, si, 12 Were
ya, ka anya-gi abua di n'aru ya, eme-
kwa-la ya ihe ọjọ ọ bula; kama dika
o gēsi gwa gi, me ya otú a.
13 Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū,
we ziga, ya na Nebushazban, bú Rab-
saris, na Neagal-shareza, bú Rab-mag,
na ndi-isi nile nke eze Babilon; 14 ha
we ziga, weputa Jeremaia n'ogige ulo-
nche, nye ya n'aka Gedalaia nwa
Ahaikam, nwa Shefan, ka ọ we me ka
ọ pua la: ọ we biri n'etiti ndi Israel.

15 Ọ bu kwa Jeremaia ka okwu
Jehova ruru nti, mbe ọ nọ ka onye
ebochibidoworo n'ogige ulo-nche, si,
16 Je, gwa Ebed-melek, bú onye
Etiopia, okwu, si, Otú a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, bú Chineke nke
Israel, siri: Le, M'gaje ime ka okwum
nile biarue obodo a ime ya ihe ọjọ, ọ
bugh ime ya ezi ihe; ha gādi kwa n'iru gi
n'ubọchi ahu. 17 Ma M'gānaputa gi
n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta): agagh-enye kwa gi n'aka ndi ahu
gi onwe-gi nātu egwu ha. 18 N'ihi na
aghaghm ime ka i wepuga onwe-gi, ọ
bugh kwa na mma-agha ka i gāda, kama
ndu-gi gāghọrọ gi ihe-nkwata: n'ihi na
i babàwo nimem: ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta.

40 1 Okwu ahu nke ruru Jeremaia
nti site na Jehova, mbe
Nebuzaradan, bú onye-isi ndi-ọbū,
zilagasiri ya site na Rema, ka ọ weresiri
ya mbe ọ bu onye ejiri nkpọrọ ke abu
n'etiti ndi Jerusalem na Juda nile ndi
emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú ndi
emere ka ha je biri na Babilon. 2 Onye-
isi ndi-ọbū we were Jeremaia, si ya,
Jehova, bú Chineke-gi, kwuru ihe ọjọ a
megide ebe a: 3 Jehova we me ka ọ bia,
Ọ we me dika O kwuru; n'ihi na unu
emehiewo megide Jehova, ma unu egegh
nti olu-Ya, n'ihi nka ka ihe a ruworo unu
aru. 4 Ma ubu a, le, atọpuwom i ta na
nkpọrọ nke di n'aka-gi. Ọ buru na ọ di
nma n'anya-gi isorom bia na Babilon,
bia, anyam gādi kwa n'aru gi; ma ọ
buru na ọ jọrọ njọ n'anya-gi isorom bia
na Babilon, ghara: le, ala nka nile di
n'iru gi; n'ebe di nma na n'ebe ziri ezi
n'anya-gi ije, je n'ebe ahu. 5 Ma
mbe ọ kālaghachigh, ọ si ya, Ma-ọbu
laghachikuru Gedalaia nwa Ahaikam,
nwa Shefan, onye eze Babilon meworo
onye-nlekọta obodo nile nke Juda, gi na
ya biri n'etiti ndi-gi: ma-ọbu je ebe ọ
bula ziri ezi n'anya-gi ije. Onye-isi ndi-
ọbū we nye ya òkè ihe-oriri na onyinye,
zilaga ya. 6 Jeremaia we biakute
Gedalaia nwa Ahaikam rue Mizpa, ya na
ya we biri n'etiti ndi Israel ndi fọduru
n'ala-ha.

7 Ndi-isi nile nke usu nile nke ndi-
agha ndi nọ n'ọhia, ha onwe-ha na
ndikom-ha, we nu na eze Babilon mere
Gedalaia nwa Ahaikam onye-nlekọta
n'ala-ha, na ọ me-kwa-ra ya onye-
nlekọta nke ndikom na ndinyom na
umu-ntakiri, bú ufọdu nime ndi
nēnwegh ike n'ala, nime ndi anēmegh
ka ha je biri na Babilon; 8 ha we
biakute Gedalaia rue Mizpa, bú Ishmael
nwa Netanaia, na Johanan na Jonatan,
bú umu Karea, na Seraia nwa
Tanhumet, na umu Efai, bú onye
Netofa, na Jezanaia nwa onye Meaka,
ha onwe-ha na ndikom-ha. 9 Gedalaia
nwa Ahaikam, nwa Shefan, we ṅuara
ha iyi, ṅu-kwa-ra ndikom-ha, si, Unu
atula egwu ifè ndi Kaldea: birinu n'ala,
fè kwa eze Babilon, ọ gādi-kwa-ra unu
nma. 10 Ma mu onwem, le, m'ganēbi
na Mizpa, iguzo n'iru ndi Kaldea, ndi
gābiakute ayi: ma unu onwe-unu,
chikọtanu manya-vine na nkpuru nke
mbe nghọkọta-nkpuru na manu, tiye ha
n'ihe-unu, biri-kwa-nu n'obodo nile
unu nke unu wereworo. 11 Ọzọ kwa,
ndi-Ju nile ndi nọ na Moab, na n'etiti
umu Amon, na n'Edom, na ndi nọ n'ala
nile, nuru na eze Babilon enyewo Juda
ndi fọduru, na ọ mewo kwa Gedalaia
nwa Ahaikam, nwa Shefan, onye-
nlekọta-ha; 12 ndi-Ju nile we si n'ebe
nile achugara ha-ri lata, we bata n'ala
Juda, biakute Gedalaia, rue Mizpa, we

chikọta manya-vine na nkpuru nke mḇe
nghọkọta-nkpuru nke-uku.
13 Ọzọ, Johanan nwa Karea, na ndi-
isi nile nke usu nile nke ndi-agha ndi nọ
n'ọhia, bịakutere Gedalaia rue Mizpa,
14 si ya, Ì mara n'ezie na Bealis, bú eze
umu Amon, ezitewo Ishmael nwa
Netanaia itiḇu gi onwe-gi? Ma
Gedalaia nwa Ahaikam ekwegh ihe ha
kwuru. 15 Johanan nwa Karea we gwa
Gedalaia okwu na nzuzo nime Mizpa,
si, Biko, ka m'je, m'gētiḇu kwa Ishmael
nwa Netanaia, ma ọ digh onye ọ bula
gāma: n'ihi gini ka o gētiḇu gi onwe-gi,
Juda nile ewe ḇasa, bú ndi achikọtaworo
n'ebe i nọ, ndi Juda fọduru ewe la n'iyi?
16 Gedalaia nwa Ahaikam we si
Johanan nwa Karea, Emela ihe a: n'ihi
na okwu-ugha ka gi onwe-gi nēkwu
bayere Ishmael.

41 1 O rue, n'ọnwa nke-asa, na
Ishmael nwa Netanaia, nwa
Elishama, onye sitere na nkpuru ndi nwe
ala-eze, onye bu kwa otù nime ndi-isi
nke eze, ya na ndikom iri, biakutere
Gedalaia nwa Ahaikam rue Mizpa; ha
we rikọ nri n'ebe ahu na Mizpa.
2 Ishmael nwa Netanaia we bilie, ya na
ndikom iri ahu ndi ya na ha yikọrọ bia,
ha we were mma-agha tiḇue Gedalaia
nwa Ahaikam, nwa Shefan, we me ka ọ
nwua, bú onye eze Babilon mere onye-
nlekọta ala ahu. 3 Ọ bu kwa ndi-Ju
nile ndi ha na ya, bú Gedalaia, nọ, nime
Mizpa, na ndi Kaldea ndi ahuru n'ebe
ahu, bú ndi-agha, ka Ishmael tiḇuru.
4 O rue, n'ubọchi nke-abua mḇe
emesiri ka Gedalaia nwua, ma ọ digh
onye ọ bula mara ya, 5 na madu ufọdu
siri na Shekem, si kwa na Shailo, si kwa
na Sameria, bia, bú ọgu ndikom anọ,
ndi akọpusiri afu-ọnu-ha, ndi uwe nile
ha dọwara adọwa, ndi nēbi kwa onwe-ha
mma, jide onyinye-inata-iru-ọma na
frankincense n'aka-ha, iwebata ya n'ulo
Jehova. 6 Ishmael nwa Netanaia we
si na Mizpa pua izute ha, nēje ije nākwa
ákwà: o rue, mḇe o zutere ha, na ọ siri
ha, Biakutenu Gedalaia nwa Ahaikam.
7 O rue, mḇe ha batara n'etiti obodo,
na Ishmael nwa Netanaia ḇuru ha, tubà
ha n'etiti olùlù, ya onwe-ya na ndikom
ndi ya na ha nọ. 8 Ma achọtara ndikom
iri n'etiti ha ndi siri Ishmael, Emela ka
ayi nwua: n'ihi na ayi nwere àkù zoro
ezo n'ọhia, bú ọka wheat, na ọka barley,
na manu, na manu-añu. Ọ we rapu,
ghara ime ka ha nwua n'etiti umu-nne-
ha. 9 Ma olùlù ahu ebe Ishmael tubàra
ozu nile nke ndikom ahu ndi o tiḇuru,
n'akuku Gedalaia, (olùlù ahu bú nke
Esa, bú eze, mereri n'ihi Beasha, bu eze
Israel,) olùlù ahu ka Ishmael nwa
Netanaia were ndi eḇuru eḇu tujue.
10 Ishmael we dọta ndi Israel nile
fọduru ndi nọ na Mizpa n'agha, bú
umu-ndinyom eze, na ndi Israel nile
fọduru na Mizpa, ndi Nebuzaradan, bú
onye-isi ndi-oḇū, mere Gedalaia nwa
Ahaikam onye-nlekọta-ha: Ishmael nwa
Netanaia we dọta ha n'agha, je
igabigakuru umu Amon.
11 Johanan nwa Karea na ndi-isi nile
nke usu nile nke ndi-agha so ya we nu
ihe ọjọ ahu nile nke Ishmael nwa
Netanaia mere, 12 ha we chiri ndikom-
ha nile, je ibuso Ishmael nwa Netanaia
agha, ha we chọta ya n'akuku miri bara
uba nke di na Gibeon. 13 O rue, mḇe
ndi Israel nile ndi ha na Ishmael nọ huru
Johanan nwa Karea, na ndi-isi nile nke
usu nile nke ndi-agha ndi ya na ha nọ,
ha we ñuria ọñu. 14 Ndi Israel nile ndi
Ishmael siri na Mizpa dọta n'agha we
chigharia, lata, jekuru Johanan nwa
Karea. 15 Ma Ishmael nwa Netanaia
chiri ndikom asatọ wepuga onwe-ya
n'aka Johanan, jekuru umu Amon.
16 Johanan nwa Karea na ndi-isi nile
nke usu nile nke ndi-agha so ya we
chiri ndi Israel nile fọduru, bú ndi ọ
mere ka ha si n'aka Ishmael nwa
Netanaia lata, site na Mizpa, mḇe o
tiḇusiri Gedalaia nwa Ahaikam, bú
ndikom, ndi bu ndi-agha, na ndinyom,
na umu-ntakiri, na ndi-onozi, ndi ọ
mere ka ha si na Gibeon lata: 17 ha
we je, nọdu na Gerut Kimham, nke di
n'akuku Bet-lehem, ije ba n'Ijipt,
18 n'ihi ndi Kaldea: n'ihi na ha turu
egwu ha, n'ihi na Ishmael nwa Netanaia
etiḇuwo Gedalaia nwa Ahaikam, onye
eze Babilon mere onye-nlekọta ala-ha.

42 1 Ndi-isi nile nke usu nile nke
ndi-agha, na Johanan nwa Karea,
na Jezanaia nwa Hoshaia, na ndi Israel
nile site n'onye dikarisiri ntà we rue onye
dikarisiri uku, we biarue nso, 2 si
Jeremaia, bú onye-amuma, Biko, ka
aririọ-amara-ayi da n'iru gi, gi kpere ayi

Jehova, bú Chineke-gi, ekpere, kpe
ekpere bayere ndia nile fọduru; n'ihi na
ayi fọduru nání madu ole-na-ole si
n'ọtutu madu puta, dika anya-gi abua si
ahu ayi: 3 ka Jehova, bú Chineke-gi,
we gosi ayi uzọ ahu nke ayi gēje ije
nime ya, na ihe ayi gēme. 4 Jeremaia,
bú onye-amuma, we si ha, Anuwom; le,
m'gaje ikpere Jehova, bú Chineke-unu,
ekpere, dika okwu nile nke unu si di; o
gēru kwa na ihe ọ bula nke Jehova gāza
unu, m'gēgosi unu ya; m'gagh-
eḅochinari unu ihe ọ bula. 5 Ndi ahu
we si Jeremaia, Ka Jehova buru onye-
àmà nēkwu ezi-okwu nke kwesi-kwa-ra
ntukwasi-obi n'etiti ayi, ọ buru na ọ
bugh dika okwu ahu nile si di, nke
Jehova, bú Chineke-gi, gēzite gi ka i
were ya biakute ayi, otú a ka ayi gēme.
6 Ma ọ di nma ma ọ jọrọ njọ, olu
Jehova, bú Chineke-ayi, ka ayi gēge nti,
bú Onye ayi onwe-ayi nēziga gi ijekuru;
ka ọ we diri ayi nma, mḅe ayi nēge nti
olu Jehova, bú Chineke-ayi.
7 O rue, mḅe ubọchi iri gwusiri, na
okwu Jehova ruru Jeremaia nti. 8 Ọ we
kpọ Johanan nwa Karea, na ndi-isi nile
nke usu nile nke ndi-agha so ya, na ndi
Israel nile site n'onye dikarisiri ntà we
rue onye dikarisiri uku, 9 si ha, Otú a
ka Jehova, bú Chineke nke Israel, Onye
unu zigaram ijekuru ime ka aririọ-
amara-unu da n'iru Ya, siri: 10 Ọ
buru na unu ebiri n'ala nka, M'gēwu
kwa unu dika ulo, ghara ikwada unu,
M'gāku kwa unu dika osisi, ghara iropu
unu: n'ihi na echegharịwom n'ihe ọjọ
ahu nke M'meworo unu. 11 Unu atula
egwu eze Babilon, onye unu onwe-unu
nàtu egwu ya; unu atula egwu ya, (ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta): n'ihi na
unu ka M'nọyere, izọputa unu, na
inaputa unu n'aka-ya. 12 M'gēnye kwa
unu ka enwe obi-ebere nile n'aru unu,
ka ọ we nwe obi-ebere n'aru unu, me ka
unu lata n'ala-unu. 13 Ma ọ buru na
unu onwe-unu asi, Ayi agagh-ebi n'ala
nka; unu ewe ghara ige nti olu Jehova,
bú Chineke-unu; 14 si, É-è; kama ọ
bu n'ala Ijipt ka ayi gābà, ebe ayi
nāgagh-ahu agha, ayi agagh-anu kwa
olu opì-ike, agu ihe-oriri agagh-agu kwa
ayi; ọ bu kwa n'ebe ahu ka ayi gēbi:
15 ma uḅu a n'ihi nka nurunu okwu
Jehova, unu ndi Juda fọduru: otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, siri, Ọ buru na unu
onwe-unu edosie iru-unu ike ibà n'Ijipt,
unu ewe ba inọ dika ọbia n'ebe ahu;
16 o gēru kwa, na mma-agha ahu nke
unu onwe-unu nātu egwu ya, n'ebe ahu
ka o gēru unu aru n'ala Ijipt; ọzọ, oké
unwu ahu, nke unu onwe-unu nātu egwu
ya, n'ebe ahu ka ọ gārapara unu n'aru
n'iso unu n'azu n'Ijipt; ọ bu kwa n'ebe
ahu ka unu gānwu. 17 Ọ bu kwa otú a
ka ndikom ahu nile gādi, bú ndi doworo
iru-ha ibà n'Ijipt inọ dika ọbìa n'ebe
ahu; ha gānwu site na mma-agha, na
site n'oké unwu, na site n'ajọ ọria nēfe
efe: ha agagh-enwe kwa ndi fọduru ma-
ọbu ndi ḅapuru aḅapu n'iru ihe ọjọ ahu
nke Mu onwem nēme ka ọ biakwasi ha.
18 N'ihi na otú a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha, bú Chineke nke Israel,
siri; Dika awukwasiworo iwem na
ọnumam n'aru ndi bi na Jerusalem, otú
a ka agāwukwasi ọnumam n'aru unu,
mḅe unu batara n'Ijipt: unu gāghọ kwa
ihe-ọḅuḅa-iyi, na ihe-iju-anya, na ihe-
nkọcha, na ihe-ita-uta; ma unu agagh-
ahu kwa ebe a ọzọ. 19 Jehova ekwuwo
okwu bayere unu, unu ndi Juda fọduru,
si, Unu abàla n'Ijipt: maranu nke-ọma
na aḅaworom unu àmà ta. 20 N'ihi na
unu akpafuwo megide nkpuru-obi-unu;
n'ihi na unu onwe-unu zigaram jekuru
Jehova, bú Chineke-unu, si, Kpere ayi
Jehova, bú Chineke-ayi, ekpere; ọzọ,
dika ihe nile si di nke Jehova, bú
Chineke-ayi, gāsi, gi gosi ayi otú a, ayi
gēme kwa ya: 21 m'we gosi unu ya ta;
ma unu egegh nti n'olu Jehova, bú
Chineke-unu, ọbuná ime ihe ọ bula nke
O zirim ka m'were ya biakute unu.
22 Ma uḅu a maranu nke-ọma na ọ bu
site na mma-agha, na site n'oké unwu,
na site n'ajọ ọria nēfe efe, ka unu gānwu
n'ebe ahu nke ọ nātọ unu utọ ije nọ dika
ọbìa n'ebe ahu.
43 1 O rue, mḅe Jeremaia gwabìrí
ndi Israel nile okwu nile nke
Jehova, bú Chineke-ha, nke Jehova, bú
Chineke-ha, zigara ya ka ọ were ha
jekuru ha, bú okwu ndia nile, 2 Azaraia
nwa Hoshaia, na Johanan nwa Karea, na
ndi-nganga nile, we kwue, si Jeremaia,
Okwu-ugha ka gi onwe-gi nēkwu:
Jehova, bú Chineke-ayi, ezitegh gi isi,
Unu abàla n'Ijipt inọ dika ọbìa n'ebe

ahu: 3 kama Beruk nwa Neraia nākpali
gi imegide ayi, ka ọ we nye ayi n'aka ndi
Kaldea, ka ha we me ka ayi nwua, me
kwa ka ayi je biri na Babilon. 4 Johanan
nwa Karea, na ndi-isi nile nke usu nile
nke ndi-agha, na ndi Israel nile, we
ghara ige nti olu Jehova, ibi n'ala Juda.
5 Johanan nwa Karea, na ndi-isi nile
nke usu nile nke ndi-agha, we chiri ndi
Juda nile fọduru, bú ndi siri na mba nile
ebe achugara ha-ri lata inọ dika ọbia
n'ala Juda; 6 bú ndikom, na ndinyom,
na umu-ntakiri, na umu-ndinyom eze,
na madu ọ bula nke Nebuzaradan, bú
onye-isi ndi-ọbū, mere ka ọ nọdu n'aka
Gedalaia nwa Ahaikam, nwa Shefan, na
Jeremaia, bú onye-amuma, na Beruk
nwa Neraia; 7 ha we ba n'ala Ijipt;
n'ihi na ha egegh nti olu Jehova: ha we
biarue Tahpanhes. 8 Okwu Jehova we
rue Jeremaia nti na Tahpanhes, si,
9 Were nkume di uku n'aka-gi, zobe ha
n'urọ n'ebe ahu anākpu brick nke di
n'ọnu-uzọ ulo Fero na Tahpanhes,
n'anya ndi Juda; 10 si ha, Otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, siri: Le, M'gaje
iziga kuru Nebukadreza, eze Babilon,
bú orùm, dọkwasi oche-eze-ya n'elu
nkume ndia nke m'zobeworo; ọ gēseti
kwa ulo-ñdò-ya n'elu ha. 11 Ọ gābia
kwa, tibue ala Ijipt; ndi diri ọnwu ka
agēnye n'ọnwu, ndi diri ndọta-n'agha
ka agēnye na ndọta-n'agha, ndi diri
mma-agha ka agēnye na mma-agha.
12 M'gēsuye kwa ọku n'ulo nile nke chi
nile nke Ijipt; o gēsure kwa ha ọku, dọta
ha n'agha: o gēji kwa ala Ijipt kpuchie
onwe-ya dika onye-ọzùzù-aturu si eji
uwe-ya kpuchie onwe-ya; o gēsi kwa
n'ebe ahu pua n'udo. 13 O gētipia kwa
ogidi nile nke ulo anyanwu, nke di n'ala
Ijipt; ọ bu kwa ulo nile nke chi nile nke
Ijipt ka o gēsure n'ọku.

44 1 Okwu ahu nke ruru Jeremaia
nti bayere ndi-Ju nile ndi bi
n'ala Ijipt, ndi bi na Migdol, na nime
Tahpanhes, na nime Nof, na n'ala
Patros, si, 2 Otú a ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, bú Chineke nke Israel,
siri: Unu onwe-unu ahuwo ihe ọjọ ahu
nile nke M'meworo ka ọ biakwasi
Jerusalem, biakwasi kwa obodo nile nke
Juda; ma, le, ha bu nkpọnkpọ ebe ta, ọ
digh kwa onye bi nime ha; 3 n'ihi ihe
ọjọ ha nke ha meworo ikpasum iwe, n'ije
isure ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ, ifè chi
ọzọ di iche iche, ndi ha nāmagh, ha
onwe-ha, ma-ọbu unu onwe-unu, ma-
ọbu nna-unu-hà. 4 M'we zitere unu
ndi-orùm nile, bú ndi-amuma, nēbili
n'isi-ututu nēzite ha, si, Biko, unu emela
ihe-árú a nke M'kpọworo asi. 5 Ma
ha anugh, ha atọgh kwa nti-ha n'ala isi
n'ihe ọjọ ha chigharia, ighara isurere chi
ọzọ di iche iche ihe-nsure-ọku nēsi ísi
utọ. 6 Ewe wusi ọnumam na iwem, ọ
we re ọku n'obodo nile nke Juda, na
n'èzí nile nke Jerusalem; ha we ghọ
nkpọnkpọ ebe, ebe tọbọrọ n'efu, dika
o si di ta. 7 Ma ubu a otú a ka Jehova,
bú Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
bú Chineke nke Israel, siri: N'ihi gini
ka unu onwe-unu nēme ihe ọjọ di uku
megide nkpuru-obi unu, ibipu n'ulo-
unu nwoke na nwayi na nwatakiri na
nwa nāñu ara, ka ha pua n'etiti Juda,
ewe me ka ọ ghara idi ndi fọduru
gāfọduru unu; 8 n'iji ọlu nile nke aka-
unu kpasuem iwe, n'isurere chi ọzọ di
iche iche ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ n'ala
Ijipt, ebe unu onwe-unu biaworo inọ
dika ọbia; ka ewe bipu unu, ka unu we
ghọ kwa ihe-nkọcha na ihe-ita-uta
n'etiti mba nile nke uwa? 9 Unu
echezọwo ihe ọjọ nile nke nna-unu-hà,
na ihe ọjọ nile nke ndi-eze Juda, na ihe
ọjọ nile nke ndinyom-ha, na ihe ọjọ nile
nke unu, na ihe ọjọ nile nke ndinyom-unu,
nke ha mere n'ala Juda, na n'èzí nile nke
Jerusalem? 10 Azọpiagh ha n'obi rue
ta, ha atugh kwa egwu, ha ejegharigh
kwa n'iwum, na n'ukpurum nile, nke
M'tiyere n'iru unu na n'iru nna-unu-hà.
11 N'ihi nka ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, bú Chineke nke Israel, ji si
otú a: Le, M'gaje ido irum imegide unu
ime unu ihe ọjọ, ọbuná ibipu Juda nile.
12 M'gēwere kwa ndi Juda fọduru, bú
ndi doworo iru-ha ibà n'ala Ijipt inọ dika
ọbia n'ebe ahu, agēme kwa ka ha nile
gwusia; n'ala Ijipt ka ha gāda; site na
mma-agha na site n'oké unwu ka agēme
ka ha gwusia: ha gānwu, site n'onye
dikarisiri ntà we rue onye dikarisiri uku,
site na mma-agha na site n'oké unwu:
ha gāghọ kwa ihe-ọbụba-iyi, na ihe-iju-
anya, na ihe-nkọcha, na ihe-ita-uta.
13 M'gēji kwa nmehie nke ndi bi n'ala

Ijipt leta ha, dika M'jiworo nmehie nke
Jerusalem leta ya, site na mma-agha, na
site n'okė unwu, na site n'ajọ ọria nēfe
efe: 14 ọ gagh-adi kwa onye-nḅapu ma-
ọbu onye fọduru afọdu ndi Juda fọduru
gēnwe, bù ndi bataworo n'ala Ijipt inọ
dika ọbia n'ebe ahu, ọbunà ilaghachi
n'ala Juda, nke ha onwe-ha nāchọ si-ike
ilaghachi ibi n'ebe ahu: n'ihi na ọ digh
onye gālaghachi ma-ọbugh ndi ḅapuru
aḅapu.
15 Ndikom ahu nile ndi mara na
ndinyom-ha nēsurere chi ọzọ di iche
iche ihe-nsure-ọku nēsì isi utọ, na
ndinyom nile ndi nēguzo n'ebe ahu, ọ
bu nkpọkọta di uku, ọbunà ndi Israel
nile ndi bi n'ala Ijipt, nime Patros, ha we
za Jeremaia, si, 16 Okwu ahu nke i
gwaworo ayi n'aha Jehova, ayi agagh-
adi nēge gi nti. 17 Kama ayi aghagh
ime okwu nile ọ bula nke puworo n'ọnu-
ayi, isurere eze-nwayi nke elu-igwe ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ, na iwusiri ya
àjà-ihe-ọṅuṅu, dika ayi meworo, ayi
onwe-ayi, na nna-ayi-ha, na ndi-eze-ayi,
na ndi-isi-ayi, n'obodo nile nke Juda,
na n'èzí nile nke Jerusalem: ayi we rijue
nri afọ, aru di ayi nma, ọ digh kwa ihe
ọjọ ayi huru. 18 Ma site na mḅe ayi
rapuru isurere eze-nwayi nke elu-igwe
ihe-nsure-ọku nēsi ísi utọ, na iwusiri ya
àjà-ihe-ọṅuṅu, ihe nile akọwo ayi, ọ bu
kwa site na mma-agha na site n'oké
unwu ka emeworo ka ayi gwusia.
19 Ma mḅe ayi onwe-ayi nēsurere eze-
nwayi nke elu-igwe ihe-nsure-ọku nēsì
ísì utọ, nāwusi-kwa-ra ya àjà-ihe-
ọṅuṅu, ọ̀ bu mḅe di-ayi nēkwegh ka ayi
meworo oḅe achicha nye ya ime onyinyo-
ya, wusi-kwa-ra ya àjà-ihe-ọṅuṅu?
20 Jeremaia we gwa ndi Israel nile, ma
ndikom ma ndinyom, ọbunà ndi Israel
nile ndi nāza ya okwu, si, 21 Ọ̀ bugh
ihe-nsure-ọku ahu nēsi isi utọ nke unu
surere n'obodo nile nke Juda na n'èzi
nile nke Jerusalem, unu onwe-unu, na
nna-unu-hà, na ndi-eze-unu, na ndi-
isi-unu, na ndi ala ahu, ọ̀ bugh ihe ndia
ka Jehova chetara, ihe ahu we bata
n'obi-Ya? 22 Jehova apugh kwa
inagide kwa ọzọ, n'ihi ihe ọjọ nke
omume nile unu, n'ihi ihe-àrù nile nke
unu meworo; ala-unu we ghọ nkpọnkpọ
ebe, na ihe-iju-anya, na ihe-nkọcha,
ghara inwe onye-obibi, dika o si di ta.
23 N'ihi na unu esurewo ihe-nsure-ọku
nēsi ísi utọ, na n'ihi na unu emehiewo
megide Jehova, we ghara ige nti olu
Jehova, ghara kwa ijeghari n'iwu-Ya, na
n'ukpuru-Ya nile, na n'ihe-àmà-Ya
nile; n'ihi nka ka ihe ọjọ a dakwasiworo
unu, dika o si di ta.
24 Jeremaia we si ndi Israel nile, si
kwa ndinyom ahu nile, Nurunu okwu
Jehova, unu Juda nile ndi nọ n'ala Ijipt:
25 otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha, bù Chineke nke Israel, kwuru,
si: Unu onwe-unu na ndinyom-unu ji
ọnu-unu ekwu okwu, ọ bu kwa aka-unu
ka unu jiworo mezu ya, si, Ayi aghagh
ime nkwa nile ayi nke ayi kweworo,
isurere eze-nwayi nke elu-igwe ihe-
nsure-ọku nēsi ísi utọ, na iwusiri ya àjà-
ihe-ọṅuṅu: menu ka nkwa nile unu
guzosie ike n'ezie, me-kwa-nu ihe nile
unu kwere na nkwa n'ezie. 26 N'ihi
nka nurunu okwu Jehova, unu Juda nile
ndi bi n'ala Ijipt: Le, Mu onwem
ewerewo aham di uku ṅua iyi, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), na aham agagh-
abu kwa ọzọ ihe anākpọ n'ọnu onye ọ
bula nke Juda n'ala Ijipt nile, si, Onye-
nwe-ayi Jehova nādi ndu. 27 Le, Mu
nāmu anya n'aru ha ime ha ihe ọjọ, ọ
bugh ime ha nma: agēme kwa ka ndi
Juda nile, bù ndi nọ n'ala Ijipt, gwusia
site na mma-agha na site n'okė unwu,
rue mḅe ha gāgwusi. 28 Ma ndi
ḅapuworo na mma-agha gēsi n'ala Ijipt
laghachi n'ala Juda, ndikom ole-na-ole;
ndi Juda nile fọduru, bù ndi biaruworo
ala Ijipt inọ dika ọbia n'ebe ahu, ewe
mara onye okwu-ya gēguzosi ike,
nkem, ma-ọbu nke ha. 29 Ma nka
gāburu unu ihe-iriba-ama, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), na Mu onwem
nēji nmehie-unu leta unu n'ebe a, ka unu
we mara na okwum nile aghagh iguzosi
ike imegide unu ime unu ihe ọjọ:
30 otù a ka Jehova siri: Le, M'gaje inye
Fero Họfra, bù eze Ijipt, n'aka ndi-iro-
ya, na n'aka ndi nāchọ ndu-ya; dika
M'nyere Zedekaia, bù eze Juda, n'aka
Nebukadreza, bù eze Babilon, bú onye-
iro-ya, nke nāchọ kwa ndu-ya.

45 1 Okwu ahu nke Jeremaia, bú
onye-amuma, gwara Beruk nwa
Neraia, mḅe ọ dere okwu ndia
n'akwukwọ site n'ọnu Jeremaia, n'arọ

nke-anọ nke Jehoiakim nwa Josaia, bù
eze Juda, si, 2 Okwu di otù a ka
Jehova, bù Chineke nke Israel, kwuru
bayere gi, Beruk, si: 3 I siri, Biko,
ahuhu nādirim! n'ihi na Jehova
atukwasiwo ihe-nwuta n'elu ihe-nḅum;
adọḅuwom onwem n'ọlu n'ize-umem,
ma achọtaghm izu-ike. 4 Otù a ka i
gāsi ya, Otù a ka Jehova siri: Le, ihe
nke M'wuworo ka Mu onwem nākwada,
ọzọ, ihe nke M'kuworo n'ubi ka Mu
onwem nēropu; ọbunà ala nka nile,
nkem ka ọ bu. 5 Ma gi onwe-gi, i
nāchọrọ onwe-gi ihe uku? achọla ha:
n'ihi na, le, M'gaje ime ka ihe ọjọ
biakwasi anu-aru nile, bù madu, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta): ma M'gēnye
gi ndu-gi ka ọ buru ihe-nkwata n'ebe nile
i gēje.

46 1 Okwu Jehova nke ruru Jeremaia,
bù onye-amuma, nti bayere mba
nile.
2 Nke diri Ijipt: bayere usu-ndi-agha
nke Fero-neko, bù eze Ijipt, nke di
n'akuku osimiri Yufretis nime Kakemish,
nke Nebukadreza, bù eze Babilon,
tiḅuru n'arọ nke-anọ nke Jehoiakim nwa
Josaia, bù eze Juda.
3 Donu ọta na ọta uku n'usoro, biaru-
kwa-nu nso ibu agha. 4 Kegidenu
inyinya n'uḅọ-ala, rikwasinu, unu ndi-
inyinya, guzo-kwa-nu onwe-unu nēkpu
okpu-agha; richanu ube-unu, yirinu
uwe-agha-unu. 5 Gini mere m'huworo
ya? ndi ahu nātu ujọ ḅaghachi azu;
anētipia kwa ndi-dike-ya, ha aḅalagawo
kwa ngwa ngwa, we ghara ile anya
n'azu: egwu di buruburu; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 6 Ka onye nwere
ukwu ọsọ ghara iḅalaga, ka dike ghara
kwa iwepuga onwe-ya; n'Ugwu n'akuku
osimiri Yufretis ka ha suru ngọngọ, da.
7 Ònye bu onye a? dika osimiri Nail
ka o nērù, dika osimiri ka miri-ya nile
nāmaghari. 8 Ijipt nērù dika osimiri
Nail, ọ bu kwa dika osimiri ka miri-ya
nāmaghari: ọ we si, M'gārigo, kpuchie
uwa; m'gēme ka obodo na ndi bi nime
ya la n'iyi. 9 Rigonu, unu inyinya;
kpọtuanu nkpọtu, unu uḅọ-ala; ka ndi-
dike puta kwa: Kush na Put, ndi nēji
ọta; na Ludim, ndi nēji nāzọ kwa uta
ukwu ikwe ya. 10 Ma ubọchi ahu diri
Onye-nwe-ayi, bù Jehova nke usu nile
nke ndi-agha, ọ bu ubọchi ibọ-ọbọ, ka Ọ
we bọrọ Onwe-ya ndi nēmegide Ya ọbọ:
mma-agha gēripia kwa, afọ eju kwa ya,
ọ gāṅuju kwa ọbara-ha afọ: n'ihi na àjà
ka Onye-nwe-ayi, bù Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, nwere n'ala Ugwu
n'akuku osimiri Yufretis. 11 Rigorue
Gilead, nara balm, gi nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke, bù ada Ijipt: n'efu ka i
meworo ka ọgwu ba uba; ọ digh ọgwu-
ntechi i nwere. 12 Mba nile anuwo
ihere-gi, iti-nkpu-gi juputa-kwa-ra uwa:
n'ihi na dike asukwasiwo dike ngọngọ,
n'otù ka ha dakọworo, ha abua.
13 Okwu ahu nke Jehova gwara
Jeremaia, bù onye-amuma, bayere
ọbibia nke Nebukadreza, bù eze Babilon,
itiḅu ala Ijipt.
14 Gosinu n'Ijipt, menu ka anuru ya
na Migdol, me-kwa-nu ka anuru nime
Nof na nime Tahpanhes: sinu, Guzo
onwe-gi, dozi-kwa-ra onwe-gi; n'ihi na
mma-agha eripiawo buruburu gi.
15 Gini mere eji zachapu onye nke gi
di ebube? o guzogh, n'ihi na Jehova
kwaturu ya. 16 Ọ mere ka ndi nāsu
ngọngọ di ọtutu, e, otù onye dakwasiri
ibe-ya: ha we si, Bilie, ka ayi
laghachikuru ndi-ayi, laghachi kwa n'ala
amuru ayi, pua n'iru mma-agha nēme
ihe-ike. 17 Ha kpọrọ nkpu n'ebe ahu,
si, Fero, bù eze Ijipt, bu nàni nkpọtu; ọ
kwerewo ka mḅe akara àkà gabiga.
18 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Eze ahu puta, Jehova nke usu nile
nke ndi-agha bu aha-Ya), n'ezie dika
Teboa n'etiti ugwu nile, na dika Kamel
n'akuku okė osimiri, otù a ka ọ gābia.
19 Mere onwe-gi ihe nile iji je biri
n'ala ọzọ, gi ada nēbi n'Ijipt: n'ihi na
Nof gāghọ ebe tọḅọrọ n'efu, esuresiwo
kwa ya ọku, ọ we ghara inwe onye-obibi.
20 Nwa-aḅọghọ-ehi mara nma nke-uku
ka Ijipt bu; odudo nke sitere n'Ugwu
abiawo, ọ biawo. 21 Ọzọ, ndi-ya egoro
agha ndi nọ n'etiti ya di ka umu-ehi nke
ulo ebe anēme ka anu ma abuba; n'ihi
na ha onwe-ha elewo anya n'azu, ha
aḅalagawo n'otù, ha eguzogh: n'ihi na
ubọchi nhuju-anya-ha abiakwasiwo ha,
bù mḅe nleta-ha. 22 Olu-ya di ka
ukpatu agwọ mḅe ọ nāga: n'ihi na ha
gāchiri usu-ndi-agha je ije, ha achiriwo
kwa anyu-ike biakute ya, dika ndi-ọwa-
nkù. 23 Ha gēḅutu okė ọhia-ya, (ọ bu

ihe si n'ọnu Jehova puta), n'ihi na
agagh-eleputa ya; n'ihi na ha di ọtutu
kari igurube, ha adigh kwa ọnu-ọgugu.
24 Agēme ka ihere me ada Ijipt; agēnye
ya n'aka ndi Ugwu. 25 Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, bú Chineke nke
Israel, siri: Le, M'gaje iji nmehie-ha leta
Amon nke No, leta kwa Fero, leta kwa
Ijipt, leta kwa chi-ya nile, leta kwa ndi-
eze-ya; ọbuná Fero, na ndi nātukwasi ya
obi: 26 M'gēnye kwa ha n'aka ndi
nāchọ ndu-ha, na n'aka Nebukadreza,
bú eze Babilon, na n'aka ndi-orù-ya: ma
emesia agēbi ya, dika o si di n'ubọchi
nile nke mḅe ochie; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 27 Ma gi onwe-gi, atula
egwu, gi orùm, bú Jekob, atu-kwa-la
ujọ, gi Israel: n'ihi na, le, M'gaje
izọputa gi n'ebe di anya, zọputa kwa
nkpuru-gi n'ala ọzọ ebe emere ka ha
je biri; Jekob gālata kwa, nọ jū n'aru
bū, ọ digh kwa onye ganēme ka ọ ma
jijiji. 28 Gi onwe-gi atula egwu, gi
orùm, bú Jekob, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta); n'ihi na gi ka M'nọyere:
n'ihi na M'gēme ka mba nile gwusia,
bú ebe M'chugaworo gi, ma gi ka
M'nāgagh-eme ka i gwusia: ma M'gādọ
gi aka na nti n'ikpé, M'gagh-asi kwa na
i bu onye ikpe nāmagh ma-ọli.

47 1 Okwu Jehova nke ruru
Jeremaia, bú onye-amuma, nti
bayere ndi Filistia, tutu Fero etiḅue
Geza. 2 Otú a ka Jehova siri: Le, miri
nēsi n'Ugwu erú, ha gāghọ kwa miri-iyi
nērubiga óké, ha gērusa kwa ala na ùjù-
ya, na obodo na ndi bi nime ya: madu
ewe tie nkpu, ndi nile bi n'ala ahu
gākwasi kwa ákwá ike. 3 Site n'olu
ọzuzọ nke ukwu inyinya-ya nile di
ebube, site na nkpọtu uḅọ-ala-ya, na
ùzù nke wheel-ya nile, ndi bu nna elegh
anya n'azu ilekwasi umu-ha n'ihi aka
kudara akuda; 4 n'ihi ubọchi ahu nke
nābia ipunara ndi Filistia nile ihe-ha,
ibipu na Taia na ibipu na Zaidon onye-
iye-aka ọ bula nke fọduru: n'ihi na
Jehova nāpunara ndi Filistia ihe, bú ndi
agwe-etiti Kaftoa fọduru. 5 Nkwọcha-
isi abiakwasiwo Geza; emewo ka
Ashkelon dere du, bú ndi ndagwurugwu-
ha fọduru: rùe ole mḅe ka i gēbì onwe-
gi mma? 6 A, gi mma-agha Jehova
nwere, rùe ole mḅe ka i gāghara idi jū?
miye onwe-gi n'ọbọ-gi; doro aru ala,
dere du. 7 Ì gesi aña di jū, ebe Jehova
nyeworo gi iwu? imegide Ashkelon, na
imegide ọnu-miri nke oké osimiri, n'ebe
ahu ka Ọ kaworo ya.

48 1 Nke diri Moab. Otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha,
bú Chineke nke Israel, siri: Ahuhu diri
Nebo! n'ihi ǹa emebiwo ya; emewo ka
ihere me Kiriataim, ewerewo ya: emewo
ka ihere me Misgab, ọ nātu kwa ujọ.
2 Ọ digh kwa otuto Moab di ọzọ; nime
Heshbon ka ha chèputara èchìchè ọjọ
megide ya, si, Bianu, ka ayi bipu ya ka ọ
ghara ibu mba. Gi Madmen, agēme kwa
ka i dere du; gi ka mma-agha gējeso.
3 Ge nti olu iti-nkpu nke siri na
Horonaim puta, ọ bu ipunara-madu-ihe
na ntikpọ uku! 4 Etikpọwo Moab;
ndi-ntà-ya emewo ka anuru iti-nkpu.
5 N'ihi na nrigo Luhit ka o ji ikwa-
ákwá nārigo nākwa ákwá; n'ihi na nime
nrida Horonaim ka ha nuworo nkpà nke
iti-nkpu nke ntikpọ. 6 Ḅalaganu,
wepuganu onwe-unu, di-kwa-nu ka
osisi tamarisk n'ọzara. 7 N'ihi na ọ
bu n'ihi na i tukwasiwo obi-gi n'ọlu-gi
nile na n'àkù-gi nile ka agēwere kwa gi
onwe-gi: Kemosh gāpu kwa so ndi gēje
biri n'ala ọzọ, na ndi-nchu-aja-ya na ndi-
isi-ya n'otù. 8 Onye nāpunara madu
ihe gābiaru kwa obodo nile ọ bula, ọ digh
kwa obodo ọ bula gēwepuga onwe-ya;
ndagwurugwu gāla kwa n'iyì, agēme kwa
ka ala di lari tọḅọrọ n'efu; dika Jehova
siri. 9 Nyenu Moab nkù, n'ihi na ọ
ghagh ifepu efepu: obodo-ya nile gāghọ
kwa ebe tọḅọrọ n'efu, ghara inwe onye
bi nime ha. 10 Onye anābu ọnu
ka onye nke ji aghughọ eje ozi Jehova
bu, onye anābu ọnu ka onye nke
nēḅopu mma-agha-ya n'ọbara bu kwa.
11 Onye nānọ jū ka Moab bu site na mḅe
ọ di na nwata, ọzọ, manya-vine doro edo
ka ọ bu, esigh kwa n'otù ihe ḅaye ya
n'ihe ọzọ, ọ jegh kwa n'etiti ndi emere ka
ha je biri n'ala ọzọ: n'ihi nka ka utọ-ya
guzoworo nime ya, isì-ya aḅanwegh kwa.
12 N'ihi nka, le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), mḅe M'gēzigara
ya ndi nērulata ite manya-vine, ha ewe
rulata ya; ọ bu kwa ihe manya-vine ya
nile ka ha gāḅapu, ọ bu kwa ite nile ha
ka ha gātupia. 13 Ihere Kemosh gēme

kwa Moab, dika ihere Bet-el, bụ ihe-
ntukwasi-obi-ha, mere ulo Israel.
14 Unu si aña si, Ndi-dike ka ayi bu, na
ndi bu dinkpà ibu agha? 15 Emebiwo
Moab, obodo-ya nile akwugowo kwa
n'anwuru-ọku, umu-okorọbia-ya
arọputara arọputa aridawo kwa n'ọḇuḇu,
ọ bu ihe si n'ọnu Eze ahu puta, Jehova
nke usu nile nke ndi-agha bu aha-Ya.
16 Nhuju-anya Moab di ǹso ibia, ihe
ọjọ ya nēme kwa ngwa nke-uku.
17 Gosinu ya ebere unu nwere n'aru ya,
unu ndi nile ndi nọ ya buruburu, na unu
nile ndi mara aha-ya; sinu, Ėsi aña
ḇaji nkpa-n'aka di ike, bù ndele mara
nma? 18 Si na nsọpuru-gi rida, nọdu
ala n'akpiri-ikpọ-nku, gi ada nke bi na
Dibon; n'ihi na onye nāpunara Moab
ihe-ya arigowo imegide gi, o bibiwo ebe-
gi nile ewusiri ike. 19 Guzo n'uzọ, che
nche, gi nwayi bi n'Aroa: jua onye
nāḇalaga na nwayi nke nēwepuga onwe-
ya; si, Gini mere? 20 Emewo ka ihere
me Moab; n'ihi na ọ tuwo ujọ: kwasie
ákwá ike ti kwa nkpu; gosinu ya n'Anon,
na emebiwo Moab. 21 Ikpé abiaruwo
kwa ala nke bu ala di lari; rue Holon,
ru kwa Jahza, ọ biakwasiwo kwa Mefaat;
22 biakwasi kwa Dibon, biakwasi kwa
Nebo, biakwasi kwa Bet-diblataim;
23 biakwasi kwa Kiriataim, biakwasi
kwa Bet-gamul, biakwasi kwa Bet-meon;
24 biakwasi kwa Keriot, biakwasi kwa
Bọzra, biakwasi kwa obodo nile nke ala
Moab, nke di anya ma-ọbu nke di nso.
25 Ebipuwo mpi Moab, aḇajiwo kwa
ogwe-aka-ya, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta). 26 Menu ya ka ọ ñubiga manya
ókė; n'ihi na ọ bu Jehova ka ọ mere
onwe-ya ka ọ di uku megide: Moab
gāturu kwa onwe-ya n'ihe ọ ḇọrọ, ọ
gāghọ kwa ihe-ọchi, ọbunà ya onwe-ya.
27 N'ihi na Israel, ọ̀ bugh ihe-ọchi ọ
buru gi? ọ̀ bu n'etiti ndi-ori ka achọtara
ya? n'ihi na ka mḇe ra i nēkwu okwu
bayere ya, i nēfufe isi-gi. 28 Rapunu
obodo nile, we biri na nkume di elu, unu
ndi bi na Moab; di-kwa-nu ka nduru nke
nālu akwu-ya n'ofè ọnu olúlù. 29 Ayi
anuwo ihe bayere npako Moab, na ọ
nāpako npako nke-uku; ọbunà ihe bayere
idi-elu-ya, na npako-ya, na nganga-ya,
na nbuli-elu nke obi-ya. 30 Mu onwem
mara nrubiga-ókė-iwe-ya, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta), na ihe nēzigh ezi ka
ọ bu; ekwukwu-ya nile, ihe nēzigh ezi
ka ha meworo. 31 N'ihi nka ka
m'gākwasiri Moab ákwá ike; e, ọ bu
Moab nile ka m'gētiri nkpu: bayere ndi
Kia-heres ka agātamu ntamu. 32 Ákwá
nke kariri ákwá Jeza ka m'gākwara gi, gi
osisi vine nke Sibma: alaka-gi nile
gabigara okė osimiri, ọbunà n'okė
osimiri nke Jeza ka ha ruru: n'elu
nghọkọta-nkpuru-gi na n'elu nghọrọ-
nkpuru-vine-gi ka onye nke nāpunara
madu ihe daworo. 33 Ewepuwo kwa
ọñù na iteghari-egwù-ọñù n'ubi ọma na
n'ala Moab; emewokwam ka manya-
vine kwusi n'ebe-nzọcha-nkpuru-vine
nile: ọ digh onye gēji iti-nkpu nzọcha-
nkpuru-vine zọcha nkpuru-vine; iti-
nkpu nzọcha-nkpuru-vine agagh-abu
iti-nkpu nzọcha-nkpuru-vine. 34 Site
n'iti-nkpu Heshbon rue Eleale, rue
Jehez ka ha mere ka olu-ha da, site na
Zoa rue Horonaim, rue Eglat-shelishiya:
n'ihi na ọbunà miri Nimrim gāghọ nání
ebe tọḇọrọ n'efu. 35 M'gēme kwa ka ọ
kwusiri Moab, bù onye nēsure àjà-
nsure-ọku n'ebe di elu, na onye nēsurere
chi di iche iche ya ihe-nsure-ọku nesì
ìsi utọ; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
36 N'ihi nka obim nādara Moab udà
dika ọ̀jà, obim nāda-kwa-ra ndi Kia-
heres udà dika ọ̀jà: n'ihi nka ihe ọ
nwebigara ókė nke ọ nwetara alawo
n'iyi. 37 N'ihi na isi nile ọ bula
kwọchara akwọcha, ọ bu kwa afu-ọnu
nile ọ bula ka ebipuworo: n'aka nile ka
obibi-mma dikwasi, n'úkwù nile ka
ákwà-nkpe di kwa. 38 N'elu-ulo nile
nke Moab na n'amá-ya nile, n'ebe nile
ọ bula, ka iti-aka-n'obi di: n'ihi na
etiwawom Moab dika ihe nātọgh utọ;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 39 Le
ka esi tipia ya nke-uku! ha akwasiwo
ákwá ike. Le ka Moab si ḇakuta azu
n'ihere nke-uku! Moab aghọwo-kwa-ra
ndi nile di ya buruburu ihe-ọchi na ihe-
itu-ujọ. 40 N'ihi na otù a ka Jehova
siri: Le, dika ugo ka ọ gēfesi ike, ḇasa
nkù-ya abua rue Moab. 41 Ewerewo
Keriot, anarawo kwa ebe nile ewusiri ike,
obi ndi-dike Moab n'ubọchi ahu gādi
kwa ka obi nwayi ime nēme.
42 Agēkpochapu kwa Moab ka ọ
ghara ibu otù ndi, n'ihi na ọ bu imegide
Jehova ka ọ meworo onwe-ya ka ọ di
uku. 43 Okė egwu na olúlù na iḇudu

nādikwasi gi, gi onye bi na Moab; ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta. 44 Onye ahu
nke nābapu n'iru oké egwu ahu gādabà
n'olùlù ahu; ọzọ, onye ahu nke
nārigoputa n'olùlù ahu, agējide ya
n'ibudu ahu: n'ihi na M'gēme ka arọ
nleta-ha biakute ya, bú Moab; ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta. 45 N'okpuru ǹdò
Heshbon ka ndi nābalaga guzoworo
nēnwegh ike: n'ihi na ọku esiwo na
Heshbon pua, na ire-ọku site n'etiti
Saihon, ọ we ripia akuku Moab, na opu-
n'isi nke umu nkpọtu. 46 Ahuhu diri
gi, Moab! ndi Kemosh alawo n'iyì:
n'ihi na achiriwo umu-gi ndikom la na
ndọta-n'agha, achiriwo kwa umu-gi
ndinyom la na ndọta-n'agha. 47 Ma
M'gēme ka ndi Moab adọtara n'agha
laghachi n'ikpe-azu nke ubọchi nile; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta. Rue ebe a
bu ikpé Moab.

49 1 Nke diri umu Amon. Otú a
ka Jehova siri: Ọ̀ digh umu-
ndikom Israel nwere? ọ̀ digh onye-
nnweta ihe-ya ọ nwere? Gini mere
Malkam ji nweta Gad, ndi-ya we biri
n'obodo-ya nile? 2 N'ihi nka, le,
ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), mbe M'gēme ka anuru udà-opì
agha rue Raba nke umu Amon; ọ gāghọ
kwa obo ebe tọbọrọ n'efu, ọ bu kwa
umu-ya ndinyom ka agēji ọku sure:
Israel ewe nweta ndi nwetara ya-ri; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 3 Kwasie
ákwá ike, gi Heshbon, n'ihi na
apunarawo Ai ihe-ya; tienu nkpu, unu
umu-ndinyom nke Raba, kenu ákwà-
nkpe n'úkwù: tienu aka n'obi, baghari-
kwa-nu n'ogige nile unu; n'ihi na
Malkam gāla n'etiti ndi emere ka ha je
biri n'ala ọzọ, ya na ndi-nchu-aja-ya
na ndi-isi-ya n'otù. 4 Gini mere
i ji ndagwurugwu nile anya isi?
ndagwurugwu-gi nērùpu dika miri, gi ada
nke nādaghachi azu, nke nātukwasi obi
n'àkù-ya nile, si, Ònye gābiakutem?
5 Le, M'gaje ime ka oké egwu biakwasi
gi, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, puta),
site na ndi nile nọ gi buruburu; agāchupu
kwa unu, onye ọ bula n'iru ya, ọ gagh-
adi kwa onye nāchikọta onye ọ bula
nāwaghari. 6 Ma emesia M'gēme ka
umu Amon adọtara n'agha laghachi; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta.

7 Nke diri Edom. Otú a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri: Amam-
ihe, ọ̀ digh kwa na Timan ọzọ? ndum-
ọdu, ọ̀ lanariwo ndi-nghọta n'iyì? amam-
ihe-ha, àwusiwo ya? 8 Balaganu,
chigharia, biri n'ebe di omimi, unu ndi
bi na Dedan; n'ihi na nhuju-anya Isọ ka
M'gēme ka ọ biakwasi ya, mbe M'gēleta
ya. 9 Ọ buru na ndi nāghọrọ nkpuru-
vine abiakute gi, hà agagh-aghọfọ
nkpuru nke fọduru itutukọ? ọ buru na
ndi-ori abia n'abali, hà agagh-ebibi nke
gēzuru ha? 10 N'ihi na Mu onwem
ababawo Isọ ọtọ, ekpughepuwom ebe-
nzuzo-ya nile, ọ pugh kwa izobe onwe-
ya: apunariwo nkpuru-ya na umu-nne-
ya na ndi-abata-obi-ya ihe-ha, ọ digh
kwa ndu. 11 Rapu umu-nbei-gi, Mu
onwem gēdebe ha ndu; ka ndinyom-i
di-ha nwuru tukwasim obi-ha. 12 N'ihi
na otú a ka Jehova siri: Le, ndi anēkpegh
ikpe iǹu n'iko ahu aghagh iǹu; ma gi
onwe-gi, ì gābu kwa onye ahu nke
anāmagh ikpe ma-ọli? I gagh-abu onye
anāmagh ikpe, n'ihi na i ghagh iǹu.
13 N'ihi na Onwem ka M'jiri ǹu iyi,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), na ihe-
iju-anya na ihe-ita-uta na nkpọnkpọ
ebe na ihe-nkọcha ka Bọzra gāghọ;
obodo-ya nile gāghọ kwa nkpọnkpọ ebe
mbe ebigh-ebi. 14 Akukọ ka m'nuworo
sitere na Jehova, ọ bu kwa ukọ̀ ka
ezigaworo n'etiti mba nile, si, Chikọtanu
onwe-unu, bia imegide ya, bili-kwa-nu
ibu agha. 15 N'ihi na, le, mba di ntà
ka M'meworo gi n'etiti mba nile, bú
ihe-nlelì n'etiti madu. 16 Idi-egwu-gi,
nganga nke obi-gi arafuwo gi, gi onye bi
na nbawa nile nke nkume ahu di elu,
onye nējide ebe di elu nke ugwu ntà:
n'ihi na asi na i me akwu-gi ka ọ di
elu dika nke ugo, M'gēme ka i si n'ebe
ahu ridata; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 17 Edom gāghọ kwa ihe-iju-
anya: o gēju onye ọ bula nke nāgabiga
n'akuku ya anya, ọ gāma kwa ọsọ n'ihi
ihe-otiti-ya nile. 18 Dika nkwatu nke
Sọdọm na Gọmọra na abata nile ha, (ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ digh onye
ọ bula gēbi n'ebe ahu, nwa madu ọ bula
agagh-anọ kwa dika ọbìa nime ya.
19 Le, dika ọdum ka ọ nārigo, bú nke

si na nbili-elu nke Jọdan arigo, rue ebe-
ita-nri nādigide mḅe nile: ma n'otù
ntabi-anya ka M'gēme ka o si n'aru-ya
ḅa ọsọ; ma ònye bu onye arọputara
arọputa? onye-nlekọta-ya ka M'gēme
ya: n'ihi na ònye di kam? ọ̀ bu kwa onye
gākaram mḅe? ma-ọbu ònye bu kwa
onye-ọzùzù-aturu a nke gēguzo n'irum?
20 N'ihi nka nurunu ndum-ọdu Jehova,
nke Ọ duworo megide Edom; na
èchìchè-Ya nile, nke Ọ chèworo megide
ndi bi na Timan, si: N'ezie ha
gādọkpupu ha, bú ndi ntà nke ìgwè ewu
na aturu; n'ezie o gēju ebe-ita-nri-ha
anya bayere ha. 21 Site n'olu nke
ọdida-ha uwa mara jijiji; iti-nkpu di,
n'Oké Osimiri Uhie ka anuru olu-ya.
22 Le, dika ugo ka ọ gārigo, fesie ike,
ḅasa nkù-ya n'elu Bọzra: obi ndi-dike
Edom n'ubọchi ahu gādi kwa ka obi
nwayi ime nēme.

23 Nke diri Damaskọs. Ihere emewo
Hemat na Apad; n'ihi na akukọ ọjọ ka
ha nuworo, ha aḅazewo: n'oké osimiri
ka ncheḅu di; ọ pugh inọ jū.
24 Damaskọs aghọwo onye-ume-ngwu,
ọ lewo anya n'azu iḅalaga, ọma-jijiji
ejidewo kwa ya: nkpà na ihe-nḅu di iche
iche ejidesiwo kwa ya ike, dika nke
nwayi ime nēme. 25 Èsi ana ghara
irapu obodo nke otuto, bú obodo nke
obi-utọm? 26 N'ihi nka ka umu-
okorọbia-ya gāda n'amá-ya nile, ọ bu
kwa ndi-agha-ya nile ka agēme ka ha
dere du n'ubọchi ahu; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 27 M'gēsuye kwa ọku
na mḅidi Damaskọs, o gēripia kwa ulo
nile di elu nke Ben-hedad.

28 Nke diri Kida, di-kwa-ra ala-eze
nile nke Hezoa, nke Nebukadreza, bú
eze Babilon, tiḅuru.
Otú a ka Jehova siri: Bilienu, rigorue
Kida, punara umu Iru-anyanwu ihe-ha.
29 Ulo-ikwū nile ha na ìgwè ewu na
aturu-ha ka ha gāchiri; ákwà-nkwuba
nile ha na ihe nile ha na camel nile
ha ka ha gēbupuru onwe-ha: ha gākpọ
nkpu bayere ha, si, Ujọ di buruburu.
30 Ḅalaganu, wagharia nke-uku, biri
n'ebe di omimi, unu ndi bi na Hezoa,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); n'ihi na
Nebukadreza, bú eze Babilon, aduwo
ọdu megide unu, ọ chèwo kwa èchìchè
megide unu. 31 Bilienu, rigorue mba
nke nọ n'udo, nke bi na ntukwasi-obi,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta); nke
nēnwegh ọnu-uzọ ma-ọbu ihe-ntuchi,
nání ha nēbi. 32 Camel nile ha gāghọ
kwa ihe-nluta-n'agha, ìgwè anumanu-ha
gāghọ kwa ihe-nkwata: M'gēfesa-kwa-
ra ifufe nile ndi akọpuworo usọ isi-ha; ọ
bu kwa n'ofè-ya nile ka M'gēme ka
nhuju-anya-ha si bia; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 33 Hezoa gāghọ kwa ebe-
obibi nkita-ọhia, bú ebe tọḅọrọ n'efu
rue mḅe ebigh-ebi: ọ digh onye ọ bula
gēbi n'ebe ahu, nwa madu ọ bula
agagh-anọ kwa dika ọbìa nime ya.

34 Okwu Jehova nke ruru Jeremaia,
bú onye-amuma, nti bayere Ilam na mḅe
mbu nke ọbubu-eze nke Zedekaia, bú
eze Juda, si, 35 Otú a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri: Le, M'gaje
iḅaji uta Ilam, bú isi ihe nke idi-ike-ha.
36 M'gēme kwa ka ifufe anọ si na nsọtu
anọ nke elu-igwe biakute Ilam, M'gēfesa
kwa ha nye ifufe nile ndia; ọ gagh-adi
kwa mba ọ bula ebe ndi Ilam achugara
achuga nāgagh-abà. 37 M'gēme kwa ka
Ilam tua ujọ n'iru ndi-iro-ha na n'iru ndi
nāchọ ndu-ha: M'gēme kwa ka ihe ọjọ
biakwasi ha, bú iwe di ọku nkem, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta); M'gēziga kwa
mma-agha n'azu ha, rue mḅe M'mere ka
ha gwusia: 38 M'gēdo kwa oche-eze
nkem n'Ilam, M'gēme kwa ka eze na ndi-
isi si n'ebe ahu la n'iyì; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 39 Ma o gēru, n'ikpe-azu
nke ubọchi nile, na M'gēme ka ndi Ilam
adọtara n'agha laghachi; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta.

50 1 Okwu ahu nke Jehova kwuru
bayere Babilon, bayere ala ndi
Kaldea, site n'aka Jeremaia, bú onye-
amuma.
2 Gosinu n'etiti mba nile, menu ka
anuru ya, bulienu ọkọlọtọ; menu ka
anuru ya, unu ezobela: sinu, Ewerewo
Babilon, emewo ka ihere me Bel,
Merodak atuwo ujọ; emewo ka ihere
me arusi-ya nile akpuru akpu, arusi-ya
nile atuwo ujọ. 3 N'ihi na otù mba
esiwo n'Ugwu rigoputa imegide ya, mba
ahu gēme ka ala-ya ghọ ebe tọḅọrọ n'efu,
ọ digh kwa onye ganēbi nime ya: ma
madu ma anumanu, ha awaghariwo, la.

4 N'ubọchi ahu, na na mḅe ahu, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), umu Israel gābia,
ha onwe-ha na umu Juda n'otù; ha
ganēie ije nākwa ákwá, ọ bu kwa Jehova,
bú Chineke-ha, ka ha gāchọ. 5 Ha gāju
ajuju uzọ isi je Zaion, nēche iru-ha n'ebe
a, si, Bianu, were onwe-unu rapara n'aru
Jehova n'ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi nke
anāgagh-echezọ echezọ.
6 Ìgwè ewu na aturu nāla n'iyì ka
ndim buworo: ndi-ọzùzù-aturu-ha
emewo ka ha kpafue, n'ugwu di iche
iche ka ha meworo ka ha laghachi azu:
site n'ugwu rue ugwu ntà ka ha jeworo,
ha echezọwo ebe-nmakpu-ha. 7 Ndi
nile ndi nāchọputa ha eripiawo ha: ndi
nākpaḅu ha siri, Ikpe amagh ayi, n'ihi
na ha emehiewo megide Jehova, bú ebe-
obibi nke ezi omume, na olile-anya nke
ndi bu nna-ha, bú Jehova. 8 Sinu
n'etiti Babilon wagharia, si-kwa-nu n'ala
ndi Kaldea pua, di-kwa-nu ka nkpi
n'iru ìgwè ewu na aturu. 9 N'ihi na,
le, Mu onwem gaje ikpọte me ka
nkpọkọta mba uku di iche iche si n'ala
Ugwu rigoputa imegide Babilon: ha
gēdo kwa onwe-ha n'usoro megide ya;
agēsi n'ebe ahu were ya: àkú nke usu
ahu gādi ka nke dike nke bu ọ̀kà-uta; ọ
gagh-alaghachi azu n'efu. 10 Kaldea
gāghọ kwa ihe-nkwata: afọ gēju ndi nile
ndi nākwata ya; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 11 N'ihi na unu nāṅuri ọṅu, n'ihi
na unu nāṅuri ọṅu-agha, unu ndi
nāpunara ihe-nketam ihe, n'ihi na unu
nāwuli elu dika nwa-aḅọghọ-ehi nke
nāzọcha ọka, unu nēbe kwa dika inyinya
di ike; 12 ihere gēme nne-unu nke-
uku; nwayi nke muru unu gēnwe iru-
ihere: le, ọ gābu ọdudù mba nile, na
ọzara, na ala kpọrọ nku, na ala ihe
nādigh. 13 Site n'iwe Jehova madu
agagh-ebi nime ya, ma ọ gābusi ebe
tọḅọrọ n'efu: o gēju onye ọ bula nke
nāgabiga n'akuku Babilon anya, ọ gāma
ọsọ n'ihi ihe-otiti-ya nile. 14 Donu
onwe-unu n'usoro imegide Babilon
buruburu, unu ndi nile ndi nāzọ uta
ukwu ikwe ya; ḅanu ya, unu asọlara àkú
anya: n'ihi na Jehova ka ọ mehieworo
megide. 15 Kpọnu nkpu-agha megide
ya buruburu; ọ kweyewo ekweye; ihe-
nkwagide-ya nile adawo, etikpọwo kwa
mḅidi-ya nile: n'ihi na ibọ̀-ọ́bọ̀ Jehova
ka ọ bu; bọ̀nu ya ọ́bọ̀; dika ọ meworo,
menu ya otú a. 16 Bipunu ọgha-
nkpuru nime Babilon, ya na onye nēji
mma-iwe-ihe-ubi na mḅe owuwe-ihe-
ubi: n'iru mma-agha nēme ihe-ike ha
gēche iru, onye ọ bula n'ebe ndi-ya nọ,
ha gāḅalaga kwa, onye ọ bula n'ala-ya.
17 Aturu nke emeworo ka ọ wagharia
ka Israel bu; ọdum di iche iche
achupuwo ya: ọdum nke-mbu, bú eze
Asiria, ripiara ya; ma ọdum ikpe-azu a,
bú Nebukadreza eze Babilon, aḅajiwo
ọkpukpu-ya nile. 18 N'ihi nka ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bú
Chineke nke Israel, ji si otú a: Le,
M'gaje iji nmehie-ya leta eze Babilon,
leta kwa ala-ya, dika M'jiworo nmehie
eze Asiria leta ya. 19 M'gēme kwa ka
Israel lata n'ebe-ita-nri-ya, ọ gāta kwa
nri na Kamel na Beshan, ọ bu kwa
n'ugwu Efraim na nime Gilead ka afọ
gēju nkpuru-obi-ya. 20 N'ubọchi ahu,
na na mḅe ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), agāchọ ajọ omume Israel, ma ọ
gagh-adi; agāchọ kwa nmehie nile nke
Juda, ma agagh-achọta kwa ha: n'ihi na
M'gāḅaghara ndi M'nēme ka ha fọdu
nmehie-ha.
21 Rigo megide ala Merataim,
imegide ya, rigo kwa rue ndi bi na
Pekod: ḅue, wezuga kwa ka ebibie n'azu
ha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), me
kwa dika ihe nile si di nke M'nyeworo
gi n'iwu. 22 Olu agha di n'ala nka, na
olu ntipia uku. 23 Le ka esiworo bipu
otùtù nke uwa nile, ḅaji kwa ya nke-uku!
le ka Babilon siworo ghọ ebe tọḅọrọ
n'efu nke-uku n'etiti mba nile!
24 Esiworom i ọnyà, ọzọ kwa, amawo
gi n'ọnyà ahu, gi Babilon, ma gi onwe-
gi amagh: achọtawo gi, ọzọ kwa, ejidewo
gi, n'ihi na Jehova ka i lusoworo ọ̀gù.
25 Jehova emeghewo ulo-àkù-Ya,
chiputa ihe-agha nile nke oké iwe-Ya:
n'ihi na ozi di nke Onye-nwe-ayi, bú
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, nēje
n'ala ndi Kaldea. 26 Sinu na nsọtu-
ya biarue ya, meghenu ọba-ya nile:
tulienu ya dika obo-ihe, wezuga-kwa-nu
ya ka ebibie ya: ekwela ka ihe fọduru ya.
27 Ḅuenu oke-ehi-ya nile; ka ha rida ka
ewe ḅue ha: ahuhu diri ha! n'ihi na
ubọchi-ha abiawo, bú mḅe nleta-ha.
28 Ge nti olu ndi nāḅalaga, ndi nāḅapu
n'ala Babilon, igosi ibọ̀-ọ́bọ̀ nke Jehova,
bú Chineke-ayi, na Zaion, bú ibọ̀-ọ́bọ̀

nke ulo uku Ya. 29 Menu ka ndi-ọḅa-
uta nuru izukọ imegide Babilon, bú ndi
nile nāzọ uta ukwu ikwe ya; manu ulo-
ikwū-unu imegide ya buruburu; ya
ghara inwe ndi ḅapuru aḅapu:
kwughachinu ya ugwọ dika ọlu-ya si di;
dika ihe nile si di nke ọ meworo, menu
ya otù a: n'ihi na Jehova ka ọ meworo
nganga megide, megide Onye Nsọ nke
Israel. 30 N'ihi nka ka umu-okorọbia-
ya gāda n'amá-ya nile, agēme kwa ka
ndi-agha-ya nile dere du n'ubọchi ahu;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 31 Le,
Mu nēmegide gi, gi onye-nganga, (ọ
bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi, bú
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, puta):
n'ihi na ubọchi-gi abiawo, bú mḅe
M'gēleta gi. 32 Onye-nganga gāsu kwa
ngọngọ, da, ma ọ digh onye ganēme ka o
bilie: M'gēsuye kwa ọku n'obodo-ya
nile, o gēripia kwa ebe nile di ya
buruburu.

33 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri: Ndi emeḅuru emeḅu ka
umu Israel na umu Juda bu n'otù: ndi
nile dọtaworo ha n'agha ejidesiwo ha
ike; ha ajuwo izilaga ha. 34 Onye-
nḅaputa-ha di ike; Jehova nke usu nile
nke ndi-agha bu aha-Ya: Ọ gēkpezu
ọnu-ha, ka Ọ we me ka uwa doro aru
ala, me kwa ka ndi bi na Babilon me
nkpatu. 35 Mma-agha di n'aru ndi
Kaldea, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
na n'ebe ndi bi na Babilon nọ, na n'ebe
ndi-isi-ya nọ, na n'ebe ndi-ya mara ihe
nọ. 36 Mma-agha di n'ebe ndi-
ekwukwu nọ, ha gāghọ ndi ḅagọrọ
aḅagọ n'uche-ha: mma-agha di n'ebe
ndi-dike-ya nọ, ha gātu kwa ujọ.
37 Mma-agha di n'ebe inyinya-ya nile
di, na n'ebe uḅọ-ala-ya di, na n'ebe ndi
nile gwara ọgwa nọ, bú ndi nọ n'etiti ya,
ha gāghọ kwa ndinyom: mma-agha di
n'ebe àkù-ya nile di, agāluta kwa ha
n'agha. 38 Ọkpukpọ-nku di n'ebe
miri-ya nile di, ha gāta kwa ata: n'ihi
na ala arusi di iche iche apiri api ka ọ bu,
ha ji kwa ihe-egwu nile ha wi ara.
39 N'ihi nka ka anu-ọhia di iche iche
nke bi n'ala kpọrọ nku gēbi n'ebe ahu,
ha na anu-ọhia nke nēbe ebe, enyi-
nnunu gēbi kwa n'ebe ahu: madu
agagh-ebi kwa nime ya ọzọ rue mḅe
ebigh-ebi; ọ gagh-abu kwa ebe-obibi
rue ọḅọ nile. 40 Dika mḅe Chineke
kwaturu Sọdọm na Gọmọra na aḅata
nile ha, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta);
otù a ọ digh onye ọ bula gēbi n'ebe ahu,
nwa madu ọ bula agagh-anọ kwa dika
ọbìa nime ya. 41 Le, otù ndi nēsi
n'Ugwu bia; ọzọ, mba uku na ọtutu
ndi-eze ka agākpọte site na nsọtu nile
nke uwa. 42 Uta na ube ka ha nējide;
mba di irè ka ha bu, ha adigh-enwe obi-
ebere; olu-ha nēbiḅọ dika oké osimiri,
ọ bu kwa inyinya ka ha nānọkwasi;
edoro mba ahu n'usoro, dika onye nēbu
agha, imegide gi, ada Babilon. 43 Eze
Babilon anuwo ùdé-ha, aka-ya abua we
kuda: ihe-nḅu ejidewo ya, ihe-nḅali dika
nke nwayi ime nēme. 44 Le, dika ọdum
ka ọ nārigo, bú nke si na nbili-elu nke
Jọdan arigo, rue ebe-ita-nri nādigide
mḅe nile: ma n'otù ntabi-anya ka
M'gēme ka ha si n'aru ya ḅa ọsọ; ma
ònye bu onye arọputara arọputa? onye-
nlekọta-ya ka M'gēme ya: n'ihi na ònye
di kam? ọ̀ bu kwa onye gākaram mḅe?
ma-ọbu ònye bu kwa onye-ọzùzù-aturu
a nke gēguzo n'irum? 45 N'ihi nka
nurunu ndum-ọdu Jehova, nke Ọ
duworo megide Babilon; na èchìchè-Ya
nile nke Ọ chèworo megide ala ndi
Kaldea, si: N'ezie ha gādọkpupu ha, bú
ndi ntà nke ìgwè ewu na aturu: n'ezie o
gēju ebe-ita-nri-ha anya bayere ha.
46 Site n'olu nke owuwe Babilon uwa
mara jijiji, anuwo kwa iti-nkpu n'etiti
mba nile.

51 1 Otù a ka Jehova siri: Le,
M'gaje ikpọte ifufe nke nēbibi
ebibi megide Babilon, na n'ebe ndi bi na
Leb-kamai nọ. 2 M'gēziga-kwa-ra
Babilon ndi ala ọzọ, ndi gāfucha ya; ha
gāwusi kwa ala-ya dika miri: n'ihi na ha
nọ nēmegide ya buruburu n'ubọchi ihe
ọjọ. 3 Ka okwe-uta kwe uta-ya n'ebe
onye nēkwe uta nọ, na n'ebe onye nēweli
onwe-ya elu n'uwe-agha-ya nọ: unu
enwe-kwa-la ọmiko n'aru umu-okorọbia-
ya; wezuganu usu-ndi-agha-ya nile ka
ebibie ya. 4 Ha gāda kwa, buru ndi
eḅuru eḅu, n'ala ndi Kaldea, na ndi
adupuru adupù, n'èzi-ya nile. 5 N'ihi
na Israel, ma-ọbu Juda, abugh nwayi
nke di-ya, bú Chineke-ya, bú Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, nwuru anwu;
ọ bu ezie na ala-ha juputara n'ikpe-
ọmuma megide Onye Nsọ nke Israel.

6 Sinu n'etiti Babilon ḅalaga, wepuga-
kwa-nu onwe-unu n'otù n'otù; unu
ekwela ka eme unu ka unu dere du n'ajọ
omume-ya: n'ihi na mḅe ibọ̀-ọ̀bọ̀ ka ọ
buru Jehova; nmeso obodo ahu ka Ya
onwe-ya nākwughachi ya. 7 Iko ọla-
edo ka Babilon buworo n'aka Jehova, nke
nēme ka uwa nile ṅubiga manya òkè:
ufọdu nime manya-vine-ya ka mba di
iche iche ṅuworo; n'ihi nka ka mba di
iche iche nāwi ara. 8 Na mberede ka
Babilon daworo, ewe tipia ya:
kwasierenu ya àkwà ike; werenu balm
bayere ihe-nḅu-ya, ma elegh anya
agāgwọta ya. 9 Ayi gāgwọtawori
Babilon, ma agwọtagh ya: rapunu ya,
ka ayi la, onye ọ bula n'ala-ya: n'ihi na
ikpé-ya erutuwo elu-igwe, ebuliwo kwa
ya rue mbara-igwè. 10 Jehova emewo
ka ezi omume nile ayi puta: bianu, ka
ayi kọ akukọ ọlu Jehova, bù Chineke-
ayi, nime Zaion. 11 Muchanu àkú
nile; jidesienu ọta nile ike: Jehova
akpọtewo mọ nke ndi-eze Midia; n'ihi
na imegide Babilon ka nzube-Ya di,
ibibi ya: n'ihi na ibọ̀-ọ̀bọ̀ Jehova ka ọ
bu, bù ibọ̀-ọ̀bọ̀ nke ulo uku Ya.
12 Bulienu ọkọlọtọ n'ebe mḅidi nile
nke Babilon di, menu ka nche sie ike,
menu ka ndi-nche guzosie ike, dozienu
ndi nēru nbi: n'ihi na Jehova ezubewo
me kwa ihe O kwuru megide ndi bi na
Babilon. 13 Gi onye bi n'elu ọtutu
miri, onye nwere ọtutu àkù, ọgwugwu-
gi abiawo, bù ọtùtù nke urù-gi nēzigh
ezi. 14 Jehova nke usu nile nke ndi-
agha ejiwo Onwe-ya ṅu iyi, si, N'ezie
M'gēmeju gi na madu, dika igurube; ha
gēti kwa nkpu megide gi, bù nkpu nke
nzọcha-nkpuru-vine.

15 Onye jiworo ike-Ya me uwa, Onye
jiworo amam-ihe-Ya me ka elu-uwa dum
madu bi guzosie ike, Onye jiworo
nghọta-Ya setipu elu-igwe: 16 mḅe Ọ
nēme ka olu-Ya da, ùzù miri di n'elu-
igwe, Ọ we me ka alulu si na nsọtu uwa
kwugo; Ọ meworo miri-ozuzo àmùmà,
Ọ nēme kwa ka ifufe si n'ulo-nkwakọba-
Ya nile puta. 17 Nāni anu-ọhia ka
madu ọ bula ghọworo site n'ihe-ọmuma-
ya; emewo ka ihere me onye-nnucha-
ọla ọ bula site n'arusi-ya apiri api: n'ihi
na ugha ka arusi-ya awuru awu bu,
nku-ume adigh kwa nime ha. 18 Ihe-
efu ka ha bu, ọlu ikwa-emò: na mḅe
nleta-ha ha gāla n'iyì. 19 Ọ bugh dika
ihe ndia ka òkè Jekob bu; n'ihi na onye
nākpu ihe nile ka Ọ bu; Israel bu kwa
ebo nke ihe-nketa-Ya: Jehova nke usu
nile nke ndi-agha bu aha-Ya.

20 Anyu-ike-agha ka i burum na ihe-
agham nile: ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia
mba di iche iche; ọ bu kwa gi ka M'gēji
bibie ala-eze di iche iche; 21 ọ bu kwa
gi ka M'gēji tipia inyinya na onye
nānọkwasi ya; ọ bu kwa gi ka M'gēji
tipia uḅọ-ala na onye nānọkwasi ya;
22 ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia nwoke na
nwayi; ọ bu kwa gi ka M'gēji tipia agadi-
nwoke na nwa-okoro; ọ bu kwa gi ka
M'gēji tipia nwa-okorọbia na nwa-
aḅọghọ nāmagh nwoke; 23 ọ bu
kwa gi ka M'gēji tipia onye-ọzùzù-
aturu na ìgwè aturu-ya; ọ bu kwa gi
ka M'gēji tipia onye-ọlu-ubi na ehi-ya
ejikọrọ abua abua; ọ bu kwa gi ka M'gēji
tipia ndi nāchi ala na ndi nọchiri anya
eze. 24 M'gākwughachi kwa Babilon,
kwughachi kwa ndi nile bi na Kaldea, ihe
ọjọ nile ha nke ha meworo nime Zaion
n'anya-unu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta.

25 Le, Mu nēmegide gi, gi ugwu
nēbibi ebibi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), nke nēbibi uwa nile: M'gēseti kwa
akam imegide gi, kpọreda gi site na
nkume-gi nile di elu, me ka i ghọ ugwu
esurere esure. 26 Ha agagh-eweputa
nime gi otù nkume ido na nkuku-ulo,
ma-ọbu otù nkume itọ ntọ-ala; n'ihi na
ebe nke tọḅọrọ n'efu mḅe ebigh-ebi ka
i gābu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
27 Bulienu ọkọlọtọ n'ala ahu, fùanu
opì-ike n'etiti mba nile, donu mba di
iche iche nsọ imegide ya, menu ka ala-
eze, bù Ararat, na Mini, na Ashkenaz,
nuru, zukọ imegide ya: menu ka otù
ọchi-agha buru onye-nlekọta imegide
ya; menu ka inyinya rigota dika igurube
di egwu. 28 Donu mba di iche iche
nsọ imegide ya, donu ndi-eze Midia,
na ndi nāchi ala-ya, na ndi-ya nile
nọchiri anya eze, na ala nile ọ nāchi, nsọ.
29 Ala ahu we nāma jijiji, nāḅali kwa:
n'ihi na èchìchè nile nke Jehova megide
Babilon eguzosiwo ike, ime ka ala
Babilon ghọ ebe tọḅọrọ n'efu, ghara
inwe onye-obibi. 30 Ndi-dike Babilon
arapuwo ibu agha, ha nọduru n'ebe nile
ha ewusiri ike; idi-ike-ha alasiwo; ha

aghọwo ndinyom: ndi-iro-ha esuyewo
ọku n'ebe-obibi-ya nile; etijiwo ihe-
ntuchi-ya nile. 31 Otù ọḅa-ọsọ gāḅa
ọsọ izute ọḅa-ọsọ-ibe-ya, otù onye-
ngosi gāḅa kwa ọsọ izute onye-
ngosi-ibe-ya, igosi eze Babilon na
ewerewo obodo-ya na nsọtu-ya: 32 ọ
bu kwa ngabiga-miri nile ka ewereworo,
ọ bu kwa ọdọ-miri nile ka ha sureworo
ọku, ndi-agha amawo kwa jijiji.
33 N'ihi na otú a ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha, bú Chineke nke
Israel, siri: Ada Babilon di ka ebe-
nzọcha-ọka mḅe anāzọcha ya; nwa mḅe
fọduru, mḅe owuwe-ihe-ubi ewe biarue
ya aru. 34 Nebukadreza, bú eze
Babilon, eripiawom, o kpochapuwom, ọ
mewom ka m'ghọ aria nke ihe nādigh, o
lowom dika ogologo anu-miri, ọ mejuwo
afọ-ya n'ihe-utọm nile, ọ chupuwom.
35 Ihe-ikem na nke anu-arum di n'isi
Babilon, ka nwayi nke bi na Zaion gāsi;
ọzọ, Ọbaram di n'isi ndi bi na Kaldea, ka
Jerusalem gāsi. 36 N'ihi nka ka Jehova
ji si otú a: Le, M'gaje ikpe ọnu-gi,
bọ ọ́bọ-gi; M'gēme kwa ka oké osimiri-
ya tasia, me kwa ka isi-iyi-ya takọrọ.
37 Babilon gāghọ kwa nání obo-ihe obo-
ihe, ebe-obibi nkita-ọhia, na ihe-iju-
anya, na ihe-ima-ọsọ, ghara inwe onye-
obibi. 38 N'otù ka ha gāḅọ uja dika
umu-ọdum; ha edekpọwo dika umu-
ọdum nāṅu ara. 39 N'okpom-ọku-ha
ka M'gēme ọṅuṅu-manya nile ha, me
ka ha ṅubiga manya ókè, ka ha we ṅuria
ọṅu-agha, raru ura ebigh-ebi, ghara
iteta; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
40 M'gēme ka ha rida dika umu-aturu
ka ewe ḅue ha, dika ebulu, ha na nkpi.
41 Le, ka esiworo were Shishak! le, ka
esiworo jide otuto uwa nile! le, ka
Babilon siworo ghọ ihe-iju-anya n'etiti
mba nile! 42 Oké osimiri erukpuwo
Babilon: ejiwo nkpọtu nmali-miri-ya
nile kpuchie ya. 43 Obodo-ya nile
aghọwo ihe-iju-anya, na ala kpọrọ nku,
na ala ihe nādigh, bú ala nke ọ nādigh
onye ọ bula nēbi nime ha, nwa madu ọ
bula adigh-agabiga kwa nime ha.
44 M'gēji kwa nmehie-ya leta Bel nime
Babilon, M'gēme kwa ka ihe o loworo si
n'ọnu-ya puta; mba di iche iche agagh-
erùkuru kwa ya ọzọ dika miri: ọzọ,
mḅidi Babilon gāda.
45 Sinu n'etiti ya pua, unu ndim,
wepuganu onwe-unu n'otù n'otù n'iwe
di ọku nke Jehova. 46 Lezi-kwa-nu
anya ka obi-unu ghara ilọ unu miri, ka
unu ghara itu egwu n'ihi akukọ ahu nke
anānu n'ala ahu; n'ihi na akukọ ahu
gābia n'otù arọ, emesia n'arọ ọzọ akukọ
ahu gābia kwa, ihe-ike gādi kwa n'ala
ahu, onye nāchi achi nēmegide onye
nāchi achi. 47 N'ihi nka, le, ubọchi
nābia, mḅe M'gēji nmehie-ha leta arusi
nile apiri apiri nke Babilon, ihere gēme
kwa ala-ya nile; ndi-ya nile eḅuru eḅu
gāda kwa n'etiti ya. 48 Elu-igwe na
uwa na ihe nile nke di nime ha ewe tie
nkpu ọṅù bayere Babilon; n'ihi na ndi
nāpunara ya ihe gēsi n'Ugwu biarue ya
aru; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
49 Ọbuná Babilon aghagh ida, unu ndi
eḅuru eḅu nke Israel, ọ bu kwa na
Babilon ka ndi ala ahu nile eḅuru eḅu
gāda. 50 Unu ndi ḅapuworo na mma-
agha, jenu, unu eguzola; chetanu Jehova
site n'ebe di anya, ka Jerusalem bata
kwa n'obi-unu. 51 Ihere emewo ayi,
n'ihi na ayi anuwo ita-uta; ọnọdu-ihere
etiyere ayi nime ya ekpuchiwo ayi n'iru:
n'ihi na ndi ala ọzọ abàwo imegide ebe
nsọ nile nke ulo Jehova. 52 N'ihi nka,
le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), mḅe M'gēji nmehie-ha
leta arusi-ya nile apiri api; ọ bu kwa
n'ala-ya nile ka ndi emeruworo aru gāsu
udè. 53 Asi na Babilon arigorue elu-
igwe, asi kwa na o wusie ebe di elu nke
ike-ya ike, ma na Mu ka ndi nāpunara ya
ihe gēsi biarue ya aru; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 54 Ge nti olu iti-nkpu
sitere na Babilon, na olu ntipia uku
sitere n'ala ndi Kaldea! 55 n'ihi na
Jehova nāpunara Babilon ihe-ya, Ọ
nēme kwa ka oké olu si nime ya la n'iyì;
nmali-miri nile ha we biḅọ dika ọtutu
miri, nkpọtu nke olu-ha akpọtuwo:
56 n'ihi na onye nāpunara ya ihe-ya
abiakwasiwo obodo ahu, bú Babilon,
ejidewo kwa ndi-dike-ya, aḅajisiwo uta
nile ha: n'ihi na Chineke nke nēmeso
madu otú ha si eme ka Jehova bu, Ọ
ghagh ikwughachi. 57 M'gēme kwa
ndi-isi-ya, na ndi-ya mara ihe, na ndi-ya
nāchi ala, na ndi-ya nọchiri anya eze, na
ndi-dike-ya, ka ha ṅubiga manya ókè;
ha gāraru kwa ura ebigh-ebi, ghara iteta;
ọ bu ihe si n'ọnu Eze ahu puta, Jehova
nke usu nile nke ndi-agha bu aha-Ya.

58 Otú a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri: Mḅidi nile nke Babilon
nke sara mbara, agēme ka ha ghọ ebe
dasiri adasi, ọzọ, ọnu-uzọ-ama-ya nile
nke di elu, agēji ọku sure ha; ndi nile di
iche iche gādọḅu kwa onwe-ha n'ọlu
n'efu, mba di iche iche gādọḅu onwe-ha
n'ọlu itiye n'ọku: **ike ewe gwu ha.**

59 Okwu ahu nke Jeremaia, bú onye-
amuma, nyere Seraia nwa Neraia, nwa
Mahseia, n'iwu, mḅe o soro Zedekaia, bú
eze Juda, je Babilon n'arọ nke-anọ nke
ọbubu-eze-ya. Ma Seraia bu onye-isi
idozi ebe-izu-ike nke eze. 60 Jeremaia
we de ihe ọjọ ahu nile nke gābiaru
Babilon aru n'otù akwukwọ, bú okwu
ndia nile nke edeworo bayere Babilon.
61 Jeremaia we si Seraia, Mḅe i bára na
Babilon, gi le anya ka i gua okwu ndia
nile, 62 si, Jehova, Gi onwe-gi ekwuwo
okwu bayere ebe a ibipu ya, ka ihe ọ bula
we ghara ibi nime ya, ma ọ bu madu ma-
ọbu anumanu, n'ihi na ebe tọḅọrọ n'efu
mḅe ebigh-ebi ka ọ gābu. 63 O gēru
kwa, mḅe i gubisiri akwukwọ a, na i
gēkegide ya nkume, tubà ya n'etiti
Yufretis: 64 i gāsi kwa, Otú a ka
Babilon gēmikpu, ghara ibili ọzọ n'ihi
ihe ọjọ ahu nke Mu onwem gaje ime ka
ọ **biakwasi** ya: **ike ewe gwu ha.**
Rue ebe a bu okwu Jeremaia.

52 1 Zedekaia ḅara orú arọ na otù
mḅe ọ malitere ibu eze; ọ we
buru eze arọ iri na otù nime Jerusalem:
aha nne-ya bu Hamutal nwa Jeremaia
nke Libna. 2 Ọ me ihe jọrọ njọ n'anya
Jehova, dika ihe nile si di nke Jehoiakim
mere. 3 N'ihi na ọ bu n'ihi iwe Jehova
ka ọ di otú a nime Jerusalem na Juda,
rue mḅe O siri n'iru Ya chupu ha:
Zedekaia we nupu isi n'okpuru eze
Babilon. 4 O rue, n'arọ nke-iteghete
nke ọ bu eze, n'ọnwa nke-iri, n'ubọchi
nke-iri nke ọnwa ahu, na Nebukadreza,
bú eze Babilon, biara, ya onwe-ya na
usu-ndi-agha-ya nile, imegide Jerusalem,
ha we ma ulo-ikwū-ha megide ya; ha we
wue ulo-agha imegide ya buruburu.
5 Ewe nānọchigide obodo ahu n'agha
rue arọ nke-iri-na-otù nke eze, bú
Zedekaia. 6 N'ọnwa nke-anọ, n'ubọchi
nke-iteghete nke ọnwa ahu, oké unwu
siri ike n'obodo ahu, ọ digh kwa nri ndi
ala ahu nwere. 7 Ewe tipue obodo,
ndi-agha nile we ḅapu, pua n'obodo
n'abali n'uzọ ọnu-uzọ-ama n'etiti mḅidi-
ya abua, nke di n'akuku ubi eze aḅara
ogige; (ma ndi Kaldea nānọ imegide
obodo buruburu:) ha we je n'uzọ Araba.
8 Usu-ndi-agha ndi Kaldea we chua
eze n'azu, rue Zedekaia aru n'ala ihe
nādigh nke Jeriko; ma usu-ndi-agha-ya
nile siri n'ebe ọ nọ ḅasasia. 9 Ha we
jide eze, me ka ọ rigokuru eze Babilon
rue Ribla n'ala Hemat; ọ we kwue okwu
ikpé n'ebe ọ nọ. 10 Eze Babilon we
ḅue umu-ndikom Zedekaia n'anya-ya,
ọ bu kwa ndi-isi nile nke Juda ka o ḅuru
na Ribla. 11 Ọ me-kwa-ra ka Zedekaia
kpue ìsi n'anya-ya abua; eze Babilon we
were ihe-ọla eji ke ukwu ke ya aḅu, me
ka ọ ba na Babilon, tiye ya n'ulo-ndebe
rue ubọchi ọnwu-ya.
12 Ma n'ọnwa nke-ise, n'ubọchi nke-
iri nke ọnwa ahu, nke ahu bu arọ nke-
iri-na-iteghete nke eze, bú Nebukadreza,
eze Babilon, ka Nebuzaradan, bú onye-
isi ndi-oḅū, onye guzoro n'iru eze
Babilon, batara na Jerusalem: 13 o
sure ulo Jehova ọku, na ulo eze; ọ bu
kwa ulo nile nke Jerusalem, bú ulo uku
ọ bula, ka o surere n'ọku. 14 Usu-ndi-
agha nile nke ndi Kaldea, ndi soro onye-
isi ndi-oḅū, kwatu-kwa-ra mḅidi nile
nke Jerusalem buruburu. 15 Ma ufọdu
nime ndi Israel nēnwegh ike, na ndi
Israel fọduru, bú ndi fọduru n'obodo,
na ndi dapuru adapu, bú ndi dapuru
jekuru eze Babilon, na ndi fọduru
n'etiti igwè madu, ndia ka Nebuzaradan,
bú onye-isi ndi-oḅū, mere ka ha je biri
n'ala ọzọ. 16 Ma ufọdu nime ndi ala
ahu ndi nēnwegh ike ka Nebuzaradan,
onye-isi ndi-oḅū, mere ka ha fọdu ibu
ndi-ọlu-ubi-vine na ibu ndi-ọlu-ubi.
17 Ma ogidi ọla nile nke di n'ulo
Jehova, na ihe-ndọkwasi nile na oké
osimiri ọla nke di n'ulo Jehova, ndia ka
ndi Kaldea tipiara, chiri ọla-ha nile je
Babilon. 18 Ite nile kwa, na osekè nile,
na ihe-ikpakepu-ọku nile, na ọkwa-
nwusa nile, na ngaji nile, na ihe ọla nile
nke ha ji eje ozi, ndia ka ha chipuru.
19 Ọkwa nile kwa, na ihe-igu-ọku nile, na
ọkwa-nwusa nile, na ite nile, na ihe-idọba-
oriọna nile, na ngaji nile, na iko nile; ihe
nke bu ọla-edo, n'ọla-edo, na ihe nke bu
ọla-ọcha, n'ọla-ọcha, onye-isi ndi-oḅū

chipuru ha. 20 Ogidi abua ahu, na otù
okė osimiri ahu, na chi iri na abua nke
ọla nke di n'okpuru ihe-ndọkwasi-ya
nile, nke eze, bù Solomon, mere nye ulo
Jehova: ọ digh ọtùtù atùru ọla ihe ndia
nile. 21 Ma ogidi abua ahu, cubit iri na
asatọ ka idi-elu otù ogidi di; ogho cubit
iri na abua ḅa-kwa-ra ya buruburu;
ibidi-ya di nkpisi-aka anọ: ọ di oghere
n'ime-ya. 22 Isi nke di n'elu ya bu kwa
ọla; idi-elu otù isi ahu di cubit ise; ihe-
ọkpukpa na pomegranate di kwa n'isi
ahu buruburu, ha nile bu ọla: ihe dika
ndia ka ogidi nke-abua nwe-kwa-ra, ha
na pomegranate. 23 Ma pomegranate
ahu di ọgu anọ na iri na isi n'akuku ọ
bula; pomegranate nile di ọgu ise n'elu
ihe-ọkpukpa buruburu. 24 Onye-isi
ndi-oḅū we chiri Seraia, bù onye-isi-
nchu-aja, na Zefanaia, bù onye-nchu-aja
nke-abua, na ndi-nche atọ nke nbata-
uzọ: 25 o si-kwa-ra n'obodo chiri otù
onozi nke emeworo onye-nlekọta
ndikom agha; na ndikom asa nime ndi
nāhu iru eze, ndi achọtara n'obodo; na
ode-akwukwọ, bù onye-isi usu-ndi-agha,
onye nēme ka ndi ala ahu zukọta ibu
agha; na ọgu ndikom atọ nime ndi ala
ahu, ndi achọtaworo n'etiti obodo.
26 Nebuzaradan, bù onye-isi ndi-oḅū,
we chiri ha, me ka ha jekuru eze
Babilon, rue Ribla. 27 Eze Babilon we
tiḅue ha, me ka ha nwua na Ribla, n'ala
Hemat. Ewe me ka Juda si n'ala-ya je
biri n'ala ọzọ. 28 Nka bu ndi ahu nke
Nebukadreza mere ka ha je biri n'ala
ọzọ: n'arọ nke-asa nnù ndi-Ju asa na
ọgu iri-na-otù na atọ: 29 n'arọ nke-
iri-na-asatọ nke Nebukadreza ka ọ
mere ka nnù madu abua na orù na iri
na abua si na Jerusalem je biri n'ala
ọzọ: 30 n'arọ nke-orù-na-ato nke
Nebukadreza ka Nebuzaradan, bù onye-
isi ndi-oḅū, mere ka ndi-Ju ufọdu, bù
nnù madu na ọgu iri-na-asa na ise, je
biri n'ala ọzọ: madu nile di nnù iri na
otù na ọgu iri.
31 O rue, n'arọ nke-orù-na-iri-na-asa
nke emere ka Jehoiakin, bù eze Juda, je
biri n'ala ọzọ, n'ọnwa nke-iri-na-abua,
n'ubọchi nke-orù-na-ise nke ọnwa ahu,
na Evil-merodak, bù eze Babilon, n'arọ ọ
malitere ibu eze, ọ weliri isi Jehoiakin,
bù eze Juda, me ka o si n'ulo-nkpọrọ
puta; 32 ọ we gwa ya okwu ọma, do
oche-eze-ya elu kari oche-eze nke ndi-
eze ndi ya na ha nọ na Babilon. 33 Ọ
we ḅanwe uwe nkpọrọ ya, ọ we nēri nri
n'iru ya mḅe nile ubọchi nile nke ndu-
ya. 34 Anēnye kwa ya òkė-ihe-oriri-ya,
bù òkė-ihe-oriri mḅe nile, site n'aka eze
Babilon, ihe nke ubọchi n'ubọchi-ya rue
ubọchi ọnwu-ya, ubọchi nile nke ndu-
ya.

ABÙ-ÁKWÁ NKE JEREMAIA

1 1 Le, ka obodo ahu nke ndi-ya di
ọtutu si nọdu ala nání ya!
Le, ka o siworo ghọ ihe di ka nwayi
di-ya nwuru!
Obodo nke riri nne n'etiti mba nile,
nke bu isi n'etiti ala nile anāchi
achi,
Le, ka o siworo ghọ usu ndi nēfė
òfùfė.
2 Ọ nākwasi ákwá ike n'abali, anya-
miri-ya di kwa na ǹtì-ya abua;
Ọ digh onye-nkasi-obi ọ nwere
n'etiti ndi nile nāhu ya n'anya:
Ndi-eyì-ya nile aghọḅuwo ya,
Ha aghọworo ya ndi-iro.
3 Juda ejewo ibiri n'ala ọzọ site na
nweda-n'ala, na site n'iba-uba nke
ọbubu-orù;
Ya onwe-ya ebiriwo n'etiti mba nile,
ọ chọtagh izu-ike:
Ndi nile ndi nāchu ya chukuru ya
n'ebe di nkpà.
4 Uzọ nile nke Zaion nēru ùjù. n'ihi na
ọ digh ndi nābia na mḅe akara àkà;
Ọnu-uzọ-ama-ya nile tọḅọrọ n'efu;
ndi-nchu-aja-ya nēze ume:
Umu-abọghọ-ya ndi nāmagh nwoke
bu ndi anēmekpa aru, ọ di-kwa-ra
ya onwe-ya ilu.
5 Ndi nākpaḅu ya aghọwo ndi-isi, ndi-
iro-ya nọ n'udo;

N'ihi na Jehova emekpawo ya aru
n'ihi iba-uba nke njehie-ya nile:
Umu-ntakiri-ya alawo dika ndi
adọtara n'agha n'iru onye-nkpaḇu.
6 Ima-nma-ya nile esiwo kwa n'aru ada
Zaion pua:
Ndi-isi-ya aghọwo ele nke nāchọtagh
ebe-ita-nri,
Ha we je ije nēnwegh ike n'iru onye
nāchu ha.
7 Jerusalem echetawo n'ubọchi nile
nke nweda-n'ala-ya na nke
nwaghari-ya nile
Ihe nile ya anāchọsi ike nke diri site
n'ubọchi nile nke mḇe ochie:
Mḇe ndi-ya dabàra n'aka onye-
nkpaḇu, ma ọ digh onye nēyere
ya aka,
Ndi-nkpaḇu huru ya, ha chiri
nkwusi-ya nile ọchi.
8 Jerusalem emehiewo nke-uku; n'ihi
nka ka ọ ghọworo ihe ruru àrú:
Ndi nile ndi nāsọpuru ya-ri eleliwo
ya anya, n'ihi na ha ahuwo ọtọ-ya:
E, ya onwe-ya ezewo ume, we
chigharia azu.
9 Ọrurú-ya di n'ọnu-ọnu-ala nile nke
uwe-nwuda-ya; ọ chetagh ikpe-
azu-ya;
Ọ we rida n'uzọ di ebube; ọ digh
onye-nkasi-obi ọ nwere:
Jehova, le nweda-n'alam; n'ihi na
onye-iro emewo onwe-ya ka ọ
di uku.
10 Onye-nkpaḇu aḇasawo aka-ya n'elu
ihe-utọ nile nke Jerusalem:
N'ihi na ọ huwo na mba di iche iche
abatawo n'ebe nsọ ya,
Bù ndi I nyere iwu bayere ha na ha
agagh-abà nime nkpọkọta I nwere.
11 Ndi-ya nile nēze ume, ha nāchọ nri;
Ha enyewo ihe nile ha anāchọsi ike
n'ọnọdu ihe - oriri iweghachi
nkpuru-obi:
Le, Jehova, legide anya; n'ihi na
aghọwom ihe jọḇuru onwe-ya.
12 Ọ bugh unu ihe, unu nile ndi
nāgabiga n'uzọ?
Legidenu, hu ma ọ di ihe-nḇu dika
ihe-nḇum di, bù nke anēme mu,
Onye Jehova mekpaworo aru
n'ubọchi iwe-Ya di ọku.
13 N'elu ka O siri zite ọku n'ọkpukpum
nile, ọ we nwe ike n'aru ha:
Ọ ḇasaworo ukwum abua uḇu, Ọ
mewo ka m'laghachi azu;
Ọ mewom ka m'ghọ ebe tọḇọrọ n'efu
na onye aru nādigh ike ogologo
ubọchi nile.
14 Aka-Ya ekewo yoke nke njehiem nile;
Akpakọwo ha n'otù, ha arigotawo
n'olum; Ọ mewo ka ikem su
ngọngọ:
Onye-nwe-ayi enyewom n'aka-ha, bù
ndi m'nāpugh iguzosi ike megide.
15 Onye-nwe-ayi eledawo ndim nile di
ebube anya n'etitim;
Ọ kpọsawo mḇe akara àkà imegidem
itipia umu-okorọbiam:
Ebe-nzọcha-nkpuru-vine ka Onye-
nwe-ayi zọchaworo nye ada Juda
nāmagh nwoke.
16 N'ihi ihe ndia ka mu onwem nākwa
àkwà; anyam, anyam nērùda miri;
N'ihi na onye - nkasi - obi nke
nēweghachi nkpuru-obim di anya
n'ebe m'nọ:
Umum tọḇọrọ n'efu, n'ihi na onye-
iro di ike.
17 Zaion aḇasawo aka-ya abua; ọ digh
onye-nkasi-obi ọ nwere;
Jehova enyewo iwu bayere Jekob, na
ndi nọ ya buruburu gābu ndi
nākpaḇu ya:
Jerusalem aghọwo ihe-isọ-nsọ n'etiti
ha.
18 Onye ezi omume ka Jehova bu; n'ihi
na okwu-ọnu-Ya ka m'nupuworo
isi megide:
Biko, nurunu, unu ndi nile di iche
iche, le-kwa-nu ihe-nḇum:
Umu-aḇọghọm nāmagh nwoke na
umu-okorọbiam alawo n'etiti ndi
adọtara n'agha.
19 Akpọkurum ndi nāhum n'anya, ma
ha onwe-ha ghọḇurum:
Ndi-nchu-ajam na ndi-okenyem
kubìri ume n'obodom,
Mḇe ha nāchọrọ onwe-ha ihe-oriri
ka ha we weghachi nkpuru-obi-ha.
20 Le, Jehova; n'ihi na ahuhu dirim;
ngiri-afọm nānum ọku;
Obim nātughari nimem; n'ihi na
anupuwom isi nke-uku:
N'èzí mma-agha aḇabawom aka nwa,
n'ulo ihe dika ọnwu di.
21 Ha anuwo na onye nēze ume ka
m'bu; ọ digh onye-nkasi-obi
m'nwere;

Ndi-irom nile anuwo ihe ọjọm; obi atọwo ha utọ na Gi onwe-gi emewo ya:
I gēme ka ọ bia, bù ubọchi I kpọsaworo, ha ewe di ka mu onwem.
22 Ka ihe ọjọ nile ha bia n'iru Gi;
Gi me kwa ha, dika I meworom n'ihi njehiem nile:
N'ihi na ize-umem di ọtutu, aru adigh kwa obim ike.

2 1 Le, ka Onye-nwe-ayi si were igwe-oji kpuchie ada Zaion n'iwe-Ya!
O siwo n'elu-igwe tuda ima-nma nke Israel n'ala,
Ọ chetagh kwa ihe-nḅakwasi-ukwu-Ya n'ubọchi iwe-Ya.
2 Onye-nwe-ayi elowo ebe-obibi nile nke Jekob, ghara inwe ọmiko n'aru ha;
Ọ kwadawo ebe nile ewusiri ike nke ada Juda nime nrubiga-òkè nke iwe-Ya;
O tidaruwo ha ala:
Ọ mewo ala-eze na ndi-isi-ya ka ha ghara idi nsọ.
3 O bipuwo mpi nile ọ bula nke Israel n'iwe di ọku;
Ọ seghachiwo aka-nri-Ya azu site n'iru onye-iro:
Ọ rechapuwo kwa Jekob dika ọku nēnwu enwu, nke nēripia buruburu.
4 Ọ zọwo uta-Ya ukwu ikwe ya dika onye-iro, Ọ werewo aka-nri-Ya guzo Onwe-ya dika onye-nkpaḅu,
We ḅue ndi nile anya nāchosi ike:
N'ulo-ikwū nke ada Zaion ka Ọ wusiworo ọnuma-Ya dika ọku.
5 Onye-nwe-ayi adiwo ka onye-iro, Ọ lodawo Israel;
O lodawo ulo-elu-ya nile, O bibiwo ebe-Ya nile ewusiri ike:
Ọ me ka ize-ume na isu-ude ba uba n'ada Juda.
6 Ọ napuwo kwa ulo-ntu-Ya n'ike, dika agāsi na ọ bu nke ubi aḅara ogige;
O bibiwo mḅe-Ya akara àkà:
Jehova emewo ka echezọ mḅe akara àkà na ubọchi-izu-ike nime Zaion,
Ọ we ju eze na onye-nchu-aja n'ọnuma nke iwe-Ya.
7 Onye-nwe-ayi ajusiwo ebe-ichu-aja-Ya, Ọ sọwo ebe nsọ Ya oyi,
Ọ mechibidowo mḅidi nile nke ulo-elu-ya nile nye n'aka onye-iro:
Ha emewo ka olu-ha da udà n'ulo Jehova, dika n'ubọchi nke mḅe akara àkà.
8 Jehova echèwo ibibi mḅidi ada Zaion;
Ọ setiwo eriri, Ọ sepugh aka-Ya n'olulo:
Ọ we me ka ėkpè na mḅidi rue ùjù; n'otù ka ha talatakọworo.
9 Ọnu-uzọ-ama-ya nile emikpuwo n'ala; Ọ mewo ka ihe-ntuchi-ya nile la n'iyì, Ọ ḅajiwo kwa ha:
Eze-ya na ndi-isi-ya nọ n'etiti mba nile ebe iwu nādigh;
Ọzọ, ndi-amuma-ya achọtagh ọhù nke sitere na Jehova.
10 Ndi-okenye nke ada Zaion nānọdu ala, dere du;
Ha ekpokwasiwo àjà n'isi-ha; ha ekewo àkwà-nkpe n'ùkwù-ha:
Umu-aḅọghọ Jerusalem ndi nāmagh nwoke erulatawo isi-ha n'ala.
11 Anyam abua adalawo n'isi site n'anya-miri, ngiri-afọm anuwom ọku,
Awusiwo imejum n'ala dika miri, n'ihi ntipia nke ada ndim;
N'ihi na umu-ntakiri na umu nke nāṅu ara nāda ṁbà n'amà nile nke obodo.
12 Ha nāsi nne-ha, Òle ebe ọka na manya-vine di?
Mḅe ha nāda ṁbà dika onye emeruru aru n'amà nile nke obodo,
Mḅe nkpuru-obi-ha nāwusi onwe-ya dika miri n'obi ndi bu nne-ha.
13 Gini bu àmà M'gāḅara gi? gini ka M'gēji tuyere gi, gi ada Jerusalem?
Gini ka M'gēme ka gi na ya rata, ka M'we kasie gi obi, gi ada Zaion nāmagh nwoke?
N'ihi na ihe di uku dika okė osimiri ka nḅawa-gi bu: ònye gāgwọta gi?
14 Ndi-amuma-gi ahutaworo gi ọhù ihe-efu na ihe-nzuzu;
Ma ha ekpughegh ajọ omume-gi, ime ka ndi-gi adọtara n'agha lata:
Kama ha ahutaworo gi ibu di iche iche nke ihe-efu na ihe-nchupu di iche iche.

15 Ndi nile ndi nāgabiga n'uzọ akuwo
aka megide gi;
Ha amawo ọsọ fufere ada Jerusalem
isi, si:
Ọ bu nka bu obodo ahu nke anākpọ
Ebe mazuru nma, Ihe-obi-utọ nke
uwa nile?
16 Ndi-iro-gi nile asaghepuwo ọnu-ha
imegide gi;
Ha amawo ọsọ, ta ikekere-ezė; ha
asiwo, Ayi elodawo ya;
N'ezie nka bu ubọchi ahu nke ayi
lere anya ya; ayi achọtawo, ayi
ahuwo.
17 Jehova emewo ihe nke O zubere;
Ọ mezuwo okwu-ọnu-Ya nke Ọ
nyere n'iwu site n'ubọchi nile nke
mḅe ochie;
Ọ kwadawo, ghara inwe ọmiko:
Ọ we me ka onye-iro ṅuria ọṅu n'aru
gi,
Ọ mewo ka mpi nke ndi nākpaḅu gi
di elu.
18 Obi-ha tikuru Onye-nwe-ayi nkpu:
Gi mḅidi ada Zaion, me ka anya-
miri rūda dika osimiri ehihie na
abali;
Enyela onwe-gi izu-ike; ka nwa-
anya-gi ghara ikwusi akwusi.
19 Bilie, tie nkpu n'abali, na nmalite
nche di iche iche;
Wusi obi-gi dika miri na ncherita-iru
Onye-nwe-ayi:
Chilie aka-gi n'ebe Ọ nọ n'ihi ndu
umu-ntakiri-gi,
Ndi nāda ṁbà n'agu n'isi ėzí nile.
20 Le, Jehova, legide onye I meworo
otú a anya!
Ndinyom, hà gēri nkpuru-ha, bú
umu-ntakiri anātughari n'aka?
Àgēḅu onye-nchu-aja na onye-
amuma n'ebe nsọ nke Onye-nwe-
ayi?
21 Nwa-okoro na agadi-nwoke edinawo
ala n'ėzí nile;
Umu-aḅọghọm nāmagh nwoke na
umu-okorọbiam adawo site na
mma-agha:
I ḅuwo ha n'ubọchi iwe-Gi; I ḅusiwo,
I nwegh ọmiko.
22 I nākpọ, dika n'ubọchi nke mḅe
akara ákà, ujọm nile di buruburu,
Ọ digh kwa onye ḅapuru aḅapu ma-
ọbu onye fọduru afọdu n'ubọchi
nke iwe Jehova:
Umum ndi m'tughariworo n'aka
zulite, onye-irom emewo ka ha
gwusia.

3 1 Mu onwem bu nwoke ahu nke
huworo nweda-n'ala site na nkpa-
n'aka nke nrubiga-ókė nke iwe-Ya.
2 Mu ka O duworo me ka m'jegharia
n'ọchichiri ghara inwe ìhè.
3 N'ezie, mu ka Ọ nātughari aka-Ya
megide ọtutu mḅe ogologo ubọchi
nile.

4 Ọ mewo ka anu-arum na akpukpọ-
arum ka nká; Ọ ḅajiwo ọkpukpum
nile.
5 O wuwo ṅsí na ike-ọgwugwu dika
ulo imegidem, were ya ḅam
buruburu.
6 N'ebe nile ḅara ọchichiri ka Ọ
meworo ka m'biri, dika ndi nwuru
anwu site na mḅe ebigh-ebi.

7 Ọ ḅachiwom ogige, m'we ghara ipu
apu; Ọ mewo ka ọla eji kem aḅu di
arọ.
8 Ọzọ, mḅe m'nēti nkpu, tikuru
Chineke, Ọ mechibido ekperem
uzọ.
9 Ọ werewo nkume awara awa ḅachie
uzọm nile, okporo-uzọm nile ka Ọ
meworo ka ha ḅagọ aḅagọ.

10 Bear nke nēche anwu ka Ọ burum,
ma-ọbu ọdum nke nọ n'ebe-nzuzo
di iche iche.
11 Uzọm nile ka Ọ wezugaworo, Ọ we
dọbisiem; Ọ mewom ka m'tọḅọrọ
n'efu.
12 Ọ zọwo uta-Ya ukwu ikwe ya, O
guzom dika ihe edotara iḅa àkù.

13 Ọ mewo ka àkù nile nke àkpà-àkú-
Ya ba n'akurum abua.
14 Aghọworom ndim nile ihe-ọchi, na
abù ha nābù n'ikpọ ubọ-akwara
ogologo ubọchi nile.
15 Ọ mewo ka íhe nile nke nēlu ilu jum
afọ, Ọ mewo ka m'ṅujue
wormwood afọ.

16 Ọ were umu nkume kujie ezėm nile.
Ọ turawom na ntu.
17 I juwo nkpuru-obim ka ọ ghara inọ
n'udo; echezọwom ọdi-nma.

18 M'we si, Ikem alawo n'iyi, ya na ncherem nke sitere na Jehova.

19 Cheta nweda-n'alam na nwagharim, na wormwood na ǹsi.
20 Nkpuru-obim nēcheta ha nke-ọma, we ruda n'ala nimem.
21 Nka ka m'nēweghachi n'obim, n'ihi nka ka m'nēchere.

22 O sitere n'ebere nile nke Jehova na emegh ka ayi gwusia, n'ihi na obi-ebere-Ya nile agwugh.
23 Ha di ọhu kwa-ututu; ihe riri nne ka ikwesi-ntukwasi-obi-Gi bu.
24 Òkèm bu Jehova, ka nkpuru-obim siri; n'ihi nka ka m'gēchere Ya.

25 Jehova di nma n'ebe ndi nēle anya Ya nọ, Ọ di nma n'ebe nkpuru-obi nke nāchọ Ya nọ.
26 Ọ di nma ka madu chere nzọputa Jehova, dere kwa du n'ichere ya.
27 Ọ diri nwoke nma ka o nēbu yoke na mḅe ọ di na nwata.

28 Ya nọdu nani ya iche, debe ọnu-ya du, n'ihi na Ọ tukwasiwo ya n'olu-ya.
29 Ya tiye ọnu-ya n'àjà; ma elegh anya ọ di olile-anya gādi.
30 Ya were ǹtì-ya nye onye nēti ya ihe; ka ita-uta ju ya afọ.

31 N'ihi na Onye-nwe-ayi agagh-aju rue mḅe ebigh-ebi.
32 N'ihi na ọ buru na Ọ mekpa aru, ma Ọ gēnwe obi-ebere dika iba-uba nke ebere-Ya nile si di.
33 N'ihi na Ọ digh-esite n'obi-Ya weda umu madu n'ala, mekpa ha aru.

34 Izọpia ndi-nkpọrọ nile nke uwa n'okpuru ukwu,
35 Iwezuga ikpė onye ọ bula n'iru Onye kachasi ihe nile elu,
36 Ime ka madu ḅagọ aḅagọ n'okwu-ikpė-ya: Onye-nwe-ayi elegh ihe ndia anya ọma.

37 Ònye bu onye ahu nke kwuworo okwu, ọ we rè, mḅe Onye-nwe-ayi enyegh iwu?
38 Ọ̀ bugh n'ọnu Onye kachasi ihe nile ka ihe ọjọ na ezi ihe si aputa?
39 Gini mere madu nke di ndu ji atamu ntamu, onye ọ bula, bayere ahuhu nmehie-ya nile?

40 Ka ayi gwuputa ala uzọ nile ayi, nyochaputa ha, laghachikuru Jehova.
41 Ka ayi weliere Chineke Nke bi n'elu-igwe obi-ayi n'ọbu-aka-ayi abua.
42 Ayi onwe-ayi ejehiewo nupu kwa isi; Gi onwe-gi aḅagharagh.

43 I werewo iwe kpuchie Onwe-gi, we chua ayi; I ḅuwo, I nwegh ọmiko.
44 I werewo igwe-oji kpuchie Onwe-gi, ka ekpere-ayi we ghara igabiga.
45 Ihe azachapuru azachapu na ihe ajuru aju ka I nēme ayi n'etiti ndi nile di iche iche.

46 Ndi-iro-ayi nile asaghepuwo ọnu-ha imegide ayi.
47 Oké egwu na olùlù eruwo ayi aru, itọḅọ-n'efu na ntipia.
48 Ọtutu iyi nke juputara na miri ka anyam nērùda, n'ihi ntipia nke ada ndim.

49 Anyam nāwusi dika miri, ọ digh-eguzo kwa du, ghara ikwusi akwusi,
50 Rue mḅe Jehova gēsi n'elu-igwe lepu anya, hu.
51 Anyam nēme nkpuru-obim ihe, n'ihi umu-ndinyom nile nke obodom.

52 Ndi bu ndi-irom n'efu achusiwo ntàm ike dika nnunu.
53 Ha ekpochapuwo ndum n'olùlù, we tuam nkume.
54 Miri rubigaram n'isi; asirim, Ebipuwom.

55 Esirim n'olùlù dichasi ala kpọkue aha-Gi, Jehova.
56 Olum ka I nuru; ezobela nti-Gi n'iku-umem, na ntikum.
57 I biaruru nso n'ubọchi m'kpọkuru Gi: I siri, Atula egwu.

58 Onye-nwe-ayi, I kpezuwo ọnu nke nkpuru-obim; I ḅaputawo ndum.
59 Jehova, I huwo nḅagọm; Gi kpe ikpem.
60 I huwo ibọ-ọbọ nile ha na èchichè nile ha n'arum.

61 I nuwo ita-uta-ha, Jehova, na èchìchè
nile ha megidem;
62 Ebụbere - ọnu nke ndi nēbili
imegidem, na ntughari-obi-ha
megidem ogologo ubọchi nile.
63 Legide inọdu-ala-ha, na nbili-ọtọ-
ha; mu onwem bu abù ha nābù
n'ikpọ ubọ-akwara.

64 I gēnyeghachi ha nmeso-ha, Jehova,
dika ọlu aka-ha si di.
65 I gēnye ha ihe-nkpudo obi, bù
ọbụbạ-iyì I bara ha.
66 I gāchu ha n'iwe, kpochapu ha
n'okpuru elu-igwe nke Jehova.

4 1 Le, ka ọla-edo si echu echu nke-
uku! le, ka ọla-edo nke makarisiri
nma si abanwe!
Anāwusi nkume nile nke ebe nsọ
n'isi èzí nile ọ bula.
2 Umu Zaion nke di okè ọnu-ahia, ndi
eji turu ọla-edo anuchara anucha,
Le otú aguworo ha n'ite urọ, bù ọlu
aka ọkpu-ite!
3 Ọbunà nkita-ọhia eseputawo ara, me
ka umu-ha ñua ara:
Ada ndim aghọwo onye nēnwegh obi-
ebere, dika enyi-nnunu n'ọzara.
4 Ire nke nwa nke nāñu ara araparawo
n'okpo - ọnu - ya site n'akpiri -
ikpọ-nku:
Umu-ntakiri nāriọ nri, ma ọ digh
onye nēkesara ha.
5 Ndi nēri nàni ihe utọ di iche iche
tọbọrọ n'efu n'èzí nile:
Ndi azùputaworo n'uwe uhie
amakuwo ebe-ikpofu-ahihia.
6 Ajọ omume nke ada ndim we di uku
kari nmehie Sọdọm,
Nke akwaturu dika n'otù ntabi-anya,
ma ọ digh aka ọ bula dakwasiri
ya.
7 Ndi-Nazirait-ya di ọcha kari snow,
ha nwuru enwu kari miri-ara-ehi,
Ha chara ọbara-ọbara n'aru kari
ruby, dika sapphire ka udi-ha di.
8 Udi-aru-ha abawo ọchichiri kari iji-
nji; amatagh ha n'èzi:
Akpukpọ-ha araparawo n'ọkpukpu-
ha; ọ kpọnwuwo, ọ ghọwo ihe di
ka osisi.
9 Ndi mma-agha buworo adiwo nma
kari ndi agu gubuworo;
N'ihi na ndia nērùpu dika miri, buru
ndi adupuworo adupù, ghara inwe
ihe-ọmume nke ubi.
10 Aka ndinyom ndi nwere obi-ebere
esiwo umu-ha n'ite;
Ha aghọworo ha ihe-oriri na ntipia
nke ada ndim.
11 Jehova emezuwo ọnuma-Ya, Ọ
wupuwo iwe-Ya di ọku;
Ọ we suye ọku nime Zaion, ọ we
ripia ntọ-ala-ya nile.
12 Ndi-eze uwa ekwegh, ndi nile bi
n'elu-uwa dum madu bi ekwegh
kwa,
Na onye-nkpabu na onye-iro gābà
n'ọnu-uzọ-ama nile nke Jerusalem.
13 O sitere na nmehie nile nke ndi-
amuma-ya, na ajọ omume nile nke
ndi-nchu-aja-ya,
Ndi nāwusi ọbara ndi ezi omume
n'etiti ya.
14 Ha añaghariwo dika ndi-ìsì n'èzi
nile, ejiwo ọbara meru ha,
Madu we ghara inwe ike imetu uwe-
ha aka.
15 Wezuganu onwe-unu, ka ha kpọrọ ha
òkù, Onye ruru árù! wezuganu
onwe-unu, wezuganu onwe-unu,
unu emetula aka:
Mbe ha bapuru ha ñaghari-kwa-ra;
madu siri n'etiti mba nile, Ha
agagh-anọ kwa ọnọdu-abali ozọ
n'ebe a.
16 Iru Jehova ekesawo ha; Ọ gagh-
elegide kwa ha anya ọzọ:
Madu ahugh ndi-nchu-aja iru-ọma,
ha emegh ndi-okenye amara.
17 Anya-ayi nādala n'isi rue ubu a n'ile
anya iye-aka efu ayi:
N'iche-nche-ayi ayi echewo nche
mba nke nādigh-azọputa.
18 Ha achuwo ntà nzọ-ukwu nile ayi,
ayi we ghara ijeghari n'amà nile
ayi:
Ọgwugwu-ayi di nso, ubọchi nile ayi
ezuzuwo; n'ihi na ọgwugwu-ayi
abiawo.
19 Ndi nāchu ayi di garagara kari ugo
nke elu-igwe:
N'elu ugwu nile ka ha churu ayi
n'ọku ọku, n'ọzara ka ha chere ayi
anwu.
20 Ume nke oghere-imi-ayi, bù onye
Jehova etere manu, ka ejidere
n'olùlù-ha;

Onye ayi siri, N'okpuru ǹdò-ya ka
ayi gādi ndu n'etiti mba nile.
21 Ka obi nātọ gi utọ, ǹuria ọǹu, gi ada
Edom, nke bi n'ala Uz:
Ọbuná gi ka iko gāgabigaru: i
gāǹubiga manya ókè, ḅaba onwe-gi
ọtọ.
22 Ajọ omume-gi agwusiwo, gi ada
Zaion;
Ọ gagh-eme kwa ọzọ ka i je biri n'ala
ọzọ:
Ọ gēleta ajọ omume-gi, gi ada Edom;
O gēkpughe nmehie-gi nile.

5 1 Jehova, cheta ihe ruworo ayi
aru:
Legide anya, hu ita-uta-ayi.
2 Ihe-ǹketa-ayi aḅanwewo ihe ndi ala
ọzọ,
Ulo nile ayi aḅanwewo ihe ndi mba
ọzọ.
3 Umu-nḅei ka ayi ghọworo, bù ndi
nēnwegh nna,
Nne-ayi-hà di ka ndinyom di-ha
nwuru.
4 Miri-ayi ka ayi jiworo ego ǹua;
Nkú-ayi nābiara ayi n'ọnu-ahia.
5 Ọ bu inọkwasi n'olu-ayi ka achuworo
ayi:
Ayi adọḅuwo onwe-ayi n'ọlu, ma
ekwegh ka ayi zuru ike.
Ijipt ka ayi kweyeworo ekweye,
Ya na Asiria, ka nri we ju ayi afọ.
Nna-ayi-hà emehiewo, ha adigh kwa
ndu;
Ayi onwe-ayi eburuwo ajọ omume
nile ha.
8 Ndi-orù achiwo ayi:
Ọ digh onye nānaputa ayi n'aka-ha.
9 Ayi ji ndu-ayi n'aka weta nri-ayi
N'ihi mma-agha nke ọzara.
10 Akpukpọ-aru-ayi di ọku dika ite-ọku
uku
Site n'ifufe di ọku nke okė unwu.
11 Ndinyom nke di na Zaion ka ha
wedara n'ala,
Ka na umu-aḅọghọ nāmagh nwoke
n'obodo nile nke Juda.
12 Ekobere ndi-isi n'aka-ha:
Asọpugh iru ndi-okenye.
13 Umu-okorọbia buru nkume-igwe-
nri,
Umu - okoro su - kwa - ra ngọngọ
n'okpuru nkú.
14 Ndi-okenye akwusiwo inọ n'ọnu-
uzọ-ama,
Umu-okorọbia akwusiwo ikpọ ubọ-
akwara-ha.
15 Obi-utọ nke obi-ayi akwusiwo;
Otite-egwù-ayi aḅanwewo n'iḅa-
nkpe.
16 Okpu-eze nke isi-ayi adawo n'ala:
Ahuhu nādiri ayi nọ̄! n'ihi na ayi
emehiewo.
17 N'ihi nka ka aru nādigh obi-ayi
nma;
N'ihi ihe ndia ka anya-ayi ḅaworo
ọchichiri.
18 N'ihi ugwu Zaion, nke tọḅọrọ n'efu;
Nkita-ọhia ejeghariwo na ya.
19 Gi onwe-gi, Jehova, ọ bu rue mḅe
ebigh-ebi ka I nānọdu dika eze;
Oche-eze-Gi nādiru ọḅọ nile.
20 N'ihi gini ka I nēchezọ ayi rue mḅe
ebigh-ebi?
N'ihi gini ka I nārapu ayi rue
ogologo ubọchi nile?
21 Me ka ayi laghachikute Gi, Jehova,
ayi gālata kwa;
Me ka ubọchi nile ayi di ọhu dika na
mḅe ochie.
22 Ma-ọbugh na I jusiwo ayi,
Wesa ayi iwe nke-uku.

AKWUKWỌ EZIKIEL

BÚ ONYE-AMUMA

1 1 O rue, n'arọ nke-orù-na-iri,
n'ọnwa nke-anọ, n'ubọchi nke-ise
nke ọnwa ahu, mḅe mu onwem nọ
n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ
n'akuku osimiri Keba, na emeghere elu-
igwe, m'we hu ọhù di iche iche nke
Chineke. 2 N'ubọchi nke-ise nke
ọnwa ahu, nke ahu bu arọ nke-ise nke

emere ka Jehoiakim je biri n'ala ọzọ,
3 okwu Jehova ruru Ezikiel nwa Buzi,
bú onye-nchu-aja, nti n'ezie n'ala ndi
Kaldea, n'akuku osimiri Keba; aka
Jehova we di ya n'aru n'ebe ahu.
4 M'we hu, ma, le, oké ifufe nēsi
n'Ugwu bia, oké igwe-oji, na ọku nke
nānwude onwe-ya mbe nile, onwunwu
di-kwa-ra ya buruburu, ọ bu kwa
n'etiti ya, bú n'etiti ọku ahu, ka ihe
dika amber n'ile ya anya nēbupu.
5 Ọzọ, n'etiti ya ka oyiyi nke ihe anọ
di ndu si puta. Ma nka bu ka ha si
di n'ile ha anya; oyiyi madu ka ha
nwere. 6 Ọzọ, iru anọ ka onye ọ bula
nime ha nwere, ọ bu kwa nkù anọ ka
onye ọ bula nime ha nwere. 7 Ọzọ,
ukwu nile ha bu ukwu guzoziri eguzozi;
ọzọ, ọbu-ukwu nke ukwu nile ha di ka
ọbu - ukwu nwa - ehi: ha nebu kwa
maramara dika ibu - maramara ọla
akwọchara akwọcha. 8 Ha nwe-kwa-ra
aka madu n'okpuru nkù-ha n'akuku
anọ ha: ọzọ, iru nile ha na nkù nile
ha diri ha anọ otú a; 9 ihe ejikọtara
ejikọta, otù na ibe-ya, ka nkù nile ha
bu; ha adigh-agha anya n'azu mbe
ha nāga; ha nāga n'iru, onye ọ bula
na ncherita-iru ya. 10 Ma oyiyi iru nile
ha, iru madu ka ha nwere; iru ọdum ka
ha anọ nwe-kwa-ra n'aka-nri; iru ehi ka
ha anọ nwe-kwa-ra n'aka-ekpe; iru ugo
ka ha anọ nwe-kwa-ra. 11 Ọzọ, iru nile
ha na nkù nile ha kewara ekewa site
n'elu; onye ọ bula nwere nkù abua
ejikọtara ejikọta, otù na ibe-ya, ma nkù
abua nēkpuchi aru-ha. 12 Ọzọ, ha nāga
n'iru, onye ọ bula na ncherita-iru ya: ebe
ọ bula Mọ Chineke nwere ije ka ha nāga;
ha adigh-agha anya n'azu mbe ha nāga.
13 Ma oyiyi nke ihe anọ ahu di ndu, ka
ha si di n'ile ha anya, ha di ka icheku
ọku nēre ọku, dika ọwa n'ile ha anya;
ọku ahu nāga iru na azu n'etiti ihe anọ
ahu di ndu: onwunwu di-kwa-ra ọku
ahu, àmùmà nēsi kwa n'ọku ahu buputa.
14 Ihe anọ ahu di ndu nāba ọsọ
nālaghachi kwa dika obubu-àmùmà si
di n'ile ya anya. 15 M'we hu ihe anọ
ahu di ndu, ma, le, otù wheel di n'ala
n'akuku ihe ọ bula n'ihe anọ ahu di ndu,
diri iru anọ ya n'otù n'otù. 16 Ka wheel
nile ahu na otú emere ha si di n'ile ha
anya, ha di ka ibu-maramara nkume
beryl: ọ bu kwa otù oyiyi ka ha anọ
nwere: ka ha na otú emere ha si di n'ile
ha anya, ha di ka agāsi na ọ bu wheel
n'etiti wheel. 17 Ọ bu n'akuku anọ ha
ka ha nāga mbe ha nāga: ha adigh-agha
anya n'azu mbe ha nāga. 18 Ma azu
wheel nile ha, ha di elu, ha di kwa egwu;
azu wheel nile ha juputara n'anya anya
buruburu ha anọ. 19 Ma mbe ihe anọ
ahu di ndu nāga, wheel-ha nāga n'akuku
ha: ọzọ, mbe anēsi n'elu uwa buli ihe
anọ ahu di ndu, anēbuli wheel-ha.
20 Ebe ọ bula Mọ Chineke nwere ije ka ha
nāga; n'ebe ahu ka Mọ Chineke nwere
ije: anēbuli kwa wheel-ha n'akuku ha:
n'ihi na Mọ nke ihe ahu di ndu di
nime wheel-ha. 21 Mbe ihe anọ ahu
nāga, wheel nāga; ọ bu kwa mbe ihe anọ
ahu nēguzo ka wheel nēguzo; ọ bu kwa
mbe anēsi n'elu uwa bulie ihe anọ ahu
ka anēbuli wheel-ha n'akuku ha: n'ihi
na Mọ nke ihe ahu di ndu di nime
wheel-ha. 22 Ọzọ, oyiyi nke mbara-
ígwé di n'elu isi ihe ahu di ndu, dika
ibu-maramara crystal di egwu si di, nke
esetiri eseti n'elu isi-ha n'elu. 23 Ọzọ,
n'okpuru mbara-ígwé ahu nkù nile ha
guzoziri eguzozi, otù n'ebe ibe-ya di:
ha nile n'otù n'otù nwere nkù abua
nke nēkpuchi aru-ha n'otù akuku, ha
nile n'otù n'otù nwe-kwa-ra nkù abua
nke nēkpuchi aru-ha n'akuku ọzọ.
24 Mbe ha nāga m'we nu olu nkù nile
ha, dika olu ọtutu miri, dika olu nke
Onye puru ime ihe nile, olu nkpọtu dika
olu ọmuma-ulo-ikwū: mbe ha guzoro,
ha wuda nkù-ha. 25 Olu we di n'elu
mbara-ígwé ahu nke di n'elu isi-ha: mbe
ha guzoro, ha wuda nkù-ha. 26 Ọzọ,
n'elu mbara-ígwé ahu nke di n'elu isi-ha
oyiyi nke oche-eze di, dika nkume
sapphire si di n'ile ya anya: ọzọ, n'elu
oyiyi oche-eze ahu otù oyiyi di, nke di
ka madu si di n'ile ya anya, n'elu oche-
eze ahu n'elu. 27 M'we hu ihe di ka
ibu-maramara amber, ihe di ka ọku si
di n'ile ya anya nke di nime ya buruburu,
site n'ihe bu úkwù-ya n'ile ya anya we
rigo elu; ọzọ, site n'ihe bu úkwù-ya
n'ile ya anya we ridata ahurum ihe nke
di ka ọku si di n'ile ya anya, onwunwu-
ọku di-kwa-ra ya buruburu. 28 Dika
eke-na-ogwurugwu si di n'ile ya anya,
bú nke di n'igwe-oji n'ubọchi nke miri-
ozuzo, otú a ka onwunwu-ọku ahu si di
n'ile ya anya, bú nke di ya buruburu.

Nka bu ka oyiyi nke ebube Jehova si di
n'ile ya anya. M'we hu ya, da kpue
irum n'ala, m'we nu olu nke otù Onye
nēkwu okwu.
2 1 Ọ we sim, Nwa nke madu, guzo
n'ukwu-gi abua, M'gāgwa kwa gi
okwu. 2 Mọ Chineke we bata nimem
mbe Ọ gwaram okwu, we me ka m'guzo
n'ukwum abua; m'we nu otù Onye
nāgwam okwu. 3 Ọ we sim, Nwa nke
madu, Mu onwem nēziga gi jekuru umu
Israel, jekuru mba di iche iche ndi
nānupu isi, ndi nupuworo isi n'okpurum:
ha onwe-ha na ndi bu nna-ha ejehiewo
megidem, rue n'ubọchi nke ta. 4 Umu-
ha bu kwa ndi nēnwegh ihere n'iru, ndi
obi-ha di ike; Mu onwem nēziga gi
jekuru ha: i gāsi kwa ha, Otù a ka Onye-
nwe-ayi, bù Jehova, siri. 5 Ma ha
onwe-ha, ma ha gānu, ma ha gāghara,
(n'ihi na ulo nnupu-isi ka ha bu,) ha
gāmara na onye-amuma anọwo n'etiti
ha. 6 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
atula egwu ha, atu-kwa-la egwu okwu
nile ha, asi na ogwu na uke di n'ebe i nọ,
asi kwa na ọ bu n'etiti akpi ka i bi: atula
egwu okwu nile ha, atu-kwa-la ujọ iru-
ha, n'ihi na ulo nnupu-isi ka ha bu.
7 I gāgwa kwa ha okwum nile, ma ha
gānu, ma ha gāghara: n'ihi na ndi
nānupu isi nke-uku ka ha bu. 8 Ma gi
onwe-gi, nwa nke madu, nu ihe Mu
onwem nāgwa gi; abula onye nānupu isi
dika ulo ahu nke nānupu isi: saghepu
ọnu-gi, rie ihe ahu nke Mu onwem
nēnye gi. 9 M'we hu, ma, le, otù aka
nke esetipuru nyem; ma, le, nime ya ka
akwukwọ-npiakọta di; 10 Ọ we basa
ya n'irum; ma edere ya-ri ihe n'iru na
azu: ma ihe edere ya-ri nime ya bu
abù-ákwà di iche iche, na isu-udè, na
3 ahuhu. 1 Ọ we sim, Nwa nke
madu, ihe ahu nke i nāhu, rie ya;
rie akwukwọ-npiakọta ahu, je, gwa ulo
Israel okwu. 2 M'we saghepu ọnum,
Ọ we me ka m'rie akwukwọ-npiakọta
ahu. 3 Ọ we sim, Nwa nke madu, me
ka afọ-gi rie, ọ bu kwa ngiri-afọ-gi nile
ka i gēmeju n'akwukwọ-npiakọta nka nke
Mu onwem nēnye gi. M'we rie; ọ we
di n'ọnum dika manu-añu n'utọ.
4 Ọ we sim, Nwa nke madu, je, ba
n'ulo Israel, were okwum nile gwa ha.
5 N'ihi na ọ bugh ijekuru ndi asusu-ha
miri emi nke ire-ha di kwa arọ ka
ezigaworo gi onwe-gi, ma ọ bu ijekuru
ulo Israel; 6 ọ bugh ijekuru ọtutu ndi
asusu-ha miri emi nke ire-ha di kwa arọ,
ndi i digh-anu okwu-ha. N'ezie, ọ buru
na ọ bu ha ka M'zigara gi jekuru, ha
onwe-ha gēge gi nti. 7 Ma ulo Israel
agagh-ekwe ige gi nti; n'ihi na ha adigh-
ekwe igem nti: n'ihi na ulo Israel nile
bu ndi nwere egedege-iru siri ike, ọ bu
kwa ndi obi-ha siri ike ka ha bu. 8 Le,
emewom iru-gi ka ọ di ike megide
iru-ha, ọ bu kwa egedege-iru-gi ka
M'meworo ka ọ di ike megide egedege-
iru-ha. 9 Dika nkume adamant nke
di ike kari ọmu, otù a ka M'meworo
egedege-iru-gi: atula egwu ha, atu-kwa-
la ujọ iru-ha, n'ihi na ulo nnupu-isi ka
ha bu. 10 Ọ we sim, Nwa nke madu,
okwum nile nke M'gāgwa gi, nara ha
n'obi-gi, nuru kwa ha na nti-gi abua.
11 Je kwa, bakuru ndi emere ka ha je
biri n'ala ọzọ, bakuru umu ndi-gi, gwa
ha okwu, si ha, Otù a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri; ma ha gānu, ma ha
gāghara.
12 Mọ Chineke we buliem, m'we nu
olu nke okè ùzù n'azum, si, Ihe
agọziworo agọzi ka ebube Jehova bu
site n'ọnọdu-Ya. 13 M'we nu olu nke
nkù nile nke ihe anọ ahu di ndu ka ha
nēmeturita ibe-ha, na olu wheel nile
nke di n'akuku ha, ọbunà olu nke okè
ùzù. 14 Mọ Chineke we buliem,
bupum: m'we jegharia n'ilu obi,
n'ọnuma nke mọm, ọzọ, aka Jehova nke
di n'arum di ike. 15 M'we biakute ndi
ahu emere ka ha je biri n'ala ọzọ, na
Tel-abib, bù ndi bi n'akuku osimiri
Keba, m'we biarue ebe ha onwe-ha bi;
m'we nọdu n'ebe ahu ubọchi asa n'anya
o nējum n'etiti ha.
16 O rue, n'ọgwugwu ubọchi asa, na
okwu Jehova rurum nti, si, 17 Nwa nke
madu, Onye-nche ka M'doworo gi nye
ulo Israel: i gānu kwa okwu site n'ọnum,
dọ ha aka na nti site nam. 18 Mbe
M'nāsi onye nēmebi iwu, I ghagh inwu;
ma i dọgh ya aka na nti, i kwugh kwa
okwu idọ onye nēmebi iwu aka na nti ka
o si n'uzọ nmebi-iwu ya puta, ime ka ọ
di ndu; onye ahu nke nēmebi iwu
gānwu n'ajọ omume-ya; ma n'aka-gi ka
M'gājuta ọbara-ya. 19 Ma gi onwe-gi,
mbe i gādọ onye nēmebi iwu aka na nti,
ma o sigh na nmebi-iwu-ya na n'uzọ

nmebi-iwu ya chigharia, onye ahu
gānwu n'ajọ omume-ya; ma gi onwe-gi,
nkpuru-obi-gi ka i naputaworo. 20 Ọzọ,
mḅe onye ezi omume si n'ezi omume-
ya chigharia, we me ajọ omume, M'we
tiye ihe-isu-ngọngọ n'iru ya, onye ahu
gānwu; n'ihi na i dọgh ya aka na nti, ọ
bu na nmehie-ya ka ọ gānwu, agagh-
echeta kwa ezi omume-ya nile nke ọ
meworo; ma n'aka-gi ka M'gājuta
ọbara-ya. 21 Ma gi onwe-gi, mḅe i
gādọ ya, bú onye ezi omume, aka na nti,
ka onye ezi omume ghara imehie, onye
ahu we ghara imehie, ọ ghagh idi ndu,
n'ihi na adọrọ ya aka na nti; ma gi
onwe-gi, nkpuru-obi-gi ka i naputaworo.
22 Aka Jehova we dim n'aru n'ebe
ahu; Ọ we sim, Bilie, pua, jerue
ndagwurugwu, n'ebe ahu ka M'gākpayere
gi uka. 23 M'we bilie, pua, jerue
ndagwurugwu ahu: ma, le, n'ebe ahu ka
ebube Jehova nēguzo, dika ebube nke
m'huru n'akuku osimiri Keba: m'we da
kpue irum n'ala. 24 Mọ Chineke we
bata nimem, me ka m'guzo n'ukwum
abua; Ọ we kpayerem uka, sim, Bia,
mechibido onwe-gi uzọ n'etiti ulo-gi.
25 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, le, ha
gātukwasi gi udọ n'aru, chiri ha ke gi
ahu, i gagh-apu kwa n' èzí n'etiti ha:
26 M'gēme kwa ka ire-gi rapara n'okpo-
ọnu-gi, i we ghọ oḅi, ghara iburu ha
onye nādọ aka na nti: n'ihi na ulo
nnupu-isi ka ha bu. 27 Ma mḅe
M'nākpayere gi uka, M'gēmeghe ọnu-
gi, i we si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Onye nānu anu, ya nu;
onye nāghara aghara, ya ghara: n'ihi na
ulo nnupu-isi ka ha bu.

4 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
were n'onwe-gi otù brick, tọḅọ ya
n'iru gi, kà otù obodo n'elu ya, bú
Jerusalem: 2 tiye ihe-nnọchigide-
n'agha imegide ya, wue ulo-agha
imegide ya, wukọta obo-ihe imegide ya;
tiye ọmuma-ulo-ikwū di iche iche
imegide ya, do ihe di iche iche itipú
mḅidi imegide ya buruburu. 3 Gi onwe-
gi were kwa n'onwe-gi ite ígwè ighe ihe,
tiye ya ka ọ buru mḅidi ígwè n'etiti gi na
obodo ahu: che ya iru, ewe nānọchigide
ya n'agha, i gānọchigide kwa ya n'agha.
Ihe-iriba-ama ka ọ gāburu ulo Israel.
4 Ọzọ, gi onwe-gi were akuku aka-
ekpe gi dina ala, tukwasi ya ajọ omume
ulo Israel: ka ọnu-ọgugu ubọchi ra nke
i gēwere ya dina ala, i gēbu ajọ omume-
ha. 5 Ma Mu onwem, edoworom i arọ
nile nke ajọ omume-ha ibu ọnu-ọgugu
ubọchi, bú ọgu ubọchi iri-na-iteghete na
iri: i gēbu kwa ajọ omume nke ulo
Israel. 6 Ọzọ, mḅe i dinazuworo
ubọchi ndia, i gēwere kwa akuku aka-
nri gi dina ala, we buru ajọ omume nke
ulo Juda: ọgu ubọchi abua, otù ubọchi
n'ọnọdu otù arọ, ka M'nyeworo gi.
7 Ọ bu kwa n'ebe nnọchigide Jerusalem
n'agha ahu di ka i gēche iru-gi, ogwe-
aka-gi aḅawo kwa ọtọ; i gēbu kwa
amuma megide ya. 8 Ma, le, atukwasim
i udọ, i we ghara isi n'otù akuku-aru-gi
chighari n'akuku-aru-gi ọzọ, rue mḅe i
dinazuworo ubọchi nile nke nnọchigide-
n'agha-gi. 9 Ọzọ, gi onwe-gi were
n'onwe-gi ọka wheat, na ọka barley, na
akidi, na lentil, na ọka millet, na spelt,
tiye ha n'otù ihe, were ha mere onwe-gi
achicha; ka ọnu-ọgugu ubọchi ra nke
gi onwe-gi were akuku-gi dina ala, bú
ọgu ubọchi iri-na-iteghete na iri, ka i
gēri ya. 10 Ọzọ, ihe-oriri-gi nke i gēri,
aganātù ya atù, orú shekel gādiri otù
ubọchi: site n'otù mḅe rue mḅe ọzọ ka
i gēri ya. 11 Ọ bu kwa miri nke
anātù atù ka i gāṅu, otù uzọ n'uzọ iri nke
otù hin: site n'otù mḅe rue mḅe ọzọ ka
i gāṅu ya. 12 Ọzọ, dika oḅe achicha
barley ka i gēri ya, achicha ahu ka i gēji
kwa ṅsí madu nyuru sie n'anya-ha.
13 Jehova we si, Ọbuná otú a ka umu
Israel gēri nri-ha ruru árú, n'etiti mba
nile ebe M'gāchuga ha. 14 M'we si,
Ewó, Onye-nwe-ayi Jehova! le, emerugh
nkpuru-obim: erighkwam ihe nwuru
n'onwe-ya, ma-ọbu ihe anu dọḅuru, site
na mḅe m'di na nwata we rue uḅu a;
ọ digh kwa anu nke bu ihe-árú bàworo
n'ọnum. 15 Ọ we sim, Le, enyewom i
ṅsí ehi n'ọnọdu ṅsí madu, i gēme kwa
achicha-gi n'elu ya. 16 Ọ we sim, Nwa
nke madu, le, M'gaje iḅaji nkpa-n'aka,
bú achicha, nime Jerusalem: ha ewe rie
achicha n'ọtùtù na nime ncheḅu; ha
gāṅu kwa miri n'ọtùtù na n'anya o nēju
ha: 17 ka nri na miri we kọ ha, ka ọ
we ju kwa ha anya, otù onye n'aru ibe-
ya, ha ewe ta aru n'ajọ omume-ha.

5 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
were n'onwe-gi mma-agha di nkọ,
dika aguba nke ndi nākọpu isi ka i

gēwere ya n'onwe-gi, i gēme kwa ka ọ
gabiga n'isi-gi na n'afu-ọnu-gi: i gēwere
kwa n'onwe-gi ihe-ọtùtù itù atù, ke
agiri-isi na afu-ọnu ahu. 2 Otù uzọ
n'uzọ atọ ka i gēji ọku sure n'etiti obodo
ahu, mbe ubọchi nile nke nnọchigide-
n'agha ahu zuru ezu; i gēwere kwa otù
uzọ n'uzọ atọ, were mma-agha ahu tie
ya buruburu obodo ahu; otù uzọ n'uzọ
atọ ka i gēfesara ifufe, ọ bu kwa mma-
agha ka M'gāmiputa n'azu ha. 3 I
gēweputa kwa n'ebe ahu agiri-isi di ole-
na-ole n'ọnu-ọgugu, ke ha n'ọnu-ọnu-
ala nke uwe-nwuda-gi. 4 Ọ bu kwa
nime ndia ka i gēweputa kwa ufọdu ọzọ,
tubà ha n'etiti ọku ahu, sure ha n'ọku;
nime ya ka ọku gēsi pukuru ulo Israel
nile.

5 Otù a ka Onye-nwe-ayi, bù Jehova,
siri: Nka bu Jerusalem: n'etiti mba nile
ka M'doworo ya, ala di iche iche di kwa
ya buruburu. 6 Ọ we nupu isi n'okpuru
ikpém nile n'imebi iwu kari mba nile, na
n'okpuru ukpurum nile karia ala nile nke
di ya buruburu: n'ihi na ikpém nile ka
ha juworo, ma ukpurum nile, ha
ejegharigh nime ha. 7 N'ihi nka ka
Onye-nwe-ayi, bù Jehova, ji si otù a:
N'ihi na unu nātu ùzù kari mba nile nke
di unu buruburu, unu we ghara ijeghari
n'ukpurum nile, ghara kwa ime ihe nile
M'kpere n'ikpe, ọ bugh kwa dika ikpé
nile nke mba nile nke di unu buruburu
si di ka unu meworo; 8 n'ihi nka
ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otù a:
Le, Mu nēmegide gi, ọbuná Mu onwem;
M'gēme kwa ihe nile nke ekpere
n'ikpe n'etiti gi n'anya mba nile.
9 M'gēme kwa nime gi ihe ahu nke
M'nēmegh na mbe gara aga, nke
M'nāgagh-eme kwa ihe di ka ya ọzọ,
n'ihi ihe-árú-gi nile. 10 N'ihi nka ka
ndi bu nna gēri umu-ha n'etiti gi, umu
gēri kwa ndi bu nna-ha; M'gēme kwa ihe
nile ekpere n'ikpe nime gi, M'gābasa
kwa ndi-gi nile fọduru nye ifufe nile.
11 N'ihi nka, Mu onwem nādi ndu, (ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta), n'ihi na
ebe nsọm ka i meruworo n'ihe-gi nile
nke jọburu onwe-ha, na n'ihe-árú-gi
nile, n'ihi ya Mu onwem aghagh kwa
ibilata gi; anyam agagh-eme kwa ebere;
ọzọ kwa, Mu onwem agagh-enwe
ọmiko. 12 Otù uzọ n'uzọ atọ nime gi
gānwu site n'ajọ ọria nēfe efe, ọ bu kwa
site n'oké unwu ka ha gāgwusi n'etiti
gi; otù uzọ n'uzọ atọ gāda site na mma-
agha buruburu gi; ọzọ, otù uzọ n'uzọ
atọ ka M'gābasa nye ifufe nile,
M'gāmiputa kwa mma-agha n'azu ha.
13 Ewe mezue iwem, M'gēme kwa ka
ọnumam zuru ike n'aru ha, ewe kasiem
obi: ha gāmara kwa na Mu onwem, bù
Jehova, ekwuwo okwu n'ekworom, mbe
M'gēmezuwori ọnumam n'aru ha.
14 Ọzọ, M'gēme gi ka i ghọ nkpọnkpọ
ebe na ihe-ita-uta, n'etiti mba nile nke
di gi buruburu, n'anya onye ọ bula nke
nāgabiga. 15 Ọ gābu-kwa-ra mba nile
nke di gi buruburu ihe-ita-uta, na ihe-
nkwulu, na ihe-idọ-aka-na-nti, na ihe-
iju-anya, mbe M'gēme ihe nile ekpere
n'ikpe nime gi n'iwe, na n'ọnuma, na
n'iba-nba nile nke ọnuma: Mu onwem,
bù Jehova, ekwuwo: 16 mbe M'gēziga
àkù ọjọ nile nke oké unwu n'etiti ha, bù
àkù nke diri nbibi, nke M'gēziga ibibi
unu; ọ bu kwa oké unwu ka
M'gātukwasiri unu, M'we bajiere unu
nkpa-n'aka, bù achicha; 17 M'gēzikwasi
kwa unu oké unwu na ajọ anu-ọhia, ha
gābaba kwa unu aka nwa; ajọ ọria nēfe
efe na ọbara gāgabiga kwa n'etiti gi; ọ bu
kwa mma-agha ka M'gēme ka ọ biakwasi
gi: Mu onwem, bù Jehova, ekwuwo.

6 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, che iru-gi n'ugwu
nile nke Israel, bu amuma megide ha,
3 si, Unu ugwu Israel, nurunu okwu
Onye-nwe-ayi Jehova; Otù a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri ugwu nile na
ugwu ntà nile na ebe nile miri si erù
na ndagwurugwu nile: Le, Mu onwem
nēme ka mma-agha biakwasi unu,
M'gēme kwa ka ha la n'iyì, bù ebe nile
unu nke di elu. 4 Agēme kwa ka ebe-
ichu-aja nile unu tọbọrọ n'efu, agētipia
kwa arusi-anyanwu nile unu: M'gēme
kwa ka ndi-unu eburu ebu da n'iru arusi
nile unu. 5 M'gātọbọ kwa ozu nile nke
umu Israel n'iru arusi nile ha; M'gātusa
kwa ọkpukpu-unu buruburu ebe-ichu-
aja nile unu. 6 N'ebe-obibi nile unu ka
agēme ka obodo nile ghọ nkpọnkpọ ebe,
ebe nile di elu gātọbọ kwa n'efu; ka ebe-
ichu-aja nile unu we ghọ nkpọnkpọ ebe,
tọbọrọ kwa n'efu, ka ewe tipia kwa arusi
nile unu, ha ewe kwusi, ka ewe butu kwa
arusi-anyanwu nile unu, hichapu ọlu nile
unu. 7 Onye eburu ebu gāda kwa

n'etiti unu, unu we mara na Mu onwem
bu Jehova. 8 Ma M'gēme ka madu ufọdu
fọdu, ọ bu na unu gēnwe ndi ḅapuru na
mma-agha n'etiti mba nile, mḅe unu
gāḅasa n'ala nile. 9 Ndi-unu ḅapuru
aḅapu gēcheta kwa Mu onwem n'etiti
mba nile ebe adọtara ha n'agha, mḅe
M'tiwaworo obi-ha nke nākwa iko, nke
siworo n'ebe M'nọ wezuga onwe-ya, na
anya-ha, nke nākwaso arusi nile ha iko:
ha gāsọ kwa onwe-ha oyi n'iru ha n'ihi
ihe ọjọ nile nke ha meworo n'ihe-árú
nile ha. 10 Ha ewe mara na Mu onwem
bu Jehova: ọ bugh n'efu ka M'kwuworo
okwu, si na M'gēme ha ihe ọjọ a.
11 Otù a ka Onye-nwe-ayi, bù Jehova,
siri: Kua ọbu-aka-gi, zọ kwa ukwu-gi
n'ala, si, Éwù! n'ihi ihe-árú ọjọ nile nke
ulo Israel: n'ihi na ha gēsite na mma-
agha, site kwa n'okė unwu, site kwa
n'ajọ ọria nke nēfe efe, da. 12 Onye nọ
n'ebe di anya gēsite n'ajọ ọria nēfe efe
nwua; onye nọ nso gēsite na mma-agha
da; onye fọduru nke anānọchigide kwa
n'agha gēsite n'okė unwu nwua: M'we
mezue ọnumam n'aru ha. 13 Unu
gāma kwa na Mu onwem bu Jehova,
mḅe ndi-ha eḅuru eḅu di n'etiti arusi
nile ha buruburu ebe-ichu-aja nile ha,
n'ugwu ntà ọ bula di elu, na n'elu ugwu
nile, na n'okpuru osisi ndu ọ bula, na
n'okpuru osisi terebinth ọ bula ḅara
ọhia, bù ebe ha nyere arusi nile ha ihe
ísi utọ. 14 M'gēseti kwa akam n'aru
ha, me ka ala-ha ghọ ebe tọḅọrọ n'efu
na ihe-iju-anya, site n'ọzara rue Dibla,
n'ebe-obibi nile ha: ha ewe mara na Mu
onwem bu Jehova.

7 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri ala
Israel, Ọgwugwu: ọgwugwu abiakwasiwo
nkuku anọ nke ala-unu. 3 Uḅu a ka
ọgwugwu dikwasi gi, M'gēzite kwa iwem
n'aru gi, kpe gi ikpe dika uzọ-gi nile si
di; M'gētiyekwasi kwa gi ihe-árú-gi
nile. 4 Anyam agagh-eme-kwa-ra gi
ebere, M'gagh-enwe kwa ọmiko: kama
uzọ nile gi ka M'gētiyekwasi gi, ihe-árú-
gi nile gādi kwa n'etiti gi: unu ewe mara
na Mu onwem bu Jehova.
5 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Ihe ọjọ, otù ihe ọjọ; le, ọ biawo.
6 Ọgwugwu abiawo, ọgwugwu ahu
abiawo, ọ tetawo n'ebe i nọ; le, ọ nābia.
7 Chi-ọbubọ abiakutewo gi, gi onye bi
n'ala ahu: mḅe nke gi abiawo, ubọchi
nke gi di nso; ọ bu ọḅuḅa-aghara, ọ bugh
iti-nkpu-ọńù, n'elu ugwu-gi nile. 8 Uḅu
a na nwa mḅe ntà ka M'gāwukwasi gi
ọnumam, mezu kwa iwem imegide gi,
kpe gi ikpe dika uzọ-gi nile si di;
M'gētiyekwasi kwa gi ihe-árú-gi nile.
9 Anyam agagh-enwe kwa ebere,
M'gagh-enwe kwa ọmiko: dika uzọ-gi
nile si di ka M'gētiyekwasi gi ihe,
ihe-árú-gi nile gādi kwa n'etiti gi;
unu ewe mara na Mu onwem, bù
Jehova, nētiḅu. 10 Le, ubọchi ahu,
le, ọ nābia: chi-ọbubọ-gi aputawo;
nkpa-n'aka aḅawawo okoko, nganga
amawo ifuru. 11 Ihe-ike ebiliwo ibu
nkpa-n'aka nke nmebi-iwu; ọ digh
nke gāfodu nime ha, ma-ọbu nime igwè
madu-ha, ma-ọbu nime ihe-ha: ọkaka
adigh kwa n'etiti ha. 12 Mḅe ahu
abiawo, ubọchi ahu eruwo nso: ka onye
nāzu azu ghara ińuri ọńu, ka onye nēre
ere ghara kwa iru újú: n'ihi na iwe di ọku
diri igwè madu-ya nile. 13 N'ihi na
onye nēre ere agagh-alaghachikute ihe
erere, ọ bu ezie na ndu-ha nādi kwa
n'etiti ndi di ndu: n'ihi na ọhù ahu diri
igwè madu-ya nile, ọ gagh-alaghachi; ọ
digh kwa onye ọ bula gēji ajọ omume
nke ndu-ya me onwe-ya ka ọ di ike.
14 Ha afùwo opi-ha, dozie ihe nile; ma
ọ digh onye nēje agha: n'ihi na iwem
nke di ọku nēmegide igwè madu-ya nile.
15 Mma-agha di n'èzi, ajọ ọria nke nēfe
efe na okė unwu di kwa n'ulo: onye nọ
n'ọhia gānwu na mma-agha; ọzọ, onye
nọ n'obodo, okė unwu na ajọ ọria nēfe
efe gērichapu ya. 16 Ma ndi-ha ḅapuru
aḅapu gāḅapu, nọ n'ugwu nile dika
nduru nke ndagwurugwu, ha nile nēkwo
ákwá, onye ọ bula n'ajọ omume-ya.
17 Aka nile gākuda, ikperė nile gābu
nāni miri miri. 18 Ha gēke kwa ákwá-
nkpe n'úkwù-ha, okė ọma-jijiji gēkpuchi
kwa ha; ọ bu kwa iru nile ka ihere gēme,
n'isi nile ha ka nkwọcha-isi gādi kwa.
19 Ọla-ọcha-ha ka ha gātufu n'èzi nile,
ọla-edo-ha gāghọ kwa ihe-isọ-nsọ; ọla-
ọcha-ha na ọla-edo-ha agagh-enwe ike
inaputa ha n'ubọchi nrubiga-ókė nke
iwe Jehova; ha agagh-eme ka afọ ju
nkpuru-obi-ha, ha agagh-emeju kwa
ngiri-afọ-ha: n'ihi na ihe-isu-ngongọ
nke ajọ omume-ha ka ọ buworo

20 Ma ima-nma nke ihe-ichọ-nma-ya,
na nbili-elu ka o doro ya: ma onyinyo di
iche iche nke ihe-árù nile ha na nke ihe
nile ha nke jọḅuru onwe-ha ka ha mere
nime ya: n'ihi nka ka M'meworo ya ka
ọ ghọrọ ha ihe-isọ-nsọ. 21 M'gēnye
kwa ya n'aka ndi ala ọzọ ibu ihe-nluta-
n'agha, M'gēwere kwa ya nye ndi-
nmebi-iwu nke uwa ibu ihe-nkwata; ha
gēmeru kwa ya. 22 M'gēsi kwa n'ebe
ha nọ chigharia irum, ha gēme kwa ka
ebe-nzuzom ghara idi nsọ: ndi nēme ihe-
ike gābà kwa nime ya, me ka ọ ghara idi
nsọ. 23 Me iyaḅa ahu: n'ihi na ala ahu
juputara n'ikpé ọbara, obodo ahu juputa-
kwa-ra n'ihe-ike. 24 M'gēme kwa ka
ndi ọjọ nke mba di iche iche bia, ha ewe
nweta ulo nile ha: M'gēme kwa ka
npako nke ndi di ike kwusi; agēme kwa
ka ebe nsọ nile ha ghara idi nsọ.
25 Nkpà abiawo; ha gāchọ kwa udo, ma
ọ digh. 26 Nbibi gēsochi nbibi bia,
akukọ gānọchi kwa akukọ; ha gāchọ kwa
ọhù n'aka onye-amuma; ma iwu
gālanari onye-nchu-aja n'iyi, ndum-
ọdu gālanari kwa ndi-okenye n'iyi.
27 Eze-ha gēru kwa újú, onye-isi
gēyiri itọḅọ-n'efu dika uwe, aka nile nke
ndi ala ahu gāma kwa jijiji: dika uzọ-ha
si di ka M'gēme ha, M'gēji kwa ikpé
nile ha kpe ha; ha ewe mara na Mu
onwem bu Jehova.
8 1 O rue, n'arọ nke-isi, n'ọnwa nke-
isi, n'ubọchi nke-ise nke ọnwa ahu,
mḅe mu onwem nānọdu ala n'ulom, mḅe
ndi-okenye Juda nānọdu kwa ala n'irum,
na aka Onye-nwe-ayi Jehova dakwasirim
n'ebe ahu. 2 M'we hu, ma, le, oyiyi
dika ọku si di n'ile ya anya; site n'ihe bu
úkwù-Ya n'ile ya anya we ridata, ọ bu
ọku: ọzọ, site n'úkwù-Ya we rigo elu,
ọ di ka onwunwu-ihè si di n'ile ya anya,
dika iḅu-maramara amber. 3 Ọ we
setipu udi aka madu, jideni n'agiri-isi
nke isim; Mọ Chineke we buliem elu
n'etiti ala na elu-igwe, me ka m'bata
Jerusalem n'ọhù nke Chineke, rue
oghere nke ọnu-uzọ-ama nke ogige di
nime nke nēche Ugwu iru; ebe ọnọdu
ihe-oyiyi nke ekworo di, bù nke nākpasu
ekworo. 4 Ma, le, n'ebe ahu ka ebube
nke Chineke nke Israel di, dika
ihe-ọhuhu ahu nke m'huru na
ndagwurugwu. 5 Ọ we sim, Nwa nke
madu, biko, welie anya-gi le n'uzọ
Ugwu. M'we welie anyam abua le n'uzọ
Ugwu, ma, le, n'akuku Ugwu nke ọnu-
uzọ-ama nke ebe-ichu-aja ka ihe-oyiyi
a nke ekworo di nime nbata. 6 Ọ we
sim, Nwa nke madu, Gì onwe-gi nāhu
ihe ha onwe-ha nēme? bù ihe-árù nile
di uku nke ulo Israel nēme n'ebe a, ka
M'we si n'ebe nsọm je n'ebe di anya?
ma i gāhu kwa okè ihe-árù ọzọ di iche
iche. 7 Ọ we me ka m'biarue ọnu-uzọ
ogige ahu; m'we hu, ma, le, otù oghere
di na mḅidi ogige. 8 Ọ we sim, Nwa
nke madu, biko, gwue na mḅidi a: m'we
gwue na mḅidi ahu, ma, le, otù ọnu-uzọ.
9 Ọ we sim, Ba, hu ihe-árù ọjọ nile nke
ha onwe-ha nēme n'ebe a. 10 M'we ba,
hu; ma, le, udi nile ọ bula nke ihe nākpu
akpu, na anumanu nke bu ihe-árù, na
arusi nile nke ulo Israel, di, akàra na
mḅidi ahu buruburu n'ebe nile. 11 Ma
ọgu ndikom atọ na iri nime ndi-okenye
nke ulo Israel nēguzò n'iru ha,
Jeazanaia nwa Shefan nēguzo kwa
n'etiti ha, onye ọ bula o jide ihe-ya iji
esure ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ n'aka-
ya; isì utọ nke igwe-oji nke ihe-nsure-
ọku nēsì isì utọ anēsure we rigo.
12 Ọ we sim, Nwa nke madu, i huwo
ihe ndi-okenye nke ulo Israel nēme
n'ọchichiri, onye ọ bula n'ime-ulo nile
nke ihe ọ mere ka ha yie ihe? n'ihi na
ha nāsi, Ọ digh Jehova nāhu ayi; Jehova
arapuwo ala-ayi. 13 Ọ we sim, I gāhu
kwa okè ihe-árù ọzọ di iche iche nke ha
onwe-ha nēme. 14 Ọ we me ka
m'biarue oghere ọnu-uzọ-ama nke ulo
Jehova nke di n'akuku Ugwu; ma, le,
n'ebe ahu ka ndinyom nānọdu ala
nākwara Tamuz ákwá. 15 Ọ we sim, Ì
huwo, nwa nke madu? i gāhu kwa ihe-
árù ọzọ di iche iche nke di uku kari ndia.
16 Ọ we me ka m'ba nime ogige di
nime nke ulo Jehova, ma, le, n'ọnu-uzọ
ulo uku nke Jehova, n'etiti uzọ-nbata na
ebe-ichu-aja, ka ihe ra ka orù ndikom
na ise nọ, bakuta ulo uku nke Jehova
azu-ha, che iru-ha n'akuku Iru-
anyanwu; ndi ahu nākpọ kwa isi ala nye
anyanwu che Iru-anyanwu iru. 17 Ọ
we sim, Ì huwo, nwa nke madu? Ọ
buru ulo Juda ihe di nfe ime ihe-árù
nile nke ha meworo n'ebe a? n'ihi na ha
emejuwo ala-ha n'ihe-ike, we chigharia
ikpasum iwe; ma, le, ha nēsetipu alaka
rue imi-ha. 18 Ma Mu onwem gēmeso

kwa ha n'ọnuma: anyam agagh-enwe
ebere, M'gagh-enwe kwa ọmiko: ọ buru
kwa na ha akpọ nkpu na ntim abua n'oké
olu, ma M'gagh-anu olu-ha.
9 1 Ọ we kpọ òkù na ntim abua n'oké
olu, si, Bianu nso, unu ndi-nlekọta
nke obodo, onye ọ bula ya jide kwa ihe
o ji bibi madu n'aka-ya. 2 Ma, le,
ndikom isi nēsi n'uzọ nke ọnu-uzọ-ama
di n'elu, nke nēche iru n'Ugwu, bia,
onye ọ bula nējide kwa anyu-ike-agha-
ya n'aka-ya; otù nwoke ọzọ di kwa
n'etiti ha nke yiri uwe ọcha, mpi ink nke
ede-akwukwọ di kwa n'úkwū-ya. Ha
we ba, guzo n'akuku ebe-ichu-aja nke
ola. 3 Ma ebube nke Chineke nke Israel
siri n'elu cherub ahu nke ọ di n'elu ya
rigorue nbata-uzọ nke ulo ahu: Ọ we
kpọ nwoke ahu nke yiri uwe ọcha, nke
nwere mpi ink nke ede-akwukwọ
n'úkwū-ya, òkù. 4 Jehova we si ya,
Gabiga n'etiti obodo a, n'etiti Jerusalem,
ka akàrà n'egedege-iru nke ndi ahu ndi
nēze ume ndi nāsu kwa ude n'ihi ihe-
árù nile nke anēme n'etiti ya. 5 Ma
ndikom isi ahu ka Ọ siri na ntim abua,
Sonu ya gabiga n'obodo a, tibu kwa:
anya-unu emela ebere, unu enwe-kwa-
la ọmiko: 6 ḅusisianu okenye na
okorọbia na nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke
na umu-ntakiri na ndinyom: ma unu
abiarula nso onye ọ bula nke akàrà
ahu di ya n'iru; ma n'ebe nsọm ka unu
gēsi malite. Ha we malite n'etiti ndi-
okenye ndi nọ n'iru ulo ahu. 7 Ọ we
si ha, Meruanu ulo a, me ka ndi eḅuru
eḅu ju ogige-ya nile: puanu. Ha we pua,
tiḅue n'obodo. 8 O rue, mḅe ha nētiḅu,
ma nání mu onwem fọduru, na adaram
kpue irum n'ala, tie nkpu, si, Ewó, Onye-
nwe-ayi Jehova! Ọ bu onye-nbibi nke
Israel nile ndi fọduru ka I gābu mḅe I
nāwukwasi Jerusalem ọnuma-Gi? 9 Ọ
we sim, Ajọ omume nke ulo Israel na
Juda di uku ri nne, ala-ha juputa-kwa-ra
n'ọbara, obodo a juputa-kwa-ra na
nwezuga ikpé: n'ihi na ha siri, Jehova
arapuwo ala nka, ọ digh kwa Jehova
nāhu ihe. 10 Ma Mu onwem kwa,
anyam agagh-enwe ebere, M'gagh-enwe
kwa ọmiko, uzọ-ha ka M'gētiyekwasi
n'isi-ha. 11 Ma, le, nwoke ahu nke yiri
uwe ọcha, nke nwere mpi ink n'úkwū-
ya, nēweghachi okwu, si, Emewom dika
I nyerem iwu.

10 1 M'we hu, ma, le, nime mbara-
ígwé ahu nke di n'elu isi cherubim,
ihe dika nkume sapphire, dika oyiyi
oche-eze si di n'ile ya anya, ka ahuru
n'elu ha. 2 Ọ we gwa nwoke ahu nke
yiri uwe ọcha okwu, si, Ba n'etiti ihe ahu
nākpọre, n'okpuru cherub, kpojue
icheku ọku nēre ere n'aka-gi abua site
n'etiti cherubim, fesa ha n'elu obodo a.
Ọ we ba n'etiti ha n'anyam. 3 Ma
cherubim ahu nēguzo n'aka-nri nke ulo
ahu, mḅe nwoke ahu bàra; igwe-oji ahu
juputa-kwa-ra ogige di nime. 4 Ebube
Jehova we si n'elu cherub rigo, guzo
n'elu nbata-uzọ nke ulo ahu; ulo ahu
we juputa n'igwe-oji ahu; ogige-ya
juputa-kwa-ra n'onwunwu-ihè nke
ebube Jehova. 5 Anu-kwa-ra olu nkù
nile nke cherubim rue ogige di n'èzí,
dika olu nke Chineke Nke puru ime ihe
nile mḅe O nēkwu okwu. 6 O rue, mḅe
Ọ nyere nwoke ahu nke yiri uwe ọcha
iwu, si, Si n'etiti ihe nke nākpọre, si
n'etiti cherubim, guputa ọku, na ọ bàra,
guzo n'akuku wheel. 7 Cherub ahu we
si n'etiti cherubim setipu aka-ya rue ọku
ahu nke di n'etiti cherubim, were ufọdu
tiye n'aka abua nke onye ahu nke yiri
uwe ọcha, ọ we were ya pua. 8 Ewe hu
n'aru cherubim udi nke aka madu
n'okpuru nkù-ha. 9 M'we hu, ma, le,
wheel anọ di n'akuku cherubim, otù
wheel di n'akuku otù cherub, otù wheel
di n'akuku otù cherub: wheel ahu n'ile
ha anya di ka iḅu-maramara nkume beryl
si di. 10 Ma dika ha si di n'ile ha anya,
otù oyiyi ka ha anọ nwere, dika agāsi na
wheel di n'etiti wheel. 11 Mḅe ha nāga,
n'akuku anọ ha ka ha nāga: ha adigh-
agha anya n'azu mḅe ha nāga, kama
n'ebe ahu nke isi-ha nēche iru, n'azu
ya ka ha nāga; ha adigh-agha anya
n'azu mḅe ha nāga. 12 Anu-aru nile
ha na azu-ha na aka-ha na nkù-ha
na wheel-ha juputara n'anya anya
buruburu, ọ bu ha anọ ka wheel nile ha
diri. 13 Ma wheel anọ ahu, ha ka
anākpọ na ntim abua, Ihe nākpọre.
14 Ma iru anọ diri cherub ọ bula nime
ha: otù iru bu iru cherub ahu, iru nke-
abua bu iru madu, nke-atọ bu iru ọdum,
nke-anọ bu iru ugo. 15 Cherubim we
bulie onwe-ha elu: nka bu ihe ahu nke
di ndu nke m'huru n'akuku osimiri
Keba. 16 Ma mḅe cherubim nāga,

wheel-ha nāga n'akuku ha: ọzọ, mḅe
cherubim nāchili nkù-ha isi n'elu uwa
bulie onwe-ha elu, wheel-ha adigh-esi
kwa n'akuku ha chigharia. 17 Mḅe
cherubim nēguzo, wheel nēguzo; mḅe
cherubim nēbuli onwe-ha elu, wheel
soro ha buli onwe-ha elu: n'ihi na Mọ
nke ihe ahu di ndu di nime ha. 18 Ebube
Jehova we si n'elu nbata-uzọ nke ulo ahu
pua, guzo n'elu cherubim. 19 Cherubim
we chilie nkù-ha, si n'ala bulie onwe-ha
elu n'anyam mḅe ha puru, wheel nile
ha di kwa n'akuku ha: ha we guzo
n'oghere nke ọnu-uzọ-ama Iru-anyanwu
nke ulo Jehova; ebube nke Chineke nke
Israel di n'elu ha n'elu. 20 Nka bu ihe
ahu di ndu nke m'huru n'okpuru
Chineke nke Israel n'akuku osimiri
Keba; m'we mara na cherubim ka ha
bu. 21 Iru anọ iru anọ diri cherub ọ
bula, nkù anọ di-kwa-ra cherub ọ bula;
oyiyi nke aka madu di kwa n'okpuru
nkù-ha. 22 Ma oyiyi nke iru-ha, ha
onwe-ha bu iru nke m'huru n'akuku
osimiri Keba, ka ha si di n'ile ha anya
na ha onwe-ha; ha nāga n'iru, onye ọ
bula na ncherịta-iru ya.

11 1 Mọ Chineke we buliem, me ka
m'biarue ọnu-uzọ-ama Iru-
anyanwu nke ulo Jehova, nke nēche iru
n'Iru-anyanwu: ma, le, n'oghere nke
ọnu-uzọ-ama ahu ka orú ndikom na ise
nọ; m'we hu n'etiti ha Jeazanaia nwa
Azua, na Pelataia nwa Benaia, bú ndi-isi
nke ndi Israel. 2 Ọ we sim, Nwa nke
madu, ndia bu ndikom ahu ndi nēchè ajọ
ihe, ndi nādu kwa ọdu ọjọ n'obodo a:
3 ndi nāsi, Mḅe iwu ulo adigh nso:
obodo nka bu ite, ayi onwe-ayi bu kwa
anu. 4 N'ihi nka bue amuma megide
ha, bue amuma, nwa nke madu. 5 Mọ
nke Jehova we dakwasim, Ọ we sim, Si,
Otú a ka Jehova siri: Otú a ka unu siri,
unu ulo Israel; ọbuná ihe nile nke
nābata nime mọ-unu, Mu onwem mara
ya. 6 Unu emewo ka ndi-unu eḅuru
eḅu n'obodo a ba uba, unu emejuwo kwa
èzí nile ya na ndi eḅuru eḅu. 7 N'ihi
nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a:
Ndi-unu eḅuru eḅu ndi unu tọḅọworo
n'etiti ya, ha onwe-ha bu anu, obodo nka
bu kwa ite: ma unu ka M'gēme ka unu si
nime ya puta. 8 Mma-agha ka unu
tuworo egwu ya; ọ bu kwa mma-agha ka
M'gēme ka ọ biakwasi unu; o bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
9 M'gēme kwa ka unu si n'etiti ya
puta, M'gēnye kwa unu n'aka ndi ala
ọzọ, me ihe nile ekpere n'ikpe n'etiti
unu. 10 Site na mma-agha ka unu
gāda; n'ókè-ala Israel ka M'gēkpe unu
ikpe; unu ewe mara na Mu onwem bu
Jehova. 11 Obodo nka agagh-aghọrọ
unu ite, unu onwe-unu agagh-aghọ kwa
anu n'etiti ya; n'ókè-ala Israel ka
M'gekpe unu ikpe; 12 unu ewe mara
na Mu onwem bu Jehova: n'ihi na
n'ukpurum nile ka unu nējegharigh, ọ
bu kwa ihe nile nke M'kpere n'ikpe ka
unu nēmegh, kama ọ bu dika ikpé nile
nke mba nile nke di unu buruburu si di
ka unu meworo. 13 O rue, mḅe
M'buru amuma, na Pelataia nwa
Benaia nwuru. M'we da kpue irum
n'ala, tie nkpu n'oké olu, si, Ewó, Onye-
nwe-ayi Jehova! Ọ̀ bu ka ndi Israel
fọduru gwusia ka Gi onwe-gi nēme?

14 Okwu Jehova we ruem nti, si,
15 Nwa nke madu, umu-nne-gi, ọbuná
umu-nne-gi, bú ndi-nḅaputa-gi, na ulo
Israel nile, ha nile, ọ bu ha ka ndi bi na
Jerusalem siri, Sinu n'ebe Jehova nọ je
n'ebe di anya; ọ bu ayi ka enyeworo ala
nka ka ọ buru ihe-nnweta: 16 n'ihi nka
si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Ebe M'meworo ka ha je n'ebe di
anya n'etiti mba nile, ebe M'chusawo-
kwa-ra ha n'ala nile, M'gāghọ-kwa-ra ha
ebe nsọ nwa mḅe ntà n'ala nile ebe ha
bàworo. 17 N'ihi nka si, Otú a
ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
M'gāchikọputa unu nime ndi nile di
iche iche, me kwa ka unu si n'ala nile
ebe achusaworo unu zukọta, M'gēnye
kwa unu ala Israel. 18 Ha gābà kwa
n'ebe ahu, ha gēsi kwa na ya wezuga
ihe-ya nile jọḅuru onwe-ha, na ihe-árú-
ya nile. 19 M'gēnye kwa ha otù obi, ọ
bu kwa mọ ọhu ka M'gētiye nime unu;
M'gēwezuga kwa obi nkume n'anu-aru-
ha, nye ha obi anu-aru: 20 ka ha we
jegharia n'ukpurum nile, debe kwa
ikpém nile, me ha: ha gābu-kwa-ram otù
ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha
Chineke. 21 Ma ndi obi-ha nējeso obi
nke ihe nile ha nke jọḅuru onwe-ha na
ihe-árú nile ha, uzọ-ha ka M'gātukwasi
n'isi ha; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta. 22 Cherubim ahu we
chilie nkù-ha, wheel nile ha di kwa

n'akuku ha; ebube nke Chineke nke
Israel di kwa n'elu ha n'elu. 23 Ebube
Jehova we si n'etiti obodo ahu rigo,
guzo n'elu ugwu ahu nke di n'akuku
Iru-anyanwu nke obodo ahu. 24 Ma
Mọ Chineke bulirim, me ka m'bata na
Kaldea biakute ndi emere ka ha je biri
n'ala ọzọ, n'ọhuhu-ihe ahu nime Mọ
Chineke. Ọhuhu-ihe ahu nke m'hururi
we si n'ebe m'nọ rigo. 25 M'we gwa
ndi ahu emere ka ha je biri n'ala ọzọ ihe
nile nke Jehova mere ka m'hu.

12 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, n'etiti ulo
nnupu-isi ahu ka i bi, bú ndi nwere anya
ihu uzọ, ma ha ahugh, ndi nwere nti inu
ihe, ma ha anugh; n'ihi na ulo nnupu-isi
ka ha bu. 3 Ma gi onwe-gi, nwa nke
madu, mere onwe-gi ihe di iche iche nke
ndi anēme ka ha je biri n'ala ọzọ, je biri
n'ala ọzọ n'ehihie n'anya-ha; i gēsi kwa
n'ọnọdu-gi je biri n'ebe ọzọ n'anya-ha:
elegh anya ha gāhu, n'ihi na ulo nnupu-
isi ka ha bu. 4 I gēbuputa kwa ihe-gi
nile n'ehihie n'anya-ha, dika ihe nke ndi
anēme ka ha je biri n'ala ọzọ: gi onwe-
gi gāpu kwa n'anyasi n'anya-ha, dika
ọpupu nke ndi anēme ka ha je biri n'ala
ọzọ. 5 Gwupuere onwe-gi mḇidi
n'anya-ha, si n'ebe ahu bupu ihe.
6 N'anya-ha ka i gēbu ya n'ubu-gi,
n'ọchichiri ka i gēbupu ya; iru-gi ka i
gēkpuchi, ka i we ghara ihu ala: n'ihi
na ewereworo gi nye ulo Israel ka i buru
ihe-ebube. 7 M'we me otú a, dika
enyerem iwu: ihem nile ka m'buputara
n'ehihie, dika ihe nke ndi anēme ka ha
je biri n'ala ọzọ, n'anyasi m'we ji akam
gwupuere onwem mḇidi; n'ọchichiri ka
m'bupuru ya, n'ubum ka m'buru ya
n'anya-ha. 8 Okwu Jehova we ruem
nti n'ututu, si, 9 Nwa nke madu, hà
asigh gi, bú ulo Israel, ulo nke nnupu-isi
ahu, Gini ka gi onwe-gi nēme? 10 Si
ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
Onye-isi nke nọ na Jerusalem ka eboro
ibu a, ya na ulo Israel nile nke ndi ahu
nọ n'etiti ha. 11 Si, Mu onwem bu
ihe-ebube-unu: dika m'meworo, otú a
ka agēme ha: ọ bu n'ime ka ha je biri
n'ala ọzọ, n'idọta ha n'agha, ka ha gāla.
12 Onye-isi ahu kwa nke nọ n'etiti ha,
n'ubu-ya ka o gēbu ihe n'ọchichiri, we
pua: mḇidi ka ha gēgwupú isi na ya bupu
ihe: iru-ya ka o gēkpuchi, n'ihi na ya
onwe-ya agagh-eji anya-ya hu ala ahu.
13 M'gāḇasa kwa uḇum n'aru ya,
agāma kwa ya n'ọnyàm: M'gēme kwa ka
ọ biarue Babilon, bú ala ndi Kaldea; ma
ala ahu ka ọ nāgagh-ahu, ma n'ebe ahu
ka ọ gānwu. 14 Ọ bu kwa ndi nile ndi
di ya buruburu iyere ya aka, na usu-ndi-
agha-ya nile, ka M'gēfesara ifufe nile ọ
bula; ọ bu kwa mma-agha ka
M'gāmiputa n'azu ha. 15 Ha gāmara
kwa na Mu onwem bu Jehova, mḇe
M'gāchusa ha n'etiti mba nile, fesa kwa
ha n'ala nile. 16 Ma M'gēme ka ndikom
ole-na-ole nime ha fọdu pua na mma-
agha, na n'oké unwu, na n'ajọ ọria nēfe
efe; ka ha we kọ akukọ ihe-árú nile ha
n'etiti mba nile ebe ha gābiawori; ha
ewe mara na Mu onwem bu Jehova.
17 Okwu Jehova we ruem nti, si,
18 Nwa nke madu, nri-gi ka i gēwere
ime-nkpatu rie, miri-gi ka i gēwere kwa
ọma-jijiji na ncheḇu ńua; 19 i gāsi kwa
ndi ala nka, Okwu di otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova kwuru bayere ndi bi na
Jerusalem, baye-kwa-ra ala Israel, si:
Nri-ha ka ha gēwere ncheḇu rie, miri-ha
ka ha gēwere kwa iju-anya ńua, ka ala-ya
we tọḇọrọ n'efu ghara inwe ùjú-ya, site
n'ihe-iḳe nke ndi nile bi nime ya.
20 Agēme kwa ka obodo-ya nile ebi ebi
ghọ nkpọnkpọ ebe, ala gābu kwa ebe
tọḇọrọ n'efu; unu ewe mara na Mu
onwem bu Jehova.
21 Okwu Jehova we ruem nti, si,
22 Nwa nke madu, Gini bu ilu a unu
nwere n'ala Israel, si, Ha di anya, bú
ubọchi ahu, ọhù nile ọ bula alawo kwa
n'iyì? 23 N'ihi nka si ha, Otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: M'gēme ka
ilu a kwusi, ha agagh-atu kwa ya dika
ilu n'Israel ọzọ; kama gwa ha okwu, si,
Ha di nso, bú ubọchi ahu, ha na okwu
ọhù ọ bula. 24 N'ihi na ọhù efu ọ bula,
ma-ọbu iju-ase ire-utọ, agagh-adi kwa
n'etiti ulo Israel. 25 N'ihi na Mu
onwem bu Jehova; M'gēkwu okwu,
okwu nke M'gēkwu, agēme kwa ya;
agagh-eme kwa ya ka ọ di anya ọzọ:
n'ihi na n'ubọchi-unu, unu ulo nke
nnupu-isi, ka M'gēkwu okwu, me ya; ọ
bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta.
26 Okwu Jehova we ruem nti, si,
27 Nwa nke madu, le, ulo Israel nāsi,
Ọhù ahu nke ya onwe-ya nāhu diri ọtutu

ubọchi di n'iru, ọ bu kwa mḅe di anya ka
ya onwe-ya nēburu amuma. 28 N'ihi
nka si ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Ọ digh okwu ọ bula n'okwum nile
agēme kwa ka ọ di anya ọzọ, ma okwu
nke M'gēkwu, agēme kwa ya; ọ bu ihe
si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
13 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, bue amuma
megide ndi-amuma Israel ndi nēbu
amuma, gi si ndi nēbu amuma si n'obi-
ha puta, Nurunu okwu Jehova; 3 Otù a
ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ahuhu
diri ndi-amuma nzuzu, ndi nējeso mọ
nke ha, na ihe nke ha nāhugh! 4 Dika
nkita-ọhia nime nkpọnkpọ ebe ka ndi-
amuma-gi diworo, gi Israel. 5 Unu
arigogh na ntipù, unu aḅagh kwa ogige
nye ulo Israel, iguzo n'agha n'ubọchi
Jehova. 6 Ha ahuwo ọhù efu na iju-ase
ugha, bù ndi nāsi, Ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta; ma Jehova ezitegh ha: ha
we le anya na ha gēme ka okwu guzosie
ike. 7 Ọ bugh ọhù efu ka unu huworo,
ọ bugh kwa okwu iju-ase ugha ka unu
kwuworo, mḅe unu nāsi, Ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta; ma Mu onwem
ekwugh okwu?
8 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otù a: N'ihi na unu ekwuwo okwu
efu, hu ọhù ugha, n'ihi nka, le, Mu
nēmegide unu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta. 9 Akam gādi kwa
imegide ndi-amuma ahu ndi nāhu ọhù
efu, ndi nāju kwa ase ugha: ha agagh-
adi n'izù nzuzo nke ndim, agagh-ede
kwa ha n'odide-akwukwọ ulo Israel, ha
agagh-abà kwa n'ala Israel; unu ewe
mara na Mu onwem bu Onye-nwe-unu
Jehova. 10 N'ihi na, ọ bu n'ihi na ha
ewezugawo ndim, si, Udo; ma udo
adigh; ndim ahu nālu kwa mḅidi nādigh
ike, ma, le, ha nēte ya nzu: 11 gi si
ndi nēte ya nzu, na ọ gāda: okė miri-
ozuzo nke nēzobiga òkè gēzo; unu
onwe-unu kwa, okė àkù-miri-igwė,
gāda; okė ifufe gāḅawa kwa ya. 12 Ma,
le, mḅidi ahu adawo, àgagh-asi unu,
Òle ebe otite ahu nke unu teworo?
13 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji
si otù a; M'gēwere kwa okė ifufe ḅawa
ya n'ọnumam; okė miri-ozuzo nke
nēzobiga òkè gēzo kwa n'iwem, na okė
àkù-miri-igwė n'ọnumam ime ka ọ
gwusia. 14 M'gākwatu kwa mḅidi ahu
nke unu teworo nzu, M'gēme kwa ka ọ
darue ala, ewe kpughepu ntọ-ala-ya: ọ
gāda kwa, agēme kwa ka unu gwusia
n'etiti ya; unu ewe mara na Mu onwem
bu Jehova. 15 Otù a ka M'gēmezu
ọnumam n'aru mḅidi ahu na n'aru ndi
teworo ya nzu; M'gāsi kwa unu, Mḅidi
ahu adigh, ndi nēte ya adigh kwa;
16 bù ndi-amuma Israel ndi nēbu
amuma bayere Jerusalem, ndi nāhu-
kwa-ra ya ọhù udo, ma udo adigh: ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
17 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, do
iru-gi imegide umu-ndinyom nke ndi-gi,
ndi nēbu amuma si n'obi-ha puta; gi bue
amuma megide ha, 18 si, Otù a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ahuhu diri
ndinyom ndi nādukọta ohiri-isi n'elu
nkwonkwo-aka nile, ndi nēme kwa àkwà-
nḅokwasi nye isi onye ọ bula ka ogologo-
ya ra ichu ntà nkpuru-obi madu! ọ̀ bu
nkpuru-obi nile nke ndim ka unu gāchu
ntà, me kwa ka nkpuru-obi unu nwere di
ndu? 19 Unu we me ka M'ghara idi
nsọ n'etiti ndim n'ihi nju-aka ọka barley
na n'ihi iberibe achicha, ime ka nkpuru-
obi nwua, bù ndi nēkwesigh inwu anwu,
na ime ka nkpuru-obi di ndu, bù ndi
nēkwesigh idi ndu, site n'okwu-ugha
unu nāgwa ndim ndi nānu okwu-ugha.
20 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otù a: Le, Mu nēmegide ohiri-isi
nile unu, nke unu onwe-unu ji achu ntà
nkpuru-obi madu n'ebe ahu dika anu-
ufe, M'gādọwapu kwa ha n'ogwe-aka-
unu; M'gēzilaga kwa nkpuru-obi nile, bù
nkpuru-obi unu onwe-unu nāchu ntà
dika anu-ufe. 21 M'gādọwa kwa àkwà-
nḅokwasi nile unu, naputa ndim n'aka-
unu, ha agagh-adi kwa n'aka-unu ọzọ
ichu ntà ha; unu ewe mara na Mu
onwem bu Jehova. 22 N'ihi na unu ji
okwu-ugha mebie obi onye ezi omume,
ma Mu onwem emegh ka o ḅue ya nḅu;
na n'ihi na unu mere ka aka abua nke
onye nēmebi iwu di ike, ka ọ we ghara isi
n'uzọ ọjọ ya lata, ime ka ọ di ndu:
23 n'ihi nka unu agagh-ahu kwa ọhù
efu ọzọ, unu agagh-aju kwa ase ọzọ:
M'gānaputa kwa ndim n'aka-unu; unu
ewe mara na Mu onwem bu Jehova.
14 1 Ufọdu nime ndi-okenye Israel
we biakutem, nọdu ala n'irum.
2 Okwu Jehova we ruem nti, si, 3 Nwa
nke madu, ndikom ndia emewo ka arusi

nile ha ba n'obi-ha, ọ bu kwa ihe-isu-
ngọngọ nke ajọ omume-ha ka ha tiyere
na ncherita-iru ha: M'gēkwe ka ha juam
ase ma-ọli? 4 N'ihi nka gwa ha okwu,
si ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Onye ọ bula n'ulo Israel nke nēme
ka arusi nile ya ba n'obi-ya, nke nētiye
kwa ihe-isu-ngọngọ nke ajọ omume-ya
na ncherita-iru ya, we biakute onye-
amuma; Mu onwem, bú Jehova, gāza ya
dika o si di, ya bu dika iba-uba nke
arusi-ya nile si di; 5 ka M'we jide ulo
Israel n'obi-ha, n'ihi na ha esiwo n'ebe
M'nọ ghọ ndi ala ọzọ site n'arusi nile ha.
6 N'ihi nka si ulo Israel, Otù a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Latanu, sinu
n'arusi nile unu chigharia; si-kwa-nu
n'ihe-árú nile unu chigharia iru-unu.
7 N'ihi na onye ọ bula n'ulo Israel, ma-
ọbu onye ọ bula nime ndi-ọbìa nke nọ
dika ọbìa n'Israel, nke nēkewapu onwe-
ya n'isom, we me ka arusi nile ya ba
n'obi-ya, nke nẹtiye kwa ihe-isu-ngọngọ
nke ajọ omume-ya na ncherita-iru ya,
we biakute onye-amuma iju ase bayerem
n'aka ya; Mu onwem, bú Jehova, gāza
ya n'Onwem: 8 M'gēdo kwa irum
megide onye ahu, me ya ka ọ buru ihe-
iju-anya, ka ọ ghọ ihe-iriba-ama na
ilu, M'gēbipu kwa ya n'etiti ndim; unu
ewe mara na Mu onwem bu Jehova.
9 Ma onye-amuma ahu, mḅe agārafu
ya, ọ we kwue okwu, Mu onwem, bú
Jehova, arafuwo onye-amuma ahu,
M'gēsetipu kwa akam n'aru ya,
kpochapu ya n'etiti ndim, bú Israel.
10 Ha gēbu kwa ajọ omume-ha: dika
ajọ omume nke onye nāju ase, otù a ka
ajọ omume nke onye-amuma gādi;
11 ka ulo Israel we ghara ikpafu kwa ọzọ
n'isom, ghara kwa iwere njehie nile ha
merua onwe-ha ọzọ; ha ewe ghọrọm otù
ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha
Chineke; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta.

12 Okwu Jehova we ruem nti, si,
13 Nwa nke madu, mḅe ala ọ bula
nēmehie megidem n'imekpu ihe-
nmekpu, M'we setipu akam imegide
ya, bajiere ya nkpa-n'aka, bú achicha,
zite okė unwu nime ya, bipu madu na
anumanu nime ya; 14 asi na ndikom
atọ ndia, bú Noa na Daniel na Job, nọ
n'etiti ya, ha onwe-ha gēji ezi omume-
ha naputa nání nkpuru-obi-ha; ọ bu ihe
si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
15 Asi na emem ka ajọ anu-ọhia gabiga
n'ala ahu, ha we ḅaba ya aka, ọ we ghọ
ebe tọḅọrọ n'efu, ghara inwe onye ọ bula
nāgabiga ya n'ihi anu-ọhia ahu; 16 asi
na ndikom atọ ndia nọ n'etiti ya, Mu
onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta), ọ digh umu-
ndikom ọ digh kwa umu-ndinyom ha
gānaputa ma-ọli; ha onwe-ha, nání ha,
ka agānaputa, ma ala ahu gāghọ ebe
tọḅọrọ n'efu. 17 Ma-ọbu, asi na ọ bu
mma-agha ka M'nēme ka ọ biakwasi ala
ahu, M'we si, Ka mma-agha gabiga
n'ala nka; M'we bipu madu na
anumanu nime ya; 18 asi na ndikom
atọ ndia nọ n'etiti ya, Mu onwem nādi
ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta), ha agagh-anaputa umu-
ndikom na umu-ndinyom, kama ha
onwe-ha, nání ha, ka agānaputa.
19 Ma-ọbu asi na ọ bu ajọ ọria nēfe efe
ka M'nēziga n'ala ahu, M'we wukwasi
ya ọnumam n'ọbara, ibipu madu na
anumanu nime ya: 20 asi na Noa na
Daniel na Job nọ n'etiti ya, Mu onwem
nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta), ọ digh nwa-nwoke
ma-ọbu nwa-nwayi ha gānaputa ma-ọli;
ha onwe-ha gēji ezi omume-ha naputa
nání nkpuru-obi-ha. 21 N'ihi na otù a
ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Àgēsi kwa
aña naputa ya ma-ọli mḅe ọ bu ikpém
anọ jọrọ njọ, bú mma-agha na okė unwu
na ajọ anu-ọhia na ajọ ọria nēfe efe, ka
M'zigara na Jerusalem, ibipu madu na
anumanu nime ya? 22 Ma, le, ndi
ḅapuru aḅapu gāfọdu nime ya, ndi
anēme ka ha puta, bú umu-ndikom na
umu-ndinyom: le, ha nāpukute unu,
unu gāhu kwa uzọ-ha na omume nile ha:
ewe kasie unu obi bayere ihe ọjọ ahu
nke M'meworo ha ọ biakwasi Jerusalem,
bú ihe ahu nile nke M'meworo ka ọ
biakwasi ya. 23 Ha gākasi kwa unu
obi, mḅe unu nāhu uzọ-ha na omume
nile ha: unu ewe mara na ọ bugh n'efu
ka M'meworo ihe ahu nile nke
M'meworo nime ya; ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta.

15 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, gini ka osisi
vine bu kari osisi ọ bula, bú alaka vine
nke diworo n'etiti osisi nile nke okė ọhia?
3 Àgēsi nime ya were osisi ime ihe ijə

ozi? ma-ọbu àgẽsi nime ya were
nkpukpọ ikokwasi ihe ọ bula n'elu ya?
4 Le, n'ọku ka atubàworo ya ibu nri-
ya: isi-ya abua ka ọku ripiaworo, etiti-ya
anujiwo kwa; ọ̀ gābà n'ije-ozi ọ bula?
5 Le, mḅe o zuru okė, adigh-ewere ya
me ihe ije ozi: àgẽsi kwa aṅa were ya
me ihe ije ozi ọzọ, mḅe ọku ripiaworo
ya, ọ we nujie? 6 N'ihi nka ka Onye-
nwe-ayi Jehova ji si otù a: dika osisi
vine si di n'etiti osisi okė ọhia, nke
M'nyeworo ọku ibu nri-ya, otù a ka
M'nyeworo ndi bi na Jerusalem.
7 M'gēche kwa irum imegide ha; ọku ka
ha siworo puta, ma ọku gēripia ha; unu
gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mḅe
M'doro irum imegide ha. 8 M'gēme
kwa ka ala-ha ghọ ebe tọḅọrọ n'efu,
n'ihi na ha emekpuwo ihe-nmekpu;
ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta.
16 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, me ka
Jerusalem mara ihe-árú-ya nile, 3 si,
Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri
Jerusalem: Nputa-uwa-gi na ọmumu-
gi sitere n'ala ndi Kenean; nna-gi ka
onye-Amorait bu, ọ bu kwa nne-gi ka
onye Het bu. 4 Ma ọmumu-gi,
n'ubọchi amuru gi ebigh otubo-gi, ejigh
kwa miri sa gi aru isacha gi; etegh i nnù
ma-ọli, ekegh kwa gi ákwà-ọkikė ma-ọli.
5 Ọ digh anya mere gi ebere, imere gi
otù ihe n'ihe ndia, inwe ọmiko n'aru gi;
ma atufuru gi n'ọhia, n'ihi na asọwo gi
onwe-gi oyi n'ubọchi amuru gi. 6 M'we
gabiga n'akuku gi, hu gi ka anāzọtọ gi
n'ọbara-gi, M'we si gi, Ọ bu ezie na i
nọ nime ọbara-gi, di ndu; e, asirim gi,
Ọ bu ezie na i nọ nime ọbara-gi, di ndu.
7 Ihe bara uba dika ihe-opupù nke ọhia
ka M'meworo gi, i we ba uba, büe ibù,
biarue n'ihe-ichọ-nma kachasi ihe-ichọ-
nma nile; i kpuru ara, agiri-isi-gi
puchi-kwa-ra epuchi; ma gi onwe-gi
ḅasiri ọtọ. 8 M'we gabiga n'akuku gi,
hu gi, ma, le, mḅe-gi bu mḅe ihe-gi
nātọ utọ; M'we ḅasa ọnu-ọnu-ala uwe-
nwudam n'aru gi, kpuchie ọtọ-gi, ṅuara
gi iyi, Mu na i we ḅa ndu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), i we
ghọ onye nkem. 9 M'we sa gi miri,
sachapu ọbara-gi n'aru gi, te gi manu.
10 M'we yibe gi uwe akpara nke-ọma,
yibe gi akpukpọ seal n'ukwu, chiri ezi
ákwà ọcha ke gi n'úkwù, ḅokwasi gi
nkisi. 11 M'we ke gi ihe-ichọ-nma,
tiye ọla-aka n'aka-gi abua, na iyaḅa
n'olu-gi. 12 M'we tiye nḅa-aka n'imi-
gi, na nḅa-aka-nti na nti-gi abua, na
okpu-eze mara nma n'isi-gi. 13 Ewe
ke gi ihe-ichọ-nma nke ọla-edo na ọla-
ọcha; uwe-oyiyi-gi bu kwa ezi ákwà ọcha
na nkisi na uwe akpara nke-ọma; utu ọka
flour na manu-aṅu na manu ka i riri: i
we maḅue onwe-gi na nma, ọ we gara gi
nke-ọma, i we rue ala-eze. 14 Aha i
nwere we pua ba n'etiti mba nile n'ihi
nma-gi; n'ihi na ihe zuru okė ka ọ bu,
n'ihi ima-nmam nke M'tukwasiri gi; ọ
bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta.
15 I we tukwasi nma-gi obi, kwa iko
n'ihi aha-gi, wukwasi ikwa-iko-gi nile
n'aru onye ọ bula nāgabiga; nke ya ka ọ
bu. 16 I we chiri uwe-gi ufọdu, mere
onwe-gi ebe di iche iche di elu nke aturu
agwa, i we kwa iko n'elu ha: ihe di otù
a ekwesigh ibia, ọ gagh-adi kwa otù a.
17 I we chiri ihe-gi nile mara nma nke
sitere n'ọla-edom na n'ọla-ọcham, nke
M'nyere gi, i we mere onwe-gi onyinyo
di iche iche nke nwoke, kwaso ha iko,
18 chiri uwe-gi nke akpara nke-ọma,
kpuchie ha, ọ bu kwa manum na ihe-
nsure-ọkum nēsi isi utọ ka i chere n'iru
ha. 19 Nrim kwa nke M'nyere gi, bù
utu ọka flour na manu na manu-aṅu, nke
M'mere ka i rie, i che-kwa-ra ya n'iru ha
ibu isi utọ, ọ we di otù a; ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta. 20 I
we chiri umu-gi ndikom na umu-gi
ndinyom, ndi i muworom, i we chiri ha
chuara ha aja, ka ewe ripia ha. Ọ̀ bu ihe
ntà, bú okwu ikwa-iko-gi nile, 21 na i
ḅuworo umum, rara ha nye, n'ime ka ha
gabigakuru ha n'ọku? 22 Ma n'ihe-
árú-gi nile na ikwa-iko-gi nile i chetagh
ubọchi nile mḅe i di na nwata, mḅe i
ḅasiri ọtọ, onye anāzọtọ n'ọbara-gi ka i
bu kwa. 23 O rue, mḅe ihe ọjọ gi nile
gasiri, (ahuhu, ahuhu diri gi! ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta,)
24 na i wuworo onwe-gi ulo ikwa iko,
me-kwa-ra onwe-gi ebe di elu n'amà
nile ọ bula. 25 N'isi-uzọ nile ọ bula
ka i wuworo ebe-gi di elu, i we me ka
nma-gi ghọ ihe-árù, i we ghebere onye-
ngabiga ọ bula ukwu-gi abua, me ka
ikwa-iko-gi ba uba. 26 I we kwaso umu

Ijipt, bú ndi-aḅata-obi-gi, ndi anu-aru-
ha di uku, iko, me ka ikwa-iko-gi ba uba,
ikpasum iwe. 27 Ma, le, esetiwom
akam imegide gi, M'we bilata òkè nri-gi,
rara gi nye n'aka ọchichọ nkpuru-obi
ndi nākpọ gi asì, bú umu-ndinyom ndi
Filistia, ndi ihere uzọ ajọ nzube gi mere.
28 I we kwaso umu Asiria iko, n'ihi na
afọ ejugh gi; e, i kwasoro ha iko, ma afọ
ejugh kwa gi. 29 I we me ka ikwa-iko-
gi ba uba n'ebe ala ndi-ahia di, rue
Kaldea; ma ọbuná na nka ka afọ nējugh
gi. 30 Le, ka obi-gi si ata aru nke-uku!
(ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta), ọ bu na i nēme ihe ndia nile, bú
ọlu nwayi nākwa iko nke nēme ka o si
tọ ya; 31 ọ bu na i nēwu ulo ikwa-iko
gi n'isi uzọ nile ọ bula, ebe-gi di elu ka i
mewo-kwa-ra n'amá nile ọ bula; ma i
digh ka nwayi nākwa iko n'ichì onyinye
ọchì. 32 Le nwayi nākwa iko! mḅe ọ
nọ n'okpuru di-ya ọ nēwere ndi
nābugh di-ya! 33 Ndinyom nile nke
nākwa iko ka ha nēnye onyinye: ma gi
onwe-gi enyewo ndikom nile nāhu gi
n'anya onyinye-gi nile, i we go ha ngo,
ka ha si n'ebe nile di buruburu biakute gi
n'ihi ikwa-iko-gi nile. 34 Gi na ndinyom
ọzọ we di iche n'ikwa-iko-gi nile otú a,
na ọ digh onye nākwaso gi iko: na ebe
i nēnye onyinye, ma ọ digh onyinye
enyeworo gi, i we ghọ onye di iche.
35 N'ihi nka, gi nwayi nākwa iko,
nuru okwu Jehova: 36 Otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri, N'ihi na awusiwo
ọla-gi, na n'ihi na ekpughepuru ọtọ-gi
site n'ikwa-iko-gi nile i nākwaso ndi
nāhu gi n'anya; na n'ihi arusi nile nke
ihe-árú-gi nile, na dika ọbara umu-gi si
di, nke i nyere ha; 37 n'ihi nka, le,
M'gaje ichikọta ndi nile nāhu gi n'anya,
ndi ihe-gi nātọ ha utọ, na ndi nile i
huworo n'anya, ha na ndi nile i kpọworo
asì: ọ bu na M'gāchikọta ha imegide gi
buruburu, M'gēkpughe-kwa-ra ha ọtọ-gi,
ka ha we hu ọtọ-gi nile. 38 M'gēkpe kwa
gi ikpe nile nke ndi bu nwunye nākwa iko,
ndi nāwusi kwa ọbara; M'gēwere kwa gi
nye ka i buru ọbara nke ọnuma na nke
ekworo. 39 M'gēnye kwa gi n'aka-ha, ha
ewe kwatue ulo ikwa-iko gi, tikpọ ebe-gi
nile di elu, yipu uwe-gi nile n'aru-gi, chiri
ihe-gi nile mara nma: ha gārapu gi i
ḅarasia ọtọ. 40 Ha gēme kwa ka
nkpọkọta rigota imegide gi, ha gēwere
kwa nkume tuḅue gi, were mma-agha-ha
dupue gi. 41 Ha gēsure kwa ulo-gi
nile n'ọku, meso gi ihe nile ekpere
n'ikpe n'anya ọtutu ndinyom; M'gēme
kwa ka i kwusi ikwa iko; ọzọ, i gagh-
enye kwa onyinye ọzọ. 42 M'gēme kwa
ka ọnumam zuru ike n'aru gi, ekworom
gēsi kwa n'aru gi wezuga onwe-ya,
M'gānọ kwa jū, ghara iwe iwe ọzọ.
43 N'ihi na i chetagh ubọchi nile nke
mḅe i di na nwata, i we mekpam aru
n'ihe ndia nile; n'ihi ya, le, Mu onwem
gētiyekwasi kwa uzọ-gi n'isi-gi, (ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta): i megh kwa ajọ ihe-nzube a
tukwasi n'ihe-árú-gi nile?
44 Le, onye ọ bula nātu ilu gātu ilu
bayere gi, si, Dika nne si di, otú a ka
nwa-ya nwayi di. 45 Nwa-nwayi nke
nne-gi ka i bu, nke nāsọ di-ya na umu-ya
oyi; ọ bu kwa nwa-nne nke umu-nne-gi
ndinyom ka i bu, ndi sọrọ di-ha na umu-
ha oyi: nne-unu bu onye Het, nna-unu
bu kwa onye-Amorait. 46 Nwa-nne-gi
nwayi nke-okenye bu Sameria, nke bi
n'aka-ekpe-gi, ya onwe-ya na umu-ya
ndinyom: nwa-nne-gi nwayi nke-ntà,
nke bi n'aka-nri-gi, bu Sọdọm na umu-ya
ndinyom. 47 Ma ọ bugh n'uzọ di iche
iche ha ka i jeworo ije, ọ bugh kwa dika
ihe-árú nile ha si di ka i meworo; kama,
dika agāsi na nke ahu bu nọ̄ ihe ntà, i we
bibie onwe-gi kari ha n'uzọ-gi nile.
48 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta),
Sọdọm, bú nwa-nne-gi nwayi, emegh,
ya onwe-ya ma-ọbu umu-ya ndinyom,
otú i meworo, gi onwe-gi na umu-gi
ndinyom. 49 Le, nka bu ajọ omume
nke Sọdọm, bú nwa-nne-gi nwayi;
npako, na afọ ojuju nri, na udo nke inọ-jū,
diri ya na umu-ya ndinyom; ma ọ megh
ka aka nke onye ewedara n'ala na ọḅeye
di ike. 50 Ha we di elu n'obi, me ihe-
árú n'irum: M'we wezuga ha mbe
M'huru ya. 51 Sameria kwa, ọ bugh
ka nkera nke nmehie-gi nile ra ka ọ
meworo; i we me ka ihe-árú-gi ba uba
kari nke ha, i we gua umu-nne-gi
ndinyom na ndi ezi omume site n'ihe-
árú-gi nile nke i meworo. 52 Gi onwe-
gi kwa, būru ihere-gi, ebe i kpeworo
uche-gi bayere umu-nne-gi ndinyom;
site na nmehie-gi nile nke i meworo ihe-
árú na ha kari ha, ha bu ndi ezi omume

kari gi: e, gi onwe-gi kwa, ka ihere me
gi, būru kwa ọnọdu-ihere-gi, n'ihi na i
guworo umu-nne-gi ndinyom na ndi
ezi omume. 53 M'gēme kwa ka
ndọta-n'agha-ha chigharia, bù ndọta-
n'agha nke Sọdọm na umu-ya ndinyom,
na ndọta-n'agha nke Sameria na umu-
ya ndinyom, na ndọta-n'agha nke ndi-
gi adọtara n'agha n'etiti ha: 54 Ka
i we būru ọnọdu-ihere-gi, ka ihere
we me kwa gi n'ihi ihe nile nke i
meworo, n'ikasi ha obi. 55 Umu-nne-
gi ndinyom, bù Sọdọm na umu-ya
ndinyom, gēchighata n'ọnọdu mbe
ochie ha, Sameria na umu-ya ndinyom
gēchighata kwa n'ọnọdu mbe ochie ha,
gi onwe-gi na umu-gi ndinyom
gēchighata kwa n'ọnọdu mbe ochie
unu. 56 Ma Sọdọm, bú nwa-nne-gi
nwayi, abugh aha anuru n'ọnu-gi
n'ubọchi npako-gi; 57 tutu ekpughe
ihe ọjọ gi, dika na mbe ita-uta nke umu-
ndinyom Siria, na nke ndi nile nọ ya
buruburu, bú umu-ndinyom nke ndi
Filistia, ndi nāzọpia gi buruburu.
58 Ajọ ihe-nzube-gi na ihe-árū-gi nile
ka gi onwe-gi buruworo; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 59 N'ihi na otù a
ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Emesowom
i ọbunà otù i meworo, gi onye ledaworo
ọbuba-iyi anya n'imebi ọbuba-ndu.
60 Ma Mu onwem gēcheta ọbuba-ndu
Mu na gi bara n'ubọchi mbe i di na
nwata, M'gēme kwa ka ọbuba-ndu
ebigh-ebi guzosiere gi ike. 61 I
gēcheta kwa uzọ-gi nile, ewe tiye gi
n'ọnọdu-ihere, mbe i nara umu-nne-gi
ndinyom, bù umu-nne-gi ndinyom nke-
okenye na umu-nne-gi ndinyom nke-
ntà: M'gēwere kwa ha nye gi ibu umu-
gi ndinyom, ma ọ bugh site n'ọbuba-
ndu-gi. 62 Mu onwem gēme kwa ka
ọbuba-ndum nke Mu na i bara guzosie
ike; i we mara na Mu onwem bu
Jehova: 63 ka i we cheta, ihere ewe
me gi, i we ghara isaghe kwa ọnu-gi ọzọ
ma-ọli, n'ihi ihere-gi; mbe
M'gēkpuchiworo gi-ri ihe nile i meworo;
ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta.

17 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, lue otù ilu, tu-
kwa-ra ulo Israel otù ilu; 3 si, Otù a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ugo uku nke
nkù-ya abua di uku, àbùbà-ya di kwa
ogologo, nke juputara n'uruma, nke turu
agwa, biaruru Lebanon, were ọnu-ọnu
cedar: 4 ọnu nke alaka-ya nile wara
ọhu ka o kubipuru, būru ba n'ala izu-
ahia; n'obedo ndi-ahia ka o doro ya.
5 Ọ we chiri ufọdu na nkpuru ala ahu,
kua ya n'ubi di nma iku nkpuru; ọ kuru
ya n'akuku ọtutu miri; dika osisi willow
ka o tiyere ya. 6 Ọ we pue, ghọ osisi
vine nāwasa awasa nke di nkpunkpu,
nke alaka-ya nile chere ya iru,
nkpọrọgwu-ya nile di kwa n'okpuru ya:
ọ we ghọ osisi vine, waputa ngalaba,
wa alaka mara nma. 7 Ugo uku ọzọ di
kwa, nke nkù-ya abua di uku, uruma-ya
di kwa ọtutu: ma, le, osisi vine a rubere
nkpọrọgwu-ya nile n'ebe ọ nọ, ọ bu kwa
alaka-ya nile ka ọ wara n'ebe ọ nọ site
na nkpuru nile nke ebe akuru ya, ka ọ
we ba ya miri. 8 N'ubi ọma n'akuku
ọtutu miri ka akuru ya, ka ọ we waputa
ngalaba, mia nkpuru, ghọ osisi vine
mara nma. 9 Si, Otù a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri: Ọ gāgara ya nke-ọma?
ọ bugh nkpọrọgwu-ya nile ka o gēropu,
bipu kwa nkpuru-ya, ka ọ we kpọnwua;
ka akwukwọ ndu nile nke npute-ya we
kpọnwua; ọ gagh-eji kwa ogwe-aka uku
ma-ọbu ndi bara uba iropu ya site na
nkpọrọgwu-ya nile? 10 Ma, le, ebe
akuworo ya, ihe gāgara ya nke-ọma?
ọ gagh-akpọnwusi, mbe ifufe Iru-
anyanwu nēfetu ya? nime nkpuru ebe o
puru epu ka ọ gākpọnwu.
11 Okwu Jehova we ruem nti, si,
12 Biko, si ulo nnupu-isi ahu, Unu amagh
ihe ihe ndia bu? si, Le, eze Babilon
biaruru Jerusalem, were eze-ya, na ndi-
isi-ya, me ka ha biakute ya rue Babilon;
13 ọ we were otù onye sitere na nkpuru
ala-eze ahu, ya na ya we ba ndu; ọ we
me ka ọ ba n'ọbuba-iyi, ọ bu kwa ndi
nile di ike nke ala-ya ka ọ chiri: 14 ka
ala-eze ahu we di ala, ghara ibuli onwe-
ya elu, kama ka ọ we debe ọbuba-ndu-ya
we guzo. 15 Ọ we nupu isi n'okpuru
ya n'iziga ndi-ozi-ya n'Ijipt ka ha we
nye ya inyinya na ndi bara uba. Ọ
gāgara ya nke-ọma? ọ gēwepuga onwe-
ya, bú onye nēme ihe ndia? ọ gēmebi
ọbuba-ndu, we wepuga onwe-ya?
16 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta),
n'ezie n'ebe eze ahu bi nke meworo ya
eze, bù onye ọ ledara ọbuba-iyi-ya, onye

ọ mebi-kwa-ra ọbụba-ndu-ya, n'ebe ọ nọ
n'etiti Babilon ka ọ gānwu. 17 Fero
agagh-achiri kwa oké usu-ndi-agha-ya
na nkpọkọta-madu-ya bara uba me ya
ihe ọ bula n'agha ahu, mbe ha gāwukọta
obo-ihe, wue ulo-agha, ibipu ọtutu madu.
18 Ebe ọ ledara ọbụba-iyi n'imebi
ọbụba-ndu, ma, le, ọ nyereri aka-ya
n'ikweye, ma ọ bu ihe ndia nile ka ọ
mere; ọ gagh-ewepuga onwe-ya.
19 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otú a: Mu onwem nādi ndu, n'ezie
ọbụba-iyim nke ọ ledaworo, na ọbụba-
ndum nke ọ mebiworo, M'gātukwasi
kwa ya n'isi-ya. 20 M'gābasa ubum
n'aru ya, agāma kwa ya n'ọnyàm,
M'gēme kwa ka ọ biarue Babilon, Mu
na ya gēkpe kwa ikpe n'ebe ahu bayere
nmekpu-ya nke ọ mekpuru megidem.
21 Ma ndi-ya nile ndi balagara abalaga
n'usu-ndi-agha-ya nile gāda site na
mma-agha, ndi fọduru gābasa-kwa-ra
ifufe nile ọ bula: unu ewe mara na Mu
onwem, bú Jehova, ekwuwo.

22 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Mu onwem gēwere kwa ufọdu
n'ọnu-ọnu osisi cedar di elu, kua ya;
n'ọnu alaka-ya nke wara ọhu ka
M'gākubipu alaka di nrò, Mu onwem
gāku kwa ya n'elu ugwu di elu nke atuliri
elu: 23 n'ugwu nke ebe di elu nke
Israel ka M'gāku ya: ọ gāwaputa kwa
ngalaba, mia nkpuru, ghọ osisi cedar
maburu onwe-ya: n'okpuru ya ka nnunu
nile di iche iche gēbi; na ndò alaka-ya
nile ka ha gēbi. 24 Osisi nile nke ọhia
ewe mara na Mu onwem, bú Jehova,
emewo ka osisi nke di elu di ala,
emewom ka osisi nke di ala di elu,
emewom ka osisi nke di ndu kpọnwua,
emewom ka osisi nke kpọnwuru akpọnwu
ma ifuru: Mu onwem, bú Jehova,
ekwuwo me kwa ya.

18 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Gini ka unu nēkwu, na unu
onwe-unu nātu ilu a bayere ala Israel, si,
Nna-ayi-hà eriwo nkpuru-vine nāchagh
acha, ezé umu-ha we nēru izìzì? 3 Mu
onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ay Jehova puta), n'ezie ọ
gagh-abu kwa ọlu-unu ọzọ itu ilu a
n'Israel. 4 Le, nkpuru-obi nile, Mu
nwe ha; dika nkpuru-obi nna si di, otú
a ka nkpuru-obi nwa-ya di kwa, Mu
nwe ha; nkpuru-obi ahu nke nēmehie,
ya onwe-ya gānwu. 5 Ma onye ọ bula,
mbe ọ bu onye ezi omume, nke nēme
ihe ekpere n'ikpe na ezi omume,
6 asi na ọ bu onye nērigh ihe n'ugwu,
nke nēweligh anya-ya abua le arusi nile
nke ulo Israel, nke nēmerugh nwunye
madu-ibe-ya, nke nādigh-abia nso
nwayi di na nsọ; 7 nke nādigh-eme
onye ọ bula ihe-ike, nke nēnyeghachi
onye-ugwọ ihe-ibe-ya, nke nādigh-
apunara madu ihe n'ike, nke nēnye onye-
agu nri-ya, nke nēkpuchi onye-ọtọ uwe;
8 nke nādigh-enye ego ka ọ nara uma,
nke nādigh-anara ọmuru-nwa, nke nēsi
n'ajọ omume seghachi aka-ya, nke nēme
ihe ekpere n'ezi-okwu n'etiti madu na
madu, 9 nke nējeghari n'ukpurum nile,
nke debeworo ikpém nile, ime ihe
n'ezi-okwu; onye ezi omume ka onye
ahu bu, ọ ghagh idi ndu; ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
10 Asi na ọ muwo nwa nke bu onye
nke nēme ihe-ike, onye nāwusi ọbara,
nke nēme otù ihe ọ bula n'ihe ndia,
11 ma ezi ihe ndia nile ka ọ nēmegh,
n'ihi na ọbuná n'ugwu ka o riworo ihe,
ọ bu kwa nwunye madu-ibe-ya ka ọ
meruworo, 12 onye ewedara n'ala na
obeye ka ọ meworo ihe-ike, ọ punarawo
madu ihe n'ike, ọ digh-enyeghachi ihe-
ibe, ọ bu kwa arusi nile ka ọ weliworo
anya-ya abua le, ihe-árú ka ọ meworo,
13 n'uma ka ọ nyeworo ego, ọ bu kwa
ọmuru-nwa ka ọ naraworo: ọ̀ gādi kwa
ndu? ọ gagh-adi ndu: ihe-árú ndia nile
ka ọ meworo: aghagh ime ka ọ nwua;
ọbara-ya gādi ya n'isi. 14 Ma, le, asi
na ọ muwo nwa, ọ we hu nmehie nile nke
nna-ya, nke ọ meworo, ọ we tua egwu,
ghara ime ihe dika ihe ndia, 15 o righ
ihe n'elu ugwu, ọ weligh anya-ya abua
le arusi nile nke ulo Israel, ọ merugh
nwunye madu-ibe-ya, 16 ọ megh onye
ọ bula ihe-ike, ọ naragh ihe-ibe, ọ
punaragh madu ihe n'ike, nri-ya ka ọ
nyeworo onye-agu, onye-ọtọ ka o
kpuchiworo uwe, 17 o siwo n'aru
onye ewedara n'ala seghachi aka-ya,
uma na ọmuru-nwa ka ọ nānaragh,
ikpém nile ka ọ meworo, n'ukpurum
nile ka ọ jeghariworo; onye ahu agagh-
anwu n'ihi ajọ omume nke nna-ya, ọ
ghagh idi ndu. 18 Ma nna-ya, n'ihi
na ọ meburu nke-uku, punara nwa-
nne-ya ihe n'ike, me ihe nke nādigh nma

n'etiti ndi-ya, le, ọ gānwu kwa n'ajọ
omume-ya. 19 Ma unu asiwo, Gini
mere nwa nējigh ebu ufọdu n'ajọ omume
nna-ya? Mḅe nwa ahu meworo ihe
ekpere n'ikpe na ezi omume, debe
ukpurum nile, me ha, ọ ghagh idi ndu.
20 Nkpuru-obi ahu nke nēmehie, ya
onwe-ya gānwu: nwa agagh-ebu ufọdu
n'ajọ omume nna-ya, nna agagh-ebu
kwa ufọdu n'ajọ omume nwa-ya; ezi
omume nke onye ezi omume gādi n'isi
ya, nmebi-iwu nke onye nēmebi iwu
gādi kwa n'isi ya. 21 Ma onye nēmebi
iwu, mḅe o gēsi na nmehie-ya nile nke
ọ meworo chigharia, debe ukpurum
nile, me ihe ekpere n'ikpe na ezi omume,
ọ ghagh idi ndu, ọ gagh-anwu.
22 Njehie-ya nile nke ọ meworo, agagh-
echeta ha megide ya: n'ezi omume-ya
nke ọ meworo ka ọ gādi ndu. 23 Ọ
nātọm utọ ma-ọli, bú ọnwu nke onye
nēmebi iwu? (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta): ọ̀ digh-atọm utọ
mḅe o si n'uzọ-ya chigharia, we di ndu?
24 ma mḅe onye ezi omume si n'ezi
omume-ya chigharia, me ajọ omume,
me dika ihe-árú nile si di nke onye
nēmebi iwu meworo, ọ̀ gādi kwa ndu?
Ezi omume-ya nile nke ọ meworo,
agagh-echeta ha: n'ihe-nmekpu-ya nke
ọ mekpuworo, na nime nmehie-ya nke ọ
mehieworo, nime ha ka ọ gānwu. 25 Ma
unu asiwo, Adigh-atule uzọ Onye-nwe-
ayi. Biko nurunu, ulo Israel: Ọ̀ bu
uzọm ka anādigh-atule? ọ̀ bugh uzọ nile
nke unu ka anādigh-atule? 26 Mḅe
onye ezi omume si n'ezi omume-ya
chigharia, me ajọ omume, nwua n'ihi
ha, n'ajọ omume-ya nke ọ meworo ka ọ
gānwu. 27 Ma mḅe onye nēmebi iwu
si na nmebi-iwu-ya nke ọ meworo
chigharia, me ihe ekpere n'ikpe na ezi
omume, ya onwe-ya gēme ka nkpuru-
obi-ya di ndu. 28 Ọ we hu, si na
njehie-ya nile ọ meworo; ọ ghagh idi
ndu, ọ gagh-anwu. 29 Ma ulo Israel
asiwo, Adigh-atule uzọ Onye-nwe-ayi.
Ọ bu uzọm ka anādigh-atule, uloIsrael?
ọ̀ bugh uzọ nile nke unu ka anādigh-
atule? 30 N'ihi nka ka M'gēkpe unu
ikpe, unu ulo Israel, onye ọ bula ka
uzọ-ya nile si di; ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta. Latanu,
sinu na njehie nile unu chigharia; ajọ
omume ewe ghara ighọrọ unu ihe-isu-
ngọngọ. 31 Tupunu n'aru unu njehie
nile unu nke unu jehieworo nime ha;
mere onwe-unu obi ọhu na mọ ọhu: ọ̀
bu kwa n'ihi gini ka unu gānwu, ulo
Israel? 32 N'ihi na ọnwu nke onye
nānwu anwu adigh-atọm utọ, (ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta):
ya bu chigharianu, we di ndu.

19 1 Ma gi onwe-gi, buliere ndi-isi
Israel abù-ákwá, 2 si, Gini ka
nne-gi bu? Ọ bu nne-ọdum: n'etiti
ọdum ka ọ makpuru, n'etiti umu-ọdum
ka ọ mere ka umu-ya ba uba. 3 Ọ we
zùputa otù n'umu-ya; nwa-ọdum ka ọ
ghọrọ: ọ we muta idọḅu anu-ndọḅu,
madu ka o riri. 4 Mba di iche iche we
nu ihe bayere ya; n'olùlù-ha ka anwudere
ya: ha ji nḅa-aka-imi me ka ọ biarue ala
Ijipt. 5 Nne-ọdum ahu we hu na ọ
chereri, ma na olile-anya-ya alawo n'iyì,
ọ we were otù ọzọ n'umu-ya, me ya
nwa-ọdum. 6 Nwa-ọdum ahu we
jegharia n'etiti ọdum, nwa-ọdum ka ọ
ghọrọ: ọ we muta idọḅu anu-ndọḅu,
madu ka o riri. 7 Ọ we mata ulo ọma
nile nke ala ahu, ọ bu kwa obodo nile
ha ka ọ mere nkpọnkpọ ebe; ala ahu na
ùjú-ya we tọḅọrọ n'efu, site n'olu nke
nbiḅọ-ya. 8 Mba nile we si n'ala nile
anāchi achi megide ya buruburu: ha we
ḅasa uḅu-ha n'aru ya; n'olùlù-ha ka
anwudere ya. 9 Ha we tiye ya n'ulo-
nmechibido na nḅa-aka-imi, me ka ọ
biakute eze Babilon; ha nēme ka ọ ba
n'ebe ewusiri ike, ka ewe ghara inu kwa
olu-ya ọzọ n'ugwu nile nke Israel.

10 Nne-gi di ka osisi vine, n'ọbara-gi,
n'akuku miri ka akuworo ya: osisi nke
nāmi nkpuru nke juputa-kwa-ra na
ngalaba ka ọ bu site n'ọtutu miri. 11 Ọ
we nwe nkpa-n'aka di ike ibu nkpa-
n'aka-eze nke ndi nāchi achi, ogologo-ya
we di elu rue n'etiti alaka ḅara ọhia, ewe
hu ya n'idi-elu-ya n'iba-uba nke alaka-
ya nile. 12 Ewe ropu ya n'ọnuma, n'ala
ka atudara ya, ifufe Iru-anyanwu we me
ka nkpuru-ya kpọnwua: aḅajipuru nkpa-
n'aka-ya nile di ike, ha we kpọnwua; ọku
ripiara ha. 13 Ma uḅu a akuwo ya
n'ọzara, n'ala kpọrọ nku nke miri
nādigh. 14 Ọku we si na nkpa-n'aka
nke alaka-ya nile pua, nkpuru-ya ka o
ripiaworo, nkpa-n'aka ọ bula nke di ike
we ghara idi nime ya ibu nkpa-n'aka-eze

ichi achi. Abù-ákwá ka nka bu, ọ we
ghọ abù-ákwá.
20 1 O rue n'arọ nke-asa, n'ọnwa
nke-ise, n'ubọchi nke-iri nke
ọnwa ahu, na ufọdu nime ndi-okenye
Israel biara iju Jehova ase, ha we nọdu
ala n'irum. 2 Okwu Jehova we ruem
nti, si, 3 Nwa nke madu, gwa ndi-
okenye Israel okwu, si ha, Otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: ọ̀ bu ijum ase
ka unu onwe-unu nābia? Mu onwem
nādi ndu, M'gagh-ekwe ka unu juam
ase ma-ọli; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta. 4 Ì gēkpe ha ikpe,
nwa nke madu, ì gēkpe ha ikpe? me ka
ha mara ihe-árú nile nke ndi bu nna-ha;
5 si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: N'ubọchi M'rọputara Israel, M'we
weliere nkpuru ulo Jekob akam, me ka
ha maram n'ala Ijipt, M'we weliere ha
akam, si, Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu; 6 n'ubọchi ahu ka
M'weliri akam nye ha, ime ka ha si n'ala
Ijipt puta ba n'ala nke M'ledoro nye ha,
nke miri-ara-ehi na manu-añu nērù
nime ya, nke bu ima-nma nke ala nile:
7 M'we si ha, Tufuenu, onye ọ bula ihe-
árú nile nke anya-ya abua, unu eji-kwa-
la arusi nile nke Ijipt merua onwe-unu;
Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-unu.
8 Ha we nupu isi n'okpurum, ha ekwegh
kwa igem nti; ha etufugh, onye ọ bula
ihe-árú nile nke anya-ya abua, ha
arapugh kwa arusi nile nke Ijipt: M'we
si na M'gāwukwasi ha ọnumam, imezu
iwem megide ha n'etiti ala Ijipt. 9 Ma
alurum ọlu n'ihi aham, ka ewe ghara
ime ya ka ọ ghara idi nsọ n'anya mba
nile, ndi ha onwe-ha nọ n'etiti ha,
ndi M'mere ka ha maram n'anya-ha,
n'ime ka ha si n'ala Ijipt puta. 10 M'we
me ka ha si n'ala Ijipt puta, M'we me
ka ha ba n'ọzara. 11 M'we nye ha
ukpurum nile, me ka ha mara ikpém
nile, nke madu gādi kwa ndu nime ha,
ma ọ me ha. 12 Ọzọ, ubọchi-izu-ikem
nile ka M'nye-kwa-ra ha, ighọ ihe-iriba-
ama n'etiti Mu na ha, ka ha we mara na
Mu onwem bu Jehova, Nke nēdo ha nsọ.
13 Ulo Israel we nupu isi n'okpurum
n'ọzara: ọ bugh n'ukpurum nile ka ha
jeghariri, ikpém nile ka ha ju-kwa-ra, bú
nke madu gādi kwa ndu nime ha, ma ọ
me ha; ubọchi-izu-ikem nile ka ha mere
ka ha ghara idi nsọ ma-ọli: M'we si na
M'gāwukwasi ha ọnumam n'ọzara, ime
ka ha gwusia. 14 M'we lua ọlu n'ihi
aham, ka ewe ghara ime ka ọ ghara idi
nsọ n'anya mba nile, ndi M'mere ka ha
si n'ala Ijipt puta n'anya-ha. 15 Ọzọ
kwa, Mu onwem weliri akam nye ha
n'ọzara, si, na M'gagh-eme ka ha ba n'ala
ahu nke M'nyere ha, nke miri-ara-ehi na
manu-añu nērù nime ya, ima-nma ka ọ
buru ala nile; 16 n'ihi na ikpém nile ka
ha juru, ma ukpurum nile, ha ejegharigh
nime ha, ubọchi-izu-ikem nile ka ha
me-kwa-ra ka ha ghara idi nsọ: n'ihi na
arusi nile ha ka obi-ha nējeso. 17 Anyam
we mere ha ebere ka M'ghara ibibi ha,
emeghkwam ka ha gwusia n'ọzara.
18 M'we si umu-ha n'ọzara, Unu
ejegharila n'ukpuru nile nke nna-unu-
hà, unu edebe-kwa-la ikpé nile ha, unu
eji-kwa-la arusi nile ha meru onwe-unu:
19 Mu onwem bu Jehova, bú Chineke-
unu; jegharianu n'ukpurum nile, debe-
kwa-nu ikpém nile, me ha: 20 donu
ubọchi-izu-ikem nile nsọ; ha gāghọ kwa
ihe-iriba-ama n'etiti Mu na unu, ka unu
we mara na Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu. 21 Umu-ha we nupu isi
n'okpurum; ha ejegh ije n'ukpurum nile,
ha edebegh kwa ikpém nile ime ha, bú
nke madu gādi ndu nime ha, ma ọ me ha;
ubọchi-izu-ikem nile ka ha mere ka ha
ghara idi nsọ: M'we si na M'gāwukwasi
ha ọnumam, imezu iwem megide ha
n'ọzara. 22 Ma eseghachirim akam, we
lua ọlu n'ihi aham, ka ewe ghara ime ka
ọ ghara idi nsọ n'anya mba nile, ndi
M'mere ka ha puta n'anya-ha. 23 Mu
onwem weli-kwa-ra ha akam n'ọzara, si,
na M'gāchusa ha n'etiti mba nile, fesa ha
n'ala nile; 24 n'ihi na ha emegh ihem
nile ekpere n'ikpe, ọ bu kwa ukpurum
nile ka ha juru, ubọchi-izu-ikem nile ka
ha me-kwa-ra ka ha ghara idi nsọ, ọ bu
kwa n'iso arusi nile nke ndi bu nna-ha
ka anya-ha di. 25 Ọzọ, enye-kwa-ram
ha ukpuru di iche iche nke nādigh nma,
na ikpe di iche iche nke ha nāgagh-adi
ndu nime ha; 26 M'we merua ha
n'onyinye nile ha, n'ime ka nwa ọ bula
nke nēmeghe àkpà-nwa mbu gabiga
n'ọku, ka M'we me ka ha tọbọrọ n'efu,
ka ha we mara ma Mu onwem bu Jehova.
27 N'ihi nka, gwa ulo Israel okwu, gi
nwa nke madu, si ha, Otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: Ọ bu kwa na nka ka

nna-unu-hà kwulurum, n'imekpu
emekpu megidem. 28 N'ihi na mḅe
M'mere ka ha ba n'ala ahu, nke
M'weliri akam elu inye ha, ha we hu
ugwu ntà nile ọ bula di elu, na osisi nile
ọ bula ḅara ọhia, ha we chua aja nile ha
n'ebe ahu, nye nkpasu-iwe nke onyinye-
ibiàru-nso-ha n'ebe ahu, do ihe-isì-utọ
nile ha n'ebe ahu, wusi àjà-ihe-ọñuñu
nile ha n'ebe ahu. 29 M'we si ha,
Gini bu ebe a di elu ebe unu onwe-unu
nābà? Ewe kpọ aha-ya Bama rue ta.
30 N'ihi nka si ulo Israel, Otù a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọ bu n'uzọ
nke nna-unu-hà ka unu onwe-unu
nēmeru onwe-unu? ọ̀ bu kwa ihe-àrù nile
ha ka unu nākwaso iko? 31 ọzọ, mḅe
unu nēbuli onyinye nile unu, mḅe unu
nēme ka umu-unu gabiga n'ọku, ọ̀ bu
na unu onwe-unu nēmeru onwe-unu
n'arusi nile unu, rue ta? ma Mu onwem,
M'gēkwe ka unu juam ase, ulo Israel?
Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta), M'gagh-
ekwe ka unu juam ase ma-ọli: 32 ma
ihe ahu nke nābà nime mọ-unu, ọ gagh-
adi ma-ọli; ọ bu na unu onwe-unu nāsi,
Ayi gādi ka mba nile, dika aḅuru nile
nke ala nile, ijere osisi na nkume ozi.
33 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta),
n'ezie ọ bu aka di ike, ọ bu kwa ogwe-
aka esetiri eseti, ọ bu kwa ọnuma awusiri
awusi, ka M'gēji ḅuru eze-unu:
34 M'gēji kwa aka di ike, ji kwa ogwe-
aka esetiri eseti, ji kwa ọnuma awusiri
awusi, me ka unu si na ndi nile di iche
iche puta, chikọputa kwa unu n'ala nile
ebe unu ḅasaworo: 35 M'gēme kwa ka
unu bata n'ọzara nke ndi nile di iche
iche, Mu na unu gēkpe kwa ikpe n'ebe
ahu iru na iru. 36 Dika Mu na nna-
unu-hà kpere ikpe n'ọzara nke ala Ijipt,
otù a ka Mu na unu gēkpe ikpe; ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
37 M'gēme kwa ka unu gabiga n'okpuru
nkpa-n'aka, M'gēme kwa ka unu ba
n'ihe-nkegide nke ọḅuḅa-ndum;
38 M'gāsachapu kwa ndi nānupu isi na
ndi nējehie megidem n'etiti unu; n'ala
ebe ha nọ dika ọbia ka M'gēme ka ha si
puta, ma ọ bugh n'ala Israel ka ha
gābà: unu ewe mara na Mu onwem bu
Jehova. 39 Ma unu onwe-unu, ulo
Israel, otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Jenu, fè, onye ọ bula arusi-ya
nile, ma emesia unu aghagh igem nti:
ma unu agagh-eji onyinye nile unu na
arusi nile unu me ka aha nsọm ghara idi
nsọ ọzọ. 40 N'ihi na n'ugwu nsọm,
n'ugwu nke ebe di elu nke Israel, (ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta),
n'ebe ahu ka ulo Israel nile,ka ọ ra,gēfèm
n'ala-ha: n'ebe ahu ka ihe-ha gātọm utọ,
ọ bu kwa n'ebe ahu ka M'gāchọ àjà-nbuli
nile unu na nkpuru mbu nke ùtù nile
unu, ha na ihe nsọ nile unu. 41 N'ìsì
utọ ka ihe-unu gātọm utọ, mḅe M'mere
ka unu si na ndi nile di iche iche puta,
mḅe M'chikọputara unu n'ala nile nke
unu ḅasaworo nime ha; agēdokwam nsọ
nime unu n'anya mba nile. 42 Unu
gāma kwa na Mu onwem bu Jehova,
mḅe M'gēme ka unu ba n'ala Israel,
n'ala ahu nke M'weliri akam elu
iwere ya nye nna-unu-hà. 43 Unu
gēcheta kwa n'ebe ahu uzọ nile unu, na
omume nile unu, nke unu meruru
onwe-unu nime ha; unu gāsọ kwa
onwe-unu oyi n'iru unu n'ihi ihe
ọjọ nile unu nke unu meworo. 44 Unu
gāma kwa na Mu onwem bu Jehova,
mḅe M'mesoworo unu n'ihi aham, ọ
bugh dika uzọ ọjọ nile unu si di, ọ
bugh kwa dika omume nile unu nke
bibiri ebibi, unu ulo Israel; ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
45 Okwu Jehova we ruem nti, si,
46 Nwa nke madu, che iru-gi n'uzọ
Ndida, me ka okwu-gi busa dika miri-
ozuzo n'ebe Ndida di, bue amuma
megide okè ọhia nke ọhia ahu di na
Negeb; 47 si okè ọhia Negeb, Nuru
okwu Jehova; Otù a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Le, M'gaje isuye ọku nime
gi, o gēripia kwa osisi ndu nile ọ bula
na osisi nile ọ bula kpọrọ nku nke di
nime gi: ire-ọku-ya nēnwu enwu, ọ
gagh-anyu anyu, ọ gāru kwa iru nile
site na Negeb rue na Ugwu. 48 Anu-
aru nile, bù madu, gāhu kwa na Mu
onwem, bù Jehova, esuyewo ya: ọ gagh-
anyu anyu. 49 M'we si, Ewó, Onye-
nwe-ayi Jehova! ha nēkwu okwu
bayerem, si, Ọ bugh onye nātu ilu ilu
ka ọ bu?

21 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, che iru-gi na
Jerusalem, busa okwu-gi dika miri-

ozuzo n'ebe ebe nsọ ya nile di, bu kwa
amuma megide ala Israel; 3 si ala
Israel, Otù a ka Jehova siri: Le, Mu
nēmegide gi, M'gāmiputa kwa mma-
agham n'ọbọ-ya, bipu nime gi onye ezi
omume na onye nēmebi iwu. 4 Ebe
M'gēbipu nime gi onye ezi omume na
onye nēmebi iwu, n'ihi nka ka mma-
agham gēsi n'ọbọ-ya puta imegide anu-
aru nile, bú madu, site na Ndida rue
Ugwu: 5 anu-aru nile, bú madu, ewe
mara na Mu onwem, bú Jehova,
amiputawo mma-agham n'ọbọ-ya; ọ
gagh-alaghachi kwa ọzọ. 6 Ma gi
onwe-gi, nwa nke madu, ze ume; na
nḅaji úkwù na n'ilu obi ka i gēze ume
n'anya-ha. 7 Ma o gēru, mḅe ha gāsi
gi, N'ihi gini ka gi onwe-gi nēze ume?
na i gāsi, Ọ bu n'ihi akukọ, n'ihi na ọ
nābia: obi nile ọ bula gālọ kwa miri, aka
nile gākuda, ike gāgwu mọ madu nile
ọ bula, ikperè-ukwu nile gāghọ miri
miri: le, ọ nābia, o ruwo kwa, ọ bu ihe
si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
8 Okwu Jehova we ruem nti, si,
9 Nwa nke madu, bue amuma, si, Otù a
ka Jehova siri: Si, Le, mma-agha, le,
mma-agha, amuru ya amu, ọ bu kwa
ihe emere ka o nēḅu maramara:
10 amuru ya amu ka ọ we ḅue madu
nke-uku; emere ya ka o nēḅu maramara
ka ọ we di ka àmùmà: òbi gatọ kwa ayi
utọ? nkpa-n'aka nwam, ọ nāju osisi
nile ọ bula. 11 Ewe were ya nye ka
eme ya ka o nēḅu maramara, ka ewe jide
ya n'ọbu-aka: amuru nke ahu amu, bú
mma-agha, eme-kwa-ra nke ahu ka o
nēḅu maramara, ka ewe nye ya n'aka
onye nēḅu eḅu. 12 Tie nkpu, kwasie
ákwá ike, nwa nke madu: n'ihi na nke
ahu di n'aru ndim, nke ahu di n'aru
ndi-isi Israel: ndi arara nye mma-agha
ka ha na ndim bu: n'ihi nka tie aka
n'apata-ukwu-gi. 13 N'ihi na ọnwunwa
di; gini gēme kwa ma ọ buru na ọbuná
nkpa-n'aka nke nāju aju ghara idi? ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
14 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, bue
amuma, kukọta ọbu-aka-gi abua; ka
mma-agha di okpukpu atọ, bú mma-
agha nke ndi anēḅu eḅu: nke ahu bu
mma-agha nke onye uku ahu nke anēḅu
eḅu, nke nābachibido ha buruburu.
15 Ọ bu n'akuku ọnu-uzọ-ama nile ha
ka M'tiyeworo ọnu-ọnu mma-agha, ka
obi we lọ ha miri, ka ewe me kwa ka ihe-
isu-ngọngọ ba uba: ewò! emewo ya ka
ọ ghọ àmùmà, amuru ya amu iḅu eḅu.
16 Me onwe-gi ka i di otù, ga n'aka-
nri; do onwe-gi n'usoro, ga n'aka-ekpe;
ebe ọ bula akaworo iru-gi àkà iga.
17 Ọzọ, Mu onwem gākukọta kwa ọbu-
akam abua, M'gēme kwa ka ọnumam
zuru ike: Mu onwem, bú Jehova,
ekwuwo.
18 Okwu Jehova we ruem nti, si,
19 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, mere
onwe-gi uzọ abua, ka mma-agha nke eze
Babilon we bia; n'otù ala ka ha abua
gēsi puta: gi ka kwa akàrà yiri aka madu,
ka ya n'isi uzọ obodo. 20 Uzọ ka i
gēme, ka mma-agha we biarue Raba nke
umu Amon, ru kwa Juda nime
Jerusalem, bú ebe ewusiri ike. 21 N'ihi
na eze Babilon guzoro n'aḅata uzọ, n'isi
uzọ abua ahu, iju ase: ọ fegharíri àkù-ya
nile, jua ase n'aka terafim-ya, lekwasi
imeju anya. 22 N'aka-nri-ya ka ihe
iji ju ase bayere Jerusalem di, ido ihe
di iche iche eji etipú mḅidi, isaghe ọnu
n'ọḅuḅu, iweli olu n'iti nkpu agha, ido
ihe di iche iche eji etipú mḅidi imegide
ọnu-uzọ-ama nile, iwukọta obo-ihe, iwu
ulo-agha. 23 Ọ gādi-kwa-ra ha ka
ọjuju-ase efu n'anya-ha, bú ndi ṅuworo
ha iyi di iche iche: ma ya onwe-ya
nēme ka echeta ajọ omume, ka ewe
jide ha.
24 N'ihi nka otù a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: N'ihi na unu emewo ka
echeta ajọ omume unu, nime nkpughe
njehie nile unu, ewe hu nmehie nile unu
n'omume nile unu; n'ihi na emewo
ka echeta unu, ọ bu n'ọbu-aka ka
agējide unu. 25 Ma gi onwe-gi, onye
emeruworo aru, onye nēmebi iwu, bú
onye-isi Israel, onye ubọchi-ya biaworo,
na mḅe ajọ omume nke mḅe ikpe-azu;
26 otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
Wezuga ákwà-nkukù-isi ahu, bupu
okpu-eze ahu: nka agagh-abu kwa ihe ọ
bu: me ihe nke di ala ka ọ di elu, me kwa
ihe nke di elu ka ọ di ala. 27 Nkpù-iru,
nkpù-iru, nkpù-iru ka M'gēkpù-ya:
nka kwa, ọ gagh-adi rue mḅe ọ gābia, bú
onye o ruru aka; M'gēwere kwa ya nye
ya.
28 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
bue amuma, si, Okwu di otù a ka Onye-
nwe-ayi Jehova kwuru bayere umu

Amon, baye-kwa-ra ita-uta-ha, si; gi si
kwa, Le, mma-agha, bù mma-agha nke
amiputaworo, n'ihi oɓuɓu ka emere ya
ka o nēɓu maramara, otù ọ gēkwe ya
inagide, ka ọ we di ka àmùmà: 29 mɓe
ha nāhuru gi ọhù efu, mɓe ha nājuru gi
ase okwu-ugha, itiye gi n'olu ndi nēmebi
iwu ndi eɓuru eɓu, ndi ubọchi-ha
abiawo, na mɓe nke ajọ omume nke
mɓe ikpe-azu. 30 Mighachi ya n'ọbọ-
ya. N'ebe ekère gi, n'ala nputa-uwa-gi,
ka M'gēkpe gi ikpe. 31 M'gāwukwasi
gi ajọ iwem; ọku nke nrubiga-òkè nke
iwem ka M'gēji fùkwasi gi: M'gēnye
kwa gi n'aka ndikom bu nání anu-ọhia,
ndi di ǹkà n'ibibi ebibi. 32 I gāghọrọ
ọku nri; ọbara-gi gādi n'etiti ala-gi;
agagh-echeta gi: n'ihi na Mu onwem, bú
Jehova, ekwuwo.

22 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
ì gēkpe ikpe, ì gēkpe obodo ọbara nka
ikpe? i gēme kwa ka ọ mara ihe-árú nile
ya. 3 I gāsi kwa, Otù a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri: Le obodo nke nāwusi
ọbara n'etiti ya, ka mɓe-ya we bia, nke
nēme kwa arusi di iche iche megide
onwe-ya imeru onwe-ya! 4 N'ọbara-gi,
bù nke i wusiworo, ka ikpe maworo gi,
ọ bu kwa n'arusi-gi nile, bù nke i
meworo, ka i ruru árú; i we me ubọchi-
gi ka ha biarue nso, i we biarue
ọgwugwu arọ-gi nile: n'ihi nka ka
M'meworo gi ka i ghọrọ mba nile ihe-
ita-uta, ka i ghọ-kwa-ra ala nile ihe-ọchì.
5 Ndi di nso na ndi di anya n'ebe i nọ
gāchi gi ọchì, gi obodo nke aha-gi ruru
árú, nke juputara n'ọɓuɓa-aghara.
6 Le, ndi-isi Israel, onye ọ bula ka
ogwe-aka-ya ra, anọwo nime gi iwusi
ọbara. 7 Nna na nne ka ha leliworo
nime gi; ọbìa ka ha jiworo nmeɓu emeso
n'etiti gi: nwa-nɓei na nwayi di-ya
nwuru ka ha meworo ihe-ike nime gi.
8 Ihe nsọm nile ka i ledaworo anya, ọ
bu kwa ubọchi-izu-ikem nile ka i
meworo ka ha ghara idi nsọ. 9 Ndi
nāɓa àmà ọjọ anọwo nime gi iwusi ọbara:
ọ bu kwa n'ugwu nile ka ha riworo ihe
nime gi: ajọ ihe-nzube ka ha meworo
n'etiti gi. 10 Ọtọ nna ka ekpugheworo
nime gi: nwayi nke ruru árú n'idi-na-
nsọ-ya ka ha wedaworo n'ala nime gi.
11 Ọzọ, otù nwoke esorowo nwunye
nke madu-ibe-ya me ihe-árú; nwoke ọzọ
emeruwo nwunye nwa-ya n'ajọ ihe-
nzube; nwoke ọzọ ewedawo nwa-nne-ya
nwayi, bù nwa nke nna-ya, n'ala nime
gi. 12 Ngo ka ha riworo nime gi iwusi
ọbara; uma na ọmuru-nwa ka i
naraworo, i we were nmeɓu rita urù
nēzigh ezi n'aka madu-ibe-gi nile, ma
Mu onwem ka i chezọworọ, ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
13 Ma, le, akuwom ọbu-akam n'ebe
urù-gi nēzigh ezi nke i ritaworo di, na
n'ihi ọbara-gi nke diworo n'etiti gi.
14 Obi-gi, ò gēguzo? ma-ọbu aka-gi
abua, hà gādi ike n'ubọchi ndia mɓe Mu
onwem nēmeso gi? Mu onwem, bù
Jehova, ekwuwo, me kwa ya.
15 M'gāchusa kwa gi n'etiti mba nile,
fesa kwa gi n'ala nile; M'gēme kwa ka
iru-árú-gi si nime gi gwusia. 16 Agēme
kwa ka i ghara idi nsọ n'onwe-gi,
n'anya mba nile; i we mara na Mu
onwem bu Jehova.
17 Okwu Jehova we ruem nti,
si, 18 Nwa nke madu, ulo Israel
aghọworom afuru-uzu: ha nile bu ọla
na ɓamɓam na ígwè na opù, n'etiti okė
ọku; afuru-uzu nke ọla-ọcha ka ha
ghọworo. 19 N'ihi nka ka Onye-nwe-
ayi Jehova ji si otù a: N'ihi na unu nile
aghọwo afuru-uzu, n'ihi nka, le, M'gaje
ichikọta unu n'etiti Jerusalem. 20 Dika
esi achikọta ọla-ọcha na ọla na ígwè na
opù na ɓamɓam n'etiti okė ọku, ifunwu
ya ọku, iɓaze ya; otù a ka M'gāchikọta
unu n'iwem na n'ọnumam, tọɓọ unu
n'ebe ahu, ɓaze unu. 21 E,
M'gākpọkọta unu, were ọku nke
nrubiga-òkè nke iwem fukwasi unu,
unu ewe ɓaze n'etiti ya. 22 Dika esi
aɓaze ọla-ọcha n'etiti okė ọku, otù a ka
agāɓaze unu n'etiti ya; unu ewe mara
na Mu onwem, bù Jehova, awukwasiwo
unu ọnumam.
23 Okwu Jehova we ruem nti, si,
24 Nwa nke madu, si ya, Gi onwe-gi bu
ala nke anēmegh ka ọ di ọcha, miri
ezokwasigh ya n'ubọchi ajọ iwe.
25 Nkekọta ọjọ nke ndi-amuma-ya di
n'etiti ya, dika ọdum nāɓọ uja nke
nādọɓu anu-ndọɓu: nkpuru-obi madu
ka ha ripiaworo; àkù na ihe di okė ọnu-
ahia ka ha nēwere; ha emewo ka
ndinyom-ya di-ha nwuru ba uba n'etiti
ya. 26 Ndi-nchu-aja-ya emewo iwum
ihe-ike, me ka ihe nsọm nile ghara idi

nsọ: ọ digh ókè ha kpaworo n'etiti ihe
nsọ na ihe nādigh nsọ, ha emegh kwa
ka madu mara ihe di iche n'etiti ihe ruru
árú na ihe di ọcha, ọ bu kwa ubọchi-
izu-ikem nile ka ha zonariworo anya-
ha, ewe me ka M'ghara idi nsọ n'etiti
ha. 27 Ndi-isi-ya n'etiti ya di ka
anu-ọhia wolf nādọḇu anu-ndọḇu; iwusi
ọbara, ime ka nkpuru-obi madu la n'iyì,
ka ha we rita urù nēzigh ezi. 28 Ọzọ,
ndi-amuma-ya eteworo ha nzu, nāhu
ọhù efu, nāju-kwa-ra ha ase okwu-ugha,
si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri,
ma Jehova ekwugh okwu. 29 Ndi ala
nka emeḇuwo emeḇu, punara madu ihe
n'ike; onye ewedara n'ala na oḇeye ka ha
meworo ihe-ike, ọ bu kwa ọbia ka ha
meḇuworo n'ekpegh ikpe. 30 M'we
chọ otù onye n'etiti ha, onye gaje iḇa
ogige, guzo kwa na ntipú n'irum n'ihi
ala-ya, ka M'we ghara ibibi ya: ma
achọtaghm. 31 M'we wukwasi ha ajọ
iwem dika miri; ọku nke nrubiga-ókè
nke iwem ka M'jiworo me ka ha
gwusia: uzọ-ha ka M'tiyekwasiworo
n'isi-ha; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta.
23 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, ndinyom abua
diri, bú umu otù nne: 3 ha we kwa iko
n'Ijipt; ọ bu mḇe ha di na nwata ka ha
kwara iko: n'ebe ahu ka abiagidere ara-
ha, ọ bu kwa n'ebe ahu ka ha piri ọnu-
ọnu ara-ha aka, bú nke ha nwere mḇe ha
di nāmagh nwoke. 4 Ma aha-ha bu
Ohola, ya bu nke-okenye, na Oholiba, bú
nwa-nne-ya: ha we ghọ ndi nkem, mua
umu-ndikom na umu-ndinyom. Ma
aha-ha, Sameria bu Ohola, Jerusalem bu
Oholiba. 5 Ohola we kwa iko mḇe ọ nọ
n'okpurum; agu ndi nāhu ya n'anya we
gua ya, bú ndi Asiria ndi bu aḇata-obi-
ya, 6 ndi yiri uwe anunu, ha bu ndi
nāchi ala na ndi nọchiri anya eze, umu-
okorọbia anāchọsi ike ka ha nile bu, ha
bu ndi-inyinya nānọkwasi inyinya. 7 Ọ
we kwaso ha iko nke-uku, ndi arọputara
arọputa nke umu Asiria ka ha nile bu:
ma onye ọ bula nke agu ya guru ya,
arusi nile ha ka o ji merua onwe-ya.
8 Ma ikwa-iko-ya nile nke sitere n'Ijipt
ka ọ nārapugh; n'ihi na ya na ha dinara
mḇe ọ di na nwata, ndi ahu pi-kwa-ra
ọnu-ọnu ara-ya abua aka, bú nke ọ nwere
mḇe ọ di nāmagh nwoke: ha we wukwasi
ya ikwa-iko-ha dika miri. 9 N'ihi nka
ka M'nyere ya n'aka ndi nāhu ya n'anya,
n'aka umu Asiria, ndi agu ha guru ya.
10 Ndi ahu kpughere ọtọ-ya: umu-ya
ndikom na umu-ya ndinyom ka ha chiri,
ma ya onwe-ya ka ha jiri mma-agha ḇue:
ọ we ghọrọ ndinyom aha iji dọ ha aka
na nti; ọ bu kwa ihe nile ekpere n'ikpe
ka ha mere n'aru ya. 11 Nwa-nne-ya
nwayi, bú Oholiba, we hu nka, ma o
bibiri onwe-ya kari nwa-nne-ya n'agu
ndikom nke guru ya, na n'ikwa-iko-ya
nile nke kariri ikwa-iko nile nke nwa-
nne-ya. 12 Agu umu Asiria guru ya, bú
ndi nāchi ala na ndi nọchiri anya eze, ndi
bu aḇata-obi-ya, ndi yiri uwe maḇuru
onwe-ya, ha bu ndi-inyinya nānọkwasi
inyinya, umu-okorọbia anāchọsi ike ka
ha nile bu. 13 M'we hu na ọ ruru árú;
otù uzọ ka ha abua siri. 14 Ọ we
tukwasi ihe n'ikwa-iko-ya; ọ we hu
ndikom akàrari na mḇidi, bú onyinyo ndi
Kaldea eji ihe-otite nācha uhie uhie kà,
15 ndi ekereri ihe-ọkiké n'úkwù-ha, ndi
ejiri ákwà esijiri esiji kebiga isi-ha ókè,
n'ile ha anya ndi-isi-agha ka ha nile bu,
dika oyiyi umu Babilon nke Kaldea, bú
ala amuru ha. 16 Agu ha we gua ya
mḇe o nēle ha anya, ọ we zigara ha ndi-
ozi rue Kaldea. 17 Umu Babilon we
biakute ya n'ihe-ndina nke ikwa-iko, ha
we merua ya n'ikwa-iko nile ha, ọ we
rua árú site na ha, nkpuru-obi-ya we
kewapu n'ebe ha nọ. 18 Ọ we kpughe
ikwa-iko-ya nile, kpughe kwa ọtọ-ya:
nkpuru-obim we kewapu n'aru ya, dika
nkpuru-obim si ekewapu n'aru nwa-nne-
ya. 19 Ọ we me ka ikwa-iko-ya nile ba
uba, n'icheta ubọchi nile ọ di na nwata,
mḇe ọ kwara iko n'ala Ijipt. 20 Agu
ndikom-ha nākwa iko we gua ya, ndi
anu-aru-ha bu anu-aru inyinya-ibu, uré-
ha bu kwa uré inyinya. 21 I we leta ajọ
ihe-nzube nke mḇe i di na nwata, n'ipi
ọnu-ọnu ara-gi abua nke ndi Ijipt piri
n'ihi ara abua nke i nwere mḇe i di na
nwata.

22 N'ihi nka, Oholiba, otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje ikpọte
ndi nāhu gi n'anya imegide gi, bú ndi
nkpuru-obi-gi kewapuworo n'ebe ha nọ,
M'gēme kwa ka ha si n'ebe nile di
buruburu biakwasi gi; 23 bú umu
Babilon na Kaldea nile, na Pekod na
Shoa na Koa, ha na umu Asiria nile: bú

umu-okorọbia anāchọsi ike, ndi nāchi
ala na ndi nọchiri anya eze ka ha nile bu,
ha bu ndi-isi-agha na ndi akpọrọ akpọ,
ndi nānọkwasi n'inyinya ka ha nile bu.
24 Ha gābiakwasi kwa gi chiri ihe-agha,
na ụbọ-ala, na wheel nākpọre akpọre,
chiri kwa nkpọkọta nke ndi di iche iche;
ọta uku na ọta na okpu-agha ka ha gēji
do onwe-ha imegide gi buruburu:
M'gēnye kwa ha ikpé n'aka, ha gēkpe
kwa gi n'ikpe nile ha. 25 M'gēdo kwa
ekworom imegide gi, ha gēmeso kwa gi
n'ọnuma; imi-gi na nti-gi abua ka ha
gēwezuga; ọzọ, ndi gēsota gi n'azu gāda
site na mma-agha: umu-gi ndikom na
umu-gi ndinyom ka ha gāchiri; ọku
gēripia kwa ndi gēsota gi n'azu. 26 Ha
gēyipu kwa uwe-gi nile n'aru-gi, chiri
ihe-gi nile mara nma. 27 M'gēme kwa
ka ajọ ihe-nzube-gi kwusi n'aru gi, ya
na ikwa-iko-gi nile sitere n'ala Ijipt: i
gagh-eweli kwa anya-gi abua le ha, i
gagh-echeta kwa Ijipt ọzọ. 28 N'ihi
na otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
Le, M'gaje inye gi n'aka ndi i nākpọ
asi, n'aka ndi nkpuru-obi-gi kewapuworo
n'ebe ha nọ: 29 ha gēmeso kwa gi
n'ikpọ-asi, wepu ihe nile i dọtara
n'idọbu onwe-gi n'ọlu, ha gārapu kwa
gi i ḅarasia ọtọ: agēkpughe kwa ọtọ nke
ikwa-iko-gi nile, ma ajọ ihe-nzube-gi ma
ikwa-iko-gi nile. 30 Agēme gi ihe ndia,
n'ihi na i kwasoro mba di iche iche
iko, n'ihi na i jiwo arusi nile ha rua
árú. 31 N'uzọ nwa-nne-gi nwayi ka i
jeworo ije; M'gēwere kwa iko-ya nye gi
n'aka. 32 Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Iko nwa-nne-gi nwayi ka i
gāṅu, bú iko nke miri emi nke sa-kwa-ra
mbara: i gāghọ onye anāchì ọchì na onye
anākwa emò: ọ nānagide ihe ri nne.
33 N'iṅubiga-manya-óké na ihe-nḅu ka
i gējuputa, n'iko ihe-iju-anya na itọḅọrọ-
n'efu, n'iko nwa - nne - gi nwayi, bú
Sameria. 34 I gāṅu kwa ya, ṅusia ya,
ọbuná ejújú-ya nile ka i gāracha, ara-gi
abua ka i gādọwapu: n'ihi na Mu onwem
ekwuwo okwu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta. 35 N'ihi nka ka
Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: N'ihi
na i chezọwom, tufuem n'azu-gi, n'ihi
nka gi onwe-gi būru kwa ajọ ihe-nzube-
gi na ikwa-iko-gi nile.
36 Jehova we sim: Nwa nke madu, i
gēkpe Ohola na Oholiba ikpe? gosi kwa
ha ihe-árú nile ha. 37 N'ihi na ha
akwawo iko, ọbara di kwa n'aka-ha, ọ
bu kwa arusi nile ha ka ha kwasoworo
iko; ọzọ kwa, umu-ha ndikom, bú ndi
ha mutaram, ka ha mere ka ha gabigara
ha ọku, ka ọ we ripia ha. 38 Ọzọ kwa,
nka ka ha meworom: ha emeruwo ebe
nsọm n'ubọchi ahu, me ka ubọchi-izu-
ikem nile ghara idi nsọ. 39 N'ihi na
mḅe ha ḅuru umu-ha ndikom nye arusi
nile ha, ha we bata n'ebe nsọm ubọchi
ahu ime ka ọ ghara idi nsọ; ma, le, otú a
ka ha meworo n'etiti ulom. 40 Ọzọ
kwa, unu nēziga ikpọ ndikom ndi nēsi
n'ebe di anya bia: bú ndi ezigaworo
onye-ozi, ma, le, ha biara; ndi i sara aru
n'ihi ha, de ihe n'anya-gi abua, chiri ihe-
ichọ-nma chọ onwe-gi nma, 41 nọkwasi
n'ihe-ndina di nsọpuru, nke table edoro
n'usoro di kwa n'iru ya, ọ bu kwa ihe-
nsure-ọkum nke nēsi isi utọ na manum
ka i dọbara n'elu ya. 42 Olu igwè
madu ndi nọ n'udo di kwa nime ya:
tukwasi kwa ndikom ndi sitere n'ọra
madu, emewo ka ndi nāṅubiga manya
òkè si n'ọzara bia; ha we tiye ọla-aka
n'aka nke ndinyom ahu, na okpu-eze
mara nma n'isi-ha. 43 M'we kwue
okwu bayere nwayi ahu kara nká n'ikwa-
iko-ya nile, si, Uḅu a ka ha gākwa iko
nile ọ nākwa, ya onwe-ya gākwa kwa
iko. 44 Ha we bakuru ya, dika madu si
abakuru nwayi nākwa iko: otú a ka ha
bakuru Ohola, bakuru kwa Oholiba, bú
ndinyom ahu nēzube ajọ ihe. 45 Ma
ndi ezi omume, ha onwe-ha gēkpe ha
ikpe nke ndinyom nākwa iko na ikpé nke
ndinyom nāwusi ọbara; n'ihi na
ndinyom nākwa iko ka ha bu, ọbara di
kwa n'aka-ha. 46 N'ihi na otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: M'gēme ka
nkpọkọta madu rigota imegide ha,
M'gēwere kwa ha nye ka ha ghọ ihe-
ntughari na ihe - nluta - n'agha.
47 Nkpọkọta madu ahu gēwere kwa
nkume tuḅue ha, were mma-agha-ha
ḅue ha; umu-ha ndikom na umu-ha
ndinyom ka ha gēḅu, ulo nile ha ka ha
gēsure n'ọku. 48 M'gēme kwa ka ajọ
nzube kwusi n'ala-unu, ka ewe dọ
ndinyom nile aka na nti, ha ewe ghara
ime dika ajọ nzube-unu si di. 49 Ha
gētiyekwasi kwa unu ajọ nzube-unu, ọ
bu kwa nmehie nile nke arusi nile unu

ka unu gēbu: unu ewe mara na Mu
onwem bu Onye-nwe-unu Jehova.
24 1 Okwu Jehova we ruem nti n'arọ
nke-iteghete, n'ọnwa nke-iri,
n'ubọchi nke-iri nke ọnwa ahu, si,
2 Nwa nke madu, dere onwe-gi aha
nke ubọchi a, bù ubọchi nke ta: eze
Babilon kwagidere Jerusalem n'ubọchi
nke ta. 3 Tu-kwa-ra ulo nnupu-isi
ahu ilu, si ha, Otù a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri, Sikwasi ite ahu, sikwasi ya,
ọzọ kwa, ḅaye ya miri: 4 chikọta anu-
ya abọrọ abọ nime ya, bù ọbubọ ọ
bula di nmà, utaku-ukwu, na ọlu-
aka; kpojue ya n'ọkpukpu arọputara
arọputa. 5 Were aturu arọputara
arọputa n'igwè ewu na aturu, tukọba
kwa ọkpukpu n'okpuru ya: me ya ka
ọ ḅọ nke-ọma; ka esi kwa ọkpukpu-
ya nile n'etiti ya.
6 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otù a: Ahuhu diri obodo ọbara ahu,
bù ite nke nchara-ya di nime ya, nke
nchara-ya nāpugh nime ya! weputa
ya n'ọbubọ n'ọbubọ; nzà amagh ya.
7 N'ihi na ọbara-ya adiwo n'etiti ya;
n'elu nkume di elu nke ọhia nādigh
ya ka ọ debere ya; ọ wusigh ya n'ala,
ikpuchi ya ájá; 8 ka ọ we me ka ọnuma
rigota ibọ ọbọ, ya ka M'ji tiye ọbara-
ya n'elu nkume di elu nke ọhia
nādigh ya, ka ewe ghara ikpuchi ya.
9 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji
si otù a: Ahuhu diri obodo ọbara ahu!
Mu onwem gēme kwa ka obo-ya di uku.
10 Me ka nkù ba uba, muye ọku, sizue
anu ahu, me ha ofē-ya lọ alọ, ka esure
kwa ọkpukpu-ya nile. 11 Guzo kwa ite
ahu n'elu icheku-ọku-ya nēre ere mḅe
ihe nādigh ya, ka ọ we di ọku, ọla-ya ewe
re ọku, iru-àrù-ya aḅaze kwa n'etiti ya,
ka nchara-ya we gwusia. 12 O jiwo
ndọbu nile ọ nādọbu onwe-ya n'ọlu me
ka ike gwu ya: ma nchara-ya nke riri nne
esigh nime ya pua; n'ọku ka nchara-ya
di. 13 N'iru-àrù-gi ka ajọ nzube di:
n'ihi na emewom ka i di ọcha ma i digh
ọcha, i gagh-esi kwa n'iru-àrù-gi di
ọcha ọzọ, rue mḅe M'gēmewori ka
ọnumam zuru ike n'aru gi. 14 Mu
onwem, bù Jehova, ekwuwo okwu: ọ
gābia, M'gēme kwa ya; M'gagh-arapu,
M'gagh-eme kwa ebere, M'gagh-
echèghari; dika uzọ-gi nile si di, na dika
omume-gi nile si di, otù a ka ha gēkpe
gi ikpe; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta.
15 Okwu Jehova we ruem nti, si,
16 Nwa nke madu, le, M'gaje iwere ihe-
otiti napu gi onye ahu nke anya-gi
nāchọsi ike: ma i gagh-eti aka n'obi, i
gagh-akwa kwa ákwà, anya-miri agagh-
aḅa kwa gi. 17 Ze ume, debe ọnu-gi
du; i gagh-emere ndi nwuru anwu
oruru-ùjù, ke ihe-ike-n'isi-gi n'onwe-
gi, akpukpọ-ukwu-gi ka i gētiye kwa
n'ukwu-gi abua, i gagh-ekpuchi kwa
eḅuḅere-ọnu-elu-gi, i gagh-eri kwa nri
ndi ọzọ. 18 M'we gwa ndi Israel okwu
n'ututu; nwunyem we nwua n'anyasi:
m'we me n'ututu dika ihe ahu si di
enyerem n'iwu. 19 Ndi Israel we sim,
Ì gagh-egosi ayi ihe ihe ndia bu n'ebe
ayi nọ, na gi onwe-gi nēme otù a?
20 M'we si ha, Okwu Jehova rurum nti,
si, 21 Si ulo Israel, Otù a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje ime ka
ebe nsọm ghara idi nsọ, bù ihe-npako
nke ike-unu, na ihe anya-unu abua
nāchọsi ike, na ihe nke nkpuru-obi-unu
nwere ọmiko n'aru ya; umu-unu ndikom
na umu-unu ndinyom, ndi unu
rapuworo, gāda kwa site na mma-agha.
22 Ma unu gēme dika m'meworo: unu
agagh-ekpuchi eḅuḅere-ọnu-elu-unu,
unu agagh-eri kwa nri nke ndi ọzọ.
23 Ihe-ike-n'isi-unu gādi kwa unu
n'isi, akpukpọ-ukwu-unu gādi kwa
n'ukwu-unu: unu agagh-eti aka n'obi,
unu agagh-akwa kwa ákwà; ma unu
gāta aru n'ajọ omume nile unu, surita
onwe-unu ude. 24 Ezikiel ewe ghọrọ
unu ihe-ebube; dika ihe nile nke ọ
meworo si di, otù a ka unu gēme: mḅe
nka gābia, unu ewe mara na Mu onwem
bu Onye-nwe-unu Jehova.
25 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, ọ
gagh-adi n'ubọchi mḅe M'napuru ha
ebe-ha siri ike, bù ihe-obi-utọ nke ima-
nma-ha, na ihe anya-ha abua nāchọsi
ike, na ihe ha buliworo nkpuru-obi-ha
nye, bù umu-ha ndikom na umu-ha
ndinyom, 26 ọ gagh-adi n'ubọchi ahu
na onye ḅapuru aḅapu gābiakute gi, ime
ka i were nti-gi abua nu ya? 27 N'ubọchi
ahu ka agāsaghe ọnu-gi n'ebe onye
ḅapuru aḅapu nọ, i gēkwu kwa okwu,
ghara ida kwa ọbi ọzọ: i we ghọrọ ha
ihe-ebube; ha ewe mara na Mu onwem
bu Jehova.

25 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, che iru-gi n'ebe
umu Amon nọ, bue amuma megide ha:
3 si umu Amon, Nurunu okwu nke
Onye-nwe-ayi Jehova; Otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: N'ihi na i siri, Ehe,
megide ebe nsọm, mbe emere ya ka ọ
ghara idi nsọ; na imegide ala Israel,
mbe ọ tọbọrọ n'efu; na imegide ulo
Juda, mbe ha gara ije biri n'ala ọzọ:
4 n'ihi nka, le, M'gaje iwere gi nye umu
Iru-anyanwu ibu ihe ha nwetara, ha
gēdo kwa ebe-ulo-ikwū nile ha nime gi,
me ebe-obibi nile ha nime gi; ndi ahu
gēri nkpuru-gi, ọ bu kwa ndi ahu gāñu
miri-ara-ehi-gi. 5 M'gēme kwa ka
Raba ghọ ebe-obibi nke camel, me kwa
ka umu Amon ghọ ebe-nmakpu nke
igwè ewu na aturu: unu ewe mara na
Mu onwem bu Jehova. 6 N'ihi na otú
a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: N'ihi
na i kuwo aka, zọ ukwu n'ala, ñuria
ọñu na nleli-gi nile nime nkpuru-obi-
gi megide ala Israel; 7 n'ihi nka, le,
Mu onwem esetiwo akam n'aru gi,
M'gēwere kwa gi nye ka i ghọrọ mba
nile ihe-niuta-n'agha; M'gēbipu kwa gi
n'aru ndi nile di iche iche, me ka i si
n'ala nile la n'iyi: M'gēkpochapu gi: i
we mara na Mu onwem bu Jehova.
8 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
N'ihi na Moab na Sia nāsi, Le, ulo Juda
di ka mba nile; 9 n'ihi nka, le, M'gaje
imeghe akuku Moab site n'obodo ahu
nile, site n'obodo-ya nile nke di na
nsọtu-ala-ya, nke bu ima-nma nke ala
ahu, bú Bet-jeshimot, na Beal-meon, na
Kiriataim, 10 nye umu Iru-anyanwu,
tiyere umu Amon, M'gēwere kwa ya
nye ka ọ buru ihe ha nwetara, ka ewe
ghara icheta umu Amon n'etiti mba
nile: 11 ọ bu kwa n'aru Moab ka
M'gēme ihe nile ekpere n'ikpe; ha ewe
mara na Mu onwem bu Jehova.
12 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: N'ihi na Edom emegidewo ulo Juda
n'ibọ ọbọ, na n'ihi na ikpe amawo ha
nke-uku, ha we bọrọ onwe-ha ọbọ n'aru
ha; 13 n'ihi nka ka Onye-nwe-ayi
Jehova ji si otú a, M'gēseti kwa akam
n'aru Edom, bipu nime ya madu na
anumanu, me ya nkpọnkpọ ebe site na
Timan; ọbuná rue Dedan ka ha gāda na
mma-agha. 14 M'gēsi kwa n'aka ndim,
bú Israel, tukwasi Edom ibọ-ọbọm; ha
ewe me n'Edom dika iwem si di na dika
ọnumam si di: ha ewe mara ibọ-ọbọm;
ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta.
15 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: N'ihi na ndi Filistia emesowo Juda
n'ibọ-ọbọ, bọ ọbọ na nleli nke di nime
nkpuru-obi-ha ibibi ya n'iro ebigh-ebi;
16 n'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji
si otú a, Le, M'gaje iseti akam n'aru ndi
Filistia, bipu ndi Keret, me ka ndi ọnu-
miri oké osimiri fọduru la n'iyi.
17 M'gēji kwa iba-nba nile nke ọnuma
bọ ha ọbọ nile di uku; ha gāma kwa na
Mu onwem bu Jehova, mbe M'gātukwasi
ha ibọ-ọbọm.
26 1 O rue, n'arọ nke-iri-na-otù,
n'ubọchi mbu nke ọnwa, na okwu
Jehova rurum nti, si, 2 Nwa nke madu,
n'ihi na Taia ekwuwo okwu megide
Jerusalem, si, Ehe, etipiawo ya, bú obodo
nke bu ọnu-uzọ ndi nile di iche iche; o
chighariwo n'ebe m'nọ: m'gēju eju,
emewo ya nkpọnkpọ ebe: 3 n'ihi nka
ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a: Le,
Mu nēmegide gi, Taia, M'gēme kwa ka
ọtutu mba rigota imegide gi, dika oké
osimiri si eme ka nmali-miri-ya nile
rigota. 4 Ha gēbibi kwa mbidi nile nke
Taia, kwatue ulo - elu - ya nile:
M'gākọchapu kwa ájá-ya n'aru ya, me
ya ka ọ ghọ nkume di elu nke ihe
nādigh ya. 5 Ebe ibasa ubu ka ọ gābu
n'etiti oké osimiri; n'ihi na Mu onwem
ekwuwo okwu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta): ọ gāghọ-kwa-ra
mba nile ihe-nluta-n'agha. 6 Ma umu-
ya ndinyom ndi nọ n'ọhia, agēji mma-
agha bue ha: ha ewe mara na Mu onwem
bu Jehova. 7 N'ihi na otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: Le, M'gaje ime ka
Nebukadreza, bú eze Babilon, si
n'Ugwu biarue Taia, ọ bu eze nke ndi-
eze, ọ gāchiri inyinya, chiri kwa ubọ-
ala, chiri kwa ndi-inyinya na nkpọkọta
madu na ndi bara uba, bia. 8 Umu-gi
ndinyom ndi nọ n'ọhia ka o gēji mma-
agha bu: o gēwu kwa ulo-agha megide
gi, wukọta obo-ihe imegide gi, welie
ọta uku imegide gi. 9 Ọzọ, ihe-ya eji
akwatu mbidi ka ọ gādọba imegide
mbidi-gi nile, ọ bu kwa ulo-elu-gi nile
ka o gēji mma-agha-ya kwada. 10 Site
n'igwè inyinya-ya ájá-ha gēkpuchi gi:
site n'olu ndi-inyinya, na nke wheel

nākpọre akpọre, na nke uḅọ-ala,
mḅidi-gi nile gēme nkpatu, mḅe ọ
nābata n'ọnu-uzọ-ama-gi nile, dika esi
abata n'obodo nke aḅawara aḅawa. 11 O
gēji ukwu inyinya-ya nile zọtọ ėzi-gi
nile: ndi-gi ka o gēji mma-agha ḅu, ogidi
nile nke ike-gi gārida n'ala. 12 Ha
gākwata ȧkū-gi, luta ihe-izu-ahia-gi
n'agha, kwatu mḅidi-gi nile, ọ bu kwa
ulo nile nke i nāchọsi ike ka ha gākwada:
ọzọ, nkume-gi nile na osisi-gi nile awara
awa na ȧjȧ-gi ka ha gātọḅọ n'etiti miri.
13 M'gēme kwa ka ūzū nke abū-gi nile
kwusi; agagh-anu kwa olu nke ubọ-
akwara-gi nile ọzọ. 14 M'gēme kwa ka
i ghọ nkume di elu nke ihe nādigh ya:
ebe iḅasa uḅu ka i gābu; agagh-ewu kwa
gi ọzọ: n'ihi na Mu onwem, bū Jehova,
ekwuwo okwu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta.
15 Otū a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri Taia: Ọ bugh site n'olu ọdida-gi,
mḅe ndi emeruru emeru nāsu ude, mḅe
anēḅu eḅu nke-uku n'etiti gi, ka agwe-
etiti nile nēme nkpatu? 16 Ndi-isi nile
nke okė osimiri gēsi n'oche-eze-ha
ridata, chizuga uwe-nwuda-ha, ọ bu kwa
uwe nile ha akpara nke-ọma ka ha
gēyipu: ọma-jijiji nile ka ha gēyibe dika
uwe; n'ala ka ha gānọdu, ma jijiji na
ntabi-anya nile ọ bula, ihe-gi gēju kwa
ha anya. 17 Ha gēbuli kwa abū-ȧkwȧ
bayere gi, si gi, Le, otū i laworo n'iyi, gi
obodo nke madu biri nime gi, bū ndi
sitere n'okė osimiri nile, gi obodo nke
anēto eto, nke diri ike n'okė osimiri, ya
onwe-ya na ndi bi ya, ndi mere ka ndi
nile ndi bi nime ya tua ujọ ha! 18 Uḅu
a ka agwe-etiti gāma jijiji n'ubọchi
ọdida-gi; e, ibobo gānwu agwe-etiti
nile nke di n'okė osimiri n'aru n'ọpupu-
gi. 19 N'ihi na otū a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Mḅe M'gēme gi nkpọnkpọ
obodo, dika obodo nile nke madu
nēbigh; mḅe M'gēme ka oḅu-miri
rigokwasi gi, mḅe ọtutu miri gēkpuchi
gi; 20 M'gēme kwa ka i rida, gi na ndi
nārida n'olūlū, ijekuru ndi nke mḅe
ebigh-ebi gara aga, M'gēme kwa ka i bi
n'ala di n'okpuru uwa, n'ebe di
nkpọnkpọ site na mḅe ebigh-ebi gara
aga, gi na ndi nārida n'olūlū, ka madu
we ghara ibi nime gi; M'gētiye kwa
ima-nma n'ala ndi di ndu: 21 ihe-
ima-jijiji ka m'gēme gi ka i buru, i gagh-
adi kwa ọzọ: agācho kwa gi, ma agagh-
achọta kwa gi ọzọ rue mḅe ebigh-ebi; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
27 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
buliere Taia abū-ȧkwȧ; 3 si Taia, Gi
onye bi na aḅata okė osimiri, onye bu
onye-ahia nke ndi nile di iche iche rue
ọtutu agwe-etiti, otū a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Taia, gi onwe-gi asiwo, Mu
onwem bu ebe mazuru nma. 4 N'etiti
okė osimiri ka ȯkė-ala-gi nile di, ndi
wuworo gi emewo ka ima-nma-gi zue
okė. 5 Osisi fir nke si na Senia aputa
ka ha jiworo mere gi ibo-uḅọ nile: osisi
cedar nke si na Lebanon aputa ka ha
wereworo imere gi akpu-uḅọ. 6 Osisi
oak nke si na Beshan aputa ka ha jiworo
me umara-gi nile; oche-umara-gi ka ha
jiworo ọdu, ekwukọyere n'osisi box nke
si n'agwe-etiti Kitim aputa, me. 7 Ezi
ȧkwȧ ọcha nke akpara nke-ọma, bū nke
si n'Ijipt aputa, ka ȧkwȧ-ifufe-gi
buworo, iburu gi ọkọlọtọ; ȧkwȧ anunu
na ȧkwȧ ododo nke si n'agwe-etiti
Elaisha aputa ka ȧkwȧ-ṅdȯ-gi buworo.
8 Ndi bi na Zaidon na Avad abuworo
gi ndi-umara: ndi-gi ndi mara ihe, gi
Taia, anọwo nime gi, ha onwe-ha bu
ndi-ọkȧ-uḅọ-gi. 9 Ndi-okenye Gebal
na ndi-ya ndi mara ihe anọwo nime gi
buru ndi nākwuchi oghere-uḅọ-gi: uḅọ
nile nke okė osimiri na ndi-uḅọ-ha
anọwo nime gi izu ahia gi. 10 Peasia
na Lud na Put anọwo n'usu-ndi-agha-
gi, ha bu ndi-agha-gi: ọta na okpu-agha
ka ha kobere nime gi; ndi ahu gosiri ima-
nma-gi. 11 Umu Avad na usu-ndi-
agha-gi nọ n'elu mḅidi-gi nile buruburu,
Gamadim anọwo kwa n'ulo-elu-gi nile:
ọta-ha ka ha kokwasiri na mḅidi-gi nile
buruburu; ndi ahu emewo ka ima-nma-
gi zue okė. 12 Tashish bu onye-ahia-
gi site n'iba-uba nke ȧkū nile ọ bula;
ọla-ọcha na igwė na ḅamḅam na opū ka
ha jiri zu ihe-izu-ahia-gi nile. 13 Jevan,
na Tubal, na Meshek, ndi ahu bu ndi-
ahia-gi: madu onwe-ha na ihe di iche
iche nke ọla ka ha jiri zu ihe-izu-ahia-
gi. 14 Ndi ulo Togama chiri inyinya
na ndi-inyinya na inyinya mule zua
ihe-ahia-gi nile. 15 Umu Dedan bu
ndi-ahia-gi: ọtutu agwe-etiti bu ahia
aka-gi: ezė enyi na osisi ebony ka ha
butere dika ụtụ-gi. 16 Siria bu onye-

ahia-gi site n'iba-uba nke ihe di iche
iche i mere ire ere: emerald, na ákwà
ododo, na ákwà akpara nke-ọma, na
ezi ákwà ọcha, na coral, na ruby, ka
ha jiri zu ihe-ahia-gi nile. 17 Juda
na ala Israel, ndi ahu bu ndi-ahia-gi:
ọka wheat nke Minit, na pannag, na
manu-añu, na manu, na balm, ka ha jiri
zu ihe-ahia-gi. 18 Damaskọs bu onye-
ahia-gi n'ihi iba-uba nke ihe i mere ire
ere, site n'iba-uba nke àkù nile ọ bula;
o jiri manya-vine Helbon na aji-anu di
ọcha zu. 19 Vedan na Jevan nēwere
ogho aturu atu zua ihe-ahia-gi nile:
ígwè nwupuru enwupu, na cassia, na
calamus, adiwo n'etiti ihe-izu-ahia-gi.
20 Dedan bu onye-ahia-gi n'ákwà sara
mbara iji nọkwasi inyinya. 21 Arebia
na ndi-isi nile nke Kida, ndi ahu bu
ndi-ahia nke aka-gi; n'umu-aturu na
ebulu na ewu, n'ihe ndia ka ha bu
ndi-ahia-gi. 22 Ndi-ahia nke Sheba na
Reama, ndi ahu bu ndi-ahia-gi: ha jiri
uda kachasi uda nile nma, ji kwa nkume
nile nke di oké ọnu-ahia, na ọla-edo, zua
ihe-ahia-gi nile. 23 Heran na Kane na
Eden, ndi-ahia Sheba, Asiria, Kilmad,
ndia bu ndi-ahia-gi. 24 Ndi ahu bu
ndi-ahia-gi n'ihe di iche iche mazuru
nma, n'ulo ákwà anunu na ákwà akpara
nke-ọma, na n'iḅe juputara n'uwe turu
agwa nke-ọma, nke eji udọ ke were kwa
osisi cedar me ha, n'etiti ihe-ahia-gi.
25 Uḅọ nile nke Tashish bu usu-ndi-
ahia-gi iweta ihe-izu-ahia-gi: i we ju
eju, di na nsọpuru nke-uku n'etiti oké
osimiri nile. 26 Ọ bu ọtutu miri ka ndi
nānyà gi meworo gi ka i ba: ifufe Iru-
anyanwu etiwawo gi n'etiti oké osimiri
nile. 27 Àkù-gi, na ihe-ahia-gi nile, na
ihe-izu-ahia-gi, na ndi-uḅọ-gi, na ndi-
ọ̀kà-uḅọ-gi, na ndi nākwuchi oghere-
uḅọ-gi, na ndi nāzu ahia-gi, na ndi-
agha-gi nile, ndi nọ nime gi, na nime
nkpọkọta-madu nile nke gi nke di
n'etiti gi, gādabà n'etiti oké osimiri nile
n'ubọchi ọdida-gi. 28 N'olu iti-nkpu
nke ndi-ọ̀kà-uḅọ-gi azu-obodo-gi nile
gēme nkpatu. 29 Ndi nile ndi nānya
umara, na ndi-uḅọ, na ndi-ọ̀kà-uḅọ nile
nke oké osimiri, gēsi kwa n'uḅọ-ha
ridata, n'elu ala ka ha gēguzo, 30 me
ka anuru olu-ha n'elu gi, tie nkpu ilu,
kpokwasi ájá n'isi-ha, na ntu ka ha
gāturu onwe-ha: 31 ha gēme-kwa-ra
onwe-ha isi-nkwọcha n'ihi gi, ke ákwà-
nkpe n'úkwù, kwara gi ákwá n'idi-ilu
nke nkpuru-obi n'iti-aka-n'obi di ilu.
32 Ha gēbuliri gi abù-ákwá n'igo-ákwá-
ha, bùara gi abù-ákwá, si, Ònye di ka
Taia, ònye di ka obedo ahu nke emere
ka ọ dere du n'etiti oké osimiri?
33 Mḅe ihe-ahia-gi nile siri n'oké
osimiri nile puta, i mere ka afọ ju
ọtutu ndi di iche iche; i jiri iba-uba nke
àkù-gi na nke ihe-izu-ahia-gi nile me
ndi-eze nke uwa ka ha buru ọgaranya.
34 Na mḅe etiwara gi site n'oké osimiri
nile n'ebe miri emi nke miri, ihe-izu-
ahia-gi na nkpọkọta-madu nile nke
gi dara ada n'etiti gi. 35 I juwo ndi
nile bi n'agwe-etiti nile anya, ndi-eze-ha
atuwo ujọ nke-uku, iru-ha aḅarusiwo.
36 Ndi-ahia n'etiti ndi nile di iche iche
amawo gi ọsọ; oké egwu ka i ghọworo,
i gagh-adi kwa ọzọ rue mḅe ebigh-ebi.

28 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, si onye-ndú
Taia, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: N'ihi na obi-gi adiwo elu, i we si,
Chi ka m'bu, n'ọnọdu Chineke ka
m'nānọkwasi, n'etiti oké osimiri nile;
ma gi onwe-gi bu madu, i bugh
Chineke, i we do obi-gi ka obi Chineke:
3 le, onye nke mara ihe ka i bu karia
Daniel; ọ digh ihe-nzuzo ha zonariworo
gi: 4 i jiwo amam-ihe-gi, ji kwa
nghọta-gi, lutara onwe-gi àkù, i we luta
ọla-edo na ọla-ọcha n'àkù-gi nile: 5 i
jiwo iba-uba nke amam-ihe-gi, ji kwa
ọzuzu-ahia-gi, me ka àkù-gi ba uba,
obi-gi we di elu n'ihi àkù-gi: 6 n'ihi
nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otú a:
N'ihi na i doworo obi-gi ka obi Chineke,
7 n'ihi nka, le, M'gēme ka ndi ala ọzọ
biakwasi gi, bú ndi kachasi mba nile
n'ime ka madu ma jijiji: ha gāmiputa
kwa mma-agha-ha imegide ima-nma
nke amam-ihe-gi, me ka onwunwu-ihè-
gi ghara idi nsọ. 8 Rue olùlù ka ha
gēme ka i rida; i gānwu kwa ọnwu nke
ndi eḅuru eḅu, n'etiti oké osimiri nile.
9 Ì gāsi n'ezie, Chineke ka m'bu, n'iru
onye nēḅu gi? ma gi onwe-gi bu madu,
i bugh Chineke, n'aka onye nēme gi
ka i ghara idi nsọ. 10 Ọnwu nke ndi
anēbigh úgwù ka i gānwu site n'aka ndi
ala ọzọ: n'ihi na Mu onwem ekwuwo
okwu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta.

11 Okwu Jehova we ruem nti, si,
12 Nwa nke madu, buliere eze Taia abù-
ákwá, si ya, Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Gi onwe-gi bu onye nākachi
ọtútù-ihe akàrà, nke juputara n'amam-
ihe, mazu kwa nma. 13 N'Iden, bú
ubi Chineke abara ogige, ka i nọworo;
nkume nile ọ bula nke di oké ọnu-ahia
bu ihe-nkpuchi-gi: bú sardius, na topaz,
na diamond, na beryl, na onyx, na
jasper, na sapphire, na emerald, na
carbuncle, na ọla-edo: ije-ozi nke egwú-
otiti-gi nile na ọjà-gi nile di nime gi;
n'ubọchi ekère gi, mbe ahu ka edoziri
ha. 14 Gi onwe-gi bu cherub ahu
etere manu nke nēkpuchi ekpuchi:
M'we do gi, n'ugwu nsọ nke Chineke
ka i nọrọ; n'etiti nkume ọku ka i
jeghariworo. 15 Onye zuru okè ka i bu
n'uzọ-gi nile site n'ubọchi ekère gi, rue
mbe ahuru ajọ omume nime gi. 16 Ha
ejiwo iba-uba nke ọzuzu-ahia-gi mejue
etiti-gi n'ihe-ike, i we mehie: M'we me
ka i si n'ugwu Chineke pua dika ihe
nādigh nsọ; M'we me ka i la n'iyì, gi
cherub nke nēkpuchi ekpuchi, pua
n'etiti nkume ọku. 17 Obi-gi adiwo
elu n'ihi ima-nma-gi, i bibiwo amam-
ihe-gi n'ihi onwunwu-ìhè-gi: n'ala ka
M'tudaworo gi, n'iru ndi-eze ka
M'tọbọworo gi n'ala, ka ha we lekwasi
gi. 18 Site n'iba-uba nke ajọ omume-
gi, n'ajọ omume nke ọzuzu-ahia-gi, ka
i meworo ebe nsọ gi ka ha ghara idi
nsọ; M'we me ka ọku si n'etiti gi puta,
nke ahu eripiawo gi, M'we me ka i
ghọ ntu n'elu ala n'anya ndi nile nāhu
gi. 19 I juwo ndi nile ndi mara gi
n'etiti ndi nile di iche iche anya: oké
egwu ka i ghọworo, i gagh-adi kwa ọzọ
rue mbe ebigh-ebi.
20 Okwu Jehova we ruem nti, si,
21 Nwa nke madu, che iru-gi n'ebe
Zaidon di, bue amuma megide ya,
22 si, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Le, Mu nēmegide gi, Zaidon; ewe
sọpurum n'etiti gi: ha gāma kwa na Mu
onwem bu Jehova, mbe M'mesiri nime
ya ihe nile ekpere n'ikpe, ewe dom nsọ
nime ya. 23 N'ihi na Mu onwem gēzite
ajọ ọria nēfe efe na ọbara nime ya n'èzí-
ya nile; ndi ebụru ebụ gāda kwa n'etiti
ya mbe mma-agha di n'aru ya buruburu;
ha ewe mara na Mu onwem bu Jehova.
24 Uke nke nādu adu agagh-adi-kwa-ra
ulo Israel ọzọ, ogwu nke nēbu nbu
agagh-adi kwa sitere na ndi nile nọ ha
buruburu, ndi nēleli ha; ha ewe mara
na Mu onwem bu Onye-nwe-unu
Jehova.
25 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Mbe M'gāchikọputawori ulo Israel
n'etiti ndi nile di iche iche, bú ndi ha
basaworo n'etiti ha, mbe agēdoworim
nsọ nime ha n'anya mba nile, ha gēbi
kwa n'elu ala-ha, nke M'nyere orùm, bú
Jekob. 26 Ha gēbi n'elu ya na
ntukwasi-obi; ha gēwu kwa ulo, kua
ubi-vine, biri na ntukwasi-obi; mbe
M'mesiri ihe nile ekpere n'ikpe n'aru
ndi nile nēleli ha n'ebe nile di ha
buruburu; ha ewe mara na Mu onwem
bu Onye-nwe-ha Jehova.

29 1 N'arọ nke-iri, n'ọnwa nke-iri,
n'ubọchi nke-iri-na-abua nke
ọnwa ahu, okwu Jehova rurum nti, si,
2 Nwa nke madu, che iru-gi imegide
Fero, bú eze Ijipt, bue amuma megide
ya, megide kwa Ijipt nile: 3 kwue
okwu, si, Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Le, Mu nēmegide gi, Fero,
eze Ijipt, bú ogologo anu ahu nke
nāmakpu n'etiti osimiri Nail-ya nile,
nke siworo, Mu nwe Nail nkem, ọ bu
kwa mu onwem mere ya n'onwem.
4 M'gētiye kwa nba-aka-imi n'àbà-gi
abua, me ka azù nke osimiri Nail i
nile rapara n'akpirikpa-gi; M'gēme
kwa ka i si n'etiti osimiri Nail i nile
rigoputa, gi na azù nile nke osimiri Nail
i nile nke nārapara n'akpirikpa-gi.
5 M'gātusa kwa gi n'ọzara, gi na azù
nile nke osimiri Nail i nile: n'ọhia ka i
gāda; agagh-achikọta gi, agagh-
ekpokọta kwa gi: anu-ọhia nke uwa
na anu-ufe nke elu-igwe ka M'wereworo
gi nye ka i ghọ ihe-oriri. 6 Ndi nile bi
n'Ijipt gāma kwa na Mu onwem bu
Jehova, n'ihi na ha aburuworo ulo
Israel nkpa-n'aka nke bu nání amì.
7 Mbe ha jidere gi n'aka, i we nyajie,
dọwara ha ubu nile: na mbe ha dabere
gi, i we bajie, me ka úkwù nile guzoro
ha. 8 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi
Jehova ji si otú a: Le, M'gaje ime ka
mma-agha biakwasi gi, M'gēbipu kwa
madu na anumanu nime gi. 9 Ala Ijipt
gāghọ kwa ebe tọbọrọ n'efu na nkpọnkpọ
ebe; ha ewe mara na Mu onwem bu
Jehova: n'ihi na ọ siwo, Mu nwe osimiri

Nail, ọ bu kwa mu onwem mere ya.
10 N'ihi nka, le, Mu nēmegide gi, megide
kwa osimiri Nail i nile, M'gēme kwa ka
ala Ijipt ghọ nàni nkpọnkpọ ebe nkpọnkpọ
ebe na ebe tọḅọrọ n'efu, site na Migdol
rue Sevene, ọbunà rue òkè-ala Etiopia.
11 Ọ digh ukwu madu gāgabiga nime
ya, ọ digh kwa ukwu anumanu gāgabiga
nime ya, agagh-ebi kwa nime ya ọgu arọ
abua. 12 M'gēme kwa ala Ijipt ebe
tọḅọrọ n'efu n'etiti ala nile tọḅọrọ n'efu,
ọzọ, obodo-ya nile nke di n'etiti obodo
nile nke emeworo nkpọnkpọ ebe gābu
ebe tọḅọrọ n'efu ọgu arọ abua:
M'gāchusa kwa ndi Ijipt n'etiti mba
nile, fesa ha n'ala nile. 13 N'ihi na otù
a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
N'ọgwugwu ọgu arọ abua ka
M'gāchikọputa ndi Ijipt nime ndi
nile di iche iche ebe achusara ha:
14 M'gēme kwa ka ndi Ijipt adọtara
n'agha laghachi, M'gēme kwa ka ha
laghachi n'ala Patros, n'ala nputa-
n'uwa-ha; ha ewe nọ n'ebe ahu, buru
ala-eze di ala. 15 Ọ gādi ala kari ala-
eze nile; ọ gagh-ebuli kwa onwe-ya ọzọ
n'elu mba nile: M'gēme kwa ka ha di
ole-na-ole, ka ha ghara inwe ike n'aru
mba nile. 16 Ọ gagh-abu-kwa-ra ulo
Israel ihe-ntukwasi-obi nēme ka echeta
ajọ omume, mḅe ha nēche iru ile ha anya
n'azu: ha ewe mara na Mu onwem bu
Onye-nwe-ha Jehova.
17 O rue, n'arọ nke-oru-na-asa,
n'ọnwa mbu, n'ubọchi mbu nke ọnwa
ahu, na okwu Jehova rurum nti, si,
18 Nwa nke madu, Nebukadreza, bù
eze Babilon, mere ka usu-ndi-agha-ya
fè òfùfè uku megide Taia: isi nile ọ
bula ka emere isi-nkwọcha, ubu nile
ọ bula ka echihiara echihia: ma ọ digh
ugwọ-ọlu ọ natara, ọ digh kwa nke
usu-ndi-agha-ya natara, n'aka Taia,
n'ihi òfùfè ahu ọ fère megide ya.
19 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otù a: Le, M'gaje inye
Nebukadreza, bù eze Babilon, ala Ijipt;
o gāchilaga kwa igwè ndi-ya, kwata
ihe-nkwata-ya, luta ihe-nluta-ya n'agha;
ọ we buru ugwọ-ọlu agākwu usu-ndi-
agha-ya. 20 Enyewom ya ala Ijipt
ibu ihe ọ lutara n'ọlu, bù nke ọ
fère òfùfè n'ihi ya, n'ihi na ha lurum
ọlu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta.

21 N'ubọchi ahu ka M'gēme ka otù
mpi puere ulo Israel, ọ bu kwa gi ka
M'gēnye ọsaghe-ọnu n'etiti ha; ha ewe
mara na Mu onwem bu Jehova.

30 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, bue amuma, si,
Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
Kwasienu àkwà ike, si, Aziḅa ubọchi
ahu! 3 N'ihi na ubọchi di nso, ọ di nso,
bù ubọchi Jehova nwere, ọ bu ubọchi
igwe-oji; mḅe nke mba di iche iche ka ọ
gābu. 4 Mma-agha gābiakwasi kwa
n'Ijipt, ihe-nḅali gādi kwa n'Etiopia,
mḅe ndi eḅuru eḅu gāda n'Ijipt; ha ewe
chipu igwè ndi-ya, kwatue ntọ-ala-ya
nile. 5 Etiopia, na Put, na Lud, na
ndi nile gwara ọgwa, na Kub, na umu
nke ala nke ọḅuḅa-ndu ahu, gēso ha da
site na mma-agha.
6 Otù a ka Jehova siri: Ndi nākwagide
Ijipt gāda kwa, npako nke ike-ya gārida
kwa: site na Migdol rue Sevene, ọ bu
site na mma-agha ka ha gāda nime ya; ọ
bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta. 7 Ha gātọḅọrọ kwa n'efu n'etiti
ala nile nke tọḅọrọ n'efu, obodo-ya nile
gādi kwa n'etiti obodo nile nke bu
nkpọnkpọ. 8 Ha gāma kwa na Mu
onwem bu Jehova, mḅe M'tiyesiri ọku
n'Ijipt, na mḅe etijisiri ndi nile nēyere
ya aka. 9 N'ubọchi ahu ka ndi-ozi gēsi
n'irum pua je n'uḅọ di iche iche ime ka
Etiopia ma jijiji, bù ndi nọ na ntukwasi-
obi; ihe-nḅali gādi kwa n'aru ha, dika
n'ubọchi Ijipt, n'ihi na, le, ọ nābia.
10 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: M'gēme kwa ka igwè ndi Ijipt
kwusi, n'aka Nebukadreza, bù eze
Babilon. 11 Ya onwe-ya na ndi-ya so
ya, bù ndi kachasi mba nile n'ime ka
madu ma jijiji, agaje ime ka ha bata
ibibi ala ahu; ha gāmiputa kwa mma-
agha-ha imegide Ijipt, ha gēmeju kwa
ala ahu na ndi eḅuru eḅu. 12 M'gēme
kwa ka osimiri Nail nile ghọ ebe kpọrọ
nku, M'gēre kwa ala ahu n'aka ndi ọjọ,
me ka ala ahu na ùjù-ya tọḅọrọ n'efu,
site n'aka ndi ala ọzọ: Mu onwem, bù
Jehova, ekwuwo okwu.
13 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: M'gēme kwa ka arusi nile la n'iyi,
M'gēme kwa ka ihe-efu nile kwusi na
Nof; ọ digh kwa onye-isi gēsi n'ala Ijipt
puta ọzọ: M'gētiye kwa egwu n'ala
Ijipt. 14 M'gēme kwa ka Patros tọḅọrọ

n'efu, M'gētiye kwa ọku nime Zoan, me
kwa ihe nile ekpere ikpe nime No.
15 M'gāwukwasi kwa ọnumam nime
Sin, bù ebe siri ike nke Ijipt; M'gēbipu
ìgwè ndi No. 16 M'gētiye kwa ọku
n'Ijipt; Sin gāḅali nke-uku, No ka
agētipu: Nof gēnwe kwa ndi-nkpaḅu
ogologo ubọchi nile. 17 Umu-okorọbia
nke Even na Pi-beset gāda site na mma-
agha: obodo ndia gāla na ndọta-n'agha.
18 Ọ bu kwa na Tehafnehes ka ubọchi
gāḅa ọchichiri, mḅe M'gāḅaji yoke nile
nke Ijipt n'ebe ahu, npako nke ike-ya
gākwusi kwa nime ya: ya onwe-ya,
igwe-oji gēkpuchi ya, umu-ya ndinyom
gāla kwa na ndọta-n'agha. 19 M'gēme
kwa ihe nile ekpere n'ikpe n'Ijipt: ha
ewe mara na Mu onwem bu Jehova.
20 O rue, n'arọ nke iri-na-otù,
n'ọnwa mbu, n'ubọchi nke-asa nke ọnwa
ahu, na okwu Jehova rurum nti, si,
21 Nwa nke madu, ogwe-aka nke Fero,
bù eze Ijipt, ka M'ḅajiworo; ma, le,
ekegidegh ya itiye ọgwù-ọgwugwọ di
iche iche, ido ákwà-ọkikė ikegide ya, ka
ọ we sie ike ijide mma-agha. 22 N'ihi
nke ka Onye-nwe-ayi Jehova ji si otù a:
Le, Mu nēmegide Fero, bù eze Ijipt,
M'gāḅaji kwa ogwe-aka-ya abua, ma
nke siri ike, ma nke ḅajiri aḅaji; M'gēme
kwa ka mma-agha-ya si n'aka-ya da.
23 M'gāchusa kwa ndi Ijipt n'etiti mba
nile, fesa kwa ha n'ala nile. 24 M'gēme
kwa ka ogwe-aka abua nke eze Babilon
sie ike, M'gētiye kwa mma-agham
n'aka-ya: ma M'gāḅaji ogwe-aka abua
nke Fero, ọ gāsu kwa ude nke onye
emeruru aru nke-uku n'iru ya.
25 M'gēme kwa ka ogwe-aka abua nke
eze Babilon sie ike, ma ogwe-aka abua
nke Fero gāda; ha gāma kwa na Mu
onwem bu Jehova, mḅe M'gētiye mma-
agham n'aka eze Babilon, ọ we setipu
ya n'ebe ala Ijipt di. 26 M'gāchusa
kwa ndi Ijipt n'etiti mba nile, fesa kwa
ha n'ala nile; ha ewe mara na Mu onwem
bu Jehova.

31 1 O rue, n'arọ nke-iri-na-otù,
n'ọnwa nke-atọ, n'ubọchi mbu
nke ọnwa ahu, na okwu Jehova rurum
nti, si, 2 Nwa nke madu, Si Fero, bù
eze Ijipt, si kwa ìgwè ndi-ya; Ònye ka
i yiri n'idi-uku-gi? 3 Le, Asiria bu
osisi cedar nime Lebanon nke nwere
ngalaba mara nma, na ọtutu alaka nēnye
ǹdò, na ogologo di elu; ọ bu kwa n'etiti
alaka ḅara ọhia ka ọnu-ọnu-ya di.
4 Miri mere ya ka o bùe ibù, oḅu-miri
mere ya ka ọ di elu: osimiri-ya nile nāga
ebe-ya akuru ihe buruburu; uzọ-miri-ya
nile ka o zigara osisi nile nke ọhia.
5 N'ihi nka ka ogologo-ya di elu kari
osisi nile nke ọhia; eme-kwa-ra ka
ngalaba-ya ba uba, alaka-ya nile to-kwa-
ra ogologo site n'ọtutu miri, mḅe ọ
waputara ha. 6 Na ngalaba-ya nile ka
anu-ufe nile nke elu-igwe luru akwu, ọ
bu kwa n'okpuru alaka-ya nile ka anu
ọhia nile muru umu, ọ bu kwa na ǹdò-
ya ka okė mba nile biri. 7 Ọ we ma
nma n'idi-uku-ya, n'ogologo nke alaka-
ya nile: n'ihi na nkpọrọgwu-ya adiwo
n'ebe ọtutu miri di. 8 Osisi cedar nile
nke di n'ubi Chineke aḅara ogige ezogh
ya: osisi fir nile eyigh ngalaba-ya nile,
osisi plane nile adigh kwa ka alaka-ya
nile; ọ digh kwa osisi ọ bula nke di
n'ubi Chineke aḅara ogige nke yiri ya
n'ima-nma-ya. 9 Ihe nke mara nma ka
M'mere ya ka ọ ghọ n'iba-uba nke
alaka-ya: osisi nile nke Iden, nke di
n'ubi Chineke nke aḅara ogige, we
kwoso ya ekworo.
10 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otù a: N'ihi na i di elu n'ogologo,
na n'ihi na o tiyewo ọnu-ọnu-ya n'etiti
alaka ḅara ọhia, na n'ihi na obi-ya di elu
n'idi-elu-ya; 11 M'gēnye kwa ya n'aka
onye di ike nke mba nile; ọ ghagh imeso
ya: n'ihi nmebi-iwu-ya ka M'chupuworo
ya. 12 Ndi ala ọzọ, bù ndi kariri
mba nile n'ime ka madu ma jijiji, we
bipu ya, tusa ya: n'elu ugwu nile na
nime ndagwurugwu nile ka alaka-ya
daworo, ewe nyajie alaka-ya nile nke
akwukwọ-ha kpuchiri ha n'ebe nile miri
si erù nke ala-ya; ndi nile nke ala ahu
esiwo kwa na ǹdò-ya rida, ha we tusa ya.
13 N'elu ihe-ya dara ada ka anu-ufe nile
nke elu-igwe gēbi, ọ bu kwa n'alaka-ya
nile ka anu ọhia nile gādi: 14 ka osisi
nile nke miri we ghara idi elu n'ogologo-
ha, ghara kwa itiye ọnu-ọnu-ha rue etiti
alaka ḅara ọhia, ka ndi-ha ndi di ike we
ghara iguzo n'idi-elu-ha, bù ndi nile
nāñu miri: n'ihi na ha nile ka ewereworo
nye ọnwu, ijeru ala di n'okpuru uwa,
n'etiti umu nke madu, ijekuru ndi nārida
n'olùlù.
15 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova

siri: N'ubọchi mḅe ọ ridaruru n'ala-mọ
emerem ka erue újú: ekpuchirim obu-
miri n'ihi ya, eḅochi-kwa-ram osimiri-
ya nile, ewe ḅochibido ọtutu miri: eme-
kwa-ram ka Lebanon yiere ya uwe-nkpe,
osisi nile nke ọhia tubọ-kwa-ra atubọ
n'ihi ya. 16 Emerem ka mba nile me
nkpatu site n'olu nke ọdida-ya, mḅe
M'mere ka ọ ridarue ala-mọ, ya na ndi
nārida n'olùlù: ewe kasie osisi nile nke
Iden obi n'ala di n'okpuru uwa, bú
osisi arọputara arọputa kachasi kwa nma
na Lebanon, ndi nile nke nāñu miri.
17 Ha onwe-ha so-kwa-ra ya ridarue
ala-mọ, jekuru ndi ejiri mma-agha ḅu;
e, ndi bu ogwe-aka-ya, ndi biri na
ndò-ya n'etiti mba nile.

18 Onye ka i yiri otú a nime nsọpuru
na n'idi-uku n'etiti osisi nile nke Iden?
ma emewo ka i rida, gi na osisi nile nke
Iden, rue ala di n'okpuru uwa: n'etiti
ndi anēbigh úgwù ka i gēdina, gi na ndi
ejiri mma-agha ḅu. Nka bu Fero na
ìgwè ndi-ya nile; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta.

32 1 O rue, n'arọ nke-iri-na-abua,
n'ọnwa nke-iri-na-abua, n'ubọchi
mbu nke ọnwa ahu, na okwu Jehova
rurum nti, si, 2 Nwa nke madu, bulie
Fero, bú eze Ijipt, abù-ákwá, si ya, Nwa-
ọdum nke mba nile ka i yiworo: ma gi
onwe-gi di ka ogologo anu n'oké osimiri
nile; i we waputa n'osimiri-gi nile, ji
ukwu-gi ḅarua miri, zọrua osimiri nile
ha. 3 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: M'gāchiri nkpọkọta ọtutu ndi di
iche iche ḅasa uḅum n'elu gi; ha
gādọgota kwa gi n'uḅum. 4 M'gātusa
kwa gi n'ala-gi, n'ọhia ka M'gētufu gi,
me kwa ka anu-ufe nile nke elu-igwe
ḅekwasi gi, M'gēme kwa ka anu-ọhia
nke uwa nka nile riju afọ site n'anu-aru-
gi. 5 M'gētiyekwasi kwa anu-aru-gi
n'ugwu nile, were kwa idi-elu-gi mejue
ndagwurugwu nile. 6 M'gēde kwa
ọbara-gi n'ala dika miri, bú ebe i nēgwu
miri, rue ugwu nile; ebe nile miri si erù
gējuputa na gi. 7 Mḅe M'nēmenyu gi,
M'gēkpuchi elu-igwe, me ka kpakpando
nile ha jie nji; anyanwu ka M'gēkpuchi
n'igwe-oji, ọnwa agagh-enye kwa ihè-ya.
8 Ihe nile nkè nēnye ihè n'elu-igwe ka
M'gēme ka ha jie nji n'elu gi,
M'gētiyekwasi kwa ọchichiri n'ala-gi;
ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta. 9 M'gākpasu kwa obi nke ọtutu
ndi di iche iche, mḅe M'gēme ka
ntipia-gi bia n'etiti mba nile, rue ala
di iche iche nke i nāmagh. 10 M'gēme
kwa ka i ju ọtutu ndi anya, ndi-eze-ha
gāma jijiji bayere gi nke-uku, mḅe
M'gēfeghari mma-agham n'iru ha; ha
gāma kwa jijiji na ntabi-anya nile ọ bula,
onye ọ bula n'ihi ndu-ya, n'ubọchi nke
ọdida-gi. 11 N'ihi na otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: Mma-agha nke eze
Babilon gābiakwasi gi. 12 Ọ bu site na
mma-agha nile nke ndi-dike ka M'gēme
ka ìgwè ndi-gi da; ndi kariri mba nile
n'ime ka madu ma jijiji ka ha nile bu:
ọ bu kwa ihe-npako nke Ijipt ka ha
gāpunara ya, ewe kpochapu ìgwè ndi-ya
nile. 13 M'gēme kwa ka anumanu-ya
nile si n'akuku ọtutu miri la n'iyì; ukwu
madu agagh-aḅaru kwa ha ọzọ, ukwu
anumanu agagh-aḅaru kwa ha. 14 Mḅe
ahu ka M'gēme ka miri-ha do, me kwa
ka osimiri nile ha rùe erù dika manu;
ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta. 15 Mḅe M'gēme ala Ijipt ebe
tọḅọrọ n'efu na ihe-iju-anya, ala ḅa aka
n'ihe juru ya-ri, mḅe M'gētiḅu ndi nile
bi ya, ha ewe mara na Mu onwem bu
Jehova. 16 Abù-ákwá ka nka bu, nke
ha gābù; umu-ndinyom nke mba nile
gābù ya: n'ihi Ijipt na n'ihi ìgwè-ya nile
ka ha gābù ya; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta.

17 O rue, n'arọ nke-iri-na-abua,
n'ubọchi nke-iri-na-ise nke ọnwa ahu,
na okwu Jehova rurum nti, si, 18 Nwa
nke madu, bùara ìgwè ndi Ijipt abù
ákwá, me ka ha rida, ya na umu-
ndinyom nke mba di iche iche di ebube,
rue ala di n'okpuru uwa, ha na ndi
nārida n'olùlù. 19 Onye ka i tọkariri
n'utọ? rida, ka eme kwa ka i soro ndi
anēbigh úgwù dina. 20 N'etiti ndi
ejiri mma-agha ḅu ka ha gāda: ewerewo
ya nye mma-agha: kpupunu ya na ìgwè
ndi-ya nile. 21 Ndi di ike nke ndi-dike
gēsi n'etiti ala-mọ gwa ya okwu, ha na
ndi nēyere ya aka: ha aridawo, ha
edinawo ala, bú ndi anēbigh úgwù, ndi
ejiri mma-agha ḅu. 22 N'ebe ahu ka
Asiria na nkpọkọta ndi ya nile di;
n'ebe nile di ya buruburu ka íli-ya nile
di: ha nile bu ndi eḅuru eḅu, ndi
daworọ site na mma-agha: 23 ndi
etiyere ili nile ha na nsọtu nile nke

olùlù, nkpọkọta ndi-ya di kwa íli-ya
buruburu: ha nile bu ndi eḇuru eḇu, ndi
daworo site na mma-agha, bú ndi mere
ka ujọ di n'ala ndi di ndu. 24 N'ebe
ahu ka Ilam na igwė ndi-ya nile ndi nọ
íli-ya buruburu di: ha nile bu ndi eḇuru
eḇu, ndi daworo site na mma-agha, ndi
ridara n'ebigh-úgwù rue ala di n'okpuru
uwa, bú ndi mere ka ujọ-ha di n'ala ndi
di ndu, we būru ihere-ha, ha na ndi
nārida n'olùlù. 25 N'etiti ndi eḇuru
eḇu ka ha nyeworo ya ihe-ndina n'etiti
igwė ndi-ya nile; n'ebe nile di ya
buruburu ka íli-ya nile di: ha nile bu
ndi anēbigh úgwù, ndi ejiri mma-agha
ḇu; n'ihi na emere ka ujọ-ha di n'ala ndi
di ndu, ha we būru ihere-ha, ha na ndi
nārida n'olùlù: n'etiti ndi eḇuru eḇu ka
etiyeworo ya. 26 N'ebe ahu ka Meshek
na Tubal na igwė ndi-ya nile nọ; n'ebe
nile nke di ya buruburu ka íli-ya nile di:
ha nile bu ndi anēbigh úgwù, ndi ejiri
mma-agha ḇu; n'ihi na ha mere ka ujọ-
ha di n'ala ndi di ndu. 27 Ha agagh-
esoro ndi-dike dina, bú ndi dara ada site
na ndi anēbigh úgwù, ndi ridaworo n'ala-
mọ chiri ihe-agha-ha, ha we tọḇọrọ
mma-agha-ha n'okpuru isi-ha, ajọ
omume nile ha dikwasi n'ọkpukpu-ha;
n'ihi na ujọ ndi-dike ka ha bu n'ala ndi
di ndu. 28 Ma gi onwe-gi, n'etiti ndi
anēbigh úgwù ka agētipia gi, i gēso kwa
ndi ejiri mma-agha ḇu dina. 29 N'ebe
ahu ka Edom na ndi-eze-ya na ndi-isi-ya
nile nọ, ndi atọḇọworo n'idi-ike-ha
n'etiti ndi ejiri mma-agha ḇu: ndi ahu
gēsoro ndi anēbigh úgwù, so kwa ndi
nārida n'olùlù, dina. 30 N'ebe ahu ka
ndi-isi Ugwu nọ, ha nile, na ndi Zaidon
nile, ndi soro ndi eḇuru eḇu rida; n'ujọ-
ha nke ha mere ka atua site n'idi-ike-ha
ka ihere nēme ha; ha ewe soro ndi ejiri
mma-agha ḇu dina n'ebigh-úgwù, būru
ihere-ha, ha na ndi nārida n'olùlù.
31 Ndi ahu ka Fero gāhu, ewe kasie ya
obi bayere igwė ndi-ya nile: ha bu ndi
ejiri mma-agha ḇu, bú Fero na usu-ndi-
agha-ya nile; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta. 32 N'ihi na
emewom ka ujọ-ya di n'ala ndi di ndu:
agēme kwa ka o dina n'etiti ndi anēbigh
úgwù, ya na ndi ejiri mma-agha ḇu, bú
Fero na igwė ndi-ya nile; ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

33 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, gwa umu ndi-
gi okwu, si ha, Ala ọ bula, mḇe M'nēme
ka mma-agha biakwasi ya, ma ndi ala
ahu eweputawo otù onye n'etiti ha, me
ya ka ọ ghọrọ ha onye-nche: 3 ọ we hu
mma-agha ahu ka ọ nābiakwasi ala-ya, ọ
buru na ọ fùa opi-ike-ya, dọ ndi-ya aka
na nti; 4 mḇe ahu onye nānu ihe nke
nuworo olu opi-ike ahu, ma ọ naragh
idọ-aka-na-nti-ya, ọ buru na mma-agha
ahu abia wepu ya, ọbara-ya gādi n'isi-ya.
5 Olu opi-ike ahu ka ọ nuru, ma ọ
naragh idọ-aka-na-nti-ya; ọbara-ya
gādikwasi ya: ma onye ahu, asi na ọ
nara idọ-aka-na-nti ahu, nkpuru-obi-
ya ka ọ gēmewori ka ọ wepuga onwe-
ya. 6 Ma onye-nche ahu, mḇe ọ gāhu
mma-agha ahu ka ọ nābia, ma ọ fùgh
opi-ike, ewe ghara idọ ndi-ya aka na nti,
mma-agha ahu abia, wepu madu ọ bula
n'etiti ha; onye ahu, n'ihi ajọ omume-ya
ka ewepuworo ya, ma n'aka onye-nche
ahu ka M'gājuta ọbara-ya. 7 Ma gi
onwe-gi, nwa nke madu, onye-nche ka
M'doworo gi nye ulo Israel; i gānu kwa
okwu site n'ọnum, dọ ha aka na nti
site nam. 8 Mḇe M'nāsi onye nēmebi
iwu, Gi onye nēmebi iwu, i ghagh inwu,
ma i kwugh kwa okwu idọ onye nēmebi
iwu aka na nti ka o si n'uzọ-ya puta;
onye ahu nke nēmebi iwu gānwu n'ajọ
omume-ya; ma n'aka-gi ka M'gājuta
ọbara-ya. 9 Ma gi onwe-gi, mḇe i gādọ
onye nēmebi iwu aka na nti ka o si n'uzọ-
ya puta ka ọ we si nime ya chigharia,
ma o sigh n'uzọ-ya chigharia; onye ahu
gānwu n'ajọ omume-ya, ma gi onwe-
gi, nkpuru-obi-gi ka i naputaworo.
10 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, si
ulo Israel: Otú a ka unu nēkwu, si,
N'ezie njehie nile ayi na nmehie nile ayi
di n'isi-ayi, ọ bu kwa nime ha ka ayi
onwe-ayi nāta aru; ȧyi gēsi kwa
aṅa di ndu? 11 Si ha, Mu onwem
nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta), ọnwu nke onye
nēmebi iwu adigh-atọm utọ ma-ọli;
kama ọ nātọm utọ mḇe onye nēmebi iwu
si n'uzọ-ya chigharia, we di ndu:
chigharianu, sinu n'uzọ ọjọ nile unu
chigharia; ọ bu kwa n'ihi gini ka unu
gānwu, ulo Israel? 12 Ma gi onwe-gi,
nwa nke madu, si umu ndim, Ezi omume
nke onye ezi omume agagh-anaputa ya

anaputa n'ubọchi njehie-ya; ọzọ, nmebi-
iwu nke onye nēmebi iwu, ọ gagh-asu
ngọngọ nime ya n'ubọchi o si na nmebi-
iwu-ya chigharia: ọzọ kwa, onye ezi
omume apugh idi ndu nime ya n'ubọchi
ọ mehiere. 13 Mḅe M'nāsi onye ezi
omume, na ọ ghagh idi ndu; onye ahu
ewe tukwasi obi n'ezi omume-ya, me ajọ
omume, ezi omume-ya nile, agagh-
echeta ha; ma n'ajọ omume-ya nke ọ
meworo, nime ya ka ọ gānwu. 14 Ọzọ,
mḅe M'nāsi onye nēmebi iwu, I ghagh
inwu; ọ we si na nmehie-ya chigharia,
me ihe ekpere n'ikpe na ezi omume;
15 asi na onye nēmebi iwu enyeghachi
ihe-ibe, kwughachi ihe ọ punara madu
n'ike, jegharia n'ukpuru nile nke ndu,
ghara ime ajọ omume; ọ ghagh idi ndu,
ọ gagh-anwu. 16 Nmehie-ya nile nke ọ
mehieworo agagh-echeta ha megide ya:
ihe ekpere n'ikpe na ezi omume ka ọ
meworo; ọ ghagh idi ndu. 17 Ma umu
ndim asiwo, Ādigh-atule uzọ Onye-
nwe-ayi: ma ha onwe-ha, uzọ-ha ka
anādigh-atule. 18 Mḅe onye ezi omume
si n'ezi omume-ya chigharia, me ajọ
omume, ọ gānwu kwa nime ha. 19 Ma
mḅe onye nēmebi iwu si na nmebi-iwu-
ya chigharia, me ihe ekpere n'ikpe na
ezi omume, n'ihi ihe ndia ka onye ahu
gādi ndu. 20 Ma unu asiwo, Adigh-
atule uzọ Onye-nwe-ayi. M'gēkpe unu
ikpe, unu ulo Israel, onye ọ bula ka
uzọ-ya nile si di.

21 O rue, n'arọ nke-iri-na-abua nke
emere ka ayi je biri n'ala ọzọ, n'ọnwa
nke-iri, n'ubọchi nke-ise nke ọnwa ahu,
na otù onye nke siri na Jerusalem ḅapu
biakuterem, si, Etikpọwo obodo-ayi.
22 Ma aka Jehova rurumri aru n'anyasi,
tutu onye ḅapuru aḅapu abia; Ọ we
saghe ọnum, rue mḅe ọ biakuterem
n'ututu; ewe saghe ọnum, m'we ghara
ida kwa ọḅi ọzọ. 23 Okwu Jehova we
ruem nti, si, 24 Nwa nke madu, ndi bi
na nkpọnkpọ ebe ndia n'ala Israel nēkwu,
si, Nāni otù onye ka Abraham bu, ọ we
nweta ala nka: ma ayi onwe-ayi bara
uba; ayi ka enyeworo ala nka ibu ihe-
nweta. 25 N'ihi nka si ha, Otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Anu na
ọbara-ya ka unu nēri, unu nēweli kwa
anya-unu le arusi nile unu, ọbara ka
unu nāwusi kwa: ọ̀ bu kwa ala nka ka
unu gēnweta? 26 Unu eguzowo n'elu
mma-agha-unu, unu emewo ihe-árú,
unu emeruwo, nwoke ọ bula ọ merua
nwunye nke nwoke-ibe-ya: ọ̀ bu kwa
ala nka ka unu gēnweta? 27 Otú a ka
i gāsi ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Mu onwem nādi ndu, n'ezie
ndi nọ na nkpọnkpọ ebe nile gāda site
na mma-agha, M'gēwere kwa onye nọ
n'ọhia nye anu-ọhia ka ewe ripia ya, na
ndi nọ n'ebe nile ewusiri ike na n'ọḅà
nile, n'ajọ ọria nēfe efe ka ha gānwu.
28 M'gēme kwa ka ala-unu ghọ ebe
tọḅọrọ n'efu na ihe-iju-anya, npako nke
ike-ya gākwusi kwa; ugwu nile nke
Israel gātọḅọ kwa n'efu, ghara inwe onye
nāgabiga ha. 29 Ha gāma kwa na Mu
onwem bu Jehova, mḅe M'mesiri ala-ha
ka ọ ghọ ebe tọḅọrọ n'efu na ihe-iju-
anya, n'ihi ihe-árú nile ha nke ha
meworo. 30 Ma gi onwe-gi, nwa nke
madu, umu ndi-gi ndi nēkwu okwu
bayere gi n'akuku mḅidi nile ha, na
n'ọnu-uzọ nile nke ulo nile ha, ha
agwaritawo onwe-ha okwu, onye ọ bula
ọ gwa nwa-nne-ya, si, Biko, bianu, nuru
ihe bu okwu a nke nēsi n'ọnu Jehova
puta. 31 Ha we nābiakute gi dika
ọbibia nke otù ndi, nọdu ala n'iru-gi
dika ndim, ha nānu kwa okwu-gi nile,
ma okwu-gi ndia ka ha nēmegh: n'ihi
na ihu-n'anya riri nne ka ndi ahu ji ọnu-
ha egosi, ma urù-ha nke nēzigh ezi ka
obi-ha nējeso. 32 Ma, le, i diri ha ka
abù nke ihu-n'anya riri nne, dika onye
nwere olu mara nma, nke nākpọ kwa
ubọ nke-ọma: n'ihi na ha anuwo okwu-
gi nile, ma ha adigh-eme ha. 33 Ma
mḅe ọ gēme, (le, ọ nēme,) ha gāma kwa
na onye-amuma anọwori n'etiti ha.

34 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, bue amuma
megide ndi-ọzùzù-aturu nāzù Israel, bue
amuma, si ha, bú ndi-ọzùzù-aturu ahu,
Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
Ahuhu diri ndi-ọzùzù-aturu nāzù Israel
ndi nọworo nāzù onwe-ha! ọ̀ bugh igwè
ewu na aturu ka ndi-ọzùzù-aturu gāzù?
3 Abuba-ha ka unu nēri, aji-ha ka unu
nēyi, anu nke mara abuba nime ha ka
unu nēḅu; ma igwè ewu na aturu ka unu
nāzùgh. 4 Unu emegh ka ndi aru-ha
nādigh ike di ike, unu agwọgh kwa nke
nāria ọria, unu ekezigh kwa ọkpukpu
ḅajiri aḅaji, unu eweghachigh kwa nke
achufuru achufu, unu achọgh kwa nke

furu efu; kama n'ike na nkpaḇu ka
unu zọdaworo ha. 5 Ha we ḇasa, n'ihi
na onye-ọzùzù-aturu anọgh: ha we
ghọrọ anu ọhia nile ihe-oriri, we ḇasa.
6 Ìgwè ewu na aturu nkem nākpafu
n'ugwu nile, na n'elu ugwu ntà ọ bula
di elu: ọ bu kwa n'elu uwa nile ka ìgwè
ewu na aturu nkem ḇasara: ọ digh kwa
onye nāju ajuju bayere ha, ọ digh kwa
onye nāchọ ha. 7 N'ihi nka, unu ndi-
ọzùzù-aturu, nurunu okwu Jehova:
8 Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), n'ezie
n'ihi na igwè ewu na aturu nkem ghọrọ
ihe-nluta-n'agha, igwè ewu na aturu
nkem ewe ghọrọ anu ọhia nile ihe-oriri,
n'ihi na onye-ọzùzù-aturu adigh, na
n'ihi na ndi-ọzùzù-aturum achọgh igwè
ewu na aturu nkem, kama ndi-ọzùzù-
aturu nāzù onwe-ha, ma ìgwè ewu na
aturu nkem ka ha nāzùgh; 9 n'ihi nka,
unu ndi-ọzùzù-aturu, nurunu okwu
Jehova; 10 Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Le, Mu onwem nēmegide
ndi-ọzùzù-aturu; M'gājuta kwa ìgwè
ewu na aturu nkem n'aka-ha, me ka ha
kwusi izù ìgwè ewu na aturu ahu; ndi-
ọzùzù-aturu agagh-azù kwa onwe-ha
ọzọ; M'gānaputa kwa igwè ewu na aturu
nkem n'ọnu-ha, ka ha we ghara ighọrọ
ha ihe-oriri. 11 N'ihi na otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu,
ọbuná Mu onwem, M'gāchọ kwa igwè
ewu na aturu nkem, chọputa ha.
12 Dika onye-ọzùzù-aturu si achọputa
ìgwè aturu-ya, n'ubọchi ọ nọ n'etiti ìgwè
ewu na aturu-ya nke ḇasara aḇasa, otú
a ka M'gāchọputa igwè ewu na aturu
nkem; M'gānaputa kwa ha n'ebe nile
ha ḇasara n'ubọchi nke igwe-oji na oké
ọchichiri. 13 M'gēme kwa ka ha si na
ndi nile di iche iche puta, M'gāchikọputa
kwa ha n'ala nile, me ka ha ba n'ala-ha;
M'gāzù kwa ha n'ugwu nile nke Israel,
na n'akuku ebe nile miri si erù, na n'ebe-
obibi nile nke ala-ha. 14 Ezi ihe-ọzùzù-
aturu ka M'gēji zù ha, ọ bu kwa n'ugwu
nile nke ebe di elu nke Israel ka ebe-ita-
nri-ha gādi: n'ebe ahu ka ha gāmakpu
n'ezi ebe-ita-nri, ọ bu kwa ihe-ọzùzù-
aturu makarisiri nma ka ha gēji zù
onwe-ha n'ugwu nile nke Israel. 15 Mu
onwem gāzù igwè ewu na aturu nkem,
Mu onwem gēme kwa ka ha makpue
amakpu; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta. 16 Nke furu efu ka
M'gāchọ, ọ bu kwa nke achufuru achufu
ka M'gēwelata, ọkpukpu aḇajiri aḇaji
ka M'gēkezi kwa, nke aru-ya nādigh ike
ka M'gēme kwa ka ọ di ike: ma nke
mara abuba na nke di ike ka
M'gēkpochapu; M'gāzù ha n'ikpé ziri
ezi. 17 Ma unu onwe-unu, igwè ewu
na aturu nkem, otú a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri: Le, Mu nēkpe ikpe
n'etiti anu na anu, ma ebulu ma nkpi.
18 Ọ bu unu ihe ntà na unu ji ezi ihe-
ọzùzù-aturu azù onwe-unu, ma unu
gāzọtọ ihe-ọzùzù-aturu-unu fọdurunu
n'ukwu-unu? ọ bu kwa unu ihe ntà
na ọ bu miri doro edo ka unu nāṅu, ma
unu gāḇaru miri fọdurunu n'ukwu-unu?
19 Ma igwè ewu na aturu nkem, ọ bu
ihe ukwu-unu zọtọrọ ka ha ji azù onwe-
ha, ọ bu kwa miri ukwu-unu ḇaruru ka
ha nāṅu.
20 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otú a: Le, Mu, ọbuná Mu onwem,
gēkpe kwa ikpe n'etiti anu mara abuba
na anu tara aru. 21 N'ihi na unu ji
akuku na ubu-aka enuzuga, na n'ihi na
unu ji mpi-unu asọzuga anu nile nāria
ọria, rue mḇe unu chusasiri ha n'èzí;
22 n'ihi nka M'gāzọputa ìgwè ewu na
aturu nkem, ha agagh-aghọ kwa ihe-
nluta-n'agha ọzọ; M'gēkpe kwa ikpe
n'etiti anu na anu. 23 M'gēme kwa ka
otù onye-ọzùzù-aturu biliere ha, ọ gāzù
kwa ha, ọbuná orùm, bú Devid; ya
onwe-ya gāzù ha, ya onwe-ya gābu-kwa-
ra ha onye-ọzùzù-aturu. 24 Mu onwem,
bú Jehova, gābu-kwa-ra ha Chineke,
orùm, bú Devid, gābu kwa onye-isi
n'etiti ha; Mu onwem, bú Jehova,
ekwuwo okwu. 25 Mu na ha gāḇa kwa
ọḇuḇa-ndu udo, M'gēme kwa ka ajọ
anu-ọhia kwusi n'ala-ha: ha gēbi
n'ọzara na ntukwasi-obi, raru ura n'oké
ọhia. 26 M'gēme kwa ka ha na ebe
nile nke di ugwu ntàm buruburu ghọ
ngọzi; M'gēme kwa ka oké miri-ozuzo
zo na mḇe-ya; oké miri-ozuzo nke ngọzi
gādi. 27 Osisi ọhia gāmi kwa nkpuru-
ya, ala gēme kwa ihe-ọmume-ya, ha gānọ
kwa n'elu ala-ha na ntukwasi-obi; ha
gāma kwa na Mu onwem bu Jehova, mḇe
M'tijiworo nkpọrọ nile nke yoke-ha,
naputa ha n'aka ndi mere ha ka ha fè ha
òfùfè. 28 Ha agagh-abu-kwa-ra mba
nile ihe-nluta-n'agha ọzọ, anu-ọhia nke

uwa agagh-eri kwa ha; ma ha gēbi na
ntukwasi-obi, ọ digh kwa onye ganēme
ka ha ma jiiji. 29 M'gēme kwa ka ihe-
ọkukú nke agāma aha-ya biliere ha, ha
agagh-abu kwa ndi oké unwu
kpochapuworo n'ala-ha ọzọ, ha agagh-
ebu kwa ihere mba nile ọzọ. 30 Ha ewe
mara na Mu onwem, bú Jehova, bú
Chineke-ha, nọyere ha, ha mara kwa na
ha onwe-ha bu ndim, bú ulo Israel; ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
31 Ma unu onwe-unu, ìgwè ewu na
aturu nkem, bú ìgwè ewu na aturu nke
ebe-ita-nrim, madu ka unu bu, Mu
onwem bu Chineke-unu; ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.

35 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, che iru-gi
imegide ugwu Sia, bue amuma megide
ya, 3 si ya, Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Le, Mu onwem nēmegide
gi, ugwu Sia, M'gēseti kwa akam imegide
gi, M'gēme kwa ka i ghọ ebe tọḅọrọ n'efu
na ihe-iju-anya. 4 Obodo-gi nile ka
M'gēme ka ha ghọ nkpọnkpọ ebe, gi
onwe-gi gābu kwa ebe tọḅọrọ n'efu; i we
mara na Mu onwem bu Jehova. 5 N'ihi
na i nwere iro ebigh-ebi, we rara umu
Israel nye n'aka mma-agha na mḅe
nhuju-anya-ha, na mḅe nke ajọ omume
nke mḅe ikpe-azu: 6 n'ihi nka, Mu
onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta), n'ezie nání
ọbara ka M'gēme gi ka i ghọ, ọbara
ganāchu kwa gi: ọ bu ezie na i kpọgh
ọbara asì, ma ọbara gāchu gi. 7 M'gēme
kwa ugwu Sia ka ọ ghọ ihe-iju-anya na
ebe tọḅọrọ n'efu; M'gēbipu kwa nime ya
onye nāgabiga na onye nālaghachi.
8 M'gēmeju kwa ugwu-ya nile na ndi-
ya eḅuru eḅu: ugwu ntà gi nile na
ndagwurugwu-gi nile na ebe-gi nile miri
si erù, ndi ejiri mma-agha ḅu gāda nime
ha. 9 Ebe nke tọḅọrọ n'efu mḅe
ebigh-ebi ka M'gēme gi ka i ghọ, madu
agagh-ebi kwa n'obodo-gi nile: unu ewe
mara na Mu onwem bu Jehova. 10 N'ihi
na i siwo, Mba abua ndia na ala abua
ndia gābu nkem, ayi gēnweta kwa ya;
ma Jehova nọrọ n'ebe ahu: 11 n'ihi
nka, Mu onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta),
M'gēme kwa dika iwe-gi si di, na dika
ekworo-gi si di nke i kwoworo site n'asì
i kpọrọ ha; M'gēme kwa ka amara Mu
onwem n'etiti ha, mḅe M'gēkpe gi ikpe.
12 I gāma kwa na Mu onwem, bú
Jehova, anuwo okwu-nleli-gi nile nke i
kwuworo megide ugwu nile nke Israel,
si, Ha bu ebe tọḅọrọ n'efu, ayi ka
ewereworo ha nye ka ayi we ripia ha.
13 Unu we were ọnu-unu me onwe-unu
ka unu di uku imegidem, me ka okwu-
unu ba uba imegidem: Mu onwem
anuwo. 14 Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Ka ọñù nke uwa nka nile
ra, otú a ka M'gēme gi ka i ghọ ebe
tọḅọrọ n'efu. 15 Dika i ñuriri ọñu
n'isi ihe-nketa nke ulo Israel, n'ihi na ọ
tọḅọrọ n'efu, otú a ka M'gēme gi: ebe
tọḅọrọ n'efu ka i gābu, gi ugwu Sia, na
Edom nile, ọbuná Edom nile: ha ewe
mara na Mu onwem bu Jehova.

36 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
buere ugwu nile nke Israel
amuma, si, Unu ugwu Israel, nurunu
okwu Jehova. 2 Otú a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri: N'ihi na onye-iro asiwo
megide unu, Ehe! na, Ebe di elu nile nke
mḅe ebigh-ebi gara aga aghọworo ayi ihe-
nnweta: 3 n'ihi nka bue amuma, si,
Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
N'ihi na, ọbuná n'ihi na ha emewo ka
unu tọḅọrọ n'efu, na n'ihi na ha eledawo
unu buruburu, ka unu we ghọrọ mba
nile fọdurunu ihe-nnweta, ewe me ka
unu rigokwasi n'eḅuḅere-ọnu nke ndi-
ire, buru akukọ ọjọ nke ndi-unu:
4 n'ihi nka, unu ugwu Israel, nurunu
okwu nke Onye-nwe-ayi Jehova; Otú a
ka Onye-nwe-ayi Jehova siri ugwu nile
na ugwu ntà nile na ebe nile miri si erù
na ndagwurugwu nile na nkpọnkpọ ebe
nile nke tọḅọrọ n'efu na obodo nile
anapuru anapu, nke ghọwo-kwa-ra mba
nile fọdurunu nke di buruburu ihe-
nluta-n'agha na ihe-ikwa-emò: 5 n'ihi
nka ka Onye-nwe-ayi Jehova ii si otú
a: N'ezie n'ọku nke ekworom ka
M'kwuworo okwu megide mba nile
fọduru, megide kwa Edom nile, ndi
wereworo alam nye onwe-ha ibu ihe-
nnweta n'ọñù nke obi-ha nile, nime nleli
nke nkpuru-obi-ha, ka ha we chupu ya
ka ọ ghọ ihe-nluta-n'agha: 6 n'ihi nka
bue amuma bayere ala Israel, si ugwu-
ya nile, si kwa ugwu ntà ya nile, si ebe-ya
nile miri si erù, si kwa ndagwurugwu-ya

nile, Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
Lem anya, n'ekworom na n'ọnumam ka
M'kwuworo okwu, n'ihi na ọ bu ọnọdu-
ihere nke mba di iche iche ka unu
būruworo: 7 n'ihi nka ka Onye-nwe-
ayi Jehova ji si otù a: Mu onwem
eweliwo akam elu, si, N'ezie mba nile
ndi di unu buruburu, ha onwe-ha gēbu
ọnọdu-ihere-ha. 8 Ma unu onwe-unu,
ugwu Israel, ngalaba-unu ka unu
gāwaputa, miara ndim, bù Israel,
nkpuru-unu; n'ihi na ha nọ nso ibia.
9 N'ihi na, le, Mu onwem diri unu,
M'gēche kwa unu iru, agālu kwa unu
dika ubi, gha unu ihe: 10 M'gēme
kwa ka madu ba uba n'elu unu, bù ulo
Israel nile, ha nile: madu gēbi kwa
n'obodo-unu nile, ọ bu kwa nkpọnkpọ
ebe nile unu ka agēwu: 11 M'gēme
kwa ka madu na anumanu ba uba n'elu
unu; ha gāba kwa uba, mua ọmùmù:
M'gēme kwa ka madu bi nime unu dika
ọnọdu mbe ochie unu si di, M'gēme
kwa unu nma karia na mbe mbu unu:
unu ewe mara na Mu onwem bu Jehova.
12 M'gēme kwa ka madu jegharia n'elu
unu, ọbunà ndim, bù Israel; ha gēnweta
kwa gi, i gāghọ-kwa-ra ha ihe-nketa, i
gagh-abaa kwa ha aka umu ọzọ ma-ọli.
13 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
N'ihi na ha nāsi unu, Ala nke nēri madu
ka i bu, ala nke nābaba mba-gi aka umu
ka i buworo; 14 n'ihi nka i gagh-eri
kwa madu ọzọ, i gagh-abaa kwa mba-
gi aka umu ọzọ, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta); 15 M'gagh-eme
kwa ka i nuru ọnọdu-ihere mba nile ọzọ,
i gagh-ebu kwa ita-uta nke ndi nile di
iche iche ọzọ, i gagh-eme kwa ka mba-gi
su ngọngọ ọzọ; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta.
16 Okwu Jehova we ruem nti, si,
17 Nwa nke madu, mbe ulo Israel bi
n'elu ala-ha, ha we merua ya site n'uzọ-
ha, site kwa n'omume nile ha: dika iru-
àrù nke nwayi di na nsọ, otù a ka uzọ-ha
diri n'irum. 18 M'we wukwasi ha
ọnumam n'ihi ọbara ahu nke ha
wukwasiri n'ala-ha, na n'ihi na ha jiri
arusi nile ha merua ya: 19 M'we chusa
ha n'etiti mba nile, ha we basa n'ala
nile: dika uzọ-ha si di, na dika omume
nile ha si di, otù a ka M'kpere ha ikpe.
20 Ha we biarue mba nile ebe ha biara,
ha we me ka aha nsọm ghara idi nsọ;
mbe anēkwu okwu bayere ha, si, Ndi nke
Jehova ka ndia bu, ọ bu kwa n'ala-Ya
ka ha siri puta. 21 Ma enwerem ọmiko
n'aru aha nsọm, nke ulo Israel mereri
ka ọ ghara idi nsọ n'etiti mba nile, ebe
ha biara. 22 N'ihi nka si ulo Israel,
Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ọ
bugh n'ihi unu ka Mu onwem nālu ọlu,
unu ulo Israel, kama ọ bu n'ihi aha
nsọm, nke unu meworo ka ọ ghara idi
nsọ n'etiti mba nile ebe unu biara.
23 M'gēdo kwa aha ukum nsọ, nke
emere ka ọ ghara idi nsọ n'etiti mba
nile, nke unu meworo ka ọ ghara idi nsọ
n'etiti ha; mba nile gāma kwa na Mu
onwem bu Jehova, (ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta), mbe
agēdom nsọ nime unu n'anya-ha.
24 M'gēweputa kwa unu n'etiti mba
nile, chikọputa kwa unu n'ala nile, me
ka unu bata n'ala-unu. 25 M'gāwusa
kwa unu miri di ọcha, unu ewe di ọcha:
ọ bu iru-àrù nile unu na arusi nile unu
ka M'gēme unu ka unu si nime ha di
ọcha. 26 M'gēnye kwa unu obi ọhu, ọ
bu kwa mọ ọhu ka M'gētiye nime unu:
M'gēwezuga kwa obi nkume n'anu-aru-
unu, nye unu obi nke bu anu-aru.
27 Mọ nkem ka M'gētiye nime unu, me
ka ọ buru n'ukpurum nile ka unu
gējeghari, ọ bu kwa ikpem nile ka unu
gēdebe, me ha. 28 Unu gēbi kwa n'ala
ahu nke M'nyere nna-unu-hà; unu
gābu-kwa-ram otù ndi, Mu onwem
gābu - kwa - ra unu Chineke.
29 M'gāzọputa kwa unu n'iru-àrù
nile unu: M'gākpọ kwa ọka, me ka
ọ ba uba, M'gagh-atukwasi unu okė
unwu. 30 M'gēme kwa ka nkpuru
osisi na ihe-ọmume nke ubi ba uba, ka
unu we ghara inara kwa ita-uta nke okė
unwu n'etiti mba nile ọzọ. 31 Unu
gēcheta kwa uzọ ọjọ nile unu, na omume
nile unu nke nādigh nma; unu gāsọ kwa
onwe-unu oyi n'anya-unu n'ihi ajọ
omume nile unu na n'ihi ihe-àrù nile
unu. 32 Ọ bugh n'ihi unu ka Mu
onwem nālu ọlu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta), maranu
nka: ka ihere uzọ nile unu me unu, ka
etiye kwa unu n'ọnọdu-ihere, unu ulo
Israel. 33 Otù a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: N'ubọchi M'mere ka unu
si n'ajọ omume nile unu di ọcha,
n'ubọchi ahu ka M'gēme ka madu bi

n'obodo nile unu, agēwu kwa ebe nile
tọḅọrọ n'efu. 34 Ala-ubi ahu nke
tọḅọrọ n'efu ka agālu kwa, n'ọnọdu ibu
ebe tọḅọrọ n'efu n'anya onye ọ bula
nāgabiga. 35 Ha gāsi kwa, Ala nka nke
tọḅọrọ n'efu aghọwo ubi dika ubi Iden
aḅara ogige; ọzọ, obodo nile nke bu
ǹkpọnkpọ, nke tọḅọrọ n'efu, nke
akwaturu n'ala, ha aghọwo ebe ewusiri
ike nke madu bi nime ha. 36 Mba
nile nke fọduru n'ala di unu buruburu
gāma kwa na Mu onwem, bú Jehova,
ewuwo ebe nile akwaturu akwatu, ku
kwa ubi nke tọḅọrọ n'efu: Mu onwem,
bú Jehova, ekwuwo okwu, M'gēme kwa
ya.
37 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Ọzọ, nka ka M'gēkwe ka ulo Israel
juam ase bayere ya, ka M'we mere ha ya;
M'gēme ka ha ba uba na madu dika
igwè ewu na aturu. 38 Dika igwè ewu
na aturu di nsọ, dika igwè ewu na aturu
nke Jerusalem na mḅe-ya nile akara àkà;
otú a ka ǹkpọnkpọ obodo nile gējuputa
na ìgwè ewu na aturu nke bu madu: ha
ewe mara na Mu onwem bu Jehova.
37 1 Aka Jehova we dikwasim, Ọ we
me ka m'pua apu nime Mọ nke
Jehova, Ọ we dọbam n'etiti ndagwurugwu
ahu; ma ndagwurugwu ahu juputara
n'ọkpukpu; 2 Ọ we me ka m'gabiga
n'akuku ha buruburu n'akuku nile:
ma, le, ha bara uba nke-uku n'elu
ndagwurugwu; ma, le, ha kpọrọ nku
nke-uku. 3 Ọ we sim, Nwa nke madu,
Ọkpukpu ndia, hà gādi ndu? M'we si,
Onye-nwe-ayi Jehova, Gi onwe-gi mara.
4 Ọ we sim, Bue amuma n'elu ọkpukpu
ndia, si ha, Unu ọkpukpu kpọrọ nku,
nurunu okwu Jehova. 5 Otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri ọkpukpu ndia:
Le, Mu onwem gaje ime ka ume ba nime
unu, unu ewe di ndu. 6 M'gētiyekwasi
kwa unu akwara, me ka anu-aru
rigokwasi unu, M'gēkpuchi kwa unu
akpukpọ-aru, tiye ume nime unu, unu
ewe di ndu, we mara na Mu onwem bu
Jehova. 7 M'we bue amuma dika esiri
nyem iwu: otù olu we da mḅe m'nēbu
amuma, ma, le, ime-nkpatu di, ọkpukpu
we biarute onwe-ha nso, ọkpukpu
n'ọkpukpu nke ya. 8 M'we hu, ma, le,
akwara dikwasi ha, anu-aru rigota-kwa-
ra, akpukpọ-aru we kpuchie ha n'elu:
ma ume adigh nime ha. 9 Ọ we sim,
Buere ifufe amuma, bue amuma, nwa
nke madu, si ifufe, Otú a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri: Si n'ifufe anọ bia, gi
ume, kukwasi ndia eḅuru eḅu ume, ka
ha we di ndu. 10 M'we bue amuma
dika Ọ nyerem iwu, ume we ba nime
ha, ha we di ndu, guzo ọtọ n'ukwu-ha,
buru oké usu-ndi-agha di uku ri nne.
11 Ọ we sim, Nwa nke madu, ọkpukpu
ndia, ulo Israel nile ka ha bu: le, ha
nāsi, Ọkpukpu-ayi akpọwo nku, olile-
anya-ayi alawo kwa n'iyi; ebipusiwo ayi
onwe-ayi. 12 N'ihi nka bue amuma,
si ha, Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Le, Mu onwem gēmeghe íli nile unu,
me ka unu si n'íli-unu rigoputa, unu
ndim; M'gēme kwa ka unu bata n'ala
Israel. 13 Unu gāma kwa na Mu
onwem bu Jehova, mḅe M'meghesiri
ìlì-unu, na mḅe M'mesiri ka unu si
n'íli - unu rigoputa, unu ndim.
14 M'gētiye kwa Mọm nime unu, unu
ewe di ndu, M'gēme kwa ka unu
nọdu n'ala-unu: unu ewe mara na Mu
onwem, bú Jehova, ekwuwo, me ya; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
15 Okwu Jehova we ruem nti, si,
16 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, were
otù osisi n'onwe-gi, de n'elu ya, Nke
Juda, na nke umu Israel ndi ekekọtaworo
ya na ha n'otù: were kwa osisi ọzọ, de
n'elu ya, Nke Josef, osisi Efraim, na nke
ulo Israel nile ndi ekekọtaworo ya na ha
n'otù: 17 gi jikọta kwa ha, otù na ibe-
ya, nye onwe-gi, ka ha ghọ otù osisi, ka
ha we ghọ otù n'aka-gi. 18 Ma mḅe
umu ndi-gi gāgwa gi okwu, si, Ì gagh-
egosi ayi ihe ihe ndia bu n'ebe i nọ?
19 gwa ha okwu, si, Otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu onwem
gaje iwere osisi Josef nke di n'aka
Efraim, na ebo nile nke Israel ndi
ekekọtaworo ya na ha n'otù; M'gētiyekọ
kwa ha na ya, bú osisi Juda, me ka ha
ghọ otù osisi, ha ewe ghọ otù n'akam.
20 Osisi abua ahu nke i nēde ihe n'elu
ha gādi kwa n'aka-gi n'anya-ha. 21 Gwa
kwa ha okwu, si, Otú a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri: Le, Mu onwem
ganāchiputa umu Israel n'etiti mba nile,
ebe ha jere, M'gāchikọputa kwa ha
n'akuku nile, me ka ha bata n'ala-ha:
22 M'gēme kwa ha otù mba n'ala-ha,
n'ugwu nile nke Israel; otù eze gābu-
kwa-ra ha nile eze: ha agagh-abu kwa

mba abua ọzọ, agagh-ekera kwa ha ala-
eze abua ọzọ ma-ọli: 23 ha agagh-eji
kwa arusi nile ha, ma-ọbu ihe-árú
nile ha, ma-ọbu njehie nile ha, meru
onwe-ha ọzọ: kama M'gāzọputa ha
n'ebe-obibi nile ha, ebe ha mehieworo,
M'gēme kwa ka ha di ọcha: ha ewe
ghọrọm otù ndi, Mu onwem gābu-kwa-
ra ha Chineke. 24 Orùm, bú Devid,
gābu kwa eze-ha; ọ bu kwa otù onye-
ọzùzù-aturu ka ha nile gēnwe: ọ bu kwa
n'ikpém nile ka ha gējeghari, ukpurum
nile ka ha gēdebe kwa, me ha. 25 Ha
gēbi kwa n'ala ahu nke M'nyeworo
orùm, bú Jekob, nke nna-unu-hà biri
nime ya; ha gēbi kwa nime ya, ha onwe-
ha, na umu-ha, na umu umu-ha, rue
mḅe ebigh-ebi: Devid, bú orùm, gābu-
kwa-ra ha onye-isi rue mḅe ebigh-ebi.
26 Mu na ha gāḅa kwa ọḅuḅa-ndu udo:
ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi ka ọ gābu n'ebe
ha nọ: M'gēdo kwa ha, me ka ha ba uba,
M'gētiye kwa ebe nsọm n'etiti ha rue
mḅe ebigh-ebi. 27 Ebe-obibim gādi
kwa n'elu ha, M'gābu-kwa-ra ha
Chineke, ha onwe-ha gābu-kwa-ram
otù ndi. 28 Mba nile gāma kwa na
Mu onwem bu Jehova, Onye nēdo Israel
nsọ, mḅe ebe nsọm gādi n'etiti ha rue
mḅe ebigh-ebi.

38 1 Okwu Jehova we ruem nti, si,
2 Nwa nke madu, che iru-gi na
Gog, nke ala Megog, bú onye-isi nke
Rosh na nke Meshek na nke Tubal, bue
amuma megide ya, 3 si, Otú a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu
onwem nēmegide gi, Gog, onye-isi nke
Rosh na nke Meshek na nke Tubal:
4 M'gēchighari gi, tiye nḅa-aka-imi
n'àḅà-gi abua, me ka i puta, gi na usu-
ndi-agha-gi nile, ma inyinya ma ndi-
inyinya, ndi yiri uwe maḅuru onwe-ya,
ha nile, ọ bu nkpọkọta madu bara uba
chiri ọta uku na ọta, ndi nējide mma-
agha, ha nile: 5 Peasia na Etiopia na
Put soro ha; ha nile chiri ọta na okpu-
agha: 6 Goma na usu-ndi-agha-ya
nile; ulo Togama nke akuku Ugwu
dikarisiri anya, na usu-ndi-agha-ya nile:
ọbuná ọtutu ndi di iche iche so gi.
7 Buru onye jikere, e, jikere onwe-gi,
gi onwe-gi, na nkpọkọta ndi-gi nile, ndi
akpọkọtaworo n'ebe i nọ, gi buru ha
ọchi-agha. 8 Mḅe ọtutu ubọchi gasiri
agēleta gi: n'ikpe-azu nke arọ ndia ka
i gābà n'ala nke emeworo ka o si na
mma-agha lata, nke achikọputaworo
n'ọtutu ndi di iche iche, n'elu ugwu nile
nke Israel, nke ghọworo nkpọnkpọ ebe
mḅe nile: ma emewo ala ahu ka o si
n'etiti ndi di iche iche puta, ha gēbi kwa
na ntukwasi-obi, ha nile. 9 I gārigo
kwa, dika ikuku siri ike ka i gābia, dika
igwe-oji ikpuchi ala ka i gādi, gi onwe-
gi, na usu-ndi-agha-gi nile, na ọtutu ndi
di iche iche so gi. 10 Otú a ka Onye-
nwe-ayi Jehova siri: O gēru kwa
n'ubọchi ahu, na ihe di iche iche gābata
n'obi-gi, i gēchè kwa èchìchè ọjọ:
11 i gāsi kwa, M'gārigo imegide ala
bu nání obodo nēnwegh mḅidi;
m'gābakwasi ndi nọ jū, ndi nọ na
ntukwasi-obi, ha nile bi n'ebe nēnwegh
mḅidi, ọ digh kwa ihe-ntuchi ma-ọbu
ibo-ọnu-uzọ ha nwere: 12 ikwata ihe-
nkwata na iluta ihe - nluta n'agha;
ichighari aka-gi imegide nkpọnkpọ ebe
nke madu bi nime ha uḅu a, na imegide
otù ndi nke achikọputaworo na mba
di iche iche, nke lutaworo anu-ulo na
ihe-ahia n'ọlu, ndi bi n'elu-ala nke
uwa. 13 Sheba na Dedan na ndi-ahia
Tashish na umu-ọdum-ya nile gāsi gi,
Ọ bu ikwata ihe-nkwata ka gi onwe-gi
nābia? ọ bu iluta ihe-nluta n'agha ka
i kpọkọtaworo nkpọkọta ndi-gi? ọ bu
ibupu ọla-ọcha na ọla-edo, ichipu anu-
ulo na ihe-ahia, ikwata oké ihe-nkwata?
14 N'ihi nka bue amuma, nwa nke
madu, si Gog, Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Ọ bugh n'ubọchi ahu mḅe
ndim, bú Israel, bi na ntukwasi-obi ka i
gāmara ya? 15 I gēsi kwa n'ebe-gi,
n'akuku nile nke Ugwu dikarisiri anya,
bia, gi onwe-gi, na ọtutu ndi di iche iche
so gi, ndi nānọkwasi inyinya ka ha nile
bu, ha bu nkpọkọta madu di uku na usu-
ndi-agha bara uba: 16 i gārigo kwa
imegide ndim, bú Israel, dika igwe-oji
ikpuchi ala; n'ikpe-azu nke ubọchi ndia
ka o gēru, na M'gēme ka i biakwasi alam,
ka mba nile we maram, mḅe
agēdowomri nsọ nime gi n'anya-ha, gi
Gog. 17 Otú a ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri: Ọ bu gi onwe-gi bu onye
ahu nke M'kwuru okwu bayere ya na
mḅe ochie site n'aka ndi-orùm, bú ndi-
amuma Israel, ndi nēbu amuma n'ubọchi
ahu ọtutu arọ, si, na M'gēme ka i

biakwasi ha? 18 O gēru kwa, n'ubọchi
ahu, n'ubọchi Gog nābia imegide ala
Israel, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta), na ọnumam gārigota
n'imim. 19 Ọ bu kwa n'ekworom
n'ọku nke nrubiga-ókè nke iwem ka
M'kwuworo, si, N'ezie n'ubọchi ahu
ime-nkpatu uku gādi n'elu ala Israel;
20 azù nile nke oké osimiri, na anu-ufe
nke elu-igwe, na anu ọhia, na ihe nile nke
nākpu akpu, bú nke nākpu akpu n'ala,
na madu nile ndi nọ n'elu uwa, ewe
me nkpatu site n'irum, agākwatu kwa
ugwu nile, ebe nile di nkputankpu gāda
kwa, mbidi nile ọ bula gādaru kwa ala.
21 M'gākpọ kwa mma-agha ka ọ dakwasi
ya n'ugwum nile, (ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta): mma-agha
onye ọ bula ganēmegide nwa-nne-ya.
22 Mu na ya gēkpe kwa ikpe n'ajọ ọria
nēfe efe na n'ọbara; ọ bu kwa oké miri-
ozuzo nēzobiga ókè. na oké ákú-miri-
ígwé, na ọku, na brimstone, ka M'gēme
ka ha zokwasi ya, zokwasi kwa usu nile
nke ndi-agha-ya, zokwasi kwa ọtutu ndi
di iche iche so ya. 23 M'gēme kwa
Onwem ka M'di uku, M'gēdo kwa
Onwem nsọ, me ka amara Mu onwem
n'anya ọtutu mba; ha ewe mara na
Mu onwem bu Jehova.

39 1 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu,
bue amuma megide Gog, si, Otù
a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Le, Mu
onwem nēmegide gi, Gog, onye-isi nke
Rosh na nke Meshek na nke Tubal:
2 M'gēchighari kwa gi, duru gi, me ka i
si n'akuku nile dikarisiri anya nke Ugwu
rigota; M'gēme kwa ka i bia n'elu ugwu
nile nke Israel: 3 M'gētipu kwa uta-gi
n'aka-ekpe-gi, me ka ákú-gi nile dapu
n'aka-nri-gi. 4 N'elu ugwu nile nke
Israel ka i gāda, gi onwe-gi, na usu-ndi-
agha-gi nile, na ndi di iche iche ndi
nēso gi: udele nile di iche iche na anu
ọhia ka M'gēwere gi nye, ka ha we rie gi.
5 N'ọhia ka i gāda: n'ihi na Mu onwem
ekwuwo, ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta. 6 M'gēziga ọku n'aru
Megog na n'aru ndi bi n'agwe-etiti
nile na ntukwasi-obi: ha ewe mara na
Mu onwem bu Jehova. 7 Aha nsọm ka
M'gēme kwa ka amara ya n'etiti ndim,
bú Israel; M'gagh-ekwe kwa ọzọ ka eme
ka aha nsọm ghara idi nsọ: mba nile
ewe mara na Mu onwem bu Jehova,
Onye nsọ nọ n'Israel. 8 Le, ọ nābia, ọ
gēme kwa, (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova puta); nka bu ubọchi ahu nke
M'kwuworo okwu bayere ya. 9 Ndi bi
n'obodo nile nke Israel gāpu kwa, chiri
ihe-agha funwue ọku sure ha, ma ọta
ma ọta uku, ma uta ma ákú, ma nkpa-
n'aka, ma ube, ha gāchiri ha funwue ọku
arọ asa: 10 ha ewe ghara ikpata nkú
n'ọhia, ha agagh-ebutu kwa nkú n'oké
ọhia; n'ihi na ha gāchiri ihe-agha
funwue ọku: ha gākwata kwa ndi-
nkwata-ha, luta kwa ndi-nluta-ha n'agha;
ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta.

11 O gēru kwa n'ubọchi ahu, na
M'gēnye Gog otù ebe ili ozu n'Israel, bú
ndagwurugwu nke ndi-ngabiga n'akuku
Iru-anyanwu nke oké osimiri: ihe
nēbochibido ndi-ngabiga ka ọ gābu: ha
gēli kwa n'ebe ahu Gog na igwé ndi-ya
nile: ha ewe kpọ ya, Ndagwurugwu
Hamon-Gog. 12 Ma ọnwa asa ka ulo
Israel gānọ nēli ha, ka ha we me ka ala-
ha di ọcha. 13 E, ndi nile nke ala ahu
gēli ha; ọ gāghọ-kwa-ra ha aha,
n'ubọchi agāsọpurum; ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta. 14 Ọ bu
kwa ndi ganalu ọlu mbe nile ka ha
gēkewaputa, ndi ganāgabiga n'ala-ha
nēli ndi-ngabiga ahu, bú ndi fọduru
n'elu ala, ime ka ọ di ọcha: n'ọgwugwu
ọnwa asa ka ha gāchọputa. 15 Ma ndi
nāgabiga n'ala gāgabiga; mbe onye ọ
bula gāhu ọkpukpu madu, o gēwu kwa
ihe-iriba-ama n'akuku ya, rue mbe ndi
nēli ozu gēliwo ya-ri na ndagwurugwu
Hamon-Gog. 16 Ọzọ kwa, aha nke
otù obodo gābu Hamona. Ha ewe me
ka ala ahu di ọcha.

17 Ma gi onwe-gi, nwa nke madu, otù
a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: Si
nnunu nile di iche iche, si kwa anu ọhia
nile ọ bula, Chikọtanu onwe-unu, bia;
zukọputanu n'akuku nile di buruburu,
n'ihi ájàm nke Mu onwem nāchuru unu,
bú aja di uku M'nāchu n'elu ugwu nile
nke Israel, ka unu we rie anu, ṅu kwa
ọbara. 18 Anu-aru ndi-dike ka unu
gēri, ọ bu kwa ọbara ndi-isi nke uwa ka
unu gāṅu, nke ebulu, na nke umu-aturu,
na nke ewu, na nke oké-ehi, anu mara
abuba nke Beshan ka ha nile bu.
19 Unu gēriju kwa abuba afọ, ṅubiga
ọbara óké, bú nke sitere n'ajam nke

M'churu n'ihi unu. 20 Afọ inyinya na
ubọ-ala na ndi-dike na ndi-agha nile
gēju unu na table nkem; ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
21 M'gēdo kwa nsọpurum n'etiti mba
nile, mba nile gāhu kwa ihe M'kpere
n'ikpe nke M'meworo, na akam nke
M'tukwasiworo ha. 22 Ulo Israel ewe
mara na Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-ha, site n'ubọchi ahu we ga
n'iru. 23 Mba nile gāma kwa na ọ bu
n'ihi ajọ omume-ha ka emere ka ulo
Israel je biri n'ala ọzọ; n'ihi na ha
mekpuru emekpu megidem, M'we
zonari ha irum: M'we nye ha n'aka ndi
nākpaḅu ha, ha we da site na mma-
agha, ha nile. 24 Dika iru-árú-ha si
di na dika njehie nile ha si di,
otú a ka M'mere ha: M'we zonari ha
irum.

25 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otú a: Ubu a ka M'gēme ka ndi
Jekob adọtara n'agha lata, M'gēnwe kwa
obi-ebere n'aru ulo Israel nile; M'gēkwo-
kwa-ra aha nsọm ekworo. 26 Ha gēbu
kwa ihere-ha, na nmekpu nile ha nke ha
mekpuworo megidem, mḅe ha gēbi
n'ala-ha na ntukwasi-obi, mḅe ọ gagh-
adi onye ọ bula nēme ka ha ma jijiji;
27 mḅe M'gēmewori ka ha si n'etiti
ndi nile di iche iche lata, mḅe
M'gāchikọputawo ha-ri n'ala nile nke
ndi-iro-ha, ewe dom nsọ nime ha
n'anya ọtutu mba. 28 Ha gāma kwa
na Mu onwem bu Jehova, bù Chineke-
ha, ebe M'mere ka ha je biri n'ala ọzọ
n'etiti mba nile, M'we chikọba ha
n'ala-ha; M'gagh-eme kwa ka onye ọ
bula nime ha fọdu n'ebe ahu ọzọ;
29 M'gagh-ezonari kwa ha irum ọzọ:
n'ihi na awukwasiwom Mọm n'ulo
Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta.

40 1 N'arọ nke-orú-na-ise nke emere
ka ayi je biri n'ala ọzọ, n'isi-
nmalite arọ ahu, n'ubọchi nke-isi nke
ọnwa, n'arọ nke-iri-na-anọ site na
mḅe etikpọsiri obodo-ayi, n'otù ubọchi
ahu, aka Jehova dim n'aru, Ọ we me
ka m'bia n'ebe ahu. 2 N'ọhù di iche
iche nke Chineke ka Ọ mere ka m'bata
n'ala Israel, Ọ dọbam n'ugwu di elu nke-
uku, nke ihe dika obodo anēwu ewu
di n'elu ya n'akuku Ndida. 3 Ọ we me
ka m'bia n'ebe ahu, ma le, otù nwoke.
ma ele ya anya ọ di ka ọla si di n'ile ya
anya, eriri flax di kwa n'aka-ya, ya na
ami eji atù ihe; onye ahu nēguzo kwa
n'ọnu-uzọ-ama. 4 Nwoke ahu we
gwam okwu, si, Nwa nke madu, were
anya-gi abua hu, were kwa nti-gi abua
nu, tukwasi kwa obi-gi n'ihe nile Mu
onwem nēme ka i hu; n'ihi na ọ bu ime
ka i hu ha ka emeworo ka i bia ebe a:
gosi ulo Israel ihe nile nke gi onwe-gi
nāhu.

5 Ma le, otù mḅidi di n'èzí ulo ahu
buruburu n'akuku nile, n'aka nwoke ahu
ka ami eji atù ihe di kwa nke di cubit isi
n'ogologo, cubit ọ bula bu otù cubit na
otù ntù-ọbu-aka: ọ we tùa iḅidi nke
mḅidi ahu anēwu ewu, otù ami; na idi-
elu-ya, otù ami. 6 Ọ we biarue ọnu-uzọ-
ama nke nēche iru n'uzọ Iru-anyanwu, ọ
rigo ihe-nrigo-ya, tùa nbata-uzọ nke
ọnu-uzọ-ama ahu ,otù ami n'obosara:
ọbuná otù nbata-uzọ, otù ami n'obosara.
7 Ime-ulo ọ bula bu otù ami n'ogologo,
na otù ami n'obosara; n'etiti ime-ulo
abua di cubit ise; nbata-uzọ nke ọnu-
uzọ-ama n'akuku uzọ-nbata nke ọnu-
uzọ-ama chere iru n'ulo bu otù ami.
8 Ọ we tùa uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama
chere iru n'ulo, otù ami. 9 Ọ we tùa
uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama, cubit
asatọ; na akuku-ọnu-uzọ-ya abua, cubit
abua; uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama chere
iru n'ulo. 10 Ime-ulo nke ọnu-uzọ-
ama n'uzọ Iru-anyanwu di atọ n'otù
akuku, atọ n'akuku nke-ọzọ; otù ọtùtù
ka ha atọ nwere: ọ bu kwa otù ọtùtù
ka akuku-ọnu-uzọ abua nwere n'otù
akuku na n'akuku nke-ọzọ. 11 Ọ we
tùa obosara nke oghere ọnu-uzọ-ama,
cubit iri; na ogologo nke ọnu-uzọ-
ama, cubit iri-na-atọ; 12 na ókè-
ala n'iru ime-ulo nile, otù cubit n'otù
akuku, na ókè-ala, otù cubit n'akuku
nke-ọzọ; na ime-ulo onwe-ya, cubit isi
n'otù akuku na cubit isi n'akuku nke-
ọzọ. 13 Ọ we tùa ọnu-uzọ-ama site
n'elu-ulo nke otù ime-ulo rue elu-ulo
nke ime-ulo-ibe-ya, obosara-ya di orú
cubit na ise; oghere na ncherita-iru
oghere. 14 Ọ we me akuku-ọnu-uzọ,
ọgu cubit atọ; ọbuná rue akuku-ọnu-uzọ
nke ogige, ọnu-uzọ-ama di buruburu
n'akuku nile. 15 Ọzọ, site n'iru ọnu-
uzọ-ama, na nbata, rue iru uzọ-nbata

nke ọnu-uzọ-ama di nime di ọgu cubit
abua na iri. 16 Ọzọ, window emechiri
emechi diri ime-ulo nile, di-kwa-ra
akuku-ọnu-uzọ nile ha n'ime ọnu-uzọ-
ama buruburu n'akuku nile, otú a ka
window di-kwa-ra ulo-nbata nile:
window di kwa n'ime ulo buruburu
n'akuku nile: nkwu di kwa n'akuku-ọnu-
uzọ ọ bula.
17 Ọ we me ka m'bata n'ogige di n'èzí,
ma, le, ime-ulo di iche iche na pavement
di, nke emeworo nye ogige ahu buruburu
n'akuku nile: orú ime-ulo na iri di na
pavement ahu. 18 Pavement ahu di
kwa n'akuku ọnu-uzọ-ama nile, na nso
ogologo nke ọnu-uzọ-ama, bú pavement
nke dikari ala. 19 Ọ we túa obosara-ya
site n'iru ọnu-uzọ-ama ahu nke dikari
ala rue iru nke ogige di nime n'èzí, ọgu
cubit ise, n'akuku Iru-anyanwu na
n'akuku Ugwu. 20 Ọnu-uzọ-ama ahu
kwa nke nēche iru n'uzọ Ugwu, bú ọnu-
uzọ-ama nke ogige di n'èzí, ọ túru
ogologo-ya na obosara-ya. 21 Ime-ulo-
ya di atọ n'otù akuku, atọ n'akuku nke-
ọzọ; akuku-ọnu-uzọ-ya abua na ulo-
nbata-ya nile di ka ọtútù nke ọnu-
uzọ-ama mbu: ọgu cubit abua na iri ka
ogologo-ya di, obosara-ya di kwa orú
cubit na ise. 22 Window-ya nile na ulo-
nbata-ya nile na nkwu-ya nile di kwa ka
ọtútù nke ọnu-uzọ-ama ahu nke nēche
iru n'uzọ Iru-anyanwu; ọ bu kwa ihe-
nrigo nke nwere nzọ-ukwu asa ka ha ji
arigo nime ya; ulo-nbata-ya nile di kwa
n'iru ha. 23 Otù ọnu-uzọ-ama di-kwa-
ra ogige di nime na ncherita-iru ọnu-
uzọ-ama ọzọ, n'akuku Ugwu na n'akuku
Iru-anyanwu; ọ we túa site n'otù ọnu-
uzọ-ama rue ọnu-uzọ-ama ọzọ, ọgu
cubit ise. 24 Ọ we me ka m'je n'uzọ
Ndida, ma le, otù ọnu-uzọ-ama di n'uzọ
Ndida: ọ we túa akuku-ọnu-uzọ-ya abua
na ulo-nbata-ya nile dika ọtútù ndia si
di. 25 Window di-kwa-ra ya, di-kwa-ra
ulo-nbata-ya nile buruburu n'akuku
nile. dika window ndia: ọgu cubit abua
na iri ka ogologo-ya di, obosara-ya di
kwa orú cubit na ise. 26 Ihe-nrigo nke
nwere nzọ-ukwu asa di kwa iji arigo ya,
ulo-nbata-ya nile di kwa n'iru ha: ọ
nwe-kwa-ra nkwu, otù n'otù akuku, otù
n'akuku nke-ọzọ, n'akuku-ọnu-uzọ-ya
abua. 27 Otù ọnu-uzọ-ama di-kwa-ra
ogige di nime n'uzọ Ndida: ọ we túa
site n'otù ọnu-uzọ-ama rue ọnu-uzọ-
ama ọzọ n'uzọ Ndida, ọgu cubit ise.
28 Ọ we me ka m'si n'ọnu-uzọ-ama
nke Ndida ba n'ogige di nime: ọ we túa
ọnu-uzọ-ama nke Ndida dika ọtútù ndia
si di; 29 na ime-ulo-ya nile, na akuku-
ọnu-uzọ-ya abua, na ulo-nbata-ya nile,
dika ọtútù ndia si di: window di-kwa-ra
ya, di-kwa-ra ulo-nbata-ya nile buruburu
n'akuku nile: ọgu cubit abua na iri ka
ogologo-ya di, obosara-ya di kwa orú
cubit na ise. 30 Ulo-nbata di kwa ya
buruburu n'akuku nile, ogologo-ha di
orú cubit na ise, obosara-ha di kwa
cubit ise. 31 Ulo-nbata-ya nile chere
iru n'ogige di n'èzí; nkwu di kwa
n'akuku-ọnu-uzọ-ya abua: nzọ-ukwu
asatọ iji arigo ka ihe-nrigo-ya nwere.
32 Ọ we me ka m'bata n'ogige di nime
n'uzọ Iru-anyanwu: ọ we túa ọnu-uzọ-
ama ahu dika ọtútù ndia si di: 33 na
ime-ulo-ya nile, na akuku-ọnu-uzọ-ya
abua, na ulo-nbata-ya nile, dika ọtútù
ndia si di: window di-kwa-ra ya, di-kwa-
ra ulo-nbata-ya nile buruburu n'akuku
nile: ogologo-ya di ọgu cubit abua na iri,
obosara-ya di kwa orú cubit na ise.
34 Ulo-nbata-ya nile che-kwa-ra iru
n'ogige di n'èzí; nkwu di kwa n'akuku-
ọnu-uzọ-ya abua, n'otù akuku na
n'akuku ọzọ: ọ bu kwa nzọ-ukwu asatọ
iji arigo ka ihe-nrigo-ya nwere. 35 Ọ
we me ka m'biarue ọnu-uzọ-ama nke
Ugwu, ọ we túa ya dika ọtútù ndia si di;
36 ime-ulo-ya nile, na akuku-ọnu-uzọ-
ya abua, na ulo-nbata-ya nile; window
di-kwa-ra ya buruburu n'akuku nile:
ogologo-ya di ọgu cubit abua na iri,
obosara-ya di kwa orú cubit na ise.
37 Akuku-ọnu-uzọ-ya abua chere iru
n'ogige di n'èzí; nkwu di kwa n'akuku-
ọnu-uzọ-ya abua, n'otù akuku, na
n'akuku ọzọ: ọ bu kwa nzọ-ukwu asatọ
iji arigo ka ihe-nrigo nwere.
38 Otù ime-ulo na ọnu-uzọ-ya di kwa
n'akuku-ọnu-uzọ n'ọnu-uzọ-ama nile;
n'ebe ahu ka ha nāsacha anu àjà-nsure-
ọku. 39 Ọzọ, n'ulo-nbata nke ọnu-uzọ-
ama ka table abua di n'otù akuku, table
abua di kwa n'akuku nke-ọzọ, ha ewe
ḅue n'elu ha àjà-nsure-ọku na àjà-nmehie
na àjà-ikpe-ọmuma. 40 Ọzọ, n'otù
akuku n'èzí, ebe madu nārigoru oghere
nke ọnu-uzọ-ama n'akuku Ugwu, ka
table abua di; ọ bu kwa n'akuku ọzọ, nke

diri uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama, ka
table abua di. 41 Table anọ di n'otù
akuku, table anọ di kwa n'akuku nke-
ọzọ, n'akuku ọnu-uzọ-ama; ha di table
asatọ nke ha nēbu ihe nchu-aja n'elu ha.
42 Table anọ di-kwa-ra àjà-nsure-ọku,
nke nkume awara awa, ogologo-ha di otù
cubit na nkera, obosara-ha di kwa otù
cubit na nkera, idi-elu-ha di kwa otù
cubit: n'elu ha ka ha nādọba kwa ihe
nile nke ha ji ebu anu àjà-nsure-ọku na
àjà ọzọ. 43 Nko nke ra ka otù ntù-ọbu-
aka di kwa, nke akpọgidesiri ike nime
ulo-nbata buruburu n'akuku nile: ọ bu
kwa n'elu table nile ahu ka anu nke
onyinye iji biaru nso di. 44 Ọzọ, n'èzi
ọnu-uzọ-ama di nime ka ime-ulo nke
ndi-abù di n'ogige di nime, nke di
n'akuku ọnu-uzọ-ama nke Ugwu; iru-ha
di kwa n'uzọ Ndida: otù di n'akuku ọnu-
uzọ-ama nke Iru-anyanwu nke iru-ya di
n'uzọ Ugwu. 45 Ọ we gwam okwu, si,
Ime-ulo a, nke iru-ya di n'uzọ Ndida,
diri ndi-nchu-aja ahu, ndi nēdebe ihe-
ndebe nke ulo a. 46 Ma ime-ulo a nke
iru-ya di n'uzọ Ugwu diri ndi-nchu-aja
ahu, ndi nēdebe ihe-ndebe nke ebe-ichu-
aja: ndia bu umu Zedok, ndi si n'etiti
umu Livai abiakute Jehova nso ijere
Ya ozi. 47 Ọ we tùa ogige ahu,
ogologo-ya di ọgu cubit ise, obosara-ya
di kwa ọgu cubit ise, ọ nwere akuku anọ
ra nrata; ebe-ichu-aja di kwa n'iru ulo
ahu.
48 Ọ we me ka m'biarue uzọ-nbata
nke ulo ahu, ọ we tùa akuku-ọnu-uzọ
nke uzọ-nbata ahu, cubit ise n'otù akuku,
cubit ise n'akuku nke-ọzọ: obosara ọnu-
uzọ-ama di kwa cubit atọ n'otù akuku,
cubit atọ n'akuku nke-ọzọ. 49 Ogologo
uzọ-nbata ahu di orù cubit, obosara-ya
di kwa cubit iri na otù; ọbunà n'ihe-
nrigo ahu nke ha ji arigo ya: ogidi di kwa
n'akuku-ọnu-uzọ-ya abua, otù n'otù
akuku, otù n'akuku ọzọ.

41 1 Ọ we me ka m'biarue ulo uku
Chineke, ọ we tùa akuku-ọnu-uzọ-
ya, cubit isi n'obosara n'otù akuku, na
cubit isi n'obosara n'akuku nke-ọzọ, nka
bu obosara ulo-ikwū ahu. 2 Obosara
nke ọnu-uzọ di kwa cubit iri; akuku
abua nke ọnu-uzọ ahu di kwa cubit ise
n'otù akuku, na cubit ise n'akuku nke-
ọzọ: Ọ we tùa ogologo-ya, ọgu cubit
abua, na obosara-ya, orù cubit. 3 Ọ
we ba nime, tùa akuku-ọnu-uzọ ọ bula
nke ọnu-uzọ ahu, cubit abua: na ọnu-
uzọ, cubit ise; na obosara ọnu-uzọ,
cubit asa. 4 Ọ we tùa ogologo-ya, orù
cubit, na obosara-ya, orù cubit, n'iru
ulo uku Chineke: ọ we sim, Nka bu ebe
nsọ kachasi ebe nsọ nile. 5 Ọ we tùa
mḅidi ulo ahu, cubit isi; na obosara nke
ulo ntà nke akuku n'otù n'otù, cubit
anọ, buruburu ulo ahu n'akuku nile ọ
bula. 6 Ulo ntà nke akuku di kwa otù
ulo ntà nke akuku n'elu ulo ntà nke
akuku ọzọ okpukpu atọ, ha di kwa orù
na iri n'usoro; ha we ba nime mḅidi ahu
nke diri ulo ahu bayere ulo ntà nke
akuku di ya buruburu n'akuku nile, ka
ha we jide mḅidi ahu, ghara ijide mḅidi
ulo onwe-ya. 7 Ulo ntà nke akuku ndia
di obosara kari ka ha nāla elu elu n'idi
ulo ahu buruburu; n'ihi na idi ulo ahu
buruburu nāla elu elu buruburu ulo ahu
n'akuku nile: n'ihi nka obosara nke diri
ulo ahu di uku kari n'elu; otù a anēsi
n'ulo ntà di ala rigorue ulo ntà kachasi
elu site n'ulo ntà di n'etiti. 8 M'we hu
na ulo ahu nwere ebe di elu buruburu
n'akuku nile: ntọ-ala nile nke ulo ntà
nke akuku bu ogologo zuru ezu nke
ami ahu eji atù ihe, bù cubit uku isi.
9 Iḅidi nke mḅidi ahu, nke diri ulo ntà
nke akuku, n'èzi, di cubit ise: ma nke
fọduru bu ọnọdu nke ulo ntà nke akuku
nke diri ulo ahu. 10 N'etiti ime-ulo
abua ọ di orù cubit n'obosara buruburu
ulo ahu n'akuku nile ọ bula. 11 Ma ọnu-
uzọ nke ulo ntà nke akuku chere iru
n'ebe ahu fọduru, otù ọnu-uzọ n'uzọ nke
Ugwu, na otù ọnu-uzọ n'akuku Ndida:
obosara nke ebe ahu nke fọduru di kwa
cubit ise buruburu n'akuku nile. 12 Ma
ulo ahu anēwu ewu nke di n'iru ebe
ekewapuru ekewapu n'akuku n'uzọ
Ọdida-anyanwu, obosara-ya di ọgu
cubit atọ na iri; mḅidi nke ulo ahu
anēwu ewu di kwa cubit ise n'iḅidi-ya
buruburu n'akuku nile, ogologo-ya di
kwa ọgu cubit anọ na iri. 13 Ọ tù-kwa-
ra ulo ahu, ogologo-ya di ọgu cubit ise;
na ebe ahu ekewapuru ekewapu, na ulo
ahu anēwu ewu, na mḅidi-ya nile,
ogologo-ya di ọgu cubit ise; 14 na
obosara nke iru ulo ahu, na nke ebe ahu
ekewapuru ekewapu chere iru n'Iru-
anyanwu, ọgu cubit ise.

15 Ọ tù-kwa-ra ogologo nke ulo ahu
anēwu ewu n'iru ebe ahu ekewapuru
ekewapu nke di n'azu ya, na ulo-
njeghari-ya n'otù akuku na n'akuku
nke-ọzọ, ọgu cubit ise; na ulo uku
Chineke nke ime-ime, na uzọ-nbata
nile nke ogige ahu; 16 nbata-uzọ-ya
nile, na window nile emechiri emechi, na
ulo-njeghari-ya nile buruburu n'okpukpu
atọ ha, nke di na ncherita-iru nbata-uzọ
ahu, nke ihe-nmachita nke osisi di ya
buruburu n'akuku nile, site kwa n'ala
rue window nile; ma window nile bu nke
ekpuchiri ekpuchi; 17 rue elu ọnu-
uzọ, ọbunà rue ulo ime-ime ya, na n'èzí,
ru kwa mbidi-ya nile buruburu n'akuku
nile n'ime na n'èzí, n'ọtùtù-ha. 18 Ọ
bu kwa ihe emeworo ka o yie cherubim
na nkwu; otù nkwu di n'etiti cherub na
cherub, iru abua ka cherub ọ bula nwere;
19 iru madu we che iru na nkwu ahu di
n'otù akuku, iru nwa-ọdum che-kwa-ra
iru na nkwu ahu nke di n'akuku nke-
ọzọ: otù a ka emere ya n'ulo ahu nile
buruburu n'akuku nile. 20 Site n'ala
rue elu ọnu-uzọ-ya ka cherubim na
nkwu nke emere eme di: otù a ka mbidi
nke ulo uku Chineke di. 21 Ma ulo uku
Chineke ahu, akuku-ọnu-uzọ-ya nwere
akuku anọ ra nrata; na iru ebe nsọ ya,
n'ile ya anya ọ di ka ulo uku Chineke si
di n'ile ya anya. 22 Ebe-ichu-aja-ya bu
osisi, cubit atọ n'idi-elu-ya, ogologo-ya
di kwa cubit abua: ọ nwe-kwa-ra nkuku-
ya anọ; ogologo-ya na akuku-ya nile bu
kwa osisi: ọ we gwam okwu, si, Nka bu
table ahu nke di n'iru Jehova. 23 Ọ bu
kwa ọnu-uzọ abua ka ulo uku Chineke
na ebe nsọ ya nwere n'otù n'otù. 24 Ọ
bu kwa ibo-ọnu-uzọ abua ka ọnu-uzọ
ndia nwere n'otù n'otù, bù ibo-ọnu-uzọ
abua nke nāga buruburu; ibo-ọnu-uzọ
abua diri otù ọnu-uzọ, ibo-ọnu-uzọ abua
di-kwa-ra ọnu-uzọ nke-ọzọ. 25 Ihe
emere n'elu ha, bù n'elu ibo-ọnu-uzọ
nile nke ulo uku Chineke, bu kwa
cherubim na nkwu, dika nke emere n'elu
mbidi-ya nile; nbata-uzọ nke osisi di
kwa n'iru uzọ-nbata-ya n'èzí.
26 Window emechiri emechi na nkwu
di kwa n'otù akuku na n'akuku nke-ọzọ,
n'akuku nile nke uzọ-nbata: otù a ka
ulo ntà nke akuku nile nke ulo ahu na
nbata-uzọ-ya nile di.

42 1 Ọ we me ka m'puta ba n'ogige
ahu di n'èzí, n'uzọ ahu nke di
n'uzọ Ugwu: ọ we me ka m'ba n'ime-
ulo ahu nke di na ncherita-iru ebe ahu
ekewapuru ekewapu, nke di kwa na
ncherita-iru ulo ahu anēwu ewu n'akuku
Ugwu. 2 N'iru ogologo nke ọgu cubit
ise ka ọnu-uzọ nke Ugwu di, obosara-ya
di kwa ọgu cubit abua na iri. 3 Na
ncherita-iru orù cubit ahu nke diri ogige
di nime, na na ncherita-iru pavement
nke diri ogige di n'èzí, ka ulo-njeghari
nke nēche iru n'ulo-njeghari ọzọ di
n'okpukpu atọ. 4 N'iru ime-ulo nile ka
otù uzọ-njeghari di, nke di cubit iri
n'obosara n'ime, ọ bu uzọ nke di otù
cubit: ọnu-uzọ nile ha chere iru n'Ugwu.
5 Ma ime-ulo nke kachasi elu di
nkpunkpu kari: n'ihi na ulo-njeghari
nēbipu ihe na ndia, kari nke ha nēbipu
n'ime-ulo di ala ma-ọbu n'ime-ulo etiti,
n'ulo ahu anēwu ewu. 6 N'ihi na
okpukpu atọ ka ha di, ha enwegh kwa
ogidi dika ogidi nke ogige abua ahu:
n'ihi nka emere ka ime-ulo nke kachasi
elu di nkpa kari nke di ala na nke etiti
site n'ala. 7 Ma mbidi nke di n'èzí
n'akuku ime-ulo nile, n'uzọ ogige di
n'èzí n'iru ime-ulo ahu, ogologo-ya di
ọgu cubit abua na iri. 8 N'ihi na
ogologo nke ime-ulo nke diri ogige di
n'èzí di ọgu cubit abua na iri: ma, le,
n'iru ulo uku Chineke ọ di ọgu cubit
ise. 9 Site kwa n'okpuru ime-ulo ndia
ka nbata di n'akuku Iru-anyanwu, ebe
anēsi n'ogige di n'èzí abata nime ha.
10 N'ibidi nke mbidi ogige n'uzọ Iru-
anyanwu, n'iru ebe ahu ekewapuru
ekewapu, na n'iru ulo ahu anēwu ewu,
ka ime-ulo di iche iche di. 11 Uzọ nke
di n'iru ha di kwa ka uzọ nke ime-ulo
nke di n'uzọ Ugwu si di n'ile ha anya;
dika ogologo-ha si di, otù a ka obosara-
ha di: ọpùpù nile ha di ka ikpé nile ha
si di, na dika ọnu-uzọ nile ha si di.
12 Ma dika ọnu-uzọ nile nke ime-
ulo nile si di nke di n'uzọ Ndida, otù a
ka otù ọnu-uzọ si di nke di n'isi uzọ, bù
uzọ nke di n'iru mbidi n'uzọ Iru-
anyanwu, ebe anābà nime ha. 13 Ọ we
sim, Ime-ulo nile nke Ugwu na ime-ulo
nile nke Ndida, nke di n'iru ebe ahu
ekewapuru ekewapu, ime-ulo ahu bu
ime-ulo nsọ, ebe ndi-nchu-aja ndi nọ
nso Jehova gēri ihe nile nke kachasi ihe

nsọ nile nsọ: n’ebe ahu ka ha gādọba
ihe nile kachasi ihe nsọ nile nsọ, na
onyinye-inata-iru-ọma, na àjà-nmehie,
na àjà-ikpe-ọmuma; n’ihi na ebe ahu di
nsọ. 14 Mḅe ndi-nchu-aja nābà nime,
ha agagh-esi kwa n’ebe nsọ ahu puta
n’ogige di n’èzi, kama n’ebe ahu ka ha
gāwusa uwe-ha nke ha ji eje ozi; n’ihi
na ihe nsọ ka ha bu: ha ewe yiri uwe ọzọ
we biarue ihe diri ndi-ha.

15 Ma mḅe ọ tūzusiri ulo ime-ime, ọ
we me ka m’puta n’uzọ nke ọnu-uzọ-
ama ahu nke iru-ya di n’uzọ Iru-
anyanwu, ọ we tùa ya buruburu n’akuku
nile. 16 Ọ were ami ahu o ji atù ihe
tùa akuku Iru-anyanwu nnù ami na ọgu
ise, ọ were ami ahu o ji atù ihe tùa ya
buruburu. 17 Ọ were ami ahu o ji atù
ihe tùa akuku Ugwu buruburu, nnù ami
na ọgu ise. 18 Akuku Ndida ka ọ tùru,
nnù ami na ọgu ise, ọ were ami ahu o ji
atù ihe tùa ya. 19 O chigharia n’akuku
Ọdida-anyanwu, were ami o ji atù ihe
tùa ya, nnù ami na ọgu ise. 20 N’akuku
anọ ka ọ tùru ya: ọ nwere mḅidi
buruburu n’akuku nile, ogologo-ya di
nnù na ọgu ise, obosara-ya di kwa nnù
na ọgu ise, ikpa òkè n’etiti ihe di nsọ
na ihe emere ka ọ ghara idi nsọ.

43 1 Ọ we me ka m’jerue ọnu-uzọ-
ama ahu, bù ọnu-uzọ-ama nke
nēche iru n’uzọ Iru-anyanwu: 2 ma le,
ebube nke Chineke nke Israel si n’uzọ
Iru-anyanwu bia: olu-Ya di kwa ka olu
ọtutu miri: uwa nwu-kwa-ra enwu site
n’ebube-Ya. 3 Ọ di kwa ka ọhù nke
m’huru si di n’ile ya anya, dika ọhù
m’huru mḅe m’biara ibibi obodo ahu;
ọhù nile di kwa ka ọhù ahu nke m’huru
n’akuku osimiri Keba: m’we da kpuchie
irum n’ala. 4 Ebube nke Jehova we
bata nime ulo-Ya n’uzọ nke ọnu-uzọ-
ama nke iru-ya di n’uzọ Iru-anyanwu.
5 Mọ Chineke we buliem elu, me ka
m’bata n’ogige di nime; ma le, ebube
nke Jehova juputara n’ulo ahu. 6 M’we
nu olu otù onye nāgwam okwu site
n’ulo ahu; otù nwoke nēguzo kwa
n’akukum. 7 Ọ we sim, Nwa nke
madu, nka bu ebe nke oche-ezem, na ebe
nke ọbu-ukwu nke ukwum abua, ebe
M’gēbi n’etiti umu Israel rue mḅe ebigh-
ebi: ulo Israel agagh-emeru kwa aha
nsọm ọzọ, ha onwe-ha, ma-ọbu ndi-eze-
ha, site n’ikwa-iko-ha, na site n’ozu nile
nke ndi-eze-ha n’ebe di elu ha; 8 mḅe
ha nētiye nbata-uzọ-ha n’akuku nbata-
uzọ nkem, na akuku-ọnu-uzọ-ha n’akuku
akuku-ọnu-uzọ nkem, ọ bu kwa nàni
mḅidi di n’etiti mu na ha; ha emeruwo
kwa aha nsọm site n’ihe-àrù-ha nile nke
ha meworo: M’we ripia ha n’iwem.
9 Uḅu a ka ha wezuga ikwa-iko-ha na
ozu nile nke ndi-eze-ha n’ebe di anya
n’ebe M’nọ, M’gēbi kwa n’etiti ha rue
mḅe ebigh-ebi.

10 Gi onwe-gi, nwa nke madu, gosi
ulo Israel ulo a, ka ihere ajọ omume nile
ha we me ha: ka ha tù kwa ọtùtù-ya.
11 Ọ buru kwa na ihere ihe nile ha
meworo eme ha, gi me ka ha mara
òmùmò ulo a, na ọtùtù-ya, na ọpùpù-ya
nile, na nbata-ya nile, na òmùmò-ya
nile, na ukpuru-ya nile, na òmùmò-ya
nile, na iwu-ya nile, de kwa ha
n’akwukwọ n’anya-ha: ka ha we debe
òmùmò-ya nile, na ukpuru-ya nile, me
ha. 12 Nka bu iwu ulo a: n’elu ugwu-
ya òkè-ala-ya nile buruburu n’akuku
nile di nsọ kachasi ebe nsọ nile. Le, nka
bu iwu ulo a.

13 Ma ndia bu ọtùtù ebe-ichu-aja
nime cubit: (cubit ahu bu otù cubit na
otù ntù-ọbu-aka:) ala-ya bu otù cubit, ọ
bu kwa otù cubit ka obosara-ya di, òkè-
ya n’ọnu-ọnu-ya buruburu bu kwa otù
ntù-aka: nka bu kwa ebe-ndọkwasi ebe-
ichu-aja nka. 14 Site n’ala-ya nke di
n’ala rue ngwe di ala di cubit abua,
obosara-ya di kwa otù cubit; ma site na
ngwe dikari ntà rue ngwe dikari uku di
cubit anọ, obosara-ya di kwa otù cubit.
15 Ebe-ichu-aja onwe-ya di kwa cubit
anọ; site n’ebe-ichu-aja we rigo ka mpi
anọ di kwa. 16 Ebe-ichu-aja di cubit iri
na abua n’ogologo-ya, na cubit iri na
abua n’obosara-ya, ọ rara nrata n’akuku
anọ ya rara nrata. 17 Ngwe-ya di kwa
cubit iri na anọ n’ogologo-ya, na cubit iri
na anọ n’obosara-ya n’akuku anọ ya rara
nrata, òkè nke di ya buruburu di kwa
nkera cubit; ala ọ nwere di kwa otù cubit
buruburu; ihe-nrigo-ya nēche iru n’Iru-
anyanwu.

18 Ọ we sim, Nwa nke madu, otù a ka
Onye-nwe-ayi Jehova siri: Ndia bu
ukpuru nke ebe-ichu-aja nkem n’ubọchi
ha gēme ya, isure àjà-nsure-ọku n’elu
ya, na iwusa ọbara n’elu ya. 19 I gēnye
kwa ndi-nchu-aja, bù ndi Livai ndi sitere

na nkpuru Zedok, ndi dim nso, (ọ bu
ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta),
ijerem ozi, nwa-oke-ehi ibu àjà-nmehie.
20 I gēwere kwa ufọdu n'ọbara-ya,
tiyekwasi na mpi anọ ya, na n'elu nkuku
anọ nke ngwe-ya, na n'ókė-ya buruburu:
i we wepu nmehie-ya, kpuchie nmehie-
ya. 21 I gēwere kwa oke-ehi nke àjà-
nmehie ahu, o gēsure kwa ya n'ebe
eleputara eleputa nke ulo a, n'èzí ebe
nsọ a. 22 Ma n'ubọchi nke-abua i
gēweta nkpi nke zuru okė ibu àjà-
nmehie; ha gēwepu kwa nmehie nke
ebe-ichu-aja, dika ha si were oke-ehi
wepu nmehie-ya. 23 Mḅe i wepusiri
nmehie-ya, i gēweta nso nwa-oke-ehi
nke zuru okė, na ebulu nke zuru okė
site n'igwė ewu na aturu-gi. 24 I
gēweta kwa ha nso n'iru Jehova, ndi-
nchu-aja gātusa kwa ha nnú, sure ha
ọku, ibu àjà-nsure-ọku anēsurere Jehova.
25 Ubọchi asa ka i gēdozi otù ewu kwa-
ubọchi ibu àjà-nmehie: ọ bu kwa nwa-
oke-ehi, na ebulu nke sitere n'igwė ewu
na aturu, bú anu zuru okė, ka ha gēdozi.
26 Ubọchi asa ka ha gēkpuchi nmehie
nke ebe-ichu-aja, me ka ọ di ọcha; ha
ewe mejue ya aka. 27 Mḅe ha debezusiri
ubọchi asa ahu, o gēru kwa, n'ubọchi
nke-asatọ, we ga n'iru, na ndi-nchu-aja
ganēme àjà-nsure-ọku nile unu na àjà-
udo nile unu n'elu ebe-ichu-aja; ihe-unu
gātọkwam utọ; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta.

44 1 Ọ we me ka m'laghachi n'uzọ
ọnu-uzọ-ama nke ebe nsọ ahu nke
di n'èzí, nke nēche iru n'Iru-anyanwu;
ma ọnu-uzọ-ama ahu bu nke emechiri
emechi. 2 Jehova we sim, Ọnu-uzọ nka
gābu ihe emechiri emechi, agagh-emeghe
ya, ọ digh kwa onye ọ bula gēsi ya bata,
n'ihi na Jehova, bú Chineke nke Israel,
esiwo ya bata; ọ we buru ihe emechiri
emechi. 3 Ma onye-isi-unu, dika onye-
isi ka ya onwe-ya gānọdu ala nime ya iri
nri n'iru Jehova; o gēsi uzọ nke uzọ-
nbata nke ọnu-uzọ-ama nka bata, si kwa
uzọ-ya pua. 4 Ọ we me ka m'bia n'uzọ
nke ọnu-uzọ-ama nke Ugwu n'iru ulo
ahu; m'we hu, ma le, ebube Jehova
juputara ulo Jehova: m'we da kpuchie
irum n'ala. 5 Jehova we sim, Nwa nke
madu, tukwasi obi-gi, were anya-gi abua
hu, were nti-gi abua nu ihe ahu nile nke
Mu onwem nāgwa gi bayere ukpuru nile
nke ulo Jehova, baye-kwa-ra iwu-ya
nile; tukwasi kwa obi-gi na nbata ulo a,
ya na ọpupu nile nke ebe nsọ a. 6 I
gāsi kwa ndi nānupu isi, bú ulo Israel,
Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri: O
zuwo unu, site n'ihe-árú nile unu,
7 ebe unu meworo ka ndi ala ọzọ bata,
bú ndi anēbigh úgwù n'obi anēbigh kwa
úgwù n'anu-aru, inọ n'ebe nsọm, ime
ka ọ ghara idi nsọ, bú ulom, mḅe unu
nēweta nrim nso, bú abuba na ọbara, ha
we mebie ọḅuḅa-ndum, tiyere ihe-árú
nile unu. 8 Unu edebegh kwa ihe-
ndebe nke ihe nsọm nile: unu we do
ha ndi nēdebe ihe-ndebem n'ebe nsọm
nye onwe-unu. 9 Otú a ka Onye-nwe-
ayi Jehova siri, Ọ digh onye ala ọzọ, nke
anēbigh úgwù n'obi nke anēbigh kwa
úgwù n'anu-aru, gābata n'ebe nsọm, bú
onye ala ọzọ ọ bula nke di n'etiti umu
Israel. 10 Otú ọ di, ndi Livai ndi si
n'ebe M'nọ je n'ebe di anya, mḅe Israel
kpafuru akpafu, ndi siri n'ebe M'nọ
kpafue so arusi nile ha; ha aghagh ibū
kwa ajọ omume-ha. 11 Ma ha gābu
ndi nēje ozi n'ebe nsọm, ndi-nlekọta
n'ọnu-uzọ-ama nile nke ulo nkem, nēje
kwa ozi n'ulo ahu: ha onwe-ha gēḅuru
ndim anu nke àjà-nsure-ọku-ha na nke
àjà ọzọ ha, ha onwe-ha gēguzo kwa n'iru
ha ijere ha ozi. 12 N'ihi na ha nējere ha
ozi n'iru arusi nile ha, we ghọrọ ulo
Israel ihe-isu-ngọngọ nke ajọ omume;
n'ihi nka ka M'weliri akam imegide ha,
(ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta), ha gēbu kwa ajọ omume-ha.
13 Ma ha agagh-abiakutem nso, iburum
ndi-nchu-aja, na ibiaru ihe nsọm nile
nso, bú ihe nile di nsọ kachasi ihe nsọ
nile: ma ha gēbu ọnọdu-ihere-ha, na
ihe-árú nile ha nke ha meworo. 14 Ma
M'gēme ha ndi nēdebe ihe-ndebe nke
ulo a, ifė òfùfė-ya nile, na ime ihe ọ bula
nke agēme nime ya.

15 Ma ndi-nchu-aja, bú ndi Livai,
umu Zedok, ndi debere ihe-ndebe nke
ebe nsọm mḅe umu Israel siri n'ebe
M'nọ kpafue, ndi ahu gābiakutem nso
ijerem ozi; ha gēguzo n'irum iweta
nsom abuba na ọbara; ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta: 16 ha
onwe-ha gābata n'ebe nsọm, ha onwe-
ha gābiaru kwa table nkem nso, ijerem
ozi, ha gēdebe kwa ihe-ndebem. 17 O
gēru kwa. mḅe ha batara n'ọnu-uzọ-

ama nke ogige di nime, na ọ bu uwe
flax ka ha gēyi; ọ digh kwa uwe aji-
anu gābiakwasi n'aru ha, mḅe ha nēje ozi
n'ọnu-uzọ-ama nke ogige di nime, na
nime ulo. 18 Ihe-ike-n'isi nke flax gādi
n'isi-ha, uwe-ukwu nke flax gādi kwa
n'úkwù-ha, ha agagh-eji ihe nākpata
ọsusọ ke onwe-ha n'úkwù. 19 Ma mḅe
ha nāpu n'ogige di n'èzí, bú ogige di
n'èzí ipukuru ndi Israel, ha gēyipu uwe
nile ha, nke ha onwe-ha nēje ozi nime
ha, ha gādọba kwa ha n'ime-ulo nsọ ndia,
yiri uwe ọzọ, ka ha we ghara iji uwe-ha
do ndi Israel nsọ. 20 Ha agagh-akọpu
kwa isi-ha, ha agagh-eme kwa ka agiri-isi-
ha to ogologo; nání nkpacha ka ha
gākpacha isi-ha. 21 Ọ digh kwa
manya-vine onye-nchu-aja ọ bula gāñu,
mḅe ha nābata n'ogige di nime. 22 Ọ
digh kwa nwayi nke di-ya nwuru, ma-
ọbu nwayi nke achupuru achupu, ka ha
gālu na nwunye: kama umu-aḅọghọ
nāmagh nwoke ndi sitere na nkpuru ulo
Israel, ma-ọbu nwayi di-ya nwuru nke
bu nwunye onye-nchu-aja nwuru anwu,
ka ha gālu. 23 Ọ bu kwa ndim ka ha
gēzí ihe di iche n'etiti ihe nsọ na ihe
nādigh nsọ, ọ bu kwa ihe di iche n'etiti
ihe di ọcha na ihe ruru árú ka ha gēme
ka ha mara. 24 Ọzọ, n'ise-okwu ọ bula
ndi ahu gēguzo ikpe ikpe; ikpém nile
ka ha gēji kpe ya: ọ bu kwa iwum nile
na ukpurum nile nime mḅem nile
akara àkà ka ha gēdebe; ubọchi-izu-
ikem nile ka ha gēdo nsọ. 25 Ọ digh
kwa madu nke nwuru anwu ka ha
gābiaru nso imeru onwe-ha: ma otú ọ
di, ha gēmeru onwe-ha n'ihi nna, na
n'ihi nne, na n'ihi nwa-nwoke, na n'ihi
nwa-nwayi, na n'ihi nwa-nne-nwoke,
na n'ihi nwa-nne-nwayi nke nēnwegh di.
26 Mḅe emesiri ka ọ di ọcha, ọ bu kwa
ubọchi asa ka agāguru ya. 27 Ma
n'ubọchi ọ gābata n'ebe nsọ, n'ogige di
nime, ije ozi n'ebe nsọ, ọ gēweta àjà-
nmehie-ya nso; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-
nwe-ayi Jehova puta. 28 Ọ gāghọ-kwa-
ra ha ihe-nketa; Mu onwem bu ihe-
nketa-ha: ọ digh kwa ihe-onwunwe unu
gēnye ha n'Israel; Mu onwem bu ihe-
onwunwe-ha. 29 Onyinye-inata-iru-
ọma na àjà-nmehie na àjà-ikpe-ọmuma
ka ndi ahu gēri; ọzọ, ihe nile ọ bula nke
ewezugara nye Chineke n'Israel, ha
gēnwe ya. 30 Ọzọ, ihe mbu nke nkpuru
mbu nile nke ihe ọ bula, na àjà-nbuli ọ
bula nke ihe ọ bula, site n'àjà-nbuli nile
unu, ndi-nchu-aja gēnwe ya: ọ bu kwa
utu ọka mbu unu ka unu gēnye onye-
nchu-aja, ime ka ngọzi dakwasi n'ulo-gi.
31 Ihe ọ bula nke nwuru n'onwe-ya, na
ihe adọḅuru adọḅu, ma ọ bu anu-ufe
ma-ọbu anumanu, ndi-nchu-aja agagh-
eri ya.

45 1 Ma mḅe unu gēme ka ala-unu
dayere onwe-unu n'ihe-nketa, unu
gēbuliri Jehova àjà-nbuli, bú otù òkè di
nsọ nke ala ahu: ogologo-ya gādi orú
nnù ami uzọ atọ na nnù abua na ọgu
iri n'ogologo, obosara-ya gādi kwa orú
nnù na nnù ise: ihe nsọ ka ọ gābu
n'òkè-ala-ya nile buruburu. 2 Site n'ala
nka nnù ami na ọgu ise n'ogologo na nnù
na ọgu ise n'obosara gādiri ebe nsọm, ọ
gēnwe akuku anọ rara nrata buruburu;
ma ọgu cubit abua na iri gāburu ya ebe-
ita-nri buruburu. 3 Site n'ọtùtù a ka i
gātù kwa, ogologo nke gādi orú nnù ami
uzọ atọ na nnù abua na ọgu iri, na
obosara nke gādi orú nnù ami na nnù
ise: ọ bu kwa nime ya ka ebe nsọ, nke
bu ebe di nsọ kachasi ebe nsọ nile, gādi.
4 Òkè nsọ nke ala ahu ka ọ bu; ndi-
nchu-aja, bú ndi-oje-ozi nke ebe nsọ,
gēnwe ya, bú ndi nābia nso ijere Jehova
ozi; ọ gābu-kwa-ra ha ebe ulo nile ha
gādi, na ebe nsọ diri ebe nsọ nkem.
5 Orú nnù ami uzọ atọ na nnù abua
na ọgu iri n'ogologo, na orú nnù ami na
nnù ise n'obosara, gādiri ndi Livai, bú
ndi-oje-ozi nke ulom, ighọrọ ha ihe-
onwunwe, orú ime-ulo. 6 Ihe-
onwunwe nke obodo a ka unu gēnye
kwa, nnù ami iri-na-abua na ọgu iri
ka obosara-ya gādi, ogologo-ya gādi
kwa orú nnù ami uzọ atọ na nnù abua
na ọgu íri, n'akuku àjà-nbuli ahu, bú òkè
nsọ: ulo Israel nile gēnwe ya. 7 Ihe
onye-isi-unu nwere gādi kwa n'otù
akuku na n'akuku nke-ọzọ nke àjà-
nbuli ahu, bú òkè nsọ, na nke ihe-
onwunwe nke obodo a, n'iru àjà-nbuli
ahu, bú òkè nsọ, na n'iru ihe-onwunwe
nke obodo a, n'akuku Ọdida-anyanwu
chere iru n'Ọdida-anyanwu, na n'akuku
Iru-anyanwu chere iru n'Iru-anyanwu:
ogologo-ya gādi kwa n'akuku otù nime
òkè ndia, site n'òkè-ala Ọdida-anyanwu
rue òkè-ala Iru-anyanwu. 8 N'ala nka
ọ gāburu ya ihe-onwunwe n'Israel: ndi-

isim agagh-eme kwa ndim ihe-ike ọzọ;
kama ala nka ka ha gēnye ulo Israel
dika ebo nile ha si di.
9 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri:
O zuwo unu, unu ndi - isi Israel:
wezuganu ime-ihe-ike na ipunara-madu-
ihe, menu ihe ekpere n'ikpe na ezi
omume; wepunu nchupu-unu nile n'aru
ndim; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta. 10 Ihe-osisi ziri ezi, na
ephah ziri ezi, na bath ziri ezi, ka unu
gēnwe. 11 Ephah na bath gābu otú
ọtútú, ka bath we ruta otú uzọ n'uzọ iri
nke homer, ka ephah we ruta kwa otú
uzọ n'uzọ iri nke homer: dika homer si
di, otú a ka ọtútú-ya gādi. 12 Shekel
gābu kwa orú gerah: orú shekel, orú
shekel na ise, shekel iri na ise, ka
maneh-unu gābu. 13 Nka bu àjà-
nbuli nke unu gēbuli; otú uzọ n'uzọ isi
nke ephah site na homer nke ọka wheat,
unu gēnye kwa otú uzọ n'uzọ isi nke
ephah site na homer nke ọka barley:
14 òkè manu, bú nke bath nke manu,
gābu kwa otú uzọ n'uzọ iri nke bath
sitere na cor, nka bu bath iri, ọbunà otú
homer; n'ihi na bath iri bu otú homer:
15 na otú nwa-aturu nke sitere n'igwè
ewu na aturu, bú nke sitere n'ọgu umu-
aturu iri, site n'ebe-ita-nri nke Israel nke
miri nēde nke-ọma; ibu onyinye-inata-
iru-ọma, na ibu àjà-nsure-ọku, na ibu
àjà-udo, ikpuchiri ha nmehie; ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta.
16 Ndi nile nke ala nka gādi n'àjà-
nbuli a diri onye-isi n'Israel. 17 Ọlu
nke onye-isi ka ọ gābu kwa inye àjà-
nsure-ọku nile, na onyinye-inata-iru-
ọma, na àjà-ihe-ọṅuṅu, n'ememe nile,
na n'ọnwa ọhu nile, na n'ubọchi-izu-
ike nile, nime mbe nile akara àkà nke
ulo Israel: ya onwe-ya gēdozi àjà-
nmehie, na onyinye-inata-iru-ọma, na
àjà-nsure-ọku, na àjà-udo nile, ikpuchiri
ulo Israel nmehie-ha.
18 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: N'ọnwa mbu, n'ubọchi mbu nke
ọnwa ahu, i gēwere nwa-oke-ehi nke
zuru okè; i gēwepu kwa nmehie nke ebe
nsọm. 19 Onye-nchu-ajam gēwere
ufọdu n'ọbara àjà-nmehie ahu, tiye ya
n'akuku-ọnu-uzọ nke ulo a, na n'ebe
nkuku anọ nke ngwe diri ebe-ichu-aja
nka, na n'elu akuku-ọnu-uzọ nke ọnu-
uzọ-ama nke ogige di nime. 20 Ọ bu
kwa otú a ka i gēme n'ubọchi nke-asa
nke ọnwa bayere onye ọ bula nēmehie
n'amagh - ama, baye - kwa - ra onye
nēnwegh uche: unu ewe kpuchiere ulo
a nmehie-ya. 21 N'ọnwa mbu,
n'ubọchi nke-iri-na-anọ nke ọnwa ahu,
ka unu gēnwe ememe ngabiga, bú
ememe nke ubọchi asa; achicha ekogh-
eko ka agēri. 22 Onye-isi gēdozi kwa
n'ubọchi ahu otú oke-ehi n'ọnọdu
onwe-ya na n'ọnọdu ndi nile nke ala
nka, ibu àjà-nmehie. 23 N'ubọchi asa
nke ememe ahu ọ ganēdozi àjà-nsure-
ọku ichuru Jehova, bú oke-ehi asa na
ebulu asa nke zuru okè, kwa-ubọchi
n'ubọchi asa ahu; na àjà-nmehie, bú
otú nkpi, kwa-ubọchi. 24 Onyinye-
inata-iru-ọma ka o gēdozi kwa, bú otú
ephah otú oke-ehi, otú ephah otú ebulu,
otú hin nke manu di-kwa-ra otú ephah.
25 N'ọnwa nke-asa, n'ubọchi nke-iri-
na-ise nke ọnwa ahu, n'ememe ahu, ka
ọ ganēme dika ihe ndia si di n'ubọchi
asa ya; dika àjà-nmehie, na dika àjà-
nsure-ọku, na dika onyinye-inata-iru-
ọma, na dika manu.
46 1 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Ọnu-uzọ-ama nke ogige di
nime nke nēche iru n'Iru-anyanwu gābu
ihe emechiri emechi n'ubọchi ọlu isi unu;
ma n'ubọchi-izu-ike ka agēmeghe ya, ọ
bu kwa n'ubọchi nke ọnwa ọhu ka
agēmeghe ya. 2 Onye-isi gēsi kwa n'uzọ
uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama n'èzi bata,
guzo n'akuku akuku-ọnu-uzọ nke ọnu-
uzọ-ama, ndi-nchu-aja gēdozi kwa àjà-
nsure-ọku-ya, na àjà-udo-ya nile, ọ
gākpọ kwa isi ala na nbata-uzọ nke ọnu-
uzọ-ama, we pua: ma agagh-emechi
ọnu-uzọ-ama rue anyasi. 3 Ndi ala nka
gākpọ kwa isi ala n'oghere ọnu-uzọ-ama
ahu n'iru Jehova n'ubọchi-izu-ike nile,
na n'ọnwa ọhu nile. 4 Ma àjà-nsure-
ọku nke onye-isi gēweta nso Jehova
n'ubọchi-izu-ike bu umu-aturu isi zuru
okè na otú ebulu zuru okè; 5 onyinye-
inata-iru-ọma bu kwa otú ephah bayere
ebulu ahu, o gētiye kwa n'umu-aturu
onyinye-inata-iru-ọma, bú onyinye nke
aka-ya, ya na manu, otú hin diri otú
ephah. 6 Ma n'ubọchi ọnwa ọhu ọ
gābu nwa-oke-ehi zuru okè, na umu-
aturu isi, na otú ebulu, ihe zuru okè ka
ha gābu: 7 ọ bu kwa otú ephah etiyere
n'oke-ehi ahu, na otú ephah etiyere

n'ebulu ahu, na ihe etiyere n'umu-aturu
ahu dika aka-ya gēru, na manu, otù, hin
otù ephah, ka o gēji dozie onyinye-
inata-iru-ọma. 8 Ma mḅe onye-isi-unu
gābata, uzọ uzọ-nbata nke ọnu-uzọ-ama
ahu ka o gēsi bata, ọ bu kwa uzọ-ya
ka o gēsi pua. 9 Ma mḅe ndi ala nka
gābia n'iru Jehova nime mḅe di iche iche
akara àkà, onye nēsi uzọ nke ọnu-uzọ-
ama nke Ugwu bata ikpọ isi ala gēsi uzọ
nke ọnu-uzọ-ama nke Ndida pua; ma
onye nēsi uzọ nke ọnu-uzọ-ama nke
Ndida bata gēsi uzọ nke ọnu-uzọ-ama
nke Ugwu pua: ọ gagh-esi uzọ nke ọnu-
uzọ-ama nke o siri bata laghachi, kama
otù iru ahu ka ọ gāpu. 10 Ma onye-isi,
ọ bu n'etiti ha, mḅe ha nābata, ka o
gēso bata; ọzọ, mḅe ha nāpu, ha gāpu
n'otù. 11 Ọzọ, n'ememe nile na nime
mḅe nile akara àkà onyinye-inata-iru-
ọma gābu otù ephah otù oke-ehi, otù
ephah otù ebulu, o gētiye kwa n'umu-
aturu onyinye aka-ya, na manu, otù hin
otù ephah. 12 Ma mḅe onye-isi gēdozi
àjà-afọ-ofufo, ma ọ bu àjà-nsure-ọku
ma-ọbu àjà-udo, iburu Jehova onyinye-
afọ-ofufo, agēmeghere ya ọnu-uzọ-ama
ahu nke nēche iru n'Iru-anyanwu, o
gēdozi kwa àjà-nsure-ọku-ya na àjà-udo-
ya nile, dika o si eme n'ubọchi-izu-ike:
ọ gāpu kwa, ewe mechie ọnu-uzọ-ama
mḅe ọ pusiri. 13 Ọzọ, otù nwa-aturu
nke ḅara otù arọ nke zuru okè ka i
gēdozi ibu àjà-nsure-ọku anēsurere
Jehova kwa-ubọchi: kwa-ututu kwa-
ututu ka i gēdozi ya. 14 I gēdozi-kwa-
ra ya onyinye-inata-iru-ọma kwa-ututu
kwa-ututu, otù uzọ n'uzọ isi nke otù
ephah, na manu, otù uzọ n'uzọ atọ nke
otù hin, iji gwọ utu ọka flour; ọ bu
onyinye-inata-iru-ọma anēnye Jehova
mḅe nile n'ukpuru ebigh-ebi. 15 Otù a
ka ha gēdozi nwa-aturu ahu, na onyinye-
inata-iru-ọma ahu, na manu ahu, kwa-
ututu kwa-ututu, ibu àjà-nsure-ọku mḅe
nile.
16 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Mḅe onye-isi gēnye onye ọ bula
n'umu-ya ndikom onyinye, ihe-nketa-
ya ka ọ bu, umu-ya ndikom gēnwe ya;
ihe-onwunwe-ha ka ọ bu n'ihe-nketa.
17 Ma mḅe ọ gēnye otù onye nime ndi-
orù-ya onyinye nke sitere n'ihe-nketa-
ya, ọ gābu kwa nke ya rue arọ izilaga orù
ka ọ nwere onwe-ya; onyinye ahu we
laghachikute onye-isi; nàni na ihe-
nketa-ya, bù ihe-nketa umu-ya ndikom,
nke ha ka ọ gābu. 18 Ọzọ, onye-isi
agagh-ewere ihe ọ bula n'ihe-nketa nke
ndim, inapu ha ihe-nketa-ha n'ike; ihe
nke si n'ihe-onwunwe-ya puta ka ọ
gēme ka umu-ya ndikom keta: ka ndim
we ghara iḅasa, onye ọ bula ọ pua n'ihe-
onwunwe-ya.
19 Ọ we me ka m'si na nbata ahu nke
di n'akuku ọnu-uzọ-ama ahu bata n'ime-
ulo nsọ nile nke ndi-nchu-aja, nke nēche
iru n'Ugwu; ma le, n'ebe ahu ka otù ebe
di n'azu ya chere iru n'Ọdida-anyanwu.
20 Ọ we sim, Nka bu ebe ahu ebe ndi-
nchu-aja gēsi anu àjà-ikpe-ọmuma na
anu àjà-nmehie, ebe ha gēsi onyinye-
inata-iru-ọma; ka ha we ghara iweputa
ha n'ogige di n'èzi, ido ndim nsọ. 21 Ọ
we me ka m'puta ba n'ogige di n'èzí, ọ
we me ka m'gabiga na nkuku anọ nke
ogige ahu; ma, le, otù ogige di na nkuku ọ
bula nke ogige ahu n'otù n'otù. 22 Nime
nkuku anọ nke ogige ahu ka ogige di
nke ejikọtara ejikọta, ọgu cubit abua
n'ogologo, orù cubit na iri n'obosara:
otù ọtùtù diri ha anọ nime nkuku anọ
ahu. 23 Ọzọ, otù ariri ulo di buruburu
nime ha, buruburu ha anọ, bù ulo ewuru
nwere ebe-isi-ite n'okpuru ariri nile
buruburu. 24 Ọ we sim, Ndia bu ulo
nke ndi nēsi ite, ebe ndi-oje-ozi nke ulo
a gēsi anu àjà ndi Israel.
47 1 Ọ we me ka m'laghachi rue ọnu-
uzọ ulo ahu; ma, le, miri nēsi
n'okpuru nbata-uzọ nke ulo ahu n'akuku
Iru-anyanwu puta, n'ihi na iru ulo ahu
di n'Iru-anyanwu: miri ahu nēsi kwa
n'okpuru rùda, site n'akuku aka-nri nke
ulo ahu, site n'akuku Ndida nke ebe-
ichu-aja. 2 Ọ we me ka m'si uzọ nke
ọnu-uzọ-ama ahu n'akuku Ugwu puta, ọ
we me ka m'ga buruburu n'uzọ di n'èzí
rue onu-uzọ-ama di n'èzí, n'uzọ nke
nēche iru n'Iru-anyanwu; ma le, miri
nēsi n'akuku aka-nri rùputa nke-ntà nke-
ntà. 3 Mḅe nwoke ahu puru ga n'Iru-
anyanwu jide eriri n'aka-ya, ọ we tùa
nnù cubit abua na ọgu iri, me ka
m'gabiga miri ahu, ọ bu miri nke ruru
nkwonkwo-ukwu. 4 Ọ we tùa nnù
cubit abua na ọgu iri, me ka m'gabiga
miri ahu, ọ bu miri nke ruru ikperè-
ukwu. Ọ we tùa nnù cubit abua na ọgu
iri, me ka m'gabiga, ọ bu miri nke ruru

ùkwù. 5 Ọ we tùa nnù cubit abua na
ọgu iri; ọ bu osimiri nke m'nāpugh
igabiga: n'ihi na miri ahu etowo eto,
buru miri ogwugwu, osimiri nke
anāgagh-agabiga. 6 Ọ we sim, Ì huwo
nka, nwa nke madu? Ọ we me ka m'je,
ọ we me ka m'laghachi n'usọ osimiri
ahu. 7 Mbẹ m'laghachiri, le, n'usọ
osimiri ahu ka ọtutu osisi nke bara uba
nke-uku di, n'otù akuku na n'akuku nke-
ọzọ. 8 Ọ we sim, Miri ndia nāpu ga
na buruburu-ala Iru-anyanwu, ha we
rùda n'Araba, rùrue oké osimiri ahu;
nime oké osimiri ahu ka miri ahu nke
anēme ka ha puta gērùbà; ewe gwọ miri-
ya. 9 O gēru kwa, na anu nile ọ bula
nke nwere nkpuru-obi di ndu gādi ndu,
bù nke nēnuputa enuputa, n'ebe ọ bula
osimiri abua ndia gērute; azù nke bara
uba nke-uku gādi kwa: n'ihi na miri
ndia eruwo n'ebe ahu, ewe gwọ miri nke
okė osimiri ahu, ihe nile ọ bula gādi kwa
ndu n'ebe osimiri ahu gērute. 10 O
gēru kwa, na ndi-ọkù gēguzo n'akuku
ya: site n'En-gedi we rue En-eglaim
gābu ebe ibasa ubu; iche iche ka azù-ha
gādi, dika azù okė osimiri uku, bara uba
nke-uku. 11 Ma ebe-ya nile nke bu
nàni apiti, na ọdọ-miri-ya nile, agagh-
agwọ ha; nnú ka agārara ha nye. 12 Ọ
bu kwa n'osimiri ahu, n'usọ-ya, n'otù
akuku na n'akuku nke-ọzọ, ka osisi ọ
bula nke nāmi nkpuru oriri gēto,
akwukwọ-ya agagh-akpọnwu, nkpuru-
ya agagh-agwu kwa: kwa-ọnwa ka ọ
gēme nkpuru mbu, n'ihi na miri-ya,
n'ebe nsọ Chineke ka ha si aputa:
nkpuru-ya ewe buru ihe-oriri; akwukwọ-
ya gābu kwa ihe igwọ agwọ.
13 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Nka gābu ókė-ala, nke unu gēsi
ketara onwe-unu ala nka dika ebo iri na
abua nke Israel si di: Josef gēnweta òkè
ala di iche iche. 14 Unu gēketa kwa ya,
otù onye dika nwa-nne-ya; n'ihi na
ewelirim akam inye ya nna-unu-hà: ala
nka gādaye n'aka-unu n'ihe-nketa.
15 Nka gābu kwa ókė-ala nke ala-unu:
n'akuku Ugwu, site n'okė osimiri uku,
n'uzọ Hetlon, rue nbata Zedad;
16 Hemat, Berota, Sibraim, nke di
n'etiti ókė-ala Damaskọs na ókė-ala
Hemat; Haza-hatikon, nke di n'ókė-ala
Hauran. 17 Ókė-ala site n'okė osimiri
gābu kwa Haza-inon n'ókė-ala
Damaskọs, ma n'Ugwu n'akuku Ugwu
bu ókė-ala Hemat. Nka bu kwa akuku
Ugwu. 18 Ma akuku Iru-anyanwu,
site n'etiti Hauran na Damaskọs na
Gilead, na ala Israel, gābu Jọdan; site
n'ókė-ala Ugwu rue okė osimiri nke Iru-
anyanwu ka unu gātù. Nka bu kwa
akuku Iru-anyanwu. 19 Ma akuku
Ndida nke nēche iru na Ndida gēsite na
Tema rue miri Meribot-kedesh, rue
miri-iyi Ijipt, rue okė osimiri uku.
Nka bu kwa akuku Ndida nēche iru
na Negeb. 20 Ma akuku Ọdida-
anyanwu gābu okė osimiri uku, site
n'ókė-ala Ndida rue na ncherita-iru
nbata Hemat. Nka bu akuku Ọdida-
anyanwu. 21 Unu ewe ketara onwe-
unu ala nka dika ebo nile nke Israel si
di. 22 O gēru kwa, na unu gēme ka ọ
dayere unu n'ihe-nketa, ka ọ daye-kwa-
ra ndi-ọbia ndi nọ dika ọbìa n'etiti unu,
ndi muworo umu n'etiti unu: ha gâdi
kwa unu dika ndi amuru n'ala n'etiti
unu Israel; ha gēso unu dabà n'ihe-
nketa n'etiti ebo nile nke Israel. 23 O
gēru kwa na, n'ebe ahu nke ọbia nọ
dika ọbia nime ya, n'ebe ahu ka unu
gēnye ya ihe-nketa-ya; ọ bu ihe si n'ọnu
Onye-nwe-ayi Jehova puta.
48 1 Ma ndia bu aha ebo nile: site na
nsọtu Ugwu, n'akuku uzọ Hetlon
rue nbata Hemat, Haza-inon n'ókė-ala
Damaskọs, n'akuku Ugwu n'akuku
Hemat; ọ gēnwe kwa akuku Iru-
anyanwu na nke Ọdida-anyanwu; Dan,
otù ókè. 2 N'akuku ókė-ala Dan, site
n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-
anyanwu; Asha, otù ókè. 3 N'akuku
ókė-ala Asha, site n'akuku Iru-anyanwu
we rue akuku Ọdida-anyanwu; Naftali,
otù ókè. 4 N'akuku ókė-ala Naftali,
site n'akuku Iru-anyanwu rue akuku
Ọdida-anyanwu; Manase, otù ókè.
5 N'akuku ókė-ala Manase, site n'akuku
Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-anyanwu;
Efraim, otù ókè. 6 N'akuku ókė-ala
Efraim, site n'akuku Iru-anyanwu rue
akuku Ọdida-anyanwu; Reuben, otù
ókè. 7 N'akuku ókė-ala Reuben, site
n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-
anyanwu; Juda, otù ókè.
8 Ma n'akuku ókė-ala Juda, site
n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-
anyanwu, ka àjà-nbuli nke unu gēbuli
gādi, orú nnù ami uzọ atọ na nnù abua

na ọgu iri bu obosara-ya, ogologo-ya
gādi kwa ka otù nime òkè ndia, site
n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-
anyanwu: ebe nsọ Chineke gādi kwa
n'etiti ya. 9 Aja-nbuli ahu nke unu
gēbuliri Jehova, ogologo-ya gādi orú nnù
ami uzọ atọ na nnù abua na ọgu iri,
obosara-ya gādi kwa orú nnù ami na nnù
ise. 10 Ọ bu kwa ndia, bú ndi-nchu-aja,
gēnwe aja-nbuli nsọ ahu; n'akuku Ugwu
orú nnù ami uzọ atọ na nnù abua na ọgu
iri n'ogologo, n'akuku Ọdida-anyanwu
obosara-ya di orú nnù na nnù ise,
n'akuku Iru-anyanwu obosara-ya di orú
nnù na nnù ise, n'akuku Ndida ogologo-
ya di orú nnù ami uzọ atọ na nnù abua
na ọgu iri: ebe nsọ nke Jehova gādi kwa
n'etiti ya. 11 Ọ gādiri ndi-nchu-aja ndi
edoworo nsọ site umu Zedok, ndi
debeworo ihe-ndebem; ndi nākpafugh
mbe umu Israel kpafuru akpafu, dika
ndi Livai kpafuru. 12 Ọ gābu-kwa-ra
ha àjà-nbuli sitere n'àjà-nbuli nke ala
nka, ihe di nsọ kachasi ihe nsọ nile,
n'ókè-ala ndi Livai. 13 Ma n'akuku
ókè-ala ndi-nchu-aja, ka ndi Livai
gēnwe orú nnù ami uzọ atọ na nnù
abua na ọgu iri n'ogologo, obosara-
ya gādi orú nnù na nnù ise. Ogologo
nile gādi orú nnù ami uzọ atọ na nnù
abua na ọgu iri, obosara gādi kwa orú
nnù na nnù ise. 14 Ha agagh-erepu ihe
ọ bula nime ya, ha agagh-aḅanwe kwa ya,
agagh-eme kwa ka nkpuru mbu ala ahu
gabiga n'ebe ọzọ: n'ihi na ihe nsọ ka ọ
buru Jehova. 15 Ma nnù ami iri-na-
abua na ọgu iri nke fọduru n'obosara-ya,
n'iru orú nnù uzọ atọ na nnù abua na
ọgu iri ahu, ihe nādigh nsọ ka ọ gābu, ọ
gādiri obodo Jerusalem, ibu ebe-obibi na
ibu ebe-ita-nri: obodo gādi kwa n'etiti
ya. 16 Ma ndia gābu ọtùtù-ya; akuku
Ugwu nnù iri-na-otù na ọgu ise, akuku
Ndida nnù iri-na-otù na ọgu ise,
n'akuku Iru-anyanwu nnù iri-na-otù na
ọgu ise, na akuku Ọdida-anyanwu nnù
iri-na-otù na ọgu ise. 17 Ebe-ita-nri
ka obodo ahu gēnwe kwa; n'akuku Ugwu
ọgu ami iri-na-abua na iri, n'akuku
Ndida ọgu iri-na-abua na iri, n'akuku
Iru-anyanwu ọgu iri-na-abua na iri,
n'akuku Ọdida-anyanwu ọgu iri-na-abua
na iri. 18 Ma nke fọduru n'ogologo-
ya, n'akuku àjà-nbuli ahu, bú òkè nsọ,
gādi orú nnù ami na nnù ise n'akuku Iru-
anyanwu, na orú nnù na nnù ise n'akuku
Ọdida-anyanwu: ọ gādi kwa n'akuku
àjà-nbuli ahu, bú òkè nsọ; ihe-ọmume-ya
gābu-kwa-ra ndi nēfè obodo òfùfè nri.
19 Ọ bu kwa ndi nēfè obodo òfùfè gālu
ya ubi, bú ndi sitere n'ebo nile nke
Israel. 20 Àjà-nbuli ahu nile gādi orú
nnù ami uzọ atọ na nnù abua na ọgu
iri n'ogologo, na orú nnù ami uzọ atọ na
nnù abua na ọgu iri n'obosara: ihe nke
nwere akuku anọ rara nrata, otù a ka
unu gēbuli àjà-nbuli ahu, bú òkè nsọ,
tiyere ihe-onwunwe nke obodo.
21 Ma nke fọduru gādiri onye-isi,
n'otù akuku na n'akuku nke-ọzọ nke
àjà-nbuli ahu, bú òkè nsọ, na nke ihe-
onwunwe nke obodo, n'iru orú nnù ami
uzọ atọ na nnù abua na ọgu iri nke àjà-
nbuli ahu rue ókè-ala Iru-anyanwu, na
n'akuku Ọdida-anyanwu n'iru orú nnù
ami uzọ atọ na nnù abua na ọgu iri ahu
rue ókè-ala Ọdida-anyanwu, n'akuku
òkè nile, ọ gādiri onye-isi: àjà-nbuli ahu,
bú òkè nsọ, na ebe nsọ nke ulo Chineke
gādi kwa n'etiti ya. 22 Ọzọ, site n'ihe-
onwunwe nke ndi Livai, site kwa n'ihe-
onwunwe nke obodo, n'etiti ala nke
onye-isi nwere, n'etiti ókè-ala Juda na
ókè-ala Benjamin, onye-isi gēnwe nke
ahu.
23 Ma ebo nile nke fọduru: site
n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-
anyanwu; Benjamin, otù òkè.
24 N'akuku ókè-ala Benjamin, site
n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-
anyanwu; Simeon, otù òkè. 25 N'akuku
ókè-ala Simeon, site n'akuku Iru-
anyanwu rue akuku Ọdida-anyanwu;
Isaka, otù òkè. 26 N'akuku ókè-ala
Isaka, site n'akuku Iru-anyanwu rue
akuku Ọdida-anyanwu; Zebulun, otù
òkè. 27 N'akuku ókè-ala Zebulun, site
n'akuku Iru-anyanwu rue akuku Ọdida-
anyanwu; Gad, otù òkè. 28 Ma
n'akuku ókè-ala Gad, n'akuku Ndida
nke nēche iru na Ndida, ókè-ala gēsite
ọbuná na Tema rue miri Meribat-
kedesh, rue miri-iyi Ijipt, rue oké
osimiri uku. 29 Nka bu ala ahu nke
unu gēme ka ọ dayere ebo nile nke
Israel n'ihe-nketa, ọ bu kwa ndia bu
òkè-ha; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta.
30 Ma ndia bu ọpupu obodo
Jerusalem nka; n'akuku Ugwu nnù ami

iri-na-otù na ọgu ise n'ọtùtù: 31 ọnu-
uzọ-ama nile nke obodo gādi ka aha
ebo nile nke Israel si di; ọnu-uzọ-ama
atọ n'akuku Ugwu: ọnu-uzọ-ama
Reuben, otù; ọnu-uzọ-ama Juda, otù;
ọnu-uzọ-ama Livai, otù: 32 n'akuku
Iru-anyanwu kwa nnù ami iri-na-otù
na ọgu ise; na ọnu-uzọ-ama atọ: bù ọnu-
uzọ-ama Josef, otù; ọnu-uzọ-ama
Benjamin, otù; ọnu-uzọ-ama Dan, otù:
33 n'akuku Ndida kwa nnù ami iri-
na-otù na ọgu ise n'ọtùtù; na ọnu-uzọ-
ama atọ: ọnu-uzọ-ama Simeon, otù;
ọnu-uzọ-ama Isaka, otù; ọnu-uzọ-ama
Zebulun, otù: 34 n'akuku Ọdida-
anyanwu nnù ami iri-na-otù na ọgu ise,
na ọnu-uzọ-ama atọ ha: ọnu-uzọ-ama
Gad, otù; ọnu-uzọ-ama Asha, otù;
ọnu-uzọ-ama Naftali,otù. 35 Buruburu-
ya gādi orù nnù ami uzọ abua na nnù ise:
ma aha obodo ahu site n'ubọchi ahu
gābu, Jehova nọ n'ebe ahu.

AKWUKWỌ DANIEL

1 1 N'arọ nke-atọ nke ọbubu-eze nke
Jehoiakim, bù eze Juda, ka
Nebukadneza, bù eze Babilon, biara na
Jerusalem, nọchigide ya n'agha.
2 Onye-nwe-ayi we were Jehoiakim, bù
eze Juda, na ihe ufọdu nke ulo Chineke,
nye n'aka-ya; ọ we chiri ha bia n'ala
Shaina n'ulo chi-ya: ọ bu kwa ihe ndia
ka ọ chibatara n'ulo àkù nke chi-ya.
3 Eze ahu we si Ashpenaz, bú onye-isi
ndi-onozi-ya, ka ọ me ka ufọdu n'umu
Israel bata, bù ufọdu nime nkpuru ala-
eze na nime ndi-isi; 4 bù umu-okoro
nke ọ digh ọlu ọ bula di ha n'aru, ndi
mara nma n'ile anya, nwe uche n'amam-
ihe nile, mara ihe-ọmuma, nāghọta ihe
anāma ama, ndi nwe-kwa-ra ike iguzo
n'ulo uku eze; ọ si-kwa-ra ya ka ọ me
ka ha muta akwukwọ na asusu nke ndi
Kaldea. 5 Eze we keputara ha òkè nke
ubọchi ọ bula n'ubọchi-ya site n'ihe-
oriri ọma nke eze, na site na manya-vine
nke ọ nāñu, si ka eme ka ha toputa arọ
atọ, ka ha we guzo n'iru eze n'ọgwugwu
arọ atọ ahu. 6 Ma n'etiti ha ka umu
Juda ufọdu di, bù Daniel, na Hananaia,
na Mishael, na Azaraia. 7 Onye-isi ndi-
onozi we gua ha aha: ọ we gua Daniel
aha Belteshaza, gu kwa Hananaia aha
Shedrak, gu kwa Mishael aha Mishak,
gu kwa Azaraia aha Abed-nego.
8 Daniel we tiye nka n'obi-ya na ọ
gagh-ewere ihe-oriri ọma eze ma-ọbu
manya-vine ọ nāñu me onwe-ya ka ọ
ghara idi nsọ: ọ we chọ n'aka onye-isi
ndi-onozi ka ọ ghara ime onwe-ya onye
nādigh nsọ. 9 Chineke we nye Daniel
ka enwe ebere na obi-ebere nile n'aru
ya n'iru onye-isi ndi-onozi. 10 Onye-
isi ndi-onozi we si Daniel, Mu onwem
nātu egwu onye-nwem, bù eze, onye
keputaworo ihe-oriri-unu na ihe-ọñuñu-
unu: n'ihi na ọ̀ bu n'ihi gini ka ọ gāhu
iru-unu ka ha ḅaruru kari iru umu-
okoro ndi-ọḅọ-unu? unu ewe me ka eze
nara isim na nrà. 11 Daniel we si
onye-nlekọta, nke onye-isi ndi-onozi
mere ka ọ buru onye-isi Daniel na
Hananaia na Mishael na Azaraia:
12 Biko, nānwa ndi-orù-gi ubọchi iri;
ka ha nye kwa ayi akukù ufọdu, ayi ewe
rie, ka ha nye kwa ayi miri, ayi ewe ñua.
13 Ka ahù kwa otù ayi di n'iru gi n'ile
ayi anya, na otù umu-okoro ndi nēri ihe-
oriri ọma eze di n'ile ha anya; ma dika i
si hu, meso ndi-orù-gi otù a. 14 Ọ we ge
ha nti n'okwu a, we nwa ha ubọchi iri.
15 N'ọgwugwu ubọchi iri ewe hu na ha
di nma n'ile ha anya, ha ma-kwa-ra
abuba n'anu-aru, kari umu-okoro ahu
nile ndi nēri ihe-oriri ọma eze. 16 Onye-
nlekọta ahu we nēwepu ihe-oriri ọma ha
na manya-vine ha ganāñu, ọ we nēnye
ha akukù. 17 Ma umu-okoro anọ ndia,
Chineke nyere ha ọmuma-ihe na uche
n'akwukwọ na amam-ihe nile: Daniel
ghọta-kwa-ra ọhù na nrọ nile. 18 Ma
n'ọgwugwu ubọchi ndia nke eze siri ka
eme ka ha bata, onye-isi ndi-onozi we me
ka ha bata n'iru Nebukadneza. 19 Eze
we kpayere ha uka; ma ahugh n'etiti ha
nile onye ọ bula di ka Daniel na Hananaia

na Mishael na Azaraia: ha we guzo n'iru
eze. 20 Ma n'okwu ọ bula nke amam-
ihe nke nghọta, nke eze chọrọ n'aka
ha, ọ huru na ha ka ndi-ode-akwukwọ
di nsọ nile na ndi-dibia nile ndi nọ
n'ala-eze-ya nile nma ubọ iri. 21 Daniel
we nọgide rue arọ mbu nke Sairọs, bú
eze.

2 1 Ma n'arọ nke-abua nke ọbubu-eze
nke Nebukadneza, Nebukadneza rọrọ
nrọ di iche iche; mọ-ya we ḅasasia, ura-
ya we gwu n'anya-ya. 2 Eze we si ka
akpọ ndi-ode-akwukwọ di nsọ na ndi-
dibia na ndi-mḅasi na ndi Kaldea igosi
eze nrọ-ya nile. Ha we bata guzo n'iru
eze. 3 Eze we si ha, Nrọ ka m'rọworo,
mọm we ḅasasia imara nrọ ahu. 4 Ndi
Kaldea we si eze n'asusu Siria, Eze, di
ndu rue mḅe ebigh-ebi: zere ndi-orù-gi
nrọ ahu, isi-ya ka ayi gākọ kwa. 5 Eze
we za, si ndi Kaldea, Okwu nke siworo
n'ọnum puta nēguzosi ike: asi na unu
emegh ka m'mara nrọ a na isi-ya,
agābọkasi unu, ọ bu kwa ulo nile unu
ka agēme ebe-ikpofu-ahihia. 6 Ma asi
na unu akọ nrọ a na isi-ya, onyinye di
iche iche na ugwọ-ọlu na nsọpuru uku
ka unu gānata n'akam: n'ihi nka
kọrọnum nrọ a na isi-ya. 7 Ha zara
nke ubọ abua, si, Ka eze zere ndi-orù-
ya nrọ a, isi-ya ka ayi gākọ kwa. 8 Eze
zara, si, Mu onwem amasiwo na mḅe a
ka unu onwe-unu nāzuchapu, n'ihi na
unu ahuwo na o nēguzosi ike site
n'ọnum, bú okwu a: 9 na asi na unu
emegh ka m'mara nrọ a, otù ka iwu
enyere unu bu: n'ihi na okwu-ugha nke
bibi-kwa-ra ebibi ka unu zubekọworo
ikwu n'irum, rue mḅe mḅe a gērughari:
n'ihi nka zerem nrọ a, m'we mara na
unu gākọrọm isi-ya. 10 Ndi Kaldea
zara n'iru eze, si, Ọ digh onye ọ bula
n'elu uwa nke puru ikọ isi okwu eze:
n'ihi na ọ digh eze ọ bula, ma-ọbu onye-
isi, ma-ọbu onye nwere ike n'aru madu,
juworo ode-akwukwọ di nsọ ọ bula, ma-
ọbu dibia ọ bula, ma-ọbu onye Kaldea ọ
bula, ajuju di otù a. 11 Ajuju a nke
eze nāju di ike, ọ digh kwa onye ọzọ
nke gākọ ya n'iru eze, ma-ọbugh nàni
chi-ayi, ndi ebe-obibi-ha nādigh n'etiti
anu-aru, bú madu. 12 N'ihi nka eze
were iwe, iwe-ya we di ọku nke-uku, ọ
we si ka eme ka ndi-amam-ihe nile nke
Babilon la n'iyi. 13 Iwu ahu we puta;

ewe gaje ibu ndi ahu mara ihe; ha we
chọ Daniel na ndi-ibe-ya ka ewe bue
ha. 14 Mḅe ahu Daniel zaghachiri
Ariok, bú onye-isi ndi-obū nke eze, nke
puru ibu ndi-amam-ihe nke Babilon,
okwu ndum-ọdu na ezi uche; 15 ọ zara,
si Ariok, bú onye nke eze nke nwere ike
n'aru madu, N'ihi gini ka iwu a di ọku
ọku site n'iru eze? Mḅe ahu Ariok mere
ka Daniel mara okwu a. 16 Daniel we
bata, kpere eze ka ọ nye ya mḅe akara
àkà, ka ọ we kọrọ eze isi nrọ ahu.
17 Mḅe ahu Daniel lara n'ulo-ya, me
ka Hananaia na Mishael na Azaraia, bú
ndi-ibe-ya, mara okwu ahu: 18 ka ha
we riọ obi-ebere nile n'aka Chineke nke
elu-igwe bayere ihe-nzuzo ahu; ka
Daniel na ndi-ibe-ya we ghara isoro ndi-
amam-ihe Babilon fọduru la n'iyi.
19 Mḅe ahu Daniel ka ekpughere ihe-
nzuzo ahu nye n'ọhù nke abali. Mḅe
ahu Daniel gọziri Chineke nke elu-igwe.
20 Daniel zara, si, Ka aha nke Chineke
buru ihe agọziri agọzi site na mḅe ebigh-
ebi we rue mḅe ebigh-ebi: n'ihi na
amam-ihe na idi-ike, nke Ya ka ha bu:
21 ọ bu Ya onwe-ya nāḅanwe mḅe na
mḅe akara àkà: Ọ nēwezuga ndi-eze,
nēme kwa ka ndi-eze bilie: Ọ nēnye ndi
mara ihe amam-ihe-ha, Ọ nēnye kwa ndi
mara nghọta ihe-ọmuma: 22 Ya onwe-
ya nēkpughe ihe nile di omimi di kwa
nzuzo: Ọ mawo ihe di n'ọchichiri,
ìhè nēbi kwa n'ebe Ọ nọ. 23 Gi,
Chineke nke nnam-hà, ka mu onwem
nēkele, nāja kwa, n'ihi na amam-ihe na
idi-ike ka I nyeworom, uḅu a ka I
mewo-kwa-ra ka m'mara ihe ayi riọrọ
n'aka Gi: n'ihi na okwu eze ka I meworo
ka ayi mara. 24 N'ihi nka Daniel
bàkuru Ariok, onye eze doro onye-isi ime
ka ndi-amam-ihe nke Babilon la n'iyi:
ọ jere, ọ bu kwa otù a ka ọ siri ya; Emela
ka ndi-amam-ihe nke Babilon la n'iyi:
me ka m'bata guzo n'iru eze, ọ bu kwa isi
nrọ ahu ka m'gākọrọ eze.
25 Mḅe ahu Ariok were ọsọ me ka
Daniel bata n'iru eze, ọ bu kwa otù a ka
ọ siri ya, Achọputawom otù nwoke nime
umu ndi Juda emere ka ha je biri n'ala
ọzọ, onye gēme ka eze mara isi nrọ ahu.
26 Eze zara, si Daniel, onye aha-ya bu
Belteshaza, Ọ gābu na i puru ime ka
m'mara nrọ a nke m'huworo, na isi-ya?
27 Daniel zara n'iru eze, si, Ihe-nzuzo

nke eze juworo, ndi mara ihe na ndi-
dibia na ndi-ode-akwukwọ di nsọ na ndi
nēkè elu-igwe apugh ikọrọ eze ya;
28 ma Chineke di, Onye nọ n'elu-igwe,
Nke nēkpughe ihe-nzuzo nile, Ọ mewo
kwa ka eze, bú Nebukadneza, mara ihe
aghagh idi n'ikpe-azu ubọchi ndia.
Nrọ-gi, na ọhù nile nke isi-gi n'elu ihe-
ndina-gi, nka ka ọ bu: 29 gi onwe-gi,
eze, èchìchè-gi nile rigotara n'uche-gi
n'elu ihe-ndina-gi, ihe aghagh idi mḅe
nka gasiri: Onye ahu nke nēkpughe ihe-
nzuzo nile emewo kwa ka i mara ihe
aghagh idi. 30 Ma mu onwem, ọ bugh
n'ihi amam-ihe ọ bula nke di nimem
kari n'ihe ọ bula di ndu ka ekpugheworo
ihe-nzuzo a nyem, kama ọ bu ka ewe
me ka eze mara isi-ya, ọ bu kwa ka i we
mara èchìchè nke obi-gi. 31 Gi onwe-
gi, eze, nọ nāhu, ma le, otù onyinyo
madu nke di uku. Onyinyo a, nke riri
nne, nke iḅu-maramara-ya kachasi ihe
nile, nēguzo n'iru gi; ọ di egwu n'ile
ya anya. 32 Onyinyo ahu, isi-ya bu ezi
ọla-edo, obi-ya na ogwe-aka-ya abua bu
ọla-ọcha, afọ-ya na apata-ukwu-ya abua
bu ọla, 33 ogwe-ukwu-ya abua bu
igwè, ukwu-ya abua, ufọdu nime ha bu
igwè ma ufọdu nime ha bu urọ. 34 I
nọ nāhu rue mḅe awaputara otù nkume
nke anējigh aka wa, ọ we tie onyinyo ahu
n'ukwu-ya abua nke bu igwè na urọ,
tipia ha. 35 Mḅe ahu ka etipiara igwè
ahu na urọ ahu na ọla ahu na ọla-ọcha
ahu na ọla-edo ahu n'otù, ọ we di ka
iḅọḅọ-ọka sitere n'ebe-nzọcha-ọka nke
mḅe okpom-ọku; ifufe we fechapu ha,
ewe ghara ihuru ha ebe ọ bula: nkume
ahu nke tipiara onyinyo ahu we ghọ okė
ugwu, juputa uwa nka nile. 36 Nka
bu nrọ ahu: isi-ya ka ayi gākọ kwa n'iru
eze. 37 Gi onwe-gi, eze, bu eze ndi-
eze, onye Chineke nke elu-igwe nyeworo
ala-eze a na àkù a na ike a na ebube a;
38 ọzọ, n'ebe ọ bula umu nke madu di,
anu ọhia na anu-ufe nke elu-igwe ka Ọ
nyeworo n'aka-gi, me ka i nwe ike n'aru
ha nile: gi onwe-gi bu isi ọla-edo ahu.
39 Ma n'ọnọdu gi ka ala-eze ọzọ gēbili
nke gādi ala kari gi; na ala-eze ọzọ
nke mere ha atọ, nke bu ọla, nke gēnwe
ike n'aru uwa nka nile. 40 Ma ala-eze
nke-anọ gādi ike ka igwè: n'ihi na igwè
nētipia tida kwa ihe nile: na dika igwè
nke nētijisi ihe ndia nile, otú a ka o
gētipia, tijisia. 41 Ma ebe i huru ukwu-
ya abua na nkpisi-ukwu-ya nile, na
ufọdu nime ha bu urọ ọkpu-ite, ma
ufọdu nime ha bu igwè, ala-eze ekewara
ekewa ka ọ gābu; ma nguzosi-ike ufọdu
nke igwè ahu aghagh idi nime ya, n'ihi
na i huru igwè ahu na agwakọtara ya
na urọ apiti. 42 Ma nkpisi-ukwu nile
nke ukwu-ya abua, ufọdu nime ha bu
igwè, ma ufọdu nime ha bu urọ, otù a
ufọdu nime akuku ala-eze ahu gādi ike,
ma ufọdu nime ya gābu ihe nādigh ike
ntiwa. 43 Ma ebe i huru igwè ahu na
agwakọtara ya na urọ apiti, ha ganēji
nkpuru ndi ọzọ gwakọta onwe-ha; ma
ha agagh-adi nārapara n'aru ibe-ha
n'otù n'otù, ọbunà otù igwè na urọ
nādigh-agwakọta. 44 Ma n'ubọchi-ha,
bù eze ndia, ka Chineke nke elu-igwe
gēme ka otù ala-eze bilie, nke agagh-
emebi emebi rue mḅe ebigh-ebi, ọ bu
kwa ọbubu-eze-ya ka anāgagh-arapuru
ndi ọzọ; o gētipia ala-eze ndia nile me
ka ha gwusia, ma ya onwe-ya gēguzosi
ike rue mḅe ebigh-ebi. 45 N'ihi na i
huru na awaputara otù nkume n'ugwu
ahu nke anējigh aka wa, na o tipiara
igwè ahu na ọla ahu na urọ ahu na
ọla-ọcha ahu na ọla-edo ahu; Chineke
di uku emewo ka eze mara ihe aghagh
idi mḅe nka gasiri: nrọ a nēguzosi kwa
ike, ọ bu kwa ihe kwesiri ntukwasi-obi
ka akukọ-isi-ya bu. 46 Mḅe ahu ka eze,
bù Nebukadneza, ji da kpue iru-ya n'ala,
ọ bu kwa Daniel ka ọ kpọrọ isi ala nye,
si ka awusiri ya onyinye-inata-iru-ọma
na ihe isì utọ di iche iche. 47 Eze zara
Daniel, si, N'ezi-okwu Chineke-unu bu
Chineke nke chi nile, na Onye-nwe ndi-
eze, na Onye nēkpughe ihe-nzuzo nile,
ebe i puru ikpughe ihe-nzuzo a. 48 Mḅe
ahu eze mere ka Daniel di uku, ọ di kwa
ọtutu onyinye di uku ka ọ nyere ya, ọ
me-kwa-ra ya ka ọ buru onye nāchi ala
ahu nile anāchi achi, bù Babilon, na
onye-isi ndi nọchiri anya eze n'ichi ndi-
amam-ihe nile nke Babilon. 49 Daniel
we riọ eze, ọ we do Shedrak na Mishak
na Abed-nego ndi-isi ọlu nke ala ahu
anāchi achi, bù Babilon: ma Daniel nọ
n'ọnu-uzọ-ama eze.

3 1 Nebukadneza, bú eze, mere
onyinyo ọla-edo, idi-elu-ya bu ọgu
cubit atọ, obosara-ya bu cubit isi: ọ
guzobere ya ọtọ na ndagwurugwu Dura

n'ala-ọchichi Babilon. 2 Nebukadneza,
bú eze, zi-kwa-ra ka achikọta ndi
nọchiri anya eze, na ndi-isi, na ndi
nāchi achi, na ndi-ikpė, na ndi-odozi-
àkù, na ndi-ndum-ọdu, na ndi-odozi-
okwu, na ndi nile nāchi ala anāchi
achi, ibia n'irara onyinyo ahu nye, bú
nke Nebukadneza, bú eze, guzobeworo
ọtọ. 3 Mḅe ahu ndi nọchiri anya eze,
na ndi-isi, na ndi nāchi achi, na ndi-
ikpe, na ndi-odozi-àkù, na ndi-ndum-
ọdu, na ndi-odozi-okwu, na ndi nile
nāchi ala anāchi achi, nēzukọta n'irara
onyinyo ahu nye, bú nke Nebukadneza,
bú eze, guzobere ọtọ; ha we nēguzo ọtọ
n'iru onyinyo ahu nke Nebukadneza
guzobere. 4 Onye-nkwusa nākpọsi kwa
nkpu ike, si, Ọ bu unu ka anāgwa okwu,
unu ndi di iche iche, na unu mba di iche
iche, na unu ndi nāsu asusu di iche iche,
si, 5 Na mḅe ahu mḅe unu gānu olu
nke opi-ike, na nke ọjà, na nke ubọ-
akwara, na nke sackbut, na nke une, na
nke dulcimer, na nke ubọ na opi nile di
iche iche, unu gāda n'ala, kpọ isi ala
nye onyinyo ọla-edo ahu nke
Nebukadneza, bú eze, guzobeworo
ọtọ: 6 ma onye ọ bula nke nāgagh-ada
n'ala kpọ isi ala, n'otù mḅe ahu ka
agātubà ya n'etiti okė ọku nke nēnwu
ajọ onwunwu. 7 N'ihi nka, n'otù mḅe
ahu, mḅe ndi nile di iche iche nuru olu
nke opi-ike, na nke ọjà, na nke ubọ-
akwara, na nke sackbut, na nke une, na
nke ubọ na opi nile di iche iche, ha we
nāda n'ala, bú ndi nile di iche iche, na
mba nile di iche iche, na ndi nile nāsu
asusu di iche iche, ha we nākpọ isi ala
nye onyinyo ọla-edo ahu nke
Nebukadneza, bú eze, guzobere ọtọ.
8 N'ihi nka ka ndi Kaldea ufọdu
biaruru nso n'otù mḅe ahu, bo ndi-Ju
ebubo. 9 Ha zara, si Nebukadneza, bú
eze, Eze, di ndu rue mḅe ebigh-ebi.
10 Gi onwe-gi, eze, enyewo iwu, si, na
onye ọ bula nke gānu olu nke opi-ike,
na nke ọjà, na nke ubọ-akwara, na nke
sackbut, na nke une, na nke dulcimer,
na nke ubọ na opi nile di iche iche,
gāda n'ala kpọ isi ala nye onyinyo ọla-
edo ahu: 11 ma onye ọ bula nke
nādagh n'ala kpọ isi ala, agātubà ya
n'etiti okė ọku nke nēnwu ajọ onwunwu.
12 Ndi-Ju ufọdu di ndi i doworo
ndi-isi ọlu nke ala ahu anāchi achi, bú
Babilon, ha bu Shedrak na Mishak na
Abed-nego; ndikom ndia anugh olu-gi,
eze: chi-gi nile ka ha nādigh-efè, ọ bu
kwa onyinyo ọla-edo nke i guzobeworo
ọtọ ka ha nādigh-akpọ isi ala nye.
13 Mḅe ahu Nebukadneza n'okė iwe na
ọnuma-ya siri ka eme Shedrak na Mishak
na Abed-nego ka ha bia. Mḅe ahu ha
mere ka ndikom ndia bia n'iru eze.
14 Nebukadneza zara, si ha, Ọ̀ bu ihe
unu zubeworo, unu Shedrak, na Mishak,
na Abed-nego, na chim ka unu nādigh-
efè, ọ̀ bu kwa onyinyo ọla-edo nke
m'guzobeworo ọtọ ka unu nādigh-akpọ
isi ala nye? 15 Uḅu a asi na unu
ejikerewo na mḅe unu gānu olu nke opi-
ike, na nke ọjà, na nke ubọ-akwara, na
nke sackbut, na nke une, na nke
dulcimer, na nke ubọ na opi nile di iche
iche, unu gāda n'ala kpọ isi ala nye
onyinyo ahu nke m'meworo, ọ di nma:
ma asi na unu adigh-akpọ isi ala, n'otù
mḅe ahu ka agātubà unu n'etiti okė ọku
nēnwu ajọ onwunwu; ònye bu kwa
chi ahu nke gānaputa unu n'akam?
16 Shedrak na Mishak na Abed-nego
zara, si eze, Nebukadneza, ọ digh ayi
onwe-ayi nkpà izaghachi gi okwu bayere
nka. 17 Asi na ọ di uzọ ọ bula Chineke
ahu Onye ayi onwe-ayi nēfè puru
inaputa ayi, ọ bu n'okė ọku nke nēnwu
ajọ onwunwu na n'aka-gi, eze, ka Ọ
gānaputa ayi. 18 Ma asi na Ọ pugh
inaputa ayi, ka i mara, eze, na chi-gi nile
ka ayi nāgagh-adi nēfè, ọ bu kwa
onyinyo ọla-edo ahu nke i guzobeworo
ọtọ ka ayi nāgagh-akpọ isi ala nye.
19 Mḅe ahu Nebukadneza juputara
n'ọnuma, udi iru-ya we ḅanwe imegide
Shedrak na Mishak na Abed-nego: ya
mere ọ zara, si ka ha me okė ọku ahu
ka ọ di ọku uḅò asa kari otù anēmeri ka
ọ di ọku. 20 Ọ si-kwa-ra ndi-dike
ufọdu bu dinkpà, ndi di n'usu-ndi-
agha-ya, ka ha ke Shedrak na Mishak na
Abed-nego aḅu, tubà ha n'okė ọku
nēnwu ajọ onwunwu. 21 Mḅe ahu
ekere ndikom ndia aḅu n'uwe-ukwu-
ha, na àkwà-nkukù-isi-ha, na uwe-
nwuda-ha, na uwe nile ha, ewe tubà
ha n'etiti okė ọku nēnwu ajọ onwunwu.
22 N'ihi nka, n'ihi na okwu eze di
ọku ọku, na n'ihi na okė ọku ahu bu ihe
emeworo ka ọ dikari ọku òkè, ọbuná
ndikom ahu ka ire ọku ḅuru, bú ndi

meworo ka Shedrak na Mishak na Abed-
nego rigota. 23 Ndikom atọ ndia, bú
Shedrak na Mishak na Abed-nego, we
da n'ala n'aḅu n'etiti oké ọku nēnwu
ajọ onwunwu. 24 Mḅe ahu o juru
Nebukadneza, bú eze, anya, ọ we were
ọsọ bilie: ọ zara, si ndi-ndum-ọdu-ya,
Ọ bugh ndikom atọ ekere aḅu ayi
tubàra n'etiti ọku ahu? Ha zara, si eze,
Ọ bu ezie, eze. 25 Ọ zara, si, Le, mu
onwem nāhu ndikom anọ atọpuru aḅu,
nējeghari n'etiti ọku ahu, ma emerugh
ha aru; onye ahu nke mere ha anọ
yiri nwa nke ndi bu chi n'ile ya anya.
26 Mḅe ahu Nebukadneza biaruru nso
ọnu-uzọ oké ọku ahu nke nēnwu ajọ
onwunwu: ọ zara, si, Shedrak na
Mishak na Abed-nego, unu ndi-orù nke
Chineke Nke kachasi ihe nile elu,
putanu, bia. Mḅe ahu Shedrak na
Mishak na Abed-nego siri n'etiti ọku
ahu puta. 27 Ndi ahu ndi nọchiri anya
eze, na ndi-isi ahu, na ndi ahu nāchi
achi, na ndi-ndum-ọdu eze, ebe ha
zukọtaworo, ha hu-kwa-ra ndikom ndia,
na ọku ahu enwegh ike n'aru-ha, ọku
añachagh kwa agiri - isi nke isi - ha,
uwe - ukwu - ha aḅanwegh kwa, ísi
ọku agabigagh kwa n'aru ha.
28 Nebukadneza zara, si, Onye agọziri
agọzi ka Chineke nke Shedrak na
Mishak na Abed-nego bu, Onye
ziteworo mọ-ozi-Ya, we naputa ndi-
orù-Ya ndi tukwasiri Ya obi, ọ bu
kwa okwu eze ka ha ḅanweworo, we rara
aru-ha nye, ka ha we ghara ifè ma-ọbu
ikpọ isi ala nye chi ọ bula, ma-ọbugh
Chineke-ha. 29 N'ihi ya anēsite
n'akam nye iwu, si, na ndi ọ bula, ma-
ọbu mba ọ bula, ma-ọbu asusu ọ bula,
nke gēkwuhie megide Chineke nke
Shedrak na Mishak na Abed-nego,
agābọkasi ya, ọ bu kwa ulo-ya ka agēme
ebe-ikpofu-ahihia: n'ihi na ọ digh chi
ọzọ nke puru inaputa otú a. 30 Mḅe
ahu eze mere ka ihe gara Shedrak na
Mishak na Abed-nego nke-ọma n'ala
ahu anāchi achi, bú Babilon.

4 1 Nebukadneza, bú eze, nēzigara
ndi nile di iche iche, na mba nile, na
ndi nile nāsu asusu di iche iche, ozi, bú
ndi bi n'uwa nka nile; ka udo bara unu
uba. 2 Ihe-iriba-ama nile na ihe-iju-
anya nile nke Chineke Onye kachasi ihe
nile elu meworo n'imesom, ọ dim nma
n'anya ikọ akukọ ha. 3 Ihe-iriba-ama-
Ya nile, le ka ha si di uku ri nne! ihe-
iju-anya-Ya nile kwa, le ka ha si di ike
nke-uku! ala-eze-Ya bu ala-eze ebigh-
ebi, ọchichi-Ya nādigide kwa n'ọḅọ nile.

4 Mu onwem, bú Nebukadneza, nọ
n'udo n'ulom, nọ kwa ka osisi nwezuru
akwukwọ ndu ya n'ulo ukum. 5 Nrọ ka
m'huru, ọ we me ka m'tua egwu;
èchichè nile m'nēchè n'elu ihe-ndinam
na ọhù nile nke isim we me ka m'ma jijiji.
6 N'ihi ya anēsite n'akam nye iwu, si,
ka eme ka ndi-amam-ihe nile nke
Babilon bata n'irum, ka ha we me ka
m'mara isi nrọ ahu. 7 Mḅe ahu ndi-
ode-akwukwọ di nsọ na ndi-dibia na
ndi Kaldea na ndi nēkè elu-igwe batara:
mu onwem we ze nrọ ahu n'iru ha; ma
ha emegh ka m'mara isi-ya. 8 Ma
n'ikpe-azu Daniel batara n'irum, onye
aha-ya bu Belteshaza, dika aha chim si
di, onye mọ nke chi nsọ nile di kwa
nime ya: ọ bu kwa n'iru ya ka m'zere
nrọ ahu, si, 9 Belteshaza, onye-isi
ndi-ode-akwukwọ di nsọ, n'ihi na mu
onwem mara na mọ nke chi nsọ nile di
nime gi, na ọ digh ihe-nzuzo ọ bula
nēsoḅu gi, kọrọm ọhù nile nke nrọm nke
m'huworo, na isi-ya. 10 Ma ọhù nile
nke isim n'elu ihe-ndinam di otú a:
anọm nāhu, ma le, otù osisi n'etiti uwa,
idi-elu-ya di kwa uku. 11 Osisi ahu
ḅara aḅa, di ike, idi-elu-ya rute-kwa-ra
n'elu-igwe, apuru ihu ya anya site na
nsọtu nke uwa nka nile. 12 Akwukwọ-
ya mara nma, nkpuru-ya ri-kwa-ra nne,
ihe-oriri izùru ihe nile di kwa ya:
n'okpuru ya ka anu ọhia nēze ndò, ọ
bu kwa n'alaka-ya ka nnunu nile nke
elu-igwe nēbi, esite kwa na ya zù anu-
aru nile, bú madu. 13 Anọm nāhu
n'ọhù nile nke isim n'elu ihe-ndinam,
ma, le, otù onye nāmuru anya, nke bu
kwa onye nsọ, nēsi n'elu-igwe rida.
14 Ọ nākpọsi nkpu ike, ọ bu kwa otú
a ka ọ nāsi, Ḅutuenu osisi ahu, ḅukapusia
alaka-ya nile, rurupu akwukwọ-ya nile,
kpasa nkpuru-ya: ka anu-ọhia si
n'okpuru ya ḅapu, ka nnunu nile si kwa
n'alaka-ya fepu. 15 Ma rapunu ogwe
nkpọrọgwu-ya nile n'ala, ọbuná n'aḅu
ekere ya nke ígwè na ọla, n'ahihia ndu
nke ọhia; ka igirigi nke elu-igwe de
kwa ya, ka òkè-ya di kwa n'etiti anu-
ọhia n'ihe-ọkukù nke uwa: 16 ka obi-

ya ḅanwe ghara ibu obi madu, ka enye
kwa ya obi anu-ọhia; ka oge asa gabiga
kwa ya n'isi. 17 N'iwu ndi nāmu anya
nyere ka okwu a siteworo, ọ bu kwa
n'okwu-ọnu ndi nsọ ka ihe a si puta: ka
ndi di ndu we mara na Onye ahu nke
kachasi ihe nile elu nāchi achi n'ala-eze
nke madu, ọ bu kwa onye ọ bula Ọ
chọrọ inye ya ka Ọ nēnye ya, ọ bu kwa
onye di ala kari madu nile ka ọ nēme ka
o bilie ibu onye-isi-ya. 18 Nrọ a ka
mu onwem, bú eze, bú Nebukadneza,
huworo: ma gi onwe-gi, Belteshaza, kọ
akukọ-isi-ya, n'ihi na ndi-amam-ihe nile
nke ala-ezem apugh ime ka m'mara isi-
ya; ma gi onwe-gi puru, n'ihi na mọ
nke chi nsọ nile di nime gi.
19 Mḅe ahu o juru Daniel, onye aha-
ya bu Belteshaza, anya nwa mḅe,èchìchè-
ya nile we me ka ọ ma jijiji. Eze zara, si,
Belteshaza, ekwela ka nrọ a ma-ọbu
akukọ-isi-ya me ka i ma jijiji. Belteshaza
zara, si, Onye-nwem, ka nrọ a diri ndi
nākpọ gi asì, ka akukọ-isi-ya di-kwa-ra
ndi-iro-gi. 20 Osisi ahu nke i huru, nke
ḅara aḅa, nke di ike, nke idi-elu-ya rutere
n'elu-igwe, nke apuru ihu ya anya site
na nsọtu nke uwa nka nile; 21 nke
akwukwọ-ya mara nma, nke nkpuru-ya
riri nne, nke ihe-oriri izuru ihe nile di
ya; nke n'okpuru ya ka anu ọhia nēbi,
nke ọ bu n'alaka-ya ka nnunu nile nke
elu-igwe nwere ebe-obibi-ha: 22 gi
onwe-gi ka ọ bu, eze, n'ihi na i bawo uba,
di ike: idi-uku-gi abawo kwa uba, rute
n'elu-igwe, ebe i nāchi erutewo kwa na
nsọtu uwa. 23 Ma ebe eze huru otù
onye nāmuru anya, nke bu kwa onye nsọ,
ka o nēsi n'elu-igwe ridata, si, Ḅutuenu
osisi ahu, mebie ya; ma rapunu ogwe
nkpọrọgwu-ya nile n'ala, ọbunà n'aḅu
ekere ya nke ígwè na ọla, n'ahihia ndu
nke ọhia; ka igirigi nke elu-igwe de kwa
ya, ka òkè-ya di kwa n'etiti anu ọhia,
rue mḅe oge asa gāgabiga n'isi ya;
24 nka bu akukọ-isi-ya, eze, iwu nke
Onye ahu nke kachasi ihe nile elu ka ọ
bu kwa, nke ruteworo onye-nwem, bú
eze, aru: 25 ọ bu kwa gi ka agāchupu
n'ebe madu bi, ọ bu kwa n'etiti anu
ọhia ka ebe-obibi-gi gādi, ọ bu kwa
ihe-ọkukù ka agēme ka i ta dika ehi,
igirigi nke elu-igwe ganēde kwa gi, oge
asa gāgabiga n'isi gi; rue mḅe i gāma
na Onye ahu nke kachasi ihe nile elu
nāchi achi n'ala-eze nke madu, ọ bu
kwa onye ọ bula Ọ nāchọ inye ya ka Ọ
gēnye ya. 26 Ma ebe ha siri ka arapu
ogwe nkpọrọgwu nke osisi ahu; ala-eze-
gi gēguzosiri gi ike, site na mḅe i gāma
na elu-igwe nāchi achi. 27 N'ihi nka,
eze, kwe ka ndum-ọdum di gi nma
n'anya, were kwa ezi omume tijipu
nmehie-gi nile, were kwa ime ndi
ewedara n'ala amara tijipu ajọ omume-
gi nile; asi na ogologo mḅe gādiri udo-
gi. 28 Ihe a nile rutere Nebukadneza,
bú eze, aru. 29 N'ọgwugwu ọnwa iri
na abua, n'elu ulo uku ala-eze ahu nke
Babilon ka ọ nọ nējeghari. 30 Eze zara,
si, Ọ bugh nka bu Babilon uku a, nke mu
onwem wuworo ibu ulo ala-eze, site
n'ike nke àkùm na n'ihi ebube nke
ima-nmam? 31 Mḅe eze kpu okwu a
n'ọnu, otù olu siri n'elu-igwe da, si, Gi
ka anāgwa okwu, Nebukadneza, bú eze,
si: Ala-eze apuwo n'aka-gi. 32 Aganēsi
kwa n'ebe madu bi chupu gi, ọ bu kwa
n'etiti anu ọhia ka ebe-obibi-gi gādi;
ihe-ọkukù ka agēme ka i ta dika ehi, oge
asa gāgabiga kwa n'isi gi; rue mḅe i
gāma na Onye ahu nke kachasi ihe nile
elu nāchi achi n'ala-eze nke madu, ọ
bu kwa onye ọ bula Ọ nāchọ ka Ọ
nēnye ya. 33 N'otù oge hour ahu ka
okwu a rere n'aru Nebukadneza: ewe si
n'ebe madu bi chupu ya, ọ bu kwa ihe-
ọkukù ka ọ nāta dika ehi, igirigi nke elu-
igwe nēde kwa aru-ya, rue mḅe agiri-isi-
ya toputara dika ábùbà ugo, mbọ-aka-ya
kwa dika mbọ nnunu. 34 Ma
n'ọgwugwu ubọchi ahu nile mu onwem,
bú Nebukadneza, weliri anyam abua
lekwasi elu-igwe, ihe-ọmumam we
laghachikutem, ọ bu kwa Onye ahu nke
kachasi ihe nile elu ka m'gọziri, ọ bu kwa
Onye ahu nke nādi ndu mḅe ebigh-ebi
ka m'jara sọpuru kwa, Onye ọchichi-Ya
bu ọchichi ebigh-ebi, ala-eze-Ya
nādigide kwa n'ọḅọ nile: 35 ọ bu kwa
ndi nile bi n'uwa ka anāgu n'ihe-efu:
ọ bu kwa dika O si achọ ka Ọ nēme
n'usu-ndi-agha nke elu-igwe, na n'etiti
ndi bi n'uwa: ọ digh kwa onye gēti aka-
Ya ihe, si Ya, Gini ka I meworo?
36 N'otù mḅe ahu ka ihe-ọmumam
nālaghachikutem; ọzọ, n'ihi ebube nke
ala - ezem, ima - nmam na ibu-
maramaram nālaghachikutem; ọ bu kwa
mu ka ndi-ndum-ọdum na ndi-isim

nēkpere; ọzọ, n'elu ala-ezem ka emerem
ka m'nọzie, ọ bu kwa idi-uku nke
kachasi ka atukwasirim. 37 Ụbụ a mu
onwem, bú Nebukadneza, nāja, nēbuli,
nāsọpuru Eze nke elu-igwe; n'ihi na
ọlu-Ya nile bu ezi-okwu, uzọ-Ya nile
bu kwa ikpé: ọzọ, ndi nējeghari na
npakọ, Ọ puru ime ka ha di ala.

5 1 Belshaza, bú eze, mere oké oriri
nye nnú ndi-isi-ya abua na ọgu iri,
ọ bu kwa n'iru nnú abua na ọgu iri ahu
ka ọ nāṅu manya-vine. 2 Belshaza, mḅe
ọ nēdetu manya-vine ahu ire, ọ siri ka
achita aria ọla-edo na ọla-ọcha nke
Nebukadneza, bú nna-ya, chiputarari
n'ulo uku Chineke nke di na Jerusalem;
ka eze na ndi-isi-ya na ndi bu nwunye-ya
na ndi-iko-ya nwayi we ṅua manya-vine
nime ha. 3 Mḅe ahu ha chitara aria
ọla-edo nke achiputarari n'ulo uku nke
ulo Chineke nke di na Jerusalem; eze
na ndi-isi-ya na ndi bu nwunye-ya na
ndi-iko-ya nwayi we ṅua manya-vine
nime ha. 4 Ha ṅuru manya-vine, we ja
chi nile nke ọla-edo, na nke ọla-ọcha, na
nke ọla, na nke ígwè, na nke osisi, na
nke nkume. 5 N'otù oge hour ahu ka
nkpisi-aka ufọdu nke aka madu putara,
de ihe na ncherita-iru ihe-idọba-oriọna
n'elu nzu etere na mḅidi ulo uku eze:
eze nāhu kwa ọbu-aka ahu nke nēde ihe.
6 Mḅe ahu iḅu-maramara nke iru eze
ḅanwere, èchìchè-ya nile nēme kwa
ka ọ ma jijiji; nkwonkwo úkwū-ya
nātọpusi kwa, ikperè-ya abua nākukọrita
kwa onwe-ha. 7 Eze kpọsiri nkpu ike, si
ka eme ka ndi-dibia na ndi Kaldea na
ndi nekè elu-igwe bata. Eze zara, si
ndi-amam-ihe nke Babilon, Onye ọ bula
nke gāgu ihe a edere, kọ-kwa-ram isi-ya,
uwe-ododo ka o gēyi, iyaḅa ọla-edo
gādi kwa n'olu-ya, ọ bu kwa dika otù
nime ndi-eze atọ n'ala-eze a ka ọ gāchi
achi. 8 Mḅe ahu ndi-amam-ihe nile
nke eze batara: ma ha apugh igu ihe ahu
edere, ma-ọbu ime ka eze mara isi-ya.
9 Mḅe ahu eze, bú Belshaza, mara jijiji
nke-uku, iḅu-maramara nke iru-ya
ḅanwe-kwa-ra n'aru ya, ọ nāḅa kwa ndi-
isi-ya ghari. 10 Ma eze-nwayi were
n'ihi okwu nile nke eze na ndi-isi-ya bata
n'ulo oké oriri ahu: eze-nwayi zara, si,
Eze, di ndu rue mḅe nile ebigh-ebi; ka
èchìchè-gi nile ghara ime ka i ma jijiji,
ka iḅu-maramara nke iru-gi ghara kwa
iḅanwe: 11 otù nwoke di n'ala-eze-gi,
onye mọ nke chi nsọ nile di nime ya;
ọzọ, n'ubọchi nna-gi ihè na uche na
amam-ihe, dika amam-ihe nke chi nile,
ka ahuru nime ya: ọzọ, eze ahu, bú
Nebukadneza, bú nna-gi, onye-isi nke
ndi-ode-akwukwọ di nsọ na ndi-dibia
na ndi Kaldea na ndi nēkè elu-igwe ka
o doro ya, bú nna-gi, eze; 12 n'ihi na
mọ nke kachasi, na ihe-ọmuma, na uche,
na ikọ isi nrọ di iche iche, na ikọ isi
okwu-omimi di iche iche, na itọsi okwu
nke nāḅa ghari, ka ahuru nime ya, bú
Daniel, onye eze ahu guru aha-ya
Belteshaza. Ụḅu a, ka akpọta Daniel, ọ
gākọ kwa isi ihe a edere.
13 Mḅe ahu emere ka Daniel ba n'iru
eze. Eze zara, si Daniel, Ọ bu gi onwe-
gi bu Daniel ahu, onye bu otù nime umu
ndi nke Juda emere ka ha je biri n'ala
ọzọ, ndi eze ahu, bú nnam, chiputara na
Juda? 14 Ọzọ, anuwom ihe bayere gi,
si na mọ nke chi nile di nime gi, na
ahuwo kwa ìhè na uche na amam-ihe
nke kachasi nime gi. 15 Ma uḅu a
emewo ka ndi mara ihe, bú ndi-dibia,
bata n'irum, ka ha we gua ihe a edere,
me ka m'mara isi-ya: ma ha apugh ikọ
isi ihe a. 16 Ma mu onwem anuwo ihe
bayere gi, si na i puru ikọ isi ihe nile
na itọsi okwu nile nke nāḅa ghari: uḅu a,
asi na i puru igu ihe a edere, na ime ka
m'mara isi-ya, uwe-ododo ka i gēyi,
iyaḅa ọla-edo gādi kwa n'olu-gi, ọ bu
kwa dika otù nime ndi-eze atọ n'ala-eze
a ka i gāchi achi. 17 Daniel zara, si
n'iru eze, Ka onyinye-gi diri gi onwe-gi,
gi nye kwa onye ọzọ ugwọ-ọlu-gi; ma
m'gāguru eze ihe a edere, me ka ọ mara
isi-ya. 18 Gi onwe-gi, eze, Chineke
Nke kachasi ihe nile elu nyere
Nebukadneza, bú nna-gi, ala-eze a na
idi-uku na ebube na ima-nma: 19 ọ
bu kwa n'ihi idi-uku ahu nke Ọ nyere
ya ka ndi nile di iche iche na mba nile
na ndi nāsu asusu nile di iche iche nọ
nāma jijiji nātu egwu n'iru ya: onye ọ
nāchọ iḅu o nēḅu ya, nye ọ nāchọ idebe
ndu ọ nēdebe ya ndu; onye ọ nāchọ
ibuli o nēbuli ya, onye ọ nāchọ ime ka
ọ di ala, ọ nēme ka ọ di ala. 20 Ma mḅe
obi-ya di elu, mḅe mọ-ya di kwa ike
ime ihe-nganga, emere ka o si n'oche-
eze nke ala-eze-ya ridata, ọ bu kwa
ebube-ya ka ewezugara n'ebe ọ nọ:

21 esi-kwa-ra n'ebe umu nke madu bi
chupu ya, eme-kwa-ra obi-ya ka ọ di
ka nke anu-ọhia, ọ bu kwa n'etiti
inyinya-ibu-ọhia ka ebe-obibi-ya di;
ihe-ọkukú ka anēme ka ọ ta dika ehi,
igirigi nke elu-igwe nēde kwa aru-ya:
rue mḅe ọ mara na Chineke Nke kachasi
ihe nile elu nāchi achi n'ala-eze nke
madu, na ọ bu kwa onye ọ bula Ọ nāchọ
ido onye-isi-ya ka O nēdo. 22 Ma gi
onwe-gi, bú nwa-ya, Belshaza, i megh
ka obi-gi di ala, ọ bu ezie na i mara ihe
a nile; 23 ma ọ bu imegide Onye-
nwe elu-igwe ka i buliworo onwe-gi;
ọ bu kwa aria nile nke ulo-Ya ka ha
chitaworo n'iru gi, gi onwe-gi na ndi-isi-
gi na ndi bu nwunye-gi na ndi-iko-gi
nwayi nāñu kwa manya-vine nime ha;
ọ bu kwa chi nile nke ọla-ọcha, na nke
ọla-edo, na nke ọla, na nke ígwè, na nke
osisi, na nke nkume, nke nādigh-ahu uzọ,
nke nādigh-anu kwa ihe, nke nādigh-
ama kwa ihe, ka i jaworo: ma Chineke
ahu Onye ume-gi di n'aka-Ya, Onye
nwe-kwa-ra uzọ-gi nile, ka i nāsọpurugh:
24 mḅe ahu ka esiri n'iru ya zilaga ọbu-
aka ahu; ọ bu kwa ihe a nke edere ka
akawori. 25 Ma nka bu ihe-odide
ahu nke akarari, MENE, MENE,
TEKEL, UFASIN. 26 Nka bu
akukọ-isi ihe ahu: MENE; Chineke
agutawo ala-eze-gi ọnu, me ka mḅe-ya
ruzue. 27 TEKEL; atùwo gi n'ihe-
ọtùtù, hu na ihe kọrọ nime gi.
28 PERES; ekewawo ala-eze-gi, nye ndi
Midia na ndi Peasia. 29 Mḅe ahu
Belshaza kwuru okwu, ha we yibe Daniel
uwe-ododo, yibe kwa ya iyaḅa ọla-edo
n'olu-ya, kwusa okwu bayere ya, si na ọ
gābu onye nāchi achi dika otù nime ndi-
eze atọ n'ala-eze ahu. 30 N'abali ahu
ka eḅuru Belshaza, bú eze Kaldea.
31 Ma Daraiọs, bú onye Midia, natara
ala-eze ahu mḅe ọ ḅara ihe ra ka ọgu arọ
atọ na abua.

6 1 Ọ di Daraiọs nma n'anya ido ọgu
madu isi, bú ndi nọchiri anya eze,
ka ha buru ndi-isi ala-eze-ya, ndi gānọ
n'ala-eze ahu nile; 2 na ido ndi-isi atọ
ndi-isi-ha, ndi Daniel bu otù nime ha; ka
ndi ahu ndi nọchiri anya eze we nākọrọ
ha akukọ ihe nile ha nēme, ka ọ we
ghara kwa idi ihe nēfunari eze. 3 Mḅe
ahu Daniel nka ghọrọ ọkaka n'elu ndi-isi
ahu na ndi ahu ndi nọchiri anya eze,
n'ihi na mọ nke kachasi di nime ya; eze
we zube ido ya onye-isi ala-eze-ya nile.
4 Mḅe ahu ndi-isi ahu na ndi ahu ndi
nọchiri anya eze nọ nāchọ ichọputa ihe-
ebubo iji bo Daniel bayere ala-eze; ma ọ
digh ihe-ebubo ma-ọbu omume bibiri
ebibi ọ bula ha puru ichọputa; n'ihi na
onye kwesiri ntukwasi-obi ka ọ bu, ọ
digh kwa nmehie ma-ọbu omume bibiri
ebibi ọ bula achọputara n'aru ya.
5 Mḅe ahu ndikom ndia nāsi, Ayi
agagh-achọputa ihe-ebubo iji bo Daniel
nka, ma asi na ayi achọputagh ya n'aru
ya n'iwu nke Chineke-ya. 6 Mḅe ahu
ndi-isi ndia na ndi nọchiri anya eze ndia
were oké nkpọtu ḅakọta n'ebe eze nọ, ọ
bu kwa otú a ka ha nāsi ya, Daraiọs, bú
eze, di ndu rue mḅe ebigh-ebi. 7 Ndi-
isi ala-eze nile, na ndi-isi, na ndi nọchiri
anya eze, na ndi-ndum-ọdu, na ndi
nāchi achi, aḅawo ìzù ime ka otù ukpuru
eze guzosie ike, na ime ka otù isọ-nsọ
di ike, na onye ọ bula nke gāriọ chi ọ
bula ma-ọbu madu ọ bula aririọ rue orú
ubọchi na iri, ma-ọbugh nání gi, eze, na
agātubà ya n'olùlù ọdum. 8 Uḅu a,
eze, me ka isọ-nsọ a guzosie ike, kaye
aha-gi n'ihe a edere n'akwukwọ, ka ewe
ghara iḅanwe ya, dika iwu nke Midia na
Peasia si di, nke nādigh-agabiga.
9 N'ihi nka ka eze, bú Daraiọs, kayere
aha-ya n'ihe ahu edere n'akwukwọ, na
n'isọ-nsọ ahu. 10 Ma Daniel, mḅe ọ
mara na akayewo aha n'ihe ahu edere
n'akwukwọ, ọ we bata n'ulo-ya: (ma ọ
nwere window ufọdu ghere oghe n'ime-
ulo-elu-ya chere iru na Jerusalem;) ọ
bu kwa uḅò atọ n'ubọchi ka ya onwe-ya
nēḅu ikperè-ya n'ala nēkpe ekpere nēkele
ekele n'iru Chineke-ya, n'ihi na otú a ka
ọ nēmeri site na mḅe gara aga. 11 Mḅe
ahu ndikom ndia were oké nkpọtu
ḅakọta, chọputa Daniel ka ọ nāriọ aririọ
nāriọ kwa aririọ-amara n'iru Chineke-
ya. 12 Mḅe ahu ha biaruru nso, kwue
okwu n'iru eze bayere isọ-nsọ eze, si:
Ọ digh isọ-nsọ i kayere aha, na onye ọ
bula nke gāriọ chi ọ bula ma-ọbu madu
ọ bula aririọ rue orú ubọchi na iri, ma-
ọbugh nání gi, eze, na agātubà ya
n'olùlù ọdum? Eze zara, si, Ihe nke
nēguzosi ike ka ihe a bu, dika iwu Midia
na Peasia si di, nke nādigh-agabiga.
13 Mḅe ahu ha zara, si n'iru eze, Daniel,
onye bu otù nime umu ndi Juda emere

ka ha je biri n'ala ọzọ, ọ nugh olu-gi,
eze, ma-ọbu isọ-nsọ ahu nke i kayeworo
aha-gi, kama uḅò atọ n'ubọchi ka ọ
nāriọ aririọ-ya. 14 Mḅe ahu eze, mḅe
ọ nuru okwu a, ọ jọrọ njọ n'anya-ya nke-
uku, ọ bu kwa Daniel ka ọ tukwasiri obi-
ya idọputa ya: we rue ọdida anyanwu
ka ọ nọ nējisi ike inaputa ya. 15 Mḅe
ahu ndikom ndia were oké nkpọtu
ḅakọta n'ebe eze nọ, ha we si eze, Mara,
gi eze, na iwu nke diri Midia na Peasia
bu, na ọ digh isọ-nsọ ọ bula ma-ọbu
ukpuru ọ bula nke eze nēme ka o
guzosie ike agāḅanwe. 16 Mḅe ahu
eze kwuru, ha we me ka Daniel bia, ha
we tubà ya n'olùlù ọdum. Eze zara, si
Daniel, Chineke-gi, Onye gi onwe-gi
nēfè mḅe nile, Ya onwe-ya gādọputa
gi. 17 Ewe bute otù nkume, tukwasi
ya n'ọnu olùlù ahu; eze we were nḅa-
aka-akàrà-ya na nḅa-aka-akàrà ndi-isi-
ya ka ya; ka ewe ghara iḅanwe ihe
ezubere bayere Daniel. 18 Mḅe ahu
eze lara n'ulo uku ya, nọ ọnọdu-abali
nēbu ọnu: achibatakwagh ubọ egwù
n'iru ya: ura-ya fepu-kwa-ra n'anya-ya.
19 Mḅe ahu eze biliri n'isi-ututu, mḅe
chi bọrọ, ọ we were ọsọ garue olùlù
ọdum. 20 Mḅe ọ nābiaru nso olùlù ahu
n'ijekuru Daniel, ọ bu olu dika nke onye
ihe nēwuta ka o jiri ti nkpu: eze zara, si
Daniel, Daniel, gi orù nke Chineke di
ndu, Chineke-gi, Onye gi onwe-gi nēfè
mḅe nile, Ọ puru idọputa gi n'aka ọdum?
21 Mḅe ahu Daniel gwara eze okwu, si,
Eze, di ndu rue mḅe ebigh-ebi.
22 Chinekem ezitewo mọ-ozi-Ya, we
kpuchita ọnu ọdum ndia, ha
emerughkwam aru: n'ihi na n'iru Ya
ọ bu emegh-ihe-ọjọ ka ahuru nimem;
ọzọ kwa, n'iru gi, eze, ọ digh ihe-imeru-
aru m'meworo. 23 Mḅe ahu ọ di eze
nma n'anya nke-uku, ọ we si ka ha me
ka Daniel rigoputa n'olùlù ahu. Ewe
me ka Daniel si n'olùlù ahu rigota, ọ
digh kwa imeru-aru ọ bula ahuru n'aru-
ya, n'ihi na ọ tukwasiri Chineke-ya obi.
24 Eze we kwue, ha we me ka ndikom
ahu bia, bú ndi bọrọri Daniel ebubo, ọ
bu kwa n'olùlù ọdum ka ha tubàra ha
na umu-ha na ndi bu nwunye-ha; ha
akērutegh kwa ala olùlù ahu tutu ọdum
enwe ike n'aru ha, tapia ọkpukpu-ha
nile.
25 Mḅe ahu Daraiọs, bú eze, degara
ndi nile di iche iche, na mba nile, na ndi
nāsu asusu nile di iche iche, ndi bi n'uwa
nka nile, akwukwọ-ozi, si; Ka udo-unu
di uku. 26 Anēsite n'irum nye iwu,
si, n'ebe nile ọ bula anāchi n'ala-ezem,
ka madu nāma jijiji nātu egwu n'iru
Chineke nke Daniel: n'ihi na Ya onwe-ya
bu Chineke di ndu, O nēguzosi kwa ike
rue mḅe nile ebigh-ebi, ala-eze-Ya bu
kwa nke anāgagh-emebi, ọchichi-Ya
gādigide kwa rue ọgwugwu ihe nile:
27 Ọ bu Onye-ndọputa, na Onye-
nnaputa, na Onye nēme ihe-iriba-ama
di iche iche na ihe-iju-anya di iche iche
n'elu-igwe na n'uwa; Onye dọputaworo
Daniel n'aka ọdum. 28 Ihe ga-kwa-ra
Daniel nka nke-ọma n'ọbubu-eze
Daraiọs na n'ọbubu-eze Sairọs, bú onye
Peasia.

7 1 N'arọ mbu nke Belshaza, bú eze
Babilon, Daniel huru nrọ na ọhù di
iche iche nke isi-ya n'elu ihe-ndina-ya:
mḅe ahu nrọ ahu ka ọ dere n'akwukwọ, ọ
bu isi ihe n'ihe nile ọ huru ka o kwuru.
2 Daniel zara, si, Anọm nāhu n'ọhùm
n'abali, ma, le, ifufe anọ nke elu-igwe
nēfekwasi oké osimiri uku si-ike. 3 Anu
anọ nke di uku we nēsi n'oké osimiri
rigoputa, ha di iche otù n'ibe-ya. 4 Nke-
mbu di ka ọdum, ọ nwe-kwa-ra nkù
abua nke ugo: anọm nēle rue mḅe
ekwopuru nkù-ya abua, ewe si n'ala
bulie ya elu, ọ bu kwa n'ukwu abua ka
eguzobere ya ọtọ dika madu, ọ bu kwa
obi madu ka enyere ya. 5 Ma le, anu
ọzọ, nke mere ha abua, nke yiri bear,ma
n'otù akuku ka emere ya ka o bilie,
ọgiriga atọ di kwa n'ọnu-ya n'etiti ezé-
ya: ọ bu kwa otú a ka ha nāsi ya, Bilie,
rie ọtutu anu. 6 Mḅe nka gasiri, anọm
nāhu, ma, le, anu ọzọ, dika agu, ma ọ
nwere nkù anọ nke anu-ufe n'azu-ya; ọ
bu kwa isi anọ ka anu a nwere; anēnye
kwa ya ọchichi. 7 Mḅe nka gasiri m'nọ
nāhu n'ọhù nile nke abali, ma le, otù
anu, nke mere ha anọ, nke di egwu, nwe
ume, dikarisiri ike; ọ nwe-kwa-ra ezé di
uku nke ígwè: o ripiara ihe tapia kwa, ma
nke fọduru, o jiri ukwu-ya zọtọ ya: anu
ahu di kwa iche n'anu nile buru ya uzọ;
ọ nwe-kwa-ra mpi iri. 8 Anọm nēlegide
mpi iri ahu, ma, le, otù mpi ọzọ, nke di
ntà, rigotara n'etiti ha, ewe ropu mpi atọ
nime mpi iri mbu n'iru ya: ma, le, anya
di iche iche, dika anya madu, di na mpi

a, na otù ọnu nke nēkwu okė ihe di iche
iche. 9 Anọm nāhu rue mḅe atudasiri
oche-eze di iche iche, otù Onye ochie we
nọdu ala: uwe-Ya di ọcha dika snow,
agiri-isi nke isi-Ya di kwa ka aji-anu
nwupuru enwupu; oche-eze-Ya bu ire
ọku ire ọku, wheel-Ya nile bu ọku nēre
ere. 10 Osimiri nke bu ọku nērùputa
n'iru ya: orù nnù ndi-ozi ọgu uzọ isi na
uzọ ise nējere Ya ozi, orù nnù orù nnù
uzọ, na orù nnù nnù uzọ iri-na-otù, na
orù nnù ọgu uzọ ise, nēguzo kwa ọtọ
n'iru Ya: Onye-ikpe ahu nọduru ala,
asaghe-kwa-ra akwukwọ di iche iche.
11 Anọm nāhu na mḅe ahu n'ihi olu
nke okė okwu nile nke mpi nēkwu:
anọm nāhu rue mḅe eḅuru anu ahu, la
aru-ya n'iyì, rara ya nye nsure-ọku.
12 Ma anu atọ nke fọduru, emere ka
ọchichi-ha gabiga: ma ogologo mḅe na
ndu-ha ka enyere ha rue mḅe akara
àkà na mḅe. 13 Anọm nāhu n'ọhù nile
nke abali, ma, le, otù onye, nke di ka
nwa nke madu, nọ nābia n'igwe-oji nke
elu-igwe, ọ bu kwa Onye ochie ahu ka
ọ biakutere, ha we me ka ọ biarue
nso n'iru Ya. 14 Ọ bu kwa ya ka
enyere ọchichi, na ebube, na ala-eze,
ka ndi nile di iche iche na mba nile na
ndi nile nāsu asusu di iche iche we fè
Ya: ọchichi-Ya bu ọchichi ebigh-ebi,
nke nāgagh-agabiga, ọ bu kwa ala-eze-
Ya bu nke anāgagh-emebi.
15 Ma mu onwem, bù Daniel, o
wutara mọm nime ọbọ́-ya, ọhù nile nke
isim nēme kwa ka m'ma jijiji.
16 Abiarurum nso otù onye nime ndi
ahu nēguzo ọtọ n'ebe ahu, ọ bu kwa
ihe bu ezi okwu bayere ihe a nile ka
m'riọrọ n'aka ya. Ọ we gwam okwu,
ọ bu kwa isi ọhù ndia ka ọ mere ka
m'mara, si: 17 Anu uku ndia, nke di
anọ, bu eze anọ, ndi gēsi n'ala bilie ọtọ.
18 Ma ndi nsọ nke Onye ahu nke
kachasi ihe nile elu gānata ala-eze ahu,
nwe ala-eze ahu rue mḅe ebigh-ebi,
ọbunà rue mḅe nile ebigh-ebi. 19 Mḅe
ahu ka m'chọrọ ima ihe bu ezi-okwu
bayere anu nke-anọ ahu nke puru iche
nime ha nile, nke dikarisiri egwu, nke
ezé-ya nile bu igwè, mbọ-ya nile buru
ọla; nke ripiara, tapia, were ukwu-
ya nile zọtọ nke fọduru; 20 achọ-kwa-
ram ima ihe bu ezi-okwu bayere mpi iri
ahu nke di n'isi-ya, na mpi ọzọ ahu nke
rigotara, nke mpi atọ da-kwa-ra n'ala
n'iru ya; ọbunà mpi ahu nke nwere
anya di iche iche na ọnu nke nēkwu
okė ihe di iche iche, nke di uku kari
ibe-ya nile n'ile ya anya. 21 Anọm
nāhu, mpi ahu we nēbuso ndi nsọ agha,
nwe ike imegide ha; 22 rue mḅe Onye
ochie ahu biara, mḅe ọ di kwa ikpé
enyere ndi nsọ nke Onye ahu nke
kachasi ihe nile elu: mḅe ahu akara
àkà rute-kwa-ra na ndi nsọ nwere ala-
eze ahu. 23 Otù a ka ọ siri, Anu nke-
anọ gābu ala-eze nke-anọ n'uwa, nke
gāpu iche n'ala-eze nile, o gēripia kwa
uwa nka nile, zọpia ya, tapia ya.
24 Ma mpi iri ndia, ọ bu n'ala-eze ahu
ka eze iri gēsi bilie: eze ọzọ gēbili kwa
n'azu ha; ma ya onwe-ya gāpu iche
n'aru ndi buru ya uzọ, eze atọ ka ọ
gēme kwa ka ha di ala. 25 Ọzọ, okwu
di iche iche megide Onye ahu nke
kachasi ihe nile elu ka o gēkwu, ọ bu kwa
ndi nsọ nke Onye ahu nke kachasi ihe
nile elu ka ọ gēme ka ha ka nkà: ọ gēle
kwa anya iḅanwe mḅe di iche iche akara
àkà na iwu; agēnye kwa ha n'aka-ya rue
otù oge na oge abua na nkera oge.
26 Ma Onye-ikpe ahu gānọdu ala, ọ bu
kwa ọchichi-ya ka agēme ka ọ gabiga,
ikpochapu ya na ila ya n'iyì rue ọgwugwu
ihe nile. 27 Ma ala-eze ahu, na ọchichi
ahu, na idi-uku nke ala-eze nile n'okpuru
elu-igwe nile, ka agēnye ndi ahu, bù ndi
nsọ nke Onye ahu nke kachasi ihe nile
elu: ala-eze-Ya bu ala-eze ebigh-ebi,
ọchichi nile gēfė kwa Ya, nu olu-Ya.
28 N'ebe a ka ọgwugwu okwu a di.
Ma mu onwem, bù Daniel, èchìchèm
nile nēme ka m'ma jijiji nke-uku, iḅu-
maramara nke irum nāḅanwe kwa
n'arum: ma okwu ahu ka m'debere
n'obim.

8 1 N'arọ nke-atọ nke ọbubu-eze nke
Belshaza, bù eze, emere ka m'hu
ọhù, bù mu onwem Daniel, mḅe ọhù ahu
nke emere ka m'hu ya n'isi-nmalite
gasiri. 2 M'we hu n'ọhù ahu; ọ we
rue, mḅe m'nāhu, na mu onwem nọ na
Shushan, bù ulo uku eze nke di n'Ilam,
bù ala anāchi achi; m'we hu n'ọhùahu,
ma le, mu onwem nọ n'akuku osimiri
Ulai. 3 M'we welie anyam, hu, ma, le,
otù ebulu nēguzo n'iru osimiri ahu nke
nwere mpi abua: mpi abua ahu di kwa
elu, ma otù di elu kari ibe-ya: ma nke

ka elu kpe azu pute. 4 Ahurum ebulu
ahu ka ọ nāsọ mpi n'akuku Ọdida-
anyanwu, na n'akuku Ugwu, na n'akuku
Ndida; ma ọ diglı anu ọ bula nēguzo
n'iru ya, ọ digh kwa onye nānaputa ihe
n'aka-ya; ma ọ neme dika ọ tọrọ ya utọ,
me onwe-ya uku. 5 Ma mu onwem nọ
nāchighari uchem, ma, le, otù nkpi siri
n'Ọdida-anyanwu bia n'elu uwa nile,
ma ọ digh-emetu ala ma-ọli: nkpi ahu
nwe-kwa-ra mpi juru anya n'olile n'etiti
anya-ya abua. 6 Ọ we biakute ebulu
ahu nke nwere mpi abua, nke m'huru
ka o nēguzo n'iru osimiri ahu, ọ we
ḅakwasi ya ọsọ n'ọnuma nke ike-ya.
7 M'we hu ya ka ọ nābiarutu ebulu ahu
nso, ọ we wesa ya iwe di ilu, tiḅue ebulu
ahu, sọjie mpi-ya abua; ike adigh kwa
ebulu ahu iguzo n'iru ya, ọ we tuda ya
n'ala, zọda ya ukwu; ọ digh kwa onye
nānaputa ebulu n'aka-ya. 8 Nkpi ahu
we me onwe-ya uku ri nne: ma mḅe ọ
nwere ume, aḅajiri mpi uku ya; mpi anọ
nke juru anya n'olile we pute n'ọnọdu
ya chere iru n'ifufe anọ nke elu-igwe.
9 Ma otù nime ha ka otù mpi ntà siri
puta, ọ we dikarisiri uku, n'uzọ Ndida,
na n'uzọ Ọwuwa-anyanwu, na n'uzọ ala
ahu mara nma. 10 Ọ we di uku rue usu
ihe nile nke elu-igwe; ọ we me ka ufọdu
nime usu ihe nile nke elu-igwe na nime
kpakpando da n'ala, ọ we zọda ha ukwu.
11 Ọbunà rue Onye-isi nke usu ahu ka ọ
mere onwe-ya uku; ọ bu kwa n'aka-Ya
ka ọ napuru àjà-nsure-ọku anēsure mḅe
dum, atuda-kwa-ra ọnọdu nke ebe nsọ
Ya. 12 Anēnye kwa ya usu-ndi-agha
imegide àjà-nsure-ọku anēsure mḅe dum
n'ihi nmehie; ọ we tuda ezi-okwu n'ala,
me ihe, ihe ga-kwa-ra ya. 13 M'we nu
otù onye nsọ ka o nēkwu okwu, otù onye
nsọ we si onye ahu nke nēkwu okwu,
Rùe ole mḅe ka ọhù a gādi, bù nke àjà-
nsure-ọku anēsure mḅe dum, na njehie
ahu nke nākpata itọḅọrọ-n'efu, inye ma
ebe nsọ ma usu-ndi-agha ka azọda ha
ukwu? 14 Ọ we sim, Rue nnù anyasi
na ututu ise na ọgu iri-na-ise; ewe gua
ebe nsọ n'ebe ezi omume.

15 O rue, mḅe m'huru ọhù ahu,
ọbunà mu onwem, bù Daniel, na
m'chọrọ nghọta; ma, le, ihe di ka nwoke
di ike n'ile ya anya nēguzo n'irum.
16 M'we nu olu madu n'etiti Ulai, ọ
we kpọ, si, Gebriel, me ka onye a ghọta
ọhù a. 17 Ọ we bia nso n'ebe m'nēguzo;
ma mḅe ọ biara, m'we tua egwu nke-
uku, da kpue irum n'ala: ọ we sim,
Ghọta, gi nwa nke madu; n'ihi na mḅe
nke ọgwugwu ihe nile ka ọhù a diri.
18 Mḅe ọ kpayerem uka, m'we di
n'okė ura da kpue irum n'ala: ọ we
metum aka, me ka m'guzo ọtọ n'ebe
m'nēguzo. 19 Ọ we si, Le, m'gaje ime
ka i mara ihe ahu nke gādi n'ikpe-azu
nke okė iwe a: n'ihi na ọ diri mḅe
akara àkà nke ọgwugwu ihe nile.
20 Ebulu ahu nke i huru, nke nwere
mpi abua, ha bu eze nke Midia na
Peasia. 21 Nkpi ahu nke nwere aji
ri nne bu eze Jevan: ma mpi uku ahu
nke di n'etiti anya-ya abua, nke ahu
bu eze mbu. 22 Ma mpi ahu, nke
ḅajiri aḅaji, nke mpi anọ guzoro
n'ọnọdu-ya, ala-eze anọ gēsi na mba
ahu guzo, ma ọ bugh n'ike-ya. 23 Ma
na mḅe ikpe-azu nke ala-eze-ha, mḅe
ndi-njehie gējehiezuwori, otù eze gēguzo
ọtọ, nke nwere iru di ike, ọ bu kwa
onye nāghọta okwu-omimi di iche iche.
24 Ike-ya gēsi kwa ike, ma ọ bugh n'ike
nke aka ya; o gēbibi kwa n'uzọ di ebube,
ihe gāga-kwa-ra ya nke-ọma, ọ gēme kwa
ihe: o gēbibi kwa ndi nwere ume na ndi
ahu, bù ndi nsọ. 25 O gēsite kwa n'ezi
uche-ya me ka aghughọ ga nke-ọma
n'aka-ya; ọ bu kwa n'obi-ya ka ọ gēme
onwe-ya uku; ọ bu kwa na mḅe udo-ha
ka o gēbibi ọtutu madu: ọ bu kwa
imegide onye-isi nke ndi-isi ka o
gēguzo; ma agāḅaji ya nējigh aka.
26 Ma ọhù ahu nke anyasi na ututu
nke ekwuworo, ezi-okwu ka ọ bu: ma
gi onwe-gi zobe ọhù ahu; n'ihi na ọ diri
ọtutu ubọchi di n'iru. 27 Ma mu
onwem, bù Daniel, ike gwurum, m'we
ria ọria ubọchi ufọdu; m'we bilie, je
ozi eze: ọhù ahu ju-kwa-ram anya, ma
ọ digh onye nāghọta ya.

9 1 N'arọ mbu nke Daraiọs nwa
Ahasuerọs, onye sitere na nkpuru
ndi Midia, onye emere eze nke ala-eze
ndi Kaldea; 2 n'arọ mbu nke ọbubu-
eze-ya ka mu onwem, bù Daniel, jiri
akwukwọ nile ayi ghọta ọnu-ọgugu arọ
ahu, nke okwu Jehova ruru Jeremaia, bù
onye-amuma, nti bayere ha, imezuru
nkpọnkpọ ebe nile nke Jerusalem, bù
ọgu arọ atọ na iri. 3 M'we che Onye-
nwe-ayi Chineke irum, ichọ Ya n'ekpere

na aririọ-amara di iche iche, n'obubu-
ọnu na ákwà-nkpe na ntu. 4 M'we
kpere Jehova, bú Chinekem, kwuputa,
si, Biko, Onye-nwe-ayi, bú Chineke ahu
Nke di uku di kwa egwu, Onye nēdebere
ndi nāhu Ya n'anya, ndi nēdebe kwa
ihe nile Ọ nyere n'iwu, ọḅuḅa-ndu-Ya
na ebere-Ya; 5 ayi emehiewo, me ajọ
omume, mebie iwu, nupu isi, we si n'ihe
nile I nyere n'iwu na n'ikpé-Gi nile
wezuga onwe-ayi: 6 ayi egegh kwa
nti ndi-orù-Gi, bú ndi-amuma, ndi
gwara ndi-eze-ayi na ndi-isi-ayi na
nna-ayi-hà, gwa kwa ndi nile nke ala-ayi,
okwu n'aha-Gi. 7 Onye-nwe-ayi, Gi ka
ezi omume diri, ma ayi ka ihere iru diri,
dika o si di ta; ọ diri ndi Juda, di-kwa-ra
ndi bi na Jerusalem, di-kwa-ra Israel
nile, ma ndi nọ nso, ma ndi nọ n'ebe di
anya, n'ala nile ebe I chugaworo ha,
n'ihi nmekpu-ha nke ha mekpuru Gi.
8 Onye-nwe-ayi, ayi ka ihere iru diri, ọ
diri ndi-eze-ayi, di-kwa-ra ndi-isi-ayi,
di-kwa-ra nna-ayi-hà, n'ihi na
ayi emehiewo megide Gi. 9 Onye-
nwe-ayi Chineke-ayi ka obi-ebere nile
na nḅaghara nile diri; n'ihi na ayi
anupuwo isi n'okpuru Ya; 10 ayi
egegh kwa olu Jehova, bú Chineke-ayi,
nti, ijeghari n'iwu-Ya nile, nke O tiyere
n'iru ayi site n'aka ndi-orù-Ya, bú ndi-
amuma. 11 E, Israel nile agabigawo
iwu-Gi, we wezuga onwe-ha, ka ha we
ghara ige olu-Gi nti: ewe wukwasi ayi
ọḅuḅa-iyi ahu na ọṅuṅu-iyi ahu nke
edeworo n'akwukwọ iwu Moses, bú orù
Chineke; n'ihi na ayi emehiewo megide
Ya. 12 Ọ we me ka okwu-Ya nile
guzosie ike, bú nke O kwuru megide ayi,
megide kwa ndi-ikpe-ayi ndi kpere ayi
ikpe, n'ime ka ihe ọjọ uku biakwasi ayi:
n'ihi na emegh n'okpuru elu-igwe nile
otú emeworo na Jerusalem. 13 Dika
edeworo ya n'akwukwọ iwu Moses, ihe
ọjọ a nile abiakwasiwo ayi: ma ayi emegh
ka iru Jehova, bú Chineke-ayi, dajua, ka
ayi we si n'ajọ omume nile ayi chigharia,
nwe uche n'ezi-okwu-Gi. 14 Jehova we
mua anya n'ebe ihe ọjọ ahu di, me ka ọ
biakwasi ayi: n'ihi na Onye ezi omume
ka Jehova, bú Chineke-ayi, bu bayere
ọlu-Ya nile nke Ọ luworo, ma ayi egegh
olu-Ya nti. 15 Ma uḅu a, Onye-nwe-
ayi Chineke-ayi, Onye wereworo aka di
ike me ka ndi-Gi si n'ala Ijipt puta, I
we mere Onwe-gi aha, dika o si di ta;
ayi emehiewo, ayi emebiwo iwu.
16 Onye-nwe-ayi, dika ezi omume-Gi
nile si di, biko, ka iwe-Gi na ọnuma-Gi
si n'obodo-Gi, bú Jerusalem, bú ugwu
nsọ Gi, laghachi: n'ihi na ọ bu n'ihi
nmehie nile ayi, na n'ihi ajọ omume nile
nke nna-ayi-hà, ka Jerusalem na ndi-Gi
ghọworo ihe-ita-uta nye ndi nile di ayi
buruburu. 17 Ma uḅu a, Chineke-ayi,
ge nti n'ekpere orù-Gi na n'aririọ-
amara-ya nile, me iru-Gi ka ọ mukwasi
ebe nsọ Gi nke tọḅọrọ n'efu, n'ihi Onye-
nwe-ayi. 18 Chinekem, tọ nti-Gi n'ala,
nu; saghe anya-Gi abua, hu ebe nile ayi
nke tọḅọrọ n'efu, na obodo ahu nke
akpọkwasiworo ya aha-Gi: n'ihi na ọ
bugh n'ihi ezi omume nile ayi ka ayi
onwe-ayi nēme ka aririọ-amara nile ayi
da n'iru Gi, kama n'ihi ọtutu obi-ebere-
Gi. 19 Onye-nwe-ayi, nuru: Onye-
nwe-ayi, ḅaghara: Onye-nwe-ayi, ṅa
nti me ihe: anọla ọdu: n'ihi Gi onwe-gi,
Chinekem, n'ihi na aha-Gi ka
akpọkwasiworo obodo-Gi na ndi-Gi.
20 Ma mḅe mu onwem nọ nēkwu
okwu, nēkpe ekpere, nēkwuputa
nmehiem na nmehie ndim, bú Israel,
nēme ka aririọ-amaram da n'iru Jehova,
bú Chinekem, n'ihi ugwu nsọ nke
Chinekem; 21 e, mḅe mu onwem nọ
nēkwu okwu n'ekpere, onye ahu, bú
Gebriel, onye m'hururi n'ọhù n'isi-
nmalite, ebe emere ka ọ feḅue onwe-ya
n'ufe, ọ we nērutum aru n'ihe dika mḅe
onyinye-inata-iru-ọma nke anyasi. 22 Ọ
we me ka m'ghọta, kpayerem uka, si,
Daniel, uḅu a ka m'putaworo ime ka i
nwe uche ighọta ihe. 23 N'isi-nmalite
aririọ-amara-gi nile ka okwu putara, mu
onwem abiawo kwa igosi gi; n'ihi na ihe
anāchọsi ike nke-uku ka i bu: ya mere
tugharia uche n'okwu a, ghọta ọhù a.
24 Ọgu ízù atọ na iri, bú ízù ubọchi asa,
ka ekpeworo n'ikpe bayere ndi-gi, baye-
kwa-ra obodo nsọ gi, ime ka njehie bie,
na ime ka nmehie gwusia, na ikpuchi ajọ
omume, na ime ka ezi omume ebigh-ebi
bata, na ikachita ọhù na amuma akàrà,
na ite Onye nsọ ahu Nke kachasi ndi nsọ
nile manu. 25 Ma mara, were kwa
uche mata, na site na nputa okwu ahu
iwughachi na iwuzi Jerusalem rue mḅe
onye etere manu, bú onye-ndú, gādi
ízù asa: na ọgu ízù atọ na abua, agēwuzi

kwa ya ọzọ, ya na amá na ékpè, ọbuná
na nkpà nke mḅe ndia. 26 Ma mḅe ọgu
izù atọ na abua ahu gasiri agēbipu onye
etere manu, ọ digh kwa ihe ọ gēnwe:
ọ bu kwa obodo ahu na ebe nsọ ahu
ka ndi nke otù onye-ndú nke gaje ibia
gēbibi; ma ọgwugwu-ya gādi na
nrubiga-ókè dika nke miri, ọ bu kwa
rue ọgwugwu mḅe ahu ka agha gādi;
ihe akara àkà bu itọḅọrọ-n'efu di iche
iche. 27 Ọ gēme kwa ka otù ọḅuḅa-ndu
siere ọtutu madu ike otù izù: ọ bu kwa
na nkera izù ahu ka ọ gēme ka àjà na
onyinye-inata-iru-ọma kwusi; ọ bu kwa
n'elu nkù ihe-àrù di iche iche ka otù
onye nke nākpata itọḅọrọ-n'efu gābia:
ọ bu kwa rue mḅe agāwukwasi ngwusi
na ihe akara àkà n'aru onye ahu
nākpata itọḅọrọ-n'efu.

10 1 N'arọ nke-atọ nke Sairọs, bú
eze Peasia, ekpughere Daniel,
onye akpọrọ aha-ya Belteshaza, okwu;
ọ bu kwa ezi-okwu ka okwu ahu bu,
ọbuná obubu-agha uku: ọ we ghọta okwu
ahu, nghọta di-kwa-ra ya n'ọhù ahu.
2 N'ubọchi ahu mu onwem, bú Daniel,
nọ nēru újú ogologo izù atọ. 3 Nri
anāchọsi ike nke-uku ka m'nērigh, anu
na manya-vine abágh kwa n'ọnum,
eteghkwam onwem manu ma-ọli, rue
mḅe ogologo izù atọ ruzuru. 4 Ma
n'ubọchi nke-orù-na-anọ nke ọnwa mbu,
mḅe mu onwem nọ n'akuku osimiri uku
ahu, ya bu Hidekel, 5 m'we welie
anyam abua, hu, ma, le, otù onye yiri
uwe ọcha, onye ekere ihe-ọkikė ọla-edo
ọma nke Ufaz n'úkwú-ya: 6 aru-ya di
kwa ka beryl, iru-ya di kwa ka àmùmà
si di n'ile ya anya, anya-ya abua di kwa
ka ọwa nēnwu ọku, ogwe-aka-ya abua
na ukwu-ya abua di kwa ka iḅu-
maramara nke ọla akwọchara akwọcha,
olu okwu-ya nile di kwa ka olu igwė
madu. 7 Mu onwem, bù Daniel,
nánim, huru ọhù ahu: ma ndikom ahu
ndi mu na ha nọ ahugh ọhù ahu; ma
otù ọ di, okė ọma-jijiji dakwasiri ha, ha
we ḅalaga izobe onwe-ha. 8 Mu onwem
we fọduru nánim, m'we hu ọhù uku a,
ike we ghara ifọdu nimem: n'ihi na
ebubem ḅanwere ghọ ihe-nbibi n'arum,
m'we ghara inagide ike ọ bula. 9 M'we
nu olu okwu-ya nile: ma mḅe m'nuru
olu okwu-ya nile mu onwem adawori
n'oké ura kpue irum n'ala, irum we che
n'ala. 10 Ma, le, otù aka meturum, me
ka m'guzo nāñaghari n'elu ikperèm abua
na ọbu-akam abua. 11 Ọ we sim,
Daniel, onye bu ihe anāchọsi ike nke-
uku, ghọta okwu nile nke mu onwem
nāgwa gi, gi guzo kwa ọtọ n'ebe-nguzo-
gi; n'ihi na uḅu a ka eziworom biakute
gi: mḅe ọ kpayerem uka nka, m'we guzo
ọtọ nāma jijiji. 12 Ọ we sim, Atula
egwu, Daniel; n'ihi na site n'ubọchi
mbu ahu mḅe i nyere obi-gi ighọta ihe
na iweda onwe-gi n'ala n'iru Chineke-
gi, anuru okwu-gi nile: mu onwem
abiawo kwa n'ihi okwu-gi nile. 13 Ma
onye-isi ala-eze Peasia nēguzo na
ncherita-irum orù ubọchi na otù; ma,
le, Maikael, bú otù nime ndi-isi ndi
bu isi, biara iyerem aka: mu onwem
we fọdu n'ebe ahu n'akuku ndi-eze
Peasia. 14 Ma abiawom ime ka i ghọta
ihe ahu nke gādakwasi ndi-gi na mḅe
ikpe-azu nke ubọchi ndia: n'ihi na ọhù
fọduru nke diri ubọchi ndia. 15 Mḅe ọ
kpayerem uka dika okwu ndia si di,
m'we che irum n'ala, da oḅi. 16 Ma,
le, otù onye nke di ka oyiyi umu nke
madu nēmetu eḅuḅere-ọnum abua aka:
m'we saghe ọnum, kwue okwu, si onye
ahu nke nēguzo na ncherita-irum, Onye-
nwem, site n'ọhù a aru-ufum nile
dakwasirim na mberede, m'we ghara
inagide ike ọ bula. 17 Òrù nke onye-
nwem nka gēsi kwa aña nwe ike ikpayere
onye-nwem nka uka? ma mu onwem,
site n'uḅu a ike adigh-eguzogide kwa
nimem, ume afọdugh kwa nimem.
18 Otù onye nke di ka madu n'ile ya
anya we metukwam aka ọzọ, me ka
m'di ike. 19 Ọ we si, Atula egwu, gi
onye bu ihe anāchọsi ike nke-uku: udo
diri gi, di ike, e, di ike. Mḅe ọ
kpayerem uka, m'we me onwem ka
m'di ike, si, Ka onye-nwem kwue; n'ihi
na i mewo ka m'di ike. 20 Ọ we si, Ì
mara ihe m'jiri biakute gi? ma uḅu a
m'gālaghachi ibuso onye-isi Peasia
agha: ma mḅe mu onwem nāpu, le,
onye-isi Jevan gābata. 21 Ma otù ọ di,
m'gēgosi gi ihe akara àkà n'ihe edere
n'akwukwọ nke ezi-okwu: ma ọ digh
otù onye nēme onwe-ya ka ọ di ike
n'akukum imegide ndia, ma-ọbugh
nàni Maikael, bú onye-isi-unu.

11 1 Ma mu onwem, n'arọ mbu nke
Daraiọs, bú onye Midia, nguzo-

ọtọm bu ka m'ghọrọ ya onye nējidesi
ike na ebe siri ike.
2 Ma uḅu a ezi-okwu ka m'gēgosi gi.
Le, ndi-eze atọ ọzọ ganēguzoro Peasia
ọtọ; ma nke-anọ gābu ọgaranya nwe àkù
uku kari ha nile: ma mḅe emere ka ọ di
ike site n'àkù-ya, ọ gākpọte ndi-ya nile
imegide ala-eze Jevan. 3 Ma otù eze,
onye bu dike, gēguzo ọtọ, ọ gāchi kwa
achi n'oké ọchichi, me ka o si tọ ya.
4 Ma mḅe o guzoro ọtọ, agētipia ala-
eze-ya, kesa ya na nchere-iru ifufe anọ
nke elu-igwe; ma ọ gagh-adiri umu-ya
gānọchi ya, ọ gagh-adi kwa ka ala-
ọchichi-ya nke ọ chiri si di; n'ihi na
aġēropu ala-eze-ya, ọ gādi-kwa-ra ndi
ọzọ nābugh ndia. 5 Ma eze nke Ndida
gādi ike, ya na otù nime ndi-isi-ya; ọ
gādi kwa ike n'elu ya, chia achi; oké
ala-ọchichi ka ala-ọchichi-ya gābu.
6 Ma n'ọgwugwu arọ ufọdu ha gēkekọta
onwe-ha; ada eze nke Ndida gābiakute
kwa eze Ugwu idozi okwu n'uzọ ziri
ezi: ma nwayi ahu agagh-anagide ike
nke ogwe-aka-ya; nwoke ahu agagh-
eguzogide kwa, ya na ogwe-aka-ya; ma
agārara nwayi ahu nye, ya onwe-ya, na
ndi nēme ka ọ bia, na nna muru ya, na
nwoke nke nēme ka ọ di ike na mḅe ahu
nile. 7 Ma otù onye gēsi n'ome nke
nkpọrọgwu nwayi ahu nile guzo ọtọ
n'ọnọdu nwoke ahu, biakute usu-ndi-
agha-ya, bata n'ebe siri ike nke eze
Ugwu, megide ha, ghọ onye di ike:
8 ọzọ kwa, chi nile ha, ha na arusi nile
ha awuru awu, tiyere ihe nile ha
anāchọsi ike nke-uku nke ọla-ọcha na
nke ọla-edo, ka ọ gādọta n'agha bata
n'Ijipt; ma ya onwe-ya gēguzo arọ ufọdu
ghara imegide eze Ugwu ahu. 9 Ọ
gābata kwa n'ala-eze nke eze Ndida, ma
ọ gālaghachi n'ala nke aka ya. 10 Ma
umu-ya ndikom gākpali onwe-ha ibu
agha, ha gāchikọta kwa ìgwè ọtutu usu-
ndi-agha, ọ gābia abia, rubiga òkè dika
osimiri, gabiga: ọ gālaghachi kwa, ha
gākpali kwa onwe-ha ibu agha rue ebe-ya
siri ike. 11 Ma eze Ndida gēwe iwe di
ilu, puta, buso ya agha, bù eze Ugwu
ahu: o gēguzo kwa oké ìgwè madu, ma
agēnye igwè madu ahu n'aka-ya.
12 Agāchipu kwa igwè madu ahu, obi-ya
ewe di elu: ọ gēme kwa ka nnù kwuru
nnù madu da ada, ma ọ gagh-adi ike.
13 Ma eze Ugwu ahu gēguzobe kwa
igwè madu ọzọ bara uba kari igwè mbu;
ọ bu kwa n'ọgwugwu mḅe ndia, bù nke
arọ ndia, ka ọ gābia abia, chiri usu-ndi-
agha di uku, chi kwa ọtutu àkù. 14 Ma
na mḅe ahu ka ọtutu madu gēguzo ọtọ
imegide eze Ndida: ọzọ, umu nke ndi
nēme ihe-ike n'etiti ndi-gi gēbuli onwe-
ha ime ka ọhù ahu guzo; ma ha gāsu
ngọngọ. 15 Eze Ugwu ahu gābia kwa,
wukọta obo-ihe, were otù obodo nke
ewusiri ike nke-uku: ogwe-aka nile nke
Ndida agagh-eguzo kwa, ha na ndi ọ
rọputara, ọ digh kwa ike ọ bula ha nwere
iguzo. 16 Ma onye ahu nke nābiakute
ya gēme ka o si tọ ya, ọ digh kwa onye
ọ bula ganēguzo n'iru ya; o gēguzo kwa
n'ala ahu mara nma, ngwusi gādi kwa
n'aka-ya. 17 O gēdo kwa iru-ya ibia
abia n'ike nke ala-eze-ya nile, ndi ziri
ezi gēso kwa ya; ọ gēme kwa ihe: ọ bu
kwa ada ndinyom ka ọ gēnye ya, ibibi
ya; ma ihe ahu agagh-eguzo, ọ bugh kwa
nke ya ka ọ gābu. 18 O gēchighari kwa
iru-ya le agwe-etiti nile, were ọtutu:
ma otù ọchi-agha gēme ka ita-uta-ya
kwusiri ya; e, ọ gēme kwa ka ita-uta-
ya laghachikute ya. 19 O gēchighari
kwa iru-ya le ebe nile siri ike nke ala nke
aka ya: ma ọ gāsu ngọngọ da, agagh-ahu
kwa ya. 20 Ma otù onye nke nēme ka
onye nke nāchi n'ihe-ike gabiga n'ima-
nma ala-eze ahu gēguzo ọtọ n'ọnọdu-
ya: ma n'ubọchi ole-na-ole ka agētipia
ya, ma ọ bugh n'iwe, ọ bugh kwa n'agha.
21 Ma otù onye eledara anya gēguzo ọtọ
n'ọnọdu-ya, onye ha nātukwasigh ebube
nke ala-eze: ma ọ gābata nime na mḅe
udo, were ire-utọ nile nata ala-eze ahu.
22 Ma ogwe-aka nile nke nrubiga-òkè
ahu ka agēji ruchapu ha n'iru ya, tipia
ha; e, onye-ndú nke ọḅuḅa-ndu kwa.
23 Ma site na mḅe madu kekọtara onwe-
ha n'ebe ọ nọ ọ gālu ọlu aghughọ: o
gēji kwa otù mba di ntà rigo n'elu, nwe
ume. 24 Na mḅe udo na imegide ebe
nile di urù nke ala anāchi achi ka ọ
gābia; ọ gēme kwa ihe nke nna-ya-hà
na ndi bu nna nna-ya-hà nēmegh; ihe-
nluta-n'agha na ihe-nkwata na àkù ka
ọ gēkesara ha: ọ bu kwa imegide ebe di
iche iche ewusiri ike ka ọ gēchè
èchichè-ya nile, ọbunà rue mḅe akara
àkà. 25 Ọ gākpọte kwa ike-ya na obi-
ya imegide eze Ndida chiri oké usu-ndi-
agha; eze Ndida gākpali kwa onwe-ya

ibu agha chiri okė usu-ndi-agha nke di
ike nke-uku: ma ọ gagh-eguzo, n'ihi na
ha gēchė èchichè di iche iche imegide
ya. 26 Ọzọ, ndi nēri ihe-oriri ọma ya
gētipia ya, usu-ndi-agha-ya gērubiga
ókė dika miri: ọtutu madu gāda kwa
n'ala buru ndi eḅuru eḅu. 27 Ma eze
abua ndia, obi-ha gādi n'ime ihe ọjọ,
ọ bu kwa n'otù table ka ha gēkwu
okwu-ugha: ma ọ gagh-aga nke-ọma;
n'ihi na ọgwugwu fọduru idi na mḅe
akara àkà. 28 Ọ gālaghachi kwa n'ala-
ya n'àkù uku; obi-ya gābu kwa imegide
ọḅuḅa-ndu nsọ; ọ gēme kwa ihe,
laghachi n'ala-ya. 29 Na mḅe akara àkà
ka ọ gābiaghachi, ba na Ndida; ma ọ
gagh-adi na mḅe ikpe-azu otù ọ diri na
mbu. 30 Ma uḅọ Kitim gābia imegide
ya; obi-ya ewe mebie emebi, ọ we
laghachi, wesa ọḅuḅa-ndu nsọ ahu okė
iwe, me ihe, laghachi, tugharia uche na
ndi nārapu ọḅuḅa-ndu nsọ ahu.
31 Ogwe-aka ufọdu gēsite kwa n'akuku-
ya guzo, me ka ebe nsọ ahu ghara idi
nsọ, bú ebe ahu siri ike, ha gēwezuga
kwa àjà-nsure-ọku ahu anēsure mḅe
dum, ha gēdo kwa ihe-árú nke nākpata
itọḅọrọ-n'efu. 32 Ọ bu kwa ndi
nēmebi iwu megide ọḅuḅa-ndu ahu ka
ọ gēmeru site n'ire-utọ di iche iche:
ma ndi ahu nke mara Chineke-ha gādi
ike, me ihe. 33 Ọzọ, ndi nwe uche
n'etiti ndi Chineke gēme ka ọra madu
ghọta ihe: ma ha gāsu ngọngọ site na
mma-agha, site kwa n'ire-ọku, site kwa
na ndọta-n'agha, site kwa na nluta-
n'agha, ọtutu ubọchi. 34 Ma mḅe ha
nāsu ngọngọ agēyere ha aka nke-ntà: ma
ọtutu madu gēji ire-utọ di iche iche
rapara ha n'aru. 35 Ọzọ, ufọdu nime
ndi ahu nwe uche gāsu ngọngọ, inucha
ha, na ime ka ha di ọcha, na ime ka ha
nwue ọcha, rue mḅe ọgwugwu ihe ndia:
n'ihi na ọ fọduru idi na mḅe akara àkà.
36 Eze ahu gēme kwa ka o si tọ ya; o
gēbuli kwa onwe-ya, me onwe-ya uku
n'elu chi nile ọ bula, ọ bu kwa Chineke
nke chi nile ka o gēkwu okė okwu di
iche iche megide: ọ gāga-kwa-ra ya nke-
ọma rue mḅe okė iwe gāgwusi; n'ihi na
ihe akara àkà gēme. 37 Ma ọ gagh-
atughari uche na chi nile nke nna-ya-hà,
ma-ọbu n'ihe ahu ndinyom nāchọsi ike,
ọ bu kwa na chi nile ọ bula ka ọ nāgagh-
atughari uche: n'ihi na n'elu ihe nile ka
ọ gēme onwe-ya uku. 38 Ma ọ bu chi
nke ebe nile siri ike ka ọ gāsọpuru
n'ọnọdu-ya: ọ bu kwa chi nke nna-ya-hà
nāmagh ka o gēji ọla-edo, ji kwa ọla-
ọcha, ji kwa nkume di okė ọnu-ahia, ji
kwa ihe di iche iche anāchọsi ike, sọpuru.
39 Ọ gēmeso kwa ebe nile ewusiri ike
nke ebe nile siri ike site n'iye-aka chi
ala ọzọ: onye ọ matara gēme ka nsọpuru-
ya ba uba; ọ gēme kwa ka ha chia ọra
madu, ọ bu kwa ala ka ọ gēkė n'ọnu-
ahia. 40 Ma na mḅe nke ọgwugwu ihe
ndia eze Ndida gāmalite isọ ya mpi: eze
Ugwu ewe dakwasi ya dika okė ifufe,
chiri uḅọ-ala, chiri kwa ndi-inyinya,
chiri kwa ọtutu uḅọ; ọ gābà kwa n'ala-
ya nile, rubiga ókė dika miri, gabiga.
41 Ọ gābà kwa n'ala ahu mara nma, ọ
di kwa ọtutu ala gāsu ngọngọ: ma ndia
ka agēme ka ha wepuga onwe-ha n'aka-
ya: Edom, na Moab, na ndi-isi n'umu
Amon. 42 Ọ gēsetipu kwa aka-ya
imegide ala nile: ala Ijipt agagh-aghọ
kwa ndi nāḅapu aḅapu. 43 Ma ọ gēnwe
ike n'àkù nile nke ọla-edo na ọla-ọcha,
na n'ihe nile anāchọsi ike nke Ijipt: ndi
Libia na ndi Etiopia gēso kwa na nzọ-
ukwu-ya nile. 44 Ma ihe di iche iche
anuru site n'Ọwuwa-anyanwu, site kwa
n'Ugwu, gēme ka ọ ma jijiji: o gēji kwa
okė ọnuma pua ikpochapu na iwezuga
ọtutu madu ka ebibie ha. 45 Ọ gāma
kwa ulo-ikwū nile nke ulo uku ya n'etiti
okė osimiri nile na ugwu nsọ ahu
mara nma; ma ọ gābiaru ọgwugwu-
ya, ọ digh kwa onye ganēyere ya aka.
12 1 Ma na mḅe ahu ka Maikael
gēguzo ọtọ, bú onye-isi uku ahu
nke nēguzo n'akuku umu ndi-gi: mḅe
ahuhu gādi kwa, nke mḅe di otù ahu
nādigh site na mḅe mba ọ bula malitere
idi rue mḅe ahu: ma na mḅe ahu ka
agēme ka ndi-gi wepuga onwe-ha, bú
onye ọ bula agāhu na edeworo aha-ya
n'akwukwọ. 2 Ọzọ, ọtutu madu nime
ndi nāraru ura n'ala, bú àjà, gēteta,
ufọdu ibà na ndu ebigh-ebi, ufọdu ibà
n'ita-uta riri nne na oyi agāsọ ha nke-
uku mḅe ebigh-ebi. 3 Ma ndi ahu ndi
nwere uche ganēnwu ọcha dika
onwunwu-ọcha nke mbara-igwė; ndi
nēme ọra madu ka ha ghọ ndi ezi omume
ganāmu kwa dika kpakpando rue mḅe
nile ebigh-ebi. 4 Ma gi onwe-gi, Daniel,
zobe okwu ndia, kachita kwa akwukwọ

a akàrà, rue mḅe ọgwugwu ihe ndia:
ọtutu madu ganējeghari, ihe-ọmuma
gāba kwa uba.
5 M'we hu, mu onwem, bù Daniel,
ma, le, abua ọzọ nēguzo, otù onye n'otù
usọ osimiri ahu, ibe-ya n'usọ osimiri nke-
ọzọ. 6 Otù nime ha we si onye ahu nke
yiri uwe ọcha, nke nọ n'elu miri nke
osimiri ahu, Rùe ole mḅe ka ọgwugwu
okė ọlu ndia gādi? 7 M'we nu onye
ahu nke yiri uwe ọcha, onye nọ n'elu
miri nke osimiri ahu, ọ we welie aka-
nri-ya na aka-ekpe-ya n'elu-igwe, were
Onye ahu Nke nādi ndu mḅe ebigh-ebi,
si, na ọ gādiru otù mḅe akara àkà, na
mḅe abua akara àkà, na nkera mḅe akara
àkà; ma mḅe agāḅajisi aka nke ndi nsọ
ahu, ihe nile ndia gāgwusi. 8 Mu
onwem we nu, ma adighm-aghọta: m'we
si, Onye-nwem, Gini bu mḅe ikpe-azu
nke ihe ndia? 9 Ọ we si, La, Daniel:
n'ihi na ezobewo okwu ndia, kachita
kwa ha akàrà, rue mḅe ọgwugwu ihe
ndia. 10 Ọtutu madu gēme onwe-ha
ka ha di ọcha, ha gēme onwe-ha ka ha
nwue ọcha, agānucha kwa ha; ma ndi
nēmebi iwu gēmebi iwu; ndi nile nke
nēmebi iwu agagh-aghọta kwa ihe: ma
ndi ahu ndi nwere uche gāghọta.
11 Ma site na mḅe agēwezuga àjà-
nsure-ọku ahu anēsure mḅe dum, mḅe
agēdo ihe-àrù nke nākpata itọḅọrọ-
n'efu, nnù ubọchi atọ na ọgu ubọchi
anọ na iri gādi. 12 Onye ihe nāgara
nke-ọma ka onye ahu bu nke nēchere,
we biarute nnù ubọchi atọ na ọgu isi na
iri na ise ahu. 13 Ma gi onwe-gi, la,
rue ọgwugwu ihe ndia: i gēzu kwa ike,
guzo ọtọ n'ebe ekeworo nye gi,
n'ọgwugwu ubọchi ndia.

HOSEA

1 1 Okwu Jehova nke ruru Hosea nwa
Beeri nti n'ubọchi Uzaia na Jotam
na Ehaz na Hezekaia, bù ndi-eze Juda,
na n'ubọchi Jeroboam nwa Joash, bù
eze Israel.
2 Isi-nmalite nke ikwu-okwu Jehova
n'ọnu Hosea. Jehova we si Hosea, Je,
luru n'onwe-gi nwunye nke nākwa iko
na umu amuru n'ikwa-iko: n'ihi na ala
nka nākwa iko nke-uku, ghara iso
Jehova. 3 Ọ we je luru Gomea nwa-
nwayi Diblaim; ọ we turu ime, mutara
ya nwa-nwoke. 4 Jehova we si ya, Kpọ
aha-ya Jezreel; n'ihi na ọ fọduru nwa
mḅe ntà, M'gēwere ọbara Jezreel leta ulo
Jihu, M'gēme kwa ka ala-eze ulo Israel
kwusi. 5 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na
M'gāḅaji uta Israel nime ndagwurugwu
Jezreel. 6 Ọ we turu ime ọzọ, mua nwa-
nwayi. Jehova we si Hosea, Kpọ aha-ya
Lo-ruhama: n'ihi na M'gagh-enwe kwa
obi-ebere n'aru ulo Israel ọzọ, ka M'we
bupuru ha nmehie-ha ma-ọli. 7 Ma
n'aru ulo Juda ka M'gēnwe obi-ebere,
M'gēji kwa Jehova, bù Chineke-ha,
zọputa ha, ma M'gagh-eji uta, ma-ọbu
mma-agha, ma-ọbu agha, ma-ọbu
inyinya, ma-ọbu ndi-inyinya, zọputa ha.
8 Ọ we me ka Lo-ruhama rapu ara, ọ
we turu ime, mua nwa-nwoke. 9 Jehova
we si, Kpọ aha-ya Lo-ami: n'ihi na unu
onwe-unu abugh ndim, Mu onwem
agagh-abu-kwa-ra unu Chineke.
10 Ma ọnu-ọgugu umu Israel gādi ka
àjà okė osimiri, nke anāgagh-atùta, nke
anāgagh-agu kwa ọnu; o gēru kwa na,
n'ebe ahu nke anāsi ha, Ọ bugh ndim ka
unu bu, n'ebe ahu ka agāsi ha, Umu
Chineke di ndu ka unu bu.
11 Agāchikọta kwa umu Juda na umu
Israel, ha gēdo-kwa-ra onwe-ha otù
onye-isi, si n'ala-ha rigopu, n'ihi na ihe
2 uku ka ubọchi Jezreel bu. 1 Sinu
umu-nne-unu ndikom, Ami; si-kwa-
nu umu-nne-unu ndinyom, Ruhama.
2 Unu na nne-unu kpe ikpe, kpenu;
n'ihi na ya onwe-ya abugh nwunyem,
Mu onwem abugh kwa di-ya: ya
wezuga ikwa-iko-ya nile n'iru ya, ya
wezuga kwa ikwa-iko nile nke nwayi
nwere di ọ nākwa n'etiti ara-ya abua;
3 ka M'we ghara iyipu uwe-ya ḅaba ya

ọtọ, guzo ya dika n'ubọchi amuru ya,
me ya dika ọzara, do ya ka ala ọkpọ-nku,
were akpiri-ikpọ-nku me ka ọ nwua;
4 ọ bu kwa n'aru umu-ya ndikom ka
M'nāgagh-enwe obi-ebere;n'ihi na umu-
ndikom amuru n'ikwa-iko ka ha bu.
5 N'ihi na nne-ha akwawo iko: nwayi
nke turu ime ha emewo ihe-ihere: n'ihi
na ọ siri, Ka m'jeso ndi nāhum n'anya,
ndi nēnyem nrim na mirim na aji-anum
na flax nkem na manum na ihe-ọṅuṅum.
6 N'ihi nka, le, M'gaje iji ogwu ḅachi
uzọ-gi, M'gāḅachibido kwa ya ogige, ọ
we ghara ichọputa okporo-uzọ-ya nile.
7 Ọ gāḅaso kwa ndi nāhu ya n'anya, ma
ọ gagh-eru ha aru; ọ gāchọ kwa ha, ma ọ
gagh-achọta ha: ọ we si, Ka m'je
laghachikuru dim mbu; n'ihi na ọ dim
nma mḅe ahu kari uḅu a. 8 Ma ya
onwe-ya amagh na ọ bu Mu onwem
nyere ya ọka-ya na manya-vine ọhu ya,
na manu ọhu ya, me ka ọla-ọcha na ọla-
edo bara ya uba, bù nke ha ji mere Beal
ihe. 9 N'ihi nka ka M'gānaghachi ọkam
na mḅe-ya, na manya-vine ọhum na
mḅe-ya akara àkà, M'gānaputa kwa aji-
anum na flax nkem nke enyere ikpuchi
ọtọ-ya. 10 Ma uḅu a ka M'gēkpughe
ọtọ-ya n'anya ndi nāhu ya n'anya, ọ digh
kwa onye ọ bula gānaputa ya n'akam.
11 M'gēme kwa ka obi-utọ ya nile
kwusi, ya na ememe-ya, na ọnwa ọhu
ya, na ubọchi-izu-ike-ya, na mḅe-ya nile
akara àkà. 12 M'gēme kwa ka osisi vine
ya na osisi fig ya tọḅọrọ n'efu, nke o
siworo, Onyinye ka ndia burum, nke
ndi nāhum n'anya nyeworom: M'gēme
kwa ha ka ha ghọ okė ọhia, anu ọhia
ewe rie ha. 13 M'gēji kwa ubọchi nile
nke Bealim leta ya, bù ndi o nēsurere
ihe-nsure-ọku nēsì ìsì utọ, chiri nḅa-
aka-imi-ya na ihe-ichọ-nma-ya ke onwe-
ya, jeso ndi nāhu ya n'anya, ma Mu ka ọ
chezọrọ; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
14 N'ihi nka, le, Mu onwem gaje iràra
ya, me ka ọ je n'ọzara, M'gāgwa kwa ya
okwu nke gābà ya n'obi. 15 M'gēsi
kwa n'ebe ahu nye ya ubi-vine-ya nile,
na ndagwurugwu Ekoa ibu ọnu-uzọ
olile-anya: ọ gāza kwa n'ebe ahu, dika
n'ubọchi nile ọ di na nwata, na dika
n'ubọchi o siri n'ala Ijipt rigoputa.
16 O gēru kwa n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), na i gākpọm
Ishi; i gagh-akpọkwam Beali ọzọ.
17 M'gēwezuga kwa aha nile nke Bealim
n'ọnu-ya, agagh-ehota kwa ha n'aha-ha
ọzọ. 18 N'ubọchi ahu Mu na anu ọhia
na anu-ufe nke elu-igwe na ihe nākpu
akpu nke ala gāḅara ha ndu: ọ bu kwa
uta na mma-agha na agha ka M'gāḅajipu
n'ala-ha, me ka ha dina ala na ntukwasi-
obi. 19 M'gēkwere kwa ilu gi n'Onwem
rue mḅe ebigh-ébi; e, M'gēkwere ilu gi
n'Onwem n'ezi omume, na n'ikpė, na
n'ebere, na n'obi - ebere nile.
20 M'gēkwere kwa ilu gi n'Onwem
n'ikwesi-ntukwasi-obi: i we mara,
Jehova. 21 O gēru kwa n'ubọchi ahu
na M'gāza, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), M'gāza elu-igwe, ha onwe-ha
gāza kwa ala; 22 ala gāza kwa ọka-ya
na manya-vine ọhu ya na manu ọhu
ya; ha onwe-ha gāza kwa Jezreel.
23 M'gāgha-kwa-ra ya Onwem n'ala-ya
dika nkpuru ọghigha; M'gēnwe kwa
obi-ebere n'aru Lo-ruhama; M'gāsi kwa
Lo-ami, Ndim ka i bu; ndi ahu gāsi kwa,
Chinekem.

3 1 Jehova we sim, Je kwa, hu nwayi
n'anya nke iko huworo ya n'anya, nke
bu kwa nwayi aluru na nwunye nākwa
iko, dika Jehova si ahu umu Israel
n'anya, ọ bu ezie na ha onwe-ha nēche
iru na chi ọzọ di iche iche, nāhu kwa
mbadamba nkpuru-vine amiri ami
n'anya. 2 M'we were ego ọla-ọcha iri
na ise, na otù homer ọka barley, na
nkera homer ọka barley, gotara ya
onwem: 3 m'we si ya, Ọtutu ubọchi
ka i gānọdurum; i gagh-akwa iko, i
gagh-abu kwa nwayi nke nwoke ọ bula:
Mu onwem gādi kwa otù a n'ebe i nọ.
4 N'ihi na ọtutu ubọchi ka umu Israel
gānọdu nēnwegh eze, nēnwegh kwa
onye-isi, nēnwegh kwa àjà, nēnwegh
kwa ogidi, nēnwegh kwa ephod na
teraphim: 5 emesia umu Israel gālata,
chọ Jehova, bù Chineke-ha, na Devid,
bù eze-ha; ha gēji kwa okė egwu biakute
Jehova, biaru kwa idi-nma-Ya na mḅe
ikpe-azu nke ubọchi ndia.

4 1 Nurunu okwu Jehova, umu Israel:
n'ihi na ikpė ka Jehova na ndi bi
n'ala nka gēkpe, n'ihi na ọ digh ezi-
okwu, ọ digh kwa ebere, ọ digh kwa
ọmuma Chineke, di n'ala nka. 2 Ọ bu
nāni ọḅuḅa-iyi, na okwu-ugha, na
ọḅuḅu-madu, na izu-ori, na ikwa-iko;

ha etipúwo etipú, iwusi-ọbara-madu
emetuwo kwa iwusi-ọbara-madu.
3 N'ihi nka ka ala nka gēru újú, onye
ọ bula nke bi nime ya gāta kwa aru, ya
na anu ọhia na anu-ufe nke elu-igwe;
ọ bu kwa azù nile nke oké osimiri ka
agēkpochapu. 4 Ma otú ọ di, ka onye ọ
bula ghara ise okwu, ka onye ọ bula
ghara kwa iba nba; n'ihi na ndi-gi di ka
ndi nēseso onye-nchu-aja okwu. 5 I
gāsu kwa ngọngọ n'ehihie, ọzọ, onye-
amuma gēso kwa gi su ngọngọ n'abali;
M'gēme kwa ka nne-gi la n'iyì.
6 Emewo ka ndim la n'iyi site n'enwegh
ọmuma Chineke: n'ihi na gi onwe-gi
ajuwo ọmuma ahu, M'gāju kwa gi, i we
ghara iburum onye-nchu-aja: i chezọwo
kwa iwu nke Chineke-gi, M'gēchezọ
kwa umu-gi, ọbuná Mu onwem.
7 Dika iba-uba-ha, otú a ka ha
mehieworo megidem: nsọpuru-ha ka
M'gābanwe ka ọ ghọ ihere. 8 Nmehie
ndim ka ha nēri, ọ bu kwa ajọ omume-
ha ka ha nēbuli, onye ọ bula nkpuru-obi-
ya, nye. 9 O gēru kwa, na ka o si diri
ndi ọ bula, otú a ka ọ gādiri onye-nchu-
aja: M'gēji kwa uzọ-ya nile leta ya, ọ
bu kwa omume-ya nile ka M'gēnyeghachi
ya. 10 Ha eriwo kwa ihe, ma afọ
agagh-eju ha; ha akwawo iko, ma ha
agagh-aba uba kari: n'ihi na ha arapuwo
inu olu Jehova. 11 Ikwa-iko na manya-
vine na manya-vine ọhu nēwepu obi
amam-ihe. 12 Ndim nāju ase n'aka
osisi-ha, nkpa-n'aka-ha nēgosi kwa ha
ihe: n'ihi na mọ nke ikwa-iko nile
emewo ka ha kpafue, ha we pua
n'okpuru Chineke-ha kwa iko. 13 N'elu
ugwu nile ka ha nāchu aja, n'elu ugwu
ntà nile ka ha nēsure kwa ihe-nsure-ọku
nēsi ísì utọ, n'okpuru osisi oak na osisi
poplar na osisi terebinth, n'ihi na ndò-ya
di nma: n'ihi nka ka umu-unu ndinyom
nākwa iko, ọ bu kwa n'ihi nka ka
ndinyom unu luworo ọhu nākwa iko.
14 M'gagh-eji nmehie-ha leta umu-unu
ndinyom mḅe ha nākwa iko, M'gāgh-eji
kwa nmehie-ha leta ndinyom unu luworo
ọhu mḅe ha nākwa iko; n'ihi na ha
onwe-ha nēwezuga onwe-ha so ndinyom
nākwa iko, ha nēso kwa ndinyom edoro
nsọ ikwa iko chua aja: ma ndi ọ bula
nke nādigh-aghọta ka agākwatu n'ala.
15 Ọ bu ezie na onye nākwa iko ka i bu,
Israel, ma ka ikpe ghara ima Juda; unu
abia-kwa-la na Gilgal, unu arigo-kwa-la
na Bet-even, unu añu-kwa-la iyi, si,
Jehova nādi ndu. 16 N'ihi na Israel
ewezugawo onwe-ya, dika nwa-aḅọghọ-
ehi nke nēwezuga onwe-ya: uḅu a ka
Jehova gāzù ha dika nwa-aturu n'ebe
sara mbara. 17 Onye ekekọtaworo
n'arusi di iche iche ka Efraim bu; kwe
ka ọ nọduru onwe-ya. 18 Iñubiga-
manya-ókè-ha ewezugawo onwe-ya: ha
akwachiwo iko nti; ndi bu ọta-ha
ahuwo ihere n'anya nke-uku. 19 Ifufe
apiakọtawo ya na nkù-ya; ihere àjà nile
ha gēme kwa ha.

5 1 Nurunu nka, unu ndi-nchu-aja,
ña-kwa-nu nti, unu ulo Israel, unu
ulo eze, ge-kwa-nu nti, n'ihi na unu ka
ikpé a diri; n'ihi na iḅudu ka unu buworo
na Mizpa, unu abuwo kwa uḅu aḅasara
n'elu Teboa. 2 Ndi-njehie abamiwo
n'iḅu madu; ma mu onwem bu onye
nādọ ha nile aka na nti. 3 Mu onwem
mara Efraim, Israel ezonarighkwam:
n'ihi na uḅu a i kwawo iko, Efraim,
emeruwo Israel. 4 Omume nile ha
agagh-ekwe ha ichighakute Chineke-ha:
n'ihi na mọ nke ikwa-iko nile di nime
ha, ọ bu kwa Jehova ka ha nāmagh.
5 Npako Israel azawo kwa okwu n'iru
ya: Israel na Efraim gāsu kwa ngọngọ
n'ajọ omume-ha; Juda esowo kwa ha su
ngọngọ. 6 Ha gāchiri ìgwè ewu na
aturu-ha na ìgwè ehi-ha je ichọ Jehova;
ma ha agagh-achọta Ya: Ọ seputawo
Onwe-ya n'aru ha. 7 Jehova ka ha
ghọḅuworo; n'ihi na umu nābugh nke
Ya ka ha muworo: uḅu a ka ọnwa ọhu
gēripia ha, ha na òkè nile ha.
8 Fùanu opì-ike nime Gibea, fùanu
opi nime Rema: tienu nkpu agha nime
Bet-even: n'azu gi, Benjamin. 9 Efraim
gāghọ ebe tọḅọrọ n'efu n'ubọchi iba-
nba: n'etiti ebo nile nke Israel ka
M'meworo ka amara ihe kwesiri
ntukwasi-obi. 10 Ndi-isi Juda adiwo
ka ndi nēwezuga ókè-ala: n'aru ha ka
M'gāwukwasi nrubiga-òkè nke iwem
dika miri. 11 Onye anēmeḅu emeḅu ka
Efraim bu, ọ bu onye anāzọpia n'ikpé;
n'ihi na ọ kwere ijeso ihe enyere n'iwu.
12 Ma Mu onwem, dika nla ka M'nādiri
Efraim, dika ire-ure ka M'nādiri ulo
Juda. 13 Efraim we hu ọria-ya, Juda
hu-kwa-ra ọnyá-ya, Efraim we je Asiria,
zigara eze, bú Jereb: ma onye ahu

apugh igwọ unu, ọ gagh-eme kwa ka
ọnyá si n'aru-unu la. 14 N'ihi na Mu
onwem gādiri Efraim ka ọdum, di-kwa-
ra ulo Juda ka nwa-ọdum: Mu onwem,
ọbuná Mu onwem gādọka, la;
M'gēbupu, ọ digh kwa onye-nnaputa
di. 15 M'gāla, lata n'ọnọdum, rue mḅe
ikpe gāma ha, ha we chọ irum: n'ahuhu-
ha ka ha gāchọsim ike.
6 1 Bianu, ka ayi laghachikute Jehova:
n'ihi na Ya onwe-ya adọkawo, Ọ
gāgwọ kwa ayi; O tiḅuwo, Ọ gēkechi kwa
ayi. 2 Ọ gēme ka ayi dighachi ndu mḅe
ubọchi abua gasiri: n'ubọchi nke-atọ ka
Ọ gēme ka ayi bilie, ayi ewe di ndu n'iru
Ya. 3 Ka ayi mara kwa, ka ayi ḅaso
imara Jehova; dika chi-ọbubọ, otú a ka
ọpupu-Ya guzosiworo ike: Ọ gābiakute
kwa ayi dika oké miri-ozuzo, dika miri-
ozuzo ikpe-azu nke nēzosa ala.
4 Gini ka M'gēme gi, Efraim? gini ka
M'gēme gi, Juda? n'ihi na ebere-unu di
ka igwe-oji ututu, na dika igirigi nke nāla
n'isi-ututu. 5 N'ihi nka ka M'jiworo
ndi-amuma ḅutue ha; ejiwom okwu nile
nke ọnum ḅue ha: ikpé-gi nile di kwa ka
ìhè nke nāputa aputa. 6 N'ihi na ebere
atọwom utọ, ọ bugh àjà; ọmuma Chineke
atọwokwam utọ kari àjà-nsure-ọku nile.
7 Ma ndi ahu agabigawo pua n'ọḅuḅa-
ndum, dika Adam: n'ebe ahu ka ha
ghọḅuworom. 8 Gilead bu obodo nke
ndi nālu ajọ ihe, nke ewereworo ọbara
zọtọsia ya. 9 Ọzọ, dika usu ndi
nāpunara madu ihe nēche anwu onye ọ
bula, otú a ka òtù ndi-nchu-aja nēḅu
madu n'uzọ Shekem: e, ajọ ihe-nzube
ka ha meworo. 10 N'ulo Israel ka
M'huworo ihe jọḅuru onwe-ya: n'ebe
ahu ka ikwa-iko nke Efraim nākwa di,
emeruwo Israel. 12 Ọzọ, gi Juda,
akaworo gi owuwe-ihe-ubi àkà, mḅe
M'gēme ka ndim adọtara n'agha lata.
7 1 Mḅe M'gāgwọ Israel, mḅe ahu ka
ekpughere ajọ omume Efraim, na
ihe ọjọ nile nke Sameria; n'ihi na ha
aluwo ọlu ugha: ọzọ, onye-ori nābà
n'ulo, usu ndi nāpunara madu ihe
amadewo kwa n'èzí. 2 Ma ha adigh-asi
n'obi-ha na ọ bu ihe ọjọ nile ha ka
M'chetaworo: uḅu a ka omume nile ha
ḅaworo ha buruburu; na ncherita-irum
ka ha di. 3 Ha ji ihe ọjọ ha eme ka
eze ṅuria, ji kwa okwu-ugha nile ha eme
ka ndi- si ṅuria. 4 Ha nile bu ndi
nākwa iko; ha di ka ite-ọku uku nke osi-
ite meworo ka ọ di ọku; ọ kwusiri
ikpọnwu site na mḅe edoziri utu ọka
flour agwọrọ agwọ rue mḅe emere ka o
ko eko. 5 N'ubọchi eze-ayi ndi-isi jiri
idi-ọku nke manya-vine ria ọria; o soro
ndi nākwa emò setia aka-ya. 6 N'ihi na
ha ebutewo obi-ha nso dika ite-ọku uku,
mḅe ha nēche anwu: ogologo abali nile
ka osi-ite-ha nāraru ura; n'ututu ihe ahu
nēre dika ọku nēnwu enwu. 7 Ha nile
di ọku ka ite-ọku uku, ha ewe ripia ndi-
ikpe-ha; ndi-eze nile ha adawo n'ala: ọ
digh onye nākpọkum n'etiti ha.
8 Efraim, n'etiti ndi nile di iche iche
ka ya onwe-ya nāgwa onwe-ya ọgwa;
Efraim aghọwo oḅe achicha nke
anātugharigh atughari. 9 Ndi ala ọzọ
eripiawo ike-ya, ma ya onwe-ya amagh:
e, efesawo ya isi-awọ, ma ya onwe-ya
amagh. 10 Npako Israel azawo kwa
okwu n'iru ya: ma ha alaghachikutegh
Jehova, bú Chineke-ha, ha achọtagh
kwa Ya, n'ihe a nile. 11 Efraim we di
ka nduru nēnwegh uche, ọ digh obi
amam - ihe ọ nwere: Ijipt ka ha
kpọkuworo, Asiria ka ha jekuworo.
12 Mḅe ha nēje M'gāḅasa uḅum n'aru
ha; dika anu-ufe nke elu-igwe ka M'gēme
ka ha rida: M'gādọ ha aka na nti, dika
ihe nzukọ-ha nuworo. 13 Ahuhu diri
ha! n'ihi na ha awafunariwom; nbibi
diri ha! n'ihi na ha ejehiewo megidem:
ọ bu ezie na Mu onwem nāḅaputa ha,
ma ha onwe-ha ekwuwo okwu-ugha di
iche iche megidem. 14 Ha ejigh kwa
obi-ha tikuem, kama ha nākwasi ákwá
ike n'elu ihe-ndina-ha: n'ihi ọka na
manya-vine ọhu ka ha nāchikọta onwe-
ha, ha nēwezuga onwe-ha imegidem.
15 Ọ bu ezie na Mu onwem adọwo ha
aka na nti, me ka ogwe-aka-ha di ike,
ma Mu ka ha nēchè ihe ọjọ megide.
16 Ha nālaghachi, ma ọ bugh Onye nọ
n'elu ka ha nālaghachikute; ha di ka uta
nāghọ aghughọ: ndi-isi-ha gāda site na
mma-agha site n'oké iwe nke ire-ha: nka
bu ikwa-emò-ha n'ala Ijipt.
8 1 Tiye opì-ike n'okpo-ọnu-gi. Dika
ugo ka ọ nābia megide ulo Jehova;
n'ihi na ha agabigawo pua n'ọḅuḅa-
ndum, ọ bu kwa iwum ka ha jehieworo
megide. 2 Mu ka ha gētiku, si,
Chinekem, ayi, bú Israel, mara Gi.
3 Israel aiusiwo ezi ihe: onye-iro gāchu

ya. 4 Ha onwe-ha edowo ndi-eze, ma
ọ bugh site n'akam; ha edowo ndi-isi,
ma amaghm: ọla-ọcha-ha na ọla-edo-ha
ka ha jiworo mere onwe-ha arusi di iche
iche, ka ewe bipu ha. 5 Ọ jusiwo nwa-
ehi-gi, Sameria; iwem adiwo ọku megide
ha: rûe ole mḅe ka ha nāgagh-enwe ike
ighọ ndi nēmegh ihe ọjọ? 6 N'ihi na
Israel ka ọbuná ihe a si puta; onye-ọkà
mere ya, ọ bugh kwa Chineke ka ọ bu:
n'ihi na umu-irighiri-ihe ka nwa-ehi
Sameria gāghọ. 7 N'ihi na ifufe ka ha
nāgha dika nkpuru-ọghigha, ọ bu kwa
okė ifufe ka ha gēwe dika ihe-ubi: ọ digh
ọka guzoro eguzo ọ nwere; ihe-opupú
agagh-eme utu ọka; ọ buru na ọ me ma
elegh anya, ndi ala ọzọ gēloda ya.
8 Elodawo Israel: uḅu a ha aghọwo ihe
dika ihe nādigh-atọ utọ n'etiti mba nile.
9 N'ihi na ha onwe-ha arigowo n'Asiria,
dika inyinya-ibu-ọhia nke nání ya nọ
iche: Efraim egowo ndi nāhu ya n'anya.
10 E, mḅe ha gēgo ha n'etiti mba nile,
uḅu a ka M'gāchikọta ha; o gēwuta kwa
ha nwa mḅe ntà site n'ibu eze ndi-
isi gēbo ha. 11 N'ihi na Efraim emewo
ka ebe-ichu-aja ba uba imehie, ya bu
na ebe-ichu-aja nile aghọworo ya
nmehie. 12 Anamedere ya orû nnû ihe
na nnû ise nke iwum, ma dika ihe ala
ọzọ ka aguworo ha. 13 Àjà nile nke
onyinyem nile, ha nāchu anu n'aja,
we rie ya; ihe-ha adigh-atọ Jehova utọ:
uḅu a ka Ọ gēcheta ajọ omume-ha, leta
nmehie nile ha; ha onwe-ha gālaghachi
n'Ijipt. 14 Israel echezọwo kwa Onye
ahu Nke meworo ya, ọ we wue ulo uku
di iche iche; Juda emewo kwa ka obodo
ewusiri ike ba uba: ma M'gēzite ọku
n'obodo-ya nile, o gēripia kwa ulo-elu-ya
nile.

9 1 Añurila, Israel, rue otite-egwû-
ọñû, dika ndi nile di iche iche; n'ihi
na i puwo n'aka Chineke-gi kwaba iko, i
huwo onyinye n'anya n'ebe-nzọcha-ọka
nile. 2 Ebe-nzọcha-ọka na ebe-nzọcha-
nkpuru-vine agagh-azû ha, manya-vine
ọhu gēbilata-kwa-ra ya. 3 Ha agagh-
ebi n'ala Jehova; ma Efraim gālaghachi
n'Ijipt, ọ bu kwa n'Asiria ka ha gēri ihe
ruru árû. 4 Ha agagh-awusiri Jehova
àjà manya-vine, àjà di iche iche ha
agagh-atọ kwa Ya utọ: dika nri ndi nēru
újú ka nri-ha gādiri ha; ndi nile ndi nēri
ya gāghọ n .ı ruru árú: n'ihi na nri-ha
gādiri ọchichọ nkpuru-obi-ha; ọ gagh-
abata n'ulo Jehova. 5 Gini ka unu
gēme n'ubọchi nke mḅe akara àkà, na
n'ubọchi ememe Jehova? 6 N'ihi na,
le, ha esiwo na nbibi la, ma Ijipt
gāchikọta ha, Memfis gēli ha: ihe ọla-
ọcha ha anāchọsi ike, akuba gēnweta ha:
ogwu gādi n'ulo-ikwū nile ha. 7 Ubọchi
nile nke nleta abiawo, ubọchi
nkwughachi abiawo; Israel gāma ya:
onye ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ya ka onye-
amuma bu, onye-ara ka onye nwere
Mọ Chineke bu, n'ihi iba-uba nke ajọ
omume-gi, na n'ihi na ihe bara uba ka
ikpọ-asi ahu bu. 8 Onye-nche ka
Efraim bu n'aka Chinekem: ma onye-
amuma, iḅudu nke osi-ọnyà di n'uzọ-ya
nile, ikpọ-asi di kwa n'ulo Chineke-ya.
9 Ha abamiwo n'ibibi onwe-ha, dika
n'ubọchi nke Gibea: Ọ gēcheta ajọ
omume-ha, leta nmehie nile ha. 10 Dika
nkpuru-vine n'ọzara ka M'chọtara
Israel; dika nkpuru nke buru uzọ cha
n'osisi fig n'oge mbu ya ka M'huru nna-
unu-hà: ma ha onwe-ha biakutere Beal-
peoa, kewaputa onwe-ha nye ihere ahu,
ghọ ihe-árû dika ihe ahu ha huru n'anya.
11 Efraim, dika anu-ufe ka nsọpuru-ha
gēfepu: ọmumu-nwa na idi-ime na itu-
ime ewe ghara idi. 12 E, ọ buru na
ha azulite umu-ha, ma M'gāḅaba ha aka
nwa, madu ọ bula ewe ghara idi: e,
ahuhu di-kwa-ra ha mḅe M'gēsi n'aru
ha wezuga Onwem! 13 Efraim, dika
M'leworo Taia anya, bû ihe akuworo
n'ebe mara nma: ma Efraim aghagh
ichiputara oḅu-madu umu-ya. 14 Nye
ha, Jehova: gini ka I gēnye? nye ha
afọ nēmebi ime na ara kpọrọ nku. 15 Ihe
ọjọ nile ha di nime Gilgal: n'ihi na
n'ebe ahu ka M'kpọrọ ha asi: n'ihi ihe
ọjọ nke omume nile ha ka M'gāchupu
ha n'ulom: M'gagh-ahu kwa ha n'anya
ọzọ; ndi-isi-ha nile bu ndi nēwezuga
onwe - ha. 16 Etiḅuwo Efraim,
nkpọrọgwu-ha akpọnwuwo, ha agagh-
ami nkpuru: e, asi na ha amua nwa,
ma M'gēme ka umu afọ-ha anāchọsi ike
nwua. 17 Chinekem gāju ha, n'ihi na
ha egegh Ya nti: ha gābu kwa ndi
nāwaghari n'etiti mba nile.

10 1 Osisi vine nke nēkosa ekosa ka
Israel bu, nkpuru ka ọ nāmiziri
onwe-ya: ọ bu dika iba-uba nke nkpuru-
ya si di ka ọ mere ka ebe-ichu-aja-ya

ba uba; ọ bu dika ọdi-nma nke diri
ala-ya si di ka ha mere ka ogidi nile di
nma. 2 Ọ kesawo obi-ha; ubụ a ka
ikpe gāma ha: Ya onwe-ya gētipia ebe-
ichu-aja nile ha, bibie ogidi nile ha.
3 N'ezie ubụ a ka ha gāsi, Ọ digh eze
ayi nwere: n'ihi na ayi atugh egwu
Jehova; ma eze, gini ka ọ gēmere ayi?
4 Ha ekwuwo okwu efu di iche iche, ha
nāba iyi ugha, ha nāba ndu: ikpe ewe
pulite dika hemlock nime ọ̀bà ubi. 5 Ọ
bu bayere umu-ehi nke Bet-even ka ndi
bi na Sameria gātu ujọ: n'ihi na ndi-ya
gēruru ya újú, ha na ndi-nchu-aja-ya ndi
nētere ya-ri egwù ọnù, n'ihi nsọpuru-ya,
n'ihi na o siwo n'ebe ọ nọ je biri n'ala
ọzọ. 6 Ọ bu kwa ihe ahu ka agēduga
n'Asiria, ibu onyinye-inata-iru-ọma
agēnye eze, bù Jereb: ihere ka Efraim
gānata, ihere ndum-ọdu-ya gēme kwa
Israel. 7 Emewo ka Sameria la n'iyì,
ya na eze-ya, dika irighiri-osisi n'elu
miri. 8 Agēkpochapu kwa ebe nile di
elu nke Even, bù nmehie Israel: ogwu
na uke gēpulite n'ebe-ichu-aja nile ha;
ha gāsi kwa ugwu nile, Kpuchienu ayi;
ha gāsi kwa ugwu ntà nile, Dakwasinu
ayi. 9 Site n'ubọchi Gibea ka i
mehieworo, gi Israel: n'ebe ahu ka ha
guzoro; ka agha anēbuso umu ajọ
omume we ghara irute ha nime Gibea.
10 Mbẹ M'chọrọ, M'gādọ ha aka na nti;
agāchikọta kwa ndi nile di iche iche
imegide ha, mbẹ agēke ha abụ
n'ajọ omume-ha abua. 11 Efraim bu
kwa nwa-abọghọ-ehi nke emeworo ka ọ
muta ihe, nke nāhu izọcha ọka n'anya;
ma Mu onwem agabigawo n'elu olu-ya
di nma: M'gēme ka anọkwasi Efraim
dika inyinya; Juda gādọ ihe eji gwu
ala - ubi, Jekob gētipiara ya àjá.
12 Gharanu onwe-unu nkpuru n'ezi
omume, wenu ihe-ubi dika ebere si di;
lucharanu onwe-unu ubi: n'ihi na
ọ bu mbẹ ichọ Jehova, rue mbẹ
Ọ gābia, zokwasi unu ezi omume
dika miri. 13 Unu aluwo nmebi-iwu
dika ubi, ajọ omume ka unu weworo
dika ihe-ubi; unu eriwo nkpuru okwu-
ugha: n'ihi na i tukwasiri uzọ-gi obi,
n'iba-uba nke ndi-dike-gi. 14 Nkpọtu
gēbili kwa n'etiti umu-nna-gi, ọ bu kwa
ebe-gi nile ewusiri ike ka agēbibi, dika
Shalman bibiri Bet-abel n'ubọchi agha:
nne n'elu umu-ya ka atupiara. 15 Otù
a ka Bet-el gēme unu n'ihi ihe ọjọ unu
nke kachasi ihe ọjọ nile: na chi-ọbubọ
ka agēme ka eze Israel lasia n'iyì.

11 1 Mbẹ Israel bu nwata, ahurum
ya n'anya, ọ bu kwa site n'Ijipt
ka M'kpọputara nwam. 2 Dika ha
kpọrọ ha òkù, otù a ka ha puru n'iru
ha nēje: Bealim ka ha churu aja, surere
arusi di iche iche apiri api ihe-nsure-ọku
nēsi isì utọ. 3 Ma Mu onwem nēzí
Efraim ije ije; O kuru ha n'ogwe-aka-Ya
abua; ma ha amatagh na emerem ka aru
di ha nma. 4 Achirim udọ̀ madu, bù
ihe-nhiegide ihu-n'anya, adọ ha; M'we
diri ha dika ndi nēbuli yoke n'elu abạ-ha,
anameseti kwa akam me ka ha rie ihe.
5 Ọ gagh-alaghachi n'ala Ijipt; ma onye
Asiria ahu gābu eze-ya, n'ihi na ha juru
ilaghachi. 6 Mma-agha gēfeghari kwa
n'obodo-ya nile, me ka ihe-ntuchi-ya
nile gwusia, ripia ha, site na ndum-ọdu
nile ha. 7 N'ihi na ndim nākwughari
efekefe n'obi idaghachi azu site n'ebe
M'nọ: ọ bu ezie na Onye nke nọ n'elu
ka ha nākpọ ha ibiakute, ma ọ digh otù
onye efu gēbuli onwe-ya elu. 8 M'gēsi
aṅa rara gi nye, Efraim? M'gēsi aṅa
nyebiga gi, Israel? M'gēsi aṅa me gi
ka i di ka Adma? M'gēsi aṅa do gi ka
Zeboim? obim abạghariwo n'arum, obi-
eberem nile di ọku n'otù. 9 M'gagh-
emezu idi-ọku nke iwem, M'gagh-
alaghachi ibibi Efraim: n'ihi na Chineke
ka M'bu, abughm madu; n'etiti gi ka
Mu, bù Onye nsọ, nọ: M'gagh-abata
kwa n'obodo. 10 Jehova ka ha gējeso,
dika ọdum ka Ọ gābọ uja: n'ihi na Ya
onwe-ya gābọ uja, umu gesi kwa
n'Ọdida-anyanwu bia nāma jijiji. 11 Ha
gēsi n'Ijipt bia nāma jijiji dika nnunu,
si kwa n'ala Asiria dika nduru: M'gēme
kwa ka ha biri n'ulo nile ha: ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta.

12 Efraim ji okwu - ugha abạm
buruburu, ọ bu kwa aghughọ ka ulo
Israel ji: Juda nọ kwa nālupu alupu
n'aka Chineke, bù n'aka Onye kachasi
nsọ Nke kwesiri ntukwasi - obi.

12 1 Efraim ji ifufe azù onwe-ya, ọ
nābaso kwa ifufe Iru-anyanwu:
ogologo ubọchi nile ọ nēme ka okwu-
ugha na nbibi ba uba; ha na Asiria nābạ
kwa ndu, anēbuga kwa manu n'Ijipt.
2 Jehova nwe-kwa-ra ikpe Ya na Juda
gēkpe, O gēji kwa nmehie Jekob leta

ya dika uzọ-ya nile si di; dika omume-ya
nile si di ka Ọ gēnyeghachi ya. 3 Mḅe
ọ nọ n'afọ o jidere nwa-nne-ya n'ikiri-
ukwu; ọ bu kwa n'ume-ya ka o jisiri
ike n'ebe Chineke nọ: 4 ọ we jisie ike
n'aru Mọ-ozi, we nwe ike kari: ọ kwara
ákwá, riọ Ya aririọ: nime Bet-el ka Ọ
chọtara ya, ọ bu kwa n'ebe ahu ka Ọ
kpayere ayi uka; 5 ọbuná Jehova, bú
Chineke nke usu nile nke ndi-agha;
Jehova bu aha-ncheta-Ya. 6 Ma gi
onwe-gi, nime Chineke-gi ka i gālata:
debe ebere na ikpé ziri ezi, le kwa anya
Chineke-gi mḅe dum.
7 Kenean! n'aka-ya ka ihe-ọtùtù
aghughọ di: ọ huru imeḅu emeḅu
n'anya. 8 Efraim we si, N'ezie
aghọwom ọgaranya, achọtaworom
onwem àkù: ihe nile m'nādọḅu onwem
n'ọlu inweta agagh-achọtaram ajọ
omume nke bu nmehie. 9 Ma Mu
onwem bu Jehova, bú Chineke-gi, site
n'ala Ijipt; M'gēme kwa ka i biri n'ulo-
ikwū ọzọ, dika n'ubọchi nile nke mḅe
akara àkà. 10 Agwawokwam ndi-
amumam okwu, ọ bu kwa Mu onwem
mere ka ọhù ba uba; ọ bu kwa site n'aka
ndi-amuma ka M'ji ihe ama àtù. 11 Ọ
buru na Gilead bu ajọ ihe, nání ihe-efu
ka ha ghọworo; nime Gilgal ha nāchu
aja oke-ehi di iche iche: e, ebe-ichu-aja
nile ha di ka obo-ihe obo-ihe n'ọ̀ḅà ubi.
12 Jekob we ḅalaga n'ọhia Eram, Israel
we fè òfùfè n'ihi nwunye, ọ bu kwa n'ihi
nwunye ka ọ debere aturu. 13 Ọ bu
kwa onye-amuma ka Jehova jiri me ka
Israel si n'Ijipt rigoputa, ọ bu kwa
onye-amuma ka ejiri debe ya. 14 Efraim
akpasuwo iwe oké ilu: ọ bu kwa iwusi-
ọbara-madu-ya ka Ọ gārapu n'aru ya, ọ
bu kwa ita-uta-ya ka Onye-nwe-ya
gēnyeghachi ya.

13 1 Mḅe Efraim jiri ima-jijiji kwu
okwu, ya onwe-ya buliri onwe-ya
elu n'Israel: ma ikpe mara ya nime Beal,
ọ we nwua. 2 Ma uḅu a ha nēmehie
kari, we mere onwe-ha arusi apiri api
site n'ọla-ọcha-ha, bú arusi di iche iche
dika nghọta-ha si di, ọlu nke ndi-ọ̀kà ka
ha nile bu: ọ bu bayere ihe ndia ka ha
onwe-ha nēkwu okwu, si, Ka ndi nāchu
aja madu sutue umu-ehi ọnu. 3 N'ihi
nka ka ha gādi ka igwe-oji ututu, na dika
igirigi nke nāla n'isi-ututu, dika iḅọḅọ-
ọka nke oké ifufe nēfechapu n'ebe-
nzọcha-ọka, na dika anwuru-ọku si apu
na window. 4 Ma Mu onwem bu
Jehova, bú Chineke-gi, site n'ala Ijipt;
ọ digh kwa chi, ma-ọbugh náním, i
gāmara, onye-nzọputa adigh kwa, ma-
ọbugh náním. 5 Mu onwem mara gi
n'ọzara, n'ala kpọrọ oké nku. 6 Dika
ọtita-nri-ha si di, otú a ka afọ juru ha;
afọ juru ha, obi-ha we di elu; n'ihi nka
ka ha chezọworom. 7 M'we diri ha ka
ọdum: dika agu, ọ bu n'uzọ ka M'gēche
anwu: 8 M'gādakwasi ha dika anu-
ọhia bear nke ḅara aka nwa, M'gādọwa
anu-aru ḅochiri obi-ha: M'gēri ha n'ebe
ahu dika ọdum; anu ọhia gādọka ha.
9 Ọ bu nbibi-gi, Israel, na i nēmegidem,
nēmegide iye-aka-gi. 10 Òle ebe eze-
gi nọ uḅu a, ka ọ we zọputa gi n'obodo-
gi nile? òle ebe ndi-ikpe-gi nọ, ndi i
kwuru okwu bayere ha, si, Nyem eze
na ndi-isi? 11 Enyem i eze n'iwem,
anapukwam ya nime nrubiga-ókè nke
iwem. 12 Ihe ekechiri ekechi ka ajọ
omume Efraim bu; ihe ezobere ezobe ka
nmehie-ya bu. 13 Ihe-nḅu nile nke
nwayi ime nēme gābiakute ya: ya onwe-
ya bu nwa nāmagh ihe; mḅe oge eruwo
ọ digh-eguzo n'ebe iḅọwaputa umu.
14 N'aka ala-mọ ka M'gēsi ḅaputa ha;
n'aka ọnwu ka M'gēme ka ha si pua
nwere onwe-ha: òle ebe ajọ ọria-gi nile
nke nēfe efe di, gi ọnwu? òle ebe nbipu-
gi di, gi ala-mọ? agēzonari anyam abua
nchèghari 15 Ọ bu ezie na ya onwe-ya
nāmi nkpuru n'etiti umu-nne-ya, ma
ifufe Iru-anyanwu gābia, bú ifufe Jehova
nke nēsi n'ọzara fegota, ọmi-ya ewe ta,
isi-iyi-ya gāmikọ kwa: nke ahu gāpunara
ya àkù nke ihe ọ bula anāchọsi ike.
16 Sameria gāhu ahuhu ikpe-ọmuma-
ya; n'ihi na ọ nupuwo isi n'okpuru
Chineke-ya: site na mma-agha ka ha
gāda; agātupia umu-ntakiri-ha, agāḅawa
kwa ndinyom-ha di ime afọ.

14 1 Israel, laghachikute Jehova, bú
Chineke-gi; n'ihi na i suwo
ngọngọ site n'ajọ omume-gi. 2 Chirinu
okwu n'aka-unu laghachikute Jehova:
sinu Ya, Bupu ajọ omume nile ayi, nara
ezi ihe: ayi ewe kwughachi eḅuḅere-ọnu-
ayi, dika oke-ehi. 3 Asiria agagh-
azọputa ayi; ọ bugh n'elu inyinya ka ayi
gānọkwasi: ayi agagh-asi kwa ọlu aka-
ayi ọzọ, Chi-ayi ka unu bu: n'ihi na ọ bu
nime Gi ka nwa-nḅei nāchọta obi-ebere.

4 M'gāgwọ ndaghachi-azu-ha, M'gāhu
ha n'anya n'afọ-ofufo: n'ihi na iwem
esiwo n'aru ya chigharia. 5 M'gādiri
Israel dika igirigi, ọ gāma ifuru dika
urodi, ḅasa nkpọrọgwu-ya nile dika
Lebanon. 6 Ome-ya nile gāwasa, ima-
nma-ya gādi kwa ka osisi olive, isì ọma
o nēsì gādi ka Lebanon. 7 Ndi bi
n'okpuru ǹdò-ya gālata, me ka ọka di
ndu, ha gāma ifuru dika osisi vine: ihe-
ncheta-ya gādi ka manya-vine nke
Lebanon. 8 Efraim gāsi, Gini ka mu
na arusi di iche iche nwekọrọ ọzọ? Mu
onwem azawo, M'gēlegide kwa ya anya:
mu onwem di ka osisi fir di ndu; esi nam
chọta nkpuru-gi. 9 Ònye bu onye-
amam-ihe? ọ gāghọta kwa ihe ndia;
ònye bu onye-nghọta? ọ gāma kwa ha.
N'ihi na uzọ nile nke Jehova ziri ezi,
ndi ezi omume gēje kwa ije nime ha; ma
ndi-njehie gāsu ngọngọ nime ha.

JOEL

1 1 Okwu Jehova nke ruru Joel, nwa
Petuel, nti.
2 Nurunu nka, unu ndi-okenye, ṅa-
kwa-nu nti, unu ndi nile bi n'ala nka.
Nka, ọ̀ diwo n'ubọchi-unu? mà-ọbu
n'ubọchi nna-unu-hà? 3 Kọrọnu ya
umu-unu, ka umu-unu kọ-kwa-ra umu-
ha, ka umu-ha kọ-kwa-ra ọḅọ ọzọ.
4 Ihe palmer-worm rifọworo ka igurube
riworo; ihe igurube rifọworo ka ukpala
riworo; ihe ukpala rifọworo ka ọbubu
riworo. 5 Tetanu, unu ndi nāṅubiga
manya ókè, kwanu ákwá; kwasi-kwa-nu
ákwá ike, unu nile ndi nāṅu manya-
vine, n'ihi manya utọ; n'ihi na ebipuwo
ya n'ọnu-unu. 6 N'ihi na otù mba
arigokwasiwo n'alam, ọ nwere ume,
nādigh kwa ọnu-ọgugu; ezé-ya nile di ka
ezé ọdum, ọ nwe-kwa-ra ikiri-ezé nke
nne-ọdum. 7 Ọ mewo ka osisi vine
nkem ghọ ebe tọḅọrọ n'efu, ọ mewo ka
osisi fig nkem ghọ irighiri-osisi: ọ
kpechapusiwo nḅuḅọ-ya, kpofue ya;
emewo ka alaka-ya nile di ọcha. 8 Kwa
ákwá dika nwa-aḅọghọ nke ekeworo
ákwà-nkpe n'ihi di ọ nwere na nwata.
9 Ebipuwo onyinye-inata-iru-ọma na
àjà-ihe-ọṅuṅu n'ulo Jehova; ndi-nchu-
aja, bù ndi nējere Jehova ozi, eruwo újú.
10 Emebiwo ubi, ala eruwo újú; n'ihi
na emebiwo ọka, ihere emewo manya-
vine ọhu, manu ọhu atalatawo. 11 Ka
ihere me unu, ndi-ubi, kwasienu ákwá
ike, unu ndi-ubi-vine, bayere ọka wheat,
baye-kwa-ra ọka barley; n'ihi na owuwe-
ihe-ubi alawo n'iyì. 12 Ihere emewo
osisi vine, osisi fig atalatawo; osisi
pomegranate, nkwu kwa, na osisi apple,
osisi nile nke ọhia akpọnwuwo akpọnwu:
n'ihi na ihere emewo obi-utọ, ọ pua n'aru
umu madu. 13 Kenu ákwà-nkpe
n'úkwù-unu, ti-kwa-nu aka n'obi, unu
ndi-nchu-aja; kwasienu ákwá ike, unu
ndi-oje-ozi nke ebe-ichu-aja; bianu, nọ
ọnọdu-abali n'ákwà-nkpe, unu ndi nējere
Chinekem ozi: n'ihi na eḅochiwo
onyinye-inata-iru-ọma na àjà-ihe-ọṅuṅu
n'ulo Chineke-unu. 14 Donu obubu-
ọnu nsọ, kpọnu ubọchi nḅochi,
chikọtanu ndi-okenye na ndi nile bi
n'ala n'ulo Jehova, bù Chineke-unu,
tiku-kwa-nu Jehova. 15 Ewò, ubọchi
ahu! n'ihi na ubọchi Jehova di nso,
dika nbibi nke sitere n'aka Onye puru
ime ihe nile ka ọ gābia. 16 Ọ̀ bugh na
ncherita-iru anya-ayi ka ebipuworo
ihe-oriri, e, ọṅù na otite-egwú-ọṅù n'ulo
Chineke - ayi? 17 Nkpuru - ọghigha
akpọnwuwo n'okpuru ọkpurukpu-ájá-
ha; emewo ka ulo nile anēdebe ihe-oriri
tọḅọrọ n'efu ,akwatuwo ọba nile; n'ihi
na ihere emewo ọka. 18 Le otù anu-ulo
ezewo ume nke-uku! ọ nāḅa ìgwè ehi
nile ghari, n'ihi na ọ digh nri-ọtita ha
nwere; e, ìgwè ewu na aturu nile ahuwo
ahuhu ikpe-ọmuma. 19 Ọ bu Gi,
Jehova, ka m'nākpọku: n'ihi na ọku
erichapuwo ebe-ita-nri nile nke ọzara,
ire-ọku esuyewo kwa ọku n'osisi nile
nke ọhia. 20 Ọzọ, agu Gi nāgu anu

ọhia nile: n'ihi na ebe nile miri si erù
atasiwo, ọku eripiawo kwa ebe-ita-nri
nile nke ọzara.
2 1 Fùanu opì-ike nime Zaion, ti-kwa-
nu nkpu agha n'ugwu nsọm; ka ndi
nile ndi bi n'ala nka ma jijiji: n'ihi na
ubọchi Jehova nābia, n'ihi na ọ di nso;
2 ọ bu ubọchi ọchichiri na okė nḅachi,
ubọchi igwe-oji na okė ọchichiri, dika
chi-ọbubọ nke bọsaworo n'elu ugwu
nile; otù ndi nābia di ọtutu nwe kwa
ume, ihe di ka ha adigh site na mḅe
ebigh-ebi gara aga, mḅe ha gasiri ihe di
ka ha agagh-adi kwa ọzọ, rue arọ nile
nke ọḅọ na ọḅọ. 3 N'iru ha ka ọku
nēripia ihe; ọ bu kwa n'azu ha ka ire-ọku
nēsuye ọku esuye: dika ubi ahu aḅara
ogige, bù Iden, ka ala di n'iru ha, n'azu
ha ọ bu ọzara tọḅọrọ n'efu; e, ọ digh
kwa ihe ọ bula ḅapuworo n'aka-ha.
4 Dika inyinya si di n'ile ha anya, otú
a ka ha di n'ile ha anya; e, dika ndi-
inyinya, otù a ka ha nāḅa ọsọ. 5 Dika
olu ọtutu ubọ-ala n'elu ugwu ka ha
nāmali amali, dika olu ire-ọku nke
nēripia ahihia-ọka, dika otù ndi nke
nwere ume nke edoworo n'usoro agha.
6 N'iru ha ndi nile di iche iche nāḅali:
iru nile achagharisiwo. 7 Dika ndi-
dike ka ha nāḅa ọsọ; dika ndi-agha ka
ha nārigo mḅidi; onye ọ bula n'uzọ-ya
nile, otù a ka ha nāga ije, ha adigh-
agwaḅu kwa agwaḅu n'ojije nile ha.
8 Ha adigh-enurita onwe-ha; onye ọ
bula n'uzọ-ya atuliri atuli, otù a ka ha
nāga ije: ọ bu kwa n'etiti ihe-agha ka ha
nāda nējebigh ije-ha. 9 N'obodo ka ha
nāḅaghari; n'elu mḅidi ka ha nāḅa ọsọ;
n'ulo ka ha nārigobata; ha si na window
nile abà nime dika onye-ori. 10 N'iru
ha ka ala maworo jijiji; elu-igwe emewo
nkpatu: anyanwu na ọnwa ejiwo nji,
kpakpando achikọpuwo kwa onwunwu-
ha: 11 Jehova emewo kwa ka olu-Ya da
n'iru usu-ndi-agha-Ya; n'ihi na ihe bara
uba nke-uku ka ọmuma-ulo-ikwū-Ya
bu; n'ihi na onye nwere ume ka onye
nēme ihe O kwuru bu: n'ihi na ubọchi
Jehova di uku di kwa egwu nke-uku;
ònye kwa gānagide ya? 12 Ma ọbunà
uḅu a, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
werenu obi-unu nile, were kwa obubu-
ọnu, were kwa ikwa-ákwá, were kwa iti-
aka-n'obi, chigharikutem: 13 dọwa-
kwa-nu obi-unu, adọwa-kwa-la uwe-
unu, chigharikute Jehova, bù Chineke-
unu: n'ihi na Onye-amara na Onye-obi
ebere ka Ọ bu, Onye nādigh-ewe iwe
ọsọsọ, Nke nāba kwa uba n'ebere, Ọ
nēcheghari kwa uche bayere ihe ọjọ ahu
Ọ gēweta. 14 Ònye mara? elegh anya
O gēchighari, chègharia uche, me ka
ngọzi fọdu n'azu Ya; bù onyinye-inata-
iru-ọma na àjà-ihe-ọṅuṅu inye Jehova,
bù Chineke-unu.
15 Fùanu opi-ike nime Zaion, donu
obubu-ọnu nsọ, kpọsanu ubọchi nḅochi:
16 menu ka ndi Israel zukọta, donu
nkpọkọta Israel nsọ, chikọtanu ndi-
okenye, menu ka umu-ntakiri na ndi
nāṅu ara zukọta: ka onye nālu nwunye
ọhu si n'ime-ulo-ya puta, ka nwunye
ọhu si kwa n'ulo-ndina-ya puta. 17 Ka
ndi-nchu-aja, bù ndi nējere Jehova ozi,
kwa ákwá n'etiti uzọ-nbata-Ya na ebe-
ichu-aja-Ya, si, Jehova, mere ndi-Gi
ebere, arara-kwa-la ihe-nketa-Gi nye
n'ita-uta, ka mba nile ọzọ we ghara
ichi ha: n'ìhi gini ka ha gāsi n'etiti ndi
nile di iche iche, Òle ebe Chineke-ha
nọ?
18 Jehova we kwo ekworo ala-Ya, nwe
ọmiko n'aru ndi-Ya. 19 Jehova we za,
si ndi-Ya, Le, M'ganēzitere unu ọka-unu
na manya-vine ọhu unu na manu ọhu
unu, afọ ya ewe ju unu: M'gagh-eme
kwa unu ihe-ita-uta ọzọ n'etiti mba nile:
20 ma M'gēme ka usu-ndi-agha Ugwu
ahu si n'aru-unu je n'ebe di anya,
M'gāchubà kwa ya n'ala kpọrọ nku na
ebe tọḅọrọ n'efu, iru-ya n'okė osimiri
Iru-anyanwu, na nsọtu-ya n'okė osimiri
Ọdida-anyanwu; isì ọjọ ya gārigo kwa,
e, isi-ya nke jọḅuru onwe-ya gārigo,
n'ihi na ọ mewo onwe-ya uku n'ime ihe.
21 Atula egwu, gi ala, te egwú ọṅù, ṅuri
kwa; n'ihi na Jehova emewo Onwe-ya
uku n'ime ihe. 22 Unu atula egwu, unu
anu ọhia; n'ihi na ebe-ita-nri nile nke
ọzara nēpuputa ahihia ndu, n'ihi na osisi
nāmi nkpuru-ya, osisi fig na osisi vine
nāmi nkpuru ka ike-ha ra. 23 Umu
Zaion, teghari-kwa-nu egwù ọṅù, ṅuri
kwa na Jehova, bú Chineke-unu: n'ihi
na Ọ nēnye unu miri-ozuzo mbu ka ezi
omume-Ya si di, me kwa ka okė miri-
ozuzo zodatara unu, bù miri-ozuzo mbu
na miri-ozuzo ikpe-azu, n'ọnwa mbu.
24 Ebe-nzọcha-ọka nile gējuputa kwa
n'ọka wheat, ebe-inara-manya-vine na

manu gērubiga kwa na manya-vine ọhu
na manu ọhu. 25 M'gākwughachi kwa
unu arọ nile nke igurube na ukpala na
ọbubu na palmer-worm riworo, bú oké
usu-ndi-agham nke M'zitere n'etiti unu.
26 Unu gēriju afọ, afọ ewe ju unu, unu
ewe to aha Jehova, bú Chineke-unu,
Onye mesoworo unu n'ilu oké ọlu: ihere
agagh-eme kwa ndim rue mḅe ebigh-ebi.
27 Unu gāma kwa na n'etiti Israel ka
M'nọ, na Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu, na ọ digh onye ọzọ: ihere
agagh-eme kwa ndim rue mḅe ebigh-
ebi.
28 O gēru kwa ma emesia, na
M'gāwusa Mọm n'aru anu-aru nile, bú
madu; umu-unu ndikom na umu-unu
ndinyom gēbu kwa amuma, ndi-okenye-
unu gārọ nrọ, umu-okorọbia-unu gāhu
ọhù: 29 e, ọbuná n'aru ndi-orù
ndikom na n'aru ndinyom nēje
ozi ka M'gāwusa Mọm na mḅe ahu.
30 M'gēnye kwa ihe-ebube di iche iche
n'elu-igwe na n'uwa: ọbara, na ọku, na
ogidi nke anwuru-ọku. 31 Anyanwu
gāḅanwe ghọ ọchichiri, ọnwa gāḅanwe
kwa ghọ ọbara, tutu ubọchi Jehova
abia, bú ubọchi ahu di uku di kwa
egwu. 32 O gēru kwa, na onye ọ bula
nke gākpọku aha Jehova, agēme ka ọ
wepuga onwe-ya: n'ihi na n'ugwu Zaion
na nime Jerusalem ka ufọdu ndi ḅapuru
aḅapu gādi, dika Jehova siworo, na
n'etiti ndi fọduru afọdu ka ndi Jehova
3 nākpọ gādi. 1 N'ihi na, le, na mḅe
ahu na n'oge ahu, mḅe M'gēme ka
ndi Juda na Jerusalem adọtara n'agha
lata, 2 M'gāchikọta mba nile, me ka ha
rida na ndagwurugwu Jehoshafat; Mu
na ha gēkpe kwa ikpe n'ebe ahu bayere
ndim na ihe-nketam, bú Israel, ndi ha
chusaworo n'etiti mba nile, ọ bu kwa
alam ka ha kère. 3 Ọ bu kwa ndim ka
ha fetaworo na nzà: ha we nye nwa-
okoro iji ḅanwe nwayi nākwa iko, nwa-
mbọ ka ha re-kwa-ra n'ihi manya-vine,
ka ha we ṅua. 4 Ọzọ kwa, gini ka unu
gēmem, unu Taia na Zaidon na
buruburu-ala nile nke Filistia? Ọ di
nmeso M'mesoworo unu unu onwe-unu
nākwughachim, ma ọ bu na ihe di unu
onwe-unu nēmesom? M'gēji ngwa na
ọsọ nyeghachi nmeso-unu n'isi-unu.
5 Ebe ọ bu ọla-ọcham na ọla-edom ka
unu wereworo, ebe ọ bu kwa ezi ihem
nile anāchọsi ike ka unu chibàworo n'ulo
uku nile unu; 6 ebe ọ bu kwa umu
Juda na umu Jerusalem ka unu nēre nye
umu ndi Jevan, ka unu we me ka ha si
n'ókè-ala-ha je n'ebe di anya: 7 le,
M'gaje isi n'ebe ahu ebe unu nērega
ha-ri kpọte ha, nyeghachi nmesò-unu
n'isi-unu; 8 M'gēre kwa umu-unu
ndikom na umu-unu ndinyom nye
n'aka umu Juda, ha ewe re ha nye ndi
Sheba, bú mba di anya: n'ihi na Jehova
ekwuwo.
9 Kpọsanu nka n'etiti mba nile; donu
agha nsọ: kpọtenu ndi-dike; ka ndi-agha
nile biarue nso, rigota. 10 Kpugharianu
mma-ọgè-unu ka ha buru mma-agha, na
mma-ikwa-osisi-unu ka ha buru ube: ka
onye-ume-ngwu si, Dike ka m'bu.
11 Menu ngwa, bia, unu mba nile ndi bi
buruburu, chikọtanu onwe-unu: Jehova,
me ka ndi-dike-Gi rida n'ebe ahu.
12 Ka mba nile teta, rigota na
ndagwurugwu Jehoshafat: n'ihi na n'ebe
ahu ka M'gānọdu ikpe mba nile bi
buruburu ikpe. 13 Tiye mma-iwe-ihe-
ubi, n'ihi na ihe agēwe n'ubi achawo:
bianu, zọcha; n'ihi na ebe-nzọcha-
nkpuru-vine ejuwo, ebe-inara-manya-
vine nile erubigawo; n'ihi na ihe ọjọ ha
bara uba. 14 Ọtutu ìgwè madu, ọtutu
igwè madu nime ndagwurugwu nkpebi-
ikpe! n'ihi na ubọchi Jehova di nso
nime ndagwurugwu nkpebì - ikpe.
15 Anyanwu na ọnwa ejiwo nji,
kpakpando achikọpuwo kwa onwunwu-
ha. 16 Jehova gēsi kwa na Zaion biḅọ, me
ka olu-Ya si na Jerusalem da; elu-igwe
na uwa gēme kwa nkpatu: ma Jehova
gāburu ndi-Ya ebe-nḅabà, Ọ gābu-
kwa-ra umu Israel ebe siri ike. 17 Unu
ewe mara na Mu onwem bu Jehova, bú
Chineke-unu, Onye bi na Zaion, bú
ugwu nsọm: Jerusalem ewe di nsọ, ndi
ala ọzọ agagh-agabiga kwa nime ya ọzọ.
18 O gēru kwa n'ubochi ahu, na ugwu
nile ganābusa manya-vine utọ, miri-ara
ganērù kwa n'ugwu ntà nile, miri ganērù
kwa n'ebe nile nke Juda miri si erù;
isi-iyi gēsi kwa n'ulo Jehova puta, de
ndagwurugwu Shitim. 19 Ijipt gāghọ
ebe tọḅọrọ n'efu, Edom gāghọ kwa
ọzara, bú ebe tọḅọrọ n'efu, n'ihi ihe-ike
emere umu Juda, n'ihi na ha awusiwo
ọbara nēmegh ihe ọjọ n'ala-ha. 20 Ma

Juda gābu ebe madu bi rue mḅe ebigh-
ebi, Jerusalem kwa rue ọḅọ na ọḅọ.
21 M'gāgu kwa ọbara-ha n'ihe ikpe
nāmagh, bú nke M'nāgugh ya n'ihe ikpe
nāmagh: n'ihi na Jehova nēbi nime
Zaion.

EMOS

1 1 Okwu Emos, onye nọ n'etiti ndi-
nche-anu-ulo nke Tekoa, nke ọ huru
bayere Israel n'ubọchi Uzaia, bú eze
Juda, na n'ubọchi Jeroboam nwa Joash,
bú eze Israel, arọ abua tutu ala-ọma-
jijiji.
2 Ọ we si, Jehova gēsi na Zaion biḅọ,
me ka olu-Ya si na Jerusalem da; ebe-
ita-nri nile nke ndi-ọzùzù-aturu ewe ru
újú, elu Kamel gākpọnwu kwa.
3 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke Damaskọs, e, n'ihi anọ, ka
M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi
azu; n'ihi na ha ewerewo igwè eji azọcha
ọka zọcha Gilead: 4 ma M'gēzite ọku
n'ulo Hazael, o gēripia kwa ulo-elu nile
nke Ben-hedad. 5 M'gētiji kwa nkpọrọ
Damaskọs, si na ndagwurugwu Even
bipu onye bi ya, si kwa n'ulo Eden bipu
onye nējide nkpa-n'aka-eze: agēme kwa
ka ndi Siria je biri n'ala ọzọ, bú Kia; otú
a ka Jehova siri.
6 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke Geza, e, n'ihi anọ, ka M'nāgagh-
eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihi na
ha mere ka otù ndi je biri n'ala ọzọ, ha
nile, imechibido ha nye n'aka Edom:
7 ma M'gēzite ọku n'elu mḅidi Geza, o
gēripia kwa ulo-elu-ya nile: 8 M'gēsi
kwa n'Ashdod bipu onye bi ya, si kwa
n'Ashkelon bipu onye nējide nkpa-n'aka-
eze; M'gēchighari kwa akam imegide
Ekron, ndi Filistia ndi fọduru gāla kwa
n'iyi; otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri.
9 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke Taia, e, n'ihi anọ, ka M'nāgagh-
eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihi na
ha mechibidoro otù ndi emere ka ha nile
je biri n'ala ọzọ nye n'aka Edom, ha
echetagh kwa ọḅuḅa-ndu nke umu-nne:
10 ma M'gēzite ọku n'elu mḅidi Taia, o
gēripia kwa ulo-elu-ya nile.
11 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke Edom, e, n'ihi anọ, ka M'nāgagh-
eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihi na
o jiri mma-agha chu nwa-nne-ya, o bibi-
kwa-ra obi-ebere-ya nile, iwe-ya we
nādọka rue mḅe ebigh-ebi, ma nrubiga-
ókè nke iwe-Ya, ọ debewo ya mḅe ebigh-
ebi: 12 ma M'gēzite ọku na Timan, o
gēripia kwa ulo-elu nile nke Bọzra.
13 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke umu Amon, e, n'ihi anọ, ka
M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi;
n'ihi na ha aḅawawo ndinyom Gilead di
ime afọ, ka ha we me ka ókè-ala-ha sa
mbara: 14 ma M'gēsuye ọku na mḅidi
Raba, o gēripia kwa ulo-elu-ya nile, n'iti-
nkpu agha n'ubọchi agha, n'oké ifufe
n'ubọchi oké ikuku: 15 eze-ha gāla kwa
n'etiti ndi emere ka ha je biri n'ala ọzọ,
ya onwe-ya na ndi-isi-ya n'otù; otú a ka
Jehova siri.
2 1 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke Moab, e, n'ihi anọ, ka
M'nāgagh-eme ka ahuhu-ya laghachi
azu; n'ihi na o surere ọkpukpu eze Edom
me ka ha ghọ nzu: 2 ma M'gēzite ọku
na Moab, o gēripia kwa ulo-elu nile nke
Keriot; Moab gānwu kwa anwu na
nkpọtu, na n'iti-nkpu agha, na n'olu
opi-ike: 3 M'gēbipu kwa onye-ikpe
n'etiti ya, ḅue ya na ndi-isi-ya nile; otú
a ka Jehova siri.
4 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke Juda, e, n'ihi anọ, ka M'nāgagh-
eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihi na
ha juworo iwu Jehova, ọ bu kwa ukpuru-
Ya nile ka ha nēdebegh, okwu-ugha-ha
nile, nke ndi bu nna-ha jesoro, we dufue
ha: 5 ma M'gēzite ọku na Juda, o
gēripia kwa ulo-elu nile nke Jerusalem.
6 Otú a ka Jehova siri: N'ihi njehie
atọ nke Israel, e, n'ihi anọ, ka M'nāgagh-
eme ka ahuhu-ya laghachi azu; n'ihi na
ha reworo onye ezi omume n'ọla-ọcha, re
kwa ọḅeye n'ihi akpukpọ-ukwu abua:

7 ha bu ndi nēghekpọso ájá ala n'isi ndi
nēnwegh ike, ọ bu kwa uzọ ndi di ume-
ala n'obi ka ha nēwezuga: ọzọ, nwoke na
nna-ya nējekuru otù nwa-aḅọghọ ahu, ka
ha we me ka aha nsọm ghara idi nsọ:
8 ọ bu kwa n'elu uwe anaraworo n'ihe-
ibe ka ha nēseti onwe-ha n'akuku ebe-
ichu-aja nile ọ bula, ọ bu kwa manya-
vine nke ndi eriworo ha nra ka ha nāṅu
n'ulo Chineke-ha. 9 Ma Mu onwem
kpochapuru ndi-Amorait n'iru ha, onye
idi-elu-ya di ka idi-elu osisi cedar, onye
di ike ka ọ bu kwa, dika osisi oak; ma
ekpochapurum nkpuru-ya n'elu na
nkpọrọgwu-ya nile n'okpuru. 10 Ọ bu
kwa Mu onwem mere ka unu si n'ala
Ijipt rigoputa, M'me-kwa-ra ka unu je
ije n'ọzara ọgu arọ abua, ka unu we
nweta ala ndi-Amorait. 11 Eme-kwa-
ram ka ufọdu nime umu-unu bilie ibu
ndi-amuma, ufọdu nime umu-okorọbia-
unu kwa, ibu ndi-Nazirait. Ọ̀ bugh nọ̄
ezie, bù nka, unu umu Israel? Ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta. 12 Unu we me
ka ndi-Nazirait ṅua manya-vine; ọ bu
kwa ndi-amuma ka unu nyere iwu, si,
Unu ebula amuma. 13 Le, Mu onwem
gābiada unu n'ọnọdu-unu, dika uḅọ-ala
nke juputara n'ùkwù ọka si abiada.
14 Ebe-nḅalaga gālanari kwa onye ukwu
ọsọ n'iyi, onye di ike agagh-aḅa kwa
ike-ya ume, dike agagh-ewepuga onwe-
ya: 15 onye nāchi uta agagh-eguzo
kwa; onye ukwu-ya abua di nfe n'iḅa ọsọ
agagh-ewepuga kwa onwe-ya: onye
nānọkwasi n'inyinya agagh-ewepuga
kwa onwe-ya: 16 onye obi-ya nwere
ume n'etiti ndi-dike gāḅa ọtọ ḅalaga
n'ubọchi ahu; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta.

3 1 Nurunu okwu a nke Jehova
kwuworo megide unu, umu Israel,
megide aḅuru ahu nile nke M'mere ka
ha si n'ala Ijipt rigoputa, si, 2 Náni
unu ka M'maworo n'etiti aḅuru nile nke
uwa: n'ihi nka ka M'gēji ajọ omume nile
unu leta unu. 3 Mádu abua gāyikọta
je ije, ma ọ buru na ha ezutegh?
4 Ọdum, ọ̀ gāḅọ uja n'okè ọhia, mḅe
ọ digh anu ọ nādọḅu? nwa-ọdum, ọ̀
gēme ka olu-ya si n'ebe-obibi-ya da,
ma ọ buru na ọ nwudegh ihe? 5 Nnunu,
ọ̀ gādabà n'iḅudu di n'ala, ebe ọ nādigh
ọnyà esiri ya? iḅudu, ò gēsi n'ala
kpọhiepu, ma o jidegh ihe ọ bula?
6 Ágāfù opi-ike n'obodo, ndi-ya aghara
ima jijiji? ihe ọjọ, ọ̀ gādi n'obodo, ma
Jehova emegh ya? 7 N'ezie Onye-nwe-
ayi Jehova agagh-eme ihe, ma ọ buru na
O kpughegh izù nzuzo Ya nye ndi-orù-
Ya, bù ndi-amuma-Ya. 8 Ọdum
aḅọwo uja, ọ̀ bu onye nāgagh-atu egwu?
Onye-nwe-ayi Jehova ekwuwo, ọ̀ bu
onye nāgagh-ebu amuma?
9 Menu ka anuru ya n'elu ulo-elu nile
n'Ashdod, na n'elu ulo-elu nile n'ala
Ijipt, si, Zukọtanu n'elu ugwu nile nke
Sameria, hu ọḅuḅa-aghara di ọtutu nke
di n'etiti ya, na nmeḅu di iche iche nke
di nime ya. 10 N'ihi na ha amagh ime
ihe ziri ezi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), bù ndi nākpakọba ihe-ike na
ipunara-madu-ihe n'ulo-elu nile ha.
11 N'ihi nka ka Onye-nwe-ayi Jehova
ji si otù a: Onye-nkpaḅu gādi, ọbunà
buruburu ala-gi: ọ gēme kwa ka ike-gi
danari gi, agāluta kwa ulo-elu gi nile
n'agha. 12 Otù a ka Jehova siri: Dika
onye-ọzùzù-aturu si anaputa ọlu-ukwu
abua, ma-ọbu iberibe nti, n'ọnu ọdum;
otù a ka agānaputa umu Israel ndi
nānọdu ala nime Sameria na nkuku
ihe-ndina, na n'elu nkisi ọma nke ebe
anēdina. 13 Nurunu, ḅanu àmà imegide
ulo Jekob; ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-
ayi Jehova, bù Chineke nke usu nile nke
ndi-agha, puta. 14 N'ihi na n'ubọchi
M'gēji njehie nile nke Israel leta ya,
n'ubọchi ahu ka M'gēji kwa nmehie ebe-
ichu-aja nke Bet-el leta ha, agēbipu kwa
mpi nile nke ebe-ichu-aja ahu, ha ewe da
n'ala. 15 M'gēti kwa ma ulo mḅe oyi
ma ulo mḅe okpom-ọku ihe; ulo nile nke
ejiri ọdu wu gāla kwa n'iyì, ọtutu ulo
gāgwusi kwa; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta.

4 1 Nurunu okwu a, unu nne-ehi nke
Beshan, ndi nọ n'ugwu Sameria, ndi
nēmeḅu ndi nēnwegh ike, ndi nāzọpia
umu-oḅeye, ndi nāsi ndi-nwe-ha,
Wetanu, ka ayi ṅua. 2 Onye-nwe-ayi
Jehova ejiwo idi-nsọ-Ya ṅua iyi, si, na
le, ubọchi nābiakwasi unu, mḅe agāchiri
nkò bupu unu, chiri kwa nko azù bupu
ndi-unu fọduru. 3 Ọ bu kwa ntipù-
mḅidi di iche iche ka unu gēsi pua,
nwayi ọ bula na ncherita-iru ya; unu
gātubà onwe-unu na Hamon; ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta.

4 Bianu na Bet-el, jehie; bianu na
Gilgal, me ka njehie ba uba; chibata-
kwa-nu ihe-àjà-unu kwa-ututu, chibata
ihe nile bu otù uzọ n'uzọ iri unu kwa
ubọchi atọ; 5 sure-kwa-nu àjà-ekele
dika ihe-nsure-ọku nēsi ísì utọ site
n'achicha ekoro eko, kpọsa-kwa-nu
onyinye-afọ-ofufo di iche iche, me ka
anuru ihe bayere ha: n'ihi na ihe di otú
a ka unu huworo n'anya, umu Israel; ọ
bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta. 6 Mu onwem kwa, enyewom unu
ezé nwuru enwu n'obodo nile unu, na
ukọ nri n'ebe nile unu: ma unu
alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 7 Ọzọ kwa, Mu onwem
eḅochiworo unu oké miri-ozuzo, mḅe
ọnwa atọ fọduru iru mḅe owuwe-ihe-
ubi: eme-kwa-ram ka o zokwasi otù
obodo, ma adighm-eme ka o zokwasi
obodo ọzọ: otù òkè ala-ubi ka o
nēzokwasi, ma òkè ala-ubi ahu nke ọ
nādigh-ezokwasi nākpọnwu akpọnwu.
8 Obodo abua ma-ọbu atọ ewe ṅagharia
rue otù obodo iṅu miri, ma ha adigh-
aṅuju afọ: ma unu alaghachikuteghm;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 9 Ejirim
nchakpọ, ji kwa ọmuma-ebü, tiḅue unu:
ka ha rà, bù ubi-unu aḅara ogige, na ubi-
vine-unu, na osisi fig unu, na osisi olive
unu, palmer-worm nērichapu ha: ma
unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 10 Ezitewom ajọ ọria nēfe
efe n'etiti unu n'uzọ o si eme n'Ijipt:
eḅuwom umu-okorọbia-unu na mma-
agha, ha na inyinya nile unu adọtara
n'agha; M'we me ka ísi ọjọ nke ọmuma-
ulo-ikwū-unu rigota ọbunà n'imi-unu:
ma unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 11 Akwatuwom
ufọdu n'etiti unu, dika mḅe Chineke
kwaturu Sọdọm na Gọmọra, unu we di
ka ọlọkọ-ọku alọputara n'orire-ọku: ma
unu alaghachikuteghm; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 12 N'ihi nka ka M'gēme
gi otù a, gi Israel: ebe ọ bu nka ka
M'gēme gi, jikere izute Chineke-gi, gi
Israel. 13 N'ihi na, le, Onye nākpu
ugwu nile, Nke nēkè kwa ifufe,
Nke nēgosi kwa madu ihe bu ntughari-
uche-ya, Onye nēme chi-ọbubọ ka
ọ ḅa oké ọchichiri, Nke nāzọkwasi kwa
ebe nile di elu nke uwa; Jehova, bù
Chineke nke usu nile nke ndi-agha, bu
aha-Ya.

5 1 Nurunu okwu a nke Mu onwem
nēbuli n'isi unu ka ọ buru abù-
ákwá, unu ulo Israel. 2 Nwa-aḅọghọ
Israel nke nāmagh nwoke adawo;
ọ gagh-ebili ọzọ: atusawo ya n'ala-
ya; ọ digh onye nēme ka o bilie.
3 N'ihi na otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
siri: Obodo ahu nke chiri nnù ndi-agha
abua na ọgu iri apu gēnwe ọgu ise
fọduru, nke chiri ọgu ise apu gēnwe kwa
iri fọduru ulo Israel. 4 N'ihi na otú a
ka Jehova siri ulo Israel, Chọnum, we di
ndu: 5 ma unu achọla Bet-el, unu abà-
kwa-la na Gilgal, unu agabiga-kwa-la
ijeru Bia-sheba: n'ihi na aghagh ime ka
Gilgal je biri n'ala ọzọ, Bet-el gāghọ kwa
ajọ ihe. 6 Chọnu Jehova, we di ndu;
ka Ọ we ghara ibia ike ike dika ọku n'ulo
Josef, ọ we ripia, ọ gagh-adi kwa onye
nēmenyu ya nime Bet-el: 7 unu ndi
nāḅanwe ikpé ziri ezi ka ọ ghọ
wormwood, ndi nātọḅọ kwa ezi omume
n'ala; 8 chọnu Onye nēme Pleiades
na Orion, Nke nāḅanwe onyinyo ọnwu
ka ọ ghọ ututu, Nke nēme kwa ka ehihie
ḅa ọchichiri dika abali; Onye ahu Nke
nākpọ miri nke oké osimiri òkù, we wusa
ha ala; Jehova bu aha-Ya; 9 Onye ahu
Nke nēme ka nbibi ḅukwasi onye di ike
dika àmùmà, nbibi ewe biakwasi ebe
ewusiri ike. 10 Ha nākpọ onye nāba
nba n'ọnu-uzọ-ama asì, ọ bu kwa onye
nēkwu okwu n'izu-okè ka ha nākpọ
onye-árú. 11 N'ihi nka, ebe unu
nāzọḅu onye nēnwegh ike, ebe unu
nānara kwa ya ọka wheat n'ùtù: ulo
nkume awara awa ka unu wuworo, ma
unu agagh-ebi nime ha; ubi-vine
anāchọsi ike ka unu meworo, ma unu
agagh-aṅu manya-vine-ha. 12 N'ihi
na amawom na ihe bara uba ka njehie-
unu bu, na ihe di ike ka nmehie nile unu
bu; unu ndi nākpaḅu onye ezi omume,
ndi nānara ihe-nḅaputa, ma ọ bu umu-
oḅeye di n'ọnu-uzọ-ama-unu ka unu
nēwezuga n'ikpe-ha. 13 N'ihi nka
onye nwere uche gēdere du n'oge ahu;
n'ihi na oge ọjọ ka ọ bu. 14 Chọnu ezi
ihe, achọ-kwa-la ihe ọjọ, ka unu we
di ndu: Jehova, bù Chineke nke usu
nile nke ndi-agha, ewe si otú a nọyere
unu, otù unu siri. 15 Kpọnu ihe ọjọ
asì, hunu ezi ihe n'anya, menu ikpé ziri
ezi ka o guzosie ike n'ọnu-uzọ-ama:
elegh anya Jehova, bù Chineke nke usu

nile nke ndi-agha, gēmere ndi Josef
fọduru amara. 16 N'ihi nka ka Jehova,
bú Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
bù Onye-nwe-ayi, jiri si otú a: N'amá
nile ka otiti-aka-n'obi gādi; ọ bu kwa
n'èzí nile ka ha gāsi, Éwù! éwù!
ha gākpọ kwa onye-ubi ibia iru-újú,
kpọsa-kwa-ra ndi mara igo-àkwá otiti-
aka-n'obi. 17 Ọ bu kwa n'ubi-vine nile
ka otiti-aka-n'obi gādi: n'ihi na
M'gāgabiga n'etiti gi; otú a ka Jehova
siri. 18 Ahuhu diri unu ndi nāchọsi
ubọchi Jehova ike! ùrù gini ka ubọchi
Jehova gābara unu? ubọchi ahu bu
ọchichiri, ọ bugh ihè. 19 Dika agāsi
na otù onye nābạpu n'iru ọdum, anu-
ọhia bear we zute ya; ọ we ba n'ulo-ya
dabere aka-ya na mbidi, agwọ we ta ya.
20 Ọ bugh ọchichiri ka ubọchi Jehova
gābu, nke nābugh ihè? ọ gagh-abạ kwa
okéọchichiri,nke onwunwu ọ bula nādigh
ya? 21 Akpọwom ememe nile unu asi,
ju ha, M'gagh-anu kwa ísi utọ n'ubọchi-
nbọchi nile unu. 22 N'ihi na ọ buru na
unu esurerem àjà-nsure-ọku nile na
onyinye-inata-iru-ọma nile unu, ha
agagh-atọm utọ: ọ bu kwa àjà-udo nke
anu mara abuba nile unu ka M'nāgagh-
elegide. 23 Wezuga n'arum ùzù abù-
gi nile; ọ bu kwa ọkpukpọ une-gi nile ka
M'nāgagh-anu. 24 Ma ka ikpé ziri ezi
nērùdasi ike dika miri, ezi omume kwa
dika miri-iyi nke nērù mbe dum. 25 Ọ
di àjà di iche iche na onyinye-inata-iru-
ọma unu wetaram n'ọzara ọgu arọ abua,
unu ulo Israel? 26 É-è, kama unu
eburuwo ulo-ikwū nke eze-unu na
Kaiun, bú onyinyo-unu, bú kpakpando
nke chi-unu, nke unu mere onwe-unu.
27 M'gēme kwa ka unu je biri n'ala ọzọ
n'ofè Damaskọs, ka Jehova, Onye aha-
Ya bu Chineke nke usu nile nke ndi-
agha, siri.

6 1 Ahuhu diri ndi nọ jū na Zaion, na
ndi nwere ntukwasi-obi n'ugwu
Sameria, ndi akpọrọ n'aha n'aha n'etiti
isi mba nke mba nile, ndi ulo Israel
biakuteworo! 2 Gabiganu rue Kalne,
hu; si-kwa-nu n'ebe ahu jerue Hemat
nke bara uba: rida-kwa-nu rue Gat nke
ndi Filistia: hà di nma kari ala-eze
ndia? ma-ọbu óké-ala-ha, ò riri nne kari
óké-ala-unu? 3 Unu ndi nāchupu ubọchi
ọjọ, ma unu nēme ka ọnọdu ihe-ike bia
nso: 4 ndi nēdina n'elu ihe-ndina ọdú,
nēseti kwa onwe-ha n'elu ebe-ndina-ha,
nēri kwa umu-aturu ọma sitere n'igwè
ewu na aturu, na umu-ehi site n'etiti ulo
ebe anēme ka anu ma abuba; 5 ndi
nābùso olu une abù efu; dika Devid ka
ha zuputaworo onwe-ha ubọ-abù di iche
iche; 6 ndi nāñu manya-vine n'ọkwa-
nwusa, ọ bu kwa manu kachasi nma ka
ha ji ete onwe-ha; ma ha ariagh ọria n'ihi
nkpaji akpajiri Josef. 7 N'ihi nka ubu
a ka agēme ka ha je biri n'ala ọzọ buru
ndi-obu-uzọ nke ndi anēme ka ha je biri
n'ala ọzọ, oriri ọkwukwa-ozu nke ndi
nēseti onwe-ha gēwezuga kwa onwe-ya.
8 Onye-nwe-ayi Jehova ejiwo Onwe-ya
ñua iyi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehọva, bú
Chineke nke usu nile nke ndi-agha,
puta), si: Mu onwem nākpọ npako Jekob
ihe-árú, ọ bu kwa ulo-elu-ya nile ka
M'kpọworo asi: M'gēmechibido kwa
obodo na ùjú-ya nye n'aka onye-iro.
9 O gēru kwa, na ọ buru na ndikom iri
fọduru n'otù ulo, na ha gānwu. 10 Ma
mbe nwa-nne nna madu, bú onye-
nsure-ọku-ya, gēburu ya ichipu
ọkpukpu n'ulo, si onye nke nọ n'ime-
ime-ulo nke ulo ahu, Ọ di onye ọzọ gi
na ya nọ? ọ gāsi, É-è; si kwa, Nọdu du;
n'ihi na ayi agagh-ehota aha Jehova.
11 N'ihi na, le, Jehova nēnye iwu, O
gētipiasi kwa ulo uku, ọ bu kwa ulo ntà
ka O gētiwasi. 12 Inyinya, hà nābạ ọsọ
n'elu nkume di elu? àgēji ehi dọ ihe
eji gwu ala-ubi n'ebe ahu? na unu
abanwewo ikpé ka ọ ghọ ńsí, banwe kwa
nkpuru ezi omume ka ọ ghọ wormwood:
13 unu ndi nāñuri n'ihe nābugh ihe,
ndi nāsi, Ọ bugh ike nke aka ayi ka ayi
jiworo natara onwe-ayi mpi di iche
iche? 14 N'ihi na, le, M'gaje ime ka
otù mba bilie imegide unu, unu ulo
Israel; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova, bú
Chineke nke usu nile nke ndi-agha, puta;
ha gēmebu kwa unu site na nbata Hemat
rue iyi Araba.

7 1 Otú a ka Onye-nwe-ayi Jehova
mere ka m'hu: ma, le, Ọ nākpu
igurube n'isi-nmalite nke opupú ahihia
nke miri-ozuzo ikpe-azu; ma, le, ọ bu
ahihia nke miri-ozuzo ikpe-azu mbe
ebisiri ahihia eze. 2 O rue, mbe ha
ripiasiri ihe-ọkukú nile nke ala, na m'siri,
Onye-nwe-ayi Jehova, biko, baghara:
Jekob, ò gēsi aña guzosie ike? n'ihi na

onye ntà ka ọ bu. 3 Jehova chègharìri
uche bayere nka: Ọ gagh-adi, ka Jehova
siri.
4 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova mere
ka m'hu: ma, le, Jehova nākpọ òkù ka
Ya na ndi-Ya kpe ikpe site n'ọku; ọ we
ripia okė obu-miri, we nēripia òkè a, bù
ala Israel. 5 M'we si, Onye-nwe-ayi
Jehova, biko, rapu: Jekob, ò gēsi aña
guzosie ike? n'ihi na onye ntà ka ọ bu.
6 Jehova chègharìri uche bayere nka:
Nka agagh-adi kwa. ka Onye-nwe-ayi
Jehova siri.
7 Otù a ka Ọ mere ka m'hu: ma, le,
Onye-nwe-ayi nēguzo Onwe-ya n'akuku
mbidi ejiri opù eji atù mbidi lua, ọ bu
kwa n'aka-Ya ka opù eji atù mbidi di.
8 Jehova we sim. Gini ka gi onwe-gi
nāhu, Emos? M'we si, Opù eji atù
mbidi; Onye-nwe-ayi we si, Le, M'gaje
ido opù eji atù mbidi n'etiti ndim, bù
Israel; M'gagh-agabiga kwa nmehie-ha
ọzọ: 9 ebe nile di elu nke Aisak gātọbọ
kwa n'efu, ebe nsọ nile nke Israel gāghọ
kwa nkpọnkpọ ebe; M'gēji kwa mma-
agha bilie imegide ulo Jeroboam.
10 Amazaia, bù onye-nchu-aja Bet-el,
we zigara Jeroboam, bù eze Israel, ozi,
si, Emos ekekọtawo madu imegide gi
n'etiti ulo Israel: ala apugh inagide
okwu-ya nile. 11 N'ihi na otù a ka
Emos siri, Site na mma-agha ka
Jeroboam gānwu, aghagh ime kwa ka
Israel si n'ala-ya je biri n'ala ọzọ.
12 Amazaia we si Emos, Gi onye-ọhu-
uzọ, je, balaga n'ala Juda, rie nri n'ebe
ahu, ọ bu kwa n'ebe ahu ka i gēbu
amuma: 13 ma ebu-kwa-la amuma ọzọ
nime Bet-el: n'ihi na ebe nsọ nke eze ka
ọ bu; ọzọ, ulo ala-eze ka ọ bu. 14 Emos
we za, si Amazaia, Ọ digh onye-amuma
m'bu, ọ digh kwa nwa onye-amuma
m'bu; kama onye-nche-ehi ka m'bu, ya
na onye nēdozi nkpuru osisi sycomore:
15 Jehova we wepum n'iso igwè ewu na
aturu, Ọ we sim, bù Jehova, Je, buere
ndim, bù Israel, amuma. 16 Ma ubu
a nuru okwu Jehova: Gi onwe-gi nāsi,
Ebula amuma megide Israel, abusa-kwa-
la okwu-gi dika miri-ozuzo megide ulo
Aisak: 17 n'ihi nka ka Jehova siri otù a:
Nwunye-gi ganākwa iko n'obodo, umu-
gi ndikom na umu-gi ndinyom gāda kwa
site na mma-agha, agēji kwa eriri kèsa
ala-gi; gi onwe-gi gānwu kwa n'ala ruru
àrù, aghagh ime kwa ka Israel si n'ala-ya
je biri n'ala ọzọ.
8 1 Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova
mere ka m'hu: ma le, otù nkata
nkpuru-osisi nke mbe nghọkọta-nkpuru.
2 Ọ we si, Gini ka gi onwe-gi nāhu,
Emos? M'we si, Otù nkata nke nkpuru-
osisi nke mbe nghọkọta-nkpuru. Jehova
we sim, Ọgwugwu abiaruwo ndim, bù
Israel, aru; M'gagh-agabiga kwa nmehie-
ya ọzọ. 3 Abù nile nke ulo uku Chineke
gāghọ kwa ikwasi-àkwà-ike n'ubọchi
ahu; (ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi
Jehova puta): ọtutu ka ozu di; n'ebe
nile ọ bula ka etufuworo ha: nọdu du!
4 Nurunu nka, unu ndi nēkusi ume ike
ilo obeye, ndi nāchọ kwa ime ka ndi ala-
unu ewedara n'ala kwusi, 5 si, Òle mbe
ọnwa ọhu gāgabiga, ka ayi we re ọka? na
ubọchi-izu-ike, ka ayi we cho ọka wheat?
n'ime ka ọtùtù ephah di ntà, na ime ka
ego shekel di uku, na ime ka ihe-ọtùtù
aghughọ bagọrọ abagọ; 6 iba ndi
nēnwegh ike n'ọla-ọcha, na iba obeye
n'ihi akpukpọ-ukwu abua, ọ bu kwa ọka
wheat afuchapuru afuchapu ka ayi gēre.
7 Jehova ejiwo npako Jekob ñua iyi, si,
Agaghm-echezọ ọlu nile ha ma-ọli rue
mbe ebigh-ebi. 8 Ala, ọ̀ gagh-ama jijiji
n'ihi nka? onye ọ bula nke bi nime ya,
ọ̀ gagh-eru kwa ùjù? e, o gērujucha dika
osimiri Nail; ọ gāmaghari amaghari kwa,
tacha, dika osimiri Nail nke Ijipt. 9 O
gēru kwa, n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si
n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova puta), na
M'gēme ka anyanwu da n'etiti-ehihie,
M'gēme kwa ka uwa ba ọchichiri mbe
chi bọchara abọcha. 10 M'gābanwe
kwa ememe nile unu ka ha ghọ iru-ùjù,
na abù nile unu, ka ha ghọ abù-àkwà;
M'gēme kwa ka àkwà-nkpe biakwasi
n'ùkwù nile, na isi-nkwọcha n'isi nile ọ
bula; M'gēme kwa ya ka ọ di ka ùjù
anēruru nwa-nwoke amuru nàni ya,
M'gēme kwa ka mbe ikpe-azu ya di ka
ubọchi nēlu ilu. 11 Le, ubọchi nābia,
(ọ bu ihe si n'ọnu Onye-nwe-ayi Jehova
puta), mbe M'gēzite okė unwu n'ala, ọ
bugh okė unwu nke nri, ọ bugh kwa
akpiri-ikpọ-nku nke miri, kama ọ bu
nke inu okwu nile nke Jehova. 12 Ha
gāñaghari kwa site n'otù okė osimiri rue
okė osimiri ọzọ, site kwa n'Ugwu we
rue n'Ọwuwa-anyanwu; ha gābaghari
iru na azu ichọ okwu Jehova, ma ha

agagh-achọta ya. 13 N'ubọchi ahu ka
umu-aḅọghọ mara nma ndi nāmagh
nwoke gāda m̀bà, ha na umu-okorọbia,
site n'akpiri-ikpọ-nku. 14 Ndi ji ikpe-
ọmuma Sameria añu iyi, si, Chineke-gi
nādi ndu, Dan; na, Uzọ Bia-sheba nādi
ndu; ha gāda kwa, ghara ibili kwa ọzọ.
9 1 Ahurum Onye-nwe-ayi, ka O
nēguzo Onwe-ya n'akuku ebe-ichu-
aja-Ya: Ọ we si, Tie isi-ogidi nile, ka
nbata-uzọ nile we me nkpatu: tijisie ha
n'isi ha nile; ma ndi-ikpe-azu nime ha
ka M'gēji mma-agha ḅue: onye-ha nke
nāḅalaga aḅalaga agagh-aḅalaga; ọzo,
onye-ha nke nāḅapu aḅapu agagh-
ewepuga onwe-ya. 2 Ọ buru na ha
egwubà n'ala-mọ, site n'ebe ahu ka akam
gēwere ha; ọ buru kwa na ha arigorue
elu-igwe, M'gēme ka ha si n'ebe ahu
ridata. 3 Ọ buru kwa na ha ezobe
onwe-ha n'elu Kamel, n'ebe ahu ka
M'gāchọputa ha were ha; ọ buru kwa
na ezonari ha anyam abua n'ala oké
osimiri, site n'ebe ahu ka M'gēnye agwọ
ahu iwu, ọ we ta ha. 4 Ọ buru kwa na
ha ala nime ndọta-n'agha n'iru ndi-iro-
ha, site n'ebe ahu ka M'gēnye mma-
agha iwu, ọ we ḅue ha: M'gātukwasi
kwa ha anyam abua ime ha ihe ọjọ, ọ
bugh ime ha ezi ihe. 5 Ọ bu kwa Onye-
nwe-ayi, bù Jehova nke usu nile nke ndi-
agha, bu Onye nēmetu ala, ọ we ḅaze,
ndi nile ndi bi nime ya ewe rue újú; o
gērujucha kwa dika osimiri Nail, we
tacha, dika osimiri Nail nke Ijipt;
6 Onye nēwu ime-ulo-elu-Ya nile n'elu-
igwe, ma mbara-igwé-Ya, n'elu uwa ka
Ọ tọworo ntọ-ala-ya; Onye nākpọ miri
nke oké osimiri ókū, we wusa ha n'ala;
Jehova bu aha-Ya. 7 Ọ̀ bugh ndi di ka
umu ndi Etiopia ka unu burum, unu
umu Israel? ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. Ọ̀ bugh Israel ka M'meworo ka
ha si n'ala Ijipt rigoputa, na ndi Filistia
site na Kaftoa, na ndi Siria site na Kia?
8 Le, anya abua nke Onye-nwe-ayi
Jehova di n'aru ala-eze a nke juputara na
nmehie, M'gēkpochapu kwa ya n'elu
uwa; náni na M'gagh-ekpochapusi ulo
Jekob; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
9 N'ihi na, le, Mu onwem gaje inye iwu,
yọchaghari ulo Israel iru na azu n'etiti
mba nile, dika esi ayọchaghari ọka nime
nyọ, ma ọ digh otù nkpuru-ọka gāda
n'ala. 10 Site na mma-agha ka ndi-
nmehie nile nke ndim gānwu, ndi nāsi,
Ihe ọjọ ahu agagh-erute ayi aru, ọ gagh-
abia kwa n'iru ayi n'akuku ọ bula.
11 N'ubọchi ahu ka M'gēguzobe ulo-
ntu Devid ọtọ, bù nke dara ada,
M'gēmechi kwa ntipù-ya nile; ọ bu kwa
ebe-ya nile kwaturu akwatu ka
M'gēguzobe ọtọ, wulie ya dika n'ubọchì
nke mḅe ebigh-ebi gara aga; 12 ka ha
we nweta ndi Edom fọduru, na mba
nile ndi akpọkwasiri aham; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta, bù Onye nēme nka.
13 Le, ubọchi nābia, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), mḅe onye-plough gēkwudo
onye nēbì ọka, onye-nzọcha-nkpuru-
vine gēkwudo kwa onye nāgha nkpuru-
ọghigha; ugwu nile gēme ka manya-
vine utọ nābusa, ugwu ntà nile gāḅaze
kwa. 14 M'gēme kwa ka ndim adọtara
n'agha, bù Israel, lata, ha gēwu kwa
obodo nile tọḅọrọ n'efu, biri nime ha;
ha gāku kwa ubi-vine, ñua manya-ha;
ha gēme kwa ubi aḅara ogige, rie
nkpuru-ha. 15 M'gāku kwa ha n'elu
ala-ha, agagh-eropu kwa ha ọzọ n'ala-ha
nke M'nyeworo ha; otù a ka Jehova, bù
Chineke-gi, siri.

OBADAIA

1 Ọhù Obadaia.
Otù a ka Onye-nwe-ayi Jehova siri
bayere Edom: Ayi anuwo ihe-ọnunu
sitere n'ọnu Jehova, ezigawo kwa ukọ̀
n'etiti mba nile, si, Bilienu, ka ayi bilie
imegide ya n'agha. 2 Le, ihe ntà n'etiti
mba nile ka M'meworo gi ka i ghọ: ihe
eleliworo anya nke-uku ka i bu.
3 Nganga nke obi-gi arafuwo gi, gi
onye bi na nḅawa nile nke nkume di elu,
ebe di elu ka ebe-obibi-ya bu; onye
nāsi n'obi-ya, Ònye gēme ka m'ridarue

ala? 4 Ọ buru na i felie elu dika ugo, ọ
buru kwa na ọ bu n'etiti kpakpando ka
edoworo akwu-gi, n'ebe ahu ka M'gēme
ka i si rida; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta. 5 Ọ buru na ndi-ori abiakute gi,
ọ buru na ndi nāpunara madu ihe abia
n'abali, (le otú alaworo gi n'iyi nke-uku!)
hà agagh-ezu ihe gēzuru ha n'ori? ọ buru
na ndi nāghọrọ nkpuru-vine abiakute gi,
hà agagh-aghọfọ nkpuru nke fọduru
nutukọ? 6 Le otú achọputaworo ihe
Isọ nke-uku! le otú anubigaworo ọku
ókè n'obi inwe àkù-ya ezobere! 7 Rue
ókè-ala ka ndi nile gi na ha nọ n'ọḅuḅa-
ndu zipuworo gi: ndi gi na ha nọ n'udo
arafuwo gi, nwe ike imegide gi; nri-gi
ka ha nēme ka ọ buru ọnyà n'okpuru gi:
ọ digh nghọta di nime ya. 8 Ọ bugh
n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), ka M'gēme ka ndi-amam-ihe la
n'iyì pua n'Edom, me kwa ka nghọta la
n'iyi pua n'ugwu Isọ? 9 Gi Timan,
ndi-dike-gi gātu ujọ, ka ewe bipu onye
ọ bula n'ugwu Isọ site n'oḅuḅu. 10 N'ihi
ihe-ike emere nwa-nne-gi, bú Jekob, ka
ihere gēkpuchi gi, agēbipu kwa gi rue
mḅe ebigh-ebi. 11 N'ubọchi i guzoro
iche na ncherita-iru, n'ubọchi ndi ala ọzọ
dọtara usu-ndi-agha-ya n'agha, mḅe ndi
mba ọzọ bata-kwa-ra n'ọnu-uzọ-ama-ya
nile, fekwasi Jerusalem nzà, ọbuná gi
onwe-gi nọ ka otù nime ha. 12 Ma
elekwasila ubọchi nwa-nne-gi anya
n'ubọchi emere ya ka ọ ghọ onye ala ọzọ,
añu-kwa-la umu Juda n'ubọchi ila-n'iyi-
ha; eme-kwa-la ka okwu-ọnu-gi di uku
n'ubọchi ahuhu. 13 Abàla n'ọnu-uzọ-
ama ndim n'ubọchi nhuju-anya-ha; gi
onwe-gi elekwasi-kwa-la ihe ọjọ ha anya
n'ubọchi nhuju-anya-ha, unu atukwasi-
kwa-la aka n'àkù-ha n'ubọchi nhuju-
anya-ha. 14 Eguzo-kwa-la n'abu-uzọ,
ibipu ndi-ya ḅapuru aḅapu; emechibido-
kwa-la ndi-ya fọduru nye n'aka ndi-iro-
ha n'ubọchi ahuhu. 15 N'ihi na ubọchi
Jehova di nso n'isi mba nile: dika i
meworo, otú a ka agēme gi; nmeso-gi
gālaghachi n'isi-gi. 16 N'ihi na dika
unu ñuworo ihe n'ugwu nsọm, otú a ka
mba ñile gāñu ihe mḅe dum, e, ha gāñu,
loda kwa, we di ka ha akādigh. 17 Ma
n'ugwu Zaion ka ufọdu ndi ḅapuru aḅapu
gādi, ọ gādi kwa nsọ; ulo Jekob gēnweta
kwa ihe-nweta nile ha. 18 Ulo Jekob
gābu kwa ọku, ulo Josef gāghọ kwa ire-
ọku, ma ulo Isọ gāghọ ahihia-ọka, ha
gēre kwa ọku n'etiti ha, ripia ha: ọ digh
kwa onye fọduru afọdu ulo Isọ gēnwe;
n'ihi na Jehova ekwuwo okwu. 19 Ndi
Negeb gēnweta kwa ugwu Isọ; ndi ebe
di ala ala gēnweta ndi Filistia: ha
gēnweta kwa ọhia Efraim, na ọhia
Sameria: Benjamin gēnweta kwa Gilead.
20 Usu-ndi-agha nka nke umu Israel
emere ka ha je biri n'ala ọzọ, bú nke
nọ n'etiti ndi Kenean rue Zarefat, na ndi
Jerusalem emere ka ha je biri n'ala ọzọ,
bú ndi nọ na Sefarad, ha gēnweta kwa
obodo nile nke Negeb. 21 Ndi-
nzọputa gārigota kwa n'ugwu Zaion
ikpe ugwu Isọ ikpe; ọ bu kwa Jehova
gēnwe ala-eze ahu.

JONA

1 1 Okwu Jehova we rue Jona nwa
Amitai nti, si, 2 Bilie, jerue Nineve,
bú obodo uku ahu, kpọsa okwu megide
ya; n'ihi na ihe ọjọ ha arigotawo n'irum.
3 Jona we bilie isi n'iru Jehova ḅalaga na
Tashish, ọ we rida na Jafo, chọta uḅọ
nke nēje Tashish: ọ we tua ùtù-ya, ba
nime ya, iso ha biarue Tashish ipu
n'iru Jehova. 4 Ma Jehova tubàra
ifufe di uku n'oké osimiri, oké ifufe
di uku we di n'oké osimiri, ewe chè
na uḅọ gētiwa. 5 Ndi-uḅọ we tua
egwu, we tikue, onye ọ bula chi-ya; ha
we tufue ihe nile nke di n'uḅọ n'oké
osimiri, ime ka ọ di kari nfe n'aru ha.
Ma Jona ridarari n'ime-ime-ala uḅọ; ọ
we dina ala, da n'oké ura. 6 Onye-isi
nke ndi-ọ̀kà-uḅọ we biakute ya nso, si ya,
Gini nēme gi, gi onye oké ura? bilie,
kpọkue Chineke-gi, elegh anya Chineke
gēcheta ayi, ayi we ghara ila n'iyi.
7 Ha we sirita ibe-ha n'otù n'otù, Bianu,
ka ayi fe nzà, ka ayi we mara n'ihi onye
ihe ọjọ a ruworo ayi aru. Ha we fe nzà,

nzà we ma Jona. 8 Ha we si ya, Biko,
gosi ayi n'ihi onye ihe ọjọ a ruworo ayi
aru; òle ozi i nēje? ọ̀ bu kwa ole ebe i si
bia? òle ala-gi? òle ndi i siri nime ha
puta? 9 Ọ we si ha, Onye-Hibru ka
m'bu; ọ bu kwa Jehova, bú Chineke nke
elu-igwe, ka m'nātu egwu Ya, bú Onye
mere oké osimiri na ala-akọrọ.
10 Ndikom ahu we tua oké egwu, si ya,
Gini bu ihe a i meworo? N'ihi na
ndikom ahu mara na ọ bu n'iru Jehova
ka o nēsi ḅalaga, n'ihi na o gosiri ha-ri.
11 Ha we si ya, Gini ka ayi gēme gi, ka
oké osimiri we dajua ghara imakwasi
ayi? n'ihi na oké osimiri nọ nāmali
onwe-ya elu. 12 Ọ we si ha, Bulienum,
tubàm n'oké osimiri; oké osimiri ewe
dajua ghara imakwasi unu: n'ihi na mu
onwem amawo na ọ bu n'ihim ka oké
ifufe di uku a nēfekwasi unu. 13 Ma
ndikom ahu we nyasie ike inyaghachi
uḅọ n'ala; ma ha apugh: n'ihi na oké
osimiri nọ nāmali onwe-ya elu megide
ha. 14 Ha we kpọkue Jehova, si, Biko,
Jehova, biko, ekwela ka ayi la n'iyi n'ihi
ndu nwoke a, etiyekwasi-kwa-la n'isi ayi
ọbara nēmegh ihe ọjọ: n'ihi na Gi onwe-
gi, bú Jehova, emewo dika o si tọ Gi.
15 Ha we bulie Jona, tubà ya n'oké
osimiri: oké osimiri we guzo ọḅuḅọ-ya.
16 Ndikom ahu we tua egwu Jehova
nke-uku, ha we chuara Jehova aja, kwe
nkwa di iche iche. 17 Jehova we guputa
otù azù uku ilo Jona; Jona we nọ n'afọ
azù ahu ubọchi atọ ehihie na abali.

2 1 Jona we si n'afọ azù ahu kpere
Jehova, bú Chineke-ya, ekpere.
2 Ọ we si,
Esirim n'ahuhum kpọkue Jehova,
Ọ we zam;
N'afọ ala-mọ ka m'siri tikue Ya,
I nuru olum.
3 N'ihi na I tubàram nime miri di
omimi, n'etiti oké osimiri nile,
Osimiri dikwam buruburu;
Ebili-miri-Gi nile na nmali-miri-Gi
nile gabigara n'isim.
4 Mu onwem we si, Achupuwom n'iru
anya-Gi abua;
Otú ọ di, m'gēlegide kwa anya ọzọ
n'ebe ulo uku Gi di nsọ di.
5 Miri ḅaram buruburu, rue nkpuru-
obi;
Oḅu-miri dim buruburu;
Achara-miri kukurum n'isi.
6 Rue ala ugwu nile ka m'ridara;
Ala, ihe-ntuchi-ya nile kpachitaram
rue mḅe ebigh-ebi:
Ma I mewo ka ndum si n'olùlù
rigoputa, Jehova, bú Chinekem.
7 Mḅe nkpuru-obim nēnwegh ike
nimem, Jehova ka m'chetara:
Ekperem we bakute Gi, ba n'ulo uku
Gi di nsọ.
8 Ndi nāriba ihe-efu di iche iche nke
nābugh ihe ama,
Ebere-ha ka ha nārapu.
9 Ma mu onwem gēji olu ekele chuara
Gi aja;
Ihe nke m'kweworo na nkwa ka
m'gākwughachi.
Nzọputa diri Jehova.
10 Jehova we gwa azù ahu okwu, ọ we
ḅọputa Jona n'ala-akọrọ.

3 1 Okwu Jehova we rue Jona nti nke
uḅò abua, si, 2 Bilie, jerue Nineve,
bú obodo uku ahu, kpọsara ya nkpọsa
ahu nke Mu onwem nāgwa gi. 3 Jona
we bilie, jerue Nineve, dika okwu
Jehova si di. Ma Nineve bu obodo di
uku ri nne, ije nke ubọchi atọ. 4 Jona
we malite ibà n'obodo ije nke otù
ubọchi, ọ we kpọsa, si, Ọ fọduru ọgu
ubọchi abua, ewe kwatue Nineve.
5 Ndi Nineve we kwere na Chineke;
ha we kpọsa obubu-ọnu, yiri ákwà-nkpe,
site n'onye uku ha we rue onye ntà ha.
6 Okwu ahu we rute eze Nineve aru, ọ
we si n'oche-eze-ya bilie, yipu uwe-
nwuda-ya n'aru ya, kpuchie onwe-ya
n'ákwà-nkpe, nọkwasi na ntu. 7 Ọ we
tie nkpu, kwusa nime Nineve site n'iwu
eze na ndi uku ya, si, Ka madu na
anumanu, ma ìgwè ehi ma ìgwè ewu na
aturu, ghara idetu ihe ọ bula n'ọnu: ka
ha ghara izù onwe-ha, ghara kwa ińu
miri: 8 ma ka ha kpuchie onwe-ha
n'ákwà-nkpe, ma madu ma anumanu, ka
ha kpọkusi kwa Chineke ike: ka ha
chighari kwa, onye ọ bula ya pua n'uzọ
ọjọ ya, na n'ihe-ike nke di n'ọbu-aka-ha.
9 Ònye mara? elegh anya Chineke
gēchighari, chègharia uche, si n'iwe-Ya
di ọku chigharia, ka ayi we ghara ila
n'iyì. 10 Chineke we hu ọlu nile ha, na
ha siri n'uzọ ọjọ ha chigharia; Chineke
we chègharia uche bayere ihe ọjọ ahu,
nke O kwuru, si na Ọ gēme ha; Ọ megh

4 kwa ya. 1 Ọ we jọ Jona ajọ njọ nke-
uku, iwe-ya ewe di ọku. 2 Ọ we
kpere Jehova, si, Biko, Jehova, Nka
abugh okwum, mḅe m'nānọ n'alam?
N'ihi nka ka m'buru uzọ ḅalaga na
Tashish: n'ihi na amaram na Gi onwe-
gi bu Chineke nke bu onye-amara,
onye-obi-ebere, Onye nādigh-ewe iwe
ọsọsọ, Nke nāba kwa uba n'ebere, Nke
nēchèghari kwa uche bayere ihe ọjọ ahu
I gēweta. 3 Ma uḅu a, Jehova, biko,
wepu ndum n'arum; n'ihi na ọ kam nma
inwu ọnwu kari idi ndu. 4 Jehova we
si, Ì nēme nke-ọma n'iwe iwe di ọku?
5 Jona we pua n'obodo, nọdu ala
n'akuku Iru-anyanwu nke obodo, mere
onwe-ya otù ulo-ntu n'ebe ahu, nọdu
ala n'okpuru ya na ǹdò-ya, rue mḅe
ọ gāhu ihe gēme n'obodo. 6 Jehova, bú
Chineke, we guputa otù ogili-uḅa, me
ka o tolite n'elu Jona, ka ọ we buru ǹdò
n'elu isi-ya, inaputa ya n'ọnọdu ọjọ ya.
Jona we ǹuria ọǹu nke-uku n'ihi ogili-
uḅa ahu. 7 Chineke we guputa otù
ikpuru mḅe chi bọrọ n'echi-ya, ọ we
ribie ogili-uḅa ahu, ọ we kpọnwua.
8 O rue, mḅe anyanwu wara, na
Chineke guputara otù ifufe Iru-anyanwu
di ọku; anyanwu we tikwasi Jona n'isi,
ike we gwusia ya, ọ we riọ Chineke
ndu-ya ka ọ nwua, si, Ọ kam nma
inwu ọnwu kari idi ndu. 9 Chineke
we si Jona, Ì nēme nke-ọma n'iwe iwe di
ọku bayere ogili-uḅa ahu? Ọ si,
Anameme nke-ọma n'iwe iwe di ọku rue
ọnwu. 10 Jehova we si, Gi onwe-gi
mere ogili-uḅa nka ebere, bú ihe nke i
nādọḅugh onwe-gi n'ọlu n'ihi ya, nke i
nēmegh kwa ka ọ di uku; nke tolitere
n'otù abali, la kwa n'iyi n'otù abali:
11 Mu onwem kwa, M̀'gagh-emere
Nineve ebere, bú obodo uku ahu; nke
ihe kari orú nnù madu uzọ iri-na-ise nọ
nime ya, bú ndi nāmagh nke bu aka-nri-
ha na aka-ekpe-ha; na ọtutu anumanu?

MAIKA

1 1 Okwu Jehova nke ruru Maika, bú
onye Moreshet, nti, n'ubọchi Jotam
na Ehaz na Hezekaia, bú ndi-eze Juda,
bú okwu nke ọ huru bayere Sameria na
Jerusalem.
2 Nurunu, unu ndi nile di iche iche,
unu nile; ǹa nti, gi uwa, na ùjú-ya: ka
Onye-nwe-ayi Jehova ghọ onye-àmà
n'etiti unu, bú Onye-nwe-ayi site n'ulo
uku Ya di nsọ. 3 N'ihi na, le, Jehova
nēsi n'ebe-Ya puta, Ọ gāridata kwa,
zọkwasi ebe di elu nile nke uwa ukwu.
4 Ugwu nile gāḅaze kwa n'okpuru Ya,
agāḅawa kwa ndagwurugwu nile, dika
wax n'iru ọku, dika miri nke anāwuda
n'ebe-nrida. 5 N'ihi njehie Jekob ka
ihe a nile di, na n'ihi nmehie nile nke ulo
Israel. Gini bu njehie Jekob? ọ̀ bugh
Sameria? gini bu kwa ebe di elu nile nke
Juda? hà abugh Jerusalem? 6 M'gēme
kwa Sameria ka ọ ghọ obo-ihe nke ọhia,
ka ọ ghọ kwa ebe akuru ubi-vine:
M'gāwusi kwa nkume-ya nile nime
ndagwurugwu, ọ bu kwa ntọ-ala-ya nile
ka M'gēkpughe. 7 Ọ bu kwa arusi-ya
nile apiri api ka agētipia, ọ bu kwa
onyinye ikwa-iko ya nile ka agēsure
n'ọku, ọ bu kwa arusi-ya nile ka
M'gēme ebe tọḅọrọ n'efu: n'ihi na o
siworo n'onyinye nwayi nke nākwa iko
chikọta ha, ọ bu kwa rue onyinye nwayi
nākwa iko ka ha gālaghachi. 8 N'ihi
nka ka m'gēti aka n'obi, kwasie ákwá
ike, jegharia buru onye yipuworo uwe
ḅa ọtọ: m'gēme ikwa-ákwá dika nkita-
ọhia, na iru-újú dika enyi-nnunu.
9 N'ihi na ihe nādigh ngwọta ka ntiputa-
ọnyá-ya nile bu: n'ihi na ọ biaruwo
Juda; o rutewo ọnu-uzọ-ama ndim,
rue Jerusalem. 10 Unu egosila ya na
Gat, unu akwala ákwá ma-ọli: nime
Bet-le-afra ka m'turuworo onwem n'ájá.
11 Gabigara onwe-unu, gi nwayi bi na
Shafia, n'ọtọ na ihere: nwayi bi na
Zeanan aputagh; otiti-aka-n'obi nke
Bet-izel gānapu unu ebe-nguzo-ya.
12 N'ihi na nwayi bi na Marot echerewo
inwe ezi ihe: n'ihi na ihe ọjọ esiwo

n'ebe Jehova nọ ridarue ọnu-uzọ-ama
Jerusalem. 13 Kegide uḇọ-ala n'inyinya
ukwu ọsọ, gi nwayi bi na Lekish: isi-
nmalite nmehie ka ọ buru ada Zaion;
n'ihi na ọ bu nime gi ka ahuru njehie
nile nke Israel. 14 N'ihi nka ka i gēnye
Moreshet-gat ihe-idu-ulo di iche iche:
ulo nile nke Akzib gāghọrọ ndi-eze
Israel miri-iyi nārafu arafu. 15 Ọzọ,
onye-nnweta ka M'gēme ka ọ biakute
gi, gi nwayi bi na Maresha: rue Adulam
ka nsọpuru Israel gābia. 16 Mere
onwe-gi isi-nkwọcha, kọpu isi-gi n'ihi
umu nke ihe-utọ-gi nile: me ka isi-
nkwọcha-gi sa mbara dika nke udele;
n'ihi na emewo ka ha si n'ebe i nọ je
biri n'ala ọzọ.

2 1 Ahuhu diri ndi nēchèputa ajọ ihe,
nālu kwa ihe ọjọ n'elu ihe-ndina-ha!
n'ihè nke ututu ka ha nēme ya, n'ihi na
ọ di n'ike aka-ha. 2 Ha we tukwasi
anya-uku n'ubi, nara ha n'ike; ha
tukwasi anya-uku n'ulo, būru ha: ha
emeḇuwo kwa ma nwoke ma ulo-ya, bú
onye ọ bula na ala-nketa-ya. 3 N'ihi
nka ka Jehova siri otú a: Le, M'nēchè
èchìchè ihe ọjọ megide aḇuru nka, bú ihe
ọjọ nke unu nāgagh-ekopu olu-unu,unu
agagh-ejeghari kwa n'idi-elu; n'ihi na
mḇe ọjọ ka ọ bu. 4 N'ubọchi ahu ka
agātu ilu megide unu, gosie ákwá ike,
si: Apunarisiwo ayi ihe: òkè ndim ka Ọ
nāḇanwe: le ka O si ewepurum ya nke-
uku! ọ bu onye nke nādaghachi azu ka
Ọ nēkère ubi nile ayi. 5 N'ihi nka i
gagh-enwe onye nātu eriri-ọtùtù n'ala
ruru madu n'ife-nzà nime nkpọkọta ndi
Jehova. 6 Unu abusala okwu dika miri,
otú a ka ha nābusa okwu. Ha agagh-
abusará ndia okwu: okwu-ha nke
nētiye n'ọnọdu-ihere agagh-ewezuga
onwe-ha. 7 Gi ulo Jekob, àgāsi, Mọ
nke Jehova, Ọ rapuru ibu onye nādigh-
ewe iwe ọsọsọ? ihe ndia, hà bu omume-
Ya? okwum nile, hà adigh-eme onye
nējeghari n'izi-ezi nma? 8 Ma nyahuru
ka ndim nēbili ọtọ ibu onye-iro: ọ bu
n'uwe-nḇokwasi ka unu nēyipucha uwe-
nwuda n'aru ndi nāgabiga na ntukwasi-
obi, bú ndi si n'agha echighari.
9 Ndinyom nke ndim ka unu nāchupu
n'ulo ihe-utọ nile ha; umu-ntakiri-ha ka
unu nānapu ebubem rue mḇe ebigh-ebi.
10 Bilienu, la; n'ihi na nka abugh izu-
ike-unu: n'ihi iru-árú nke nemebi
emebi, ọbuná nmebi di irè. 11 Ọ buru
na onye ọ bula nke nējeghari n'ifufe na
okwu-ugha ekwu okwu-ugha, si,
M'gābusara gi okwu dika miri bayere
manya-vine, baye-kwa-ra ihe-ọñuñu
nāba n'anya; ọ gābu kwa onye nābusara
ndi nka okwu dika miri.
12 Gi Jekob, aghaghm ime ka ndi-gi
nile zukọta; aghaghm ichikọta ndi Israel
fọduru; n'otù ka M'gēdokọ ha dika ìgwè
ewu na aturu nke Bọzra: dika ìgwè
aturu n'etiti ebe-ita-nri-ya; ha gēme oké
nkpọtu n'ihi uba madu. 13 Onye-ntipú
ahu arigowo n'iru ha: ha etipúwo, we
gabiga rue ọnu-uzọ-ama, pua na ya:
eze-ha agabigawo kwa n'iru ha, Jehova
kwa n'isi ha.

3 1 M'we si, Biko, nurunu, unu ndi-
isi Jekob, na unu ndi-ikpe ulo Israel:
ọ̀ bugh ihe diri unu, bú imara ikpé?
2 unu ndi nākpọ ezi ihe asì, ndi nāhu
kwa ihe ọjọ n'anya; ndi nādọwapu ha
akpukpọ n'aru, na anu-aru-ha
n'ọkpukpu nile ha; 3 ndi nēri kwa anu-
aru ndim; ọ bu kwa akpukpọ-aru-ha ka
ha ḇaworo ha, ọ bu kwa ọkpukpu nile ha
ka ha ḇajisiworo: e, ha eḇubisiwo ha
dika ihe agēsi n'ite, na dika anu n'etiti
ite ọla. 4 Mḇe ahu ka ha gētiku
Jehova nkpu, ma Ọ gagh-aza ha: O
gēzonari kwa ha iru-Ya na mḇe ahu,
dika ha meworo ka omume nile ha jọ
njọ. 5 Okwu di otú a ka Jehova kwuru
bayere ndi-amuma ahu ndi nēdufu
ndim; ndi ji ezé-ha ata aru, we kpọ, si,
Udo; ma onye ọ bula nke nādigh-etiye
ihe n'ọnu-ha, ha ewe do agha nsọ megide
ya; 6 N'ihi nka ka abali gādiri unu, unu
ewe ghara ihu ọhù; ọchichiri gāḇa-kwa-
ra unu, unu ewe ghara iju ase; anyanwu
gādakpute kwa ndi-amuma ahu, ubọchi
ewe ji nji n'elu ha. 7 Ihere gēme kwa
ndi-ọhù, ndi nāju ase gēnwe kwa iru-
ihere; e, ha gēkpuchi eḇuḇere-ọnu-elu-
ha, ha nile: n'ihi na ọ digh ọziza Chineke
nāza. 8 Ma otú ọ di, mu onwem
juputara n'ike, bú Mọ nke Jehova, na
ikpé, na idi-ike, igosi Jekob njehie-ya,
na igosi Israel nmehie-ya. 9 Biko,
nurunu nka, unu ndi-isi ulo Jekob, na
unu ndi-ikpe ulo Israel, ndi nākpọ ikpé
ziri ezi ihe-árú, ọ bu kwa izi-ezi nile ka
ha nēme ka ọ ḇagọrọ aḇagọ. 10 Ndi ji
ọbara èwu Zaion, ji kwa ajọ omume ewu
Jerusalem. 11 Ndi-isi-ya nēkpe ikpe

n'ihi iri-ngo, ndi-nchu-aja-ya nēzi ihe
n'ihi ugwọ, ndi-amuma-ya nāju ase n'ihi
ego: ma na Jehova ka ha nādabere, si,
Jehova, Ọ nọgh n'etiti ayi? ihe ọjọ
agagh-abiakwasi ayi. 12 N'ihi nka ka
agēji plough gwu Zaion dika ubi n'ihi
unu, Jerusalem gāghọ kwa obo-ihe obo-
ihe, ugwu nke ulo ahu gādi kwa ka ebe
di elu nke okė ọhia.
4 1 O gēru kwa, n'ikpe-azu nke
ubọchi ndia, na ugwu nke ulo Jehova
ganēguzosi ike n'elu ugwu nile, agēbuli
kwa ugwu ahu elu kari ugwu ntà nile;
ndi di iche iche gērùbà nime ya dika
osimiri. 2 Ọtutu mba gēje kwa, si,
Bianu, ka ayi rigorue ugwu Jehova, ru
kwa ulo Chineke nke Jekob; O gēzi kwa
ayi uzọ-Ya ufọdu, ayi gēje kwa ije
n'okporo-uzọ-Ya nile: n'ihi na Zaion ka
iwu gēsi puta, okwu Jehova gēsi kwa na
Jerusalem puta. 3 Ọ gēkpe kwa ikpe
n'etiti ọtutu ndi di iche iche, dozi-kwa-
ra mba di iche iche nwere ume okwu-ha
rue ebe di anya; ha gākpughari kwa mma-
agha-ha nile ka ha buru mma-ọgè, na
ube-ha nile ka ha buru mma-ikwa-osisi:
mba agagh-ebuli mma-agha megidemba,
ha agagh-amuta kwa agha ọzọ. 4 Ma ha
gēbi, onye ọ bula n'okpuru osisi vine ya
na n'okpuru osisi fig ya; ọ digh kwa onye
gēme ka ha ma jijiji: n'ihi na ọnu nke
Jehova nke usu nile nke ndi-agha
ekwuwo okwu. 5 N'ihi na ndi nile di
iche iche nējeghari, onye ọ bula n'aha
nke chi-ya, ayi onwe-ayi ganējeghari
kwa n'aha Jehova, bú Chineke-ayi, rue
mḅe nile ebigh-ebi.
6 N'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), ka M'gēme ka nwayi ahu
nke nēje nsukwara-achi zukọta, ọ bu kwa
nwayi ahu nke achupuru achupu ka
M'gāchikọta, ya na nwayi nke M'meworo
ihe ọjọ; 7 M'gēme kwa ka nwayi ahu
nke nēje nsukwara-achi ghọ ndi fọduru
afọdu, M'gēme kwa ka nwayi ahu nke
emere ka ọ nọ n'ebe di anya ghọ mba
nwere ume: Jehova gābu kwa eze-ha
n'ugwu Zaion site n'uḅu a we rue mḅe
ebigh-ebi. 8 Ma gi onwe-gi, ulo-elu
nke ìgwè aturu, Ofel nke ada Zaion, gi ka
ọ gābiakute; e, ọchichi anāchi mbu gābia,
bú ala-eze nke diri ada Jerusalem.
9 Uḅu a n'ihi gini ka i nētisi nkpu ike?
Ọ bu na eze adigh na gi? onye-ndum-
ọdu-gi, ọ lawo n'iyì, na ihe-nḅali
ejidewo gi dika nke nwayi ime nēme?
10 Nāḅali, jisie ike imuputa nwa, gi
ada Zaion, dika nwayi ime nēme: n'ihi
na uḅu a ka i gāpu n'obodo, biri n'ọhia,
biarue Babilon; n'ebe ahu ka agānaputa
gi; n'ebe ahu ka Jehova gāḅaputa gi n'aka
ndi-iro-gi. 11 Ma uḅu a ọtutu mba
achikọtawo onwe-ha imegide gi, ndi
nāsi, Ka emerua ya, ka anya-ayi lekwasi
kwa Zaion. 12 Ma ndi ahu amagh
èchìchè nile nke Jehova, ha aghọtagh
kwa ndum-ọdu-Ya: n'ihi na Ọ chikọtawo
ha dika ùkwù-ọka n'ebe-nzọcha-ọka.
13 Bilie, zọcha, gi ada Zaion: n'ihi na
mpi-gi ka M'gēme ka ọ ghọ igwè, ọ bu
kwa ukwu-gi ka M'gēme ka ha ghọ ọla:
i gāzọpia kwa ọtutu ndi di iche iche:
M'gēwezuga kwa urù-ha nye Jehova,
wezuga kwa àkù-ha nye Onye-nwe uwa
nka nile. 5 1 Uḅu a ka i gēdo onwe-
gi n'usu ndi nāpunara madu ihe, gi
ada nke usu ndi nāpunara madu ihe:
nnọchigidé-n'agha ka ọ nọchigideworo
ayi: ha gēji nkpa-n'aka tie onye-ikpe
Israel na ǹtì.
2 Ma gi onwe-gi, Bet-lehem Efrata,
nke di ntà idi n'etiti usu nile nke nnù
abua na ọgu iri nke Juda, nime gi ka otù
onye gēsi putaram ibu onye nāchi achi
n'Israel; onye ọpupu-ya nile sitere na
mḅe ochie, site n'ubọchi nile nke mḅe
ebigh-ebi gara aga. 3 N'ihi nka ka Ọ
gārara ha nye, rue mḅe nwayi ime nēme
gāmuwori nwa: umu-nne-ya ndi fọduru
afọdu ewe laghachikute umu Israel.
4 O gēguzo kwa, zùa ìgwè aturu-ya n'ike
nke Jehova, na nbili-elu nke aha Jehova,
bú Chineke-ya: ha gēbiri kwa; n'ihi na
uḅu a ka ọ gādi uku rue nsọtu nile nke
uwa. 5 Onye a gābu kwa udo: mḅe
Asiria gābata n'ala-ayi, mḅe ọ gāzọ kwa
ukwu n'ulo-elu nile ayi, ayi gēme kwa
ka ndi-ọzùzù-aturu asa na ndi-isi madu
asatọ bilie imegide ya. 6 Ha gēji kwa
mma-agha ḅuchapu ala Asiria na ala
Nimrod n'ọnu-uzọ-ya nile: ọ gānaputa
kwa ayi n'aka Asiria, mḅe ọ gābata n'ala-
ayi, mḅe ọ gāzọ kwa ukwu n'ókè-ala-ayi.
7 Ndi Jekob fọduru gādi kwa n'etiti
ọtutu ndi di iche iche dika igirigi sitere
n'ebe Jehova nọ, dika aburubu-miri n'elu
ihe-ọkukù; nke nādigh-ele anya onye ọ
bula, nke nādigh-echere kwa umu madu.
8 Ndi Jekob fọduru gādi kwa n'etiti mba
nile, n'etiti ọtutu ndi di iche iche, dika

ọdum n'etiti anumanu nke oké ọhia, dika
nwa-ọdum n'etiti igwè ewu na aturu
nile: nke gāḅu, mḅe ọ gāgabiga, ọ
gāzọda, dọkasia, ọ digh kwa onye-
nnaputa di. 9 Ka aka-gi di elu imegide
ndi nākpaḅu gi, ka ebipu kwa ndi-iro-gi
nile.
10 O gēru kwa n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta), na M'gēbipu
inyinya-gi nile n'etiti gi, me ka uḅọ-ala-
gi nile la n'iyi: 11 M'gēbipu kwa obodo
nile nke ala-gi, kwatue ebe-gi nile ewusiri
ike: 12 M'gēbipu kwa n'aka-gi mḅasi
nile; i gagh-enwe kwa ndi ji igwe-oji
atù isi ọma na isi ọjọ: 13 M'gēbipu
kwa arusi-gi nile apiri api na ogidi-gi
nile n'etiti gi; i gagh-akpọ kwa isi ala
nye ọlu aka-gi ọzọ. 14 M'gēropu kwa
Asherim-i n'etiti gi: M'gēkpochapu kwa
ndi-iro-gi nile. 15 M'gābọ kwa ọbọ
n'iwe na n'ọnuma n'aru mba nile ndi
nānugh olum.

6 1 Biko, nurunu ihe Jehova nāsi:
Bilie, je ikpe n'iru ugwu nile, ka
ugwu ntà nile nu kwa olu-gi. 2 Unu
ugwu, nurunu okwu ikpe Jehova; nu-
kwa-nu, unu ntọ-ala uwa nke nādigide
mḅe nile: n'ihi na Jehova na ndi-Ya
nēkperita ikpe, ọ bu kwa Israel ka Ọ
gāruso uka. 3 Ndim, gini ka M'meworo
gi? ọ̀ bu kwa gini ka M'jiworo me ka ike
gwu gi? ḅa àmà megidem. 4 N'ihi na
M'mere ka i si n'ala Ijipt rigoputa, ọ bu
kwa n'ulo ndi-orù ka M'ḅaputara gi;
M'we ziga Moses na Eron na Miriam iga
n'iru gi. 5 Ndim, biko, cheta ihe Belak,
bú eze Moab, ḅara n'izù, na ihe Belam
nwa Beoa zara ya; cheta site na Shitim
rue Gilgal, ka unu we mara ezi omume
nile nke Jehova. 6 M̀'gēji gini bia n'iru
Jehova, rube isi n'iru Chineke di elu?
ṁ'gābia n'iru Ya chiri ihe àjà-nsure-ọku,
chiri umu-ehi ḅara otù arọ? 7 Ọ̀ gātọ
Jehova utọ, bú nnù kwuru nnù ebulu
ma-ọbu orú nnù kwuru orú nnù iyi
manu? ṁ'gēnye ọkparam n'ihi njehiem,
nkpuru afọm n'ihi nmehie nkpuru-
obim? 8 Gi madu, O gosiwo gi ihe di
nma; ọ̀ bu kwa gini ka Jehova nāchọ
n'aka-gi, ma-ọbugh nání ime ihe ekpere
n'ikpe, na ihu ebere n'anya, na iji obi-
ume-ala soro Chineke-gi nēje ije?
9 Olu Jehova nākpọ obodo òkù, onye-
nzube-ihe gāhu kwa aha-Gi: nurunu
nkpa-n'aka, na Onye kaworo ya. 10 Ọ̀
di àkù nmebi-iwu fọduru n'ulo onye-
nmebi-iwu, ma-ọbu ephah nērugh eru
nke nākpasu Chineke oké iwe?
11 M̀'gādi ọcha n'obi mḅe m'nwere ihe-
ọtùtù nmebi-iwu, mḅe m'nwe-kwa-ra
akpa nkume-ọtùtù aghughọ? 12 N'ihi
na ndi-ọgaranya-ya juputara n'ihe-ike,
ndi bi nime ya ekwuwo kwa okwu-ugha,
ire-ha di kwa aghughọ n'ọnu - ha.
13 Ọzọ kwa, Mu onwem etiputawom i
ọnyà jọḅuru onwe-ya; emewom i ka i
tọḅọrọ n'efu n'ihi nmehie-gi nile. 14 Gi
onwe-gi gēri ihe, ma afọ agagh-eju gi;
afọ-awọrọ-gi gādigide kwa nime gi: i
gēwezuga kwa ndi-gi, ma i gagh-eme
ka ha ḅapu; ma ndi i nēme ka ha ḅapu,
ọ bu mma-agha ka M'gēwere ha nye.
15 Gi onwe-gi gāgha nkpuru, ma i
gagh-ewe ihe-ubi: gi onwe-gi gāzọcha
nkpuru osisi olive, ma i gagh-ete manu
n'aru gi; i gāzọchapu kwa manya-vine
ọhu, ma i gagh-añu manya-vine.
16 N'ihi na anēdebe ukpuru nile nke
Ọmri, na ọlu nile nke ulo Ehab, unu ewe
jeghari nime ndum-ọdu nile ha: ka
M'we me gi ka i ghọ ebe tọḅọrọ n'efu, me
kwa ndi bi nime-ya ka ha ghọ ihe-ima-
ọsọ; ọ bu kwa ita-uta ndim ka unu gēbu.

7 1 Ahuhu dirim! n'ihi na adiwom ka
mḅe ha ghọkọtaworo nkpuru nke
mḅe nghọkọta-nkpuru, dika ntutukọ
nkpuru ubi-vine fọduru nke ọghughọ-
nkpuru-vine: ọ digh otù uyọkọ nkpuru-
vine fọduru iri; nkpuru-osisi fig nke
buru uzọ cha ka nkpuru-obim chọsiworo
ike. 2 Onye-ebere alawo n'iyì pua
n'uwa, ọ digh kwa onye ziri ezi n'etiti
madu: ha nile nēche anwu ọbara; ha ji
uḅu achu ntà, onye ọ bula nwa-nne-ya.
3 Ọ bu n'elu ihe ọjọ ka ọbu-aka-ha abua
di ime ya nke-ọma; onye-isi nāriọ, onye-
ikpe ewe jikere n'ihi ugwọ; onye uku
kwa, onye nēkwu ihe-ila-n'iyi nke
nkpuru-obi-ya ka ọ bu: ha we tukọta ya
dika udọ. 4 Onye nke ha nke kachasi
nma di ka uke: onye ziri ezi jọrọ njọ kari
ogige ogwu: ubọchi ndi-nche-gi, bú
nleta-gi, abiawo; uḅu a ka mḅe iḅa ha
ghari gādi. 5 Unu ekwerela n'eyì, unu
atukwasila eyì unu mara nke-ọma obi:
debe eḅuḅere-ọnu-gi ghara igwa nwayi
nēdina n'obi-gi okwu. 6 N'ihi na nwa-
nwoke nākpọ nna-ya onye-nzuzu, nwa-
nwayi nēbili imegide nne-ya, nwunye

nwa imegide nne di-ya; ndi-iro madu bu
ndi ulo-ya.
7 Ma mu onwem, nime Jehova ka
m'gēche nche nke-ọma; M'gēchere
Chineke nke nzọputam: Chinekem gānu
olum. 8 Añulam ọñu, gi onye-ironi:
mḅe m'dara ada, m'bilie; mḅe m'nānọdu
n'ọchiehiri, Jehova gāburum ihė. 9 Iwe
di ọku nke Jehova ka m'gēbu, n'ihi na
emehiewom megide Ya; rue mḅe Ọ
gēkpe ọnum, me ihe ekpere n'ikpem, Ọ
gēme ka m'puta n'ihė, m'gēlekwasi kwa
ezi omume-Ya anya. 10 Nwayi-irom
gāhu kwa ya, ihere ewe kpuchie ya iru;
bû onye nāsim, Ole ebe Jehova, bú
Chineke-gi, nọ? Anyam abua gēlekwasi
ya; ubu a ka ọ gāghọ ihe-nzọtọ dika apiti
nke ezi. 11 Ubọchi iḅa ogige-gi nile
gādi! n'ubọchi ahu ka ókė-gi gādi n'ebe
di anya. 12 N'ubọchi ahu ọ bu kwa gi
ka agābiakute, site n'Asiria na obodo
nile nke Ijipt, site kwa n'Ijipt we rue
Osimiri, site kwa n'okė osimiri rue okė
osimiri, site kwa n'ugwu rue ugwu.
13 Ma ala nka gāghọ ebe tọḅọrọ n'efu
n'ihi ndi bi nime ya, site na nkpuru nke
omume nile ha.
14 Were nkpa-n'aka-Gi zúa ndi-Gi,
bû igwė ewu na aturu nke ihe-nketa-Gi,
ndi bi iche, n'okė ọhia n'etiti Kamel: ka
ha ta nri nime Beshan na Gilead, dika
n'ubọehi nile nke mḅe ebigh-ebi gara
aga. 15 Dika n'ubọchi i siri n'ala Ijipt
puta, otû a ka M'gēme ka ọ hu okė ọlu
di iche iche. 16 Mba di iche iche gāhu
ya, ihere idi-ike-ha ewe me ha: ha
gātukwasi aka n'ọnu, nti-ha gēchi.
17 Ha gāracha àjà dika agwọ; dika ihe
di iche iche nke nākpu akpu nke ala, otû
a ka ha gēwere ima-jijiji si n'ebe-
nmechibido nile ha puta: Jehova, bû
Chineke-ayi, ka ha gābiakute n'oké
egwu, ha gātu kwa egwu gi. 18 Ònye
bu Chineke dika Gi, Nke nēbupu ajọ
omume, nāgabiga kwa njehie nke diri ndi
ala-nketa-Ya fọduru? O jigidegh iwe-
Ya rue mḅe ebigh-ebi, n'ihi na onye
ebere nātọ utọ ka Ọ bu. 19 O
gēehighari, nwe obi-ebere n'aru ayi; Ọ
gāzọda ajọ omume nile ayi: I gātubà
kwa nmehie nile ha n'ebe dikarisiri
omimi nke okė osimiri. 20 I gēnye
Jekob ezi-okwu, me-kwa-ra Abraham
ebere, bû nke I ñuworo nna-ayi-hà n'iyi
site n'ubọchi nile nke mḅe ochie.

NEHUM

1 1 Ibu eboro Nineve. Akwukwọ ọhû
nke Nehum, bû onye Elkosh.
2 Chineke ekworo, Nke nābọ̀ kwa
ọ̀bọ̀, ka Jehova bu; onye-ọ̀bọ̀ ka Jehova
bu, Ọ bu kwa onye-nwe ọnuma; onye-
ọ̀bọ̀ ka Jehova bu n'aru ndi nēmegide
Ya, onye nēdebere ndi-iro-Ya iwe ka Ọ
bu. 3 Jehova adigh-ewe iwe ọsọsọ, Ọ
di kwa uku n'ike, ma ọ digh uzọ ọ bula
Ọ gāgu ndi ikpe mara na ha bu ndi ikpe
nāmagh: Jehova, n'okė ikuku na n'okė
ifufe ka uzọ-Ya di, igwe-oji bu kwa àjà
ukwu-Ya abua. 4 Ọ nābasiri okė
osimiri nba ike, me ka ọ ta, ọ bu kwa
osimiri nile ka Ọ meworo ka ha takọrọ:
Beshan nātalata, ya na Kamel, ihe-
opupû nke Lebanon nātalata kwa.
5 Ugwu nile emewo nkpatu site na Ya,
ugwu ntà nile abazewo kwa; ala we
bulie onwe-ya site n'iru Ya, e, elu-uwa
dum madu bi na ndi nile bi nime ya.
6 Ònye gēguzo n'iru okė iwe-Ya? Ọ̀
bu kwa onye gēguzosi ike n'idi-ọku nke
iwe-Ya? awusiwo ọnuma-Ya dika ọku,
akwatuwo kwa okė nkume nile site na
Ya. 7 Jehova di nma, Ọ bu ebe ewusiri
ike n'ubọchi ahuhu; Ọ bu kwa onye
nāma ndi nā babà nime Ya. 8 Ma O
gēji miri nke nērubiga ókė nke nērubiga
erubiga me ka ọnọdu obodo ahu gwusia,
ọ bu kwa ndi-iro-Ya ka Ọ gāchubà
n'ọchichiri. 9 Gini ka unu nēchė
megide Jehova? Ya onwe-ya nēme ka
ọ gwusia: nkpaḅu agagh-ebili nke uḅọ̀
abua. 10 N'ihi na ọ bu ezie na ha di
ka ogwu tuhiri atuhi, buru kwa ndi
ñubigaworo manya ókė dika n'iñubiga-
manya-ókė-ha, ọku gēripia ha dika

ahihia - ọka kpọnwusiri akpọnwu.
11 Nime gi ka otù onye siri puta, nke
nēchè ihe ọjọ megide Jehova, nādu kwa
ọdu ihe jọḅuru onwe-ya. 12 Otù a ka
Jehova siri: Ọ bu ezie na ha zuru okè,
ba kwa uba otù a, ọbunà otù a ka
agēḅutu ha, ọ gāgabiga kwa. Ọ bu
ezie na ewedawom i n'ala, ma M'gagh-
eweda kwa gi n'ala ọzọ. 13 Ma uḅu a
ka M'gāḅajipu nkpọrọ yoke-ya n'olu-gi,
ọ bu kwa aḅu-gi nile ka M'gētibi.
14 Jehova enyewo kwa iwu bayere gi, ka
aghara igha kwa nkpuru ọ bula ọzọ nke
sitere n'aha-gi: n'ulo chi-gi nile ka
M'gēbipu arusi apiri api na arusi awuru
awu; M'gēdo ili-gi; n'ihi na eleliwo gi
anya. 15 Le, n'elu ugwu ka ukwu nke
onye nēzisa ozi ọma di, bù onye nēme ka
anuru okwu udo! Me ememe-gi nile, gi
Juda, kwughachi nkwa nile i kwere: n'ihi
na onye jọḅuru onwe-ya agagh-agabiga
kwa nime gi ọzọ; ebipusiwo ya.

2 1 Onye-nchusa arigotawo n'iru-gi:
chebe ebe ewusiri ike, che uzọ nche,
me ka ùkwù-gi sie ike, ḅa ike ume nke-
uku. 2 N'ihi na Jehova neme ka nbili-
elu nke Jekob lata, dika nbili-elu nke
Israel: n'ihi na ndi-nwusi awusiwo ha
dika miri, ọ bu kwa ngalaba-vine nile ha
ka ha bibiworo. 3 Ọta ndi-dike-ya bu
ihe esijiri ọbara-ọbara, ndi-dìnkpà-ya yiri
uwe nācha uhie uhie: ígwè nēḅupu
eḅupu ka uḅọ-ala-ya nwere n'ubọchi
ndozi-ya, emewo ka osisi fir nile me
nkpatu nke-uku. 4 N'èzi nile ka uḅọ-
ala nile kpọtuworo nkpọtu nke-uku, ha
nāḅaghari iru na azu n'amà nile: ha di ka
ọwa nēnwu enwu n'ile ha anya, dika
àmùmà ka ha nāḅa ọsọ. 5 Ọ nēcheta
ndi-ebube-ya: ha su ngọngọ n'ojije-ha,
me ngwa ijeru mḅidi obodo, ma edoziwo
ihe-nkpuchi ndi nānọchigide ya n'agha.
6 Emeghewo ọnu-uzọ-ama nile nke
osimiri nile, aḅazewo ulo uku ya.
7 Ekpughewo kwa Huzab, me ka ọ
rigopu, ndi-orù-ya ndinyom nēkwo kwa
àkwà dika olu nduru, nēti obi-ha aka.
8 Ma Nineve di ka ọdọ-miri juputara na
miri site n'ubọchi nile ya onwe-ya di:
ma ndi ahu nāḅalaga; Guzonu, guzonu,
ka ha nāsi; ma ọ digh onye nāgha anya
n'azu. 9 Lutanu ọla-ọcha n'agha
lutanu ọla-edo n'agha: ọ digh kwa
ọgwugwu diri àkù edoziri edozi, bù
ebube nke sitere n'ihe nile anāchọsi ike.
10 Ọ bu ihe tọḅọrọ n'efu, na ihe awusiri
dika miri, na ihe aḅabara ọtọ: obi alọwo
kwa miri, isu-ngọngọ nke ikperè abua di
kwa, nḅali di kwa n'ùkwù nile, iru ha
nile achagharisiwo kwa. 11 Òle ebe
ebe-obibi ọdum di? ebe-ita-nri ka ọ bu-
kwa-ra umu-ọdum, ebe ọdum na nne-
ọdum na nwa-ọdum jeghariri, ọ digh
kwa onye nēme ka ha ma jijiji.
12 Ọdum nādọḅu anu gēzuru umu-ya,
ọ nātọḅuta-kwa-ra nne-ọdum-ya nile
anu, we kpojue ọḅà-ya nile n'anu-ndọḅu,
kpoju kwa ebe-obibi-ya nile n'anu ọ
dọḅuworo. 13 Le, Mu nēmegide gi,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile
nke ndi-agha puta), M'gēsure kwa uḅọ-
ala-ya n'anwuru-ọku, ọ bu kwa umu-
ọdum-i ka mma-agha gēripia: M'gēbipu
kwa anu-ndọḅu-gi n'uwa, agagh-anu
kwa olu ndi-ozi-gi ọzọ.

3 1 Ahuhu diri obodo ọbara! o
juputasiri n'okwu-ugha na ndọka;
ndọḅu-anu adigh-apu na ya. 2 Ge nti
olu utari, na olu nke ùzù wheel; na
inyinya nāwuli awuli, na uḅọ-ala nāmali
amali; 3 na onye-inyinya nēme ka
inyinya-ya rigo, na mma-agha nēḅupu
eḅupu, na ube nēḅu àmùmà; na ọtutu
ndi eḅuru eḅu, na okè obo ozu; ọ digh
kwa ọgwugwu diri ozu-ha; ha nāsu
ngọngọ n'ozu-ha: 4 n'ihi iba-uba nke
ikwa-iko nile nke nwayi nākwa iko onye
mara nma nke-uku, bù nwayi nwe mḅasi
di iche iche, nke nēre mba di iche iche
site n'ikwa-iko-ya nile, na aḅuru di iche
iche site na mḅasi-ya nile. 5 Le, Mu
nēmegide gi, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
nke usu nile nke ndi-agha puta),
M'gēkpughe kwa ọnu-ọnu-ala nile nke
uwe-nwuda-gi n'iru-gi, me ka mba nile
hu ọtọ-gi, na ala-eze nile ka ha hu ihere-
gi. 6 M'gātukwasi kwa gi ihe-àrù di
iche iche, M'gākpọ kwa gi ihe-nzuzu, do
gi ka ihe ile anya. 7 O gēru kwa, na ndi
nile ndi nāhu gi gāḅanari gi, si, Ebibiwo
Nineve: ònye gēgosi ya ebere o ji n'aru
ya? Òle ebe M'gāchọputara gi ndi-
nkasi-obi? 8 Ì di nma kari No-amon,
nke bi n'etiti osimiri Nail nile, nke miri
di ya buruburu; nke èkpè-ya bu okè
osimiri, okè osimiri ka mḅidi-ya sitere?
9 Etiopia bu ume-ya, ya na Ijipt, ọ digh
kwa ọgwugwu diri ya; Put na Lubim
buri ndi-iye-aka-gi. 10 Ọbunà obodo
ahu ka emere ka ọ je biri n'ala ọzọ, ọ

lara na ndọta-n'agha: atupia-kwa-ra
umu-ya nāñu ara n'isi èzí nile: ọ bu kwa
ndi di nsọpuru ya ka ha fekwasiri nzà,
eke-kwa-ra ndi uku ya nkpọrọ. 11 Gi
onwe-gi gāñubiga kwa manya ókè, i
gābu onye zoro ezo; gi onwe-gi gāchọ
kwa ebe siri ike, n'ihi onye-iro. 12 Ebe-
gi nile ewusiri ike gādi ka osisi fig nwere
nkpuru-osisi fig buru uzọ cha: ọ buru
na arùru ha arù, ha adabà n'ọnu onye
nēri ha. 13 Le, ndi-gi bu ndinyom
n'etiti gi; ndi-iro-gi ka emeghepusiworo
ọnu-uzọ-ama nile nke ala-gi nye: ọku
eripiawo ihe-ntuchi-gi nile. 14 Sere
onwe-gi miri nke nnọchigide-n'agha,
me ka ebe-gi nile ewusiri ike sie ike: ba
n'urọ, zọta ájá, jide ihe eji akpu brick.
15 N'ebe ahu ka ọku gēripia gi; mma-
agha gēbipu gi, o gēripia gi dika ukpala:
me onwe-gi ka i rie nne dika ukpala, me
onwe-gi ka i rie nne dika igurube. 16 I
mewo ka ndi-ahia-gi ba uba kari
kpakpando nke elu-igwe: ukpala
enwopuwo iwere-ya, felaga. 17 Ndi-gi
ekpubeworo okpu-eze di ka igurube, ndi-
ọchi-agha-gi di kwa ka igwè igurube, ndi
nēbe n'ogige ab̠ara ab̠a n'ubọchi juru
oyi, ma mb̠e anyanwu wara ha felaga,
amagh kwa ọnọdu-ha ebe ha nọ.
18 Ndi-ọzùzù-aturu-gi atuwo òrù-ura,
gi eze Asiria: ndi-ebube-gi nwere ebe-
obibi-ha n'ájá: ndi-gi ab̠asawo n'elu
ugwu nile, ọ digh kwa onye-nchikọta ha
nwere. 19 Ọ digh nbilata nb̠aji ab̠ajiri
gi nwere; ntiputa-ọnyá-gi jọrọ njọ: ndi
nile ndi nānu ihe-ọnunu bayere gi
gākukpo gi aka-ha; n'ihi na ònye ka ihe
ọjọ gi nāgabigagh n'isi-ya mb̠e dum?

HABAKUK

1 1 Ibu nke Habakuk, bú onye-
amuma, huru.
2 Jehova, rùe ole mb̠e ka m'ganētiku
Gi, ma I digh-anu? m'nētiku Gi
nkpu, si, Ihe-ike! ma I digh-azọputa.
3 N'ihi gini ka I nēme ka m'hu ajọ ihe?
n'ihi gini ka I nēlegide nmeb̠u? ma
ipunara-madu-ihe ma ihe-ike di n'irum:
ilu-ọgù we di, esem-okwu nēbuli kwa
onwe-ya. 4 N'ihi nka ka iwu nēsinwu,
ikpe ziri ezi adigh-aputa kwa rue mb̠e
ebigh-ebi: n'ihi na onye nēmebi iwu
nāb̠a onye ezi omume buruburu; n'ihi
nka ka ikpé nāputa buru ihe b̠agọrọ
ab̠agọ. 5 Hunu n'etiti mba nile, legide-
kwa-nu, ka o ju kwa unu anya nke-uku
nke-uku: n'ihi na ọlu ka M'nālu
n'ubọchi-unu, nke unu nāgagh-ekwe,
mb̠e agākọrọ unu ya. 6 N'ihi na, le,
M'gaje ime ka ndi Kaldea bilie, bú
mba ahu di ilu nke nēme kwa ngwa
ngwa; ndi nējeghari na mbara uwa,
inweta ebe-obibi di iche iche nke nābugh
nke ha. 7 Ndi anātu ujọ, ndi di kwa egwu,
ka ha bu: n'aka ha onwe-ha ka ikpé-ha
na nbuli-elu-ha si aputa. 8 Inyinya-ha
nile nwere ukwu nkọ kari agu, ha di kwa
nkọ kari anu-ọhia wolf nke anyasi; ndi-
inyinya-ha nāwuli kwa elu: e, ndi-
inyinya-ha nēsi n'ebe di anya bia; ha
nēfe dika ugo nke nēfe ngwa iri ihe.
9 Ha nile nābia ime ihe-ike; edosiri iru-
ha ike dika ifufe Iru-anyanwu; ha we
chikọta ndi adọtara n'agha dika ájá.
10 E, mba ahu nākwa ndi-eze emò, ndi-
isi bu-kwa-ra ya ihe-ichi-ọchì: mba ahu
nāchi ebe ọ bula ewusiri ike ọchi; n'ihi
na o nēkpokọba ájá, we were ya. 11 Mb̠e
ahu ọ gēfebiga dika ifufe, ọ we gabiga,
ikpe ama ya: ike-ya nka ewe ghọ chi-ya.
12 Ọ bugh Gi onwe-gi siteworo na mb̠e
ochie, Jehova, bú Chinekem, Onye
Nsọm? ayi agagh-anwu. Jehova, ọ bu
ikpe ikpe ka I doworo ya; Gi Oké
Nkume, ọ bu kwa iba nba ka I tọworo
ya ntọ-ala. 13 Gi onye anya-Gi abua
di ọcha kari ihu ihe ọjọ, Onye nāpugh
i wa ilegide nmeb̠u anya, n'ihi gini ka I
nēlegide ndi nāghọb̠u aghọb̠u? n'ihi gini
ka I nāb̠a nkiti mb̠e onye nēmebi iwu
nēloda onye di ezi omume kari ya; 14 I
we me madu ka ha di ka azù nke oké
osimiri, dika ihe nākpu akpu, nke
nēnwegh onye nāchi ha? 15 Ha nile
ka o ji nkò-azù dọkpuru, o nēkpochapu
ha n'eriri-ya, chikọta ha n'ub̠u-ya: n'ihi
nka ka ọ nāñuri, tegharia egwú ọñù.
16 N'ihi nka ka ọ nāchuru eriri-ya àjà,

nēsurere ub̩u-ya ihe-nsure-o̩ku nēsi isi
uto̩; n'ihi na site na ha ka òkè-ya nwere
urù, ihe-oriri-ya ma-kwa-ra abuba. 17 Ọ̀
gēwere n'ihi nka nāwupu eriri-ya, ghara
inwe o̩miko n'ib̩u mba di iche iche mb̩e
dum?

2 1 N'elu ebe m'nēche ka m'gēguzo,
guzo kwa onwem n'elu ebe ewusiri
ike, m'gēche kwa ihu ihe O gēkwu
megidem, na ihe m'gāzaghachi bayere
iba-nbam. 2 Jehova we zam, si, De o̩hù
ahu n'elu mbadamba-ihe di iche iche, tu
ya akika, ka onye nāgu ya we b̩a o̩so̩.
3 N'ihi na o̩hù ahu nādiru mb̩e akara
àkà, o nēkusi-kwa-ra o̩gwugwu-ya ume
ike, o̩ gagh-ekwu kwa okwu-ugha: o̩
buru na o̩ la azu, chere ya; n'ihi na o̩
ghagh ibia, o̩ gagh-ano̩ o̩dù. 4 Le,
nkpuru-obi-ya afuliwo onwe-ya, o zigh
ezi nime ya: ma onye ezi omume gēji
okwukwe-ya di ndu. 5 E, o̩zo̩ kwa,
n'ihi na manya-vine-ya bu ihe-ngho̩b̩u,
nwoke di nganga ka o̩ bu nke nādigh-
ano̩ kwa n'ulo; onye meworo ka o̩chicho̩-
nkpuru-obi-ya sa mbara dika ala-mo̩, ya
onwe-ya di kwa ka o̩nwu, afo̩ adigh-eju
kwa ya, o̩ we me ka mba nile zuko̩ta n'ebe
o̩ no̩, o̩ nāchiko̩ta kwa ndi nile di iche
iche n'ebe o̩ no̩. 6 Ndia, hà nile
agagh-atu ilu megide ya, na okwu miri
emi, o̩buná okwu omimi di iche iche,
bayere ya, si, Ahuhu diri onye ahu nke
nēme ka ihe nābugh nke ya ba uba! rùe
ole mb̩e? onye ji ihe-ibe ebob̩u onwe-ya!
7 Ọ bugh n'otù ntabi-anya ka ha gēbili,
bú ndi nāta gi aru, ka ha gēteta, bú ndi
nēme ka i ma jijiji, i gāgho̩-kwa-ra ha ihe-
npunara? 8 N'ihi na i kwatawo o̩tutu
mba, ya ka ndi nile fo̩duru nime ndi nile
di iche iche gākwata gi; n'ihi o̩bara madu
na ihe-ike emere ala, nke emere obodo na
ndi nile bi nime ya.

9 Ahuhu diri onye nēritara ulo-ya urù
o̩jo̩, ido akwu-ya n'elu, ka ewe naputa ya
n'o̩bu-aka ihe o̩jo̩! 10 I duworo ulo-gi
o̩du ihere, ibipu o̩tutu ndi di iche iche, i
we nēmehie megide nkpuru-obi-gi.
11 N'ihi na nkume gēsi na mb̩idi tie
nkpu, ntuhie gēsi kwa n'osisi di n'ulo
za ya.

12 Ahuhu diri onye ji o̩bara ewu
obodo, onye ji kwa ajo̩ omume me ka
obodo guzosie ike! 13 Le, ò sitegh na
Jehova nke usu nile nke ndi-agha na ndi
di iche iche nādo̩b̩u onwe-ha n'o̩lu nye
o̩ku, na ike nāgwu kwa mba nile n'efu?
14 N'ihi na uwa gējuputa n'o̩muma
ebube Jehova, dika miri si ekpuchi oké
osimiri.

15 Ahuhu diri onye nēme ka madu-
ibe-ya ṅua ihe, onye nāgwako̩ta ya na
o̩numa-gi, o̩zo̩, i nēme kwa ka o̩ ṅubiga
manya ókè, ka i we legide o̩to̩-ha anya!
16 Afo̩ ihere ejuwo i kari nso̩puru: ṅua,
o̩buná gi onwe-gi, gho̩ onye anēbìgh
úgwù: iko aka-nri Jehova gēchighari rue
gi aru, ihere nke jo̩b̩uru onwe-ya gādi
kwa n'elu ebube-gi. 17 N'ihi na ihe-ike
emere Lebanon gēkpuchi gi, na nbibi
nke anumanu di iche iche, nke mere ka
ha tua ujo̩; n'ihi o̩bara madu na ihe-ike
emere ala, nke emere obodo na ndi nile bi
nime ya.

18 Ùrù gini ka arusi apiri api bara, na
onye nēme ya apiwo ya? ùrù gini ka
arusi awuru awu na onye-ozízí okwu-
ugha bara, na onye nākpu ihe-ya akpuru
akpu atukwasiwo ya obi, ime arusi dara
ob̩i di iche iche? 19 Ahuhu diri onye
nāsi osisi, Teta; nke nāsi nkume dara
ob̩i, Kpo̩te onwe-gi! Nka, ò gēzí ihe?
Le, ihe a bu ihe eji o̩la-edo na o̩la-o̩cha
machita, o̩ digh kwa mo̩ o̩ bula di nime
ya. 20 Ma Jehova no̩ n'ulo uku Ya di
nso̩: dere du n'iru Ya, gi uwa nile.

3 1 Ekpere nke Habakuk, bú onye-
amuma, n'elu Shigionoth.
2 Jehova, anuwom ihe anuru bayere
Gi, m'tua egwu:
Jehova, tute o̩lu-Gi n'etiti aro̩ nile,
N'etiti arò̩ nile ka I gēme ka amara
ya;
N'oké iwe cheta obi-ebere.
3 Chineke si na Timan nābia,
Onye Nso̩ si kwa n'ugwu Peran.
[Selah
Ebube-Ya ekpuchiwo elu-igwe nile,
Otuto-Ya juputa-kwa-ra uwa.
4 Onwunwu-Ya di ka ihè;
Ìhè nēnwuputa n'aka-Ya:
Ọ bu kwa n'ebe ahu ka ebe-nzuzo
nke ike-Ya di.
5 N'iru Ya ka ajo̩ o̩ria nke nēfe efe
nāga,
Nruru-o̩ku si kwa n'ukwu-Ya abua
nāputa.
6 O guzoro, we tùa uwa;
Ọ lere anya, we me ka mba nile kuja:
Ewe tipia ugwu nile di mb̩e ebigh-ebi,

Ugwu ntà ebigh-ebi nile ruru ala;
Ojije nile nke mḅe ebigh-ebi gara aga bu nke Ya.
7 N'okpuru ajọ ihe ka m'huworo ulo-ikwū nile nke Kushan:
Ákwà-nkwuba nile nke ala Midian nāma jijiji.
8 Ọ bu osimiri ka Jehova were okė iwe megide?
Ọ̀ bu osimiri ka iwe-Gi nēmegide?
Ma ọ̀ bu okė osimiri ka nrubiga-ókė nke iwe-Gi nēmegide?
Na I nānọkwasi n'inyinya-Gi nile,
N'uḅọ-ala-Gi nile nke bu nzọputa.
9 Aḅabasiri uta-Gi ọtọ;
Iyi nile añuru ebo-Gi nile bu okwu-ọnu kwesiri ntukwasi-obi. [Selah
I nēji osimiri ḅawa ala.
10 Ugwu nile huru Gi, we nāḅali;
Okė miri-ozuzo gabigara:
Oḅu-miri mere ka olu-ya da,
Chilie aka-ya elu.
11 Anyanwu na ọnwa guzoro n'ebe-obibi-ha;
N'ihė àkù-Gi nile mḅe ha nāga,
N'onwunwu nke ube-Gi nēḅupu àmùmà.
12 N'oké iwe ka I nāzọ ije n'ala,
N'iwe ka I nāzọcha mba di iche iche dika ọka.
13 I putawo ihė izọputa ndi-Gi,
Izọputa onye-Gi etere manu;
I mabipuwo isi n'ulo ndi nēmebi iwu,
Ḅaba ntọ-ala-ya ọtọ rue olu. [Selah
14 I jiwo nkpa-n'aka-ya dupue ndi-agha-ya isi:
Bù ndi nābia dika oké ifufe ifesam:
Obi-utọ-ha di ka agāsi na ha gaje iripia onye ewedara n'ala n'ebe-nzuzo.
15 I chiriwo inyinya-Gi zọ ije n'oké osimiri,
Bù obo nke ọtutu miri.

16 Anurum, afọm we ma jijiji,
N'olu ahu eḅuḅere-ọnum abua nākukọta;
Ire-ure nābà n'ọkpukpum nile, ọ bu kwa n'ọnọdum ka m'nāma jijiji:
Ka m'we zue ike rue ubọchi ahuhu,
Mḅe ọ nārigota imegide ndi ahu nke nēmegide ya n'usu ndi nāpunara madu ihe.
17 Asi na osisi fig adigh-ama ifuru,
Na ọ digh ihe-ọmume di n'osisi vine;
Na ihe aluputara n'osisi olive ebilatawo,
Na ubi nile emegh ihe-oriri;
Na ebipuwo igwė ewu na aturu n'ogige ewu na aturu,
Na ọ digh igwė ehi di n'ulo ehi:
18 Ma mu onwem gāñuri ọñu nime Jehova,
M'gēteghari egwù ọñù nime Chineke nke nzọputam.
19 Jehova, bù Onye-nwe-ayi, bu ikem,
Ọ nēme kwa ukwum abua ka ha di ka ukwu ele,
Ọ bu kwa n'ebem nile di elu ka Ọ gēme ka M'zọ ije.

Ọ diri Onye-isi Abù, n'ubọ-akwaram nile.

ZEFANAIA

1 1 Okwu Jehova nke ruru Zefanaia
nwa Kushi, nwa Gedalaia, nwa
Amaraia, nwa Hezekaia, nti, n'ubọchi
Josaia nwa Emon, bù eze Juda.
2 M'gēkpochapusi ihe nile n'elu uwa;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
3 M'gēkpochapu madu na anumanu;
M'gēkpochapu anu-ufe nke elu-igwe, na
azù nke okė osimiri, na ihe-isu-ngọngọ
nile, ha na ndi nēmebi iwu; M'gēbipu
kwa madu n'elu uwa; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 4 M'gėseti kwa akam
imegide Juda, na imegide ndi nile bi na
Jerusalem; M'gēbipu kwa ndi Beal
fọduru n'ebe a, na aha ndi-nchu-aja
arusi, ha na ndi-nchu-aja nile; 5 na
ndi nākpọ isi ala nye usu ihe nile di
n'elu-igwe n'elu-ulo nile; na ndi nākpọ
isi ala, ndi nāñuru Jehova iyi, ndi ji kwa
Malkam añu iyi; 6 na ndi si n'iso
Jehova laghachi azu; na ndi nāchọgh
Jehova, nājugh kwa ase Ya.

7 Dere du n'iru Onye-nwe-ayi
Jehova: n'ihi na ubọchi Jehova di nso:
n'ihi na Jehova edoziwo àjà, O dowo ndi
Ọ kpọrọ oriri nsọ. 8 O gēru kwa,
n'ubọchi àjà Jehova, na M'gēji nmehie
ndi-isi, jì kwa nmehie umu eze, ji kwa
nmehie ndi nile nēyi uwe ala ọzọ, leta ha.
9 M'gēji kwa nmehie onye ọ bula nke
nāmabiga nbata-uzọ leta ya n'ubọchi
ahu, bú ndi nēmeju ulo ndi-nwe-ha
n'ihe-ike na aghughọ. 10 O gēru kwa,
n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), na olu iti-nkpu gēsi n'ọnu-uzọ-
ama azù da, ya na ikwasi-ákwá-ike site
n'obodo nke-abua, na oké ntiwa site
n'ugwu ntà nile. 11 Kwasienu ákwá
ike, unu ndi bi na Maktesh, n'ihi na ndi
Kenean nile alawo n'iyi: ebipuwo ndi
nile eboro ọla-ọcha. 12 O gēru kwa, na
mḅe ahu, na M'gāchiri oriọna chọsie ike
nime Jerusalem; M'gēji kwa nmehie
ndikom ahu ndi raruru araru n'idi ka
manya-vine doro edo leta ha, ndi nāsi
n'obi-ha, Jehova agagh-eme ezi ihe, Ọ
gagh-eme kwa ihe ọjọ. 13 Àkù-ha
gāghọ kwa ihe apunaraworo ha, ulo nile
ha gāghọ kwa ebe tọḅọrọ n'efu: e, ha
gēwu ulo, ma ha agagh-ebi nime ha; ha
gāku kwa ubi-vine, ma ha agagh-añu
manya-vine-ha. 14 Okė ubọchi Jehova
di nso, ọ di nso, ọ nēme kwa ngwa nke-
uku: ge nti olu ubọchi Jehova; dike nēti
nkpu di ilu n'ebe ahu. 15 Ubọchi
nrubiga-òkė nke iwe ka ubọchi ahu bu,
ubọchi ahuhu na nkpaḅu, ubọchi nke
ime nkpọnkpọ-ebe na itọḅọrọ n'efu,
ubọchi ọchichiri na okė nḅachi, ubọchi
igwe-oji na okė ọchichiri, 16 ubọchi
opì-ike na iti-nkpu agha, imegide obodo
nile ewusiri ike, na imegide ulo-nkuku
nile di elu. 17 M'gēme kwa ka nkpà
kpa madu, ha ewe jegharia dika ndi-ìsì,
n'ihi na ọ bu Jehova ka ha mehieworo
megide: agāwusi kwa ọbara-ha dika
àjà, wusi kwa anu-aru-ha dika ǹsí.
18 Ọla-ọcha-ha ma-ọbu ọla-edo-ha
agagh-enwe ike inaputa ha anaputa
n'ubọchi nrubiga-òkė nke iwe Jehova;
ma agēji ọku nke ekworo-Ya ripia ala-ha
nile: n'ihi na ngwusi, nke bu nání obi-
ọlulọ-miri, ka Ọ gēme ka ndi nile bi
n'ala nka gwusia.

2 1 Chikọtanu onwe-unu, e, chikọta
dika ahihia-ọka, unu mba nke
nēnwegh ihere; 2 tutu ukpuru amuputa
nwa, (ubọchi agabigawo dika iḅoḅo-
ọka), mḅe ọnuma nke iwe Jehova
akābiakwasigh unu, mḅe ubọchi iwe
Jehova akābiakwasigh unu. 3 Chọnu
Jehova, unu nile ndi di ume-ala n'obi
bi n'uwa, ndi luworo ihe Ọ kpere n'ikpe;
chọnu ezi omume, chọnu ume-ala-
n'obi: elegh anya agēzobe unu n'ubọchi
iwe Jehova. 4 N'ihi na Geza gābu ebe
arapuru arapu, Ashkelon gāghọ kwa ebe
tọḅọrọ n'efu: Ashdod, n'etiti-ehihie ka
agāchupu ya, agēropu kwa Ekron.
5 Ahuhu diri ndi bi n'akuku okė osimiri,
bú mba ndi Keret! Okwu Jehova
nēmegide unu, Kenean, ala ndi Filistia;
M'gēme kwa ka i la n'iyì ghara inwe
onye-obibi. 6 Akuku okė osimiri gābu
kwa ebe-obibi ebe-obibi, bú ulo ntà nke
ndi-ọzùzù-aturu na ogige ìgwè ewu na
aturu. 7 Akuku okė osimiri gābu-kwa-
ra ndi ulo Juda fọduru; n'elu ha ka ha
gāzù igwè ewu na aturu-ha: n'ulo nile
nke Ashkelon ka ha gāmakpu amakpu
n'anyasi; n'ihi na Jehova, bù Chineke-
ha, gēleta ha, me ka ndi-ha adọtara
n'agha lata. 8 Anuwom ita-uta Moab,
na nkwulu nile nke umu Amon, nke ha
jiworo ta ndim uta, me onwe-ha uku
megide òkè-ala-ha. 9 N'ihi nka, Mu
onwem nādi ndu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bù
Chineke nke Israel, puta), n'ezie Moab
gādi ka Sọdọm, umu Amon gādi kwa ka
Gọmọra, ihe-onwunwe nke akuba, na
olùlù-nnù, na ebe tọḅọrọ n'efu rue mḅe
ebigh-ebi: ndim fọduru gāluta ihe-ha
n'agha, ndi mbam fọduru gēketa kwa ha.
10 Nka ka ha gēnwe n'ihi npako-ha,
n'ihi na ha atawo ndi Jehova nke usu
nile nke ndi-agha uta, me onwe-ha uku
imegide ha. 11 Onye di egwu ka
Jehova gābu n'imegide ha: n'ihi na Ọ
gēme ka chi nile nke uwa ta aru; madu
gākpọ kwa isi ala nye Ya, onye ọ bula
site n'ọnọdu-ya, bù agwe-etiti nile nke
mba nile. 12 Unu onwe-unu kwa, bù
ndi Etiopia, ndi mma-agham ḅuru eḅu
ka ha bu. 13 O gēseti kwa aka-Ya
imegide Ugwu, me ka Asiria la n'iyi; Ọ
gēme kwa ka Nineve ghọ ebe tọḅọrọ
n'efu, ala kpọrọ nku dika ọzara.
14 Ìgwè anumanu di iche iche gāmakpu
amakpu n'etiti ya, anu-ọhia nile nke mba
nile: ma okwolo ma ebinta gānọ ọnọdu-
abali n'isi-ogidi-ya nile: ge nti olu-ha

nābù abù nime window; ime-nkpọnkpọ
gādi na nbata-uzọ: n'ihi na ebe eji osisi
cedar wu ka Ọ ɓabaworo ọtọ. 15 Nka
bu obodo ahu nke nāṅuri ọṅu-agha, nke
nānọ na ntukwasi-obi, nke nāsi n'obi-ya,
Mu onwem nọ, ọ digh kwa otù efu ọzọ
di ma ewezuga nàni mu onwem: le otù ọ
ghọworo ebe tọɓọrọ n'efu, ebe-nmakpu
diri anu-ọhia! onye ọ bula nke nāgabiga
n'akuku ya gāma ọsọ, fegharia aka-ya.
3 1 Ahuhu diri obodo nke nānupu isi,
nke ruwo-kwa-ra àrù, obodo ahu nke
nēme ihe-ike! 2 Ọ gegh nti olu
Chineke; ọ naragh idọ-aka-na-nti;
Jehova ka ọ nātukwasigh obi; Chineke-
ya ka ọ nābiakutegh nso. 3 Ndi-isi-ya
n'etiti ya bu ọdum nāɓọ uja; ndi-ikpe-
ya bu anu-ọhia wolf nke anyasi; ha
ekpechagh ọkpukpu n'ututu. 4 Ndi-
amuma-ya bu ndi obi-ha nādigh n'otù
ebe, ndi-nghọɓu: ndi-nchu-aja-ya
emewo ka ihe nsọ ghara idi nsọ, ha
emewo iwu ihe-ike. 5 Jehova bu onye
ezi omume n'etiti ya; Ọ digh-eme ajọ
omume; kwa-ututu ka Ọ nēme ka ikpè-
Ya puta ihè, ọ digh mɓe Ọ nādigh; ma
onye ajọ omume adigh-ama ihere.
6 Ebipuwom mba di iche iche, ulo-
nkuku nile ha tọɓọrọ n'efu; emewom ka
èzi nile ha buru nkpọnkpọ-ebe, onye-
ngabiga we ghara idi: emebisiwo obodo
nile ha, onye ọ bula we ghara idi, ha
we ghara inwe onye-obibi. 7 Asirim,
N'ezie i gātu egwum, i gānara idọ-aka-
na-nti; ewe ghara ibipu ebe-obibi-ya,
dika ihe nile si di nke M'jiworo leta ya:
ma otù ọ di, ha biliri n'isi-ututu, bibie
omume nile ha. 8 N'ihi nka cherenum,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta), cherenu
ubọchi mɓe M'gēbili ọtọ ikwata ihe:
n'ihi na ikpèm bu ime ka mba nile
zukọta, ka M'we chikọta ala-eze nile,
iwusa ha oké iwem, bù ọnuma nile nke
iwem; n'ihi na agēji ọku nke ekworom
ripia uwa nka nile. 9 N'ihi na mɓe ahu
ka M'gāɓanwere ndi nile di iche iche
eɓuɓere-ọnu di ọcha, ka ha nile we
kpọkue aha Jehova, ifè Ya n'otù ùbú.
10 Site n'ofè osimiri nile nke Etiopia ka
ndi-aririọm, bù ada ndim achusara
achusa, gēduru onyinye-inata-iru-ọmam.
11 N'ubọchi ahu ka ihere omume-gi
nile nāgagh-eme gi, bù nke i jiworo
jehie megidem: n'ihi na mɓe ahu ka
M'gēwezuga n'etiti gi ndi-gi nāṅuri
ọṅu-agha nime npakọ, i gagh-adi kwa
npako ọzọ n'ugwu nsọm. 12 M'gēme
kwa ka otù ndi ewedara n'ala nke
nēnwegh kwa ike fọdu n'etiti gi, ha
gāɓabà kwa n'aha Jehova. 13 Ndi
Israel fọduru agagh-eme ajọ omume, ha
agagh-ekwu kwa okwu-agha; agagh-ahu
kwa ire aghughọ n'ọnu-ha: n'ihi na ndi
ahu gāzù onwe-ha makpu kwa amakpu
dika aturu, ọ digh kwa onye ganēme ka
ha ma jijiji. 14 Tie nkpu ọṅù, gi ada
Zaion; tie nkpu, gi Israel; ṅuria, were
obi nile ṅuria ọṅu-agha, gi ada
Jerusalem. 15 Jehova ewezugawo ikpè-
gi nile, Ọ chughachiwo onye-iro-gi: Eze
Israel, bù Jehova, nọ n'etiti gi: i gagh-
atu egwu ihe ọjọ ọzọ. 16 N'ubọchi ahu
ka agāsi Jerusalem, Atula egwu: gi
Zaion, ekwela ka aka-gi abua kuda.
17 Jehova, bù Chineke-gi, nọ n'etiti gi,
Ọ bu dike nke nāzọputa: O gēji ọṅù nwe
obi-utọ n'aru gi, O gedere du n'ihu-
n'anya-Ya, O gēji iti-nkpu-ọṅù teghari
egwu ọṅù n'aru gi. 18 Ndi o nēwuta
n'ihi mɓe akara àkà ka M'gēme ka ha
zukọta, bù ndi sitere na gi: bù obodo
nke ibu eboro ya bu ita-uta. 19 Le,
M'ganēmeso ndi ahu nile, bù ndi nēweda
gi n'ala, na mɓe ahu: M'gāzọputa kwa
nwayi ahu nke nēje nsukwara-achi, ọ
bu kwa nwayi nke achupuru achupu ka
M'gāchikọta; M'gēme kwa ka ha ghọ
otuto, ghọ kwa aha, bù ndi ihere-ha di
n'uwa nka nile. 20 Na mɓe ahu ka
M'gēme ka unu bata, ọ bu kwa na mɓe
ahu ka M'gāchikọta unu: n'ihi na
M'gēme ka unu ghọ aha, ghọ kwa otuto
n'etiti ndi nile di iche iche nke uwa, mɓe
M'gēme ka ndi-unu adọtara n'agha lata
n'anya-unu, ka Jehova siri.

HAGAI

1 1 N'arọ nke-abua nke Daraiọs, bù
eze, n'ọnwa nke-isi, n'ubọchi mbu
n'ọnwa, ka okwu Jehova si n'aka Hagai,
bù onye-amuma, rue Zerubabel nwa
Shealtiel, bù onye nāchi ala Juda, ru
kwa Joshua nwa Jehozadak, bù onye-isi-
nchu-aja, nti, si, 2 Otù a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha kwuru, si, Ndi nka
siri, Oge ibia erugh, bù oge iwu ulo
Jehova. 3 Okwu Jehova we si n'aka
Hagai, bù onye-amuma, bia, si, 4 Ọ bu
oge unu nwere, unu onwe-unu, ibi n'ulo-
unu amachitara osisi, mḅe ulo a bu
nkpọnkpọ ebe? 5 Ma uḅu a, otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri:
Tukwasinu obi-unu n'uzọ nile unu.
6 Unu aghawo ọtutu nkpuru, ma nke-
ntà ka unu webatara; unu nēri ihe, ma ọ
digh afọ juworo unu; unu nāṅu ihe-
ọṅuṅu, ma ọ digh nṅuju-afọ unu
ṅujuworo; unu yiri uwe, ma ọ digh
okpom-ọku nēkpo madu; ọzọ, onye
nāluta ugwọ-ọlu nāluta ugwọ-ọlu itiye
n'akpa puru epu. 7 Otù a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri: Tukwasinu
obi-unu n'uzọ nile unu. 8 Rigonu
n'ugwu, bute osisi, wue ulo a, ọ
gātọkwam utọ, agāsọpu-kwa-ram, ka
Jehova siri. 9 Unu lere anya ihe bara
uba, ma, le, ọ ghọrọ ihe ntà; mḅe unu
bulatara ya ulo, M'we fùsasia ya. N'ihi
gini? (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu
nile nke ndi-agha puta). N'ihi ulom, nke
bu nkpọnkpọ ebe; ma unu onwe-unu
nāḅa ọsọ, onye ọ bula ọ ḅakuru ulo nke
aka ya. 10 N'ihi nka ka elu-igwe nke di
n'elu unu ḅochiworo igirigi, ala
eḅochiwo kwa ihe-ọmume-ya. 11 M'we
kpọ oge ọkpukpọ-nku ka ọ dakwasi ala
nka na ugwu-ya nile na ọka-ya na manya-
vine ọhu ya na manu ọhu ya na ihe nile
nke ala nēpuputa na madu na anumanu
na ihe nile unu dọḅuru onwe-unu n'ọlu
inweta.

12 Zerubabel nwa Shealtiel, na
Joshua nwa Jehozadak, bù onye-isi-
nchu-aja, na ndi Israel nile fọduru, we
ge nti olu Jehova, bù Chineke-ha, ge
kwa nti okwu nile nke Hagai, bù onye-
amuma, dika Jehova, bú Chineke-ha,
zitere ya; ndi Israel we tua egwu n'iru
Jehova. 13 Hagai, bù onye-ozi Jehova,
we gwa ndi Israel okwu n'ozi Jehova, si,
Mu onwem nọyere unu; ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta. 14 Jehova we kpọte mọ
Zerubabel nwa Shealtiel, bù onye nāchi
ala Juda, na mọ Joshua nwa Jehozadak,
bù onye-isi-nchu-aja, na mọ nke ndi
Israel nile fọduru; ha we bia je ozi n'ulo
Jehova nke usu nile nke ndi-agha, bù
Chineke-ha, 15 n'ubọchi nke-orù-na-
anọ nke ọnwa ahu, n'ọnwa nke-isi, n'arọ
nke-abua nke Daraiọs, bù eze.

2 1 N'ọnwa nke-asa, n'ubọchi nke-
orù-na-otù nke ọnwa ahu, okwu
Jehova we si n'aka Hagai, bù onye-
amuma, bia, si, 2 Biko, gwa Zerubabel
nwa Shealtiel okwu, bù onye nāchi ala
Juda, gwa kwa Joshua nwa Jehozadak,
bù onye-isi-nchu-aja, gwa kwa ndi
Israel fọduru, si, 3 Ònye fọduru n'etiti
unu nke huru ulo a n'ebube mbu ya? ọ̀
di kwa aṅa n'anya-unu onwe-unu uḅu
a? ọ̀ digh nàni ka ihe-efu n'anya-unu?
4 Ma uḅu a, di ike, Zerubabel, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta); di ike, Joshua,
nwa Jehozadak, bù onye-isi-nchu-aja;
di ike, unu ndi nile nke ala nka, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), luanu ọlu:
n'ihi na Mu onwem nọyere unu, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-
agha puta), 5 dika okwu ahu si di nke
Mu na unu ḅara n'ọḅuḅa-ndu mḅe unu
siri n'Ijipt puta, Mọm nēguzo kwa
n'etiti unu: unu atula egwu. 6 N'ihi
na otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha siri: Ọ fọduru otù uḅọ, nwa mḅe
ntà ka ọ bu, Mu onwem gaje ime ka elu-
igwe na uwa na oké osimiri na ala kpọrọ
nku me nkpatu; 7 M'gēme kwa ka mba
nile me nkpatu, ihe anāchọsi ike nke
mba nile gābia kwa, M'gēmeju kwa ulo
a n'ebube, ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri. 8 Mu nwe ọla-ọcha nile,
ọ bu kwa Mu nwe ọla-edo nile; ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta. 9 Ebube ikpe-
azu nke ulo a gādi uku kari ebube mbu,
ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha
siri: ọ bu kwa n'ebe a ka M'gēnye udo; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke
ndi-agha puta.

10 N'ubọchi nke-orù-na-anọ nke

ọnwa nke-iteghete, n'arọ nke-abua nke
Daraiọs, okwu Jehova we si n'aka Hagai
bú onye-amuma, bia, si, 11 Otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri:
Biko, jua ndi-nchu-aja ajuju iwu, si,
12 Le, ọ buru na onye ọ bula eburu anu
nsọ n'ọnu-ọnu-ala nke uwe-ya, were
kwa ọnu-ọnu-ala nke uwe-ya metu
achicha, ma-ọbu ofe, ma-ọbu manya-
vine, ma-ọbu manu, ma-ọbu ihe-oriri ọ
bula, ọ̀ gādi nsọ? Ndi-nchu-aja we za,
si, É-è. 13 Hagai we si, Ọ buru na
onye ruru árú site na madu nwuru anwu
emetu ihe ọ bula n'ime ndia, ọ̀ gāru árú?
Ndi-nchu-aja we za, si, Ọ gāru árú.
14 Hagai we za, si, Otù a ka ndi nka di,
ọ bu kwa otù a ka mba nka di n'irum; (ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova puta); ọ bu kwa
otù a ka ọlu ọ bula nke aka-ha di; ọzọ,
ihe ha nēweta nso n'ebe ahu, ihe ruru
árú ka ọ bu. 15 Ma uḇu a, biko,
tukwasinu obi-unu na mḇe a site
n'ubọchi ta laghachi azu, site na mḇe
akātukwasigh nkume n'elu nkume n'ulo
uku Jehova: 16 na mḇe ahu nile, mḇe
madu biara n'obo-ihe di orú ọtùtù, ha di
nani iri; mḇe madu biara n'ebe-inara-
manya-vine ikupu ọgu ite abua na iri,
nani orú di. 17 Ejirim nchakpọ, ji kwa
ọmuma-ebù, ji kwa àkù-miri-igwè, tiḇue
unu n'ọlu nile nke aka-unu; ma ọ digh
nchighari unu chigharikuterem; ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta. 18 Biko,
tukwasinu obi - unu na mḇe a, site
n'ubọchi ta laghachi azu, site n'ubọchi
nke-orú-na-anọ nke ọnwa nke-iteghete,
site n'ubọchi ahu mḇe atọrọ ntọ-ala ulo
uku Jehova, tukwasinu obi-unu na ya.
19 Nkpuru-ọghigha, ọ̀ di n'ọba rue uḇu
a? ọzọ kwa, osisi vine na osisi fig na
osisi pomegranate na osisi olive amigh
nkpuru; site n'ubọchi ta ka M'ganāgọzi
unu.

20 Okwu Jehova we rue Hagai nti nke
uḇò abua n'ubọchi nke-orú-na-anọ nke
ọnwa ahu, si, 21 Gwa Zerubabel, bù
onye nāchi ala Juda, okwu, si, Mu
onwem gaje ime ka elu-igwe na uwa me
nkpatu: 22 M'gākwatu kwa oche-eze
nke ala-eze nile, M'gēkpochapu kwa ike
nke ala-eze nile nke mba nile; M'gākwatu
kwa uḇọ-ala, na ndi nānọkwasi ha;
inyinya na ndi nānọkwasi ha gārida kwa,
onye ọ bula site na mma-agha nwa-nne-
ya. 23 N'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova nke usu nile nke ndi-agha
puta), ka M'gēwere gi, Zerubabel nwa
Shealtiel, bù orùm, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), me gi ka i di ka nḇa-aka-
akàrà: n'ihi na gi ka M'rọputaworo; ọ
bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke
ndi-agha puta.

ZEKARAIA

1 1 N'ọnwa nke-asatọ, n'arọ nke-abua
nke Daraiọs, ka okwu Jehova ruru
Zekaraia nwa Berekaia, nwa Ido, bù
onye-amuma, nti, si, 2 Jehova ewesawo
nna-unu-hà okè iwe. 3 I gāsi kwa ha,
Otù a ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha siri: Laghachikutenum, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-
agha puta), M'gālaghachikute kwa unu,
ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri.
4 Unu adila ka nna-unu-hà, ndi ndi-
amuma mbu kpọrọ òkù, si, Otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri,
Biko, sinu n'uzọ ọjọ nile unu, na
n'omume ọjọ nile unu, lata: ma ha
anugh, ha añaghkwam nti; ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta. 5 Nna-unu-hà, òle
ebe ha nọ? ndi-amuma kwa, ọ̀ bu rue
mḇe ebigh-ebi ka ha nādi ndu? 6 Ma
otù ọ di, okwum nile na ukpurum nile
nke M'nyere ndi-orùm, bù ndi-amuma,
n'iwu, hà erugh nna-unu-hà aru? ha we
chigharia, si, Dika Jehova nke usu nile
nke ndi-agha zubere ime ayi, dika uzọ
nile ayi si di, na dika omume nile ayi si
di, otù a ka Ọ mesoworo ayi.

7 N'ubọchi nke-orú-na-anọ nke ọnwa
nke-iri-na-otù, nke ahu bu ọnwa Shebat,
n'arọ nke-abua nke Daraiọs, okwu
Jehova we rue Zekaraia nwa Berekaia,
nwa Ido, bù onye-amuma, nti, si,
8 Ahurum n'abali, ma, le otù onye nke
nānọkwasi inyinya nācha uhie uhie, onye
ahu nēguzo kwa n'etiti osisi myrtle nke di

n'ebe miri emi; n'azu ya ka inyinya di
iche iche guzoro, nke nācha uhie uhie, na
nke nācha dika manu, na nke nācha
ọcha. 9 M'we si, Ndia bu gini, onye-
nwem? Mọ-ozi ahu nke nāgwam okwu
sirim, Mu onwem gēme ka i hu ihe ndia
bu. 10 Onye ahu nke nēguzo n'etiti
osisi myrtle we za, si, Ndia bu ndi Jehova
ziteworo ijeghari n'uwa. 11 Ha we za
mọ-ozi nke Jehova nke nēguzo n'etiti
osisi myrtle, si, Ayi ejeghariwo n'uwa,
ma, le, uwa nka nile nānọdu du, di jū.
12 Mọ-ozi nke Jehova we za, si, Jehova
nke usu nile nke ndi-agha, rūe ole mbe
ka Gi onwe-gi nāgagh-emere Jerusalem
na obodo Juda nile ebere, bú nke I
wesaworo oké iwe ọgu arọ atọ na iri
ndia? 13 Jehova we za mọ-ozi nke
nāgwam okwu okwu ọma di iche iche, bú
okwu nkasi - obi. 14 Mọ - ozi nke
nāgwam okwu we sim, Kpọsa, si, Otú
a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha
siri: Ekwoworom Jerusalem na Zaion
oké ekworo. 15 Ọ bu kwa iwe uku ka
Mu onwem nēwesa mba nile ndi nọ
jū: n'ihi na Mu onwem were iwe nke-
ntà, ma ha onwe-ha yere aka ime ha
ihe ọjọ. 16 N'ihi nka ka Jehova siri otú
a: Ejiwom obi-ebere nile laghachikute
Jerusalem; agēwu ulom nime ya, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-
agha puta), agēseti kwa eriri-ọtütü n'elu
Jerusalem. 17 Kpọsa ọzọ, si, Otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri:
Obodom nile gēsite n'ezi ihe basa ọzọ;
Jehova gākasi kwa Zaion obi ọzọ, rọputa
Jerusalem ọzọ.
18 M'we welie anyam abua, hu, ma
le, mpi anọ. 19 M'we si mọ-ozi nke
nāgwam okwu, Ihe ndia bu gini? Ọ we
zam, Ndia bu mpi ahu nke sọsaworo
Juda na Israel na Jerusalem. 20 Jehova
we me ka m'hu ndi-ọkà anọ. 21 M'we
si, Gini ka ndia nābia ime? O kwue, si,
Ndia bu mpi ndi sọsara Juda, onye ọ
bula we ghara iweli isi-ya: ma ndia
abiawo ime ka ha ma jijiji, ituda mpi nile
nke mba nile, ndi buliri mpi-ha imegide
ala Juda isọsa ya.
2 1 M'we welie anyam, hu, ma le, otú
onye nke eriri-ọtütü di n'aka-ya.
2 M'we si, Ole ebe gi onwe-gi nēje? Ọ
sim, Itü Jerusalem, ihu ka obosara-ya ra,
na ka ogologo-ya ra. 3 Ma, le, mọ-ozi
nke nagwām okwu nāpu, mọ-ozi ozọ
nāpu kwa izute ya, 4 si ya, Ba ọsọ, gwa
nwa-okorọbia nka okwu, si, N'obodo di
iche iche nēnwegh mbidi ka Jerusalem
gēbi, site n'iba-uba madu na anumanu
di nime ya. 5 N'ihi na Mu onwem
gāburu ya mbidi ọku buruburu, (ọ bu
ihe si n'ọnu Jehova puta), ọ bu kwa
ebube ka M'gāghọ n'etiti ya. 6 Éwü,
éwü, sinu n'ala Ugwu balaga, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta): n'ihi na dika ifufe
anọ nke elu-igwe ka M'chusaworo unu;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta. 7 Éwü,
gi Zaion, wepuga onwe-gi, gi nwayi nke
gi na ada Babilon nēbi. 8 N'ihi na otú
a ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha
siri: Ọ bu mbe nsọpuru gasiri ka O
ziworom jekuru mba nile ndi nākwata
unu: n'ihi na onye nēmetu unu aka
nēmetu nwa-anya-Ya. 9 N'ihi na, le,
M'gaje ifeghari akam n'aru ha, ha gābu-
kwa-ra ndi nēfè ha ihe-nkwata: unu ewe
mara na Jehova nke usu nile nke ndi-
agha ezitewom. 10 Tie nkpu ọñü,
ñuria, gi ada Zaion: n'ihi na, le, Mu
nābia, M'gēbi kwa n'etiti gi; ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova puta. 11 Ọtutu mba
gārapa-kwa-ra na Jehova n'ubọchi ahu,
ghọ-kwa-ram otü ndi: M'gēbi kwa
n'etiti gi, i we mara na Jehova nke usu
nile nke ndi-agha eziwom biakute gi.
12 Jehova gēketa kwa Juda n'òkè-Ya
n'elu ala nsọ a, rọputa kwa Jerusalem
ọzọ. 13 Dere du, unu anu-aru nile,
n'iru Jehova: n'ihi na O siwo n'ebe-
obibi-Ya di nsọ teta.
3 1 Ọ we me ka m'hu Joshua, bú
onye-isi-nchu-aja, ka o nēguzo n'iru
mọ-ozi nke Jehova, na Setan, ka o
nēguzo n'aka-nri-ya imegide ya.
2 Jehova we si Setan, Jehova basiere
gi nba ike, Setan; e, Jehova Nke
rọputaworo Jerusalem basiere gi nba
ike: onye a, ọ bugh ọlọkọ-ọku alọputara
n'ọku? 3 Ma Joshua nēyi uwe rusiri
inyi, guzo n'iru mọ-ozi ahu. 4 Ọ we
za, gwa ndi nēguzo n'iru ya okwu,
si, Chizuga uwe rusiri inyi n'aru ya. Ọ
we si ya, Le, emewom ka ajọ omume-
gi si n'aru gi gabiga, M'gēyibe kwa
gi uwe ememe. 5 M'we si, Ka ha
kuküa ákwà-nkukü-isi nwuru enwu
n'isi-ya. Ha we kuküa akwa-nkukü-
isi nwuru enwu n'isi-ya, yibe ya uwe;
mọ-ozi Jehova nēguzo kwa n'ebe ahu.
6 Mọ-ozi nke Jehova we bara Joshua

àmà nke-uku, si, 7 Otú a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri: Ọ buru na
i je ije n'uzọm nile, ọ buru kwa na i debe
ihe-ndebem, ọ gābu kwa na gi onwe-gi
gēkpe ulom ikpe, ọzọ, i gēdebe kwa
ogigem nile, M'gēnye kwa gi ebe-
njeghari di iche iche n'etiti ndia nēguzo
n'ebe a. 8 Biko, nuru, gi Joshua, bú
onye-isi-nchu-aja, gi onwe-gi na ndi-
ibe-gi ndi nānọdu ala n'iru gi; n'ihi na
ndi bu ihe-ebube ka ha bu: n'ihi na, le,
M'gaje ime ka orùm, bú Ihe-opupú
ahu, puta ìhè. 9 N'ihi na, le, nkume
ahu nke M'tiyeworo n'iru Joshua;
n'elu otù nkume ka anya asa di: le,
M'gēƀu eƀuƀu-ya, (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova puta), M'gēbupu kwa ajọ omume
ala ahu n'otù ubọchi. 10 N'ubọchi ahu,
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile
nke ndi-agha puta), ka unu gākpọbata,
onye ọ bula ọ kpọbata madu-ibe-ya,
n'okpuru osisi vine na n'okpuru osisi fig.

4 1 Mọ-ozi ahu nke nāgwam okwu
we biaghachi, kpọtem, dika onye
anākpọte n'ura-ya. 2 Ọ we sim, Gini
ka gi onwe-gi nāhu? M'we si, Ahuwom,
ma, le, ihe-idọba-oriọna, nke bu náni
ọla-edo ọla-edo, ya na ọkwa-ya n'isi-ya,
na oriọna asa n'elu ya: ihe asa eji aƀaye
manu diri oriọna nile n'otù n'otù, bú
nke di n'isi-ya: 3 osisi olive abua di
kwa n'akuku ya, otù n'aka-nri ọkwa ahu,
na otù n'aka-ekpe-ya. 4 M'we za, gwa
mọ-ozi ahu nke nāgwam okwu, si, Ndia
bu gini, onye-nwem? 5 Mọ-ozi ahu
nke nāgwam okwu we za, sim, Ì magh
ihe ndia bu? M'we si, É-è, onye-nwem.
6 Ọ we za, gwam okwu, si, Nka bu okwu
Jehova nke Ọ gwara Zerubabel, si, Ọ
bugh site n'usu-ndi-agha, ọ bugh kwa
site n'ike, kama ọ bu site na Mọm, ka
Jehova nke usu-ndi-agha siri. 7 Ònye
ka i bu, gi oké ugwu? n'iru Zerubabel
i gāghọ ebe di lari: ọ gēweputa kwa
nkume nke-elu n'itiri ya oké nkpu, si,
Amara, amara. 8 Okwu Jehova we
ruem nti, si, 9 Aka abua nke Zerubabel
atọwo ntọ-ala nke ulo a, aka-ya abua
gēwubì kwa ya; i we mara na Jehova
nke usu nile nke ndi-agha eziwom
biakute unu. 10 N'ihi na ònye ledaworo
ubọchi ihe ntà anya? n'ihi na ha gāṅuri
ọṅu, hu nkume eji atù mƀidi n'aka
Zerubabel, bú asa ndia, ndi bu anya
Jehova; ndi ahu nējeghari n'uwa nile.
11 M'we za, si ya, Gini bu osisi olive
abua ndia nke di n'aka-nri ebe-idọba-
oriọna nka na n'aka-ekpe-ya? 12 M'we
za nke uƀò abua, si ya, Gini bu ngalaba
abua nke osisi olive ndia nke nēsi n'ihe
ọla-edo abua eji aƀapu manu ƀapu
manu ọla-edo n'onwe-ha? 13 Ọ we
gwam okwu, si, I magh ihe ndia bu?
M'we si, É-è, onye-nwem. 14 Ọ si,
Ndia bu umu-ndikom abua nke manu
ọhu, ndi nēguzo n'akuku Onye-nwe uwa
nka nile.

5 1 M'we welie anyam abua ọzọ, hu,
ma le, akwukwọ-npiakọta nke nēfe
efe. 2 Ọ we sim, Gini ka gi onwe-gi
nāhu? M'we za, Mu onwem nāhu
akwukwọ-npiakọta nēfe efe; ogologo-ya
di orú cubit, obosara-ya di kwa cubit iri.
3 Ọ we sim, Nka bu ọƀuƀa-iyi nke
nāpùru iru ala nka nile: n'ihi na onye ọ
bula nke nēzu ori ka agēkpochapu n'ebe
a dika o si di; ọ bu kwa onye ọ bula nke
nāṅu iyi ka agēkpochapu n'ebe a dika
o si di. 4 Emewom ka ọ puta, (ọ bu ihe
si n'ọnu Jehova nke usu nile nke ndi-
agha puta), ọ gābà kwa n'ulo onye-ori na
n'ulo onye ji aham aṅu iyi ugha: ọ gānọ
kwa ọnọdu-abali n'etiti ulo-ya, me ka ọ
gwusia, ya na osisi-ya na nkume-ya nile.
5 Mọ-ozi ahu nke nāgwam okwu we
puta, sim, Biko, welie anya-gi abua, hu
ihe ọ bu, bú ihe a nke nāpu apu.
6 M'we si, Gini ka ọ bu? Ọ si, Nka
bu ihe-ọtùtù ephah nke nāpu apu. Ọ
we si, Nka bu oyiyi-ha n'ala nka nile:
7 (ma le, otù buruburu opù anēbuli
ebuli:) nka bu kwa otù nwayi nke
nānọdu n'etiti ephah ahu. 8 Ọ we si,
Nka bu Nmebi-iwu; ọ we tubà ya
n'etiti ephah ahu: ọ we tukwasi nkume
opù ahu n'ọnu-ya. 9 M'we welie
anyam abua, hu, ma le, ndinyom abua
nāputa, ifufe di kwa na nkù-ha; n'ihi na
ha nwere nkù abua dika nkù uƀala: ha
we bulie ephah ahu n'etiti ala na elu-
igwe. 10 M'we si mọ-ozi ahu nke
nāgwam okwu, Òle ebe ka ndia nēbuga
ephah ahu? 11 Ọ we sim, Iwuru ya ulo
n'ala Shaina: mƀe edozisiri ya, agādọba
ya n'ebe ahu n'ihe-ndọkwasi-ya.

6 1 M'we welie anyam abua ọzọ, hu,
ma le, uƀọ-ala anọ nēsi n'etiti ugwu
abua puta; ugwu ahu bu ugwu ọla.
2 N'uƀọ-ala mbu ka inyinya nācha uhie
uhie di; n'uƀọ-ala nke-abua ka inyinya

nēji nji di; 3 n'uḇọ-ala nke-atọ ka
inyinya nācha ọcha di; n'uḇọ-ala nke-
anọ ka inyinya turu agwa nwe-kwa-ra
ume di. 4 M'we za, si mọ-ozi ahu nke
nāgwam okwu, Gini bu ndia, onye-
nwem? 5 Mọ-ozi ahu we za, sim, Ndia
bu ifufe anọ nke elu-igwe, ndi nēsi
n'iguzo onwe-ha n'iru Onye-nwe uwa
nka nile pua. 6 Uḇọ-ala ahu nke
inyinya nēji nji di nime ya nāpuru ala
Ugwu; nke nācha ọcha puso-kwa-ra ha;
nke turu agwa puru-kwa-ra ala Ndida.
7 Inyinya nwere ume pu-kwa-ra, chọ
ije ka ha we jegharia n'uwa: ọ we si,
J nu, jegharia n'uwa. Ha we jegharia
n'uwa. 8 Ọ we kpọsiem òkù ike gwam
okwu, si, Le, Ndi ahu nke nāpu rue ala
Ugwu emewo ka Mọm zue ike n'ala
Ugwu.
9 Okwu Jehova we ruem nti, si,
10 Nara ihe n'aka ndi emere ka ha je
biri n'ala ọzọ, bú n'aka Heldai, na n'aka
Tobaija, na n'aka Jedaia; gi onwe-gi bia
kwa n'ubọchi ahu, bata n'ulo Josaia nwa
Zefanaia, bú nke ha biaruworo site na
Babilon; 11 e, nara ọla-ọcha na ọla-
edo, kpua (kpu-eze, kpube n'isi Joshua
nwa Jehoza ak, bú onye-isi-nchu-aja;
12 gwa ya okwu, si, Otú a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha kwuru, si, Le,
otú onye nke Ihe-opupú bu aha-ya; ọ
bu kwa n'ọnọdu-ya ka o gēsi pú, o gēwu
kwa ulo uku Jehova: 13 ọbunā ya
onwe-ya gēwu ulo uku Jehova; ọ bu kwa
ya onwe-ya gēburu ebube nile, nọdu
rāchi n'oche-eze-ya; otù onye-nchu-aja
gādi kwa n'oche-eze-ya: ndum-ọdu udo
gādi kwa n'etiti ha abua. 14 Okpu-eze
ahu gādiri Hilem, di-kwa-ra Tobaija,
di-kwa-ra Jedaia, di-kwa-ra Hen nwa
Zefanaia, ibu ii e-ncheta n'ulo uku
Jehova. 15 Ndi nọ n'ebe di anya gābia
kw ., wue n'ulo uku Jehova, unu ewe
mara na Jehova nke usu nile nke ndi-
agha eziwom biakute unu. Ọ gēme kwa,
ọ uru na unu ege olu Jehova, bú
Chinek -unu, ti nke-ọma.

7 1 O rue, n'arọ nke-anọ nke Daraiọs,
bú eze, na okwu Jehova ruru
Zekaraia nti, n'ubọchi nke-a ọ nke
ọnwa nke-iteghete, n'ọ wa Kislev.
2 Ma ndi Bet-el zigarari Sharezer na
Regem-melek na ndi-ha ime ka iru
Jehova dajua, 3 na igwa ndi-nchu-aja
ndi diri ulo Jehova nke usu nile nke
ndi-agha okwu, ha na ndi-amuma, si,
M'gākwa ákwá n'ọnwa nke-ise,
nēkewaputa onwem, di a m'meworo
otutu aro ra ka ndia? 4 Okwu Jehova
nke usu nile nke ndi-agha we ruem nti,
si, 5 Gwa ndi nile nke ala nka, gwa
kwa ndi-nchu-aja, okwu, si, Mḇe unu
buru ọnu, mḇe unu tiri aka n'obi n'ọnwa
nke-ise, na n'ọnwa nke-asa, ọbunā ọgu
arọ atọ na iri ndia, ọ̀ bu obubu-ọnu unu
buru ma-ọli nye Mu onwem? 6 Ọzọ,
mḇe unu nēri ihe, ma-ọbu mḇe unu
nāṅu ihe-ọṅuṅu, ọ̀ bugh unu onwe-unu
bu ndi nēri ihe? ọ̀ bugh kwa unu onwe-
unu bu ndi nāṅu ihe-ọṅuṅu? 7 Ùnu
agagh-anu okwu nile nke Jehova
kpọsaworo site n'aka ndi-amuma mbu,
mḇe Jerusalem bu ebe madu bi, mḇe ọ
nọ kwa n'udo, mḇe madu bi kwa
n'obodo-ya nile di ya buruburu na nime
Negeb na n'ebe di ala ala?
8 Okwu Jehova we rue Zekaraia nti,
si, 9 Otú a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha kwuru, si, Kpenu ikpe ezi-
okwu, nwe-kwa-nu ebere na obi-ebere
nile, onye ọ bula n'aru nwa-nne-ya:
10 unu emeḇu-kwa-la nwayi di-ya
nwuru, na nwa-nḇei, na ọbìa, na onye
ewedara n'ala; unu echè-kwa-la ihe ọjọ
n'obi-unu, onye ọ bula megide nwa-
nne-ya. 11 Ha we ju iṅa nti, wezuga
ubu-ha, me ka nti-ha di arọ̀, ka ha we
ghara inu ihe. 12 Ọ bu kwa obi-ha ka
ha mere ka ha ghọ nkume adamant, ka
ha we ghara inuru iwu Chineke, na okwu
nile nke Jehova nke usu nile nke ndi-
agha zitere site na Mọ-Ya site n'aka ndi-
amuma mbu: oké iwe we site na Jehova
nke usu nile nke ndi-agha bia. 13 O
rue na, di. a Ọ kpọrọ òkù, ma ha anugh;
otù a ka ha gākpọ òkù, ma M'gagh-anu;
otú a ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha siri; 14 ma M'gēfesa ha dika oké
itufe n'etiti mba nile ndi ha nāmagh.
Ala nka we tọḇọrọ n'efu n'azu ha, ghara
inwe onye-ngabiga ma-ọbu onye nālata:
n'ihi na ha mere ala anāchọsi ike ka ọ
ghọ ebe tọḇọrọ n'efu.

8 1 Okwu Jehova nke usu nile nke
ndi-agha we bia, si, 2 Otú a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha
siri: Ekwoworom Zaion oké ekworo,
ejiwokwam oké ọnuma kworo ya
ekworo. 3 Otú a ka Jehova siri:
Alaghachiwom na Zaion, M'gēbi kwa

n'etiti Jerusalem: agākpọ kwa Jerusalem
Obodo ezi-okwu; agākpọ kwa ugwu nke
Jehova nke usu nile nke ndi-agna Ugwu
nsọ. 4 Otú a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri: Agadi ndikom na
agadi ndinyom gānọdu kwa ala ọzọ
'amá nile nke Jerusalem, onye ọ bula
ọ ji e nkpa-n'aka-ya n'aka-ya site
n'iba-uba nke ubọchi ndu-ya. 5 Amá
nile nke obodo ahu gējuputa kwa
n'umu-ntakiri ndikom na umu-ntakiri
ndinyom nēgwuri egwù n'amá-ya nile.
6 Otú a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri: Asi na ọ dikari ike ime
n'anya ndi nka fọduru n'ubọchi ahu, ọ̀
bu kwa n'anyam ka ọ gādi kari ike ime?
(ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke usu nile
nke ndi-agha puta). 7 Otù a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri: Le,
M'gaje izọputa ndim n'ala Ọwuwa-
anyanwu, na n'ala Ọdida-anyanwu:
8 M'gēme kwa ka ha bia, ha gēbi kwa
n'etiti Jerusalem: ha gābu-kwa-ram otù
ndi, Mu onwem gābu-kwa-ra ha
Chineke, n'ezi-okwu na n'ezi omume.
9 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri: Ka aka-unu di ike, unu
i di nānu n'ubọchi ndia okwu ndia n'ọnu
ndi-amuma ahu, ndi nọ n'ubọchi mbe
atọrọ ntọ-ala ulo Jehova nke usu nile
nke ndi-agha, bù ulo uku Ya, ka ewe
wue ya. 10 N'ihi na tutu ubọchi nile
ahu ugwọ-ọlu madu adigh, ugwọ-ọlu
anumanu adigh kwa; ọ digh kwa udo
diri onye nāpu apu ma-ọbu onye nābata
abata site n'onye-nkpabu: eziga-kwa-
ram madu nile, onye ọ bula imegide
ibe-ya. 11 Ma ubu a ọ bugh dika
n'ubọchi mbu nile ka Mu onwem gādiri
ndi nka fọduru; (ọ bu ihe si n'ọnu
Jehova nke usu nile nke ndi-agha puta).
12 N'ihi na nkpuru udo gādi; osisi vine
gāmi nkpuru-ya, ala ēme kwa ihe-
ọmume-ya, elu-igwe gēnye kwa igirigi-
ha; M'gēme kwa ka ndi nka fọduru keta
ihe ndia nile. 13 O gēru kwa na, dika
unu buri nkọcha 'etiti mba nile, unu
ulo Juda na ulo Israel, otù a ka
M'gāzọputa unu, unu aburu ngọzi: unu
atula egwu, kama ka aka-unu di ike.
14 N'ihi a otù a ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri: Dika M'zubere ime
unu ihe ọjọ, mbe nna-unu-hà kpasurum
iwe, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova nke
usu nile nke ndi-agha puta), ma
echègharighm uche: 15 otù a ka
M'zubewo-kwa-ra ọzọ n'ubọchi ndia
ime Jerusalem, ime kwa ulo Juda, nma:
unu atula egwu. 16 Ndia bu ihe unu
gēme; Kwuenu, onye ọ bula ọ gwa
ibe-ya, ezi-okwu; kpenu ikpe ezi-okwu
na ikpe udo n'ọnu-uzọ-ama nile unu:
17 unu echè-kwa-la ihe ọjọ n'obi-unu,
onye ọ bula megide ibe-ya; unu ahu-
kwa-la ọbuba-iyi ugha n'anya: n'ihi na
ihe ndia nile bu ihe nke M'kpọworo asì;
ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta.
18 Okwu Jehova nke usu nile nke ndi-
agha we ruem nti, si, 19 Otù a ka
Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri:
Obubu-ọnu nke ọnwa nke-anọ, na
obubu-ọnu nke ọnwa nke-ise, na obubu-
ọnu nke ọnwa nke-asa, na obubu-ọnu
nke ọnwa nke-iri, gāghọrọ ulo Juda obi-
utọ na ọ̀ṅù, na mbe akara àkà di nma;
hu-kwa-nu ezi-okwu na udo n'anya.
20 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri: O gēru kwa ọzọ na ndi di
iche iche na ndi bi n'ọtutu obodo gābia:
21 ndi bi n'otù obodo gējekuru kwa
obodo ọzọ, si, Ka ayi jisie ike je ime ka
iru Jehova dajua, na ichọ Jehova nke usu
nile nke ndi-agha: m'gēje, ọbunà mu
onwem. 22 E, ọtutu ndi di iche iche na
mba di iche iche di ike gābia ichọ Jehova
nke usu nile nke ndi-agha nime
Jerusalem, na ime ka iru Jehova dajua.
23 Otù a ka Jehova nke usu nile nke
ndi-agha siri: Na mbe ahu ka ndikom
iri gēsi n'asusu nile nke mba nile jide,
ọbunà ijide ọnu-ọnu-ala uwe nwoke bu
onye-Ju, si, Ayi na unu gāyikọ je, n'ihi
na ayi anuwo na Chineke nọyere unu.

9 1 Ibu okwu Jehova nke eboro ala
Hadrak, Damaskọs gābu kwa ebe-
izu-ike-ya: n'ihi na n'ebe Jehova nọ ka
anya madu na nke ebo nile nke Israel di:
2 na Hemat nke nwe-kwa-ra òkè-ala-ya
n'akuku-ya: Taia na Zaidon, n'ihi na ọ
mara ihe nke-uku. 3 Taia we wuere
onwe-ya ebe ewusiri ike, tukọba ọla-
ọcha dika ájá, na ọla-edo ọma dika apiti
nke amà. 4 Le, Onye-nwe-ayi gānapu
ya ala-ya, ti ue ike-ya n'okė osimiri, ọ
bu kwa ya o we-ya ka ọku gēripia.
5 Ashkelon gāhu ya, tua egwu; Geza
kwa, ọ gābali kwa nke-uku; Ekron
kwa, n'ihi na ihere gēme ntukwasi-obi-
ya: eze gālanari kwa Geza n'iyi, madu

agagh-ebi kwa n'Ashkelon. 6 Nwa iko
gēbi kwa n'Ashdod, M'gēbipu kwa
npako ndi Filistia. 7 M'gēwezuga kwa
ọbara ile ya n'ọnu-ya, wezuga kwa ihe-
árú-ya nile n'etiti ezé-ya; ọ gāfọdu-kwa-
ra Chineke-ayi, ọbuná ya onwe-ya: ọ
gādi kwa ka otù onye-isi nke nnù madu
abua na ọgu iri nime Juda, Ekron gādi
kwa ka onye Jebus. 8 M'gāma-kwa-ra
ulom ulo-ikwū, dika ebe-nguzo-ndi-
agha, n'ihi onye-ngabiga na n'ihi onye
nālata: ka onye nāchi n'ihe-ike we ghara
igabiga kwa n'akuku ha ọzọ: n'ihi
na ụbu a ka M'jiworo anyam abua hu.
9 Tegharia egwù ọnù nke-uku, gi
ada Zaion; tie nkpu, gi ada Jerusalem:
le, eze-gi nābiakute gi: onye ezi-omume
na onye nwere nzọputa ka ọ bu; onye
ewedara n'ala, nke nānọkwasi kwa
n'inyinya-ibu, ọbuná na nwa-inyinya,
bù nwa-inyinya-ibu. 10 M'gēbipu kwa
ụbọ-ala n'Efraim, bipu kwa inyinya na
Jerusalem, agēbipu kwa uta agha; Ọ
gāgwa kwa mba nile okwu udo: Ọ gāchi
kwa achi site n'otù oké osimiri rue oké
osimiri ọzọ, site kwa n'Osimiri rue nsọtu
nile nke uwa. 11 Gi onwe-gi kwa, n'ihi
ọbara ọbụba-ndu-gi ka M'zipuworo ndi-
nkpọrọ-gi n'olùlù nke miri nādigh nime
ya. 12 Laghachinu n'ebe ewusiri ike,
unu ndi-nkpọrọ nke olile-anya ahu:
ọbuná ta ka M'nēgosi na ọ bu okpukpu
abua ka M'gēnyeghachi gi. 13 N'ihi na
azọworom Onwem Juda ukwu ikwe ya
dika uta, uta ahu ka M'mejuworo
n'Efraim dika àkù; M'gākọte kwa
umu- i, Zaion, imegide umu-gi, Jevan,
M'gēme kwa gi ka i di ka mma-agha
dike. 14 Ọ bu kwa Jehova ka agāhu
n'elu ha, àkù-Ya gāpu kwa dika àmùmà:
Onye-nwe-ayi Jehova gāfù kwa opi-ike,
je ije n'oké ifufe di iche iche nke Ndida.
15 Jehova nke usu nile ke ndi-agha
gēbochi ha; ha gēripia kwa, zọda nkume
ėbė nile; ha gāńu kwa ihe-ọńuńu, me
nkpọtu dika site na manya-vine: ha
gējuputa kwa dika ọkwa-nwusa, dika
nkuku nile nke ebe-ichu-aja. 16 Jehova,
bù Chineke-ha, gāzọputa kwa ha
n'ubọchi ahu dika igwé ewu na aturu
ahu, bù ndi-Ya: n'ihi na nkume di oké
ọnu-ahia nke okpu-eze ka ha gābu, ndi
eweliworo elu dika ọkọlọtọ n'elu ala-Ya.
17 N'ihi na le ka idi-nma-Ya si di uku!
le kwa ka ima-nma-Ya si di uku! ọka
gēme a umu-okorọbia tozue oké nke-
ọma, manya-vine ọhu kwa umu-abọgọ
nke nāmagh nwoke.

10 1 Riọnu Jehova miri-ozuzo n'oge
miri-ozuzo nke-ikpe-azu, ọbuná
Jehova Nke nēme àmùmà; ọ bu kwa oké
miri-ozuzo ka Ọ gēnye ha, nye onye ọ
bula ihe-ọkukù n'ubi-ya. 2 N'ihi na
teraphim ekwuwo ajọ ihe, ndi nāju ase
a uwo ọhù ugha; ọ bu kwa nrọ ugha ka
ha nēze, n'efu ka ha nākasi madu obi:
n'ihi nka ka ha buliworo ije dika igwé
ewu na aturu, anēweda ha n'ala, n'ihi na
ọ digh onye-ọzùzù-aturu ha nwere.
3 N'aru ndi-ọzùzù-aturu ka iwem di
ọku, ọ bu kwa nkpi nile ka M'gēji
nmehie-ha leta: n'ihi na Jehova nke usu
nile nke ndi-agha eletawo igwé ewu na
aturu-Ya, bù ulo Juda, Ọ gēme kwa ha
ka ha di ka inyinya-Ya di ebube n'agha.
4 N'aka-Ya ka nkume nkuku gēsi puta,
n'aka-Ya ka ǹtú gēsi puta, n'aka-Ya ka
uta agha gēsi puta, n'aka-Ya ka onye ọ
bula nāchi n'ihe-ike gēsi puta n'otù.
5 Ha gādi kwa ka ndi-dike, nāzọda ndi-
iro-ha n'apiti ėzí nile n'agha; ha gēbu
kwa agha, n'ihi na Jehova nọyere ha:
ihere gēme kwa ndi nānọkwasi inyinya.
6 M'gēme kwa ka ulo Juda di ike,
M'gāzọputa kwa ulo Josef, me ka ha
lata, n'ihi na enwerem obi-ebere n'aru
ha: ha gādi kwa ka agāsi na achupughm
ha-ri: n'ihi na Mu onwem bu Jehova, bù
Chineke-ha, M'gāza kwa ha. 7 Ndi
Efraim gādi kwa ka dike, obi-ha gāńuri
kwa ọńu dika site na manya-vine: e,
umu-ha gāhu ya, we ńuria; obi-ha
gēteghari egwù ọńù nime Jehova.
8 M'gākpọkọta kwa ha ókù, chikọta ha;
n'ihi na abaputawom ha: ha gāba kwa
uba otù ha baworo uba. 9 M'gāgha kwa
ha dika nkpuru n'etiti ndi nile di iche
iche; ọ bu kwa n'ebe nile di anya ka ha
gēchetam: ha gādi kwa ndu, ha na umu-
ha, we lata. 10 M'gēme kwa ka ha si
n'ala Ijipt lata, ọ bu kwa n'Asiria ka
M'gāchikọputa ha; ọ bu kwa ala Gilead
na Lebanon ka M'gēme ka ha lata;
agagh-ahu-kwa-ra ha ọnọdu. 11 Ọ
gāgabiga kwa n'oké osimiri nke nkpabu,
tie oké osimiri nke ọtutu nmali-miri, ebe
di omimi nile nke Nail gātakọrọ kwa:
agēbuda kwa npako Asiria n'ala, nkpa-
n'aka Ijipt gēwezuga kwa onwe-ya.
12 M'gēme kwa ka ha di ike nime

Jehova; ọ bu kwa n'aha-Ya ka ha
ganējeghari; ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta.
11 1 Meghe uzọ-gi nile, gi Lebanon,
ka ọku we ripia osisi cedar gi nile.
2 Kwasie ȧkwȧ ike, gi osisi fir, n'ihi na
osisi cedar adawo, n'ihi na emebiwo osisi
nke maḅuru onwe-ha: kwasienu ȧkwȧ
ike, unu osisi oak nke Beshan, n'ihi na
okė ọhia alùgh-ulù adawo. 3 Ge nti, ọ
bu olu nke ìkwasi-ȧkwȧ-ike nke ndi-
ọzùzù-aturu! n'ihi na emebiwo ebube-
ha: ge nti, ọ bu olu iḅọ-uja nke umu-
ọdum! n'ihi na emebiwo nbili-elu nke
Jọdan. 4 Otù a ka Jehova, bù
Chinekem, siri: Nāzù ìgwè ewu na
aturu agēḅu eḅu; 5 nke ndi nāzù ha
nēḅu ha, ma ikpe adigh-ama ha; ọzọ,
ndi nēre ha nāsi, Onye agọziri agọzi ka
Jehova bu, n'ihi na abum ọgaranya: ndi-
ọzùzù-ha adigh-enwe ọmiko n'aru ha.
6 N'ihi na M'gagh-enwe kwa ọmiko
ọzọ n'aru ndi bi n'ala nka, (ọ bu ihe si
n'ọnu Jehova puta): ma, le, Mu onwem
gaje irara madu ndia nye, onye ọ bula
n'aka ibe-ya na n'aka eze-ya: ha gētiḅu
kwa ala nka, M'gagh-anaputa kwa ha
n'aka-ha. 7 M'we zùa igwè ewu na
aturu agēḅu eḅu, n'ezie ọ bu ndi ewedara
n'ala nke ìgwè ewu na aturu ahu. M'we
chiri n'onwem nkpa-n'aka abua; otù ka
m'kpọrọ Idi-utọ, nke-ọzọ ka m'kpọrọ
Ndi-ọ̀tù-udọ̀, m'we zùa ìgwè ewu na
aturu. 8 M'we bipu ndi-ọzùzù-aturu
atọ ahu n'otù ọnwa; nkpuru-obim
enwegh kwa ntachi-obi n'aru ha, ọzọ,
nkpuru-obi-ha asọwokwam oyi. 9 M'we
si, M'gagh-azù unu: nke nānwu anwu,
ya nwua; nke anēbipu ebipu, ka ebipu
ya; ka ndi fọduru rie, aturu ọ bula anu-
aru ibe-ya. 10 M'we were nkpa-n'akam,
bù Idi-utọ, ḅujira ya abua, imebi ọḅuḅa-
ndum nke Mu na ndi nile di iche iche
ḅara. 11 Ewe nyajie ya n'ubọchi ahu:
otù a ndi ewedara n'ala nke igwè ewu
na aturu ahu, bù ndi nāribam ama, we
mara na okwu Jehova ka ọ bu. 12 M'we
si ha, Ọ buru na ọ di nma n'anya-unu,
nyenum ugwọ-ọlum; ma ọ digh,
gharanu. Ha we tùa ugwọ-ọlum, bù
orù ego ọla-ọcha na iri. 13 Jehova we
sim, Tufue ya nye ọkpu-ite, bù ọnu-ahia
maḅuru onwe-ya nke ha rùrum. M'we
chiri orù ego ọla-ọcha na iri ahu, tufue
ha nye ọkpu-ite. n'ulo Jehova. 14 M'we
ḅujira nkpa-n'akam nke-abua, bù Ndi-
ọ̀tù-udọ̀, imebi nwa-nne Juda na Israel
bu.
15 Jehova we sim, Were kwa n'onwe-
gi ọzọ ihe nke onye-ọzùzù-aturu nke
ḅagọrọ aḅagọ n'uche-ya. 16 N'ihi na,
le, Mu onwem gaje ime ka otù onye-
ọzùzù-aturu bilie n'ala nka, ọ gagh-
elekọta ndi ebipuru ebipu, ọ gagh-
achọ nke achusara achusa, ọ gagh-agwọ
nke aḅajiri ukwu na aka; ọ gagh-azù nke
nēguzo eguzo, ma anu nke aturu mara
abuba ka o gēri, ukwu nile ha ka ọ
gānyajisi. 17 Ahuhu diri onye-ọzùzù-
aturu efu nke nārapu ìgwè ewu na
aturu! mma-agha gādakwasi n'ogwe-
aka-ya na n'anya-ya nke aka-nri: ogwe-
aka-ya gākpọsi nku, anya aka-nri ya
gāhu kwa inyogh-inyogh nke-uku.

12 1 Ibu okwu Jehova eboro Israel.
Ihe si n'ọnu Jehova puta, bù
Onye nēseti elu-igwe, nātọ kwa ntọ-ala
uwa, nākpu kwa mọ madu nime ya:
2 Le, Mu onwem gaje ime Jerusalem ka
ọ ghọrọ ndi nile di iche iche ndi di ya
buruburu ọkwa nṅaghari, ọ bu kwa
n'aru Juda ka ọ gādi nime nnọchigide-
n'agha ahu agānọchigide Jerusalem.
3 O gēru kwa, n'ubọchi ahu, na M'gēme
Jerusalem ka ọ ghọrọ ndi nile di iche
iche nkume obubo; ndi nile ndi ji ya
ebo onwe-ha gākọwaputa onwe-ha ọnyȧ
nke-uku; mba nile nke uwa gāchikọta
kwa onwe-ha imegide ya. 4 N'ubọchi
ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova puta),
M'gēji ibobo tiḅue inyinya ọ bula, ji kwa
ara-ọwiwi tiḅue onye nānọkwasi ya: ọ
bu kwa ulo Juda ka M'gāsaghe anyam
abua lekwasi, ọ bu inyinya nile ọ bula
nke ndi nile di iche iche ka M'gēji
ikpu-isi tiḅue. 5 Ndi-isi nke usu nile
nke nnù madu abua na ọgu iri nke Juda
gāsi kwa n'obi-ha, Ume m'nwere ka ndi
bi na Jerusalem gābu nime Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, bù Chineke-ha.
6 N'ubọchi ahu ka M'gēme ka ndi-isi
nke usu nile nke nnù madu abua na
ọgu iri nke Juda di ka ihe igu ọku n'etiti
nkù, na dika ọwa nēnwu ọku n'etiti
ùkwù-ọka; ha gēripia kwa ndi nile di
iche iche di ha buruburu n'aka-nri na
n'aka-ekpe: Jerusalem gēbi kwa ọzọ
n'ọnodu-ya, obunȧ nime Jerusalem.
7 Jehova gēbu kwa uzọ zọputa ulo-ikwū

nile nke Juda, ka ima-nma nke ulo Devid
na ima-nma nke ndi bi na Jerusalem we
ghara idi uku n'elu Juda. 8 N'ubọchi
ahu ka Jehova gēbochi ndi bi na
Jerusalem; onye nāsu ngọngọ n'etiti ha
n'ubọchi ahu gādi kwa ka Devid; ulo
Devid gādi kwa ka Chineke, dika
mọ-ozi nke Jehova n'iru ha. 9 O gēru
kwa, n'ubọchi ahu, na M'gāchọ
ikpochapu mba nile ndi nābia imegide
Jerusalem. 10 M'gāwukwasi kwa n'ulo
Devid na n'aru onye bi na Jerusalem,
mọ nke amara na aririọ-amara nile; ha
gēlegidekwam anya, bú Onye ha
mapúworo amapú: ha gēti-kwa-ra ya
aka n'obi, dika madu si eti-kwa-ra
nwa-nwoke amuru nání ya aka n'obi,
obi-ha gēlu kwa ilu bayere ya, dika
onye obi-ya nēlu ilu bayere nwa o buru
uzọ mu. 11 N'ubọchi ahu oké otiti-
aka-n'obi gādi na Jerusalem, dika otiti-
aka-n'obi nke Hedad-rimon nime
ndagwurugwu Megidon. 12 Ala nka
gēti kwa aka n'obi, aburu ọ bula iche;
aburu ulo Devid iche, na ndinyom-ha
iche; aburu ulo Netan iche, na ndinyom-
ha iche; 13 aburu ulo Livai iche, na
ndinyom-ha iche; aburu ndi Shimai
iche, na ndinyom-ha iche; 14 aburu
nile ndi fọduru, aburu ọ bula iche, na
ndinyom-ha iche.

13 1 N'ubọchi ahu isi-iyi gādi nke
ghere oghe nye ulo Devid, nye kwa
ndi bi na Jerusalem, bayere nmehie
baye-kwa-ra ọrurú. 2 O gēru kwa
n'ubọchi ahu, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
nke usu nile nke ndi-agha puta), na
M'gēbipu aha nile nke arusi nile n'ala
nka, agagh-echeta kwa ha ọzọ: ọzọ kwa,
M'gēme ka ndi-amuma na mọ nke iru-
árú si n'ala nka gabiga. 3 O gēru kwa,
mbe onye ọ bula gēbu kwa amuma ọzọ,
na nna-ya na nne-ya ndi muru ya gāsi ya,
I gagh-adi ndu; n'ihi na okwu-ugha ka
i kwuworo n'aha Jehova: nna-ya na
nne-ya ndi muru ya gāmapú ya mbe o
nēbu amuma. 4 O gēru kwa, n'ubọchi
ahu, na ihere gēme ndi-amuma, onye ọ
bula n'ọhù-ya, mbe o nēbu amuma; ha
agagh-eyiri kwa uwe-nwuda nke aji-anu
ka ha we ghọ aghughọ: 5 ma ọ gāsi, Ọ
digh onye-amuma m'bu, onye-ọlu-ubi ka
m'bu; n'ihi na madu mere ka abatam
site na mbe m'di na nwata. 6 Agāsi
kwa ya, Gini bu ntiputa-ọnyá ndia
n'etiti aka-gi abua? Ọ gāsi kwa, Ha bu
ọnyá etiputaram n'ulo ndi nāhum
n'anya.

7 Teta, gi mma-agha, imegide Onye-
ọzùzù-aturum, na imegide nwoke ahu
nke bu ibem, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
nke usu nile nke ndi-agha puta): tibue
Onye-ọzùzù-aturu ahu, agābasa kwa
igwe ewu na aturu; M'gēchighari kwa
akam imegide ndi ntà. 8 O gēru kwa,
n'ala nka nile, (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta), na uzọ abua nime ya ka agēbipu,
ha kubie ume; ma uzọ nke-atọ gāfọdu
nime ya. 9 M'gēme kwa ka uzọ nke-
atọ ba n'ọku, M'gānucha kwa ha dika
esi anucha ọla-ọcha, nwa ha dika esi
anwa ọla-edo: ndi ahu gākpọku aham,
Mu onwem gāza kwa ha: M'gāsi, Ndi
nkem ka ọ bu; ndi ahu gāsi kwa, Jehova
bu Chinekem.

14 1 Le, otù ubọchi nābiara Jehova,
mbe agēkesa ihe-nkwata-gi n'etiti
gi. 2 M'gāchikọta kwa mba nile ibuso
Jerusalem agha; agēwere kwa obodo a,
punara ya ulo-ya nile, merua ndinyom-
ya: nkera obodo a gāpu buru ndi emere
ka ha je biri n'ala ọzọ, ma agagh-ebipu
ndi nka fọduru n'obodo a. 3 Jehova
gāpu kwa, buso mba ahu nile agha, dika
n'ubọchi O buru agha n'ubọchi ilu-ọgù.
4 Ukwu-Ya abua gēguzo kwa n'ubọchi
ahu n'elu ugwu Olive, nke di n'iru
Jerusalem n'Iru-anyanwu, ugwu Olive
gābawa kwa n'etiti abua ya n'akuku
Ọwuwa-anyanwu na n'akuku Ọdida-
anyanwu, oké ndagwurugwu di uku ewe
di; nkera ugwu ahu gāpuzuga n'akuku
Ugwu, nkera-ya n'akuku Ndida. 5 Unu
gēsi kwa na ndagwurugwu ugwum nile
balaga; n'ihi na ndagwurugwu ugwu
ahu gēru Ezel: e, unu gābalaga, dika unu
siri n'iru ala-ọma-jijiji balaga n'ubọchi
Uzaia, bú eze Juda: Jehova, bú
Chinekem, gābia kwa, ndi nsọ nile
gēsoro Gi. 6 O gēru kwa, n'ubọchi
ahu, na ihè agagh-adi, ihè nēnwu enwu
gābachi: 7 ma ọ gābu otù ubọchi nke
Jehova mara: ọ bugh ehihie, ọ bugh kwa
abali: ma o gēru, na ihè gādi na mbe
anyasi. 8 O gēru kwa, n'ubọchi ahu,
na miri nēnye ndu gēsi na Jerusalem
rùputa; nkera-ha gērùga n'oké osimiri
Iru-anyanwu, nkera-ha gērùga kwa
n'oké osimiri Ọdida-anyanwu: na mbe
okpom-ọku na na mbe oyi ka ọ gādi.

9 Jehova gāghọ kwa eze elu-uwa nile:
n'ubọchi ahu ka Jehova gādi otù, aha-Ya
gādi kwa otù. 10 Ala nka nile gāghọ ihe
di ka Araba, site na Geba rue Rimon na
Ndida Jerusalem: agēbuli kwa ya elu, o
gēbi kwa n'ọnọdu-ya, site n'ọnu-uzọ-
ama Benjamin rue ebe ọnu-uzọ-ama
mbu, rue ọnu-uzọ-ama nke nkuku, site
kwa n'ulo-elu Hananel rue ebe-nzọcha-
nkpuru-vine nile nke eze. 11 Agēbi
kwa nime ya, nwezuga ka ebibie agagh-
adi kwa ọzọ; Jerusalem gēbi kwa na
ntukwasi-obi. 12 Nka gābu kwa ihe-
otiti nke Jehova gēji ti ndi nile di iche
iche ndi busoworo Jerusalem agha: anu-
aru-ha nile n'otù n'otù gātasi ata mḅe ha
onwe-ha nēguzo n'ukwu-ha, anya-ha
gātasi kwa ata n'oghere-ha, ire-ha gātasi
kwa ata n'ọnu-ha. 13 O gēru kwa,
n'ubọchi ahu, na oké ọḅuḅa-aghara nke
Jehova gādi n'etiti ha; ha gējide kwa,
onye ọ bula o jide ibe-ya aka, aka-ya
gēbili kwa imegide aka madu-ibe-ya.
14 Ọzọ, Juda gēbuso kwa Jerusalem
agha; agēkpokọta kwa àkù mba nile di
buruburu, bú ọla-edo na ọla-ọcha na
uwe bara uba nke-uku. 15 Otú a ka
ihe-otiti nke inyinya na inyinya mule na
camel na inyinya-ibu na anumanu ọ
bula nke gādi n'ulo-ikwū ndia gādi, dika
ihe-otiti a. 16 O gēru kwa, na onye ọ
bula nke fọduru n'etiti mba nile ndi
nābia imegide Jerusalem gārigo kwa-
arọ ikpọ isi ala nye Eze, bú Jehova nke
usu nile nke ndi-agha, na ime ememe ulo-
ntu. 17 O gēru kwa, na aḅuru ọ bula
n'etiti aḅuru nile nke uwa nke nādigh-
arigota na Jerusalem ikpọ isi ala nye
Eze, bú Jehova nke usu nile nke ndi-
agha, miri agagh-ezokwasi ha. 18 Ọ
buru kwa na aḅuru Ijipt adigh-arigobata,
ọ gagh-adi n'aru ha, bú ihe-otiti, nke
Jehova gēji ti mba nile ndi nādigh-arigo
ime ememe ulo-ntu? 19 Nka gābu
ahuhu-nmehie nke Ijipt, na ahuhu-
nmehie nke mba nile ndi nādigh-arigo
ime ememe ulo-ntu. 20 N'ubọchi ahu
ka IHE NSỌ JEHOVA NWERE gādi
n'elu atañ nile nke inyinya; ite nile
n'ulo Jehova gādi kwa ka ọkwa-nwusa
di n'iru ebe-ichu-aja. 21 E, ite ọ bula
nke di na Jerusalem, ma-ọbu nke di na
Juda, gābu ihe nsọ Jehova nke usu nile
nke ndi-agha nwere: ndi nile ndi nāchu
aja gābia kwa chiri ufọdu nime ha, sie
ihe nime ha: ọ digh kwa onye Kenean
gādi ọzọ n'ulo Jehova nke usu nile nke
ndi-agha n'ubọchi ahu.

MALAKAI

1 1 Ibu okwu Jehova eboro Israel site
n'aka Malakai.
2 Ahuwom unu n'anya, ka Jehova
siri. Ma unu nāsi, Nìme gini ka I
huworo ayi n'anya? Isọ, ọ bugh nwa-
nne Jekob? (ọ bu ihe si n'ọnu Jehova
puta): otú ọ di, anamahu Jekob n'anya;
3 ma Isọ ka M'kpọworo asì, me ugwu-
ya nile ka ha ghọ ebe tọḅọrọ n'efu,
M'were ihe-nketa-ya nye nkita-ọhia nile
nke ọzara. 4 Ọ bu ezie na Edom nāsi,
Etituwo ayi, ma ayi gēwughachi
nkpọnkpọ ebe nile; otú a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri, Ndi ahu
gēwu, m Mu onwem gākwatu: agākpọ
kwa ha Okè-ala nmebi-iwu, na Ndi ahu
nke Jehova wesaworo okè iwe rue mḅe
ebigh-ebi. 5 Anya-unu gāhu kwa, unu
onwe-unu gāsi kwa, Jehova di uku rue
ofè ókè-ala Israel.
6 Nwa nāsọpuru nna-ya, orù nāsọpuru
kwa onye-nwe-ya: ọ buru kwa na nna
ka M'bu, òle ebe nsọpurum di? ọ buru
kwa na onye-nwe-madu ka M'bu, òle
ebe egwum di? ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri unu, unu ndi-nchu-
aja, ndi nēleli aham. Ma unu asiwo,
Nìme gini ka ayi leliworo aha-Gi?
7 Unu nēweta nso achicha emere ka ọ
ghara idi nsọ n'elu ebe-ichu-ajam. Ma
unu nāsi, Nime gini ka ayi meworo Gi
ka I ghara idi nsọ? N'isi, Table nke
Jehova, ihe nleli ka ọ bu. 8 Ọzọ, mḅe
unu nēweta anu kpuru ìsì nso, ihe ọjọ
adigh ya! mḅe unu nēweta nso nke
gwọrọ ngwurọ na nke nāria ọria, ihe ọjọ

adigh ya! Biko, weta ya nso onye nāchi
ala-gi; ihe-gi gātọ ya utọ? ma-ọbu ọ̀
gāhu gi iru-ọma? otù a ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri. 9 Ma uḅu
a, biko, menu ka iru Chineke dajua, ka
Ọ we mere ayi amara: ọ bu site n'aka-
unu ka nka diworo: Ọ̀ gāhu onye ọ bula
nime unu iru-ọma? ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha siri: 10 Ọ gādim nọ̄
nma ma asi na otù onye di n'etiti unu nke
nēmechi uzọ, ka unu we ghara ifunwu
ọku nke ebe-ichu-ajam n'efu! ọ digh
ihe-unu nātọm utọ, ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha siri, M'gagh-anara
kwa onyinye-inata-iru-ọma n'aka-unu
nke-ọma. 11 N'ihi na site n'ọwuwa
anyanwu we rue ọdida-ya aham di uku
n'etiti mba nile; ọ bu kwa n'ebe nile ọ
bula ka anēweta nso aham ihe-nsure-
ọku nēsi isi utọ na onyinye-inata-iru-
ọma di ọcha: n'ihi na aham di uku
n'etiti mba nile, ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri. 12 Ma unu onwe-
unu nēme ka ọ ghara idi nsọ, n'isi, Table
nke Jehova, ihe emere ka ọ ghara idi nsọ
ka ọ bu, nkpuru-ya, bù ihe-oriri-
Ya, bu kwa ihe-nleli. 13 Unu asiwo
kwa, Le, ka o si buru okė ike-ọgwugwu!
unu afùwo kwa ya na nleli, ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri; unu
ewebatawo kwa ihe anapuru n'ike, na
ihe gwọrọ ngwurọ, na ihe nāria ọria;
otù a ka unu webataworo onyinye-inata-
iru-ọma: M'gānara nka nke-ọma n'aka-
unu? ka Jehova siri. 14 Ma onye
anābu ọnu ka onye-nghọḅu ahu bu,
nke okė di n'igwė aturu-ya, ma ọ nēkwe
nkwa, we chuara Onye-nwe-ayi aja ihe
bibiri ebibi: n'ihi na eze uku ka M'bu,
ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha siri,
aham di kwa egwu n'etiti mba nile.
2 1 Ma uḅu a, unu ka ihe a enyere
n'iwu diri, unu ndi-nchu-aja. 2 Ọ
buru na unu agagh-anu, ọ buru kwa na
unu agagh-etiye ya n'obi-unu, inye
aham nsọpuru, ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri, M'gēzite kwa ọbubu-
ọnu ahu n'aru unu, bua ngọzi nile unu
ọnu: e, abuwokwam ha ọnu, n'ihi na
unu adigh-etiye ya n'obi. 3 Le, M'gaje
ibasiri nkpuru-ọghigha nba ike n'ihi unu,
fesa unu ǹsi-anu n'iru, bù ǹsi-anu nke anu
ememe nile unu; agēbupu unu je n'ebe
ọ di. 4 Unu ewe mara na ezitewọrom
unu ihe a enyere n'iwu, ka ọḅuḅa-ndum
we diyere Livai, ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri. 5 Ọḅuḅa-ndum diyere
ya, bù ndu na udo; M'we nye ya ha dika
ihe-egwu, ọ we tua egwum, ọ bu kwa
aham ka ya onwe-ya turu ujọ ya.
6 Iwu nke ezi-okwu di n'ọnu-ya, ahugh
kwa ajọ omume n'eḅuḅere-ọnu-ya:
n'udo na n'izi-ezi ka o sorom je ije, ọ di
kwa ọtutu madu ọ mere ka ha si n'ajọ
omume chigharia. 7 N'ihi na eḅuḅere-
ọnu abua nke onye-nchu-aja gēdebe ihe-
ọmuma, ọ bu kwa iwu ka ha gāchọ
n'ọnu-ya: n'ihi na onye-ozi nke Jehova
nke usu nile nke ndi-agha ka ọ bu. 8 Ma
unu onwe-unu ewezugawo onwe-unu
n'uzọ Chineke; unu emewo ka ọtutu
madu su ngọngọ n'iwu; unu ebibiwo
ọḅuḅa-ndu Livai, ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha siri. 9 Ma Mu
onwem emewo kwa ka unu buru ndi
anēleli na ndi di ala n'iru ndim nile,
dika unu nādigh-esi edebe uzọm nile,
kama unu nāhu madu iru-ọma n'iwu.
10 Ọ̀ bugh otù Nna ka ayi nile nwere?
ọ̀ bugh otù Chineke keworo ayi? gini
mere ayi nāghọḅu, onye ọ bula ọ ghọḅu
ibe-ya, nēme ka ọḅuḅa-ndu nna-ayi-hà
ghara idi nsọ? 11 Juda aghọḅuwo
nghọḅu, ọ bu kwa ihe-àrù ka emeworo
n'Israel na nime Jerusalem; n'ihi na
Juda emewo ka idi-nsọ Jehova nke Ọ
huworo n'anya ghara idi nsọ, ọ luwo
kwa nwa-nwayi nke chi ala ọzọ.
12 Jehova gēbipuru onye ahu nke nēme
nka onye nēteta eteta na onye nāza aza,
n'ulo-ikwū nile nke Jekob, ya na onye
nēwetara Jehova nke usu nile nke ndi-
agha nso onyinye-inata-iru-ọma. 13 Ọ
bu kwa nka nke mere ya abua ka unu
nēme: unu ji anya-miri na ikwa-àkwà na
isu-udė ekpuchi ebe-ichu-aja Jehova,
Ọ we ghara iche kwa onyinye-inata-iru-
ọma ọzọ, ọ tọgh kwa Ya utọ inara ya
n'aka-unu. 14 Ma unu asiwo, N'ihi
gini? N'ihi na Jehova aburuwo onye-
àmà n'etiti gi na nwunye i lutara
n'okorọbia, onye gi onwe-gi ghọḅuworo,
ọ bu ezie na ya onwe-ya bu nwayi
ejikọtara gi na ya, na nwunye ọḅuḅa-
ndu-gi. 15 Ọ̀ bugh kwa nàni otù ka Ọ
mere, ọ bu ezie na Ọ nwere mọ fọduru?
Ọ̀ bu kwa n'ihi gini ka Ọ mere nâni otù?
Ọ nāchọ nkpuru nke Chineke. N'ihi
nka lezienu anya nime mọ-unu, ka
nwoke ghara kwa ighọḅu nwunye ọ

lutara n'okorọbia. 16 N'ihi na Ọ kpọwo
nchupu-nwunye asì, otù a ka Jehova, bú
Chineke nke Israel, siri, ya na onye ji
ihe-ike ekpuchi uwe-ya, otù a ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri: n'ihi nka
lezienu anya nime mọ-unu, ka unu we
ghara ighọḅu aghọḅu.
17 Unu ejiwo okwu nile unu me ka
ike gwu Jehova. Ma unu nāsi, Nìme
gini ka ayi meworo ka ike gwu Ya? N'isi,
Onye ọ bula nke nēme ihe ọjọ di nma
n'anya Jehova, ọ bu kwa ihe-ha nātọ Ya
onwe-ya utọ; ma-ọbu òle ebe Chineke
3 nke ikpé nọ? 1 Le, Mu nēziga
onye-ozim, o gēdozi kwa uzọ n'irum:
Onye-nwe-unu ahu unu onwe-unu nāchọ
gābiaru ulo uku Ya na mberede; ọbuná
Onye-ozi ọḅuḅa-ndu ahu, Onye ihe-Ya
nātọ unu utọ, le, Ọ nābia, ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri. 2 Ma ònye
gānagide ubọchi ọbibia-Ya? ọ̀ bu kwa
onye ganēguzogide mḅe anāhu Ya anya?
n'ihi na Ya onwe-ya di ka ọku onye-
nnucha-ihe na dika nchà nke ọsu-àkwà:
3 Ọ gānọdu kwa ala dika onye-nnucha
ọla-ọcha nke nēme ka ọ di ọcha, Ọ gēme
kwa ka umu Livai di ọcha, sicha kwa ha
dika ọla-edo na ọla-ọcha; ha ganēweta
nso Jehova onyinye-inata-iru-ọma n'ezi
omume. 4 Onyinye-inata-iru-ọma nke
Juda na Jerusalem gātọ kwa Jehova utọ,
dika n'ubọchi mḅe ebigh-ebi gara aga,
na dika n'arọ nile gara aga.
5 M'gābiakute unu nso ikpe ikpé;
M'gābu kwa onye-àmà di ngwa megide
ndi-mḅasi, na imegide ndi nākwa iko,
na imegide ndi nāṅu iyi ugha, na imegide
ndi nēmeḅu onye egoro ọlu n'ugwọ-ọlu-
ya na nwayi di-ya nwuru na nwa-nḅei,
ndi nēwezuga kwa ọbìa n'ihe-ya, ndi
nādigh-atu egwum, ka Jehova nke usu
nile nke ndi-agha siri. 6 N'ihi na Mu
onwem, bù Jehova, aḅanwegh; ya bu na
emegh ka unu onwe-unu gwusia, umu
Jekob.
7 Site n'ubọchi nile nke nna-unu-
hà ka unu wezugaworo onwe-unu
n'ukpurum nile, unu edebegh kwa ha.
Laghachikutenum, Mu onwem
gālaghachikute kwa unu, ka Jehova nke
usu nile nke ndi-agha siri. Ma unu nāsi,
Nìme gini ka ayi gālaghachi? 8 Madu,
ọ̀ gāpunara Chineke ihe? ma unu
nāpunaram ihe. Ma unu nāsi, Nìme
gini ka ayi punaraworo Gi ihe? N'otù
uzọ n'uzọ iri nile na àjà-nbuli nile.
9 Ọbubu-ọnu ka eji abu unu onwe-unu;
ọ bu kwa Mu ka unu onwe-unu
nāpunara ihe, bù mba nka nile.
10 Webatanu otù uzọ n'uzọ iri nile
n'ulo-àkù nkem, ka ihe-oriri we di
n'ulom, biko, nwanum na nka, ka Jehova
nke usu nile nke ndi-agha siri, ma
M'gagh-emeghere unu window nile nke
elu-igwe, wusara unu ngọzi, rue mḅe
ọnọdu agagh-ezu inagide ya.
11 M'gābasi-kwa-ra ihe nēripia eripia
nba ike n'ihi unu, ọ gagh-ebibi-kwa-ra
unu nkpuru ala-ubi-unu; osisi vine unu
agagh-atupu nkpuru-ya n'ubi tutu oge-
ya eru, ka Jehova nke usu nile nke ndi-
agha siri. 12 Ọ bu kwa Ndi ihe nāgara
nke-ọma ka mba nile gākpọ unu: n'ihi
na unu onwe-unu gābu ala nke nātọ utọ,
ka Jehova nke usu nile nke ndi-agha
siri.
13 Okwu nile unu adiwo ike imegidem,
ka Jehova siri. Ma unu nāsi, Gini ka
ayi kwuritaworo megide Gi? 14 Unu
asiwo, Ọ bu ihe-efu ifè Chineke òfùfè: ọ̀
bu kwa urù gini ka ọ bara ayi na ayi
edebewo ihe-ndebe-Ya, na ayi ejeghariwo
kwa n'uwe-iḅa-nkpe n'iru Jehova nke
usu nile nke ndi-agha? 15 Ma uḅu a
ayi onwe-ayi nākpọ ndi-nganga ndi ihe
nāgara nke-ọma; e, anēwu ndi nēme ihe-
nmebi-iwu dika ulo; e, ha anwawo
Chineke, ewe me ka ha wepuga onwe-ha.
16 Mḅe ahu ndi nātu egwu Jehova
nēkwurita okwu, otù onye na ibe-ya:
Jehova we ṅa nti, nu, ewe dere ndi nātu
egwu Jehova, ndi nēchè kwa èchìchè aha-
Ya, akwukwọ ncheta n'iru Ya. 17 Ha
gābu kwa nkem, ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri, n'ubọchi ahu mḅe Mu
onwem ganēme ihe, bú ihe nke akam;
M'gēnwe kwa ọmiko n'aru ha, dika
madu si enwe ọmiko n'aru nwa-ya nke
nēfè ya. 18 Unu gālaghachi kwa hu ihe
di iche n'etiti onye ezi omume na onye
nēmebi iwu, n'etiti onye nēfè Chineke
4 na onye nādigh-efè Ya. 1 N'ihi na,
le, ubọchi ahu nābia, ọ nēre dika ite-
ọku uku; ndi-nganga nile na onye ọ bula
nke nēme ihe-nmebi-iwu gābu kwa
ahihia-ọka: ubọchi ahu nke nābia
gērechapu ha, ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri, ọ gagh-arapu-kwa-ra
ha nkpọrọgwu ma-ọbu alaka. 2 Ma
unu ndi nātu egwu aham ka anyanwu

nke ezi omume gāwara, ọgwugwọ di
kwa na nkù-ya; unu gāpu kwa, wulie
elu dika umu-ehi nke ulo ebe anēme
ka anu ma abuba. 3 Unu gāzọda kwa
ndi nēmebi iwu; n'ihi na ha gābu ntu
n'okpuru ọbu-ukwu-unu n'ubọchi ahu
mbe M'gēme ihe, ka Jehova nke usu nile
nke ndi-agha siri.
4 Chetanu iwu Moses, bú orùm, nke
M'nyere ya n'iwu na Horeb inye Israel
nile, bú ukpuru di iche iche na ikpé di
iche iche. 5 Le, Mu onwem nēzitere
unu Elaija, bú onye-amuma, tutu oké
ubọchi ahu di egwu nke Jehova abia.
6 Ọ gēme kwa ka obi ndi bu nna
chigharikute umu-ha, ka obi umu
chigharikute kwa ndi bu nna-ha; ka
M'we ghara ibia were iwezuga-ka-
ebibie-ya tibue uwa.

OZI ỌMA DIKA MATIU

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Akwukwọ ọsuso-ọmumu Jisus
Kraist, Nwa Devid, nwa Abraham.
2 Abraham muru Aisak; Aisak we
mua Jekob; Jekob we mua Juda na umu-
nna-ya; 3 Juda we mua Perez na Zera
site na Tema; Perez we mua Hezron;
Hezron we mua Ram; 4 Ram we mua
Aminadab; Aminadab we mua Nahshon;
Nahshon we mua Salmon; 5 Salmon
we mua Boaz site na Rehab; Boaz we
mua Obed site na Rut; Obed we mua
Jesi; 6 Jesi we mua Devid, bú eze.
Devid we mua Solomon site na
nwunye nke Uraia; 7 Solomon we
mua Rehoboam; Rehoboam we mua
Abaija; Abaija we mua Esa; 8 Esa we
mua Jehoshafat; Jehoshafat we mua
Joram; Joram we mua Uzaia; 9 Uzaia
we mua Jotam; Jotam we mua Ehaz;
Ehaz we mua Hezekaia; 10 Hezekaia
we mua Manase; Manase we mua
Emon; Emon we mua Josaia; 11 Josaia
we mua Jekonaia na umu-nne-ya, na
mḅe emere ka ha je biri na Babilon.
12 Mḅe emesiri ka ha je biri na
Babilon, Jekonaia we mua Shealtiel;
Shealtiel we mua Zerubabel;
13 Zerubabel we mua Abaiud; Abaiud
we mua Elaiakim; Elaiakim we mua
Ezoa; 14 Ezoa we mua Sedok; Sedok
we mua Akim; Akim we mua Elaiud;
15 Elaiud we mua Eleeza; Eleeza we
mua Matan; Matan we mua Jekob;
16 Jekob we mua Josef di Meri, nwayi
nke muru Jisus, Onye anākpọ Kraist.
17 Ya mere ọḅọ nile site n'Abraham
rue Devid di ọḅọ iri na anọ; site na
Devid rue mḅe emere ka ha je biri na
Babilon di kwa ọḅọ iri na anọ; site na
mḅe emere ka ha je biri na Babilon rue
Kraist di kwa ọḅọ iri na anọ.
18 Ma ọmumu Jisus Kraist di otú a:
Mḅe ekwereri na Josef gālu nne-Ya
Meri, mḅe ha akēdinakọtagh ahuru na
ọ di ime site na Mọ Nsọ. 19 Ma Josef
di-ya, ebe ọ bu onye ezi omume, ma ọ
chọgh igosi ya n'iru ọra, o zubere irapu
ya na nzuzo. 20 Ma mḅe ihe ndia di ya
n'obi, le, mọ-ozi nke Chineke were
onwe-ya gosi ya na nrọ, si, Josef, nwa
Devid, atula egwu ikuru nwunye-gi
Meri: n'ihi na Ihe Nke ọ di ime Ya
sitere n'aka Mọ Nsọ. 21 Ọ gāmuputa
kwa Nwa-nwoke; i gākpọ kwa aha-Ya
JISUS; n'ihi na Ya onwe-ya gāzọputa ndi
nke Ya na nmehie nile ha. 22 Ma ihe
a dum emewo, ka okwu Onye-nwe-ayi
kwuru site n'ọnu onye-amuma-Ya we
mezu, si,
23 Le, nwa-aḅọghọ ahu nāmagh nwoke
gādi ime, ọ gāmuta kwa Nwa-
nwoke,
Ha gākpọ kwa aha-Ya Immanuel;
nke bu, ma asugharia ya, Chineke
nọyere ayi. 24 Josef we si n'ura-ya
bilie, me dika mọ-ozi nke Onye-nwe-
ayi nyere ya iwu, we kuru nwunye-ya;
25 ọ magh kwa ya rue mḅe ọ muputara
Nwa-nwoke: ọ we kpọ aha-Ya JISUS.

2 1 Ma mḅe amuru Jisus na Betlehem
nke Judia n'ubọchi Herod, bú eze,
le, ufọdu ndi mara ihe, ndi sitere
n'Ọwuwa-anyanwu, biaruru Jerusalem,
2 si, Òle ebe Ọ nọ, bú Onye amuru
ibu Eze ndi-Ju? n'ihi na ayi huru
kpakpando-Ya n'Ọwuwa-anyanwu, ayi
we bia ikpọ isi ala nye Ya. 3 Ma mḅe
Herod, bú eze, nuru, obi lọrọ ya miri,
ya na Jerusalem nile. 4 Ọ we me ka
ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ
nile nke ndi-Ju zukọ, ọ we jua n'ọnu-ha
ebe agāmu Kraist nke ha. 5 Ha we si
ya, Na Betlehem nke Judia: n'ihi na otú
a ka edeworo ya n'akwukwọ site n'aka
onye-amuma, si,
6 Gi Betlehem kwa, ala Juda,
I digh nke-ntà kachasia n'etiti ndi-isi
Juda ma-ọli:
N'ihi na n'etiti gi ka Onye-isi gāputa,
Onye gāzù ndi nkem Israel dika
aturu.
7 Mḅe ahu Herod kpọrọ ha na nzuzo,
bú ndi ahu mara ihe, ọ we juta nke-ọma
n'ọnu-ha oge kpakpando ahu nke nāputa

ihè. 8 Ọ we zìe ha je Betlehem, si,
Ganu chọputa nke-ọma okwu bayere
Nwatakiri ahu; ma mḅe ọ bula unu
gāchọta Ya, bia kọrọm, ka mu onwem
we je kwa kpọ isi ala nye Ya. 9 Mḅe
ha nuru okwu eze ahu, ha we ga; ma le,
kpakpando ahu, nke ha huru n'Ọwuwa-
anyanwu, ọ nāga n'iru ha, rue mḅe ọ
biara guzo n'elu ebe Nwatakiri ahu nọ.
10 Mḅe ha huru kpakpando ahu ha we
ṅuria oké ọṅù nke-uku. 11 Ha we ba
nime ulo, hu Nwatakiri ahu, Ya na Meri
nne-Ya; ha we da n'ala kpọ isi ala nye
Ya; ha we kpughe iḅe àkù ha, che
onyinye n'iru Ya, ọla - edo na
frankincense na myrrh. 12 Ebe Chineke
duru ha ọdú na nrọ ka ha ghara
ilaghachi jekuru Herod, ha we wezuga
onwe-ha ga ala-ha site n'uzọ ọzọ.
13 Ma mḅe ha wezugasiri onwe-ha,
le, mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi were
onwe-ya gosi Josef na nrọ, si, Bilie, kuru
Nwatakiri ahu na nne-Ya ḅalaga n'Ijipt,
nọ n'ebe ahu rue mḅe ọ bula m'gāgwa
gi: n'ihi na Herod gaje ichọ Nwatakiri
ahu ka ọ la Ya n'iyi. 14 Ọ we bilie,
kuru Nwatakiri ahu na nne-Ya n'abali,
wezuga onwe-ya ga Ijipt; 15 ọ we nọ
n'ebe ahu rue ọnwu Herod: ka okwu
Onye-nwe-ayi kwuru site n'ọnu onye-
amuma-Ya we mezu, si, Site n'Ijipt ka
M'kpọputara Nwam. 16 Mḅe ahu
Herod, mḅe ọ huru na ndi ahu nke mara
ihe mere ya ihe-ọchi, ọnuma di ya n'obi
nke-uku, ọ we ziga, ḅuchasia umuaka-
ndikom nile di na Betlehem, na n'ókè-
ala-ya nile, site na ndi ḅara arọ abua we
rida, dika oge ahu nke ọ jutara nke-ọma
n'ọnu ndi ahu mara ihe. 17 Mḅe ahu
ka emezuru okwu ekwuru site n'ọnu
Jeremaia onye-amuma, si,
18 Anuru olu na Rema,
Ikwa-ákwá na iru-újú uku,
Rechel nākwara umu-ya ákwá;
Ọ chọgh kwa ka akasie ya obi, n'ihi
na ha adigh.
19 Ma mḅe Herod nwusiri, le, mọ-ozi
nke Onye-nwe-ayi were onwe-ya gosi
Josef na nrọ n'Ijipt, 20 si, Bilie, kuru
Nwatakiri ahu na nne-Ya, ga ala Israel:
n'ihi na ndi nāchọ ndu Nwatakiri ahu
anwuwo. 21 Ọ we bilie, kuru Nwatakiri
ahu na nne-Ya, je ala Israel. 22 Ma
mḅe ọ nuru na Akeleọs bu eze Judia
n'ọnọdu nna-ya Herod, ọ turu egwu ije
ebe ahu; ma ebe Chineke duru ya ọdú
na nrọ, ọ wezugara onwe-ya ga n'akuku
Galili, 23 we bia biri n'obodo anākpọ
Nazaret: ka okwu ekwuru site n'ọnu
ndi-amuma we mezu, na agākpọ Ya
Onye Nazaret.

3 1 Ma na mḅe ahu Jọn Baptist biara,
nēkwusa n'ọhia nke Judia, 2 si,
Chègharianu; n'ihi na ala-eze elu-igwe
di nso. 3 N'ihi na nwoke a bu onye
ekwuru okwu bayere ya site n'ọnu Aisaia
onye-amuma, si,
Olu otù onye nēti nkpu n'ọhia, si,
Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,
Menu okporo-uzọ-Ya ka ha guzozie.
4 Ma Jọn onwe-ya nwere uwe-oyiyi-
ya nke aji camel, nēke kwa akpukpọ-
ọkiké n'úkwù-ya; nri-ya bu kwa igurube
na manu-aṅu nke ọhia. 5 Mḅe ahu
Jerusalem, na Judia nile, na ala nile di
Jọdan buruburu, nāpukuru ya; 6 ọ
nēme kwa ha baptism n'osimiri Jọdan,
ha nēkwuputa nmehie nile ha. 7 Ma
mḅe ọ huru ọtutu madu nime ndi-Farisi
na ndi-Sadusi ka ha nābia baptism-ya,
ọ siri ha, Unu umu nke aju-ala, ònye
gosiri unu ka unu ḅanari iwe gaje ibia?
8 Ya mere, mianu nkpuru kwesiri
nchèghari-unu; 9 unu echè-kwa-la
ikwu nime onwe-unu, si, Ayi nwere
Abraham na nna: n'ihi na asim unu, na
Chineke puru ime ka umu tolitere
Abraham site na nkume ndia. 10 Ma
ọbuná uḅu a anātukwasi anyu-ike na
nkpọrọgwu osisi nile: ya mere anēḅutu
osisi ọ bula nke nāmigh nkpuru ọma,
tubà kwa ya nime ọku. 11 Mu onwem
nēji miri me unu baptism n'ezie ka unu
we chègharia: ma Onye nke nābia
n'azum kam ike, Onye m'nērugh ichi
akpukpọ-ukwu-Ya: Onye ahu gēji Mọ
Nsọ na ọku me unu baptism: 12 Onye
ihe-ifucha-ọka-Ya di n'aka-Ya, Ọ
gāfuchapu kwa ebe-nzọcha-ọka-Ya nke-
ọma, O gēkpokọta kwa ọka-Ya n'ọba-Ya,
ma O gēji ọku anāpugh imenyu emenyu
rechapu iḅoḅo.
13 Mḅe ahu Jisus siri na Galili bia
rue Jọdan jekuru Jọn ahu, ka ọ we me
Ya baptism. 14 Ma Jọn nēḅochi Ya, si,
Ọ di mu onwem nkpà ka I mem baptism,
Gì onwe-gi nābiakutekwam? 15 Ma
Jisus zara, si ya, Kwerem uḅu a: n'ihi
na otú a ka ọ kwesiri ayi imezu ezi
omume nile. Mḅe ahu ọ kwere Ya.

16 Ma mḇe emere Jisus baptism, ngwa
ngwa O si na miri rigota: ma le,
emeghere elu-igwe nye Ya, Ọ we hu Mọ
nke Chineke ka Ọ nēfeda dika ndùrù,
nēbekwasi kwa Ya; 17 ma le, olu sitere
n'elu-igwe, si, Onye a bu Ọkparam
M'huru n'anya, Onye ihe-Ya dim ezi
nma.

4 1 Mḇe ahu Mọ Nsọ duru Jisus rigo
n'ọhia ka ekwensu we nwa Ya.
2 Mḇe O busiri ọnu ọgu ubọchi abua
chihie na abali, emesia agu guru Ya.
3 Onye-ọnwunwa we biakute Ya, si Ya,
Ọ buru na I bu Ọkpara Chineke, kwue
ka nkume ndia ghọ oḇe achicha. 4 Ma
Ọ zara, si, Edewo ya n'akwukwọ nsọ,si,
Ọ bugh nání achicha ka madu gēji di
ndu, kama ọ bu okwu nile ọ bula nke
nēsi n'ọnu Chineke puta. 5 Mḇe ahu
ekwensu kuru Ya bà n'obodo nsọ; ọ we
guzo Ya n'elu akuku ulo uku Chineke,
6 si Ya, Ọ buru na I bu Ọkpara Chineke,
tudà Onwe-gi n'ala: n'ihi na edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si,

Ndi-mọ-ozi-Ya ka Ọ gēnye iwu
bayere gi:
Ọ bu kwa n'elu aka-ha ka ha gēburu
gi,
Ka i ghara ikpọbì ukwu-gi na nkume
ma elegh anya.

7 Jisus siri ya, Ọzọ kwa edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Anwala Onye-nwe-
ayi Chineke-gi. 8 Ọzọ kwa, ekwensu
kuru Ya ga ugwu di nọ̄ oké elu, we gosi
Ya ala-eze nile nke uwa, na ebube-ha;
9 ọ we si Ya, Ihe ndia nile ka m'gēnye
Gi, ọ buru na I gādà n'ala kpọ isi ala
nyem. 10 Mḇe ahu Jisus siri ya, Laba,
Setan: n'ihi na edewo ya n'akwukwọ
nsọ, si, Onye-nwe-ayi Chineke-gi ka i
gākpọ isi ala nye, ọ bu kwa nání Ya ka
i gēkpere. 11 Mḇe ahu ekwensu rapu
Ya; ma le, ndi-mọ-ozi biakutere Ya
nējere Ya ozi.

12 Ma mḇe Ọ nuru na arara Jọn nye,
Ọ wezugara Onwe-ya je Galili; 13 Ọ
we rapu Nazaret, bia biri na Kapanaum,
nke di n'usọ osimiri, n'ókè-ala Zebulun
na Naftali: 14 ka okwu ekwuru site
n'ọnu Aisaia onye-amuma we mezu, si,

15 Ala Zebulun na ala Naftali,
N'uzọ oké osimiri, n'ofè Jọdan,
Galili nke ndi-mba ọzọ,
16 Ndi ahu nke nānọdu n'ọchichiri
Huru oké ìhè,
Ndi nānọdu kwa n'ala na onyinyo
ọnwu,
Ndia ka ìhè walitere.

17 Site na mḇe ahu Jisus malitere
ikwusa, na isi, Chègharianu; n'ihi na
ala-eze elu-igwe di nso.

18 Ma mḇe Ọ nējeghari n'usọ oke
osimiri Galili, Ọ huru umu-nne abua,
Saimon nke anākpọ Pita, na Andru nwa-
nne-ya, ka ha nāwuye uḇu n'oké osimiri;
n'ihi na ha bu ndi-ọkù. 19 Ọ we si ha,
Bianu som n'azu, M'gēme unu ndi-ọkù
nākuta madu. 20 Ngwa ngwa ha we
rapu ihe nile ha ji eḇu azù, so Ya.
21 Ọ we si n'ebe ahu ga, hu umu-nne
abua ọzọ, Jemes nwa Zebedi, na Jọn
nwa-nne-ya, nime uḇọ-ha, ha na nna-ha
Zebedi, nēkezi ihe ha ji eḇu azù; Ọ we
kpọ ha. 22 Ngwa ngwa ha we rapu
uḇọ ahu na nna-ha, so Ya.

23 Jisus we nējeghari na Galili dum,
nēzí ihe n'ulo-nzukọ nile ha, nēkwusa
kwa ozi ọma nke ala-eze ahu, nāgwọ
kwa ọria nile di iche iche na nriaria nile
di iche iche n'etiti ndi ahu. 24 Akukọ
Ya we jezue na Siria dum: ha we kutara
Ya madu nile aru nādigh nma, ndi ọria
di iche iche na nmekpa-aru di iche iche
nējisi ike, ndi mọ ọjọ ji, ha na ndi ọnwa
nēme ka anya ghara idi ha nma, na ndi
akuku-aru-ha nwuru anwu; Ọ we me ka
aru di ha ike. 25 Ọtutu ìgwè madu we
si na Galili na Dekapọlis na Jerusalem na
Judia na n'ofè Jọdan so Ya.

5 1 Ma mḇe Ọ huru ìgwè madu ahu,
Ọ rigoro n'ugwu ahu: mḇe Ọ nọduru
ala, ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya:
2 Ọ we saghe ọnu-Ya, zí ha ihe, si,

3 Ngọzi nādiri ndi bu oḇeye nime mọ-
ha: n'ihi na ala-eze nke elu-igwe bu nke
ndi ahu.

4 Ngọzi nādiri ndi nēru újú: n'ihi na
ndi ahu ka agākasì obi.

5 Ngọzi nādiri ndi di nwayọ n'obi:
n'ihi na ndi ahu gēketa uwa.

6 Ngọzi nādiri ndi agu ezi omume
nāgu, ndi akpiri nākpọ kwa nku na ya:
n'ihi na ndi ahu ka afọ gēju.

7 Ngọzi nādiri ndi-ebere: n'ihi na ndi
ahu ka agēmere ebere.

8 Ngọzi nādiri ndi di ọcha n'obi: n'ihi
na ndi ahu gāhu Chineke.

9 Ngọzi nādiri ndi nēme ka madu na
ibe-ha di n'udo: n'ihi na ndi ahu ka
agākpọ umu Chineke.

10 Ngọzi nādiri ndi esobụworo n'ihi
ezi omume: n'ihi na ala-eze elu-igwe bu
nke ndi ahu. 11 Ngọzi nādiri unu mbẹ
ọ bula ha nāta unu uta, nēsobụ kwa unu,
nēkwu kwa ajọ ihe nile di iche iche
megide unu n'okwu-ugha, n'ihim.
12 Ñurianu ọñu, ka obi tọ kwa unu utọ
nke-uku: n'ihi na ugwọ-ọlu-unu di uku
n'elu-igwe: n'ihi na otù a ka ha sobụru
ndi-amuma ndi buru unu uzọ.
13 Unu onwe-unu bu nnù nke uwa:
ma ọ buru na nnù etufuwo utọ-ya, àgēji
gini me ya ka ọ ghọ ezi nnù? ọ digh kwa
irè iji me ihe ọ bula ọzọ, ma-ọbugh ka
etufue ya n'èzi, madu azọ ya ukwu.
14 Unu onwe-unu bu ìhè nke uwa.
Apugh izo obodo nke ewuworo n'elu
ugwu. 15 Ma ha adigh-amuye oriọna,
dọba ya n'okpuru mbẹ, kama n'elu ihe-
idọba-oriọna; o nēnwu-kwa-ra madu
nile nọ n'ulo ahu. 16 Otù a menu ka
ìhè-unu nēnwu n'iru madu, ka ha we hu
ọlu ọma nile unu, we to Nna-unu Nke
bi n'elu-igwe.
17 Unu echèla na abiaram imebi iwu
Chineke ma-ọbu ndi-amuma-Ya:
abiaghm imebi, kama imezu ya.
18 N'ihi na n'ezie asim unu, Rue mbẹ
elu-igwe na ala gāgabiga, ọ digh otù ihe
ọ bula dikarisiri ntà gāgabiga n'iwu ma-
ọli, rue mbẹ ihe nile gēme. 19 Ya mere
onye ọ bula nke gēmebi otù nime ihe
ndia dikarisiri ntà nke enyere n'iwu, nke
gēzi kwa madu otù ahu, agākpọ ya onye
dikarisiri ntà n'ala-eze elu-igwe: ma
onye ọ bula nke gēme ha, zi kwa ha,
onye ahu ka agākpọ onye uku n'ala-eze
elu-igwe. 20 N'ihi na asim unu, na ọ
buru na ezi omume-unu adigh-akari ezi
omume ndi-ode-akwukwọ na ndi-Farisi
nke-uku, unu agagh-abà n'ala-eze elu-
igwe ma-ọli.
21 Unu nuru na agwara ndi-ochie, si,
Ebụla madu; ma onye ọ bula nke bụru
madu gēnye onwe-ya n'aka ikpè: 22 ma
Mu onwem si unu, na onye ọ bula nke
nēwe iwe megide nwa-nne-ya gēnye
onwe-ya n'aka ikpè; onye ọ bula nke
gāsi kwa nwa-nne-ya, Raka, gēnye onwe-
ya n'aka nnọkọ-ikpè; onye ọ bula nke
gāsi kwa, Onye-nzuzù, gēnye onwe-ya
n'aka ọku ala-mọ. 23 Ya mere ọ buru
na i nēche onyinye-gi n'iru Chineke
n'ebe-ichu-aja, i we cheta n'ebe ahu na
nwa-nne-gi nwere ihe megide gi,
24 rapu onyinye-gi n'ebe ahu n'iru ebe-
ichu-aja, laba, buru uzọ me ka gi na
nwa-nne-gi di n'udo, mbẹ ahu bia kwa
che onyinye-gi. 25 Me ka gi na onye
nēkuru gi ga ikpè me eyi ọsọsọ, mbẹ gi
na ya nọ n'uzọ; ka onye ahu nēkuru gi
ga ikpe we ghara irara gi nye n'aka
onye-ikpe ma elegh anya, onye-ikpe
arara kwa gi nye n'aka onye nēje ozi, ewe
tubà gi n'ulo-nkpọrọ. 26 N'ezie asim
i, I gagh-aputa n'ebe ahu ma-ọli, rue
mbẹ i gākwughachi farthing ikpe-azu.
27 Unu nuru na ekwuru, si, Akwala
iko: 28 ma Mu onwem si unu, na
nwoke ọ bula nke nēle nwayi anya ka
agu ya we gua ya, ọ kwasiwo ya iko n'obi-
ya ubụ a. 29 Ma ọ buru na anya aka-
nri gi eme gi ka i ma n'ọnyà, ghupu ya,
tupu kwa ya n'aru-gi: n'ihi na ọ bara gi
urù ka otù nime ihe di gi n'aru la n'iyi,
ka aghara kwa itubà aru-gi dum n'ọku
ala-mọ. 30 Ma ọ buru na aka-nri-gi
eme gi ka i ma n'ọnya, bipu ya, tupu
kwa ya n'aru-gi: n'ihi na ọ bara gi urù
ka otù nime ihe di gi n'aru la n'iyi, ka
aru-gi dum ghara kwa ije n'ọku ala-mọ.
31 Ekwu-kwa-ra, si, Nwoke ọ bula nke
gārapu nwunye-ya, ya nye ya akwukwọ
nkewa: 32 ma Mu onwem si unu, na
nwoke ọ bula nke nārapu nwunye-ya,
ma-ọbugh n'ihi ikwa-iko, ọ nēme nwayi
ahu ka ọ nọ n'ọnọdu onye akwara iko
megide: onye ọ bula nke gālu kwa ya
mbẹ arapusiri ya, ọ nākwa iko.
33 Ọzọ kwa, unu nuru na agwara
ndi-ochie, si, Añula iyi ugha, kama
nyeghachi Onye-nwe-ayi ihe nile i ñuru
n'iyi: 34 ma Mu onwem si unu, Añula
iyi ma-ọli; ejila elu-igwe ñu, n'ihi na ọ
bu oche-eze Chineke; 35 eji-kwa-la
ala, n'ihi na ọ bu ihe-nbakwasi-ukwu
nke ukwu-Ya; añu-kwa-ka iyi n'ebe
Jerusalem di, n'ihi na ọ bu obodo nke
Eze uku ahu. 36 Eji-kwa-la isi-gi ñu
iyi, n'ihi na i pugh ime otù agiri-isi ka ọ
di ọcha ma-ọbu ka ọ di oji. 37 Ma ka
okwu-unu buru, E, e; É-è, è-è: ma ihe ọ
bula kariri ndia nēsite n'ajọ onye ahu.
38 Unu nuru na ekwuru, si, Anya
lara anya, ezé lara ezé: 39 ma Mu
onwem si unu, Eguzogidela onye bu ajọ
onye: kama onye ọ bula nākpu gi ura na
ñti aka-nri, tughari-kwa-ra ya ñti ọzọ.
40 Ma ọ buru na onye ọ bula nāchọ ka gi
na ya je ikpè, ka o we nara gi uwe-ime-gi,

rapu-kwa-ra ya okė uwe-gi. 41 Onye
ọ bula nke gējide gi ije otù mile, so
ya je mile abua. 42 Nye onye nāriọ gi,
aḇakuta-kwa-la ya azù, bù onye nāchọ
ka i binye ya ihe.
43 Unu nuru na ekwuru, si, Hu
madu-ibe-gi n'anya, kpọ kwa onye-iro-
gi asì: 44 ma Mu onwem si unu,
Nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēkpe kwa
ekpere nye ndi nēsoḇu unu; 45 ka unu
we buru umu nke Nna-unu Nke bi
n'elu-igwe: n'ihi na Ọ nēme ka
anyanwu-Ya nāwakwasi ajọ madu na
ezi madu, Ọ nēme kwa ka miri zokwasi
ndi ezi omume na ndi ajọ omume.
46 N'ihi na ùnu nwere ugwọ-ọlu gini,
ma ọ buru na unu huru ndi ahu n'anya,
bù ndi nāhu unu n'anya? ọbuná ndi-
ọna-utu, hà adigh-eme otù ihe ahu?
47 Ọ buru kwa na unu nēkele nání umu-
nne-unu, gini ka unu nēme kari ndi ọzọ?
ọbuná ndi mba ọzọ, hà adigh-eme otù
ihe ahu? 48 Ya mere unu onwe-unu
gēzu okė, dika Nna-unu nke elu-igwe
6 zuru okė. 1 Lezienu anya ka unu
ghara ime ezi omume-unu n'iru
madu, ka ha we kiri unu: ma unu emegh
otù a unu enwegh ugwọ-ọlu n'ebe Nna-
unu Nke bi n'elu-igwe nọ.
2 Ya mere, mḇe ọ bula i nālu ọlu
ebere, afùla opi n'iru gi, ọbuná dika ndi-
iru-abua nēme n'ulo-nzukọ-unu na
n'uzọ-unu, ka ha we nara otuto n'aka
madu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu
ugwọ-ọlu-ha. 3 Ma mḇe i nālu ọlu
ebere, ka aka-ekpe-gi ghara ima ihe aka-
nri-gi nēme: 4 ka ọlu ebere gi we di
na nzuzo: Nna-gi Nke nāhu ihe na
nzuzo gēnyeghachi kwa gi.
5 Mḇe ọ bula unu nēkpe kwa ekpere,
unu agagh-adi ka ndi-iru-abua ahu: n'ihi
na ọ nātọ ha utọ iguzo n'ulo-nzukọ-unu
na nkuku amá-unu ikpe ekpere, ka ha we
were onwe-ha gosi madu. N'ezie asim
unu, Ha nēnwezu ugwọ-ọlu-ha. 6 Ma
gi onwe-gi, mḇe ọ bula i nēkpe ekpere,
bà n'ime-ulo ntà gi, mḇe i mechisi-kwa-
ra uzọ-gi, kpere Nna-gi Nke di na nzuzo,
Nna-gi Nke nāhu ihe na nzuzo
gēnyeghachi kwa gi. 7 Ma mḇe unu
nēkpe ekpere, unu ekwula okwu-
nkwukwasi efù, dika ndi mba ọzọ nēme:
n'ihi na ha nēchè na agānu olu-ha
n'ọtutu okwu ha nēkwu. 8 Ya mere,
unu eyila ha: n'ihi na Nna-unu matara
ihe nile di unu nkpà, mḇe unu akāriọgh
Ya. 9 Ya mere, kpenu ekpere otù a:
Nna-ayi Nke bi n'elu-igwe, Ka edo aha-
Gi nsọ. 10 Ka ala-eze-Gi bia. Ka eme
ihe I nāchọ, dika esi eme ya n'elu-igwe,
ka eme kwa otù ahu n'uwa. 11 Nye ayi
nri ta nke gēzuru ayi n'ubọchi ta.
12 Ḇaghara kwa ayi ugwọ nile ayi ji, dika
ayi onwe-ayi ḇagharawo-kwa-ra ndi ji ayi
ugwọ. 13 Ewebàla ayi nime ọnwunwa,
kama dọputa ayi n'aka ajọ onye ahu.
14 N'ihi na ọ buru na unu aḇaghara
madu ndahie nile ha, Nna-unu gāḇaghara
kwa unu. 15 Ma ọ buru na unu
aḇagharagh madu ndahie nile ha, Nna-
unu agagh-aḇaghara unu ndahie-unu.
16 Ọzọ, mḇe ọ bula unu nēbu ọnu,
unu aghọla ndi nāḇaru iru, dika ndi-iru-
abua: n'ihi na ha nēmebi iru-ha, ka ha
were onwe-ha gosi madu na ha nēbu
ọnu. N'ezie asim unu, Ha nēnwezu
ugwọ-ọlu-ha. 17 Ma gi onwe-gi, mḇe
i nēbu ọnu, were manu te n'isi-gi, sa
kwa iru-gi; 18 ka i ghara igosi madu
onwe-gi na i nēbu ọnu, kama gosi Nna-gi
Nke di na nzuzo: Nna-gi, Nke nāhu ihe
na nzuzo, gēnyeghachi kwa gi.
19 Unu akpadola àkù n'uwa nye
onwe-unu, ebe nla na nchala nērichapu,
ebe ndi-ori nēgwupù kwa nēzu kwa ori:
20 kama kpadonu àkù n'elu-igwe nye
onwe-unu, ebe nla ma-ọbu nchala
nādigh-erichapu, ebe ndi-ori nādigh-
egwupù kwa, ha adigh-ezu kwa ori:
21 n'ihi na ebe àkù-gi di, n'ebe ahu ka
obi-gi gādi kwa. 22 Oriọna nke aru bu
anya: ya mere ọ buru na anya-gi ele otù
ebe, aru-gi dum gējuputa n'ìhè. 23 Ma
ọ buru na anya-gi jọrọ njọ, aru-gi dum
gējuputa n'ọchichiri. Ya mere, ọ
buru na ihè nke di nime gi bu ọchichiri,
le ka ọchichiri ahu si di okė ibù! 24 Ọ
digh onye ọ bula puru ibu orù nke nna
abua: n'ihi na ọ gākpọ otù onye nime
ha asi, hu ibe-ya n'anya; ma ọ bugh otù
a o gējide otù, lelia ibe-ya anya. Unu
apugh ibu orù Chineke na àkù. 25 N'ihi
nka ka M'ji si unu, Unu echeḇula onwe-
unu nye ndu-unu, ihe unu gēri, ma-ọbu
ihe unu gāñu; echeḇu-kwa-la onwe-unu
nye aru-unu, ihe unu gēyi. Ọ̀ bugh ndu
kariri ihe eji azù ya, ọ̀ bugh kwa aru
kariri uwe-oyiyi-ya? 26 Lenu anu-ufe
nke elu-igwe, na ha adigh-agha nkpuru,
ha adigh-ewè kwa ihe-ubi, ha adigh-

ekpokọta kwa ihe ba n'ọba; ma Nna-unu
nke elu-igwe nāzù ha. Unu onwe-unu
abugh ihe oké ọnu-ahia kari ha? 27 Ma
ònye n'etiti unu puru itukwasi otù cubit
n'ogologo-ya site n'ichebụ onwe-ya?
28 Gini mere unu nēchebụ kwa onwe-
unu nye uwe-oyiyi? Ribanu urodi nke
ubi ámá, otú ha nētó etó; ha adọbugh
onwe-ha n'ọlu, ha atugh kwa ogho:
29 ma asim unu, na ọbuná Solomon
n'ebube-ya nile, ebọkwasigh ya ákwà
dika otù nime ndia. 30 Ma ọ buru na
Chineke eyikwasi ahihia nke ubi uwe
otú a, nke di ta, echi atubà ya n'ite ọku,
Ọ gagh-eyikwasi kari unu uwe nke-uku,
unu ndi okwukwe ntà? 31 Ya mere,
unu echebụla onwe-unu, si, Gini ka ayi
gēri? ma-ọbu, Gini ka ayi gāṅu? ma-
ọbu, Gini ka agēji bọkwasi ayi?
32 N'ihi na ihe ndia nile ka ndi mba ọzọ
nāchọ; n'ihi na Nna-unu nke elu-igwe
nāmata na ihe ndia nile di unu nkpà.
33 Ma burunu uzọ chọ ala-eze-Ya, na
ezi omume-Ya; agātukwasi-kwa-ra unu
ihe ndia nile. 34 Ya mere, unu
echebụla onwe-unu nye echi: n'ihi na
echi gēchebụru onwe-ya. Ihe ọjọ nke
ubọchi ta ezuworo ya.

7 1 Unu ekpela ikpé, ka aghara ikpe
unu ikpé. 2 N'ihi na ikpé unu ji
kpe ka agēji kpe unu: ọ bu kwa ihe unu ji
tù ihe ka agēji tùru unu. 3 Ma gini
mere i ji le irighiri ahihia nke di n'anya
nwa-nna-gi, ma i tugharigh uche na
ntuhie nke di n'anya nke gi? 4 Ma-ọbu
i gēsi aṅa si nwa-nna-gi, Kwe ka m'tupu
irighiri ahihia ahu n'anya-gi: ma le,
ntuhie ahu di n'anya nke gi? 5 Onye-
iru-abua, buru uzọ tupu ntuhie ahu
n'anya nke gi; mbe ahu ka i gēlegide
anya itupu irighiri ahihia ahu n'anya
nwa-nna-gi.

6 Unu enyela nkita ihe di nsọ, unu
atuda-kwa-la pearl-unu n'iru ezi, ka ha
ghara izọkwasi ha n'ukwu-ha ma elegh
anya, we chigharia, dọka unu.

7 Riọnu, agēnye kwa unu; chọnu, unu
gāchọta kwa; kuanu, agēmeghe-kwa-ra
unu: 8 n'ihi na onye ọ bula nke nāriọ
nāriọta; onye nāchọ kwa nāchọta; onye
nāku kwa ka agēmeghere. 9 Ma-ọbu
òle madu di n'etiti unu, onye, ma ọ buru
na nwa-ya gāriọ ya ọbe achicha, gēnye ya
nkume; 10 ma-ọbu asi na ọ gāriọ azù,
gēnye ya agwọ? 11 Ya mere, ọ buru na
unu onwe-unu, ọ bu ezie na unu jọrọ
njọ, ma unu nāmata inye umu-unu ezi
onyinye, Nnà-unu Nke bi n'elu-igwe
gēsi aṅa ghara iwere kari ezi ihe nke-uku
nye ndi nāriọ Ya? 12 Ya mere ihe
nile, ka ha ra, bú nke unu nāchọ ka
madu nēme unu, nēme-kwa-nu madu
otú a, unu onwe-unu: n'ihi na nka bu
iwu na ndi-amuma Chineke.

13 Sinu n'ọnu-uzọ di warara bà: n'ihi
na obosara ka ọnu-uzọ ahu di, mbara ka
uzọ ahu di kwa, nke nēdubà n'ila-n'iyi,
ọtutu ka ha di kwa, bú ndi nēsi na ya
nābà. 14 N'ihi na warara ka ọnu-uzọ
ahu di, nkpagide ka uzọ ahu di kwa, nke
nēdubà na ndu, ole-na-ole ka ha di kwa,
bú ndi nāchọta ya.

15 Nēzenu ndi-amuma ugha, ndi
nābiakute unu n'ihe-oyiyi aturu, ma
n'ime ha bu agu nāpunara aturu.
16 Unu gēsite na nkpuru-ha mazu ha.
Màdu nēkpokọputa nkpuru-vine n'ogwu,
ma-obu fig n'uké? 17 Otú a ezi osisi
ọ bula nāmi nkpuru ọma; ma osisi
nābagh n'ihe nāmi ajọ nkpuru. 18 Ezi
osisi apugh imi ajọ nkpuru, osisi nābagh
n'ihe apugh kwa imi nkpuru ọma.
19 Anēbutu osisi ọ bula nke nāmigh
nkpuru ọma, tubà kwa ya nime ọku.
20 Ya mere unu gēsite na nkpuru-ha
mazu ha. 21 Ọ bugh onye ọ bula nke
nāsim, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi,
gābà n'ala eze elu-igwe; kama ọ bu
onye nēme ihe Nnam Nke bi n'elu-igwe
nāchọ. 22 Ọtutu madu gāsim n'ubọchi
ahu, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, àyi
ejigh aha-Gi bu amuma, àyi ejigh kwa
aha-Gi chupu ndi-mọ ọjọ, àyi ejigh kwa
aha-Gi lu ọtutu ọlu di ike? 23 Ma mbe
ahu ka M'gēkwuputara ha, si, Ọ digh
mbe ọ bula M'mara unu: si n'ebe M'nọ
pua, unu ndi nālu ọlu nēmebi iwu.
24 Ya mere onye ọ bula nke nānu
okwum ndia, nēme kwa ha, agēji ya
tuyere nwoke nwere uche, onye wuru
ulo-ya n'elu oké nkume: 25 miri we zo,
osimiri ru kwa, ifufe fe kwa, we makwasi
ulo ahu; ma ọ dagh: n'ihi na atọrọ ntọ-
ala-ya n'elu oké nkume ahu. 26 Ma
onye ọ bula nke nānu okwum ndia, ma
ọ digh-eme ha, agēji ya tuyere nwoke
nke bu onye-nzuzu, onye wuru ulo-ya
n'elu ájá: 27 miri we zo, osimiri ru
kwa, ifufe fe kwa, we tikwasi ulo ahu;
ọ we da: ọdida-ya di kwa uku.

28 O rue, mḅe Jisus kwubìri okwu
ndïa, ibobo ozizí-Ya nwuru ìgwè madu
nile n'aru: 29, n'ihi na O nēzí ha ihe
dika Ọ nwere ike ọ bugh kwa dika ndi-
ode-akwukwọ-ha.
8 1 Ma ka O siri n'ugwu ahu ridata,
oké ìgwè madu soro Ya. 2 Ma le,
onye-ekpenta biakutere Ya. nākpọ isi ala
nye Ya, si, Onye-nwe-ayi, ọ buru na I
nāchọ, I puru ime ka m'di ọcha. 3 Ọ
we setipu aka-Ya, metu ya, si,
Anamachọ; ka eme ka i di ọcha. Ngwa
ngwa ewe me ka ọ di ọcha n'ekpenta-ya.
4 Jisus we si ya, Lezi anya ka i ghara
igwa onye ọ bula okwu; ma laba, were
onwe-gi gosi onye-nchu-aja, che kwa
n'iru Chineke onyinye ahu Moses nyere
n'iwu, ka ọ buru ha àmà.
5 Mḅe Ọ batara na Kapanaum, otù
ọchi-agha nāchi ọgu ndi-agha ise
biakutere Ya, nāriọ Ya, 6 si, Onye-
nwe-ayi, onye nējerem ozi tọḅọrọ
n'ulom, akuku-aru-ya nwuru anwu,
anēmekpa ya aru gabiga ókè. 7 Ọ we
si ya, Mu onwem gābia me ka aru di ya
ike. 8 Ma ọchi-agha ahu nāchi ọgu ndi-
agha ise zara, si, Onye-nwe-ayi, erughm
ka I ba n'okpuru ulom: kama were nání
okwu-ọnu kwue, agēme kwa ka aru onye
nējerem ozi di ike. 9 N'ihi na mu
onwem bu kwa onye nọ n'okpuru ike,
nēnwe ndi-agha n'okpuru mu onwem:
m'we si onye a, Ga, ọ ga; m'si kwa
onye ọzọ, Bia, ọ bia; m'si kwa orùm,
Me nka, ọ me ya. 10 Ma mḅe Jisus
nuru nka, o juru Ya anya, Ọ we si ndi
nēso n'azu, N'ezie asim unu, Ọ digh
mḅe M'huru oké okwukwe di otú a n'aru
onye ọ bula n'Israel. 11 Ma asim unu,
na ọtutu madu gēsi n'Ọwuwa-anyanwu
na Ọdida-anyanwu bia, so kwa
Abraham, na Aisak, na Jekob, nānọdu
n'ala-eze elu-igwe: 12 ma agāchupu
umu ala-eze ahu bà n'ọchichiri nke èzí:
n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-
ezé ahu gādi. 13 Jisus we si ọchi-agha
ahu nāchi ọgu ndi-agha ise, Laba; dika
i kwere, ka emere gi. Ewe me ka aru
onye nējere ya ozi di ike n'oge hour ahu.
14 Mḅe Jisus batasiri n'ulo Pita, Ọ we
hu nne nwunye-ya ka ọ tọḅọrọ n'aru-ọku.
15 Ọ we metu aka-ya, aru-ọku ahu we
rapu ya; ọ we bilie, nēje-kwa-ra Ya ozi.
16 Ma mḅe o ruru anyasi, ha kutara Ya
ọtutu madu ndi mọ ọjọ ji: Ọ we were
okwu-ọnu chupu ndi-mọ ahu, me kwa
ndi nile aru nādigh nma ka aru-ha di
ike: 17 ka okwu ekwuru site n'ọnu
Aisaia onye-amuma we mezu, si, Ya
onwe-ya nara nriaria nile ayi, būru kwa
ọria nile ayi.
18 Ma mḅe Jisus huru na ọtutu
ìgwè madu di Ya buruburu, O kwuru
ka ha gabiga n'ofè ọzọ. 19 Otù ode-
akwukwọ we biakute Ya, si Ya, Onye-
ozizí, m'gēso Gi ebe ọ bula I nēje.
20 Jisus we si ya, Nkita-ọhia nwere ọnu
ha nēdina, anu-ufe nke elu-igwe nwe-
kwa-ra ebe ha nāraru ura; ma Nwa nke
madu enwegh ebe itọḅọ isi-Ya. 21 Onye
ọzọ n'etiti ndi nēso uzọ-Ya we si Ya,
Onye-nwe-ayi, kwe ka m'buru uzọ je lìe
nnam. 22 Ma Jisus si ya, Som; rapu
kwa ndi nwuru anwu ka ha lìe ndi nke
ha ndi nwuru anwu.
23 Mḅe Ọ batara n'uḅọ, ndi nēso uzọ-
Ya we so Ya. 24 Ma le, oké ajọ ifufe
febe n'oké osimiri, ya mere ebili-miri
nēkpuchi uḅọ-ha: ma Ya onwe-ya
nāraru ura. 25 Ha we biakute Ya,
kpọte Ya, si, Onye-nwe-ayi, zọputa ayi;
ayi nāla n'iyì. 26 Ọ we si ha, Gini mere
unu nātu ujọ, unu ndi okwukwe ntà?
Mḅe ahu O biliri, bara ifufe na oké
osimiri ahu nba; oké ndaju we di.
27 Ibobo we nwua ndi ahu n'aru, ha si,
Àha madu gini ka Onye a bu, na ọbuná
ifufe na oké osimiri nāña Ya nti?
28 Mḅe Ọ gabigasiri n'ofè ọzọ n'ala
ndi Gadara, ndikom abua ndi mọ ọjọ ji
we zute Ya, ndi nēsi n'ebe anēlì ozu
puta, ndi anya-ha di oké egwu, ya mere
ọ digh onye ọ bula nwere ike igabiga uzọ
ahu. 29 Ma le, ha tiri nkpu, si, Gini ka
ayi na Gi nwekọrọ, Gi Ọkpara Chineke?
Ì biara ebe a imekpa ayi aru mḅe oge-
ayi akērugh? 30 Ma ìgwè nke ọtutu ezì
di n'ebe di anya n'ebe ha nọ, nāta nri.
31 Ndi-mọ ọjọ ahu we riọ Ya, si, Ọ buru
na I chupuru ayi, ziga ayi nime ìgwè ezì
ahu. 32 Ọ we si ha, Labanu. Ha we
puta, je ba n'ìgwè ezì ahu: ma le, ìgwè
ezì ahu nile nudara n'ebe ahu di
nkputankpu dabà n'oké osimiri, nwua
nime miri. 33 Ndi nāzù ha we ḅalaga,
we je ba n'obodo ahu, kọsa ihe nile, ya
na ihe mere ndi ahu ndi-mọ ọjọ ji.
34 Ma le, obodo ahu nile putara izute
Jisus: ma mḅe ha huru Ya, ha riọrọ Ya
ka Ọ pua n'ókè-ala-ha.

9 1 Ọ we ba nime uḇọ, gabiga n'ofè
ọzọ, bia n'obodo nke aka Ya. 2 Ma
le, ha butere Ya onye akuku-aru-ya
nwuru anwu, tọḇọrọ n'ihe-ndina: mḇe
Jisus huru okwukwe-ha Ọ si onye ahu
akuku-aru-ya nwuru anwu, Nwa, nwe
obi-ike; anāḇaghara gi nmehie-gi nile.
3 Ma le, ufọdu n'etiti ndi-ode-akwukwọ
kwuru nime onwe-ha, si, Nwoke a
nēkwulu Chineke. 4 Ma Jisus, ebe ọ
mara ihe nile di ha n'obi, Ọ si, Gini
mere unu nēchè ajọ ihe n'obi-unu?
5 N'ihi na, òle nke ka nfe, isi,
Anāḇaghara gi nmehie-gi nile; ma-ọbu
isi, Bilie, jeghari kwa? 6 Ma ka unu
we mata na Nwa nke madu nwere ike
n'elu uwa iḇaghara nmehie (mḇe ahu
Ọ siri onye ahu ukwu-ya nwuru anwu),
Bilie, chiri ihe-ndina-gi, la n'ulo-gi.
7 Ọ we bilie, la n'ulo-ya. 8 Ma mḇe
igwè madu nile huru ya, ha turu egwu,
we nye Chineke otuto, Onye nyere madu
ike di otù a.
9 Mḇe Jisus nēsi n'ebe ahu nāga,
Ọ huru otù nwoke, anākpọ Matiu, ka ọ
nọduru n'ulo-ùtù: Ọ si ya, Som. Ọ we
bilie, so Ya.
10 O rue, mḇe Ọ nọduru na nri n'ulo-
ya, le, ọtutu ndi-ọna-utu na ndi-nmehie
biara so Jisus na ndi nēso uzọ-Ya nọdu
na nri. 11 Mḇe ndi-Farisi huru ya, ha
we si ndi nēso uzọ-Ya, N'ihi gini ka
Onye-ozizi-unu nēso ndi-ọna-utu na
ndi-nmehie ndia eri ihe? 12 Ma mḇe
Ọ nuru ya, Ọ si, Nkpà dibia akpagh ndi
di ike, kama ọ nākpà ndi aru nādigh nma.
13 Ma ganu muta ihe okwu a bu,
Anamachọ ebere, ọ bugh àjà: n'ihi na
abiaghm ikpọ ndi ezi omume, kama ọ bu
ndi-nmehie.
14 Mḇe ahu ndi nēso uzọ Jọn
biakutere Ya, si, N'ihi gini ka ayi onwe-
ayi na ndi-Farisi nēbu ọnu ọtutu mḇe,
ma ndi nēso uzọ-Gi adigh-ebu ọnu?
15 Jisus we si ha, Umu-ndikom nke ulo
anālu nwunye ọhu, ọ̀ gābu na ha puru
iru ùjù ka oge ahu ra, bù mḇe ha na Onye
nālu nwunye ọhu nānọ? ma ubọchi
gābia, mḇe agānapu ha Onye nālu
nwunye ọhu, mḇe ahu ka ha gēbu kwa
ọnu. 16 Ọ digh kwa onye ọ bula nēwere
iberibe àkwà ọḇuḇa ọhu tukwasi n'uwe
ochie; n'ihi na nke kwesiri imechi ya
nādọkapu ihe n'aru uwe ahu, ndọka
jọkariri njọ aputa. 17 Ha adigh-aḇaye
kwa manya-vine ọhu na karama-
akpukpọ ochie: eme otù a, karama-
akpukpọ ahu aḇawa, manya-vine ahu we
wusi, karama-akpukpọ ahu ala kwa n'iyì:
ma ha nāḇaye manya-vine ọhu na
karama-akpukpọ ọhu, anēdebe ha abua
nke-ọma.
18 Mḇe Ọ nāgwa ha okwu ndia, le,
otù onye-isi biara, we kpọ isi ala nye Ya,
si, Nwam nwayi anwuruwo ọbunà uḇu
a: otù ọ di, bia bikwasi ya aka-Gi, na ọ
gādi ndu. 19 Jisus we bilie, so ya je,
ndi nēso uzọ-Ya so-kwa-ra. 20 Ma le,
otù nwayi, nke nwere orùrù-ọbara arọ
iri na abua, biara n'azu Ya, we metu
ọnu-ọnu uwe-Ya aka: 21 n'ihi na ọ
nāsi n'onwe-ya, Ọ buru na emetum nání
uwe-Ya aka, agāzọputam. 22 Ma Jisus
chighariri, we hu ya, si, Nwam nwayi,
nwe obi-ike; okwukwe-gi azọputawo gi.
Ewe site n'oge hour ahu zọputa nwayi
ahu. 23 Mḇe Jisus biara n'ulo onye-isi
ahu, hu ndi-ọkwa-ọ̀jà, na igwè madu
ka ha nātu ùzù, 24 Ọ si, Wezuganu
onwe-unu; n'ihi na nwa-aḇọghọ ntà ahu
anwugh anwu, kama ọ nāraru ura. Ha
we chia Ya ọchì. 25 Ma mḇe achupuru
igwè madu ahu, Ọ ba nime, jide ya
n'aka; nwa-aḇọghọ ntà ahu we bilie.
26 Ùdè a we pua gazue n'ala ahu
dum.
27 Mḇe Jisus nēsi n'ebe ahu nāga,
ndi-ìsi abua we so Ya, nēti nkpu, si,
Mere ayi ebere, Nwa Devid. 28 Ma
mḇe Ọ batasiri n'ulo, ndi-isi ahu
biakutere Ya: Jisus we si ha, Ùnu kwere
na apurum ime ihe a? Ha si Ya, E,
Onye-nwe-ayi. 29 Mḇe ahu Ọ meturu
anya-ha aka, si, Dika okwukwe-unu si di
ka emere unu. 30 Ewe saghe anya-ha.
Jisus we dọ ha aka na nti nke-uku, si,
Lezienu anya ka onye ọ bula ghara ima
ya. 31 Ma ha puru, ḇasa ùdè-Ya n'ala
ahu dum.
32 Mḇe ha nāpu, le, ekutara Ya onye-
oḇi nke mọ ọjọ ji. 33 Mḇe achupusiri
mọ ọjọ ahu, onye-oḇi ahu we kwue
okwu: ibobo we nwua igwè madu nile
n'aru, ha si, Ọ digh mḇe ọ bula egosiri
ya otù a n'Israel. 34 Ma ndi-Farisi
nāsi, N'ike onye-isi ndi-mọ ọjọ ka Ọ
nāchupu ndi-mọ ọjọ.
35 Jisus we nējeghari n'obodo na
obodo ntà ha nile, nēzi ihe n'ulo-nzukọ
nile ha, nēkwusa kwa ozi ọma nke ala-

eze ahu, nāgwọ kwa ọria nile di iche iche
na nriaria nile di iche iche. 36 Ma mḅe
Ọ huru igwè madu nile, Ọ nwere ọmiko
n'aru ha, n'ihi na anēsoḅu ha, nāchusa
kwa ha, dika aturu nēnwegh onye nāzù
ha. 37 Mḅe ahu Ọ si ndi nēso uzọ-Ya,
Owuwe-ihe-ubi riri nne n'ezie, ma ndi-
ọlu di ole-na-ole. 38 Ya mere, nāriọnu
Onye-nwe owuwe-ihe-ubi ahu, ka O
zipu ndi-ọlu bà n'owuwe-ihe-ubi-
10 Ya. 1 Ọ we kpọ ndikom iri na
abua ahu ndi nēso uzọ-Ya ka ha
biakute Ya, Ọ nye ha ike n'ebe ndi-mọ
nādigh ọcha nọ, ichupu ha, na igwọ
ọria nile di iche iche na nriaria nile di
iche iche.
2 Ma aha ndi-ozi iri na abua ahu bu
ndia: Onye mbu, Saimon, onye anākpọ
Pita, na Andru nwa-nne-ya; na Jemes
nwa Zebedi, na Jọn nwa-nne-ya;
3 Filip, na Batọlọmiu; Tomas, na Matiu
onye-ọna-utu; Jemes nwa Alfiọs, na
Tadiọs; 4 Saimon Kananiọs, na Judas
Iskariot, onye ra-kwa-ra Ya nye.
5 Ndikom iri na abua ahu ka Jisus
zipuru, Ọ we nye ha iwu, si,
Unu ejela n'uzọ ndi mba ọzọ, unu
abà-kwa-la n'obodo ndi Sameria:
6 kama jekurunu aturu furu efu
nke ulo Israel. 7 Mḅe unu nāga,
nēkwusanu, si, Ala-eze elu-igwe di
nso. 8 Menu ndi aru-ha nādigh ike ka
aru di ha ike, menu ndi nwuru anwu
ka ha si n'ọnwu bilie, menu ndi-ekpenta
ka ha di ọcha, chupunu ndi-mọ ọjọ:
n'efu ka unu natara, nyenu n'efu.
9 Unu anatala ọla-edo, ma-ọbu ọla-
ọcha, ma-ọbu ọla itiye n'ihe-ọkikè-unu;
10 unu anatala àkpà iwere ga ije-unu,
ma-ọbu uwe - ime abua, ma - ọbu
akpukpọ-ukwu, ma-ọbu nkpa-n'aka:
n'ihi na onye-ọlu kwesiri ihe eji azù ya.
11 Ma obodo ọ bula ma-ọbu obodo ntà
ọ bula unu gābà nime ya, chọputanu
onye kwesiri nime ya; nọgidenu n'ebe
ahu rue mḅe unu putara. 12 Mḅe unu
nābà n'ulo ahu, kelenu ya. 13 Ọ buru
kwa na ulo ahu kwesiri, ka udo-unu
biakwasi ya: ma ọ buru na ọ kwesigh, ka
udo-unu laghachikute unu ọzọ. 14 Ma
onye ọ bula nke nānaragh unu nke-ọma,
nke nānugh kwa okwu nile unu, mḅe
unu nāpu n'ulo ahu ma-ọbu n'obodo
ahu, tichapu ájá ukwu-unu. 15 N'ezie
asim unu, Ala Sọdọm na Gọmọra
gānagide okwu n'ubọchi ikpé kari obodo
ahu.
16 Le, Mu onwem nēzipu unu dika
aturu n'etiti agu: ya mere, burunu ndi
nwere uche dika agwọ, ndi nādigh kwa
aghughọ dika nduru. 17 Ma nēzenu
madu: N'ihi na ha gārara unu nye n'aka
nnọkọ-ikpé di iche iche, n'ulo-nzukọ
nile ha ka ha gāpia kwa unu iḅe; 18 e,
n'iru ndi-isi na ndi-eze ka agēkuru kwa
unu je n'ihim, iburu ha na ndi mba ọzọ
àmà. 19 Ma mḅe ọ bula ha gārara
unu nye, unu echeḅula onwe-unu otú
unu gēkwu ma-ọbu okwu unu gēkwu:
n'ihi na agēnye unu n'oge hour ahu
okwu unu gēkwu. 20 N'ihi na ọ bugh
unu onwe-unu nēkwu, kama ọ bu Mọ
nke Nna-unu Nke nēkwu nime unu.
21 Nwa-nne gārara kwa nwa-nne-ya
nye n'ọnwu, nna gārara kwa nwa-ya
nye: umu gēbili kwa megide ndi muru
ha, me ka ha nwua anwu. 22 Madu
nile gākpọ kwa unu asi n'ihi aham: ma
onye were ntachi-obi nọgide rue
ọgwugwu ihe nile, onye ahu ka
agāzọputa. 23 Ma mḅe ọ bula ha
soḅuru unu n'obodo a, ḅalaga n'obodo
di iche: n'ihi na n'ezie asim unu,
Unu agagh-agazù obodo nile nke
Israel ma-ọli, rue mḅe Nwa nke madu
gāḅia.
24 Onye nēso uzọ onye-ozizí adigh-
aka onye-ozizí-ya, orù adigh-aka kwa
onye-nwe-ya. 25 O zuworo onye nēso
uzọ onye-ozizí ka ọ di ka onye-ozizí-ya,
na orù ahu ka ọ di ka onye-nwe-ya. Ọ
buru na ha kpọrọ Nna - nwe - ulo
Beelzebul, hà gēsi aṅa ghara ikpọ ndi
ėzí-na-ulo-Ya kari nke-uku? 26 Ya
mere, unu atula egwu ha: n'ihi na ọ
digh ihe ọ bula ekpuchiworo ekpuchi,
nke anāgagh-ekpughe; ọ digh kwa ihe
ezoro ezo, nke anāgagh-ama. 27 Okwu
M'nāgwa unu n'ọchichiri, kwuenu ya
n'ihè: ihe unu nānu kwa na nti, kwusanu
ya n'elu ulo. 28 Unu atu-kwa-la egwu
ndi nēḅu aru, ma ha apugh iḅu nkpuru-
obi: kama nātunu egwu Onye ahu Nke
puru ila nkpuru-obi na aru n'iyi n'ọku
ala-mọ. 29 Àdigh-ere egwele abua
n'otù penny? ma otù nime ha agagh-adà
n'ala ma Nna-unu ekwegh: 30 ma
ọbuṅá agiri-isi nile nke isi-unu ka
aguworo. 31 Ya mere, unu atula egwu;
ọnu-ahia unu onwe-unu kariri nke

ọtutu egwele. 32 Ya mere, onye ọ bula
nke gēkwuputam n'iru madu, ya ka Mu
onwem gēkwuputa kwa n'iru Nnam
Nke bi n'elu-igwe. 33 Ma onye ọ bula
nke gāgọnarim n'iru madu, ya ka Mu
onwem gāgọnari kwa n'iru Nnam Nke
bi n'elu-igwe.

34 Unu echèla na abiaram itubà udó
n'elu uwa: abiaghm itubà udó, kama ọ
bu mma-agha. 35 N'ihi na abiaram
ikewa nwoke megide nna-ya, na nwa-
nwayi megide nne-ya, na nwunye nwa
megide nne di-ya: 36 ọ bu kwa ndi
èzí-na-ulo madu gābu ndi-iro-ya.
37 Onye nāhu nna-ya ma-ọbu nne-ya
n'anya kari Mu adigh-ekwesim; onye
nāhu kwa nwa-ya nwoke ma-ọbu nwa-ya
nwayi n'anya kari Mu adigh-ekwesim.
38 Onye nānaragh kwa obe-ya sokwam
n'azu, adigh-ekwesim. 39 Onye chọtara
ndu-ya gētufu ya; onye tufu-kwa-ra
ndu-ya n'ihim gāchọta ya.

40 Onye nānara unu nke-ọma, ọ bu
Mu ka ọ nānara nke-ọma, onye nānara
kwa Mu onwem nke-ọma nānara Onye
ziterem nke-ọma. 41 Onye nānara
onye-amuma nke-ọma n'aha onye-
amuma gānara ugwọ-ọlu onye-amuma;
onye nānara kwa onye ezi omume nke-
ọma n'aha onye ezi omume gānara
ugwọ-ọlu onye ezi omume. 42 Onye ọ
bula nke gēkuru nání iko miri oyi nye
otù onye nime ndi ntà ndia ǹua n'aha
onye nēso uzọm, n'ezie asim unu, ọ
gagh-etufu ugwọ-ọlu-ya ma-ọli.

11 1 O rue, mḇe Jisus nyebìri
ndikom iri na abua ahu ndi nēso
uzọ-Ya iwu, O si n'ebe ahu pua izí ihe na
ikwusa n'obodo nile ha.

2 Ma mḇe Jọn nuru n'ulo-nkpọrọ ọlu
nile nke Kraist ahu, o ziga ozi site n'aka
ndi nēso uzọ-ya, 3 si Ya, Gì onwe-gi bu
Onye nābia, ma-ọbu na ayi nēle anya
onye di iche? 4 Jisus we za, si ha,
Ganu, kọrọ Jọn ihe nile unu nānu na
nke unu nāhu: 5 ndi-ìsì nāhu uzọ, ndi-
ngwurọ nēje ije, anēme ndi-ekpenta ka
ha di ọcha, ndi nti chiri nānu ihe, anēme
ndi nwuru anwu ka ha si n'ọnwu bilie,
anēzì ndi-oḇeye ozi ọma. 6 Ngọzi nādi-
kwa-ra onye ahu, bú onye ọ bula nke
nāgagh-ama n'ọnyà n'arum. 7 Ma mḇe
ndia nāla, Jisus malitere igwa ìgwè madu
nile okwu bayere Jọn, si, Ọ̀ bu gini ka
unu puru ie n'ọhia ka unu kiri? àmì nkè
nēme nkpatu site n'ifufe? 8 Ma ọ̀ bu
gini ka unu puru ka unu hu? ǹwoke
eyikwasiworo uwe di biali-biali? Le,
ndi nēyi uwe di biali-biali nọ n'ulo ndi-
eze. 9 Ma gini mere unu ji pua? ìhu
onye-amuma? E, asim unu, onye kari
kwa onye-amuma nke-uku. 10 Nwoke
a bu onye edeworo ihe n'akwukwọ nsọ
bayere ya, si,

Le, Mu onwem nēziga onye-ozim
n'iru Gi,
Onye gēmezi uzọ-Gi n'iru Gi.

11 N'ezie asim unu, N'etiti ndi
ndinyom muru ọ digh onye biliworo
nke ka Jọn Baptist uku: ma onye
dikariri ntà n'ala-eze elu-igwe ka ya uku.
12 Site n'ubọchi Jọn Baptist rue uḇu
a anēme kwa ala-eze elu-igwe ihe-ike,
ndi nēme ihe-ike nāpunara ya. 13 N'ihi
na ndi-amuma nile na iwu Chineke buru
amuma rue ubọchi Jọn. 14 Ọ buru
kwa na unu nāchọ inara ya nke-ọma,
nwoke ahu bu Elaija, nke gaje ibia.
15 Onye nwere nti inu ihe, ya nu.
16 Ma M'gēji ọḇọ a tuyere gini? O
yiri umu-ntakiri ndi nānọdu n'ọma-
ahia, ndi nākpọ ibe-ha òkù, 17 si, Ayi
ḇuru unu ọ̀jà, ma unu etegh egwú; ayi
kwara ákwá, ma unu etigh aka n'obi.
18 N'ihi na Jọn biara nērigh ihe-oriri
nāṅugh kwa ihe-ọṅuṅu, ha we si, Ọ
nwere mọ ọjọ. 19 Nwa nke madu
biara nēri ihe-oriri nāṅu kwa ihe-ọṅuṅu,
ha we si, Le, onye-ori-nke-uku, na
onye-oké-ọṅu-manya, eyì ndi-ọna-utu
na ndi-nmehie! Agu-kwa-ra amam-ihe
n'onye ezi omume site n'ọlu-ya nile.

20 Mḇe ahu ka Ọ malitere ita obodo
ahu uta, bú nke Ọ lukariri ọlu-Ya di
ike nime ha, n'ihi na ha echègharigh.
21 Ahuhu gādiri gi, Korazin; ahuhu
gādiri gi, Betsaida; n'ihi na asi na
alururi ọlu nile di ike na Taia na Saidon
nke aluru nime unu, ha gēchègharìwori
n'oge di anya gara aga n'ákwà-nkpe na
ntu. 22 Otú ọ di, asim unu, Taia na
Saidon gānagide okwu n'ubọchi ikpé,
kari unu. 23 Gi onwe-gi kwa,
Kapanaum, àgēweli gi rue elu-igwe? i
gārida rue Hedis: n'ihi na asi na
aluruři ọlu nile di ike na Sọdọm nke
aluru nime gi, ọ gānọgidewori rue ta.
24 Otú ọ di, asim unu, na ala Sọdọm
gānagide okwu n'ubọchi ikpé kari gi.

25 N'oge ahu Jisus zara, si, Ekelem I,

Nna, Onye-nwe elu-igwe na uwa, na
I zonariri ndi-amam-ihe na ndi nwere
nghọta ihe ndia, I were kwa ha kpughere
unu ọhu: 26 e, Nna, ekelem I na ọ di
ezi nma otù a n'iru Gi. 27 Nnam rara
ihe nile nyem n'aka: ọ digh kwa onye ọ
bula mazuru Ọkpara ahu, ma-ọbugh
Nna-Ya; ọ digh kwa onye mazuru Nna
ahu, ma-ọbugh Ọkpara-Ya, na onye ọ
bula Ọkpara nēzube ikpughe Ya nye ya.
28 Biakutenum, unu nile ndi nādọḅu
onwe-unu n'ọlu, ndi ebowo-kwa-ra ibu
di arọ, Mu onwem gēme kwa ka unu
zuru ike. 29 Nyaranu yoke nkem n'olu-
unu, muta-kwa-nu ihe n'ọnum; n'ihi na
abum Onye nwayọ na Onye wedatara
Onwe-ya ala n'obi: unu gāhu kwa izu-
ike nye nkpuru-obi-unu. 30 N'ihi na
yoke nkem adigh-eḅu nḅu, ibum di kwa
nfè.

12 1 N'oge ahu Jisus gara n'etiti ubi
ọka n'ubọchi-izu-ike; ma agu
nāgu ndi nēso uzọ-Ya, ha we malite ighọ
oko ọka, na ita ya. 2 Ma ndi-Farisi,
mḅe ha huru ya, ha si Ya, Le, ndi nēso
uzọ-Gi nēme ihe nēzigh ezi n'iwu ime
n'ubọchi-izu-ike. 3 Ma Ọ siri ha, Ùnu
agugh ihe Devid mere, mḅe agu guru ya,
na ndi soro ya; 4 otù ọ batara n'ulo
Chineke, rie oḅe achicha anēche n'iru
Chineke, nke nēzigh ezi n'iwu ka o rie,
ma-ọbu ndi so ya, kama ọ bu nánì ndi-
nchu-aja ka o ziri ezi? 5 Ma-ọbu ùnu
agugh n'iwu, na ndi-nchu-aja nēmeru
ubọchi-izu-ike n'ulo uku Chineke
n'ubọchi-izu-ike, ma adigh-ata ha uta?
6 Ma asim unu, na Onye di uku kari ulo
Chineke nọ n'ebe a. 7 Ma ọ buru na
unu marari ihe okwu a bu, Anamachọ
ebere, ọ bugh àjà, unu agagh-ekpeḅu ndi
adigh-ata ha uta. 8 N'ihi na Nwa nke
madu bu Onye-nwe ubọchi-izu-ike.
9 Ọ we si n'ebe ahu pua, ba n'ulo-
nzukọ-ha: 10 ma le, otù nwoke nke
nwere aka kpọnwuru akpọnwu. Ha we
jua Ya, si, Ọ ziri ezi n'iwu ime ka aru
madu di ike n'ubọchi-izu-ike? ka ha we
bo Ya ebubo. 11 Ma Ọ siri ha, Òle
madu gādi n'etiti unu, nke gēnwe otù
aturu, ma ọ buru na aturu ahu adabà
nime olùlù n'ubọchi-izu-ike, ọ̀ gagh-
ejide ya, dọgoputa ya? 12 Òle kwa ka ọ
ra, bù otù ọnu-ahia madu kariri nke
aturu okè ọnu! Ya mere o ziri ezi n'iwu
ime ihe ọma n'ubọchi-izu-ike. 13 Mḅe
ahu Ọ si nwoke ahu, Setipu aka-gi. Ọ
we setipu ya; ewe me ka aka-ya di nma,
dika nke-ọzọ. 14 Ndi-Farisi we pua,
ḅa izù imegide Ya, ka ha gēsi la Ya n'iyi.
15 Ma ebe Jisus mara ya, O si n'ebe ahu
wezuga Onwe-ya: ọtutu madu we so Ya;
Ọ we me ka aru di ha nile ike, 16 Ọ we
dọ ha aka na nti ka ha ghara ime ka Ọ
puta ihè: 17 ka okwu ekwuru site n'ọnu
Aisaia onye-amuma we mezu, si,
18 Le, Onye nējerem ozi Onye
M'rọputara;
Onye M'huru n'anya, Onye ihe-Ya
di nkpuru-obim ezi nma:
M'gātukwasi Ya Mọ nkem,
Ọ gākọ-kwa-ra mba nile akukọ ikpè.
19 Ọ gagh-alu ọ̀gù, Ọ gagh-etisi kwa
nkpu ike;
Ọ digh kwa onye ọ bula gānu olu-Ya
n'amà.
20 Ọ gagh-akpaji ami apiara apia,
Ọ gagh-emenyu kwa ogho-oriọna
nākwu anwuru-ọku,
Rue mḅe Ọ gātupu ikpè-Ya rue na
nmeri.
21 Ọ bu kwa n'aha-Ya ka mba nile
gātukwasi obi.
22 Mḅe ahu ekutara Ya otù onye mọ
ọjọ ji, bù onye kpuru ìsi nke da-kwa-ra
oḅi: Ọ we me ka aru-ya di ike, ya mere
onye-oḅi ahu kwuru okwu hu kwa uzọ.
23 Ibobo we nwua ìgwè madu ahu nile
n'aru, ha we si, Nwoke a, Ọ̀ gābu nwa
Devid? 24 Ma mḅe ndi-Farisi nuru
ya, ha si, Nwoke a adigh-achupu ndi-mọ
ọjọ, ma-ọbugh n'ike Beelzebul onye-isi
ndi-mọ ọjọ ahu. 25 Ma ebe Ọ matara
ihe di ha n'obi Ọ si ha, Ala-eze ọ bula
nke kewara megide onwe-ya, anēme ya
ka ọ tọḅọrọ n'efu; obodo ma-ọbu èzi-
na-ulo ọ bula nke kewa-kwa-ra megide
onwe-ya agagh-eguzo: 26 Ọ buru kwa
na Setan achupu Setan, ọ kewara
megide onwe-ya; àla-eze-ya gēsi kwa
aña guzo? 27 Ọ buru kwa na Mu
onwem achupu ndi-mọ ọjọ n'ike
Beelzebul, n'ike onye ka umu-unu
ndikom nāchupu ha? n'ihi nka ha gābu
ndi-ikpè-unu. 28 Ma ọ buru na Mu
onwem achupu ndi-mọ ọjọ n'ike Mọ
nke Chineke, ya mere ala-eze Chineke
ruru unu aru. 29 Ma-ọbu màdu gēsi
aña pu ibà n'ulo onye di ike, na ipunara
ya ihe-ya nile, ma ọ buru na o bugh uzọ
ke onye ahu di ike aḅu? mḅe ahu ọ

gāpunara kwa ya ihe di n'ulo-ya.
30 Onye nādigh n'akukum nēmegidem;
onye nādigh-esokwam ikpokọta ihe
nāchusa achusa. 31 N'ihi nka ka M'ji
si unu, Agābaghara madu nmehie na
nkwulu ọ bula; ma agagh-abaghara
nkwulu ekwulu Mọ Nsọ. 32 Ọzọ, onye
ọ bula nke gēkwu okwu megide Nwa
nke madu, agābaghara ya; ma onye ọ
bula nke gēkwu megide Mọ Nsọ, agagh-
abaghara ya, ọ bugh n'oge a, ọ bugh
kwa n'oge nke gaje ibia. 33 Menu osisi
ka ọ di nma, menu nkpuru-ya ka ọ di
kwa nma; ma-ọbu menu osisi ka ọ buru
osisi nābagh n'ihe, menu nkpuru-ya ka
ọ buru kwa nkpuru nābagh n'ihe: n'ihi
na amara osisi site na nkpuru-ya.
34 Umu nke aju-ala, ùnu gēsi aña
pu ikwu ezi ihe, ebe unu bu ajọ madu?
n'ihi na ọnu site n'ihe nke obi nwebigara
ókè nēkwu okwu. 35 Ezi madu nēsi
n'ezi àkù-ya atuputa ezi ihe: ajọ madu
nēsi kwa n'ajọ àkù-ya atuputa ajọ ihe.
36 Ma asim unu, na okwu ọ bula madu
gēkwu nke nābagh n'ihe, ha gāza ajuju
bayere ya n'ubọchi ikpé. 37 N'ihi na
agēsite n'okwu-ọnu-gi nile gu gi n'onye
ezi omume, agēsite kwa n'okwu-ọnu-gi
nile kpebu gi.

38 Mbe ahu ufọdu n'etiti ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi zara Ya, si,
Onye-ozizí, ayi nāchọ ihu ihe-iriba-ama
site n'aka-Gi. 39 Ma Ọ zara, si ha, Ajọ
ọbọ nke nākwa kwa iko nāchọ ihe-iriba-
ama; agagh-enye kwa ya ihe-iriba-
ama ma-ọbugh ihe-iriba-ama nke Jona
onye-amuma: 40 n'ihi na dika Jona
nọrọ ubọchi atọ ehihie na abali n'afọ oké
anu miri; otú a Nwa nke madu gānọ
n'obi nke ala ubọchi atọ ehihie na abali.
41 Ndikom Nineve gēso ọbọ a bilie
n'ikpé ahu, ha gāma kwa ya ikpé: n'ihi
na ha chègharìri na nkwusa nke Jona;
ma le, Onye ka Jona nọ n'ebe a.
42 Agēme ka eze-nwayi nke Ndida so
ọbọ a bilie n'ikpé ahu, ọ gāma kwa ya
ikpé: n'ihi na o siri n'ebe uwa sọruru bia
inu amam-ihe Solomon; ma le. Onye ka
Solomon nọ n'ebe a. 43 Ma mbe ọ bula
mọ nādigh ọcha siri n'aru madu pua,
ọ nāgabiga n'ebe miri nādigh, nāchọ
izu-ike, ma ọ digh-achọta ya. 44 Mbe
ahu ọ si, M'gālaghachi n'ulom ebe
m'siri puta; mbe ọ biara, ọ we hu ya ka
ọ tọbọrọ n'efu, azachasia ya, dozisia ya.
45 Mbe ahu ọ ga, chiri mọ-ibe-ya asa
nke jọkari ya onwe-ya njọ tiyere onwe-
ya, ha we bà biri n'ebe ahu: ọnọdu ikpe-
azu nke madu ahu bia jọkari nke-mbu.
Otú a ka ọ gādi-kwa-ra ajọ ọbọ a.

46 Mbe Ọ nọ nāgwa igwè madu nile
okwu, le, nne-Ya na umu-nne-Ya
guzoro n'èzí, nāchọ igwa Ya okwu.
47 Otù onye we si Ya, Le, nne-Gi na
umu-nne-Gi nēguzo n'èzí, nāchọ igwa
Gi okwu. 48 Ma Ọ zara, si onye gwara
Ya, Ònye bu nnem? òle ndi bu kwa
umu-nnem? 49 Ọ we setipu aka-Ya
n'ebe ndi nēso uzọ-Ya nọ, si, Le, nnem
na umu-nnem! 50 N'ihi na onye ọ
bula nke gēme ihe Nnam Nke bi n'elu-
igwe nāchọ, onye ahu bu nwa-nnem
nwoke, na nwa-nnem nwayi, na nnem.

13 1 N'ubọchi ahu Jisus puru n'ulo,
we nọdu n'usọ oké osimiri. 2 Oké
igwè madu we zukọ n'ebe Ọ nọ, ya mere
Ọ batara n'ubọ, nọdu ala; igwè madu
ahu nile guzo-kwa-ra n'ótú. 3 Ọ we
gwa ha ọtutu okwu n'ilu di iche iche, si,
Le, ọgha-nkpuru puru ka ọ gha nkpuru;
4 mbe ọ nāgha, ufọdu we da n'akuku
uzọ, anu-ufe we bia tùturie ha:
5 nkpuru ọzọ we da n'ebe nkume, ebe
ha nēnwegh ájá ri nne: ngwa ngwa ha
we púlite, n'ihi na ha enwegh ájá di
omimi: 6 ma mbe anyanwu wara, ha
chanwua; ha we kpọnwua, n'ihi na ha
enwegh nkpọrọgwu. 7 Nkpuru ọzọ we
da n'elu ogwu; ogwu ahu we tolite,
kpabue ha. 8 Nkpuru ọzọ we da n'ala
di nma, ha we nāmi nkpuru, otù ọgu ise,
ọzọ ọgu atọ, ọzọ orú na iri. 9 Onye
nwere nti, ya nu.

10 Ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya, si
Ya, N'ihi gini ka I nāgwa ha okwu n'ilu?
11 Ọ we za, si ha, Ọ bu unu ka enyeworo
imara ihe-omimi ala-eze elu-igwe, ma
enyegh ndi ahu. 12 N'ihi na onye ọ
bula nke nwere, onye ahu ka agēnye, ọ
gēnwebiga kwa ókè: ma onye ọ bula nke
nēnwegh, ọbuná ihe ọ nwere ka agānapu
ya. 13 N'ihi nka ka M'nāgwa ha okwu
n'ilu; n'ihi na ha adigh-ahu n'ọhuhu, ha
adigh-anu kwa n'ọnunu, ha adigh-anuta
kwa. 14 Ma anēmezuru ha amuma nke
Aisaia, nke si,

N'ọnunu unu gānu, ma unu agagh-
anuta ma-ọli;
N'ọhuhu unu gāhu kwa, ma unu
agagh-ahuta ma-ọli:

15 N'ihi na obi ndi nka mara abuba,
Nti-ha kpọchi-kwa-ra,
Ha kpuchi-kwa-ra anya-ha;
Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ ma elegh anya,
Ghara kwa iwere nti-ha nu ihe,
Ghara kwa iwere obi-ha ghọta,
Ghara kwa ichighari,
Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha ike.
16 Ma ngọzi nādiri anya-unu, n'ihi na
ha nāhu uzọ; na nti-unu, n'ihi na ha
nānu ihe. 17 N'ihi na n'ezie asim unu,
na agu guru ọtutu ndi-amuma na ndi ezi
omume ihu ihe unu nāhu, ma ha ahugh
ha; na inu ihe unu nānu, ma ha anugh
ha. 18 Ya mere, unu onwe-unu nu ilu
nke ọgha-nkpuru ahu. 19 Mḅe onye ọ
bula nuru okwu ala-eze elu-igwe, ma ọ
ghọtagh ya, ajọ onye ahu abia, punara
ihe aghaworo n'obi-ya. Onye a bu nke
aghara n'akuku uzọ. 20 Onye agha-
kwa-ra n'ebe nkume ahu, madu a bu
onye nānu okwu ahu, ngwa ngwa ọ were
ọñù jide ya; 21 ma ọ nwegh nkpọrọgwu
nime onwe-ya, kama ọ nānọ nwa oge;
ma mḅe nkpaḅu ma-ọbu nsoḅu putara
n'ihi okwu ahu, ngwa ngwa ọ ma n'ọnyà.
22 Onye agha-kwa-ra n'etiti ogwu ahu,
madu a bu onye nānu okwu ahu; ma
ncheḅu nke oge a na aghughọ nke àkù
nākpaḅu okwu ahu, ọ we ghọ ihe nāmigh
nkpuru. 23 Onye agha-kwa-ra n'ala
ahu di nma, madu a bu onye nānu okwu
ahu, we ghọta ya; onye nāmi nkpuru
n'ezie, miputa, otù ọgu ise, ọzọ ọgu
atọ, ọzọ orú na iri.
24 Ọ were ilu ọzọ che n'iru ha, si,
Ejiri ala-eze elu-igwe tuyere madu mḅe
ọ ghara nkpuru ọma n'ubi-ya: 25 ma
mḅe madu nāraru ura, onye-iro-ya biara
we gha kwa ata n'etiti ọka, we la. 26 Ma
mḅe npute puru, we mia nkpuru, mḅe
ahu ata ahu puta-kwa-ra ihè. 27 Ndi-
orù nna-nwe-ulo ahu we biakute ya, si
ya, Onye-nwe-ayi, i ghagh nkpuru ọma
n'ubi-gi? òle ebe kwa ka o si nwe ata?
28 Ọ si ha, Madu nke bu onye-iro mere
nka. Ndi-orù-ya we si ya, Ì nāchọ kwa
ka ayi je chikọputa ha? 29 Ma ọ si,
É-è; ka unu we ghara iropu ha na ọka
ma elegh anya, mḅe unu nāchikọputa
ata. 30 Rapunu ha abua ka ha nābakọta
uba rue owuwe-ihe-ubi: ma n'oge
owuwe-ihe-ubi m'gāsi ndi nēwe ihe-
ubi, Burunu uzọ chikọta ata ahu, ke kwa
ha n'ùkwù ka unu rechapu ha ọku: ma
kpokọtanu ọka ahu n'ọba nkem.
31 Ọ were ilu ọzọ che n'iru ha, si, Ala-
eze elu-igwe yiri nkpuru mustard, nke
madu were, gha n'ubi-ya: 32 nke ọ bu
ezie na ọ di ntà kari nkpuru nile; ma
mḅe ọ bara uba, o bùkari ihe nile anāku
n'ubi, we ghọ osisi, nke mere ka anu-ufe
nke elu-igwe bia nānọ n'alaka-ya.
33 Ọ turu ha ilu ọzọ, si, Ala-eze elu-
igwe yiri ihe nēko achicha, nke nwayi
were, zobe na mḅé utu ọka atọ, rue mḅe
utu ọka ahu dum kosiri.
34 Okwu nile ndia ka Jisus gwara igwè
madu nile n'ilu; ma O jigh ilu Ọ digh-
agwa ha okwu ọ bula: 35 ka okwu
ekwuru site n'ọnu onye-amuma we
mezu, si,
M'gāsaghe ọnum n'itu ilu;
M'gēkwuwa ihe ezoworo ezo site na ntọ-ala uwa.
36 Mḅe ahu Ọ rapuru igwè madu
nile, we bà n'ulo-ha: ndi nēso uzọ-Ya
we biakute Ya, si, Kọrọ ayi isi ilu ata di
n'ubi ahu. 37 Ọ we za, si, Onye nāgha
nkpuru ọma ahu bu Nwa nke madu;
38 ubi ahu bu uwa; nkpuru ọma ahu,
ndi ahu bu umu ala-eze elu-igwe; ata
ahu bu umu ajọ onye ahu; 39 onye-
iro ahu nke ghara ha bu ekwensu:
owuwe-ihe-ubi bu ọgwugwu oge a; ndi
ahu nēwe ihe-ubi bu ndi-mọ-ozi.
40 Ya mere dika anāchikọputa ata
rechapu kwa ha n'ọku; otù a ka ọ gādi
n'ọgwugwu oge a. 41 Nwa nke madu
gēzipu ndi-mọ-ozi-Ya, ha gāchikọputa
n'ala-eze-Ya ihe nile nēme ka ama
n'ọnyà, na ndi nēme ihe nēmebi iwu,
42 ha gātubà kwa ha n'oké ọku ahu:
n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-
ezé ahu gādi. 43 Mḅe ahu ka ndi ezi
omume gēnwupu dika anyanwu n'ala-
eze nke Nna-ha. Onye nwere nti, ya nu.
44 Ala-eze elu-igwe yiri àkù ezoworo
n'ubi; nke madu huru, zobe kwa; n'ọñù-
ya ọ we la, re ihe nile ọ nwere, ka ha ra,
we zuta ubi ahu.
45 Ọzọ kwa, ala-eze elu-igwe yiri
onye-ahia nāchọ pearl ọma: 46 ma
mḅe ọ huru otù pearl di oké ọnu-ahia, ọ
je, re ihe nile ọ nwere, ka ha ra, we
zuta ya.
47 Ọzọ kwa, ala-eze elu-igwe yiri oké
ùḅù awuyere nime oké osimiri, nke

kpokọta-kwa-ra ufọdu n'aha azù nile di
iche iche: 48 nke, mḅe o juru, ha
dọgotara ya n'ọ̀tù; ha we nọdu, chikọta
azù di nma tiye nime ihe, ma ha tufuru
nke nādigh nma. 49 Otù a ka ọ gādi
n'ọgwugwu oge a: ndi-mọ-ozi gāputa,
kewaputa ndi bu ajọ madu n'etiti ndi
ezi omume, 50 ha gātubà kwa ha n'okė
ọku ahu: n'ebe ahu ka ikwa-ákwà na ita-
ikekere-ezė ahu gādi.

51 Ùnu aghọtawo ihe ndia nile? Ha
si Ya, E. 52 Ọ we si ha, N'ihi nka ode-
akwukwọ ọ bula nke emere ka ọ buru
onye nēso uzọ ala-eze elu-igwe, o yiri
madu nke bu nna-nwe-ulo, onye nēsi
n'àkù-ya atuputa ihe ọhu na ihe ochie.

53 O rue, mḅe Jisus tubiri ilu ndia,
O si n'ebe ahu zọlie. 54 Ọ we bia n'ala
nke aka Ya, nēzí ha ihe n'ulo-nzukọ-ha,
nke mere ka ibobo nwua ha n'aru, ha we
si, Òle ebe ka Nwoke a nwere amam-ihe
a na ọlu ndia di ike? 55 Nwoke a, Ọ
bugh Nwa onye-ọkà-ayi? àdigh-akpọ
nne-Ya Meri? nà umu-nne-Ya ndikom,
Jemes, na Josef, na Saimon, na Judas?
56 Na umu-nne-Ya ndinyom, hà nile
anọgh n'etiti ayi? Òle ebe kwa Nwoke
a nwere ihe ndia nile? 57 Ewe me ka
ha ma n'ọnyà n'aru Ya. Ma Jisus siri
ha, Onye-amuma abugh onye anādigh-
asọpuru, ma-ọbugh n'ala nke aka ya, na
n'ulo nke aka ya. 58 Ọ lugh kwa ọtutu
ọlu di ike n'ebe ahu n'ihi ekwegh-ekwe-
ha.

14 1 N'oge ahu Herod, bù tetrarch,
nuru akukọ Jisus, 2 ọ we si ndi
nējere ya ozi, Nwoke a bu Jọn Baptist;
o siwo na ndi nwuru anwu bilie; n'ihi
nka ka ike ndia nālusi ọlu ike na Ya.
3 N'ihi na Herod jidereri Jọn, we ke ya
aḅu, tiye ya n'ulo-nkpọrọ n'ihi Herodias.
nwunye Filip nwa-nna-ya. 4 N'ihi na
Jọn nāsi ya, O zigh gi ezi n'iwu inwe ya
dika nwunye. 5 Ọ bu ezie na ọ chọrọ
iḅu kwa ya, ma ọ turu egwu ọra ndi-Ju,
n'ihi na ha guru ya n'onye-amuma.
6 Ma mḅe ncheta ọmumu Herod ruru,
nwa-nwayi Herodias tere egwù n'etiti, ọ
we tọ Herod utọ. 7 N'ihi ya ọ were
iñu-iyi kwe nkwa inye ya ihe ọ bula ọ
gāriọ. 8 Ma ebe nne-ya kwaliri ya, ọ
si, Nyem isi Jọn Baptist n'ọkwa n'ebe a.
9 Ọ we wuta eze ahu n'obi: ma n'ihi
iñu-iyi-ya nile, na n'ihi ndi ya na ha
nọduru na nri, ọ nyere iwu ka ewere ya
nye ya; 10 ọ we ziga, bipu isi Jọn
n'ulo-nkpọrọ. 11 Ewe bute isi-ya
n'ọkwa, nye ya nwa-aḅọghọ ntà ahu: ọ
we būru ya nye nne-ya. 12 Ndi nēso
uzọ-ya we bia, būru ozu-ya, li kwa ya;
ha we je kọrọ Jisus.

13 Ma mḅe Jisus nuru ya, O si n'ebe
ahu wezuga Onwe-ya n'uḅọ, je iche rue
ebe bu ọhia: mḅe igwè madu nile nuru
ya, ha we si n'obodo ahu nile so Ya
n'ukwu ala. 14 Ọ we puta, hu okė igwè
madu, Ọ we nwe ọmiko n'aru ha, me ndi-
nriaria-ha ka aru-ha di ike. 15 Ma mḅe
o ruru anyasi, ndi nēso uzọ-Ya biakutere
Ya, si, Ebe a bu ọhia, oge agawo kwa uḅu
a; zilaga igwè madu ndia, ka ha we je
n'obodo ntà nile buruburu, zuru onwe-
ha ihe-oriri. 16 Ma Jisus siri ha, Ọ digh
ha nkpà ka ha la; unu onwe-unu nye ha
ihe ka ha rie. 17 Ha we si Ya, Ayi
enwegh n'ebe a ma-ọbugh oḅe achicha
ise na azù abua. 18 Ọ we si, Chita ha
n'ebe a nyem. 19 Ọ we gwa igwè madu
nile ka ha nọdu n'elu ahihia; Ọ we nara
oḅe achicha ise na azù abua ahu, le anya
n'elu-igwe, gọzie ha, nyawa, we nēnye
ndi nēso uzọ-Ya oḅe achicha ahu, ndi
nēso uzọ-Ya nēnye kwa igwè madu nile.
20 Ha nile we rie, afọ ju-kwa-ra ha: ha
we tutukọ nke fọduru nime iberibe ahu,
nkata iri na abua juru. 21 Ma ndi riri
ra ka nnù ndikom iri na nnù abua na ọgu
iri, nāgugh ndinyom na umu-ntakiri.

22 Ngwa ngwa Ọ we rugide ndi nēso
uzọ-Ya ka ha ba n'uḅọ-ha, buru Ya uzọ
gabiga n'ofè ọzọ, rue mḅe Ya onwe-ya
gēzilaga igwè madu nile. 23 Mḅe O
zilagasiri igwè madu nile, Ọ rigoro n'elu
ugwu ahu iche ikpe ekpere: ma mḅe o
ruru anyasi, nāni Ya nọ n'ebe ahu.
24 Ma uḅọ ahu di n'etiti okė osimiri uḅu
a, ebili-miri nēmekpa kwa ya aru; n'ihi
na ifufe nēfegide ya. 25 Ma na nche
nke-anọ n'abali Ọ biakutere ha, nēje ije
n'elu okė osimiri. 26 Mḅe ndi nēso
uzọ-Ya huru Ya ka Ọ nēje ije n'elu okė
osimiri, obi we lọ ha miri, ha si, Ọ bu
mọ; ha we tie nkpu site n'egwù. 27 Ma
ngwa ngwa Jisus gwara ha okwu, si,
Nwenu obi-ike; ọ bu Mu: unu atula
egwu. 28 Pita we za Ya, si, Onye-nwe-
ayi, ọ buru na ọ bu Gi onwe-gi, sim
biakute Gi n'elu miri. 29 Ọ si, Bia.
Pita we si n'uḅọ rida, je ije n'elu miri
ahu, ijekuru Jisus. 30 Ma mḅe ọ huru

ifufe, ọ tua egwu; ebe ọ malitere imikpu,
o ti kwa nkpu, si, Onye-nwe-ayi,
zọputam. 31 Ngwa ngwa Jisus setiri
aka-Ya, jide ya, si ya, Onye okwukwe
ntà, n'ihi gini ka i ji nwe obi abua?
32 Mḅe ha rigoro n'uḅọ, ifufe we febie.
33 Ma ndi nọ n'uḅọ ahu kpọrọ isi ala
nye Ya, si, I bu Ọkpara Chineke n'ezie.
34 Mḅe ha gabigasiri, ha bia rue ala,
rue Genesaret. 35 Mḅe ndikom ebe
ahu mazuru Ya, ha we ziga n'ala ahu
dum di buruburu, kutara Ya madu nile
aru nādigh nma; 36 ha nāriọ kwa Ya
ka ha metu ọnu-ọnu uwe-Ya aka, nání
ya: ewe zọputa ha, ka ha ra, bú ndi
meturu Ya aka.

15 1 Mḅe ahu ndi-Farisi na ndi-ode-
akwukwọ siri na Jerusalem
biakute Jisus, si, 2 N'ihi gini ka ndi
nēso uzọ-Gi nējehie n'ozizí ndi-okenye
nyere ayi n'aka idebe? n'ihi na ha adigh-
akwọ aka mḅe ọ bula ha nēri nri. 3 Ma
Ọ zara, si ha, N'ihi gini ka unu onwe-unu
nējehie kwa n'ihe Chineke nyere n'iwu
n'ihi ozizí enyere unu n'aka? 4 N'ihi
na Chineke siri, Sọpuru nna-gi na nne-
gi: na, Onye kwujọrọ nna maọbu nne, ya
nwua ọnwu ahu. 5 Ma unu onwe-unu
nāsi, Onye ọ bula nke gāsi nna-ya ma-
ọbu nne-ya, Ihe ọ bula i gēritari n'akam
bu ihe enyere Chineke; 6 ọ gagh-
asọpuru nna-ya ma-ọbu nne-ya ma-ọli.
Unu nēme kwa okwu Chineke ka ọ buru
ihe-efu n'ihi ozizí enyere unu n'aka
idebe. 7 Ndi-iru-abua, Aisaia buru
amuma nke-ọma bayere unu, si,
8 Ndi nka nāsọpurum n'eḅuḅere-ọnu-
ha;
Ma obi-ha di anya n'ebe M'nọ.
9 Ma ha nēbirim isi ala n'efu,
Nēzí ihe madu nyere n'iwu ka ha
buru ozizí-ha.
10 Ọ we kpọ ìgwè madu ahu biakute Ya,
Ọ si ha, Nurunu, ghọta-kwa-nu: 11 Ọ
bugh ihe nābà n'ọnu nēmeru madu;
kama ihe si n'ọnu puta, ọ bu nke ahu
nēmeru madu. 12 Mḅe ahu ndi nēso
uzọ-Ya biakutere Ya, si Ya, Ì matawo
na emere ka ndi-Farisi ma n'ọnyà, mḅe
ha nuru okwu ahu? 13 Ma Ọ zara, si,
Agēropu ihe-ọkukú ọ bula nke Nnam
nke elu-igwe nākugh. 14 Rapunu ha:
ha bu ndi-ndú kpuru isi. Ma ọ buru
na onye-isi edu onye-isi, ha abua gādabà
n'olùlù. 15 Pita we za, si Ya, Kọrọ ayi
isi ilu a. 16 Ọ we si, Ùnu onwe-unu
di kwa nēnwegh nghọta we rue uḅu a?
17 Ùnu atugharigh uche-unu na ihe ọ
bula nke nābà n'ọnu nāga n'afọ, ewe
nyupu ya n'ulo-ǹsí? 18 Ma ihe nke si
n'ọnu puta nēsi nime obi aputa; ihe ndia
nēmeru kwa madu. 19 N'ihi na n'obi
ka ajọ èchichè nile, iḅu-madu nile, ikwa-
iko nile nke ndikom nwere nwunye na
ndinyom nwere di, ikwa-iko nile, ori
nile, àmà ugha nile, nkwulú nile, si
aputa: 20 ndia bu ihe nēmeru madu:
ma iwere aka anākwọgh akwọ iri ihe
adigh-emeru madu.
21 Jisus we si n'ebe ahu pua, wezuga
Onwe-ya ga n'akuku Taia na Saidon.
22 Ma le, otù nwayi Kenean siri n'ókè-
ala ahu puta, tie nkpu, si, Merem ebere,
Onye-nwe-ayi, Nwa Devid; mọ ọjọ
nējisi nwam nwayi ike. 23 Ma Ọ zagh
ya okwu ọ bula. Ndi nēso uzọ-Ya we
biakute Ya, nēkpere Ya, si, Zilaga ya;
n'ihi na o nētiso ayi nkpu. 24 Ma Ọ
zara, si, Eziteghm ma-ọbugh ijekuru
aturu furu efu nke ulo Israel. 25 Ma
nwayi ahu biara nākpọ isi ala nye Ya, si,
Onye-nwe-ayi, yerem aka. 26 Ma Ọ
zara, si, Ọ digh nma inara nri umu
tupuru umu-nkita. 27 Ma ọ siri, E,
Onye-nwe-ayi: n'ihi na ọbuná umu-
nkita nēri ufọdu nime irighiri nke
nādaputa na table nke ndi-nwe-ha.
28 Mḅe ahu Jisus zara, si ya, Nwayi,
okwukwe-gi di uku: ka emere gi dika i
nāchọ. Ewe me ka aru di nwa-ya nwayi
ike site n'oge hour ahu.
29 Jisus we si n'ebe ahu pua bia n'usọ
osimiri Galili; Ọ we rigo n'ugwu ahu,
we nọdu n'ebe ahu. 30 Ọtutu igwè
madu we biakute Ya, chiri ndi-ngwurọ,
ndi-isi, ndi-oḅi, ndi-ọlusi, na ọtutu ndi-
ọria di iche, tiyere onwe-ha, ha we tọḅọ
ha n'ala n'ukwu-Ya; Ọ we me ka aru-ha
di ike: 31 ya mere na o juru igwè madu
ahu anya, mḅe ha huru ndi-oḅi ka ha
nēkwu okwu, na ndi-ọlusi ka aru-ha di
nma, na ndi-ngwurọ ka ha nēje ije, na
ndi-isi ka ha nāhu uzọ: ha we to Chineke
nke Israel.
32 Jisus we kpọ ndi nēso uzọ-Ya ka
ha biakute Ya, Ọ si, Enwerem ọmiko
n'aru igwè madu a, n'ihi na Mu na ha
nọgidere ubọchi atọ uḅu a, ha enwegh
kwa ihe ha gēri: ma achọghm izilaga ha
n'ọnu efu, ka ha ghara ida m̀bà n'uzọ ma

elegh anya. 33 Ndi nēso uzọ-Ya we si
Ya, Ole ebe ka ayi gēsi nwe ọtutu ọbe
achicha ra otù a n'ọhia, inyeju okè igwè
madu di otú a afọ? 34 Jisus we si ha,
Unu nwere ọbe achicha ole? Ha we si,
Asa, na azù ntà ole-na-ole. 35 Ọ we
gwa igwè madu ahu ka ha nọdu ala;
36 Ọ we nara ọbe achicha asa ahu na
azù ahu; mbe Ọ kelesiri ekele, Ọ nyawa
ha, we nēnye ndi nēso uzọ-Ya, ndi nēso
uzọ-Ya nēnye kwa igwè madu nile.
37 Ha nile we rie, afọ ju kwa ha: ha we
tutukọ nke fọduru nime iberibe ahu,
abọ asa juru. 38 Ma ndi riri bu nnù
ndikom iri, nāgugh ndinyom na umuaka.
39 Mbe O zilagasiri igwè madu nile, Ọ
ba n'ubọ ahu, bia n'ókè-ala Magadan.

16 1 Ndi-Farisi na ndi-Sadusi we
biakute Ya, jua Ya ka O gosi ha
ihe-iriba-ama site n'elu-igwe, nānwa Ya.
2 Ma Ọ zara, si ha, Mbe o ruru anyasi,
unu nāsi, Iru elu-igwe gādi nma: n'ihi
na elu-igwe nācha uhie uhie. 3 N'ututu
unu nāsi kwa, Iru elu-igwe gājọ njọ ta:
n'ihi na elu-igwe nācha uhie uhie, baru
kwa. Unu mara itule iru elu-igwe, ma
unu apugh itule ihe-iriba-ama nke oge
ndia. 4 Ajọ ọbọ nke nākwa kwa iko
nāchọ ihe-iriba-ama; ma agagh-enye ya
ihe-iriba-ama, ma-ọbugh ihe-iriba-ama
nke Jona. Ọ we rapu ha, pua.
5 Ndi nēso uzọ-Ya we bia n'ofè ọzọ,
chezọ kwa iji ọbe achicha. 6 Jisus we si
ha, Nēlenu anya, nēze kwa ihe ndi-Farisi
na ndi-Sadusi, bù ihe nēko achicha.
7 Ha we nēkwurita n'etiti onwe-ha, si,
Ayi ejigh ọbe achicha. 8 Ma ebe Jisus
mara ya Ọ si, Ndi okwukwe ntà, gini
mere unu nēkwurita n'etiti onwe-unu,
n'ihi na unu enwegh ọbe achicha?
9 Unu akātugharigh uche, ùnu echetagh
kwa ọbe achicha ise nke nnù ndikom iri
na nnù abua na ọgu iri ahu, na nkata
ole unu nara? 10 Unu echetagh kwa
ọbe achicha asa nke nnù ndikom iri ahu,
na abọ ole unu nara? 11 Unu si aña
ghara itughari uche na agwaghm unu
okwu bayere ọbe achicha? Ma nēzenu
ihe ndi-Farisi na ndi-Sadusi, bù ihe nēko
achicha. 12 Mbe ahu ka ha ghọtara na
Ọ sigh ha nēze ihe nēko ọbe achicha,
kama ka ha nēze ozizi ndi-Farisi na ndi-
Sadusi.
13 Ma mbe Jisus biara n'akuku
Sisaria Filipi, Ọ jua ndi nēso uzọ-Ya, si,
Onye ka madu nāsi na Nwa nke madu
bu? 14 Ha we si, Ufọdu si, Jọn Baptist;
ma ndi ọzọ si, Elaija: ma ibe-ha si,
Jeremaia, ma-ọbu otù nime ndi-amuma.
15 Ọ si ha, Ma ọ bu onye ka unu
onwe-unu si na Mu bu? 16 Saimon
Pita we za, si, Gi onwe-gi bu Kraist
ahu, Ọkpara Chineke di ndu. 17 Jisus
we za, si ya, Ngọzi nādiri gi, Saimon
Bā-Jona: n'ihi na anu-aru na ọbara
ekpughegh ya nye gi, kama ọ bu Nnam
Nke bi n'elu-igwe. 18 Ma Mu onwem si
kwa gi, na gi onwe-gi bu Pita, ọ bu kwa
n'elu okè nkume a ka M'gēwu nzukọm
dika ulo; ọnu-uzọ nile Hedis agagh-aka
kwa ya n'ike. 19 M'gēnye gi nkpisi-
ugodi nke ala-eze elu-igwe: ihe ọ bula i
gēke kwa abu n'elu uwa, agēke ya n'elu-
igwe: ihe ọ bula i gātọpu kwa ahu
n'elu uwa, agātọpu ya n'elu-igwe.
20 Mbe ahu Ọ dọrọ ndi nēso uzọ-Ya
aka na nti ka ha ghara igwa onye ọ bula
na Ya onwe-ya bu Kraist ahu.
21 Site na mbe ahu Jisus Kraist
malitere igosi ndi nēso uzọ-Ya, na Ọ
ghagh ije Jerusalem, na ihu ọtutu
ahuhu n'aka ndi-okenye na ndi-isi-
nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ, na
aghagh ibu Ya, me kwa ka O si n'ọnwu
bilie n'ubochi nke-atọ. 22 Pita we kuru
Ya nye n'aru, malite ibara Ya nba, si,
Chineke mere Gi ebere, Onye-nwe-ayi:
ihe a agagh-adiri Gi ma-ọli. 23 Ma
O chighariri, si Pita, Ga n'azum, Setan:
i bu ihe nēme ka M'ma n'ọnyà: n'ihi
na i digh-atukwasi uche-gi n'ihe
Chineke, kama ọ bu n'ihe madu.
24 Mbe ahu Jisus siri ndi nēso uzọ-Ya,
Ọ buru na onye ọ bula achọ ka o som
n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya,
nēsokwam. 25 N'ihi na onye ọ bula nke
nāchọ izọputa ndu-ya, o gētufu ya: ma
onye ọ bula nke gētufu ndu-ya n'ihim, ọ
gāhu ya. 26 N'ihi na ùrù gini ka ọ
gābara madu, ma ọ buru na o gērita uwa
dum n'urù, ewe napu ya ndu-ya? ma-
ọbu ihe-nbanwe gini ka madu gēji banwe
ndu-ya? 27 N'ihi na Nwa nke madu
gaje ibia n'ebube nke Nna-Ya, Ya na
ndi-mọ-ozi-Ya; mbe ahu ka Ọ
gēnyeghachi kwa onye ọ bula dika
omume-ya si di. 28 N'ezie asim unu,
Ufọdu di n'etiti ndi guzoro n'ebe a, ndi
nāgagh-edetu ọnwu ire ma-ọli rue mbe

ha gāhu Nwa nke madu ka Ọ nābia
n'ala-eze-Ya.

17 1 Mḅe ubọchi isi gasiri Jisus chiri
Pita, na Jemes, na Jọn nwa-nne-
ya, tiyere Onwe-ya, O kuru ha rigo
n'ugwu di elu we pua iche: 2 Ọ we
nwogha n'iru ha: iru-Ya we nēnwupu
dika anyanwu, uwe-Ya nile we nācha
ucha dika ihè. 3 Ma le, eme ka ha hu
Moses na Elaija ka ha na Ya nēkwurita
okwu. 4 Pita we za, si Jisus, Onye-nwe-
ayi, ọ di nma ka ayi nọ n'ebe a: ọ buru
na I nāchọ, m'gāma ulo-ikwū atọ n'ebe
a; ka otù diri Gi, ka otù di-kwa-ra
Moses, ka otù di-kwa-ra Elaija. 5 Mḅe
ọ kpu okwu n'ọnu, le, igwe-oji nke
nēnwu enwu kpuchiri ha: le kwa, olu si
n'igwe-oji ahu puta, si, Onye a bu
Ọkparam M'huru n'anya, Onye ihe-Ya
dim ezi nma; nurunu okwu-Ya. 6 Mḅe
ndi nēso uzọ-Ya nuru ya, ha we da
kpuchie iru-ha n'ala, tu kwa egwu ri nne.
7 Jisus we biakute ha, metu ha aka, si,
Bilienu, unu atu-kwa-la egwu. 8 Ma
mḅe ha weliri anya-ha elu, ha ahugh
onye ọ bula, ma-ọbugh nání Jisus.

9 Mḅe ha si n'ugwu ahu nārida, Jisus
we nye ha iwu, si, Unu agwala onye
ọ bula ihe unu huru, rue mḅe Nwa nke
madu gēsi na ndi nwuru anwu bilie.
10 Ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya, si, Gini
mere ndi-ode-akwukwọ ji si kwa na
Elaija aghagh ibu uzọ bia? 11 Ọ we za,
si, Ọ bu ezie na Elaija nābia, Ọ gēme kwa
ka ihe nile di ka ha di na mbu: 12 ma
asim unu, na Elaija abiawori uḅu a, ha
amazugh kwa ya, kama ha mere n'aru-
ya ka ihe ha chọrọ ra. Ọbunà otú a ka
ha gaje ime kwa ka Nwa nke madu hu
ahuhu. 13 Mḅe ahu ndi nēso uzọ-Ya
ghọtara na Ọ gwara ha okwu bayere Jọn
Baptist.

14 Mḅe ha biakutere igwè madu ahu,
otù nwoke we biakute Ya, nēḅuru Ya
ikperè, nāsi kwa, 15 Onye-nwe-ayi,
mere nwam nwoke ebere: n'ihi na ọ bu
onye ọnwa nēme ka anya ghara idi ya
nma, ọ nāhu kwa ahuhu nke-uku: n'ihi
na ọtutu mḅe ọ nādabà n'ọku, ọtutu mḅe
ọ nādabà kwa na miri. 16 M'we kuru ya
biakute ndi nēso uzọ-Gi, ma ha apugh
ime ka aru-ya di ike. 17 Jisus we za,
si, Unu ọḅọ nēnwegh okwukwe, nke
nwe-kwa-ra anya-ùhie, rùe ole mḅe
ka Mu na unu gānọ? rùe ole mḅe ka
M'gānagide unu? unu kutaram ya n'ebe
a. 18 Jisus we bara ya nba; mọ ọjọ
ahu we si nime ya puta: ewe me ka aru
nwa-okoro ahu di ike site n'oge hour
ahu. 19 Mḅe ahu ndi nēso uzọ-Ya
biakutere Jisus iche, si, N'ihi gini ka ayi
onwe-ayi nāpugh ichupu ya? 20 Ọ we
si ha, N'ihi okwukwe ntà unu: n'ihi na
n'ezie asim unu, Ọ buru na unu nwere
okwukwe dika nkpuru mustard, unu
gāsi ugwu a, Si n'ebe a gabiga n'ebe
ahu; ọ gāgabiga kwa; ihe ọ bula agagh-
adi kwa nke unu nāpugh ime. 21 Ma
otú ọ di mọ di otú a apugh iputa ma-
ọbugh site n'ekpere na ibu-ọnu.

22 Ma mḅe ha bi na Galili, Jisus siri
ha, Agaje irara Nwa nke madu nye n'aka
madu; 23 ha gēḅu kwa Ya, ewe me ka
O si n'ọnwu bilie n'ubọchi nke-atọ. Ọ
we wuta ha ri nne.

24 Ma mḅe ha biara na Kapanaum,
ndi nānara ego ùtú biakutere Pita,
si, Onye-ozizi-unu adigh-atu ego ùtú?
25 Ọ si, E. Mḅe ọ batara n'ulo, Jisus
we buru uzọ gwa ya okwu, si, Gini bu
uche-gi, Saimon? ndi-eze uwa, site n'aka
ole ndi ka ha nānara ùtú-ahia ma-ọbu ùtú
n'isi madu? n'àka umu-ha, ma-ọbu
n'aka ndi-ọbia? 26 Ma mḅe ọ siri,
N'aka ndi-ọbia, Jisus si ya, Ya mere
umu-ha puru nime ya. 27 Ma, ka
ayi we ghara ime ka ha ma n'ọnyà, ga
rue oké osimiri, tubà nko-azù, were
azù nke buru uzọ puta; mḅe i saghesiri
ọnu-ya, i gāhu kwa otù shekel: were nke
ahu, nye ha ka ọ buru nke Mu na gi.

18 1 N'oge hour ahu ndi nēso uzọ-
Ya biakutere Jisus, si, Onye kwa
dikariri uku n'ala-eze elu-igwe? 2 Ọ we
kpọ otù nwatakiri biakute Ya, Ọ debe ya
n'etiti ha, 3 si, N'ezie asim unu, Ọ
buru na unu echigharigh, bia di ka
umu-ntakiri, unu agagh-abà n'ala-eze
elu-igwe ma-ọli. 4 Ya mere, onye ọ
bula nke gēweda onwe-ya dika nwatakiri
a, onye ahu dikariri uku n'ala-eze elu-
igwe. 5 Ọzọ, onye ọ bula nke gānara
otù nwatakiri di otú a nke-ọma n'aham,
ọ bu Mu onwem ka ọ nānara nke-ọma:
6 ma onye ọ bula nke gēme otù nime ndi
ntà ndia ndi kwerẹ na Mu ka ọ ma
n'ọnyà, ihe gābara ya urù bu ka ewere
nkume - igwe - nri nke inyinya - ibu
nādọkpughari kwuba ya n'olu, ka o
mikpu kwa n'ọḅu oké osimiri. 7 Ahuhu

gādiri uwa site n'ihe di iche iche nēme ka
madu ma n'ọnyà; n'ihi na ọ di nkpà
na ihe ahu nēme ka madu ma n'ọnyà
gābia; ma ahuhu gādiri madu ahu onye
ihe ahu nēme ka madu ma n'ọnyà nēsite
n'aka-ya bia. 8 Ma ọ buru na aka-gi
ma-ọbu ukwu-gi eme gi ka i ma n'ọnyà,
bipu ya, tupu kwa ya n'aru-gi: ọ di gi
nma ibà na ndu n'ọlusi ma-ọbu na
ngwurọ, kari inwe aka abua ma-ọbu
ukwu abua atubà i n'ọku ebigh-ebi.
9 Ọ buru kwa na anya-gi eme gi ka i ma
n'ọnyà, wepu ya, tupu kwa ya n'aru-gi:
ọ di gi nma ibà na ndu nēnwe otù anya,
kari inwe anya abua atubà gi n'ọku ala-
mọ. 10 Lezienu anya ka unu ghara
ileli otù nime ndi ntà ndia anya; n'ihi na
asim unu, na mbe nile ndi-mọ-ozi-ha
n'elu-igwe nēlegide iru Nnam Nke bi
n'elu-igwe. 11 N'ihi na Nwa nke
madu biara izọputa ndi nile furu efu.
12 Gini bu uche-unu? ọ buru na onye
ọ bula nwere ọgu aturu ise, ma otù nime
ha hie uzọ, ọ̀ digh-agha ọgu anọ na iri
na iteghete ahu, ga ugwu, nāchọ nke
ahu hiere uzọ? 13 Ma ọ buru na ọ
nwere ka o si chọta ya, n'ezie asim unu, ọ
nāṅuri n'isi ya kari n'isi ọgu anọ na iri
na iteghete ahu nēhiegh uzọ. 14 Otú a
ọ bugh ihe achọrọ n'iru Nna-unu Nke bi
n'elu-igwe, ka otù nime ndi ntà ndia la
n'iyi.

15 Ọzọ, ọ buru na nwa-nna-gi
emehie megide gi, je, tua ya nmehie-ya
n'anya n'etiti náni gi na ya abua: ọ buru
na ọ nuru olu-gi, i ritara nwa-nna-gi
n'urù. 16 Ma ọ buru na ọ nugh, kuru
otù madu ma-ọbu madu abua ọzọ tiyere
onwe-gi, ka ewe me okwu ọ bula ekwuru
ka o guzo n'ọnu ndi-àmà abua ma-ọbu
atọ. 17 Ma ọ buru na ọ ṅagh ha nti,
gwa nzukọm: ma ọ buru na ọ ṅagh kwa
nzukọm nti, ka ọ diri gi ka onye mba
ọzọ na onye-ọna-utu. 18 N'ezie asim
unu, Ka ha ra, bú ihe unu gēke abu n'elu
uwa, agēke ha n'elu-igwe: ka ha ra kwa,
bú ihe unu gātọpu n'elu uwa, agātọpu
ha n'elu-igwe. 19 Ọzọ, asim unu, na
ọ buru na madu abua n'etiti unu gēnwe
otù olu n'elu uwa bayere ihe ọ bula ha
gāriọ, agēme ya nye ha site na Nnam
Nke bi n'elu-igwe. 20 N'ihi na ebe
madu abua ma-ọbu atọ zukọworo
n'aham, n'ebe ahu ka M'nọ n'etiti ha.
21 Mbe ahu Pita biakutere Ya, si Ya,
Onye-nwe-ayi, ùbò ole ka nwa-nnam
gēmehie megidem, ewem bagharа ya?
rùe ubò asa? 22 Jisus si ya, Asighm
i, Rue ubò asa; kama, Rue ọgu ubò atọ
na iri uzọ asa. 23 N'ihi nka ewere ala-
eze elu-igwe tuyere otù eze, onye chọrọ
ka ya na ndi-orù-ya piazie. 24 Ma mbe
ọ malitere ipiazi, ewe kutara ya otù onye,
nke ji ya orú nnù talent na nnù ise.
25 Ma ebe ọ nwegh ihe o gēji kwughachi,
onye-nwe-ya siri ka ere ya, na nwunye-
ya, na umu-ya, na ihe nile ọ nwere, ka
ha ra, ka akwughachi kwa ugwọ. 26 Ya
mere orù ahu dara n'ala nākpọ isi ala
nye ya, si, Onye-nwe-ayi ,nwe ogologo-
ntachi-obi n'arum, na m'gākwughachi gi
ihe nile. 27 Ma ebe onye-nwe orù ahu
nwere ọmiko n'aru ya, ọ rapu ya,
baghara kwa ya ihe ahu o binyere ya-ri.
28 Ma orù ahu puru, hu otù nime ndi-
orù-ibe-ya, nke ji ya ọgu shilling ise: ọ
we jidesie ya aka ike, ri ya aka n'akpiri,
si, Kwughachim ihe i ji. 29 Ya mere
orù-ibe-ya dara n'ala, riọ ya, si, Nwe
ogologo - ntachi - obi n'arum, na
m'gākwughachi gi. 30 Ma ọ chọgh:
kama ọ jere tubà ya n'ulo-nkpọrọ, rue
mbe ọ gākwughachi ihe o ji. 31 Ya
mere mbe ndi-orù-ibe-ya huru ihe
emere, o wuta ha ri nne n'obi, ha we
bia kọrọ onye-nwe-ha ihe nile mere.
32 Mbe ahu onye-nwe-ya kpọrọ ya
biakute ya, si ya, Ajọ orù, abagharam i
ugwọ ahu nile, n'ihi na i riọrọm: 33 ọ̀
kwesigh kwa gi imere orù-ibe-gi ebere
ọbunà dika mu onwem mere gi ebere?
34 Onye-nwe-ya were iwe, we rara ya
nye n'aka ndi-nmekpa-aru, rue mbe ọ
gākwughachi ugwọ nile o ji. 35 Otú a
ka Nnam nke elu-igwe gēme kwa unu,
ọ buru na unu abagharagh, onye ọ bula
nmehie nwa-nne-ya, site n'obi-unu.

19 1 O rue, mbe Jisus kwubiri okwu
ndia, O si na Galili zọlie, bia
n'ókè-ala Judia n'ofè Jọdan; 2 oké ìgwè
madu we so Ya; Ọ we me ka aru-ha di
ike n'ebe ahu.

3 Ndi-Farisi we biakute Ya, nānwa
Ya, si, Ò ziri ezi n'iwu ka nwoke rapu
nwunye-ya n'ihi ihe nile ọ bula? 4 Ọ
we za, si, Unu agugh na Onye kère ha
site na nmalite mere ha nwoke na nwayi,
5 we si, N'ihi nka ka nwoke gārapu
nna-ya na nne-ya, rapara n'aru nwunye-
ya; ha abua ewe ghọ otù anu-aru? 6 Ya

mere ha abugh kwa madu abua ọzọ,
kama ọ bu otù anu-aru. Ya mere, ihe
Chineke kekọtara, madu atọsala. 7 Ha
si Ya, Gini kwa ka Moses ji nye iwu
inye akwukwọ nkewa, na irapu ya?
8 Ọ si ha, Ọ bu n'ihi obi-etili-unu ka
Moses kwere ka unu rapu nwunye-unu:
ma site na nmalite adigh-eme otù a.
9 Ma asim unu, Onye ọ bula nke
gārapu nwunye-ya, ma-ọbugh n'ihi
ikwa-iko, luru kwa nwunye ọzọ, ọ
nākwa iko: onye nke gālu nwayi ahu
mbe arapuworo ya nākwa kwa iko.
10 Ndi nēso uzọ-Ya si Ya, Ọ buru na
okwu di otù a n'etiti nwoke na nwunye-
ya, ọ bagh urù ilu nwunye. 11 Ma Ọ
siri ha, Ọ bugh madu nile nānagide okwu
a, kama ọ bu ndi enyeworo ya. 12 N'ihi
na ndi-onozi di, ndi amuru otù a site
n'afọ nne-ha: ndi-onozi di kwa, ndi
emere onozi site n'aka madu: ndi-onozi
di kwa, ndi mere onwe-ha onozi n'ihi
ala-eze elu-igwe. Onye puru inagide
ya, ya nagide.
13 Mbe ahu ekutara Ya umu-ntakiri,
ka Ọ we bikwasi ha aka-Ya abua, kpe
kwa ekpere: ma ndi nēso uzọ-Ya bara
ha nba. 14 Ma Jisus siri, Kwenu ka
umu-ntakiri biakutem, unu ebochi-kwa-
la ha: n'ihi na ala-eze elu-igwe bu nke
ndi di otù a. 15 Ọ we bikwasi ha aka-
Ya abua, si n'ebe ahu pua.
16 Ma le, otù onye biakutere Ya, si,
Onye-ozizi, ò bu ezi ihe gini ka m'gēme,
ka m'we nwe ndu ebigh-ebi? 17 Ma Ọ
siri ya, Gini mere i nājum ajuju bayere
nke bu ezi ihe? Otù Onye di Nke bu
ezi Onye: ma ọ buru na i nāchọ ibà nime
ndu ahu, debe ihe nile enyere n'iwu.
18 Ọ si Ya, Òle? Jisus we si, Ebula
madu, Akwala iko, Ezula ori, Abala àmà
ugha, 19 Sọpuru nna-gi na nne-gi: na,
Hu onye-abata-obi-gi n'anya dika onwe-
gi. 20 Nwa-okorọbia ahu si Ya, Ihe
ndia nile ka m'ribara ama: gini fọdurum
ọzọ ime? 21 Jisus siri ya, Ọ buru na i
nāchọ ka i zue okè, laba, re ihe nile i
nwere, nye ndi-obeye, i gēnwe kwa àkù
n'elu-igwe: bia kwa, som. 22 Ma mbe
nwa-okorọbia ahu nuru okwu a, ọ lara na
nwuta: n'ihi na ọ bu onye nwere ihe ri
nne.
23 Jisus we si ndi nēso uzọ-Ya, N'ezie
asim unu, Ọ diri ọgaranya ike ibà n'ala-
eze elu-igwe. 24 Ọzọ kwa, asim unu,
Ọ dikarari camel nfè igabiga n'anya
àgigà, kari ọgaranya ibà n'ala-eze
Chineke. 25 Ma mbe ndi nēso uzọ-Ya
nuru ya, ibobo nwuru ha n'aru ri nne,
ha si, Ònye kwa ka apuru izọputa?
26 Ma Jisus lere ha anya, si ha, N'ebe
madu nọ nka bù ihe anāpugh ime; ma
apuru ime ihe nile n'ebe Chineke nọ.
27 Mbe ahu Pita zara, si Ya, Le, ayi
onwe-ayi rapuru ihe nile, we so Gi; gini
kwa ka ayi gēnwe? 28 Jisus we si ha,
N'ezie asim unu, na unu onwe-unu ndi
sorom, n'imu-ọzọ ahu, mbe ọ bula Nwa
nke madu gānọkwasi n'oche-eze nke
ebube-Ya, unu onwe-unu gānọkwasi
kwa n'oche-eze iri na abua, nēkpe ebo
iri na abua nke Israel ikpè. 29 Ọzọ,
onye ọ bula nke rapuru ulo, ma-ọbu
umu-nne ndikom, ma-ọbu umu-nne
ndinyom, ma-ọbu nna, ma-ọbu nne, ma-
ọbu umu, ma-ọbu ubi, n'ihi aham, ọ
gānata ọgu ise ọgu ise, keta kwa ndu
ebigh-ebi. 30 Ma ọtutu ndi bu uzọ
gābu ndi-ikpe-azu; ndi ikpe-azu gābu
20 kwa ndi bu uzọ. 1 N'ihi na ala-
eze elu-igwe yiri nwoke nke bu
nna-nwe-ulo, onye puru n'isi-ututu
igota ndi-ọlu ije n'ubi-vine-ya. 2 Ma
mbe ya na ndi-ọlu ahu nwere otù olu
ka ọ nye ha otù shilling kwa-ubọchi, o
zigara ha n'ubi-vine-ya. 3 Ọ we pua
dika oge hour nke-atọ, hu ndi ọzọ ka ha
nēguzo n'ọma-ahia nālugh ọlu; 4 ọ
we si ndi ahu, Unu onwe-unu ga kwa
n'ubi-vine nkem, ihe ọ bula ziri ezi ka
m'gēnye unu. Ha we je. 5 Ọ we pu
kwa ọzọ dika oge hour nke-isi na nke-
iteghete, me kwa otù ahu. 6 Ọ we pua
dika oge hour nke-iri-na-otù, hu ndi ọzọ
ka ha nēguzo; ọ si ha, Gini mere unu
guzoro n'ebe a ubọchi dum nālugh ọlu?
7 Ha si ya, N'ihi na ọ digh onye ọ bula
goro ayi ilu ọlu. Ọ si ha, Unu onwe-
unu ga kwa n'ubi-vine nkem. 8 Ma mbe
o ruru anyasi, onye-nwe ubi-vine ahu si
onye o tiyere ihe-ya n'aka, Kpọ ndi-ọlu
ahu, kwua ha ugwọ-ọlu-ha, malite site
na ndi-ikpe-azu rue ndi bu uzọ. 9 Mbe
ndi egoro n'oge hour nke-iri-na-otù
biara, ha we nata otù onye otù shilling.
10 Ma mbe ndi bu uzọ biara, ha chère
na ha gānata nke ka; ma ha onwe-ha
nata-kwa-ra otù onye otù shilling.
11 Ma mbe ha natara ya, ha tamube
megide nna-nwe-ulo ahu, 12 si, Ndi-

ikpe-azu a luru otù hour, i we me ka
ayi na ha ra, ayi ndi būru ibu arọ́ nke
ubọchi ta, ya na ifufe di ọku. 13 Ma ọ
zara otù onye nime ha, si, Eyìm,
emejọghm i: mù na gi enwegh otù olu
ka m'nye gi otù shilling? 14 Welie nke
bu nke gi, la; anamachọ ka m'nye onye-
ikpe-azu a dika m'nye-kwa-ra gi. 15 Ò
zigh ezi n'iwu ka m'were ihe nile nkem
me ihe m'nāchọ? ma-ọbu ànya-gi jọrọ
njọ, n'ihi na mu onwem bu ezi madu?
16 Otù a ndi-ikpe-azu gēbu uzọ, ndi
bu uzọ gābu kwa ndi-ikpe-azu.

17 Mḅe Jisus nārigoro Jerusalem, Ọ
we kuru ndi-ozi iri na abua ahu iche,
bú ndi nēso uzọ-Ya, tiyere Onwe-ya,
Ọ we si ha n'uzọ, 18 Le, ayi nārigoro
Jerusalem; agārara kwa Nwa nke
madu nye n'aka ndi-isi-nchu-aja na
ndi-ode-akwukwọ; ha gāma kwa Ya ikpé
ọnwu, 19 rara Ya nye n'aka ndi mba
ọzọ ka ha me Ya ihe-ọchì, pia Ya ihe,
kpọgide Ya n'obe: agēme kwa ka O si
n'ọnwu bilie n'ubọchi nke-atọ.

20 Mḅe ahu nne umu Zebedi
biakutere Ya, ya na umu-ya ndikom,
nākpọ isi ala nye Ya, nāriọ kwa Ya ihe
n'aka. 21 Ọ we si ya, Gini ka i nāchọ?
Ọ si Ya, Kwue ka umum ndikom abua
ndia nọdu, otù n'aka-nri-Gi, otù n'aka-
ekpe-Gi, n'ala-eze-Gi. 22 Ma Jisus
zara, si, Unu amatagh ihe unu nāriọ.
Ùnu puru iṅu iko ahu nke Mu onwem
gaje iṅu? Ha si Ya, Ayi puru. 23 Ọ si
ha, Ikom ka unu gāṅu n'ezie: ma inọdu
n'aka-nrim, na n'aka-ekpem, abugh
nkem inye, kama ọ diri ndi Nnam
doziworo ya. 24 Ma mḅe ndi-ozi iri
fọduru nuru ya, iwe were ha nke-uku
n'ihi umu-nne abua ahu. 25 Ma Jisus
kpọrọ ha biakute Ya, si, Unu amatawo
na ndi bu isi nke mba nile ọzọ nēme
ha dika ndi nwe ha: ndi ukù ha nāchi
kwa ha. 26 Ọ bugh otù a ka ọ gādi
n'etiti unu: kama onye ọ bula nke nāchọ
ka eme ya onye uku n'etiti unu, ọ gābu
onye nējere unu ozi; 27 ọzọ, onye ọ
bula nke nāchọ ka ọ buru onye-isi n'etiti
unu, ọ gābu orù-unu: 28 dika Nwa
nke madu abiagh ka ejere Ya ozi, kama
ka Ọ je ozi, ka Ọ were kwa ndu-Ya nye
ka ọ buru ihe-nḅaputa n'ọnọdu ọtutu
madu.

29 Mḅe ha nāputa na Jeriko, oké ìgwè
madu we so Ya. 30 Ma le, ndi-ìsì abua
ndi nānọdu n'akuku uzọ, mḅe ha nuru
na Jisus nāgabiga, ha tie nkpu,si, Onye-
nwe-ayi, mere ayi ebere, Nwa Devid.
31 Ìgwè madu ahu we bara ha nba, ka
ha kpuchie ọnu-ha: ma ha tikariri nkpu,
si, Onye-nwe-ayi, mere ayi ebere, Nwa
Devid. 32 Jisus we guzo, kpọ ha, we
si, Gini ka unu nāchọ ka M'mere unu?
33 Ha si Ya, Onye-nwe-ayi, ka ewe
meghe anya-ayi. 34 Ma Jisus, ebe Ọ
nwere ọmiko n'aru-ha, Ọ we metu anya-
ha aka: ngwa ngwa ewe me ka ha hu
uzọ, ha we so Ya.

21 1 Ma mḅe ha biaruru Jerusalem
nso, bia kwa na **Betfagi**, rue ugwu
Olive, mḅe ahu Jisus zigara madu abua
nēso uzọ-Ya, 2 si ha, Ganu n'obodo
ntà nke di na ncherita-iru unu, ngwa
ngwa unu gāhu inyinya-ibu elibeworo,
ya na nwa-inyinya-ibu: tọpunu ha,
sekputaram ha. 3 Ọ buru kwa na onye
ọ bula si unu ihe ọ bula, unu gāsi, Ha di
Onye-nwe-ayi nkpà; ngwa ngwa o
gēzite ha. 4 Ma emewo nka, ka okwu
ekwuru site n'ọnu onye-amuma we
mezu, si,

5 Sinu ada Zaion,
Le, Eze-gi nābiakute gi,
Ọ di nwayọ, Ọ nānọkwasi kwa
n'inyinya-ibu,
Na n'elu nwa-inyinya-ibu, bù nwa
anu nēbu ibu.

6 Ndi ahu ndi nēso uzọ-Ya we ga, me
dika Jisus nyere ha iwu, 7 ha we
sekputa inyinya-ibu ahu, na nwa-
inyinya-ibu ahu, wukwasi ha uwe-ha;
Ọ we nọkwasi ha. 8 Ndi kariri n'ìgwè
madu ahu we tusa uwe-ha n'uzọ; ndì
ọzọ ḅubitara alaka n'osisi, tusa kwa ha
n'uzọ. 9 Ìgwè madu nile ndi nāga n'iru
Ya, ndi nēso kwa, nēti nkpu, si, Hosanna
diri Nwa Devid: Onye agọziri agọzi ka
Onye ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-
ayi; Hosanna n'ebe kachasi ihe nile elu.
10 Mḅe Ọ batara na Jerusalem, obodo
ahu nile we ma jijiji, si, Ònye bu Nwoke
a? 11 Ìgwè madu ahu we nāsi, Nwoke
a bu Onye-amuma ahu, Jisus, Nke si na
Nazaret nke Galili bia.

12 Jisus we ba n'ulo uku Chineke,
chupu ndi nile nēre nāzu kwa n'ulo
uku Chineke, Ọ we kpùe table nile nke
ndi nāḅanwe ego iru, na oche nile nke
ndi nēre nduru; 13 Ọ si ha, Edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Agākpọ ulom ulo

ekpere: ma unu onwe-unu nēme ya ọḅà
ndi nāpunara madu ihe. 14 Ndi-ìsì na
ndi-ngwurọ we biakute Ya n'ulo uku
Chineke: Ọ we me ka aru-ha di ike.
15 Ma mḅe ndi-isi-nchu-aja na ndi-
ode-akwukwọ huru ọlu-ebube nile Ọ
luru, na umuaka ndi nēti nkpu n'ulo uku
Chineke, si, Hosanna diri Nwa Devid;
iwe were ha nke-uku, 16 ha si Ya, Ì
nānu okwu umu ndia nēkwu? Jisus we
si ha, E: Ọ̀ digh mḅe ọ bula unu guru, I
si n'ọnu umu ọhu na umu nāṅu ara me
ka ọjịja zue okè? 17 Ọ we rapu ha, si
n'obodo ahu pua je Betani, nọ ọnọdu-
abali n'ebe ahu.
18 Ma n'ututu mḅe Ọ nālaghachi
n'obodo ahu, agu guru Ya. 19 Mḅe
Ọ huru otù osisi fig n'uzọ, Ọ biarue ya
aru, ma Ọ hugh ihe ọ bula n'elu ya, ma-
ọbugh nàni akwukwọ ndu; Ọ we si ya,
Ka nkpuru ghara iputa n'elu gi ọzọ
ebigh-ebi. Osisi fig ahu we kpọnwua
n'otù mḅe ahu. 20 Mḅe ndi nēso uzọ-
Ya huru ya, o ju ha anya, ha si, Ò̀sisi fig
ahu si aṅa kpọnwua n'otù mḅe a?
21 Jisus we za, si ha, N'ezie asim unu,
Ọ buru na unu nwere okwukwe, ghara
inwe obi abua, ọ bugh nàni ihe emere
osisi fig nka ka unu gēme, ma ọ buru na
unu gāsi ọbunà ugwu a, Ka ewelie gi,
tubà gi nime oké osimiri, agēme ihe
ahu. 22 Ihe nile, ka ha ra, bù nke unu
gāriọ n'ekpere, ma asi na unu kwere,
unu gānata kwa ha.
23 Mḅe Ọ batara n'ulo uku Chineke,
ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-
Ju we biakute Ya mḅe O nēzi ihe, si, Ọ̀
bu n'aha ike gini ka I nēme ihe ndia?
ònye nye-kwa-ra Gi ike a? 24 Ma
Jisus zara, si ha, Mu onwem gāju kwa
unu otù okwu, ọ buru na unu agwam ya,
Mu onwem gāgwa kwa unu aha ike M'ji
eme ihe ndia. 25 Baptism nke Jọn, òle
ebe o si puta? ò sitere n'elu-igwe, ma-
ọbu na o sitere n'aka madu? Ha we
kwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ buru na ayi
asi, O sitere n'elu-igwe; Ọ gāsi ayi, N'ihi
gini kwa ka unu nējigh kwe ya? 26 Ma
ọ buru na ayi asi, O sitere n'aka madu;
ayi nāṫu egwu igwè madu a; n'ihi na
madu nile nāgu Jọn dika onye-amuma.
27 Ha we za Jisus, si, Ayi amatagh. Ọ
si-kwa-ra ha, Mu onwem agagh-agwa
kwa unu aha ike M'ji eme ihe ndia.
28 Ma gini bu uche-unu? Otù nwoke
nwere umu abua; ọ we biakute nke-
mbu, si, Nwa, je lua ọlu ta n'ubi-vine
nkem. 29 Ma ọ zara, si, Achọghm ije:
ma emesia ọ kwa uta, we je. 30 Ọ we
biakute nke-abua, kwue otù ahu. Ọ
we za, si, Mu onwem gēje, Onye-nwe-
ayi: ma ọ jegh. 31 Ònye nime ha abua
mere ihe nna-ya chọrọ? Ha si, Onye
mbu. Jisus si ha, N'ezie asim unu, na
ndi-ọna-utu na ndinyom nke nākwa iko
nēbu unu uzọ abà n'ala-eze Chineke.
32 N'ihi na Jọn biakutere unu n'uzọ ezi
omume, ma unu ekwegh ya: ma ndi-
ọna-utu na ndinyom nke nākwa iko
kwere ya: ma mḅe unu huru ya, unu
onwe-unu akwagh uta ọbunà emesia, ka
unu we kwere ya.
33 Nurunu ilu ọzọ: Otù nwoke di, bù
nna-nwe-ulo, onye kuru ubi-vine, ḅa
ya ogige buruburu, gwu kwa ebe-
nzọcha-nkpuru-vine nime ya, wu kwa
ulo-elu, were kwa ya tiyere n'aka ndi-
ọlu-ubi, we je ala ọzọ. 34 Ma mḅe oge
nkpuru ruru nso, o zigara ndi-orù-ya
jekuru ndi-ọlu-ubi ahu, inata nkpuru-
ya. 35 Ndi-ọlu-ubi ahu we jide ndi-
orù-ya, pia otù onye ihe, ḅu kwa nke-
ọzọ, tu kwa nke-ọzọ nkume. 36 Ọzọ, o
zigara ndi-orù ọzọ di ọtutu kari ndi
mbu: ha we me kwa ha otù ahu. 37 Ma
emesia o zigara ha ọkpara-ya, si, Ha
gāsọpuru ọkparam. 38 Ma ndi-ọlu-ubi
ahu, mḅe ha huru ọkpara ahu, ha sirita
onwe-ha, Nka bu onye-nketa; bianu, ka
ayi ḅue ya, nwere kwa ihe-nketa-ya.
39 Ha we jide ya, tupu ya n'azu ubi-
vine ahu, ḅue ya. 40 Ya mere, mḅe ọ
bula onye-nwe ubi-vine ahu gābia, gini
ka ọ gēme ndi-ọlu-ubi ahu? 41 Ha si
ya, Ọ gāla ndi ọjọ ahu n'iyì n'uzọ iọrọ
njọ, ọ gēwere kwa ubi-vine-ya tiye n'aka
ndi-ọlu-ubi ọzọ, ndi gēnyeghachi ya
nkpuru-ya n'oge-ha. 42 Jisus si ha,
Ọ̀ digh mḅe ọ bula unu guru n'ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ,

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo:
Ọ bu n'aka Onye-nwe-ayi ka nka
sitere,
Ọ bu kwa oké ọlu n'anya-ayi?

43 N'ihi nka ka M'ji si unu, Agānara
unu ala-eze Chineke, we nye mba ọzọ
nke nāmi nkpuru-ya. 44 Agētiwasi kwa
onye dakwasiri nkume a: ma onye ọ
bula ọ gādakwasi, ọ gēfesa ya dika àjà.

45 Mḅe ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi
nuru ilu-Ya nile, ha we mara na O
nēkwu okwu bayere ha. 46 Mḅe ha
nāchọ ijide Ya, ha we tua egwu ìgwè
madu nile, ebe ha guru Ya n'onye-
amuma.

22 1 Jisus we za, gwa ha okwu ọzọ
n'ilu, si, 2 Eji ala-eze Chineke
tuyere otù nwoke bú eze, nke siri oriri
ọlulu-nwunye nye nwa-ya nwoke,
3 zipu kwa ndi-orù-ya ikpọ ndi akpọrọri
ibia n'oriri ọlulu-nwunye ahu: ma ha
achọgh ibia. 4 Ọzọ, o zipuru ndi-orù
ọzọ, si, Gwa ndi akpọrọri, si, Le,
edozisiwom oririm: eḅusiwo oke-ehim
nile na anum nile azùru azù, edozisiwo
ihe nile: bianu n'oriri ọlulu-nwunye
nkem. 5 Ma ha lefuru ya anya, je ebe
nke ha, otù onye n'ubi nke aka ya, nke-
ọzọ n'ihe-ahia-ya: 6 ma ndi fọduru
jidere ndi-orù-ya, me ha ihe-ihere, ḅu
kwa ha. 7 Ma eze ahu were iwe; ọ we
ziga usu-ndí-agha-ya nile, la ndi-oḅu-
madu ahu n'iyì, rechapu kwa obodo-ha
ọku. 8 Mḅe ahu ọ si ndi-orù-ya,
Edozisiwo ọlulu-nwunye nkem, ma
ndi akpọrọri ekwesigh. 9 Ya mere, ganu
n'aḅata uzọ nile, ka ha ra kwa, bú ndi
unu gāhu, kpọ ha bia n'oriri ọlulu-
nwunye nkem. 10 Ndi-orù ahu we
pua ga n'uzọ nile, me ka madu nile ha
huru zukọ, ka ha ra, ma ajọ madu ma
ezi madu: ulo anālu nwunye we juputa
na ndi nọduru na nri. 11 Ma mḅe eze
ahu batara ikiri ndi nọduru na nri, ọ hu
n'ebe ahu otù nwoke nke nēyigh uwe
ọlulu-nwunye: 12 ọ we si ya, Eyìm, i
si aṅa bata n'ebe a nēyigh uwe ọlulu-
nwunye? Ma o kpuchiri ọnu. 13 Mḅe
ahu eze ahu siri ndi nējere ya ozi, Kenu
ya ukwu na aka, tupu ya n'ọchichiri nke
ézí; n'ebe ahu ka ikwa-ákwá na ita-
ikekere-ezé ahu gādi. 14 N'ihi na ndi
akpọworo di ọtutu, ma ndi arọputaworo
di ole-na-ole.

15 Mḅe ahu ndi-Farisi gara, we ḅa
izù otù ha gēme ka Ọ ma n'ọnyà n'okwu.
16 Ha we zigara Ya ndi nēso uzọ-ha, ha
na ndi Herod, si, Onye-ozizí, ayi
amatawo na I bu onye ezi-okwu, na I
nēzi kwa uzọ Chineke n'ezi-okwu, na I
digh-asọ kwa onye ọ bula anya: n'ihi
na I digh-ele madu anya n'iru. 17 Ya
mere, gwa ayi, Gini bu uche-Gi? Ò
ziri ezi n'iwu itu ùtù nye Sisa, ma-ọbu
na ò zigh ezi? 18 Ma Jisus mara ajọ
ihe-ha, Ọ si, Gini mere unu nānwam,
ndi-iru-abua? 19 Gosinum ego nke
ùtù. Ha we wetara Ya otù shilling.
20 Ọ si ha, Ònye nwe onyinyo a na ihe
a edekwasiri ya? 21 Ha si Ya, Sisa
nwe. Mḅe ahu Ọ si ha, Ya mere,
nyeghachinu Sisa ihe nke Sisa,
nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke
Chineke. 22 Mḅe ha nuru ya, ọ we ju
ha anya, ha we rapu Ya, je nke ha.

23 N'ubọchi ahu ndi-Sadusi biakutere
Ya nāsi na nbilite-n'ọnwu adigh: ha we
jua Ya, 24 si, Onye-ozizí, Moses siri,
Ọ buru na nwoke anwua, nēnwegh umu,
nwa-nne-ya nwoke gālu ọlu kwesiri
nwa-nne di n'ebe nwunye-ya nọ, me
ka nkpuru toputara nwa-nne-ya. 25 Ma
umu-nne-ndikom asa di n'etiti ayi:
nke-mbu luru nwunye, we nwua, ma
ebe ọ nēnwegh nkpuru ọ rapuru nwunye-
ya nye nwa-nne-ya; 26 otú a ka nke-
abua me-kwa-ra, nke-atọ kwa, rue nke-
asa. 27 Mḅe ha nile nwusiri nwayi
ahu nwu-kwa-ra. 28 Ya mere, na
nbilite-n'ọnwu nwùnye onye n'etiti ha
asa ka ọ gābu? n'ihi na ha nile nwere ya
na nwunye. 29 Ma Jisus zara, si ha,
Unu nēhie uzọ, ebe unu amatagh ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ, ma-ọbu ike
Chineke. 30 N'ihi na nime nbilite-
n'ọnwu ha alugh nwunye, enyegh kwa
ha n'ọlulu-di, kama ha di ka ndi-mọ-
ozi di n'elu-igwe. 31 Ma n'okwu
bayere nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru
anwu, ùnu agugh okwu Chineke gwara
unu, si, 32 Mu onwem bu Chineke
nke Abraham, na Chineke nke Aisak, na
Chineke nke Jekob? Chineke abugh
Chineke nke ndi nwuru anwu, kama Ọ
bu nke ndi di ndu. 33 Ma mḅe ìgwè
madu nile nuru ya, ibobo ozizí-Ya
nwuru ha n'aru.

34 Ma ndi-Farisi, mḅe ha nuru na
Ọ mereri ka ndi-Sadusi kpuchie ọnu-ha,
ha zukọrọ n'otù ebe. 35 Otù onye
n'etiti ha, bú onye-iwu, we jua Ya
ajuju, nānwa Ya, 36 si, Onye-ozizí,
òle ihe di uku nke enyere n'iwu nime
iwu-ayi? 37 Ọ si ya, I gēwere obi-gi
dum, were kwa nkpuru-obi-gi dum, were
kwa uche-gi dum, hu Onye-nwe-ayi
Chineke-gi n'anya. 38 Nka bu ihe uku
na ihe mbu enyere n'iwu. 39 Ihe nke-
abua nke yiri ya bu nka, I gāhu onye-

abata-obi-gi n'anya dika onwe-gi.
40 Iwu dum, na ndi-amuma Chineke,
nēkokwasi n'ihe abua ndia enyere n'iwu.
41 Ma mbe ndi-Farisi zukọsiri, Jisus
juru ha, 42 si, Gini bu uche-unu
bayere Kraist ahu? Nwà onye ka Ọ bu?
Ha si Ya, Nwa Devid. 43 Ọ si ha,
Devid si kwa aṅa kpọ Ya Onye-nwe-ya
nime Mọ Nsọ, si,
44 Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,
Rue mbe M'gētiye ndi-iro-Gi
n'okpuru ukwu-Gi abua?
45 Ya mere, ọ buru na Devid akpọ Ya
Onye-nwe-ya, Ò si aṅa buru Nwa-ya?
46 Ma ọ digh onye ọ bula puru iza Ya
okwu, ọ digh kwa onye nwere anya-ike
site n'ubọchi ahu iju Ya ajuju ọzọ.
23 1 Mbe ahu Jisus gwara igwè madu
nile na ndi nēso uzọ-Ya okwu,
2 si, N'oche Moses ka ndi-ode-akwukwọ
na ndi-Farisi nọduru: 3 ya mere, ihe
nile, ka ha ra, bú nke ha gāsi unu me,
menu ihe ndia, debe kwa ha: ma unu
emela dika ọlu nile ha si di; n'ihi na ha
nēkwu, ma ha adigh-eme. 4 Ma ha
nēke ibu di arọ di kwa ike obubu,
tukwasi ha n'ubu madu; ma ha onwe-ha
achọgh iji otù nkpisi-aka-ha wezuga ha.
5 Ma ọlu-ha nile ka ha nālu ka madu we
kiri ha: n'ihi na ha nēme ka phylactery
nile ha di obosara, me kwa ka ọnu-ọnu
uwe-ha di uku, 6 ha nāhu kwa isi
ọnọdu nile n'oriri nile unu n'anya, na isi
oche nile n'ulo-nzukọ-unu, 7 na ekele
n'ọma-ahia nile unu, na ka madu nākpọ
ha, Rabai. 8 Ma ka aghara ikpọ unu
onwe-unu, Rabai: n'ihi na otù Onye
bu Onye-ozizí-unu, ma unu onwe-unu
nile bu umu-nna. 9 Unu akpọ-kwa-la
onye ọ bula nna-unu n'elu uwa: n'ihi na
otù Onye bu Nna-unu, Ya bu Onye nke
elu-igwe. 10 Ka aghara kwa ikpọ unu
ndi-ndú, n'ihi na otù Onye bu Onye-
ndú-unu, Ya bu Kraist ahu. 11 Ma
onye dikariri uku n'etiti unu gābu onye
nējere unu ozi. 12 Ma onye ọ bula
nke gēweli onwe-ya elu, agēweda ya;
onye ọ bula nke gēweda kwa onwe-ya,
agēweli ya elu.
13 Ma ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihi na unu nēmechi uzọ ala-eze elu-
igwe n'iru madu: n'ihi na unu onwe-
unu abatagh, unu adigh-ekwe kwa ndi
nābata ka ha bata.
14 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihi na unu nēripia ulo ndinyom di-ha
nwuru, nēkpe kwa ogologo ekpere ka
madu we hu unu: unu gēnwe ezi
ọmuma-ikpe gabigara okè kari ndi ọzọ.
15 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihi na unu nējeghari n'oké osimiri na
ala kpọrọ nku buruburu ka unu me otù
onye ka o so uzọ-unu; ma mbe ọ ghọrọ
otù ahu, unu nēme ya okpukpu abua
nwa ọku ala-mọ kari onwe-unu.
16 Ahuhu gādiri unu, ndi-ndú isi, ndi
si, Onye ọ bula nke gēji ulo nsọ Chineke
ṅu iyí, ọ bugh ihe; ma onye ọ bula nke
gēji ọla-edo nke ulo nsọ ahu ṅu iyí, o ji
ugwọ. 17 Ndi-nzuzu na ndi-isi: n'ihi
na òle nke dikariri uku, ọla-edo ahu, ma-
ọbu ulo nsọ nke doro ọla-edo ahu nsọ?
18 Unu si kwa, Onye ọ bula nke gēji
ebe-ichu-aja ṅu iyí, ọ bugh ihe; ma onye
ọ bula nke gēji ihe-onyinye di n'elu ya
ṅu iyí, o ji ugwọ. 19 Ndi-isi: n'ihi na
òle nke ka uku, ihe-onyinye, ma-ọbu
ebe-ichu-aja nke nēdo ihe-onyinye ahu
nsọ? 20 Ya mere, onye ji ebe-ichu-aja
ahu ṅu iyí, o ji ya, na ihe nile di n'elu ya,
ṅu iyí. 21 Onye ji kwa ulo nsọ ahu ṅu
iyí, o ji ya, na Onye bi nime ya, ṅu iyí.
22 Onye ji kwa elu-igwe ṅu iyí, o ji
oche-eze Chineke, na Onye nọduru
n'elu ya, ṅu iyí.
23 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihi na unu nēnye otù uzọ n'uzọ iri nke
nkpa-akwukwọ nēsi ísi utọ na anise na
cummin, unu arapuwo kwa ihe ka arọ
n'iwu, bú ikpé, na ebere, na okwukwe:
ma ọ di nkpà ka unu me ihe ndia, ka unu
ghara kwa irapu ihe ahu. 24 Ndi-ndú
isi, ndi nāzapu anwu ntà, ma unu nēloda
camel.
25 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihi na unu nēme ka azu iko na afere
di ọcha, ma n'ime ha juputara site
n'ipunara madu ihe na ejidegh-onwe-
unu. 26 Gi Farisi kpuru isi, buru uzọ
me ka ime iko na afere di ọcha, ka azu-
ha we ghọ kwa ọcha.
27 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;

n'ihi na unu yiri ili etewọro nzu, nke
nēgosi onwe-ha dika ihe ọma n'ihè, ma
n'ime ha juputara n'ọkpukpu nke ndi
nwuru anwu, na adigh-ọcha nile.
28 Otù a unu onwe-unu nēgosi kwa
onwe-unu nye madu n'ihè dika ndi ezi
omume, ma n'ime unu juputara n'iru-
abua na ihe nēmebi iwu.
29 Ahuhu gādiri unu, ndi-ode-
akwukwọ na ndi-Farisi, ndi-iru-abua;
n'ihi na unu nēwu íli ndi-amuma,
nēdozi kwa ebe anēlì ndi ezi omume,
30 unu nāsi kwa, Ọ buru na ayi nọri
n'ubọchi nna-ayi-hà, ayi agagh-eso ha
n'inwekọ ọbara ndi-amuma. 31 Ya
mere unu nāḅa àmà megide onwe-unu,
na unu bu umu nke ndi ḅuru ndi-
amuma. 32 Unu onwe-unu mezu kwa
ihe-ọtùtù nke nna-unu-hà. 33 Unu
agwọ, unu aju-ala, ùnu gēsi aña ḅanari
ikpè nke ọku ala-mọ? 34 N'ihi nka, le,
Mu onwem nēzitere unu ndi-amuma, na
ndi-amam-ihe, na ndi-ode-akwukwọ:
ufọdu nime ha ka unu gēḅu, kpọgide
kwa ha n'obe; ufọdu nime ha ka unu
gāpia kwa ihe n'ulo-nzukọ-unu, si kwa
n'otù obodo nēsoḅu ha ga obodo ọzọ:
35 ka ọbara ndi ezi omume nile
awusiworo n'elu uwa we biakwasi unu,
site n'ọbara Ebel onye ezi omume ahu
rue ọbara Zakaraia nwa Barakaia, onye
unu ḅuru n'aḅata ulo nsọ na ebe-ichu-
aja-unu. 36 N'ezie asim unu, Ihe ndia
nile gābiakwasi ọḅọ a.
37 Jerusalem, Jerusalem, nke nēḅu
ndi-amuma, nke nēwere kwa nkume atu
ndi eziteworo ya! ọtutu mḅe ole ka
M'chọrọ ichikọ umu-gi, ọbuná dika
nneku-ọkuku nāchikọ umu-ya n'okpuru
nkù-ya abua, ma unu achọgh! 38 Le,
anārapuru unu ulo-unu ka ọ tọḅọrọ
n'efu. 39 N'ihi na asim unu, Unu
agagh-ahum ọzọ site n'uḅu a ma-
ọli, rue mḅe unu gāsi, Onye agọziri
agọzi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha
Onye-nwe-ayi.
24 1 Jisus we si n'ulo uku Chineke
pua, we nāga n'uzọ-Ya; ndi nēso
uzọ-Ya we biakute Ya igosi Ya owuwu-
ulo nile nke ulo ukù Chineke. 2 Ma Ọ
zara, si ha, Ùnu ahugh ihe ndia nile?
n'ezie asim unu, Agagh-arapu otù
nkume ma-ọli n'ebe a n'elu nkume-ibe-
ya, nke anāgagh-akwatu n'ala.
3 Mḅe Ọ nānọdu n'elu ugwu Olive,
ndi nēso uzọ-Ya we biakute Ya iche, si,
Gwa ayi, òle mḅe ihe ndia gābu? gini
gābu kwa ihe-iriba-ama nke ọbibia-Gi,
na nke ọgwugwu oge a? 4 Jisus we za,
si ha, Lezienu anya ka onye ọ bula ghara
iduhie unu. 5 N'ihi na ọtutu madu
gābia n'aham, si, Mu onwem bu Kraist
ahu; ha gēduhie kwa ọtutu madu. 6 Unu
gāje inu okwu agha di iche iche na akukọ
agha di iche iche: lenu ka unu ghara itu
ujọ: n'ihi na ihe ndia aghagh iputa; ma
ọgwugwu ihe nile akērugh. 7 N'ihi na
mba gēbili imegide mba ọzọ, ala-eze
gēbili kwa imegide ala-eze ọzọ: okė unwu
na ala-ọma-jijiji gādi kwa n'ebe di iche
iche. 8 Ma ihe ndia nile bu nmalite ihe-
nḅu. 9 Mḅe ahu ka ha gārara unu nye
na nkpaḅu, ha gēḅu kwa unu: mba nile
gākpọ kwa unu asi n'ihi aham. 10 Mḅe
ahu ka ọtutu madu gāma kwa n'ọnya,
rara kwa ibe-ha nye, kpọ kwa ibe-ha asì.
11 Ọtutu ndi-amuma ugha gēbili kwa,
duhie kwa ọtutu madu. 12 N'ihi na
ihe nēmebi iwu gāba uba, ihu-n'anya nke
ndi ka n'etiti madu gāju kwa oyi. 13 Ma
onye were ntachi-obi nọgide rue
ọgwugwu ihe nile, onye ahu ka
agāzọputa. 14 Agēkwusa kwa ozi ọma
nka nke ala-eze elu-igwe n'elu-uwa
dum madu bi, ka ọ buru àmà nye mba
nile; mḅe ahu ka ọgwugwu ihe nile gēru
kwa.
15 Ya mere, mḅe ọ bula unu gāhu ihe-
àrù nke nākpata itọḅọrọ-n'efu, nke
ekwuru site n'ọnu Daniel onye-amuma,
ka o nēguzo n'ebe nsọ unu (onye nāgu,
ya tugharia uche), 16 mḅe ahu ndi nọ
na Judia, ka ha ḅalaga n'ugwu: 17 onye
nọ n'elu ulo, ya ghara iridata ikwapu
ihe di n'ulo-ya: 18 onye nọ kwa n'ubi,
ya ghara ilaghachi ichiri uwe uku ya.
19 Ma ahuhu gādiri ndi di ime na ndi
nēnye nwa ara na mḅe ahu. 20 Ma
kpenu ekpere ka nḅapu-unu ghara idi na
mḅe oyi, ma-ọbu n'ubọchi-izu-ike:
21 n'ihi na mḅe ahu ka nkpaḅu uku
gādi, nke ihe dika ya akādigh site na
nmalite uwa rue mḅe a, é-è, ọ gagh-adi
kwa ma-ọli. 22 Ọ buru kwa na emegh
ubọchi ahu ka ha di nkpirikpi, agagh-
azọputa madu ọ bula: ma n'ihi ndi
arọputara agēme ka ubọchi ahu di
nkpirikpi. 23 Mḅe ahu ọ buru na onye
ọ bula gāsi unu, Le, Kraist nọ n'ebe a,
ma-ọbu, N'ebe a; unu ekwela. 24 N'ihi

na Kraist ugha di iche iche na ndi-
amuma ugha gēbili, gosi kwa ihe-iriba-
ama uku di iche iche na ọlu-ebube uku
di iche iche; iduhie ọbunā ndi arọputara,
ma ọ buru na ọ gēkwe ime. 25 Le,
agwawom unu mbe akēmegh ya. 26 Ya
mere, ọ buru na ha gāsi unu, Le, Ọ nọ
n'ọhia; unu apula: Le, Ọ nọ n'ime-ulo;
unu ekwela. 27 N'ihi na dika àmùmà
si n'Ọwuwa-anyanwu puta, gosi kwa
onwe-ya rue Ọdida-anyanwu; otù a ka
ọbibia Nwa nke madu gādi. 28 Ebe ọ
bula ozu di, n'ebe ahu ka udele gēzukọ.
29 Ma ngwa ngwa, mbe nkpabu mbe
ahu gasiri, anyanwu gāba ọchichiri, ọnwa
agagh-enye kwa ihè-ya, kpakpando nile
gāda kwa site n'elu-igwe, agēme kwa ka
ike nile nke elu-igwe me nkpatu:
30 mbe ahu ka ihe-iriba-ama nke Nwa
nke madu gāputa kwa ihè n'elu-igwe:
mbe ahu ka ebo nile nke uwa gēti kwa
aka n'obi, ha gāhu kwa Nwa nke madu
ka Ọ nābia n'elu igwe-oji nile nke elu-
igwe n'ike na okė ebube. 31 Ọ gēwere
kwa opi uku zipu ndi-mọ-ozi-Ya, ha
gēme kwa ka ndi nke Ya arọputara si
n'ifufe anọ zukọ, site n'otù nsọtu elu-
igwe rue nsọtu-ya ọzọ.
32 Ma site n'aru osisi fig mutanu ilu-
ya: mbe ọ bula alaka-ya dibara nrò
ubu a, pute kwa akwukwọ-ndu-ya, unu
mara na mbe okpom-ọku di nso; 33 otù
a unu onwe-unu kwa, mbe ọ bula unu
gāhu ihe ndia nile, maranu na Ọ nọ nso,
n'ọnu-uzọ. 34 N'ezie asim unu, Ọbọ a
agagh-agabiga ma-ọli, rue mbe ihe ndia
nile gēme. 35 Elu-igwe na uwa
gāgabiga, ma okwu nile nkem agagh-
agabiga ma-ọli. 36 Ma ọ digh onye ọ
bula matara ihe bayere ubọchi na oge
hour ahu, ọbunā ndi-mọ-ozi nke elu-
igwe amatagh, Ọkpara ahu amatagh kwa,
kama ọ bu nāni Nnam matara. 37 Ọ bu
kwa dika ubọchi Noa diri, otù a ka
ọbibia Nwa nke madu gādi. 38 N'ihi
na dika ha nọ na mbe ahu nke bū okė
iju-miri ahu uzọ nēri ihe nāṅu kwa ihe-
ọṅuṅu, nālu nwunye, nēnye kwa n'ọlulu-
di, rue ubọchi Noa batara n'ubọ-ya,
39 ha amagh kwa rue mbe okė iju-miri
ahu biara, kpopu ha nile; otù a ka ọbibia
Nwa nke madu gādi. 40 Mbe ahu madu
abua gānọ n'ubi; ewere otù, rapu kwa
otù: 41 ndinyom abua ganēgwe nri na
nkume-igwe-nri; ewere otù, rapu kwa
otù. 42 Ya mere, nēchenu nche: n'ihi
na unu amatagh ubọchi Onye-nwe-unu
gābia. 43 Ma unu mara nka, na ọ buru
na nna-nwe-ulo matarari oge nche onye-
ori gābia, ọ ganēche nche, ọ gagh-ekwe
kwa ka egwupù ulo-ya. 44 N'ihi nka
unu onwe-unu buru kwa ndi edoziworo:
n'ihi na n'oge hour nke unu nēchėgh ka
Nwa nke madu gābia. 45 Ònye kwa
bu orù ahu kwesiri ka atukwasi ya obi,
nke nwe-kwa-ra uche, nke onye-nwe-ya
mere onye-isi èzi-na-ulo-ya, inye ha ihe
eji azù ha n'oge-ya? 46 Ngọzi nādiri
orù ahu, onye, mbe onye-nwe-ya gābia,
ọ gāhu ya ka ọ nēme otù a. 47 N'ezie
asim unu, na ọ gēme ya onye-isi ihe nile
ọ nwere. 48 Ma ọ buru na orù ọjọ ahu
gāsi n'obi-ya, Onye-nwem nānọ ọdù di
anya; 49 ọ buru kwa na ọ gāmalite iti
ndi-orù-ibe-ya aka, so kwa ndi nāṅubiga
manya òkė nēri nāṅu kwa; 50 onye-
nwe orù ahu gābia n'ubọchi ọ nēlegh
anya ya, na n'oge hour ọ nāmagh, 51 o
gēbubi kwa ya nkpirikpi abua, kė òkė
nye ya n'etiti ndi-iru-abua: n'ebe ahu
ka ikwa-àkwà na ita-ikekere-ezė ahu
gādi.
25 1 Mbe ahu agēji ala-eze elu-igwe
tuyere umu-abọghọ iri, ndi chiri
ọwa-ha, pua izute onye nālu nwunye
ọhu. 2 Ma ise nime ha bu ndi-nzuzu,
ise bu kwa ndi nwere uche. 3 N'ihi na
ndi-nzuzu ahu, mbe ha chiri ọwa-ha,
ha ejigh manu n'aka-ha: 4 ma ndi
ahu nwere uche ji manu n'aria-ha
tiyere ọwa-ha. 5 Ma mbe onye nālu
nwunye ọhu nānọ ọdù di anya, ha nile
rubere ura we raru. 6 Ma n'etiti abali
iti-nkpu dara, Le, onye nālu nwunye
ọhu! Putanu izute ya. 7 Mbe ahu
umu-abọghọ ahu nile biliri, we dozie
ọwa-ha. 8 Ndi-nzuzu we si ndi nwere
uche, Nye ayi ufọdu na manu-unu; n'ihi
na ọwa-ayi nānyu anyu. 9 Ma ndi
nwere uche zara, si, É-è, elegh anya ọ
gagh-ezuru ayi na unu: kama jekurunu
ndi nēre, zuru nye onwe-unu. 10 Ma
mbe ha nēje izù, onye nālu nwunye ọhu
biara; ndi edoziworo we so ya ba n'oriri
ọlulu - nwunye: ewe mechie uzọ.
11 Emesia umu-abọghọ fọduru bia kwa,
nāsi, Onye-nwe-ayi, Onye-nwe-ayi,
meghere ayi uzọ. 12 Ma ọ zara, si,
N'ezie asim unu, amataghm unu. 13 Ya
mere, nēchenu nche, n'ihi na unu

amatagh ubọchi ahu ma-ọbu oge hour
ahu.
14 N'ihi na ọ di ka mḇe madu, mḇe
ọ gaje inọdu n'ala ndi ọzọ, ọ kpọrọ ndi-
orù nke aka ya, rara ihe nile ọ nwere nye
n'aka-ha. 15 Otù ka ọ nyere talent ise,
nke-ọzọ talent abua, nke-ọzọ otù talent; ọ
nye onye ọ bula dika ike nke aka ya ra; ọ
we je inọdu n'ala ndi ọzọ. 16 Ngwa
ngwa onye nara talent ise ahu gara were
ha zua ahia, we rita urù talent ise ọzọ.
17 Otú ahu onye nara talent abua ahu
rita-kwa-ra talent abua ọzọ. 18 Ma
onye nara otù talent ahu jere gwu ala,
zobe ego onye-nwe-ya. 19 Ma mḇe
ogologo oge gasiri onye-nwe ndi-orù
ahu bia, ya na ha we piazi. 20 Onye
ahu nke nara talent ise we biakute ya
weta talent ise ọzọ, si, Onye-nwe-ayi, i
rara talent ise nyem n'aka: le, eritaram
talent ise ọzọ n'urù. 21 Onye-nwe-ya
siri ya, I mere nke-ọma, ezi orù nke
kwesiri ka atukwasi gi obi: i kwesiri ka
atukwasi gi obi n'umu ihe ole-na-ole,
m'gēme gi onye-isi ọtutu ihe: ba n'ọńù
nke onye-nwe-gi. 22 Onye nara talent
abua ahu we biakute kwa ya, si, Onye-
nwe-ayi, i rara talent abua nyem n'aka:
le, eritaram talent abua ọzọ n'urù.
23 Onye-nwe-ya siri ya, I mere nke-
ọma, ezi orù nke kwesiri ka atukwasi gi
obi; i kwesiri ka atukwasi gi obi n'umu
ihe ole-na-ole, m'gēme gi onye-isi ọtutu
ihe: ba n'ọńù nke onye-nwe-gi. 24 Onye
narari otù talent ahu we biakute kwa ya,
si, Onye-nwe-ayi, amaram i na i bu
madu aka ike, nēwe ihe ubi n'ebe i
nāghagh nkpuru, nāchikọputa kwa n'ebe
i nāfuchagh: 25 m'we tua egwu, we
je zobe talent nke gi n'ala: le, i nwere
nke gi. 26 Ma onye-nwe-ya zara, si ya,
Ajọ orù nke di ume-ngwu, i matara na
anamewe ihe ubi n'ebe m'nāghagh
nkpuru, nāchikọputa kwa n'ebe
m'nāfuchagh; 27 ya mere, ọ di gi nkpà
iwere egom tiye n'aka ndi nāḇanwe ego,
mḇe m'biara mu onwem gānaghachi
kwa nkem, ya na uma. 28 Ya mere,
napunu ya talent ahu, were kwa ya nye
onye ahu nke nwere talent iri ahu.
29 N'ihi na onye ọ bula nke nwere ka
agēnye, ọ gēnwebiga kwa ókè: ma site
n'aka onye nēnwegh, ọbuná ihe ọ nwere
ka agānapu ya. 30 Tupu-kwa-nu orù a
nābagh n'ihe n'ọchichiri nke èzí: n'ebe
ahù ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu
gādi.
31 Ma mḇe ọ bula Nwa nke madu
gābia n'ebube-Ya, Ya na ndi-mọ-ozi
nile, mḇe ahu ka Ọ gānọkwasi n'oche-
eze nke ebube-Ya: 32 ma n'iru Ya ka
agēme ka mba nile zukọ: Ọ gēkewaputa
kwa ha, otù n'aru ibe-ya, dika onye nāzù
aturu nēkewaputa aturu n'umu-ewu:
33 Ọ gēdebe kwa aturu n'aka-nri-Ya,
ma umu-ewu n'aka-ekpe. 34 Mḇe ahu
Eze ahu gāsi ndi nọ n'aka-nri-Ya, Bianu,
ndi agọziri agọzi nke Nnam, ketanu ala-
eze edoziworo unu site na ntọ-ala nke
uwa: 35 n'ihi na agu gurum, unu we
nyem ihe M'gēri: akpiri kpọrọm nku,
unu we kuru miri nyem: abum ọbìa, unu
we kpọbatam; 36 aḇaram ọtọ, unu we
ḇokwasim ákwà: aru adighm ike, unu
we letam: anọm n'ulo-nkpọrọ, unu we
biakutem. 37 Mḇe ahu ndi ezi omume
ahu gāza Ya, si, Onye-nwe-ayi, òle mḇe
ayi huru Gi ka agu nāgu Gi, ayi we zùa
Gi? ma-ọbu ka akpiri nākpọ Gi nku, ayi
we kuru miri nye Gi? 38 Òle mḇe ayi
hu-kwa-ra Gi ka I bu ọbia, ayi we
kpọbata Gi? ma-ọbu ka I nāḇa ọtọ, ayi
we ḇokwasi Gi ákwà? 39 Òle mḇe ayi
hu-kwa-ra Gi ka aru nādigh ike, ma-ọbu
n'ulo-nkpọrọ, ayi we biakute Gi?
40 Eze ahu gāza kwa, si ha, N'ezie asim
unu, Ka ọ ra, bú otú unu si me ya nye
otù onye nime umu-nnam ndia, bú ndi
dikarisiri ntà, Mu ka unu mere ya nye.
41 Mḇe ahu Ọ gāsi kwa ndi nọ n'aka-
ekpe-Ya, Puanu n'irum, ndi anābu ọnu,
ga n'ọku ebigh-ebi ahu nke edoziworo
nye ekwensu na ndi-mọ-ozi-ya: 42 n'ihi
na agu gurum, ma unu enyeghm ihe
M'gēri: akpiri kpọrọm nku, ma unu
ekugh miri nyem: 43 abum ọbìa, ma
unu akpọbataghm; aḇaram ọtọ, ma unu
eḇokwasighm ákwà; aru adighm ike,
anọkwam n'ulo - nkpọrọ, ma unu
eletaghm. 44 Mḇe ahu ndi ahu gāza
kwa, si, Onye-nwe-ayi, òle mḇe ayi
huru Gi ka agu nāgu Gi, ma-ọbu ka
akpiri nākpọ Gi nku, ma-ọbu ka I bu
ọbìa, ma-ọbu ka I nāḇa ọtọ, ma-ọbu ka
aru nādigh Gi ike, ma-ọbu ka I nọ n'ulo-
nkpọrọ, ma ayi ejeregh Gi ozi? 45 Mḇe
ahu Ọ gāza ha, si, N'ezie asim unu, Ka
ọ ra, bú otù unu nēmegh ya nye otù
onye nime ndia dikarisiri ntà, Mu ka
unu nēmegh ya nye. 46 Ndia gāpu je

ba n'ahuhu-nmehie ebigh-ebi: ma ndi
ezi omume gābà na ndu ebigh-ebi.

26 1 O rue, mḅe Jisus kwubiri okwu
ndia nile, Ọ si ndi nēso uzọ-Ya,
2 Unu matara na mḅe ubọchi abua
gasiri ememe ngabiga nābia, arara kwa
Nwa nke madu nye ka akpọgide Ya
n'obe. 3 Mḅe ahu ndi-isi-nchu-aja na
ndi-okenye nke ndi-Ju zukọrọ n'obi
onye-isi-nchu-aja, onye anākpọ Kaiafas;
4 ha we ḅakọ izù ka ha we were aghughọ
jide Jisus, ḅue Ya. 5 Ma ha siri, Ọ
bugh n'ememe a, ka ùzù we gharа iputa
n'etiti ndi-Ju.
6 Ma mḅe Jisus nọ na Betani, n'ulo
Saimon onye-ekpenta, 7 otù nwayi
biakutere Ya nke nēji ite alabaster, nke
manu-otite di oké ọnu-ahia nke-uku di
ya, ọ we wusa manu-otite ahu n'isi-Ya,
mḅe Ọ nọduru na nri. 8 Ma mḅe ndi
nēso uzọ-Ya huru ya, iwe were ha nke-
uku, ha si, Ẹji ila-n'iyi nka me gini?
9 N'ihi na apuru ire manu-otite a oké
ọnu-ahia, we nye ndi-oḅeye. 10 Ma
mḅe Jisus mara ya, Ọ si ha, Gini mere
unu nēsoḅu nwayi a? n'ihi na ọ luru ọlu
ọma n'arum. 11 N'ihi na unu nwere
ndi-oḅeye n'etiti unu mḅe nile; ma unu
enwegh Mu onwem mḅe nile. 12 N'ihi
na n'iwusi manu-otite a n'arum, ọ mere
ya ka ọ we doziem n'olili. 13 N'ezie
asim unu, Ebe ọ bula agēkwusa ozi ọma
nka n'uwa dum, agēkwuta kwa ihe nke
nwayi a mere, ka ọ buru ihe-ncheta-ya.
14 Mḅe ahu otù onye nime ndi-ozi iri
na abua ahu, onye anākpọ Judas
Iskariot, jekuru ndi-isi-nchu-aja, 15 si,
Gini ka unu nāchọ inyem, mu onwem
gārara kwa Ya nye n'aka-unu? Ha we
tù orú ego ọla-ọcha na iri nye ya.
16 Site na mḅe ahu ọ we chọ oghere
irara Ya nye.
17 Ma n'ubọchi mbu nke achicha
ekogh-eko ndi nēso uzọ-Ya biakutere
Jisus, si, Òle ebe I nāchọ ka ayi doziere
Gi ka I we rie oriri ngabiga? 18 Ọ we
si, Jenu n'obodo a jekuru onye di otú a,
si ya, Onye-ozizi si, Ogem di nso; Mu
na ndi nēso uzọm nēme ememe ngabiga
n'ulo-gi. 19 Ndi nēso uzọ-Ya we me
dika Jisus nyere ha iwu; ha we dozie
ememe ngabiga. 20 Ma mḅe o ruru
anyasi, Ya na ndikom iri na abua ahu
ndi nēso uzọ-Ya nọduru na nri;
21 mḅe ha nēri ihe, Ọ si, N'ezie asim
unu, na otù onye si n'etiti unu puta
gārarам nye. 22 Ọ we wuta ha ri nne,
ha nile n'otù n'otù we malite isi Ya, Ọ
bu mu, Onye-nwe-ayi? 23 Ma Ọ zara,
si, Onye nke Mu na ya sukọrọ aka
n'afere, onye ahu gārarам nye. 24 Nwa
nke madu nāla, dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ bayere Ya: ma ahuhu
gādiri nwoke ahu onye anēsite n'aka-ya
rara Nwa nke madu nye. Ọ buru na
amugh nwoke ahu ọ gādi ya nma.
25 Judas, onye nārara ya nye, we za, si,
Ọ bu mu, Rabai? Ọ si ya, Gi onwe-gi
kwuru. 26 Mḅe ha nēri ihe, Jisus we
nara oḅe achicha, gọzie ya, nyawa
ya; Ọ we nye ndi nēso uzọ-Ya, si,
Naranu, rie; nka bu arum. 27 Ọ we
nara iko, kele kwa, we nye ha, si, Unu
nile ṅua nime ya; 28 n'ihi na nka bu
ọbaram nke ọḅuḅa-ndu, nke anāwusiri
ọtutu madu ka ewe ḅaghara nmehie.
29 Ma asim unu, M'gagh-aṅu ma-ọli
site n'uḅu a n'ihe a si n'osisi vine puta,
rue ubọchi ahu mḅe Mu na unu gāṅu
ya ọhu n'ala-eze Nnam.
30 Mḅe ha būsiri abù, ha pua je ugwu
Olive.
31 Mḅe ahu Jisus si ha, Agēme ka unu
onwe-unu nile ma n'ọnyà n'arum abali
ta: n'ihi na edewo ya n'akwukwọ nsọ,
si, M'gētiḅu Onye-ọzùzù-aturu, agāḅasa
kwa aturu nke igwè aturu-ya. 32 Ma
mḅe emere ka M'si n'ọnwu bilie,
M'gēburu unu uzọ ga Galili. 33 Ma
Pita zara, si Ya, Ọ buru na agēme madu
nile ka ha ma n'ọnyà n'aru Gi, agagh-
eme ka mu onwem ma n'ọnyà mḅe ọ
bula. 34 Jisus si ya, N'ezie asim i, na
n'abali a, mḅe oke-ọkuku akākwagh
ákwá, i gāgọnarim uḅò atọ. 35 Pita si
Ya, O buru na ọ di nkpà ọbuná ka m'so
Gi nwua, agaghm-agọnari Gi ma-ọli.
Ọ bu kwa otú a ka ndi ahu nile ndi nēso
uzọ-Ya kwuru.
36 Mḅe ahu Jisus na ha biarue ogige
anākpọ Getsemane, Ọ we si ndi nēso
uzọ-Ya, Nọdunu n'ebe a, rue mḅe
M'gēje n'ebe ahu kpe ekpere. 37 Ọ we
kuru Pita na umu Zebedi abua tiyere
Onwe-ya, ọ we malite iwuta Ya n'obi,
obi malite-kwa-ra ilọ Ya miri. 38 Mḅe
ahu Ọ si ha, O nēwuta nkpuru-obim
nke-uku, rue ọnwu: nọgidenu n'ebe a,
som nēche nche. 39 Ọ we ga n'iru
nke-ntà, da kpuchie iru-Ya n'ala, we

kpe ekpere, si, Nnam, ọ buru na ọ
gēkwe me, ka iko a gabigam: ma ọ bugh
dika Mu onwem nāchọ, kama dika Gi
onwe-gi nāchọ. 40 Ọ we biakute ndi
nēso uzọ-Ya, Ọ hu ha ka ha nāraru ura,
Ọ we si Pita, Unu di otù a nēnwegh ike
isom che nche otù oge hour?
41 Nēchenu nche, nēkpe - kwa - nu
ekpere, ka unu we ghara ibà n'ọnwunwa:
mọ nke madu di ọku n'ezie, ma anu-aru
adigh ike. 42 Ọ we rapu ha je kwa ọzọ
nke ubọ̀ abua, kpe ekpere, si, Nnam, ọ
buru na nka apugh igabiga, ma ọ buru
na añughm ya, ka eme ihe I nāchọ.
43 Ọ we bia kwa ọzọ, hu ha ka ha nāraru
ura, n'ihi na anya-ha di arọ́. 44 Ọ we
rapu ha ọzọ, je, kpe ekpere nke ubọ̀ atọ,
nēkwu otù okwu ahu ọzọ. 45 Mbe ahu
Ọ biakute ndi nēso uzọ-Ya, si ha,
Nārarunu ura site n'ubu a, nēzu-kwa-
nu ike: le, oge hour nkem di nso,
anārara Nwa nke madu nye n'aka ndi-
nmehie. 46 Bilienu, ka ayi je: le, onye
nāraram nye nọ nso.
47 Mbe Ọ kpu okwu n'ọnu, le, Judas,
otù onye n'etiti ndi-ozi iri na abua ahu,
we bia, ya na okè igwè madu ndi chiri
mma-agha na osisi, site n'ebe ndi-isi-
nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju nọ.
48 Ma onye nārara Ya nye nyere ha ihe-
iriba-ama, si, Onye ọ bula m gēsutu ọnu,
Onye ahu bu Ya: jidenu Ya. 49 Ngwa
ngwa ọ biakutere Jisus, si, Ekele, Rabai;
ọ we sutu Ya ọnu nke-uku. 50 Jisus
we si ya, Eyim, me ihe i biara ime. Mbe
ahu ha biakutere Ya, we tukwasi Jisus
aka, jide Ya. 51 Ma le, otù onye nime
ndi ha na Jisus nọ setiri aka-ya, miputa
mma-agha-ya, bu orù onye-isi-nchu-aja
mma, bipu nti-ya. 52 Mbe ahu Jisus
si ya, Mighachi mma-agha-gi n'ọnọdu-
ya: n'ihi na madu nile ndi were mma-
agha gāla n'iyì site na mma-agha.
53 Ma-ọbu i nēchè na apughm iriọ
Nnam, O gēzite-kwa-ram ọbunà ubu a
kari legion iri na abua nime ndi-mọ-ozi?
54 Ihe edeworo n'akwukwọ nsọ gēsi kwa
aña mezu, na ọ ghagh ime otù a?
55 N'oge hour ahu Jisus siri igwè madu
ahu, Unu putara chiri mma-agha na
osisi ijidem, dika imegide onye nāpunara
madu ihe? Kwa-ubọchi M'nọduru
n'ulo uku Chineke nēzi ihe, ma unu
ejideghm. 56 Ma emewo ihe a dum,
ka ihe nile ndi-amuma dere n'akwukwọ
we mezu. Mbe ahu ndi nile nēso uzọ-
Ya rapuru Ya, balaga.
57 Ma ndi jidere Jisus si n'ebe ahu
duru Ya je rue ulo Kaiafas onye-isi-
nchu-aja, ebe ndi-ode-akwukwọ na ndi-
okenye zukọrọ. 58 Ma Pita soro Ya
n'ebe di anya, rue obi onye-isi-nchu-
aja, ọ we ba nime, nọdu n'etiti ndi nēje
ozi, ka ọ hu ọgwugwu-ya. 59 Ma ndi-
isi-nchu-aja na nnọkọ-ikpé dum nāchọ
àmà ugha imegide Jisus, ka ha we me ka
Ọ nwua; 60 ma ha achọtagh, ọ bu ezie
na ọtutu ndi-àmà ugha biara. Ma
emesia abua biara, 61 si, Nwoke a siri,
Apurum ikwatu ulo nsọ a nke Chineke,
wu kwa ya n'ubọchi atọ. 62 Onye-isi-
nchu-aja we bilie, si Ya, I zagh ihe ọ
bula? gini bu àmà madu ndia nābagide
Gi? 63 Ma Jisus kpuchiri ọnu. Onye-
isi-nchu-aja we si Ya, Ewerem Chineke
di ndu ba Gi iyí, ka I gwa ayi ma Gi
onwe-gi bu Kraist ahu, Ọkpara Chineke.
64 Jisus si ya, Gi onwe-gi kwuru: otú
ọ di, asim unu, Site n'ubu a unu gāhu
Nwa nke madu ka Ọ nānọdu n'aka-nri
nke ike, nābia kwa n'elu igwe-oji nile
nke elu-igwe. 65 Mbe ahu onye-isi-
nchu-aja dọwara uwe-ya nile, si, O
kwuluru Chineke: ọ̀ bu nkpà ndi-àmà
gini nākpa ayi ọzọ? le, ubu a ka unu nuru
nkwulu ahu: 66 gini bu uche-unu? Ha
we za, si, Ọ kwesiri inwu ọnwu. 67 Mbe
ahu ha busara Ya ọnu-miri n'iru, ti kwa
Ya aka: ufọdu we pia Ya ihe, 68 si,
Buru ayi amuma, Kraist: ònye bu onye
ahu nke tiri Gi aka?
69 Ma Pita nọduru n'èzí n'obi: otù
nwa-abọghọ we biakute ya, si, Gi onwe-
gi na Jisus Onye Galili nọ-kwa-ra.
70 Ma ọ gọrọ n'iru ha nile, si,
Amataghm ihe i nēkwu. 71 Ma mbe
ọ puru je n'uzọ-nbata, nwa-abọghọ ọzọ
huru ya, ọ si ndi nọ n'ebe ahu, Nwoke
a na Jisus Onye Nazaret nọ-kwa-ra.
72 Ọ were iñu-iyi gọ kwa ọzọ, si,
Amataghm Nwoke a. 73 Ma mbe nwa
oge gasiri ndi guzoro nso biakutere Pita,
si ya, N'ezie gi onwe-gi bu kwa otù onye
nime ha; n'ihi na okwu-ọnu-gi nēweputa
gi n'ihè. 74 Mbe ahu ọ malitere idu
ikwù na iñu iyi, si, Amataghm Nwoke a.
Ngwa ngwa oke-ọkuku we kwa àkwà.
75 Pita we cheta okwu Jisus kwururi, si,
Mbe oke-ọkuku akākwagh, i gāgọnarim
ubọ̀ atọ. Ọ we pua, kwa àkwà nke-uku.

27 1 Ma mḅe o ruru ututu, ndi-isi-
nchu-aja na ndi-okenye nile nke
ndi-Ju ḅara ìzù megide Jisus ime ka Ọ
nwua: 2 ha we ke Ya aḅu, dupu Ya,
rara Ya nye n'aka Pailat onye-isi.
3 Mḅe ahu Judas, onye rara Ya nye,
mḅe ọ huru na amara Ya ikpé, ọ kwa uta,
chighachi orù ego ọla-ọcha na iri ahu
nye ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye,
4 si, Emehierem n'irara ọbara Onye ikpé
nāmagh nye. Ma ha siri, Òle nke diri
ayi nime ya? gi onwe-gi le nke ahu.
5 Ọ we tubà ego ọla-ọcha ahu nile n'ulo
nsọ, wezuga onwe-ya; ọ we je, kwuḅu
onwe-ya. 6 Ndi-isi-nchu-aja we nara
ego ọla-ọcha nile, si, O zigh ezi n'iwu
itubà ha n'ebe anēdebe ihe enyere
Chineke, ebe ọ bu ọnu-ahia ọbara. 7 Ha
we ḅa ìzù, chiri ha zuta ubi ọkpu-ite, ili
ndi-ọbia. 8 N'ihi nka ka akpọrọ ubi
ahu, Ubi ọbara, rue ta. 9 Mḅe ahu
okwu ekwuru site n'ọnu Jeremaia onye-
amuma mezuru, si, Ha we chiri orù ego
ọla-ọcha na iri ahu, bù ọnu-ahia nke
Onye aruru ọnu-ahia-Ya, Onye ufọdu
site na umu Israel ruru ọnu-ahia-Ya;
10 ha we nye ha iji zuru ubi ọkpu-ite,
dika Onye-nwe-ayi nyerem iwu.
11 Ma Jisus guzoro n'iru onye-isi:
onye-isi ahu we jua Ya, si, Gì onwe-gi
bu Eze ndi-Ju? Jisus we si ya, Gi onwe-
gi kwuru. 12 Ma mḅe ndi-isi-nchu-aja
na ndi-okenye nēbo Ya ebubo, Ọ zagh
ihe ọ bula. 13 Mḅe ahu Pailat si Ya, Ì
nugh ka ọtutu ihe ha nāḅa àmà megide
Gi ra? 14 Ma Ọ zagh ya, ọbunà rue
otù okwu: ya mere na o juru onye-isi
ahu anya nke-uku. 15 Ma n'ememe
onye-isi nārapuru ọra ndi-Ju otù onye-
nkpọrọ, onye ha nāchọ. 16 Ma mḅe
ahu ha nwere onye-nkpọrọ onye ọra
madu mara, anākpọ Barabas. 17 Ya
mere, mḅe ha zukọrọ, Pailat si ha, Onye
ka unu nāchọ ka m'rapuru unu?
Barabas, ma-ọbu Jisus Onye anākpọ
Kraist? 18 N'ihi na ọ matara na ha
rara Ya-ri nye n'ihi ekworo. 19 Mḅe ọ
nọkwasiri n'oche - ikpé, nwunye - ya
zigara ya, si, Aka-gi adila n'okwu
Onye ezi omume ahu: n'ihi na
ahujurum ọtutu ihe anya na nrọ ta n'ihi
Ya. 20 Ma ndi-isi-nchu-aja na ndi-
okenye rafuru ìgwè madu nile ka ha riọ
ya Barabas, ma la Jisus n'iyi. 21 Ma
onye-isi ahu zara, si ha, Onye nime
madu abua ahu ka unu nāchọ ka
m'rapuru unu? Ha we si, Barabas.
22 Pailat si ha, Ọ bu gini ka m'gēme
kwa Jisus Onye anākpọ Kraist? Ha
nile si, Ka akpọgide Ya n'obe. 23 Ọ
we si, É-è, n'ihi na Ọ mere ihe ọjọ gini?
Ma ha tibigara nkpu òkè, si, Ka akpọgide
Ya n'obe. 24 Ma mḅe Pailat huru na
okwu-ya abagh n'ihe ọ bula, kama na
ùzù nāputa, ọ were miri, kwọ aka-ya
abua n'iru igwè madu ahu, si, Ikpé
ọbara Onye ezi omume a amaghm: unu
onwe-unu le nke ahu. 25 Ndi-Ju nile
we za, si, Ọbara-Ya di ayi n'isi, di kwa
n'isi umu-ayi. 26 Mḅe ahu ọ rapuru ha
Barabas: ma ọ rara Jisus nye, mḅe ọ
piasiri Ya ihe, ka ewe kpọgide Ya n'obe.
27 Mḅe ahu ndi-agha nke onye-isi
kuru Jisus tiyere onwe-ha ba na
Pritoriọm, ha we me ka òtù-ha dum
zukọ n'ebe Ọ nọ. 28 Ha we yipu uwe-
Ya, yikwasi Ya uwe uhie. 29 Mḅe ha
kpasiri okpu-eze nke eji ogwu me, ha
were ya kpube Ya n'isi, nye kwa Ya amì
n'aka-nri-Ya; ha we ḅue ikperè n'iru
Ya, me Ya ihe-ọchi, si, Ekele, Eze ndi-
Ju! 30 Ha busa-kwa-ra Ya ọnu-miri,
were kwa amì ahu nēti Ya n'isi. 31 Mḅe
ha mesiri Ya ihe-ọchì, ha we yipu Ya
uwe ahu, yikwasi Ya uwe-Ya nile,
dupuga Ya ikpọgide Ya n'obe.
32 Ma mḅe ha nāputa, ha huru otù
nwoke onye Sairini, aha-ya bu Saimon:
onye ahu ka ha jidere ka o so ha, ka ọ we
būru obe-Ya. 33 Mḅe ha biara n'ebe
anākpọ Gọlgọta, nke bu, Ebe okpokoro-
isi, 34 ha we nye Ya manya-vine nke
agwara òlùlù ka Ọ ṅua: ma mḅe Ọ
deturu ya ire, Ọ chọgh ka Ọ ṅua.
35 Mḅe ha kpọgidesiri Ya n'obe, ha
kère uwe-Ya n'etiti ha, nēfe nzà: 36 ha
we nọdu nēche Ya n'ebe ahu. 37 Ha
debe-kwa-ra n'elu isi-Ya ihe eboro Ya
nke edeworo n'akwukwọ, si, ONYB A BU
JISUS EZE NDI-JU 38 Mḅe ahu
akpọgidere ndikom abua tiyere Ya, bú
ndi nāpunara madu ihe, otù onye n'aka-
nri-Ya, na otù onye n'aka-ekpe. 39 Ndi
nāgabiga nēkwulu kwa Ya, nēfufe isi-ha,
40 nāsi kwa, Gi Onye nākwatu ulo nsọ
ayi, Onye nēwu kwa ya n'ubọchi atọ,
zọputa Onwe-gi: ọ buru na I bu
Ọkpara Chineke, si n'elu obe ridata.
41 Otù ahu ka ndi-isi-nchu-aja
nēkwu kwa, ebe ha na ndi-ode-

akwukwọ na ndi-okenye nēme Ya ihe-
ọchi, si, 42 Ọ zọputara ndi ọzọ; Ọ
pugh izọputa Onwe-ya. Ọ bu Eze
Israel; ka O si n'elu obe ridata uḅu a,
ayi gēkwe kwa na Ya. 43 Ọ nātukwasi
obi-Ya na Chineke; ka Ọ dọputa Ya uḅu
a, ọ buru na Ọ nāchọ Ya: n'ihi na Ọ
siri, Abum Ọkpara Chineke. 44 Ndi
ahu nāpunara madu ihe, ndi akpọgidere
Ya na ha n'obe, nāta kwa Ya uta otù aka
ahu.

45 Ma site n'oge hour nke-isi ọchichiri
ḅara n'ala ahu nile rue oge hour nke-
iteghete. 46 Ma dika oge hour nke-
iteghete Jisus were okė olu tie nkpu, si,
Eli, Eli, lama sabaktani? nke bu,
Chinekem, Chinekem, ọ bu n'ihi gini ka
I rapuru nàni Mu? 47 Ufọdu n'etiti ndi
guzoro n'ebe ahu, mḅe ha nuru ya, ha
we si, Elaija ka Nwoke a nākpọ.
48 Ngwa ngwa otù onye nime ha we ḅa
ọsọ, were sponge, ḅaju ya na manya-
vine ḅara uka, tukwasi ya n'ami, nye
Ya ka Ọ ṅua. 49 Ndi fọduru we si,
Rapu; ka ayi hu ma Elaija nābia izọputa
Ya. 50 Ma Jisus were okė olu ti nkpu
ọzọ, we ra mọ-Ya nye Chineke. 51 Ma
le, àkwà-nḅochi nke ulo nsọ Chineke
ḅawara iberibe abua site n'elu rue ala;
ala ma-kwa-ra jijiji; okė nkume ḅawa-
kwa-ra; 52 ìli meghe-kwa-ra; ewe me
ka aru ọtutu ndi di nsọ ndi raruri ura si
n'ọnwu bilie; 53 ha we si n'ebe anēlì
ozu puta mḅe nbilite-n'ọnwu-Ya gasiri,
we ba n'obodo nsọ, were onwe-ha gosi
ọtutu madu. 54 Ma ọchi-agha nāchi
ọgu ndi-agha ise, na ndi ha na ya nọ
nēche Jisus, mḅe ha huru ala-ọma-jijiji
ahu, na ihe nile emere, ha tua egwu ri
nne, si, N'ezie Nwoke a bu Ọkpara
Chineke. 55 Ọtutu ndinyom nọ kwa
n'ebe ahu ndi nọ n'ebe di anya nēkiri,
ndi si na Galìli soro Jisus, nējere Ya ozi:
56 n'etiti ha ka Meri Magdalini, na
Meri nne Jemes na Joses, na nne umu
Zebedi, nọ.

57 Ma mḅe o ruru anyasi, otù
ọgaranya, aha-ya bu Josef, onye ya onwe-
ya bu kwa onye nēso uzọ Jisus, si
n'Arimatia bia: 58 nwoke a jekuru
Pailat, rịọ aru Jisus. Mḅe ahu Pailat
nyere iwu ka ewere ya nye n'aka-ya.
59 Josef we būru aru ahu, ke ya n'ezi
àkwà ọcha nēnwu enwu, 60 tọḅọ ya
n'ìli ọhu nke aka ya, nke o gwuwarari
n'okė nkume: ọ we kpọre otù nkume
uku kwachie ọnu-uzọ ìli ahu, we la.
61 Ma Meri Magdalini na Meri ọzọ nọ
n'ebe ahu, nānọdu na ncherita-iru ìlì
ahu.

62 Ma n'echi-ya, nke bu ubọchi so
ubọchi Nkwadebe, ndi-isi-nchu-aja na
ndi-Farisi zukọrọ jekuru Pailat, 63 si,
Onye-nwe-ayi, ayi chetara na Onye-
nduhie ahu siri, mḅe Ọ nọ na ndu, Mḅe
ubọchi atọ gasiri M'gēsi n'ọnwu bilie.
64 Ya mere, nye iwu ka emechie ìli ahu
si-ike rue ubọchi nke-atọ, ka ndi nēso
uzọ-Ya ghara ibia zuru Ya la ma elegh
anya, we si ndi-Ju, Emere ka O si na
ndi nwuru anwu bilie: njehie ikpe-azu a
gājọ kwa njọ kari nke-mbu. 65 Pailat
siri ha, Unu nwere òtù ndi-nche: labanu,
mechienu ya si-ike, dika unu matara.
66 Ha we ga, mechie ìli ahu si-ike, n'ika
akàrà na nkume ahu, ha na òtù ndi-nche
ahu yikọrọ.

28 1 Ma mḅe ubọchi-izu-ike nāgwu,
mḅe chi ubọchi mbu n'izù ubọchi
asa nābọ, Meri Magdalini na Meri ọzọ
biara ile ìlì ahu. 2 Ma le, ala-ọma-jijiji
uku dara; n'ihi na mọ-ozi nke Onye-
nwe-ayi si n'elu-igwe ridata, bia rue,
kpọrepu nkume ahu, we nọkwasi ya.
3 Oyiyi-ya di ka àmùmà, uwe-ya nācha
kwa ucha dika snow: 4 site n'egwu ya
ndi-nche mara jijiji, bia di ka ndi nwuru
anwu. 5 Ma mọ-ozi ahu zara, si
ndinyom ahu, Unu onwe-unu atula
egwu: n'ihi na amatawom na unu nāchọ
Jisus, Onye akpọgideworo n'obe. 6 Ọ
nọgh n'ebe a; n'ihi na emere ka O si
n'ọnwu bilie, dika O kwuru. Bianu, le
ebe Ọ tọḅọrọ. 7 Ga-kwa-nu ọsọsọ, si
ndi nēso uzọ-Ya, Emere ka O si na
ndi nwuru anwu bilie; ma le, O buru
unu uzọ ga Galili; n'ebe ahu ka unu
gāhu Ya: le, agwawom unu. 8 Ha we
were egwu na okė ọṅù la ọsọsọ site n'ìlì
ahu, ḅa kwa ọsọ ikọrọ ndi nēso uzọ-Ya
akukọ a. 9 Ma le, Jisus zutere ha,
si, Ṅurianu ọṅu. Ha we bia jide ukwu-
Ya abua, kpọ isi ala nye Ya. 10 Mḅe
ahu Jisus si ha, Unu atula egwu: jenu
kọrọ umu-nnam ka ha je Galili, n'ebe
ahu ka ha gāhukwam.

11 Ma mḅe ha nāga, le, ufọdu nime
òtù ndi-nche batara n'obodo ahu, kọrọ
ndi-isi-nchu-aja ihe nile mere. 12 Mḅe
ha na ndi-okenye zukọrọ, ḅa kwa izù,

ha we nye ndi-agha ahu ego riri nne,
13 si, Sinu, Ndi nēso uzọ-Ya biara
n'abali, zuru Ya n'ori mḇe ayi nāraru
ura. 14 Ọ buru kwa na nka ruru nti
onye-isi, ayi onwe-ayi gārafu ya, me
ka unu ghara ichebu onwe-unu. 15 Ha
we nara ego ahu, me dika eziri ha:
ewe ḇasa okwu a n'etiti ndi-Ju, rue ta.
16 Ma ndikom iri na otū ahu ndi nēso
uzọ-Ya gara Galili, rue ugwu ebe Jisus
gwara ha. 17 Mḇe ha huru Ya, ha we
kpọ isi ala nye Ya: ma ufọdu nwere obi
abua. 18 Jisus we biakute ha, gwa ha
okwu, si, Ewerewo ike nile di n'elu-igwe
na n'elu uwa nyem. 19 Ya mere, ganu,
me mba nile ka ha buru ndi nēso uzọm,
nēme ha baptism bā n'aha nke Nna,
na nke Ọkpara, na nke Mọ Nsọ: 20 nēzí
ha ka ha debe ihe nile, ka ha ra, bú
nke M'nyere unu n'iwu: ma le, Mu
onwem nọyere unu ubọchi nile, rue
ọgwugwu oge a.

OZI ỌMA DIKA MAK

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Nmalite ozi ọma Jisus Kraist,
Ọkpara Chineke.
2 Dika edeworo ya n'akwukwọ Aisaia
onye-amuma, si,
Le, Mu onwem nēzipu onye-ozim ka
ọ ga n'iru gi,
Onye gēmezi uzọ-gi;
3 Olu otū onye nēti nkpu n'ọhia, si,
Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,
Me okporo-uzọ-Ya ka ha guzozie;
4 Jọn putara ihè, onye nēme baptism
n'ọhia, nēkwusa kwa baptism nchèghari
inwe nḇaghara nmehie. 5 Ala Judia nile
na ndi Jerusalem nile nāpukuru ya; ọ
nēme kwa ha baptism n'osimiri Jọdan,
ha nēkwuputa nmehie nile ha. 6 Jọn
nēyi aji camel, nēke kwa akpukpọ-ọkiké
n'úkwū-ya, nēri kwa igurube na manu-
añu nke ọhia. 7 O nēkwusa kwa, si,
Onye kam ike nābia n'azum, Onye
m'nērugh iruru ala itọpu eriri akpukpọ-
ukwu-Ya abua. 8 Mu onwem jiri miri
me unu baptism; ma Onye ahu gēji Mọ
Nsọ me unu baptism.
9 O rue na mḇe ahu, Jisus siri na
Nazaret nke Galili bia, Jọn we me Ya
baptism nime Jọdan. 10 Ngwa ngwa
mḇe O si na miri nārigo, Ọ huru elu-
igwe ka ha nādọwa, Ọ hu-kwa-ra Mọ
Nsọ dika nduru ka Ọ nēfedakwasi Ya:
11 olu we si n'elu-igwe ahu da, si, Gi
onwe-gi bu Ọkparam M'huru n'anya,
ihe-Gi dim ezi nma.
12 Ngwa ngwa Mọ Nsọ we chua Ya
ba n'ọhia. 13 Ọ we nọ n'ọhia ọgu
ubọchi abua, Setan nānwa Ya; Ya na
anu ọhia nile nọ kwa; ndi-mọ-ozi nēje-
kwa-ra Ya ozi.
14 Ma mḇe arasiri Jọn nye, Jisus
biara na Galili, nēkwusa ozi ọma
Chineke, 15 si, Oge ezuwo, ala-eze
Chineke di kwa nso: chègharianu, kwe-
kwa-nu n'ozi ọma.
16 Mḇe Ọ nāga n'usọ oké osimiri
Galili, Ọ we hu Saimon na Andru nwa-
nne Saimon ka ha nāwuye úḇú n'oké
osimiri: n'ihi na ha bu ndi-ọkū.
17 Jisus we si ha, Bianu som n'azu,
M'gēme kwa ka unu buru ndi-ọkū
nākuta madu. 18 Ngwa ngwa ha we
rapu ihe nile ha ji eḇu azū, so Ya.
19 Mḇe Ọ gara n'iru nke-ntā, Ọ we hu
Jemes nwa Zebedi, na Jọn nwa-nne-ya,
ndi nọ kwa n'uḇọ, nēkezi ihe ha ji eḇu
azū. 20 Ngwa ngwa Ọ we kpọ ha: ha
we rapu nna-ha Zebedi n'uḇọ, ya na
ndi-ọlu egoro ego, ha je so Ya n'azu.
21 Ha we ga ba na Kapanaum; ngwa
ngwa Ọ we ba n'ulo-nzukọ-ha n'ubọchi-
izu-ike we nēzí ihe. 22 Ibobo ozizí-Ya
we nwua ha n'aru: n'ihi na O nēzí ha
ihe dika Ọ nwere ike, ọ bugh kwa dika
ndi - ode - akwukwọ. 23 Ngwa ngwa
nwoke nke di n'aka mọ nādigh ọcha we
nọ n'ulo-nzukọ-ha; ọ we tisie nkpu ike,
24 si, Gini ka ayi na Gi nwekọrọ, Jisus
Onye Nazaret? Ì biara ila ayi n'iyi?
Amataram I Onye I bu, Onye Nsọ ahu
nke Chineke. 25 Jisus we bara ya nba,
si, Kpuchie ọnu-gi, si kwa nime ya puta.

26 Mọ ahu nādigh ọcha we se ya, were
kwa oké olu kpọ nkpu, we si nime ya
puta. 27 Ibobo we nwua ha nile n'aru,
nke mere ka ha jurita onwe-ha, si, Gini
bu nka? ozizi ọhu! ọ bu n'ike ka Ọ nēnye
ọbuná ndi-mọ nādigh ọcha iwu, ha nāña
kwa Ya nti. 28 Ngwa ngwa ewe kọsa
akukọ-Ya ebe nile n'ala dum di Galili
buruburu.

29 Ngwa ngwa, mḇe ha putasiri n'ulo-
nzukọ ahu, ha we ba n'ulo Saimon na
Andru, ha na Jemes na Jọn. 30 Ma nne
nwunye Saimon nēdina n'aru-ọku; ngwa
ngwa ha we gwa Ya okwu bayere nwayi
ahu: 31 Ọ we jekuru ya, jide ya n'aka,
palie ya; aru-ọku ahu we rapu ya, ọ
nējere ha ozi.

32 Ma mḇe o ruru anyasi, mḇe
anyanwu dara, ha nēkutara Ya ndi aru
nādigh nma, na ndi mọ ọjọ ji.
33 Obodo ahu dum we zukọ n'ọnu-uzọ.
34 Ọ we me ka aru ọtutu madu di ike,
bú ndi aru nādigh nma n'ọria di iche
iche, Ọ chupu kwa ọtutu ndi-mọ ọjọ; Ọ
kwegh kwa ndi-mọ ọjọ kwue okwu, n'ihi
na ha matara Ya.

35 Ọ we bilie n'isi-ututu, n'ezi abali,
pua, je n'ebe bu ọhia, nọ nēkpe ekpere
n'ebe ahu. 36 Saimon na ndi ya na ha
nọ we ḇaso Ya; 37 ha we chọta Ya, si
Ya, Madu nile nāchọ Gi. 38 Ọ we si
ha, Ka ayi ga ebe ọzọ n'obodo nile so
nka, ka M'kwusa kwa n'ebe ahu; n'ihi na
ọ bu ime nka ka M'putara. 39 Ọ we ba
n'ulo-nzukọ nile ha gazue na Galili dum,
nēkwusa ozi ọma nāchupu kwa ndi-mọ
ọjọ.

40 Onye-ekpenta we biakute Ya, nāriọ
Ya, nēḇu-kwa-ra Ya ikperė, nāsi kwa Ya,
Ọ buru na I nāchọ, I puru ime ka m'di
ọcha. 41 Ọ we nwe ọmiko, setipu aka-
Ya, metu ya, si ya, Anamachọ; ka eme
ka i di ọcha. 42 Ngwa ngwa ekpenta
ahu we rapu ya, eme kwa ka ọ di ọcha.
43 Ọ we dọ ya aka na nti nke-uku, we
chupu ya ngwa ngwa, 44 si ya, Lezi
anya ka i ghara igwa onye ọ bula okwu ọ
bula: ma laba, were onwe-gi gosi onye-
nchu-aja, che kwa n'iru Chineke ihe
bayere ime gi ka i di ọcha nke Moses
nyere n'iwu, ka ọ buru ha àmà. 45 Ma
ọ puru, malite ikwusazu ya, na ifesa
okwu ahu, nke mere na Ọ nwegh ike ọzọ
ibà nime obodo n'iru ọra, kama Ọ nọ
n'azu obodo n'ebe bu ọhia: ha we si
n'ebe nile nābiakute Ya.

2 1 Mḇe Ọ batara ọzọ na Kapanaum
mḇe ubọchi ufọdu gasiri, ewe nu na
Ọ nọ nime ulo. 2 Otutu madu we zukọ,
nke mere na uzọ adigh ọzọ, ė-ė, ọbuná
n'ọnu-uzọ: Ọ nāgwa kwa ha okwu
Chineke. 3 Ha we bia, kutara Ya otù
onye akuku-aru-ya nwuru anwu, nke
madu anọ nēbu. 4 Mḇe ha apugh ikuru
ya biakute Ya n'ihi igwè madu, ha we
kpupu elu ulo ebe Ọ nọ: mḇe ha
gwupusiri ya, ha we buda ute nke onye
akuku-aru-ya nwuru anwu nēdina.
5 Mḇe Jisus huru okwukwe-ha Ọ si
onye ahu akuku-aru-ya nwuru anwu,
Nwa, anāḇaghara gi nmehie-gi nile.
6 Ma ufọdu n'etiti ndi-ode-akwukwọ
nānọdu ala n'ebe ahu, nātule kwa okwu
n'obi-ha, 7 si, Gini mere Nwoke a
nēkwu okwu otù a? O nēkwulu
Chineke: ònye puru iḇaghara nmehie.
ma-ọbugh otù Onye, bù Chineke?
8 Ngwa ngwa ebe Jisus mazuru nime
mọ-Ya na ha nātule okwu nime onwe-ha
otú a, Ọ si ha, Gini mere unu nātule ihe
ndia n'obi-unu? 9 Òle nke ka nfe, isi
onye akuku-aru-ya nwuru anwu,
Anāḇaghara gi nmehie-gi nile; ma-ọbu
isi, Bilie, chiri ute-gi, jeghari kwa?
10 Ma ka unu we mata na Nwa nke
madu nwere ike n'elu uwa iḇaghara
nmehie, (Ọ si onye ahu akuku-aru-ya
nwuru anwu), 11 M'si gi, Bilie, chiri
ute-gi, la n'ulo-gi. 12 Ọ we bilie, chiri
ute-ya ngwa ngwa, pua n'iru ha nile;
nke mere ka ibobo nwua ha nile n'aru,
ha we to Chineke, si, Ọ digh mḇe ọ bula
ayi huru ya otù a.

13 Ọ we pua ọzọ ga n'usọ oké osimiri;
igwè madu ahu nile we nābiakute Ya, Ọ
nēzi kwa ha ihe. 14 Mḇe Ọ nāga, Ọ hu
Livai nwa Alfiọs, ka ọ nọduru n'ulo-
ùtú, Ọ si ya, Soro. Ọ we bilie, so Ya.
15 O rue, na Ọ nọduru na nri n'ulo-ya,
ọtutu ndi ọna-utu na ndi-nmehie so-
kwa-ra Jisus na ndi nēso uzọ-Ya nọdu
na nri: n'ihi na ha di ọtutu, ha nēso kwa
Ya. 16 Mḇe ndi-ode-akwukwọ di
n'etiti ndi-Farisi huru na O nēso ndi-
nmehie na ndi-ọna-utu ahu eri ihe, ha
we si ndi nēso uzọ-Ya, Gini mere O
nēso ndi-ọna-utu na ndi-nmehie ahu
eri ihe? 17 Mḇe Jisus nuru ya, Ọ si ha,
Nkpà dibia akpagh ndi di ike, kama ọ

nākpa ndi aru nādigh nma: abiaghm
ikpọ ndi ezi omume, kama ọ bu ndi-
nmehie.
18 Ndi nēso uzọ Jọn na ndi-Farisi
nēbu kwa ọnu: ha we bia, si Ya, N'ihi
gini ka ndi nēso uzọ Jọn na ndi nēso uzọ
ndi-Farisi nēbu ọnu, ma ndi nēso uzọ-
Gi adigh-ebu ọnu? 19 Jisus we si ha,
Umu-ndikom nke ulo anālu nwunye
ọhu, ọ gābu na ha puru ibū ọnu mḅe ha
na Onye nālu nwunye ọhu nānọ? ka oge
ra ha na Onye nālu nwunye ọhu nānọ ha
apugh ibū ọnu. 20 Ma ubọchi gābia,
mḅe agānapu ha Onye nālu nwunye ọhu,
mḅe ahu ka ha gēbu kwa ọnu n'ubọchi
ahu. 21 Ọ digh onye ọ bula nēwere
iberibe ákwà ọḅuḅa ọhu dukọta n'uwe
ochie: eme otù a, nke kwesiri imechi ya
nādọkapu ihe n'aru-ya, nke-ọhu
nādọkapu n'aru nke-ochie, ndọka
jọkariri njọ aputa. 22 Ọ digh kwa
onye ọ bula nāḅaye manya-vine ọhu na
karama-akpukpọ ochie: eme otú a,
manya-vine gāḅawa karama-akpukpọ
ahu, manya-vine na karama-akpukpọ
ala kwa n'iyì: ma anāḅaye manya-vine
ọhu na karama-akpukpọ ọhu.
23 O rue, na Ọ nāga n'etiti ubi ọka
n'ubọchi-izu-ike; ndi nēso uzọ-Ya we
malite ighọ oko ọka mḅe ha nāga.
24 Ndi-Farisi we si Ya, Le, gini mere
ha nēme n'ubọchi-izu-ike ihe nēzigh ezi
n'iwu? 25 Ọ we si ha, Ọ digh mḅe ọ
bula unu guru ihe Devid mere, mḅe ọ
nọ na nkpà, mḅe agu gu-kwa-ra ya, ya
onwe-ya, na ndi soro ya? 26 Otù ọ
batara n'ulo Chineke mḅe Abaiata bu
onye-isi-nchu-aja, rie oḅe achicha
anēche n'iru Chineke, nke nēzigh ezi
n'iwu ka erie, kama ọ bu nání ndi-nchu-
aja ka o ziri ezi, ọ we nye kwa ndi ya na
ha yikọ? 27 Ọ we si ha, Emere ubọchi-
izu-ike n'ihi madu, emegh madu n'ihi
ubọchi-izu-ike: 28 ya mere Nwa nke
madu ji buru kwa Onye-nwe ubọchi-
izu-ike.
3 1 Ọ bà-kwa-ra ọzọ n'ulo-nzukọ-ha;
otù nwoke nọ kwa n'ebe ahu nke
aka-ya kpọnwuru akpọnwu. 2 Ha we
nēche Ya, ma Ọ gēme ka aru-ya di ike
n'ubọchi-izu-ike; ka ha we bo Ya ebubo.
3 Ọ we si nwoke ahu aka-ya kpọnwuru
akpọnwu, Bilie, puta n'etiti. 4 Ọ we si
ha, Ọ ziri ezi n'iwu ime ezi ihe, ma-ọbu
ime ihe ọjọ, n'ubọchi-izu-ike? ìzọputa
ndu, ma-ọbu iḅu eḅu? Ma ha kpuchiri
ọnu-ha. 5 Mḅe Ọ lesiri ha anya
buruburu n'iwe, ebe o nēwuta Ya nke-
uku, bù na anēme ka obi-ha me etili, Ọ
we si nwoke ahu, Setipu aka-gi. Ọ we
setipu ya: ewe me ka aka-ya di ka ọ di
mbu. 6 Ndi-Farisi we pua, ngwa ngwa
ha na ndi Herod we ḅa ìzù megide Ya,
ka ha gēsi la Ya n'iyì.
7 Jisus we wezuga Onwe-ya, Ya na
ndi nēso uzọ-Ya, je oké osimiri: oké
ọtutu madu si na Galili soro: oké ọtutu
madu si kwa na Judia, 8 si kwa na
Jerusalem, si kwa n'Aidumia, na ofè
Jọdan, na buruburu Taia na Saidon,
biakute Ya, mḅe ha nuru ihe nile Ọ
nēme, ka ha ra. 9 Ọ we gwa ndi nēso
uzọ-Ya okwu, ka otù uḅọ ntà di nēche
Ya n'ihi ìgwè madu ahu, ka ha ghara
ikpaḅu Ya: 10 n'ihi na Ọ mereri ka
aru ọtutu madu di ike; ya mere na ha
dagidere Ya ka ha metu Ya aka, ka ha ra,
bú ndi ajọ ọria di iche iche di n'aru.
11 Ọzọ, mḅe ọ bula ndi-mọ nādigh
ọcha lere Ya anya, ha nāda n'ala n'iru
Ya, nēti nkpu, si, Gi onwe-gi bu
Ọkpara Chineke. 12 Ọ nābasi-kwa-ra
ha nba ike, ka ha ghara ime ka Ọ puta
ìhè.
13 Ọ we rigo n'ugwu ahu, kpọ ha
biakute Ya, bú ndi Ya onwe-ya chọrọ:
ha we jekuru Ya. 14 Ọ we me ndikom
iri na abua, ka Ya na ha we biri, ka Ọ
we nēzipu kwa ha ikwusa ozi ọma,
15 na inwe ike ichupu ndi-mọ ọjọ:
16 Saimon ka Ọ nyekwasiri aha Pita;
17 na Jemes nwa Zebedi, na Jọn nwa-
nne Jemes; ha ka Ọ nyekwasiri aha
Boanajis, nke bu, Umu éḅè-elu-igwe:
18 na Andru, na Filip, na Batọlọmiu,
na Matiu, na Tomas, na Jemes nwa
Alfiọs, na Tadiọs, na Saimon Kananaiọs,
19 na Judas Iskariot, onye ra-kwa-ra Ya
nye.
Ọ we ba n'ulo. 20 Ìgwè madu we
ḅakọ ọzọ, ya mere na ha apugh ọbunà
iri nri. 21 Mḅe ndi-ikwu-Ya nùru ya,
ha we pua ijide Ya: n'ihi na ha nāsi,
Anya adigh Ya nma. 22 Ndi-ode-
akwukwọ ndi si na Jerusalem ridata we
si, Ọ nwere Beelzebul; ha si kwa, N'ike
onye-isi ndi-mọ ọjọ ka Ọ nāchupu ndi-
mọ ọjọ. 23 Ọ we kpọ ha biakute Ya, si
ha n'ilu di iche iche, Sètan si aña pu
ichupu Setan? 24 Ọzọ, ọ buru na ala-

eze ekewa megide onwe-ya, ala-eze ahu
apugh iguzo. 25 Ọ buru kwa na ėzi-
na-ulo ekewa megide onwe-ya, ėzi-
na-ulo ahu agagh-apu iguzo. 26 Ọ
buru kwa na Setan ebiliwo megide
onwe-ya, we kewa, ọ pugh iguzo, kama
ọ nwere ọgwugwu. 27 Ma ọ digh onye
ọ bula puru ibà n'ulo onye di ike, na
ipunara ya ihe-ya nile, ma ọ buru na o
bugh uzọ ke onye ahu di ike aḇu; mḇe
ahu ọ gāpunara kwa ya ihe di n'ulo-ya.
28 N'ezie asim unu, Na agāḇaghara umu
madu nmehie-ha nile, na nkwulu-ha, ka
ha ra, bù nke ha gēji kwulu: 29 ma
onye ọ bula nke gēkwulu Mọ Nsọ
enwegh nḇaghara rue mḇe ebigh-ebi,
ma nmehie ebigh-ebi nātuhi ya:
30 n'ihi na ha nāsi, Ọ nwere mọ nādigh
ọcha.
31 Nne-Ya na umu-nne-Ya abia kwa;
ha we guzo n'ėzí, zigara Ya ozi, nākpọ
Ya. 32 Ìgwė madu nānọ kwa Ya
buruburu; ha we si Ya, Le, nne-Gi na
umu-nne-Gi nọ n'ėzi nāchọ Gi. 33 Ọ
we za ha, si, Onye bu nnem na umu-
nnem? 34 Mḇe Ọ lesiri ha anya
buruburu, bù ndi nọ Ya buruburu, Ọ si,
Le, nnem na umu-nnem! 35 N'ihi na
onye ọ bula nke gēme ihe Chineke
nāchọ, onye ahu bu nwa-nnem nwoke,
na nwa-nnem nwayi, na nnem.
4 1 Ọ we malite ọzọ izi ihe n'usọ okė
osimiri. Okė igwė madu uku we
zukọ n'ebe Ọ nọ, ya mere Ọ batara
n'ụḇọ, we nọdu ala n'osimiri; igwė madu
ahu nile we nọ n'usọ okė osimiri n'elu
ala. 2 Ọ we zi ha ọtutu ihe n'ilu di iche
iche, si ha n'ozizi-Ya, 3 Nurunu: Le,
ọgha-nkpuru puru ka ọ gha nkpuru:
4 o rue, mḇe ọ nāgha, ufọdu dara
n'akuku uzọ, anu-ufe we bia tuturie ha.
5 Nkpuru ọzọ we da n'ala nkume, ebe
ha nēnwegh àjà ri nne; ngwa ngwa ha we
pulite, n'ihi na ha enwegh àjà di omimi:
6 ma mḇe anyanwu wara, ha chanwua;
ha we kpọnwua, n'ihi na ha enwegh
nkpọrọgwu. 7 Nkpuru ọzọ we da
n'etiti ogwu, ogwu ahu we tolite,
kpaḇue ha, ha amigh kwa nkpuru.
8 Nkpuru ọzọ we da n'ala di nma, ha
we nāmi nkpuru, nētó nāba kwa uba;
ha we mia, otù orù na iri, ọzọ ọgu atọ,
ọzọ ọgu ise. 9 Ọ we si, Onye nwere nti
inu ihe, ya nu.
10 Mḇe nāni Ya nọ, ndi nọ Ya
buruburu na ndikom iri na abua ahu we
jua Ya ilu ahu. 11 Ọ we si ha, Ọ bu
unu ka enyeworo ihe-omimi ala-eze
Chineke: ma anēmere ndi nọ n'ėzi ihe
nile n'ilu: 12 ka ha we hu n'ọhuhu,
ghara ihuta; ka ha we nu kwa n'ọnunu,
ghara inuta; ka ha ghara ichighari mḇe
ọ bula, ewe ḇaghara ha. 13 Ọ we si ha,
Ùnu amatagh ilu a? ùnu gēsi kwa aṅa
mara ilum nile? 14 Ọgha-nkpuru
nāgha okwu Chineke. 15 Ma ndia bu
ndi nọ n'akuku uzọ ahu, ebe anāgha
okwu ahu; ma mḇe ọ bula ha nuru,
ngwa ngwa Setan abia, we napu okwu
nke aghaworo nime ha. 16 Otù ahu,
ndia bu kwa ndi anāgha n'ebe nkume
ahu, ndi, mḇe ọ bula ha nuru okwu ahu,
ngwa ngwa ha were ọṅù jide ya; 17 ma
ha enwegh nkpọrọgwu nime onwe-ha,
kama ha nānọ nwa oge; emesia, mḇe
nkpaḇu ma-ọbu nsoḇu putara n'ihi okwu
ahu, ngwa ngwa ha ma n'ọnyà. 18 Ndi
ọzọ bu kwa ndi anāgha n'etiti ogwu ahu;
ndia bu ndi nuru okwu ahu, 19 ma
ncheḇu nile nke oge a, na aghughọ nke
àkù, na nbata nke agu ihe di iche iche
ọzọ, nākpaḇu okwu ahu, ọ we ghọ ihe
nāmigh nkpuru. 20 Ndi ahu bu kwa
ndi aghara n'ala ahu di nma; ndi ọ
bula ndi nānu okwu ahu, we nara ya,
we mia nkpuru, otù orù na iri, ọzọ ọgu
atọ, ọzọ ọgu ise.
21 Ọ we si ha, Ànēbute oriọna ka
adọba ya n'okpuru mḇė, ma-ọbu
n'okpuru ihe-ndina? ọ̀ bugh ka adọba ya
n'elu ihe-idọba-oriọna? 22 N'ihi na ọ
digh ihe ezoro ezo, ma-ọbugh ka ewe
me ka ọ puta ihė; ọ digh kwa ihe emere
ka ọ buru ihe ezoro ezo, kama ọ bu ka ọ
we puta ihė. 23 Ọ buru na onye ọ bula
nwere nti inu ihe, ya nu. 24 Ọ we si ha,
Lezienu anya ihe unu nānu: ihe unu ji
tù ihe ka agēji tùru unu: agēnye kari
kwa unu. 25 N'ihi na onye nwere,
onye ahu ka agēnye: onye nēnwegh kwa,
ọbunà ihe ọ nwere ka agānapu ya.
26 Ọ we si, Ọ bu otù a ka ala-eze
Chineke di, ọ di ka mḇe madu tupuru
nkpuru n'ala; 27 we raru ura teta kwa
abali na ehihie, nkpuru ahu we pue tó
kwa, onye ahu amagh ka o si me.
28 Ala nāmi nkpuru site n'onwe-ya;
mbu npute, emesia oko, emesia ọka
kara aka n'oko.
29 Ma mḇe ọ bula nkpuru chara, ngwa

ngwa ọ were mma-iwe-ihe-ubi webe,
n'ihi na mḅe owuwe-ihe-ubi abiawo.
30 Ọ we si, Àyi gēsi aṅa tuyere ala-
eze Chineke? ma-ọbu n'ìlu gini ka ayi
gātu ya? 31 Ọ di ka nkpuru mustard,
nke, mḅe ọ bula aghara ya n'ala, ọ bu
ezie na ọ di ntà kari nkpuru nile di n'ala,
32 ma mḅe ọ bula aghara ya, o tó, ghọ
ihe bùkari ihe nile anāku n'ubi, ọ we
waputa oké alaka; nke mere ka anu-ufe
nile nke elu-igwe pu inọ n'okpuru
ǹdò-ya.
33 O nēji kwa ọtutu ilu di otú a gwa
ha okwu Chineke, dika ha puru inu ya:
34 ma asi na O jigh ilu Ọ digh-agwa ha
okwu: ma mḅe Ya na ha nọ iche Ọ
nākọrọ ndi nke Ya nēso uzọ-Ya ihe
nile.
35 N'ubọchi ahu, mḅe o ruru anyasi,
Ọ we si ha, Ka ayi gabiga n'ofè ọzọ.
36 Ha we rapu ìgwè madu ahu, we kuru
Ya, otú Ọ di, tiyere onwe-ha n'uḅọ ahu.
Uḅọ ufọdu ọzọ di kwa nke nēso Ya.
37 Oké ajọ ifufe we fe, ebili-miri we
nāwubà n'uḅọ ahu, ya mere na miri
nēju n'uḅọ uḅu a. 38 Ma Ya onwe-ya
nọ n'isi uḅọ, nāraru ura n'elu ohiri-isi:
ha we kpọte Ya, si Ya, Onye-ozizí, Ọ
metugh Gi n'obi na ayi nāla n'iyi?
39 Ọ we teta, bara ifufe nba, si kwa oké
osimiri, Di jū, kpuchie ọnu-gi. Ifufe
we febie, oké ndaju we di. 40 Ọ we si
ha, Gini mere unu nātu ujọ? ùnu
akēnwegh okwukwe? 41 Ha we tua
oké egwu, sirita onwe-ha, Ònye bu kwa
onye a, na ọbuná ifufe na oké osimiri
nāṅa Ya nti?
5 1 Ha we bia rue ofè ọzọ nke oké
osimiri ahu, n'ala ndi Gerasa. 2 Mḅe
Ọ pụtasiri n'uḅọ, ngwa ngwa nwoke nke
di n'aka mọ nādigh ọcha we si n'ebe
anēlì ozu zute Ya, 3 nwoke ahu nwere
ebe-obibi-ya n'ebe ahu anēlì ozu: ọ digh
kwa onye ọ bula puru ike ya aḅu ọzọ,
ọbuná ma ewere nkpọrọ; 4 n'ihi na
ewereri nkpọrọ-ukwu na nkpọrọ ke ya
ọtutu mḅe, ọ we nyajipusia nkpọrọ nile,
kuiisia nkpọrọ-ukwu nile: ọ digh kwa
onye ọ bula di ike imeju ya anya. 5 Mḅe
nile, abali na ehihie, o nēti kwa nkpu,
were kwa nkume nēyikasi onwe-ya,
n'ebe anēlì ozu na n'ugwu. 6 Mḅe
ọ huru Jisus n'ebe di anya, ọ we ḅa
ọsọ, kpọ isi ala nye Ya; 7 mḅe o tisiri
nkpu n'oké olu, ọ we si, Gini ka mu na
Gi nwekọrọ, Jisus, Ọkpara Chineke Nke
kachasi ihe nile elu? Ewerem Chineke
ḅa Gi iyi, emekpalam aru. 8 N'ihi na
Ọ nāsi ya, Si nime nwoke a puta, gi mọ
nādigh ọcha. 9 Ọ we jua ya, Òle aha-
gi? Ọ si Ya, Aham bu Legion; n'ihi
na ayi di ọtutu. 10 Ọ we riọsie Ya ike
ka Ọ ghara izipu ha n'ala ahu. 11 Ma
oké igwè ezi di n'ebe ahu na nso ugwu
ahu nāta nri. 12 Ha we riọ Ya, si,
Ziga ayi nime igwè ezì ahu, ka ayi we ba
nime ha. 13 Ọ we kwere ha. Ndi-mọ
ahu nādigh ọcha we puta, je ba n'ìgwè
ezi ahu: igwè ezi we nudà n'ebe ahu di
nkputankpu dabà n'oké osimiri, ha ruru
dika nnù ise; miri we ḅaḅue ha. 14 Ndi
nāzù ha we ḅalaga, kọsa ya n'obodo
ahu na n'ubi. Ha we bia ihu ihe ọ
bu, bú nke emereri. 15 Ha we biakute
Jisus, le onye ahu ndi-mọ ọjọ ji ka ọ
nọduru ala, yiri uwe, uche-ya zu-kwa-
ra okè, bú onye nwere legion ahu: ha we
tua egwu. 16 Ndi huru ya we kọrọ ha
otú emere onye ahu ndi-mọ ọjọ ji, na
okwu igwè ezì ahu. 17 Ha we malite
iriọ Ya ka Ọ pua n'ókè-ala-ha. 18 Mḅe
Ọ nābà nime uḅọ, onye ahu ndi-mọ ọjọ
jiri na mbu we riọ Ya ka ya na Ya biri.
19 Ma Ọ kwegh ya, kama Ọ si ya, La
n'ulo-gi, lakuru ndi nke gi, kọrọ ha ihe
nile, ka ha ra, bú nke Onye-nwe-ayi
meworo gi, na otú Ọ mere gi ebere. 20 Ọ
we je, malite ikwusa na Dekapọlis ìhe
Jisus mere ya, ka ha ra: ọ we ju madu
nile anya.
21 Mḅe Jisus gasiri ọzọ n'uḅọ ahu
n'ofè ọzọ, oké igwè madu we zukọ
n'ebe Ọ nọ: Ọ we nọ n'usọ oké osimiri.
22 Otù nime ndi-isi ulo-nzukọ, aha-ya
bu Jeairọs, we bia; mḅe ọ huru Ya, ọ we
da n'ala n'ukwu-Ya, 23 we riọsie Ya
ike, si, Nwam nwayi ntà nānwunyu
anya: ariọm I ka I bia bikwasi ya aka-Gi
abua, ka ewe zọputa ya, ọ we di ndu.
24 Ọ we so ya je; oké igwè madu we
nēso Ya, ha nākpaḅu kwa Ya.
25 Otù nwayi, nke nwere orùrù-ọbara
arọ iri na abua, 26 nke hu-kwa-rari
ọtutu ahuhu n'aka ọtutu dibia, mefusia
ihe nile ọ nwere, ma ọ bagh ya urù
ọ bula, kama ọ jọkaria ya njọ, 27 ebe ọ
nuru ihe nile bayere Jisus, ọ we bia n'azu
Ya n'etiti igwè madu ahu, we metu
uwe-Ya aka. 28 N'ihi na ọ nāsi, Ọ
buru na emetum nání uwe-Ya aka,

agāzọputam. 29 Ngwa ngwa isi ọbara-
ya kọsia; ọ we mara n'aru-ya na emere
ya ka aru di ya ike n'ajọ ọria ahu.
30 Ngwa ngwa, ebe Jisus mazuru na ike
nke nēsi nime Ya puta apuwori, Ọ
chigharia n'igwè madu ahu, we si, Ònye
meturu uwem aka? 31 Ndi nēso uzọ-
Ya we si Ya, I huwo igwè madu a ka ha
nākpaḅu Gi, I nāsi kwa, Ònye meturum
aka? 32 Ọ we le anya buruburu ka Ọ
hu nwayi nke mere ihe a. 33 Ma nwayi
ahu, ebe ọ matara ihe emere ya-ri, ọ tua
egwu, ma kwa jijiji, bia da n'iru Ya, gwa
Ya ezi-okwu nile. 34 Ma Ọ siri ya,
Nwam nwayi, okwukwe-gi azọputawo
gi; la n'udo, si n'ajọ ọria-gi nwe aru di
ike.

35 Mḅe Ọ kpu okwu n'ọnu, ha si
n'ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu bia, si,
Nwa-gi nwayi anwuruwo: gini mere i
nēsoḅu Onye-ozizi a ọzọ kwa? 36 Ma
Jisus añagh nti n'okwu anēkwu, Ọ si
onye-isi ulo-nzukọ ahu, Atula egwu,
kwere náni. 37 Ọ kwegh kwa onye ọ
bula so Ya je, ma-ọbugh Pita, na Jemes,
na Jọn nwa-nne Jemes. 38 Ha we bia
ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu; Ọ we hu
ùzù, na ọtutu madu ka ha nākwa ákwá
nēti kwa nkpu nke-uku. 39 Mḅe Ọ
batasiri, Ọ we si ha, Gini mere unu nātu
ùzù, nākwa kwa ákwá? nwatakiri ahu
anwugh anwu, kama ọ nāraru ura.
40 Ha we chia Ya ọchì. Ma mḅe Ọ
chupusiri ha nile, O kuru nna nwatakiri
ahu na nne-ya na ndi Ya na ha yikọ, we
ba n'ebe nwatakiri ahu di. 41 Ọ we jide
nwatakiri ahu n'aka, si ya, Talita kumi;
nke bu, ma asugharia ya, Nwa-aḅọghọ
ntà, asim i, Bilie. 42 Ngwa ngwa nwa-
aḅọghọ ntà ahu we bilie, jeghari kwa;
n'ihi na ọ ḅara arọ iri na abua. Ngwa
ngwa ibobo we nwubiga ha nile ókè
n'aru. 43 Ọ we gwasie ha ike ka onye
ọ bula ghara imara nka: Ọ we si ka enye
ya ihe-oriri

6 1 Ọ we si n'ebe ahu pua; Ọ we bia
n'ala nke aka Ya; ndi nēso uzọ-Ya so
kwa Ya. 2 Mḅe ubọchi-izu-ike ruru, Ọ
we malite izi ihe n'ulo-nzukọ-ha: mḅe
ha nuru Ya ibobo we nwua ọra madu
n'aru, ha si, Òle ebe ka Nwoke a nwere
ihe ndia? ha si kwa, Gini bu amam-ihe
enyere Nwoke a? òle isi ọlu ike di otú a
aluru n'aka-Ya? 3 Nwoke a, Ọ bugh
onye-ọkà ahu, nwa Meri, na nwa-nne
Jemes, na Joses, na Judas, na Saimon?
umu-nne-Ya ndinyom, hà anọgh kwa
n'ebe a n'etiti ayi? Ewe me ka ha ma
n'ọnyà n'aru Ya. 4 Jisus we si ha,
Onye-amuma abugh onye adigh-
asọpuru, ma-ọbugh n'ala nke aka ya, na
n'etiti ikwu-ya. na n'ulo-ya. 5 Ọ pugh
kwa ilu ọlu di ike ọ bula n'ebe ahu, ma-
ọbugh na O bikwasiri ndi-nriaria ole-
na-ole aka-Ya abua, we me ka aru di
ha ike. 6 Ekwegh-ekwe-ha we ju Ya
anya.

Ọ nējeghari kwa obodo ntà nile ha
buruburu nēzí ihe.

7 Ọ we kpọ ndi-ozi iri na abua ahu
biakute Ya, Ọ we malite izipu ha abua
abua; Ọ nye-kwa-ra ha ike n'ebe ndi-mọ
nādigh ọcha nọ; 8 Ọ we nye ha iwu ka
ha ghara iwere ihe ọ bula n'ije-ha, ma-
ọbugh náni nkpa-n'aka; ka ha ghara
iwere oḅe achicha, ma-ọbu àkpà, ma-ọbu
ego n'ihe-ọkiké-ha; 9 ma ka ha je nēyi
akpukpọ-ukwu sandal: Ọ si ha, Unu
eyi-kwa-la uwe-ime abua. 10 Ọ we si
ha, Ebe ọ bula unu gābà n'ulo, nọgide
n'ulo ahu rue mḅe unu putara n'ebe
ahu. 11 Ma ebe ọ bula nke nānaragh
unu nke-ọma, ebe ha anugh kwa okwu-
unu, mḅe unu nāpu n'ebe ahu, tichapu
àjà di n'okpuru ukwu-unu ka ọ buru
ha àmà. 12 Ha we pua, kwusa ka madu
chègharia. 13 Ha nāchupu kwa ọtutu
mọ ọjọ, were kwa manu olive te ọtutu
ndi-nriaria, we me ka aru di ha ike.

14 Herod, bú eze, we nu; n'ihi na
aha-Ya putara ihè: ọ we si, Jọn onye
nēme baptism, emewo ka o si na ndi
nwuru anwu bilie, n'ihi nka ka ike ndia
nālusi ọlu ike na Ya. 15 Ma ndi ọzọ si,
Ọ bu Elaija. Ndi ọzọ si kwa, Ọ bu onye-
amuma, dika otù nime ndi-amuma.
16 Ma mḅe Herod nuru ya, ọ si, Jọn,
onye mu onwem bipuru isi-ya, emere
onye ahu ka o si n'ọnwu bilie. 17 N'ihi
na Herod onwe-ya zipururi jide Jọn, we
ke ya aḅu n'ulo-nkpọrọ n'ihi Herodias,
nwunye Filip nwa-nna-ya: n'ihi na ọ
luru ya na nwunye. 18 N'ihi na Jọn
nāsi Herod, O zigh gi ezi n'iwu inwe
nwunye nwa-nna-gi. 19 Ma Herodias
debere ya iwe n'obi, ọ chọ-kwa-ra ibu
ya; ma ọ pugh; 20 n'ihi na Herod nātu
egwu Jọn, ebe ọ matara na ọ bu nwoke
nke bu onye ezi omume na onye di nsọ,
ọ nēdebe kwa ya nke-ọma. Ọzọ, mḅe

ọ nuru okwu-ya, ọ nēchè uche nke-uku;
ọ were kwa obi-utọ nānu ya. 21 Ma
mḅe ubọchi di oghere ruru, mḅe Herod
siri nri-anyasi na ncheta-ọmumu-ya nye
ndi-amadi-ya, na ndi-ọchi-agha, na ndi-
isi nke Galili; 22 mḅe nwa-nwayi
Herodias onwe-ya bata-kwa-ra, te egwū,
ọ we tọ ha utọ, bù Herod na ndi ya
na ha nānọdu na nri; eze we si nwa-
aḅọghọ ntà ahu, Riọm ihe ọ bula i nāchọ,
na m'gēnye gi ya. 23 Ọ we ṅuara ya
iyi, si, Ihe ọ bula i gāriọm, m'gēnye gi
ya, rue nkera nke ala-ezem. 24 Ọ we
pua, si nne-ya, Gini ka m'gāriọrọ
onwem? Ọ we si, Isi Jọn onye nēme
baptism. 25 Ọ were ọsọ bata ngwa
ngwa n'ebe eze ahu nọ, we riọ, si,
Anamachọ ka i nyem isi Jọn Baptist
n'ọkwa uḅu a. 26 Ọ we wuta eze ahu
n'obi nke-uku; ma n'ihi iṅu-iyi-ya nile,
na n'ihi ndi nọduru na nri, ọ chọgh iju
ya. 27 Ngwa ngwa eze we zipu onye-
agha nēche nche, nye ya iwu ibute isi-ya:
ọ we je bipu isi-ya n'ulo-nkpọrọ,
28 we bute isi-ya n'ọkwa, nye ya nwa-
aḅọghọ ntà ahu; nwa-aḅọghọ ntà ahu
we nye ya nne-ya. 29 Mḅe ndi nēso
uzọ-ya nuru ya, ha we bia būru ozu-ya,
tọḅọ ya n'ílì.
30 Ndi-ozi Jisus we zukọ n'ebe Jisus
nọ; ha we kọrọ Ya ihe nile, ka ihe ha
mere ra, ka ihe ha ziri ra kwa. 31 Ọ we
si ha, Unu onwe-unu bia iche n'ebe bu
ọhia, ka unu zuru ike nke-ntà. N'ihi na
ọtutu madu nābia nāla kwa, oghere
adigh kwa ha ọbunà iri ihe. 32 Ha we
je n'uḅọ-ha iche rue ebe bu ọhia. 33 Ma
ọtutu madu huru ha mḅe ha nēje, ha
mata-kwa-ra ha, we si n'obodo ahu nile
ḅakọta n'ebe ahu n'ukwu ala, buru ha
uzọ. 34 Ọ we puta, hu okė igwè madu,
Ọ we nwe ọmiko n'aru ha, n'ihi na ha
di ka aturu nēnwegh onye nāzù ha: Ọ
we malite izi ha ọtutu ihe. 35 Mḅe chi
nēji uḅu a, ndi nēso uzọ-Ya we biakute
Ya, si, Ebe a bu ọhia, chi nēji kwa uḅu a:
36 zilaga ha, ka ha we je n'ubi na
obodo ntà nile buruburu, zuru onwe-ha
ihe ha gēri. 37 Ma Ọ zara, si ha, Unu
onwe-unu nye ha ihe ka ha rie. Ha we
si Ya, Àyi gēje izuta oḅe achicha nke ọgu
shilling iri, nye ha ka ha rie? 38 Ọ
si ha, Òḅe achicha ole ka unu nwere?
jenu, le. Mḅe ha mara, ha si, Ise, na azù
abua. 39 Ọ we gwa ha ka madu nile
nọdu ala n'òtù di iche iche n'elu ahihia
ndu. 40 Ha we nọdu ala n'ahiri di iche
iche, ọgu ise ọgu ise, na ọgu abua na iri
ọgu abua na iri. 41 Ọ we nara oḅe
achicha ise na azù abua ahu, le anya
n'elu-igwe, gọzie ha, nyawa oḅe achicha
ahu; Ọ we nēnye ndi nēso uzọ-Ya ka
ha debe ha n'iru ndi ahu; Ọ we kère
ha nile azù abua ahu. 42 Ha nile we
rie, afọ ju-kwa-ra ha. 43 Ha we tutukọ
iberibe nile, njuputa nkata iri na abua,
na nke azù abua ahu. 44 Ma ndi riri
oḅe achicha ise ahu bu nnù ndikom iri
na nnù abua na ọgu iri.
45 Ngwa ngwa Ọ we rugide ndi nēso
uzọ-Ya ka ha ba n'uḅọ-ha, buru Ya
uzọ gabiga n'ofè ọzọ na Betsaida, mḅe
Ya onwe-ya nēzilaga ìgwè madu ahu.
46 Mḅe Ọ kelesiri ha, Ọ jere n'ugwu
ahu ikpe ekpere. 47 Mḅe o ruru anyasi,
uḅọ ahu we di n'etiti okė osimiri, nāni Ya
onwe-ya nọ kwa n'ala. 48 Mḅe Ọ huru
ha ka ha nādọḅu onwe-ha n'ọnyinya-
uḅọ-ha, n'ihi na ifufe nēfegide ha, Ọ we
biakute ha dika nche nke-anọ n'abali,
nēje ije n'elu okė osimiri; Ọ we chọ
igabiga ha: 49 ma mḅe ha huru Ya ka
Ọ nēje ije n'elu okė osimiri, ọ di ha ka Ọ
bu mọ, ha we tisie nkpu ike: 50 n'ihi
na ha nile huru Ya, obi we lọ ha miri.
Ma Ọ kpayere ha uka ngwa ngwa, si ha,
Nwenu obi-ike: ọ bu Mu; unu atula
egwu. 51 Ọ we rigokuru ha n'uḅọ;
ifufe we febie: ibobo we nwubiga ha ókè
n'aru ri nne n'onwe-ha; 52 n'ihi na ha
aghọtagh ọlu ebube nke oḅe achicha ise,
kama emereri ka obi-ha me etili.
53 Mḅe ha gabigasiri, ha bia rue ala
rue Genesaret, tiye uḅọ-ha n'ala.
54 Mḅe ha putara n'uḅọ, ngwa ngwa
ọra we mazu Ya, 55 we ḅaghari n'ala
ahu dum, malite ibughari ndi aru nādigh
mma n'ute-ha, n'ebe ha nuru na Ọ nọ.
56 Ebe ọ bula Ọ batara, n'obodo ntà,
ma-ọbu n'obodo, ma-ọbu n'ubi, ha we
nātọḅọ ndi aru-ha nādigh ike n'ọma-
ahia, ha nāriọ kwa Ya ka ha metu ọbunà
ọnu-ọnu uwe-Ya aka: ewe zọputa ha, ka
ha ra, bù ndi meturu Ya aka.
7 1 Ha we zukọ n'ebe Ọ nọ, bù ndi-
Farisi, na ufọdu nime ndi-ede-
akwukwọ, ndi siri na Jerusalem bia,
2 ndi hu-kwa-ra na ufọdu nime ndi
nēso uzọ-Ya nēri nri-ha n'aka ruru árú,
nke ahu bu, aka anākwọgh akwọ.

3 N'ihi na ndi-Farisi, na ndi-Ju nile, ọ
buru na ha akwọchagh aka-ha, ha adigh-
eri ihe, n'ihi na ha nējide ozizi nke ndi-
okenye nyere ha n'aka idebe: 4 ọzọ,
mbe ha si n'ahia lata, ọ buru na ha
efesagh onwe-ha miri, ha adigh-eri ihe:
ọtutu ihe ọzọ di kwa, nke ha natara ijide,
dika ime iko, na ite, na ihe ọla, baptism.
5 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwọ we
jua Ya, si, N'ihi gini ka ndi nēso uzọ-Gi
nējegh ije dika ozizi ndi-okenye nyere
ayi n'aka idebe, ma ha nēri nri-ha n'aka
ruru árú? 6 Ma Ọ siri ha, Aisaia buru
amuma nke-ọma n'isi unu ndi-iru-abua,
dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Ndi nka nāsọpurum n'ebụbere-ọnu-
ha,
Ma obi-ha di anya n'ebe M'nọ.
7 Ma ha nēbirim isi ala n'efu,
Nēzí ihe madu nyere n'iwu ka ha
buru ozizi-ha.

8 Unu nārapu ihe Chineke nyere n'iwu,
jide kwa ozizi madu nyere n'aka-unu
idebe. 9 Ọ we si ha, Unu nāju ihe
Chineke nyere n'iwu nke-ọma, ka unu
we debe ozizi nke enyere n'aka-unu
idebe. 10 N'ihi na Moses siri, Sọpuru
nna-gi na nne-gi; na, Onye kwujọrọ nna
ma-ọbu nne, ya nwua ọnwu ahu:
11 ma unu onwe-unu nāsi, Ọ buru na
madu si nna-ya ma-ọbu nne-ya, Ihe ọ
bula i gēritari n'akam bu Kọban, isi-ya
bu, Ihe enyere Chineke; 12 unu
ekwegh ya ọzọ ka ọ mere nna-ya ma-
ọbu nne-ya ihe ọ bula: 13 nēme okwu
Chineke ka ọ buru ihe-efu site n'ozizi
enyere unu n'aka idebe, nke unu nyere
madu n'aka idebe: ọtutu ihe di otù a ka
unu nēme kwa. 14 Ọ we kpọ igwè
madu ahu ọzọ biakute Ya, Ọ si ha,
Nurunu okwum, unu nile, ghọta-kwa-
nu: 15 ọ digh ihe ọ bula di madu n'ihè
nke puru imeru ya, ma ọ buru na ọ ba
nime ya: kama ihe si nime madu puta
bu ihe nēmeru madu. 16 Ọ buru na
onye ọ bula nwere nti inu ihe, ya nu.
17 Mbe Ọ ghara igwè madu ahu ba
n'ulo, ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya isi ilu
ahu. 18 Ọ we si ha, Unu onwe-unu
di kwa otù a ka ndi nēnwegh nghọta?
Unu atugharigh uche-unu, na ihe ọ bula
nke si n'ihè ba nime madu, na ọ pugh
imeru ya, 19 n'ihi na ọ bagh n'obi-ya,
kama n'afọ-ya, ọ we pua n'ulo-ńsi? O
kwuru nka, ka Ọ me ka ihe-oriri nile di
ọcha. 20 Ọ we si, Ihe nke si nime
madu puta, nke ahu nēmeru madu.
21 N'ihi na n'ime, bù n'obi madu, ka
èchichè nile jọrọ njọ si aputa, ikwa-iko
nile, ori nile, ibụ-madu nile, 22 ikwa-
iko nile nke ndikom nwere nwunye na
ndinyom nwere di, anya-uku nile, ajọ
ihe nile, aghughọ, agu ikwa-iko, ajọ
anya, nkwulu, npakọ, enwegh-uche:
23 ajọ ihe ndia nile nēsi nime madu
aputa, ha nēmeru madu.
24 Ọ we si n'ebe ahu bilie, je n'òkè-
ala Taia na Saidon. Ọ we ba n'ulo,
Ọ chọgh kwa ka onye ọ bula mara: ma
apugh izota Ya. 25 Ma ngwa ngwa otù
nwayi, nke nwa-ya nwayi nke-ntà nwere
mọ nādigh ọcha, ebe ọ nuru ùdè-Ya, ọ
bia da n'ala n'ukwu-Ya. 26 Ma nwayi
ahu bu onye-Grik, buru onye Sairo-
Finisia n'ọmumu-ya. Ọ we kpere Ya
ka Ọ chupu mọ ọjọ ahu n'aru nwa-ya
nwayi. 27 Ọ we si ya, Kwe ka afọ buru
uzọ ju umu: n'ihi na ọ digh nma inara
nri umu tupuru umu-nkita. 28 Ma ọ
zara, si Ya, E, Onye-nwe-ayi: ọbuná
umu-nkita n'okpuru table nēri irighiri
ufọdu na nri umu ntà. 29 Ọ we si ya,
N'ihi okwu a laba; mọ ọjọ ahu apuwo
n'aru nwa-gi nwayi. 30 Ọ we la n'ulo-
ya, hu nwatakiri-ya na atọbọrọ ya n'elu
ihe-ndina-ya, hu kwa na mọ ọjọ ahu
apuwori.
31 O si-kwa-ra n'òkè-ala Taia pua
ọzọ, we gabiga n'etiti Saidon, si n'etiti
òkè-ala Dekapọlis, rue okè osimiri
Galili. 32 Ha we kutara Ya otù onye
nti chiri, nke nāsu kwa nsu; ha we riọ Ya
ka O bikwasi ya aka-Ya. 33 Ọ we si
n'igwè madu ahu kupu ya iche, we tiye
nkpisi-aka-Ya na nti-ya abua, bu kwa
ọnu-miri, metu ire-ya; 34 Ọ we le
anya n'elu-igwe, sua udè, si ya, Efata,
nke isi-ya bu, Ghere oghe. 35 Nti-ya
abua we ghere oghe, ekike ire-ya tọpu
kwa, ọ we kwuzi okwu. 36 Ọ we
gwasie ha ike ka ha ghara igwa onye ọ
bula: ma ka ọ ra, bù otù Ya onwe-ya
gwasiri ha ike, otù a ka ha nēkwusa kari
ya nke-uku. 37 Ibobo nwubiga-kwa-
ra ha òkè n'aru, ha si, Ọ mewo ihe nile
nke-ọma: Ọ nēme ọbuná ndi nti chiri ka
ha nu ihe, me kwa ndi nāpugh ikwu
okwu ka ha kwue.

8 1 Na mƀe ahu, mƀe oké igwè madu
di kwa ọzọ, mƀe ha nēnwegh kwa ihe
ha gēri, Ọ kpọrọ ndi nēso uzọ-Ya ka
ha biakute Ya, si ha, 2 Enwerem ọmiko
n'aru igwè madu a, n'ihi na Mu na ha
nọgidere ubọchi atọ uƀu a, ha enwegh
kwa ihe ha gēri: 3 ọ buru kwa na
ezilagam ha n'ulo-ha n'ọnu efu, ha gāda
mbà n'uzọ; ufọdu nime ha si kwa n'ebe
di anya bia. 4 Ndi nēso uzọ-Ya we za
Ya, si, Ole ebe ka madu gēsi pu inwe ọƀe
achicha inyeju ndia afọ nime ọhia ebe a?
5 Ọ we jua ha, si, Ùnu nwere ọƀe achicha
ole? Ha we si, Asa. 6 Ọ we gwa igwè
madu ahu ka ha nọdu ala: Ọ we nara
ọƀe achicha asa ahu; mƀe Ọ kelesiri
ekele, Ọ nyawa ha, we nēnye ndi nēso
uzọ-Ya, ka ha debe n'iru ha; ha we debe
ha n'iru igwè madu ahu. 7 Ha nwe-
kwa-ra azù ntà ole-na-ole: Ọ we gọzie
ha, si ka edebe kwa ndia n'iru ha. 8 Ha
we rie, afọ ju kwa ha: ha we tutukọ
iberibe fọduru, abọ asa. 9 Ma ndi ahu
ra ka nnù iri: Ọ we zilaga ha. 10 Ngwa
ngwa Ya na ndi nēso uzọ-Ya we ba
n'uƀọ-ha, bia n'akuku Dalmanuta.
11 Ndi-Farisi we puta, malite iju Ya
ajuju, nāchọ ihe-iriba-ama n'aka-Ya site
n'elu-igwe, n'inwa Ya. 12 Ọ we sua
udè nke-uku na mọ-Ya, si, Gini mere
ọƀọ a nāchọ ihe-iriba-ama? n'ezie asim
unu, Agagh-enye ọƀọ a ihe-iriba-ama.
13 Ọ we rapu ha, ba kwa n'uƀọ ọzọ, we
gabiga n'ofè ọzọ.
14 Ha we chezọ iwere ọƀe achicha;
ha enwegh kwa n'aka-ha nime uƀọ ihe
kariri otù ọƀe achicha. 15 Ọ we gwasie
ha ike, si, Nēlenu anya, lezienu anya ihe
ndi-Farisi, bú ihe nēko achicha, na ihe
Herod, bú ihe nēko achicha. 16 Ha we
nēkwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ bu n'ihi
na ayi enwegh ọƀe achicha. 17 Ebe
Jisus mara ya Ọ si ha, Gini mere unu
nēkwurita n'onwe-unu, n'ihi na unu
enwegh ọƀe achicha? ùnu akātugharigh
uche, ùnu akāghọtagh kwa? èmere obi-
unu etili? 18 Unu ahugh uzọ mƀe unu
nwere anya? ùnu anugh kwa ihe mƀe
unu nwere nti? ùnu echetagh kwa?
19 Mƀe M'nyawara ọƀe achicha ise nye
nnù madu iri na nnù abua na ọgu iri,
ǹkata ole juputara n'iberibe ka unu
bulitere? Ha si Ya, Iri na abua.
20 Mƀe M'nyawara asa nye nnù madu
iri, iberibe juputara abọ ole ka unu
tutukọrọ? Ha we si Ya, Asa. 21 Ọ we
si ha, Ùnu akāghọtagh?
22 Ha we bìa na Betsaida. Ha we
kutara Ya onye-isì, riọ Ya ka Ọ metu ya
aka. 23 Ọ we jide onye-isì ahu n'aka,
duputa ya n'obodo ntà ahu; mƀe Ọ
busara ya ọnu-miri n'anya, bikwasi kwa
ya aka-Ya abua, Ọ we jua ya, si, Ọ di
ihe i huru? 24 Ọ we le anya n'elu, si,
Ahurum madu; n'ihi na ahurum ha
dika osisi, ha nējeghari. 25 Mƀe ahu
O bikwasiri aka-Ya abua n'anya-ya ọzọ;
ọ we legide anya, eme kwa ka anya-ya
di ka ha di na mbu, ọ we hucha ihe nile.
26 Ọ we zilaga ya n'ulo-ya, si, Abàla
ọbuná n'obodo ntà nka.
27 Jisus we pua, Ya na ndi nēso uzọ-
Ya, ba n'obodo ntà nile nke Sisaria
Filipi: mƀe ha nọ n'uzọ Ọ we jua ndi
nēso uzọ-Ya, si ha, Onye ka madu nāsi
na Mu onwem bu? 28 Ha we gwa Ya,
si, Jọn Baptist: ndi ọzọ si kwa, Elaija;
ma ndi ọzọ si, Otù nime ndi-amuma.
29 Ya onwe-ya we jua ha, si, Ma ọ bu
onye ka unu onwe-unu si na Mu bu?
Pita we za, si Ya, Gi onwe-gi bu
Kraist ahu. 30 Ọ we dọ ha aka na nti
ka ha ghara igwa onye ọ bula okwu
bayere Ya. 31 Ọ we malite izí ha, na
Nwa nke madu aghagh ihu ọtutu ahuhu,
na ndi-okenye na ndi-isi-nchu-aja na
ndi-ode-akwukwọ aghagh kwa iju Ya, na
aghagh iƀu Ya, na Ọ ghagh kwa isi
n'ọnwu bilie mƀe ubọchi atọ gasiri.
32 O nēkwuwa kwa okwu ahu. Pita
we kuru Ya nye n'aru, malite ibara
Ya nƀa. 33 Ma mƀe O chighariri, hu
ndi nēso uzọ-Ya, Ọ bara Pita nƀa, si, Ga
n'azum, Setan: n'ihi na i digh-atukwasi
uche-gi n'ihe Chineke, kama ọ bu n'ihe
madu. 34 Ọ we kpọ igwè madu ahu, ha
na ndi nēso uzọ-Ya, ka ha biakute Ya,
Ọ si ha, Ọ buru na onye ọ bula achọ ka
o som n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa
obe-ya, nēsokwam. 35 N'ihi na onye
ọ bula nke nāchọ izọputa ndu-ya, o
gētufu ya; ma onye ọ bula nke gētufu
ndu-ya n'ihim na n'ihi ozi ọma nkem, ọ
gāzọputa ya. 36 N'ihi na ùrù gini ka ọ
bara madu, irita elu-uwa dum n'urù, ewe
napu ya ndu-ya? 37 N'ihi na ihe-
nƀanwe gini ka madu gēji ƀanwe ndu-
ya? 38 N'ihi na onye ọ bula ihere Mu
onwem na okwum nile gēme n'ọƀọ a
nke nākwa iko, nke nēmehie kwa, ihere

onye ahu gēme kwa Nwa nke madu,
mḅe Ọ gābia n'ebube nke Nna-Ya, Ya
9 na ndi mọ-ozi-Ya di nsọ. 1 Ọ we
si ha, N'ezie asim unu, Na n'etiti ndi
guzoro nso ufọdu di n'ebe a, ndi nāgagh-
edetu ọnwu ire ma-ọli, rue mḅe ha
gāhu ala-eze Chineke ka ọ biaworo n'ike
2 Mḅe ubọchi isi gasiri Jisus chiri
Pita na Jemes na Jọn tiyere Onwe-
ya, O kuru ha rigo n'ugwu di elu we pua
iche, nání ha: Ọ we nwogha n'iru ha:
3 uwe-Ya nile we nēnwupu, nācha oké
ucha; dika onye ọ bula nke nēme ka
ákwà di ocha n'uwa nāpugh ime ka ha
di ọcha. 4 Ewe me ka ha hu Elaija na
Moses: ha na Jisus nēkwurita kwa
okwu. 5 Pita we za, si Jisus, Rabai,
ọ di nma ka ayi nọ n'ebe a: ka ayi ma
kwa ulo-ikwū atọ; ka otù diri Gi, ka otù
di-kwa-ra Moses, ka otù di-kwa-ra
Elaija. 6 N'ihi na ọ magh ihe ọ gāza;
n'ihi na ha nātu oké egwu. 7 Igwe-oji
we bia kpuchie ha: olu we si n'igwe-oji
ahu puta, si, Onye a bu Ọkpāram
M'huru n'anya: nurunu okwu-Ya.
8 Na mberede, mḅe ha lere anya
buruburu, ha ahugh onye ọ bula ọzọ,
ma-ọbugh nání Jisus, Ya na ha.
9 Mḅe ha si n'ugwu ahu nārida, Ọ we
gwasie ha ike ka ha ghara ikọrọ onye
ọ bula ihe ha hururi, ma-ọbugh mḅe
Nwa nke madu gēsiwori na ndi nwuru
anwu bilie. 10 Ha we jide okwu ahu,
nājurita onwe-ha ihe isi-na-ndi-nwuru-
nawu-bilie bu. 11 Ha we jua Ya, si,
Ndi-ode-akwukwọ si aña kwu na Elaija
aghagh ibu uzọ bia? 12 Ọ we si ha,
Ọ bu ezie na Elaija bu uzọ bia, nēme
kwa ka ihe nile di ka ha di na mbu:
èsiwo kwa aña ede okwu a bayere
Nwa nke madu n'akwukwọ nsọ, na Ọ
gāhu ọtutu ahuhu, eme kwa Ya ihe-
efu? 13 Ma asim unu, na Elaija abiawo,
ha me-kwa-ra ya ka ihe ha chọrọ ra, dika
edeworo okwu bayere ya n'akwukwọ
nsọ.
14 Mḅe ha biakutere ndi nēso uzọ-Ya,
ha we hu oké ìgwè madu ka ha nọ ha
buruburu, ha hu kwa ndi-ode-akwukwọ
ka ha nāju ha ajuju. 15 Ngwa ngwa
ibobo we nwua ìgwè madu ahu nile si-
ike n'aru, mḅe ha huru Ya, ha we
ḅakuru Ya, kele Ya. 16 Ọ we jua ha,
si, Ajuju gini ka unu nāju ha? 17 Otù
nwoke we si n'igwè madu ahu za Ya, si,
Onye-ozizi, ekutaram I nwam nwoke,
nke nwere mọ nādigh-ekwu okwu;
18 ebe ọ bula o jidere ya, ọ we tie ya n'ala:
ọ nāsu kwa ufufu n'ọnu, nāta kwa
ikekere-ezé, nāta kwa aru: m'we gwa ndi
nēso uzọ-Gi ka ha chupu ya; ma ha
enwegh ike. 19 Ọ we za ha, si, Unu ọbọ
nēnwegh okwukwe, rùe ole mḅe ka Mu
na unu gānọ? rùe ole mḅe ka M'gānagide
unu? unu kutaram ya. 20 Ha we kuru
ya biakute Ya: mḅe ọ huru Ya, ngwa
ngwa mọ ahu we sesie ya ike; ọ we da
n'ala, nāturu, nāsu kwa ufufu. 21 Ọ we
jua nna-ya, si, Ò ruru ole mḅe ihe a
meworo ya? Ọ we si, Site na nwata.
22 Ọtutu mḅe ọ tubà-kwa-ra ya n'ọku
na nime miri, ila ya n'iyì: ma ọ buru na
I puru ime ihe, nwe ọmiko n'aru ayi,
yere ayi aka. 23 Ma Jisus siri ya, Ọ
buru na I puru! Onye nke kwere puru
ime ihe nile. 24 Ngwa ngwa nna
nwatakiri ahu tiri nkpu, si, Ekwem; yere
ekwegh-ekwem aka. 25 Ma mḅe Jisus
huru na ìgwè madu nāḅakọta, Ọ bara mọ
ahu nādigh ọcha nba, si ya, Gi mọ
nādigh-ekwu okwu na nke nti chiri, Mu
onwem nēnye gi iwu, si nime ya puta,
abà-kwa-la nime ya ọzọ. 26 Mḅe o
tisiri nkpu, sesi kwa ya ike, ọ we puta:
nwa ahu we di ka ozu; ya mere ndi ka
nime ha si, Ọ nwuruwo. 27 Ma Jisus
jidere ya n'aka, palie ya elu; ọ we bilie.
28 Mḅe Ọ batara n'ulo-ha, ndi nēso uzọ-
Ya we jua Ya iche, si, Gini mere ayi
onwe-ayi apugh ichupu mọ ahu? 29 Ọ
we si ha, Aha mọ nka apugh iputa site
n'ihe ọ bula, ma-ọbugh site n'ekpere.
30 Ha we si n'ebe ahu pua, gabiga
n'etiti Galili; Ọ chọgh kwa ka onye ọ
bula mara. 31 N'ihi na O nēzi ndi nēso
uzọ-Ya ihe, si ha, Anārara Nwa nke madu
nye n'aka madu, ha gēḅu kwa Ya; mḅe
eḅusiri Ya, O gēsi n'ọnwu bilie mḅe
ubọchi atọ gasiri. 32 Ma ha aghọtagh
okwu ahu, ha nātu kwa egwu iju Ya.
33 Ha we bia rue Kapanaum: mḅe
Ọ nọ n'ulo-ha Ọ we jua ha, si, Gini ka
unu nēkwurita n'uzọ? 34 Ma ha
kpuchiri ọnu-ha: n'ihi na ha nārurita uka
n'uzọ, onye ka ibe-ya n'etiti ha. 35 Ọ
we nọdu ala, kpọ ndi-ozi iri na abua ahu;
Ọ we si ha, Ọ buru na onye ọ bula
nāchọ ka ọ buru onye-isi, ọ gābu onye-
ikpe-azu n'etiti unu nile, na onye nējere
unu nile ozi. 36 Ọ we kuru nwatakiri.

debe ya n'etiti ha: mḅe O kusiri ya
n'aka-Ya, Ọ si ha, 37 Onye ọ bula
nke gānara otù nime umu-ntakiri di otù
a n'aham nke-ọma, ọ bu Mu onwem
ka Ọ nānara nke-ọma: onye ọ bula nke
nānara kwa Mu nke-ọma, ọ bugh Mu
ka ọ nānara nke-ọma, kama ọ bu Onye
ziterem.
38 Jọn siri Ya, Onye-ozizí, ayi huru
otù onye ka ọ nāchupu ndi-mọ ọjọ n'aha-
Gi: ayi we ḅochie ya, n'ihi na ọ digh-eso
ayi. 39 Ma Jisus siri, Unu eḅochila ya:
n'ihi na ọ digh onye ọ bula nke gālu
ọlu di ike n'aham, nke gāpu kwa
ikwujọm ọsọsọ. 40 N'ihi na onye
nādigh-emegide ayi diri ayi. 41 N'ihi
na onye ọ bula nke gēkuru otù iko miri
nye unu ṅua, n'ihi na unu bu ndi nke
Kraist, n'ezie asim unu, na ọ gagh-etufu
ugwọ-ọlu-ya ma-ọli. 42 Ọzọ, onye ọ
bula nke gēme otù nime ndi ntà ndia ndi
kwerenu ka ọ ma n'ọnyà, ọ gāka ya nma
ma ewere nkume-igwe-nri nke inyinya-
ibu nādọkpughari kwuba ya n'olu, tubà
ya n'oké osimiri. 43 Ọzọ, ọ buru na
aka-gi eme gi ka i ma n'onyà, bipu ya:
ọ di gi nma ibà na ndu n'ọlusi, kari inwe
aka-gi abua ba n'ọku ala-mọ, n'ọku
anyugh-anyu; 44 ebe ikpuru-ha
nādigh-anwu, ọku-ha adigh-anyu kwa
anyu. 45 Ọ buru kwa na ukwu-gi eme
gi ka i ma n'ọnyà, bipu ya: ọ di gi nma
ibà na ndu na ngwurọ, kari inwe ukwu-
gi abua atubà gi n'ọku ala-mọ; 46 ebe
ikpuru-ha nādigh-anwu, ọku-ha adigh-
anyu kwa anyu. 47 Ọ buru kwa na
anya-gi eme gi ka i ma n'ọnyà, tupu ya:
ọ di gi nma ibà n'ala-eze Chineke nēnwe
otù anya, kari inwe anya abua atubà
gi n'ọku ala-mọ; 48 ebe ikpuru nke
nēri ha nādigh-anwu, ọku anyugh kwa
anyu. 49 N'ihi na agēji ọku ḅa onye ọ
bula nnú. 50 Nnú di nma: ma ọ buru
na nnú etufuwo utọ-ya, gini ka unu gēji
me ya ka ọ di utọ? Nwenu nnú nime
unu, unu na ibe-unu di kwa n'udo.

10 1 Ọ we si n'ebe ahu bilie, bia
n'ókè-ala Judia, ya na ofè ọzọ nke
Jọdan: igwè madu nile we zukọ ọzọ
n'ebe Ọ nọ; ka O siri eme, Ọ we nēzí ha
ihe ọzọ. 2 Ndi-Farisi we biakute Ya, jua
Ya, si, Ò ziri ezi n'iwu ka nwoke rapu
nwunye-ya? nānwa Ya. 3 Ọ we za, si
ha, Gini ka Moses nyere unu n'iwu?
4 Ha we si, Moses kwere ka ede
akwukwọ nkewa, ka arapu kwa ya. 5 Ma
Jisus siri ha, N'ihi obi-etili-unu ka ọ
dere unu iwu a n'akwukwọ. 6 Ma site
na nmalite òkikè uwa, Nwoke na nwayi
ka Ọ mere ha. 7 N'ihi nka ka nwoke
gēji rapu nna-ya na nne-ya, rapara n'aru
nwunye-ya; 8 ha abua ewe ghọ otù
anu-aru: ya mere ha abugh kwa madu
abua ọzọ, kama ọ bu otù anu-aru. 9 Ya
mere, ihe Chineke kekọtara, madu
atọsala. 10 N'ulo ndi nēso uzọ-Ya we
jua Ya ajuju okwu a ọzọ. 11 Ọ we si ha,
Onye ọ bula nke gārapu nwunye-ya, luru
kwa nwunye ọzọ, ọ nākwa iko megide
ya: 12 ọ buru kwa na nwayi onwe-ya
arapu di-ya, luru kwa di ọzọ, ọ nākwa
iko.
13 Ha we kutara Ya umu-ntakiri, ka
Ọ we metu ha aka: ma ndi nēso uzọ-Ya
ḅara ha nba. 14 Ma mḅe Jisus huru ya,
iwe were Ya nke-uku, Ọ si ha, Kwenu ka
umu-ntakiri biakutem; unu eḅochila ha:
n'ihi na ala-eze Chineke bu nke ndi di
otú a. 15 N'ezie asim unu, Onye ọ bula
nke nāgagh-anara ala-eze Chineke dika
nwatakiri, ọ gagh-abà nime ya ma-ọli.
16 Ọ we kuru ha n'aka-Ya, bikwasi ha
aka-Ya abua, we gọzie ha nke-ọma.
17 Mḅe Ọ nāpu n'uzọ, otù onye we
ḅakuru Ya, ḅuru Ya ikperè, jua Ya, si,
Ezi Onye-ozizí, gini ka m'gēme ka
m'we keta ndu ebigh-ebi? 18 Ma Jisus
siri ya, Gini mere i nākpọm ezi onye?
ọ digh onye ọ bula bu ezi onye ma-
ọbugh otù Onye, bú Chineke. 19 I
matawo ihe nile enyere n'iwu, Eḅula
madu, Akwala iko, Ezula ori, Aḅala àmà
ugha, Emeḅula madu, Sọpuru nna-gi na
nne-gi. 20 Ma ọ siri Ya, Onye-ozizí,
ihe ndia nile ka m'ribara ama site
n'okorọbia. 21 Ma mḅe Jisus lere ya
anya Ọ hu ya n'anya, si ya, Otù ihe
fọduru gi ime: laba, re ka ihe i nwere ra,
nye ndi-oḅeye, i gēnwe kwa àkù n'elu-
igwe: bia kwa, som. 22 Ma iru-ya
ḅaruru n'okwu a, ọ we la na nwuta: n'ihi
na ọ bu onye nwere ihe ri nne.
23 Jisus we le anya buruburu, si ndi
nēso uzọ-Ya, Le otú ọ diri ndi nwere àkù
ike ibà n'ala-eze Chineke! 24 Ma ibobo
okwu-Ya nile nwuru ndi nēso uzọ-Ya
n'aru. Ma Jisus za-kwa-ra ọzọ, si ha,
Umum, le otú ọ diri ha ike ibà n'ala-eze
Chineke, bú ndi wereworo obi-ha
tukwasi n'àkù! 25 Ọ dikariri camel nfé

igabiga n'anya àgìgá, kari ọgaranya ibà
n'ala-eze Chineke. 26 Ma ibobo
nwubigara ha ókè n'aru, ha sirita onwe-
ha, Onye kwa ka apuru izọputa? 27 Jisus
lere ha anya, si, N'ebe madu nọ ọ bu ihe
anāpugh ime, ma ọ bugh n'ebe Chineke
nọ: n'ihi na apuru ime ihe nile n'ebe
Chineke nọ. 28 Pita malitere isi Ya,
Le, ayi onwe-ayi rapuru ihe nile, ayi
esowo kwa Gi. 29 Jisus siri, N'ezie
asim unu, Ọ digh onye ọ bula nke rapuru
ulo, ma-ọbu umu-nne-ndikom, ma-ọbu
umu-nne-ndinyom, ma-ọbu nne, ma-ọbu
nna, ma-ọbu umu, ma-ọbu ubi, n'ihim, na
n'ihi ozi ọma nkem, 30 ma-ọbugh na
ọ gānata ọgu ise ọgu ise uḅu a n'oge a,
ulo, na umu-nne-ndikom, na umu-nne-
ndinyom, na nne, na umu, na ubi, ha na
nsoḅu; ọ gānata kwa ndu ebigh-ebi
n'oge nke nābia. 31 Ma ọtutu ndi bu
uzọ gābu ndi-ikpe-azu; ndi-ikpe-azu
gābu kwa ndi bu uzọ.

32 Ma ha nọ n'uzọ, nārigoro
Jerusalem; Jisus we nāga n'iru ha: ibobo
nwu-kwa-ra ha n'aru; ma ndi nēso Ya
nātu egwu. Ọ we kuru ndi-ozi iri na
abua ahu tiyere Onwe-ya ọzọ, malite
igwa ha ihe nile gaje ime Ya, 33 si, Le,
ayi nārigoro Jerusalem; agārara kwa
Nwa nke madu nye n'aka ndi-isi-nchu-
aja na ndi-ode-akwukwọ; ha gāma
kwa Ya ikpe ọnwu, rara Ya nye n'aka
ndi mba ọzọ: 34 ha gēme kwa Ya ihe-
ọchì, busa Ya ọnu-miri, pia Ya ihe, ḅue
Ya: O gēsi kwa n'ọnwu bilie mḅe ubọchi
atọ gasiri.

35 Jemes na Jọn, bú umu Zebedi, we
biakute Ya, si Ya, Onye-ozizí, ayi nāchọ
ka I mere ayi ihe ọ bula ayi gāriọ Gi.
36 Ọ we si ha, Gini ka unu nāchọ ka
M'mere unu? 37 Ha we si Ya, Me ayi
ka ayi nọdu, otù n'aka-nri-Gi, otù n'aka-
ekpe, n'ebube-Gi. 38 Ma Jisus siri ha,
Unu amatagh ihe unu nāriọ. Ùnu puru
ißu iko ahu nke Mu onwem nāňu? ma-
ọbu ka eme unu baptism ahu nke anēme
Mu onwem? 39 Ha we si Ya, Ayi puru.
Jisus we si ha, Iko Mu onwem nāňu ka
unu gáňu; baptism nke anēme Mu
onwem ka agēme kwa unu: 40 ma
inọdu n'aka-nrim ma-ọbu n'aka-ekpem
abugh nkem inye: kama ọ diri ndi
edoziworo ya. 41 Mḅe ndi-ozi iri
fọduru nuru ya, iwe we malite iwe ha
nke-uku n'ihi Jemes na Jọn. 42 Jisus
we kpọ ha biakute Ya, si ha, Unu
amatawo na ndi aguru ibu ndi-isi nke
mba nile ọzọ nēme ha dika ndi nwe ha;
ndi uku ha nāchi kwa ha. 43 Ma ọ
digh otú a n'etiti unu: kama onye ọ bula
nke nāchọ ka eme ya onye uku n'etiti
unu, ọ gābu onye nējere unu ozi: 44 ọzọ,
onye ọ bula nke nāchọ ka ọ buru onye-
ìsi n'etiti unu, ọ gābu orù unu nile.
45 N'ihi na Nwa nke madu Onwe-ya
abiagh ka ejere Ya ozi, kama ka Ọ je ozi,
ka Ọ were kwa ndu-Ya nye ka ọ buru
ihe-nḅaputa n'ọnọdu ọtutu madu.

46 Ha we bia rue Jeriko: mḅe Ọ
nāputa na Jeriko, Ya na ndi nēso uzọ-Ya
na oké ìgwè madu, nwa-nwoke Timiọs,
bú Bātimiọs, onye-aririọ kpuru ìsì,
nānọdu n'akuku uzọ. 47 Mḅe ọ nuru
na ọ bu Jisus Onye Nazaret, ọ we malite
iti nkpu, na isi, Nwa Devid, Jisus,
merem ebere. 48 Ọtutu madu we bara
ya nba, ka o kpuchie ọnu-ya: ma o
tikariri nkpu nke-uku, si, Nwa Devid,
merem ebere. 49 Jisus we guzo, si,
Kpọnu ya. Ha we kpọ onye-ìsì ahu, si
ya, Nwe obi ike: bilie, Ọ nākpọ gi.
50 Ọ we chifu uwe-ya, zọlie, biakute
Jisus. 51 Jisus we za ya, si, Gini ka i
nāchọ ka M'mere gi? Onye-ìsì ahu we
si ya, Rabonai, ka eme ka m'hu uzọ.
52 Jisus we si ya, Laba; okwukwe-
gi azọputawo gi. Ngwa ngwa ewe me ka
ọ hu uzọ, ọ we nēso Ya n'uzọ.

11 1 Mḅe ha nābiaru Jerusalem nso,
rue Betfagi na Betani nso, n'uzọ
ugwu Olive, Ọ we ziga madu abua n'etiti
ndi nēso uzọ-Ya, 2 si ha, Jenu n'obodo
ntà nke di na ncherita-iru unu: ngwa
ngwa mḅe unu nābà nime ya, unu gāhu
nwa-inyinya-ibu elibeworo, nke madu
ọ bula akānọkwasigh; tọpunu ya,
sekputa ya. 3 Ọ buru kwa na onye ọ
bula si unu, Gini mere unu nēme nka?
sinu, Ọ di Onye-nwe-ayi nkpà; ngwa
ngwa O gēzighachi ya n'ebe a ọzọ. 4 Ha
we je, hu nwa-inyinya-ibu elibere n'ọnu-
uzọ n'èzí n'amá; ha we tọpu ya.
5 Ufọdu nime ndi guzoro n'ebe ahu we
si ha, Ùnu nēme gini, nātọpu nwa-
inyinya-ibu ahu? 6 Ha we gwa ha
okwu dika Jisus kwuru: ha we rapu ha.
7 Ha we sekputara Jisus nwa-inyinya-
ibu ahu, wukwasi ya uwe-ha; Ọ we
nọkwasi ya. 8 Ọtutu madu we tusa
uwe-ha n'uzọ; ndi ọzọ akwukwọ osisi,

nke ha ƀubitara n'ubi. 9 Ndi nāga
n'iru, na ndi nēso, nēti nkpu, si,
Hosanna; Onye agọziri agọzi ka Onye
ahu bu Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi:
10 Ihe agọziri agọzi ka ala-eze bu nke
nābia, ala-eze nke nna-ayi Devid:
Hosanna n'ebe kachasi ihe nile elu.
11 Ọ we ba na Jerusalem, n'ulo uku
Chineke; mƀe Ọ lesiri ihe nile anya
buruburu, ebe ọ bu mƀe anyasi uƀu a,
Ọ we pua je Betani, Ya na ndi-ozi iri na
abua ahu.
12 N'echi-ya, mƀe ha putara na
Betani, agu guru Ya. 13 Mƀe Ọ huru
osisi fig n'ebe di anya nke nwere
akwukwọ ndu, Ọ bia, ma ebe ọ di otú
a Ọ gāhu ihe n'elu ya: ma mƀe Ọ
biaruru ya aru, Ọ hugh ihe ọ bula ma-
ọbugh akwukwọ ndu: n'ihi na ọ bugh
oge nkpuru fig. 14 Ọ we za, si ya,
Onye ọ bula eri-kwa-la nkpuru ọzọ si
n'elu gi puta ebigh-ebi. Ndi nēso uzọ-
Ya we nu ya.
15 Ha we bia rue Jerusalem: Ọ we
ba n'ulo uku Chineke, malite ichupu
ndi nēre na ndi nāzu n'ulo uku Chineke,
Ọ we kpüe table nile nke ndi nāƀanwe
ego iru, na oche nile nke ndi nēre
nduru; 16 Ọ kwegh kwa ka onye ọ
bula būru ihe gabiga n'etiti ulo uku
Chineke. 17 Ọ we zi ihe, si ha, Èdegh
ya n'akwukwọ nsọ, si, Agākpọ ulom
ulo ekpere mba nile? ma unu onwe-unu
emewo ya ọƀà ndi nāpunara madu ihe.
18 Ndi - isi - nchu - aja na ndi - ode -
akwukwọ we nu ya, ha we nāchọ uzọ
ha gēsi la Ya n'iyì: n'ihi na ha nātu
egwu Ya, n'ihi na ibobo ozizi-Ya nwuru
igwè madu nile n'aru.
19 Mƀe ọ bula o ruru anyasi O nēsi
n'obodo apu.
20 Mƀe ha nāga n'ututu, ha we hu
osisi fig ahu na ọ kpọnwururi site na
nkpọrọgwu. 21 Pita we cheta, si Ya,
Rabai, le, osisi fig nke I buru ọnu
akpọnwuwo. 22 Jisus we za, si ha,
Nwenu okwukwe Chineke. 23 N'ezie
asim unu, Onye ọ bula nke gāsi ugwu a,
Ka ewelie gi, tubà gi nime oké
osimiri; nke nâgagh-enwe obi abua,
kama ọ kwere na ihe o nēkwu nēme; ọ
gādiri ya. 24 Ya mere M'ji si unu, Ihe
nile, ka ha ra, bù nke unu nēkpe n'ekpere
riọ kwa, kwenu na unu anatawo ha, ha
gādiri unu. 25 Ọzọ, mƀe ọ bula unu
guzoro nēkpe ekpere, ƀagharanu, ma
ọ buru na unu nwere ihe ọ bula megide
onye ọ bula; ka Nna-unu Nke bi n'elu-
igwe we ƀaghara kwa unu ndahie nile
unu. 26 Ma ọ buru na unu onwe-unu
aƀagharagh, Nna-unu Nke bi n'elu-igwe
agagh-aƀaghara unu ndahie nile unu.
27 Ha we bia rue Jerusalem ọzọ: mƀe
Ọ nējeghari n'ulo uku Chineke, ndi-isi-
nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ na ndi-
okenye we biakute Ya; 28 ha we si Ya,
Ọ bu n'aha ike gini ka I nēme ihe ndia?
ma-ọbu ònye nyere Gi ike a ka I we
me ihe ndia? 29 Ma Jisus siri ha,
M'gāju unu otù okwu, unu zakwam,
emesia M'gāgwa unu aha ike M'ji eme
ihe ndia. 30 Baptism nke Jọn, ò sitere
n'elu-igwe, ma-ọbu na ò sitere n'aka
madu? zanum. 31 Ha we kwurita
n'etiti onwe-ha, si, Ọ buru na ayi asi, O
sitere n'elu-igwe; Ọ gasi, N'ihi gini kwa
ka unu nējigh kwe ya? 32 Ma àyi gāsi
kwa, O sitere n'aka madu?—ha nātu
egwu ndi-Ju: n'ihi na madu nile guru
Jọn na ọ bu onye-amuma n'ezie. 33 Ha
we za Jisus, si, Ayi amatagh. Jisus we
si ha, Mu onwem agagh-agwa kwa unu
aha ike M'ji eme ihe ndia.
12 1 Ọ we malite igwa ha okwu n'ilu.
Otù onye kuru ubi-vine, ọ ƀa ya
ogige buruburu, gwu kwa ebe inara
manya agāzọchapu na nkpuru-vine, o
wu-kwa-ra ulo-elu, were kwa ya tiye
n'aka ndi-ọlu-ubi, we je ala ọzọ. 2 Ọ
we zigara ndi-ọlu-ubi ahu otù orù n'oge
ighọ nkpuru, ka ọ nata n'aka ndi-ọlu-ubi
nkpuru ufọdu n'ubi-vine-ya. 3 Ha we
jide ya, pia ya ihe, zilaga ya n'aka efu.
4 Ọzọ kwa ọ we zigara ha orù ọzọ; ha
we tiwa isi onye ahu, me ya ihe-ihere.
5 Ọ we ziga onye ọzọ; ha we ƀue onye
ahu: na ọtutu ndi ọzọ; ha nāpia ufọdu
ihe, nēƀu kwa ufọdu. 6 Ọ nwere otù
onye fọduru, bú ọkpara ọ huru n'anya:
o zigara ya ikpe-azu jekuru ha, si, Ha
gāsọpuru ọkparam. 7 Ma ndi-ọlu-ubi
ahu siritara onwe-ha, Nka bu onye-
nketa; bianu, ka ayi ƀue ya, ihe-nketa-ya
gābu kwa nke ayi. 8 Ha we jide ya, ƀue
ya, tupu ya n'azu ubi-vine ahu.
9 Gini kwa ka onye-nwe ubi-vine ahu
gēme? ọ gābia, la ndi-ọlu-ubi ahu n'iyi,
were kwa ubi-vine ahu nye ndi ọzọ.
10 Ùnu agugh ọbuná ihe a edeworo
n'akwukwọ nsọ;

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo:
11 Ọ bu n'aka Onye-nwe-ayi ka nka sitere,
Ọ bu kwa oké ọlu n'anya-ayi?
12 Ha we chọ uzọ ijide Ya; ma ha
turu egwu igwè madu ahu; n'ihi na ha
mara na Ọ turu ilu a imegide ha; ha we
rapu Ya, la.
13 Ha we zigara Ya ufọdu nime ndi-
Farisi na ndi Herod, ka ha we nwude Ya
n'okwu. 14 Ha we bia, si Ya, Onye-
ozizí, ayi amatawo na I bu onye ezi-
okwu, na I digh-asọ kwa onye ọ bula
anya: n'ihi na I digh-ele madu anya
n'iru, kama I nēzí uzọ Chineke n'ezi-
okwu: ò ziri ezi n'iwu itu ùtú nye Sisa,
ma-ọbu na ò zigh ezi? 15 Àyi gāru, ma-
ọbu na ayi agagh-atu? Ma ebe Ọ matara
iru-abua-ha, Ọ si ha, Gini mere unu
nānwam? wetaram otù shilling, ka M'hu
ya. 16 Ha we weta ya. Ọ si ha, Ònye
nwe onyinyo a na ihe a edekwasiri
ya? Ha si Ya, Sisa nwe. 17 Jisus
we si ha, Nyeghachinu Sisa ihe nke
Sisa, nyeghachi-kwa-nu Chineke ihe nke
Chineke. Ọ we ju ha nile anya nke-uku
bayere Ya.
18 Ndi-Sadusi, ndi si na nbilite-
n'ọnwu adigh, we biakute Ya; ha we jua
Ya, si, 19 Onye-ozizí, Moses dere
akwukwọ nye ayi, si, Ọ buru na nwa-
nne-nwoke onye ọ bula anwua, rapu
nwunye n'azu, ma ọ rapugh nwa, ka
nwa-nne-ya nwoke kuru nwunye-ya,
me ka nkpuru toputara nwa-nne-ya.
20 Umu-nne-ndikom asa di: nke-mbu
luru nwunye, we nwua nārapugh
nkpuru; 21 nke-abua we kuru ya, nwu
kwa, ọ rapugh kwa nkpuru n'azu; nke-
atọ otú ahu kwa: 22 ndikom asa ahu
arapugh nkpuru. N'ikpe-azu ha nile
nwayi ahu nwu-kwa-ra. 23 Na nbilite-
n'ọnwu, nwùnye onye n'etiti ha ka ọ
gābu? n'ihi na ha asa nwere ya na
nwunye. 24 Jisus siri ha, Ọ̀ bugh n'ihi
nka ka unu ji hie uzọ, na unu amatagh
ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, ma-ọbu ike
Chineke? 25 N'ihi na mḇe ha gēsi na
ndi nwuru anwu bilie, ha alugh nwunye,
enyegh kwa ha n'ọlulu-di; kama ha di
ka ndi-mọ-ozi di n'elu-igwe. 26 Ma
n'okwu bayere ndi nwuru anwu, na
anēme ka ha si n'ọnwu bilie; ùnu agugh
n'akwukwọ Moses, n'ebe edere okwu
bayere Osisi ntà, otù Chineke gwara ya,
si, Mu onwem bu Chineke nke Abraham.
na Chineke nke Aisak, na Chineke nke
Jekob? 27 Ọ bugh Chineke nke ndi
nwuru anwu, kama Ọ bu nke ndi di
ndu: unu onwe-unu nēhie uzọ nke-uku.
28 Otù onye nime ndi-ode-akwukwọ
bia-kwa-ra, we nu ka ha nājurita onwe-
ha ajuju, ma ebe ọ matara na Ọ zarari ha
nke-ọma, ọ jua Ya, si, Òle nke bu nke-
mbu n'ihe nile enyere n'iwu? 29 Jisus
zara, si, Nke-mbu bu, Nuru, Israel;
Onye-nwe-ayi, bù Chineke-ayi, Onye-
nwe-ayi bu otù: 30 i gāhu kwa Onye-
nwe-ayi, bú Chineke-gi, n'anya, site
n'obi-gi dum, site kwa na nkpuru-obi-gi
dum, site kwa n'uche-gi dum, site kwa
n'ike-gi dum. 31 Nke-abua bu nka, I
gāhu onye-aḇata-obi-gi n'anya dika
onwe-gi. Ọ digh ihe ọzọ enyere n'iwu
nke dikariri ndia. 32 Ode-akwukwọ
ahu we si Ya, Onye-ozizi, n'ezie I
kwuru nke-ọma na Ọ bu otù; ọ digh
kwa chi ọzọ di ma-ọbugh Ya: 33 na
ihu Ya n'anya site n'obi-gi dum, site
kwa na nghọta-gi dum, site kwa n'ike-gi
dum, na ihu onye-aḇata-obi-gi n'anya
dika onwe-gi, ọ kachasi àjà-nsuresi-ọku
nile na àjà ọzọ nile nke-uku. 34 Mḇe
Jisus huru na ọ zara dika onye nwere
uche, Ọ si ya, I nọgh ebe di anya n'ala-
eze Chineke. Ma ọ digh onye nwere
anya-ike site na mḇe ahu iju Ya ajuju.
35 Jisus we za, mḇe O nēzi ihe n'ulo
uku Chineke, si, Ndi-ode-akwukwọ si
aña kwu na Kraist ahu bu nwa Devid?
36 Devid onwe-ya siri nime Mọ Nsọ,
Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,
Rue mḇe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-
nḇakwasi-ukwu nke ukwu-Gi abua.
37 Devid onwe-ya nākpọ Ya Onye-nwe-
ya; òle ebe O si buru kwa Nwa-ya? Oké
igwè madu ahu wewere obi-utọ nu okwu-
Ya.
38 N'ozizí-Ya Ọ si kwa, Lezienu anya
ndi-ode-akwukwọ, ndi nāchọ ijeghari
n'uwe-nwuda, na inara ekele n'ọma-ahia
nile unu, 39 na isi oche nile n'ulo-
nzukọ-unu, na isi ọnọdu nile n'oriri nile
unu: 40 ndi nēripia ulo ndinyom di-ha
nwuru, nēkpe kwa ogologo ekpere ka
madu we hu ha anya; ndia gēnwe ezi
ọmuma-ikpe gabigara òkè kari ndi ọzọ.
41 Ọ we nọdu n'ulo uku Chineke na

ncherita-iru ebe anēdebe ùtù anātu, Ọ we
nēle otù igwè madu nātubà ego n'ebe
ùtù ahu: ọtutu ndi bu ọgaranya nātubà
kwa ri nne. 42 Otù nwayi, bù oḇeye,
nke di-ya nwuru, we bia, tubà ego ntà
abua, nke mere otù farthing. 43 Ọ we
kpọ ndi nēso uzọ-Ya ka ha biakute Ya,
Ọ si ha, N'ezie asim unu, Nwayi a, bù
oḇeye, nke di-ya nwuru, ọ tubàra kari
ndi nile nātubà nime ebe ùtù ahu:
44 n'ihi na ha nile sitere n'inwebiga-
àkù-òkè-ha tubà; ma nwayi ahu sitere
n'ukọ-ya tubà ka ihe nile nke ọ nwere ra,
bù ihe dum o ji biri.

13 1 Mḇe Ọ nāputa n'ulo uku
Chineke, otù onye n'etiti ndi nēso
uzọ-Ya we si Ya, Onye-ozizi, le aha
nkume na aha owuwu-ulo ndia bu!
2 Jisus we si Ya, Ì huru okè owuwu-ulo
ndia? Agagh-arapu otù nkume ma-ọli
n'ebe a n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-
akwatu n'ala.

3 Mḇe Ọ nānọdu n'elu ugwu Olive na
ncherita-iru ulo uku Chineke, Pita na
Jemes na Jọn na Andru we jua Ya iche,
si, 4 Gwa ayi, òle mḇe ihe ndia gābu?
gini gābu kwa ihe-iriba-ama mḇe ọ bula
agaje imezu ihe ndia nile? 5 Ma Jisus
malitere isi ha, Lezienu anya ka onye
ọ bula ghara iduhie unu. 6 Ọtutu madu
gābia n'aham, si, Mu onwem bu Ya; ha
gēduhie kwa ọtutu madu. 7 Ma mḇe ọ
bula unu gānu okwu agha di iche iche na
akukọ agha di iche iche, unu atula ujọ:
ihe ndia aghagh iputa; ma ọgwugwu ihe
nile akērugh. 8 N'ihi na mba gēbili
imegide mba ọzọ, ala-eze gēbili kwa
imegide ala-eze ọzọ: ala-ọma-jijiji gādi
n'ebe di iche iche; okè unwu di iche iche
gādi: ihe ndia bu nmalite ihe-nḇu.

9 Ma unu onwe-unu lezie anya
n'onwe-unu: n'ihi na ha gārara unu nye
n'aka nnọkọ-ikpè di iche iche; n'ulo-
nzukọ di iche iche ka agāpia kwa unu
ihe; n'iru ndi-isi na ndi-eze ka unu
gēguzo kwa n'ihim, iburu ha àmà.
10 Aghagh kwa ibu uzọ kwusa ozi ọma
nkem n'iru mba nile. 11 Ma mḇe ọ
bula ha duru unu je ikpè, rara kwa unu
nye, unu ebula uzọ nēcheḇu onwe-unu
okwu unu gēkwu: kama okwu ọ bula
agēnye unu n'oge hour ahu, kwuenu nke
ahu: n'ihi na ọ bugh unu onwe-unu
nēkwu, kama ọ bu Mọ Nsọ. 12 Nwa-
nne gārara kwa nwa-nne-ya nye n'aka
ọnwu, nna gārara kwa nwa-ya nye; umu
gēbili kwa imegide ndi muru ha, me kwa
ka ha nwua ọnwu. 13 Madu nile gākpọ
kwa unu asì n'ihi aham: ma onye were
ntachi-obi nọgide rue ọgwugwu ihe nile,
onye ahu ka agāzọputa.

14 Ma mḇe ọ bula unu gāhu ihe-àrù
nke nākpata itọḇọrọ n'efu, ka o nēguzo
n'ebe ọ nēkwesigh (onye nāgu, ya
tugharia uche), mḇe ahu ndi nọ na Judia,
ka ha ḇalaga n'ugwu: 15 onye nọ kwa
n'elu ulo, ya ghara iridata, ma-ọbu iba
nime, ikwapu ihe ọ bula n'ulo-ya:
16 onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi
ichiri uwe-ya. 17 Ma ahuhu gādiri ndi
di ime na ndi nēnye nwa ara na mḇe ahu.
18 Ma kpenu ekpere ka ọ ghara idi na
mḇe oyi. 19 N'ihi na mḇe ahu gābu
nkpaḇu, nke aha nkpaḇu di otù a akādigh
site na nmalite òkikè-uwa nke Chineke
kère rue mḇe a, ọ gagh-adi kwa ma-ọli.
20 Ọ buru kwa na Onye-nwe-ayi emegh
ubọchi ahu ka ha di nkpirikpi, agagh-
azọputa madu ọ bula: ma n'ihi ndi
arọputara, ndi Ọ rọputara, Ọ mere ka
ubọchi ahu di nkpirikpi. 21 Mḇe ahu
ọ buru na onye ọ bula gāsi unu, Le,
Kraist nọ n'ebe a; ma-ọbu, Le, n'ebe
ahu; unu ekwela: 22 n'ihi na Kraist
ugha di iche iche na ndi-amuma ugha
gēbili, gosi kwa ihe-iriba-ama di iche
iche na ọlu-ebube di iche iche, ka ha we
duhie ndi arọputara, ma ọ buru na o
gēkwe me. 23 Ma unu onwe-unu lezie
anya: le, agwawom unu ihe nile mḇe
akēmegh ha.

24 Ma na mḇe ahu, mḇe nkpaḇu ahu
gasiri, anyanwu gāḇa ọchichiri, ọnwa
agagh-enye kwa ihè-ya, 25 kpakpando
nile ganāda kwa site n'elu-igwe, agēme
kwa ka ike nile nke di n'elu-igwe me
nkpatu. 26 Mḇe ahu ha gāhu kwa Nwa
nke madu ka Ọ nābia n'igwe-oii nile
n'okè ike na ebube. 27 Mḇe ahu O
gēzipu kwa ndi-mọ-ozi-Ya, me ka ndi
nke Ya arọputara si n'ifufe anọ zukọ, site
na nsọtu uwa rue nsọtu elu-igwe.

28 Ma site n'aru osisi fig mutanu ilu-
ya: mḇe ọ bula alaka-ya dibara nrò uḇu
a, pute kwa akwukwọ-ndu-ya, unu mara
na mḇe okpom-ọku di nso; 29 otù a
unu onwe-unu kwa, mḇe ọ bula unu
gāhu ihe ndia ka ha nāputa, maranu na
Ọ nọ nso, n'ọnu-uzọ. 30 N'ezie asim
unu, Ọḇọ a agagh-agabiga ma-ọli, rue

mḇe ihe ndia nile gēme. 31 Elu-igwe
na uwa gāgabiga: ma okwu nile ñkem
agagh-agabiga ma-ọli. 32 Ma ọ digh
onye ọ bula matara ihe bayere ubọchi
ahu ma-ọbu oge hour ahu, ọbuná ndi-
mọ-ozi nke elu-igwe ama'agh, Ọkpara
ahu amatagh kwa, kama ọ bu nání Nnam
matara. 33 Lezienu anya, murunu
anya, nēkpe-kwa-nu ekpere: n'ihi na
unu amatagh mḇe oge ahu bu. 34 Ọ di
ka mḇe madu, onye jere inọdu n'ala ndi
ọzọ, ebe ọ rapuru ulo-ya, nye kwa ndi-
orù-ya ọlu ichi-isi, nye onye ọ bula nime
ha ọlu-ya, ọ nye-kwa-ra onye-ọnu-uzọ
iwu ka ọ che nche. 35 Ya mere,
nēchenu nche: n'ihi na unu amatagh
mḇe Onye-nwe ulo gābia, ma ọ bu
n'anyasi, ma-ọbu n'etiti abali, ma-ọbu
mḇe oke-ọkuku kwara, ma-ọbu n'ututu;
36 ka Ọ we ghara ihu unu ka unu nāraru
ura, ma ọ buru na Ọ bia na mberede.
37 Ma okwu M'nāgwa unu ka M'nāgwa
madu nile, Nēchenu nche.

14 1 Ma ememe ngabiga na achicha
ekogh-eko gādi mḇe ubọchi abua
gasiri: ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-
akwukwọ we nāchọ uzọ ha gēsi jide Ya
n'aghughọ, ḇue Ya: 2 n'ihi na ha nāsi,
Ọ bugh n'ememe a, ka ùzù ndi-Ju we
ghara idi ma elegh anya.

3 Mḇe Ọ nọ na Betani n'ulo Saimon
onye-ekpenta, mḇe Ọ nānọdu na nri, otù
nwayi we bia nke nēji ite alabaster, nke
manu-otite ezi nard di oké ọnu-ahia nke-
uku di ya; ọ kuwara ite ahu, we wusa
manu-otite ahu n'isi-ya. 4 Ma ufọdu di
ndi iwe nēwe nke-uku n'etiti ha, ha si,
Àlawo manu-otite a n'iyì otú a iji me
gini? 5 N'ihi na apuru ire manu-otite a
kari ọgu shilling iri-na-ise, we nye ndi-
oḇeye. Ha we tamu ntamu megide
nwayi ahu. 6 Ma Jisus siri, Rapunu ya;
gini mere unu nēsoḇu ya? ọ luru ọlu ọma
n'arum. 7 N'ihi na unu nwere ndi-
oḇeye n'etiti unu mḇe nile, mḇe ọ bula
unu chọrọ unu puru ime kwa ha ihe
ọma: ma unu enwegh Mu onwem mḇe
nile. 8 Ọ mere ihe ọ nwere ike ime: o
buru uzọ te arum manu-otite ka ewe
doziem n'olìlì. 9 Ma n'ezie asim unu,
Ebe ọ bula agēkwusa ozi ọma nka n'uwa
dum, agēkwuta kwa ihe nke nwayi a
mere, ka ọ buru ihe-ncheta-ya.

10 Judas Iskariot, onye nke bu otù
nime ndi-ozi iri na abua ahu, we jekuru
ndi-isi-nchu-aja, ka ọ we rara Ya nye
n'aka-ha. 11 Ma mḇe ha nuru ya ha
ñuria ọñu, we kwe nkwa inye ya ego. Ọ
we nāchọ oghere o gēsi rara Ya nye.

12 N'ubọchi mbu nke achicha ekogh-
eko, mḇe ha nāchu aja ngabiga, ndi nēso
uzọ-Ya we si Ya, Òle ebe I nāchọ ka ayi
je dozie ka I we rie oriri ngabiga? 13 Ọ
we zipu madu abua n'etiti ndi nēso uzọ-
Ya, si ha, Jenu n'obodo a, otù nwoke nke
bū ite miri gēzute kwa unu: sonu ya;
14 ebe ọ bula ọ gābà kwa, sinu nna-nwe
ulo, Onye-ozizi si, Òle ebe ulo-ọbia
edeberem di, ebe Mu na ndi nēso uzọm
gēri oriri ngabiga? 15 Ya onwe-ya
gēgosi kwa unu ime-ulo uku di n'elu ulo
akwadebeworo dozi kwa: n'ebe ahu
dozienu ihe nye ayi. 16 Ndi ahu nēso
uzọ-Ya we pua ba n'obodo, hu dika Ọ
gwara ha-ri: ha we dozie ememe
ngabiga.

17 Mḇe o ruru anyasi Ya na ndi-ozi iri
na abua ahu we bia. 18 Mḇe ha nānọdu
na nri nēri kwa ihe, Jisus we si, N'ezie
asim unu, Otù onye si n'etiti unu puta
gāraram nye, bú onye Mu na ya nēri ihe.
19 Ọ malitere iwuta ha, ha malite-kwa-
ra isi Ya n'otù, Ọ bu mu? 20 Ma Ọ siri
ha, Ọ bu otù onye nime unu iri na abua,
onye nke Mu na ya nēsukọ nri n'afere.
21 N'ihi na Nwa nke madu nāla, dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ bayere Ya:
ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite
n'aka-ya rara Nwa nke madu nye Ọ
buru na amugh nwoke ahu ọ gādi ya
nma.

22 Mḇe ha nēri ihe, Ọ we nara oḇe
achicha, gọzie ya, nyawa ya, nye ha,
si, Naranu: nka bu arum. 23 Ọ we nara
iko, kele kwa, we nye ha: ha nile we ñua
nime ya. 24 Ọ we si ha, Nka bu ọbaram
nke ọḇuḇa-ndu, nke anāwusi n'ihi ọtutu
madu. 25 N'ezie asim unu, M'gagh-
añu kwa ma-ọli n'ihe si n'osisi vine puta,
rue ubọchi ahu mḇe M'gāñu ya ọhu
n'ala-eze Chineke.

26 Mḇe ha bùsiri abù, ha pua je ugwu
Olive.

27 Jisus we si ha, Agēme ka unu nile
ma n'ọnyà: n'ihi na edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, si, M'gētiḇu Onye-
ọzùzù-aturu, agāḇasa kwa aturu-Ya.
28 Ma mḇe emere ka M'si n'ọnwu bilie,
M'gēburu unu uzọ ga Galili. 29 Ma
Pita siri Ya, Ọ buru na agēme ọbuná

madu nile ka ha ma n'ọnyà, ma agagh-
eme mu onwem. 30 Jisus we si ya,
N'ezie asim i, na ta, bù n'abali a, mḅe
oke-ọkuku akākwagh àkwà uḅò abua, i
gāgọnarim uḅò atọ. 31 Ma o nēkwusi
ike nke-uku, si, Ọ buru na ọ di nkpà ka
m'so Gi nwua, m'gagh-agọnari Gi ma-
ọli. Ọ bu kwa otù a ka ha nile kwuru.
32 Ha we biarue ogige nke aha-ya bu
Getsemane: Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya,
Nọdunu n'ebe a, rue mḅe M'nēkpe
ekpere. 33 Ọ we kuru Pita na Jemes
na Jọn tiyere Onwe-ya, ibobo we malite
inwu Ya n'aru nke-uku, obi malite-kwa-
ra ilọ Ya miri. 34 Ọ we si ha, O nēwuta
nkpuru-obim nke-uku, rue ọnwu:
nọgidenu n'ebe a, nēche-kwa-nu nche.
35 Ọ we ga n'iru nke-ntà, da n'ala, we
kpe ekpere ka oge hour ahu we gabiga
Ya, ma ọ buru na ọ gēkwe me. 36 Ọ
we si, Aba, Nna, I puru ime ihe nile;
naram iko a: ma ọ bugh ihe Mu onwem
nāchọ, kama ihe Gi onwe-gi nāchọ.
37 Ọ we bia, hu ha ka ha nāraru ura, Ọ
we si Pita, Saimon, i nāraru ura? i
nwegh ike iche nche otù oge hour?
38 Nēchenu nche, nēkpe-kwa-nu
ekpere, ka unu we ghara ibà n'ọnwunwa:
mọ nke madu di ọku n'ezie, ma anu-aru
adigh ike. 39 Ọ we rapu ha je kwa
ọzọ, kpe ekpere, nēkwu otù okwu ahu.
40 Ọ we bia kwa ọzọ, hu ha ka ha nāraru
ura, n'ihi na anya-ha di okė arọ́; ha
amatagh kwa ihe ha gāza Ya. 41 Ọ we
bia ọbibia nke-atọ, si ha, Nārarunu ura
site n'uḅu a, nēzu-kwa-nu ike: o zuwo:
oge hour nkem eruwo; le, anārara Nwa
nke madu nye n'aka ndi-nmehie.
42 Bilienu, ka ayi je: le, onye nāraram
nye nọ nso.
43 Ngwa ngwa, mḅe Ọ kpu okwu
n'ọnu, Judas, otù onye n'etiti ndi-ozi iri
na abua ahu, biara, ya na igwè madu ndi
chiri mma-agha na osisi, site n'ebe ndi-
isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ na
ndi-okenye nọ. 44 Ma onye nārara Ya
nye nyere ha-ri ihe-iriba-ama, si, Onye
ọ bula m'gēsutu ọnu, Onye ahu bu Ya;
jidenu Ya, lezienu anya duru Ya je.
45 Mḅe ọ biara, ngwa ngwa ọ biakutere
Ya, si, Rabai; ọ we sutu Ya ọnu nke-
uku. 46 Ha we tukwasi Ya aka, jide
Ya. 47 Ma otù onye n'etiti ndi guzoro
nso miputara mma-agha-ya, ḅu orù
onye-isi-nchu-aja mma, bipu nti-ya.
48 Jisus we za, si ha, Ùnu putara chiri
mma-agha na osisi ijidem, dika imegide
onye nāpunara madu ihe? 49 Kwa-
ubọchi Mu na unu nọ n'ulo uku Chineke
ebe M'nēzi ihe, ma unu ejideghm: ma
emere nka ka ihe nile edeworo
n'akwukwọ nsọ we mezu. 50 Ha nile
we rapu Ya, ḅalaga.
51 Ma otù okorọbia soyere Ya, onye
ḅokwasiri ezi àkwà ọcha n'aru ọtọ ya: ha
we jide ya: 52 ma ọ rapuru ezi àkwà
ọcha ahu, ḅara ọtọ ḅalaga.
53 Ha we si n'ebe ahu duru Jisus
jekuru onye-isi-nchu-aja: ha nile, bù
ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye na ndi-
ode-akwukwọ, we ḅakọ n'ebe ọ nọ.
54 Pita soro kwa Ya-ri n'ebe di anya,
rue nime ulo, nime obi onye-isi-nchu-
aja; ọ nānọdu kwa n'etiti ndi nēje ozi, ọ
nānya ọku n'ihè ọku. 55 Ma ndi-isi-
nchu-aja na nnọkọ-ikpè dum nāchọ àmà
imegide Jisus ime ka Ọ nwua; ma ha
achọtagh. 56 N'ihi na ọtutu madu
nāḅa àmà ugha imegide Ya, àmà-ha
abugh kwa otù. 57 Ufọdu we bilie, ḅa
àmà ugha megide Ya, si, 58 Ayi
onwe-ayi nuru ka Ọ nāsi, Mu onwem
gākwatu ulo nsọ a nke ejiri aka me,
n'ubọchi atọ M'gēwu kwa ulo ọzọ nke
anējigh aka me. 59 Ọbunà otù a àmà-
ha abugh kwa otù. 60 Onye-isi-nchu-
aja we bilie n'etiti, jua Jisus, si, Ì zagh
ihe ọ bula? gini bu àmà madu ndia
nāḅagide Gi? 61 Ma O kpuchiri ọnu, ọ
digh kwa ihe ọ bula Ọ zara. Onye-isi-
nchu-aja juba-kwa-ra Ya ọzọ, si Ya, Gi
onwe-gi bu Kraist ahu, Ọkpara nke Onye
ahu agọziri agọzi? 62 Jisus we si, Mu
onwem bu Ya: unu gāhu kwa Nwa nke
madu ka Ọ nānọdu n'aka-nri nke ike,
nābia kwa, Ya na igwe-oji nile nke elu-
igwe. 63 Onye-isi-nchu-aja we dọwa
uwe-ya nile, si, Ọ bu nkpà ndi-àmà gini
nākpa ayi ọzọ? 64 Unu nuru nkwulu
ahu: gini bu uche-unu? Ha nile we ma
Ya ikpè, si na Ọ kwesiri inwu ọnwu.
65 Ufọdu we malite ibusa Ya ọnu-miri,
na ikechi iru-Ya, na iti Ya aka, na isi Ya,
Bu amuma: ndi nēje ozi we nara Ya
n'ipia Ya ihe.
66 Mḅe Pita nọ n'okpuru n'obí, otù
nime umu-aḅọ̀ghọ ndi nējere onye-isi-
nchu-aja ozi we bia: 67 mḅe ọ huru
Pita ka ọ nānya ọku, ọ we le ya anya, si,
Gi onwe-gi na Onye Nazaret ahu, bù

Jisus, nọ-kwa-ra. 68 Ma ọ gọrọ, si,
Amataghm, aghọtaghm kwa ihe gi
onwe-gi nēkwu: ọ we pua je n'uzọ-
nbata. 69 Nwa-aḅọghọ ahu we hu ya,
malite kwa ọzọ isi ndi guzoro nso,
Nwoke a bu otù onye nime ha. 70 Ma
ọ gọ-kwa-ra ọzọ. Mḅe nwa oge gasiri
ndi guzoro nso we si kwa Pita ọzọ,
N'ezie i bu otù onye nime ha; n'ihi na i
bu kwa onye Galili. 71 Ma ọ malitere
idu ikwù, na iñu iyí, si, Amataghm
Nwoke a Onye unu nēkwu. 72 Ngwa
ngwa oke-ọkuku we kwa àkwà nke uḅò
abua. Pita we cheta okwu ahu, otù
Jisus siri ya, Mḅe oke-ọkuku akākwagh
uḅò abua, i gāgọnarim uḅò atọ. Mḅe
ọ tulere okwu a n'obi ọ we kwa àkwà.
15 1 Ngwa ngwa n'ututu ndi-isi-
nchu-aja, ha na ndi-okenye na ndi-
ode-akwukwọ, na nnọkọ-ikpé dum, ḅara
izù, we ke Jisus aḅu, kupu Ya je, rara Ya
nye n'aka Pailat. 2 Pailat we jua Ya, si,
Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju? Ọ we za ya,
si, Gi onwe-gi kwuru. 3 Ndi-isi-nchu-
aja we nēbo Ya ọtutu ebubo. 4 Pailat
we ju kwa Ya ọzọ, si, Ì zagh ihe ọ bula?
le ka ọtutu ihe ha nēbo Gi ra. 5 Ma
Jisus azagh ihe ọ bula ọzọ; ya mere na o
juru Pailat anya.
6 Ma n'ememe ọ nārapuru ha otù
onye-nkpọrọ, onye ha nāriọ n'aka-ya.
7 Ma otù onye di anākpọ Barabas, onye
ekereri aḅu, ya na ndi biliri imegide ndi-
isi, madu ndi ḅu-kwa-ra madu na nbili
ahu. 8 Ìgwè madu ahu we rigo, malite
iriọ ya ka ọ me dika ọ nēmere ha.
9 Pailat we za ha, si, Ùnu nāchọ ka
m'rapuru unu Eze ndi-Ju? 10 N'ihi
na ọ mara na ndi-isi-nchu-aja rara Ya-ri
nye n'ihi ekworo. 11 Ma ndi-isi-nchu-
aja kwaliri ìgwè madu ahu, ka ọ rapuru-
ha Barabas kari Jisus. 12 Ma Pailat za
kwa-ra ọzọ, si ha, Ọ̀ bu gini ka m'gēme
kwa Onye ahu unu nākpọ Eze ndi-Ju?
13 Ma ha ti-kwa-ra nkpu ọzọ, si,
Kpọgide Ya n'obe. 14 Pailat we si ha,
É-è, n'ihi na Ọ̀ mere ihe ọjọ gini? Ma
ha tibigara nkpu òkè, si, Kpọgide Ya
n'obe. 15 Ma Pailat, ebe o nēzube ime
ihe gātọ ìgwè madu ahu utọ n'obi, ọ
rapuru ha Barabas, ọ we rara Jisus nye,
mḅe ọ piasiri Ya ihe, ka ewe kpọgide Ya
n'obe.
16 Ndi-agha we dupu Ya ga ba n'obí,
nke bu Pritoriọm; ha we kpọkọ otù-
ha dum. 17 Ha we yikwasi Ya uwe
ododo; mḅe ha kpasiri okpu-nmeri
nke eji ogwu me, ha were ya kpube Ya
n'isi; 18 ha we malite ikele Ya, si,
Ekele, Eze ndi-Ju! 19 Ha were kwa
ami nēti Ya n'isi, ha nābusa kwa Ya
ọnu-miri, ha we ḅue ikperè nākpọ isi ala
nye Ya. 20 Mḅe ha mesiri Ya ihe-ọchi,
ha we yipu Ya uwe ododo ahu, we
yikwasi Ya uwe-Ya nile. Ha we dupu
Ya ka ha kpọgide Ya n'obe.
21 Ha we jide otù onye nke nāgabiga
ka o so ha, ka ọ we būru obe-Ya, bú
Saimon onye Sairini, nna Aleksanda na
Rufọs, nke si n'azu obodo ahu bia.
22 Ha we kuru Ya bia n'ebe anākpọ
Gọlgọta, nke bu, ma asugharia ya, Ebe
okpokoro-isi. 23 Ha we che n'iru Ya
manya-vine nke agwara myrrh: ma Ọ
naragh ya. 24 Ha we kpọgide Ya n'obe,
kè kwa uwe-Ya n'etiti ha, nēfe nzà n'elu
ha, nke onye ọ bula gēwe. 25 Ma ọ
bu oge hour nke-atọ, ha we kpọgide Ya
n'obe. 26 Edekwasi-kwa-ra ndekwasi
nke ihe eboro Ya, EZE NDI-JU. 27 Ha
kpọgide-kwa-ra ndikom abua tiyere
Ya ndi nāpunara madu ihe; otù onye
n'aka-nri-Ya, na otù onye n'aka-ekpe-
Ya. 28 Ewe mezue ihe edere
n'akwukwọ nsọ, nke si, Ọ bu kwa na ndi
nēmebi iwu ka aguru Ya. 29 Ndi
nāgabiga nēkwulu kwa Ya, nēfufe isi-
ha, nāsi kwa, Ehe! Gi Onye nākwatu
ulo nsọ ayi, Onye nēwu kwa ya n'ubọchi
atọ, 30 zọputa Onwe-gi, si n'elu obe
ridata. 31 Otù ahu ka ndi-isi-nchu-aja
nēkwu kwa, ebe ha na ndi-ode-akwukwọ
nēme Ya ihe-ọchi n'etiti onwe-ha, si, Ọ
zọputara ndi ọzọ; Ọ pugh izọputa Onwe-
ya. 32 Ka Kraist, Eze Israel, si n'elu
obe ridata uḅu a, ka ayi we hu kwere
kwa. Ndi akpọgidere Ya na ha n'obe
nāta kwa Ya uta.
33 Mḅe o ruru oge hour nke-isi,
ọchichiri we ḅa n'ala ahu dum rue oge
hour nke-iteghete. 34 N'oge hour
nke-iteghete Jisus we were okè olu tie
nkpu, si, Eloi, Eloi, lama sabaktani? nke
bu, ma asugharia ya, Chinekem,
Chinekem, gini mere I ji rapu nāni Mu?
35 Ufọdu n'etiti ndi guzoro nso, mḅe
ha nuru ya, ha we si, Le, Ọ nākpọ
Elaija. 36 Otù onye we ḅa ọsọ, were
manya-vine ḅara uka ḅaju sponge,
tukwasi ya n'aml, nye Ya ka Ọ ñua, si,

Rapunu; ka ayi hu ma Elaija nābia
iwedata Ya n'obe. 37 Ma Jisus mere
ka olu-Ya dasie ike, Ọ we kubie ume.
38 Ákwà-nḅochi nke ulo nsọ Chineke
we ḅawa iberibe abua site n'elu rue
ala. 39 Ma mḅe ọchi-agha nāchi ọgu
ndi-agha ise, nke guzoro nso na ncherita-
iru Ya, huru na O kubiri ume otù a, ọ si,
N'ezie Nwoke a bu Ọkpara Chineke.
40 Ndinyom di kwa ndi nọ n'ebe di
anya nēkiri: n'etiti ha ka Meri
Magdalini, na Meri nne Jemes nke-ntà
na Joses, na Salomi, nọ; 41 ndi nēso
Ya mḅe Ọ nọ na Galili, nēje-kwa-ra Ya
ozi; na ọtutu ndinyom ọzọ ndi soro Ya
rigoro Jerusalem.
42 Mḅe o ruru anyasi uḅu a, ebe ọ bu
Nkwadebe, nke bu ubọchi buru ubọchi-
izu-ike uzọ, 43 Josef nke Arimatia we
bia, onye bu onye-nnọkọ-ikpè onye
anāsọpuru, onye ya onwe-ya nēche kwa
ala-eze Chineke; ọ were anya-ike bakuru
Pailat, riọ aru Jisus. 44 Ọ we ju Pailat
anya ma ọ buru na Ọ nwuruwori: ọ we
kpọ ọchi-agha ahu nāchi ọgu ndi-agha
ise biakute ya, ọ jua ya ma ọ di anya mḅe
Ọ nwuru. 45 Mḅe ọ matara site n'ọnu
ọchi-agha ahu nāchi ọgu ndi-agha
ise, ọ we rara ozu Jisus nye Josef n'efu.
46 Ọ we zuta ezi ákwà ọcha; mḅe o
budatasiri Ya, ọ we ke Ya n'ezi ákwà
ọcha ahu, tọḅọ Ya n'ili nke egwuwarari
n'okè nkume; ọ we kpọre otù nkume
kwachie ọnu-uzọ ili ahu. 47 Ma Meri
Magdalini na Meri nne Joses huru ebe
atọḅọrọ Ya.
16 1 Mḅe ubọchi-izu-ike gasiri, Meri
Magdalini, na Meri nne Jemes, na
Salomi, we zuta uda utọ di iche iche, ka
ha we bia te Ya manu. 2 N'isi-ututu
n'ubọchi mbu nke izù ubọchi asa, ha we
bia rue ilì-Ya mḅe anyanwu wara. 3 Ha
we sirita onwe-ha, Ònye gākpọrepuru
ayi nkume ahu n'ọnu-uzọ ili? 4 Mḅe
ha lere anya n'elu, ha we hu na
akpọreghachiwo nkume ahu: n'ihi na o
riri nne nke-uku. 5 Ha we ba n'ili,
hu nwa-okorọbia ka ọ nọduru n'aka-
nri, ḅokwasi kwa uwe-nwuda ọcha;
ibobo we nwua ha n'aru nke-uku. 6 Ma
ọ si ha, Ka ibobo ghara inwu unu n'aru
nke-uku: unu nāchọ Jisus, Onye
Nazaret, Onye akpọgideworo n'obe:
emere ka O si n'ọnwu bilie; Ọ nọgh
n'ebe a: le, ebe ha tọḅọrọ Ya! 7 Kama
labanu, si ndi nēso uzọ-Ya na Pita, O
buru unu uzọ ga Galili: n'ebe ahu ka
unu gāhu Ya, dika Ọ gwara unu. 8 Ha
we pua, si n'ili ahu ḅalaga; n'ihi na ọma-
jijiji na njubiga-anya-òkè nānwu ha
n'aru: ha agwagh kwa onye ọ bula ihe ọ
bula; n'ihi na ha nātu egwu.

9 Ma mḅe O siri n'ọnwu bilie n'ututu
n'ubọchi mbu nke izù ubọchi asa, O
buru uzọ were Onwe-ya gosi Meri
Magdalini, onye Ọ chupururi mọ ọjọ asa
nime ya. 10 Nwayi ahu we ga kọrọ ndi
Ya na ha nọri, mḅe ha nēru ùjù nākwa
kwa ákwà. 11 Ma mḅe ndi ahu nuru na
Ọ di ndu, na ya onwe-ya hu-kwa-ra Ya-
ri, ha ekwegh.
12 Ma mḅe ihe ndia gasiri emere
ka Ọ puta ihè nye madu abua nime ha
n'udi di iche, mḅe ha nēje ije, nāga
n'azu obodo. 13 Ndi ahu we je kọrọ
ndi fọduru: ha ekwegh kwa okwu-ha.
14 Emesia emere ka Ọ puta ihè nye
ndi-ozi iri na otù onwe-ha mḅe ha
nọduru na nri; Ọ we ta ekwegh-ekwe-ha
na obi-etili-ha uta, n'ihi na ha ekwegh
okwu ndi huru Ya mḅe emesiri ka O si
n'ọnwu bilie. 15 Ọ we si ha, Ganu
n'uwa nile, kwusara ihe nile ekère èkè
ozi ọma nkem. 16 Onye nke kwere, nke
eme-kwa-ra ya baptism, agāzọputa ya;
ma agāma onye nke nēkwegh ikpè.
17 Ihe-iriba-ama ndia gēso kwa ndi
kwere: n'aham ka ha gāchupu ndi-mọ
ọjọ; ha gēkwu okwu n'asusu ọhu di iche
iche; 18 ha gāchilite agwọ, ọ buru kwa
na ha añua ihe ọ bula nēbute ọnwu, ọ
gagh emeru ha aru ma-ọli; ha gēbikwasi
ndi-nriaria aka, agēme kwa ka aru-ha di
ike.
19 Ya mere, otù a, mḅe Ọ gwasiri ha
okwu, ewe kuru Onye-nwe-ayi Jisus rigo
n'elu-igwe, Ọ we nọdu n'aka-nri nke
Chineke. 20 Ndi ahu we pua, kwusa
ebe nile, Onye-nwe-ayi nēso kwa ha n'ilu
ọlu, nēme okwu-ha ka o guzosie ike site
n'ihe-iriba-ama di iche iche nke nēso.
Amen.

OZI ỌMA DIKA LUK

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Ebe ọtutu madu tiyere aka-ha
ide akwukwọ bayere ihe ahu nke
emezuworo n'etiti ayi, 2 dika ha nyere
ha n'aka-ayi idebe, bú ndi sitere na
nmalite ji anya-ha hu ha, buru kwa
ndi ji okwu Chineke eje ozi, 3 ọ di-kwa-
ram nma, ebe m'soro ihe nile nke-ọma
site na mbu, ka m'degara gi n'usoro,
Teọfilọs di oké ebube; 4 ka i we mazu
na ihe nile ejiworo okwu ọnu zí gi bu ihe
kwesiri itukwasi obi.

5 N'ubọchi Herod, eze Judia, otù onye-
nchu-aja di, aha-ya bu Zakaraias, nke
si n'òtù-ubọchi Abaija puta: ọ nwe-kwa-
ra nwunye nke si n'etiti umu-nwayi Eron
puta; aha nwayi ahu bu Elizabet. 6 Ha
abua bu ndi ezi omume n'iru Chineke,
nāga n'ihe nile Onye-nwe-ayi nyere
n'iwu na n'ihe nile Ọ guru n'ihe ziri ezi
nādigh ita uta. 7 Ha ejigh kwa nwa,
n'ihi na Elizabet bu nwayi-àgà, ha abua
aghọwo kwa agadi.
8 Ma o rue, mbe ọ nālu ọlu nchu-aja
n'iru Chineke n'usoro nke òtù-ubọchi-
ya, 9 dika omume ọlu nchu-aja nādi,
ọlu ibà n'ulo nsọ nke Onye-nwe-ayi na
isure ihe-nsure-ọku nēsi isi utọ ruru ya
site n'ife nzà. 10 Ọra ndi-Ju nile nēkpe
kwa ekpere n'èzí n'oge hour isure ihe-
nsure-ọku nēsi ísì utọ. 11 Ewe me ka ọ
hu mọ-ozi Onye-nwe-ayi ka o guzoro
n'aka-nri ebe-ichu-aja ebe anēsure ihe-
nsure-ọku nēsi ísì utọ. 12 Mbe
Zakaraias huru ya obi we lọ ya miri, ọ
tu-kwa-ra egwu. 13 Ma mọ-ozi ahu
siri ya, Atula egwu, Zakaraias: n'ihi na
anuru aririọ-gi, nwunye-gi Elizabet
gāmu-kwa-ra gi nwa-nwoke, i gākpọ kwa
aha-ya Jọn. 14 I gēnwe kwa ọṅù na obi-
utọ; ọtutu madu gāṅuri kwa ọṅu
n'ọmumu-ya. 15 N'ihi na ọ gābu onye
uku n'anya Onye-nwe-ayi, ọ gagh-aṅu
kwa manya-vine na ihe-ọṅuṅu nābà
n'anya ma-ọli; agēme kwa ka o juputa na
Mọ Nsọ, ọbuná site n'afọ nne-ya.
16 Ọtutu madu nime umu Israel ka ọ
gēme kwa ka ha chigharikute Onye-nwe-
ayi Chineke-ha. 17 Ya onwe-ya gāga
kwa n'iru Ya nime mọ na ike Elaija, ime
ka obi ndi bu nna chigharikute umu-ha,
ime kwa ka ndi nānugh ihe chigharia iga
n'uche ndi ezi omume; idozi nye Onye-
nwe-ayi otù ndi nke akwadebeworo Ya.
18 Zakaraias we si mọ-ozi ahu, Òle ihe
m'gēji mara nka? n'ihi na mu onwem
bu agadi, nwunyem aghọwo kwa agadi.
19 Mọ-ozi ahu we za, si ya, Mu onwem
bu Gebriel, onye nēguzo n'iru Chineke;
ezite-kwa-ram igwa gi okwu, na izi gi
ozi ọma ndia. 20 Le kwa, i gēkpuchi
ọnu, i gagh-apu kwa ikwu okwu, rue
ubọchi ahu mbe ihe ndia gēme, n'ihi na i
kwegh okwum ndia, nke gēmezu n'oge-
ha. 21 Ndi-Ju we nēle anya Zakaraias,
o ju-kwa-ra ha anya n'ebe ọ nānọ ọdù
n'ulo nsọ. 22 Ma mbe ọ putara, ọ pugh
igwa ha okwu: ha we mazu na ọ hururi
ọhù n'ulo nsọ: ya onwe-ya we nēfere ha
aka, nānọgide kwa n'ọbi. 23 Ọ we rue,
mbe ubọchi ifè-òfùfè-ya zuru, na ọ lara
n'ulo-ya.
24 Ma mbe ubọchi ndia gasiri
Elizabet nwunye-ya turu ime; ọ we
zobe onwe-ya ọnwa ise, si, 25 Otú a
ka Onye-nwe-ayi meworo nyem n'ubọ-
chi O ji lem anya, iwepu ita-utam n'etiti
madu.
26 Ma n'ọnwa nke-isi ezigara mọ-ozi
ahu, bú Gebriel, site n'ebe Chineke nọ je
obodo nke Galili, anākpọ aha-ya
Nazaret, 27 jekuru nwa-abọghọ nā-
magh nwoke, onye ekwere na otù
nwoke si n'ulo Devid puta, onye aha-ya
bu Josef, gālu ya; aha nwa-abọghọ ahu
bu Meri. 28 Ọ we bata n'ebe ọ nọ, si,
Ekele, gi onye Chineke meworo ka i
nara amara, Onye-nwe-ayi nọyere gi.
29 Ma obi lọrọ ya miri nke-uku
n'okwu-ya, ọ we nātule n'uche-ya aha
ekele okwu a gābu. 30 Mọ-ozi ahu
we si ya, Atula egwu, Meri: n'ihi na
Chineke mere gi amara. 31 Le kwa, i
gāturu ime, muta Nwa-nwoke, kpọ aha-
Ya Jisus. 32 Nwa-nwoke ahu gābu
onye uku, agākpọ kwa Ya Ọkpara nke
Onye kachasi ihe nile elu: Onye-nwe-ayi
Chineke gēnye kwa Ya oche-eze nna-Ya

Devid: 33 Ọ gābu kwa eze ulo Jekob
rue mḅe nile ebigh-ebi; ala-eze-Ya
agagh-agwu kwa agwu. 34 Meri we si
mọ-ozi ahu, Ihe a gēsi aňa me, ebe ọ
digh nwoke m'mara? 35 Mọ-ozi ahu
we za, si ya, Mọ Nsọ gābiakwasi gi, ike
nke Onye kachasi ihe nile elu gēkpuchi
kwa gi: n'ihi nka Ihe di nsọ nke i di ime
Ya, agākpọ Ya Ọkpara Chineke. 36 Le
kwa, Elizabet onye-ikwu-gi, ya onwe-ya
aturuwo kwa ime nwa-nwoke n'agadi-
ya: nka bu kwa ọnwa nke-isi ya, bú onye
anākpọ nwayi-àgà. 37 N'ihi na ọ digh
okwu ọ bula si Chineke n'ọnu puta nke
nāgagh-adi irè. 38 Meri we si, Le,
abum orù-nwayi nke Onye-nwe-ayi; ya
dirim ka okwu-gi si di. Mọ-ozi ahu we
pua n'ebe ọ nọ.
39 Ma Meri biliri na mḅe ahu, ga elu-
ala ọsọsọ, bà n'otù obodo nke Juda;
40 we ba n'ulo Zakaraias, kele kwa
Elizabet. 41 Ọ we rue, mḅe Elizabet
nuru ekele Meri, nwa-ya wuliri n'afọ-ya;
Elizabet we juputa na Mọ Nsọ; 42 ọ
we welie olu-ya tisie nkpu ike, si, Gi
onwe-gi bu onye agọziri agọzi n'etiti
ndinyom, ọ bu kwa onye agọziri agọzi
ka nkpuru nke afọ-gi di. 43 Òle ebe
ka nka si kwa rum, na nne Onye-nwem
gābiakutem? 44 N'ihi na le, mḅe olu
ekele-gi ruru na ntim, nwam wuliri
n'afọm n'obi-utọ. 45 Ngọzi nādi-kwa-
ra nwayi ahu nke kwere na ihe ndia
gēmezu, bú nke agwaworo ya site n'ọnu
Onye-nwe-ayi. 46 Meri we si,

Nkpuru-obim nēme ka Onye-nwe-ayi di uku,
47 Ọ nātọ kwa mọm utọ nke-uku na Chineke, bú Onye-nzọputam.
48 N'ihi na Ọ lere ọnọdu di ala nke orù-Ya nwayi anya:
N'ihi na le, site n'uḅu a ọḅọ nile gākpọm onye ngọzi diri.
49 N'ihi na Onye di ike emewom ihe uku di iche iche;
Aha-Ya di kwa nsọ.
50 Ebere-Ya di-kwa-ra ndi nātu egwu Ya
Rue ọḅọ na ọḅọ.
51 Ọ werewo ogwe-aka-Ya gosi ike;
Ọ chusawo ndi-npako n'èchìchè nke obi-ha.
52 Ọ wedawo ndi di ike pua n'oche-eze-ha,
Weli kwa elu ndi ọnọdu-ha di ala.
53 Ọ werewo ezi ihe nile nyeju ndi agu nāgu afọ;
Zipu kwa ndi-ọgaranya n'aka efu.
54 Ọ yeworo Israel nwa-Ya aka,
Ka Ọ we cheta ebere
55 (Dika Ọ gwara nna-ayi-hà)
N'ebe Abraham na nkpuru-ya nọ rue mḅe ebigh-ebi.

56 Meri we nọyere ya ihe dika ọnwa
atọ, we laghachi n'ulo-ya.
57 Ma oge Elizabet zuru ka ọ gāmuta
nwa; ọ we mua nwa-nwoke. 58 Ndi-
aḅala-obi-ya na ndi-ikwu-ya we nu na
Onye-nwe-ayi mere ka ebere-Ya di uku
n'ebe ọ nọ; ha we so ya ňuri ọňu. 59 Ọ
we rue n'ubọchi nke-asatọ, na ha biara
ibi nwatakiri ahu úgwù; ha we kpọbá ya
Zakaraias, n'aha nna-ya. 60 Nne-ya we
za, si, É-è; kama agākpọ ya Jọn. 61 Ha
we si ya, Ọ digh onye ọ bula n'etiti ndi-
ikwu-gi nke anākpọ aha nka. 62 Ha we
fere nna-ya aka, ihe ọ chọrọ ka akpọ ya.
63 Ọ we riọ ha ka ha nye ya ihe eji ede
akwukwọ, ọ we de, si, Aha-ya bu Jọn. Ọ
we ju ha nile anya. 64 Ngwa ngwa ọnu-
ya we saghe, ire-ya tọpu kwa, ọ we nēkwu
okwu, nāgọzi Chineke. 65 Ndi nile bi
ha buruburu we tua egwu: ewe kwusa
okwu ndia nile n'elu-ala Judia dum.
66 Ndi nile nke nuru ha we debe ha
n'obi-ha, si, Àha madu gini kwa ka
nwatakiri a gābu? N'ihi na aka Onye-
nwe-ayi diyere ya.
67 Nna-ya Zakaraias we juputa na Mọ
Nsọ, ọ we bu amuma, si,

68 Onye agọziri agọzi ka Ọ bu, bú Onye-nwe-ayi, Chineke nke Israel;
N'ihi na Ọ letawo ndi-Ya, lu-kwa-ra ha ọlu nḅaputa,
69 Ọ weliwo-kwa-ra ayi mpi nke nzọputa
N'ulo onye nējere Ya ozi, bú Devid
70 (Dika O kwuru site n'ọnu ndi-amuma-Ya di nsọ site n'oge mbu),
71 Nzọputa n'aka ndi-iro-ayi, na n'aka ndi nile nākpọ ayi asì;
72 Imere nna-ayi-hà ebere,
Na icheta ọḅuḅa-ndu nsọ Ya;
73 Iyi Ọ ňuru Abraham nna-ayi,
74 Ikweye ayi, ebe adọputaworo ayi n'aka ndi-iro-ayi,
Ka ayi nēkpere Ya nātugh egwu,
75 N'obi ọcha na ezi omume n'iru Ya ubọchi-ayi nile.

76 Ọzọ kwa, gi onwe-gi, nwatakiri,
agākpọ gi onye-amuma nke Onye
kachasi ihe nile elu:
N'ihi na i gāga n'iru Onye-nwe-ayi
idozi uzọ-Ya nile;
77 Ime ndi nke Ya ka ha mara nzọputa
Nime nḅaghara nmehie nile ha,
78 N'ihi obi ebere nke Chineke-ayi,
Nke ọwuwa-anyanwu nke sitere n'elu
gēleta ayi nime ya,
79 Imukwasi ndi nọ n'ọchichiri na
onyinyo ọnwu ìhè;
Iduzi ukwu-ayi ba n'uzọ udo.
80 Nwatakiri ahu we nētó, nēsi kwa
ike na mọ-ya, ọ we nọ n'ọhia rue ubọchi
ewere ya gosi Israel.
2 1 Ma o rue na mḅe ahu, iwu si n'ebe
Sisa Ọgustọs nọ puta na agēde aha
madu nile bi n'elu-uwa dum madu bi
n'akwukwọ. 2 Nka bu odide-aha mbu
edere mḅe Kwiriniọs bu onye nāchi
Siria. 3 Madu nile we ga ka ede aha-ha
n'akwukwọ, onye ọ bula ọ ga obodo nke
aka ya. 4 Josef we si kwa na Galili, site
n'obodo Nazaret, rigo na Judia, ba
n'obodo Devid nke anākpọ Betlehem,
n'ihi na o si n'ulo na eriri Devid puta;
5 ka ọ we me ka ede aha ya na Meri
n'akwukwọ, bú nwayi ekwere na ọ gālu,
onye di kwa ime. 6 Ọ we rue, mḅe ha
nọ n'ebe ahu, ubọchi-ya zuru ka ọ
gāmuta nwa. 7 Ọ we muta Nwa-
nwoke mbu ya; ọ we ke Ya n'ákwà
ọkikė, nyibe Ya n'ihe anētiye nri anu-
ulo, n'ihi na uzọ adigh nye ha n'ulo
ndi-ije.
8 Ndi-ọzùzù-aturu di n'otù ala ahu
nānọ n'ọhia, nēche kwa igwė aturu-ha
n'abali. 9 Mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi we
guzo ha nso, ebube nke Onye-nwe-ayi
muba-kwa-ra ha buruburu: ha we tua
egwu nke-uku. 10 Mọ-ozi ahu we si ha,
Unu atula egwu; n'ihi na le, anamezi
unu ozi ọma nke okė ọṅù nke gādiri ndi
Israel nile: 11 n'ihi na ta n'obodo
Devid ka amuru nye unu Onye-nzọputa,
Nke bu Kraist Onye-nwe-ayi. 12 Nka
gābu-kwa-ra unu ihe-iriba-ama-Ya;
Unu gāhu Nwa ọhu ekere n'ákwà ọkikė,
nēdina kwa n'ihe anētiye nri anu-ulo.
13 Na mberede igwė usu ndi-mọ-ozi nke
elu-igwe we nọyere mọ-ozi ahu, nēto
Chineke, si,
14 Otuto diri Chineke n'ebe kachasi ihe
nile elu,
Udo di kwa n'elu uwa n'etiti madu
ndi ihe-ha di Ya ezi nma.
15 Ọ we rue, mḅe ndi-mọ-ozi puru
n'ebe ha nọ la n'elu-igwe, ndi-ọzùzù-
aturu we sirita onwe-ha, Ka ayi je rue
Betlehem uḅu a, hu ihe a ekwuru nke
emeworo, nke Onye-nwe-ayi mere ka ayi
mara. 16 Ha we were ọsọ bia, hu
Meri na Josef, na Nwa ọhu ahu ka O
dinara n'ihe ahu anētiye nri anu-ulo.
17 Ma mḅe ha huru ya, ha me ka amara
okwu agwara ha-ri bayere Nwatakiri ahu.
18 Okwu ndi-ọzùzù-aturu gwara ḅa we
ju ndi nile nuru ha anya. 19 Ma Meri
debere ihe ndia nile ekwuru, nātughari
ha n'obi-ya. 20 Ndi-ọzùzù-aturu we
laghachi, nēnye Chineke otuto, nēto kwa
Ya n'ihi ihe nile ha nuru na nke ha huru,
dika agwara ha.
21 Mḅe ubọchi asatọ zuru ibì Ya
úgwù, ewe kpọ aha-Ya JISUS, nke mọ-ozi
kpọrọ ya mḅe akātugh ime Ya.
22 Mḅe ubọchi nile nke ime ha ka ha
di ọcha dika iwu nke Moses si di zuru,
ha we kuru Ya rigoro Jerusalem, iche
Ya n'iru Onye-nwe-ayi 23 (dika
edeworo ya n'iwu Onye-nwe-ayi, Nwa
mbu ọ bula nke bu oke nke gughere
àkpà-nwa, agākpọ ya ihe nsọ nye Onye-
nwe-ayi), 24 na inye ihe-ichu-aja dika
okwu ekwuworo n'iwu Onye-nwe-ayi
si di, Nduru abua, ma-ọbu umu-
kpalakwukwu abua. 25 Ma le, otù
nwoke nọ na Jerusalem, onye aha-ya bu
Simeon; nwoke a bu kwa onye ezi
omume na onye nātu egwu Chineke,
nēche nkasi-obi nke Israel: Mọ Nsọ di
kwa n'aru ya. 26 Mọ Nsọ duru ya-ri
ọdu, na ọ gagh-ahu ọnwu, rue mḅe ọ
gāhu Kraist nke Onye-nwe-ayi. 27 Ọ
we bia na Mọ ahu nime ulo uku Chineke:
mḅe ndi muru Ya kubatara Nwatakiri
ahu, bú Jisus, ka ha we mere Ya dika
omume iwu Chineke si di, 28 ya onwe-
ya we nara Ya nke-ọma, kuru Ya n'aka-
ya, gọzi kwa Chineke, si,
29 Onye-nwem, uḅu a ka I nārapu orù-
Gi ka ọ la
N'udo, dika okwu-Gi si di;
30 N'ihi na anyam ahuwo nzọputa-Gi,
31 Nke I doziri n'iru ndi nile;
32 Ìhè agēkpughere mba nile ọzọ,
Na ebube ndi-Gi, bú Israel.
33 Ihe ekwuru bayere Ya we nēju kwa
nna-Ya na nne-Ya anya; 34 Simeon we

gọzie ha, si kwa Meri nne-Ya, Le, edowo
Nwa nka ka Ọ buru ọdida na nbili nke
ọtutu madu n'Israel; ka Ọ buru kwa ihe-
iriba-ama anēkwu okwu megide; 35 ma
mma-agha gāduwa kwa nkpuru-obi gi
onwe-gi; ka ewe kpughe èchìchè nke si
n'ọtutu obi puta. 36 Otù onye anākpọ
Ana di kwa, bú onye-amuma-nwayi,
nwa-nwayi Fanuel, nke si n'ebo Asha
puta (nwayi a aghọwo ezi agadi, ebe ya
na di-ya biri arọ asa site na nwa-aḅọghọ-
ya, 37 ọ we nọdu n'ọnọdu nwayi di-ya
nwuru rue ọgu arọ anọ na anọ), onye
nāpugh n'ulo Chineke, ma ọ were
obubu-ọnu na aririọ nēkpere Chineke
abali na ehihie. 38 Ọ we bia rue ebe
ahu n'otù oge hour ahu, we kele
Chineke, gwa kwa ndi nile nēche
nḅaputa nke Jerusalem okwu bayere Ya.
39 Mḅe ha mezuru ihe nile nke di ka
iwu Onye-nwe-ayi si di, ha we laghachi
na Galili, rue obodo nke aka ha, bú
Nazaret.
40 Nwatakiri ahu we nētó, nēsi kwa
ike, nējuputa n'amam-ihe: amara
Chineke di kwa n'aru Ya.
41 Ndi muru Ya nēje Jerusalem kwa-
arọ n'ememe ngabiga. 42 Mḅe Ọ ḅara
arọ iri na abua, ha we rigo dika omume
nke ememe ahu si di; 43 mḅe ha
nọzuru ubọchi nile, mḅe ha nālaghachi,
Nwa-okoro ahu, bú Jisus, we nọdu n'azu
na Jerusalem; ndi muru Ya amagh kwa
ya; 44 ma ebe ha chère na Ọ di n'usu-
ha, ha jere ije otù ubọchi; ha nāchọ kwa
Ya n'etiti ndi-ikwu-ha na ndi ha mara:
45 mḅe ha nāchọtagh Ya, ha we laghachi
na Jerusalem, nāchọ Ya. 46 Ọ we rue,
mḅe ubọchi atọ gasiri, ha hu Ya n'ulo
Chineke, ka Ọ nọduru n'etiti ndi-ozizí,
nānu okwu-ha, nāju kwa ha ajuju:
47 ibobo nghọta-Ya na ọziza nile Ya
we nwua ndi nile nuru okwu-Ya n'aru.
48 Mḅe ha huru Ya, ibobo we nwua
ha n'aru: nne-Ya we si Ya, Nwam, Gini
mere I meso ayi otú a? le, nna-Gi na mu
onwem nāchọ Gi n'obi ufu. 49 Ọ we
si ha, Gini mere unu nāchọm? ùnu
amatagh na aghaghm idi n'ihe nke
Nnam? 50 Ma ha onwe-ha aghọtagh
okwu Ọ gwara ha. 51 Ọ we so ha rida,
bia rue Nazaret; Ọ we nọdu n'okpuru
ha: nne-Ya we nēdebe ihe nile ekwuru
n'obi-ya.
52 Jisus we nāga n'iru n'amam-ihe na
ogologo, nāga kwa n'amara n'ebe
Chineke na madu nọ.
3 1 Ma n'arọ nke-iri-na-ise n'ọchichi
nke Taibiriọs Sisa, mḅe Pọntiọs
Pailat bu onye nāchi Judia, mḅe Herod
bu kwa tetrarch nke Galili, mḅe nwa-
nne-ya Filip bu kwa tetrarch nke ala
Ituria na Trakonaitis, mḅe Lisanias bu
kwa tetrarch nke Abilini, 2 mḅe Anas
na Kaiafas bu ndi-isi-nchu-aja, okwu
Chineke biakutere Jọn nwa Zakaraias
n'ọhia. 3 Ọ we bia n'ala nile di Jọdan
buruburu, nēkwusa baptism nke
nchèghari ka ewe ḅaghara nmehie;
4 dika edeworo ya n'akwukwọ okwu
Aisaia onye-amuma, si,
Olu otù onye nēti nkpu n'ọhia, si,
Dozienu uzọ Onye-nwe-ayi,
Menu okporo-uzọ-Ya ka ha guzozie.
5 Agēkpoju ndagwurugwu ọ bula,
Agēme kwa ka ugwu ọ bula na ugwu
ntà ọ bula di ala;
Ebe di nḅagọ gāghọ kwa ebe guzoziri
eguzozi,
Ebe nile di nkputankpu gābu kwa
uzọ di lari;
6 Madu nile gāhu kwa nzọputa
Chineke.
7 Ya mere ọ si ìgwè madu ahu ndi
puru ka ọ me ha baptism, Unu umu
nke aju-ala, ònye gosiri unu ka unu
ḅanari iwe gaje ibia? 8 Ya mere mianu
nkpuru kwesiri nchèghari-unu, unu
amalite-kwa-la ikwu nime onwe-unu, si,
Ayi nwere Abraham na nna: n'ihi na
asim unu, na Chineke puru ime ka umu
tolitere Abraham site na nkume ndia.
9 Ma ọbuná uḅu a anātukwasi kwa
anyu-ike na nkpọrọgwu osisi nile; ya
mere anēḅutu osisi ọ bula nke nāmigh
nkpuru ọma, tubà kwa ya nime ọku.
10 Ìgwè madu ahu we jua ya, si, Ọ bu
kwa gini kwesiri ka ayi me? 11 Ọ we
za, si ha, Onye nwere uwe-ime abua,
ya me onye nēnwegh ka ọ keta; onye
nwe-kwa-ra nri, ya me otú ahu. 12 Ndi-
ọna-utu bia-kwa-ra ka eme ha baptism,
ha we si ya, Onye-ozizí, gini kwesiri ka
ayi me? 13 Ọ si ha, Unu apunarala
madu kari ihe akaworo unu. 14 Ndi-
agha nēje ozi ju-kwa-ra ya, si, Ayi
onwe-ayi kwa, gini kwesiri ka ayi me?
Ọ si ha, Unu ejidela onye ọ bula aka
ike, ebe-kwa-la onye ọ bula ebubo

ugha; ka afọ ju kwa unu n'ego-ọlu-
unu.
15 Mḅe ndi-Ju nọ nēle anya, mḅe
madu nile nātughari kwa n'obi-ha ihe
bayere Jọn, ma elegh anya ya onwe-ya
bu Kraist ahu, 16 Jọn zara, si ha nile,
Mu onwem nēji miri me unu baptism
n'ezie; ma Onye kam ike nābia, Onye
m'nērugh itọpu eriri akpukpọ-ukwu-
Ya: Onye ahu gēji Mọ Nsọ na ọku me
unu baptism: 17 Onye ihe-ifucha-ọka-
Ya di n'aka-Ya, ifuchapu ebe-nzọcha-
ọka-Ya nke-ọma, na ikpokọta ọka-Ya
n'ọba-Ya; ma O gēji ọku anāpugh
imenyu emenyu rechapu iḅoḅo.
18 Ya mere o ji ọtutu idu-ọdu di iche
iche zi ndi-Ju ozi ọma; 19 ma Herod,
bú tetrarch, ebe Jọn turu ya nmehie-ya
n'anya, bú ihe bayere Herodias nwunye
nwa-nna-ya, na ihe bayere ajọ ihe nile
Herod mere, 20 ọ tukwasi-kwa-ra nka
n'elu ihe nile, na ọ mechibidoro Jọn
n'ulo-nkpọrọ.
21 Ma mḅe emere ndi-Ju nile baptism,
o rue, mḅe emesi-kwa-ra Jisus baptism,
mḅe Ọ nēkpe kwa ekpere, na emeghere
elu-igwe, 22 Mọ Nsọ we fedakwasi
Ya n'oyiyi aru, dika nduru, olu we
site n'elu-igwe, si, Gi onwe-gi bu
Ọkparam M'huru n'anya; ihe-Gi dim
ezi nma.
23 Ma Jisus onwe-ya, mḅe Ọ malitere
izí ihe, Ọ ḅara ihe dika orú arọ na
iri, buru Nwa Josef (dika echère), nwa
Hili, 24 nwa Matat, nwa Livai, nwa
Melkai, nwa Janai, nwa Josef, 25 nwa
Matataias, nwa Emos, nwa Nehum, nwa
Esli, nwa Nagai, 26 nwa Meat, nwa
Matataias, nwa Semein, nwa Josek, nwa
Joda, 27 nwa Joanan, nwa Risa, nwa
Zerubabel, nwa Shealtiel, nwa Nirai,
28 nwa Melkai, nwa Adai, nwa Kosam,
nwa Elmadam, nwa Ia, 29 nwa Jisus,
nwa Elieza, nwa Jorim, nwa Matat, nwa
Livai, 30 nwa Simeon, nwa Judas, nwa
Josef, nwa Jonam, nwa Elaiakim,
31 nwa Melea, nwa Mena, nwa Matata,
nwa Netan, nwa Devid, 32 nwa Jesi,
nwa Obed, nwa Boaz, nwa Salmon, nwa
Nahshon, 33 nwa Aminadab, nwa
Admin, nwa Anai, nwa Hezron, nwa
Perez, nwa Juda, 34 nwa Jekob, nwa
Aisak, nwa Abraham, nwa Tira, nwa
Nehoa, 35 nwa Serug, nwa Reu, nwa
Peleg, nwa Iba, nwa Shela, 36 nwa
Kainan, nwa Afaksad, nwa Shem, nwa
Noa, nwa Lemek, 37 nwa Metusela,
nwa Inok, nwa Jered, nwa Mahalaleel,
nwa Kenan, 38 nwa Enos, nwa Set,
nwa Adam, nwa Chineke.

4 1 Ma ebe Jisus juputara na Mọ Nsọ,
O si na Jọdan laghachi, Mọ ahu we
duru Ya nāgaghari n'ọhia, 2 ekwensu
nānwa kwa Ya ọgu ubọchi abua. O righ
kwa ihe ọ bula n'ubọchi ahu: mḅe ha
zuru, agu we gua Ya. 3 Ekwensu we
si Ya, Ọ buru na I bu Ọkpara Chineke,
gwa nkume a ka ọ ghọ oḅe achicha.
4 Jisus we za ya, si, Edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Ọ bugh nání achicha
ka madu gēji di ndu. 5 Ọ we duru Ya
rigo, we gosi Ya ala-eze nile nke elu-uwa
dum madu bi na nkpirikpi oge.
6 Ekwensu we si Ya, Gi ka m'gēnye ike
a nile, na ebube-ha: n'ihi na ararawo
ya nye n'akam; onye ọ bula m'chọ-kwa-
ra inye ya m'nye ya. 7 Ya mere ọ buru
na Gi onwe-gi gākpọ isi ala n'irum, ihe a
nile gābu nke Gi. 8 Jisus we za, si ya,
Edewo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye-
nwe-ayi Chineke-gi ka i gākpọ isi ala nye,
ọ bu kwa nání Ya ka i gēkpere. 9 Ọ we
duru Ya ga Jerusalem, guzo Ya n'elu
akuku ulo uku Chineke, si Ya, Ọ buru na
I bu Ọkpara Chineke, si n'ebe a tuda
Onwe-gi n'ala: 10 n'ihi na edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si,

Ndi-mọ-ozi-Ya ka Ọ gēnye iwu
bayere gi, iche gi:
11 Ọzọ,
Ọ bu kwa n'elu aka-ha ka ha gēburu gi,
Ka i ghara ikpọbi ukwu-gi na nkume
ma elegh anya.

12 Jisus we za, si ya, Ekwuwo, si,
Anwala Onye-nwe-ayi Chineke-gi.
13 Mḅe ekwensu nwasiri ọnwunwa
nile, ọ we si n'ebe Ọ nọ pua rue mḅe
ọzọ.
14 Jisus we laghachi na Galili n'ike
Mọ Nsọ: údé-Ya we pua jesa n'ala dum
di buruburu. 15 Ya onwe-ya we nēzí
ihe n'ulo-nzukọ nile ha, madu nile
nēnye kwa Ya otuto.
16 Ọ we bia rue Nazaret, ebe
azuputara Ya-ri, Ọ we ba n'ulo-nzukọ-ha
n'ubọchi-izu-ike, dika Ọ nēme mḅe
dum, Ọ we bilie igu akwukwọ. 17 Ewe
nye Ya akwukwọ Aisaia onye-amuma
n'aka. Ọ we meghe akwukwọ ahu,
chọta ebe edeworo ya, si,

18 Mọ nke Onye-nwe-ayi di n'arum,
N'ihi na Ọ terem manu izi ndi-oḅeye
ozi ọma:
O ziteworom ikwusa ọrira gwa ndi
adọtara n'agha,
Na ikwusa ihu-uzọ gwa ndi-ìsì,
Izipu ndi etihiaworo aru ka ha la,
19 Ikwusa arọ mḅe Onye-nwe-ayi
nānara madu nke-ọma.
20 Ọ we kpuchie akwukwọ ahu, were
ya nyeghachi onye nējere ha ozi, we
nọdu ala: ndi nile nọ n'ulo-nzukọ ahu
we nēlegide Ya anya. 21 Ọ we malite
isi ha, Ta ka emezuworo ihe a edeworo
n'akwukwọ nsọ na nti-unu. 22 Ha nile
we buru ndi-àmà-Ya, okwu nile nke
amara nke si n'ọnu-Ya puta nēju kwa ha
nile anya: ha we si, Onye a, Ọ bugh Nwa
Josef? 23 Ọ we si ha, N'ezie unu
gāturum ilu a, Dibia, me ka aru Gi onwe-
gi di ike: ka ihe ayi nuru na emere ha na
Kapanaum ra, me kwa otú a n'ebe a
n'obodo nke aka Gi. 24 Ọ we si, N'ezie
asim unu, Ọ digh onye-amuma ọ bula
nke anara nke-ọma n'obodo nke aka ya.
25 Ma n'ezie ka M'nāsi unu, Ọtutu
ndinyom di-ha nwuru di n'ala Israel
n'ubọchi Elaija, mḅe emechiri elu-igwe
arọ atọ na ọnwa isi, mḅe oké unwu dara
n'ala ahu nile; 26 ma ọ digh onye ọ
bula nime ha ka ezigara Elaija, kama
nání Zarefat, n'ala Saidon, jekuru nwayi
di-ya nwuru. 27 Ọtutu ndi-ekpenta di
kwa n'Israel na mḅe Elaisha onye-
amuma; ma ọ digh onye ọ bula nime ha
emere ka ọ di ọcha, kama nání Neaman
onye Siria. 28 Ọnuma we juputa ha
nile n'ulo-nzukọ ahu, mḅe ha nuru okwu
ndia; 29 ha we bilie, chupu Ya n'obodo
ahu, duru Ya ga rue mpempe ugwu nke
ewuru obodo-ha n'elu ya, ka ha we
kwada Ya n'ala. 30 Ma Ya onwe-ya
gabigara n'etiti ha la.
31 Ọ we ridata na Kapanaum, otù
obodo nke Galili, Ọ we nēzí ha ihe
n'ubọchi-izu-ike: 32 ibobo ozizí-Ya
we nwua ha n'aru; n'ihi na okwu-Ya di
n'ike. 33 Otù nwoke nọ kwa n'ulo-
nzukọ-ha, nke nwere mọ nke mọ ọjọ
nādigh ọcha; ọ we were oké olu tisie
nkpu ike, si, 34 Rapu! gini ka ayi na Gi
nwekọrọ, Jisus Onye Nazaret? Ì biara
ila ayi n'iyi? amataram I, Onye I bu,
Onye Nsọ ahu nke Chineke. 35 Jisus
we bara ya nba, si, Kpuchie ọnu-gi, si
kwa nime ya puta. Mḅe mọ ọjọ ahu
tudasiri ya n'ala n'etiti ha, ọ we si nime
ya puta, nēmerugh ya aru. 36 Ibobo
we nwua ha nile n'aru, ha we kwurita
n'etiti onwe-ha, si, Gini bu okwu a? n'ihi
na O ji ichi-isi na ike nye ndi-mọ nādigh
ọcha iwu, ha we puta. 37 Ùzù-Ya we
tua gazue n'ebe nile nke ala di obodo ahu
burùburu.
38 Ọ we si n'ulo-nzukọ ahu bilie, ba
n'ulo Saimon. Ma oké aru-ọku jisiri
nne nwunye Saimon ike; ha we kpere
Ya ekpere bayere ya. 39 Ọ we guzo
n'akuku ya, bara aru-ọku ahu nba; aru-
ọku ahu we rapu ya: ngwa ngwa ọ
we bilie nēje-kwa-ra ha ozi.
40 Ma mḅe anyanwu nāda, ndi nile,
ka ha ra, bú ndi nwere madu aru nādigh
nma n'ọria di iche iche, kuru ha biakute
Ya; Ọ we bikwasi ha nile n'otù n'otù
aka-Ya abua, me kwa ka aru di ha ike.
41 Ndi-mọ ọjọ puta-kwa-ra n'ọtutu
madu, nēti nkpu, si, Gi onwe-gi bu
Ọkpara Chineke. Ma Ọ nābara ha nba,
Ọ kwegh kwa ka ha kwue okwu, n'ihi na
ha matara na Ya bu Kraist.
42 Ma mḅe chi bọrọ, Ọ pua ga n'ebe
bu ọhia: igwè madu nile we nāchọ Ya,
we biakute Ya, malite kwa iḅochi Ya, ka
Ọ ghara isi na nke ha ga ebe ọzọ. 43 Ma
Ọ siri ha, Aghaghm izi kwa obodo nke
ọzọ ozi ọma ala-eze Chineke: n'ihi na
eziterem ime nka.
44 O nēkwusa kwa okwu Chineke
n'ulo-nzukọ nile nke Galili.
5 1 Ma o rue, mḅe igwè madu
nādagide Ya nānu kwa okwu
Chineke, na Ya onwe-ya nēguzo n'usọ
ọdọ-miri Genesaret; 2 Ọ we hu uḅọ
abua ka ha guzoro n'usọ ọdọ-miri ahu:
ma ndí-ọkù esiwori nime ha pua, ha
nāsa kwa ihe ha ji eḅu azù. 3 Ọ we ba
n'otù nime uḅọ abua ahu, nke bu nke
Saimon, we kpere ya ka o si n'ala nupu
nke-ntà. Ọ we nọdu, si n'uḅọ nēzí igwè
madu nile ihe. 4 Ma mḅe O kwubiri
okwu, Ọ si Saimon, Nupu n'oḅu-miri,
wuyenu ihe unu ji eḅu azù ka unu ḅue
azù. 5 Saimon we za, si, Nna-ayi, ayi
dọḅuru onwe-ayi n'ọlu ogologo abali a
dum, ma ayi eḅutagh ihe ọ bula: ma
n'okwu-Gi m'gāwuye ihe eji eḅu azù.
6 Mḅe ha mesiri nka, ha we nwuta oké
igwè azù; ihe-ha eji eḅu azù we nādọka;
7 ha we fere ndi-nketa-ibe-ha aka, bú

ndi nọ n'ubọ-ha ọzọ, ka ha bia yere ha
aka. Ha we bia, ḅujue uḅọ̀ abua ahu,
ya mere ha malitere imìkpu. 8 Ma mḅe
Saimon Pita huru ya, ọ we da n'ala
n'ikperė Jisus, si, Si n'ebe m'nọ pua;
n'ihi na abum onye-nmehie, Onye-nwe-
ayi. 9 N'ihi na ibobo oḅuḅu azù ha
ḅuru nwuru ya na ndi nile ya na ha nọ
n'aru; 10 otú ahu ka ibobo nwu-kwa-ra
Jemes na Jọn, umu Zebedi, n'aru, ndi ha
na Saimon bu ndi-nnwekọ. Jisus we si
Saimon, Atula egwu; site n'uḅu a i
ganānwuta madu na ndu. 11 Mḅe ha
tiyere ubọ-ha n'ala, ha we rapu ihe nile,
so Ya.

12 O rue, mḅe Ọ nọ n'otù nime
obodo ahu, le, otù nwoke nke ekpenta
juputara n'aru: ma mḅe ọ huru Jisus
o da kpuchie iru-ya n'ala, riọ Ya, si,
Onye-nwe-ayi, ọ buru na I nāchọ, I
puru ime ka m'di ọcha. 13 Ọ we setipu
aka-Ya, metu ya, si, Anamachọ; ka eme
ka i di ọcha. Ngwa ngwa ekpenta ahu
we rapu ya. 14 Ya enwe-ya we nye ya
iwu ka ọ ghara igwa onye ọ bula: Ọ si
kwa ya, Kama laba, were onwe-gi gosi
onye-nchu-aja, che kwa n'iru Chineke
ihe bayere ime gi ka i di ọcha, dika
Moses nyere n'iwu, ka ọ buru ha àmà.
15 Ma okwu bayere Ya fesakariri nke-
uku: oké ìgwè madu we nāḅakọ inu
okwu-Ya, ka ewe me kwa aru-ha nke
nādigh nma ka ọ di ike. 16 Ma Ya
onwe-ya nēwezuga Onwe-ya n'ebe bu
ọhia, nēkpe kwa ekpere.

17 O rue n'otù nime ubọchi ahu,
na Ya onwe-ya nēzi ihe; ndi-Farisi na
ndi-ozizí iwu Moses nānọ kwa Ya nso,
ndi siri n'obodo ntà nile nke Galili na
Judia na Jerusalem puta: ike nke Onye-
nwe-ayi diye-kwa-ra Ya ime ka aru
di madu ike. 18 Ma le, ndikom butere
otù nwoke akuku-aru-ya nwuru anwu
n'elu ihe-ndina: ha we nāchọ uzọ ibuḅata
ya, na itọḅọ ya n'iru Ya. 19 Ebe ha
nāhugh uzọ ha gēsi bubata ya n'ihi ìgwè
madu ahu, ha we rigo n'elu ulo, we si
n'okpukpu ulo huda ya na ute-ya n'etiti
n'iru Jisus. 20 Mḅe Ọ huru okwukwe-
ha, Ọ si, Nwoke, aḅagharawo gi nmehie-
gi nile. 21 Ndi-ode-akwukwọ na ndi-
Farisi we malite itule n'obi-ha, si, Ònye
bu Nwoke a Nke nēkwu okwu nkwulu?
Ònye puru iḅaghara nmehie, ma-ọbugh
nání Chineke? 22 Ma ebe Jisus
mazuru ihe ha nātule n'obi-ha, Ọ za,
si ha, Gini mere unu nātule ihe n'obi-
unu? 23 Òle nke ka nfé, isi, Aḅagharawo
gi nmehie-gi nile; ma-ọbu isi, Bilie,
jeghari kwa? 24 Ma ka unu we mata na
Nwa nke madu nwere ike n'elu uwa
iḅaghara nmehie (Ọ si onye ahu ukwu-
ya nwuru anwu), M'si gi, Bilie, chiri
ute-gi, ga ulo-gi. 25 Ngwa ngwa ọ we
bilie n'iru ha, chiri ihe o ji dina, je ulo-
ya, nēto Chineke. 26 Ibobo we nwua
ha nile n'aru, ha we to Chineke; egwu
juputa-kwa-ra n'obi, ha si, Ayi ahuwo
ihe-ebube ta.

27 Mḅe ihe ndia gasiri Ọ pua, hu
onye-ọna-utu, nke anākpọ aha-ya Livai,
ka ọ nọduru n'ulo-ùtù, Ọ si ya, Som.
28 Ọ we rapu ihe nile, bilie, so Ya.
29 Livai we siere Ya nri uku n'ulo-ya
iji nara Ya nke-ọma: oké ìgwè ndi-
ọna-utu na ndi ọzọ di kwa ndi soro ha
nọdu na nri. 30 Ndi-Farisi na ndi-ode-
akwukwọ-ha we tamube imegide ndi
nēso uzọ-Ya, si, N'ihi gini ka unu nēso
ndi-ọna-utu na ndi-nmehie ndia nēri
ihe? 31 Jisus we za, si ha, Nkpà dibia
akpagh ndi aru di nma; kama ọ nākpa
ndi aru nādigh nma. 32 Abiaghm ikpọ
ndi ezi omume kama ọ bu ndi-nmehie ka
ha chègharia. 33 Ha we si Ya, Ndi
nēso uzọ Jọn nēbu ọnu ọtutu mḅe, nāriọ
kwa aririọ; otú ahu ka ndi nēso uzọ ndi-
Farisi nēme kwa; ma ndi nke Gi nēri
nāñu kwa. 34 Ma Jisus siri ha, Ọ gābu
na unu puru ime ka umu-ndikom nke
ulo anālu nwunye ọhu bue ọnu, mḅe ha
na Onye nālu nwunye ọhu nānọ?
35 Ma ubọchi gābia; mḅe agānapu kwa
ha Onye nālu nwunye ọhu, mḅe ahu ka
ha gēbu ọnu n'ubọchi ahu. 36 Ọ we
tu-kwa-ra ha ilu, si, Ọ digh onye ọ bula
nādọkapu iberibe ákwà ọḅuḅa n'uwe
ọhu tukwasi ya n'uwe ochie; eme otú a,
ọ gādọka nke-ọhu, ọzọ kwa, iberibe
ákwà ọḅuḅa si n'uwe ọhu ahu puta
agagh-adabà na nke-ochie. 37 Ọ digh
kwa onye ọ bula nāḅaye manya-vine ọhu
na karama-akpukpọ ochie; eme otú a,
manya-vine ọhu gāḅawa karama-
akpukpọ, manya onwe-ya gāwusì,
karama-akpukpọ ahu gāla kwa n'iyì.
38 Ma aghagh iḅaye manya-vine ọhu na
karama-akpukpọ ọhu. 39 Ọzọ kwa, ọ
digh onye ọ bula, mḅe ọ ñuworo manya-

vine ochie, nāchọ nke-ọhu: n'ihi na ọ si,
Nke-ochie di nma.

6 1 O rue na Ọ nāga n'etiti ubi ọka
n'ubọchi-izu-ike; ndi nēso uzọ-Ya
we nāghọ oko ọka, nāta, nāmazu ha n'aka-
ha. 2 Ma ufọdu nime ndi-Farisi siri,
Gini mere unu nēme ihe nēzigh ezi n'iwu
ime n'ubọchi-izu-ike? 3 Jisus we za
ha, si, Ùnu agugh ọbunà ihe a, nke
Devid mere, mḅe agu guru ya, ya onwe-
ya na ndi soro ya; 4 otù ọ batara n'ulo
Chineke, were kwa oḅe achicha anēche
n'iru Chineke rie ya, ọ we nye kwa ndi
ya na ha yikọ; nke nēzigh ezi n'iwu ka
erie, ma ọ bu nàni ndi-nchu-aja ka o
ziri ezi? 5 Ọ we si ha, Nwa nke madu
bu Onye-nwe ubọchi-izu-ike.

6 Ọ we rue n'ubọchi-izu-ike di iche,
na Ọ batara n'ulo-nzukọ-ha, we nēzi ihe:
otù nwoke nọ kwa n'ebe ahu, aka-nri-ya
kpọnwu-kwa-ra akpọnwu. 7 Ma ndi-
ode-akwukwọ na ndi-Farisi nēche Ya,
ma Ọ gēme ka aru-ya di ike n'ubọchi-
izu-ike; ka ha we hu ihe ha gēji bo Ya
ebubo. 8 Ma Ya onwe-ya matara ihe
ha nātule n'obi; Ọ we si nwoke ahu aka-
ya kpọnwuru akpọnwu, Bilie, guzo
n'etiti. Ọ we bilie, guzọ kwa. 9 Jisus
we si ha, Anamaju unu, Ò ziri ezi n'iwu
ime ezi ihe, ma-ọbu ime ihe ọjọ,
n'ubọchi-izu-ike? ìzọputa ndu, ma-ọbu
ila ya n'iyì? 10 Mḅe Ọ lesiri ha nile
anya buruburu, Ọ we si ya, Setipu aka-
gi. Ọ we me ya: ewe me ka aka-ya di
ka ọ di mbu. 11 Ma ndi ahu juputara
n'enwegh-uche; ha we nēkwurita n'etiti
onwe-ha ihe ha gēme Jisus.

12 O rue n'ubọchi ndia, na Ọ puru
rigo n'ugwu ahu ikpe ekpere; Ọ we
nọgide n'ogologo abali ahu nile n'ikpe
ekpere nye Chineke. 13 Mḅe chi bọrọ,
Ọ kpọ ndi nēso uzọ-Ya biakute Ya:
Ọ we rọputa nime ha madu iri na
abua, ndi Ọ kpọ-kwa-ra aha-ha ndi-ozi;
14 Saimon, onye Ọ kpọ-kwa-ra aha-ya
Pita, na Andru nwa-nne-ya, na Jemes na
Jọn, na Filip na Batọlọmiu, 15 na
Matiu na Tomas, na Jemes nwa Alfiọs,
na Saimon onye anākpọ Zilotis, 16 na
Judas nwa Jemes, na Judas Iskariot,
onye ghọrọ onye rara ya nye; 17 Ọ we
so ha rida, guzo n'ebe di lari, Ya na okè
ìgwè ndi nēso uzọ-Ya, na okè ọtutu ndi-
Ju ndi si na Judia nile na Jerusalem, na
usọ okè osimiri nke Taia na Saidon,
puta, ndi biara inu okwu-Ya, na ka ewe
me ka aru-ha di ike n'ọria-ha nile;
18 eme-kwa-ra ka aru-ha di ike, bù ndi
mọ nādigh ọcha nēsoḅu. 19 Ìgwè madu
ahu nile we chọ imetu Ya aka: n'ihi na
ike nēsi n'aru-Ya puta, nēme kwa ka aru
di ha nile ike.

20 Ya onwe-ya we welie anya-Ya elu
le ndi nēso uzọ-Ya, si, Ngọzi nādiri unu,
bù ndi-oḅeye: n'ihi na ala-eze Chineke
bu nke unu. 21 Ngọzi nādiri unu ndi
agu nāgu uḅu a: n'ihi na afọ gēju unu.
Ngọzi nādiri unu ndi nākwa ákwá uḅu
a: n'ihi na unu gāchì ọchì. 22 Ngọzi
nādiri unu, mḅe ọ bula madu gākpọ unu
asì, mḅe ọ bula ha gēkewapu kwa unu, ta
kwa unu uta, tufu kwa aha-unu dika ajọ
ihe, n'ihi Nwa nke madu. 23 Ṅurianu
ọṅu n'ubọchi ahu, wuli-kwa-nu elu n'ihi
ọṅù: n'ihi na le, ugwọ-ọlu-unu di uku
n'elu-igwe: n'ihi na otù ahu ka ndi bu
nna-ha mere ndi-amuma. 24 Ma ahuhu
gādiri unu ndi-ọgaranya: n'ihi na unu
nēnwezu nkasi-obi-unu. 25 Ahuhu
gādiri unu, ndi afọ juworo uḅu a: n'ihi na
agu gāgu unu. Ahuhu gādiri unu, ndi
nāchì ọchì uḅu a: n'ihi na unu gēru ùjú
kwa kwa ákwá. 26 Ahuhu gādiri unu,
mḅe ọ bula madu nile gēkwu okwu ọma
bayere unu: n'ihi na otù ahu ka ndi bu
nna-ha mere ndi-amuma ugha.

27 Ma asim unu ndi nānu okwum,
Nāhunu ndi-iro-unu n'anya, nēmenu
ihe ọma nye ndi nākpọ unu asì,
28 nāgọzinu ndi nābu unu ọnu, nēkpe
ekpere nye ndi nākpali unu. 29 Onye
ọ bula nke nēti gi aka n'otù ṅti, che-
kwa-ra ya nke-ọzọ; onye nānapu kwa oké
uwe-gi, eḅochila ya inara kwa uwe-ime-
gi. 30 Nēnye onye ọ bula nāriọ gi; onye
nānapu gi ihe-gi, ariọ-kwa-la ha n'aka-
ya ọzọ. 31 Dika unu nāchọ kwa ka
madu mere unu, unu onwe-unu nēme
kwa ha otù ahu. 32 Ọ buru kwa na unu
ahù ndi ahu n'anya, bù ndi nāhu unu
n'anya, àha ekele gini diri unu? n'ihi na
ọbunà ndi-nmehie nāhu ndi ahu n'anya,
bù ndi nāhu ha n'anya. 33 Ọ buru kwa
na unu eme ezi ihe nye ndi nēme ezi ihe
nye unu, àha ekele gini diri unu? n'ihi na
ọbunà ndi-nmehie nēme otù ihe ahu.
34 Ọ buru kwa na unu ewere ihe binye
ha, bù ndi unu nēle anya na unu gānata
n'aka-ha, àha ekele gini diri unu? ọbunà
ndi-nmehie nēwere ihe binye ndi-

nmehie, ka ha we nara kwa nke ra ka ya.
35 Ma nāhunu ndi-iro-unu n'anya,
nēme-kwa-nu ezi ihe nye ha, nēbinye
kwa ihe, ghara iwepu itukwasi-obi;
ugwọ-ọlu-unu gādi kwa uku, unu gābu
kwa umu nke Onye kachasi ihe nile elu:
n'ihi na Ya onwe-ya nwere iru-ọma n'ebe
ndi nēnwegh ekele na ndi bu ajọ madu
nọ. 36 Nwenu obi-ebere, dika Nna-
unu nwere obi-ebere. 37 Ọzọ, unu
ekpela ikpė, agagh-ekpe kwa unu ikpė
ma-ọli: unu ama-kwa-la ikpė, agagh-
ama kwa unu ikpė ma-ọli: rapunu,
agārapu kwa unu: 38 nēnyenu, agēnye
kwa unu; ọtūtù ọma, nke abiadaworo
ala, yọkọta, nke nējubiga kwa ókė, ka ha
gēnye n'obi-unu. N'ihi na ihe unu ji tù
ihe ka agēji tù-kwa-ra unu ọzọ.
39 Ọ we tu-kwa-ra ha ilu, si, Ònye-isi
puru idu onye-isi? hà abua agagh-adabà
n'olùlù? 40 Onye nēso ùzọ onye-ozizí
adigh-aka onye-ozizi-ya: ma onye ọ bula
mḅe emere ya ka o zue okė gādi ka onye-
ozizi-ya. 41 Ma gini mere i ji le irighiri
ahihia nke di n'anya nwa-nna-gi, ma
i tugharigh uche na ntuhie nke di n'anya
nke gi? 42 Ma-ọbu i si aña pu isi nwa-
nna-gi, Nwa-nnam, kwe ka m'tupu
irighiri ahihia ahu nke di n'anya-gi, mḅe
gi onwe-gi nāhugh ntuhie nke di n'anya
nke gi? Onye-iru-abua, buru uzọ tupu
ntuhie ahu n'añya nke gi, mḅe ahu ka
i gēlegide anya itupu irighiri ahihia ahu
nke di n'anya nwa-nna-gi. 43 N'ihi na
ọ digh osisi ọma ọ bula nke nāmi nkpuru
nābagh n'ihe; ọzọ kwa, ọ digh osisi ọ
bula nābagh n'ihe nke nāmi nkpuru ọma.
44 N'ihi na amara osisi ọ bula site na
nkpuru nke aka ya. N'ihi na madu
adigh-ekpokọta nkpuru fig site n'ogwu,
ha adigh-aghọta kwa nkpuru-vine site
n'obi-ogwu. 45 Ezi madu site n'ezi
àkù nke obi-ya nēweputa ezi ihe; ajọ
madu site kwa n'ajọ àkù nke obi-ya
nēweputa ajọ ihe: n'ihi na ọnu-ya nēkwu
okwu site n'ihe nke obi nwebigara ókė.
46 Ma gini mere unu nākpọm, Onye-
nwe-ayi, Onye-nwe-ayi, ma unu emegh
ihe nile M'kwuru? 47 Onye ọ bula nke
nābiakutem, nke nānu kwa okwum nile,
nke nēme kwa ha, M'gēgosi unu onye
o yiri: 48 o yiri madu nke nēwu ulo,
onye gwuru gwumi kwa, we tọ ntọ-ala
n'elu okė nkume: mḅe miri juru, osimiri
we tikwasi ulo ahu, ma ọ nwegh ike ime
ya ka ọ me nkpatu: n'ihi na ewuru ya
nke-ọma. 49 Ma onye nānu, ma ọ
megh ha, yiri madu nke nēwu ulo n'elu
ala nēnwegh ntọ-ala; nke osimiri
tikwasiri, ngwa ngwa ọ we dakasi; nbibi
nke ulo ahu di kwa uku.
7 1 Mḅe O kwubiri okwu-Ya nile na
nti ndi-Ju, Ọ we ba na Kapanaum.
2 Ma aru adigh orù otù ọchi-agha
nāchi ọgu ndi-agha ise nma, onye di ya
okė ọnu-ahia, ọ nọ n'ọnu ọnwu. 3 Mḅe
ọ nuru ihe bayere Jisus, ọ we zigara Ya
ndi-okenye nke ndi-Ju, nāriọ Ya ka Ọ bia
zọputa orù-ya. 4 Ma mḅe ha biakutere
Jisus, ha riọsie Ya ike, si, Ọ bu onye
kwesiri ka I mere ya ihe a: 5 n'ihi na
ọ nāhu mba-ayi n'anya, ya onwe-ya wu-
kwa-ra ulo-nzukọ-ayi nye ayi. 6 Jisus
we so ha ga. Ma mḅe Ọ nādigh n'ebe
di anya n'ulo-ya ubu a, ọchi-agha
ahu nāchi ọgu ndi-agha ise we zigara Ya
ufọdu ndi-eyi-ya, si Ya, Onye-nwe-ayi,
esoḅula Onwe-gi: n'ihi na erughm ka
I ba n'okpuru ulom: 7 n'ihi nka
agughm onwem onye kwesiri ibiakute
Gi: kama were okwu-ọnu kwue, agēme
kwa ka aru onye nējerem ozi di ike.
8 N'ihi na mu onwem bu kwa onye
edoro n'okpuru ike, nēnwe ndi-agha
n'okpuru mu onwem: m'we si onye a,
Ga, ọ ga; m'si kwa onye ọzọ, Bia, ọ bia;
m'si kwa orùm, Me nka, ọ me ya. 9 Ma
mḅe Jisus nuru ihe ndia, o juru Ya anya
n'ihi ya, ọ we chigharia, si igwė madu
nke nēso Ya, Asim unu, ọ digh mḅe
M'huru okė okwukwe di otù a, ọbunà
n'Israel. 10 Ndi ezitere we laghachi
n'ulo-ya, hu ka aru di orù ahu nma.
11 O rue, mḅe nwa oge gasiri, na Ọ
garuru obodo anākpọ Nain; ndi nēso
uzọ-Ya we so Ya ga, ha na okė igwė
madu. 12 Ma mḅe Ọ biaruru nso ọnu-
uzọ-ama obodo ahu, le, anēbupu otù
onye nwuru anwu, bù nwa-nwoke nke
nne-ya muru nāni ya, nwayi ahu bu kwa
onye di-ya nwuru: okė igwė nke ndi
obodo ahu soro kwa ya. 13 Mḅe Onye-
nwe-ayi huru ya, Ọ we nwe ọmiko n'aru
ya, si ya, Akwala ákwá. 14 Ọ we biaru
nso, metu iḅe ozu ahu aka: ndi nēbu ya
we guzo. Ọ we si, Nwa-okorọbia, gi ka
M'nāsi, Bilie. 15 Onye ahu nke nwuru
anwu we nọlie, malite ikwu okwu. Ọ
we were ya nye nne-ya. 16 Madu nile
we tua egwu: ha we nye Chineke otuto,

si, Onye-amuma uku ebiliwo n'etiti ayi:
ha si kwa, Chineke eletawo ndi-Ya.
17 Okwu a bayere Ya we pua gazue na
Judia dum, na ala nile di ya buruburu.
18 Ndi nēso uzọ Jọn we kọrọ ya
akukọ bayere ihe ndia nile. 19 Jọn
we kpọ madu abua biakute ya nime
ndi nēso uzọ-ya, zigara Onye-nwe-ayi,
si, Gì onwe-gi bu Onye nābia, ma-ọbu
na ayi nēle anya onye ọzọ? 20 Ma mḅe
ndikom ahu biakutere Ya, ha si, Jọn
Baptist eziwo ayi biakute Gi, si, Gì
onwe-gi bu Onye nābia, ma-ọbu na ayi
nēle anya onye ọzọ? 21 N'oge hour ahu
Ọ mere ka aru ọtutu madu di ike site
n'ọria na ajọ ọria di iche iche na ndi ajọ
mọ; Ọ were kwa amara me ka ọtutu
ndi-ìsì hu uzọ. 22 Ọ we za, si ha,
Ganu, kọrọ Jọn ihe nile unu huru na
nke unu nuru; ndi-ìsì nāhu uzọ, ndi-
ngwurọ nēje ije, anēme ndi-ekpenta ka
ha di ọcha, ndi nti chiri nānu ihe,
anēme ndi nwuru anwu ka ha si
n'ọnwu bilie, anēzi ndi-oḅeye ozi ọma.
23 Ngọzi nādi-kwa-ra onye ahu, bù
onye ọ bula nke nāgagh-ama n'ọnyà
n'arum.
24 Ma mḅe ndi-ozi Jọn lasiri, Ọ
malitere igwa ìgwè madu nile okwu
bayere Jọn, si, Ọ bu gini ka unu puru je
n'ọhia ka unu kiri? àmì nke nēme nkpatu
site n'ifufe? 25 Ma ọ̀ bu gini ka unu
puru ka unu hu? nwòke eyikwasiworo
uwe di biali-biali? Le, ndi nēyi ezi
uwe kachasi nma, ndi bi kwa n'okė
oriri na okė ọṅuṅu, nọ n'ulo ndi-eze.
26 Ma ọ̀ bu gini ka unu puru ka unu hu?
ònye-amuma? E, asim unu, onye kari
kwa onye-amuma nke-uku. 27 Nwoke
a bu onye edeworo ihe n'akwukwọ nsọ
bayere ya, si,
Le, Mu onwem nēziga onye-ozim
n'iru Gi,
Onye gēmezi uzọ-Gi n'iru Gi.
28 Asim unu, N'etiti ndi ndinyom
muru ọ digh onye ka Jọn uku: ma onye
dikariri ntà n'ala-eze Chineke ka ya uku.
29 Mḅe ndi-Ju nile nuru Ya, ha na
ndi-ọna-utu, ha we gua Chineke n'onye
ezi omume, ebe ejiri baptism nke Jọn
me ha baptism. 30 Ma ndi-Farisi na
ndi-iwu juru n'onwe-ha ìzù Chineke,
ebe ọ nēmegh ha baptism. 31 Gini kwa
ka M'gēji madu nke ọḅọ a tuyere, gini
kwa ka ha yiri? 32 Ha yiri umu-
ntakiri ndi nānọdu n'ọma-ahia, nākpọ
kwa ibe-ha òkù; ndi nāsi, Ayi ḅuru
unu ọ̀jà, ma unu etegh egwù; ayi
kwara ákwá, ma unu etigh nkpu ákwá.
33 N'ihi na Jọn Baptist abiawo nērigh
achicha nāṅugh kwa manya-vine; unu
we si, Ọ nwere mọ ọjọ. 34 Nwa nke
madu abiawo nēri ihe-oriri nāṅu kwa
ihe-ọṅuṅu; unu we si, Le, onye-ori-nke-
uku, na onye-okė-ọṅu-manya, eyì ndi-
ọna-utu na ndi-nmehie! 35 Agu-kwa-
ra amam-ihe n'onye ezi omume site
n'umu-ya nile.
36 Otù onye n'etiti ndi-Farisi we
kpere Ya ka Ọ so ya rie ihe. Ọ we ba
n'ulo onye-Farisi ahu, we nọdu na nri.
37 Ma le, otù nwayi nke nọ n'obodo
ahu, bù onye-nmehie; mḅe ọ mara nke-
ọma na Ọ nọduru na nri n'ulo onye-
Farisi ahu, ọ we weta ite alabaster nke
manu-otite di ya nime, 38 we guzo
n'azu n'ukwu-Ya, nākwa ákwá, we
malite iwere anya-miri-ya desa ukwu-
Ya abua, ọ were kwa agiri-isi-ya hicha
ha, ọ we sutu ukwu-Ya ọnu nke-uku,
were manu-otite ahu te ha. 39 Ma
mḅe onye-Farisi nke kpọrọ Ya huru ya,
o kwue n'onwe-ya, si, Nwoke a, asi na Ọ
bu onye-amuma, Ọ gāmara onye nwayi
a bu nke nēmetu Ya aka, na aha madu
ọ bu, na ọ bu onye-nmehie. 40 Jisus
we za, si Ya, Saimon, enwerem okwu
M'gāgwa gi. Ọ we si, Onye-ozizi, kwue.
41 Otù onye nke nēbinye madu ihe
nwere madu abua ji ya ugwọ: otù onye ji
ya nnù shilling na ọgu ise, ibe-ya ji kwa
ya ọgu abua na iri. 42 Ebe ha nēnwegh
ihe ha gēji kwughachi ya ugwọ, ọ were
amara ḅaghara ha abua. Ònye kwa
n'etiti ha abua gāhu kari ya n'anya?
43 Saimon we za, si, Ọ dim ka onye ọ
were amara ḅaghara kari. Ọ we si ya, I
kpeziri. 44 Mḅe O chigharisiri n'ebe
nwayi ahu nọ, Ọ si Saimon, Ì huru
nwayi a? Abataram n'ulo-gi, i nyeghm
miri iji sa ukwu: ma nwayi a were anya-
miri-ya desa ukwum, were kwa agiri-isi-
ya hicha ha. 45 I sutughm ọnu: ma
nwayi a, site na mḅe M'batara, ọ rapugh
isutu ukwum ọnu nke-uku. 46 I wegh
manu tem n'isi: ma nwayi a were manu-
otite tem n'ukwu. 47 N'ihi nka asim i,
Aḅagharaworo ya nmehie-ya, nke di
ọtutu; n'ihi na ọ hurum n'anya nke-uku:
ma onye aḅaghara ihe ntà, onye ahu

nāhu n'anya nke-ntà. 48 Ọ we si
nwayi ahu, Aḇagharaworo gi nmehie nile
gi. 49 Ndi ha na Ya nọduru na nri we
malite isirita onwe-ha, Ònye bu Onye a,
Nke nāḇaghara kwa nmehie? 50 Ọ we
si nwayi ahu, Okwukwe-gi azọputawo
gi; la n'udo.

8 1 Ọ we rue mḇe nwa oge gasiri, na
Ya onwe-ya nāgaghari n'obodo na
obodo ntà di iche iche, nēkwusa nēzi kwa
ozi ọma ala-eze Chineke, Ya na ndi-ozi
iri na abua ahu, 2 na ndinyom ufọdu
ndi emereri ka aru-ha di ike site n'ichupu
ndi-mọ ọjọ na igwọ nriaria, Meri nke
akpọrọ Magdalini,onye mọ ọjọ asa siwori
nime ya puta, 3 na Joana nwunye Kuza
onye Herod tiyere ihe-ya n'aka, na
Susana, na ọtutu ndi ọzọ, ndi nēweputa
ihe ha nwere emezi ha.

4 Ma mḇe oké igwè madu nēzukọ,
mḇe ndi si n'obodo nile nābiakute kwa
Ya, Ọ we kwue okwu site n'ilu: 5 Ọgha-
nkpuru puru ka ọ gha nkpuru-ya: mḇe
ọ nāgha, ufọdu we da n'akuku uzọ; ewe
zọkwasi ha ukwu, anu-ufe nke elu-
igwe we tuturie ha. 6 Nkpuru ọzọ we
da n'elu okė nkume; mḇe ha puru ome,
ha we kpọnwua, n'ihi na ha enwegh
ala miri. 7 Nkpuru ọzọ we da n'etiti
ogwu; ogwu ahu we so ha pue, kpaḇue
ha. 8 Nkpuru ọzọ we da n'ezi ala, ha
we pue, we mia nkpuru ọgu ise ọgu ise.
Mḇe O nēkwu okwu ndia, O tie nkpu, si,
Onye nwere nti inu ihe, ya nu.

9 Ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya ihe ilu a
gābu. 10 Ọ we si, Ọ bu unu ka enyeworo
imara ihe-omimi ala-eze Chineke: ma
ndi fọduru ka anāgwa okwu n'ilu;
ka ha ghara ihu n'ọhuhu, ghara kwa
inuta n'ọnunu. 11 Ma ilu ahu bu nka:
Nkpuru ahu bu okwu Chineke. 12 Ndi
nọ n'akuku uzọ ahu bu ndi nuru;
mḇe ahu ekwensu bia, we napu okwu
ahu n'obi-ha, ka ha ghara ikwere, ewe
zọputa ha. 13 Ndi nọ kwa n'okė nkume
ahu bu ndi were ọṅù nara okwu ahu
mḇe ọ bula ha nuru ya; ma ndia enwegh
nkpọrọgwu, ndi kwere na nwa oge,
ma n'oge ọnwunwa ha wezuga onwe-ha.
14 Nkpuru nke dara n'etiti ogwu ahu,
ndia bu ndi nuru, ma mḇe ha nāga
n'uzọ-ha ncheḇu na àkù na ihe-utọ nke
ndu a nākpaḇu ha, ha amigh ezi nkpuru.
15 Nkpuru nke di n'ala ọma ahu, ndia
bu ndi were ezi obi di nma jisie okwu
ahu ike, mḇe ha nuru ya, ha were kwa
ntachi-obi mia nkpuru.

16 Ma ọ digh onye ọ bula, mḇe
ọ muyere oriọna, nēkpuchi ya n'ihe,
ma-ọbu dọba ya n'okpuru ihe-ndina;
kama ọ nādọba ya n'elu ihe-idọba-
oriọna, ka ndi nke nābà nime we hu
ihė-ya. 17 N'ihi na ọ digh ihe ezoro
ezo, nke anāgagh-eme ka ọ puta ìhè; ọ
digh kwa ihe di nzuzo, nke anāgagh-ama
me kwa ka ọ puta ìhè. 18 Ya mere,
lezienu anya otù unu si anu: n'ihi na
onye ọ bula nke nwere, onye ahu ka
agēnye; onye ọ bula nēnwegh kwa,
ọbunà ihe ọ nēchè na ọ nwere ka agānapu
ya.

19 Ma nne-Ya na umu-nne-Ya
biakutere Ya, ma ha apugh ibiaru Ya
nso n'ihi igwè madu ahu. 20 Ewe si
Ya, Nne-gi na umu-nne-gi nēguzo
n'èzi, nāchọ ihu Gi anya. 21 Ma Ọ
zara, si ha, Nnem na umu-nnem bu
ndia ndi nānu okwu Chineke, nēme
kwa ya.

22 O rue n'otù nime ubọchi ahu,
na Ọ batara n'uḇọ, Ya onwe-ya na ndi
nēso uzọ-Ya; Ọ we si ha, Ka ayi gabiga
n'ofè ọdọ-miri a ọzọ: ha we nupu.
23 Ma mḇe ha nēje Ọ da n'ura: oké ajọ
ifufe we da n'ọdọ-miri ahu; miri nēju
kwa n'uḇọ-ha, ha we nọdu n'ọnu ọnwu.
24 Ha we biakute Ya, kpọte Ya, si,
Nna-ayi, Nna-ayi, ayi nāla n'iyi. Ọ we
teta, bara ifufe na ebili-miri nba: ha
we me ju, ndaju we di. 25 Ọ we si ha,
Òle ebe ka okwukwe-unu di? Ha we
tua egwu, o ju ha anya, ha sirita onwe-ha,
Ònye bu kwa Onye a, na Ọ nēnye ọbunà
ifufe na miri iwu, ha nāṅa kwa Ya nti?

26 Ha we rue ala ndi Gerasa, nke di
na ncherita-iru Galili. 27 Ma mḇe O siri
n'uḇọ puta rigo n'ala, otù nwoke nke
si n'obodo ahu puta zutere ya, bù onye
nwere ndi-mọ ọjọ; ma na mḇe di anya
ọ digh uwe o yiri, o bigh kwa n'ulo, kama
n'ebe anēli ozu. 28 Ma mḇe ọ huru
Jisus, o tisie nkpu ike, da kwa n'ala n'iru
Ya, were oké olu si, Gini ka mu na Gi
nwekọrọ, Jisus, Ọkpara Chineke Nke
kachasi ihe nile elu? ariọm Gi,
emekpalam aru. 29 N'ihi na Ọ nyere
mọ ahu nādigh ọcha iwu ka o si nime
nwoke ahu puta. N'ihi na ọtutu mḇe ka
o nējisi ya ike: anēche kwa ya nche,
ewerė kwa nkpọrọ na nkpọrọ-ukwu ke

ya; ọ we nyajipu ihe eji ke ya, mọ ọjọ
ahu we churu ya ba n'ọhia. 30 Jisus
we jua ya, si, Òle aha-gi? Ọ si, Legion;
n'ihi na ọtutu ndi-mọ ọjọ bàra nime ya.
31 Ha we riọ Ya ka ọ ghara inye ha iwu
ka ha je ba n'abyss. 32 Ma igwè ọtutu
ezi di n'ebe ahu nāta nri n'ugwu: ha we
riọ Ya ka Ọ kwere ha ka ha ba nime ha.
Ọ we kwere ha. 33 Ndi-mọ ọjọ ahu
we si nime nwoke ahu puta, ba nime
igwè ezì ahu: igwè ezi ahu we nuda
n'ebe ahu di nkputankpu dabà n'ọdọ-
miri, miri we ḅaḅue ha. 34 Ma mḅe ndi
nāzù ha huru ihe emereri, ha ḅalaga,
kọsa ya n'obodo ahu na n'ubi. 35 Ha
we pua ihu ihe emereri; ha we biakute
Jisus, we hu nwoke ahu, nke ndi-mọ
ọjọ siri nime ya puta, ka ọ nọduru ala
n'ukwu Jisus, yiri uwe, uche-ya zu-kwa-
ra okè: ha we tua egwu. 36 Ndi huru
ya we kọrọ ha otú azọputara onye ahu
ndi-mọ ọjọ ji. 37 Ọra nile nke ala
ndi Gerasa di ya buruburu we kpere
Ya ka O si n'ebe ha nọ la; n'ihi na ha
nātu okè egwu: Ọ we ba nime uḅọ,
laghachi. 38 Ma nwoke nke ndi-mọ ọjọ
siri nime ya puta nāriọ Ya ka ya na
Ya biri: ma O zilagara ya, si,
39 Laghachi n'ulo-gi, kọrọ ha ihe nile,
ka ha ra, bù nke Chineke meworo gi.
Ọ we je, nēkwusa n'obodo ahu dum ihe
Jisus mere ya, ka ha ra.

40 Ma mḅe Jisus laghachiri, igwè
madu ahu nara Ya nke-ọma; n'ihi na ha
nile nēle anya Ya. 41 Ma le, otù nwoke,
aha-ya bu Jeairọs, biara, ya onwe-ya
bu kwa onye-isi ulo-nzukọ: ọ we da n'ala
n'ukwu Jisus, we riọ Ya ka Ọ bia n'ulo-
ya; 42 n'ihi na ọ nwere nwa-nwayi ọ
muru nání ya, nke ḅara ihe ra ka arọ iri
na abua, nwata ahu nānwu kwa anwu.
Ma mḅe Ọ nēje igwè madu nile nākpaḅu
Ya.

43 Otù nwayi nke nwere orūrū-ọbara
arọ iri na abua, nke mefusiri ihe dum o
ji biri n'aru ndi-dibia, ma ọ digh onye ọ
bula nwere ike ime ka aru-ya di ike,
44 nwayi ahu we bia n'azu Ya, we metu
ọnu-ọnu uwe-Ya aka: ngwa ngwa orūrū-
ọbara-ya we guzo. 45 Jisus we si, Ònye
bu onye ahu nke meturum aka? Ma
mḅe madu nile di nāgọ, Pita na ndi ya
na ha yikọ si, Nna-ayi, ìgwè madu ndia
nādagide Gi nākpaḅu kwa Gi. 46 Ma
Jisus siri, Madu meturum aka: n'ihi na
Mu onwem mara na ike esiwori n'arum
puta. 47 Ma mḅe nwayi ahu huru na
o zogh ezo, ọ were ima-aru-jijiji bia, we
da n'iru Ya, kọ n'iru ndi-Ju ahu nile ihe
mere o ji metu Ya aka, na otù esi me
ka aru di ya ike ngwa ngwa. 48 Ma Ọ
siri ya, Nwam nwayi, okwukwe-gi
azọputawo gi; la n'udo.

49 Mḅe Ọ kpu okwu n'ọnu, otù onye
si n'ulo onye-isi ulo-nzukọ ahu bia, si,
Nwa-gi nwayi anwuruwo; esoḅu-kwa-la
Onye-ozizi a ọzọ. 50 Ma mḅe Jisus
nuru ya, Ọ za ya, si, Atula egwu: kwere
nání, agāzọputa kwa ya. 51 Ma mḅe Ọ
biaruru ulo ahu, Ọ kwegh onye ọ bula so
Ya ba, ma-ọbugh Pita, na Jọn, na Jemes,
na nna nwata-nwayi ahu na nne-ya.
52 Ma madu nile nākwa àkwà, nēti kwa
aka n'obi n'ihi ya: ma Ọ siri, Unu
akwala àkwà; n'ihi na ọ nwugh anwu,
kama ọ nāraru ura. 53 Ha we chia Ya
ọchi, ebe ha matara na ọ nwuru anwu.
54 Ma Ya onwe-ya jidere ya n'aka, we
kpọ, si, Nwata-nwayi, bilie. 55 Mọ-ya
we lata, ọ we bilie ngwa ngwa: Ọ we
si ka enye ya ihe-oriri. 56 Ibobo we
nwubiga ndi muru ya òkè n'aru: ma Ọ
nyere ha iwu ka ha ghara igwa onye ọ
bula ihe emereri.

9 1 Ọ we kpọkọta ndi-ozi iri na abua
ahu, nye ha ike na ichi-isi n'ebe ndi-
mọ ọjọ nile nọ, na igwọ ọria di iche iche.
2 Ọ we zipu ha ikwusa ala-eze Chineke,
na ime ka aru di ndi-nriaria ike. 3 Ọ we
si ha, Unu ewela ihe ọ bula n'ije-unu,
unu ewela nkpa-n'aka, ma-ọbu àkpà, ma-
ọbu oḅe achicha, ma-ọbu ego; unu enwe-
kwa-la uwe-ime abua. 4 Ulo ọ bula unu
gābà, nọgidenu n'ebe ahu, si kwa n'ebe
ahu pua. 5 Ka ha ra kwa, bù ndi
nānaragh unu nke-ọma, mḅe unu nāpu
n'obodo ahu tichapu ájá di n'ukwu-
unu ka ọ buru ha àmà. 6 Ha we pua,
we nējezu obodo ntà ahu nile, nēzisa ozi
ọma Ya, nēme kwa ka aru madu di ike
n'ebe nile.

7 Ma Herod, bú tetrarch, nuru ihe
nile emere: ọ we nēcheḅu onwe-ya, n'ihi
na ufọdu siri, na Jọn esiwori na ndi
nwuru anwu bilie; 8 ufọdu si-kwa-ra,
na Elaija aputawori ihè; ndi ọzọ si-kwa-
ra na otù onye nime ndi-amuma ochie
esiwori n'ọnwu bilie ọzọ. 9 Ma Herod
siri, Mu onwem bipuru isi Jọn: ma ònye

bu Onye a, Nke m'nānu ihe bayere Ya di
otú a? Ọ we nāchọ uzọ ihu Ya anya.
10 Mḅe ndi-ozi Jisus latara, ha we
kọrọ Ya ihe nile ha mere, ka ha ra. Ọ we
chiri ha tiyere Onwe-ya, wezuga Onwe-
ya iche rue obodo anākpọ Betsaida.
11 Ma mḅe igwė madu nile mara ya, ha
soro Ya: Ọ we nara ha nke-ọma, we gwa
ha okwu bayere ala-eze Chineke, nēme
kwa ka aru di ha ike, bú ndi ọ di nkpà ka
eme ka aru-ha di ike. 12 Ma chi
malitere iji; ndi-ozi iri na abua ahu we
biakute Ya, si Ya, Zilaga igwė madu a,
ka ha we ga n'obodo ntà nile na ubi nile
di buruburu, nọ ọnọdu-abali, chọta kwa
ihe ha gēri; n'ihi na ayi nọ n'ebe a nime
ọhia. 13 Ma Ọ siri ha, Unu onwe-unu
nye ha ihe ka ha rie. Ha we si, Ayi
enwegh kari oḅe achicha ise na azù abua;
ma-ọbugh na ayi onwe-ayi gāga zuta nri
nye ndi nka nile. 14 N'ihi na ha ra ka
nnù ndikom iri na nnù abua na ọgu iri.
Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Menu ka ha
nọdu ala n'òtù di iche iche, ihe dika ọgu
madu abua na iri n'otù òtù. 15 Ha we
me otú ahu, me ka ha nile nọdu ala.
16 Ọ we nara oḅe achicha ise na azù
abua ahu, le anya n'elu-igwe, gọzie ha,
nyawa; Ọ we nēnye ndi nēso uzọ-Ya ka
ha debe ha n'iru igwė madu ahu.
17 Ha we rie, afọ ju-kwa-ra ha nile: ewe
tutukọ iberibe fọduru ha, nkata iri na
abua.
18 O rue, mḅe nání Ya nọ nēkpe
ekpere, ndi nēso uzọ-Ya nọyere Ya: Ọ
we jua ha, si, Onye ka ọra madu nāsi na
Mu onwem bu? 19 Ha we za, si, Jọn
Baptist; ma ndi ọzọ si, Elaija: ma ndi
ọzọ si, na otù onye nime ndi-amuma
ochie esiwo n'ọnwu bilie ọzọ. 20 Ọ we
si ha, Ma ọ̀ bu onye ka unu onwe-unu si
na Mu bu? Pita we za, si, Kraist nke
Chineke. 21 Ma Ọ dọrọ ha aka na nti,
nye kwa ha iwu ka ha ghara igwa onye
ọ bula ihe a; 22 si, Nwa nke madu
aghagh ihu ọtutu ahuhu, ndi-okenye na
ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ
aghagh kwa iju Ya, aghagh iḅu kwa
Ya, na ime kwa ka O si n'ọnwu bilie
n'ubọchi nke-atọ. 23 Ọ we si ha nile,
Ọ buru na onye ọ bula achọ ka o som
n'azu, ya ju onwe-ya, buli kwa obe-ya
kwa-ubọchi, nēsokwam. 24 N'ihi na
onye ọ bula nke nāchọ izọputa ndu-ya, o
gētufu ya; ma onye ọ bula nke gētufu
ndu-ya n'ihim, onye ahu gāzọputa ya.
25 N'ihi na ùrù gini ka ọ nābara madu,
ma ọ buru na o rita uwa dum n'urù, ọ
we tufue ma-ọbu anapu ya onwe-ya?
26 N'ihi na onye ọ bula ihere Mu
onwem na okwum nile gēme, ihere onye
ahu gēme Nwa nke madu, mḅe Ọ gābia
n'ebube nke aka Ya, na ebube nke Nna-
Ya, na ebube nke ndi-mọ-ozi-Ya di nsọ.
27 Ma asim unu n'ezie, Ufọdu di n'etiti
ndi guzoro n'ebe a, ndi nāgagh-edetu
ọnwu ire ma-ọli, rue mḅe ha gāhu ala-
eze Chineke.
28 Ọ we rue mḅe ubọchi asatọ gasiri
mḅe O kwusiri okwu ndia, na Ọ chiri
Pita na Jọn na Jemes tiyere Onwe-ya,
rigo n'ugwu ahu ikpe ekpere. 29 Mḅe
Ọ nēkpe ekpere, oyiyi iru-Ya we di iche,
uwe-Ya we nācha ucha nēḅu kwa dika
àmùma. 30 Ma le, Ya na ndikom abua
nēkwurita okwu, ndi bu Moses na
Elaija; 31 ndi emere ka ahu ha anya
n'ebube, ndi nēkwu kwa okwu bayere
ọlila-Ya, nke Ọ gaje imezu na Jerusalem.
32 Ma ura jururi Pita na ndi ya na ha nọ
n'anya: ma mḅe ha tetara nke-ọma, ha
hu ebube-Ya, na ndikom abua ahu Ya na
ha guzoro. 33 Ọ we rue, mḅe ha si
n'ebe Ọ nọ nēkewapu, Pita si Jisus,
Nna-ayi, ọ di nma ka ayi nọ n'ebe a: ka
ayi ma kwa ulo-ikwū atọ; ka otù diri Gi,
ka otù di-kwa-ra Moses, ka otù di-kwa-
ra Eliaja: n'ihi na ọ matagh ihe o nēkwu.
34 Mḅe o nēkwu okwu ndia, igwe-oji
we bia, kpuchie ha: ha we tua egwu mḅe
ha nābà n'igwe-oji ahu. 35 Olu we si
n'igwe-oji ahu puta, si, Onye a bu
Ọkparam, Onye M'rọputara: nurunu
okwu-Ya. 36 Mḅe olu ahu putasiri,
ahuru nání Jisus. Ndi ahu we kpuchie
ọnu-ha, ha akọgh kwa akukọ ihe ọ bula
ha hururi nye onye ọ bula na mḅe ahu.
37 O rue, n'ubọchi so ya, mḅe ha
siri n'ugwu ahu rida, na oké igwė madu
zutere Ya. 38 Ma le, otù nwoke si
n'igwė madu ahu ti nkpu, si, Onye-ozizí,
ariọm Gi ka I le nwam nwoke anya; n'ihi
na ọ bu nwam m'muru nání ya: 39 le
kwa, ajọ mọ nējide ya, ọ we nēti nkpu na
mberede; ajọ mọ ahu nēse kwa ya, me
ka ọ nāsu ufufu n'ọnu, o ji kwa ike arapu
ya, nēchihia ya aru nke-uku. 40 M'we
riọ ndi nēso uzọ-Gi ka ha chupu ya;
ma ha apugh. 41 Jisus we za, si, Unu
ọḅọ nēnwegh okwukwe, nke nwe-kwa-ra

anya-ùhie, rùe ole mḅe ka Mu na unu
gānọ, ewem nagide kwa unu? kuta nwa-
gi n'ebe a. 42 Mḅe ọ nọ nābiakute Ya,
mọ ọjọ ahu we tuda ya n'ala, sesie
ya ike. Ma Jisus bara mọ ahu nādigh
ọcha nba, we me ka aru nwa-okoro
ahu di ike, Ọ we kuru ya nyeghachi nna-
ya. 43 Ma ibobo idi-uku nke Chineke
nwuru ha nile n'aru.

Ma mḅe ihe nile Ọ nēme nēju madu
nile anya, Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, 44 Unu
onwe-unu debe okwu ndia na nti-unu:
n'ihi na agaje irara Nwa nke madu nye
n'aka madu. 45 Ma ha aghọtagh okwu
a, ọ bu kwa ihe ezonariwori ha, ka ha
ghara inuta ya: ha nātu kwa egwu iju Ya
ajuju bayere okwu a.

46 Iru-uka we da n'etiti ha, onye gāka
ibe-ya uku n'etiti ha. 47 Ma mḅe Jisus
huru iru-uka nke di n'obi-ha, O jide
nwatakiri n'aka, debe ya n'akuku Ya,
48 we si ha, Onye ọ bula nke gānara
nwatakiri a nke-ọma n'aham, ọ bu Mu
onwem ka ọ nānara nke-ọma: onye ọ
bula nke nānara kwa Mu nke-ọma
nānara Onye ziputaram nke-ọma: n'ihi
na onye dikari ntà n'etiti unu nile, onye
ahu bu onye uku.

49 Jọn we za, si, Nna-ayi, ayi huru
otù onye ka ọ nāchupu ndi-mọ ọjọ n'aha-
Gi; ayi we ḅochie ya, n'ihi na ọ digh-eso
ayi. 50 Ma Jisus siri ya, Unu eḅochila
ya: n'ihi na onye nādigh-emegide unu
diri unu.

51 O rue, mḅe ubọchi nēzu okè
mḅe agānara Ya n'elu, na Ya onwe-ya
che iru-Ya si-ike iga Jerusalem, 52 Ọ we
zipu ndi-ozi n'iru Ya: ha we ga, ba n'otù
obodo ntà nke ndi Sameria, ka ha doziere
Ya. 53 Ma ha anaragh Ya nke-ọma,
n'ihi na iru-Ya di ka Ọ nāga Jerusalem.
54 Ma mḅe ndi nēso uzọ-Ya, bú Jemes
na Jọn, huru nka, ha si, Onye-nwe-ayi,
Ì nāchọ ka ayi si ọku site n'elu-igwe da,
rechapu ha? 55 Ọ we chigharia, bara
ha nba, si, Unu amatagh aha mọ di
nime unu. 56 N'ihi na Nwa nke madu
abiagh ila ndu madu n'iyì, kama ka ọ we
zọputa ha. Ha we pua ga n'obodo ntà
ọzọ.

57 Mḅe ha nāga n'uzọ, otù onye we
si Ya, M'gēso Gi ebe ọ bula Ì nēje.
58 Jisus we si ya, Nkita-ọhia nwere ọnu
ha nēdina, anu-ufe nke elu-igwe nwe-
kwa-ra ebe ha nāraru ura; ma Nwa nke
madu enwegh ebe itọḅọ isi-Ya. 59 Ọ we
si onye ọzọ, Som. Ma ọ siri, Onye-nwe-
ayi, kwe ka m'buru uzọ je lie nnam.
60 Ma Ọ siri ya, Rapu ndi nwuru anwu
ka ha lie ndi nke ha ndi nwuru anwu;
ma gi onwe-gi je zisa ozi ala-eze
Chineke. 61 Onye ọzọ we si kwa,
M'gēso Gi, Onye-nwe-ayi; ma kwe ka
m'buru uzọ kele ndi nọ n'ulom ekele
ikpe-azu. 62 Ma Jisus siri ya, Ọ digh
onye ọ bula nke nēle anya n'azu, mḅe o
tiyesiri aka-ya n'ọgù anu-ulo
nādọkpughari, kwesiri ala-eze Chineke.

10 1 Ma mḅe ihe ndia gasiri Onye-
nwe-ayi guputara ọgu ndikom atọ
na iri di iche, we zipu ha abua abua ka
ha ga n'iru Ya ba n'obodo na ebe ọ bula,
ebe Ya onwe-ya gaje ibia. 2 Ọ we si ha,
Owuwe-ihe-ubi riri nne n'ezie, ma ndi-
ọlu di ole-na-ole: ya mere, nāriọnu
Onye-nwe owuwe-ihe-ubi ahu, ka O
zipu ndi-ọlu ba n'owuwe-ihe-ubi-Ya.
3 Jenu: le, Mu onwem nēzipu unu dika
umu-atutu n'etiti agu. 4 Unu ewela
àkpà-ego, ma-ọbu àkpà-ije, ma-ọbu
akpukpọ-ukwu: unu ekele-kwa-la onye
ọ bula n'uzọ. 5 Ma ulo ọ bula unu
gābà nime ya, burunu uzọ si, Udo diri
ulo a. 6 Ọ buru kwa na onye-udo nọ
n'ebe ahu, udo-unu gānọkwasi ya: ma ọ
buru na onye-udo anọgh ya, udo-unu
gālaghachiri unu ọzọ. 7 Nọgide-kwa-
nu n'ulo ahu, nēri nāñu kwa ihe ha
nēnye: n'ihi na onye-ọlu kwesiri ugwọ-
ọlu-ya. Unu esila n'otù ulo ba n'ulo
ọzọ. 8 Nime obodo ọ bula unu gābà
kwa, ha we nara unu nke-ọma, rienu ihe
edebere n'iru unu: 9 me-kwa-nu ndi
aru-ha nādigh ike nọ n'ebe ahu ka aru-
ha di ike, si-kwa-nu ha, Ala-eze Chineke
di unu nso. 10 Ma nime obodo ọ bula
unu gābà, ma ha anaragh unu nke-ọma,
puanu n'amá-ya, si, 11 Ọbuná ájá si
n'obodo-unu, nke rakuru n'ukwu-ayi, ka
ayi nēhichapu imegide unu: otù ọ di,
maranu nka, na ala-eze Chineke di nso.
12 Asim unu, Ala Sọdọm gānagide
okwu n'ubọchi ahu kari obodo ahu.
13 Ahuhu gādiri gi, Korazin; ahuhu
gādiri gi, Betsaida; n'ihi na asi na alururi
ọlu nile di ike na Taia na Saidon, nke
aluru nime unu, ha gēchègharìwori n'oge
di anya gara aga, nānọdu n'ákwà-nkpe
na ntu. 14 Otù ọ di, Taia na Saidon
gānagide okwu n'ikpé ahu kari unu.

15 Gi onwe-gi kwa, Kapanaum, ȧgēweli
gi rue elu-igwe? agēweda gi rue Hedis.
16 Onye nānu okwu-unu nānu okwu
Mu onwem; onye nāju kwa unu nāju Mu
onwem; ma onye nāju Mu onwem nāju
Onye ziterem.
17 Ọgu ndikom atọ na iri ahu were
ọṅụ lata, si, Onye-nwe-ayi, ọbunȧ ndi-
mọ ọjọ ka anēdo n'okpuru ayi n'aha-
Gi. 18 Ọ we si ha, Ahurum Setan ka
ọ darari dika ȧmụmȧ pua n'elu-igwe.
19 Le, enyewom unu ike izọkwasi agwọ
na akpi ukwu, na imegide ike onye-iro-
unu nile: ọ digh kwa ihe ọ bula gēmeru
unu aru ma-ọli. 20 Otù ọ di, unu
aṅurila ọṅụ na nka, na anēdo ndi ajọ mọ
n'okpuru unu; ma ṅurianu ọṅụ na
edewo aha-unu n'akwukwọ n'elu-igwe.
21 N'oge hour ahu obi tọrọ Ya utọ
nke-uku nime Mọ Nsọ, Ọ we si, Ekelem
Gi, Nna, Onye-nwe elu-igwe na uwa, na
I zonariri ndi-amam-ihe na ndi nwere
nghọta ihe ndia, I were kwa ha kpughere
umu ọhu: e, Nna; ekelem Gi na ọ di ezi
nma otù a n'iru Gi. 22 Nnam rara ihe
nile nyem n'aka: ọ digh kwa onye ọ
bula mara Onye Ọkpara ahu bu, ma-
ọbugh Nna-Ya; na Onye Nna ahu bu,
ma-ọbugh Ọkpara-Ya, na onye ọ bula
Ọkpara nēzube ikpughe Ya nye ya.
23 Mḅe O chigharisiri n'ebe ndi nēso
uzọ-Ya nọ, O we si n'iche, Ngọzi nādiri
anya nāhu ihe unu nāhu: 24 n'ihi na
asim unu, na ọtutu ndi-amuma na ndi-
eze chọrọ ihu ihe unu onwe-unu nāhu,
ma ha ahugh ha; na inu ihe unu nānu,
ma ha anugh ha.
25 Ma le, otù onye-iwu biliri, we nwa
Ya, si, Onye-ozizi, ọ bu gini ka m'gēme
ka m'we keta ndu ebigh-ebi? 26 Ọ we
si ya, Gini ka edeworo n'akwukwọ iwu?
ì si aṅa agu ya? 27 Ọ we za, si, Hu
Onye-nwe-ayi Chineke-gi n'anya site
n'obi-gi dum, were kwa nkpuru-obi-gi
dum, na ike-gi dum, na uche-gi dum; hu
kwa onye-aḅata-obi-gi n'anya dika onwe-
gi. 28 Ọ we si ya, I zara nke-ọma: me
nka, i gādi kwa ndu. 29 Ma ebe ọ
nāchọ igu onwe-ya n'onye ezi omume, ọ si
Jisus, Onye bu kwa onye-aḅata-obim?
30 Jisus zara ya, si, Otù nwoke si na
Jerusalem nārida iga Jeriko; ọ we dabȧ
n'etiti ndi nāpunara madu ihe, ndi ḅara
ya ọtọ ti kwa ya ihe-otiti, we la, rapu ya
nwuye ọlu. 31 Ma n'otù mḅe ahu otù
onye-nchu-aja nārida n'uzọ ahu: mḅe ọ
huru ya, ọ we si n'akuku uzọ ọzọ gabiga.
32 Otù ahu onye Livai, mbe ọ biaruru
ebe ahu, hu kwa ya, ọ we si kwa n'akuku
uzọ ọzọ gabiga. 33 Ma otù onye
Sameria, mḅe ọ nọ n'ije, ọ bia rue n'ebe
ọ nọ: mḅe ọ huru ya, ọ we nwe ọmiko
n'aru ya, 34 ọ we biakute ya, ke ọnyá
nile ya, wukwasi ha manu na manya-
vine; ọ we tukwasi ya n'anu-ulo nke aka
ya, dubata ya n'ulo ndi-ọbia, we le ya
anya nke-ọma. 35 N'echi-ya ọ we
tuputa shilling abua, nye onye-nwe ulo
ndi-ọbia ahu, si, Le ya anya nke-ọma;
ihe ọ bula i mefu-kwa-ra kari, mu
onwem, mḅe m'latara, m'gākwughachi
gi. 36 Ọ bu onye nime madu atọ a, ka
i chère, gosiri onwe-ya ka onye-aḅata-
obi nke onye ahu dabȧra n'etiti ndi ahu
nāpunara madu ihe? 37 Ọ si, Onye
ahu nke mere ya ebere. Jisus we si ya,
Ga, gi onwe-gi me kwa otù ahu.
38 Ma mḅe ha nāga, Ya onwe-ya
batara n'otù obodo ntȧ: otù nwayi, aha-
ya bu Mata, we kpọbata Ya n'ulo-ya.
39 Ọ nwe-kwa-ra nwa-nne-nwayi
anākpọ Meri, onye nānọdu kwa ala
n'ukwu ala Onye-nwe-ayi, we nu okwu-
Ya. 40 Ma uche Mata nāḅasasi n'ihe-
ozi nke-uku; ọ we biakute Ya ọsọsọ, si,
Onye-nwe-ayi, ọ metugh Gi n'obi na
nwa-nnem nwayi nārapum ka nāni mu
nēje ozi? ya mere, gwa ya ka ọ yerem
aka. 41 Ma Onye-nwe-ayi zara, si ya,
Mata, Mata, i nēcheḅu onwe-gi nēsoḅu
kwa onwe-gi n'ihi ọtutu ihe: 42 ma otu
ihe bu ihe di nkpȧ: n'ihi na Meri
rọputara ezi òkè ahu, nke anāgagh-anapu
ya.

11 1 O rue, mḅe Ọ nēkpe ekpere
n'otù ebe, mḅe Ọ kpebiri, na otù
onye nime ndi nēso uzọ-Ya si Ya, Onye-
nwe-ayi, zi ayi ikpe ekpere, dika Jọn zi-
kwa-ra ndi nēso uzọ-ya. 2 Ọ we si ha,
Mḅe ọ bula unu nēkpe ekpere, sinu,
Nna, Ka edo aha-Gi nsọ. Ka ala-eze-Gi
bia. 3 Nēnye ayi nri kwa-ubọchi nke
gēzuru ayi n'ubọchi ta. 4 Ḅaghara kwa
ayi nmehie nile ayi; n'ihi na ayi onwe-
ayi nāḅaghara kwa onye ọ bula nke ji
ayi ugwọ. Ewebȧ-kwa-la ayi nime
ọnwunwa.
5 Ọ we si ha, Onye nime unu gēnwe
eyi, gējeku kwa ya n'etiti abali, si ya,
Eyim, binyem oḅe achicha atọ; 6 n'ihi

na otù eyìm esiwo n'ije biakutem, ma
enweghm ihe ọ bula m'gēdebe n'iru ya;
7 ma onye ahu gēsi nime ulo za, si,
Esọbụlam: emechiwo uzọ ụbụ a, mu na
umu-ntakịrim nēdina kwa n'ihe-ndina-
ayi; apughm ibili inye gi? 8 Asim unu,
Ọ buru kwa na ọ gagh-ebili inye ya n'ihi
na ọ bu eyì-ya, ma n'ihi aririọ-ya
nēnwegh ihere o gēbili nye ya ka ihe di
ya nkpà ra. 9 Mu onwem si kwa unu,
Riọnu, agēnye kwa unu; chọnu, unu
gāchọta kwa; kuanu, agēmeghe-kwa-ra
unu. 10 N'ihi na onye ọ bula nke
nāriọ nāriọta; onye nāchọ kwa nāchọta;
onye nāku kwa ka agēmeghere. 11 Ma
ònye n'etiti unu, bú nna, ka nwa-ya
gāriọ ọbe achicha, ọ nye ya nkume?
ma-ọbu azù, ọ nye ya agwọ n'ọnọdu
azù? 12 Ma-ọbu asi na ọ gāriọ àkwá
ọkuku, ọ̀ gēnye ya akpi? 13 Ya mere, ọ
buru na unu onwe-unu, ọ bu ezie na unu
jọrọ njọ, ma unu nāmata inye umu-unu
ezi onyinye, Nnà-unu nke elu-igwe gēsi
aña ghara iwere kari Mọ Nsọ nke-uku
nye ndi nāriọ Ya?
14 Ọ nāchupu kwa mọ ọjọ nke dara
obị. Ọ we rue, mbe mọ ọjọ ahu putasiri,
na onye-obị ahu kwuru okwu; Ọ we ju
igwè madu nile anya. 15 Ma ufọdu
nime ha siri, N'ike Beelzebul onye-isi
ndi-mọ ọjọ ka Ọ nāchupu ndi-mọ ọjọ.
16 Ndi ọzọ nāchọ ihe-iriba-ama n'aka-
Ya site n'elu-igwe, n'ihi na ha nānwa Ya.
17 Ma ebe Ya onwe-ya matara èchìchè-
uche nile ha, Ọ si ha, Ala-eze ọ bula nke
kewara megide onwe-ya, anēme ya ka
ọ tọbọrọ n'efu; ulo nke kewa-kwa-ra
megide ulo nāda. 18 Ma ọ buru kwa na
Setan kewara megide onwe-ya, àla-eze-
ya gēsi aña guzo? n'ihi na unu nāsi na
anamachupu ndi-mọ ọjọ n'ike Beelzebul.
19 Ma ọ buru na Mu onwem achupu
ndi-mọ ọjọ n'ike Beelzebul, n'ike onye
ka umu-unu ndikom nāchupu ha? n'ihi
nka ha gābu ndi-ikpé-unu. 20 Ma ọ
buru na Mu onwem achupu ndi-mọ ọjọ
n'ike nkpisi-aka Chineke, ya mere ala-
eze Chineke ruru unu aru. 21 Mbe ọ
bula onye di ike nke kezuru ihe-agha-ya
nēche obí nke aka ya, ihe ọ nwere adi
n'udo: 22 ma mbe ọ bula onye ka ya
ike gābia imegide ya, meri kwa ya, ọ nara
ya ihe-agha-ya dum nke ọ tukwasiriri
obi-ya, keri kwa ihe ọ nara ya. 23 Onye
nādigh n'akukum nēmegidem; onye
nādigh-esokwam ikpokọta ihe nāchusa
achusa. 24 Mbe ọ bula mọ nādigh ọcha
siri n'aru madu pua, ọ nāgabiga n'ebe
miri nādigh nāchọ izu-ike: ma ebe ọ
digh-achọta ya, ọ si, M'gālaghachi
n'ulom ebe m'siri puta. 25 Mbe ọ
biara, ọ we hu ya ka azachasiri ya dozisia
ya. 26 Mbe ahu ọ ga, chiri mọ-ibe-ya
asa nke jọkari ya onwe-ya njọ tiyere
onwe-ya; ha we ba biri n'ebe ahu:
ọnọdu ikpe-azu nke madu ahu bia
jọkari nke-mbu.
27 Ọ we rue, mbe O nēkwu okwu
ndia, na otù nwayi si n'etiti igwè madu
ahu weli olu-ya, si Ya, Ngọzi nādiri afọ
nke buru Gi, na ara nke I miri. 28 Ma
Ya onwe-ya siri, Nke bu ezi-okwu kari
bu, ngọzi nādiri ndi nuru okwu Chineke,
debe kwa ya.
29 Ma mbe igwè madu nēzukọ n'ebe
Ọ nọ, Ọ malitere isi, Ọbọ a bu ajọ ọbọ:
ọ nāchọ ihe-iriba-ama; agagh-enye kwa
ya ihe-iriba-ama ma-ọbugh ihe-iriba-
ama nke Jona. 30 N'ihi na dika Jona
ghọrọ ndi Nineve ihe-iriba-ama, otú a ka
Nwa nke madu gādi-kwa-ra ọbọ a.
31 Agēme ka eze-nwayi nke Ndida so
ndikom nke ọbọ a bilie n'ikpé ahu,
ọ gāma kwa ha ikpé: n'ihi na o siri
n'ebe uwa sọturu bia inu amam-ihe
Solomon; ma le, Onye ka Solomon
nọ n'ebe a. 32 Ndikom Nineve gēso
ọbọ a bilie n'ikpé ahu, ha gāma kwa ya
ikpé: n'ihi na ha chègharịri na nkwusa
nke Jona; ma le, Onye ka Jona nọ
n'ebe a.
33 Ọ digh onye ọ bula, mbe ọ muyere
oriọna, nādọba ya n'ebe di nzuzo, ma-
ọbu n'okpuru mbé, kama n'elu ihe-
idọba-oriọna, ka ndi nābà nime ulo we
hu ihè-ya. 34 Oriọna nke aru-gi bu
anya-gi: mbe ọ bula anya-gi nēle otù ebe,
aru-gi dum juputa-kwa-ra n'ìhè; ma mbe
ọ bula ọ jọrọ njọ, aru-gi juputa-kwa-ra
n'ọchichiri. 35 Ya mere, le anya ma ìhè
di nime gi abugh ọchichiri. 36 Ya
mere, ọ buru na aru-gi dum ejuputa
n'ìhè, ghara inwe akuku ọ bula bara
ọchichiri, aru ahu dum gējuputa n'ìhè,
dika mbe oriọna, site n'ìhè-ya nēnwu,
nēnye gi ìhè.
37 Ma mbe O nēkwu okwu, onye-
Farisi kpọrọ Ya ka O so ya rie nri-ututu:
Ọ we ba, nọdu na nri. 38 Ma mbe
onye-Farisi ahu huru ihe Ọ nēme, o ju

ya anya na O bugh uzọ sa aru-Ya mḇe Ọ
gaje iri nri-ututu. 39 Ma Onye-nwe-
ayi siri ya, Uḇu a ka unu onwe-unu, bù
ndi-Farisi, nēme ka azù iko na afere di
ọcha; ma ime-unu juputara n'ipunara-
madu-ihe na ajọ ihe. 40 Unu ndi
nēnwegh uche, Onye ahu Nke mere azù
iko, ọ̀ bugh Ya me-kwa-ra ime-ya?
41 Otù ọ di, werenu ihe di nime lua ọlu
ebere; le, ihe nile di kwa ọcha n'ebe
unu nọ.

42 Ma ahuhu gādiri unu ndi-Farisi;
n'ihi na unu nēnye otù uzọ n'uzọ iri nke
nkpa-akwukwọ nēsi isì utọ na rue na
nkpa-akwukwọ nile, ma unu nagabiga
ikpė na ihu-n'anya Chineke: ma ọ di
nkpà ka unu me ihe ndia, ka unu ghara
kwa irapu ihe ahu. 43 Ahuhu gādiri
unu ndi-Farisi; n'ihi na unu nāhu isi
oche nile n'ulo-nzukọ nile, na ekele
n'ọma-ahia nile, n'anya. 44 Ahuhu
gādiri unu; n'ihi na unu di ka ilì nke
nāputagh ihė, nke madu ndi nējeghari
n'elu ha nāmatagh ya.

45 Ma otù onye nime ndi-iwu zara,
si Ya, Onye-ozizi, n'ikwu okwu a I nēme
kwa ayi ihe-ihere. 46 Ọ we si, Ahuhu
gādi-kwa-ra unu ndi-iwu; n'ihi na unu
nēbo madu ibu di ike obubu, ma unu
onwe-unu ejigh otù nime nkpisi-aka-unu
kpatu ibu ahu. 47 Ahuhu gādiri unu;
n'ihi na unu nēwu ebe anēlì ndi-
amuma, ma nna-unu-hà ḇuru ha. 48 Ya
mere unu bu ndi-àmà, ọlu nna-unu-hà
di kwa unu ezi nma: n'ihi na ha onwe-
ha ḇuru ha, ma unu onwe-unu nēwu
ebe anēli ha. 49 N'ihi nka amam-ihe
Chineke kwu-kwa-ra, si, M'gēzigara ha
ndi-amuma na ndi-ozi; ufọdu nime ha
ka ha gēḇu kwa soḇu kwa; 50 ka ewe
chọputa ọbara ndi-amuma nile, nke
awusiworo site na ntọ-ala uwa, n'aka
ọḇọ a; 51 site n'ọbara Ebel rue ọbara
Zakaraia, onye lara n'iyi n'aḇata ebe-
ichu-aja na ulo nsọ unu: e, asim unu,
agāchọputa ya n'aka ọḇọ a. 52 Ahuhu
gādiri unu ndi-iwu; n'ihi na unu wepuru
nkpisi-ugodi nke ọmuma-ihe: unu onwe-
unu abatagh, unu ḇochi-kwa-ra ndi
nābata.

53 Mḇe O siri n'ebe ahu puta, ndi-
ode-akwukwọ na ndi-Farisi we malite
inọgide Ya si-ike, na ikpasu Ya ikwu
okwu bayere ọtutu ihe; 54 nēche Yà
anwu, inwude ihe nke gēsi n'ọnu-Ya puta.

12 1 N'oge ahu, mḇe okė ọtutu igwè
madu anādigh-aguta aguta zukọrọ,
nke mere ka ha nāzọkwasi ibe-ha ukwu,
O buru uzọ malite isi ndi nēso uzọ-Ya,
Nēzenu ihe ndi-Farisi, bù ihe nēko
achicha, nke bu iru-abua. 2 Ma ọ digh
ihe ọ bula ekpuchiworo ekpuchi, nke
anāgagh-ekpughe: ọ digh kwa ihe ezoro
ezo, nke anāgagh-ama. 3 Ya mere ihe ọ
bula unu kwuru n'ọchichiri, agānu ya
n'ihė; ihe unu kwu-kwa-ra na nti n'ime-
ulo ntà, agēkwusa ya n'elu ulo. 4 Ma
asim unu ndi-eyìm, Unu atula egwu ndi
nēḇu aru, ma emesia ha enwegh ihe ọzọ
kari nke ahu ha gēme. 5 Ma M'gēgosi
unu Onye unu gātu egwu: tuanu egwu
Onye ahu, Nke nwere ike itubà n'ọku
ala-mọ mḇe O ḇusiri; e, asim unu,
Tuanu egwu Onye ahu. 6 Àdigh-ere
egwele ise na penny abua? ma adigh-
echezọ otù nime ha n'iru Chineke.
7 Ma ọbunà agiri-isi nile nke isi-unu ka
aguworo. Unu atula egwu: ọnu-ahia-
unu kariri nke ọtutu egwele. 8 Ma asim
unu, Onye ọ bula nke gēkwuputam n'iru
madu, ya ka Nwa nke madu gēkwuputa
kwa n'iru ndi-mọ-ozi nke Chineke:
9 ma onye gāgọnarim n'iru madu,
agāgọnari ya n'iru ndi-mọ-ozi nke
Chineke. 10 Ọzọ, onye ọ bula nke
gēkwu okwu megide Nwa nke madu,
agāḇaghara ya: ma agagh-aḇaghara onye
gēkwulu Mọ Nsọ. 11 Ma mḇe ọ bula
ha kuru unu bia n'iru ulo-nzukọ, na
ndi-isi, na ndi nāchi isi, unu echeḇula
onwe-unu otù unu gāgọpu onwe-unu
ma-ọbu ihe unu gēji gọpu onwe-unu,
ma-ọbu ihe unu gēkwu: 12 n'ihi na
Mọ Nsọ gēzi unu n'oge hour ahu ihe unu
nāghagh ikwu.

13 Ma otù onye sitere n'igwė madu
ahu si Ya, Onye-ozizi, gwa nwa-nnem
nwoke ka ọ kère ihe-nketa-ayi nyem.
14 Ma Ọ siri Ya, Nwoke, ònye merem
ka M'buru onye-ikpė ma-ọbu onye-
òkikė n'ebe unu nọ? 15 Ọ we si ha,
Lezienu anya, debe-kwa-nu onwe-unu
ka unu ghara inwe anya-uku ọ bula: n'ihi
na ọ bugh n'ihe ọ nwebigara òkė ka ndu
madu di, o sigh n'ihe ọ nwere puta.
16 Ọ we turu ha ilu, si, Ala otù ọgaranya
miri nkpuru ri nne: 17 ọ we tugharia
n'obi-ya, si, Gini ka m'gēme, n'ihi na
enweghm ebe ikpokọta nkpurum? 18 Ọ
we si, Nka ka m'gēme: m'gēweda ọbam,

wu kwa nke ka uku; n'ebe ahu ka
m'gēkpokọta ọkam nile na ezi ihem nile.
19 M'gāsi kwa nkpuru-obim, Nkpuru-
obi, i nwere ọtutu ezi ihe edebere nye gi
rue ọtutu arọ; nēzu ike, nēri ihe, nāṅu
ihe-ọṅuṅu, ka obi nātọ gi utọ. 20 Ma
Chineke siri ya, Onye nēnwegh uche,
n'abali a ka anāchọ nkpuru-obi-gi n'aka-
gi; ma ihe i doziri, ònye gēnwe ha?
21 Otù a ka ọ di, bù onye nākpadoro
onwe-ya àkù, ma ọ bugh ọgaranya n'ebe
Chineke nọ.
22 Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, N'ihi nka
ka M'ji si unu, Unu echeḅula onwe-unu
nye ndu-unu, ihe unu gēri; echeḅu-kwa-
la onwe-unu nye aru-unu, ihe unu gēyi.
23 N'ihi na ndu kariri ihe eji azù
ya, aru kari-kwa-ra uwe-oyiyi-ya.
24 Tugharinu uche n'ugolo-ọma, na ha
adigh-agha nkpuru, ha adigh-ewe kwa
ihe ubi; nke nēnwegh ime-ulo ntà ma-
ọbu ọba; ma Chineke nāzù ha: ùnu
onwe-unu abugh ihe okė ọnu-ahia kari
anu-ufe nke-uku? 25 Ma ònye n'etiti
unu puru itukwasi otù cubit n'ogologo-
ya site n'icheḅu onwe-ya? 26 Ya mere
ọ buru na unu apugh ime ọbunà nke
dikarisiri ntà, gini mere unu nēcheḅu
onwe-unu n'ihe fọduru? 27 Tugharinu
uche n'urodi, otù ha nētó etò: ha
adọḅugh onwe-ha n'ọlu, ha atugh kwa
ogho; ma asim unu, Ọbunà Solomon
n'ebube-ya nile, eḅokwasigh ya àkwà
dika otù nime ndia. 28 Ma ọ buru na
Chineke eyikwasi ahihia di n'ubi uwe otù
a, nke di ta, echi atubà ya n'ite ọku; Ọ̀
gagh-eyikwasi kari unu uwe nke-uku,
unu ndi okwukwe ntà? 29 Unu onwe-
unu achọ-kwa-la ihe unu gēri, na ihe
unu gāṅu, unu enwe-kwa-la obi abua.
30 N'ihi na ihe ndia nile ka mba nile nke
uwa nāchọ: ma Nna-unu ṅāmata na ihe
ndia di unu nkpà. 31 Otù ọ di, chọnu
ala-eze-Ya, agātukwasi-kwa-ra unu ihe
ndia. 32 Atula egwu, igwė aturu ntà;
n'ihi na ọ di Nna-unu ezi nma inye unu
ala-eze-Ya. 33 Renu ihe unu nwere,
were ha lua ọlu ebere; merenu onwe-unu
àkpà-ego nke nādigh-aka nkà, àkù
nādigh-agwu agwu n'elu-igwe, ebe onye-
ori nādigh-abia nso, ebe nla nādigh-
emebi kwa ihe. 34 N'ihi na ebe àkù-
unu di, n'ebe ahu ka obi-unu gādi
kwa.
35 Ka eke unu ihe-ọkikė n'ùkwù, ka
oriọna-unu nēnwu kwa; 36 unu onwe-
unu, yi-kwa-nu ndi nēche onye-nwe-
ha, mḅe o gēsi n'oriri ọlulu-nwunye
laghachi; ka, mḅe ọ gābia ku aka n'ọnu-
uzọ, ka ha we meghere ya ngwa ngwa.
37 Ngọzi nādiri ndi-orù ahu, ndi, mḅe
onye-nwe-ha gābia, ọ gāhu ka ha nēche
nche: n'ezie asim unu, na ọ gēke onwe-
ya ihe-ọkikė n'ùkwù, me ka ha nọdu na
nri, ọ gābia kwa jere ha ozi. 38 Ọ buru
kwa na ọ gābia na nche nke-abua, ọ buru
kwa na nke-atọ, hu kwa ha otù a, ngọzi
nādiri ndi-orù ahu. 39 Ma unu mara
nka, na ọ buru na nna-nwe-ulo matarari
oge hour onye-ori gābia, ọ ganēche nche,
ọ gagh-arapu kwa ulo-ya ka egwupù
ya. 40 Unu onwe-unu buru kwa ndi
edoziworo: n'ihi na n'oge hour nke unu
nēchėgh ka Nwa nke madu gābia.
41 Pita we si, Onye-nwe-ayi, Ọ̀ bu ayi
ka I nāturu ilu a,ma-ọbu madu nile kwa?
42 Onye-nwe-ayi we si, Ònye kwa bu
onye ahu nāchi ėzi-na-ulo, onye kwesiri
ka atukwasi ya obi,nke nwe-kwa-ra uche,
nke onye-nwe-ya gēme onye-isi ėzi-na-
ulo-ya, inye ha òkė nri ha n'oge-ya?
43 Ngọzi nādiri orù ahu, onye, mḅe
onye-nwe-ya gābia, ọ gāhu ya ka ọ nēme
otù a. 44 N'ezie asim unu, na ọ gēme
ya onye-isi ihe nile ọ nwere. 45 Ma ọ
buru na orù ahu gāsi n'obi-ya, Onye-
nwem nānọ ọdù di anya ibia; ọ buru kwa
na ọ gāmalite iti ndikom na ndinyom
nēje ozi aka, na iri ihe-oriri na iṅu ihe-
ọṅuṅu, na iṅubiga manya òkė; 46 onye-
nwe orù ahu gābia n'ubọchi ọ nēlegh
anya ya, na n'oge hour ọ nāmagh, o
gēḅubi kwa ya nkpirikpi abua, ke òkė
nye ya n'etiti ndi nēkwesigh ka atukwasi
ha obi. 47 Ọzọ, orù ahu, nke mara ihe
onye-nwe-ya chọrọ, ma o dozigh, ọ
megh kwa dika ọ chọrọ, agāpia ya ọtutu
utari; 48 ma onye nāmagh, me kwa
ihe kwesiri ihe-otiti, agāpia ya utari ole-
na-ole. Ọzọ, onye ọ bula enyere ihe
uku, n'aka-ya ka agāchọ kwa ihe uku:
onye ha nye-kwa-ra ihe uku n'aka idebe,
n'aka-ya ka ha gāju ihe nke ka.
49 Abiaram itusa ọku n'elu uwa; ma
gini ka M'nāchọ, ọ buru na afunwuwo
ya-ri uḅu a? 50 Ma enwerem baptism
agēji mem baptism; o nēḅukwam nḅu
n'obi nke-uku rue mḅe agēmezu ya.
51 Ùnu nēchė na abiaram inye udo
n'uwa? asim unu, É-ė; kama nkewa:

52 n'ihi na site n'ubu a madu ise ndi
kewaworo ekewa gādi n'otù ulo, madu
atọ megide madu abua, madu abua
megide kwa madu atọ. 53 Agēkewa ha,
nna megide nwa-ya nwoke, nwa-nwoke
megide kwa nna-ya; nne megide nwa-ya
nwayi, nwa-nwayi megide kwa nne-ya;
nne di megide nwunye nwa-ya, nwunye
nwa megide kwa nne di-ya.
54 Ọ we si kwa igwė madu nile, Mbe
ọ bula unu huru igwe-oji ka o si
n'Ọdida-anyanwu nārigo, ngwa ngwa
unu nāsi, Nshansha-miri nābia; ọ we me
otù a. 55 Mbe ọ bula unu hu-kwa-ra
ifufe Ndida ka ọ nēfe, unu nāsi, Ifufe di
ọku gādi; ọ we me. 56 Ndi-iru-abua,
unu matara itule iru ala na elu-igwe; ma
ole ka o si di na unu amatagh itule oge a?
57 Ma gini mere unu adigh-ekpe
n'onwe-unu ihe ziri ezi? 58 N'ihi na
mbe gi na onye nēkuru gi ga ikpė nāga
n'iru onye-isi, mesie ike ipu n'aka-ya
n'uzọ; ka ọ ghara idọkpuru gi nye onye-
ikpė ma elegh anya, onye-ikpė gārara
kwa gi nye n'aka onye nēnye ndi-
nmehie ahuhu, onye ahu nēnye ndi-
nmehie ahuhu gātubà kwa gi n'ulo-
nkpọrọ. 59 Asim i, I gagh-aputa n'ebe
ahu ma-ọli, rue mbe i gākwughachi
ọbuná ego ntà ikpe-azu.

13 1 Ma ufọdu nọ n'ebe ahu n'oge
ahu ndi kọrọ Ya akukọ bayere ndi
Galili ahu, ndi Pailat were ọbara-ha
gwakọta n'àjà-ha. 2 Ọ we za, si ha,
Unu nēchė na ndi Galili ndia bu ndi-
nmehie kari ndi Galili nile, n'ihi na ha
ahuwo ahuhu ndia? 3 Asim unu, É-ė:
kama, ọ buru na unu echėgharigh, unu
nile gāla n'iyi otù ahu. 4 Ma-ọbu madu
iri na asatọ ahu, ndi ulo-elu di na
Sailoam dakwasiri ha, we bue ha, ùnu
nēchė na ndi ahu bu ndi ji ugwọ kari
madu nile ndi bi na Jerusalem? 5 Asim
unu, É-ė; kama, ọ buru na unu
echėgharigh, unu nile gāla n'iyi otù a.
6 Ọ we tua ilu a; Otù onye nwere osisi
fig akuru n'ubi-vine-ya; ọ we bia nāchọ
nkpuru n'elu ya, ma ọ hugh. 7 Ọ we si
onye-ọlu-vine-ya, Le, site n'arọ atọ rue
ubu a ka m'nābia nāchọ nkpuru n'osisi
fig a, ma ahughm: butue ya; gini mere ọ
nēme kwa ka ala la n'iyi? 8 Ọ we za, si
ya, Onye-nwe-ayi, rapu kwa ya arọ a, rue
mbe m'gēgwu ala-ya buruburu, wusa
kwa ya ǹsi-anu: 9 ọ buru kwa na ọ mia
nkpuru site n'ubu a, ọ di nma; ma ọ buru
na ọ migh, i gēbutu ya.
10 Ọ we nēzi ihe n'otù nime ulo-
nzukọ-ha n'ubọchi-izu-ike. 11 Ma le,
otù nwayi nke nwere mọ nke nēme ka
aru-ya ghara idi ike arọ iri na asatọ; o
ruda-kwa-ra ala, ọ pugh kwa iweli onwe-
ya elu ma-ọli. 12 Ma mbe Jisus huru
nwayi ahu, Ọ kpọ ya, si ya, Nwayi,
emewo gi ka i pua na nriaria-gi. 13 Ọ
we tukwasi nwayi ahu aka-Ya abua:
ngwa ngwa ewe me ka o guzozie ọtọ, ọ
we nye Chineke otuto. 14 Ma onye-isi
ulo-nzukọ ahu, ebe iwe were ya nke-uku
n'ihi na Jisus mere ka aru madu di ike
n'ubọchi-izu-ike, ọ zara, si igwė madu
ahu, Ubọchi isi di nke madu aghagh ilu
ọlu nime ha: ya mere, bianu nime ha ka
eme ka aru-unu di ike, unu abia-kwa-la
n'ubọchi-izu-ike. 15 Ma Onye-nwe-
ayi zara ya, si, Ndi-iru-abua; onye ọ bula
nime unu, ọ̀ digh-atọpu ehi-ya ma-ọbu
inyinya-ibu-ya n'ulo anu-ulo n'ubọchi-
izu-ike, duru ya ga ime ka ọ ǹua miri?
16 Ma nwayi a, ebe ọ bu nwa Abraham,
onye Setan kere abu, le, arọ iri na asatọ,
ọ̀ kwesigh ka atọpu ya n'abù a n'ubọchi-
izu-ike? 17 Mbe O nēkwu ihe ndia, ewe
me ka ihere me ndi nile nēmegide Ya:
igwė madu ahu nile nāǹuri kwa ọǹu n'ihi
ihe-ebube nile Ọ nēme.
18 Ya mere O kwuru, si, Gini ka ala-
eze Chineke yiri? gini ka M'gēji kwa
tuye ya? 19 O yiri nkpuru mustard,
nke madu were, tubà n'ubi nke aka ya
abara ogige; ọ we ba uba, ghọ osisi; anu-
ufe nke elu-igwe we nọ n'alaka-ya.
20 Ọzọ kwa Ọ siri, Gini ka M'gēji tuyere
ala-eze Chineke? 21 O yiri ihe nēko
achicha, nke nwayi were, zobe na mbė utu
ọka atọ, rue mbe utu ọka ahu dum kosiri.
22 Ọ we nāga n'obodo na obodo ntà di
iche iche, nēzi ihe, nāga kwa ije-Ya iru
Jerusalem. 23 Otù onye we si Ya,
Onye-nwe-ayi, Ndi anāzọputa di madu
ole-na-ole? Ọ we si ha, 24 Jisienu ike
isi n'ọnu-uzọ di warara ba: n'ihi na ọtutu
madu, ka M'si unu, gāchọ ibà nime ya,
ma ha agagh-enwe ike. 25 Mbe Nna-
nwe-ulo gēbiliwori, mechi kwa uzọ-Ya,
unu we malite iguzo n'èzi, na iku aka
n'ọnu-uzọ ahu, si, Onye-nwe-ayi,
meghere ayi uzọ; ma Ọ gāza, si unu,
Amataghm unu, ebe unu si bia; 26 mbe
ahu ka unu gāmalite isi, Ayi riri ihe ǹu

kwa ihe-ọñuñu n'iru Gi, I zí-kwa-ra ihe
n'amá-ayi; 27 ma Ọ gāsi, Asim unu,
amataghm ebe unu si bia; puanu n'irum,
ndi nile nālu ọlu ajọ omume. 28 N'ebe
ahu ka ikwa-ákwá na ita-ikekere-ezé ahu
gādi, mḅe unu gāhu Abraham, na Aisak,
na Jekob, na ndi-amuma nile, n'ala-eze
Chineke, ma unu onwe-unu aburu ndi
achupuru n'èzí. 29 Ha gēsi kwa
n'Ọwuwa-anyanwu na Ọdida-anyanwu,
si kwa n'Ugwu na Ndida, bia, nọdu kwa
n'ala-eze Chineke. 30 Ma le, ndi-ikpe-
azu di ndi gēbu uzọ, ndi bu uzọ di kwa
ndi gābu ndi-ikpe-azu.
31 N'oge hour ahu ndi-Farisi ufọdu
biakutere Ya, si Ya, Pua, si n'ebe a la:
n'ihi na Herod nāchọ ibu Gi. 32 Ọ we
si ha, Ganu, si nkita-ọhia ahu, Le,
anamachupu ndi-mọ ọjọ, nāluzu kwa ọlu
ime ka aru di madu ike ta na echi,
n'ubọchi nke-atọ emekwam ka M'zu
okè. 33 Otú ọ di, aghaghm iga ta na
echi na ubọchi so ya: n'ihi na apugh ikwe
ka onye-amuma la n'iyì n'ebe nābugh
Jerusalem. 34 Jerusalem, Jerusalem,
nke nēḅu ndi-amuma, nke nēwere kwa
nkume atu ndi eziteworo ya! ọtutu mḅe
ole ka M'chọrọ ichikọ umu-gi, ọbuná
dika nneku-ọkuku nāchikọ umu nke aka
ya n'okpuru nkù-ya abua, ma unu
achọgh! 35 Le, anārapuru unu ulo-
unu: ma asim unu, Unu agagh-ahum
ma-ọli, rue mḅe unu gāsi, Onye agọziri
agọzi ka Onye ahu bu Nke nābia n'aha
Onye- nwe-ayi.

14 1 O rue, mḅe Ọ batara n'ulo
otù onye nime ndi-isi nke ndi-
Farisi iri nri n'ubọchi-izu-ike, na ndi
ahu nēche Ya nche. 2 Ma le, otù nwoke
nọ n'iru Ya nke nwere ọria aru-miri.
3 Jisus we za, gwa ndi-iwu na ndi-
Farisi okwu, si, Ọ ziri ezi n'iwu ime ka
aru madu di ike n'ubọchi-izu-ike, ma-
ọbu na o zigh ezi? 4 Ma ha kpuchiri
ọnu. Ọ we jide ya aka, me ka aru di ya
ike, we rapu ya ka ọ la. 5 Ọ we si ha,
Ọ bu nwa-nwoke ma-ọbu ehi nke onye
n'etiti unu gādabà n'olùlù-miri, ma
onye ahu agagh-adọkpulite ya elu ngwa
ngwa n'ubọchi-izu-ike? 6 Ma ha
enwegh ike iza okwu ndia ọzọ.
7 Ọ we turu ndi akpọrọ ilu, mḅe Ọ
ribara ama otù ha nārọrọ isi ọnọdu;
nāsi ha, 8 Mḅe ọ bula madu gākpọ gi
n'oriri ọlulu-nwunye, anọdula n'isi
ọnọdu; ma elegh anya ọ kpọwori otù
onye ka gi na nsọpuru, 9 onye kpọrọ gi
na ya we bia si gi, Nye nwoke a ọnọdu;
mḅe ahu i gāmalite iji ihere were ọnọdu
ikpe-azu. 10 Ma mḅe ọ bula agākpọ gi,
ga nọdu n'ọnọdu ikpe-azu; ka, mḅe onye
kpọworo gi gābia, ka ọ we si gi, Eyim,
rigo n'ọnọdu ka elu: mḅe ahu i gēnwe
otuto n'iru ndi nile gi na ha nānọdu na
nri. 11 N'ihi na onye ọ bula nke nēweli
onwe-ya elu, agēweda ya; ọzọ, onye
nēweda onwe-ya, agēweli ya elu.
12 Ọ we si kwa onye kpọrọ Ya-ri,
Mḅe ọ bula i siri nri-ututu ma-ọbu nri-
anyasi, akpọla ndi-eyi-gi, ma-ọbu umu-
une-gi, ma-ọbu ndi-ikwu-gi, ma-ọbu
ndi-aḅata-obi-gi, bú ndi-ọgaranya; ka
ha onwe-ha we ghara ikpọghachi kwa gi
ma elegh anya, ewe nyeghachi gi ihe.
13 Kama mḅe ọ bula i siri nri uku, kpọ
ndi-oḅeye, ndi-ọlusi, ndi-ngwurọ, ndi-
isì: 14 onye-ngọzi ka i gābu; n'ihi na
ha enwegh ihe inyeghachi gi: n'ihi na
agēnyeghachi gi na nbilite-n'ọnwu nke
ndi ezi omume.
15 Ma mḅe otù onye nime ndi soro
Ya nọdu na nri nuru ihe ndia, ọ si Ya,
Ngọzi nādiri onye gēri nri n'ala-eze
Chineke. 16 Ma Ọ siri ya, Otù nwoke
siri nri-anyasi uku; we kpọ ọtutu madu:
17 ọ we zipu orù-ya n'oge hour nke nri-
anyasi ahu isi ndi akpọwori, Bianu; n'ihi
na edoziwo ihe nile uḅu a. 18 Ma ha
nile were otù olu malite iriọ ka arapu
ha. Onye mbu siri ya, Azutaram ubi,
ọ dikwam nkpà ipu gēle ya: ariọm
gi guam n'onye riọrọ ka arapu ya.
19 Onye ọzọ si-kwa-ra, Azutaram ehi
ọlu iri ejikọrọ abua abua, anamaga kwa
inwa ha: ariọm gi guam n'onye riọrọ
ka arapu ya. 20 Onye ọzọ si-kwa-ra,
Alurum nwunye, n'ihi nka apughm ibia.
21 Orù ahu we bia, kọrọ onye-nwe-ya
ihe ndia. Mḅe ahu nna-nwe-ulo ahu,
ebe iwe were ya, ọ si orù-ya, Pua ọsọsọ
ga n'amá nile na uzọ ntà nile nke obodo,
kubata n'ebe a ndi-oḅeye na ndi-ọlusi
na ndi-isì na ndi-ngwurọ. 22 Orù ahu
we si, Onye-nwe-ayi, emewo ihe i nyere
n'iwu, ọnọdu fọdu-kwa-ra. 23 Onye-
nwe-ulo ahu we si orù-ya, Pua ga n'uzọ
nile na ogige nile, rugide kwa madu ka
ha bata, ka ulom we juputa. 24 N'ihi
na asim unu, na ọ digh otù onye nime

ndikom ahu ndi akpọworo gēdetu nri-
anyasim ire.
25 Ma okė igwė madu nēso Ya je:
Ọ we chigharia, si ha, 26 Ọ buru na
onye ọ bula abiakutem, ma ọ kpọgh nna
nke ya asì, ya na nne nke ya, na nwunye
nke ya, na umu nke ya, na umu-nne-
ndikom nke ya, na umu-nne-ndinyom
nke ya, e, ndu nke aka ya kwa, ọ pugh
ibu onye nēso uzọm. 27 Onye ọ bula
nke nēbugh obe nke aka ya, sokwam
n'azu, ọ pugh ibu onye nēso uzọm.
28 N'ihi na ònye nime unu, nke nāchọ
iwu ulo-elu, nêbugh uzọ nọdu ala gu ego
ọ gēwe, ma ọ nwere ego o gēji luzu ya?
29 Ka ndi nile ndi nāhu ya we ghara
imalite ime ya ihe-ọchi ma elegh anya,
mḅe ọ tọsiri ntọ-ala-ya, ma ọ nwegh ike
iwuzu ya, 30 si, Nwoke a maliterc iwu
ulo, ma ọ nwegh ike iluzu ya. 31 Ma-ọbu
òle eze, mḅe ọ nâga ibu agha megide eze-
ibe-ya, nāgagh-ebu uzọ nọdu ala ḅa izù
ma ọ puru ichi orù nnù ndi-agha na nnù
ise zute onye chiri ọgu nnù ndi-agha
abua na nnù iri bia imegide ya? 32 Ma
ọ buru na ọ pugh, mḅe onye ahu nọ
n'ebe di anya uḅu a, o ziga ndi-ozi, riọ
ihe gēweta udo. 33 Ya mere otù a,
onye ọ bula nime unu nke nāḅakutagh
ihe nile ọ nwere azù, ọ pugh ibu onye
nēso uzọm. 34 Ya mere, nnù di nma:
ma asi na ọbunà nnú etufuwo utọ-ya,
àgēji gini me ya ka ọ di utọ? 35 Ọ
kwesigh ala ma-ọbu ebe anēkpofu ǹsí-
anu: ha nātupu ya n'èzi. Onye nwere
nti inu ihe, ya nu.

15 1 Ma ndi-ọna-utu na ndi-nmehie
nile nābiaru Ya nso inu okwu-Ya.
2 Ndi-Farisi na ndi-ode-akwukwọ we
nātamu, sí, Nwoke a nānara ndi-nmehie
nke-ọma, nēso kwa ha eri ihe.
3 Ọ we turu ha ilu a, si, 4 Òle madu
di n'etiti unu, nke nwere ọgu aturu ise,
ma otù nime ha funariri ya, nke
nārapugh ọgu anọ na iri na iteghete ahu
n'ọhia, ga so nke furu efu, rue mḅe ọ
gāchọputa ya? 5 Mḅe ọ chọputaworo
ya, ọ we tukwasi ya n'ùbù-ya abua,
nāṅuri. 6 Mḅe ọ biaworo n'ulo, ọ we
kpọkọta ndi-eyì-ya na ndi-aḅata-obi-
ya, si ha, Sonum ṅuri ọṅu, n'ihi na
achọputawom aturum furu efu. 7 Asim
unu, na otù a ọṅù gādi n'elu-igwe n'isi
otù onye-nmehie nke nēchèghari, kari
n'isi ọgu ndi ezi omume anọ na iri na
iteghete, ndi nchèghari nādigh nkpà.
8 Ma-ọbu òle nwayi nke nwere
shilling iri, ọ buru na otù shilling
efunari ya, nāmuyegh oriọna, za ulo-ya,
chọsi ike rue mḅe ọ gāchọputa ya?
9 Mḅe ọ chọputaworo ya, ọ we
kpọkọta ndi-eyì-ya na ndi-aḅata-obi-ya,
si, Sonum ṅuri ọṅu, n'ihi na
achọputawom shilling nke funariworom-
ri. 10 Asim unu, na otù a ọṅù di n'iru
ndi-mọ-ozi Chineke n'isi otù onye-
nmehie nke nēchèghari.
11 Ọ we si, Otù nwoke ji umu-
ndikom abua: 12 nke bu nwata nime
ha we si nna-ya, Nna, nyem òkė nke ihe
i nwere nke rurum. Ọ we kewara ha
ihe nile o ji biri. 13 Mḅe ọtutu ubọchi
agabigagh nwa-ya nke-nwata ahu we
kporo ihe nile, je ala ọzọ di anya; n'ebe
ahu ka ọ mefuru ihe ọ nwere n'idí ndu
nke ila-n'iyi. 14 Ma mḅe ọ mefusiri
ihe nile, oké unwu siri ike dara n'ala ahu;
ya onwe-ya we malite inọ na nkpà.
15 Ọ we ga were onwe-ya rapara n'otù
onye nime ndi amuru n'ala ahu; ọ we
ziga ya n'ubi-ya izù ezì. 16 Ọ we nāgu
ya iwere mḅuḅọ nke ezi nāta riju afọ-ya:
ma ọ digh onye ọ bula nēnye ya. 17 Ma
mḅe ọ mara onwe-ya ọ si, Ọtutu ndi
egoro ọlu ole nke nnam nwebigara oḅe
achicha ókė, ma mu onwem nāla n'iyi
n'okė agu n'ebe a! 18 M'gēbili jekuru
nnam, m'gāsi kwa ya, Nna, emehiewom
megide elu-igwe, na n'iru gi:
19 ekwesighm ka akpọkwam nwa-gi
ọzọ: mem ka m'di ka otù onye nime
ndi nke gi egoro ọlu. 20 Ọ we bilie,
biakute nna-ya. Ma mḅe ọ nọ n'ebe di
anya uḅu a, nna-ya huru ya, ọ we nwe
ọmiko n'aru-ya, ḅa ọsọ, makua ya n'olu,
sutu kwa ya ọnu nke-uku. 21 Nwa-ya
we si ya, Nna, emehiewom megide elu-
igwe, na n'iru gi: ekwesighm ka
akpọkwam nwa-gi ọzọ. 22 Ma nna-ya
siri ndi-orù-ya, Chiputa uwe-nwuda nke
kachasi nma ọsọsọ, were ya yikwasi ya;
tiye kwa nḅa-aka n'aka-ya, na akpukpọ-
ukwu n'ukwu-ya: 23 sekputa kwa
nwa-ehi azùru azù, ḅue ya, ka ayi ri
kwa, ka obi tọ kwa ayi utọ: 24 n'ihi
na nwam nka nwururi anwu, ọ we di
ndu ọzọ; o fururi efu, ewe hu ya. Ha
we malite ime ka obi tọ ha utọ. 25 Ma
nwa-ya nke-okenye nọ n'ubi: mḅe ọ

nābia ru ulo nso, ọ we nu olu abù na
ite-egwú. 26 Ọ we kpọ otù onye nime
ndi nēje ozi ka ọ biakute ya, we jua ya
ihe ha bu, bú ihe ndia. 27 Ọ we si ya,
Nwa-nne-gi abiawo; nna-gi eb̲uwo kwa
nwa-ehi azùru azù, n'ihi na ọ nara ya
n'aru-ike. 28 Ma ọ were iwe, ọ chọgh
kwa ibà n'ulo: nna-ya we puta, riọ ya.
29 Ma ọ zara, si nna-ya, Le, ọtutu arọ
ndia ka m'bu orù-gi, ọ digh kwa mb̲e ọ
bula m'rapuru ihe i nyere n'iwu: ma ọ
digh mb̲e ọ bula i nyerem nwa-ewu, ka
obi we tọ mu na ndi-eyim utọ: 30 ma
mb̲e nwa-gi nka biara, nke ya na
ndinyom ndi nākwa iko ripiara ihe nile
i ji biri, i b̲uru nwa-chi azùru azù nye
ya. 31 Ọ we si ya, Nwam, mu na gi nọ
mb̲e nile, ihem nile bu kwa nke gi.
32 Ma ayi aghagh ime ka obi tọ ayi utọ
na iṅuri ọṅu: n'ihi na nwa-nne-gi nka
nwururi anwu, ọ we di ndu ọzọ; o fu-
kwa-ra efu, ewe hu ya.

16 1 Ọ we si kwa ndi nēso uzọ-Ya,
Otù ọgaranya di, nke nwere onye
nāchi ėzí-na-ulo-ya; onye a ka eboro
n'iru ya na ọ nēmefu ihe ọ nwere. 2 Ọ
we kpọ ya, si ya, Ọ̀ bu gini bu nka nke
m'nānu bayere gi? kọrọm akukọ nke
ọchichi-ėzí-na-ulo-gi; n'ihi na i pugh
ichi ėzí-na-ulo ọzọ. 3 Onye ahu nke
nāchi ėzí-na-ulo we kwue n'onwe-ya, si,
Gini ka m'gēme, n'ihi na onye-nwem
nānapum ọchichi - ėzí - na - ulo a?
Enweghm ike igwu ala; ihere iriọ aririọ
nēmem. 4 Amaram ihe m'gēme, ka,
mb̲e ọ bula agēwepum n'ọchichi-ėzí-na-
ulo a, ka ha we kpọbatam n'ulo nke aka
ha. 5 Ọ we kpọ ndi nile ji onye-nwe-ya
ugwọ n'otù n'otù, si onye mbu, Ùgwọ
ole ka i ji onye-nwem? 6 Ọ si, Ọgu
mb̲é manu ise. Ọ si ya, Were akwukwọ-
gi, nọdu ọsọsọ, de ọgu abua na iri.
7 Mb̲e ahu ọ siri onye ọzọ, Ùgwọ ole
ka gi onwe-gi ji kwa? Ọ si, Ọgu mb̲é
ọka ise. Ọ si ya, Were akwukwọ-gi, de
ọgu anọ. 8 Onye-nwe-ya we to onye
ahu nāchi ėzí-na-ulo nke nēme ajọ
omume, n'ihi na ọ mere dika onye nwere
uche: n'ihi na umu nke oge a nwere
uche n'ebe ọb̲ọ nke aka ha nọ kari umu
nke ìhè. 9 Mu onwem nāsi kwa unu,
Menu ndi-eyì nye onwe-unu site n'àkù
nke ajọ omume; ka, mb̲e ọ bula ọ gāgwu,
ka ha we kpọbata unu n'ulo-ikwū ebigh-
ebi. 10 Onye kwesiri ka atukwasi ya obi
n'ihe dikarisiri ntà kwesi-kwa-ra ka
atukwasi ya obi n'oké ihe: onye bu kwa
onye ajọ omume n'ihe dikarisiri ntà bu
kwa onye ajọ omume n'oké ihe. 11 Ya
mere, ọ buru na unu abugh ndi kwesiri
ka atukwasi unu obi n'àkù ajọ omume,
ònye gēnye ezi àkù n'aka-unu na
ntukwasi-obi idebe? 12 Ọ buru kwa na
unu abugh ndi kwesiri ka atukwasi unu
obi n'ihe onye ọzọ nwere, ònye gēnye
unu ihe nke aka unu? 13 Ọ digh onye
ọ bula nke nēje ozi nke puru ibu orù nke
nna abua: n'ihi na ọ gākpọ otù onye
nime ha asi, hu ibe-ya n'anya; ma ọ bugh
otú a o gējide otù, lelia ibe-ya anya.
Unu apugh ibu orù Chineke na àkù.

14 Ma ndi-Farisi, ndi nāhu ego
n'anya, nuru ihe ndia nile: ha we me Ya
ìhe-ọchi. 15 Ọ we si ha, Unu onwe-
unu bu ndi nāgu onwe-unu na ndi ezi
omume n'anya madu; ma Chineke mara
obi-unu: n'ihi na ihe di elu n'etiti madu
bu ihe-árú n'anya Chineke. 16 Iwu
Chineke na ndi-amuma-Ya di rue oge
Jọn: site n'oge ahu anēzisa ozi ọma ala-
eze Chineke, madu nile n'otù n'otù were
ihe-ike nābà nime ya. 17 Ma ọ ka nfé
ka elu-igwe na ala gabiga, kari na otù ihe
dikarisiri ntà n'iwu ahu gāda. 18 Nwoke
ọ bula nke nārapu nwunye-ya, nke luru
kwa nwayi ọzọ, ọ nākwa iko: onye nālu
nwayi nke di-ya rapuworo nākwa kwa
iko.

19 Ma otù ọgaranya di, o nēyi kwa
uwe ododo na ezi ákwà ọcha, ọ nēme
kwa ka obi nātọ ya utọ nke-ọma kwa-
ub̲ọchi: 20 ma atọb̲ọrọri otù ob̲eye
n'ọnu-uzọ-amá-ya, aha-ya bu Lazarọs,
nke ọnyá juru ya n'aru, 21 onye ọ nāgu
kwa ka ewere irighiri nri nke si na
table nke ọgaranya ahu dapu me ka afọ
ju ya; e, ọbuná nkita nābia racha
ọnyá-ya. 22 Ọ we rue na ob̲eye ahu
nwuru, ndi-mọ-ozi we bupu ya ga
n'ebe ọ dabere n'obi Abraham: ọgaranya
ahu nwu-kwa-ra, ewe lie ya. 23 Nime
Hedis ọ we welie anya-ya elu, ebe
ọ nọ na nmekpa-aru, ọ hu Abraham
n'ebe di anya, na Lazarọs ka ọ dabere
n'obì-ya. 24 Ọgaranya ahu we kpọ òkù,
si, Nna, Abraham, merem ebere, zite
Lazarọs, ka ọ detu ọnu-ọnu nkpisi-aka-
ya na miri, we mejua irem; n'ihi na
anọm n'aru-ufu nime ire-ọku a. 25 Ma
Abraham siri, Nwam, cheta na i nara ezi

ihe-gi na ndu-gi, otù ahu Lazarọs
nara-kwa-ra ajọ ihe-ya: ma ubu a
anākasi ya obi n'ebe a, ma gi onwe-gi
nọ n'aru-ufu. 26 Ma n'ihe ndia nile,
emewo ka okė olùlù disie ike n'abata
ayi na unu, ka ndi nāchọ isi n'ebe a
gabiga ijekuru unu we ghara inwe ike,
ka onye ọ bula ghara kwa isi n'ebe ahu
gabiga biakute ayi. 27 Ọ we si, Ya mere
ariọm gi, nna, ka i ziga ya n'ulo nnam;
28 n'ihi na enwerem umu-nne ise; ka ọ
we dọ ha aka na nti, ka ha onwe-ha ghara
ibia kwa n'ebe nmekpa-aru a. 29 Ma
Abraham siri, Ha nwere Moses na ndi-
amuma; ka ha nuru olu-ha. 30 Ọ we
si, É-ė, nna Abraham: kama ọ buru na
otù onye esite na ndi nwuru anwu jekuru
ha, ha gēchėghari. 31 Ọ we si ya, Ọ
buru na ha anugh olu Moses na ndi-
amuma, agagh-eme kwa ka ha kweye, asi
na otù onye esi na ndi nwuru anwu bilie.
17 1 Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Ọ bu
ihe nāghagh ime na ihe di iche
iche nēme ka madu ma n'ọnyà gābia: ma
ahuhu gādiri onye ahu, nke ha nēsite
n'aka-ya bia. 2 Ọ gābara ya-ri urù ma
akwuba ya nkume-igwe-nri n'olu, tubà
kwa ya n'okė osimiri, kari na ọ gēme ka
otù onye nime ndi ntà ndia ma n'ọnyà.
3 Nēzenu onwe-unu: ọ buru na nwa-
nna-gi emehie, bara ya nba; ọ buru kwa
na ọ chėgharia, baghara ya. 4 Ọ buru
kwa na ọ mehiere megide gi ubò asa
n'otù ubọchi, we chigharia ọzọ n'ebe i
nọ ubò asa, si, Echėgharim; i gābaghara
ya.

5 Ndi-ozi-Ya we si Onye-nwe-ayi,
Tukwasiri ayi okwukwe. 6 Onye-nwe-
ayi we si, Ọ buru na unu nwere okwukwe
dika nkpuru mustard, unu gāsi osisi
sycamine nka, Ka eropu gi, ku kwa gi
n'okė osimiri; ọ gāǹa kwa unu nti. 7 Ma
ònye n'etiti unu, asi na ọ nwere orù nke
nālu ọlu ubi ma-ọbu nke nāzù aturu,
gāsi ya, mbe o si n'ubi bata n'ulo, Bia
ngwa ngwa nọdu na nri; 8 nke nāgagh-
asi kwa ya kama nke ahu, Dozie ihe
m'gēri na nri-anyasi, ke kwa ihe-ọkikė
n'ùkwù-gi, nējerem ozi, rue mbe
m'risiri ǹu kwa; ma emesia gi onwe-gi
gēri ǹu kwa? 9 Ọ nwere ekele n'ebe
orù ahu nọ n'ihi na ọ mere ihe akaworo
àkà? 10 Otù a unu onwe-unu kwa, mbe
ọ bula unu gēmesi ihe nile akaworo àkà

nye unu, sinu, Ayi bu orù ndi nābagh
n'ihe; ayi emewo ihe ayi ji ugwọ ime.

11 O rue, mbe ha nāga Jerusalem,
na Ya onwe-ya nāgabiga n'etiti Sameria
na Galili. 12 Mbe Ọ nābà n'otù obodo
ntà, ndikom iri, bù ndi-ekpenta, we zute
Ya, ndi guzoro n'ebe di anya: 13 ha
we welie olu-ha elu, si, Jisus, Nna-ayi,
mere ayi ebere. 14 Mbe Ọ huru ha, Ọ
we si ha ,Ganu, were onwe-unu gosi ndi-
nchu-aja. Ọ we rue, mbe ha nāga, na
emere ka aru-ha di ọcha. 15 Ma otù
onye n'etiti ha, mbe ọ huru na emere ka
aru di ya ike, ọ laghachi, were okė olu
nēnye Chineke otuto; 16 ọ we da
kpuchie iru-ya n'ala n'ukwu-Ya, nēkele
Ya: onye ahu bu kwa onye Sameria.
17 Ma Jisus zara, si, Èmegh ka aru
ndikom iri ahu di ọcha? ma òle ebe
iteghete fọduru nọ? 18 Àhugh ndi
laghachiri inye Chineke otuto, ma-
ọbugh onye ala ọzọ a? 19 Ọ we si ya,
Bilie, ga nke gi: okwukwe-gi azọputawo
gi.

20 Ma mbe ndi-Farisi juru Ya mbe
ala-eze Chineke gābia, Ọ zara ha, si,
Ala-eze Chineke adigh-abia mbe madu
nēche nche: 21 ha agagh-asi kwa, Le,
n'ebe a! ma-ọbu, N'ebe ahu! n'ihi na le,
ala-eze Chineke di n'etiti unu.

22 Ọ we si ndi nēso uzọ-Ya, Ubọchi
gābi, mbe agu ihu otù nime ubọchi
Nwa nke madu gāgu unu, ma unu
agagh-ahu ya. 23 Ha gāsi kwa unu,
Le, n'ebe ahu! Le, n'ebe a! unu ejela,
unu eso-kwa-la ha: 24 n'ihi na dika
àmùmà, mbe o nēbu àmùmà site n'otù
akuku n'okpuru elu-igwe, o nēnwu rue
akuku ọzọ n'okpuru elu-igwe; otù a
ka Nwa nke madu gādi n'ubọchi-Ya.
25 Ma Ọ ghagh ibu uzọ hu ọtutu ahuhu,
aghagh kwa iju Ya site n'ọbọ a.
26 Ma dika emere n'ubọchi Noa, otú a
ka ọ gādi kwa n'ubọchi Nwa nke madu.
27 Ha nēri ihe, ha nāǹu ihe-ọǹuǹu, ha
nālu nwunye, anēnye ha n'ọlulu-di, rue
ubọchi Noa batara n'ubọ-ya, okė iju-
miri ahu we bia, la ha nile n'iyi. 28 Otù
ahu dika emere n'ubọchi Lot; ha nēri
ihe, ha nāǹu ihe-ọǹuǹu, ha nāzù,
ha nēre, ha nāku ihe n'ubi, ha nēwu
ulo; 29 ma n'ubọchi Lot siri na Sọdọm
puta ọku na brimstone si n'elu-igwe
zò, we la ha nile n'iyi: 30 n'otù aka
ahu ka ọ gādi n'ubọchi agēkpughe Nwa

nke madu. 31 N'ubọchi ahu, onye gānọ
n'elu ulo, ma ihe-ya di nime ulo,
ya ghara iridata ikwapu ha: otú ahu
onye nọ kwa n'ubi, ya ghara ilaghachi.
32 Chetanu nwunye Lot. 33 Onye ọ
bula nke gāchọ uzọ izutara onwe-ya ndu-
ya, o gētufu ya: ma onye ọ bụla nke
gētufu ndu-ya gēme ya ka ọ di ndu.
34 Asim unu, N'abali ahu madu abua
gādi n'elu otù ihe-ndina; agēwere otù
nime ha, rapu ibe-ya. 35 Ndinyom
abua ganēgwekọ nri n'otù ebe; agēwere
otù nime ha, ma agārapu ibe-ya.
36 Madu abua gānọ kwa n'ubi; agēwere
otù rapu kwa ibe-ya. 37 Ha we za, si
Ya, Ole ebe, Onye-nwe-ayi? Ọ si ha,
Ebe ozu di, n'ebe ahu ka udele gēzukọ
kwa.

18 1 Ọ we turu ha ilu izí ha na ha
aghagh ikpe ekpere mḅe nile, na
ighara ikwe ka ike gwu ha; 2 si, Otù
onye-ikpé nọ n'otù obodo, onye nādigh-
atu egwu Chineke, nke nādigh-asọpuru
kwa madu: 3 otù nwayi nke di-ya
nwuru nọ kwa n'obodo ahu; nwayi ahu
we nābiakute ya, nāsi, Kpeputam n'aka
onye-irom. 4 Ma na mbu ọ chọgh ime
ya: ma emesia ọ siri n'onwe-ya, Ọ bu
ezie na adighm-atu egwu Chineke,
adighm-asọpuru kwa madu; 5 ma n'ihi
na nwayi a di-ya nwuru nēsoḅum,
m'gēkpeputa ya, ka ọ ghara ime ka ike
gwusiam site n'ọbibia ọ nābia mḅe nile.
6 Onye-nwe-ayi we si, Nurunu ihe
onye-ikpé nke nēme ajọ omume kwuru.
7 Ma Chineke, Ọ gagh-ekpeputa ndi
nke Ya arọputara, ndi nākpọku Ya
ehihie na abali, Ọ nwe-kwa-ra ogologo
ntachi-obi n'ebe ha nọ? 8 Asim unu,
na Ọ gēkpeputa ha ọsọsọ. Otú ọ di,
mḅe Nwa nke madu gābia, Ọ gāhu
okwukwe n'elu uwa?

9 Ọ we tu kwa ilu a nye ufọdu ndi
tukwasiri obi n'onwe-ha na ha bu ndi
ezi omume, ndi kpọ-kwa-ra ndi nile
fọduru ihe-efu: 10 Ndikom abua rigoro
n'ulo uku Chineke ikpe ekpere; otù nime
ha bu onye-Farisi, ibe-ya bu onye-ọna-
utu. 11 Onye-Farisi guzoro nēkpe
ekpere nye onwe-ya otú a, si, Chineke,
ekelem Gi, na adighm ka ndi fọduru
n'etiti madu, ndi nāpunara madu ihe,
ndi ajọ omume, ndi nākwa iko, ma-
ọbu dika ọbuná onye-ọna-utu a.
12 Anamebu ọnu uḅò abua n'ízù
ubọchi asa; anamenye otù uzọ n'uzọ
iri n'ihe nile, ka ha ra, bú nke m'natara.
13 Ma onye-ọna-utu ahu guzoro n'ebe di
anya, ọ chọgh kwa iweli ọbuná anya-ya
le elu-igwe, kama o nēti aka n'obi-ya, si,
Chineke, ka obi-Gi juru n'ebe mu, bú
onye-nmehie, nọ. 14 Asim unu, Nwoke
a ridara n'ulo-ya buru onye aguworo
n'onye ezi omume kari ibe-ya: n'ihi na
onye ọ bula nke nēweli onwe-ya elu,
agēweda ya; ma onye nēweda onwe-ya,
agēweli ya elu.

15 Ha we kuta-kwa-ra Ya umu ọhu
ha, ka Ọ we metu ha aka: ma mḅe ndi
nēso uzọ-Ya huru ya, ha bara ha nba.
16 Ma Jisus kpọrọ ha biakute Ya, si,
Kwenu ka umu-ntakiri biakutem, unu
eḅochi-kwa-la ha: n'ihi na ala-eze
Chineke bu nke ndi di otú a. 17 N'ezie
asim unu, Onye ọ bula nke nāgagh-
anara ala-eze Chineke dika nwatakiri, ọ
gagh-abà nime ya ma-ọli.

18 Otù onye-isi we jua Ya, si, Ezi
Onye-ozizí, gini ka m'gēme ka m'we
keta ndu ebigh-ebi? 19 Ma Jisus siri
ya, Gini mere i nākpọm ezi onye? ọ digh
onye ọ bula bu ezi onye, ma-ọbugh otù
Onye, bú Chineke. 20 I matawo ihe
nile enyere n'iwu, Akwala iko, Eḅula
madu, Ezula ori, Aḅala àmà ugha,
Sọpuru nna-gi na nne-gi. 21 Ma ọ siri,
Ihe ndia nile ka m'ribara ama site
n'okorọbia. 22 Ma mḅe Jisus nuru ya,
Ọ si ya, Otù ihe fọdu-kwa-ra gi ime: re
ihe nile, ka ha ra, bú nke i nwere, kenye
ndi-oḅeye, i gēnwe kwa àkù n'elu-igwe:
bia kwa, som. 23 Ma mḅe ọ nuru ihe
ndia, o wutara ya nke-uku; n'ihi na ọ
bu oké ọgaranya. 24 Ma ebe Jisus huru
ya, Ọ si, Le otú ọ diri ndi nwere àkù ike
ibà n'ala-eze Chineke! 25 N'ihi na ọ
dikariri camel nfé isite n'anya àgigà ba
nime, kari ọgaranya ibà n'ala-eze
Chineke. 26 Ma ndi nuru ya siri,
Ònye kwa ka apuru izọputa? 27 Ma
Ọ siri, Ihe anāpugh ime n'ebe madu
nọ bu ihe apuru ime n'ebe Chineke nọ.
28 Pita we si, Le, ayi onwe-ayi rapuru
ihe nile nke aka ayi, we so Gi. 29 Ọ we
si ha, N'ezie asim unu, Ọ digh onye ọ
bula nke rapuru ulo, ma-ọbu nwunye,
ma-ọbu umu-nne, ma-ọbu ndi muru ya,
ma-ọbu umu, n'ihi ala-eze Chineke,
30 nke nāgagh-anata kari ọtutu ihe n'oge

a, nata kwa ndu ebigh-ebi n'oge nke
nābia.
31 Ọ we kuru ndi-ozi iri na abua ahu
tiyere Onwe-ya, si ha, Le, ayi nārigoro
Jerusalem, ihe nile edeworo n'akwukwọ
nsọ site n'aka ndi-amuma gēmezu n'ebe
Nwa nke madu nọ. 32 N'ihi na
agārara Ya nye n'aka ndi mba ọzọ,
me kwa Ya ihe-ọchì, me kwa Ya ihe-
ihere, busa kwa Ya ọnu-miri: 33 ha
gāpia kwa Ya ihe, ḅue Ya: n'ubọchi nke-
atọ O gēsi kwa n'ọnwu bilie. 34 Ma ndi
ahu aghọtagh ihe ọ bula n'ihe ndia;
ezonari-kwa-ra ha okwu a, ha amagh
kwa ihe anēkwu.
35 O rue, mḅe Ọ nābiaru Jeriko nso,
otù onye-ìsì nānọdu n'akuku uzọ nāriọ
aririọ: 36 ma ebe ọ nuru ùzù ìgwè
madu ka ha nāgabiga, ọ jua isi ihe a.
37 Ha we kọrọ ya, na Jisus Onye Na-
zaret nāgabiga. 38 Ọ we tie nkpu, si,
Jisus, Nwa Devid, merem ebere. 39 Ndi
bu uzọ ga we bara ya nba, ka o kpuchie
ọnu-ya: ma onye ahu tikariri nkpu
nke-uku, si, Nwa Devid, merem ebere.
40 Jisus we guzo, si ka eduru ya biakute
Ya: ma mḅe ọ biara nso, Ọ jua ya, si,
41 Gini ka i nāchọ ka M'mere gi? Ọ si,
Onye-nwe-ayi, ka eme ka m'hu uzọ.
42 Jisus we si ya, Ka eme ka i hu uzọ:
okwukwe-gi azọputawo gi. 43 Ngwa
ngwa ewe me ka ọ hu uzọ, ọ we nēso Ya,
nēnye Chineke otuto: ndi-Ju nile, mḅe
ha huru ya, ha we to Chineke.
19 1 Ọ we ba na Jeriko nāgabiga kwa
n'etiti ya. 2 Ma le, otù nwoke
anākpọ aha-ya Zakiọs; onye ahu bu kwa
onye-isi-ọna-utu, onye ahu bu kwa
ọgaranya. 3 Ọ we chọ uzọ ihu Jisus
imata onye Ọ bu; ma ọ pugh n'ihi ìgwè
madu, n'ihi na o togh ogologo. 4 Ọ we
ḅa ọsọ ga n'iru, we rigo n'osisi sycomore
ka ọ hu Ya anya: n'ihi na Ọ gaje igabiga
n'uzọ ahu. 5 Mḅe Jisus biaruru ebe
ahu, Ọ we le anya n'elu, si ya, Zakiọs,
me ngwa, ridata; n'ihi na aghaghm inọdu
n'ulo-gi ta. 6 Ọ we me ngwa, ridata,
were kwa ọṅù kpọbata Ya. 7 Mḅe ha
huru ya, ha nile we nātamu, si, Ọ bàra
inọ ọnọdu-abali n'ulo nwoke bu onye-
nmehie. 8 Zakiọs we guzọ, si Onye-
nwe-ayi, Le, Onye-nwe-ayi, nkera ihe
m'nwere ka m'gēnye ndi-oḅeye; ọ buru
kwa na anaram onye ọ bula ihe site
n'ebubo ugha, m'gēnyeghachi anọ anọ.
9 Jisus we si ya, Ta ka nzọputa biaruru
ulo a, ebe ya onwe-ya bu kwa nwa
Abraham. 10 N'ihi na Nwa nke madu
biara ichọ na izọputa ihe nke furu efu.
11 Ma mḅe ha nānu ihe ndia, Ọ
tukwasi tu ilu, n'ihi na Ọ nọ Jerusalem
nso, na n'ihi na ha nēchè na ala-eze
Chineke gaje iputa ìhè ngwa ngwa.
12 Ya mere Ọ siri, Otù nwoke amazuru
aha-ya gara ala di anya, inara ala-eze nye
onwe-ya, na ilaghachi. 13 Ọ we kpọ
madu iri nime ndi-orù-ya, nye ha ọgu
pound abua na iri, si ha, Zuanu ahia rue
mḅe m'gābia. 14 Ma ndi-obodo-ya
kpọrọ ya asì, ha we zìe ndi-ozi ga n'azu
ya, si, Ayi achọgh ka nwoke a buru eze-
ayi. 15 Ọ we rue, mḅe ọ laghachiri ọzọ,
mḅe ọ natasiri ala-eze-ya, na ọ siri ka
akpọ ndi-orù ahu, ndi ọ nyereri ego ahu,
ka ha biakute ya, ka ọ we mara ihe ha
zutarari n'ahia. 16 Onye mbu we bia
n'iru ya, si, Onye-nwe-ayi, pound ise
nke gi abawo urù ọgu pound abua na iri.
17 Ọ we si ya, I mere nke-ọma, ezi orù:
n'ihi na ahuru na i kwesiri ka atukwasi gi
obi n'ihe dikarisiri ntà, gi buru onye
nāchi obodo iri. 18 Nke-abua we bia,
si, Onye-nwe-ayi, pound ise nke gi
abawo urù orú pound na ise. 19 Ọ we
si kwa nwoke a, Gi onwe-gi buru kwa
onye-isi nke obodo ise. 20 Orù nke
di iche we bia, si, Onye-nwe-ayi, le
pound ise nke gi, nke m'debere n'ákwà:
21 n'ihi na aturum gi egwu, n'ihi na i bu
onye aka ike: i nēweli ihe i nātọḅọghri,
i nēwe kwa ihe i nāghaghri. 22 Ọ si ya,
M'gēsite n'ọnu nke gi kpe gi ikpé, ajọ
orù. I mara na mu onwem bu onye aka
ike, nēweli ihe m'nātọḅọghri, nēwe kwa
ihe m'nāghaghri; 23 n'ihi gini kwa ka
i nējigh were egom nye ndi nāḅanwe ego,
mu onwem gānara kwa ya na uma mḅe
m'biara? 24 Ọ we si ndi guzoro nso,
Napunu ya pound ise ahu, were ha
nye onye nwere ọgu pound abua na iri
ahu. 25 Ha we si ya, Onye-nwe-ayi, ọ
nwere ọgu pound abua na iri. 26 Asim
unu, na onye ọ bula nke nwere ka
agēnye; ma onye nēnwegh, ọbuná ihe ọ
nwere ka agānapu ya. 27 Otú ọ di, ndi-
irom ndia, ndi nāchọgh ka m'buru eze-
ha, kuta ha n'ebe a, ḅue ha n'irum.
28 Mḅe O kwusiri okwu ndia, Ọ we
nāga n'iru, nārigoro Jerusalem.
29 O rue, mḅe Ọ biaruru Betfagi na

Betani nso, n'uzọ ugwu anākpọ ugwu
Olive, na O zigara madu abua n'etiti ndi
nēso uzọ-Ya, 30 si, Jenu n'obodo ntà
nke di na ncherita-iru unu; mḅe unu
nābà, unu gāhu nime ya nwa-inyinya-
ibu elibeworo, nke madu ọ bula
akānọkwasigh: tọpunu ya, sekputa ya.
31 Ọ buru kwa na onye ọ bula ajua unu,
si, N'ihi gini ka unu nātọpu ya? unu
gāsi otù a, Ọ di Onye-nwe-ayi nkpà.
32 Ndi ezigara we je, hu dika Ọ gwara
ha. 33 Ma mḅe ha nātọpu nwa-
inyinya-ibu ahu, ndi-nwe-ya we si ha,
Gini mere unu nātọpu nwa-inyinya-ibu
ahu? 34 Ha we si, Ọ di Onye-nwe-ayi
nkpà. 35 Ha we sekputa ya nye Jisus:
ha we wukwasi uwe-ha na nwa-inyinya-
ibu ahu, we tukwasi Jisus na ya.
36 Mḅe Ọ nāga, ha we tusa uwe-ha
n'uzọ. 37 Ma mḅe Ọ nābiaru
Jerusalem nso uḅu a, n'uzọ nrida nke
ugwu Olive, ọra ndi nile nēso uzọ-Ya
malitere iñuri ọñu na iwere okė olu to
Chineke n'ihi ọlu nile di ike nke ha
hururi; 38 si, Onye agọziri agọzi ka
Eze Nke nābia n'aha Onye-nwe-ayi bu:
udo di n'elu-igwe, otuto di kwa n'ebe
kachasi ihe nile elu. 39 Ufọdu n'etiti
ndi-Farisi we si n'ìgwè madu ahu si Ya,
Onye-ozizi, bara ndi nēso uzọ-Gi nba.
40 Ọ we za, si, Asim unu na, ọ buru
na ndia ekpuchi ọnu-ha, nkume gēti
nkpu.
41 Mḅe Ọ biaruru Jerusalem nso, Ọ
we hu obodo ahu we kwara ya ákwá,
42 si, Ọ buru na i mara n'ubọchi a,
ọbuná gi onwe-gi, ihe gēweta udo! ma
uḅu a ezonariri ha n'anya-gi. 43 N'ihi
na ubọchi gābiakwasi gi, mḅe ndi-iro-gi
gēgwu ėkpè na ìgà imegide gi, nọgide
kwa gi buruburu, jigide kwa gi n'akuku
nile, 44 tuda kwa gi n'ala, na umu-gi
bi nime gi; ha agagh-arapu kwa nime
gi otù nkume n'elu nkume-ibe-ya; n'ihi
na i magh oge nleta-gi.
45 Ọ we ba n'ulo uku Chineke, malite
ichupu ndi nēre, 46 nāsi ha, Edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Ulom gābu kwa ulo
ekpere: ma unu onwe-unu mere ya ọḅà
ndi nāpunara madu ihe.
47 Ọ we nēzi ihe kwa-ubọchi n'ulo
uku Chineke. Ma ndi-isi-nchu-aja na
ndi-ode-akwukwọ na ndi-isi nke ndi-Ju
nāchọ uzọ ila Ya n'iyì: 48 ha ahugh
kwa ihe ha gēme; n'ihi na ndi-Ju nile nọ
Ya nso buruburu, nānu okwu-Ya.
20 1 Ọ we rue, n'otù nime ubọchi
ahu, mḅe O nēzi ndi-Ju ihe n'ulo
uku Chineke, nēzi kwa ozi ọma, na ndi-
isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ, ha na
ndi-okenye, we guzo Ya nso; 2 ha we
kwue, si Ya, Gwa ayi: Ọ bu n'aha ike
gini ka I nēme ihe ndia? ma-ọbu ònye
ka ọ bu, bù onye nyere Gi ike a? 3 Ma
Ọ zara, si ha, Mu onwem gāju kwa
unu otù okwu; unu gwakwam:
4 Baptism nke Jọn, ò sitere n'elu-igwe,
ma-ọbu na o sitere n'aka madu? 5 Ha
we kwurita n'etiti onwe-ha, si, Ọ buru
na ayi asi, O sitere n'elu-igwe; Ọ gāsi,
N'ihi gini ka unu nējigh kwe ya? 6 Ma
ọ buru na ayi asi, O sitere n'aka madu;
ndi-Ju nile gēji nkume tuḅu ayi: n'ihi na
emewo ka ha kweye na Jọn bu onye-
amuma. 7 Ha we za, si na ha amatagh
ebe o sitere. 8 Jisus we si ha, Mu
onwem agagh-agwa kwa unu aha ike
M'ji eme ihe ndia.
9 Ọ we malite ituru ndi-Ju ilu a: Otù
onye kuru ubi-vine, were kwa ya tiye
n'aka ndi-ọlu-ubi, we je ala ọzọ nọdu oge
di anya. 10 N'oge ighọ nkpuru ọ we
zigara ndi-ọlu-ubi ahu otù orù, ka ha we
nye ya nkpuru ufọdu nke ubi-vine ahu:
ma ndi-ọlu-ubi ahu piara ya ihe, zilaga
ya n'aka efu. 11 Ọ we zikwasi orù
ọzọ: ha we pia kwa ya ihe, me ya ihe-
ihere, zilaga ya n'aka efu. 12 Ọ we
zikwasi orù nke-atọ: ha we meru kwa
onye ahu aru, we tupu ya. 13 Onye-
nwe ubi-vine ahu we si, Gini ka m'gēme?
m'gēziga ọkparam m'huru n'anya:
elegh anya ha gāsọpuru nwam nka.
14 Ma mḅe ndi-ọlu-ubi ahu huru ya, ha
kwurita n'etiti onwe-ha, si, Nka bu
onye-nketa: ka ayi ḅue ya, ka ihe-nketa-
ya we buru nke ayi. 15 Ha we tupu ya
n'azu ubi-vine ahu, ḅue ya. Gini kwa
ka onye-nwe ubi-vine ahu gēme ha?
16 Ọ gābia, la ndi-ọlu-ubi ahu n'iyì,
were kwa ubi-vine ahu nye ndi ọzọ. Ma
mḅe ha nuru ya, ha si, Chineke ekwela.
17 Ma Ọ lere ha anya, si, Gini kwa bu
ihe a nke edeworo n'akwukwọ nsọ,

Nkume nke ndi nēwu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo?

18 Agētiwasi onye ọ bula nke dakwasiri
nkume ahu; ma onye ọ bula ọ gādakwasi
ya, ọ gēfesa ya ka uzuzu.
19 Ndi-ode-akwukwọ na ndi-isi-

nchu-aja we chọ uzọ itukwasi Ya aka
n'otù oge hour ahu; ma ha turu egwu
ndi-Ju: n'ihi na ha mara na Ọ turu ilu a
imegide ha. 20 Ha we che Ya nche, we
zipu ndi-nledo, ndi mere onwe-ha dika
ndi ezi omume, ka ha we jide Ya n'okwu-
ọnu-Ya, irara Ya nye n'aka ọchichi na
ike nke onye-isi. 21 Ha we jua Ya, si,
Onye-ozizí, ayi amatawo na I nēkwu
nēzí kwa ihe ziri ezi, na I digh-ele kwa
madu anya n'iru, kama I nēzí uzọ
Chineke n'ezi-okwu: 22 Ò ziri ezi
n'iwu ka ayi tu ùtú nye Sisa, ma-ọbu
na ò zigh ezi? 23 Ma Ọ matara
aghughọ-ha, we si ha, 24 Gosinum otù
shilling. Ònyinyo na ihe-ndekwasi nke
onye ka ọ nwere? Ha si, Nke Sisa.
25 Ọ we si ha, Ya mere, nyeghachinu
Sisa ihe nke Sisa, nyeghachi-kwa-nu
Chineke ihe nke Chineke. 26 Ha
enwegh kwa ike ijide okwu-Ya n'iru
ndi-Ju: ọziza-Ya we ju ha anya, ha we
kpuchie ọnu-ha.
27 Ufọdu n'etiti ndi-Sadusi, ndi si na
nbilite-n'ọnwu adigh, we biakute Ya; ha
we jua Ya, 28 si, Onye-ozizí, Moses
dere akwukwọ nye ayi, si, na ọ buru na
nwa-nne-nwoke onye ọ bula anwua, mḇe
ọ nwere nwunye, ma onye ahu enwegh
nwa, ka nwa-nne-ya nwoke kuru
nwunye-ya, me ka nkpuru toputara nwa-
nne-ya. 29 Ya mere, umu-nne-ndikom
asa di: nke-mbu luru nwunye, we nwua
nēnwegh nwa; 30 nke-abua kwa;
31 nke-atọ we kuru ya; otù ahu ha asa
arapugh umu, we nwua. 32 Mḇe ha
nile nwusiri nwayi ahu nwu-kwa-ra.
33 Ya mere, na nbilite-n'ọnwu nwùnye
onye n'etiti ha ka ọ gābu? n'ihi na ha
asa nwere ya na nwunye. 34 Jisus we
si ha, Umu nke oge a nālu nwunye,
anēnye kwa ha n'ọlulu-di: 35 ma ndi
aguru na ha kwesiri iru oge ahu, na iru
nbilite-n'ọnwu ahu, bú isi na ndi nwuru
anwu bilie, ha alugh nwunye, enyegh
kwa ha n'ọlulu-di: 36 n'ihi na ha apugh
kwa inwu ọzọ: n'ihi na ha na ndi-mọ-ozi
ra; ha bu kwa umu Chineke, ebe ha bu
umu nbilite-n'ọnwu ahu. 37 Ma ọbuná
Moses gosiri na anēme ka ndi nwuru
anwu si n'ọnwu bilie, nēkwu nime ebe
edere okwu bayere Osisi ntà, mḇe ọ
nākpọ Onye-nwe-ayi Chineke nke
Abraham, na Chineke nke Aisak, na
Chineke nke Jekob. 38 Ma Ọ bugh
Chineke nke ndi nwuru anwu, kama Ọ
bu nke ndi di ndu: n'ihi na ọ bu n'ebe
Ọ nọ ka madu nile di ndu. 39 Ufọdu
n'etiti ndi-ode-akwukwọ we za, si, Onye-
ozizí, I kwuru nke-ọma. 40 N'ihi na ha
enwegh anya-ike ọzọ iju Ya ajuju ọ bula.
41 Ọ we si ha, Hà si aǹa kwu na
Kraist ahu bu nwa Devid? 42 N'ihi na
Devid onwe-ya nēkwu n'akwukwọ Abù
ọma, si,

Onye-nwe-ayi siri Onye-nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,
43 Rue mḇe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-
nḇakwasi-ukwu nke ukwu-Gi
abua.

44 Ya mere, Devid nākpọ Ya Onye-
nwe-ya, Ò si kwa aǹa buru Nwa-ya?
45 Ma mḇe ndi-Ju nile nānu okwu-
Ya Ọ si ndi nēso uzọ-Ya, 46 Nēzenu
ndi-ode-akwukwọ, ndi nāchọ ijeghari
n'uwe-nwuda, ndi nāhu kwa ekele
n'ọma-ahia nile unu n'anya, na isi oche
nile n'ulo-nzukọ nile unu, na isi ọnọdu
n'oriri nile unu; 47 ndi nēripia ulo
ndinyom di-ha nwuru, ndi nēkpe kwa
ogologo ekpere ka madu we hu ha anya:
ndia gēnwe ezi ọmuma-ikpé gabigara
ókè kari ndi ọzọ.

21 1 Ọ we le anya n'elu, hu ndi-
ọgaranya ka ha nātubà onyinye-
ha n'ebe anēdebe ùtú anātu. 2 Ọ we hu
otù nwayi, bú ọḇeye, nke di-ya nwuru,
ka ọ nātubà n'ebe ahu ego ntà abua.
3 Ọ we si, N'ezie asim unu, Nwayi a, bú
ọḇeye, nke di-ya nwuru, ọ tubàra kari
ha nile: 4 n'ihi na ndia nile sitere
n'inwebiga-àkù-ókè-ha tubà n'onyinye:
ma nwayi ahu sitere n'ukọ-ya tubà ihe
nile ọ nwere nke o ji biri.
5 Mḇe ufọdu nēkwu okwu bayere ulo
uku Chineke, na ewereri nkume ọma na
ihe enyere Chineke dozie ya, Ọ we si,
6 Ihe ndia nke unu nēkiri, ubọchi gābia,
nke anāgagh-arapu otù nkume n'ebe a
n'elu nkume-ibe-ya, nke anāgagh-akwatu
n'ala. 7 Ha we jua Ya, si, Onye-ozizí,
òle mḇe ihe ndia gābu kwa? gini gābu
kwa ihe-iriba-ama mḇe ọ bula ihe ndia
gaje ime? 8 Ọ we si, Lezienu anya ka
aghara iduhie unu: n'ihi na ọtutu madu
gābia n'aham, si, Mu onwem bu Ya; na,
Oge ahu di nso: unu esola ha n'azu.
9 Ma mḇe ọ bula unu gānu okwu agha
di iche iche na aghara di iche iche, unu

atula ujọ: n'ihi na ihe ndia aghagh ibu
uzọ puta; ma ọgwugwu ihe nile adigh-
eru ngwa ngwa.
10 Mḇe ahu Ọ siri ha, Mba gēbili
imegide mba ọzọ, ala-eze gēbili kwa
imegide ala-eze ọzọ: 11 oké ala-ọma-
jijiji gādi kwa, oké unwu na ajọ ọria nēfe
efe gādi kwa n'ebe di iche iche; ihe di
egwu na ihe-iriba-ama uku gādi kwa site
n'elu-igwe. 12 Ma mḇe ihe ndia nile
akēmegh, ha gātukwasi unu aka-ha, soḇu
kwa unu, nārara unu nye n'aka ulo-
nzukọ na ulo-nkpọrọ, n'ebe anēduputa
unu ga n'iru ndi-eze na ndi-isi n'ihi
aham. 13 Ọ gāghọrọ unu àmà. 14 Ya
mere, zubenu n'obi-unu, na unu agagh-
ebu uzọ tughari uche otú unu gāgọpu
onwe-unu: 15 n'ihi na Mu onwem
gēnye unu ọnu na amam-ihe, nke ndi
nile nēmegide unu nāgagh-apu iguzogide
ma-ọbu ikwugide okwu. 16 Ma ọbuná
ndi muru unu, na umu-nne-unu, na ndi-
ikwu-unu, na ndi-eyì-unu, gārara unu
nye; ha gēme kwa ka ufọdu nime unu
nwua ọnwu. 17 Madu nile gākpọ kwa
unu asì n'ihi aham. 18 Ma otù agiri-isi
agagh-esi n'isi-unu la n'iyì ma-ọli.
19 Na ntachi-obi-unu unu gānata
nkpuru-obi-unu.
20 Ma mḇe ọ bula unu gāhu
Jerusalem ka achi usu-ndi-agha nọgide
ya buruburu, mḇe ahu maranu na
itọḇọrọ-n'efu-ya di nso. 21 Mḇe ahu
ndi nọ na Judia, ka ha ḇalaga n'ugwu;
ndi nọ kwa n'etiti ya, ka ha si nime ya
wezuga onwe-ha; ndi nọ kwa n'ala ọzọ,
ka ha ghara ibà nime ya. 22 N'ihi na
ndia bu ubọchi nkpeputa, ka ihe nile
edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu.
23 Ahuhu gādiri ndi di ime na ndi
nēnye nwa ara na mḇe ahu; n'ihi na oké
nkpà gādi n'ala nka, iwe gādi-kwa-ra
ndi-Ju. 24 Ha gāda kwa site n'ọnu
mma-agha, agādọta kwa ha n'agha ga na
mba nile: ndi mba ọzọ gāzọda Jerusalem
n'ala, rue mḇe oge nke mba ọzọ gēmezu.
25 Ihe-iriba-ama di iche iche gādi kwa
n'anyanwu na ọnwa na kpakpando;
n'elu uwa ka nkpaḇu nke mba di iche
iche gādi kwa, ndi nọ n'obi abua n'ihi
nbiḇọ nke oké osimiri na ebili-miri;
26 madu nātuḇọ site n'egwu, site kwa
na ile-anya ihe nābiakwasi n'elu-uwa
dum madu bi: n'ihi na agēme ka ike nile
nke elu-igwe me nkpatu. 27 Mḇe ahu
ha gāhu kwa Nwa nke madu ka Ọ nābia
n'igwe-oji, Ya na ike na oké ebube.
28 Ma mḇe ihe ndia malitere ime, lenu
anya n'elu, weli-kwa-nu isi-unu; n'ihi na
nḇaputa-unu nēru nso.
29 Ọ we turu ha ilu: Lenu osisi fig, na
osisi nile: 30 mḇe ọ bula ha púru epú
uḇu a, unu huru ya mara kwa n'onwe-
unu na mḇe okpom-ọku di nso uḇu a.
31 Otú a unu onwe-unu kwa, mḇe ọ
bula unu gāhu ihe ndia ka ha nāputa,
maranu na ala-eze Chineke di nso.
32 N'ezie asim unu, Ọḇọ a agagh-
agabiga ma-ọli, rue mḇe ihe nile gēme.
33 Elu-igwe na uwa gāgabiga: ma okwu
nile nkem agagh-agabiga ma-ọli.
34 Ma nēzenu onwe-unu, ka aghara
iwere imebiga-ajọ-ihe-ókè, na iṅubiga-
manya-ókè, na ncheḇu nke ndu a, boḇu
obi-unu ma elegh anya, ubọchi ahu we
biakwasi unu na mberede dika ọnyà:
35 n'ihi na otú a ka ọ gābiakwasi ndi nile
bi n'elu uwa nile. 36 Ma murunu anya
n'oge ọ bula, nāriọ aririọ, ka unu we ka
n'ike iḇanari ihe nile ndia nke gaje ime,
na iguzo n'iru Nwa nke madu.
37 Kwa-ubọchi O nēzí ihe n'ulo uku
Chineke; kwa-abali Ọ nāpu, nānọ
ọnọdu-abali n'ugwu anākpọ ugwu Olive.
38 Ndi-Ju nile nābiakute kwa Ya n'isi-
ututu n'ulo uku Chineke, inu okwu-Ya.
22 1 Ma ememe achicha ekogh-eko,
nke anākpọ Ngabiga, nēru nso.
2 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ
we nāchọ uzọ ha gēsi ḇu Ya; n'ihi na ha
nātu egwu ndi-Ju.
3 Setan we ba nime Judas onye
anakpọ Iskariot, onye di n'ọnu-ọgugu
ndi-ozi iri na abua ahu. 4 Ọ we je, ya
na ndi-isi-nchu-aja na ndi-ọchi-agha we
kparia, otú o gēsi rara Ya nye n'aka-ha.
5 Ha we ṅuria ọṅu, we kwekọ inye ya
ego. 6 Ọ we kwere, we nāchọ oghere
irara Ya nye n'aka-ha mḇe ìgwè madu
nānọgh.
7 Ma ubọchi achicha ekogh-eko biara,
nke anāghagh ichu aja ngabiga. 8 Ọ we
zipu Pita na Jọn, si, Ganu, doziere ayi
oriri ngabiga, ka ayi we rie. 9 Ha we si
Ya, Ole ebe I nāchọ ka ayi dozie? 10 Ọ
si ha, Le, mḇe unu batasiri nime obodo
a, otù nwoke nke bū ite miri gēzute unu;
sonu ya ba n'ulo nke ọ nābà nime ya.
11 Unu gāsi kwa nna-nwe ulo ahu,
Onye-ozizi si gi, Ole ebe ulo-ọbìa di, ebe

Mu na ndi nēso uzọm gēri oriri ngabiga?
12 Onye ahu gēgosi kwa unu ime-ulo
uku di n'elu ulo akwadebeworo: dozienu
n'ebe ahu. 13 Ha we je, hu dika Ọ
gwara ha-ri: ha we dozie ememe ngabiga.
14 Mḅe oge hour ahu ruru, Ọ we
nọdu na nri, Ya na ndi-ozi-Ya. 15 Ọ
we si ha, Agu gusirim ike iso unu ri
oriri ngabiga nka mḅe Mu akāhugh
ahuhu: 16 n'ihi na asim unu, M'gagh-
eri ya ma-ọli, rue mḅe ọ gēmezu n'ala-
eze Chineke. 17 Ọ we nara iko, kele
kwa, we si, Naranu nka, kè kwa ya
n'etiti onwe-unu: 18 n'ihi na asim
unu, M'gagh-añu ihe si n'osisi vine puta
ma-ọli site n'uḅu a, rue mḅe ala-eze
Chineke gābia. 19 Ọ we nara oḅe
achicha, kele kwa, we nyawa ya, nye ha,
si, Nka bu arum nke anēnye n'ihi unu:
nēmenu nka ka unu we nēchetam.
20 Mḅe ha risiri nri-anyasi Ọ nara kwa
iko otù ahu, si, Iko a bu ọḅuḅa-ndu ọhu
nime ọbaram, bù nke anāwusi n'ihi
unu. 21 Ma le, aka onye nāraram nye
diyerem n'elu table. 22 N'ihi na Nwa
nke madu nāga n'ezie, dika akaworo ya:
ma ahuhu gādiri nwoke ahu onye anēsite
n'aka-ya rara Ya nye. 23 Ha we malite
ijurita onwe-ha, onye ọ bu n'etiti ha
gēme ihe a.
24 Esem-okwu we da kwa n'etiti ha,
onye nime ha ka anāgu na ọ ka ibe-ya
uku. 25 Ọ we si ha, Ndi-eze nke mba
ọzọ nēme ha dika ndi nwe ha; ndi nāchi
kwa ha ka anākpọ ndi nālu ọlu ọma.
26 Ma unu onwe-unu agagh-adi otù a:
kama onye ka ibe-ya uku n'etiti unu, ya
di ka onye bu nwata; onye bu kwa onye-
isi, ya di ka onye nēje ozi. 27 N'ihi
na ònye ka ibe-ya uku, onye nānọdu
na nri, ma-ọbu onye nēje ozi? ọ̀ bugh
onye nānọdu na nri? ma Mu onwem di
n'etiti unu ka onye nēje ozi. 28 Ma unu
onwe-unu bu ndi soworom n'ọnwunwam
nile; 29 Mu onwem nāḅa kwa ndu inye
unu ala-eze, dika Nnam ḅara ndu inyem,
30 ka unu we rie ñu kwa na table nkem
n'ala-ezem; unu gānọkwasi kwa n'oche-
eze nēkpe ebo iri na abua nke Israel ikpé.
31 Saimon, Saimon, le, Setan riọtara
unu, ka ọ yọcha unu dika ọka: 32 ma
Mu onwem riọrọ aririọ bayere gi, ka
okwukwe-gi ghara igwu agwu: gi onwe-
gi, mḅe i gēchighariwori, gi me kwa ka
umu-nna-gi guzosie ike. 33 Ọ we si Ya,
Onye-nwe-ayi, abum onye edoziworo iso
Gi ga rue ulo-nkpọrọ ru kwa ọnwu.
34 Ọ we si, Asim i, Pita, oke-ọkuku
agagh-akwà ta, rue mḅe i gāgọ uḅò atọ,
si na i mataghm.
35 Ọ we si ha, Mḅe M'zipuru unu
nējigh àkpà-ego, na àkpà-ije, na
akpukpọ-ukwu, ọ̀ di ihe kọrọ unu? Ha
si, Ọ digh ihe kọrọ ayi. 36 Ọ we si ha,
Ma uḅu a, onye nwere àkpà-ego, ya were
ya, onye nwere àkpà-ije, ya were kwa ya:
ma onye nēnwegh, ya re uwe-ya, zuta
mma-agha. 37 N'ihi na asim unu, na
ihe a edeworo n'akwukwọ nsọ aghagh
imezu n'arum, Ọ bu kwa na ndi nēmebi
iwu ka aguru Ya: n'ihi na ihe dirim
nwere ọgwugwu. 38 Ha we si, Onye-
nwe-ayi, le, mma-agha abua di n'ebe a.
Ọ we si ha, O zuwo.
39 Ọ we puta, ga ugwu Olive, dika Ọ
nēme mḅe dum; ndi nēso uzọ-Ya soro
kwa Ya. 40 Ma mḅe O ruru n'ebe ahu,
Ọ siri ha, Nēkpenu ekpere ka unu ghara
ibà n'ọnwunwa. 41 Ewe weputa Ya
onwe-ya n'etiti ha dika ebe agāturu
nkume; Ọ we ḅue ikperè n'ala we nēkpe
ekpere, 42 si, Nna, ọ buru na ọ di Gi
nma, naram iko a: otù ọ di, ka eme ihe
Gi onwe-gi nāchọ, ọ bugh ihe Mu onwem
nāchọ. 43 Ewe me ka Ọ hu mọ-ozi nke
si n'elu-igwe bia, nēnye Ya ike. 44 Ma
ebe o nēḅu Ya nḅu n'obi ri nne Ọ kpe
ekpere si-ike karia: ọsusọ-Ya we ghọ ihe
dika okè ọkpurukpu ọbara nāda n'ala.
45 Mḅe O biliri n'ekpere-Ya, Ọ we
biakute ndi nēso uzọ-Ya, Ọ hu ha ka ha
nāraru ura site n'ihe-nwuta, 46 Ọ we
si ha, Gini mere unu nāraru ura? bilienu
nēkpe kwa ekpere, ka unu we ghara ibà
n'ọnwunwa.
47 Mḅe Ọ kpu okwu n'ọnu, le, ìgwè
madu biara; onye ahu anākpọ Judas,
bù otù onye n'etiti ndi-ozi iri na abua
ahu, buru kwa ha uzọ nābia; ọ we bia
rue Jisus nso isutu Ya ọnu. 48 Ma Jisus
siri ya, Judas, i ji isutu-ọnu nārara Nwa
nke madu nye? 49 Ma mḅe ndi nọ Ya
buruburu huru ihe gādi, ha si, Onye-
nwe-ayi, àyi gēwere mma-agha ḅue?
50 Otù onye nime ha we ḅue orù onye-
isi-nchu-aja mma, bipu nti aka-nri ya.
51 Ma Jisus zara, si, Kwenu ya rue nka.
Ọ we metu nti-ya aka, me ka aru di ya
ike. 52 Jisus we si ndi-isi-nchu-aja, na
ndi-ọchi-agha nke ulo uku Chineke, na

ndi-okenye, ndi biara imegide Ya, Unu
putara chiri mma-agha na osisi, dika
imegide onye nāpunara madu ihe?
53 Mḅe Mu na unu nọ kwa-ubọchi
n'ulo uku Chineke, unu esetigh aka-unu
imegidem: ma nka bu oge hour unu, na
ike nke ọchichiri.
54 Ha we jide Ya, duru Ya je, dubà
kwa Ya n'ulo onye-isi-nchu-aja. Ma
Pita nēso n'ebe di anya. 55 Ma mḅe ha
funwuru ọku n'etiti obi, we nọdu ala
n'otù, Pita we nọdu n'etiti ha. 56 Ma
otù nwa-aḅọghọ huru ya ka ọ nọduru
n'ìhè ọku ahu, ọ we legide ya anya, si,
Nwoke a na Ya nọ-kwa-ra. 57 Ma ọ
gọrọ, si, Nwayi, amataghm Ya. 58 Mḅe
nwa oge gasiri onye ọzọ we hu ya,
si, Gi onwe-gi bu kwa otù onye nime
ha. Ma Pita siri, Nwoke, abughm.
59 Ma mḅe ihe dika otù oge hour gasiri
onye ọzọ kwusibere ike, si, N'ezie nwoke
a na Ya nọ-kwa-ra: n'ihi na ọ bu kwa
onye Galili. 60 Ma Pita siri, Nwoke,
amataghm ihe i nēkwu. Ngwa ngwa,
mḅe ọ kpu okwu n'ọnu, oke-ọkuku
we kwa ákwà. 61 Onye-nwe-ayi we
chigharia, le Pita anya. Pita we cheta
okwu Onye-nwe-ayi, otù Ọ siri ya, Mḅe
oke-ọkuku akākwagh ta, i gāgọnarim
uḅò atọ. 62 Ọ we pua, kwa ákwà nke-
uku.
63 Ndikom ndi jidere Jisus we me
Ya ihe-ọchi, pia kwa Ya ihe. 64 Ha we
kechi iru-Ya, jua Ya, si, Bu amuma:
ònye bu onye ahu nke tiri Gi aka?
65 Ọtutu ihe ọzọ ka ha kwuru megide
Ya, nēkwulu Ya.
66 Mḅe chi bọrọ, nḅakọ ndi-okenye
nke ndi-Ju zukọrọ, ma ndi-isi-nchu-aja
ma ndi-ode-akwukwọ; ha we duru Ya ga
ba na nnọkọ-ikpè-ha, si, 67 Ọ buru na
Gi onwe-gi bu Kraist, gwa ayi. Ma
Ọ siri ha, Ọ buru na Mu agwa unu, unu
agagh-ekwe ma-ọli: 68 ma ọ buru na
Mu aju unu ajuju, unu agagh-aza ma-
ọli. 69 Ma site n'uḅu a ka Nwa nke
madu gānọdu n'aka-nri nke ike Chineke.
70 Ha nile si, Gi onwe-gi bu kwa
Ọkpara Chineke? Ọ si ha, Unu onwe-
unu si na Mu onwem bu Ya. 71 Ha
we si, Ọ̀ bu nkpà àmà gini nākpa ayi
ọzọ? n'ihi na ayi onwe-ayi nuru site
n'ọnu-Ya.
23 1 Ọra ndi ahu nile we bilie, duru
Ya je n'iru Pailat. 2 Ha we malite
ibo Ya ebubo, si, Ayi huru Onye a,
ka O nēduhie mba-ayi, nēḅochi ha itu
ùtù nye Sisa, nāsi kwa na Ya onwe-ya
bu Kraist, buru kwa Eze. 3 Pailat we
jua Ya, si, Gi onwe-gi bu eze ndi-Ju? Ọ
we za ya, si, Gi onwe-gi kwuru. 4 Pailat
we si ndi-isi-nchu-aja na igwè madu nile,
Ahughm ihe kwesiri ahuhu-nmehie n'aru
Nwoke a. 5 Ma ha kwusiri ike kari, si,
Ọ nākwali ndi-Ju, nēzi ihe n'ebe nile di
na Judia dum, nāmalite kwa site na
Galili rue ebe a. 6 Ma mḅe Pailat nuru
ya, ọ jua ma Nwoke a bu onye Galili.
7 Mḅe ọ mazuru na O si n'ebe Herod
nāchi bia, ọ we ziga Ya jekuru Herod,
onye ya onwe-ya nọ kwa na Jerusalem
na mḅe ahu.
8 Ma mḅe Herod huru Jisus, Ọ ṅuria
ọṅu nke-uku: n'ihi na ọ nāchọ ihu Ya
anya n'oge di anya gara aga, n'ihi na
ọ nuru ihe bayere Ya; ọ we nēle anya
ihu ihe-iriba-ama di aṅa Ọ gēme. 9 Ọ
we jua Ya ajuju n'ọtutu okwu; ma Ya
onwe-ya azagh ya ihe ọ bula. 10 Ndi-
isi-nchu-aja na ndi-ode-akwukwọ we
guzo, nēbo Ya ebubo si-ike. 11 Herod,
ya na ndi-agha-ya, we me Ya ka Ọ buru
ihe-efu, ọ me-kwa-ra Ya ihe-ọchi, we
ḅokwasi Ya uwe mara nma nke-uku we
zighachi Ya jekuru Pailat. 12 Herod na
Pailat we me eyì n'etiti onwe-ha
n'ubọchi ahu: n'ihi na n'oge gara aga ha
bu ndi-iro.
13 Pailat we kpọkọ ndi-isi-nchu-aja
na ndi-isi na ndi-Ju, 14 si ha, Unu
kutaram Nwoke a, dika onye nēduhie
ndi-Ju: ma le, mu onwem kpere Ya
ikpè n'iru unu, ma ahughm ihe ọ bula
n'aru Nwoke a kwesiri ahuhu-nmehie
n'ihe nile unu ji bo Ya ebubo: 15 è-è,
ọbunà Herod ahugh: n'ihi na o
zighachiri Ya nye ayi; le kwa, ọ digh
ihe ọ bula kwesiri ọnwu ka Ọ meworo.
16 Ya mere, m'gādọ Ya aka na nti, we
rapu Ya. 17 Ma ọ di ya nkpà irapuru
ha otù onye-nkpọrọ n'ememe. 18 Ma
ha nile tiri nkpu n'otù, si, Wepu
Nwoke a, ma rapuru ayi Barabas:
19 onye atubàra n'ulo-nkpọrọ n'ihi
otù nbili imegide ndi-isi ebiliri nime
obodo ahu, ya na iḅu-madu. 20 Pailat
we gwa ha okwu ọzọ, ebe ọ nāchọ
irapu Jisus; 21 ma ha tiri nkpu,
si, Kpọgide Ya n'obe, kpọgide Ya n'obe.
22 Ọ we si ha nke uḅò atọ, É-è, n'ihi na

Onye a mere ihe ọjọ gini? Ahughm ihe
kwesiri inwu anwu n'aru Ya: ya mere
m'gādọ Ya aka na nti, we rapu Ya.
23 Ma ha were okė olu rugide, nāriọ ka
akpọgide Ya n'obe. Olu-ha we kari ya
ike. 24 Pailat we kpebi ka eme ihe
ha riọrọ. 25 Ọ we rapuru ha onye
ahu atubàrari n'ulo-nkpọrọ n'ihi nbili
imegide ndi-isi na iḇu-madu, onye ha
riọrọ n'aka-ya; ma ọ rara Jisus nye ka
eme Ya ihe ha chọrọ.
26 Mḇe ha nēdupu Ya, ha we jide otù
onye, bù Saimon, onye Sairini, nke si
n'azu obodo ahu bia, ha we bokwasi ya
obe-Ya, ka o buru ya so Jisus.
27 Okė igwè ndi-Ju nēso kwa Ya, ya
na igwè ndinyom ndi nēti aka n'obi
nākwa-kwa-ra Ya ákwá. 28 Ma Jisus
chigharirí n'ebe ha nọ, si, Umu-nwayi
Jerusalem, unu akwalaram ákwá, kama
nākwaranu onwe-unu na umu-unu.
29 N'ihi na le, ubọchi nābia, mḇe ha
gāsi, Ngọzi nādiri ndinyom àgà, na afọ
nke nāmugh nwa, na ara nke nāzùgh
nwa. 30 Mḇe ahu ka ha gāmalite isi
ugwu, Dakwasinu ayi; na isi ugwu ntà,
Kpuchienu ayi. 31 N'ihi na asi na ha
nēme ihe ndia mḇe osisi di ndu, gini ka
agēme mḇe ọ kpọrọ nku?
32 Ma ndikom abua ọzọ, ndi nālu
ọlu ọjọ, ka edu-kwa-ra, Ya na ha, ka
eḇue ha.
33 Ma mḇe ha biara n'ebe anākpọ
Okpokoro-isi, n'ebe ahu ka ha kpọgidere
Ya na ndi ahu nālu ọlu ọjọ n'obe, otù
onye n'aka-nri-Ya na onye ọzọ n'aka-
ekpe-Ya. 34 Ma Jisus siri, Nna,
ḇaghara ha; n'ihi na ha amatagh ihe ha
nëme. Mḇe ha nēkė kwa uwe-Ya n'etiti
onwe-ha ha fere nzà. 35 Ndi-Ju
nēguzo kwa, nēkiri. Ndi-isi we me kwa
Ya ihe-ọchi, si, Ọ zọputara ndi ọzọ; Ya
zọputa Onwe-ya, ọ buru na Onye a bu
Kraist nke Chineke, Onye Ọ rọputara.
36 Ndi-agha we me kwa Ya ihe-ọchi,
nābiakute Ya, nēche kwa n'iru Ya
manya-vine ḇara uka, 37 si, Ọ buru na
Gi onwe-gi bu Eze ndi-Ju, zọputa
Onwe-gi. 38 Ma ihe-ndekwasi di kwa
n'elu isi-Ya, ONYE A BU EZE NDI-JU.
39 Otù nime ndi ahu nālu ọlu ọjọ ndi
akwubara nēkwulu kwa Ya, si, Gì onwe-
gi abugh Kraist ahu? zọputa Onwe-gi
na ayi. 40 Ma ibe-ya zara, we bara ya
nba, si, Gi onwe-gi adigh-atu egwu
ọbuná Chineke, ebe i nọ n'ọmuma-ikpé
ahu? 41 N'ezi-okwu ama-kwa-ra ayi
ikpé ziri ezi; n'ihi na ayi nānata ihe
kwesiri ihe ayi mere: ma ọ digh ihe ọ
bula Onye a mehiere. 42 Ọ we si, Jisus,
chetam mḇe ọ bula I gābia n'ala-eze-Gi.
43 Ọ we si ya, N'ezie asim i, Ta ka Mu
na gi gānọ na Paradais.
44 Ma uḇu a ọ di ka oge hour nke-isi,
ọchichiri we ḇa n'ala ahu dum rue oge
hour nke-iteghete, 45 n'ihi na anyanwu
nāḇa itiri: ákwà-nḇochi nke ulo nsọ
Chineke we ḇawa n'etiti. 46 Mḇe Jisus
tisiri nkpu n'okė olu, Ọ si, Nna, n'aka-
Gi ka M'nēnye mọm idebe: mḇe O
kwusiri nka, Ọ we kubie ume. 47 Ma
mḇe ọchi-agha nāchi ọgu ndi-agha ise
huru ihe mere, o tobe Chineke, si, N'ezi-
okwu Nwoke a bu onye ezi omume.
48 Ìgwè madu nile ndi zukọrọ n'ihe-
nkiri a, mḇe ha kirisiri ihe nile mere, ha
we laghachi nēti aka n'obi-ha. 49 Ndi
nile ndi mara Ya nke-ọma, na ndinyom
ndi soro Ya site na Galili, guzo-kwa-ra
n'ebe di anya, nēle ihe ndia.
50 Ma le, otù nwoke, aha-ya bu Josef,
onye bu onye-nnọkọ-ikpė, ọ bu ezi nwoke
buru kwa onye ezi omume, 51 (onye
ahu ekweyegh ìzù-ha na omume-ha),
onye sitere n'Arimatia, otù obodo ndi-Ju,
onye nēche ala-eze Chineke: 52 onye
ahu jekuru Pailat, riọ aru Jisus. 53 Ọ
we budata ya, ke ya n'ezi ákwà ọcha, we
tọḇọ Ya n'ili nke egwuwara ya-ri na
nkume, nke akātọḇọgh onye ọ bula nime
ya. 54 Ma ọ bu ubọchi Nkwadebe,
ubọchi - izu - ike nēru kwa nso.
55 Ndinyom, ndi si na Galili soro Ya
bia, we so n'azu, le ili ahu, na otú
atọḇọrọ aru-Ya. 56 Ha we laghachi,
dozie uda utọ di iche iche na manu-
otite.
N'ubọchi-izu-ike ha we nọdu nwayọ
dika ihe enyere n'iwu si kwu. 1 Ma
24 n'ubọchi mbu nke izù ubọchi asa,
n'okė isi-ututu, ha biaruru ili ahu,
nēbute uda utọ di iche iche nke ha doziri.
2 Ha we hu nkume ahu na akpọrepuwo
ya n'ili. 3 Ha we ba nime, ma ha ahugh
aru nke Onye-nwe-ayi Jisus. 4 Ọ we
rue, mḇe ha nọ n'obi abua n'ihi nka, le,
ndikom abua guzoro ha nso n'uwe nēḇu
àmùmà: 5 ma mḇe ha nātu egwu,
nērube kwa iru-ha n'ala, ha si ha, Gini
mere unu nāchọ Onye di ndu n'etiti ndi

nwuru anwu? 6 Ọ nọgh n'ebe a, kama
emere ka O si n'ọnwu bilie: chetanu otú
Ọ gwara unu okwu mḅe Ọ nọ kwa na
Galili, 7 si, na aghagh irara Nwa nke
madu nye n'aka ndikom nēmehie emehie,
na aghagh kwa ikpọgide Ya n'obe, na Ọ
ghagh kwa isi n'ọnwu bilie n'ubọchi
nke-atọ. 8 Ha we cheta okwu-Ya,
9 we si n'ílì ahu laghachi, kọrọ ndi-ozi
iri na otù, na ndi nile fọduru, ihe ndia
nile. 10 Ma ha bu Meri Magdalini, na
Joana, na Meri nne Jemes: ndinyom
fọduru ndi soro ha we gwa ndi-ozi-Ya
ihe ndia. 11 Okwu ndia we di ka okwu
efu n'anya-ha; ha ekwegh kwa ha.
12 Ma Pita biliri, ḅa ọsọ jerue ílì; ọ
we ruru ala, nyo nime ya, we hu eziákwà-
ozu ahu ka ha tọḅọrọ nání ha; ọ we la
n'ulo-ya, ihe nke meworo nēju kwa ya
anya.
13 Ma le, ubọchi ahu ndikom abua
nime ha nāga otù obodo ntà, aha-ya bu
Emeus, nke di ọgu furlong atọ site na
Jerusalem. 14 Ndi ahu nākparita kwa
n'etiti onwe-ha uka bayere ihe ndia nile
mereri. 15 Ọ we rue, mḅe ha nākparita
uka nājurita kwa onwe-ha ajuju, Jisus
onwe-ya we biarue nso, so kwa ha ga.
16 Ma eḅochiri ha anya ka ha ghara
ima Ya. 17 Ọ we si ha, Gini bu okwu
ndia unu nāgwarita onwe-unu, ka unu
nāga ije? Ha we guzo nāḅaru iru.
18 Otù onye nime ha, aha-ya bu
Kleopas, we za, si Ya, Ọ bu nání Gi
onwe-gi nọ dika ọbìa na Jerusalem
nāmagh ihe mere nime ya n'ubọchi ndia?
19 Ọ si ha, Ihe gini? Ha si Ya, Ihe
bayere Jisus Onye Nazaret, Onye bu
onye-amuma di ike n'ọlu na okwu n'iru
Chineke na ndi-Ju nile: 20 ya na otú
ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi-ayi rara Ya
nye ka ama Ya ikpé ọnwu, we kpọgide
Ya n'obe. 21 Ma ayi onwe-ayi lere anya
na Ya onwe-ya bu onye gaje iḅaputa
Israel. E, tukwasi kwa ihe ndia nile, ta
bu ubọchi nke-atọ site na mḅe ihe ndia
mere. 22 Ma ndinyom ufọdu n'etiti
ayi me-kwa-ra ka ibobo nwua ayi n'aru,
n'ihi na ha jere ílì-Ya n'isi-ututu;
23 mḅe ha nāhugh aru-Ya, ha we bia,
si, na ha hu-kwa-rari ọhù, bú ndi-mọ-
ozi, ndi siri na Ọ di ndu. 24 Ufọdu
n'etiti ndi soro ayi we je ílì ahu, hu kwa
ya ọbuná otú ndinyom ahu kwuru: ma
Ya onwe-ya ka ha nāhugh. 25 Ya
onwe-ya we si ha, Unu ndi nēnwegh
uche, ndi di kwa urè n'obi ikwere n'ihe
nile ndi-amuma kwuru! 26 Ọ bugh na
Kraist aghagh ihu ahuhu ndia, na ibà
n'ebube-Ya? 27 Ọ we malite isi
n'akwukwọ Moses, si kwa n'akwukwọ
ndi-amuma nile, me ka ha mata isi okwu
bayere Onwe-ya n'ihe nile edeworo
n'akwukwọ nsọ. 28 Ha we biarue
obodo ntà ahu nso, ebe ha nāga: ma Ya
onwe-ya mere dika Ọ nāga n'iru.
29 Ha we rugide Ya, si, Nọyere ayi:
n'ihi na o rubewo anyasi, ubọchi
agamiwo kwa uḅu a. Ọ we ba n'ulo
inọyere ha. 30 Ọ we rue, mḅe Ya na
ha nọdusiri na nri, na Ọ were oḅe
achicha, gọzie ya, nyawa ya, we nēnye
ha. 31 Ewe saghe anya-ha, ha we mara
Ya; Ya onwe-ya we funari n'anya-ha.
32 Ha we sirita onwe-ha, Obi-ayi
ekpogh ọku nime ayi, mḅe Ọ nāgwa ayi
okwu n'uzọ, mḅe Ọ nēmeghere ayi ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ? 33 Ha we bilie
n'oge hour ahu, laghachi na Jerusalem,
we hu ndi-ozi iri na otù ahu, na ndi ha
na ha nọ, ka ha zukọrọ, 34 nāsi, N'ezi-
okwu Onye-nwe-ayi esiwo n'ọnwu bilie,
were kwa Onwe-ya gosi Saimon.
35 Ha onwe-ha we kọ ihe mere n'uzọ,
na otú ha mara Ya n'inyawa oḅe achicha
ahu.
36 Ma mḅe ha nēkwu ihe ndia, Ya
onwe-ya guzoro n'etiti ha, si ha, Udo
diri unu. 37 Ma ha turu ujọ, tu kwa
egwu, ha we chè na ha huru mọ. 38 Ọ
we si ha, Gini mere obi nālọ unu miri?
n'ihi gini ka iru-uka nēbili kwa n'obi-
unu? 39 Lenu akam na ukwum, na ọ
bu Mu onwem: datunum aka, le-kwa-
nu; n'ihi na mọ enwegh anu-aru na
ọkpukpu, otú unu huru na Mu onwem
nwere. 40 Mḅe O kwusiri nka, Ọ we
gosi ha aka-Ya na ukwu-Ya. 41 Ma
mḅe ha nọ nēkwegh ekwe n'ihi ọṅù, mḅe
o nēju kwa ha anya, Ọ si ha, Unu nwere
ihe-oriri ọ bula n'ebe a? 42 Ha we nye
Ya òkè nime azù aruru aru. 43 Ọ we
nara ya, rie n'iru ha.
44 Ọ we si ha, Ndia bu okwum nke
M'gwara unu, mḅe Mu na unu nọ-kwa-
ra, na ihe nile aghagh imezu, bú nke
edeworo n'akwukwọ iwu Moses, na ndi-
amuma, na abù ọma bayerem. 45 Mḅe
ahu ka Ọ meghere uche-ha, ka ha we
ghọta ihe edeworo n'akwukwọ nsọ;

46 Ọ we si ha, Otú a ka edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, na Kraist ahu gāhu
ahuhu, si kwa na ndi nwuru anwu bilie
n'ubọchi nke-atọ; 47 na agēkwusa kwa
nchèghari na nḅaghara nmehie n'aha-Ya
gwa mba nile, nāmalite site na Jerusalem.
48 Unu onwe-unu bu ndi-àmà nke ihe
ndia. 49 Le kwa, Mu onwem nēziputa
nkwà nke Nnam n'isi-unu: ma nọdunu
n'obodo a, rue mḅe agēwere ike nke si
n'elu yikwasi unu.
50 Ọ we dupu ha rue n'uzọ Betani: Ọ
we chilie aka-Ya elu, gọzie ha. 51 Ọ we
rue, mḅe Ọ nāgọzi ha, na Ọ kewapuru
n'ebe ha nọ, ewe welie Ya la n'elu-igwe.
52 Ndi ahu we kpọ isi ala nye Ya, we ji
oké ọṅù laghachi na Jerusalem: 53 ha
we nānọ n'ulo uku Chineke mḅe nile,
nāgọzi Chineke.

OZI ỌMA DIKA JỌN

DERE YA N'AKWUKWỌ

1 1 Na mbu ka Okwu ahu diri, Okwu
ahu na Chineke di-kwa-ra, Okwu
ahu buru kwa Chineke. 2 Onye ahu na
Chineke diri na mbu. 3 Ekère ihe nile
site n'aka-Ya; ekègh kwa otù ihe ọ bula
nke ekèworo ma Ọ nọgh ya. 4 Nime
Ya ka ndu diri; ndu ahu buru kwa Ìhè
nke madu. 5 Ìhè ahu we nāmu
n'ọchichiri; ọchichiri ahu ejidegh kwa
ya. 6 Otù nwoke putara, onye ezitere
site n'ebe Chineke nọ, aha-ya bu Jọn.
7 Onye ahu biara iḅa àmà, ka ọ we ḅara
Ìhè ahu àmà, ka madu nile we site n'aka-
ya kwere. 8 Ya onwè-ya abugh Ìhè
ahu, kama ọ biara ka ọ we ḅara Ìhè ahu
àmà. 9 Ezi Ìhè ahu diri, Nke nēnye
madu ọ bula nke nābia nime uwa ìhè.
10 Ọ nọri n'uwa, ekè-kwa-ra uwa site
n'aka-Ya, uwa amagh kwa Ya. 11 Ọ
biakutere ihe nke aka Ya, ma ndi nke aka
Ya akpọbatagh Ya. 12 Ma ka ha ra, bú
ndi nara Ya, ha ka Ọ nyere ike ighọ umu
Chineke, bú ndi kwere n'aha-Ya: 13 ndi
amuru, ọ bugh site n'ọbara, ọ bugh kwa
site n'ọchichọ anu-aru, ọ bugh kwa site
n'ọchichọ nwoke, kama site na Chineke.
14 Okwu ahu we ghọ anu-aru, bú madu,
Ọ we biri n'etiti ayi, (ayi kiri-kwa-ra
otuto-Ya, bú otuto dika otù nwa-nwoke
amuru nání ya nānata n'aka nna-ya), O
juputara n'amara na ezi-okwu. 15 Jọn
nāḅara Ya àmà, nēti kwa nkpu, si, Onye
a bu Onye m'kwuru okwu bayere Ya, si,
Onye ahu Nke nābia n'azum aghọwo
Onye burum uzọ: n'ihi na Ọ buri Onye
mbu n'ebe m'nọ. 16 N'ihi na site na
njuputa-Ya ka ayi onwe-ayi nile natara,
ọbuná amara nēsochi amara. 17 N'ihi
na esitere n'aka Moses nye iwu Chineke;
amara na ezi-okwu sitere n'aka Jisus
Kraist bia. 18 Ọ digh onye ọ bula
huworo Chineke mḅe ọ bula; Chineke,
bú Ọkpara amuru nání Ya, Onye
nādabere n'obì Nna-Ya, Onye ahu kọrọ
Ya nye madu.
19 Nka bu kwa àmà Jọn, mḅe ndi-Ju
siri na Jerusalem zigara ya ndi-nchu-aja
na ndi Livai ka ha jua ya, si, Gì onwe-gi
bu onye? 20 Ọ we kwuputa, ọ gọgh
kwa agọ; ma o kwuputara, si, Mu onwem
abugh Kraist ahu. 21 Ha we jua ya, si,
Ì bu gini kwa? Gì onwe-gi bu Elaija?
Ọ si, Abughm. Gì onwe-gi bu onye-
amuma ahu? Ọ we za, si, É-è. 22 Ya
mere ha siri ya, Ì bu onye? ka ayi we
nye ndi zitere ayi ihe-ọziza. Ì si gini
bayere onwe-gi? 23 Ọ siri, Mu onwem
bu olu otù onye nēti nkpu n'ọhia, si,
Menu uzọ Onye-nwe-ayi ka o guzozie,
dika Aisaia onye-amuma kwuru. 24 Ma
ufọdu nime ha ka ezitereri site n'etiti
ndi-Farisi. 25 Ha we jua ya, si ya, Ọ̀
bu kwa gini mere i nēme baptism, ma ọ
buru na gi onwe-gi abugh Kraist ahu,
ma bugh Elaija, ma i bugh onye-
amuma ahu? 26 Jọn zara ha, si, Mu
onwem nēji miri me baptism: n'etiti
unu ka otù Onye nēguzo Nke unu onwe-
unu nāmatagh, 27 bú Onye ahu Nke
nābia n'azum, Onye mu onwem
nēkwesigh itọpu eriri akpukpọ-ukwu-

Ya. 28 Emere ihe ndia na Betani n'ofè
Jọdan, ebe Jọn nēme baptism.
29 N'echi-ya ọ hu Jisus ka Ọ
nābiakute ya, ọ we si, Le, Nwa-aturu
Chineke, Nke nēbupu nmehie nke uwa!
30 Onye a bu Onye mu onwem kwuru
okwu bayere Ya, si, Otù Nwoke nābia
n'azum Onye ghọworo Onye burum
uzọ: n'ihi na Ọ buri Onye mbu n'ebe
m'nọ. 31 Mu onwem amagh kwa Ya;
ma ka eme Ya ka Ọ puta ihè nye Israel,
n'ihi nka ka mu onwem biara nēji miri
eme baptism. 32 Jọn we ḅa àmà, si,
Ekiriwom Mọ Nsọ ka O si n'elu-igwe
nēfeda ka nduru; Ọ we nọgide n'aru Ya.
33 Mu onwem amagh kwa Ya: ma Onye
ziterem ka m'were miri me baptism,
Onye ahu sirim, Onye ọ bula i gāhu Mọ
Nsọ ka O nēfedakwasi Ya, nānọgide kwa
n'aru Ya, Onye ahu bu Onye nēji Mọ
Nsọ eme baptism. 34 Mu onwem
ahuwo kwa, ḅa kwa àmà na Onye a bu
Ọkpara Chineke.

35 Ọzọ n'echi-ya Jọn guzoro, ya
na madu abua nime ndi nēso uzọ-ya;
36 ọ we le Jisus anya ka Ọ nējeghari, ọ
si, Le, Nwa-aturu Chineke! 37 Madu
abua ahu ndi nēso uzọ-ya we nu ka o
nēkwu, ha we so Jisus. 38 Jisus we
chigharia, kiri ha ka ha nēso Ya, Ọ si
ha, Gini ka unu nāchọ? Ha we si Ya,
Rabai (nke isi-ya bu, ma asugharia ya,
Onye-ozizí), òle ebe I bi? 39 Ọ si ha,
Bianu, unu gāhu kwa. Ya mere ha biara
hu ebe O biri; ha na Ya we nọgide
ubọchi ahu; ọ di ka oge hour nke-iri.
40 Otù nime madu abua ahu ndi nuru
okwu si n'ọnu Jọn puta, ndi so-kwa-
ra Ya, bu Andru, nwa-nne Saimon.
41 Onye ahu buru uzọ chọta nwa-nne
nke aka ya, bú Saimon, si ya, Ayi ahuwo
Mesaia-ayi (nke bu, ma asugharia ya,
Kraist). 42 O duru ya biakute Jisus.
Jisus lere ya anya, si, Gi onwe-gi bu
Saimon nwa Jọn: agākpọ gi onwe-gi
Kifas (nke bu Pita, ma asugharia ya).

43 N'echi-ya Ọ chọrọ ipu ga Galili, Ọ
we hu Filip: Jisus we si ya, Som.
44 Ma Filip bu onye Betsaida, onye si
n'obodo Andru na Pita puta. 45 Filip
we chọta Nataniel, si ya, Ayi ahuwo
Onye Moses dere ihe bayere Ya
n'akwukwọ iwu, Onye ndi-amuma de-
kwa-ra ihe bayere Ya, Jisus Onye
Nazaret, Nwa Josef. 46 Nataniel we si
ya, Ọ̀ di ezi ihe ọ bula puru isi na
Nazaret puta? Filip si ya, Bia le.
47 Jisus huru Nataniel ka ọ nābiakute
Ya, Ọ we kwue okwu bayere ya, si, Le,
onye Israel n'ezie, onye aghughọ nādigh
ya n'aru! 48 Nataniel si Ya, Òle ebe I
maram? Jisus zara, si ya, Mḅe Filip
akākpọgh gi, mḅe i nọ n'okpuru osisi
fig, ahurum i. 49 Nataniel zara Ya,
si, Rabai, Gi onwe-gi bu Ọkpara
Chineke; Gi onwe-gi bu Eze Israel.
50 Jisus zara, si ya, N'ihi na M'siri gi,
Ahurum i n'okpuru osisi fig, i kwere
ekwe? i gāhu ihe kariri ihe ndia uku.
51 Ọ si kwa ya, N'ezie, n'ezie, asim unu,
Unu gāhu elu-igwe ka emegheworo ya,
hu kwa ndi-mọ-ozi nke Chineke ka ha
nārigo nārida kwa n'aru Nwa nke madu.

2 1 N'ubọchi nke-atọ ọlulu-nwunye di
na Kena nke Galili; nne Jisus nọ
kwa n'ebe ahu: 2 ewe kpọ kwa Jisus,
Ya na ndi nēso uzọ-Ya, bia n'ọlulu-
nwunye ahu. 3 Mḅe manya-vine kọrọ,
nne Jisus we si Ya, Ha enwegh manya-
vine. 4 Jisus we si ya, Nwayi, gini ka
Mu na gi nwekọrọ? oge hour nkem
akābiarugh. 5 Nne-Ya si ndi nēje ozi,
Ihe ọ bula Ọ si unu me, menu ya. 6 Ma
adọbara n'ebe ahu ite nkume miri isi,
dika ime-ọcha nke ndi-Ju si di, nānagide
firkin abua ma-ọbu atọ n'otù n'otù.
7 Jisus si ha, Were miri ḅajue ite-
miri ndia. Ha we ḅajupu ha n'ọnu.
8 Ọ we si ha, Kuputanu uḅu a, bugara
onye-isi oriri. Ha we būru ya. 9 Ma
mḅe onye-isi oriri ahu deturu miri ahu
ọnu nke ghọrọri manya-vine, ma ọ
matagh ebe o si puta (ma ndi nēje ozi ndi
kuputarari miri ahu mara), onye-isi oriri
ahu we kpọ onye nālu nwunye ọhu,
10 si ya, Onye ọ bula nēbu uzọ adọba
manya-vine ọma; mḅe ọ bula madu
ǹubigasiri manya ókè ọ we dọba nke
jọkariri njọ: gi onwe-gi edebewo manya-
vine ọma rue uḅu a. 11 Jisus mere
nmalite ihe-iriba-ama-Ya nile nka na
Kena nke Galili, we me ka ebube-Ya
puta ihè; ndi nēso uzọ-Ya we kwere na
Ya.

12 Mḅe ihe a gasiri Ọ ridara na
Kapanaum, Ya onwe-ya, na nne-Ya,
na umu-nne-Ya, na ndi nēso uzọ-Ya:
ha we nọgide n'ebe ahu ọ bugh ọtutu
ubọchi.

13 Ememe ngabiga nke ndi-Ju we di

nso, Jisus we rigoro Jerusalem. 14 Ọ
we hu n'ulo uku Chineke ndi nēre ehi na
aturu na nduru, na ndi nāḇanwe ego
ka ha nọduru ala: 15 Ọ we chiri udọ̀
me utari, we chupu ha nile n'ulo uku
Chineke, ma aturu ma ehi ahu; Ọ wusì
ego ndi nāḇanwe ego, kpù kwa table-ha
iru; 16 Ọ si ndi nēre nduru, Chipunu
ihe ndia n'ebe a; unu emela ulo Nnam
ka ọ buru ulo ahia. 17 Ndi nēso uzọ-Ya
chetara na edere ya-ri n'akwukwọ nsọ,
si, Ekworo ulo-Gi gēripiam. 18 Ya
mere ndi-Ju zara, si Ya, Ọ bu ihe-iriba-
ama gini ka I nēgosi ayi, ebe I nēme ihe
ndia? 19 Jisus zara, si ha, Kwatunu
ulo nsọ a, n'ubọchi atọ M'gēweli kwa
ya elu. 20 Ya mere ndi-Ju siri, Ọgu arọ
abua na isi ka eji wu ulo nsọ a, Gi onwe-
gi gēweli kwa ya n'ubọchi atọ? 21 Ma
Ya onwe-ya nēkwu okwu bayere ulo nsọ
nke bu aru-Ya. 22 Ya mere mḇe emere
ka O si na ndi nwuru anwu bilie, ndi
nēso uzọ-Ya chetara na O kwuru okwu
a; ha we kwere ihe edeworo n'akwukwọ
nsọ, ya na okwu Jisus kwuru.

23 Ma mḇe Ọ nọ na Jerusalem
n'ememe ngabiga, n'ememe ahu, ọtutu
madu kwere n'aha-Ya, n'ihi na ha nāhu
ihe-iriba-ama-Ya nile nke Ọ nēme.
24 Ma Jisus onwe-ya araragh Onwe-ya
nye n'aka-ha na ntukwasi-obi, n'ihi na
Ọ mara madu nile, 25 ya na n'ihi na
ọ digh Ya nkpà ka onye ọ bula ḇara
madu àmà; n'ihi na Ya onwe-ya mara
ihe di nime madu.

3 1 Ma otù nwoke nime ndi-Farisi di
aha-ya bu Nikọdimọs, otù onye-isi
nke ndi-Ju: 2 Onye ahu biakutere Ya
n'abali, si Ya, Rabai, ayi matara na
I bu onye-ozizi Nke siworo n'ebe
Chineke nọ bia: n'ihi na ọ digh onye ọ
bula puru ime ihe-iriba-ama ndia nke
Gi onwe-gi nēme, ma ọ buru na Chineke
anọyegh ya. 3 Jisus zara, si ya, N'ezie,
n'ezie, asim i, Ọ buru na amugh madu
ọzọ, ọ pugh ihu ala-eze Chineke anya.
4 Nikọdimọs si ya, Èsi aǹa pu imu madu
mḇe ọ kara nká? ọ̀ puru ibà n'afọ
nne-ya nke uḇò abua, ewe mua ya?
5 Jisus zara, N'ezie, n'ezie, asim i, Ọ
buru na amugh madu site na miri na Mọ
Nsọ, ọ pugh ibà n'ala-eze Chineke.
6 Nke amuworo site n'anu-aru bu anu-
aru; nke amuwo-kwa-ra site na Mọ Nsọ
bu mọ. 7 Ka ọ ghara iju gi anya na
M'siri gi, Aghagh imu unu ọzọ. 8 Ifufe
nēfe ebe ọ nāchọ, i nānu kwa olu-ya, ma
i matagh ebe o si bia, na ebe ọ nāga:
otù a ka onye ọ bula amuworo site
na Mọ Nsọ di. 9 Nikọdimọs zara, si
Ya, Ìhe ndia si aǹa pu ime? 10 Jisus
zara, si ya, Gi onwe-gi bu onye-ozizi
Israel, ma i magh ihe ndia? 11 N'ezie,
n'ezie, asim i, Ayi nēkwu ihe ayi matara,
ayi nāḇa kwa àmà ihe ayi huru; ma
unu anaragh àmà-ayi. 12 Ọ buru na
agwaram unu ihe nke uwa, ma unu
ekwegh, ùnu gēsi aǹa kwere, ma ọ buru
na agwam unu ihe nke elu-igwe?
13 Ọ digh kwa onye ọ bula rigoworo
n'elu-igwe, ma-ọbugh Onye siri n'elu-
igwe ridata, bù Nwa nke madu. 14 Ma
dika Moses weliri agwọ n'ọhia, ọbuná
otù a aghagh iweli Nwa nke madu elu:
15 ka onye ọ bula nke kwere we nwe
ndu ebigh-ebi na Ya.

16 N'ihi na Chineke huru uwa n'anya
otù a, na Ọ nyere ọbunà Ọkpara Ọ muru
nàni Ya, ka onye ọ bula nke kwere na
Ya we ghara ila n'iyì, kama ka ọ nwe
ndu ebigh-ebi. 17 N'ihi na Chineke
ezitegh Ọkpara-Ya n'uwa ka Ọ kpe uwa
ikpė; kama ka ewe site n'aka-Ya zọputa
uwa. 18 Ekpegh onye kwere na Ya
ikpė: ekpewo onye nēkwegh na Ya
ikpė uḇu a, n'ihi na ọ kwegh n'aha nke
Ọkpara Chineke muru nàni Ya. 19 Ma
nka bu ikpė ahu, na Ìhė ahu abiawo
n'uwa, ma madu huru ọchichiri n'anya
kama Ìhė ahu; n'ihi na ọlu-ha jọrọ
njọ. 20 N'ihi na onye ọ bula nke nēme
ihe nādigh nma nākpọ Ìhė ahu asì,
ọ digh-abiakute kwa Ìhė ahu, ka aghara
itu ya ọlu-ya nile n'anya. 21 Ma onye
nēme ihe bu ezi-okwu nābiakute Ìhė
ahu, ka ewe me ka ọlu-ya puta ihė, na
aluworo ha na Chineke.

22 Mḇe ihe ndia gasiri Jisus na ndi
nēso uzọ-Ya biara n'ala Judia; n'ebe
ahu ka Ya na ha nānọgide, Ọ nēme
kwa baptism. 23 Jọn nēme kwa
baptism n'Inon nke di Selem nso, n'ihi
na miri riri nne n'ebe ahu: ha we
nābia, anēme kwa ha baptism. 24 N'ihi
na akātubàgh Jọn n'ulo-nkpọrọ. 25 Ya
mere iju-ajuju putara n'etiti ndi nēso
uzọ Jọn na onye-Ju bayere ime-ọcha.
26 Ha we biakute Jọn, si ya, Rabai, Onye
gi na Ya nọ n'ofė Jọdan, Onye gi onwe-gi
ḇaworo àmà nye Ya, le, Onye ahu nēme

baptism, madu nile nābiakute kwa Ya.
27 Jọn zara, si, Madu apugh inata ihe
ọ bula, ọ buru na ewegh ya nye ya site
n'elu-igwe. 28 Unu onwe-unu nāḇaram
àmà, na m'siri, Mu onwem abugh Kraist
ahu, kama, na ezitewom n'iru Ya.
29 Onye nwere nwunye ọhu bu onye
nālu nwunye ọhu: ma eyì nke onye
nālu nwunye ọhu, onye nēguzo nānu
kwa okwu-ya, ọ nāṅuri ọṅu nke-uku
n'ihi olu onye ahu nālu nwunye ọhu: ya
mere emezuwo ọṅùm a. 30 Ya onwe-ya
aghagh idi nāba uba, ma aghaghm idi
nāla alà.

31 Onye si n'elu bia ka ihe nile elu:
onye si n'ala puta nāputa n'ala, si kwa
n'ala nēkwu okwu: Onye si n'elu-igwe
bia ka ihe nile elu. 32 Ihe nke ọ huworo
na nke Ọ nuru, nka ka Ọ nāḇa àmà;
ma ọ digh onye ọ bula nānara àmà-Ya.
33 Onye nara àmà-Ya kara akàrà-ya
na nka, na Chineke bu Onye ezi-okwu.
34 N'ihi na Onye ahu Chineke zitere
nēkwu okwu Chineke: n'ihi na O sitegh
n'ọtùtù enye Mọ Nsọ. 35 Nna nāhu
Ọkpara-Ya n'anya, Ọ nyewo kwa Ya ihe
nile n'aka. 36 Onye kwere n'Ọkpara
ahu nwere ndu ebigh-ebi; ma onye
nēkweyegh Ọkpara ahu agagh-ahu ndu,
kama iwe Chineke nānọgide n'aru-ya.

4 1 Ya mere mḇe Onye-nwe-ayi mara
na ndi-Farisi nururi na Jisus nēme
madu ka ha buru ndi nēso uzọ-Ya, na
Ọ nēme kwa ha baptism, kari Jọn, 2 (ọ
bu ezie na Jisus onwe-ya emegh baptism,
kama ọ bu ndi nēso uzọ-Ya), 3 Ọ rapuru
Judia, we je Galili ọzọ. 4 Ma Ọ ghagh
igabiga n'etiti Sameria. 5 Ya mere Ọ bia
rue otù obodo nke Sameria, anākpọ
Saika, na nso iberibe ala ahu nke Jekob
nyere nwa-ya Josef: 6 ma isi-iyi Jekob
di n'ebe ahu. Ya mere Jisus, ebe ike
gwuru Ya n'ije-Ya, Ọ nọduru ala otú a
n'usọ isi-iyi ahu. Ọ ra ka oge hour
nke-isi. 7 Otù nwayi, bú onye Sameria,
bia isere miri: Jisus si ya, Nyem miri
ka M'ṅua. 8 N'ihi na ndi nēso uzọ-Ya
jereri n'obodo izu nri. 9 Ya mere nwayi
Sameria ahu si Ya, Gì onwe-gi si aṅa
ariọ miri n'akam ka I ṅua, ebe I bu
Onye-Ju, ma mu bu nwayi Sameria?
(N'ihi na ndi-Ju na ndi Sameria adigh-
emekọ ihe.) 10 Jisus zara, si ya, Ọ buru
na i matara onyinye Chineke, na Onye Ọ
bu Nke nāsi gi, Nyem miri ka M'ṅua; gi
onwe-gi gāriọ Ya-ri, Ọ gēnye kwa gi miri
di ndu. 11 Nwayi ahu si Ya, Onye-
nwe-ayi, I nwegh ihe isere miri, ma
olùlù-miri a di omimi: òle ebe kwa ka I
nwere miri ahu di ndu? 12 Ọ̀ gābu na
Gi onwe-gi ka nna-ayi Jekob uku, onye
nyere ayi olùlù-miri a; ya onwe-ya, na
umu-ya, na anu-ulo-ya, ṅu-kwa-ra nime
ya? 13 Jisus zara, si ya, Onye ọ bula
nke nāṅu miri a, akpiri gākpọ ya nku
ọzọ: 14 ma onye ọ bula nke gāṅu miri
ahu nke Mu onwem gēnye ya, akpiri
agagh-akpọ ya nku ma-ọli rue mḇe
ebigh-ebi; kama miri ahu nke Mu onwem
gēnye ya gāghọ nime ya isi-iyi miri
nāsuputa ri nne rue ndu ebigh-ebi.
15 Nwayi ahu si Ya, Onye-nwe-ayi,
nyem miri a, ka akpiri we ghara ikpọm
nku, ka m'ghara kwa isi n'ogologo uzọ a
nile bia ebe a isere miri. 16 Jisus si
ya, Laba, kpọ di-gi, bia kwa n'ebe a.
17 Nwayi ahu zara, si Ya, Enweghm
di. Jisus si ya, I kwuru nke-ọma, si,
Enweghm di: 18 n'ihi na i nwewo di
ise; ma onye i nwere uḇu a abugh di-gi:
nka ka i kwuworo n'ezie. 19 Nwayi ahu
si Ya, Onye-nwe-ayi, ahurum na Gi
onwe-gi bu onye-amuma. 20 Nna-ayi-
hà nile kpọrọ isi ala nye Chineke n'ugwu
a; ma unu onwe-unu si, na ebe madu
aghagh ikpọ isi ala nye Chineke di nime
Jerusalem. 21 Jisus si ya, Nwayi,
kwerem, oge hour nābia, mḇe unu
nāgagh-akpọ isi ala nye Nnam, ma ọ bu
n'ugwu a, ma-ọbu na Jerusalem. 22 Unu
onwe-unu nākpọ isi ala nye ihe unu
nāmatagh: ayi onwe-ayi nākpọ isi ala
nye ihe ayi matara: n'ihi na nzọputa
si n'etiti ndi-Ju puta. 23 Ma oge hour
nābia, uḇu a ka ọ di kwa, mḇe ndi nākpọ
isi ala n'ezie gākpọ isi ala nye Nnam
nime mọ na ezi-okwu: n'ihi na ndi di
otù ahu ka Nnam nāchọ kwa ka ha buru
ndi nākpọ isi ala nye Ya. 24 Chineke
bu Mọ: ndi nākpọ kwa isi ala nye Ya
aghagh ikpọ isi ala nime mọ na ezi-okwu.
25 Nwayi ahu si Ya, Amataram na
Mesaia nābia (Onye anākpọ Kraist):
mḇe ọ bula Onye ahu gābia, Ọ gākọrọ
ayi ihe nile. 26 Jisus si ya, Mu onwem
Nke nāgwa gi okwu bu Ya.

27 Mḇe O nēkwu nka ndi nēso uzọ-Ya
biara; ọ we ju ha anya na Ya na nwayi
nēkwurita okwu: otú ọ di, ọ nwegh onye
ọ bula siri, Gini ka I nāchọ? ma-ọbu,

Gini mere Gi na ya nēkwurita okwu?
28 Ya mere nwayi ahu rapuru ite-
miri-ya, we je ba nime obodo, si ndi
ahu, 29 Bianu, le otù Nwoke, Onye
gwaram the nile m'mere: Ònye a gābu
Kraist ahu? 30 Ha siri n'obodo-ha
puta, nābiakute kwa Ya. 31 Mḇe ihe
ndia nēme ndi nēso uzọ-Ya nāriọ Ya, si,
Rabai, rie ihe. 32 Ma Ọ siri ha, Mu
onwem nwere ihe-oriri iri nke unu
onwe-unu nāmatagh. 33 Ya mere ndi
nēso uzọ-Ya sirita onwe-ha, Ọ̀ di onye
wetara Ya ihe O gēri? 34 Jisus si ha,
Ihe-oririm bu ka M'nēme ihe Onye
ziterem nāchọ, ka M'luzu kwa ọlu-Ya.
35 Ùnu onwe-unu asigh, Ọnwa anọ
fọduru, owuwe-ihe-ubi ewe bia? le,
asim unu, Welienu anya-unu elu, kiri
ubi, na ha chara acha uḇu a ka ewere
ihe di nime ha. 36 Onye nēwere ihe
ubi nānara ugwọ-ọlu-ya, nāchikọta kwa
nkpuru nye na ndu ebigh-ebi; ka onye
nāgha nkpuru na onye nēwere ihe ubi we
ṅuria ọṅu n'otù. 37 N'ihi na nime nka
ka okwu a bu ezie, Otù onye nāgha
nkpuru, ma onye ọzọ nēwere ihe ubi.
38 Mu onwem zigara unu iwere ihe ubi
nke ọ digh mḇe unu onwe-unu dọḇuworo
onwe-unu n'ilu ya: ndi ọzọ adọḇuwo
onwe-ha n'ọlu, unu onwe-unu abàwo
kwa na ndọḇu-ha.
39 Ma ọtutu ndi Sameria si n'obodo
ahu kwere na Ya n'ihi okwu nwayi ahu,
onye ḇara àmà, si, Ọ gwaram ihe nile
m'mere. 40 Ya mere mḇe ndi Sameria
biakutere Ya, ha riọ Ya ka Ọ nọyere
ha: Ọ we nọgide n'ebe ahu ubọchi abua.
41 Ma ndi kwere n'ihi okwu-Ya kariri
ri nne; 42 ha we si nwayi ahu, Ọ bugh
n'ihi ihe i kwuru ka ayi nēkwe uḇu a:
n'ihi na ayi onwe-ayi anuwo, mata kwa
na Onye a bu Onye-nzọputa nke uwa
n'ezie.
43 Ma mḇe ubọchi abua ahu gasiri,
O si n'ebe ahu pua ba na Galili. 44 N'ihi
na Jisus onwe-ya ḇara àmà, na adigh-
asọpuru onye-amuma n'ala nke aka ya.
45 Ya mere mḇe Ọ biara na Galili, ndi
Galili nara Ya nke-ọma, ebe ha hururi
ka ihe Ọ mere na Jerusalem ra n'ememe:
n'ihi na ha onwe-ha je-kwa-ra ememe
ahu.
46 Ya mere Ọ biaruru Kena nke Galili
ọzọ, ebe Ọ mere miri ká ọ ghọ manya-
vine. Ma otù nwoke nke nējere eze
ozi di, nke aru nādigh nwa-ya nwoke
ike na Kapanaum. 47 Mḇe onye ahu
nuru na Jisus esiwo na Judia puta ba na
Galili, ọ jekuru Ya, riọ Ya ka Ọ ridata,
me ka aru di nwa-ya ike; n'ihi na ọ nọ
n'ọnu ọnwu. 48 Ya mere Jisus siri ya,
Ọ buru na unu ahugh ihe-iriba-ama
na ọlu-ebube, unu agagh-ekwe ma-ọli.
49 Nwoke ahu nke nējere eze ozi si Ya,
Onye-nwe-ayi, ridata mḇe nwatakirim
akānwugh. 50 Jisus si ya, Ga nke gi;
nwa-gi nwoke di ndu. Nwoke ahu
kwere okwu Jisus gwara ya, ọ we ga
nke ya. 51 Ma mḇe ọ nọ nārida uḇu a,
ndi-orù-ya zutere ya, si, na nwa-ya
di ndu. 52 Ya mere ọ juru ha oge hour
nke aru-ya malitere idi ya nma. Ya
mere ha siri ya, Nyahuru n'oge hour
nke-asa ka aru-ọku rapuru ya. 53 Ya
mere nna-ya mara na ọ bu n'oge hour
ahu mḇe Jisus siri ya, Nwa-gi nwoke di
ndu: ya onwe-ya we kwere, na ėzi-na-
ulo-ya dum. 54 Nka bu ihe-iriba-ama
ọzọ nke mere ha abua nke Jisus mere,
mḇe O siri na Judia puta ba na Galili.
5 1 Mḇe ihe ndia gasiri otù ememe
nke ndi-Ju di; Jisus we rigoro
Jerusalem.
2 Ma ọdọ-miri ntà di na Jerusalem
n'akuku ọnu-uzọ-ama nke aturu, nke
anākpọ n'asusu Hibru Betesda, nke
nwere ulo-ibà ise. 3 Nime ndia ka
igwè madu ndi aru-ha nādigh ike
nēdina, ndi-isi, ndi-ngwurọ, ndi akuku-
aru-ha kpọnwuru akpọnwu, [nēche
uṅarà nke miri ahu. 4 N'ihi na mọ-ozi
nke Onye-nwe-ayi nāridata n'ọdọ-miri
ntà ahu n'oge ufọdu, we kpasue miri
ahu: ya mere onye buru uzọ ba nime ya
mḇe akpasusiri miri ahu, eme ka aru di
ya nma, n'ọria ọ bula jidere ya.] 5 Ma
otù nwoke nọ n'ebe ahu, onye nọri orù
arọ na iri na asatọ na nriaria-ya. 6 Mḇe
Jisus huru onye a ka o nēdina, ebe Ọ ma-
kwa-ra na ọ nọri ogologo oge n'ọnọdu
ahu, Ọ si ya, Ì nāchọ ka eme ka aru di gi
nma? 7 Onye ahu aru nādigh ike zara
Ya, si, Onye-nwe-ayi, enweghm madu,
ka ọ tubàm n'ọdọ-miri ntà nka, mḇe ọ
bula akpasuru miri: ma mḇe mu onwem
nọ nābia, onye ọzọ eburum uzọ rida.
8 Jisus si ya, Bilie, chiri ute-gi, nējeghari.
9 Ngwa ngwa ewe me ka aru di nwoke
ahu nma, ọ we chiri ute-ya, we nējeghari.
Ma ọ bu ubọchi-izu-ike n'ubọchi ahu.

10 Ya mere ndi-Ju nāsi onye ahu emere
ka aru-ya di ike, Ọ bu ubọchi-izu-ike, o
zigh kwa ezi n'iwu ka i chiri ute-gi.
11 Ma ọ zara ha, si, Onye mere ka aru
dim nma, onye ahu sirim, Chiri ute-gi,
nējeghari. 12 Ha juru ya, si, Onye bu
Madu ahu Nke siri gi, Chiri ute-gi,
nējeghari? 13 Ma onye ahu emere ka
aru di ya ike amatagh Onye ọ bu: n'ihi
na Jisus wezugarari Onwe-ya, n'ihi na
igwè madu di n'ebe ahu. 14 Mḅe ihe
ndia gasiri Jisus chọputara ya n'ulo uku
Chineke, si ya, Le, emewo ka aru di gi
nma: emehiela ọzọ, ka ihe jọkariri njọ
ghara ime gi. 15 Nwoke ahu jere, gwa
ndi-Ju na ọ bu Jisus mereri ka aru di ya
nma. 16 N'ihi nka ka ndi-Ju nēsoḅu
kwa Jisus, n'ihi na Ọ nēme ihe ndia
n'ubọchi-izu-ike. 17 Ma Jisus zara ha,
si, Nnam nālu ọlu rue uḅu a, Mu onwem
nālu kwa ọlu. 18 Ya mere n'ihi nka ka
ndi-Ju nāchọ kari uzọ iḅu Ya, n'ihi na
ọ bugh nání na Ọ nēmebi ubọchi-izu-
ike, kama Ọ nākpọ kwa Chineke Nna
nke aka Ya, nēme ka Ya onwe-ya na
Chineke ra.
19 Ya mere Jisus zara, si ha,
N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọkpara
apugh ime ihe ọ bula n'Onwe-ya, ma-
ọbugh ihe Ọ huru na Nna-Ya nēme:
n'ihi na ihe ọ bula Ya onwe-ya nēme,
ndia ka Ọkpara-Ya nēme kwa otù ahu.
20 N'ihi na Nnam nāhu Ọkpara-Ya
n'anya, nēgosi kwa Ya ihe nile Ya onwe-
ya nēme: okė ọlu kari ndia ka O gēgosi
kwa Ya, ka ọ we ju unu onwe-unu anya.
21 N'ihi na dika Nnam nēme ndi nwuru
anwu ka ha si n'ọnwu bilie, dika Ọ
nēme kwa ka ha di ndu, otú a ka Ọkpara-
Ya nēme kwa ka ndi Ọ nāchọ di ndu.
22 N'ihi na Nnam adigh-ekpe kwa madu
ọ bula ikpė, kama Ọ werewo ikpė nile
nye Ọkpara-Ya; 23 ka madu nile we
sọpuru Ọkpara ahu, dika ha nāsọpuru
Nna-Ya. Onye nādigh- asọpuru Ọkpara
adigh-asọpuru Nna Nke zitere Ya.
24 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye nānu
okwum, nke nēkwere kwa Onye ziterem,
ọ nwere ndu ebigh-ebi, ọ biagh kwa
n'ikpė, kama o sitewo n'ọnwu ba na ndu.
25 N'ezie, n'ezie, asim unu, Oge hour
nābia, uḅu a ka ọ di kwa, mḅe ndi nwuru
anwu gānu olu Ọkpara Chineke; ndi
nuru gādi kwa ndu. 26 N'ihi na dika
Nnam nwere ndu nime Onwe-ya, otù a
ka Ọ nye-kwa-ra Ọkpara-Ya inwe ndu
nime Onwe-ya: 27 Ọ nye-kwa-ra Ya
ike ilu ọlu ikpė, n'ihi na Ọ bu Nwa nke
madu. 28 Ka ihe a ghara iju unu anya:
n'ihi na oge hour nābia mḅe ndi nile di
n'ili gānu olu-Ya, 29 ha gāputa kwa;
ndi mere ezi ihe gābà na nbilite-n'ọnwu
nke ndu; ma ndi mere ihe nādigh nma
gābà na nbilite-n'ọnwu nke ikpė.
30 Mu onwem apugh ime ihe ọ bula
n'Onwem: dika M'nānu M'nēkpe:
ikpem zi-kwa-ra ezi; n'ihi na etughm ihe
Mu onwem nāchọ, kama ihe Onye
ziterem nāchọ. 31 Ọ buru na Mu
onwem aḅara Onwem àmà, àmàm abugh
ezie. 32 Ọ bu onye ọzọ naḅaram àmà;
amata-kwa-ram na àmà nke Ọ nāḅaram
bu ezie. 33 Unu onwe-unu ezigaworo
Jọn, ọ ḅawo-kwa-ra ezi-okwu ahu àmà.
34 Ma àmà nke Mu onwem nānara
esigh n'ọnu madu puta: otù ọ di, ihe
ndia ka M'nēkwu, ka ewe zọputa unu.
35 Onye ahu bu oriọna ahu nke nēre ere
nāmu kwa: unu onwe-unu chọ-kwa-ra
ka obi tọ unu utọ nke-uku n'ihė-ya nwa
oge. 36 Ma àmà nke Mu onwem ji ka
nke Jọn uku: n'ihi na ọlu nke Nnam
nyeworom ka M'luzue ha, ọlu ahu
onwe-ha nke M'nālu, nāḅaram àmà, na
Nnam ziteworom. 37 Nna nke ziterem,
Ya onwe-ya aḅawo-kwa-ram àmà. Ọ
digh mḅe ọ bula unu nuworo olu-Ya, ọ
digh kwa mḅe ọ bula unu huworo oyiyi-
Ya. 38 Unu enwegh kwa okwu-Ya ka
ọ nọgide nime unu: n'ihi na Onye Ya
onwe-ya zitere, Onye ahu ka unu onwe-
unu nēkwegh 39 Unu nēnyocha ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ, n'ihi na unu
onwe-unu nēchè na unu nēnwe ndu
ebigh-ebi nime ha; ha onwe-ha bu kwa
ihe nāḅaram àmà; 40 unu achọgh kwa
ibiakutem, ka unu we nwe ndu.
41 Anaraghm otuto n'aka madu. 42 Ma
amaram unu, na unu enwegh ihu-
n'anya Chineke nime onwe-unu. 43 Mu
onwem abiawo n'aha Nnam, ma unu
anaraghm: ọ buru na onye ọzọ gābia
n'aha nke aka ya, onye ahu ka unu
gānara. 44 Unu onwe-unu si aña pu
ikwe, ebe unu nānara otuto n'aka ibe-
unu, ma otuto nke si n'aka Onye ahu
Nke nāni Ya bu Chineke bia unu
achọgh? 45 Unu echèla na Mu onwem
gēbo unu ebubo n'iru Nnam: otù onye
di nēbo unu ebubo, bù Moses, onye unu

onwe-unu tukwasiworo obi-unu na ya.
46 N'ihi na ọ buru na unu kwere Moses,
unu gēkwem; n'ihi na ya onwe-ya dere
ihe bayerem n'akwukwọ. 47 Ma ọ buru
na unu ekwegh ihe onye ahu dere
n'akwukwọ, ùnu gēsi aña kwere okwu
nkem?

6 1 Mḇe ihe ndia gasiri Jisus jere n'ofè
ọzọ nke oké osimiri Galili, nke bu
osimiri Taibirias. 2 Oké ìgwè madu we
so Ya, n'ihi na ha huru ihe-iriba-ama di
iche iche nke Ọ nēme n'aru ndi aru-ha
nādigh ike. 3 Jisus we rigo n'ugwu
ahu, n'ebe ahu ka Ya na ndi nēso uzọ-Ya
nọdu-kwa-ra ala. 4 Ma ngabiga, bú
ememe ndi-Ju, di nso. 5 Ya mere
Jisus, mḇe Ọ weliri anya-Ya elu, hu na
oké ìgwè madu nābiakute Ya, Ọ si
Filip, Òle ebe ayi gāzuta oḇe achicha, ka
ndia we rie ihe? 6 Ma nka ka O kwuru
inwa ya: n'ihi na Ya onwe-ya matara ihe
Ọ gāje ime. 7 Filip zara Ya, Oḇe
achicha ọgu shilling iri agagh-ezu ha, ka
madu nile n'otù n'otù we were nke-ntà
nke-ntà. 8 Otù nime ndi nēso uzọ-Ya,
bú Andru nwa-nne Saimon Pita, si Ya,
9 Otù nwa-okoro ntà nọ n'ebe a, onye ji
oḇe achicha barley ise, na azù abua: ma
ǹdia bu gini n'etiti ọtutu madu di otú
a? 10 Jisus siri, Menu ka madu ndia
nọdu ala. Ma ahihia riri nne n'ebe ahu.
Ya mere ndikom ahu we nọdu ala,
n'ọnu-ọgugu ra ka nnù iri na nnù abua
na ọgu iri. 11 Ya mere Jisus nara oḇe
achicha ise ahu, we kele, we kèsa ha nye
ndi nānọdu ala; otú ahu Ọ were azù
ahu kèsa nye ha ka azù ha chọrọ ra.
12 Ma mḇe afọ juru ha, Ọ si ndi nēso
uzọ-Ya, Chikọtanu iberibe fọduru, ka
ihe ọ bula ghara ila n'iyì. 13 Ya mere
ha chikọtara ha, we kpoju nkata iri na
abua n'iberibe sitere n'oḇe achicha
barley ise ahu, nke fọduru ndi riworori.
14 Ya mere mḇe ndi ahu huru ihe-iriba-
ama Ọ mere, ha siri, N'ezie Onye a bu
onye-amuma ahu nke nābia n'uwa.
15 Ya mere mḇe Jisus huru na ha gaje
ibia idọkpuru Ya n'ike, ka ha we me Ya
eze, Ọ wezugara Onwe-ya ọzọ n'ugwu
nání Ya onwe-ya.
16 Ma mḇe o ruru anyasi, ndi nēso
uzọ-Ya ridara n'oké osimiri; 17 ha we
ba n'uḇọ, we nāgabiga ofè oké osimiri
ọzọ iga ru Kapanaum. Ọchichiri aḇawo-
kwa-ri uḇu a, Jisus akābiakutegh kwa ha.
18 Oké osimiri nēbili kwa, n'ihi na oké
ifufe nēfe. 19 Ya mere mḇe ha nyasiri
ihe dika orú furlong na ise ma-ọbu orú
na iri, ha hu Jisus ka Ọ nēje ije n'elu oké
osimiri, nābiaru kwa uḇọ-ha nso: ha we
tua egwu. 20 Ma Ọ siri ha, Ọ bu Mu
onwem; unu atula egwu. 21 Ya mere
ha chọrọ iwebata Ya nime uḇọ-ha: ngwa
ngwa uḇọ-ha we rue ala ebe ha nāga.
22 N'echi-ya, ìgwè madu ndi guzoro
n'ofè ọzọ nke oké osimiri ahu huru na
uḇọ ntà ọzọ adigh n'ebe ahu, ma-ọbugh
otù, hu kwa na Jisus esogh ndi nēso uzọ-
Ya ba n'uḇọ-ha, kama na nání ndi nēso
uzọ-Ya jere; 23 (otú ọ di, uḇọ ntà di
iche iche sitere na Taibirias bia rue ebe
ahu nso ebe ha riri achicha ahu mḇe
Onye-nwe-ayi kelesiri ekele): 24 ya
mere mḇe ìgwè madu ahu huru na Jisus
anọgh n'ebe ahu, na ndi nēso uzọ-Ya
anọgh kwa, ha onwe-ha bàra n'uḇọ ntà,
we bia Kapanaum, nāchọ Jisus. 25 Mḇe
ha chọputara Ya n'ofè oké osimiri ọzọ,
ha si Ya, Rabai, òle mḇe I biara n'ebe a?
26 Jisus zara ha, si, N'ezie, n'ezie, asim
unu, Unu nāchọm, ọ bugh n'ihi na unu
huru ihe-iriba-ama, kama ọ bu n'ihi
na unu riri ufọdu nime oḇe achicha ahu,
afọ ju kwa unu. 27 Unu alula ọlu
inata ihe-oriri nke nāla n'iyì, kama inata
ihe-oriri nke nānọgide rue ndu ebigh-
ebi, nke Nwa nke madu gēnye unu:
n'ihi na Onye ahu ka Nna, bú Chineke,
kara akàrà. 28 Ya mere ha siri Ya,
Gini kwesiri ka ayi me, ka ayi we lua
ọlu Chineke nile? 29 Jisus zara, si ha,
Nka bu ọlu Chineke, ka unu kwere
n'Onye ahu Ya onwe-ya zitere. 30 Ya
mere ha siri Ya, Gini kwa ka Gi onwe-gi
nēme ka ọ buru ihe-iriba-ama, ka ayi
we hu, kwere kwa Gi? gini ka I nālu?
31 Nna-ayi-hà riri manna n'ọhia; dika
edeworo n'akwukwọ nsọ, si, Nri nke
sitere n'elu-igwe ka Ọ nyere ha ka ha rie.
32 Ya mere Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie,
asim unu, Ọ bugh Moses nyere unu nri
ahu nke sitere n'elu-igwe; kama ọ bu
Nnam nēnye unu ezi nri ahu nke
sitere n'elu-igwe. 33 N'ihi na nri nke
Chineke bu nke ahu nke nēsi n'elu-igwe
aridata, nke nēnye kwa uwa ndu. 34 Ye
mere ha siri Ya, Onye-nwe-ayi, nye
ayi nri a mḇe nile. 35 Jisus siri ha,
Mu onwem bu nri nēnye ndu: onye
nābiakutem, agu agagh-agu ya ma-ọli,

onye nēkwere kwa na Mu akpiri agagh-
akpọ ya nku ma-ọli mbe ọ bula. 36 Ma
asirim unu, na unu ahuwom, ma unu
ekwegh. 37 Ihe nile nke Nnam nēnyem
gābiakutem; onye nābiakutekwanı
M'gagh-achupu ya ma-ọli. 38 N'ihi na
esiwom n'elu-igwe ridata, ọ bugh ka
M'nēme ihe Mu onwem nāchọ, kama ka
M'nēme ihe Onye ziterem nāchọ. 39 Ma
nka bu ihe Onye ziterem nāchọ, ka
M'ghara itufu ihe ọ bula nime ihe nile
Ọ nyeworom, kama ka M'me ka o si
n'ọnwu bilie n'ubọchi ikpe-azu. 40 N'ihi
na nka bu ihe Nnam nāchọ, ka onye ọ
bula nke nēle Ọkpara-Ya anya, nke
nēkwere kwa na Ya, we nwe ndu ebigh-
ebi; Mu onwem gēme kwa ka o si
n'ọnwu bilie n'ubọchi ikpe-azu.

41 Ya mere ndi-Ju nātamu ntamu
megide Ya, n'ihi na Ọ siri, Mu onwem
bu nri nke siri n'elu-igwe ridata. 42 Ha
we si, Onye a, Ọ bugh Jisus, Nwa Josef,
Onye ayi onwe-ayi mara nna-Ya na nne-
Ya? Ò si aña kwue ubu a, Esiwom n'elu-
igwe ridata? 43 Jisus zara, si ha, Unu
atamula n'etiti onwe-unu. 44 Ọ digh
onye ọ bula puru ibiakutem, ọ buru na
Nna Nke ziterem adọgh ya: Mu onwem
gēme kwa ka o si n'ọnwu bilie n'ubọchi
ikpe-azu. 45 Edewo ya n'akwukwọ
ndi-amuma, si, Ha nile gābu kwa ndi
Chineke ziworo ihe. Onye ọ bula nke
nuworo site n'ọnu Nnam, nke mutawo-
kwa-ra ihe, ọ nābiakutem. 46 Ọ bugh
na madu ọ bula ahuwo Nnam, ma-ọbugh
Onye ahu Nke si n'ebe Chineke nọ puta,
Onye ahu ahuwo Nnam. 47 N'ezie,
n'ezie, asim unu, Onye nēkwere nēnwe
ndu ebigh-ebi. 48 Mu onwem bu nri
nke nēnye ndu. 49 Nna-unu-hà riri
manna ahu n'ọhia, ha we nwua. 50 Nka
bu nri nke si n'elu-igwe ridata, ka madu
we rie ufọdu nime ya, ghara kwa inwu
anwu. 51 Mu onwem bu nri di ndu nke
siri n'elu-igwe ridata: ọ buru na madu
erie ufọdu nime nri a, ọ gādi ndu rue
mbe ebigh-ebi: ma nri nke Mu onwem
gēnye kwa bu anu-arum, n'ihi ndu nke
uwa.

52 Ya mere ndi-Ju nālurita ọgù n'etiti
onwe-ha, si, Onye a, Ò si aña pu inye ayi
anu-aru-Ya ka ayi rie? 53 Ya mere
Jisus siri ha, N'ezie, n'ezie, asim unu,
Ọ buru na unu erigh anu-aru nke Nwa
nke madu, ọ buru kwa na unu añugh
ọbara-Ya, unu enwegh ndu nime onwe-
unu. 54 Onye nēri anu-arum, nke nāñu
kwa ọbaram, ọ nwere ndu ebigh-ebi; Mu
onwem gēme kwa ka o si n'ọnwu bilie
n'ubọchi ikpe-azu. 55 N'ihi na anu-
arum bu ihe-oriri n'ezie, ọbaram bu kwa
ihe-ọñuñu n'ezie. 56 Onye nēri anu-
arum, nke nāñu kwa ọbaram, ọ nānọgide
nimem, Mu onwem kwa nime ya.
57 Dika Nna Nke di ndu ziterem, dika
Mu onwem di kwa ndu n'ihi Nnam; otú
a onye nērim, onye ahu gādi kwa ndu
n'ihim. 58 Nka bu nri ahu nke siri
n'elu-igwe ridata: ọ bugh dika nna-unu-
hà riri, we nwua: onye nēri nri a gādi
ndu rue mbe ebigh-ebi. 59 Ihe ndia ka
O kwuru n'ulo-nzukọ, mbe O nēzi ihe
na Kapanaum.

60 Ya mere ọtutu nime ndi nēso uzọ-
Ya, mbe ha nuru okwu ahu, ha siri,
Okwu a di ike; ònye puru inu ya?
61 Ma ebe Jisus mara n'Onwe-ya na ndi
nēso uzọ-Ya nātamu ntamu n'ihi nka,
Ọ siri ha, Ọ bu nka nēme ka unu ma
n'ọnyà? 62 Ùnu agagh-amakari kwa
n'ọnyà ma ọ buru na unu ahu Nwa nke
madu ka Ọ nārigo n'ebe Ọ nọri mbu?
63 Ọ bu Mọ nēme ka madu di ndu; anu-
aru abagh urù ọ bula: okwu nke Mu
onwem gwaworo unu, ha bu mọ, buru
kwa ndu. 64 Ma ufọdu ndi nēkwegh di
n'etiti unu. N'ihi na Jisus mara site
na mbu ndi ha bu ndi nēkwegh, na onye
ọ bu nke gārara Ya nye. 65 Ọ we si, Ọ bu
n'ihi nka ka M'siworo unu, na ọ digh
onye ọ bula puru ibiakutem, ọ buru na
enyegh ya site n'aka Nnam.

66 Site na nka ọtutu nime ndi nēso
uzọ-Ya we laghachi azu, ha esogh kwa
Ya ejeghari ọzọ. 67 Ya mere Jisus siri
ndi-ozi iri na abua ahu, Ùnu onwe-unu
nāchọ kwa ila? 68 Saimon Pita zara
Ya, si, Onye-nwe-ayi, Ònye ka ayi
gējekuru? I nwere okwu nke ndu
ebigh-ebi. 69 Ọzọ, ayi onwe-ayi
ekwerewo mara kwa na Gi onwe-gi bu
Onye Nsọ ahu nke Chineke. 70 Jisus
zara ha, si, Ọ bugh Mu onwem
rọputara unu, bú ndi-ozi iri na abua,
ma otù onye nime unu bu nwa ekwensu?
71 Ma O nēkwu ihe bayere Judas nwa
Saimon Iskariot, n'ihi na onye ahu gaje
irara Ya nye, buru otù onye nime ndi-
ozi iri na abua ahu.

7 1 Mḇe ihe ndia gasiri Jisus we
nējeghari na Galili: n'ihi na Ọ chọgh
ijeghari na Judia, n'ihi na ndi-Ju nāchọ
uzọ iḇu Ya. 2 Ma ememe ahu nke ndi-
Ju, bù ememe ulo-ikwū, di nso. 3 Ya
mere umu-nne-Ya siri Ya, Si n'ebe a
pua, je na Judia, ka ndi nēso uzọ-Gi we
hu kwa ọlu-Gi nile nke I nālu. 4 N'ihi
na ọ digh onye ọ bula nēme ihe ọ bula
na nzuzo, ma asi na ya onwe-ya nāchọ
ka ọra madu mara ya. Ọ buru na I nēme
ihe ndia, me Onwe-gi ka I puta ìhè nye
uwa. 5 N'ihi na ọbunā umu-nne-Ya
ekwegh na Ya. 6 Ya mere Jisus si ha,
Oge nkem akērugh; ma oge nke unu bu
ihe edoziworo mḇe nile. 7 Uwa apugh
ikpọ unu asì; ma ọ nākpọ Mu onwem
asì, n'ihi na Mu onwem nāḇara ya àmà,
na ọlu-ya nile jọrọ njọ. 8 Rigonu
onwe-unu n'ememe a: Mu onwem
agagh-arigoro ememe a uḇu a; n'ihi na
oge nkem akēzugh. 9 Ma mḇe Ọ
gwasiri ha okwu ndia, Ọ nānọgide na
Galili.
10 Ma mḇe umu-nne-Ya rigosiri
ememe ahu, mḇe ahu Ya onwe-ya rigo-
kwa-ra, ọ bugh n'iru ọra madu, kama
dika ọ bu na nzuzo. 11 Ya mere ndi-Ju
nāchọ Ya n'ememe, nāsi, Òle ebe Onye
ahu nọ? 12 Okė ntamu di kwa n'etiti
ìgwè madu nile bayere Ya: ufọdu nāsi,
Ọ bu ezi madu; ndi ọzọ nāsi, É-è, kama
O nēduhie ìgwè madu a. 13 Otù ọ di,
ọ digh onye ọ bula nēkwuwa okwu
bayere Ya n'ihi egwu ndi-Ju.
14 Ma mḇe o ruru n'etiti ememe ahu
uḇu a Jisus rigoro n'ulo uku Chineke, we
nēzí ihe. 15 Ya mere o nēju ndi-Ju
anya, ha si, Onye a, Ò si aṅa mata
akwukwọ ri nne, n'ebe ọ digh mḇe Ọ
muworo akwukwọ? 16 Ya mere Jisus
zara ha, si, Ozizim abugh nkem, kama ọ
bu nke Onye ziterem. 17 Ọ buru na
onye ọ bula achọ ime ihe Ọ nāchọ, ọ
gāmara ihe ozizi a bu, ma o sitere n'aka
Chineke, ma-ọbu na Mu onwem nēkwu
site n'Onwem. 18 Onye nēkwu site
n'onwe-ya nāchọ otuto nke aka ya: ma
onye nāchọ otuto nke onye zitere ya,
onye ahu bu onye ezi-okwu, ajọ
omume adigh kwa nime ya. 19 Ọ̀
bugh Moses nyere unu iwu-unu, ma ọ
digh onye ọ bula nime unu nēme iwu
ahu? Gini mere unu nāchọ uzọ iḇum?
20 Ìgwè madu ahu zara, si, I nwere mọ
ọjọ: ònye nāchọ uzọ iḇu Gi? 21 Jisus
zara, si ha, Otù ọlu ka M'luru, ọ we nēju
unu nile anya. 22 Ọ bu n'ihi nka ka
Moses nyere unu ibi-ùgwù (ọ bugh na o
sitere n'aka Moses, kama o sitere n'aka
nna-ayi-hà); n'uḇọchi-izu-ike unu nēbì
kwa madu ùgwù. 23 Ọ buru na ebì
madu ùgwù n'uḇọchi-izu-ike, ka ewe
ghara imebi iwu Moses; ùnu nwere
òlùlù ọjọ n'arum, n'ihi na emerem ka aru
dichasia otù madu nma n'uḇọchi-izu-
ike? 24 Unu elela iru kpe ikpė, kama
nēkpenu ikpė ziri ezi.
25 Ya mere ufọdu nime ndi
Jerusalem siri, Onye a, Ọ̀ bugh Onye ha
nāchọ uzọ iḇu? 26 Ma le, O nēkwuwa
okwu, ma ha agwagh Ya okwu ọ bula.
Ọ̀ gābu na ndi-isi mara n'ezie na Onye
a bu Kraist-ayi? 27 Otù ọ di, ayi
matara Onye a ebe O si puta: ma mḇe
ọ bula Kraist-ayi gābia, ọ digh onye ọ
bula mara ebe O si puta. 28 Ya mere
Jisus tiri nkpu n'ulo uku Chineke, nēzí
ihe, nāsi kwa, Unu mataram, mata kwa
ebe M'si puta; ọ bugh kwa n'Onwem
ka M'biaworo, kama Onye ziterem bu
ezi Onye, Nke unu onwe-unu nāmatagh.
29 Mu onwem matara Ya; n'ihi na esim
n'ebe Ọ nọ bia, Ya onwe-ya zite-kwa-
ram. 30 Ya mere ha chọrọ uzọ ijide
Ya: ọ digh kwa onye ọ bula tukwasiri
Ya aka, n'ihi na oge hour Ya akābiagh.
31 Ma n'etiti ìgwè madu ahu ọtutu
kwere na Ya; ha nāsi kwa, Mḇe ọ bula
Kraist-ayi gābia, Ọ̀ gēme ihe-iriba-ama
kari nke Onye a mere? 32 Ndi-Farisi
nuru ìgwè madu ahu ka ha nātamu
ntamu ndia bayere Ya; ndi-isi-nchu-aja
na ndi-Farisi we ziga ndi nējere ha ozi ka
ha jide Ya. 33 Ya mere Jisus siri, Ọ
fọduru nwa oge Mu na unu gānọ, M'we
lakuru Onye ziterem. 34 Unu gāchọm,
ma unu agagh-achọtam: ebe Mu onwem
nọ kwa, unu onwe-unu apugh ibia.
35 Ya mere ndi-Ju siritara onwe-ha, Òle
ebe Onye a gaje iga na ayi onwe-ayi
agagh-achọta Ya? Ọ gaje igakuru ndi
ḇasara n'etiti ndi-Grik na izí ndi-Grik
ihe? 36 Gini bu okwu a nke O kwuru,
si, Unu gāchọm, ma unu agagh-achọtam:
ebe Mu onwem nọ kwa, unu onwe-
unu apugh ibia?
37 Ma n'uḇọchi ikpe-azu, bù okė
uḇọchi nke ememe ahu, Jisus guzoro, we
tie nkpu, si, Ọ buru na akpiri kpọrọ

madu ọ bula nku, ya biakutem, ṅua miri.
38 Onye nēkwere na Mu, dika ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ kwuru, n'afọ-ya ka
osimiri nke miri di ndu gēsi nērùputa.
39 Ma nka ka O kwuru bayere Mọ Nsọ,
Nke ndi kwere na Ya gaje inara: n'ihi na
akēnyegh Mọ Nsọ; n'ihi na akēnyegh
Jisus otuto. 40 Ya mere ufọdu nime
igwè madu ahu, mḅe ha nuru okwu ndia,
ha si, N'ezie Onye a bu onye-amuma
ahu. 41 Ndi ọzọ nāsi, Onye a bu
Kraist-ayi. Ma ufọdu nāsi, Gini, ọ̀
gābu na Galili ka Kraist-ayi si bia?
42 Àkwukwọ nsọ ekwugh na Kraist-ayi
nēsi na nkpuru Devid bia, site kwa na
Betlehem, bù obodo ntà ebe Devid
nọri? 43 Ya mere nkewa putara n'etiti
ìgwè madu ahu n'ihi Ya. 44 Ma ufọdu
nime ha chọrọ ijide Ya; ma ọ digh onye
ọ bula tukwasiri Ya aka.
45 Ya mere ndi ahu ndi nēje ozi
biakutere ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi;
ndi ahu we si ha, N'ihi gini ka unu
nēkutagh Ya? 46 Ndi ahu ndi nēje ozi
zara, si, Ọ digh mḅe ọ bula madu kwuru
okwu di otù a. 47 Ya mere ndi-Farisi
zara ha, si, Èduhiewo kwa unu onwe-
unu? 48 Ọ̀ di onye ọ bula n'etiti ndi-
isi, ma-ọbu n'etiti ndi-Farisi, kwere na
Ya? 49 Ma ìgwè madu a nke nāmagh
iwu - ayi bu ndi anābu ọnu.
50 Nikọdimọs si ha (onye biakutere Ya
na mbu, ebe ọ bu otù onye nime ha),
51 Ìwu-ayi nēkpe madu ikpė, ọ buru
na o bugh uzọ nu n'ọnu-ya, we mara ihe
ọ nēme? 52 Ha zara, si ya, Gì onwe-gi
si kwa na Galili puta? Nyocha
n'akwukwọ nsọ, le kwa na ọ digh onye-
amuma si na Galili bilie.

53 [Ha nile we la, onye ọ bula n'ulo
8 nke aka ya: 1 ma Jisus gara ugwu
Olive. 2 Ọ we bia kwa ọzọ n'isi-
ututu n'ulo uku Chineke, ndi-Ju nile we
biakute Ya; Ọ we nọdu ala, we nēzi ha
ihe. 3 Ndi-ode-akwukwọ na ndi-
Farisi we kuta otù nwayi nke ejidereri
n'ikwa-iko; mḅe ha guzosiri ya n'etiti,
4 ha we si Ya, Onye-ozizi, ejidewo
nwayi a n'ikwa-iko, mḅe ọ nēme ihe
ahu. 5 Ma n'iwu-ayi Moses nyere ayi
iwu itu ndinyom di otù a nkume: gini
kwa ka Gi onwe-gi nēkwu bayere ya?
6 Ma nka ka ha nēkwu inwa Ya, ka ha
we nwe ihe ha gēji bo Ya ebubo. Ma
Jisus ruru ala, were nkpisi-aka-Ya nēde
ihe n'ala. 7 Ma mḅe ha nọgidere nāju
Ya, Ọ welie Onwe-ya elu, si ha, Onye
akēmehiegh n'etiti unu, ya buru uzọ tu
ya nkume. 8 Ọ we ruru kwa ala ọzọ,
were nkpisi-aka-Ya nēde ihe n'ala.
9 Ma mḅe ha nuru ya ha pua n'otù n'otù,
malite na ndi bu okenye, rue ndi-ikpe-
azu: ewe rapu nàni Jisus, Ya na nwayi
ahu, ebe o guzoro, n'etiti. 10 Jisus we
welie Onwe-ya elu, si ya, Nwayi, òle ebe
ha nọ? ọ̀ digh onye ọ bula mara gi ikpė?
11 Ọ we si, Ọ digh onye ọ bula, Onye-
nwe-ayi. Jisus we si, Mu onwem amagh
kwa gi ikpė: ga nke gi; site n'uḅu a adila
nēmehie ọzọ.]

12 Ya mere Jisus gwara ha okwu ọzọ,
si, Mu onwem bu Ìhè nke uwa: onye
nēsom agagh-ejeghari n'ọchichiri, kama
ọ gēnwe Ìhè nke ndu. 13 Ya mere ndi-
Farisi siri Ya, Gi onwe-gi nāḅara Onwe-
gi àmà; àmà nke Gi abugh ezie. 14 Jisus
zara, si ha, Asi kwa na Mu onwem
ḅara Onwem àmà, àmà nkem bu ezie;
n'ihi na amataram ebe M'siri bia, na ebe
M'nāla; ma unu onwe-unu amatagh ebe
M'si bia, ma-ọbu ebe M'nāla. 15 Unu
onwe-unu nēkpe dika anu-aru si di; Mu
onwem ekpegh onye ọ bula. 16 Ma ọ
buru na mu onwem ekpe kwa ikpė,
ikpėm bu ezie; n'ihi na ọ bugh nàni Mu
nọ, kama ọ bu Mu onwem na Nna Nke
ziterem. 17 Ma edewo kwa n'akwukwọ
iwu-unu, na àmà nke madu abua bu
ezie. 18 Mu onwem bu onye nāḅara
Onwem àmà, Nna Nke ziterem nāḅa-
kwa-ram àmà. 19 Ya mere ha si Ya,
Òle ebe Nna-Gi di? Jisus zara, si, Unu
amataghm, unu amatagh kwa Nnam: ọ
buru na unu mataram, unu gāmata-kwa-
ri Nnam. 20 Okwu ndia ka O kwuru
n'ebe anēdẹbe ùtù anātu, mḅe O nēzi
ihe n'ulo uku Chineke: ọ digh kwa onye
ọ bula jidere Ya; n'ihi na oge hour Ya
akābiarugh.
21 Ya mere Ọ siri ha ọzọ, Mu onwem
nāla, unu gāchọkwam, unu gānwu kwa
na nmehie-unu: ebe Mu onwem nāla,
unu onwe-unu apugh ibia. 22 Ya mere
ndi-Ju nāsi, Ọ̀ gēḅu Onwe-ya, na Ọ nāsi,
Ebe Mu onwem nāla, unu onwe-unu
apugh ibia? 23 Ọ we si ha, Unu onwe-

unu si n'ebe di ala puta; Mu onwem si
n'ebe di elu puta: unu onwe-unu si n'uwa
nka puta; Mu onwem esigh n'uwa nka
puta. 24 Ya mere M'siri unu, na unu
gānwu na nmehie nile unu: n'ihi na ọ
buru na unu ekwegh na Mu onwem bu
Ya, unu gānwu na nmehie nile unu.
25 Ya mere ha nāsi Ya, Gi onwe-gi bu
onye? Jisus siri ha, Ọbunà ihe M'nāgwa
kwa unu site na mbu. 26 Enwerem
ọtutu ihe M'gēkwu nke M'gēkpe kwa
bayere unu: ma Onye ziterem bu ezie;
ihe Mu onwem nu-kwa-ra n'ọnu-Ya,
ihe ndia ka M'nāgwa uwa. 27 Ha
amagh na Ọ nāgwa ha okwu bayere
Nna-Ya. 28 Ya mere Jisus siri, Mḅe ọ
bula unu gēweliwori Nwa nke madu elu,
mḅe ahu ka unu gāmara na Mu onwem
bu Ya, na ọ digh kwa ihe M'nēme
n'Onwem, kama dika Nnam zirim, otù a
ka m'nēkwu ihe ndia. 29 Mu na Onye
ziterem nọ kwa; Ọ rapugh nāni Mu;
n'ihi na Mu onwem nēme ihe nātọ Ya
utọ mḅe nile. 30 Mḅe O nēkwu okwu
ndia, ọtutu madu kwere na Ya.
31 Ya mere Jisus nāsi ndi-Ju ndi
kwere okwu-Ya-ri, Ọ buru na unu onwe-
unu anọgide n'okwum, unu bu ndi nēso
uzọm n'ezie; 32 unu gāmara kwa ezi-
okwu, ezi-okwu ahu gēme kwa ka unu
pua n'orù. 33 Ha zara Ya, si, Ayi bu
nkpuru Abraham, ọ kādigh kwa mḅe ọ
bula ayi bu orù onye ọ bula: Gì onwe-gi
si aǹa kwu, Agēme ka unu pua n'orù?
34 Jisus zara ha, si, N'ezie, n'ezie, asim
unu, Onye ọ bula nke nēmehie bu orù
nmehie. 35 Ma orù adigh-anọgide
n'ulo rue mḅe ebigh-ebi: nwa nānọgide
ebigh-ebi. 36 Ya mere ọ buru na
Ọkpara gēme ka unu pua n'orù, unu
gābu ndi puworo n'orù n'ezie.
37 Amataram na unu bu nkpuru
Abraham; ma unu nāchọ uzọ iḅum,
n'ihi na okwum enwegh ọnọdu nime
unu. 38 Anamekwu ihe Mu onwem
huworo n'ebe Nnam nọ: ya mere unu
onwe-unu nēme kwa ihe unu nuru n'ọnu
nna-unu. 39 Ha zara, si Ya, Nna-ayi bu
Abraham. Jisus si ha, Ọ buru na unu bu
umu Abraham, unu gālu ọlu Abraham.
40 Ma uḅu a unu nāchọ uzọ iḅum, bù
Madu Nke gwaworo unu ezi-okwu, nke
M'nuru n'ọnu Chineke: nka ka
Abraham nēmegh. 41 Unu onwe-unu
nālu ọlu nna-unu. Ha siri Ya, Amugh
ayi onwe-ayi site n'ikwa-iko; otù Nna
ka ayi nwere, bù Chineke. 42 Jisus siri
ha, Ọ buru na Chineke bu Nna-unu,
unu gāhum n'anya: n'ihi na Mu onwem
siri n'ebe Chineke nọ puta we bia; n'ihi
na abiaghm n'Onwem, kama Ya onwe-
ya ziterem. 43 N'ihi gini ka unu
nāmagh ihe M'nēkwu? Ọ bu n'ihi na
unu apugh inu okwum. 44 Unu onwe-
unu sitere na nna-unu, bù ekwensu, ọ
bu kwa ihe nāgu nna-unu ka unu nāchọ
ime. Onye ahu bu oḅu-madu site na
mbu, o guzogh kwa n'ezi-okwu, n'ihi na
ezi-okwu adigh nime ya. Mḅe ọ bula o
nēkwu okwu-ugha, o nēkwu ihe si n'ihe
nke aka ya puta: n'ihi na ọ bu onye-
ugha, buru kwa nna-ya. 45 Ma n'ihi na
Mu onwem nēkwu ezi-okwu, unu
ekweghm. 46 Onye nime unu turum
nmehie n'anya? Ọ buru na M'nēkwu
ezi-okwu, n'ihi gini ka unu onwe-unu
nēkweghm? 47 Onye sitere na Chineke
nānu okwu Chineke: n'ihi nka ka unu
onwe-unu nānugh ha, n'ihi na unu
esitegh na Chineke. 48 Ndi-Ju zara,
si Ya, Àyi onwe-ayi ekwugh nke-ọma,
si na Gi onwe-Gi bu Onye Sameria,
I nwe-kwa-ra mọ ọjọ? 49 Jisus zara, si,
Mu onwem enwegh mọ ọjọ; kama
anamasọpuru Nnam, unu onwe-unu
nēmekwam ihe-ihere. 50 Ma Mu
onwem achọgh otuto nkem: otù Onye
di Nke nāchọ nēkpe kwa ikpè.
51 N'ezie, n'ezie, asim unu, Ọ buru
na onye ọ bula edebe okwum, ọ gagh-
ahu ọnwu ma-ọli rue mḅe ebigh-ebi.
52 Ndi-Ju siri Ya, Uḅu a ka ayi mara na
I nwere mọ ọjọ. Abraham nwuru, na
ndi-amuma; ma Gi onwe-gi nāsi, Ọ
buru na onye ọ bula edebe okwum, ọ
gagh-edetu ọnwu ire ma-ọli rue mḅe
ebigh-ebi. 53 Ọ gābu na Gi onwe-gi
ka nna-ayi Abraham uku, onye nwuru
anwu? ndi-amuma nwu-kwa-ra: ònye ka
I nēme Onwe-gi? 54 Jisus zara, si, Ọ
buru na Mu onwem enye Onwem otuto,
otuto nkem bu ihe-efu: Nnam bu Onye
nēnyem otuto; Onye unu onwe-unu nāsi,
na Ọ bu Chineke-unu; 55 unu amagh
kwa Ya; ma Mu onwem matara Ya; ọ
buru kwa na agamasi, Amataghm Ya,
M'gēyi unu, buru onye-ugha: ma
amataram Ya, nēdebe kwa okwu-Ya.
56 Obi tọrọ nna-unu Abraham utọ nke-
uku ihu ubọchim; ọ we hu ya, ǹuri kwa

ọñu. 57 Ya mere ndi-Ju siri Ya, I
kāḇagh ọgu arọ abua na iri, Ī huwo kwa
Abraham? 58 Jisus siri ha, N'ezie,
n'ezie, asim unu, Mḇe akāmugh
Abraham Mu onwem di. 59 Ya mere
ha tuturu nkume itu Ya: ma Jisus zobere
Onwe-ya, we si n'ulo uku Chineke pua.
9 1 Mḇe Ọ nāgabiga, Ọ hu otù nwoke
nke kpuru isì site n'ọmumu-ya.
2 Ndi nēso uzọ-Ya we jua Ya, si, Rabai,
ònye mehiere, onye a, ma-ọbu ndi muru
ya, nke mere ka amua ya n'isi? 3 Jisus
zara, si, Onye a emehiegh, ndi muru ya
emehiegh kwa: kama ka ọlu Chineke we
puta ihè n'aru ya. 4 Ayi aghagh ilu ọlu
Onye ziterem, mḇe ubọchi fọduru: abali
nābia, mḇe ọ digh onye ọ bula puru ilu
ọlu. 5 Mḇe ọ bula M'nọ n'uwa, abum
Ìhè nke uwa. 6 Mḇe O kwusiri ihe ndia,
Ọ bua ọnu-miri n'ala, were ọnu-miri
ahu gwọ ájá, were ájá ahu te n'anya-
ya abua, 7 si ya, Je sa miri n'ọdọ-
miri ntà nke Sailoam (nke bu, ma
asugharia ya, Onye eziteworo). Ya mere
Ọ jere, sa miri, bia kwa nāhu uzọ. 8 Ya
mere ndi-aḇata-obi-ya, na ndi nāhu ya-ri
n'oge gara aga, na ọ bu onye-aririọ, ha
nāsi, Onye a, ọ̀ bugh onye nānọ ala nāriọ
kwa aririọ? 9 Ndi ọzọ nāsi, Ọ bu ya;
ndi ọzọ nāsi, É-ė, kama o yiri ya. Ya
onwe-ya siri, Mu onwem bu ya. 10 Ya
mere ha nāsi ya, Èsi kwa aña meghe
anya-gi? 11 Onye ahu zara, si, Nwoke
ahu anākpọ Jisus gwọrọ ájá, te kwa ya
n'anyam abua, sim, Je Sailoam, sa miri:
ya mere ejerem, sa miri, ewe me ka M'hu
uzọ. 12 Ha si ya, Òle ebe Onye ahu nọ?
Ọ si, Amataghm.
13 Ha kutara ndi-Farisi onye ahu nke
kpuru isi n'oge gara aga. 14 Ma ọ bu
ubọchi-izu-ike n'ubọchi Jisus gwọrọ ájá,
we meghe anya-ya. 15 Ya mere ndi-
Farisi ju-kwa-ra ya ọzọ otù emere ka ọ
hu uzọ. Ọ si ha, Ọ tukwasiri ájá
n'anyam abua, m'we sa miri, nāhu kwa
uzọ. 16 Ya mere ufọdu n'etiti ndi-
Farisi nāsi, Nwoke a esitegh n'ebe
Chineke nọ, n'ihi na Ọ digh-edebe
ubọchi-izu-ike. Ma ndi ọzọ nāsi,
Nwoke bu onye-nmehie si aña pu ime
ihe-iriba-ama di otù a? Nkewa we di
n'etiti ha. 17 Ya mere ha si onye-isi
ahu ọzọ, Gini ka gi onwe-gi nēkwu
bayere Ya, n'ihi na Ọ meghere anya-gi?
Ọ si, Ọ bu onye-amuma. 18 Ya mere
ndi-Ju ekwegh okwu bayere ya, na o
kpururi isi, na eme-kwa-ra ya ka ọ hu
uzọ, rue mḇe ha kpọrọ ndi muru onye
ahu emere ka ọ hu uzọ, 19 we jua ha, si,
Onye a, ọ̀ bu nwa-unu, onye unu nāsi
na amuru ya n'ìsi? ò si kwa aña hu uzọ
uḇu a? 20 Ndi muru ya zara, si, Ayi
matara na onye a bu nwa-ayi, na amu-
kwa-ra ya n'isi: 21 ma otù ọ nāhu uzọ
uḇu a, ayi amatagh; ma-ọbu onye
meghere anya-ya, ayi onwe-ayi amatagh:
juanu ya; o ruwo dìnkpà; ya onwe-ya
gēkwuru onwe-ya. 22 Ihe ndia ka ndi
muru ya kwuru, n'ihi na ha nātu egwu
ndi-Ju: n'ihi na ndi-Ju kwekọrọri n'etiti
onwe-ha uḇu a, ka esi n'ulo-nzukọ chupu
onye ọ bula, ma ọ buru na o gēkwuputa
na Ọ bu Kraist. 23 N'ihi nka ndi muru
ya siri, O ruwo dinkpà; juanu ya. 24 Ya
mere ha kpọrọ onye ahu nke uḇò abua,
bù onye kpururi isi, we si ya, Nye
Chineke otuto: ayi onwe-ayi matara na
Nwoke a bu onye-nmehie. 25 Ya mere
onye ahu zara, si, Ma Ọ bu onye-nmehie,
amataghm: otù ihe ka m'matara, na, ebe
m'kpururi isi, uḇu a anamahu uzọ.
26 Ya mere ha siri ya, Gini ka Ọ mere
gi? Ò si aña meghe anya-gi? 27 Ọ
zara ha, si, Agwaram unu ọbunà uḇu a,
ma unu anugh: gini mere unu nāchọ inu
ya ọzọ? ùnu onwe-unu nāchọ kwa ighọ
ndi nēso uzọ-Ya? 28 Ha we kwutọ ya,
si, Gi onwe-gi bu onye nēso uzọ Onye
ahu; ma ayi onwe-ayi bu ndi nēso uzọ
Moses. 29 Ayi onwe-ayi matara na
Chineke agwawo Moses okwu: ma Onye
a, ayi amatagh ebe O si puta. 30 Nwoke
ahu zara, si ha, Ekwula, n'ihi na ihe-
ebube di na nka, na unu onwe-unu
amatagh ebe O si puta, ma Ọ meghere
anyam. 31 Ayi matara na Chineke
adigh-anu olu ndi-nmehie: kama ọ buru
na onye ọ bula bu onye nēbi isi ala nye
Chineke, nēme kwa ihe Ọ nāchọ, onye
ahu ka Ọ nānu. 32 Site na nmalite oge
a ọ digh mḇe anuru na onye ọ bula
meghere anya onye amuru n'isi. 33 Ọ
buru na Onye a esitegh n'ebe Chineke
nọ, Ọ pugh ime ihe ọ bula. 34 Ha zara,
si ya, Amuru nọ̄ gi onwe-gi nime
nmehie, ọ̀ bu gi onwe-gi nēzi kwa ayi
ihe? Ha we chupu ya n'èzi.
35 Jisus nuru na ha chupuru ya-ri
n'èzí; Ọ we chọta ya, si, Gi onwe-gi
kwere n'Ọkpara Chineke? 36 Onye

ahu zara, si, Ọ̀ bu kwa onye, Onye-nwe-
ayi, ka m'we kwere na Ya? 37 Jisus
siri ya, I huwo Ya, Onye gi na Ya
nēkwu okwu bu kwa Onye ahu. 38 Ọ
we si, Onye-nwe-ayi, ekwem. Ọ we kpọ
isi ala nye Ya. 39 Jisus we si, Ọ bu
ikpe ikpé ka Mu onwem ji bia n'uwa
nka, ka ndi nāhugh uzọ we hu; ka
ndi huru uzọ we ghọ kwa ndi-isì.
40 Ndi di n'etiti ndi-Farisi ndi ha
na Ya nọ nuru ihe ndia, ha we si Ya,
Àyi onwe-ayi kpu-kwa-ra isì? 41 Jisus
siri ha, Ọ buru na unu kpuru isi, unu
agagh-enwe nmehie: ma uḅu a unu nāsi,
Ayi nāhu uzọ: nmehie-unu nānọgide.

10 1 N'ezie, n'ezie, asim unu, Onye
nēsitegh n'ọnu-uzọ ba n'ogige
aturu, kama o si n'ebe ọzọ nārigo
ibà, onye ahu bu onye-ori na onye
nāpunara madu ihe. 2 Ma onye si
n'ọnu-uzọ ba bu onye nāzù aturu.
3 Onye ahu ka onye-ọnu-uzọ nēmeghere
uzọ; aturu nānu kwa olu-ya: ọ nākpọ
kwa aturu nke aka ya n'aha, nēdupu kwa
ha. 4 Mḅe ọ bula ọ chupuru aturu nke
aka ya nile, ọ nāga n'iru ha, aturu ahu
nēso kwa ya: n'ihi na ha matara olu-
ya. 5 Ma ha agagh-eso ọbia ma-ọli,
kama ha gāḅanari ya: n'ihi na ha
amatagh olu ndi-ọbia. 6 Ilu a ka Jisus
turu ha: ma ha amagh ihe ha bu, bú
okwu Ọ nāgwa ha.

7 Ya mere Jisus siri ha ọzọ, N'ezie,
n'ezie, asim unu, Mu onwem bu ọnu-uzọ
nke aturu. 8 Ka ha ra, bú ndi nile
burum uzọ bia, ha bu ndi-ori na ndi
nāpunara madu ihe: ma aturu ahu
anugh olu-ha. 9 Mu onwem bu ọnu-
uzọ ahu: ọ buru na onye ọ bula esi na
Mu ba, agāzọputa ya, ọ ganābata kwa
nāpu kwa, nāhu kwa nri ọ gāta. 10 Onye-
ori adigh-abia, ma-ọbugh ka ọ we zue
ori, ḅu kwa, la kwa ihe n'iyi: Mu onwem
biara ka ha we nwe ndu, ka ha nwebiga
kwa ya ókè. 11 Mu onwem bu onye-
ọzùzù-aturu ọma: onye-ọzùzù-aturu
ọma nātọḅọ ndu-ya n'ihi aturu-ya.
12 Onye-ọlu egoro ego, nke nābugh kwa
onye-ọzùzù-aturu, onye aturu nābugh
nke aka ya, ọ nāhu agu ka ọ nābia, ọ we
rapu aturu, ḅalaga, agu we nwude ha,
chusa kwa ha: 13 n'ihi na ọ bu onye-
ọlu egoro ego, ọ kpọgh kwa aturu ahu
ihe. 14 Mu onwem bu onye-ọzùzù-
aturu ọma; ama-kwa-ram aturu nkem,
aturu nkem ma-kwa-ram, 15 dika
Nnam maram, dika Mu onwem ma-
kwa-ra Nnam; anamatọḅọ kwa ndum
n'ihi aturum. 16 Aturu ọzọ ka M'nwe-
kwa-ra, ndi nēsitegh n'ogige-aturu nka:
aghaghm iduta kwa ndi ahu, ha gānu
kwa olum; otù ìgwè-aturu gādi kwa, otù
Onye-ọzùzù-aturu. 17 N'ihi nka ka
Nnam nāhum n'anya, n'ihi na Mu
onwem nātọḅọ ndum, ka M'we nara ya
ọzọ. 18 Ọ digh onye ọ bula nānapum
ya, kama Mu onwem nātọḅọ ya
n'Onwem. Enwerem ike itọḅọ ya,
enwe-kwa-ram ike inara ya ọzọ. Ihe a
enyere n'iwu ka M'natara n'aka Nnam.

19 Nkewa putara ọzọ n'etiti ndi-Ju
n'ihi okwu ndia. 20 Ọtutu nime ha we
si, Ọ nwere mọ ọjọ, anya adigh kwa Ya
nma; gini mere unu nānu olu-Ya?
21 Ndi ọzọ nāsi, Ndia abugh okwu onye
mọ ọjọ ji. Mọ̀ ọjọ puru imeghe anya
ndi kpuru isi?

22 Ma ememe icheta owuwu ulo uku
Chineke ọhu ruru na Jerusalem: ọ bu
mḅe oyi; 23 Jisus we nējeghari n'ulo
uku Chineke n'ibà Solomon. 24 Ya
mere ndi-Ju nọgidere Ya buruburu, we
si Ya, Ì nākwuba nkpuru-obi-ayi n'elu
rue ole mḅe? Ọ buru na Gi onwe-gi bu
Kraist-ayi, gwawa ayi. 25 Jisus zara
ha, si, Àgwaram unu, ma unu adigh-
ekwe: ọlu nke Mu onwem nālu n'aha
Nnam, ndia nāḅaram àmà. 26 Ma unu
onwe-unu adigh-ekwe, n'ihi na unu
adigh nime aturu nkem. 27 Aturu
nkem nānu olum, Mu onwem ma-kwa-
ra ha, ha nēsokwam: 28 Mu onwem
nēnye kwa ha ndu ebigh-ebi; ha agagh-
ala kwa n'iyi ma-ọli rue mḅe ebigh-ebi,
ọ digh kwa onye ọ bula gānapu ha
n'akam. 29 Nnam, Nke nyeworom ha,
bu Onye uku kachasi ihe nile; ọ digh
kwa onye ọ bula puru inapu ihe n'aka
Nnam. 30 Mu onwem na Nnam bu
otù. 31 Ndi-Ju tuturu nkume ọzọ ka
ha tua Ya. 32 Jisus zara ha, si, Ọtutu
ọlu ọma ka M'gosiri unu site na Nnam;
n'ihi aha ọlu gini nime ndia ka unu
nātum nkume? 33 Ndi-Ju zara Ya, si,
Ọ bugh n'ihi ọlu ọma ka ayi nātu Gi
nkume, kama ọ bu n'ihi nkwulu; n'ihi
kwa na Gi onwe-gi, ebe I bu madu,
I nēme Onwe-gi Chineke. 34 Jisus zara
ha, si, Èdegh ya n'iwu-unu, si, Mu
onwem siri, Chi ka unu bu? 35 Ọ buru

na Ọ kpọrọ ndi ahu chi, ndi okwu
Chineke biaruru (apugh kwa imebi ihe
edere n'akwukwọ nsọ), 36 ùnu onwe-
unu nēkwu okwu bayere Onye ahu
Nnam doro nsọ zite kwa n'uwa, si, I
nēkwulu Chineke; n'ihi na asim, Abum
Ọkpara Chineke? 37 Ọ buru na alughm
ọlu Nnam, unu ekwelam. 38 Ma ọ
buru na aluam ha, ọbunà ma asi na unu
ekwegh Mu onwem, nēkwerenu ọlum:
ka unu we mara nāmagide kwa na Nnam
di nimem, na Mu onwem di kwa nime
Nnam. 39 Ha we chọ kwa uzọ ọzọ ijide
Ya: Ọ we pua n'aka-ha.

40 Ọ we je ọzọ gabiga n'ofè Jọdan
rue ebe Jọn nēme baptism na mbu; Ọ
we nọgide n'ebe ahu. 41 Ọtutu madu
we biakute Ya; ha nāsi kwa, N'ezie
ọ digh ihe-iriba-ama Jọn mere: ma ka ha
ra, bù ihe nile Jọn kwuru bayere Onye
a, bu ezi-okwu 42 Ọtutu madu we
kwere na Ya n'ebe ahu.

11 1 Ma aru otù nwoke adigh ike, bù
Lazarọs onye Betani, onye sitere
n'obodo ntà Meri na Mata nwa-nne-ya
nwayi. 2 Ma ọ bu Meri ahu nke were
manu-otite te Onye-nwe-ayi, were kwa
agiri-isi-ya hicha ukwu-Ya abua, onye
aru nwa-nne-ya nwoke, bú Lazarọs,
nādigh ike. 3 Ya mere umu-nne-ya
nwayi zigara Ya, si, Onye-nwe-ayi, le,
aru nke onye ahu I huru n'anya adigh
ike. 4 Ma mḇe Jisus nuru ya, Ọ si,
Nriaria nka abugh nke ọnwu, kama ọ
bu n'ihi otuto Chineke, ka ewe nye
Ọkpara Chineke otuto site na ya. 5 Ma
Jisus huru Mata, na nwa-nne-ya nwayi,
na Lazarọs, n'anya. 6 Ya mere mḇe
Ọ nuru na aru-ya adigh ike, mḇe ahu
Ọ nọgidere ubọchi abua n'ebe Ọ nọ.
7 Mḇe ahu mḇe nka gasiri Ọ si ndi nēso
uzọ-Ya, Ka ayi je Judia ọzọ. 8 Ndi
nēso uzọ-Ya si Ya, Rabai, uḇu a ka ndi-
Ju nāchọ uzọ itu Gi nkume; Ì nēje kwa
ebe ahu ọzọ? 9 Jisus zara, si, Ọ bugh
oge hour iri na abua di n'ehihie? Ọ
buru na onye ọ bula ejeghari n'ehihie, ọ
digh-asu ngọngọ, n'ihi na ọ nāhu ihè nke
uwa nka. 10 Ma ọ buru na onye ọ bula
ejeghari n'abali, ọ nāsu ngọngọ, n'ihi na
ihè adigh nime ya. 11 Ihe ndia ka Ọ
kwuru: mḇe nka gasiri Ọ si ha, Eyi-
ayi Lazarọs adawo n'ura; ma anamaga,
ka M'we kpọte ya n'ura. 12 Ya mere
ndi nēso uzọ-Ya siri Ya, Onye-nwe-ayi,
ọ buru na ọ dawo n'ura, agāzọputa ya.
13 Ma Jisus kwururi okwu bayere ọnwu-
ya: ma ndi ahu chère na O nēkwu okwu
bayere ida n'ura efu. 14 Ya mere Jisus
gwawara ha okwu mḇe ahu, si, Lazarọs
nwuru anwu. 15 Anamañuri kwa ọñu
n'ihi unu na adighm n'ebe ahu, ka unu
we kwere; otù ọ di, ka ayi jekuru ya.
16 Ya mere Tomas, onye anākpọ
Didimọs, siri ibe-ya ndi nēso uzọ Jisus,
Ka ayi onwe-ayi je kwa, ka ayi we so Ya
nwua.

17 Ya mere mḇe Jisus biara, Ọ huru
na ọ diwori n'ili ubọchi anọ uḇu a.
18 Ma Betani di Jerusalem nso, ihe dika
furlong iri na ise n'idi-anya; 19 ma
ọtutu n'etiti ndi-Ju biakutereri Mata na
Meri, ka ha we kasie ha obi n'ihi nwa-
nne-ha. 20 Ya mere mḇe Mata nuru na
Jisus nābia, ọ je zute Ya: ma Meri nānọdu
n'ulo. 21 Ya mere Mata siri Jisus, Onye-
nwe-ayi, ọ buru na I nọri n'ebe a, nwa-
nnem nwoke agagh-anwuwori. 22 Ma
ọbunà uḇu a amataram na, ka ihe I
gāriọ n'aka Chineke ra, Chineke gēnye
Gi. 23 Jisus si ya, Nwa-nne-gi nwoke
gēsi n'ọnwu bilie. 24 Mata si Ya,
Amataram na o gēsi n'ọnwu bilie na
nbilite-n'ọnwu n'ubọchi ikpe-azu.
25 Jisus siri ya, Mu onwem bu nbilite-
n'ọnwu na ndu: onye nēkwere na Mu,
ọbunà ma asi na ọ nwuru anwu, ọ gādi
ndu ọzọ: 26 ọzọ, onye ọ bula nke nādi
ndu, nke nēkwere kwa na Mu, ọ gagh-
anwu ma-ọli rue mḇe ebigh-ebi. I
kwere nka? 27 Ọ si Ya, E, Onye-nwe-
ayi: Mu onwem ekwerewo na Gi onwe-
gi bu Kraist-ayi, Ọkpara Chineke, Onye
nābia n'uwa. 28 Mḇe o kwusiri nka, ọ
we je, kpọ Meri nwa-nne-ya nwayi na
nzuzo, si, Onye-ozizi nọ n'ebe a, Ọ
nākpọ kwa gi. 29 Ma nwayi ahu, mḇe
ọ nuru ya, o bilie ọsọsọ, we biakute Ya.
30 (Ma Jisus akābiarugh nime obodo ntà
ahu, kama Ọ nānọ n'ebe Mata zutere
Ya.) 31 Ya mere ndi-Ju ndi ha na ya di
n'ulo, ndi nākasi kwa ya obi, mḇe ha huru
Meri, na o biliri ọsọsọ we pua, ha soro
ya, nēchè na ọ nējeru ili ka ọ we kwa
àkwà n'ebe ahu. 32 Ya mere Meri, mḇe
ọ biara n'ebe Jisus nọ, mḇe ọ huru Ya,
ọ da n'ala n'ukwu-Ya, nāsi Ya, Onye-
nwe-ayi, ọ buru na I nọri n'ebe a, nwa-
nnem nwoke agagh-anwuwori. 33 Ya
mere mḇe Jisus huru ya ka ọ nākwa

ákwá, na ndi-Ju ndi soro ya bia ka ha
nākwa kwa ákwá, Ọ su udė nime mọ-
Ya, me kwa ka obi lọ Ya miri, 34 Ọ
we si, Òle ebe unu tọḅọworo ya? Ha si
Ya, Onye-nwe-ayi, Bia, le kwa. 35 Anya-
miri puru n'anya Jisus. 36 Ya mere
ndi-Ju nāsi, Le otú Ọ huru ya n'anya!
37 Ma ufọdu nime ha siri, Onye a, Nke
meghere anya onye ahu kpuru ìsi, Ọ
pugh ime kwa ka nwoke a ghara inwu
anwu? 38 Ya mere Jisus nābiaru íli
ahu nāsu udė ọzọ nime Onwe-ya. Ma ọ
bu ọḅá, otù nkume nātọḅọ kwa n'ọnu-ya.
39 Jisus si, Wepunu nkume ahu. Mata,
nwa-nne-nwayi nke onye ahu
nwuruwori, si Ya, Onye-nwe-ayi, o nēsi
ísi uḅu a: n'ihi na nka mere ya ubọchi
anọ ọ nwuru. 40 Jisus si ya, Àsighm i
na, ọ buru na i kwere, i gāhu ebube
Chineke? 41 Ya mere ha wepuru
nkume ahu. Ma Jisus weliri anya-Ya
elu, si, Nna, ekelem I na I nuru olum.
42 Ma Mu onwem matara na I nānu
olum mḅe nile: ma n'ihi igwė madu a
nke guzoro buruburu ka M'kwuru ya,
ka ha we kwere na ọ bu Gi onwe-gi
ziterem. 43 Ma mḅe O kwusiri ihe
ndia, Ọ were oké olu ti nkpu, si,
Lazarọs, puta n'èzí. 44 Onye nwururi
anwu putara, ewerewori ákwà-ozu ke
ya ukwu na aka; were kwa ichafọ kechie
ya iru. Jisus si ha, Tọpunu ya, ghara
kwa ya ka ọ la.

45 Ya mere ọtutu n'etiti ndi-Ju, ndi
biakutere Meri, ndi le-kwa-ra ihe Ọ
mere, ha kwere na Ya. 46 Ma ufọdu
n'etiti ha jekuru ndi-Farisi, kọrọ ha ihe
Jisus mere.

47 Ya mere ndi-isi-nchu-aja na ndi-
Farisi kpọrọ nnọkọ-ikpé ka ha zukọ, si.
Gini ka ayi nēme? n'ihi na Nwoke a
nēme ọtutu ihe-iriba-ama. 48 Ọ buru
na ayi arapu Ya otú a, madu nile gēkwere
na Ya: ndi Rom gābia kwa napu ebe
nke ayi na mba nke ayi. 49 Ma otù
onye n'etiti ha, bú Kaiafas, ebe ọ bu
onye-isi-nchu-aja n'arọ ahu, si ha, Unu
onwe-unu amatagh ihe ọ bula, 50 unu
atulegh kwa uche na ọ bara unu urù ka
otù onye nwua n'ọnọdu ndi-Ju, ka mba-
ayi dum ghara ila kwa n'iyi. 51 Ma o
kwugh nka site n'onwe-ya: kama ebe
ọ bu onye-isi-nchu-aja n'arọ ahu, o buru
amuma na Jisus gaje inwu anwu n'ọnọdu
mba ahu; 52 ọ bugh kwa nání n'ọnọdu
mba ahu, kama ka Ọ we me kwa ka umu
Chineke ndi ḅasaworo zukọ n'otù.
53 Ya mere site n'ubọchi ahu ha ḅara
izù ka ha we ḅue Ya.

54 Ya mere Jisus adigh-ejeghari n'iru
ọra madu n'etiti ndi-Ju ọzọ, kama O si
n'ebe ahu je ba n'ala nke di ọhia nso, ba
n'obodo anākpọ Ifraim; Ọ we nọgide
n'ebe ahu, Ya na ndi nēso uzọ-Ya.
55 Ma ememe ngabiga nke ndi-Ju di
nso: ọtutu madu we si n'ala ndi-Ju
rigoro Jerusalem mḅe ememe ngabiga
ahu akērugh, ime onwe-ha ka ha di ọcha.
56 Ya mere ha nāchọ Jisus, we nēkwurita
n'etiti onwe-ha, mḅe ha guzoro n'ulo
uku Chineke, si, Gini ka unu nēchè? Nà
Ọ gagh-abia n'ememe a ma-ọli? 57 Ma
ndi-isi-nchu-aja na ndi-Farisi nyereri
iwu ka, ọ buru na onye ọ bula mara ebe
Ọ nọ, ka o gosi ya, ka ha we jide Ya.

12 1 Ya mere mḅe ubọchi isi fọduru
ka ememe ngabiga rue, Jisus
biaruru Betani, ebe Lazarọs nọ, onye
Jisus mere ka o si na ndi nwuru anwu
bilie. 2 Ya mere ha siri Ya nri-anyasi
n'ebe ahu: Mata nēje kwa ozi; ma
Lazarọs bu otù onye n'etiti ndi Ya na
ha nọduru na nri. 3 Ya mere Meri were
manu-otite ezi nard, di oké ọnu-ahia nke-
uku, nke ọtùtù-ya ruru otù pound, te
ukwu Jisus abua, were kwa agiri-isi-ya
hicha ukwu-Ya: ísi manu-otite ahu we
juputa ulo ahu. 4 Ma Judas Iskariot,
otù onye nime ndi nēso uzọ-Ya, nke gaje
irara Ya nye, si, 5 N'ihi gini ka anēregh
manu-otite a ọgu shilling iri na ise, were
ya nye ndi-oḅeye? 6 Ma nka ka o
kwuru, ọ bugh n'ihi na ọ kpọrọ ndi-oḅeye
ihe; kama n'ihi na ọ bu onye-ori, na ebe
o ji àkpà-ego, ọ nēwepu ihe anētiye nime
ya. 7 Ya mere Jisus siri, Rapu nwayi
a ka ọ we debe ya rue ubọchi olilim.
8 N'ihi na unu nwere ndi-oḅeye n'etiti
unu mḅe nile; ma unu enwegh Mu onwem
mḅe nile.

9 Ya mere ọra madu n'etiti ndi-Ju
mara na Ọ nọ n'ebe ahu: ha we bia,
ọ bugh n'ihi nání Jisus, kama ka ha we le
kwa Lazarọs, onye Ọ mereri ka o si na
ndi nwuru anwu bilie. 10 Ma ndi-isi-
nchu-aja ḅara izù ka ha we ḅu kwa
Lazarọs; 11 n'ihi na ọ bu n'ihi ya ka
ọtutu nime ndi-Ju nāpu, nēkwere kwa na
Jisus.

12 N'echi-ya oké igwè madu nke

biara ememe ahu, mḅe ha nuru na Jisus
nābia Jerusalem, 13 ha chiri igu nkwu,
pua izute Ya, we nēti nkpu, si, Hosanna:
Onye agọziri agọzi ka Onye ahu bu Nke
nābia n'aha Onye-nwe-ayi, bù Eze nke
Israel. 14 Ma mḅe Jisus chọtasiri otù
nwa-inyinya-ibu, Ọ nọkwasi ya; dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, 15 Atula
egwu, ada Zaion: le, Eze-gi nābia,
nānọkwasi nwa inyinya-ibu. 16 Ihe
ndia ndi nēso uzọ-Ya amagh na mbu:
kama mḅe enyereri Jisus otuto, mḅe
ahu ka ha chetara na edereri ihe ndia
bayere Ya n'akwukwọ nsọ, na ha me-
kwa-ra Ya-ri ihe ndia. 17 Ya mere
ìgwè madu ahu ndi ha na Ya nọ mḅe
O siri n'ílì kpọputa Lazarọs, me kwa ka
o si na ndi nwuru anwu bilie, ha nāḅa
àmà. 18 Ọ bu kwa n'ihi nka ka ìgwè
madu ahu puru izute Ya, n'ihi na ha
nuru na Ọ mereri ihe-iriba-ama nka.
19 Ya mere ndi-Farisi siritara onwe-ha,
Lenu na okwu-unu abagh n'ihe: le, uwa
ejesowo Ya n'azu.

20 Ma ndi-Grik ufọdu di n'etiti ndi
nārigo ka ha kpọ isi ala nye Chineke
n'ememe ahu: 21 ya mere madu ndia
biakutere Filip, nke bu onye Betsaida
nke Galili, ha we kpere ya, si, Onye-
nwe-ayi, ayi nāchọ ihu Jisus. 22 Filip
bia gwa Andru: Andru we bia, ya na
Filip, ha we gwa Jisus. 23 Jisus we za
ha, si, Oge hour abiawo, ka ewe nye Nwa
nke madu otuto. 24 N'ezie, n'ezie, asim
unu, Ọ buru na nkpuru ọka adagh n'ala
we nwua, nání ya onwe-ya nānọgide; ma
ọ buru na ọ nwuru, ọ mia ọtutu nkpuru.
25 Onye nāhu ndu-ya n'anya nētufu ya;
onye nākpọ kwa ndu-ya asì n'uwa nka
gēdebe ya rue ndu ebigh-ebi. 26 Ọ buru
na onye ọ bula nējerem ozi, ya som;
ebe Mu onwem nọ kwa, n'ebe ahu ka
onye nējerem ozi gānọ kwa: ọ buru na
onye ọ bula nējerem ozi, ya ka Nnam
gāsọpuru. 27 Uḅu a ka nkpuru-obim
nālọ miri; gini ka M'gēkwu kwa? Nna,
zọputam n'oge hour nka. Ma n'ihi nka
ka M'biaruru oge hour nka. 28 Nna,
nye aha-Gi otuto. Ya mere otù olu
sitere n'elu-igwe da, si, Enyerem ya
otuto, M'gēnye kwa Ya otuto ọzọ.
29 Ya mere ìgwè madu ahu, ndi guzoro
nso, ndi nu-kwa-ra ya, siri na éḅè-elu-
igwe dara: ndi ọzọ siri, Mọ-ozi agwawo
Ya okwu. 30 Jisus zara, si, Ọ bugh
n'ihim ka olu a daworo, kama ọ bu n'ihi
unu. 31 Uḅu a ka ikpé uwa nka di:
uḅu a ka agāchupu onye-isi uwa nka.
32 Mu onwem, ọ buru na eweliem elu
site n'ala, M'gādọrọ kwa madu nile nye
Onwem. 33 Ma nka ka O kwuru,
nēgosi aha ọnwu Ọ gaje inwu. 34 Ya
mere ìgwè madu ahu zara Ya, si, Ayi
onwe-ayi nuru site n'iwu-ayi na Kraist-
ayi nānọgide rue mḅe ebigh-ebi: Gì
onwe-gi si kwa aña si, Aghagh iweli Nwa
nke madu elu? Onye bu Nwa nke madu
a? 35 Ya mere Jisus siri ha, Nwa oge
fọduru ka Ìhè ahu gādi n'etiti unu.
Nējegharinu mḅe unu nēnwe Ìhè ahu,
ka ọchichiri ghara ijide unu: onye
nējeghari n'ọchichiri adigh-amata ebe ọ
nēje. 36 Mḅe unu nēnwe Ìhè ahu,
kwerenu n'Ìhè ahu, ka unu we ghọ umu
Ìhè.

Ihe ndia ka Jisus kwuru, Ọ we je
zonari ha Onwe-ya. 37 Ma ọ bu ezie na
Ọ mereri ọtutu ihe-iriba-ama di otú a
n'iru ha, ma ha ekwegh na Ya: 38 ka
okwu Aisaia onye-amuma we mezu, nke
o kwuru, si,

Onye-nwe-ayi, ònye kwere ihe ayi
nuworo?
Ogwe-aka Onye-nwe-ayi kwa, n'àru
onye ka ekpugheworo ya?

39 N'ihi nka ha apugh ikwere, n'ihi na
Aisaia siri ọzọ,

40 Ọ mewo ka anya-ha kpue ìsì, Ọ me-
kwa-ra ka obi-ha me etili;
Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ,
ghara kwa iwere obi-ha ghọta,
Ghara kwa ichighari,
Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha ike.

41 Ihe ndia ka Aisaia kwuru, n'ihi na
ọ huru ebube-Ya; o kwu-kwa-ra okwu
bayere Ya. 42 Otù ọ di, ọbuná site
n'etiti ndi-isi ọtutu kwere na Ya; ma
n'ihi ndi-Farisi ha ekwuputagh ya, ka
aghara ichupu ha n'ulo-nzukọ: 43 n'ihi
na ha huru otuto madu n'anya kari otuto
Chineke.

44 Jisus we tie nkpu, si, Onye kwere
na Mu, ọ bugh na Mu ka ọ kwere, kama
ọ bu n'Onye ziterem. 45 Onye nāhum
nāhu kwa Onye ziterem. 46 Mu onwem
abiawo n'uwa ibu ìhè, ka onye ọ bula
nke kwere na Mu we ghara inọgide
n'ọchichiri. 47 Ọ buru kwa na onye ọ
bula anu okwum, ghara idebe ha, Mu
onwem agagh-ekpe ya ikpé: n'ihi na

abiaghm ka M'kpe uwa ikpė, kama ka
M'zọputa uwa. 48 Onye nājum, nke
nādigh-anara kwa okwum, ọ nwere onye
nēkpe ya ikpė: okwu nke M'kwuru, okwu
ahu gēkpe ya ikpė n'ubọchi ikpe-azu.
49 N'ihi na Mu onwem ekwugh site
n'Onwem; kama Nna Nke ziterem, Ya
onwe-ya enyewom iwu, ihe M'gēkwu, na
otù M'gēkwu ya. 50 Amata-kwa-ram
na ihe Ọ nyere n'iwu bu ndu ebigh-ebi:
ya mere ihe Mu onwem nēkwu, dika
Nnam gwaworom okwu, otù a ka
M'nēkwu.

13 1 Ma mḅe ememe ngabiga
akērugh, ebe Jisus matara na
oge hour Ya abiawo ka O si n'uwa nka
lakuru Nna-Ya, ebe Ọ huru ndi nke
aka Ya nọ n'uwa n'anya, Ọ huru ha
n'anya rue ọgwugwu ihe. 2 Mḅe ha
nēri nri-anyasi, mḅe ekwensu tiyesiri
uḅu a n'obi Judas Iskariot, nwa
Saimon, ka ọ rara Ya nye, 3 Jisus,
ebe Ọ matara na Nna-Ya nyere Ya-ri
ihe nile n'aka, na O si-kwa-ra n'ebe
Chineke nọ puta, nālakuru kwa
Chineke, 4 O bilie na nri-anyasi, wusa
uwe-Ya, we chiri àkwà anēji hicha aru,
we ke Onwe-ya n'ùkwù. 5 Mḅe ahu O
tiye miri n'ihe anēji sa aru, we malite isa
ukwu ndi nēso uzọ-Ya, na iji àkwà anēji
hicha aru nke Ọ kereri n'ùkwù hicha
ukwu-ha. 6 Ya mere Ọ biakute Saimon
Pita. Ọ si Ya, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-
gi nāsa ukwum? 7 Jisus zara, si Ya,
Ihe Mu onwem nēme, gi onwe-gi
amatagh ya uḅu a; ma i gāmara mḅe ihe
ndia gasiri. 8 Pita si Ya, I gagh-asa
ukwum ma-ọli rue mḅe ebigh-ebi.
Jisus zara ya, si, Ọ buru na asaghm i,
Mu na gi enwegh òkè ọ bula. 9 Saimon
Pita si Ya, Onye-nwe-ayi, ọ bugh nāni
ukwum, kama akam abua kwa na isim.
10 Jisus si ya, Onye asaworo aru, nkpà
isa aru ọzọ adirigh ya ma-ọbugh isa
ukwu-ya, kama aru-ya dum di ọcha:
unu onwe-unu di kwa ọcha, ma ọ bugh
unu nile. 11 N'ihi na Ọ matara onye
gaje irara Ya nye; n'ihi nka ka Ọ siri, Ọ
bugh unu nile di ọcha.

12 Ya mere mḅe Ọ sasiri ukwu-ha,
chiri kwa uwe-Ya, nọdu kwa ala ọzọ,
Ọ si ha, Ùnu mara ihe M'meworo unu?
13 Unu onwe-unu nākpọm, Onye-ozizi,
na, Onye-nwe-ayi: unu nēkwu kwa nke-
ọma; n'ihi na ọ bu otù M'di. 14 Ya
mere, ọ buru na Mu onwem, bù Onye-
nwe-unu na Onye-ozizi-unu, sara ukwu-
unu, unu onwe-unu nēji kwa ugwọ
isarita ukwu ibe-unu. 15 N'ihi na
enyewom unu ihe-nnomi, ka unu onwe-
unu we nēme kwa dika Mu onwem mere
unu. 16 N'ezie, n'ezie, asim unu, Orù
adigh-aka onye-nwe-ya uku; onye-ozi
adigh-aka kwa onye zitere ya uku. 17 Ọ
buru na unu matara ihe ndia, ngọzi
nādiri unu ma asi na unu nēme ha.
18 Ekwughm okwu bayere unu nile:
Mu onwem matara ndi M'rọputara:
kama ọ bu ka emezu ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ, Onye nēri nrim buliri
ikiri-ukwu-ya imegidem. 19 Site n'uḅu
a anamagwa unu mḅe o kērugh, ka unu
we kwere na Mu onwem bu Ya mḅe ọ
bula o gēru. 20 N'ezie, n'ezie, asim
unu, Onye nānara onye ọ bula M'gēzite,
Mu ka ọ nānara; onye nānaram nānara
kwa Onye ziterem.

21 Mḅe Jisus kwusiri okwu ndia, obi
lọrọ Ya miri nime mọ-Ya, Ọ we ḅa àmà,
si, N'ezie, n'ezie, asim unu, na otù onye
n'etiti unu gāraram nye. 22 Ndi nēso
uzọ-Ya nēlerita onwe-ha anya, nēnwe
obi abua onye O nēkwu okwu bayere ya.
23 Otù onye n'etiti ndi nēso uzọ-Ya
nānọdu na nri nādabere n'obi Jisus, onye
Jisus huru n'anya. 24 Ya mere Saimon
Pita fere onye ahu isi, we si ya, Gwa ayi
onye O nēkwu okwu bayere ya. 25 Onye
ahu dabere, otù ọ di, n'obi Jisus, we si
Ya, Onye-nwe-ayi, ònye ka ọ bu? 26 Ya
mere Jisus za, si, Ọ bu onye ahu, nke Mu
onwem gēsuru iberibe achicha n'ofė, nye
ya. Ya mere, mḅe O susiri iberibe
achicha ahu, Ọ were ya nye Judas, nwa
Saimon Iskariot. 27 Mḅe enyesiri ya
iberibe achicha ahu, mḅe ahu Setan
batara nime onye ahu. Ya mere Jisus si
ya, Ihe i nēme, me ya ọsọsọ. 28 Ma ọ
digh onye ọ bula nime ndi nọduru na
nri mara ihe O ji gwa ya okwu a. 29 N'ihi
na ufọdu nēchè, ebe Judas ji àkpà-ego,
na Jisus siri ya, Zuta ihe di ayi nkpà
n'ememe; ma-ọbu, ka ọ nye ndi-oḅeye
ihe. 30 Ya mere mḅe ọ narasiri iberibe
achicha ahu ọ pua ngwa ngwa: ma ọ bu
abali.

31 Ya mere mḅe ọ pururi, Jisus si,
Uḅu a ka enyere Nwa nke madu otuto,
enye-kwa-ra Chineke otuto nime Ya;
32 Chineke gēnye kwa Ya otuto nime

Onwe-ya, ngwa ngwa ka Ọ gēnye kwa
Ya otuto. 33 Umu-ntakiri, ọ fọduru
nwa oge Mu na unu gānọ. Unu gāchọm:
dika M'gwa-kwa-ra ndi-Ju, si, Ebe Mu
onwem nāla, unu onwe-unu apugh ibia;
otú ahu ka M'nāsi unu uḇu a. 34 Iwu
ọhu ka M'nēnye unu, ka unu hurita ibe-
unu n'anya; dika M'huru unu n'anya,
ka unu onwe-unu hurita kwa ibe-unu
n'anya. 35 Madu nile gēji nka mara na
unu bu ndi nēso uzọm, ọ buru na unu
enwerita ihu-n'anya n'ebe ibe-unu nọ.
36 Saimon Pita si Ya, Onye-nwe-ayi,
Òle ebe I nāla? Jisus zara, si, Ebe
M'nāla, i pugh isom uḇu a; ma i gēsom
ma emesia. 37 Pita si Ya, Onye-nwe-
ayi, n'ihi gini ka m'nāpugh iso Gi ọbuná
uḇu a? m'gātọḇọ ndum n'ihi Gi.
38 Jisus zara, si, Ì gātọḇọ ndu-gi n'ihim?
N'ezie, n'ezie, asim i, Oke-ọkuku agagh-
akwa, rue mḇe i gāgọnarim uḇô atọ.
14 1 Ka obi-unu ghara ilọ miri:
kwerenu na Chineke, kwere-kwa-
nu na Mu. 2 N'ulo Nnam ọtutu ebe-
obibi di; ọ buru na ọ bugh otú a,
M'gāgwawori unu; n'ihi na anamaga
idoziri unu ebe. 3 Ọ buru kwa na Mu
aga idoziri unu ebe, agajem ibia ọzọ,
M'gānara kwa unu nye Onwem; ka
unu onwe-unu we nọ kwa ebe Mu
onwem nọ. 4 Ebe Mu onwem nāla,
unu mata-kwa-ra uzọ-ya. 5 Tomas si
Ya, Onye-nwe-ayi, ayi amatagh ebe I
nāla; àyi si aña mata uzọ-ya? 6 Jisus
si ya, Mu onwem bu uzọ, na ezi-okwu,
na ndu: ọ digh onye ọ bula nābiakute
Nnam, ma-ọbugh site na Mu. 7 Ọ
buru na unu maramri, unu gāmatawo-
kwa-ri Nnam: site n'uḇu a unu mara
Ya, unu ahuwo kwa Ya. 8 Filip si Ya,
Onye-nwe-ayi, gosi ayi Nna ahu, o
gēzu-kwa-ra ayi. 9 Jisus si ya, Ogologo
oge di otú a ka Mu na gi nọ, ma ì
mataghm, Filip? onye huworom anya
ahuwo Nnam anya; gi onwe-gi si aña si,
Gosi ayi Nna ahu? 10 Ì kwegh na Mu
onwem nọ nime Nnam, Nnam nọ kwa
nimem? okwu Mu onwem nāgwa unu
ekwughm n'Onwem: ma Nnam Nke
nēbi nimem nālu ọlu-Ya. 11 Kwerenum
na Mu onwem nọ nime Nnam, Nnam nọ
kwa nimem: ma ọ bugh, kwerenum n'ihi
ọlum onwe-ha. 12 N'ezie, n'ezie, asim
unu, Onye nēkwere na Mu, ọlu Mu
onwem nālu ka onye ahu gālu kwa; ọlu
ka ndia uku ka ọ gālu kwa; n'ihi na Mu
onwem nāgakuru Nnam. 13 Ihe ọ bula
unu gāriọ kwa n'aham, ihe ahu ka
M'gēme, ka ewe nye Nnam otuto nime
Ọkpara-Ya. 14 Ọ buru na unu gāriọm
ihe ọ bula n'aham, nke ahu ka M'gēme.
15 Ọ buru na unu nāhum n'anya, unu
gēdebe ihe nile M'nyere n'iwu. 16 Mu
onwem gēkpe-kwa-ra Nnam, Ọ gēnye
kwa unu Onye-nkasi-obi ọzọ, ka Ọ
nọyere unu rue mḇe ebigh-ebi, 17 bú
Mọ nke ezi-okwu: Onye uwa nāpugh
inara; n'ihi na ọ digh-ahu ya, ọ digh-
ama kwa Ya: unu onwe-unu mara Ya;
n'ihi na Ya na unu nānọgide, Ọ gānọ
kwa nime unu. 18 M'gagh-arapu unu
ka umu-nḇei: agajem ibiakute unu.
19 Ọ fọduru nwa oge, uwa ahukwaghm
ọzọ; ma unu onwe-unu nāhum: unu
onwe-unu gādi kwa ndu, n'ihi na Mu
onwem nādi ndu. 20 N'ubọchi ahu unu
onwe-unu gāmara na Mu onwem nọ
nime Nnam, na unu onwe-unu nọ kwa
nimem, na Mu onwem nọ kwa nime
unu. 21 Onye nwere ihe M'nyere
n'iwu, nke nēdebe kwa ha, ọ bu onye
ahu nāhum n'anya: onye nāhum n'anya,
Nnam gāhu kwa ya n'anya, Mu onwem
gāhu kwa ya n'anya, were kwa Onwem
gosi ya. 22 Judas (ọ bugh Iskariot) si
Ya, Onye-nwe-ayi, Gini putaworo na I
gaje iwere Onwe-gi gosi ayi, ma ọ bugh
uwa? 23 Jisus zara, si ya, Ọ buru na
madu ahum n'anya, ọ gēdebe okwum:
Nnam gāhu kwa ya n'anya, Ayi gābiakute
kwa ya, nēme kwa ebe-obibi-Ayi n'ebe ọ
nọ. 24 Onye nādigh-ahum n'anya
adigh-edebe okwum nile: okwu nke unu
nānu abugh kwa nkem, kama ọ bu nke
Nna Onye ziterem.
25 Okwu ndia ka M'gwaworo unu,
mḇe Mu na unu nānọgide. 26 Ma
Onye-nkasi-obi ahu, bú Mọ Nsọ, Onye
Nnam gēzite n'aham, Onye ahu gēzí unu
ihe nile, me kwa ka unu cheta okwu nile
Mu onwem gwara unu. 27 Udo ka
M'rapuru unu; udo nkem ka M'nēnye
unu: ọ bugh dika uwa nēnye ka Mu
onwem nēnye unu. Ka obi-unu ghara
ilọ miri, ka ọ ghara kwa itu ujọ. 28 Unu
nuru na Mu onwem siri unu, Anamala,
biakute kwa unu. Ọ buru na unu hurum
n'anya, unu gāñuwori ọñu, n'ihi na
anamagakuru Nnam: n'ihi na Nnam
ka Mu onwem uku. 29 Uḇu a

agwawokwam unu mḅe o kērugh, ka
unu we kwere mḅe ọ bula o gēru.
30 Ọ digh ọtutu okwu Mu na unu
gēkwu ọzọ site n'uḅu a, n'ihi na onye-
isi nke uwa nka nābia: ọ digh kwa ihe ọ
bula ọ nwere nimem; 31 ma ka uwa we
mara na anamahu Nnam n'anya, ka ọ
mara kwa na dika Nnam nyerem iwu,
otú ahu ka M'nēme. Bilienu, ka ayi si
n'ebe a pua.

15 1 Mu onwem bu ezi osisi vine,
Nnam bu kwa onye-ọlu-ubi.
2 Alaka ọ bula nimem nke nādigh-ami
nkpuru, Ọ wepu ya: alaka ọ bula nke
nāmi nkpuru, Ọ nēme kwa ya ka ọ di
ọcha, ka ọ we mia nkpuru kari. 3 Uḅu
a unu onwe-unu di ọcha n'ihi okwu nke
M'gwaworo unu. 4 Nọgidenu nimem,
Mu onwem kwa nime unu. Dika alaka
nāpugh imi nkpuru n'onwe-ya, ọ buru
na ọ nọgidegh n'osisi vine; otú a ka
unu onwe-unu nāpugh, ọ buru na unu
anọgidegh nimem. 5 Mu onwem bu
osisi vine ahu, unu onwe-unu bu alaka
nkem: Onye nānọgide nimem, Mu
onwem kwa nime ya, onye ahu nāmi
nkpuru ri nne: n'ihi na unu apugh ime
ihe ọ bula ma Mu anọgh ya. 6 Ọ buru
na onye ọ bula anọgidegh nimem, atupu
ya n'èzí dika alaka, ọ kpọnwu kwa; ha we
chikọta ha, tubà ha n'ọku, ewe rechapu
ha ọku. 7 Ọ buru na unu nānọgide
nimem, ọ buru kwa na okwum nānọgide
nime unu, riọnu ihe o bula unu nāchọ,
agēme-kwa-ra unu ya. 8 Nime nka ka
anēnye Nnam otuto, ka unu nāmi
nkpuru ri nne; unu gābu kwa ndi nēso
uzọm. 9 Dika Nnam hurum n'anya,
Mu onwem hu-kwa-ra unu n'anya:
nọgidenu nime ihu-n'anyam. 10 Ọ
buru na unu edebe ihe nile M'nyere
n'iwu, unu gānọgide n'ihu-n'anyam;
dika Mu onwem debeworo ihe nile
Nnam nyere n'iwu, nọgide kwa n'ihu-
n'anya-Ya. 11 Ihe ndia ka M'gwaworo
unu, ka ọṅùm we di nime unu, ka ọṅù-
unu we zu kwa. 12 Nka bu ihe M'nyere
n'iwu, ka unu hurita ibe-unu n'anya,
dika M'huru unu n'anya. 13 Ọ digh
onye ọ bula nwere ihu-n'anya kari nka
uku, ka madu tọḅọ ndu-ya n'ihi ndi-eyì-
ya. 14 Unu onwe-unu bu ndi-eyim,
ma ọ buru na unu eme ihe Mu onwem
nēnye unu n'iwu. 15 Akpọkwaghm unu
ndi-orù ọzọ site n'uḅu a; n'ihi na orù
adigh-amara ihe onye-nwe-ya nēme:
ma akpọwom unu ndi-eyì; n'ihi na ihe
nile M'nuru site n'ọnu Nnam ka M'mere
ka unu mara. 16 Ọ bugh unu onwe-
unu rọputaram, kama ọ bu Mu onwem
rọputara unu, weputa kwa unu iche,
ka unu onwe-unu we je mia nkpuru,
ka nkpuru-unu we nọgide kwa: ka ihe
ọ bula unu gāriọ Nnam n'aham, ka Ọ we
nye unu ya. 17 Ihe ndia ka M'nēnye
unu n'iwu, ka unu we hurita ibe-unu
n'anya. 18 Ọ buru na uwa akpọ unu
asì, unu mara na ọ kpọwo Mu onwem asì
mḅe ọ kākpọgh unu asì. 19 Ọ buru na
unu sitere n'uwa, uwa gāhu ihe nke aka
ya n'anya: ma n'ihi na unu esitegh
n'uwa, kama Mu onwem rọputara unu
nime uwa, n'ihi nka uwa nākpọ unu asì.
20 Chetanu okwu Mu onwem gwara
unu, Orù adigh-aka onye-nwe-ya uku.
Ọ buru na ha soḅurum, ha gēsọḅu kwa
unu; ọ buru na ha debere okwum, ha
gēdebe kwa nke unu. 21 Ma ihe ndia
nile ka ha gēme unu n'ihi aham, n'ihi na
ha amatagh Onye ziterem. 22 Ọ buru
na abiaghm, ọ buru kwa na agwaghm ha
okwu, ha agagh-enwewori nmehie: ma
uḅu a ha enwegh ihe-agugọ bayere
nmehie-ha. 23 Onye nākpọm asì nākpọ
kwa Nnam asì. 24 Ọ buru na alughm
ọlu n'etiti ha nke onye ọzọ nālugh, ha
agagh-enwewori nmehie: ma uḅu a ha
ahuwo kpọ kwa Mu na Nnam asì.
25 Ma nka mere, ka okwu edeworo
n'iwu-ha we mezu, Ha kpọrọm asì
n'efu. 26 Ma mḅe ọ bula Onye-nkasi-
obi ahu gābia, Onye Mu onwem gēsi
n'ebe Nnam nọ zitere unu, bú Mọ nke
ezi-okwu, Onye si na Nnam puta, Onye
ahu gāḅaram àmà: 27 unu onwe-unu
nāḅa kwa àmà, n'ihi na Mu na unu nọ
site na mbu.

16 1 Okwu ndia ka M'gwaworo unu,
ka ewe ghara ime ka unu ma
n'ọnyà. 2 Ha gāchupu unu nime ulo-
nzukọ: e, oge hour nābia, ka ọ gābu na
onye ọ bula nke gēḅu unu gēchè na ọ
nējere Chineke ozi. 3 Ihe ndia ka ha
gēme kwa, n'ihi na ha amagh Nnam, ha
amagh kwa Mu. 4 Ma okwu ndia ka
M'gwaworo unu, ka, mḅe ọ bula oge
hour ha gābia, ka unu we cheta ha, na
Mu onwem gwara unu. Ma agwaghm
unu okwu ndia site na mbu, n'ihi na Mu
na unu nọri. 5 Ma uḅu a anamalakuru

Onye ziterem; ọ digh kwa onye ọ bula
nime unu nājum, Ole ebe I nāla?
6 Kama n'ihi na M'gwawo unu okwu
ndia, ihe-nwuta ejuputawo obi-unu.
7 Otú ọ di, Mu onwem nāgwa unu ezi-
okwu; Ọ bu ihe bara unu urù ka Mu
onwem la: n'ihi na asi na alaghm,
Onye-nkasi-obi ahu agagh-abiakute unu;
ma ọ buru na alam, M'gēzite Ya nye
unu. 8 Onye ahu, mḇe Ọ gābia, Ọ gātu
kwa uwa nmehie, na ezi omume, na
ikpé, n'anya: 9 nmehie, n'ihi na ha
ekwegh na Mu; 10 ezi omume, n'ihi
na anamalakuru Nnam, unu adigh-ahu-
kwam ọzọ site n'uḇu a; 11 ikpé, n'ihi
na ekpewo onye-isi uwa nka ikpé.
12 Enwerem ọtutu ihe ọzọ igwa unu,
ma unu apugh ibūru ha uḇu a. 13 Ma
mḇe ọ bula Onye ahu gābia, bú Mọ
nke ezi-okwu, O gēdubà unu n'ezi-okwu
nile: n'ihi na Ọ gagh-ekwu n'Onwe-ya;
kama ka ihe Ọ nānu ra, ihe ndia ka
O gēkwu: Ọ gākọ-kwa-ra unu ihe nile
nke nābia. 14 Onye ahu gēto Mu
onwem: n'ihi na Ọ gēwere n'ihe nkem,
kọ-kwa-ra unu ya. 15 Ka ha ra, bú ihe
nile Nnam nēnwe, bu nkem: n'ihi nka
ka M'siri, na Ọ nēwere n'ihe nkem,
gākọ-kwa-ra unu ya. 16 Ọ fọduru nwa
oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa,
ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam.
17 Ya mere ufọdu nime ndi nēso uzọ-
Ya siritara ibe-ha, Gini bu okwu a nke
Ọ nāgwa ayi, si, Ọ fọduru nwa oge, unu
adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa, ọ fọduru
nwa oge, unu gāhukwam: na, N'ihi na
anamalakuru Nnam? 18 Ya mere ha
nāsi, Gini bu okwu a nke O nēkwu, Ọ
fọduru nwa oge? Ayi amatagh ihe O
nēkwu. 19 Jisus mara na ha nāchọ iju
Ya, Ọ we si ha, Ùnu nājurita onwe-unu
ihe bayere nka, na M'siri, Ọ fọduru nwa
oge, unu adigh-ahukwam ọzọ; ọzọ kwa,
ọ fọduru nwa oge, unu gāhukwam?
20 N'ezie, n'ezie, asim unu, na unu
onwe-unu gēti nkpu ákwá, kwa kwa
ákwá, ma uwa gāṅuri ọṅu: o gēwuta unu
onwe-unu, ma nwuta-unu gāghọ ọṅù.
21 Nwayi, mḇe ọ bula ime nēme ya, ọ
nwere ihe-nwuta, n'ihi na oge hour ya
abiawo: ma mḇe ọ bula ọ muputara nwa,
ọ chetagh ahuhu-ya ọzọ, n'ihi ọṅù-ya na
amuputara madu n'uwa. 22 Ya mere
unu onwe-unu nēnwe kwa ihe-nwuta
uḇu a: ma M'gāhu unu ọzọ, obi-unu
gāṅuri kwa ọṅu, ọ digh kwa onye ọ bula
gānara unu ọṅù-unu. 23 N'ubọchi ahu
ọ digh ihe ọ bula unu gājum. N'ezie,
n'ezie, asim unu, Ọ buru na unu gāriọ
Nnam ihe ọ bula, Ọ gēnye unu ya
n'aham. 24 Rue uḇu a unu akāriọgh
ihe ọ bula n'aham: riọnu, unu gāriọta
kwa, ka ọṅù-unu we zue.

25 Agwawom unu ihe ndia n'ilu: oge
hour nābia, mḇe M'nāgagh-agwa unu
okwu n'ilu ọzọ, kama M'gāgwawa unu
okwu bayere Nnam. 26 N'ubọchi ahu
unu gāriọ n'aham: ma asighm unu, na
Mu onwem gēkpere Nnam n'ihi unu;
27 n'ihi na Nnam onwe-ya nāhu unu
n'anya, n'ihi na unu onwe-unu huworom
n'anya, kwere kwa na Mu onwem siri
n'ebe Nnam nọ puta. 28 Esirim na
Nnam puta, abiawokwam n'uwa: ọzọ,
anamarapu uwa, nāgakuru kwa Nnam.
29 Ndi nēso uzọ-Ya si, Le, uḇu a I
nēkwuwa okwu, I digh-atu kwa ilu.
30 Uḇu a ayi nāmata na I matara ihe
nile, na ọ digh kwa Gi nkpà ka onye ọ
bula jua Gi: nka ka ayi ji kwere na I siri
n'ebe Chineke nọ puta. 31 Jisus zara
ha, si, Ọ̀ bu uḇu a ka unu kwere? 32 Le,
oge hour nābia, ọ biawo kwa, ka unu
gāḇasa, onye ọ bula ọ la na nke ya, unu
gārapu kwa nání Mu: otú ọ di, nání Mu
anọgh, n'ihi na Mu na Nnam nọ.
33 Okwu ndia ka M'gwaworo unu, ka
unu we nwe udo nimem. N'uwa unu
nēnwe nkpaḇu: ma nwenu obi-ike; Mu
onwem emeriwo uwa.

17 1 Okwu ndia ka Jisus kwuru; Ọ
we welie anya-Ya le elu-igwe, si,
Nna, oge hour abiawo; nye Ọkpara-Gi
otuto, ka Ọkpara-Gi we nye Gi otuto:
2 dika I nyere Ya ike n'ebe madu nile
nọ, ka ihe ọ bula I nyeworo Ya, ka Ọ we
nye ha ndu ebigh-ebi. 3 Ma nka bu
ndu ebigh-ebi ahu, ka ha mara Gi, Nke
nání Gi bu ezi Chineke, mara kwa Onye
I ziterе, bú Jisus Kraist. 4 Mu onwem
nyere Gi otuto n'elu uwa, ebe M'luzuru
ọlu I nyeworom ka M'lua. 5 Nna, Gi
onwe-gi were kwa otuto nke M'nwere
n'ebe I nọ mḇe uwa akādigh nyem
otuto uḇu a nebe Gi onwe-Gi nọ.
6 Emerem ka aha-Gi puta ihè nye ndi I
nyerem site 'uwa: Gi onwe-gi nwere
ha, I were kwa ha nyem; ha edebewo
kwa okwu-Gi. 7 Ha mara uḇu a na ihe
nile, ka ha ra, bú nke I nyeworom, si

n'ebe I nọ puta: 8 n'ihi na okwu I
nyerem ka M'nyeworo ha; ha onwe-ha
we nara ha, mara kwa n'ezie na esim
n'ebe I nọ puta, ha kwere kwa na Gi
onwe-gi ziterem. 9 Mu onwem nēkpe
ekpere bayere ha: ọ bugh uwa ka
M'nēkpe ekpere bayere ya, kama
anamekpe ekpere bayere ndi I
nyeworom; n'ihi na ha bu nke Gi:
10 ihe nile nke bu nkem bu kwa nke Gi,
nke Gi bu kwa nkem: enyewokwam
otuto nime ha. 11 Anọkwaghm n'uwa
ọzọ, ma ndia nọ n'uwa, Mu onwem
nābiakute kwa Gi. Nna di nsọ,
nēdebe ha n'aha-Gi nke I nyeworom,
ka ha we buru otù, dika Ayi onwe-ayi
bu. 12 Mḅe Mu na ha nọri, Mu
onwem nēdebe ha n'aha-Gi nke I
nyeworom: eche-kwa-ram ha, ọ digh
kwa onye ọ bula nime ha lara n'iyì, ma-
ọbugh nwa nke ila-n'iyì ahu; ka ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu.
13 Ma anamabiakute Gi uḅu a; okwu
ndia ka M'nēkwu kwa n'uwa, ka ha we
nwe ọṅùm ka o zuworo nime onwe-ha.
14 Mu onwem enyewo ha okwu-Gi;
uwa kpọ-kwa-ra ha asì, n'ihi na ha
esitegh n'uwa, dika Mu onwem nēsitegh
n'uwa. 15 Ekpeghm ekpere ka I wepu
ha n'uwa, kama ka I debe ha ka ha pua
n'aka ajọ onye ahu. 16 Ha esitegh
n'uwa, dika Mu onwem nēsitegh n'uwa.
17 Were ezi-okwu do ha nsọ: okwu-Gi
bu ezi-okwu. 18 Dika I zigaram nime
uwa, Mu onwem ziga-kwa-ra ha nime
uwa. 19 N'ihi ha ka Mu onwem nēdo
kwa Onwem nsọ, ka ewe do kwa ha
onwe-ha nsọ n'ezi-okwu. 20 Ọ bugh
kwa nání ndia ka M'nēkpe ekpere bayere
ha, kama anamekpe kwa ekpere bayere
ndi kwere na Mu site n'okwu-ha;
21 ka ha nile we buru otù; dika Gi
onwe-gi di nimem, dika Mu onwem di
kwa nime Gi, Nna, ka ha onwe-ha we
di kwa nime Ayi: ka uwa we kwere na
Gi onwe-gi ziterem. 22 Otuto nke I
nyeworom ka Mu onwem nyewo-kwa-
ra ha; ka ha we buru otù, dika Ayi
onwe-ayi bu otù; 23 Mu onwem nime
ha, Gi onwe-gi kwa nimem, ka ewe me
ka ha buru ndi zuworo okè ibu otù; ka
uwa we mara na Gi onwe-gi ziterem,
na I hu-kwa-ra ha n'anya, dika I hurum
n'anya. 24 Nna, ihe I nyeworom,
anamachọ ka, ebe Mu onwem nọ, ka Mu
na ndi ahu nọ kwa; ka ha we hu otutom,
nke I nyeworom: n'ihi na I hurum
n'anya mḅe akātọgh ntọ-ala uwa.
25 Nna Nke bu Onye ezi omume, uwa
amagh Gi, ma Mu onwem mara Gi;
ndia ma-kwa-ra na Gi onwe-gi ziterem;
26 eme-kwa-ram ka ha mara aha-Gi,
M'gēme kwa ka ha mara ya; ka ihu-
n'anya I ji hum we di nime ha, Mu
onwem kwa nime ha.

18 1 Mḅe Jisus kwusiri okwu ndia,
Ọ pua, Ya na ndi nēso uzọ-Ya,
gabiga n'ofè iyi Kedron, ebe ubi aḅara
ogige di, nke Ọ bàra nime ya, Ya onwe-
ya na ndi nēso uzọ-Ya. 2 Ma Judas,
onye nārara Ya nye, mata-kwa-ra ebe
ahu: n'ihi na Jisus na ndi nēso uzọ-Ya
zukọrọ n'ebe ahu ọtutu oge. 3 Ya mere
Judas, ebe ọ natara òtù ndi-agha, na ndi
nēje ozi site n'aka ndi-isi-nchu-aja na
ndi-Farisi, ọ chiri oriọna na ọwa na ihe-
agha bia n'ebe ahu. 4 Ya mere Jisus,
ebe Ọ matara ihe nile nābiakwasi Ya, Ọ
pua, si ha, Ònye ka unu nāchọ? 5 Ha zara
Ya, si, Jisus Onye Nazaret. Jisus siri
ha, Mu onwem bu Ya. Ma Judas, onye
nārara Ya nye, nēguzo kwa n'etiti ha.
6 Ya mere mḅe Ọ siri ha, Mu onwem
bu Ya, ha la azu, we da n'ala. 7 Ya
mere Ọ juru ha ọzọ, si, Ònye ka unu
nāchọ? Ha si, Jisus Onye Nazaret.
8 Jisus zara, si, Agwaram unu na Mu
onwem bu Ya: ya mere ọ buru na unu
nāchọm, ka ndia la: 9 ka okwu O
kwuru we mezu, si, N'etiti ndi I
nyeworom ọ digh onye ọ bula M'tufuru.
10 Ya mere Saimon Pita, ebe o ji mma-
agha, ọ miputa ya, ḅue orù onye-isi-
nchu-aja mma, bipu nti aka-nri ya. Ma
aha orù ahu bu Malkọs. 11 Ya mere
Jisus siri Pita, Miye mma-agha-gi n'ọbọ-
ya: iko nke Nnam nyeworem, M'gagh-
aṅu ya?

12 Ya mere òtù ndi-agha ahu na
ọchi-agha, na ndi nējere ndi-Ju ozi,
jidere Jisus ke kwa Ya aḅu, 13 we
buru uzọ duru Ya jekuru Anas; n'ihi na
ya bu nna nwunye Kaiafas, onye bu
onye-isi-nchu-aja arọ ahu. 14 Ma
Kaiafas bu onye ahu nke dururi ndi-Ju
ọdú, na ọ bara urù ka otù onye nwua
n'ọnọdu ndi-Ju.

15 Saimon Pita we so Jisus, ya na
onye ọzọ nke nēso uzọ Jisus. Ma onye

ahu nke nēso uzọ Jisus bu onye onye-isi-
nchu-aja mara, ọ we so Jisus ba n'obí
onye-isi-nchu-aja; 16 ma Pita nēguzo
n'èzí n'ọnu-uzọ. Ya mere onye ọzọ ahu
nke nēso uzọ Jisus, onye onye-isi-nchu-
aja mara, we pua gwa nwayi nke nēche
ọnu-uzọ okwu, we dubata Pita. 17 Ya
mere nwa-aḅọghọ ahu nke nēche ọnu-
uzọ si Pita, Ọ gābu na gi onwe-gi bu kwa
otù onye n'etiti ndi nēso uzọ Nwoke a?
Pita si, Abughm. 18 Ma ndi-orù na ndi
nēje ozi guzoro n'ebe ahu, ebe ha
funwusiri ọku icheku; n'ihi na oyi nātu;
ha nānya kwa ọku: Pita nọ kwa n'etiti
ha, nēguzo nānya kwa ọku.

19 Ya mere onye-isi-nchu-aja juru
Jisus ajuju bayere ndi nēso uzọ-Ya, na
ajuju bayere ozizí-Ya. 20 Jisus zara
ya, si, Mu onwem agwawawo uwa okwu;
Mu onwem zíri ihe mḅe nile n'ulo-
nzukọ, na n'ulo uku Chineke, ebe ndi-
Ju nile nāḅakọ; ekwukwaghm ihe ọ bula
na nzuzo. 21 Gini mere i nāju Mu
onwem? jua ndi nuworo okwum, ihe
M'gwara ha: le, ndia matara ihe nile Mu
onwem kwuru. 22 Ma mḅe O kwusiri
okwu ndia, otù onye nime ndi nēje ozi
nke nēguzo nso we pia Jisus ihe, si, Ì
nāza onye-isi-nchu-aja otú a? 23 Jisus
zara ya, si, Ọ buru na M'kwuru nke-ọjọ,
ḅara ihe ọjọ ahu àmà: ma ọ buru nke-
ọma, gini mere i nētim aka? 24 Ya
mere Anas zigara Ya n'aḅu jekuru
Kaiafas onye-isi-nchu-aja.

25 Ma Saimon Pita nēguzo nānya kwa
ọku. Ya mere ha siri ya, Ọ gābu na gi
onwe-gi bu kwa otù onye nime ndi nēso
uzọ-Ya? Onye ahu gọrọ, si, Abughm.
26 Otù onye nime ndi-orù onye-isi-
nchu-aja, buru onye-ikwu nke onye ahu
Pita bipuru nti-ya, si, Mù onwem ahugh
gi na Ya n'ubi ahu aḅara ogige? 27 Ya
mere Pita gọ-kwa-ra ọzọ: ngwa ngwa
oke-ọkuku we kwa.

28 Ya mere ha si na nke Kaiafas duru
Jisus ba na Pritoriọm: ọ bu kwa n'isi-
ututu; ma ha onwe-ha abàgh nime
Pritoriọm ahu, ka aghara imeru ha,
kama ka ha we rie oriri ngabiga. 29 Ya
mere Pailat pukuru ha n'èzí, si, Ọ bu
ebubo gini ka unu nēbo Nwoke a? 30 Ha
zara, si ya, Ọ buru na Onye a abugh
onye nēme ihe ọjọ, ayi agagh-ararawori
Ya nye n'aka-gi. 31 Ya mere Pailat
siri ha, Unu onwe-unu were Ya, kpe-
kwa-nu Ya ikpé dika iwu-unu si di.
Ndi-Ju siri ya, O zigh ayi ezi n'iwu iḅu
onye ọ bula: 32 ka okwu Jisus we
mezu, nke O kwuru, nēgosi aha ọnwu
Ọ gaje inwu.

33 Ya mere Pailat bà-kwa-ra ọzọ
nime Pritoriọm, we kpọ Jisus, si Ya, Gi
onwe-gi bu Eze ndi-Ju? 34 Jisus zara,
si, Gi onwe-gi nēkwu nka n'onwe-gi,
ma-ọbu na ndi ọzọ gwara gi okwu
bayerem? 35 Pailat zara, si, Mù onwem
bu onye-Ju? Mba nke Gi na ndi-isi-
nchu-aja rara Gi nye n'akam: gini ka I
mere? 36 Jisus zara, si, Ala-ezem
esitegh n'uwa nka: ọ buru na ala-ezem
sitere n'uwa nka, ndi nējerem ozi gālu
ọgù, ka aghara iraram nye n'aka ndi-Ju:
ma uḅu a ala-ezem esigh n'ebe a puta.
37 Ya mere Pailat siri Ya, Gì onwe-gi
bu kwa eze? Jisus zara, si, Gi onwe-gi
nāsi na Mu onwem bu eze. Amuwo
Mu onwem ime ihe a, abiawokwam
nime uwa ime ihe a, ka M'we ḅara ezi-
okwu àmà. Onye ọ bula nke sitere n'ezi-
okwu ahu nānu olum. 38 Pailat si Ya,
Gini bu ezi-okwu?

Mḅe o kwusiri nka, ọ we pukuru ndi-
Ju ọzọ, si ha, Mu onwem ahugh ihe
kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 39 Ma
unu nwere ọme-n'ala, ka m'rapuru unu
otù onye n'ememe ngabiga: ùnu nēzube
kwa ka M'rapuru unu Eze ndi-Ju?
40 Ya mere ha tiri nkpu ọzọ, si, Ọ bugh
Onye a, kama ọ bu Barabas. Ma
Barabas bu onye nāpunara madu ihe.

19 1 Ya mere mḅe ahu Pailat were
Jisus, pia Ya ihe. 2 Ndi-agha we
kpa okpu-eze nke eji ogwu me, ha
were ya kpube Ya n'isi, were kwa uwe
ododo ḅokwasi Ya; 3 ha we nābiakute
Ya, nāsi, Ekele, Eze ndi-Ju! ha nāpia
kwa Ya ihe. 4 Pailat we pu kwa ọzọ
n'èzí, si ha, Le, anamekuputa Ya n'èzí
nye unu, ka unu we mara na ahughm ihe
kwesiri ahuhu-nmehie nime Ya. 5 Ya
mere Jisus putara n'èzí, nēkpu okpu-eze
ahu nke eji ogwu me, nēyi kwa uwe
ododo ahu. Pailat we si ha, Le, Nwoke
ahu! 6 Ya mere mḅe ndi-isi-nchu-aja
na ndi nēje ozi huru Ya, ha tie nkpu, si,
Kpọgide Ya n'obe, kpọgide Ya n'obe.
Pailat si ha, Unu onwe-unu were Ya,
kpọgide kwa Ya n'obe: n'ihi na mu
onwem ahugh ihe kwesiri ahuhu-
nmehie nime Ya. 7 Ndi-Ju zara ya, si,

Ayi onwe-ayi nwere iwu, ma dika iwu
ahu si di Ọ kwesiri inwu ọnwu, n'ihi na
Ọ mere Onwe-ya Ọkpara Chineke.
8 Ya mere mḅe Pailat nuru okwu a, ọ
tukariri egwu; 9 ọ we ba nime
Pritoriọm ọzọ, we si Jisus, Òle ebe Gi
onwe-gi si bia? ma ọ digh ọziza Jisus
zara ya. 10 Ya mere Pailat si Ya, Ì
digh-agwam okwu? Ì matagh na
m'nwere ike irapu Gi, m'nwe-kwa-ra ike
ikpọgide Gi n'obe? 11 Jisus zara ya,
si, I gagh-enwe ike ọ bula imegidem, ọ
buru na esigh n'elu nye gi ya-ri: n'ihi
nka onye raram nye n'aka-gi nwere
nmehie kari. 12 Site na nka Pailat
nāchọ uzọ irapu Ya: ma ndi-Ju tiri
nkpu, si, Ọ buru na i rapu Onye a, i
bugh eyì Sisa: onye ọ bula nke nēme
onwe-ya eze nēkwu okwu imegide Sisa.
13 Ya mere mḅe Pailat nuru okwu ndia,
o duputa Jisus n'èzí, we nọkwasi oche-
ikpé n'ebe anākpọ Pavement, ma n'asusu
Hibru, Gabata. 14 Ma ọ bu ubọchi
Nkwadebe nke ememe ngabiga: ọ di ka
oge hour nke-isi. Ọ we si ndi-Ju, Le,
Eze-unu! 15 Ya mere ndi ahu tiri
nkpu, si, Wepu Ya, wepu Ya, kpọgide
Ya n'obe. Pailat si ha, M̀'gākpọgide
Eze-unu n'obe? Ndi-isi-nchu-aja zara,
si, Ayi enwegh eze ma-ọbugh Sisa.
16 Ya mere mḅe ahu ọ rara Ya nye
n'aka-ha, ka ewe kpọgide Ya n'obe.
17 Ya mere ha kuru Jisus tiyere onwe-
ha: Ọ we pua, nēbu obe-Ya n'Onwe-ya,
ga rue ebe anākpọ Ebe okpokoro-isi, nke
anākpọ n'asusu Hibru Gọlgọta: 18 ebe
ha kpọgidere Ya n'obe, Ya na ndikom
abua ọzọ, otù n'akuku a otù n'akuku ọzọ,
Jisus nọ kwa n'etiti ha. 19 Pailat we de
kwa ihe-ndekwasi, debe ya n'elu obe-
Ya. Ma ihe edeworo bu, JISUS ONYE
NAZARET EZE NDI-JU. 20 Ya mere
ọtutu n'etiti ndi-Ju guru ihe-ndekwasi
ahu: n'ihi na ebe akpọgidere Jisus n'obe
di obodo Jerusalem nso: ede-kwa-ra ya
n'asusu Hibru, n'asusu Latin, n'asusu
Grik. 21 Ya mere ndi-isi-nchu-aja nke
ndi-Ju si Pailat, Edela, Eze ndi-Ju;
kama, na Onye ahu siri, Abum Eze ndi-
Ju. 22 Pailat zara, si, Ihe m'deworo,
edewom ya.
23 Ya mere ndi-agha, mḅe ha
kpọgidesiri Jisus n'obe, ha chiri uwe-Ya,
kè ha òkè anọ, otù onye otù òkè otù
onye otù òkè; ha chi-kwa-ra uwe-ime-
Ya: ma uwe-ime ahu enwegh ọḅuḅa,
akpara ya site n'elu we gazu n'aru uwe-
ime ahu dum. 24 Ya mere ha siritara
onwe-ha, Ka ayi ghara idọwa ya, kama
ka ayi fere ya nzà, onye ọ gābu nke ya:
ka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ we
mezue, nke si,

Ha kère uwem nye onwe-ha,
N'elu ihe m'nēyī n'aru ka ha fe-kwa-ra nzà.

Ya mere ndi-agha ahu mere ihe ndia.
25 Ma nne-Ya, na nwa-nne nne-Ya nke
nwayi, Meri nwunye Klopas, na Meri
Magdalini, nēguzo obe Jisus nso. 26 Ya
mere mḅe Jisus huru nne-Ya, na onye
ahu nke nēso uzọ-Ya, onye Ọ huru
n'anya, ka o nēguzo nso, Ọ si nne-Ya,
Nwayi, le, nwa-gi nwoke! 27 Mḅe ahu
Ọ si onye ahu nke nēso uzọ-Ya, Le,
nne-gi! Site n'oge hour ahu onye ahu nke
nēso uzọ-Ya we kuru ya la n'ulo nke aka ya.
28 Mḅe ihe a gasiri, Jisus, ebe Ọ
matara na ihe nile agwuwo uḅu a, ka
ihe edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu,
Ọ si, Akpiri nākpọm nku. 29 Adọbara
n'ebe ahu ite nke manya-vine ḅara
uka juru: ya mere ha were sponge nke
manya-vine ahu ḅara uka juru tukwasi
n'elu osisi hyssop, che Ya n'ọnu.
30 Ya mere mḅe Jisus narasiri manya-
vine ahu nke ḅara uka, Ọ siri, Ọ gwuwo:
Ọ we rube isi, rara mọ-Ya nye.
31 Ya mere ndi-Ju, ebe ọ bu ubọchi
Nkwadebe, ka aru-ha we ghara idigide
n'elu obe n'ubọchi-izu-ike (n'ihi na
ubọchi-izu-ike nke ízù ahu bu oké
ubọchi), ha kpere Pailat ka etijie ogwe-
ukwu-ha, ka ebupu kwa ha. 32 Ya mere
ndi-agha biara, tijie ogwe-ukwu nke
onye mbu, na nke onye ọzọ, nke
akpọgidere Ya na ya n'obe: 33 ma mḅe
ha biaruru Jisus, hu kwa na Ọ nwuwori
uḅu a, ha etijigh ogwe-ukwu-Ya:
34 otú ọ di, otù onye n'etiti ndi-agha
were ube ma Ya n'akuku, ngwa ngwa
ọbara na miri we puta. 35 Onye
huworo ya aḅawo kwa àmà, àmà-ya bu
kwa ezie: onye ahu nāmata kwa na o
nēkwu ezi-okwu, ka unu onwe-unu we
kwere kwa. 36 N'ihi na ihe ndia mere,
ka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ we mezu,
Agagh-etiji otù ọkpukpu-Ya. 37 Ọzọ
kwa, ihe ọzọ di iche edeworo n'akwukwọ
nsọ si, Ha gēlegide Onye ahu Nke ha
mapúru amapú.

38 Ma mḅe ihe ndia gasiri, Josef nke
Arimatia, ebe o nēso uzọ Jisus, ma
na nzuzo n'ihi egwu ndi-Ju, ọ kpere
Pailat ka o bupu aru Jisus: Pailat we
kwere ya. Ya mere ọ biara, bupu aru-
Ya. 39 Nikọdimọs, onye biakutere Ya
n'abali na mbu, bia-kwa-ra, nēweta
myrrh na aloes agwara agwa, ihe ra ka
ọgu pound ise n'ọtùtù. 40 Ya mere ha
were aru Jisus, ke ya n'ezi ákwà-ozu,
ya na udá utọ ndia, dika ndi-Ju nēme
n'ìlì ozu. 41 Ma n'ebe akpọgidere Ya
n'obe otù ubi aḅara ogige di; nime ubi
aḅara ogige ahu ìlì ọhu di kwa nke
akātọḅọgh madu ọ bula nime ya. 42 Ya
mere n'ebe ahu, n'ihi ubọchi Nkwadebe
nke ndi-Ju, (n'ihi na ìlì ahu di nso), ka
ha tọḅọrọ Jisus.

20 1 Ma n'ubọchi mbu nke izù
ubọchi asa n'isi-ututu, mḅe chi
akābọgh, Meri Magdalini biaruru ìlì
ahu, we hu nkume-ya na ewepuwo ya
n'ìlì. 2 Ya mere ọ ḅa ọsọ, biakute
Saimon Pita, biakute kwa onye ọzọ ahu
nēso uzọ Jisus, onye Jisus huru n'anya,
si ha, Ha ebupuwo Onye-nwe-ayi n'ìlì,
ayi amatagh kwa ebe ha tọḅọrọ Ya. 3 Ya
mere Pita puru, ya na onye ọzọ ahu nke
nēso uzọ Jisus, ha we nēje iru ìlì ahu.
4 Ha abua we ḅa ọsọ n'otù: onye ọzọ
ahu nke nēso uzọ Jisus we ḅa kari Pita,
buru uzọ biarue ìlì ahu; 5 ọ we ruru
ala nyo nime ya, hu ezi ákwà-ozu ahu
ka ha tọḅọrọ; otù ọ di, ọ bàgh nime.
6 Ya mere Saimon Pita bia kwa nēso
ya, ọ we ba nime ìlì ahu; ọ we hu ezi
ákwà-ozu ahu ka ha tọḅọrọ, 7 ichafọ
kwa, nke diri n'isi-Ya, ya na ezi ákwà-
ozu ahu atọḅọgh n'otù ebe, kama
aturuworo ya debe n'otù ebe di iche.
8 Ya mere mḅe ahu onye ọzọ ahu nke
nēso uzọ Jisus, onye buru uzọ biarue ìlì,
bà-kwa-ra nime, ọ we hu, kwere kwa.
9 N'ihi na ha akāmatagh ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ, na Ọ ghagh isi na ndi
nwuru anwu bilie. 10 Ya mere ndi ahu
ndi nēso uzọ Jisus laghachiri ọzọ n'ulo
nke aka ha.

11 Ma Meri nēguzo n'èzi na nso ìlì
ahu nākwa ákwá: ya mere, ka ọ nākwa,
o ruru ala nyo nime ìlì; 12 ọ we hu ndi-
mọ-ozi abua nēyi uwe ọcha ka ha nọduru
ala, otù n'isi, otù kwa n'ukwu, n'ebe
atọḅọrọri aru Jisus. 13 Ndi ahu we si
ya, Nwayi, gini mere i nākwa ákwá? Ọ
si ha, N'ihi na ha bupuru Onye-nwem,
amatakwaghm ebe ha tọḅọrọ Ya.
14 Mḅe o kwusiri okwu ndia, o
chigharia, we hu Jisus ka O guzoro,
ma ọ matagh na ọ bu Jisus. 15 Jisus
si ya, Nwayi, gini mere i nākwa ákwá?
ònye ka i nāchọ? Nwayi ahu, ebe ọ
nēchè na Ọ bu onye-nche ubi ahu aḅara
ogige, ọ si Ya, Onye-nwe-ayi, ọ buru
na Gi onwe-gi bupuru Ya, gwam ebe I
tọḅọrọ Ya, mu onwem gēbupu kwa ya.
16 Jisus si ya, Meri. Nwayi ahu
chigharia, si Ya n'asusu Hibru, Rabonai;
nke bu, Onye-ozizi. 17 Jisus si ya,
Emetulam aka; n'ihi na akārigoghm
lakuru Nnam: ma gakuru umu-nnam, si
ha, Anamarigo lakuru Nnam na Nna-
unu, na Chinekem na Chineke-unu.
18 Meri Magdalini bia kọrọ ndi nēso
uzọ-Ya, si, Ahuwom Onye-nwe-ayi; ọ kọ-
kwa-ra ha otù Ọ gwara ya-ri ihe ndia.

19 Ya mere mḅe o ruru anyasi,
n'ubọchi ahu, bù ubọchi mbu n'izù,
mḅe emechi-kwa-ra uzọ nile ebe ndi
nēso uzọ-Ya nọ, n'ihi egwu ndi-Ju,
Jisus biara guzo n'etiti, si ha, Udo diri
unu. 20 Mḅe O kwusiri nka, O gosi
ha aka-Ya abua na akuku-Ya. Ya mere
ndi nēso uzọ-Ya ṅuriri ọṅu, mḅe ha
huru Onye-nwe-ayi. 21 Ya mere Jisus
siri ha ọzọ, Udo diri unu: dika Nnam
ziteworom, otù a ka Mu onwem nēziga
kwa unu. 22 Mḅe O kwusiri nka, O
kusa ha ume, si ha, Naranu Mọ Nsọ:
23 ndi nile ọ bula unu nāḅaghara
nmehie-ha, aḅagharawo ha nye ha; ndi
nile ọ bula unu nējide nmehie-ha,
ejidewo nmehie-ha.

24 Ma Tomas, nke anākpọ Didimọs,
otù onye nime ndi-ozi iri na abua ahu,
anọgh n'etiti ha mḅe Jisus biara. 25 Ya
mere ndi ọzọ nēso uzọ Jisus si ya, Ayi
ahuwo Onye-nwe-ayi. Ma ọ siri ha,
Ọ buru na ahughm n'aka-Ya abua apa
ṅtù, tiye kwa nkpisi-akam n'apa ṅtù
ahu, tiye kwa akam n'akuku-Ya,
m'gagh-ekwe ma-ọli.

26 Mḅe ubọchi asatọ ọzọ gasiri ndi
nēso uzọ Jisus we nọ nime ulo, Tomas
nọ kwa n'etiti ha. Jisus bia, mḅe
emechiri uzọ nile, O guzo n'etiti ha, si,
Udo diri unu. 27 Mḅe ahu Ọ si
Tomas, Setipu nkpisi-aka-gi n'ebe a, le
akam abua; setipu kwa aka-gi, tiye nime
akukum: aghọ-kwa-la onye nēkwegh,

kama ghọ onye nēkwere. 28 Tomas
zara, si Ya, Onye-nwem na Chinekem.
29 Jisus si ya, N'ihi na i huwom, i
kwerewo? ngọzi nādiri ndi akāhugh, ma
ha kwere.
30 Ya mere ọtutu ihe-iriba-ama ọzọ
ka Jisus mere n'iru ndi nēso uzọ-Ya, nke
anēdegh n'akwukwọ a: 31 ma edewo
ihe ndia n'akwukwọ, ka unu we kwere na
Jisus bu Kraist ahu, Ọkpara Chineke; ka
unu we nwe kwa ndu n'aha-Ya n'ihi na
unu kwere.

21 1 Mḅe ihe ndia gasiri Jisus mere
Onwe-ya ka Ọ puta ihè ọzọ nye
ndi nēso uzọ-Ya n'oké osimiri Taibirias;
ma Ọ mere Onwe-ya ka Ọ puta ihè otú
a. 2 Saimon Pita, na Tomas anākpọ
Didimọs, na Nataniel, bú onye Kena nke
Galili, na umu nke Zebedi, na madu
abua ọzọ nime ndi nēso uzọ-Ya, nọkọrọ
n'otù ebe. 3 Saimon Pita si ha,
Anamaga iḅu azù. Ha si ya, Ayi onwe-
ayi gēso kwa gi je. Ha puru, ba n'uḅọ-
ha; ma n'abali ahu ha eḅugh ihe. 4 Ma
mḅe chi nābọ uḅu a, Jisus guzoro n'ótú:
otú ọ di, ndi nēso uzọ-Ya amatagh na ọ
bu Jisus. 5 Ya mere Jisus si ha, Umu-
ntakiri, ùnu ji ihe-oriri ọ bula? Ha zara
Ya, si, É-è. 6 Ọ we si ha, Wuyenu ihe
unu ji eḅu azù n'akuku aka-nri nke uḅọ,
unu gāhu kwa. Ya mere ha wuyere ya,
ma uḅu a ha enwegh ike idọ ya n'ihi
ọtutu azù di ya. 7 Ya mere onye ahu
nke nēso uzọ-Ya onye Jisus huru n'anya
siri Pita, Ọ bu Onye-nwe-ayi. Ya mere
mḅe Saimon Pita nuru na ọ bu Onye-
nwe-ayi, o ḅokwasi uwe uku ya (n'ihi na
ọ ḅara ọtọ), we tubà onwe-ya nime oké
osimiri. 8 Ma ndi ọzọ ndi nēso uzọ
Jisus biara n'uḅọ ntà ha (n'ihi na ha
anọgh n'ebe di anya n'ala, kama ihe ra ka
ọgu cubit iri), nādọ ihe ha ji eḅu azù
nke azù juru nime ya. 9 Ya mere mḅe
ha ridara n'ala, ha hu ọku icheku n'ebe
ahu, na azù atukwasiri ya, na oḅe
achicha. 10 Jisus si ha, Wetanu ufọdu
nime azù unu ḅuru uḅu a. 11 Ya mere
Saimon Pita rigoro, dọrọ ihe ha ji eḅu
azù bia n'ala, nke oké azù juru nime ya,
ọgu azù asa na iri na atọ: ma ọ bu ezie na
azù di ọtutu otú a, ma ihe ha ji eḅu azù
adọkagh. 12 Jisus si ha, Bianu, rie nri-
ututu. Ma ọ digh onye ọ bula nime ndi
nēso uzọ-Ya nwere anya-ike iju Ya, si,
Gi onwe-gi bu onye? n'ihi na ha matara
na ọ bu Onye-nwe-ayi. 13 Jisus bia,
were achicha ahu, nye ha, azù ahu kwa
otú ahu. 14 Nka mere ya uḅò atọ
emere ka Jisus puta ihè nye ndi nēso
uzọ-Ya, mḅe emesiri ka O si na ndi
nwuru anwu bilie.
15 Ya mere mḅe ha risiri nri-ututu-
ha, Jisus si Saimon Pita, Saimon, nwa
Jọn, i hurum n'anya kari ndia? Ọ si
Ya, E, Onye-nwe-ayi; Gi onwe-gi matara
na I bu eyim. Ọ si ya, Nēnye umu-
aturum nri. 16 Ọ si ya ọzọ nke uḅò
abua, Saimon, nwa Jọn, i hurum n'anya?
Ọ si Ya, E, Onye-nwe-ayi; Gi onwe-gi
matara na I bu eyim. Ọ si ya, Nāzù
aturum. 17 Ọ si ya nke uḅò atọ,
Saimon, nwa Jọn, àbum eyi-gi? O
wutara Pita na Ọ siri ya nke uḅò atọ,
Àbum eyi-gi? Ọ we si Ya, Onye-nwe-
ayi, Gi onwe-gi matara ihe nile; Gi
onwe-gi mara na I bu eyim. Jisus si ya,
Nēnye aturum nri. 18 N'ezie, n'ezie,
asim i, Mḅe i di n'okorọbia, i nēke
onwe-gi ihe-ọkiké n'úkwù, nējeghari
kwa ebe i nāchọ: ma mḅe i gēme agadi,
i gēseti aka-gi abua, onye ọzọ gēke gi
ihe-ọkiké n'úkwù, būru kwa gi ga ebe
i nāchọgh. 19 Ma nka ka O kwuru,
nēgosi aha ọnwu o gēji nye Chineke
otuto. Mḅe O kwusiri nka, Ọ si ya,
Som. 20 Pita we chigharia, hu onye
ahu nke nēso uzọ-Ya, onye Jisus huru
n'anya, ka o nēso; onye nādabere kwa
n'obi-Ya na nri-anyasi ahu, si, Onye-
nwe-ayi, ònye bu onye ahu nke nārara
Gi nye? 21 Ya mere Pita, mḅe ọ huru
ya, ọ si Jisus, Onye-nwe-ayi, ma onye a,
gini gēme ya? 22 Jisus si ya, Ọ ḅuru
na anamachọ ka ọ nọgide rue mḅe
M'gābia, ọ̀ bu gini n'ebe i nọ? gi onwe-
gi som. 23 Ya mere okwu a putara
n'etiti umu-nna nime Kraist, na onye
ahu nke nēso uzọ-Ya agagh-anwu: ma
Jisus asigh ya, na ọ gagh-anwu; kama,
Ọ buru na anamachọ ka ọ nọgide rue
mḅe M'gābia, ọ̀ bu gini n'ebe i nọ?
24 Nka bu onye ahu nēso uzọ Jisus
nke nāḅara ihe ndia àmà, nke de-kwa-ra
ihe ndia n'akwukwọ: ayi mata-kwa-ra na
àmà-ya bu ezie.
25 Ma ọtutu ihe ọzọ nke Jisus mere di
kwa, nke, ma ọ buru na edere ha
n'akwukwọ n'otù n'otù, ọ dim ka ọbuná
uwa onwe-ya agagh-anagide akwukwọ
agēde.

ỌLU NDI-OZI

1 1 Ederem akwukwọ mbu, Teọfilọs,
bayere ihe nile Jisus malitere ime
na izi, 2 rue ubọchi anara Ya n'elu,
mḅe O sitere na Mọ Nsọ nyesia ndi-ozi-
Ya ndi Ọ rọputarari iwu: 3 ndi O ji
kwa ọtutu uzọ nādigh igọ agọ che
Onwe-ya n'iru ha na ndu mḅe Ọ
husiri ahuhu, ebe Ọ mere ka ha nāhu Ya
anya n'ogologo ọgu ubọchi abua, O
nēkwu kwa ihe nile bayere ala-eze
Chineke: 4 mḅe Ya na ha zukọrọ Ọ we
nye ha iwu ka ha ghara isi na Jerusalem
pua, kama ka ha chere nkwa nke Nna-
Ya, nke unu nuru n'ọnum, ka O kwuru:
5 n'ihi na Jọn jiri miri me baptism
n'ezie; ma agēji Mọ Nsọ me unu baptism
mḅe ọtutu ubọchi nāgagh-agabiga site
n'uḅu a.
6 Ya mere mḅe ha ḅakọrọ, ha jua Ya,
si, Onye-nwe-ayi, ọ̀ bu n'oge a ka I
nēnyeghachi Israel ala-eze? 7 Ọ we si
ha, Ọ bugh ihe diri unu ima oge ma-
ọbu ubọchi, nke Nnam debere n'ike nke
aka Ya. 8 Ma unu gānata ike, mḅe
Mọ Nsọ gābiakwasiwori unu: unu gābu
kwa ndi-àmàm nime Jerusalem, na
nime Judia na Sameria nile, ru kwa ebe
uwa sọturu. 9 Mḅe O kwusiri okwu
ndia, mḅe ha nēle anya, ewe welie Ya
elu; igwe-oji we nara Ya, Ọ pua
n'anya-ha. 10 Mḅe ha nēlegide anya
n'elu-igwe ka Ọ nāga n'elu, le, ndikom
abua we guzo ha nso yiri uwe ọcha;
11 ndi si-kwa-ra, Ndikom nke Galili,
gini mere unu nēguzo nēle anya n'elu-
igwe? Jisus nka, Onye anapuru n'ebe
unu nọ rigo n'elu-igwe, gābia n'otù aka
ahu dika unu kiriri Ya ka Ọ nāga n'elu-
igwe.
12 Mḅe ahu ha siri n'ugwu anākpọ
Olivet, nke di Jerusalem nso, ije nke otù
ubọchi-izu-ike, laghachi na Jerusalem.
13 Mḅe ha batara n'obodo, ha we rigo
n'ime-ulo di n'elu ulo, ebe ha nānọ;
Pita na Jọn na Jemes na Andru, Filip
na Tomas, Batọlọmiu na Matiu, Jemes
nwa Alfiọs, na Saimon Zilotis, na Judas
nwa Jemes. 14 Ndia nile ji otù obi
nọgidesi ike n'ekpere, ha na ndinyom
ufọdu, na Meri nne Jisus, na umu-nne-
Ya.
15 Na mḅe ahu Pita we bilie n'etiti
umu-nna nime Kraist, si, (ìgwè madu
ndi nọkọrọ n'otù di kwa, ra ka ọgu madu
isi), 16 Umu-nnam, ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ aghagh imezu, nke Mọ
Nsọ kwuru n'oge gara aga site n'ọnu
Devid bayere Judas, onye mesiri buru
onye-ndú ndi jidere Jisus. 17 N'ihi na
aguru ya-ri n'etiti ayi, ọ we keta òkè-ya
n'ije-ozi a. 18 (Ya mere onye a sitere
n'ugwọ-ọlu nke ajọ omume-ya nata otù
iberibe ala; ọ we da su isi n'ala, tipue
afọ-ya, ngiri-afọ-ya nile we nuputa.
19 Ọ we buru ihe ndi nile bi na
Jerusalem mara; ya mere eji akpọ iberibe
ala ahu Akeldama n'asusu-ha, nke ahu
bu, Iberibe ala ọbara.) 20 N'ihi na
edewo ya n'akwukwọ Abù ọma, si,

Ka ebe-ulo-ikwū-ya ghọ ebe tọḅọrọ n'efu,
Ka onye ọ bula ghara kwa ibi na ya:

na,

Ka onye di iche nara ya ọlu-nlekọta-ya.

21 Ya mere otù onye nime ndikom ndi
soro ayi n'oge nile Onye-nwe-ayi Jisus
bàra nime pu kwa n'èzi n'etiti ayi,
22 nāmalite na baptism nke Jọn, rue
ubọchi anapuru Ya n'ebe ayi nọ rigo
n'elu-igwe, otù onye nime ndia aghagh
iso ayi buru onye-àmà nke nbilite-
n'ọnwu-Ya. 23 Ha we guzo madu
abua, Josef anākpọ Basabas, onye akpọ-
kwa-ra Justọs, na Mataias. 24 Ha we
kpe ekpere, si, Gi onwe-gi, Onye-nwe-
ayi, Onye mara obi madu nile, gosi ayi
onye ahu I rọputara nime madu abua
ndia, 25 inara ọnọdu n'ije-ozi na ọlu
onye-ozi a, nke Judas jehiere nime ya,
ka ọ we ga n'ebe nke aka ya. 26 Ha we
fere ha nzà; nzà ahu we ma Mataias;
ewe gua ya nime ndi-ozi iri na otù ahu.
2 1 Mḅe ubọchi Pentikọst nēzu okè,
ha nile we nọkọ n'otù ebe. 2 Na
mberede ùzù, dika nke okè ifufe nke
nēfesi ike, we site n'elu-igwe, ọ we
juputa ulo ahu dum ebe ha nānọdu ala.
3 Ewe me ka ha hu ire, dika nke ọku,
nēkesa onwe-ha; ọ we nọkwasi ha nile
n'otù n'otù. 4 Ha nile we juputa na Mọ
Nsọ, ha we malite ikwu okwu n'asusu
di iche, dika Mọ ahu nēnye ha ike
ikwuwa okwu.

5 Ma ndi-Ju ufọdu bi na Jerusalem,
ndi nātu egwu Chineke, ndi si na mba
nile di n'okpuru elu-igwe bia. 6 Ma
mḅe ùzù ahu putara, ọra madu ḅakọrọ, ọ
we ḅa ha ghari, n'ihi na onye ọ bula
n'etiti ha nānu ka ha nēkwu okwu
n'asusu nke aka ya. 7 Ibobo we nwua
ha nile n'aru, o ju-kwa-ra ha anya, ha si,
Le, ndia nile ndi nēkwu okwu, hà abugh
ndi Galili? 8 Àyi onwe-ayi si kwa aṅa
nu n'otù n'otù n'asusu nke aka ayi, nke
amuru ayi nime ya? 9 Ndi Patia na ndi
Midia na ndi Ilam, na ndi bi na Mesọ-
pọtemia, ndi bi kwa nime Judia na Kapa-
dọsia, nime Pọntọs na Esia, 10 nime
Frijia na Pamfilia, nime Ijipt na akuku
Libia di Sairini nso, na ndi-ọbia si na
Rom bia, ma ndi-Ju ma ndi nēso uzọ
ndi-Ju, 11 ndi Krit na ndi Arebia, ayi
nānu ka ha nēkwu okwu n'asusu-ayi
bayere oké ọlu nile nke Chineke.
12 Ibobo we nwua ha nile n'aru, ha
nwe-kwa-ra obi abua, nāsirita ibe-ha, Ìsi
ihe a bu gini? 13 Ma ndi ọzọ nēme ha
ihe-ọchì, si, Ha ṅujuworo manya-vine
ọhu afọ.
14 Ma Pita guzoro, ya na ndi-ozi iri
na otù ahu, we welie olu-ya elu, gwawa
ha okwu, si, Ndikom nke Judia, na unu
nile ndi bi na Jerusalem, maranu nka,
ge-kwa-nu nti n'okwum. 15 N'ihi na
manya abàgh ndia n'anya, dika unu
onwe-unu nēchè; ebe ọ bu oge hour nke-
atọ n'ututu; 16 kama nka bu nke
ekwuworo site n'ọnu Joel onye-amuma,
si,

17 O gēru kwa na mḅe ikpe-azu, ka
Chineke kwuru,
M'gāwusa ufọdu nime Mọm n'aru
anu-aru nile, bú madu:
Umu-unu ndikom na umu-unu
ndinyom gēbu kwa amuma,
Umu-okorọbia-unu gāhu kwa ọhù,
Ndi-okenye-unu gārọ kwa nrọ:
18 E, n'aru ndi-orùm ndikom na n'aru
ndi-orùm ndinyom
Ka M'gāwusa ufọdu nime Mọ nkem
na mḅe ahu; ha gēbu kwa
amuma.
19 M'gēnye kwa ọlu-ebube n'elu-igwe
di n'elu,
Na ihe-iriba-ama n'elu ala di
n'okpuru ya;
Ọbara, na ọku, na alulu anwuru-
ọku:
20 Anyanwu gāḅanwe ghọ ọchichiri,
Ọnwa gāḅanwe kwa ghọ ọbara,
Tutu ubọchi Onye-nwe-ayi abia,
Bú oké ubọchi ahu nke nāṇuta ihè:
21 O gēru kwa, na onye ọ bula nke
gākpọku aha Onye-nwe-ayi,
agāzọputa ya.

22 Ndikom nke Israel, nurunu okwu
ndia: Jisus Onye Nazaret, bú Nwoke
Nke Chineke gosiworo unu site n'ọlu di
ike na ọlu-ebube na ihe-iriba-ama, nke
Chineke mere site n'aka-Ya n'etiti unu,
dika unu onwe-unu matara: 23 Onye
a, ebe ewere Ya nye site n'izù akara àkà
nke Chineke na ọmuma-ihe Chineke
buru uzọ mara, Onye a ka unu
kpọgidere n'obe ḅu kwa site n'aka ndi
nāmagh iwu-ayi: 24 Onye Chineke
mere ka O si n'ọnwu bilie, mḅe Ọ
tọpusiri ihe-nḅu nke ọnwu: n'ihi na
ọnwu apugh ijide Ya. 25 N'ihi na
Devid nēkwu okwu bayere Ya, si,
Anamahuri Onye-nwe-ayi n'irum
mḅe nile;
N'ihi na Ọ nọ n'aka-nrim, ka aghara
ime ka M'me nkpatu:
26 N'ihi nka ọ tọrọ obim utọ, obi nātọ
kwa irem utọ nke-uku;
Ọzọ kwa, anu-arum gēbi kwa n'olile-
anya:
27 N'ihi na I gagh-arapu nkpuru-obim
nime Hedis,
I gagh-enye kwa Onye nke Gi di ọcha
n'obi ka Ọ hu ire-uré.
28 I mere ka M'mara uzọ ndu;
I gēji iru-Gi me ka M'juputa n'ọṅù.
29 Umu-nnam, o ziri ezi iwere
nkwuwa-okwu gwa unu okwu bayere
nna uku ayi Devid, na ọ nwuru, eli kwa
ya, ìlì-ya di kwa n'etiti ayi rue ubọchi ta.
30 Ya mere ebe ọ bu onye-amuma,
mata kwa na Chineke ṅuru ya-ri iyi, na
Ọ gēwere otù Onye nime ndi bu nkpuru
si ya n'afọ puta me ka Ọ nọkwasi oche-
eze-ya; 31 ebe o buru uzọ hu nka o
kwuru okwu bayere nbilite-n'ọnwu nke
Kraist ahu, na arapugh Ya nime Hedis,
anu-aru-Ya ahugh kwa ire-uré. 32 Jisus
nka ka Chineke mere ka O si n'ọnwu
bilie, nke ayi onwe-ayi nile bu ndi-àmà-
ya. 33 Ya mere, ebe eweliri Ya elu site
n'aka-nri Chineke, ebe Ọ nata-kwa-ra
n'aka Nna-Ya nkwà ahu, bú Mọ Nsọ, Ọ
wusara nka, nke unu onwe-unu nāhu

nānu kwa. 34 N'ihi na Devid arigogh
n'elu-igwe: ma ya onwe-ya si,
Onye - nwe - ayi siri Onye - nwem,
Nọdu ala n'aka-nrim,
35 Rue mḅe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-
nḅakwasi nke ukwu-Gi abua.
36 Ya mere ka ulo Israel nile mazue,
na Chineke mere Ya ka Ọ buru Onye-
nwe-ayi na Kraist-ayi, bù Jisus ahu
Onye unu onwe-unu kpọgidere n'obe.
37 Ma mḅe ha nuru nka, ewe dua ha
nime obi-ha, ha we si Pita na ndi-ozi
fọduru, Umu-nna-ayi, gini ka ayi gēme?
38 Pita we si ha, Chègharianu, ka eme
kwa unu nile baptism n'otù n'otù n'aha
Jisus Kraist ka ewe ḅaghara nmehie nile
unu; unu gānata kwa onyinye a, bù
Mọ Nsọ. 39 N'ihi na unu ka nkwa nka
diri, na umu-unu, na ndi nile nọ n'ebe
di anya, ka ha ra, bù ndi Onye-nwe-ayi
Chineke-ayi gākpọtara Onwe-ya. 40 O
ji kwa ọtutu okwu ọzọ kwusie okwu
ike, nāriọ kwa ha, si, Zọputanu onwe-
unu n'ọḅọ a di nḅagọ. 41 Ya mere ndi
nara okwu-ya nke-ọma, emere ha
baptism: n'ubọchi ahu ewe tukwasiri ha
ihe ra ka nnù madu asa na ọgu iri.
42 Ha we nānọgidesi ike n'ozizi ndi-ozi
na nnwekọ, n'inyawa-achicha-ha na
ekpere-ha.
43 Madu nile we tua egwu n'otù
n'otù: eme-kwa-ra ọtutu ọlu-ebube na
ihe-iriba-ama site n'aka ndi-ozi. 44 Ndi
nile ndi kwere na Kraist nọkọ-kwa-ra, ha
nwekọ-kwa-ra ihe nile; 45 ha we re ihe
nile ha natara na ihe nile ha nwere, we
kesa ha nye madu nile, dika nkpà diri
onye ọ bula. 46 Ha ji kwa otù obi
nānọgidesi ike n'ulo uku Chineke kwa-
ubọchi, ha nānyawa kwa achicha n'ulo-
ha, we nara ihe-oriri-ha n'obi utọ na obi
nke aghughọ nādigh ya, 47 ha nēto
Chineke, ihe-ha nātọ kwa ndi-Ju dum
utọ. Onye-nwe-ayi nātukwasi-kwa-ra
ha kwa-ubọchi ndi anāzọputa.
3 1 Ma Pita na Jọn nārigo n'ulo uku
Chineke n'oge hour ekpere, bù oge
hour nke-iteghete. 2 Anēbute kwa otù
nwoke nke dara ngwurọ site n'afọ nne-
ya, onye ha nātọḅọ kwa-ubọchi na nso
ọnu-uzọ ahu nke ulo uku Chineke nke
anākpọ Ọnu-uzọ Ọma, iriọ onyinye-
ebere n'aka ndi nābà nime ulo uku
Chineke; 3 onye, mḅe ọ huru Pita na
Jọn ka ha gaje ibà n'ulo uku Chineke, ọ
kpe ekpere inata onyinye-ebere. 4 Ma
Pita, ka ya na Jọn nēlegide ya anya, ọ
si, Le ayi anya. 5 Ọ we riba ha ama,
nēle anya inata ihe n'aka-ha. 6 Ma
Pita siri, Ọ digh ọla-ọcha na ọla-edo
m'nwere; ma ihe m'nwere, nke ahu ka
m'nēnye gi. N'aha Jisus Kraist Onye
Nazaret, je ije. 7 Ọ we jide ya n'aka-
nri, palie ya: ngwa ngwa ukwu-ya
abua na nkwonkwo-ukwu-ya we nwe
ume. 8 Ọ we wulie elu, guzo, je kwa
ije; ọ we so ha ba n'ulo uku Chineke,
nēje ije, nāwuli kwa, nēto kwa Chineke.
9 Ndi-Ju nile we hu ya ka ọ nēje ije nēto
kwa Chineke; 10 ha we mata ya, na ọ
bu onye ahu nke nọduru n'Ọnu-uzọ-
ama Ọma nke ulo uku Chineke inata
onyinye-ebere: ọ we ḅa ha ghari nke-
uku, ibobo nwubiga-kwa-ra ha òkè
n'aru, n'ihi ihe emeworo ya-ri.
11 Ma mḅe o nējide Pita na Jọn aka,
ndi-Ju nile ḅakọrọ n'ebe ha nọ n'ibà
nke anākpọ ibà Solomon, ibobo nwuru
ha n'aru nke-uku. 12 Ma mḅe Pita
huru ya, ọ zara ndi-Ju, si, Ndikom nke
Israel, gini mere ihe a nēju unu anya?
ma-ọbu gini mere unu nēlegide ayi anya,
dika ọ bu site n'ike nke aka ayi ma-ọbu
dika ayi onwe-ayi nāsọpuru Chineke ka
ayi meworo ya ka ọ je ije? 13 Chineke
nke Abraham, na nke Aisak, na nke
Jekob, Chineke nke nna-ayi-hà, nyere
Onye ahu nējere Ya ozi otuto, bù Jisus;
Onye unu onwe-unu rara nye, gọnari
kwa n'iru Pailat, mḅe ọ kpereri ikpé
irapu Ya. 14 Ma unu onwe-unu
gọnariri Onye Nsọ na Onye Ezi Omume
ahu, we riọ ka ewere amara nye unu obu-
madu, 15 unu we ḅue Onye ahu nke
nēdubà madu na ndu; Onye Chineke
mere ka O si na ndi nwuru anwu bilie;
Onye ayi onwe-ayi bu ndi-àmà-Ya.
16 Site kwa n'okwukwe ekwere n'aha-
Ya ka aha-Ya nyere nwoke a ume, onye
unu nēle anya mata kwa: e, okwukwe
ahu nke sitere n'aka-Ya mere ka aru-ya
dizu nma n'iru unu nile. 17 Ma uḅu a,
umu-nnam, amataram na unu mere ya
n'amagh-ihe, dika ndi-isi-unu me-kwa-
ra. 18 Ma ihe nile Chineke buru uzọ
kwusa site n'ọnu ndi-amuma-Ya nile, na
Kraist-Ya gāhu ahuhu, Ọ mezuru ha
otù a. 19 Ya mere chègharianu,
chigharì-kwa-nu, ka ewe hichapu nmehie
nile unu, ka oge inwe ume ndu we si

n'iru Onye-nwe-ayi bia otú a; 20 ka Ọ
we zite kwa Kraist ahu Onye eburu uzọ
rọputara unu, bú Jisus: 21 Onye elu-
igwe aghagh inara nke-ọma rue oge
agēme ka ihe nile di ka ha di na mbu, bú
oge nke Chineke kwuru okwu bayere ha
site n'ọnu ndi-amuma-Ya di nsọ ndi
sitere na nmalite oge a. 22 Moses
kwuru n'ezie, si, Onye-nwe-ayi Chineke
gēme ka Onye-amuma, Nke di ka mu
onwem, biliere unu site n'etiti umu-nne-
unu; Onye ahu ka unu gēge nti n'ihe
nile, ka ha ra, bú nke Ọ gāgwa unu.
23 Ma o gēru, na madu ọ bula, nke
nāgagh-ege nti Onye-amuma ahu,
agēkpochapu ya n'etiti ndim. 24 E,
ndi-amuma nile site na Samuel na ndi
soro ya n'azu, ka ha ra, bú ndi kwuru,
ha kwusa-kwa-ra okwu bayere ubọchi
ndia. 25 Unu onwe-unu bu umu ndi-
amuma, na umu ọḇuḇa-ndu ahu nke
Chineke na nna-unu-hà ḇara, mḇe Ọ
siri Abraham, Ọ bu kwa na Nkpuru-gi
ka agāgọzi aḇuru nile nke uwa. 26 Unu
bu ndi Chineke buru uzọ were Ya zitere,
mḇe Ọ mere ka O bilie, bú Onye ahu
nējere Ya ozi, igọzi unu, n'ichighari unu
nile n'otù n'otù ka unu rapu ajọ ihe-
unu.

4 1 Ma mḇe ha nāgwa ndi-Ju okwu,
ndi-nchu-aja na ọchi-agha nke ulo
uku Chineke na ndi-Sadusi biakwasiri ha,
2 ebe ike gwuru ha nọ̄ n'ihi na ha nēzí
ndi-Ju ihe, nēkwusa kwa nime Jisus
nbilite site na ndi nwuru anwu. 3 Ha
we tukwasi ha aka, tiye ha n'ulo-nkpọrọ
rue echi-ya: n'ihi na ọ bu anyasi uḇu a.
4 Ma ọtutu n'etiti ndi nuru okwu-ha
kwere; ọnu-ọgugu ndikom ahu we rue
ihe ra ka nnù iri na nnù abua na ọgu iri.
5 Ọ we rue n'echi-ya, na ndi-isi-ha na
ndi-okenye-ha na ndi-ode-akwukwọ-ha
zukọrọ na Jerusalem; 6 Anas onye-isi-
nchu-aja nọ kwa n'ebe ahu, na Kaiafas,
na Jọn, na Aleksanda, na ka ha ra, bú ndi
sitere n'ikwu nke onye-isi-nchu-aja.
7 Mḇe ha guzosiri ha n'etiti, ha jua
ha, si, N'àha ike gini, ma-ọbu n'aha gini,
ka unu onwe-unu mere nka? 8 Mḇe
ahu Pita, ebe o juputara na Mọ Nsọ, ọ si
ha, Ndi-isi ndi-Ju, na ndi-okenye, 9 ọ
buru na ekpe ayi onwe-ayi ta ikpé bayere
ọlu ọma aluru n'aru onye aru nādigh ya
ike, ihe eji zọputa onye a; 10 ka eme
ka unu nile na ndi Israel nile mara, na
ọ bu n'aha Jisus Kraist Onye Nazaret,
Onye unu onwe-unu kpọgidere n'obe,
Onye Chineke mere ka O si na ndi nwuru
anwu bilie, ọ bu n'aha nka ka onye a
ji aru di nma guzo n'iru unu n'ebe a.
11 Onye ahu bu nkume nke unu, bú ndi
nēwu ulo, kpọrọ ihe-efu, nke ghọrọ isi
nkuku ulo. 12 Nzọputa adigh kwa
n'onye ọ bula ọzọ: n'ihi na aha ọzọ di
iche adigh kwa n'okpuru elu-igwe, nke
enyeworo n'etiti madu, nke anāghagh
izọputa ayi nime ya.
13 Ma mḇe ha huru nkwuwa-okwu
nke Pita na Jọn, mḇe ha ghọta-kwa-ra
na ha bu ndi nāmagh ihe na ndi
nāmutagh akwukwọ ri nne, o ju ha
anya; ha we mata ha, na ha na Jisus
anọwori. 14 Ebe ha hu-kwa-ra nwoke
ahu nke emereri ka aru di ya ike ka ya
na ha nēguzo, ha enwegh ihe ikwugide
ya. 15 Ma mḇe ha gwasiri ha ka ha
si na nnọkọ-ikpé-ha pua n'èzí, ha ḇa
ìzù n'etiti onwe-ha, 16 si, Gini ka ayi
gēme madu ndia? n'ihi na ọ putara ìhè
nye ndi nile bi na Jerusalem, na ọ bu
ezie na emewo ihe-iriba-ama amara nke-
ọma site n'aka-ha; ayi apugh kwa igọ ya.
17 Ma ka ọ we ghara iḇasa kari n'etiti
ndi-Ju, ka ayi bara ha nba, ka ha ghara
igwa madu ọ bula okwu n'aha nka site
n'uḇu a. 18 Ha we kpọ ha, nye ha iwu
ka ha ghara ikwu okwu ma-ọli ma-ọbu
izí ihe n'aha Jisus. 19 Ma Pita na Jọn
zara, si ha, Kpenu ma ọ bu ihe ziri ezi
n'anya Chineke inu olu-unu kari olu
Chineke: 20 n'ihi na ayi onwe-ayi
apugh ighara ikwu ihe nile ayi huru nu
kwa. 21 Ma mḇe ha basiri ha nba ọzọ,
ha rapu ha ka ha la, ebe ha nāhugh uzọ
ha gēsi me ka ha hu ahuhu-nmehie,
n'ihi ndi-Ju; n'ihi na madu nile nēnye
Chineke otuto bayere ihe emeworo.
22 N'ihi na nwoke a ḇara kari ọgu arọ
abua, bú onye emereri ihe-iriba-ama
nka n'aru-ya, bú ime ka aru-ya di ike.
23 Ma mḇe arapusiri ha, ha biakutere
ndi nke aka ha, we kọrọ ha ihe nile, ka ha
ra, bú nke ndi-isi-nchu-aja na ndi-
okenye siri ha-ri. 24 Ma mḇe ha nuru
ya, ha were otù obi welie olu-ha kpọkue
Chineke, si, Onye-nwe-ayi, Gi onwe-gi
bu Onye kère elu-igwe na ala na oké
osimiri, na ihe nile di ha nime:
25 Onye sitere n'aka Mọ Nsọ, site

n'ọnu nna-ayi Devid onye nējere Gi
ozi, si,
N'ihi gini ka mba nile mere okė
nkpọtu,
Ndi nile di n'uwa nātughari kwa ihe-
efu uche?
26 Ndi-eze uwa guzoro onwe-ha n'otù,
Ndi-isi zukọ-kwa-ra,
Imegide Onye-nwe-ayi, na imegide
Kraist-Ya:
27 n'ihi na ọ bu ezie na nime obodo a
Herod na Pọntiọs Pailat, ha na ndi mba
ọzọ na ndi Israel nile, zukọrọ imegide
Onye Nsọ ahu nējere Gi ozi, bù Jisus,
onye I tere manu n'isi, 28 ka ha me ihe
nile, ka ha ra, bú nke aka-Gi na izù-Gi
buru uzọ ka àkà ka ha puta. 29 Ubu a,
Onye-nwe-ayi, le kwa iba-nba-ha anya:
nye kwa ndi-orù-Gi ike ka ha were
nkwuwa-okwu nile kwue okwu-Gi,
30 n'iseti aka-Gi ime ka aru madu di
ike; ka ewe me kwa ihe-iriba-ama na
ọlu-ebube site n'aha Onye Nsọ ahu
nējere Gi ozi, bù Jisus. 31 Mbe ha
riọsiri aririọ, ewe me ka ebe ha nọ na
nzukọ me nkpatu; ha nile we juputa na
Mọ Nsọ, we were nkwuwa-okwu nēkwu
okwu Chineke.

32 Ma ọra ndi kwere na Kraist nwere
otù obi na otù nkpuru-obi: ọ digh kwa
otù onye n'etiti ha nāsi na ihe ọ bula
nime ihe nile ọ nwere bu nke aka ya;
kama ha nwekọrọ ihe nile. 33 Ọ bu
kwa ike uku ka ndi-ozi ji aba àmà-ha
bayere nbilite-n'ọnwu nke Onye-nwe-
ayi Jisus: okė amara dikwasi-kwa-ra ha
nile. 34 N'ihi na ọ digh kwa onye ọ
bula n'etiti ha nkpà nākpà: n'ihi na ka
ha ra, bù ndi nwere ala ma-ọbu ulo, ha
nēre ha, weta ọnu-ahia nile nke ihe nile
erere, 35 tọbọ ha n'ukwu ndi-ozi: ewe
nēkė òkė enye ha nile n'otù n'otù, dika
ọ di onye ọ bula nkpà.

36 Ma Josef, onye ndi-ozi kpọ-kwa-ra
Banabas, (nke bu, ma asugharia ya, Nwa
nke nkasi-obi), bù onye Livai, onye
Saiprọs n'ọmumu-ya, 37 ebe ọ nwere
ubi, ọ re ya, weta ego-ya, tọbọ n'ukwu
ndi-ozi.

5 1 Ma otù nwoke nke anākpọ aha-ya
Ananaias, ya na Safaira nwunye-ya,
rere otù ihe ọ nwere, 2 we debere
onwe-ya ufọdu nime ọnu-ahia-ya,
nwunye-ya ma-kwa-ra, ọ we weta otù
òkė, tọbọ ya n'ukwu ndi-ozi. 3 Ma
Pita siri, Ananaias, n'ihi gini ka Setan
mejuru obi-gi igwa Mọ Nsọ okwu-
ugha, na idebere onwe-gi ufọdu nime
ọnu-ahia nke iberibe ala gi? 4 Mbe ọ
nānọ, ọ nọgidegh n'aka-gi? mbe eresiri
ya, ọ digh kwa n'ike-gi? Gini mere i ji
tiye ihe a n'obi-gi? Ọ bugh madu ka i
gwara okwu-ugha, kama ọ bu Chineke.
5 Ma mbe Ananaias nuru okwu ndia ọ
da n'ala, kubie ume: ndi nile nke nuru
ya we tua okė egwu. 6 Ndi bu umu-
okorọbia nime ha we bilie, ke ya àkwà,
ha we bupu ya lie ya.

7 Ma ihe ra ka oge hour atọ gasiri,
mbe nwunye-ya batara nime, nāmatagh
ihe emereri. 8 Pita we za ya, si, Gwam,
ọ bu ihe ra otù a ka unu rere iberibe ala
unu? Ọ si, E, ihe ra otù a. 9 Ma
Pita siri ya, Gini mere unu nwere otù
olu inwa Mọ nke Onye-nwe-ayi? le,
ukwu nke ndi liri di-gi di n'ọnu-uzọ, ha
gēbupu kwa gi. 10 Ọ we da n'ala ngwa
ngwa n'ukwu-ya, kubie ume: umu-
okorọbia ahu we bata, hu ya ka ọ nwuru,
ha we bupu ya, lie ya n'akuku di-ya.
11 Nzukọ Kraist dum we tua okė egwu,
ha na ndi nile ndi nuru ihe ndia.

12 Ma emere ọtutu ihe-iriba-ama na
ọlu-ebube n'etiti ndi-Ju site n'aka ndi-
ozi; ha nile were kwa otù obi nọ n'ibà
Solomon. 13 Ma nime ndi fọduru ọ
digh onye ọ bula nwere anya-ike iwere
onwe-ya rapara ha n'aru: otù ọ di, ndi-
Ju nēme ka ha di uku; 14 ewe tukwasi
kari nye Onye-nwe-ayi ndi kwere na Ya,
igwė madu ma ndikom ma ndinyom;
15 nke mere ka ha nēkupu ọbuná ndi
aru nādigh ike, nēdebe ha n'amà, tọbọ
ha n'ihe-ndina na ute, ka, mbe Pita
nāga, ka ọbunà nání onyinyo-ya we
kpuchie otù onye nime ha. 16 Ọra
madu nke obodo nile di Jerusalem
buruburu we nābakọ kwa, nēkuta ndi
aru nādigh ike, na ndi ndi-mọ nādigh
ọcha nēsobu: ewe me ka aru-ha nile
n'otù n'otù di ike.

17 Ma onye-isi-nchu-aja biliri, ya na
ndi nile soro ya (nke bu irọ-òtù ndi-
Sadusi), ha juputa-kwa-ra n'ekworo,
18 ha we tukwasi aka-ha n'aru ndi-ozi,
tubà ha n'ulo-nkpọrọ ọra madu. 19 Ma
mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi meghere ọnu-
uzọ nile nke ulo-nkpọrọ ahu n'abali, we
duputa ha, si, 20 Ganu, guzo, gwa
kwa ndi-Ju n'ulo uku Chineke okwu nile

nke Ndu a. 21 Ma mḅe ha nuru nka,
ha ba n'ulo uku Chineke mḅe chi nābọ,
we nēzi ihe. Ma onye-isi-nchu-aja
biara, ya na ndi soro ya, we kpọkọ
nnọkọ-ikpė-ha, na nzukọ ndi-okenye
umu Israel nile, we ziga n'ulo-nkpọrọ ka
ekuta ha. 22 Ma ndi nēje ozi ndi biara
ahugh ha n'ulo-nkpọrọ; ha we laghachi,
kọrọ ha, 23 si, Ayi huru ulo-nkpọrọ ka
emechisiri ya ike nke-ọma, ayi hu-kwa-
ra ndi-nche ka ha nēguzo n'ọnu-uzọ:
ma mḅe ayi meghere, ọ digh onye ọ bula
ayi huru nime ya. 24 Ma mḅe ọchi-
agha nke ulo Chineke na ndi-isi-nchu-
aja nuru okwu ndia, ha nwere obi abua
nke-uku bayere ha ebe nka gērusi.
25 Ma otù onye biara kọrọ ha, si, Le,
ndikom ahu unu tubàra n'ulo-nkpọrọ nọ
n'ulo uku Chineke nēguzo nēzi kwa ndi-
Ju ihe. 26 Mḅe ahu ọchi-agha ahu na
ndi nēje ozi jere, kuta ha, ma ha ejigh
ihe-ike; n'ihi na ha nātu egwu ndi-Ju, ka
aghara itu ha nkume. 27 Ma mḅe ha
kutasiri ha, ha guzoro ha n'etiti nnọkọ-
ikpė. Onye-isi-nchu-aja we jua ha,
28 si, Ayi nyesiri unu iwu ike ka unu
ghara izí ihe n'aha nka: ma le, unu
ewerewo ozizi-unu meju Jerusalem, unu
nēzube kwa iweta ọbara Nwoke a
tukwasi ayi n'isi. 29 Ma Pita na ndi-
ozi zara, si, Ayi aghagh ikweyere
Chineke kari madu. 30 Chineke nke
nna-ayi-hà mere ka Jisus si n'ọnwu
bilie, Onye unu onwe-unu ḅuru,
nākwuba Ya n'elu osisi. 31 Onye ahu
ka Chineke were aka-nri-Ya welie elu
ibu Onye-ndú na Onye-nzọputa, inye
Israel nchèghari na nḅaghara nmehie.
32 Ayi onwe-ayi bu kwa ndi-àmà nke
ihe ndia; Mọ Nsọ bu kwa onye-àmà,
Onye Chineke nyere ndi nēkweyere Ya.
33 Ma mḅe ha nuru nka, amapue ha
n'obi-ha, ha we zube iḅu ha. 34 Ma otù
onye biliri na nnọkọ-ikpė ahu, bù onye-
Farisi, aha-ya bu Gameliel, onye nēzí
iwu Moses, onye ndi-Ju nile nāsọpuru,
ọ we kwue ka akpọpu madu ahu n'èzi
nwa oge. 35 Ọ we si ha, Ndikom nke
Israel, nēzenu onwe-unu n'ihe bayere
madu ndia, ihe unu gaje ime. 36 N'ihi
na mḅe ubọchi ndia akērugh Teudas
biliri, nākpọ onwe-ya ihe; onye ọnu-
ọgugu ndikom, ra ka nnù madu, dayere
ya: onye eḅuru; ndi nile, ka ha ra,
bù ndi kweyere ya, we ḅasa, ha we
ghọ ihe-efu. 37 Mḅe onye ahu gasiri
Judas onye Galili biliri n'ubọchi odide-
aha, me kwa ka ufọdu n'etiti ndi-Ju
so ya n'azu: onye ahu la-kwa-ra n'iyì;
ewe chusa ndi nile, ka ha ra, bù ndi
kweyere ya. 38 M'si kwa unu ubu a,
Wepunu aka n'aru madu ndia, rapu-
kwa-nu ha: n'ihi na ọ buru na ìzù a ma-
ọbu ọlu a sitere n'aka madu, agākwatu
ya n'ala: 39 ma ọ buru na o sitere n'aka
Chineke, unu agagh-apu ikwatu ha n'ala;
ka aghara ihu unu dika ndi nālu kwa
ọgù megide Chineke ma elegh anya.
40 Ha we kweyere ya: mḅe ha kpọsiri
ndi-ozi biakute ha, ha pia ha ihe, nye
ha iwu ka ha ghara ikwu okwu n'aha
Jisus, ha we rapu ha ka ha la. 41 Ya
mere ha siri n'iru nnọkọ-ikpé ahu la,
nāñuri na aguru ha na ndi kwesiri ka
eme ha ihe-ihere n'ihi Aha ahu. 42 Ma
kwa-ubọchi, n'ulo uku Chineke na n'ulo
nke aka ha, ha adigh-arapu izi ihe na
izisa ozi ọma Jisus, na Ọ bu Kraist.
6 1 Ma na mḅe ahu, mḅe ndi nēso uzọ
Jisus nāba uba, ndi-Ju nāsu asusu
Grik malitere itamu megide ndi-Hibru,
n'ihi na elefuru ndinyom-ha ndi di-ha
nwuru anya n'ije-ozi, bú ikère ndi Kraist
òkè, kwa-ubọchi. 2 Ndi-ozi iri na abua
ahu we kpọ ọra ndi nēso uzọ Jisus
biakute ha, si, Ọ digh utọ ka ayi rapu
okwu Chineke, jere table ozi. 3 Kama,
umu-nna-ayi, chọputanu n'etiti unu
ndikom asa ndi aḅara ha ezi àmà, ndi
juputara na Mọ Nsọ na amam-ihe, ndi
ayi gēme ndi-isi n'ọlu a di nkpà. 4 Ma
ayi onwe-ayi gānọgidesi ike n'ekpere-
ayi, na n'ije ozi okwu Chineke. 5 Okwu
ahu we tọ ọra ha nile utọ: ha we rọputa
Stifen, bú nwoke nke juputara
n'okwukwe na Mọ Nsọ, ya na Filip,
na Prọkọrọs, na Naikanoa, na Taimon,
na Pamenas, na Nikọlas, bú onye
Antiọk nke nēso uzọ ndi-Ju: 6 ndi
ha guzoro n'iru ndi-ozi: mḅe ha kpesiri
ekpere, ha we bikwasi ha aka n'isi.
7 Okwu Chineke we nāga n'iru; ọnu-
ọgugu nke ndi nēso uzọ Jisus nāba kwa
uba na Jerusalem ri nne; okè igwè ndi-
nchu-aja nāña kwa okwukwe ahu nti.
8 Ma Stifen, ebe o juputara n'amara
na ike, ọ nālu okè ọlu-ebube na ihe-
iriba-ama di iche iche n'etiti ndi-Ju.
9 Ma ufọdu biliri n'etiti ndi sitere

n'ulo-nzukọ nke anākpọ ulo-nzukọ nke
ndi-Libatin, na nke ndi Sairini, na nke
ndi Aleksandria, na nke ndi sitere na
Silisia na Esia, ha na Stifen nājurita
onwe-ha ajuju. 10 Ha enwegh kwa
ike iguzogide amam-ihe na Mọ Nsọ o ji
ekwu okwu. 11 Mḅe ahu ha jiri
aghughọ we rọputa ndikom, ndi siri,
Ayi anuwo ya ka o nēkwu okwu
nēkwulu Moses na Chineke. 12 Ha we
kpalie ndi-Ju, na ndi-okenye, na ndi-
ode-akwukwọ, we biakwasi ya, jide ya,
kubata ya na nnọkọ-ikpé, 13 we guzo
ndi-àmà ugha, ndi si, Nwoke a arapugh
ikwu okwu megide ebe nsọ a, na iwu-
ayi: 14 n'ihi na ayi anuwo ya ka ọ nāsi,
na Jisus nka, bú Onye Nazaret, gākwatu
ebe a, nwo kwa ọme-n'ala nile nke Moses
rara nye ayi n'aka. 15 Ndi nile ndi
nọduru na nnọkọ-ikpé ahu, mḅe ha
legidere ya anya, ha we hu iru-ya dika ọ
bu iru mọ-ozi.
7 1 Onye-isi-nchu-aja we si, Ìhe ndia
di otú a? 2 Ọ we si,
Umu-nnam na ndi bu nnam, nurunu.
Chineke nke ebube mere ka nna-ayi
Abraham hu Ya anya, mḅe ọ nọ na
Mesọpọtemia, mḅe o kēbigh na Heran,
3 Ọ we si ya, Si n'ala-gi na n'etiti ikwu-
gi pua, bia n'ala ahu nke M'gēgosi gi.
4 Mḅe ahu o siri n'ala ndi Kaldea puta,
we biri na Heran: mḅe nna-ya nwuru,
Chineke we me ka o site n'ebe ahu bia
biri n'ala nka, nke unu onwe-unu bi
nime ya uḅu a: 5 ma Ọ nyegh ya ala-
nketa nime ya, é-è, Ọ nyegh ya ebe
izọkwasi ukwu-ya: Ọ we kwe nkwa na
Ọ gēwere ya nye ya, na nkpuru-ya soro
ya n'azu, ka ọ buru ihe ha nwere, mḅe ọ
kādigh nwa ọ muru. 6 Ma Chineke
kwuru okwu otú a, na nkpuru-ya gānọ
dika ndi-ọbia n'ala nābugh nke aka ha,
na ndi ala ahu gēme kwa ha ka ha buru
ndi-orù, me kwa ha ihe ọjọ, nnù arọ.
7 Mba ahu nke ha gābu orù-ha ka Mu
onwem gēkpe kwa ikpé, ka Chineke
kwuru: mḅe ihe ndia gasiri ha gāputa
kwa, kpe-kwa-ram n'ebe a. 8 Ọ we nye
ya ọḅuḅa-ndu nke obibi-úgwù: otú a
Abraham we mua Aisak, we bì ya úgwù
n'ubọchi nke-asatọ; Aisak we mua
Jekob, Jekob we mua nna uku ayi iri na
abua. 9 Nna uku ahu, ebe ha nēkwo
Josef ekworo, ha we re ya ga n'Ijipt: ma
Chineke nọyere ya, 10 weputa kwa ya
na nkpaḅu-ya nile, nye kwa ya amara na
amam-ihe n'iru Fero eze Ijipt; ọ we me
ya onye-isi Ijipt na ulo-ya dum.
11 Oké unwu we dikwasi Ijipt na
Kenean dum, ya na oké nkpaḅu: nna-
ayi-hà ahugh ihe gēju ha afọ. 12 Ma
mḅe Jekob nuru na ọka di n'Ijipt, ọ we
zipu nna-ayi-hà na mbu. 13 Na nke
mere ya uḅò abua ewe me ka umu-nne
Josef mara Josef; ewe me ka ndi-aru
Josef puta ihè nye Fero. 14 Josef we
ziga, kpọ Jekob, bú nna-ya, na ikwu-ya
nile, ka ha biakute ya, ọgu madu atọ na
iri na ise. 15 Jekob we ridata n'Ijipt; ọ
we nwua, ya onwe-ya, na nna-ayi-hà;
16 ewe būru ha gabiga n'ofè rue
Shekem, tọḅọ ha n'ìlì ahu nke Abraham
were ọnu-ahia n'ọla-ọcha go n'aka umu
Hemoa nime Shekem. 17 Ma mḅe oge
nkwa ahu nēru nso, nke Chineke kwere
Abraham, ndi-Ju gara n'iru ba kwa uba
n'Ijipt, 18 rue mḅe eze di iche biliri
ibu eze Ijipt, onye nāmatagh Josef.
19 Onye ahu were aghughọ meso ndi-
aru-ayi, me kwa nna-ayi-hà ihe ọjọ, ka
ha we tufue umu ọhu ha ka aghara ime
ka ha di ndu. 20 N'oge ahu ka amuru
Moses, ọ we ma nma nke-uku; ewe zùa
ya ọnwa atọ n'ulo nna-ya: 21 ma mḅe
etufuru ya, nwa-nwayi Fero paliri ya,
zùa ya ka ọ buru nwa ya onwe-ya nwere.
22 Ewe zí Moses ihe n'amam-ihe nile
nke ndi Ijipt; ọ we di ike n'okwu-ya na
ọlu-ya nile. 23 Ma mḅe o rubere ọgu
arọ abua, ileta umu-nne-ya, bú umu
Israel, batara n'obi-ya. 24 Ma mḅe ọ
huru otù onye nime ha ka anēmejọ, ọ
lubara ya ọ̀gù, we kpeputa onye
anēmeḅu, ebe o tiḅuru onye Ijipt:
25 ma ọ chère na umu-nne-ya ghọtara
na Chineke nēsi n'aka-ya enye ha
nzọputa; ma ha aghọtagh. 26 N'ubọchi
soni ọ we me ka ha hu ya anya mḅe ha
nālu ọ̀gù, ọ we mebe ka ha dirita n'udo,
si, Ndikom, unu bu umu-nne; gini mere
unu nēmejọrita onwe-unu? 27 Ma
onye nēmejọ ibe-ya nupuru ya, si, Onye
mere gi ka i buru onye-isi na onye-ikpé
n'ebe ayi nọ? 28 Ọ bu iḅum ka gi
onwe-gi nāchọ, dika i ḅuru onye Ijigt
nyahuru? 29 Moses we ḅalaga n'okwu
a, we nọ dika ọbia n'ala Midian, ebe ọ
muru umu-ndikom abua. 30 Mḅe ọgu
arọ abua zuru, ewe me ka ọ hu mọ-ozi
n'ọhia nke ugwu Sainai, n'ire ọku nime

osisi ntà. 31 Ma mb̥e Moses huru ya,
ihe ọ huru juru ya anya: ma mb̥e ọ
nābiaru nso ikiri ya, olu nke Onye-nwe-
ayi dara, 32 si, Mu onwem bu Chineke
nke nna-gi-hà, Chineke nke Abraham,
na nke Aisak, na nke Jekob. Aru we
ma Moses jijiji, ọ nwegh kwa anya-ike
ikiri. 33 Onye-nwe-ayi we si ya, Tọpu
akpukpọ-ukwu n'ukwu-gi abua: n'ihi
na ebe i nēguzo bu ala nsọ. 34 N'ezie
ahuwom ihe ọjọ anēme ndim nke di
n'Ijipt, anuwokwam isu-udè-ha, M'we
ridata iweputa ha: ub̥u a bia kwa,
M'gēziga gi n'Ijipt. 35 Moses nka,
onye ha juru aju, si, Onye mere gi ka i
buru onye-isi na onye-ikpé? onye a ka
Chineke ziteworo ibu onye-isi, ibu kwa
onye-nb̥aputa, ya na aka mọ-ozi ahu nke
emere ka ọ hu ya n'osisi ntà ahu.
36 Nwoke a duputara ha, mb̥e ọ lusiri
ọlu-ebube di iche iche na ihe-iriba-ama
di iche iche n'Ijipt, na nime Oké Osimiri
Uhie, na nime ọhia ọgu arọ abua.
37 Onye a bu Moses ahu, onye siri umu
Israel, Chineke gēme ka Onye-amuma,
Nke di ka mu onwem, biliere unu site
n'etiti umu-nne-unu. 38 Nwoke a bu
onye nānọri nime nzukọ n'ọhia, ya na
mọ-ozi ahu nke gwara ya okwu n'ugwu
Sainai, na nna-ayi-hà: onye nara okwu
di ndu nke si n'ọnu Chineke puta inye
ayi: 39 onye nna-ayi-hà nāchọgh inà
nti, kama ha nupuru ya n'ebe ha nọ, we
laghachi azu n'Ijipt n'obi-ha, 40 nāsi
Eron, Mere ayi chi ndi ganēje n'iru ayi:
n'ihi na Moses a, onye duputara ayi n'ala
Ijipt, ayi amatagh ihe mere ya. 41 Ha
we kpua nwa-ehi n'ubọchi ahu, we
butere arusi ahu ihe ichu aja, we
ñuria n'ọlu aka-ha. 42 Ma Chineke
chighariri, we rara ha nye ikpere usu
ihe di n'elu-igwe; dika edeworo ya
n'akwukwọ ndi-amuma, si,

Ọ di anu eb̥uru eb̥u na àjà unu
wetaram
Ọgu arọ abua n'ọhia, unu ulo
Israel?
43 Unu we palie ulo-ikwū nke Mọlọk,
Na kpakpando nke chi ahu, bú
Refan,
Ihe-atù unu mere ikpọ isi ala nye
ha:
M'gēme kwa ka unu je biri n'ofè
Babilon.
44 Nna-ayi-hà nwere ulo-ikwū nke àmà
n'ọhia, dika Ọ kara àkà, bú Onye
gwara Moses, ka ọ me ya ka ọ di ka
ihe-atù nke ọ hururi. 45 Nke, mb̥e o
ruru ha aka, nna-ayi-hà na Joshua
bub̥atara, mb̥e ha natara ala nke mba
nile ahu, ndi Chineke nupuru n'iru nna-
ayi-hà, rue ubọchi Devid; 46 onye
huru amara n'iru Chineke, we riọ
ichọtara Chineke nke Jekob ebe-obibi.
47 Ma Solomon wuru Ya ulo. 48 Otú
ọ di, Onye kachasi ihe nile elu adigh-
ebi n'ulo eji aka wu; dika onye-amuma
siri,
49 Elu-igwe bu oche-ezem,
Uwa bu kwa ihe-nb̥akwasi-ukwu nke
ukwum abua:
Àha ulo gini ka unu gēwurum? ka
Onye-nwe-ayi kwuru:
Ma-ọbu gini bu ebe izu-ikem?
50 Ọ bugh akam mere ihe ndia nile?
51 Ndi kwesiri olu ike na ndi anēbigh
úgwù n'obi na nti, unu onwe-unu nālu
ọgù megide Mọ Nsọ mb̥e nile: dika nna-
unu-hà mere, otú ahu ka unu onwe-unu
nēme. 52 Onye nime ndi-amuma ka
nna-unu-hà nēsob̥ugh? ha we b̥ue ndi
buru uzọ kwusa okwu bayere ọbibia nke
Onye ezi omume ahu; Onye unu onwe-
unu ghọrọ ub̥u a ndi rara Ya nye na ndi
b̥uru Ya: 53 unu ndi natara iwu ahu
dika enyere ya site n'aka ndi-mọ-ozi,
ma unu edebegh ya.
54 Ma mb̥e ha nuru ihe ndia, ewe
mapue ha n'obi-ha, ha we takwasi ya
ikekere ezé-ha. 55 Ma, ebe o juputara
na Mọ Nsọ, ọ legide anya n'elu-igwe, we
hu ebube Chineke, na Jisus ka O nēguzo
n'aka-nri Chineke, 56 ọ we si, Le,
anamahu elu-igwe ka emegheworo ha,
na Nwa nke madu ka O nēguzo n'aka-
nri Chineke. 57 Ma ha were oké olu ti
nkpu, kpuchi kwa aka na nti-ha, were
otù obi nukwasi ya; 58 ha we tupu ya
n'obodo, tu kwa ya nkume: ndi-àmà we
wusa uwe-ha n'ukwu otù nwa-okorọbia
anākpọ Sọl. 59 Ha we tua Stifen
nkume, ka ọ nākpọku Onye-nwe-ayi,
nāsi, Onye-nwe-ayi Jisus, nara mọm
nke-ọma. 60 Ọ we b̥u ikperè n'ala,
were kwa oké olu ti nkpu, si, Onye-nwe-
ayi, atukwasila nmehie a n'isi-ha.
Mb̥e o kwusiri okwu a, o we da n'ura.
8 1 Ma ob̥ub̥u-ya di Sọl ezi nma.
Oké nsob̥u we puta n'ubọchi ahu
megide nzukọ Kraist di na Jerusalem;

ha nile we ḅasasia n'ala Judia na
Sameria dum, ma-ọbugh ndi-ozi.
2 Ndikom ufọdu ndi nātu egwu
Chineke we lìe Stifen, kwa-kwa-ra ya
oké ákwá. 3 Ma Sọl nēsoḅu nzukọ
Kraist nke-uku, nābà n'ulo nile n'otù
n'otù, ọ nādọkpu kwa ndikom na
ndinyom we rara ha nye ka atubà ha
n'ulo-nkpọrọ.
4 Ya mere ndi ḅasara jeghariri nēzisa
ozi ọma, bú okwu Chineke. 5 Filip
we rida n'obodo Sameria, kwusara ha
Kraist-ayi. 6 Ìgwè madu nile we were
otù obi nāṅa nti ihe nile Filip nēkwu,
mḅe ha nuru, hu kwa ihe-iriba-ama ọ
nēme. 7 N'ihi na site n'aru ọtutu ndi
nwere ndi-mọ nādigh ọcha ka mọ ahu
putara, nēwere oké olu ti nkpu: eme-
kwa-ra ka aru ọtutu madu di ike, bú
ndi akuku-aru-ha nwuru anwu, na ndi
dara ngwurọ. 8 Oké ọṅù we di
n'obodo ahu.
9 Ma otù nwoke di, Saimon bu aha-
ya, onye n'oge gara aga nēme mḅasi
n'obodo ahu, nēme kwa ka ibobo nwua
mba Sameria n'aru, nāsi na ya onwe-ya
bu onye uku: 10 onye ha nile, site
n'onye ntà rue onye uku nāṅa nti, si,
Onye a bu ike ahu nke Chineke nke
anākpọ Ike Uku. 11 Ha we nāṅa ya
nti, n'ihi na ọ wereri mḅasi-ya nile me
ka ibọbo nwua ha n'aru n'oge di anya.
12 Ma mḅe ha kwere Filip ka o nēzisa ozi
ọma bayere ala-eze Chineke na aha Jisus
Kraist, ewe me ha baptism, ma ndikom
ma ndinyom. 13 Saimon onwe-ya we
kwere kwa: mḅe emesiri ya baptism, ọ
we nọgidesi ike n'ebe Filip nọ; mḅe ọ
nāhu na anēme ihe-iriba-ama na oké
ọlu di ike di iche iche, ibobo we nwua
ya n'aru.
14 Ma mḅe ndi-ozi ndi nọ na
Jerusalem nuru na Sameria anarawori
okwu Chineke nke-ọma, ha zigara ha
Pita na Jọn: 15 ndi, mḅe ha ridatara,
ha kpere ekpere bayere ha, ka ha we
nara Mọ Nsọ: 16 n'ihi na ọ
kādakwasigh n'isi onye ọ bula n'etiti
ha: ọ bu nání na emere ha-ri baptism
ibà n'aha Onye-nwe-ayi Jisus. 17 Mḅe
ahu ha bikwasiri ha aka-ha n'isi, ha we
nara Mọ Nsọ. 18 Ma mḅe Saimon
huru na anēnye Mọ Nsọ site n'ibikwasi
aka nke ndi-ozi, ọ chere ego n'iru ha,
19 si, Nye-kwa-num ike a, ka, onye ọ
bula m'gēbikwasi akam abua n'isi, ka ọ
we nara Mọ Nsọ. 20 Ma Pita siri ya,
Ka ọla-ọcha-gi so gi la n'iyì, n'ihi na i
chère na i gānata onyinye Chineke site
n'ego. 21 I nwegh òkè ma-ọbu ihe-
nketa n'okwu a: n'ihi na obi-gi ezigh ezi
n'iru Chineke. 22 Ya mere chègharia
n'obi ọjọ gi a, riọ Onye-nwe-ayi, ma
elegh anya agāḅaghara gi èchìchè obi-gi.
23 N'ihi na ahurum na i nọ n'òlùlù ilu
na aḅu nke ajọ omume. 24 Saimon we
za, si, Unu onwe-unu riọrọm Onye-
nwe-ayi, ka ihe ọ bula nime ihe unu
kwuworo ghara ibiakwasim.
25 Ya mere, mḅe ha dusiri ọdu kwu
kwa okwu Onye-nwe-ayi, ha laghachiri
na Jerusalem, nēzisa kwa ozi ọma nye
ọtutu obodo ntà ndi Sameria.
26 Ma mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi
gwara Filip okwu, si, Bilie, nāga
n'akuku Ndida rue uzọ nke si na
Jerusalem arida rue na Geza: uzọ ahu
bu ọhia. 27 Ọ we bilie ga: ma le, otù
nwoke nke Etiopia, bú onozi nke di ike
nke-uku n'okpuru Kandesi, eze-nwayi
ndi Etiopia, onye emere onye-isi àkù-ya
nile, onye biarari na Jerusalem ikpọ isi
ala nye Chineke; 28 ọ we nālaghachi,
nānọdu kwa n'uḅọ-ala-ya, nāgu kwa
akwukwọ Aisaia onye-amuma. 29 Mọ
Nsọ we si Filip, Jekuru uḅọ-ala ahu,
nọnyaba kwa ya nso. 30 Filip we
ḅakuru ya, we nu ya ka ọ nāgu akwukwọ
Aisaia onye-amuma, ọ we si, Ì nāmata
ihe i nāgu? 31 Ọ si, É-è, n'ihi na
ṁ'gēsi aṅa pu imata, ma ọ buru na ọ
digh onye gēdum? Ọ we riọ Filip ka
ọ rigota, ka ya na ya nọdu. 32 Ma ibe
ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nke ọ nāgu
bu nka,

Esekpuru Ya, dika aturu, je oḅuḅu;
Dika nwa-aturu da-kwa-ra oḅi n'iru
onye nākpacha ya aji,
Otú a ka Ọ nādigh-asaghe ọnu-Ya:
33 Ewepuru ikpé-Ya nime ọnọdu-Ya di
ala:
Ònye gākọ ọḅọ-Ya?
N'ihi na anēwepu ndu-Ya n'uwa.

34 Onozi ahu we za Filip, si, Ariọm i,
ònye ka onye-amuma nka nēkwu okwu
a bayere? ọ̀ bu ya onwe-ya ma-ọbu onye
ọzọ di iche? 35 Filip we saghe ọnu-ya,
zì ya ozi ọma Jisus, nāmalite site n'ihe a
edeworo n'akwukwọ nsọ. 36 Ma mḅe
ha nāga n'uzọ, ha biaruru otù miri;

onozi ahu we si, Le, miri; gini nānapu
imem baptism? 37 Filip we si ya,
Ọ buru na i ji obi-gi dum we kwere,
agēme gi. Ọ we za, si, Ekwerem na Jisus
Kraist bu Ọkpara Chineke. 38 Ọ we
kwue ka uḇọ-ala-ya guzo: ha abua we
rida na miri, ma Filip ma onozi ahu;
ọ we me ya baptism. 39 Ma mḇe ha
siri na miri rigota, Mọ nke Onye-nwe-
ayi wepuru Filip; onozi ahu ahugh kwa
ya ọzọ, n'ihi na ọ nāga n'uzọ-ya nāṅuri
ọṅu. 40 Ma ahuru Filip n'Azotọs: mḇe
ọ nāgabiga o nēzisa kwa ozi ọma gwa ndi
obodo ahu nile, rue mḇe ọ biaruru
Sisaria.
9 1 Ma Sọl, ebe ọ nēwere iba-nba na
oḇuḇu ku ume megide ndi nēso uzọ
Onye-nwe-ayi rue uḇu a, ọ jekuru onye-
isi-nchu-aja, 2 riọ akwukwọ-ozi n'aka-
ya igaru Damaskọs inye ndi ulo-nzukọ,
ka ọ gābu, ma asi na ọ chọtara ndi ọ bula
di n'Uzọ a, ma-ọbu ndikom ma-ọbu
ndinyom, ka ọ we dọkpuru ha n'aḇu bia
Jerusalem. 3 Ma mḇe ọ nāga, o rue na
ọ nābiaru Damaskọs nso: na mberede
ìhè si n'elu-igwe ḇuru ya àmùmà
buruburu: 4 ọ we da n'ala, nu otù
olu ka ọ nāsi ya, Sọl, Sọl, gini mere i
nēsoḇum? 5 Ọ we si, Ì bu Onye, Onye-
nwe-ayi? Ọ si, Mu onwem bu Jisus,
Onye gi onwe-gi nēsoḇu: 6 ma bilie, ba
nime obodo, agāgwa gi ihe i nāghagh
ime. 7 Ndikom ndi soro ya n'ije
we guzo apugh ikwu okwu, ebe ha nānu
olu ahu, ma ha ahugh onye ọ bula.
8 Sọl we si n'ala bilie; ma mḇe anya-ya
saghere, ọ hugh ihe ọ bula; ha we jide ya
n'aka duru ya, we dubata ya na
Damaskọs. 9 Ọ hugh kwa uzọ ubọchi
atọ, ọ digh kwa ihe o nēri ma-ọbu nke
ọ nāṅu.
10 Ma otù onye nke nēso uzọ Jisus nọ
na Damaskọs, aha-ya bu Ananaias;
Onye-nwe-ayi we si ya n'ọhù, Ananaias.
Ọ we si, Le, mu onwem, Onye-nwe-ayi.
11 Onye-nwe-ayi we si ya, Bilie, ga rue
amá nke anākpọ Amá Eguzoziri, chọ
kwa n'ulo Judas otù onye aha-ya bu Sọl,
onye Tasọs: n'ihi na le, ọ nēkpe ekpere;
12 ọ hu-kwa-ra otù nwoke, aha-ya bu
Ananaias, ka ọ nābata, nēbikwasi kwa ya
aka-ya abua n'isi, ka ewe me ka ọ hu uzọ.
13 Ma Ananaias zara, si, Onye-nwe-ayi,
anurum n'ọnu ọtutu madu ihe bayere
nwoke a, ka ha ra, bú ajọ ihe ọ mere ndi
nsọ Gi na Jerusalem: 14 n'ebe a ka ọ
nwe-kwa-ra ike site n'ebe ndi-isi-nchu-
aja nọ ike ndi nile nākpọku aha-Gi aḇu.
15 Ma Onye-nwe-ayi siri ya, Ga: n'ihi
na onye ahu bu ihe-ọlu arọputara nyem,
ka o buru aham che n'iru mba ọzọ na
ndi-eze, na umu Israel: 16 n'ihi na Mu
onwem gēgosi ya ka ha ra, bú ahuhu nile
ọ nāghagh ihu n'ihi aham. 17 Ananaias
we je, ba n'ulo ahu; ọ we bikwasi ya
aka-ya abua n'isi, si, Sọl, nwa-nnam,
Onye-nwe-ayi, bù Jisus, Onye mere ka
i hu Ya n'uzọ i si bia, ezitewom, ka ewe
me ka i hu uzọ, ka i we juputa kwa na
Mọ Nsọ. 18 Ngwa ngwa ihe dika
akpirikpa we si n'anya-ya dapu, eme-
kwa-ra ka ọ hu uzọ; ọ we bilie, eme ya
baptism; 19 ọ we nara nri, ewe me ka
ọ nwe ume.
Ya na ndi nēso uzọ Jisus na
Damaskọs we nọ ubọchi ufọdu.
20 Ngwa ngwa n'ulo-nzukọ-ha nile ọ
we nēkwusa Jisus, na Ya onwe-ya bu
Ọkpara Chineke. 21 Ibobo we nwua
ndi nile nuru ya n'aru, ha nāsi, Ọ̀ bugh
onye a bu onye mebiri nime Jerusalem
ndi nākpọku aha nka? ọ bia-kwa-rari
n'ebe a ime ihe a, bù, ka ọ we dọkpuru
ha n'aḇu je n'iru ndi-isi-nchu-aja.
22 Ma emere Sọl ka ọ nwe kari ike, o
nēkwu kwa okwu nke ḇara ndi-Ju bi na
Damaskọs ghari, ebe o nēgosi nke-ọma
na Onye a bu Kraist-ha.
23 Ma mḇe ọtutu ubọchi zuru, ndi-Ju
ḇara ìzù iḇu ya: 24 ma emere ka Sọl
mara ajọ ìzù-ha. Ha we nēche kwa
ọnu-uzọ-ama nile ehihie na abali ka
ha we ḇue ya: 25 ma ndi nēso uzọ-ya
kuru ya n'abali, weda ya n'ala site na
mḇidi nke obodo, nārada ya n'abọ.
26 Ma mḇe ọ biaruru Jerusalem, ọ
nwara iwere onwe-ya rapara n'aru ndi
nēso uzọ Jisus: ma ha nile nātu egwu ya,
ebe ha nēkwegh na ọ bu onye nēso uzọ
Jisus. 27 Ma Banabas jidere ya n'aka,
we duru ya jekuru ndi-ozi, kọrọ ha otú
ọ hururi Onye-nwe-ayi n'uzọ, kọ-kwa-ra
ha, si, na Ọ gwara ya-ri okwu, ya na otú
o kwuwarari okwu na Damaskọs n'aha
Jisus. 28 Ya na ha we nọ, ọ nābata
nāpu kwa na Jerusalem, 29 nēkwuwa
okwu n'aha Onye-nwe-ayi: ọ we nāgwa
ndi-Ju nāsu asusu Grik okwu, ya na ha
nājurita kwa onwe-ha ajuju; ma ha
tiyere aka-ha iḇu ya. 30 Ma mḇe umu-

nna nime Kraist mazuru ya, ha dudara
ya rue Sisaria, we zipu ya igaru Tasọs.
31 Ya mere nzukọ Kraist nime Judia
na Galili na Sameria dum nwere udo,
ebe anēwuli ya elu dika ulo; ọ nāba kwa
uba, ebe ọ nāga n'egwu Onye-nwe-ayi
na nkasi-obi nke Mọ Nsọ.
32 O rue, mḅe Pita nējezu n'ebe
nile, ọ ridakuru kwa ndi nsọ ndi bi na
Lida. 33 Ọ we hu n'ebe ahu otù nwoke,
aha-ya bu Ineas, onye tọḅọrọ arọ asatọ
n'ute-ya; n'ihi na akuku-aru-ya nwuru
anwu. 34 Pita we si ya, Ineas, Jisus
Kraist nēme gi ka aru di gi ike: bilie,
dozi kwa ute nke gi. Ngwa ngwa ọ we
bilie. 35 Ndi nile bi na Lida na Sheron
we hu ya, ndi ahu we chigharikute Onye-
nwe-ayi.
36 Ma otù nwayi nke nēso uzọ Jisus
nọ na Jọpa, aha-ya bu Tabita, nke
anākpọ Dọkas, ma asugharia ya: nwayi a
juputara n'ezi ọlu na ọlu ebere nke ọ
nēme. 37 Ma o ruru n'ubọchi ahu, na
aru-ya adigh ike, ọ we nwua: mḅe ha
sasiri ya aru, ha tọḅọ ya n'ime-ulo di
n'elu ulo. 38 Ma ebe Lida di Jọpa nso,
ndi nēso uzọ Jisus, ebe ha nuru na Pita
nọ n'ebe ahu, ha zigara ya ndikom abua,
nāriọ ya, si, Alala azu ibiakute ayi.
39 Pita we bilie so ha je. Ma mḅe ọ
biaruru, ha duru ya rigo n'ime-ulo ahu
di n'elu ulo: ndinyom nile ndi di-ha
nwuru guzo-kwa-ra ya nso nākwa ákwá,
nēgosi kwa uwe-ime na uwe ọzọ, ka ha
ra, bú nke Dọkas nēme mḅe ya na ha nọ.
40 Ma Pita chupuru ha nile n'èzí, we
ḅue ikperè n'ala, kpe ekpere; ọ we
chigharia n'ebe ozu ahu di, si, Tabita,
bilie. Nwayi ahu we saghe anya-ya;
mḅe ọ huru Pita, ọ we nọlie. 41 Ọ we
nye ya aka-ya, palie ya elu; mḅe ọ kpọsiri
ndi nsọ na ndinyom ndi di-ha nwuru, ọ
che ya na ndu n'iru ha. 42 Ewe mara
ya na Jọpa dum: ọtutu madu we kwere
n'Onye-nwe-ayi. 43 Ọ we rue, na ọ
nọgidere ọtutu ubọchi na Jọpa n'ulo otù
onye, bú Saimon, onye nēdozi akpukpọ
anu.
10 1 Ma otù nwoke nọ na Sisaria,
aha-ya bu Kọniliọs, ọchi-agha
nāchi ọgu ndi-agha ise nke òtù ndi-agha
ahu anākpọ òtù Itali, 2 onye nāsọpuru
Chineke, onye ya na èzí-na-ulo-ya nile
nātu kwa egwu Chineke, onye nālu ọtutu
ọlu ebere nye ndi-Ju, nēkpe-kwa-ra
Chineke ekpere mḅe nile. 3 Ọ huwara
n'ọhù, n'ihe ra ka oge hour nke-iteghete
n'ehihie, mọ-ozi nke Chineke, ka ọ
nābiakute ya, nāsi kwa ya, Kọniliọs.
4 Ọ we legide ya anya, tu kwa egwu, si,
Ọ bu gini, Onye-nwe-ayi? Ọ si ya,
Ekpere-gi nile na ọlu ebere gi nile rigoro
ibu ihe-ncheta n'iru Chineke. 5 Uḅu a
ziga kwa ndikom na Jọpa, kpọta otù
onye, bú Saimon, onye anākpọ kwa
Pita: 6 onye ahu nānọ dika ọbia n'ulo
otù onye, bú Saimon, onye nēdozi
akpukpọ anu, onye ulo-ya di n'usọ
oké osimiri. 7 Ma mḅe mọ-ozi ahu nke
gwara ya okwu lasiri, ọ kpọ madu abua
nime ndi nējere ya ozi, na otù onye-
agha nke nāsọpuru Chineke nime ndi
nānọgide ya nso mḅe nile; 8 mḅe ọ
kọsiri ha ihe nile, ọ we ziga ha na Jọpa.
9 Ma n'echi-ya, mḅe ndi ahu nọ n'ije-
ha, nābiaru kwa obodo ahu nso, Pita
rigoro n'elu ulo ikpe ekpere, n'ihe ra ka
oge hour nke-isi: 10 agu we gua ya, ọ
we chọ idetu ihe ọnu: ma mḅe ha nēdozi
ihe, ihe di ka inyogh biara ya n'anya;
11 ọ we hu elu-igwe ka emeghere ya-ri,
ya na otù ihe ka ọ nārida, dika oké ákwà
ọcha, anēsi na nkuku anọ eweda ya n'ala:
12 nke anu ukwu anọ na ihe nākpu akpu
nke ala na anu-ufe nke elu-igwe nile di
iche iche di nime ya. 13 Otù olu we bia
rue ya nti, si, Pita, bilie; ḅue, ri kwa.
14 Ma Pita siri, M'gagh-eri ma-ọli,
Onye-nwe-ayi; n'ihi na ọ digh mḅe ọ
bula m'riri ihe ọ bula nke ruru árú nke
nādigh kwa ọcha. 15 Otù olu we bia
rue ya nti ọzọ nke uḅò abua, si, Ihe
Chineke mere ka ha di ọcha, gi onwe-gi
emela ha ihe ruru árú. 16 Ewe me ihe
a uḅò atọ: ngwa ngwa ewe nara ákwà ahu
rigo n'elu-igwe.
17 Ma mḅe Pita nēnwe obi abua nime
onwe-ya ihe ọ gābu, bú ọhù ọ hururi, le,
ndikom ahu ndi Kọniliọs zitereri, ebe ha
jusiri ajuju ulo Saimon, ha guzoro n'ọnu-
uzọ-ama, 18 we kpọ jua ma Saimon,
onye anākpọ kwa Pita, nānọ dika
ọbia n'ebe ahu. 19 Ma mḅe ọhù ahu
nādi n'obi Pita, Mọ Nsọ siri ya, Le,
ndikom atọ nāchọ gi. 20 Ma bilie, rida,
so ha ga, enwegh uche abua: n'ihi na
Mu onwem ezitewo ha. 21 Pita we
ridakuru ndikom ahu, si, Le, mu onwem
bu onye unu nāchọ: gini bu ihe unu
biaworo n'ihi ya? 22 Ha we si,

Kọniliọs ọchi-agha nāchi ọgu ndi-agha
ise, nwoke bu onye ezi omume nke nātu
kwa egwu Chineke, onye mba ndi-Ju
dum nāḅa-kwa-ra ya ezi àmà, ya ka
mọ-ozi nke di nsọ duru ọdú site na
Chineke, ikpọta gi n'ulo-ya, na inu okwu
ufọdu si gi n'ọnu puta. 23 Ya mere ọ
kpọbatara ha, le ha ọbìa.
Ma n'echi-ya o bilie so ha pua, ufọdu
nime umu-nna nime Kraist, bú ndi Jọpa,
so-kwa-ra ya je. 24 N'echi-ya ha ba
nime Sisaria. Ma Kọniliọs nēle anya ha,
ọ kpọkọ-kwa-rari ndi-ikwu-ya na ndi-
eyì-ya ọ huru n'anya. 25 Ma mḅe o
ruru na Pita batara, Kọniliọs zutere ya,
da n'ala n'ukwu-ya, kpọ isi ala nye ya.
26 Ma Pita weliri ya elu, si, Bilie;
mu onwem bu kwa madu. 27 Ka ya
na ya nākparita uka, ọ ba nime, hu ọtutu
madu ndi ḅakọrọri: 28 ọ we si ha, Unu
onwe-unu mara otú ọ bu ihe nēzigh ezi
n'iwu ka nwoke nke bu onye-Ju were
onwe-ya rapara n'aru onye mba ọzọ ma-
ọbu ijekuru ya; otú ọ di, mu onwem ka
Chineke gosiri ka m'ghara ikpọ madu ọ
bula ihe ruru árú ma-ọbu ihe nādigh
ọcha: 29 n'ihi nka ka m'bia-kwa-ra
nārugharigh uka, mḅe eji kpọtam. Ya
mere anamaju, Okwu gini mere unu ji
kpọtam? 30 Kọniliọs we si, Ubọchi anọ
gara aga, rue oge hour nka, m'nēkpe
ekpere n'oge hour nke-iteghete n'ulom;
ma le, otù nwoke guzoro n'irum n'uwe
nēnwu enwu, 31 si, Kọniliọs, anuru
ekpere-gi, echeta-kwa-ra ọlu ebere gi
nile n'iru Chineke. 32 Ya mere ziga na
Jọpa, kpọtara onwe-gi Saimon, onye
anākpọ kwa Pita; onye ahu nānọ dika
ọbìa n'ulo Saimon, bú onye nēdozi
akpukpọ anu n'usọ oké osimiri. 33 Ya
mere n'otù oge ahu ka m'zigara gi; gi
onwe-gi me-kwa-ra nke-ọma na i biawo.
Ya mere uḅu a ayi onwe-ayi nile nọ
n'ebe a n'iru Chineke, inu ihe nile nke
Onye-nwe-ayi nyeworo gi n'iwu.
34 Pita we saghe ọnu-ya, si,
N'ezie anamaghọta na Chineke abugh
onye nēle madu anya n'iru: 35 kama
nime mba ọ bula onye nātu egwu Ya,
onye nālu kwa ọlu ezi omume, bu onye
Ọ nānara nke-ọma. 36 Okwu nke O
zitere umu Israel, nēzisa ozi ọma nke
udo site n'ọnu Jisus Kraist (Onye ahu bu
Onye-nwe madu nile)—37 akukọ ahu
unu onwe-unu matara, nke putara ìhè na
Judia dum, nāmalite site na Galili, mḅe
baptism nke Jọn kwusara gasiri; 38 bú
Jisus Nke si na Nazaret puta, otú
Chineke were Mọ Nsọ na ike te Ya dika
manu-otite: Onye jeghariri nālu ọlu
ọma, nēme kwa ka aru di ha ike, bú ndi
nile ekwensu mere ha dika onye-nwe-
ha; n'ihi na Chineke soro Ya. 39 Ayi
onwe-ayi bu kwa ndi-àmà nke ihe nile
Ọ mere n'ala ndi-Ju, na nime
Jerusalem; Onye ha ḅu-kwa-ra, nākwuba
Ya n'elu osisi. 40 Onye ahu ka
Chineke mere ka O si n'ọnwu bilie
n'ubọchi nke-atọ, Ọ were kwa Ya nye ka
egosi Ya n'ìhè. 41 Ọ bugh ndi-Ju nile
ka egosiri Ya, kama ọ bu ndi-àmà
Chineke buru uzọ rọputa, bú ayi onwe-
ayi, ndi soro Ya nēri nāñu kwa mḅe O
siri na ndi nwuru anwu bilie. 42 Ọ we
nye ayi iwu ka ayi kwusara ndi-Ju, ka
ayi kwusi kwa ike na Onye a bu Onye
Chineke kaworo ibu Onye-ikpé nke ndi
di ndu na ndi nwuru anwu. 43 Onye
ahu ka ndi-amuma nile nāḅara àmà, na
site n'aha-Ya onye ọ bula nke kwere na
Ya gānata nḅaghara nmehie.
44 Mḅe Pita kpu akukọ ndia n'ọnu,
Mọ Nsọ dakwasiri ndi nile nuru okwu
ahu. 45 Ibobo we nwua ha n'aru, bú
ndi kwere na Jisus ndi sitere na ndi
obibì-úgwù, ka ha ra, bú ndi soro Pita
bia, n'ihi na awusawo-kwa-ra onyinye
nke bu Mọ Nsọ n'isi ndi mba ọzọ.
46 N'ihi na ha nānu ka ha nēkwu okwu
n'asusu ọzọ di iche iche, nēme kwa ka
Chineke di uku. Mḅe ahu Pita zara, si,
47 Ọ di onye puru inapu miri, ka
aghara ime ndia baptism, ndi natara Mọ
Nsọ dika ayi onwe-ayi? 48 Ọ we kwue
ka eme ha baptism n'aha Jisus Kraist.
Mḅe ahu ha riọrọ ya ka ọ nọgide ubọchi
ufọdu.
11 1 Ma ndi-ozi na umu-nna nime
Kraist ndi nọ na Judia dum nuru
na ndi mba ọzọ nara-kwa-ri okwu
Chineke nke-ọma. 2 Mḅe Pita rigotara
Jerusalem, ndi sitere na ndi obibì-úgwù
we kwugide ya okwu, 3 si, I bakuru
ndikom ndi anēbigh úgwù, so ha rie ihe.
4 Ma Pita malitere, we kọrọ ha okwu
ahu n'usoro, si, 5 Mu onwem nọ
n'obodo Jọpa nēkpe ekpere: m'we hu
ọhù nime inyogh, otù ihe ka ọ nārida,
dika oké ákwà ọcha nke anēsi n'elu-igwe
were nkuku anọ eweda n'ala; ọ we bia

rue ọbunȧ n'ebe m'nọ: 6 mḇe
m'legidere ya anya, m'we tugharia uche,
hu anu ukwu anọ di n'uwa na anu-ọhia
na ihe nākpu akpu na anu-ufe nke elu-
igwe nile di iche iche. 7 M'we nu kwa
otù olu ka ọ nāsim, Pita, bilie; ḇue, ri
kwa. 8 Ma asirim, M'gagh-eri ma-ọli,
Onye-nwe-ayi: n'ihi na ọ digh mḇe ọ
bula ihe ọ bula nke ruru àrù ma-ọbu nke
nādigh ọcha bàra n'ọnum. 9 Ma otù
olu zara nke uḇò abua site n'elu-igwe,
si, Ihe Chineke mere ka ha di ọcha, gi
onwe-gi emela ha ihe ruru árù. 10 Ewe
me nka uḇò atọ: ewe dọlie ha nile ọzọ
n'elu-igwe. 11 Ma le, n'otù oge ahu
ndikom atọ guzoro n'iru ulo nke ayi nọ
nime ya, ebe esiri na Sisaria ziterem ha.
12 Mọ Nsọ we gwam ka m'so ha, ghara
ime onwem di iche. Umu-nna-ayi isi
ndia we sokwam; ayi we ba n'ulo nwoke
ahu: 13 ọ we kọrọ ayi otù ọ hururi
mọ-ozi ka o guzoro n'ulo-ya, nāsi kwa,
Ziga na Jọpa, kpọta Saimon, onye
anākpọ kwa Pita; 14 onye gāgwa gi
okwu ufọdu, nke agēji zọputa gi, gi
onwe-gi na èzi-na-ulo-gi nile. 15 Ma
mḇe m'malitere ikwu okwu, Mọ Nsọ
dakwasiri ha, dika ọ dakwasi-kwa-ra ayi
na mbu. 16 M'we cheta okwu Onye-
nwe-ayi, otù Ọ siri, N'ezie Jọn jiri miri
me baptism; ma agēji Mọ Nsọ me unu
onwe-unu baptism. 17 Ya mere ọ buru
na Chineke nyere ha onyinye ra ka nke
Ọ nye-kwa-ra ayi, mḇe ayi kwere n'Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist, Mù onwem bu
onye ipu iḇochi Chineke? 18 Ma mḇe
ha nuru ihe ndia, ha kpuchiri ọnu-ha,
we nye Chineke otuto, si, Ya mere ọ bu
kwa ndi mba ọzọ ka Chineke nyere
nchèghari nke nēdubà na ndu.

19 Ya mere ndi ḇasara site na nkpaḇu
nke putara n'ihi Stifen jeruru Finisia,
na Saiprọs, na Antiọk, ha adigh-agwa
onye ọ bula okwu Chineke ma-ọbugh
nàni ndi-Ju. 20 Ma ufọdu di n'etiti ha,
ndikom nke Saiprọs na Sairini, ndi, mḇe
ha biaruru Antiọk, ha gwa kwa ndi-Grik
okwu ahu, nēzisa ozi ọma nke Onye-
nwe-ayi Jisus. 21 Aka Onye-nwe-ayi
we so ha: okė igwė ndi kwere we
chigharikute Onye-nwe-ayi. 22 Akukọ
bayere ha we ba na nti nzukọ Kraist di
na Jerusalem: ha we zipu Banabas ije
rue Antiọk: 23 onye, mḇe ọ biaruru,
mḇe ọ hu-kwa-ra amara Chineke, ọ
ṅuria; ọ we riọ ha nile, ka ha zube
n'obi-ha inọgide n'ebe Onye-nwe-ayi
nọ: 24 n'ihi na ọ bu ezi nwoke, juputa
kwa na Mọ Nsọ na okwukwe: ewe
tukwasi okė igwė madu nye Onye-nwe-
ayi. 25 Ọ we pua je Tasọs ichọ Sọl:
26 mḇe ọ chọtara ya, ọ we kuru ya bia
Antiọk. Ọ we rue, na ọbunȧ ogologo
otù arọ ha zukọrọ na nzukọ Kraist, zi
kwa okė igwė madu ihe; na ọ bu kwa
n'Antiọk ka eburu uzọ kpọ ndi nēso uzọ
Jisus ndi-Kristian.

27 Ma na mḇe ahu ndi-amuma ufọdu
siri na Jerusalem ridata n'Antiọk. 28 Ma
otù onye nime ha, aha-ya bu Agabọs,
biliri, we gosi site na Mọ Nsọ na okė
unwu gaje ida n'elu-uwa dum madu bi:
nke putara n'oge Klọdiọs. 29 Ndi
nēso uzọ Jisus, onye ọ bula ka ihe ọ
nwere ra, we zube izigara umu-nna nime
Kraist ndi bi na Judia ihe iyere ha aka:
30 nke ha me-kwa-ra, nēzigara ndi-
okenye site n'aka Banabas na Sọl.

12 1 Ma dika n'oge ahu Herod, bù
eze, tukwasiri aka-ya n'aru madu
ufọdu nime nzukọ Kraist ime ha ihe ọjọ.
2 Ọ we were mma-agha ḇue Jemes nwa-
nne Jọn. 3 Ma mḇe ọ huru na ọ di ndi-
Ju utọ, ọ we jidekwasi Pita. Ubọchi ahu
bu ubọchi achicha ekogh-eko. 4 Mḇe o
jidesiri ya, ọ tubà ya n'ulo-nkpọrọ, we
rara ya nye n'aka ndi-agha iri na isi iche
ya anọ anọ; nēzube ikuputa ya nye ndi-
Ju mḇe ememe ngabiga gasiri. 5 Ya
mere edebere Pita n'ulo-nkpọrọ: ma
nzukọ Kraist nēkpegidesi ekpere ike nye
Chineke n'ihi ya. 6 Ma mḇe Herod
gaje ikuputa ya, n'otù abali ahu Pita
nāraru ura n'etiti ndi-agha abua, eji
nkpọrọ abua ke ya aḇu: ndi-nche ndi nọ
n'iru ọnu-uzọ nēchebe ulo-nkpọrọ.
7 Ma le, mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi
guzoro ya nso, ihė nwu-kwa-ra n'ime-
ulo nke ulo-nkpọrọ: ọ we tie Pita aka
n'akuku, kpote ya, si, Bilie ọsọsọ.
Nkpọrọ-ya abua we dapu n'aka-ya abua.
8 Mọ-ozi ahu we si ya, Ke ihe-ọkikė
n'ùkwù-gi, yiri kwa akpukpọ-ukwu
sandal gi. Ọ we me otù ahu. Ọ we
si ya, Ḇokwasi uwe uku gi n'aru-gi,
sokwam. 9 Ọ we pua, so ya; ma ọ
matagh na ọ bu ezie, bú ihe emere site
n'aka mọ-ozi, kama ọ nēchė na ọ nāhu
ọhù. 10 Ma mḇe ha gasiri ndi-nche
mbu na ndi-nche nke-abua, ha biaruru

ọnu-uzọ-ama igwè ahu nke esi abà nime
obodo; nke meghere onwe-ya nye ha: ha
we pua, gabiga n'otù uzọ ntà; ngwa
ngwa mọ-ozi ahu we pua n'ebe ọ nọ.
11 Mḅe Pita mara onwe-ya, ọ si, Uḅu a
ka m'matara n'ezie, na Onye-nwe-ayi
ziputara mọ-ozi-Ya, weputam n'aka
Herod, ya na ile-anya nile nke ndi-Ju.
12 Mḅe ọ ghọtasiri ihe ahu, ọ bia rue
ulo Meri nne Jọn onye akpọ-kwa-ra
Mak; ebe ọtutu madu zukọrọri nēkpe
kwa ekpere. 13 Ma mḅe ọ kuru aka
n'ọnu-uzọ nke ọnu-uzọ-ama, otù nwa-
aḅọghọ, aha-ya bu Roda, biara iṅa nti.
14 Ma mḅe ọ matara olu Pita, ọ
meghegh ọnu-uzọ-ama n'ihi ọṅù, ma
ọ ḅabàra nime ulo, kọrọ ha na Pita
guzoro n'iru ọnu-uzọ-ama. 15 Ma ha
siri ya, Anya adigh gi nma. Ma o
nēkwusi ike na ọ bu otù a. Ha we si, Ọ
bu mọ-ozi-ya. 16 Ma Pita nākugide
aka n'ọnu-uzọ: mḅe ha meghesiri, ha hu
ya, ibobo we nwua ha n'aru. 17 Ma
mḅe o kpukpusiri ha aka ikpuchi ọnu-
ha, ọ kọrọ ha otù Onye-nwe-ayi
duputara ya-ri n'ulo-nkpọrọ. Ọ si,
Kọrọ Jemes na umu-nna-ayi ihe ndia.
Ọ we pua, ga ebe di iche. 18 Ma mḅe
chi bọrọ, ọ bugh nkpasu ntà putara
n'etiti ndi-agha, ihe mere Pita. 19 Mḅe
Herod chọsiri ya, ma ọ chọtagh ya, ọ
kpe ndi-nche-ya ikpé, nye iwu ka ewe
dupu ha iḅu ha. Ọ we si na Judia ridata
na Sisaria, we nọgide n'ebe ahu.
20 Ma Herod nēbu agha nke-uku
megide Taia na Saidon n'obi-ya: ha we
were otù obi biakute ya; mḅe ha mesiri
Blastọs eyì-ha, nke bu onye nēle ime-
ulo-ndina nke eze anya, ha we riọ ka
udo di n'etiti ha, n'ihi na esi n'ala nke
eze ahu azù ala-ha. 21 N'ubọchi akara
àkà Herod we yikwasi uwe nke eze,
nọkwasi n'oche-ikpé, gwa ha okwu.
22 Ọra madu we tie nkpu, si, Ọ bu olu
chi, ọ bugh kwa olu nke madu. 23 Ngwa
ngwa mọ-ozi nke Onye-nwe-ayi we tie
ya ihe, n'ihi na ọ nyegh Chineke otuto
ahu: ikpuru we taḅue ya, ọ we kubie
ume.
24 Ma okwu Chineke nāga n'iru,
nāba kwa uba.
25 Banabas na Sọl we si na Jerusalem
laghachi, mḅe ha jezuru ozi-ha, nēkuru
Jọn nke akpọ-kwa-ra Mak ka ya na ha
yikọ je.

13 1 Ma ndi-amuma na ndi-ozizi di
n'Antiọk, nime nzukọ Kraist di
n'ebe ahu, bù Banabas, na Simeon onye
anākpọ Naiga, na Lusiọs onye Sairini,
na Manaen onye azùkọrọ ya na Herod,
bù tetrarch, na Sọl. 2 Ma mḅe ha nēfè
Onye-nwe-ayi òfùfè, nēbu kwa ọnu, Mọ
Nsọ siri, Kewaputaram Banabas na Sọl
ilu ọlu nke M'kpọworo ha ka ha lua.
3 Mḅe ahu, mḅe ha busiri ọnu kpe kwa
ekpere bikwasi kwa ha aka n'isi, ha we
zipu ha.
4 Ya mere ndi ahu, ebe Mọ Nsọ
zipuru ha, ha ridata na Seleusia; ha we
site n'ebe ahu ba n'uḅo je Saiprọs.
5 Mḅe ha ruru Salamis, ha we kwusa
okwu Chineke n'ulo-nzukọ nile nke ndi-
Ju: ha nwe-kwa-ra Jọn dika onye nējere
ha ozi. 6 Mḅe ha gabigasiri n'agwe-
etiti ahu dum rue Pafọs, ha hu otù
nwoke nke bu onye-mḅasi, onye-
amuma ugha, onye-Ju, aha-ya bu Ba-
Jisus; 7 onye ya na onye-isi nọ, bù
Sajiọs Pọlọs, nwoke nwere nghọta.
Onye ahu kpọtara onwe-ya Banabas na
Sọl, we chọ inu okwu Chineke. 8 Ma
Elimas, bù onye-mḅasi ahu, (n'ihi na
otù a ka aha-ya di ma asugharia ya),
nēguzogide ha, nāchọ uzọ iduhie onye-
isi ahu n'okwukwe-ayi. 9 Ma Sọl,
onye anākpọ kwa Pọl, ebe o juputara na
Mọ Nsọ, ọ legidere ya anya, 10 si, Gi
onye juputara n'aghughọ nile na ihe nile
jọḅuru onwe-ya, gi nwa ekwensu, gi
onye-iro ezi omume nile, i gagh-arapu
ikwahie uzọ nile eguzoziri nke Onye-
nwe-ayi? 11 Uḅu a, le, aka Onye-nwe-
ayi di kwa n'aru gi, i gēkpu kwa ìsi,
nāhugh anyanwu nwa oge. Ngwa ngwa
alulu na ọchichiri dakwasiri ya; ọ we
nējeghari nāchọ ndi gējide ya n'aka idu
ya. 12 Mḅe ahu onye-isi ahu, mḅe ọ
huru ihe meworo, ọ kwere, ebe ibobo
ozizi nke Onye-nwe-ayi nwuru ya n'aru.
13 Pọl-hà we si na Pafọs nupu uḅọ,
bia rue Paga di na Pamfilia: Jọn we
rapu ha, laghachi na Jerusalem. 14 Ma
ha onwe-ha sitere na Paga gabiga, bia
rue Antiọk di na Pisidia; ha we ba nime
ulo-nzukọ-ha n'ubọchi-izu-ike, we nọdu
ala. 15 Ma mḅe agusiri akwukwọ iwu
na ndi-amuma, ndi-isi ulo-nzukọ ahu
zigara ha ozi, si, Umu-nne-ayi, ọ buru
na unu nwere okwu nkasi-obi igwa ndi-

ayi, kwuenu. 16 Pọl we bilie, kpukpu
kwa aka, si,
Ndikom nke Israel, na ndi nātu egwu
Chineke, nurunu. 17 Chineke nke ndi
nka, bù Israel, rọputara nna-ayi-hà, we
welie ndi Israel elu mḇe ha nọ dika ọbia
n'ala Ijipt, Ọ were kwa ogwe-aka di elu
duputa ha nime ya. 18 Oge ra ka ọgu
arọ abua Ọ we nānagide omume-ha
n'ọhia. 19 Mḇe Ọ wedasiri mba asa
n'ala Kenean, Ọ me ka ha keta ala-ha, ihe
ra ka nnù arọ na ọgu arọ abua na iri:
20 mḇe ihe ndia gasiri Ọ nye ha ndi-
ikpé rue oge Samuel, bù onye-amuma.
21 Emesia ha riọ ka enye ha eze:
Chineke we nye ha Sọl nwa Kish, nwoke
nke sitere n'ebo Benjamin, onye chiri
eze ọgu arọ abua. 22 Mḇe Ọ wepusiri
ya, Ọ welie Devid ibu eze-ha; onye
Ọ ḇa-kwa-ra àmà, si, Achọtawom Devid
nwa Jesi, nwoke nke di ka obim si achọ,
onye gēme ihe nile M'nāchọ. 23 Site
na nkpuru nwoke a ka Chineke wetara
Israel Onye-nzọputa, bù Jisus, dika
nkwa-Ya si di; 24 mḇe Jọn buru uzọ
kwusa baptism nke nchèghari nye ndi
Israel nile, mḇe Ọ kābatagh. 25 Ma
mḇe Jọn nāḇazu ọsọ-ya, ọ si, Gini ka
unu nēchè na abum? Mu onwem abugh
Ya. Kama, le, otù Onye nābia n'azum,
Onye m'nēkwesigh itọpu akpukpọ-ukwu
nke ukwu-Ya. 26 Umu-nnem, umu
eriri Abraham, na ndi di n'etiti unu nātu
egwu Chineke, ọ bu ayi onwe-ayi ka
eziputara okwu nke nzọputa nka.
27 N'ihi na ndi bi na Jerusalem, na ndi-
isi-ha, ebe ha nāmatagh Ya, na olu ndi-
amuma nke anāgu n'ubọchi-izu-ike nile,
ha mezuru ha n'ima Ya ikpé. 28 Ọ bu
ezie na ha ahugh ihe ọ bula kwesiri ọnwu
n'aru Ya, ma ha riọrọ Pailat ka eḇue Ya.
29 Mḇe ha mezuru ihe nile edeworo
n'akwukwọ nsọ bayere Ya, ha si n'osisi
ahu wedata Ya, tọḇọ Ya n'ili. 30 Ma
Chineke mere ka Ọ si na ndi nwuru
anwu bilie: 31 ewe me ka ha hu Ya
ọtutu ubọchi, bù ndi soro Ya si na Galili
rigoro Jerusalem, ndi buru ndi-Ju ndi-
àmà-Ya uḇu a. 32 Ayi onwe-ayi nēzi
kwa unu ozi ọma nke nkwa ahu ekwere
nna-ayi-hà, 33 na Chineke emezuwo
nka n'ebe umu-ayi nọ, ebe Ọ mere ka
Jisus bilie; dika edewo-kwa-ra ya n'abù
ọma nke-abua, si, Ọkparam ka Gi onwe-
gi bu, Mu onwem amuwo Gi ta. 34 Ma
na Ọ mere ka Ọ si na ndi nwuru anwu
bilie, ọ digh na Ọ gaje ilaghachi n'ire-uré
ọzọ, O kwuwo otú a, si, M'gēnye unu ihe
nile di ọcha nke kwesiri ntukwasi-obi
nke ekwere Devid na nkwa. 35 N'ihi
na Ọ nāsi kwa n'abù ọma di iche, I gagh-
enye Onye nke Gi di ọcha n'obi ka Ọ hu
ire-uré. 36 N'ihi na Devid, mḇe ọ jesiri
ọbọ-ya ozi, o sitere n'izù Chineke da
n'ura ọnwu, ewe tọḇọ ya n'ebe nna-ya-
hà nọ, ọ we hu ire-uré: 37 ma Onye
ahu Chineke mere ka O bilie ahugh ire-
uré. 38 Ya mere maranu nka, umu-
nnem, na anēsite n'ọnu Onye a kwusa
nḇaghara nmehie nile nye unu: 39 ọ
bu kwa nime Onye a ka anāgu onye ọ
bula nke kwere na Ya n'onye ezi omume
n'ihe nile, nke anāpugh igu unu na ndi
ezi omume na ha nime iwu Moses.
40 Ya mere lezienu anya, ka ihe ahu
ghara ibiakwasi unu, nke ekwuworo
n'akwukwọ ndi-amuma, si,
41 Lenu, ndi-nlelì-anya, ka o ju kwa
unu anya, ka ekpochapu kwa unu;
N'ihi na ọlu ka Mu Onwem nālu
n'ubọchi-unu,
Ọlu unu nāgagh-ekwe ma-ọli ọ buru
na onye ọ bula kọrọ unu akukọ-ya.
42 Mḇe ha nāpu, ha we riọ ka agwa
ha okwu ndia n'ubọchi-izu-ike soni.
43 Ma mḇe nzukọ ahu lasasiri, ọtutu
madu n'etiti ndi-Ju, na n'etiti ndi nēso
uzọ ndi-Ju ndi nātu egwu Chineke, soro
Pọl na Banabas: ndi nāgwa ha okwu,
nēme kwa ha ka ha kweye inọgide
n'amara nke Chineke.
44 Ma n'ubọchi-izu-ike soni ọ fọduru
ihe ntà ka obodo ahu nile zukọ inu okwu
Chineke. 45 Ma mḇe ndi-Ju huru igwè
madu ahu, ha juputara n'ekworo, we
nēkwugide ihe nile Pọl nēkwu, ha
nēkwulu kwa ha. 46 Pọl na Banabas we
kwuwa okwu, si, Ọ di nkpà ka eburu uzọ
gwa unu okwu Chineke. Ebe unu
nēnupu ya n'aru-unu, nēkpe kwa onwe-
unu ndi nēkwesigh ndu ebigh-ebi, le,
ayi gaje ichighari gwa ndi mba ọzọ
okwu. 47 N'ihi na otù a ka Onye-nwe-
ayi nyeworo ayi iwu, si,
Edebewom I ka I buru ihè nke mba
nile,
Ka I we di inye nzọputa rue nsọtu
uwa.
48 Ma mḇe ndi mba ọzọ nuru nka, ha
ńuria, nye kwa okwu Chineke otuto: ha

we kwere na Jisus, ka ha ra, bú ndi edoro
inata ndu ebigh-ebi. 49 Ewe nēbu
okwu Onye-nwe-ayi jezu ala ahu dum.
50 Ma ndi-Ju kwaliri ndinyom nātu
egwu Chineke, bú ndi anāsọpuru, na
ndi-isi obodo ahu, ha we kpalie nsọbu
megide Pọl na Banabas, we chupu ha
n'ókè-ala-ha. 51 Ma ha rupuru ájá nke
ukwu-ha megide ha, we bia rue
Aikọniọm. 52 Ndi nēso uzọ Jisus we
juputa n'ọñù na Mọ Nsọ.

14 1 Ọ we rue n'Aikọniọm, na ha
abua bàkọrọ n'ulo-nzukọ nke ndi-
Ju, we kwue okwu n'uzọ nke mere ka
oké igwè madu, ma ndi-Ju ma ndi-Grik,
kwere na Jisus. 2 Ma ndi-Ju ndi
nēkweyegh kpaliri nkpuru-obi ndi mba
ọzọ, me ka ha jọ njọ n'ebe umu-nna
nime Kraist nọ. 3 Ya mere ha nọgidere
n'ebe ahu oge di anya, nēkwuwa okwu
nime Onye-nwe-ayi, Onye nābara okwu
amara-Ya àmà, ebe Ọ nēnye ka eme ihe-
iriba-ama na ọlu-ebube di iche iche site
n'aka-ha. 4 Ma ọra obodo ahu kewara:
ufọdu we nọ n'akuku ndi-Ju, ufọdu nọ
kwa n'akuku ndi-ozi Jisus. 5 Mbe ndi
mba ọzọ, na ndi-Ju kwa, ha na ndi-isi-
ha, nukọtara ime ha ihe-ihere, na itu ha
nkume, 6 ha we mata, ḅalaga n'obodo
nke Laikaọnia, bú Listra na Dabe, na
ala di ha buruburu: 7 n'ebe ahu ka ha
nēzisa kwa ozi ọma.

8 Ma na Listra otù nwoke nānọdu ala,
nke ukwu-ya abua nēnwegh ike, bú
onye-ngwurọ site n'afọ nne-ya, onye ọ
digh mbe ọ bula ọ jereri ije. 9 Onye a
nuru Pọl ka o nēkwu okwu: onye, ebe ọ
legidere ya anya, ebe ọ hu-kwa-ra na ọ
nwere okwukwe agēji zọputa ya, 10 ọ
were oké olu si, Bilie, guzo ọtọ n'ukwu-
gi abua. Ọ we wulie je kwa ije. 11 Mbe
igwè madu nile huru ihe Pọl mere, ha
welie olu-ha, nāsi n'asusu Laikaọnia,
Chi-ayi ridatakuru ayi n'oyiyi madu.
12 Ha we kpọ Banabas, Jupita; kpọ kwa
Pọl, Makuri, ebe ya onwe-ya bu onye-isi
nēkwu okwu. 13 Onye-nchu-aja nke
Jupita, nke ulo nsọ ya di n'iru obodo ahu,
we sekputa ehi weta kwa okoko-osisi
n'ọnu-uzọ-ama obodo, ya na igwè madu
ahu we chọ ichu aja. 14 Ma mbe ndi-ozi
ahu, bú Banabas na Pọl, nuru ya, ha
dọwa uwe-ha, we pua ḅabà n'etiti igwè
madu ahu, nēti nkpu, 15 nāsi, Ndikom,
gini mere unu nēme ihe ndia? Ayi
onwe-ayi bu kwa madu yiri unu
n'aru-ayi, ayi nēzi kwa unu ozi ọma, ka
unu si n'ihe-efu ndia chigharikute
Chineke Nke di ndu, Onye kère elu-igwe
na ala na oké osimiri, na ihe nile di ha
nime: 16 Onye n'ọḅọ nile gara aga kwere
ka mba nile nāga n'uzọ nile nke aka ha.
17 Otú ọ di, Ọ rapugh Onwe-ya
nēnwegh ihe-àmà, ebe Ọ nēme ezi ihe,
nēnye kwa unu miri-ozuzo na oge
nkpuru site n'elu-igwe, nēmeju obi-unu
n'ihe-ọzùzù na ọñù. 18 Ma n'ikwu
okwu ndia ọ di ha ike iḅochi igwè madu
nile ka ha ghara ichu aja nye ha.

19 Ma ndi-Ju siri n'Antiọk na
Aikọniọm bia rue ebe ahu: mbe ha
rafusiri igwè madu nile, ha tua Pọl
nkume, dọkpupu ya n'azu obodo, nēchè
na ọ nwuru anwu. 20 Ma mbe ndi nēso
uzọ Jisus guzoro ya buruburu, o bilie,
ba nime obodo: n'echi-ya ya na
Banabas we pua ga Dabe. 21 Mbe ha
zisasiri ozi ọma gwa ndi obodo ahu, me
kwa ọtutu madu ka ha buru ndi nēso
uzọ Jisus, ha laghachi na Listra, na
Aikọniọm, na Antiọk, 22 nēme ka
nkpuru-obi ndi nēso uzọ Jisus guzosie
ike, nāriọ ha ka ha nọgide n'okwukwe-
ayi, nēgosi kwa na ayi aghagh isite
n'ọtutu nkpabu ba n'ala-eze Chineke.
23 Mbe ha rọputasiri ndi-okenye nime
nzukọ Kraist nile n'otù n'otù nye ha,
were kwa obubu-ọnu kpe ekpere, ha we
rara ha nye n'aka Onye-nwe-ayi, bú
Onye ha kwereri na Ya. 24 Ha we
gabiga n'etiti Pisidia, bia rue Pamfilia.
25 Mbe ha kwusiri okwu Chineke na
Paga, ha ridata n'Atalaia; 26 ha we si
n'ebe ahu ba n'uḅọ je Antiọk, nke
esitereri na ya rara ha nye n'amara nke
Chineke ilu ọlu nke ha luzuru. 27 Mbe
ha ruru, me kwa ka nzukọ Kraist zukọta,
ha we kọrọ ha ihe nile, ka ha ra, bú nke
Chineke soro ha me, kọ-kwa-ra ha na
Ọ meghereri ọnu-uzọ okwukwe nye ndi
mba ọzọ. 28 Ha na ndi nēso uzọ Jisus
we nọgide ọ bugh nwa oge.

15 1 Madu ufọdu we si na Judia
ridata we zí umu-nna nime Kraist
ihe, si, Ọ buru na ebigh unu úgwù dika
ọme-n'ala nke Moses nyere si di, apugh
izọputa unu. 2 Ma mbe nkewa na ajuju
nādigh ntà diri Pọl na Banabas imegide
ha, ndi Kraist we dozie ka Pọl na
Banabas, na ufọdu ndi ọzọ n'etiti ha,

rigoro Jerusalem jekuru ndi-ozi na ndi-
okenye bayere ajuju a. 3 Ya mere,
mḅe nzukọ Kraist dupusiri ha n'ije-ha,
ha gabigara n'etiti Finisia, gabiga kwa
n'etiti Sameria, nākọ akukọ nchighari
nke ndi mba ọzọ: ha nēme kwa ka
oké ọṅù diri umu-nna nime Kraist nile.
4 Mḅe ha ruru Jerusalem, nzukọ Kraist
na ndi-ozi na ndi-okenye we nara ha
nke-ọma, ha we kọrọ ha ihe nile, ka ha
ra, bú nke Chineke soro ha me. 5 Ma
ufọdu nime irọ-ótù ndi-Farisi ndi kwere
na Jisus biliri, si, Aghagh ibì ha úgwù,
na inye ha iwu ka ha debe iwu Moses.

6 Ndi-ozi na ndi-okenye we zukọ ile
okwu a. 7 Mḅe ha juritarari onwe-ha
ọtutu ajuju, Pita we bilie, si ha,

Umu-nnam, unu onwe-unu mara na
site n'ubọchi mbu Chineke rọputara
n'etiti unu, ka ndi mba ọzọ we site
n'ọnum nu okwu nke ozi ọma ahu,
kwere kwa. 8 Chineke, Onye mara obi
madu, we ḅara ha àmà, ebe Ọ nyere ha
Mọ Nsọ, dika Ọ nye-kwa-ra ayi onwe-
ayi; 9 ọ digh kwa óké Ọ kpara n'aḅata
ayi na ha, ebe Ọ mere ka obi-ha di ọcha
site n'okwukwe. 10 Ya mere, uḅu a,
gini mere unu nānwa Chineke, n'ikoye
yoke n'olu ndi nēso uzọ Jisus, nke ma
nna-ayi-hà ma ayi onwe-ayi nēnwegh
ike ibūru? 11 Kama ayi kwere na
agāzọputa ayi site n'amara Onye-nwe-
ayi Jisus, n'otù aka ahu dika ha onwe-ha.

12 Ọra ha nile we kpuchie ọnu-ha; ha
we nuru okwu Banabas na Pọl ka ha
nakọ akukọ ihe-iriba-ama na ọlu-ebube
nile, ka ha ra, bú nke Chineke mere
n'etiti ndi mba ọzọ site n'aka-ha.
13 Mḅe ha kpuchiri ọnu-ha, Jemes we
za, si,

Umu-nnam, nurunu olum: 14 Simeon
kọrọ otú Chineke buru uzọ leta ndi mba
ọzọ, isi n'etiti ha weputara aha-Ya
otù ndi. 15 Nka na okwu ndi-amuma
nwe-kwa-ra otù olu; dika edeworo
n'akwukwọ nsọ, si,

16 Mḅe ihe ndia gasiri M'gālaghachi,
M'gāma kwa ulo-ikwū nke Devid
ọzọ, nke daworo ada;
Ọ bu kwa ebe-ya nile akwaturu
akwatu ka M'gēwu ọzọ,
M'gēme kwa ka o guzozie ọzọ:
17 Ka ndi fọduru n'etiti madu we chọ
Onye-nwe-ayi,
Ha na mba nile, ndi aguru aham,
18 Ka Onye-nwe-ayi kwuru, Onye
nēme ka amara ihe ndia site na
mmalite oge a.

19 N'ihi nka uche nke mu onwem bu, ka
ayi ghara isoḅu ndi si n'etiti ndi mba
ọzọ chigharikute Chineke; 20 kama ka
ayi zigara ha akwukwọ-ozi, ka ha rapu
ihe ruru árú nke arusi nile, na ikwa-iko,
na anu anyaḅuru anyaḅu, na ọbara.
21 N'ihi na Moses site n'ọḅọ mbu nile
nwere n'obodo dum ndi nēkwusa ya, ebe
anāgu ya n'ulo-nzukọ nile ubọchi-izu-
ike dum.

22 Mḅe ahu ọ di ndi-ozi na ndi-
okenye nma, ha na nzukọ Kraist dum,
irọputa ndikom ufọdu nime ha, na iziga
ha n'Antiọk, ha na Pọl na Banabas; bú
Judas anākpọ Basabas, na Sailas, ndikom
bu ndi-isi n'etiti umu-nna nime Kraist:
23 ha site-kwa-ra n'aka-ha de akwukwọ,
si, Ndi-ozi na umu-nna-unu, bú ndi-
okenye, nēdegara umu - nna - ayi
akwukwọ, bú ndi sitere na ndi mba ọzọ,
ndi bi n'Antiọk na Siria na Silisia, ayi
nēkele unu: 24 Ebe ayi nuru na ufọdu
ndi siri n'etiti ayi pua were okwu me ka
obi lọ unu miri, nēmebi nkpuru-obi-
unu; bú ndi ayi nēnyegh ihe ọ bula n'iwu;
25 ọ di ayi nma, ebe ayi biaworo nwe
otù obi, irọputa ndikom na iwere ha
zigara unu, ha na Banabas na Pọl, ndi
ayi huru n'anya, 26 ndi raraworo ndu-
ha nye n'ihi aha Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist. 27 Ya mere ayi ezitewo Judas
na Sailas, ndi ha onwe-ha gākọ-kwa-ra
unu otù ihe ndia n'okwu ọnu. 28 N'ihi
na ọ di Mọ Nsọ nma, di kwa ayi onwe-
ayi nma, ka ayi ghara ibo unu ibu arọ́
kari ihe ndia di nkpà: 29 ka unu rapu
ihe nile achuru n'aja nye arusi, na ọbara,
na anu anyaḅuru anyaḅu, na ikwa-iko; ọ
buru na unu edebe onwe-unu ghara
imetu ihe ndia aka, ọ gādiri unu nma.
Jisienu ike.

30 Ya mere, mḅe ezipusiri ha, ha
ridatara n'Antiọk; mḅe ha mesiri ka ọra
madu zukọ, ha nye ha akwukwọ-ozi ahu.
31 Mḅe ha gusiri ya, ha ṅuria n'ihi
nkasi-obi di ya. 32 Judas na Sailas,
ebe ha onwe-ha bu kwa ndi-amuma, ha
we were ọtutu okwu kasie umu-nna ahu
obi, me kwa ka obi-ha guzosie ike.
33 Mḅe ha nọdusiri n'ebe ahu oge
ufọdu, ewe si n'ebe umu-nna ahu nọ
zilaga ha n'udo lakuru ndi ziputara ha-

ri. 34 Ma otù ọ di, ọ di Sailas nma ka
ọ nọgide n'ebe ahu. 35 Ma Pọl na
Banabas nọgidere n'Antiọk, nēzí nēzisa
kwa ozi ọma, bù okwu nke Onye-nwe-
ayi, ha na ọtutu ndi ọzọ kwa.
36 Mḅe ubọchi ufọdu gasiri Pọl we
si Banabas, Ka ayi jeghachi uḅu a leta
umu-nna-ayi n'obodo nile n'otù n'otù
ebe ayi kwusara okwu Onye-nwe-ayi, ka
ayi we le otù ha nēme. 37 Banabạs we
zube ikuru kwa Jọn, onye anākpọ Mak,
ka ya na ha yikọ je. 38 Ma ọ digh Pọl
nma ka ha kuru onye ahu ka ya na ha
yikọ je, bù onye si na Pamfilia rapu ha
laghachi, ghara iso kwa ha je ọlu-ha.
39 Okė iwe we puta n'etiti ha, nke mere
ka ha kewa otù onye n'ebe ibe-ya nọ,
Banabas we kuru Mak nye onwe-ya, we
ba n'uḅọ je Saiprọs; 40 ma Pọl
rọputara Sailas, we pua, mḅe umu-nna
nime Kraist rarasiri ya nye n'amara
Onye-nwe-ayi. 41 Ọ we gabiga nime
Siria na Silisia, nēme ka nzukọ Kraist
guzosie ike.

16 1 Ọ we biaru kwa Dabe na Listra:
ma le, otù onye nke nēso uzọ
Jisus nọ n'ebe ahu, aha-ya bu Timọti,
nwa nke otù nwayi Ju onye kwere na
Jisus; ma nna-ya bu onye-Grik.
2 Umu-nna nime Kraist ndi bi na Listra
na Aikọniọm ḅara onye ahu ezi àmà.
3 Nwoke a ka Pọl chọrọ ka o so ya pua;
ọ we were ya bi ya ùgwù n'ihi ndi-Ju ndi
nọ n'ebe ahu: n'ihi na ha nile matara
na nna-ya bu onye-Grik. 4 Mḅe ha
nāgabiga n'obodo nile, ha we nēnye
n'aka-ha iwu ahu idebe, bù nke ndi-
ozi na ndi-okenye nọ na Jerusalem
nyereri. 5 Ya mere anēnye nzukọ
Kraist ike n'okwukwe-ayi, ọnu-ọgugu-
ha nābabiga kwa uba ókè kwa-ubọchi.
6 Ha we nāgabiga n'ala Frijia na
Galetia, ebe Mọ Nsọ ḅochiri ha ikwu
okwu Chineke n'Esia; 7 mḅe ha biara
na ncherita-iru Misia, ha we nwa iga na
Bitinia; ma Mọ nke Jisus ekwegh ha;
8 ha we gabiga akuku Misia, we ridata
na Troas. 9 Ewe me ka Pọl hu ọhù
n'abali; Otù nwoke, bù onye Masedọnia,
nēguzo, nāriọ ya, si, Gabita na
Masedọnia, yere ayi aka. 10 Mḅe ọ
husiri ọhù ahu, ngwa ngwa ayi we chọ
uzọ ipu ka ayi ba na Masedọnia, ebe ayi
sikwutara n'obi-ayi na Chineke kpọrọ
ayi-ri izì ha ozi ọma.
11 Ya mere ayi siri na Troas nupu
uḅọ, we ga otù iru rue Samọtresi, n'echi-
ya ayi we rue Neapọlis; 12 ayi we site
n'ebe ahu ga rue Filipai, nke bu otù
obodo nke Masedọnia, obodo mbu nke
akuku ahu, buru kwa colony nke Rom:
ayi we nānọgide n'obodo ahu ubọchi
ufọdu. 13 N'ubọchi-izu-ike ayi we pua
n'ọnu-uzọ-ama obodo ga n'usọ otù
osimiri, ebe ayi chère na ebe ekpere di;
ayi we nọdu ala, we gwa ndinyom ndi
ḅakọrọ okwu. 14 Otù nwayi we nu
okwu-ayi, aha-ya bu Lidia, onye nēre ihe
eji esiji ákwà ododo, onye obodo
Tayataira, onye nātu egwu Chineke:
Onye-nwe-ayi we meghe obi-ya, iña nti
n'ihe nile Pọl nēkwu. 15 Mḅe emere
ya na èzi-na-ulo-ya baptism, ọ riọ ayi,
si, Ọ buru na unu atulewo na abum onye
kwere n'Onye-nwe-ayi, batanu n'ulom,
nọgide n'ebe ahu. Ọ we rugide ayi.
16 Ọ we rue, mḅe ayi nāga ebe ekpere,
na otù nwa-aḅọghọ onye nwere mọ nke
anākpọ Paiton zutere ayi, onye nēwetara
ndi-nwe-ya ọtutu urù site n'ibu amuma
ugha. 17 Nwayi a nēso ayi na Pọl,
nēti nkpu, si, Madu ndia bu ndi-orù
Chineke Onye kachasi ihe nile elu, ndi
nēkwusara unu uzọ nzọputa. 18 Ma
nka ka ọ nēme ọtutu ubọchi. Ma Pọl,
ebe ike gwuru ya nọ̄, o chighariri, si mọ
ahu, Anamenye gi iwu n'aha Jisus Kraist
ka i si nime ya puta. Ọ we puta n'otù
oge hour ahu.
19 Ma mḅe ndi-nwe-ya huru na olile-
anya nke urù-ha alawo, ha jidere Pọl na
Sailas, we dọkpuru ha ba n'ọma-ahia
n'iru ndi-isi, 20 mḅe ha kutasiri ha
n'iru ndi-ikpė, ha si, Ndikom ndia,
ebe ha bu ndi-Ju, ha nēme ka obi lọ
ndi obodo-ayi miri nke-uku, 21 ha
nēkwusa kwa ọme-n'ala nke nēzigh ezi
n'iwu ka ayi nara, ma-ọbu ime, ebe ayi
bu ndi Rom. 22 Igwè ndi ahu we guzo
ọtọ n'otù imegide ha: ndi-ikpė we
dọwapu uwe-ha, nye kwa iwu ka
apia ha utari. 23 Mḅe ha tisiri ha
ọtutu ihe-otiti, ha tubà ha n'ulo-
nkpọrọ, nēnye onye-nche ulo-nkpọrọ
iwu ka ọ debe ha nke-ọma: 24 onye,
ebe enyere ya-ri iwu di otù a, ọ tubàra
ha nime ulo-nkpọrọ di nime, kpọsie ha
ọtọsi ike n'ukwu. 25 Ma dika n'etiti
abali Pọl na Sailas nēkpe ekpere nābùku
kwa Chineke abù, ndi-nkpọrọ we nēge

nti n'olu-ha; 26 na mberede oké ala-
ọma-jijiji di, nke mere ka ntọ-ala ulo-
nkpọrọ ma jijiji: ngwa ngwa ọnu-
uzọ nile we meghe; aḅu ndi-nkpọrọ nile
tọpu-kwa-ra. 27 Onye-nche ulo-nkpọrọ,
ebe emere ka ọ teta n'ura, ebe ọ hu-kwa-
ra ọnu-uzọ ulo-nkpọrọ ka ha megheworo,
ọ we miputa mma-agha-ya, gaje iḅu
onwe-ya, ebe ọ nēchè na ndi-nkpọrọ
aḅapuwori. 28 Ma Pọl were oké olu
ti nkpu, si, Emerula onwe-gi aru: n'ihi
na ayi nile nọ n'ebe a. 29 Ọ we
riọ ka eweta ọku, ọ we mabà nime,
da n'iru Pọl na Sailas, ka aru nāma ya
jijiji, 30 ọ we kuputa ha, si, Ndi-nwe-
ayi, gini di nkpà ka m'me ka ewe
zọputam? 31 Ha we si, Kwere n'Onye-
nwe-ayi Jisus, agāzọputa kwa gi, gi
onwe-gi na èzí-na-ulo-gi. 32 Ha we
gwa ya okwu Onye-nwe-ayi, ya na ndi
nile nọ n'ulo-ya. 33 Ọ we kuru ha n'otù
oge hour nke abali ahu, sa ọnyá ihe-otiti-
ha; ngwa ngwa ewe me ya baptism, ya
onwe-ya na ndi-ya nile. 34 Ọ we kugo
ha n'ulo-ya, dọba ihe-oriri n'iru ha, obi
nātọ kwa ya utọ nke-uku, ya na èzí-na-
ulo-ya nile, ebe ọ kwere Chineke.

35 Ma mḅe chi bọrọ, ndi-ikpé zitere
ndi-ọchi-utari-ha, si, Rapu ndikom ahu
ka ha la. 36 Onye-nche ulo-nkpọrọ ahu
we kọrọ Pọl okwu ndia, si, Ndi-ikpé
ezitewo ka arapu unu la: ya mere putanu
uḅu a, la kwa n'udo. 37 Ma Pọl siri ha,
Ha piara ayi ihe n'iru ọra madu, nāmagh
ayi ikpé, ọ bu ezie na ayi bu ndi Rom,
ha we tubà ayi n'ulo-nkpọrọ; hà
nāchupu kwa ayi uḅu a na nzuzo? ha
agagh-eme ya ma-ọli; kama ka ha onwe-
ha bia duputa ayi. 38 Ndi-ọchi-utari
ahu we kọrọ ndi-ikpé okwu ndia: ha we
tua egwu, mḅe ha nuru na ha bu ndi
Rom; 39 ha we bia riọ ha; mḅe ha
duputasiri ha, ha we kpere ha ka ha si
n'obodo-ha pua. 40 Ha we si n'ulo-
nkpọrọ-ahu puta, ba n'ulo Lidia: mḅe
ha husiri umu-nna nime Kraist, ha kasie
ha obi, we pua.

17 1 Ma mḅe ha gabigasiri
n'Amfipọlis na Apọlonia, ha
biaruru Tesalọnaika, ebe ulo-nzukọ ndi-
Ju di: 2 Pọl, dika ọ nēme mḅe dum,
we bakuru ha, ogologo ubọchi-izu-ike
atọ ọ nāgwa kwa ha okwu site n'ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ, 3 nēmeghe
ha, nēche kwa n'iru ndi ahu, na Kraist-
ha aghagh ihu ahuhu, na isi na ndi
nwuru anwu bilie; nēgosi kwa na Jisus
nka, Onye mu onwem nēkwusara unu,
ka o kwuru, bu Kraist ahu. 4 Ewe me
ka ufọdu nime ha kweye, ha we dayere
Pọl na Sailas; ha na oké ìgwè madu
n'etiti ndi-Grik ndi nātu egwu Chineke,
ọ digh kwa ndinyom ole-na-ole nime
ndinyom ndi bu ndi-isi dayere ha.
5 Ma ndi-Ju, ebe ha nēkwo ekworo,
ha kuru ajọ ndikom ufọdu nime ndi
nēguzo n'efu n'ọma-ahia ka ha so ha,
ha we kpọkọta ìgwè madu, me ka obodo
ahu tua ùzù; ha we biakwasi ulo Jeson,
chọ uzọ ikuputa ha n'iru ọra madu.
6 Ma mḅe ha nāchọtagh ha, ha dọkpuru
Jeson na umu-nna nime Kraist ufọdu ga
n'iru ndi-isi obodo, nēti nkpu, si, Ndia,
bú ndi kpùru elu-uwa dum madu bi iru,
ha eruwo kwa n'ebe a; 7 ndi Jeson
kpọbataworo: ndia nile nēmegide kwa
iwu nile nke Sisa, ebe ha nāsi na Eze di
iche di, bú Jisus. 8 Ha we me ka obi lọ
ìgwè madu ahu na ndi-isi obodo miri,
mḅe ha nuru ihe ndia. 9 Mḅe ha mesiri
ka Jeson na ndi fọduru nọ n'aka-mbe,
ha we rapu ha ka ha la.

10 Ngwa ngwa umu-nna nime Kraist
we zipu Pọl na Sailas n'abali igaru
Beria: mḅe ha ruru ebe ahu, ha ba nime
ulo-nzukọ nke ndi-Ju. 11 Ma ndia
ka ndi bi na Tesalọnaika nma n'obi,
ebe ha were obi di ọku nile nara okwu
ahu nke-ọma, nēnyocha ihe nile
edeworo n'akwukwọ nsọ kwa-ubọchi,
ma ihe ndia di otú a. 12 Ya mere ọtutu
madu nime ha kwere na Jisus; ọ digh
kwa ole-na-ole kwere n'etiti ndinyom
Grik ndi anāsọpuru, na n'etiti ndikom.
13 Ma mḅe ndi-Ju nke Tesalọnaika
mara na Pọl nēkwusa kwa okwu Chineke
na Beria, ha bia-kwa-ra ebe ahu, nākpali
ìgwè madu nile, nēme kwa ka obi lọ ha
miri. 14 Mḅe ahu umu-nna nime
Kraist we zipu Pọl ngwa ngwa iga rue
oké osimiri: ma Sailas na Timọti
nọgidere n'ebe ahu. 15 Ma ndi duru
Pọl kuru ya rue Atens: mḅe ha natasiri
iwu inye Sailas na Timọti ka ha biakute
ya ọsọsọ ka ike-ha ra, ha we la.

16 Ma mḅe Pọl nēche ha n'Atens, oké
iwe nēwe mọ-ya nime ya, mḅe ọ huru ka
obodo ahu juputara n'arusi. 17 Ya mere
ọ nāgwa ndi-Ju na ndi nātu egwu
Chineke okwu n'ulo-nzukọ, ọ nāgwa

kwa ndi o nēzute n'ọma-ahia okwu kwa-
ubọchi. 18 Ufọdu kwa nime ndi-
Epikurean na ndi-Stoik, bú ndi nāhu
amam-ihe n'anya, we zute ya. Ufọdu
we si, Gini ka onye-ekwukwu a nāchọ
ikwu? ndi ọzọ nāsi kwa, Ọ di ka onye
nēkwusa ndi-mọ nke ala ọzọ: n'ihi na o
nēzisa ozi ọma nke Jisus na nbilite-
n'ọnwu-Ya. 19 Ha we jide ya, kuru ya
je n'iru Areọpagọs, si, Ayi puru ima ihe
ozizí ọhu nka bu, nke i nēkwu? 20 N'ihi
na i nēweta na nti-ayi ihe ufọdu nke ala
ọzọ: ya mere ayi nēzube ima isi ihe ndia.
21 (Ma ndi Atens nile na ndi ala ọzọ ndi
nọ dika ọbìa n'ebe ahu enwegh oghere
ime ihe ọzọ di iche, ma-ọbugh ikwu
ma-ọbu inu ihe dikariri ọhu.) 22 Pọl
we guzo n'etiti Areọpagọs, si,

Ndikom nke Atens, n'ihe nile ahuwom
na unu nāsọpuru ndi-mọ-unu nke-uku.
23 N'ihi na mḇe m'nāgabiga, nēkiri kwa
ihe di iche iche unu nāsọpuru, m'we hu
otù **ebe-ichu-aja** nke edekwasiri ihe a
n'elu ya, ENYERE CHI NKE ANĀMAGH AMA.
Ya mere ihe unu nāsọpuru nāmagh ama,
nka ka mu onwem nēkwusara unu.
24 Chineke Onye kère uwa na ihe nile
di nime ya, ebe Ọ bu Onye-nwe elu-
igwe na ala, Ya onwe-ya adigh-ebi n'ulo
nsọ eji aka wu; 25 ejigh kwa aka madu
jere ya ozi, dika ọ nwere ihe ọ bula di
Ya nkpà, ebe Ya onwe-ya nēnye madu
nile ndu, na ume, na ihe nile; 26 Ọ we site
n'otù onye kè mba nile n'otù n'otù nke
madu, ka ha biri n'elu uwa nile, mḇe Ọ
debesiri oge-ha akaworo àkà na ókè nile
nke ebe-obibi-ha; 27 ka ha we chọ
Chineke, ma elegh anya ha gāsọ ìsì, we
chọta Ya, ọ bu ezie na Ọ nọgh n'ebe di
anya n'aru onye ọ bula nime ayi:
28 n'ihi na ọ bu nime Ya onwe-ya ka
ayi nādi ndu, nējeghari kwa, nādi kwa;
dika ufọdu ọbuná nime ndi nke unu ndi
nēme abù kwuworo, si, N'ihi na ayi
bu kwa ndi Ọ muru. 29 Ya mere ebe
ayi bu ndi Chineke muru, ọ kwesigh ka
ayi nēchè na Ihe akpọrọ Chineke yiri
ọla-edo, ma-ọbu ọla-ọcha, ma-ọbu
nkume, ihe apiri api site na ǹkà na ihe di
n'obi madu. 30 Ya mere Chineke
lefuru oge nile nke amagh-ihe anya; ma
uḇu a Ọ nāgwa madu ka ha nile
chègharia n'ebe nile: 31 ebe Ọ
debeworo otù ubọchi, nke Ọ gēkpe elu-
uwa dum madu bi ikpé n'ezi omume
nime ya site n'aka otù Nwoke Ọ kara
àkà; Ọ nye-kwa-ra madu nile ihe ha
gēji kwere nka, ebe Ọ mere ka O si na
ndi nwuru anwu bilie.

32 Ma mḇe ha nuru okwu bayere
nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu,
ufọdu were ya me ihe-ọchì; ma ndi ọzọ
siri, Ayi gānu kwa olu-gi bayere nka
ọzọ. 33 Otú a ka Pọl siri n'etiti ha pua.
34 Ma ndikom ufọdu rapara n'aru-ya,
we kwere na Jisus: n'etiti ha Daiọnisiọs
onye Areọpagọs di kwa, na otù nwayi,
aha-ya bu Damaris, ha na ndi ọzọ.

18 1 Mḇe ihe ndia gasiri o si
n'Atens pua, bia rue Kọrint.
2 Ọ we hu otù onye-Ju, aha-ya bu
Akwila, onye Pọntọs n'ọmumu-ya, onye
siwọrọri n'Itali bia ọhu, ya na nwunye-ya
Prisila, n'ihi na Klọdiọs nyereri iwu ka
ndi-Ju nile si na Rom pua: ọ we biakute
ha; 3 n'ihi na ya na ha nālu otù ọlu-
ǹkà ahu, ya na ha we nọgide, nālu kwa
ọlu; n'ihi na ọlu-ǹkà-ha bu ikpa ákwà
ulo-ikwū. 4 O nēkwu kwa okwu n'ulo-
nzukọ ubọchi-izu-ike nile n'otù n'otù,
we nēme ka ndi-Ju na ndi-Grik kweye.

5 Ma mḇe Sailas na Timọti si na
Masedọnia ridata, okwu Chineke nēḇu
Pọl nḇu n'obi, ọ nāgwasi ndi-Ju ike na
Jisus bu Kraist-ha. 6 Ma mḇe ha nēdo
onwe-ha n'usoro imegide ya, nēkwulu
kwa ya, ọ fecha uwe-ya, si ha, Ọbara-unu
di n'isi-unu; mu onwem di ọcha: site
n'uḇu a m'gāgakuru ndi mba ọzọ.
7 Ọ we si n'ebe ahu pua, ba n'ulo otù
onye, aha-ya bu Taitọs Justọs, onye
nāsọpuru Chineke, onye ulo-ya di ulo-
nzukọ ahu ezi nso. 8 Krispọs, onye-isi
ulo-nzukọ, we kwere n'Onye-nwe-ayi, ya
na èzí-na-ulo-ya dum; ọtutu madu
n'etiti ndi Kọrint we kwere mḇe ha
nuru, ewe me ha baptism. 9 Onye-
nwe-ayi we site n'ọhù gwa Pọl okwu
n'abali, si, Atula egwu, kama nēkwu,
ekpuchi-kwa-la ọnu-gi: 10 n'ihi na Mu
onwem nọyere gi, ọ digh kwa onye ọ
bula gādakwasi gi ime gi ihe ọjọ: n'ihi
na enwerem ọtutu madu n'obodo a.
11 Ọ we nọdu n'ebe ahu otù arọ na ọnwa
isi, nēzí okwu Chineke n'etiti ha.

12 Ma mḇe Galio bu onye-isi nke
Akaia, ndi-Ju were otù obi guzo imegide
Pọl, we kuta ya n'iru oche-ikpé, 13 si,
Onye a nārafu madu ka ha sọpuru
Chineke n'uzọ megidere iwu-ayi. 14 Ma

mḇe Pọl gaje isaghe ọnu-ya, Galio siri
ndi-Ju, Asi na ọ bu okwu nmejọ ma-ọbu
ajọ ihe jọḇuru onwe-ya, unu ndi-Ju,
ọ gēkwesi ka m'nagide unu: 15 ma ọ
buru na ha bu ajuju bayere okwu-ọnu di
iche iche na aha di iche iche na iwu nke
aka unu, unu onwe-unu le ha anya; mu
onwem ezubegh ibu onye-ikpé okwu
ndia. 16 Ọ we chupu ha n'iru oche-
ikpé-ya. 17 Ha nile we jide Sostenis,
bú onye-isi ulo-nzukọ, tie ya ihe n'iru
oche-ikpé ahu. Ọ digh kwa ihe ọ bula
n'ihe ndia meturu Galio n'obi.
18 Mḇe Pọl nọgidesiri ọtutu ubọchi
ọzọ, ọ kele umu-nna nime Kraist ekele
ikpe-azu, we si n'ebe ahu ba n'uḇọ ije
Siria, Prisila na Akwila soro kwa ya;
mḇe ọ kpachasiri agiri-isi-ya na Kenkrei:
n'ihi na ọ kwereri Chineke nkwa. 19 Ha
we rue Efesọs, ọ we rapu ha n'ebe ahu:
ma ya onwe-ya batara n'ulo-nzukọ-ha,
we gwa ndi-Ju okwu. 20 Ma mḇe ha
kpere ya ka ọ nọgide oge dikariri anya,
ọ kwegh; 21 ma mḇe ọ kelesiri ha
ekele ikpe-azu, si kwa, M'gālaghachikute
unu ọzọ, ma Chineke kwe, o si n'Efesọs
nupu uḇọ. 22 Mḇe ọ puru n'uḇọ na
Sisaria, ọ rigo kele nzukọ Kraist, we
ridata n'Antiọk. 23 Mḇe ọ nọsiri n'ebe
ahu oge ufọdu, ọ pua, we nāgabiga
nime ala Galetia na Frijia n'usoro,
nēme ka ndi nile ndi nēso uzọ Jisus
guzosie ike.
24 Ma otù onye-Ju, aha-ya bu Apọlos,
onye Aleksandria n'ọmumu, nke bu
onye-ọkà-okwu, biaruru Efesọs; ọ di
kwa ike n'ihe nile edeworo n'akwukwọ
nsọ. 25 Ejiri okwu-ọnu zí nwoke a uzọ
Onye-nwe-ayi; ebe ọ di ọku na mọ-ya, ọ
we nēkwu nēzí kwa nke-ọma ihe nile
bayere Jisus, ọ bu ezie na ọ mara nání
baptism nke Jọn: 26 onye ahu we
malite ikwuwa okwu n'ulo-nzukọ. Ma
mḇe Prisila na Akwila nuru okwu-ya, ha
kutara ya n'ebe ha nọ, we kọrọ ya uzọ
Chineke nke-ọma kari. 27 Mḇe o
zubere igabiga n'ofè ka ọ ba n'Akaia,
umu-nna nime Kraist we me ka obi di
ya ike, we degara ndi nēso uzọ Jisus
akwukwọ inara ya nke-ọma: mḇe o ruru,
ọ yere ha aka nke-uku, bú ndi kwereri
site n'amara: 28 n'ihi na o ji ike
kwukpa ndi-Ju ọnu nke-uku, n'iru ọra
madu, ebe o nēgosi na Jisus bu Kraist-
ha site n'ihe edeworo n'akwukwọ nsọ.

19 1 Ọ we rue mḇe Apọlos nọ na
Kọrint, na Pọl, mḇe ọ gabigasiri
nime elu ala, ọ biaruru Efesọs, hu
madu ufọdu ndi nēso uzọ Jisus: 2 ọ we
si ha, Unu natara Mọ Nsọ mḇe unu
kwere? Ha si ya, É-è, kama ayi anugh
ọbuná ma enyere Mọ Nsọ. 3 Ọ we si, Ọ
bu ibà nime gini kwa ka emere unu
baptism? Ha we si, Ibà nime baptism
nke Jọn. 4 Pọl we si, Jọn ji baptism nke
nchèghari eme baptism, nāsi ndi-Ju ka
ha kwere n'Onye ahu Nke gaje ibia n'azu
ya, nke ahu bu, na Jisus. 5 Mḇe ha
nuru nka, ewe me ha baptism ibà n'aha
Onye-nwe-ayi Jisus. 6 Mḇe Pọl
bikwasisiri ha aka-ya abua n'isi, Mọ
Nsọ we biakwasi ha; ha we kwue okwu
n'asusu di iche iche ọzọ, bu kwa amuma.
7 Ha nile ra ka ndikom iri na abua.
8 Ọ we ba n'ulo-nzukọ-ha, we
nēkwuwa okwu ogologo ọnwa atọ, nāgwa
ha okwu n'ihe nile bayere ala-eze
Chineke, nēme kwa ka ha kweye ha.
9 Ma mḇe obi madu ufọdu mere etili,
mḇe ha ghara kwa ikweye, nēkwu ihe
ọjọ bayere Uzọ Jisus n'iru ọra madu, ọ
we si n'ebe ha nọ pua, kewapu ndi nēso
uzọ Jisus, nēkwu okwu kwa-ubọchi
n'ulo-akwukwọ Tiranọs. 10 Ewe nēme
nka ogologo arọ abua; ya mere ndi nile
ndi bi n'Esia nuru okwu Onye-nwe-ayi,
ma ndi-Ju ma ndi-Grik. 11 Chineke
nālu kwa ọlu di ike site n'aka Pọl dika
anāhugh mḇe ọ bula: 12 ya mere anēsi
n'aru-ya wetara ndi aru-ha nādigh ike
ichafọ ma-ọbu ákwà apron, ọria-ha we
la n'aru-ha, ajọ mọ nile aputa kwa.
13 Ma ufọdu nime ndi-Ju ndi nējeghari,
bú ndi si na ha nāchupu ndi ajọ mọ,
tiye-kwa-ra aka-ha ikpọkwasi aha Onye-
nwe-ayi Jisus n'isi ndi nwere ajọ mọ
ahu, nāsi, Ewerem Jisus Onye Pọl
nēkwusa ḇa unu iyi. 14 Umu-ndikom
asa nke otù onye-Ju, anākpọ Skiva, bú
onye-isi-nchu-aja, di, ndi mere nka.
15 Ajọ mọ ahu we za, si ha, Jisus ka
m'matara, ama-kwa-ram Pọl; ma ùnu
onwe-unu bu ole ndi? 16 Nwoke ahu
onye ajọ mọ di nime ya we wukwasi ha,
karia ha abua, ọ nwe-kwa-ra ike n'aru-
ha, ya mere ha si n'ulo ahu ḇapu, ḇara
ọtọ, emeru kwa ha aru. 17 Ewe me ka
ndi nile ndi bi n'Efesọs, ma ndi-Ju ma
ndi-Grik, mara nka; ha nile we tua
egwu, eme-kwa-ra aha Onye-nwe-ayi

Jisus ka ọ di uku. 18 Ọtutu madu
n'etiti ndi kwereri na Jisus bia-kwa-ra,
nēkwuputa, nākọ kwa ihe nile ha nēme.
19 Ọ digh kwa madu ole-na-ole n'etiti
ndi nēme mḅasi kpọkọtara akwukwọ-ha,
rechapu ha ọku n'iru ọra madu: ha we
gua ọnu-ahia-ha, we hu na ọ bu ọgu nnù
ego ọla-ọcha isi na nnù ise. 20 Otú a
ka okwu Onye-nwe-ayi were ike nāga
n'iru n'iru nādi kwa irè.

21 Ma mḅe ihe ndia mezuru, Pọl
zubere na mọ-ya iga Jerusalem, mḅe
ọ gāgabigasi nime Masedọnia na Akaia,
si, Mḅe m'rusiri ebe ahu, aghaghm ihu
kwa Rom. 22 Mḅe o zigasiri na
Masedọnia madu abua nime ndi nējere
ya ozi, bú Timọti na Erastọs, ya onwe-ya
we nọdu n'Esia nwa oge.

23 Ma ihe di ka oge ahu ọ bugh nkpasu
ntà putara bayere Uzọ Jisus. 24 N'ihi
na otù nwoke, aha-ya bu Dimitriọs, bú
uzú ọla-ọcha, onye nākpu ulo nsọ ntà
nke ọla-ọcha nke Daiana, ọ bugh ọlu ntà
ka onye ahu nēwetara ndi-ọ̀kà; 25 ndi
ọ kpọkọrọ, ha na ndi nālu ọlu di otú
ahu, we si, Ndikom, unu mara na ayi
nwere àkù-ayi site n'ọlu a. 26 Ma unu
nāhu nānu kwa, na ọ bugh nání n'Efesọs,
kama ọ fọduru ihe ntà ka ọ buru n'Esia
nile, ka Pọl nka rafuru oké ìgwè madu
wepu kwa ha n'ezi uzọ, ebe ọ nāsi na ihe
eji aka me abugh chi: 27 ọ bugh kwa
nání na ihe-ize-ndu di na agēleli ọlu-ayi
nka; kama na agāgu kwa ulo nke oké
chi-nwayi ahu, bú Daiana, n'ihe-efu, na
agaje kwa isi n'idi-uku-ya weda ya n'ala,
onye Esia dum na elu-uwa dum madu bi
nāsọpuru. 28 Mḅe ha nuru nka, ha we
juputa n'ọnuma, ti kwa nkpu, si, Daiana
nke ndi Efesọs di uku. 29 Obodo ahu
we juputa n'aghara ahu: ha we were otù
obi nubà nime ebe anēkiri ihe, mḅe ha
jidesiri Gaiọs na Aristakọs, ndi
Masedọnia, ndi nēso Pọl n'ije. 30 Ma
mḅe Pọl zubere ibakuru ọra madu ahu,
ndi nēso uzọ Jisus ekwegh ya. 31 Ufọdu
kwa n'etiti ndi-isi Esia, ebe ha bu
ndi-eyì-ya, ha zigara ya ozi, we riọ ya
ka ọ ghara inuye onwe-ya nime ebe ahu
anēkiri ihe. 32 Ya mere ufọdu nēti
nkpu otù ihe, ufọdu nēti kwa ihe ọzọ:
n'ihi na nzukọ ahu nāḅa aghara; ndi
kariri n'ọnu-ọgugu n'etiti ha amatagh
kwa ihe ha jiri zukọ. 33 Ha we si
n'etiti ìgwè madu ahu nupu Aleksanda,
ebe ndi-Ju nēnu ya ka o buru uzọ.
Aleksanda we kpukpue ha aka, nāchọ ka
ọ gọpuru ọra madu onwe-ya. 34 Ma
mḅe ha mazuru na ọ bu onye-Ju, ha nile
were otù olu nēti nkpu ihe ra ka oge
hour abua, si, Daiana nke ndi Efesọs di
uku. 35 Ma mḅe ode-akwukwọ-ha
mesiri ka ìgwè madu ahu jurú, ọ si,
Ndikom Efesọs, Ọnye di n'etiti madu
nke nāmagh na obodo ndi Efesọs bu
odozi-ulo-nsọ oké Daiana ahu, na nke
arusi nke si n'elu-igwe da? 36 Ya mere
ebe anāpugh irughari ihe ndia uka, unu
aghagh ijurú, na ighara ime ihe nēchègh
echè. 37 N'ihi na unu kutara ndikom
ndia n'ebe a, ndi nābugh ndi nēzu ihe
ulo chi n'ori ma-ọbu ndi nēkwulu chi-
nwayi nke ayi. 38 Ya mere ọ buru na
Dimitriọs, na ndi-ọ̀kà ndi soro ya,
nwere okwu megide onye ọ bula,
anēdebe ubọchi ikpé, ndi-isi nọ kwa:
ka ha borita onwe-ha ebubo. 39 Ma
ọ buru na unu nāchọ ihe ọ bula bayere
okwu di iche, agēdozi ya na nzukọ ahu
nke ziri ezi n'iwu. 40 N'ihi na ayi nọ
n'ihe-ize-ndu na agēji ihe mere ta bo ayi
ebubo na ayi biliri megide ndi-isi, ebe
ọ nādigh ihe wetara ya: n'ihi ya ayi
agagh-apu kwa iza ajuju bayere nḅakọ
a. 41 Mḅe o kwusiri okwu ndia, ọ we
zilaga nzukọ ahu.

20 1 Ma mḅe ùzù ahu tubìri, mḅe
Pọl kpọtasiri ndi nēso uzọ Jisus,
kasi kwa ha obi, ọ kele ha ekele ikpe-azu,
we pua iga ba na Masedọnia. 2 Mḅe ọ
gabigasiri n'akuku ahu nile, were kwa
ọtutu okwu kasie ha obi, ọ bia na Gris.
3 Mḅe ọ nọsiri ọnwa atọ n'ebe ahu, mḅe
ndi-Ju ḅa-kwa-ra ajọ ìzù megide ya, mḅe
ọ gaje inupu ubọ ije Siria, o zubere isi
uzọ Masedọnia laghachi. 4 Sopata, nwa
Pirọs, onye Beria, we so ya; ya na
Aristakọs na Sekundọs, nime ndi
Tesalọnaika; na Gaiọs nke Dabe, na
Timọti; na Tikikọs na Trọfimọs, bú ndi
Esia. 5 Ma ndia bururi uzọ je, we
nēche ayi na Troas. 6 Ayi onwe-ayi
we si na Filipai ba n'ubọ je, mḅe ubọchi
achicha ekogh-eko gasiri, ayi we biakute
ha na Troas ka o ruru ubọchi ise; ebe ayi
nọgidere ubọchi asa.

7 N'ubọchi mbu n'ízù ubọchi asa,
mḅe ayi zukọrọ inyawa achicha, Pọl we
gwa ha okwu, ebe ọ gaje ila echi-ya; ọ
we kwugide okwu rue etiti abali.

8 Ọtutu ọku-ọwa di kwa n'ime-ulo nke
di n'elu ulo, ebe ayi zukọrọ. 9 Ma otù
okorọbia, aha-ya bu Yutikọs, nānọdu na
window, onye oké ura nākwada; mbẹ
Pọl nēkwu okwu rue oge dikari anya,
ebe ura-ya kwadara ya ọ we si n'ulo elu
nke-atọ di n'ulo ahu da n'ala, ọ mewo
ozu mbẹ ha buliri ya. 10 Ma Pọl ridara,
dakwasi ya, makua ya, si, Unu atula
ùzù; n'ihi na ndu-ya di nime ya.
11 Mbẹ ọ rigosiri, nyawa achicha, ri
kwa, mbẹ ya na ha kparitasi-kwa-ra
ogologo oge, ọbuná rue chi-ọbubọ, ọ
we pua otú a. 12 Ha we kuta nwa-okoro
ahu na ndu, ọ bugh kwa nkasi-obi ntà
akasiri ha.

13 Ma ayi onwe-ayi, ebe ayi buru uzọ
je ubọ, ayi nupuru ubọ ahu ije Asọs,
n'ihi na ayi zubere iwere Pọl n'ubọ n'ebe
ahu: n'ihi na otú a ka ọ karari, ebe
o zubere na ya onwe-ya gāga n'ukwu-
ala. 14 Mbẹ o zutere ayi n'Asọs, ayi
were ya n'ubọ, we bia rue Mitilini.
15 Ayi we si n'ebe ahu ga, we rue na
ncherita-iru Kaiọs n'ubọchi soni;
ubọchi so ya ayi we rue ala na Samọs,
we chere oge ufọdu na Trogilium;
ubọchi soni ayi we bia rue Militọs.
16 N'ihi na Pọl zubereri igabiga Efesọs
n'ubọ, ka aghara ime ya ka ọ nọgide
ogologo oge n'Esia; n'ihi na ọ nēme
ngwa iru Jerusalem mbe ubọchi
Pentikọst akērugh, ma ọ buru na ọ puru
ime ya.

17 Ọ we si na Militọs ziga n'Efesọs,
kpọ ndi-okenye nke nzukọ Kraist ka ha
biakute ya. 18 Mbẹ ha biakutere ya, ọ
si ha,

Unu onwe-unu mara, site n'ubọchi
mbu m'zọrọ ukwu n'Esia, otú m'nọ
n'etiti unu oge ahu nile, 19 otú
m'buru orù Onye-nwe-ayi n'obi di
ume-ala nile, na anya-miri, na ọnwunwa
di iche iche nke dakwasirim n'ajọ ìzù
nile nke ndi-Ju: 20 otú egwu
nēmeghm ka m'ghara ikọrọ unu otù ihe
n'ihe nile bara unu urù, na izí unu ihe
n'iru ọra madu, n'ulo nke aka unu kwa
n'otù n'otù, 21 nāgwasi unu ike, ma
ndi-Ju ma ndi-Grik, okwu nchèghari
n'ebe Chineke nọ, na okwukwe n'ebe
Onye-nwe-ayi Jisus nọ. 22 Ma ubụ a,
le, mu onwem nāga Jerusalem n'abụ
nime mọ nkem, nāmatagh ihe ọ bula
gābiakwasim n'ebe ahu: 23 ọ bu nání
na Mọ Nsọ nāgwasim ike n'obodo nile
n'otù n'otù, nāsi na abụ na nkpabụ
nādigide nēchem. 24 Ma akpọghm
ndum ihe, dika ihe oké ọnu-ahia n'ebe
mu onwem nọ, ka m'we bazue ọsọm,
jezu kwa ozi nke m'natara n'aka Onye-
nwe-ayi Jisus, ikwusi ozi ọma ahu ike,
bú nke amara nke Chineke. 25 Ma
ubụ a, le, mu onwem matara na unu
onwe-unu nile, ndi m'jeghariri n'etiti
unu nēkwusa ala-eze Chineke, na unu
agagh-ahu irum ọzọ. 26 N'ihi ya
agwasim unu ike ubọchi ta, na adim
ọcha n'ebe ọbara madu nile di. 27 N'ihi
na egwu emeghm ka m'ghara ikọrọ unu
ìzù nile nke Chineke. 28 Nēzenu
onwe-unu na ìgwè aturu ntà nile, nke
Mọ Nsọ mere unu ndi nēlekota ya anya
n'etiti ya, ka unu nāzù nzukọ Chineke
dika aturu, nke O ji ọbara nke Ya onwe-
ya zutara Onwe-ya. 29 Mu onwem
matara na mbẹ m'lasiri agu jọbụru
onwe-ha gābà n'etiti unu, ghara imere
ìgwè aturu ebere; 30 ndikom gēsite
kwa n'etiti unu onwe-unu bilie, nēkwu
ihe di iche iche nēduhie madu uzọ, ka
ha dọpu ndi nēso uzọ Jisus iso ha n'azu.
31 N'ihi ya nēchenu nche, ebe unu
chetara na ogologo arọ atọ arapughm
iwere anya-miri nādu madu nile n'otù
n'otù ọdú abali na ehihie. 32 Ubụ a
ararakwam unu nye n'aka Chineke na
aka okwu amara-Ya, nke puru iwuli unu
elu dika ulo, na inye unu ihe-nketa ahu
n'etiti ndi nile edoworo nsọ. 33 Agu
ọla-ọcha ma-ọbu ọla-edo ma-ọbu uwe
nke onye ọ bula agughm. 34 Unu
onwe-unu mara na akam ndia nālutara
mu onwem na ndi mu na ha nọ ihe
nākpà mu na ha. 35 N'ihe nile
egosirim unu, na unu aghagh idọbụ
onwe-unu n'ọlu otú a, na iyere ndi
nādigh ike aka, na icheta okwu Onye-
nwe-ayi Jisus, na Ya onwe-ya siri, Ọ di
ngọzi inye ihe kari inara ihe.

36 Mbẹ o kwusiri ihe ndia, o bue
ikperè n'ala, ya na ha nile kpere
Chineke. 37 Ha nile we kwa ákwá nke-
uku, dakwasi Pọl n'olu, sutu kwa ya
ọnu, 38 ihe nēbụ ha nbụ kari ihe nile
bu okwu nke o kwururi, na ha agagh-
ahu iru-ya ọzọ. Ha we dupu ya n'ije-ya
rue mbẹ ọ batara n'ubọ.

21 1 Ma mb̭e o ruru na ayi dọpusiri
onwe-ayi n'ebe ha nọ, nupu kwa
ub̭ọ, ayi gara otù iru je Kos, ubọchi
so ya ayi we rue Rodes, we si n'ebe ahu
je rue Patara: 2 ebe ayi huru ub̭ọ nke
nāgabiga ofè Finisia, ayi we ba nime ya,
we nupu. 3 Mb̭e ayi hugasiri Saiprọs
anya, rapu kwa ya n'aka-ekpe, ayi we
ga Siria, we pua n'ub̭ọ na Taia: n'ihi
na ebe ahu ka ub̭ọ gaje ikwapu ihe di
ya. 4 Mb̭e ayi chọtasiri ndi nēso uzọ
Jisus, ayi we nọgide n'ebe ahu ubọchi
asa: ndi ahu we gwa Pọl site na Mọ
Nsọ, ka ọ ghara izọbà ukwu na
Jerusalem. 5 Ma mb̭e o ruru na ayi
nọzuru ubọchi ahu, ayi pua ga ije; ha
nile, ha na nwunye-ha, na umu-ha, we
dupu ayi n'ije-ayi, rue azu obodo-ha:
ayi we b̭ue ikperè n'ala n'ótú, kpere
Chineke, 6 we kelerita ibe-ayi ekele
ikpe-azu; ayi we ba n'ub̭ọ, ma ndi ahu
laghachiri n'ulo-ha.
7 Mb̭e ayi onwe-ayi jedebesiri ije-ayi
n'ub̭ọ site na Taia, ayi we rue Tọlemais;
ayi we kele umu-nna nime Kraist, ayi
na ha we nọgide otù ubọchi. 8 Echi-ya
ayi we pua, je rue Sisaria: ayi we ba
n'ulo Filip onye nēzisa ozi ọma, nke bu
otù nime ndikom asa ahu, ayi na ya we
nọgide. 9 Ma onye a nwere umu-
nwayi anọ, ndi nāmagh nwoke, ndi nēbu
amuma. 10 Mb̭e ayi nānọgide n'ebe
ahu ọtutu ubọchi, otù onye-amuma,
aha-ya bu Agabọs, we si na Judia ridata.
11 Ọ we biakute ayi, chiri ihe-ọkiké
Pọl, ke onwe-ya ukwú na aka, si, Okwu
ndia ka Mọ Nsọ kwuru, si, Otú a ka
ndi-Ju ndi nọ na Jerusalem gēke nwoke
nwe ihe-ọkiké a, ha gārara kwa ya nye
n'aka ndi mba ọzọ. 12 Mb̭e ayi nuru
ihe ndia, ayi we riọ ya, ma ayi onwe-ayi
ma ndi ebe ahu, ka ọ ghara irigoro
Jerusalem. 13 Mb̭e ahu Pọl zara, si,
Gini ka unu nēme, ebe unu nākwa ákwá
nētiwa kwa obim? n'ihi na edoziwo mu
onwem ọ bugh nání ka ewe kem ab̭u,
kama inwu kwa ọnwu na Jerusalem n'ihi
aha Onye-nwe-ayi Jisus. 14 Mb̭e ọ
juru ikweye, ayi we kpuchie ọnu, si, Ka
eme ihe Onye-nwe-ayi nāchọ.
15 Mb̭e ubọchi ndia gasiri, ayi we
kwakọ ihe-ayi, rigoro Jerusalem.
16 Ufọdu nime ndi nēso uzọ Jisus si
na Sisaria so kwa ayi je, nēkuru otù
Neson onye Saiprọs, onye sitere na mbu
nēso uzọ Jisus, onye ayi gānọ n'ulo-ya
dika ndi-ọbìa.
17 Mb̭e ayi ruru Jerusalem, umu-
nna-ayi nime Kraist we were ọñù nara
ayi nke-ọma. 18 N'ubọchi soni Pọl
soro ayi bakuru Jemes; ndi-okenye nile
nọ kwa n'ebe ahu. 19 Mb̭e ọ kelesiri
ha, ọ we kọ akukọ ihe nile n'otù n'otù
nke Chineke lururi n'etiti ndi mba ọzọ
site n'ije-ozi-ya. 20 Mb̭e ha nuru ya,
ha we nye Chineke otuto, ha we si ya,
Nwa-nna-ayi, i huwo ka ha ra, bú
ọtutu madu riri nne n'etiti ndi-Ju ndi
kweworo na Jisus; obi ha nile nānu
kwa ọku nye iwu-ayi: 21 eji-kwa-ra
okwu-ọnu zí ha ihe bayere gi, na i nēzí
ndi-Ju nile ndi nọ n'etiti ndi mba ọzọ
irapu Moses, ebe i nāgwa ha ka ha ghara
ibì umu-ha úgwù, ka ha ghara kwa ijeso
ọme-n'ala nile nke iwu-ayi. 22 Ọ bu
gini kwa? ha aghagh inu na i biawo.
23 Ya mere, me nka nke ayi nāsi gi: Ayi
nwere ndikom anọ ndi nkwa ha kwere
Chineke di n'isi-ha; 24 kuru ndia tiyere
onwe-gi, me ka gi na ha di ọcha, kwu-
kwa-ra ha ugwọ ihe ha ji chu aja, ka ha
we kọpu isi: madu nile gāmara kwa na
ezi-okwu adigh n'ihe ejiwo okwu-ọnu zí
ha bayere gi; kama na gi onwe-gi nāgazi
kwa, nēdebe iwu-ayi. 25 Ma ayi onwe-
ayi ziri akwukwọ-ozi bayere ndi mba
ọzọ ndi kweworo, nēnye iwu ka ha debe
onwe-ha ghara imetu ihe achuru n'aja
nye arusi aka, ha na ọbara, na anu
anyab̭uru anyab̭u, na ikwa-iko. 26 Mb̭e
ahu Pọl kuru ndikom ahu tiyere onwe-
ya, n'ubọchi so ya ọ we me ka ya na ha
di ọcha, we ba n'ulo uku Chineke,
nēgosi nmezu ubọchi nile nke anēme ka
ha di ọcha, rue mb̭e echere n'iru Chineke
onyinye ahu n'ihi madu nile n'otù n'otù
nime ha.
27 Ma mb̭e ubọchi asa ahu gaje izu,
ndi-Ju ndi si n'Esia bia, mb̭e ha huru ya
n'ulo uku Chineke, ha me ka ìgwè madu
ahu nile b̭a aghara, ha we dakwasi ya
aka, 28 nēti nkpu, si, Ndikom Israel,
yere ayi aka: Nka bu nwoke ahu, onye
nēzí madu nile n'ebe nile ihe megide
ndi-Ju, na iwu-ayi, na ebe nka: tukwasi
ya o dubata-kwa-ra ndi-Grik n'ulo uku
Chineke, ọ meruwo kwa ebe nsọ a.
29 N'ihi na ha buri uzọ hu ya na
Trọfimọs onye Efesọs n'obodo, onye ha
nēchè na Pọl dubatarari n'ulo uku

Chineke. 30 Obodo ahu dum we me
uṅara, ndi-Ju we ḅakọta: ha we jide Pọl,
dọkpupu ya n'ulo uku Chineke: ngwa
ngwa ewe mechie ọnu-uzọ nile. 31 Mḅe
ha nāchọ uzọ iḅu ya, akukọ we rigo rue
nti onye-isi-ọchi-agha nke ȯtù ndi-agha,
na Jerusalem dum nāḅa aghara. 32 Ngwa
ngwa ọ we chiri ndi-agha na ndi-ọchi-
agha nāchi ọgu ndi-agha ise, we
ḅadakwasi ha: mḅe ha huru onye-isi-
ọchi-agha na ndi-agha, ha we rapu iti
Pọl ihe. 33 Mḅe ahu onye-isi-ọchi-agha
biaruru nso, jide ya, si ka ewere
nkpọrọ abua ke ya; ọ ju-kwa-ra onye ọ
bu, na ihe ọ mereri. 34 Ufọdu nime
igwè madu ahu we ti nkpu otù ihe, ndi
ọzọ ti kwa ihe ọzọ: ma mḅe ọ nāpugh
imata okwu di itukwasi obi n'ihi ùzù
ahu, ọ si ka ekuru ya ba n'ulo ndi-agha.
35 Mḅe o ruru n'elu ihe eji arigo, o rue
na ndi-agha buru ya n'ihi ihe-ike nke
igwè madu ahu; 36 n'ihi na ọra ndi-Ju
nēso n'azu, nēti nkpu, si, Wepu ya.

37 Mḅe agaje ikubà Pọl nime ulo ndi-
agha, ọ si onye-isi-ọchi-agha, Ì gēkwe
ka m'gwa gi okwu? Ọ we si, Ì mara
asusu Grik? 38 Gì onwe-gi abugh kwa
onye Ijipt ahu, onye mḅe ubọchi ndia
akērugh kpaliri nnù ndikom iri ahu
n'etiti Ndi-oḅu-madu, dupu kwa ha ba
nime ọhia? 39 Ma Pọl siri, Mu onwem
bu onye-Ju, nke Tasọs nime Silisia, onye
amuru n'obodo amara aha-ya: ariọkwam
i, kwe ka m'gwa ndi-Ju okwu. 40 Mḅe
ọ kwere ya, Pọl, ka o guzoro n'elu ihe
eji arigo, ọ we kpukpue ndi-Ju aka; mḅe
emere ka ha nile kpuchie nọ̄ ọnu nke-
uku, ọ we gwa ha okwu n'asusu Hibru,
si,

22 1 Umu-nnem na ndi bu nnam,
nurunu ngọpum n'ebe unu nọ
uḅu a.

2 Mḅe ha nuru na ọ nāgwa ha okwu
n'asusu Hibru, ha we kpuchie ọnu kari:
ọ we si,

3 Mu onwem bu onye-Ju, nke amuru
na Tasọs nke Silisia, ma azùputaram
n'obodo a, n'ukwu Gameliel, ezíwo mu
ihe, dika esi edebezu iwu nke nna-ayi-hà,
obim nānu ọku nye Chineke, dika unu
onwe-unu nile di ta: 4 esoḅu-kwa-ram
Uzọ a rue ọnwu, nēke ma ndikom ma
ndinyom aḅu nārara kwa ha nye n'ulo-
nkpọrọ di iche iche. 5 Dika onye-isi-
nchu-aja nāḅa-kwa-ram àmà, ya na
nḅakọ ndi-okenye nile: ndi m'nata-kwa-
ra akwukwọ-ozi n'aka-ha inye umu-nne-
ayi, m'we ga Damaskọs, idọkputa kwa
ndi nọ n'ebe ahu n'aḅu bia na
Jerusalem, ka ewe me ka ha hu ahuhu-
nmehie. 6 Ọ we rue, mḅe m'nāga,
nābiaru kwa Damaskọs nso, n'oge di ka
etiti-ehihie, na mberede oké ìhè si n'elu-
igwe ḅurum àmùmà buruburu. 7 M'we
da n'ala, nu otù olu ka ọ nāsim, Sọl, Sọl,
gini mere i nēsoḅum? 8 Mu onwem
we za, si, Ì bu onye, Onye-nwe-ayi? Ọ
we sim, Mu onwem bu Jisus Onye
Nazaret, Onye gi onwe-gi nēsoḅu.
9 Ma ndi mu na ha nọ kiliri ìhè ahu
n'ezie, ma ha anugh olu Onye ahu
nāgwam okwu. 10 M'we si, Gini ka
m'gēme, Onye-nwe-ayi? Onye-nwe-
ayi we sim, Bilie, ga ba na Damaskọs;
n'ebe ahu ka agāgwa kwa gi okwu bayere
ihe nile nke akaworo gi ka i me. 11 Mḅe
m'nāhugh uzọ site n'ebube ìhè ahu, ndi
mu na ha nọ we jidem n'aka durum,
m'we ba na Damaskọs. 12 Otù onye,
bú Ananaias, nwoke nke nātu egwu
Chineke dika iwu-ayi si di, onye ndi-
Ju nile bi n'ebe ahu ḅara ezi àmà, 13 ọ
we biakutem, guzo n'akukum, sim, Sọl,
nwa-nnam, ka eme ka i hu uzọ. N'otù
oge hour ahu ewe me ka mu onwem hu
uzọ, m'we le ya anya. 14 Ọ we si,
Chineke nke nna-ayi-hà rọputara gi
imara ihe Ọ nāchọ, na ihu Onye Ezi
Omume ahu, na inu olu si n'ọnu-Ya
puta. 15 N'ihi na i gāburu Ya onye-
àmà n'ebe madu nile nọ nke ihe nile i
huworo nu kwa. 16 Uḅu a kwa gini
mere i nāla azu? bilie, ka eme gi
baptism, sachapu kwa nmehie-gi nile,
nākpọku aha-Ya. 17 Ọ we rue, mḅe
m'laghachisiri na Jerusalem, mḅe
m'nēkpe kwa ekpere n'ulo uku Chineke,
na ihe di ka inyogh biaram n'anya,
18 m'we hu Ya ka Ọ nāsim, Me ngwa,
si na Jerusalem pua ọsọsọ: n'ihi na ha
agagh-anara àmà bayerem n'aka-gi.
19 Mu onwem we si, Onye-nwe-ayi, ha
onwe-ha mara na mu onwem nātubà ndi
kwere na Gi n'ulo-nkpọrọ, nēti kwa ha
ihe n'ulo-nzukọ nile n'otù n'otù:
20 mḅe anāwusi ọbara Stifen onye-àmà-
Gi, mu onwem guzo-kwa-ra nso, ọ we
dim ezi nma, anamedebe kwa uwe nke
ndi nēḅu ya. 21 Ọ we sim, Ga ije-gi:

n'ihi na Mu onwem gēsi n'ebe a zipu gi
jekuru ndi mba ọzọ n'ebe di anya.
22 Ha nānu kwa olu-ya rue okwu a;
ha we welie olu-ha elu, si, Wepu onye di
otú a n'uwa: n'ihi na ọ kwesigh ka ọ di
ndu. 23 Mḅe ha nēti nkpu, nēyipu kwa
uwe-ha, nēkpoli kwa ájá elu, 24 onye-
isi-ọchi-agha we si ka ekuru ya bata
n'ulo ndi-agha, ọ gwa ha ka ewere ipia-
ihe chọputa isi okwu n'ọnu-ya, ka ọ
we mazu ihe mere ha ji ti nkpu megide
ya otú a. 25 Ma mḅe ha chiri udọ-
akpukpọ kesia ya, Pọl siri ọchi-agha
nāchi ọgu ndi-agha ise nke guzoro
n'ebe ahu, Ò ziri ezi n'iwu ka unu pia
madu bu onye Rom ihe, nke bu kwa
onye anāmagh ikpé? 26 Ma mḅe ọchi-
agha nāchi ọgu ndi-agha ise nuru ya,
ọ jekuru onye-isi-ọchi-agha, kọrọ ya, si,
Gini ka i gaje ime? n'ihi na nwoke a bu
onye Rom. 27 Onye-isi-ọchi-agha ahu
we biakute ya, si ya, Gwam, gì onwe-gi
bu onye Rom? Ọ si, E. 28 Onye-
isi-ọchi-agha we za, si, Oké ego ka mu
onwem ji zuta ọnọdu onye amuru
n'obodo Rom. Pọl we si, Ma amuru
mu onwem onye Rom. 29 Ya mere ndi
gaje ichọputa isi okwu n'ọnu-ya si n'ebe
ọ nọ pua ngwa ngwa: onye-isi-ọchi-agha
we tu kwa egwu, mḅe ọ matara na ọ bu
onye Rom, na n'ihi na ọ kere ya-ri aḅu.
30 Ma n'echi-ya, ebe o nēzube imara
isi okwu, ihe mere ndi-Ju nēbo ya ebubo,
ọ tọpuru ya, we gwa ndi-isi-nchu-aja na
nnọkọ-ikpé nile ka ha ḅakọ, ọ we kudata
Pọl, guzo ya n'iru ha.

23 1 Pọl we legide nnọkọ-ikpé ahu
anya, si, Umu-nnam, mu onwem
ewerewo ezi akọ-na-uche nile biri n'iru
Chineke dika onye-Ju rue ubọchi ta.
2 Onye-isi-nchu-aja, bú Ananaias, we
gwa ndi guzoro ya nso ka ha tie ya aka
n'ọnu. 3 Mḅe ahu Pọl siri ya, Chineke
gaje iti gi aka, gi mḅidi etere nzu: gì
onwe-gi nānọdu kwa ala ikpem ikpé dika
iwu-ayi si di, i we kwue ka etiem
aka n'uzọ megidere iwu ahu? 4 Ndi
guzoro nso we si, Ì nēkwutọ onye-
isi-nchu-aja nke Chineke? 5 Pọl we
si, Amataghm, umu-nnem, na ọ bu
onye-isi-nchu-aja: n'ihi na edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Ekwula okwu ọjọ
megide onye-isi ọ bula nke ndi nke gi.
6 Ma mḅe Pọl matara na otù uzọ nime
ha bu ndi-Sadusi, ma uzọ nke-ọzọ bu
ndi-Farisi, o tiri nkpu nime nnọkọ-ikpé
ahu, si, Umu-nnem, mu onwem bu
onye-Farisi, nwa ndi-Farisi: anēkpe mu
onwem ikpé bayere olile-anya na nbilite-
n'ọnwu nke ndi nwuru anwu. 7 Mḅe
o kwusiri okwu a, esem-okwu we puta
n'etiti ndi-Farisi na ndi-Sadusi: ọra ndi
ahu we kewa. 8 N'ihi na ndi-Sadusi
nāsi na nbilite-n'ọnwu, ma-ọbu mọ-ozi,
ma-ọbu mọ, adigh: ma ndi-Farisi
nēkwuputa ha abua. 9 Oké iti-nkpu
we puta: ufọdu n'etiti ndi-ode-akwukwọ
ndi di n'akuku ndi-Farisi we guzo ọtọ,
lu kwa ọgù, si, Ayi ahugh ihe ọjọ n'aru
nwoke a: ma gini kwa ma ọ buru na mọ
ma-ọbu mọ-ozi gwara ya okwu?
10 Mḅe oké esem-okwu putara, onye-
isi-ọchi-agha, ebe ọ nātu egwu na ha
gādọkasi Pọl ma elegh anya, ọ we gwa
ndi-agha ka ha rida napu ya n'ike n'etiti
ha, kuta ya n'ulo ndi-agha.
11 Ma n'abali soni Onye-nwe-ayi
guzoro n'akuku ya, si, Nwe obi-ike: n'ihi
na dika i kwuru okwu bayerem si-ike na
Jerusalem, i ghagh iḅa kwa àmà otú a na
Rom.
12 Mḅe chi-ya bọrọ, ndi-Ju ufọdu
we kekọta onwe-ha n'otù, me kwa onwe-
ha ka ha buru anathema, si na ha agagh-
eri ihe ma-ọbu iṅu ihe rue mḅe ha
gēḅuwori Pọl. 13 Ndi ṅukọrọ iyi a
kariri ọgu ndikom abua. 14 Ndi ahu we
biakute ndi-isi-nchu-aja na ndi-okenye,
si, Ayi ji anathema me onwe-ayi ka ayi
buru anathema, na ayi agagh-edetu ihe
ọ bula ọnu rue mḅe ayi gēḅuwori Pọl.
15 Ya mere uḅu a unu onwe-unu na
nnọkọ-ikpé-ayi gosi onye-isi-ọchi-agha
ka o kuda ya biakute unu, dika unu gaje
itule ihe bayere ya nke-ọma kari: ma ayi
onwe-ayi bu ndi edoziworo iḅu ya mḅe
ọ kābiarugh unu nso. 16 Ma nwa nke
nwa-nne-nwayi Pọl nuru na ha nēche
inwude ya, ọ we bia ba n'ulo ndi-agha
ahu, kọrọ Pọl. 17 Pọl we kpọtara onwe-
ya otù onye nime ndi-ọchi-agha nāchi
ọgu ndi-agha ise, si, Duru nwa-
okorọbia nka jekuru onye-isi-ọchi-agha:
n'ihi na ọ nwere ihe ikọrọ ya. 18 Ya
mere o kuru ya, duru ya jekuru onye-
isi-ọchi-agha, si, Pọl onye-nkpọrọ
kpọrọm jekuru ya, we kperem ka
m'dutara gi okorọbia nka, ebe ọ nwere
okwu igwa gi. 19 Onye-isi-ọchi-agha
we jide ya n'aka, wezuga onwe-ya we

jua ya iche, si, Gini bu ihe i nwere
ikọrọm? 20 Ọ si, Ndi-Ju kwekọrọ ọnu
ikpere gi ka i kuda Pọl echi jekuru
nnọkọ-ikpé-ha, dika i gaje ijuta ihe
bayere ya nke-ọma kari. 21 Ya mere,
gi onwe-gi ekweyela ha: n'ihi na
ndikom kariri ọgu madu abua n'etiti ha
nēche inwude ya, ndi mere onwe-ha ka
ha buru anathema, si na ha agagh-eri ihe
ma-ọbu iňu ihe rue mḅe ha gēḅuwori ya:
uḅu a ha edoziwo kwa onwe-ha, nēche
nkwa i gēkwe ha. 22 Ya mere onye-isi-
ọchi-agha zilagara nwa-okorọbia ahu,
nēnye ya iwu, si, Agwala onye ọ bula na
i gosirim ihe ndia. 23 Ọ we kpọtara
onwe-ya madu abua nime ndi-ọchi-agha
nāchi ọgu ndi-agha ise, si, Dozienu ọgu
ndi-agha iri ka ha ga rue Sisaria, na ọgu
ndi-inyinya atọ na iri, na ọgu ndi-agha
iri nāchi ube, n'oge hour nke-atọ n'abali:
24 ọ gwa-kwa-ra ha ka ha chita anu-
ulo, ka ha we dọkwasi Pọl n'elu ha,
debe kwa ya nke-ọma rue mḅe ha
gābiakute Filiks, bú onye-isi. 25 Ọ we
de akwukwọ-ozi nke yiri nka:
26 Klọdiọs Lisias nēdegara Filiks, bú
onye-isi di oké ebube, akwukwọ, nēkele
ya. 27 Ndi-Ju jidere nwoke a, ha gaje
kwa iḅu ya, mḅe mu na ndi-agha
biakwasiri ha, weputa ya n'aka-ha, ebe
m'nutasiri na ọ bu onye Rom. 28 Ebe
m'zubere imazu ihe mere ha ji bo ya
ebubo, m'we kudata ya na nnọkọ-ikpé-
ha: 29 onye m'huru na anēbo ya ebubo
bayere ajuju di iche iche nke iwu-ha, ma
ọ nwegh ihe eboro ya kwesiri ọnwu ma-
ọbu aḅu. 30 Ma mḅe egosirim na
agāḅa ajọ ìzù megide nwoke a, ngwa
ngwa m'we zitere gi ya, nye kwa ndi
nēbo ya iwu ka ha kwugide ya okwu
n'iru gi.
31 Ya mere ndi-agha, dika akara ha
àkà, were Pọl, kuru ya rue Antipatris
n'abali. 32 Ma n'echi-ya ha rapuru
ndi-inyinya ka ha so ya je, ha we
laghachi n'ulo ndi-agha: 33 mḅe ndi
ahu biaruru Sisaria, nye kwa onye-isi
akwukwọ-ozi ahu, ha we che kwa Pọl
n'iru ya. 34 Mḅe ọ gusiri ya, ọ jua
ajuju ala o si puta; mḅe ọ jutara na ọ bu
onye Silisia, 35 ọ si, M'gānuzu okwu-
gi mḅe ọ bula ndi boro gi ebubo gēru
kwa ebe a: ọ we nye iwu ka edebe ya na
Pritoriọm nke Herod.

24 1 Mḅe ubọchi ise gasiri onye-isi-
nchu-aja, bú Ananaias, we ridata,
ya na ndi-okenye ufọdu, na otù onye-
ọ̀kà-okwu, aha-ya bu Tatọlọs; ndi ahu
we kọrọ onye-isi akukọ megide Pọl.
2 Mḅe akpọrọ ya, Tatọlọs we malite ibo
ya ebubo, si,
Ebe ayi sitere n'aka-gi nwe udo ri nne,
ebe esite-kwa-ra n'ezi uche, nke i ji buru
uzọ zube ihe, nēmeziri mba nka ihe di
iche iche, 3 ayi nānara ya nke-ọma
n'uzọ nile na n'ebe nile, Filiks onye di
oké ebube, ayi ji ekele nile. 4 Ma, ka
m'ghara ime ka ike gwu gi kari, ariọm i
ka i were obi-ọma-gi nuru okwu ole-na-
ole n'ọnu-ayi. 5 N'ihi na ayi huru
nwoke a ka ọ nābu onye nēme ka ihe ọjọ
ba uba, onye nākpali kwa madu n'etiti
ndi-Ju nile n'elu-uwa dum madu bi ka ha
bilie megide ndi-isi, buru kwa otù onye-
isi nime irọ-òtù ndi Nazaret: 6 onye
nwa-kwa-ra imeru ulo uku Chineke:
onye ayi jide-kwa-ra: 7 Ma onye-isi-
ọchi-agha, bú Lisias, biakwasiri ayi, we
were aka ike naputa ya n'aka-ayi: 8 onye
i gāpu imazu n'ọnu-ya okwu bayere ihe
nile ndia, nke ayi onwe-ayi nēbo ya
ebubo, mḅe gi onwe-gi gēkpe ya ikpé.
9 Ndi-Ju we so kwa ya n'ebubo ahu,
nāsi na ihe ndia di otú a.
10 Mḅe onye-isi ahu fesiri ya aka
ikwu okwu, Pọl we za, si,
Ebe m'mara na i bu onye-ikpé nye
mba nka ọtutu arọ gara aga, ewerem obi-
utọ nāgọpu onwem: 11 ebe i puru
imazu na ọ karigh ubọchi iri na abua
site na mḅe m'rigoro ikpọ isi ala nye
Chineke na Jerusalem: 12 ha ahughm
kwa ka m'nāgwa madu ọ bula okwu ma-
ọbu ikpaliri igwè madu nime ulo uku
Chineke, ma-ọbu nime ulo-nzukọ, ma-
ọbu nime obodo. 13 Ha apugh kwa
igosi gi ihe ha nēbom ebubo uḅu a.
14 Ma nka ka m'kwuputara gi, na dika
Uzọ ahu si di nke ha nākpọ irọ-òtù, ọ bu
otú a ka m'nēkpere Chineke nke nna-
ayi-hà, ebe m'kwere ihe nile nke di ka
iwu-ayi si di, nke edewo-kwa-ra
n'akwukwọ ndi-amuma: 15 n'ihi na
enwerem olile-anya n'ebe Chineke nọ,
nke ndia onwe-ha nēche kwa, na nbilite-
n'ọnwu nke ndi ezi omume na nke ndi
ajọ omume kwa gaje idi. 16 Nime nka
ka m'nārughari kwa arum uka inwe akọ-
na-uche nādigh-asu ngọngọ n'ebe

Chineke na madu nọ mḅe ọ bula.
17 Ma mḅe ọtutu arọ gasiri abiarurum
iluru mba nkem ọlu ebere, na iche
onyinye di iche iche n'iru Chineke:
18 mḅe m'nēme ihe ndia ha hurum
n'ulo uku Chineke mḅe m'mesiri onwem
ka m'di ọcha, mu na igwè madu ma-ọbu
itu-ùzù adigh: ma ndi-Ju ufọdu ndi si
n'Esia bia—19 ndi aghagh inọ n'ebe
a n'iru gi, na ibom ebubo, ọ buru na ha
nwere ihe ọ bula imegidem. 20 Ma-ọbu
ka ndia onwe-ha kwue ajọ omume ọ bula
ha huru, mḅe m'guzoro n'iru nnọkọ-
ikpė-ha, 21 ma-ọbugh n'ihi otù nkpu a,
nke m'tiri mḅe m'guzoro n'etiti ha, si, Ọ
bu ikpė bayere nbilite-n'ọnwu nke ndi
nwuru anwu ka anēkpe mu onwem n'iru
unu ta.
22 Ma ebe Filiks matara ihe bayere
Uzọ Jisus nke-ọma kari, ọ gwa ha ka ha
chere, si, Mḅe ọ bula onye-isi-ọchi-agha,
bù Lisias, gāridata, m'gātule okwu-unu.
23 Ọ we nye ọchi-agha nāchi ọgu ndi-
agha ise iwu ka edebe ya, ka eme kwa
ka ihe diri ya nfė; ka aghara kwa iḅochi
onye ọ bula nime ndi nke aka ya ijere ya
ozi.
24 Ma mḅe ubọchi ufọdu gasiri
Filiks biaruru, ya na Drusila, nwunye
nke aka ya, onye bu nwayi Ju, ọ we
kpọta Pọl, we nu okwu-ya bayere
okwukwe nime Kraist Jisus. 25 Mḅe
o nēkwu okwu bayere ezi omume, na
imerū ihe okè, na ikpė ahu nke gaje
ibia, Filiks we tua egwu, ọ we za, si,
Ga nke gi n'oge a; mḅe m'nwere oge
m'gākpọ kwa gi. 26 Ọ nēle kwa anya
na Pọl gēnye ya ego: n'ihi ya ọ nākpọta
kwa ya ọtutu mḅe, ya na ya nākparita
kwa uka. 27 Ma mḅe arọ abua ḅazuru,
Pọsiọs Festọs nọchiri ọnọdu Filiks; ebe
ọ nāchọ inwe iru-ọma n'ebe ndi-Ju nọ,
Filiks we rapu Pọl n'aḅu.
25 1 Ya mere Festọs, mḅe ala ahu
batasiri n'aka-ya, mḅe ubọchi atọ
gasiri o si na Sisaria rigoro Jerusalem.
2 Ndi-isi-nchu-aja na ndi-isi n'etiti ndi-
Ju we kọrọ ya akukọ megide Pọl; ha riọ-
kwa-ra ya, 3 nāchọ amara imegide ya,
ka ọ kpọta ya na Jerusalem; ebe ha nēche
anwu iḅu ya n'uzọ. 4 Otù ọ di, Festọs
zara, si na anēdebe Pọl na Sisaria, si kwa
na ya onwe-ya gaje ilaghachi ọsọsọ. 5 Ọ
si, Ya mere, ka ndi ji ike n'etiti unu
som rida, ọ buru kwa na ọ di ihe ọ
bula nwoke ahu mehiere, ka ha bo ya
ebubo.
6 Mḅe ọ nọsiri n'etiti ha ihe nākagh
ubọchi asatọ ma-ọbu ubọchi iri, ọ
ridata na Sisaria; echi-ya ọ we nọdu
n'oche-ikpė-ya, we si ka ekuta Pọl.
7 Mḅe ọ biaruru, ndi-Ju ndi siworo na
Jerusalem ridata we guzo ya buruburu,
nēbo ya ọtutu ebubo di arọ, nke ha
nēnwegh ike igosi; 8 Pọl nāgọpu kwa
onwe-ya, si, Emehieghm ma-ọli megide
iwu ndi-Ju, ma-ọbu imegide ulo uku
Chineke, ma-ọbu imegide Sisa. 9 Ma
Festọs, ebe ọ nāchọ inwe iru-ọma n'ebe
ndi-Ju nọ, ọ zara Pọl, si, Ì nāchọ irigoro
Jerusalem, ka ekpe gi ikpė bayere ihe
ndia n'irum n'ebe ahu? 10 Ma Pọl siri,
Anameguzo n'iru oche-ikpė nke Sisa,
ebe aghagh ikpem: emegideghm ndi-Ju
ajọ omume ọ bula, dika gi onwe-gi mazu-
kwa-ra nke-ọma. 11 Ya mere ọ buru
na emem ajọ omume, ọ buru kwa na
emewom ihe kwesiri ọnwu, ariọghm
iḅanari ọnwu: ma ọ buru na ọ digh ihe
bu ezi-okwu n'ebubo ndikom ndia
nēbom, ọ digh onye ọ bula puru iwerem
nye ha n'amara. Ọ bu Sisa ka
m'nākpọku. 12 Mḅe ahu Festọs, mḅe
ya na nnọkọ-ikpė-ya ḅasiri ìzù, ọ zara,
si, I kpọkuwo Sisa: ọ bu Sisa ka i
gāgakuru.
13 Ma mḅe ubọchi ufọdu gasiri,
Agripa, bù eze, na Banaisi ruru Sisaria,
kele kwa Festọs. 14 Mḅe ha nānọgide
n'ebe ahu ọtutu ubọchi, Festọs we debe
okwu bayere Pọl n'iru eze ahu, si, Otù
nwoke di onye Filiks rapuworo n'ulo-
nkpọrọ: 15 mḅe m'nọ na Jerusalem, ndi-
isi-nchu-aja na ndi-okenye nke ndi-Ju
we gwam okwu bayere ya, nāriọ ka ama
ya ikpė. 16 M'we za ha, si, na ọ bugh
ọme-n'ala nke ndi Rom iwere amara rara
madu ọ bula nye, ma ọ buru na onye
anēbo ebubo ebugh uzọ nwe ndi nēbo ya
n'iru ya, hu kwa uzọ igọpu onwe-ya n'ihe
eboro ya. 17 Ya mere mḅe ha biakọrọ
n'otù n'ebe a, alaghm azu, ma ubọchi
so ya m'nọduru n'oche-ikpė, si ka ekuta
nwoke ahu. 18 Ma mḅe ndi nēbo ya
ebubo guzoro ọtọ, ha ejigh ihe ọ bula
nime ihe ọjọ mu onwem chère we bo
ya; 19 ma ha ji ajuju ufọdu megide ya
bayere nsọpuru-chi nke aka ha, na ajuju
bayere otù Jisus, Onye nwururi anwu,
Onye Pọl nāsi na Ọ di ndu. 20 Ebe mu

onwem nwere obi abua otú m'gāju ajuju
bayere ihe ndia, m'we jua ma ọ chọrọ iga
Jerusalem, ka ekpe kwa ya ikpé bayere
ihe ndia n'ebe ahu. 21 Ma mḅe Pọl
kpọrọ ka edebe ya nye ntule Ọgustọs,
m'we si ka edebe ya rue mḅe m'gēziga
ya jekuru Sisa. 22 Agripa we si Festọs,
Ọ gādim nma ka mu onwem nuru kwa
nwoke ahu. Ọ si, Echi ka i gānu ya.

23 Ya mere echi-ya, mḅe Agripa
biara, ya na Banaisi, n'oké ebube, bata
kwa n'ulo ọnunu-okwu, ha na ndi-isi-
ọchi-agha, na ndikom amara aha-ha
n'obodo ahu, mḅe Festọs kwuru ewe
kuta Pọl. 24 Festọs we si, Eze Agripa,
na ndikom nile ayi na unu nọ n'ebe a,
unu ahuwo onye a, onye ọra ndi-Ju nile
riọrọm aririọ bayere ya, ma na Jerusalem
ma n'ebe a, nēti nkpu na ọ di nkpà ka ọ
ghara idi ndu ọzọ. 25 Ma mu onwem
huru na ọ megh ihe ọ bula kwesiri ọnwu:
ma mḅe ya onwe-ya kpọkuru Ọgustọs,
m'we kpebie iziga ya. 26 Ma enweghm
okwu di itukwasi obi bayere ya idegara
onye-nwem. N'ihi ya ekuputaram ya
n'iru unu, ma nke ka n'iru gi onwe-gi,
Eze Agripa, ka, mḅe ekpesiri ya ikpé, ka
m'we nwe ihe m'gēde n'akwukwọ.
27 N'ihi na ọ dim ka ọ bu ihe uche
nādigh ya, n'iziga onye-nkpọrọ, ka
m'ghara igosi kwa ihe eboro ya.

26 1 Agripa we si Pọl, Ekwere ka
i kwuere onwe-gi okwu. Mḅe
ahu Pọl setiri aka-ya, we gọpu onwe-ya,
si:

2 Eze Agripa, agurum onwem n'onye
ngọzi diri ,na agajem igọpu onwem n'iru
gi ta n'ebubo nile ndi-Ju nēbom: 3 nke
ka ebe i mazuru ọme-n'ala nile na ajuju
nile di n'etiti ndi-Ju: n'ihi ya ariọm i
ka i were ogologo-ntachi-obi nurum.
4 Ya mere, ndi-Ju nile matara ibi-obim
site na nwata, nke sitere na mbu di
n'etiti mba nke akam, na nime
Jerusalem; 5 ebe ha buru uzọ maram
site na mbu, ọ buru na ha chọrọ iḅa
àmà, na adim ndu ka onye-Farisi dika
irọ-ōtù ahu si di nke nēdebezu iwu kari
n'uzọ ikpere Chineke ayi. 6 Eguzo-
kwa-ram n'ebe a uḅu a, ebe anēkpem
ikpé bayere olile-anya nkwa ahu nke
Chineke kwere nna-ayi-hà; 7 bú nkwa
nke ebo-ayi iri na abua nēle anya na ha
gēru, site n'ikpere Chineke si-ike abali
na ehihie. Ọ bu kwa olile-anya nka ka
ndi-Ju nēbom ebubo bayere ya, eze!
8 Gini mere anātule ya n'ihe anāgagh-
ekwe n'etiti unu, ma ọ buru na Chineke
nēme ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu
bilie? 9 N'ezie mu onwem chère
n'obim, na aghaghm ime ọtutu ihe
megide aha Jisus onye Nazaret. 10 Nke
m'me-kwa-ra na Jerusalem: mu onwem
mechibido-kwa-ra ọtutu ndi nsọ n'ulo-
nkpọrọ, ebe m'natara ike site n'aka ndi-
isi-nchu-aja, mḅe eḅuru ha m'we kweye
imegide ha. 11 Esite-kwa-ram n'ime ka
ha hu ahuhu-nmehie ọtutu mḅe n'ulo-
nzukọ nile chọ uzọ ime ka ha kwulu
Chineke; ebe anya nādighm nma gabiga
ókè megide ha, m'we nēsoḅu ha we rue
obodo di iche iche di n'azu ala-ayi.
12 N'ime ihe ndia mḅe m'nāga
Damaskọs, ebe m'natara ike na nkweye
n'aka ndi-isi-nchu-aja, 13 n'etiti
ehihie, eze, ahurum n'uzọ ihè sitere
n'elu-igwe, kariri onwunwu anyanwu,
ka o nēnwu mu na ndi sorom n'ije
buruburu. 14 Mḅe ayi nile dasiri n'ala,
m'we nu otù olu ka ọ nāsim n'asusu
Hibru, Sọl, Sọl, gini mere i nēsoḅum?
ọ di ike ka i ḅa ndudu eji achu ehi ukwu.
15 Mu onwem we si, Ì bu onye, Onye-
nwe-ayi? Onye-nwe-ayi we si, Mu
onwem bu Jisus, Onye gi onwe-gi
nēsoḅu. 16 Ma bilie, guzo kwa
n'ukwu-gi: n'ihi na emere ka i hum
anya ka M'we me ihe a, irọputa gi ka i
buru onye nēje ozi na onye-àmà nke ihe i
hurum nime ha, na nke ihe M'gēme ka
i hum anya nime ha; 17 nēweputa gi
n'aka ndi-Ju, na n'aka ndi mba ọzọ, ndi
Mu onwem nēziga gi jekuru ha,
18 isaghe anya - ha, ka ha we si
n'ọchichiri chigharia ba n'ihè, si kwa
n'ike Setan chigharikute Chineke, ka
ha we nara nḅaghara nmehie nile na
ihe-nketa n'etiti ndi edoworo nsọ site
n'ikwere na Mu. 19 Site n'ihe ndia,
eze Agripa, abughm onye nādigh-
ekweye ọhù ahu nke elu-igwe: 20 kama
eburum uzọ kọrọ ndi bi na Damaskọs
akukọ, kọ kwa na Jerusalem, na nime ala
Judia nile, kọ-kwa-ra ndi mba ọzọ, ka
ha chègharia chigharikute kwa Chineke,
nālu ọlu kwesiri nchèghari. 21 Ọ bu
n'ihi ihe ndia ka ndi-Ju jiderem n'ulo
uku Chineke, we nwa iḅum. 22 Ya
mere ebe m'natara iye-aka ahu nke si
n'ebe Chineke nọ puta, eguzowom rue

ubọchi ta, nāgwasi madu nile ike, ma
onye ntà ma onye uku, nēkwugh ihe ọ
bula kari ihe ndi-amuma na Moses
kwuru na ha gaje ime; 23 na Kraist-
ayi aghagh ihu ahuhu, na Ọ gaje kwa
iburu uzọ kwusara ma ndi-Ju ma ndi
mba ọzọ ihè, site na nbilite-n'ọnwu nke
ndi nwuru anwu.
24 Mḅe ọ nāgọpu onwe-ya otú a,
Festọs were oké olu si, Pọl, anya adigh gi
nma; oké nmuta-akwukwọ-gi nēme gi ka
i ghọ onye anya nādigh nma. 25 Ma
Pọl siri, Abughm onye anya nādigh nma,
Festọs onye di oké ebube; anamekwuwa
okwu nke ezi-okwu na nke anya-udo.
26 N'ihi na eze mara ihe bayere ihe ndia,
onye m'nāgwawa kwa okwu: n'ihi na
emere ka m'kweye na ọ digh ihe ọ bula
n'ihe ndia ezonariri ya; n'ihi na emegh
ihe a na nkuku. 27 Eze Agripa, ì kwere
ndi-amuma? amataram na i kwere.
28 Agripa we si Pọl, I nēji okwu ntà
eme ka m'kweye ibu Kristian. 29 Pọl
we si, Anamekpere Chineke ka, ma ọ bu
n'iji okwu ntà ma-ọbu n'iji okwu uku,
ọ bugh nání gi onwe-gi, kama ọ bu kwa
ndi nile nānu olum ta, gāghọ aha madu
mu onwem bu kwa, ma-ọbugh aḅu ndia.
30 Eze we bilie, ya na onye-isi, na
Banaisi, na ndi ha na ha nọduru: 31 mḅe
ha wezugasiri onwe-ha, ha we kwurita
n'etiti onwe-ha, si, Nwoke a emegh ihe
ọ bula kwesiri ọnwu ma-ọbu aḅu.
32 Agripa we si Festọs, Apuru irapu
nwoke a ka ọ la, ma ọ buru na ọ
kpọkugh Sisa.

27 1Mḅe ekpebiri na ayi gābà n'uḅọ
je Itali, ha we rara Pọl na ufọdu
ndi-nkpọrọ ọzọ nye n'aka ọchi-agha
nāchi ọgu ndi-agha ise, aha-ya bu
Juliọs, nke òtù ndi-agha Ọgustọs.
2 Ayi we ba n'uḅọ Adramitiọm, nke gaje
iga ebe di n'usọ oké osimiri nke Esia, we
nupu, Aristakọs, onye Masedọnia nke
Tesalọnaika, soro kwa ayi. 3 Ubọchi
soni ayi we rue ala na Saidon: Juliọs we
were obi-ọma mezie Pọl, kwere ka ọ
jekuru ndi-eyi-ya ka ewe le ya anya
nke-ọma. 4 Ayi we si n'ebe ahu nupu
uḅọ, we nāga ala Saiprọs nso, n'ihi na
ifufe nēfegide ayi. 5 Mḅe ayi gabigasiri
oké osimiri nke di n'akuku Silisia na
Pamfilia, ayi we rue Maira, obodo nke
Lisia. 6 N'ebe ahu ka ọchi-agha ahu
nāchi ọgu ndi-agha ise huru uḅọ
Aleksandria nke nēje Itali; ọ we me ka
ayi ba nime ya. 7 Mḅe ayi gasiri nwayọ
ọtutu ubọchi, mḅe ọ di kwa ayi ike iru na
ncherita-iru Naidọs, ebe ifufe nēkwegh
ka ayi ga n'iru ọzọ, ayi we nāga ala Krit
nso, na ncherita-iru Salmoni; 8 ọ we
di ayi ike iga n'akuku ya, ayi we rue otù
ebe anākpọ Ọnu-miri Ọma; nke obodo
Lasia di ya nso.
9 Ma mḅe o ruru ọtutu oge, mḅe ije-
uḅọ di kwa egwu uḅu a, n'ihi na uḅu a
ka oge Obubu-ọnu gasiri, Pọl we dọ ha
aka na nti, 10 si ha, Ndikom, ahuwom
na nbibi na oké iyi gaje idi n'ije-uḅọ a,
ọ bugh nání nke ihe uḅọ nēbu na uḅọ
onwe-ya, ma nke ndu-ayi kwa. 11 Ma
ọchi-agha ahu nāchi ọgu ndi-agha ise
kweyere onye-isi uḅọ na onye nwe uḅọ,
kari okwu Pọl kwuru. 12 Ebe ọnu-
miri ahu nādigh n'ebe di nma inọgide
na mḅe oyi, ndi ka n'ọnu-ọgugu nime ha
we du ọdú ka enupu uḅọ n'ebe ahu, ma
elegh anya ha gēru Finiks, we nọgide
n'ebe ahu na mḅe oyi; nke bu otù ọnu-
miri nke Krit, nke nēche iru n'Ọwuwa-
anyanwu n'akuku Ugwu na akuku
Ndida. 13 Mḅe ifufe nēfe nwayọ, ebe
ha chère na ihe ha nēzube eruwo ha
aka, ha we pua nāga n'akuku Krit.
14 Ma mḅe ogologo oge akāgagh, oké
ifufe jọḅuru onwe-ya, nke anākpọ
Yurakwilo, we si n'ebe ahu fedata:
15 mḅe ifufe ahu napuru ayi uḅọ, mḅe
uḅọ apugh kwa ichegide ifufe ahu, ayi we
rapu aka, ewe nēfeghari ayi. 16 Ma
ebe ayi ḅara ọsọ rue agwe-etiti ntà nso
anākpọ Klọda, ayi we nwe ike ijide uḅọ
ntà ayi, ma ọ di ayi ike: 17 mḅe ha
dọlitesiri ya elu, ha we chiri udọ ime ka
uḅọ-ayi sie ike, nēkebiga ya n'okpuru:
ebe ha nātu egwu na agātubà ha na Satis
ma elegh anya, ha we dọda ákwà-ifufe,
ewe nēfeghari ha otú a. 18 Mḅe ifufe
nēfegidesi ayi ike, ubọchi soni ha we
tufube ihe uḅọ nēbu; 19 n'ubọchi nke-
atọ ha we were aka-ha kpofue ihe uḅọ.
20 Ma mḅe ọ nādigh anyanwu ma-ọbu
kpakpando nāmukwasi ayi ọtutu ubọchi,
mḅe ọ digh kwa oké ifufe ntà nēfekwasi
ayi, ewe wepu olile-anya nile na
agāzọputa ayi site n'uḅu a. 21 Mḅe ha
nọdusiri rue oge di anya nērigh ihe, mḅe
ahu Pọl we guzo n'etiti ha, si, Ndikom, ọ
kwesiri ka unu kweyerem, ghara kwa
inupu uḅọ na Krit, na inwe nbibi a na

iyi a. 22 Uḅu a adọkwam unu aka na
nti ka unu nwere obi-utọ: n'ihi na ọ digh
ntufu ndu gādi n'etiti unu, kama ọ bu
ntufu nke uḅọ. 23 N'ihi na mọ-ozi nke
Chineke ahu Onye nwem, Onye
m'nēkpe-kwa-ra guzorom nso n'abali a,
24 si, Atula egwu, Pọl; i ghagh iguzo
n'iru Sisa: le kwa, Chineke ewerewo
amara nye gi ndi nile gi na ha nānọ
n'uḅọ. 25 N'ihi nka, ndikom, nwenu
obi-utọ: n'ihi na ekwerem Chineke,
na ọ gādi otú a ọbuná dika agwaworom.
26 Otú ọ di aghagh itupu ayi n'elu otù
agwe-etiti.

27 Ma mḅe o ruru abali nke-iri-na-
anọ, mḅe ayi nērughari n'osimiri Adria,
dika etiti abali ndi-uḅọ chère na ha
nābiaru otù ala nso; 28 ha we tù oké
osimiri, hu na ọ bu orú mbudu: mḅe
oge ntà gasiri, ha we tù ọzọ, hu mbudu
iri na ise. 29 Ebe ha nātu egwu ma
elegh anya miri gātupu ayi n'ala nkume,
ha we rada arilika anọ n'isi uḅọ, we kpe
ekpere ka chi we bọ. 30 Mḅe ndi-uḅọ
nāchọ uzọ isi n'uḅọ ḅapu, mḅe ha
wedasi-kwa-ra uḅọ ntà n'oké osimiri,
nēme dika ha gaje iseti arilika n'ọnu-uḅọ,
31 Pọl we si ọchi-agha ahu nāchi ọgu
ndi-agha ise na ndi-agha, Ọ buru na
ndia anọgidegh n'uḅọ, apugh izọputa
unu onwe-unu. 32 Mḅe ahu ndi-agha
bipuru udọ̀ uḅọ ntà ahu, we rapu ya ka
ọ dapu. 33 Mḅe chi gaje ibọ, Pọl we
riọ ha nile ka ha rie nri, si, Ta mere ya
ubọchi nke-iri-na-anọ unu nēle anya,
nọgide kwa n'ibū ọnu, ebe unu nērigh
ihe. 34 N'ihi ya ariọm unu ka unu rie
nri: n'ihi na nka diri nzọputa-unu: n'ihi
na ọ digh otù agiri-isi gēsi n'isi onye ọ
bula n'etiti unu la n'iyi. 35 Mḅe o
kwusiri ihe ndia, nara kwa achicha, ọ
kele Chineke n'iru madu nile: we nyawa
ya, malite kwa iri ya. 36 Ha nile we
nwe obi-utọ, ha onwe-ha we ri kwa nri.
37 Ayi nile ndi nọ n'uḅọ di ọgu madu
iri-na-atọ na madu iri na isi. 38 Mḅe
ha rijusiri afọ, ha me ka uḅọ di nfé, site
n'itufu ọka n'oké osimiri. 39 Ma mḅe
chi bọrọ, ha amatagh ala ahu: ma ha
huru otù ọnu-miri nke nwere ótú, ha
we ḅa izù ma ha puru ime ka miri nubà
uḅọ n'ala. 40 Mḅe ha tupusiri arilika
nile, rapu kwa ha n'oké osimiri, ha we
tọpu udọ̀ umara isi-uḅọ n'otù oge ahu;
ha we dọlie ákwà-ifufe nke ọnu-uḅọ nye
ifufe, we jebe n'ótú. 41 Ma ebe ha
dabàra n'otù ebe di n'aḅata oké osimiri
abua, ha we tiye uḅọ n'ala; ọnu-uḅọ
we siri n'ala digide kwa nēnwegh ike ka
eropu ya, ma ike ebili-miri nyajibere isi-
uḅọ. 42 Ma ọdú ndi-agha duru bu ka
ha ḅue ndi-nkpọrọ, ka onye ọ bula nime
ha ghara isi n'uḅọ gwu miri, we ḅalaga.
43 Ma ọchi-agha ahu nāchi ọgu ndi-
agha ise, ebe o nēzube izọputa Pọl, o
ḅochiri ha n'izù-ha; we si ka ndi puru
igwu miri si n'uḅọ tubà onwe-ha na miri,
buru uzọ rue ala: 44 ka ndi fọduru ru
kwa, ufọdu n'elu ibo, ndi ọzọ n'elu ihe
di iche iche si n'uḅọ puta. Otú a ọ we
rue, na azọputara madu nile, ha we rue
ala.

28 1 Mḅe azọputasiri ayi, mḅe ahu
ayi matara na anākpọ agwe-etiti
ahu Melita. 2 Ndi bi n'ebe ahu, bú ndi
nāsu asusu ọzọ, we were obi-ọma mezie
ayi n'uzọ anāhugh mḅe ọ bula: n'ihi na
ha funwuru ọku, kpọbata ayi nile, n'ihi
miri nke nēzo n'oge ahu, na n'ihi oyi.
3 Ma mḅe Pọl chikọtasiri ùkwù nkú,
tukwasi ha n'ọku, aju-ala we si n'okpom-
ọku ahu puta, ta ya alu kokwasi kwa ya
n'aka. 4 Mḅe ndi ahu ndi nāsu asusu
ọzọ huru anu-ọhia ahu ka o kokwasiri ya
n'aka, ha we sirita ibe-ha, N'ezie nwoke
a bu oḅu-madu, onye ọ bu ezie na
azọputara ya n'oké osimiri, ma Ikpé
ziri ezi ekwegh ka ọ di ndu. 5 Otú ọ
di, ọ febàra anu-ọhia ahu nime ọku,
ma ọ digh ihe ọjọ meruru ya aru. 6 Ma
ha nēle anya na ọ gaje iza, ma-ọbu ida
n'ala nwua na mberede: ma mḅe ha nēle
anya ogologo oge, ma ha ahugh ihe ọ
bula jọrọ njọ mere ya, ha we chègharia
uche-ha, si na ọ bu chi.

7 Ma n'ala di aḅata ebe ahu onye-isi
agwe-etiti ahu, aha-ya bu Pọbliọs, nwere
iberibe ala ufọdu; onye nara ayi nke-
ọma, were kwa obi-ọma le ayi ọbia
ubọchi atọ. 8 Ọ we rue, na nna Pọbliọs
nēdina, aru-ọku na ọnyunyu-ọbara
jidesiri ya ike: onye Pọl bakutere, we kpe
ekpere, bikwasi ya aka abua me ka aru
di ya ike. 9 Mḅe emere nka, ndi fọduru
n'agwe-etiti ahu ndi nāria nriaria we
biakute ya, ewe me ka aru-ha di ike:
10 ha we were kwa ọtutu nsọpuru
sọpuru ayi; mḅe ayi nupuru uḅọ, ha we
tiye n'uḅọ ihe nile di ayi nkpà.

11 Mḅe ọnwa atọ gasiri ayi we ba

n'ubọ Aleksandria nupu, bú ubọ nke
nọgidereri n'agwe-etiti ahu na mbe oyi,
nke ihe-iriba-ama-ya bu, Umu-nne-
ndikom abua amuru n'otù mbe. 12 Ayi
we rue ala na Sairakus, we nọgide n'ebe
ahu ubọchi atọ. 13 Ayi we site n'ebe
ahu ga buruburu, we rue Rijiọm: mbe
otù ubọchi gasiri ifufe Ndida we febe,
n'ubọchi nke-abua ayi we bia rue
Pọtiọli: 14 ebe ayi huru umu-nna nime
Kraist, ewe riọ ayi ka ayi na ha nọgide
ubọchi asa: otú a ayi we bia rue Rom.
15 Umu-nna-ayi nime Kraist, mbe ha
nuru ihe bayere ayi, ha we bia izute ayi
rue Ahia Apiọs, na Ulo-ndi-ije Atọ:
mbe Pọl huru ha, ọ kele Chineke, nwe
kwa obi-ike.
16 Mbe ayi batara nime Rom, ewe
kwe ka Pọl nọgide iche, ya na onye-agha
nke nēche ya.
17 O rue, na mbe ubọchi atọ gasiri
ọ kpọkọrọ ndi bu ndi-isi n'etiti ndi-Ju:
mbe ha biakọrọ n'otù, ọ si ha, Umu-
nnem, mu onwem, ọ bu ezie na emeghm
ihe ọ bula megide ndi-Ju, ma-ọbu ọme-
n'ala nke nna-ayi-hà, ma esi na
Jerusalem raram nye n'aka ndi Rom ka
m'buru onye-nkpọrọ: 18 ma ndi ahu,
mbe ha kpesirim ikpé, ha zubere irapum
ka m'la, n'ihi na ọ digh íhe kwesiri onwu
dim n'aru. 19 Ma mbe ndi-Ju
kwugidere ya, erugiderem ka m'kpọkue
Sisa; ọ bugh na enwerem ihe ibo mba
nkem ebubo. 20 Ya mere n'ihi ihe nka
ka m'riọrọ unu ka m'hu unu anya gwa
kwa unu okwu: n'ihi na ọ bu n'ihi olile-
anya nke Israel ka ekerem nkpọrọ a
21 Ha we si ya, Ayi onwe-ayi anatagh
akwukwọ-ozi site na Judia bayere gi,
ọ digh kwa onye ọ bula n'etiti umu-nne-
ayi ruru ebe a, we kọ akukọ ma-ọbu
kwue ajọ ihe ọ bula bayere gi. 22 Ma
ọ di ayi nma inu n'ọnu-gi ihe i tukwasiri
uche-gi na ha: n'ihi na ihe bayere irọ-
òtù a, ayi mazuru na anēkwugide ya ebe
nile.
23 Mbe ha kasiri ya otù ubọchi àkà,
ọtutu madu kariri we biakute ya n'ebe
ọ nọ dika ọbìa; ndi ọ kọrọ akukọ,
nēkwusi okwu ala-eze Chineke ike,
nēme kwa ka ha kweye n'ihe bayere
Jisus, site n'iwu Moses, site kwa na ndi-
amuma, si n'ututu rue anyasi. 24 Ufọdu
we kwere ihe nile ekwuru, ma ufọdu
ekwegh. 25 Mbe ha nēnwegh otù olu
n'etiti onwe-ha, ha we la, mbe Pọl
kwusiri otù okwu, si, Mọ Nsọ we site
n'ọnu Aisaia onye-amuma gwa nna-
unu-hà okwu nke-ọma, 26 si,

Jekuru ndi nka, si,
N'ọnunu unu gānu, ma unu agagh-
anuta ma-ọli;
N'ọhuhu unu gāhu, ma unu agagh-
ahuta ma-ọli:
27 N'ihi na obi ndi nka mara abuba,
Nti-ha kpọchi-kwa-ra,
Ha kpuchi-kwa-ra anya-ha;
Ka ha ghara iwere anya-ha hu uzọ
ma elegh anya,
Ghara kwa iwere nti-ha nu ihe,
Ghara kwa iwere obi-ha ghọta,
Ghara kwa ichighari,
Ka M'ghara kwa ime ka aru di ha
ike.

28 Ya mere maranu, na nzọputa nka,
bú nke Chineke, ka ezigara ndi mba ọzọ:
ndi ahu gānu kwa. 29 Mgbe o kwusiri
okwu ndia, ndi-Ju we pua, rurita uka
nke-uku n'etiti onwe-ha.
30 Ọ we nọgide arọ abua dum n'ulo
nke aka ya o goro ego, nānara kwa ndi
nile bakutere ya, 31 nēkwusa ala-eze
Chineke, nēwere kwa nkwuwa-okwu
nile zí ihe nile bayere Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist, ọ digh onye nēbochi ya.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI ROM

1 1 Pọl, orù nke Jisus Kraist, onye
akpọrọ ibu onye-ozi, onye
kewapuru nye ozi ọma Chineke,
2 nke O buru uzọ kwere na nkwa site
n'ọnu ndi-amuma-Ya n'ihe nile edeworo
n'akwukwọ nsọ, 3 bayere Ọkpara-Ya,

Onye amuru site na nkpuru Devid dika
anu-aru si di, 4 Onye akaworo ibu
Ọkpara Chineke n'ike, dika Mọ nke idi-
nsọ si di, site na nbilite-n'ọnwu nke ndi
nwuru anwu; bú Jisus Kraist Onye-nwe-
ayi, 5 Onye ayi sitere n'aka-Ya nata
amara na ọlu onye-ozi, rue iṅa-nti nke
okwukwe n'etiti mba nile, n'ihi aha-Ya:
6 ndi unu onwe-unu nọ kwa n'etiti ha,
ndi akpọrọ ibu ndi nke Jisus Kraist:
7 Pọl nka nēdegara ndi nile nọ na Rom
akwukwọ, bú ndi Chineke huru n'anya,
ndi akpọrọ ibu ndi nsọ: Amara diri unu
na udo nke si n'aka Chineke Nna-ayi na
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist bia.

8 Mbu, anamekele Chinekem ekele
site na Jisus Kraist bayere unu nile, na
anēkwusa okwukwe-unu n'uwa dum.
9 N'ihi na Chineke, Onye m'nēkpere
nime mọm n'ozi ọma nke Ọkpara-Ya, bu
Onye-àmàm, otú m'nārapugh aka
n'ihota unu, 10 nāriọ aririọ mḅe nile
n'ekperem nile, ọ buru na, ma elegh
anya, uḅu a n'oge a ezi uzọ gādirim
ibiakute unu, n'ihe Chineke nāchọ.
11 N'ihi na ihu unu anya nāgusim ike,
ka m'we me ka unu keta onyinye-amara
ufọdu nke Mọ Nsọ, ka ewe me ka unu
guzosie ike; 12 nke ahu bu, ka ewe
kasie mu na unu obi n'etiti unu, site
n'okwukwe ayi kwekọrọ, ma nke unu ma
nke mu onwem. 13 Ma achọghm ka
unu ghara imara, umu-nnam, na ọtutu
mḅe m'zubere ibiakute unu (eḅochi-
kwa-ram ibia rue uḅu a), ka m'we nwe
kwa nkpuru ufọdu n'etiti unu, dika ọ di
kwa n'etiti ndi mba ọzọ fọduru. 14 Ejim
madu nile ugwọ, ma ndi-Grik ma ndi
nāsu asusu ọzọ, ma ndi mara ihe ma ndi
nēnwegh uche. 15 Otú a, ka ihe bayere
mu onwem ra, ọ dim ọku n'obi izi kwa
unu ndi bi na Rom ozi ọma. 16 N'ihi
na ihere ozi ọma ahu adigh-emem:
n'ihi na ọ bu ike nke Chineke rue
nzọputa nye onye ọ bula nke kwere;
onye-Ju na mbu, na onye-Grik kwa.
17 N'ihi na anēkpughe ezi omume
Chineke nime va, site n'okwukwe rue
okwukwe: dika edeworo ya n'akwukwọ
nsọ, si, Ma onye ezi omume gēsite
n'okwukwe di ndu.

18 N'ihi na esi n'elu-igwe kpughe iwe
Chineke imegide asọpurugh-Chineke na
ajọ omume nile nke madu, ndi nēḅochi
ezi-okwu n'ajọ omume; 19 n'ihi na ihe
apuru imata bayere Chineke nāputa ìhè
nime ha; n'ihi na Chineke mere ka ọ
putara ha ìhè. 20 N'ihi na ihe-Ya anya
nāhugh site n'òkìkè uwa ka anāhu nke-
ọma, ebe anāghọta ha site n'ihe nile
ekère èkè, bú ike ebigh-ebi Ya na udi-
Chineke-Ya; ka ha ghara inwe ngọpu:
21 n'ihi na, ọ bu ezie na ha mara
Chineke, ma ha enyegh Ya otuto dika
Chineke, ha ekelegh kwa Ya; kama
emere ha ihe-efu n'ihe nile ha nātule
n'obi-ha, obi-ha nke nēnwegh nghọta
ḅa-kwa-ra ọchichiri. 22 Mḅe ha nēkwu
na ha bu ndi mara ihe, ha we ghọ ndi-
nzuzu, 23 we were ebube nke Chineke
anāpugh imebi ḅanwere oyiyi nke
onyinyo madu apuru imebi, na nke anu-
ufe na anu ukwu anọ na ihe nākpu akpu
di iche iche.

24 N'ihi ya Chineke rara ha nye n'aka
adigh-ọcha n'ihe ọjọ nile nāgu obi-ha, ka
ewe me aru-ha ihe-ihere n'etiti ha:
25 ebe ha were ezi-okwu nke Chineke
ḅanwere ugha-ha, ha we sọpuru nēkpe-
kwa-ra ihe ekère èkè kama Onye kère
èkè, Onye agọziworo ebigh-ebi. Amen.

26 N'ihi nka Chineke rara ha nye
n'aka agu ihe-ihere: n'ihi na ndinyom-
ha were nwayi ha bu site n'ọmumu
ḅanwere ihe nēmegide ka esi mu ha:
27 otú a ndikom rapu-kwa-ra otú anēme
nwayi site ka esi mu ya, we re ọku
n'agu-ha n'aru ndikom-ibe-ha, ndikom
nāluputa ihe nādigh nma n'anya n'aru
ndikom, nānara kwa nime onwe-ha
ugwọ-ọlu ahu nke niehie-ha nke ha
nāghagh inara.

28 Dika ha juru inọgide n'imazu
Chineke, Chineke ra-kwa-ra ha nye
n'aka uche ajuru aju, ime ihe ahu nile
nēkwesigh; 29 ebe ha juputara n'ajọ
omume nile, ajọ ọlu, anya-uku, obi ọjọ;
juputa kwa n'ekworo, ọḅuḅu-madu,
esem-okwu, aghughọ, uche ọjọ; ndi-
ntakwu, 30 ndi nēkwutọ madu, ndi
nākpọ Chineke asì, ndi nēme madu ihe-
ihere, ndi-npako, ndi nānya isi, ndi
nāchọputa ihe ọjọ, ndi nēkweyegh ndi
muru ha, 31 ndi nēnwegh nghọta, ndi
nēmebi ọḅuḅa-ndu, ndi ihe madu-ibe-
ha nādigh-atọ utọ, ndi nēnwegh obi-
ebere: 32 madu ndi, ọ bu ezie na ha
mazuru ihe Chineke guru n'ihe ziri ezi,
na ndi nēme ihe di otú a kwesiri ọnwu,

ma ọ bugh nàni na ha nēme ha, kama
ndi nēme ha di kwa ha ezi nma.

2 1 N'ihi ya i nwegh ngọpu, gi madu,
onye ọ bula nēkpe ikpé: n'ihi na i
nāma onwe-gi ikpe n'ihe i nēkpe madu-
ibe-gi; n'ihi na gi onye nēkpe ikpe nēme
otù ihe ahu. 2 Ayi ma-kwa-ra na ikpė
Chineke di ka ezi-okwu si di imegide ndi
nēme ihe di otù a. 3 Ma i nāgu nka,
gi madu, nke nēkpe ndi nēme ihe di otù
a, ma i nēme kwa ha, na gi onwe-gi
gāḅanari ikpė Chineke? 4 Ma-ọbu
i nēleli àkù nke obi-ọma-Ya na nke
nnagide-Ya na nke ogologo-ntachi-obi-
Ya, ebe i nāmagh na ọlu obi-ọma
Chineke nēdubà gi na nchèghari? 5 ma
dika obi-etili-gi na obi-gi nēchėgharigh
si di i nākpado iwe nye onwe-gi
n'ubọchi iwe na nkpughe nke ikpė ziri
ezi nke Chineke; 6 Onye gēnyeghachi
onye ọ bula dika ọlu-ya nile si di:
7 ndi site na ntachi-obi n'ezi ọlu nāchọ
otuto na nsọpuru na apugh-imebi ka Ọ
gēnye ndu ebigh-ebi: 8 ma ndi di
n'akuku nke ikpa - iche - iche, ndi
nēkweyegh kwa ezi-okwu, kama ha
nēkweye ajọ omume, iwe na ọnuma,
9 nkpaḅu na okė nkpà, gādiri ha, n'elu
nkpuru-obi ọ bula nke madu onye
nāluputa ihe ọjọ, nke onye-Ju na mbu,
na nke onye-Grik kwa; 10 ma otuto na
nsọpuru na udo gādiri onye ọ bula nke
nālu ezi ọlu, onye-Ju na mbu, na onye-
Grik kwa: 11 n'ihi na ile-madu-anya-
n'iru adigh n'ebe Chineke nọ. 12 N'ihi
na ka ha ra, bù ndi mehiere nēnwegh
iwu, ha gāla kwa n'iyi nēnwegh iwu: ka
ha ra kwa, bù ndi mehiere n'okpuru iwu,
agēsite n'iwu kpe ha ikpė; 13 n'ihi na
ọ bugh ndi nānu iwu bu ndi ezi omume
n'ebe Chineke nọ, kama ọ bu ndi nēdebe
iwu ka agāgu na ndi ezi omume: 14 n'ihi
na mḅe ọ bula ndi mba ọzọ ndi
nēnwegh iwu nēme ihe nile di n'iwu site
ka esi mu ha, ndi ahu, ọ bu ezie na ha
enwegh iwu, ma ha onwe-ha bu iwu
enyere onwe-ha; 15 n'ihi na ha nēgosi
ọlu iwu na edewo ya n'obi-ha, akọ-na-
uche-ha nēso kwa ya nāḅa àmà, ihe
ha nātule n'obi-ha n'etiti onwe-ha nēbo
kwa ha ebubo ma-ọbu ma elegh anya
nāgọpu ha; 16 n'ubọchi ahu mḅe
Chineke gēkpe ihe-nzuzo nile nke madu
nile, dika ozi ọmam si di, site n'aka Jisus
Kraist.

17 Ma ọ buru na akpọrọ gi onwe-gi
aha onye-Ju, ọ buru kwa na i nēzu ike
n'elu iwu, nānya kwa isi na Chineke,
18 nāma kwa ihe Ọ nāchọ, nānwa kwa
ihe ha na ibe-ha di iche, ebe anēwere
okwu-ọnu zi gi ihe site n'iwu-gi, 19 ọ
buru kwa na eme ka i kweye na gi onwe-
gi bu onye-ndù nke ndi-isi, ihė nke ndi
nọ n'ọchichiri, 20 onye nāzùputa ndi
nēnwegh uche, onye-ozizi nke umu ọhu,
ebe i nēnwe udi nke ihe-ọmuma na nke
ezi-okwu n'iwu ahu; 21 ya mere gi
onye nēzi madu-ibe-gi ihe, i digh-ezi
onwe-gi? gi onye nēkwusa ka madu
ghara izu ori, i nēzu ori? 22 gi onye
nāsi ka madu ghara ikwa iko, i nākwa
iko? gi onye nākpọ arusi ihe-àrù, i nēzu
ihe ulo chi ori? 23 gi onye nānya isi
n'iwu, i nēme Chineke ihe-ihere site na
njehie-gi n'iwu ahu? 24 N'ihi na
anēkwulu aha Chineke n'etiti ndi mba
ọzọ n'ihi unu, dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ. 25 N'ihi na obibi-
ùgwù nāba urù ezie, ma ọ buru na i
nēdebe iwu: ma ọ buru na i bu onye-
njehie n'iwu, obibì-ùgwù-gi aghọwo
ebigh-ùgwù. 26 Ya mere ọ buru na
onye ebigh-ùgwù nēdebe ihe nile iwu-gi
guru n'ihe ziri ezi, àgagh-agu ebigh-
ùgwù-ya n'obibi-ùgwù? 27 onye ebigh-
ùgwù ka esi mu ya, ma ọ buru na ọ
debezu iwu, ọ̀ gagh-ekpe kwa gi ikpé,
onye sitere n'ihe edeworo n'akwukwọ na
obibi-ùgwù bu onye-njehie n'iwu?
28 N'ihi na onye nke bu onye-Ju n'anya
madu abugh onye-Ju; obibi-ùgwù ahu
nke madu nāhu anya, nke di n'anu-aru,
abugh kwa obibi-ùgwù: 29 kama onye
nke bu onye-Ju n'ihe zoro ezo, onye ahu
bu onye-Ju; obibi-ùgwù bu kwa nke
nkpuru-obi, nime mọ, ọ bugh n'ihe
edeworo n'akwukwọ; nke otuto-ya
nēsitegh n'aka madu, kama o sitere n'aka
Chineke.

3 1 Gini kwa ka onye-Ju nwebigara
ọkė? ma-ọbu ùrù gini ka ibi-ùgwù
bara? 2 Ọ bara urù ri nne n'uzọ nile:
mbu, na ewere okwu si n'ọnu Chineke
puta nye ha n'aka na ntukwasi-obi.
3 N'ihi na asi na ufọdu ekwegh, gini
kwa? ėkwegh-ekwe-ha gēme ka ikwesi-
ntukwasi-obi nke Chineke ghara idi irè?
4 Chineke ekwela: kama ka ọ puta ìhė
na Chineke bu Onye ezi-okwu, ma madu

nile n'otù n'otù bu ndi-ugha; dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,
Ka ewe gua Gi n'onye ezi omume
n'okwu-Gi nile,
Ka I we kpeḅu kwa mḅe anēkpe Gi
ikpé.
5 Ma ọ buru na ajọ omume-ayi eme ka
ezi omume Chineke puta ìhè, gini ka ayi
gēkwu? Chineke, Onye nēme ka iwe-
Ya dakwasi ayi, Ọ̀ bu onye ajọ omume?
(Anamekwu dika madu.) 6 Chineke
ekwela: n'ihi na Chineke gēsi kwa aǹa
kpe uwa ikpé? 7 Ma ọ buru na ezi-
okwu nke Chineke babigara uba ókè
n'iwetara Ya ebube site n'okwu-ugha
nkem, gini mere anēkpe kwa mu onwem
ikpé ọzọ dika onye-nmehie? 8 gini me-
kwa-ra ayi asigh, Ka ayi me ihe ọjọ, ka
ezi ihe we puta? (dika anēkwulu ayi, dika
ufọdu nēkwu kwa na ayi nāsi), ndi ikpé-
ha ziri ezi.
9 Gini kwa? àyi ka ha nma? É-è, ayi
akagh ha nma ma-ọli: n'ihi na ayi buru
uzọ bo ndi-Ju bo kwa ndi-Grik ebubo,
na ha nile nọ n'okpuru nmehie; 10 dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,
Ọ digh onye bu onye ezi omume, ọ
digh otù onye ma-ọli;
11 Ọ digh onye nāghọta,
Ọ digh onye nāchọ Chineke;
12 Ha nile ewezugawo onwe-ha, ha nile
abagh n'ihe n'otù;
Ọ digh onye nēme ihe ọma, ọ digh
ọbuná otù onye:
13 Ílì ghere oghe ka akpiri-ha bu;
Ha jiri ire-ha ghọ aghughọ:
Edide aju-ala di n'okpuru eḅuḅere-
ọnu-ha:
14 Ndi ọnu-ha juru n'ọḅuḅa-iyi na ihe-
ilu:
15 Ukwu-ha di ngwa iwusì ọbara;
16 Nbibi na ihuju-anya di n'uzọ nile ha;
17 Uzọ udo ka ha nāmagh kwa:
18 Egwù Chineke adigh n'anya-ha.
19 Ma ayi matara na ka ha ra, bú ihe
iwu Chineke nēkwu, ọ nāgwa ndi nọ
n'okpuru iwu ahu; ka ewe kpuchita ọnu
nile n'otù n'otù, ka ewe hu kwa na ikpé
mara uwa nile n'ebe Chineke nọ:
20 n'ihi na site n'ọlu nile nke iwu ọ digh
madu ọ bula agāgu n'onye ezi omume
n'iru Ya: n'ihi na ọ bu n'aka iwu ka
nmazu nke nmehie sitere. 21 Ma uḅu
a emewo ka ezi omume Chineke puta
ìhè nke nēguzo iche n'ebe iwu di, nke
iwu ahu na ndi-amuma nāḅara ya àmà;
22 ma ọ bu ezi omume Chineke, site
n'okwukwe ekwere na Jisus Kraist, nke
diri ndi nile kwere; n'ihi na ọ digh ihe di
iche; 23 n'ihi na madu nile emehiewo,
ha adigh-eru kwa otuto Chineke;
24 anēwere kwa amara-Ya nāgu ha na
ndi ezi omume n'onyinye efu site na
nḅaputa ahu nke di nime Kraist Jisus:
25 Onye Chineke chere n'iru ọra madu
ka Ọ buru ihe ijuru Ya obi, site
n'okwukwe ekwere n'ọbara-Ya, igosi ezi
omume-Ya, n'ihi nḅaghara nmehie nile
emehiereri n'oge gara aga, n'oge nnagide
nke Chineke; 26 ka Ọ we gosi ezi
omume-Ya n'oge di uḅu a, ka m'kwuru:
ka Ya onwe-ya we buru onye ezi omume,
buru kwa onye nāgu onye ahu n'onye
ezi omume, bú onye nọ n'okwukwe
ekwere na Jisus. 27 Òle ebe inya-isi-
ayi di kwa? Emechibidowo ya n'èzí.
Site n'aha iwu gini? ọ̀ bu nke ọlu?
É-è: kama ọ bu site n'iwu nke okwukwe.
28 Ya mere ayi guru na anāgu madu
n'onye ezi omume site n'okwukwe, mḅe
ọ kālugh ọlu iwu. 29 Ma-ọbu Chineke,
Ọ̀ bu Chineke nke nání ndi-Ju? Ọ̀
bugh kwa Chineke nke ndi mba ọzọ? É,
ọ bu kwa nke ndi mba ọzọ: 30 asi na ọ
bu ezie na Chineke bu otù, Onye gāgu
ndi obibì-úgwù na ndi ezi omume site
n'okwukwe, were kwa okwukwe ahu gua
ndi ebigh-úgwù na ndi ezi omume.
31 Àyi nēsite kwa n'okwukwe-ayi me
ka iwu ghara idi irè? Chineke ekwela:
kama ayi nēme ka iwu guzo.
4 1 Gini kwa ka ayi gēkwu na
Abraham huworo, bú nna-ayi ochie
dika anu-aru si di? 2 N'ihi na asi na
aguru Abraham n'onye ezi omume site
n'ọlu, ọ nwere ihe inya isi; ma ọ bugh
n'ebe Chineke nọ. 3 N'ihi na ọ̀ bu gini
ka ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nēkwu?
Abraham we kwere Chineke, ewe gua
nke ahu nye ya dika ezi omume. 4 Ma
onye nālu ọlu, agugh ugwọ-ọlu-ya nye
ya dika amara, kama dika ugwọ. 5 Ma
onye nālugh ọlu, kama ọ kwere n'Onye
ahu Nke nāgu onye nāsọpugh Chineke
n'onye ezi omume, anāgu okwukwe-ya
nye ya dika ezi omume. 6 Ọbuná dika
Devid nāsi kwa na madu ahu bu onye
ngọzi diri, bú onye Chineke nāgu ezi
omume nye ya mḅe ọ kālugh ọlu, 7 si,

Ngọzi nādiri ndi aḅaghara nmebi-
iwu nile ha,
Ndi ekpuchi-kwa-ra nmeḷue nile ha.
8 Ngọzi nādiri nwoke ahu onye Onye-
nwe-ayi nāgagh-agu nmehie nye
ya.
9 Ọ̀ bu kwa ndi obibi-ùgwù ka anākpọ
ndi ngọzi a diri, ma-ọbu kwa ndi ebigh-
ùgwù? n'ihi na ayi nāsi, Aguru okwukwe
Abraham nye ya dika ezi omume.
10 Ẹ̀si kwa aǹa gu ya? àguru ya nye ya
mḅe ọ nọ n'obibi-ùgwù, ma-ọbu mḅe ọ
nọ n'ebigh-ùgwù? Ọ bugh n'obibì-
ùgwù, kama ọ bu n'ebigh-ùgwù: 11 ọ
we nara ihe-iriba-ama nke bu obibi-
ùgwù, bù akàrà nke ezi omume nke
okwukwe ahu nke di n'ebigh-ùgwù-ya:
ka ọ we buru nna nke ndi nile kwere, ọ
bu ezie na ha nọ n'ebigh-ùgwù, ka ewe
gua ezi omume nye ha; 12 ka ọ we
buru kwa nna nke obibi-ùgwù n'ebe ndi
ahu nọ, bù ndi nābugh nàni ndi sitere
n'obibi-ùgwù, kama ha nēsozi kwa ije-
ukwu nke okwukwe ahu nke nna-ayi
Abraham, nke ọ nwere n'ebìgh-ùgwù.
13 N'ihi na esitegh n'iwu kwere
Abraham ma-ọbu nkpuru-ya nkwa, na
ọ gābu onye-nketa nke uwa, kama o
sitere n'ezi omume nke okwukwe.
14 N'ihi na asi na ndi ahu ndi sitere
n'iwu bu ndi-nketa, emewo okwukwe
ka ọ buru ihe-efu, me kwa nkwa ahu
ka ọ ghara idi irè: 15 n'ihi na iwu ahu
nāluta iwe; ma ebe iwu nādigh, njehie
adigh kwa. 16 N'ihi nka o sitere
n'okwukwe, ka ọ we di ka amara si di; ka
nkwa ahu we guzosie ike n'ebe nkpuru
ahu nile nọ; ọ bugh nàni ndi sitere n'iwu
ahu, kama ọ bu kwa ndi sitere
n'okwukwe Abraham, onye bu nna
nke ayi nile, 17 (dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Nna nke ọtutu mba
ka M'meworo gi,) n'iru Onye ọ kwere,
bù Chineke, Onye nēme ndi nwuru
anwu ka ha di ndu, Onye nākpọ kwa
ihe nādigh, dika asi na ha di. 18 Onye
kwere mḅe ọ gasiri oge olile-anya, ebe
ọ dabere n'olile-anya, ka ọ we ghọ nna
ọtutu mba, dika ihe kwururi si di, Otù
a ka nkpuru-gi gādi. 19 Ọ we tugharia
uche n'aru nke onwe-ya nke nwuwori,
(ebe ọ ḅara ihe di ka ọgu arọ ise),
tughari kwa uche n'àkpà-nwa Sera na ọ
bu ihe nwuru anwu, ma emegh ya ka ọ
ghara idi ike n'okwukwe-ya: 20 o jigh
kwa ekwegh-ekwe nwe obi abua n'ebe
nkwa Chineke di, kama ejiri okwukwe-
ya me ka ọ nwe ike, ọ nēnye kwa
Chineke otuto, 21 nēkwezu kwa na ihe
Ọ kwereri na nkwa, Ọ puru ime kwa.
22 N'ihi ya agu-kwa-ra ya nye ya dika
ezi omume. 23 Ma ọ bugh n'ihi nàni
ya ka edeworo ya n'akwukwọ nsọ, na
aguru ya nye ya; 24 kama ọ bu kwa
n'ihi ayi, ndi agaje igu ya nye ayi, ndi
kwere n'Onye ahu Nke mere ka Jisus
Onye-nwe-ayi si na ndi nwuru anwu
bilie, 25 Onye arara Ya nye n'ihi
ndahie-ayi nile, ewe me ka O si n'ọnwu
bilie n'ihi igu ayi na ndi ezi omume.
5 1 Ya mere ebe aguru ayi na ndi ezi
omume site n'okwukwe, ayi na
Chineke di n'udo site n'aka Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist; 2 Onye ayi sitewo-
kwa-ra n'aka-Ya nwe nkḍọbata-ayi
n'okwukwe-ayi nime amara nka ayi
nēguzo nime ya; ayi nānya kwa isi,
nādabere n'olile-anya nke otuto Chineke.
3 Ma ọ bugh nàni nka, kama ayi nānya
kwa isi nime nkpaḅu-ayi nile: ebe ayi
matara na nkpaḅu nāluta ntachi-obi;
4 ntachi-obi ahu nāluta kwa ọnwunwa;
ọnwunwa ahu nāluta kwa olile-anya:
5 olile-anya ahu emegh kwa ka ihere me
ayi; n'ihi na awusaworo ihu-n'anya nke
Chineke n'obi-ayi site n'aka Mọ Nsọ
Nke enyere ayi. 6 N'ihi na mḅe ayi
nọ nādigh ike, mḅe oge-Ya ruru Kraist
nwuru n'ihi ndi nàdigh-asọpuru
Chineke. 7 N'ihi na ọ di ike na otù
onye gānwu n'ihi onye ezi omume: n'ihi
na ma elegh anya otù onye gēnwe anya-
ike ọbunà inwu n'ihi ezi madu. 8 Ma
Chineke nēme ka ihu-n'anya nke aka
Ya n'ebe ayi nọ puta ìhè, n'ilù na, mḅe
ayi nọ nābu ndi-nmehie, Kraist nwuru
n'ihi ayi. 9 Ya mere nke kariri ri nne,
ebe agusiri ayi na ndi ezi omume uḅu a
nime ọbara-Ya, agāzọputa ayi n'iwe
Chineke site n'aka-Ya. 10 N'ihi na asi
na, mḅe ayi bu ndi-iro, esitere n'ọnwu
Ọkpara-Ya me ka ayi na Chineke di
n'otù: nke kariri ri nne bu, ebe emesiri
ka ayi na Chineke di n'otù, na agāzọputa
ayi nime ndu-Ya; 11 ma ọ bugh nàni
nka, kama ayi nānya kwa isi na Chineke
site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus Kraist,
Onye ayi siworo n'aka-Ya nata ime-ka-
adi-n'otù a uḅu a.
12 N'ihi nka, dika nmehie si n'aka otù

madu ba n'uwa, dika ọnwu si n'aka
nmehie ba kwa; ọnwu we si otú a gabiga
rue madu nile, n'ihi na madu nile
mehiere:—13 n'ihi na rue mbe iwu
biara nmehie di n'uwa: ma adigh-agu
nmehie mbe iwu nādigh. 14 Otú ọ di,
ọnwu si n'oge Adam buru eze rue oge
Moses, ọbuná ichiri ndi nēmehiegh
n'oyiyi nke njehie Adam, onye bu ihe-
atù nke Onye ahu gaje ibia. 15 Ma
dika ndahie ahu si di, ọ bugh otú a ka
onyinye-amara si di kwa. N'ihi na asi
na ọra madu nwuru site na ndahie nke
otù onye ahu, amara Chineke, na
onyinye ahu nke di nime amara nke otù
Madu ahu, Jisus Kraist, babigara ókè
kari ri nne rue ọra madu. 16 Onyinye
ahu abugh kwa dika o sitere n'aka otù
onye nke mehiere: n'ihi na ikpé sitere
n'otù onye bia weta amam-ikpe, ma
onyinye-amara ahu sitere n'ọtutu ndahie
bia weta ọlu igu madu na ndi ezi omume.
17 N'ihi na asi na ọnwu si n'aka otù
onye ahu buru eze, site na ndahie nke
otù onye ahu; ndi nānata nbabiga-ókè
nke amara ahu na nke onyinye ahu, bú
ezi omume, gābu kari eze ri nne na ndu
site n'aka otù Onye ahu, bú Jisus Kraist.
18 Ya mere otú a, dika ikpé ahu sitere
n'otù ndahie bia rue madu nile iwetara
ha amam-ikpe; ọbuná otú a ka onyinye-
amara ahu sitere n'otù ọlu ezi omume
bia rue madu nile igu ha na ndi ezi
omume ka ha nata ndu. 19 N'ihi na
dika edoro ọra madu na ndi-nmehie site
n'añagh-nti nke otù madu ahu, ọbuná
otú a ka agēdo ọra madu na ndi ezi
omume site n'iña-nti nke otù Onye ahu.
20 Iwu we bebà, ka ndahie ahu we rie
nne; ma n'ebe nmehie riri nne, n'ebe
ahu ka amara babigara ókè nke-uku kari:
21 ka, dika nmehie si buru eze n'onwu,
ka amara we buru kwa eze otú a site
n'ezi omume rue ndu ebigh-ebi site n'aka
Jisus Kraist Onye-nwe-ayi.

6 1 Gini ka ayi gēkwu kwa? Àyi
gānọgide na nmehie, ka amara we
rie nne? 2 Chineke ekwela. Ayi onwe-
ayi, bú ndi nwuru n'ebe nmehie di, àyi
gēsi aña nādi ndu ọzọ nime ya? 3 Ma-
ọbu ùnu amagh na ka ayi ra, bú ndi
emere baptism iba nime Kraist Jisus,
emere ayi baptism ibà n'ọnwu-Ya?
4 Ya mere esitere na baptism-ayi likọ ayi
na Ya ibà n'ọnwu ahu: ka, dika esitere
n'ebube nke Nna-Ya me ka Kraist si na
ndi nwuru anwu bilie, ka ayi onwe-ayi
we jeghari kwa na ndu ọhu otú a.
5 N'ihi na asi na eiiri oyiyi ọnwu-Ya
me ka ayi na Ya tokọ buru otù ihe, agēji
kwa oyiyi nke nbilite-n'ọnwu-Ya me
ka ayi na Ya tokọ buru otù ihe; 6 ebe
ayi mara nka, na akpọgidekọrọ Ya na
madu ochie ayi n'obe, ka ewe me ka aru-
ayi nke nmehie nwezu ghara idi irè, ka
ayi we ghara idi nābu orù nke nmehie
ọzọ; 7 n'ihi na onye nwuru anwu,
aguwo ya n'onye ezi omume pua na
nmehie-ya. 8 Ma ọ buru na ayi na
Kraist nwukọrọ, ayi kwere na ayi na Ya
gādikọ kwa ndu ọzọ; 9 n'ihi na ayi
matara na ebe emere ka Kraist si na ndi
nwuru anwu bilie Ọ gagh-anwu ọzọ;
ọnwu abugh kwa onye nēnwe Ya ọzọ.
10 N'ihi na ọnwu Ọ nwuru, Ọ nwuru
náni otù ọnwu n'ebe nmehie di: ma
ndu Ọ nādi, Ọ nādi n'ebe Chineke nọ.
11 Otú a unu onwe-unu, nāgu-kwa-nu
na unu onwe-unu bu ndi nwuru anwu
n'ebe nmehie di, ma na unu nādi ndu
nime Kraist Jisus n'ebe Chineke nọ.

12 Ya mere, ka nmehie ghara idi nābu
eze n'aru-unu nke puru inwu anwu, ime
unu ka unu ña agu-ya nile nti: 13 unu
adi-kwa-la nēche ihe di unu n'aru n'iru
nmehie ka ha buru ihe-agha ajọ omume;
kama chenu onwe-unu n'iru Chineke,
dika ndi sitere na ndi nwuru anwu di
ndu, che-kwa-nu ihe di unu n'aru n'iru
Chineke ka ha buru ihe-agha ezi omume.
14 N'ihi na nmehie agagh-abu onye-
nwe-unu: n'ihi na unu anọgh n'okpuru
iwu, kama n'okpuru amara.

15 Gini kwa? ọ bu na ayi gēmehie,
n'ihi na ayi anọgh n'okpuru iwu, kama
n'okpuru amara? Chineke ekwela.
16 Unu amatagh na onye unu nēche
onwe-unu n'iru ya ka unu buru ndi-orù
iña ya nti, unu bu ndi-orù nke onye ahu
unu nāña nti ya; ma-ọbu nke nmehie
nēweta ọnwu, ma-ọbu nke iña-nti
nēweta ezi omume? 17 Ma ekele diri
Chineke, na unu buri ndi-orù nke
nmehie, ma unu sitere n'obi-unu ña nti
ihe-atù nke ozizi ahu nke arara unu nye
n'aka-ya; 18 ebe eme-kwa-ra ka unu
pua na nmehie nwere onwe-unu, unu
ghọrọ ndi-orù nke ezi omume.
19 Añamekwu dika madu n'ihi adigh-
ike nke anu-aru-unu: n'ihi na dika unu

chere ihe nile di unu n'aru n'iru adigh-
ọcha na n'iru imebi-iwu nēdubà n'imebi-
iwu ka unu buru ndi-orù-ha, otù a chenu
ihe nile di unu n'aru n'iru ezi omume
uḅu a, bù nke nēdubà n'ido-nsọ, ka unu
buru ndi-orù-ya. 20 N'ihi na mḅe unu
bu ndi-orù nke nmehie, unu nwere
onwe-unu n'ebe ezi omume di. 21 Ọ̀
bu nkpuru gini kwa ka unu nwere n'oge
ahu n'ihe nile ahu nke ihere ha nēme
unu uḅu a? n'ihi na ọgwugwu ihe nile
ahu bu ọnwu. 22 Ma uḅu a ebe unu
pusiri na nmehie nwere onwe-unu, ghọ
kwa ndi-orù nke Chineke, unu nwere
nkpuru-unu nēweta ido-nsọ, unu nwe-
kwa-ra ndu ebigh-ebi dika ọgwugwu-ya.
23 N'ihi na ugwọ-ọlu nke nmehie bu
ọnwu; ma onyinye-amara nke Chineke
bu ndu ebigh-ebi nime Kraist Jisus
Onye-nwe-ayi.
7 1 Ma-ọbu ùnu amagh, umu-nnam
(n'ihi na anamagwa ndi mara iwu
okwu), na iwu bu onye-nwe madu ka
oge ra ọ nādi ndu? 2 N'ihi na iwu
kekọrọ nwayi nke nwere di n'aru di-ya
mḅe di-ya nọ na ndu; ma ọ buru na di-
ya nwuru, atọpuwo ya n'iwu nke di-ya.
3 Ya mere otù a, agākpọ ya nwayi
nākwa iko, ma ọ buru na ọ lakuru nwoke
di iche mḅe di-ya nọ na ndu: ma ọ buru
na di-ya nwuru, ọ puwo n'iwu nwere
onwe-ya, nke nēme ya ka ọ ghara ibu
nwayi nākwa iko, ma ọ buru na ọ lakuru
nwoke di iche. 4 Ya mere, umu-nnam,
esite-kwa-ra n'aru Kraist me ka unu
onwe-unu nwua n'ebe iwu di; ka unu we
lakuru di di iche, bù Onye emere ka O si
na ndi nwuru anwu bilie, ka ayi we
miara Chineke nkpuru. 5 N'ihi na mḅe
ayi nọ n'anu-aru, ọchichọ ọjọ nile nke
diri nmehie nile ayi, nke sitere n'aka iwu
ahu, nālusi ọlu ike n'ihe nile di ayi n'aru
imiri ọnwu nkpuru. 6 Ma uḅu a
atọpuwo ayi n'iwu ahu, ebe ayi nwuru
n'ebe ihe ahu di nke ejidesiri ayi ike
nime ya; ya mere ayi nābu orù n'idi-ọhu
nke Mọ Nsọ, ọ bugh kwa n'idi-ochie nke
ihe edeworo n'akwukwọ.
7 Gini ka ayi gēkwu kwa? Ìwu ahu
bu nmehie? Chineke ekwela. Kama,
m'gagh-amawori nmehie, ma ọ buru na
esiteghm n'aka iwu mara ya: n'ihi na
m'gagh-amatawori agu ihe ọjọ, ma ọ
buru na iwu ahu asigh, Agu ihe ọjọ
agula gi: 8 ma nmehie, ebe ọ natara ihe
o gēji megidem, ọ were ihe enyere n'iwu
luta agu ihe ọjọ nile n'otù n'otù nimem:
n'ihi na nmehie bu ihe nwuru anwu ma
iwu adigh ya. 9 Mə mu onwem nādi
ndu otù mḅe n'oge iwu nādigh: ma mḅe
ihe enyere n'iwu biara, nmehie ahu we
di ndu ọzọ, mu onwem we nwua;
10 ihe ahu enyere n'iwu, nke nēdubà na
ndu, nka ka m'huru na ọ bu ihe nēdubà
n'ọnwu: 11 n'ihi na nmehie, ebe ọ
natara ihe o gēji megidem, o sitere n'ihe
enyere n'iwu ghọḅuem, site kwa na ya
ḅuem. 12 Ya mere iwu ahu di nsọ
n'ezie, ihe enyere n'iwu di kwa nsọ, zi
kwa ezi, buru kwa ezi ihe. 13 Ya mere,
èzi ihe ahu ghọrọ ọnwu n'ebe m'nọ?
Chineke ekwela. Kama ọ bu nmehie,
ka ọ we puta ìhè na ọ bu nmehie, site
n'iwere ezi ihe ahu lutaram ọnwu;—ka
nmehie we site n'ihe ahu enyere n'iwu
ghọ ihe nēmehie nke-uku ri nne.
14 N'ihi na ayi matara na iwu ahu bu
ihe nke Mọ: ma mu onwem bu ihe nke
anu-aru, erewokwam inọ n'okpuru
nmehie. 15 N'ihi na ihe m'nāluta ka
m'nāmagh: n'ihi na ihe m'nāchọ, ọ
bugh ihe ahu ka m'nēme; kama ihe
m'nākpọ asì, ihe ahu ka m'nēme.
16 Ma ọ buru na ihe m'nāchọgh, ihe
ahu ka m'nēme, anamekweye iwu ahu
na ọ bu ihe ọma. 17 Ma uḅu a ọ bugh
mu onwem nāluta kwa ya ọzọ, kama ọ
bu ihe ahu nke nēbi nimem, bù nmehie.
18 N'ihi na amataram na ezi ihe adigh-
ebi nimem, nke ahu bu, n'anu-arum:
n'ihi na ichọ ihe ọma di nso n'ebe akam
gēru, ma iluta ihe ọma adigh nso n'ebe
akam gēru. 19 N'ihi na ezi ihe nke
m'nāchọ ka m'nēmegh: kama ihe ọjọ
nke m'nāchọgh, ihe ahu ka m'nēme.
20 Ma ọ buru na ihe m'nachọgh, ihe
ahu ka m'nēme, ọ bugh mu onwem
nāluta kwa ya ọzọ, kama ọ bu ihe ahu
nke nēbi nimem, bù nmehie. 21 Ya
mere ahurum iwu a, na ihe ọjọ dim nso
n'ebe akam gēru, mu, bù onye nāchọ
ime ihe ọma. 22 N'ihi na mu na iwu
Chineke nēnwekọ obi-utọ dika madu
imem si di: 23 ma anamahu iwu di
iche n'ihe nile dim n'aru, nēbu agha
megide iwu nke uchem, nādọtakwam
n'agha nye iwu nke nmehie nke di
n'ihe nile dim n'aru. 24 Madu nke
hujuru anya ka mu onwem bu! ònye
gādọputam n'aru nke ọnwu a? 25 Ma

ekele diri Chineke na ndọputa sitere
n'aka Jisus Kraist Onye-nwe-ayi. Ya
mere otù a mu onwem ji uchem buru orù
nke iwu Chineke; ma ejim anu-arum
buru orù nke iwu nmehie.

8 1 Ya mere uḅu a ọ digh amam-ikpe ọ
bula diri ndi nọ nime Kraist Jisus.
2 N'ihi na iwu nke Mọ nke ndu nime
Kraist Jisus mere ka m'pua n'aka iwu
nke nmehie na nke ọnwu, nwere onwem.
3 N'ihi na ihe iwu ahu nāpugh ime, nke
ọ nādigh ike nime ya site n'anu-aru,
Chineke mere, n'ihi na Ọ mara nmehie
ikpė n'anu-aru, mḅe O zitere Ọkpara
nke aka Ya n'oyiyi nke anu-aru nmehie
na dika àjà achuru n'ihi nmehie: 4 ka
ihe iwu ahu guru n'ihe ziri ezi we mezu
nime ayi, bù ndi nādigh-eje dika anu-aru
si chọ, kama dika Mọ Nsọ si chọ.
5 N'ihi na ndi di ka anu-aru si chọ
nātukwasi uche n'ihe nke anu-aru; ma
ndi di ka Mọ Nsọ si chọ nātukwasi uche
n'ihe nke Mọ Nsọ. 6 N'ihi na itukwasi
uche n'anu-aru bu ọnwu; ma itukwasi
uche na Mọ Nsọ bu ndu na udo:
7 n'ihi na itukwasi uche n'anu-aru,
ya na Chineke di n'iro; n'ihi na edogh
ya n'okpuru iwu Chineke, n'ihi na
apugh kwa ido ya n'okpuru ya: 8 ndi
nke nọ n'anu-aru apugh kwa itọ Chineke
utọ. 9 Ma unu onwe-unu anọgh n'anu-
aru, kama unu nọ nime Mọ Nsọ, ma ọ
buru na ọ bu ezie na Mọ nke Chineke
nēbi nime unu. Ma ọ buru na onye ọ
bula enwegh Mọ nke Kraist, onye ahu
abugh nke Ya. 10 Ma ọ buru na Kraist
nọ nime unu, aru-unu bu ihe nwuru
anwu n'ihi nmehie n'ezie; ma Mọ Nsọ
bu ndu n'ihi ezi omume. 11 Ma ọ buru
na Mọ nke Onye ahu Nke mere ka Jisus
si na ndi nwuru anwu bilie nēbi nime
unu, Onye ahu Nke mere ka Kraist Jisus
si na ndi nwuru anwu bilie gēsite kwa
n'aka Mọ-Ya Nke nēbi nime unu me ka
aru-unu nke puru inwu anwu di ndu.

12 Ya mere otù a, umu-nnam, ayi bu
ndi ji ugwọ, ọ bugh anu-aru ka ayi ji, idi
ndu dika anu-aru si chọ: 13 n'ihi na asi
na unu nādi ndu dika anu-aru si chọ,
unu gaje inwu; ma ọ buru na unu
nēwere Mọ Nsọ me ka omume aru nwua,
unu gādi ndu. 14 N'ihi na ka ha ra, bù
ndi Mọ Chineke nēdù, ndi ahu bu
umu-ndikom Chineke. 15 N'ihi na
unu anatagh mọ nke ibu-orù ilaghachi
n'egwù ọzọ; kama unu natara Mọ nke
ido-ka-nwa-nwoke, Nke ayi nēti nkpu
nime Ya, si, Aba, Nna. 16 Mọ Nsọ
onwe-ya soro mọ-ayi nāḅa àmà, na ayi
bu umu Chineke: 17 ma ọ buru na ayi
bu umu, ayi bu kwa ndi-nketa; ndi-
nketa nke Chineke, na ndi ha na Kraist
nēkekọ; ma ọ buru na ọ bu ezie na ayi
na Ya nāhukọ ahuhu, ka ewe nyekọ kwa
ayi na Ya otuto.

18 N'ihi na anamagu na ahuhu nile
nke oge di uḅu a ekwesigh ka ekwuta ha
ma ele ebube ahu anya, bù nke agaje
ikpughe n'ebe ayi nọ. 19 N'ihi na olile-
anya siri ike nke ihe nile ekère èkè
nēchesi nkpughe nke umu-ndikom
Chineke ike. 20 N'ihi na edoro ihe ahu
ekèrè èkè n'okpuru ihe-efu, ọ bugh na
ọ chọrọ ya, kama n'ihi Onye ahu Nke
doro ya n'okpuru ya n'olile-anya;
21 n'ihi na agēme ka ihe ekère èkè
onwe-ya pu kwa n'ibu-orù nmebi ba
n'ọnọdu inwe-onwe-ya nke ebube nke
umu Chineke. 22 N'ihi na ayi matara
na ihe ekère èkè nile nāsukọ udè, ime
nēmekọ kwa ha, rue uḅu a. 23 Ma ọ
bugh nàni nka, kama ayi onwe-ayi, ndi
nwere nkpuru mbu nke Mọ Nsọ, ọbunà
ayi onwe-ayi nāsu kwa udè nime onwe-
ayi, mḅe ayi nēchesi ido-ka-nwa-nwoke
ahu ike, bù nḅaputa nke aru-ayi.
24 N'ihi na ọ bu n'olile-anya ka
azọputara ayi: ma olile-anya nke anāhu
anya abugh olile-anya: n'ihi na ihe madu
nāhu anya, gini mere o ji nēle anya ya?
25 Ma ọ buru na ayi nēle anya ihe ayi
nāhugh anya, ayi ji ntachi-obi nēchesi
ya ike.

26 Otú ahu Mọ Nsọ nēye-kwa-ra
adigh-ike-ayi aka: n'ihi na ayi amatagh
ihe ayi gēkpe n'ekpere dika ayi nāghagh
ikpe; kama ọ bu Mọ Nsọ onwe-ya were
isu-udè anāpugh ikwu nāriọrọ ayi aririọ;
27 ma Onye ahu Nke nēnyocha obi-ayi
matara ihe Mọ Nsọ nātukwasi uche na
ya, n'ihi na Ọ nāriọrọ ndi nsọ aririọ dika
Chineke si chọ. 28 Ma ayi matara na
ihe nile nālukọ ọlu iwetara ndi huru
Chineke n'anya ezi ihe, bù ndi akpọrọ
dika ihe O nēzube si di. 29 N'ihi na ndi
O buru uzọ mara, O bu-kwa-ra uzọ ka ha
àkà, ka ha na onyinyo nke Ọkpara-Ya
nwekọ otù udi, ka Ọ we buru onye ebu
uzọ mu n'etiti ọtutu umu-nna: 30 ma
ndi O buru uzọ ka àkà, ndia ka Ọ kpọ-

kwa-ra: ma ndi Ọ kpọrọ, ndia ka Ọ gu-
kwa-ra na ndi ezi omume: ma ndi Ọ
guru na ndi ezi omume, ndia ka Ọ nye-
kwa-ra otuto.
31 Gini kwa ka ayi gēkwu n'ile ihe
ndia anya? Ọ buru na Chineke diri ayi,
ònye nēmegide ayi? 32 Onye ahu Nke
nāzọdogh Ọkpara nke aka Ya, kama
Ọ rara Ya nye n'ihi ayi nile, Ò gēsi aṅa
ghara inye kwa ayi ihe nile n'amara ebe
Ọ weresiri Onye ahu nye ayi? 33 Ònye
gēbo ndi Chineke rọputara ebubo? Ọ
bu Chineke Onye nāgu ha na ndi ezi
omume? 34 Ònye bu onye ahu nke
gāma ikpé? Ọ bu Kraist Jisus Onye
nwuru, ma nke kariri, emere Ya ka O
si na ndi nwuru anwu bilie, Onye nọ
n'aka-nri Chineke, Onye nāriọ-kwa-ra
ayi aririọ? 35 Ònye gēkewapu ayi
n'ihu-n'anya nke Kraist? Ọ bu nkpabu,
ma-ọbu oké nkpà, ma-ọbu nsobu, ma-
ọbu oké unwu, ma-ọbu iba-ọtọ, ma-ọbu
ize-ndu, ma-ọbu mma-agha? 36 Dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,
N'ihi Gi ka anēme ka ayi nwua
ogologo ubọchi dum;
Aguru ayi dika aturu obubu.
37 É-è, kama n'ihe ndia nile ayi
nēmeribiga óké site n'aka Onye ahu Nke
huru ayi n'anya. 38 N'ihi na emewo ka
m'kweye, na ọnwu, ma-ọbu ndu, ma-
ọbu ndi-mọ-ozi, ma-ọbu ibu-isi di iche
iche, ma-ọbu ihe di ubu a, ma-ọbu ihe
gaje idi, ma-ọbu ike di iche iche,
39 ma-ọbu ihe di elu, ma-ọbu ihe di
omimi, ma-ọbu ihe ọ bula ọzọ ekère èkè,
agagh-apu ikewapu ayi n'ihu-n'anya
Chineke, nke di nime Kraist Jisus
Onye-nwe-ayi.
9 1 Anamekwu ezi-okwu nime Kraist,
ekwughm okwu-ugha, akọ-na-uchem
nēsokwam ba àmà nime Mọ Nsọ, 2 na
enwerem oké ihe-nwuta na ihe-nbu
nādigh - agwu n'obim. 3 N'ihi na
anamekperi ekpere, ka mu onwem buru
anathema pua n'ebe Kraist nọ n'ihi
umu-nnem, ndi-ikwum dika anu-aru
si di: 4 ebe ha bu ndi Israel; ndi nwe
ido-ka-nwa-nwoke ahu, na ebube ahu,
na ọbuba-ndu nile, na inye-iwu ahu, na
ikpe ekpere ahu n'ulo uku Chineke, na
nkwa nile; 5 ndi nwe nna-ayi-hà, ndi
Kraist-ayi si kwa n'etiti ha puta dika
anu-aru si di, Onye bu Onye-isi ihe
nile, bu kwa Chineke, Nke agọziworo
rue mbe nile ebigh-ebi. Amen. 6 Ma
ọ bugh dika agāsi na okwu Chineke
adawo n'ala. N'ihi na ndi si n'Israel
puta, ọ bugh ndi ahu nile bu Israel:
7 ọ bugh kwa ha nile bu umu, n'ihi na
ha bu nkpuru Abraham: kama, Nime
Aisak ka agākpọ nkpuru-gi aha. 8 Nke
ahu bu, umu nke anu-aru-ya, ọ bugh
ndia bu umu Chineke; kama umu nke
nkwa ahu ka anāgu na nkpuru. 9 N'ihi
na nka bu okwu nke nkwa, Dika oge
a si di M'gābia, Sera gēnwe kwa nwa-
nwoke. 10 Ma ọ bugh nání nka; kama
Rebeka kwa, mbe ọ tusiri ime site
n'otù onye, bú Aisak nna-ayi—11 n'ihi
na mbe akāmugh umu ahu, mbe ha
akēmegh kwa ihe ọ bula, ma ọ bu ezi ihe
ma-ọbu ihe nādigh nma, ka ihe Chineke
zubere dika nrọputa si di we digide, o
sitegh n'ọlu, kama o sitere n'Onye
nākpọ, 12 asiri ya, Nke-okenye gēfè
nke - ntà. 13 Dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Jekob ka M'huru
n'anya, ma Isọ ka M'kpọrọ asi.
14 Gini ka ayi gēkwu kwa? Ọ gābu
na ajọ omume di n'ebe Chineke nọ?
Chineke ekwela. 15 N'ihi na Ọ si
Moses, M'gēmere onye ọ bula ebere, bú
onye M'nēmere ebere, M'gēnwe kwa
obi-ebere n'aru onye ọ bula, bú onye
M'gēnwe obi-ebere n'aru-ya. 16 Ya
mere otú a ọ bugh nke onye nāchọ, ọ
bugh kwa nke onye nāba ọsọ, kama ọ bu
nke Onye ahu Nke nēme ebere, bú
Chineke. 17 N'ihi na ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ nāsi Fero, Ọ bu n'ihi otù
ihe a ka M'mere ka i bilie, ka M'we gosi
ikem nime gi, ka ewe kwusa kwa aham
n'uwa nile. 18 Ya mere otú a ọ bu
onye Ọ nāchọ ka Ọ nēmere ebere, ọ bu
kwa onye Ọ nāchọ ka Ọ nēme ka ọ nwe
obi-etili.
19 Ya mere i gāsim, Gini mere Ọ nọ
nāta uta? N'ihi na ọ̀ bu onye
nēguzogide ihe O zubere? 20 Ajuju
kwesikariri iju, gi madu, bu, Gì onwe-
gi bu onye, nke nāza Chineke okwu
imegide Ya? Ọ gābu na ihe akpuworo
gāsi onye kpuru ya, Gini mere i kpurum
otú a? 21 Ma-ọbu ọkpu-ite, ọ̀ nwegh
ike n'ebe urọ di, isite n'otù ọkpukpu-
urọ ahu o doziri me nka ka ọ buru ihe
gānara nsọpuru, me kwa nke-ọzọ ka ọ
buru ihe agēme ihe-ihere? 22 Gini
kwa, ma ọ buru na Chineke, ọ bu ezie

na Ọ nāchọ igosi iwe-Ya, na ime ka
amara ike-Ya, ma Ọ were ogologo-
ntachi-obi ri nne nagide ihe iwe
edoziworo ka ha bà n'ila-n'iyì: 23 ka
Ọ we me kwa ka amara àkù nke ebube-
Ya n'aru ihe diri ebere, nke O buru uzọ
dozie ka ha ba n'ebube, 24 bú ayi
onwe-ayi, ndi Ọ kpọ-kwa-ra, ọ bugh
site na nání ndi-Ju, kama site kwa na
ndi mba ọzọ? 25 Dika O nēkwu kwa
n'akwukwọ Hosea, si,

M'gākpọ ndi ahu ndim, nke nābugh
ndim;
M'gākpọ kwa nwayi ahu onye ahuru
n'anya, nke anāhugh n'anya.

26 O gēru kwa, na n'ebe ahu nke asiri
ha, Ọ bugh ndim ka unu bu,
N'ebe ahu ka agākpọ ha umu-
ndikom nke Chineke di ndu.

27 Ma Aisaia nēti nkpu bayere Israel,
si, Ọ buru na ọnu-ọgugu umu Israel di
ka ájá nke oké osimiri, ọ bu nke fọduru
ka agāzọputa: 28 n'ihi na Onye-nwe-
ayi gēme ihe O kwuru n'elu uwa,
nēmezu ya nēme kwa ya ka o bìe.
29 Ọzọ, dika Aisaia buru uzọ kwue,

Ọ buru na Onye-nwe usu nile nke
ndi-agha arapugh ayi otù nkpuru,
Ayi gādiwori ka Sọdọm, agēmewori
ayi ka ayi yie Gọmọra.

30 Gini ka ayi gēkwu kwa? Na ndi
mba ọzọ, ọ bu ezie na ha aḅasogh ezi
omume, ma ha ruru ezi omume, ma ọ bu
ezi omume ahu nke si n'okwukwe puta:
31 ma Israel, ọ bu ezie na ha nāḅaso
iwu ezi omume, ma ha ekwudogh iwu
ahu. 32 N'ihi gini? N'ihi na ha esitegh
n'okwukwe chọ ya, kama dika agāsi na
ha sitere n'ọlu chọ ya. Ha suru ngọngọ
na nkume nke isu-ngọngọ-ha; 33 dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

Le, anamatọḅọ nime Zaion nkume
nke isu-ngọngọ, na oké nkume nke
ima-n'ọnyà:
Onye kwe-kwa-ra na Ya, agagh-eme
ka ihere me ya n'iru.

10 1 Umu-nnam, ihe di obim ezi
nma na aririọ m'nāriọ Chineke
n'ihi ha bu, ka azọputa ha. 2 N'ihi na
anamaḅara ha àmà na ha nānu ọku n'obi
n'ebe Chineke nọ, ma ọ bugh dika
nmazu si di. 3 N'ihi na, ebe ha
nāmagh ezi omume Chineke, nāchọ kwa
uzọ ime ka ezi omume nke aka ha guzo,
ha edogh onwe-ha n'okpuru ezi omume
Chineke. 4 N'ihi na Kraist bu nsọtu
iwu iwetara onye ọ bula nke kwere ezi
omume. 5 N'ihi na Moses edewo
n'akwukwọ na madu nke nēme ezi
omume nke sitere n'iwu gādi ndu nime
ya. 6 Ma ezi omume ahu nke sitere
n'okwukwe nēkwu otú a, si, Asila n'obi-
gi, Onye gārigo n'elu-igwe? (nke ahu
bu, ikudata Kraist:) 7 ma-ọbu, Onye
gārida n'abyss ahu? (nke ahu bu, isi na
ndi nwuru anwu kugota Kraist.)
8 Kama ọ bu gini ka o nēkwu? Okwu
ahu di gi nso, n'ọnu-gi, na n'obi-gi: nke
ahu bu, okwu okwukwe, nke ayi
nēkwusa: 9 na ọ buru na i gēwere ọnu-
gi kwuputa Jisus na Ọ bu Onye-nwe-ayi,
ọ buru kwa na i gēwere obi-gi kwere na
Chineke mere ka O si na ndi nwuru
anwu bilie, agāzọputa gi: 10 n'ihi na
anēji obi kwere rue ezi omume; anēji
kwa ọnu kwuputa rue nzọputa. 11 N'ihi
na ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nāsi,
Onye ọ bula nke kwere na Ya, agagh-
eme ka ihere me ya. 12 N'ihi na ọ digh
ihe di iche n'etiti onye-Ju na onye-Grik:
n'ihi na otù Onye-nwe-ayi ahu bu
Onye-nwe ọra madu, buru kwa Onye
nwere àkù ri nne inye ndi nile nākpọku
Ya: 13 n'ihi na, Onye ọ bula nke
gākpọku aha Onye-nwe-ayi, agāzọputa
ya. 14 Hà gēsi kwa aṅa kpọku Onye
ahu ha akēkwegh na Ya? ma hà gēsi aṅa
kwere n'Onye ahu ha akānugh okwu-Ya?
ma hà gēsi aṅa nu ma onye nēkwusa
anọgh? 15 ma hà gēsi aṅa kwusa, ma
ọ buru na ezigagh ha? dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Le, ka ha si ma
nma nke-uku, bú ukwu ndi nēzisa ozi
ọma nke ezi ihe!

16 Ma ọ bugh ha nile ṅara ozi ọma
ahu nti. N'ihi na Aisaia nāsi, Onye-
nwe-ayi, ònye kwere ihe ayi nuworo?
17 Ya mere, okwukwe si n'ọnunu puta,
ma ọnunu ahu sitere n'okwu Kraist.
18 Ma asim, Ọ gābu na ha anugh? Ha
nuru ezie,

N'uwa nile ka olu-ha puru jezue,
Na nsọtu nile nke elu-uwa dum
madu bi ka okwu-ha puwo-kwa-
ra jezue.

19 Ma asim, Ọ gābu na Israel amagh?
Moses buru uzọ si,

Mu onwem gēwere mba nābugh mba
kpasue unu ekworo,

Mba nēnwegh nghọta ka M'gēwere
kpasue unu iwe.
20 Ma Aisaia nwere anya-ike nke-uku,
we si,
Ndi nāchọghm chọtaram;
Ewerem gosi ndi nājugh ajuju
n'akam.
21 Ma O nēkwu okwu bayere Israel,
si, Ogologo ubọchi dum ka M'ḅasara
akam nye ndi nādigh-ekweye, ndi
nēkwugidekwam.

11 1 Ya mere asim, Ọ̀ gābu na
Chineke nupuru ndi nke Ya?
Chineke ekwela. N'ihi na mu onwem
bu kwa onye Israel, si na nkpuru
Abraham puta, si kwa n'ebo Benjamin
puta. 2 Chineke enupugh ndi-Ya nke
O buru uzọ mara. Ma-ọbu ùnu
amatagh ihe o nēkwu, bú ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ, n'ebe edeworo okwu
bayere Elaija? otú ọ nāriọ Chineke
aririọ megide Israel, si, 3 Onye-nwe-
ayi, ha ḅuru ndi-amuma-Gi, ha gwudara
ebe-ichu-aja-Gi nile: nání mu onwem
fọdu-kwa-ra, ha nāchọ kwa ndum.
4 Ma gini ka ndum-ọdu Chineke nāgwa
Ya? Arapurum nye Onwem nnù
ndikom iri-na-asa na ọgu iri, madu
ndi ọ digh mḅe ha ḅuru ikperè nye
Beal. 5 Ya mere otú a n'oge di uḅu a
ndi fọduru aputawo kwa dika nrọputa
nke amara si di. 6 Ma ọ buru na ọ di
n'amara, o sitegh kwa ọzọ n'ọlu: ebe
ahuru na amara abugh amara ọzọ, ma
asi na ọ digh otú a. 7 Gini kwa? Ihe
Israel nāchọ, nke ahu ka ọ nāhugh; ma
nrọputa ahu huru ya, ma emere ka obi
ndi fọduru me etili: 8 dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Chineke nyere ha mọ
nke oké ura, anya ighara ihu uzọ, na nti
ighara inu ihe, rue ubọchi ta. 9 Devid
nāsi kwa,
Ka table-ha ghọ iḅudu, na ihe eji
achu ha ntá,
Na ọnyà, na ihe-nnyeghachi n'ebe ha
nọ:
10 Ka anya-ha ḅa ọchichiri, ka ha we
ghara ihu uzọ,
Gi me kwa ka azú-ha ruru mḅe
nile.
11 Ya mere m'nāsi, Ọ̀ gābu na ha suru
ngọngọ ka ha we da? Chineke ekwela:
kama nzọputa sitere na ndahie-ha ru ndi
mba ọzọ aka, ka ewe kpasue ha ekworo.
12 Ma ọ buru na ndahie-ha bu àkù nke
uwa, ọ buru kwa na ila-ala-ha bu àkù nke
ndi mba ọzọ; òzuzù-ha gēsi aǹa ghara
ibu kari àkù-ha nke-uku?
13 Ma ọ bu unu ndi mba ọzọ ka
m'nāgwa okwu, (n'ezie, ka ọ ra, bú onye-
ozi nke ndi mba ọzọ mu onwem bu,
anamenye ije-ozim otuto): 14 ma ọ
buru na agamakpasu ndi-arum ekworo
n'uzọ ọ bula, we zọputa ufọdu n'etiti ha.
15 N'ihi na asi na nchupu-ha bu ime ka
uwa na Chineke di n'otù, gini ka
nkpọbata-ha gābu, ma-ọbugh ndu sitere
na ndi nwuru anwu? 16 Ma ọ buru na
nkpuru mbu di nsọ, oḅe utu ọka agwọrọ
agwọ di kwa nsọ: ọ buru kwa na
nkpọrọgwu di nsọ, alaka di kwa nsọ.
17 Ma ọ buru na anyakapuru alaka
ufọdu, ma gi onwe-gi, ọ bu ezie na i bu
osisi olive nke ọhia, ma anyakudoro gi
n'etiti ha, i ghọ-kwa-ra onye gi na ha
nēnwekọ nkpọrọgwu nke umi nke olive
ahu; 18 anyalara alaka ahu isi: ma ọ
buru na i nānyara ha isi, ọ bugh gi
onwe-gi nēbu nkpọrọgwu, kama ọ bu
nkpọrọgwu nēbu gi. 19 Ya mere i gāsi,
Anyakapuru alaka ufọdu ka ewe
nyakudo mu onwem. 20 Ọ di nma;
n'ekwegh-ekwe-ha ka anyakapuru ha,
ma gi onwe-gi nēguzo n'okwukwe-gi.
Atukwasila uche-gi n'ihe di elu, kama
nātu egwu: 21 n'ihi na asi na Chineke
emegh alaka ahu osisi olive ji puta uwa
ebere, Ọ gagh-eme kwa gi ebere.
22 Ya mere le obi-ọma na aka-ike nke
Chineke: n'aru ndi dara ada ka aka-ike-
Ya dakwasiri; ma n'aru gi ka obi-ọma
Chineke nādikwasi, ma ọ buru na i
gānọgide n'obi-ọma-Ya: ebe agēbipu
kwa gi onwe-gi ma ọ buru na i nọgidegh
otú a. 23 Ndi ahu kwa, ma ọ buru na
ha anọgidegh n'ekwegh - ekwe - ha,
agānyakudo ha: n'ihi na Chineke puru
inyakudo ha ọzọ. 24 N'ihi na asi na
ebipuru gi onwe-gi n'osisi olive nke
bu nke ọhia ka o si puta uwa, ewe
nyakudo gi n'osisi olive ọma n'uzọ nke
nēmegide ka o si puta uwa: àgēsi aǹa
ghara inyakudo kari ndi ahu nke-uku,
bú alaka osisi olive ji puta uwa, n'osisi
olive nke aka ha?
25 N'ihi na achọghm ka unu ghara
ima ihe-omimi a, umu-nnam, ka unu
ghara inwe uche n'anya onwe-unu, na
emewo Israel obi-etili ufọdu, rue mḅe
ozuzù ndi mba ọzọ gābata; 26 otú a

agāzọputa kwa Israel nile: dika edeworo
ya n'akwukwọ nsọ, si,
Onye-ndọputa ahu gēsi na Zaion
puta;
O gēchighari asọpurugh-Chineke
nile ka ọ pua na Jekob:
27 Nka bu kwa ọbụba-ndu gādiri ha site
n'ebe M'nọ,
Mbe ọ bula M'gēwepu nmehie nile
ha.
28 N'akuku ozi ọma, ha bu ndi-iro n'ihi
unu: ma n'akuku nrọputa, ha bu ndi
ahuru n'anya n'ihi nna-ayi-hà. 29 N'ihi
na nchèghari adigh n'onyinye-amara nile
na ọkpukpọ nke Chineke. 30 N'ihi na
dika unu onwe-unu nēkweyegh Chineke
n'oge gara aga, ma ubu a emere unu
ebere n'ekweyegh-ekweye nke ha,
31 otù a ka ndia nēkweyegh kwa ubu a,
ka ewe were ebere emere unu mere ha
onwe-ha ebere ubu a. 32 N'ihi na
Chineke mechibidoro ha nile nime
ekweyegh-ekweye, ka Ọ we mere ha
nile ebere.
33 A! omimi nke àkù nke amam-ihe
na nke ihe-ọmuma kwa nke Chineke! le
otù anēnwegh ike ichọputa ikpè-Ya nile,
otù anēnwegh kwa ike ituputa uzọ-Ya
nile! 34 N'ihi na ònye mara uche
Onye-nwe-ayi? ma-ọbu ònye putara ibu
onye Ya na ya nāba izù? 35 ma-ọbu
ònye buru uzọ nye Ya, agēnyeghachi
kwa ya ọzọ? 36 N'ihi na ihe nile sitere
nime Ya, site kwa n'aka-Ya, di-kwa-ra
Ya. Ọ bu Ya ka otuto diri rue mbe
nile ebigh-ebi. Amen.

12 1 Ya mere, umu-nnam, ejim obi-
ebere nile nke Chineke nāriọ unu,
ka unu che aru-unu n'iru Chineke, dika
àjà di ndu, di nsọ, nke di Chineke ezi
utọ, nke bu ikpe-ekpere-unu dika uche
si di. 2 Unu ekwe-kwa-la ka eme ka
unu yie ajọ oge a: kama ka enwogha
unu site n'ime ka uche-unu buru ihe
ọhu, ka unu we nwaputa ihe bu ihe
Chineke nāchọ, bù ezi ihe nke di kwa
Ya ezi utọ nke zu-kwa-ra okè.
3 N'ihi na esiterem n'amara nke
enyerem si onye ọ bula nọ n'etiti unu,
ka ọ ghara itukwasi uche n'onwe-ya kari
nke ọ kwesiri itukwasi uche; kama
itukwasi uche n'inwe uche zuru okè,
dika Chineke kère ọtùtù nke okwukwe
nye madu nile n'otù n'otù. 4 N'ihi na
ọbunà dika ayi nwere ọtutu ihe n'otù
aru, ma ihe ahu nile di n'aru enwegh
otù ọlu: 5 otù a ayi, ndi di ọtutu, bu
otù aru nime Kraist, buru kwa n'otù
n'otù ihe di n'aru ibe-ayi. 6 Ma ebe
ayi nwere onyinye-amara di iche iche
dika amara nke enyere ayi si di, ma ayi
nwere ibu-amuma, ka ayi nēbu amuma
ka okwukwe-ayi ra; 7 ma-ọbu ije-ozi,
ka ayi nānọ n'ije-ozi-ayi; ma-ọbu onye
nēzi ihe, ya nọ n'ozizi-ya; 8 ma-ọbu
onye nākasi obi, ya nọ na nkasi-obi-ya:
onye nēme ka ndi ọzọ keta ihe ọ nwere,
ya were afọ-ofufo me ya; onye bu onye-
isi, ya were obi nānu ọku nābu isi; onye
nēme ebere, ya were obi-utọ me ya.
9 Ka ihu-n'anya buru ihe nke iru-abua
nādigh nime ya. Nākpọnu ajọ ihe asi;
nārapara ezi ihe n'aru. 10 N'akuku ihu-
n'anya-unu n'ebe umu-nna-unu nọ, ka
ihe madu-ibe-unu nātọrita unu utọ nke-
uku; n'akuku nsọpuru-unu, nācharanu
ibe-unu uzọ; 11 n'akuku inu-ọku nke
obi-unu, nāgharanu idi ọbọ; n'akuku
mọ-unu, nādinu ọku; n'akuku Onye-
nwe-ayi, nābunu orù; 12 n'akuku
olile-anya-unu, nāṅurinu ọṅu; n'akuku
nkpabu-unu, nēnwenu ntachi-obi;
n'akuku ekpere-unu, nānọgidesinu ike;
13 n'akuku ihe nākpà ndi nsọ,
nēnwekọnu ihe; nābasonu ọlu ile ndi-
ọbia anya nke-ọma. 14 Nāgọzinu ndi
nēsobu unu; nāgọzinu, abu-kwa-la ha
ọnu. 15 Nēsonu ndi nāṅuri n'iṅuri
ọṅu; nēsonu ndi nākwa àkwà n'ikwa
àkwà. 16 Nātukwasinu uche n'otù ihe
ahu n'ebe ibe-unu nọ. Unu atukwasila
uche n'ihe di elu, kama ka ndi ọnọdu-ha
di ala nādọrọ unu iso ha. Unu enwela
uche n'anya onwe-unu. 17 Unu
enyeghachila onye ọ bula ihe ọjọ
n'ọnọdu ihe ọjọ. Burunu uzọ nēchè ihe
ọma n'iru madu nile. 18 Asi na ọ bu ihe
gēkwe unu, ka ihe nke diri unu onwe-
unu ra, unu na madu nile nādi n'udo.
19 Ndi m'huru n'anya, unu abọlara
onwe-unu ọbọ, kama charanu iwe ahu
uzọ: n'ihi na edewo ya n'akwukwọ
nsọ, si, Mu nwe ọbọ; Mu onwem
gēnyeghachi, ka Onye-nwe-ayi kwuru.
20 Ma ọ buru na agu nāgu onye-iro-gi,
nāzù ya; ọ buru na akpiri nākpọ ya nku,
gi me ka ọ ṅua miri: n'ihi na n'ime nka
i gāgukwasi icheku nēre ọku n'isi-ya.
21 Ekwela ihe ọjọ meri gi, kama were
ezi ihe meri ihe ọjọ.

13 1 Ka nkpuru-obi ọ bula do onwe-
ya n'okpuru ndi nāchi isi n'elu ya:
n'ihi na ọ digh onye ọ bula nāchi isi ma
ọ buru na Chineke edogh ya; ndi nāchi
isi bu kwa ndi Chineke doworo. 2 Ya
mere onye nēdo onwe-ya megide onye
ahu nāchi isi, o nēguzogide iwu Chineke
nyere: ma ndi nēguzogide gānata ikpé
nye onwe-ha. 3 N'ihi na ndi-isi abugh
ihe-egwu n'ebe ezi ọlu di, kama n'ebe ọlu
ọjọ di. Ma ì chọgh ka i tua egwu onye
ahu nāchi isi? nēme ezi ihe, i gēnwe kwa
otuto site n'aka ya: 4 n'ihi na ọ bu
onye nējere Chineke ozi n'ebe i nọ
iwetara gi ezi ihe. Ma ọ buru na i nēme
ihe ọjọ, tua egwu; n'ihi na ọ bugh n'efu
ka o nēbu mma-agha: n'ihi na ọ bu
onye nējere Chineke ozi, onye-ọbọ
iwetara onye nēme ihe ọjọ iwe. 5 N'ihi
ya ọ di nkpà ido onwe-unu n'okpuru ya,
ọ bugh nání n'ihi iwe ahu, kama ọ bu
kwa n'ihi akọ-na-uche. 6 N'ihi na ọ
bu n'ihi nka ka unu nātu kwa ùtú; n'ihi
na ha bu ndi nēfè Chineke òfùfè,
nānọgidesi ike n'ọlu-ha ime otù ihe a.
7 Nākwughachinu madu nile ihe nile
unu ji ha n'ugwọ: tunu ùtù nye onye
unu ji ugwọ ùtù; tunu ùtù-ahia nye
onye unu ji ugwọ ùtù-ahia; tuanu egwu
onye unu ji ugwọ egwu; sọpurunu onye
unu ji ugwọ nsọpuru.
8 Unu ejila onye ọ bula ugwọ ọ bula,
ma-ọbugh ihurita onwe-unu n'anya:
n'ihi na onye nāhu madu-ibe-ya n'anya
edebezuwo iwu. 9 N'ihi na okwu a,
Akwala iko, Eḅula madu, Ezula ori,
Agu ihe ọjọ agula gi, ọ buru kwa na ihe
ọ bula ọzọ di enyere n'iwu, achikọtara ya
n'okwu a, bú, Hu onye-aḅata-obi-gi
n'anya dika onwe-gi. 10 Ihu-n'anya
adigh-alu ọlu ọjọ n'ebe onye-aḅata-obi-
ya nọ: ya mere ihu-n'anya bu idebezu
iwu.
11 Nke ahu kwa, ebe unu matara oge
a, na oge hour eruwo uḅu a ka unu teta
n'ura: n'ihi na uḅu a nzọputa-ayi di nso
kari mḅe ayi kwere na mbu. 12 Chi
ejimiwo, chi-ọbubọ di kwa nso: ya mere
ka ayi yipu ọlu nile nke ọchichiri, ma ka
ayi yikwasi ihe-agha nke ìhè. 13 Ka
ayi nējeghari dika ọ kwesiri ayi, dika
n'ehihie; ọ bugh n'ite-egwù na ińubiga-
manya-òkè, ọ bugh n'ikwa-iko na agu
ikwa-iko, ọ bugh n'esem-okwu na
ekworo. 14 Kama yikwasinu Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist, unu ebu-kwa-la
uzọ nēchère aru, ime ihe ọjọ nāgu ya.

14 1 Ma kpọbatanu onye nādigh ike
n'okwukwe-ya, ọ bugh ikpa òkè
n'ihe ọ nātule n'obi. 2 Otù onye nwere
okwukwe iri ihe nile: ma onye nādigh
ike nēri nání ihe anāku n'ubi. 3 Ka
onye nēri ihe ghara ikpọ onye nādigh-
eri ihe-efu; ka onye nādigh-eri ghara kwa
ikpe onye nēri ikpé: n'ihi na Chineke
kpọbatara ya. 4 Gi onwe-gi nke nēkpe
onye nējere onye ọzọ ozi, i bu onye? ọ bu
n'ebe Onye-nwe ya onwe-ya nọ ka o
nēguzo ma-ọbu nāda. Ma agēme ya ka
o guzo; n'ihi na Onye-nwe-ayi puru ime
ya ka o guzo. 5 Otù onye nārọputa otù
ubọchi kari ubọchi ọzọ: ma onye ọzọ
nārọputa ubọchi dum. Ka onye ọ bula
nēkwezu nime uche nke aka ya. 6 Onye
nātukwasi uche n'ubọchi, nātukwasi
uche na ya n'ebe Onye-nwe-ayi nọ: onye
nēri kwa, nēri n'ebe Onye-nwe-ayi nọ,
n'ihi na ọ nēkele Chineke: onye nādigh-
eri kwa, n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ọ
nādigh-eri, ọ nēkele kwa Chineke.
7 N'ihi na ọ digh onye ọ bula n'etiti ayi
nke di ndu n'ebe ya onwe-ya nọ, ọ digh
kwa onye ọ bula nwuru anwu n'ebe ya
onwe-ya nọ. 8 N'ihi na asi na ayi di
ndu, ọ bu n'ebe Onye-nwe-ayi nọ ka ayi
di ndu; ma asi na ayi nwuru, ọ bu n'ebe
Onye-nwe-ayi nọ ka ayi nwuru: ya mere,
ma ayi di ndu, ma ayi nwuru anwu, ayi
bu ndi nke Onye-nwe-ayi. 9 N'ihi na
ihe Kraist ji nwua, di kwa ndu ọzọ, bu
nka, ka Ọ we buru Onye-nwe ma ndi
nwuru anwu ma ndi di ndu. 10 Ma gi
onwe-gi, gini mere i nēkpe nwa-nna-gi
ikpé? ma-ọbu gi onwe-gi kwa, gini mere
i nākpọ nwa-nna-gi ihe-efu? n'ihi na ayi
nile gēguzo n'iru oche-ikpé Chineke.
11 N'ihi na edewo ya n'akwukwọ nsọ,
si,

Dika Mu onwem nādi ndu, ka Onye-
nwe-ayi kwuru, ọ bu Mu onwem
ka ikperè nile ọ bula gēḅuru,
Ire nile ọ bula gēkwuputa kwa
Chineke.

12 Ya mere otù a onye ọ bula n'etiti ayi
gāza ajuju bayere onwe-ya nye Chineke.
13 Ya mere ka ayi ghara ikperita ibe-
ayi ikpé ọzọ: ma kama ya kpenu ikpé a,
ka onye ọ bula ghara idebe ihe-isu-
ngọngọ, ma-ọbu ọnyà, n'uzọ nwa-nna-
ya. 14 Amataram, eme-kwa-ra ka

m'kweye nime Onye-nwe-ayi Jisus, na ọ
digh ihe ruru árú site n'onwe-ya: ọ bu
náni n'ebe ọ nọ, bú onye nāgu ihe ọ bula
na ọ ruru árú, n'ebe onye ahu nọ ka ọ
ruru árú. 15 N'ihi na asi na n'ihi ihe-
oriri o nēwuta nwa-nna-gi, i digh-
ejeghari ọzọ dika ihu-n'anya si di.
Ewela ihe-oriri-gi la onye ahu n'iyì, bú
onye Kraist nwuru n'ihi ya. 16 Ya
mere unu ekwela ka ekwulu ezi ihe-
unu: 17 n'ihi na ala-eze Chineke
abugh oriri na ọṅuṅu, kama ọ bu ezi
omume na udo na ọṅù nime Mọ Nsọ.
18 N'ihi na onye nābu orù Kraist n'uzọ
nka, ọ di Chineke ezi utọ, buru kwa onye
anwaputara n'iru madu. 19 Ya mere
otú a, ka ayi nāḅaso ihe nile diri udo, na
ihe nile diri iwulirita onwe-ayi elu dika
ulo. 20 Akwatula ọlu Chineke n'ihi
ihe-oriri. Ihe nile di ọcha n'ezie; ma
ihe ọ bula buru madu ahu ihe ọjọ, onye
were ihe-isu-ngọngọ nēri ya. 21 Ọ di
nma ka i ghara iri anu, ma-ọbu iṅu
manya-vine, ma-ọbu ime ihe ọ bula nke
nwa-nna-gi gāsu ngọngọ nime ya.
22 Okwukwe ahu nke gi onwe-gi nwere,
nwe ya n'onwe-gi n'iru Chineke.
Ngọzi diri onye nēkpegh onwe-ya ikpé
n'ihe ọ nānwaputa. 23 Ma onye nwere
obi abua, amawo ya ikpé ma o rie, n'ihi
na o sitegh n'okwukwe rie; ma ihe ọ
bula nke nēsitegh n'okwukwe bu nmehie.
15 1 Ma ayi onwe-ayi, bú ndi nwere
ike, ayi aghagh ibū adigh-ike nile
nke ndi nēnwegh ike, na ighara ime ihe
nātọ onwe-ayi utọ. 2 Onye ọ bula
n'etiti ayi, ya me ihe gātọ onye-aḅata-
obi-ya utọ iwetara ya ezi ihe, ka ọ we
wulie ya elu dika ulo. 3 N'ihi na Kraist-
ayi emegh kwa ihe tọrọ Onwe-ya utọ;
kama, dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ,
Ita-uta nile nke ndi nāta Gi uta
dakwasirim. 4 N'ihi na ka ha ra, bú
ihe edere n'akwukwọ nsọ n'oge gara aga,
edere ha izí ayi ihe, ka ayi we were
ntachi-obi na nkasi-obi nke ihe nile
edeworo n'akwukwọ nsọ nwe olile-
anya. 5 Ma ka Chineke nke ntachi-obi
na nke nkasi-obi nye unu ka unu tukwasi
uche n'otù ihe ahu n'etiti onwe-unu
dika Kraist Jisus si chọ: 6 ka
unu we ji otù obi ji kwa otù olu
nēnye Chineke na Nna nke Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist otuto. 7 N'ihi ya
nākpọbatanu ibe-unu, dika Kraist-ayi
kpọbata-kwa-ra unu, ka ewe nye
Chineke otuto. 8 N'ihi na asim na
emewo Kraist ka Ọ buru onye nējere
obibì-úgwù ozi n'ihi ezi-okwu Chineke,
ka Ọ we me ka nkwa nile ekwere nna-
ayi-hà guzosie ike, 9 ka ndi mba ọzọ
we nye kwa Chineke otuto n'ihi ebere-
Ya; dika edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si,

N'ihi nka ka M'gēkwuputa Gi n'etiti
mba nile,
Aha-Gi ka m'gābùku kwa abù ọma.

10 Ọzọ kwa Ọ si,

Unu mba ọzọ, soronu ndi-Ya nwe
obi-utọ.

11 Ọzọ kwa,

Tonu Onye-nwe-ayi, unu mba nile;
Ka ndi nile di iche iche nāja kwa Ya.

12 Ọzọ kwa, Aisaia si,

Nkpọrọgwu ahu nke Jesi gādi,
Na Onye ahu Nke nēbili ibu onye-isi
mba nile;
Onye ahu ka ndi mba ọzọ gēle anya
Ya.

13 Ma Chineke nke olile-anya ahu
mejue unu n'ọṅù nile na udo nile
n'ikwe-ekwe, ka unu we nwebiga olile-
anya ahu ókè, n'ike Mọ Nsọ.
14 Ma emewom ka m'kweye, umu-
nnam, ọbuná mu onwem, ihe bayere
unu, na unu onwe-unu juputara n'idi-
nma, na emejuwo kwa unu n'ihe-
ọmuma nile, na unu pu-kwa-ra idurita
onwe-unu ọdú. 15 Ma ejikaririm anya-
ike degara unu akwukwọ n'otù akuku,
dika ọ bu ichetara unu ọzọ, n'ihi amara
nke Chineke nyerem, 16 ka m'we buru
onye nēfè Kraist Jisus òfùfè ijekuru ndi
mba ọzọ, nālu kwa ọlu onye-nchu-aja
nke ozi ọma Chineke, ka ewe me ka iche-
ndi-mba-ọzọ-n'iru-Chineke buru ihe
agānara nke-ọma, ebe edoro ya nsọ nime
Mọ Nsọ. 17 Ya mere enwerem inya-
isim nime Kraist Jisus n'ihe nile diri
Chineke. 18 N'ihi na m'gagh-enwe
anya-ike ikwu ihe ọ bula ma-ọbugh n'ihe
nile Kraist lutara site n'akam, ime ka ndi
mba ọzọ ṅa nti, n'okwu na ọlu, 19 n'ike
nke ihe-iriba-ama na ọlu-ebube di iche
iche, n'ike nke Mọ Nsọ; ya mere site
na Jerusalem, na ala nke di ya buruburu
rue Ilirikọm, ezìzuwom ozi ọma Kraist;
20 ma nka ka m'mere nējisi ike izisa ozi
ọma ahu otú a, ọ bugh ebe akpọrọri aha
Kraist, ka m'ghara iwu ulo n'elu ntọ-ala

onye ọzọ; 21 kama, dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ,

Ha gāhu, bú ndi akākọgh akukọ Ya
mḅe ọ bula,
Ndi akānugh kwa gāghọta.

22 N'ihi nka eḅochi-kwa-ram ọtutu
oge ndia ibiakute unu: 23 ma uḅu a,
ebe m'nēnwegh ebe ọ bula n'akuku ndia
ọzọ, ebe ibiakute unu nāgusikwam ike
ọtutu arọ ndia gara aga, 24 mḅe ọ bula
m'gāga Spain (n'ihi na anamele anya na
m'gēkiri unu mḅe m'nāgabiga, anamele
kwa anya na unu gēdupum n'ijem iga
ebe ahu, ma ọ buru na afọ gēburu uzọ
jum n'aru unu n'akuku ufọdu)—25 ma
uḅu a, ka m'kwuru, agam Jerusalem, ebe
m'nējere ndi nsọ ozi. 26 N'ihi na ọ di
Masedọnia na Akaia ezi nma inye ndi-
oḅeye n'etiti ndi nsọ nọ na Jerusalem ihe
ufọdu ha gēnwekọ. 27 N'ihi na ọ di ha
ezi nma; ha bu kwa ndi ji ndi ahu ugwọ.
N'ihi na asi na ndi mba ọzọ nwekọrọ ihe
Mọ Nsọ nke ha, ha ji kwa ha ugwọ ifè ha
òfùfè n'ihe nke anu-aru. 28 Ya mere
mḅe m'mezusiri nka, ka-kwa-ra ha
nkpuru a akàrà, m'gēsi na nke unu je
Spain. 29 Ma amataram na, mḅe
m'biakutere unu, ọ bu nime ozuzù ngọzi
nke Kraist ka m'gābia.

30 Ma, umu-nnam, ewerem Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist, were kwa ihu-
n'anya Mọ Nsọ, nāriọ unu, ka unu som
nāḅasi nḅa ike n'ekpere unu nēkpere
Chineke n'ihim; 31 ka ewe dọputam
n'aka ndi nēkweyegh ekweye ndi nọ na
Judia, ka ije-ozim nke m'ji je Jerusalem
we buru kwa ihe ndi nsọ gānara nke-
ọma; 32 ka m'we biakute unu n'ọñù
site n'ọchichọ Chineke, ka mu na unu
we zukọ kwa ike. 33 Ma ka Chineke
nke udo nọyere unu nile. Amen.

16 1 Ma anameme ka unu mara Fibi
nwa-nna-ayi nwayi, onye nējere
nzukọ Kraist nke di na Kenkrii ozi:
2 ka unu we nara ya nke-ọma nime
Onye-nwe-ayi, dika ọ kwesiri ndi nsọ,
ka unu nēguzo kwa ya nso iyere ya
aka n'okwu ọ bula nkpà unu gākpa ya:
n'ihi na ya onwe-ya aburuwo kwa onye
nēguzoro ọtutu madu izọ ha, mu onwem
kwa.

3 Kelenu Priska na Akwila ndi mu na
ha nālukọ ọlu nime Kraist Jisus, 4 madu
ndi tọḅọrọ olu nke aka ha n'ihi ndum;
ndi ọ bugh nání mu onwem nēkele, kama
nzukọ Kraist nile nke ndi mba ọzọ kwa:
5 kele-kwa-nu nzukọ Kraist nke di n'ulo-
ha. Kelenu Epinetọs onye m'huru
n'anya, onye bu nkpuru mbu nke Esia
nye Kraist. 6 Kelenu Meri, n'ihi na ọ
dọḅuru onwe-ya n'ọlu n'ọtutu ihe nye
unu. 7 Kelenu Andrọnaikọs na Junias,
ndi-ikwum, ndi adọkọ-kwa-ra mu na
ha n'agha, madu ndi amara aha-ha
n'etiti ndi-ozi, ndi bu-kwa-ram uzọ
bia nọ nime Kraist. 8 Kelenu
Amplietọs, onye m'huru n'anya nime
Onye-nwe-ayi. 9 Kelenu Uabenọs,
onye ayi na ya nālukọ ọlu nime Kraist,
na Stakis onye m'huru n'anya.
10 Kelenu Apelis onye anwaputaworo
nime Kraist. Kelenu ndi sitere n'ėzí-
na-ulo nke Aristọbulọs. 11 Kelenu
Hirọdion onye-ikwum. Kelenu ndi
sitere n'ėzi-na-ulo nke Nasisọs, ndi nọ
nime Onye-nwe-ayi. 12 Kelenu
Traifina na Traifosa ndi nādọḅu onwe-
ha n'ọlu nime Onye-nwe-ayi. Kelenu
Pasis onye ahuru n'anya, n'ihi na ọ
dọḅuru onwe-ya n'ọlu n'ọtutu ihe nime
Onye-nwe-ayi. 13 Kelenu Rufọs onye
arọputara nime Onye-nwe-ayi, na nne-
ya nke bu kwa nnem. 14 Kelenu
Asinkritọs, Flegon, Hamis, Patrọbas,
Hamas, na umu-nna ndi ha na ha nọ.
15 Kelenu Filọlọgọs na Julia, Nireọs na
nwa-nne-ya nwayi, na Ọlimpas, na ndi
nsọ nile ndi ha na ha nọ. 16 Werenu
isutu-ọnu di nsọ kelerita onwe-unu.
Nzukọ Kraist nile nēkele unu.

17 Ma anariọ unu, umu-nnam, ka
unu le ha anya, bú ndi nēweta nkewa di
iche iche ahu na ọnyà di iche iche ahu,
nēmegide ozizí nke unu onwe-unu
mutara: ka unu nēze kwa ha. 18 N'ihi
na ndi di otú a abugh orù nke Onye-
nwe-ayi Kraist, kama orù nke afọ nke
ha; ha were kwa okwu utọ ha na okwu
ọma ha nāghọḅu obi ndi nāmagh ihe ọjọ.
19 N'ihi na iña-nti-unu eruzuwo na nti
madu nile. Ya mere anamañuri ọñu
n'isi unu: ma anamachọ ka unu buru
ndi-amam-ihe n'ebe ezi ihe di, ma ndi
arugh-árú n'ebe ihe ọjọ di. 20 Ma
Chineke nke udo gāzọpia Setan
n'okpuru ukwu-unu ọsọsọ.

Amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist
diyere unu.

21 Timọti onye mu na ya nālukọ ọlu
nēkele unu; na Lusiọs na Jeson na

Sosipata, ndi-ikwum. 22 Mu onwem,
bú Tatiọs, onye nēde akwukwọ-ozi a,
nēkele unu nime Onye-nwe-ayi.
23 Gaiọs, onye nēlem na nzukọ Kraist
dum ọbla, nēkele unu. Erastọs onye
nāchi ihe obodo nēkele unu, na Kwọtọs
nwa-nna-ayi. 24 Ka amara nke Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist diyere unu nile.
Amen.
25 Ma Onye ahu Nke puru ime ka unu
guzosie ike dika ozi ọmam na nkwusa
nke Jisus Kraist si di, dika nkpughe nke
ihe-omimi ahu si di nke emeworo ka
o kpuchie ọnu n'oge ebigh-ebi, 26 ma
ụbu a ka emere ka ọ puta ihė, esite kwa
n'ihe ndi-amuma deworo n'akwukwọ
me ka mba nile mara ya, dika ihe
Chineke ebigh-ebi nyere n'iwu si di,
rue iṅa-nti nke okwukwe; 27 Chineke
Nke nání Ya bu Onye-amam-ihe, site
n'aka Jisus Kraist, Onye otuto diri rue
mḅe nile ebigh-ebi. Amen.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI KỌRINT

1 1 Pọl, onye akpọrọ ibu onye-ozi nke
Jisus Kraist site n'ọchichọ nke
Chineke, na Sostenis nwa-nna-ayi,
2 nēdegara nzukọ Chineke nke di na
Kọrint akwukwọ, bú ndi edoworo nsọ
nime Kraist Jisus, ndi akpọrọ ibu ndi
nsọ, ha na ndi nile nākpọku aha Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist n'ebe nile, bú
Onye-nwe ayi na ha: 3 Amara diri unu
na udo nke si n'aka Chineke, bú Nna-
ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.
4 Anamekelere unu Chinekem mḅe
nile, n'ihi amara nke Chineke nke enyere
unu nime Kraist Jisus; 5 na n'ihe nile
ọ bula emere unu ndi-ọgaranya nime Ya,
n'okwu nile na ọmuma nile; 6 dika
emere ka àmà nke Kraist guzosie ike
nime unu: 7 nke mere na ọ digh
onyinye - amara fọduru nke unu
nēnwegh; unu nēche kwa nkpughe
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist; 8 Onye
gēme kwa ka unu guzosie ike rue
ọgwugwu ihe nile, buru ndi anāpugh
ibo ebubo n'ubọchi Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist. 9 Chineke kwesiri
ntukwasi-obi, Onye esitere n'aka Ya
kpọbata unu na nnwekọ nke Ọkpara-Ya
Jisus Kraist Onye-nwe-ayi.
10 Ma, umu-nnam, esiterem n'aha
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist riọ unu, ka
unu nile nēkwu otù ihe, ka nkewa ghara
kwa idi n'etiti unu; kama ka eme unu
ka unu zue okè n'otù uche ahu na n'otù
izù ahu. 11 N'ihi na ndi èzí-na-ulo
Kloi gosirim ihe bayere unu, umu-
nnam, na esem-okwu di n'etiti unu.
12 Ihe m'nēkwu bu nka, na unu nile
n'otù n'otù nāsi, Mu onwem bu nke
Pọl; mu onwem bu kwa nke Apọlos;
mu onwem bu kwa nke Kifas; mu
onwem bu kwa nke Kraist. 13 Èkėwo
Kraist èkė? ọ̀ gābu na akpọgidere Pọl
n'obe n'ihi unu? mà-ọbu na emere unu
baptism ibà n'aha Pọl? 14 Anamekele
Chineke na ọ digh onye ọ bula n'etiti
unu m'mere baptism, ma-ọbugh Krispọs
na Gaiọs; 15 ka onye ọ bula ghara isi
na emere unu baptism ibà n'aha nkem.
16 Ma eme - kwa - ram èzí - na - ulo
Stefanas baptism: ma ewepu ndia,
amataghm ma emerem onye ọ bula ọzọ
baptism. 17 N'ihi na Kraist ezitegh m
ime baptism, kama izisa ozi ọma: ọ
bugh n'amam-ihe nke okwu, ka aghara
ime ka obe Kraist buru ihe-efu.
18 N'ihi na okwu nke obe buru ndi
nāla n'iyi ihe-nzuzu; ma ọ buru ayi, bú
ndi anāzọputa, ike nke Chineke.
19 N'ihi na edewo ya n'akwukwọ nsọ,
si,

M'gāla amam-ihe nke ndi mara ihe
n'iyi,
M'gāju kwa nghọta nke ndi nwere
nghọta.

20 Òle ebe onye mara ihe nọ? òle ebe
ode-akwukwọ nọ? òle ebe onye oge a,
onye ya na ibe-ya nājurita ajuju, nọ?
Chìneke emegh ka amam-ihe uwa buru

ihe-nzuzu? 21 N'ihi na ebe uwa
n'amam-ihe nke Chineke nējigh amam-
ihe-ya mara Chineke, ọ di Chineke ezi
nma iji ihe-nzuzu nke ihe ahu anēkwusa
izọputa ndi kwere. 22 Ebe ndi-Ju
nāriọ ihe-iriba-ama di iche iche, ndi-
Grik nāchọ kwa amam-ihe: 23 ma ayi
onwe-ayi nēkwusa Kraist, na akpọgidere
Ya n'obe, Onye buru ndi-Ju ọnyà, buru
kwa ndi mba ọzọ ihe-nzuzu; 24 ma Ọ
buru ndi akpọrọ, ma ndi-Ju ma ndi-
Grik, Kraist, bú ike nke Chineke, na
amam-ihe nke Chineke. 25 N'ihi na
ihe-nzuzu nke Chineke kariri madu
nile n'amam-ihe; adigh-ike nke Chineke
kariri kwa madu nile n'ike.
26 N'ihi na lenu ọkpukpọ-unu, umu-
nnam, na ọ digh ọtutu ndi mara ihe dika
anu-aru si mara ihe, ọ digh ọtutu ndi-
ike, ọ digh ọtutu ndi amazuru aha-ha, ka
akpọrọ: 27 kama ọ bu ihe-nzuzu nke
uwa ka Chineke rọputara, ka Ọ we me ka
ihere me ndi mara ihe; ọ bu kwa ihe
nādigh ike nke uwa ka Chineke
rọputara, ka Ọ we me ka ihere me ihe
di ike; 28 ọ bu kwa ihe di ala nke uwa,
na ihe akpọrọ ihe-efu, ka Chineke
rọputara, bú ihe nke nādigh, ka Ọ we
me ka ihe nke nādi ghara idi irė: 29 ka
anu-aru nile, bú madu, we ghara inya
isi n'iru Chineke. 30 Ma unu onwe-
unu sitere na Ya di nime Kraist Jisus,
Onye ghọrọ amam-ihe nye ayi site na
Chineke, bú ezi omume, na ido-nsọ kwa,
na nḅaputa: 31 ka, dika edeworo ya
n'akwukwọ nsọ, Onye nānya isi, ya nya
n'Onye-nwe-ayi.

2 1 Mu onwem kwa, umu-nnam, mḅe
m'biakutere unu, abiaghm n'ọkà
okwu ma-ọbu n'ọkà amam-ihe,
nēkwusara unu àmà nke Chineke.
2 N'ihi na ezuberem ka m'ghara imata
ihe ọ bula n'etiti unu, ma-ọbugh Jisus
Kraist, ka m'mata kwa Onye ahu ka
onye akpọgideworo n'obe. 3 Mu
onwem nọ kwa n'etiti unu n'adigh-
ike, na n'egwu, na n'oké ima-jijiji.
4 Okwum na ihe m'kwusara abugh kwa
n'okwu amam-ihe, ime ka madu kweye,
kama ha bu na ngosi nke Mọ Nsọ na nke
ike: 5 ka okwukwe-unu we ghara idi
n'amam-ihe madu, kama n'ike nke
Chineke.
6 Otú ọ di, amam-ihe bu ihe ayi
nēkwu n'etiti ndi tozuru okė: ma ọ bu
amam-ihe nke nābugh nke oge a, ọ bugh
kwa nke ndi-isi oge a, ndi anēme ka ha
ghara idi irė: 7 kama ihe ayi nēkwu bu
amam-ihe Chineke n'ihe-omimi, bú
amam-ihe nke ezobeworo, nke Chineke
buru uzọ ka àkà mḅe oge ndia akērugh,
iwetara ayi otuto: 8 nke ọ digh onye ọ
bula n'etiti ndi-isi oge a mara: n'ihi na
asi na ha mara ya-ri, ha agagh-
akpọgidewori Onye-nwe ebube n'obe:
9 kama dika edeworo ya n'akwukwọ
nsọ, si,

Ihe anya nāhugh, nke nti nānugh
kwa,
Nke nābàgh kwa n'obi madu,
Ka ha ra, bú ihe Chineke doziri ndi
huru Ya n'anya.

10 Ma ọ bu ayi onwe-ayi ka Chineke
kpughere ha site n'aka Mọ Nsọ: n'ihi na
Mọ Nsọ nēnyocha ihe nile, ọbuná ihe
nile di omimi nke Chineke. 11 N'ihi na
ònye n'etiti madu matara ihe nile nke
madu, ma-ọbugh mọ nke madu ahu, nke
di nime ya? ọbuná otú a ọ digh onye
mara ihe nke Chineke, ma-ọbugh Mọ
nke Chineke. 12 Ma ayi onwe-ayi
anatagh mọ nke uwa, kama ọ bu Mọ
Nke sitere na Chineke; ka ayi we mata
ihe nile Chineke were amara nye ayi.
13 Ọ bu kwa ihe ndia ka ayi nēkwu, ọ
bugh n'okwu nke amam-ihe madu nēzí,
kama n'okwu nke Mọ Nsọ nēzí; ayi
nēwere kwa ihe nke Mọ Nsọ tule ihe
nke Mọ Nsọ. 14 Ma madu nke nkpuru-
obi onwe-ya nāchi adigh-anata ihe nke
Mọ nke Chineke: n'ihi na ha bu ihe-
nzuzu n'anya-ya; ọ pugh kwa imara ha,
n'ihi na ewere Mọ Nsọ sikwuputa ha.
15 Ma onye Mọ Nsọ nāchi nēsikwuputa
ihe nile, ma ọ digh onye ọ bula
nēsikwuputa ya onwe-ya. 16 N'ihi na
ònye mara uche Onye-nwe-ayi, ka ọ
zí Ya ihe? Ma ayi onwe-ayi nwere uche
nke Kraist.

3 1 Mu onwem kwa, umu-nnam,
apughm igwa unu okwu dika ndi Mọ
Nsọ nāchi, kama dika ndi bu náni anu-
aru, dika umu ọhu nime Kraist.
3 Ejirim ara zù unu, ọ bugh ihe-oriri;
n'ihi na unu akāpugh inagide ya; é-è,
ọbuná uḅu ạ unu apugh; 3 n'ihi na unu
bu ndi anu-aru nāchi rue uḅu a: n'ihi na
ebe ekworo na esem-okwu di n'etiti unu,
ùnu abugh ndi anu-aru nāchi, ndi
nējeghari kwa dika madu? 4 N'ihi na

mḇe ọ bula otù onye nāsi, Mu onwem
bu nke Pọl; mḇe ibe-ya nāsi kwa, Mu
onwem bu nke Apọlos; ùnu abugh madu
efu? 5 Gini kwa bu Apọlos? gini bu
kwa Pọl? Ndi nēje ozi, ndi unu si
n'aka-ha kwere; dika Onye-nwe-ayi
nye-kwa-ra ha abua n'otù n'otù. 6 Mu
onwem kuru osisi, Apọlos kwọsara ya
miri; ma o bu Chineke nēme ka ọ nāba
uba. 7 Ya mere onye nāku abugh ihe
ọ bula, onye nākwọsa miri abugh kwa
ihe ọ bula; kama Chineke, Onye nēme
ka ọ nāba uba, bu ihe nile. 8 Ma onye
nāku na onye nākwọsa miri bu otù: ma
ha abua n'otù n'otù gānata ugwọ-ọlu nke
aka ha, onye ọ bula dika ndọḇu ọ
nādọḇu onwe-ya n'ọlu si di. 9 N'ihi
na ayi bu ndi ha na Chineke nālukọ
ọlu: unu bu ubi Chineke, buru kwa ulo
Chineke nēwu.

10 Dika amara Chineke nke enyerem
si di, dika onye-isi-ọkà nke mara ihe,
atọrọm ntọ-ala; onye ọzọ nēwu kwa
ulo n'elu ya. Ma ka onye ọ bula lezi
anya otù o nēwu ulo n'elu ya. 11 N'ihi
na ọ digh onye ọ bula puru itọ ntọ-ala
ọzọ ma-ọbugh Nke atọworo, Nke bu
Jisus Kraist. 12 Ma ọ buru na onye ọ
bula ewukwasi ọla-edo, ọla-ọcha, nkume
di okė ọnu, osisi, ahihia, okporo-ọka,
n'elu ntọ-ala ahu; 13 agēme ka ọlu
nke madu nile n'otù n'otù puta ìhè: n'ihi
na ubọchi ahu gēgosi ya, n'ihi na agaje
ikpughe ya n'ọku; ọku onwe-ya gānwa
kwa ọlu madu nile n'otù n'otù, aha ọlu
ọ bu. 14 Ọ buru na ọlu onye ọ bula
gādigide nke o wukwasiri ya, ọ gānata
ugwọ-ọlu. 15 Ọ buru na agērechapu
ọlu onye ọ bula n'ọku, o gēyi iyi: ma
agāzọputa ya onwe-ya; ma ọ bu dika
onye azọputara n'ọku.

16 Ùnu amatagh na unu bu ulo nsọ
Chineke, Mọ nke Chineke bi kwa nime
unu? 17 Ọ buru na onye ọ bula emebi
ulo nsọ Chineke, onye ahu ka Chineke
gēmebi; n'ihi na ulo nsọ Chineke di nsọ,
otú a ka unu di kwa.

18 Ka onye ọ bula ghara ighọḇu
onwe-ya. Ọ buru na onye ọ bula nēchè
na ya bu onye mara ihe n'etiti unu n'oge
a, ya ghọ onye-nzuzu, ka ọ we ghọ onye
mara ihe. 19 N'ihi na amam-ihe nke
uwa nka bu ihe-nzuzu n'ebe Chineke nọ.
N'ihi na edewo ya n'akwukwọ nsọ,
si, Onye nējide ndi mara ihe n'aghughọ-
ha: 20 ọzọ kwa, Onye-nwe-ayi mara
ihe ndi mara ihe nātule n'obi-ha, na ha
bu ihe-efu. 21 Ya mere onye ọ bula
anyala isi na madu. N'ihi na ihe nile
bu nke unu; 22 ma ọ bu Pọl, ma-ọbu
Apọlos, ma-ọbu Kifas, ma-ọbu uwa,
ma-ọbu ndu, ma-ọbu ọnwu, ma-ọbu ihe
di uḇu a, ma-ọbu ihe gaje idi; ihe nile
bu nke unu; 23 ma unu onwe-unu bu
ndi nke Kraist; ma Kraist bu nke
Chineke.

4 1 Ka madu nāgu ayi otù a, dika ndi
nējere Kraist ozi, ndi bu kwa ndi
nāchi ėzi-na-ulo n'ihe-omimi nke
Chineke. 2 N'ebe a ihe anāchọ kwa
n'aka ndi nāchi ėzi-na-ulo bu, ka ahu
onye ọ bula na ọ kwesiri ntukwasi-obi.
3 Ma ọ burum ihe dikarisiri ntà ka unu,
ma-ọbu ubọchi ikpė nke madu, kpem
ikpė: ė-ė, ekpeghm ọbunà onwem ikpė.
4 N'ihi na ọ digh ihe ọ bula m'mara
megide onwem; ma ọ bugh na nka ka
aguworom n'onye ezi omume: kama
Onye nēkpem ikpė bu Onye-nwe-ayi.
5 Ya mere, unu ekpela ihe ọ bula ikpė
mḇe oge ahu akērugh, rue mḇe ọ bula
Onye-nwe-ayi gābia, Onye gēweputa
kwa ihe nile ezoro ezo nke ọchichiri n'ìhè,
me kwa ka ìzù nile nke obi nile puta
ìhè; mḇe ahu ka madu nile n'otù n'otù
gēnwe kwa otuto-ha site n'aka Chineke.

6 Ma ihe ndia, umu-nnam, ka m'mere
ka ha ghọ mu onwem na Apọlos n'oyiyi
n'ihi unu; ka unu we muta nime ayi
ozizí a, Unu agabigala ihe edeworo
n'akwukwọ, ka unu we ghara ifuli
onwe-unu elu, otù onye n'ihi otù onye
megide madu-ibe-ya. 7 N'ihi na Onye
nākpa òkè n'etiti gi na madu-ibe-gi?
Ò bu gini kwa ka i nwere nke i nānatagh?
ma ọ buru na i natara ya, gini mere i
nānya isi, dika agāsi na i natagh ya?
8 Ọbunà uḇu a unu erijuwo afọ, ọbunà
uḇu a unu ghọrọ ọgaranya, unu buru
eze mḇe ayi onwe-ayi nānọgh ya: e, ọ
gādim nọ̄ nma, ma asi na unu buru eze
n'ezie, ka ayi onwe-ayi we so kwa unu
buru eze. 9 N'ihi na anamechė na
Chineke were ayi, bù ndi-ozi, gosi, dika
ndi-ikpe-azu, dika ndi amara ikpė ọnwu:
n'ihi na emere ayi ihe-nkiri nye uwa na
ndi-mọ-ozi na madu. 10 Ayi onwe-ayi
bu ndi-nzuzu n'ihi Kraist, ma unu
onwe-unu bu ndi nwere uche nime
Kraist; ayi onwe-ayi adigh ike, ma unu

onwe-unu di ike; anēnye unu onwe-unu
otuto, ma anēme ayi onwe-ayi ihe-ihere.
11 We rue oge hour di uḅu a agu nāgu
ayi, akpiri nākpọ kwa ayi nku, ayi nāḅa
kwa ọtọ, anēti kwa ayi aka, ayi enwegh
kwa ebe-obibi; 12 ayi nādọḅu kwa
onwe-ayi n'ọlu, were aka-ayi nālu ọlu:
mḅe anēkwutọ ayi, ayi nāgọzi: mḅe
anēsoḅu ayi, ayi nānagide: 13 mḅe
anēkwulu ayi, ayi nāriọ aririọ; emere
ka ayi buru dika ihe asachapuru n'uwa,
ihe ehichapuru n'ihe nile, rue uḅu a.
14 Edeghm ihe ndia n'akwukwọ dika
anameme unu ihe-ihere n'iru, kama dika
anamadu unu ọdù, dika umum m'huru
n'anya. 15 N'ihi na asi na unu nwere
orù nnù ndi-ozizi na nnù ndi-ozizi ise
nime Kraist, ma unu enwegh ọtutu nna:
n'ihi na mu onwem nime Kraist Jisus
were ozi ọma mu unu. 16 Ya mere
ariọm unu, burunu ndi nēn̄omim.
17 N'ihi nka ka m'zitere unu Timọti,
onye bu nwam nime Onye-nwe-ayi,
buru kwa onye m'huru n'anya, onye
kwesiri ntukwasi-obi, ọ gēchetara unu
uzọm nile nke di nime Kraist, dika
m'nēzi n'ebe nile na nzukọ Kraist nile ọ
bula. 18 Ma ufọdu fuliri onwe-ha elu,
dika agāsi na m'gagh-abiakute unu.
19 Ma m'gābiakute unu ọsọsọ, ma ọ
buru na Onye-nwe-ayi chọrọ; m'gāmara
kwa, ọ bugh okwu nke ndi fuliworo
onwe-ha, kama ike-ha. 20 N'ihi na ala-
eze Chineke adigh n'okwu-ọnu, kama
n'ike. 21 Gini ka unu nāchọ? ọ̀ bu
utari ka m'gēwere biakute unu, ma-ọbu
ihu-n'anya na mọ nke idi-nwayọ?
5 1 Anānu nọ̄ na ikwa-iko di n'etiti
unu, aha ikwa-iko nke nādigh
kwa ọbunà n'etiti ndi mba ọzọ, nke
mere na otù onye n'etiti unu nwere
nwunye nna-ya. 2 Unu onwe-unu
afuliwo kwa onwe-unu elu, unu erugh
kwa ùjù kama nke ahu, ka ewe wepu
onye ahu n'etiti unu, bù onye luru ọlu
a. 3 N'ihi na mu onwem n'ezie, ebe
m'nānọgh n'etiti unu n'arum, ma anọm
n'etiti unu na mọm, ekpewom onye ahu
nke lutara nka otù a ikpė ọbunà uḅu a,
dika agāsi na anọm, 4 n'aha nke Onye-
nwe-ayi Jisus, mḅe unu zukọrọ, mọm
nēso kwa unu, ya na ike nke Onye-nwe-
ayi Jisus, 5 irara onye di otù a nye
n'aka Setan ibibi anu-aru-ya, ka ewe
zọputa mọ-ya n'ubọchi Onye-nwe-ayi
Jisus. 6 Ihe-inya-isi-unu adigh nma.
Ùnu amatagh na ihe-iko-achicha di ntà
nēko oḅe utu ọka agwọrọ agwọ dum?
7 Sachapunu ihe-iko-achicha ochie, ka
unu we buru oḅe utu ọka agwọrọ agwọ
ọhu, dika unu bu achicha ekogh-eko.
N'ihi na achu-kwa-ra aja-ngabiga-ayi,
bù Kraist: 8 ya mere, ka ayi nēme
ememe ahu, ọ bugh n'ihe-iko-achicha
ochie, ọ bugh kwa n'ihe-iko-achicha nke
bu obi ọjọ na ajọ ọlu, kama n'achicha
ekogh-eko nke bu idi-ọcha na ezi-okwu.
9 Edegaram unu n'akwukwọ-ozim ka
unu na ndi nākwa iko ghara imekọ ihe;
10 ọ bugh ndi nke uwa nka ndi nākwa
iko ma-ọli, ma-ọbu ndi-anya-uku-ya na
ndi-ya nāpunara madu ihe, ma-ọbu ndi-
ya nēkpere arusi: ebe ọ gādi unu nkpà isi
n'uwa pua ma asi na unu eme otù a:
11 ma otù ọ di, edegaram unu ka unu na
onye ọ bula nke anākpọ ya aha na ọ bu
nwa-nna ghara imekọ ihe, ma ọ buru
na onye ahu bu onye nākwa iko, ma-ọbu
onye-anya-uku, ma-ọbu onye nēkpere
arusi, ma-ọbu onye-nkwutọ, ma-ọbu
onye nān̄ubiga manya òkė, ma-ọbu onye
nāpunara madu ihe; ka unu na onye
di otù a ghara ọbunà irikọ ihe. 12 N'ihi
na òle ihe bu nkem ikpe ndi nọ n'èzi
ikpė? Ọ̀ bugh ndi nọ n'ime ka unu
onwe-unu nēkpe? 13 ma Chineke
nēkpe ndi nọ n'èzi ikpė. Wepunu ajọ
onye ahu n'etiti onwe-unu.
6 1 Ọ̀ di onye ọ bula n'etiti unu, ma
asi na ọ nwere okwu megide ibe-ya,
nwere anya-ike ije ikpė n'iru ndi ajọ
omume, ma ọ bugh n'iru ndi nsọ? 2 Ma-
ọbu ùnu amatagh na ndi nsọ gēkpe uwa
ikpė? ọ buru kwa na agaje ikpe uwa n'iru
unu, ùnu ekwesigh inọ dika ndi-ikpė
n'ulo-ikpė dikarisiri ntà? 3 Ùnu
amatagh na ayi gēkpe ndi-mọ-ozi ikpė?
àyi gēsi an̄a ghara inwe ike ikpe ihe nke
ndu a? 4 Ya mere asi na unu nwere
ulo-ikpė diri ndu a n'ezie, menu ka ndi
ahu nọdu dika ndi-ikpė, bù ndi anākpọ
ihe - efu n'etiti nzukọ Kraist.
5 Anamekwu nka ka m'me unu ihe-
ihere n'iru. Ọ̀ di otù a, na ọ digh otù
onye mara ihe nọ n'etiti unu, onye gāpu
ikpe ikpė n'etiti nwa-nna-ya na ibe-ya,
6 kama nwa-nna nēwere nwa-nna-ya je
ikpė, nka bu kwa n'iru ndi nēkwegh
ekwe? 7 Ezie ọ bu nọ̄ ila-ala n'ebe unu
nọ ọbunà uḅu a, na unu nwere okwu ikpė

n'etiti onwe-unu. Kari nke ahu, n'ihi
gini unu adigh-ekwe ka emegide unu ajọ
omume? kari nke ahu, n'ihi gini unu
adigh-ekwe ka emeḅue unu? 8 É-è,
kama unu onwe-unu nēme ajọ omume,
nēmeḅu kwa, nka ka unu nēme kwa
umu-nna-unu. 9 Ma-ọbu ùnu amatagh
na ndi ajọ omume agagh-eketa ala-eze
Chineke? Unu ekwela ka eduhie unu:
ndi nākwa iko, ma-ọbu ndi nēkpere
arusi, ma-ọbu ndikom nākwa iko, bù
ndi nwere nwunye, ma-ọbu ndikom
nēme dika ndinyom, ma-ọbu ndikom
nēmeru onwe-ha n'aru ndikom, 10 ma-
ọbu ndi-ori, ma-ọbu ndi-anya-uku, ma-
ọbu ndi nāṅubiga manya ókè, ma-ọbu
ndi-nkwutọ, ma-ọbu ndi nāpunara madu
ihe, ha agagh-eketa ala-eze Chineke.
11 Otù a ka ufọdu n'etiti unu di-kwa-ri:
ma unu sachara onwe-unu, ma edoro
unu nsọ, ma aguru unu na ndi ezi
omume n'aha Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, ya na nime Mọ nke Chineke-ayi.
12 Ihe nile zirim ezi n'iwu; ma ọ
bugh ihe nile nābaram urù. Ihe nile
zirim ezi n'iwu; ma ọ digh ihe ọ bula
gāchi mu onwem. 13 Ihe-oriri nile diri
afọ, afọ di-kwa-ra ihe-oriri nile: ma
Chineke gēme ka ya na ha ghara idi irè.
Ma aru-ayi adirigh ikwa-iko, kama ọ
diri Onye-nwe-ayi; Onwe-nwe-ayi di-
kwa-ra aru-ayi: 14 ma Chineke mere
ka Onye-nwe-ayi si n'ọnwu bilie, O
gēsite kwa n'ike-Ya me ka ayi onwe-ayi
si n'ọnwu bilie. 15 Ùnu amatagh na
aru-unu bu ihe di n'aru Kraist?
ṁ'gēwepu kwa ihe di n'aru Kraist, me
ha ka ha buru ihe di n'aru nwayi nākwa
iko? Chineke ekwela. 16 Ma-ọbu
ùnu amatagh na onye nārapara n'aru
nwayi nke nākwa iko, ya na ya bu otù
aru? n'ihi na, Ha abua ka O kwuru,
gāghọ otù anu-aru. 17 Ma onye
nārapara n'aru Onye-nwe-ayi, ya na Ya
bu otù mọ. 18 Ḅanarinu ikwa-iko.
Nmehie nile ọ bula nke madu nēme di
n'elu aru; ma onye nākwa iko nēmehie
megide aru nke onwe-ya. 19 Ma-ọbu
ùnu amatagh na aru-unu bu ulo ṅsọ nke
Mọ Nsọ, Onye bi nime unu, Onye unu
nwere site na Chineke? ọ bugh kwa unu
onwe-unu nwe onwe-unu; 20 n'ihi na
ewere ọnu-ahia ḅara unu: ya mere nyenu
Chineke otuto n'aru-unu.

7 1 Ma okwu bayere ihe unu dere
akwukwọ bayere ha: Ọ di nma ka
nwoke ghara imetu nwayi aka. 2 Ma,
n'ihi ikwa-iko nile, ka nwoke ọ bula nwe
nwunye nke aka ya, ka nwayi ọ bula nwe
kwa di nke aka ya. 3 Ka di kwughachi
nwunye-ya ugwọ o ji ya: otù a kwa ka
nwunye kwughachi kwa di-ya ugwọ o ji
ya. 4 Ọ bugh nwunye nāchi aru nke
onwe-ya, kama ọ bu di-ya: otù a kwa
ọ bugh di nāchi kwa aru nke onwe-ya,
kama ọ bu nwunye-ya. 5 Unu emeḅula
onwe-unu, ma-ọbugh ma elegh anya unu
gēsite n'inwe otù olu me ya na nwa oge,
ka unu we nwe oghere ikpe ekpere, we
nọkọ kwa ọzọ, ka Setan we ghara inwa
unu n'ihi na unu apugh ijide onwe-unu.
6 Ma anamekwu nka n'uzọ nkweye, ọ
bugh n'uzọ ihe enyere n'iwu. 7 Ma
anamachọ ka madu nile di ka mu onwem
di kwa. Otù ọ di, madu nile n'otù n'otù
nwere onyinye-amara nke aka ha site na
Chineke, otù onye otù a, onye ọzọ otú a
kwa.
8 Ma asim ndi nānọgh n'ọnọdu di na
nwunye na ndi di-ha nwuru, Ọ diri ha
nma ma asi na ha nānọgide dika mu
onwem nọ kwa. 9 Ma ọ buru na ha
apugh ijide onwe-ha, ka ha luru: n'ihi
na ilu di na nwunye ka ire ọku n'agu
aru nma. 10 Ma enyem ndi nọ n'ọnọdu
di na nwunye iwu, ọ bugh mu onwem,
kama ọ bu Onye-nwe-ayi, Ka nwunye
ghara ikewapu onwe-ya n'aru di-ya
11 (ma asi na ọ bu ezie na ọ kewapuru
onwe-ya, ya nọgide nēnwegh di; ma ọ
megh otù a, ka eme ka ya na di-ya di
n'otù); ka di ghara kwa irapu nwunye-
ya. 12 Ma ọ bu mu onwem, ọ bugh
Onye-nwe-ayi, nāsi ndi fọduru: Ọ buru
na nwa-nna ọ bula nwere nwunye
nēkwegh ekwe, ọ buru kwa na ọ di nwayi
ahu ezi nma ka ya na ya biri, ka di-ya
ghara irapu ya. 13 Ọzọ, nwayi nke nwe
di nēkwegh ekwe, ọ buru kwa na ọ
di nwoke ahu ezi nma ka ya na ya biri,
ka ọ ghara irapu di-ya. 14 N'ihi na
edowo di nēkwegh ekwe nsọ nime
nwunye-ya, edowo kwa nwunye nēkwegh
ekwe nsọ nime nwa-nna-ayi nwoke: n'ihi
na, ma ọ digh otú a, umu-unu gābu umu
nādigh ọcha; ma otù ọ di, ha di nsọ.
15 Ma ọ buru na onye ahu nke nēkwegh
ekwe ekewapu onwe-ya, ya kewapu
onwe-ya: emegh ka nwa-nna-ayi nwoke

ma-ọbu nwa-nna-ayi nwayi buru orù
n'okwu di otú a: ma Chineke akpọwo ayi
n'udo. 16 N'ihi na i si aṅa mara,
nwunye, ma i gāzọputa di-gi? ma-ọbu i
si aṅa mara, di, ma i gāzọputa nwunye-
gi. 17 Ọ bu nání, dika Onye-nwe-ayi
kèworo nye onye ọ bula, dika Chineke
kpọworo onye ọ bula, ya jegharia otú a.
Otú a ka m'nāka kwa àkà nime nzukọ
Kraist nile. 18 Àkpọrọ onye ọ bula
mḅe ebisiri ya úgwù? ya ghara ighọ onye
anēbigh úgwù. Àkpọworo onye ọ bula
n'ebigh-úgwù? ya ghara ikwe ka ebi ya
úgwù. 19 Obibi-úgwù abugh ihe,
ebìgh-úgwù abugh kwa ihe; kama ọ bu
idebe ihe nile Chineke nyere n'iwu.
20 Onye ọ bula, nime ọkpukpọ ahu eji
kpọ ya, ya nọgide n'ọkpukpọ ahu.
21 Àkpọrọ gi mḅe i bu orù? ya eḅula gi
nḅu n'obi: ma ọ buru kwa na i puru
inwe onwe-gi, kari nke ahu were ya me
ihe. 22 N'ihi na onye akpọrọ nime
Onye-nwe-ayi, mḅe ọ bu orù, ọ bu onye
Onye-nwe-ayi mere ka ọ nwere onwe-
ya: otú a onye akpọrọ, mḅe ọ nwere
onwe-ya, ọ bu orù Kraist. 23 Ewere
ọnu-ahia ḅara unu; unu aghọla ndi-orù
madu. 24 Umu-nnam, onye ọ bula,
nime ọnọdu nke akpọrọ ya, ya nọgide
n'ọnọdu ahu n'ebe Chineke nọ.
25 Ma enweghm ihe Onye-nwe-ayi
nyere n'iwu bayere umu-aḅọghọ nāmagh
nwoke: ma enyem izùm, dika onye
Onye-nwe-ayi meworo ebere ka m'buru
onye kwesiri ntukwasi-obi. 26 Ya
mere, anamechè na nka di nma n'ihi
nkpà di uḅu a, bù, na ọ di nma ka madu
di otú ọ di. 27 Ékekọwo gi na nwunye?
achọla ntọpu. Àtọpuwo gi n'aru
nwunye? achọla nwunye. 28 Ma asi
kwa na ọ bu ezie na i luru nwunye, i
mehiegh; asi kwa na nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke lakuru di, ọ mehiegh.
Otú ọ di, ndi di otú a gēnwe nkpaḅu
n'anu-aru-ha: ma mu onwem nēmere
unu ebere. 29 Ma nka ka m'nēkwu,
umu-nnam, emewo ka oge a di
nkpunkpu, ka ndi nwere nwunye we di
ka ha enwegh site n'uḅu a; 30 ka ndi
nākwa ákwá we di ka ha akwagh; ka ndi
nāṅuri ọṅu we di ka ha aṅurigh; ka
ndi nāzu ahia we di ka ha enwegh ihe;
31 ka ndi nēji uwa me ihe we di ka ha
ejibigagh ya ókè: n'ihi na uwa nka ka esi
ahu ya anya nāgabiga agabiga. 32 Ma
anamachọ ka unu buru ndi nādigh-
echeḅu onwe-unu. Onye nēnwegh
nwunye nēcheḅu onwe-ya n'ihe nke
Onye-nwe-ayi, otú ọ gēme ihe gātọ
Onye-nwe-ayi utọ: 33 ma onye nwere
nwunye nēcheḅu onwe-ya n'ihe uwa,
otú ọ gēme ihe gātọ nwunye-ya utọ.
34 Akpawo kwa ókè n'etiti nwunye na
nwa-aḅọghọ nāmagh nwoke. Nwayi
nke nēnwegh di nēcheḅu onwe-ya
n'ihe nke Onye-nwe-ayi, ka ọ we di nsọ
n'aru-ya na mọ-ya kwa: ma nwayi nke
nwere di nēcheḅu onwe-ya n'ihe nke
uwa, otú ọ gēme ihe gātọ di-ya utọ.
35 Ma nka ka m'nēkwu ka ọ bara unu
onwe-unu urù; ọ bugh ka m'fekwasi ihe-
ntuhi n'aru-unu, kama ka eme ihe
kwesiri, ya na ka unu we nọdu n'iru
Onye-nwe-ayi ghara inwe uche-nḅasasi.
36 Ma ọ buru na onye ọ bula nēchè na
ọ nēmeso nwa-ya, bú nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke, ihe nādigh nma n'anya,
ma asi na ọ gabigawo oge inwe di, asi
kwa na ọ di nkpà ime otú a, ya me ihe
ọ nāchọ; ọ mehiegh; ka ha lua di na
nwunye. 37 Ma onye nēguzosi ike
n'obi-ya, ebe nkpà nākpagh ya, kama ọ
nwere ike ime ihe ya onwe-ya nāchọ, o
zubewo kwa nka n'obi nke onwe-ya,
idebe nwa-ya, bú nwa-aḅọghọ nāmagh
nwoke, ọ gēme nke-ọma. 38 Ya mere
onye nēnye nwa-ya n'ọlulu-di, bú nwa-
aḅọghọ nāmagh nwoke, nēme nke-ọma;
onye nēnyegh ya n'ọlulu-di gēme kwa
nke-ọma kari. 39 Ekewo nwunye n'aru
di-ya ka oge di-ya nọ na ndu ra; ma asi
na di-ya adawo n'ura ọnwu, ọ nwere
onwe-ya ilu di ọ nāchọ; ma ọ bu nání
nime Onye-nwe-ayi. 40 Ma ngọzi
dikariri ya ma asi na ọ nọgidere otú
ọ di, dika ìzùm si di: ma anamechè na
mu onwem nwe-kwa-ra Mọ Chineke.

8 1 Ma okwu bayere ihe achuru n'aja
nye arusi: Ayi matara na ayi nile
nwere ọmuma-ihe. Ọmuma-ihe nāfuli
elu, ma ihu-n'anya nēwuli elu dika ulo.
2 Ọ buru na onye ọ bula nēchè na ya
mara ihe ọ bula, ọ kāmagh dika ọ
nāghagh ima; 3 ma ọ buru na onye ọ
bula nāhu Chineke n'anya, onye ahu ka
Chineke mara. 4 Ya mere okwu bayere
iri ihe achuru n'aja nye arusi, ayi matara
na ọ digh arusi ọ bula bu ihe n'uwa, ayi
mata-kwa-ra na ọ digh Chineke ọzọ ma-
ọbugh otú. 5 N'ihi na asi na ọ bu kwa

ezie na ndi anākpọ chi di, ma ọ bu n'elu-
igwe ma-ọbu n'elu uwa; dika ọtutu chi
na ọtutu ndi-nwe-madu di; 6 ma n'ebe
ayi nọ otù Chineke di, bù Nna, Onye ihe
nile sitere na Ya, Onye ayi onwe-ayi di-
kwa-ra Ya; otù Onye-nwe-ayi di kwa, bù
Jisus Kraist, Onye ihe nile sitere n'aka-
Ya, ayi onwe-ayi site-kwa-ra n'aka-Ya.
7 Otù ọ di ọ bugh nime madu nile ka
ọmuma-ihe ahu di: kama ufọdu, ebe
arusi bu ihe anēme n'ala-ha rue ub̩u a,
ha nēri ihe ahu dika ihe achuru n'aja
nye arusi; anēmeru kwa akọ-na-uche-
ha, ebe ọ nādigh ike. 8 Ma ihe-oriri
agagh-eche ayi n'iru Chineke: ma asi
na ayi erigh, ọ digh ihe fọduru ayi
inwe; ma asi kwa na ayi nēri, ayi
ababigagh òkè. 9 Ma lezienu anya ka
ike-unu nka ghara isi n'uzọ ọ bula ghọ
ihe gēme ka ndi nādigh ike su ngọngọ.
10 N'ihi na asi na onye ọ bula ahù gi, bù
onye nwere ihe-ọmuma, ka i nānọdu na
nri nime ulo arusi, akọ-na-uche-ya, ma ọ
buru na ọ digh ike, àgagh-ewuli ya elu
dika ulo iri ihe achuru n'aja nye arusi?
11 N'ihi na site n'ihe-ọmuma-gi onye
ahu nke nādigh ike nāla n'iyì, bù nwa-
nna-gi nke Kraist nwuru n'ihi ya. 12 Ma
otù a, mb̩e unu nēmehie megide umu-
nna-unu, nētib̩u kwa akọ-na-uche-ha
mb̩e ọ nādigh ike, unu nēmehie megide
Kraist. 13 N'ihi nka, ma ọ buru na
ihe-oriri eme ka nwa-nnam ma n'ọnyà,
m'gagh-eri anu ma-ọli rue mb̩e ebigh-
ebi, ka m'ghara ime ka nwa-nnam ma
n'ọnyà.

9 1 Ènweghm onwem? àbughm onye-
ozi? àhughm Jisus Onye-nwe-ayi?
ùnu onwe-unu abugh ọlum nime Onye-
nwe-ayi? 2 Ọ buru na abughm onye-
ozi n'ebe ndi ọzọ nọ, ma otù ọ di, abum
onye-ozi n'ebe unu nọ: n'ihi na akàrà
nke ọlu onye-ozi nkem ka unu onwe-unu
bu nime Onye-nwe-ayi. 3 Ngọpum
n'iru ndi nēkpem ikpé bu nka. 4 Ọ̀
gābu na ayi enwegh ike iri ihe na iṅu
ihe? 5 Ọ̀ gābu na ayi enwegh ike
ikuru nwunye, bù nwa-nna-nwayi nime
Kraist, jeghari, dika ndi-ozi fọduru
nēme kwa, ha na umu-nne Onye-nwe-
ayi, na Kifas? 6 Ma-ọbu nàni mu
onwem na Banabas, àyi enwegh ike
ighara ilu ọlu? 7 Òle onye-agha nēwere
ego-ọlu nke aka ya lua ọlu onye-agha
mb̩e ọ bula? ònye nāku ubi-vine,
nādigh-eri kwa nkpuru-ya? ma-ọbu
ònye nāzù igwè aturu, nādigh-eri kwa
ihe putara na miri-ara igwè aturu ahu?
8 Ọ̀ gabu na anamekwu ihe ndia dika
madu si ekwu? ma-ọbu iwu Chineke
adigh-ekwu kwa ihe ndia? 9 N'ihi na
edewo ya n'iwu Moses, si, Ekechila ọnu
ehi mb̩e ọ nāzọcha ọka. Ọ̀ gābu na
ehi bu ihe nēmetu Chineke n'obi?
10 ma-ọbu Ò nēkwu ya nọ̄ n'ihi ayi
onwe-ayi? E, n'ihi ayi ka edere ya
n'akwukwọ nsọ: n'ihi na onye nālu ọlu
ubi kwesiri ilu ọlu ubi n'olile-anya, onye
nāzọcha ọka kwesiri kwa izọcha n'olile-
anya na ọ gēketa. 11 Ọ buru na ayi
onwe-ayi ghara ihe nke Mọ Nsọ dika
nkpuru nye unu, ọ̀ bu ihe uku ma ọ buru
na ayi onwe-ayi gēwere ihe nke anu-
aru unu dika ihe-ubi? 12 Ọ buru na ndi
ọzọ eketa ike a n'ebe unu nọ, àyi onwe-
ayi adigh-eketa kari? Otù ọ di, ayi ejigh
ike a nara ihe; kama ayi nānagide ihe
nile, ka ayi we ghara ib̩ochi ozi ọma
Kraist n'uzọ ọ bula. 13 Ùnu amatagh
na ndi nālu ọlu n'ulo uku Chineke nēri
ihe si n'ulo uku Chineke puta, na ndi
nānọ kwa n'iru ebe-ichu-aja nēso ebe
ichu-aja ahu nēkekọ ihe? 14 Ọbunà otù
a ka Onye-nwe-ayi kara àkà ka ndi
nēkwusa ozi ọma Ya si n'ozi ọma ahu di
ndu. 15 Ma mu onwem, ejighm ihe ọ
bula n'ihe ndia nara ihe: edeghm kwa ihe
ndia n'akwukwọ ka ewe me otù a n'ebe
m'nọ: n'ihi na ọ kam nma ka m'nwua,
kari ka onye ọ bula me ka ihe-inya-isim
buru ihe-efu. 16 N'ihi na asi na aname-
zisa ozi ọma, enweghm ihe inya isi;
n'ihi na nkpà nākpam; n'ihi na ahuhu
dirim, asi na ezisaghm ozi ọma. 17 N'ihi
na asi na emem ihe a ebe m'nāchọ ime ya,
enwerem ugwọ-ọlu: ma ọ buru na emem
ya mb̩e m'nāchọgh ime ya, ewerewo
ntukwasi-obi nye ọchichi-ezi-na-ulo
n'akam. 18 Gini kwa bu ugwọ-ọlum?
Mb̩e m'nēzisa ozi ọma, ka m'we me ka
ozi ọma ahu buru ihe ego nādigh nime
ya, ka m'ghara ijizu ike nkem inara ihe
n'ozi ọma ahu. 19 N'ihi na ọ bu ezie
na enwerem onwem n'ebe madu nile nọ,
ma emerem onwem ka m'buru orù madu
nile, ka m'we rita ọtutu madu n'urù
kari. 20 N'ebe ndi-Ju nọ m'we di ka
onye-Ju, ka m'we rita ndi-Ju n'urù;
n'ebe ndi nọ n'okpuru iwu di m'we di ka
onye nọ n'okpuru iwu, ọ bugh na mu

onwem nọ n'okpuru iwu, ka m'we rita
ndi nọ n'okpuru iwu n'urù; 21 n'ebe
ndi nēnwegh iwu nọ m'we di ka onye
nēnwegh iwu, ọ bugh na enweghm iwu
n'ebe Chineke nọ, kama anọm n'okpuru
iwu n'ebe Kraist nọ, ka m'we rita ndi
nēnwegh iwu n'urù. 22 N'ebe ndi
nādigh ike nọ m'ghọrọ onye nādigh ike,
ka m'we rita ndi nādigh ike n'urù:
aghọwom ihe nile n'ebe madu nile nọ,
ka m'we si n'uzọ ọ bula zọputa ufọdu.
23 Ma anameme ihe nile n'ihi ozi ọma,
ka m'we ghọ onye nēnwekọ ya. 24 Unu
amatagh na ndi nāḅa ọsọ n'ebe ọsọ,
ha nile nāḅa ọsọ, ma ọ bu otù onye
nāḅata ihe ọsọ? Nāḅanu otú a, ka
unu we ḅata. 25 Madu ọ bula nke
nāḅasi nḅa ike ika ibe-ya n'egwú-
unu nējide kwa onwe-ya n'ihe nile.
Ya mere, ndi ahu nēme ya inata okpu-
nmeri nke puru ire uré; ma ayi onwe-
ayi nēme ya inata okpu-nmeri nke
nāpugh ire uré. 26 Ya mere mu onwem
nāḅa ọsọ otú a, dika onye nādigh-aḅa
nēlegh anya ihe; otú a ka m'nēsu
ọkpọ, dika onye nādigh-apia ifufe:
27 ma anametiputa arum ọnyá, me
kwa ya ka ọ buru orùm: ka mu onwem
ghara ighọ onye ajuru aju n'uzọ ọ bula,
mḅe m'kwusasiri okwu Chineke nye
ndi ọzọ.

10 1 N'ihi na achọghm, umu-nnam,
ka unu ghara imara, na nna-ayi-hà
nile nọri n'okpuru igwe-oji ahu, ha nile
gabiga-kwa-ra oké osimiri ahu; 2 eme-
kwa-ra ha nile baptism ibà nime Moses
nime igwe-oji ahu na nime oké osimiri
ahu; 3 ha nile ri-kwa-ra otù ihe-oriri
ahu nke mọ; 4 ha nile ṅu-kwa-ra otù
ihe-ọṅuṅu ahu nke mọ: n'ihi na ha nāṅu
miri nke si na nkume nke mọ nke soro
ha: nkume ahu bu kwa Kraist. 5 Ma
ihe ndi kari n'etiti ha adigh Chineke ezi
nma: n'ihi na akwaturu ha n'ọhia. 6 Ma
ihe ndia ghọrọ ihe-atù nye ayi, ka ayi
we ghara ibu ndi agu ihe ọjọ nāgu,
dika agu ihe ọjọ gu-kwa-ra ndi ahu.
7 Unu aghọ-kwa-la ndi nēkpere arusi,
dika ufọdu n'etiti ha ghọrọ; dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Ndi
Israel nọduru ala iri ihe na iṅu ihe, ha
we bilie igwu egwú. 8 Ka ayi ghara
kwa ikwa iko, dika ufọdu n'etiti ha
kwara, we da nwua n'otù ubọchi, ọgu
nnù madu abua na nnù iri na asa na
ọgu iri. 9 Ka ayi ghara kwa inwa
Onye-nwe-ayi, dika ufọdu n'etiti ha
nwara, agwọ we la ha n'iyì. 10 Unu
atamu-kwa-la, dika ufọdu n'etiti ha
tamuru, onye-nbibi ahu we la ha n'iyì.
11 Ma ihe ndia nēmeri ndi ahu n'uzọ
ihe-atù; ewe de ha n'akwukwọ nsọ ka
ha we buru ihe idu ayi ọdú, ndi
ọgwugwu oge ndia ruteworo. 12 Ya
mere, onye nēchè na o nēguzo, ya lezi
anya ka ọ ghara ida. 13 Ọ digh
ọnwunwa ọ bula nwaworo unu ma-
ọbugh nke madu nānagide: ma Chineke
kwesiri ntukwasi-obi, Onye nāgagh-
ekwe ka anwa unu kari nke unu puru
inagide; kama n'oge ọnwunwa ahu Ọ
gēme kwa uzọ nḅapu, ka unu we nwe ike
inagide ya.

14 N'ihi nka, ndi m'huru n'anya,
ḅanarinu ikpere-arusi. 15 Anamekwu
dika anamagwa ndi nwere uche; unu
onwe-unu tule ihe m'nēkwu. 16 Iko
nke ngọzi ahu nke ayi nāgọzi, ọ̀ bugh
nnwekọ ọbara Kraist? Achicha ahu nke
ayi nānyawa, ọ̀ bugh nnwekọ aru Kraist?
17 n'ihi na otù achicha di, ayi, ọ bu ezie
na ayi di ọtutu, ma ayi bu otù aru: n'ihi
na ayi nile nēketa òkè n'otù achicha ahu.
18 Lenu Israel dika anu-aru si di: ndi
nēri àjà, hà na ebe-ichu-aja adigh-
enwekọ? 19 Gini kwa ka m'nēkwu?
nà ihe achuru n'aja nye arusi bu ihe ọ
bula, ma-ọbu na arusi bu ihe ọ bula?
20 Kama okwu m'nēkwu bu, na ihe ndi
mba ọzọ nāchu n'aja, ha nāchuru ndi-mọ
ọjọ, ọ bugh kwa Chineke ka ha nāchuru:
ma achọghm ka unu ghọ ndi unu na ndi-
mọ ọjọ nēnwekọ. 21 Unu apugh iṅu
iko Onye-nwe-ayi na iko ndi-mọ ọjọ:
unu apugh iketa table Onye-nwe-ayi na
table ndi-mọ ọjọ. 22 Ma-ọbu àyi
nākpasu Onye-nwe-ayi ekworo? àyi ka
Ya ike?

23 Ihe nile ziri ezi n'iwu; ma ọ bugh
ihe nile bara urù. Ihe nile ziri ezi
n'iwu; ma ọ bugh ihe nile nēwuli madu
elu dika ulo. 24 Ka onye ọ bula ghara
ichọ ọdi-nma nke aka ya, kama ọdi-nma
nke madu-ibe-ya. 25 Ihe nile ọ bula
anēre n'ahia anu, rienu ya, ghara iju
ajuju n'ihi akọ-na-uche; 26 n'ihi na
uwa bu nke Onye-nwe-ayi, na ùjú-ya.
27 Ọ buru na onye ọ bula n'etiti ndi
nēkwegh akpọ unu n'oriri, ọ buru kwa
na unu achọ ije; ihe ọ bula anēdebe n'iru

unu, rienu ya, ghara iju ajuju n'ihi akọ-
na-uche. 28 Ma ọ buru na onye ọ
bula asi unu, Achuru ihe a n'aja, unu
erila, n'ihi onye ahu nke gosiri ya, na
n'ihi akọ-na-uche: 29 akọ-na-uche, ka
m'kwuru, ọ bugh nke aka gi, kama akọ-
na-uche nke madu-ibe-gi; n'ihi na gini
mere akọ-na-uche ọzọ nēkpe inwe-
onwem ikpé? 30 Ọ buru na mu onwem
ji ekele keta, gini mere anēkwulum n'ihi
ihe ahu nke mu onwem nēkelere ekele?
31 Ya mere ma unu nēri ihe, ma unu
nāṅu ihe, ma unu nēme ihe ọ bula,
nēmenu ihe nile ka ewe nye Chineke
otuto. 32 Unu aghọla ndi nēme ndi-Ju,
ma-ọbu ndi-Grik, ma-ọbu nzukọ
Chineke, ka ha su ngọngọ: 33 dika mu
onwem nēme kwa ihe nātọ madu nile
n'ihe nile, nāchọgh urù nke akam, kama
urù nke madu nile, ka ewe zọputa ha.

11 1 Ghọnu ndi nēṅomim, dika mu
onwem bu kwa onye nēṅomi
Kraist.
2 Ma anamaja unu na unu nēchetam
n'ihe nile, jisi kwa ozizí ahu enyere n'aka-
unu idebe ike, dika m'nyere ha n'aka-
unu idebe. 3 Ma anamachọ ka unu
mata na Kraist bu isi nke nwoke ọ bula;
nwoke bu kwa isi nke nwayi; Chineke
bu kwa isi nke Kraist. 4 Nwoke ọ bula,
mḇe ọ nēkpe ekpere ma-ọbu mḇe o
nēbu amuma, ọ buru na o kpu ihe-
nkpudo n'isi-ya, ọ nēme ka ihere me
isi-ya. 5 Ma nwayi ọ bula, mḇe ọ
digh-ekpudo ihe n'isi-ya n'ikpe ekpere
ma-ọbu n'ibu amuma, ọ nēme ka ihere
me isi-ya: n'ihi na ya na nwayi nke
akọpuworo isi-ya bu otù ihe ahu. 6 N'ihi
na asi na nwayi ekpudogh onwe-ya ihe
n'isi, ka akpacha kwa agiri-isi-ya: ma asi
na ọ buru nwayi ihe-ihere ka akpacha
agiri-isi-ya ma-ọbu ka akọpu isi-ya, ka
ekpudo ya ihe n'isi. 7 N'ihi na nwoke
ekwesigh n'ezie ka ekpudo ya ihe n'isi,
ebe ọ bu onyinyo na otuto nke Chineke:
ma nwayi bu otuto nke nwoke. 8 N'ihi
na nwoke esigh na nwayi puta; kama
nwayi siri na nwoke puta: 9 n'ihi na
ekègh kwa nwoke n'ihi nwayi; kama
ekère nwayi n'ihi nwoke: 10 n'ihi nka
ka nwayi kwesiri ikpu ihe-iriba-ama nke
ike n'isi-ya, n'ihi ndi-mọ-ozi. 11 Otú
ọ di, nwayi adigh ma nwoke anọgh
ya, nwoke adigh kwa ma nwayi anọgh ya,
nime Onye-nwe-ayi. 12 N'ihi na dika
nwayi siri na nwoke puta, otú a ka nwoke
site-kwa-ra n'aka nwayi; ma ihe nile
si na Chineke puta. 13 Tulenu nime
onwe-unu: ọ̀ kwesiri ka nwayi kpere
Chineke ma ekpudogh ya ihe n'isi?
14 Ọbuná uzọ ekère madu, yà onwe-ya
adigh-ezí unu, na, asi na nwoke nwere
ogologo agiri-isi, na ọ buru ya ihe-ihere?
15 Ma ọ buru na nwayi nwere ogologo
agiri-isi, ọ buru ya ihe otuto: n'ihi na
enyewo ya agiri-isi-ya n'ọnọdu ihe
iḇokwasi n'aru. 16 Ma ọ buru na unu
nēchè na onye ọ bula bu onye nēse okwu,
ayi onwe-ayi, ma-ọbu nzukọ Chineke,
enwegh ọme-n'ala di otú a.
17 Ma n'inye unu iwu a, etoghm unu,
na unu adigh-abiakọ n'otù ebe ka unu we
dikari nma, kama ka unu we jọkari njọ.
18 N'ihi na ihe mbu, mḇe unu biakọrọ
na nzukọ, anurum na nkewa di iche iche
nādi n'etiti unu; ekwe-kwa-ram ya
ufọdu. 19 N'ihi na irọ-òtù di iche iche
aghagh idi kwa n'etiti unu, ka ndi
anwaputaworo we ghọ ndi putara ìhè
n'etiti unu. 20 Ya mere mḇe unu
biakọrọ n'otù ebe, ọ bugh iri nri-anyasi
nke Onye-nwe-ayi: 21 n'ihi na madu
nile n'otù n'otù, mḇe unu nēri, nēburu
ndi ọzọ uzọ rie nri-anyasi nke aka ha;
agu we nāgu otù onye, onye ọzọ
nāṅubiga kwa manya ókè. 22 Ọ gābu
na unu enwegh nō ulo iri ihe na iṅu ihe-
ọṅuṅu nime ha? ma-ọbu ùnu nēlelì
nzukọ Chineke, me kwa ndi nēnwegh ihe
ka ihere me ha? Ọ̀ bu gini ka m'gāsi
unu? ṁ'gēto unu? Etoghm unu na nka.
23 N'ihi na mu onwem natara n'aka
Onye-nwe-ayi ihe m'nye-kwa-ra unu
n'aka idebe, na Onye-nwe-ayi Jisus
n'abali ahu nke arara Ya nye n'aka madu,
Ọ nara oḇe achicha, 24 kele kwa, we
nyawa ha, si, Nka bu arum, nke anēnye
n'ihi unu: nēmenu nka ka unu we
nēchetam. 25 Mḇe ha risiri nri-anyasi,
Ọ nara kwa iko otú ahu, si, Iko a bu
ọḇuḇa-ndu ọhu nime ọbaram: nēmenu
nka, mḇe ọ bula unu gāṅu ya, ka unu
we nēchetam. 26 N'ihi na mḇe ọ bula
unu nēri achicha nka, nāṅu kwa iko
ahu, unu nēkwusa ọnwu Onye-nwe-ayi
rue mḇe Ọ gābia. 27 Ya mere onye ọ
bula nke gēri achicha ahu ma-ọbu ṅu iko
ahu nke Onye-nwe-ayi mḇe ọ nēkwesigh,
ikpé aru na ọbara nke Onye-nwe-ayi
gāma ya. 28 Ma ka madu nwaputa

onwe-ya, otù a ka o ri kwa nime achicha
ahu, ṅu kwa nime iko ahu. 29 N'ihi
na onye nēri nāṅu kwa, o nēri nāṅu kwa
ikpė nye onwe-ya, ma ọ buru na ọ tulegh
aru ahu. 30 N'ihi nka ọtutu madu
n'etiti unu adigh ike nāria kwa nriaria,
ndi dawo-kwa-ra n'ura nke ọnwu abugh
madu ole-na-ole. 31 Ma ọ buru na ayi
atule onwe-ayi, agagh-ekpe ayi ikpė.
32 Ma mḅe anēkpe ayi ikpė, Onye-nwe-
ayi nēzi ayi ihe, site n'inye ayi ahuhu, ka
ewe ghara imakọ ayi na uwa ikpė. 33 Ya
mere, umu-nnam, mḅe unu biakọrọ
n'otù ebe iri ihe, cherenu ibe-unu.
34 Ọ buru na agu nāgu onye ọ bula, ya
rie ihe n'ulo-ya; ka unu ghara ibiakọ
n'uzọ gēweta ikpė. Ihe nile fọduru ka
m'gēdozi mḅe ọ bula m'gābia.

12 1 Ma okwu bayere onyinye nke
Mọ Nsọ, umu-nnam, achọghm ka
unu ghara imara. 2 Unu matara na
mḅe unu buri ndi mba ọzọ, anēdufu
unu iso arusi ahu dara ọḅi, n'uzọ ọ
bula anēdu unu. 3 N'ihi nka emem ka
unu mara na ọ digh onye ọ bula nke
nēkwu okwu nime Mọ nke Chineke nāsi,
Jisus bu anathema; ọ digh kwa onye ọ
bula puru isi, Jisus bu Onye-nwe-ayi,
ma-ọbugh nime Mọ Nsọ.

4 Ma òkikè nke onyinye-amara di,
ma ọ bu otù Mọ Nsọ ahu. 5 Òkikè
nke ije-ozi di kwa, otù Onye-nwe-ayi
ahu di kwa. 6 Òkikè ihe alutaworo
n'ọlu di kwa, ma ọ bu otù Chineke ahu,
Onye nālusi ihe nile ike nime ayi nile.
7 Ma anēnye madu nile n'otù n'otù
n'etiti ayi ngosi nke Mọ Nsọ ka ọ we
ba urù. 8 N'ihi na anēsite n'aka Mọ
Nsọ nye otù onye okwu amam-ihe;
anēnye kwa onye ọzọ okwu ọmuma, di ka
Mọ ahu nāchọ: 9 nye kwa ibe-ya
okwukwe, nime otù Mọ ahu; nye kwa
onye ọzọ onyinye-amara nile ime ka aru
madu di ike, nime otù Mọ nka; 10 nye
kwa onye ọzọ nluputa nke ọlu di ike;
nye kwa onye ọzọ obubu-amuma; nye
kwa onye ọzọ itule mọ di iche iche. nye
kwa ibe-ya aha asusu di iche iche; nye
kwa onye ọzọ isughari asusu: 11 ma
ihe ndia nile ka otù Mọ ahu nālusi ike,
nāni Ya, nēkère madu nile n'otù n'otù,
ebe onye ọ bula nọ Ọ kère ya dika Ọ
nāchọ.

12 N'ihi na dika aru-ayi bu otù, nwe
kwa ọtutu ihe di ya nime, ma ihe nile
nke di n'aru, ọ bu ezie na ha di ọtutu,
ma ha bu otù aru; otù a ka Kraist di
kwa. 13 N'ihi na nime otù Mọ Nsọ ka
emere ayi onwe-ayi nile baptism ibà
n'otù aru, ma ayi bu ndi-Ju ma-ọbu ndi-
Grik, ma ayi bu ndi-orù ma-ọbu ndi
nwere onwe-ha; eme-kwa-ra ka ayi nile
ṅua nime otù Mọ Nsọ. 14 N'ihi na
aru-ayi abugh nāni otù ihe nke di ya
nime, kama ọ bu ọtutu ihe. 15 Ọ buru
na ukwu gāsi, N'ihi na abughm aka,
abughm nke aru; ọ bugh ihe nābugh nke
aru n'ihi nka. 16 Ọ buru kwa na nti
gāsi, N'ihi na abughm anya, abughm
nke aru; ọ bugh ihe nābugh nke aru n'ihi
nka. 17 Ọ buru na aru dum bu anya,
òle ebe ka ihe-ọnunu di? Ọ buru na
aru dum bu ihe-ọnunu, òle ebe ka ihe
inu isisì di? 18 Ma otù ọ di, Chineke
debere ihe di n'aru, ha nile n'otù n'otù,
nime aru, dika Ọ chọrọ. 19 Ma asi na
ha nile bu otù ihe di n'aru, òle ebe ka
aru di? 20 Ma otù ọ di, ha di ọtutu ihe
di n'aru, ma ha bu otù aru. 21 Ọzọ,
anya apugh isi aka, Nkpà gi akpaghm:
ọzọ kwa, isi apugh isi ukwu, Nkpà unu
akpaghm. 22 Kama ọ bu ihe ahu di
n'aru nke anēchè na ha adigh ike kari
bu ihe di nkpà kari nke-uku: 23 akuku
ahu nke aru, nke ayi nēchè na adigh-
asọpuru ha dika akuku ọzọ, akuku ndia
ka ayi nēnyebiga kwa nsọpuru òkè
kari; akuku aru nke ayi nke nādigh
kwa nma n'anya bu nke mabigara òkè
kari; 24 ma nkpà akpagh akuku aru
nke ayi nke mara nma: kama Chineke
tigwara aru n'otù, akuku aru ahu nke
nsọpuru fọduru ya inwe ka Ọ nēnyebiga
nsọpuru òkè kari; 25 ka nkewa we
ghara idi n'aru; kama ka ihe di n'aru we
nēcheḅu onwe-ha nye ibe-ha n'otù uzọ
ahu. 26 Ọ buru kwa na otù ihe nke
di n'aru nāhu ahuhu, ihe nile di n'aru
ahu soro ya nāhukọ ahuhu; ọ buru kwa
na anēnye otù ihe di n'aru otuto, ihe
nile di n'aru ahu soro ya ṅurikọ ọṅu.
27 Ma unu onwe-unu bu aru nke
Kraist, buru kwa ihe di n'aru, onye ọ
bula n'akuku nke ya. 28 Chineke
debe-kwa-ra ufọdu nime nzukọ-Ya, nke-
mbu ndi-ozi, nke-abua ndi-amuma,
nke-atọ ndi-ozizi, nke so ha ọlu di ike,
nke so ha onyinye-amara di iche iche
ime ka aru madu di ike, iye-aka, ichi-isi,
aha asusu di iche iche. 29 Ọ gābu na ha

nile bu ndi-ozi? ọ̀ gābu na ha nile bu
ndi-amuma? ọ̀ gābu na ha nile bu ndi-
ozizí? ọ̀ gābu na ha nile bu ndi nālu ọlu
di ike? 30 ọ̀ gābu na ha nile nwere
onyinye-amara ime ka madu di ike?
ọ̀ gābu na ha nile ji asusu di iche iche
nēkwu okwu? ọ̀ gābu na ha nile
nāsughari asusu? 31 Ma werenu obi
nānu ọku chọ onyinye-amara ndia nke
kari uku. Tukwasi ihe ndia anamegosi
kwa unu uzọ nke kachasi nma.

13 1 Asi na ejim asusu di iche iche
nke madu na nke ndi-mọ-ozi
nēkwu okwu, ma enweghm ihu-n'anya,
aghọwom ọla nāra ara, ma-ọbu ájà ọla
nāda udà. 2 Asi kwa na enwerem
onyinye ibu-amuma, mata kwa ihe-
omimi nile na ihe-ọmuma nile; asi kwa
na enwerem okwukwe nile, nke mere
m'gēnwe ike ibubiga ugwu, ma enweghm
ihu-n'anya, abughm ihe ọ bula. 3 Asi
kwa na ewerem ihe nile m'nwere zùa
ndi-ob̤eye, asi kwa na araram arum nye
ka ewe rem ọku, ma enweghm ihu-
n'anya, ọ baghm urù ọ bula. 4 Ihu-
n'anya nwere ogologo-ntachi-obi, ọ
nwe-kwa-ra obi-ọma; ihu-n'anya adigh-
ekwo ekworo; ihu-n'anya adigh-anya
isi, ọ digh-afuli onwe-ya elu, 5 ọ
digh-eme ihe nādigh nma n'anya, ọ
digh-achọ ihe nke aka ya, oké iwe
adigh-ewe ya, ọ digh-agu ihe ọjọ
emere ya; 6 ọ digh-aṅuri ọṅu nime ajọ
omume, ma o nēso ezi-okwu ṅurikọ ọṅu;
7 ọ nānagide ihe nile, nēkwere ihe nile,
nēle anya ihe nile, nēnwe ntachi-obi
n'ihe nile. 8 Ihu-n'anya adigh-ada mb̤e
ọ bula: ma ọ buru na ibu-amuma di,
agēme ka ha ghara idi irè; ọ buru kwa
na asusu di iche iche di, ha gāgwu; ọ
buru kwa na ihe-ọmuma di, agēme ka ọ
ghara idi irè. 9 N'ihi na ayi mara na
nkpirikpi, ayi nēbu kwa amuma na
nkpirikpi: 10 ma mb̤e ọ bula ihe nke
zuru okè gābia, agēme ihe nke di na
nkpirikpi ka ọ ghara idi irè. 11 Mb̤e
m'buri nwa ọhu, anamekwu dika nwa
ọhu, anamatukwasi uche n'ihe dika nwa
ọhu, anamagu ihe dika nwa ọhu: ub̤u a
mb̤e m'ghọworo okenye, emewom ka
omume nwa ọhu ghara idi irè. 12 N'ihi
na ub̤u a ayi ji enyo hu ihe, nime ilu;
ma mb̤e ahu ayi gāhu iru na iru: ub̤u
a m'mara na nkpirikpi; ma mb̤e ahu
m'gāmazu dika amazu-kwa-ram. 13 Ma
ub̤u a ka okwukwe, olile-anya, ihu-
n'anya, ihe atọ ndia, nānọgide; ma nke
kachasi n'ihe ndia bu ihu-n'anya.

14 1 Nāb̤asonu ihu-n'anya; otú ọ di,
werenu obi nānu ọku chọ
onyinye-amara nile nke Mọ Nsọ, ma
nāchọkarinu ka unu bū amuma.
2 N'ihi na onye ji asusu di iche nēkwu
okwu, ọ digh-agwa madu okwu, kama
ọ nāgwa Chineke; n'ihi na ọ digh onye
ọ bula nānu ihe o nēkwu; ma o ji mọ-ya
nēkwu ihe-omimi. 3 Ma onye nēbu
amuma nāgwa madu okwu nke iwuli-
elu dika ulo, na nke nkasi-obi, na nke
ngugu-obi. 4 Onye ji asusu di iche
nēkwu okwu nēwuli onwe-ya elu dika
ulo; ma onye nēbu amuma nēwuli nzukọ
Kraist elu dika ulo. 5 Otú ọ di,
anamachọ ka unu nile ji asusu di iche
iche nēkwu okwu, ma achọkaririm ka
unu nēbu amuma: onye nēbu amuma
ka kwa onye ji asusu di iche iche nēkwu
okwu, ma-ọbugh na ọ nāsughari ya, ka
ewe wuli nzukọ Kraist elu dika ulo.
6 Ma otú ọ di, umu-nnam, asi na
agamabiakute unu were asusu di iche
iche nēkwu okwu, ùrù gini ka m'gābara
unu, asi na agwaghm unu okwu n'uzọ
nkpughe, ma-ọbu n'uzọ ihe-ọmuma,
ma-ọbu n'uzọ ibu-amuma, ma-ọbu
n'uzọ ozizí? 7 Ọbuná ihe nējigh ndu,
mb̤e olu-ha nāda udà, ma ọ bu ọ̀jà ma-
ọbu ubọ-akwara, ọ buru na ọ digh ihe
di iche n'olu-ha, àgēsi aṅa mara ihe
anāfù ma-ọbu nke anākpọ? 8 N'ihi na
asi kwa na opì nāda nke anāmagh isi-ya,
ònye gākwadebe onwe-ya ije agha?
9 Otú a unu onwe-unu kwa, ma ọ buru
na unu ejigh ire kwu okwu di nfe ighọta,
àgēsi aṅa mara ihe anēkwu? n'ihi na unu
ganēkwu okwu nye ifufe. 10 Agāsi na
ọtutu aha olu di iche iche di n'uwa, ọ
digh kwa ihe ọ bula nke nēnwegh olu.
11 Ya mere asi na amataghm isi olu ahu,
m'gābu onye nāsu asusu ọzọ n'anya
onye ahu nēkwu okwu, onye ahu nēkwu
okwu gābu kwa onye nāsu asusu ọzọ
n'anyam. 12 Otú a unu onwe-unu kwa,
ebe unu bu ndi nēwere obi nānu ọku chọ
onyinye nile nke Mọ Nsọ, nāchọnu ka
unu we babiga ókè nime ha, ka ewe wuli
nzukọ Kraist elu dika ulo. 13 N'ihi nka
onye ji asusu di iche nēkwu okwu, ya
kpere Chineke ka ọ we sugharia.
14 N'ihi na asi na ejim asusu di iche

nēkpe ekpere, mọm nēkpe ekpere, ma
uchem amigh nkpuru. 15 Ọ bu gini
kwa? m'gēji mọm kpe ekpere, ma
m'gēji kwa uchem kpe ekpere: m'gēji
mọm bù abù ọma, ma m'gēji kwa uchem
bù abù ọma. 16 Ma emegh otù a,
onye nọ n'ọnọdu onye nāmutagh
akwukwọ gēsi aṅa si Amen ahu mḅe i
nēkele ekele, ma ọ buru na i ji mọ-gi
nāgọzi, ebe ọ nāmatagh ihe ọ bula i
nēkwu? 17 N'ihi na ọ bu ezie na gi
onwe-gi nēkele nke-ọma, ma ewuligh
ibe-gi elu dika ulo. 18 Ekelem Chineke,
na ejim asusu di iche iche nēkwu okwu
kari unu nile: 19 otù ọ di, nime nzukọ
Kraist anamachọ ka m'ji uchem kwu
nkpuru okwu ise, ka m'were okwu-
ọnum zi kwa ndi ọzọ ihe, kari ikwu orù
nnù okwu na nnù ise n'asusu di iche.

20 Umu-nnam, unu abula umu-
ntakiri n'uche-unu: kama burunu umu
ọhu n'obi ọjọ, ma n'uche-unu burunu
ndi tozuru okè. 21 Nime iwu Chineke
ka edeworo ya, si, M'gēji madu ndi nāsu
asusu di iche, ji kwa eḅuḅere-ọnu nke
ndi di iche, gwa ndi nka okwu; ma
ọbunà otù a ha agagh-anu olum, ka
Onye-nwe-ayi kwuru. 22 Ya mere
asusu di iche iche ndia, emere ka ha
buru ihe-iriba-ama, ọ bugh nye ndi
kwere ekwe, kama nye ndi nēkwegh
ekwe: ma emere ibu-amuma ka ọ buru
ihe-iriba-ama, ọ bugh nye ndi nēkwegh
ekwe, kama nye ndi kwere ekwe. 23 Ya
mere asi na nzukọ Kraist dum biakọrọ
n'otù ebe, asi kwa na ha nile ji asusu
di iche iche nēkwu okwu, ma ọ buru na
ndi nāmutagh akwukwọ ma-ọbu ndi
nēkwegh ekwe gābata, hà agagh-asi na
anya adigh unu nma? 24 Ma asi na ha
nile ebu amuma, ma ọ buru na onye
nēkwegh ekwe ma-ọbu onye nāmutagh
akwukwọ gābata, ha nile nātu ya nmehie-
ya n'anya, ha nile nēkpe kwa ya ikpé;
25 ihe-nzuzo nile nke obi-ya aputa ìhè;
o gēsi otù a da kpuchie iru-ya n'ala kpọ
kwa isi ala nye Chineke, nēkwuputa na
ọ bu ezie na Chineke nọ n'etiti unu.

26 Ọ bu gini kwa, umu-nnam? mḅe
ọ bula unu biakọrọ n'otù ebe, unu nile
n'otù n'otù ji abù ọma, ji ihe-ozizi, ji
ihe-nkpughe, ji asusu di iche, ji isughari-
asusu. Ka eme ihe nile ka ewe wuli
madu nile elu dika ulo. 27 Ọ buru na
onye ọ bula eji asusu di iche nēkwu
okwu, ka ọ buru ihe ra ka madu abua
gēkwu, ma ka ha ghara ika madu atọ, ka
ha kwu kwa n'usoro; ka otù onye sughari
kwa: 28 ma asi na ọ digh onye
nāsughari asusu nọ n'etiti unu, ya
kpuchie ọnu-ya nime nzukọ Kraist; ya
gwa onwe-ya na Chineke okwu. 29 Ka
ndi-amuma kwu kwa okwu, madu abua
ma-ọbu madu atọ, ka ndi ọzọ tule kwa.
30 Ma asi na ekpughere onye ọzọ nke
nọdu n'akuku ya ihe, ka onye mbu
kpuchie ọnu-ya. 31 N'ihi na unu nile
puru ibu amuma n'otù n'otù, ka madu
nile we muta ihe, ka ewe kasi kwa madu
nile obi; 32 anēdo kwa mọ nile nke
ndi-amuma n'okpuru ndi-amuma;
33 n'ihi na Chineke abugh Chineke nke
aghara, kama Ọ bu Chineke nke udo;
otù ọ di nime nzukọ nile nke ndi nsọ.

34 Ka ndinyom-unu kpuchie ọnu-ha
nime nzukọ-unu: n'ihi na ekwegh ha ka
ha kwue okwu; kama ka ha do onwe-ha
n'okpuru ike, dika iwu Chineke nēkwu
kwa. 35 Ọ buru kwa na ha nāchọ imuta
ihe ọ bula, ka ha jua di nke aka ha
n'ulo: n'ihi na ọ bu ihe-ihere ka nwayi
kwue okwu nime nzukọ Kraist. 36 Ọ
gābu na okwu Chineke si n'ebe unu nọ
puta? ma-ọbu ò ruru náni unu?

37 Ọ buru na onye ọ bula nēchè na ya
bu onye-amuma, ma-ọbu onye nwere
onyinye Mọ Nsọ, ya mazu ihe
m'nēdegara unu n'akwukwọ, na ha bu
ihe Onye-nwe-ayi nyere n'iwu. 38 Ma
ọ buru na onye ọ bula amagh ihe ndia, ọ
bu onye anāmagh ama.

39 Ya mere, umu-nnam, werenu obi
nānu ọku chọ ka unu bu amuma, unu
eḅochi-kwa-la iji asusu di iche iche
nēkwu okwu. 40 Ma ka eme ihe nile
n'uzọ di nma n'anya, na n'usoro.

15 1 Ma emem ka unu mara, umu-
nnam, ozi ọma ahu nke m'zìri
unu, nke unu nata-kwa-ra, nke unu
nēguzo kwa nime ya, 2 nke esite-kwa-
ra zọputa unu, ma ọ buru na unu jidesie
ya ike, bù aha okwu m'ji zì unu ozi ọma
ahu, ma asi na ọ bugh na unu kwere
n'efu. 3 N'ihi na enyerem n'aka-unu
na mbu ihe m'nata-kwa-ra idebe, na
Kraist nwuru n'ihi nmehie-ayi nile, dika
ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si di; 4 na
eli-kwa-ra Ya; na emewo-kwa-ra ka O si
n'ọnwu bilie n'ubọchi nke-atọ, dika ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ si di; 5 na Ọ

me-kwa-ra ka Kifas hu Ya anya; emesia
Ọ mere ka ndi-ozi iri na abua ahu hu Ya
anya; 6 emesia Ọ mere ka ndi kari nnù
madu na ọgu ise n'etiti umu-nna-ayi hu
Ya anya n'otù mḅe, ndi ka n'ọnu-ọgugu
n'etiti ndi ahu nānọgide rue uḅu a, ma
ufọdu adawo n'ura ọnwu; 7 emesia Ọ
mere ka Jemes hu Ya anya; emesia Ọ
mere ka ndi-ozi nile hu Ya anya; 8 ma
n'ikpe-azu ha nile, dika nwa amukworo
amukwo, Ọ mere ka mu onwem hu kwa
Ya anya. 9 N'ihi na mu onwem
dikarisiri ntà n'etiti ndi-ozi, ebe
m'nērugh ka akpọm onye-ozi, n'ihi na
esoḅurum nzukọ Chineke. 10 Ma site
n'amara Chineke abum ihe m'bu: ahu-
kwa-ra na amara-Ya nke enyerem abugh
ihe-efu; kama adọḅubigaram onwem
ókè n'ọlu kari ha nile: ma ọ bugh mu
onwem, kama amara Chineke nke sorom.
11 Ya mere ma ọ buru mu onwem, ma-
ọbu ndi ahu, otú a ka ayi nēkwusa, otú
a ka unu kwe-kwa-ra.

12 Ma ọ buru na anēkwusa na emewo
ka Kraist si na ndi nwuru anwu bilie,
ùfọdu n'etiti unu si aǹa nēkwu na
nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu
adigh? 13 Ma ọ buru na nbilite-n'ọnwu
nke ndi nwuru anwu adigh, emegh kwa
ka Kraist si n'ọnwu bilie: 14 ma ọ buru
na emegh ka Kraist si n'ọnwu bilie,
ya mere ihe ayi nēkwusa bu ihe-
efu, okwukwe-unu bu kwa ihe-efu.
15 Ọzọ kwa, anāhu na ayi bu ndi-
àmà ugha nke Chineke; n'ihi na ayi
ḅara àmà megide Chineke na Ọ mere ka
Kraist ahu si n'ọnwu bilie; bú Onye
Ọ nēmegh ka O si n'ọnwu bilie, ma ọ
buru na ọ bu ezie na emegh ka ndi nwuru
anwu si n'ọnwu bilie. 16 N'ihi na asi
na emegh ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu
bilie, emegh kwa ka Kraist si n'ọnwu
bilie: 17 ma ọ buru na emegh ka Kraist
si n'ọnwu bilie, okwukwe-unu bu ihe-
efu; unu nānọ na nmehie nile unu uḅu a.
18 Ya mere ndi da-kwa-ra n'ura ọnwu
nime Kraist lara n'iyì. 19 Asi na ọ bu
náni na ndu a ka ayi nweworo olile-anya-
ayi nime Kraist, ayi bu ndi kwesiri ebere
kari madu nile.

20 Ma otú ọ di, emewo ka Kraist si na
ndi nwuru anwu bilie, nkpuru mbu nke
ndi daworo n'ura ọnwu. 21 N'ihi na
ebe ọnwu sitere n'aka madu, nbilite-
n'ọnwu nke ndi nwuru anwu site-kwa-
ra n'aka madu. 22 N'ihi na dika ọnwu
diri madu nile nime Adam, ọ bu kwa
otú a ka agēme ka madu nile di ndu nime
Kraist ahu. 23 Ma madu nile n'otù
n'otù n'usoro nke aka ha: Kraist, dika
nkpuru mbu; emesia ndi nke Kraist,
n'ọbibia-Ya. 24 Emesia ọgwugwu ihe
nile gābia, mḅe ọ bula Ọ gārara ala-eze-
Ya nye n'aka Chineke, Onye bu kwa
Nna; mḅe ọ bula Ọ gēmewori ka ọbubu-
isi nile na ichi-isi nile na ike nile ghara
idi irè. 25 N'ihi na Ọ ghagh ibu eze,
rue mḅe Ọ gēdebewori ndi-iro-Ya nile
n'okpuru ukwu-Ya. 26 Dika onye-iro
ikpe-azu, agaje ime ka ọnwu ghara idi
irè. 27 N'ihi na, Ihe nile ka O doro
n'okpuru ukwu-Ya abua. Ma mḅe ọ
bula O gēkwuwori, si, Edowo ihe nile
n'okpuru Ya, ọ putara ìhè na Ọ nọgh ya,
bú Onye doro ihe nile n'okpuru Ya.
28 Ma mḅe ọ bula agēdowori ihe nile
n'okpuru Ya, mḅe ahu ka agēdo Ọkpara
ahu Onwe-ya n'okpuru Onye ahu Nke
doro ihe nile n'okpuru Ya, ka Chineke
we buru ihe nile nime ihe nile.

29 N'ihi na asi na ọ digh otú a, gini ka
ha gēme, bú ndi anēme baptism n'ọnọdu
ndi nwuru anwu? Ọ buru na emegh ka
ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie ma-ọli,
ọ̀ bu kwa gini mere anēme ha baptism
n'ọnọdu ha? 30 Gini me-kwa-ra ayi
onwe-ayi nānọ n'ize-ndu oge hour nile
ọ bula? 31 Ejim inya-isi ahu n'aru-
unu, umu-nnam, nke m'nānya nime
Kraist Jisus Onye-nwe-ayi, we kwusie
ike na anamanwu kwa-ubọchi. 32 Ọ
buru na abumri onye nālu ọ̀gù megide
anu-ọhia n'Efesọs dika madu si eme, ùrù
gini baram? Ọ buru na emegh ka ndi
nwuru anwu si n'ọnwu bilie, ka ayi rie
ǹu kwa, n'ihi na echi ka ayi gānwu.
33 Unu ekwela ka eduhie unu: Nkparita
nile ọjọ nēmebi omume ọma. 34 Sinu
n'ura manya teta n'uzọ ezi omume, unu
emehie-kwa-la; n'ihi na ufọdu nēnwe
amagh-ihe bayere Chineke: anamekwu
nka ka m'me unu ihere n'iru.

35 Ma otù onye gāsi, Èsi aǹa eme ka
ndi nwuru anwu si n'ọnwu bilie? ọ̀ bu
kwa ahà aru gini ka ha ji bia? 36 Onye
nēnwegh uche, adigh-eme ka nkpuru gi
onwe-gi nāgha di ndu, ma ọ buru na ọ
nwugh anwu: 37 ihe i nāgha kwa, ọ
bugh aru gāputa ka i nāgha, kama ọ bu
nkpuru efu, ma elegh anya ọ gābu ọka,

ma-ọbu nkpuru ọ bula nime nkpuru
fọduru; 38 ma Chineke nēnye ya aru
dika Ọ chọrọ, nēnye kwa nkpuru ọ bula
nime nkpuru nile aru nke aka ya.
39 Anu-aru nile abugh otù anu-aru:
kama otù anu-aru nke madu di, anu-
aru ọzọ nke anumanu di kwa, anu-aru
ọzọ nke nnunu di kwa, anu-aru ọzọ
nke azù di kwa. 40 Aru nke elu-
igwe na aru nke uwa di kwa: ma ebube
nke aru nke elu-igwe bu otù, ebube nke
aru nke uwa di kwa iche. 41 Otù ebube
nke anyanwu di, ebube ọzọ nke ọnwa di
kwa, ebube ọzọ nke kpakpando di kwa;
n'ihi na otù kpakpando di iche n'aru
kpakpando ọzọ n'ebube. 42 Otù a ka
nbilite-n'ọnwu nke ndi nwuru anwu di
kwa. Anāgha ya n'ire-urė; anēme ka o
si n'ọnwu bilie n'eregh-urė: 43 anāgha
ya n'ihe-ihere; anēme ka o si n'ọnwu
bilie n'ebube: anāgha ya n'adigh-ike;
anēme ka o si n'ọnwu bilie n'ike:
44 anāgha ya aru nke nkpuru-obi nāchi;
anēme ka o si n'ọnwu bilie aru nke Mọ
di nime ya nāchi. Ọ buru na aru nke
nkpuru-obi nāchi di, aru nke Mọ nāchi
di kwa. 45 Otù a ka edewo-kwa-ra ya
n'akwukwọ, si, Madu mbu, bù Adam,
ghọrọ nkpuru-obi di ndu. Adam ikpe-
azu ghọrọ mọ nke nēnye ndu. 46 Otù
ọ di, nke Mọ nāchi ebugh uzọ, kama
ọ bu nke nkpuru-obi nāchi; emesia
nke Mọ nāchi soro. 47 Madu mbu
sitere n'ala, eji-kwa-ra àjà kpu ya: Madu
nke-abua sitere n'elu-igwe. 48 Aha
madu onye ahu ejiri àjà kpu di, madu
di otù a ka ndi eji àjà kpu di kwa: ọzọ,
aha madu Onye elu-igwe ahu di, madu
di otù a ka ndi elu-igwe di kwa. 49 Dika
ayi yiri kwa onyinyo nke onye ahu eji àjà
kpu, ayi gēyiri kwa onyinyo nke Onye
elu-igwe ahu.

50 Ma nka ka m'nēkwu, umu-nnam,
na anu-aru na ọbara apugh iketa ala-eze
Chineke; ihe nēre urė eketagh kwa
eregh-urė. 51 Le, agwam unu ihe-
omimi: Ọ bugh ayi nile gāda n'ura
ọnwu, ma agēnwo ayi nile, 52 n'oge
dikarisiri ntà, n'otù ntabi-anya, mḅe
agāfù opì ikpe-azu: n'ihi na agāfù opì,
agēme kwa ka ndi nwuru anwu si n'ọnwu
bilie nāpugh ire urė, agēnwo kwa ayi
onwe-ayi. 53 N'ihi na aru a nke puru
ire urė aghagh iyikwasi eregh-urė, aru a
nke puru inwu anwu aghagh iyikwasi
anwugh-anwu. 54 Ma mḅe ọ bula aru
a nke puru ire urė gēyikwasiwori eregh-
urė, mḅe aru a nke puru inwu anwu
gēyikwasiwori anwugh-anwu kwa, mḅe
ahu okwu ahu edeworo n'akwukwọ nsọ
gēme, bù, Eloro ọnwu rue nmeri.
55 Ọnwu, òle ebe nmeri-gi di? Ọnwu,
òle ebe ihe-ọḅuḅa-gi di? 56 Ihe-ọḅuḅa
nke ọnwu bu nmehie; ike nke nmehie
bu kwa iwu: 57 ma ekele diri Chineke,
Onye nēnye ayi nmeri site n'aka Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist. 58 Ya mere,
umu-nnam m'huru n'anya, guzosienu
ike, burunu ndi anāpugh iropu eropu,
ndi nālubiga ọlu Onye-nwe-ayi òkè mḅe
nile, ebe unu matara na ndọḅu unu
nādọḅu onwe-unu n'ọlu abugh ihe-efu
nime Onye-nwe-ayi.

16 1 Ma okwu bayere ùtù anāturu
ndi nsọ, dika m'nyere nzukọ Kraist
di na Galetia iwu, unu onwe-unu me
kwa otù a. 2 Kwa ubọchi mbu n'izù
ubọchi asa ka unu nile n'otù n'otù debe
ihe n'ulo nākpado ya, otù ihe nāgara
onye ọ bula nke-ọma, ka aghara inara
ùtù mḅe ọ bula m'gābia. 3 Ma mḅe
ọ bula m'biaruru, ndi ọ bula unu
gānwaputa, m'gēwere akwukwọ-ozi ziga
ndi ahu ibūru ihe-amara-unu je
Jerusalem: 4 ma asi na ọ kwesiri ka
mu onwem je kwa, ha gēsom je.
5 Ma m'gābiakute unu, mḅe ọ bula
m'gāgabigasi nime Masedọnia; n'ihi na
agajem igabiga nime Masedọnia; 6 ma
elegh anya na nke unu ka m'gānọgide,
ma-ọbu nọbiga kwa na mḅe oyi, ka unu
we dupum n'ijem ebe ọ bula m'nāga.
7 N'ihi na achọghm ihu unu uḅu a
n'uzọ ijem; n'ihi na anamele anya na
m'gānọgide na nke unu oge ufọdu, ma
asi na Onye-nwe-ayi gēkwe. 8 Ma
m'gānọgide n'Efesọs rue oge Pentikọst;
9 n'ihi na emegheworom ọnu-uzọ di uku
nke agēji kwa lusi ọlu ike, ọzọ, ọtutu
ndi nēmegidem.

10 Ma asi na Timọti abia, lezienu
anya ka ọ nọgide na nke unu nātugh
egwu; n'ihi na ọ nālu ọlu Onye-nwe-ayi,
dika mu onwem nālu kwa: 11 ya mere,
ka onye ọ bula ghara ikpọ ya ihe-efu.
Kama dupunu ya n'ije-ya n'udo, ka ọ we
biakutem: n'ihi na anamele anya na
o gēso umu-nna-ayi bia. 12 Ma okwu
bayere Apọlos nwa-nna-ayi, ariọrọm ya
ọtutu aririọ ka o so umu-nna-ayi biakute

unu: ma ihe ọ chọrọ abugh ka ọ bia uḅu
a ma-ọli; ma ọ gābia mḅe ọ bula ọ
nwere oghere.
13 Nēchenu nche, nēguzosinu ike
n'okwukwe - unu, burunu ndikom,
nādinu ike. 14 Ka eme ihe-unu nile
n'ihu-n'anya.
15 Ma ariọm unu, umu-nnam, (unu
matara èzi-na-ulo Stefanas, na ọ bu
nkpuru mbu nke Akaia, na ha do-kwa-ra
onwe-ha ijere ndi nsọ ozi), 16 ka unu
onwe-unu do kwa onwe-unu n'okpuru
madu di otù a, na n'okpuru onye ọ bula
nke soro ayi nālukọ ọlu, onye nādọḅu
kwa onwe-ya n'ọlu. 17 Anamańuri kwa
ọńu n'ọbibia nke Stefanas na Fọtunetọs
na Akaikọs: n'ihi na ndi ahu mezuru
ihe fọduru unu imerem. 18 N'ihi na ha
mere ka mọ nkem na nke unu zuru ike:
ya mere mazunu madu di otù a.
19 Nzukọ Kraist nile nke di n'Esia
nēkele unu. Akwila na Priska nēkele
unu ọtutu ekele nime Onye-nwe-ayi, ha
na nzukọ Kraist nke di n'ulo-ha.
20 Umu-nna-ayi nile nēkele unu.
Werenu isutu-ọnu di nsọ kelerita ibe-
unu.
21 Ekele nke mu Pọl, nke m'ji aka
nkem de. 22 Ọ buru na onye ọ bula
adigh-ahu Onye-nwe-ayi n'anya, ka
ọ buru anathema. Onye-nwe-ayi nābia.
23 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist diyere unu. 24 Ihu-n'anya
nkem diyere unu nile nime Kraist Jisus.
Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI KỌRINT

1 1 Pọl, onye-ozi nke Kraist Jisus site
n'ọchichọ Chineke, na Timọti nwa-
nna-ayi, nēdegara nzukọ Chineke nke di
na Kọrint akwukwọ, ha na ndi nsọ nile
ndi nọ n'Akaia dum: 2 Amara diri unu
na udo nke si n'aka Chineke, bù Nna-
ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta.
3 Onye agọziri agọzi ka Ọ bu, bù
Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist, bù Nna nke obi-ebere nile
na Chineke nke nkasi-obi nile; 4 Onye
nākasi ayi obi na nkpaḅu-ayi nile, ka ayi
we pu isite na nkasi-obi nke Chineke
ji kasi ayi onwe-ayi obi kasie ndi ahu
obi ndi nọ na nkpaḅu ọ bula. 5 N'ihi
na dika ahuhu nile Kraist huru nābabiga
òkè n'ebe ayi nọ, otù a ka nkasi-obi-ayi
nābabiga kwa òkè site n'aka Kraist.
6 Ma ọ buru na anākpaḅu ayi, ọ bu
n'ihi nkasi-obi-unu na nzọputa-unu; ọ
buru kwa na anākasi ayi obi, ọ bu n'ihi
nkasi-obi-unu, nke nālusi ọlu ike
n'itachi obi n'otù ahuhu ahu nke ayi
onwe-ayi nāhu kwa: 7 olile-anya-ayi
bayere unu nēguzosi kwa ike; ebe ayi
matara na, dika unu bu ndi nēnwekọ
ahuhu nile. otù a ka unu nēnwekọ kwa
nkasi-obi ahu. 8 N'ihi na, umu-nnam,
ayi achọgh ka unu ghara imara ihe
bayere nkpaḅu-ayi nke akpaḅuru ayi
n'Esia, na eboḅuru ayi nke-uku ri nne,
kari ike-ayi, ya mere ayi nwebigara obi
abua òkè ma ayi gādi kwa ndu: 9 e,
ayi onwe-ayi enwewo ọziza azara nime
onwe-ayi na ọ bu ọnwu, ka ayi we ghara
itukwasi obi n'onwe-ayi, kama ọ bu na
Chineke Onye nēme ka ndi nwuru anwu
si n'ọnwu bilie: 10 Onye dọputara ayi
n'okè ọnwu di otù a, Ọ gādọputa kwa
ayi: Onye ayi leworo anya Ya na Ọ
ganādọputa kwa ayi ọzọ; 11 ebe unu
nēyekọ kwa aka n'ihi ayi n'aririọ-unu; ka
ọtutu madu we kele ekele n'ihi ayi
bayere onyinye-amara enyeworo ayi
site n'aka ọtutu madu.
12 N'ihi na inya-isi-ayi bu nka, àmà
nke akọ-na-uche-ayi, na ọ bu n'idi-nsọ
na idi-ọcha nke Chineke, ọ bugh
n'amam-ihe nke anu-aru, kama ọ bu
n'amara Chineke, ka ayi biri obi n'uwa,
ma ọ bu n'ebe unu nọ ka ayi bikariri
obi-ayi nke-uku. 13 N'ihi na ayi
edegaragh unu ihe ọzọ n'akwukwọ, ma-
ọbugh ihe unu nāghọta ma-ọbu nke unu
nāmazu kwa, anamele kwa anya na unu
gāmazu ha rue ọgwugwu ihe nile:

14 dika unu mazu-kwa-ra ayi n'otù
akuku, na ayi bu ihe-inya-isi-unu,
ọbuná dika unu onwe-unu bu kwa ihe-
inya-isi nke ayi, n'ubọchi Onye-nwe-ayi
Jisus.
15 Nime ntukwasi-obi a ka m'zube-
kwa-ra na mbu ibiakute unu, ka unu we
nwe amara nke-abua; 16 ka m'we site
kwa n'iye-aka-unu je rue Masedọnia,
si kwa na Masedọnia biakute unu ọzọ,
ka unu we dupukwam n'ijem iga Judia.
17 Ya mere mḅe m'zubere nka, ọ̀ gābu
na ejim uche nāgha agha zube? ma-ọbu
ihe m'nēzuputa, ànamezuputa ha dika
anu-aru nāgwam, ka e e na é-è é-è we di
n'ọnum n'otù oge? 18 Ma dika Chineke
kwesiri ntukwasi-obi, okwu-ayi nke ayi
gwara unu abugh e na é-è. 19 N'ihi na
Ọkpara Chineke, Jisus Kraist, Onye
ekwusara n'etiti unu site n'ọnu-ayi, bú
site n'ọnu nkem na nke Silvenọs na nke
Timọti, emegh Ya ka Ọ buru e na é-è,
kama emewo ka e di nime Ya. 20 N'ihi
na ka ha ra, bú nkwa nke Chineke, ọ bu
nime Ya ka e di: n'ihi nka ka Amen
site-kwa-ra n'aka-Ya, ka ewe site n'aka-
ayi nye Chineke otuto. 21 Ma Onye
ahu Nke nēme ka ayi na unu guzosie ike
nime Kraist, Onye te-kwa-ra-ayi manu
n'isi, bu Chineke; 22 Onye ka-kwa-ra
ayi akàrà, nye kwa ayi Mọ Nsọ n'obi-ayí,
bú ihe ayi ji mara na ayi gēnwezu nkwa
ahu nile.
23 Ma mu onwem nākpọku Chineke
ka Ọ buru onye-àmà megide nkpuru-
obim, na ọ bu n'imere unu ebere ka
m'nējigh bia Kọrint rue uḅu a. 24 Ọ
bugh na ayi bu ndi-nwe okwukwe-unu,
kama ayi bu ndi soro unu nāluta ọṅù-
unu: n'ihi na unu ji okwukwe-unu
guzo.
2 1 Ma ezuputaram onwem nka, na
m'gagh-abiakute unu ọzọ n'ihe-
nwuta. 2 N'ihi na asi na mu onwem
eme ka o wuta unu, ònye bu kwa onye
gēme ka obi tọm utọ, ma-ọbugh onye
ahu nke anēme ka o wuta ya site na mu
onwem? 3 Ede-kwa-ram otù ihe nka
n'akwukwọ, ka m'we ghara inwe ihe-
nwuta mḅe m'biara n'aka ndi ọ kwesiri
ka m'ṅuria ọṅu n'aru ha; ebe
m'tukwasiworo obi n'ebe unu nile nọ,
na ọṅùm bu ọṅù nke unu nile. 4 N'ihi
na m'sitere na nkpaḅu na ihe-nḅu nke
obi riri nne were ọtutu anya-miri degara
unu akwukwọ; ọ bugh ka eme ka o wuta
unu, kama ka unu we mara ihu-n'anya
nke m'hubigara unu ókè kari.
5 Ma ọ buru na onye ọ bula emewo
ka o wuta ayi, ọ bugh mu onwem, kama,
n'otù akuku (ka m'ghara iboḅu unu nke-
uku) ọ bu unu nile ka ọ meworo ka o
wuta. 6 O zuworo madu di otú a, bú
nba nka nke ndi ka n'ọnu-ọgugu nime
unu bara ya; 7 ya mere, kama ibara ya
nba ọzọ anamachọ ka unu were amara
ḅaghara ya kasi kwa ya obi, ka aghara
iji ihe-nwuta nke nēwutabiga ya ókè loda
madu di otú a n'uzọ ọ bula. 8 N'ihi nka
ariọm unu ka unu me ka ihu-n'anya unu
huru ya buru ihe di itukwasi obi.
9 N'ihi na ihe mere m'degara unu
akwukwọ bu kwa nka, ka m'we mara
nnwaputa unu, ma unu bu ndi nāṅa nti
rue ihe nile. 10 Ma onye ọ bula unu
were amara ḅaghara ya ihe ọ bula, mu
onwem were kwa amara ḅaghara ya:
n'ihi na ihe mu onwem werewo-kwa-ra
amara ḅaghara, ma ọ buru na ewerewom
amara ḅaghara ihe ọ bula, ọ bu n'ihi
unu ka m'meworo ya n'iru Kraist;
11 ka Setan we ghara iriḅu ayi: n'ihi
na ayi abugh ndi nāmagh ihe nile ọ
nēchèputa.
12 Ma mḅe m'biaruru Troas izisa ozi
ọma Kraist, mḅe emeghereri kwa ọnu-
uzọ nime Onye-nwe-ayi nyem, 13 mọm
adigh nfé ma-ọli, n'ihi na ahughm
Taitọs nwa-nnam: kama ekelerem ha
ekele ikpe-azu, we pua je Masedọnia.
14 Ma ekele diri Chineke, Onye
nēdughari ayi n'ọṅù-agha nime Kraist
mḅe nile, nēsite kwa n'aka-ayi egosi
isìsì nke ọmuma-Ya n'ebe nile.
15 N'ihi na ayi bu isìsì utọ nke Kraist
n'ebe Chineke nọ, n'etiti ndi anāzọputa,
na n'etiti ndi nāla n'iyì; 16 n'ebe ndia
nọ ọ bu isìsì nke sitere n'ọnwu we
dubà n'ọnwu; n'ebe ndi ahu anāzọputa
nọ ọ bu isìsì nke sitere na ndu we dubà
na ndu. Ma ònye ruru ime ihe ndia?
17 N'ihi na ayi adigh ka ọra madu, ndi
were ihe nādigh nma nētigwa n'okwu
Chineke: kama dika ndi sitere n'idi-
ọcha, kama dika ndi sitere na Chineke,
ọ bu n'iru Chineke, nime Kraist ka ayi
nēkwu.
3 1 Àyi nāmalite ọzọ ime ka madu
mara ayi? ma-ọbu ǹkpà akwukwọ-
ozi ime ka madu mara ayi nākpa ayi inye

unu ma-ọbu inara unu, dika ọ nākpa
ufọdu? 2 Unu onwe-unu bu akwukwọ-
ozi-ayi, nke edeworo nime obi-ayi, nke
madu nile mara nāgu kwa; 3 ebe emere
ka unu puta ìhè na unu bu akwukwọ-ozi
Kraist, nke ayi jere ozi ya, nke anējigh
ink de, kama ọ bu Mọ nke Chineke di
ndu ka eji de ya; ọ bugh n'elu
mbadamba nkume, kama ọ bu n'elu
mbadamba ihe di iche, bú obi nke
anu-aru. 4 Ntukwasi-obi di otú a ka
ayi nwe-kwa-ra site n'aka Kraist n'ebe
Chineke nọ: 5 ọ bugh na ayi ruru
n'onwe-ayi, igu ihe ọ bula dika o sitere
n'onwe-ayi; kama iru-eru-ayi sitere na
Chineke; 6 Onye me-kwa-ra ayi ka ayi
rue ibu ndi nēje ozi ọbụba-ndu ọhu; ọ
bugh nke ihe edeworo n'akwukwọ, kama
ọ bu nke Mọ Nsọ: n'ihi na ihe ahu
edeworo n'akwukwọ nēbu ebu, ma Mọ
ahu nēnye ndu. 7 Ma ọ buru na ije-ozi
nke ọnwu, nke edeworo n'akwukwọ, nke
atuworo n'elu nkume, biara n'ebube,
nke mere umu Israel apugh ilegide iru
Moses anya n'ihi ebube nke iru-ya;
ebube nke anēme ka ọ ghara idi irè:
8 ìje-ozi nke Mọ Nsọ gēsi aña ghara
idi kari n'ebube? 9 N'ihi na asi na ije-
ozi nke ọmuma-ikpé bu ebube, ije-ozi
nke ezi omume gēnwebiga ebube ókè
kari nke-uku. 10 N'ihi na ihe emeworo
ka ọ di ebube, emegh ya ka ọ di ebube
n'akuku a n'ezie, n'ihi ebube ahu nke
kariri nke-uku. 11 N'ihi na asi na ihe
anēme ka ọ ghara idi irè ji ebube bia, ihe
nādigide dikariri n'ebube nke-uku.

12 Ya mere ebe ayi nwere olile-anya
di otú a, ayi nēkwuwa okwu nke-uku,
13 ayi adigh kwa ka Moses, onye
nēkpudo ihe-nkpudo n'iru-ya, ka umu
Israel we ghara ilegide anya rue
ọgwugwu ihe ahu anēme ka ọ ghara idi
irè: 14 ma emere ka uche-ha me etili:
n'ihi na rue ubọchi ta n'ọgugu ọbụba-
ndu ochie otù ihe-nkpudo ahu nādigide,
ebe anēkpughegh na anēme ya ka ọ
ghara idi irè nime Kraist. 15 Ma rue
ubọchi ta, mbe ọ bula anāgu akwukwọ
Moses, ihe-nkpudo nādigide n'obi-ha.
16 Ma mbe ọ bula o gēchigharikute
Onye-nwe-ayi, ewepu ihe-nkpudo ahu.
17 Ma Onye-nwe-ayi bu Mọ ahu: ma
ebe Mọ nke Onye-nwe-ayi nọ, n'ebe
ahu ka madu nwere onwe-ha. 18 Ma
ayi onwe-ayi nile ebe ayi were iru nke
ekpupuworo ihe-nkpudo nēgosi ebube
nke Onye-nwe-ayi dika enyo,
anēnwogha ayi rue n'otù onyinyo ahu
site n'ebube rue ebube, ọbuná dika
anēnye ya site n'Onye-nwe-ayi, bú Mọ
Nsọ.

4 1 N'ihi nka, ebe ayi nwere ije-ozi a,
dika emere ayi ebere, ike agwugh ayi
n'obi: 2 kama ayi juru ihe-nzuzo nile
nke nēweta ihere, ayi adigh-ejeghari
n'aghughọ, ayi adigh-emeso kwa okwu
Chineke n'uzọ itu-ntu; kama ayi ji ngosi
nke ezi-okwu nēme ka akọ-na-uche nke
madu nile n'otù n'otù mara ayi n'iru
Chineke. 3 Ma asi kwa na ekpudoworo
ozi ọma ayi ihe, ọ bu n'etiti ndi nāla
n'iyì ka ekpudoworo ya: 4 ndi chi nke
oge a mere ka anya nke uche nke ndi
nēkwegh ekwe kpu ìsì n'etiti ha, ka inye-
ìhè nke ozi ọma nke ebube Kraist, Onye
bu onyinyo Chineke, we ghara iwakwasi
ha. 5 N'ihi na ọ bugh ayi onwe-ayi ka
ayi nēkwusa, kama ọ bu Kraist Jisus,
na Ọ bu Onye-nwe-ayi, ayi nāsi kwa na
ayi onwe-ayi bu ndi-orù-unu n'ihi Jisus.
6 N'ihi na ọ bu Chineke, Onye siri, Ìhè
gēsi nime ọchichiri nwuputa, bu Onye
nwubàra nime obi-ayi, iweta inye-ìhè
nke ọmuma nke ebube nke Chineke
n'iru nke Jisus Kraist.

7 Ma ayi nwere àkù a n'ite ájá, ka
ọkika nke ike ahu we buru nke Chineke,
ghara kwa isite n'ayi onwe-ayi;
8 anākpabu ayi n'akuku nile, ma
adigh-akpabubiga ayi ókè; ayi nwere
obi abua, ma ayi adigh-enwebiga obi
abua ókè; 9 anēsobu ayi, ma adigh-
arapu nání ayi; anātuda ayi n'ala,
ma adigh-ala ayi n'iyì; 10 ayi
nēbughari n'aru-ayi mbe nile obubu
nke Jisus, ka ewe me kwa ka ndu nke
Jisus puta ìhè n'aru-ayi. 11 N'ihi na
arara ayi onwe-ayi, bú ndi di ndu, nye
n'aka ọnwu mbe nile n'ihi Jisus, ka ewe
me kwa ka ndu nke Jisus puta ìhè n'anu-
aru-ayi nke puru inwu anwu. 12 Ya
mere ọnwu nālusi ọlu ike nime ayi, ma
ndu nālusi ọlu ike nime unu. 13 Ma
ebe ayi nwere otù mọ nke okwukwe
ahu, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si
di, Ekwerem, n'ihi ya ka m'kwuru; ayi
onwe-ayi kwere kwa, ọ bu kwa n'ihi ya
ka ayi nēkwu; 14 ebe ayi matara na
Onye ahu Nke mere ka Onye-nwe-ayi
Jisus si n'ọnwu bilie, na Ọ gēme kwa ka

ayi so Jisus si n'ọnwu bilie, Ọ gēche kwa
ayi na unu n'iru Onwe-ya. 15 N'ihi na
ihe nile di n'ihi unu, ka amara, ebe o
riri nne site n'aka ndi ka n'ọnu-ọgugu,
ka ọ we me ka ikele-ekele babiga ókè rue
ebube nke Chineke.
16 N'ihi nka ike agwugh ayi n'obi;
kama asi na ọ bu ezie na madu elu-aru
ayi nēre uré, ma anēme ka madu ime
ayi buru ihe ọhu kwa-ubọchi. 17 N'ihi
na nkpabu-ayi nke di nfé, nke di na
nwa oge a, nāluputara ayi ebube nke-
uku ri nne kachasi ihe nile, bú ebube nke
di arọ di kwa ebigh-ebi; 18 ebe ayi
nādigh-ele ihe anāhu anya, kama ihe
anādigh-ahu anya: n'ihi na ihe anāhu
anya nādiru nwa oge; ma ihe anādigh-
ahu anya di ebigh-ebi.
5 1 N'ihi na ayi matara na asi na
akwaturu ulo nke uwa, bú ulo-ikwū-
ayi, ayi nwere ulo ewuru nke sitere na
Chineke, ulo anējigh aka wu, di ebigh-
ebi, n'elu-igwe. 2 N'ihi na ayi nāsu
udè nime ulo nka ezie, ebe ọ nāgusi ayi
ike ka ewere ebe-obibi-ayi nke sitere
n'elu-igwe yikwasi ayi n'elu ya: 3 ebe
ọ bu na agāhu ayi ndi eyiworo ihe, ndi
nābagh ọtọ. 4 N'ihi na ayi, bú ndi
nọ n'ulo-ikwū a, ayi nāsu udè ezie, ebe
ọ nānyibu ayi; n'ihi na ayi achọgh ka
eyipu ayi ya, kama ka eyikwasi ayi ihe
n'elu ya, ka ndu we loda ihe puru inwu
anwu. 5 Ma Onye luputara ayi ka ewe
me otù ihe a bu Chineke, Onye nyere ayi
Mọ Nsọ, bú ihe ayi ji mara na agēmezuru
ayi ya. 6 Ya mere ayi nēnwe obi-ike
mbe nile, mata kwa na mbe ayi nọ n'ulo
n'aru-ayi, ayi anọgh n'ulo n'ebe Onye-
nwe-ayi nọ: 7 (n'ihi na ayi sitere
n'okwukwe nējeghari, ọ bugh n'ọhuhu-
uzọ); 8 ayi nēnwe obi-ike, ka m'kwuru,
ọ di kwa ayi ezi nma kari ka ayi ghara inọ
n'ulo n'aru-ayi, ka ayi nọ kwa n'ulo n'ebe
Onye-nwe-ayi nọ. 9 N'ihi nka ayi
nējisi kwa ike ka ayi we buru ndi di Ya
ezi utọ, ma ayi nọ n'ulo ma-ọbu na
ayi anọgh n'ulo. 10 N'ihi na aghagh
ime ka ayi nile puta ìhè n'iru oche-ikpé
Kraist; ka ayi nile n'otù n'otù we
nāghachi ihe esitere n'aru me, dika ihe
onye ọ bula mere si di, ma ọ bu ezi ihe
ma-ọbu ihe nādigh nma.
11 Ya mere ebe ayi matara egwu
Onye-nwe-ayi, ayi nēme ka madu
kweye, ma emewo ka ayi puta ìhè
nye Chineke; anamatukwasi kwa obi na
emewo ka ayi puta kwa ìhè nime akọ-
na-uche-unu. 12 Ayi adigh-eme ọzọ
ka unu mara ayi, kama ayi nēkwu dika
ndi nēnye unu oghere inya isi n'ihi ayi,
ka unu we nwe ihe iza ndi nānya isi n'ihe
anāhu anya, ọ bugh kwa n'obi. 13 N'ihi
na asi na ayi buru ndi anya nādigh nma,
ọ bu n'ebe Chineke nọ; asi kwa na ayi
nwere uche zuru okè, ọ bu n'ebe unu nọ.
14 N'ihi na ihu-n'anya Kraist nērugide
ayi; ebe ayi nātule nka, na otù Onye
nwuru n'ọnọdu madu nile, ya mere
madu nile nwuru; 15 Ọ nwu-kwa-ra
n'ọnọdu madu nile, ka ndi di ndu we
ghara idiri onwe-ha ndu ọzọ, kama ka
ha diri Onye ahu ndu, bú Onye nwuru
n'ọnọdu ha, eme kwa ka O si n'ọnwu
bilie. 16 Ya mere ayi onwe-ayi amatagh
onye ọ bula site n'ubu a dika anu-aru
nāmata: ọbuná asi na ayi amawo
Kraist dika anu-aru mara, ma ubu a
ayi amagh Ya ọzọ otú a. 17 Ya mere
ọ buru na onye ọ bula di nime Kraist,
ọ bu onye ekère ọhu: ihe ochie
agasiwo; le, ha aghọwo ihe ọhu. 18 Ma
ihe nile sitere na Chineke, Onye sitere
n'aka Kraist me ka ayi na Ya onwe-ya
di n'otù, Ọ we nye ayi ije-ozi nke ime-
ka-adi-n'otú ahu; 19 nke bu na
Chineke nọri nime Kraist nēme ka Ya
onwe-ya na uwa di n'otù, nāgugh ndahie
nile ha megide ha, Ọ debe-kwa-ra nime
ayi okwu nke ime-ka-adi-n'otù ahu.
20 Ya mere ayi bu ndi-ukọ n'ọnọdu
Kraist, dika agāsi na Chineke nāriọ
aririọ site n'aka-ayi: ayi nọ n'ọnọdu
Kraist nāriọ unu, menu ka unu na
Chineke di n'otù. 21 Onye ahu Nke
nāmagh nmehie ka Ọ mere ka Ọ buru
nmehie n'ọnọdu ayi; ka ayi onwe-ayi we
ghọ ezi omume Chineke nime Ya.
6 1 Ma, dika ndi ayi na Ya nālukọ ọlu,
ayi nāriọ kwa unu ka unu ghara
inara amara Chineke n'efu, 2 (n'ihi na
Ọ nāsi,

N'oge anānara madu nke-ọma ka
M'nuru olu-gi,
Ọ bu kwa n'ubọchi nzọputa ka
M'yere gi aka:

le, ubu a bu oge anānara madu nke-
ọma; le, ubu a bu ubọchi nzọputa):
3 ayi adigh-eme ihe-isu-ngọngọ ọ bula
n'ihe ọ bula, ka aghara ita ije-ozi-ayi
uta; 4 kama n'ihe nile ayi nēme ka

madu mara ayi, dika ndi nējere
Chineke ozi, nime oké ntachi-obi, nime
nkpabu, nime nkpà, nime oké nkpà,
5 nime ihe-otiti, nime ulo-nkpọrọ,
nime aghara, nime idọbu onwe-ayi
n'ọlu, nime imuru-anya, nime obubu-
ọnu; 6 nime idi-ọcha, nime ihe-
ọmuma, nime ogologo ntachi-obi, nime
obi-ọma, nime Mọ Nsọ, nime ihu-
n'anya nke iru-abua nādigh ya, 7 nime
okwu nke ezi-okwu, nime ike nke
Chineke; site n'ihe-agha nke ezi omume
n'aka-nri na aka-ekpe, 8 site n'otuto
na ihe-ihere, site na nhota ọjọ na nhota
ọma; dika ndi-nduhie, ma ayi bu ndi
ezi-okwu; 9 dika ndi anāmagh aha-ha,
ma amazuru ayi; dika ndi nānwu anwu,
ma le, ayi di ndu; dika ndi anēme ka ha
muta ihe site n'ahuhu, ma adigh-eme
ka ayi nwua; 10 dika ndi ihe nēwuta,
ma ayi nāṅuri ọṅu mbe nile; dika ndi-
obeye, ma ayi nēme ka ọtutu madu
buru ọgaranya; dika ndi nēnwegh ihe,
ma ayi nēnwezu ihe nile.

11 Ndi Kọrint, ọnu-ayi ghere oghe
igwawa unu okwu, emewo ka obi-ayi
di obodobo. 12 Adigh-eme ka unu
nọ n'ọnọdu di oké nkpà nime ayi, ma
anēme ka unu nọ n'ọnọdu di oké nkpà
n'obi nke unu. 13 Ma dika ugwọ-ọlu
n'otù uzọ ahu (anamekwu dika anāgwa
umum), ka eme kwa ka unu onwe-unu
di obodobo n'obi-unu.

14 Unu na ndi nēkwegh ekwe
ekekọtala onwe-unu, n'ihi na unu na
ha di iche: n'ihi na òle nkekọ ezi
omume na imebi-iwu nēkekọ? ma-ọbu
òle nnwekọ ìhè na ọchichiri nēnwekọ?
15 Ọzọ, òle nnwekọ-otù-olu Kraist
na Belial nēnwekọ? ma-ọbu òle òkè
onye kwere ekwe na onye nēkwegh
ekwe nēkerita? 16 Ọzọ, òle nkwekọ
ulo nsọ nke Chineke na arusi nēkwekọ?
n'ihi na ayi onwe-ayi bu ulo nsọ nke
Chineke di ndu; dika Chineke kwuru, si,
M'gēbi nime ha, nējeghari kwa nime ha;
M'gābu kwa Chineke nke ha, ha onwe-
ha gābu kwa ndi nkem. 17 N'ihi nka

Sinu n'etiti ha puta, guzo-kwa-nu
iche,
ka Onye-nwe-ayi kwuru,
Unu emetu-kwa-la ihe nādigh ọcha
aka;
Mu onwem gākpọbata kwa unu,
18 Buru kwa unu Nna,
Unu onwe-unu gābu-kwa-ram umu-
ndikom na umu-ndinyom,
ka Onye-nwe-ayi kwuru, Nke puru ime
7 ihe nile. 1 Ya mere ndi m'huru
n'anya, ebe ayi nwere nkwa ndia, ka
ayi sachapu n'onwe-ayi nmeru nile nke
aru na nke mọ, nēmezu idi-nsọ n'egwu
Chineke.

2 Nyenu ayi uzọ n'obi-unu; ayi
emegh onye ọ bula ajọ omume, ayi
emebigh onye ọ bula, ayi eribugh onye
ọ bula. 3 Ọ bugh ima unu ikpé ka
m'nēkwu ya: n'ihi na ekwuwom ya na
mbu, na unu di ayi n'obi inwukọ
ọnwu na idikọ ndu. 4 Nkwuwa-okwum
di uku, bú nke m'ji agwa unu okwu,
inya-isim n'ihi unu di uku: nkasi-obi
ezuwo ezu nimem, anamaṅuribiga ókè
kari na nkpabu-ayi nile.

5 N'ihi na mbe ayi bia-kwa-ra na
Masedọnia, anu-aru-ayi adigh nfé ma-ọli,
kama anākpabu ayi n'akuku nile; ilu-
ọgù di n'èzí, egwu di nime. 6 Otú
ọ di, Onye ahu Nke nākasi ndi di
ala obi, bú Chineke, were ọbibia Taitọs
kasi ayi obi; 7 ọ bugh kwa nání ọbibia-
ya, kama Ọ were kwa nkasi-obi nke
ejiri kasi ya obi n'aru unu we kasi ayi
obi, mbe ọ nākọrọ ayi ọgugu m'gusiri
unu ike, iru-újú-unu, ekworo unu
kworom; ya mere m'ṅuriri ọṅu kari.
8 N'ihi na asi na ọ bu ezie na ejim
akwukwọ-ozim me ka o wuta unu,
akwaghm uta, asi na ọ bu ezie na
anamakwari uta; n'ihi na anamahu na
akwukwọ-ozi ahu mere ka o wuta unu,
ma asi na ọ bu ezie na ọ bu nání otù oge
hour ka o wutara unu. 9 Ubu a
anamaṅuri ọṅu, ọ bugh na emere ka ihe
wuta unu, kama na emere ka o wuta unu
rue nchèghari: n'ihi na emere ka o wuta
unu dika Chineke chọrọ, ka unu we
ghara isite n'ayi yi iyì n'ihe ọ bula.
10 N'ihi na nwuta dika Chineke chọrọ
nālu ọlu nchèghari rue nzọputa, bú
nchèghari nke anāpugh ikwa uta bayere
ya: ma nwuta nke uwa nāluputa ọnwu.
11 N'ihi na le, otù ihe a, na emere ka
ihe wuta unu dika Chineke chọrọ, le ka
ọ ra, bú inu-ọku-n'obi ọ luputara nime
unu, e, le ka ngọpu ra, e, le ka iwe
uku ra, e, le ka egwu ra, e, le ka ọgugu
m'gusiri unu ike ra, e, le ka ekworo
ra, e, le ka nkpeputa ra! N'ihe nile

ọ bula unu mere ka amara unu na
unu di ọcha n'okwu ahu. 12 Ya mere
asi na ọ bu ezie na edegaram unu
akwukwọ, ọ bugh n'ihi onye ahu mere
ajọ omume ka m'dere ya, ọ bugh kwa
n'ihi onye ahu emere ajọ omume megide
ya, kama ka ewe me ka inu-ọku-n'obi
unu nānu n'ihi ayi putara unu ihè n'iru
Chineke. 13 N'ihi nka akasiwo ayi obi:
ma na nkasi-obi-ayi ayi ṅuribigara ókè
nke-uku kari n'ihi ọṅù Taitọs, n'ihi na
emewo ka mọ-ya zuru ike site n'ebe
unu nile nọ. 14 N'ihi na asi na ọ di
ihe m'nyaworo ya isi bayere unu, emegh
ka ihere mem; kama dika ayi gwara
unu ihe nile n'ezi-okwu, otú a ka esi
hu kwa na inya-isi-ayi, nke m'nyara
n'iru Taitọs, bu ezi-okwu. 15 Obi-ya
dibigara ókè n'ebe unu nọ, mḅe ọ
nēcheta iṅa-nti nke unu nile, otú unu
were egwu na ịma-jijiji nara ya nke-ọma.
16 Anamaṅuri ọṅu na enwerem obi-ike
n'ihe nile n'aru unu.

8 1 Ọzọ, umu-nnam, ayi nēme ka
unu mara amara Chineke nke
enyeworo nime nzukọ Kraist nile nke
Masedọnia; 2 na nime ọtutu nnwaputa
nke nkpaḅu, nbabiga-ókè nke ọṅù-ha na
ọḅeye-ọnu-ntu ha bu babigara ókè rue
àkù nke afọ-ofufo-ha. 3 N'ihi na ka
ike-ha ra, dika m'nāḅa àmà, e, kari kwa
ike-ha, ka ha nyere dika ha zuputara
n'onwe-ha, 4 ha were ọtutu aririọ
nārịọ ayi ka ayi nye ha amara nka na
nnwekọ ije-ozi anējere ndi nsọ: 5 ha
me-kwa-ra nka, ọ bugh dika ayi lere
anya, kama ha buru uzọ were onwe-ha
nye Onye-nwe-ayi, nye kwa ayi site
n'ọchichọ Chineke. 6 Ya mere ayi
riọrọ Taitọs, ka, dika ọ malitereri na
mbu, ka ọ luzu kwa n'etiti unu amara
nka otú a kwa. 7 Ma dika unu babigara
ókè n'ihe nile, bú okwukwe, na okwu, na
ihe-ọmuma, na inu-ọku-n'obi nile, na
ihu-n'anya unu huru ayi, lezienu anya
ka unu babiga kwa ókè n'amara nka.
8 Ekwughm n'uzọ inye iwu, kama
n'iwere inu-ọku-n'obi nke ndi ọzọ
nwaputa kwa ihu-n'anya-unu na ọ bu
ezi ihu-n'anya 9 N'ihi na unu mara
amara nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist,
na, ọ bu ezie na Ọ bu ọgaranya, ma Ọ
ghọrọ ọḅeye n'ihi unu, ka unu onwe-unu
we were ọḅeye-Ya ghọ ndi-ọgaranya.
10 Na nka ka m'nēnye kwa izùm: n'ihi
na nka nābara unu urù, madu ndi buru
uzọ malite n'arọ gara aga, ọ bugh nání
ime eme, kama ichọ kwa achọ. 11 Ma
uḅu a mezu-kwa-nu omume ahu; ka,
dika obi di ọku ichọ achọ diri unu,
ka ewe site n'ihe unu nwere mezu kwa
ya otú a. 12 N'ihi na asi na obi di ọku
di ya, ọ bu ihe agānara nke-ọma dika
ihe ọ bula madu nwere si di, ọ bugh
dika ihe ọ nēnwegh. 13 N'ihi na
ekwughm nka, ka ọ we di ndi ọzọ nfé,
ka nkpaḅu we di-kwa-ra unu: 14 kama
anamekwu n'uzọ nrata; ebe ihe unu
nwebigara ókè mejuru ihe fọduru ha
inwe n'oge di uḅu a, ka ihe ndi ahu
nwebigara ókè we meju kwa ihe fọduru
unu inwe; ka nrata we di: 15 dika
edeworo ya n'akwukwọ nsọ, si, Onye
chikọtara ri nne enwegh kari nke gēzuru
ya; onye chikọta-kwa-ra ntà, ọ digh
ihe fọduru ya inwe.

16 Ma ekele diri Chineke, Onye nētiye
otù inu-ọku ahu n'ihi unu n'obi Taitọs.
17 N'ihi na ọ nara aririọ-ayi nke-ọma
n'ezie; ma ebe ọ nānu ọku n'obi kari
ihe m'chère, o siri n'ebe a pua jekuru
unu dika o zuputara n'onwe-ya. 18 Ayi
ezikọwo kwa ya na nwa-nna-ayi ahu
onye otuto-ya n'ozi ọma ayi ruzuru
nzukọ Kraist nile; 19 ma ọ bugh nání
otú a, kama nzukọ Kraist nile rọputa-
kwa-ra ya ka o nēso ayi n'ije ije n'amara
nka, nke ayi nēje ozi ya inye Onye-nwe-
ayi otuto, na igosi obi di ọku nke ayi:
20 ma ayi nēze nka, ka onye ọ bula
ghara ita ayi uta n'oké onyinye-amara
nka nke ayi nēje ozi ya: 21 n'ihi na ayi
buru uzọ nēchè ihe ọma, ọ bugh nání
n'iru Onye-nwe-ayi, kama n'iru madu
kwa. 22 Ayi ezikọwo kwa ha na nwa-
nna-ayi, onye ayi nwaputara ọtutu mḅe
na ọ nānu ọku n'obi n'ọtutu ihe, ma uḅu
a ọ nānu kari ọku n'obi nke-uku, site
n'oké ntukwasi-obi nke ọ nātukwasi
n'aru unu. 23 Ma ọ buru na onye ọ
bula aju ajuju bayere Taitọs, ọ bu onye
mu na ya nēnwekọ ihe, buru kwa onye
mu na ya nālukọrọ unu ọlu; ma-ọbu
umu-nna-ayi, ha bu ndi-ozi nke nzukọ
Kraist, ha bu otuto nke Kraist. 24 Ya
mere nēgosinu ha n'iru nzukọ Kraist
nile ihe gēgosi ihu-n'anya-unu na inya-
isi-ayi bayere unu.

9 1 N'ihi na ọ digh nkpà ka m'degara
unu akwukwọ bayere ijere ndi nsọ

ozi: 2 n'ihi na amataram obi di ọku
unu, nke m'nānyara ndi Masedọnia isi
bayere unu, na Akaia akwadebewo n'arọ
gara aga; inu-ọku-unu kwali-kwa-ra obi
ndi ka n'ọnu-ọgugu nime ha. 3 Ma
ezitewom umu-nna-ayi, ka ewe ghara
ime inya-isi ayi nānya bayere unu ka ọ
buru ihe-efu n'akuku a; ka unu we buru
ndi nọ na nkwadebe, dika m'nēkwuri:
4 ka ewe ghara ime ka ihere me ayi
onwe-ayi n'uzọ ọ bula (ka ayi ghara isi,
unu onwe-unu) n'ihe a nke ayi dabere,
ma asi na ndi Masedọnia gēsom bia, we
hu na unu akākwadebegh. 5 Ya mere
agurum na ọ di nkpà iriọ umu-nna-ayi,
ka ha buru uzọ jekuru unu, buru kwa
uzọ me ka ihe-ngọzi ahu nke unu buru
uzọ kwe na nkwa zu okè, ka ihe ahu we
buru ihe edoziri, dika ihe-ngọzi, ọ bugh
kwa dika ihe-nriḇu.
6 Ma nka ka m'kwuru, Onye were
aka-ntagide nāgha nkpuru gēwere kwa
aka-ntagide nēwe ihe-ubi; onye were
kwa ngọzi nāgha nkpuru gēwere kwa
ngọzi nēwe ihe-ubi. 7 Ka onye ọ bula
n'etiti unu nye dika o buru uzọ rọputa
n'obi-ya; ọ bugh site na nwuta, ma-ọbu
site na nkpà: n'ihi na Chineke huru
onye were obi-utọ nēnye n'anya. 8 Ma
Chineke puru ime ka amara nile
babigara unu ókè; ka unu we babiga ókè
ilu ezi ọlu nile ọ bula, ebe unu nwezuru
ihe nile nākpa unu n'uzọ ọ bula mḇe
nile: 9 dika edeworo ya n'akwukwọ
nsọ, si,

Ọ ghasara àkù-ya, ọ nyere ndi-oḇeye
ihe;
Ezi omume-ya nānọgide rue mḇe
ebigh-ebi.

10 Ma Onye ahu Nke nwere inyezu
onye nāgha nkpuru nkpuru-ya, Onye
nwe-kwa-ra inyezu madu nri ka o rie,
Onye ahu gēnyezu unu nkpuru-
ọghigha-unu, me kwa ka ha ba uba, Ọ
gēme kwa ka nkpuru ezi omume-unu
rie nne kari: 11 ebe anēme ka unu
buru ọgaranya n'ihe nile ọ bula rue
afọ-ofufo nile, nke sitere n'aka-ayi
nāluputa ekele anēkele Chineke.
12 N'ihi na ije-ozi nke ifè-òfùfè a abugh
nání ihe nēmezu ihe fọduru ndi nsọ
inwe, kama o site-kwa-ra n'ọtutu ekele
anēkele Chineke we babiga ókè; 13 ebe
ha ji nnwaputa nke ije-ozi a nēnye
Chineke otuto n'ihi na edoro nkwuputa-
unu n'okpuru ozi ọma Kraist, ya na
n'ihi afọ-ofufo nke nnwekọ unu nēme
ka ha na madu nile so unu nēnwekọ;
14 ha onwe-ha kwa, n'aririọ-ha n'ihi
unu, nāgusi unu ike n'ihi amara
Chineke di nime unu nke kariri nke-
uku. 15 Ekele diri Chineke n'ihi
onyinye-Ya nke anāpugh ikọ akukọ ya.

10 1 Ma mu onwem Pọl ji idi-
nwayọ na obi-ọma nke Kraist
nāriọ unu, mu onye nādi ala n'iru unu
mḇe m'nọ n'etiti unu, ma mḇe
m'nānọgh enwem obi-ike n'ebe unu nọ:
2 ma ariọm unu, ka m'ghara inwe obi-
ike mḇe m'nọ n'etiti unu na ntukwasi-
obi ahu nke m'nāgu na m'gēji nwe anya-
ike imegide ufọdu, ndi nāgu ayi dika ndi
nējeghari dika anu-aru-ayi si chọ.
3 N'ihi na ọ bu ezie na ayi nējeghari
n'anu-aru, ma ayi adigh-ebu agha dika
anu-aru si ebu: 4 (n'ihi na ihe-agha
nke ibu-agha-ayi abugh nke anu-aru,
kama ha sitere na Chineke bu ihe puru
ikwada ebe ewusiri ike); 5 ebe ayi
nēweda ihe anātule n'obi, na ihe nile
ọ bula di elu nke eweliri elu imegide
ọmuma Chineke, ayi nādọta kwa ihe
nile ọ bula anēchèputa n'agha iǹa nti
Kraist; 6 ayi nānọ kwa dika ndi
edoziworo ikpeputa aǹagh-nti nile
n'ihè, mḇe ọ bula agēmezu iǹa-nti-unu.
7 Unu nēle ihe di n'iru unu anya. Ọ
buru na onye ọ bula atukwasiwo obi
n'onwe-ya na ya bu onye Kraist, ya gua
nka ọzọ n'onwe-ya, na, dika ya onwe-ya
bu onye Kraist, otú a ka ayi onwe-ayi bu
kwa. 8 N'ihi na asi na ọ bu ezie na
m'gānyabiga isi ókè kari bayere ike-
ayi (nke Onye-nwe-ayi nyere iwuli unu
elu dika ulo, ọ bugh kwa iweda unu),
agagh-eme ka ihere mem: 9 ka m'we
ghara idi unu ka agāsi na ejim akwukwọ-
ozim nile me ka unu tua oké egwu.
10 N'ihi na ha nāsi, Akwukwọ-ozi-ya
di arọ di kwa ike; ma ọnunọ nke aru-ya
n'etiti ayi adigh ike, okwu-ya bu kwa
ihe akpọrọ ihe-efu. 11 Ka madu di otú
a gua nka, na aha madu ayi ji akwukwọ-
ozi buru n'okwu mḇe ayi nānọgh
n'etiti unu, madu di otú a ka ayi bu kwa
n'ọlu mḇe ayi nọ n'etiti unu. 12 N'ihi
na ayi enwegh anya-ike igu onwe-ayi
n'etiti ufọdu, ma-ọbu iwere onwe-ayi
tule ha, bú ufọdu ndi ahu ndi ha
onwe-ha nēme ka amara ha: ma ebe ha

nēwere onwe-ha tū onwe-ha, were kwa
onwe-ha tule onwe-ha, ha onwe-ha
aghọtagh ihe. 13 Ma ayi onwe-ayi
agagh-anya isi rue ihe anāpugh itù atù,
kama dika ọtùtù nke ihe-ọtùtù ahu si
di, bù nke Chineke keputara ayi, dika
ọtùtù, ibiaru ọbunà n'ebe unu nọ.
14 N'ihi na ayi esetibigagh onwe-ayi
òkè, dika agāsi na ayi adigh-eru unu:
n'ihi na ayi bu ndi buru uzọ biakute unu
nime ozi ọma Kraist: 15 ayi adigh-
anya isi rue ihe anāpugh itù atù, nke ahu
bu, na ndọḅu ndi ọzọ dọḅuru onwe-ha
n'ọlu; ma ayi nēle anya na, mḅe
okwukwe-unu nāba uba kari, agēme ka
ayi di uku n'etiti unu dika ihe-ọtùtù-ayi
si di rue ibabiga-òkè, 16 ka ayi we
zisa ozi ọma rue ebe nile di n'ofè unu,
ghara kwa inya isi bayere ihe edoziri ayi
n'ihe-ọtùtù onye ọzọ. 17 Ma onye
nānya isi, ya nya n'Onye-nwe-ayi.
18 N'ihi na onye ya onwe-ya nēme ka
amara ya, ọ bugh onye ahu ka
anwaputaworo, kama ọ bu onye Onye-
nwe-ayi nēme ka amara ya.

11 1 Ọ gādim nọ nma ma ọ buru na
unu gānagidem n'okwu ntà nke
sitere n'enwegh-uche: ma unu
nānagidem n'ezie. 2 N'ihi na ejim
ekworo Chineke nēkworo unu: n'ihi
na ejikọrọm unu na otù di, ka m'we che
unu n'iru Kraist dika nwa-aḅọghọ
nāmagh nwoke, bù nke anēmerugh.
3 Ma anamatu egwu, ma ọ nwere uzọ
ọ bula agēmebi uche-unu ka unu pua
n'afọ-ofuo na idi-ọcha nke di n'ebe
Kraist nọ, dika agwọ ahu were
aghughọ-ya ghọḅue Iv. 4 N'ihi na asi
na onye ahu nke nābia nēkwusa Jisus
ọzọ, onye ayi nēkwusagh, ma-ọbu asi
na unu nānara mọ di iche, nke unu
nānaragh, ma-ọbu ozi ọma di iche, nke
unu nānaragh nke-ọma, unu nānagide
ya nke-ọma. 5 N'ihi na anamagu na ọ
digh uzọ ọ bula m'nērugh ndi kachasi
elu n'etiti ndi-ozi. 6 Ma asi na ọ bu
ezie na abum onye nāmutagh akwukwọ
n'uzọ ikwu okwu, ma abughm otù a
n'uzọ ihe-ọmuma; kama ayi mere ka ọ
puta ihè nye unu n'ihe nile ọ bula
n'etiti madu nile. 7 Ma-ọbu ọ̀ bu
nmehie ka m'mehiere, mḅe m'wedara
onwem n'ala ka ewe welie unu onwe-
unu elu, n'ihi na ezirim unu ozi ọma nke
Chineke n'onyinye-efu? 8 Anapurum
ihe n'aka nzukọ Kraist ọzọ, nānara ha
ego-ọlu ka m'we jere unu ozi; 9 mḅe
m'nọ-kwa-ra n'etiti unu, nọ kwa na
nkpà, abughm onye ọ bula ibu arọ; n'ihi
na umu-nna-ayi, mḅe ha si na
Masedọnia bia, ha mezuru ihe nke
fọdurum inwe; edebe-kwa-ram onwem
n'uzọ nile ọ bula ka m'ghara inyiḅu
unu, otù a ka m'gēdebe kwa onwem.
10 Dika ezi-okwu nke Kraist di nimem,
agagh-eḅochi inya-isi a nimem n'akuku
nile nke Akaia. 11 N'ihi gini? ọ̀ bu
n'ihi na ahughm unu n'anya? Chineke
matara. 12 Ma ihe m'nēme ka m'gēme
kwa, ka m'we bipuru ndi nāchọ ihe ha
gēji megidem ihe ahu ha ji megidem;
ha ewe hu na ha di kwa ka ayi onwe-ayi
n'ihe ha nānya isi. 13 N'ihi na madu
di otù a bu ndi-ozi ugha, ndi-ọlu nātu
ntu, ndi nēme onwe-ha ka ha yie ndi-ozi
Kraist. 14 Ọ bugh kwa ihe iju anya;
n'ihi na Setan onwe-ya nēme onwe-ya
ka o yie mọ-ozi nke ihè. 15 Ya mere
ọ bugh ihe uku ma asi na ndi nējere ya
ozi nēme kwa onwe-ha ka ha yie ndi
nēje ozi ezi omume; ndi ọgwugwu-ha
gādi ka ọlu-ha si di.

16 Asim ọzọ, Ka madu ọ bula ghara
ichè na abum onye nēnwegh uche: ma
ọ buru na unu emegh otù a, otù ọ di
naranum nke-ọma dika onye nēnwegh
uche, ka mu onwem we nya kwa isi nke-
ntà. 17 Ihe m'nēkwu, ekwughm dika
Onye-nwe-ayi gēkwu, kama ọ bu dika
n'enwegh-uche, n'ihe m'dabere we
nānya isi. 18 Ebe ọtutu madu nānya isi
n'uzọ anu-aru, mu onwem gānya kwa
isi. 19 N'ihi na unu were obi-utọ
nānagide ndi nēnwegh uche, ebe unu
nwere uche. 20 N'ihi na unu nānagide
ya, ma ọ buru na onye ọ bula eme ka unu
buru orù, ọ buru na onye ọ bula eripia
unu, ọ buru na onye ọ bula ejide unu, ọ
buru na onye ọ bula eweli onwe-ya elu,
ọ buru na onye ọ bula apia unu ihe n'iru.
21 Anamekwu okwu bayere ebubo ihere
eboro ayi, dika nka, na ayi onwe-ayi bu
ndi nādigh ike. Ma n'uzọ ọ bula onye
ọ bula nwere anya-ike (ọ bu n'enwegh-
uche ka m'nēkwu), mu onwem nwe-
kwa-ra anya-ike. 22 Hà bu ndi-Hibru?
mu onwem bu kwa. Hà bu ndi Israel?
mu onwem bu kwa. Hà bu nkpuru
Abraham? mu onwem bu kwa. 23 Hà
bu ndi nējere Kraist ozi? (anamekwu

dika onye anya nādigh nma) mu onwem
nēje kari; anamadọbubiga onwem ókè
n'ọlu kari, anamanọbiga ókè n'ulo-nkpọrọ
kari, anāpiam utari nke-uku ri nne, anọm
n'ọnu ọnwu ọtutu mbe. 24 Ubò ise
ka ndi-Ju piaram otù adigh n'ọgu ube-
utari abua. 25 Ubò atọ ka apiaram
utari, otù ubò ka aturum nkume, ubò
atọ ka ubọ m'nọ nime ya kpùru, otù
ubọchi abali na ehihie ka m'nọworo nime
obu-miri; 26 n'ije ọtutu mbe, n'ize-
ndu site n'osimiri, n'ize-ndu site na ndi
nāpunara madu ihe, n'ize-ndu site na
ndi mba nkem, n'ize-ndu site na ndi mba
ọzọ, n'ize-ndu nime obodo, n'ize-ndu
nime ọhia, n'ize-ndu nime oké osimiri,
n'ize-ndu n'etiti umu-nna ugha;
27 n'idọbu onwem n'ọlu na ihuju-anya,
n'imu-anya ọtutu mbe, n'oké agu na
akpiri-ikpọ-nku, n'obubu-ọnu ọtutu
mbe, n'oyi na iba-ọtọ. 28 Nāgugh ihe
di n'èzí, ihe ahu di nke nānyibum kwa-
ubọchi, bú nchebu m'nēchebu onwem
bayere nzukọ Kraist nile. 29 Ònye
nādigh ike, nke mu onwem nēsogh ya
n'adigh-ike? ònye ka anēme ka ọ ma
n'ọnyà, nke mu onwem nēregh ọku
n'ihi ya? 30 Ọ buru na aghaghm inya
isi, m'gānya isi n'ihe nke diri adigh-
ikem. 31 Chineke na Nna nke Onye-
nwe-ayi Jisus, Onye bu onye agọziri
agọzi rue mbe nile ebigh-ebi, Ọ matara
na ekwughm okwu-ugha. 32 Nime
Damaskọs onye-isi ala nke nọ n'okpuru
Aretas, bú eze, nēche obodo ndi
Damaskọs nche, ijidem: 33 site kwa
na window ka esi na mbidi radam n'ihe
akpara akpa, m'we bapu n'aka-ya.
12 1 Aghaghm inya isi, ọ bu ezie
na ọ bagh urù; ma m'gēche iru
n'ọhù na ihe-nkpughe nke Onye-nwe-
ayi. 2 Amataram otù madu nime
Kraist, arọ iri na anọ gara aga (ma ọ bu
nime aru, amataghm; ma-ọbu na ọ bugh
nime aru, amataghm; Chineke matara),
na eweliri madu di otú a na mberede rue
elu-igwe nke-atọ. 3 Amata-kwa-ram
madu di otú a (ma ọ bu nime aru, ma-
ọbu na aru anọgh ya, amataghm;
Chineke matara), 4 na eweliri ya rigo
na Paradais na mberede, ọ we nu okwu
nke anāpugh ikwu, nke o nēzigh ezi
n'iwu ka madu kwue ha. 5 M'ganānya
isi bayere onye di otú a: ma m'gagh-
anya isi bayere mu onwem, ma-ọbugh
n'adigh-ikem nile. 6 N'ihi na asi na
agamachọ inya isi, m'gagh-abu onye
nēnwegh uche; n'ihi na m'gēkwu ezi-
okwu: ma esepurum aka, ka onye ọ bula
we ghara igu ihe bayerem kari ihe ọ huru
na abum, ma-ọbu nke ọ nuru n'ọnum.
7 N'ihi ọkika nke nkpughe ndia—n'ihi
ya, ka ewe ghara iwelibigam ókè,
enyerem ogwu n'anu-arum, bú mọ-ozi
nke Setan, ka ọ wẹ tiem aka, ka ewe
ghara iwelibigam ókè. 8 Ubò atọ ka
m'riọrọ Onye-nwe-ayi aririọ bayere ihe
a, ka ọ pua n'arum. 9 Ọ siwokwam,
Amaram ezuworo gi: n'ihi na emewo
ka ikem zu okè n'adigh-ike. Ya mere
kama ihe ọzọ m'gēwere obi-utọ nile
nya isi n'adigh-ikem nile, ka ike nke
Kraist we ridakwasim, biri kwa nimem.
10 N'ihi nka adigh-ike nile na imem
ihe-ihere nile na nkpà nile na nsobu nile
na oké nkpà nile n'ihi Kraist dim ezi
nma: n'ihi na mbe ọ bula m'nādigh ike,
mbe ahu ka m'nādi ike.
11 Aghọwom onye nēnwegh uche: unu
onwe-unu rugiderem; n'ihi na ugwọ unu
ji mu onwem bu ime ka amaram: n'ihi
na ọ digh uzọ ọ bula m'nērugh ndi
kachasi elu n'etiti ndi-ozi, asi na ọ bu
ezie na abughm ihe ọ bula. 12 Ewere
ihe-iriba-ama di iche iche na ọlu-ebube
na ọlu di ike di iche iche luputa ihe-
iriba-ama nile nke onye-ozi n'etiti unu
ezie na ntachi-obi nile. 13 N'ihi na
gini bu ihe ahu nke emere ka unu la ala
nime ya kari nzukọ Kraist fọduru, ma-
ọbugh na mu onwem abugh unu ibu
arọ? bagharanum ajọ omume a.
14 Le, nka bu ubò nke-atọ m'nọ dika
onye edoziworo ibiakute unu; m'gagh-
abu kwa ibu arọ: n'ihi na achọghm ihe-
unu, kama ọ bu unu onwe-unu: n'ihi
na ọ bugh ọlu umu ikpadoro ndi muru
ha ihe, kama ọ bu ọlu ndi muru umu
ikpadoro umu-ha. 15 Ma mu onwem
gēwere obi-utọ nile mefu ihe m'nwere
kwe kwa ka emefusia mu onwem
n'ihi nkpuru-obi-unu. Ọ buru na
anamahubiga unu n'anya ókè kari,
ànāhum n'anya nke-ntà kari? 16 Ma
ka ọ di otú a, mu onwem ebogh unu
ibu arọ; kama, ebe m'bu onye-aghughọ,
ejim itu-ntu nwude unu. 17 Ọ gābu na
esim n'aka onye ọ bula n'etiti ndi
m'ziteworo unu ribu unu? 18 Ariọrọm
Taitọs, ziga kwa nwa-nna-ayi ahu ka o

so ya. Ọ gâbu na Taitọs riḅuru unu
n'uzọ ọ bula? àyi ewegh otù Mọ
ahu jeghari? ày esogh n'otù ije-ukwu
ahu?
19 Unu nĕchè oge nile a na ayi nāgọpu
onwe-ayi nye unu. Ọ bu n'iru Chineke
nime Kraist ka ayi nēkwu. Ma ihe nile
bu n'ihi iwuli unu elu dika ulo, ndi
m'hurụ n'anya. 20 N'ihi na ananiatu
egwu, ma ọ nwere uzọ ọ bula, mḅe
m'gâbia, m'gāhu unu ka unu nābugh
aha madu ahu m'nāchọ, unu ahú kwa
mu onwem ka m'nābu aha madu unu
nāchọgh; ma ọ nwere uzọ ọ bula esem-
okwu, ekworo, ọnuma, ikpa-iche-iche,
nkwutọ, ntakwu, nfuli-elu, aghara, gādi;
21 ma ọ nwere uzọ ọ bula, mḅe m'gābia
ọzọ, Chinekem gēwedam n'ala n'iru
unu, m'ru-kwa-ra ọtutu madu újú
n'etiti ndi mehieworo n'oge gara aga,
ha echègharigh kwa n'adigh-ọcha na
ikwa-iko na agu ikwa-iko nke ha mere.
13 1 Nka bu uḅò nke-atọ
m'nābiakute unu. N'ọnu ndi-
àmà abua ma-ọbu atọ ka agēme ka okwu
nile ọ bula guzo. 2 Agwawom ha n'oge
gara aga, anamebu kwa uzọ gwa ha, bú
ndi mehieworo n'oge gara aga, na ndi
nile fọduru, dika mḅe m'nọ n'etiti unu
uḅò nke-abua, uḅu a kwa, mḅe m'nānọgh
n'etiti unu, si, na, ọ buru na abiam ọzọ,
m'gagh-eme ebere; 3 ebe unu nāchọ ihe
inwaputa Kraist Onye nēkwu okwu
nimem; Onye nābugh onye nādigh ike
n'ebe unu nọ, kama Ọ di ike nime unu:
4 n'ihi na esitere n'adigh-ike kpọgide Ya
n'obe, ma O sitere n'ike Chineke nādi
ndu. N'ihi na ayi onwe-ayi bu kwa ndi
nādigh ike nime Ya, ma ayi gēsite n'ike
Chineke n'ebe unu nọ so Ya di ndu.
5 Nānwanu onwe-unu, ma unu di
n'okwukwe-ayi; nānwaputanu onwe-
unu. Ma-ọbu ùnu amazugh onwe-unu,
na Jisus Kraist nọ nime unu? ma-ọbugh
na ọ bu ezie na unu bu ndi ajuru aju.
6 Ma anamele anya na unu gāmara na
ayi onwe-ayi abugh ndi ajuru aju. 7 Ma
ayi nēkpere Chineke ka unu ghara ime
ihe ọjọ ọ bula; ọ bugh ka ayi onwe-ayi
we puta ìhè, na ayi bu ndi anwaputara,
kama ka unu onwe-unu we nēme ihe
ọma, ka ayi onwe-ayi we di kwa ka ndi
ajuru aju. 8 N'ihi na ayi apugh ime ihe
ọ bula megide ezi-okwu, kama ayi
nēmere ezi-okwu ihe nile. 9 N'ihi na
ayi nāñuri ọñu, mḅe ọ bula ayi onwe-ayi
nādigh ike, ma unu onwe-unu di ike:
nka ka ayi nēkpe-kwa-ra Chineke, bú
ka eme ka unu zu okè. 10 N'ihi nka ka
m'nēde ihe ndia n'akwukwọ mḅe
m'nānọgh n'etiti unu, ka m'we ghara
iwere ihe-ike meso unu mḅe m'nọ
n'etiti unu, dika ike nke Onye-nwe-ayi
nyerem si di, iwuli elu dika ulo, ọ bugh
kwa ikwada akwada.
11 Nke fọduru, umu-nnam, nāñurinu
ọñu. Ka anēme unu ka unu zu okè; ka
anākasi unu obi; nātukwasinu uche-unu
nile n'otù ihe; nādinu n'udo: Chineke
nke ihu-n'anya na udo gānọye-kwa-ra
unu. 12 Werenu isutu-ọnu di nsọ
kelerita ibe-unu.
13 Ndi nsọ nēkele unu.
14 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, na ihu-n'anya nke Chineke, na
nnwekọ nke Mọ Nsọ, diyere unu nile.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

NDI GALETIA

1 1 Pọl, onye-ozi (ọ bugh site na
madu, o sitegh kwa n'aka madu,
kama o sitere n'aka Jisus Kraist, site kwa
n'aka Chineke, bú Nna, Onye mere ka O
si na ndi nwuru anwu bilie), 2 na umu-
nna-ayi nile ndi mu na ha nọ, ayi
nēdegara nzukọ Kraist nile nke Galetia
akwukwọ: 3 Amara diri unu na udo
nke si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist puta,
4 Onye nyere Onwe-ya n'ihi nmehie
nile ayi, ka Ọ we weputa ayi n'aiọ oge

nke di uḇu a, dika ọchichọ nke Chineke,
bù Nna-ayi, si di: 5 Onye otuto diri
rue mḇe nile ebigh-ebi. Amen.
6 O nējum anya na unu nēsi n'aka
Onye kpọrọ unu n'amara Kraist ḇabiga
ọsọsọ otù a n'ozi ọma di iche; 7 nke
nābugh ozi ọma ọzọ: ọ bu nàni na ufọdu
di ndi nēme ka obi lọ unu miri, ndi nāchọ
kwa itughari ozi ọma Kraist. 8 Ma asi
kwa na ayi onwe-ayi, ma-ọbu mọ-ozi nke
sitere n'elu-igwe, gēzì unu ozi ọma ọzọ
tukwasi ozi ọma nke ayi ziri unu, ya buru
anathema. 9 Dika ayi kwuworo n'oge
gara aga, anamekwu kwa ya uḇu a ọzọ,
Ọ buru na onye ọ bula nēzì unu ozi ọma
ọzọ tukwasi nke unu natara, ya buru
anathema. 10 N'ihi na ọ̀ bu madu ka
m'nēme ka ha kweye uḇu a, ma-ọbu
Chineke? ma-ọbu ànamachọ uzọ ime ihe
gātọ madu utọ? ọ buru na anọm nēme
ihe gātọ madu utọ, m'gagh-abuwori orù
nke Kraist.
11 N'ihi na emem ka unu mara, umu-
nnam, na ozi ọma m'zisara, na ọ digh ka
madu chèputara. 12 N'ihi na mu
onwem anatagh kwa ya site na madu, ọ
digh kwa onye zirim ya, kama o rurum
site na nkpughe nke Jisus Kraist.
13 N'ihi na unu nuru ihe bayere ibi-
obim n'oge gara aga n'uzọ ndi-Ju, na
anamesoḇu nzukọ Chineke nke-uku ri
nne, mebi kwa ya: 14 anamaga-kwa-ri
n'iru n'uzọ ndi-Ju kari ọtutu ndi-ọḇọm
n'etiti mba nkem, ebe obim nānubigara
ozizi ahu ọku òkè kari, bù nke nnam-hà
nyere ayi n'aka idebe. 15 Ma mḇe ọ di
Chineke ezi nma, bù Onye sitere n'oge
m'nọ n'afọ nnem kewaputam, site kwa
n'amara-Ya kpọm, 16 mḇe ọ di Ya ezi
nma ikpughe Ọkpara-Ya nimem, ka
m'we zisa ozi ọma Ya n'etiti ndi mba
ọzọ; ngwa ngwa mu na anu-aru na ọbara
aḇagh izù: 17 arigoghm kwa na
Jerusalem jekuru ndi burum uzọ buru
ndi-ozi: kama ejerem Arebia; we
laghachi na Damaskọs ọzọ.
18 Mḇe ahu mḇe arọ atọ gasiri
arigorom na Jerusalem ileta Kifas, mu
na ya we nọgide ubọchi iri na ise.
19 Ma ahughm onye ọzọ n'etiti ndi-ozi,
ma ọ bu nàni Jemes nwa-nne Onye-
nwe-ayi. 20 Ma ihe ndia nke
m'nēdegara unu, le, n'iru Chineke, na
ekwughm okwu-ugha. 21 Mḇe ahu
abiarurum akuku nile Siria na Silisia.
22 Ma nzukọ nile nke Judia nke di
nime Kraist nọ nāmagh irum: 23 ma
ọ bu nàni na hạ nānu, si, Onye ahu
nke nēsoḇu ayi n'oge gara aga, o nēzì
ozi ọma uḇu a nke okwukwe ahu nke ọ
nēmebi n'oge gara aga; 24 ha we nēnye
Chineke otuto n'ihe ha huru n'arum.
2 1 Mḇe ahu mḇe arọ iri na anọ gasiri
arigorom na Jerusalem ọzọ, mu na
Banabas, m'kuru kwa Taitọs ka mu na
ya yikọ je. 2 Ma arigorom n'uzọ
nkpughe; m'we debe n'iru ha ozi ọma
ahu nke m'nēkwusa n'etiti ndi mba
ọzọ, ma edeberem ya n'iru ndi akpọrọ
ihe mḇe ha nọ iche, ka m'ghara ibu onye
nāḇa ọsọ ma-ọbu onye ḇarari ọsọ n'efu
n'uzọ ọ bula. 3 Ma ọbunà Taitọs, onye
mu na ya nọ, ebe ọ bu onye-Grik,
erugidegh ya ka ebì ya ùgwù: 4 ma
n'ihi umu-nna ugha ndi ekubatarari na
nzuzo, madu ndi ḇebatara ka ha ledo
inwe-onwe-ayi nke ayi nwere nime
Kraist Jisus, ka ha we me ka ayi buru
orù: 5 ndi ayi nēnyegh uzọ n'uzọ ido
onwe-ayi n'okpuru ha, è-è, ọ bugh otù
oge hour; ka ezi-okwu nke ozi ọma we
nọgide n'etiti unu. 6 Ma site n'ọnu
ndi akpọrọ ihe (aha madu ha buri n'oge
gara aga, ọ megh ihe di iche n'anyam:
Chineke adigh-ele madu anya n'iru)—
asim, na ndi ahu akpọrọ ihe enyeghm
izù ọ bula: 7 kama n'akuku ọzọ, mḇe
ha huru na enyereri ozi ọma nke ndi
ebigh-ùgwù n'akam na ntukwasi-obi
idebe, dika enyereri Pita ozi ọma nke
ndi obibi-ùgwù n'aka idebe 8 (n'ihi
na Onye lusiri Pita ọlu ike ka ọ we lua
ọlu onye-ozi nke ndi obibì-ùgwù, Onye
ahu lusi-kwa-ram ọlu ike ka m'we jekuru
ndi mba ọzọ); 9 mḇe ha hu-kwa-ra
amara enyerem, Jemes na Kifas na Jọn,
bù ndi akpọrọ ide, nara mu na Banabas
aka-nri nke nnwekọ, ka ayi onwe-ayi we
jekuru ndi mba ọzọ, ka ha onwe-ha we
jekuru kwa ndi obibì-ùgwù; 10 ọ bu
nàni na ha chọrọ ka ayi cheta ndi-oḇeye;
nke m'nuru ọku n'obi ime otù ihe ahu.
11 Ma mḇe Kifas biaruru Antiọk,
eguzogiderem ya n'iru, n'ihi na ọ nọ
n'ọmuma-ikpè. 12 N'ihi na mḇe madu
ufọdu akēsigh n'ebe Jemes nọ bia, ya
na ndi mba ọzọ nērikọ ihe: ma mḇe
ha biara, ọ wezugabara we kewapu
onwe-ya, ebe ọ nātu egwu ndi obibi-
ùgwù. 13 Ndi-Ju fọduru we so ya

n'inwe kwa iru-abua; nke mere ka iru-
abua-ha dorọ Banabas onwe-ya iso ha.
14 Ma mbe m'huru na ha agazigh dika
ezi-okwu nke ozi ọma si di, asirim Kifas
n'iru ha nile, Ọ buru na gi onwe-gi adi
ndu dika ndi mba ọzọ, ma ọ bugh
dika ndi-Ju, ọ bu ezie na i bu onye-Ju,
i si aña erugide ndi mba ọzọ ka ha so uzọ
ndi-Ju? 15 Ayi onwe-ayi, ọ bu ezie na
ayi bu ndi-Ju dika esi mu ayi, buru kwa
ndi nābugh ndi-nmehie ndi sitere na ndi
mba ọzọ, 16 ma ebe ayi matara na
agugh madu n'onye ezi omume site n'ọlu
di iche iche nke iwu, ma ọ bu nāni
okwukwe ekwere na Jisus Kraist ka eji
gu madu n'onye ezi omume, ọbunā ayi
onwe-ayi kwere na Kraist Jisus, ka ewe
gua ayi na ndi ezi omume site
n'okwukwe ayi kwere na Kraist, ọ bugh
kwa site n'ọlu di iche iche nke iwu:
n'ihi na site n'ọlu di iche iche nke iwu
ọ digh anu-aru ọ bula, bù madu, agāgu
n'onye ezi omume. 17 Ma ọ buru na
ahuru na ayi onwe-ayi bu kwa ndi-
nmehie, mbe ayi nācho uzọ agēsi gu ayi
na ndi ezi omume nime Kraist, ọ bu na
Kraist bu onye nēje ozi nmehie?
Chineke ekwela. 18 N'ihi na asi na ihe
m'kwaturu, ihe ndia ka m'nēwuli elu ọzọ
dika ulo, anameme ka madu mara na
abum onye-njehie. 19 N'ihi na mu
onwem sitere n'aka iwu nwua n'ebe iwu
di, ka m'we di ndu n'ebe Chineke nọ.
20 Akpọgidekọwo mu na Kraist n'obe;
ọ bugh kwa mu onwem nādi ndu ọzọ,
kama ọ bu Kraist nādi ndu nimem: ma
ndu ahu m'nādi n'anu-aru ubu a,
anamadi ya n'okwukwe, bù nke m'kwere
n'Ọkpara Chineke, Onye hurum n'anya,
rara kwa Onwe-ya nye n'ihim.
21 Ajughm amara nke Chineke: n'ihi
na asi na ezi omume abia site n'aka iwu,
ya mere Kraist nwuru n'efu.

3 1 A ndi Galetia nēnwegh uche, onye
riri obi-unu, ndi ewere Jisus Kraist
gosi ọra madu n'anya-unu, dika Onye
akpọgidereri n'obe? 2 Nāni nka ka
m'nācho imata n'ọnu-unu, Unu sitere
n'ọlu di iche iche nke iwu nata Mọ Nsọ,
ma-ọbu na unu sitere n'ọnunu nke
okwukwe nata Ya? 3 Unu bu ndi
nēnwegh uche otù a? ebe unu malitere
na Mọ Nsọ, ọ bu n'anu-aru ka anēme
ka unu zue okè ubu a? 4 Unu huru
ọtutu ahuhu di otù a n'efu? ma asi na
ọ bu ezie na unu huru ha n'efu. 5 Ya
mere Onye ahu Nke nwe inyezu unu Mọ
Nsọ, Nke nāluputa kwa ọlu di ike nime
unu, Ọ sitere n'ọlu di iche iche nke
iwu ma-ọbu na o sitere n'ọnunu nke
okwukwe nēme ya? 6 Dika Abraham
kwere Chineke, ewe gua nke ahu nye
ya n'ezi omume. 7 Ya mere maranu
na ndi sitere n'okwukwe, ndi ahu bu
umu Abraham. 8 Ma ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ, ebe o buru uzọ hu na
Chineke nēsite n'okwukwe gu ndi mba
ọzọ na ndi ezi omume, o buru uzọ zie
Abraham ozi ọma, si, Agāgọzi mba nile
nime gi. 9 Ya mere ndi sitere
n'okwukwe, ndia ka anāgọzi, ha na
onye okwukwe ahu, bù Abraham.
10 N'ihi na ka ha ra, bù ndi sitere
n'ọlu nke iwu, ha nọ n'okpuru ọbubu-
ọnu: n'ihi na edewo ya n'akwukwọ nsọ,
si, Onye anābu ọnu ka ọ bu, bu onye ọ
bula nke nānọgidegh n'ihe nile edeworo
n'akwukwọ iwu, ime ha. 11 Ma ọ
putara ihè na ọ digh onye ọ bula anāgu
n'onye ezi omume n'iwu n'iru Chineke:
n'ihi na, Onye ezi omume gēsite
n'okwukwe di ndu; 12 ma iwu ahu
esitegh n'okwukwe; kama, Onye nēme
ihe ndia gādi ndu nime ha. 13 Kraist
ḅaputara ayi n'ọbubu-ọnu nke iwu ahu,
ebe Ọ ghọrọ ọbubu-ọnu n'ọnọdu-ayi:
n'ihi na edewo ya n'akwukwọ nsọ, si,
Onye anābu ọnu ka ọ bu, bù onye ọ bula
nke anākwuba n'elu osisi: 14 ka ngọzi
nke Abraham we rue ndi mba ọzọ
nime Kraist Jisus; ka ayi we site
n'okwukwe ahu nara nkwa Nke bu Mọ
Nsọ.

15 Umu-nnam, anamekwu dika
madu: Asi na ọ bu nāni ọḅuḅa-ndu
madu, mḅe edozisiri ya nke-ọma, ọ
digh onye ọ bula nēwezuga ya, ma-ọbu
nētiye ihe ọzọ nime ya. 16 Ma ọ bu
Abraham ka ekwere nkwa ndia, ya na
Nkpuru-ya. Ọ sigh, Na nkpuru, dika
O nēkwu okwu bayere ọtutu; kama dika
O nēkwu okwu bayere otù Onye, Ọ si,
Na Nkpuru-gi, Nke bu Kraist. 17 Ma
nka bu ihe m'nēkwu; Ọḅuḅa-ndu nke
Chineke buruworo uzọ dozie nke-ọma,
iwu ahu, nke putara mḅe nnù arọ na orù
arọ na iri gasiri, ewezugagh ọḅuḅa-ndu
ahu, ime nkwa ahu ka ọ ghara idi irè.
18 N'ihi na asi na ihe-nketa ahu sitere
n'iwu, o sitegh kwa na nkwa ọzọ: ma

Chineke esitewo na nkwa nye Abraham
ihe-nketa ahu n'amara. 19 Gini kwa bu
iwu ahu? Atukwasiri ya n'ihi njehie,
rue mḇe Nkpuru ahu gābia, bú Onye
ekweworo nkwa; esite-kwa-ra n'aka
ndi-mọ-ozi nye iwu ahu site n'aka onye-
oḇuḇo. 20 Ma onye-oḇuḇo abugh nke
otù onye; ma Chineke bu otù onye.
21 Ya mere, ìwu ahu nēmegide nkwa
Chineke? Chineke ekwela: n'ihi na asi
na enyereri iwu nke puru ime ka adi ndu,
n'ezie ezi omume gēsitewori n'iwu.
22 Otú ọ di, ihe edeworo n'akwukwọ
nsọ mechibidoro ihe nile n'okpuru
nmehie, ka ewe were nkwa ahu nke
sitere n'okwukwe ekwere na Jisus Kraist
nye ndi kwere ekwe.
23 Ma mḇe okwukwe akābiagh,
anēche ayi nche n'okpuru iwu, ebe
anēmechibido ayi rue okwukwe ahu nke
agaje ikpughe. 24 Ya mere iwu ahu
aghọwo onye-ozizí-ayi ikuru ayi biakute
Kraist, ka ewe site n'okwukwe gu ayi
na ndi ezi omume. 25 Ma ebe
okwukwe ahu biaworo, ayi anọgh ọzọ
n'okpuru onye-ozizí. 26 N'ihi na unu
nile bu umu Chineke, site n'okwukwe,
nime Kraist Jisus. 27 N'ihi na ka
unu ra, bú ndi emere baptism ibà nime
Kraist, unu yikwasiri Kraist. 28 Onye-
Ju ma-ọbu onye-Grik apugh idi, orù ma-
ọbu onye nwe onwe-ya apugh idi, nwoke
na nwayi apugh idi: n'ihi na unu onwe-
unu nile bu otù onye nime Kraist Jisus.
29 Ma ọ buru na unu onwe-unu bu ihe
di n'aru nke Kraist, ya mere unu bu
nkpuru Abraham, buru ndi-nketa dika
nkwa si di.

4 1 Ma asim na ka oge ra onye-nketa
ahu nọ ka nwa ọhu, ọ digh iche n'ihe
ọ bula n'ebe orù nọ, ọ bu ezie na ọ bu
onye-nwe ihe nile; 2 kama ọ nọ
n'okpuru ndi etiyere ya n'aka-ha na ndi
nāchi èzí-na-ulo-ya rue oge nna-ya
buru uzọ ka àka. 3 Otú a ayi onwe-ayi
kwa, mḇe ayi bu umu ọhu, ọ bu n'okpuru
ihe-ozizí mbu nke uwa ka ejidere ayi
dika orù: 4 ma mḇe oge ahu zuru,
Chineke ziputara Ọkpara-Ya, Onye
amuru site na nwayi, Onye amuru
n'okpuru iwu, 5 ka Ọ we ḇaputa ndi
nọ n'okpuru iwu, ka ayi we nata ido-ka-
umu-ndikom ahu. 6 Ma n'ihi na unu
bu umu-ndikom, Chineke ziputara Mọ
nke Ọkpara-Ya ba nime obi-ayi, nēti
nkpu, si, Aba, Nna. 7 Ya mere i bugh
orù ọzọ, kama i bu nwa-nwoke; ma ọ
buru na i bu nwa-nwoke, i bu kwa onye-
nketa site n'aka Chineke.
8 Otú ọ di, mḇe ahu, ebe unu
nāmatagh Chineke, unu bu orù nke ndi
nābugh chi dika ha si puta n'uwa:
9 ma uḇu a, mḇe unu maworo Chineke,
ma-ọbu, nke bu ezi-okwu kari, unu bu
ndi Chineke maworo, ùnu si aña
chighari ọzọ n'ihe-ozizí mbu nādigh ike
nēnwegh kwa ihe ọ bula, nke unu
nāchọ ibu orù-ha ọzọ ọhu? 10 Unu
nēlezi anya idebe ubọchi, na ọnwa, na
oge, na arọ. 11 Anamatu egwu unu,
ma ọ nwere uzọ ọ bula m'dọḇuworo
onwem n'ọlu n'aru unu n'efu.
12 Umu-nnam, ariọm unu, menu
onwe-unu ka unu di ka mu onwem, n'ihi
na mu onwem me-kwa-ra onwem ka
m'di ka unu onwe-unu. Unu emeghm
ajọ omume ọ bula: 13 ma unu matara
na ọ bu n'ihi adigh-ike nke anu-aru ka
m'zìri unu ozi ọma na mbu: 14 unu
akpọgh kwa ihe di n'anu-arum nke bu
ọnwunwa n'ebe unu nọ ihe-efu, ọ sọgh
kwa unu oyi; kama unu naram nke-
ọma dika mọ-ozi nke Chineke, dika
Kraist Jisus. 15 Òle ebe ọ di kwa, bú
ọkpukpọ unu nākpọ onwe-unu ndi
ngọzi diri? n'ihi na aḇaram unu àmà,
na, ọ buru na ọ bu ihe unu puru ime,
unu gāghuputawori anya-unu nyem.
16 Ya mere àghọwom onye-iro-unu,
n'ihi na anamagwa unu ezi-okwu?
17 Ha were obi nānu ọku chọ unu n'uzọ
nādigh nma; ma ha nāchọ imechibido
unu uzọ n'èzí, ka unu we were obi nānu
ọku chọ ha. 18 Ma ọ di nma ka ewere
obi nānu ọku chọ unu n'ihe ọma mḇe
nile, ọ bugh kwa nání mḇe m'nọ n'etiti
unu. 19 Umu-ntakirim, unu ndi ime
unu nēmem ọzọ rue mḇe agēme ka udi
Kraist di nime unu, 20 ọ gādimnọ̄ nma
ma asi na apurum inọ n'etiti unu uḇu a,
na iḇanwe olum; n'ihi na enwerem obi
abua n'ebe unu nọ.
21 Gwanum, unu ndi nāchọ inọ
n'okpuru iwu, ùnu adigh-anu iwu ahu?
22 N'ihi na edewo ya n'akwukwọ nsọ,
na Abraham nwere umu-ndikom abua,
otù site n'orù-nwayi ahu, otù site kwa
na nwayi ahu nke nwere onwe-ya.
23 Ma ọ bu n'uzọ anu-aru ka amuworo
nwa nke sitere n'orù-nwayi ahu; ma

esitewo na nkwa mu nwa nke sitere na
nwayi ahu nwere onwe-ya. 24 Ma
ewere ihe ndia ma atù: n'ihi na ndinyom
abua ndia bu ọḇuḇa-ndu abua; otù si
n'ugwu Sainai puta, nāmu umu nye
n'orù, nwayi ahu bu Hega. 25 N'ihi
na Sainai nka bu ugwu di n'Arebia, ya
na Jerusalem nke di uḇu a kwu kwa:
n'ihi na ọ nọ n'orù, ya na umu-ya.
26 Ma Jerusalem nke di n'elu nwere
onwe-ya, ya onwe-ya bu kwa nne-
ayi. 27 N'ihi na edewo ya n'akwukwọ
nsọ, si,

Ka obi nātọ gi utọ, nwayi-àgà nke
nādigh-amu nwa;
Tiwa nkpu ọṅù, ti kwa nkpu, gi onye
ime nādigh-eme:
N'ihi na umu nke nwayi arapuru
nání ya di ọtutu kari umu nke
nwayi ahu nwere di.

28 Ma ayi onwe-ayi, umu-nnam, bu
umu nke nkwa, dika Aisak. 29 Ma dika
onye amuru n'uzọ anu-aru soḇuru onye
amuru n'uzọ Mọ Nsọ mḇe ahu, ọbuná
otú a ka ọ di uḇu a. 30 Otú ọ di, gini ka
ihe edeworo n'akwukwọ nsọ nēkwu?
Chupu orù-nwayi a na nwa-ya nwoke:
n'ihi na nwa-nwoke orù-nwayi agagh-
eso nwa nke nwayi ahu nke nwere onwe-
ya keta ihe. 31 N'ihi nka, umu-nnam,
ayi abugh umu nke orù-nwayi, kama ayi
bu umu nke nwayi ahu nwere onwe-ya.

5 1 Kraist mere ka ayi pua n'orù ka ayi
we nwe onwe-ayi: ya mere
nēguzosinu ike, unu ekwela ka ewere
yoke nke bu ibu-orù tuhi unu ọzọ.

2 Le, mu onwem Pọl si unu, na, asi
na unu ekwe ka ebì unu úgwù, Kraist
agagh-abara unu urù ọ bula. 3 Ma
agwasim onye ọ bula ike, bú onye kwere
ka ebì ya úgwù, na ọ bu onye ji ugwọ
idebe iwu ahu dum. 4 Atọpuru unu
n'aru Kraist, unu ndi nāchọ ka ewere
iwu gua unu na ndi ezi omume; unu siri
n'amara dapu. 5 N'ihi na ayi onwe-ayi
ji Mọ Nsọ nēchesi ihe anēle anya
ike, bú ezi omume, site n'okwukwe.
6 N'ihi na nime Kraist Jisus ọ digh ike
ọ bula obibì-úgwù ma-ọbu ebigh-úgwù
nwere; kama nke nwere ike bu okwukwe
nke sitere n'aka ihu-n'anya alusi ọlu ike.
7 Unu nāḇarì ọsọ nke-ọma; ònye ḇochiri
unu, ka unu ghara ikweyere ezi-okwu
ahu? 8 Nkweye ahu emere ka unu
kweye esitegh n'Onye ahu Nke nākpọ
unu. 9 Ihe-iko-achicha di ntà nēko
oḇe utu ọka agwọrọ agwọ dum. 10 Mu
onwem atukwasiwo obim n'ebe unu nọ
nime Onye-nwe-ayi, na unu agagh-
atukwasi uche n'ihe ọ bula ọzọ: ma onye
nēme ka obi lọ unu miri gēbu ikpé-ya,
onye ọ bula. 11 Ma mu onwem, umu-
nnam, ọ buru na anọm nēkwusa ibì-
úgwù, gini mere anọ nēsoḇum? m'kwusa
otú a, emewo ka ọnyà nka, bú obe,
ghara idi irè. 12 Ọ gādim nọ̄ nma ma
asi na ndi nēkpù unu iru gēme onwe-ha
onozi.

13 N'ihi na unu onwe-unu, umu-
nnam, ka akpọrọ ka unu nwe onwe-unu;
nání unu ewerela inwe-onwe-unu ahu
nye ka ọ buru ihe anu-aru-unu gēji
me ihe, kama werenu ihu-n'anya burita
orù ibe-unu. 14 N'ihi na edebezuwo
iwu nile n'otù okwu, bú nka; Hu onye-
aḇata-obi-gi n'anya dika onwe-gi. 15 Ma
ọ buru na unu atarita ibe-unu aru, ripia
kwa ibe-unu, lezienu anya ka unu ghara
ikpochapurita onwe-unu.

16 Ma asim, Nējegharinu site na Mọ
Nsọ, unu agagh-emezu kwa agu nke anu-
aru ma-ọli. 17 N'ihi na agu nāgu anu-
aru megide Mọ Nsọ, agu nāgu kwa Mọ
Nsọ megide anu-aru; n'ihi na ndia
nēmegide onwe-ha; ka unu we ghara ime
ihe ndia ọ bula unu nāchọ ime. 18 Ma
ọ buru na Mọ Nsọ nēdu unu, unu anọgh
n'okpuru iwu. 19 Ma ọlu nile nke anu-
aru putara ìhè, nke di ka ndia, ikwa-iko,
adigh-ọcha, agu ikwa-iko, 20 ikpere-
arusi, igwọ-ńsí, ibu-iro, esem-okwu,
ekworo, ọnuma, ikpa-iche-iche, nkewa,
irọ-ótù, 21 ikpọ-asì, iṅubiga-manya-
ókè, ite-egwú, na ihe yiri ihe ndia: nke
m'buru uzọ gwa unu, dika m'buru uzọ
gwa unu n'oge gara aga, na ndi nēme ihe
di otú a agagh-eketa ala-eze Chineke.
22 Ma nkpuru nke Mọ Nsọ bu ihu-
n'anya, ọṅù, udo, ogologo-ntachi-obi,
obi-ọma, idi-nma, ikwesi-ntukwasi-obi,
23 idi-nwayọ, imerū-ihe-n'ókè: ọ digh
iwu nēmegide ihe nile di otú a. 24 Ma
ndi nke Kraist-ayi Jisus kpọgidere anu-
aru-ha n'obe, ya na ọchichọ ọjọ nile na
agu ihe ọjọ nile di ya.

25 Ọ buru na ayi di ndu site na Mọ
Nsọ, ka ayi nāgazi kwa site na Mọ Nsọ.
26 Ka ayi ghara ighọ ndi nāchọ otuto
efu, nāchọrita ibe-ayi okwu, nākpọrita
ibe-ayi asì.

6 1 Umu-nnam, asi na ọ bu ezie na
anwude madu mḅe ọ nọ na ndahie
ọ bula, unu onwe-unu, bú ndi Mọ Nsọ
nāchi, menu ka madu di otú a guzozie
nime mọ nke idi-nwayọ; nēlezi onwe-gi
anya, ka aghara inwa kwa gi onwe-gi.
2 Nēburitanu ibu nānyi ibe-unu,
nēdebezu-kwa-nu iwu Kraist n'uzọ di
otú a. 3 N'ihi na asi na madu nēchè
na ya bu ihe, mḅe ọ nābugh ihe ọ bula,
ọ nāghọ onwe-ya aghughọ n'obi. 4 Ma
ka onye ọ bula nwaputa ọlu nke aka ya,
mḅe ahu ka ọ gēnwe kwa ihe ọ gānyara
isi n'ebe nání ya onwe-ya nọ, ọ bugh kwa
n'ebe ibe-ya nọ. 5 N'ihi na madu nile
n'otù n'otù gēbu ibu nke aka ha.
6 Ma onye ewere okwu ọnu nēzí okwu
Chineke, ya me ka onye nēwere okwu
ọnu nēzí ya so ya nēnwekọ ezi ihe nile.
7 Unu ekwela ka eduhie unu; Chineke
abugh onye anēlelì: n'ihi na nkpuru ọ
bula madu nāgha, nke ahu ka ọ gēweta
kwa n'ubi. 8 N'ihi na onye nāgha
nkpuru nye anu-aru onwe-ya gēsite
n'anu-aru ahu weta nmebi dika ihe-ubi;
ma onye nāgha nkpuru nye Mọ Nsọ
gēsite na Mọ Nsọ weta ndu ebigh-ebi
dika ihe-ubi. 9 Ma ike agwula ayi n'obi
n'ime ihe ọma: n'ihi na ayi gēweta ihe-
ubi mḅe oge-ya ruru, ma ayi adagh m̀bà.
10 Ya mere otú a, otú ayi nwere oge, ka
ayi nālu ezi ihe n'ebe madu nile nọ, ma
ka ayi nālu ezi ihe karisia n'ebe ndi èzí-
na-ulo nke okwukwe-ayi nọ.
11 Lenu otú nkpuru-akwukwọ m'ji
aka nkem degara unu di okpotokpo.
12 Ka ha ra, bú ndi nāchọ ka ha ma
nma n'anu-aru n'iru madu, ndi ahu
nērugide unu ka ebì unu úgwù; ihe ha
ji me ya bu nání ka ewe ghara isoḅu ha
n'ihi obe Kraist. 13 N'ihi na ndi kwere
ka ebì ha úgwù, ọbuná ha onwe-ha
adigh-edebe iwu; kama ha nāchọ ka ebì
unu úgwù, ka ha we nya isi n'anu-aru
unu onwe-unu. 14 Ma Chineke ekwela
ka m'nya isi, ma-ọbugh n'obe Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist, nke esiteworo na
ya kpọgide uwa n'ebe m'nọ, kpọgide
kwa mu onwem n'ebe uwa di. 15 N'ihi
na obibì-úgwù abugh ihe, ebigh-úgwù
abugh kwa ihe, kama ọ bu òkìkè ọhu.
16 Ka ha ra kwa, bú ndi gāgazi dika
ihe-ọtùtù a si di, udo dikwasi ha, ya na
ebere, dikwasi kwa Israel nke Chineke.
17 Site n'uḅu a ka onye ọ bula ghara
isoḅum: n'ihi na mu onwem nēbu
n'arum apa di iche iche nēgosi na abum
onye Jisus.
18 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist diyere mọ-unu, umu-nnam.
Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI EFESỌS

1 1 Pọl, onye-ozi nke Kraist Jisus site
n'ọchichọ nke Chineke, nēdegara ndi
nsọ ndi nọ n'Efesọs, na ndi kwere na
Kraist Jisus, akwukwọ: 2 Amara diri
unu na udo nke si n'aka Chineke, bú
Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus Kraist
puta.
3 Onye agọziri agọzi ka Ọ bu, bú
Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, Onye were ngọzi nile ọ bula nke
Mọ Nsọ gọzie ayi n'ebe di n'elu-igwe
nime Kraist: 4 dika Ọ roputara ayi
nime Ya mḅe akātọgh ntọ-ala uwa, ka
ayi we di nsọ buru kwa ndi anāpugh ita
uta n'iru Ya n'ihu-n'anya: 5 ebe O
buru uzọ ka ayi àkà ka ewe site n'aka
Jisus Kraist do ayi ka umu-Ya ndikom,
dika ọ di Ya ezi nma n'ọchichọ-Ya,
6 ka ewe to ebube nke amara-Ya, bú
nke Ọ were amara me ka ayi nara n'aka-
Ya nime Onye ahu Ọ huru n'anya:
7 Onye ayi sitere n'ọbara-Ya nwe
nḅaputa-ayi nime Ya, bú nḅaghara nke
ndahie nile ayi, dika àkù nke amara-Ya
si di, 8 nke Ọ mere ka ọ babigara ayi
ókè n'amam-ihe na uche nile, 9 mḅe
Ọ mesiri ka ayi mara ihe-omimi nke
ihe Ọ chọrọ, dika ọ di Ya ezi nma, bú

ihe O zubere nime Ya, 10 rue ọchichi-
èzí-na-ulo nke ozuzù oge akara àkà,
ichikọta ihe nile nime Kraist-ayi dika
Isi, bú ihe nile di n'elu-igwe, na ihe nile
di n'elu uwa; nime Ya, ka m'kwuru,
11 Nke eme-kwa-ra ayi ka ayi buru
ihe-nketa nime Ya, ebe eburu uzọ ka
ayi àkà dika Onye ahu zubere, Onye
nālusi ihe nile ike dika izù nke ọchichọ-
Ya si di; 12 ka ayi we buru ihe agēji
to ebube-Ya, ayi ndi leworo anya Kraist
na mbu: 13 Onye unu onwe-unu nọ
kwa nime Ya, mḇe unu nuru okwu nke
ezi-okwu ahu, bú ozi ọma nke nzọputa-
unu, ọ bu kwa nime Ya, mḇe unu kwe-
kwa-ra na Ya, ka eji Mọ Nsọ nke nkwa
ahu ka unu akàrà, 14 bú Mọ Nsọ,
Onye bu ihe ayi ji mara na ayi gēketazu
ihe-nketa-ayi, rue nḇaputa nke ihe
Chineke nwetara, ka ewe to ebube-Ya.
15 N'ihi nka mu onwem kwa, ebe
m'nuru okwu bayere okwukwe di nime
unu nke unu kwere n'Onye-nwe-ayi
Jisus, na ihu-n'anya unu ji hu ndi nsọ
nile, 16 ewepughm aka n'ikele ekele
bayere unu, nēhota kwa unu n'ekperem;
17 ka Chineke nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, bú Nna nke ebube, we nye unu
Mọ nke amam-ihe na nkpughe nime
nmazu-Ya; 18 ebe emeworo ka anya
obi-unu nara ihè, ka unu we mata ihe
bu olile-anya nke ọkpukpọ-Ya, mata
kwa ihe bu àkù nke ebube nke ihe-nketa-
Ya n'etiti ndi nsọ Ya, 19 mata kwa
otú ike-Ya di uku ri nne n'ebe ayi nọ, bú
ndi kwere, dika ilusi-ọlu-ike nke idi-ike
nke ike-Ya si di, 20 nke Ọ lusiri ike
nime Kraist, mḇe Ọ mere ka O si na
ndi nwuru anwu bilie, me kwa ka Ọ
nọdu n'aka-nri-Ya n'ebe di n'elu-igwe,
21 kachasi ha nile elu, bú ibu-onye-isi,
na ichi-isi, na ike, na ibu-onye-nwe-
madu, na aha ọ bula anākpọ ya aha,
ọ bugh nání n'oge a, kama ọ bu kwa
n'oge nke gaje ibia: 22 O do-kwa-ra ihe
nile n'okpuru ukwu-Ya abua, ọ bu kwa
Ya onwe-ya ka Ọ mere ka Ọ buru isi
n'elu ihe nile n'ebe nzukọ-Ya nọ,
23 nke bu aru-Ya, ozuzù nke Onye ahu
Nke nāluzu ihe nile nime madu nile.
2 1 Unu onwe-unu ka Ọ me-kwa-ra ka
unu di ndu, mḇe unu nọ n'ọnwu site
na ndahie nile unu na nmehie nile unu,
2 nke unu jeghariri nime ha n'oge gara
aga n'uzọ oge nke uwa nka, dika onye-isi
nke ike nke mbara-elu-igwe si chọ, bú
mọ ahu nke nālusi ọlu ike nime umu nke
ekweyegh-ekweye uḇu a; 3 ndi ayi
onwe-ayi nile bi-kwa-ra obi n'etiti ha
n'oge gara aga nime agu ihe ọjọ nke
anu-aru-ayi, nēme ihe nile anu-aru-ayi
na èchichè-uche-ayi chọrọ, buru kwa
umu nke iwe dika esi mu ayi, dika ndi
fọduru bu kwa:—4 ma Chineke, ebe Ọ
bu ọgaranya n'ebere, n'ihi oké ihu-
n'anya-Ya Ọ huru ayi, 5 ọbuná mḇe
ayi nọ n'ọnwu site na ndahie nile ayi, Ọ
mere ka ayi so Kraist dikọ ndu (ejiwo
amara zọputa unu), 6 me kwa ka ayi
so Ya si n'ọnwu bilikọ, me kwa ka ayi
so Ya nọdukọ n'ebe di n'elu-igwe, nime
Kraist Jisus: 7 ka Ọ we gosi ihe a
n'oge nile gaje ibia, bú àkù nke amara-
Ya di uku ri nne, n'obi-ọma n'ebe ayi
nọ nime Kraist Jisus: 8 n'ihi na ọ bu
amara ka ejiworo zọputa unu, site
n'okwukwe; nka esitegh kwa n'onwe-
unu: ọ bu onyinye Chineke: 9 o sitegh
n'ọlu, ka onye ọ bula we ghara inya isi.
10 N'ihi na ayi bu ihe Ọ mere, ndi ekère
èkè nime Kraist Jisus ilu ezi ọlu, nke
Chineke buru uzọ dozie ka ayi we
jegharia nime ha.
11 N'ihi nka chetanu, na n'oge gara
aga unu onwe-unu, bú ndi mba ọzọ
n'anu-aru, ndi ha nākpọ aha Ebigh-
úgwù, bú ndi anākpọ aha Obibi-úgwù,
n'anu-aru, nke eji aka me; 12 na unu
guzoro iche n'ebe Kraist nọ n'oge ahu,
ndi emereri ka unu buru ndi ala ọzọ
n'ebe ọnọdu ndi amuru ndi Israel di,
unu bu kwa ndi-ọbia n'ebe ọḇuḇa-ndu
nile nke nkwa ahu di, ndi nēnwegh olile-
anya, ndi nāmagh kwa Chineke n'uwa.
13 Ma uḇu a nime Kraist Jisus unu
onwe-unu, bú ndi nọ n'ebe di anya
n'oge gara aga, unu ka emere ka unu
nọ nso nime ọbara Kraist. 14 N'ihi
na Ya onwe-ya bu udo-ayi, Onye mere
ihe abua ahu ka ha buru otù ihe, Onye
kwada-kwa-ra mḇidi etiti nke ngige,
15 ebe ọ bu nime anu-aru-Ya ka Ọ mere
ka iro ahu ghara idi irè, bú iwu nke bu
ihe di iche iche enyere n'iwu; ka Ọ we
were madu abua ahu kè otù madu ọhu
nime onwe-ya, nēme ka udo di; 16 ka
Ọ we were kwa obe-Ya me ka ha abua na
Chineke di n'otù nime otù aru, ebe O
ḇusiri iro ahu nime ya: 17 Ọ we bia zi
unu ndi nọ n'ebe di anya ozi ọma nke

udo, ƶi kwa ndi nọ nso ozi ọma nke udo:
18 n'ihi na ayi abua sitere n'aka-Ya nwe
nkpọbata-ayi n'ebe Nna nọ nime otù Mọ
Nsọ. 19 Ya mere otú a unu abugh ndi-
ọbia na ndi nānọ dika ọbia ọzọ site n'ub̦u
a, kama unu soro ndi nsọ buru ndi
amuru n'ala, unu bu kwa ndi èzí-na-ulo
Chineke, 20 ewu-kwa-ra unu dika ulo
n'elu ntọ-ala nke bu ndi-ozi na ndi-
amuma, nke isi nkume nime nkuku ntọ-
ala ahu bu Kraist Jisus onwe-ya; 21 ọ
bu kwa nime Ya ka ulo nile ọ bula
anēwu n'ulo ahu, ebe anējikọ ha nke-
ọma, nāba uba we buru ulo nsọ nime
Onye-nwe-ayi; 22 Onye anēwukọ kwa
unu onwe-unu nime Ya ka unu we buru
ebe-obibi nke Chineke nime Mọ Nsọ.
3 1 N'ihi nka mu onwem Pọl, onye-
nkpọrọ nke Kraist Jisus n'ihi unu
ndi mba ọzọ,—2 asi na ọ bu ezie na unu
nuru okwu bayere ọchichi-èzí-na-ulo
nke amara Chineke ahu nke enyerem
n'ebe unu nọ; 3 na emere ka m'mara
ihe-omimi ahu n'uzọ nkpughe, dika
m'deworo n'akwukwọ a na mbu n'okwu
ole-na-ole, 4 nke unu gēji pu ihuta
nghọtam n'ihe-omimi nke Kraist, mb̦e
unu guru ya; 5 nke anēmegh ka umu
madu mara ya n'ọb̦ọ ọzọ, dika ekpughere
ya ub̦u a nye ndi-ozi-Ya na ndi-amuma-
Ya di nsọ nime Mọ Nsọ; 6 bú, na ndi
mba ọzọ bu ndi soro ayi ketakọ ihe, na
idikọ n'otù aru, na ikèkọ nkwa ahu nime
Kraist Jisus site n'ozi ọma, 7 nke
emerem ka m'buru onye nēje ozi ya, dika
onyinye nke amara ahu nke Chineke si
di nke enyerem dika ilusi-ọlu-ike nke
ike-Ya si di. 8 Ọ bu mu onwem, bú
onye di ntà kari onye dikarisiri ntà
n'etiti ndi nsọ nile, ka enyere amara
nka, izisara ndi mba ọzọ ozi ọma nke
àkù nke Kraist nke anēnwegh ike
ituputa ya; 9 na inye ha nile ìhè ihu
ihe bu ọchichi-èzí-na-ulo nke ihe-omimi
ahu nke ezoworo nime Chineke site
n'oge nile, Onye kère ihe nile; 10 ka
ewe me ub̦u a ka ibu-isi nile na ike nile
nke di n'ebe di n'elu-igwe mara ọtutu
okpukpu amam-ihe Chineke di iche iche
site n'aka nzukọ-Ya, 11 dika izù nke
mb̦e nile ebigh-ebi si di nke O zubere
nime Kraist-ayi, bú Jisus Onye-nwe-
ayi: 12 ọ bu kwa nime Ya ka ayi
sitere n'okwukwe nke ayi kwere na
Ya nwe nkwuwa-okwu na nkpọbata
nime ntukwasi-obi. 13 N'ihi nka ariọm
aririọ ka ike ghara igwu unu n'obi
nime nkpab̦um nile n'ihi unu, nke bu
otuto-unu.
14 Ọ bu n'ihi nka ka m'ji b̦ue
ikperèm abua n'ala nye Nna-ayi,
15 Onye esitere na Ya gu eriri-nna nile
ọ bula n'elu-igwe na n'elu uwa aha,
16 ka Ọ we nye unu, dika àkù nke
ebube-Ya si di, ka ewere ike me ka unu
di ike site n'aka Mọ-Ya nābata nime
madu ime unu; 17 ka Kraist we site
n'okwukwe-unu bigide nime obi-unu;
ka unu, ebe unu b̦agideworo nkpọrọgwu
nime ihu-n'anya buru kwá ndi atọworo
ntọ-ala nime ya, 18 ka unu we nara ike
ighọta, unu na ndi nsọ nile, ihe bu
obodobo na ogologo na idi-elu na omimi,
19 na imara ihu-n'anya Kraist nke kariri
ọmuma nke-uku ri nne, ka ewe me ka
unu zue ezù rue ozuzù nile nke Chineke.
20 Ma otuto diri Onye ahu Onye
puru imebiga ókè nke-uku ri nne kari
ihe nile nke ayi nāriọ ma-ọbu nke ayi
nātughari uche, dika ike nke nālusi ike
nime ayi si di, 21 otuto diri Ya nime
nzukọ-Ya na nime Kraist Jisus rue ọb̦ọ
nile nke mb̦e nile ebigh-ebi. Amen.
4 1 Ya mere mu onwem, bú onye-
nkpọrọ nime Onye-nwe-ayi, nāriọ
unu ka unu jegharia dika ọ kwesiri
ọkpukpọ nke akpọrọ unu, 2 n'oòi di
ume-ala na idi-nwayọ nile, n'ogologo-
ntachi-obi, nānagiderita ibe-unu nime
ihu-n'anya; 3 nānu ọku n'obi idebe
idi-n'otù nke Mọ Nsọ nime ihe-ọkiké
nke bu udo. 4 Otù aru di, otù Mọ di
kwa, dika akpọ-kwa-ra unu nime otù
olile-anya nke ọkpukpọ-unu; 5 otù
Onye-nwe-ayi di, otù okwukwe di, otù
baptism di, 6 otù Chineke na Nna
nke ayi nile di, Onye bu isi ayi nile,
Onye site-kwa-ra n'aka ayi nile nālu ọlu,
Onye nānọ kwa nime ayi nile. 7 Ma ọ
bu ayi nile n'otù n'otù ka enyere amara
ahu dika ọtùtù nke onyinye Kraist si di.
8 N'ihi nka Ọ si,

Mb̦e Ọ rigoro n'elu, Ọ dọtara usu
ndi adọtara n'agha n'agha,
Nye kwa madu onyinye di iche iche.

9 (Ma okwu nka, Ọ rigoro, gini ka ọ bu
ma-ọbugh na Ọ rida-kwa-ra nime akuku
uwa dikariri ala? 10 Onye ridara bu
kwa Onye ahu Nke rigoro n'ebe kachasi
elu-igwe nile elu nke-uku, ka Ọ we mezu

ihe nile.) 11 Ya onwe-ya nye-kwa-ra
ufọdu ka ha buru ndi-ozi; nye kwa ufọdu
ka ha buru ndi-amuma; nye kwa ufọdu
ka ha buru ndi nēzisa ozi ọma; nye kwa
ufọdu ka ha buru ndi nāzù aturu
Chineke na ndi-ozizi; 12 ime ka ndi
nsọ zu okė ilu ọlu nke ije-ozi, iwuli aru
nke Kraist elu dika ulo: 13 rue mḅe
ayi nile gēru idi-n'otù nke okwukwe na
nke nmazu nke Ọkpara Chineke, ru ibu
nwoke tozuru okė, ru ọtùtù nke ogologo
nke ozuzù nke Kraist: 14 ka ayi we
ghara ibu umu ọhu ọzọ, ndi ifufe nile
ọ bula nke ozizi nēfeghari nēbughari
kwa, nime itu-ntu nke madu, nime
aghughọ, nke ha ji ezuputa nduhie;
15 kama ka ayi we nēso ezi-okwu nime
ihu-n'anya, we tò etò rue nime Ya n'ihe
nile, Onye bu isi-ayi, bù Kraist;
16 Onye aru nile, ebe anēwere
nkwonkwo nile ọ bula nke nnyezu
kwukọ ya nke-ọma jikọ kwa ya, dika
ilusi-ọlu-ike nke akuku nile ọ bula n'otù
n'otù n'ọtùtù-ha si di, aru nile ahu
nēsite na Ya nēme ka aru ba uba iwuli
onwe-ya elu dika ulo nime ihu-n'anya.
17 Ya mere nka ka m'nēkwu, kwusi
kwa ike nime Onye-nwe-ayi, ka unu
ghara ijeghari ọzọ dika ndi mba ọzọ
nējeghari kwa, n'ihe-efu nke uche-ha,
18 n'ihi na emewo ka ha ḅa ọchichiri
n'èchichè-uche-ha, eme kwa ka ha buru
ndi ala ọzọ n'ebe ndu nke Chineke di
n'ihi amagh-ihe di nime ha, n'ihi na
anēme ka obi-ha me etili; 19 madu
ndi, ebe nmehie-ha nādigh-ewuta ha
ọzọ, ha rara onwe-ha nye n'aka agu
ikwa-iko, iluputa adigh-ọcha nile nime
anya-uku. 20 Ma unu onwe-unu
amutagh Kraist-ayi otù a; 21 asi na ọ
bu ezie na ọ bu Ya onwe-ya ka unu
nuru, asi kwa na ọ bu nime Ya ka eziri
unu ihe, dika ezi-okwu di nime Jisus:
22 ka unu tupu madu ochie unu, nke
nēmebi emebi n'uzọ agu nke aghughọ,
dika ibi-obi-unu na mbu si di; 23 ka
eme kwa ka unu di ọhu na mọ nke uche-
unu, 24 ka unu yikwasi kwa madu ọhu
unu, nke ekère dika Chineke chọrọ nime
ezi omume na idi-ọcha nke ezi-okwu
ahu.
25 N'ihi nka, ebe unu tupuru okwu-
ugha, nēkwunu ezi-okwu onye ọ bula
n'ebe onye-aḅata-obi-ya nọ: n'ihi na ayi
nāburita ihe di n'aru ibe-ayi. 26 Unu
emehiela mḅe unu nēwe iwe: ekwela
anyanwu da na nkpasu-iwe-unu:
27 enye-kwa-la ekwensu uzọ. 28 Ka
onye nēzu ori ghara izu kwa ori ọzọ:
kama ka ọ dọḅu onwe-ya n'ọlu, nēji aka-
ya abua lu ezi ihe, ka ọ we nwe ihe ya
na onye nọ na nkpà gēketa. 29 Ka
okwu ọ bula nke nēre urė ghara isi
n'ọnu-unu puta, kama ihe bu ezi ihe,
iwuli madu elu dika ulo, dika nkpà si
di, ka ọ we nye ndi nānu ya amara.
30 Unu eme-kwa-la ihe gēwuta Mọ
Nsọ nke Chineke, Onye akara unu
akàrà nime Ya rue ubọchi nḅaputa.
31 Ka ewepu ihe-ilu na ọnuma na iwe
na iti-nkpu na nkwulu nile, ha na obi ọjọ
nile, n'etiti unu: 32 nweritanu obi-
ọma n'aru ibe-unu, nwenu obi ọmiko,
were-kwa-nu amara ḅaghara onwe-unu,
dika Chineke were - kwa - ra amara
ḅaghara unu nime Kraist.
5 1 Ya mere burunu ndi nēṅomi
Chineke, dika umu ahuru n'anya;
2 nējeghari-kwa-nu n'ihu-n'anya, dika
Kraist-ayi hu-kwa-ra unu n'anya, rara
kwa Onwe-ya nye n'ihi ayi, dika ihe
echere n'iru Chineke na àjà achuru nye
Ya ka ọ buru isisì nke ihe ísì utọ. 3 Ma
ikwa-iko, na adigh-ọcha nile, ma-ọbu
anya-uku, ka aghara ikpọ ọbunà aha-ya
n'etiti unu, dika ọ kwesiri ndi nsọ;
4 ma-ọbu ihe-ihere, ma-ọbu ikwu-
okwu-nzuzu, ma-ọbu okwu nābagh n'ihe,
nke nēkwesigh: ma kama nke ahu
ikele-ekele. 5 N'ihi na nka ka unu
matara nke-ọma, na ọ digh onye ọ bula
nke bu onye nākwa iko, ma-ọbu onye
nādigh ọcha, ma-ọbu onye-anya-uku,
nke isi-ya bu onye nēkpere arusi, nwere
ihe-nketa n'ala-eze nke Kraist na
Chineke. 6 Unu ekwela ka onye ọ bula
were okwu efu rafue unu: n'ihi na ọ bu
n'ihi ihe ndia ka iwe Chineke
nābiakwasi umu nke ekweyegh-ekweye.
7 Ya mere, unu esola ha kekọ ihe;
8 n'ihi na unu buri ọchichiri n'oge gara
aga, ma unu bu ihė uḅu a nime Onye-
nwe-ayi: nējegharinu dika umu nke
ihė 9 (n'ihi na nkpuru nke ihè ahu
di n'idi-nma na ezi omume na ezi-
okwu nile), 10 nānwaputa ihe di
Onye-nwe-ayi ezi nma; 11 unu esola
ọlu nke ọchichiri nke nāmigh nkpuru
nēnwekọ ihe, ma kama nke ahu nātu-
kwa-nu ha nmehie-ha n'anya; 12 n'ihi

na ọ bu ihe-ihere ọbuná ikwu okwu
bayere ihe nile ha nēme na nzuzo. 13 Ma
ìhè nēme ka ihe nile puta ìhè mbe
anātu ha nmehie-ha n'anya: n'ihi na
ihe ọ bula anēme ka ọ puta ìhè bu ìhè.
14 N'ihi nka Ọ si, Teta, gi onye nāraru
ura, si kwa na ndi nwuru anwu bilie,
Kraist ahu gāmukwasi kwa gi.

15 Ya mere lezienu anya nke-ọma otú
unu nējeghari, ọ digh ka ndi nāmagh
ihe, kama dika ndi mara ihe;
16 nāzuchapuru onwe-unu oge a nile,
n'ihi na ubọchi ndia jọrọ njọ. 17 N'ihi
nka unu aghọla ndi nēnwegh uche,
kama ghọtanu ihe bu ihe Onye-nwe-ayi
nāchọ. 18 Unu añubiga-kwa-la manya
ókè, nke ndu ila-n'iyì di nime ya, kama
juputanu na Mọ Nsọ; 19 nēwere abù
ọma na ukwe na abù nke Mọ Nsọ
gwarita onwe-unu okwu, nēwere obi-
unu bù abù kpọ kwa ubọ nye Onye-
nwe-ayi; 20 nēkele kwa Chineke, bú
Nna, ekele mbe nile n'ihi ihe nile n'aha
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist; 21 nēdorita
onwe-unu n'okpuru ibe-unu nime egwu
Kraist.

22 Ndi bu nwunye, nēdonu onwe-unu
n'okpuru di nke aka unu, dika n'okpuru
Onye-nwe-ayi. 23 N'ihi na di bu isi
nke nwunye, dika Kraist-ayi bu kwa isi
nzukọ-Ya, ebe Ya onwe-ya bu Onye-
nzọputa nke aru. 24 Ma dika anēdo
nzukọ ahu n'okpuru Kraist-ayi, otú a
ka ndi bu nwunye do kwa onwe-ha
n'okpuru di-ha n'ihe nile ọ bula. 25 Ndi
bu di, hunu nwunye-unu n'anya, dika
Kraist-ayi hu-kwa-ra nzukọ-Ya n'anya,
rara kwa Onwe-ya nye n'ihi ya; 26 ka
Ọ we do ya nsọ, mbe Ọ mesiri ka ọ di
ọcha site n'ọsisa miri n'okwu Chineke,
27 ka Ya onwe-ya we che nzukọ ahu
n'iru Onwe-ya dika ihe di ebube,
nēnwegh ntupọ ma-ọbu iru-ndọli ma-
ọbu ihe ọ bula n'ihe di otú a; kama ka ọ
we di nsọ buru kwa ihe anāpugh ita uta.
28 Otú a ndi bu di ji kwa ugwọ ihu
nwunye nke aka ha n'anya dika ha huru
aru nke onwe-ha n'anya. Onye nāhu
nwunye nke aka ya n'anya nāhu onwe-ya
n'anya: 29 n'ihi na ọ digh onye ọ bula
kpọrọ aru onwe-ya asì mbe ọ bula; kama
ọ nāzù ya nēlezi kwa ya anya nke-ọma,
dika Kraist nēme kwa nzukọ-Ya;
30 n'ihi na ayi bu ihe di n'aru-Ya.
31 N'ihi nka ka nwoke gārapu nna-ya
na nne-ya, rapara n'aru nwunye-ya; ha
abua ewe ghọ otù anu-aru. 32 Ihe-
omimi a di uku: ma mu onwem nēkwu
okwu bayere Kraist baye-kwa-ra nzukọ-
Ya. 33 Otú ọ di, unu onwe-unu n'otù
n'otù hu kwa nwunye-unu n'anya, onye
ọ bula ya hu nwunye nke aka ya n'anya,
dika ọ nāhu onwe-ya n'anya; ka nwunye
lezi kwa anya ka ọ nātu egwu di-
ya.

6 1 Umu, nāñanu nti okwu ndi muru
unu nime Onye-nwe-ayi: n'ihi na
nka bu ihe ziri ezi. 2 Sọpuru nna-gi
na nne-gi (nke bu ihe mbu enyere n'iwu
nke nkwa diri ya), 3 ka ihe we nāgara gi
nke-ọma, ka i we di kwa ogologo ndu
n'elu uwa. 4 Ndi bu nna, akpasu-kwa-
la umu-unu iwe: kama nāzùputa ha
n'ọzùzù na idu-ọdu nke Onye-nwe-ayi.

5 Ndi-orù, werenu egwu na ima-jijiji
nāña nti okwu ndi bu ndi-nwe-unu n'uzọ
anu-aru, nime afọ-ofufo nke obi-unu,
dika unu nēmere Kraist; 6 ọ bugh
n'uzọ ibu-orù-n'anya, dika ndi nēme otú
ọ gātọ madu utọ; kama dika ndi-orù
Kraist, nēme ihe Chineke nāchọ site na
nkpuru-obi-unu; 7 were-kwa-nu obi-
ọma nābu orù, dika ọ bu Onye-nwe-ayi
ka unu bu orù-Ya, ọ bugh kwa madu:
8 ebe unu matara na ezi ihe ọ bula onye
ọ bula nēme, nka ka ọ gānaghachi n'aka
Onye-nwe-ayi, ma ọ bu orù ma-ọbu
onye nwe onwe-ya. 9 Ndi-nwe madu,
nēme-kwa-ranu ha otù ihe ahu, nārapu
iba-nba-unu: ebe unu matara na Onye-
nwe ma ha ma unu nọ n'elu-igwe, ile-
madu-anya-n'iru adigh kwa n'ebe Ọ nọ.

10 Nke fọduru, menu onwe-unu ka
unu di ike nime Onye-nwe-ayi, ya na
nime idi-ike nke ike-Ya. 11 Yikwasinu
ihe-agha nile nke Chineke, ka unu we
pu iguzogide ihe nile ekwensu nēzuputa.
12 N'ihi na iba-nba-ayi abugh imegide
anu-aru na ọbara, kama ọ bu imegide
ibu-ndi-isi nile, imegide ichi-isi nile,
imegide ndi-onwe-uwa nke ọchichiri a,
imegide ndi-agha mọ nke ajọ ihe n'ebe
di n'elu-igwe. 13 N'ihi nka chilienu
ihe-agha nile nke Chineke, ka unu we
pu iguzogide ndi-iro-unu n'ajọ ubọchi,
na iguzo, ebe unu luputaworo ihe nile.
14 Ya mere guzonu, mbe unu weresiri
ezi-okwu ke úkwù-unu, were kwa ihe-
agha nke nēbochi obi yikwasi, bú ezi
omume, 15 were kwa nkwadebe nke

bu ozi ọma nke udo yikwasi n'ukwu-
unu; 16 tukwasi ihe nile ndia welienu
ọta nke bu okwukwe, nke unu gāpu
imenyu àkú-uta nile nēnwu ọku nke
ajọ onye ahu nime ya. 17 Nara-kwa-
nu okpu-agha nke bu nzọputa, ya na
mma-agha nke Mọ Nsọ, nke bu okwu
Chineke: 18 site-kwa-nu n'ekpere na
aririọ nile nēkpe ekpere n'oge nile nime
Mọ Nsọ, were kwa inọgidesi-ike na iriọ-
aririọ nile bayere ndi nsọ nile nāmu anya
ime nka, 19 nēkpe kwa ekpere n'ihim,
ka ewe nyem okwu n'isaghe ọnum, iwere
nkwuwa-okwu me ka madu mara ihe-
omimi nke ozi ọma, 20 nke m'bu
ukọ̀ nime nkpọrọ n'ihi ya; ka m'we
kwuwa okwu nime ya, dika m'nāghagh
ikwu.
21 Ma ka unu onwe-unu we mata kwa
ihe nile bayerem, otú m'nēme, Tikikọs,
onye bu nwa-nna-ayi ahu ahuru n'anya,
bu kwa onye kwesiri ntukwasi-obi n'ije-
ozi nime Onye-nwe-ayi, ọ gēme ka unu
mara ihe nile: 22 onye m'nēzigara unu
ime otú ihe a, ka unu we mara otú ihe
nāgara ayi, ka ọ we kasi kwa obi-unu.
23 Udo diri umu-nna-ayi, ya na ihu-
n'anya nke ya na okwukwe yikọ, site na
Chineke, bú Nna, na Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist. 24 Ka amara diyere ndi
nile huru Onye-nwe-ayi Jisus Kraist
n'anya n'emebigh-emebi.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI FILIPAI

1 1 Pọl na Timọti, ndi-orù nke Kraist
Jisus, nēdegara ndi nsọ nile nime
Kraist Jisus ndi nọ na Filipai akwukwọ,
ha na ndi nēlekọta unu anya na ndi nējere
unu ozi: 2 Amara diri unu na udo nke
si n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist puta.
3 Anamekele Chinekem na ncheta nile
m'nēcheta unu, 4 mb̠e nile n'aririọ
nile m'nāriọrọ unu nile nāriọ aririọ ahu
nime ọṅù, 5 n'ihi nnwekọ unu nwekọrọ
n'izisa ozi ọma site n'ubọchi mbu rue
ub̠u a; 6 ebe m'tukwasiworo obim
n'otù ihe nka, na Onye malitere ilu ezi
ọlu nime unu gāluzu ya rue ubọchi Jisus
Kraist: 7 dika o ziri ezi ka m'tukwasi
uchem n'ihe a bayere unu nile, n'ihi
na enwerem unu n'obim, ebe unu nile
bu ndi nēsom n'inwekọ amara, ma nime
ab̠um ma nime ngọpu nke ozi ọma na
ime ka o guzosie ike. 8 N'ihi na
Chineke bu onye-àmà nkem, otú agu
unu nile nāgusim ike n'obi-ebere nke
Kraist Jisus. 9 Nka ka m'nēkpe kwa
ekpere, ka ihu-n'anya-unu we nābabiga
kwa ókè kari nke-uku nime nmazu na
nghọta nile; 10 ka unu we nwa ihe ha
na ibe-ha di iche; ka unu we di ọcha
n'obi ghara kwa isu ngọngọ rue ubọchi
nke Kraist; 11 ebe unu gābu ndi
juputaworo na nkpuru nke ezi omume,
nke sitere n'aka Jisus Kraist, ka Chineke
we nwe ebube na otuto.
12 Ma anamezube ka unu mara, umu-
nnam, na, kama ihe ọzọ, ọnọdum emewo
ka ozi ọma ga n'iru; 13 ya mere ab̠um
putara ìhè nime Kraist na Pritoriọm
dum, ya na n'ebe ndi nile fọduru nọ;
14 ọ me kwa ka ndi ka n'ọnu-ọgugu
n'etiti umu-nna nime Onye-nwe-ayi
nwebiga anya-ike ókè ikwu okwu
Chineke nātugh egwu, ebe ha
tukwasiworo obi site n'ab̠um. 15 Ọ
bu ezie na ufọdu nēkwusa Kraist-ayi
ọbuná n'ihi ekworo na esem-okwu; ma
ufọdu nēkwusa kwa Ya n'ihi na ọ di ha
ezi nma: 16 ndia nēme ya site n'ihu-
n'anya, ebe ha matara na edorom ka
m'we gọpu ozi ọma: 17 ma ndi ahu
nēkwusa Kraist-ayi site n'ikpa-iche-
iche, ọ bugh n'idi-ọcha-n'obi, ebe ha
nēchè na ha gēwelirim nkpab̠u n'ab̠um.
18 Gini kwa? ọ bu náni na n'uzọ ọ
bula, ma ọ bu n'aghughọ ma-ọbu n'ezi-
okwu, anēkwusa Kraist; nime nka ka
m'nāṅuri kwa ọṅu, e, m'gāṅuri kwa
ọṅu nime ya. 19 N'ihi na amataram
na nka gēme ka m'nwe nzọputa, site
n'aririọ-unu na nnyezu nke Mọ nke
Jisus Kraist, 20 dika olile-anya siri ike

na ntukwasi-obi nkem si di, na n'ihe
ọ bula ọ digh ihere gēmem, kama na
agēme kwa ka Kraist di uku n'arum
uḅu a, otú ọ di mḅe nile, ma ọ bu site na
ndu, ma-ọbu site n'ọnwu, nime nkwuwa-
okwu nile. 21 N'ihi na n'ebe m'nọ idi
ndu bu Kraist, inwu anwu bu kwa urù.
22 Ma ọ buru na idi ndu n'anu-aru bu
òkèm, nka bu nkpuru nke ọlum: ihe
m'gārọputa kwa amaghm. 23 Ma anọm
n'ebe di nkpà n'etiti ihe abua ndia, ebe
agu ila na inọ n'ebe Kraist nọ nāgum;
n'ihi na ọ kachasi nma nke-uku: 24 ma
inọgide n'anu-aru dikariri nkpà n'ihi
unu. 25 Ebe m'tukwasiwo-kwa-ra obim
n'ihe a, amataram na m'gānọgide,
nọgide kwa n'etiti unu nile, ime ka unu
ga n'iru ṅu kwa ọṅù nke okwukwe;
26 ka inya-isi-unu we babiga ókè nime
Kraist Jisus n'arum site n'ọbibia
m'gābiakute unu ọzọ. 27 Nání nēbinu
obi dika ndi ala elu-igwe n'uzọ
kwesiri ozi ọma nke Kraist: ka ọ
gābu, ma m'bia hu unu ma-ọbu na
anọghm, ka m'we nu ihe bayere ọnọdu-
unu, na unu nēguzosi ike n'otù Mọ Nsọ,
nēwere kwa otù nkpuru-obi lukọrọ
okwukwe nke ozi ọma ahu ọ̀gù si-ike;
28 ghara ikwe ka ndi nēmegide unu me
ka unu tua ujọ n'ihe ọ bula: ebe nke
ahu bu ihe nēme ka ila-n'iyì putara
ha ìhè, ma ọ nēme ka nzọputa-unu
puta ìhè, nka site-kwa-ra na Chineke;
29 n'ihi na unu ka enyeworo ya n'amara
n'ihi Kraist, ọ bugh nání ikwere na Ya,
kama ihu kwa ahuhu n'ihi Ya: 30 ebe
unu nwere otù nḅa ahu nke unu huru
n'arum, uḅu a ka unu nānu kwa na ọ
di n'arum.

2 1 Ya mere ọ buru na nkasi-obi ọ
bula di nime Kraist, ọ buru na
ngugu-obi ọ bula nke ihu-n'anya di, ọ
buru na nnwekọ ọ bula nke Mọ Nsọ di,
ọ buru na obi-ebere na ime-ebere ọ bula
di, 2 menu ka ọṅùm juputa, ka unu we
tukwasi uche-unu n'otù ihe ahu, nwe
kwa otù ihu-n'anya ahu, nēnwekọ otù
nkpuru-obi, nēnwe otù uche; 3 unu
emela ihe ọ bula n'uzọ ikpa-iche-iche
ma-ọbu n'uzọ ichọ otuto efu, kama n'obi
di ume-ala nāguritanu ibe-unu na ndi ka
unu onwe-unu nma; 4 unu nile n'otù
n'otù elela ihe nke aka unu anya, kama
unu nile n'otù n'otù le kwa ihe nke
madu-ibe-unu anya. 5 Nwenu uche a
nime onwe-unu, nke di kwa nime Kraist
Jisus: 6 Onye, ọ bu ezie na Ọ diri
n'udi nke Chineke na mbu, ma Ọ gugh
ya n'ihe O gējidesi ike, bú ira ka Chineke,
7 kama Ọ mere Onwe-ya ihe-efu, n'inara
udi nke orù, ewe me Ya n'oyiyi nke
madu; 8 ebe ahuru Ya ka Ọ di ka madu
n'oyiyi-Ya, Ọ weda-kwa-ra Onwe-ya,
we buru Onye nāṅa nti rue ọnwu, bú
ọnwu nke obe. 9 N'ihi nka Chineke
weli-kwa-ra Ya elu nke-uku, were kwa
amara nye Ya aha ahu nke kariri aha nile
ọ bula elu; 10 ka ọ gābu n'aha Jisus ka
ikperè nile we ḅue n'ala, nke ihe nile di
n'elu-igwe na ihe nile di n'elu uwa na
ihe nile di n'okpuru ala, 11 ka ire nile
ọ bula we kwuputa kwa na Jisus Kraist
bu Onye-nwe-ayi, ka ewe nye Chineke,
bú Nna, otuto.

12 Ya mere, ndi m'huru n'anya, dika
unu ṅara nti mḅe nile, ọ bugh nání mḅe
m'nọ n'etitì unu, kama uḅu a mḅe
m'nānọgh, werenu egwu na ima-jijiji
luputa kari nzọputa nke onwe-unu nke-
uku; 13 n'ihi na ọ bu Chineke Onye
nālusi ọlu ike nime unu ichọ-achọ-unu
na ilusi-ọlu-ike-unu, n'ihi na ọ di Ya ezi
nma. 14 Menu ihe nile nējigh ntamu
na iru-uka ọ bula; 15 ka unu we ghọ
ndi nādigh ita uta ndi nāghọgh kwa
aghughọ, umu Chineke ndi anāpugh ita
uta n'etiti ọḅọ ḅagọrọ aḅagọ nke nēnwe
kwa anya-uhie, ndi anāhu unu n'etiti ha
dika ndi nēnye ìhè n'uwa, 16 nēche
okwu nke ndu n'iru madu; ka m'we nwe
ihe inya isi nye n'ubọchi nke Kraist, na
aḅaghm ọsọ n'efu, na adọḅughkwam
onwem n'ọlu n'efu. 17 E, ọ buru kwa
na anāwusim dika àjà-ihe-ọṅuṅu n'elu
àjà na ifè-òfùfè nke okwukwe-unu,
anamaṅuri ọṅu, so kwa unu nile nāṅuri
ọṅu: 18 n'otù uzọ ahu unu onwe-unu,
ṅuri-kwa-nu ọṅu, sokwam nāṅuri ọṅu.

19 Ma anamele anya nime Onye-nwe-
ayi Jisus na m'gēzigara unu Timọti
ọsọsọ, ka mu onwem we nwe kwa obi-
utọ, mḅe m'mara ọnọdu-unu. 20 N'ihi
na enweghm onye ọ bula nkẹ nkpuru-
obi-ya yiri nke ya, bù onye gēcheḅu
onwe-ya bayere ọnọdu-unu n'ezie.
21 N'ihi na ha nile nāchọ ihe nke aka
ha, ọ bugh ihe nke Jisus Kraist. 22 Ma
unu mara ọnwunwa-ya, na, dika nwa
nēso nna-ya, otú a ka o sorom buru orù
n'izisa ozi ọma. 23 Ya mere, onye a ka

m'nēle anya na m'gēziga ya n'otù oge
ahu, mḅe ọ bula m'gāhu otù ọ gādirim:
24 ma anamatukwasi obim nime Onye-
nwe-ayi na mu onwem gābia kwa ọsọsọ.
25 Ma anamagu ya ihe di nkpà izigara
unu Epafrọdaitọs, bù nwa-nnam na onye
mu na ya nālukọ ọlu, onye mu na
ya nēbukọ kwa agha, onye buru kwa
onye-ozi-unu na onye nēfė ȯfụfė iḅo
nkpàm; 26 ebe agu unu nile nāgusi ya
ike, obi lọ-kwa-ra ya miri, n'ihi na
unu nuru na aru-ya adigh ike: 27 n'ihi
na aru-ya adigh ike n'ezie, ọ nọ kwa
nso ọnwu: ma Chineke mere ya ebere;
ma ọ bugh nàni ya onwe-ya, kama mu
onwem kwa, ka m'we ghara inwe ihe-
nwuta n'elu ihe-nwuta. 28 Ya mere
ọ nānukarim ọku n'obi iziga ya, ka ọ
gābu, mḅe unu huru ya ọzọ, ka unu we
ṅuria ọṅu, ka mu onwem we nwe kwa
ihe-nwuta nke dikariri ntà. 29 Ya mere
werenu ọṅù nile nara ya nke-ọma nime
Onye-nwe-ayi; nāsọpuru-kwa-nu ndi di
otù a: 30 n'ihi na ọ bu n'ihi ọlu Kraist
ka ọ biaruru ọnwu nso, nēkwere itufu
ndu-ya, ka ọ we mezu ihe fọduru unu
ime n'ifė-ȯfụfė-unu n'ebe m'nọ

3 1 Nke fọduru, umu-nnam, nāṅurinu
ọṅu nime Onye-nwe-ayi. Idegara
unu otù ihe ndia n'akwukwọ, n'ezie ọ
bugh ihe-nsoḅu n'ebe m'nọ, ma n'ebe
unu nọ ọ bu ihe-ntukwasi-obi.
2 Lezienu nkita ahu nile anya, lezienu
ndi-ọlu ọjọ ahu anya, lezienu obibi-aru
ahu anya: 3 n'ihi na ayi onwe-ayi bu
ndi obibi-ùgwù, ndi ii Mọ nke Chineke
nēkpe ekpere, ndi nānya kwa isi nime
Kraist Jisus, ndi nātukwasigh kwa obi
n'anu-aru-ayi: 4 ọ bu ezie na mu
onwem puru itukwasi obi ọbunà n'anu-
aru: ọ buru na onye ọ bula ọzọ nēchè
na ya puru itukwasi obi n'anu-aru, mu
onwem puru itukwasi obi n'anu-aru
kari: 5 ebirim ùgwù n'ubọchi nke-
asatọ, esiterem n'umu Israel, site kwa
n'ebo Benjamin, abum onye-Hibru nke
sitere na ndi-Hibru; n'akuku iwu,
abumri onye-Farisi; 6 n'akuku inu-
ọku-n'obi, anamesoḅuri nzukọ Kraist;
n'akuku ezi omume nke di nime iwu,
ahuru na adighm ita uta. 7 Otù ọ di,
ihe ọ bula nke baram urù, ihe ndia ka
m'guru n'ihe-iyi n'ihi Kraist-ayi. 8 E,
tukwasi kwa, anamagu kwa ihe nile
n'ihe-iyi n'ihi ọkika nke ọmuma Kraist
Jisus, bù Onye-nwem: Onye m'yiri iyi
ihe nile nkem n'ihi Ya, anamagu kwa
ha n'ihe-nkpofu, ka m'we rita Kraist
n'urù, 9 ewe hum nime Ya, nēnwegh
ezi omume ọ bula nke akam, bù nke
sitere n'iwu, kama nēnwe ezi omume
ahu nke okwukwe ekwere na Kraist
nēweta, bù ezi omume ahu nke sitere
na Chineke n'elu okwukwe: 10 ka
m'we mara Ya, na ike nke nbilite-
n'ọnwu-Ya, na nnwekọ nke ahuhu-Ya
nile, n'ihi na anēme ka mu na Ya nwekọ
otù udi n'ọnwu-Ya; 11 ọ buru na uzọ
ọ bula di m'gēsi ru isi na ndi nwuru anwu
bilite. 12 Ọ bugh na anataram ya-ri,
ma-ọbu na emewom ka m'zue okė uḅu a:
ma anamaḅaso, ka m'we jide, ma ọ buru
na ọ gēkwem, ihe ahu nke Kraist Jisus
jide-kwa-ram n'ihi ya. 13 Umu-nnam,
mu onwem agugh onwem na ejidewom
rue uḅu a: ma otù ihe ka m'nēme, ebe
m'nēchezọ ihe nile di n'azu, nēsetipu
kwa aka n'ebe ihe nile di n'iru di,
14 anamaḅakuru ȯkė iḅa-ọsọ ka m'we
nata ihe anāḅata n'ọsọ nke ọkpukpọ
di elu nke Chineke nime Kraist Jisus.
15 Ya mere, ka ayi ra, bù ndi tozuru
okė, ka ayi tukwasi uche na nka: ọ buru
kwa na unu tukwasi uche n'ihe ọ bula
n'uzọ di iche, ọbunà nka ka Chineke
gēkpughere unu: 16 nàni nka, n'ihe
ahu ayi ḅaruru, ka ayi nāgazi dika ihe
ahu si di.

17 Umu-nnam, dinu n'otù n'iṅomim,
nēle-kwa-nu ndi nējeghari otù a, otù
unu nwere ayi dika ihe-atù. 18 N'ihi
na ọtutu nējeghari, ndi m'nāgwari unu
okwu bayere ha ọtutu oge, ma uḅu a,
ọ bu kwa n'àkwà ka m'nāgwa unu, na ha
bu ndi-iro obe nke Kraist: 19 ndi
ọgwugwu-ha bu ila-n'iyi, ndi chi-ha
bu afọ-ha, ndi otuto-ha di kwa n'ihere-
ha, ndi nātukwasi uche n'ihe uwa.
20 N'ihi na ala-ayi di n'elu-igwe uḅu a;
site n'ebe ayi nēchesi kwa Onye-nzọputa
ike, bù Onye-nwe-ayi Jisus Kraist:
21 Onye gēme aru nke ọnọdu-ayi di
ala ka ọ nwe oyiyi ọhu, ka ya na aru
nke ebube-Ya we nwekọ otù udi, dika
ilusi-ọlu-ike ahu si di nke O ji pu ọbunà
ido ihe nile n'okpuru Onwe-ya.

4 1 Ya mere, umu-nnam m'huru
n'anya ndi agu unu nāgusikwam ike,
ọṅùm na okpu-ezem, guzosienu ike otù a

nime Onye-nwe-ayi, ndi m'huru n'anya.
2 Ariọm Yuodia, ariọkwam Sintiki,
ka ha tukwasi uche n'otù ihe ahu nime
Onye-nwe-ayi. 3 E, ariọkwam gi, onye
ekekọtaworo mu na gi n'ezie n'ọlu
Chineke, yere ndinyom ahu aka, n'ihi
na mu na ha ḅakọsiri nḅa ike n'ozi ọma,
gi na Klement, na ndi fọduru mu na ha
nālukọ ọlu, ndi aha-ha di n'akwukwọ
nke ndu.
4 Nāṅurinu ọṅu n'Onye-nwe-ayi mḅe
nile: m'gāsi ọzọ, Nāṅurinu ọṅu.
5 Menu ka madu nile mara obi-ọma-
unu. Onye-nwe-ayi nọ nso. 6 Unu
echeḅula onwe-unu n'ihe ọ bula; kama
n'ihe nile ọ bula site n'ekpere na aririọ,
ya na ekele, menu ka Chineke mara ihe
nile unu nārịọ. 7 Udo nke Chineke,
nke kachasi uche nile, gēche kwa obi-
unu na èchichè-uche-unu nche nime
Kraist Jisus.
8 Nke fọduru, umu-nnam, ka ihe
bu ezi-okwu ra, ka ha ra, bú ihe kwesiri
nsọpuru, ka ha ra, bú ihe ziri ezi, ka ha
ra, bú ihe di ọcha, ka ha ra, bú ihe
kwesiri ihu-n'anya, ka ha ra, bú ihe
ekwuru nke-ọma; ọ buru na idi-nma ọ
bula di, ọ buru kwa na otuto ọ bula di,
nāgukọnu ihe ndia. 9 Ihe unu matara,
nke unu nata-kwa-ra, nke unu nu-kwa-
ra, nke unu hu-kwa-ra n'arum, nēmenu
ihe ndia: Chineke nke udo gānọyere
kwa unu.
10 Ma aṅuririm ọṅu nke-uku nime
Onye-nwe-ayi, na uḅu a n'oge a unu
malitere ọhu itukwasi uche n'ihe
bayerem; nke unu nātukwasiri uche-
unu nime ya n'ezie, ma unu enwegh
oghere. 11 Ọ bugh na anamekwu okwu
bayere nkpà: n'ihi na mu onwem
mutara, n'ọnọdu ọ bula m'nọ, inwezu
nime ya ihe nile nākpam nkpà.
12 Amataram uzọ iweda onwem, amata-
kwa-ram uzọ ibabiga ókè: n'ihe ọ bula
na n'ihe nile eziwo mu ihe-omimi a, bú
inọ n'afọ-ojuju na inọ kwa n'agu,
ibabiga ókè na inọ kwa na nkpà.
13 Enwerem ike n'ihe nile nime Onye
ahu Nke nēmem ka m'di ike. 14 Otù
ọ di, unu mere nke-ọma, n'isom nwekọ
nkpaḅum. 15 Ma unu onwe-unu ma-
kwa-ra, ndi Filipai, na nime nmalite nke
ozi ọma, mḅe m'siri na Masedọnia puta,
ọ digh nzukọ Kraist ọ bula nke mu na
ya nwekọrọ ihe n'okwu bayere onyinye
na ọnina, ma-ọbugh nání unu onwe-
unu; 16 n'ihi na ọbuná na Tesalọnaika
unu zigara otù mḅe ziga kwa mḅe ọzọ
iḅom nkpà. 17 Ọ bugh na anamachọ
onyinye ahu; kama anamachọ nkpuru
ahu nke nāba uba iguyere unu. 18 Ma
enwezuwom ihe nile, anamababiga kwa
ókè: emewo ka m'zue ezù, ebe m'natara
n'aka Epafrọdaitọs ihe nile si n'aka-unu
bia, isisi nke ihe ísì utọ, àjà nke anānara
nke-ọma, nke nātọ Chineke ezi utọ.
19 Ma Chinekem gēnyezu unu ihe nile
ọ bula nākpa unu dika àkù-Ya n'ebube
si di, nime Kraist Jisus. 20 Ma otuto
diri Chineke-ayi, bú Nna-ayi, rue mḅe
nile ebigh-ebi. Amen.
21 Kelenu onye nsọ ọ bula nime
Kraist Jisus. Umu-nna-ayi ndi mu na
ha nọ nēkele unu. 22 Ndi nsọ nile
nēkele unu, ma ndi nke èzí-na-ulo Sisa
kachasi n'ikele unu.
23 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist diyere mọ-unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI KỌLỌSI

1 1 Pọl, onye-ozi nke Kraist Jisus site
n'ọchichọ Chineke, na Timọti nwa-
nna-ayi, 2 nēdegara ndi nọ na Kọlọsi
akwukwọ, bú umu-nna-ayi nime Kraist
ndi di nsọ kwe-kwa-ra ekwe: Amara
diri unu na udo nke si n'aka Chineke,
bú Nna-ayi, puta.
3 Ayi nēkele Chineke, bú Nna nke
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, nēkpe ekpere
bayere unu mḅe nile, 4 ebe ayi nuru

okwu bayere okwukwe nke unu kwere
na Kraist Jisus, na ihu-n'anya unu
ji hu ndi nsọ nile, 5 n'ihi olile-
anya ahu nke edebeworo unu n'elu-
igwe, nke unu nuru ihe bayere ya na
mbu n'okwu nke ezi-okwu nke ozi ọma,
6 nke biaruru unu; dika ọ nāmiju
kwa nkpuru n'uwa nile, nāba kwa uba,
dika ọ nēme kwa n'etiti unu, site
n'ubọchi unu nuru mazu kwa amara
Chineke n'ezi-okwu; 7 dika unu
mutara n'ọnu Epafras orù-ibe-ayi onye
ayi huru n'anya, onye bu onye kwesiri
ntukwasi-obi n'ijere Kraist ozi n'ọnọdu
ayi, 8 onye gosi-kwa-ra ayi ihu-
n'anya-unu nime Mọ Nsọ.
9 N'ihi nka ayi onwe-ayi kwa, site
n'ubọchi ayi nuru ya, ayi ewepugh aka
n'ikpe ekpere na iriọ aririọ n'ihi unu,
ka ewe me ka unu juputa na nmazu nke
ihe Ọ nāchọ nime amam-ihe na nghọta
nile nke Mọ Nsọ, 10 ka unu jegharia
n'uzọ kwesiri Onye-nwe-ayi ime otú
ọ gātọ Ya ütọ n'uzọ nile, nāmi nkpuru
n'ezi ọlu nile ọ bula, nāba kwa uba nime
nmazu nke Chineke; 11 ebe anēme ka
unu di ike nime ike nile, dika ike nke
ebube-Ya si di, rue ntachi-obi na
ogologo-ntachi-obi nile, ya na ọṅù;
12 nēkele Nna-ayi, Onye mere ka ayi
rue iketa òkè-ayi n'ihe-nketa ndi nsọ
n'ìhè; 13 Onye dọputara ayi n'ike nke
ọchichiri, we webiga ayi n'ala-eze nke
Ọkpara nke ihu-n'anya-Ya; 14 Onye
ayi nwere nḅaputa-ayi nime Ya, bú
nḅaghara nmehie nile ayi: 15 Onye bu
onyinyo nke Chineke ahu Nke anāpugh
ihu anya, buru kwa onye eburu uzọ mu
n'ihe nile ekère èkè; 16 n'ihi na nime
Ya ka ekère ihe nile, nke di nime elu-
igwe na nke di n'elu uwa, ihe apuru ihu
anya na ihe anāpugh ihu anya, ma ọ
bu oche-eze, ma-ọbu ibu-ndi-nwe-madu,
ma-ọbu ibu-ndi-isi, ma-ọbu ichi-isi;
esitewo n'aka-Ya kè ihe nile, ekèwo-
kwa-ra Ya ihe nile; 17 Ya onwe-ya
bū kwa ihe nile uzọ, ọ bu kwa nime
Ya ka ihe nile nēguzokọ n'otù. 18 Ya
onwe-ya bu kwa isi aru, nke bu nzukọ-
Ya: ebe Ọ bu Onye-nmalite, Onye eburu
uzọ mu site na ndi nwuru anwu; ka ewe
me ka Ya onwe-ya buru onye mbu n'ihe
nile. 19 N'ihi na ọ buri ihe di Nna-
Ya ezi nma ka ozuzù nile bigide nime
Ya; 20 ka Ọ we site kwa n'aka-Ya
me ka Ya onwe-ya na ihe nile di n'otù,
ebe O sitesiri n'ọbara nke obe-Ya me
ka Ya onwe-ya na madu di n'udo;
site n'aka-Ya, ka m'kwuru, ma ọ bu
ihe di n'elu uwa, ma-ọbu ihe di n'elu-
igwe. 21 Unu onwe-unu kwa, ọ bu
ezie na emereri unu ka unu buru ndi
ala ọzọ n'oge gara aga, buru kwa ndi-iro
n'èchìchè-uche-unu nime ajọ ọlu nile
unu, ma uḅu a ka Ọ mere ka unu na Ya
di n'otù 22 nime aru nke anu-aru-Ya,
site n'ọnwu-Ya, iche unu n'iru Ya dika
ndi di nsọ, ndi anāpugh kwa ita uta, ndi
anāpugh kwa ibo ebubo: 23 ma asi na
ọ bu ezie na unu anọgide n'okwukwe-
unu, ndi atọworo ntọ-ala, ndi nēguzosi
kwa ike, ndi anādigh-ewepu kwa n'olile-
anya nke ozi ọma ahu nke unu nuru, nke
ekwusara n'etiti ihe nile ekère èkè nke
di n'okpuru elu-igwe; nke emere mu
onwem, bú Pọl, onye nēje ozi ya.
24 Uḅu a anamaṅuri ọṅu n'ahuhu
m'nāhu n'ihi unu, anamemezu kwa
n'akuku nkem ihe fọduru na nkpaḅu
nile nke Kraist-ayi n'anu-arum n'ihi
aru-Ya, nke bu nzukọ-Ya; 25 nke
emere mu onwem onye nējere ya ozi,
dika ọlu ọchichi-èzí-na-ulo nke
Chineke si di nke enyerem n'ebe unu
nọ, ikwuzu okwu Chineke, 26 bú ihe-
omimi nke ezoworo ezo site n'oge nile
site kwa n'ọḅọ nile: ma uḅu a ka emere
ya ka ọ puta ìhè nye ndi nsọ Ya,
27 ndi Chineke chọrọ ime ka ha mara
ihe bu àkù nke ebube nke ihe-omimi a
n'etiti ndi mba ọzọ, nke bu Kraist nime
unu, bú olile-anya nke ebube ahu:
28 Onye ayi nēkwusa, nādu madu nile
ọ bula ọdú, nēzí kwa madu nile ọ bula
n'amam-ihe nile, ka ayi we che madu
nile ọ bula n'iru Onye-nwe-ayi dika ndi
zuru okè nime Kraist; 29 anamadọḅu
kwa onwem n'ọlu ime ihe a, nāḅasi nḅa
ike dika ilusi-ọlu-ike nke Ya si di, nke
nālusi ike nimem n'ike.
2 1 N'ihi na anamachọ ka unu mata
otú m'nāḅasi nḅa ike nke-uku n'ihi
unu na ndi bi na Leọdisia na ka ha ra, bú
ndi akāhugh irum n'anu-aru; 2 ka ewe
kasie obi-ha, ebe ejikọ-kwa-ra ha n'ihu-
n'anya, ka ha we ru kwa àkù nile nke
nkwezu ahu nke nghọta nēkwezu, ka ha
we mazu ihe-omimi nke Chineke, bú
Kraist, 3 Onye àkù nile nke amam-ihe
na ihe-ọmuma di nime Ya, bú ihe zoro

ezo nime Ya. 4 Nka ka m'nēkwu, ka
onye ọ bula we ghara iwere ire-utọ rafue
unu. 5 N'ihi na ọ bu ezie na anọghm
n'etiti unu n'anu-arum, ma anọm n'etiti
unu na mọm, nāṅuri, nēle kwa usoro-
unu, na otú okwukwe unu kwere na
Kraist di ike.
6 Ya mere dika unu nara Kraist-ayi,
bú Jisus Onye-nwe-ayi, nējegharinu
nime Ya, 7 buru kwa ndi ḅagideworo
nkpọrọgwu nime Ya, ndi anēwuli kwa
elu dika ulo nime Ya, ndi anēwere kwa
okwukwe-unu me ka unu guzosie ike,
dika ezíri unu, nēkelebiga óké.
8 Lezienu anya ka onye ọ bula ghara
iwere ihu-amam-ihe-n'anya na aghughọ
efu nke ya buru onye nēzu unu n'ori,
ihu-amam-ihe-n'anya nke di ka ihe-
ozizí madu nyere idebe, dika ozizí mbu
nke uwa, ma ọ digh ka Kraist si di:
9 n'ihi na nime Ya ka ozuzù nile nke ihe
Chineke bu nēbigide nēwere aru madu,
10 nime Ya ka emezuwo-kwa-ra unu
emezu, Onye bu isi nke ibu-onye-isi na
ichi-isi nile ọ bula: 11 ọ bu kwa nime
Ya ka ejiri obibì-úgwù anējigh aka me bì
unu úgwù, n'iyipuchasi aru nile nke bu
anu-aru, n'obibì-úgwù nke Kraist;
12 ebe elikọrọ unu na Ya nime baptism-
unu, ọ bu kwa nime ya ka esitere n'aka
okwukwe-unu me ka unu so Ya bilikọ,
bú okwukwe unu kwere n'ilusi-ọlu-ike
nke Chineke, Onye mere ka O si na ndi
nwuru anwu bilie. 13 Unu onwe-unu
kwa, mḅe unu nọ n'ọnwu site na
ndahie nile unu na ebìgh-úgwù nke
anu-aru-unu, ọbuná unu ka Ọ mere ka
unu so Ya dikọ ndu, mḅe Ọ weresiri
amara ḅaghara ayi ndahie-ayi nile;
14 mḅe O hichapusi-kwa-ra ihe ayi ji
aka-ayi de n'akwukwọ ike onwe-ayi
aḅu, nke megidere ayi, bú ihe edere
n'iwu nke enyere ayi, nke nēguzogide
ayi: Ọ wepuwo kwa ya n'etiti ayi na Ya,
nākpọgide ya n'obe-Ya; 15 mḅe O
yipuchasiri n'aru ibu-ndi-isi nile na ichi-
isi nile ihe-agha-ha nye Onwe-ya, Ọ
were nkwuwa-okwu gosi ha n'iru ọra,
nēdughari ha n'ọnù-agha n'elu obe-
Ya.
16 Ya mere, unu ekwela ka onye ọ
bula kpe unu n'oriri, ma-ọbu n'ọṅuṅu,
ma-ọbu n'okwu ubọchi ememe ma-ọbu
nke ọnwa ọhu ma-ọbu nke ubọchi-izu-
ike: 17 nke bu onyinyo nke ihe gaje
ibia; ma aru bu nke Kraist. 18 Unu
ekwela ka onye ọ bula me ihe ọ nāchọ
n'ipunara unu ihe unu nāḅata n'ọsọ, site
n'obi di ume-ala na ikpere ndi-mọ-ozi,
nēguzo n'ihe ọ huworo, onye uche nke
anu-aru-ya nāfuli elu n'efu, 19 ọ digh-
ejidesi kwa Isi-ayi ike, Onye aru nile,
ebe esitere na nkwonkwo-ya na akwara-
ya nile nyezu ya ihe jikọ kwa ya n'otù, o
sitere na Ya nāba uba nke Chineke.
20 Ọ buru na unu na Kraist nwukọrọ
anwu pua n'ihe-ozizí mbu nke uwa,
gini mere, dika agāsi na unu nādi ndu
n'uwa, unu nēdo onwe-unu n'okpuru
iwu di iche iche enyere, 21 Ejidela,
edetu-kwa-la ire, emetu-kwa-la aka
22 (bú ihe agēmebi ha nile emebi n'iji ha
me ihe), dika ihe enyere n'iwu na ozizí
madu si di? 23 Ọ bu ezie na ihe di
otú a nwere nke anākpọ amam-ihe
n'ikpe ekpere dika madu chọrọ, n'inwe
kwa obi di ume-ala, n'ime kwa ka aru
hu ahuhu; ma ha abugh ihe di oké ọnu-
ahia ma-ọli megide ime ihe ọjọ nke
gēju anu-aru afọ.
3 1 Ya mere, ọ buru na unu soro
Kraist-ayi bilikọ, nāchọnu ihe di
n'elu, ebe Kraist-ayi nọ, nānọdu n'aka-
nri Chineke. 2 Tukwasinu uche n'ihe
di n'elu, ọ bugh n'ihe di n'elu uwa.
3 N'ihi na unu nwuru anwu, ezowo
kwa ndu-unu n'ebe Kraist-ayi nọ nime
Chineke. 4 Mḅe ọ bula agēme ka
Kraist-ayi puta ihè, Onye bu ndu-ayi,
mḅe ahu ka agēme kwa ka unu onwe-unu
so Ya puta ìhè n'ebube.
5 Ya mere, menu ka ihe nile di unu
n'aru nke di n'elu uwa nwua; ikwa-iko,
adigh-ọcha, ọchichọ ọjọ, agu ihe ọjọ, na
anya-uku ahu, n'ihi na nka bu ikpere
arusi; 6 ọ bu kwa n'ihi ihe ndia ka iwe
Chineke nābiakwasi umu nke ekweyegh-
ekweye; 7 nke unu onwe-unu jeghariri
nime ha n'oge gara aga, mḅe unu nādi
ndu nime ihe ndia. 8 Ma uḅu a unu
onwe-unu, tupu-kwa-nu ihe ndia nile;
bú iwe, ọnuma, obi ọjọ, nkwulu, ikwu
okwu ihere nēsi n'ọnu-unu puta:
9 unu ekwula okwu-ugha gwarita ibe-
unu; ebe unu yipuchasiworo madu
ochie ahu, ya na omume-ya nile,
10 yikwasi kwa madu ọhu ahu, nke
anēme ya ka ọ di ọhu rue na nmazu dika
onyinyo nke Onye kère ya si di: 11 ebe
onye-Grik na onye-Ju, obibi-úgwù na

ebìgh-ùgwù, onye nāsu asusu ọzọ, onye
Sitia, orù, onye nwere onwe-ya, nāpugh
idi: ma Kraist bu ihe nile, di kwa nime
madu nile.
12 Ya mere dika ndi Chineke
rọputara, ndi di nsọ ndi ahuwo-kwa-ra
n'anya, yikwasinu obi ebere, obi-ọma,
obi di ume-ala, idi-nwayọ, ogologo-
ntachi-obi; 13 nānagideritanu ibe-unu,
were-kwa-nu amara ḅaghara onwe-unu,
asi na onye ọ bula nwere ihe ita onye ọ
bula uta; ọbunā dika Onye-nwe-ayi
were amara ḅaghara unu, unu onwe-unu
me kwa otù a: 14 ma n'elu ihe ndia
nile yikwasinu ihu-n'anya, nke bu ihe-
nkekọ nke izu-okè. 15 Ka udo nke
Kraist nēkpezi kwa okwu n'obi-unu,
nke akpọbata-kwa-ra unu nime ya n'otù
aru; buru-kwa-nu ndi nēkele ekele.
16 Kwenu ka okwu Kraist were àkù-
ya nile biri nime unu n'amam-ihe nile;
werenu abù ọma na ukwe na abù nke
Mọ Nsọ nēzirita onwe-unu ihe, nādurita
kwa onwe-unu ọdu, nime amara enyere
unu nābùnu abù nime obi-unu nye
Chineke. 17 Ihe nile ọ bula unu nēme
kwa, n'okwu ma-ọbu n'ọlu, nēmenu ha
nile n'aha Onye-nwe-ayi Jisus, nēkele
Chineke, bù Nna-ayi, site n'aka-Ya.
18 Ndi bu nwunye, nēdonu onwe-
unu n'okpuru di-unu, dika ọ nēkwesi
unu nime Onye-nwe-ayi. 19 Ndi bu di,
hunu nwunye-unu n'anya, unu enwe-
kwa-la obi ilu n'ebe ha nọ. 20 Umu,
nāṅanu nti okwu ndi muru unu n'ihe
nile, n'ihi na nka bu ihe nātọ ezi utọ
nime Onye-nwe-ayi. 21 Ndi bu nna,
akpasula umu-unu iwe, ka obi ghara ifù
ha. 22 Ndi-orù, nāṅanu nti okwu ndi
bu ndi-nwe-unu n'uzọ anu-aru n'ihe
nile; ghara iwere ibu-orù-n'anya nāṅa,
dika ndi nēme otù ọ gātọ madu utọ,
kama n'afọ-ofufo, nātu egwu Onye-nwe-
ayi: 23 ihe ọ bula unu nēme, nālunu
ọlu site na nkpuru-obi-unu, dika unu
nāluru Onye-nwe-ayi ọlu, ọ bugh kwa
madu; 24 ebe unu matara na ọ bu
n'aka Onye-nwe-ayi ka unu gānata ihe-
nnyeghachi-unu, bù ihe-nketa ahu: unu
bu orù nke Onye-nwe-ayi Kraist.
25 N'ihi na onye nēme ajọ omume
gānaghachi ajọ omume ahu ọ mere: ile-
4 madu-anya-n'iru adigh kwa. 1 Ndi-
nwe madu, nēnye-kwa-nu ndi-orù-
unu **ihe** ziri ezi na nke **ra nrata**; ebe
unu matara na unu onwe-unu nwe-kwa-
ra otù Onye Nke bu Onye-nwe-unu
n'elu-igwe.
2 Nānọgidesinu ike n'ekpere-unu,
nāmu-kwa-nu anya nime ya n'ikele-
ekele; 3 nēkpe-kwa-nu ekpere n'ihi ayi
n'otù oge ahu, ka Chineke we meghere
ayi ọnu-uzọ ikwusa okwu-Ya, ka ayi
kwue ihe-omimi nke Kraist, nke m'nọ
kwa n'aḅu n'ihi ya; 4 ka m'we me ka ọ
puta ìhè, dika m'nāghagh ikwu ya.
5 Nējegharinu n'amam-ihe n'ebe ndi
nọ n'èzí nọ, nāzuchapuru onwe-unu oge
a nile. 6 Ka okwu-unu di n'amara mḅe
nile, ihe eji nnù me ka ọ di utọ, ka unu
we mata otù unu nāghagh iza madu nile
ọ bula.
7 Madu nke gēme ka unu mara ihe
nile bayere mu onwem bu Tikikọs, onye
bu nwa-nna-ayi ahu ahuru n'anya, buru
kwa onye kwesiri ntukwasi-obi n'ije-ozi,
buru kwa orù-ibem nime Onye-nwe-
ayi: 8 onye m'nēzitere unu ime ihe a,
ka unu we mara otù ihe nāgara ayi, ka ọ
we kasi kwa obi-unu. 9 Anamezite kwa
Ọnisimọs, bú nwa-nna-ayi ahu kwesiri
ntukwasi-obi, onye ahu-kwa-ra n'anya,
onye bu otù onye n'etiti unu. Ha
gēme ka unu mara ihe nile nke anēme
n'ebe a.
10 Aristakọs onye adọkọrọ mu na ya
n'agha nēkele unu, ya na Mak nwa-nne
Banabas (onye unu natara ihe ufọdu
enyere n'iwu bayere ya; asi na ọ biakute
unu, naranu ya nke-ọma), 11 Jisus
kwa, onye anākpọ Justọs, madu atọ ndia
sitere n'obibì-ùgwù: nāni ndia bu ndi
sorom nālukọ ọlu n'ikwusa ala-eze
Chineke, madu ndi emere ka ha burum
ndi-ngugù-obi. 12 Epafras, onye bu
otù onye n'etiti unu, orù nke Kraist
Jisus, nēkele unu, nāḅasi nḅa ike n'ihi
unu n'ekpere-ya nile mḅe nile, ka unu
we guzo dika ndi zuru okè ndi kwezuwo-
kwa-ra ihe nile Chineke nāchọ. 13 N'ihi
na anamaḅara ya àmà, na ọ nādọḅu onwe-
ya n'ọlu nke-uku nye unu na ndi nọ na
Leọdisia na ndi nọ na Hierapọlis. 14 Luk,
bù dibia nke ahuru n'anya, nēkele unu,
ya na Dimas. 15 Kelenu umu-nna-ayi
ndi nọ na Leọdisia, na Nimfas, na nzukọ
Kraist nke di n'ulo-ha. 16 Ma mḅe
ọ bula agāgusi akwukwọ-ozi a n'etiti
unu, menu ka agu kwa ya na nzukọ

Kraist nke ndi Leọdisia; lezi-kwa-nu
anya ka unu onwe-unu gu kwa akwukwọ-
ozi ahu si na Leọdisia bia. 17 Ọzọ,
sinu Akipọs, Lezie ije-ozi nke i natara
nime Onye-nwe-ayi anya, ka i jezu ya.
18 Ekele nke mu Pọl, nke m'ji aka
nkem de. Chetanu aḅum. Ka amara
diyere unu.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI TESALỌNAIKA

1 1 Pọl na Silvenọs na Timọti
nēdegara nzukọ nke ndi Tesalọnaika
nime Chineke, bú Nna, na Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist, akwukwọ: Amara diri
unu, ya na udo.
2 Ayi nēkele Chineke ekele mḅe nile
bayere unu nile, nēhota unu mḅe ayi
nēkpe ekpere; 3 ebe ayi nēcheta
nēwepugh aka ọlu nke okwukwe unu
na ndọḅu-n'ọlu nke ihu-n'anya unu
na ntachi-obi nke olile-anya unu ji ele
anya Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, n'iru
Chineke-ayi, bú Nna-ayi; 4 ebe ayi
matara, umu-nna-ayi ndi Chineke huru
n'anya, nrọputa-unu, 5 na ọ bugh
nání n'okwu-ọnu ka ozi ọma ayi biaruru
unu, kama ọ bia-kwa-ra n'ike, na nime
Mọ Nsọ na ọtutu nkwezu; dika unu
matara aha madu ahuru na ayi bu n'ebe
unu nọ n'ihi unu. 6 Unu onwe-unu
ghọ-kwa-ra ndi nēṅomi ayi na Onye-
nwe-ayi, ebe unu were ọṅù nke Mọ Nsọ
nara okwu ahu nke-ọma nime ọtutu
nkpaḅu; 7 ya mere unu ghọrọ ihe-
atù n'ebe ha nile nọ, bú ndi kwere ekwe
nime Masedọnia na nime Akaia. 8 N'ihi
na okwu nke Onye-nwe-ayi esiwo n'aru-
unu daputa udà, ọ bugh nání na
Masedọnia na Akaia, kama n'ebe nile
ọ bula okwukwe-unu n'ebe Chineke nọ
aputawo ìhè; ya mere ọ digh ayi nkpà
ikwu okwu ọ bula. 9 N'ihi na ha onwe-
ha nākọ akukọ bayere ayi aha nbata ayi
batara n'ebe unu nọ; ya na otú unu siri
n'arusi chigharikute Chineke, ibu orù
Chineke Nke di ndu Nke bu kwa onye-
ezi-okwu, 10 na ichere Ọkpara-Ya
Onye gēsi n'elu-igwe bia, Onye Ọ mere
ka O si na ndi nwuru anwu bilie, bú
Jisus, Onye nādọputa ayi n'iwe nke
nābia.

2 1 N'ihi na unu onwe-unu matara,
umu-nna-ayi, nbata ayi batara n'ebe
unu nọ, na ahuwo na ọ bugh ihe-efu:
2 kama ọ bu ezie na ayi hururi ahuhu na
mbu, eme kwa ayi ihe-ihere, dika unu
matara, na Filipai, ma ayi kwuwara okwu
nime Chineke-ayi igwa unu ozi ọma
Chineke n'oké nḅa. 3 N'ihi na aririọ
ayi nāriọ unu esigh na njehie puta, o
sigh kwa n'adigh-ọcha, ọ bugh kwa
n'aghughọ: 4 kama dika Chineke
nwaputaworo ayi ka enye ozi ọma Ya
n'aka-ayi na ntukwasi-obi idebe, otú
a ka ayi nēkwu; ọ bugh dika ndi nēme
ihe gātọ madu utọ, kama dika ndi nēme
ihe gātọ Chineke utọ, bú Onye nānwa
obi-ayi. 5 N'ihi na ọ digh mḅe ọ bula
ahuru ayi n'ikwu okwu nrafu, dika unu
matara, ma-ọbu n'iwere aghughọ ḅachita
anya-uku, Chineke bu onye-àmà;
6 ma-ọbu n'ichọ otuto site na madu, ma-
ọbu n'aka-unu, ma-ọbu n'aka ndi ọzọ,
mḅe ayi puru idi ka ibu arọ́, dika ndi-ozi
Kraist. 7 Kama ayi ghọrọ ndi di nwayọ
n'etiti unu, dika mḅe nwayi nke nāzù
nwa nēlezi umu nke aka ya anya nke-
ọma: 8 otú a, ebe unu di ayi n'obi nke-
uku, ọ diri ayi ezi nma ime ka unu keta,
ọ bugh nání ozi ọma nke Chineke, kama
ọ bu kwa nkpuru-obi nke aka ayi, n'ihi
na emere ka unu buru ndi ayi huru
n'anya. 9 N'ihi na unu nēcheta, umu-
nna-ayi, ndọḅu ayi nādọḅu onwe-ayi
n'ọlu na ihuju-anya-ayi: n'ihi na ayi nālu
ọlu abali na ehihie, ka ayi we ghara iboḅu
onye ọ bula nime unu, ayi we kwusara
unu ozi ọma nke Chineke. 10 Unu
onwe-unu bu ndi-àmà, Chineke bu kwa
onye-àmà, otú ahuru ayi na ayi bu ndi
di ọcha n'obi na ndi ezi omume na ndi
nādigh ita uta n'ebe unu nọ, bú ndi

kwere ekwe: 11 ọbuná dika unu matara
otú ayi mere madu nile ọ bula nime unu,
dika nna si emere umu nke aka ya, nāriọ
unu, nākasi kwa unu obi, nāgwasi kwa
unu okwu ike, 12 ka unu we nējeghari
dika ọ kwesiri Chineke, Onye nākpọbata
unu n'ala-eze na ebube nke aka Ya.

13 Ọ bu kwa n'ihi nka ka ayi onwe-ayi
nēkele kwa Chineke nēwepugh aka, na,
mḅe unu natara okwu nke unu nuru
n'ọnu-ayi, bù okwu nke Chineke, ọ bugh
okwu madu ka unu nara nke-ọma, kama,
otù ọ di n'ezi-okwu, ọ bu okwu Chineke,
nke nālusi kwa ọlu ike nime unu ndi
kwere ekwe. 14 N'ihi na unu onwe-
unu, umu-nna-ayi, ghọrọ ndi nēṅomi
nzukọ nile nke Chineke nke di na Judia
nime Kraist Jisus: n'ihi na unu onwe-
unu hu-kwa-ra otù ahuhu ahu n'aka ndi
unu na ha bu otù ala, ọbunà dika ndi ahu
huru ahuhu n'aka ndi-Ju; 15 ndi ḅuru
Onye-nwe-ayi Jisus na ndi-amuma,
chupu kwa ayi, ha bu kwa ndi ihe ha
nēme nātọgh Chineke utọ, ha nēmegide
kwa madu nile; 16 nēḅochi ayi igwa
ndi mba ọzọ okwu ka ewe zọputa ha;
imezu nmehie nile ha mḅe nile: ma iwe
Chineke abiakwasiwo ha rue ọgwugwu-
ha.

17 Ma ayi onwe-ayi, umu-nna-ayi, ebe
ekewapuru ayi n'aru-unu nwa oge ntà,
n'iru, ọ bugh n'obi, ayi were okè agu
nubiga ọku ókè n'obi kari ihu iru-unu:
18 n'ihi na ayi chọrọ ibiakute unu, mu
onwem, bù Pọl, otù mḅe na mḅe ọzọ;
Setan ḅochi-kwa-ra ayi. 19 N'ihi na
gini bu olile-anya-ayi, ma-ọbu ọṅù-ayi,
ma-ọbu okpu-eze nke inya-isi ayi? Ọ
bugh kwa unu onwe-unu, n'iru Onye-
nwe-ayi Jisus n'ọbibia-Ya? 20 N'ihi na
unu onwe-unu bu otuto-ayi na ọṅù-ayi.

3 1 N'ihi nka mḅe ayi nāpugh inagide
ọzọ, ọ di ayi ezi nma ka arapu nání
ayi n'azu n'Atens; 2 ayi we ziga Timọti,
nwa-nna-ayi na onye nējere Chineke ozi
n'ozi ọma nke Kraist, ka ọ we me ka unu
guzosie ike, ka ọ we kasi kwa unu obi
n'ihi okwukwe-unu; 3 ka ewe ghara
ikwaghari onye ọ bula nime nkpaḅu
ndia; n'ihi na unu onwe-unu matara na
ọ bu n'ihi nka ka edoro ayi. 4 N'ihi na
n'ezie, mḅe ayi nọ n'etiti unu, ayi buru
uzọ nāgwa unu na agaje ikpaḅu ayi;
ọbunà dika ọ mere, dika unu mata-kwa-
ra. 5 N'ihi nka mu onwem kwa, mḅe
m'nāpugh idi nānagide ya ọzọ, eziterem
ka m'mara okwukwe-unu, ma ọ nwere
uzọ ọ bula onye-ọnwunwa ahu nwarari
unu, ndọḅu ayi dọḅuru onwe-ayi n'ọlu
we ghọ ihe-efu. 6 Ma mḅe Timọti siri
n'ebe unu nọ biakute ayi ọbunà uḅu a,
we zìe ayi ozi ọma bayere okwukwe na
ihu-n'anya unu, si kwa na unu nēcheta
ayi ezi ncheta mḅe nile, na agu ihu ayi
anya nāgusi kwa unu ike, ọbunà dika
ọ nāgu kwa ayi onwe-ayi ihu unu;
7 n'ihi nka, umu-nna-ayi, akasiri ayi
obi n'ihi unu nime nkpà-ayi nile na
nkpaḅu-ayi nile site n'okwukwe-unu:
8 n'ihi na ayi di ndu uḅu a, ọ buru na
unu onwe-unu nēguzosi ike nime Onye-
nwe-ayi. 9 N'ihi na ekele gini ka ayi
puru inyeghachi Chineke bayere unu,
n'ọṅù nile ayi ji ṅuria n'ihi unu n'iru
Chineke-ayi; 10 abali na ehihie
nāriọbiga aririọ ókè nke-uku ri nne ka
ayi we hu iru-unu, dochi kwa ihe fọduru
n'okwukwe-unu?

11 Ma ka Ya onwe-ya, bù Chineke-
ayi na Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi Jisus,
duzi uzọ-ayi rue ebe unu nọ: 12 ka
Onye-nwe-ayi me kwa ka unu rie nne
babiga kwa ókè n'ihu-n'anya n'ebe ibe-
unu nọ, na n'ebe madu nile nọ, ọbunà
dika ayi onwe-ayi di n'ebe unu nọ;
13 ka Ọ we me ka obi-unu guzosie ike
nādigh ita uta n'idi-nsọ n'iru Chineke-
ayi, bù Nna-ayi, n'ọbibia nke Onye-nwe-
ayi Jisus, Ya na ndi nsọ Ya nile.

4 1 Ya mere nke fọduru, umu-nna-
ayi, ayi nēkpere unu, nāriọ kwa unu
nime Onye-nwe-ayi Jisus, ka, dika unu
natara n'aka-ayi otú unu nāghagh ijeghari
na ime ihe gātọ Chineke utọ, ọbunà dika
unu nējeghari,—ka unu nābabiga ókè
nke-uku kari. 2 N'ihi na unu matara
iwu nile ayi nyere unu site n'aka Onye-
nwe-ayi Jisus. 3 N'ihi na nka bu ihe
Chineke nāchọ, bù ka edo unu nsọ, ka
unu ghara ikwa iko; 4 ka onye ọ bula
nime unu mata otú ọ gēnwe nwunye nke
aka ya n'odido-nsọ na nsọpuru, 5 ọ
bugh n'ọchichọ ọjọ nke agu ihe ọjọ,
ọbunà dika ndi mba ọzọ ndi nāmatagh
Chineke; 6 ka onye ọ bula ghara
ighọḅu na iriḅu nwa-nna-ya n'ihe a:
n'ihi na Onye-nwe-ayi bu onye nāḅọ ọ́ḅọ̀
bayere ihe ndia nile, dika ayi bu-kwa-ra
uzọ gwa unu gwasi kwa unu ike.
7 N'ihi na Chineke akpọgh ayi ka ayi

buru ndi nādigh ọcha, kama n'odido-
nsọ. 8 Ya mere onye nāju, ọ bugh madu
ka ọ nāju, kama ọ bu Chineke, Onye
nēnye Mọ Nsọ Ya ka Ọ ba nime unu.
9 Ma ọ digh unu nkpà ka madu
degara unu akwukwọ bayere ihu-n'anya
n'ebe umu-nna-unu nọ: n'ihi na unu
onwe-unu bu ndi Chineke ziworo ihurita
ibe-unu n'anya; 10 n'ihi na unu nēme
ya n'ezie n'ebe umu-nna-ayi nile ndi bi
na Masedọnia dum nọ. Ma ayi nāriọ
unu, umu-nna-ayi, ka unu nābabiga òkè
nke-uku kari; 11 ka unu nējisi kwa ike
inọdu nwayọ, na ime ihe nile nke aka
unu, na iji aka-unu lu ọlu, dika ayi
nyere unu iwu; 12 ka unu we
nējeghari dika ọ kwesiri unu n'ebe ha
nọ, bù ndi nọ n'èzi, ka ihe ọ bula ghara
kwa ikpa unu
13 Ma ayi achọgh ka unu ghara imara
ihe bayere ndi nāda n'ura ọnwu, umu-
nna-ayi; ka ọ we ghara iwuta unu, ọbunà
dika o nēwuta ndi fọduru, ndi nēnwegh
olile-anya. 14 N'ihi na asi na ayi kwere
na Jisus nwuru si kwa n'ọnwu bilie, otù
a ndi emere ka ha da n'ura ọnwu site
n'aka Jisus, ọ bu kwa ndia ka Chineke
gēkuru ka ha so Ya bia. 15 N'ihi na
nka ka ayi nāgwa unu n'okwu Onye-nwe-
ayi, na ayi onwe-ayi, bù ndi nọ na ndu,
ndi anārapu rue ọbibia nke Onye-nwe-
ayi, na ayi agagh-eburu ndi dara n'ura
ọnwu uzọ ma-ọli. 16 N'ihi na Onye-
nwe-ayi onwe-ya gēwere oké ikpọ-òkù,
were olu isi-mọ-ozi, were kwa opì nke
Chineke, si n'elu-igwe ridata: ndi nwuru
nime Kraist gēbu kwa uzọ si n'ọnwu
bilie: 17 mḅe ahu ayi onwe-ayi, bù ndi
nọ na ndu, ndi anārapu, ayi na ha ka
agēwelikọ n'igwe-oji, izute Onye-nwe-
ayi nime mbara-elu-igwe: otù a ka ayi
na Onye-nwe-ayi gānọ kwa mḅe nile.
18 Ya mere werenu okwu ndia
nākasirita ibe-unu obi.

5 1 Ma ọ digh unu nkpà, umu-nna-
ayi, ka edegara unu akwukwọ bayere
oge ahu nile na ubọchi ahu nile. 2 N'ihi
na unu onwe-unu matara nke-ọma na
dika onye-ori nābia n'abali, otù a ka
ubọchi nke Onye-nwe-ayi nābia. 3 Mḅe
ha nāsi, Udo na ntukwasi-obi di, mḅe
ahu na mberede ka nbibi nābiakwasi ha,
dika ime nēme nwayi nke di ime; ha
agagh-aḅanari kwa ya ma-ọli. 4 Ma
unu onwe-unu, umu-nna-ayi, anọgh
n'ọchichiri, ka ubọchi ahu we jide unu
na mberede dika onye-ori: 5 n'ihi na
unu onwe-unu nile bu umu nke ìhè, na
umu nke ehihie: ayi abùgh ndi nke abali,
ma-ọbu nke ọchichiri; 6 ya mere otù
a, ka ayi ghara iraru ura, dika ndi
fọduru, kama ka ayi nēche nche nwe
kwa anya-udo. 7 N'ihi na ndi nāraru
ura nāraru ura n'abali; ndi nāṅubiga
kwa manya òkè nāṅubiga n'abali. 8 Ma
ayi onwe-ayi, ebe ayi bu ndi nke
ehihie, ka ayi nwe anya-udo, yikwasisia
ihe-agha iḅochi obi, bù okwukwe na
ihu-n'anya; ya na okpu-agha, bú ile-
anya nzọputa. 9 N'ihi na Chineke
edebegh ayi inata iwe, kama inweta
nzọputa site n'aka Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, 10 Onye nwuru n'ihi ayi, ka ọ
gābu, ma ayi nēche nche ma ayi nāraru
ura, ka ayi we so Ya dikọ ndu. 11 N'ihi
nka nākasiritanu ibe-unu obi, wulirita
kwa ibe-unu elu dika ulo, dika unu
nēme kwa.
12 Ma ayi nēkpere unu, umu-nna-
ayi, ka unu mata ndi nādọḅu onwe-ha
n'ọlu n'etiti unu, ndi bu kwa ndi-isi-unu
nime Onye-nwe-ayi, ndi nādu kwa unu
ọdù; 13 ka unu were kwa ihu-n'anya
sọpuru ha gabiga òkè nke-uku ri nne
n'ihi ọlu-ha. Diritanu n'udo n'etiti
onwe-unu. 14 Ma ayi nāriọ unu, umu-
nna-ayi, nādunu ndi nādigh-agazi ije
ọdù, nāgugunu ndi dara m̀bà n'obi,
nēyerenu ndi nādigh ike aka, nwenu
ogologo-ntachi-obi n'ebe madu nile nọ.
15 Lenu ka onye ọ bula ghara inyeghachi
onye ọ bula ihe ọjọ n'ọnọdu ihe ọjọ;
kama nāḅasonu ezi ihe mḅe nile, n'ebe
ibe-unu nọ, na n'ebe madu nile nọ.
16 Nāṅurinu ọṅu mḅe nile; 17 nēkpenu
ekpere nēwepugh aka; 18 nēkelenu
ekele n'ihe nile ọ bula: n'ihi na nka bu
ihe Chineke nāchọ nime Kraist Jisus
n'ebe unu nọ. 19 Unu emenyula Mọ
Nsọ; 20 unu akpọla ibu-amuma ihe-
efu; 21 nānwanu ihe nile; jidesienu
ihe ọma ike; 22 unu etiyela aka n'aha
ajọ ihe ọ bula.
23 Chineke nke udo, Ya Onwe-ya
dozu kwa unu nsọ n'uzọ dum; ka
edebezu kwa mọ-unu na nkpuru-obi-
unu na aru-unu dum, nādigh ita uta
n'ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist.

24 Ọ kwesiri ntukwasi-obi, bù Onye
ahu nākpọ unu, Onye gēme kwa ya.
25 Umu-nna-ayi, nēkpenu ekpere
bayere ayi.
26 Werenu isutu-ọnu di nsọ kele
umu-nna-ayi nile. 27 Ewerem Onye-
nwe-ayi ḅa unu iyi ka aguara umu-nna-
ayi nile akwukwọ-ozi a.
28 Ka amara nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist diyere unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI TESALỌNAIKA

1 1 Pọl na Silvenọs na Timọti
nēdegara nzukọ nke ndi Tesalọnaika
nime Chineke, bù Nna-ayi, na Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist, akwukwọ:
2 Amara diri unu na udo nke si n'aka
Chineke, bù Nna-ayi, na Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist puta.
3 Ayi ji ugwọ ikele Chineke ekele mḅe
nile bayere unu, umu-nna-ayi, dika ọ
kwesiri, n'ihi na okwukwe-unu nāba uba
nke-uku, ihu-n'anya ahu unu nile n'otù
n'otù nāhurita ibe-unu nēri kwa nne;
4 ya mere ayi onwe-ayi nānya isi n'aru
unu n'etiti nzukọ Chineke nile n'ihi
ntachi-obi-unu na okwukwe-unu nime
nsoḅu-unu nile na nime nkpaḅu nile unu
nānagide; 5 nke bu ihe nēme ka ikpė
ziri ezi nke Chineke puta ìhè; ka ewe
gua unu na ndi kwesiri ala-eze Chineke,
nke unu nāhu kwa ahuhu n'ihi ya:
6 asi na ọ bu ezie na o ziri ezi n'ebe
Chineke nọ inyeghachi ndi nākpaḅu unu
nkpaḅu, 7 na inyeghachi unu, bù
ndi anākpaḅu, aru-efè, ayi na unu, nime
nkpughe nke Onye-nwe-ayi Jisus site
n'elu-igwe, Ya na ndi-mọ-ozi nke ike-
Ya, 8 nime ọku nēre ere, nābọ́ ọ́bọ́
n'aru ndi nāmatagh Chineke, ha na ndi
nāṅagh nti ozi ọma nke Onye-nwe-ayi
Jisus: 9 bù madu ndi gāhu ahuhu-
nmehie nke ọmuma-ikpe ziri ezi, bù
nbibi ebigh-ebi nke sitere n'iru Onye-
nwe-ayi, site kwa n'ebube nke ike-Ya,
10 mḅe ọ bula Ọ gabia ka ewe nye Ya
otuto nime ndi nsọ Ya, ka ibobo-Ya we
nwu kwa ihe nile n'aru nime ndi kwereri
ekwe (n'ihi na ekwere àmà ayi ḅara unu)
n'ubọchi ahu. 11 Ọ bu kwa nka ka ayi
ji nēkpe kwa ekpere bayere unu mḅe
nile, ka Chineke-ayi we gua unu na ndi
kwesiri ọkpukpọ akpọrọ unu, ka Ọ were
kwa ike mezu ihe nile ọ bula nke diri
idi-nma ezi nma na ọlu nile ọ bula nke
okwukwe; 12 ka ewe nye aha Onye-
nwe-ayi Jisus otuto nime unu, nye kwa
unu onwe-unu otuto nime Ya, dika
amara nke Chineke-ayi na Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist si di.
2 1 Ma ayi nāriọ unu, umu-nna-ayi,
n'ihi ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, na nzukọ ayi gēzukọ n'ebe Ọ nọ;
2 ka ewe ghara isite n'aka mọ, ma-ọbu
okwu, ma-ọbu akwukwọ-ozi di ka o
sitere n'aka-ayi, me ka unu me nkpatu
pua n'uche-unu ọsọsọ, ma-ọbu ka unu
tua ujọ, dika agāsi na ubọchi Onye-nwe-
ayi di uḅu a: 3 unu ekwela ka onye ọ
bula ghọḅue unu n'uzọ ọ bula: n'ihi na
ọ gagh-adi, ma ọ buru na nwezuga ahu
ebugh uzọ bia, ewe kpughe onye ahu
nēmebi iwu, bù nwa nke ila-n'iyì,
4 onye nēmegide nēweli kwa onwe-ya
elu imegide ihe nile anākpọ Chineke
ma-ọbu nke bu ihe anāsọpuru dika
Chineke; ya mere ọ nānọdu n'ulo nsọ
nke Chineke, nēgosi onwe-ya si na ya
bu Chineke. 5 Unu echetagh, na, mḅe
m'nānọ n'etiti unu n'oge gara aga, ọ bu
ihe ndia ka m'nāgwa unu? 6 Uḅu a
unu mata-kwa-ra ihe nēḅochi, ka ewe
kpughe ya n'oge nke aka ya. 7 N'ihi
na ihe-omimi nke nmebi-iwu nālusi ọlu
ike uḅu a: nāni rue mḅe agēwepu onye
ahu n'etiti, bú onye nēḅochi uḅu a.
8 Mḅe ahu ka agēkpughe kwa onye ahu
nēmebi iwu, onye Onye-nwe-ayi Jisus
gēwere iku-ume nke si n'ọnu-Ya puta
ḅue, were kwa ngosi nke ọbibia-Ya me

ka ọ ghara idi irè; 9 bú onye ahu, nke
ọbibia-ya di ka ilusi-ọlu-ike nke Setan
n'ike nile ọ bula na ihe-iriba-ama di iche
iche na ọlu-ebube di iche iche nke ugha,
10 n'aghughọ nile kwa nke ajọ omume
n'ebe ndi nāla n'iyì nọ; n'ihi na ha
anaragh ihu-n'anya nke ezi-okwu nke-
ọma, ka ewe zọputa ha. 11 N'ihi nka
Chineke nēzite-kwa-ra ha ilusi-ọlu-ike
nke njehie, ka ha kwere ugha ahu:
12 ka ewe kpe ha nile ikpé, bú ndi
nēkwegh ezi-okwu, kama ajọ omume
diri ha ezi nma.

13 Ma ayi onwe-ayi ji ugwọ ikele
Chineke ekele mḅe nile bayere unu,
umu-nna-ayi ndi Onye-nwe-ayi huru
n'anya, n'ihi na Chineke rọputara unu
site na mbu ka unu we nwe nzọputa
nime ido-nsọ nke Mọ Nsọ nēdo na
ikwere ezi-okwu: 14 nke O sitere n'aka
ozi ọma ayi kpọbata unu nime ya, ka
unu we nweta ebube nke Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist. 15 Ya mere otú a, umu-
nna-ayi, nēguzosinu ike, jide-kwa-nu
ozizí nile enyere n'aka idebe nke ezíri
unu, ma-ọbu site n'okwu-ọnu-ayi, ma-
ọbu site n'akwukwọ-ozi-ayi.

16 Ma ka Ya onwe-ya, bú Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist, na Chineke, bú Nna-
ayi, Onye huru ayi n'anya nye kwa ayi
nkasi-obi ebigh-ebi na ezi olile-anya
nime amara, 17 ka Ọ kasie obi-unu,
me kwa ka ha guzosie ike n'ezi ọlu na
ezi okwu nile ọ bula.

3 1 Nke fọduru, umu - nna - ayi,
nēkpenu ekpere bayere ayi, ka okwu
Onye-nwe-ayi we ḅa ọsọ, ka ewe nye
kwa ya otuto, otú ọ di kwa n'etiti unu;
2 ka ewe dọputa kwa ayi n'aka ajọ madu
ndi nēmehie kwa; n'ihi na ọ bugh madu
nile nwere okwukwe. 3 Ma Onye-nwe-
ayi bu onye kwesiri ntukwasi-obi, Onye
gēme ka unu guzosie ike, che kwa unu ka
unu ghara idabà n'aka ajọ onye ahu.
4 Ma ayi atukwasiwo obi n'aru unu
nime Onye-nwe-ayi, na unu nēme, gēme
kwa, ihe nile ayi nēnye n'iwu. 5 Ma
Onye-nwe-ayi duzie obi-unu bà n'ihu-
n'anya nke Chineke, bà kwa na ntachi-
obi nke Kraist-ayi.

6 Ma ayi nēnye unu iwu, umu-nna-
ayi, n'aha nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, ka unu nēze nwa-nna ọ bula
nādigh-agazi ije, ọ digh-eje kwa dika
ozizí ahu enyere n'aka-ha idebe nke
ha natara n'aka-ayi. 7 N'ihi na unu
onwe-unu matara otú unu nāghagh
iṅomi ayi: n'ihi na ayi abugh ndi
nādigh-agazi ije n'etiti unu; 8 ayi
erigh kwa nri n'aka onye ọ bula n'efu,
kama n'idọḅu onwe-ayi n'ọlu na ihuju-
anya, nālu ọlu abali na ehihie, ka ayi we
ghara iboḅu onye ọ bula nime unu:
9 ọ bugh na ayi enwegh ike, ma ọ bu
ka ayi we were onwe-ayi mere unu ihe-
atù, ka unu we ṅomi ayi. 10 N'ihi na
mḅe ayi nọ n'etiti unu, ọ bu kwa nka ka
ayi nēnye unu n'iwu, si, Ọ buru na onye
ọ bula achọgh ilu ọlu, ya ghara kwa iri
ihe. 11 N'ihi na ayi nuru okwu
bayere ufọdu ndi nādigh-agazi ije
n'etiti unu, ndi nādigh-alu ọlu ọ bula,
kama ha nētiye aka n'ọlu nke nābugh
nke aka ha. 12 Ma ndi di otú a ka ayi
nēnye iwu nāriọ kwa aririọ nime Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist, ka ha were nwayọ
nālu ọlu, ri kwa nri nke aka ha. 13 Ma
unu onwe-unu, umu-nna-ayi, ike agwula
unu n'obi n'ime ihe ọma. 14 Ma ọ
buru na onye ọ bula aṅagh nti okwu ayi
ji akwukwọ-ozi a kwu, ribanu onye ahu
ama, ka unu ghara iso ya mekọ ihe, ka
ewe me ya ihe-ihere n'iru. 15 Unu
agu-kwa-la ya n'onye-iro, kama nādunu
ya ọdú dika nwa-nna.

16 Ma Ya onwe-ya, bú Onye-nwe
udo, Ya nye unu udo mḅe nile n'uzọ
nile. Ka Onye-nwe-ayi nọyere unu.

17 Ekele nke mu Pọl nke m'ji aka
nkem de, nke bu ihe - iriba - ama
n'akwukwọ-ozi nile ọ bula: otú a ka
m'nēde. 18 Ka amara nke Onye-nwe-
ayi Jisus Kraist diyere unu nile.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

TIMỌTI

1 1 Pọl, onye-ozi nke Kraist Jisus dika
ihe ahu si di, nke Chineke, bù Onye-
nzọputa-ayi, na Kraist Jisus, bú Onye
ayi nēle anya Ya, nyere n'iwu;
2 anamedegara Timọti akwukwọ, bù
ezi nwam n'okwukwe: Amara na ebere
na udo diri gi nke si n'aka Chineke, bù
Nna-ayi, na Kraist Jisus Onye-nwe-ayi
puta.
3 Dika m'riọrọ gi ka i nọgide n'Efesọs,
mḅe m'gaje iga nime Masedọnia, ka i we
nye madu ufọdu iwu ka ha ghara izi ihe
di iche, 4 ka ha ghara kwa iṅa nti
akukọ-irò di iche iche na akukọ osuso-
ọmumu di iche iche nādigh-agwu agwu,
nke bu ihe nākpata ajuju, kari ikpata
ọchichi-èzi-na-ulo nke Chineke nke di
nime okwukwe: otù a ka m'nēme uḅu a.
5 Ma ihe ezubere iweta n'iwu ahu bu
ihu-n'anya sitere n'obi ọcha na ezi akọ-
na-uche na okwukwe nke iru-abua
nādigh ya: 6 nke madu ufọdu, ebe ha
hiere ha, ha siri nime ha jehie we kwue
okwu efu; 7 chọ kwa ibu ndi-ozizí
nke iwu, ọ bu ezie na ha aghọtagh ihe
ha nēkwu, ha aghọtagh kwa ihe ahu ha
nēkwusi ike bayere ha. 8 Ma ayi
matara na iwu ahu di nma, ma ọ buru na
onye ọ bula ewere ya me ihe n'uzọ
kwesiri iwu, 9 ebe ọ matara nka, na
adigh-enye onye ezi omume iwu, kama
anēnye ndi nēmebi iwu, ndi nēkwegh
kwa idi n'okpuru iwu, nye ndi
nāsọpurugh Chineke, ndi bu kwa ndi-
nmehie, nye ndi nādigh ọcha n'obi, ndi
emeru-kwa-ra emeru, nye ndi nēḅu
nna-ha na ndi nēḅu nne-ha, nye ndi
nēḅu madu, 10 nye ndi nākwa iko, nye
ndikom nēmeru onwe-ha n'aru ndikom,
nye ndi nēzu madu n'ori, nye ndi-ugha,
nye ndi nāṅu iyi ugha, ma ọ buru kwa
na ihe ọ bula ọzọ di iche di nēmegide
ozizi ahu nke nēnye ezi ndu; 11 dika
ozi ọma nke ebube nke Chineke di ngọzi
si di, nke enyere mu onwem n'aka na
ntukwasi-obi idebe.
12 Anamekele Onye ahu Nke merem
ka m'di ike, bú Kraist Jisus Onye-nwe-
ayi, n'ihi na Ọ gurum n'onye kwesiri
ntukwasi-obi, ebe Ọ deberem ijere Ya
ozi; 13 ọ bu ezie na abum onye
nēkwulu Chineke na mbu, buru kwa
onye-nsoḅu, na onye nēme madu ihe-
ihere: otù ọ di, Ọ merem ebere, n'ihi na
emerem ya nāmagh ama nime ekwegh-
ekwe; 14 ma amara nke Onye-nwe-
ayi, ya na okwukwe na ihu-n'anya nke
di nime Kraist Jisus, riri nne nke-uku.
15 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, kwesi
kwa ka anara ya nke-ọma n'uzọ nile ọ
bula, na Kraist Jisus biara n'uwa
izọputa ndi-nmehie; ndi mu onwem bu
onye-isi-ha: 16 otù ọ di, ọ bu n'ihi
nka ka emerem ebere, ka ọ we buru
nime mu onwem, bù onye-isi, ka Jisus
Kraist gēgosi ogologo-ntachi-obi-Ya
nile, ka m'buru ihe ilere anya n'etiti ndi
gaje ikwere na Ya ka ha nata ndu
ebigh-ebi. 17 Ma Eze nke mḅe nile,
Nke anāpugh imebi emebi, Nke anāpugh
ihu anya, Onye nāni Ya bu Chineke,
nsọpuru na otuto diri Ya rue mḅe nile
ebigh-ebi. Amen.
18 Iwu a ka m'nēnye n'aka-gi idebe,
nwam Timọti, dika amuma nile si di nke
eburu uzọ bu bayere gi, ka i we were ha
bu agha ọma nka; 19 nēnwe okwukwe
na ezi akọ-na-uche; nke ufọdu nupuru
n'ebe ha nọ, uḅọ-ha we kpùe n'ebe
okwukwe-ayi di: 20 ndi Haimeniọs na
Aleksanda nọ n'etiti ha; ndi m'rara nye
n'aka Setan, ka ewe site n'ahuhu zi ha
ka ha ghara ikwulu Chineke.
2 1 Ya mere ihe mbu m'nādusi ọdu ike
bu, ka anāriọ aririọ, kpe kwa ekpere,
riọ kwa aririọ anāriọrọ ndi ọzọ, kele kwa
ekele, n'ihi madu nile; 2 n'ihi ndi-eze
na ndi nile nọ n'ọnọdu di elu; ka ayi we
biri obi udo na nke di nwayọ nime
nsọpuru-Chineke nile na ikwesi-nsọpuru
nile. 3 Nka di nma buru kwa ihe
agānara nke-ọma n'iru Onye-nzọputa-
ayi, bù Chineke; 4 Onye nāchọ ka
azọputa madu nile, ka ha biaru kwa
nmazu nke ezi-okwu. 5 N'ihi na otù
Chineke di, otù Onye-oḅuḅo di kwa
n'aḅata Chineke na madu, Onye Ya
onwe-ya bu madu, bù Kraist Jisus,

6 Onye nyere Onwe-ya ka Ọ buru ihe-
nḅaputa n'ihi madu nile; nke agāḅa
àmà-ya n'oge nke aka ya; 7 nke
edebere mu onwem ka m'buru onye-
nkwusa na onye-ozi ka m'we ḅa àmà ahu
(anamekwu ezi-okwu, ekwughm okwu-
ugha), ibu kwa onye-ozizi nke ndi mba
ọzọ nime okwukwe na ezi-okwu.
8 Ya mere ezuberem ka ndikom nēkpe
ekpere n'ebe nile ọ bula, nāchili aka di
ọcha elu, nēwegh iwe, nārugh kwa uka.
9 Otù ahu, ezuberem ka ndinyom were
ihe-ichọ-nma kwesiri ekwesi chọ onwe-
ha nma, ya na nsọpuru na uche zuru
okè; ọ bugh isi akpara akpa, na ọla-edo
ma-ọbu pearl ma-ọbu uwe di okė ọnu-
ahia; 10 kama (nke kwesiri ndinyom
nēkwuputa egwu Chineke) ka ha sitere
n'ezi ọlu chọ onwe-ha nma. 11 Ka
nwayi were nwayọ muta n'ido onwe-ya
n'okpuru n'uzọ nile. 12 Ma ekweghm
nwayi ka o zi ihe, ma-ọbu ka ọ buru
onye-isi n'ebe nwoke nọ, kama ka ọ nọ
n'ọnọdu nwayọ. 13 N'ihi na Adam ka
eburu uzọ kpu, mḅe ahu ewe kpu Iv;
14 ọ bugh kwa Adam ka aghọrọ
aghughọ, ma ebe aghọḅuru nwayi ọ bu
nwayi ahu ka ahuworo na ọ nọ nime
njehie: 15 ma agēsite n'ọmumu-nwa-
ya zọputa ya, ma ọ buru na ha anọgide
nime okwukwe na ihu-n'anya na odido-
nsọ, ya na uche zuru okè.
3 1 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, Ọ
buru na onye ọ bula nāḅaso ọnọdu
onye nēlekọta nzukọ Kraist anya, agu
ọlu ọma nāgu ya. 2 Ya mere onye
nēlekọta nzukọ Kraist anya aghagh ibu
onye anādigh-akalu, di nke otù nwunye,
onye-anya-udo, onye uche-ya zuru okè,
onye omume-ya kwesiri ekwesi, onye
nēle ndi-ọbia anya nke-ọma, onye nwere
ike izi ihe; 3 onye nādigh-ese okwu
site n'iṅubiga manya ọkè, onye nādigh-
eti madu aka; kama onye nwere obi-ọma,
onye nādigh-alu ọgù, onye nādigh-ahu
ego n'anya; 4 onye nāchi èzi-na-ulo
nke aka ya nke-ọma, nēnwe kwa umu-
ya n'okpuru ya n'ikwesi-nsọpuru nile;
5 (ma ọ buru na onye ọ bula amatagh
otù ọ gāchi èzí-na-ulo nke aka ya, ò gēsi
aṅa le nzukọ Chineke anya nke-ọma?)
6 onye nābugh onye ọhu, ka aghara
ifuli ya elu, ọ we dabà n'ọmuma-ikpė
ekwensu. 7 Ma ọ ghagh kwa inwe
àmà di nma site n'ọnu ndi nọ n'èzi;
ka ọ ghara idabà n'ita-uta, ya na ima
n'ọnyà ekwensu. 8 Otù ahu ndi nējere
nzukọ Kraist ozi aghagh ibu ndi kwesiri
nsọpuru, ndi nēnwegh ire abua, ndi
nādigh-aṅubiga manya ọkè, ndi akpiri
urù nke nēweta ihere nādigh-akpọ ha
nku; 9 ndi nēnwe ihe-omimi nke
okwukwe-ayi nime akọ-na-uche di ọcha.
10 Ma ka eburu uzọ nwa kwa ndia;
mḅe ahu ka ha jebe ozi, ma ọ buru na
ha bu ndi anāpugh ibo ebubo. 11 Otù
ahu ndinyom aghagh ibu ndi kwesiri
nsọpuru, ndi nādigh-ebo madu ebubo
ugha, ndi nwere anya-udo, ndi kwesiri
ntukwasi-obi n'ihe nile. 12 Ka ndi
nējere nzukọ Kraist ozi buru di nke otù
nwayi, nāchi umu-ha na èzi-na-ulo nke
aka ha nke-ọma. 13 N'ihi na ndi jeworo
ozi nke-ọma nēnwetara onwe-ha ọnọdu
ọma, na okė nkwuwa-okwu nime
okwukwe nke ekwere na Kraist Jisus.
14 Ihe ndia ka m'nēdegara gi
n'akwukwọ, ọ bu ezie na anamele anya
ibiakute gi na mḅe ntà; 15 ma ọ
buru na m'nānọ ọdù, ka i we mata otù
anāghagh ibi obi n'èzi-na-ulo Chineke,
ebe ọ bu nzukọ nke Chineke di ndu, bù
ide na ntọ-ala nke ezi-okwu. 16 Ọ bu
kwa ihe anēkwuputa na ọ di ukwu, bù
ihe-omimi nke nsọpuru-Chineke; Onye
ahu Nke emere ka Ọ puta ìhè n' anu-aru,
Nke aguru Ya n'onye ezi omume nime
mọ, Nke emere ka ndi-mọ-ozi hu Ya
anya, Nke ekwusara Ya n'etiti ndi mba
ọzọ, Nke ekwere na Ya nime uwa, Nke
anara Ya n'elu nime ebube.
4 1 Ma Mọ Nsọ nēkwuwa okwu, si,
na n'oge ikpe-azu ufọdu gēwezuga
onwe-ha n'ebe okwukwe-ayi di, nāṅa nti
ndi-mọ nēduhie eduhie na ozizi nke ndi-
mọ ọjọ, 2 site n'iru-abua nke ndi
nēkwu okwu-ugha, ndi eji igwè ọku da
ha n'akọ-na-uche nke aka ha; 3 ndi
nēḅochi madu ilu di na nwunye, ndi
si kwa madu erila ihe-oriri di iche iche,
nke Chineke kère ka ndi kwere ekwe,
ndi mazu-kwa-ra ezi-okwu, ka ndi ahu
were ekele nara. 4 N'ihi na ihe nile ọ
bula Chineke kère di nma, ọ digh kwa
ihe ọ bula agāju, ma ọ buru na ewere
ekele nara ya: 5 n'ihi na esitere n'okwu
Chineke na ekpere do ya nsọ.
6 Ọ buru na i me ka umu-nna-ayi
nēchè uche n'ihe ndia, i gābu onye
nējere Kraist Jisus ozi nke-ọma, ebe

anāzùputa gi n'okwu nile nke okwukwe-
ayi, na nke ozizi ọma ahu nke i soworo
n'ukwu n'ukwu: 7 ma ju akukọ-irò
nile emeruru emeru nke di-kwa-ra
agadi-ndinyom. Ma nānwa onwe-gi ka
i we rue nsọpuru-Chineke: 8 n'ihi
na ọnwunwa nke aru bara urù nye ihe
ntà; ma nsọpuru-Chineke bara urù nye
ihe nile, ebe ọ nwere nkwa nke ndu, ma
nke ndu uḇu a, ma nke gaje ibia.
9 Okwu a kwesiri ntukwasi-obi, kwesi
kwa ka anara ya nke-ọma n'uzọ nile ọ
bula. 10 N'ihi na ọ bu iru nka ka ayi
nādọḇu onwe-ayi n'ọlu, nāḇasi kwa nḇa
ike, n'ihi na ayi elewo anya Chineke di
ndu, Onye bu Onye-nzọputa madu nile,
ma nke kachasinu Onye nzọputa nke ndi
kwere ekwe. 11 Nēnye ihe ndia n'iwu,
nēzí kwa ha. 12 Ekwela ka onye ọ bula
lelìa nwata i bu anya; kama me onwe-gi
ka i buru ndi kwere ekwe ihe-atù,
n'okwu, n'ibi - obi, n'ihu - n'anya,
n'okwukwe, n'idi-ọcha. 13 Rue mḇe
m'gābia, nāṅa nti ọgugu-akwukwọ-gi
na idu-ọdu-gi na ozizí-gi. 14 Elefula
onyinye-amara ahu nke di nime gi anya,
nke esitere n'ibu-amuma, ya na ibikwasi-
aka-n'isi nke ndi bu okenye, nye gi.
15 Nējisi ike n'ihe ndia; nānọsi ike nime
ha; ka iga-n'iru-gi we puta ìhè n'ebe
madu nile nọ. 16 Riba onwe-gi na
ozizí-gi ama. Nānọgide n'ihe ndia;
n'ihi na n'ime nka i gāzọputa onwe-gi
zọputa kwa ndi nānu olu-gi.
5 1 Abarala okenye oké nba, kama
nāriọ ya aririọ dika nna; nēmeso
kwa umu-okorọbia dika umu-nne:
2 ndinyom, ndi bu okenye, dika ndi bu
nne; umu-aḇọghọ dika umu-nne-nwayi,
n'idi-ọcha nile. 3 Nāsọpuru ndinyom
di-ha nwuru, bú ndi nọ n'ezie n'ọnọdu
ndinyom di-ha nwuru. 4 Ma ọ buru
na nwayi ọ bula di-ya nwuru nwere umu
ma-ọbu umu umu, ka ha buru uzọ
muta isọpuru Chineke n'aru ndi èzí-na-
ulo nke aka ha, na inyeghachi ndi muru
ha ihe: n'ịhi na nka bu ihe anānara nke-
ọma n'iru Chineke. 5 Ma nwayi nke
bu onye di-ya nwuru n'ezie, nke arapu-
kwa-ra náni ya, ọ tukwasiwo obi-ya na
Chineke, nānọgide kwa n'aririọ-ya na
ekpere-ya abali na ehihie. 6 Ma nwayi
nke nādi ndu ọjọ dika ọ nātọ aru-ya
utọ, ọ nwuruwo mḇe ọ nọ na ndu.
7 Nēnye kwa ihe ndia n'iwu, ka ha we
buru ndi anādigh-akalu akalu. 8 Ma ọ
buru na onye ọ bula ebugh uzọ chère ndi
nke aka ya ihe nākpa ha, ma nke kachasi
ndi èzí-na-ulo nke aka ya, ọ gọnariwo
okwukwe-ayi, jọkari kwa onye nēkwegh
ekwe na njọ. 9 Ka aghara ide aha nwayi
ọ bula n'akwukwọ dika nwayi di-ya
nwuru nke akāḇagh ọgu arọ atọ, onye
buworo nwunye nke otù di, 10 onye
anāḇara ya ezi àmà n'ọlu ọma; ọ buru na
ọ zùputawo umu, ọ buru na ọ lewo
ndi-ọbìa anya nke-ọma, ọ buru na ọ
sawo ukwu ndi nsọ, ọ buru na o ḇowo
nkpà ndi anākpaḇu, ọ buru na o sosiwo
ezi ọlu nile ọ bula ike. 11 Ma ju umu-
aḇọghọ di-ha nwuru: n'ihi na mḇe ọ
bula ha nupuru isi n'okpuru Kraist-ayi,
ha nāchọ ilu di; 12 ewe ma ha ikpé,
n'ihi na ha juru okwukwe mbu ha.
13 Ma tukwasi ihe ndia ha nāmuta kwa
ibu ndi nādigh-alu ọlu, nēje n'ulo di iche
iche; ma ọ bugh náni na ha bu ndi
nādigh-alu ọlu, kama ha bu kwa ndi
nēkwu okwu nzuzu, buru kwa ndi nēṭiye
aka n'ọlu nābugh nke aka ha, nēkwu
okwu nēkwesigh ka ha kwu. 14 Ya
mere anamezube ka umu-aḇọghọ ndi
di-ha nwuru luru di, mu kwa umu,
nāchi kwa èzí-na-ulo-ha, ghara kwa inye
onye nēmegide ayi ihe o gēji kwutọ:
15 n'ihi na ufọdu ejehiewo uzọ so
Setan uḇu a. 16 Ọ buru na nwayi ọ
bula nke kwere ekwe nwere ndinyom
di-ha nwuru, ya ḇo ha nkpà, ka aghara
kwa iboḇu nzukọ Kraist; ka ọ we ḇo
ndi ahu nkpà, bú ndi nọ n'ezie n'ọnọdu
ndinyom di-ha nwuru.

17 Ka agua ndi-okenye na ndi kwesiri
nsọpuru okpukpu abua, bú ndi nāchi isi
nke-ọma, ma nke kachasinu ndi nādọḇu
onwe-ha n'ọlu nime okwu Chineke na
ozizí. 18 N'ihi na ihe edewo n'akwukwọ
nsọ nāsi, Ekechila ọnu ehi mḇe ọ
nāzọcha ọka. Na, Onye-ọlu kwesiri
ugwọ-ọlu-ya. 19 Anarala ebubo anēbo
okenye, ma-ọbugh n'ọnu ndi-àmà abua
ma-ọbu atọ. 20 Nātu ndi nēmehie
nmehie-ha n'anya n'iru madu nile, ka
ndi fọduru we tu kwa egwu.
21 Anamagwasi gi ike n'iru Chineke,
na n'iru Kraist Jisus, na n'iru ndi-mọ-
ozi arọputara, ka i debe iwu ndia, ghara
ima ikpé mḇe i kānugh, ghara kwa ime
ihe ọ bula n'uzọ isọ-anya. 22 Ebikwasila
onye ọ bula aka n'isi ọsọsọ, eso-kwa-la

ndi ọzọ nwekọ nmehie-ha: debe onwe-
gi ọcha. 23 Abu-kwa-la onye nāñu
nání miri ọzọ, kama nāñu nwantinti
manya-vine n'ihi afọ-gi na nriaria nke
nāria gi ọtutu mḇe. 24 Nmehie madu
ufọdu nāputa ihè, n'ihi na ha buru ha
uzọ nāga ikpé; ma nmehie madu ufọdu
nēso kwa ha n'azu. 25 Otú ahu, ọlu
nile nke di nma nāputa kwa ihè; apugh
kwa izobe ọlu nke di iche.

6 1 Ka ha ra, bú ndi-orù nke nọ
n'okpuru yoke, ha gua ndi-nwe-ha
na ndi kwesiri nsọpuru nile, ka ewe
ghara ikwulu aha Chineke na ozizí-ayi.
2 Ma ndi nwere ndi kwere ekwe dika
ndi-nwe-ha, ka ha ghara ileli ha anya,
n'ihi na ha bu umu-nna-ha; kama ka ha
buru orù-ha kari, n'ihi na ndi soro ha ke
òkè n'ọlu ọma ha bu ndi kwere ekwe na
ndi ahuru n'anya. Nēzí ihe ndia nādu
kwa madu ọdú bayere ha.

3 Ọ buru na onye ọ bula nēzí ihe di
iche, nēkweyegh kwa n'okwu nēnye ezi
ndu, bú okwu nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, na ozizí ahu nke di ka nsọpuru-
Chineke si di; 4 afuliwo ya elu, ọ digh
ihe ọ mara, kama ọria bayere ajuju na
esem-okwu n'ihi okwu efu nāria ya, nke
ekworo, esem - okwu, nkwulu, ajọ
èchìchè, nēsi nime ha nāputa, 5 bú
iru-uka nke madu ndi mebiworo n'uche,
ndi apunarawo-kwa-ra ha ezi-okwu, ebe
ha nāgu na nsọpuru-Chineke bu uzọ
irita urù. 6 Ma nsọpuru-Chineke, ya
na inwezu ihe nile di nkpà, bu uzọ irita
urù nke-uku; 7 n'ihi na ayi ewetagh
ihe ọ bula n'uwa, ọ bu kwa n'ihi na ayi
apugh iwere ihe ọ bula pua nime ya;
8 ma ebe ayi nwere ihe-oriri na ihe
iḇokwasi n'aru, afọ gēju ayi n'ihe ndia.
9 Ma ndi nēzube ibu ọgaranya nādabà
n'ọnwunwa na ọnyà na ọtutu agu ihe
ọjọ nke uche nādigh nime ha, nke
nēmeru kwa aru, bú ihe nēme ka madu
mikpù emikpù nime nbibi na ila-n'iyi.
10 N'ihi na ihu ego n'anya bu
nkpọrọgwu nke ihe ọjọ nile di iche
iche: nke ufọdu nāḇasosi ike, ewe
duhie ha n'okwukwe-ayi, ha were kwa
ọtutu ihe-nḇu dupue onwe-ha.

11 Ma gi onwe-gi, onye nke Chineke,
nāḇanari ihe ndia; ma nāḇaso ezi
omume, nsọpuru-Chineke, okwukwe,
ihu-n'anya, ntachi-obi, idi-nwayọ.
12 Nāḇasi nḇa ọma nke okwukwe ike,
jide ndu ebigh-ebi aka, nke akpọrọ gi
ka i nata ya, i kwuputa-kwa-ra
nkwuputa ọma ahu n'iru ọtutu ndi-
àmà. 13 Anamenye gi iwu n'iru
Chineke, Onye nēme ka ihe nile di ndu,
ya na n'iru Kraist Jisus, Onye ḇara àmà
nkwuputa ọma ahu n'iru Pọntiọs
Pailat; 14 ka gi onwe-gi debe ihe ahu
enyere n'iwu, nēnwegh ntupọ, onye
anādigh-akalu akalu, rue ngosi nke
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist: 15 nke O
gēgosi n'oge nke aka Ya, Onye nání Ya
bu Onye di ike, Onye bu kwa onye di
ngọzi, bú Eze kachasi ndi bu eze, Onye
bu kwa Onye-nwenu kachasi ndi nāchi
ka ndi-nwe madu; 16 Onye nání Ya
nwere anwugh-anwu, nēbi nime ihè nke
anāpugh ibiaru nso; Onye ọ digh madu
ọ bula huworo Ya anya, ma-ọbu pu ihu
Ya anya: Onye nsọpuru na ike ebigh-
ebi diri. Amen.

17 Nēnye ndi bu ọgaranya n'oge di
uḇu a iwu, ka ha ghara itukwasi uche-
ha n'ihe di elu, ghara kwa itukwasi obi
n'ihe ahu anējigh aka, bú àkù, kama
ka ha tukwasi obi na Chineke, Onye
nēwere àkù-Ya nye ayi ihe nile ka ha
buru ihe gātọ ayi utọ; 18 ka ha nēme
ezi ihe, ka ha buru ọgaranya n'ọlu ọma
nile, ka ha buru ndi kwadebeworo ime
ka ndi ọzọ keta ihe ha nwere, ka ha buru
ndi kwere ka ndi ọzọ so ha nwekọ ihe;
19 ka ha kpadoro onwe-ha ntọ-ala ọma
nye oge gaje ibia, ka ha we jide ndu ahu
nke bu ndu n'ezie.

20 Biko Timọti, nēche ihe ahu enyere
gi n'aka idebe, nēze okwu efu nile nke
emeruru emeru nke ihe ahu anākpọ
ihe-ọmuma n'uzọ ugha, ha na nguzogide-
ya nile; 21 bú ihe-ọmuma nke ufọdu
kwuputara we hie n'ihe bayere okwukwe-
ayi.

Ka amara diyere unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

TIMỌTI

1 1 Pọl, onye-ozi nke Kraist Jisus site
n'ọchichọ nke Chineke, dika nkwa
nke ndu ahu nke di nime Kraist Jisus
si di, 2 nēdegara Timọti akwukwọ, bù
nwam nke m'huru n'anya: Amara na
ebere na udo diri gi, nke si n'aka
Chineke, bù Nna-ayi, na Kraist Jisus
Onye-nwe-ayi puta.
3 Anamekele Chineke, Onye
m'nēkpere site na nnam ochie-hà n'akọ-
na-uche di ọcha, otù nchetam bayere gi
n'aririọm nile di n'ewepugh aka,
4 n'ihi na agu ihu gi nāgusim ike abali
na ehihie, ebe m'nēcheta anya-miri-gi
nile, ka m'we juputa n'ọṅù; 5 ebe
emerem ka m'cheta okwukwe iru-abua
nādigh ya nke di nime gi; bù okwukwe
nke buru uzọ biri nime nne-gi ochie
Lois na nne-gi Yunaisi; ma emerem ka
m'kweye na o bi kwa nime gi. 6 Ọ
bu kwa n'ihi ihe a ka m'nēchetara gi ka
i me ka onyinye-amara nke Chineke
nwuru ọku, bù nke di nime gi site
n'ibikwasi aka abua nkem n'isi-gi.
7 N'ihi na Chineke enyegh ayi mọ nke
ujọ; kama ọ bu nke ike na ihu-n'anya na
ime ka uche zu okè. 8 Ya mere ka ihere
àmà nke Onye-nwe-ayi, ma-ọbu ihere
nke mu onye-nkpọrọ-Ya, ghara ime gi:
kama so ozi ọma Ya hujukọ anya dika
ike nke Chineke si di; 9 Onye zọputara
ayi, were kwa ọkpukpọ di nsọ kpọ ayi, ọ
bugh dika ọlu-ayi si di, kama dika ihe Ya
onwe-ya zubere, ya na amara-Ya, si di,
nke enyere ayi nime Kraist Jisus mḅe
oge ebigh-ebi akērugh, 10 ma emere
ka ọ puta ìhè uḅu a site na ngosi nke
Onye-nzọputa-ayi Kraist Jisus, Onye
mere ka ọnwu ghara idi irè, site kwa
n'ozi ọma Ya weputa ndu na emebigh-
emebi n'ìhè, 11 bù ozi ọma nke edoro
mu onwem ka m'buru onye-nkwusa, na
onye-ozi, na onye-ozizi, izisa ya. 12 Ọ
bu kwa n'ihi ihe a ka m'nāhu kwa ahuhu
ndia: ma ihere adigh-emem; n'ihi na
amataram Onye m'kweworo okwu-Ya,
eme-kwa-ra ka m'kweye na Ọ puru iche
ihe m'nyere n'aka-Ya idebe nche rue
ubọchi ahu. 13 Jide ihe ilere anya
nke okwu nēnye ezi ndu nke i nuru
n'ọnum, nime okwukwe na ihu-n'anya
nke di nime Kraist Jisus. 14 Ihe ọma
ahu nke enyere n'aka-gi idebe, were Mọ
Nsọ Nke bi nime ayi nēche ya.
15 I matara nka, na ndi nile di n'Esia
ḅakutaram azu; ndi Faigelọs na
Hamọgenis di n'etiti ha. 16 Ka Onye-
nwe-ayi mere èzi-na-ulo Ọnisifọrọs
ebere: n'ihi na ọ mere ka m'nwe ume
ndu ọtutu mḅe, ihere nkpọrọm emegh
kwa ya; 17 kama, mḅe ọ biaruru Rom,
ọ were inu-ọku-n'obi chọbam, we
chọtam 18 (ka Onye-nwe-ayi nye ya
ka ọ chọta ebere n'aka Onye-nwe-ayi
n'ubọchi ahu); ka ha ra kwa, bù ihe o ji
jeremri ozi n'Efesọs, gi onwe-gi mara
kari.
2 1 Ya mere, gi onwe-gi, nwam, ka
eme ka i di ike n'amara nke di nime
Kraist Jisus. 2 Ihe nile i nu-kwa-ra
n'ọnum site n'etiti ọtutu ndi-àmà, nye
ihe ndia n'aka madu ndi kwesiri
ntukwasi-obi idebe, bù madu ndi ọ
gēkwe kwa izí madu-ibe-ha ihe ndia.
3 Som hujukọ anya, dika onye-agha
ọma nke Kraist Jisus. 4 Ọ digh onye-
agha ọ bula nātuhi onwe-ya n'ihe nke
ibi-obi a mḅe o nēbu agha; ka ọ we me
ihe gātọ onye dere aha-ya n'akwukwọ
dika onye-agha. 5 Ma ọ buru kwa na
onye ọ bula nāḅa nḅa, ekpugh ya okpu-
nmeri, ma ọ buru na ọ ḅagh nḅa otù ọ
di n'iwu. 6 Onye-ọlu-ubi nke nādọḅu
onwe-ya n'ọlu aghagh ibu uzọ kère
òkè na nkpuru-ya. 7 Nātughari uche
n'ihe m'nēkwu; n'ihi na Onye-nwe-ayi
gēnye gi nghọta n'ihe nile. 8 Nēcheta
Jisus Kraist, dika Onye emeworo ka O
si na ndi nwuru anwu bilie, Onye si na
nkpuru Devid puta, dika ozi ọmam si
di: 9 nke m'nāhuju anya nime ya rue
aḅu, dika onye nālu ọlu ọjọ; ma ekegh
okwu Chineke aḅu. 10 N'ihi nka ka
m'nwere ntachi-obi n'ihe nile n'ihi ndi
arọputara, ka ha onwe-ha we ru kwa
nzọputa nke di nime Kraist Jisus, ya na
ebube ebigh-ebi. 11 Okwu a kwesiri
ntukwasi-obi: N'ihi na asi na ayi soro

Ya nwukọ ọnwu, ayi gēso kwa Ya dikọ
ndu: 12 asi na ayi nēnwe ntachi-obi,
ayi gēso kwa Ya bukọ eze: asi na ayi
gāgọnari Ya, Ya onwe-ya gāgọnari kwa
ayi: 13 asi na ayi ekwegh ekwe, Ya
onwe-ya nānọgide n'ikwesi ntukwasi-
obi; n'ihi na Ọ pugh igọnari Onwe-ya.
14 Nēchetara ha ihe ndia, nāgwasi ha
ike n'iru Onye-nwe-ayi, ka ha ghara ise
okwu bayere okwu efu, bù ihe nābagh
n'ihe, nēkpù ndi nānu anu iru. 15 Nānu
ọku n'obi iche onwe-gi n'iru madu dika
onye Chineke nwaputaworo, onye-ọlu
nke ihere nāpugh ime ya, onye nēkwuzi
okwu nke ezi-okwu ahu. 16 Ma nēze
okwu efu nile emeruru emeru: n'ihi na
ha gāga kari n'iru n'asọpugh-Chineke,
17 okwu-ha gābu kwa ọnyà nāba aba
dika gangrene: ndi Haimeniọs na
Filitọs di n'etiti ha; 18 bù madu ndi
hiere n'ihe bayere ezi-okwu ahu, nāsi
na nbilite-n'ọnwu agabigawo ubu a, ha
nēkpù kwa okwukwe madu ufọdu iru.
19 Otù ọ di, ntọ-ala di ike nke Chineke
nēguzo, ebe ọ nwere akàrà nka, Onye-
nwe-ayi mara ndi bu nke Ya: na, Ka
onye ọ bula nke nākpọ aha Onye-nwe-
ayi si n'ajọ omume wezuga onwe-ya.
20 Ma nime ulo uku ọ bugh nàni ihe
ọla-edo na ihe ọla-ọcha di, kama ihe osisi
na ihe àjà di kwa; eme-kwa-ra ufọdu ka
ha buru ihe-nsọpuru, me kwa ufọdu ka
ha buru ihe-ihere. 21 Ya mere ọ buru
na onye ọ bula asacha onwe-ya pua n'ihe
ndia, ọ gābu ihe emere ka ọ buru ihe-
nsọpuru, ihe edoworo nsọ, ihe bara n'ihe
ka Onye-nwe-ya were ya me ihe, ihe
edoziworo iji lu ezi ọlu nile ọ bula.
22 Ma nābanari agu ihe ọjọ nāgu nwa-
okorọbia, nābaso kwa ezi omume,
okwukwe, ihu-n'anya, udo, gi na ndi
nākpọku Onye-nwe-ayi site n'obi di
ọcha. 23 Ma nāju iju-ajuju nzuzu na nke
amagh-ihe, ebe i matara na ha nāmuputa
ilu-ọgù. 24 Ma orù nke Onye-nwe-
ayi aghagh ibu onye nādigh-alu ọgù,
kama ọ ghagh idi nwayọ n'ebe madu
nile nọ, ọ ghagh kwa ibu onye nwere
ike izi ihe, onye nānagide ihe ọjọ,
25 n'idi-nwayọ nādọ ndi nēdo onwe-ha
imegide ya aka na nti; ma asi na ọ bu ezie
ma elegh anya na Chineke gēnye ha
nchèghari ka ha we mazu ezi-okwu,
26 we teta n'ura manya pua n'ọnyà
ekwensu, ebe orù Onye-nwe-ayi
nwudeworo ha na ndu ka ha me ihe
Chineke nāchọ.

3 1 Ma mara nka, na oge di oké egwu
gābia na mbe ikpe-azu. 2 N'ihi na
madu gābu ndi nāhu nàni onwe-ha
n'anya, ndi nāhu ego n'anya, ndi
nānya isi, ndi-npako, ndi-nkwulu, ndi
nēkweyegh ndi muru ha, ndi nēnwegh
ekele, ndi nādigh ọcha n'obi, 3 ndi ihe
madu-ibe-ha nādigh-atọ utọ, ndi nādigh-
aba ndu, ndi nēbo ebubo ugha, ndi
nādigh-ejide onwe-ha, ndi di ka anu-
ọhia, ndi nādigh-ahu ezi ihe n'anya,
4 ndi nārara madu nye n'aka ndi-iro-ha,
ndi-isi-ike, ndi afuliworo elu, ndi nāhu
ihe-utọ n'anya kama ihu Chineke n'anya;
5 ndi nēnwe udi nke nsọpuru-Chineke,
ma ha agọwo ike-ya: gi bakuta kwa ndia
azu. 6 N'ihi na ha sitere na ndia, bú
ndi nēbebà nime ulo di iche iche,
nādọta kwa ndinyom nēnwegh uche
n'agha, bù ndi ekpokwasiworo ha
nmehie, ndi agu ihe ọjọ di iche iche
dufuworo, 7 ndi nāmu ihe mbe nile,
ma ha apugh ibiaru imazu ezi-okwu
mbe ọ bula. 8 Ma otù uzọ ahu Janis na
Jambris guzogidere Moses, otù a ka ndia
nēguzogide kwa ezi-okwu ahu; bú madu
ndi mebiworo n'uche, ndi ajuru aju n'ihe
bayere okwukwe-ayi. 9 Ma ha agagh-
aga n'iru kari: n'ihi na enwegh-uche-ha
gāputasi ihè nye madu nile, dika enwegh-
uche nke ndi ahu puta-kwa-ra. 10 Ma
gi onwe-gi soro ozizim, omumem, ihe
m'zubere, okwukwem, ogologo-ntachi-
obim, ihu - n'anyam, ntachi-obim,
11 nsobum nile, ahuhum nile; aha ihe
dakwasirim n'Antiọk, n'Aikọniọm, na
Listra; aha nsobu m'nagidere: Onye-
nwe-ayi dọputa-kwa-ram nime ha nile.
12 E, agēsobu kwa ndi nile ndi nāchọ
idi ndu n'uzọ isọpuru Chineke nime
Kraist Jisus. 13 Ma ajọ madu nile na
ndi-aghughọ gānaga n'iru n'ijọkari njọ,
nēduhie ndi ọzọ, anēduhie kwa ha.
14 Ma gi onwe-gi, nọgide nime ihe nile
i mutara, nke eme-kwa-ra ka i kwere
ha, ebe i matara madu ndi i mutara ha
n'ọnu-ha; 15 ebe i ma-kwa-ra na i
sitere n'oge i di na nwa ọhu mata ihe
di nsọ nile edeworo n'akwukwọ nsọ nke
puru ime ka i buru onye-amam-ihe inata
nzọputa site n'okwukwe nke i kwere na
Kraist Jisus. 16 Ihe ọ bula edeworo
n'akwukwọ nsọ bu ihe si n'obi Chineke

puta, ọ ba-kwa-ra urù iji zi ihe, na iji
tu madu nmehie-ha n'anya, na iji me
ka uche madu guzozie, na iji zùputa
nzùputa nke di n'ezi omume: 17 ka
onye nke Chineke we zue okè, onye
emeworo ka o zue okè ilu ezi ọlu nile
ọ bula.

4 1 Anamagwasi gi ike n'iru Chineke
na Kraist Jisus, Onye gaje ikpe
ndi di ndu na ndi nwuru anwu ikpė,
ewerekwam ngosi-Ya na ala-eze-Ya si
gi; 2 kwusa okwu-Ya; tukwasi uche
n'ọlu-gi n'oge kwesiri, ma-ọbu n'oge
nēkwesigh; tu madu nmehie-ha n'anya,
ba nba, riọ aririọ, n'ogologo-ntachi-obi
nile na ozizi nile. 3 N'ihi na oge gādi
mḅe ha agagh-anagide ozizi ahu nke
nēnye ezi ndu; kama, ebe ha nwere nti
nākọ ọkọ, ha gēkpokwasi ndi-ozizi nye
onwe-ha dika agu ihe ọjọ nke aka ha si
di; 4 ha gēchighari kwa nti-ha ka ha
ghara inu ezi-okwu, ma ha gējehie
ṅa nti akukọ-irò. 5 Ma gi onwe-gi,
nēnwe anya-udo n'ihe nile, huju anya,
lua ọlu nke onye nēzisa ozi ọma, jezu
ozi-gi. 6 N'ihi na anāwusim uḅu a dika
àjà-ihe-ọṅuṅu, oge ulam eruwo kwa.
7 Aḅasiwom nḅa ọma ahu, aḅasiwom
ọsọ ahu, edebesiwom okwukwe ahu:
8 nke fọduru bu na edebeworom okpu-
eze nke ezi omume ahu, nke Onye-
nwe-ayi, bù Onye ezi omume n'ikpe
ikpė, gēnyeghachim n'ubọchi ahu: ma
ọ bugh nání mu onwem, kama Ọ
gēnyeghachi kwa ndi nile huworo ngosi-
Ya n'anya.
9 Were inu-ọku-n'obi biakutem
ọsọsọ: 10 n'ihi na Dimas rapuru
nánim, ebe ọ huru oge di uḅu a n'anya,
ọ we ga Tesalọnaika; Kresens gara
Galetia, Taitọs gara Dalmetia. 11 Náni
Luk nọyerem. Kuru Mak, duru ya ka
o so gi onwe-gi bia: n'ihi na ọ bu onye
baram n'ihe ijerem ozi. 12 Ma ezigaram
Tikikọs n'Efesọs. 13 Uwe nāchu oyi
nke m'rapuru na Troas n'aka Kapọs,
weta ya mḅe i gābia, ya na akwukwọ
nile, ma nke kachasinu, weta akwukwọ
parchment nile. 14 Aleksanda onye
nākpu ọlà merem ọtutu ihe ọjọ: Onye-
nwe-ayi gēnyeghachi ya ihe dika ọlu-ya
nile si di: 15 gi onwe-gi nēche kwa
onye ahu nche; n'ihi na o guzogidere
okwu-ayi nke-uku. 16 Na ngọpum
mbu ọ digh onye ọ bula nọ n'akukum,
kama madu nile rapuru nánim: ka
aghara igu ya n'isi-ha. 17 Ma Onye-
nwe-ayi guzorom nso, we me ka m'di
ike; ka ewe were ọnum kwusazue
nkwusa ahu, ka ndi mba ọzọ nile we nu
kwa: ewe dọputam n'ọnu ọdum.
18 Onye-nwe-ayi gādọputam n'ajọ ọlu
nile ọ bula, Ọ gāzọputakwam ka m'bata
n'ala-eze-Ya di n'elu-igwe: Onye otuto
diri rue mḅe nile ebigh-ebi. Amen.
19 Kele Priska na Akwila, na ėzi-na-
ulo Ọnisifọrọs. 20 Erastọs nọgidere na
Kọrint: ma arapurum Trọfimọs nime
Militọs, aru adigh ya ike. 21 Were inu-
ọku-n'obi bia tutu mḅe oyi erue.
Yubulọs nēkele gi, ya na Pudins, na
Lainọs, na Klọdia, na umu-nna-ayi nile.
22 Ka Onye-nwe-ayi nọyere mọ nke
gi. Ka amara diyere unu.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

TAITỌS

1 1 Pọl, orù nke Chineke, na onye-ozi
nke Jisus Kraist, dika okwukwe
ndi Chineke rọputara si di, ya na nmazu
nke ezi-okwu ahu nke di n'uzọ nsọpuru-
Chineke, 2 n'olile-anya nke ndu ebigh-
ebi, nke Chineke, Onye nāpugh ikwu
okwu-ugha, kwere nkwa ya tutu mḅe
ebigh-ebi erue; 3 ma Ọ mere ka okwu-
Ya puta ìhè n'oge nke aka Ya nime
nkwusa, nke enyere n'aka mu onwem na
ntukwasi-obi idebe dika ihe nke Onye-
nzọputa-ayi Chineke nyere n'iwu si di;
4 Pọl nka nēdegara Taitọs akwukwọ, bù
ezi nwa nkem dika okwukwe ayi
kwekọrọ si di: Amara na udo diri gi nke
si n'aka Chineke, bù Nna-ayi, na Kraist
Jisus Onye-nzọputa-ayi puta.
5 N'ihi nka ka m'rapuru ga na Krit,

ka i we dozie ihe fọduru, do kwa
madu ndi-okenye n'obodo nile ọ bula,
dika mu onwem nyere gi iwu; 6 ọ
buru na onye ọ bula bu onye anāpugh
ibo ebubo, di nke otù nwunye,
nēnwe umu kwere ekwe, bù ndi
anēbogh ebubo na ha nādi ndu ila-
n'iyì, ndi nābugh kwa ndi nēkwegh idi
n'okpuru iwu. 7 N'ihi na onye ahu
nke nēlekọta nzukọ Kraist anya aghagh
ibu onye anāpugh ibo ebubo, dika onye
nāchi èzi-na-ulo Chineke; onye nābugh
onye nwere isi-ike, nābugh onye nēwe
iwe ọsọsọ, nābugh onye nēse okwu site
n'iṅubiga manya ókè, nābugh onye
nēti madu aka, nābugh onye akpiri
urù nēweta ihere nākpọ nku; 8 kama
ọ ghagh ibu onye nēle ndi-ọbìa nke-ọma,
onye nāhu ezi ihe n'anya, onye uche-ya
zuru okè, onye ezi omume, onye di ọcha
n'obi, onye nējidesi onwe-ya ike;
9 nējide okwu ahu nke kwesiri ntukwasi-
obi nke di ka ozizí-ayi si di, ka ọ we pu
idusi ọdu ike nime ozizí nke nēnye ezi
ndu, na itu kwa ndi nēkwugide ekwugide
nmehie-ha n'anya.

10 N'ihi na ọtutu madu di ndi
nēkwegh idi n'okpuru iwu, ndi nēkwu
okwu efu, ndi nāghọḅu kwa obi madu,
ma nke kachasinu ndi si n'etiti ndi
obibì-úgwù puta, 11 ndi anāghagh
imechi ọnu-ha; ha bu madu ndi nēkpù
madu dum di n'èzi-na-ulo iru, nēzi
ihe nke nēkwesigh ka ha zí, n'ihi urù
nēweta ihere. 12 Otù onye n'etiti ha,
bù onye-amuma nke aka ha, siri, Ndi
Krit bu ndi-ugha mḅe dum, anu-ọhia
jọrọ njọ, ndi afọ-nri nādigh-alu ọlu.
13 Àmà nka bu ezi-okwu. N'ihi ihe
a were kwa aka ike tu ha nmehie-ha
n'anya, ka ha we nwe ezi ndu nime
okwukwe-ayi, 14 ka ha ghara iṅa nti
akukọ-irò ihe di iche iche nke ndi-Ju, na
ihe di iche iche nke madu nyere n'iwu,
bù ndi nēchighari rapu ezi-okwu ahu.
15 Ihe nile di ọcha n'ebe ndi di ọcha nọ:
ma n'ebe ndi emeruworo ndi nēkwegh
kwa ekwe nọ ọ digh ihe ọ bula di ọcha;
kama, emeruwo ma uche-ha ma akọ-na-
uche-ha. 16 Ha nēkwuputa na ha
matara Chineke; ma ọlu nile ha ka ha ji
gọnari Ya, ebe ha bu ihe-árù, ndi
nādigh-ekweye kwa, buru kwa ndi ajuru
aju n'ebe ezi ọlu nile ọ bula di.

2 1 Ma gi onwe-gi, nēkwu ihe nile
kwesiri ozizi ahu nke nēnye ezi ndu:
2 si ka agadi-ndikom nwe anya-udo,
kwesiri nsọpuru, nwe uche zuru okè,
nwe ezi ndu nime okwukwe-ayi, nime
ihu-n'anya, nime ntachi-obi: 3 otù ahu
ka agadi-ndinyom di nsọ n'omume-ha,
ghara ibu ndi nēbo ebubo ugha, ghara
kwa ibu orù nke iṅubiga manya ókè,
ka ha buru ndi nēzi ihe ọma; 4 ka ha
we me ka ndi bu umu-aḅọghọ nwe uche
zuru okè ibu ndi nāhu di-ha n'anya,
ndi nāhu umu-ha n'anya, 5 ndi uche-
ha zuru okè, ndi di ọcha, ndi nālu ọlu
n'ulo, ezi madu, ndi nēdo onwe-ha
n'okpuru di nke aka ha, ka ewe ghara
ikwulu okwu Chineke: 6 otù ahu nāriọ
umu-okorọbia ka ha nwe uche zuru okè:
7 n'ihe nile nēme onwe-gi ihe-atù
nke ọlu ọma; nime ozizí-gi nēgosi
emebigh - emebi, ikwesi - nsọpuru,
8 okwu nke nēnye ezi ndu, nke
anāpugh ima ikpe; ka ewe me onye nọ
n'akuku ndi nēmegide emegide ihe-
ihere n'iru, ebe ọ nēnwegh ihe nādigh
nma ikwu bayere ayi. 9 Nāriọ ndi-orù
ka ha nēdo onwe-ha n'okpuru ndi-nwe-
ha, ka ha buru ndi nēme ihe gātọ ha ezi
utọ n'ihe nile; ghara ikwu okwu imegide
ha; 10 ghara itutu aka, kama ka ha
nēgosi eziḅo ikwesi-ntukwasi-obi nile;
ka ha we chọ ozizi nke Onye-nzọputa-
ayi Chineke nma n'ihe nile. 11 N'ihi
na egosiri amara nke Chineke, nēwetara
madu nile nzọputa, 12 nādọ ayi aka na
nti ka ayi we ju asọpugh-Chineke na
agu ihe ọjọ di n'uwa, we di ndu uche
zuru okè na nke ezi omume na nke
isọpuru - Chineke n'oge di uḅu a;
13 nēche olile-anya ahu di ngọzi na
ngosi nke ebube nke Chineke uku ahu,
Nke bu kwa Onye-nzọputa-ayi, Jisus
Kraist; 14 Onye nyere Onwe-ya n'ihi
ayi, ka Ọ we ḅaputa ayi n'imebi-iwu
nile, sacha-kwa-ra Onwe-ya otù ndi nke
gābu ndi nke aka Ya, ndi obi-ha nānuru
ọlu ọma ọku.

15 Nēkwu ihe ndia, were kwa ha
nādusi ọdu ike, were kwa ha nātu
madu nmehie-ha n'anya, n'inye iwu
nile. Ka madu ọ bula ghara ilelì gi
anya.

3 1 Nēchetara ha ka ha nēdo onwe-ha
n'okpuru ndi-isi, n'okpuru ndi nwere
ike, ka ha nēkweye ekweye, ka ha buru

ndi edoziworo ilu ezi ọlu nile ọ bula,
2 ka ha ghara ikwulu onye ọ bula, ghara
ibu ndi nālu ȯgù, ka ha nwe obi-ọma,
nēgosi idi-nwayọ nile n'ebe madu nile
nọ. 3 N'ihi na ayi onwe-ayi buru kwa
ndi nēnwegh uche n'oge gara aga, ndi
nēkweyegh, ndi anēduhie, ndi bu orù
agu ihe ọjọ na ihe-utọ di iche iche,
nēbi n'obi ọjọ na ekworo, ndi-árú,
nākpọrita ibe-ayi asì. 4 Ma mḅe egosiri
obi-ọma nke Onye-nzọputa-ayi Chineke,
ya na ihu-n'anya-Ya n'ebe madu nọ,
5 O sitegh n'ọlu di iche iche aluru n'ezi
omume, nke ayi onwe-ayi luru, zọputa
ayi, kama dika ebere-Ya si di, site n'ọsisa
nke imu-ọzọ na nke ime ọhu nke Mọ
Nsọ nēme, 6 Onye Ọ wusara ayi nime
àkù-Ya nile, site n'aka Jisus Kraist
Onye-nzọputa-ayi; 7 ka, ebe ewere
amara-Ya gua ayi na ndi ezi omume, ka
ayi we ghọ ndi-nketa dika olile-anya nke
ndu ebigh-ebi si di. 8 Okwu a kwesiri
ntukwasi-obi, anamezube kwa ka i
kwusie okwu bayere ihe ndia ike, ka
ndi kweworo okwu Chineke we tukwasi
uche n'ibu ndi-isi n'ọlu ọma. Ihe ndia
di nma buru kwa ihe bara madu urù:
9 ma nēze ajuju nzuzu nile, na osuso-
ọmumu nile, na esem-okwu nile, na ilu-
ȯgù nile bayere iwu; n'ihi na ha bu ihe
nābagh urù na ihe-efu. 10 Ju madu
nke nārọ òtù, mḅe i dusiri ya ọdu nke-
mbu na nke-abua; 11 ebe i matara na
atughariwo obi madu di otú a, ọ
nēmehie kwa, ebe ọ bu onye mara onwe-
ya ikpè.

12 Mḅe ọ bula m'gēzitere gi Atemas,
ma-ọbu Tikikọs, were inu-ọku-n'obi
biakutem rue Naikọpọlis: n'ihi na n'ebe
ahu ka m'zubeworo inọgide na mḅe
oyi. 13 Were inu-ọku-n'obi dupu
Zinas onye-iwu na Apọlos n'ije-ha, ka
ihe ọ bula ghara ifọdu nke ha nēnwegh.
14 Ka ndi-ayi muta kwa ibu ndi-isi
n'ọlu ọma iḅo nkpà nākpa umu-nna-
ayi, ka ha ghara ibu ndi nâmigh
nkpuru.

15 Ndi nile mu na ha nọ nēkele gi.
Kele ndi huru ayi n'anya n'okwukwe.

Ka amara diyere unu nile.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL DEGARA

FAILIMON

1 Pọl, onye-nkpọrọ nke Kraist Jisus,
na Timọti nwa-nna-ayi nēdegara
Failimon akwukwọ, bú onye ayi huru
n'anya, onye ayi na ya nālukọ kwa
ọlu, 2 nēdega-kwa-ra Apfia nwa-nna-
ayi nwayi, na Akipọs onye ayi na ya
nēbukọ agha, na nzukọ Kraist di n'ulo-
gi: 3 Amara diri unu na udo nke si
n'aka Chineke, bú Nna-ayi, na Onye-
nwe-ayi Jisus Kraist puta.

4 Anamekele Chinekem mḅe nile mḅe
m'nēhota gi n'ekperem nile, 5 ebe
m'nānu okwu bayere ihu-n'anya-gi na
okwukwe-gi, bú okwukwe i kwere
n'Onye-nwe-ayi Jisus, na ihu-n'anya i
huru ndi nsọ nile; 6 ekpere m'nēkpe
bu ka nnwekọ nke okwukwe-gi we ghọ
ihe nālusi ọlu ike, nime nmazu nke ezi
ihe nile ọ bula nke di nime ayi, rue na
Kraist. 7 N'ihi na enwerem ọtutu ọṅù
na nkasi-obi n'ihi ihu-n'anya-gi, n'ihi
na obi ndi nsọ ezuwo ike site n'aka-gi,
nwa-nnam.

8 N'ihi nka, ọ bu ezie na enwerem
oké nkwuwa-okwu nime Kraist iwere ihe
nke kwesiri nye gi n'iwu, 9 ma n'ihi
ihu-n'anya ahu ọ kam nma iriọ aririọ,
ebe m'bu nání aha madu dika Pọl, bú
agadi, buru kwa onye-nkpọrọ nke Kraist
Jisus uḅu a: 10 ariọm gi aririọ bayere
nwa nkem, onye m'muru nime aḅum,
bú Ọnisimọs, 11 onye buri onye
nābagh n'ihe n'ebe i nọ n'oge gara
aga, ma uḅu a ọ bara gi n'ihe, ba-kwa-
ram n'ihe: 12 onye m'nēzighachiri gi,
ya onwe-ya, nke ahu bu, obi nkem:
13 onye mu onwem nēzuberi ijide ka
mu na ya nọdu, ka ọ we nējerem ozi
n'aḅu nke ozi ọma n'ọnọdu gi: 14 ma
achọghm ime ihe ọ bula mḅe i
kēkweyegh; ka idi-nma-gi we ghara idi
ka agāsi na ọ di n'uzọ nkpà, kama ka ọ

we di n'uzọ ọchichọ-obi-gi. 15 N'ihi na
elegh anya ọ bu n'ihi nka ka ekewapuru
ya n'ebe i nọ nwa oge ntà, ka i we nwe
ya ebigh-ebi; 16 ọ digh kwa ka orù ọzọ,
kama ọ kariri orù, ọ di ka nwa-nna ahuru
n'anya, nke kachasinu n'ebe m'nọ, ma
nke kariri nke ahu nke-uku n'ebe i nọ,
nime anu-aru na nime Onye-nwe-ayi
kwa. 17 Ya mere ọ buru na i gurum
n'onye-nnwekọ, nara ya nke-ọma dika
mu onwem. 18 Ma ọ buru na ọ mejọrọ
gi n'uzọ ọ bula, ma-ọbu na o ji gi ugwọ
ọ bula, gua ya n'ugwọ m'ji gi; 19 Mu
onwem, bù Pọl, were aka nkem de ya
n'akwukwọ a, mu onwem gākwughachi
ya: ka m'ghara igwa gi na ọ bu kwa
onwe-gi ka i jim n'ugwọ tukwasi ihe ọzọ.
20 E, nwa-nnam, kwe ka mu onwem
nwe obi-utọ n'aru gi nime Onye-nwe-
ayi: me ka obim zuru ike nime Kraist.
21 Ebe m'tukwasiworo obi n'ịna-nti-gi
anamedegara gi akwukwọ, n'ihi na
amataram na i gēme ọbunà kari ihe
m'nēkwu. 22 Ma ọzọ kwa, dozi-kwa-
ram ebe m'gānọ dika ọbia: n'ihi na
anamele anya na agēwerem nye unu
n'amara site n'ekpere-unu.
23 Epafras, onye adọkọrọ mu na ya
n'agha nime Kraist Jisus, nēkele gi;
24 ọ bu kwa otù a Mak na Aristakọs
na Dimas na Luk, bú ndi mu na ha
nālukọ ọlu, nēkele unu.
25 Ka amara nke Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist diyere mọ-unu. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE PỌL ONYE-OZI DEGARA

NDI-HIBRU

1 1 Chineke, mḅe Ọ gwarari nna-
ayi-hà okwu n'oge ochie nime
ndi-amuma n'iberibe-akwukwọ di iche
iche na uzọ di iche iche, 2 Ọ gwara ayi
okwu n'ọgwugwu ubọchi ndia nime
Ọkpara, Onye O doro onye-nketa nke
ihe nile, Onye O site-kwa-ra n'aka-Ya
me uwa nile; 3 Onye, ebe Ọ bu nnwupu
nke ebube-Ya na onyinyo nke udi-Ya,
ebe O nēbu kwa ihe nile site n'okwu
nke ike-Ya, mḅe Ọ sachasiri nmehie nile
ayi, Ọ we nọdu n'aka-nri nke Idi-uku
ahu di n'elu; 4 ebe emere Ya-ri ka Ọ
ka ndi-mọ-ozi nma n'uzọ ra otù Ọ
ketaworo aha nke ka ha nma. 5 N'ihi
na ọ̀ bu onye n'etiti ndi-mọ-ozi ka Ọ siri
mḅe ọ bula,

Ọkparam ka Gi onwe-gi bu,
Mu onwem amuwo Gi ta?

ọzọ kwa,

Mu onwem gāburu Ya Nna,
Ya onwe-ya gābu-kwa-ram Ọkpara?

6 Ma ọzọ kwa, mḅe ọ bula Ọ
gākpọbatawori Ọkpara ahu n'elu-uwa
ebe madu bi, Ọ si, Ka ndi-mọ-ozi nile
nke Chineke kpọ kwa isi ala nye Ya.
7 O nēkwu kwa ihe bayere ndi-mọ-ozi,
si,

Onye nēme ndi-mọ-ozi-Ya ka ha
buru ifufe,
Nēme kwa ndi nējere Ya ozi ka ha
buru ọku nēnwu enwu:

8 ma O nēkwu ihe bayere Ọkpara ahu, si,

Oche-eze-gi, Chineke, nādiru mḅe
nile ebigh-ebi;
Nkpa-n'aka-eze nke izi-ezi ka nkpa-
n'aka nke ala-eze-Gi bu kwa.

9 I huru ezi omume n'anya, we kpọ
nmebi-iwu asi;
N'ihi nka Chineke, bù Chineke-Gi,
tere Gi
Manu obi-utọ n'isi kari ndi-nketa-
ibe-Gi.

10 Ọzọ kwa,

Gi onwe-gi, Onye-nwe-ayi, na mbu
ka I tọrọ ntọ-ala nke uwa,
Ọlu aka-Gi ka elu-igwe bu kwa:

11 Ha onwe-ha gāla n'iyi; ma Gi onwe-
gi nānọgide:
Ha nile gāka kwa nká dika uwe;

12 Dika àkwà-nḅokwasi ka I gāpiakọta
kwa ha,
Dika uwe, agāḅanwe kwa ha:
Ma Gi onwe-gi bu Onye ahu Nke
nādi mḅe nile,
Arọ-Gi nile agagh-agwu kwa agwu.

13 Ma ọ̀ bu onye n'etiti ndi-mọ-ozi ka
O kwuworo okwu bayere ya mḅe ọ bula,
si,

Nọdu ala n'aka-nrim,
Rue mḅe M'gēdo ndi-iro-Gi ka ihe-
nḅakwasi ukwu-Gi abua?

14 Hà nile abugh ndi-mọ nēfè ọ̀fùfè, ndi
eziputara ije ozi n'ihi ndi gaje iketa
nzọputa?

2 1 N'ihi nka ayi aghagh iṅabiga nti
ókè kari n'ihe anuru, ka aghara
ibupu ayi n'ebe ha di ma elegh anya,
dika miri nēbupu uḅọ. 2 N'ihi na
asi na emere okwu ekwuru site n'ọnu
ndi-mọ-ozi ka o guzosie ike, asi kwa na
njehie nile ọ bula na aṅagh-nti nile ọ
bula natara nnyeghachi nke ugwọ-ọlu
ziri ezi; 3 àyi onwe-ayi gēsi aṅa ḅanari,
ma ọ buru na ayi lefuru okè nzọputa
di otú a anya? bú nzọputa nke eburu
uzọ kwu site n'ọnu Onye-nwe-ayi, ndi
nuru ya we me ka o guzosie ike rue ebe
ayi nọ; 4 Chineke nēso kwa ha nāḅakọ
àmà, site n'ihe-iriba-ama na ọlu-ebube
di iche iche, site kwa n'ọlu ike di iche
iche, site kwa n'òkikè nke Mọ Nsọ, dika
ọchichọ nke aka Ya si di.

5 N'ihi na ọ bugh n'okpuru ndi-mọ-
ozi ka O doro elu-uwa dum madu bi nke
gaje ibia, bú nke ayi nēkwu okwu bayere
ya. 6 Ma otù onye kwusiri ike n'otù
ebe, si,

Gini ka madu bu, na I nēcheta ya?
Ma-ọbu nwa nke madu, na I nēleta
ya?
7 I mere ya ka ọ dì kari ndi-mọ-ozi ala
nke-ntà;
I ji ebube na nsọpuru kpube ya n'isi
dika okpu-eze,
I do-kwa-ra ya onye-isi ọlu nile nke
aka-Gi abua:
8 Ihe nile ka I doro n'okpuru ukwu-ya
abua.

N'ihi na n'ido ihe nile ahu n'okpuru
ya, ọ digh ihe ọ bula Ọ rapuru nke
anēdogh n'okpuru ya. Ma uḅu a ayi
akāhugh ihe nile ahu na edowo ha
n'okpuru ya. 9 Ma Onye ahu Nke
emere Ya ka ọ di kari ndi-mọ-ozi ala
nke-ntà, bú Jisus, Ya ka ayi nēle anya,
na ejiwo ebube na nsọpuru kpube Ya
n'isi dika okpu-eze n'ihi ahuhu nke
ọnwu, ka Ọ we site n'amara Chineke
detu ọnwu ire n'ihi madu nile ọ bula.
10 N'ihi na ọ kwesiri Ya, bú Onye ihe
nile di n'ihi Ya, Onye ihe nile site-kwa-
ra n'aka-Ya di, ebe O kubatarari ọtutu
umu-ndikom n'ebube, ka O site n'ahuhu
me ka Onye nēdubà ha na nzọputa-ha
zu okè. 11 N'ihi na ma Onye nēdo ha
nsọ ma ndi anēdo nsọ, ha nile sitere n'otù
Nna: ọ bu kwa n'ihi ihe a ka ihere ikpọ
ha umu-nna-Ya adigh-eme Ya, 12 Ọ
si,

Agamakọrọ umu-nnem aha-Gi,
N'etiti nzukọ-Gi ka m'gābù abù nye
Gi.

13 Ọzọ kwa, Mu onwem ganātukwasi
obim na Ya. Ọzọ kwa, Le, Mu onwem
na umu-ntakiri Chineke nyerem. 14 Ya
mere ebe umu-ntakiri ahu bu ndi
nēnwekọ anu-aru na ọbara, Ya onwe-ya
n'otù uzọ ahu keta-kwa-ra ihe ndia;
ka Ọ we site n'ọnwu me ka onye ahu
ghara idi irè, bú onye nwere ike nke
ọnwu, ya bu ekwensu; 15 ka Ọ we site
kwa n'ọnwu naputa ndi ahu, ka ha ra,
bú ndi ewere egwu ọnwu tuhi n'ibu-orù
n'ogologo ndù-ha nile. 16 N'ihi na ọ
bu ihe amara nke-ọma na ọ bugh ndi-
mọ-ozi ka O nējide aka, kama O nējide
nkpuru Abraham aka. 17 O sitere na
ya ji ugwọ ka eme ka O yie umu-nna-Ya
n'ihe nile, ka Ọ we ghọ onye-isi-nchu-
aja di ebere, Onye kwesi-kwa-ra
ntukwasi-obi, n'ihe nile diri Chineke, ka
Ọ we me ka obi Chineke juru n'ebe
nmehie nile nke ndi nke Ya di. 18 N'ihi
na ebe Ya onwe-ya huworo ahuhu site
n'ọnwunwa anwara Ya, Ọ puru iyere ndi
anānwa aka.

3 1 Ya mere, umu-nnam di nsọ, ndi-
nketa nke ọkpukpọ nke elu-igwe,
tugharinu uche n'Onye-ozi na Onye-isi-
nchu-aja nke nkwuputa-ayi, bú Jisus;
2 na Ọ bu onye kwesiri ntukwasi-obi
n'ebe Onye ahu nọ, bú Onye mere Ya
ka Ọ buru Onye-ozi na Onye-isi-nchu-
aja, dika Moses di kwa n'èzi-na-ulo-Ya
dum. 3 N'ihi na aguwo Onye a
n'Onye kwesiri otuto kari Moses, n'uzọ
ra otù ahu onye luru èzi-na-ulo nwere
nsọpuru kari èzi-na-ulo-ya. 4 N'ihi na
èzi-na-ulo ọ bula nwere onye luru ya;
ma Onye luru ihe nile bu Chineke.
5 Ọ bu kwa ezie na Moses kwesiri
ntukwasi-obi n'èzi-na-ulo-Ya dum dika
onye nēje ozi, ka ọ buru ihe-àmà nke
ihe nile agaje ikwu; 6 ma Kraist
kwesiri ntukwasi-obi dika Ọkpara, Nke

bu onye-isi n'ėzi-na-ulo-Ya; Onye ayi
onwe-ayi bu ėzi-na-ulo-Ya, ma ọ buru
na ayi jidesie nkwuwa-okwu-ayi na inya-
isi nke olile-anya-ayi ike rue ọgwugwu
ihe nile. 7 N'ihi nka, dika Mọ Nsọ
nāsi,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,
8 Unu emela ka obi-unu sie ike, dika
n'ikpasu-obi-ilu ahu,
Dika emere n'ubọchi ọnwunwa ahu
n'ọhia,
9 Ebe nna-unu-há nwaram na
nnwaputa nkem,
Hu kwa ọlum ọgu arọ abua.
10 N'ihi nka ọnuma dim n'obi megide
ọbọ a,
M'we si, Ha nējehie mbe nile
n'obi-ha:
Ma ndi ahu amagh uzọm nile;
11 Dika M'ṅuru iyi n'iwem,
Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-ọli.

12 Lezienu anya, umu-nnam, ka ajọ
obi nke ekwegh-ekwe ghara idi nime
onye ọ bula n'etiti unu ma elegh anya,
n'iwezuga onwe-ya n'ebe Chineke di
ndu nọ: 13 kama nārịọritanu ibe-unu
aririọ kwa-ubọchi, n'ogologo oge a
anākpọ ya Ta; ka obi onye ọ bula n'etiti
unu ghara ime etili site n'aghughọ nke
nmehie: 14 n'ihi na ayi aghọwo ndi-
nketa nke Kraist, ma ọ buru na ọ bu
ezie na ayi jidesiri nmalite nke ndabere-
ayi ike rue ọgwugwu ihe nile: 15 n'oge
anēkwu, si,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,
Unu emela ka obi-unu sie ike, dika
n'ikpasu-obi-ilu ahu.

16 N'ihi na ȯle ndi, mbe ha nuru,
kpasuru obi-ilu? ọ̇ bugh kwa ndi nile
ndi siri n'Ijipt puta site n'aka Moses?
17 Ma ȯle ndi ka ọnuma di Ya n'obi
megide ọgu arọ abua? ọ̇ bugh ndi
mehiere, ndi ozu-ha dara nime ọhia?
18 Ma ȯle ndi ka Ọ ṅuru iyi na ha
agagh-abá n'izu-ike-Ya, ma ọ bugh ndi
nēkweyegh? 19 Ayi riba-kwa-ra ama
na ha apugh ibá nime n'ihi ekwegh-
ekwe.

4 1 Ya mere ka ayi tua egwu ma, ebe
nkwa ibá n'izu-ike-Ya fọduru, ọ di
onye ọ bula n'etiti unu ọ gādi ka o rugh
ya ma elegh anya. 2 N'ihi na eziwo
kwa ayi ozi ọma, ọbuná dika ezi-kwa-ra
ha: ma okwu nke ha nuru abaragh
ha urú, n'ihi na ejigh okwukwe tigwa
ha na ndi nuru n'ezie. 3 N'ihi na
ayi, bú ndi kwere ekwe, nābá n'izu-ike
ahu; dika O kwuworo, si,

Dika M'ṅuru iyi n'iwem,
Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-ọli:

ọ bu ezie na alusiri ọlu nile site na
ntọ-ala nke uwa. 4 N'ihi na O kwuwo
n'otú ebe okwu bayere ubọchi nke-asa
otú a, si, Chineke we zuru ike n'ubọchi
nke-asa n'ọlu-Ya nile; 5 ọzọ, Ọ si kwa
n'ebe a,

Ha agagh-abá n'izu-ikem ma-ọli.

6 Ya mere ebe ọ fọduru ka ufọdu ba
nime ya, ndi eburu uzọ zie ozi ọma
abágh kwa nime ya n'ihi ekweyegh-
ekweye, 7 Ọ we ká otú ubọchi ọzọ,
nēkwu nime Devid, mbe ogologo oge
di otú a gasiri, si, Ta, dika ebuworo uzọ
kwu, si,

Ta, ọ buru na unu gānu olu-Ya,
Unu emela ka obi-unu sie ike.

8 N'ihi na asi na Joshua mereri ka ha
zuru ike, Ọ gagh-adi nēkwu okwu bayere
ubọchi ọzọ mbe ihe ndia gasiri. 9 Ya
mere idebe-ubọchi-izu-ike fọduru ndi
nke Chineke. 10 N'ihi na onye
bataworo n'izu-ike-ya, ya onwe-ya
ezuwo kwa ike n'ọlu-ya nile, dika
Chineke zuru ike n'ọlu nke aka Ya.
11 Ya mere ka ayi nānu ọku n'obi ibá
n'izu-ike ahu, ka onye ọ bula ghara ida
n'otú ihe-nṅomi ahu nke ekweyegh-
ekweye. 12 N'ihi na okwu Chineke di
ndu, nālusi kwa ọlu ike, di kwa nkọ kari
mma-agha ọ bula nke nwere iru abua,
nādu kwa rue n'ikewa nkpuru-obi na
mọ, ma nkwonkwo ma umi, buru kwa ihe
nwere ike ituputa ėchichė na izú nile nke
obi. 13 Ọ digh kwa ihe ekėre ėkė nke
nāputagh ihė n'iru Ya: kama ihe nile ba
ọtọ buru kwa ihe emegheworo n'anya-
Ya, bú Onye ayi gākọrọ akukọ bayere
omume-ayi.

14 Ya mere ebe ayi nwere Onye-isi-
nchu-aja di uku, Onye gabigaworo elu-
igwe nile, bú Jisus Ọkpara Chineke, ka
ayi jidesie nkwuputa-ayi ike. 15 N'ihi
na ayi enwegh onye-isi-nchu-aja onye
nāpugh iji obi so ayi hukọ ahuhu n'adigh-
ike-ayi; kama ayi nwere Onye anwaworo
n'ihe nile n'otú uzọ ahu anānwa ayi, ma
Ọ mehiegh. 16 Ya mere ka ayi were
nkwuwa-okwu biarue oche-eze amara,
ka ewe mere ayi ebere, ka ayi we hu kwa
amara iyere ayi aka n'oge nkpá.

5 1 N'ihi na onye-isi-nchu-aja ọ bula,
ebe esi n'etiti madu weputa ya, ọ bu
n'ihi madu ka anēdo ya onye-isi-nchu-
aja n'ihe diri Chineke, ka ọ we nēche
onyinye na àjà di iche iche n'ihi nmehie
n'iru Chineke: 2 ọ bu kwa onye puru
iwere nwayọ nēmeso ndi nāmagh ihe ndi
nējehie kwa ejehie, n'ihi na adigh-ike
di kwa ya onwe-ya buruburu; 3 n'ihi
nka o ji kwa ugwọ iche àjà n'iru Chineke
n'ihi nmehie, dika ọ nēchere ndi Israel,
otù ahu ọ nēche-kwa-ra onwe-ya. 4 Ọ
digh kwa onye ọ bula nānara nsọpuru a
n'onwe-ya, kama mḅe Chineke nākpọ
ya, ọbunà dika Ọ kpọ-kwa-ra Eron.
5 Otù a Kraist enyegh kwa Onwe-ya
otuto ka ewe me Ya onye-isi-nchu-aja,
kama ọ bu Onye siri Ya,
Ọkparam ka Gi onwe-gi bu,
Mu onwem amuwo Gi ta:
6 dika O si kwu kwa n'ebe di iche, si,
Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue
mḅe ebigh-ebi
Dika usoro Melkizedek si di.
7 Onye n'ubọchi nke anu-aru-Ya, mḅe
Ọ weresiri ikwa-àkwà siri ike na anya-
miri che ekpere na aririọ n'iru Onye
ahu puru izọputa Ya n'ọnwu, mḅe
anusi-kwa-ra olu-Ya n'ihi na Ọ turu
egwu Chineke, 8 ọ bu ezie na Ọ bu
Ọkpara, ma Ọ mutara iṅa-nti-Ya site
n'ahuhu nile Ọ huru; 9 ebe emesiri Ya
ka O zue okè, Ọ we ghọrọ ndi nile nāṅa
Ya nti Onye nēwetara ha nzọputa ebigh-
ebi; 10 Onye Chineke tūru aha onye-
isi-nchu-aja dika usoro Melkizedek si di.
11 Onye okwu ayi nwere ikwu bayere
ya di uku, di kwa ike isughari asusu,
ebe unu ghọworo ndi nwere nti ike.
12 N'ihi na mḅe unu kwesiri ibu ndi-
ozizi n'ihi oge, ọ di unu nkpà ọzọ ka
madu zi unu ihe bu ihe-ozizi mbu nke
nmalite okwu si n'ọnu Chineke puta;
unu aghọwo kwa ndi miri-ara di nkpà,
ọ bugh nri siri ike. 13 N'ihi na onye
ọ bula nke nēketa miri-ara bu onye
akānwagh ya n'okwu ezi omume; n'ihi
na ọ bu nwa ọhu. 14 Ma nri siri ike
bu nke ndi tozuru okè, ndi anwaworo
nghọta-ha n'ihi omume ha nēme mḅe
dum itule ihe ọma na ihe ọjọ.
6 1 N'ihi nka ka ayi rapu okwu nke
nmalite nke Kraist, ka anēburu kwa
ayi rue n'itozu-okè; ka ayi ghara itọ ntọ-
ala ọzọ nke bu nchèghari eji pua n'ọlu
nile nwuru anwu, na okwukwe ekwere na
Chineke, 2 ozizi nke ime-baptism, na
nke ibikwasi-aka-n'isi, na nke nbilite-
n'ọnwu nke ndi nwuru anwu, na nke
ikpè ebigh-ebi. 3 Nka ka ayi gēme kwa,
ma ọ buru na Chineke kwe. 4 N'ihi na
ndi enyere ihè otù mḅe, ndi detu-kwa-ra
onyinye elu-igwe ahu ire, ndi eme-kwa-
ra ka ha keta Mọ Nsọ, 5 ndi detu-kwa-
ra okwu Chineke ire na ọ di nma, detu
kwa ike nile nke oge gaje ibia ire, 6 ha
we dahie, ọ bu ihe anāpugh ime bu ime
ka ha buru ndi ọhu ọzọ ichèghari
echèghari; ebe ha nākpọgidere onwe-ha
Ọkpara Chineke obe ọzọ, debe kwa Ya
n'ọnọdu-ihere n'iru ọra madu. 7 N'ihi
na ala nke ṅuworo miri-ozuzo nke
nēzokwasi ya ọtutu mḅe, nke nēpuputa
kwa nkpa-akwukwọ kwesiri ndi ahu, bù
ndi anālu kwa ya ọlu n'ihi ha, ala ahu
nēkère ngọzi si n'aka Chineke bia:
8 ma ọ buru na ọ nēweputa ogwu na
uke, ọ bu ihe ajuru aju, di kwa ọbubu-
ọnu nso; nke ọgwugwu-ya bu ire ya ọku.
9 Ma, ndi m'huru n'anya, emewo
ka ayi kweye ihe ka nma bayere unu,
bù ihe nke ha na nzọputa yikọ kwa,
ọ bu ezie na ayi nēkwu otù a: 10 n'ihi
na Chineke abugh onye ajọ omume
ichezọ ọlu-unu na ihu-n'anya ahu unu
gosiri n'ebe aha-Ya di, ebe unu jere
ndi nsọ ozi, nēje-kwa-ra ha ozi. 11 Ma
ọ nāgu ayi agu ka unu nile n'otù n'otù
we nēgosi otù inu-ọku-n'obi ahu ka unu
we nwezue olile-anya-ayi rue ọgwugwu
ihe nile: 12 ka unu we ghara ighọ ndi
ume-ngwu, kama ka unu we buru ndi
nēṅomi ndi ahu ndi ji okwukwe na
ogologo-ntachi-obi nēketa nkwa ahu.
13 N'ihi na mḅe Chineke kwere
Abraham nkwa, ebe Ọ nēnwegh onye ọ
bula ka Ya uku iji ṅu iyi, O ji Onwe-ya
ṅu iyi, 14 si, Me-elu-me-ala n'igọzi
M'gāgọzi gi, n'ime ka aba uba M'gēme
ka i ba uba. 15 Otù a ọ we nwe
ogologo-ntachi-obi, we nata kwa nkwa
ahu. 16 N'ihi na madu ji onye ka ha
uku aṅu iyi: iṅu-iyi bu-kwa-ra ha
nkwubi-okwu nke okwu ọ bula, ime ka
o guzosie ike. 17 N'otù uzọ ahu
Chineke, ebe O nēzube igosibiga ndi-
nketa nke nkwa-Ya òkè kari na izù-
Ya bu ihe nādigh-agha agha, Ọ were
iṅu-iyi ḅo okwu: 18 ka ayi we were
ihe abua nādigh-agha agha, nke Chineke

nāpugh ikwu okwu-ugha nime ha, nwe
nkasi-obi siri ike, ayi, bù ndi ḅabàra
ijidesi olile-anya ahu ike, bù nke edebere
n'iru ayi; 19 bù olile-anya nke ayi
nwere dika arilika nke nkpuru-obi, nke
bu ihe-ntukwasi-obi na ihe nēguzosi
ike, nke nābà kwa nime ebe ahu nke di
nime àkwà-nḅochi; 20 n'ebe Jisus
batara n'ihi ayi dika onye nēbu uzọ ḅa
ọsọ, ebe emere Ya ka Ọ buru onye-isi-
nchu-aja rue mḅe ebigh-ebi dika usoro
nke Melkizedek si di.

7 1 N'ihi na Melkizedek nka, eze
Selem, onye-nchu-aja nke Chineke
Onye kachasi ihe nile elu, onye zutere
Abraham mḅe o si n'oḅuḅu ndi-eze ahu
laghachi, we gọzie ya, 2 onye Abraham
kè-kwa-ra otù uzọ n'uzọ iri n'ihe nile
nye,(ebe ọ bu mbu, ma asugharia aha-ya,
Eze nke ezi omume, buru kwa ma emesia
Eze nke Selem, nke bu, Eze nke udo;
3 enwegh nna, enwegh nne, enwegh
akukọ osuso-ọmumu, enwegh nmalite
ubọchi ma-ọbu ọgwugwu ndu, ma
emewo ya ka o yie Ọkpara Chineke),
ọ nānọgide onye-nchu-aja mḅe nile.
4 Ma lenu otù onye a di uku, onye
Abraham, bù nna-ayi mbu, nyere otù
uzọ n'uzọ iri n'isi ihe alutara n'agha.
5 Ọ bu kwa ezie na ndi ahu ndi si n'etiti
umu Livai puta ndi nānara ọlu onye-
nchu-aja nwere ihe enyere n'iwu inara
ndi Israel otù uzọ n'uzọ iri dika iwu-ha
si di, nke ahu bu, inara umu-nne-ha, ọ
bu ezie na ha esiwo n'afọ Abraham puta:
6 ma onye ahu nke anēsitegh na ha
gu akukọ osuso-ọmumu-ya anarawo
Abraham otù uzọ n'uzọ iri, gọzi kwa
onye nwere nkwa ndia. 7 Ma apugh
ikwugide nka okwu ọ bula na onye ka
nma nāgọzi onye dikariri ntà. 8 Ọzọ,
n'ebe a madu ndi nānwu anwu nānata
otù uzọ n'uzọ iri; ma n'ebe ahu otù onye
nānata ha, nke anāḅara ya àmà na ọ di
ndu. 9 Agēkwu otù a, na ọbunà Livai,
onye nānata otù uzọ n'uzọ iri, na o site-
kwa-ra n'aka Abraham nye otù uzọ n'uzọ
iri; 10 n'ihi na ọ nānọ n'afọ nna-ya
n'oge ahu, mḅe Melkizedek zutere ya.
11 Ya mere ọ buru na ewere ọnọdu
ndi-nchu-aja ndi Livai me ka madu zue
okè (n'ihi na ndi Israel anatawo iwu
n'okpuru ya), nkpà gini ọzọ di ka
onye-nchu-aja di iche bilie dika usoro
Melkizedek si di, ka aghara kwa igu
ya dika usoro Eron si di? 12 N'ihi na
ebe aghaworo ọnọdu ndi-nchu-aja ahu,
ọ di nkpà ka ọghugha nke iwu puta kwa.
13 N'ihi na Onye ahu anēkwu ihe ndia
bayere Ya eketawo òkè n'ebo di iche,
nke ọ digh onye ọ bula yeworo aka
n'ebe-ichu-aja site na ya. 14 N'ihi na
ọ putawo ihè na Onye-nwe-ayi esiwo na
Juda puputa; bù ebo nke Moses
nēkwugh ihe ọ bula bayere ndi-nchu-aja
nye ya. 15 Ihe ayi nēkwu aputabigawo
kwa ihè òkè nke-uku kari, ma ọ buru na
Onye-nchu-aja di iche ebili dika oyiyi
Melkizedek si di, 16 Onye emeworo
Ya ka Ọ buru onye-nchu-aja, ọ bugh
dika iwu nke ihe enyere n'iwu nye anu-
aru si di, kama dika ike nke ndu nādigh-
agwu agwu si di: 17 n'ihi na anāḅara
Ya àmà, si,

Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue
mḅe ebigh-ebi
Dika usoro Melkizedek si di.

18 N'ihi na emere ka ihe eburu uzọ nye
n'iwu ghara idi irè n'ihi adigh-ike-ya
na abagh-urù-ya, 19 (n'ihi na iwu ahu
emegh ihe ọ bula ka o zue okè), ewe
webata olile-anya ka nma, nke ayi ji
biaru Chineke nso. 20 Otù ọ digh kwa
ma ejigh iṅu-iyi, 21 (n'ihi na ọ bu ezie
na emewo ha ka ha buru ndi-nchu-aja
nāṅugh iyi; ma emewo Ya onwe-ya
n'iṅu iyi site n'aka Onye ahu Nke nēkwu
okwu bayere Ya, si,

Onye-nwe-ayi ṅuru iyi, Ọ gagh-
echèghari kwa uche-Ya,
Gi onwe-gi bu onye-nchu-aja rue
mḅe ebigh-ebi);

22 ọ bu kwa n'uzọ ra otù a ka emeworo
Jisus ka Ọ buru onye-mbe nke ọḅuḅa-
ndu ka nma. 23 Ọ bu kwa ezie na
emewo ndi ahu ka ha buru ndi-nchu-aja
riri nne, n'ihi na ọnwu nēḅochi ha
inọgide: 24 ma Ya onwe-ya, n'ihi na
Ọ nānọgide rue mḅe ebigh-ebi, Ọ nwere
ọnọdu - onye - nchu - aja - Ya nādigh -
agabiga onye ọzọ. 25 O site-kwa-ra
na nka pu izọputachasi ndi nēsite n'aka
Ya abiakute Chineke, ebe Ọ nādi ndu
mḅe nile iriọ aririọ n'ihi ha.
26 N'ihi na onye-isi-nchu-aja di otù
a kwesiri ayi, Onye di ọcha n'obi, Onye
nēnwegh obi ọjọ, Onye anēmerugh
emeru, Onye ekewapuworo n'etiti ndi-
nmehie, me kwa Ya ka Ọ di elu kari elu-
igwe nile; 27 Onye ọ nādigh Ya nkpà

kwa-ubọchi, dika ndi-isi-nchu-aja ahu,
ichu aja di iche iche, mbu n'ihi nmehie
nile nke aka ya, emesia n'ihi nmehie nile
nke ndi Israel: n'ihi na nka ka Ọ mere
nání otù mbe, mbe Ọ churu Onwe-ya
dika àjà. 28 N'ihi na iwu nēdo madu
ndi-isi-nchu-aja, ndi nādigh ike; ma
okwu nke iñu-iyi ahu, nke soro iwu ahu
n'azu, nēdo Ọkpara, Onye emeworo Ya
ka Ọ zue okè rue mbe ebigh-ebi.

8 1 Ma isi ihe n'ihe nile ayi nēkwu bu
nka: Ayi nwere onye-isi-nchu-aja di
otù a, Onye nọduru ala n'aka-nri nke
oche-eze nke Idi-uku ahu di nime elu-
igwe, 2 Onye nēfè òfùfè n'ebe nsọ ahu,
na n'ezi ulo-ikwū ahu, nke Onye-nwe-
ayi mara, ọ bugh madu. 3 N'ihi na
anēdo onye-isi-nchu-aja ọ bula iche
onyinye na àjà di iche iche n'iru
Chineke: o sitere na nka di nkpà ka
Onye-isi-nchu-aja nka nwe kwa ihe iche
n'iru Chineke. 4 Ya mere ọ buru na Ọ
nọ n'uwa, Ọ gagh-abu onye-nchu-aja
ma-ọli, ebe ndi nēche onyinye ahu nile
n'iru Chineke dika iwu si di nọ: 5 ndi-
nchu-aja ndi nēkpe ekpere nime ihe-
ñomi na onyinyo nke ebe di n'elu-
igwe, dika Chineke duworo Moses ọdù
mbe ọ gaje imazu ulo-ikwū ahu: n'ihi
na Ọ nāsi, Le anya ka i me ihe nile dika
ihe-atù ahu si di nke egosiri gi n'ugwu.
6 Ma otù ọ di, O ruwo n'ifè-òfùfè nke
ka nma, n'uzọ ra otù Ọ bu kwa onye-
obubo nke ọbuba-ndu ka nma, bù
ọbuba-ndu nke enyeworo n'iwu n'elu
nkwa ufọdu ka nma. 7 N'ihi na asi na
ọbuba-ndu mbu ahu adigh ita uta,
agagh-achọwori ebe nye ọbuba-ndu nke-
abua. 8 N'ihi na mbe Ọ nāta ha uta,
Ọ si,

Le, ubọchi nābia, ka Onye-nwe-ayi
kwuru,
Mbe Mu na ulo Israel na ulo Juda
gāba ọbuba-ndu ọhu;
9 Ọ bugh dika ọbuba-ndu ahu si di nke
Mu na ndi bu nna-ha bara
N'ubọchi M'jidere ha n'aka isi n'ala
Ijipt duputa ha;
N'ihi na ha onwe-ha anọgidegh
n'ọbuba-ndum,
Mu onwem lefu-kwa-ra ha anya, ka
Onye-nwe-ayi kwuru.
10 N'ihi na nka bu ọbuba-ndu nke Mu
na ulo Israel gāba
Mbe ubọchi nile ahu gasirí, ka Onye-
nwe-ayi kwuru;
M'gētiye iwum n'uche-ha,
Ọ bu kwa n'obi-ha ka M'gēdekwasi
ha dika n'akwukwọ:
M'gābu-kwa-ra ha Chineke,
Ha onwe-ha gābu-kwa-ram otù ndi:
11 Ha agagh-ezirita onwe-ha ma-ọli,
onye ọ bula o nēzí onye obodo-ya,
Onye ọ bula o nēzí kwa nwa-nne-ya,
si, Mara Onye-nwe-ayi:
N'ihi na ha nile gāmatam,
Site n'onye dikarisiri ntà rue onye
dikarisiri uku nime ha.
12 N'ihi na M'gēmere ajọ omume nile
ha ebere,
M'gagh-echeta kwa nmehie nile ha
ọzọ ma-ọli.
13 Mbe Ọ nāsi, Ọbuba-ndu ọhu, Ọ
mewo nke-mbu ka ọ buru ihe ochie.
Ma ihe nēme ochie, nke nāka kwa nkà,
di ipu-n'anya nso.

9 1 Ya mere, ọbunà ọbuba-ndu mbu
nwere ihe di iche iche aguru n'ihe
ziri ezi n'ikpere Chineke, nwe kwa ebe
nsọ ya, bù ebe nsọ nke uwa nka.
2 N'ihi na edoziri ulo-ikwū, ulo mbu,
nke ihe-idọba-oriọna ahu, na table ahu,
na obe achicha ahu anēche n'iru
Chineke di nime ya; nke anākpọ Ebe
Nsọ. 3 Ma mbe agabigasiri àkwà-
nbochi nke-abua, ulo-ikwū nke anākpọ
Ebe Nsọ kachasi ebe nsọ nile di;
4 nke nwere ebe-ichu-aja ọla-edo isure
ihe-nsure-ọku nēsì isi utọ, na ibe nke
ọbuba-ndu ahu nke amachitara ọla-edo
buruburu n'akuku nile, nke ite ọla-edo
nke nwere manna di nime ya, ya na
nkpa-n'aka ahu nke Eron nke mara
ifuru, na mbadamba nkume abua nke
ọbuba-ndu ahu; 5 ma n'elu ya
cherubim nke ebube di nēnye ebe anēme
ka obi Chineke juru ñdò; nke ayi
nēnwegh ike ikwu okwu bayere ha n'otù
n'otù ubu a. 6 Ma ebe edoziworo ihe
ndia otù a, ndi-nchu-aja nābà n'ulo-
ikwū mbu mbe nile, nēkpezu ekpere
nile ha; 7 ma nání onye-isi-nchu-aja
nābà n'ulo-ikwū nke-abua, nání otù
mbe n'arọ, nābagh aka ọbara, nke
ọ nēche n'iru Chineke n'ihi onwe-ya, na
n'ihi amagh-ama nile nke ndi Israel:
8 n'ihi na Mọ Nsọ nēgosi nka, na
akēmegh ka uzọ ibà n'ebe nsọ ahu puta
ihè, mbe ulo-ikwū mbu ahu nēguzogide

uḅu a: 9 bú ulo-ikwū nke bu ilu aturu
oge nke di uḅu a; anēche kwa ma
onyinye ma àjà n'iru Chineke dika ulo-
ikwū ahu si di, bù ihe nāpugh ime onye
nēkpe ekpere ka o zu okè n'akuku akọ-
na-uche, 10 ebe ha bu nàni (ha na
ihe-oriri na ihe-ọṅuṅu na ime-baptism
di iche iche) ihe di iche iche nke anu-aru
aguru n'ihe ziri ezi, enyere n'iwu rue
oge imezi ihe.
11 Ma Kraist, ebe Ọ biara ka Ọ buru
onye-isi-nchu-aja nke ezi ihe nile gaje
ibia, O sitere n'ulo-ikwū ahu nke ka uku
na nke zuru okè kari, ọ bugh nke eji aka
me, nke isi-ya bu, ọ bugh nke òkìkè a,
12 O sitegh kwa n'ọbara nke ewu na nke
umu-ehi, kama O sitere n'ọbara nke Ya
onwe-ya, ba n'ebe nsọ nàni otù mḅe,
ebe Ọ chọputara nḅaputa ebigh-ebi.
13 N'ihi na asi na ọbara nke ewu na
nke oke-ehi, na ntu nke nwa-aḅọghọ-ehi,
mḅe ọ nēfesa ndi emeruworo emeru,
nēdo madu nsọ ime ka anu-aru-ha di
ọcha: 14 ọ̀bara Kraist, Onye sitere
n'aka Mọ ebigh-ebi che Onwe-ya nātagh
uta n'iru Chineke, gēsi aṅa ghara ime
akọ-na-uche-ayi ka ọ di kari ọcha nke-
uku ri nne pua n'ọlu nile nwuru anwu
ikpere Chineke di ndu? 15 Ọ bu kwa
n'ihi nka ka Ọ bu onye-oḅuḅo nke
ọḅuḅa-ndu ọhu, ka ọ gābu, ebe otù
Onye nwuru iḅaputa madu n'aka njehie
nile nke di n'okpuru ọḅuḅa-ndu mbu
ahu, ka ndi akpọworo we nata nkwa nke
nketa ebigh-ebi ahu. 16 N'ihi na ebe
ọḅuḅa-ndu di, ọ di nkpà ka ọnwu nke
onye ḅara ya di ya. 17 N'ihi na ọḅuḅa-
ndu nēguzosi ike n'elu ndi nwuru anwu:
n'ihi na ọ̀ nwere uzọ ọ gābu ihe di ike
mḅe ọ bula onye ḅara ya di ndu? 18 Ya
mere emegh ọbunà ọḅuḅa-ndu mbu
ahu ọhu nējigh ọbara. 19 N'ihi na mḅe
Moses gwarari ndi Israel nile ihe nile
ọ bula enyere n'iwu dika iwu ahu si
di, ọ nara ọbara n e umu-ehi na
ewu nile, ya na miri na aji-anu uhie na
hyssop, we fesa akwukwọ ahu onwe-ya,
na ndi Israel nile, 20 si, Nka bu ọbara
nke ọḅuḅa-ndu ahu nke Chineke nyere
unu n'iwu. 21 Ọ we were ọbara ahu
fesa kwa ulo-ikwū ahu na ihe nile nke
ifè-òfùfè-ya otù ahu. 22 Ọ fọduru ihe
ntà ka m'si na eji kwa ọbara eme ihe nile
ka ha di ọcha, dika iwu-ayi si di, ọ buru
kwa na nwusì ọbara adigh nḅaghara
nmehie adigh.
23 Ya mere ọ di nkpà ka ewere ihe
ndia me ka ihe-nṅomi nile nke ihe nile
di n'elu-igwe di ọcha; ma ọ di nkpà ka
ewere àjà ka ndia nma me ihe ahu onwe-
ha nke di n'elu-igwe ka ha di ọcha.
24 N'ihi na Kraist abàgh n'ebe nsọ eji
aka me, bù ihe-atù yiri ebe nke bu ebe
nsọ n'ezie; kama Ọ bàra n'elu-igwe
onwe-ya, igosi Onwe-ya n'iru Chineke
n'ihi ayi uḅu a: 25 ọ bugh kwa ka Ọ
we nēche Onwe-ya n'iru Chineke ọtutu
mḅe; dika onye-isi-nchu-aja nēwere
ọbara nābugh nke ya nābà n'ebe nsọ
kwa-arọ; 26 n'ihi na asi na ọ di otù a
Ọ ghagh ihu ahuhu ọtutu mḅe site na
ntọ-ala nke uwa: ma otù ọ di, ọ bu nàni
otù mḅe nime nruzu nke oge ndia ka
emeworo ka Ọ puta ìhè, ka Ọ we site
n'ichu Onwe-ya dika àjà me ka nmehie
ghara idi irè. 27 Dika ọ bu kwa ihe
edebeworo madu ka ha nwua anwu nàni
otù mḅe, ma mḅe nka gasiri ikpé eso ya;
28 n'uzọ ra otù a Kraist, ebe echere Ya
n'iru Chineke nàni otù mḅe iburu
nmehie nile nke ọtutu madu, Ọ gēme
kwa ka ndi nēche Ya hu Ya anya nke
uḅò abua, ma nmehie adigh ya, ka ewe
zọputa ha.

10 1 N'ihi na iwu ahu, ebe ọ nwere
nàni onyinyo nke ezi ihe ahu nile
gaje ibia, ọ bugh ezi oyiyi onwe-ya nke
ihe ndia, ha apugh ime ka ndi nābiaru
ha nso zue okè mḅe ọ bula, site n'otù
àjà ndia nke ha nēche n'iru Chineke
kwa-arọ mḅe nile. 2 N'ihi na ma ọ
digh otù a, àgagh-echebìwori ha n'iru
Chineke, n'ihi na ndi nēkpe ekpere, ebe
emeworo ha ka ha di ọcha otù mḅe, ha
agagh-enwe akọ-na-uche ọ bula nke
nmehie di iche iche ọzọ? 3 Ma nime
àjà ndia ncheta nke nmehie di kwa-arọ.
4 N'ihi na ọbara nke oke-ehi na nke
ewu apugh iwepu nmehie.
5 N'ihi nka mḅe Ọ nābia n'uwa, Ọ si,
Àjà na ihe echere n'iru Gi, I chọgh ha,
Ma aru ka I kwadebere nyem;
6 Àjà-nsuresi-ọku na àjà achuru bayere
nmehie, ha abugh ihe di Gi ezi
nma:
7 Mḅe ahu ka M'siri, Le, abiawom
(N'akwukwọ-npiakọta ka edeworo ihe
bayerem)
Ime ihe I nāchọ, Chineke.

8 Mɓe O buru uzọ kwu, si, Àjà na
ihe echere n'iru Gi na àjà-nsuresi-ọku
na àjà achuru bayere nmehie, I chọgh
ha, ha abugh kwa ihe di Gi ezi nma
(bú ihe anēche n'iru Chineke dika iwu
si di), 9 mɓe ahu ka Ọ siworo, Le,
abiawom ime ihe I nāchọ. Ọ nēwepu
nke-mbu, ka O we me ka nke-abua guzo.
10 Ọ bu kwa n'ọchichọ a ka edoworo ayi
nsọ site n'iche aru Jisus Kraist n'iru
Chineke dika àjà nání otù mɓe.
11 Onye-nchu-aja ọ bula nēguzo kwa
kwa-ubọchi nēfé ófùfé nēche kwa otù
àjà ndia n'iru Chineke ọtutu mɓe, bú
àjà nke nāpugh ichipu nmehie mɓe ọ
bula: 12 ma Onye ahu, mɓe Ọ chereri
otù àjà n'iru Chineke n'ihi nmehie, Ọ
we nọdu n'aka-nri Chineke mɓe nile;
13 nēle anya n'oge fọduru rue mɓe
agēdo ndi-iro-Ya dika ihe-nɓakwasi-
ukwu nke ukwu-Ya abua. 14 N'ihi na
O sitewo n'iche Onwe-ya n'iru Chineke
dika àjà otù mɓe me ka ndi anēdo nsọ
zue oké mɓe nile. 15 Mọ Nsọ nāɓa-
kwa-ra ayi àmà: n'ihi na mɓe O kwusiri,
si,

16 Nka bu ọɓuɓa-ndu nke Mu na ha
gāɓa
Mɓe ubọchi ahu gasiri, ka Onye-
nwe-ayi kwuru;
M'gētiye iwum n'obi-ha,
Ọ bu kwa n'uche-ha ka M'gēdekwasi
ha dika n'akwukwọ;
mɓe ahu Ọ si,
17 M'gagh-echeta kwa nmehie nile ha
na nmebi-iwu nile ha ọzọ ma-ọli.

18 Ma ebe nɓaghara ihe ndia di, iche
àjà n'iru Chineke bayere nmehie adigh
ọzọ.
19 Ya mere, umu-nnam, ebe ayi
nwere nkwuwa-okwu ibà n'ebe nsọ ahu
site n'ọbara Jisus, 20 bú uzọ Ọ mere
ọhu nye ayi, nke di ọhu di kwa ndu, site
n'ákwà-nɓochi, nke ahu bu, anu-aru-
Ya; 21 ebe ayi nwe-kwa-ra Onye-
nchu-aja uku edoro onye-isi èzí-na-ulo
Chineke; 22 ka ayi were obi ezi-okwu
biarue nso nime nkwezu nke okwukwe,
buru kwa ndi efesaworo ọbara n'obi-ayi
pua n'ajọ akọ-na-uche, ndi asachawo-
kwa-ra aru-ayi na miri di ọcha: 23 ka
ayi jidesie nkwuputa nke olile-anya-ayi
ike ka ọ ghara iruda n'ala; n'ihi na Onye
ahu Nke kwere nkwa kwesiri ntukwasi-
obi: 24 ka ayi nātugharita kwa uche
n'aru ibe-ayi ikpasu ihu-n'anya na ọlu
ọma di iche iche; 25 ka ayi ghara kwa
irapu nzukọ nke onwe-ayi, dika ufọdu
nēme, kama ka ayi nādusi ndi ọzọ ọdu
ike; ka ayi me kari kwa otú a, n'uzọ ra
otú unu nēle ubọchi ahu anya ka ọ
nābiaru nso.
26 N'ihi na asi na ayi were ọchichọ-
obi nānọ na nmehie mɓe ayi nataworo
nmazu nke ezi-okwu, àjà agāchu bayere
nmehie di iche iche afọdugh ọzọ,
27 kama nke fọduru bu oké olile-anya
di egwu nke ikpé, ya na ọku nēre ike ike
nke gaje iripia ndi nēguzogide Chineke.
28 Onye ọ bula nke juworo iwu Moses
gānwu anwu nēmegh ya ebere n'okwu
ndi-àmà abua ma-ọbu atọ: 29 ma
àhuhu ahu jọkariri njọ ra aña, bú nke
agāgu na onye ahu kwesiri ka enye ya,
ka unu chère, bú onye nke zọworo
Ọkpara Chineke ukwu, onye guwo-kwa-
ra ọbara nke ọɓuɓa-ndu ahu, bú nke eji
do ya nsọ, n'ihe emeruru emeru, onye
mewo-kwa-ra Mọ nke amara ihe-ihere?
30 N'ihi na ayi marara Onye ahu Nke
siri, Mu nwe ọ̀bọ̀, Mu onwem
gēnyeghachi. Ọzọ kwa, Onye-nwe-ayi
gēkpe ndi-Ya ikpé. 31 Ọ bu ihe di
egwu idabà n'aka Chineke di ndu.
32 Ma nēchetanu ubọchi mbu ahu,
nke ọ bu nime ha, mɓe enyesiri unu ihè,
ka unu tachiri obi n'oké iɓa-nɓa nke
ahuhu di iche iche; 33 n'otù akuku,
ebe ewere ita-uta na nkpaɓu di iche iche
me unu ka unu buru ihe-nkiri; n'akuku
ọzọ, ebe unu ghọrọ ndi nēso ndi nēbi
obi otú a nwekọ ahuhu. 34 N'ihi na
unu ji obi so ndi nọ n'aɓu hukọ ahuhu,
unu were kwa ọñù nara npunara ahu
nke-ọma, bú nke apunara unu ihe nile
unu nwere, ebe unu mara na unu nwere
onwe-unu dika ihe unu nwere, bú ihe ka
nma nke nādigide kwa. 35 Ya mere unu
etufula nkwuwa-okwu-unu, bú ihe nke
nwere oké nnyeghachi nke ugwọ-ọlu.
36 N'ihi na ntachi-obi di unu nkpà, ka
ọ gābu, mɓe unu meworo ihe Chineke
nāchọ, ka unu we nata nkwa ahu.

37 N'ihi na le ka nwa oge ntà fọduru
ra,
Onye ahu Nke nābia gābia, Ọ gagh-
anọ kwa ọdù.
38 Ma onye ezi omume nkem gēsite
n'okwukwe di ndu:

Ọ buru kwa na ọ gēwezuga onwe-ya,
ihe-ya adigh nkpuru-obim ezi
nma.
39 Ma ayi onwe-ayi adigh n'etiti ndi
wezugara onwe-ha ila n'iyì; kama ayi
di n'etiti ndi kwere ekwe inweta nkpuru-
obi-ha.

11 1 Ma okwukwe bu ndabere nke
ihe anēle anya, buru kwa
nnwaputa nke ihe anāhugh anya.
2 N'ihi na nime okwukwe ahu ka aḅara
n okenye àmà. 3 Okwukwe ka ayi
ji ghọta na ewerewo okwu Chineke dozie
uwa nile, ya mere esitegh n'ihe putaworo
ìhè kpu ihe ahu anāhu anya.
4 Okwukwe ka Ebel ji che àjà n'iru
Chineke nke ka àjà Kain chere nma,
nke esitere na ya ḅara ya àmà na ọ bu
onye ezi omume, ebe Chineke ḅara àmà
bayere onyinye-ya nile: o site kwa na
nke ahu nēkwu okwu uḅu a, ọ bu ezie na
ọ nwuru anwu. 5 Okwukwe ka eji
būbiga Inok ka ọ ghara ihu ọnwu;
ahugh kwa ya, n'ihi na Chineke
bubigara ya-ri: n'ihi na mḅe akēbubigagh
ya aḅaworo ya àmà na ihe ọ nēmeri
nātọ Chineke ezi utọ: 6 ma asi na
okwukwe adigh ọ bu ihe anāpugh
ime, bú ime ihe gātọ Chineke ezi utọ:
n'ihi na onye nābiakute Chineke aghagh
ikwe na Ọ di, na O nēgosi kwa Onwe-ya
Onye nēnyeghachi ndi nāchọ Ya ugwọ-
ọlu. 7 Noa, mḅe Chineke dusiri ya ọdu
bayere ihe akāhugh anya rue oge ahu,
ebe ọ turu egwu Chineke, ọ bu okwukwe
ka o ji dozie uḅọ izọputa èzi-na-ulo-Ya;
o site-kwa-ra na nka ma uwa ikpé, we
ghọ onye-nketa nke ezi omume ahu nke
di n'uzọ okwukwe. 8 Mḅe akpọrọ
Abraham, okwukwe ka o ji ǹa nti ipu je
ebe nke ọ gaje inara ka ọ buru ihe-
nketa; ọ we pua, nāmagh ebe ọ nēje.
9 Okwukwe ka o ji biri dika ọbìa n'ala
nke ekwere ya-ri na nkwa, dika ala
nābugh nke aka ya, ebe o biri n'ulo-
ikwū, ya na Aisak na Jekob, ndi soro ya
nēketakọ otù nkwa ahu: 10 n'ihi na ọ
nēle anya obodo ahu nke nwere ntọ-ala
ahu, nke Chineke bu onye-ọkà-ya na
onye luru ya. 11 Okwukwe ka Sera ji
nara ike ọbunà imu nwa, ya onwe-ya,
mḅe ọ gasiri imu nwa, ebe ọ guru Ya
n'Onye kwesiri ntukwasi-obi, bú Onye
kwereri nkwa: 12 ọ bu kwa n'ihi nka
ka esitere n'otù nwoke mu umu, mḅe
ọ di kwa ka onye nwuru anwu, bú umu
bara uba dika kpakpando nke elu-igwe,
di kwa ka àjà, nke di n'usọ oké osimiri,
nke anāpugh iguta ọnu ya.
13 Ndia nile nwuru n'uzọ okwukwe,
ebe ha anatagh nkwa ahu, kama ha huru
ha-ri, si kwa n'ebe di anya kele ha, we
kwuputa na ha bu ndi-ọbìa na ndi nọ
dika ọbìa n'elu uwa. 14 N'ihi na ndi
nēkwu ihe di otú a nēgosi na ha nāchọ
ala nke gābu nke aka ha. 15 Ọ buru
kwa na ọ bu ezie na ha nēcheta ala ahu
nke ha si nime ya puta, ha gēnwewori
oghere ilaghachi. 16 Ma otù ọ di uḅu
a ha nāḅaso ala ka nma, nke ahu bu,
ala di n'elu-igwe: n'ihi nka ihere ha
adigh-eme Chineke, ka akpọ Ya
Chineke-ha: n'ihi na O doziworo ha otù
obodo.
17 Mḅe anānwa Abraham, ọ bu
okwukwe ka o ji che Aisak n'iru Chineke
dika àjà: e, onye ahu nke narari nkwa
ahu nke-ọma nēche nwa-nwoke ọ muru
nánì ya n'iru Chineke dika àjà: 18 bú
onye ekwuru okwu bayere ya, si, Nime
Aisak ka agākpọ nkpuru-gi: 19 ebe ọ
nāgu na Chineke puru ime ka o si ọbuná
na ndi nwuru anwu bilie; nke ọ
naghachi-kwa-ra ya site n'ebe ahu nime
ilu. 20 Okwukwe ka Aisak ji gọzie
Jekob na Isọ, ọbuná ngọzi bayere ihe
gaje ibia. 21 Mḅe Jekob nānwu anwu,
ọ bu okwukwe ka o ji gọzie umu-
ndikom Josef n'otù n'otù; kpọ kwa isi
ala nye Chineke, nādabere n'isi nkpa-
n'aka-ya. 22 Mḅe ndu Josef nāgwu, ọ
bu okwukwe ka o ji hota ihe bayere
ọpupu nke umu Israel; nye kwa iwu
bayere ọkpukpu-ya. 23 Mḅe amuru
Moses, ọ bu okwukwe ka ndi muru ya ji
zobe ya ọnwa atọ, n'ihi na ha huru na
nwatakiri ahu mara nma; ha atugh
kwa egwu ihe eze ala ahu nyere n'iwu.
24 Mḅe Moses toruru madu, ọ bu
okwukwe ka o ji ju ka akpọ ya nwa-
nwoke nke nwa-nwayi Fero; 25 n'ihi
na ọ rọrọ ka emejọkọ ya na ndi nke
Chineke, kama inwe ihe-utọ nke
nmehie na nwa oge; 26 ebe ọ guru ita-
uta nke Kraist-ayi n'àkù dikariri àkù
nile nke Ijipt uku: n'ihi na ọ wepuru
anya-ya le nnyeghachi nke ugwọ-ọlu
ahu. 27 Okwukwe ka o ji rapu Ijipt,
n'ihi na ọ tugh egwu ọnuma nke eze
ahu: n'ihi na ọ nọgidesiri ike, dika ọ

nāhu Onye ahu Nke anāpugh ihu Ya
anya. 28 Okwukwe ka o ji me ememe
ngabiga ahu, ya na nwusa ọbara ahu, ka
onye ahu nēbibi umu eburu uzọ mu we
ghara imetu ha aka. 29 Okwukwe ka
ha ji gabiga n'etiti okė osimiri Uhie dika
ọ bu ala kpọrọ nku: ma elomiri ndi Ijipt
mḅe ha nwara igabiga ya. 30 Okwukwe
ka mḅidi nke Jeriko ji da, mḅe agasiri ha
buruburu ubọchi asa. 31 Okwukwe ka
Rehab, bú nwayi nākwa iko, ji ghara iso
ndi nēkweyegh ekweye lakọ n'iyi, ebe
ọ were udo nata ndi ledoro obodo ahu
anya. 32 Gini ka m'gēkwu kwa ọzọ?
n'ihi na oge gāgwunarim ma ọ buru na
akọm akukọ bayere Gideon, Berak,
Samson, Jefta; ha na Devid na Samuel
na ndi-amuma: 33 ndi sitere n'okwukwe
luḅu ala-eze, lu ọlu ezi omume, nata
nkwa di iche iche, kpuchita ọnu ọdum,
34 menyu ike ọku, ḅanari iru mma-
agha, ndi esitere n'okwukwe me ka ha
di ike site n'adigh-ike, me ka ha di ike
n'agha, ndi sitere n'okwukwe chulaga
usu - ndi - agha nke ndi ala ọzọ.
35 Ndinyom natara ndi-ha ndi nwuru
anwu site na nbilite-n'ọnwu: ma
etiḅuru ndi ọzọ, ebe ha juru inata
nḅaputa-ha; ka ha we nata nbilite-
n'ọnwu ka nma: 36 ma ndi ọzọ ka
anwara ọnwunwa nke ihe-ọchi na utari,
e, tukwasi ihe ndia, nke aḅu ṅa ulo-
nkpọrọ: 37 aturu ha nkume, akwọwara
ha, anwara ha, ewere iru mma-agha ḅue
ha: ha jere akpukpọ aturu na akpukpọ
ewu nējeghari; ebe ha nọ na nkpà,
anākpaḅu ha, anēmejọ ha 38 (ndi
uwa nēkwesigh), nāwaghari n'ọhia na
ugwu na ọḅà na ọnu nke ala. 39 Ndia
nile, ọ bu ezie na aḅara ha àmà site
n'okwukwe-ha, ma ha anatagh nkwà
ahu, 40 n'ihi na Chineke buru uzọ
leputa ihe ka nma bayere ayi, ka aghara
im. ka ha zue okė ma asi na ayi
anọgh ya.

12 1 Ya mere ka ayi onwe-ayi, ebe
ayi nwere okė igwė ndi-àmà di otú
a ndi ḅara ayi buruburu dika igwe-oji,
ka ayi tupu kwa ibu nile ọ bula, ya na
nmehie ahu nke nārapara ayi n'aru nke-
uku, ka ayi were kwa ntachi-obi ḅa ọsọ
ahu edebere ayi n'iru, 2 nēlegide Jisus
anya, bú onye-ndú na onye-nmezu nke
okwukwe-ayi, Onye n'ihi ọṅù edebere
n'iru Ya nātachi obi n'obe-Ya, nēleli
ihere anya, Ọ we nọdu n'aka-nri nke
oche-eze Chineke. 3 N'ihi na,
tugharianu uche n'Onye ahu Nke
tachiworo obi na nkwugide di otú a, bú
nke ndi-nmehie nēkwugide onwe-ha, ka
ike ghara igwu unu, unu we da ṁbà na
nkpuru-obi-unu. 4 Unu akēguzogidegh
rue ọbara, n'iḅa nḅa megide nmehie:
5 unu echezọsiwo kwa okwu nkasi-obi
ahu, nke nāgwa unu okwu dika anāgwa
umu-ndikom, si,

Nwam, agula ya n'ihe ntà, bú ozizi
Onye-nwe-ayi nēzi gi site n'inye gi
ahuhu,
Ada-kwa-la ṁbà mḅe Ọ nātu gi
nmehie-gi n'anya;
6 N'ihi na onye Onye-nwe-ayi huru
n'anya ka O nēzi ihe site n'inye
ya ahuhu,
Ọ nāpia kwa nwa ọ bula Ọ nānata
utari.

7 Nātachinu obi ka ewe zi unu ihe site
n'inye unu ahuhu; n'ihi na Chineke
nēmeso unu dika umu; n'ihi na ònye bu
nwa ahu nna-ya nādigh-ezi ya ihe site
n'inye ya ahuhu? 8 Ma ọ buru na
adigh-ezi unu ihe site n'inye unu ahuhu,
nke emeworo umu nile ka ha buru ndi-
nketa, ya mere unu bu umu iko, unu
abugh kwa umu n'ezie. 9 Ọzọ kwa, ayi
nwere ndi bu nna nke anu-aru-ayi izi ayi
ihe site n'inye ayi ahuhu, ayi we sọpuru
ha: àyi agagh-edo kari onwe-ayi nke-
uku n'okpuru Nna nke mọ-ayi, we di
ndu? 10 N'ihi na ndi ahu nezi ayi ihe
site n'inye ayi ahuhu n'ezie ubọchi ole-
na-ole otú ọ di ha nma; ma Ya onwe-ya
nēzi ayi ihe site n'inye ayi ahuhu ka ọ we
bara ayi urù, ka ayi we keta idi-nsọ-Ya.
11 Ozizi nile site n'inye ahuhu nādi ka
ihe nādigh-eweta ọṅù n'oge di uḅu a,
kama nwuta: ma emesia ọ nēnyeghachi
ndi ahu ewereworo ya nwaputa ha
nkpuru nke di n'udo, bú nkpuru nke ezi
omume. 12 N'ihi nka menu aka
nēruda eruda na ikperė nwuworo anwu
ka ha guzozie; 13 kwa-kwa-ranu ukwu-
unu uzọ nke nēguzozi ọtọ, ka ewe ghara
ime ka ukwu nke di ngwurọ kwopu,
kama ka ewe me ka ọ di ike.

14 Nāḅasonu udo n'ebe madu nile
nọ, ya na ido-nsọ ahu, nke onye ọ bula
agagh-ahu Onye-nwe-ayi anya ma ọ
nwegh ya: 15 nēle-kwa-nu anya nke-
ọma, ma ọ di onye ọ bula nke nērugh

amara Chineke; ka nkpọrọgwu ilu ọ bula
we ghara ipuputa we soḇue unu, ewe
were nkpọrọgwu ahu meru ọra madu;
16 ma ọ di onye ọ bula nke nākwa iko,
ma-ọbu nke emeruru emeru, dika Isọ,
onye rere di-ọkpara ya onwe-ya bu
n'ọnọdu otù oriri. 17 N'ihi na unu
matara na ọbuná mḇe ọ chọrọ iketa
ngọzi ahu mḇe emesiri, ajuru ya (n'ihi
na ọ hugh ọnọdu nke nchègharị), ọ bu
ezie na ọ were anya-miri chọsie ya ike.
18 N'ihi na unu abiarugh ọku nke
apuru idatu ya aka na nke afunwuworo,
na itiri, na ọchichiri, na oké ifufe, 19 na
udà opì, na olu okwu; nke ndi nuru
ya riọrọ ka aghara itukwasiri ha okwu
ọ bula ọzọ: 20 n'ihi na ha anānagidegh
ihe enyere n'iwu, bú, Asi na ọbuná anu-
ulo emetu ugwu ahu, agēwere nkume
tuḇue ya; 21 ka ihe ahu anēkiri si di
kwa egwu nke-uku, Moses siri, Anamatu
oké egwu, aru ma-kwa-ram jijiji:
22 kama unu abiaruwo ugwu Zaion,
na obodo nke Chineke di ndu, bú
Jerusalem nke di n'elu-igwe, na ọtutu
ndi anāpugh iguta ọnu, 23 bú nḇakọ
ọra ndi-mọ-ozi nile, na nzukọ nke ndi
eburu uzọ muputa ndi edeworo aha-ha
n'akwukwọ n'elu-igwe, na Chineke, bú
Onye-ikpé ọra madu, na mọ nke ndi ezi
omume emeworo ka ha zue okè, 24 na
Jisus, bú onye-oḇuḇo nke ọḇuḇa-ndu
ọhu, na ọbara nke nfesa nke nēkwu nke-
ọma kari nke ọbara Ebel kwuru.
25 Lezienu anya ka unu ghara iju Onye
ahu nēkwu okwu. N'ihi na asi na ndi
ahu aḇanarigh Ya, mḇe ha juru Onye
ahu Nke nādu ha ọdú n'elu uwa, ayi
onwe-ayi agagh-aḇanarị Ya kari nke-
uku, bú ndi nāḇakuta Onye ahu azu
Nke nādu ọdú site n'elu-igwe: 26 Onye
olu-Ya mere uwa ka ọ me nkpatu mḇe
ahu: ma uḇu a ka Ọ kweworo nkwa, si,
Nání otù mḇe ọzọ fọduru nke Mu
onwem gēji me ka ọ bugh nání uwa
ma jijiji, kama elu-igwe kwa. 27 Ma
okwu nka, Nání otù mḇe ọzọ fọduru,
nēgosi nbubiga nke ihe ahu nke anēme
ka ha me nkpatu, dika nke ihe emeworo,
ka ihe ahu nke anēmegh ka ha me
nkpatu we digide. 28 N'ihi nka, ebe
ayi nānata ala-eze nke anāpugh ime ka
ọ me nkpatu, ka ayi nwe amara, ka ayi
we site na ya were egwu Chineke na ujọ
kpe ekpere n'uzọ nke gātọ Chineke utọ:
29 n'ihi na Chineke-ayi bu ọku
nērechapu.

13 1 Ka ihu-n'anya-unu n'ebe umu-
nna-unu nọ nādigide. 2 Unu
echezọla ile ndi-ọbìa nke-ọma: n'ihi na
ufọdu esitewo na nka le ndi-mọ-ozi ọbìa
nāmagh ama. 3 Nēchetanu ndi nọ
n'aḇu, dika ndi ekekọworo unu na ha
n'aḇu; nēchetanu ndi anēmejọ, dika ndi
unu onwe-unu nọ kwa n'aru. 4 Ka
ilu-di-na-nwunye buru ihe anāsọpuru
n'etiti unu nile, ka ihe-ndina-unu buru
kwa ihe adigh-emeru emeru: n'ihi na
Chineke gēkpe ndi nākwa iko ikpé, ha
na ndi nākwa iko, bú ndikom nwere
nwunye na ndinyom nwere di. 5 Ka
ọchichọ-obi-unu ghara idi n'ihu-n'anya
ego; ka afọ ju unu n'ihe unu nwere uḇu
a: n'ihi na Ya onwe-ya ekwuwo, si,
M'gagh-ara gi aka ma-ọli, M'gagh-
arapu kwa gi ma-ọli. 6 Ya mere ayi
were obi-ike si,

Onye-nwe-ayi bu onye nēyerem aka;
m'gagh-atu egwu:
Gini ka madu gēmem?

7 Nēchetanu ndi-isi-unu, bú madu
ndi gwara unu okwu Chineke; nēkiri-
kwa-nu ọpupu nke ibi-obi-ha, nēñomi-
kwa-nu okwukwe-ha. 8 Jisus Kraist di
otù aka ahu nyahuru na ta, e, ru kwa
mḇe nile ebigh-ebi. 9 Unu ekwela ka
ewere ozizí di iche iche nke si kwa n'ebe
ọzọ puta buhie unu: n'ihi na ọ di nma
ka ewere amara me ka obi-unu guzosie
ike; ka aghara iwere ihe-oriri, nke ọ digh
mḇe ha bara ndi jeghariri nime ha urù.
10 Ayi nwere ebe-ichu-aja, nke ndi
nēkpe ekpere n'ulo-ikwū Chineke
nēnwegh ike iri ihe si nime ya puta.
11 N'ihi na ozu anu nile nke anēwebata
ọbara-ha n'ebe nsọ site n'aka onye-isi-
nchu-aja dika àjà achuru bayere nmehie,
anērechapu ozu ahu ọku n'azu ọmuma-
ulo-ikwū. 12 N'ihi nka Jisus, ka Ọ we
site n'ọbara nke Ya onwe-ya do ndi nke
Ya nsọ, Ọ hu-kwa-ra ahuhu n'azu
ọnu-uzọ-ama nke obodo. 13 Ya mere,
ka ayi pukuru Ya n'azu ọmuma-ulo-
ikwū, nēbu ita-uta-Ya. 14 N'ihi na ayi
enwegh obodo n'ebe a nke nādigide,
kama ayi nāchọ obodo ahu nke gaje ibia.
15 Ya mere, ka ayi site n'aka-Ya nāchu
aja, bú otuto, nye Chineke mḇe nile, nke
ahu bu, nkpuru eḇuḇere-ọnu nke
nēkwuputa nye aha-Ya. 16 **Ma unu**

echezọla ime ihe di nma na ime ka unu
na ndi ọzọ nwekọ ihe-unu: n'ihi na àjà
di otù a nātọ Chineke ezi utọ.
17 Nēkweyenu ndi-isi-unu, nēdo-kwa-
nu onwe-unu n'okpuru ha: n'ihi na ndi
ahu nāmu anya n'ihi nkpuru-obi-unu,
dika ndi gāza ajuju bayere unu; ka ha
we were ọṅù me nka, ghara isu udè:
n'ihi na nka gābu ihe nābagh unu urù.
18 Nēkpenu ekpere bayere ayi: n'ihi
na emere ka ayi kweye na ayi nwere
akọ-na-uche ọma, ebe ayi nāchọ ibi obi
nke-ọma n'ihe nile. 19 Ma anamariọbiga
unu òkè kari ime nka, ka ewe werem
nyeghachi unu ọsọsọ kari.
20 Ma Chineke nke udo, Onye were
ọbara nke ọḅuḅa-ndu ebigh-ebi ahu si
na ndi nwuru anwu kughachi oké Onye-
ọzùzù-aturu nke aturu-Ya, bù Onye-
nwe-ayi Jisus, 21 Ya me ka unu zue
okè n'ezi ihe nile ọ bula ime ihe Ọ nāchọ,
nēme nime ayi ihe nātọ ezi utọ n'iru Ya,
site n'aka Jisus Kraist; Onye otuto nile
diri rue mḅe nile ebigh-ebi. Amen.
22 Ma ariọm unu, umu - nnam,
nānagidenu okwu aririọ a: n'ihi na
anamewere okwu ole-na-ole degara unu
akwukwọ-ozi. 23 Maranu na arapuwo
nwa-nna-ayi Timọti ka ọ la; ọ buru kwa
na ọ gābia na mḅe ntà, mu na Ya gāhu
unu anya.
24 Kelenu ndi-isi-unu nile na ndi
nsọ nile. Ndi Itali nēkele unu.
25 Ka amara diyere unu nile. Amen.

AKWUKWỌ-OZI NKE

JEMES

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 1 Jemes, orù nke Chineke na nke
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, nēdegara
unu akwukwọ, bù ebo-ayi iri na abua ndi
nọ na Nḅasa ahu, nēkele unu.
2 Guanu ya n'ọṅù nile, umu-nnam,
mḅe ọ bula unu dabàra n'ọnwunwa di
iche iche; 3 ebe unu mara na nnwaputa
nke okwukwe-unu nāluputa ntachi-obi.
4 Ma ka ntachi-obi luzue ọlu-ya, ka
unu we tozue okė dizu kwa nma, buru
ndi ọ digh ihe ọ bula fọduru nke unu
nēnwegh.
5 Ma ọ buru na amam-ihe fọduru
onye ọ bula nime unu inwe, ya riọ n'aka
Chineke, Onye nēnye madu nile n'afọ-
ofufọ, nātagh kwa ura; agēwere kwa ya
nye ya. 6 Ma ya riọ n'okwukwe, ghara
inwe obi abua: n'ihi na onye nwere obi
abua yiri ebili-miri nke oké osimiri mḅe
ifufe nēfeghari ya, anātuli kwa ya elu.
7 N'ihi na, ka madu ahu ghara ichè na
ọ gānata ihe ọ bula n'aka Onye-nwe-ayi;
8 ọ bu nwoke nwere uche abua, onye
nādigh-eguzo n'otù ebe n'uzọ-ya nile.
9 Ma ka nwa-nna nke nọ n'ọnọdu di
ala nya isi n'ọnọdu-ya di elu: 10 ma
ka ọgaranya nya isi na emere ya ka ọ
la ala: n'ihi na dika uzari ahihia ọ
gāgabiga. 11 N'ihi na anyanwu
nāwalita, ifufe di ọku eso ya, ọ we
kpọnwua ahihia; uzari-ya we dapu, nmà
nke iru-ya we la n'iyì: otù a ka ọgaranya
gātalata kwa n'ije-ya nile.
12 Ngọzi nādiri nwoke onye nātachi
obi n'ọnwunwa: n'ihi na mḅe
anwaputaworo ya, ọ gānata okpu-eze
ahu, bú ndu, nke Onye-nwe-ayi kwere
nkwa inye ndi huru Ya n'anya. 13 Ka
onye ọ bula ghara isi, mḅe anānwa ya,
Anēsite n'aka Chineke anwam: n'ihi
na Chineke bu Onye anāpugh iwere ihe
ọjọ nwa Ya, Ya onwe-ya adigh-anwa
kwa onye ọ bula: 14 kama anānwa onye
ọ bula mḅe agu ihe ọjọ nke aka ya
nādọkpufu ya, ewe rafue ya. 15 Mḅe
ahu agu ihe ọjọ ahu, mḅe ọ tuworo ime, ọ
we muputa nmehie: nmehie ahu, mḅe
o tozuru okè, ọ we muputa ọnwu.
16 Unu ekwela ka eduhie unu, umu-
nnam ndi m'huru n'anya. 17 Ezi
onyinye ọ bula na ihe ọ bula zuru okè
nke enyere enye si n'elu bia ebe o si
n'aka Nna nke ìhè ridata, Onye ọghugha
ọ bula nāpugh idi n'ebe Ọ nọ, ma-ọbu

onyinyo nke nchighari nēweta.
18 N'ihi na O zubere ya Ọ were okwu
nke ezi-okwu muputa ayi, ka ayi we buru
otù aha nkpurú mbu nke ihe Ọ kère èkè.
19 Unu matara nka, umu-nnam ndi
m'huru n'anya. Ma ka madu ọ bula
buru onye nānu ihe ọsọsọ, onye nādigh
ngwa ikwu okwu, nādigh kwa ngwa iwe
iwe: 20 n'ihi na iwe madu adigh-alu
ọlu ezi omume Chineke. 21 N'ihi nka
tupunu inyi nile na njubiga-ókè nile nke
ihe ọjọ, were-kwa-nu nwayọ nara okwu
ahu nke akuworo nime unu dika n'ubi,
nke puru izọputa nkpuru-obi-unu.
22 Ma ghọnu ndi nēme okwu ahu, unu
abu-kwa-la ndi nānu nání, ndi nārafu
onwe-unu. 23 N'ihi na asi na onye ọ
bula bu onye nānu okwu ahu, ma ọ bugh
onye nēme ya, onye ahu yiri nwoke nke
nēkiri iru-ya n'enyo, bú iru ọ nwere mḅe
amuputara ya: 24 n'ihi na o kiriri
onwe-ya, ọ puwo kwa, ngwa ngwa ọ we
chezọ aha madu ọ bu. 25 Ma onye
nyochaworo nime iwu zuru okè, bú iwu
nke inwe-onwe-ya, nke nānọgide kwa
otú a, ghara ighọ onye nānu anu nke
nēchezọ, kama ọ bu onye nēme eme nke
nālu ọlu, onye a gābu onye-ngọzi
n'omume-ya. 26 Ọ buru na onye ọ
bula nēchè na ya bu onye nēkpere
Chineke, mḅe ọ digh-akwa ire nke ya
nga, kama ọ nāghọ obi-ya aghughọ,
okpukpe-Chineke nke onye a bu ihe-
efu. 27 Okpukpe-Chineke nke di ọcha
nke anēmerugh kwa emeru n'iru
Chineke-ayi, bú Nna-ayi, bu nka, ileta
umu-nḅei na ndinyom di-ha nwuru
nime nkpaḅu-ha, na idebe onwe-ya
nēnwegh ntupọ site n'uwa.
2 1 Umu-nnam, unu enwela okwukwe
nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist, bú
Onye-nwe ebube, n'ile-madu-anya-
n'iru. 2 N'ihi na asi na otù nwoke
nke yiri nḅa-aka ọla-edo na uwe mara
nma nke-uku bata na nzukọ-unu, ma
asi na otù oḅeye nke yiri uwe ruru inyi
bata kwa; 3 ọ buru kwa na unu ele
onye ahu nke nēyi uwe mara nma nke-
uku anya, si, Gi onwe-gi nọdu ala n'ebe
a nke-ọma; unu we si oḅeye ahu, Gi
onwe-gi guzo n'ebe a, ma-ọbu nọdu ala
n'okpuru ihe-nḅakwasi-ukwum; 4 ùnu
enwegh obi abua nime onwe-unu, ùnu
aghọgh kwa ndi-ikpé nēchè èchìchè ọjọ?
5 Nurunu, umu-nnam ndi m'huru
n'anya; Chineke arọputagh ndi bu oḅeye
n'ihe nke uwa ka ha buru ndi-
ọgaranya n'okwukwe, buru kwa ndi-
nketa nke ala-eze ahu nke Ọ kwere nkwa
inye ndi huru Ya n'anya? 6 Ma unu
ọnwe-unu mere oḅeye ahu ihe-ihere.
Ndi-ọgaranya adigh-emeso unu dika ha
bu ndi-nwe-unu? Ọ̀ bugh kwa ha onwe-
ha nādọkpuru unu ga ulo ikpé?
7 Ọ̀ bugh ha onwe-ha nēkwulu aha
ọma ahu nke aguru unu? 8 Otú ọ di,
ọ buru na unu edebezu iwu nke Eze-
ayi, dika ihe edeworo n'akwukwọ nsọ si
kwu, Hu onye-aḅata-obi-gi n'anya dika
onwe-gi, unu nēme nke-ọma: 9 ma ọ
buru na unu ele madu anya n'iru, ọ bu
nmehie ka unu nēme, n'ihi na iwu ahu
nātu unu nmehie-unu n'anya dika ndi-
njehie. 10 N'ihi na onye ọ bula nke
gēdebe iwu ahu dum, ma ọ su ngọngọ
n'otù ihe, emewo ya ka ọ buru onye ikpé
iwu ahu nile mara. 11 N'ihi na Onye
ahu Nke siri, Akwala iko, Ọ si-kwa-ra,
Eḅula madu. Ma ọ buru na i kwagh
iko, ma i nēḅu madu, i ghọwo onye-
njehie iwu. 12 Nēkwunu otú a, nēme-
kwa-nu otú a, dika ndi agaje iwere iwu
nke inwe-onwe-onye kpe unu ikpé.
13 N'ihi na ọ bu ikpé nke ebere nādigh
ya ka agēkpe onye nēmegh ebere: ebere
nānyara ikpé isi.
14 Ùrù gini ka ọ bara, umu-nnam,
ma ọ buru na onye ọ bula asi na ọ nwere
okwukwe, ma ọ nwegh ọlu? òkwukwe
ahu puru izọputa ya? 15 Ọ buru na
nwa-nna-nwoke ma-ọbu nwa-nna-nwayi
ḅa ọtọ, nēnwegh kwa ihe-oriri gēzuru ya
kwa-ubọchi, 16 ma otù onye n'etiti unu
si ha, Labanu n'udo, nyanu ọku, riju-
kwa-nu afọ; ma unu enyegh ha ihe
nākpa aru-ha; ùrù gini ka ọ bara?
17 Ọbuná otú a okwukwe, ma ọ buru na
ọ nwegh ọlu, ọ bu ihe nwuru anwu
n'onwe-ya. 18 Ma otù onye gāsi, Gi
onwe-gi nwere okwukwe, mu onwem
nwe-kwa-ra ọlu: gosim okwukwe-gi ma
ọlu-gi adigh ya, mu onwem gēsite kwa
n'ọlum gosi gi okwukwem. 19 Gi
onwe-gi kwere na Chineke bu otù; i
nēme nke-ọma: ndi-mọ ọjọ kwe-kwa-ra,
we kuja. 20 Ma ì nāchọ ka i mara, gi
madu efu, na okwukwe bu ihe nādigh-
aluputa ihe ma ọlu adigh ya? 21 Èsitegh
n'ọlu gu Abraham nna-ayi n'onye ezi
omume, mḅe ọ churu Aisak nwa-ya

nwoke n'elu ebe-ichu-aja? 22 I huwo
na okwukwe-ya soro ọlu-ya lukọ ọlu,
esite-kwa-ra n'ọlu ahu me ka okwukwe
ahu zue okè; 23 ewe mezu ihe edeworo
n'akwukwọ nsọ nke nāsi, Abraham we
kwere okwu Chineke, ewe gua ya nye
ya n'ezi omume; ewe kpọ ya eyì nke
Chineke. 24 Unu ahuwo na anēsite
n'ọlu gu madu n'onye ezi omume,
adigh-esite kwa nání n'okwukwe. 25 Ma
n'uzọ di otù a èsitegh kwa n'ọlu gu
Rehab, bù nwayi nākwa iko, n'onye ezi
omume, mḅe ọ kpọbatara ndi-ozi ahu,
we zipu ha n'uzọ di iche? 26 N'ihi na
dika aru bu ihe nwuru anwu ma mọ
adigh ya, ọbunā otù a okwukwe bu ihe
nwuru anwu ma ọlu adigh ya.

3 1 Unu aghọla ọtutu ndi-ozizi, umu-
nnam, ebe unu matara na ayi gānata
ikpė ka uku. 2 N'ihi na ayi nile nāsu
ngọngọ n'ọtutu ihe. Ọ buru na onye
ọ bula asugh ngọngọ n'okwu, onye ahu
bu nwoke tozuru okè, buru kwa onye
puru ikwa aru-ya dum nga. 3 Ma ọ
buru na ayi etiye bridle inyinya-ayi
n'ọnu-ha, ka ha we kweyere ayi, ayi
nēchighari kwa aru-ha dum. 4 Le, uḅọ
kwa, ọ bu ezie na ha di uku otù a, okė
ifufe nēfeghari kwa ha, ma umara isi-
uḅọ dikarisiri ntà nēchighari ha, ebe ọ
bula uche onye-isi uḅọ nāchọ. 5 Otù a
ire bu kwa ihe ntà di n'aru, ọ nānya kwa
isi okė ihe. Le, otù okė ọhia ra uku, bù
nke ọku dikarisiri ntà nēme ka o nwuru
ọku! 6 Ire bu kwa ọku, bù uwa ahu
nke ajọ omume: ire nēguzo n'etiti ihe
nile di ayi n'aru dika ihe nēnye aru dum
ntupọ, nke nāfunwu kwa ihe nāga dika
amuru ya ọku, ọku ala-mọ bu kwa ihe
nāfunwu ire ahu ọku. 7 N'ihi na aha
nile ọ bula nke anu na anu-ufe, nke ihe
nākpu akpu na ihe di n'okė osimiri, ha
nile ka ihe akpọrọ madu nēmeju anya, ọ
mejuwo kwa ha anya: 8 ma ọ digh
onye ọ bula n'etiti madu puru imeju ire
anya; ọ bu ihe ọjọ nke nādigh-eguzo
n'otù ebe, ọ bu ihe juputara na irè-agwọ
nēweta ọnwu. 9 Ọ bu nka ka ayi ji
nāgọzi Onye-nwe-ayi, bù Nna-ayi; nka
ka ayi ji kwa nābu madu ọnu, ndi
ekèworo dika oyiyi Chineke si di:
10 n'otù ọnu ahu ka ngọzi na ọbubu-
ọnu si puta. Umu-nnam, ọ kwesigh ka
ihe ndia di otù a. 11 Ìsi-iyi nēsi n'otù
ọnu ahu suputa miri nātọ utọ na miri
nēlu ilu? 12 Umu-nnam, ọ̀ gābu na
osisi fig puru imi olive, ma-ọbu na osisi
vine puru imi fig? miri nnū apugh kwa
isuputa miri nātọ utọ.
13 Ònye bu onye-amam-ihe nke
nāghọta kwa ihe n'etiti unu? ya site
n'ibi-obi ọma ya gosi ọlu-ya nile nime
idi-nwayọ nke amam-ihe. 14 Ma ọ
buru na unu nwere ekworo di ilu na
ikpa-iche-iche n'obi-unu, unu anyala
isi, unu ekwu-kwa-la okwu-ugha megide
ezi-okwu. 15 Amam-ihe a abugh
amam-ihe nke nēsi n'elu ridata, kama ọ
bu nke uwa, buru kwa nke nkpuru-obi
madu nāchi, buru kwa ihe ndi-mọ ọjọ
nēzi. 16 N'ihi na ebe ekworo na ikpa-
iche-iche di, n'ebe ahu ka iḅa-aghara na
omume nile ọ bula nke nādigh nma di.
17 Ma amam-ihe ahu nke si n'elu bia
buru uzọ di ọcha, emesia ọ di udo, nwe
obi-ọma, nēkweye okwu nke-ọma,
juputa n'ebere na ezi nkpuru, nēnwegh
obi-abua, nēnwegh iru-abua. 18 Ma ọ
bu nkpuru nke ezi omume ka ndi nēme
udo nāgha n'udo.

4 1 Òle ebe ibu-agha si bia, òle ebe
kwa ilu-ọ̀gù si bia, bù nke di n'etiti
unu? ọ̀ bugh n'ebe ahu, bù ihe-utọ nile
unu nke nēbu agha n'ihe nile di unu
n'aru, ka ha si bia? 2 Agu nāgu unu,
ma unu enwegh: unu nēḅu madu, nēkwo
kwa ekworo, unu apugh kwa ihu ihe unu
chọrọ: unu nālu ọ̀gù, nēbu kwa agha;
unu enwegh, n'ihi na unu ariọgh.
3 Unu nāriọ aririọ, ma unu adigh-
anata ihe, n'ihi na unu nāriọ n'obi ọjọ,
ka unu we mefu ya n'ihe-utọ nile unu.
4 Unu ndi nākwa iko, ùnu amatagh na
ibu eyì nke uwa bu ibu onye-iro nke
Chineke? Ya mere onye ọ bula nke
zubere ibu eyì nke uwa nēdo onwe-ya
onye-iro nke Chineke. 5 Ma-ọbu ùnu
nēchè na ihe edeworo n'akwukwọ nsọ
nēkwu okwu n'efu? Àgu ayi nāgusi Mọ
ahu ike n'uzọ ekworo, bù Mọ Nke Ọ
mere ka O biri nime ayi? 6 Ma Ọ
nēnye kari amara. N'ihi nka ihe
edeworo n'akwukwọ nsọ si, Chineke
nēdo Onwe-ya imegide ndi-npako, ma
Ọ nēnye ndi di ume-ala n'obi amara.
7 Ya mere donu onwe-unu n'okpuru
Chineke; ma guzogidenu ekwensu, ọ
gāḅapu kwa n'ebe unu nọ. 8 Bìarunu
Chineke nso, Ọ gābiaru kwa unu nso.
Menu ka aka-unu di ọcha, unu ndi-

nmehie; me-kwa-nu ka obi-unu di ọcha,
unu ndi nwere uche abua. 9 Hujunu
anya, ru-kwa-nu ùjù, kwa-kwa-nu ákwá:
ka ọchì-unu ghọ iru-ùjù, ka ọṅù-unu
ghọ kwa nḅaru-iru. 10 Wedanu onwe-
unu n'iru Onye-nwe-ayi, Ọ gēweli kwa
unu elu.

11 Umu-nnam, unu ekwutọritala
ibe-unu. Onye nēkwutọ nwa-nna-ya,
ma-ọbu nēkpe nwa-nna-ya ikpė, o
nēkwutọ iwu, nēkpe kwa iwu ikpė: ma
ọ buru na i nēkpe iwu ikpė, i bugh onye
nēdebe iwu, kama i bu onye-ikpė-ya.
12 Nàni otù Onye bu onye nēnye iwu,
buru kwa onye-ikpė, bù Onye ahu Nke
puru izọputa na ila ihe n'iyì: ma gì
onwe-gi bu onye, gi onye nēkpe onye-
aḅata-obi-gi ikpė?

13 Genu nti, unu ndi nāsi, Ta ma-
ọbu echi ka ayi gāga obodo a, nọ kwa
n'ebe ahu otù arọ, zu kwa ahia, rita kwa
urù: 14 mą unu bu ndi nāmatagh ihe
gēme echi. Ndu-unu bu gini? N'ihi na
unu bu alulu, nke nāputa ìhè nwa oge,
emesia ọ we pua n'anya. 15 Ma nke
kwesiri unu ka unu kwue bu, Asi na
Onye-nwe-ayi chọrọ, ayi gādi ndu, me
kwa ihe a ma-ọbu ihe ahu. 16 Ma otù
ọ di, unu nānya isi n'okė okwu-unu:
inya-isi nile di otù a bu ajọ ihe. 17 Ya
mere onye matara ime ihe ọma, ma ọ
megh ya, ọ buru onye ahu nmehie.

5 1 Genu nti, unu ndi-ọgaranya, kwa
ákwá, ti-kwa-nu nkpu n'ihi ihuju-
anya nile unu nke nābiakwasi unu.
2 Àkù-unu erewo urė, uwe nile unu
aghọwo kwa ihe nla ripiaworo. 3 Ọla-
edo-unu na ọla-ọcha-unu aḅawo nchara;
nchara-ha gāburu kwa unu ihe-àmà, o
gēripia kwa anu-aru-unu dika ọku.
Unu kpadoro àkù-unu na mḅe ikpe-azu.
4 Le, ugwọ-ọlu nke ndi-ọlu ndi bìri ọka
n'ubi-unu, nke unu jidere na nmeḅu,
nēti nkpu: iti-nkpu nke ndi ahu ndi were
ihe-ubi-unu abàwo na nti Onye-nwe usu
nile nke ndi-agha. 5 Unu biri n'okė
oriri na ọṅuṅu n'elu uwa, di kwa ndu ọjọ
dika ọ nātọ aru-unu utọ; unu zùru obi-
unu n'ubọchi oḅuḅu. 6 Unu mara ikpė,
unu ḅuru onye ezi omume ahu; ọ digh-
edo onwe-ya imegide unu.

7 Ya mere, umu-nnam, nātachinu
ogologo-ntachi-obi rue ọbibia nke Onye-
nwe-ayi. Le, onye-ọlu-ubi nēche
nkpuru di okė ọnu-ahia nke ala, nātachi
ogologo-ntachi-obi n'ebe ọ di, rue mḅe
ọ gānata miri-ozuzo mbu na miri-ozuzo
ikpe-azu. 8 Unu onwe-unu, nātachi-
kwa-nu ogologo-ntachi-obi; menu ka
obi-unu guzosie ike: n'ihi na ọbibia nke
Onye-nwe-ayi di nso. 9 Umu-nnam,
unu atamuritala megide onwe-unu, ka
ewe ghara ikpe unu: le, Onye-ikpė-ayi
nēguzo n'iru ọnu-uzọ. 10 Umu-nnam,
natanu ndi-amuma ahu, bù ndi kwuru
okwu n'aha Onye-nwe-ayi, dika ihe-
ilere-anya nke ihuju-anya na nke
ogologo-ntachi-obi. 11 Le, ayi nākpọ
ha ndi ngọzi diri, bù ndi tachiri obi: unu
nuru ihe bayere ntachi-obi nke Job, hu
kwa ihe Onye-nwe-ayi zubere, na Onye-
nwe-ayi bu onye nwere ọmiko ri nne,
nwe kwa obi ebere.

12 Ma nke kachasi ihe nile, umu-
nnam, unu aṅula iyi, unu ejila elu-igwe,
ma-ọbu ala, ma-ọbu ihe iṅu-iyi ọ bula
ọzọ, ṅu iyi: kama ka e-unu buru e, ka
ė-è-unu buru kwa ė-è; ka unu we ghara
idabà n'okpuru ikpė.

13 Ọ̀ di onye ọ bula n'etiti unu nāhuju
anya? ya kpe ekpere. Ọ̀ di onye ọ bula
nwere obi-utọ? ya bùa abù ọma. 14 Ọ̀
di onye ọ bula n'etiti unu nke aru-ya
nādigh ike? ya kpọ ndi-okenye nke
nzukọ Kraist ka ha biakute ya; ka ha kpe
kwa ekpere n'isi-ya, nēte ya manu olive
n'aha Onye-nwe-ayi: 15 ekpere nke
okwukwe ahu gāzọputa kwa onye ahu
aru nādigh ike, Onye-nwe-ayi gēme kwa
ka o bilie; ọ buru kwa na ọ mehieworo,
agāḅaghara ya nmehie ahu. 16 Ya
mere, nēkwuputanu nmehie nile unu
gwarita ibe-unu, nēkpe kwa ekpere n'ihi
ibe-unu, ka ewe me ka aru di unu ike.
Aririọ nke onye ezi omume di ike nke-
uku n'ilusi-ọlu-ike-ya. 17 Elaija bu
madu yiri ayi n'aru-ya, ọ we kpesie
ekpere ike ka miri ghara izo; miri
ezogh kwa n'ala arọ atọ na ọnwa isi.
18 Ọ we kpe ekpere ọzọ; elu-igwe we
nye miri-ozuzo, ala we mia nkpuru-ya.

19 Umu-nnam, asi na onye ọ bula
n'etiti unu si n'ezi-okwu jehie, ma otù
onye we me ka o chigharia; 20 ka ọ
mara na onye meworo ka onye-nmehie si
na njehie nke uzọ-ya chigharia gazọputa
nkpuru-obi n'ọnwu, o gēkpuchi kwa
ọtutu nmehie.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE

PITA

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 ı Pita, onye-ozi nke Jisus Kraist,
nēdegara unu akwukwọ, bú ndi
arọputaworo ndi bi dika ọbìa n'etiti
Nḅasa ahu nime Pọntọs, Galetia,
Kapadọsia, Esia, na Bitinia, 2 ndi
arọputaworo dika ọmuma-ihe Chineke
buru uzọ mara si di, nime ido-nsọ
nke Mọ Nsọ, ka unu we ṅa Jisus Kraist
nti, ka ewe fesa kwa unu ọbara-Ya:
Ka eme ka amara bara unu uba, ya na
udo.
3 Onye agọziri agọzi ka Ọ bu, bú
Chineke na Nna nke Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist, Onye muru ayi ọzọ, dika oké
ebere-Ya si di, ka ayi we nwe olile-anya
di ndu, site na nbilite ahu nke Jisus Kraist
si na ndi nwuru anwu bilite, 4 ka ayi
we keta nketa nke anāpugh imebi, nke
anādigh-emeru kwa emeru, nke nādigh-
atalata kwa, nke edebeworo n'elu-igwe
nye unu, 5 ndi ewere ike nke Chineke
nēche nche site n'okwukwe rue
nzọputa nke edoziworo ikpughe n'oge
ikpe-azu. 6 Nke obi nātọ unu utọ
nke-uku nime ya, ọ bu ezie na emere
ka o wuta unu n'ọnwunwa di iche iche
nwa oge uḅu a, ma asi na ọ di nkpà, 7 ka
nnwaputa nke okwukwe-unu, ebe ọ
dikariri ọla-edo oké ọnu-ahia nke-uku,
bú ọla-edo nke nāla n'iyì, ọ bu ezie na
anēji ọku nwaputa ya, ka ewe hu
nnwaputa ahu na ọ nēweta otuto na
ebube na nsọpuru nime nkpughe
nke Jisus Kraist: 8 Onye unu huru
n'anya, ọ bu ezie na unu ahugh Ya anya;
Onye unu kwere na Ya, ọ bu ezie na unu
adigh-ahu Ya anya uḅu a, obi we nātọ
uṅu utọ nke-uku n'ọṅù nke anāpugh
ìkwu okwu nke enyewo-kwa-ra ya otuto:
9 ebe unu nānata ihe okwukwe-unu
gēweta, bú nzọputa nke nkpuru-obi-unu.
10 Ọ bu kwa nzọputa nka ka ndi-
amuma chọrọ, nyocha kwa ihe bayere
ya, bú ndi buru amuma bayere amara
ahu nke gēru unu: 11 nēnyocha oge ọ
bu ma-ọbu aha oge ọ bu, bú nke Mọ nke
Kraist Nke di nime ha nēgosi, mḅe
O buru uzọ nāḅa àmà bayere ahuhu
nke Kraist, na ebube nile nke gēso ha.
12 Ndi ekpughere nye, na ọ bugh onwe-
ha, kama ọ bu unu, ka ha ji ihe ndia jere
ozi, bú ihe nke akọrọ unu uḅu a site
n'ọnu ndi ahu ndi zìri unu ozi ọma nka
nime Mọ Nsọ eziputara n'elu-igwe; ihe
ọ nāgu ndi-mọ-ozi inyocha ha.
13 N'ihi nka kenu ihe-ọkiké a n'ùkwù
nke uche-unu, nwe-kwe-nu anya-udo,
lezu-kwa-nu anya okè n'amara nke
anēwetara unu nime nkpughe nke Jisus
Kraist; 14 dika umu nke iṅa-nti, unu
eme-kwa-la onwe-unu ka unu di ka
agu ihe ọjọ ahu si di, bú nke guru
unu na mbu n'amagh-ihe-unu: 15 kama
dika Onye kpọrọ unu di nsọ, unu onwe-
unu, ghọ-kwa-nu ndi di nsọ n'ibi-obi
nile di iche iche; 16 n'ihi na edewo ya
n'akwukwọ nsọ, si, Unu gādi nsọ; n'ihi
na nsọ ka Mu onwem di. 17 Ọ buru
kwa na unu akpọku Ya dika Nna, bú
Onye nēkpe ikpé dika ọlu madu nile
n'otù n'otù si di nēlegh madu anya n'iru,
nēbinu obi n'egwu n'oge unu bi dika
ọbia: 18 ebe unu matara na ejigh ihe
apuru imebi, bú ọla-ọcha ma-ọbu ọla-
edo, ḅaputa unu n'ibi-obi efu unu nke
nna-unu-hà nyere unu n'aka ibi;
19 kama eji ọbara di oké ọnu-ahia, dika
nke nwa-aturu nke ọlu ma-ọbu ntupọ
nādigh ya n'aru, bú ọbara nke Kraist:
20 Onye eburu uzọ mara n'ezie mḅe
akātọgh ntọ-ala nke uwa, ma emere ka
Ọ puta ihè n'ọgwugwu oge ndia n'ihi
unu, 21 ndi sitere n'aka-Ya buru ndi
kwere na Chineke, Onye mere ka O si
na ndi nwuru anwu bilie, we nye Ya
ebube; ka okwukwe-unu na olile-anya-
unu we di n'ebe Chineke nọ. 22 Ebe
unu meworo nkpuru-obi-unu ka ha di
ọcha n'iṅa-nti nke unu ṅara ezi-okwu,
iwere ihu-n'anya nke iru-abua nādigh
ya hu umu-nna-unu n'anya, sitenu
n'obi-unu hurita onwe-unu n'anya si-
ike: 23 ebe amuworo unu ọzọ, esitegh
na nkpuru apuru imebi, kama esitere na

nke anāpugh imebi, site n'okwu
Chineke, nke di ndu, nke nādigide kwa,
mu unu ọzọ. 24 N'ihi na,
Anu-aru nile di ka ahihia,
Ebube-ya nile di kwa ka uzari
ahihia.
Ahihia akpọnwuwo, uzari - ya
adapuwo kwa:
25 Ma okwu Onye-nwe-ayi nādigide
rue mḅe ebigh-ebi.
Nka bu kwa okwu nke ozi ọma ahu
ezisara unu.

2 1 Ya mere, tupunu ihe ọjọ nile, na
aghughọ nile, na iru-abua, na
ekworo, na nkwutọ nile di iche iche,
2 dika umu amuru ọhu, ka agu miri-
ara nke okwu Chineke, nke aghughọ
nādigh ya, nāgusi unu ike, ka unu we
were ya nētó etó rue nzọputa; 3 ọ buru
na unu deturu n'ire na Onye-nwe-ayi
bu onye nwere obi-ọma: 4 Onye unu
nābiakute, bú nkume di ndu, Nke madu
juru n'ezie, ma n'ebe Chineke nọ Ọ bu
ihe arọputara, buru kwa ihe anāsọpuru,
5 ewe were kwa unu onwe-unu, dika
nkume di ndu, wu, ka unu buru ulo
nke Mọ Nsọ, ka unu we buru òtù ndi-
nchu-aja di nsọ, ichu aja nke di ka Mọ
Nsọ si chọ, nke di Chineke ezi nma site
na Jisus Kraist. 6 N'ihi na ekwuru
n'ihe edeworo n'akwukwọ nsọ, si,
Le, anamatọḅọ na Zaion otù isi
nkume nime nkuku ntọ-ala, nke
bu ihe arọputara, buru kwa ihe
anāsọpuru:
Onye kwe-kwa-ra na Ya, agagh-
eme ka ihere me ya ma-ọli.
7 Ya mere ọ bu unu, bú ndi kwere ekwe,
ka nsọpuru ahu diri: ma n'ebe ndi
nādigh-ekwe nọ,
Nkume nke ndi nēwu ulo juru,
Nke ahu ka emere isi nkuku ulo;
8 na,
Nkume isu-ngọngọ, na oké nkume
nke ima-n'ọnyà;
n'ihi na ha nāsu ngọngọ n'okwu ahu,
ebe ha nēkweyegh ekweye: edo-kwa-
ra ha ka ha me ihe a. 9 Ma unu
onwe-unu bu ọḅọ ndi arọputaworo, òtù
ndi-nchu-aja ndi bu kwa eze, mba di
nsọ, ndi nke Chineke nwetara, ka unu
we kwusa idi-nma nile nke Onye ahu
Onye kpọputara unu n'ọchichiri ahu ba
n'ìhè-Ya di ebube: 10 ndi nābugh ndi
n'oge gara aga, ma uḅu a unu bu ndi
nke Chineke: ndi anēmereghri ebere, ma
uḅu a unu bu ndi emeworo ebere.
11 Ndi m'huru n'anya, ariọm unu
dika ndi-ọbìa na ndi nọ dika ọbìa, ka unu
ghara ime ihe ọjọ di iche iche nāgu anu-
aru, nke bu ihe nēbu agha imegide
nkpuru-obi; 12 nēbinu obi-unu nke-
ọma n'etiti ndi mba ọzọ; ka ha we site
n'ọlu ọma nile unu, nke ha nēle anya,
nye Chineke otuto n'ubọchi nleta ahu
nime ihe ahu ha nēkwutọ unu nime ya
dika ndi nēme ihe ọjọ.
13 Donu onwe-unu n'okpuru ibu-isi
ọ bula madu debere n'ihi Onye-nwe-
ayi; ma ọ bu eze, dika onye nọ n'ike n'elu
unu; 14 ma-ọbu ndi-isi, dika ndi
anēzite site n'aka-ya ka ha bọ ọ́bọ̀ n'aru
ndi nēme ihe ọjọ, ka ha to kwa ndi nēme
ezi ihe. 15 N'ihi na otù a ka ọchichọ
nke Chineke si di, ka unu site n'ime ezi
ihe me ka amagh-ihe nke ndi nēnwegh
uche kpuchie ọnu: 16 dika ndi nwere
onwe-ha, ma unu enwegh inwe-onwe-
unu ahu dika ihe-nkpuchi nke ihe ọjọ,
kama dika ndi-orù nke Chineke.
17 Sọpurunu madu nile. Hunu òtù
ndi bu umu-nna n'anya. Nātunu egwu
Chineke. Nāsọpurunu eze-unu.
18 Ndi nēje ozi, nēdonu onwe-unu
n'okpuru ndi-nwe-unu n'egwu nile;
ọ bugh nání n'okpuru ndi bu ezi madu
ndi nwe-kwa-ra obi-ọma, kama ọ bu kwa
n'okpuru ndi ḅagọrọ aḅagọ. 19 N'ihi
na nka bu ihe-ekele, ma ọ buru na onye
ọ bula nātachi obi n'ihe-nwuta di iche
iche n'ihi akọ-na-uche n'ebe Chineke
nọ, nāhu ahuhu nke nēzigh ezi. 20 N'ihi
na àha otuto gini di ya, ma ọ buru na,
mḅe unu nēmehie, mḅe eti kwa unu aka,
unu atachi obi na ya? ma ọ buru na, mḅe
unu nēme ezi ihe, hu kwa ahuhu, unu
atachi obi na ya, nka bu ihe-ekele n'ebe
Chineke nọ. 21 N'ihi na akpọrọ unu
ime nka: n'ihi na Kraist hu-kwa-ra
ahuhu n'ihi unu, nārapuru unu ihe ilere
anya, ka unu we so ije-ukwu-Ya nile:
22 Onye ọ digh nmehie ọ bula Ọ mere,
ahugh kwa aghughọ n'ọnu-Ya: 23 Onye,
mḅe anēkwutọ Ya, Ọ digh-ekwutọghachi
ọzọ; mḅe Ọ nāhu ahuhu, Ọ digh-aba
nba; kama Ọ rara Onwe-ya nye n'aka
Onye ahu Nke nēkpe ikpé ziri ezi:
24 Onye Ya onwe-ya, dika àjà achuru,
būru nmehie nile ayi n'aru-Ya n'elu osisi
ahu, ka ayi, ebe ayi nwuworo n'ebe

nmehie nile di, ka ayi we di ndu n'ebe
ezi omume di; Onye eji ọnyá-utari-Ya
me ka unu nwe ezi ndu. 25 N'ihi na
unu nēhieri dika aturu; ma ub̩u a unu
chigharikutere Onye ahu Onye nāzù
nkpuru-obi-unu dika anāzù aturu, Onye
nēlekọta kwa ha anya.

3 1 Otú ahu, ndi bu nwunye, nēdonu
onwe-unu n'okpuru di nke aka unu;
ka, ọbuná asi na ufọdu ekweyegh
okwu Chineke, ka ewe site n'ibi-obi
nwunye - ha rita ha n'urù n'ebe
anēkwugh okwu; 2 mb̩e ha nēle ibi-
obi-unu di ọcha, ya na egwu. 3 Ndi
ichọ-nma-ha ka ọ ghara ibu ichọ-nma
ahu nke aru nke bu ikpa isi, na iyikwasi
ihe ọla-edo, ma-ọbu iyikwasi ọtutu uwe;
4 kama ka ọ buru madu zoro ezo nke
nkpuru-obi, n'uwe anāpugh imebi nke
bu mọ di nwayọ di kwa udo, nke di oké
ọnu-ahia n'anya Chineke. 5 N'ihi na
otú a ka ndinyom ahu ndi di nsọ, ndi
nēle anya Chineke, nāchọ kwa onwe-ha
nma n'oge gara aga, nēdo onwe-ha
n'okpuru di nke aka ha: 6 dika Sera
ṅara Abraham nti, nākpọ ya onye-nwe-
ya: onye emere unu ka unu buru umu-
ya, ma ọ buru na unu eme ezi ihe, ghara
kwa itu egwu site n'ujọ ọ bula.

7 Ndi bu di, otú ahu, sonu nwunye-
unu bikọ n'uzọ ihe-ọmuma, nēkeye ihe
bu nwayi nsọpuru, dika onye nādigh ike
kari, dika unu na ha bu kwa ndi
nēketakọ amara nke bu ndu; ka ewe
ghara ib̩ochi ekpere-unu.

8 Ma n'ikpe-azu, nwekọnu otù uche,
unu nile, werenu obi sorita onwe-unu
hukọ ahuhu, burunu ndi nāhu umu-nna-
unu n'anya, ndi nwere obi ọmiko, ndi
nwere uche di ume-ala: 9 ndi
nādigh-ewere ihe ọjọ nyeghachi n'ọnọdu
ihe ọjọ, ma-ọbu nkwutọ n'ọnọdu
nkwutọ; ma kama nke ahu burunu ndi
nāgọzi; n'ihi na ihe eji kpọ unu bu nka,
ka unu we keta ngọzi. 10 N'ihi na,

Onye ahu nke nāchọ ihu ndu n'anya,
Na ihu ezi ubọchi,
Ya me ka ire-ya ghara ikwu ihe ọjọ,
Me kwa ka eb̩ub̩ere-ọnu-ya ghara
ikwu okwu aghughọ:
11 Ya si kwa n'ihe ọjọ wezuga onwe-ya,
me ezi ihe;
Ya chọ udo, b̩aso kwa ya.
12 N'ihi na anya abua nke Onye-nwe-
ayi di n'aru ndi ezi omume,
Nti-Ya abua di kwa n'ebe aririọ-ha
di:
Ma iru nke Onye-nwe-ayi digidere
ndi nēme ihe ọjọ.

13 Onye bu kwa onye ahu nke gēmejọ
unu, ma ọ buru na unu ghọrọ ndi nānu
ọku n'obi n'iso ezi ihe? 14 Ma ọ buru
kwa na unu ahu ahuhu n'ihi ezi omume.
ngọzi nādiri unu: ma unu atula egwu
ahu ha nākpata, obi alọ-kwa-la unu
miri; 15 kama donu Kraist-ayi nsọ
nime obi-unu dika Onye-nwe-unu:
buru-kwa-nu ndi edoziworo mb̩e dum
igọpuru onye ọ bula nke nāju unu ajuju
bayere olile-anya ahu nke di nime unu.
ma ka unu were nwayọ na egwu gọpu:
16 ebe unu nwere ezi akọ-na-uche; ka
ewe me ka ihere me ha, bú ndi nākpali
ibi-obi ọma unu nime Kraist, nime ihe
ahu nke anēkwutọ unu nime ya.
17 N'ihi na ọ ka nma, ma ọ buru na
ọchichọ Chineke chọrọ ya, ka unu hu
ahuhu n'ihi na unu nēme ezi ihe kama
n'ihi na unu nēme ihe ọjọ. 18 N'ihi
na Kraist hu-kwa-ra ahuhu bayere
nmehie, nání otù mb̩e, Onye ezi omume
n'ihi ndi ajọ omume, ka Ọ we kuru ayi
biakute Chineke; n'ihi na emere ka Ọ
nwua anwu n'anu-aru-Ya, ma emere ka
Ọ di ndu na mọ-Ya; 19 nke ọ bu kwa
nime ya ka Ọ gara we kwusara ndi-mọ
nọ n'ulo-nkpọrọ okwu, 20 ndi
nēkweyegh n'oge gara aga, mb̩e
ogologo-ntachi-obi Chineke nēchesi ike
n'ubọchi Noa, mb̩e anēdozi ub̩ọ, nke
ewere miri zọputa madu ole-na-ole, ya
bu madu asatọ, nime ya: 21 bú miri
nke nāzọputa kwa unu ub̩u a n'uzọ yiri
ihe-atù a, ya bu baptism, ọ bugh itupu
inyi nke aru, kama ọ bu ajuju nke ezi
akọ-na-uche n'ebe Chineke nọ, site na
nbilite-n'ọnwu nke Jisus Kraist;
22 Onye nọ n'aka-nri nke Chineke, ebe
Ọ gara ba n'elu-igwe; edowo kwa ndi-
mọ-ozi na ndi nāchi isi na ndi di ike
n'okpuru Ya.

4 1 Ya mere, ebe Kraist huru ahuhu
n'anu-aru, unu onwe-unu were kwa
otù izù ahu ke dika ekike-agha; n'ihi
na onye huworo ahuhu n'anu-aru
agharawo nmehie; 2 ka unu we ghara
ibi ọzọ n'oge fọduru unu n'anu-aru-unu
ime ihe ọjọ di iche iche nāgu madu,

kama ime ihe Chineke nāchọ. 3 N'ihi
na oge nke gasiworo ezuwo iluputa
ihe ndi mba ọzọ nēzube, na ijeghari
nime agu ikwa-iko, agu ihe ọjọ nile,
ɪmanya-oḅuḅu nile, ite-egwú nile,
iṅubiga-manya-ókè nile, na ikpere-
arusi nile iọḅuru onwe-ha: 4 nke ha
nēchè na ọ bu ihe madu nāhugh mḅe
ọ bula na unu adigh-eso ha n'omume
ahu ḅabà n'otù njubiga-ókè ahu nke
ndu ila-n'iyi, ha nēkwulu unu: 5 ndi
gāza ajuju bayere onwe-ha nye Onye
ahu Nke doziworo Onwe-ya ikpe ndi di
ndu na ndi nwuru anwu ikpé. 6 N'ihi
na ihe eji zisara ọbuná ndi nwuru anwu
ozi ọma bu nka, ka ewe kpe ha ikpė dika
esi ekpe madu n'anu-aru, ma ka ha we
di ndu dika Chineke si di na mọ.

7 Ma ọgwugwu ihe nile di nso: ya
mere nwenu uche zuru okė, nwe-kwa-nu
anya-udo ka unu we kpe ekpere: 8 nke
bu isi ihe nile menu ka ihu-n'anya ahu
unu nāhurita onwe-unu di ike; n'ihi
na ihu-n'anya nēkpuchi ọtutu nmehie:
9 nēlerita onwe-unu ọbia nke-ọma
nātamugh ntamu: 10 dika unu nile
n'otù n'otù natara onyinye-amara,
werenu ihe ahu nējerita onwe-unu ozi,
dika ndi nāchi ėzı-na-ulo nke-ọma
n'amara Chineke nke di n'uzọ di iche
iche; 11 ọ buru na onye ọ bula nēkwu
okwu, ya kwue dika okwu nke si
Chineke n'ọnu puta; ọ buru na onye ọ
bula nēje ozi, ya je dika o sitere n'ike ahu
Chineke nēnyezu: ka ewe nye Chineke
otuto n'ihe nile site n'aka Jisus Kraist,
Onye nwe ebube nile na ike nile rue
mḅe nile ebigh-ebı. Amen.

12 Ndi m'huru n'anya, unu echėla
ėchichė bayere ọnwunwa ọku ahu nke di
n'etiti unu, nke nābiakwasi unu inwa
unu, na ọ bu ihe anāhugh mḅe ọ bula,
dika agāsi na ọ bu ihe anāhugh mḅe ọ
bula nādakwası unu: 13 kama ebe
unu nwekọrọ ahuhu nke Kraist,
nāṅurınu ọṅu; ka unu we were kwa obi
nātọ utọ nke-uku ṅuria nime nkpughe
nke ebube-Ya. 14 Ọ buru na anāta unu
uta n'aha Kraist, ngọzı nādiri unu; n'ihı
na Mọ nke ebube na Mọ nke Chineke
nānọgide n'aru unu. 15 N'ihı na, ka
onye ọ bula n'etıti unu ghara ihu ahuhu
dika oḅu-madu, ma-ọbu onye-orı, ma-
ọbu onye nēme ihe ọjọ, ma-ọbu dika
onye nēle ihe nābugh nke aka ya anya:
16 ma ọ buru na onye ọ bula nāhu
ahuhu dika Kristian, ka ihere ghara ime
ya; ma ka ọ nye Chineke otuto n'aha
nka. 17 N'ihi na oge ahu eruwo ka
esite n'ulo Chineke malite ikpe ikpé:
ma ọ buru na o buru uzọ site n'aru ayi
malite, gini gābu ọgwugwu nke ndi
nēkweyegh ozi ọma nke Chineke?
18 Ọ buru kwa na ọ di ike izọputa onye
ezi omume, òle ebe agēgosi onye
nādigh-asọpuru Chineke na onye-
nmehie? 19 Ya mere ka ndi nāhu
ahuhu dika ọchichọ Chineke si di were
kwa nkpuru-obi-ha n'ime ezi ihe nye
n'aka Onye-òkikė kwesiri ntukwasi-obi
idebe.

5 1 Ya mere, ariọm ndi-okenye nọ
n'etiti unu, onye mu onwem bu
okenye-ibe-unu, ya na onye-àmà nke
ahuhu nile nke Kraist, abukwam onye-
nnwekọ nke ebube ahu nke agaje
ikpughe: 2 Nāzùnu ìgwė aturu ntà
Chineke nke di n'etiti unu, nēlekọta ha
anya, ọ bugh n'ihi na nkpà nākpa unu,
kama site n'ọchichọ obi, dika Chineke
chọrọ; ọ bugh kwa n'ihi urù nēweta
ihere, kama n'ihi na unu di ọku n'obi;
3 ọ bugh kwa dika agāsi na unu nēme
ndi bu ihe-nketa dika unu bu ndi-nwe-
ha, kama nēme onwe-unu ihe-atù ìgwė
aturu ntà ahu gēṅomi. 4 Mḅe agēme
kwa ka Onye-isi-ọzùzù-aturu puta ìhè,
unu gānata okpu-eze nke ebube ahu,
nke nādigh-atalata. 5 Otú ahu, unu
ndi bu nwata, donu onwe-unu n'okpuru
ndi-okenye. Ma unu nile were obi di
ume-ala ke onwe-unu dika ákwà, ijerita
ibe-unu ozi: n'ihı na Chineke nēdo
Onwe-ya imegide ndi-npako, ma Ọ
nēnye ndi di ume-ala n'obi amara. 6 Ya
mere wedanu onwe-unu n'okpuru aka
di ike nke Chineke, ka Ọ we welie unu
elu n'oge nke Ya; 7 nātukwasinu Ya
ncheḅu nile unu nēcheḅu onwe-unu,
n'ihi na ihe nile bayere unu nēmetu Ya
n'obi. 8 Nwenu anya-udo, nēchenu
nche: onye ahu nke nēkuru unu ga ikpé,
bù ekwensu, dika ọdum nāḅọ uja, ọ
nējeghari, nāchọ onye o gēlomi: 9 ma
nēguzogidenu ya, n'ihi na unu di ike
n'okwukwe-unu, ebe unu matara na
anēmezu otù ahuhu ahu n'aru ndi bu
òtù umu-nna-unu ndı nọ n'uwa. 10 Ma
Chineke nke amara nile, Onye kpọbatara
unu n'ebube ebigh-ebi Ya nime Kraist,

mbe unu huworo ahuhu nwa oge, Ya
onwe-ya gēme ka unu zue okè, me kwa
ka unu guzosie ike, me kwa ka unu di
ike, tọ kwa unu ntọ-ala. 11 Ọ bu Ya
nwe ike nile rue mbe nile ebigh-ebi.
Amen.

12 Site n'aka Silvenọs, nwa-nna-ayi
kwesiri ntukwasi-obi, dika m'nāgu ya,
ka m'nēdegara unu akwukwọ n'okwu
ole-na-ole, nāriọ unu, nāba kwa àmà na
nka bu amara Chineke n'ezie:
nēguzosinu ike nime ya. 13 Nwayi
ahu nke nọ na Babilon, nke soro unu
buru onye arọputaworo, nēkele unu;
nwam, bù Mak, nēkele kwa unu.
14 Werenu isutu-ọnu nke ihu-n'anya
nēkelerita onwe-unu.

Udo diri unu nile ndi nọ nime Kraist.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE

PITA

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 1 Saimon Pita, orù na onye-ozi nke
Jisus Kraist, nēdegara unu akwukwọ,
bù ndi ketaworo okwukwe di okè ọnu-
ahia ra ka nke ayi ketaworo n'ezi omume
Onye ahu, bù Chineke-ayi na Onye-
nzọputa-ayi, Jisus Kraist: 2 Ka eme
ka amara bara unu uba, ya na udo,
nime nmazu nke Chineke na nke Jisus
Onye-nwe-ayi; 3 dika ike O ji buru
Chineke nyeworo n'aka-ayi ihe nile diri
ndu na nsọpuru-Chineke n'efu, site na
nmazu nke Onye ahu Onye ji ebube
na idi-nma nke aka Ya kpọ ayi; 4 bù
nke O siteworo nye n'aka-ayi nkwa nile
ahu di oké ọnu-ahia di kwa uku ri nne;
ka unu we site n'ihe ndia ghọ ndi
nēnwekọ ihe O ji buru Chineke, ebe unu
banariworo nmebi nke di n'uwa site
n'agu ihe ọjọ. 5 Ma n'ihi otù ihe a
n'akuku-unu tukwasinu inu-ọku-n'obi
nile, nyezu-kwa-nu idi-nma n'okwukwe-
unu; nyezu kwa ihe-ọmuma n'idi-nma-
unu; 6 nyezu kwa ijisi-onwe-unu-ike
n'ihe-ọmuma-unu; nyezu kwa ntachi-
obi n'ijisi-onwe-unu-ike; nyezu kwa
nsọpuru-Chineke nime ntachi-obi-unu;
7 nyezu kwa ihu-n'anya umu-nna nime
nsọpuru-Chineke-unu; nyezu kwa ihu-
n'anya nime ihu-n'anya-umu-nna-unu.
8 N'ihi na asi na unu nwere ihe ndia,
asi kwa na unu nwere ha ri nne, ha nēdo
unu ndi nābugh ndi nādigh-alu ọlu ma-
ọbu ndi nādigh-ami nkpuru rue imazu
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist. 9 N'ihi na
onye ahu ihe ndia nādigh ya nso bu onye
kpuru ìsì, onye nāhu inyogh-inyogh, ebe
ọ chezọrọ nsachapu nke nmehie ochie
ya nile. 10 N'ihi nka, umu-nnam,
nānunu ọku n'obi kari ime ka ọkpukpọ-
unu na nrọputa-unu buru ihe nēguzosi
ike: n'ihi na asi na unu eme ihe ndia,
unu agagh-asu ngọngọ mbe ọ bula ma-
ọli: 11 n'ihi na otù a ka agēnyezu unu
n'àkù nbata ahu unu gābata nime ala-
eze ebigh-ebi nke Onye-nwe-ayi, bù
Onye-nzọputa-ayi, Jisus Kraist.
12 N'ihi nka mbe dum agajem
ichetara unu ihe ndia, ọ bu ezie na unu
matara ha, emewo kwa ka unu guzosie
ike n'ezi-okwu ahu nke diyere unu.
13 Ma anamagu ya n'ihe ziri ezi, ka
oge ra m'nọ n'ulo-ikwū a, ikpali unu
n'ichetara unu; 14 ebe m'matara na
ntupu nke ulo-ikwūm nka nābia ọsọsọ,
ọbuná dika Onye-nwe-ayi Jisus Kraist
gosirim. 15 E, m'gānu ọku n'obi ka
unu we nwe ike icheta ihe ndia n'oge
nile ọ bula mbe m'lasiri. 16 N'ihi na
ayi esogh akukọ-irò nke eji amam-ihe
kọ, mbe ayi mere ka unu mara ike na
ọbibia nke Onye-nwe-ayi Jisus Kraist,
ma emere ayi ka ayi buru ndi huru
idi-uku nke Onye ahu. 17 N'ihi na Ọ
natara nsọpuru na ebube n'aka Chineke,
bù Nna, mbe Ebube ahu nke kwesiri
idi-uku mere ka olu di otù a dara Ya,
si, Onye a bu Ọkparam M'huru n'anya,
Onye ihe-Ya di Mu onwem ezi nma:
18 olu a ka ayi onye-ayi nu-kwa-ra ka
o nēsi n'elu-igwe da, mbe ayi na Ya nọ

n'ugwu ahu di nsǫ. 19 Eme-kwa-ra
ka okwu amuma ahu guzosiere ayi ike
kari; nke unu nēme nke-ǫma n'iṅa nti
ya, dika oriǫna mḇe o nēnwu n'ebe ḇara
ǫchichiri, rue mḇe chi gābǫ, kpakpando
chi-ǫbubǫ we tibe n'obi-unu: 20 ebe
unu buru uzǫ mara nka, na ǫ digh
amuma ǫ bula n'ihe edeworo n'akwukwǫ
nsǫ nke madu puru ikǫ isi-ya site na
nani uche nke aka ya. 21 N'ihi na ǫ
digh amuma ǫ bula nke eji ǫchichǫ
madu bu mḇe ǫ bula: kama madu sitere
na Chineke kwu okwu, mḇe Mǫ Nsǫ
nēme ka ha kwue.

2 1 Ma ndi-amuma ugha puta-kwa-ra
ìhè n'etiti ndi Israel, dika ndi-ozizi
ugha gādi kwa n'etiti unu, bù madu ndi
gēwere nzuzo webata irǫ-òtù di iche
iche nke ila-n'iyì, nāgǫnari ǫbunà Onye-
nwe-ha Onye ḇara ha, ndi nēweta ila-
n'iyì di ngwa tukwasi onwe-ha n'isi.
2 Ǫtutu madu gēso kwa uzǫ agu-ikwa-
iko-ha; ndi agēkwulu uzǫ nke ezi-okwu
n'ihi ha. 3 Nime anya-uku ka ha gēji
kwa okwu nrafu di iche iche were unu
zua ahia: ndi ǫmuma-ikpe-ha nābugh
ihe nādigh-alu ǫlu site n'oge ochie, ila-
n'iyì-ha adigh-eru kwa ura. 4 N'ihi na
asi na Chineke emeregh ndi-mǫ-ozi
ebere mḇe ha mehiere, kama Ǫ tubàra
ha n'ime-ime ǫku ala-mǫ, we rara ha
nye n'olùlù nke ǫchichiri, ka ewe debe
ha ikpe ikpė; 5 asi kwa na Ǫ meregh
uwa ochie ebere, kama ǫ bu Noa, onye
mere ha asatǫ, bù onye nēkwusa ezi
omume, ka Ǫ chere, mḇe Ǫ mere ka
iju-miri biakwasi uwa nke ndi nādigh-
asǫpuru Chineke; 6 Ǫ we me ka obodo
Sǫdǫm na Gǫmǫra ghǫ ntu, were kwa
ikpù-iru ma ha ikpė, ebe Ǫ mere ha-ri
ka ha buru ihe-ilere-anya nye ndi gaje
ibu ndi nādigh-asǫpuru Chineke; 7 Ǫ
we dǫputa Lot, bù onye ezi omume,
mḇe ibi-obi n'agu ikwa-iko nke ndi
ahu ndi nēmebi iwu nēwuta ya nke-
uku 8 (n'ihi na onye ezi omume ahu,
ebe o nēbi n'etiti ha, ǫ were ǫlu-ha nke
nēmebi iwu mekpa nkpuru-obi ezi
omume ya aru kwa-ubǫchi, n'ile ihe na
inu ihe): 9 Onye-nwe-ayi matara
idǫputa ha n'ǫnwunwa, bù ndi nāsǫpuru
Chineke, na idebe ndi ajǫ omume
n'ahuhu-nmehie rue ubǫchi ikpė;
10 ma nke kachasi ndi nējeso anu-aru
n'agu ihe emeruru emeru, ndi nēleli kwa
ibu-onye-nwe-madu anya. Ndi nwere
anya-ike, ndi nwere isi-ike, ha amagh
aru jijiji ikwulu ndi nǫ n'ebube: 11 ebe
ndi-mǫ-ozi, ǫ bu ezie na ha ka ha n'ume
na ike, ma ha ekpegidegh ha ikpė
nkwulu n'iru Onye-nwe-ayi. 12 Ma
ndia, dika anu nēnwegh uche, ndi bu
anu efu site n'ǫmumu-ha inwude na
imebi, nēkwulu Chineke n'ihe ha
nāmagh, agēmebi kwa ndia na nmebi-ha,
13 ndi anēmejǫ ha dika ugwǫ-ǫlu nke
ajǫ omume; madu ndi nāgu ya n'ihe-utǫ,
bù ibi n'okė oriri na okė ǫṅuṅu n'ehihie,
ndi bu ntupǫ na ihe-ita-uta, nānǫ n'okė
oriri na okė ǫṅuṅu n'oriri ihu-n'anya ha
mḇe ha nēso unu rikǫ ihe; 14 ha bu
ndi nwere anya nke juputara n'aru nwayi
nākwa iko, anya nke nāpugh kwa
ighara imehie; ha bu kwa ndi nārafu
nkpuru-obi ndi nādigh-eguzosi ike; ha
nwe-kwa-ra obi anwaputaworo n'anya-
uku; buru kwa umu nke ǫbubu-ǫnu;
15 ha rapuru uzǫ guzoziri eguzo, we
jehie, ebe ha soro uzǫ Belam nwa nke
Beoa, onye huru ugwǫ-ǫlu nke ajǫ
omume n'anya; 16 ma aturu ya
nmegide-iwu nke aka ya n'anya:
inyinya-ibu nke dara oḇi were olu madu
kwu okwu we ḇochie anya-adigh-nma
nke onye-amuma ahu. 17 Ndia bu isi-
iyi nke miri nādigh, buru kwa alulu nke
okė ifufe nēfepu; ndi edebeworo ha itiri
nke ǫchichiri. 18 N'ihi na, ebe ha
nēkwu okė okwu nāfuli afuli nke ihe-efu,
ha were agu ikwa-iko di iche iche nārafu
ndi ahu nime agu ihe ǫjǫ nke anu-aru,
bù ndi nāḇanari n'oge uḇu a ndi nēbi
obi na njehie; 19 ha nēkwe kwa ha
nkwa na ha gēnwe onwe-ha, ǫ bu ezie na
ha onwe-ha bu orù nke nmebi; n'ihi na
ihe meriworo madu, ihe a ka emewo-
kwa-ra ka onye ahu buru orù-ya.
20 N'ihi na asi na, mḇe ha ḇanariworo
ihe nile emeruru emeru nke uwa site na
nmazu nke Onye-nwe-ayi, bù Onye-
nzǫputa-ayi, Jisus Kraist, ewe tuhi ha
ǫzǫ nime ihe ndia, meri kwa ha, ǫnǫdu
ikpe-azu ha abiawo jǫkari ǫnǫdu mbu
njǫ. 21 N'ihi na ǫ gākawori nma ma
ǫ buru na ha akāmazugh uzǫ ezi omume,
kari imazu ya, we si n'ihe di nsǫ ahu
enyere n'iwu, nke enyere ha n'aka idebe,
laghachi. 22 Okwu nke e i ilu ahu
adakwasiwo ha, Ǫ bu nkita nke
chighariri ǫzǫ n'ihe ǫ ḇorǫ, buru kwa

nne-ezì nke chighariri ọzọ n'ituru
n'apiti mḅe ọ sachasiri onwe-ya.
3 1 Ndi m'huru n'anya, nka bu
akwukwọ - ozi nke - abua nke
m'nēdegara unu uḅu a; ma nime ha
abua ka m'nākpali uche-unu di ọcha
n'ichetara unu; 2 ka unu we cheta
okwu nke ndi-amuma di nsọ buru uzọ
kwu, cheta kwa ihe ahu Onye-nwe-ayi,
bù Onye-nzọputa-ayi, nyere n'iwu site
n'ọnu ndi-ozi-unu: 3 ebe unu buru
uzọ mara nka, na ndi-ọchì gēji ichì-ọchì
bia na mḅe ikpe-azu, nāga dika agu ihe
ọjọ nke aka ha si di, 4 nāsi kwa, Òle
ebe nkwa nke ọbibia-Ya di? n'ihi na
site n'ubọchi nna-ayi-hà dara n'ura
ọnwu, ihe nile nādigide dika ha diworo
site na nmalite nke òkìkè. 5 N'ihi na
nka mere ha nchefu n'ihi na ha nāchọ
ya, na elu-igwe di site na mḅe ochie, ha
na ala nke esitere na miri were kwa miri
me ka o guzokọ n'otù, site n'okwu
Chineke; 6 nke esitere n'aka-ha me ka
uwa nke di n'oge ahu la n'iyì, n'ihi na
iju-miri ḅara ya: 7 ma elu-igwe nke
di uḅu a, ha na uwa, ka akpadoworo nye
ọku site n'otù okwu ahu, ebe anēdebe
ha nye ubọchi nke ikpé na ila-n'iyì nke
ndi nādigh-asọpuru Chineke.
8 Ma unu ekwela ka otù ihe a me unu
nchefu, ndi m'huru n'anya, na otù
ubọchi di ka nnù arọ abua na ọgu iri
n'anya Onye-nwe-ayi, nnù arọ abua na
ọgu iri di kwa ka otù ubọchi. 9 Onye-
nwe-ayi anọgh ọdù n'ime nkwa-Ya, dika
ufọdu nāgu ya na ọ bu inọ-ọdù; kama Ọ
nātachiri unu ogologo-ntachi-obi, n'ihi
na O zubegh ka ndi ọ bula la n'iyì, kama
ka madu nile bia rue nchèghari. 10 Ma
ubọchi Onye-nwe-ayi gābia dika onye-
ori; nke ọ bu nime ya ka elu-igwe gēji
oké ùzù gabiga, ihe nile di n'elu-igwe
gāḅa kwa ọku we la n'iyì, uwa na ọlu nile
aluru nime ya gērechapu kwa. 11 Ebe
anēme ka ihe ndia nile la n'iyì otù a, ọ̀
bu aha madu gini ka unu nāghagh ibu
n'ibi-obi nsọ nile na nsọpuru-Chineke
nile, 12 nēle anya ọbibia nke ubọchi
ahu nke Chineke, nēme kwa ka ọ bia
ngwa ngwa, nke elu-igwe gēre ọku we la
n'iyì n'ihi ya, ihe nile di n'elu-igwe gāḅa
kwa ọku we ḅaze? 13 Ma dika nkwa-
Ya si di, ayi nēle anya elu-igwe ọhu na
uwa ọhu, nke ezi omume bi nime ha.
14 N'ihi nka, ndi m'huru n'anya, ebe
unu nēle anya ihe ndia, nānunu ọku
n'obi ka ewe hu unu n'udo, ndi nēnwegh
ntupọ, ndi anāpugh kwa ita uta n'iru Ya.
15 Nāgu-kwa-nu ogologo-ntachi-obi
Onye-nwe-ayi na ọ bu nzọputa; dika
nwa-nna-ayi ayi huru n'anya, bù Pọl,
dega-kwa-ra unu n'akwukwọ, dika
amam-ihe enyere ya si di; 16 dika ọ
de-kwa-ra n'akwukwọ-ozi-ya nile,
nēkwu okwu bayere ihe ndia nime ha;
nke ihe ufọdu nké di ike ighọta di
nime ha, nke ndi anēzigh ihe na ndi
nādigh-eguzosi ike nāchighari, dika ha
nēme kwa ihe fọduru nke edeworo
n'akwukwọ nsọ, ila onwe-ha n'iyì.
17 Ya mere, unu onwe-unu, ndi m'huru
n'anya, ebe unu buru uzọ mara ihe ndia,
nēchenu onwe-unu nche, ka aghara
iwere njehie nke ndi nēmebi iwu bupu
unu, unu we si na nguzosi-ike nke aka
unu dapu. 18 Ma nābanu uba n'amara
na ọmuma nke Onye-nwe-ayi, bù Onye-
nzọputa-ayi, Jisus Kraist. Ọ bu Ya ka
otuto diri ma uḅu a ma rue ubọchi nke
mḅe ebigh-ebi. Amen.

AKWUKWỌ-OZI MBU NKE

JỌN

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 1 Ihe nke diri site na mbu, ihe ayi
nuworo, ihe ayi jiworo anya-ayi hu,
ihe ayi kiriri, nke aka-ayi datu-kwa-ra,
bayere Okwu nke ndu ahu, 2 (eme-
kwa-ra ka ndu ahu puta ìhè, ayi ahuwo
kwa ya, nāḅa kwa àmà, kọ-kwa-ra unu
ndu ahu, ndu ebigh-ebi ahu, bù ndu nke
diri n'ebe Nna-ayi nọ, ewe me ka ọ

putara ayi ìhè); 3 ọ bu ihe ayi huworo,
nu kwa, ka ayi nākọ-kwa-ra unu, ka unu
onwe-unu we so kwa ayi nwekọ ya: ma
nnwekọ-ayi bu kwa nke ayi soro Nna-
ayi, so kwa Ọkpara-Ya Jisus Kraist,
nēnwekọ: 4 ihe ndia ka ayi onwe-ayi
nēde kwa n'akwukwọ, ka ewe mezue
ọṅù-ayi.
5 Nka bu kwa ozi ahu nke ayi nuworo
n'ọnu-Ya, nākọ-kwa-ra unu, na Chineke
bu ìhè, ọ digh kwa ọchichiri ọ bula di
nime Ya. 6 Ọ buru na ayi asi na ayi
nēso Ya nwekọ ihe, ma ayi nējeghari
n'ọchichiri, ayi nēkwu okwu-ugha, ayi
adigh-eme kwa ezi-okwu: 7 ma ọ buru
na ayi ejeghari n'ìhè ahu, dika Ya onwe-
ya nọ n'ìhè ahu, ayi nēnwekọrita ihe
n'etiti onwe-ayi, ọbara Jisus, bú Ọkpara-
Ya, nāsachapu kwa ayi nmehie nile.
8 Ọ buru na ayi asi na ayi enwegh
nmehie, ayi nēduhie onwe-ayi, ezi-okwu
ahu adigh kwa nime ayi. 9 Ọ buru na
ayi ekwuputa nmehie-ayi, Ọ bu Onye
kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa Onye
ezi omume, ka Ọ we ḅaghara ayi
nmehie-ayi, sachapu kwa ayi ajọ omume
nile. 10 Ọ buru na ayi asi na ọ digh
mḅe ọ bula ayi mehiere, ayi nēme Ya
onye-ugha, okwu-Ya adigh kwa nime
ayi.

2 1 Umu-ntakirim, ihe ndia ka
m'nēdegara unu n'akwukwọ, ka unu
we ghara imehie. Ọ buru kwa na onye
ọ bula emehie, ayi nwere otù Onye
nēkwu ọnu ayi n'ebe Nna-ayi nọ, Ya bu
Jisus Kraist, bú Onye ezi omume: 2 Ya
onwe-ya bu kwa ihe ijuru Chineke obi
bayere nmehie nile ayi; ma Ọ bugh ihe
ijuru Ya obi bayere nání nmehie nke ayi
onwe-ayi, kama Ọ bu kwa ihe ijuru Ya
obi bayere nmehie nke uwa dum;
3 nime nka ka ayi ma-kwa-ra na ayi
amawo Ya, ma ọ buru na ayi edebe ihe
nile Ọ nyere n'iwu. 4 Onye nāsi,
Amawom Ya, ma ọ digh-edebe ihe nile
Ọ nyere n'iwu, ọ bu onye-ugha, ezi-
okwu adigh kwa nime onye ahu: 5 ma
onye ọ bula nke nēdebe okwu-Ya, ọ bu
nime onye ahu ka emeworo ka ihu-
n'anya Chineke zue okè n'ezie. Nime
nka ka ayi mara na ayi nọ nime Ya:
6 onye nāsi na ọ nānọgide nime Ya, o
ji ugwọ ka ya onwe-ya nējeghari kwa
dika Ya onwe-ya jeghariri.
7 Ndi m'huru n'anya, ọ digh ihe ọhu
enyere n'iwu ka m'nēdegara unu, kama
ihe ochie enyere n'iwu nke unu nwere
site na mbu: ihe ochie ahu enyere n'iwu
bu okwu ahu nke unu nuru. 8 Ọzọ,
ihe ọhu enyere n'iwu ka m'nēdegara unu,
ya bu ihe nke bu ezi-okwu nime Ya na
nime unu; n'ihi na ọchichiri ahu
nāgabiga, ezi ihè ahu nāmu kwa uḅu a.
9 Onye nāsi na ya nọ n'ìhè ahu, ma ọ
nākpọ nwa-nna-ya asi, ọ nānọ
n'ọchichiri ahu rue uḅu a. 10 Onye
nāhu nwa-nna-ya n'anya nānọgide n'ìhè
ahu, ọ digh ihe nēme ka madu ma n'ọnyá
di nime ya. 11 Ma onye nākpọ nwa-
nna-ya asi nọ n'ọchichiri ahu, nējeghari
kwa nime ọchichiri ahu, ọ matagh kwa
ebe ọ nāga, n'ihi na ọchichiri ahu mere
ka anya-ya kpue isì.
12 Umu-ntakirim, anamedegara unu
akwukwọ, n'ihi na aḅagharaworo unu
nmehie-unu n'ihi aha-Ya. 13 Ndi
bu nna, anamedegara unu akwukwọ,
n'ihi na unu amawo Onye ahu Nke
di site na mbu. Umu-okorọbia,
anamedegara unu akwukwọ, n'ihi na unu
emeriwo ajọ onye ahu. Umu-ntakirim,
edegaram unu akwukwọ, n'ihi na unu
amawo Nna-ayi. 14 Ndi bu nna,
edegaram unu akwukwọ, n'ihi na unu
amawo Onye ahu nke di site na mbu.
Umu-okorọbia, edegaram unu akwukwọ,
n'ihi na unu di ike, okwu Chineke
nānọgide kwa nime unu, unu emeriwo
kwa ajọ onye ahu. 15 Unu ahula uwa,
ma-ọbu ihe nke di n'uwa, n'anya. Ọ
buru na onye ọ bula ahú uwa n'anya,
ihu-n'anya nke Nna-ayi adigh nime ya.
16 N'ihi na ihe nile nke di n'uwa, bú
agu ihe ọjọ nke anu-aru, na agu ihe ọjọ
nke anya, na oké-okwu nke ibi-obi,
esitegh na Nna-ayi, kama o sitere n'uwa.
17 Uwa nāgabiga kwa, ya na agu ihe
ọjọ ya: ma onye nēme ihe Chineke
nāchọ nānọgide rue mḅe ebigh-ebi.
18 Umu-ntakirim, ọ bu oge hour
ikpe-azu: dika unu nu-kwa-ra na otù
onye nke nēmegide Kraist nābia, ọbuná
uḅu a ọtutu ndi nēmegide Kraist
aputawo; nke ayi sitere na ya mara na
ọ bu oge hour ikpe-azu. 19 Ha siri
n'etiti ayi pua, ma ha abugh ndi nke
ayi; n'ihi na asi na ha bu ndi nke ayi,
ha gānọgidewori n'etiti ayi: ma ha puru,
ka ewe me ka ha puta ìhè na ha nile
bu ndi nābugh ndi nke ayi. 20 Unu

onwe-unu nwe-kwa-ra otite-manu site
n'Onye Nsọ ahu, unu mata-kwa-ra ihe
nile. 21 Ọ bugh n'ihi na unu amatagh
ezi okwu ahu ka m'degara unu akwukwọ,
kama ọ bu n'ihi na unu matara ya, ọ bu
kwa n'ihi na ọ digh ugha ọ bula si n'ezi-
okwu ahu puta. 22 Onye bu onye-ugha
ahu ma-ọbugh onye nāgọ si na Jisus
abugh Kraist ahu? Onye nāgonari
Nna-ayi na Ọkpara-Ya, onye a bu onye
ahu nēmegide Kraist. 23 Onye ọ bula
nke nāgọnari Ọkpara ahu, ọ nwegh kwa
Nna ahu: onye nēkwuputa Ọkpara ahu,
ọ nwe-kwa-ra Nna ahu. 24 Ma unu
onwe-unu, ka ihe ahu unu nuru site na
mbu digide nime unu. Ọ buru na ihe
ahu unu nuru site na mbu adigide nime
unu, unu onwe-unu gānọgide kwa nime
Ọkpara ahu, nọgide kwa nime Nna-Ya.
25 Nka bu kwa nkwa ahu nke Ya onwe-
ya kwere ayi, bú ndu ahu, nke bu ndu
ebigh-ebi. 26 Ihe ndia ka m'degara
unu n'akwukwọ bayere ndi nēduhie unu.
27 Unu onwe-unu kwa, otite-manu ahu
nke unu natara n'aka-Ya nādigide nime
unu, ọ digh kwa unu nkpà ka onye ọ bula
zí unu ihe; kama dika otite-manu-Ya
nēzí unu ihe bayere ihe nile, dika ọ bu
kwa ezie, nābugh kwa okwu-ugha, dika
O zi-kwa-ra unu, nānọgidenu nime Ya.
28 Umu-ntakirim, nānọgide-kwa-nu
nime Ya uḇu a; ka ọ gābu, ma ọ buru
na agēme ka Ọ puta ihè, ka ayi we nwe
nkwuwa-okwu, ghara kwa iwere ihere
pua n'iru Ya n'ọbibia-Ya. 29 Ọ buru
na unu matara na Ọ bu onye ezi omume,
unu mara na onye ọ bula nke nēme ezi
omume bu kwa onye amuworo site na
Ya.

3 1 Lenu aha ihu-n'anya nka bu nke
Nna-ayi nyeworo ayi, ka ewe kpọ
ayi umu Chineke: ayi bu kwa umu-Ya.
N'ihi nka uwa amagh ayi, n'ihi na ọ
magh Ya. 2 Ndi m'huru n'anya, uḇu a
ka ayi bu umu Chineke, akēmegh kwa
ka ọ puta ihè ihe ayi gābu. Ayi matara
na, ọ buru na agēme ka Ọ puta ihè, ayi
gābu ndi yiri Ya; n'ihi na ayi gāhu Ya
otú Ọ di. 3 Onye ọ bula nke nwere
olile-anya nka n'ebe Ọ nọ, ọ nēme kwa
onwe-ya ka ọ di ọcha, dika Ya onwe-ya
di ọcha. 4 Onye ọ bula nke nēme
nmehie, ọ nēme kwa ihe nēmebi iwu:
nmehie bu kwa nmebi-iwu. 5 Unu
mata-kwa-ra na emere ka Ya onwe-ya
puta ihè ka Ọ we chipu nmehie; nmehie
adigh kwa nime Ya. 6 Onye ọ bula
nke nānọgide nime Ya adigh-emehie:
onye ọ bula nke nēmehie ahugh Ya anya
mḇe ọ bula, ọ magh kwa Ya. 7 Umu-
ntakirim, unu ekwela ka onye ọ bula
duhie unu: onye nēme ezi omume bu
onye ezi omume, dika Ya onwe-ya bu
onye ezi omume: 8 onye nēme nmehie
si n'ekwensu puta; n'ihi na ekwensu
nēmehie site na mbu. Ihe eji me ka
Ọkpara Chineke puta ihè bu nka, ka Ọ
we la ọlu nile nke ekwensu n'iyì. 9 Onye
ọ bula nke amuworo site na Chineke
adigh-eme nmehie, n'ihi na nkpuru-Ya
nādigide nime ya: ọ pugh kwa imehie,
n'ihi na amuwo ya site na Chineke.
10 Nime nka ka umu Chineke bu ndi
emeworo ka ha puta ihè, ha na umu
ekwensu: onye ọ bula nke nādigh-eme
ezi omume esigh na Chineke puta, onye
nke nādigh-ahu nwa-nna-ya n'anya
esigh kwa na Ya puta. 11 N'ihi na nka
bu ozi ahu unu nuru site na mbu, ka ayi
hurita onwe-ayi n'anya: 12 ọ bugh dika
Ken si buru onye si n'ajọ onye ahu puta,
we ḇue nwa-nne-ya. Ọ bu kwa n'ihi
gini ka o ḇuru ya? N'ihi na ọlu-ya jọrọ
njọ, ma ọlu nke nwa-nne-ya ziri ezi.
13 Umu-nnam, ka ọ ghara iju unu
anya ma ọ buru na uwa akpọ unu asì.
14 Ayi onwe-ayi matara na ayi esitewo
n'ọnwu ba na ndu, n'ihi na ayi nāhu
umu-nna-ayi n'anya. Onye nādigh-ahu
n'anya nānọgide n'ọnwu. 15 Onye ọ
bula nke nākpọ nwa-nna-ya asì bu oḇu-
madu: unu mata-kwa-ra na ọ digh oḇu-
madu ọ bula nwere ndu ebigh-ebi
nādigide nime ya. 16 Nime nka ka ayi
maworo ihu-n'anya, n'ihi na Ya onwe-ya
tọḇọrọ ndu-Ya n'ihi ayi: ayi onwe-ayi ji
kwa ugwọ itọḇọ ndu-ayi n'ihi umu-nna-
ayi. 17 Ma onye ọ bula nke nwere ihe
uwa nka o ji biri, nke hu-kwa-ra nwa-
nna-ya ka ọ nọ na nkpà, ọ we mechigide
ya obi ebere ya, ihu-n'anya Chineke si
aña digide nime ya? 18 Umu-ntakirim,
ka ayi ghara ihu n'anya n'okwu, ma-ọbu
n'ire; kama ka ayi nāhu n'anya n'ọlu
na ezi-okwu. 19 Nime nka ka ayi
gāmara na ayi bu ndi nke ezi-okwu ahu,
me kwa ka obi-ayi kweye ekweye n'iru
Ya, 20 n'ihe ọ bula nke obi-ayi nāma
ayi ikpé nime ya; n'ihi na Chineke ka
obi-ayi uku, Ọ ma-kwa-ra ihe nile.

21 Ndi m'huru n'anya, ọ buru na obi-
ayi amagh ayi ikpė, ayi nwere nkwuwa-
okwu n'ebe Chineke nọ; 22 ihe ọ bula
ayi nāriọ kwa, ayi nānata ya n'aka-Ya,
n'ihi na ayi nēdebe ihe nile Ọ nyere
n'iwu, ayi nēme kwa ihe nile nātọ utọ
n'iru Ya. 23 Nka bu kwa ihe Ọ nyere
n'iwu, ka ayi kwere n'aha nke Ọkpara-
Ya Jisus Kraist, hurita kwa onwe-ayi
n'anya, dika Ọ nyere ayi iwu. 24 Onye
nēdebe kwa ihe nile Ọ nyere n'iwu
nānọgide nime Ya, Ya onwe-ya nānọgide
kwa nime ya. Nime nka ka ayi ma-kwa-
ra na Ọ nānọgide nime ayi, site na Mọ
Nsọ ahu Nke Ọ nyere ayi.

4 1 Ndi m'huru n'anya, unu ekwela
okwu mọ nile, kama nwaputanu ndi-
mọ ahu, ma ha bu ndi siri na Chineke
puta: n'ihi na ọtutu ndi-amuma ugha
apuwo ba n'uwa. 2 Nime nka ka unu
mara Mọ nke Chineke: mọ ọ bula nke
nēkwuputa na Jisus Kraist abiawo
n'anu-aru bu mọ nke siri na Chineke
puta: 3 ma mọ ọ bula nke nādigh-
ekwuputa Jisus, o sigh na Chineke puta:
nka bu kwa mọ nke onye ahu nēmegide
Kraist, nke unu nuworo na ọ nābia; ọ
bu kwa n'oge di ub̯u a ka ọ nọ n'uwa.
4 Umu-ntakirim, unu onwe-unu bu
ndi siri na Chineke puta, unu emeriwo
kwa ha: n'ihi na Onye ahu Nke nọ nime
unu ka onye ahu nke nọ n'uwa uku.
5 Ndi ahu bu ndi nke uwa: n'ihi nka ha
nēkwu okwu nke si n'uwa puta, uwa
nānu kwa olu-ha. 6 Ayi onwe-ayi bu
ndi siri na Chineke puta: onye mara
Chineke nānu olu-ayi; onye nēsigh na
Chineke puta adigh-anu olu-ayi. Ayi
sitere na nka mara mọ ezi-okwu ahu,
na mọ njehie ahu.

7 Ndi m'huru n'anya, ka ayi hurita
onwe-ayi n'anya: n'ihi na ihu-n'anya bu
ihe si na Chineke puta; onye ọ bula nke
nāhu n'anya bu kwa onye amuworo site
na Chineke, ọ ma-kwa-ra Chineke.
8 Onye nādigh-ahu n'anya amagh
Chineke; n'ihi na Chineke bu ihu-
n'anya. 9 Nime nka ka emere ka ihu-
n'anya Chineke puta ihè nime ayi, na
Chineke ewerewo Ọkpara Ọ muru nání
Ya zite n'uwa, ka ayi we di ndu site
n'aka-Ya. 10 Nime nka ka ihu-n'anya
di, ọ bugh na ayi onwe-ayi huru
Chineke n'anya, kama ọ bu na Ya onwe-
ya huru ayi n'anya, we zite Ọkpara-Ya
ka Ọ buru ihe ijuru Ya obi bayere
nmehie-ayi. 11 Ndi m'huru n'anya, ọ
buru na Chineke huru ayi n'anya otú
a, ayi onwe-ayi ji kwa ugwọ ihurita
onwe-ayi n'anya. 12 Ọ digh onye ọ
bula kiriworo Chineke mb̯e ọ bula: ọ
buru na ayi ahurita onwe-ayi n'anya,
Chineke nānọgide nime ayi, emewo kwa
ka ihu-n'anya-Ya zue okè nime ayi:
13 nime nka ka ayi mara na ayi nānọgide
nime Ya, na Ya onwe-ya nānọgide kwa
nime ayi, n'ihi na Ọ nyewo ayi ufọdu
nime Mọ nke Ya. 14 Ayi onwe-ayi
ekiriwo kwa, ayi nāb̯a kwa àmà, na
Nna-ayi ezitewo Ọkpara-Ya ka Ọ buru
Onye-nzọputa nke uwa. 15 Onye ọ
bula nke gēkwuputa na Jisus bu Ọkpara
Chineke, Chineke nānọgide nime ya, ya
onwe-ya nānọgide kwa nime Chineke.
16 Ayi onwe-ayi amawo kwa ihu-n'anya
ahu, ayi ekwerewo kwa na ya, bù nke
Chineke nwere n'ebe ayi nọ. Chineke
bu ihu - n'anya; onye nānọgide kwa
n'ihu-n'anya, nime Chineke ka ọ
nānọgide, Chineke nānọgide kwa nime
ya. 17 Nime nka ka emeworo ka ihu-
n'anya zu okè n'akuku ayi, ka ayi we
nwe nkwuwa-okwu n'ubọchi ikpė ahu;
n'ihi na dika Ya onwe-ya di, ayi onwe-
ayi di kwa otù a n'uwa nka. 18 Egwu
adigh n'ihu-n'anya: kama ihu-n'anya
nke zuru okè nāchupu egwu n'èzi, n'ihi
na egwu nwere ahuhu-nmehie agēnye
ya; ma onye nātu egwu, akēmegh ya ka
o zue okè nime ihu-n'anya-ya. 19 Ayi
onwe-ayi nāhu n'anya, n'ihi na Ya
onwe-ya buru uzọ hu ayi n'anya.
20 Ọ buru na onye ọ bula gāsi, Anamahu
Chineke n'anya, ma ọ nākpọ nwa-nne-ya
asì, ọ bu onye-ugha: n'ihi na onye
nādigh-ahu nwa-nna-ya n'anya, bù
onye ọ huworo, ọ pugh ihu Chineke
n'anya, bù Onye ọ nāhugh mb̯e ọ bula.
21 Ihe a enyere n'iwu ka ayi nwe-kwa-
ra site n'ebe Ọ nọ, ka onye nāhu Chineke
n'anya, ka ọ hu kwa nwa-nna-ya n'anya.

5 1 Onye ọ bula nke kwere na Jisus
bu Kraist ahu, amuwo ya site na
Chineke: ọzọ onye ọ bula nke nāhu Onye
ahu Nke muru n'anya, ọ nāhu kwa onye
ahu nke amuworo site na Ya n'anya.
2 Nime nka ka ayi mara na ayi nāhu
umu Chineke n'anya, mb̯e ọ bula ayi
nāhu Chineke n'anya, me kwa ihe nile Ọ
nyere n'iwu. 3 N'ihi na nka bu ihu-

n'anya Chineke, ka ayi debe ihe nile Ọ
nyere n'iwu: ihe Ọ nyere n'iwu adigh
kwa arọ́. 4 N'ihi na ihe ọ bula nke
amuworo site na Chineke nēmeri uwa:
nka bu kwa nmeri nke meriworo uwa,
bú okwukwe-ayi. 5 Ma ònye bu onye
nēmeri uwa, ma-ọbugh onye ahu nke
kwere na Jisus bu Ọkpara Chineke?
6 Nka bu Onye ahu Nke were miri na
ọbara bia, bú Jisus Kraist; ọ bugh nání
nime miri ahu, kama ọ bu nime miri ahu
na nime ọbara ahu. 7 Ọ bu kwa Mọ
Nsọ bu Onye nāƀa àmà, n'ihi na Mọ
ahu bu ezi-okwu. 8 N'ihi na ndi ahu
ndi nāƀa àmà di atọ, bú Mọ ahu, na miri
ahu, na ọbara ahu: ha atọ diri ime otù
ihe ahu. 9 Ọ buru na ayi anata àmà nke
madu, àmà nke Chineke ka ya uku:
n'ihi na àmà nke Chineke bu nka, na Ọ
ƀawo àmà bayere Ọkpara-Ya. 10 Onye
kwere n'Ọkpara Chineke nwere àmà
ahu nime ya: onye nēkwegh okwu
Chineke emewo Ya onye-ugha; n'ihi na
ọ kwegh n'àmà ahu nke Chineke ƀaworo
bayere Ọkpara-Ya. 11 Àmà ahu bu
nka, na Chineke nyere ayi ndu ebigh-
ebi, ndu ahu di nime Ọkpara-Ya.
12 Onye nwere Ọkpara ahu nwere ndu
ahu; onye nēnwegh Ọkpara Chineke
enwegh ndu ahu.

13 Ihe ndia ka m'degara unu
n'akwukwọ, bú ndi kwere n'aha Ọkpara
Chineke, ka unu we mata na unu nwere
ndu ebigh-ebi. 14 Nkwuwa-okwu ahu
nke ayi nwere n'ebe Ọ nọ bu nka, na ọ
buru na ayi ariọ ihe ọ bula dika ọchichọ-
Ya si di, Ọ nānu olu-ayi: 15 ọ buru
kwa na ayi matara na Ọ nānu olu-ayi
n'ihe ọ bula ayi nāriọ, ayi matara na ayi
nwere ihe-aririọ ahu ayi riọworo n'aka-
Ya. 16 Ọ buru na onye ọ bula ahú
nwa-nna-ya ka ọ nēmehie nmehie nke
nādigh-eweta ọnwu, ọ gāriọ aririọ,
Chineke gēnye kwa ya ndu inye ndi
nēmehie nmehie ahu nke nādigh-eweta
ọnwu. Nmehie di nke nēweta ọnwu:
ọ bugh ekpere bayere nka ka m'nāgwa
ya ka ọ kpe. 17 Ajọ omume nile bu
nmehie: nmehie di kwa nke nādigh-
eweta ọnwu.

18 Ayi matara na onye ọ bula nke
amuworo site na Chineke adigh-emehie;
kama Onye ahu Nke amuru Ya site
na Chineke nēdebe ya, ajọ onye ahu
adigh-emetu kwa ya aka. 19 Ayi matara
na ayi bu ndi si na Chineke puta, uwa
dum nātọƀọ kwa n'aka ajọ onye ahu.
20 Ma ayi matara na Ọkpara Chineke
abiawo, nye kwa ayi uche, ka ayi we
mara Onye-ezi-okwu ahu, ayi nọ kwa
nime Onye-ezi-okwu ahu, nime Ọkpara-
Ya, bú Jisus Kraist. Nka bu ezi
Chineke, na ndu ebigh-ebi. 21 Umu-
ntakirim, chenu onwe-unu nche ka unu
ghara ikpere arusi.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ABUA NKE

JỌN

1 Okenye nēdegara nwayi-nwe-madu,
bú onye arọputaworo, akwukwọ, ya na
umu-ya, ndi mu onwem nāhu n'anya
n'ezi-okwu; ọ bugh kwa nánı mu
onwem, kama ọ bu kwa ndi nile ndi
maworo ezi-okwu ahu; 2 n'ihi ezi-
okwu ahu nke nānọgide nime ayi, ọ
gādiye-kwa-ra ayi rue mƀe ebigh-ebi:
3 Amara, ebere, udo gādiyere ayi site
n'ebe Chineke, bú Nna-ayi, nọ, site kwa
n'ebe Jisus Kraist nọ, bú Ọkpara nke
Nna-ayi, nime ezi-okwu na ihu-n'anya.
4 Anamaṅuri ọṅu nke-uku na
ahuwom ufọdu n'etiti umu-gi ka ha
nējeghari nime ezi-okwu, dika ayi
natara ihe enyere n'iwu n'aka Nna-ayi.
5 Anamariọ kwa gi uƀu a, nwayi-nwe-
madu, ọ bugh dika agāsi na anamedegara
gi ihe ọhu enyere n'iwu n'akwukwọ,
kama ọ bu nke ayi nwere site na mbu,
ka ayi hurita onwe-ayi n'anya. 6 Ihu-
n'anya ahu bu kwa nka, ka ayi nējeghari
dika ihe nile Ọ nyere n'iwu si di. Ihe
ahu enyere n'iwu bu nka, dika unu nuru

site na mbu, ka unu nējeghari nime ya.
7 N'ihi na ọtutu ndi-nduhie apuwo ba
nime uwa, bú ndi nādigh-ekwuputa na
Jisus Kraist nābia n'anu-aru. Nka bu
onye-nduhie ahu na onye ahu nēmegide
Kraist. 8 Lezienu onwe-unu anya, ka
unu we ghara ila ọlu ayi luru n'iyì, kama
ka unu we nata ugwọ-ọlu zuru ezù.
9 Onye ọ bula nke nāga n'iru, nke
nādigh-anọgide kwa nime ozizí nke
Kraist-ayi, ọ nwegh Chineke: onye
nānọgide nime ozizí ahu, onye ahu nwere
Nna ahu, Ya na Ọkpara-Ya. 10 Ọ buru
na onye ọ bula abiakute unu, ma ọ
wetagh ozizí a, unu akpọbatala ya n'ulo,
unu asi-kwa-la ya biri nke-ọma:
11 n'ihi na onye nāsi ya biri nke-ọma
nēso ya n'inwekọ ọlu-ya nile, nke bu
ajọ ọlu.
12 Ebe m'nwere ọtutu ihe idegara
unu n'akwukwọ, ezubeghm iwere
akwukwọ na ink de ha: kama anamele
anya na m'gābiaru unu aru, were kwa
ọnu gwa unu okwu, ka ewe mezu ọṅù-
unu. 13 Umu nwa-nna-gi nwayi, bú
onye arọputaworo, nēkele gi.

AKWUKWỌ-OZI NKE-ATỌ NKE

JỌN

1 Okenye nēdegara Gaiọs akwukwọ,
bú onye ahuru n'anya, onye mu onwem
nāhu n'anya n'ezi-okwu.

2 Onye m'huru n'anya, anamekpere
Chineke ka ihe nile nāgara gi nke-ọma,
ka i nwe kwa ezi ndu, dika ọ nāgara
nkpuru-obi-gi nke-ọma. 3 N'ihi na
aṅuririm ọṅu nke-uku, mḅe umu-nna-
ayi ufọdu biara we ḅa àmà ezi-okwu-gi,
dika gi onwe-gi nējeghari n'ezi-okwu.
4 Enweghm ọṅù nke ka ihe ndia uku,
bú inu ka umu nke akam nējeghari n'ezi-
okwu ahu.

5 Onye m'huru n'anya, i nēme ihe
kwesiri ntukwasi-obi n'ọlu ọ bula i luru
n'ebe ndi bu umu-nna-ayi, ndi bu kwa
ndi-ọbìa, nọ; 6 ndi ḅara àmà ihu-
n'anya-gi n'iru nzukọ Kraist: ndi i
gēme nke-ọma idupu ha n'ije-ha dika ọ
kwesiri imere Chineke: 7 n'ihi na ọ
bu n'ihi Aha ahu ka ha puru, nānaragh
ihe ọ bula n'aka ndi mba ọzọ. 8 Ya
mere ayi onwe-ayi ji ugwọ ikpọbata
madu di otú a, ka ayi we buru kwa ndi
soro ezi-okwu ahu nālukọ ọlu.

9 Edegaram nzukọ - unu ihe
n'akwukwọ: ma Diọtrefis, onye ọ nātọ
utọ ibu onye-isi n'etiti ha, anaragh ayi
nke-ọma. 10 N'ihi nka, ọ buru na
abiam, m'gēme ka echeta ọlu-ya nile nke
ọ nālu, n'iwere ajọ okwu nēkwugide ayi
ihe-nzuzu: afọ ejugh kwa ya n'ihe ahu,
ma ya onwe-ya adigh-anara umu-nna-
ayi nke-ọma, o nēḅochi kwa ndi nēzube
inara ha, ọ nāchupu kwa ha na nzukọ
Kraist. 11 Onye m'huru n'anya,
eṅomila ihe ọjọ, kama nēṅomi ezi ihe.
Onye nēme ezi ihe bu onye siri na
Chineke puta: onye nēme ihe ọjọ
ahugh Chineke mḅe ọ bula. 12 Madu
nile, ha na ezi-okwu onwe-ya, aḅaworo
Dimitriọs àmà: e, ayi onwe-ayi nāḅa
kwa àmà; i mata-kwa-ra na àmà-ayi bu
ezie.

13 Enwerem ọtutu ihe idegara gi
n'akwukwọ, ma achọghm iwere ink na
pen degara gi: 14 ma anamele anya ihu
gi ngwa ngwa, ayi gēwere kwa ọnu
kwurita okwu. Ka udo diri gi. Ndi-
eyì-ayi nēkele gi. Nēkele ndi-eyì-ayi
n'aha n'aha.

AKWUKWỌ-OZI NKE

JUD

DEGARA NDI KRAIST NILE

1 Judas, orù nke Jisus Kraist, na nwa-
nne Jemes, nēdegara unu akwukwọ, bú
ndi akpọworo, ndi ahuru n'anya nime
Chineke, bú Nna-ayi, ndi edebewo-kwa-
ra Jisus Kraist: 2 Ka eme ka ebere na
udo na ihu-n'anya bara unu uba.

3 Ndi m'huru n'anya, ebe m'nānu
ọku nile n'obi idegara unu akwukwọ
bayere nzọputa ahu azọputakọrọ ayi, ọ
dim nkpà idegara unu akwukwọ nāriọ
unu ka unu nāḅasi nḅa ike n'ihi okwukwe
ahu nke enyere ndi nsọ n'aka nání otù
mḅe idebe. 4 N'ihi na madu ufọdu
ḅebàra, bú ndi ewereworo ha gosi ọra
madu mḅe ochie ka ewe ma ha ikpé a,
ndi nādigh-asọpuru Chineke, ndi nāgha
amara Chineke-ayi ka ọ buru agu ikwa-
iko, ndi nāgọnari kwa Onye nání Ya bu
Nna-nwe-ọra, na Onye-nwe-ayi Jisus
Kraist.

5 Ma anamezube ichetara unu, ọ bu
ezie na unu matara ihe nile nání otù
mḅe, na Onye-nwe-ayi, mḅe Ọ
zọputarari otù ndi n'ala Ijipt, emesia Ọ
we la ndi nēkwegh ekwe n'iyì. 6 Ndi-
mọ-ozi ndi nēdebegh ibu-isi nke aka ha,
kama ha rapuru ebe-obibi nke aka ha, Ọ
debewo kwa ha n'aḅu ebigh-ebi
n'okpuru ọchichiri nye ikpé nke oké
ubọchi ahu. 7 Dika Sọdọm na Gọmọra,
na obodo di ha buruburu, ebe ha rara
onwe-ha nye n'ikwa-iko n'uzọ di otú
ndia mere, we pua so anu-aru di iche,
edebewo ha n'iru ọra madu dika ihe-
ngosi, nāhu ahuhu-nmehie nke ọmuma-
ikpé ziri ezi, nke bu ọku ebigh-ebi.
8 Ma otú ahu madu ndia nēmeru kwa
anu-aru-ha n'irọ-nrọ-ha, ju kwa ibu-
onye-nwe-madu, kwulu kwa ndi nọ
n'ebube. 9 Ma Maikael onye-isi-mọ-
ozi, mḅe ya na ekwensu nārurita uka
bayere aru Moses, ka o nēkwugide ya, ọ
nwegh anya-ike ikpe ya ikpé nkwulu,
kama ọ siri, Ka Onye-nwe-ayi bara gi
nba. 10 Ma ndia nēkwulu ihe nile, ka
ha ra, bú ihe ha nāmatagh: ma ka ha ra,
bú ihe ha nāghọta site n'ọmumu, dika
anu nēnwegh uche, nime ihe ndia ka
anēmebi ha. 11 Ahuhu gādiri ha, n'ihi
na ha gara n'uzọ Ken, wusì kwa onwe-ha
dika miri na njehie nke Belam n'ihi
ugwọ-ọlu, we la n'iyì na nkwugide nke
Kora. 12 Ndia bu ndi nke bu nkume
zoro ezo n'oriri ihu-n'anya unu mḅe ha
nēso unu rikọ ihe nātugh egwu, ndi nāzù
onwe-ha dika aturu; ha bu igwe-oji nke
miri nādigh, nke ifufe nēfeghari; buru
kwa osisi nāmigh nkpuru n'oge nkpuru,
nke nwuru anwu uḅò abua, nke eropuru
eropu; 13 buru kwa ebili-miri di egwu
nke oké osimiri, nāsuputa ihere nke aka
ha dika ufufu; umu-kpakpando nējehie
ejehie, ndi edebeworo itiri nke ọchichiri
rue mḅe ebigh-ebi. 14 Ọ bu kwa ndia
ka Inok, bú onye-asa site n'Adam, buru
amuma, si, Le, Onye-nwe-ayi biara, Ya
na ndi nsọ Ya anāpugh iguta ọnu,
15 ikpe madu nile ikpé, na itu ndi nile
ndi nāsọpugh Chineke ihe n'anya, bú
ọlu nile nke asọpugh-Chineke ha nke
ha luru n'asọpugh-Chineke, ha na okwu
di ike nile nke ndi-nmehie ndi nāsọpugh
Chineke kwugidere Ya. 16 Ndia bu
ndi-ntamu, ndi nāta Chineke uta, nējeso
agu ihe ọjọ nile ha (ọnu-ha nēkwu kwa
oké okwu nāfuli afuli), ndi nāja iru madu
n'ihi urù.

17 Ma unu onwe-unu, ndi m'huru
n'anya, chetanu okwu nile nke ndi-ozi
Onye-nwe-ayi Jisus Kraist buru uzọ
kwu; 18 na ha siri unu, N'oge ikpe-
azu ndi-ọchì gādi, nāga dika agu ihe ọjọ
nile nke aka ha nke asọpugh-Chineke si
di. 19 Ndia bu ndi nākpata nkewa, ndi
nkpuru-obi madu nāchi, ndi nēnwegh
Mọ Nsọ. 20 Ma unu onwe-unu, ndi
m'huru n'anya, n'iwuli onwe-unu elu
dika ulo n'elu okwukwe-unu dikarisiri
nsọ, n'ikpe kwa ekpere nime Mọ Nsọ,
21 debe onwe - unu n'ihu - n'anya
Chineke, nēche ebere Onye-nwe-ayi
Jisus Kraist rue ndu ebigh-ebi.
22 Nēme-kwa-ranu ufọdu ebere, bú ndi

nwere obi abua; 23 nāzọputa-kwa-
nu ufọdu, nāguputa ha n'ọku; ma
werenu egwu mere ufọdu ebere; nākpọ
ọbuná uwe anu-aru nyeworc ntupọ asì.
24 Ma Onye ahu nke puru iche unu
nche ka unu ghara isu ngọngọ, na iguzo
unu n'iru ebube-Ya nādigh ita uta n'oké
obi-utọ, 25 Onye náni Ya bu Chineke,
buru kwa Onye-nzọputa-ayi, ka ha site
n'aka Jisus Kraist, bú Onye-nwe-ayi,
diri Ya, bú otuto na idi-uku na ike na
ichi-isi, mḅe oge a nile akērugh, uḅu a
kwa, we ru kwa mḅe nile ebigh-ebi.
Amen.

NKPUGHE

EKPUGHERE JỌN ONYE-Ọ̀KÀ N'IHE CHINEKE

1 1 Nkpughe nke Jisus Kraist, nke
Chineke nyere Ya igosi ndi-orù-Ya,
bú ihe nāghagh iputa n'isi nso: Ọ we site
n'aka mọ-ozi-Ya ziga we gosi Jọn orù-
Ya; 2 onye ḅara àmà nke okwu
Chineke, na nke àmà Jisus Kraist, ka ha
ra, bú ihe ọ huru. 3 Ngọzi nādiri onye
nāgu, na ndi nānu okwu nile nke amuma
nka, ndi nēdebe kwa ihe nile edeworo
nime ya: n'ihi na oge ahu di nso.

4 Jọn nēdegara nzukọ Kraist asa nke
di n'Esia akwukwọ: Amara diri unu,
ya na udo, nke si n'aka Onye ahu puta,
bú Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri, Onye
nābia kwa; nke si kwa n'aka Mọ asa
ahu puta, bú ndi nọ n'iru oche-eze-Ya;
5 nke si kwa n'aka Jisus Kraist puta,
Onye bu onye-àmà kwesiri ntukwasi-
obi, onye eburu uzọ mu n'etiti ndi
nwuru anwu, buru kwa onye-isi nke ndi-
eze uwa. Onye ahu Nke nāhu ayi
n'anya, Onye tọpu-kwa-ra ayi na
nmehie nile ayi nime ọbara-Ya; 6 Ọ
we me ka ayi buru ala-eze, ndi-nchu-aja
nye Chineke na Nna nke Ya; ọ bu Ya
ka otuto nile na ike nile diri rue mḅe nile
ebigh-ebi. Amen.
7 Le, Ọ nābia, Ya na igwe-oji; anya nile
ọ bula gāhuzu kwa Ya, ndi ahu gāhu
kwa Ya, bú ndi mara Ya ube; ebo nile
nke uwa gēti-kwa-ra ya aka n'obi. E,
Amen.
8 Mu onwem bu Alfa ahu na Omega
ahu, ka Onye-nwe-ayi Chineke kwuru,
bú Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri, Onye
nābia kwa, Onye puru ime ihe nile.
9 Mu onwem, bú Jọn, nwa-nna-unu
na onye nēso unu nwekọ nkpaḅu na ala-
eze na ntachi-obi nke di nime Jisus,
emere ka m'nọ n'agwe-etiti ahu nke
anākpọ Patmọs, n'ihi okwu Chineke na
àmà Jisus. 10 Emere ka m'nọ nime
Mọ Nsọ n'ubọchi Onye-nwe-ayi, m'we
nu otù oké olu n'azum, dika nke opì,
11 ka ọ nāsi, Ihe i nēle anya, de ya
n'akwukwọ, ziga-kwa-ra nzukọ Kraist
asa ndia; zigara Efesọs, ziga-kwa-ra
Smuana, ziga-kwa-ra Pagamọm, ziga-
kwa-ra Taiataira, ziga-kwa-ra Sadis,
ziga-kwa-ra Filadelfia, ziga-kwa-ra
Leọdisia. 12 M'we chigharia ile olu
ahu nke nākpayerem uka. Mḅe
m'chigharisiri m'we hu ihe-idọba-
oriọna asa nke eji ọla-edo me; 13 n'etiti
ihe-idọba-oriọna asa ahu ahu-kwa-ram
otù Onye yiri nwa nke madu, Onye
nēyi uwe nke ruru n'ukwu ala, ewerewo
kwa ihe-ọkiké nke ọla-edo ke n'obi-Ya
buruburu. 14 Isi-Ya na agiri-isi-Ya di
kwa ọcha dika aji-anu ọcha, dika snow;
anya-Ya abua di kwa ka ire ọku;
15 ukwu-Ya abua di kwa ka ọla
akwọchapuru ka o ḅupu, dika agāsi na
erere ya-ri n'oké ọku; olu-Ya di kwa ka
olu ọtutu miri. 16 Ọ nwe-kwa-ra
kpakpando asa n'aka-nri-Ya: mma-agha
di nkọ nke nwere iru abua nēsi kwa
n'ọnu-Ya puta: iru-Ya di kwa ka
anyanwu nāmu n'ike-ya. 17 Mḅe
m'huru Ya, m'we da n'ala n'ukwu-Ya
dika onye nwuru anwu. Ọ we bikwasim
aka-nri-Ya, si, Atula egwu; Mu onwem
bu onye mbu na onye ikpe-azu, 18 buru
kwa Onye ahu nādi ndu; aghọ-kwa-ram
onye nwuru anwu, ma le, anamadi ndu
rue mḅe nile ebigh-ebi, enwe-kwa-ram
nkpisi-ugodi nile nke ọnwu na nke

Hedis 19 Ya mere, de ihe nile i huru
n'akwukwọ, ha na ihe nke nādi adi, na
ihe nile nke gaje iputa mḅe ihe ndia
gasiri; 20 ihe-omimi nke kpakpando asa
ahu nke i huru n'aka-nrim, na ihe-idọba-
oriọna asa ahu nke eji ọla-edo me.
Kpakpando asa ahu bu ndi-mọ-ozi nke
nzukọ Kraist asa ahu: ihe-idọba-oriọna
asa ahu bu kwa nzukọ Kraist asa.
2 1 Degara mọ-ozi nke nzukọ Kraist
di n'Efesọs akwukwọ, si,
Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye nēji
kpakpando asa ahu n'aka-nri-Ya, Onye
nējeghari n'etiti ihe-idọba-oriọna asa
ahu nke eji ọla-edo me: 2 Amataram
ọlu-gi nile, na ndọḅu i nādọḅu
onwe-gi n'ọlu, na ntachi-obi-gi, mata
kwa na i pugh inagide ndi ọjọ, i nwa-
kwa-ra ndi nākpọ onwe-ha ndi-ozi,
ma ha abugh, i we hu na ha bu ndi-
ugha; 3 i nwe-kwa-ra ntachi-obi, i bū-
kwa-ra ibu n'ihi aham, ike akāgwugh
kwa gi. 4 Ma enwerem nka imegide gi,
na i rapuru ihu-n'anya ahu i nwere na
mbu. 5 Ya mere cheta ebe i siworo
dapu, gi chèghari kwa, lu kwa ọlu mbu;
ma asi na i megh otù a anamabiakute gi,
M'gēwepu kwa ihe-idọba - oriọna - gi
n'ọnọdu-ya, ma asi na i chègharigh.
6 Otù ọ di, nka ka i nwere, na i nākpọ
ọlu nile nke ndi-Nikọlaitan asì, bú nke
Mu onwem nākpọ kwa asì. 7 Onye
nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa
nzukọ Kraist. Onye nēmeri emeri, ya
ka M'gēkweye ka o rie nkpuru si n'osisi
nke ndu ahu puta, bú nke di na Paradais
nke Chineke.
8 Dega-kwa-ra mọ-ozi nke nzukọ
Kraist di na Smuana akwukwọ, si,
Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye ahu
nke bu onye mbu na onye ikpe-azu,
Onye ghọrọ onye nwuru anwu, we diba
ndu: 9 Amataram nkpaḅu-gi, na oḅeye
i bu (ma i bu ọgaranya), na nkwulu
Chineke nke ndi nāsi na ha bu ndi-Ju,
ma ha abugh, kama ha bu ulo-nzukọ
Setan. 10 Atula ahuhu nile i gaje ihu
egwu: le, ekwensu gaje itubà ufọdu
n'etiti unu nime ulo-nkpọrọ, ka ewe
nwa unu; unu gēnwe kwa nkpaḅu ubọchi
iri. Gosi onwe-gi onye kwesiri
ntukwasi-obi rue ọnwu, M'gēnye kwa
gi okpu-eze ahu, bú ndu. 11 Onye
nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa
nzukọ Kraist. Onye nēmeri emeri,
agagh-emejọ ya site n'ọnwu nke-abua
ahu.
12 Dega-kwa-ra mọ-ozi nke nzukọ
Kraist di na Pagamọm akwukwọ, si,
Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye ahu
Nke nwere mma-agha di nkọ ahu nke
nwere iru abua: 13 Amataram ebe i bi,
bú ebe oche-eze Setan di: i nējidesi kwa
aham ike, i gọnarigh kwa okwukwem,
ọbuná n'ubọchi Antipas onye-àmàm,
onye nkem kwesiri ntukwasi-obi, onye
eḅuru n'etiti unu, ebe Setan bi. 14 Ma
enwerem ihe ole-na-ole imegide gi, n'ihi
na i nwere n'ebe ahu ufọdu ndi nējidesi
ozizi Belam ike, bú onye nēzi Belak
itọḅọ n'iru umu Israel ihe-ima-n'ọnyà,
ka ha rie ihe achuru n'àjà nye arusi, ka
ha kwa kwa iko. 15 Otù a, gi onwe-gi
nwe-kwa-ra ufọdu ndi nējidesi ozizí ndi-
Nikọlaitan ike otù ahu. 16 Ya mere,
chègharia; ma asi na i megh otù a
anamabiakute gi ọsọsọ, M'gēwere kwa
mma-agha nke ọnum bu agha megide ha.
17 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ
nāgwa nzukọ Kraist. Onye nēmeri
emeri, ya ka M'gēnye ufọdu nime
manna ahu nke ezobeworo, M'gēnye
kwa ya nkume ọcha, n'elu nkume ahu
ka edewo-kwa-ra aha ọhu, nke ọ nādigh
onye ọ bula matara ma-ọbugh onye
nānata ya.
18 Dega-kwa-ra mọ-ozi nke nzukọ
Kraist di na Taiataira akwukwọ, si,
Ihe ndia ka Ọkpara Chineke nēkwu,
Onye anya-Ya abua di ka ire ọku, ukwu-
Ya abua di kwa ka ọla akwọchapuru ka
o ḅupu: 19 Amataram ọlu-gi nile, na
ihu-n'anya-gi na okwukwe-gi na ije-ozi-
gi na ntachi-obi-gi, mata kwa na ọlu
ikpe-azu gi kariri nke-mbu. 20 Ma
enwerem nka imegide gi, na i kwere
nwayi ahu, bú Jezebel, onye nākpọ
onwe-ya onye-amuma-nwayi; o nēzí
kwa ndi-orùm ihe, nēduhie kwa ha,
ka ha kwa iko, ri kwa ihe achuru n'àjà
nye arusi. 21 Enye-kwa-ram ya oge, ka
ọ we chègharia; ma ọ chọgh ichèghari
n'ikwa-iko-ya. 22 Le, anamatubà ya
n'ihe-ndina, tubà kwa ndi soro ya kwa
iko nime okė nkpaḅu, ma asi na ha
echègharigh n'ọlu-ya. 23 M'gēwere
kwa ọnwu ḅue umu-ya; nzukọ Kraist
nile gāmara kwa na Mu onwem bu onye
nēnyocha akuru na obi nile: M'gēnye
kwa unu n'otù n'otù dika ọlu nile unu si

di. 24 Ma unu ka m'nāgwa, bú ndi
fọduru na Taiataira, ka unu ra, bú ndi
nēnwegh ozizí a, madu ndi nāmagh ihe
nile di omimi nke Setan, dika ha nēkwu;
ebokwasighm unu ibu arọ́ ọzọ. 25 Otú
ọ di, ihe unu nwere, jidesienu ya ike rue
mḅe M'gābia. 26 Onye nēmeri emeri,
na onye nēdebe ọlum nile rue ọgwugwu
ihe nile, ya ka M'gēnye kwa ike ichi
mba nile: 27 ọ gewere kwa nkpa-
n'aka ígwè zùa ha dika aturu, dika
anākujisi ite nke ọkpu-ite; dika Mu
onwem natawo-kwa-ra n'aka Nnam:
28 M'gēnye kwa ya kpakpando ututu.
29 Onye nwere nti, ya nu ihe Mọ Nsọ
nāgwa nzukọ Kraist.

3 1 Dega-kwa-ra mọ-ozi nke nzukọ
Kraist di na Sadis akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye nwere
Mọ asa ahu nke Chineke, na kpakpando
asa ahu: Amataram ọlu-gi nile, na i
nwere aha na i di ndu, ma i bu onye
nwuru anwu. 2 Ghọ onye nēche nche,
me kwa ka ihe fọduru guzosie ike, bú nke
gaje inwu anwu: n'ihi na ọ digh ọlu-gi
M'huworo nke zuworo ezù n'iru
Chinekem. 3 Ya mere, nēcheta otú i
nataworo, ya na otú i nuru; nēdebe kwa
ya, chèghari kwa. Ya mere, asi na i
chegh nche, M'gābia dika onye-ori, i
gagh-amara kwa oge hour M'gābiakwasi
gi ma-ọli. 4 Ma i nwere aha ole-na-ole
na Sadis ndi nēmerugh uwe-ha: ha
gēsokwam nējeghari nime uwe ọcha;
n'ihi na ha bu ndi kwesiri. 5 Onye
nēmeri emeri ka agēḅokwasi uwe ọcha
otú a; M'gagh-ehichapu kwa aha-ya
nime akwukwọ nke ndu nkem ma-ọli,
M'gēkwuputa kwa aha-ya n'iru Nnam,
na n'iru ndi-mọ-ozi-Ya. 6 Onye nwere
nti, ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ
Kraist.

7 Dega-kwa-ra mọ-ozi nke nzukọ
Kraist di na Filadelfia akwukwọ, si,

Ihe ndia ka O nēkwu, bú Onye di Nsọ,
Onye-ezi-okwu, Onye nwere nkpisi-
ugodi nke Devid, Onye nēmeghe, ọ digh
kwa onye ọ bula gēmechi, Onye nēmechi
kwa, ọ digh kwa onye ọ bula nēmeghe:
8 Amataram ọlu-gi nile (le, enyewom
gi ọnu-uzọ nke emegheworo n'iru gi,
nke onye ọ bula nāpugh imechi), na i
nwere ike ntà, i debe-kwa-ra okwum, i
gọnarigh kwa aham. 9 Le, anamenye
ufọdu nime ulo-nzukọ ahu nke Setan,
nime ndi si na ha bu ndi-Ju, ma ha
abugh, kama ha nēkwu okwu-ugha; le,
M'gēme ka ha bia kpọ isi ala n'iru ukwu-
gi, ka ha mara kwa na Mu onwem huru
gi n'anya. 10 N'ihi na i debere okwu
nke ntachi-obim, Mu onwem gēdebe
kwa gi ka i ghara ibà n'oge hour nke
ọnwunwa ahu, bú oge hour nke gaje
ibiakwasi elu-uwa dum madu bi, inwa
ndi bi n'elu uwa. 11 Anamabia ọsọsọ:
jidesie ihe i nwere ike, ka onye ọ bula
ghara inara okpu-eze-gi. 12 Onye
nēmeri emeri, ya ka M'gēme ka ọ buru
ide n'ulo nsọ nke Chinekem, ọ gagh-esi
kwa n'ebe ahu pua ọzọ ma-ọli: M'gēde-
kwasi kwa ya aha Chinekem, na aha
obodo Chinekem, bú Jerusalem ọhu,
nke si n'elu-igwe ridata site n'ebe
Chinekem nọ, M'gēdekwasi kwa ya aha
ọhu nkem. 13 Onye nwere nti, ya nu
ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

14 Dega-kwa-ra mọ-ozi nke nzukọ
Kraist di na Leọdisia akwukwọ, si,

Ihe ndia ka Amen ahu nēkwu, bú
Onye-àmà ahu Nke kwesiri ntukwasi-
obi, Nke bu kwa Onye-ezi-okwu, Isi nke
ihe nile Chineke kère: 15 Amataram
ọlu-gi nile, na i jugh oyi i kpogh kwa
ọku: ọ gādim nọ̄ nma ma i nāju oyi ma-
ọbu na i nēkpo ọku. 16 Otú a, n'ihi na
i di ṅaraṅara, i kpogh kwa ọku i jugh
kwa oyi, M'gāḅọpu gi n'ọnum. 17 N'ihi
na i nāsi, Abum ọgaranya, emewo ka
m'buru ọgaranya, ọ digh kwa ihe ọ bula
nākpam; i matagh kwa na gi onwe-gi bu
onye ahu nāhuju anya na onye kwesiri
ebere na onye dara oḅeye na onye kpuru
ìsì na onye nāḅa ọtọ: 18 aduam gi ọdú
ka i zuru n'akam ọla-edo nke erechaworo
n'ọku, ka i we ghọ ọgaranya; ka i zuru
kwa uwe ọcha, ka i we bokwasi onwe-gi,
ka ewe ghara ime ka ihere nke iḅa-
ọtọ-gi puta ìhè; ka i zuru kwa ọgwu-
anya ite n'anya-gi, ka i we nāhu uzọ.
19 Ka ha ra, bú ndi Mu onwem huru
n'anya, anamatu ha nmehie ha n'anya, zi
kwa ha ihe site n'inye ha ahuhu: ya mere,
nānu ọku n'obi, chèghari kwa. 20 Le,
anameguzo n'ọnu-uzọ, nāku kwa aka:
ọ buru na onye ọ bula anu olum, meghe
kwa uzọ, M'gābakute ya, so kwa ya ri
nri-anyasi, ya onwe-ya gēsokwam rie.
21 Onye nēmeri emeri, ya ka M'gēkweye
ka o som nọdu ala n'oche-ezem, dika Mu
onwem meri-kwa-ra, we so Nnam nọdu

ala n'oche-eze-Ya. 22 Onye nwere nti,
ya nu ihe Mọ Nsọ nāgwa nzukọ Kraist.

4 1 Mb̮e ihe ndia gasiri m'we hu, ma
le, ọnu-uzọ ka ọ gheworo oghe n'elu-
igwe, olu mbu m'nu-kwa-ra, olu dika
nke opì nākpayerem uka, otù onye nāsi,
Rigota n'ebe a, M'gēgosi kwa gi ihe nile
nke nāghagh iputa mb̮e ihe ndia gasiri.
2 Ngwa ngwa emerem ka m'nọ nime Mọ
Nsọ: ma le, edebere oche-eze n'elu-igwe,
otù Onye nānọkwasi kwa n'oche-eze
ahu; 3 Onye ahu Nke nānọdu ala yiri
nkume jasper na sardius ma ọ buru na
anēle Ya anya: eke-na-ogwurugwu di
kwa oche-eze ahu buruburu, yiri
emerald ma ọ buru na anēle ya anya.
4 Orú oche-eze na anọ di kwa oche-eze
ahu buruburu: m'we hu orú ndi-okenye
na anọ ka ha nānọkwasi n'oche-eze ndia,
ndi eb̮okwasiworo uwe ọcha; ahu-kwa-
ram okpu-eze nke ọla-edo n'isi-ha.
5 Àmùmà na olu na éb̮è-elu-igwe nēsi
kwa n'oche-eze ahu puta. Ọwa nke ọku
asa nēnwu n'iru oche-eze ahu, nke bu
Mọ asa ahu nke Chineke; 6 ihe di kwa
n'iru oche-eze ahu dika oké osimiri eji
enyo me yiri crystal; ihe anọ nke di ndu
nọ kwa n'etiti oche-eze ahu, nọ kwa
oche-eze ahu buruburu, ndi juputara
n'anya anya n'iru na azu. 7 Ihe mbu
ahu nke di ndu yiri ọdum, ihe nke-abua
ahu nke di ndu yi-kwa-ra nwa-ehi, ihe
nke-atọ ahu nke di ndu nwe-kwa-ra iru
dika nke madu, ihe nke-anọ ahu nke di
ndu yi-kwa-ra ugo nēfe efe. 8 Ihe anọ
ahu nke di ndu nwe-kwa-ra nkù isi n'otù
n'otù, ha juputa-kwa-ra n'anya anya
buruburu, ya na nime: ha adigh-ezu
ike ehihie na abali, nāsi, Nsọ, nsọ, nsọ,
ka Onye ahu di, bú Onye-nwe-ayi
Chineke, Onye puru ime ihe nile, Onye
diri, Onye nādi kwa adi, Onye nābia
kwa. 9 Mb̮e ọ bula ihe anọ ahu nke
di ndu gēnye Onye ahu Nke nānọkwasi
n'oche-eze ahu otuto na nsọpuru na
ekele, bú Onye nādi ndu rue mb̮e nile
ebigh-ebi, 10 orú ndi-okenye na anọ
ahu gāda n'ala n'iru Onye ahu Nke
nānọkwasi n'oche-eze ahu, ha gākpọ
kwa isi ala nye Ya, bú Onye ahu Nke
nādi ndu rue mb̮e nile ebigh-ebi, ha
gātudà kwa okpu-eze-ha n'iru oche-eze
ahu, nāsi, 11 Gi, Onye-nwe-ayi na
Chineke-ayi, I kwesiri inara otuto nile
na nsọpuru nile na ike nile: n'ihi na Gi
onwe-gi kère ihe nile, ọ bu kwa n'ihi
ọchichọ-Gi ka ha diri, ka ekè-kwa-ra ha
èkè.

5 1 M'we hu akwukwọ nke edere ya-ri
ihe n'ime na azu, nke eji-kwa-rari
akàrà asa kasie ya ike, ka ọ di n'aka-nri
Onye ahu Nke nānọkwasi n'oche-eze
ahu. 2 M'we hu mọ-ozi di ike, ka ọ
nēwere oké olu nēkwusa, si, Onye
kwesiri isaghe akuwkwọ ahu, na
inyawapu akàrà-ya? 3 Ọ digh kwa
onye ọ bula di n'elu-igwe, ma-ọbu n'elu
uwa, ma-ọbu n'okpuru uwa, puru isaghe
akwukwọ ahu, ma-ọbu ile ya anya.
4 M'we kwa ákwá nke-uku, n'ihi na
ahugh onye ọ bula kwesiri isaghe
akwukwọ ahu, ma-ọbu ile ya anya:
5 otù onye n'etiti ndi-okenye ahu we
sim, Akwala ákwá: le, Ọdum ahu Nke
si n'ebo Juda puta, Onye bu Nkpọrọgwu
nke Devid, Ọ meriri, isaghe akwukwọ
ahu na akàrà-ya asa. 6 M'we hu Nwa-
aturu ka O nēguzo n'etiti oche-eze ahu
na ihe anọ ahu nke di ndu, guzo kwa
n'etiti ndi-okenye ahu, dika agāsi na
eb̮uru Ya-ri, Ọ nwe-kwa-ra mpi asa, na
anya asa, nke bu Mọ asa ahu nke
Chineke, bú nke ezigaworo ha n'uwa
nile. 7 Ọ we bia, Ọ narawo kwa
akwukwọ ahu n'aka-nri Onye ahu Nke
nānọkwasi n'oche-eze ahu. 8 Mb̮e
Ọ natara akwukwọ ahu, ihe anọ ahu
nke di ndu na orú ndi-okenye na anọ
ahu we da n'ala n'iru Nwa-aturu ahu,
ha nile n'otù n'otù nwere ubọ-akwara,
na ọkwa nke eji ọla-edo me nke juputara
n'ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ, nke bu
ekpere ndi nsọ. 9 Ha nābù kwa abù
ọhu, si, I kwesiri inata akwukwọ ahu, na
isaghe akàrà-ya: n'ihi na eb̮uru Gi eb̮u,
I were kwa ọbara-Gi b̮atara Chineke
madu si n'ebo nile ọ bula, na asusu nile
ọ bula, na ndi nile ọ bula, na mba nile
ọ bula, puta, 10 I we me ha ka ha
buru ala-eze na ndi-nchu-aja nye
Chineke-ayi; ha bu kwa eze n'elu uwa.
11 M'we hu, nu kwa olu ọtutu ndi-mọ-
ozi ndi nọ oche-eze ahu na ihe anọ ahu
nke di ndu na ndi-okenye ahu buruburu;
ọnu-ọgugu-ha riri oké nne nke-uku, nke
anāpugh iguta ha; 12 anurum ka ha
were oké olu nāsi, Ọ kwesiri, bú Nwa-
aturu ahu Nke eb̮uworo eb̮u, inata ike
nile, na àkù, na amam-ihe, na ume, na
nsọpuru, na otuto, na ngọzi. 13 M'we

nu ihe nile ọ bula ekère èkè nke di n'elu-
igwe, na n'elu uwa, na n'okpuru uwa,
na n'elu oké osimiri, ha na ihe nile di ha
nime, ka ha nāsi, Ọ bu Onye ahu Nke
nānọkwasi n'oche-eze ahu, Ya na Nwa-
aturu ahu, ka ngọzi nile na nsọpuru nile
na otuto nile na ike nile diri rue mbe nile
ebigh-ebi. 14 Ihe anọ ahu nke di ndu
we si, Amen. Ndi-okenye ahu we da
n'ala we kpọ isi ala.

6 1 M'we hu mbe Nwa-aturu ahu
saghere otù nime akàrà asa ahu, m'we
nu otù nime ihe anọ ahu nke di ndu,
ka ọ nāsi, dika agāsi na o ji olu ébè-elu-
igwe nēkwu, si, Bia. 2 M'we hu, ma le,
inyinya ọcha, Onye nānọkwasi ya nwe-
kwa-ra uta; ewe nye Ya okpu-eze: Ọ
we puta nēmeri, ya na ka Ọ we meri.
3 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-
abua, m'we nu ihe nke-abua ahu nke di
ndu, ka ọ nāsi, Bia. 4 Inyinya ọzọ we
puta, bú inyinya nke nācha ọku ọku:
ewe nye onye nānọkwasi ya ike inapu
udo n'uwa, ya na ka ha we burita onwe-
ha: ewe nye ya oké mma-agha.
5 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-
atọ, m'we nu ihe nke-atọ ahu nke di ndu,
ka ọ nāsi, Bia. M'we hu, ma le, inyinya
oji; onye nānọkwasi ya nwe-kwa-ra
ihe-ọtùtù n'aka-ya. 6 M'we nu dika
agāsi na ọ bu olu n'etiti ihe anọ ahu
nke di ndu, ka ọ nāsi, Otù ọtùtù ntà nke
ọkà bu otù shilling, ọtùtù ntà atọ nke
barley bu otù shilling; emejọ-kwa-la
manu na manya-vine.
7 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-
anọ, m'we nu olu nke ihe nke-anọ ahu
nke di ndu, ka ọ nāsi, Bia. 8 M'we hu,
ma le, inyinya nke aru-ya yiri ozu: onye
nānọkwasi kwa ya, aha-ya bu Ọnwu;
Hedis we so ya ga. Ewe nye ha ike ichi
otù uzọ n'uzọ anọ nke uwa, iji mma-
agha, na iji oké unwu, na iji ọnwu, nēbu,
iwere kwa anu-ọhia nke uwa nēbu.
9 Mbe Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-ise,
m'we hu n'okpuru ebe-ichu-aja ahu
nkpuru-obi nke ndi ebururi n'ihi okwu
Chineke, na n'ihi àmà ahu nke ha
nwere: 10 ha we were oké olu tie nkpu,
si, Rùe ole mbe, Onye-nwe-ayi, Onye
di nsọ, buru kwa Onye-ezi-okwu, ka
I nēkpegh ikpé bọ kwa ọbọ ọbara-ayi
n'isi ndi bi n'elu uwa? 11 Ewe nye ha
n'otù n'otù uwe-nwuda di ọcha; ewe
si ha, ka ha zuru ike nwa oge ọzọ, rue
mbe ndi-orù-ibe-ha na umu-nna-ha
gēzu kwa ezù, bú ndi agaje ibu dika ebu-
kwa-ra ha onwe-ha.
12 M'we hu mbe Ọ saghere akàrà
nke-isi, oké ala-ọma-jijiji we da;
anyanwu we ghọ oji dika ákwà-nkpe
nēji nji nke eji aji anu kpa, ewe me ọnwa
ka ọ dizue ka ọbara: 13 kpakpando
nile nke elu-igwe we da rue ala, dika
osisi fig nātupu nkpuru-ya nāchagh acha,
mbe oké ifufe nēfeghari ya. 14 Ewe
kewapu elu-igwe dika akwukwọ-odide
mbe anāpiakọta ya; ewe wepu ugwu nile
na agwe-etiti nile ọ bula n'ọnọdu-ha.
15 Ndi-eze nke uwa, na ndi-amadi, na
ndi-isi-ọchi-agha, na ndi-ọgaranya, na
ndi di ike, na orù ọ bula, na onye ọ bula
nwere onwe-ya, we zobe onwe-ha nime
ọbà na nime oké nkume nke ugwu;
16 ha nāsi kwa ugwu na oké nkume ahu,
Dakwasinu ayi, zopu ayi n'iru Onye ahu
Nke nānọkwasi n'oche-eze ahu, zopu
kwa ayi n'iwe nke Nwa-aturu ahu:
17 n'ihi na oké ubọchi nke iwe-ha
abiawo; ònye pu-kwa-ra iguzo?

7 1 Mbe nka gasiri m'we hu ndi-mọ-
ozi anọ ka ha nēguzo n'elu nkuku
anọ nke uwa, nējidesi ifufe anọ nke uwa
ike, ka ifufe ọ bula we ghara ife n'elu
uwa, ma-ọbu n'elu oké osimiri, ma-ọbu
n'elu osisi ọ bula. 2 M'we hu mọ-ozi
ọzọ ka o nēsi n'ọwuwa-anyanwu rigo,
nēnwe akàrà nke Chineke di ndu: ọ we
were oké olu tiere ndi-mọ-ozi anọ ahu
nkpu, bú ndi enyere ha ike imejọ uwa
na oké osimiri, 3 si, Emejọla uwa, ma-
ọbu oké osimiri, ma-ọbu osisi, rue mbe
ayi gākasiwo ndi-orù Chineke-ayi akàrà
n'egedege-iru-ha. 4 M'we nu ọnu-
ọgugu ndi akarari, ọgu nnù iri na ọgu
nnù asatọ, ndi akarari akàrà site n'ebo
nile ọ bula nke umu Israel.
5 Akarari akàrà site n'ebo Juda orú
nnù na nnù iri:
Site n'ebo Reuben orú nnù na nnù
iri:
Site n'ebo Gad orú nnù na nnù iri:
6 Site n'ebo Asha orú nnù na nnù iri:
Site n'ebo Naftali orú nnù na nnù
iri:
Site n'ebo Manase orú nnù na nnù
iri:
7 Site n'ebo Simeon orú nnù na nnù
iri:
Site n'ebo Livai orú nnù na nnù iri:

Site n'ebo Isaka orú nnù na nnù iri:
8 Site n'ebo Zebulun orú nnù na nnù
iri:
Site n'ebo Josef orú nnù na nnù iri;
Site n'ebo Benjamin orú nnù na nnù
iri:
9 Mḅe ihe ndia gasiri m'we hu, ma
le, oké ìgwè madu, nke onye ọ bula
nāpugh iguta ọnu, ndi si na mba nile
ọ bula, na ebo nile, na ndi nile, na asusu
nile, puta, nēguzo n'iru oche-eze ahu na
n'iru Nwa-aturu ahu, eḅokwasiworo ha
uwe-nwuda di ọcha, igu-nkwu di kwa
n'aka-ha; 10 ha we were oké olu tie
nkpu, si, Nzọputa diri Chineke-ayi,
Onye nānọkwasi n'oche-eze ahu, di-kwa-
ra Nwa-aturu ahu. 11 Ndi-mọ-ozi nile
nēguzo kwa oche-eze ahu na ndi-okenye
ahu na ihe anọ ahu nke di ndu buruburu;
ha we da kpuchie iru-ha n'ala n'iru
oche-eze ahu, we kpọ isi ala nye Chineke,
12 si, Amen: Ngọzi nile, na otuto nile,
na amam-ihe nile, na ekele nile, na
nsọpuru nile, na ike nile, na ume nile,
diri Chineke-ayi rue mḅe nile ebigh-ebi.
Amen. 13 Otù n'etiti ndi-okenye ahu
we za, sim, Ndia ndi eḅokwasiworo uwe-
nwuda ahu di ọcha, hà bu ole ndi, òle
ebe ha si bia kwa? 14 M'we si ya,
Onye-nwem, gi onwe-gi matara. Ọ we
sim, Ndia bu ndi nēsi n'oké nkpaḅu ahu
puta, ha sa-kwa-ra uwe-nwuda-ha, me
kwa ka ha di ọcha nime ọbara Nwa-aturu
ahu. 15 N'ihi nka ka ha nọ n'iru oche-
eze Chineke; ha nēfè kwa Ya òfùfè
ehihie na abali n'ulo nsọ Ya: Onye ahu
Nke nānọkwasi n'oche-eze ahu gāḅasa
kwa ulo-ikwū-Ya n'isi-ha. 16 Agu
agagh-agu ha ọzọ, akpiri agagh-akpọ
kwa ha nku ọzọ; anyanwu agagh-acha
kwa ha ọzọ, ma-ọbu okpom-ọku ọ bula:
17 n'ihi na Nwa-aturu ahu Nke nọ
n'etiti oche-eze ahu gāzù ha dika aturu,
O gēduru kwa ha ga n'isi-iyi nke miri
nke ndu: Chineke gēhichapu kwa anya-
miri nile ọ bula n'anya-ha.

8 1 Mḅe Ọ saghe-kwa-ra akàrà nke-
asa, ewe dere ji n'elu-igwe oge ra ka
nkera nke otù hour. 2 M'we hu ndi-
mọ-ozi asa ahu ndi nēguzo n'iru
Chineke; ewe nye ha opì asa.
3 Mọ-ozi ọzọ we bia guzo n'elu ebe-
ichu-aja ahu, nēnwe ihe nke ọla-edo eji
esure ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ; ewe
nye ya ọtutu ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ,
ka ọ we tukwasi ha n'ekpere ndi nsọ
nile nke di n'elu ebe-ichu-aja ahu nke
ọla-edo nke di n'iru oche-eze ahu.
4 Anwuru-ọku nke ihe-nsure-ọku nēsì
ísì utọ ahu soro ekpere ndi nsọ site
n'aka mọ-ozi ahu rigo n'iru Chineke.
5 Mọ-ozi ahu we were ihe ahu eji
esure ihe-nsure-ọku nēsì ísì utọ; ọ we
kpojue ya n'ọku nke sitere n'ọku nke
ebe-ichu-aja ahu, we tubà ya n'uwa:
éḅè-elu-igwe, na olu, na àmùmà, na ala-
ọma-jijiji we so.
6 Ndi-mọ-ozi asa ahu ndi nwere opì
asa ahu doziri onwe-ha ifù opì.
7 Onye mbu we fùa opì, ákú-miri-
ígwé na ọku we so, nke agwarari ọbara,
ewe tubà ha n'uwa: ọku we ḅachasia otù
uzọ n'uzọ atọ nke uwa, ọku ḅachasi-
kwa-ra otù uzọ n'uzọ atọ nke osisi, ọku
ḅachasi-kwa-ra ahihia ndu nile.
8 Mọ-ozi nke-abua we fùa opì, ewe
tubà ihe dika oké ugwu nke nēre ọku
nime oké osimiri: otù uzọ n'uzọ atọ nke
oké osimiri we ghọ ọbara; 9 otù uzọ
n'uzọ atọ nke ihe nile ekère èkè nke di
n'oké osimiri we nwua, bú ihe nwere
ndu; emebi-kwa-ra otù uzọ n'uzọ atọ
nke uḅọ nile.
10 Mọ-ozi nke-atọ we fùa opì, oké
kpakpando we site n'elu-igwe da, nke
nēre ọku dika ọwa, ọ we da n'elu otù uzọ
n'uzọ atọ nke osimiri nile, da kwa n'elu
isi-iyi miri nile; 11 aha anākpọ kwa
kpakpando ahu bu Wormwood: otù uzọ
n'uzọ atọ nke miri nile we ghọ
wormwood; ọtutu madu we site n'iñu
miri ahu nwua, n'ihi na emere ka ha
nēlu ilu.
12 Mọ-ozi nke-anọ we fùa opì, ewe
tie otù uzọ n'uzọ atọ nke anyanwu ihe,
ya na otù uzọ n'uzọ atọ nke ọnwa, na otù
uzọ n'uzọ atọ nke kpakpando nile; ka
otù uzọ n'uzọ atọ nime ha we ḅa
ọchichiri, ka ehihie we ghara kwa iputa
ìhè n'otù uzọ n'uzọ atọ nime ya, ka
ọchichiri we me kwa otú a.
13 M'we hu, nu kwa otù ugo, ka ọ
nēfe n'etiti elu-igwe, were kwa oké olu
si, Ahuhu, ahuhu, ahuhu, ka ha gāhu, bú
ndi bi n'elu uwa, site n'olu fọduru nke
opì ndi-mọ-ozi atọ ahu, ndi gaje ifù opì.

9 1 Mọ-ozi nke-ise we fùa opì, m'we
hu kpakpando nke sitereri n'elu-
igwe da n'uwa: ewe nye ya nkpisi-ugodi
nke olùlù nke abyss ahu. 2 Ọ we meghe

olùlù nke abyss ahu; anwuru-ọku we si
n'olùlù ahu kwugo, dika anwuru-ọku
nke oké ọku; anyanwu na mbara-elu-
igwe we site n'anwuru-ọku nke olùlù
ahu ḅa ọchichiri. 3 Igurube we si
n'anwuru-ọku ahu puta je n'uwa; ewe
nye ha ike, dika akpi nke uwa nwere
ike. 4 Ewe gwa ha ka ha ghara imejọ
ahihia nke uwa, ma-ọbu ihe ọ bula
nwere akwukwọ ndu, ma-ọbu osisi ọ
bula, ma ka ha mejọ náni madu, bú
ndi ahu nēnwegh akàrà nke Chineke
n'egedege-iru-ha. 5 Ewe nye ha ike
ka ha ghara iḅu ha, kama ka ewe mekpa
ha aru ọnwa ise: nmekpa-aru-ha di ka
nmekpa-aru nke akpi, mḅe ọ bula ọ
nāḅa madu. 6 N'ubọchi ahu madu
gāchọ kwa ọnwu, ha agagh-ahu kwa ya
ma-ọli; agu inwu ọnwu gāgu kwa ha,
ọnwu we ḅanari ha. 7 Oyiyi igurube
ahu yiri inyinya edoziworo ije agha;
n'isi-ha ka ha nēkpu ihe dika okpu-eze
yiri ọla-edo, iru-ha di kwa ka iru madu.
8 Ha nwe-kwa-ra agiri-isi dika agiri-isi
ndinyom, ezé-ha di kwa ka ezé ọdum.
9 Ha nwe-kwa-ra ihe-agha iḅochi obi,
dika ihe-agha iḅochi obi nke ígwè;
nkpatu nkù-ha di kwa ka nkpatu nke
uḅọ-ala, nke ọtutu inyinya nāḅa ọsọ ije
agha. 10 Ha nwe-kwa-ra ọdudù yiri
ọdudù akpi, nwe kwa ihe-ọḅuḅa; nime
ọdudù-ha ka ike-ha di imejọ madu ọnwa
ise. 11 Ha nwere mọ-ozi ahu nke abyss
ahu dika eze-ha: aha-ya n'asusu Hibru
bu Abadon, n'asusu Grik ọ nwe-kwa-ra
aha Apọlion.
12 Ahuhu mbu agabigawo: le, ahuhu
abua ọzọ fọduru ibia, mḅe ihe ndia
gasiri.
13 Mọ-ozi nke-isi we fùa opì, m'we
nu otù olu nke si na mpi nke ebe-ichu-
aja ahu eji ọla-edo me puta, bú nke di
n'iru Chineke, 14 M'we nu otù onye,
ka ọ nāgwa mọ-ozi nke-isi ahu okwu, bú
onye nwere opì ahu, si, Tọpu ndi-mọ-
ozi anọ ahu ndi ekeworo aḅu n'osimiri
uku Yufretis. 15 Ewe tọpu ndi-mọ-ozi
anọ ahu, ndi edoziriri nye oge hour na
ubọchi na ọnwa na arọ ahu, ka ha we ḅue
otù uzọ n'uzọ atọ nke madu. 16 Ọnu-
ọgugu usu-ndi-agha ahu, nke bu ndi-
inyinya, di ọgu million iri: anurum ọnu-
ọgugu-ha. 17 Otú a ka m'hu-kwa-ra
inyinya ahu n'ọhù ahu, ha na ndi
nānọkwasi ha, nēnwe ihe-agha iḅochi
obi nke yiri ọku na hyacinth na
brimstone: isi inyinya ahu di kwa ka
isi ọdum; ọku na anwuru-ọku na
brimstone nēsi kwa n'ọnu-ha puta.
18 Esitere n'ihe-otiti atọ ndia ḅu otù
uzọ n'uzọ atọ nke madu nile, ya bu site
n'ọku ahu na anwuru-ọku ahu na
brimstone ahu, nke nēsi n'ọnu-ha puta.
19 N'ihi na ike inyinya ahu di n'ọnu-
ha, di kwa n'ọdudù-ha: n'ihi na ọdudù-
ha yiri agwọ, nwe kwa isi; ha were kwa
ha nēmejọ. 20 Ma ndi fọduru n'etiti
madu, ndi anēḅugh n'ihe-otiti ndia,
echègharigh isi n'ọlu nile nke aka-ha
puta, ka ha we ghara ikpọ isi ala nye
ndi-mọ ọjọ, ha na arusi-ha nke ọla-edo,
na nke ọla-ọcha, na nke ọla, na nke
nkume, na nke osisi; nke nāpugh ile ihe
anya, ma-ọbu inu ihe, ma-ọbu ije ije:
21 ha echègharigh kwa isi n'iḅu-madu-
ha, ma-ọbu n'igwọ-nsi-ha, ma-ọbu
n'ikwa-iko-ha, ma-ọbu n'izu-ori-ha,
puta.
10 1 M'we hu mọ-ozi ọzọ di ike, ka
o nēsi n'elu-igwe ridata, nke
eḅokwasiworo ya igwe-ọji dika uwe;
eke-na-ogwurugwu ahu di kwa n'isi-ya,
iru-ya di kwa ka anyanwu, ukwu-ya abua
di kwa ka ide ọku; 2 o nējide kwa nwa
akwukwọ ntà n'aka-ya, nke asagheworo:
ọ we tukwasi ukwu aka-nri ya n'elu
oké osimiri, tukwasi kwa ukwu aka-
ekpe ya n'elu ala; 3 ọ we were oké
olu ti nkpu, dika ọdum nāḅọ uja: mḅe o
tiri nkpu, éḅè-elu-igwe asa ahu we kwue
olu-ha. 4 Ma mḅe éḅè-elu-igwe asa
ahu kwuru okwu, agajem ide akwukwọ:
m'we nu olu si n'elu-igwe da, si, Kà
ihe éḅè-elu-igwe asa ahu kwuru akàrà,
ede-kwa-la ha n'akwukwọ. 5 Mọ-ozi
ahu, nke m'huru ka o nēguzo n'elu
oké osimiri na n'elu ala, we welie aka-
nri-ya zó n'elu-igwe, 6 we were Onye
ahu Nke nādi ndu rue mḅe nile ebigh-
ebi, bú Onye kère elu-igwe na ihe nile di
ya nime, na uwa na ihe nile di ya nime,
na oké osimiri na ihe nile di ya nime,
ńu iyi na oge agagh-adi kwa ọzọ: 7 ma
n'ubọchi nke olu mọ-ozi nke-asa ahu,
mḅe ọ gaje ifù opì, agēme kwa ka ihe-
omimi nke Chineke zu okè, dika O zìri
ozi ọma nye ndi-orù-Ya, bú ndi amuma-
Ya. 8 Olu ahu nke m'nuru ka o nēsi
n'elu-igwe da, anu-kwa-ram ya ọzọ ka ọ
nākpayerem uka, si, Je, nara akwukwọ

ahu nke asagheworo, bù nke di n'aka
mọ-ozi ahu onye nēguzo n'elu okė
osimiri na n'elu ala. 9 M'we jekuru
mọ-ozi ahu, si ya ka ọ nyem nwa
akwukwọ ntà ahu. Ọ we sim, Nara ya,
ripia kwa ya; ọ gēme kwa ka afọ-gi lue
ilu, ma n'ọnu-gi ọ gātọ utọ dika manu-
añu. 10 M'we nara nwa akwukwọ ntà
ahu n'aka mọ-ozi ahu, we ripia ya; ọ we
tọ utọ n'ọnum dika manu-añu: mḅe
m'ripiasiri ya, ewe me ka afọm lue ilu.
11 Ha nāsikwam, I ghagh ibu amumà
ọzọ bayere ọtutu ndi na ọtutu mba na
ọtutu asusu na ọtutu eze.

11 1 Ewe nyem amì yiri nkpa-n'aka:
otù onye we si, Bilie, tù kwa
ulo nsọ nke Chineke, na ebe-ichu-aja-
ya, na ndi nākpọ isi ala nime ya. 2 Ma
obi nke di n'èzi ulo nsọ ahu, rapu ya
n'èzi, atù-kwa-la ya; n'ihi na ewerewo ya
nye ndi mba ọzọ: ha gāzọda kwa obodo
nsọ ahu ọgu ọnwa abua na abua.
3 M'gēnye kwa ndi-àmàm abua ike, ha
gēbu kwa amuma nnù ubọchi atọ na ọgu
atọ, eḅokwasiwo kwa ha àkwà-nkpe.
4 Ndia bu osisi olive abua ahu na ihe-
idọba-oriọna abua ahu, ndi nēguzo n'iru
Onye-nwe uwa. 5 Ọ buru kwa na onye
ọ bula chọrọ imejọ ha, ọku nēsi n'ọnu-ha
puta, nēripia kwa ndi-iro-ha; ọ buru kwa
na onye ọ bula gāchọ imejọ ha, aghagh
iḅu ya otù a. 6 Ndia nwere ike imechi
elu-igwe, ka miri we ghara izo n'ubọchi
nile nke amuma-ha: ha nwe-kwa-ra ike
n'ebe miri nile di, ime ka ha ḅanwè
ọbara, na iwere ihe-otiti nile ọ bula tie
uwa, ka mḅe ha gāchọ ra. 7 Ma mḅe
ọ bula ha gāḅazuwo àmà-ha, anu-ọhia
ahu nke nēsi n'abyss ahu rigoputa gēbu
agha megide ha, meri kwa ha, ḅu kwa ha.
8 Ozu-ha we di n'amà nke obodo uku
ahu, bù nke anākpọ Sọdọm na Ijipt
n'uzọ nke Mọ Nsọ, ebe akpọgide-kwa-ra
Onye-nwe-ha n'obe. 9 Madu we si
n'etiti ndi nile na ebo nile na asusu
nile na mba nile puta nēle ozu-ha
ubọchi atọ na nkera otù ubọchi, ha
ekwegh kwa ka atọḅọ ozu-ha n'ìlì.
10 Ndi bi n'elu uwa nāñuri kwa ọñu
n'isi ha, obi nātọ kwa ha utọ; ha
gēzigarita kwa onwe-ha onyinye; n'ihi
na ndi-amuma abua ndia mekpara ndi
bi n'elu uwa aru. 11 Mḅe ubọchi atọ
na nkera otù ubọchi ahu gasiri Mọ nke
ndu nke si na Chineke puta we bata nime
ha, ha we guzo n'ukwu-ha; okė egwu we
dakwasi ndi nēkiri ha. 12 Ha we nu
okė olu nke si n'elu-igwe da, ka ọ nāsi
ha, Rigotanu n'ebe a. Ha we rigo rue
n'elu-igwe nime igwe-oji ahu; ndi-iro-
ha kiri-kwa-ra ha. 13 N'otù oge hour
ahu okė ala-ọma-jijiji we da, otù uzọ
n'uzọ iri nke obodo ahu we da ru ala;
ewe ḅue nnù madu iri na nnù asa na ọgu
iri nime ala-ọma-jijiji ahu, bù ndi nwere
aha: ndi fọduru we tua egwu, ha we nye
Chineke nke elu-igwe otuto.

14 Ahuhu nke-abua agabigaworo: le,
Ahuhu nke-atọ nābia ọsọsọ.

15 Mọ-ozi nke-asa we fùa opì; okė
olu we da n'elu-igwe, ha we si, Ala-
eze nke uwa aghọwo ala-eze nke Onye-
nwe-ayi, na nke Kraist-Ya: Ọ gābu kwa
eze rue mḅe nile ebigh-ebi. 16 Orù ndi-
okenye na anọ ahu, ndi nānọdu n'iru
Chineke n'elu oche-eze-ha, we da
kpuchie iru ha n'ala, we kpọ isi ala nye
Chineke, 17 si, Ayi nēkele Gi, Onye-
nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe
nile, Onye nādi adi, Onye di-kwa-ri;
n'ihi na I werewo okė ike-Gi, I bu-kwa-
ra eze. 18 Mba nile we we iwe, iwe-Gi
we bia, ya na oge ikpe ndi nwuru anwu
ikpė, na inye ndi-orù-Gi, bù ndi-
amuma, na ndi nsọ, na ndi nātu egwu
aha-Gi, ndi ntà na ndi uku, ugwọ-
ọlu-ha; na imebi ndi ahu nēmebi uwa.

19 Ewe meghe ulo nsọ nke Chineke
nke di n'elu-igwe; ewe hu iḅe nke
ọḅuḅa-ndu-Ya n'ulo nsọ Ya; àmùmà,
na olu, na ėḅè-elu-igwe, na ala-ọma-
jijiji, na okė àkù-miri-igwė we so.

12 1 Ewe hu okė ihe-iriba-ama n'elu-
igwe; nwayi nke eḅokwasiworo
ya anyanwu dika uwe, ọnwa di kwa
n'okpuru ukwu-ya abua, o nēkpu kwa
okpu-eze nke kpakpando iri na abua
n'isi-ya; 2 ọ di kwa ime: ọ we tie nkpu,
ebe ime nēme ya, anēmekpa kwa ya aru
imuputa nwa. 3 Ewe hu ihe-iriba-ama
ọzọ n'elu-igwe; ma le, okė dragon nke
nācha ọku ọku, nke nwere isi asa na mpi
iri, nēkpu kwa okpu-eze asa n'isi-ya.
4 Ọdudù-ya nādọrọ kwa otù uzọ n'uzọ
atọ nke kpakpando nke elu-igwe, ọ we
tudà ha n'ala: dragon ahu we guzo n'iru
nwayi ahu onye gaje imuputa nwa, ka
ọ we ripia Nwa-ya mḅe ọ bula ọ
gāmuputa Ya. 5 Ọ we muputa Ọkpara,
bù Nwa-nwoke, Onye gēji nkpa-n'aka

ígwè zù mba nile dika aturu: ewe punara
ya Nwa-ya ahu la n'ebe Chineke nọ, na
n'ebe oche-eze-Ya di. 6 Nwayi ahu we
ḅalaga nime ọhia, ebe ọ nwere ọnọdu
edoziworo site n'aka Chineke, ka ha we
zùa ya n'ebe ahu nnù ubọchi atọ na
ọgu atọ.
7 Agha we puta n'elu-igwe: Maikael
na ndi-mọ-ozi-ya buru agha megide
dragon ahu; dragon ahu na ndi-mọ-ozi-
ya we bue agha; 8 ha enwegh kwa ike,
ahugh kwa ọnọdu-ha ọzọ n'elu-igwe.
9 Ewe chudà dragon uku ahu, bú agwọ
ochie ahu, onye anākpọ Ekwensu na
Setan, onye nēduhie uwa nile madu bi;
achudara ya n'uwa, chudà kwa ndi-mọ-
ozi-ya, ha na ya. 10 M'we nu oké olu
ka ọ nādà n'elu-igwe, si, Uḅu a ka ọ
biaworo, bú nzọputa ahu, na ike ahu, na
ala-eze Chineke-ayi, na ichi-isi nke
Kraist-Ya: n'ihi na achudara onye ahu
nke nēbo umu-nna-ayi ebubo, onye nēbo
ha ebubo n'iru Chineke-ayi ehihie na
abali. 11 Ndi ahu we merie ya n'ihi
ọbara Nwa-aturu ahu, na n'ihi okwu
àmà-ha; ha ahugh kwa ndu-ha n'anya
rue ọnwu. 12 N'ihi nka, ka obi nātọ
unu utọ, unu elu-igwe nile, na unu ndi
bi nime ha. Ahuhu gādiri uwa na oké
osimiri: n'ihi na ekwensu aridakuruwo
unu, nēnwe oké ọnuma, ebe ọ matara
na ọ nwere nání nwa oge.
13 Mḅe dragon ahu huru na achudara
ya-ri n'uwa, ọ we soḅue nwayi ahu, bú
nwayi nke muputara Nwa-nwoke ahu.
14 Ewe nye nwayi ahu nkù abua ahu
nke oké ugo ahu, ka ọ we febà n'ọhia la
n'ọnọdu-ya, ebe anāzù ya otù oge, na oge
abua, na nkera otù oge, ka ọ pua n'iru
agwọ ahu. 15 Agwọ ahu we ḅuputa
miri n'ọnu-ya n'azu nwayi ahu dika
osimiri, ka ọ we me ka osimiri ahu bupu
ya. 16 Ala we yere nwayi ahu aka, ala
we saghe ọnu-ya, loda osimiri ahu,
nke dragon ahu ḅuputara n'ọnu-ya.
17 Dragon ahu we wesa nwayi ahu iwe,
we pua ibu agha megide nkpuru-ya
fọduru, bú ndi nēdebe ihe nile Chineke
nyere n'iwu, ndi nēnwe kwa àmà nke
Jisus: 1 ọ we guzo n'ájá oké
osimiri.

13 M'we hu anu-ọhia ka o nēsi n'oké
osimiri rigọputa, nēnwe mpi iri na isi
asa, nēkpu kwa okpu-eze iri n'elu mpi-
ya, nēnwe kwa aha ufọdu nke nkwulu
Chineke n'elu isi-ya. 2 Anu-ọhia nke
m'huru yi-kwa-ra agu, ukwu-ya di kwa
ka ukwu bear, ọnu-ya di kwa ka ọnu
ọdum: dragon ahu we nye ya ike-ya, na
oche-eze-ya, na oké ichi-isi. 3 M'we
hu otù n'etiti isi asa ya, dika agāsi na
etiḅuru ya-ri ka ọ nwua; ewe me ka ihe-
otiti-ya ahu nke nēweta ọnwu la: ọ we
ju uwa dum anya, ha we so anu-ọhia ahu
n'azu; 4 ha we kpọ isi ala nye dragon
ahu, n'ihi na ọ nyere anu-ọhia ahu ichi-
isi-ya; ha kpọ-kwa-ra isi ala nye anu-
ọhia ahu, si, Ònye yiri anu-ọhia ahu?
ònye pu-kwa-ra ibu agha megide ya?
5 ewe nye ya ọnu nke nēkwu oké ihe
na nkwulu Chineke; ewe nye ya ike
ime omume-ya ọgu ọnwa abua na abua.
6 Ọ we saghe ọnu-ya ikwulu Chineke,
ikwulu aha-Ya, na ulo-ikwū-Ya, bú ndi
bi n'elu-igwe. 7 Ewe nye ya ike ibu
agha megide ndi nsọ ahu, na imeri ha:
enye-kwa-ra ya ike ichi ebo nile ọ bula
na ndi nile ọ bula na asusu nile ọ bula na
mba nile ọ bula isi. 8 Ndi nile ndi bi
n'elu uwa gākpọ kwa isi ala nye ya, onye
ọ bula anēdegh aha-ya n'akwukwọ nke
ndu nke Nwa-aturu ahu Onye eḅuworo
site n'oge itọ ntọ-ala nke uwa. 9 Ọ
buru na onye ọ bula nwere nti, ya nu.
10 Ọ buru na ọ diri onye ọ bula ka adọta
ya n'agha, ọ bu n'agha ka agādọta ya: ọ
buru na onye ọ bula gēji mma-agha ḅu
madu, aghagh iji mma-agha ḅu ya.
N'ebe a ka ntachi-obi na okwukwe nke
ndi nsọ di.
11 M'we hu anu-ọhia ọzọ ka o nēsi
n'ala rigoputa; ọ nwe-kwa-ra mpi abua
yiri nke Nwa-aturu ahu, ma o nēkwu
okwu dika dragon ahu. 12 Ọ we nāchi
isi nile nke anu-ọhia mbu ahu n'iru ya.
Ọ nēme kwa uwa na ndi bi nime ya ka ha
kpọ isi ala nye anu-ọhia mbu ahu, nke
emere ka ihe-otiti-ya nke nēweta ọnwu
la. 13 Ọ nēme kwa oké ihe-iriba-ama
di iche iche, ka ọ we me ọbuná ọku ka o
si n'elu-igwe ridata n'uwa n'iru madu
nile. 14 Ọ we nēduhie ndi bi n'elu uwa
n'ihi ihe-iriba-ama nile nke enyere ya ike
ime n'iru anu-ọhia ahu; nāsi ndi bi n'elu
uwa, ka ha kpuara anu-ọhia ahu ihe-
oyiyi, bú nke nwere oḅuḅu-mma-agha
ahu, we di ndu. 15 Ewe nye ya ike
inye ya ume, bú ihe-oyiyi nke anu-ọhia
ahu, ka ihe-oyiyi nke anu-ọhia ahu we
kwue okwu, me kwa ka eḅue ha, ka ha

ra, bú ndi ọ bula nākpọgh isi ala nye ihe-
oyiyi nke anu-ọhia ahu. 16 Ọ nēme
kwa madu nile, ndi ntà na ndi uku, na
ndi-ọgaranya na ndi-oḅeye, na ndi
nwere onwe-ha na ndi-orù, ka akà ha
akàrà n'aka-nri-ha, ma-ọbu n'egedege-
iru-ha; 17 ka onye ọ bula ghara kwa
ipu izuta ahia ma-ọbu ire ihe, ma-ọbugh
onye nwere akàrà ahu, bú aha nke anu-
ọhia ahu ma-ọbu ọnu-ọgugu aha-ya.
18 N'ebe a ka amam-ihe di. Onye
nwere uche, ya gua ọnu-ọgugu nke
anu-ọhia ahu; n'ihi na ọ bu ọnu-ọgugu
madu: ọnu-ọgugu-ya bu kwa nnù na
ọgu iri na ọgu atọ na isi.

14 1 M'we hu, ma le, Nwa-aturu ahu
ka O nēguzo n'ugwu Zaion, Ya na
ọgu nnù iri na ọgu nnù asatọ, bú ndi
edeworo aha-Ya na aha Nna-Ya
n'egedege-iru-ha. 2 M'we nu olu ka o
nēsi n'elu-igwe dà, dika olu ọtutu miri,
di kwa ka olu oke éḅè-elu-igwe: olu ahu
m'nuru di kwa ka olu ndi nākpọ ubọ-
akwara mḅe ha nēwere ubọ-akwara-ha
nākpọ: 3 ha we nābù dika agāsi na ọ
bu abù ọhu n'iru oche-eze ahu, na n'iru
ihe anọ ahu nke di ndu na ndi-okenye
ahu: ọ digh kwa onye ọ bula puru imuta
abù ahu ma-ọbugh ọgu nnù iri na ọgu
nnù asatọ ahu, bú ndi aḅatarari n'uwa.
4 Ndia bu ndi nēmerugh onwe-ha n'aru
ndinyom; n'ihi na ha di ọcha ka umu-
aḅọghọ nāmagh nwoke. Ndia bu ndi
nēso Nwa-aturu ahu ebe ọ bula Ọ nēje.
Ndia ka aḅatara n'etiti madu, iburu
Chineke na Nwa-aturu ahu nkpuru
mbu. 5 Ọ digh kwa ugha ọ bula ahuru
n'ọnu-ha: ha bu ndi anātagh uta.

6 M'we hu mọ-ozi ọzọ ka ọ nēfe
n'etiti elu-igwe, nēnwe ozi ọma ebigh-
ebi izisara ndi nānọdu n'elu uwa, bú
mba nile ọ bula na ebo nile ọ bula na
asusu nile ọ bula na ndi nile ọ bula;
7 ọ nēwere kwa oké olu si, Tuanu egwu
Chineke, nye kwa Ya otuto; n'ihi na oge
hour nke ikpé-Ya abiawo: kpọ-kwa-nu
isi ala nye Ya, bú Onye kère elu-igwe na
ala na oké osimiri na isi-iyi nile nke miri
nile.

8 Mọ-ozi ọzọ, bú nke-abua, we so,
si, Ọ dawo, ọ dawo, bú Babilon uku
ahu, nke meworo ka mba nile nua
nime manya nke ọnuma nke ikwa-iko-
ya.

9 Mọ-ozi ọzọ, bú nke-atọ, we so ha,
were oké olu si, Ọ buru na onye ọ bula
nākpọ isi ala nye anu-ọhia ahu na ihe-
oyiyi-ya, nānata kwa akàrà-ya n'egedege-
iru-ya, ma-ọbu n'aka-ya, 10 ya onwe-
ya gānu kwa nime manya nke ọnuma
Chineke, nke edoziworo nāgwagh-agwa
nime iko nke iwe-Ya; agēji kwa ọku na
brimstone mekpa ya aru n'iru ndi-mọ-
ozi di nsọ, na n'iru Nwa-aturu ahu:
11 anwuru-ọku nke nmekpa-aru-ha
nārigo rue mḅe nile ebigh-ebi; ha
adigh-ezu kwa ike ehihie na abali, bú
ndi nākpọ isi ala nye anu-ọhia ahu na
ihe-oyiyi-ya, ma ọ buru kwa na onye ọ
bula anata akàrà nke aha-ya. 12 N'ebe
a ka ntachi-obi ndi nsọ di, bú ndi
nēdebe ihe Chineke nyere n'iwu, na
okwukwe Jisus.

13 M'we nu olu ka o nēsi n'elu-igwe
da, si, De akwukwọ, Ngọzi nādiri ndi
nwuru anwu, bú ndi gānwu anwu nime
Onye-nwe-ayi site n'uḅu a: e, ka Mọ
Nsọ nēkwu, ka ha we si na ndọḅu nile ha
dọḅuru onwe-ha n'ọlu zuru ike; n'ihi na
ọlu nile ha nēso ha ga.

14 M'we hu, ma le, ígwé ọcha; n'elu
ígwé ọcha ahu ka m'huru otù Onye yiri
nwa nke madu ka Ọ nānọdu ala, nēkpu
okpu-eze nke ọla-edo n'isi-Ya, mma-
iwe-ihe-ubi di nkọ di kwa n'aka-Ya.
15 Mọ-ozi ọzọ we si n'ulo nsọ ahu puta,
nēwere oké olu tiere Onye ahu Nke
nānọkwasi n'ígwé ọcha ahu nkpu, si,
Tiye mma-iwe-ihe-ubi-Gi, we kwa ihe-
ubi: n'ihi na oge hour iwe ihe-ubi
abiaruwo; n'ihi na ihe agēwe n'ubi nke
uwa achabigawo ókè. 16 Onye ahu Nke
nānọkwasi n'ígwé ọcha ahu we tudà
mma-iwe-ihe-ubi-Ya n'elu uwa; ewe
were uwa dika ihe-ubi.

17 Mọ-ozi ọzọ we si n'ulo nsọ ahu nke
di n'elu-igwe puta, ya onwe-ya nwe-
kwa-ra mma-iwe-ihe-ubí di nkọ. 18 Mọ-
ozi ọzọ we si n'ebe-ichu-aja ahu puta, bú
onye nwere ike n'ebe ọku ahu di; ọ we
were oké olu tiere onye ahu nke nwere
mma-iwe-ihe-ubi di nkọ nkpu, si, Tiye
mma-iwe-ihe-ubi-gi di nkọ, bipu uyọkọ
nile nke vine nke uwa; n'ihi na nkpuru-
vine-ya achazuwo. 19 Mọ-ozi ahu we
tubà mma-iwe-ihe-ubi-ya n'uwa, we
bipu nkpuru-vine nke uwa, tubà ya nime
ebe-nzọcha-nkpuru-vine ahu, nke di
uku, bú nke ọnuma Chineke. 20 Ewe
zọcha ebe - nzọcha - nkpuru - vine ahu

n'azu obodo ahu, ọbara we si n'ebe-
nzọcha-nkpuru-vine ahu puta, rue bridle
inyinya, ru kwa ihe ra ka nnù furlong
anọ.

15 1 M'we hu ihe-iriba-ama ọzọ
n'elu-igwe, nke di uku di kwa
ebube, ndi-mọ-ozi asa ndi nwere ihe-
ọtiti asa, nke bu nke-ikpe-azu, n'ihi na
nime ha ka ọnuma Chineke gwuru.
2 M'we hu dika agāsi na ọ bu oké
osimiri eji enyo me nke agwakọworo ya
na ọku; ahu-kwa-ram ndi nāputa n'aka
anu-ọhia ahu na nmeri, ya na n'aka ihe-
oyiyi-ya, na n'aka ọnu-ọgugu aha-ya,
ka ha nēguzo n'usọ oké osimiri ahu eji
enyo me, nēnwe ubọ-akwara nke
Chineke. 3 Ha nābù kwa abù nke
Moses, bú orù nke Chineke, na abù nke
Nwa-aturu Chineke, si, Ọlu-Gi nile
di uku di kwa ebube, Onye-nwe-ayi
Chineke, Onye puru ime ihe nile; uzọ-
Gi nile ziri ezi, buru kwa ezi-okwu, Gi
Eze nke mba nile. 4 Ònye nāgagh-atu
egwu, Onye-nwe-ayi, to kwa aha-Gi?
n'ihi na náni Gi di ọcha n'obi; n'ihi na
mba nile gābia kpọ kwa isi ala n'iru Gi;
n'ihi na emere ka ezi omume-Gi nile
puta ìhè.
5 Mḅe ihe ndia gasiri m'we hu,
emeghe-kwa-ra ulo nsọ nke ulo-ikwū
nke àmà ahu n'elu-igwe: 6 ndi-mọ-ozi
asa ahu ndi nwere ihe-otiti asa ahu we
si n'ulo nsọ ahu puta, eḅokwasiworo ha
linen, nke di ọcha nēnwu kwa enwu,
ekewo kwa ha ihe-ọkiké ọla-edo n'obi
buruburu. 7 Otù nime ihe anọ ahu nke
di ndu we nye ndi-mọ-ozi asa ahu ọkwa
ọla-edo asa juputara n'ọnuma Chineke,
Onye nādi ndu rue mḅe nile ebigh-ebi.
8 Ulo nsọ ahu we juputa n'anwuru-ọku
nke si n'ebube Chineke puta, si kwa
n'ike-Ya puta; ọ digh kwa onye ọ bula
puru ibà nime ulo nsọ ahu, rue mḅe ihe-
otiti asa ahu nke ndi-mọ-ozi asa ahu
gāgwu.

16 1 M'we nu oké olu ka o nēsi n'ulo
nsọ ahu dà, nāsi ndi-mọ-ozi asa
ahu, Jenu, wusi ọkwa asa ahu nke
ọnuma Chineke nime uwa.
2 Mọ-ozi mbu we je, wusi ọkwa-ya
nime uwa; ajọ ọnyá jọḅuru onwe-ya
we puta n'aru madu nile ndi nwere
akàrà anu-ọhia ahu, ndi nākpọ kwa isi
ala nye ihe-oyiyi-ya.
3 Mọ-ozi nke-abua we wusi ọkwa-ya
nime oké osimiri; ọ we ghọ ọbara dika
nke madu nwuru anwu; nkpuru-obi nile
ọ bula nke di ndu we nwua, bú ihe di
n'oké osimiri.
4 Mọ-ozi nke-atọ we wusi ọkwa-ya
nime osimiri nile na isi-iyi nile nke miri
nile; miri ahu we ghọ ọbara. 5 M'we
nu mọ-ozi miri nile ka ọ nāsi, Onye ezi
omume ka I bu, Gi Onye nādi adi,
Onye di-kwa-ri, Onye di ọcha n'obi,
n'ihi na I kpere ikpé ndia: 6 n'ihi na ha
wusiri ọbara ndi nsọ na ndi-amuma,
ọbara ka I nyewo-kwa-ra ha ka ha ṅua:
ha bu ndi kwesiri ekwesi. 7 M'we nu
ebe-ichu-aja ahu ka ọ nāsi, E, Onye-
nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe
nile, ikpé-Gi nile bu ezi-okwu na ikpé
ziri ezi.
8 Mọ-ozi nke-anọ we wusi ọkwa-ya
n'elu anyanwu; ewe nye ya ike iji ọku
chaḅu madu. 9 Ewe were oké okpom-
ọku chaḅue madu: ha we kwulu aha
Chineke ahu Onye nwere ike ichi ihe-
otiti ndia isi; ha echègharigh kwa inye
Ya otuto.
10 Mọ-ozi nke-ise we wusi ọkwa-ya
n'elu oche-eze nke anu-ọhia ahu; ewe
me ka ala-eze-ya ḅa ọchichiri; ha we
tabie ire-ha site n'aru-ufu, 11 ha we
kwulu Chineke nke elu-igwe site n'aru-
ufu nile ha na ọnyá nile ha; ha
echègharigh kwa isi n'ọlu nile ha puta.
12 Mọ-ozi nke-isi we wusi ọkwa-ya
n'elu osimiri uku ahu, bú Yufretis;
miri-ya we tasia, ka ewe dozie uzọ ndi-
eze ahu ndi si n'ọwuwa-anyanwu bia.
13 M'we hu ndi-mọ atọ nādigh ọcha,
dika awọ̀, ka ha nēsi n'ọnu dragon ahu,
si kwa n'ọnu anu-ọhia ahu, si kwa n'ọnu
onye-amuma ugha ahu, puta: 14 n'ihi
na ha bu mọ nke ndi-mọ ọjọ, nēme ihe-
iriba-ama di iche iche; ndi nāpukuru
ndi-eze nke elu-uwa dum madu bi, ime
ka ha zukọ ibu agha nke oké ubọchi ahu
nke Chineke, Onye puru ime ihe nile.
15 (Le, anamabia dika onye-ori. Ngọzi
nādiri onye nēche nche, nēdebe kwa
uwe-ya, ka ọ ghara ijeghari n'ọtọ, ha we
hu ihere-ya.) 16 Ha we me ka ha zukọ
n'ebe ahu nke anākpọ n'asusu Hibru
Ha-Magedon.
17 Mọ-ozi nke-asa we wusi ọkwa-ya
n'elu mbara-elu-igwe; oké olu we si
n'ulo nsọ ahu daputa, si n'ebe oche-eze
ahu di, nāsi, Emewo ya: 18 Amùmà, na

olu, na ébè-elu-igwe, we so; oké ala-
ọma-jijiji so-kwa-ra, nke ala-ọma-jijiji di
otú a adagh mbe ọ bula site na mbe madu
putara n'elu uwa, ala-ọma-jijiji di uku
otú a, oké ala-ọma-jijiji di otú a.
19 Ewe kewa obodo uku ahu uzọ atọ,
obodo nile nke mba nile we da: ewe
cheta Babilon uku ahu n'iru Chineke,
inye ya iko nke manya nke ọnuma nke
iwe-Ya. 20 Agwe-etiti nile ọ bula we
balaga, ahugh kwa ugwu nile ọzọ.
21 Oké ákú-miri-ígwé, nke ra ka talent
n'arọ n'otù n'otù, nēsi kwa n'elu-igwe
ridata n'aru madu: madu we kwulu
Chineke site n'ihe-otiti nke ákú-miri-
ígwé ahu; n'ihi na ihe-otiti-ya di uku
ri nne.

17 1 Otù mọ-ozi n'etiti ndi-mọ-ozi
asa ahu ndi nwere ọkwa asa ahu
we bia, we kpayerem uka, si, Biari,
m'gēgosi gi ikpé nke oké nwayi ahu
nākwa iko onye nānọkwasi n'ọtutu miri;
2 onye ya na ndi-eze uwa kwara iko,
eme-kwa-ra ka manya ikwa-iko-ya bà
ndi bi n'uwa n'anya. 3 Ọ we bupum ba
n'ọhia nime Mọ Nsọ: m'we hu nwayi
ka ọ nānọkwasi n'anu-ọhia nācha uhie
uhie, nke nwere aha di iche iche juputara
na nkwulu Chineke, nwe kwa isi asa na
mpi iri. 4 Ebokwasiwo kwa nwayi
ahu ákwà ododo na ákwà uhie, ewerewo
kwa ọla-edo na nkume di oké ọnu na
pearl chọ ya nma, ọ nwe-kwa-ra iko
ọla-edo n'aka-ya nke juputara n'ihe-
árú, bú ihe nile nādigh ọcha nke ikwa-
iko-ya, 5 edekwasi - kwa - rari aha
n'egedege - iru - ya, bú IHE - OMIMI,
BABILON UKU AHU, NNE NKE NDI NÁKWA
IKO NA NKE IHE-ÁRÚ NILE NKE UWA.
6 M'we hu nwayi ahu ka ọbara ndi nsọ
na ọbara ndi-àmà Jisus nābà ya n'anya
dika manya. Mbe m'huru ya ọ we jum
anya nke-uku. 7 Mọ-ozi ahu we sim,
N'ihi gini ka o juru gi anya? mu onwem
gāgwa gi ihe-omimi nke nwayi ahu, na
nke anu-ọhia ahu nke nēburu ya, nke
nwere isi asa ahu na mpi iri ahu.
8 Anu-ọhia ahu nke i huru diri, ọ digh
kwa ubu a; ọ gaje kwa isi n'abyss ahu
rigoputa, na ila n'iyì. O gēju kwa ndi
bi n'elu uwa anya, bú ndi anēdegh aha-
ha n'akwukwọ nke ndu ahu site n'oge
itọ ntọ-ala uwa, mbe ha nēle anu-ọhia
ahu anya, na ọ diri, ọ digh kwa ubu
a, ọ gābia kwa. 9 N'ebe a ka uche
nke nwere amam-ihe di. Isi asa
ahu bu ugwu asa, nke nwayi ahu
nānọdu n'elu ha: 10 ndi-eze asa di
kwa; ise nime ha adawo, otù nime
ha nādi adi, onye fọduru akābiagh; mbe
ọ gābia ọ ghagh kwa inọgide nwa oge.
11 Anu-ọhia ahu nke diri, nke nādigh
kwa ubu a, ya onwe-ya bu kwa nke-
asatọ, o si kwa n'asa ahu puta; ọ nāla
kwa n'iyì. 12 Mpi iri ahu nke i hu-
kwa-ra bu eze iri, madu ndi akānatagh
ala-eze ọ bula; ma ha nānata ike dika
ndi-eze, ha na anu-ọhia ahu, otù oge
hour. 13 Ndia nwere otù alò, ha
nēwere kwa ike-ha na ichi-isi-ha nye
anu-ọhia ahu. 14 Ndia gēbu agha
megide Nwa-aturu ahu, Nwa-aturu ahu
gēmeri kwa ha, n'ihi na Ọ bu Onye-
nwenu kachasi ndi-nwenu nile, na Eze
kachasi ndi-eze nile; ndi soro Ya
gēmeri kwa, bú ndi akpọworo, ndi
arọputawo-kwa-ra, ndi kwesi-kwa-ra
ntukwasi-obi. 15 Ọ we sim, Miri
nile i huru, ebe nwayi ahu onye
nākwa iko nānọdu, bu ndi di iche iche,
na igwè madu, na mba di iche iche,
na asusu di iche iche. 16 Mpi iri ahu
i huru, ha na anu-ọhia ahu, ndia gākpọ
nwayi ahu nākwa iko asì, ha gēme kwa
ya ka ọ buru onye tọbọrọ n'efu buru
kwa onye ba ọtọ, ha gēri kwa anu-aru-
ya, rechapu kwa ya n'ọku. 17 N'ihi na
Chineke tiyere n'obi-ha ime ìzù-Ya, na
ibata otù ìzù, na iwere ala-eze-ha nye
anu-ọhia ahu, rue mbe agēmezu okwu
nile nke Chineke. 18 Ma nwayi ahu i
huru bu obodo uku ahu, nke nwere ala-
eze nāchi ndi-eze uwa.

18 1 Mbe ihe ndia gasiri m'we
hu mọ-ozi ọzọ ka o nēsi n'elu-
igwe ridata, nēnwe ike uku; ewe site
n'ebube-ya nye uwa ìhè. 2 Ọ we were
olu ike tie nkpu, si, Ọ dawo, ọ dawo, bú
Babilon uku ahu, ọ ghọwo kwa ebe-
obibi nke ndi-mọ ọjọ, na ulo-nkpọrọ nke
mọ nile ọ bula nādigh ọcha, na ulo-
nkpọrọ nke nnunu nile ọ bula nke nādigh
ọcha nke akpọwo-kwa-ra asì. 3 N'ihi
na mba nile adawo site na manya nke
ọnuma nke ikwa-iko-ya; ndi-eze uwa
so-kwa-ra ya kwa iko, ndi-ahia nke uwa
buru ọgaranya site n'ike nke inupu-isi-
ya.

4 M'we nu olu ọzọ ka o nēsi n'elu-
igwe dà, si, Ndi nkem, sinu nime ya

puta, ka unu we ghara iso ya nwekọ
nmehie-ya nile, ghara kwa inata ufọdu
nime ihe-otiti-ya nile: 5 n'ihi na
nmehie-ya nile rapakọrọ n'otù rue elu-
igwe, Chineke cheta-kwa-ra ajọ omume-
ya nile. 6 Nyeghachinu ya ọbunà dika
ya onwe-ya nyeghachiri madu, nye-kwa-
nu ya okpukpu abua dika ọlu-ya nile
di: nime iko ahu ọ gwara agwa, gwaranu
ya okpukpu abua. 7 Ka ha ra, bù
otuto ọ nyere onwe-ya, na inupu-isi ọ
nupuru, nyenu ya nmekpa-aru na iru-
ùjù ra otù ahu: n'ihi na ọ nāsi n'obi-ya,
Anamanọdu dika eze-nwayi, abughkwam
nwayi di-ya nwuru, ọ digh kwa iru-ùjù
m'gāhu ma-ọli. 8 N'ihi nka ọ bu n'otù
ubọchi ka ihe-otiti-ya nile gābia, bù
ọnwu, na iru-ùjù, na unwu; agērechapu
kwa ya n'ọku; n'ihi na Ọ di ike, bù Onye-
nwe-ayi Chineke, Onye kpere ya ikpè.
9 Ndi-eze uwa, ndi soro ya kwa iko
nupu kwa isi, ha gākwa-kwa-ra ya àkwà,
ti-kwa-ra ya aka n'obi, mḅe ha gēle
anwuru-ọku nke orire-ọku-ya anya,
10 ka ha nēguzo n'ebe di anya n'ihi egwu
nke nmekpa-aru-ya, nāsi, Ahuhu, ahuhu,
obodo uku ahu, Babilon, bù obodo ahu
di ike! n'ihi na n'otù oge hour ka ikpè-gi
biara. 11 Ndi-ahia nke uwa nākwa-
kwa-ra ya àkwà, nēru-kwa-ra ya ùjù,
n'ihi na ọ digh onye ọ bula nāzu ihe-
ahia-ha ọzọ, bù nke ha nēweta n'uḅọ-
ha; 12 ihe-ahia ọla-edo, na ọla-ọcha,
na nkume di okè ọnu-ahia, na pearl, na
ezi àkwà ọcha, na àkwà ododo, na nkisi,
na àkwà uhie; na osisi nile ọ bula nēsì isì
utọ, na ihe nile ọ bula eji ọdu me, na ihe
nile ọ bula eji osisi dikarisiri okè ọnu-
ahia, ma-ọbu ọla, ma-ọbu ígwè, ma-ọbu
marble, me; 13 na cinnamon, na
amomum, na ihe-nsure-ọku nēsì isì utọ,
na manu-otite, na frankincense, na
manya-vine, na manu, na utu ọkà, na ọka,
na anu-ulo, na aturu; na ihe-ahia nke
bu inyinya na uḅọ-ala na aru madu; na
nkpuru-obi madu. 14 Nkpuru-osisi
nile nke nāgu nkpuru-obi-gi apuwo
n'ebe i nọ, ihe nile nātọ utọ nke ma-
kwa-ra nma apuwo kwa n'aka-gi la
n'iyì, madu agagh-ahu kwa ha ọzọ ma-
ọli. 15 Ndi-ahia ndi nāzu ihe ndia, ndi
bururu ọgaranya site na ya, ha gēguzo
n'ebe di anya n'ihi egwu nke nmekpa-
aru-ya, nākwa àkwà, nēru kwa ùjù;
16 nāsi, Ahuhu, ahuhu, obodo uku ahu,
nke eḅokwasiworo ya ezi àkwà ọcha na
àkwà nācha ọbara-ọbara na àkwà uhie,
nke ewerewo-kwa-ra ọla-edo na nkume
di okė ọnu-ahia na pearl ke ya!
17 n'ihi na n'otù oge hour emere ka
okė àkù di otù a tọḅọ n'efu. Ndi-isi-
uḅọ nile n'otù n'otù, na onye ọ bula nke
nēje n'ebe ọ bula n'uḅọ, na ndi-uḅọ, ka
ha ra kwa, bù ndi nālu ọlu nime oké
osimiri, ha guzo-kwa-ra n'ebe di anya,
18 ti kwa nkpu mḅe ha nēle anwuru-
ọku nke orire-ọku-ya anya, si, Òbodo
gini yiri obodo uku a? 19 Ha we
kpokwasi àjà n'isi-ha, ti kwa nkpu,
nākwa àkwà, nēru kwa ùjù, si, Ahuhu,
ahuhu, obodo uku ahu, nke ndi nile
ndi nwere uḅọ-ha n'okè osimiri buru
ọgaranya nime ya site n'ibi-obi-ya di
okè ọnu-ahia! n'ihi na n'otù oge hour ka
emere ka ọ tọḅọ n'efu. 20 Ka obi nātọ
gi utọ n'isi ya, gi elu-igwe, na unu ndi
nsọ, na unu ndi-ozi, na unu ndi-
amuma; n'ihi na Chineke kpere ikpè-
unu n'aru ya.
21 Otù mọ-ozi nke di ike we būru
nkume, dika okè nkume-igwe-nri, we
tubà ya nime okè osimiri, si, Otù a ka
agātuda Babilon, bù obodo uku ahu,
n'okè ọdida, agagh-ahu kwa ya ọzọ
ma-ọli. 22 Agagh-anu kwa olu ndi
nākpọ ubọ-akwara na ndi nākpọ ubọ ọzọ
na ndi nēḅu ọ̀jà na ndi nāfù opi nime
gi ọzọ ma-ọli; agagh-ahu kwa onye-ọ̀kà
ọ bula, nke nēme ǹkà ọ bula, nime gi ọzọ
ma-ọli; agagh-anu kwa olu nke nkume-
igwe-nri nime gi ọzọ ma-ọli; 23 ìhè nke
oriọna agagh-enwu kwa nime gi ọzọ ma-
ọli; agagh-anu kwa olu nke onye nālu
nwunye ọhu na nke nwayi anālu ọhu
nime gi ọzọ ma-ọli: n'ihi na ndi-ahia-gi
buri ndi-amadi nke uwa; n'ihi na ewere
igwọ-nsi-gi duhie mba nile. 24 Ọ bu
kwa nime ya ka ahuru ọbara nke ndi-
amuma na nke ndi nsọ, na nke ndi nile
eḅuworo n'elu uwa.

19 1 Mḅe ihe ndia gasiri m'we nu
ihe dika okė olu nke okė ìgwè ndi
nọ n'elu-igwe, nāsi, Haleluya; Nzọputa
nile na otuto nile na ike nile nādiri
Chineke-ayi: 2 n'ihi na ikpé-Ya nile bu
ezi-okwu buru kwa ikpė ziri ezi; n'ihi
na Ọ kpere okė nwayi ahu nākwa iko
ikpė, bù nwayi nke were ikwa-iko-ya
mebie uwa, Ọ bọ-kwa-ra ọ̀bọ ọbara ndi-
orù-Ya n'isi-ya. 3 Nke mere ya abua ha

we si, Haleluya. Anwuru-ọku-ya nārigo
elu rue mḅe nile ebigh-ebi. 4 Orú ndi-
okenye na anọ ahu na ihe anọ ahu nke di
ndu we da n'ala, kpọ isi ala nye Chineke,
bú Onye nānọkwasi n'oche-eze ahu, si,
Amen; Haleluya. 5 Otù olu we site
n'oche-eze ahu da, si, Nētonu Chineke-
ayi, unu ndi-orù-Ya nile, ndi nātu egwu
Ya, ndi ntà na ndi uku. 6 M'we nu ihe
dika olu nke oké ìgwè ndi, di kwa ka olu
ọtutu miri, di kwa ka olu éḅè-elu-
igwe di ike, nāsi, Haleluya: n'ihi na
Onye-nwe-ayi Chineke-ayi, Onye puru
ime ihe nile, nābu eze. 7 Ka ayi ṅuria
ọṅu, ka obi nātọ kwa ayi utọ nke-uku,
ka ayi were kwa otuto nile nye Ya: n'ihi
na ọlulu-nwunye nke Nwa-aturu ahu
abiawo, nwunye-Ya edoziwo kwa onwe-
ya. 8 Ewe kweyere ya ka o ḅokwasi
onwe-ya ezi ákwà ọcha nēnwu enwu,
nke di kwa ọcha: n'ihi na ezi ákwà ọcha
ahu bu ezi omume nile nke ndi nsọ.
9 Ọ we sim, De akwukwọ, Ngọzi nādiri
ndi akpọworo ibia na nri-anyasi ọlulu-
nwunye nke Nwa-aturu ahu. Ọ we sim,
Ndia bu okwu nke Chineke kwuru n'ezie.
10 M'we da n'ala n'iru ukwu-ya ikpọ
isi ala nye ya. Ọ we sim, Lezi anya ka
i ghara ime ya: abum orù-ibe-gi, buru
kwa orù-ibe nke umu-nna-gi nke nwere
àmà nke Jisus: kpọ isi ala nye Chineke:
n'ihi na àmà nke Jisus bu mọ nke
amuma.
11 M'we hu elu-igwe ka ọ gheworo
oghe; ma le, inyinya ọcha di, na Onye
nānọkwasi ya, bú Onye anākpọ Onye
kwesiri ntukwasi-obi na Onye-ezi-okwu;
ọ bu kwa n'ezi omume ka Ọ nēkpe ikpé,
nēbu kwa agha. 12 Anya-Ya abua buru
kwa ire ọku, O nēkpu kwa ọtutu okpu-
eze n'isi-Ya; Ọ nwe-kwa-ra aha edeworo,
nke ọ nādigh onye ọ bula matara, ma-
ọbugh Ya onwe-ya. 13 Eḅokwasiwo
kwa Ya uwe nke efesaworo ọbara:
akpọwo kwa aha-Ya Okwu Chineke.
14 Usu nile nke ndi-agha ndi di n'elu-
igwe we so Ya n'elu inyinya ọcha, nēyi
ezi ákwà ọcha, nke di ọcha nēnwu kwa
enwu. 15 Mma-agha di nkọ nēsi kwa
n'ọnu-Ya puta, ka Ọ we were ya tiḅue
mba nile: Ya onwe-ya gēwere kwa nkpa-
n'aka nke ígwè zùa ha dika aturu: Ya
onwe-ya nāzọ kwa ebe-nzọcha-nkpuru-
vine nke manya nke ọnuma nke iwe
Chineke Onye puru ime ihe nile. 16 Ọ
nwe-kwa-ra aha edekwasiworo n'elu
uwe-Ya na n'elu apata-ukwu-Ya, EZE
kachasi NDI-EZE nile, NA ONYE-NWENU
kachasi NDI-NWENU nile.
17 M'we hu otù mọ-ozi ka o nēguzo
nime anyanwu; ọ we were oké olu tie
nkpu, nāsi nnunu nile nke nēfe n'etiti
elu-igwe, Bianu, zukọ iri oké nri-
anyasi nke Chineke; 18 ka unu we rie
anu-aru ndi-eze, na anu-aru ndi-ọchi-
agha, na anu-aru ndi di ike, na anu-aru
inyinya na nke ndi nānọkwasi ha, na
anu-aru madu nile, ma ndi nwere onwe-
ha ma ndi-orù, ma ndi ntà ma ndi uku.
19 M'we hu anu-ọhia ahu, na ndi-eze
uwa, na usu nile nke ndi-agha-ha, ka ha
zukọrọri ibu agha megide Onye ahu Nke
nānọkwasi inyinya ahu, megide kwa
usu-ndi-agha-Ya. 20 Ewe jide anu-
ọhia ahu, ya na onye-amuma ugha ahu
nke nēme ihe-iriba-ama ahu n'iru ya,
bú nke o ji duhie ndi natarari akàrà nke
anu-ọhia ahu, na ndi nākpọ isi ala nye
ihe-oyiyi-ya: ewe tubà ha abua na ndu
nime ọdọ ọku ahu nke ji brimstone nēre:
21 ewe were mma-agha nke Onye ahu
nānọkwasi n'inyinya ahu, bú mma-agha
ahu nke si n'ọnu-Ya puta, ḅue ndi
fọduru: nnunu nile we rijuru afọ site
n'anu-aru-ha.

20 1 M'we hu mọ-ozi ka o nēsi n'elu-
igwe ridata, nēji nkpisi-ugodi nke
abyss ahu n'aka-ya, ya na oké nkpọrọ.
2 Ọ we jide dragon ahu, bú agwọ ochie
ahu, onye bu Ekwensu na Setan, ọ we
ke ya aḅu nnù arọ abua na ọgu iri,
3 we tubà ya nime abyss ahu, mechie
ya, kà kwa ya akàrà n'elu ya, ka ọ we
ghara iduhie mba nile ọzọ, rue mḅe nnù
arọ abua na ọgu iri ahu gāgwusi: mḅe
arọ ndia gasiri aghagh itọpu ya nwa oge.
4 M'we hu oche-eze, ha we nọkwasi
ha, ewe nye ha ikpé: m'we hu nkpuru-
obi nke ndi ebipururi isi n'ihi àmà Jisus,
na n'ihi okwu Chineke, ndi ahu nọ kwa,
bú ndi nākpọgh isi ala nye anu-ọhia
ahu, ma-ọbu ihe-oyiyi-ya, ndi nānatagh
kwa akàrà-ya n'egedege-iru-ha na n'aka-
ha; ha we di ndu, so kwa Kraist buru
eze nnù arọ abua na ọgu iri. 5 Ndi
fọduru n'etiti ndi nwuru anwu adigh
ndu rue mḅe nnù arọ abua na ọgu iri
ahu gāgwusi. Nka bu nbilite-n'ọnwu
mbu. 6 Ngọzi nādiri ya, ọ di kwa nsọ,
bú onye nwere òkè nime nbilite-n'ọnwu

mbu ahu: ọnwu nke-abua ahu enwegh
ike n'ebe ndia nọ; kama ha gābu ndi-
nchu-aja nke Chineke na nke Kraist, ha
gēso kwa Ya buru eze nnù arọ abua na
ọgu iri ahu.
7 Ma mḅe nnù arọ abua na ọgu iri
ahu gāgwusi, agātọpu Setan n'ulo-
nkpọrọ-ya, 8 ọ gāputa kwa iduhie mba
nile ndi di na nkuku anọ nke uwa, bú
Gog na Megog, ime ka ha zukọ ibu agha
ahu: ndi ọnu-ọgugu-ha ra ka ájá nke
oké osimiri. 9 Ha we rigo n'obodobo
uwa, nọgide ọmuma-ulo-ikwū ndi nsọ
buruburu, ya na obodo ahu nke ahuworo
n'anya: ọku we si n'elu-igwe ridata,
ripia ha. 10 Ekwensu ahu nke nēduhie
ha, atubàra ya nime ọdọ ọku na
brimstone, ebe anu-ọhia ahu na onye-
amuma ugha ahu nọ kwa; agēmekpa
kwa ha aru ehihie na abali rue mḅe nile
ebigh-ebi.
11 M'we hu oké oche-eze di ọcha, na
Onye nānọkwasi ya, Onye uwa na elu-
igwe ḅapuru n'iru Ya; ahugh kwa ebe
ọ bula nye ha. 12 M'we hu ndi nwuru
anwu nile, ndi uku na ndi ntà, ka ha
nēguzo n'iru oche-eze ahu; ewe saghe
akwukwọ di iche iche: asaghe-kwa-ra
akwukwọ ọzọ, nke bu akwukwọ nke ndu:
ewe kpe ndi nwuru anwu ikpé site n'ihe
nile edereri n'akwukwọ ahu di iche iche,
dika ọlu nile ha si di. 13 Oké osimiri
we nyeghachi ndi nwuru anwu di nime
ya; ọnwu na Hedis nyeghachi-kwa-ra
ndi nwuru anwu di nime ha: ewe kpe ha
ikpé n'otù n'otù dika ọlu nile ha si di.
14 Ewe tubà ọnwu na Hedis nime ọdọ
ọku ahu. Nka bu ọnwu nke-abua
ahu, bú ọdọ ọku ahu. 15 Ọ buru kwa
na ahugh onye ọ bula ka edereri aha-
ya n'akwukwọ nke ndu ahu, ewe tubà ya
n'ọdọ ọku ahu.
21 1 M'we hu elu-igwe ọhu na uwa
ọhu: n'ihi na elu-igwe mbu ahu
na uwa mbu ahu gabigarari; oké osimiri
adigh kwa ọzọ. 2 M'we hu obodo nsọ
ahu, bú Jerusalem ọhu, ka o nēsi n'elu-
igwe ridata, site n'ebe Chineke nọ,
edoziwo ya dika nwayi anālu ọhu nke
achọworo ya nma nye di-ya. 3 M'we
nu oké olu ka o nēsi n'oche-eze ahu dà,
si, Le, ulo-ikwū nke Chineke diyere
madu, O gēbiye-kwa-ra ha, ha onwe-ha
gābu kwa ndi nke Ya, Chineke Onwe-ya
gānọye-kwa-ra ha, buru kwa Chineke-
ha: 4 O gēhichapu kwa anya-miri nile
ọ bula n'anya-ha; ọnwu agagh-adi kwa
ọzọ; iru-újú ma-ọbu ikwa-ákwá ma-ọbu
aru-ufu agagh-adi kwa ọzọ: ihe mbu
nile agabigawo. 5 Onye ahu Nke
nānọkwasi n'oche-eze ahu we si, Le,
anameme ihe nile ka ha di ọhu. Ọ we
si, De akwukwọ: n'ihi na okwu ndia
kwesiri ntukwasi-obi, buru kwa ezi-
okwu. 6 Ọ we sim, Emewo ha. Mu
onwem bu Alfa ahu na Omega ahu,
nmalite na ọgwugwu. Mu onwem
gēnye onye akpiri nākpọ nku miri site
n'isi-iyi miri nke ndu ahu n'efu.
7 Onye nēmeri gēketa ihe ndia; M'gābu-
kwa-ra ya Chineke, ya onwe-ya gābu-
kwa-ram nwa. 8 Ma ndi nātu ujọ, na
ndi nēkwegh ekwe, na ndi-árú, na
ndi-oḅu-madu, na ndi nākwa iko, na
ndi nāgwọ ńsí, na ndi nēkpere arusi, na
ndi-ugha nile, òkè-ha gābu nime ọdọ
ahu nke ji ọku na brimstone nēre; nke
bu ọnwu nke-abua ahu.
9 Otù nime ndi-mọ-ozi asa ahu ndi
nwere ọkwa asa ahu, ndi eboro ibu ihe-
otiti asa ikpe-azu, we bia; ọ we kpayerem
uka, si, Biari, M'gēgosi gi nwayi ahu
anālu ọhu, bú nwunye Nwa-aturu ahu.
10 Ọ we bupum nime Mọ Nsọ ga rue
oké ugwu di elu, we gosim obodo nsọ
ahu, bú Jerusalem, ka o nēsi n'elu-igwe
ridata, site n'ebe Chineke nọ, 11 nēnwe
ebube Chineke: ìhè ọ nēnye yiri nkume
dikarisiri oké ọnu-ahia, dika nkume
jasper, dika crystal: 12 ọ nwe-kwa-ra
oké mḅidi di elu; nwe kwa ọnu-uzọ-ama
iri na abua, nwe kwa ndi-mọ-ozi iri na
abua n'ọnu-uzọ-ama ahu; nwe kwa
aha edekwasiworo ha, nke bu aha nke
ebo iri na abua nke umu Israel:
13 n'akuku Ọwuwa-anyanwu ọnu-uzọ-
ama atọ di; n'akuku Ugwu ọnu-uzọ-ama
atọ di kwa; n'akuku Ndida ọnu-uzọ-
ama atọ di kwa; n'akuku Ọdida-
anyanwu ọnu-uzọ-ama atọ di kwa.
14 Mḅidi obodo ahu nwe-kwa-ra ntọ-
ala iri na abua, n'elu ha ka edereri aha
iri na abua nke ndi-ozi iri na abua ahu
nke Nwa-aturu ahu. 15 Onye ahu nke
nākpayerem uka nwe-kwa-ra ihe-ọtùtù,
bú ami nke ọla-edo, ka ọ we tùa obodo
ahu, na ọnu-uzọ-ama-ya nile, na mḅidi-
ya. 16 Obodo ahu nwe-kwa-ra nkuku
anọ ra nrata, ogologo-ya ra kwa ka
obodobo-ya: ọ we were amì ahu tùa

obodo ahu, orù nnù furlong na nnù iri:
ogologo-ya na obodobo-ya na elu-ya ra.
17 Ọ we tù mḅidi-ya, ọgu cubit asa na
anọ, dika ọtùtù madu si di, ya bu, nke
mọ-ozi. 18 Ihe eji lu mḅidi ahu bu
jasper: obodo ahu bu kwa ọla-edo
anuchara anucha, dika enyo nēnwu
enwu. 19 Ewerewo nkume nile ọ bula
di okė ọnu-ahia chọ ntọ-ala nke mḅidi
obodo ahu nma. Ntọ-ala mbu bu
jasper; nke-abua bu sapphire; nke-atọ
bu chalcedony; nke-anọ bu emerald;
20 nke-ise bu sardonyx; nke-isi bu
sardius; nke-asa bu chrysolite; nke-
asatọ bu beryl; nke-iteghete bu topaz;
nke-iri bu chrysoprase; nke-iri-na-otù
bu jacinth; nke-iri-na-abua bu
amethyst. 21 Ọnu-uzọ-ama iri na
abua ahu bu pearl iri na abua; eji otù
pearl me ọnu-uzọ-ama ọ bula nime
ọnu-uzọ-ama ahu nile: amà obodo ahu
bu ọla-edo anuchara anucha, dika enyo
nāhu uzọ. 22 Ọ digh kwa ulo nsọ ọ
bula m'huru nime ya: n'ihi na Onye-
nwe-ayi Chineke, Onye puru ime ihe
nile, Ya na Nwa-aturu ahu, bu ulo nsọ
ya. 23 Anyanwu ma-ọbu ọnwa adigh
kwa obodo ahu nkpà, ka ha mukwasi ya:
n'ihi na ebube Chineke nyere ya ìhè,
oriọna-ya bu kwa Nwa-aturu ahu.
24 Mba nile gēwere kwa ìhè-ya jegharia:
ndi-eze nke uwa nēwebata kwa ebube-
ha nime ya. 25 Agagh-emechi kwa
ọnu-uzọ-ama-ya n'ehihie ma-ọli (n'ihi
na abali agagh-adi n'ebe ahu): 26 ha
gēwebata kwa ebube na nsọpuru nke
mba nile nime ya: 27 ọ digh kwa ihe ọ
bula emeruru emeru, ma-ọbu onye
nēme ihe-àrù na ugha, gābà nime ya
ma-ọli: kama ọ bu nání ndi edeworo aha-
ha n'akwukwọ nke ndu Nwa-aturu ahu.
22 1 Ọ we gosim osimiri nke miri nke
ndu, nēnwu dika crystal, ka o nēsi
n'oche-eze Chineke na nke Nwa-aturu
ahu puta, 2 n'etiti amà-ya. N'akuku a
na n'akuku nke-ọzọ nke osimiri ahu ka
osisi nke ndu di kwa, nāmi uzọ nkpuru
iri na abua, nēnye nkpuru-ya n'ọnwa
n'ọnwa: akwukwọ osisi ahu bu ihe ime
ka aru di mba nile ike. 3 Ọbubu-ọnu ọ
bula agagh-adi ọzọ: oche-eze Chineke
na nke Nwa-aturu ahu gādi kwa nime
ya: ndi-orù-Ya gēfè kwa Ya òfùfè:
4 ha gāhu kwa iru-Ya; aha-Ya gādi kwa
n'egedege-iru-ha. 5 Abali agagh-adi
kwa ọzọ; ìhè oriọna na ìhè anyanwu
adigh kwa ha nkpà; n'ihi na Onye-nwe-
ayi Chineke gēnye ha ìhè: ha ganābu
kwa eze rue mḅe nile ebigh-ebi.
6 Ọ we sim, Okwu ndia kwesiri
ntukwasi-obi, buru kwa ezi-okwu:
Onye-nwe-ayi, bù Chineke nke ndi-mọ
nke ndi-amuma, zite-kwa-ra mọ-ozi-Ya
igosi ndi-orù-Ya ihe nile nāghagh iputa
na mḅe ntà. 7 Le kwa, anamabia ọsọsọ.
Ngọzi nādiri onye nēdebe okwu nile
nke amuma nke akwukwọ a.
8 Mu onwem Jọn bu kwa onye nānu
nāhu kwa ihe ndia. Mḅe m'nuru, hu
kwa, m'we da n'ala ikpọ isi ala n'iru
ukwu mọ-ozi ahu onye nēgosim ihe ndia.
9 Ọ we sim, Lezi anya ka i ghara ime
ya: abum orù-ibe-gi, buru kwa orù-ibe
nke umu-nna-gi, bù ndi-amuma, ha na
ndi nēdebe okwu nile nke akwukwọ a:
kpọ isi ala nye Chineke.
10 Ọ we sim, Akala okwu nile nke
amuma nke akwukwọ a akàrà; n'ihi na
oge ahu di nso. 11 Onye nēme ajọ
omume, ya me ajọ omume ga n'iru: onye
ru-kwa-ra inyi, ka eme ka o ru inyi ga
n'iru: onye ezi omume, ya me ezi
omume ga n'iru: onye di kwa nsọ, ka
edo ya nsọ ga n'iru. 12 Le, anamabia
ọsọsọ; ugwọ-ọlum di kwa n'akam,
inyeghachi onye ọ bula dika ọlu-ya si
di. 13 Mu onwem bu Alfa ahu na
Omega ahu, onye mbu na onye ikpe-
azu, nmalite na ọgwugwu. 14 Ngọzi
nādiri ndi nāsa uwe-nwuda-ha, ka ha
we nwe ike n'ebe osisi nke ndu ahu di, si
kwa n'ọnu-uzọ-ama ahu ba nime obodo
ahu. 15 N'azu obodo ka ha di, bù
nkita nile, na ndi nile nāgwọ nsi, na ndi
nile nākwa iko, na ndi-oḅu-madu nile,
na ndi nile nēkpere arusi, na onye ọ bula
nke nāhu ugha n'anya nēme kwa ya.
16 Mu onwem, bù Jisus, zitere mọ-
ozim iwere ihe ndia ḅara unu àmà nye
nzukọm nile. Mu onwem bu
nkpọrọgwu Devid, buru kwa nwa ọ
muru, kpakpando nēnwu enwu, nke bu
kwa kpakpando ututu ahu.
17 Mọ Nsọ na nwayi ahu anālu ọhu
nāsi kwa, Bia. Onye nānu, ya si kwa,
Bia. Onye akpiri nākpọ kwa nku, ya
bia: onye nāchọ, ya nara miri nke ndu
ahu n'efù.
18 Mu onwem nāḅara onye ọ bula
àmà, bù onye nānu okwu nile nke

amuma nke akwukwọ a, si, Ọ buru na
onye ọ bula gātukwasiri ha okwu,
Chineke gātukwasiri ya ihe-otiti nile nke
edeworo n'akwukwọ a: 19 ọ buru kwa
na onye ọ bula gēwepu okwu nime okwu
nile nke akwukwọ nke amuma nka,
Chineke gēwepu òkè-ya n'osisi nke ndu
ahu, wepu kwa òkè-ya n'obodo nsọ ahu,
bú ihe edeworo n'akwukwọ a.
20 Onye ahu Nke nāḇa àmà ndia nāsi,
E: anamabia ọsọsọ. Amen: bia, Onye-
nwe-ayi Jisus.
21 Ka amara Onye-nwe-ayi Jisus
diyere ndi nsọ nile. Amen.